Newbattle Abbey
LIBRARY.
Press L. Shelf f.

M11L 16.5054

Diui Thome aquinatis continuum in librum euangelij ſm Matheum.

SAnctiſſimo ac
Reuerendiſſimo
pr̃i dño Vrba-
no diuina ꝓuidē
tia Pape q̃rto.
frat̃ Thomas de
Aquino ordinis
fratꝝ Predica-
toꝝ. cuꝫ deuota
reuerẽtia pedum
oſcula beatorũ.
¶ Fons ſapien-
tie vnigenitũ dei ṽbũ pſidẽs in excelſis. p q̃d pat̃
ſapiẽter fecerat. & ſuauiter diſpoſuerat vniuerſa.
in fine tẽpoꝝ carnẽ ſumẽ voluit. vt ſub tegumento
nature corporee ſplendorẽ ei⁹ hũan⁹ intuitus poſſꝫ
inſpicẽ. quẽ ĩ celſitudine maieſtatis diuine attingẽ
non valebat. Diffuderat ſiq̃dẽ radios ſuos. ſapiẽtie
videlicꝫ ſue indicia ſup oĩa opa. q̃ creauit. Quodã
ṽo ãpliori priuilegio imaginẽ ꝓpaꝫ hoĩm aĩabꝰ im-
preſſerat. q̃ntũ diligẽtius expſſerat in cordibꝰ ipm
amãtiũ ſm ſui mũeris largitatẽ. Sꝫ q̃d ẽ hoĩs aĩa
ĩ tã imẽſa creatura. vt diue ſapiẽtie veſtigia poſſit
cõprehẽdere ad pfectõnẽ? quinĩmo & ſapiẽtie lux
infuſa hoĩbꝰ p pcti tenebras & occupatõnũ tẽpaliũ
caligines fuerat obumbrata. & intantũ ẽ quorũdã
cor inſipiens obſcuratũ. vt dei gloriã in idola vana
cõuerteret. & que nõ cõueniũt facerent. in ſenſum
reprobũ incidẽtes. Diuina vero ſapiẽtia que ad ſui
fruitionẽ hominẽ fecerat. eũ ſui expertẽ eſſe nõ ſi-
nens. totũ ſe in humanã naturã cõtulit. eam modo
ſibi aſſumendo mirabili. vt errãtem hominẽꝫ ad ſe
totaliter reuocaret. Diui⁹ igit̃ ſapientie claritatem
nube mortalitatis velataꝫ pm⁹ apl̃oꝝ pnceps fide
cõſpicẽ meruit. & eã cõſtanter abſq; errore & ple-
narie cõfiteri dicẽs. Tu es xp̃s fili⁹ dei viui. O be
ata cõfeſſio. quã non caro & ſanguis ſ; pr̃ celeſtis
reuelat. hec in terris fundat eccleſiã. aditũ prebet
in celũ. pcta meret̃ ſoluẽ. & contra eã porte nõ p-
ualẽt inferoꝝ. Diui⁹ igit̃ fidei ac cõfeſſionis heres
legitime. Sãctiſſime pat̃ pro ſtudio mẽs nr̃a inui-
gilat vt tante ſapientie lux fideliũ corda pfundat.
& hereticorũ confutet inſanias. q̃ porte inferorum
merito deſignãtur. Sane ſi ſm platonis ſentẽciaꝫ
beata cenſetur reſpublica. cuius rectores operam
ſapientie dare cõtigerit. illi ſiquidẽꝫ ſapiẽtie quam
ĩbecillitas intellect⁹ humani erroribꝰ plerunq; cõ-
maculat. q̃ntomagis ſub nr̃o regimine btũs cenſe
ri pt̃ popul⁹ chriſtian⁹? vbi tanta diligẽtia excel
lentiſſime illi ſapientie curã impẽditis. quã dei ſapi
entia carnalibꝰ membris induta & ṽbis docuit. &
operibus demonſtrauit. Et huius ſiquidem diligẽ-
tie ſtudio veſtre ſanctitati cõplacuit mihi cõmittẽ
Mathei euãgeliũ exponẽdum. quod iuxta ꝓpriam
facultatem executus ſollicite ex diuerſis doctoruꝫ
libris pdicti euãgelij expoſitõeꝫ cõtinuã cõpilaui.
pauca q̃dẽ certoꝝ autoꝝ ṽbis vtplurimũ ex glo-
ſis adijciens. q̃ vt ab eorũ dictis poſſent diſcerni.
ſub gloſe titulo pnotaui. Sed & ĩ ſãctoꝝ doctorũ
dictis hoc adhibui ſtudiũ. vt ſinguloꝝ autoꝝ no-
mĩa. nec nõ ĩ q̃bꝰ habeãt̃ libris aſſumpta teſtĩonia
deſcribant̃. hoc excepto ꝙ libros expoſitionũ ſup
loca q̃ exponebantur nõ optebat ſpecialit̃ deſigri.
puta ſicubi nomẽ inueniat̃ Hieronimi de libro men
tõe ñ facta. dat̃ intelligi ꝙ hoc dicat ſup Matheũ
Et ĩ alijs rõ ſimil̃ obſuet̃. niſi his q̃ de cõmẽtario
chriſoſtomi ſup matheũ ſumunt̃ optuit inſcribi ĩ
titulo ſup math̃. vt p hoc ab alijs q̃ ſumũt̃ de ipi⁹
homeliario diſtinguant̃. In aſſumẽdis at̃ ſctoruꝫ
teſtimonijs. plerũq; optuit aliq̃ reſcidi de medio.
ad ꝓlixitatẽ vitãdã. necñ ad maĩfeſtiorẽ ſenſum
vel ſm cõgruẽtiã expoſitõis lr̃e ordinẽ cõmutari.
Interdũ etiã ſenſũ poſui. ṽba dimiſi. pcipue ĩ ho-
melia chriſoſtomi. ꝓpt̃ hoc ꝙ ẽ trãſlatõ vicõſa. Fu
it at̃ mea intẽtio ĩ hoc ope. nõ ſolũ ſenſũ ꝓſeq̃ lr̃alẽ
ſ; etiã miſticũ ponẽ. interdũ etiã errores deſtruẽ.
nec nõ cõfirmare catholicã veritatẽ. Quod q̃dẽ neceſ
ſariũ fuiſſe videt̃. q̃a ĩ euãgelio pcipue forma fidei
catholice tradit̃ & totius vite regula xp̃iane. Pro
lixũ igit̃ pn̄s op⁹ nõ videat̃ alicui. fieri ei nõ po-
tuit vt hec oĩa ſine diminutõe ꝓſeq̃rer & tot ſctoꝝ
ſentẽtias explicarẽ õnimoda breuitate ſuata. Su
ſcipiat itaq; vr̃a ſctitas pn̄s op⁹ vr̃o diſcutiẽdum
corrigẽdũq; iudicio. vr̃e ſollicitudinis & obedientie
mee fructũ. vt dũ a vob̃ emanauit pceptũ & vob̃ re
ſuat̃ finale iudiciũ ad locũ vñ exeũt. flũia reuer-
EVãgelij ꝓnũciator apt⁹ Eſaias ꝯſtant̃.
ꝓpheta euangelice doctrine ſublimitatẽ no
men & materiã breuit̃ cõphẽdẽs. Euãgeli
cũ doctorẽ ex pſona dñi alloq̃t̃ dicẽs. Sup mõtem
excelſũ aſcẽde tu q̃ euãgelizas ſion. exalta ĩ fortitu-
dine vocẽ tuã. q̃ euãgelizas hieruſalẽ. exalta. noli
timẽ. dic ciuitatibꝰ iude. ecce de⁹ vr̃. ecce dñs de⁹ ĩ
fortitudine veiet. & brachiũ eius dñabit̃. ecce mer
ces eius cũ eo. Vt at̃ ab ipo euãgelij noĩe ſumam⁹
exordium. ¶ Auguſtinus contra fauſtum euan-
gelij nomen latine interpretatur bonus nũtius vel
bona annuntiatio. quod quidem cuꝫ aliq̃d bonum
ãnũtiat̃ ſp dici pt̃. ꝓprie tñ hoc vocabulũ obtinuit
ãnũciatio ſaluatoris. Nãratores q̃ꝓpe origĩs facto
rũ dictoꝝ paſſiõũ dñi ieſu xp̃i ꝓpe dicti ſũt euãge
liſte. ¶ Chriſ in homelia. Quid eñ his bonis nũti
atis fiat eq̃le? deus ĩ t̃ra. hõ in celo. amicicia dei ad
nr̃aꝫ facta naturã. ꝓlixũ ſolutũ pliũ. diabol⁹ cõfu
ſus. mors ſoluta. padiſus aptus. Et hec oĩa ſupra
dignitatẽ nr̃aꝫ & cũ facilitate nobis data ſũt. ñ q̃a
laborauim⁹. ſ; q̃a dilecti ſum⁹ a deo. ¶ Auguſti⁹
ĩ de vera religiõe. Cũ eñ oĩbꝰ modis medeat̃ aĩm⁹
de⁹ p tpm optunitatibꝰ q̃ mira ſapiã eius ordinã-
tur. nullo mõ bñficẽti⁹ ꝯſuluit generi hũano. q̃ cũ
vnicus filius conſubſtãtialis pr̃i & coeternus totũ

hominem ſuſcipe̅ dig̅tus eſt. & v̉bū caro factū eſt.
& habitauit in nob. ita em̅ demōſtrauit ꝙ excelſū
locū int̅ creaturas habeat humana natura in hoc.
ꝙ hominibꝫ ī v̉o homine apparuit. ¶ Auguſtinꝰ ī
ſmōe de natiuitate. Demū fctꝰ ē deꝰ hō. vt hō fiēt
deꝰ. Hoc igit̅ bonū euangelizādū ꝑnūciat ꝓpheta
dicens. Ecce deus veſter. ¶ Beda in epiſtola ad
Flauianum. Exinanitio autem illa qua ſe inuiſi-
bilis viſibilem ꝓbuit & cauſator ac dn̅s oīm rerū
vnꝰ voluit eē mortaliū. inclinatō fuit miſeratōis.
nō defctio ꝑtatis. ¶ Gloſa. Ne g̊ ſic deꝰ adeē creda
tur. vt fiēt aliq̄ diminutio ꝑtatis. ſubiūgit ꝓpheta
Ecce dn̅s ī fortitudine veniet. ¶ Auguſtinꝰ de do
ctrina xp̄iana. Non per locoꝝ ſpatia veniēdo. ſꝫ in
carne mortali mortalibꝫ apparēdo. ¶ Beda ī ſer.
de dn̅i paſſione. De ineffabili at̅ dei potētia factū ē
vt dū deꝰ verus ē ī carne paſſibili. cōferat̅ hoī gl̅a
per cōtumeliā incorruptio per ſuppliciū. vita per
mortem. ¶ Auguſtinꝰ de baptiſmo puuloꝝ. Fu-
ſo em̅ ſanguine ſine culpa. oīm culpaꝝ chirog̅pha
deleta ſunt. q̄bꝫ homines a diabolo antea tenebant̅.
¶ Gloſa. Quia g̊ ꝑ v̉tute̅ xp̄i patiētis hoīes a pec
cato liberati. ſui facti ſūt dei. Seq̄tur. Et brachiū
eius dn̄abit̅. ¶ Leo papa ī ſmōe de paſſione. Af-
fuit aūt nobis in xp̄o ſingulare ꝑſidiū vt ī natura
paſſibili mortis cōditio nō manēt. quā impaſſibilis
eēntia recepiſſet. Et per id quod nō poterat mori.
poſſit id quod mortuū erat. ſuſcitari. ¶ Gloſa. Et
ſic per xp̄m nob̄ immortalis glorie aditus aperit̅.
Vn̄ ſeq̄tur. Ecce merces eius cū eo. de q̄ ſcꝫ ip̄e di
cit. Merces veſtra copioſa ē ī celis. ¶ Auguſtinꝰ
cōtra fauſtū. Et tne ei vite ꝓmiſſio regnūq̄ꝫ celoꝝ
ad nouū ptinet teſtamentū. tpaliū v̉o ꝓmiſſiones
teſtamēto veteri ɔtinent̅. ¶ Gloſa. Hic g̊ q̄tuor
nobis de xp̄o euāgelica doctrina tradit. diuinitatē
aſſumentem. hūanitatem aſſumptam. mortem per
quam a ſuitute eripimur. reſurrectionē. per quam
nobis aditus gloſe vite apit̅. Et ꝓpt̅ hoc in Eze-
chiele ſub figura q̄tuor aīaliū demōſtrāt̅. ¶ Gre-
gorius ſup Ezech. Ip̄e em̅ vnigenitꝰ dei filius ve-
raciter factus ē hō. ip̄e in ſacrificō nr̄e redēptionis
dig̅tus ē mori vt vitulꝰ. Ip̄e ꝑ v̉tutē ſue fortitu-
dinis ſurrexit vt leo. ip̄e etiā aſcēdēs ad celos ē ele
uatus vt aq̄la. ¶ Gloſa. In q̄ aſcēſione manifeſte
oñdit ſuā diuinitatē. Mathēꝰ g̊ in hoīe intelligit̅
q̄a circa hūanitatē xp̄i ꝑncipalit̅ immorat̅. Mar-
cus in leone. q̄a agit de reſurrectōe. Lucas ī vitu-
lo. q̄a agit de ſacerdotio. Iohānes ī aq̄la ſcribēs ſa-
c̄mēta diuinitatis. ¶ Ambroſiꝰ ſup lucam. Et bn̄
accidit vt qm̄ euāgelij libꝝ ſm matheum dicimꝰ
eſſe moralem. opinio huiꝰ premitteretur. mores ei
ꝓprie dicunt̅ humani. Figura aūt leonis aſcribit̅
Marco. q̄a a potētie cepit expꝛſſione diuine cū dixit
Iniciū euāgelij Ieſu xp̄i filij dei. Iohāni at̅ figura
aq̄le eo ꝙ diuine miracula reſurrectionis expreſſit
¶ Greg̊. in ſmone dn̄i. Hec aūt ip̄a vniuſcuiuſq̄ꝫ
libri euāgelica exordia teſtāt̅. naꝫ quia ab hūana

generatione cepit. iure ꝑ hoīez Matheus. Quia per
clamorē in deſerto. recte ꝑ leonē Marcus. q̄a a ſa-
crificio. bene ꝑ vitulū Lucas. Quia v̉o a diuinitate
v̉bi cepit. digne ꝑ aquilam ſignificatur Iohannes
¶ Auguſtinus de con. euange. Vel matheus qui
regiā chriſti ꝑſonā maxime cōmēdauit. ꝑ leonem
ſig̅ficatur. Lucas at̅ ꝑ vitulū ꝓpt̅ victimā ſacerdo
tis. Marcꝰ aūt qui neq̄ꝫ ſtirpem regiam neq̄ꝫ ſacer
dotalē narrare voluit & tn̄ ī humanis v̉ſatus oſten
ditur hoīs figura ſig̅ficat̅. Hec aūt tria animalia.
leo. hō. vitulus in terra g̅diunt̅. vn̄ iſti tres euan
geliſte ī iſtis maxime occupati ſunt q̄ chriſtꝰ ī cā
ne operatus ē. At vero Iohannes velut aquila vo-
lat. & lucē incommutabilis veritatis accutiſſimis
cordis oculis intuet̅. Ex q̄ dat̅ intelligi tres euan
geliſtas circa actiuā vitā fuiſſe verſatos. Iohannē
vero circa contemplatiuam. ¶ Remigius. Docto
res aūt grecoꝝ ꝑ hoīem intelligūt matheū. q̄a ge
nealogiā dn̄i ſm carnē deſcripſit. ꝑ leonem vero Io
hannē. quia ſicut leo ſuo rugitū cūctis beſtijs timo
rem incutit. ſic & iohannes cunctis hereticis timo-
rem incuſſit. Per vitulū intellexerūt Lucā. q̄a vi-
tulus ſacerdotalis eſt hoſtia & ip̄e ſemꝑ circa tem
plum & ſacerdotiū verſatꝰ ē. Et ꝑ aquilā Marcuꝫ
intellexerūt. quia aquila in ſcripturis diuinis ſolet
ſig̅ficare ſpm̄ſanctū. qui locutus fuit ꝑ ora ꝓpheta
rū. & ip̄e a ꝓ phetioꝝ teſtimonio exorſus ē. ¶ Hie
ronimꝰ. Circa numeꝝ vero euangeliſtaꝝ ſciendū
eſt plures fuiſſe qui euangelia ſcripſerūt ſic & Lu-
cas euangeliſta teſtat̅ dicēs. Quoniā quidem multi
conati ſūt ordinare. &c̄. Et ſicut perſeuerātia vſq̄ꝫ
ad pn̄s tēpus monimenta dederant. q̄ a diuerſis au
toribus edita diuerſaꝝ hereſum fuere principia vt
eſt illud iuxta Egiptios & Thomaꝫ & Mathiam
& Bārtholomeū. xij. quoq̄ꝫ apoſtoloꝝ & Baſilidis
atq̄ꝫ Apellis & reliquoꝝ. quos enumerare longiſſi
mū eſt. Eccleſia at̅ q̄ ſup̄ petrā dn̄i voce fundata ē.
q̄tuor fluīa paradiſi inſtar eructuans q̄tuor annu-
los & angulos habet. per quos. q. arca teſtamēti &
cuſtos legis dn̄i lignis mobilibus vehitur. ¶ Au
guſtinus de q̄ſtionibꝫ euan. Vel qm̄ quatuor ſunt
ptes orb̄ terre. ꝑ cuiꝰ vniuerſitatē xp̄i ecc̄ia dilata
tur. Aliꝰ at̅ fuit eis ordo cognoſcēdi atq̄ꝫ ꝑdicādi.
alius at̅ ſcribēdi. Ad cognoſcēdū quippe atq̄ꝫ ꝑdi-
cādū ꝑmi fuerūt. qui ſecuti ſunt dominū ī cāne pre
ſentē docētē audierūt. faciētēq̄ꝫ viderūt. atq̄ꝫ ex eiꝰ
ore ad euāgelizādū ſūt miſſi. Sꝫ ī ɔſcribēdo euāge
lio q̄d diuinitꝰ ordinatū eſſe credendū ē ex numero
eoꝝ q̊s āte paſſionē dn̄s elegit. ꝑmū vltimūq̄ꝫ locū
duo tenuerūt. ꝑmū Mathēꝰ. vltimū Iohānes. vt
reliq̄ duo q̄ ex illo numero erāt. ſꝫ tn̄ xp̄m ī illis lo
q̄ntē ſecuti erāt. tāq̄ꝫ filij āplectēdi. ac ꝑ hoc ī loco
medio ɔſtituti vtroq̄ꝫ ab eis latē munirēt̅. ¶ Remi
giꝰ. Mathēꝰ q̄dē ſcripſit in iudea ſub tp̄e Caij Cali
gule ī ꝑatoris. Mārcꝰ ī italia rome ſub tp̄e Nerōis
vl̅ claudij ſm rabanū. Lucas v̉o ī achaie boetieq̄ꝫ ꝑ
tibꝫ rogatꝰ a theophilo. Et Iohānes epheſi in aſia

minori sub tpe Nerue pncipis. ¶ Beda. Sz tñ cũ
sint q̃tuor euãgeliste ñ tã q̃tuor euãgelia ꝙ vnum
quatuor librorum veritati cõsonũ ediderũt. Sicut eniꝫ
duo vsus eadē ꝓrsus hñtes materiã ꝓ diuersitate
metri & vborum duo sũt. & tñ non nisi vnã cõtinēt
sententiã. sic euãgelistarũ libri cũ sint q̃tuor. vnuꝫ
cõtinēt euangeliũ. qa vnã doctrinã faciũt de fide ca
tholica. ¶ Chris. i home. Sufficiebat aũt vt vnꝰ
euãgelista oĩa diceret. Sed cũ q̃tuor ab vno ore oĩa
loquant̃. non ꝑm eadē tpa. neqꝫ in eisdē locis cõ-
uenientes & adinuicem colloquentes maxima fit de-
mõstratio veritatis. Et hoc ipm quod i aliqbꝰ mo
dicis dissonare vident̃. maximũ signũ veritatis ē.
Si em̄ ꝑ oĩa cõsonarent. crederent inimici ꝙ ex pla-
cito qdã hũano conuenientes scripserit. q̃ scripserũt
In pncipalibꝰ qdē q̃ ptinēt ad informatonē vite &
ꝑdicationeꝫ fidei nequaq̃ dissonãt. nec i puo. Si
aũt i miraculis. hic qdē hoc. ille vo illa dixit. hoc te
non cõturbet. Si em̄ vnus oĩa dixisset. superfluꝰ eēt
nũerus reliq̃rum. Si oẽs diuersa. nequaq̃ cõsonã-
tie demõstratio appareret. Si aũt aliquid de tẽporibꝰ
vel modis different ãnũtiant. hoc nihil impedit
eorum que dicta sũt veritatem. vt infra ostendetur.
¶ Augꝰ. de con. euã. Quãuis aũt singuli eorũ suũ
quendã narrãdi ordinē tenuisse videatur. nõ tamē
vnusquisqꝫ eorum velut alterius ꝑcedentis ignarꝰ vo
luisse scribere reperit̃. vel ignorata ꝑtermisisse q̃ scrip-
sisse alius inuenit̃. ꝫ sicut vnicuiqꝫ inspiratũ ē. non
superfluã cooꝑationē sui laboris adiunxit. ¶ Glo.
Sublimitas aũt euãgelice doctrine consistit q̃dem
ꝑmo i eius excellentissima autoritate. ¶ Augus. de
cõ. euã. Inter oẽs em̄ diuinas autoritates q̃ sãctis
litteris cõtinent̃ euãgeliũ merito excellit. cuius
ꝑmi ꝑdicatores apl̃i fuerũt. q̃ dñm Iesũ saluatorē
nr̃m xp̄m etiã in carne pñtem viderũt. Quorum qdã
hoc ē matheus & iohãnes etiam scripta de illo que
scribēda visa sũt. libris singulis ediderunt. Ac ne
putaret̃. quod attinet ad ꝑcipiendũ ac ꝑdicandũ
euãgelium interee aliqd vtrũ illi annũcient q̃ eũdē
dñm hic in carne apparentem secuti sunt. an alij q̃
ex illis cõꝑta fideliter crediderũt diuina ꝓuidētia
ꝓcuratum est per spm̄ sãctum. vt quibusdã etiam
ex illis qui primos apostolos sequebantur. non
solum annuntiandi verum etiam scribēdi euãgeliũ
tribueretur autoritas. ¶ Glosa. Et sic patet ꝙ
sublimitas euãgelice autoritatis a Christo depē-
det. Et hoc designatur i vbis prophete premissis
cũ dr̃. Sup montē excelsum ascēde tu. Mons ei ex
celsus xp̄s ē. de quo idē Esaias dicit. Erit i nouis-
simis diebꝰ ꝑparatus mons. domꝰ dñi i vtice mon-
tiũ. id ē sup oẽs sãctos q̃ a mõte xp̄o mõtes dicũ
tur. qa de plenitudine eius omẽs accepimꝰ. Recte
aũt ad matheũ dr̃. Sup montē excelsuꝫ ascēde tu.
qa sic ꝑdictũ ē. ipē i ꝓpa psona facta xp̄i vidit &
eiꝰ doctrinã audiuit. ¶ Augus. de q̃stio. euã. Illd
aũt discutiēdum ē. qd solet nonullos mouē. cur ipse
dñs nihil scripserit. vt alijs de ipo scribentibꝰ necē
sit credē. Sz nequaq̃ dicēdũ ē. ꝙ ipē nõ scripserit.
q̃n qdem mēbra eius id opata sũt. qd dictãte capite
cognouerũt. Quicqd em̄ de suis factis & dictis nos
legē voluit. hoc scribēdũ illis tãq̃ suis manibꝰ im
perauit. ¶ Glosa. Secũdo etiam hꝫ euangelica do-
ctrina sublimitatē vtutis. Vñ apo. dicit. ꝙ euan-
gelium vtutis dei est in salutē omĩ credenti. Et hoc
ostendit ꝓpheta in pmissis vbis cum dicit. Exalta
in fortitudine vocē tuã. i q̃ etiã & modũ euangelice
doctrine designat in exaltatoē vocis. ꝑ quam doctri
ne claritas datur intelligi. ¶ Augustinꝰ ad Vo-
lusianũ. Modꝰ ei ipē q̃ sãcta scriptura cõtexit oĩbꝰ
accessibilis. ea q̃ apte cõtinet q̃si amicus familiaris
sine fuco ad cor loquitur indoctorũ atqꝫ doctorũ. Ea
vero q̃ in misterijs occultat. nec ipa eloqo superbo
erigit quo nõ audeat accedere mens tardiuscula &
ierudita quasi paup ad diuitem. sed inuitat omẽs
hũili ꝑmone q̃s nõ solũ maifesta pascat. ꝫ etiã secre
ta exerceat veritate. hoc i ꝓmptis qd in reconditis
habēs. Sz ne aperta fastidirentur eadeꝫ rursus ap-
ta desiderant̃ desiderata. qdãmõ renouant̃. renouata
suauit̃ itmant̃. His salubrit̃ & pua corrigũt̃ & p-
ua nutriũt̃. & magna oblectãt̃ igeĩa. ¶ Glo. Sz
qa vox exaltata longius audit̃ poit i exaltatoē vo
cis euangelice doctrine publicatio designari. Quia
non ad vnam tantũ gentem. sed ad vniuersas nati
ones predicanda mandat̃. Predicate inq̃t dñs euã
geliũ omĩ creature. ¶ Grego. Potest ei omĩs cre
ature nomine natio gentiũ designari. ¶ Glo. Ter
cio aũt hꝫ euãgelica doctrina altitudineꝫ libertatis.
¶ Augꝰ. In veteri ei testamēto. ꝓpt̃ tẽporaliũ bo-
norum ꝑmissionē. maloruqꝫ comminationē seruos pa
rit tẽporalis Hierusalē. In nouo aũt vbi fides in pe
tra caritatem q̃ lex possit impleri nõ magis timore
pene ꝙ dilectoē iusticie liberos parit hierusalē eter
na. ¶ Glo. Vñ & hãc sublimitatē doctrine euãge
lice ꝓpheta designat dicēs. Exalta noli timere. Re-
stat aũt vidē qbꝰ & q̃ de causa hoc euãgeliũ sit scri-
ptũ. ¶ Hiero. Mathꝰ ei euãgeliũ in iudea hebreo
sermone edidit. ob eorum maxime causã q̃ i hierusalē
crediderãt ex iudeis. Cũ em̄ pmo ꝑdicasset euãge-
lium i iudea. volens trãsire ad gentes. Primus euã
gelium scripsit hebraice. quod fratribꝰ a qbꝰ ibat i
memoria dereliq̃t. Sic em̄ necesse fuit ad confirma
tionē fidei euangeliũ ꝑdicari. sic & cõtra hereticos
scribi. ¶ Chrisostomꝰ. Corpus aũt sue narratoĩs
ordinauit matheus. Primũ ꝫ natiuitatem. deinde
baptismũ. tercio tẽptationē. quãto doctrinã. quĩto
miracula. Sexto passionē. Septio resurrectioneꝫ
& ascēsionē ipius. nõ solũ historiã de xp̄o exponē
volēs ꝑ hoc. verum etiã euãgelice vite statũ docē.
Quoniã nihil ē ꝙ ex pentibꝰ nascimur. nisi iterũ ꝑ
aquã & spm̄ renati fuerimꝰ ex deo. Post baptis-
mũ aũt necē est cõtra diabolũ stare. post hoc quasi
omni supata tẽptatione factꝰ idoneus ad docendũ.
Siqdem sacerdos ē. doceat. & doctrinam suã bene
vite quasi miraculis factis cõmendet. Si laicus ē.

operib⁹ doceat fidē. Deinde necce ē exire nos de hoc stadio mūdi. & tūc restat vt tēptationū victoriā resurrectōis merces seq̄tur & glʾa. ¶ Glo. Patet igit̄ ex p̄missis euāgelice doctrīe materia scriptoꝝ euāgelij. nūerus. figure. dīa & ordo. euāgelice doctrine sublimitas. & qb⁹ hoc euāgeliū sit cōscriptū & ordo ꝓcessus ipi⁹. ¶ Capitulū. Primum.

Liber generatōis. Jesu xp̄i filij Dauid. filij Abraā. ¶ Quia faciē hoīs Mathe⁹ significat q̄si de hoīe exorsus ē scribē. dicēs. Liber generatōis. ¶ Rabā⁹. Quo exordio satis ōndit generationē xp̄i ſm carnē suscepisse narrādā. ¶ Chris. Judeis ei euāgeliū scripsit. qb⁹ superfluū erat expone diuitatis naturā quā cognoscebāt. necēariū at̄ fuit eis misteriū incānatōis ōndē. Johānes at̄ cū gētib⁹ euāgeliū scripsit. q̄ n̄ cognoscebāt si de⁹ filiū hab3. ido necēariū fuit p̄mū illis ōndē q̄ ē fili⁹ dei de⁹. deīde q̄ carnē suscepit. ¶ Rabanus. Cū at̄ p̄uā libri pticulam teneat generatio. dixit. Liber generatōis. Cōsuetudo em̄ hebreoꝝ ē vt voluminib⁹ ex eoꝝ p̄ncipijs imponāt noīa. vt ē genesis. ¶ Glosa. Planior at̄ sensus eēt. hic ē liber generatōis. Sz hic ē mos in multis. vt visio Esaie. subaudis hec ē. Generatōnis at̄ singularit̄ dr̄. q̄uis mlte p ordinē replicet̄. quia ꝓpt̄ xp̄i generationem cetere hic inducunt̄. ¶ Gregorius i homelia. Vel ideo libꝝ hūc generatōis noīat. q̄ hec ē totius dispēsatōis sūma & radix bonoꝝ oīm. deū hoīez factum eē. hoc em̄ facto alia ſm rōem seq̄bātur. ¶ Remigius. dicit autē Liber generatōnis Jesu xp̄i. q̄ nouerat scriptū eē Liber generatōis Ade. & ideo sic exorsus ē vt opponēt libꝝ libro. Adā nouū Ade veteri. q̄ oīa p istum sūt restaurata q̄ per illū sunt corrupta. ¶ Hiero. in Esaia aūt legim⁹. Generatōnem eius q̄s enārabit. nō g̃ putem⁹ euāgelistā ꝓphete eē cōtrariū. vt quod ille impossibile dixit eē affatu. hic nārare incipiat. q̄ ibi de generatōe diuinitatis. hic de incarnatōe dictū ē. ¶ Chris. in homelia. Nec tn̄ pua estimes te audire hāc audiēs generatonē. Est em̄ valde ineffabile q̄ deus ex muliere nasci dignatus est. & habere ꝓgenitores Dauid & Abraā. ¶ Remigius. Si aūt aliq̄s dixerit q̄ ꝓpheta de natiuitate hūanitatis dixit. non est rñdendū nullus generatonē dñi narrauit ſ prar⁹. q̄ Mathe⁹ & Lucas. ¶ Raban⁹. In hoc autem q̄ dicit Jesu xp̄i. regalē & sacerdotalē in eo exp̄mit dignitatem. Nā Jesus q̄ noīe hui⁹ p̄sagiū ptulit. p̄mus post Moisen in populo Jsrael ducatū tenuit. Aaron vō mistico cōsectus vnguēto p̄mus in lege sacerdos fuit ¶ Augustinus de q̄sti. no. & vet. testa. Quod aūt p olei vnctionē p̄stabat deus illis qui in reges vel sacerdotes vngebant̄. hoc p̄stitit sp̄us sāctus hoī. Xp̄o addita expiatōe. Sp̄us em̄ sāctus purificauit q̄d de Maria vgine i corp⁹ saluatoris ꝑfecit. & hoc ē vnctio corpis saluatoris quare Christus est appellat⁹. ¶ Chrisostom⁹ sup matheū. Quia vero impia prudentia iudeorū negabat Jesum de Dauid semie eē natū. subdit filij Dauid. filij Abrahā. Quare aūt nō sufficiebat dicē illū filiū Abrahe solius. aut Dauid solius. quia ad ambos de xp̄o nascituro ex eis p̄missio fuerit facta. ad Abrahā q̄dē sic. & in semie tuo bñdicent̄ oēs gētes terre. Ad dauid at̄ ita. de fructu vētris tui ponā sup sedē tuā. Ideo g̃ vtriusq̄ filiū dixit. vt vtriusq̄ p̄missionē in xp̄o ad impletas ōnderet. Deīde q̄ xp̄us tres dignitates fuerat habitur⁹. rex. ꝓpheta. sacerdos. Abrahā ꝓpheta fuit & sacerdos. Sacerdos sic de⁹ ad illū dicit i Genesi. Accipe mihi vaccā rufā. Pꝛic ait domin⁹ ad Abimelech de illo. Propheta ē & orabit p te. Dauid rex fuit & ꝓpheta. sacerdos at̄ nō fuit. Ideo g̃ amboꝝ filius noiat⁹ ē vt vtriusq̄ p̄ris triplex dignitas origiali iure recognoscet̄ i xp̄o. ¶ Ambro. sup lucā. Ideo etiam duos generis autores elegit. vnū q̄ de cognatōe populoꝝ p̄missuꝫ accepit. alterū q̄ de generatōe xp̄i oraculū cōsecut⁹ est. Et ideo licz sit ordie successiōis posterior. por tn̄ describit̄. q̄ pl⁹ ē p̄missuz accepisse de xp̄o q̄ de ecclesia q̄ ē p xp̄m. Potior ē em̄ q̄ saluat eo quod saluatur. ¶ Hiero. Ordo etiā preposterus. sed necessario cōmutatus. Si enim primum posuisset Abraā & postea Dauid. rursus ei repetendum fuit Abrahā vt generatōis series texeret̄. ¶ Chris. sup matheū. Altera aūt rō ē q̄ regni dignitas maior ē q̄ nature. nam & si Abrahā p̄cedebat in tp̄e. Dauid p̄cedebat in dignitate. ¶ Glo. Quia vero ex hoc titulo apparet totū hūc librū cōscribi de Jesu xp̄o. necessariū est precognoscē. quid sit sentiēdū de ipo. Sic ei meli⁹ exponi potuerunt. que in hoc libro de eo dicuntur. ¶ Aug⁹ de q̄stio. euā. Error at̄ hereticoꝝ de xp̄o trib⁹ generib⁹ termiāt̄. aut de diuinitate. aut de humanitate. aut de vtroq̄ fallūt̄. ¶ Augustinus de heresib⁹. Cherintus g̃ & Ebion Jesum xp̄m hoīez tantum fuisse dixerūt. quos secut⁹ Paul⁹ Samasaten⁹. Xp̄m nō semp fuisse. ſ eius initiū (ex q̄ de Maria nat⁹ est) asseuerat. nec em̄ aliquid ampli⁹ q̄ hoīez putat. Et hec heresis postea a Photino cōfirmata ē. ¶ Aug⁹ ōtra hereticos Johānes at̄ apostol⁹ istius insaniā lōge ante sp̄u sancto ꝑspiciēs. eum alto impietie sopore demersū sue vocis precomio excitat dicēs. In p̄ncipio erat vbū. Ei g̃ q̄d i p̄ncipio erat apud deū non relinq̄t̄ in nouissimo tp̄e vt originis sue ab hoīe p̄ncipiū sumpserit. Jtē inquit Pat̄ glʾifica me illa glʾa quā habui apud te p̄usq̄ mūd⁹ fieret. audiat Photin⁹ cū gloriā āte p̄ncipium possedisse. ¶ Aug⁹ de here. Nestorij at̄ puersitas fuit vt hoīez tantūmō ex beata Maria virgine genitū p̄dicaret. quē. vbū dei nō vnitatē p̄sone & in sotietatē separabilē recepisset. quod catholicorum aures nequaq̄ ferre potuerūt. ¶ Augu. ad monachos Egipti. Ait ei ap̄l⁹ de vnigeito. q̄ cū in forma dei eēt nō rapinā arbitrat⁹ est eē se eq̄lem deo. Quis est g̃ ille qui est in forma dei? aut quomodo

exinanit⁹ eſt & deſcēdit ad humilitatē ſm hoīs for⸗
mā ; Et q̄d ē ſi pdicti heretici ī duos diuidētes xp̄m
id eſt ī hoīez & verbū hominē dicūt ſuſtinuiſſe ex⸗
inanitionē ſeparātes ab eo dei vbū · poſt dedū ē qa
in forma & in eq̄litate intelligit̄ · & fuit p̄ris ſui vt
exinanitōis ſuſtinēt modū · Sz nihil creaturarum
eſt ſi ſm propriam intelligatur naturam in patris
equalitate · Quomodo ergo exinanitus dicitur & ex
qua eminētia vt eēt hō deſcēdit ; aut quō intelligit̄
aſſumpſiſſe tanq̄ nō hn̄s in pncipio ſui formā · Sz
aiunt q̄ vbū p̄ri equale exiſtēs habitauit ī hoīe na
to p mulierē · Et hec eſt exinanitio · Certe audio
filium dicentem ſanctis apoſtolis · Si quis diligit
me · verbum meum cuſtodiet · Audis quō in eis qui
ſe diligūt ſe & ſibi cohabitare dixit deū p̄rez ; Pu⸗
tas ḡ ipſū exinanitū & vacuatū · habem⁹ & ſerui
formā accepiſſe quia indulgentiū ſe animab⁹ ſan⸗
ctis facit manſionē · Quid at̄ ſpūs habitans in nobis
putatis & ipē hūanatōis diſpenſationē adimplet ·
¶ Abbas Iſidorus ad āchipreſ · Verum ne vniuerſa
annūcremus · vnū ad q̄d vniuerſa ītēdūt dicem⁹ ·
Quia illū q̄ de⁹ erat hūilia loq̄ & diſpēſatiuū ſimul
& vtile ē & nihil inuiolabili nature p̄iudicat · Cū
vō q̄ hō ē diuina & ſupnaturalia quedā loqui ſūme
pſūptōis ē malū · nam regi q̄dem licet etiā & humi
lit̄ agē · militi vō non licet impiales voces emittē
Si igit̄ deus erat hūanatus etiā hūilia locū hn̄t ·
Si vero homo tantum erat · excelſa non habent lo
cum · ¶ Auguſtinus de hēſib⁹ · Sabellium diſcipu⸗
lum Noeti quidam phibēt · qui dicebat xp̄m eundē
& p̄rem & ſpm̄ factum · ¶ Auguſ · cōtra hēticos ·
Hui⁹ aūt īſaniſſimi furoris audaciā celeſtiū teſti⸗
moniorū autoritate frenab⁹ ad demōſtrādam ꝓprie
ſubſtantie filij pſonā · nō illa que homini ſuſcepto
cōgruē cauillat̄ aſſumēs · ſꝫ illa ī mediū pferēs te⸗
ſtimōia · q̄ ſine vllo ancipitis intelligētie ſcrupulo
diuinitati eius cōpetē omēs parit̄ cōfitent̄ · In ge⸗
neſi em̄ deū dixiſſe legimus · Faciamus hominem
ad imaginē & ſimilitudinē nrām · Ecce pluralit̄ di
cit faciam⁹ · aliū videlicet indicās · ad quē loq̄ntis
factus ē ſmo · Si vnus ē · ad imaginem ſuā feciſſe
diceretur · nūc aūt alius & alterius imaginē aperti⁹
feciſſe deſcribit̄ · ¶ Glo · Alij vō verā xp̄i hūani⸗
tatē negauerūt · Valentinus em̄ dixit xp̄m a p̄re
miſſum ſpiritale vel celeſte corp⁹ attuliſſe · nihilq̄z
aſſumpſiſſe de Maria vgine · ſꝫ p illā tanq̄ p riuum
aut fiſtulā ſine aſſumpta carne trāſiſſe · Nos at̄ nō
ideo credi⁹ natū ex maria vgine q̄ alit̄ ī vā carne
exiſtē atq̄z hoīb⁹ apparē n̄ poſſz · ſꝫ qa ſic ſcriptū ē ·
in ea ſcriptura cui niſi crediderim⁹ nec xp̄iani nec
ſalui eē poterimus · Si aūt de celeſti vel aerea vel
humida creatura corpus aſſumptū vellz cōmutare
ī hūane carnis veriſſimā qualitatē · hoc eū potuiſſe
facē q̄s negaret ; ¶ Auguſti · de hēſib⁹ Manichei
vō dixerūt · phātaſma eē dn̄m Ieſū xp̄m · nec femi
neo poſſe naſci ex vtero · ¶ Auguſ · lxxxiij · q̄ſti ·
Sed ſi phātaſma fuit corpus xp̄i · fefellit xp̄s · &
ſi fallit · veritas nō ē · Eſt at̄ veritas xp̄s · nō ergo
phantaſma fuit corpus eius · ¶ Gloſa · Et qa pn̄⸗
cipiū hui⁹ euāgelij & etiā euāgelij ſm Lucā mai⸗
feſte oñdit xp̄m natū ex femina · ex q̄ apparet vera
chriſti humanitas · Ergo vtriuſq̄z euangelij princi
pia negāt · ¶ Aug⁹ cōtra Fauſtū · Vn̄ Fauſt⁹ di⸗
cit euāgeliū q̄d ē a pdicatōne xp̄i & eſſe cepit & no⸗
minari · in q̄ ipē nuſq̄ ſe natū ex hoīb⁹ dicit · At
vero genealogia a deo non ē euāgeliū · vt nec eius
ſcriptor auſus fuerit eū euāgeliū noīare · Quid em̄
ſcribit Lib generationis Ieſu xp̄i filij Dauid ; non
ḡ lib euāgelij Ieſu xp̄i · ſꝫ liber generatōis · At vō
Marcus qa generationē ſcribē nō curauit · ſꝫ tm̄ pdi
cationē filij dei q̄d eſt euangeliū · vide q̄ competent̄
ſit exorſus · Euangeliū inquit Ieſu xp̄i filij dei · vt
hic ſatis appareat genealogiā nō eē euāgeliū · nanq̄z
& in ipō Matheo poſt incluſū Iohannē in carcere
tunc legitur Ieſum cepiſſe predicare euangelium
regni · Ergo quicquid ante hoc nārat̄ · genealogiā
eē cōſtat · non euangeliū · Ad iohannē ergo & Mar
cum me cōtuli · q̄rū mihi pncipia nō immerito pla⸗
cuerūt · quia nec Dauid nec Mariā inducūt nec Io
ſeph cōtra quē Aug⁹ · Quid ḡ reſpōdebit Apoſtolo
diceti · Memor eſto Ieſum xp̄m reſurrexiſſe a mor
tuis ex ſemine Dauid ſm euangeliū meū · Quod at̄
erat Apoſtoli Pauli euangeliū · hoc etiā ceterorū
apoſtolorū & omniū fideliū · hoc em̄ alibi dicit ·
Siue ego ſiue illi ſic pdicauim⁹ · & ſic crediditis ·
Non em̄ omēs illi euangeliū predicauerūt · ¶ Au⸗
guſti · de hereſib⁹ · Arriani at̄ p̄rez & filium & ſpm̄
ſanctū volūt eē vni⁹ eiuſdēq̄z ſubſtātie · nature · aut
exiſtētie · Sed eſſe filiū creaturam p̄ris · Spiritus
vō factū creaturam creature · hoc ē ab ipō filio crea
tū volūt · Chriſtū etiā ſine anima carnē ſuſcepiſſe
arbitrāt̄ · ¶ Aug⁹ primo de tri · Sed Iohannes ī
eo declarat filiū n̄ tm̄ deū eē · ſꝫ etiā eiuſdē cū p̄re ſub
ſtātie · qa cū dixiſſz & de⁹ erat vbū · addidit · oīa p
ipm̄ facta ſūt · vn̄ appet ipm̄ factū n̄ eē p quē facta
ſunt oīa · Et ſi factus nō eſt · creatus nō eſt · Et ſic
eiuſdez cum p̄re ſubſtātie eſt · omnis em̄ ſubſtātia
que deus non eſt · creatura ē · ¶ Auguſtinus cōtra
Felicianū · Neſcio cui quid nobis mediatoris pſona
cōtulerit · q̄ medius nr̄m nō redimēs carnē q̄ ſine a⸗
nima nec bn̄ficiū poſſit ſentire ſuſcepit · Si em̄ ve
nit xp̄s ſaluū facē quod perierat · quia totus homo
perijt · tot⁹ beneficio ſaluatoris idiget · & ideo xp̄s
veniēdo totū ſaluat corp⁹ & aīmā aſſumēdo · ¶ Au
guſ · in libro · lxxxiij · queſtio · Quomodo etiam ipſi
reſpondent tam manifeſtis obiectionib⁹ ex euāgeli
ca ſcriptura in qua cōtra eos dn̄s tā m̄lta cōmemo⸗
rat · vt ē illud · Triſtis eſt aīa mea vſq̄z ad mortem
Et poteſtatē habeo ponēdi aīam meā · & multa h⁹
modi ; q̄ ſi dicāt parabolis eū locutū eē · habem⁹ euā
geliſtarū vōces qui res geſtas narrātes ſicut eū cor
pus habuiſſe teſtant̄ · ſic eū indicāt habere animā
p affectōnes que non poſſunt eē niſi in anima · eis
em̄ narrātib⁹ legim⁹ · Et miratus ē Ieſus · & irat⁹

& multa huiuſmodi· ¶ Aug⁹ de hereſibꝫ. Apolli-
nariſte aũt ſic̃ Arriani xp̃m dixerũt carnẽ ſolã ſine
aĩa ſuſcepiſſe· In q̃ q̃ſtione teſtimonijs euãgelicis
victi· mentem q̃ rõnalis eſt aĩa hoĩs defuiſſe anime
xp̃i· Sꝫ ꝓ hac ipm ṽbũ ĩ ea fuiſſe dixerũt· ¶ Au
guſtin⁹ ĩ libro. lxxxiij. queſti· Sꝫ ſi ita ẽ· beluam
quandã cũ figura humani corporis dei ṽbũ ſuſcepiſ
ſe crederet̃ ¶ Aug⁹ de hereſibꝫ· De ipſa vero ei⁹
carne ſic a recta fide diſſenſiſſe perhibet̃· vt diceret
carnẽ illã & ṽbũ vni⁹ eiuſdẽqꝫ ſubſtantie eẽ· cõten
tioſiſſime aſſeuerãtes verbũ carnem factũ. hoc eſt·
verbi aliquid in carnẽ fuiſſe mutatũ atqꝫ conuerſũ·
non aũt carnem de Marie carne ſuſcepiſſe· cõuerſuꝫ
atqꝫ mutatũ· nõ aũt in carnẽ de Maria ſuſceptam·
¶ Cirillus in epiſtola ad Johannem antiochi· Fu
rere autẽ arbitramur eos qui ſuſpicati ſunt ꝙ mu
tationis obumbratõ circa diuinã ṽbi naturã pt con
tingẽ· manet enĩ qd̕ eſt ſemꝑ· & nõ mutatur· nec
cõuerſionis ẽ capax· ¶ Leo ad Conſtantinopoli·
Nos autẽ nõ ita dicim⁹ xp̃m hoĩeꝫ vt aliquid ei de
ſit qd̕ ad hũanaꝫ certũ ẽ ꝑtinẽ naturã· ſiue animã·
ſiue mentẽ rationabilẽ ſiue carnẽ que nõ de femina
ſũpta ſit· ſꝫ facta de ṽbo in carnẽ conuerſo atqꝫ mu
tato· Que tria fl̃a appollinariſtaꝝ hẽſis· tres vari-
as ꝓtulit ꝑtes· ¶ Leo ad Paleſtinos· Eutices q̃ꝫ
terciũ Apollinaris dogma delegit· vt negata hu-
mane carnis atqꝫ aĩe veritate totũ dñm nr̃m Jeſuꝫ
xp̃m vni⁹ aſſereret eẽ nature tãq̃ ṽbi diuinitas ipa
ſe in carnẽ aĩamqꝫ verteret· & cõcipi naſci aut nu-
triri & cetera huiuſmodi· eius tm̃ eſſentie fuerit ſcꝫ
diuine· q̃ nihil hoꝝ in ſe ſine carnis recepit verita-
te· qm̃ natura vnigeniti· natura ẽ p̃ris· natura eſt
ſpũſſancti ſil'qꝫ impaſſibilis & ſempiterna· Veꝝ ſi
ab appollinaris ꝑuerſitate hẽtic⁹ iſte deceſſerit· ne
cõuinceret̃· deitatẽ paſſibilẽ ſentire atqꝫ mortaleꝫ·
& tñ ṽbi incarnati id ẽ ṽbi & carnis vnã audet ꝓ-
nunciare naturã· nõ dubie in manichei & Mãtionis
trãſit inſaniã· & dñm Jeſũ xp̃m ſimilatorie oĩa cre-
dit egiſſe· nec hũanũ ipm corp⁹· ſꝫ phãtaſticã corpo
ris ſpeciẽ· oculis appariuiſſe cernẽtiũ· ¶ Idẽ ad Ju
lianũ· In eo ṽo ꝙ Eutices in ep̃ali iudicio auſus
ẽ dicẽ· ãte ĩcarnationẽ duas fuiſſe ĩ Xp̃o naturas·
poſt incarnationẽ aũt vnã· neccariũ fuit vt ad reddẽ-
dam rõeꝫ ꝓfeſſionis ſue ſollicitis interrogatõibus
vrgeret̃· Arbitror enĩ eũ talia loquẽtẽ hoc habere
ꝑſuaſum ꝙ aĩa quã ſaluator aſſumpſit· poſt ĩ celis
ſit cõmorata q̃ꝫ de Maria ṽgine naſceret̃· Sed hoc
catholice mẽtes aureſqꝫ nõ tolerãt· q̃a nil ſecũ dñs
de celo veniẽs nr̃e cõditõis exhibuit· Nec aĩam ei⁹
q̃ anterior extitiſſet· nec carnẽ que nõ materni cor-
poris eẽt· accepit· Vñ qd̕ in origene merito dãnatũ
ẽ· q̃ aĩarũ ante q̃ꝫ corporibꝫ inſereret̃ nõ ſolũ miras
ſꝫ & diuerſas fuiſſe aſſeruit actõnes· neceſſe eſt ꝙ ĩ
iſto plectat̃· ¶ Remigi· Has igitur hereſes ĩ p̃nci
pio euangelij ſui euãgeliſte deſtruũt· nã Matheus
cum narrat eũ duxiſſe originẽ ꝑ reges iudeoꝝ· ve-
rum hominem eũ oñdit & veram carnem habuiſſe·

Similit̃ & Lucas q̃ ſacerdotalem ſtirpẽ & ꝑſonã
deſcribit. Marcus aũt· cũ ait· Initiũ euangelij Je-
ſu xp̃i filij dei· & Johãnes cũ ait· In p̃ncipio erat
ṽbũ· manifeſtãt eũ ante oĩa ſecula ſemꝑ fuiſſe deũ
apud deum patrem·

¶ Abrahã aũt genuit Iſaac· Iſaac aũt genuit Ja-
cob· Jacob aũt genuit Judã & fr̃es ei⁹· ¶ Auguſ·
de cõ· euã· Mathe⁹ euãgeliſta· oñdit generationem
xp̃i ſc̃m carnẽ ſe ſuſcepiſſe nãrãdã a genealogia xp̃i
exorſus ẽ· Lucas aũt tãq̃ ſacerdotẽ ĩ expiãd̃ pctĩs
magis aſſignãs· ñ ab initio euãgelij ſui· ſꝫ a baptiſ-
mo xp̃i generatõẽs enarrat vbi teſtimoniũ Johan-
nes ꝑhibuit dicẽs. Ecce q̃ tollit pcta mũdi. In ge-
neratõibꝫ etiã mathei ſig̃ficat̃ nr̃oꝝ ſuſceptõ pecca
toꝝ a dño xp̃o· In generatõibꝫ aũt Luce ſig̃ficat̃
abolitõ nr̃oꝝ peccatoꝝ ab ip̃o· Ideo generationeꝫ
xp̃i Mathe⁹ deſcẽdẽs enãrat· Lucas aũt aſcẽdẽs·
Hũanã aũt xp̃i generatõꝫ Mathe⁹ deſcẽdẽdo deſcri
bẽs ad Abrahã generatõẽs cõmeõrat· ¶ Aug⁹· ſuꝑ
Lucã. Prior enĩ Abrahã meruit fidei teſtimoniũ·
q̃a credidit deo· & reputatũ ẽ ei ad iuſticiã· ido etiã
autor generis debuit ſig̃ficari· q̃a iſtaurãde eccleſie
ſpõſionẽ p̃m⁹ emeruit· cũ dr̃. bñdicẽt̃ ĩ te oĩes tri
bus terre· Et iteꝝ Dauid delatũ eſt ꝙ Jeſus fili⁹
eius diceret̃· Vñ huic p̃rogatiua ſeruat̃ vt ab eo
generatõis dñice manaret exordiũ· ¶ Chriſoſto·
Euãgeliſta igit̃ Mathe⁹ generatõnẽ dominice car
nis ꝑ ſeriem parẽtũ volẽs cõmẽdare memorie ordi-
ens a p̃re Abrahã dicit· Abraham genuit Jſaac·
Cur nõ dixit iſmael quẽ p̃mit⁹ genuit! Sed q̃t Jſaac
aũt genuit iacob· Cur nõ dicit eſau qui eius p̃mogeni
tus fuit· Quia ſcꝫ ꝑ illos ad Dauid ꝑuenire ñ poſſꝫ·
¶ Glo· Oĩes tñ fratres iude cũ ip̃o in generatõne
cõputat· Quod etiã ido factũ ẽ· q̃a Jſmael & Eſau
nõ remãſerũt in cultu vni⁹ dei· fratres ṽo iude ĩ po
pulo ſũt cõputati· ¶ Chriſ· Vel ꝓpterea. xij· pa-
triarchaꝝ meminit· vt eã q̃ ex ꝓgenitoꝝ nobilita-
te eſt elatõnẽ auferret· Etenĩ multi hoꝝ ex ãcillis
nati fuerũt· ſꝫ oĩes ſimilit̃ erant patriarche & tri-
buũ p̃ncipes· ¶ Glo· Ideo aũt iudã noĩatim poſuit·
q̃a de illo tm̃ dñs deſcendit. In ſingulis aũt patri-
bus nõ ſolũ dꝫ notari hiſtoria· ſed allegoria & mo
ralitas· Allegoria q̃dem· in q̃ vnuſquiſqꝫ patrum
xp̃m p̃figuret· Moralitas in hoc notat̃· ꝙ ex ſin-
gulis patribꝫ ĩ nob̃ aliqua virtus per ſig̃ficatõnem
noĩs vel exẽplũ edificet̃· Abrahã g̃ ĩ multis locis
figurã xp̃i portat & p̃terea in nomine· Abrahã eñ
p̃r multaꝝ gentiũ interpretatur· & Xp̃us ẽ pater
multoꝝ fideliũ· Abrahã etiã de cognatõe ſua exijt
& in terra aliena demoratus ẽ· & Xp̃s derelicto iu
daico populo ad gẽtes ꝑ predicatores ſuos exiuit·
¶ Chriſ· ſuꝑ Matheũ Jſaac aũt interp̃tat̃ riſus· ri
ſus aũt ſanctoꝝ ẽ non ſtricta cachĩnatio labioꝝ· ſꝫ
rationabile gaudiũ cordis quod fuit miſteriũ xp̃i·
Sicut enĩ ille parẽtibꝫ ĩ vltima ſenectute donatus
eſt· leticia ſuis vt cog̃ſcatur· quia nõ erat filius na-
ture· ſꝫ g̃tie· ſic & xp̃s ĩ nouiſſimo fine ꝓduct⁹ ẽ a

matre Judea gaudiū cūctis. Sz iſte p vgīnē. ille
de anu. ambo. cōtra ſpē nature. ¶ Remigius. Ja-
cob ſupplātator interptat. & de xpo dr. Supplā-
taſti inſurgētes in me ſubtus me. Jacob genuit iu-
dā & fratres ei9. ¶ Criſ. ſup matheū & noſter
Jacob genuit. xij. apoſtolos ī ſpū. nō ī carne. vbo
nō in ſanguine. Judas aūt interptat cōfeſſor. qm̄
xpi erat imago q̄ cōfeſſor pr̄is erat futurus dicēs.
Confiteor tibi pater dn̄e celi & terre. ¶ Glo. Mo-
ralit at Abraā nob vtutē fidei p exempla xpi ſig-
ficat. cum de eo legat. Abraā credidit deo & repu-
tatū ē ei ad iuſticiā. Jſaac ſignificat ſpem q̄a int-
ptat riſus. fuit em̄ gaudium parentū. Spes vero
ſimilit ē gaudiū noſtrū dū et na bona ſperare facit.
& de eis gaudē. Abraā g° genuit Jſaac. quia fides
generat ſpem. Jacob aūt ſignificat caritatem. Ca-
ritas em̄ amplectit duas vitas. actiuam per dile-
ctionē pximi. cōtēplatiuā per dilectionē dei. Acti-
ua p Liā. cōtemplatiua p Rachel ſignificat. Lia
em̄ laborans interptatur. q̄a actiua in labore eſt.
Rachel. viſum principiū. q̄a p cōtemplatiuā pn-
cipiū id eſt deus videt. Naſcit g° Jacob de duobus
pentibꝯ. q̄a caritas naſcitur de fide & ſpe. Quod em̄
credimus & ſperamus diligimus.

¶ Judas at genuit phares & Zarā de Thamā.
Phares at genuit Eſrō. Eſrom at genuit Arā.
Arā at genuit Aminadab. Amīadab aūt genuit
Naaſō. Naaſon at genuit Salmō. Salmō at ge-
nuit Booz de Rhaab. Booz autem genuit Obeth
ex Ruth Obeth at genuit Jeſſe. Jeſſe aūt genuit
Dauid regē. ¶ Gloſa. Pretmiſſis alijs filijs Ja-
cob euāgeliſta inde pſeqtur generatōnē dicēs. Ju
das at gēuit Phares & Zarā de thamā ¶ Aug9
d ciui. dei. Nec Judas pmogenit9 fuit. nec iſtorū
geminoꝝ aliq̄s fuit pmogenitus Jude. ſ; an illos iā
tres gēuerat. Eos itaqꝫ tenuit ī ordīe generatōnū
p q̄s ad dauid atz īde q° ītēdēt. puemret. ¶ Hie.
Notandū aūt ī genealogia ſaluatoris nullā ſācta
rū aſſumi mulieꝝ. ſ; eas q̄s ſcriptura rephendit. vt
qui ppt peccatores venerat. de peccatricibꝯ naſcēs
oīm pcta deleret. vn̄ & in cōſeqntibꝯ Rhuth Moba
bitis ponit. ¶ Ambroſi. ſup lucā. Lucas aūt hic
declinauit vt maculatā ſacerdotalis generis ſeriez
declararet. Sed ſancti Mathei cōſiliū a rationis iu
ſticia non abhorret. nam cū euangelizaret ſm car-
nem generatum eē q̄ oīm pcta ſuſciperet. ſubiectuz
iniurijs. ſubditum paſſioni. nec hoc q̄dem putauit
exortē aſſerēdū eē pietatis vt maculate quoqꝫ origi
nis non recuſaret iniuriā. Simul ne puderet eccle-
ſiam de peccatoribꝯ cōgregari cū domin9 de pecca-
toribꝯ naſceret. Poſtremo vt bn̄ficiū redemptōis
etiā a ſuis maioribꝯ incboaret. ne q̄s putaret origi-
nis maculā īpedimēto poſſe eē vtuti. nec ſe inſolēs
de ſui nobilitate iactaret. ¶ Criſ. ī home. Poſt
hoc mōſtrat oēs obnoxios fuiſſe peccatis. iſtat ei
Thamar fornicatō iudam accuſās & Dauid a for
nicata muliere genuit Salomōez. Si at a magnis
lex nō ē īpleta nec a minoribꝯ. Et ſic oēs peccauerūt
& nccaria facta ē xpi pn̄tia. ¶ Ambro. ſup lucā.
Vide at q̄a n̄ otioſe Mathe9 vtrūqꝫ ſigficauit cum
Phares tm̄mō cōmeōrationū cauſa depoſceret. q̄a
hic in vtroqꝫ miſteriū eſt. Per geminos em̄ gemi
na deſcribit vita populoꝝ vna ſm legē. altera ſm
fidem. ¶ Criſ. ſup matheū. Per Zarā em̄ ſigfi-
cat iudaic9 popul9 qui primus apparuit in luce fi
dei quaſi de vulua tenebroſa mūdi procedēs. & ido
ſignificat9 eſt cocco circūciſionis mutātibꝯ omībꝯ
q̄a ipē popul9 dei erat futur9. Sed poſita eſt ante
faciem eius lex. q̄ſi ſepes vel materia. Hic g° īpedi-
tus eſt populus iudaicus p legē. ſ; tēporibꝯ xpi ru-
pta eſt ſepes legis q̄ erat inter iudeos & gentes. ſic
ait apoſtol9. mediū parietē macerie ſoluens. ſic fa
ctū ē vt gētilis p Phares ſigficat9 poſtq̄ꝫ rupta ē
lex p xpi mādata pm9 ad fidez pcedat. & poſtea
ſeqt iudaic9 popul9. Seqt. Phares aūt genuit
Eſrom. ¶ Glo. Judas genuit Phares & Zaraz
āteq̄ꝫ ītraret egiptū ī quam ābo poſtea cū pr̄e trāſi
erūt. Jn egipto vo Phares genuit Eſrom. Eſrō
at genuit Aram. Arā aūt genuit Aminadab. Ami
nadab at genuit Naaſon. Et tunc Moyſes eduxit
eos de egipto. Naaſō aūt fuit dux ſub moyſe in tri-
bu Juda p deſertū. ī q° genuit Salmō. Jſte Sal-
mon fuit pnceps de tribu Juda. q̄ cū Joſue tram
pmiſſionis ītrauit. ¶ Criſ. ſup matheū. Quoīaz
aūt ex aliq̄ cauſa ſm puidētiaz dei poſita boꝝ pa-
trū noīa credim9. Sequit Naaſon at genuit Sal
mon. Jſte Salmon mortuo pr̄e fuit pnceps ī tribu
Juda q̄ cū Joſue terrā pmiſſiōis intrauit ¶ Criſ
ſuper Matheum. Accepit autem vxorem nomine
Rhaab. hec autē Rhaab dicitur fuiſſe Rhaab me
retrix de Hiericho. que ſuſcepit exploratores filio
rū Jſrael abſcōdit eos & ſuauit incolūes. Cū autē
Salmō nobil eēt int filios iſrael q̄a d tribu erat iu
da & q̄a filius pncipis erat. vidit Rhaab ſic fidelē
q̄ſi magnā aliq̄ꝫ cōſtitutā meruit accipe ī vxorem
forſitan at & ideo interptat Salmon quaſi p ipm
nomē inuitaret a puidētia dei. vt accipet vas ele-
ctiōnis Rhaab. Jnterptat em̄ Salmon accipere
vas. Sequit. Salmō aūt genuit booz de Rhaab
¶ Glo. Jſte Salmō in tra pmiſſionis genuit de
illa Rhaab Booz. Boos at gēuit Obeth ex Rhut
¶ Criſ. ſup matheū. Quō aūt Booz accepit vx-
orē Moabitidē noīe Rhut. exponē eſtimaui ſup-
fluū. cum de his ſcriptura ſit oībꝯ īmanifeſta. Hoc
autem dicim9 ſolū quoniam Rhut p merito fidei
ſue nupſit Booz. q̄a deos patrū ſuoꝝ repulit & de
um viuentem elegit. Et booz p merito fidei ſue il
lam accepit vxorē. vt ex ɔiugio tali ſanctificato.
genus naſcētur regale. ¶ Ambroſi9 ſup Lucam.
Quomō aūt Rhut cū eēt aliemgena iudeo nupſit.
& qua ratōe in xpi generatōe eius putauerit euan-
geliſta copule commemorationem eē faciendā que
legis ſerie mechabatur. Qz ergo non de legitima
ſaluator generatiōe manauit videtur eē deforme.

niſi ad apoſtolicã ſententiaꝫ reuertaris. q̇a nõ eſt
lex poſita iuſtis. ſ; iniuſtis. Hec em̃ cũ eẽt aliení=
gena & moabitis. p̃ſtim cũ lex Moyſi ꝓhibẽt has
nuptias moabitis. q̇a excludẽt ab ecc̃ia q̇ itroiuit
in eccleſiã. niſi q̇a ſancta & immaculata moꝛibꝫ ſu=
pra legẽ facta ẽ. Diffinitionẽ g̊ legis exceſſit. &
meruit int̃ maioꝛes dñici generis cõputari. ꝓpt̃ co=
gnationẽ mẽtis electa. nõ coꝛpis. Magnũ aũt nob̃
exẽplũ ẽ. ꝙ i illa nr̃m oĩm qui ex gentibꝫ collecti
ſum? ingrediẽdi in eccleſiã domini figura p̃ceſſit.
Hiero. i ep̃la ad Paulinũ. Rhuth etiã Moabitis
Eſaie explet vaticiniũ dicẽtis. Emitte agnũ dñe
dñatoꝛem terre de petra deſ̃ti ad mõtem filie ſion.
Seq̃tur. Obeth aũt genuit Jeſſe. ¶ Gloſa. Jeſſe
pater Dauid binominus ẽ. q̇a frequẽti? vocatus ẽ
Jſai. Sꝫ q̇a ꝓpheta vocat eũ ñ Jſai. ſ; Jeſſe. dicẽs
egrediet̃ v̇ga de radice Jeſſe vt oñdẽt illam ꝓphe=
tiã cõpletã in maria & i chriſto. euangeliſta poſuit
ieſſe. Sequit̃. Jeſſe autem genuit Dauid regem.
¶ Remi. Sꝫ q̄rendũ ẽ q̄re ſc̄tus euangeliſta ſolũ
Dauid noĩauerit regẽ: quod ideo dixit vt oñderet
eũ p̃mum fuiſſe regem in tribu iuda. Jp̃e aũt xp̃s
eſt phares diuiſoꝛ. vt eſt illud Diuidet agnos ab
hedis. ẽ & Zarã oꝛiẽs. vt ẽ illud. Ecce vir. oꝛiẽs
nomẽ eius ẽ Eſrõ ſagitta. vt eſt illud. Poſuit me
ſic̃ ſagittã electã. ¶ Rabanus. Vel alteꝝ ꝓpter
abũdãtiã gr̃e & latitudinẽ caritatis. Arã electus.
ſ̃m illud Ecce puer meus electus. vel excelſus ſ̃m
illud. Excelſus ſup omnes gẽtes dñs. Jp̃e ẽ Ami
nadab id ẽ volũtarius q̇ dicit. Volũtarie ſacrifi=
cabo tibi. Jp̃e ẽ & Naaſon id ẽ auguriũ. q̇ nouit p̃=
terita p̃ñtia & futura. vel ſ̃pẽtinus ſ̃m illud Moy=
ſes exaltauit ſ̃pẽtem i deſ̃to. Eſt & Salmõ id eſt
ſenſibilis qui dicit. Ego ſenſi de me v̇tutẽ exiſſe.
¶ Glo. Jp̃e accipit Rhaab id ẽ ecc̃iaꝫ de gentibꝫ.
Rhaab em̃ fames vel latitudo vel impet? q̇a ecc̃ia
gẽtiũ eſurit & ſitit iuſticiã. & ipetu doctrine ph̃os
& reges cõuertit Rhuth etiã int̃pretat̃ vidẽs vel
feſtinans. & ſignificat eccleſiã. q̄ puro coꝛde videt
deũ & feſtinat ad brauiũ ſupne vocatõis. ¶ Remi
gius. Eſt & Booz i q̇ robur. vt ẽ illud. Cũ exalta
tus fuero a t̃ra oĩa trahã ad me. Eſt & Obeth ſ̃ui
ens. vt ẽ illud. filius hoĩs non venit miniſtrari ſed
miniſtrare. Eſt & Jeſſe incenſũ. ſ̃m illud. Jgnem
veni mittẽ i terrã. Jp̃e ẽ Dauid mãufoꝛtis ſ̃m il=
lud. Dñs foꝛtis & potẽs deſiderabilis. ſ̃m illud.
Veniet deſiderat? cũctis gẽtibꝫ. Pulcher aſpectu.
ſ̃m illud. Specõſus foꝛa p̃ filijs hoĩm. ¶ Glo. Jn
terĩ videã? q̄s v̇tutes iſti p̃res i nob̃ edificẽt. q̇a.
fides. ſpes. caritas. oĩm v̇tutũ ſũt fundamentum.
Sequẽtes v̇tutes ſunt q̄ſi ſupadditões. Judas in=
terp̃tat̃ ↄfeſſio. duplex ẽ aũt ↄfeſſio. eſt altera fidei.
altera pc̃toꝝ. Si g̊ poſt tres ſup̃dictas v̇tutes pec
cat̃. nc̃c̃aria eſt nõ ſolũ fidei ſed peccatoꝝ ↄfeſſio.
Poſt iudã ſeq̃tur phares & zarã. Phares diuiſio
Zarã oꝛiẽs interp̃tat̃ & Thamar amaritudo. Cõ
feſſio em̃ generat diuiſionẽ a vitijs & oꝛtũ virtutũ
de amaritudine p̃nie. Poſt Phares ſeq̃tũr Eſroꝫ
q̇ ſagitta interp̃tat̃. Poſtq̄ꝫ em̃ aliq̄s diuiſus eſt
a vitijs & ſecularibꝫ. dꝫ fieri ſagitta vt i alijs vitia
p̃dicãdo perimat. Sequit̃ Arã q̇ interp̃tat̃ elect?
vel excelſus. q̇a poſtq̄ꝫ aliq̄s a mundo remotus ẽ &
alijs ꝓficit. nc̃c̃e ẽ vt deo elect?. hoĩbꝫ celebꝛis.
excelſus in v̇tutibꝫ habeat̃. Naaſon interp̃tat̃ au=
guriũ. hoc aũt auguriũ ñ ẽ ſeculare ſ; celeſte. De
hoc gl̃abat̃ ioſeph fratribꝫ mãdans. Vos detuli=
ſtis ciphũ dñi mei. in q̇ augurari ſolebat. Ciph?
ẽ diuina ſcriptura vbi ẽ potus ſapiẽ. Jn hac augu
rat̃ ſapiẽs. q̇a ibi videt futura id ẽ celeſtia. Seq̃tur
Salmon id eſt ſenſibilis. Poſtq̄ꝫ em̃ aliq̄s ſtudet
in diuina ſcriptura fit ſenſibilis id ẽ diſcernẽs gu=
ſt? rõis. q̇d bonũ. quid malũ. q̇d dulce. q̇d amaꝝ.
Sequit̃ Booꝫ id eſt foꝛtis. inſtruct? ei i ſcriptu=
ris fit ad oĩa aduerſa tolerãda foꝛtis. ¶ Auguſ. ſu=
p matheũ. Jſte aũt foꝛtis ẽ filius Rhaab id ẽ ec=
cleſie. Rhaab em̃ int̃p̃tat̃ latitudo vel dilatata q̇a
em̃ ex oĩbꝫ finibꝫ terre vocata eſt eccleſia gentiũ.
latitudo ꝓpellat̃. ¶ Raba. Sequit̃. Obeth id eſt
ſ̃uitus. non em̃ idone? eſt ad ſ̃uitutẽ niſi qui foꝛtis
ẽ. Que ſeruitus generat̃ ex Rhuth id ẽ deſtinãtia.
Opoꝛtet enim ꝓmptum eſſe ſeruum non pigrum.
Chriſoſto. ſup matheũ. Nũc aũt q̇ diuitias & non
moꝛes. pulcritudinẽ & nõ fidẽ. & q̇d i mẽtricibꝫ q̄ri
ſolet. hoc i cõiugibꝫ optãt. non generãt ſubditos fi
lios vel ſibi vel deo. ſ; cõtumacẽs & cõtra ſe & cõtra
deum vt filij eoꝝ ſint pena religioſitatis eoꝝ. Jſte
obeth gẽuit ieſſe id eſt refrigeriũ. Nam quicũq; eſt
ſubditus deo & p̃etibꝫ ſuis. tales filios generat deo
preſtãte a q̇bꝫ refrigerat̃. ¶ Glo. Vel ieſſe id eſt
incenſum. Si em̃ ſ̃uimus ex amoꝛe & timoꝛe. erit
deuotio in coꝛde que exigue & deſiderio coꝛdis ſua=
uiſſimũ icenſũ offert deo. Poſtq̄ꝫ aũt aliq̄s idone?
ẽ ſ̃uus & ſacrificiũ deo fact?. ſeq̃tur vt ſit Dauid
id ẽ mãufoꝛtis. q̇ cõtra hoſtes foꝛtit̃ dimicauit. &
idoneos tributarios fecit. Silr̃ ip̃e dꝫ cãnales id ẽ
hoĩes v̇bo & exẽplo deo ſubiugare.
¶ Dauid aũt rex genuit Salomonẽ ex ea q̄ fuit
Vrie. Salomõ aũt genuit Rhoboã. Rhoboã aũt ge=
nuit Abiã. Abias aũt genuit Aſa. Aſa aũt genuit
ioſaphat. ¶ Glo. Secũdi q̄tridenarij generatõnis
ſeriem euãgeliſta decurrit. que a regibꝫ continet̃.
& ideo a Dauid incipit q̇ p̃mus i tribu iude regñuit
dicens. Dauid rex genuit Salomonẽ ex ea q̄ fuit
Vrie. ¶ Auguſ. de con. euã. Quia ei i generatõibꝫ
Mathei ſignificat̃ noſtroꝝ ſuſceptio pc̃toꝝ. iõ ip̃e
a dauid p ſalomonẽ deſcẽdit in cui? matre ille pec
cauit. Lucas vero a dauid per nathan aſcẽdit. per
quem ꝓphetam deus pc̃tm illius expiauit. quia in
generatõnibꝫ Luce ſignificatur abolitio pc̃toꝛuꝫ.
¶ Auguſtinus in libꝛo retractati. Dicendũ tamẽ
fuit p cui? nominis ꝓphetã. ne putaret̃ idem fuiſſe
homo cum alter fuerit quamuis & ipſe hoc nomi=
ne vocaretur. ¶ Remigius. Querẽdum eſt autem
quare euãgeliſta Berſabee ꝓprio noĩe non noĩauit

ſicut ceteras mulieres · quod ideo ē · q̄a cetere muli
eres q̄uis rep̄heſibiles fuiſſent. tñ laudabiles erāt
v̄tutibꝰ · Berſabee v̄o nō ſolū fuit cōſcia adulterij ·
ſ; etiā homicidij mariti ſui · & iō ꝓpo noīe eā nō no:
minauit in genealogia dn̄i · ¶ Gloſa · Tacet etiā
nomē Berſabee vt nominādo Vriā reducat ad me
moriā illud maximū ſcelꝰ qđ ī eum fecit Dauid ·
¶ Ambro · ſup Lucā · At v̄o ſctus Dauid deo ē ꝓ:
cellentior ꝙ hoiem ſe ip̄e cogn̄uit · & cōmiſſum ſup
arrepta vrie vxore pc̄tm penitētie curauit lachry
mis abluēdum · oñdens nobis neminem ꝓprie v̄tuti
debere cōfidē · habemus eñ aduerſarium magnū q̄
vinci a nob̄ ſine dei adiutorio nō poſſit · & plerūq; ī
illuſtribꝰ viris g̃uia pc̄ta reperies · vt quaſi hoīes
tēptatōi potuiſſe ſuccūbere cognoſcas · ne v̄tutibꝰ
egregijs pluſ꜔ hoīes crederēt · ¶ Chriſ · ſup ma:
theū · Salomō aū īnt̄pretat̄ pacificus · qm̄ omnibꝰ
in circuitu gētibꝰ pacificatis & tributa reddentibꝰ
pacificum habuit regnū · Salomon aū genuit Ro
boā · Roboā interp̄tat̄ a multitudine populi · Mul
titudo eī mat̄ eſt ſeditōis · q̄a qđ a pluribꝰ peccat̄ ·
plerūq; manet inuindicabile · Paucitas aūt mgrā
eſt diſcipline · Joſaphat aūt genuit Joraz · Joram
aūt genuit Oziam · Ozias aūt genuit Joathan · Jo
athan aūt genuit Achaz · Achaz aūt genuit Eze:
chiā · Ezechias aū genuit Manaſſen · Manaſſes aū
genuit Amon · Amon aū genuit Joſiā · Joſias aūt
genuit Jechoniā · & fratres eius in trāſmig̃tōe ba
bilonis · ¶ Hiero · Jn quarto autem regū volumīe
legimus de Jorā Ochoziam fuiſſe generatum · Quo
mortuo Joſabeth filia Jorā regis ſoror Ochozie tu
lit Jobas filiū fratris ſui · & eū internitioni q̄ ex:
ercebat̄ ab Athalia ſubtraxit · Cui ſucceſſit ī reg
num filius eius Amazias · poſt quē reg̃uit filiꝰ eꝰ
Azarias q̄ appellat̄ Oſias Cui ſucceſſit Joathā fi:
lius eius · Cernis g̃ ꝙ ſ̄m fidē hiſtorie tres reges
ī medio fuerūt q̄s euāgeliſta p̄termiſit · Jorā q; ñ
genuit Oziā · ſ; Othonā & reliq̄s q̄s nūerauimꝰ ·
Verꝫ q̄a euāgeliſte ꝓpoſitū erat theſſera decades &
in diuerſo tp̄is ſtatu ponē in Jorā generaſſe miſcu
erat impijſſime Jezabel · idcirco vſq; ad terciā ge:
neratiōnē eius memoria tollit̄ · ne in ſancte natiui:
tatis ordine ponētur · ¶ Hilarius · Purgate v̄o la
be familie gētilis iā regalis ī q̄rta generationū cō
ſequētiū origo numerat̄ · ¶ Chriſ · ſup matheū ·
Quod ſp̄us ſanctus per ꝓphetā cōteſtatus ē dicēs
vt diſpergēt omnē maſculū de domo Achab & Je:
zabel · impleuit Jeu filius Naſi accepit ꝓmiſſionē ·
& vſq; ad q̄rtā generationē ſedeāt filij eius ī ſede
regni ſup Jſrael · Quāta g̃ bn̄dictō facta ē ſup Jeu
q̄ vindictā fecerat ſup domū Achab & Jezabel · &
vſq; ad quātā generationē p̄cidant̄ filij eius regū
numero · & ſic pc̄tm eius deſcēdit in filios eius · ſic
fuerat ſcriptum · Reddam pc̄ta patrū ī filios · vſq;
ad terciā & q̄rtā generationē · Videte g̃ ꝙ piculo:
ſum eſt inire cōiugia ex genere impiorꝫ · ¶ Augꝰ
de queſti · no · & ve · teſta · Vel nō inmerito ſublati
ſūt de numero ceterorū · Ochozias Jobas & Ama
ſias · Hic eī eorū ɔtinuauit impietas vt nullū inter
uallū hr̄et · Salomō aū merito p̄ris dimiſſus in re:
gno ē · Roboam aūt merito filij · illi aūt tres mali
gne agentes euaſi ſūt · Ad p̄ditōnē eī generis exem
plū ē qn̄ inḡit̄ malignitas panditur · Seq̄t̄ Ozias
aūt genuit Joathan · Joathan aū genuit Achaz ·
Achaz aūt genuit Ezechiam cui cū eſſet ſine libe:
ris dictū eſt · Diſpone domui tue q̄a morieris · Jdeo
fleuit · nō ꝓpt̄ longiorē vitā · cū ſciret ide Salomo
nez placuiſſe deo ꝙ nō petiſſet āpliores annos · Sꝫ
q̄a dubitabat ne ꝓmiſſio dei impleret̄ · cū ſe ſciret
eſſe de Dauid · p̄ quē oportebat veīre xp̄m · & ipſe
erat ſine liberis · Seq̄t̄ Ezechias aūt genuit Ma:
naſſen · Manaſſes aū genuit Amon · Amon aūt ge:
nuit Joſiam · Joſias aū genuit Jechoniam & fra:
tres eius ī trāſmig̃tōe Babilonis · ¶ Chriſ · ſuper
matheū · Sꝫ nō ſic poſitū ē in libro regū · vbi talis
eſt ordo · Joſias genuit Eliachim poſtea vocatum
Joachim · Joachim aūt genuit Jechoniam · ſ; Joa:
chim ſublatꝰ ē de nūero regū · q̄a nō ꝓplꝰ dei conſti
tuerat eum ī regnū · ſ; Pharao p̄ potentatū · Si eī
iuſtū fuit vt ꝓpt̄ ſolā cōmixtōnē generis Achab ·
tollerent̄ tres reges de numero regum · quare non
erat iuſtū vt ſimilit̄ tolleret̄ Joachim · quē Pha:
rao vi hoſtili fecerat Regē · Et ſic Jechonias q̄ eſt
filius Joachim · nepos aū Joſie ſublato patre de nu
mero regū ip̄e ē poſitꝰ ꝓ eo q̄ſi filiꝰ Joſie · ¶ Hie:
ronimꝰ · Vel alit̄ ſciamꝰ Jechoniā p̄orem ip̄m eſſe
quem & Joachim · ſcd̄m aū filiū ñ p̄rez · q̄rū p̄mus
per · K · & · M · ſcd̄us p · ch · & · y · ſcribit̄ · Quia ſcri
p̄torꝫ vitō & lōgitudine tēporꝫ apud Grecos Lati:
noſq; cōfuſum ē · ¶ Ambro · ſup Lucā · Duos eñ
fuiſſe Joachī · Regnorꝫ libri indicāt · Hic eñ ſcri:
ptū ē · Dormiuit Joachim cū p̄ribꝰ ſuis · & regna:
uit Joachim filius eius ꝓ eo · filius aū ē cui Hiere:
mias nomē īpoſuit Jechoniā · Et bn̄ factꝰ Matheꝰ
a ꝓpheta voluit diſcrepare vt nō Joachī & Jecho
niā valeret · ſilʼ q̄a maiorē fructuz dn̄ice pietatis a:
ſtruxit · Generis eī nobilitatē dn̄s ī hoibꝰ nō req̄ſi
uit · ſ; de captiuis & peccatoribꝰ cōgrue naſci volu:
it · qui remiſſionē veniebat predicare captiuis · non
igitur ſuppreſſit alterū euāgeliſta ſ; vtrūq; ſigfica:
uit qđ vtq; Jechonias dictꝰ ſit · ¶ Remigi · Sed
q̄ri p̄t q̄re dicat euāgeliſta eos natos ī trāſmig̃tōe ·
cum nati fuiſſent an̄꜔ trāſmig̃tio fuerit facta · Jdeo
aū dicit ad hoc q̄a ad hoc nati ſūt vt d̄ regno totius
populi ꝓ ſuis & aliorꝫ peccatis captiui ducerētur ·
Et q̄a p̄ſcius erat deus eos eē ducendos captiuos ·
idcirco dixit eos natos ī trāſmig̃tōe · De his aū q̄s
ſanctꝰ Euāgeliſta in genealogia domini ſimul po:
nit ſciēdū · q̄a aut ſimiles fuerūt fama aut īfamia ·
Judas & fratres eiꝰ laudabiles fuerūt fama · ſilʼit̄
Phares & Zara · Jechonias & fratres eiꝰ notabi
les fuerūt īfamia · ¶ Glo · Miſtice aū Dauid ē xp̄s ·
q̄ Joliā id ē diabolū ſupauit · Vrias aū id ē luxuri
a id ē diabolꝰ q̄ dicit · ſilis ero altiſſimo · cui etiam

coniugatam xp̄us de ſolario paterne maieſtatis. ad
amauit & pulcram factā ſibi mr̄imonio copulauit.
Vel Vrias id ē iudaicus ꝑplꝰs. qui p legē de luce
gloriat᷑. Sꝫ huic xp̄us legē abſtulit. quā de ſe loq̄
docuit. Berſabee aūt ē puteus ſatietatis id ē habū=
dātia grē ſpiritalis. ¶ Remigiꝰ. Vel Berſabee in
terp̄tat᷑ puteus ſeptimꝰ. ſiue puteꝰ iuramēti p qđ
ſignificat᷑ fons baptiſmatis ī q̄ dat᷑ donū ſpūs ſep=
tiformis & fit ibi adiuratō ꝯtra diabolū. Eſt & xp̄s
Salomō pacificꝰ. ſm illđ apoſtoli. Ipē ē pax nr̄a.
Eſt & Roboā latitudo popl̄i. ſm illđ. Multi veni
ent ab oriēte & ab occidēte. ¶ Rabanꝰ. Vel impetꝰ
populi. q̄a velocit᷑ populos cōuertit ad fidē. ¶ Re
migiꝰ. Ipē ē & Abia. id ē pat᷑ dn̄s. ſm illđ vnꝰ ē
pater veſter qui ī celis ē. & iteꝝ. Vos vocatis me
magiſter & domine. Eſt & Aſa id ē attollens. ſm
illđ qui tollit peccata mūdi. Eſt & Joſaphat id ē
iudicans. ſcđm illđ omē iudiciū dedit filio. Eſt &
Joraz id ē excelſus. ſcđm illđ. nemo aſcēdit ī celū
niſi qui de celo deſcēdit. Eſt & Oſias id ē robuſtꝰ
dn̄i. ſcđm illud. fortitudo & laus mea dn̄s. Eſt &
Joathā cōſūmatus vel pfectꝰ. ſm illud apoſtoli. fi=
nis legis xp̄us. Eſt & Achaz cōuertēs. ſm illud.
cōuertimini ad me. ¶ Rabanꝰ. Vel cōp̄hendēs. q̄a
nemo nouit patreꝫ niſi filius. ¶ Remigiꝰ. Eſt &
Ezechias fortis dn̄s. vel dn̄s cōfortauit. ſm illud.
Cōfidite ego vici mūdū. Ipē ē Manaſſes obliuiōis
ſiue oblitus. ſm illud. Peccatoꝝ vr̄oꝝ non recor=
dabor ampliꝰ. Eſt & Amon fidelis. ſm illud. Fide
lis dn̄s ī oībꝫ v̄bis ſuis. Eſt & Joſias. vbi ē īcenſū
dn̄i. ſcđm illud. factus in agonia prolixius orabat.
¶ Rabanꝰ. Quod vero īcēſū orōnū ſignificat pſal
mus teſtat᷑ dicēs. Dirigat᷑ oratio mea ſicut īcenſū
in cōſpectu tuo. Vel dn̄i ſalus. ſcđm illud ſalus aūt
mea in ſempiternū erit. ¶ Remigiꝰ. Ipſe Jecho=
nias preparans vel dn̄i p̄paratio. ſm illđ. Si abiero
& p̄parauero vobis locū. ¶ Gloſa. Moraliter aūt pꝰ
Dauid ſequit᷑ Salomon. qui interp̄tat᷑ pacificꝰ.
Tūc ei aliq̄s fit pacificꝰ. motibꝫ ſedatis illicitis. &
quaſi iam in eterna tranquillitate poſitꝰ cū deo ſer=
uit & alios ad eū cōuertit. Sequit᷑ Roboā id ē po
puli latitudo. poſt ei nō hꝫ qđ ī ſe vincat. amplecti
alios debet & late populū dei ad ſupna trahē ſecū.
Sequit᷑ Abia id ē pr̄ dn̄s. His em̄ p̄miſſis. poteſt
ſe ꝑficere filiū dei. & tunc eſſe Aſa id eſt attollens
vt de virtute ī virtutē ad patrem ſuum aſcendat. &
tūc erit Joſaphat id ē iudicans vt alios iudicet & a
nemine iudicet᷑. Ita fit Joram id ē excelſus q̄ſi ī ce
leſtibꝫ habitās. Vn̄ efficit᷑ Ozias id ē roubſtꝰ dn̄i
q̄ſi robur ſuū deo attribuens & ī ſuo ꝓpoſito pſeue
rans. Et ſequit᷑ Joathan id ē pfectus q̄a quotidie
in maius pficit. Et ſic fit Achaz id ē comp̄hendēs.
Ex operatōne. n. augmentat᷑ agnitio ſcđm illud.
Annūciauerūt opa dei & facta eius ītellexerūt. Se
q̄tur Ezechias id ē fortis dn̄s quia deū fortem eſſe
intelligit. & ideo ī amorē eiꝰ cōuerſus fit Manaſſes
id ē obliuioſus tp̄alia tradēs obliuioni. & ex hoc fit
Amō id ē fidelis. Qui enim tēporalia cōtēnit neminē
in re ſua defraudat. Et ſic fit Joſias id ē ſalutē dn̄i
ſecure expectās. Joſias ei ſalꝰ dn̄i īterp̄tat᷑.
¶ Et pꝰ trāſmigrtōꝫ babylōis. Jechonias gēuit Sa
lathiel. Salathiel aūt genuit Zorobabel. Zoroba
bel aūt genuit Abiud. Abiud aūt genuit Eliachim.
Eliachim aūt genuit Azor. Azor aūt gēuit Sadoch.
Sadoch aūt genuit Achim. Achim aūt gēuit Eliud.
Eliud aūt genuit Eleazar. Eleazar aūt genuit Ma=
than. Mathan aūt genuit Jacob. ¶ Criſ. ſup ma
theū. ¶ Poſt trāſmigrationē īt priuatas pſonas.
primo poit Jechoniā q̄ſi p̄uatū & ipm. ¶ Ambro.
ſup Lucam. de quo Jeremias dicit. Scribe virum
iſtū abdicatū. q̄a non exurget ex ſemine eius ſedēs
ī throno Dauid. Quomodo aūt ex ſemine Jechonie
nullus regnaturus dicit᷑ p prophetā. Si em̄ xp̄us
regnauit. ex ſemine aūt Jechonie xp̄s ē. propheta
mētitꝰ ē. Sed illic futuros ex ſemine Jechonie non
negat᷑ & ideo de ſemine eius xp̄us ē. & ꝙ regnauit
xp̄us nō cōtra ꝓphetā ē. nō ei ſeculari honore reg=
nauit. Ipē ei dixit. Regnū meū nō ē de hoc mūdo.
Jechonias ergo genuit Salathiel. ¶ Criſ. ſuper
matheū. De Salathiel quideꝫ nihil legimꝰ vel boni
vel mali. tn̄ putamꝰ ſanctū eū fuiſſe & ī captiuitate
aſſidue deū petiſſe ꝓ ipā calamitate que cōtigerat iſ=
rael. ideo petitōnē dei eū ap̄pellatū fuiſſe. interp̄tat᷑
em̄ petitio dei. Salathiel aūt genuit Zorobabel.
qui interp̄tat᷑ fluitio poſtpoſita. vel ex cōmixtiōe.
Vel hic doctor Babylonie legit᷑. Si verū ē neſcio.
q̄a ſacerdotale & regale genꝰ mixtū ē ī Zorobabel.
Reuerſi ſunt filij iſrael in terram ꝓpriam. q̄a cū cō=
tenderent tres p ſua ſentētia vicit Zorobabel & p=
nunciata ē omībꝫ fortior veritas eē. ꝓpt᷑ qđ Dariꝰ
cōceſſit ei filios iſrael redire in ſua. Et ideo recte ſe
cūdū puidētiā dei noīatꝰ ē Zorobabel. id ē doctor
Babilonie. Que em̄ maior doctrina ꝙ̄ oſtendere ve=
ritatē dominatricem eſſe omniū rerū. ¶ Glo. Sed
hoc videt᷑ eſſe cōtrariū generationi que legit᷑ ī pali=
poenō. Dr̄ em̄ ibi Jechonias genuiſſe Salathiel &
Phadaia. & Phadaia zorobabel. & zorobabel Moſ
ſollam. Ananian & Salomuth ſororeꝫ eoꝝ. Sed
ſcimꝰ multa in Paralipomenō vitio ſcriptoꝝ depra
uata. Vn̄ multe & ī det᷑miate genealogiaꝝ veniūt
q̄ſtiōes. q̄s iubꝫ aplꝰ euitari. Vel pt᷑ dici Salathi
el & Phadaia eūdē eē q̄ſi binoīm. Vl᷑ Salathiel &
Phadaia fratres eē & filios eiuſdē noīs habuiſſe
& hiſtorioḡphū ſecutū fuiſſe generationē zoroba=
bel filij Salathiel. De Abiud vſq꜄ ad Joſeph nul
la hiſtoria inuenit᷑ in palipomenon. Sꝫ alij multi
ānales legūt᷑ fuiſſe apđ hebreos. q̄ dicebāt᷑ v̄ba di
erū. de q̄bꝫ Herodes rex alienigena dr̄ multos cō=
buſſiſſe. vt ordo regie ſtirpis cōfunderet᷑. Et forſi=
tan Joſeph nomina parentū ibi legerat. vel alio q̄
quomō retinuerat. vn̄ euāgeliſta ſeriē iſtius gene
ratōis poterat ſcire. Notandū tn̄ ꝙ p̄or Jechonias
dn̄i reſurrectō. ſeq̄ns dn̄i p̄patio dr̄. Vtrūq꜄ aūt cō=
uenit domino Xp̄o qui dicit. Ego ſum reſurrectio

& vita. Et vado pare vob locum. Salathiel id eſt
petitō mea de?. illi cōuenit q dicit. Pat ſācte. ſua
illos qs dediſti mihi. ¶ Remi. Eſt etiā Zoroba-
bel id ē mgr̄ cōfuſionis. ſm illud. Mgr̄ noſter cum
publicanis & pctoribꝫ mādūcat. Jpe ē Abiud id ē
pr̄ meus iſte. ſm illud. Ego & pr̄ vnū ſum?. Eſt
& Eliachim id ē deus reſuſcitās ſm illud. Ego re-
ſuſcitabo eū ī nouiſſimo die. Eſt & Azor id ē adiu
tus. ſcdm illud. Qui me miſit mecum eſt. Jpe ē &
Sadoch iuſtus ſiue iuſtificatus. ſm illud. Tradi
tus ē iuſtus ꝓ iniuſtis. Eſt & Achim id ē frat̄ me
us iſte. ſm illud. Qui fecerit volūtatē pr̄is mei hic
me? frat̄ ē. Eſt etiā Eliud id ē de? meus iſte. ſm
illud. De? meus & dn̄s meus. ¶ Glo. Eſt & Ele
azar id ē de? me? adiutor. Eſt & Mathā id ē donās
vel donatus. ſm illud. Dedit dona hoībꝫ. & ſic de-
us dilexit mūdū vt filiū ſuum daret vnigenitum.
¶ Remi. Eſt & Jacob ſupplātans. qa n̄ ſolū ipſe
ſupplātauit diabolū. ſ; & hui? ptatē ſuis fidelibus
dedit. ſm illud. ecce dedi vob ptatē calcādi ſup̄ ſpē
tes. Eſt & Joſeph id ē appones. ſm illud. ego ve-
ni vt vitā habeāt & abūdātius habeāt. ¶ Raban?
Sed videam? q̄d moralit̄ iſti patres ſigficēt. quia
p? Jechoniā q dr̄ ꝑpatio dn̄i ſeq̄tur Salathiel id
ē petitio mea de?. Qui em̄ ꝑpatus ē nō petit niſi ſo-
lū deū. Sed iterū fit Zorobabel id ē mgr̄ babilo-
nis. ſcz terrenorū hoīm qs facit cognoſcere de deo
ꝙ pr̄ ē. q̄d ſonat Abiud. & tūc ille popul? reſurget
a vitijs. Vn̄ ſeq̄tur Eliachim q reſurrectio interp̄
tat̄. & idē & bn̄ opādū ab intus q̄d ſonat Azor. fit
Sadoch id ē iuſtus. & tūc dicit fidelis p dilectio-
nē ꝓximi. ipē ē frat̄ meus q̄d ſonat Achim. Et p
dilectionez dei dicit deus meus. q̄d ſonat Eliud. &
ſeq̄tur Eleazar id ē de? meus adiutor. q̄a recognſcit
deū ſuū adiutorem. Ad q̄d aūt tēdit oñdit Mathā
qui dicitur donum vel donans. Expectat em̄ deum
datorē. ſicut luctatus ē ī principio & vitia ſupplā-
tauit. Sic & ī fine vite q̄d ad Jacob ptinet. & ſic
puenit̄ ad Joſeph id ē ad augmētū v̄tutū.
¶ Jacob aūt genuit Joſeph. virū Marie de q̄ na-
tus ē Jeſus q vocat̄ Xp̄us. ¶ Gloſa. Poſt om̄es
generatōes patrū ponit vltīo generationē Joſeph
viri Marie. ꝓpter quam omnes alie introducuntur
dicēs. Jacob aūt genuit Joſeph. ¶ Hiero. Hūc
locū obijcit nob Julian? auguſtus diſſonātie euā-
geliſtaruz. Matheus Joſeph filiū dixit Jacob. &
Lucas filiū eū appellauerit Hely. nō intelligēs cō
ſuetudinē ſcripturaꝝ ꝙ alt̄ ſm naturā. alt̄ ſm le-
gē ei pr̄ ſit. Scim? em̄ hoc per moyſen deo iubēte
ꝑceptū vt ſi frat̄ aut ꝓpiqu? abſq; liberis mortuus
fuerit. alius eius accipiat vxorē ad ſuſcitandū ſe-
mē fr̄is vel ꝓpinq̄ ſui. Sup hoc African? tpm &
Euſebius ceſarieſis plenī? diſputauerunt. ¶ Ex
ecc̄iaſtica at̄ hyſtoria. Mathia ei & Melchi diuer
ſis tpibꝫ ex vna eadēq; vxore Eſta noīe ſingulos
filios ꝓcrearūt. qa Mathia p Salomonē deſcēdit.
vxorez eam ꝑmū cepat. & relicto filio vno Jacob
noīe defunct? ē. Poſt cui? obitū qm̄ lex viduam
alij viro nō vetat nubē. Melchi q p nathā gen? du
cit. cū eēt ex eadē tribu. ſ; nō ex eodē genē. relictaz
Mathe accepit vxorem. ex q̄ ipē ſuſcepit filiū noīe
Hely. p qs ex diuerſo patrū genē efficiūt̄ Jacob
& Hely vterini fratres. Quorū alt̄ id ē Jacob fra-
tris Hely ſine liberis defuncti vxorē ex mādato le-
gis accipiēs. genuit Joſeph natura q̄dē germinis
ſuū filiū. ꝓpt̄ quod & ſcribit̄. Jacob at̄ genuit io-
ſeph. Scdm legis vero ꝑceptū. Hely efficit̄ filius
Jacob. q̄a frat̄ erat ad ſuſcitandū fratris ſemē ac-
ceperat. & p hoc recta īuenit̄ atq; inteḡ generatio.
Et ea quā mathe? enūerat & ea quā lucas q lega-
lem ſucceſſiōez q̄ velut adoptōe quadaz erga defun
ctos cōſtat. cōpetēti ſatis p hoc deſignauit indicio.
obſuās ne ī huiuſmōi ſucceſſiōibꝫ genuiſſe aliquez
noīaret. ¶ Aug? de con. euan. Commodius em̄ fi
lius eius dict? ē a q fuerat adoptat? ꝙ ſi diceretur
ab illo genit? cui? cāne nō erat nat?. Mathe? aūt
dicēs Abraā genuit Iſaac. & ī hoc pſeuerās donec
diceret. Jacob genuit ioſeph. Satis exp̄ſſit eum
pr̄em ꝓduxiſſe. ſe ordīez generatiuū a q ioſeph nō
adoptat?. ſ; genit? erat. ꝙꝙ ſi etiā Lucas genitum
diceret Joſeph ab Hely. ne ſic nos hoc v̄bū ptur-
bare deberet. neq; ei abſurde q̄ſꝙ dr̄ nō cāne. ſ; cari
tate genuiſſe. quē ſibi filiū adoptauerit. ¶ Ex ecc̄i
aſtica hiſtoria. hec at̄ non nob ad ſubitū repta aut
abſq; illis autoribꝫ cōmētata ſunt. ſ; ipi ſaluatoris
nr̄i ſm carnē ꝓpinqui ſeu ſtudio tanti ſeminis de-
monſtrādi. ſeu edocēdi q ſm veritatē geſta ſūt. hec
tradiderūt. ¶ Aug? de con. euā. Merito at̄ Lucas
q nō ab initio euangelij ſui ſ; a baptiſmo xp̄i gene-
rationes enarrat tanꝙ ſacerdotem in expiand̄ pctis
magis aſſignās. adoptōis originem ipē ſuſcepit q̄a
p adoptionem efficimur filij dei credendo in filium
dei. Per cānalē v̄o generatiōez ꝙ Mathe? ꝓſeq̄t̄.
filius dei potius ꝓpt̄ nos hō factus eſt. Satis aūt
oñdit Lucas ſe dixiſſe. Joſeph filiuz Hely ꝙ illi
fuerit adoptatus. cū adā filiū dixerit dei q p grām
quā poſtea peccādo amiſit. tanꝙ filius in padiſo cō
ſtitutus ſit. ¶ Chriſ. ī homelia. Poſitis igit̄ ꝓ-
genitoribꝫ vniuerſis & finiēs ī ioſeph addit. Vi-
rū Marie mōſtrās ꝙ ꝓpt̄ illaz & hūc ī genealogia
poſuit. Cū at̄ virū audieris. tibi ſuſpitio nō ſubeat
nuptiarū. ſed recordare cōſuetudinis ſcripturarum
ꝙ ſpōſe vxores & ſpōſi viri vocant̄ ¶ Genadi?
de eccleſiaſticis dogmatibꝫ. Natus eſt aūt dei fili?
ex hoīe. id eſt ex Maria & per hominē id eſt n̄ ex
Maria & nō p hoīez id eſt ex viri coitu. ſic̄ Ebion
dicit. vn̄ ſignāter ſubdit de q̄ nat? ē Jeſus. ¶ Au
guſtin? de hereſib?. Quod ē contra Valentinū qui
dixit xp̄m nihil aſſumpſiſſe de v̄gine. ſ; p illā taꝙ
p riuum aut fiſtulam ptrāſiſſe. ¶ Aug? ꝯtra fau
ſtum. Cur aūt carnē ex vtero femine aſſumere vo-
luerit. ſumma conſilij penes ipm eſt. ſiue ꝙ vtrūq;
ſexū hoc mō honorādū iudicauit aſſumēdo formaz
viri & naſcēdo de femīa. ſiue aliq̄ alia cauſa. quam

nō temē dixerim. ¶ Auguſti⁹ de q̄ſtio · no · & ve · teſti. Quod aūt ꝑ olei vnctionē pſtabat de⁹ hiis q̄ in reges vngebant̄ hoc preſtitit ſpūs ſāctus homī · Xp̄us addita expiatōe q̄ natus ē Xp̄us ē appellatus. Et hoc ē quod dr̄. Qui vocat̄ Xp̄s. ¶ Aug⁹ de con · euā. Non tantū erat fas vt eū ob hoc a cōiugio Marie ſepandū putaret ꝙ non ex eius cōcubitu. ſed v̄go ꝑpit xp̄m. Hoc em̄ exēplo magnifice inſinuat̄ fidelib⁹ cōiugatis & ſuata pari conſenſu cōtinentia. poſſe pmanē coniugium non permixto corporis ſexu. ſed cuſtodito mētis affectu. p̄ſtim q̄a naſci eis filius potuit. ſine illo cōplexu cārnali.

¶ Auguſtinus de nup. & cōcup. Om̄e aūt nuptiarum bonū impletū eſt in illis parentib⁹ xp̄i. fides ꝓles & ſa͡cmentū. ꝓlem cog̊ſcim⁹ ip̄m dn̄m. fidez. q̄a nullū adulterium ſa͡cmētū. q̄a nullū diuortiū.

¶ Hieronimus. Querat aūt diligēs lector & dicat cum Joſeph non ſit pr̄ dn̄i ſaluatoris. quid ꝑtinet ad dominū generatōnis ordo deductus vſq; ad Joſeph: Cui reſpōdebimus p̄mo non eē conſuetudinis ſcripturarū vt mulierū ī generatōib⁹ ordo taxet̄. Deinde ex vna tribu fuiſſe Joſeph & Mariā vnde ex lege eā accipere cogebat̄ vt ꝓpinq̄. & qd̓ ſimul cenſet̄ in Betthleem vt de vna videlicet ſtirpe generati. ¶ Auguſ. de nup. & concup. Fuit & ſeries generatōis vſq; ad ioſeph ꝑducēda ne ī illo ꝯiugio virili ſexui vtiq; ꝑ̄ctoꝝ ꝑ̄ctori fiēt iniuria cū veritati nihil deꝑiret. q̄a ex ſemine Dauid erat & maria. ¶ Auguſ. cōtra Fauſtū. Nos g̊ credim⁹ etiā mariā fuiſſe in cognatōne dauid. q̄a eis ſcripturis credi⁹ q̄ vtrūq; dicūt. & xp̄m ex ſemīe dauid ſm̄ carnē & eius matrē Mariā. nō cū viro cōcumbēdo. ſ; v̄ginē. ¶ Argeſte Conſilij Canēdus autem eſt & hic Neſtorij error qui ſic dicit. cum diuina ſcriptura dictura ē. aut natiuitatē Xp̄i q̄ ex maria v̄gine ē. aut mortē nuſq̄ȝ videt̄ ponēs deus. ſed aut Xp̄s aut filius aut domi⁹ q̄ȝ hic tria naturaꝝ ſig̃ficatiua duarū aliq̄n quidem huius. aliquando vero illius. aliq̄n autē & illius & iſtius. Accipe autem ad hoc teſtimoniū Jacob genuit Joſeph virū Marie. de q̄ nat⁹ ē Jeſus q̇ dicitur xp̄s. De⁹ ei v̄bū ſecūda ex muliere nō eguit natiuitate. ¶ Aug⁹ ꝯtra Felicianū. Sed nō alius dei & alius hoīs. ſ; idem xp̄s dei & hoīs filius fuit. Et ſic in dn̄o homine aliud animus & aliud corpus. ſic in mediatore dei & hoīm aliud dei filius aliud hoīs filius fuit. vnus tn̄ ex vtroq; Xp̄s domin⁹ fuit. Aliud inq̄ȝ pro diſcretione ſubſtātie. non alius ꝑ vnitate perſone. Sed obijcit heretic⁹. neſcio quō natū doceatis ex tēpore quē coeternū pr̄i dicitis iā fuiſſe. naſci em̄ eſt velut q̄dā mot⁹ rei nō extantis anteq̄ȝ naſcat̄. id agens b̄nficio natiuitatis vt ſit. Quo colligit̄ eū qui erat. naſci nō potuiſſe. ſi naſci potuit. nō fuiſſe. Ad qd̓.

¶ Aug⁹. Fingam⁹ ſicut pleriq; volūt eē ī mundo animam generalē. q̄ ſic ineffabili motu ſemina cuncta viuificet. vt nō ſit cōcreta cū genitis. nēpe cum hec ī vterū paſſibilē materiā ad vſus ſuos formatura ꝑuenerit. vnā facit ſecū eē pſonā eius rei quā nō eādē cōſtat hr̄e ſubſtātiā. & ſit opante aīa & patiēte materia ex duab⁹ ſubſtātijs vnus hō. cū anima aliud doceat̄. aliud caro. ſicq; animā naſci fatemur ex vtero q̄ȝ ab vtero veniētē vitā dici⁹ cōtuliſſe cōcepto. Naſci inq̄ȝ ex mr̄e dr̄ q̄ ex hac ſibi corpus aptauit. in q̊ naſci poſſet. nō q̄a anteq̄ȝ naſceret̄ q̄ntū adeſſe attinet ip̄a perit⁹ nō fuiſſet. Sic g̊. imo multo incōprehēſibilius ē atq; ſublimius. nat⁹ eſt ſuſceptione pfecti hoīs de matre filius dei. qui ꝑ omnipotentiam ſingularem omnibus genitis eſt cauſa naſcendi.

¶ Om̄es g̊ generatōes ab Abrahā vſq; ad Dauid generatōes. xiiij. & a Dauid vſq; ad tra͡ſmig̃tōnez Babilōis. generatōes. xiiij. & a tra͡ſmig̃tōe Babilonis vſq; ad xp̄m generatōes q̃tuordecim. ¶ Chriſoſtom⁹ ſuꝑ matheū. Poſitis generatōib⁹ ab Abrahā vſq; ad xp̄m. eas in tres ꝑtes diuiſit. per generationes. xiiij. quia ter cōpletis. xiiij. generatōib⁹. numerat⁹ ē in iudeis ſtatus hoīm. Ab abrahā em̄ vſq; ad Dauid fuerunt ſub iudicib⁹. A Dauid vſq; ad tra͡ſmig̃tōnem Babilonis. ſub regib⁹. A tra͡ſmig̃tione vſq; ad Xp̄m ſub pōtificib⁹. Hoc ergo vult demōſtrare. ſic ſemꝑ cōpletis. xiiij. generatōib⁹. mutatus eſt hoīm ſtat⁹. ſic completis. xiiij. generationib⁹. A tra͡ſmig̃tōne ad xp̄m. neceſſe eſt a xp̄o mutari ſimilit̄ hoīm ſtatum. qd̓ & factū eſt. Poſt xp̄m em̄ om̄es gentes. ſub vno xp̄o iudice rege & pōtifice acti ſūt. Vn̄ q̄n iudices. Reges. & Pōtifices xp̄i dig̃tatē p̄figurabant. ſemꝑ p̄ncipia eorum in figura fuerūt xp̄i. Prim⁹ iudicū Jeſus Naue. p̄m⁹ regū Dauid. p̄mus pōtificū Jeſus filius ioſedech. hoc in figura chriſti fuiſſe dubitat nemo.

¶ Chriſ. ī homelia. Vel id̄o ī tres ꝑtes diuiſit om̄es generatōes demōſtrās ꝙ neq; regimīe tra͡ſmutato facti ſūt meliores. ſ; ſub iudicib⁹. Regib⁹. Pontificib⁹. & ſacerdotib⁹ ī eiſdē ꝑmāſerūt malis. Propt̄ qd̓ & captiuitatē babilōis ꝯmēorat. maīfeſtās ꝙ neq; ex hoc ſūt correcti. Deſcēſus aūt ī egiptū nō meminit. q̄a egiptios nō adhuc timebāt. ſic aſſirios vel parthos. Et q̄a illud erat antiquū. hoc aūt recēs & q̄a illuc nō ꝓpt̄ p̄ctā deducti ſūt ſicut babilone.

¶ Ambro. ſuꝑ Lucā. Illud aūt non p̄termittēdū putamus quod a Dauid tēporib⁹ vſq; ad iechoniā cum. xvij. fuerūt reges iudee. xiiij. generatōes matheus poſuit. Optet aūt cog̊ſcē poſſe plures eſſe ſucceſſiones. ꝑautōres generatōes. poſſunt em̄ diutius viuē aliq̄ & ſeri⁹ generare. aut certe penitus exortes exiſtē. Itaq; nō q̄ regū eadē generatōnum tp̄a. ¶ Gloſa. Vel pt̄ dici tres reges eē p̄termiſſos vt ſuperius dictū eſt ¶ Ambroſius ſuꝑ Lucā Rurſus g̊ cum a iechonia vſq; ad ioſeph generatōes. xij. cōputent̄. poſtea. xiiij. generatōes deſcriptas eē cōmēorauit. Sed ſi diligent̄ aduertas. hic q̊ȝ. xiiij. generationū poteris inuenire rōem. xij. ei a ioſeph nūeratur. xiij. ē xp̄s. Duos aūt Joachim id ē duos Jechonias fuiſſe hiſtoria indicat. pr̄ez &

filium · non igitur ſuppreſſit alterũ euangeliſta ·
ſʒ vtrũqꝫ ſignificat · Jta addito minori Jechonia
generatões · xiiij · cõputant̃ · ¶ Chriſoſtom⁹ ſup
matheũ · Vł vn⁹ iechonias bis nũerat̃ ĩ euãgelio
ſemel añ trãſmigtõeʒ · iterũ aũt poſt trãſmigtõnẽ
hic eĩ iechonias cũ eẽt vn⁹ duas habuit cõditões ·
fuit em̃ & rex añ trãſmigtõem q̃ſi rex fact⁹ a po=
pulo dei · factus ẽ & priuatus poſt trãſmigtõnem ·
ideo ante tranſmigrationẽ numeratur inter reges
quaſi rex · Poſt trãſmigtionẽ autem int̃ priuatos
¶ Auguſtinus ĩ libro de con · euan · Vel ideo vn⁹
ĩ illis ꝓgenitoribꝫ bis nũerat̃ · id ẽ iechoĩas a quo
facta eſt quedã ĩ extraneas gẽtes deflexio · qm̃ in
babilonia trãſmigtus ẽ · Vbi aũt ordo a rectitudine
flectit̃ vt eat ĩ diuerſũ · tanq̃ angulum facit · Jllð
aũt quod ĩ angulo ẽ bis numerat̃ · Et hoc iã xp̃m
p̃figurat a circumciſione ad p̃putiũ migraturũ · &
lapidẽ angularẽ futurum · ¶ Remigius · Jdeo aũt
xiiij · poſuit generatõnes · q̃a denarius ſignificat de
calogum · q̃ternarius vero quatuor libros euãge=
lij · Vñ in hoc oñdit concordiam legis & euãgelij ·
Jdeo etiã quat̃nariũ nũerũ triplicauit · vt oñderet
q̃a perfectio legis ꝓphetie & g̃tie in fide ſancte tri
nitatis cõſiſtit · Glo · Vel ĩ hoc nũero ſeptiformis
gratia ſpũſſancti ſignificat̃ · hic enim numerus ex
ſeptem cõficit̃ · Quod aũt geminat̃ · ſignificat grãʒ
ſpũſſancti corpori & aĩe eẽ neceſſariam ad ſaluteʒ ·
Hic ergo hec generatio diuidit̃ in tres teſſarade=
cades · Prima eſt ab Abrahã vſqꝫ ad dauid · ita q̃
Dauid ibi includit̃ · Sed ſecunda a Dauid vſqꝫ
ad trãſmigrationẽ · ita q̃ dauid ibi non includit̃ ·
ſed trãſmigtio ſub eo cõtinet̃ · Tercia ẽ a trãſmig=
tione vſqꝫ ad xp̃m · ĩ qua ſi dicam⁹ iechoniam bis
nũeratũ trãſmigtio incluſa ẽ · Jn p̃ma ſignificant̃
hoĩes añ legẽ · ĩ q̃ q̊ſdã hoĩes naturalis legis inue=
nies ſcʒ Abrahã Jſaac & Jacob · oẽs vſqꝫ ad ſalo=
monẽ · Jn ſcða ſignificant̃ hoĩes ſub lege · oẽs em̃
q̇ in ea inueniunt̃ ſub lege fuerũt · Jn tercia hoĩes
g̃re q̃a terminat̃ ad xp̃m q̇ g̃re dator fuit · Jn qua
etiã liberatio a captiuitate babilonie facta ẽ · ſignifi
cãs liberatõnẽ a captiuitate dyaboli p xp̃m factã ·
¶ Auguſtin⁹ de con · euã · Cũ aũt quat̃denas gene=
rationes tribꝫ diſtinxiſſʒ articulis · nõ tñ eas dixit
in ſũma vt dicẽt · fiũt omnes · xlij · vnus em̃ ĩ illis
ꝓgenitoribꝫ bis numerat̃ · ſcʒ Jechonias · Hic g̊ ñ
xlij · q̃ faciũt ter · xiiij · ſed ꝓpt̃ vnũ bis numeratũ
xl · & vna generationes fiũt · Mathe⁹ igit̃ q̇ regiã
in xp̃o cõſtituerat inſinuare pſonam excepto xp̃o ·
xl · hoĩes in generationũ ſerie numerauit · Nũerus
em̃ iſte illud tempus ſignificat q̊ ĩ hoc ſeculo regi
nos oportet a xp̃o ſm̃ diſciplinã laborioſã quã ſig
nificat illa v̊ga ferrea de q̃ ĩ pſalmo legit̃ · Reges
eos ĩ v̊ga ferrea · Qr aũt numerus iſte hãc tp̃alem
vitã terrenãqꝫ ſignificet · illa interim cã de ꝓximo
occurrit · q̃ & tp̃a annorum · q̃driptitis vicibꝫ currũt
& mũdus ip̃e quatuor ptibꝫ terminat̃ ab oriẽte &
occidẽte · aq̃lone & meridie · xl · aũt quat̃ hñt decẽ ·

Porro ip̃a decẽ ab vno vſqꝫ ad quatuor ꝓgredien
te nũero cõſũmant̃ · Gloſa · Vel denarius ad deca=
logũ refert̃ · quaternarius ad p̃ntem vitã que per
quatuor tempora trãſit vel p decẽ vetus teſtamẽtũ ·
p quatuor nouũ · ¶ Remigius · Si q̇s aũt volue=
rit dicẽ q̃ ſũt · xl · & due generationes · q̃a nõ ẽ vn⁹
iechonias · ſed duo · dicẽdũ ẽ q̃ & iſte nũerus con=
gruit ſãcte eccleſie · naſcit̃ em̃ a ſeptenario & ſena
rio · nã ſexies ſeptẽ · xl · & duo faciũt · Denari⁹ re=
fert̃ ad laborẽ · ſeptenarius v̊o ad reqem ·
Chriſti autem generatio ſic erat · ¶ Cũ eẽt deſpõ=
ſata mater eius Maria ioſeph · anteq̃ conueniret ·
inuẽta eſt in vtero hñs de ſpũſãcto · ¶ Chriſoſto=
m⁹ ſup matheũ · Quoniã ſuperius dixerat · Jacob
aũt genuit ioſeph · cui deſpõſata maria genuit ieſũ
ne aliq̇s audiẽtiũ ſic eſtĩaret eẽ xp̃i natiuitatẽ quõ
p̃cedẽtiũ patrũ · ip̃e ordinẽ narratõis ſue precidens
dic̃ · Xp̃i aũt generatõ ſic erat · ac ſi dicat · generatõ
q̇dẽ eorum q̊s expoſuim⁹ patrũ ſic fuit · quẽadmodũ
retuli · Xp̃i aũt generatio non ſic · ſed ita erat · Cũ
eẽt deſponſata mater · ¶ Chriſoſtom⁹ ĩ homelia ·
Quaſi em̃ aliq̇d nouũ dictur⁹ p̃mittit moduʒ gene
ratõis dicẽ ne audiẽs virũ Marie eſtimes natũ eẽ
lege nature · ¶ Remigi⁹ · Poteſt aũt ad ſupiora re
ferri hoc mõ · Sic erat Xp̃i generatio ſic dixi · id ẽ
Abraã genuit Jſaac · ¶ Hieronimus · Sʒ quare ñ
de ſimplici v̊gine · ſed de deſponſata concipit̃ : p̃mũ
vt per generationẽ Joſeph origo Marie mõſtrare
tur · Secundo ne lapidaret̃ a iudeis vt adultera ·
Tercõ vt ĩ egiptũ fugiẽs haberet ſolatium mariti ·
Martir etiã Jgnatius quartã addit cauſã vt pt⁹
inq̇ens eius celaret̃ a diabolo dũ eũ putat nõ de v̊
gine ſed de vxore generatũ · ¶ Chriſoſtom⁹ ſuper
matheũ · Jdeo aũt & deſpõſata & domi habita · nã
quẽadmodũ ĩ ea q̃ ĩ domo viri cõcipit intelligit̃ cõ
ceptio naturalis · ita ĩ ea q̃ extra domũ cõcipit · ẽ ſu
ſpecta cõiunctio · ¶ Hieronimus cõtra Heluidiũ ·
Sciendũ aũt q̃ Heluidius q̇dã homo turbulẽtus
accepta materia diſputandi · blaſphemare cõtra dei
matrẽ incepit · Cui⁹ p̃ma ꝓpoſitio fuit · Mathe⁹ lo=
quit̃ ſic · Cum eẽt deſponſata · Ecce inquit habes
deſponſatam · non commẽdatam vt dicitis · & vtiqꝫ
non ob aliud deſpõſatam niſi quoniam nupturam ·
Origenes · Deſpõſata fuit q̇dẽ Joſeph · nõ tamen in
ↄcupiſcẽtia iũcta · Mat̃ ei⁹ · inq̇t mr̃ imaculata · mr̃
incorrupta · mr̃ intacta · Mr̃ e⁹ · c⁹ e⁹ : mr̃ ẽ dei · vni
geniti dñi regis omniũ plaſmatoris & redẽptoris
cunctorũ · ¶ Cirill⁹ · Quid eĩ videbit aliq̇s ĩ ſãcta
virgine p̃ter alias : ſi dei mater nõ ſit ſed xp̃i vł
domini · vt Neſtorius dicit : Nihil em̃ abſurdũ eſt
etiã ſi voluerit q̇s matrẽ vniuſcuiuſqꝫ vnctorum xp̃i
nominare genitricẽ · Sola vero p̃ter illas ſancta
virgo & xp̃i genitrix ſimul & dei genitrix intelli
git̃ ac dr̃ · Genuit em̃ nõ purũ hominẽ ſm̃ vos · ſed
incarnatũ potius & hoĩeʒ factũ ex deo patre v̊buʒ
Sʒ forſitan illud ais · Dic mihi putas ne diuinita
tis mat̃ facta ẽ v̊go : Et ad hoc q̄s dicim⁹ q̃a natũ

eſt ex ipã dei ſubſtãtia eius ṽbũ & ſine principio tp̃is ſemp exiſtẽs genitori · ĩ nouiſſimis aũt tp̃ibꝫ quoniã caro factũ eſt hoc ẽ vnitum carni animam habenti rationalem natum etiã dicitur carnalit̃ ꝑ mulierem · Aſſimilat̃ autẽ quodãmodo natiuitati que ſcd̃m nos · hoc ſacr̃mẽtũ · matres etenĩ terrenorum miniſtrãt nature coagulatam paulatim carnem perficiendã in ſpecie humana. Immittit aũt animali ſpiritũ deus · Sed licet ſint iſte ſolummõ terrenorũ corporũ matres · attamẽ parientes · totum animal & non ptẽ pepiſſe dicunt̃ · Tale aũt aliq̃d geſtũ ꝑcipimꝰ ĩ generatõne Emmanuel · natũ enĩ ẽ ex patris ſubſtãtia dei verbum · Quia vero carnem aſſumpſit ꝓpriã eam faciens neceſſarium ẽ cõfiteri q̃a natus ẽ ſm̃ carnem per mulierem · Quia igit̃ & deus vere eſt · quomodo dubitabit q̃ſpiã ſãctam ṽginem dei dicẽ genitricẽ · ¶ Leo papa in ſer · de natiuitate · Nõ aũt te dei cõceptus turbet · partus te non cõfundat auditus · qñ ṽginitas quicq̃d ẽ hũani pudoris excuſat · aut que hic verecundie leſio vbi inijt deitas cũ amica ſibi ſemp ĩtegritate cõſortiũ : vbi ẽ int̃pres ãgelꝰ : fides ꝓnuba. diſpẽſatio caſtitas · donatõ ṽtus · iudex cõſcientia · cauſa deus · cõceptio integritas · ṽginitas ptꝰ · ṽgo mr̃ : ¶ Cirillus ad io · Antiochenũ. Sꝫ ſi de celo & ñ ex ipã ſãctũ corpus xp̃i factũ eẽ dicẽmꝰ vt valentinꝰ · quõ intelligẽtur dei genitrix Maria : Nomen aũt matris oñdit · cũ ſubdit · Maria · ¶ Beda ſup lucã · Interp̃tatur aũt Maria · ſtella maris hebraice · dñã ſyriace · q̃a & lucẽ ſalutis & dñm mundo edidit. Cui aũt deſpõſata fuerit · oñdit ſubdẽs · Joſeph · ¶ Chriſoſ · ſup matheũ. Ideoqꝫ fabro lignario Maria deſpõſata erat qm̃ xp̃us eccleſie ſponſus omnium ſalutem hoĩm operaturus erat per lignũ crucis. ¶ Chriſ · in homelia · Quod aũt ſeq̃tur · anteq̃ꝫ cõueniret · non dr̃ anteq̃ꝫ duceretur in domũ ſponſi etenĩ iam intus erat · Conſuetudo enĩ multotiens veteribꝫ erat in domo deſponſatas habere quod & nunc quoqꝫ fieri videt̃ · & generi Loth intus cum ipſo erãt · ¶ Glo · Sed dr̃ anteq̃ꝫ cõueniret ad carnis cõmixtionem · ¶ Chriſoſtomꝰ ſup matheũ · vt nõ ex cõpaſſione carnis & ſãguinis naſcẽtur q̇ ex deo natus eſt · vt carnis & ſãguinis ſoluẽt paſſionẽ · ¶ Auguſtinus de nup · & ↄcu · Nuptialis etiã cõcubitus ibi ñ fuit · q̃a ĩ carne pcc̃i fieri nõ poterat ſine vlla carnis cõcupiſcẽtia q̃ accidit ex pcc̃o · ſine q̃ cõcipi voluit · q̇ futurus erat ſine pcc̃o. vt hinc etiã docẽt omnẽ que d̃ cõcubitu naſcit̃ · carnẽ eſſe pcc̃i · quãdoq̃dem ſola q̃ nõ inde nata ẽ · nõ fuit caro peccati · ¶ Auguſtinꝰ in ſer · de natiuitate · Naſcit̃ etiã ab intacta femina xp̃s · q̃a fas nõ erat vt ṽtus ꝑ voluptatẽ · caſtitas per luxuriã · ꝑ corruptionẽ incorruptio naſceret̃ · Nec poterat niſi nouo ordine aduẽtare de celo · q̃ vetuſtũ mortis deſtruẽ veniebat impiũ · Regnũ igit̃ tenuit ṽginitatis q̃ regẽ genuit caſtitatis · Ideo etiã dñs noſter ṽgineũ ſibi req̃ſiuit hoſpitiũ habitãdi · vt nobis oſtenderet deũ ĩ caſto corpore ꝑtari debere. Ergo qui ſcripſit lapideas tabulas ſine ſtilo ferreo · ipſe g̃uidauit Mariã ſpũ ſãcto. Vnde dicitur · Inuẽta eſt in vtero habẽs · ¶ Hieronimꝰ · Non ab alio inuenta ẽ niſi a ioſeph. q̇ pene licentia maritali oĩa nouerat · ¶ Chriſ · ſup matheũ · Nam ſicut hiſtoria nõ incredibilis docet · qñ geſta ſunt · q̃ refert Lucas. Joſeph abſens erat · nec enĩ cõuenientẽ ẽ putare · p̃nte Joſeph introiſſe angelũ ad mariam. & dixiſſe q̃ dixit. & mariã reſpondiſſe q̃cũqꝫ reſpõdit · Et ſi credamꝰ angelũ potuiſſe intrare ad eam · & loq̇ · plane tñ Mariã abiſſe ĩ montana & mãſiſſe cum Heliſabeth mẽſibꝫ tribꝫ · poſſibile non fuit p̃nte Joſeph · q̇a neceſſe erat vt abſentatõis eius & mãſionis diutine req̇reret cauſas · Poſtq̃ꝫ aũt redijt peregre · poſt tot mẽſes inuenit eã g̃uidam manifeſte · ¶ Chriſ · ĩ homelia. Prope aũt dicit inuẽta ẽ. qd̃ de nõ excogitatis dici ↄſuetũ eſt · Ne aũt moleſtes euãgeliſtã interrogando q̃liter ſit natꝰ ex ṽgine : breuit̃ expediuit ſe dicẽs · de ſpũ ſãcto · q̃ſi ſpũſſanctus eſt q̇ eſt hoc miraculũ opatꝰ · Neqꝫ enĩ Gabriel · neqꝫ Mathęꝰ ãplus dicẽ potuerũt · ¶ Glo · hoc ergo ꝙ dr̃ ex ſpũ ſancto euangeliſta ex pte ſua adduxit · vt cũ diceret̃ habẽ ĩ vtero oĩs mala remoueret̃ ſuſpitõ a mẽtibꝫ audiẽtiũ · ¶ Hiero · ĩ expoſitõe ca · ſi · Nõ aũt ſic q̇dã ſceleratiſſime opinãt̃ · ſpm̃ ſanctũ dicimꝰ fuiſſe ꝓ ſemine · ſ; potẽtia ac ṽtute creatoris dicimꝰ operatũ · ¶ Ambro · ĩ libro de ſpũ ſancto · Quod enĩ ex aliq̃ ẽ aut ex ſubſtãtia ẽ aut ex poteſtate eius ẽ · Ex ſubſtãtia ſic̃ filius q̇a a p̃re · ex p̃tãte ſic̃ ex deo oĩa · quõ & ĩ vtero habuit maria ex ſpũ ſancto · ¶ Auguſti · ad euſtochium · Profecto autem iſte modꝰ quo natꝰ eſt xp̃s de ſpũ ſãcto inſinuat nobꝫ g̃tiam dei · qua homo nullis precedentibꝫ meritis in ipſo ex ordine nature ſue quo eſſe cepit · verbo dei copularetur in tantam perſone vnitatem vt idem ipſe eſſet filius dei · Sed cum illam creaturam quam virgo concepit & peperit q̃ꝫuis ad ſolã perſonã filij pertinẽtem tota trinitas fecerit · neqꝫ enĩ ſepabilia ſunt opa trinitatis. cur ĩ ea faciẽdo ſolus ſpũſſanctꝰ noĩatꝰ ẽ : an & qñ vnꝰ triũ ĩ aliq̃ ope noĩat̃ · vniuerſa operari trinitas intelligitur : ¶ Hiero · Sꝫ inq̇t Heluidius · neqꝫ de nõ ↄuẽturis euangeliſta dixiſſet p̃uſq̃ꝫ cõueniret · q̇a nemo de nõ pranſuro dicit · anteq̃ꝫ prãderet · q̃ſi ſiquis diceret · anteq̃ꝫ ĩ portu prandere ad Africã nauigaui nõ poſſet ſtare ſentencia · niſi ei ĩ portu prãdẽdũ ſit qñqꝫ · Aut non potius ſit intelligendũ ſic · ꝙ añ licet ſepe & cõſequẽtiã indicet · tñ nõnunq̃ꝫ ea tm̃ q̃ prius cogitabantur · oñdit · Nec nc̃ce ſit vt cogitata fiãt · Cũ ideo aliud interuenerit · ne ea q̃ cogitata ſunt · fierẽt · ¶ Hiero · Non g̊ ſequit̃ · vt poſtea cõuenerit · ſ; ſcriptura ꝙ factũ nõ ſit · oñdit · ¶ Remigiꝰ · Vel hoc ṽbũ cõueniẽdi · nõ ipm̃ cõcubitũ · ſ; tẽpus ſignificat nupciarũ id eſt qñ ea que fuerat ſponſa · incipit eſſe vxor · Eſt enĩ ſenſus · anteq̃ꝫ conueniret · id eſt anteq̃ꝫ rite ſolemnia nuptiarum celebrarent · ¶ Augꝰ de cõ · euã · Hoc quẽadmodũ factũ ſit qd̃

hic ꝑtermiſit Lucas · expoīt poſt cōmemoratū cō
ceptū Johānes ita narrās. In mēſe aūt ſexto miſſus
eſt angel⁹. Et infra. Spūs ſcāt⁹ ſupueniet in te.
hoc ē eſt qd̄ Mathe⁹ cōmemorauit dicēs. Inuēta
ē ī vtero hn̄s de ſpū ſancto · nec contrariū eſt · quia
Lucas expoſuit qd̄ Mathe⁹ ꝑtermiſit. Sicut nō ē
contrariū qa Mathe⁹ deinceps ptmet qd̄ Lucas ꝑ=
termiſit · Seqtur em̄ · Joſeph aūt vir eius cū eſſet
iuſt⁹ · vſq; ad eū locū vbi ſcriptū ē de magis ꝙ per
aliā viā reuerſi ſunt in regionē ſuā. Si qs aūt velit
vnā narrationē ex oībꝫ q̄ de xp̄i natiuitate dicūt ·
ab alterutro · ſi hec pretermittuntur · ordinare ſic po
teſt. Xp̄i generatio ſic erat. Fuit in diebꝫ Herod.
vſq; ibi · manſit aūt Maria cū illa quaſi menſibꝫ tribꝫ
& reuerſa eſt in domū ſuā · Et tunc addendum eſt ·
quod hic dicit · Et inuenta eſt in vtero habens de
ſpiritu ſancto ·

¶ Joſeph aūt vir eius cū eēt iuſt⁹ · & nollet eā tra=
ducē · voluit occulte dimittē eā. ¶ Chriſ. ī homelia ·
¶ Cū dixiſſ; Euāgeliſta ꝙ ex ſpū ſācto & ſine cō
cubitu iuēta ē ī vtero hn̄s · ne ſuſpectū hñs xp̄i di
ſcipulū q̄ſi grādia de ſuo mgr̄o fingentē · introducit
Joſeph p ea q̄ paſſus eſt · ad fidē eoꝝ q̄ dicta ſūt cō=
ferentē · vnde dicit · Joſeph aūt vir eius cū eſſet iu=
ſtus · ¶ Aug⁹ in ſer. de natiuitate. Intelligēs em̄
Joſeph marie vterū ḡuidari · turbaꝰ · ꝙ mariā q̄m
de tēplo dn̄i acceperat · & nondū cognouerat · ḡuidā
ſentiebat · ſecūq; eſtuabat diſputās & dicēs · Quid
faciā : prodo · aut taceo : Si prodidero · adulterio
nō cōſentio · ſ; vitiū crudelitatis incurro · qa ſm̄ Mo
yſi ſententiā lapidādā eā eē cogſco · Si tacuero · ma
lo cōſentio · & cū adulteris portionē meā pono · q̄m
ē tacē malū ē · adulteriū prodē peius ē. dimittā eā
a cōiugio. ¶ Ambro. ſup Lucā. Pulchre aūt docu=
it ſanct⁹ Mathe⁹ quid facē debeat iuſt⁹ · q obpro=
briū coniugis deprehenderit · vt incruentū ab homi
cidio · caſtū ab adulterio pſtare ſe debeat · Et ideo di
cit · Cū eſſet iuſt⁹. Vbiq; ergo ī Joſeph iuſti ḡtia
& pſona ſeruaꝰ vt teſtis orneꝰ · Lingua eī iuſti lo
quiꝰ iudiciū veritatis · Sed quō Joſeph cū crimē
celet vxoris iuſt⁹ deſcribiꝰ : ¶ Chriſ. ī homelia ·
In lege em̄ pceptū ē · nō ſolū reos · ſed conſcios cri
minis obnoxios eē pctō. ¶ Hiero. Sed ſciendū ꝙ
iuſtū hic vtuoſū in oībꝫ dicit. Eſt em̄ iuſticia & a=
uariciā nō hr̄e · & vniuerſalis virt⁹ · Et ſic nomi=
ne iuſticie maxime vtiꝰ ſcriptura · Juſt⁹ igiꝰ exi=
ſtēs id ē benign⁹ & mitis · voluit occulte dimittē
eam q̄ nō ſolū traditioni · ſ; etiā pene ſm̄ legem ob=
noxia videbaꝰ. Sꝫ Joſeph vtrūq; remiſit q̄ſi ſup
legem viuēs · Sic em̄ ſol anteꝙ radios mōſtrat mū
dū clarificat · ſic & Xp̄s anteꝙ naſcereꝰ · multa ſi
gna pfecte vtutis apparē fecit. ¶ Aug⁹ de vb̄ do
mini · Vel aliꝰ. ſi ſol⁹ noſti qa aliqs peccauerit in
te · & eū vis corā hominibꝫ arguē · nō es correctoꝛ · ſed
ꝓditoꝛ. Vn̄ vir iuſt⁹ Joſeph tanto flagitio qd̄ de
vxore fuerat ſuſpicat⁹ magna benignitate pepcit ·
Eſtuabat vtiq; certa adulterij ſuſpitōe · & tn̄ qa ipē

ſol⁹ ſciebat · noluit eā diuulgare · ſ; occulte dimittē
volēs ꝓdeſſe peccāti · nō punire peccantē. ¶ Hiero.
Vel hoc teſtimoniū Marie ē · ꝙ Joſeph ſciēs illius
caſtitatē & admirās · qd̄ euenerat · celat ſilentio cui⁹
miſteriū neſciebat. ¶ Remigi. Videbat eā ḡuidā
quā nouerat caſtā. Et qa legerat · Egredieꝰ virga
de radice Jeſſe · Vn̄ nouit Mariā duxiſſe originē.
Et legerat etiā Ecce vgo cōcipiet · non diffidebat
hāc ꝓphetiā in ea eē implendā. ¶ Orige. Sed ſi ſu
ſpitionem in ea nō habebat · quō iuſt⁹ erat vt imma
culatā dimitteret : Ideo ē dimittē volebat · qm̄ ma
gnū ſacmentū ī ea eſſe cognoſcebat cui approxima
re ſe indignū eſtimabat. ¶ Glo. Vel cū vellet eā
dimittē iuſt⁹ erat · cū occulte pius notaꝰ eā ab īfa=
mia defendens · & hoc eſt · cū eſſet iuſtus voluit di=
mittē eā · cū nollet eam traducē in publicū · id ē dif=
famare · voluit hoc facē occulte · ¶ Ambro. ſup Lu
cā. Nemo aūt quā nō accepit · dimittit · & ideo q̄m vo
lebat dimittere · fatebatur acceptā. ¶ Glo. Vel cū
nollet eā traducere in domū ſuam ad cohabitatōnē
aſſiduā · Voluit occulte dimittere eam · id eſt tem=
pus nuptiarū mutare. Vera em̄ virt⁹ eſt cum nec
pietas ſine iuſticia · nec ſine pietate ſeruatur iuſti
cia que ſeparate abinuicem dilabunꝰ · Vel iuſtus
erat p fidē q̄ credebat xp̄m de vgine naſciturū · vn̄
voluit ſe humiliare ante tantā ḡtiam ·

¶ Hec aūt eo cogitātē ecce āgel⁹ dn̄i ī ſōnis apparu
it ei · dicēs · Joſeph fili Dauid · noli timē accipe ma
riā cōiugē tuā · qd̄ eī ī ea natū ē · de ſpū ſancto eſt ·
¶ Remigi⁹. Quia ſic dictū ē cogitabat Joſeph oc
culte Mariā dimittē · hoc aūt ſi feciſſ; ꝑpauci eēnt q̄
nō magis ſuſpicareꝰ eā eſſe meretricē ꝙ vgīnē · id=
circo repēte cōſiliū Joſeph diuino mutatū ē ꝯſilio ·
Vn̄ dr̄. Hec aūt eo cogitātē · ¶ Glo. In q̄ notatur
anim⁹ ſapientis q̄ nihil temere vult īcipē · ¶ Chri
ſoſto. in homelia · Notaꝰ etiā manſuetudo Joſeph
qa nulli enarrauit ſuā ſuſpitionē · neq; ei q̄ ſuſpecta
erat · ſed in ſe cogitabat · ¶ Aug⁹ in ſermōe de na=
tiuitate · Sꝫ Joſeph iſta cogitātē nō timeat maria
Dauid filia · qm̄ ſic Dauid veniā ꝯtulit ſermo ꝓphe
ticus · ſic mariā liberat angelus ſaluatoris · Ecce
enim iteꝝ vginis ille paranimph⁹ Gabriel adue=
nit · vn̄ ſeqꝰ · Ecce angelus dn̄i apparuit Joſeph ·
¶ Glo. Hoc igiꝰ vbo apparuit ſignificaꝰ ptās appa
rentis · qui q̄n vult · & quō · exhibet ſe videndum ·
¶ Raban⁹. Quō aūt angel⁹ Joſeph apparuit · demō
ſtratur · cum dicitur · In ſomnis id eſt quomodo Ja=
cob ſcalam vidit per imaginationem quādam ocu=
lis cordis oſtenſam. ¶ Chriſ. in homelia · Ideo aūt
non apparuit manifeſte Joſeph ſicut paſtoribus ·
quia valde fidelis erat · paſtores autem indigebant
quaſi rudes · Virgo autem indiguit · quaſi primo
de maximis inſtruenda · Similiter etiam Zacha=
rias indiguit · ante conceptionem prolis mirabili
viſione · ¶ Gloſa. Apparens angelus nomen expri
mit · genus commemorat · & timorem excludit ·
dicens · Joſeph fili Dauid · Joſeph cum ex nomi=

ne vocat · q̈ſi notũ & familiarẽ ſibi oñdit · ¶ Chri-
ſoſtomꝰ ſup matheũ · Filiũ Dauid eũ nominãs vo
luit eũ adducere ĩ memoriã promiſſiõis dei ad Da
uid · vt de ſemine eius xp̃s naſceret̃ · ¶ Chriſ · ĩ ho
melia · Dicẽs aũt · Noli timẽ · monſtrat eũ iã timẽ
ne offenderet deum · quaſi adulteram habens · alias
neq; cogitaſſet eã expellẽ · ¶ Seuerꝰ · Spõſus etiã
ne timeat admonet̃ · quia pius animꝰ dũ cõpatitur
plus paueſcit · Ac ſi dicat · hic non ẽ mortis cauſa
ſed vite · qa que vitã parturit · non meret̃ occidi ·
¶ Chriſ · ſup matheũ · Dicens etiã ne timeas · cog-
nitorẽ ſe cord̃ eius oñdẽ voluit · vt p hoc futuroꝝ
bonorũ q̃ de xp̃o erat dicturꝰ faceret fidẽ · ¶ Am-
bro · ſup lucã · Non at̃ te moueat · ꝙ eam coniugem
vocat · non em̃ virginitatis ereptio · ſed coniugij te-
ſtificatõ · nuptiarum celebratõ declarat̃ · ¶ Hiero ·
cõtra Heluidiũ · Non tñ eſt putandũ ꝙ ex eo ꝙ vx
or eſt appellata · ſponſa eſſe deſierit · cum hanc eẽ cõ
ſuetudinẽ ſcripture nouerimꝰ · ꝙ ſponſos viros &
ſponſas appellet vxores · ſicut Deuteronomij teſti-
monio approbat̃ · Si q̇s inq̈t ĩuenerit v̂ginẽ deſpõ-
ſatam viro in campo & vim faciẽs dormierit cũ ea ·
moriat̃ · q̇a humiliauit vxorẽ ꝓximi ſui · ¶ Chriſ · ĩ
homelia · Dicit at̃ · Noli timere accipere id ẽ intus
retinẽ · Iã em̃ mẽte dimiſſa erat · ¶ Rabanꝰ · Vel
noli timẽ accipe eam nuptiali conuẽtu & aſſidua co
habitatione · ¶ Chriſ · ſup mathe · Propt̃ tres at̃
cauſas apparuit angelus Ioſeph hoc dicẽs ei · Pri
mo ne iuſtꝰ hõ ignorãs faceret rẽ ĩiuſtã ex ꝓpo-
ſito iuſto · Deinde ꝓpt̃ honorem ip̃ius matris · nam
ſi dimiſſa fuiſſet · apud ĩfideles · turpi ſuſpitione ca
rere non poterat · Tercõ vt ĩtelligẽs Ioſeph ſãctã
ɔceptõez · diligẽtiꝰ ſe cuſtodirꝫ ab illa q̃ prius · Ideo
tñ nõ ãte cõceptõez v̂ginis vẽit ad Ioſeph · vt nec
cogitaret hec q̃ cogitauit · ne pateret̃ q̃ paſſus eſt ·
Zacharias culpã ĩfidelitatis ĩcurrẽs de cõceptõne
cõiugis iã longeue · Incredibilior em̃ erat res v̂gi
nem poſſe cõcipe q̃ anũ · ¶ Chriſ · ĩ home · Vel ideo
turbato iã Ioſeph ãgelꝰ vẽit · vt appareat Ioſeph
ſapiẽtia · Et vt hoc ip̃m fieret ei eorũ q̃ dicebãt̃ · de
mõſtratõ · Dũ ei audit ab ãgelo q̃ ĩtra ſe cogitaue
rat · ĩdubitabile ſignũ erat · ꝙ a deo mitteret̃ · cuiꝰ
ſolius ẽ ſcire cord̃ ſecreta · Sermo etiã euãgeliſte
ĩſuſpicabil̃ fit · demõſtrãs Ioſeph paſſum qđ ĩpro-
babile ẽ virũ pati · Virgo etiã om̃ez malã ſuſpitõz
effugit ex hoc · ꝙ vir q̇ zelotipiã paſſus ẽ · eã ſuſce
pit · & poſt cõceptõez ſeruauit · Ideo at̃ v̂go Ioſeph
hec q̃ ãgelꝰ nũciarat · nõ dixit · q̇a ñ eſtimabat ſibi
credi a ſpõſo · & maxĩe iã ĩ ſuſpitõz adducto · Vir
gini at̃ ante cõceptõz annunciat ãgelꝰ · ne ſi poſt cõ
ceptõz deferret · ĩ anguſtia eẽt · Oportebat at̃ extra
turbatõez eẽ illã m̄rem · q̃ oĩm conditorem recepit ·
¶ Chriſ · in homelia · Non ſolũ autẽ angelus ab im
qua commixtione virginem excuſat · ſed & ſupra
naturam concepiſſe demonſtrat · non ſolũ timorem
auferens · ſed & leticiã addens · vnde ſubdit · Quod
enim ĩ ea natũ eſt de ſpũ ſãcto eſt · ¶ Gloſa · Aliud

eſt naſci in ea & aliud ab ea naſci ab ea ẽ ꝓdire in
lucẽ · naſci in ea eſt idẽ qđ cõcipi · Vel ſm̃ p̃ſcienti
am angeli q̈m h̃t ex deo · cui futurũ q̈ſi p̃teritũ eſt ·
natũ dicit̃ · ¶ Augꝰ de q̈ſti · no · & vete · teſta · Sꝫ
ſi de ſpũ ſancto natꝰ eſt xp̃s · cur dictũ ẽ Sapiẽtia
edificauit ſibi domũ? Quõ iſta gemina ratione debꝫ
intelligi? Primũ em̃ domꝰ xp̃i eccleſia eſt · quã edi
ficauit ſibi ſanguine ſuo · Deinde poteſt & corpus
eius dici domus eius · ſicut dicitur templũ eius · Fa
ctũ aũt ſpũs ſancti · factũ filij dei eſt · ꝓpt̃ nature &
volũtatis vnitatẽ · ſiue em̃ p̄r faciat ſiue filius ſiue
ſpũs ſanctꝰ trinitas eſt que operatur · & quicquid
tres fecerint · dei vnꝰ ẽ · ¶ Augꝰ in Ench · Nun-
quid tñ ideo dicturi ſumꝰ p̄rẽ hoĩs xp̃i eẽ ſpm̃ ſan
ctũ · vt deꝰ p̄r verbum genuerit? ſpiritꝰ ſanctꝰ ho-
minẽ? qđ ita abſurdũ eſt · vt nulle fideles aures id
valeant ſuſtinere · Quõ g̊ dicimꝰ xp̃m natũ de ſpũ
ſãcto · ſi non eum genuit ſpũs ſanctus? An quia fe-
cit eũ? inq̈ntũ em̃ hõ ẽ · factꝰ ẽ · ſic Apoſtolꝰ dicit ·
factꝰ ex ſemine Dauid · ſcꝫ carne · neq; em̃ q̇a mũ-
dũ iſtũ fecit deꝰ · dici eum fas eſt dei filium aut na
tũ de deo · ſꝫ factũ vel creatũ vel cõditũ · hic at̃ cũ cõ-
fiteamur eum natũ de ſpiritu ſancto & Maria v̂gi-
ne quomodo non ſit filius ſpiritus ſancti & ſit filiꝰ
Marie virginis? nõ g̊ cõcedendũ ẽ · quicquid de aliq̃
re naſcitur cõtinuo eiuſdem rei filiũ nuncupandũ ·
vt enim omittam aliter de homine naſci filium alit̃
capillũ · pediculum & lumbricũ q̇ꝝ nihil ẽ filius ·
Certe hoĩes qui naſcũt̃ ex aqua & ſpũ nõ aque fi-
lios recte eos dixerit quiſpiam · ſꝫ dei p̄ris & m̄ris
eccleſie · Sic g̊ de ſpũ ſãcto natꝰ ẽ & filius dei p̄ris
eſt · nõ ſpũs ſãcti · ¶ Pariet at̃ filiũ · & vocab̃ no-
mẽ eius Ieſũ · ip̃e em̃ ſaluũ faciet populũ ſuũ a pec
catis eorũ · ¶ Chriſ · ĩ homelia · ¶ Quia hoc qđ an-
gelus ad Ioſeph dixerat ſup̃ humanã cogitationẽ
& legem nature erat · non ſolum ex preteritorum
reuelatione confirmat · que dixerat · ſꝫ etiam ex fu-
turis dicens · Pariet aũt filiũ · ¶ Glo · Vt em̃ nõ
videret̃ Ioſeph amplius cõiugio nõ eẽ neceſſariꝰ ·
cũ conceptio eẽt facta ſine eius auxilio · oſtẽdit · ꝙ
q̈uis nõ ſit neceſſariꝰ cõceptui · tñ vtilis ẽ ꝓcurati
oni · q̇a ip̃a pariet filiũ · & tũc m̄ri & filio erit neceſ-
ſariꝰ · m̄ri vt ab infamia defendat · filio vt eum nu-
triat · & circũcidat · Que circũciſio notat̃ · vbi dicit ·
Et vocab̃ nomẽ eius Ieſũ · In circũciſiõe em̃ ſolet
dari nomen · ¶ Chriſ · ſup matheũ · Nõ at̃ dixit pa
riet tibi filiũ ſic ad Zachariã · Ecce Eliſabeth vx
or tua pariet tibi filiũ · q̇a m̄lr q̃ ex viro concipit ·
marito ſuo filiũ parit · q̇a magis ex illo ẽ · q̃ de ip̃a ·
hec at̃ q̃ ñ de viro ɔcepat · nõ viro filiũ pepit · ſꝫ ſibi
tãtũmõ · ¶ Chriſ · in homelia · Vel indeterminate
hoc poſuit · vt oñdat ꝙ eũ peperit orbi terraꝝ vni-
uerſo · ¶ Rabanꝰ dicit at̃ · Vocab̃ nomẽ & nõ im
pones · quia ab eterno impoſitũ eſt · ¶ Chriſ · in ho
melia · Hinc at̃ oñdit admirabilẽ eẽ ptum · quia deꝰ
eſt qui nomen deſuper per angelum mittit · nec no-
mẽ quodcũq; ſꝫ quod ẽ infinitoꝝ bonoꝝ theſaurꝰ ·

Idoq; īterꝑtat̄ illud āgelꝰ · bonā ſubſtituēs ſpē ·
& ex hoc ad credēdū qd̄ dicebat̄ · inducit · Ad talia
eī credēda faciliꝰ accedē ꝯſueuimꝰ · ¶ Hiero · Je-
ſus eñ hebreo ſmōe ſaluator dicit̄ · Etymologiā
g̊ noīs ſigficauit dicēs · Ipſe eñ ſaluū faciet ꝑplm
ſuū a pcīs eoꝝ · Oſtēdit eñ eūdē totiꝰ mūdi ſalua
torem · & nr̄e ſalutis autorē · Saluat q̊dē nō incre-
dulos · ſed populū ſuū · hoc ē in ſe credētes ſaluat ·
non tam a viſibilibꝰ hoſtibꝰ ꝙ potius inuiſibilibꝰ ·
hoc eſt a pcīs ſaluat · non armis pugnādo · ſ; pecca
ta relaxando · ¶ Seuerꝰ · Veniant · & audiant · q̄
requirūt · quis eſt quē Maria genuit ? Ipſe eī ſal
uū faciet populū ſuū · nō alteriꝰ ſaluū faciet popu-
lum · Vnde a peccatis eoꝝ · eſſe deū qui peccata do
nat · ſi chriſtianis nō credis · crede infidelibus · vel
iudeis dicentibꝰ · nemo poteſt pcta dimittē · niſi ſo-
lus deus ·

¶ Hoc aū̄ totū factū ē · vt adimpleret̄ · qd̄ dictū ē
a domino per prophetam dicentem · Ecce virgo in
vtero habebit · & pariet filium · & vocabunt nomē
eius Emanuel · quod eſt interpretatum nobiſcum
deꝰ · ¶ Remigiꝰ · Mos fuit huiꝰ euāgeliſte ea q̄ di
cit de veteri teſtamēto ꝯfirmare · ꝑpt̄ iudeos qui in
xp̄m crediderāt · vt agſceret ea eē ꝯpleta ī gr̄a euā
gelij · q̄ p̄dicta fuerāt ī veteri teſtamēto · & ſubdit ·
Hoc aū̄ totū factū ē · Querēdū aū̄ ē ī hoc loco q̄re di
xerit · hoc totū factū eē · cū ſupius ſolā ꝯceptionem
narrauerit · Sꝫ ſciēdū ꝙ hoc ideo dixit · vt demōſtra
ret ꝙ ante ī p̄ſentia dei factū fuit · ꝙ fieret apud ho
mines · Siue q̄a p̄teritarū rerū erat nārator · totū fa
ctū eē dixit · q̄a qn̄ hoc ſcripſit · iam totū factū erat ·
¶ Rabanꝰ · Vel hoc totū factū eē dicit · ꝙ v̄go de
ſponſaret̄ · ꝙ caſta ſeruaret̄ · ꝙ grauida inuenire-
tur · ꝙ per angelū reuelaret̄ · Vt adimpleretur qd̄
dictū eſt · Non eñ hoc impleret̄ · ꝙ v̄go ꝯciperet ·
& pareret · niſi deſponſata eēt · ne lapidaret̄ · & niſi
ab angelo ſecretū detegeret̄ · & ita eā Joſeph acci-
peret · dimiſſa p infamiā efflueret · & lapidatione
periret · Si g̊ āte pctm̄ pareret · caſſaret̄ ꝓphetia ·
que ait · Pariet filiū · ¶ Glo · Vel pt̄ dici · ꝙ vt nō
ponit̄ cauſalit̄ · nō eñ ideo impletū eſt · q̄a implen-
dum erat · ponit̄ aūt conſecutiue · ſicut & in Geneſi
ſuſpendit alteꝝ in patibulo · vt coniectoris veritas
ꝓbaret̄ · quia vno ſuſpenſo coniectoris veritas eſt
ꝓbata · Sic & ī hoc loco ītelligēdū ē · qd̄ hoc facto
qd̄ p̄dictū ē · ꝓphetia impleta eſt · ¶ Chriſ · ī home
lia · Vel alit̄ · quia vidit angelus abyſſum diuine
miſericordie nature leges ſolutas · & eū q̄ erat oībꝰ
ſupior · ad hoīeꝫ q̄ erat oībꝰ inferior · deſcēdiſſe · Hec
& huiuſmodi vno v̄bo oñdit dicēs · Hoc aūt totum
factū eſt · quaſi dicat · ne putas ꝙ hec nunc tm̄ deo
placeāt · olim p̄ordinata ſūt · decēt̄ eñ angelꝰ non
v̄gini · ſ; Joſeph prophetiam inducit · quaſi in pro-
phetis meditanti & experto · Et primo quideꝫ v̄gi
nem ꝯiugē appellauerat · nūc aūt v̄ginē cum ꝓphe
tam inducit · vt hoc etiam a ꝓpheta audiret · quaſi
diu premeditatum · Vnde ad fidem eorum que dice-
bant̄ · inducit Eſaiam vel magis deū · non eñ dicit ·
vt impleret̄ qd̄ dictū eſt ab Eſaia · ſ; qd̄ dictū eſt a
dn̄o p Eſaiam · ¶ Hiero · ſuper Eſaiam · Quoniam
aūt p̄mittit̄ in ꝓpheta · dabit dn̄s ip̄e nob ſignum ·
nouum debet eſſe atq; mirabile · Si aūt iuuencula
vel puella vt Judei volunt · & non virgo pariat ·
quale ſignū poterat appellari · cū hoc nomen etatis
ſit · nō integritatis ? Et reuera v̄go hebraice · bethu
la appellat̄ · q̄ in p̄ſenti loco non ſcribit̄ in ꝓpheta ·
Sed p hoc v̄bo poſitū ē halma · qd̄ p̄t̄ · lxx · oēs
adoleſcētulā tranſtulerūt · Porro halma apud eos
ābiguū eſt · dr̄ eñ & adoleſcentula & abſcondita ·
Ergo halma non ſolū puella vel v̄go · ſ; v̄go abſcō
dita dr̄ & ſecreta · q̄ nūꝙ viroꝝ patuerit aſpecti-
bus · ſ; magna parentū diligētia cuſtodita ſit · Lin
gua q; punica q̄ de hebreoꝝ fontibꝰ ducit̄ · ꝓp̄e vir
go halma appellat̄ · In nr̄o q; ſermōe alma dr̄ ſan-
cta · oīmq; pene linguarū v̄bis vtunt̄ hebrei · & q̄n-
tū cū mea pugnō memoria nunꝙ me arbitror hal-
mam de muliere nupta legiſſe · ſ; de ea que eſt v̄go ·
vt non v̄go ſolūmodo ſit · ſed in annis adoleſcentie ·
poteſt eñ fieri vt v̄go ſit vetula · Iſta aū̄ v̄go in an
nis puellaribꝰ vel certe v̄go nō puella q̄ adhuc virū
noſſe non poſſet · ¶ Hiero · ſup matheū · Pro eo aū̄
qd̄ euangeliſta · Matheꝰ dicit · In vtero habebit ·
In ꝓpheta q̄a futura p̄dicit · ſigficat · ꝙ futurū ſit ·
& ſcripſit · accipiet · Euangeliſta autem quia non
de futuro ſed de p̄terito narrat hiſtoriaꝫ · mutauit
accipiet · & poſuit habebit · q̄ aū̄ hꝫ nequaꝙ acceptu
rus ē · Dicit autē · Ecce virgo in vtero habebit · &
pariet filiū · ¶ Leo in epiſtola ad Flauianū · Conce
ptꝰ quippe ē de ſpū ſācto intra vterū v̄ginis mr̄is ·
que ita illū ſalua virginitate edidit · quemadmodū
ſalua v̄ginitate ꝯcepit · ¶ Augꝰ in ſer · de natiui ·
Qui eñ dirupta corpoꝝ mēbra ī alijs poterat redin
teg̃re tangendo · quantomagis ī ſua mr̄e q̄ inuenit
integ̃ nō violauit naſcendo ? Creuit eñ in eius ptu
corporis integritas potius ꝙ decreuit · & v̄ginitas
āpliata ē potiꝰ ꝙ fugata · ¶ Theodorꝰ in ſer · ephe
ſi · ꝯcilij · Quia v̄o fotinꝰ purū hoīeꝫ dicit q̄ natus
eſt · dei non dicēs ptū · Et q̄ ex vulua ꝓceſſit homi
nem proponit a deo diuiſū · Dicat nūc quō natura
hūana p vuluā v̄ginalē nata v̄ginitatē vulue ſer-
uauit incorruptā ? nullius eñ hoīs mr̄ v̄go pman
ſit · Sed quia natꝰ eſt carne deꝰ v̄bū · cuſtodit vir
ginitatē · ſeip̄m p v̄bū eē oſtēdēs · neq; eñ noſtrū
v̄bū cū paritur corrumpit mentem · neq; deꝰ ver-
bum partū eligens peremit virginitatem · Seq̄t̄ ·
Et vocabūt nomen eius Emanuel · ¶ Chriſ · in ho
melia · Cōſuetudo q̊dē eſt ſcripture res q̄ ꝯtingunt
pro nominibꝰ ponē · Nihil g̊ eſt aliud quod dicit ·
Vocabunt nomē eius Emanuel · ꝙ videbūt deū cū
hominibꝰ · Vn̄ nō dicit vocab · ſ; vocabūt · ¶ Raba
nꝰ · Prīo quideꝫ angeli pſallentes · Secūdo apoſto-
li p̄dicantes · ad hoc & ſācti martires · deinde cuncti
credētes · ¶ Hiero · ſup Eſaiam · lxx · autem reliq̄
tranſtulerunt ſimiliter vocabis · p quo hic ſcriptū

eſt · vocabunt · quod in hebreo non habetur · vbi enim charatim · quod omnes interpretati ſunt · vocabis · poteſt intelligi & vocabit · ꝙ ipſa ſcilicꝫ virgo que concipiet · & pariet · chriſtum · Emanuel appellatura ſit nomine · quod interpretatur nobiſcum deus · ¶ Remigius · Querendum autem eſt · quis ē interpretatus hoc nomen · propheta aut euangeliſta aut aliquis tranſlator · Sꝫ ſciendum ꝙ propheta non eſt interpretatus · Sancto autem euangeliſte quid neceſſe fuerat interpretari · cum ſcriberet hebreo ſermone ? fortaſſis quia hoc nomen oſcurū erat apud hebreos · idcirco dignum erat interpretatione · Sed magis credendum eſt ꝙ aliquis tranſlator ſit interpretatus · ne haberetur hoc nomen obſcurum apud latinos · hoc deniqꝫ nomine due ſubſtantie diuinitatis ſcilicet & humanitatis in vna perſona domini noſtri Jeſu chriſti deſignantur · Quia qui ante omnia ſecula ineffabiliter genitus ē a deo patre · idem ipſe in fine temporum factus eſt Emanuel id eſt nobiſcum deus ex virgine matre · Quod aūt dicitur nobiſcum deus · poteſt intelligi hoc modo nobiſcum factus eſt id eſt paſſibilis mortalis · & per omnia noſtri ſimilis abſqꝫ peccato · ſiue quia ſubſtātiam noſtre fragilitatis quam aſſumpſit ſubſtātie ſue diuinitatis in vnitate pſone coniunxit · ¶ Hieronimus ſuper Eſaiam · Sꝫ ſciēdum ꝙ hebrei hoc de Ezechia filio Achaz prophetari arbitrantur · ꝙ ipſo regnante capta ſit Samaria · qđ omnino probari non poteſt · Siquidem Achaz filius Joathan regnauit ſuper iudeā & hieruſalem annis · xvj · cui ſucceſſit ī regnum filius eius Ezechias annos natus · xxv · & regnauit ſuper iudeam & hieruſalem annis · xxix · Quō ergo quam vidit p̄io āno Achaz prophetiam de Ezechie conceptu dicitur & natiuitate · cum eo tempore cū regnare ceperat Achaz iam nouem eſſet Ezechias annorum ? niſi forte ſextum Ezechie regni annū quo capta eſt Samaria · infantiam eius appellari dicant non etatis · ſed imperij quod coactum eſſe ac violentum & ſtultis patet · Quidam de noſtris Eſaiam prophetam duos filios habuiſſe cōtendit · Jaſuph & Emmanuel · Emmanuel de propheteſſa vxore ſua eſſe generatum in typum domini ſaluatoris · hoc autem fabuloſum ē · ¶ Petrus alfonſus · Non enim ſcitur ꝙ aliquis hō illius temporis Emanuel ſit vocatus · Sed obijcit hebreus · Quomodo ſtare poterit ꝙ hoc propꝫ chriſtum dictum ſit & mariam · cū ab Achaz vſqꝫ ad mariam multa centena annorum tranſierunt · Sed licet ad Achaz loqueretur propheta non ſolum tñ ad eū vel de ſuo tempore dicta ē prophetia · Proptꝫ hoc enim dictum eſt · Audite domus Dauid nō audite Achaz · Item dabit dominus ipſe vob ſignū · addidit · ipſe · ac ſi diceret · non alius ex quo poteſt intelligi ipſum dominum ſignū eſſe futurum · Quod etiam pluraliter ait vobis & non tibi · innuitur nō propter Achaz vel ad ipſum ſolum hoc dictum fuiſſe · ¶ Hieronimus ſuper Eſaiam · Eſt ergo ſic intelligendum quod dicitur ad Achaz · Iſte puer q̄ naſcetur ex virgine o domus Dauid · nunc appelletur Emmanuel id eſt nobiſcum deus · quia a rebꝰ ipſis probabiliter a duobus regibus inimicis liberata patebit deum te habere preſentem · Poſtea autem vocabitur Jeſus id eſt ſaluator eo ꝙ vniuerſuꝫ genus hominum ſit ſaluaturus · non mireris ergo o domus Dauid ad rei nouitatem ſi virgo deum pariat · qui tantam habeat poteſtatem vt multo poſt tempore naſciturus te nūc liberet inuocatꝰ · ¶ Auguſtinus contra Fauſtum · Quis autem dementiſſimus diceret cum Manicheo veriꝰ eſſe fidei de chriſto ſine teſte non credere · cū apoſtolus dicat · Quomō credet ei quem nō audierunt ? aut quomodo audient ſine predicante ? vt autem non contemnerentur · neqꝫ fabuloſa ducerentur · que apoſtoli nunciabant · demōſtratꝰ hec a prophetis fuiſſe p̄dicta · Quia etſi atteſtabātur miracula · nō defuiſſent q̄ magice potētie cūcta illa tribuerēt · niſi talis eoꝝ cogitatiōes conteſtatōe ꝓphetica vinceretꝰ · Magicis ei ātibꝰ lōge āte ꝙ naſceretꝰ ꝓphetas ſibi cōſtitue a qbꝰ p̄nūciaretur · nemo vtiqꝫ diceret · Si etiā dixeriꝰ hoī gētili · crede xp̄o q̄a deꝰ ē · & reſpōderit · vn̄ credo ? platāqꝫ autoritate ꝓphetaꝝ oñderimꝰ ? fidē ꝓphetaꝝ ex his q̄ ventura cecinerūt · eueniſſe cernūt · Credo ei ꝙ eū nō lateret quātas a regibꝰ huiꝰ ſeculi pſecutōnes p̄iꝰ ptulerit xp̄iana religio videat nūc ipōs reges terre xp̄i imperio ſubiugatos · ōneſqꝫ gētes eiſdem ſeruiētes · q̄ oīa p ꝓphetas fuerunt p̄dicta · Hoc ḡ audiēs de ſcriptura ꝓphetica & cernēs in vniuerſa terra cōpleta · moueretꝰ ad fidē · ¶ Glo · Hoꝝ ḡ errorē euāgeliſta excludit dicēs · vt adimpleretꝰ qđ dictū ē a dn̄o p ꝓphetā · Prophetia aūt alia ē ex p̄deſtinatōe dei · quā neccariū ē euenire oībꝰ modꝭ vt ſine nr̄o impleatꝰ ābitrio · vt illa de q̄ nō agimꝰ · vn̄ dicit Ecce · ad demōſtrādū certitudinem ꝓphetie · Alia ex p̄ſciētia dei cui nr̄m admiſcetꝰ ābitriū & cooperāte ḡtia cōſeqmur p̄miū · vel ab ea iuſte relicti tormentū · Alia non ex preſciētia · ſꝫ ē qdā cōminatio more humano facta ſicut illud · Adhuc · xl · dies & niniue ſubuertetur intelligendo niſi niniuite corrigantur ·

¶ Exurgens aūt Joſeph a ſōno · fecit ſic p̄ceperat ei angelus domini · & accepit mariā cōiugē ſuā · & nō cognoſcebat eā donec peperit filiū ſuū p̄mogenitū · Et vocabit nomē eiꝰ Jeſū · Eo aditu redijt vita q̄ ingreſſa ē mors · ¶ Remi · Per īobediētiā ei Ade omes p̄diti ſumus · Per obedientiā Joſeph omnes ad priſtinū ſtatū incipimus reuocari · Naꝫ his verbis magna nob vtꝰ obedientie cōmendatꝰ · quibus dr̄ · Exurgens aūt Joſeph a ſōno fecit ſic p̄ceperat ei angelus dn̄i · ¶ Glo · Non tm̄ qđ p̄cepit angelus · fecit · ſed etiam ſic p̄cepit · Quiſquis etiaꝫ a deo monetur · ſoluat moras · ſurgat a ſomno · faciat · qđ iubetꝰ · Et accepit mariaꝫ cōiugem ſuā · ¶ Chriſ · non in domo accepit eam · nec enim adhuc dimiſerat eā de domo · ſꝫ de aīmo ſuo depoſuerat eā · & iteꝝ

in animū ſuū eā recepit. ¶ Remi. Vel accepit ce-
lebratis nuptijs vt cōiunx vocaret᷑. nō tñ vt cōcū-
beret. quia ſequit᷑. Et non cognoſcebat eā. ¶ Hie
roni. cōtra Heluidiū. Sꝫ Heluidiꝰ ſupfluo labore
deſudat. cognoſcēdi verbū ad coitū magis ꝙ ad ſci
entiam eē referēdū. q̄ſi hoc quiſꝙ negauerit. & eas
ineptias quas redarguit. aliqn̄ prudens quiſpiā po
tuerit ſuſpicari. Deinde vult docē. ꝙ donec ſiue vſ
ꝙ aduerbiū certū tempꝰ ſigficet. q̊ cōpleto fiat ali
quid quod vſqꝫ ad illud tempꝰ nō fiebat. vt hic.
Non cognoſcebat eam donec pepit filium. Apparet
inq̄t cognitā eē poſt ptū. cuiꝰ cognitōꝫ filij tm̄ ge-
neratio differebat. Et ad hoc approbādū congerit
de ſcripturis exēpla q̄plurima. Ad qᵈ reſpōdemꝰ.
Et cognoſcebat. & vſqꝫ vl' donec ī ſcripturis dupli
citer ītelligēda. Et de eo q̄d ē ꝙ ſcriptū ē cognoſce-
bat. ad coitū eſſe referēdū ipē diſſeruit nullo dubi-
tante. quī ad ſciētiā ſepe referat᷑. vt ibi. Remanſit
puer Jeſus ī hieruſalē. & nō cogūerunt parētes ei-
us. Sic etiā donec ſcriptura ſepe certū tēpꝰ ſic ipē
diſſeruit. ſigficat. ſepe īfinitū. vt ē illud donec cōſe-
neſcatis ego ſū. nūq̄d poſtꝙ cōſenuerint. deꝰ deſi-
ſtet? Et ſaluator ī euāgelio. Ecce ego vobiſcū ſū
vſqꝫ ad cōſūmatōeꝫ ſeculi. g̊ poſt cōſūmatōeꝫ ſecu-
li a diſcipul' abſcedet? Et apo. Oportet illū regna
re donec pōat inimicos ſub pedibꝰ eiꝰ. nūq̄d poſtꝙ
illi ſub pedibꝰ erūt. regnare deſiſtet? Intelligat g̊
ea de q̄bꝰ poſſꝫ ambigi ſi nō fuiſſent ſcripta ſigfica-
ri. Cetera vero nr̄e intelligentie derelinqui. Juxta
qᵈ euāgeliſta illud indicat. de q̊ ſcandalū poterat
moueri. n̄ eā cognitā eē a viro vſqꝫ ad ptū. vt mul
to magis intelligeremꝰ cognitā n̄ fuiſſe poſt ptū.
¶ Hiero ſup math. Vt q̄s dicat donec ille vixit.
nō ē hoc locutꝰ. nūq̄d ꝑ hoc ſigficaui. q̄a poſt mor-
tem ille locutꝰ ē. quod fieri nō pt̄? ſicut & Joſeph
ante ꝑtum credibile fuit vt cognoſceret eam. q̄a nō-
dum cog̊ſcebat miſterij dignitatem. poſtꝙ v̂o cog
nouit quia eſt facta vnigeniti dei tēplū. quō pote-
rat hoc vſurpare. Sed ſeq̄ntes Eunomiū putant
q̄a illi auſi ſūt hoc dicē ꝙ Joſeph hoc auſus fuit.
ſicut inſanus neminē reputat eē ſanū. ¶ Hiero. cō
tra Heluidiū. Ad ſūmā illud req̄ro cur ſe abſtinue-
rit Joſeph vſqꝫ ad ptus diē? reſpōdebit vtiqꝫ q̄a ā
gelū audierat dicētē. Quod ī ea natū eſt. Qui g̊ ſom-
nio tm̄ credidit vt vxorē n̄ auderet tāgere. hic poſt
ꝙ paſtores audierat. Magos viderat. miracula tā
ta cognouerat. templū dei. ſpūs ſācti ſedeꝫ. dn̄i ſui
mr̄eꝫ audebat attingē. ¶ Chriſ. ſup matheū. Po
teſt etiā dici ꝙ verbū cognoſcendi hic accipit᷑ pro
agnitione. vere eñ nō agnouit eam ante cuiꝰ fue-
rat dignitatis. & poſtꝙ pepit. tūc cognouit eā q̄a
ſpecioſior & dignior facta fuerat ꝙ totꝰ mūdꝰ. q̄a
quē totꝰ mūdꝰ capere non poterat. in anguſto cu-
biculo vteri ſui ſola ſuſcepit. ¶ Hilarius in home-
lia. ¶ Vel aliter. ꝓpt̄ ſanctiſſime Marie glorifica-
tionem a Joſeph cognoſci non potuit. donec pepe-
rit. Dominum enim glorie habens in vtero quo-
modo cognoſceretur. ſi Moyſi cum deo colloquētis
glorificata eſt facies vt non poſſent intendere ī eā
filij Iſrael. quantomagis Maria agnoſci vel intue-
ri n̄ poterat. q̄ dn̄m potētie ī vtero habebat? Poſt
ptū aūt a Joſeph agnita inuenit᷑ ſpecie faciei. nō ta-
ctu libidinis. ¶ Hiero. ſup math. Ex hoc aūt ꝙ di
cit. filiū ſuū pmogenitū q̄dā ꝑuerſiſſime ſuſpicātur
& alios filios habuiſſe Mariā. dicētes pmogenitū
nō dici niſi q̄ habeat & fratres. cū hic mos ſcriptu
rarū ſit. vt pmogenitū nō eū vocēt. quē fratres ſe-
quūt᷑. ſꝫ eū q̄ pmꝰ natꝰ ſit. ¶ Hiero. cōtra Helui-
diū. Alioquin ſi nō ē pmogenitꝰ niſi quē ſequūt᷑ &
fratres. tamdiu ſacerdotibꝰ pmogenita nō debent᷑.
q̄diu & alia fuerit procreata. ¶ Glo. Vel pmogeni
tus dr̄ int̄ omēs electos ꝑ g̃tiā. ꝓpē aūt vnigenitus
dei pr̄is. vel Marie dr̄. Seq̄t᷑. Et vocauit nomē eiꝰ
Jeſū. Die octauo q̊ fiebat circūciſio & nomē impo-
nebat᷑. ¶ Remi. Liquet aūt hoc nomē fuiſſe notiſſi-
mū ſāctis pr̄ibꝰ & dei ꝓphetis. maxīe illi q̄ dicebat.
Defecit ī ſalutari tuo aīa mea. & exultauit cor meū
in ſalutari tuo. Et illi qui dicebat. Exultabo ī deo
Jeſu meo. ¶ Capi. ij.

Cum g̊ natꝰ eēt Jeſus ī Bethleeꝫ
Jude. in diebꝰ Herodꝭ regis. ecce
magi ab oriēte venerūt hieroſoli-
mā dicētes. Vbi ē q̄ natꝰ ē rex iu
deoꝝ? vidiꝰ eī ſtellā eius ī oriēte
& venimꝰ adorare eū. ¶ Augꝰ in
ſer. de epiph. Poſt miraculū virginei ptꝰ q̊ vterꝰ
diuīo nūine plenꝰ ſaluo pudoris ſigno deū hoīeꝫqꝫ
ꝓfudit. inter obſcuras cubiculi latebras & pſepis
āguſtias ī q̄bꝰ īfinita maieſtas mēbris cōtractioribꝰ
ſtabulabat. dū pēdet ad vbera & viliū patit᷑ deꝰ in
uolumēta pānoꝝ. repēte nouū de celo ſidus terris
effulſit. & totius mūdi diſſipata caligine. noctē cō
uertit ī diē. ne dies celaret᷑ ī nocte. vn̄ euāgeliſta
dicit. Cū g̊ natꝰ eēt. ¶ Remi. In pncipio aūt huiꝰ
euāgelice lectōis. tria poīt. Perſonā cū dicit. Cū
Jeſus natꝰ eēt. locū. cum ait. In bethleem iude.
tēpꝰ. cū addit. In diebꝰ herodꝭ regis. Et hec tria
ad cōfirmatōꝫ nārāde rei ponūt᷑. ¶ Hie. ſup mat.
Putamꝰ aūt ab euāgeliſta pmū editū ſic ī hebraico
legiꝰ iude nō iudee. Que ē eī aliaꝝ gētiū Bethleeꝫ.
vt ad diſtictōꝫ eius hic iudee poneret᷑. Jude aūt id-
circo ſcribit᷑. q̄a & aliā Bethleē ī iudea legiꝰ in li-
bro Jeſu filij Naue. ¶ Glo. Due eñ Bethleē ſūt.
alia q̄ ē ī terra zabulō. altera q̄ ē ī terra iuda. q̄ priꝰ
vocata ē Effrata. ¶ Augꝰ ī li. de cō. euā. De ciui
tate aūt Bethleē Mathēꝰ Lucaſqꝫ conſentiūt. Sed
quō & q̄ cauſa ad eā venerit. Joſeph & Maria Lu
cas expoīt. Mathēꝰ pretermittit. Econtra de ma-
gis ab oriēte veniētibꝰ Lucas taceꝫ. Mathēꝰ dicit.
¶ Chriſ. ſup matheū. Sed videamus quid ad vti
litatē reſpiciat. qᵈ euangeliſta tempus deſignat q̊
Xp̄us naſcit᷑. dicēs. In diebꝰ herodꝭ regis. qᵈ di-
cit vt ꝓphetiā Danielis impletā demonſtraret que
poſt. lxx. ſeptimanas annorum xp̄m naſcituꝝ eſſe

p̄dicit. Naȝ ex illo tp̄e vſq; ad regnū herođ. lxx.
ſeptimanarū āni ſūt cōſūmati. vel ideo q̄a tādiu iu-
daica gens ſub iudaicis regibꝰ q̄uis peccatoribus
tenebaṫ. Prophete mittebaṫ ad remediū eiꝰ. Nūc
q̄n lex dei ſub ꝑtate regis iniqui tenebaṫ. & iuſti-
cia dei ſub dominatōe romana p̄mebaṫ. naſciṫ xp̄s.
quia magna deſperabilis īfirmitas. medicū artifici
oſiorē q̄rebat. Vel ideo regis alienigene mētionē fe
cit. vt impleret ꝓphetia q̄ dixit. Non auferet ſcep
trū de iuda. nec dux de femore eius. donec veiat q̄
mittēdꝰ eſt. ¶ Ambro. ſuꝑ lucā. Ferṫ aūt ꝙ idu
mei latrones aſcalonā īgreſſi Antipatrū inṫ alios
adduxerūt captiuū. Is igiṫ imbutꝰ miſterijs iu-
deoꝝ Hircano iudee regi amicicia copulatur. Queȝ
ꝓ ſe ad Pompeiū Hircanꝰ direxit. & q̄a legatio
nis fructu potitꝰ eſt. ꝑ eā ḡtiā ꝑtem regni affecta
uit. Occiſo aūt Antipatro filiꝰ eiꝰ herodes ſub an
thonio ſenatuſcōſulto iudeis regnare p̄ceptꝰ eſt.
In q̄ claret Herodeȝ nulla affinitate generis iudeo
rū regnū q̄ſiſſe. ¶ Chriſ. ī home. Dicit aṫ Herođ
regis. diḡtatē addens. q̄a & alius fuit Herodes q̄
Iohānē interfecit. ¶ Chriſ. ſuꝑ math. Cum ḡ hoc
tp̄e natꝰ eſſet. Ecce magi veniūt hoc ē cōfeſtim vt
natus eſt. magnū deū oſtendentes in paruulo homi
ne. ¶ Rabanus. Magi vero ſunt qui de ſingulis re
bus philoſophanṫ. ſed ſermo communis magos ꝓ
maleficis accipit. qui aliter tn̄ habenṫ apud gentē
ſuā. eo ꝙ ſint philoſophi chaldeorū. & ad huiꝰ ar
tis ſciētiaȝ reges q̄ꝫ & principes eiuſdem gētis oīa
ſapiunt. & ipſi primū ortum domini intellexerunt.
¶ Augꝰ in ſer. de epipha. Iſti aūt magi quid fue
rint niſi primitie gentiū? Iſrahelite paſtores. Ma
gi gētiles. illi ꝓpe iſti longe. vtriq; tn̄ ad āgulareȝ
lapidē cucurrerūt. Maīfeſtatꝰ ē ḡ Ieſus nō doctis
nec iuſtis. p̄ualet nāq; impitia in ruſticitate paſto
rū & impietas ī ſacrilegijs magoꝝ. vtroſq; ſibi la
pis ille āgularis attribuit. q̄ꝓpe q̄ venerit ſtulta eli
gere. vt cōfunderet ſapiētes. & nō vocare iuſtos. ſꝫ
peccatores. vt nullꝰ magnꝰ ſuꝑbiret. nullꝰ infir-
mus deſperaret. ¶ Glo. Hi aṫ magi reges fuerūt.
qui etſi tria munera obtuliſſe dicūṫ. nō ideo nō plu-
res q̄ꝫ tres fuiſſe ꝓbāṫ. ſꝫ vt ꝑ eos gentes q̄ ex tri-
bus filijs Noe nate ſūt. vēture ad fidē p̄figurarēṫ.
Vel tot fuerūt principes. qui plures duxerūt ī co-
mitatu ſuo. Venerūt aṫ nō poſt annū q̄a tunc inue
nireṫ ī egipto. nō ī p̄ſepio. ſꝫ terciadecima die. Ad
oſtendēdū aṫ vn̄ venirent. diciṫ. ab oriēte. ¶ Re-
migiꝰ. Sciēdū eſt autem quia varia eſt de magis
opinio. quidam enim dicūt eos fuiſſe chaldeos. Chal
dei em̄ ſtellā pro deo colebant. & idcirco dixerūt ꝙ
nuncupatiuis eorum deus oſtenderit deum verum
natū. Alij vero dicūt Perſas eos fuiſſe. nōnulli di-
cūt illos de vltimis finibꝰ terre fuiſſe. Alij vero di-
cūt illos fuiſſe nepotes Balaā q̄đ magis ē credēdū.
Balaā em̄ inṫ cetera q̄ ꝓphetauit. dixit. Orieṫ ſtel
la ex Iacob. Illi vero habētes hāc ꝓphetiā mox vt
viderūt ſtellā nouā intellexerūt regē natū & vene

rūt. ¶ Hiero. Et ſic hāc ſtellaȝ futuram vaticinio
Balaā nouerāt. cuiꝰ erāt ſucceſſores. Sꝫ q̄rēdū ē
ſi chaldei vel perſe aut de vltimis finibꝰ terre fue-
rūt. quō in tam breui ſpatō Hieroſolimā venire po
tuerūt. ¶ Remi. Sꝫ ſciēdū ē. ꝙ aliqui ſolēt dicē ꝙ
puer qui tūc natꝰ ē in tam breui ſpatio temporis de
vltimis finibꝰ terre ad ſe perducē potuit. ¶ Glo.
Vel nō mirādū eſt eos in. xiij. diebꝰ veniſſe in Be-
thleem cū equos arabicos. & dromedarios haberēt
qui ſcꝫ ſūt veloces ad iter. ¶ Chriſ. ſuꝑ matheū.
Vel ꝑ bienniū āte chriſti natiuitatem ꝓfecti ſūt.
& ſtella eos p̄cedebat. & neq; eſca neq; potus defe
cit in peris eorum. ¶ Remi. Vel ſi fuerūt ſucceſſo
res Balaā. Reges iſtorū nō longe diſtant a terra
promiſſionis. idcirco in tam breui ſpatio temporis
hieruſalem venire potuerūt. Sꝫ tūc q̄rendū ē. qua
re euāgeliſta dicat eos ab oriēte veniſſe. Quod ideo
eſt. q̄a ab illa regione venerūt. que ī orientali pāte
iudeis poſita eſt. Pulchre aṫ ipſi ab oriente veniſſe
dicūṫ. q̄a om̄es q̄ ad dn̄m veniunt. ab ipō & ꝑ ipm̄
veniunt. Ipſe em̄ eſt oriens. ſm̄ illud. Ecce vir.
oriēs nomen eius. ¶ Chriſ. ſuꝑ math. Vel ab ori-
ente venerunt. vnde dies naſcitur. inde initium fi-
dei proceſſit. quia fides lumen eſt animarum. Ab
oriente ḡ venerūt ſꝫ hieroſolimā. ¶ Remi. Quāuis
dn̄s ibi natus non eſſet. quia licet agnoſcerent na-
tiuitatis tempus. locū tn̄ non cognouerūt Hieru-
ſalem em̄ regia ciuitas eſt & crediderūt ꝙ talis pu
er non niſi in vrbe regia naſci debuiſſet. Hinc ideo
venerūt. vt adimpleret q̄đ ſcriptū ē. De ſiō exiuit
lex & v̄bū dn̄i de hieruſalē. quia ibi p̄mo annūcia
tus ē xp̄s. Hinc vt ſtudio magoꝝ damnareṫ pi-
gricia iudeoꝝ. Venerunt ḡ hieroſolimā dicentes.
Vbi eſt q̄ natꝰ ē rex iudeoꝝ? ¶ Augꝰ in ſer. de
epiph. Cū aūt multi nati atq; defuncti eſſent reges
iudeoꝝ. Nūquid quenq̄ꝫ eoꝝ adorandū magi q̄ſie-
runt? quia nec quenq̄ꝫ eoꝝ de celo loquētē didice-
runt. Non itaq; regi iudeoꝝ quales eſſe illic ſole-
bant. hunc tam magnū honorem longinque alieni
gene ab eodeȝ regno prorſus ab extraneis a ſe debe
ri ābitrabāṫ. Sed talem natū eē didicerāt. ī q̄ ado-
rādo ſe ſalutem q̄ ſm̄ deū ē cōſecuturos minime du-
bitarent. Neq; em̄ etas erat ſaltem. cui adulatio hu
mana ſeruiret. nō de mēbris purpura. nō ī capite
diadema fulgebat. nō pompa famulātiū. nō terror
exercitꝰ. nō gl'oſa fama p̄lioꝝ. hos ad eū viros ex
remotis terris cuȝ tanto voto ſupplicatōis attraxe
rūt. Iacebat ī p̄ſepi puer ortu recens. exiguꝰ cor-
pore. cōtētibil' pauꝑtate. Sꝫ magnū aliq̄đ latebat
in ꝑuo ꝙ illi hoīes p̄mitie gētiū. nō terra portāte.
ſꝫ celo nārāte didicerāt. Vn̄ ſeq̄ṫ. Vidimꝰ eī ſtel-
lā eius ī oriēte. Annūciāt. & īterrogant. credūt.
& q̄rūt. tāq̄ꝫ ſignificātes eos q̄ āmbulāt ꝑ fidē. & deſide
rāt ſpeȝ. ¶ Chriſ. ī home. Sciēdū aṫ ꝙ Priſcilli
aniſte heretici q̄ naſci vnūquenq; hoīeȝ ſub cōſti-
tutionibꝰ ſtellarum putāt. hoc in adiutoriū ſui er-
roris aſſumūt. ꝙ noua ſtella exijt. cum dominꝰ in

carne apparuit· cuiꝰ fuiſſe fatū eādē q̄ apparuit· ſtel
lā putāt· ¶ Augꝰ de cō· euā· Et ſm̄ Fauſtum hic
ſtella inducit̄· q̄ cōfirmat geneſin vt recte Geneſi
diū hoc magis nūcupari poſſit ꝙ euāgeliū· ¶ Gre
go· in home· Sed abſit a fideliū cordibꝰ vt eē quid
fatū dicant· ¶ Augꝰ de ciuitate dei· Naꝫ hoīes qñ
fatū audiūt· vſitata loquēdi cōſuetudine nō intelli
gūt niſi vim poſitionis ſiderū· q̄lis eſt qñ quis na
ſcitur· ſiue concipitur· ꝙ aliqui alienant a dei volū
tate· Et hi ab auribꝰ oīm repellendi ſunt· qui quali
umcunq̄ deoꝝ volūt eſſe cultores· Aliqui vero ſtel
las hanc putant hr̄e ꝑtatem traditam ſibi a ſūma
dei ꝑtate· qui magnaꝫ celo faciūt iniuriā· In cuiꝰ
velut ſplēdidiſſima curia opinant̄ ſcelera faciēda de
cerni· qualia ſi aliqua terrena ciuitas decreuiſſet·
genere humano decernēte fuerat euertēda· ¶ Chri
ſoſto· ſup matheū· Si ḡ aliquis adult̄ ⁊ homici
da fiat ꝑ ſtellā· magna eſt iniq̄tas illaꝝ ſtellaruꝫ·
magis aūt illiꝰ q̄ creauit ſtellas· nā cū ſit preſciꝰ
futuroꝝ deꝰ· ex q̄ tāta iniquitas futura erat ꝑ ſtel
las· ſi voluit ei dare· nō ē bonꝰ· Si voluit ei dare·
⁊ nō potuit· impotēs ē· Si etiā ſtelle ē ꝙ aut mali
ſumꝰ· aut boni· ḡ nec bonū nr̄m laudādū ē nec ma
lū vituperādū· quia nec ī nob̄ eſt volūtariꝰ actꝰ·
vt q̄d em̄ mali mei penā ſuſcipiā· q̄d nō volūtate ſ;
neceſſitate cōmiſi· ¶ Chriſ· ſup math· Ipſa deniq̄
mandata dei ne peccent homines· aut hortamenta
vt faciant bonū· hanc inſipientiā deſtruūt· Quis ei
iubet aliquē· ne faciat malū· quod nō pt̄ declinare?
aut faciat bonū· ad q̄d nō poteſt peruenire? ¶ Gre
go· Inſipientes vero ſunt ⁊ oratōes omībꝰ ſm̄ fa
tum exiſtentibꝰ exulat aūt ex ꝓuidentia dei cū pie
tate· cū his· ⁊ homo organū ſoluꝫ inuenit̄ ſuperni
circularis motꝰ· ad hoc eī moueri ad opatōes aiūt
non ſolū ꝑtes corꝑis ⁊ aīe excogitatōes ⁊ vl̄r q̄
hoc dicūt q̄ ī nob̄ ſūt· ⁊ cōtīgētis naturā deſtruūt
ea ⁊ nihil aliud ē hoc ꝙ oīa euertē· vbi etiā de reli
q̄ erit liberū ābitriū? liberū eī oportꝫ eē· q̄d eſt ī no
bis· ¶ Augꝰ· in· x· de ciuitate dei· Non vſq̄ quaq̄
at̄ abſurde dici pt̄· ad ſolas corꝑoꝝ differētias af
flatus quoſdam valere ſidereos· ſicut ſolaribꝰ acceſ
ſibus ⁊ deceſſibꝰ videmꝰ anni tempora variari· ⁊
lunaribꝰ incrementis atq̄ decremētis augeri· ⁊ mi
nui quedaꝫ genera rerū ſicut conchas ⁊ mirabiles
eſtꝰ occeani· nō at̄ animi volūtates poſitōibꝰ ſideꝝ
ſubdi ꝙ nō dicant ſtelle ſignificare iſta potius ꝙ
facē· q̄d eſt q̄d nunꝙ dicē potuerūt· cur in vita ge
minoꝝ in actionibꝰ in euentibꝰ ⁊ ꝓfeſſionibꝰ· acti
bus· honoribꝰ ceteriſq̄ rebꝰ ad hūanā vitā ꝑtinenti
bus· atq̄ ī ipſa morte pleꝝq̄ ſit tāta diuerſitas· vt
ſimiliores ſint multi extranei ꝙ ipſi int̄ ſe gemini·
ꝑ exiguū tp̄is interuallū ī naſcēdo ſeꝑati· In cōce
ptu at̄ ꝑ cōcubitū vno etiā momēto ſeminati· Quod
ḡ conantur efficere de interuallo exigui tp̄is quod
int̄ ſe gemini dū naſcerēt̄· habuerūt· Si tñ valet
quanta inuenitur in geminoꝝ volūtatibꝰ· actibꝰ·
moribꝰ· caſibuſq̄ diuerſitas· Quidā vō nō aſtroꝝ

cōſtitutionē· ſ; oīm cōnexionē ſeriemq̄ cauſarum·
quā dei ſūmi tribuūt volūtati ⁊ ꝑſenti fati nomīe
appellāt· Si q̄s ḡ res hūanas fato tribuit· quia ip
ſam dei volūtatē vel ꝑtateꝫ fati nomīe appellat· ſen
tentiā teneat· linguā corrigat· quoniā fati nomē ſo
let a loquentibꝰ poni in ſiderū conſtitutione· vnde
volūtatem dei fati vocabulo nō nūcupamꝰ· niſi for
te vt fatum a fando id eſt a loquēdo dictū intelliga
mꝰ· Scriptū eſt· Semel locutꝰ ē deꝰ· duo hec au
diui· Vñ nō ē multū cū eis de v̄bi cōtrouerſia labo
randū atq̄ certādū· ¶ Augꝰ cōtra Fauſtū· Si at̄
ſub fato ſtellarū nulliꝰ hoīs geneſim ponimus li
berū arbitriū volūtatis ab omni neceſſitatis vincu
lo vindicemꝰ· quāto minꝰ illiꝰ tꝑalem generatio
nem ſub aſtroꝝ conditōe credimꝰ factā· qui ē vni
uerſoꝝ eternꝰ creator ⁊ dñs· Itaq̄ illa ſtella quā
viderunt magi· Chriſto ſm̄ carnē nato nō ad de
cretū dominabat̄· ſ; ad teſtimonium famulabatur·
Proinde nō ex illis erat ſtellis· q̄ ab initio creatu
re itinerū ſuoꝝ ordineꝫ ſub creatoris lege cuſtodi
uit· ſ; nouo virginis ꝑtu nouū ſidꝰ apparuit· q̄d
miſteriū officij ſui· etiā ipſis magis q̄rētibꝰ xp̄m cū
ante faciem periret· exhibuit· donec eos vſq̄ ad ip
ſū locū vbi deꝰ v̄bū infans erat ꝑeundo ꝑduceret·
Qui aūt aſtrologi ita cōſtituerūt naſcētiū hoīm fa
ta ſub ſtellis vt aliquā ſtellarū hoīe aliq̄ nato cir
cuitꝰ ſui ordinē reliquiſſe· ⁊ ad eū q̄ natꝰ eſt aſſeue
rent· Sorte quippe naſcētis aſtroꝝ ordini colliga
ri arbitrantur· non aſtroꝝ ordinē ad hoīs nati diē
poſſe mutari· Quapropt̄ ſi ſtella illa ex his erat· q̄
in celo ꝑagūt ordines ſuos· quō poterat diſcernē
q̄d xp̄s acturꝰ erat· q̄ nato xp̄o iuſſa eſt relinquere
q̄d agebat· Si at̄ vt ꝓbabiliꝰ credit̄· ad demon
ſtrādū xp̄m q̄ nō erat· exorta ē· nō ideo xp̄s natꝰ
eſt· quia illa extitit· ſ; illa extitit· q̄a xp̄s natꝰ ē·
vñ ſi dici oporteret non ſtellā xp̄o ſ;· xp̄m ſtelle fa
tum fuiſſe diceremus· Ipſe quippe illi non illa huic
naſcendi attulit cauſam· ¶ Chriſ· ī ho· Non ē hoc
etiam aſtronomie opus a ſtellis ſcire eos qui naſcū
tur· ſ; ab hora natiuitatis futura ꝑdicet̄· hi aūt tē
pus natiuitatis nō cognouerunt· vt hinc ſumentes
initiū a ſtellarū motu futura cognoſcerēt· ſ; ecōuer
ſo· Dicūt ḡ· Vidimꝰ ſtellā eius· ¶ Glo· id ē ꝓpaꝫ
quia hanc creauit ad oſtēſionē ſui· ¶ Augꝰ ī ſer·
de epiph· Paſtoribꝰ āgeli magis ſtella xp̄m demō
ſtrat· vtriſq̄ loquit̄ lingua celoꝝ· q̄a lingua ceſſa
uerat ꝓphetarū· Celos angeli habitāt· ⁊ ſidera ex
ornāt· vtriſq̄ ḡ celi enarrāt gl̄aꝫ dei· ¶ Gregoriꝰ·
Et rōnabilit̄ iudeis tāꝙ rōne vtentibꝰ rōnale ani
mal id eſt angelꝰ ꝑdicare debuit· gentiles vero q̄a
rōne vti neſciebant· ad cognoſcendū dñm nō ꝑ vo
cem ſ; ꝑ ſigna ꝑducūt̄· quia ⁊ illis ꝓphetie tanꝙ
fidelibꝰ ⁊ iſtis ſigna tanꝙ infidelibꝰ data ſūt· Eiſ
dē at̄ gentibꝰ xp̄m cū perfecte eſſet etatis· apoſtoli
ꝑdicant· eūq̄ ꝑuulū ⁊ nec dum per hūani oris of
ficium loquentem ſtella gentibus denuntiat· quia
nimirum rationis ordo ponebat vt loquēteꝫ iā dñm

loquētes nob̄ p̄dicatores & nec dū loquētē elemēta
muta p̄dicarēt. ¶ Aug⁹ in ſer. de epiph. Ipſe etiā
xp̄us expectatō gentiū de quibꝫ quōdā beatiſſimo
p̄ri Abrahe inumerabilis fuit ꝓmiſſa ſucceſſio. nō
carnis ſemīe. ſꝫ fidei fecūditate generāda. Et ideo
ſtellarū multitudini cōparata. vt ab omi gētiū pa
tre nō terrena ſꝫ celeſtis ꝓgenies ſperaret̃. Ad cre
dēdū g° ꝓmiſſe poſteritatis heredes in ſideribꝫ deſig
nari. ortu noui ſideris. vt ī q̄ celū ē ad hibitū in te-
ſtimoniū celi famulet̃ obſequiū. ¶ Chriſ. in ho.
Quomiā aūt nō celeſtiū vna ſtellarū hec fuit mani-
feſtū ē. Nulla em̄ alia ſtellarum hac via procedit.
hec em̄ ab oriente in meridiē ferebat̃. Ita em̄ Pale
ſtina ad Perſidē iacet. Scđo aūt tp̄e q̄ videbat̃.
non em̄ in nocte apparuit tantum. ſed ī media die.
quod non eſt virtutis ſtelle ſed nec etiā lune. Ter
tio ab eo ꝙ apparebat. & occultabatur rurſus. cum
em̄ intrauerūt Hieroſolimā occultauit ſeipſam. de-
inde vbi Herodē reliq̄rūt. ſeip̄am monſtrauit. neq̄
etiam ꝓpriū quendam greſſum habebat. ſꝫ cū opor
tebat ire magos ibat. quando aūt ſtare oportebat.
ſtabat. ſic & de columna nubis erat ī deſerto. Neq̄
etiā ſurſum manēs partū v̄ginis oſtētabat. ſꝫ deor-
ſum deſcendēs hoc faciebat quod nō ē ſtelle mot⁹.
ſꝫ v̄tutis cuiuſdaꝫ rationalis. Vn̄ videt̃ hec ſtella
v̄tus inuiſibilis fuiſſe in talem apparētiā formata.
¶ Remi. Nonnulli dicūt hāc ſtellā fuiſſe ſpirituꝫ
ſanctū. vt ip̄e q̄ poſtea ſup̄ baptizatū dn̄m deſcēdit
ī ſpecie colūbe in ſpecie ſtelle apparuit magis. Alij
dicūt fuiſſe angelum. vt ip̄e q̄ apparuit paſtoribus
apparuerit etiā magis. ¶ Glo. Seq̄t̃ etiā. In oriē
te. Vtrū ſtella in oriente orta ſit. an ip̄i ibi poſiti
natam & occidētē viderint. ambiguū ē. Potuit em̄
naſci ī oriente & eos ī hieruſalem p̄ducē. ¶ Aug⁹
in ſer. de epiph. Sꝫ dictur⁹ es. A quibꝫ audierūt.
ꝙ talis ſcꝫ ſtella xp̄m natū ſignificaret? profecto
ab angelis aliqua monitōe reuelatōis. Queris for-
taſſis. ab āgelis bonis an malis? Xp̄m q̄deꝫ & an
geli mali hoc ē demōes filiū dei eē cōfeſſi ſūt. Sed
cur nō & a bonis audierit. q̄n ī xp̄o adorādo ſalus
eorū iā q̄rebat̃. nō iniq̄tas dānabat̃. Potuerūt g°
illis & angeli dicē. Stella quā vidiſtis. Xp̄us ē.
ite adorate illū vbi nat⁹ ē. & ſimul indicate qualis
q̄ntuſq̄ nat⁹ ſit. ¶ Leo papa ī ſer. de epiph. Vel
p̄ter illā ſtelle ſpeciē q̄ corporeū icitauit obtuitum
fulgentior veritatis radi⁹ eorū corda perdocuit. Et
hoc quideꝫ ad illuminatōꝫ fidei p̄tinebat. ¶ Aug⁹
ī libro de q̄ſti. no. & vete. teſt. Vel iudeoꝝ natum
regē intellexerūt. cū ſtella indice tp̄alis rex ſoleat
deſignari. Hi eī magi chaldei nō maliuolētia aſtro
rū curſum. ſꝫ rerū curioſitate ſpeculabāt̃. Hic em̄
dat̃ intelligi. traditōnem Balaā ſeq̄bāt̃. q̄ dixit.
Orief̃ ſtella ex iacob. Vn̄ vidētes ſtellā extra or-
dinē mūdi. hanc eē intellexerūt. quam Balaam fu-
turā indicē regis iudeorū ꝓphetauerat. ¶ Leo pa-
pa ī ſer. de epiph. Potuerūt at̃ illis credita & intel
lecta ſufficē vt corp̄ali intuitu nō inq̄rerent. quod

plenīſſimo viſu mētis inſpexerāt. Sed diligētia ſa
gacis officij ad vidēdū vſq̄ ad puerū p̄ſeuerās. no
ſtri tp̄is hoībꝫ ſeruiebat vt ſicut oībꝫ nob̄ ꝓfuit ꝙ
poſt reſurrectionē dn̄i veſtigia vulnerū eius Tho
me apoſtoli explorauit man⁹. ita ad nr̄am vtilita
tē ꝓficeret. ꝙ ī infantiā ipſius magorū probauit
aſpect⁹. Vn̄ dicūt. Venim⁹ adorare eū. ¶ Chri-
ſoſto. ſup̄ math. Sꝫ nunquid neſciebāt. quia ī hie
ruſalem regnabat Herodes. nunquid non intelli-
gebāt quia q̄cūq̄ rege viuēte alterū regē ꝓnūciat.
aut adorat. punit̃ in ſanguine. Sꝫ dū cōſiderabāt
regem futurū. non timebāt p̄ntem. adhuc non vi-
derant xp̄m. iam parati erant mori pro eo. O bea-
ti magi q̄ an̄ conſpectum crudeliſſimi regis p̄muſq̄
xp̄m cog̃ſcerēt. Xp̄i facti ſūt cōfeſſores. Textus
¶ Audiēs aūt Herodes rex turbat⁹ ē. & oīs hie-
roſolima cū illo. & cōgregans oēs p̄cipes ſacerdo
tū & ſcribas populi. ſciſcitabat̃ ab eis. vbi xp̄s na
ſceret̃. at illi dixerūt in Bethleē iude. Sic eī ſcri-
ptū ē p̄ ꝓphetā. Et tu Bethleē terra iuda. nequaq̄
minima es ī p̄ncipibꝫ iuda. ex te eī exiet dux. q̄ re-
gat populū meū Iſrael. ¶ Aug⁹ in ſer. de epiph.
Sic magi deſiderāt redēptoreꝫ. ita Herodes timet
ſucceſſorem. vn̄ ſeq̄t̃. Audiēs at̃ Herodes rex tur-
bat⁹ ē. ¶ Glo. Rex dr̄ vt ex collatōe eius q̄ q̄rit̃
hic intelligat̃ extrane⁹. ¶ Chriſ. ſup̄ math. Et
ideo turbatur audiens regem natum iudeis ex ge-
nere iudeorū cuꝫ eēt ip̄e genere Idume⁹. ne regno
reuoluto iterū ad iudeos. ipſe a iudeis expelleret̃
& ſemen eius poſt ipſū precideret̃ a regno. Semp̄
em̄ grādr̄ p̄tas maiori timori ſubiecta eſt. Sicut eī
rami arborū ī excelſo poſitarū etiā ſi leuis aura fla
uerit. mouent̃. ſic & ſublimes homines etiam leuis
nuntij fama conturbat. hūiles at̃ ſic in cōualle ple
rūq̄ ī trāq̄llitate cōſiſtūt. ¶ Aug⁹. ī ſ. de epiph.
Quid aūt erit tribunal iudicantis. q̄n ſuperbos re-
ges timē faciebat natiuitas infantis? Pertimeant
regē ad p̄ris dextram iam ſedentem. quem rex im-
pius timuit adhuc m̄ris vbera lambētē. ¶ Leo pa-
pa ī ſer. de epiph. Supfluo tn̄ Herodes tiore tur-
baris. non capit xp̄m regia tua. nec mūdi dn̄s pote-
ſtatis tue cepit eē cōtēt⁹ Auguſt⁹. quē in iudea re-
gnare nō vis. vbiq̄ regnat. ¶ Glo. Vel nō ſolum
ꝓpt̃ ſe timuit. ſꝫ ꝓpt̃ irā romanoꝝ. Decreuerāt em̄
romani. ne q̄s rex vel de⁹ ſine eoꝝ cōſilio diceret̃.
¶ Grego. ī home. Celi at̃ rege nato. Rex terre tur
bat⁹ ē. q̄a nimirū terrena altitudo cōfundit̃. cū cel-
ſitudo celeſtis aperit̃. ¶ Leo papa ī ſ. de epiph.
Herodes etiā diaboli p̄ſonā gerit cui⁹ tūc fuit incē
tor. ita nūc q̄ꝫ eſt defeſſus imitator. Cruciat̃ eī vo-
catōe gētiū. & q̄tidiana poteſtatis ſue deſtructōne
torquet̃. ¶ Chriſ. ſup̄ math. Vterq̄ g° celo ꝓprio
turbatur. & ſui regni ſucceſſorem timebat. Hero-
des terrenum diabolus autem celeſtem. Ecce autē
& iudaicus populus turbat̃. qui magis de auditu
iſto gaudere debuerat. quia rex iudeus ſurgere di
cebat̃. Sꝫ turbabantur. quia de aduētu iuſti non

poterāt gaudē iniq̄. Aut certe turbabātur · ne forte
iratus iudaico regi genus eius vexaret · Vn̄ ſeq̄-
tur · Et oīs hieroſolima cum illo · ¶ Glo. Volens
illi fauē · quē timebat · popul⁹ em̄ pl⁹ iuſto eis fa-
uet · q̄s crudeles ſuſtiet · Seq̄tur · Et ɔgregās oēs
ṗn · ſacer · & ſcri · po. Vbi nota diligētiā inq̄rētis ·
vt ſi inuenerit · faciat q̄d poſtea ſe velle oñdit · fin
at excuſat⁹ ſit · Romanis · ¶ Remi. Scribe autē
dicti ſūt · n̄ tn̄ ab officō ſcribēdi · ſ; potius ab inter
p̄tatōe ſcripturaꝝ · erāt em̄ legis doctores · Seq̄t ·
Sciſcitabat̄ ab eis vbi xp̄s naſcētur · Hic attēdē-
dū ē · q̄a nō dixit · vbi xp̄s natus ē · ſ; vbi naſceret̄ ·
Callide em̄ int̄rogauit eos · vt poſſ; agſcē ſi de rege
nato letarent̄ · Xp̄m aūt vocat · q̄a nouerat inungi
regē iudeoꝝ · ¶ Chriſ. ſup matheū · Vt q̄d aūt in-
terrogat Herodes · qui non credebat ſcripturis ?
aut ſi credebat · quō ſperabat poſſe interficē illum ·
quē regē eē futuꝝ dicebāt ? Sed diabolus inſtiga-
bat · qui credebat ꝙ ſcripture nō mētiunt̄ · ſic ſunt
om̄es peccatores qui hoc ip̄m q̄d credūt p̄fecte cre
dere non p̄mittuntur · ꝙ em̄ credūt · veritatis ē v̄-
tus · que non pt̄ eē occulta · ꝙ aūt non credūt · exce
catio eſt inimici · Si ei p̄fecte crederēt · ſic viuerēt
quaſi poſt modicū tranſituri de hoc mūdo · nō quaſi
in eternū māſuri · Seq̄t · At illi dixerūt · In beth-
leem iude · ¶ Leo papa ī ſer. de epiph. Magi quidē
hūano ſenſu ſignificatū ſibi regis ortum exiſtima-
uerunt in ciuitate regia eē querendū · Sed qui ſuī
ſuſceperat formā · & non iudicare venerat · ſ; iudica
ri · Bethleē p̄elegit natiuitati · Hieroſolimā paſſi-
oni · ¶ Theodor⁹ · Si em̄ maximā Romā elegiſſet
ciuitatē · potētia ciuiū mutationē orbis terraꝝ fa-
ctā putarēt · Si filius fuiſſ; impatoris p̄fati vtili-
tatē aſcriberēt · Sz q̄d fecit ? oīa egena & vilia ele-
git · vt diuinitas cogſcētur orbē trāſformaſſe t̄ra-
rum · Propteā paupculā elegit matrē · pauperiorē
p̄riā · egen⁹ fit pecunijs · & hoc tibi exponit p̄ſepe ·
¶ Grego · ī ho. Hn̄ etiā ī bethleem naſcit̄ · Beth-
leez q̄ppe dom⁹ panis int̄p̄retat̄ · Ipe nāq; ē q̄ ait ·
Ego ſum panis viuus · q̄ de celo deſcēdi · ¶ Chriſ
ſup matheū · Cū aūt debuiſſent celare miſteriū re-
gis p̄finiti a deo maxīe ī ɔſpectu alienigene regis ·
facti ſūt nō p̄dicatores operū dei · ſed p̄ditores mi-
ſterioꝝ eius · & non ſolū manifeſtant miſterium ·
ſed etiā p̄pheticū ptulerūt exēplū · Vn̄ ſubiūgūt ·
Sic em̄ ſcriptum eſt per p̄phetam ſcz Micheā · Et
tu Bethleem terra iuda · ¶ Gloſa. Hoc ſic ponit ·
vt ab eis dictum eſt · qui etſi nō verba · veritatem
ſenſus q̄dammō ponūt · ¶ Hiero. Vn̄ hic rep̄hen
dunt̄ iudei de ig̃rantia quoniā p̄phetia dicit · Tu
bethleem effrata illi dixerūt · tu bethleem terra iu-
da · ¶ Chriſ. ſup matheū · Sed adhuc ip̄am p̄phe
tiam p̄cidētes interficiēdoꝝ puuloꝝ facti ſunt cau
ſa · Sic em̄ ſcriptū erat · Ex te exiet rex q̄ paſcet
populū meū Iſrael & dies eius a dieb⁹ ſeculi · Si
g̃ integrā p̄phetiam ptuliſſent · cōſiderās Herodes
quia venerat rex terren⁹ cuius dies a dieb⁹ ſeculi

erāt · in tantum furorem non exarſiſſet · ¶ Hiero ·
ſup math. Eſt aūt ſenſus p̄phetie talis · Tu beth
leem terra iuda vel effrata · q̄d ideo dicit̄ · quia eſt
alia bethleem in galgalis ſita · quamuis ſis paru⁹
vicus int̄ milia ciuitatū iuda · tamē ex te naſcetur
xp̄us qui erit dominator Iſrael · qui ſm̄ carnem de
Dauid eſt · de me tamen natus eſt ante ſecula · &
ideo dz̄ · Egreſſus ei⁹ ab initio a dieb⁹ eternitatis ·
q̄a in principio v̄bū erat apud deū · ¶ Sed hoc vl
timū vt dictū eſt iudei tacuerūt · Alia vero muta-
uerūt · vel p̄pt̄ ig̃rantiā vt dictū eſt · vel ad maiorē
manifeſtationem vt herodi alienigene intellectū
p̄phetie apirēt · Vn̄ p̄ eo ꝙ p̄pheta dixit effrata ·
q̄d erat nomen antiquū & forte herodi igt̄ū · dixe-
rūt · terra iuda · Pro eo aūt ꝙ p̄phetia dixerat · mini-
ma es in milib⁹ iuda volēs oñdē puitatē eius q̄ntū
ad p̄pli multitudinē · dixerūt · Nequaꝙ̄ minima es ī
p̄ncipib⁹ iuda · volētes oñdē magnitudinē dig̃tatis
p̄uenientē ex dig̃tate p̄ncipis naſcituri · q̄ſi dicēnt ·
magna es int̄ ciuitates ex q̄b⁹ p̄ncipes p̄dierunt ·
¶ Remi. Vel talis ē ſenſus · q̄uis minima vide-
aris int̄ vrbes p̄ncipatū hn̄tes · tn̄ n̄ es minima · q̄a
ex te exiet dux qui regat populū meū iſrael · Dux
aūt iſte xp̄us ē · q̄ populū fidelē regit & gubernat ·
¶ Chriſ. ī home. Intēde aūt certitudinē p̄phetie ·
non em̄ dixit · ꝙ ī bethleē erit · ſ; ꝙ d̄ bethleē exiet ·
oñdens ꝙ ibi ſolū naſcētur · quō aūt habet ratōnem
de zorobabel hec dicta eē vt quidā dicūt · non enim
exit⁹ eius fuit a p̄ncipio ex dieb⁹ ſeculi · Neq; etiā
ex bethleem exiuit · cū non in iudea ſ; in babilonia
nat⁹ ſit · Eſt etiā ad hoc q̄d dicit · nequaꝙ̄ minima
es · q̄a ex te exiet · Nullus em̄ alius illuſtrem fecit
villam in qua naſcētur · ꝙ̄ xp̄s · Poſt natiuitatem
em̄ a finib⁹ orbis terrarū venīūt viſuri p̄ſepe & tu-
gurij locū · Non aūt dixit · Ex te exiet filius dei · ſ;
dux qui paſcet populū meū Iſrael · Optebat em̄ ī
p̄ncipio cōdeſcendē · vt nō ſcādalizarent̄ · & que ad
ſalutem hoīm ptinebāt p̄dicare · vt magis inducē-
rent̄ · Qz aūt dicit · Qui regat populū meū iſrael ·
Iſrael em̄ hic dicit eos q̄ crediderūt ex iudeis · Si
aūt non oēs xp̄s rexit · eoꝝ ē accuſatio · De gētib⁹
aūt interī tacuit · ne ſcādalizaret iudeos · Vn̄ aūt
mirabilem diſpēſationē · Iudei em̄ & Magi ſimul ſe
inuicē docēt · Iudei a magis audiūt · ꝙ xp̄m ī oriē
tis regiōe ſtella p̄dicabat · & magi a iudeis · ꝙ p̄-
phete antiq̄t⁹ eū nūtiauerūt · vt gemiato teſtimo-
nio cōfirmati ardentōri fide expeterēt · quē & ſtelle
claritas · & p̄phetie maīfeſtabat autoritas · ¶ Au
guſ. ī ſer. de epiph. Poterat em̄ ſtella q̄ magos p
duxit ad locū vbi erat cū matre virgine de⁹ infans
ad ip̄am eos p̄ducē ciuitatem · Si tn̄ ſubtraxit ſe ·
nec eis p̄ſus ap̄paruit donec de ciuitate ī qua xp̄s
naſcētur & ipſi iudei dicerēt in bethleem iude · Si-
miles facti fabris arche noe · q̄ alijs vbi euaderent ·
p̄ſtiterūt · & ip̄i diluuio perierūt · Similes lapidi-
b⁹ miliarijs viā oñderūt · nec ip̄i ābulare potuerūt
Audiert · & abierūt īq̄ſitores · dixert · & remāſert ·

doctores· Nũc ꝗꝫ iudei ſimile aliq̃d nobis exhibere nõ deſinũt· Nonnulli em̃ paganoꝝ qñ eis de ſcripturis teſtimonia clara ꝓferim⁹· vt nouerunt xp̄m añ ꝓphetatũ ſuſpecti ne forte a xp̄ianis iſta ꝯficta ſint· malũt crede᷑ codicib⁹ iudeoꝝ· Et ſicut tũc magi fecerãt· Judeos dimittũt inanit᷑ lectitare· ip̄i ꝑgũt fideliter adorare· Sequitur Textus

¶ Tũc herodes clã vocatis magis diligenter didicit ab eis temp⁹ ſtelle que apparuit eis· Et mittẽs eos in bethleem dixit· Jte & interrogate diligent᷑ de puero· & cum inueneritis renũciate mihi· vt & ego veniens adorem eum· Qui cũ audiſſent regem abierũt· ¶ Chriſoſtom⁹ ſup matheũ· ¶ Poſtꝗ̃ audiuit herodes reſponſũ duplici modo credibile· primũ q̃a a ſacerdotib⁹ fuerat dictũ· deinde q̃a exẽplo ꝓphetico fuerat cõprobatũ· non tamẽ ad deuotõnem flectit᷑ naſcituri regis· ſed ad maliciã interfectionis eius ꝑ dolũ· vidit em̃ q̃a nõ poterat magos nec blãdimentis flecte᷑ nec minis terrere nec auro corrũpere vt cõſentirẽt ĩ interfectionẽ regis futuri· Jdeo illos decipere cogitauit. Vnde dr̃· Tũc herodes clã vocatis magis. Occulte at᷑ vocauit eos· vt nõ viderẽt iudei q̃s habebat ſuſpectos· ne forte quaſi regem ſue gẽtis amãtes ꝓderẽt cõſiliũ eius· Diligent᷑ didicit ab eis tẽp⁹ ſtelle· ¶ Remigi⁹· Jdcirco diligent᷑ q̃a callid⁹ erat· & timebat ne nõ reuertẽnt᷑ ad eũ· vt tũc ſciret q̃d agẽt de puero occidẽdo· ¶ Auguſtin⁹ in ſer· de epiph· Ferme autẽ biennio añ viſa eſt ſtella miratib⁹ q̃d eẽt· Sed tũc intelligit᷑ indicatũ eis cui⁹ eẽt ſtella· que iam diu videbatur· quãdo natus eſt· qui ꝑ illam ſignificabat᷑· Sed poſtꝗ̃ xp̄o nato reuelatũ eſt magis· venerũt ab oriẽte & · xiij· die adorauerũt eũ· quẽ ante paucos dies natũ fuiſſe didicerũt· ¶ Chriſ· in homelia· Vel añ multũ tempus hec ſtella apparuit· q̃m multũ tempus in itinere erãt magi cõſumpturi vt cõfeſtim cum natus eẽt xp̄o aſſiſterent· eum in faſcijs adorãtes vt mirabilior appareret· ¶ Gloſa· Scd̃m alios vero a die natiuitatis xp̄i credit᷑ ſtella tm̃ apparuiſſe· & peracto officõ cum noua eẽt· deſiit eẽ· Ait em̃ fulgẽtius· puer natus nouã ſtellam fabricauit· Cognito aũt loco & tẽpore pſonã pueri vult nõ ig̃rare· vñ dicit· Jte & int᷑rogate diligent᷑ de puero· illud p̃ceperat q̃d abſq̃ p̃cepto erãt facturi· ¶ Chriſoſtom⁹ ĩ homelia· Non aũt dicit· Jnterrogate de rege· ſed de puero· neq̃ em̃ p̃ncipatus noĩe eum vocari ſuſtinebat· ¶ Chriſoſto· ſup matheũ· Ergo vt ad hoc eos induceret deuotõnem ꝓmittebat· & per eam gladium acuebat & maliciã cordis ſui hũilitatis colore depingebat· Talis eſt cõſuetudo oĩm malignoꝝ quando aliquem in occulto g̃ui⁹ lede᷑ volũt· humilitatem illi & amicicias fingunt· Vnde dicit· Et cum inueneritis renũtiate mihi vt ego veniens adorem eum· ¶ Gregorius ĩ homelia· Adorare eũ ſe velle ſimulat· vt quaſi hũc ſi inuenire poſſit· extinguat· Sequit᷑· Qui cũ audiſſent regẽ abierũt· ¶ Remi· Audierũt magi herodem vt querẽnt dñm· ſed non vt ad eum reuerterent᷑· Significat em̃ bonos auditores· q̃ bona que audiũt a malis predicatorib⁹ faciũt· ſed tñ opera illoꝝ nõ imitant᷑· Sequit᷑ Textus

¶ Et ecce ſtella quam viderãt in oriẽte añcedebat eos· vſq̃dum veniens ſtaret ſupra vbi erat puer· ¶ Chriſ· ſup matheũ· ¶ Ex hoc loco oñdit᷑ q̃a cũ ſtella deduxiſſꝫ magos ꝓpe hieruſalẽ abſcõdita eſt ab eis vt relicti a ſtella cogẽntur in hieruſalem interrogare de xp̄o ſimul & manifeſtare· ꝓpter duo· Primo ad ꝯfuſionem iudeoꝝ· quia gentiles ſtelle tantũmodo viſione cõfirmati chriſtum per alienas ꝓuintias req̃rebant· Et iudei ab infantia ꝓphetias legẽtes de chriſto & in ſuis finib⁹ natum nõ ſuſceperũt· demũ vt interrogati ſacerdotes vñ naſcitur chriſtus· ad p̃iudiciũ ſuũ reſpõderent· de bethleem q̃a qui herode᷑ docuerãt de xp̄o ipſi ig̃rabãt de illo· Et ideo poſt interrogationem & reſponſionem habitam ſubdit᷑· Et ecce ſtella quã viderãt in oriente· antecedebat eos vt cõſiderãtes obſequiũ ſtelle regis intelligẽnt dignitatem· ¶ Auguſtin⁹ ĩ ſermõe de epipha· Et vt xp̄o plenũ reddẽt obſequiũ· tꝑauit g̃dũ donec magos perducẽt ad puerũ· Obſeq̃um p̄buit· non imperium adduxit· ſupplices oñdit ampliſſimo lumine & tecta nati cõfudit· ſicq̃ diſceſſit· Vnde ſeq̃tur· Vſq̃dũ veniẽs ſtaret ſup· vbi erat puer· ¶ Auguſtin⁹ ſup matheũ· Quid at᷑ mirũ ſi ſole iuſticie orituro ſtella miniſtrabat diuã! Stetit em̃ ſup caput pueri· q̃ſi dicẽs· hic ẽ· vt quia loq̃uendo mõſtrare nõ poterat· ſtãdo demõſtraret· ¶ Glo· Hic at᷑ apparet ꝙ ſtella ĩ aere poſita erat· & domui in q̃ puer erat· multũ vicina· alit᷑ em̃ domũ nõ diſcreuiſſꝫ· ¶ Ambro· ſup lucã· Hec autẽ ſtella via ẽ· & via xp̄us q̃a ſm̃ incarnatõis miſterium xp̄us eſt ſtella· Jp̄e em̃ ẽ ſtella ſplendida & matutina· Vñ vbi herodes eſt· non videt᷑· vbi aũt xp̄us· rurſũ videt᷑ & viã monſtrat· ¶ Remi· Vl̾ ſtella ſignificat g̃tiã dei· Herodes diabolũ· Qui at᷑ per peccatũ ſe diabolo ſubdit· mox g̃tiam perdit· Quod ſi ꝑ pñiaꝫ receſſerit· mox gratiã inuenit· que non dimittit· donec perducat ad domũ pueri· id eſt eccleſiã· ¶ Glo· Vl̾ ſtella eſt illuminatio fidei· q̃ ad ꝓximũ ducit· quã dũ diuertũt ad iudeos magi amittũt· q̃a dum a malis cõſilium querũt· verã illuminationem perdunt· Sequit᷑ textus

¶ Videtes aũt ſtellam gauiſi ſũt gaudio magno valde· Et intrãtes domũ inuenerũt pueꝝ cũ maria matre eius· Et ꝓcidẽtes adorauerũt eũ· Et apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera· aurũ· thus· & mirrhã· ¶ Glo· ¶ Poſtꝗ̃ p̄miſit ſtelle obſeq̃ũ· ſubiungit euãgeliſta magoꝝ gaudiũ dicens· Videtes autẽ ſtellã gauiſi ſũt gaudio magno valde· ¶ Remi· Et ſciẽdũ ꝙ ñ ſatis fuit dice᷑ euãgeliſte· gauiſi ſunt· ſed addidit gaudio magno· & valde· ¶ Chriſ· ſup math· Gauiſi g̊ ſũt· q̃a ſpes eoꝝ nõ erat decepta· ſ; ãplius cõfirmata ꝙ tãti itineris ñ ſine cauſa ſuſceperunt laborem· ¶ Gloſa· Gaudio

gaudet q̃ ꝓpť deũ gaudet · qui ẽ veꝝ gaudiũ · Ad⸗
didit autem & magno · quia de magno gaudebãt ·
¶ Chriſ · Per miſteriũ eñ ſtelle ĩtellegebãt · qm̃
dignitas tũc nati regis excedebat mẽſurã oĩm mũ⸗
dialiũ regũ · Addidit etiã valde · ¶ Remigi · Quia
voluit oñdere ꝙ magis gaudẽt homines de rebꝯ ꝑ⸗
ditis q̃ꝫ ſemp poſſeſſis · Subdiť aũt · Et intrantes
domum inuenerũt puerum · ¶ Leo papa in ſer · de
epiph · Quãtitate puũ · aliene opis indigũ · fandi ĩ⸗
potẽtẽ · & nulla ab hũane infantie generalitate di⸗
ſcretũ · q̃a ſic̃ fidelia erãt teſtimonia · q̃ ĩ eo maieſta
tẽ inuiſibilis diuĩitatis oñderẽt · ita ꝓbatiſſimũ de⸗
bebat eẽ · ſempitñã illã eẽntiã filiȷ̃ dei verã ſuſce⸗
piſſe hoĩs naturã · Cũ Maria mr̃e eius · ¶ Chriſ ·
ſuper matheum · Non diademate coronata aut in
lecto aureo recumbẽte · ſ; vix tunicã habente vnã ·
non ad ornamentũ corꝑis · ſed ad tegumentũ nudi⸗
tatis · qualẽ habere potuit carpentariȷ̃ vxor ꝑegre
cõſtituta · Si g̃ regẽ ťrenũ querẽtes veniſſent · ma
gis fuiſſent cõfuſi q̃ꝫ gauiſi · q̃a tanti itineris laborẽ
ſine cauſa ſuſcepiſſent · Nũc aũt q̃a celeſtem regeꝫ
querebãt · & ſi nihil regale videbãt · in eo tñ ſolius
ſtelle teſtimonio cõtenti gaudebãt oculi coꝝ cõtẽ⸗
ptibilem pueꝝ aſpicẽ · quia ſpũs in corde coꝝ terri
bilem eũ monſtrabat · Vñ ꝓcidẽtes adorauerũt eũ ·
Videt eñ hominẽ & agnoſcunt deũ · ¶ Rabanꝯ ·
Diuino aũt nutu factum eſt · ꝙ abierat Joſeph ne
aliqua male ſuſpitionis occaſio daretur gentibus ·
¶ Gloſa · Qui licet morem ſue gẽtis in donis offe⸗
rẽdis ſequanť · Arabes eñ auro thure & diuerſis
generibꝯ aromatũ abũdãt · tñ aliq̃d miſteriȷ̃ mũe⸗
ribꝯ demõſtrare volebãt · Vñ ſeq̃tur · Apertis the⸗
ſauris ſuis obtulerũt ei mũera · auꝝ thꝯ & mirrhã
¶ Gregorius · Auꝝ q̃ꝑpe regi cõgruit · thus vo ĩ
dei ſacrificiũ ponebať · mirrha aũt mortuoꝝ corꝑa
cõdiunť · ¶ Augꝯ · ĩ ſmone d' epiph · Aurum igiť
ſoluitur quaſi regi magno · thus immolať vt deo ·
mirrha p̃betur quaſi ꝑ ſalute omnium morituro ·
¶ Chriſoſtomꝯ · Hec aũt & ſi tũc nõ intelligebãt ·
ſcd'm quale miſterium iſta gerebãt · vel q̃d ſigni⸗
ficaret vnũquodq; munus eoꝝ nihil cõtrariũ eſt ·
Gratia eñ que illos hec oĩa facẽ hortabať ipſa or⸗
dinauerat vniuerſa · ¶ Remigius · Et ſciendũ ꝙ
iſti non ſinguli ſingula obtulerũt · ſ; ſinguli tria ·
& ſinguli cũ ſuis mũeribꝯ regẽ deũ & hominẽ p̃di⸗
cauerũt · ¶ Chriſoſto · ĩ homelia · Verecundenť g̊
Martion · & Paulꝯ ſamoſetanꝯ qui nolũt vidẽ · q̃
magi viderũt · qui eccleſie ſunt progenitores deum
ĩ carne adorantes · qm̃ eñ in carne erat · faſcie mõ⸗
ſtrãt & p̃ſepe · Quoniã aũt non vt purum hominẽ
adorant ſed vt deũ · demonſtrãt · dona q̃ deo offerre
decens erat · Confundantur & iudei vidẽtes ſe pre⸗
uentos a magis & neq; poſt illos venire ſtudent ·
¶ Gregorius · Poteſt & ĩ his aliud intelligi · Au⸗
ro nãq; ſapientia deſignať Salomone teſte q̃ ait ·
theſaurꝯ deſiderabilis req̃eſcit ĩ ore ſapiẽtis · Thu⸗
re q' deo incendiť · vtus orõnis exꝑimiť · ſm illd' ·
Dirigať orõ mea ſicut incenſũ ĩ cõſpectu tuo · Per
mirrhã vo carnis mortificatio figurať · Nato ergo
regi aurũ offerimꝯ · ſi ĩ cõſpectu eius ſapiẽ lumine
ſplendemꝯ · Thus offerimꝯ · ſi per oratõnũ ſtudia
deo redolere valeamus · Mirrhã offerimꝯ · ſi carnis
vicia per abſtinẽtiã mortificamꝯ · ¶ Gloſa · Tres
aũt viri q̃ offerũt · ſignificat gẽtes d' tribꝯ ꝑtibꝯ mũ
di venientes · Theſauros aperiũt dũ fidẽ cordis ꝑ cõ
feſſionẽ oñdũt · Bñ aũt in domo docẽtes ne theſau⸗
rum bone cõſcientie iactando ꝓpalemꝯ · Offerunt
tria munera · hoc ẽ fidẽ ſacte trinitatis · Vel aptis
theſauris ſcripturaꝝ · hiſtoricũ · moralẽ · & allego
ricũ ſenſũ offerũt · vel logicã · phiſicaꝫ · ethicã · dũ
illa fidei ſeruire faciunt · Sequitur Textus
¶ Et reſponſo accepto in ſomnis ne redirent ad
Herodem · per aliam viam reuerſi ſunt in regionẽ
ſuam · ¶ Auguſtinus in ſermo · de epiph · ¶ He⸗
rodes impius · factus ex timore crudelis voluit d'⸗
ſeuire · Sed quomodo poterat capere eum · qui ip⸗
ſas fraudes venerat amputare · Vt ergo eiꝯ fraus
elideretur · ſequitur · Et reſponſo accepto · ¶ Hi⸗
eronimus · Qui eñ munera obtulerunt domino · cõ⸗
ſequenter reſponſum accipiunt · Reſponſum non
per angelũ fieri dr̃ · vt meritoꝝ Joſeph p̃uilegiuꝫ
demonſtrareť · ¶ Glo · Fit aũt hec rñſio per ipſuꝫ
dñm · q̃a nullꝯ alius viam reuerſionis inſtituit · niſi
ille qui dicit · Ego ſum via · non tñ loq̃tur puer ad
eos · ne diuinitas añ tẽpꝯ reueleť · & vt vera hũa⸗
nitas habeať · Dicit aũt Et rñſo accepto · Sic eñ
Moyſes tacitus clamat · Sic iſti pio affectu int⸗
rogabãt q̃d diuina iuberet volũtas · Dicit at · Per
aliã viã reuerſi ſũt ĩ regionẽ ſuã · Quia infidelitati
miſcẽdi nõ erãt iudeoꝝ · ¶ Chriſoſtomꝯ ĩ homelia ·
Intuẽ aũt magoꝝ fidẽ q̃liť nõ ſcãdalizati ſunt ĩ ſe
ip̃is dicẽtes · Si magnus eſt puer hic · que neceſſi
tas fuge eſt? & occulte receſſionis? Hoc eñ eſt ve⸗
re fidei non querẽ cauſas coꝝ que vere p̃cipiunť ·
ſed ſuaderi ſolũ ab eis · ¶ Chriſ · ſup matheũ · Si
aũt magi xp̃m quaſi terrenũ regem queſiſſent · in⸗
uenientes eum apud ip̃m manſiſſent · Nũc autem
adorauerunt & reuerſi ſunt · Cũ autem reuerſi fuiſ⸗
ſent · manſerũt colentes deũ magis q̃ꝫ añ · & p̃dicã
tes multos erudierũt · Et deniq; cũ Thomas iuiſſ;
ad ꝓuintiã illam adiuncti ſunt · & baptizati · facti
ſunt executores p̃dicationis ip̃ius · ¶ Gregorius ·
Magnũ vero nobis aliq̃d magi innuũt · ꝙ in regi⸗
onem ſuã per aliam viam reuertunť · Regio q̃ꝑpe
noſtra ꝑadiſus ad quẽ Jeſu cognito redire per viã
q̃ venimꝯ · ꝓhibemur · A regione etem̃ nrã · ſuꝑbi⸗
endo viſibilia ſequendo · cibũ vetitum guſtãdo di⸗
ſceſſimus · Sed ad eã neceſſe ẽ vt flendo · obediẽdo ·
viſibilia cõtemnẽdo atq; appetitũ carnis refrenãdo
redeamꝯ · ¶ Chriſ · ſup matheũ · Nec etiã erat poſ⸗
ſibile · vt q̃a ab herode ad xp̃m veniſſent · redirent
ad herodẽ · qui eñ relicto xp̃o ad diabolum tranſe
unt per peccatum · frequenter per penitentiã reuer
tuntur ad xp̃m · Qui enim fuit in innocentia dum

neſcit · qd eſt malū. facile decipit᷑ . Sed cū exptus fuerit malū · qd inuenit · & recordatus bonū · quod perdidit · cōpunctus redit ad deū · Qui aūt relicto diabolo venit ad xp̄m · difficile redit ad diabolum · qa dū gaudet ī bonis q̄ inuenit · & recordat᷑ mala · q̄ euaſit · difficile redit ad malū. Sequit᷑ Textus

¶ Qui cū receſſiſſent · ecce angelus dn̄i apparuit in ſomnis Joſeph · dicens · Surge & accipe puerum & matrē eius · & fuge in egiptū · & eſto ibi vſq; dū dicā tibi · futur̄ ē em̄ vt herodes q̄rat puer̄ ad p̄dēdū eū · q̄ conſurgens accepit puerū & matrē eius nocte & ſeceſſit ī egiptū. Et erat ibi vſq; ad obitū herodis · vt adimpleret᷑ · qd dictū ē a dn̄o p̄ ꝓphetam dicentē · Ex egipto vocaui filiū meū. ¶ Raban⁹ ¶ Hic p̄termittit matheu⁹ diē purificatōis · in qua optebat p̄mogenitū offerri ī tēplo & agnū vel par turtur̄ · nō aūt colūbar̄ · Et q̄uis timerēt herodē · tn̄ nō ſunt auſi trāſgredi legē · qn ad tēplū puerū deferrent · Cū itaq; rumor de puero iaz inciperet dilatari · mittitur angel⁹ qui in egiptum faciat puer̄ trāſptari · Vn̄ dicit · Angel⁹ domini apparuit in ſomnis Joſeph. ¶ Remigius · Per hoc ꝙ ſemper angelus Joſeph ī ſomnis apparuiſſe dr̄ · miſtice deſignat᷑ qa illi q̄ a curis terrenis & ſecularib; negocijs quieſcūt · pfrui angelica viſiōe merent᷑ · Dicit g° ei · Surge & accipe puerū & matrē eius · ¶ Hyla · Cū deſponſatā eā iuſto ſig̃ficabat · cōiugē nūcupauit · Sed poſt ptum mater tm̄ Jeſu oñdit᷑ · vt queādmodū iuſto Joſeph deputaretur Marie ī v̄ginitate cōiugiū · ita venerabilis eius oñderetur in Jeſu m̄ris v̄ginitas · ¶ Chriſ. ſup matheū · Non aūt dicit accipe matrē & puerū eius ſed ecōuerſo · qa non ꝓpt᷑ matrē puer nat⁹ eſt. ſ; ꝓpter puerū mater p̄parata ē · Sequit᷑ · Et fuge ī egiptū Quomodo aūt filius dei ante hominē fugit? aut q̄s liberet de inimicis · ſi & ipſe inimicos ſuos timet? Et p̄mū quidē oportet vt regulaz humane nature quā ſuſcepit · cōſuet · & ī hac pte qa humāe nature & puerilitati cōuenit fugē · ptātē minantē · Deinde vt ceteri xp̄iani cum neceſſitas perſecutionis aduenerit · fugē non erubeſcant · Sed quare in egiptū? recordatus eſt em̄ dn̄s qui non in finem iraſcitur · quāta mala fecerit ſuper egiptum · ideo mittit filiū ſuū in eam · & dat illi magne recōciliationis ſignū · vt decem plagas egipti vna medicina ſanaret · vt popul⁹ qui an̄ fuerat pſecutor populi p̄mogeniti · cuſtos fiēt filij vnigēiti · vt qa illi violēt᷑ dn̄ati ſūt · iſti cū deuotōe ſuirēt. vt iam nō irent ad mare rubr̄ demergēdi · ſed vocarent᷑ ad aquas baptiſmatis viuificādi. ¶ Auguſtin⁹ in ſmone de epiph · Audi etiā magni miſterij ſacr̄mētū · Moyſes aliqn̄ in egipto pfidis clauſerat diē. illuc xp̄us adueniens ſedētib; ī tenebris reddidit lucem · fugit. vt illūmaret nō fugit · vt lateret. Seqtur · Et eſto ibi vſq; dū dicā tibi · futur̄ ē em̄ · vt herodes puerū q̄rat ad p̄dēdū eū · Putabat em̄ infelix tirān⁹ ſaluatoris aduētu regali ſe ſolio detrudēdū. Sed nō ita eſt · non ad hoc venerat xp̄s vt alienā gloriā inuaderet · ſ; vt ſuā donaret · Seqtur · Qui cōſurgēs accepit puer̄ & matrē eius nocte & ſeceſſit ī egiptū ¶ Hylarius · Scilicet idolis plenā · Jam em̄ poſt iudeor̄ inſectationē iudeā relinq̄ns ig̃ranti ſeculo colend⁹ infert᷑ . ¶ Hiero · Quādo igit᷑ tollit puerū & matrē eius vt ī egiptū trāſeat? nocte tollit ī tenebris · Quādo v° reuertit᷑ ī iudeā · nec nox nec tenebre ponūtur in euāgelio. ¶ Chriſ · ſup matheū Omis em̄ pſecutōnis anguſtia nox eſt · refrigeriū aūt dies. ¶ Raban⁹ · Vel quia luce vera recedēte lucis ipius mores in tenebris remāſerūt · Ipa vero redeūte illūminantur. ¶ Chriſoſtom⁹ in home · Vide autem ſtatim ipo nato tirānum inſanire · & ꝙ mater cum puero ad extraneam effugat᷑ regionem. vt ſi tu incipiens alicui ſpiritali rei deſuire · videaris tribulari · non turberis · ſed oīa virilit᷑ feras hoc habēs exemplū. ¶ Beda · Quod em̄ dn̄s a pentib; ſublatus eſt ī egiptū · ſignificat electos ſepius malor̄ improbitat · ſuis effugādos ex ſedib;. vel etiā exilio dānandos · Siquidē ipe q̄ ſuis erat p̄cepturus · cum vos pſecuti fuerint ī vnā ciuitatē · effugite in aliam p̄m⁹ fecit · qd p̄cepit · fugiēdo hominem quaſi hō in terra · quem ſtella magis paulo an̄ adorandū monſtrauit ex celo. ¶ Remi. Qz aūt dn̄s in egiptum iturus eēt · p̄dixerat Eſaias cum ait · Ecce domin⁹ aſcendet ſuper nubem leuē & ingrediet᷑ egiptū . & diſperdet ſimulac᷑ egipti. ¶ Remigius. Conſuetudo aūt fuit iſtius euāgeliſte oīa q̄ dixit cōfirmare · & hoc ideo qa iudeis ſcribebat · ideoq; ſubiungit · vt adimpleretur qd dictum eſt a domino per ꝓphetam dicentem · Ex egipto vocaui filium meū ¶ Hieronimus de optimo genē interp̄tandi. Hoc · lxx · interp̄tes non habent · Sed in Oſee ꝓpheta iuxta hebraicam ſcribit᷑ veritatem · qa puer Jſrael · Et dilexi eū · Ex egipto vocaui filium meū · Pro quo . lxx . tranſtulerūt · Quia paruul⁹ eſt Jſrael & dilexi eum · ex egipto vocaui filiū meū · ¶ Hiero · ſuper Oſee · Hoc autem teſtimonio vtit᷑ euāgeliſta qa hec tipice referūt᷑ ad xp̄m · Notandū em̄ ꝙ in hoc ꝓpheta & ī alijs ita de aduētu xp̄i & deuotōe gētiū p̄nūtiatur · vt radix hiſtorie penitus non deſerat᷑ . ¶ Chriſoſtom⁹ in home · Eſt etiam ꝓphetie lex multa multotiens de alijs · Compleri at᷑ ī alijs ſicut de Simeōe & Leui dictū eſt. Diuidam eos ī Jacob & diſpergam in Jſrael · quod non in eis · ſed ī nepotib; cōpletum eſt. qd & hic apparet · Xp̄us em̄ natura dei filius eſt · & ſic ī eo vere ꝓphetia cōpletur · ¶ Hiero. Poſſum⁹ aūt & hūc locum cōſolari · & inducem⁹ teſtimoniū ex nūeris · Deus ex egipto vocauit eum · gloria eius ſicut vnicornis . ¶ Remigius. Per Joſeph autez deſignatur ordo p̄dicator̄ · Per Mariā · ſac᷑ ſcriptura per puerū noticia ſaluatoris · per perſecutionē herodis pſecutio quā paſſa eſt eccleſia in hieroſolimis · Per fugā Joſeph ī egiptū · trāſit⁹ p̄dicatorū ad gētes īfideles. Egiptus eī tenebre int᷑p̄tāt᷑ ·

Per tẽpus quo fuit in egipto · ſpatiũ tpis ab aſcẽ
ſione domini vſq; ad aduentũ antixpi · p obitũ hero
dis extinctio inuidie in cordibꝰ. Sequit textꝰ
¶ Tũc herodes vidẽs qm̃ illuſus eẽt a magis ira-
tus ẽ valde · & mittens occidit oẽs pueros q̃ erãt in
bethleẽ & ĩ oĩbꝰ finibꝰ eius · a bimatu & infra · ſm
tẽpꝰ qđ exq̃ſierat a magis · ¶ Chriſoſtomꝰ ſup
matheũ · Poſtq̃ puulꝰ Jeſus magos ſuo imperio
ſubiugauit · nõ poteſtate corporis ſed gratia ſpũs ·
iraſcebat̃ herodes · qa q̃s ipe ſedes in throno regni
ſuadẽ non potuit · his Jeſus paruulus placuit ĩ p̃
ſepio iacens · deinde cõtemnẽtes eũ magi addiderũt
cauſas doloris · Vñ dr̃ · Tũc herodes vidẽs qm̃ il-
luſus eẽt a magis · iratus ẽ valde · Jlla em̃ regũ ira
magna & inextinguibilis eſt · quã regni zelus ac-
cendit · Sed qđ fecit · Mittẽs occidit oẽs pueros ·
Sicut em̃ beſtia vulnerata quicqđ oculis eius oc-
currit · q̃ſi autorẽ ſui vulneris dilaniat · ſic & ille de
luſus a magis irã ſuã ſup puulos diffundebat · Di
cebat em̃ cogitãs in furore · Certe magi puerũ in-
uenerũt · quẽ regnaturũ dicebãt · Nam rex regni ze
lo repletus de eis oĩa timet · oĩa ſuſpicatur · Jdeo g̃
miſit · & interfecit om̃es paruulos vt vnũ inueniret
in oĩbꝰ · ¶ Auguſtinꝰ ĩ ſmone de epip · Et dũ inſe
quit̃ xpm regi noſtro coeuũ ꝓcurauit exercitum
ſtolis victricibꝰ candidatũ · ¶ Auguſtinꝰ ĩ ſmõe
de innocẽtibꝰ · Ecce ꝓphanus hoſtis beatis paruu-
lis nũq̃ tm̃ pdeẽ ꝓtuiſſz obſeq̃o q̃ntũ ꝓfuit odio ·
Nam quãtum cõtra eos iniq̃tas habũdauit · tantũ
g̃tia benedictionis effulſit · ¶ Jdem · O paruuli be
ati · ille de veſtra corona dubitabit in paſſione pro
xpo · qui etiam paruulis baptiſmũ pdeẽ non ex-
iſtimat xpi · nam qui natus habere potuit pdica-
tores ãgelos · narratores celos · adoratores magos ·
potuit & illis ne ꝓ eo ſic morerent̃ · preſtare ſi ſci-
ret illa morte perituros · & non potius maiore feli-
citate victuros · Abſit vt ad liberãdos hoĩes xpus
veniẽs de illoꝝ pmio q̃ ꝓ illo interficerent̃ nihil ege-
rit · qui pẽdens in ligno ꝓ eis a qbꝰ interficiebat̃ o-
rauit · ¶ Rabanus · Non eſt aũt cõtentꝰ vaſtatõe
Bethleẽ · ſ adiacẽtia loca vaſtauit · nec vllã miſe-
ricordiã etatis habuit · a filio vnius noctis vſq; ad
filiũ duoꝝ annoꝝ quĩ oẽs occidet̃ · Vñ ſubdit · Jn
Bethleem & ĩ oĩbꝰ finibꝰ eius a bimatu & infra ·
¶ Auguſtinꝰ ĩ ſmone de epip · Jn celo em̃ viderãt
magi ignotiſſimã ſtellã nõ añ paucos dies · ſed añ
finem biennij ſicut inq̃renti Herodi patefecerunt ·
Vñ a bimatu & infra occidit ĩfantes · ꝓpt̃ qđ ſeq̃-
tur · ſcđm tempus quod exq̃ſierat a magis · ¶ Au
guſtinꝰ in ſer · de inno · vel qa timebat ne puer cui
ſidera famulant̃ · ſpeciẽ ſuã paulo ſup etatẽ vel in-
fra transformaret · vel etatem ſui tpis occultaret ·
Jdeo videt̃ pueros a bimatu vſq; ad pueros vniꝰ
diei interfeciſſe · ¶ Auguſtinꝰ de con · euã · Vel ali-
q̃ꝝ magis ꝓpinquãtiũ periculoꝝ terroribꝰ agitatꝰ
Herodes ab illa cura ſcz interficiẽdi pueros mẽte
abrepta in alijs potiꝰ occupat̃ · Vel potuit credere
magos fallacis ſtelle viſione deceptos · poſteaq̃ ĩ-
uenerũt · quẽ natũ putauerãt · erubuiſſe ad ſe redire
Atq; ita timore depulſo a pſequẽdo puero q̃euit ·
Et ſic cõpletis diebꝰ purgatõis tute cũ illo aſcẽdẽ
potuerũt · Quis em̃ ñ videat vnũ illũ diẽ regẽ mul-
tis occupatũ latẽ potuiſſe · deide vulgatis rebꝰ q̃ in
tẽplo dicte facteq; fuerãt · Herodes ſenſit ſe a ma-
gis illuſũ · ac deinde ſic hic dr̃ · multos ĩfantes occi dit
¶ Beda in home · Jn hac aũt morte pueroꝝ · oĩm
xpi martirũ p̃cioſa eſt mors deſigta · Qui puuli oc-
ciſi ſũt · ſigficat p hũilitatis meritũ ad martiriũ p
ueniẽdũ gloriã · Quod ĩ bethleẽ & ĩ oĩbꝰ finibꝰ eius
occiſi ſũt · oñdit in iudea vñ eccleſie cepit origo &
vbiq; per orbẽ pſecutõeꝝ ſecuturã · Qui bimi occiſi
ſũt · doctrina & opatõe pfectos indicãt · Qui vero
infra ſimplices · q̃ illi q̃dẽ occiſi ſũt & xps euaſit ·
inſinuat corpa martirũ ab impijs poſſe peremi · ſed
xpm ab eis nõ poſſe auferri Sequit textꝰ
¶ Tũc impletũ ẽ qđ dictũ eſt per Hiẽmiã ꝓphetã
dicentẽ · Vox in rama audita ẽ ploratꝰ & vlulatus
multus · Rachel plorãs filios ſuos · & noluit cõſo-
lari · qa nõ ſunt · ¶ Quia euãgeliſta horrore imple
uit auditorẽ crudelẽ occiſionem · ¶ Chriſoſtomus
in homelia · ¶ Narrãs · rurſus mitigationem appo-
nit oſtendẽs q̃ hec non facta ſũt deo nequeũte ꝓhi
bere atq; igrãte · ſed per ꝓphetã pdicente · vñ dicit ·
Tũc impletũ eſt · ¶ Hieronimꝰ ſup Hiẽmiã · Hoc
Hiẽmie teſtimoniũ Matheꝰ non ſm hebraicã ve-
ritatẽ · nec iuxta · lxx · protulit · Ex q̃ pſpicuũ eſt
euãgeliſtas & apoſtolos non interptationem ali-
cuius ſecutos ſed tanq̃ hebreos quod legebãt he-
braice ſuis ſermonibꝰ expreſſiſſe · ¶ Hieronimus
ſup matheũ · Quod autem dr̃ in rama · non putemꝰ
loci nomẽ eẽ quod eſt iuxta Gaba · ſed Rama ex-
celſum interptatur · vt ſit ſenſus · vox ĩ excelſo au-
dita eſt id eſt longe lateq; diſperſa · ¶ Chriſoſto-
mus ſuper matheũ · Vel quoniã de morte innocen-
tiũ mittebat̃ · ideo ĩ excelſo audiebat̃ · ſcđm illud ·
Vox pauperis penetrat nubes · Q aũt dicit plo-
ratus · fletum paruuloꝝ oñdit · Q autem dicit vlu
latus · matrum ſignificat lamentum · Jn paruulis
aũt mors faciebat finem doloris · Jn matribꝰ autẽ
ſemp per memoriã reparat̃ · & ideo dicit · Vlulatꝰ
multus · Rachel plorãs filios ſuos · ¶ Hiero · De
rachel natus eſt Beniamin ĩ cuius tribu nõ ẽ beth-
leem · Querit̃ g̃ quomõ rachel filios iu de idẽ fili
os bethleem quaſi ſuos ploret? Reſpondebimꝰ bre-
uiter quia ſepulta ſit iuxta bethleem in effrata ·
& ex corpuſculi hoſpicio matris nomẽ accepit · Si-
ue qm̃ iuda & beniamin due tribꝰ iuncte erant · Et
Herodes pceperat ñ ſolũ ĩ bethleẽ interfici pueros ·
ſ & ĩ oĩbꝰ finibꝰ eius · per occiſionẽ bethleem intel-
ligimꝰ multos etiã beniamin fuiſſe ceſos · ¶ Augꝰ
de queſti · no · & vete · teſtamẽ · Vel quia filij benia
min qui ad rachel pertinent olim a reliquis tribu-
bus extincti ſunt · & in preſenti & in futuro craſ ·
Tũc g̃ Rachel cepit filios ſuos plangere · quando

filios ſororis ſue in tali cauſa vidit occiſos vt et=
ne vite hẽdes exiſteret· Cui enĩ aliqͥd aduerſũ eue
niat ex felicitate alterius · infauſta miſere luget·
¶ Remi· Aſſumpſit aũt ſãctus euãgeliſta ad ex=
aggerandã magtudinẽ luctꝰ ·vt dicẽt etiã Rache
lẽ mortuã ploraſſe filios ſuos· & noluit cõſolari·qͣ
nõ ſũt· ¶ Hiero. Et hoc ſm duplicẽ intelligẽtiã ſi
ue ꝙ eos ineternũ mortuos exiſtimaret· ſiue ꝙ ſe
ↄſolari nollet de his quos ſciuit eẽ victuros·vt ſit
ſenſus·noluit cõſolari de hoc ꝙ non eẽt· ¶ Hyla·
Non enĩ nõ erãt hi q̇ mortui putabant· in eternita
tis enĩ ꝓfectũ ꝑ martirij gloriã efferebant· Con=
ſolatio autem rei amiſſe erat preſtãda·non aucte·
¶ Hylarius ſuꝑ matheũ· Rachel eccleſie typũ ꝑ̃
tulit diu ſterilis nũc fecũde· huiꝰ ploratꝰ·ex filijs
non idcirco qͣ peremptos dolebat·audit̃·ſed qͣ ab
his ꝑimebat̃· q̊s filios retinere voluiſſet· ¶ Ra=
banus· Vel ſignificat eccleſiã qͥdem plorare ſãcto
rum de hoc ſeculo ablationem· ſed non ita velle ſe
cõſolari·vt q̇ ſeculũ morte vicerũt rurſus ad ſeculi
certamina ſecum redeãt tolerãda quia non ſunt vl
tra reuocãdi i mũdũ· ¶ Glo· Vel n̄ vult cõſolari
in p̃nti quia non ſunt·ſed omnẽ ſpem & cõſolatõez
ad eternã trãſmittit vitã. ¶ Raba· Dñ aũt Rach
el qͣ ouis vel vidẽs dr̄. Eccleſiã figurat·cuiꝰ tota
intẽtio vt deũ cõtemplet̃ ·inuigilat· Et ipã ẽ ouis
cẽteſima quã paſtor i hũeris reptat. Seq̇ Textꝰ
¶ Defuncto aũt herode ecce apparuit angelꝰ dñi i
ſomnis Joſeph in egipto dicens· Surge & accipe
puerum & matrem eius· & vade in terrã iſrael·de
fuucti ſũt enĩ q̇ q̄rebãt animã pueri· ¶ Ex eccle=
ſiaſtica hiſtoria· Cũ ꝓ ſacrilegio quod herodes
in ſaluatorem cõmiſerat· & ſcelere qδ iniq̇ vox eiꝰ
ꝑegerat·vltio eũ diuina purgẽt i mortẽ·corpꝰ eiꝰ
vt Joſephus refert morbꝯ inuaſit diuerſus·ita vt
dicẽtur a vatibꝯ nõ morbi corꝑis hec·ſ; diuine vl=
tionis eẽ ſupplicia· Jp̃e aũt furore iã plenꝰ nobili=
ores & p̃marios ex oĩ iudea ad ſe colligi & recludi
iubet in carcẽ·mandãs ſtati vt ſpm̃ exhalaſſ; oẽs
interfici vt eius obitũ oĩs iudea deflẽt inuita· Paulo
aũt añ ꝙ̄ nouiſſimũ ſpm̃ reddẽt· Antipatꝝ filium
ſuũ iugulauit·poſt duos pueros q̊s añ necauerat·
ſcʒ Alexãdꝝ & Ariſtobolũ· Talis igit̃ herodis
filius q̇ digna ſupplicia ſcelẽ quod in bethleem er=
ga paruulos geſſerat· & ꝓ inſidijs ſaluatoris exa=
ctꝰ eſt·ab euãgeliſta deſignat̃ cũ dicit· Defuncto
aũt herode· ¶ Hiero· Multi ꝓpt̃ igrãtiã hiſtorie
labunt̃ i errorem·putãtes eũdẽ eẽ herodẽ a quo in
paſſiõe dñs irridet̃· & qui nũc mortuꝰ eẽ refert̃·
Ergo Herodes ille q̇ cũ Pilato poſtea amicicias
fecit· huius herodis filius eſt· frater Archelai·
quẽ Tiberius ceſar Lugdunũ relegauit· fratrẽq;
eius herodẽ ſucceſſorem regni fecit· Primo g̊ he=
rode defuncto· Ecce apparuit angelꝰ dñi i ſomnis
Joſeph in egipto dicens· Surge & accipe puerũ
& matrẽ eius· ¶ Dyoniſiꝰ in celeſti hierarchia·
Vide quoniã & ip̃e Jeſus ſuperceleſtibꝯ eſſentijs
exiſteñs·ad id qδ ſcδm nos eſt·immutabilit̃ ve=
niens non refugit ad ſe ordinatam & aſſumptam
humanã ordinatõnẽ· ſed obediẽs ſubdit̃ dei p̃ris ꝑ
angelos diſpoſitõibꝯ· & per medios ip̃os annũtiat̃
Joſeph a p̃re diſpoſita filij ad egiptum receſſio· &
iterũ ad iudeã ex egipto trãſductio. ¶ Chriſ· Vi
des enĩ qͣ Joſep ad miniſteriũ Marie erat electꝰ·
Eũte enĩ illa i egiptum & redeũte quis miniſteriũ
ei tãte nec̃citatis implẽt·niſi deſpõſata fuiſſ;· Nam
in p̃ma qͥdẽ facie Maria puerũ nutriebat & Joſeph
cõſuabat· Reuera aũt puer & matrem nutriebat·
& Joſeph tuebatur· Seq̇tur· Et vade in terrã iſ=
rael· Quaſi medicus enĩ deſcẽdit in egiptũ·vt viſi=
taret eam lãguentẽ erroribꝯ. nõ vt remaneret i ea·
Reuerſionis aũt ratio aſſignat̃ ·cum ſubdit̃ · De=
functi ſunt enĩ qui q̄rebãt aiam pueri· ¶ Hieroni·
Ex hoc loco intelligimꝰ nõ ſolũ herodẽ ſed etiam
ſacerdotes & ſcribas eo tẽpore necem domini fuiſſe
meditatos· ¶ Remigiꝰ· Sed ſi multi fuerũt·quõ
in tam breui ſpatio extincti ſũt? qͣ vt dictũ ẽ· He=
rode mortuo occiſi ſunt omnes maiores qui i cuſto
dia tenebantur· ¶ Chriſoſtomꝰ ſuper matheum·
Quod dicit̃ cõſilio factum eẽ·quia conſenſerũt he=
rodi vt inq̇rẽt puerum & occideret· quia ſcriptum
ẽ· Turbatus eſt herodes & oĩs hieroſolĩa cũ illo.
¶ Remigius· Aut certe locutus eſt euãgeliſta ꝑ
ſpeciem tropi quãdo multi ponuntur pro vno· Jn
hoc autem ꝙ dicit·animam pueri·deſtruuntur hẽ
tici qui dixerũt chriſtum non ſumpſiſſe animam·
Sed loco anime habuiſſe diuinitatẽ · ¶ Beda i ho=
melia· Ꝙ autem occiſis ꝓ dño pueris herodes non
longe poſt obijt· & Joſeph dominũ cũ matre ad t̃=
rã iſrael reduxit·ſignificat om̃es ꝑſecutiones·que
cõtra eccleſiã erãt mouẽde. perſecutorꝝ morte vin=
dicandas· & pacem eccleſie denuo reddẽdam· & ſã=
ctos qui latuerãt· ad ſua loca reuerſuros· Vel qδ
defuncto herode redit ad terrã iſrael Jeſus denun=
tiat ꝙ Enoch & Helia p̃dicãtibꝯ iudei ſopita mo=
derne inuidie flãma fidẽ v̾itatis accipiẽt· Textꝰ
¶ Qui cõſurgẽs accepit puerꝝ & matrẽ eꝰ· & veñt
in terrã iſrael· Audiens aũt ꝙ Archelaus regñret i
iudea ꝓ herode p̃re ſuo· timuit illo ire· & admoni=
tus in ſomnis· ſeceſſit in partes galilee· & veniens
habitauit i ciuitate que vocat̃ Nazareth· vt adim=
pleret̃ ·quod dictũ eſt ꝑ ꝓphetas· Quoniã Nazare=
us vocabit̃ ¶ Glo· Angelice admonitõi Joſeph
non inobediens fuit· Vnde ſequit̃ · Qui cõſurgẽs·
Accepit puerꝝ & matrẽ eiꝰ & venit i terrã iſrael·
Non enĩ δterminauerat angelꝰ·in q̊ loco terre iſ=
rael· vt dubitãte ioſeph iterũ reuertat̃ · & frequẽ=
tiori viſitatõe angeli certior redderet̃. Vnde ſeq̇t̃
Audiens aũt ꝙ Archelaꝰ regñret in iudea ꝓ hero
de p̃re ſuo. timuit illo ire. ¶ Ex hiſtoria Joſephi
Habuit ſiqͥdem herodes vxores·xx·ex quarꝝ ſep
tẽ numeroſã ſuſcepit ſobolem· Primogenitus eiꝰ
antip̃r ex Joſide Joſida Allexãder & Ariſtobolꝰ
ex Mariamne· Archelaꝰ ex Mathaca ſamaritide·

Herodes antipas q̇ poſt ea Tetracha fuit· & Phi
lipp⁹ ex cleopatra ieroſolimitide Tribꝫ igit̃ p̃mis
ab herode īt̃fectis & p⁹ mortē ei⁹ occaſiōe teſta
mēti p̃ris Archelao gubernationē regni vſurpāte
& cā de ſucceſſione regni ad ceſarē Auguſtū delata
tādē de cōſilio ſenatus omnē herodis mōarchiā di-
ſtribuit· mediā ptem ſcꝫ idumeā & iudeā tradens
Archealo ſub nōie tetrachie· pollicitus ſe facturū
eū regē. ſi ſe dignū p̄buiſſꝫ. Mediā vͦ ptē ī duas
fecit tetrachas. ſeceſſitq; gallilea ī ptē herodis
Tetrache. Iturei vͦ & tracomtidis regio philip
po. Fact⁹ ē g̊ poſt herodē defunctū archela⁹ quaſi
dyarchus qd̄ dominij gen⁹ hic regnum appellat·
¶ Auguſtin⁹ de cō· euā· Sed hic aliq̄s q̄ret· quō
ſicut Lucas narrat· ibāt pētes eius p omnes ānos
pn̄ie ī hieruſalē. Si archelai timore ibi ꝓhibebāt̃
accedere· Hoc diſſoluē nō ē difficile· fieri em̄ pote-
rat vt per diem feſtum inter tam ingentem turbā
latenter aſcēderēt· mox reuerſuri· cum tamē alijs
diebꝫ habitare metuerent· vt nec ſolennitate p̄ter-
miſſa eēnt irreligioſi nec in cōtinua manſione per-
ſpicui· Iſte quoq; intellectus patet. vt quod Lu-
cas dicit per omnes ānos eos aſcendē ſolitos ī hie
ruſalem· Tūc accipiam⁹ factū· cū iā nō metuētur
archelaus· q̇ ſ̃m hiſtoriā Joſephi ſolū· ix· ānis re-
gnauit· Seq̄tur Et admonitus ī ſōnis ſeceſſit ī p-
tes galilee· Sꝫ forte hinc q̇ſpiā moueat̃ cū Ma-
theus dixerit ideo timuiſſe Joſeph cū puero rede-
untē ire ī iudeā· q̇a cum p̄re ſuo herode Archelaus
filius eius reg̃bat· quō potuit ire in galileam· vbi
alius filius ei⁹ Herodes tetracha erat· vt Lucas
teſtat̃· Quaſi vͦ ipā ſint tp̄a q̇bꝫ puero timebat̃· q̄
Lucas cōmemorauit· q̄ vſq; adeo mutata erāt. vt ī
ipā iudea nō rex eēt archelaus· ſed p̄ſes Pilatus.
¶ Gloſa. Sꝫ tunc q̄rit̃· q̄re nō timuit Joſeph in
galileā ire· cū & ibi archelaus regnaret· ſed meli⁹
potuit latē cū puero ī Nazareth q̄ ī Hieruſalē vbi
erat caput regni archelaus. ¶ Chriſoſtom⁹ ī ho-
melia· Et etiā q̇a villam natiuitatis mutauit· res
obumbrat̃· Impetus em̄ oīs erat aduerſus Beth-
leem & fines eius· Venit igit̃ Joſeph ī nazareth
& periculū fugiens & ī patriam rediēs· Vn̄ ſeq̄t̃·
Et veniēs habitauit in ciuitate q̄ vocat̃ Nazareth·
¶ Auguſtin⁹ de cō· euā· Forte & hoc mouet· quō
dicat Mathe⁹ ꝓptēa cū puero Jeſu pētes eius iſſe
in galileā· q̇a metu Archelai in hieruſalē ire nolu-
erit· cū ꝓptēa magis iſſe galileā videāt̃· q̇a ciuitas
eoꝝ erat Nazareth galilee ſicut Lucas nō tacuit.
Sed intelligendū eſt· vbi āgelus in ſomnis ī egi-
pto dixit ad Joſeph. Vade in terrā Iſrael. ſic in-
tellectū p̄mo eē a Joſeph· vt putaret rectius eē p-
gē in iudeā· Ipā em̄ p̄mitus intelligi potuit terra
Iſrael. Poſtq̄ vͦ cōperit ibi reg̃re Archelaū no-
luit obijcē ſe piculo· cū poſſet t̃ra Iſrael etiā gali-
lea intelligi· q̇a & ipſā popul⁹ iſrael īcolebat· Quā
q̄ poſſit & aliter ſolui q̇a potuit vidē pētibꝫ xp̄i n̄
eē habitādū ibi cū puero niſi in hieruſalē· vbi erat
templū dn̄i· & illuc iuiſſent niſi Archelai p̄ntia t-
rerentur· Non aūt diuinitus iubebant̃ in iudea vel
Hieruſalem habitare· vt de Archelao quod time-
bāt cōtemnē· Sed in terra iſrael in q̄ etiā vt dictū
eſt· poterat intelligi galilea· ¶ Hilari⁹. Verū ty-
pica cōſuata eſt· Joſeph em̄ apoſtoloꝝ tenet ſpe-
ciem· quibꝫ xp̄us circumferendus eſt creditus· Hi
tanq̄ Herode mortuo id eſt populo eius in paſſiōe
dn̄i depdito. Judeis p̄dicare ſūt iuſſi· Miſſi ei erāt
ad oues perditas domus iſrael· Sed manēte hēdi
tarie infidelitatis dominatu metuūt· & recedūt per
viſum admoniti ſp̄ūs ſancti donū in gentibꝫ cōtē-
plātes ad eū cōferūt chriſtum· ¶ Rabanus· Vel
hec vltima tēpa eccleſie deſignat· quādo plurimis
iudeoꝝ ad p̄dicationē Enoch & Helie cōuerſis ce-
teris ad inſtinctum antixp̄i cōtra fidem pugbunt·
Pars igitur iudee in qua regnabat Archelaus ā-
tixp̄i ſequaces on̄dit· Nazareth autē galilee quo
trāſfert̃ xp̄us· partē eiuſdē gētis que fidē eſt ſuſce
ptura· deſignat· Vn̄ galilea trāſmig̃tio· Nazareth
aūt flos v̊tutum interp̄tatur· quia eccleſia quo ar
dētius a terrenis ad celeſtia tranſmigrat· eo magis
v̊tutum flore & germine abūdat· ¶ Glo. Huic at̃
ꝓphete teſtimoniū adiungit dicens· Vt implētur
quod dictū ē per ꝓphetas· Quoniā Nazare⁹ voca-
bitur· ¶ Hieronimus· Si fixum de ſcripturis po-
ſuiſſꝫ exemplū· nunq̄ dicēt· quod dictū eſt p ꝓphe
tas. ſ; ſimplr̄· quod dictū eſt per ꝓphetam· Nūc at̃
pluraliter ꝓphetas vocans· oſtendit ſe non verba
de ſcripturis ſumpſiſſe· Nazareus interp̄tatur ſan-
ctus Sanctum autem dominū futurum omnis ſcri
ptura cōmemorat. Poſſum⁹ & aliter dicere q̄ etiā
eiſdem verbis iuxta hebraicam veritatem ī Eſaia
ſcriptum ſit· Exiet virga de radice ieſſe & Naza-
reus de radice cōſurget· ¶ Chriſoſtomus in home
lia· Aut forte legerūt & aliquos ꝓphetas ita dicē-
tes qui non ſūt nobis canonizati· ſicut Nathan &
Eſdra· Et quoniā hoc ꝓphetatū erat· manifeſtat
Philippus dicens ad Nathanaelem quem ſcripſit
Moyſes ī lege īuenim⁹ Jeſū a nazareth. Vn̄ etiā
p̄⁹ xp̄iani Nazarei vocabāt̃· Sꝫ apud antiochiā
mutatū ē hoc nomē. & dicti ſūt xp̄iani· ¶ Aug⁹·
de cō· euā· Hec at̃ oīa q̄ ſūt a nāratōe magoꝝ & deī
ceps Lucas tacet· hoc ꝓide cogſcēdū q̄ deiceps ad
cetera valeat· ſic vnūquēq; euāgeliſtaꝝ cōtexē nā
rationē ſuā. vt tanq̄ nihil p̄termittentis ſeries di-
geſta videat̃· tacitis em̄ q̄ n̄ vult dicē. ſic ea q̄ vult
dicē illis q̄ dicebat· adiungit· vt ipā cōtinuo ſequi
videant̃· Sꝫ cū alt̃ dicit ea· q̄ alt̃ tacuit. diligēter
ordo cōſiderat⁹ īdicat locū· vbi ea potuerit a q̊ p̄t-
miſſa ſūt trāſilire·

¶ Capitulū· iij·

In diebꝫ at̃ illis venit Johes bap-
tiſta p̄dicās in deſerto iudee & di-
cēs. Pn̄iā agite· appropinq̄t em̄
regnū celoꝝ· Hic ē ei q̇ dict⁹ ē p
Eſaiā ꝓphetā dicentē. Vox cla-
mātis ī deſerto· parate viā domini·

rectas facite ſemitas eius. ¶ Chriſoſtomus ſuper
Matheū. ¶ Sol appropiās ātequā appareat mittit
radios ſuos. & facit albeſcē orientē. vt pcedēs au-
rora aduentū diei demōſtret. Sic dn̄s natus ī mū
do antequā appareat p doctrinā ſpūs ſui fulgore trāſ-
miſſo illūinauit Johānem vt pcedēs ille aduentum
anūtiet ſaluatoris. Et ideo poſt ortū xpi enāratum
doctrinā eius enarraturus euāgeliſta & baptiſmū
in q̊ teſtimoniū habuit de pcurſore & baptiſta p-
mittit dicens. In diebꝰ aūt illis venit Johannes
baptiſta pdicās in deſerto. ¶ Remigius. His autē
v̂bis beati Johānis non ſolū tēpus & locum & p-
ſonā. ſed etiā officiū & ſtudium demōſtrat. Tēpꝰ
generale demōſtrat. cum dicit. In diebꝰ aūt illis.
¶ Auguſtinus de concor. euan. Hoc aūt tempus
Lucas per terrenas poteſtates expſſit. cum dixit.
Anno. xv. Sed itelligē debemꝰ Matheū cū dicēt.
In diebꝰ illis. In multo longiori ſpatio accipi vo-
luiſſe. Mox ei vt nārauit regreſſum de egipto xpm.
quod vtiqꝫ tempore puericie vel infantie factū eſt.
vt poſſit ſtare quod Lucas de illo cum. xij. eēt annorū
nārauit. cōtinuo intulit. In diebꝰ aūt illis. nō vtiqꝫ
puericie tm̄ illius dies inſinuās. ſed omēs dies ab
eius natiuitate vſqꝫ quo pdicare cepit Johannes.
¶ Remigius. Perſonam oñdit cum dicit. Venit
Johānes id ē manifeſtauit ſe q̇ tādiu pꝰ latuerat.
¶ Chriſoſtomus ī homelia. Sed quare neceſſariū
fuit vt Johannes Chriſtum puemret. opeꝝ teſti-
monio Xp̄m pdicante. Primo quidē vt hinc xpi
dignitatē diſcas. quod ſicut pī ita & ipē pphetas ht̄.
ſm̄ illud Zacharie. Et tu puer ppheta altiſſimi
vocaberis. Deidē vt nullā cauſam inuerecūdie iu
deis relinquat. quod & ipē demōſtrat dicens. venit
Johannes. neqꝫ māducans neqꝫ bibēs. & dicūt de-
moniū habet. Venit filius hominis manducans &
bibēs. & dicūt. Ecce hō edax. Sꝫ & alit̄ neccariū
erat ab alio pꝰ dici que de xp̄o erāt. & non ab ipō.
alias iudei q̇d dixiſſent. q̇ poſt teſtimoniū Johāis
dixerūt. Tu teſtimoniū phibes de teipō. teſtimo
niū tuū non eſt verum. ¶ Remigius. Officiū ſub-
iungit cū dicit baptiſta. in quo dn̄i viā pparauit.
niſi em̄ baptizari hoīes cōſueſcerēt. baptiſmū xpi
abhorrerēt. Studiū oñdit. cū ait pdicās. ¶ Ra-
banus. Quia etiā xp̄s pdicaturꝰ erat. Poſtquā em̄
viſū fuit idoneū tempus ſcꝫ circa. xxx. annos in-
cipiēs pdicationē ſuā. viā dn̄o pparauit. ¶ Remi.
Locum ſubiūgit dicēs. In deſerto iudee. ¶ Max-
imus. Vbi ad predicationē eius nec inſolēs turba
proſtreperet. nec infidelis auditor rediret. Sed hi
tm̄ audire poſſent qui predicationem cura diuini
cultus expeterent. ¶ Hieronimus ſuper Eſaiam.
Vel in hoc conſiderādum eſt quod ſalutare dei & glo
ria domini non predicatur in hieruſalem. ſed in ſo
litudine eccleſie & in deſerta gentiū multitudine.
¶ Hilarius. Vel etiam ad iudeam venit deſertam
dei frequētatōe non populi vt predicationis locus
coꝝ quibꝰ pdicatio erat miſſa. ſollicitudinem teſta

retur. ¶ Gloſa. Vel typice deſertum ſignificat vi-
tam a mūdi illecebris ſegregatā que penitentibꝰ cō
petit. ¶ Auguſtinus ī libro de penitentia. Niſi aūt
peniteat aliquē vite veteris. nouā nō poteſt incho-
are. ¶ Hilarius. Et ideo penitentiā regno celorū
appropinquante pnūtiat. per quam eſt reditus ab
errore. recurſus a crimine. Et poſt vicioꝝ pudorem
pfeſſio deſinēdi dicēs. Penitētiā agite. ¶ Chriſ.
ſuper matheū. Vbi manifeſtat in ipō principio.
quia benigni regis eſt nūtius. non em̄ peccatoribꝰ
minas intendebat. ſed indulgentiam pmittebat.
Solent reges nato ſibi filio indulgētiam in regno
ſuo donare. ſed añ trāſmittūt acerbiſſimos exacto
res. Deus aūt nato ſibi filio volens donare indul-
gentiā peccatoꝝ. pmiſit quaſi exactorem exigē-
tem & dicentē. Pniam agite. O exactio q̄ nō facit
pauperes. ſꝫ diuites reddit. Nam cū q̇s debitū iuſti
cie ſue reddiderit. deo nihil pſtat. ſed ſibi lucꝝ ſue
ſalutis acq̇rit. Pn̄ia ei cor eoꝝ dat. ſenſus illūinat
& ad ſuſceptōem xpi pparat hūana pcordia. Vn̄
ſubiungit. Appropinq̄bit em̄ regnū celoꝝ. ¶ Hie
roni. Prius baptiſta Johānes regnū celoꝝ pdi-
cat. vt precurſor domini hoc honoretur priuilegio.
¶ Chriſoſtomus in homelia. Ideoqꝫ quod nunquā
iudei audierāt neqꝫ etiā a pphetis celos & regnum
quod ibi eſt. predicant. & nihil de cetero de terra
dicit. Sic ḡ ex nouitate eoꝝ que dicuntur. exigit
eos ad querendū q̄ pdicat̄. ¶ Remigius. Regnū
aūt celoꝝ quatuor modis dr̄. Xp̄s. ſm̄ illud Luce
iij. Regnū dei intra vos ē. Sancta ſcriptura. ſm̄
illud Mathei. ij. Auferet̄ a vobꝭ regnū dei. & dabi
tur gēti faciēti fructū eius. Sancta eccleſia. ſcd̄m
illud Math. xxv. Simile eſt regnū celoꝝ decem
v̂ginibꝰ. Supnū ſoliū. ſcd̄m illud Mathei. viij.
Multi veniēt ab oriente & occidēte. & recumbēt in
regno celoꝝ. Et hoc totū hic pt̄ intelligi. ¶ Glo-
ſa. Dicit aūt Appropinq̄bit em̄ regnū celoꝝ. quia
niſi appropinq̄ret. nemo redire poſſꝫ. quia infirmi
& ceci via que eſt Xp̄us. carebant. ¶ Auguſti.
de conſen. euāgeli. Hec aūt verba Johannis alij
euangeliſte ptermiſerūt. Iam vero quod ſequit̄.
Hic eſt qui dictus eſt per Eſaiā pphetā dicētem.
Vox clamātis in deſerto. rectas facite ſemitas eiꝰ.
Ambigue poſitū eſt. nec elucet vtrum ex perſona
ſua euangeliſta commemorauit. an ad hec verba
eiuſdem Johannis ſecutus adiunxerit. vt totum
hoc Johannes dixiſſe intelligat̄. Penitētiā agite.
appropinquabit enim regnum celoꝝ. Hic eſt em̄.
Neqꝫ enim hoc mouere debet quia non ait. ego ſū.
ſꝫ hic ē. Nā & Matheꝰ dixit. Inuenit hoīem ſedētē
in theoloneo. & nō dixit. inuenit me. Quod ſi ita ē.
nō ē miꝝ ſi & interrogatꝰ q̇s dicēt de ſeipō. ſic nārat
Johs euāgeliſta rn̄dit. Ego vox clamātis ī deſerto
¶ Grego. ī home. Scit̄ aūt. q̄a vnigenitus filius
verbū pr̄is vocat̄. ſcd̄m illud. In principio erat v̂
bū. Ex ipſa autem noſtra locutōne cognoſcimur.
quia vox ſonat vt verbum poſſit audiri. Aduentū

itaq₃ dn̄i Johānes ꝓcurrēs vox dr̄ · qa p ei⁹ my=
ſteriū p̄ris v̄bū ab hoībꝫ audit̄ · ¶ Chriſoſtom⁹
ſup matheū · Vox etiā eſt ſonus confuſus nullum
ſecretum cordis oſtendēs · ſed hoc tantummodo ſig
nificans quia vult aliquid dicere ille qui clamat ·
Verbum aūt eſt ſermo myſterium cordis aperiēs
Ad hec vox inter hoīes ⁊ aīalia cōmunis eſt ·
v̄bū aūt eſt hoīm tantū · Ideo ergo Johannes dict⁹
eſt vox non verbum · quia per eum deus ſua cōſilia
non demonſtrauit · ſed hoc ſolum ꝙ deus aliquid
facere in omnibꝫ meditabatur · poſtea autē p filiū
ſuum pleniſſime myſteriū ſue voluntatis aperuit ·
¶ Raban⁹ · Qui recte vox clamātis ob fortitudinē
p̄dicatōnis dicit̄ · Tribꝫ aūt modis clamor accidit ·
hoc eſt ſi lōge poſitus eſt · cui loquatur · ſi ſurdus ·
Si p indignatōē · Et hec hūano generi acciderūt ·
Gloſa · Eſt igit̄ Johannes quaſi vox verbi clamā
tis · verbū em̄ clamat in voce · id ē xp̄us in Johāne
¶ Beda · Sic etiā ⁊ clamauit ī omībꝫ qui a p̄nci
pio aliquid diuinitus dixerūt · ⁊ tamen iſte ſolus
eſt vox · quia per eum preſens verbum oſtenditur
quod alij longe nunciauerūt · ¶ Gregorius · Ipſe
aūt Johānes eſt clamans in deſerto · qa derelicte ac
deſtitute iudee · ſolacium redemptoris annunciat ·
¶ Remigi⁹ · Quātū aūt ad hiſtoriā attinet · in deſ̄to
clamabat quia remotus erat a turbis iudeorum ·
Quid autē clamet · inſinuat cum ſubiungit · parate
viā dn̄i · ¶ Chriſoſtom⁹ ſup matheū · Sicut em̄
magno regi in expeditōnem venturo preparatores
precedūt qui ſordida abluunt · dirupta cōponunt ·
Sic ⁊ dn̄m n̄rm p̄ceſſit Johānes · q̄ ab hūanis
cordibꝫ penitentie ſcopis peccatorum ſordes eijce=
ret · Et que diſſipata fuerūt ſpiritalium precepto=
rum ordinatōne componeret · ¶ Gregorius in ho=
melia · Omnis autē qui fidem rectam ⁊ bona opa
predicat · domino ad corda audientium viā parat ·
rectas dn̄o ſemitas facit · Dū mūdas in aīmo cogi
tatōnes p ſmonē bone p̄dicatōnis format · Gloſa
Vel fides eſt via qua verbum ad cor deſcendit · cū
mores in melius mutant̄ · fiūt ſemite recte · Textꝫ
Ipſe autem Johannes habebat veſtimentum de
pilis camelorum ⁊ zonam pelliceā circa lumbos
ſuos · Eſca autem eius erat locuſte ⁊ mel ſilueſtre
¶ Chriſoſtom⁹ in homelia · Poſtꝗ oſtendit qa
ipſe eſt vox clamātis ī deſerto · prudenter ipe euā
geliſta ſubiunxit · Ipſe autē Johannes · In quo
oſtenditur que ſit vita ipſius · Nam ipe quidem te
ſtificabat̄ de chriſto · Vita aūt eius de ipſo · Ne=
mo autem poteſt eſſe alterius teſtis idoneus · niſi
fuerit fidelis · ¶ Hylarius · Fuerat enim p̄dicāti
Johāni ſic locutō opportunior ita ⁊ veſtit⁹ vtilior
⁊ cibꝫ aptor · ¶ Hiero · De pilis ei camelorꝫ hēbat
veſtimētū nō de lana aliud auſtere veſtis īdiciū ē ·
aliud luxurie mollioris · ¶ Chriſo · ſup matħ · Ser
uis aūt dei n̄ cōuenit hēre veſtimētū ad ſpeciē viſiōis
vel ad carnis delectamētū ſ₃ tm̄ tegumētū nudita
tis · hēbat ei Johānes veſtē n̄ mollē neq₃ delicatā ſ₃
cilicinā · gūē ⁊ aſperā · ⁊ cōterētē corp⁹ poti⁹ ꝙ fo
uentem · vt de v̄tute aīe eius ipe habitus corporis
loqueret̄ · Seq̄t̄ · Et zonam pelliceam circa lum=
bos ſuos · Conſuetudo em̄ erat apud Judeos vt zo
nis laneis vterent̄ · Ideo iſte q̄ſi duri⁹ aliqd facē vo
lēs zona pellicea cingebat̄ · ¶ Hieronim⁹ · Porro
qđ ſequit̄ · Eſca eius erat locuſte ⁊ mel ſilueſtre ·
Habitatoris ſolitudīs ꝯgruū ē vt n̄ delicias ciborꝫ
ſ₃ neceſſitates hūane carnis expleret · ¶ Raban⁹ ·
Tenui victu cōtentus ⁊ ex minutis volatilibꝫ ⁊
melle inuēto ī truncis ārborꝫ · In dictis aūt Arnul
phi Galliarꝫ ep̄i · repperim⁹ minimū ge⁹ locuſta
rū fuiſſe ī deſerto Judee · q̄ corpuſcul' in modū digi
ti man⁹ exilibꝫ ⁊ breuibꝫ ī herbis facile capiūt̄ ·
coctęq₃ ī oleo paupem p̄bent guſtū · Similit̄ nar
rat in eodē deſerto eſſe arbores habentes lata folia
⁊ rotūda · lactei coloris ⁊ melliti ſapōris q̄ natura
fragilia manibꝫ fricāt̄ ⁊ edūt̄ · Et hoc eſt qđ mel
ſilueſtre dicit̄ · ¶ Remigi · Sub hoc autē habitu
veſtimētorꝫ ⁊ vilitate cibōrū oſ̄dit ſe p̄cta totius
generis hūani deflere · ¶ Raban⁹ · Poteſt ⁊ ha=
bit⁹ ⁊ guſtus eius q̄litatem interne cōuerſatōis
exp̄mē · Nā auſterioribꝫ vtebat̄ idumētis · qa vitā
peccātiū īcrepauit · zona q̄đ pellicea q̄ cinct⁹ fuit
⁊ Helyas mortificatōnis indiciū ē · ¶ Rabanus ·
Locuſtas ⁊ mel ſilueſtre edebat · qa dulcis ſapie=
bat turbis p̄dicatō eius · ſ₃ citius finē ſortita ē · In
melle em̄ dulcedo ī locuſtis ē alacer volatus · ſed ci
to decidu⁹ · ¶ Remigi⁹ · Per Johānē aūt q̄ dei gr̄a
interp̄tat̄ · ſignificat̄ xp̄us · q̄ mūdo gr̄iā attulit ·
p veſtimētū illius deſignat̄ eccleſia gētiū · ¶ Hy
larius · Cū exuuiis immundarum pecudum quibꝫ
gētiles pares exiſtimant̄ · xp̄i p̄dicator induit̄ ·
fitq₃ ſāctificatū habitu prophetali quicquid in eis
vel inutile fuerat · vel ſordidum · zone autem p̄cin=
ctio efficax in omne opus bonum eſt apparat⁹ vt
ad omne miniſterium Xp̄i ſimus accincti · In eſū
etiam eligūtur locuſte fugaces homini ⁊ ad omnē
aduentum noſtri ſenſus euolantes · nos ſcilicet q̄
ab omni ſermone ⁊ congreſſu ipſis q̄buſdam cor=
poris ſaltibꝫ efferebamur voluntate vagi · in operi
bus inutiles · ī verbis queruli · ſede peregrini · nūc
ſum⁹ ſāctorꝫ alimonia ⁊ ſotietas prophetarū · ele=
cti ſimul cum melle ſilueſtri · dulciſſimū ex nobis
cibū · nō ex aluearis legis · ſ₃ ex truncis ſilueſtrū
arborū p̄bituri · Sequitur Textus
¶ Tūc exibat ad eum Hieroſolyma ⁊ omnis Ju
dea · ⁊ omnis regio circa Jordanem · ⁊ baptizabā
tur ab eo in Jordane · confitentes peccata ſua · Cō=
uerſatione Johannis expoſita · conuenienter ſubiū
git · Tūc · ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum · Exi
bat ad eū · Amplius · n · reſonabat cōuerſatio vite
ei⁹ ī heremo ꝙ vox clamoris ipſius · ¶ Chriſoſto ·
in homelia · Erat em̄ mirabile in hūano corpore tā
tā patientiā videre · qđ vtiq₃ ⁊ Judeos magis at=
trahebat · magnū Helyā ī eo videntes · Cōferebat
aūt ad ſtuporē ꝙ delinq̄rat eos gracia ꝓphetarum

& poſt lōgū tēpus reuerſa videbatᷣ ad eos. pdicatō nis etiā modus immutatus ad id pderat. Nihil em̄ aſſuetoꝝ apud alios pphetas audiebant puta plia & victorias babyloīas & pſas. & celos. & qd̄ illic regnū & ſupplicium gehēne. Dicit aūt. Tūc exibat ad eū hieroſolyma & oīs iudea. & oīs regio circa iordanē & bapti. ab eo ī ior. Glo. Baptiſmo pcur rēte nō peccata dimittēte. ❡ Remigi. Baptiſmus em̄ iohānis figurā gerebat cathecuminoꝝ. Naꝫ ſic modo cathetizātᷣ pueri. vt digni fiāt ſacm̄eto baptiſmatis. ita iohānes baptizabat vt baptizati ab eo poſtea deuote viuēdo digni fierēt accedē ad xp̄i baptiſmū. Jn iordane aūt baptizabat vt ibi apiētᷣ ianua regni celeſtis vbi datᷓ eſt aditᷓ filijs iſrael terrā promiſſiōis intrādi. Sequitᷣ. Cōfitētes pcta ſua. ❡ Chriſoſtomᷓ ſup matheū. Ad cōparatōnē em̄ ſanctitatis Johānnis quis poterat arbitrari ſe iuſtum? Sicut em̄ veſtis candida ſi fuerit poſita iuxta niuē ad cōpatōnē niuis ſordida inuenietur. Sic ad cōpatōnē iohānis oīs hō videbatur immundus. & ideo peccata ſua confitebantᷣ. Confeſſio aūt peccatorū teſtimoniū eſt cōſcientie timentis deū. Perfectus em̄ timor ſoluit omnem pudorem. Jllic aūt turpitudo cōfeſſionis aſpicitᷣ. vbi futuri iudicij pena nō creditᷣ. Et qa ipm̄ erubeſcē pena eſt grauis Jdeo iubet nos deus cōfiteri peccata noſtra. vt verecundiā patiamur pro pena. Nā & hoc ipm̄ pars iudicij eſt. ❡ Rabanᷓ. Bene aūt qui baptizādi erāt exire ad pphetā dicuntᷣ. qa niſi qs ab infirmitate recedat. pope diaboli ac mūdi illecebris abrenunciet. baptiſmū ſalubre cōſequi non poterit. Bene aūt in iordane qui deſcēſio coꝝ dicitur. baptizantur. qa de ſupbia vite ad humilitatem vere cōfeſſionis deſcenderant. Exemplum autem iam tunc confitendi peccata ac meliorem vitam promittendi baptizandis dabatᷣ. Sequitur textus

❡ Vidēs aūt multos phari. & saduceoꝝ venientes ad baptiſmū ſuū. dixit eis. Progenies viperarū. qs vobis demonſtrabit fugere a vētura ira? Facite ḡ fructū dignū penitētie. & ne velitis dicere intra vos. patrē habemᷓ Abraam. Dico em̄ vobis quia potēs ē deᷓ de lapidibꝫ iſtis ſuſcitare filios abrahe Jā.n. ſecuris ad radicē arboris poſita ē. Oīs em̄ arbor q̄ nō facit fructū bonū. excidetᷣ. & in ignem mittetur. ❡ Gregorius in paſtora. Pro qualitate audientiū formari debet ſmo doctorū vt & ad ſua ſingulis cōgruat & tn̄ a cōmunis edificationis arce nunꝙ̄ recedat. ❡ Glo. Vn̄ neceſſe fuit vt poſt doctrinā quā iohānes turbis tradiderat. Euangeliſta etiā illiᷓ doctrine faceret mētōnē qua inſtruxit eos qui puectores videbātᷣ. Et ideo dicit. Vidēs aūt multos phari. & ſaduce. veni. ad baptiſmū ſuū. ❡ Jſidorus in libro de etymo. Phariſei. & ſaducei inter ſe cōtrarij ſūt. Nā phariſei ex hebreo in latinū iterptātᷣ diuiſio. eo qꝫ traditōnū & obſuatōnū iuſticiā pferūt. vnde diuiſi vocantᷣ a populo qſi p iuſticiā. Saducei interpretantᷣ iuſti. Vendicāt

em̄ ſibi. qd̄ nō ſūt. corpoꝝ reſurrectōnem negnātᷣ. & animā cū corpore interire predicant. Hi tantum qnqꝫ libros legis reſpiciūt. Prophetarū vaticinia reſpuūt. ❡ Glo. Nos ḡ qui inter iudeos maiores videbātᷣ vidēs iohānes ad baptiſmū ſuū venire. dixit eis. Progenies viperaꝝ. qs vob̄ demōſtrabit fugē a ventura ira? ❡ Remi. Cōſuetudo ſcripturaꝝ ē. ab imitatōe operū noīa imponē. ſcd̄m illud Pater tuᷓ amorreᷓ. ſic & iſti ab imitatione viperarum progenies viperarum dicuntur. ❡ Chriſo. ſup matheū. Sicut enim artificioſus medicᷓ ſi viderit egrotantis colorē. intelligit ſpēm paſſionis. ſic iohānes veniētiū ad ſe phariſeoꝝ prauas cogitatōes itellexit. forſitā em̄ apud ſe cogitauerūt. Jmᷓ & ꝯfitemur pcta nr̄a. nullum laborem nobis imponit. baptizamur. & ꝯſequimur idulgētiā peccatorū. Jnſipiēs. nūqd̄ facta digeſtione impuritatis nō ē nccaria ſuppoſitō medicine. Sic multa diligentia neceſſaria ē homini poſt cōfeſſionē & baptiſmū vt vulnᷓ pctorū pfecte ſanetᷣ. Jdeo dicit. Progenies viperarum. Natura enim viperarum eſt. qꝫ ſtatim cū momorderit hominē currit ad aquā. quā ſi nō inuenerit moritᷣ. Jdeo iſtos dicebat pgenieꝫ viperarū qa pcta mortifera committētes currebāt ad baptiſmū. vt ſicut vipere p aquā tātū pericula mortis euaderēt. Jtem viperarum natura ē rūpere viſcera matrū ſuaꝝ & ſic naſci. Quoniam ḡ Judei aſſidue pſequētes prophetas corrūpūt mrem ſuā ſynagogā. ideo pgenies viperarū nūcupātᷣ. Jteꝫ vipere a foris ſpecioſe ſūt & qſi picte. intus auteꝫ veneno replete. ita & iſti pulchritudinē ſāctitatis oſtēdebant in vultu. ❡ Remigiᷓ. Cum ḡ dicitur. Quis demōſtrabit vob̄ fugē a vētura ira? ſubauditᷣ niſi deᷓ? ❡ Chriſoſtomᷓ ſup matheū. Vel qs vobis demonſtrauit. Num eſaias Propheta? abſit. Si em̄ ipe vos docuiſſet. nō ſpē in aqua poneretis tm̄. ſed etiā in opibꝫ bonis. Jlle em̄ dicit Lauamini & mūdi eſtote. auferte neqciā ab aīabꝫ vr̄is. diſcite bn̄face. Nūqd̄ aūt etiā Dauid dicēs Lauabis me & ſup niuē dealbabor? abſit. Jlle enim ſic dicit poſtea. Sacrificiū deo ſpūs ꝯtribulatᷓ. Si ḡ eſſetis diſcipuli dauid. cū gemitu ad baptiſmū veniretis ❡ Remigiᷓ. Si vero quis demōſtrabit ſub futuro legatᷣ tpe. hic eſt ſenſus. Quis doctor qs pdicator. dabit vobis cōſiliū? vt poſſitis euadere irā eterne dānationis. ❡ Auguſtinᷓ ī libro de ciuitate dei. Deᷓ aūt pter quandā operuꝫ ſimilitudinē nō pter affectionū īfirmitatem ſcd̄m ſcripturas iraſcitᷣ. nec tn̄ vlla paſſione turbatᷣ. hoc em̄ verbū vindicte vſurpauit effectᷓ. nō ille turbulētos affectus. Si ḡ vultis fugere. Facite dignū fructum penitētie. ❡ Gregoriᷓ in homelia. Jn qbꝫ verbis notādū ē. qꝫ nō ſolū fructū penitentie. ſed dignos penitentie admonet eſſe faciēdos. Sciendum enim eſt qa qſquis illicita nulla cōmiſit. huic iure cōceditᷣ vt licitis vtatᷣ. At ſiqs inculpā lapſus eſt. tāto a ſe dꝫ licita abſcidē qnto ſe meminit & illicita p

petrasse. Vniuscuiusq; g᷑ cōsciētia conuenit᷑. vt tāto maiora q̄rat bonoꝝ opꝝ lucra p penitētiā quanto grauiora sibi intulerit damna p culpam. Sed iu-dei de gētis nobilitate gloriātes idcirco se agnoscē peccatores nolebāt. qa de abrahe stirpe descēderāt. Et ideo eis recte d̄r. Et ne velitis dicē intra vos. patrē habem⁹ abrahā. ¶ Chris. in homelia. Hec autem dixit non prohibens illos dicere ex illo se esse. sed prohibet i hoc confidere. virtuti anime nō insistētes. ¶ Chris. super matheum. Quid eī pro-dest ei quem sordidāt mores. generatio clara? aut quid nocet illi generatio vilis quē mores adornāt? Melius est em̄ alicui vt in eo glorient᷑ parētes q̄a talem filium habent. q̄ꝫ vt ipse in parentib⁹ glꝛiet᷑ Sic & vos nolite gloriari dicentes quia patrem habemus abrahā. ſ᷑ magis erubescite. q̄a filij estis ei⁹. & scēitatis ei⁹ nō estis heredes. De adulterio em̄ nat⁹ videt᷑. qui nō assimilat p̄rē. Parētū igit᷑ glīā excludit dicēs. Et ne velitis dicē. ¶ Raba. Quia g᷑ p̄co veritatis ad dignū penitētie fructū fa-ciendū eos incitare volebat. ad humilitatem pro-uocabat. sine qua null⁹ penitē potest. subdēs. Di-co em̄ vobis q̄m potens est deus de lapidib⁹ istis suscitare filios abrahe. ¶ Remi. Fert᷑ q̄ꝫ i eo loco p̄dicauit iohānes circa iordanē vbi iubēte d̄o xij la-pides de medio alueo iordanis sublati positi sūt. po-tuit g᷑ fieri vt hos demonstrādo diceret. de lapidib⁹ istis. ¶ Hiero. In q̄ dei indicat potēciā. q̄ꝫ qui de nihilo cuncta fecerat. posset & de saxis durissimis p̄p̄lm̄ creare. Prima em̄ sūt rudimēta fidei credē deū posse quicq̄d voluerit. Ex lapidib⁹ aūt generari homines simile est ei q̄ꝫ ex sara p̄cessit isaac. vnde & p̄pheta dicit. Aspicite ad petram de qua excisi estis. Omi⁹ igit᷑ p̄phetie eos memores faciēs mon-strat q̄ꝫ possibile est nūc etiā simile fieri. ¶ Raba. Vel aliter. lapidū nomīe gētes significate sūt. que lapides coluerūt. ¶ Chris. super matheū. Item la-pis durus est ad opus. sed cum factum fuerit op⁹ ex eo. deficere nescit. sic & gētes cum difficultate crediderūt q̄dē t̄n credētes p̄manēt inetnū in fide. ¶ Hiero. Lege ezechiel. Auferam inquit a vobis cor lapideum. & dabo vobis cor carneum. In lapide duricia in carne mollitudo monstratur. ¶ Raba. De lapidib⁹ ergo filij abrahe suscitati sūt. qa dum gētiles in abrahe semine id est in x̄po crediderunt eius filij facti sūt. cui⁹ semi sūt vniti. Seq̄t᷑. Iam em̄ securis ad radicē arboris posita est. ¶ Chris. super matheum. Securis est acutissima ira consū-matōis que totum p̄cisura est mundū. Sed si po-sita ē. q̄re nō p̄cidit? q̄a ratōnabiles sūt arbores & in potestate habent facere bonum aut non facere. vt videtes ad radices suas positā eē securī timeāt. & faciāt fructū. Ergo denūciatō ire q̄d est securis positō. & si malis nihil agat. t̄n a malis segregat bonos. ¶ Hiero. in homelia. Vel securis est predi-catio euangelij iuxta hieremiam qui verbum domi-ni comparat securi cedēti petram. ¶ Grego. in ho-melia. Vel securis est redemptor noster qui velut ex manubrio & ferro ex diuinitate cōstās & hūa-nitate. tenet᷑ ex hūanitate. ſ᷑ incidit ex diuinitate. Que videlicet securis ad radicē arboris posita ē. q̄a etsi p patiētiā expectat. videt᷑ t̄n quid factura est. Omis em̄ arbor que nō facit fructū bonū. excidet᷑. & i ignē mittet᷑. Quia vnusquisq; puersus patā ci-tius gehēne ocrematōnē inuenit. q̄ hic fructū boni opis facē contemnit. Securim autem non iuxta ramos positā sed ad radicē dicit. cū em̄ maloꝝ filij collunt᷑. rami infructuose arboris abscīdunt᷑. Cū vero tota simul p̄genies cū parēte tollit᷑. ifructuo-sa arbor a radice abscisa est ne remaneat vn̄ praua iterum soboles succrescat. Sequit᷑ Textus
¶ Chris. in homelia. Cū aūt dicit. Omis excludit p̄matū q̄ est a nobilitate q̄si dicat. Et si nepos fue-ris abrahe sustinebis penam sine fructu manens. ¶ Raba. Quatuor aūt sūt species arborum. quaꝝ vna tota est arida. cui assimilant᷑ pagani. Altera. viridis. sed sine fructu. cui assimlant᷑ hypocrite. Tercia viridis & fructuosa sed venenosa. cui assi-milant᷑ heretici. Quarta viridis est & fructū bonū gignit. cui assimilant᷑ viri catholici. ¶ Grego. in homelia. Igitur omis arbor non faciens fructum bonum excidet᷑. & in ignem mittetur. quia paratā gehenne concrematōnem inuenit. qui hic boni ope-ris fructum facere contemnit. Sequit᷑ text⁹
Ego q̄dem baptizo vos i aqua i penitētiā. Qui aūt post me vētur⁹ ē. fortior me est. cui⁹ n̄ sum dign⁹ calciamenta portare. ipse vos baptizabit i spiritu s̄cto & igni. & p̄mūdabit areā suā & cōgregabit triticū suū in horreū. paleas aūt cōburit igni inex-tinguibili. ¶ Glosa. Quia in precedentib⁹ verbis iohannes explicauerat q̄d supra summarie de agē-da penitentia predicauit. restabat vt etiā distin-ctius p̄dicaret q̄d de regni celorū appropinq̄tōe iā dixerat. & ideo dixit. Ego quidem baptizo vos i aqua i penitētiā. ¶ Gregori⁹ i homelia. Iohānes nō i sp̄u sed in aqua baptizat. q̄a p̄cta soluere non valebat. Corpora q̄dē p aquā lauat. sed t̄n aīas p veniam non lauat. ¶ Chrisostomus in homelia. Cum enim nondum esset oblata hostia. neq; pecca-tum solutum esset. nec sp̄us descēdisset in aquam. qualit᷑ fieret remissio peccatorū? Sed q̄a iudei ne-quaq̄ꝫ p̄pria sentiebāt peccata & hoc erat eis causa malorū. aduenit iohannes i cognitōnē eos ducens p̄priorū p̄ctoꝝ penitētiam memorādo. ¶ Gregori-us in homelia. Cur ergo baptizat. qui peccata nō relaxat. nisi vt precursionis sue ordinem seruans qui nasciturū nascendo preuenerat. baptizaturuꝫ quoq; d̄n̄m baptizando p̄ueniret. ¶ Crisostomus sup matheum. Vel missus erat iohannes ad bapti-zādū vt ad baptismum venētib⁹ p̄sentiā filij dei i corpore p̄dicaret. sicut ip̄e testat᷑ alibi dicens. vt manifestet᷑ i israel ideo ego veni in aqua baptiza-re. ¶ Augustinus super iohannē. Vel ideo bapti-zat q̄a oportebat baptizari christum. Sed quare

nõ ſolꝰ ipe baptizatꝰ eſt a iohãne ſi ad hoc miſſus
erat Johãnes p quẽ baptizaret̃ xp̃us ? Quia ſi ſo
lus dñs baptizatus eſſet baptiſmate Johãnis · non
deeſſent q̇ putarẽt baptiſmũ Johãnis maiorẽ eſſe q̃
baptiſmꝰ xp̃i. vſq3 adeo vt ſolus xp̃us eo bapti-
zari meruiſſet. ¶ Rabanꝰ · Vel ideo baptizat. vt
penitẽtes hoc ſignaculo ab impenitẽtibꝰ ſecernẽdo
ad baptiſmũ dirigat xp̃i · ¶ Chriſ. ſup matheũ ·
Quia ergo propter xp̃m baptizabat · ideo ad xp̃m
venientibꝰ ipſum p̃dicat appariturũ & eminẽtiam
poteſtatis eius annunciat dicens · Qui autem poſt
me venturꝰ eſt. fortior me eſt. ¶ Remigius. Sci
endũ eſt autẽ q̃ quinq3 modis venit xp̃us poſt io-
hãnẽ · naſcẽdo · p̃dicãdo. baptizãdo. moriẽdo . & ad
inferos deſcendendo. Et pulchre dominꝰ dr̃ fortior
Johãne · q̇a ille purus hõ . hic vero deus & homo ·
¶ Rabanus. Ac ſi iohãnes dicat · Ego q̇dẽ fortis
ſũ ad penitẽtiã inuitãdo · ille pc̃ta remittẽdo · Ego
regnũ celorũ p̃dicãdo · ille donãdo · ego in aqua ba-
ptizãdo · ille in ſpiritu · ¶ Chriſoſtomꝰ in homelia
Cum autem audieris quia fortior me eſt . ne eſti-
mes ſcd̃m cõperatõnẽ me hoc dicere · neq3 enĩ inter
ſeruos illius ordinari ſum dignꝰ vt viliſſimã mi-
niſterij ſuſciperem particulã vnde ſubdit. Cuiꝰ nõ
ſũ dignꝰ calciamẽta portare · ¶ Hylarius · Apo-
ſtolis enim circunferendo p̃dicatõis gloriã derelin
quens quibꝰ ſpecioſis pedibꝰ pacem dei erat debitũ
nunciare · ¶ Chriſoſtomus ſuper matheũ · Vel p
pedes xp̃i intelligere poſſumus xp̃ianos · p̃cipue ·
apoſtolos ceteroſq3 predicatores inter quos erat
iohannes baptiſta · calciamenta aũt ſunt infirmita
tes q̇bꝰ operit predicatores . Hec ergo calciamẽta
xp̃i omnes p̃dicatores portãt · & iohãnes etiã por
tabat · ſed ſe dignum non eſſe portare p̃nũciat. vt
maiorem oñderet g̃tiam xp̃i meritis ſuis . ¶ Hie-
ronimꝰ in alio euangelio ait · Cuiꝰ nõ ſum dignꝰ
ſoluere corrigiã calciamẽti. hic humilitas · ibi mi
niſteriũ demõſtrat̃ · quia xp̃us ſponſus ſit & iohã
nes nõ mereat̃ ſponſi corrigiã ſoluere · ne vocet̃ do
mus eius iuxta legẽ moyſi & exẽplũ ruth domus
diſcalciati · ¶ Chriſoſtomꝰ ſup matheũ · Quia ve
ro nemo poteſt dare dignius bñficiũ q̃ ipe ẽ. nec fa
cit alteꝝ qđ ipe nõ eſt · recte ſubdit. ille vos bapti
zabit in ſpũ ſcto & igni · Johãnes q̇dẽ cũ ſit corpo-
ralis · ſpiritalẽ baptiſmũ dare nõ poteſt ſ; baptizat
in aqua que corpꝰ ẽ · Et ideo corpꝰ cũ corpore ba-
ptizat · Xp̃us autẽ ſpũs eſt · quia deus eſt · Spũs
etiã ſanctꝰ ſpũs eſt · aĩma quoq3 ſpiritus eſt · Jdeo
ſpũs cũ ſpũ ſpiritũ noſtrũ baptizat . Baptiſmꝰ aũt
ſpiritus proficit . quia ingrediens ſpũs circũplecti
tur in aĩmam & quaſi muro quodã inexpugnabili
circuit eã · & nõ p̃mittit vt carnales cõcupiſcentie
p̃ualeant cõtra eã · nõ quidẽ facit vt caro nõ concu-
piſcat · ſed tenet animam vt ei non conſentiat · Et
quoniã xp̃us iudex eſt baptizat in igne id eſt in tẽ
ptatõibꝰ. Jn igne aũt baptizare nõ poteſt homo
purus · Jlle enĩ temptandi habet licẽtiã · qui remu
nerãdi hʒ poteſtatẽ · hic aũt baptiſmꝰ tribulatõis
id eſt ignis ↄburit carnẽ vt nõ germinet ↄcupiſcẽ
tias · Nã caro ſpiritales quidem penas nõ timet · ſ;
carnales · Jdo g̃ dominꝰ ſup ſeruos ſuos carnales
tribulatões mittit · vt timens ãguſtias ſuas caro
nõ cõcupiſcat malũ . Vides g̃ ſpũs repellit cõcu-
piſcẽtias · & p̃ualere ñ ſinit · Jgnis aũt ipas ↄcupiſcẽ
tiarum radices comburit. ¶ Hiero · Vel in ſpiritu
ſancto & igni quia ignis eſt ſpiritꝰ ſanctus · quo
deſcẽdẽte ſedit quaſi ignis ſup ſingulos apoſtoloꝝ
Et impletꝰ eſt ſmo domini dicẽs · Jgnẽ veni mittẽ
in terrã . ſiue quia in preſenti ſpiritu baptizamur ·
& in futuro igni ſcd̃m illud Apoſtoli · Vniuſcuiuſ
q3 opus q̃le ſit · ignis probabit. ¶ Chriſ · in home
lia · Non aũt dicit · Dabit vobis ſpiritum ſanctũ ·
ſed baptizabit vos in ſpũ ſancto . copiã g̃tie meta-
phorice oſtendẽs · Per hoc etiã mõſtrat̃ q̃ ſola vo
lũtate etiã in fide indiget ad iuſtificãdũ · non la-
boribꝰ & ſudoribꝰ. Et ſic facile eſt baptizari . ita fa
cile ẽ p eũ trãſmutari & fieri meliores . Jn genere
vero vehementiã g̃tie q̃ vinci nõ poſſit. demõſtrat ·
& vt intelligat q̃ ſimiles ãtiq̃s & magnis p̃phetis
repẽte ſuos faciet propter hoc enĩ ignis meminit ·
q̇a plures viſionũ p̃phetaliũ per ignẽ apparuerũt ·
¶ Chriſoſtomus ſuper matheũ · Patet g̃ q̃ bap-
tiſmus xp̃i · non ſoluit iohannis baptiſmũ · ſed in
ſe incluſit . Qui enĩ baptizatur in nomine chriſti ·
vtrũq3 baptiſmũ habet & aque & ſpũs · q̇a xp̃us
& ſpũs erat · & corpꝰ ſuſcepit. vt & corporale & ſpi
ritale baptiſma daret · iohannis aũt baptiſmꝰ non
includit in ſe baptiſmũ chriſti . q̇a qđ minus eſt ·
maius in ſe includere nõ poteſt · Jdeo apoſtolus cũ
inueniſſet quoſdam epheſios iohãnis baptiſmate
baptizatos iteꝝ baptizauit eos in noĩe xp̃i · quia ĩ
ſpũ non erãt baptizati . qm̃ & xp̃us iteꝝ baptiza-
uit eos q̇ a iohãne fuerãt baptizati. ſic ſermo iohã
nis demonſtrat dicẽs . Ego vos baptizo in aq̃ · ille
vos baptizabit ĩ ſpũ · nec videbat̃ iteꝝ baptizare ·
ſed ſemel · q̇a enĩ amplius erat baptiſma xp̃i q̃ io
hannis · nouũ dabat̃ & nõ iteratũ · ¶ Hylarius ·
Salutis igit̃ nr̃e & iudicij tẽpꝰ deſignat ĩ dño di
cẽs · Baptizabit vos in ſpũ ſãcto & igni · q̇a bapti-
zatis in ſpũ ſãcto reliquum ſit cõſumari igne iudi
cij · Vñ ſubdit · Cuiꝰ vẽtilabrũ ĩ manu ſua · ¶ Ra
banꝰ · Per vẽtilabrũ id ẽ paleã diſcretio iuſti exa
minis deſignat̃ · qđ habet dñs in manu id eſt in po
teſtate · q̇a pr̃ omẽ iudiciũ dedit filio · Seq̃t̃ · Et p
mũdabit aream ſuam · ¶ Chriſoſtomus ſuper ma-
theũ · Area id eſt eccleſia horreũ vero regnum ce-
leſte · ager aũt hic mũdꝰ · Mittẽs g̃ dñs apoſtolos
ceteroſq3 doctores quaſi meſſores · precidit omnes
gentes de mũdo · & in areã eccleſie cõgregauit · hic
g̃ triturãdi ſumꝰ · hic ventilandi omnes enim ho-
mines ĩ rebꝰ carnalibꝰ delectamur · ſic grã ĩ palea ·
ſed qui fidelis ẽ & boni cordis hʒ medullã · mox vt
leuiter tribulatus fuerit . negligẽs carnalia · currit
ad dñm · Si autẽ modice fidei fuerit · vix cũ grãdi

tribulatõe· Qui aũt omnino infidelis eſt & vacuus
qntũcũq; cõtritus fuerit ·nõ trãſit ad deũ· Triticũ
aũt cum ꝑmum trituratũ fuerit ·iacet cum paleis
in vno loco cõfuſũ· Poſtea aũt vẽtilatꝰ· vt ſeparetꝰ·
Sic & in vna eccleſia fideles cũ infidelibꝫ habẽtur
cõmixti· Ideo mouetur perſecutio quaſi ventus vt
ventilabro xp̄i iactati·qa iã diſiũcti fuerãt actibꝫ·
ſeparẽtꝰ & locis ·Et vide qa nõ dixit·mũdabit are
am ſuam · ſed permundabit ·neceſſe eſt em̃ vt di-
uerſis modis tẽptetꝰ eccleſia·donec ꝑmũdetꝰ·Et ꝑ-
mũ quidẽ ventilauerant illã iudei·deinde gentiles·
modo heretici ·poſtmodũ ꝑvẽtilabit Antixp̄us·
Sicut em̃ qñ modica eſt aura ñ ꝑmũdatꝰ tota tri-
tici maſſa·ſed leuiores palee iactãtꝰ·grauiores aũt
remanẽt·ſic ẽ modo modico flatu tẽptatõnis ſufflã
te peſſimi homĩes recedũt· Si aũt ſurrexerit maior
tẽpeſtas·& illi qui videntꝰ eẽ ſtabiles ſũt exituri·
Ideo neceſſaria eſt tẽptatõ maior vt ꝑmũdetꝰ eccĩa
Remigiꝰ· Hãc etiã areã ſcꝫ eccleſiã mundat in
hac vita cũ vel ꝑ iudiciũ ſacerdotũ mali de eccleſia
tolluntꝰ ·vel ꝑ mortem de hac vita abſcinduntur·
Rabanus· Vniuerſalitꝰ aũt aree purgatõ in fine
ꝑficietꝰ qñ mittet angelos ſuos filius hominis· &
colliget de regno ſuo om̃ia ſcandala· Gregoriꝰ·
xxxiiij·mor· Nã poſt triturã vite ꝑ̃ſentis ĩ q̃ nũc
triticũ ſub paleis gemit ita illo extremi iudicij vẽ-
tilabro triticũ paleaq; diſcernitꝰ ·vt nec ĩ tritici hor
reũ palee trãſeãt ·nec ĩ palearũ ignẽ horrei grana
dilabantꝰ·Et hoc eſt qđ ſequitꝰ·Et cõgregabit tri
ticũ ſuũ in horreum · paleas autem comburet igni
inextinguibili· Hilarius· Triticũ ſuũ·ꝑfectos
ſcilicet credentiũ fructus dicit celeſtibꝫ horreis re
cõdendum·paleas vero infructuoſorum hominum
inanitatẽ· Rabanus · Verũ hoc inter paleas &
zizania diſtat·ꝙ palee nõ alio q̃ꝫ triticoꝝ ſemĩe ꝓ
deũt·zizania vero de diuerſo · Palee g̃ ſunt q̃ fidei
ſac̃mẽtis imbuũtꝰ ·ſed ſolidi nõ ſũt·zizania vero q̃
& ope & profeſſione ſecernũtur a bonorum ſorte·
Remi· Ignis aũt ĩextinguibilis dicitꝰ pena eťne
dãnatõnis·ſiue q̇a q̊s ſemel ſuſcepit·nunq̃ꝫ extin-
guit· ſꝫ ſemꝑ cruciat ·ſiue ad differẽtiã ignis pur
gatorij q̇ ad tẽpꝰ accẽditꝰ ·& extinguitꝰ· Augꝰ
de cõcor·euãge· Si aũt queritꝰ que v̇ba potius Io
hannes baptiſta dixerit· vtrũ que Matheꝰ ·an que
Lucas·an q̃ Marcus eũ dixiſſe cõmemorat ꝫ nullo
mõ hic laborãdũ eẽ indicat qui prudentꝰ intelligit
ip̃as ſentẽtias eẽ neceſſarias cognoſcẽde v̇itati q̇-
buſlibꝫ v̇bis fuerit explicate ·Et ĩ hoc apparet ñ
debere eos arbitrari mẽtiri·quanq̃ꝫ ſi pluribꝫ remi-
niſcẽtibꝫ rẽ quã audierũt vel viderũt·nõ eodẽ modo
atq; eiſdẽ verbis eadem res fuerit indicata · Quiſ-
quis aũt dicit euãgeliſtis ꝑ ſp̃us ſc̃ti potẽtiã hoc po
tuiſſe cõcedi ·vt nec in genere verboꝝ nec ĩ ordine
nec in numero diſcreparent·non intelligit quanto
amplius euãgeliſtarũ excellit autoritas·tãto ma-
gis ꝑ eos fuiſſe firmandã ceteroꝝ hominũ verã lo-
quenciũ ſecuritatẽ· Quod autẽ alius dixit· Cuius

nõ ſũ dignus calciamẽta ꝑtare ·alius vero calcia-
mẽti corrigiã ſoluere·non verbis tm̃·ſed & re ipſa
videtꝰ aliud eẽ · Merito ergo queri poteſt qđ horũ
Iohãnes dixerit· Verũ etiã videtꝰ narraſſe q̇ hoc
potuit narrare·qđ ille dixit·qui aũt aliud ·& ſi nõ
eſt mẽtitus certe vel oblitꝰ aliquid ꝓ alio dixiſſe
putabitꝰ ·Omnẽ aũt falſitatẽ abeẽ ab euãgeliſtis de
cet·nõ ſolũ eã que mẽtiẽdo ꝓmitur ·ſed etiã eã que
obliuiſcendo ita ſi ad rem pertinet aliquid aliud in
telligere· Ex vtroq; dictorum recte exiſtimandũ
eſt Iohãnẽ vtrumq; dixiſſe ·ſiue aliud alio tẽpore
ſiue cõfeſtim · Si autem nihil intẽdit Iohãnes cũ
de calciamẽtis dñi diceret·vbi excellẽtiã eius & ſu
am hũilitatẽ quodlibet dictorũ dixerit · Eandẽ tñ
ſentẽtiam tenuit ·qui etiam verbis ſuis per calcia-
mentoꝝ cõmemorationẽ eãdẽ ſignificatõnẽ humili
tatis exp̃ſſit· Vnde ab eadẽ volũtate nõ aberrauit·
Vtilis ergo modus & memorie commendandꝰ nõ
eẽ mendaciũ cum quiſq; voluntatem eius explicat
de quo aliquid narrat etiam dicens aliquid aliud
quod ille non dixit· voluntatem tamen ſuam ex-
plicauit eandem quam & ille cuius verba comme-
morat · Ita enim ſalubriter dicimus nihil aliud eẽ
querendũ q̃ꝫ quid velit ille. qui loquitꝰ· Textus
Tunc venit Ieſus a Galilea in Iordanem ad
Iohãnem vt baptizaretur ab eo· Iohannes autem
ꝓhibebat eum dicẽs · Ego a te debeo baptizari &
tu venis ad me· Reſpondens Ieſus dixit ei · Sine
modo ſic enim decet nos omnem implere iuſticiam
Tunc dimiſit eum· Gloſa · Poſtq̃ꝫ predicatio-
ne ſui ꝑ̃curſoris xp̄us mũdo ꝑ̃nũciatꝰ ẽ ·tãdẽ q̇ diu
latuerat·homĩbꝫ ſe manifeſtare voluit· Vñ dicitꝰ·
Tũc venit ieſus a galilea ĩ iordanẽ ad iohãnem vt
baptizaretꝰ ab eo· Remigiꝰ· Et ſciẽdũ ꝙ in hijs
v̇bis deſcribũtꝰ ꝑſõe loca & tẽpꝰ & officiũ · Tẽpꝰ
cũ dicit Tũc· Rabanus· Quando ſcilicet trice-
narius erat· In quo oſtẽdit·nullũ vel ſacerdotẽ vľ
ꝑ̃dicatorẽ debere inſtitui·niſi ſit ꝑfecte etatis· Io
ſeph tricenariꝰ regimẽ egypti ſuſcepit· Dauid ea
etate regnũ inchoauit · Ezechiel ſub eodẽ tempore
ꝓphetiã ꝓmeruit· Chriſ·in homelia· Quia etiã
poſt baptiſmũ hũc legẽ ceſſare optebat ·hac etate
ad baptiſmũ venit que poteſt om̃ia pc̃ta ſuſcipere·
vt lege ſuata nullus dicat q̇a ideo eã ſoluit q̇a im-
plere nõ potuit· Chriſoſtomus ſuper matheum
Tũc etiã ſcilicet quãdo iohannes ꝑ̃dicauerat · Pe
nitẽciã agite ·vt ꝯfirmaret ꝑ̃dicatõnẽ ip̃ius·& vt
teſtimoniũ accipet a iohanne· Sicut autẽ cũ pro-
ceſſerit lucifer lux ſolis nõ expectat occaſũ luciferi
Sed eo ꝓcedẽte egreditꝰ & ſuo lumĩe obſcurat illiꝰ
candorẽ· Sic & xp̄us non expectauit vt curſũ ſuũ
Iohãnes impleret ſed adhuc eo docente apparuit ·
Remigiꝰ· Perſone ponũtꝰ cũ dicit· Venit ieſus
ad iohãnẽ id eſt deus ad hominẽ·dominus ad ſeruũ
Rex ad militẽ·lux ad lucernã· Loca deſignantꝰ cũ
dicit a galilea in iordanẽ· Galilea em̃ tranſmig̃tio
interp̃tatꝰ · Quicunq; g̃ vult baptizari ·trãſmigret

de vitijs ad v̄tutes. & veniendo ad baptiſmū ſe hu
miliet. Jordanis em̄ interꝑtatur deorſū. ¶ Augꝰ.
Multa autē mirabilia in hoc flumine ſepius facta
eē ſcriptura ſc̄ta cōmemorat. Int̄ cetera dicēs. Jor
danis cōuerſus eſt retrorſū. āte q̄ dē retrorſū aque
cōuerſe fuerant. modo retrorſum peccata conuerſa
ſunt. ſic̄ etiā Helyas in iordane diuiſionē fecit aq̄
rū. Et xp̄us in eodem Jordane ſeparatōnē opatus
eſt peccatorū. ¶ Remigius. Officium deſignat̄.
cū ſequit̄. Vt baptizaretur ab eo. ¶ Chriſ. ſuper
matheum. Non vt ipſe remiſſionem peccatorum
acciperet per baptiſmum. ſed vt ſanctificatas aq̄s
relinqueret poſtmodū baptizandis. ¶ Auguſtinꝰ
Saluator em̄ ideo baptizari voluit. nō vt ſibi mū-
ditiam acquireret. ſed vt nobis fluenta mundaret.
Ex quo ip̄e in aquā demergit̄. ex eo omnium pec
cata abluit aqua. Nec miꝝ ꝙ aquā. hoc eſt ſubſtā
tiā corporalē ad purificādā aīmā dicimꝰ ꝑuenire.
ꝑuenit plane & penetrat ꝯſciētie vniuerſa latibu-
la. Quāuis em̄ ip̄a ſit ſubtilis & tenuis. bn̄dictōne
tn̄ xp̄i facta ſubtilior. occultas vite cauſas ad ſe-
creta mētis ſubtiliore rore ꝑtrāſit Subtilior ei bn̄
dictōnū curſus ꝙ̄ aq̄ꝝ meatꝰ. Vn̄ q̄ de ſaluatoris
baptiſmate bn̄dictō fluxit. tanq̄ fluuiꝰ ſpiritalis
omniū gurgitū tractꝰ vniuerſoꝝ fontiū venas im
pleuit. Chriſ ſup math. ¶ Adhuc aūt ad baptiſ-
mum venit. vt qui humanam ſuſcepit naturam.
totū hūane nature inueniatur impleſſe myſteriū.
Nam q̄uis ip̄e nō erat peccator. tn̄ naturā ſuſcepit
peccatricem. Propterea & ſi pro ſe baptiſmate n̄
egebat. tamē in alijs carnalis natura opus habebat
¶ Augꝰ in ſermo. de epi. Item ideo baptizari vo-
luit. quia voluit facere quod faciendum omnibus
imperabat vt bonꝰ magiſter doctrinā ſuā nō tam
v̄bis inſinuaret. ꝙ̄ actibꝰ exerceret. ¶ Auguſtinꝰ
ſup iohannem. Hinc ergo dignatus eſt a iohanne
baptizari. vt cognoſcerēt ſerui quāta alacritate de
beāt currere ad baptiſma dn̄i. quādo ip̄e nō dedig-
natus eſt accipe baptiſma ſerui. ¶ Hiero. Itē ba-
ptizari voluit. vt baptiſmate ſuo iohānis baptiſ-
ma cōfirmaret. ¶ Chriſ. in homelia. Quia v̄o ba-
ptiſmꝰ penitentie erat. & in demōſtratōꝫ delictorū
inducebatur. ne aliq̄s eſtimaret. ꝙ hac rōne xp̄us
ad iordanē v̄eit. Ideo venienti dixit. Ego a te debeo
baptizari. & tu venis ad me? q̄ſi dicat. ¶ Chriſ.
ſup matheū. Vt tu me baptizes. eſt idonea ratio.
vt iuſtꝰ efficiar. & dignꝰ celo. Vt at̄ ego te ba-
ptizē que ē rō? Om̄e bonū de celo deſcēdit in terrā.
nō de terra aſcēdit in celū. ¶ Hylarius. Deniq̄ a
iohāne baptizari ꝓhibetur vt deus. & ita in ſe fieri
optere vt homo docet. Vnde ſequit̄. Reſpondens
at̄ ieſus dixit ei. Sine modo. Pulchre dixit mō.
vt oſtēderet Xp̄m ī aqua a iohāne Johānē a xp̄o
in ſp̄ū baptizādum. Siue aliter. Sine modo vt q̄
formaꝫ ſerui aſſumpſi. expleā & humilitatē eius.
alioquin ſcito te ī die iudicij meo eē baptiſmate ba-
ptizādū. Vel ſine mō. vt dicit dn̄s. habeo & aliud
baptiſma. quo & baptizādꝰ ſū. Tu me baptizas ī
aqua. vt ego te baptizem per me in ſanguine tuo.
¶ Chriſoſtomus ſuper matheum. In quo etiam
oſtēdit q̄a poſtea xp̄us baptizauit iohānē. quāuis
etiā in apocryfis libris hoc manifeſte ſcriptū ſit.
Sꝫ modo ſine vt iuſticiā baptiſmatis nō verbis ſꝫ
factis adimpleā. p̄mus ſuſcipiā. poſtea predicabo.
Vn̄ ſequit̄. Sic em̄ decet nos om̄eꝫ implē iuſticiā
Vbi n̄ hoc ſiḡficat. vt ſi fuerit baptizatꝰ adipleat
omnē iuſticiā. Sed ſic id ē quēadmodū baptiſma-
tis iuſticiā. p̄us factis impleuit. poſtea p̄dicauit.
ſic & omnē aliā iuſticiā ſc̄dm illud. Cepit ieſus fa
cere & docē. Aut ita. ſic optet nos implere omnem
iuſticiā ſic̄ iuſticiaꝫ baptiſmi. id ē ſc̄dm diſpēſatōꝫ
hūane nature. Sicut ei impleuit iuſticiā naſcēdi.
creſcēdi & ſimiliū. ¶ Hylariꝰ. Erat & ꝑ eū om̄is
implenda iuſticia. ꝑ quē ſolū lex poterat impleri.
¶ Hieronimus. Nō autem addit iuſticiam legis
ſiue nature. vt vtrūq̄ intelligamꝰ. ¶ Remi. Vel
ſic. Decet. vos implere omneꝫ iuſticiaꝫ. id ē oſtēdē
exemplum omnis implēde iuſticie in baptiſmo. ſine
quo nō aperit̄ aditꝰ regni celeſtis. Vel etiā diſcāt
ſuꝑbi exemplū humilitatis. vt nō dedignēt̄ bapti
zari ab humilibꝰ mēbris. dū viderint me baptiza-
tū a te iohāne ſuo meo. Illa at̄ ē vera humilitas
quā comes obediētia ſeq̄t̄ vn̄ ſubdit̄. Tūc dimiſit
eū id ē ad vltimū aſſenſū ꝓbuit vt baptizaret eū.
¶ Baptizatꝰ at̄ ieſus cōfeſtim aſcēdit de aqua. &
ecce apti ſunt ei celi & vidit ſpiritum dei deſcēdētē
ſicut columbam & venienteꝫ ſuper ſe. ¶ Augꝰ in
ſermo. de epi. Quia vt dictū eſt cū Saluator no-
ſter abluit̄. iam tunc noſtrū baptiſmū tota aqua
mūdat̄. vt ſecuturis poſtmodum populis lauacri
g̃tia miniſtret̄. Optuit etiā xp̄i baptiſmo ea deſig-
nari que ꝑ baptiſmū cōſequunt̄ fideles. Vn̄ dicit̄
Baptizatꝰ at̄ Jeſus ꝯfeſtī aſcēdit d aq̄. ¶ Chriſ.
ſup matheū. Factū xp̄i ad myſteriū ꝑtinet omniū
qui poſtmodū fuerāt baptizādi Et ideo dixit con-
feſtim. Et non dixit ſimpliciter aſcendit. quia
om̄es qui digne baptizāt̄ in xp̄o. cōfeſtim de aqua
aſcendūt id eſt ꝓficiūt ad v̄tutes. & ad dignitatē
ſubleuāt̄ celeſtē. Qui em̄ in aquā ingreſſi fuerant.
carnales & filij ade peccatoris confeſtim de aqua
aſcendūt ſpiritales filij dei facti. Si at̄ q̄dā ex ſua
culpa nihil ꝓficiunt baptizati. q̄d ad baptiſmum.
¶ Raba. Quia g̃ nobis dn̄s ſui corporis intinctu
baptiſmi lauacrū dedicauit. nobis quoq̄ poſt acce
ptum baptiſma celi aditū patē & ſp̄m ſc̄tm demon
ſtrauit. Vn̄ ſeq̄t̄. Et apti ſunt ei celi. ¶ Hiero.
Non reſeruatione electorū ſed ſpiritalibꝰ oculis ſi-
cut & Ezechiel in principio voluminis ſui apertos
eſſe comemorat. ¶ Chriſoſtomus. ſuper matheum
Si em̄ ip̄a creatura rupta fuiſſet. nō dixiſſet. Ap-
ti ſunt ei q̄a quod corporaliter aperitur omnibꝰ eſt
apertum. Sed dicit aliq̄s. quid em̄ ante oculos fi
lij dei clauſi fuerāt celi. q̄ etiā ī terra ꝯſtitutꝰ erat ī
celo? Sed ſciendum ꝙ ſicut ſecūdum diſpēſationē

hũanã baptizatꝰ eſt· ſic ſecũdũ hũanã diſpẽſatõnẽ
aperti ſunt ei celi. Secundũ aũt naturam diuinam
erat in celis. ¶ Remigius. Sed nunquid tũc pri-
mo aperti ſunt ei celi ·etiã ſcd̃m hũanam naturã?
fides em̃ eccleſie & credit· & tenet· ꝙ nõ minꝰ apti
ſunt ei celi ante quam poſt· Jdeo ergo dicitur· ꝙ a
perti ſunt celi ·q̃a om̃ibꝫ renatis apit̃ ianua regni
celeſtis· ¶ Chriſ. ſup matheũ · Forte enim erãt
inuiſibilia quedam obſtacula ꝑus quibus obſiſtẽ-
tibꝫ anime defunctorũ nõ poterant introire celos ·
Nullã em̃ aĩmam ante xp̃m arbitror aſcendiſſe in
celum ex quo peccauit Adã · & clauſi ſũt celi · Sz
ecce baptizato xp̃o apti ſunt tantũ · Poſtq̃ vero·
Tyrannũ vicit ꝑ crucẽ q̃a nõ erãt neceſſarie porte
celo nũq̃ claudẽdo· nõ dicũt ãgeli ·aperite portas·
iam em̃ erãt apte. Sed tollite portas · Vel in ba-
ptizatis aperiũt̃ celi· & videt ea que ſunt ĩ celo· nõ
carnalibꝫ oculis vidẽdo ſ; ſpiritalibꝫ fidei credẽdo.
Aut ita ·Celi ſunt ſcripture diuine quas om̃es le-
gũt ·nõ tñ om̃es intelligũt· niſi q̃ fuerũt ſic bapti-
zati· vt accipiãt ſpm̃ ſãctũ · Vñ & apoſtolꝰ ꝑmitꝰ
erãt clauſe ſcripture ꝓphetaꝝ· Sed accepto ſpiritu
ſcto reſerate ſũt eis om̃es ſcripture · Tñ quocũq̃
mõ intelligat̃ ·celi apti ſunt ei ·id eſt om̃ibꝫ ꝓpter
eũ· Sicut ſi Jmperator alicui ꝑ alio petẽti dicat ·
hoc beneficiũ nõ illi do· ſed tibi id eſt ꝓpter te illi·
¶ Glo. Vel tantꝰ ſplẽdor circumfulſit xp̃m in ba-
ptiſmo vt empirreũ videret̃ celum reſeratũ eſſe ·
¶ Chriſoſtomꝰ in homelia · Si aũt tu nõ vides ñ
incredulus ſis· Etenim ĩ principijs ſpiritaliũ rerũ
ſemꝑ ſenſibiles apparẽt viſiones ꝓpt̃ illos q̃ nullã
ĩtelligẽtiã ĩcorporalis nature ſuſcipe pñt ·vt ſi po-
ſtea non fiant· ex hijs q̃ ſemel facta ſunt· recipiãt
fidẽ· ¶ Remi · Sicut aũt om̃ibꝫ per baptiſmũ re-
natis apit̃ ianua regni celeſtis· ita om̃es ĩ baptiſ-
mate accipiunt dona ſpiriti ſanctus · Jdeo ſubdit
Et vidit ſpm̃ dei deſcẽdẽtẽ ſicut colũbã & venientẽ
ſuꝑ ſe· ¶ Auguſtinus in ſermo· de epipha. Xp̃us
em̃ poſtq̃ natꝰ eſt hominibꝫ renaſcitur ſacm̃ẽtis ·
vt queãdmodũ tũc eum miramur incorrupta matre
ꝓgenitũ ·ita & nũc ſuſcipiamꝰ illũ pura vnda ſub
merſũ· filium enim genuit mater· & caſta ẽ· Xp̃m
lauit vnda· & ſcta eſt· Denique ſpũs ſctus qui tunc
illi in vtero affuit· modo cũ in gurgite circũfulſit
Qui tũc Mariã caſtificauit ·nunc fluẽta ſanctificat
Vñ dicit· Et vidit ſpm̃ dei deſcẽdẽtẽ · ¶ Chriſoſto
mus ſuper matheum · Jdeo aũt ſpũs ſctus ſpeciem
columbe ſuſcipit· quoniam pre om̃ibus animalibꝫ
hec cultrix eſt caritatis · omnes antẽ iuſticie ſpeci
es ·quas habẽt ſerui dei in veritate· pñt hr̃e ſerui dia
boli in ſimulatione. Solam autem caritatem ſãcti
ſpiritꝰ ·nõ pt̃ immũdꝰ ſpũs imitari· Jdeo ergo hãc
priuatã ſpeciẽ caritatis ſibi ſeruauit ſpũs ſctus ·q̃a
per nullius teſtimoniũ ſic cognoſcitur vbi ẽ ſpũs
ſctus· ſicut ꝑ gratiã caritatis · ¶ Rabanus· Sig-
nificant̃ etiã quatuor ṽtutes ĩ baptizatis ꝑ colũbã
Columba enim ſecus fluenta habitat· vt viſo acci

pitre mergat ſe & euadat · Meliora grana eligit·
alienos pullos nutrit· ñ lacerat roſtro· felle caret.
Jn cauernis petre nidificat· gemitũ ꝓ cãtu hꝫ Jta
& ſcti ſecꝰ diuine ſcripture fluẽta reſidẽt vt ĩcurſũ
diaboli euadãt. Sanas ſententias q̃bꝫ paſcãt̃ ·eli-
gũt· ñ hereticas· homĩes q̃ diaboli fuerũt pulli id ẽ
imitatores· doctrĩa nutriũt & exẽplo· bonas ſentẽ
tias lacerãdo ñ ꝑuertũt hereticoꝝ more· Jra irrecõ
ciliabili carẽt. Jn plagis mortis xp̃i q̃ petra firma
ẽ· nidũ ponũt id ẽ ſuũ refugiũ & ſpẽ· ſic̃ etiã alij de-
lectantur in cantu ita ipſi in gemitu pro peccatis ·
¶ Chriſ· in homelia · Veteris etiã recordat̃ hiſto
rie in diluuio apparuit hoc animal ·ramũ ferẽs oli
ue & cõmunẽ orbis terrarũ trãq̃litatẽ annũcians.
q̃ oĩa typus erant futurorũ. Etenim nunc colũba
apparet ·liberatorem nobis demonſtrans & pro ra
mo oliue adoptionẽ generi humano affert· ¶ Au
guſtinꝰ ĩ ſer mo· de tri. Eſt aũt ĩ ꝓmtu intelligere
cur ſpũs ſãctus miſſus dicat̃ · cũ in ip̃m dñm cor-
porali ſpecie velut columba deſcendit · facta ẽ em̃
quedã creature ſpẽs ex tempore in qua viſibiliter
oſtẽderet̃ ſpũs ſãctus· Hec aũt operatõ viſibilit̃
exp̃ſſa & oculis oblata mortalibꝫ · miſſio ſpũs ſã
cti dicta ẽ· non vt appꝛeret inuiſibilis eiꝰ ſubſtan-
tia ·ſed vt corda hominũ exterioribꝫ viſis cõmota
ad occultã eternitatẽ cõuerteret̃ · Nõ aũt ſic aſſum
pta ẽ creatura in q̃ ſpũs ſãctus apparuit ĩ vnitatẽ·
ſcꝫ ꝑſone· ſicut aſſumpta ẽ hũana illa forma ex ṽgi
ne· Neq̃ em̃ colũbã beatificauit ſpũs · aut ſibi in ꝑ
ſone ſue vnitatem ineternum coniunxit· Proinde
quãq̃ illa columba ſpũs dicta ſit· vt oñderet̃ ꝑ co
lũbam ſpiritũ demonſtratũ· nõ tñ ita poſſumus di
cere ſpiritum ſanctum & deum & columbam· ſicut
dicimꝰ filiũ & deũ & hominẽ· nec ſicut dicimꝰ fili
um agnũ dei· nõ ſolũ iohãne baptiſta dicẽte· ſ; eti
am iohãne euãgeliſta vidente agnũ occiſũ in apo
calypſi illi quippe viſio ꝓphetica ñ ẽ exhibita ocu
lis corporeis ꝑ formas corporeas ſ; in ſpũ ꝑ ſpiri-
tales imagines corporũ· De illa vero colũba nul-
lus vnq̃ dubitauit· q̃n oculis viſa ſit· Nec ſic̃ dici
mus filiũ petrã· ſcriptũ ẽ em̃· Petra erat xp̃s· ita
poſſumꝰ dicere· ſpm̃ colũbã· Jlla em̃ petra iã erat
in creatura· & ꝑ actionis modũ nũcupata ẽ nomĩe
xp̃i quem ſignificabat· Nõ aũt ſic illa colũba· q̃ ad
hoc tantũmõ ſignificanda repente extitit· Magis
aũt ſimile hoc mihi videt̃ flãme illi q̃ in rubo appa
ruit moyſi· & illi quã populus ĩ heremo ſeq̃bat̃ ·
& fulguribꝫ ac tonitruis q̃ fiebãt dũ lex daretur in
mõte· Ad hoc em̃ rerũ illarũ corporalis extitit ſpẽs
vt aliq̃d ſignificaret· atq̃ ꝑteriret· ꝓpt̃ has g̃ cor-
porales formas miſſus dicitur ſpũs ſãctus· Jlle ve
ro ſpẽs corporales ad demõſtrãdũ q̃d opus fuit· ad
tempꝰ apparuerũt· & eẽ poſtea deſtiterũt· ¶ Hie-
ronimꝰ· Sedit aũt columba ſuper caput iheſu· ne
q̃s putaret vocem patris ad iohãnẽ factam· nõ ad
dñm· vñ ſeq̃t̃ · Et veniẽte ſuꝑ ſe · ¶ Et ecce vox
de celis dicens · Hic eſt filius meus dilectus· in

quo mihi cõplacui · Nõ em̄ vt ante p moyſen aut
ꝓphetas · nec p týpos aut figuras · ¶ Augꝰ ĩ ſmo ·
de epipha · Venturum ĩ carne pater filium docuit ·
ſed palam veniſſe monſtrauit dicens · Hic eſt filiꝰ
meus · ¶ Hýlarius · Vel vt ex hijs que cõſumma
bant̃ ĩ xp̄o cognoſceremꝰ poſt aque lauacrũ & de
celeſtibꝫ portis ſc̄tm in nos ſp̄m inuolare & cele-
ſtis nos glorie vnctõe pfundi · & paterne vocis ad
optione filios dei fieri · ¶ Hieronimꝰ · Myſterium
aũt trinitatis ĩ baptiſmate demõſtrat̃ · dn̄s baptiza
tur · ſpiritus deſcẽdit in habitu columbe · patris vox
filio teſtimonium perhibentis auditur · ¶ Augꝰ
in ſermo · de epipha · Nec mirũ ſi in domico lauacro
myſteriũ nõ defuit trinitatis · cũ noſtrũ lauacrum
trinitatis compleat ſacramẽtũ · voluit enĩ dominus
p̄mo circa ſe exhibere · qđ erat poſtea hũano gene
ri precepturus · ¶ Augꝰ de fide ad petrũ · Quãuis
autẽ pat̃ & filius & ſpũs ſanctꝰ ſint vna natura ·
firmiſſime tñ tene tres eſſe pſonas · patrẽq; ſolũ eẽ
qui dixit · Hic ẽ filius meꝰ dilectus · Et filiũ ſolũ
eſſe ſup quez illa vox patris inſonuit · Et ſpiritum
ſanctũ ſolũ eſſe qui in ſpecie colũbe ſuper xp̄m ba-
ptizatũ deſcẽdit · ¶ Augꝰ quarto de trini · Hec aũt
opera ſunt totius trinitatis · In ſua q̇ppe ſubſtãtia
pater & filius & ſpũs ſc̄tus vnũ ſunt · ſine vllis in
teruallis tẽpoꝝ vel locoꝝ · In meis aũt vocibꝫ ſepe
rati ſũt pat̃ · filius · & ſpũs ſc̄tus · nec ſimul dici po
terũt · & in litteris viſibilibꝫ ſua ſepatim locoꝝ ſpa
tia tenuerũt · q̇a ſimilitudine vtrũq; cognoſcit̃ inſe
pabilẽ ĩ ſe ipa trinitatẽ pviſibilis creature ſpeciez
ſepabilit̃ demõſtrari · Quod autẽ ſolius patris vox
ſit · oſtẽdit̃ ex hoc ꝙ dicit · hic ẽ filiꝰ meꝰ · ¶ Hy-
lariꝰ ĩ libro de trini · Nõ ſolum nomine cõteſtatus
eſt eũ eẽ filiũ · ſed ꝓprietate · Multi em̄ nos filij dei
ſumꝰ · ſ; ñ talis ẽ hic filiꝰ · Hic eĩ & ꝓpꝰus & verꝰ ẽ
filiꝰ origine nõ adoptõe · v̂itate · nõ nũcupatõne ·
natiuitate nõ creatõe · ¶ Augꝰ ſup iohãnẽ · Pat̃
aũt diligit filiũ · Sz quomodo pat̃ filiũ · nõ quomõ
dominus ſeruũ · quomodo vnicũ · non quomodo ad-
optatum · Et ideo ſubditur · In quo mihi cõplacui
¶ Remigi · Vel ſi ad hũanitatẽ xp̄i referat̃ · ſi le-
gatur · In quo mihi cõplacui · talis eſt ſenſus in q̊
mihi cõplacui · quia iſtũ ſolũ reꝑperi ſine peccato ·
Si v̂o legat̃ ĩ q̊ mihi cõplacuit · ſubaudit̃ placitũ
meũ cõſtituere · vt per eum agerẽ que agẽda ſunt ·
id eſt genus hũanum redimerem · ¶ Auguſtinꝰ
de cõſen · euãge · Hec aũt verba & alij duo Marcꝰ
& Lucas ſimilit̃ narrãt · Sed đ v̂bis vocis q̄ de ce
lo facta eſt · narrãt locutõnẽ ſalua tamen ſentẽtia ·
Quod em̄ mathꝰ ait dictũ · hic eſt filiꝰ meus dile-
ctus & alij duo dicunt · Tu es filius meus dilectꝰ
ad eandem ſententiam explicandã valet · Vox em̄
celeſtis vnũ horum dixit · Sz Euangeliſta oñde
re voluit ad id valere quod dictum eſt · Hic eſt fi-
lius meus · vt illis potius qui audiebant indicare-
tur · ꝙ ipe eſſet filius dei · atq; ita dictum referre vo
luit tu es filius meus · ac ſi illi diceretur · hic eſt fi-
lius meꝰ · Nõ em̄ xp̄o indicabatur · qđ ſciebat · ſed
audiebant qui aderant · propter quos vox facta eſt
Jam vero ꝙ alius dicit · In quo mihi complacui ·
alius in te cõplacuit mihi · Si queris quid horum
illa voce ſonuerit · quodlibet accipe · dum ĩtelligas
eos qui nõ eandẽ locutõnẽ retulerũt · eãdẽ retuliſſe
ſententiã · Quod em̄ deus in filio ſibi cõplacuit ad-
monet̃ aliq̄s · ex eo ꝙ dictũ ẽ · in te cõplacui · Quod
aũt in filio pater placuerit homĩbꝫ · admonet̃ ex eo
qđ dictũ ẽ · ĩ te cõplacuit mihi · Seu ĩtelligat̃ hoc
dictũ eſſe ab oĩbꝫ euãgeliſtis · tanq̄; diceret̃ · In te
cõplacitũ meũ ꝯſtitui · hoc ẽ implere qđ mihi placz

Tunc Jeſus ductꝰ eſt ¶ Ca · iiij ·
ĩ deſtũ a ſpũ · vt tẽptaret̃ a diabo
lo · & cũ ieiunaſſz · xl · diebꝫ · & xl ·
noctibꝫ poſtea eſurijt · ¶ Chriſ ·
ſup matheũ · poſtq̄ baptizatus ẽ
dn̄s a iohãne ĩ aq̄ ducit̃ a ſpũ ĩ de
ſtũ vt baptizaret̃ igne tẽptatõis · Vñ dr̄ · Tũc
Jeſus ductꝰ eſt ĩ deſertũ a ſpũ · Tunc ſcz quando
pat̃ clamauit de celo · Hic eſt filius meus dilectꝰ ·
¶ Chriſ · ĩ homelia · Quiſq; g̊ poſt baptiſmũ ma-
iores ſuſtines tẽptatões nõ turberis · etenim ꝓpter
hoc accepiſti arma · vt ñ vaces · ſ; vt p̄lieris · Ideo
aũt tẽptatõz a te deꝰ nõ ꝓhibet · p̄mũ q̇dẽ vt diſcas ·
qm̄ multo factꝰ es fortior · Deinde vt mag̃tudine
donoꝝ nõ extollaris · Tercĩo vt diabolꝰ expientia
cogõſcat ꝙ pfecte ab eo abſceſſiſti · Quãto vt p hoc
fortior reddaris · Quĩto vt crediti tibi theſauri ſig
nũ accipias · Neq; em̄ diabolꝰ ſupueniret tibi ad te
ptãdũ niſi te ĩ maiori honore effectũ vidẽt · ¶ Hy
la · In ſc̄tificatis eĩ maxime diaboli tẽptamẽta craſ
ſant̃ · q̇a victoria eĩ ẽ magis optata đ ſc̄tis · ¶ Gre
go · ĩ homelia · Dubitari aũt a q̇buſdã ſolz · a q̊ ſpũ
ſit ductꝰ ihs ĩ deſtũ · ꝓpt̃ hoc ꝙ ſubdit̃ · Aſſumpſit
eũ diabolus ĩ ſc̄taz ciuitatẽ · Sz vere & abſq; vlla
q̄ſtione ꝯueniẽt̃ accipit̃ · vt a ſpũ ſc̄to ductꝰ eẽ cre
dat̃ · vt illuc eũ ſuꝰ ſpũs ducerz · q̊ hũc ad tẽptãdũ
ſpũs malignꝰ ĩuenit · ¶ Augꝰ ĩ q̄rto de trinitate
Cur ſeip̄m q; tẽptãdũ p̄buit: vt ad ſupãdas tẽpta
tões mediator eẽt nõ ſolũ p adiutoriũ verũ etiã p
exemplum · ¶ Chriſoſtomꝰ ſuper matheum · Eſt
autem ductus a ſpiritu ſancto · nõ quaſi minor ma
ioris precepto · nõ enim ſolum ductus dicitur qui
alicuius poteſtate ducit̃ · ſed etiã ille qui alicuius
rationabili exhortatione placat̃ · ſicut ſcriptum eſt
de Andrea ꝙ inuenit Simonem fratrem ſuum &
adduxit eum ad Jeſum · ¶ Hieronimus ſuper ma
theum · Ducitur aũt nõ inuitus aut captus · ſed
voluntate pugnandi · ¶ Chriſoſtomus ſuper ma-
theum · Ad homines enim diabolus vadit · vt tem
ptet eos · quoniã aũt aduerſus xp̄m diabolꝰ ire ñ
poterat · ideo ꝯtra diabolũ xp̄s ꝓceſſit · vnde dicit̃ ·
Vt temptaretur a diabolo · ¶ Gregorius ĩ home-
lia · Sed ſciendũ nobis eſt quia tribꝫ modis tẽpta-
tione agitur · ſuggeſtiõe delectatõne & cõſenſu · &
nos cũ tẽptamur plerunq; in delectatõne aut in cõ

ſenſu labimur · q̇a de carnis pc̄to ꝓpagati ī nobꝫ ip-
ſis etiā gerim⁹ vn̄ certamīa toleram⁹ · Deus vero
qui ī vtero v̂ginis incarnatus in mūdo ſine pecca-
to venerat · nihil cōtradictōnis in ſe metipō tolera-
bat · Tēptari g̊ · p ſuggeſtionē potuit · ſ eius mētē
peccati delectatio non momordit · atq̧ ideo omnis
diabolica illa tēptatō foris n̄ intus fuit · ¶ Chriſ ·
in homelia · Tūc aī maxime inſtat diabolus ad tē-
ptandū · cū viderit ſolitarios · vnde etiā ĭ pn̄cipio
mulierē tēptauit ſine viro eā inueniēs · vnde & ſic
p hoc etiā diabolo dat̄ occaſio temptandi ꝙ ducit̄
in deſertum · ¶ Gloſa · Hoc deſertum eſt inter hie-
ruſalē & hiericho vbi morabātur latrones q̇ locus
vocat̄ dorohin id eſt ſanguinis · ꝓpt̄ effuſionē ſang
uinis quam ibi latrones faciebāt · vnde & homo cū
deſcēdiſſet a hieruſalē in hiericho · incidiſſe dicitur ī
latrones gerēs figurā ade qui a demonibꝫ victus ē ·
Cōueniēs ergo fuit vt ibi xp̄us diabolū ſuparet ·
vbi diabolus hominē ſub figura ſuperaſſe dictū ē ·
¶ Chriſ · ſuper matheum · Non ſolum autem xp̄s
ductus eſt in deſertum a ſpiritu · ſed & omnes fi-
lij dei habentes ſpiritum ſanctum · Non enim ſunt
contenti ſedere ocioſi ſ ſpūs ſāctus vrget eos ali-
quid magnū apprehēdere opus q̇d eſt ī deſerto q̄n
tum ad diabolū · q̇a nō eſt ibi iniuſticia qua diabo-
lus delectat̄ · omē etiā bonū eſt extra carnē & mū-
dū · q̇a nō eſt ſcd̄m volūtatē carnis & mūdi · Ad ta
le ergo deſertū omēs filij dei exeūt · vt tēptent̄ · vt-
puta ſi nō ꝓpoſuiſti ducē vxorē · duxit te ſpūs ſct̄s
in deſertum id eſt extra fines carnis & mundi · vt
tēpteris a cōcupiſcētia carnis · Quomodo em̄ tēpta
tur libidine qui tota die eſt cū vxore ? Scire autē
debem⁹ · ꝙ filij dei non tēptantur a diabolo · niſi in
deſertū exierint · filij autē diaboli ī carne & mūdo
cōſtituti cōfringunt̄ · & parēt · ſicut bon⁹ homo ſi
vxorē habuerit · nō fornicatur · ſed ſufficit ei vxor
ſua · Malus aī etiā habens vxorē fornicat̄ · & non ē
vxore cōtentus · & ſic ī omībꝫ inuenies · Filij ergo
diaboli non exeunt ad diabolum · vt temptentur ·
Quid em̄ opus hī ad certamē exire qui nō deſyde-
rat vincere ? Qui aī glorioſiores ſunt filij dei extra
fines carnis exeūt cōtra illum · q̇a victorie gloriā
ꝯcupiſcūt · Propterea & in hoc loco xp̄us exijt ad
diabolum · vt temptaretur ab eo · ¶ Chriſoſtom⁹ ī
homelia · Vt autem diſcas ꝙ magnum bonum eſt
ieiuniū · & q̄liter ſcutū ē aduerſus diabolū · Et q̄m
poſt baptiſmū nō laſciuie ſed ieiunio ītēdere optz ·
ipſe ieiunauit · non eo indigens · ſed nos inſtruēs ·
¶ Chriſoſtom⁹ ſup matheū · Et vt quadrageſimi
noſtri ieiunij poneret menſurā · xl · diebꝫ & · xl · no
ctibꝫ ieiunauit · Vnde ſequit̄ · Et cum ieiunaſſet ·
xl · diebꝫ & · xl · noctibꝫ · ¶ Chriſoſtom⁹ in home
lia · Non autē vltra proceſſit ieiunando ꝙ moyſes
& helias · ne ĭcredibilis videret̄ carnis aſſumptio ·
¶ Gregorius ī homelia · Ipſe aūt autor omniū in
xl · diebꝫ nullū omīno cibū ſumpſit · Nos quoq̧ quā
tū poſſum⁹ quadrageſime tempore carnē noſtram

p abſtinentiā affligam⁹ · Quadragenari⁹ aūt nu
merus cuſtodit̄ · q̇a virt⁹ decalogi p libros q̄tuor
ſcti euangelij impletur · Denarius etenim quater
ductus ī quadragenariū ſurgit · Vel q̇a ī hoc mor
tali corpore ex quatuor elementis ſubſiſtimus · per
cuius voluntatem preceptis dominicis contrahi-
mus que per decalogum ſunt accepta · Qui g̊ p
carnis deſyderia decalogi mandata cōtempſimus ·
dignū eſt vt eandē carnē quat̄ decies affligamus ·
Vel ſicut ī lege offerre debem⁹ decimas rerꝝ · ita ei
offerre cōtendim⁹ decimas dierꝝ · A p̄ma em̄ dn̄ica
q̄dragesime vſq̧ ad paſchalis ſolēnitatis gaudia
ſex ebdomade veniunt q̄rū dies · xl · & duo ſunt · ex
q̇bꝫ ſex dies dn̄ici ab abſtinētia ſubtrahūt̄ · Rema
nēt g̊ · xxxvj · Dū v̂o p · ccc · & · lxv · dies ān⁹ duci
tur · Nos aī p · xxxvj · dies affligimur · q̄ſi ān̄i nr̄i
decimas d̊o dam⁹ · ¶ Aug⁹ ī libro · lxxxiij · q̇ſtio ·
Vel alit̄ · Oīs ſapie diſciplīa ē creatorē creaturāq̧
cognoſcere · Creator ē trinitas pr̄ & filius & ſpūs
ſāctus · Creatura vero partim ē inuiſibilis ſic aīa
cui ternarius numerus tribuit̄ · Diligere em̄ deū
tripliciī iubemur · ex toto corde · ex tota aīa · & ex
tota mēte · Partim viſibilis ſicut corpus cui q̄ter
narius debet̄ · ꝓpter calidū & frigidū humidum &
ſiccū denarius g̊ numer⁹ q̇ totā inſinuat diſcipli-
nā quat̄ duct⁹ id ē numero q̇ corpori debet̄ multi
plicat⁹ · q̇a p corp⁹ adminiſtratio geritur · quadra
geſimū numerū cōficit · Cuius ꝑtes eq̄les ad quin
quagena ꝑueniūt · vnum em̄ & duo & q̄tuor & q̇n
q̧ & octo & decem & · xx · que ſunt partes quadra
genarij ſimul iuncta efficiūt · l · Et ideo temp⁹ q̊
ingemiſcim⁹ · & dolem⁹ · q̄dragenario numero cele
brat̄ · Status aūt beatitudīs in quo erit gaudiū ·
q̇nq̄geſime celebratōe prefigurat̄ id ē paſcha vſq̧
ad pēthecoſten · ¶ Aug⁹ · ī ſermo · de q̄drage · Nō
aūt quia xp̄us poſt acceptum baptiſmū continuo
ieiunauit · regulā obſeruationis dediſſe · credēdū ē
vt poſt xp̄i baptiſmū cōtinuo ieiunare neceſſe ſit ·
Sed q̄n acriori certamine cū tēptatore cōfligit̄ · ie
iunandum eſt · vt corpus impleat de caſtigatione
miliciam & animus impetret de humiliatōe victo
riam · ¶ Chriſoſtom⁹ ſup matheū · Sciebat aūt
dn̄s cogitationē diaboli quia volebat eū tēptare ·
audierat em̄ q̇a xp̄s natus eſt ī hoc mūdo angelis
predicātibꝫ · paſtoribꝫ referentibꝫ · magis q̄rētibꝫ
& iohanne oſ̄dente · Vnde dn̄s ꝓceſſit cōtra eum ·
nō q̄ſi deus · ſed quaſi hō · magis autem q̄ſi de⁹ &
homo · Nam per · xl · dies non eſurire nō erat homi-
nis · aliquādo aūt eſurire non erat dei · vn̄ eſuriuit ·
ne manifeſte intelligat̄ deus & ſic diaboli ſpem tē
ptādi extingueret · ſuam autē victoriā impediret ·
Vn̄ ſeq̄t̄ · Poſtea eſurijt · ¶ Hylarius · Nā poſt ·
xl · dies nō in · xl · diebꝫ eſurijt · Igitur cū dn̄s eſu-
rijt non inedie ſubrepſit operatio · ſ nature ſue ho-
minē dereliquit · Nō em̄ erat a deo diabolus ſ a car
ne vincēdus · qua rerum rōne indicat poſt · xl · die-
rum cōſummationem quibꝫ poſt paſſionē ī ſeculo

erat commoraturus. eſuritionem ſe humane ſalu-
tis habiturum. quo i tempore expectatum deo pa
tri munus hominē quē aſſumpſerat. reptauit.
¶ Et accedēs tēptator dixit ei. Si fili⁹ dei es. dic
vt lapides iſti panes fiāt. Qui rn̄dēs dixit. Scri-
ptū eſt nō i ſolo pane viuit homo. ſ; i omī vbo qd
pcedit de ore dei. ¶ Chriſoſtomus ſup matheum
Quia diabolus vidēs per. xl. dies xpm ieiunantē
deſperauerat. poſtq̄ eſurientem ſenſit. iterum cepit
ſperare. Vn̄ ſequit̄. Et accedēs tēptator. Si ḡ ie
iunaueris & tēpteris. ne dicas qa pdidi fructum
ieiunij mei. Nam etſi non tibi profuit ieiuniū tuū.
vt nō tēpteris. tn̄ pficiet. vt a tēptatoribꝫ non vin
caris. ¶ Grego. in homelia. Sed ſi ipm ordinē tē
ptationis aſpicimus. penſamus quanta magnitu-
dine nos a tēptatione liberamur. Antiqu⁹ eni hō-
ſtis pmū hominē ex gula tēptauit. cum cibū ligni
vetitū ad comedēdū ſuaſit. Ex vana gloria cū dice
ret. eritis ſicͭ dij. ex auaricia cū dicēt. ſciētes bonū
& malū. Auaricia. n. nō ſolū pecunie ē ſ; etiā alti-
tudinis. cū ſup modū ſublimitas ambit̄. Quibꝫ aūt
modis pmū hominē ſtrauit. hiſtē modis ſcd̄o ho-
mi tēptato ſuccubuit. Per gulā tēptat. cū dicit.
Dic vt lapides iſti panes fiāt. Per vanā gl̄iā cū
dicit. Si fili⁹ dei es. mitte te deorſū p ſublimitatis
auariciā cū regna mūdi oñdit dicēs. Hec oīa tibi
dabo. ¶ Aug⁹ ſup lucā. Inde aūt cepit. vn̄ iā vice
rat. ſcꝫ gula vn̄ dixit ei. Si fili⁹ dei es. dic vt lapi
des iſti panes fiāt. Quid aūt ſibi vult talis ſmonis
exorſus. niſi qa cognouerat dei filiū eē vetuꝝ. ſ; ve
niſſe p īfirmitatē corporis nō putabat. aliud ex plo-
rātis aliud tēptātis eē. & deo ſe pfitet̄ credē. & hoī
conatur illudere. ¶ Hyla. Eam ergo in temptādo
cōditionē operis pponſuit. p quam in deo ex mutati
one lapidū i panes virtutem poteſtatis agnoſce-
ret. & i homine oblectamēto cibi patiētiam eſuriē-
tis illuderet. ¶ Hieronim⁹. Sed ex duobꝫ contra
rijs teneris o diabole. Si ad imperiū eius poſſunt
lapides panes fieri. Ergo fruſtra tēptas eū. q tāte
potētie ē. Si aūt nō poteſt facē. fruſtra dei filiū ſu
ſpicaris. ¶ Chriſ. ſup matheū. Sicut aūt diabo
lus omnes homines excecabat. ſic modo inuiſibili
ter a xpo excecatus. Poſt. xl. eni dies eſurientē
ſenſit. & p. xl. dies nō eſurietem. nō intellexit. cū
ſuſpicatus eſt eum nō eē filium dei. non cogitauit
quoniā fortis athleta ad ea q̄ infirma ſunt. deſcen
dere poteſt. Infirm⁹ aūt ad ea q̄ fortia ſūt. aſcēde-
re nō poteſt. Magis ḡ ex eo q̄ p tot dies nō eſurijt
intelligē debuit. qa deus ē. q̄ ex eo q̄ poſt tot dies
eſurijt. qa homo eſt. Sꝫ dicit. Moyſes & helyas
xl. dies ieiunauerūt. & hoīes erāt. ſ; illi ieiunātes
eſuriebāt. & ſuſtinebāt. Iſte. xl. diebꝫ nō eſurijt.
ſ; poſtea. Eſurire eni & n̄ māducare patiētie ē hūa
ne. nō eſurire autem diuine nature ¶ Hieronim⁹
Propoſitū aūt xpi erat humilitate vincere. Vnde
aduerſariū vicit teſtimonijs legis n̄ poteſtate vtu
tis. vt hoc ipō & hominē plus honoraret. & aduer

ſariū plus puniret. cū hoſtis generis hūani nō q̄ſi
a deo. ſed q̄ſi ab homine vinceret̄. Vn̄ ſeqt̄. Qui
rn̄dēs. dixit ei. Scriptū ē. nō i ſolo pane viuit hō.
ſed i omī vbo qd pcedit de ore dei. ¶ Gregorius i
homelia. Sic ergo tēptatus a diabolo domin⁹. ſa-
cri eloquij precepta reſpondit. & qui temptatoreꝫ
ſuū mergere ī abyſſum poterat. vtutē ſue potētie n̄
oſtendit. qten⁹ nobꝫ pberet exemplū. vt quotiēs a
prauis hominibꝫ aliquid patimur. ad doctrinā ex-
citemur potius q̄ ad vindictā. ¶ Chriſoſto. ſup
matheum. Nō autem dixit. nō i ſolo pane viuo.
ne videatur de ſe dictum eſſe. ſed medie. non i ſolo
pane viuit homo. vt poſſet diabol⁹ dicē. Si filius
dei es. abſcondit ſe vt nō oſtendat̄. qd poteſt. ſi
homo eſt. aſtute excuſat ſe. ne oſtēdatur nō poſſe.
¶ Raban⁹ teſtimoniū aūt hoc de deuteronomio ſū
ptū eſt. Ergo ſiqs nō veſcit̄ vbo dei. iſte nō viuit
quia ſicut corpus humanum nō viuit ſine terreno
cibo. ita & anima viuere nō poteſt ſine dei verbo.
Procedere aūt verbū de ore dei dicitur. cū voluntatē
ſuā p ſcripturaꝝ teſtimonia reuelat. Textus
¶ Tūc aſſumpſit eū diabol⁹ i ſctam ciuitatem. &
ſtatuit eū ſup pinnaculū templi. & dixit ei. Si fi
lius dei es. mitte te deorſū. ſcriptū ē eni. qa āgelis
ſuis mādauit de te & i manibꝫ tollēt te. ne forte of
fendas ad lapidē pedē tuū. Ait illi Jeſus. rurſū ſcri
ptū eſt. Nō temptabis dominū deū tuū. ¶ Chriſ.
ſup matheū. Cū ex pmiſſo xpi reſpōſo nihil certū
diſcere diabolus potuiſſet. Vtrū Xpus deus eſſet
an homo. aſſumpſit eum ad aliam temptationem
dicēs. apud ſe. Iſte q̄ fame n̄ vincit̄. & ſi fili⁹ dei
nō ē. tn̄ ſāctus ē. valēt eni homīes ſācti fame n̄ vin
ci. ſ; poſtq̄ omnem neceſſitatē carnis vicerunt. p
vanā gloriā cadūt. Ideo cepit eū tēptare in gloria
vana. Propt̄ quod ſeqtur. Tūc aſſumſit eū diabo
lus in ſanctam ciuitatem. ¶ Hieronimus. Aſſum
ptio iſta nō ex imbecillitate dn̄i venit. ſ; de inimi-
ci ſupbia q̄ voluntatem ſaluatoris neceſſitatem pu
tat. ¶ Raban⁹. Sancta aūtē ciuitas hieruſalem
dicebat̄. ī q̄ templū dei erat. & ſācta ſāctoꝝ & cul
tus vnius dei ſecūdum legē moyſi. ¶ Remigius
in quo oſtenditur qa diabolus fidelibꝫ xpi etiam ī
ſāctis locis inſidiat̄. ¶ Gregorius i homelia. Sꝫ
ecce dū dicitur de⁹ homo i ſāctam ciuitatem a dia
bolo aſſumpt⁹. humane aures audire expaueſcūt.
In quoꝝ tn̄ omnium diabolus caput ē. Quidē aūt
mirum ſi ſe ab illo pmiſit in montem duci. q ſe per
miſit a mēbris illius crucifigi. ¶ Gloſa. Diabo-
lus eni ſemp ad alta ducit eleuando p iactantiam.
vt pcipitare poſſit. Et ideo ſeqtur. Et ſtatuit eum
ſup pinnaculum templi. ¶ Remigius. Pinnacu
lū ſedes erat doctoꝝ. Templū eni nō habebat cul-
mē erectū ſicut nr̄e dom⁹ habēt. ſ; & planum erat
deſup more paleſtinorum. & i ipſo tēplo tria tabu
lata erāt. Et ſciēdū qa i pauimēto pinnaculū erat.
& i vnoquoq; tabulato pinnaculum erat. Sine ḡ
ſtatuerit eū in illo pinnaculo qd erat in pauimēto.

ſiue ĩ illis que erãt ĩ pmo ſcdo vel tercõ tabulato.
intelligendũ eſt ꝙ in illo ſtatuiſſet eũ · vnde aliqd
precipitiũ eẽ potuit · ¶ Glo · Nota vero hec oĩa
corporeis ſenſibꝫ eẽ cõpleta · qa eñ verba adinuicẽ
cõferunt ĩ ſpecie hominis diabolũ appariuiſſe veri-
ſimile eſt · ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum · Sed
forte dicit quõ in corpore cõſtitutũ videntibꝫ omi-
bus ſtatuit ſupra templum? ſed forſitan diabolus
ſic eũ aſſumebat · vt ab omĩbꝫ videretur. Ipſe aũt
neſciẽte diabolo ĩuiſibilit̃ ſic agebat · vt a nemine
videret̃ · ¶ Gloſa · Ideo aũt duxit eũ ſup̃ pinna-
culũ cũ vellet eum de vana gloria temptare. quia
in cathedra doctorũ multos decepat inani gloria.
Et ideo putauit iſtũ poſitũ ĩ ſede magiſterij iam
gloria extolli poſſe · vñ ſequit̃ · Et dixit · Si filiꝰ
dei es · mitte te deorſum · ¶ Hieronimꝰ · In omĩbꝫ
eñ tẽptatõibꝫ hoc agit diabolꝰ · vt intelligat · ſi fi
lius dei ſit · Dicit at̃ · Mitte te · qa vox diaboli qua
ſemp̃ homĩes cadere deorſum deſyderat · pſuadere
pt̃ · p̃cipitare non pt̃ · ¶ Chriſ · ſup matheũ · Per
hãc autẽ ꝑpoſitõnem quõ poterat cognoſcere ſi eſt
filius dei an nõ? Volare eñ p aerem nõ eſt ꝑprie
opus dei qa nulli vtile eſt · Si g̃ aliqs volauerit
ꝓuocatus ꝑpter oſtenſtatõnem ſolam hoc facit · &
ẽ potius ex diabolo q̃ ex deo · ſi g̃ homĩ ſapiẽti ſuf
ficit eẽ qd eſt · & nõ eẽ neceſſariũ ei apparere qd nõ
eſt · quantomagis filius dei oſtendere ſe neceſſari-
um nõ habet · de quo nemo poteſt tantũ cognoſcẽ
quãtũ eſt apud ſe? ¶ Ambroſius ſup lucã · Sed
quia ſathanas trãſfigurat ſe ſicut angelum lucis ·
& de ſcripturis ipĩs diuinis laqueũ fidelibꝫ parat ·
vtit̃ teſtimonijs ſcripturarũ nõ vt doceat · ſꝫ vt fal
lat · Vñ ſubdit · Scriptũ ẽ eñ qa angelis ſuis mã-
dauit de te · ¶ Hieronimꝰ · Nec ĩ · xc · pſalmo legi
mus · verꝫ ibi nõ de xp̃o · ſed de viro ſancto ꝑphe-
tia eſt · Male ergo diabolus interpretat̃ ſcripturas
¶ Chriſoſtomus ſuper matheũ · Vere eñ filius
dei angelorꝫ manibꝫ nõ portat̃ · ſed ipſe magis an
gelos portat · Et ſi portatur manibꝫ angelorum ñ
vt offendat ad lapidem pedem ſuũ quaſi infirmꝰ ·
ſed ꝑpter honorem quaſi dñs · O diabole quoniam
filius dei manibꝫ portatur legiſti · & quia ſup aſpi
dem & baſiliſcum calcat · non legiſti · Sed illud
quidem exemplum profert quaſi ſuperbus · hoc au
tem tacet · q̃ſi aſtutus · ¶ Chriſoſtomꝰ ĩ homelia
Intuere etiã qa teſtimonia a dño allata ſũt ↄuenie
ter · a diabulo aũt indecenter · nõ eñ quod ſcriptũ
eſt · Angelis ſuis · ſuadet proijcere ſe ipſum & pre
cipitare · ¶ Gloſa · Eſt g̃ ſic exponendum · Ait eñ
ſcriptura de q̃libet bono homĩe ꝙ angelis ſuis id ẽ
adminiſtratoribꝫ ſpiritibꝫ precepit de ipſo ꝙ ĩ ma-
nibꝫ ſuis id ẽ in auxilijs ſuis tollẽt eũ · & cuſtodi-
ent · ne offendat pedẽ id ẽ affectũ mẽtis ad lapidem
id ẽ ad veterẽ legẽ ſcriptã ĩ lapideis tabulis · Vel
p lapidẽ poteſt intelligi oĩs pcti occaſio & ruine ·
¶ Rabanꝰ · Notãdũ ẽ aũt ꝙ ſaluator nr̃ licet per
miſiſſet ſe a diabolo ſup̃ pinnaculũ tẽpli poni · tamẽ

renuit ad imperiũ eiꝰ deſcẽdere nobis exẽplum do
nans · vt quiſquis imperauerit viã veritatis artã
nos aſcẽdere obtẽperemꝰ · Si aũt vult nos de alti-
tudine veritatis & v̈tutũ ad ima erroris & vitiorꝫ
p̃cipitare · ñ illũ audiamꝰ · ¶ Hieronimꝰ · Falſas
at̃ de ſcripturis diaboli ſagittas · veris ſcripturarꝫ
frãgit clypeis · vñ ſequit̃ · Ait illi rurſum ihũs ·
ſcriptũ eſt · Nõ temptabis dominum deum tuum ·
¶ Hylarius · Diaboli eñ conatus contundẽs & de
um ſe proteſtat̃ & dominum · ¶ Chriſ · Non aũt
dixit · Non temptabis me dominum deum tuum
ſed ita · non temptabis dominũ deum tuum · Quod
poterat dicere omnis homo dei tẽptatꝰ a diabolo ·
Quoniã & q̃ hominẽ dei temptat · deum temptat ·
¶ Rabanꝰ · Vel aliter ſuggerebat̃ ei q̃ſi homĩ ·
vt aliq̃ ſigno exploraret quãtum apud deũ poſſet ·
¶ Auguſtinus cõtra fauſtũ · Pertinet aũt ad ſa-
nam doctrinã quando habet homo quid faciat · nõ
temptare dominum deũ ſuum · ¶ Hieronimꝰ · Et
notandũ ꝙ neceſſaria teſtimonia de deuteronomio
tm̃ ꝓtulit · vt ſecũde legis ſacmẽta mõſtraret · Textꝰ
Iterũ aſſumpſit eũ diabolꝰ ĩ mõtẽ excelſũ valde ·
& oñdit ei oĩa regna mũdi · & gloriã eorꝫ · & dixit
illi · Hec omnia tibi dabo ſi cadens adoraueris me ·
Tũc dicit ei iheſus · Vade ſathana · ſcriptũ ẽ eñ ·
Dominũ deum tuum adorabis & illi ſoli ſeruies ·
Tũc reliquit eum diabolus & ecce angeli acceſſe
rũt & miniſtrabãt ei · ¶ Chriſ ſup matheũ · Dia
bolus ex ſecũdo reſpõſo incertꝰ trãſit ad terciã tẽ-
ptatõnẽ · qa eñ xp̃us retia ventris diſruperat · re-
tia vane glorie tranſiuerat · ponit ei retia auaricie ·
ꝑpter qd dicit̃ · Iterũ aſſumſit eũ diabolus ĩ mõtẽ
excelſum valde · Quem ſcꝫ diabolus circuiens om
nem terra excelſiorem ceteris cognoſcebat · Quãto
eñ excelſior fuerit mons tãto ex eo ſpatioſior t̃ra
videt̃ · vñ ſequit̃ · Et oſtendit ei oĩa regna mũdi
& gloriã eorꝫ · Oſtẽdit aũt ita nõ vt ipſa regna vl̃
ciuitates eorꝫ vel populos vel argẽtũ vel aurũ vi-
deret · Sed partes terre · in quibus vnumquodqꝫ
regnũ vel ciuitas poſita erat · vtputa ſi aſcẽdẽs ſu-
per excelſũ locũ digito extẽſo dicã tibi · Ecce ibi ẽ
roma aut alexãdria · nõ ſic oñdo tibi vt ipſas vide
as ciuitates · ſꝫ partes terre in q̃bꝫ poſite ſũt · Sic
& diabolꝰ poterat xp̃o ſingula loca demõſtrare di
gito · & vniuſcuiuſqꝫ regni honores & ſtatũ v̈bis
exponere · Nã oñſum dicit̃ etiã qd exponit̃ ad ĩtel
ligendum · ¶ Origenes ſup lucã · Vel alit̃ · non ẽ
arbitrãdum ꝙ regna ei mundi oñdẽs · Perſarum
verbi grã regnum iudeorumqꝫ oñderit · ſꝫ oñdit ei
regnũ ſuum quomõ regnaret in mũdo id ẽ quomõ
alij regnẽt̃ a fornicatione · alij ab auaricia · ¶ Re
migius · Gloriam eorũ appellat aurũ · argẽtũ & la
pides p̃cioſos & tẽporalia bona · ¶ Rabanꝰ · Oñ-
dit autem hec diabolus domino · non ꝙ ipſe viſum
eius amplificare potuit · aut aliqd ignotũ demon-
ſtrare · ſꝫ vanitatem põpe mũdane quã ipſe dilige-
bat · q̃ſi ſpecioſam ac deſyderabilem v̈bis oñdens in

amorē xp̄o ſuggerēs venire volebat. ¶ Glo. Qui
nō cōcupiſcētie oculo intuet̄ ſicut nos. ſed ſicut me
dici vident morbos ſine leſione. ¶ Hieronimus.
Sequitur. Et dixit illi. Hec oīa tibi dabo. Arro-
gās & ſupbꝰ de iactātia loqtur. Nō em̄ poteſt oīa
regna dare. cū ſciamus pleroſqꝫ ſctōs viros a deo
reges factos. ¶ Chriſoſtomus ſup matheū. Sed
ea que p iniquitatē fiunt ī mundo. vtputa p furtū
aut per periuria acquiſitas diuitias diabolus dat.
Nō g̊ diabolꝰ qbꝰ vult diuitias dare poteſt. ſ; hijs
qui volūt ab illo recipe. ¶ Remigiꝰ. Mirāda etiā
eſt diaboli dementia. illi promittebat dare regna
terrena. qui ſuis fidelibꝰ dat regna celeſtia. & glo
riā mūdi ei qui eſt celeſtis glorie dn̄s. ¶ Ambro.
Habet aūt Ambitō domeſticum periculum. vt em̄
dominet̄ alijs. pus fuit. curuat̄ obſeqo. vt honore
dominet̄. & dū vult eſſe ſublimior. fit remiſſior. vn̄
apte ſubditur. ſi cadēs adoraueris me. ¶ Glo. Ecce
antiqua diaboli ſupbia. Sicut em̄ ī pncipio voluit
ſe ſimilē deo facere. ita nunc volebat diuinum ſibi
vſurpare cultum dicēs. ſi cadens adoraueris me.
Ergo q adoraturus ē diabolū. ante corruit. Seqt̄
Tūc dicit ei ieſus. Vade ſathana. ¶ Chriſ. ſuper
matheū. In quo finem temptandi diabolo ponit.
ne pgrediat̄ vlterius tēptās. ¶ Hieronimꝰ. Non
aūt vt pleriqꝫ putant cadē ſathanas & petrus con
demnantur ſententia. Petro enim dicitur. Vade
retro me Sathana id eſt ſeqre me q contrarius es
mee volūtati. hic aūt dicit̄. Vade ſathana. & n̄ ei
dicit̄ retro. vt ſubaudiatur. vade ī ignē eternū qui
patꝰ eſt tibi. & angelis tuis. Remigi. Vel ſcd̄m
alia exempla. vade retro id eſt reminiſcē. recorda-
re in quanta gloria conditus fuiſti & in quantam
miſeriā cecidiſti. ¶ Chriſoſtomus ſuper matheū
Videndū aūt qa xp̄us cū paſſus fuiſſet tēptatōis.
iniuriam dicente ſibi diabolo. Si filius dei es. mit
te te deorſum. nō eſt turbatus. neqꝫ diabolū incre-
pauit. Nunc aūt qn̄ diabolus vſurpauit ſibi dei ho
norē exaſperatus eſt. & repulit eū dicens. Vade
Sathana. vt nos illiꝰ diſcamꝰ exēplo. nr̄as qdē
iniurias magnanimit̄ ſuſtinē. dei aūt iniurias nec
vſqꝫ ad auditum ſufferre. quoniam in proprijs in-
iurijs eē quempiā patientē. laudabile ē. Iniurias
aūt dei diſſimulare. nimis ē impium. ¶ Hieroni.
Dicens aūt diabolus ſaluatori. Si cadens adora-
ueris me. Ecōtrario audit. ꝙ ipſe magis adorare
eū debeat qſi dominū. & deum ſuū. ¶ Augꝰ cōtra
ſerm. Arrianorum. Vnde ſequit̄. Scriptum eſt
em̄. Dominum deum tuum adorabis. & illi ſoli ſer
uies. Vnus dn̄s deus noſter ē ipſa trinitas cui ſo
li ſeruitutem pietatis iure debemus. ¶ Auguſti.
decimo de ciuitate dei. Noīe aūt ſeruitutis cultꝰ deo
debitus intelligit̄. latriā quippe nr̄i vbicūqꝫ ſācta-
rum ſcripturarū poſitum ē interpretati ſunt ſerui-
tutē. Sed ea ſeruitꝰ q debet̄ homībꝰ. ſcd̄m quā p̄
cepit apoſtolus. ſuos dominis ſuis ſubditos eē de-
bere. grece nuncupari ſolet dulia. Latria vero aut

ſemp aūt tā frequēt̄ vt pene ſemp ea ſeruitꝰ dr̄.
q̄ ptinet ad colendū deum. ¶ Chriſoſtomꝰ ſuper
matheum. Diabolus autem ſicut rationabilit̄ ītel
ligi poteſt. nō qſi obediēs pcepto receſſit. ſed diui
nitas xp̄i & ſpūs ſāctus q erat in eo. excuſſit inde
diabolum. vnde ſequitur. Tunc reliquit eum dia
bolus. Quod ad noſtrā pficit cōſolationē. quia non
tā diu homīes dei diabolus temptat. qdiu vult.
Sed qdiu xp̄us pmittit. Et ſi em̄ permittit eum
pauliſper tēptare. tn̄ repellit propt̄ infirmam na
turā. ¶ Augꝰ. ix. de ciuitate dei. Poſt tēptatio-
nē vero ſancti angeli ſpiritibꝰ immūdis metuendi
qūo miniſtrabāt. & p hoc magis magiſqꝫ īnteteſce
dat demonibꝰ quātꝰ eſſet. vnde ſeqt̄. Et ecce an-
geli acceſſerunt. & miniſtrabant ei. ¶ Chriſoſto.
ſup matheū. Nō aūt dixit deſcēdētes angeli vt oſn̄
dat qa ſemp ad miniſteriū eius erant in terris. ſed
tunc precipiente domino receſſerunt ab eo. vt locꝰ
diabolo aduerſus xp̄m daret̄. ne forte vidēs ange
los circa eū nō appropinqret ad eū. In qbꝰ aūt re
bꝰ illi miniſtrabant ſcire nō poſſumꝰ. vtrū ad ſana
tiones infirmitatū. an ad correctiones aīarū. an ad
effugatōnē demonum. q oīa per angelos facit. vn̄
eis facientibus ipſe facere videtur. Tamen mani
feſtum ē. ꝙ nō pter neceſſitatē impotētie eiꝰ ei mi
niſtrabāt. ſed pter honorē poteſtatis ipſius. non
em̄ dicit̄ ꝙ adiuuēt eū. ſ; ꝙ miniſtrēt. ¶ Grego.
in homelia. Ex his aūt vnius pſone vtraqꝫ natu-
ra oſn̄dit̄. qa & hō eſt. quē diabolus tēptat. & idē
ipe deꝰ eſt cui ab angelis miniſtratur. ¶ Chriſ.
ſup matheū. Nunc breuit̄ pſtringamꝰ qd ſignifi
cēt xp̄i tēptatōes. Ieiuniū ē abſtinētia rei male.
Eſuries eſt deſyderium eiꝰ. vſus eius eſt panis.
Qui g̊ peccatū ſibi cōuertit ad vſū. lapidē cōuertit
in panē. Reſpōdeat g̊ diabolo perſuadenti. quia nō
in ſolo vſu illius rei viuit homo. ſed in obſeruan-
tia mādatorū dei. Quādo vero qs inflatꝰ fuerit qſi
ſāctꝰ. ductus ē qſi ſup tēplū. & qn̄ eſtimauerit ſe
conſiſtere in ſanctimonij ſummitate. poſitus eſt ſu
pra pinnā tēpli. Et hec temptatio ſeqtur primā.
qa victoria tēptationis gloriationē operatur. & fit
cauſa iactātie. Sed vide ꝙ xp̄us ieiuniū vltro ſu
ſceperit. Sup tēplū autem diabolus eum duxit.
vt tu ad abſtinētiā laudabilē ſpōte pcedas. Extol
li aūt ad faſtigiū ſāctitatis nō acqeſcas. fuge exal
tatōnē cordis. & nō patieris ruinā. Aſcēſio aūt mō
tis ē pceſſio ad altitudinē diuitiarū & glorie huiꝰ
mūdi. q de ſuperbia cordis deſcendit. Cum g̊ volu-
eris diues fieri. qd eſt aſcendere in mōtem. incipis
cogitare de diuitijs & honoribꝰ acqrēdis. & tūc pn
ceps mūdi gloriā regni ſui tibi oſtēdit. Tercio lo
co puidet tibi cauſas. vt ſi volueris illa conſeq. ſer
uias ei negligēs iuſticiā dei. ¶ Hylarius. Victo
aūt a nobis calcatoqꝫ diaboli capite angelorum miſte
ria & vtutū in nos celeſtiū officia nō defutura oſn̄-
dit̄. ¶ Augꝰ. de concor. euange. Lucas has tem
ptationes nō eodem ordine proſecutus eſt. vnde

incertū eſt q̄d p̄us factū ſit · vtꝝ regna terre prius
demōſtrata ſint · & poſtea ī pinnā tēpli leuat⁹ ſit ·
an econuerſo · Nihil tamen ad rem · dum omnia fa=
cta eſſe manifeſtum ſit · ¶ Gloſa · ſed quod dicit lu
cas magis videt̄ ſcd̄m hiſtoriā eē · Sed matheus
has refert tēptatōes ſcd̄m hoc q̄ ī adā facte ſūt ·
¶ Cū aūt audiſſet Jeſus q̄ iohānes tradit⁹ eſſet ·
ſeceſſit in galileā · & relicta ciuitate Nazareth · ve
nit & habitauit in capharnaū maritimā in finib⁹
zabulō & Neptalim · vt adimpleret̄ q̄d dictū ē p
Eſaiā p̄phetā · Terra zabulon & terra Neptalim ·
via maris trās iordanē Galilee gētiū pp̄l'us q̄ am=
bulabat ī tenebris vidit lucē magnā · & ſedētib⁹ ī
regione vmbre mortis · lux orta ē eis · ¶ Raban⁹
Poſtq̄ mathe⁹ de · xl · dierū ieiunio & de tēptatōe
Xp̄i & de angeloꝝ miniſterio narrauit · continuo
ſubiecit dicēs · Cū aūt audiſſet ieſus quia iohānes
traditus eſſet · ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum ·
Sine dubio a deo q̄a ī virū ſcīm nemo p̄t aliquid
niſi tradiderit eū de⁹ · Seq̄tur · Seceſſit ī Galileā
ſcilicet de Judea vt paſſionem ſuam oportuno tē
pori reſuaret · deinde vt nobis fugiēdi piculū darꝫ
exemplū · ¶ Chriſ · in homelia · Nō em̄ accuſabile
eſt nō p̄ijcere ſeip̄m in piculū · ſed incidentem nō
ſtare virilit̄ · Recedit etiā de iudea · Judaicā inui=
diam mitigās ſimul q̄dē p̄phetiā cōplens · & magi
ſtros orbis terrarum piſcari ſtudēs qui in Galilea
morabant̄ · Attēde etiā q̄liter ad gētes abitur⁹ a
iudeis accepit cauſā · Etem̄ cū p̄curſorē in vincula
miſiſſent · impellūt ieſū tranſire ad Galileā gētiū ·
¶ Glo · Vt at̄ refert Lucas · venit Nazareth · vbi
erat nutritus & ibi intrauit in Synagogā · vbi le
git · & dixit multa · p̄pter que voluerūt eū p̄cipita
re de mōte · & tūc deſcēdit Capharnaū · vn̄ modo ait
mathe⁹ · Et relicta ciui · Naza · & habita · Caphar=
naū · ¶ Hieronimus · Nazareth eſt in Galilea vi
cijs iuxta mōtē Thabor · Capharnaū eſt o p̄pidum
in galilea gētiū iuxta ſtagnū Genazareth · & ideo
dicit maritimā · ¶ Gloſa · Addit etiam · in finibus
Zabulō & Neptalim · vbi p̄ma captiuitas hebre=
orū fuit ab Aſſyrijs · Vbi ḡ p̄ma legis obliuio eſt
p̄ma euāgelij p̄dicatō · vt & de loco q̄ſi medio dif=
fluerꝫ ad gētes & iudeos · ¶ Remi · Reliq̄t at̄ vnā
ſcilicet Nazareth · vt p̄dicando & miracula faciēdo
plures illuminaret · In quo facto reliquit p̄dica=
torib⁹ exēplū · vt eo tp̄e & illis in locis ſtudeāt p̄di
care · q̄n multis prodeſſe poſſunt · Sequit̄ · Vt ad
impleretur quod dictum eſt per eſaiam prophetā ·
Terra zabulon & terra neptalim · In p̄phetia ita
habet̄ · Primo tp̄e alleuiata ē terra zabulō & terra
neptalim · & nouiſſimo aggrauata eſt via maris
trās iordanē galilee gentiū · ¶ Hieronimus ſuper
eſaiam · Dicit̄ aūt p̄mo tp̄e alleuiata eſſe ab onere
peccatorum · quia in regionibus duarum tribuuꝫ
primū ſaluator euangeliū predicauit · ¶ Nouiſſi=
mo vero tp̄e aggrauata ē fides eorū · plurimis iude
orum in errore permanentib⁹ · Mare aūt hic lacuꝫ

appellat genazareth q̄ iordane influēte efficit̄ · In
cuius littore capharnaū & tyberias & bethzaida
& corozabim ſite ſūt · In q̄ maxime regione xp̄us
predicauit · vel ſecūdū hebreos in xp̄m credentes
he due trib⁹ zabulō & neptalim ab aſſyrijs capte
ſunt · & galilea deſerta eſt · quam p̄pheta dicit eſſe
alleuiatā · eo q̄ peccata populi ſuſtinet · ſed poſtea
reliq̄ trib⁹ q̄ habitabāt trās iordanem & ī ſamaria
ducte ſunt in captiuitatē · & hoc inquiūt · Scriptu
ra nūc dicit · q̄ regionis ei⁹ populus primū capti=
uatus ē · ip̄a p̄mū lucē p̄dicātis viderit xp̄i vel ſe=
cūdū nazareos aduenīēte xp̄o p̄mo terra zabulō &
neptalim ē phariſeorū erroribus liberata · Poſtea
p euāgeliū apoſtoli pauli ingrauata ē id eſt mul=
tiplicata predicatio ī terminos gētium · ¶ Gloſa ·
Hic aūt in euāgelio diuerſi nominatim ad idē vbū
reducūtur · Ita & terra zabulō & terra neptalim q̄
ē via maris q̄ ē trās iordanem ſcꝫ populus galilee
gētium qui ābulabat ī tenebris · ¶ Hieronimus ·
Nota aūt q̄ due galilee ſūt vna q̄ dicitur iudeorū
& alia q̄ dicitur gētiū · Diuiſa eſt em̄ galilea a tē
pore ſalomonis q̄ dedit · xx · ciuitates ī galilea hy=
rā regi tyri · q̄ pars dicta ē poſtea galilea gentiū ·
reliqua iudeorū · Vel legendū ē · Trans iordanem
galilee gētiū · Ita inq̄ vt populus q̄ vel ſedebat vl'
ambulabat ī tenebris lucē viderit · nequaquā puā
vt aliorū prophetarum · ſed magnam ſcilicet illi⁹
q̄ ī euāgelio loq̄t̄ · Ego ſū lux mūdi · Et q̄ habita
bāt ī regiōe vmbre mortis lux orta ē eis · Int̄ mor
tē & vmbrā mortis hoc intereſſe puto · q̄ mors eoꝝ
ē q̄ cū peccorib⁹ mortis ad īferos perexerūt · Vmbra
at̄ mortis eoꝝ ē q̄ dū peccēt · n̄ dū d̄ hac vita egreſ
ſi ſūt · p̄nt em̄ · ſi voluerit · agē penitētiā · ¶ Chriſ ·
ſuper matheum · Vel in regione vmbre mortis ſe=
debant gentiles quia colebāt idola & demones · Ju
dei aūt q̄ legis op̄a faciebant · ī tenebris erāt · quia
dei iuſticia nōdum erat eis manifeſta · ¶ Chriſ ·
in homelia · Vt aūt diſcas · q̄ neq̄ lumē neq̄ tene
bras ſenſibiles ait · de lumine dixit · lumē magnū
q̄d alibi dicit̄ lumē verū · tenebras aūt exponens ·
noīauit vmbrā mortis · Deinde mōſtrās q̄ nō ipſi
q̄rentes īuenerūt · ſ; de⁹ ipſis apparuit · dixit q̄ lu
mē ortū ē · & effulſit · nō em̄ prius ipſi ad lumen cu
currerunt · Etenim ī vltimis malis hoīes erāt ante
xp̄i p̄ſentiā · neq̄ em̄ ambulabant ī tenebris · ſ; ſe
debāt · q̄d ſignū erat · q̄a nō ſperabāt liberari · Sic
em̄ neſciētes q̄ oporteret p̄gredi · ita cōprehenſi a
tenebris ſedebant iam non potentes ſtare · Tene=
bras aūt vocat hic errorem & impietatē · ¶ Ra=
banus · Allegorice autem iohannes eſt vox prece=
dens verbum & alij prophete · Poſtq̄ autem pro
pheta ceſſauit & ligatus eſt · acceſſit verbum com
plens quod predicauerat vox id eſt prophetia ·
Et ſeceſſit in galileam id eſt de figuris ad verita=
tem · vel in galileam id eſt in eccleſiam · vbi eſt
tranſmigratio de vitijs ad virtutes · Nazareth in=
terpretat̄ flos · Capharnaum villa pulcherima ·

Reliquit ergo florem figurarum quia fructus euangelij significabatur. Et venit in ecclesiam que christi virtutibus pulchra. Et maritima est quia iuxta fluctus seculi posita quotidie tunditur procellis persecutionum. Inter zabulon et neptalim sita est. id est iudeis communis et gentibus. Zabulon enim habitaculum fortitudinis dicitur. quia apostoli qui de iudea electi sunt fortes fuerunt. Neptalim dilatatio. quia gentium ecclesia per orbem dilatata est. Aug. de concor. euange. Iohannes autem euangelista priusquam iret ihesus in galileam dicit de petro et andrea et nathanaele et de miraculo in chana galilee que omnia ceteri euangeliste pretermiserunt. id contexentes suis narrationibus quod ihesus reuersus sit in galileam. Vnde intelligitur fuisse interpositos aliquos dies. quibus illa de discipulis gesta sunt. que interponuntur a iohanne. Remigius. Sed illud sollercius attendendum est. quare iohannes dicat dominum isse in galileam antequam iohannes missus fuisset in carcerem. Nam post vinum de aqua factum et descensum eius in capharnaum. et post ascensum eius in hierusalem. dicitur in euangelio iohannis quod rediit in iudeam et baptizabat. et nondum erat missus iohannes in carcerem. Hic autem dicitur quod postquam traditus fuit iohannes. secessit in galileam. Et hoc quidem dicit marcus. Non autem debet hoc contrarium videri. Nam iohannes primum aduentum domini in galileam descripsit. qui scilicet fuit ante incarnationem iohannis. Sed et de secundo aduentu alibi facit mentionem cum ait. quod ihesus reliquit iudeam et abiit iterum in galileam. Et de hoc tantum secundo aduentu in galileam. qui scilicet fuit post incarnationem iohannis. alij euangeliste dicunt. Ex ecclesiastica historia. Iohannem enim tradunt usque ad ultimum pene vite sue tempus absque ullius scripture indicijs euangelium predicasse. Sed cum trium euangeliorum ad ipsum noticia peruenisset. probasse quidem veritatem dictorum. deesse tamen vidit aliqua. et maxime que primo predicationis sue tempore dominus gesserat. Certum est enim quod in alijs tribus euangelijs hec videntur sola contineri. que in eo gesta sunt anno quo iohannes baptista vel inclusus est in carcerem vel punitus. Matheus enim post temptationem christi continuo subiecit. Audiens autem quia iohannes traditus esset. Et marcus similiter. Lucas vero priusquam aliquid de actibus christi referret. dicit quod herodes conclusit iohannem in carcere. Rogatus est ergo iohannes apostolus ut ea que preterierant priores ante traditionem iohannis saluatoris gesta conscriberet. Et ideo dicit in euangelio suo. Hoc fecit inicium signorum ihesus. Textus

Exinde cepit ihesus predicare et dicere. Penitentiam agite appropinquauit enim regnum celorum. Chrisostomus super matheum. Ille debet christi iusticiam predicare. qui ventri suo contradicere potest. qui seculi istius bona contemnit. qui vanam gloriam non desyderat. Et ideo dicitur. Exinde cepit ihesus predicare id est ex quo temptatus famem vicit in deserto. auariciam spreuit in monte. vanam gloriam repercussit in templo. Vel exinde cepit predicare. ex quo traditus est iohannes. nam si predicante iohanne predicare cepisset. vilem reddidisset iohannem et inuenire predicatio iohannis esse superflua quantum ad istius doctrinam sicut si vno tempore sol cum lucifero oriatur. gratiam luciferi celat. Chrisostomus in homelia. Ideo etiam non predicauit donec iohannes in carcerem mitteretur. ne ex hoc multitudo scinderetur. propter quod etiam iohannes nullum fecit signum ut per miracula omnes traherentur ad christum. Raban. In hoc etiam docet. ne quis ab inferiori persona sermonem contemnat. Vnde apostolus. Si cui sedenti reuelatum fuerit. prior taceat. Chrisostomus super matheum. Sapienter autem inde predicationis sue sumpsit initium. non vt conculcet iohannis doctrinam. sed vt magis confirmet. et testem eum verum fuisse demonstret. Hieronimus. In quo etiam ostendit. se eiusdem esse dei filium cuius ille fuerat propheta. Et ideo dicit. penitentiam agite. Chrisostomus super matheum. Non enim statim iusticiam predicauit. quam omnes cognoscebant. sed penitentiam qua omnes indigebant. Quis ergo ausus est dicere. volo bonus esse et non possum. Penitentia enim correctio est voluntatis. Et si vos mala non terrent. vt scilicet penitentiam agatis. vel bona delectent. Vnde sequitur. Appropinquabit enim regnum celorum id est beatitudo regni celestis ac si dicat. Parate vos per penitentiam quia appropinquit tempus mercedis eterne. Remigius. Et notandum quia non dicit. Appropinquit regnum chananeorum aut iebuzeorum. sed regnum celorum. lex enim promittebat bona temporalia. sed dominus regna celestia. Chris. in homelia. Considerandum etiam quod in hac predicatione nihil de se ipso manifeste predicabat. quod interim conueniens erat. quia nondum de eo decentem habebant opinionem. Incipiens etiam nihil graue et onerosum dixit. sicut iohannes dixerat. securim et arborem incisam. et huiusmodi. Sed in principio benigna proposuit. regnum euangelizans. Hieroni. Mystice autem iohanne tradito christus incipit predicare. quia desinente lege consequenter oritur euangelium. Textus

Ambulans autem ihesus iuxta mare galilee. vidit duos fratres simonem qui vocatur petrus et andream fratem eius mittentes rete in mare. Erant enim piscatores. et ait illis. Venite post me. et faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres. Iacobum zebedei et iohannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua. et vocauit eos. Illi autem statim relictis retibus et patre secuti sunt eum. Chris. super matheum. Antequam christus aliquid dicat vel faciat. vocat apostolos. vt nihil illos lateat nec verborum christi. nec operum vt postmodum fiducialiter dicere possint. Non possumus que vidimus et audiuimus non loqui. Hinc est quod dicitur. Ambulans ihesus iuxta mare galilee. Raban. Mare galilee idem est quod stagnum genazareth. mare tyberiadis. et lacus salinarum. Glosa. Decenter autem per piscatoria vadit loca piscatores piscaturus. Vnde sequitur. Vidit duos fratres simonem qui vocatur petrus. et andream fratrem eius. Remigius. Vidit autem non tam

corporalit̄ q̄ ſpiritalit̄ ad corda eorum reſpiciēs ·
¶ Chriſoſtomus in homelia · In medijs aūt ope
rationib9 exiſtētes eos vocauit · mōſtrās q̄ oībus
occupationib9 ſequelam ſuā p̄ponere oportet · vn̄
ſequitur. Mittentes retia in mare · qđ quidez eorū
officio cōgruebat · ꝓpter quod ſequit̄ · Erāt em̄ pi
ſcatores · ¶ Auguſtin9 ī ſermo · de kalend · Ianua
Non em̄ elegit reges aut ſenatores aut ph̄os aut
oratores · immo elegit plebeios paupes · indoctos ·
piſcatores · ¶ Auguſtin9 ſuper iohānē · Si em̄ do
ctus eligeret̄ · fortaſſis ideo ſe diceret electuz · q̄a
doctrina eius eligi meruit · Domin9 aūt nr̄ ihesus
xp̄us volens ſuperborū frāgere ceruices nō q̄ſiuit
p oratorē piſcatorem · ſed de piſcatore lucratus eſt
imperatorē · Magn9 ciprian9 orator · ſ; prius petr9
piſcator · ¶ Chriſoſtomus ſuper matheū · Future
etiam dignitatis graciam artificij opere propheta
bāt · nam ſicut qui retia iactāt ī aqua · neſcit quos
piſces comprehēſur9 ē · ſic & doctor qn̄ diuini ſer
monis retia ſup populū iactat · neſcit q̄ ſūt acceſſu-
ri ad deum · Sed quoſcunq̄ deus excitauerit · illi
ad herēt eius doctrine · ¶ Remigi9 · De his autez
piſcatorib9 loq̄tur dn̄s p hieremiam dicēs · Mittā
ī vos piſcatores meos & piſcabūt̄ vos · vn̄ & hic
ſubdit̄ · venite poſt me · ¶ Gloſa · Non tam pedib9
q̄ affectu & imitatione · Et faciā vos fieri piſcato
res hominū · ¶ Chriſ · ſup matheū · Id eſt docto-
res · vt cū rete verbi dei cōphēdatis hoīes de mūdo
tēpeſtuoſo & periculoſo · vbi hoīes nō ambulant ·
ſed ferūt̄ · q̄a diabolus cum delectatione compellit
eos in malo vbi alterutrū homines ſe cōmedūt · ſi-
cut piſces fortiores deuorāt̄ iuniores vt trāſlati vi
uant in terra corporis xp̄i mēbra facti · ¶ Grego ·
in homelia · Nulla aūt petr9 & andreas xp̄m mira-
cula facere viderāt · nihil ab eo de premio eterne re
tributōnis audierāt · & tn̄ ad vnum dn̄i preceptuz
hoc qđ poſſidere videbāt̄ · obliti ſunt · vnde ſeq̄t̄ ·
At illi cōtinuo relictis retib9 ſecuti ſunt eum · In
q̊ affectum debem9 potius pēſare q̄ cēſum · Mul-
tū em̄ reliq̄t q̄ ſibi nihil retinuit · multū dimiſit · q̄
cū re poſſeſſa cōcupiſcēcijs renūciauit · A ſequenti
bus g̊ tāta dimiſſa ſūt · quāta a nō ſequentibus cō
cupiſci potuerūt · Exteriora em̄ nr̄a domino q̄ntū
libet parua ſufficiūt · nec p̄pēdit quantum ī eius
ſacrificio ſed ex quāto proferatur · Eſtimationem
quippe precij regnum dei non habet · ſ; tātū valet ·
quātū habet · ¶ Chriſ · ſup matheū · Non autem p̄
dicti diſcipuli ſecuti ſunt chriſtū doctoris cupien
tes honorem · ſed operis lucrum · Sciebāt enim q̄
precioſa eſt anima hominis q̄ grata eſt apud deū
ſalus ipſi9 & quanta eſt merces · ¶ Chriſoſtom9
in homelia · Tante igitur promiſſioni crediderūt
& p ſermones quib9 ſūt capti crediderunt ſe alios
poſſe piſcari · ¶ Chriſ · ſup matheū · Hec igit̄ cu-
piētes ſecuti ſunt omnib9 relictis · In q̊ nos docue-
runt · q̄a nemo poteſt terrena poſſidere · & perfecte
ad celeſtia puenire · ¶ Gloſa · In his g̊ datū ē exē
plū illis q̄ cēſum deſerūt ꝓ xp̄i amore · Subditur
aūt exēplū eoꝝ q̄ etiā carnales affect9 p deo poſt
ponūt · Vnde dicit̄ · Et ꝓcedens inde vidit alios
duos · Nota vocat binos & binos · ſic alibi legit̄ · q̄
miſit binos & binos ad predicādū · ¶ Grego · ī ho
melia · Quatin9 hic nobis tacit9 innuat · q̄a q̄ cari
tatē erga alterum nō habet · p̄dicationis officiū ſu
ſcipere nullaten9 debet · Duo em̄ ſūt p̄cepta carita
tis · & min9 q̄ ī ter duos caritas haberi nō poteſt ·
¶ Chriſ · ſup matheū · Sup caritatē etiā frat̄ni-
tatis recte poſuit fundamēta · vt ex radicib9 carita
tis exuberās q̄ſi humor aſcēdat in ramis & hoc ſu-
per naturalē caritatē · vt nō ſolū p g̃tiā · ſed etiā p
naturam ip̄a caritas firmior habeat̄ · vn̄ dicit · Fra
tres ſic em̄ fecit de9 · Et in veteri teſtamēto ſuper
moyſen & aarō fratres · ponēs edificatōnis initiū ·
Quoniam aūt habūdātior ē g̃tia noui teſtamēti q̄
veteris · ideo p̄mū populū edificauit ſup vnam fra
ternitatē · hūc aūt ſuper duas · Iacobū inquit zebe
dei & iohānē fratrē eius in naui cū zebedeo p̄re eo
rū reficiētes retia ſua · qđ ē maxime pauptatis in
ditiū · vetera em̄ reficiebāt · q̄ noua vn̄ emerēt · nō
habebāt · Et qđ ad maiorē pietatē eoꝝ pertinet in
tāta pauptate ſic ꝓximo ſuo ſuccurrebāt · vt ſecū
eū baiularent in naui · nō vt ille iſtos adiuuaret in
opere · ſ; vt iſti illum cōſolarentur ſua preſentia ·
¶ Chriſ · in homelia · Nō parua autem eſt hic de
monſtratō v̄tutis · inopiā facile ferre · ex iuſtis nu
triri laborib9 · colligari inuicē amoris v̄tute · p̄rem
habere ſecum & curare · ¶ Chriſoſtomus · ſuper
matheū · Eſtimare aūt p̄mos velociores ad p̄dicā
dum quia retia mittebāt · Iſtos aūt q̄ſi pigriores
q̄a ad huc retia componebant · nō ſum9 auſi · quia
differēciā eoꝝ cognoſcere ſolius ē xp̄i · Forte g̊
illi ꝓpter petrū dicti ſunt mittētes retia qui predi
cauit euangeliū · ſed nō compoſuit · Iſti aūt ꝓpter
iohānē componentes · q̄ euangeliū cōpoſuit · Seq̄-
tur · Et vocauit eos · Erant em̄ habitatione ciues ·
dilectione concordes · artificio pares · fraternitatis
coiūcti pietate · Ideo ſimul vocauit eos · ne tot ho
nis coiūctos diſſimilis vocatio ſeparet · ¶ Chri-
ſoſtom9 in homelia · Vocādo aūt nihil eis ꝓmiſit
ſicut priorib9 · obediētia enim eorum qui p̄uenerāt
viam eis preparauerat · Sed & multa de ipſo au-
dierant · ſcilicet tanq̄ familiares & conſanguini-
tate coniuncti ¶ Sequitur · Illi antem relictis re
tib9 & patre · ſequuti ſunt eum · ¶ Chriſ · ſup ma-
theum · Tria enim ſunt que relinquere debet · qui
venit ad chriſtum · act9 carnales qui p retia piſca
tionis ſignificantur · ſubſtantiam mundialem que
per nauem · & parentes qui per patrem · Relique-
runt ergo nauem vt fierent eccleſiaſtice nauis gu
bernatores · Reliquerunt retia vt non piſces affer
rent ad ciuitatem terrenā · ſed homines ad celeſtē ·
Reliquerunt vnum patrē vt ſpiritales patres om
nium fierent · ¶ Hylarius · Eis igit̄ artem & pa
triam domū relinquētib9 docemur chriſtū ſecuturi

& ſecularis vite ſollicitudine & paterne dom? cõ-
ſuetudine non teneri. ¶ Remigius. Myſtice aũt
per mare deſignatur iſte mundus propter amari-
tudinem & fluctuationem. Galilea autem que int
pretatur volubilis ſiue rota. ſignificat mundi vo-
lubilitatẽ. Ambulauit igit̃ iheſus iuxta mare dũ
ad nos per incarnationẽ venit. qa nõ carnẽ pctĩ.
ſed ſimilitudinem carnis peccati. ſuſcepit ex vir-
gine. Per duos fratres duo populi deſignãt̃. qui
ab vno deo patre creati ſũt. quos vidit qñ eos mi
ſericorditer reſpexit. Per petrũ em̃ qui interpreta
tur agnoſcens. & dicitur ſimon id eſt obediens. de
ſignatur iudaicus populus qui p legem deũ agno
uit. & preceptis eius obediuit per andreã q interpre
tatur virilis. ſiue decorus intelligit̃ gentilis popu
lus q poſt agnitionem dei viriliter i fide pmãſit.
Nos populos vocauit qñ predicatores in mũdum
miſit dicẽs. Venite poſt me id eſt relinquite dece-
ptorẽ & ſequimini creatorem. De vtroqꝫ etiaꝫ po
pulo facti ſunt hominũ piſcatores. id ẽ predicato
res. Relictis aũt nauibꝰ id ẽ carnalibꝰ deſyderijs.
& retibꝰ id ẽ mundi cupiditatibꝰ ſecuti ſunt xp̃m.
Per iacobũ etiam intelligit̃ iudaicus popul? qui
p cognitionem dei. diabolum ſupplantauit per io-
hannem gentilis populus qui ſola gratia ſaluat?
eſt. Zebedeus aũt quem relinquunt. & interpre-
tatur fugitiuus. ſiue labens. ſignificat mũdum q
trãſit. & diabolum qui de celis lapſus ẽ. Per petꝝ
etiã & andream mittentes retia in mare deſignant̃
illi qui i prima etate dum de naui corporis ſui mit
tunt retia carnalis cõcupiſcentie i mare huius ſe-
culi vocant̃ a dño. Per iacobũ iohannem reficien
tes retia deſignantur illi. qui poſt peccata ante ad
uerſitates veniũt ad xp̃m recuperantes que perdi
derunt. ¶ Raban?. Due naues duas eccleſias fi
gurãt. eam que ex circunciſione & eam que ex pre
putio vocata eſt. Quilibet etiam fidelis fit ſimon.
deo obediendo. Petrus peccatũ ſuũ agnoſcendo.
Andreas viriliter labores patiendo. Iacobo vicia
ſupplantãdo. ¶ Gloſa. Et iohannes vt totũ gratie
dei aſcribat. Et ideo quater tantum vocatio poni-
tur. per quos predicatores dei quatuor mundi pti
bus vocatos ſignetur. ¶ Hylarius. Vel i hoc fu
turorũ euangeliſtarum numerus figurat̃. ¶ Re
migius. Per hos etiam quatuor virtutes principa
les deſignantur. Prudentia em̃ refertur ad petrũ
propter diuinam cognitionem. Iuſticia ad andre
am propter operũ virilitatẽ. Fortitudo ad iacobũ
propter diaboli ſupplãtationem. Temperantia ad
iohannem. propter diuine gratie effectum. ¶ Au
guſtin? de concor. euange. Sane mouere poteſt.
quomodo iohannes dicat. non in galilea. ſed iux-
ta iordanem andream ſecutum eſſe dominũ cuꝫ alio
cuius nomẽ tacetur. Deinde petrum ab illo nomẽ
accepiſſe. Ceteri autem tres euangeliſte de piſca-
tione vocatos eos dicunt ſatis inter ſe conuenien-
ter maxime matheus & marcus. Nam lucas andre
am nõ nominat. qui tamẽ intelligitur in eadẽ naui
fuiſſe. Hoc etiam videtur diſtare qꝫ tantum petro
a domino dictum eſſe commemorat lucas ex hoc iã
homines eris capiens. quod mathe? & marc? am
bobus dixiſſe narrant. ſed potuit prius petro dici
ſecundum lucam. & ambobus poſtea ſecũdũ ali
os duos. Sed quod de iohanne diximus. diligen-
ter conſiderandum eſt. cum & locorum plurimuꝫ
interſit & temporis & ipſius vocationis. Sed in-
telligendum eſt petrum & andream non ſic vidiſſe
dominũ iuxta iordanem. vt ei iam inſeparabilit̃ in
hererent. ſed tantũ cognouiſſe quis eſſet. & euꝫ mi
ratos ad ꝓpria remeaſſe. Forte aũt qđ ꝑtermiſerat.
recapitulat. quia ſine vlla conſequentis temporis
differentia dicit. Ambulans autem iuxta mare.
Queri etiam poteſt. quomõ binos & binos ſeorſũ
eos vocauerit. ſicut narrat matheus & marcus cũ
lucas dicat iacobũ & iohannem tanqꝫ ſocios petri
ad adiuuandum vocatos fuiſſe. & ſimul ſubductis
ad terrã nauibꝰ xp̃m ſecutos. Vnde intelligẽdum
eſt hoc primo eẽ factũ quod lucas inſinuat. & eos
ad capturam piſcium ex more remeaſſe. Non enim
erat dictum petro qꝫ piſces nunqꝫ eſſet capturus.
cũ poſt reſurrectionẽ hoc fecerit. Sed qꝫ homines
eſſet capturus. poſtea hoc factũ eſt qꝫ matheus &
marcus narrant. Non em̃ ſubductis ad terrã naui-
bus tanqꝫ cura redeundi ſecuti ſunt eũ. Sed tanqꝫ
iubẽtem vt ſeqrent̃. Sequit̃ Textus
¶ Et circuibat ihs totã galileã docẽs in ſynago-
gis eoꝝ & pdicans euãgeliũ regni & ſanãs omnẽ
languorẽ & omnẽ infirmitatẽ in populo. Et abijt
opinio eius i totam ſyriam. & obtulerũt ei omnes
male habẽtes. varijs languoribꝰ & tormentis cõ
ꝓhenſos. & qui demonia habebant. & lunaticos
& paraliticos. & curauit eos. Et ſecute ſũt eũ tur-
be multe de galilea & decapoli. & de hieroſolymis
& de iudea & de trãs iordanem. ¶ Chryſoſtom?
ſuper matheum. Omnis rex pugnaturus contra
aduerſarium prius congregat exercitum & ſic va
dit ad pugnam. ſic & dominus contra diabolum
pugnaturus prius congregauit apoſtolos. & ſic
cepit euangelium predicare. Vnde ſequitur. Et
circuibat iheſus. ¶ Remigius. In quo doctorum
vita inſtruitur. Vt enim non ſint pigri. docen
tur per hoc qꝫ dicitur. circuibat iheſus. ¶ Chriſ-
oſtomus ſuper matheum. Quia enim illi vt de
biles ad medicum venire non poterant. ipſe ſicut
ſtudioſus medicus circuibat grauiter egrotantes
& dominus quidem circuibat ſingulas regiones.
¶ Qui autem ſunt vnius regionis paſtores conſi-
derando debent circuire populi ſingulas paſſio-
nes vt ad remedium paſſionis eorum aliquod me
dicamen tum in eccleſia proferatur. ¶ Remigius.
¶ Vt autem non ſint acceptores perſonarum do-
centur predicatores per hoc qꝫ ſubiungitur.
Textus Totam Galileam. ¶ Vt autem vacui
non diſcurrant. docentur per hoc qꝫ ſubditur.

docens. ¶ Ut autem non paucis ſed multis prodeſſe ſtudeant. monentur ꝑ hoc quod ſequitur. In ſynagogis. ¶ Chriſoſtomꝰ ī homelia. Hinc etiā eos erudiebat. quod non eſt deo contrarius iudeis predicans. & errorum predicator ſed conſonans patri aduenit. ¶ Remigius. Ut autem non errores neqꝫ fabulas ſed ſalutaria predicent. docentur per hoc ꝙ ſubditur. Predicans euangelium regni. Diſtat autem inter docens & predicans. docens enim refertur ad preſentia. predicans ad futura. docebat enim de preſentibꝰ mandatis. predicabat de futuris promiſſis. ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum. Uel docebat iuſticias naturales quas ſcilicet ratio naturalis docet. vt caſtitatem. humilitatem. & huiuſmodi quas per ſe ipſos omnes bona eſſe intelligunt de quibꝰ neceſſaria eſt doctrina. nō tantum propter manifeſtationem quantum ꝓpter excitationē cordis. Preualentibꝰ enim delectatōnibꝰ carnalibꝰ ſciētia iuſticie naturalis quaſi in obliuionē deducta obdormit. Cum ergo cepit doctor reprehendere carnalia mala. eius doctrina nō nouaꝫ ſcientiā introducit. ſed oblitā commonefacit. Predicabat aūt euangeliū annūciādo bona que antiqui manifeſte nec audierāt. vt beatitudinem celeſteꝫ. mortuorum reſurrectionem. & huiuſmodi. ¶ Uel docebat interpretando prophetias de ipſo. Euangelium predicabat denunciando in ſe bona futura. ¶ Remigius. Ut autem doctores doctrinā ſuam virtutibꝰ commendare ſtudeant. docentur per hoc qđ ſubditur. Sanans omnem languorem & omnē infirmitatē ī populo. Infirmitas quidem eſt corporum. languor aūt animarū. ¶ Chriſoſtomꝰ ſuper matheum. Uel per languorem anime aliquaꝫ paſſionem intelligimus. vt auariciam. libidinem & huiuſmodi. Per infirmitatem autē infidelitatem. per quam aliquis infirmatur in fide. Uel per languores intelliguntur graniores. corporis paſſiones. per infirmitates autem leniores. ſicut autē paſſiones corporales diuinitatis v̄tute ſanabat. ſic ſpiritales verbo pietatis. Primo autē docet & poſtea ſanat ꝓpter duo. Primo qa premittitur. qđ magis neceſſariū ē. Uerba enim pietatis edificāt animam non miracula. Deinde quia verba ꝑ miracula cōmendantur. & nō econuerſo. ¶ Chriſoſtomus in homelia. ¶ Conſiderandum autem ꝙ vbicunqꝫ legis cuiuſdam introductio fit. ſigna facere deus aſſueuit. pignora ſue virtutis legem tribuēs ſuſcepturus. hominem enim facturus mūdum creauit. & tunc illi legem in paradiſo ꝓpoſuit. & quā do noe legem laturus erat. magna ſigna oſtendit. Et ſimiliter iudeis legem laturus prodigia oſtendit. & tunc legem dedit. ita & hic ſublimem illam legem introducturus. miraculorum demonſtratione certificat. que dicuntur. Quoniam enim regnū quod predicabatur. non apparebat. ab apparētibꝰ ſignis ipſum manifeſtauit. ¶ Gloſa. Sed quia predicatores debent habere bonum teſtimonium

ab his q̄ foris ſunt. ne ſi vita deſpicitur. predicatio contemnatur. Subditur. Et abijt opinio eius in totam ſyriam. ¶ Rabanus. Syria ē omnis regio ab euphrate vſqꝫ ad mare magnum a cappadocia vſqꝫ ad egiptum. in qua ē prouincia paleſtina in qua habitant iudei. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Intēde autem moderationem euangeliſte qa non vnumquenqꝫ nobis enarrat curatorum. Sed breuibꝰ verbis copioſitatem tranſcurrit ſignorū. Unde ſeqtur. ¶ Et obtulerunt ei omnes male habentes. ¶ Remigius. Per quos varias vult intelligi infirmitates. ſed leniores. Cum vero dicit. Uarijs languoribus & tormentis comprehenſos. illos vult intelligi de quibꝰ ſubinfert. Et qui demonia habebāt. ¶ Gloſa. Languor diuturnꝰ eſt tormentum morbo acutꝰ. vt dolor lateris & huiuſmodi. Qui autem demonia habebant. ſunt qui a demonibꝰ vexabantur. ¶ Remigius. Lunatici ēm dicti ſunt a luna. que dum menſtruis temporibus creſcit. & decreſcit. ipſi vexantur. ¶ Hieronimꝰ. Demones enim obſeruantes lunaria tempora creaturarū infamare cupiebāt. vt in creatorē blaſphemie redundarent. ¶ Auguſtinus. xxij. de ciuitate dei. Illiciuntur tamen demones ad habitandū per creaturas. quas non ipſi. ſed deus condidit delectabilibus. pro ſua diuerſitate diuerſis nō vt animalia cibis. ſed vt ſpiritus ſignis. que cuiuſqꝫ delectationi congruunt. ¶ Rabanus. Paralytici aūt ſunt corpore diſſoluti. Paralyſis enim grece latine dicitur diſſolutio. Sequitur. Et curauit eos. ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum. Cum ī quibuſdam locis dicatur. multos curauit. hic ſimpliciter dicitur & curauit eos. ſignans ꝙ omnes curauit. Sicut & nouitius medicus intrans ciuitatem. omnes ad ſe venientes curat. propter ſuam opinionē commendandam. ¶ Chriſoſtomus in homelia. A nullo autem eorum fidem exquiſiuit. quoniam nondum virtutis ſue demonſtrationē dederat. & in adueniendo & ferendo a longe non paruam oſtenderant fidē. Sequitur. Et ſecute ſunt eum turbe multe. ¶ Rabanus. ¶ Que quadripartite ſunt. Alij propter celeſte magiſterium. vt diſcipuli. ¶ Alij obcurationem infirmitatum. Alij ſola fama & curioſitate. volentes experiri an verum eſſet. quod dicebatur. Alij per inuidiam volentes eum ī aliquo capere & accuſare. Myſtice autem ſyria interpretatur elata. Galilea volubilis vel rota id eſt diabolus & mūdus qui & ſuperbꝰ eſt & ad ima ſemper rotatur. In quo fama xpiſti per predicationem innocuit. ¶ Demoniaci enim ſunt idolatre. lunatici inſtabiles. Paralytici pigri & diſſoluti. ¶ Gloſa. Turbe autem que ſequuntur dominum ſunt de eccleſia. que ſpiritaliter eſt galilea tranſmigrans ad virtutes. Et decapolis. x. precepta ſeruans ī hieroſolyma & iudea. quam viſio pacis & confeſſio illuſtrat. Et trans iordanē quia baptiſmo trāſito terrā promiſſionis intrat. ¶ Remigiꝰ.

Vel ſequūť dñm de Galilea id eſt de volubilitate
mūdi & decapoli que eſt regio ·x· vrbiū & ſigni-
cat decalogi trāſgreſſores. & de hieroſolyma quia
ſcʒ prius innoxia pace detinebanť · & de iudea id ē
de confeſſione diabolica. & de tranſiordanem ·quia
prius erant ī paganiſmo conſtituti· Sed tranſeū-
tes per aquā baptiſmi venerūt ad chriſtum.

Capi. ·v·

Videns aūt ieſus turbas aſcēdit ī mō-
tē. Et cū ſediſſʒ ·acceſſerūt ad eū
diſcipuli ei⁹ ·Et apiēs os ſuū do-
cebat eos dicēs· Bti paupes ſpū
qm̄ ipoꝝ ē regnū celoꝝ· Chr̄.
ſup matheū. Omis ātifex ſecudū
profeſſionēm ſuam oportunitatem operis videns
gaudet· Carpentarius em̄ ſi viderit arborem bonā·
concupiſcit eam precidere ad opus artificij ſui· Et
ſacerdos cum viderit eccleſiam plenam· gaudet a-
nim⁹ eius. & delectatur. vt doceat· Sic & dñs vi-
dens magnā cōgregatōnē populi· excitatus eſt ad
docendum. Vnde dicit. Videns autem turbas ie-
ſus aſcendit in montem. Auguſtinus de concor·
euāge· Vel hic poteſt videri multas turbas vita-
re voluiſſe· & ob hoc aſcendiſſe in montem · vt ſolis
diſcipulis loqueretur· Chriſoſtomus ī homelia
Per hoc autem ꝙ non in ciuitate & foro. ſ; in mō-
te & ſolitudine ſedit ·erudiuit nos nihil ad oſten-
tationem facere· & a tumultib⁹ abſcedere ·& maxi-
me cum de neceſſarijs diſputare oporteat. Re-
migius. Hic enim ſciendum eſt ꝙ tria refugia le-
gitur domin⁹ habuiſſe· nauim montē ·& deſertū.
ad quorū alterum quotiēſcunqʒ a turbis opprime-
batur· conſcendebat· Hieronimus · Non nulli
autem ſimpliciorum fratrum putant dominum ea
que ſequuntur· in oliueti monte docuiſſe· quod ne-
quaꝙ ita eſt. Ex precedentib⁹ enim & ſequentib⁹
in galilea monſtratur· locus · quem putamus eſſe
vel Tabor vel quemlibet alium montem excelſū·
Chriſoſtomus ſuper matheum· Aſcendit autē
in montem· primo quidem vt implēt prophetiam
Eſaie dicentis. Super montē aſcende tu· Deinde
vt oſtendat quoniam in altitudine ſpiritalium vir-
tutum cōſiſtere dicitur· qui docet dei iuſticiam pa-
riter & qui audit. Nemo enim poteſt in valle ſta-
re & de monte loqui · Si in terra ſtas· de terra lo-
quere· Si aūt de celo loqueris. ī celo cōſiſte· Vel
aſcendit in montem vt oſtendat· ꝙ omnis q̄ vult
diſcere myſteria veritatis in mōtem eccleſie debet
aſcendere· de quo propheta. mons dei · mons pin-
guis. Hylarius· Vel aſcendit in mōtem quia ī
paterne maieſtatis celſitudine poſitus celeſtis vi-
te precepta conſtituit· Aug⁹. de ſermone dñi ī
monte. Vel aſcendit in montem· vt ſignificet quia
minora erant precepta iuſticie que a deo data ſūt
per prophetas populo iudeoꝝ quē timore adhuc al-
ligari oportebat· Per filium aūt ſuum maiora po-
pulo quē caritate iam conuenerat liberari. Sequi-
tur· Et cum ſediſſet· acceſſerunt ad eū diſcipuli ei-
us· Hieronimus· Ideo autē non ſtans. ſ; ſedēs
loquitur. quia non poterant eum intelligere ī ſua
maieſtate fulgentem. Auguſtinus in ſermone
domini in monte· Vel ꝙ ſedens docebat. pertinet
ad dignitatē magiſtri · acceſſerunt autem ad eum
diſcipuli eius vt audiendis verbis illius hi eſſent
in corpore viciniores. qui preceptis implendis ani-
mo appropinquabāt. Rabanus· Myſtice autē
ſeſſio dñi incarnatio eius eſt· q̄a niſi dominus in-
carnatus eſſet· humanum genus ad eum accedere
nō potuiſſet. Auguſtinus de concor· euan. Mo-
uet autē ꝙ matheus in monte dicit hunc habitū
eē ſermonem a domino ſedēte· Lucas autem in lo-
co campeſtri a domino ſtante· Hec igitur diuerſi-
tas facit videri alium fuiſſe illū. aliū iſtū· Quid
enim prohibet chriſtum quedā alibi repetere q̄ an-
te iam dixerat? aut iterum facere. que ante iam fe-
cerat· Quamquam etiā poſſit illud occurrere ī ali-
qua excellentiore parte mōtis· primo cum ſolis di-
ſcipulis dominum fuiſſe quādo ex eis duodecim ele-
git· Deinde cum eis deſcendiſſe nō de mōte· ſ; d̄ ipa
montis celſitudine campeſtrem locum id eſt in ali-
quam equalitatē que in latere montis erat· & mul-
tos capere poterat. atqʒ ibi ſtetiſſe donec ad eū tur-
be cōgregarēť ·ac poſtea cū ſediſſet acceſſiſſe ꝓpin-
qui⁹ diſcipulos eius · atqʒ ita illis ceteriſqʒ tur-
bis preſentib⁹ vnū habuiſſe ſermonē· quē mathe⁹
lucaſqʒ narrant diuerſo narrandi modo· ſed eadem
veritate rerum· Gregorius quarto mora· Sub-
limia autem precepta domino in monte dicturo p̄-
mittitur. Et aperiens os ſuum docebat eos qui
dudum aperuerat ora prophetarum· Remigi⁹·
Vbicunqʒ autem legitur dominus aperuiſſe os· in-
ſpiciendum eſt quia magna ſunt que ſequuntur·
Auguſtinus de ſermone domini in monte· Vel
dicit aperiens os ſuum vt ipſa mora commēdet ali-
quāto longiorem futurum eē ſermonem· Chri-
ſoſtomus in homelia. Vel hoc dicit. vt diſcas
quoniam nunc quidem docebat os aperiēs ī loquē-
do. nunc autem vocem que eſt ab operibus emit-
tens. Auguſtinus in ſermone domini in mōte·
Si quis autem pie ſobrieqʒ conſideraverit· inue-
niet in hoc ſermone quantū ad mores oportunos
pertinet perfectum & vite xpriſtiane modum vn-
de ſic ipſe ſermo concluditur· Omnis qui audit
verba mea· hic & · facit ea. ſimilabo eū viro ſapi-
enti· Auguſtinus. ix · de ciuitate dei. Nulla au-
tem eſt cauſa philoſophandi niſi finis boni· Quod
autem beatum facit· ipſe ē finis boni · Et ideo a be-
atitudine incipit dicens. Beati pauperes ſpiritu·
Auguſtinus in ſermone domini in monte· Pre-
ſumptio quidem ſpiritus audaciam & ſuperbiā ſig-
nificat· Vulgo etiam magnū ſpiritū ſuperbi habe-
re dicuntur· & recte· Nam ſpiritus ventus vocať·
q̄s vero neſciat ſuperbos inflatos dici quaſi vēto
diſtentos. Qua ꝓpter recte hic intelliguť paupes

ſpũ hũiles & timẽtes deũ id ē nõ habẽtes inflantẽ ſpiritum. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Vel ſpiritũ hic elationem & animum dicit. Quod enim ſunt multi humiles nolentes rerum neceſſitate coacti. non eſt laus. Unde illos beatificat. qui ſe ex electõne humiliant. Ideo autem hic incipit. radicitus euellens ſuperbiã. quia hec fuit radix & fons malicie vniuerſe. contra quam ponit humilitatẽ. velud quoddam ſtabile fundamentum. qua ſubiecta cum ſtabilitate alia ſuperedificantur. Hac autem deſtructa. pereunt quecunq; congregaueris bona. ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum. Ideo autem non dixit manifeſte. Beati humiles ſpiritu. vt ſic humiles oſtendat. vt ſemper adiutorium dei ſint meditantes. vnde in greco dicitur. Beati medici. vel egeni. Sunt enim multi naturaliter humiles & non ex fide qui non pulſant adiutorium dei. ſed ſolum qui ſcdm fidẽ ſũt humiles. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Vel quia pauperes ſpiritu hic dicit formidantes & trementes dei iuſſiones. quomodo dominus per eſaiam commendat. Quid autem amplius ꝙ̃ ſimplicit humiles. humilium enim hic quidem mediocriter ē. hic autem ſuperabũdanter. ¶ Auguſtin?. Superbi ergo appetãt regna terrarum. ſed humilium eſt regnum celoꝝ ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum. Nam ſicut cetera vitia deponunt ad inferos maxime tamen ſuperbia. Sic & omnes virtutes inducunt in regnum celorum. maxime tamen humilitas. quia propriũ eſt. vt qui ſe humiliat. exaltetur. ¶ Hieronimus Vel beati pauperes ſpiritu qui ſcilicet propť ſpm̃ ſanctum voluntarie ſunt pauperes. ¶ Ambroſius de offi. Inde autem incipit beatitudo iudicio diuino. vbi erumna eſtimať hũano. Gloſa. Paupib? autem in preſenti conueniẽter promittunť diuicie celi. Sequitur textus

¶ Beati mites qm̃ ipi poſſidebũt terrã ¶ Ambroſius ſup lucã. Cũ ſimplicitate otẽtus fuero inops. ſupeſt vt mores meos tẽpeꝛ. Quid eñ mihi ꝓdeſt carere ſecularib? niſi fuero mitis? Cõgrue igitur ſequiť. Beati mites. ¶ Auguſtinus. Mites ſũt q cedũt improbitatib? & nõ reſiſtũt in malo. ſed vincunt in bono malum. ¶ Ambroſius ſuper lucam. Mitiga ergo affectũ tuũ. vt nõ iraſcaris. aut certe iratus ne peccaueris. Preclarum eſt enim motum temperare cõſilio. nec minoris virtutis dicitur prohibere iracũdiã ꝙ̃ omnino non iraſci. cũ plerumq; iſtud lenius hoc fortius eſtimeť. Rixentur igitur immites & dimicent ꝓ terrenis & tẽpalib? reb?. Sed beati mites qm̃ ipi hereditabũt terrã. de qua euelli nõ poſſunt. Illã ĩ quam terrã de qua in pſalmo dicit. Porcio mea in terra viuentium. Significat eñ quãdã ſtabilitatẽ hereditatis perpetue. vbi aĩa ꝑ bonũ affectũ tãq; loco ſuo reqeſcit. ſic corp? ĩ terra. Et inde cibo ſuo. aliť. ſicut corp? ex terra. ipa eſt reqes & vita ſanctoꝝ. ¶ Chriſoſtomus ſup matheum. Vel terra hic ſic quidã dicũt. ꝙ̃diu eſt in hoc ſtatu terra mortuorum eſt. quia vanitati ſubiecta eſt. Cum autem liberata fuerit de corruptione fit terra viuorum vt mortales hereditent immortalem. Alterum exponẽtem legi quaſi celum in quo habituri ſunt ſancti. dicatur terra viuorum. quod quãtum ad inferiorem regionẽ celum eſt. quantum autem ad ſuperius celum diciť terra. Alij dicunt quia corpus noſtrũ terra ē & ꝙ̃diu ſubiacet morti. terra eſt mortuorum. Cum aũt fuerit conforme factũ glorie corporis xp̃i. erit terra viuorum. ¶ Hylarius. Vel hereditatem terre mitibus dominus pollicetur id ē eius corporis qđ ipſe aſſumpſit habitaculum. quia per manſuetudinem mentis noſtre habitat xpiſtus in nobis. nos quoq; clarificati corporis eius gloria veſtiemur. ¶ Chriſoſtomus. in homelia. ¶ Vel aliter xp̃us hic ſpiritalibus ſenſibilia immiſcuit. Quoniã eñ eſtimať. qui mitis eſt omnia ſua perdere. cõtrarium promittit dicens ꝙ cum ſtabilitate ſua poſſidet. qui non eſt proteruus. Qui autem aliter eſt. multotiens animam & hereditatem paternã perdit. Quia vero Propheta dixerat. Manſueti hereditabunt terram. a conſuetis verbis contexit ſermonem. ¶ Gloſa. Mites etiã qui ſeipſos poſſederũt. hereditatẽ patris in futuro poſſidebunt. Pl? autẽ eſt poſſidere terrã. ꝙ̃ habere regnũ celorũ. Multa enim habemus. que ſtatim amittimus. Beati qui lugent. quoniam ipſi cõſolabuntur. ¶ Ambroſi. ſup lucam. Cum hoc feceris. vt ſcilicet ſis pauper & mitis. memẽto quia peccator es. lugeto peccata. vnde ſequitur. Beati qui lugẽt. Et bene tercia benedictio eſt peccata deflentis quia trinitas eſt. que peccata condonat ¶ Hylarius. Lugẽtes enim hic dicuntur non orbitates. aut cõtumelias aut damna merentes ſed peccata vetera flentes. ¶ Chriſoſtom? ſuper matheum. Et qui ſua quidem peccata lugent. beati ſunt. ſed mediocriť. Beatiores autem ſunt. qui aliena lugent peccata. tales cõuenit eẽ omnes doctores. ¶ Hieronim?. Luctus eñ hic nõ mortuorũ ponť communi lege nature. ſed peccatis & vicijs mortuorum. Sic fleuit Samuel Saulẽ. & Paul? eos q̃ poſt immũdiciã penitentiam non egerũt. ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum. Cum autem conſolatio ſit lugentium. ceſſatio luctus. qui ſua peccata lugent. cõſolabũtur indulgentiam conſecuti. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Et licet talibus ſufficiat venia frui. non terminat retributionẽ in peccatorum remiſſionẽ. ſed & multarum facit participes cõſolatõnũ. & hic & in futuro. Semper enim maiores laborib? deus dat retributões. ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum. Qui vero aliena peccata lugẽt. cõſolabũt. qui cũ in ſeculo illo prudentiã cognouerit dei & intellexerit. ꝙ q̃ perierunt. nõ fuerunt dei. de cui? manu nemo rapere poteſt. de eis luctu derelicto in ſua beatitudine letabũť. Vel aliť. ¶ Auguſtinus. in ſermone domini in monte. Luctus eſt triſticia de

amiſſione carorũ. Cõuerſi aũt ad deũ ea que in hoc
mundo cara habebant. amittũt. Non em̃ gaudent
his rebꝰ. quibꝰ ante gaudebãt. & donec fiat ĩ illis
amor eternorũ. nonnullã meſticia ſauciant̃. Cõſo
labũt̃ ergo ſpũſancto qui maxime ꝓpterea paraclitus
nominat̃ id ẽ cõſolator. vt temporalem amittẽtes
eterna leticia ꝑfruãt̃. Et ideo dicit. q̃m ipſi conſo-
labuntur. ¶ Gloſa. Vel per luctũ duo genera cõ-
punctionis intelligũtur ſcilicet pro miſerijs huiꝰ
mũdi. & ꝓ deſiderio celeſtiũ. vnde filia Caleph pe
tiuit irriguũ. ſuperiꝰ & inferius. huiuſmodi aũt lu
ctus nõ hꝫ niſi pauper & mitis. qui cum mundum
nõ diligat. ꝙ miſer eſt. recognoſcit. & ideo celũ cõ
cupiſcit. cõuenient ergo lugentibꝰ ꝓmittit̃ ꝯſolatõ.
vt qui triſtatus eſt in p̃ſenti. gaudeat in futuro.
Maior eſt aũt retributõ lugẽtis q̃ꝫ paupis & mitis.
Plus em̃ eſt gaudere in regno q̃ꝫ habere & poſſide
re. Multa em̃ cũ dolore poſſidemus. ¶ Chriſoſto.
in homelia. Notãdũ aũt ꝙ hãc btitudinẽ cũ intẽtõe
quadam ꝓpoſuit ideo nõ dixit qui triſtantur. ſed
qui lugent. in quo etiam perfectionis ſapientie ma
giſteriũ dedit. Si em̃ q̃ filios vel alios defunctos
lugẽt. ſcd̃m illud tempꝰ nõ deſyderãt pecuniã nec
gloriam. nec conuicijs exacuuntur. neq̃ aliq̃ alia
paſſione capiũt̃. Multo magis hec ſeruare debẽt.
qui lugent ſua peccata. Sequit̃ Textus

¶ Beati qui eſuriunt & ſiciunt iuſticiam. quoni
am ipſi ſaturabuntur. ¶ Ambroſius ſuper lucam
Poſtq̃ꝫ delicta defleui. eſurire incipio. & ſitire iu-
ſticiam. Eger enim cum in graui morbo eſt. nõ eſu
rit. Vnde ſequitur. Beati qui eſuriunt. & ſitiunt
iuſticiã. ¶ Hieronimꝰ. Nõ nobis ſufficit velle iu-
ſticiã. niſi iuſticie patiamur famẽ vt ſub hoc exem
plo nũq̃ꝫ nos ſatis iuſtos. ſꝫ ſemp eſurire iuſticie
opa ĩtelligamꝰ. ¶ Chriſoſtomꝰ ſup matheũ. Quo
niã om̃e bonũ qd̃ nõ ex amore ipſius boni faciunt
homĩes. ingratũ eſt ante deũ. Eſurit aũt iuſticiam
q̃ ſcd̃m iuſticiã dei deſyderat ꝯuerſari. Sitit aũt iu
ſticiã q̃ ſciẽtiã eiꝰ acq̃rẽ cupit. ¶ Chriſoſtomꝰ in
homelia. Juſticiã autem dicit vel vniuerſalẽ vel
ꝑticularẽ auaricie cõtrariã. Quia em̃ de miſericor-
dia dicturus erat. p̃mõſtrat q̃lit̃ miſereri opteat.
quia nõ ex rapina neq̃ ex auaricia. vnde etiam qd̃
eſt auaricie ꝓpriũ ſciliꝫ eſurire & ſitire iuſticie at
tribuit. ¶ Hylarius. Sicietibꝰ aũt & eſurientibꝰ ĩ
ſticiã. beatitudinem tribuit ſignificans extenſam
in dei doctrinã ſctoꝝ auiditatẽ ꝑfecta in celo ſatie-
tate repleri. Et hoc eſt qd̃ dicit̃. Quoniam ipſi ſa-
turabunt̃. ¶ Chriſoſtomꝰ ſuper matheum ſciliꝫ
largitate remunerãtis dei. quoniã maiora erũt pre
mia dei q̃ꝫ ſctorum deſyderia. ¶ Auguſtinꝰ. Vel
illo cibo ſaturabuntur in preſenti de quo dominus
dicit. Meus cibus eſt. vt faciam voluntatẽ patris
mei. qd̃ eſt iuſticia & illa aqua de qua quiſq̃ bibe
rit. fiet ei fons aq̃ ſaliẽtis ĩ vitã eternã. ¶ Chriſ.
in homelia. Vel in hoc terrenũ p̃miũ determinat.
q̃a em̃ eſtimat̃ auaricia abũdãtes facẽ. Ipſe cõtra
rium dicit ꝙ iuſticia hoc operatur. Qui em̃ iuſticiã
cupit. om̃ia cum ſtabilitate habet. Textus

¶ Beati miſericordes. quoniam ipſi miſericordiaꝫ
conſequentur. ¶ Gloſa. Juſticia & miſericordia
ita coniuncte ſunt vt altera ab altera debeat tem-
perari. Juſticia. n. ſine miſericordia crudelitas ẽ.
miſcd̃ia ſine iuſticia diſſolutio. Vnde de miſcd̃ia
poſt iuſticiam ſubdit dicẽs. Beati miſericordes.
¶ Remigiꝰ. Miſericors dicit̃ q̃ſi miſeruꝫ habens
cor. q̃a alteriꝰ miſeriã q̃ſi ſuã reputat. & de malo
alterius q̃ſi de ſuo dolet. ¶ Hieronimꝰ. Miſericor
dia hic nõ ſolũ ĩ elemoſinis ĩtelligit̃. ſed in oĩ pec
cato factis. ſi alter alteriꝰ onera portemus. ¶ Au
gꝰ. Beatos aũt dicit eẽ q̃ ſubueniũt miſeris. q̃m
eis ita repẽdit̃. vt de miſeria liberẽt̃. Vñ ſeq̃tur.
Qu om̃ã ipſi miſericordiã cõſequent̃. ¶ Hylarius.
Jntãtũ em̃ deus beneuolentie noſtre in omnes de-
lectatur affectu vt ſuaꝫ miſericordiam ſit ſolis mi
ſericordibus preſtaturus. ¶ Chriſoſtomus in ho
melia. Videtur autem eẽ equalis retributio. ſed ẽ
multo maior. Non enim eſt equalis humana miſe
ricordia & diuina. ¶ Gloſa. Merito ergo miſeri-
cordibꝰ miſericordia impenditur. vt plus accipi-
ant q̃ꝫ meruiſſent. & ſicut plus recipit q̃ vltra ſa-
turitatem habet. q̃ꝫ ille qui habet tantuꝫ ad ſatu
ritatem. ſic maior eſt gloria miſericordie q̃ꝫ prece
dentium. Sequitur texto

¶ Beati mundo corde. quoniam ipſi deum vide-
bunt. ¶ Ambroſius. Qui miſericordiã defert mi-
ſericordiam amittit. niſi mundo corde miſereatur.
Nã ſi iactãtiam querit. nullus eſt fructus. vnde
ſequitur. Beati mundo corde. ¶ Gloſa. Conueni
enter autem ſexto loco ponitur cordis mundicia.
quia ſexto die hõ conditus eſt ad imaginem dei. q̃
q̃dem obtenebrata erat in homine per culpam ſed
ĩ in mũdis corde reformat̃ ꝑ gratiã. Merito auteꝫ
poſt p̃dicta ſeq̃tur. q̃a niſi illa p̃cedãt md̃m cor in
homine non creatur. ¶ Chriſoſtomus in homelia
Mundos aũt hic ait vel eos q̃ vniuerſalẽ virtutẽ
poſſident. & nullius ſibi malicie conſcij ſunt. Vel
eos qui in temperantia conſiſtunt. que maxime ne
ceſſaria eſt ad videnduꝫ deum. ſcd̃m illud pauli.
Pacẽ ſeq̃mini cũ omnibꝰ & ſãctimoniã. ſine q̃ ne-
mo videbit deũ. Quia enim multi miſerentur qui
dem. ſꝫ impudica agũt. mõſtrãs ꝙ nõ ſufficit pri-
mum. ſcilicet miſereri. hoc de mundicia appoſuit.
¶ Hieronimus mundꝰ autem deus a mundo cor
de cõſpicitur. Templũ em̃ dei nõ poteſt eſſe pollu
tũ. Et hoc ẽ qd̃ dicit̃. quoniã ipſi deum videbunt.
¶ Chriſoſtomus ſuper matheũ. Qui enim omnem
iuſticiã facit & cogitat. mẽte ſua deum videt. quo
niã iuſticia figura eſt dei. deus em̃ iuſticia ẽ. Se-
cũdũ ergo ꝙ aliquis eripuerit ſe a malis & fecerit bo
na. ſcd̃m hoc deũ videt aut paꝝ aut ampliꝰ aut ĩ
terdũ aut ſemp ſcd̃m poſſibilitatẽ hũanã. Jn ſecu
lo aũt illo md̃i corde deũ videbũt facie ad faciẽ. nõ
in ſpeculo & ĩ enigmate ſic hic. ¶ Augꝰ. ĩ ſerm.

domini in monte. Stulti autem ſunt. qui deum vide
re iſtis exterioribꝰ oculis querunt. cum corde vide
atur. ſicut alibi ſcriptum eſt. In ſimplicitate cor-
dis querite illum. hoc enim eſt ſimplex cor quod
mundū cor. ¶ Auguſtinus vltimo. de ciuitate dei
Si autem tantum poterunt ī corpore ſpiritali ocu
li etiam ipſi ſpiritales quantum poſſunt iſti qua-
les nūc habemus. proculdubio per eos deus videri
non poterit. ¶ Auguſtinus ī primo de trinitatē
Hec autem viſio merces eſt fidei. cui mercedi per
fidem corda mundantur. ſicut ſcriptum eſt. Mun-
dans fide corda eorum. hoc autem probatur illa
maxime ſententia. Beati mūdo corde. qm̄ ipſi deū
videbūt. ¶ Auguſtinus ſuper ge. ad litterā. Nemo
aūt videns deū viuit vita iſta. qua mortaliter vi-
uit͛. & iſtis ſenſibꝰ corporis. Sed niſi ab hac vi-
ta quiſq; fundatus moriatur. ſiue omnino exiēs de
corpore ſiue ita alienatꝰ a carnalibꝰ ſenſibꝰ vt me-
rito neſciat. ſicut ait apoſtolꝰ. vtꝝ ī corpore an ex
ra corpus ſit. non in illam ſubuehitur viſionem.
¶ Gloſa. Maiorem aūt remunerationem iſti ha-
bent ꝙ̄ primi. ſicut q̇ in curia Regis nō ſolū prā-
det. ſed etiam faciē regis videt. Seq̄t textꝰ
¶ Beati patifici qm̄ filij dei vocabūt͛. / Ambro.
ſup lucā. Cū interiora tua vacua feceris ab om̄i la
be pc̄ti. ne diſſenſiones cōtentōneſq; ex affectu tuo
ꝓdeant. a te pacem incipe. vt ſic pacē alijs feras.
vnde ſeq̄tur. Beati pacifici. ¶ Augꝰ. xix. de ciui
tate dei. Eſt aūt pax tranquillitas ordinis. Ordo
aūt eſt pariū diſpariūq; ſua loca tribuēs diſpoſitō
Sicut aūt nemo eſt qui gaudere nolit. ita nemo ē
qui pacem habere nolit. quādoquidem ipſi qui bel
la volūt. nihil aliud ꝙ̄ ad glorioſā pacē cupiūt bel
lando peruenire. ¶ Hiero. Pacifici autē dicūtur
beati qui primum in corde ſuo deinde & int͛ fratres
diſſidētes faciūt pacē. Quid em̄ ꝓdeſt alios ꝑ te pa
cari. cū ī tua aīma ſint bella vitōꝝ. ¶ Augꝰ ī ſer-
mone dn̄i ī mōte. Pacifici aūt ī ſemetipīs ſūt. qui
omnes animi ſui motus componentes & ſubijcien-
tes ratōni carnaleſq; cōcupiſcētias habētes edomi-
tas. fiūt regnū dei. in quo ita ordinata ſunt omnia.
vt qđ eſt ī homine precipuū & excellens. imperet
ceteris reluctantibꝰ que ſūt nobis beſtijſq; commu
nia. atq; id ipſum qđ excellit ī homīe id eſt mēs &
ratō ſubijciat͛ potōri qđ eſt ipā veritas filius dei.
Neq; em̄ imperare inferioribꝰ poteſt. niſi ſupioribꝰ
ſubijciatur. Et hec ē pax que dat͛ ī terra hominibꝰ
bone volūtatis. ¶ Auguſti. ī libro retractatōnū
Nō tn̄ cuiq̄ ꝑuenire poteſt in hac vita vt lex re-
pugnās legi mētis. omnino non ſit ī mēbris. Sed
hoc nūc pacifici agunt domando cōcupiſcētias car
nis. vt ad pacē pleniſſimā qn̄q; veniat͛. ¶ Chriſ.
ſuper matheum. Pacifici aūt ad alios ſunt. nō ſo-
lum qui inimicos in pace reconciliant. ſed etiā illi
qui immemores malorū diligūt pacē. Pax em̄ illa
beata eſt que ī corde poſita eſt. non tantū in verbis
Qui aūt pacem diligunt. filij ſūt pacis. ¶ Hyla.
Pacificoꝝ aūt beatitudo adoptōnis eſt merces. Et
ideo dicitur. Quoniā filij dei vocabūt͛. Parens em̄
omniū deus noſter eſt. neq; aliter tranſire in nun-
cupatōnē familie eius licebit. niſi fraterne inuicē
caritatis pace viuamus. / Chriſoſtomꝰ in home-
lia. Vel quia pacifici dicuntur qui nec litigāt. nec
odiunt ad inuicem. ſed & cōgregāt litigātes recte
filij dei vocantur. quia vnigeniti hoc eſt opus con
gregare diſperſa. & pacificare contra ſe preliātia.
¶ Augꝰ. Vel q̇a in pace ꝑfectio eſt. vbi nihil re-
pugnat. pacifici filij dei dicunt͛. qm̄ nihil reſiſtit
deo. Et vtiq; filij dei ſimilitudinē pacis debent ha-
bere. ¶ Gloſa. Maximam ergo dignitatem habēt
pacifici. Sicut qui filiꝰ Regis dicit͛ ī domo regia
ſummꝰ ē. Septio aūt loco btītudo hec ponit͛. q̇a ī ſab
bato vē requies dabit͛ v̇a pax. ſex etatibꝰ trāſactis.
¶ Beati qui perſecutionem patiuntur propter iu
ſticiam. quoniam ipſorum eſt regnum celorum.
¶ Chriſoſtomus in homelia. Poſita pacificorum
beatitudine ne aliquis extimaret ꝙ ſemꝑ pacem ſi
bi querere ſit bonum. ſubdit. Beati qui perſecutō-
nem patiunt͛. ꝓpt͛ iuſticiā. hoc eſt propter vir-
tutē. ꝓpter defenſionē alioꝝ. ꝓpter pietatē. Iuſti
ciam em̄ conſueuit pro omni virtute anime ponere
¶ Augꝰ in ſmone dn̄i in monte. Pace em̄ intrin
ſecus conſtituta ac firmata quaſcunq; ꝑſecutōnes
ille q̇ foras miſſus ē. forinſecus cōcitauerit. auget
gloriā que ſcđm deū eſt. ¶ Hiero. Signant͛ aūt
addidit ꝓpter iuſticiā. Multi em̄ propter ſua pecca
ta perſecutōnem patiuntur. & non ſunt iuſti. Si
mulq; cōſidera ꝙ octaua vere circūciſionis beatitu
do martyrio terminet͛. ¶ Chriſoſto. ſup matheū
Non autem dixit Beati qui a gentilibꝰ perſecutō
nem patiuntur. ne putes illum ſolum beatum qui
perſecutōnem patitur propter Idola non colenda.
Ideo & ab hereticis perſecutionem patiens propt͛
veritatem non relinquēdam beatus eſt. quia pro-
pter iuſticiam patitur. Sed & ſiquis ex potentibꝰ
qui Xp̄iani videntur. forſitan propter ſua pecca-
ta correctus a te. fuerit te ꝑſecutus. beatus es cum
Iohanne baptiſta. Si enī verum eſt ꝙ prophete
martyres ſunt qui a ſuis occiſi ſūt. ſine dubio qui
ꝓpt͛ cauſā dei aliq̄d patit͛. etſi a ſuis patit͛. merce
dē martyrij habet. Et ideo nō poſuit ſcriptura ꝑ-
ſonas ꝑſequenciū. ſed ſolā cauſam ꝑſecutōnis. vt
nō aſpicias. q̇s te ꝑſequit͛. ſed ꝓpter q̇d. ¶ Hyla.
Hic ḡ ad poſtremū eos ī beatitudine numerat. q̇-
bus omnia pro xp̄o pati qui iuſticia eſt pronus af
fectus eſt. Hijs igitur & regnū ſeruat͛. q̇a ī cōtem
ptu ſeculi ſunt paupes ſpiritu. vnde dicit. Quoniā
ipoꝝ eſt regnū celorū. Vel octaua beatitudo tanq̄
ad caput redit. quia cōſummatum ꝑfectūq; oñdit.
& probat. Itaq; in prima & in octaua nominatum
eſt regnum celorum. Septem enim ſunt que per-
ficiūt. nam octaua clarificat. & ꝑfectū demōſtrat.
vt per hos gradus ꝑficiantur & ceteri. tanq̄ acci-
piat͛ rurſus exordium. ¶ Ambro. ſup lucā. Vel

aliter p̄mū regnū celoꝝ ſctis prepoſitū eſt in ab-
ſolutōe corporis. ſcd̄m poſt reſurrectōz eē cū xp̄o.
Poſt reſurrectionem tuam · terram incipies tuam
poſſidere abſolut⁹ a morte · Et ī ipa poſſeſſione ɔſo
latōz repies · Cōſolatōz ſeqtur delectatō · delectatō
nem diuina miſeratio · Cui autem miſeret̄ domin⁹
& vocat · & ſic vocat⁹ videt vocātē · Qui aūt deū vide
rit · i ius diuine generatōis aſſummit̄ · & tūc demū
quaſi dei filius celeſtis regni diuitijs delectatur ·
Ille igit̄ incipit hic replet̄ · ¶ Chriſ · in homelia
Ne autē mireris · ſi ſcd̄m vnāquanqꝫ beatitudinē
regnum non audis · quia cum dicit · conſolabūtur ·
miſericordiā cōſequit̄ · & cetera huiuſmodi · Per
hec vniuerſa nihil aliud ꝙ regnum celoꝝ occulte
inſinuat · vt nihil ſenſibile exſpectes · Neqꝫ eī be-
atus eſt q̄ in hijs coronat̄ · que cū p̄ſenti vita diſce
dūt · ¶ Aug⁹ · Diligenter aūt attendēdus eſt nu-
merus harū ſententiarum · Hijs enim ſeptem gra
dibꝫ ɔgruit opatō ſp̄ūs ſcti ſeptiformis quā eſaias de
ſcribit · Sꝫ ille a ſummo hic ab imo · qa ibi docetur
fili⁹ dei ad ima deſcenſurus · hic homo de imis ad ſi
militudinē dei aſcenſurus · In hijs primus eſt timor
qui ɔgruit hominibꝫ humilibꝫ · de qbꝫ dicitur · Bti
paupes ſpiritu id eſt non alta ſapientes · ſed timē-
tes · Scda eſt pietas · que cōuenit mitibꝫ · Qui enim
pie querit · honorat · non rep̄hendit · nō reſiſtit · qđ
eſt mitē fieri · Tercia eſt ſcientia · que conuenit lu-
gētibꝫ · qui didicerūt quibꝫ malis nūc vincti ſunt ·
que quaſi bona petierūt · Quarta que eſt fortitudo ·
congruit eſurientibꝫ · & ſitiētibꝫ · quia deſyderantes
gaudiū de veris bonis laborāt · a terrenis cupiētes
auerti · Quinta cōſiliū · ɔuenit miſericordibꝫ · qa vni
cū remediū ē de tantis malis erui · dimittē alijs &
dare · Sexta ē intellect⁹ · & cōuenit mūdis corde ·
qui purgato oculo · poſſunt vidē · qđ oculus nō vi-
dit · Septima ē ſapia q̄ cōuenit pacificis ī qbꝫ nul
lus mot⁹ ē rebellis · ſꝫ optēpat ſpiritui · Vnū autē
p̄mū qđ eſt regnū celoꝝ varie nominatū eſt · In
p̄mo ſicut oportebat poſitum eſt regnum celorū ·
qđ eſt pfecte ſapiētie initiū · Ac ſi diceret̄ · initium
ſapiētie timor dn̄i · Mitibꝫ hereditas tanꝙ teſtamē
tum patris cum pietate querentibꝫ · lugentibus cō
ſolatō tanꝙ ſcientibꝫ qđ amiſerūt · & ī quibꝫ mer-
ſi ſunt · Eſuriētibꝫ ſaturitas tāꝙ refectō laborāti-
bus ad ſalutē · Miſericordibꝫ miſericordia tanquā
optimo cōſilio vtentibꝫ · vt hoc eis exhibeatur · qđ
exhibent · Mūdis corde facultas videndi deum tāꝙ
purum oculum ad intelligenda eterna gerentibꝫ ·
Pacificis dei ſimilitudinēz · Et iſta quidem · in hac
vita poſſunt cōplere · ſicut completa eē ī Apoſtolis
credimus · nam quod poſt hanc vitam promittit̄ ·
nullis verbis exponi poteſt · Sequit Textꝰ
¶ Beati eſtis cū mlaedixerint vobꝫ homines · & p
ſecuti vos fuerint · & dixerint · omne malum aduer
ſus vos mentientes propter me · gaudete & exulta
te · quoniam merces veſtra copioſa eſt ī celis · Sic
enim perſecuti ſunt Prophetas qui fuerunt ante
vos · ¶ Raba · Supiores ſententias generalit̄ di-
gerebat · iam incipit loqui preſentes compellās · p̄
dicens eis pſecutiones quas pro nomine eius pat
ſuri erāt · dicēs · Beati eſtis cū maledixerint vobis
homines · & pſecuti vos fuerint · & dixerint omne
malum aduerſus vos · ¶ Auguſtinus · Queri autē
poteſt · quid interſit ꝙ ait · Cū vobis maledicent ·
& dicēt omne malū · cum maledicere hoc ſit malū
dicere · Sed aliter eſt maledictū iactatū cū cōtume
lia corā illo qui maledicit̄ · aliter · cū abſentis fama
ledit̄ · Perſequi aūt eſt vim inferre vl̄ inſidijs appe
tere · ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum · Si autem
verum eſt · quoniam qui calicem aque porrexerit ·
merces eius nō perit · Conſequenter qui vel vnius
leuiſſimi verbi iniuriā fuerit paſſus · vacu⁹ nō erit
a mercede · Vt aūt plaſphemat⁹ ſit beatus · duo cō
uenire debēt · vt & mendacit̄ blaſphemet̄ · & ꝑpter
deū · alioqn ſi vnū defuerit · nō eſt beatitudinis mer
ces · Et ideo dicit · Mētiētes ꝑpt me · Aug⁹ · Quod
ꝑpt illos additū · puto q̄ volūt de pſecutōnibꝫ & de
fama ſue turpitudinis gl'iari · & ideo dicē ad ſe pti
nere Xp̄m ꝙ multa de illis dicūt̄ mala · cū & vera
dicāt̄ · qn̄ & de errore illoꝝ dicūt̄ · Et ſi aliqn̄ falſa
iactāt̄ · nō tn̄ ꝑpt xp̄m iſta patiunt̄ · ¶ Gregori⁹
ſup Ezechielē · Quid aūt poterit obeē ſi hoīes vobis
drogēt · & ſola vos ɔſciētia defendat · Sꝫ tn̄ liguas
detrahentiū · ſicut noſtro ſtudio nō debem⁹ excita-
re · ne ipi pereāt · ita p ſuā maliciā excitatas debe-
mus equanimit̄ tolerare · vt nobis meritū creſcat ·
vn̄ & hic dicitur · Gaudete & exultate qm̄ merces
vr̄a copioſa eſt in celis · ¶ Glo · Gaudete mēte qđ
& exultate corpore · qa merces veſtra nō tm̄ mag-
na ē ſicut alioꝝ · ſꝫ copioſa ē in celis · Aug⁹ · Nō hic
celos puto dici ſupiores ptes hui⁹ viſibilis mū-
di · nō eī merces vr̄a ī rebꝫ viſibilibꝫ collocāda ē ·
ſed in celis dictum puto in ſpiritalibꝫ firmamētis
vbi habitat ſempiterna iuſticia · Sētiūt g' iā iſtā
mercedē q̄ gaudēt ſpiritalibꝫ · Sꝫ ex oī pte pficie-
tur · cū mortale hoc induerit immortalitatē · ¶ Hie
rom · gaudere igitur & exultare debemus vt mer-
ces nob ī celeſtibꝫ p̄paret̄ · hoc q̄ vanā ſectat̄ glo
riā · implere non poteſt · ¶ Chriſoſt · ſup matheū
Quia q̄ntū aliqs letat̄ de laude hominū · tātū de vi-
tupatōe triſtat̄ · Qui vero gloriā cōcupiſcis ī celo ·
obprobria non timeas in terris · ¶ Gregorius ſup
Ezechielē · Aliquādo tn̄ detractores debemus com
peſcere · ne dum de nobis mala diſſeminant eorum
qui audire nos ad bona poterant · corda innocentū
corrūpāt · ¶ Gloſa · Nō ſolum aūt premio · ſed etiā
exēplo eos ad patiētiā ꝓuocat · Cū ſubdit · Sic ei
pſecuti ſūt Prophetas qui fuerūt āte vos · ¶ Re-
mi · Magnā · n · cōſolatōnē accipit hō in tribulatōe
poſitus · dū recordat̄ paſſiones alioꝝ a qbꝫ exēplū
patientie accipit · ac ſi dicēt · memētote qa illi⁹ vos
eſtis Apl'i · cui⁹ & illi fuerunt ꝓphete · ¶ Chrſ · in
homelia · Simul & iſinuat coeqlitatē ſui hōis ad
pēꝫ · ac ſi dicat · ſic illi ꝑpt p̄em ita & vos ꝑpt me

patiemini. Cū etiā dixit ꝓphetas q̄ fuerūt añ vos. mōſtrat & ipſos ꝓphetas iā factos. ¶ Aug⁹. Per ſecutoꝝ aūt hic generalit̄ poſuit & i maledictis & i laceratōe fame. Vos eſtis ſal terre. q̄d ſi euanue-rit in q̄ ſaliet̄. ad nihilū valet vltra. niſi vt mittat̄ foras. & cōculcet̄ ab hoīb⁹. ¶ Chriſ. i home. Quia excelſa p̄cepta diſcipulis dederat. vt nō diceret. q̄-lit poterim⁹ ea ſuare. eos laudib⁹ mittigat dicēs. Vos eſtis ſal terre. in q̄ mōſtrat ꝙ neceſſario hec iniūgit. n̄ ei p̄ v̄ra vita aut p̄ vna gēte. ſ; p̄ vniuer ſo mūdo vos mitto. & ſi alios mordētes mala audi-atis gaudete. hoc eīn ē opus ſalis. mollia mordica re. Quare alioꝝ maledictō nihil vob̄ nocȝ. ſ; eſt te-ſtis v̄re v̄tutis. ¶ Hyla. Eſt hic ꝓprietas q̄rēda dictoꝝ. quā apl'oꝝ officium & ipſius ſalis natura mōſtrabit. hoc igit̄ i omēȝ vſū hūani generis eſſē ctū icorruptōȝ corporib⁹ q̄b⁹ fuerit aſperſū impar-tit. & ad omnē ſenſum cōditi ſaporis aptiſſimū eſt. Apl'i aūt ſunt reꝝ celeſtiū p̄dicatores. & eternita tis velut ſatores. merito ſal terre nūcupati q̄a per v̄tutē doctrīne q̄ſi ſaliētes eternitati corpora ſuāt ¶ Remi. Sal etiā p aquā & ardorē ſolis & p fla-tū venti in naturā alterā cōmutat̄. ſic & apoſtolici viri p aquā baptiſmi & ardorē dilectionis & flatū ſpūs ſancti i ſpiritalē regeneratōȝ cōmutati ſunt. Sapiētia etiā celeſtis p apoſtolos predicata exic-cat humores carnalium operum. aufert fetorem & putredinē male cōuerſatōis. & vermem libidīnoſe cogitationis. Et illū de quo dicit Propheta ver-mis eoꝝ nō morit̄. ¶ Remi. Sūt apoſtoli ſal ter re id ē hoīm terrenoꝝ q̄ amādo terrā terra vocāt̄. ¶ Hiero. Vel apoſtoli ſal terre appellātur. q̄a per illos vniuerſū hoīm cōditur genus. ¶ Chriſoſto. ſup matheū. Doctor eīn cū fuerit oīb⁹ p̄dictis v̄ tutib⁹ ornatus tūc eſt quaſi optīmū ſal & tot⁹ po-pulus de illo cōdit̄ videdo eū & audiēdo. ¶ Remi. Et ſciēdū q̄a nullū ſacrificiū offerebat̄ dō i veteri teſtamēto niſi p⁹us cōdiret̄ ſale. q̄a null⁹ p̄t lauda bile ſacrificiū deo offerre abſq; ſapore celeſtis ſapie ¶ Hyla. Veꝝ q̄a ōuerſioni hō ſubiacȝ. ideo apl'os ſal terre nūcupatos monet i tradite ſibi p̄tatis vir tute p̄ſiſtē. cū ſubdit. Quod ſi ſal euanuerit in quo ſaliet̄. ¶ Hiero. id ē ſi doctor errauerit. q̄ alio docto re emēdabit̄. ¶ Aug⁹. Etſi vos p q̄s cōdiēdi ſunt ꝓpl'i metu pſecutionū temporaliū amiſeritis reg-na celoꝝ. qui erūt hoīes p quos vobis error au-feratur? Alia littera habet. Si ſal iſatuatū fuerit oſ̄dēs fatuos eſſe iudicādos qui temporaliū bonoꝝ vel copiam ſectātes vel inopiā metuētes amittunt eterna. que nec dari p̄nt ab hoīb⁹ nec auferri. ¶ Hyla. Si aūt doctores infatuati nil ſaliant. & ipſi ſenſu accepti ſaporis amiſſo viuificare nō p̄nt corrupta. reddūt̄ inutiles. V̄n ſeqtur. Ad nihilū valet vltra. niſi vt mittat̄ foras & cōculcet̄ ab ho mib⁹. ¶ Hiero. Exēplū de agricultura ſcriptū eſt Sal eīn vt i cōdimētū ciboꝝ & ad ſiccādas carnes neceſſariū eſt. ita aliū vſū nō h̄t. Certe legim⁹ in

ſcripturis vrbes quaſdā ira victoꝝ ſale ſeminatas vt germē nullū in ipſis oriretur. ¶ Glo. Poſtq̄ ḡ illi qui capita ſunt alioꝝ defecerint. nulli vſui apti ſunt. niſi ad hoc vt mittātur foras ab officio docendi. ¶ Hylarius. Vel etiam de Eccleſie p̄m ptuarijs proiecti pedib⁹ incedentium conterantur. ¶ Auguſtinus non autem calcatur ab hominib⁹. qui patitur pſecutionē. ſed qui perſecutionē timē-do infatuatur. Calcari eīn nō p̄t niſi inferior. Infe rior aūt nō ē. qui q̄uis corpore multa i terra ſuſtine at. corde tamen in celo fixus eſt. Seqt̄ textus ¶ Vos eſtis lux mundi. Non poteſt ciuitas ab-ſcōdi ſupra montem poſita. neq; accendunt lucer-nam. & ponūt eā ſub modio. ſed ſupra cādelabrū. vt luceat oīb⁹ qui in domo ſunt. Sic luceat lux v̄ra coraȝ hoīb⁹ vt videant opera veſtra bona. & glorificēt patrē veſtrū qui i celis ē. ¶ Chriſ. ſup matheū. Sicut doctores ꝓpter bonam cōuerſatōȝ ſunt ſal quo populus cōditur. ita propter verbum doctrīne ſūt lux. q̄ ignorātes illumināt̄. Prius aūt eſt bene viuē. ꝙ bene docē. & ideo poſtq̄ apoſtolos dixerat ſal. cōſequent̄ vocat eos lucē dicens. Vos eſtis lux mūdi. Vel q̄a ſal in eo ſtatu tenet rē. ne ad deterius mutet̄. Lux aūt ad melius perducit il luſtrādo. ꝓpt̄ q̄d apoſtoli dicti ſūt p⁹us ſal ꝓpt̄ Iu-deos. & ꝓpt̄ populū xp̄ianū a q̄b⁹ de⁹ cognoſcit̄. q̄s ſuāt in dei ſciētia. Lux aūt ꝓpt̄ gētes quas ad ſcientie lumen perducunt. ¶ Auguſtin⁹. Oportet aūt hic mūdū nō celū & terrā. ſ; hoīes q̄ ſūt i mūdo intelligi. vel qui diligūt mūdū. quib⁹ illuminādis apoſtoli miſſi ſunt. ¶ Hylarius. Natura enim lu-minis eſt vt lucē q̄cūq; circūſerat̄. emittat. illatū-q; edib⁹ tenebras interimat. luce illumināte. Igit̄ mūd⁹ extra cognitōȝ dei poſit⁹ obſcur⁹ tenebatur ignorātie tenebris. cui p apl'os ſciētie lumē inuehi tur. & cognitō dei daret̄. Et de p̄uis eoꝝ corpuſcu lis q̄cūq; iceſſerit. lux tenebris miſtrat̄. ¶ Remi. Sic aūt ſol dirigit radios ſuos. ita & dñs q̄ ē ſol iu-ſticie direxit apoſtolos ſuos ad effugandas hūani generis tenebras. ¶ Chriſ. i home. Intellige aūt q̄ magna eis p̄mittit. vt q̄ i regione ꝓpā cogniti nō erāt. ad fines orb̄ terraꝝ eoꝝ veniret fama. Nec p̄-ſecutōes q̄s p̄dixerat. eos potuerūt occultare. ſed ꝓpt̄ hoc magis p̄clari reddūt̄. ¶ Hiero. Ne aūt apo ſtoli abſcōdāt ob metū. ſ; tota libtate ſe ꝓdāt. do-cet eos fiduciā p̄dicādi cū cōſequent̄ dicit. non p̄t ciuitas abſcondi ſup̄ montē poſita. ¶ Chriſoſto. i homelia. Per hoc etiā eos docet eē ſollicitos de pro pria vita quaſi i oculis omniū poſitos. ſic ciuitas q̄ ē ſup̄ mōtē poſita. v̄l lucerna ſup̄ cādelabꝝ lucēs ¶ Chriſ. ſup math. Hec aūt ciuitas eccl'ia ſctoꝝ ē. d̄ q̄ d̄r glorioſa dicta ſūt de te ciuitas. Ciues ei⁹ ſūt oīnes fideles. de q̄b⁹ apl'us. Vos eſtis ciues ſctoꝝ Hec ḡ ciuitas poſita ē ſup̄ mōtē xp̄m de q̄ daīel. la pis abſciſus ſine maīb⁹ fact⁹ ē mōs magn⁹. ¶ Au g⁹. Vel poſita ē ſup̄ mōtē id ē ſup̄ magnā iuſticiā quā ſignificat mōs i quo diſputat dñs. ¶ Chriſ.

ſup matheũ. Nõ poteſt ḡ ciuitas abſcõdi poſita ſupra mõtẽ etiã ſi ipa voluerit. Mons em̃ q̃ eã ptat. facit eam omĩbꝰ manifeſtaȝ. Sic & apoſtoli & ſacerdotes qui fundati ſunt in xp̃o. nõ pñt eſſe abſcõditi. etiã ſi voluerĩt. quia Xp̃us eos manifeſtat. ❡ Hylari⁹. Vel ciuitatẽ carnẽ quã aſſumpſerat. nũcupat. quia in eo p naturã ſuſcepti corporis que dã hũani generis cõgregatõ cõtinet᷑. & nos p cõſortiũ carñs ſue ſum⁹ hitatio ciuitatis. Abſcõdi ḡ nõ poteſt qa ĩ altitudine poſitus celſitudinis dei ad miratõne opeꝝ ſuoꝝ offert᷑ omĩbꝰ cõtẽplãdus. ❡ Chriſoſto. ſup matheũ. Quare aũt ſãctos ſuos xp̃us maĩfeſtet. & non ſinat eos eẽ abſcõditos. p alterã cõparatõnẽ oſtẽdit. cũ ſubdit᷑. neq̧ accẽdũt lucernã. & ponũt eã ſub modio. ſ ſup candelabrũ ❡ Chriſ. ĩ homelia. Vel p hoc ꝙ dixit. nõ poteſt ciuitas abſcõdi demõſtrauit ſuã virtutẽ. Jn hoc aũt ꝙ ſubdit. neq̧ accẽdũt lucernã. eos inducit ad liberã p̃dicatõꝫ. ac ſi diceret. Ego qd̃e lucernã accẽdi. veſtri aũt erit ſtudiũ eã manere ardẽtẽ. non ſolum ꝑpt vos. ſed ꝓpter alios qui illuminabuntur. Sȝ & ꝑpt gloriã dei. ❡ Chriſ. ſup matheũ. Lucerna eſt verbũ diuinũ de quo dictũ eſt. Lucerna pedibꝰ meis verbũ tuũ. Accẽdentes lucernam ſunt pater & filius & ſp̃us ſc̃tus. ❡ Aug⁹. Quid autẽ putamus dictũ eſſe. & ponũt eã ſub modio? vt occultatio tantum lucerne accipienda ſit. tanq̃ ſi diceret. Nemo accẽdit lucernã & occultat eã. an aliqd̃ etiã modi⁹ ſignificat? vt hoc ſit ponere lucernã ſub modio. ſupiora facẽ corpis cõmoda q̃ p̃dicatõnẽ veritatis. Sub modio ḡ lucernã ponit quiſq̧ lucem doctrine bone cõmodis tẽporalibus obſcurat. & tegit. Et bñ modius dr̃ res corporalis ſiue ꝓpt retributõnẽ mẽſure. qa ea q̃ſq̧ recipit. q̃ geſſit ĩ corpe. Siue qa tẽporalia bona q̃ corpe peragũt᷑. circa dierũ mẽſurã quã ſignificat modius. inchoãt᷑ & trãſeũt. Eterna vo ſpiritalia nullo tali fine coercẽt᷑. Sup cãdelabꝝ aũt lucernã ponit. q̃ corp⁹ ſuũ miſterio vbi ſubiicit. vt ſupior ſit p̃dicatõ veritatis. & inferior ſuit⁹ corpis. Per ipam em̃ corporis ſeruitutẽ excelſior lucet doctrĩa. dum p vocẽ & ceteros corporis mot⁹ bonis opibꝰ ĩſinuat᷑ diſcẽtibꝰ. ❡ Chriſ. ſup matheũ. Vel modiĩ ſunt hoĩes mũdiales. qm̃ ſicut modiĩ deſup quidẽ vacui ſũt. ſubtus aũt pleni. ſic omnes mũdi amatores. in rebꝰ ſpiritalibꝰ ĩſenſati ſunt. Jn terrenis aũt ſapiẽtes. Et ideo quaſi modius verbũ dei tenet abſconditũ. qñ ꝓpter aliquã cauſam terrenã. verbũ dei non eſt auſus palã proloqui. nec fidei veritatẽ. Cãdelabꝝ eſt eccleſia que baiulat vbũ vite & omis eccleſiaſtic⁹ vir. ❡ Hyla. Vel ſynagogã dominus modio comparauit q̃ ſuſceptos fruct⁹ intra ſe tãtũ receptãs. certũ modũ diuerſe obſuantie cõtinebat. ❡ Ambro ſup lucã. Et ideo nemo fidẽ ſuam intra menſurã legis includat. ſed ad eccleſiã cõferat. in qua ſeptiformi ſp̃us relucet ḡtia. ❡ Beda ĩ home. Vel ipẽ xp̃us accẽdit lucernã. qui teſtã hũane nature. flãma ſue

diuinitatis impleuit. quã nec credẽtibꝰ abſcondere nec modio ſuppone᷑ hoc eſt ſub mẽſura legis includere vel vni⁹ gẽtis termĩos noluit cohibe᷑. Cãdelabꝝ eccleſiã dicit. cui lucernã ſuppoſuit. qa nr̃is ĩ frõtibꝰ fidẽ ſue incarnatõis affixit. ❡ Hyla. Vel lucerna xp̃i ponit᷑ ĩ cãdelabrũ id eſt ĩ ligno p paſſionẽ ſuſpẽſa q̃ lumẽ eternũ eſt in eccleſia habitãtibꝰ p̃bitura. Et ideo dicit. Vt luceat hoĩbꝰ. q̃ ĩ domo ſunt. ❡ Aug⁹. Si q̃s em̃ domũ vult accipe eccleſiam. nõ eſt abſurdũ. Vel dom⁹ eſt ipẽ mũd⁹. propt᷑ id qd̃ ſupi⁹ ait. vos eſtis lux mũdi. ❡ Hyla. Tali etiam lumĩe monet fulgere apoſtolos vt ex admiratõne opis eoꝝ deo laus impartiat᷑. Vñ ſeq̄tur. Sic luceat lux vr̃a corã hoĩbꝰ. vt videant opa vr̃a bona. ❡ Chriſoſtom⁹ ſup matheũ id eſt ſic illumiãte docẽtes vt ñ vr̃a tãtũ audiant vba. ſ vt opa videant. vt q̃s illumiaueritis p vbũ quaſi lux. cõdiatis per exemplum quaſi ſales. Per illos aũt doctores qui docẽt. & faciũt. magnificat᷑ deus. Nã diſciplĩa domini ex moribꝰ famlie demõſtrat᷑. Et ideo ſeq̄tur. Et glorificent patrem veſtrũ qui ĩ celis eſt. ❡ Aug⁹. Si tantũmodo diceret. vt videant opa veſtra bona finẽ cõſtituiſſe videret᷑ ĩ laudibꝰ hoĩm. quas querũt hypocrite. Sȝ addidit. Et glorificẽt patrẽ vr̃m qui in celis eſt. vt hoc ipm ꝙ hõ p bona opa placet hoĩbꝰ. nõ ibi finẽ cõſtituat. ſed referat ad laudẽ dei. & ꝓpterea placeat hoĩbꝰ. vt ĩ illo glĩficet᷑ de⁹. ❡ Hyla. Nõ ꝙ ab hoĩbꝰ oporteat gl̃iã q̃rere. ſ vt diſſimulantibꝰ nob̃ opus nr̃m hiĩs mt̃ q̃s viuim⁹. in honorẽ dei eluceat. Textꝰ

❡ Nolite putare qm̃ veni ſoluẽ legẽ. aut ꝓphetas. nõ veni ſoluere. ſ adimplere. Amẽ dico vobis. donec trãſeat celũ & terra iota vnũ aut vn⁹ apex ñ p̃teribit a lege donec oĩa fiãt. Qui ḡ ſoluerit vnũ d̃ mãdatis iſtis minimis. & docuerit ſic hoĩes. minim⁹ vocabit᷑ ĩ regno celoꝝ. Qui aũt fecerit & docuerit. hic magn⁹ vocabit᷑ in regno celorũ. ❡ Gloſa Poſtq̃ hortat⁹ eſt audiẽtes vt ſe p̃pararẽt ad oĩa ſuſtinẽda ꝓ iuſticia & ñ abſcõderet quod accepturi erãt. ſ ea beniuolẽtia diſcerent. vt ceteros docerẽt. incipit eos informare. qd̃ doceãt. tanq̃ ſi q̃rerent. Quid eſt hoc. qd̃ nõ vis abſcõdi. & pro q̃ iubes oĩa tolerari? nũqd̃ aliqd̃ dictur⁹ es extra ea q̃ ĩ lege ſũt ſcripta? Jdeo inquit. Nolite putare qm̃ veni ſoluere legẽ. aut ꝓphetas. ❡ Chriſoſto. ſup matheũ Quod ꝑpt duas cauſas dicit. Primũ vt diſcipulos ſuos hiĩs vbis ad ſuũ ꝓuocaret exẽplũ. vt ſic ipẽ omnẽ legẽ adimplebat. ſic & illi ſtuderẽt implere. Deniq̧ futuꝝ erat. vt calũniarẽt eũ iudei q̃ſi legẽ ſoluẽtẽ. puſq̧ incurrat calũniã. calũnie ſatiſfacit. ne autẽ putaret᷑ ſic veniſſe. vt ſimplicit᷑ legẽ p̃dicarꝫ. ſicut ꝓphete fecerãt. ❡ Veni. Duo dixit. Negat veniſſe ſe ſoluere. & affirmat veniſſe ſe implere. Et ideo addit. Nõ em̃ veni legẽ ſoluere ſ ĩplere ❡ Aug⁹. Jn hac aũt ſentẽtia duplex eſt ſenſus. Nã adimplere legẽ aut eſt; addẽdo aliqd̃ qd̃ minus habet. aut faciẽdo qd̃ habet. ❡ Chriſ. in homelia.

Impleuit igit̃ xp̄i ꝓphetas complēdo om̄ia que p
eos de ipſo fuerāt dicta. Legē aūt p̄mo quidē nihil
tranſgrediēdo legalium. Secundo iuſtificando per
fidē qd̓ lex p litterā facē non valebat. Auguſti.
cōtra fauſtū. Demū etiā q̄a ſub gratia poſitis ī hac
mortali vita difficile erat implē. qd̓ ī lege ſcriptū
eſt. nō cōcupiſces. Ille p carnis ſue ſacrificiū ſacer
dos effect⁹ impetrat nob̄ indulgentiā etiā hinc ad-
implens legē. vt qd̓ p noſtram infirmitatē minus
poſſum⁹. p illius pfectōnē curet̃. cui⁹ capitis mē
bra effecti ſum⁹. Puto etiā ſic eē accipiēdū qd̓ dr̄.
nō veni legem ſoluere ſed adimplere hijs videlicet
additamētis. que vel ad poſitōnē ptinēt antiquarū
ſentētiaꝝ. vel ad cōuerſatōꝫ ī eis. Aperuit eñ dn̄s
etiā iniquū motū ad nocēdū fratri in homicidij ge-
nere deputari. Maluit etiā nos dn̄s nō iurātes nō
recedere a vero. q̄ꝫ verū iurātes apropinq̄re piurio.
Sed cur o manichei legē nō accipitis & ꝓphetas?
cū xp̄us ad eos ſe n̄ veniſſe ſoluē dixerit ſ adimple
re? Ad hoc rn̄det fauſt⁹ heretic⁹. Quis hoc teſtat̃
dixiſſe ieſū? Mathe⁹? Quomodo ergo iohannes nō
id teſtat̃. qui fuit ī mōte? Matheus hoc ſcripſit. q̄
poſtq̄ꝫ ieſus deſcēdit ī mōte ſecutus eſt eū. Ad hoc
auguſtin⁹ rn̄det. Si nemo de xp̄o vera dixit. niſi
q̄ vidit eū. vel audiuit. hodie de eo vera dicit nul-
lus. Cur g̊ ex ore iohānis nō potuit vera matheus
audire de xp̄o. ſi ex libro iohānis poſſum⁹ v̄a loq̄
de eo nos tāto tempore poſt nati? hinc eñ nō ſolū
mathei ſ etiā luce ac marci euāgeliū & nō imparē
autoritatē receptū eſt. Huc accedit. q̄a & ip̄e dn̄s
potuit narrare matheo qd̓ egerat. anteq̄ꝫ eū vocaſ-
ſet. Apte at̃ dicite nō vos credere euāgelio. nam q̄
in euangelio nō niſi qd̓ vultis. creditis. vobis po-
tius q̄ꝫ euangelio creditis. Itē fauſtus. Probem⁹
& matheū hoc non ſcripſiſſe. ſ aliū neſcioquē ſub
nomīe eius. Quid eñ dicit. Cū trāſiſſet ieſus vidit
ſedētē homīeꝫ ad theolomū matheū nomīe. Et q̄s
g̊ ſcribēs de ſe ipſo dicat. vidi hoīem & nō vidit.
Ad qd̓ auguſtin⁹ ita mathe⁹ de ſe tāq̄ꝫ de alio ſcri
pſit. ſicͣ & iohānes fecit dicēs. Cōuerſus petr⁹ vi-
dit aliū diſcipulū quē diligebat ieſus. Manifeſtū
eſt eñ hūc morē fuiſſe ſcriptorū cū geſta narrarēt.
Itē fauſtus Quid q̄ꝫ etiā ex ip̄o ſmone qd̓ p̄cepit.
nō putari q̄a veniret legem ſoluere magis intelligi
dat̃. q̄a ſolueret. neq̄ꝫ eñ nihil tale eo faciēte iudei
ſuſpicari hoc poſſent. Ad qd̓ aug⁹. hodie q̄dē val-
de infirmū ē. Nō eñ negam⁹ iudeis nō intelligētib⁹
videri potuiſſe xp̄m ꝯtractorē eē legis & ꝓphetaꝝ
Itē fauſt⁹. Quid qd̓ etiā lex & ꝓphete nec adiple-
tōne gaudēt. cū ī deuteronomio dicat̃. Hec p̄cepta
que mādo tibi obſuabis. nec addas quicq̄ꝫ eis. nec
minuas. Ad qd̓ aug⁹ nō ītelligit fauſt⁹ q̄d ſit le
gē implere. cū hoc de v̄boꝝ adiectōe putat accipiē-
dū. Plenitudo eñ legis caritas eſt. quā dn̄s dedit
mittēdo fidelib⁹ ſpm̄ ſc̄tm. Implet̃ g̊ lex vel cū fi-
ūt. q̄ ibi p̄cepta ſūt. vel cū exhibēt̃ q̄ ꝓphetata ſūt
Itē fauſt⁹. quod nouū teſtamētū ieſum cōdidiſſe
fatemur. q̄d aliud a deſtructōne fatemur veteris te
ſtamēti? Ad qd̓ aug⁹. In veteri teſtamēto figure
erāt futuroꝝ q̄s reb⁹ p xp̄m p̄ſentatis auferri opor
tebat. vt eo ipſo lex & ꝓphete implerent̃. in quib⁹
ſcriptū eſt. daturū deū nouū teſtamentū. Itē fau-
ſtus. Hoc igit̃ ſi dixit xp̄us. aut aliud ſignificās
dixit. aut qd̓ abſit. mentiēs dixit. aut omnino nec
dixit. ſ ieſū q̄dē mentitū fuiſſe null⁹ dicat. ac p hoc
alit̃ dictū ē. aut nec omnino dictū ē. me q̄dē iā ad-
uerſus capituli hui⁹ neceſſitudinē manichea fides
reddit hic tutū. que p̄ncipio mihi non cūctis q̄ ex
ſaluatoris nomīe legunt̃. ſcripta paſſim credere p
ſuaſit. Eſſe eñ multa zizania que ī cōtagiū boni ſe
mīs ſcripturis pene om̄ib⁹ noctiuagijs q̄dā ſemīa-
tor īſparſit. Ad qd̓ aug⁹. Maniche⁹ docuit impiā
puerſitatē. vt ex euāgelio qd̓ hereſim tuā nō impe
dit. hoc accipias. qd̓ at̃ impedit. nō accipias. Nos
at̃ docuit ap̄l'us piā pui ſionē vt q̄ſq̄s nob̄ annūtia
uerit. p̄ter id qd̓ accepim⁹. anathema ſit. Dn̄s at̃
expoſuit q̄d ſint zizania nō aliq̄ falſa veris ſcriptu
ris immiſſa. ſicͣ tu īterp̄taris. ſ hoīes filios malig-
ni. Itē fauſt⁹. Cū te iude⁹ interpellabat. cur legis
& ꝓphetaꝝ p̄cepta nō ſues. q̄ xp̄us dixit nō ſe ve-
niſſe ſoluere ſ adimplere. cogeris aut vane ſupſti-
tioni ſuccūbere. aut capitulum ꝓfiteri falſū. aut te
xp̄i negare diſcipulū. Ad qd̓ aug⁹. Nullas ex hoc
capitulo catholici patiunt̃ anguſtias. q̄ſi legis &
ꝓphetaꝝ p̄cepta nō ſuēt. q̄a caritatē dei & pximi
hn̄t in q̄b⁹ p̄ceptis pēdet lex & ꝓphete. Et quecūq̄ꝫ
ibi reb⁹ geſtis vel ſacramentorū celebratōnib⁹ vel
locutōnū modis figurate ꝓphetata ſūt ī xp̄o & ec-
cleſia cōpleri cog̊ſcūt. Vn̄ nec vane ſupſtitōni ſuc
cūbim⁹. nec iſtud euāgelij capitulū falſū eē dicim⁹
nec xp̄i diſcipulos nos negamus. Qui g̊ dicit. Si
xp̄s legē & ꝓphetas nō ſoluiſſet. illa ſac̄mēta legis
& ꝓphetaꝝ ī xp̄ianoꝝ celebratōnib⁹ pmanerent.
poteſt dicē. ſi xp̄us legē & ꝓphetas non ſoluiſſet.
adhuc pmitteret̃ naſciturus. paſſurus. reſurrectu
rus. cū ideo magis hoc nō ſoluerit. ſ adimpleuerit.
q̄a iā nō pmittit̃ naſcitur⁹ paſſurus reſurrectur⁹.
q̄ꝫ illo ſac̄mēto q̊dāmō pſonabant. Sed annuntia-
tur. q̄ꝫ natus ſit. paſſus ſit. reſurrexit. q̄ꝫ hec ſacra
menta que a chriſtianis aguntur. iam perſonant.
Patet g̊ q̄nto errore delirēt. q̄ putāt ſignis ſac̄mē
tiſq̄ꝫ mutatis etiā res ip̄as eē diuerſas q̄s rit⁹ pro-
phetic⁹ pnūtiauit pmiſſas. & euāgelic⁹ ꝺmōſtrat
repletas. Itē fauſt⁹. Querēdū ē ſi hoc xp̄s dixit.
cur dixerit. vtꝝ ne cōpalpādi iudeoꝝ furoris cau-
ſa. q̄ ſc̄ta ſua ab eo cōculcari vidētes. nec audiēdū
q̊dā eū exiſtimabāt. aut vt nos q̄ eis credebamus
ex gētib⁹ īſtrueret legis ſubire iugū. Si at̃ hec ei
fuit cauſa dicendi. illa dr̄ eē quā dixi. nec hoc ipſū
mētit⁹ ē. Sūt eñ tria genera legū. vnū hebreorū
qd̓ pc̄ti ac mortis paulus appellat. aliud gentiū qd̓
naturale vocat dicēs. gētes naturalit̃ q̄ legis ſūt.
faciūt. Terciū ē veritatis. de qua dixit lex. ſpūs
vite. Itē ꝓphete alij ſūt iudeoꝝ de quib⁹ notū eſt.

alij gētiū· de qbꝫ paulꝰ dicit· dixit qdē ꝓpiꝰ eoꝝ
ꝓpheta· Alij veritatis de qbꝫ ieſus dicit· Mitto ad
vos ſapientes & ꝓphetas· Et quidē ſi obſuationes
hebraicus adimplecionis gr̄a protuliſſet · dubiū
non erat· quin de iudeoꝝ lege & ꝓphetis dixiſſet·
Vbi vo ſola receſſet ātiqora pcepta id ē n̄ occides
non mechaberis· q̄ olim promulgata fuerant· per
Enoch & Seth & ceteros iuſtos cui non uideat̄
hoc eū dixiſſe de veritatis lege & ꝓphetis· Vbi vo
iudeoꝝ q̄dā viſus ē noīaſſe pcītꝰ eradicauit pcipi
ēdo ɔtraria vt ē illd oculū ꝓ oculo dētē ꝓ dēte· Ad
qd Auguſ· manifeſtum eſt quam legem & quos
ꝓphetas xp̄s nō venerit ſoluē· ſ; implere· Ipa em̄
ē lex q̄ p moyſen data ē Nō aūt ſicut fauſtꝰ opina
tur· quedā dominus adimpleuit· que ab antiquis
iuſtis iā dicta erāt āte legem Moyſi· ſicut nō occi
des· Quedā vo ſoluit· q̄ ꝓpa uidebāt legis hebreoꝝ
Nos enim dicimus & hec pro tempore bene fuiſſe
inſtituta· & nūc a xp̄o nō ſoluta· ſ; adimpleta· vt
patebit per ſingula· hoc etiā nō intelligebāt· q̄ in
ea pueſitate māſerūt vt gētes cogerēt iudaizare
heretici ſcꝫ q̄ Nazarei dicūt̄· Criſ· ſup mathe·
Quoniā vo oīa q̄ ab inicio mundi vſq; ad finem
erant futura· miſtice erant ꝓphetata in lege· ne vi
deatur aliquid eoꝝ que fiūt deus nō ātea cognouiſſe
ꝓpterea dicit· nō poteſt fieri vt trāſeat celū & tra
donec omnia que in lege ꝓphetata ſunt rebus ipſis
fuerint adimpleta· Et hoc eſt quod dicit· Amen
quippe dico vobis donec tranſeat· iotha vnū aut
vnꝰ apex n̄ pteribit a lege· donec oīa fiat· Re
mi· Amē hebreꝰ ſmo ē· & latine dr̄ vere fidelit̄· ſi
ue fiat· Duabꝫ at̄ de cauſ hoc ſmōe vtit̄ dn̄s· ſiue
ꝓpter duriciā illoꝝ qui tardi erāt ad credendum·
ſiue ꝓpter credentes vt ꝓfundius attēderēt ea q̄ ſe
quūt̄· Hila· p hoc aūt ꝙ ait· donec trāſeat celū
& terra· celū quidem & terra· maxima elementa
nō arbitramur eſſe abſoluenda· Remi· Perma
nebūt em̄ eſſentialit̄· ſ; trāſibūt p renouatōnem·
Auguſ· Per hoc autem ꝙ ait iotha vnum aut
vnꝰ apex nō trāſibit a lege· nihil pt̄ aliud itelligi
niſi vehemēs expſſio pfectōnis· q̄n p literas ſingu
las demōſtrata ē· int̄ q̄s literas· Iotha minor eſt
ceteris· q̄a vno ductu fit· Apex etiā ē ipſiꝰ aliqua
i ſūmo particula· Quibꝫ vbis oſ̄dit i lege ad effe
ctū & mīma queq; pduci· Raba· Apte q̄; grecū
iotha & n̄ ioth hebreū poſuit· q̄a iotha i nūero ·x·
ſignificat· & decalogū legis enumerat· Cuiuſquidē
apex & pfectio ē euāgeliū· Criſo· ſup matheū·
Si at̄ ingenuꝰ hō vel i vili mēdacio inuētꝰ fuerit
erubeſcit· & vir ſapiēs vbū qd dixit nō relinqt in
vacuū· q̄uō verba diuia ſine exitu vacua poterāt p
manere? Vn̄ ɔcludit· Qui g̊ ſoluerit vnū de mā
datis iſtis minimis· & docuerit ſic hoīes· mīmꝰ voca
bit̄ in regno celoꝝ· Puto at̄ ꝙ ipē dn̄ꝰ manifeſte
hoc oſ̄dit· q̄ ſūt mīma mādata· mōſtrans dicēdo ſi
q̄s ſoluerit vnū· d mādatis iſtis minimis id ē q̄ mō
dicturꝰ ſū· Criſoſ· in homelia· Nō em̄ ꝓ vete
ribꝫ legibꝫ hoc dixit· ſ; p his q̄ ipē erat pcepturus·
Que qdem mīma vocat· licet magna ſint· Dic em̄
multociēs de ſe hūilia locutꝰ ē· ita & de ſuis pcep
tis hūilit̄ loquit̄ vel aliter· Criſoſ· ſup math·
Mādata moyſi in actu facilia ſunt· nō occides· nō
adulteraberis· Ipa em̄ criminis magtudo voluntatē
faciēdi repcutit· & ideo i remūeratōe modica ſūt·
in pcto at̄ magna· Mandata at̄ xp̄i id ē nō iraſca
ris· nō ɔcupiſcas i actu difficilia ſūt· & ideo i re
mūeratōne magna· in pcto at̄ mīma· Mīma igit̄
dicit iſta xp̄i mādata nō iraſcaris· nō ɔcupiſcas·
Ergo illi q̄ leuia pcta ɔmittūt· mīmi ſūt in regno
dei id ē q̄ iratus fuerit· & grāde pcīm nō fecerit·
a pena quidē ſecurꝰ eſt ſcꝫ damnatōis eterne· nō
tamen ē in gloria· ſ· quaꝫ conſequunt̄ illi qui etiā
hec mīma implent· Augꝰ· Vel ɔuerſo illa q̄
pcepta ſūt in lege dicūt̄ mīma que at̄ xp̄us dictu
rus ē· ſunt maxia· Mādata at̄ mīma ſignificantur
p vnū iotha & vnū apicē· Qui g̊ ſoluerit· & docu
erit ſic id ē ſcd̄m ꝙ ſoluit· mīmꝰ vocabit̄ i regno
celoꝝ· Et fortaſſe ideo nō erit· q̄a ibi niſi magni eē
nō poſſunt· Gloſa ſoluere aūt eſt nō agere quod
recte quis intelligit· vel nō itelligere q̄ depuauit·
aut minuere integritatē ſuperadditionis chriſti
Criſoſ· in homelia· Vel cū audieris mīmū in
regno celorū· nihil aliud ſuſpicare ꝙ ſuppliciū &
gehennā· Regnū em̄ ɔſueuit dicere nō ſolū regni
vtilitatē· ſed tēpus reſurrectōnis· & aduentū xp̄i
terribilē· Grego· in homel· Vel p regnū celoꝝ
pn̄s eccleſia intelligēda ē· in q̄ doctor q̄ ſoluit mā
datū· mīmꝰ vocat̄· q̄a cꝰ vita deſpicit̄· reſtat vt
eiꝰ pdicatio contemnat̄· Hila· Vel mīma dicit
dn̄i paſſionē & crucē q̄ ſi q̄s tanq̄ erubeſcēda nō ɔ
fitebit̄· erit mīmꝰ id eſt nouiſſimꝰ ac pene nullꝰ·
Ɔfiteti vo magnā i celo vocatōis glām pollicet̄
Vn̄ ſeqt̄· Qui at̄ fecerit· & docuerit magnꝰ vocabi
t̄ i regno celoꝝ· Hiero· Suggillat i hoc phari
ſeos q̄ ɔtēptis mādatis dei ſtatuebāt ꝓpas tradito
nes· ꝙ n̄ eis pſit doctria ipopulo ſi paruū quod
in lege ē· deſtruāt· Poſſumꝰ aūt & alit̄ intelligē
ꝙ mgr̄i eruditio etiā ſi puo peccato obnoxia ſit·
deducat eū de gdu maximo· nec pſit docē iuſticiā
quā mīma culpa deſtruit· beatitudoq; pfecta ſit·
q̄ ſmone docueris· ope ɔplē· Augꝰ· Vel alit̄ q̄
ſoluerit illa mīma ſcꝫ pcepta legis & ſic docuerit·
minimus vocabit̄· Qui aūt fecerit illa mīma· & ſic
docuerit· nō tā magnꝰ habēdus ē ſ; tn̄ nō tā mīmꝰ
mus ꝙ ille qui ſoluit· Vt autem ſit magnus ta
cere debet & docere· q̄ xp̄s docet· Seqꝛ textus
Dico autem vobis quia niſi habūdauerit iuſti
cia veſtra pluſquam ſcribarum & phariſeorum n̄
intrabitis in regnū celoꝝ· Audiſtis q̄a dictū eſt
ātiqs· nō occides· Qui aūt occiderit· reus erit iudi
cio· Ego aūt dico vob̄· q̄a oīs qui iraſcit̄ fratri
ſuo· reus erit iudicio Qui autē dixerit fratri ſuo
racha· reus ē ɔſilio· Qui at̄ dixerit fatue· reꝰ erit
gehenne ignis· Hila· Pulcherrimo igreſſu opꝰ

legis cepit excedere aditũ in celũ aplus niſi iuſti-
ciã pharizeoꝝ ãteiſſent denũciãs nõ futuꝝ & hoc
eſt quod dicit. Dico enim vobis ¶ Chriſoſtim⁹
ſup math. Juſticiã aũt hic dicit vniuerſalẽ ṽtu-
tez intende aũt gr̃e additamentũ. Diſcipulos em̃
ſuos adhuc videns. mgr̃is q̃ in veteri teſtamento
erãt. vult eſſe meliores. ſcribas aũt ac pharizeos ñ
dixit iniq̃s q̃a nõ dixiſſet eos hr̃e iuſticiam. Vide
etiã q̃mã hic vetus teſtamẽtũ cõfirmat. cõpatõnẽ
faciens ei⁹ ad nouũ. plus em̃ & min⁹ eiuſdẽ gene-
ris ẽ ſcribaꝝ at̃ & pharizeorũ. iuſticie ſũt mãdata
moyſi. ſup impletões at̃ illoꝝ mãdatoꝝ ſũt mãda
ta xp̃i. Hoc ẽ g̊ qđ dicit. niſi q̃s legis mãdata &
hec mea p̃cepta q̃ ãte illos minima exiſtimabant̃
impleuerit. non intrat in regnũ celoꝝ q̊niam illa
de pena liberãt. q̃ ſcz trãſgreſſoribꝰ legis debet̃ nõ
aũt in regnũ inducũt. hec aũt & de pena liberãt. &
in regnum inducunt. Cum autem ſit idem ſolue-
re minima mãdata & nõ cuſtodire. q̃re ſup̃ de ſol-
nẽte dicit ꝙ minim⁹ vocabit̃ in regno dei. Hic at̃
de nõ conſeruante non introibit in regnũ celorũ.
Sed vide q̃a minimũ eſſe in regno idẽ ẽ & non intra
re in regnũ. Eſſe aũt aliquẽ ĩ regno nõ ẽ regnare
cũ xp̃o. ſed eſſe tantũ in populo xp̃i. tanq̃ꝫ ſi dicat
de ſoluẽte qđ ĩter xp̃ianos quidẽ erit. tamẽ minĩ⁹
xp̃ian⁹. Qui aũt intrat in regnũ. fit pticeps regni
cum chriſto. Conſequenter & iſte qui non intrat
in regnũ celoꝝ gloriaz quidẽ non habebit cũ xp̃o.
erit tamen in regno celoꝝ id ẽ in numero eoꝝ ſup
quos chriſtus celoꝝ rex regnat. ¶ Aug⁹. ix. de.
ciui. dei. Vel alit̃ niſi habũdauerit iuſticia veſtra
pluſq̃ꝫ ſcribaꝝ & phariſeoꝝ id ẽ ſup eos q̃ ſoluũt
qđ docẽt. q̃a de his alibi dictũ ẽ. Dicũt em̃ & non
faciũt ac ſi dicat. niſi ita habũdauerit iuſticia vr̃a
vt vos nõ ſoluatis. ſed faciatis poti⁹ qđ dicatis.
nõ intrabitis in regnũ celoꝝ. Alio g̊ modo ĩtelligẽ
dũ ẽ regnũ celoꝝ. vbi ambo ſũt. & ille ſcz q̃ ſoluit
qđ docet. & ille q̃ facit ſed ille minĩ⁹. ille magn⁹.
quod quidem regnũ celoꝝ ẽ eccleſia preſens. Alio
aũt modo regnũ celoꝝ dicit̃ quo nõ intrat niſi ille
qui facit. & hoc eſt eccleſia. qualis in futuro erit.
¶ Aug⁹. cõtra fauſtũ. Hoc at̃ nomẽ regnũ celoꝝ
qđ taz crebro nominat dominus. neſcio vtrum in
libris veteris teſtamẽti quiſq̃ꝫ inueniat. ꝓprie em̃
ptinet ad reuelationẽ noui teſtamenti qđ ori eius
etiã nominãdũ ſeruabatur. quez regẽ ad regendũ
ſeruos ſuos vet⁹ teſtamẽtũ p̃figurabat. Hic g̊ fi
nis quo p̃cepta reuerẽda ſũt. occult⁹ erat ĩ veteri
teſtamẽto q̃ꝫuis ſcđm eũ etiaz tũc viuerẽt ſãcti. q̃
futurã reuelatõe videbãt ¶ Solo. niſi habũdauerit
referendũ ẽ ad intellectũ phariſeoꝝ & ſcribarum
nõ ad cõtinẽtiã veteris teſtamẽti. ¶ Aug⁹. cõtra
fauſtũ pene em̃ omnia que monuit vel p̃cepit dñs
niſi adiũgebat. Ego aũt dico vobis. ĩueniũt̃ in il
lis veteribꝰ libris. ſed q̃a ñ ĩtelligebãt homicidiũ
niſi peremptionem corporis humani. aperuit dñs
omnem iniquum motum ad nocendũ fratri in ho-

micidij genere deputari. Vñ ſubdit. Audiſtis q̃a
dictũ ẽ ãtiquis. nõ occides. ¶ Chriſoſ. ſup math.
Volens xp̃us oñdere quia ip̃e deus qui aliquando
locutus ẽ in lege. & qui nunc mandat in gr̃a illud
mandatũ qđ ponit̃ in lege añ omĩa. ſ. ꝓhibitiua
que ſunt contra ꝓximũ & nunc ponit in principio
mãdatoꝝ ſuoꝝ. ¶ Auguſ. p̃mo de ciui. dei. Non
aũt qđ audim⁹. nõ occides. virgultũ vellere nefas
ducim⁹. ſ; manicheoꝝ errorẽ. nec de irratõnabili-
bus animalibꝰ dictũ intelligim⁹. q̃a iuſtiſſima or
dinatione creatoris vita & mors eoꝝ nr̃is vſibus
ſubdit̃. Vñ reſtat ꝙ de hoĩe ĩtelliga⁹. qđ dictum
eſt nõ occides. nõ alteꝝ. g̊ nec te. Neq; em̃ q̃ ſe oc-
cidit. aliud q̃ꝫ hoĩez occidit. neq̃ꝫ aũt cõtra hoc p̃
ceptum fecerunt. qui autore deo bella geſſerunt.
ac p̃ſonã gerẽtes publice ptatis iuſtiſſime rõnis.
imperio ſceleratos morte punierũt. Et abraham.
nõ ſolũ nõ eſt culpatus crudelitatis criẽ veꝝ etiaz
laudatus eſt noĩe pietatis ꝙ voluit filiũ obedient̃
occidere. hij g̊ excipiũt̃ quos de⁹ occidi iubet. ſi-
ue lege data ſiue ad p̃ſonã pro tp̃e exp̃ſſa iuſſione
Nõ aũt ip̃e occidit. q̃ miniſteriũ dat iubẽti ſicut ad
miniculũ gladius vtẽti. Nec Sampſon alit̃ excu
ſatur ꝙ ſe ip̃m cũ hoſtibꝰ ruina dom⁹ oppreſſit.
niſi ꝙ latent̃ ſp̃us hoc iuſſerat. q̃ per illũ miracula
faciebat. ¶ Chriſ. in home. per hec autez ꝙ dicit
dictũ ẽ ãtiq̃s. oñdit multũ tp̃s eſſe. ex q̊ mãdatuz
hoc acceperũt. Hoc g̊ dicit. vt prouocet tardos au
ditores ad altiora p̃cepta ſicut ſi mgr̃ puerum pi
gritãtẽ ad excellẽtiorez doctrinã prouocãs dicat
Multũ tp̃s cõſũpſiſti in ſillabicãdo & ideo ſubdit.
Ego aũt dico vob̃ q̊niã omĩs q̃ iraſcit̃ fr̃i ſuo. reus
erit iudicio. In quo conſidera legiſlatoris poteſta
tem. nullus em̃ antiquoꝝ ita locutus eſt. ſed ſic
hec dicit dominus. quia illi vt ſerui ea q̃ ſũt dñi.
ãnunciabant. Hic aũt vt filius ea que ſunt pr̃is.
q̃ etiã ſua ſũt. & illi cõſeruis p̃dicabãt. Hic autez
ſuis ſeruis legem ponebat. Auguſ. ix. de ciui. dei
Due quidem ſũt ſententie philoſophoꝝ de animi
paſſionibꝰ. ſtoicis ṽo non placet huiuſmõi paſſio
nes cadẽ ĩ ſapiẽtẽ. peripatetici ṽo has paſſiones ĩ
ſapiẽtẽ cadẽ dicũt. ſ; moderatas rõniq; ſubiectas.
ſicut cũ ita p̃bet̃ miſericordia vt iuſticia cõſuet̃.
In diſciplina aũt xp̃iana nõ tã q̃rit̃ vtrum pius
anim⁹ iraſcat̃ aut triſtet̃. ſed vnde. ¶ Chriſoſ.
ſup math. Qui em̃ ſine cauſa iraſcit̃ reus erit. qui
ṽo cũ cauſa. nõ erit reus. nã ſi ira nõ fuerit nec do
ctrina proficit ne iudicia ſtãt nec crimĩa cõpeſcũt̃
Itaq; q̃ cũ cauſa nõ iraſcit̃. peccat. Patiã em̃ ir-
ratõnabilis vitia ſeminat. negligẽtiã nutrit. & nõ
ſolũ malos ſ; etiã bonos inuitat ad malũ. ¶ Hie.
In quibuſdã g̊ codicibꝰ addit̃ ſine cauſa. Ceterũ
ĩ veris definita ſẽtẽtia eſt & ira penit⁹ tollit̃. Si
em̃ iubemur orare ꝓ perſequẽtibꝰ. oĩs ire occaſio
tollit̃ iraſcendũ g̊ nõ ẽ ſine cã q̃a ira viri iuſticiã
dei nõ operat̃ ¶ Chriſ. ſup math. Sed tñ iracũ-
dia que cũ cauſa eſt. nõ eſt iracũdia. ſed iudicium

iracundia em̄ ꝓprie intelligit̄ cōmotō paſſionis. Qui
aūt cū cauſa iraſcitur ira illius nō eſt ex paſſione
ideo iudicare dicitur non iraſci. ¶ Auguſ in libro
de retracta. Illud etiā dicim⁹ intuēdū qd ſit iraſci
frī ſuo: q̄niam nō frī iraſcit̄ q̄ peccato frīs iraſcit̄.
Qui ergo fratri non peccato iraſcitur ſine cauſa
iraſcit̄. ¶ Auguſ. xiiij. de ciui. dei. Iraſci aūt frī
vt corrigatur null⁹ ſane mētis rep̄hendit. huiuſ-
modi em̄ motus de amore boni & de ſācta caritate
venien̄tes. vitia dicēda nō ſūt. cū rectā rōnē ſeq̄n-
tur. ¶ Chriſ. ſup math. Puto aūt nō de iracūdia
carnis loquit̄ xp̄us. ſed de iracundia anime. caro
em̄ nō pt̄ obedire vt nō cōturbet̄. Quādo g̊ hō ira-
ſcitur. & nō vult facere qd ira cōpellit. caro eius
irata ē. anim⁹ aūt ei⁹ nō ē iratus. ¶ Auguſtinus
Hic g̊ in hoc p̄mo eſt vnū id eſt ira ſola. In ſecū
do aūt ſūt duo. ſ. ira & vox q̄ irā ſignat. Vn̄ ſeq̄t̄
Qui aūt dixerit frī ſuo racha. reus erit concilio.
Nonnulli de greco trahere voluerūt interp̄tationē
huius vocis putātes pānoſum dici racha. quomo-
do grece dr̄ pānus rachos. Probabilius aūt ē nō
eſſe vocem ſig̃ficātem aliquid. ſ; indignātis animi
motum exp̄mentem. Has aūt voces grāmatici in
teriectiones vocant. velut cum dr̄ a dolente heu.
¶ Criſ. i ho. Vel racha ē v̄bū ɔtēpt⁹ & vilip̄ēſio
nis. Sicut em̄ nos vl̄ famul̄ vl̄ iunioribꝫ i iūgen
tes dicim⁹ vade tu dic illi tu. ita & q̄ ſiroꝝ vtunt̄
lingua racha dicūt ꝓ tu. Dn̄s ei & q̄ puiſſima ſūt
euellit. & cū honore nob̄ i inuicē vti iubꝫ. ¶ Hiero.
Vel racha hebreū verbū ē. & dicit̄ inanis aut va-
cuus. quē nos poſſum⁹ vulgata iniuria abſq; cere
bro nuncupare. Signāt̄ aūt addidit q̄ dixerit fra
tri ſuo. Frat̄ em̄ nr̄ nullus ē. niſi q̄ eundē nobiſcū
hȝ patrē. ¶ Chriſ. ſup mathe. indignū autē dicē
hominem vacuū q̄ hȝ i ſe ſpiritū ſanctū. ¶ Aug⁹
In tercio aūt ſignificāt̄ tria ira & vox q̄ irā ſigni
ficat. & i voce vituperatōnis exp̄ſſio. Vn̄ dr̄. Qui
aūt dixerit fatue. re⁹ erit gehēne ignis. ¶ Aug⁹.
Grad⁹ itaq; ſūt i iſtis pctīs p̄mo vt q̄ſquis iraſca
tur. & motum retineat corde receptum. Iam ſi ex
torſit vocē nō ſignificātē aliq̄d. ſed aīmi motū ip̄a
eruptiōe teſtātē pl⁹ ē q̄ ſi ira ſurgēs ſiletō p̄mēt̄.
Sed adhuc plus ē ſi etiā verbū ꝓferat̄. qd iā cer-
taꝫ vitupatiōnē deſignat. ¶ Chriſ. ſup math. Si
cut aūt nemo eſt vacu⁹ qui habet ſpiritū ſāctū.
ita nemo ē vacu⁹ qui xp̄m ɔgnoſcit. Sed ſi racha
idem ē qd vacu⁹. q̄ntū ad ſenſum verbi vnū ē dicē
fatue & racha. ſed dr̄nt q̄ntū ad dicentis ꝓpoſitum
racha em̄ verbū vulgare erat apud iudeos qd nō
ex ira neq; odio. ſ; ex aliquo motu vano dicebāt.
magis fiducie cauſa q̄ iracūdie. Sꝫ iracūdie cā n̄
dr̄ quare peccatū ē. quia cōtētionis cauſa dr̄. non
edificatōnis. Si em̄ nec bonum verbum dicere de
bem⁹ niſi ꝓ edificatōne. quātomagis illud qd i ſe
naturalit̄ malū ē. ¶ Aug⁹. Vide etiā nūc tres re
atus. iudicij cōcilij & gehēne ignis. i q̄bꝫ queſdā
grad⁹ factos admouet a leuioribꝫ ad grauiora. nā
in iudicio adhuc defenſionis locus dat̄. ad cōciliū
aūt ꝑtinere videt̄ ſentētie ꝓlatō. q̄n int̄ ſe iudices
cōferunt q̄ ſupplicio damnari oporteat. In gehēna
vero ignis certa ē damnatō & pena damnati. Vn̄
patet q̄ntū interſit īter iuſticiā phariſeoꝝ & xp̄i.
Ibi em̄ occidentē reū facit iudicio. Hic autē ira fa
cit reū iudicō. qd hoꝝ trium leuiſſimū. ¶ Raba.
Gehennā hic ſaluator inferni cruciatū noīat. quā
nomen traxiſſe putant a valle idolis cōſecrata que
eſt iuxta hieruſaleꝫ repleta olim cadaueribꝫ. quā
& ioſiaꝫ ɔtaminaſſe i libro regū legim⁹. ¶ Chri.
in homelia hic autem primum gehenne nomē po-
ſuit. poſtq̄ in regno celoꝝ ſup̄ dixerat. oñdens qd
illud dare ē ex ſuo amore. hoc aūt ex nr̄a deſidia.
Multis at̄ hoc g̃ue videt̄. ſi pro ſolo verbo tātam
patiemur penaꝫ. ꝓpter quod quidam dicunt hoc
hyperbolice dictū eſſe. Sed timeo ne verbis hic
noſmetip̄os decipiētes illic op̄e vltimū patiamur
ſuppliciū. Nō g̊ eſtimes hoc eē oneroſū plures em̄
penaꝝ & pctōꝝ a verbis hn̄t p̄ncipiū. etem̄ ꝑua
v̄ba multociēs homicidiū pepererūt & ciuitates i
teg̃s euerterūt. Nec em̄ paruū eſtimes. frēm ſtul
tū vocare. auferens ei prudētiā & itellectū q̊ hoīes
ſum⁹ & ab irratōnabilibꝫ diſtam⁹. ¶ Chriſ. ſup
math. Vel reus erit cōcilio id ē ut ſit vn⁹ ex cōci-
lio eoꝝ qui aduerſus xp̄m fuerint. ſicut apoſtoli in
ſuis canonibꝫ iterp̄tantur. ¶ Hilarius. Vel qui
ſpū ſancto plenū conuitō vacuū atis inſinuat fit
reus cōſilio ſanctoꝝ cōtumeliā ſpūſſancti ſanctoꝝ
iudiciū animaduerſione luitur⁹. ¶ Aug⁹. Quiſq̄s
aūt dixerit. q̊ g̃uiori ſupplicō punit̄ homicidiū. ſi
gehenna ignis punit̄ conuitiū. cogit intelligi eſſe
differentiā gehennaꝝ. ¶ Chriſoſtomus. in ho.
Vel iudiciū & cōciliū ſunt pene in p̄ſenti gehēna
aūt pena futura. Ideo aūt ire iudiciū appoſuit. vt
oñdat q̄ nō ē poſſibile hoīeꝫ totalit̄ eē ſine paſſio-
nibꝫ ſ; refrenare eas poſſibile ē. & ꝓpterea deter-
minatā penā nō appoſuit. ne videret̄ totalit̄ irā ꝓ
hibere. Cōciliū autem poſuit nūc ꝓ iudicō iudeoꝝ
ne videat̄ ſemꝑ noua inducere. ¶ Aug⁹ in iſtis
aūt tribꝫ ſentēcijs ſubauditō v̄boꝝ intuenda eſt.
hȝ em̄ p̄ma ſentēcia om̄ia v̄ba neceſſaria. vt nihil
ſubaudiat̄. Qui iraſcit̄ inq̄t frī ſine cauſa ſecūduꝫ
q̊ſdā. In ſcd̄a v̄o cū ait. Qui aūt dixerit frī ſuo ra
cha. ſubaudit̄ ſine cauſa. naꝫ in tercia vt ait. Qui
aūt dixerit fatue. duo ſubaudiūt̄. frī ſuo. & ſine
cauſa. & hoc ē vn̄ defendit̄ q̄ ap̄lus gala. vocat
ſtultos q̄s etiā frēs noīat. nō. n. id facit ſine cau-
ſa. Si g̊ offers mun⁹ tuū ad altare & ibi recorda
tus fueris. q̄a frater tuus hȝ aliq̄d aduerſū te. re-
linq̄ ibi mū⁹ tuū āte altare & vade p̄us recōciliari
frī tuo. & tūc ueniens offeres mū⁹ tuū. ¶ Aug⁹
Si iraſci n̄ ē fas frī aut dicē racha. aut fatue mł-
to min⁹ in aīo tenē aliq̄d vt in odium indignatō.
cōuertat̄. & ideo ſubdit. Si g̊ offers munus tuū
ad altare & ibi recordat⁹ fueris q̄a fr̄ tuus hȝ ali
q̄d aduerſum te. ¶ Hiero. Non dixit. ſi tu habes

aliqd aduersus frēm tuū. ſ; ſi fr̄ tuus habet aliqd aduersū te. vt durioꝛ tibi recōciliatōis imponat̄ neceſſitas. ¶ Aug⁹. Tūc ei ipē hʒ aduersus nos ſi nos eū in aliq̄ leſim⁹. Nā nos aduersus illum habem⁹. ſi ille nos leſerit. vbi nō ē opus pgere ad recōciliatōnem. Nō em̄ veniā poſtulab ab eo q̄ tibi fecit iniuriā. ſ; tm̄ dimittas. ſicut tibi a dn̄o dimit ti cupis. qđ ipē cōmiſeris. ¶ Chriſ. ſup. mathe. Si aūt ille te leſerit. & pus rogaueris. magnam habeb mercedē. ¶ Chriſ. in ho. Sed ſi aliqs ꝓpt̄ amoreȝ pximi ei recōciliari nō curat. ad hoc eū in ducit. vt ſalteȝ eius opus nō remaneat imꝑfectū & pcipue in loco ſacro. Vn̄ ſubdit. Relīq ibi mu nus tuū āte altare. & vade pus recōciliari frī tuo ¶ Chriſoſtom⁹ ſup. math. Ecce a diſcordantib acci pere nō vult ſacrificiū. Hinc g̊ ppēdite q̄ntuȝ ſit malū diſcordie. ꝓpter qđ & illud abijcit. per quod culpa relaxatur. Vide autē miſericordiam dei q̄modo hominū vtilitates. amplius aſpicit. q̄ ſuos honores. plus em̄ diligit concordiā fideliū q̄ munera. q̄diu em̄ fideles hoīes aliq̄ diſſenſionem habuerit. mun⁹ eoꝝ nō ſuſcipit̄. oīo ei n̄ exaudi tur. Nemo ei int̄ duos inimicos pt̄ eē fidel̄ amicus aboꝝ. Jō & de⁹ nō vult eſſe amicus fideliū q̄diu inter ſe fuerint inimici. Et nos g̊ fidē deo nō ſuā⁹ ſi inimicos eius diligim⁹. & amicos eius odimus Qualis aūt pceſſit offenſio. talis debet ſeq̄ recōcili atio. Si cogitatu offendiſti. cogitatu recōciliare Si vb̄ offendiſti. vb̄ recōciliare. Si opib offen diſti. opib recōciliare. om̄e ei pctm̄ q̄mō cōmitti tur. eo mō de ipō penitēia agit̄. ¶ Hila. Recōcilita aūt hūana pace reuerti in diuina iubet in dei cari tatem de caritate hoīm tranſituros. Et ideo ſeq̄tur Et tūc veniens offeres mun⁹ tuū. ¶ Aug⁹. Si autē qđ hic dr̄. accipiat̄ ad literā. foꝛtaſſis aliqs credit ita fieri opoꝛtere ſi fr̄ ſit pn̄s. nō ei diutius differri pt̄ cū mun⁹ tuū relīnq̄re āte altare iubea ris. Si vō de abſente. & qđ fieri pt̄ etiā tranſmare. cōſtituto aliquid tale veniat in mētem. abſurduȝ eſt credē an̄ altare mun⁹ relinq̄ndū. qđ poſt ter ras & maria perrata offeras deo. & iō ꝓrſus itro ad ſpiritalia refugere cogimur. ut qđ dictū ē. ſine abſurditate poſſit intelligi. Altare itaq̄ ſpiritalit̄ fidē accipe poſſum⁹. Mun⁹ em̄ qđ offerim⁹ deo ſi ue doctrina ſiue oīo vel quicq̄d aliud deo acceptuȝ eē nō pt̄. niſi fide fulciat̄. Si g̊ fratrē in aliquo le ſim⁹. pgendū eſt ad recōciliatōnem. nō pedib coꝛ poꝛis. ſed motib animi vbi te humili affectu pro ſternas fratri in cōſpectu ei⁹. cui mun⁹ es oblatu rus. Ita em̄ & ſi pn̄s ſit. poterit eū non ſimulatio aīmo lenire veniā poſtulādo. atq̄ īde veniens id ē intentōnem reuocans ad id quod agere ceperat. of feras munus tuū. Sequit̄ Textus

¶ Eſto ꝯſentiēs aduerſario tuo cito dū es ī via cū eo. ne foꝛte tradat te aduerſarius iudici. & iudex tradat te miniſtro. & ī carcerē mittaris. Amē dico tibi. n̄ exies īde donec reddas nouiſſimū q̄drāteȝ.

¶ Hila. Quia nullū tpus vacuū affectū placabi litatis dn̄s eē pmittit cito ī vite nr̄e via recōciliari nos aduerſario pcepit. ne ī moꝛtis tp⁹ n̄ inita pace tranſeam⁹. Et ideo dicit. Eſto cōſentiēs aduerſario tuo cito dū es cū eo ī via. ne foꝛte tradat te aduer ſari⁹ iudici. ¶ Hiero. Pro eo q̄ nos habē⁹ ī lati nis codicib ꝯſentiēs. ī grecis ſcriptū ē. Synocon qđ īterptat̄ beniuol⁹ aut benign⁹. ¶ Aug⁹. Sȝ videam⁹ q̄s ſit aduerſari⁹. cui iubemur eē beīuo li aut ei diabol⁹ ē aut hō. aut caro. aut de⁹ aut pcep tū ei⁹. Sȝ diabolo n̄ video q̄lit̄ iubeamur eē beni uoli aut cōſentiētes. Vbi ei beīuolētia. ibi aīcicia nec q̄ſq̄ dixerit aīciciā cū diabolo eē faciēdā. neq̄ ꝯcordare cū ille expedit cui ſemel renūciādo bellū īdixi⁹. neq̄ ꝯſentire illi dʒ cui ſi nūq̄ ꝯſenſiſſem⁹ nūq̄ ī iſtas īcidiſſe⁹ materias. ¶ Hie. q̄dā tn̄ di cūt a ſaluatoꝛe pcipi vt ſim⁹ beīuoli erga diabo lū ne facia⁹ eū penā ſuſtinē ꝓ nob quē dicūt ꝓ no bis eē toꝛq̄ndū ſi ei ꝯſenſeri⁹ vitia ſuggereti q̄daȝ cauti⁹ diſputāt ī baptiſmate ſingulos pactū inire cū diabulo ei abrenūciādo. Si g̊ ſuaueri⁹ pactū beniuoli & ꝯſentiētes ſum⁹ aduerſario & neq̄q̄ in carcerē recludēdi. ¶ Aug⁹. Nō at̄ video q̄mō accipi am ab homine nos iudici tradi. vbi xp̄m iudicem ītelligo. ante cui⁹ tribunal om̄es exhiberi optet. Quō aūt iudici traditur⁹ ē. q̄ āte iudicē parit̄ ex hibet̄. & etiā ſi occidēdo q̄s nocuerit homini. non erit iā tēp⁹ q̊ concoꝛdet cū eo ī via id ē ī hac vita. nec tn̄ ideo nō ſanabit̄ penitēdo. Carni vero multo min⁹ video quō conſentiētes eſſe iubeamur. magis em̄ peccatores ei conſentiūt. Qui vero eā ſeruituti ſubijciūt. n̄ ei cōſentiūt. ſ; eam ſibi cōſentire cogūt Hiero. Quō etiā caro mittēda erat in carcerem ſi anime nō cōſenſerit. cū & anima. & caro parit̄ re cludēde ſint. nec quicq̄ poſſit caro facē niſi qđ ani m⁹ impauerit. ¶ Aug⁹. foꝛtaſſis ergo iubemur iō cōſentire q̄a peccādo receſſim⁹. vt aduerſari⁹ nr̄ di cit poſſit. dū nobis reſiſtit. Deus ei ſupb̄ reſiſtit. Quiſquis ergo in hac vita non fuerit reconcili atus deo p moꝛteȝ filij eius. tradet̄ ab illo iudici id eſt filio cui pr̄ iudiciū dedit. Quō at̄ pt̄ recte dici hō eſſe in via cuȝ deo. niſi quia deus vbiq̄ eſt. aut ſi nō placet dici impios eſſe cū deo q̄ vbiq̄ pſto ē. ſicut nō dicim⁹ cecos eē cū luce q̄ eos circūfundit Vnum reliquum eſt. vt hic aduerſariū pceptuȝ dei intelligam⁹ qđ aduerſat̄ peccare volentib & datū ē nob ad hanc vitā vt ſit nobiſcū in via. cui opoꝛtȝ nos cōſentire cito. legēdo. paudiēdo. deferē do ei culmen autoꝛitatis. vt qđ aliqs intelligit. nō oderit. ꝓpter hoc q̄ aduerſat̄ pctis ſuis. ſ; magis diligat ꝓpter correctionem. quod vō obſcuꝝ eſt. oꝛet. vt intelligat. ¶ Hie. Sed ex pcedētib mani feſtus ē ſenſus q̄ dn̄s nos ad cōcoꝛdiā pximi co hortatur. Nā ſup dictū ē. Vade recōciliari fratri tuo. ¶ Chriſ. ſup math. Feſtinat em̄ dn̄s vt ad amiciciaȝ feſtinem⁹ inimicoꝝ nr̄oꝝ q̄diu viuim⁹ in hac vita ſciens q̄ periculoſum eſt ſi vnus ex

inimicis pace nō facta mortuus fuerit· Si em̄ imi‑
micantes per mortem iueritis āte iudicem tradet·
xp̄o cōuincens te reū iudicō eius· Tradet aūt te iu‑
dici etiā ſi te p̄us rogauerit· Qui ei rogat p̄us imi
micū· reū facit eū āte deū· ¶ Hila. Vel aduerſari
us tradet vos iudici· q̇a manēs ī eū ſimultatis vr̄e
ira vos arguit· ¶ Aug⁹· Iudicē itelligo xp̄m pr̄
ei om̄e iudiciū dedit filio· miſtꝝ aūt itelligo āgelū
& āgeli inq̄t miſtrabāt ei· & cū āgelis ſuis vētuꝝ
credim⁹ ad iudicādū· Vn̄ ſeq̄t· & iudex tradat te
miſtro· ¶ Chriſ· vl̓ miſtro id ē āgelo penaꝝ cru
deli· Et ille mittet te in carcerem gehenne· Vnde
ſeq̄tur· Et in carcerem mittaris· ¶ Aug⁹· Car‑
cerem aūt intelligo penas videlicꝫ tenebraꝝ· & ne
q̇s iſtū carcerē cōtēneret· ſeq̄t· Amē dico tibi· nō
exies inde donec reddas nouiſſimum quadrantem·
¶ Hie· Quadrans gen⁹ nūmi ē qd̓ habet duo mi‑
nuta· hoc ē ḡ· Nō egredieris de carcē donec etiam
minuta pc̄ta pſoluas· ¶ Aug⁹· Aut em̄ ꝓ eo po
ſitū ē ꝙ nihil relinq̄t impunitū· ſicut cū volumus
exp̄mere aliq̄d ita ex actum vt nihil relinqueret̄
dicim⁹ vſqꝫ ad fecem· Vel ſig̃ficant̄ ſub nomine
quadrātis nouiſſimi terrena pc̄ta· Quarta ei pars
elementoꝝ huius mūdi & ea nouiſſima t̃ra iueit̄
In hoc aūt ꝙ dictū ē ſoluas· ſig̃ficat̄ pena eterna·
Sicut aūt poſitū ē donec vbi dictū ē· Sede a dex‑
tris meis· donec ponam inimicos tuos ſub pedibꝫ
tuis· Nō em̄ cū fuerint inimici ſub pedibꝫ poſiti·
deſinit regnare· ita & hic accipi pt̄· Nō exies inde
donec ſolueris nouiſſimū q̄drātē· ſemp̄ n̄ exituꝝ
q̇a ſoluet ſemp̄ nouiſſimū q̄drātem duꝫ ſempiter‑
nas penas pc̄toꝝ terrenoꝝ luit· ¶ Chriſoſ· ſup̄·
math· Vel ſiq̇d̓ in hoc ſeculo ſi paceꝫ feciſſes etiā
ḡuiſſimi opis poteris accipere indulgētiā· Si aūt
ſemel cōdēnatus fueris· miſſus in carcerē nō ſoluꝫ
de ḡuibꝫ pc̄tis· ſed etiā de v̄bo ocioſo quod poteſt
ſig̃ficari per quadrāteꝫ· exigentur a te ſupplicia·
¶ Hila· Quia em̄ caritas plurimū peccatoꝝ tegit
nouiſſimum pene quadrantem ſoluemus niſi pre‑
cio ip̄ius culpa criminū redimatur· ¶ Chriſ· ſup̄
math· Vel anguſtie· huius mūdi appellāt̄ carcer
in quas plerūqꝫ peccātes mittūt̄ a deo· ¶ Chriſ·
in ho· Vel loq̄tur hic de iudicibꝫ q̇ ſūt in mūdo iſto
& de via q̄ eſt ad hoc iudiciū· & de carcere iſto· vt
nō ſolū a futuris ſꝫ a p̄ſentibꝫ auditorē īducat que
ſūt an̄ oculos· & magis cōſueuert̄ mouere· ſicut &
paul⁹ dicit· Si malefeceris· time p̄tatem· nō emꝫ
ſine cauſa gladium portat. Sequit̄ Textus
¶ Audiſtis q̇a dictū eſt antiq̇s· nō mechaberis·
Ego aūt dico vob̄ q̄ꝛiā om̄is qui viderit mulierem
ad cōcupiſcendū eā· iā mechat⁹ ē eaꝫ in corde ſuo·
¶ Chriſo· ī homelia· Poſtq̄ꝫ dn̄s p̄mum manda‑
tū adimpleuit ſcꝫ nō occides· ordinate procedit ad
ſecūdū· dicēs· Audiſtis quia dictū eſt antiquis·
nō mechaberis. ¶ Aug⁹· de· x· chordis· id ē non
ibis ad aliquā aliā preter vxorē tuā ſi em̄ hoc ex‑
igis ab vxore· n̄ vis hoc reddere vxori· cū debeas
ī v̄tute p̄cedere vxorē· Turpe aūt ē vt vir dicat n̄
poſſe fieri· qd̓ femīa facit vir nō poteſt: Noli autē
dicē. Vxoreꝫ nō habeo· ad meretricē ē pergo· nec
hoc preceptū violo quod dicit̄· non mechaberis iā
em̄ noſti preciū tuū iā noſti q̇d māduces q̇d bibas
Abſtine ergo te a fornicatōibꝫ· Cum em̄ imagi‑
nem dei quod es tu corrūpis· p̄ fornicatōnes & de‑
fluentias libidinis· ip̄e etiā dn̄s qui ſcit· quid tibi
vtile ſit hoc p̄ceptū· ne p̄ illicitas voluptates cor
ruat templū ei⁹ qd̓ eē cepiſti· ¶ Aug⁹· cōtra fau
ſtū ſed quoniā putabant phariſei tantūmodo cor‑
poralē cū femīa illicitā cōmixtōeꝫ vocari mechiā·
demōſtrauit dn̄s talem cōcupiam· nihil aliud eſſe
dicens· Ego aūt dico vobis· quia omnis q̇ viderit
mulierē ad concu· eā iam me· ē eā ī cor· ſuo· Quod
aūt lex precipit· nō cōcupiſces vxorē ꝓximi tui·
videbat̄ iudeis intelligendū eē de ablatōne· non de
cōcubitu· ¶ Hiero· Inter paſſioneꝫ & ꝓpaſſioneꝫ
hoc itereſt· ꝙ paſſio reputat̄ ꝓ vitio· Propaſſio
licet vitij culpam habeat· tn̄ nō tenet̄ in crimine·
Ergo q̇ viderit mulierē & aīma ei⁹ fuerit titillata
hic ꝓpaſſione pcuſſus ē· Si ḡ cōſenſerit· de ꝓpaſſi
one trāſiuit ad paſſionē· & huic nō volūtas pc̄ti ē·
ſꝫ occaſio· Quicūqꝫ igit̄ viderit ad cōcupiſcēdū id
ē ſi ſic aſpexerit· vt cōcupiſcat· & facē diſponat·
iſte recte mechatus dī in corde ſuo· ¶ Aug⁹· Nā
tria ſunt quibꝫ implet̄ pc̄tm· ſcꝫ ſuggeſtio que p̄
memoriā fit· ſiue p̄ corporis ſenſus· qd̓ ſi frui de‑
lectauerit· delectatio illicita refrenāda eſt· Si aūt
cōſenſio facta fuerit· plenū peccatū ē· veruntamē
delectatō ante cōſuetudineꝫ vel nulla ē vel tenuis·
cui cōſentire pc̄tum ē· Si aūt & ī factū ꝓceſſerit·
videt̄ ſatiari & extingui cupiditas· Sꝫ poſtea cū
ſuggeſtio repetit̄· maior accendit̄ delectatō· q̄ ad‑
huc minor ē q̄ꝫ illa· q̄ in cōſuetudinē vertit̄· quam
vincē difficile ē. ¶ Greg· ī· xxj· mora· Quiſquis
vero incaute exterius reſpicit· plurimūqꝫ in delec‑
ctatōne peccati cadit atqꝫ obligatus deſiderijs ici‑
pit velle qd̓ noluit. Valde nāqꝫ ē ꝙ caro deorſum
trahit & ſemel ſp̄ēs forme cordi p̄ oculos alligata
vix magni luctamīs manu ſoluit̄· Prouidēdū ḡ
nob̄ ē q̇a ītueri n̄ dt̄· qd̓ nō licꝫ cōcupiſci· Vt em̄
mūda mēs ī cogitatōe ſuet̄· a laſciuia voluptatis
ſue dep̄mēdi ſūt oculi· q̄ſi q̇dā raptores ad culpaꝫ·
¶ Chriſ· ī ho· Si ḡ otinue velis oculos pulchris
faciebꝫ īfigē capieris oīno· & ſi bis vl̓ ter fortaſſis
poſſis cōtinere· nō em̄ es extra hūanam naturam·
Qui aūt flāmā ſemel accēdit etiā viſa muliē abſen
te format apd̓ ſe imagīeꝫ turpiū actōnū a q̇bꝫ ml̓‑
tociēs ꝓcedit ad op⁹· Quod ſi aliq̄ ſe ornādo oc̓los
hoīm ad ſe attraxerit· etiā ſi nulli plagā ītulerit
penā patiet̄ extremā. Venenū ei fecit & ſi null⁹
q̇ bibat inuent⁹ ſit· Quod aūt uiris dicit· hoc etiā
ad feīas loq̄t̄· Capiti em̄ loq̄ns & corp̄i pſuadet·
Quod ſi ocul⁹ tu⁹ dext̄ ſcādalizat te· erue eū & ꝓ
ijce abſ te· expedit em̄ tibi vt pereat vnū mēbroꝝ
tuoꝝ q̄ꝫ totum corpus tuū mittat̄ in gehennā· Et

si dextera manus tua scādalisat te. abscinde eā & proijce abs te expedit enī tibi vt pereat vnū membroꝝ tuoꝝ ꝙ totū corp⁹ tuū eat i gehēnā. ¶ Glo. Quia nō solū peccata vitāda sunt. ſ; & occasiones peccatoꝝ tollende postꝗ̄ docuit vitare mechie. pctm nō solū in ope ſ; etiā in corde. consequnter docet occasiones peccatoꝝ abscindere dicens. Quod si. oculus tuus dexter scādalisat te. ¶ Chris. sup math. Sz si scdm ꝓphetā non est sanitas in carne nr̄a. qt membra qs hī. dt abstinere vt scdm maliciā carnis sufficiat pena mēbroꝝ. Sed videam⁹ si sic possibile est intelligere de oculo corporali vel manu. sicut totus hō cū conuersus fuerit ad deum. mortuus ē peccato. sic & oculus cum desierit male aspicē. eiectus ē pctō. Sz neqꝫ sic ouenit. Si ei dexter ocl'us scādalisat sinister qd facit? nūqd cōtradicit dextero vt qsi innocēs refuet. ¶ Hiero. In dextero ġ oculo & dextera manu & fratrē & vxoris & liberoꝝ atqꝫ affinium & ppinquoꝝ innuit affectus. quē si ad cōtemplādā verā lucē nob impedimento cernimus. debem⁹ truncari huiusmodi portiones. ¶ Augus. Quemadmodum aūt in oculo cōtemplatō. sic i manu actō recte itelligit. per oculū aūt itelligim⁹ dilectissimū amicū. Solet enī ab eis q̄ vehemēt volūt expmē dilectōez suā ita dici diligo eū vt oculū meū. Oportet aūt intelligi p oculū amicū cōsiliariū qa ocul⁹ iter demōstrat. Quod aūt additū ē dexter. fortasse ad augēdā vim dilectōnis valet. Dextrū enī oculū hoies magis formidāt amittere. Vel qa dexter ē. itelligit cōsiliarius in rebꝫ diuinis. Sinister aūt ocul⁹ ē cōsiliarius in rebꝫ terrenis. vt sic ille sit sensus. Quidqd illud ē qd ita diligis. vt p dextero oculo habeas. si scādalizat te. i. si īpedimēto ē tibi ad verā beatitudinem eijce eū & proijce abs te. De sinistro aūt scādalizāte supfluū erat dicē q̄nquidē nec dextero pcendū ē. Dextera aūt man⁹ accipit dilect⁹ adiutor i diuinis opibꝫ. sinistra aūt i opibꝫ q̄ huic vite & corpori sunt necessaria. ¶ Chris. sup. matheum Vel alit̄ vult xp̄us vt nō solū de periculo nr̄i peccati curem⁹. ſ; etiā ne ad nos ptinētes turbe aliqd agāt. Vtputa si habes aliquē amicū. q̄ res tuas bn̄ aspicit q̄si ꝓpus oculus. aut q̄ procuret res tuas q̄si ꝓpa man⁹. si eū agnoueris aliqd turpiter agere. proijce eū longe abs te. qa scandalisat te. q̄ nō solū pro nr̄o pctō. ſ; etiā proximoꝝ q̄s prohibere possum⁹. dabim⁹ rōnem. ¶ Hila. Fit ġ innocentie ġdus celsior. Carere enī non solet ꝓpijs vitijs. si extrinsecus incidentibꝫ admonemur. ¶ Hie. Vel alit̄ qa sup de cōcupia mulieris dixerat. recte nūc cogitatōnem & sensum indiuersa volitantem oculum nuncupauit. Per dexteram autē & ceteras corporis partes voluntatis ad effectum initia demōstrat. ¶ Chris. sup math. Ocul⁹ enī iste carnalis speculū ē interioris oculi. Habet aūt & corpus suū sensū. qd est oculus sinister & appetitum qd ē man⁹ sinistra. Partes autē aīe dextre vocāt. quoniā in libero arbitrio anima ē creata & sub lege iusticie vt recte videat & agat. Pars aūt corporis q̄ non habet liberū arbitriū & est sub lege peccati. sinistra dicit. Nō aūt cāmis sensū vel appetitū pcidere iubet. Desideria enī carnis retinē possum⁹. vt nō faciam⁹. qd desiderat caro. pcidere aūt non possumus vt non desideret. Quādo aūt ex ꝓposito volum⁹ malū & cogitam⁹. tūc dexter sensus & dextera voluntas nos scandalizant. Et ideo hic pcidere iubet. Possunt enī pcidi ꝓpter arbitrij libertatem. Vel aliter. oīe bonū generalit̄ qd nos vl' alios scādalizat pscindere debem⁹ a nobis. Sic si visito aliquā mulierē causa religionis bon⁹ respectus ē oculus dexter. ſ; si assidue visitās decidi i laqueū desiderij eius. Vel etiā qdā videtes scādalizāt. dext̄ ocul⁹ scādalizat. qd bonū ē scādalizat ocul⁹ enī dexter ē bon⁹ respectus id ē intētio. manus dextera bona volūtas. ¶ Glosa. Vel oculus dexter est vita cōtēplatiua q̄ scandalizat i desidiā mittendo vel arrogātiā. Vel cū ex ifirmitate cōtēplari ad purū nō valemus. Dextera aūt man⁹ ē bona operatio vel vita actiua q̄ scādalizat. dū p seculi freqntia & occupatōnis tedio illaqueamur Si qs ġ non pt frui contemplatiua nō torqueat occasio ab actiua. Vel ne dū occupat̄ actibꝫ arescat ab iterna dulcedie. ¶ Remi. Sz q̄re eijcied⁹ sit dexter oculus & dextera manus abscindeda. & maīfestat. cū subdit. expedit ei. Chris. sup math. Quoniā ei aūt alteri⁹ mēbra sum⁹. meli⁹ ē vt sine vno tali mēbro saluemur. ꝙ vt volentes tales hic & ipi peream⁹ cū eis. Vel meli⁹ ē vt sine vno respectu aut vno bono ope saluemur. ꝙ dū oīa opa bona volum⁹ facē. cū oībꝫ peream⁹. Textus

¶ Dictū ē aūt quicūqꝫ dimiserit vxorē suā. det illi libellū repudij. Ego aūt dico vobis. qa oīs qui dimiserit vxorē suā excepta causa fornicatōis. facit eam mechari. & qui dimissam duxerit adulterat.

¶ Glo. Docuerat supius dn̄s alienā vxorē nō esse cōcupiscēdā cōsequnter hic docet suā nō eē dimittēdam dicens. Dictū ē aūt. Quicūqꝫ dimiserit vxorē suam. det illi libellum repudij. ¶ Hiero. In posteriori parte istum locū plenius domin⁹ & saluator exponit q moyses libellū repudij dari iusserit. ꝓpter duriciā cordis maritoꝝ nō discidiū cōcedēs. sed auferēs homicidiū. Chriso. sup math. Quādo enī moyses filios israel eduxit in egipto genē qdē erāt israelite. moribꝫ aūt egiptij propter mores gentiliū cōtingebat vt vir odiret vxorem. & quia dimittere illam non permittebat. patus erat interficē eam aut assidue affligere. Ideo iussit dari libellū repudij. nō quia bonū erat. ſ; quia remediū erat mali peioris. ¶ Hila. Sed dn̄s equitatē in omnes concilians manere eā maxime in cōiugioꝝ pace pcepit. Vn̄ subdit. Ego aūt dico vobis. quia omis q̄ dimiserit vxorem suā. ¶ Aug⁹. cōtra faustū. Quod hic pcepit dn̄s de vxore nō dimittenda non est cōtrariū ei quod lex pcipit. vt manicheus

dicebat · neq; enim ait lex · Qui voluerit · dimittat
vxorem · cui eſſet cõtrariũ nõ dimittẽ · Sz vtiq; no
lebat dimitti · vxorẽ a viro · q̃ hãc int̃ poſuit morã
vt ĩ diſcidiũ aĩm⁹ p̃ceps libelli cõſcriptõne refra·
ctus abſiſteret : p̃ſertim q̃a vt p̃hibẽt apud hebre
os ſcribẽ lr̃as hebreas · nulli fas erat niſi ſcrib̃ ſol̃
q̃ excellẽtiorẽ p̃fitebant̃ ſciẽtiam · Ad hoc igr̃ lex
mittere voluit eũ · quẽ iuſſit libellũ dare repudij ſi
dimiſiſſet vxorẽ · qui inter ip̃m & vxorem pacifice
agendo cõcordiaz ſuaderent · & libellũ nõ ſcriberẽt ·
niſi in aĩo nimis pverſo cõſiliũ cõcordie nõ vale
ret · Hic g̃ neq; primorũ hoim̃ legem p verborum
additamenta impleuit · neq; illã q̃ p moijſen data
eſt · q̃ſi cõtrarioꝝ oppoſitõnez deſtruxit · vt manic=
heus dicebat · ſ; poti⁹ oĩa ex hebreoꝝ lege cõme=
morata ita cõmendauit vt q̃cq̃d ex pſona ſua inſu
per loq̃ret̃ · vel ad expoſitõnez req̃rendaz valeret ·
Siq̃d illa obſcure poſuiſſet · vl̃ ad tuti⁹ obſ̃uãdũ
q̃d illa voluiſſẽt · ¶ Aug⁹ · de ſer · do · in mõte · Qui
g̃ dimittendi morã q̃ſiuit · ſignificauit q̃ntum potuit
duris hominibꝰ ſe nolle diſcidiũ · Dñs g̃ ad illud
cõfirmãdũ vt nõ facile vxor dimittat̃ · ſolã cauſã
fornicatõnis excepit dicẽs · excepta cauſa forni=
catõnis · ceteras v̄o vniuerſas moleſtias ſiq̃ forte
extiterint · iubet p fide coniugali fortit̃ ſuſtineri ·
¶ Chriſ · ſup math · Si em̃ extraneoꝝ vitia ſup=
portare debem⁹ dicẽte ap̃lo · inuicẽ onera vr̃a porta
te · quantomagis vxoꝝ · vir aũt xp̃ian⁹ nõ ſolũ ·
ſe inq̃nare nõ debet · ſ; nec alijs inq̃nãdi occaſionẽ
prebere · alioquin illoꝝ crimẽ ad iſtius redundat
peccatuz · q̃ alijs cõmittendi criminis fact⁹ ẽ cauſa
Qui g̃ dimittens vxorẽ occaſionez dedit adulterio
rum cõmittendoꝝ vt & illa adulteret̃ in alteꝝ · &
alter in illã · p adulterijs huiuſmodi cõdẽnat̃ · Et
ideo dicit · q̄ q̃ dimiſerit vxorẽ ſuã · facit eã mecha
ri · ¶ Auguſ · de ſer · do · in monte · Vlterius etiam
mechum dicit viꝝ q̃ eã duxerit · q̃ dimiſſa ẽ a viro
ſcilicz p libellũ repudij · Et ideo ſubdit · & q̃ dimiſ
ſam duxerit : adulterat · ¶ Chriſ · in homelia · Nõ
em̃ dicas q̃niã vir ſuus eaz dimiſit · q̃a etiã poſtq̄
dimiſſa ẽ · remanet · dimittẽtis vxor · ¶ Auguſ · de
ſer · do · Huius aũt rei apoſtolus terminũ oñdit ·
q̃ tam diu obſ̃uandũ dicit · q̄ diu vir eius viuit ·
Illo aũt mortuo dat nubẽdi licentiaz · Si aũt non
cõceditur alteri nubere mulieri viuẽte viro a q̃ re
ceſſit · multominꝰ fas ẽ illicita cũ q̃buſlibet ſtupra
cõmittere · neq̄ etiã cõtra iſtud p̃ceptũ quo dñs di
mitti cõiugem vetat · facit · q̃ cuz ea nõ carnaliter ·
ſed ſpiritalit̃ viuit · cũ nõ eaz dimittat · Beatiora
nãq; ſũt cõiugia eoꝝ · q̃ inter ſe pari cõſenſu cõtinẽtiã
ſ̃uãt · Orit̃ at̃ hic q̃ſtõ · cũ dñs cauſa fornicationis
permittat dimitti vxorem · q̃liter hic intelligenda
ſit fornicatõ · vtꝝ vt eam fornicatõnem credamus
dictam q̃ ſtupris cõmittit̃ an quemadmodũ ſcrip
ture ſolẽt fornicatõez vocare oĩez illicitã corrup=
tõem · ſicut ẽ idolatria vel auaricia · & oĩs iaz trãſ=
greſſio legis p illicitaz cõcupiaz · Sz ſi licet ſcd̃m
ap̃lm vt dimittat̃ cõiunx ĩfidel̃ q̄uis meli⁹ ſit nõ
dimittẽ & tñ nõ licz ſcd̃m p̃ceptũ dñi vt dimittat̃
cõiunx · niſi cauſa fornicatõnis · Fornicatõ ẽ etiam
ip̃a ĩfidelitas porro ſi ĩfidelitas fornicatõ ẽ & idola
tria ĩfidelitas & auaricia idolatria · nõ ẽ dubitãdũ
& auariciaz fornicatõez eſſe · Quis g̃ iam quãlibet
illicitam cõcupiſ̃iam · pt̃ recte a fornicatõnis genẽ
ſepare ſi auaricia fornicatõ ẽ · ¶ Aug⁹ · In libro
retract · Nolo tamẽ putare lectorẽ in re tã difficili
iſtã ſibi diſputatõnẽ noſtrã debere ſufficẽ · Non em̃
omne peccatũ fornicatio ẽ ſpiritalis · Neq; ei om=
nem peccantez deus perdit · q̃ quotidie ſãctos ſuos
exaudit · dicẽtes · dimitte nob̃ debita nr̃a · cũ pdat
omnẽ q̃ fornicat̃ ab eo · vtꝝ etiã p̃pter hanc liceat
dimittere vxorẽ latebroſiſſima q̃ſtio ẽ · licere tamẽ
p̃pter iſtam q̃ in ſtupris cõmittit̃ · nulla queſtio ẽ
¶ Aug⁹ · in libro · lxxxiij · q̃ſtionũ · Si em̃ aliq̃s
afferat ſolam fornicationem dominũ admittere ad
cauſam relinq̃nde cõiugis que cõcubitu illicito per
petratur · pt̃ dicere dñm de vtroq; fideli dixiſſe vt
neutri liceat alteꝝ relinq̃re · niſi cauſa fornicatõis
¶ Aug⁹ · de ſer · dñi · non aũt tantum fornicantez
vxorem dimittere cõceditur · ſed quiſquis eã quo=
q; vxorẽ dimittit a qua ipſe cogit̃ fornicari · cauſa
fornicatõnis vtiq; dimittit · nõ tm̃ illius · ſ; & ſue ·
Illi⁹ quia fornicat̃ · ſue ne fornicet̃ · ¶ Aug⁹ · de
fide & operibꝰ · Eodẽ etiã modo rectiſſime dimittit
ſi viro ſuo dicat · ñ ero vxor tua · niſi mihi de latro
cinio diuitias cõgreges · aut ſiquid aliud vel facino=
roſũ vel flagitioſũ ĩ viro monuerit · Tũc ei ille cui
hoc vxor dicit · ſi veraciter penitẽs ẽ in ẽbꝝ q̃d eũ
ſcãdalizat · ã putabit · ¶ Aug⁹ · de ſer · dñi ĩ mõte
Nihil aũt ẽ iniquius q̄ fornicatõnis cauſa vxorẽ di=
mittẽ · ſ; & ip̃e cõuincit̃ fornicari · occurrit ei illud
in quo alteꝝ iudicas te ip̃m cõdẽnas · De eo at̃ q̃d
dicit · Et q̃ dimiſſam duxerit adulterat · pt̃ queri ·
vtꝝ ſicut mechat̃ ille q̃ eam ducit · ſic & illa quã
ducit · Iubet̃ ei ab apoſtolo & illa manẽ innupta ·
aut viro recõciliari · ſ; tñ ſi diſceſſerit a viro · Mul
tũ at̃ ĩtereſt vtꝝ dimittat · an dimittat̃ · Si ei ip̃a
viꝝ dimiſerit · & alteri nupſerit · videt̃ cupiditate
mutãdi cõiugij virũ p̃orẽ reliq̃ſſe q̃ adult̃ina cogi
tatõ ẽ · Sed ſi dimittat̃ a viro · inueniri nõ pt̃ · q̃uo
cũ vir & mulier pari conſenſu miſceant̃ · vn⁹ eoꝝ
mechatus ſit & ñ alter · Huc accedit q̃a ſi mechat̃
ille ducendo eam · q̃ dimiſſa ẽ a viro · ip̃a facit eum
mechari · quod hic dñs vetat · Sequit̃ Textꝰ
¶ Iterũ at̃ audiſtis q̃a dictũ ẽ antiq̃s · Nõ piurab̃
reddes at̃ dño iuramẽta tua · Ego at̃ dico vob̃ non
iurare oĩno neq; p celũ q̃a thron⁹ dei ẽ · neq; p t̃rã
quia ſcabellũ pedũ ei⁹ ẽ · neq; p hieroſolimã · q̃a
ciuitas ẽ magni regis · neq; p caput tuũ iuraueris
q̃a ñ potes vnũ capillũ albũ facẽ aut nigrũ · Sit
aũt ſermo veſter eſt · eſt · non nõ · quod autem his
habundanci⁹ eſt · a malo ẽ · ¶ Glo · Docuerat ſup̃
dñs · nõ eſſe iniuriã p̃ximo inferendã p̃hibẽdo irã
cum homicidio concupiſcenciam cum adulterio ·

& dimiſſionem vxoris cū libello repudij. Nunc aūt cōſeq̄nter docet ab iniuria dei abſtinēdū· cū prohibet nō ſolū piurium tanq̄ malū· ſ; etiam iuramētū tanq̄ mali occaſionem. Vn̄ dicit· Iterū audiſtis q̄a dictū eſt āt[i]q̄s· Non periurab. dr̄ em̄ in leuiti. non periurabis in nomine meo· & ne creaturas facerent ſibi deos· p̄cepit reddere deo iuramenta· & nō iurare p creaturas. Vn̄ ſubdit̄. reddes aūt domino iuramēta tua· id ē ſi iurare ɔtigerit p creatorem iurab· nō p creaturā· Vn̄ dr̄ in deutero· dn̄m deū tuū timeb· & p nomen ei9 iurab. ¶ Hie· hoc autem quaſi paruulis fuerat lege conceſſum· vt quomodo victimas immolabant deo ne eas Idolis immolarēt. ſic & iurare permitterent̄ i deū· nō q̄ recte hoc facerēt. ſ; q̄ meli9 eſſet deo hoc exhibere q̄ demonijs. ¶ Chriſ· ſup math· Nemo em̄ freq̄nter iurat qui non aliquando periuret. ſicut qui fecit cōſuetudinē multa loq̄ aliq̄n loq̄t̄ importuna. ¶ Aug9. cōtra fauſtū. Quia vero periurare graue peccatū ē. longius aūt remot9 ē a piurio q̄ nec iurare ɔſueuit· q̄ qui verū iurare pcliuis eſt maluit nos dominus non iurantes recedere a vero· q̄ verū iurantes appropinq̄re piurio. Vn̄ ſubdit· Ego aūt dico vobis nō iurare omnino· ¶ Aug9. in ſer. do. in monte. in quo phariſeorū iuſticiā q̄ eſt non ɔiurare cōfirmat· Nō em̄ pt̄ piurare· qui nō iurat. ſ; quoniam ille iurat· qui adhibet deum teſtem· cōſiderandū ē ne cōtra hoc preceptum domini apoſtol9 feciſſe videat̄ q̄a ſepe hoc modo iurauit cū dixit. Que ſcribo vobis ecce coram deo q̄a nō mētior. Et teſtis ē mihi deus cui ſeruio i ſpū meo. niſi forte q̄s dicat tūc cauēdū eſſe iuratōnē cū aliq̄d dr̄ p qd̄ iuratur. vt non iurauerit· q̄a non dixit per deum ſed dixit teſtis ē mihi de9. ridiculū ē hoc putare. Sed tn̄ ſciat hoc modo iuraſſe apl̄m dicētē· Quotidie morior p gloriā vr̄am fratres· Quod ne quis ita exiſtimet dictū tanq̄ ſi diceret̄. Vr̄a gloria me fecit q̄tidie mori· Greca exemplaria diiudicant In q̄b9 qd̄ ſcriptū ē nō niſi iurāte dr̄. ¶ Aug9 cōtra mendac· Sed pleraq; in v̄b intelligere nō valentes in factis ſanctorū colligim9 queadmodū oporteat accipi qd̄ facile i aliā ptē duceret̄ · niſi exemplis reuocaret̄· Iurauit apl̄us i epl̄is ſuis. Et ſic oñdit q̄modo accipiēdū eſt quod dictū eſt. Dico aūt vob nō iurare omnino. ne. ſ. iurādo ad facilitatē iurādi veniat̄ · ex facilitate aūt iurādi veniatur ad cōſuetudinē. a cōſuetudine in piuriū decidat̄. Et ideo nō inuenit̄ iuraſſe niſi ſcribēs· vbi conſideratō cautior nō habet linguā p̄cipitem · & tn̄ dn̄s oīno ait nō iurare· nō em̄ cōceſſit vt id liceret ſcribētib9 ſed quia p̄cepti violati reum paulum preſertim in epiſtolis cōſcriptis nefas ē dicere· Intelligendū eſt illud qd̄ poſitū ē omnino ad hoc poſitū. vt q̄ntū in te ē nō affectes vbi q̄ſi pro bono cū aliq̄ delectatōe appetas iuſiurādū. ¶ Aug9 cōtra fauſtū In p̄ſcriptis g̊ vbi ē cōſideratō maior pluribꝰ locis apoſtolus iuraſſe inuenit̄. ne quiſq̄ putaret etiā verū iurando peccari· ſ; potius intelligeret humane fragilitatis corda nō iurādo tutius a piurio cōſeruari· ¶ Hie· Deniq; cōſidera q̄ hic ſaluator nō p deū iurare prohibuit. ſ; p celū· p terrā· & p hieroſolimā & p caput tuū· hāc em̄ p elementa iurādi peſſimam conſuetudinem ſemper habere iudei noſcūt̄· Qui aūt iurat. aut venerat̄ aut diligit eū p quē iurat· iudei aūt p āgelos & vrbē hieruſalē & templū & elemēta iurātes. creaturas venerabāt̄ dei honore· cū in lege p̄ceptū ſit· vt nō iurem9 niſi p dn̄m deū nr̄m · ¶ Aug9· de· ſer· do· in monte· Vel ideo additum eſt· neq; per celum · quia iudei nō putabāt ſe teneri iureiurādo· ſi p iſta iuraſſent ac ſi dicat· Cū iuras p celū & terrā nō te arbitreris nō debere dn̄o iuſiurādū tuū q̄a per eū iurare ɔuinceris. cui9 celū thron9 ē. & cui9 terra ſcabellū ē. qd̄ nō ē ſic dictū q̄ſi habeat de9 collocata mēbra i celo & i terra. vt nos cum ſedemus. ſed illa. ſedes dei iudiciū ſignificat· Et q̄m i hoc vniuerſo mundi corpe maximā ſpeciē celū habet· ſedere in celo dicit̄. tanq̄ p̄ſentior ſit excellēti pulchritudini vis diuina· Terrāq; dr̄ calcare q̄ minimam ſpeciem ordinet i extremis. Spiritalit̄ aūt ſāctas aīas celi nomīe ſignificat & terre peccatrices. q̄m ſpiritalis oīa iudicat · peccatori aūt dictū ē· t̄ra es & i t̄ram ibis. Et q̄ in lege manē voluit · ſub lege ponit̄. Et ideo cōgruēter dr̄. Scabellū pedū eius· Sequitur neq; per hieroſolimā quia ciuitas eſt magni regis quod melius dr̄· q̄ dicēt mea cū tn̄ hoc dixiſſe intelligat̄. & q̄a ipe vtiq; ē dn̄s. dn̄o iuſiurandū dt̄ qui per hieroſolimam iurat· Sequitur· Neq; per caput tuum iuraueris. Quid enim poterat quiſq̄ magis ad ſe ptinere arbitrari· q̄ caput ſuum· Sz quomodo noſtrū eſt vbi poteſtatē faciendi vnum capillum album aut nigrum nō habem9· Propt̄ quod dr̄· Quia nō potes vnū capillū album facere aut nigrū· Ergo deo dt̄ iuſiurandū quiſquis etiā p caput ſuū iurare voluerit. Et hinc etiā cetera intelligūt̄ · ¶ Chriſoſ· i home· Attēdite aūt q̄ elemēta mūdi extollit· nō ex ppria natura· ſed ex habitudine quā hn̄t ad deum· ne idolatrie daret̄ occaſio. ¶ Raba· Qui aūt iurare phibuit· q̄uo loq̄ oporteat. docuit ſubdens· Sit aūt ſmo veſter ē. eſt· nō nō. id ē qd̄ eſt. ſufficiat dicē ē. qd̄ nō ē· ſufficiat dicē nō eſt· Siue ideo dicit̄ bis ē. eſt· nō nō vt qd̄ ore affirmas. operib9 pbes· & qd̄ v̄bis negas. factis nō ɔfirmes. ¶ Hila· Vel alit̄· i fidei ſimplicitate uiuentib9 iurare opus nō eſt· cū quib9 ſemp quod eſt eſt· qd̄ nō non· & p hoc eorū & opus & ſermo omnis i vero ē. ¶ Hiero· Euāgelica igit̄ veritas nō recipit iuramētū cū oīs ſmo fidel̄ p iure iurādo ſit. ¶ Aug9· quapropt̄ q̄ itelligit nō in bonis ſ; i neceſſarijs iuratōnē habēdā· refrenet ſe q̄ntū pt̄. vt nō ea vtat̄ niſi neceſſitate cū videt pigros eſſe homines ad credendum quod vtile eſt credere· niſi iuratione firmet̄· Hoc g̊ ē bonū & appetendum· quod hic dicit̄. Sit ſermo veſter eſt eſt· nō non.

quod aūt hijs habūdātius eſt · a malo eſt id ē ſi iu
rare cogeris · ſcias de neceſſitate veīre infirmitates
eoꝝ q̇bꝫ aliq̇d ſuades. q̄ vtiq̄ īfirītas malū ē itaqꝫ
nō dixit · qđ āplius ē malū ē. tu em̄ nō malū facis
q̇ bn̄ vteris iuratōne. vt alteri pſuadeas qđ vtilit̄
pſuadeas · ſꝫ a malo ē illius cui⁹ infirmitate iurare
cogeris. ¶ Chriſ · in ho · Vel a malo ē id ē ab in
firmitate eoꝝ q̇bꝫ lex iurare pmiſit · Ita em̄ xp̄s
non monſtrat veterem legem dyaboli eſſe · ſꝫ a ve⸗
teri ipfectōe ducit ad habūdātiā nouitatē · Textꝰ
¶ Audiſtis quia dictum eſt oculum pro oculo ·
& dentem pro dente ego autem dico vobis · nō re⸗
ſiſtere malo · ſed ſiquis te percuſſerit ad dexteram
maxillā tuā p̄be ei & alterā · Et ei q̇ vult tecū iu⸗
dicō contendere & tunicam tuā tollere · dimitte ei
& pallium · Et q̇cūqꝫ te angariauerit mille paſſus
vade cū eo alia duo · Qui aūt petit a te · da ei · & vo
lenti mutuari a te · ne auertaris. ¶ Glo · Quia ſu⸗
perius docuerat dn̄s nō eſſe proximo iniuriā inferē
dam · nec irreuerentiā dn̄o · cōſeq̄nter hic docet q̄⸗
liter ſe xp̄ian⁹ hr̄e debeat ad iniuriā ſibi inferētes
Vn̄ dicit · Audiſtis q̇a dictū ē oculū pro oculo &
dētem pro dēte · ¶ Auguſ. cōtra fauſtū · Quod q̇dē
ad repmēdas flāmas odioꝝ in ſe inuicē ſeuientiū ·
& immoderatos animos refrenādos ita p̄ceptuꝫ ē ·
Quis em̄ facile cōtētus ē tm̄ re ponere vindicte q̄n
tum accipit īiurie ! Nōne vidē⁹ leuit̄ leſos hoīes ·
moliri cedē · ſitire ſanguinē · vixqꝫ īueīre ī mal' ini
mici vn̄ ſatient̄ ! Huic igr̄ immoderate ac iniuſte ·
vltōi lex iuſtū modū figēs penā talionis īſtituit ·
hoc ē vt qualē quiſqꝫ īſtituit īiuriā · tale ſupplicium
pēdat · qđ nō fomes ſed limes furoris eſt · nō vt id
qđ ſopitū erat hinc accēderet̄ · ſꝫ ne id q̇a ādebat ·
vltra extēdēt̄ · Impoſita ē em̄ iuſta vindicta que
iuſte debet̄ ei · q̇ paſſus fuerit iniuriā · Quod aūt de⸗
bet̄ · etſi benigne remittit̄ · nō tamē iniq̄ repetitur ·
Itaqꝫ cū peccet · qui īmoderate vult vindicari · nō
peccet aūt q̇ iuſte vult vindicari remotior ē a pc̄to
qui non vult oīno vindicari · Et ideo ſubdit · Ego
aūt dico vobis · nō reſiſtere malo · Poterā aūt & ego
ſic ponere · Dictū ē antiq̇s · nō iniuſte vīdicabis ·
Ego aūt dico vobis · ne vindicetis · qđ adimpletō ē ·
Si p̄ hec verba qđ legi defuit a xp̄o additū mihi
videt̄ · ac nō poti⁹ id qđ lex volebat efficē · ne īiu⸗
ſte ſe q̇ſq̄ vindicaret · cōſeruari tuti⁹ ſi oīno ſe nō
vindicaret · ¶ Chriſ · ſup math · Sine hoc ei mā
dato legis mādatū ſtare nō pt̄ · quia ſi ſcđm legis
mādatū omībꝫ reddē mala p̄ malis ceperim⁹ · oēs
efficiemur mali eo q̄ pſeq̄ntes habūdēt · Si aūt ſcđm
xp̄i p̄ceptū non reſiſtit̄ malo · & ſi mali nō leniūt̄ ·
tn̄ boni pmanebūt boni · ¶ Hiero · Dn̄s g° nr̄ vi⸗
ciſſitudinē tollēs trūcat initia pc̄toꝝ · In lege nā⸗
qꝫ culpa emēdat̄ · hic pc̄toꝝ auferuntur exordia ·
¶ Gloſa · Vel pt̄ dici q̄ dn̄s hoc dixit iuſticie ve
teris legis aliq̇d addēs. ¶ Aug⁹ · de ſer do · ī mōte
Phariſeorum enim iuſticia minor eſt non exce⸗
dere vindicte modum · & hoc eſt pacis inchoatio ·

Perfecta autem pax eſt talem penitus nolle vin⸗
dictam · Intra illud ergo primum quod preter le⸗
gem eſt · vt mai⁹ malū pro minori malo reddat̄ ·
Et hoc qđ dominꝰ pficiendis diſcipulis dicit · ne
pro malo vllū malū reddat̄ · Mediū locū tenet vt
tm̄ reddat̄ · q̄ntū acceptū ē · p̄ qđ a ſūma diſcordia
ad ſummam concordiā tranſitus factus eſt · Quiſ⸗
quis em̄ malū prior īfert · maxīe a iuſticia diſtat
Quiſquis aūt nulli prior malefecit · ſed tamē leſus
repēdit grauiꝰ · receſſit aliq̄ntum a ſūma iniq̇tate ·
Qui vero tantū reddit · q̄ntū accepit · iam aliquid
donat · Iuſtū eſt em̄ eum q̇ leſit prior grauiꝰ ledi ·
Hanc g° inchoatā mīe iuſticiā ille pficit · qui legē
venit implere · Duos aūt gradus q̇ interſint · in⸗
telligēdos reliquit · Nā ē qui nō reddat tm̄ · ſꝫ mi⁹ ·
Et hinc aſcēdit q̇ oīno nil repēderit · qđ parꝫ vide
tur dn̄o niſi & amplius ſis paratus ſuſcipe · Qua⸗
propt̄ nō ait · nō reddere malū p̄ malo · ſed n̄ reſi⸗
ſtere aduerſus malū · vt n̄ ſolū nō repēdas qđ tibi
fuerat irrogatū · ſꝫ etiā nō reſiſtas · quin aliud irro
get̄ · Hoc em̄ ē · qđ cōuenient̄er exponit̄ · Sed ſi q̇s
te pcuſſerit in dexterā maxillā tuā · p̄be ei & alterā
Quod ad miſericordiā ptinere hi maxīe ſentiūt · q̇
eis q̄s multū diligūt · ſeruiūt · vel prauis vel phre
neticis a q̇bꝫ multa ſepe patiūt̄ · & ſi eoꝝ ſalus id
exigat · p̄bent ſe etiaꝫ vt plura patiant̄ · Docet g°
dn̄s medicus animarū vt diſcipuli ſui eorū quorū
ſaluti cōſulere vellent · imbecillitates equo animo
tolerarent · Oīs nanqꝫ improbitas ex imbecilitate
aī venit · q̇a nihil īnocenti⁹ ē eo q̇ ī v̄tute pfect⁹ ē
¶ Auguſ · cōtra menda · Ea v̇o q̄ ī nouo teſtamē
to a ſanctis facta ſūt · valēt ad exempla intelligen
darum ſcripturaꝝ · q̄ in p̄ceptis digeſta ſūt · velut
cū legim⁹ in euāgelio · Accepiſti alapā · exemplū
aūt patiētie nullū q̄ ipius dn̄i excellētius īueim⁹
& ipe cum alapa percuſſus eſſet non ait · Ecce al⸗
terā maxillā · ſꝫ ait · Si male dixi exprobra de ma
lo · ſi aūt bn̄ · q̇d me cedis · Vbi oñdit illā p̄paratō
nem alteri⁹ maxille in corde faciēdā · ¶ Auguſ ·
in ſer · do · in mōte · Paratus em̄ fuit dn̄s nō ſoluꝫ
in alterā maxillā cedi p̄ ſalute oīm · ſꝫ in toto cor⸗
pore crucifigi · Queri autē poteſt · quid ſit dextera
maxilla · Sed cū facies ſit · q̄ q̇ſqꝫ cogn̄ſcit̄ · in faciē
cedi ſcđm apl'm ē · contemni ac deſpici · Sed quo⸗
niā facies non pt̄ dici dextera & ſiniſtra · & tamen
nobilitas eſt · ſcđm deū & ſcđm ſeculū ita diſtri⸗
buit̄ · tāq̄ in dexterā maxillā & ſiniſtrā · vt in q̄⸗
cūqꝫ diſcipl'o xp̄i cōtēptū fuerit q̄ xp̄ian⁹ ē m'lto
magis ī ſe cōtēpni pat⁹ ſit · ſi q̇s h⁹mōi ſeculi hono
res hr̄ · Oīa aūt ī q̇bꝫ improbitatē aliq̄ patimur · ī
duo genera diuiduntur quoniam vnum eſt · quod
reſtitui non pt̄ · alteꝝ qđ pt̄ · Sed in illo qđ reſti⸗
tui nō poteſt · vindicte ſolatium queri ſolet · Quid
em̄ p̄deſt q̄ percuſſus repcutis · nūquid p̄pterea ·
qđ in corpe leſum ē reſtituit̄ ſꝫ tumidus animus ·
talia fomenta deſiderat · ¶ Chriſoſto ſup mathe ·
Nunquid autem ſi repcuſſeris eū cōpeſcuiſti euꝫ ·

vt te nõ percutiat: ſed magis excitaſti eum vt ad
hnc ꝑcutiat. Nã iracũdia ꝑ iracũdiã nõ compeſci
tur: ſ; amplıꝰ irritat᷑. ¶ Augꝰ in ſer. do. ĩ mõte.
Vñ dñs potius miſericordit᷑ ꝑferẽdã alteriꝰ ĩfir-
mitatẽ indicat. ꝙ̃ alieno ſupplicõ ſuã mitigãdam.
Neq; tñ hic ea vindicta ꝓhibet᷑ q̃ ad correctionem
valet. Jpſa em̃ ꝑtinet ad miſericordiã. nec ĩpedit
illud ꝓpoſitũ q̊ q̇ſq; ꝑatus ẽ ab eo quẽ correctũ eẽ
vult plura ꝑferre. Reqͥrit᷑ tñ vt & ille vindicet.
cui rerꝝ ordine poteſtas data ẽ. & ea volũtate vin
dicet. q̃ pr̃ ĩ filiũ ꝑuulũ quẽ odiſſe non pt̃. Sancti
aũt viri nõ nulla pc̃ta morte punierũt. quo & vi
uẽtibꝰ vtilis metꝰ incuteret᷑. & illis q̇ morte pu
niebãt᷑. nõ ip̃a mors noceret. ſ; pc̃m quod augeri
poſſet. ſi viueret. Jnde ẽ ꝙ helias multos morte
affecit de q̊ cũ exẽplũ cepiſſent diſcipuli. reꝓhẽdit
ĩ eis dñs nõ exẽplũ ꝓphete ſed ignorãtiã vindicã
di. animaduertens eos nõ amore correctionis ſed
odio deſyderare vindictam. Sed poſtq̃ꝫ eos docuit
diligẽ ꝓximũ. ĩfuſo etiã ſpũ ſãcto. non deferũt ta-
les vindicte. Nam & verbis petri ananias & vxor
eiꝰ exanimes ceciderũt. Et paulus apoſtolꝰ tradi
dit quẽdã ſathane ĩ interitũ carnis & ideo q̇dã ad
uerſus corporales vindictas q̃ ſũt ĩ veteri teſtamẽ
to neſcio q̃ cecitate ſeuiãt. q̊ aĩo facta ſũt neſcien-
tes. ¶ Augꝰ ad bonifaciũ comitẽ. Quis at᷑ mẽte ſo
brius regibꝰ dicat. nõ ad vos ꝑtinet. q̇s velit eẽ ſi-
ue religioſus ſiue ſacrilegus. q̇bꝰ dici nõ pt̃. Nõ at᷑
ad nos ꝑtinet in regno vr̃o q̇s velit pudicꝰ eẽ aut
impudicꝰ. Meliꝰ ẽ quidẽ ad deũ colẽdũ hoĩes du-
ci ꝙ̃ pena cõpelli. Multis aũt ꝓfuit qᵭ experimẽto
ꝓbamus ꝑ̃us dolore vel timore cogi. vt poſtea poſ
ſint doceri aut qᵭ iã verbis didicerãt. opẽ ſectari.
Sicut em̃ meliores ſũt q̊s dirigit amor. ita plures
ſũt q̊s corrigit timor. Agnoſcãt ĩ apoſtolũ paulũ
ꝑ̃us cogẽtẽ xp̃m & poſtea docẽtẽ. ¶ Augꝰ in ſer.
do. ĩ mõte. Tenebit᷑ g̊ hoc iniuriarũ genere qᵭ per
vindictã luit᷑ iſte modꝰ a xp̃ianis vt accepta iniu
ria nõ ſurgat odiũ. ſed paratus ſit animꝰ plura ꝑ
peti. nec correctõnẽ negligat. q̃ vel cõſilio vel auto
ritate vti pt̃. ¶ Hiero. Scd̃m aũt myſticos intel
lectus ꝑcuſſa dextera nr̃a nõ debemꝰ ſiniſtrã ꝓ̃be-
re. ſed alterã. hoc ẽ alterã dexterã. Juſtus em̃ ſini
ſtrã nõ hʒ. Si nos hereticus in diſputatõe ꝑcuſſe-
rit. & dextrũ dogma voluerit vulnerare. opponat᷑
ei aliud de ſcripturis teſtimoniũ. ¶ Augꝰ in ſer.
do. ĩ mõte. Aliud aũt ĩiuriaꝝ genꝰ ẽ qᵭ integrum
reſtitui pt̃. cuius due ſunt ſpẽs. vna ad pecuniam
altera ad opa ꝑtinet. Vñ de primo hoꝝ duoꝝ ſub
dit. Et ei q̇ vult tecũ ĩ iudicio cõtẽdere & tunicam
tuã tollere. dimitte ei & palium. Sicut g̊ qᵭ poſi
tũ ẽ de ꝑcuſſa maxilla omnia ſignificat. q̃ ſic inge-
rũt᷑ ab improbis vt reſtitui nõ poſſint niſi vindi-
cta. ita qᵭ poſitum eſt de veſtimẽto omnia ſignifi
cat. q̃ poſſunt reſtitui ſine vindicta. & hoc etiã ad
ꝑ̃parationẽ cordis. nõ ad oñſionẽ operis ꝑ̃ceptum
recte ĩtelligit᷑. Et qᵭ de tunica & veſtimẽto dictũ

ẽ ĩ omnibꝰ faciẽdũ ẽ. q̃ aliquo iure temporalit᷑ nr̃a
eẽ dicimꝰ. Si. n. de neceſſarijs hoc imperatũ eſt.
quãtomagis ſuperflua cõtemnere cõuenit. Et hoc
ip̃e ſignat. cũ dicit. Qui vult tecũ ĩ iudicio cõtẽde
re. Omnia g̊ intelligũt᷑ de quibꝰ ĩ iudicio nobiſcũ
cõtendi pt̃. Sed vtrum & de ſeruis accipiẽdũ ſit
magna queſtio ẽ. nõ em̃ xp̃ianũ oportet ſic poſſi-
dere ſeruũ. quomõ equũ. q̃uis fieri poſſit. vt maio
ri ꝑ̃cio valeat equꝰ ꝙ̃ ſeruꝰ. Sed ſi ſeruus rectius
a te regit᷑. ꝙ̃ ab illo q̇ eũ cupit auferre. neſcio vtꝝ
q̇ſquã audeat dicere eũ vt veſtimẽtũ debere cõtẽni
¶ Chriſ. ſup math. Jndigna aũt res ẽ vt hõ fide
lis ſtet ĩ iudicio añ cõſpectũ iudicis infidelis. Vł
ſi fidelis certe ſecularis & q̇ te venerari debuerat.
ꝓpter dignitateꝫ fidei. iudicat te ꝓpt᷑ neceſſitatem
cauſe & ꝑdes dignitatẽ xp̃i ꝓpt᷑ negotium mũdi.
Deinde omẽ iudiciũ irritatõ cordis eſt & cogitatio
nũ malarũ. Nã ſi videris ꝙ cauſa tua fraudibus
aut pecunijs expugnet᷑. & ſimilit᷑ tu cauſe tue ad-
eẽ feſtinas. & ſi ab initio hoc cõſiliũ non habuiſti.
Augꝰ ĩ eucheridion. Et ideo prohibuit hic dñs
ſuos de ſecularibꝰ rebꝰ cũ alijs habere iudiciuꝫ. tñ
cũ appoſtolꝰ ſinit ĩ eccleſia talia iudicia finiri inter
fratres fratribꝰ iudicãtibꝰ. extra eccleſiã vero tri
bilit᷑ vetat. manifeſtũ ẽ. q̇d ſcd̃m veniã cõcedat᷑ in
firmis. ¶ Raba. ĩ moralibꝰ. Sʒ tñ q̇dã dũ tꝑalia
nobis rapiũt ſolummõ ſũt tollerandi. Quidã vero
ſunt ſeruata caritate ꝓhibẽdi. nõ ſola cura ne nr̃a
ſubtrahãt᷑. ſ; ne rapiẽtes nõ ſua ſemetipſos ꝑdãt.
Plus em̃ ipſis raptoribꝰ debemꝰ metuere. q̃m re-
bꝰ irrationabilibꝰ inhiare. Cum aũt ꝓ terrena re
pax a corde cũ ꝓximo ſcindit᷑. apparet ꝙ plꝰ res ꝙ̃
ꝓximꝰ amat᷑. ¶ Augꝰ in ſer. do. Terciũ vero in
iuriarũ genus qᵭ ad operã ꝑtinet ex vtroq; confe-
ctũ ẽ & cũ vindicta & ſine vindicta pt̃ reſtitui. nã
q̊ angariat hominem & cogit ſe improbe adiuuari
ab ĩ vito. & penã improbitatis pt̃ luere & operam
reddere. Jn hoc g̊ genere iniuriarũ dñs docet ani
mũ xp̃ianũ eẽ patiẽtiſſimũ. & ad plura ꝑferenda
paratũ. Vñ ſubdit. Et q̇cũq; te angariauerit mil-
le paſſus. vade cum illo alia duo. & hoc vtiq; mo
net non tam vt pedibꝰ agas ꝙ̃ vt aĩo ſis paratus.
¶ Chriſ. ĩ home. Angariare em̃ ẽ iniuſte trahere
& ſine rõne vexare. ¶ Augꝰ de ſer. do. in monte.
Sic g̊ dictũ putamꝰ. Vade cũ illo alia duo. ſ. mi
lia. vt tria cõpleri voluerit. q̊ numero ſignificat᷑
ꝑfectõ vt meminerit q̇ſquis hoc facit. ꝑfectã ſe im
plere iuſticiã. ꝓpter qᵭ & tribꝰ exẽplis hoc prece
ptũ inſinuauit. & ĩ hoc tercõ exẽplo ſimplo duplũ
addit᷑. vt triplũ cõpleat᷑. Vel ꝑ hoc accipit᷑ ꝙ in
ꝑ̃cipiẽdo tãq̃ꝫ tolerabilius incipiẽs paulatim cre-
uerit. Nã ꝑ̃mo ꝓ̃beri voluit alterã maxillã cũ fue-
rit dextra ꝑcuſſa. vt minꝰ ꝑferre paratꝰ ſis. ꝙ̃ per
tuliſti. Deĩde illi q̇ tunicã vult tollẽ iubet & pali
ũ dimitti. vł veſtimẽtũ ſcd̃m aliã lr̃am. Quod aut
tãtũdẽ ẽ aut ñ mł̃to ãpliꝰ. Tercõ de mille paſſibꝰ
q̇bꝰ addẽda dicit duo milia vſq; ad duplũ ꝑducit.

Sed quoniā paꝝ ē nō nocē· niſi & bn̄ficiū pſtes cōſeqnter adiungit & dicit· Qui aūt petit a te da ei ¶ Chriſoſtomus· ſuper matheum· Quia diuitie noſtre nō ſunt· ſ; dei· Deus em̄ diſpēſatores diui tiaꝝ ſuaꝝ voluit eſſe nos nō dn̄os· ¶ Hie. Sed ſi de elemoſinis tantum dictum intelligamus· in plu ribꝰ pauperibꝰ hoc ſtare nō poteſt· ſed vt diuites ſi ſemp deberint ſemp dare nō poterī· ¶ Auguſ· in ſer· do· Dicit ḡ omī petenti da· nō omia petēti· vt id des· qđ dare honeſte potes & iuſte quid em̄ ſi pecuniā petat· q̄ innocentē conet̄ opprimē· quid ſi ſtupꝝ petat· Dandū ē ḡ qđ nec tibi nec alteri noceat· q̄ntum ab homine credi pt̄· & cū negaue ris· qđ petit· indicanda ē iuſticia vt nō eū ianem dimittas· & aliqn̄do melius aliqđ dab cū petenteꝫ iniuſte correxeris· ¶ Auguſ· ad vincenti· Vtili us em̄ eſurieti panis tollitur ſi de cibo ſecurus iu ſticiā negligat· ꝙ eſurienti pa īs frāgit̄· vt vi iniu ſticie ſeduct̄ acqeſcat· ¶ Hie· Pt ei intelligi de pecuīa doctrīe q̄ nūꝙ deficit· ſ; q̄nto plꝰ dat̄· tāto amplius duplicat̄· ¶ Augꝰ· Quod auteꝫ ait· Et volenti mutuari a te ne auertaris· ad animū referē dū ē· Hylarem em̄ datoreꝫ diligit deus· Mutuat̄ at omis q̄ accipit· & ſi ipſe n̄ ſoluturꝰ ſit· qa miſe ricordibꝰ deꝰ plura reſtituit· aut ſi n̄ placꝫ accipe re mutuātē niſi eū q̄ accipit redditurꝰ· intelligen dū ē dn̄m ipa duo genera pſtādi eſſe complendum Nā aut donamꝰ aut reddituro cōmendamꝰ· Recte ḡ ad hoc beneficij genꝰ hortādo dicit ne auertaris id eſt ne ꝓpterea volūtatē alienes· quaſi deus non redditurus ſit· cū hō reddiderit· Cū em̄ ex pcepto dei facis· infructuoſū eſſe nō pt̄· ¶ Chriſoſ· ſuper matheum· Ergo iubet nos xp̄us mutuum dare· nō tam̄ ſub vſuris· qa q̄ ſic dat nō ſua dat· ſ; alie na tollit· de vno vinculo ſoluit & multis alligat· & nō ꝓpter dei iuſticiā dat ſ; propt̄ ꝓpū lucrum· Similis eſt etiā pecunia vſuraria aſpidis morſui· Nā ſicut venenū aſpidis latet̄ oīa mēbra corrūpit ſic & vſura om̄es facultates cōuertit in debitum· ¶ Augꝰ ad marcel· Obijciūt aūt qdā ꝙ hec xp̄i doctrīa reipublice moribꝰ nulla ex pte cōueniat· nā q̄s iq̄ut tolli ſibi ab hoſte aliqđ patiat̄ vl̄ Ro mane ꝓuīcie depdatori cq nō male velit belli iure reprēdere· Sūt at̄ iſta pcepta patiētie ſemp ī cor dis pparatē retinēda· ipaq; beniuolētia ne reddat̄ malū ꝓ malo ſemp ī volūtate cōplēda ē· Agenda ſūt aūt multa & cū inuitis benigna q̄dā aſperitate plectētis ac p hoc ſi terrena Reſpu· pcepta xp̄ia na cuſtodiat & ipa bella ſine nō beniuolētia nō ge rēt̄· vt ad impietatis iuſticieq; pacatā ſocietateꝫ victis facilꝰ ꝯſulat̄· Nā cui licētia iniq̄tatis eripi tur vtilit̄ vincit̄· q̄niā nihil ē infelicius felicitate peccātiū q̄ penalis nutrit̄ ipunitas· & mala volū tas velut hoſtis interior roborat̄ ¶ Tex Audiſtis qa dictū ē· diliges ꝓximū tuū & odio heb inīcū tuū· Ego at̄ dico vob diligite inīcos v̄ros bn̄facē hijs qui oderunt vos· & orate pro perſequentibus

& calūniātibꝰ vos· vt ſitis filij pr̄is veſtri q̄ ē ī ce lis· q̄ ſoleꝫ ſuū oriri facit ſuper bonos & malos· & pluit ſup iuſtos & iniuſtos· ſi em̄ diligitis eos· q̄ vos diligūt· quā mercedē habebitis? Nōne & pub licani hoc faciūt? Et ſi ſalutaueritis fratres v̄ros· qđ amplius facietis? Nōne ethnici hoc faciūt? Eſto te ḡ vos pfecti ſic & pat̄ v̄r celeſtis pfectus eſt. ¶ Gloſa· docuit dn̄s ſup iniuriā inferenti non eſſe reſiſtendū· ſ; ad plura pferēda paratū eſſe· Nunc aūt vlteriꝰ docet iniuriā īferētibꝰ impēdendū eſſe caritatis affectū ſimul & effectū· Et cū pmiſſa ad complemētū iuſticie legis ptineāt· cōueniēter hoc vltimū ptinet ad impletōneꝫ caritatis· q̄ ſcđm apo ſtolū ē legis plenitudo. Dicit ḡ audiſtis qa dictū ē· diliges ꝓximū tuū· ¶ Augꝰ· in pimo de doc· xp̄iana· Quod autē nullū hominē excepit· qui p cepit ꝓximū diligē dominꝰ ī parabola ſemiuiui re licti oñdit dicens ꝓximum qui erga illum extitit miſericors· vt eū intelligamꝰ ꝓximū cui exhiben dū eē miſericordie officiū· ſi indigeret· Quod nul li negādū eſſe quis nō videat· dn̄o dicēte· bn̄facite his qui oderūt vos· ¶ Augꝰ· de ſer· do· in monte· Gradū aūt eſſe in phariſeoꝝ iuſticia q̄ ad legē ve terē ptineret· hic itelligit̄· ꝙ multi etiā eos a qbꝰ diligūt̄· oderūt· Aſcendit ḡ aliquē gradū· qui ꝓ ximū diligit· ꝗuis adhuc oderit inimicū· Vn̄ ad hūc gradū deſignādū ſubdit̄· Et odio habebis ini micū tuū· Que vox nō ē accipiēda vt iubētis iuſto ſed pmittētis īfirmo· ¶ Augꝰ· cōtra fauſtū· Que ro at̄ a manicheis cur ꝓpriū velint eē legis moyſi qđ dictū ē antiq̄s· oderis inimicū tuū· an & paulꝰ nō dixit hoīes quoſdā deo odibiles· Querēdū eſt ḡ q̄uō intelligat̄ exemplo dei cui dixit paulus quoſ daꝫ odibiles odio habēdos inimicos· Et rurſus ex emplo dei q̄ facit ſolē ſuū oriri ſup bonos & malos diligēdos inimicos· Hec itaq; regula eſt qua & ode rimꝰ inimicū· ꝓpter id qđ in eo malū ē id ē iniqui tatē· & diligamꝰ inimicū· ꝓpter id qđ ī eo bonū ē id ē rationabileꝫ creaturā· Audito igit̄ & non in tellecto qđ antiq̄s dictū erat· oderis inimicū tuū· ferebant̄ homines ī hoīs odiū· cū nō deberēt odire niſi vitiū· Hoc ergo corrigit dn̄s cum ſubdit· Ego autē dico vobis diligite inimicos v̄ros· vt qui iam dixerat· Nō veni ſoluere legē· ſed implere· Preci piēdo vtiq; vt diligamꝰ inimicos· coget nos ītelli gere q̄uō poſſemꝰ vnū eūdēq; hoieꝫ & odiſſe ꝓpter culpā· & diligere ꝓpt̄ naturā· ¶ Glo· Sed ſciēdū eſt ī toto corpe legis nō eſſe ſcriptū· odio habebis inimicū tuū· ſed hoc dicitur quātū ad traditōnem ſcribarū· quibꝰ viſum ē hoc addēdū· qa dn̄s pcepit filijs iſrael pſequi inimicos ſuos & delē amalech de ſub celo· ¶ Chriſoſ· ſup matheū· Sicut em̄ qđ dictū ē· nō cōcupiſces· n̄ dictū ē ad carnē ſ; ad ani mam· ſic & in hoc loco· caro quidem inimicum ſuū diligē nō pt̄· aīa at̄ pt̄· qa dilectō vel odiū carnis in ſenſu eſt· anime vero in intellectu· Quando er go nocemur ab aliquo· & ſi ſentimus odium· non

tñ exeq̃ volumꝰ cognoſce · q̃a caro nr̃a odit inimi
cũ · aĩa vero diligit · ¶ Grego · xxj · mora · Inimi
ci aũt dilectio tũc veraciter cuſtoditur · cũ non de
ꝓfectu deijcimur · nec de ruina illiꝰ letamur. Nõ
em̃ amat aliq̃s quẽ nõ vult eẽ meliorẽ · Eumq; ſtã-
tẽ voto ꝑſequit᷑ · quẽ cecidiſſe gratulatur. Euenire
tñ plerunq; ſolet · vt non amiſſa caritate & inimici
nos ruina letificet & rurſum eiꝰ gloria ſine ĩuidie
culpa ꝯtriſtet · Cũ & ruẽte eo quoſdã bñ erigi cre-
dimꝰ · & ꝓficiẽte illo pleroſq; ĩiuſte opprimi timea
mꝰ · Sed ad hoc ſeruãdũ ẽ diſcretõis examẽ · ne
cũ nr̃a odia exeq̃mur · fallamur ſub ſpẽ vtilitatis
aliene · Oportet etiã pẽſare q̃d debemus ruine pctõ
ris · & q̃d iuſticie ferietis · Nã cũ ꝑuerſũ queq; oĩ-
potẽs ꝑcutit & cõgaudẽdũ ẽ iuſticie iudicis & con
dolẽdũ miſerie ꝑeuntis. ¶ Gloſa · Qui aũt ſunt cõ
tra eccleſiã tribꝰ modis ei aduerſãt᷑ · odio · verbis ·
cruciatu corporis · Econtra diligit · Vñ dicit᷑ · Diligi
te inimicos vr̃os · bñfacit · Vñ ſeq̃t᷑ · Bñfacite his
q̃ oderũt vos · orat · Vñ ſeq̃t᷑ · Et orate ꝓ ꝑſequẽ-
& calũ · vos · ¶ Hiero · Multi p̃cepta dei imbecilli
tate ſua · nõ ſãctoꝝ viribꝰ eſtimãtes · impoſſibilia
putãt eẽ q̃ p̃cepta ſũt · Et dicũt · ſufficere v̾tutibꝰ ·
nõ odiſſe inimicos · Ceterũ diligẽ plꝰ p̃cipi q̃ hũa
na natura patiat᷑ · Sciẽdũ ẽ g° xp̃m nõ impoſſibilia
p̃cipere · ſ; ꝑfecta q̃ fecit dauid in ſaul & abſolõ ·
Stephanꝰ q̃q; martyr ꝓ lapidãtibꝰ dep̃catꝰ ẽ · Et
paulꝰ anathema cupit eẽ ꝓ ꝑſecutoribꝰ ſuis. Hoc
aũt iħs & fecit · & docuit · dicẽs. Pater ignoſce il-
lis · ¶ Augꝰ ĩ encheridiõ · Sꝫ ꝑfectorũ ſunt iſta
filioꝝ dei · q̊ q̃dẽ ſe debet oĩs fidelis extẽdẽ & hũa-
nũ animũ ad hũc affectũ orãdo deũ · ſecũq; luctan
do ꝑducere · Vñ hoc tam magnũ bonũ tãte multi-
tudinis nõ ẽ quantam credimꝰ exaudiri cũ in orõe
dicit᷑ Dimitte nobis debita nr̃a · ſicut & nos di · de
bi · no · ¶ Augꝰ in ſer · do · in monte · Orit᷑ aũt hic
queſtio q̃ huic p̃cepto dñi q̃ nos hortat᷑ orare pro
inimicis multe alie ſcripture ꝑtes videt᷑ aduerſe ·
quia in ꝓphetis inueniunt᷑ multe imp̃cationes ad
uerſus inimicos · vt ẽ illud · Fiant filij eiꝰ pupilli ·
Sed ſciẽdũ q̃ ꝓphete ſolẽt figura imp̃cantis futu-
ra p̃dicere · Sꝫ illud magis mouet · q̃d dicit iohan
nes · Eſt aũt pctm ad mortẽ · ñ ꝓ illo dico vt oret
q̃s · aperte em̃ oñdit eẽ alienos fratres ꝓ q̃bꝰ ora-
re nobis non p̃cipitur · ꝑ hoc q̃ p̃mittit · Si q̃s ſcit
peccare fratrẽ ſuũ · cũ dñs etiã ꝓ ꝑſecutoribꝰ nos
iubeat orare · Nec iſta queſtio ſolui poteſt niſi fate
amur aliq̃ pctã eẽ in fratribꝰ q̃ inimicorũ ꝑſecutõe
ſunt g̃uiora · Nam & ſtephanꝰ orat ꝓ eis a quibꝰ
lapidatur · q̃a nõ dũ xp̃o crediderat · Et apoſtolꝰ
paulus nõ orat ꝓ alexandro quia frater erat & ꝑ
inuidentiã fraternitatem oppugnãdo peccauerat ·
Pro q̊ aũt nõ oras · iã nõ cõtra illũ oras · Sed q̃d
agimus de his contra quos oratum a ſãctis accipi
mus · nõ vt corrigerẽt᷑ · Nã hoc mõ ꝓ ipſis potiꝰ
oratũ ẽ · Sed ad illã vltimã damnationẽ non ſicut
contra dñi traditorẽ per ꝓphetam · Nam illa p̃dictõ

futuroꝝ nõ optatio ſupplicij fuit · Sed ſicut ĩ apo-
calypſi legimꝰ martyres orare vt vindicẽt᷑ · Sꝫ
hic nõ oportet moueri · Quis em̃ audeat affirmare
vtrũ cõtra ipſos hoĩes an contra regni pctm̃ petie-
rint? Nã ipa ẽ iuſticie & miſericordie vĩdicta mar
tyrũ vt euertat᷑ regnũ pcti · q̊ regnãte tãta ꝑpeſſi
ſunt deſtruit᷑ aũt partim correctõe hominũ · ptim
damnatõe ꝑſeuerãtiũ ĩ pctõ · Nõne tibi videt᷑ pau
lus ĩ ſe ipõ ſtephanũ vindicaſſe cũ dicit · Caſtigo
corpꝰ meũ · & ĩ ſeruitutẽ redigo? ¶ Augꝰ de q̃ſti-
one no · & ve · teſtamẽti · Vel aĩe occiſoꝝ clamant
vĩdicari ſe poſtulãtes · ſicut ſãguis abel clamauit
de terra · nõ voce ſed rõne · Nã & opꝰ opificẽ lauda
re dr̃ ꝑ hoc ipm̃ q̃ videntẽ ſe oblectat · nõ em̃ tam
impatientes ſunt ſãcti vt vrgeant fieri q̃d ſciunt
tp̃e prefinito futurũ · ¶ Chriſ · ĩ homelia · Vide at̃
quot gradus aſcẽdit · & qualit᷑ nos ĩ ipſum v̾tutis
verticem ſtatuit · Primus gradus ẽ · non incip̃e in
iuſticiã · Secũdus eq̃lem nõ vindicari · Terciꝰ · ñ
facere vexãti q̃ q̃s paſſus eſt · Quartꝰ exponere ſe
ipm̃ ad patiẽdũ mala · Quintꝰ amplius ſe tribue-
re q̃ ille vult · q̃ fecit mala · Sextꝰ nõ odio habere
eũ q̊ hoc opat᷑ · Septimꝰ diligere · Octauus bñfa
cẽ · Nonꝰ ꝓ ipõ orare · Et q̃a magnũ erat p̃ceptũ ·
p̃clarũ p̃miũ ſubdit · ſ · fieri ſimiles deo · Vñ dicit ·
Vt ſitis filij patris vr̃i q̊ eſt ĩ celis · Si q̃s em̃ p̃ce
pta dei cuſtodiat · & filius dei efficit᷑ · Ergo nõ in
natura filius eſt hic · ſ · de q̊ loq̃t᷑ · ſed arbitrio ſuo ·
¶ Augꝰ de ſer · do · ĩ mõte · Ex illa aũt regula ĩtel
ligẽdum ẽ q̃ hic dicit᷑ · q̃ & iohannes dicit · Dedit
eis ptãtem filios dei fieri · Vnꝰ em̃ naturalit᷑ fili-
us ẽ · nos aũt poteſtate accepta efficimur filij ĩq̃n-
tũ illa q̃ ab eo p̃cipiũt᷑ · implemus · Itaq; non ait ·
Facite iſta q̃a eſtis filij · ſ; facite iſta · vt ſitis filij ·
Cũ aũt ad hoc nos vocat · ad ſimilitudinẽ ſuam vo
cat · Vñ ſeq̃t᷑ · Qui ſolẽ ſuũ facit oriri ſup bonos &
malos · & pluit ſup iuſtos & iniuſtos. Poteſt aũt
ꝑ ſolẽ ĩtelligi nõ iſte viſibilis · ſ; ille de q̊ dicitur ·
Vobis q̃ timetis nomẽ dñi · oriet᷑ ſol iuſticie · & ꝑ
pluuiã irrigatõ doctrĩe v̾itatis · q̃a & bonis & ma
lis apparuit & euãgelizatꝰ ẽ xp̃s · ¶ Hylarius ·
Vel ĩ baptiſmi & ſpũs ſãcmẽto tribuit ſolẽ & plu
uiam · ¶ Augꝰ · Vel pt̃ accipi ſol iſte viſibilis &
pluuia q̃ fructꝰ gignũtur · q̃a iniq̃ in libro ſapiẽtie
plangũt · Sol nõ ortꝰ ẽ nob · Et de pluuia ſpirituali
dr̃ · Mãdabo nubibꝰ meis ne pluãt ſup eã · Sꝫ ſiue
hoc ſiue illud · magna dei bonitate fit q̃ nob imitan
da p̃cipitur · Nõ at̃ ait q̃ facit ſolẽ oriri · ſ; addidit
ſuũ id ẽ quẽ ipẽ fecit vt hic ãmoneremur q̃nta li-
b̾alitate ex p̃cepto eiꝰ p̃ſtare debemꝰ · q̃ ñ creamꝰ
ſ; ex muneribꝰ eiꝰ accipimꝰ · ¶ Augꝰ · cõtra vincẽ
tiũ · Sꝫ ſic iſta dona eiꝰ laudamꝰ · ita etiã flagella
eiꝰ ĩ eos q̃s diligit · cogitemꝰ · Vñ nõ oĩs q̃ ꝑcit ·
amicꝰ ẽ · nec oĩs qui v̾berat inimicꝰ · Melius ẽ em̃
cũ ſeueritate diligẽ q̃ cũ lenitate decipere · ¶ Au-
gꝰ ĩ libro de ciui · dei · Caute aũt dixit ſup iuſtos
& iniuſtos nõ ſup iuſtos vt iniuſtos · quia omnia

bona deꝰ non ꝓpter omnes dat · ſ ꝓpt̃ ſctõs · ſic & flagella ꝓpt̃ pctores. ſed ĩ bonis nõ ſeparat pctores a iuſtis · ne deſperẽt · nec ĩ malis iuſtos a pctoribꝰ ne gloriẽtur. Maxime cũ malis bona ñ pſint · q̃ male viuentes ad ꝑiudiciũ ſuũ ꝑcipiũt. nec bonis mala noceant · ſed magis pſint ad iuſticie lucrũ · ¶ Chriſ · ſup math. Naʒ bonꝰ tꝑalibꝰ bonis nõ extollit̃ . nec malis frãgitur · Malꝰ aũt ideo huiuſmodi felicitate punit̃ · q̃a felicitate corrũpit̃ . Vel ideo iſta tꝑalia bona & mala vtriſqꝫ voluit eẽ cõmunia · vt nec bona cupidiꝰ appetãt̃ . q̃ mali habẽ cernũtur · nec mala turpit̃ euitẽtur · q̃bꝰ & boni afficiũt̃ · ¶ Gloſa · Amare aũt amãtẽ nature ẽ · inimicũ vero amare eſt caritatis · Et ideo ſeq̃tur · Si em̃ diligitis eos · q̃ vos diligũt · q̃m mercedẽ habebitis? ſcʒ ĩ celo · De his em̃ dr̃ recepiſtis mercedem vr̃am · Sʒ tñ hec oportet facẽ · illa nõ ammittere · ¶ Raba · Si g̃ pctores erga dilectores ſuos natura duce volũt eẽ bñfici · multomagis vos maioris dilectõis ſignũ amplecti debetis · etiã nõ amãtes. Vñ ſeq̃t̃ · Nonne & publicani hoc faciũt? id ẽ qui publica vectigalia exigũt · vl̃ q̃ publica negotia ſeculi vl̃ lucra ſectãtur · ¶ Gloſa · Si vo ꝓ his tm̃ oraueritis · q̃ aliq̃ affinitate vobis cõiũcti · ſũt q̃d ã plius ht̃ bñficiũ vr̃m q̃ĩ ĩfideliũ? Vñ ſeq̃tur · Et ſi ſalutaueritis fratres vr̃os tm̃ quid amplius facietis? Salutatõ ei ẽ q̃dã ſpẽs orõnis · Nõne ethnici hoc faciũt? ¶ Raba · id ẽ gẽtiles · nã ethnos grece latine gẽs dr̃ · qui tales ſunt vt fuerũt geniti · ſ · ſub peccato · ¶ Remigi · Quia vero pfectio dilectõnis vltra dilectõnẽ inimicoꝝ nõ pt̃ ꝓcedere · Ideo poſtq̃ dñs ꝑcepit diligere inimicos · ſubiũxit · Eſtote g̃ & vos pfecti ſicut & pr̃ vr̃ celeſtis pfectus eſt . Ipſe quidẽ pfectus ẽ vt omnipotens · hõ aũt vt ab omnipotẽte adiutus · Nã ſicut q̃nq̃ in ſcripturis ꝓ veritate & eq̃litate accipitur vt ibi · Sicut fui cũ moyſe ita ero & tecũ · aliq̃ñ aũt ꝓ ſimilitudine vt hic · ¶ Chriſ · ſup math · Sicut em̃ filij carnales ſimulãt pr̃es in aliq̃ corporis ſigno · ita filij ſpirita les deũ ĩ ſctitate · ¶ Attẽdite ne iuſticiã vr̃am faciatis coraʒ hoĩbꝰ vt videamini ab eis · alioquin mercedẽ nõ habebitis apud patrẽ vr̃m q̃ ĩ celis ẽ . ¶ Gloſa · ¶ Poſtq̃ xp̃s legẽ q̃ntũ ad ꝑcepta impleuit · Incipit nũc eã adimplere q̃ntũ ad ꝓmiſſa vt ꝓ celeſti mercede ꝑcepta dei faciamꝰ nõ ꝓ t̃renis q̃ lex ꝓmittebat · Omnia aũt terrena ad duo potiſſima reducũt̃ · ſ · ad hũanã gloriã & ad terrenorũ affluẽtiã . q̃rũ vtrũqꝫ ĩ lege ꝓmiſſum eẽ videt̃ . De gloria em̃ dr̃ ĩ deutero. Faciet te dñs excelſiorẽ cũctis gẽtibꝰ q̃ verſãt̃ ĩ terra · De affluẽtia vero tꝑaliũ ibidẽ ſubdit̃ · abũdare te faciet dñs in omnibꝰ bonis · Et ideo dñs hec duo ab intẽtione fideliũ excludit ſcʒ gloriã & terrenoꝝ affluẽtiã · Sʒ ſciẽdum q̃ appetitus glorie propinquus eſt v̾tuti. ¶ Chriſ · ſup math. Vbi ei res agit̃ glorioſa · ibi faciliꝰ ĩuenit locũ gloriationis occaſio · Et ideo intentõnẽ glorie ꝑmo dñs excludit · Pre omibꝰ em̃ vitijs carnalibꝰ ꝑiculoſius hoc eẽ in hominibꝰ intellexit · Cũ em̃ oĩa mala ſeruos diaboli vexent · cõcupiſcentia vane glorie magis vexat ſeruos dei q̃ ſeruos diaboli · ¶ Auguꝰ ĩ libro de ſen · proſpe · Quas etiã vires nocẽdi habeat hũane gloĩe amor · ñ ſentit niſi q̃ ei bellũ indixerit · q̃a & ſi cuiq̃ facile ẽ laudẽ nõ cupere dũ negat̃ · Difficile tñ ẽ ea nõ delectari cũ offert̃ · ¶ Chriſ · ſup math. Intuere aũt q̃liter ĩcepit velut de fera aliq̃ difficile cognita diſputãs & apta furari eũ q̃ nõ valde vigilat · Occulte em̃ ingredit̃ & omnia q̃ intus ſunt · inſenſibilit̃ aufert · ¶ Chriſ · ĩ home · Et ideo hoc cautius cauẽdum mãdat dicẽs · Attẽdite ne iuſticiã vr̃am faciatis corã hominibꝰ · Cor aũt nr̃m attendere debemus · Inuiſibilis em̃ ẽ ſerpens quẽ obſeruare iubemur · & latent̃ ingreditur & ſeducit · Sʒ in corde mundo ſi ſurreptio inimici ſucceſſerit · mox homo iuſtus diſcernit quia ſpũ alieno pulſat̃ · Si auteʒ cor fuerit iniq̃tatibꝰ plenũ · ſuggeſtionẽ diaboli nõ facile intelligit · Et ideo ꝑmiſit · ne iraſcaris · ne cõcupiſcas · Quia q̃ malis iſtis ſubiectꝰ ẽ · cor ſuũ ñ pt̃ attendere · Sed quomõ poteſt fieri vt non corã hominibꝰ elemoſinã faciamus · aut ſi fiat · quomodo non ſentiemus? Si em̃ preſente aliquo occurrerit paup · quomõ dabitur ei abſcõſe? ſed educendo eũ in ſecreto videtur quia datur · Sed cõſydera q̃a nõ dixit · ne tm̃ coram hominibꝰ faciatis · ſed addidit vt videamini ab eis · Qui g̃ nõ ideo facit vt ab hominibꝰ videat̃ · & ſi corã hominibꝰ fecerit · nõ tñ corã hominibꝰ feciſſe videtur · Qui em̃ aliquid facit ꝓpt̃ deũ · neminẽ vidit ĩ corde ſuo niſi deum · ꝓpter quẽ facit · Sic artifex eũ ſemp ht̃ p̃ oculis · q̃ ſibi opꝰ faciẽdũ cõmiſit · ¶ Grego · Si g̃ dãtis gloriam q̃rimꝰ · & publicata nr̃a opera ĩ cõſpectu illius occulta ſeruamꝰ · Si vero ꝑ hoc nr̃am laudẽ cõſpicimꝰ · foras ab eiꝰ cõſpectu iã fuſa ſũt · etiã ſi a multis ignorẽt̃ ſed valde pfectoꝝ ẽ ſic õnſo ope actoris gloriã q̃rere · vt de illata laude priuata neſciãt exultatõe gaudere · quã ĩfirmi q̃a pfecte cõtemnẽdo nõ ſuperat · neceſſe ẽ vt bonũ q̃d operãt̃ · abſcondãt · ¶ Augꝰ de ſer · dñ · in monte · In hoc vero q̃ dicit · Vt videamini ab eis addẽs · apparet hoc eũ ꝓhibuiſſe vt ibi finẽ nr̃i ꝓpoſiti collocemus · Nã & apoſtolꝰ q̃ dicit · Si adhuc hoĩbꝰ placerẽ · Xp̃i ſeruꝰ nõ eſſem · alio loco dicit · Ego hominibꝰ ꝑ oĩa placeo · Quod nõ ideo facit · vt placeret hoĩbꝰ · ſ deo ad cuiꝰ amorem corda hoĩm volebat cõuertere ex eo q̃ eis placebat · Sic ñ abſurde loq̃ret̃ · q̃ diceret · In hoc opere q̃ nauẽ q̃ro · nõ nauẽ q̃ro · ſed patriã · ¶ Augꝰ de verbo dñi · Dicit aũt vt videamini ab eis · q̃a ſunt quidã qui ſic faciũt iuſticiam corã hominibꝰ vt nõ videãt̃ ab eis · ſed vt ipa opera videãt̃ · & glorificetur pr̃ q̃ in celis eſt · non em̃ ſuam iuſticiã deputant · ſed eius cuius fide viuũt · ¶ Augꝰ de ſer · dñ · ĩ mõte · In hoc etiã q̃ addit · Alioquin mercedẽ nõ habebitis apud patrẽ vr̃m qui in celis eſt · nihil aliud demonſtrat · niſi illud

nos canere oportere nē hūanā laudē ꝓ nroꝝ operꝝ
mercede q̄ramus. ¶ Chriſ. ſup matheum. Quid
autē a deo recipies. qui deo nihil dediſti? Nam qđ
ꝓpter deū fit. deo datur. & ab eo recipit̄. qđ autem
ꝓpter homines fit. in ventos effunditur. Que ē aūt
ſapientia res dare & verba vacua cōparare. & mer
cedem dei cōtemnere? Vel illum aſpice a lapidē ex
pectas. qui te ꝓpter deum facere putat. alioq̄n vi
tuperaret te magis. Jlle aūt qui plena q̄dē volūta
te ꝓpter homīes facit. ille ꝓpter homīes feciſſe vi-
det̄. Si aūt ꝑ alicuius cor cogitatio vana aſcēdit
deſyderans hominibꝰ apparere. Anima aūt intelli
gēs cōtradicit. Jlle nō ꝓpter hoīes feciſſe videtur.
quia quod cogitauit paſſio carnis ē. quod eligit.
iudicium anime. Sequitur Textus
¶ Cū ḡ facis elemoſinā. noli tuba canere añ te. ſi
cut hypocrite faciūt in ſynagogis & vicis. vt ho-
norificēt̄ ab homībꝰ. Amen dico vobis receperunt
mercedē ſuā. Te aūt faciēte elemoſinā. neſciat ſi-
niſtra tua q̄d faciat dextera tua vt ſit elemoſina tu
a in abſcōdito. & pr̄ tuus q̄ videt ī abſcōdito. red-
det tibi. ¶ Augꝰ de ſerm. dñi. ¶ Generaliter ſup̄
dñs iuſticiā noīauit. cū dixit. Attēdite ne iuſticiā
vr̄am. Nūc aūt per partes exequitur. ¶ Chriſ.
ſup matheū. Ponit at̄ tria fortia bona id ē elemo
ſinam. orōnē. & ieiuniū. cōtra tria mala aduerſus
q̄ dñs temptationis bellū ſuſcepit. Pugnauit em̄
ꝓ nobis cōtra gulā in heremo. Cōtra auariciā ſup̄
mōtē. cōtra vanā gloriā ſup̄ templū. Eſt ergo ele
moſina que diſpergit. cōtra auariciā q̄ congregat.
Jeiuniū cōtra gulā. q̄a eſt ei cōtrariū. Oratio vero
cōtra vanā gloriam. quia cū omne malum ex malo
naſcatur. ſola vana gloria de bono procedit. Jdeo
nō deſtruit̄ ꝑ bonū. ſed magis nutritur. Nullum
ḡ remediū poteſt ēē. cōtra vanā gloriam niſi oratō
ſola. ¶ Ambroſius. Omnis aūt ſententia diſcipli
ne xp̄iane in miſericordia & pietate & ideo ab ele-
moſinā incipit dicēs. Cū ḡ facis elemoſinā noli tu
ba canere ante te. ¶ Gloſa. Tuba aūt ē oīs actus
vel ſermo ꝑ quē operis iactātia demōſtrat̄ puta q̄
facit elemoſinā q̄n aliquē videt p̄ſentē. vel inter
cedēte aliq̄ aut honeſtiori ꝑſone q̄ poteſt retribue
re. alias aūt nō facit. Sed & ſi ī loco ſecreto fece-
rit. eo propoſito vt laudabilis videat̄. tuba eſt.
¶ Augꝰ. Hic ḡ qđ dicit. Noli tuba canere añ te
ad hoc reſpicit qđ ſuperius ait. Attēdite ne iuſtici
am vr̄am faciatis co. ho. ¶ Hiero. Qui autē tuba
canit elemoſinā faciēs hypocrita ē. Et ideo ſubdit
Sicut hypocrite faciūt. ¶ Jſidorus. Nomē hypo
crite tractū ē a ſpecie eoꝝ q̄ in ſpectaculis contecta
facie incidūt diſtinguentes vultū vario colore. vt
ad ꝑſone quā ſimilant colorē ꝑueniāt. Modo in ſpē
viri mō ī femīe. vt fallāt populū dū ī ludis agūt.
¶ Augꝰ de ſer. dō ī mōte. Sicut ḡ hypocrite id
ē ſimulatores tanq̄m imitatores ꝑſonarū aliarum
agūt ꝑtes illius q̄d nō ſūt. Nō em̄ q̄ agit ꝑtes aga
mēnonis. vere ipē ē. ſed ſimilat eū. ſic & ī eccleſijs

in oī vita hūana q̄ ſe vult videri qđ nō ē. hypocri
ta ē. Simulat em̄ ſe iuſtū & non exhibet. q̄ totum
fructū in laude hominū ponit. ¶ Gloſa. Et ideo
ſubdit loca publica cum dicit. Jn ſynagogis & vi
cis. Et finē intētū cū ſubdit. Vt honorificētur ab
homībꝰ. ¶ Grego. xxxij. mora. Sciēdū vero ē ꝙ
ſūt nōnulli. q̄ & ſāctitatis habitū tenēt. & ꝑfectio
nis meritū exeq̄ nō valēt. quos neq̄q̄ꝫ credēdū eſt
intra hypocritarū numerū currere. q̄a aliud ē infir
mitate aliud callida ſimulatōe peccare. ¶ Augꝰ.
de ſer. dō in mōte. Tales aūt q̄ ſimulatōe peccāt.
ab inſpectore cordis deo mercedē ñ capiūt. niſi fal
lacie ſuppliciū. Et ideo ſubdit̄. Amē dico vobis. re
ceperūt mercedē ſuā. ¶ Hiero. Nō dei mercedem.
ſed ſuā. Laudati em̄ ſūt ab homībꝰ. q̄rū cauſa ex-
ercuere v̄tutes. ¶ Augꝰ de ſer. dō. in mōte. Hoc
aūt reſpicit ad illud. qđ ſup̄ poſuit. Alioquin mer-
cedē nō habebitis apud p̄rem vr̄m. Hic ḡ nō quo-
mō illi elemoſinā facias. ſed quomō faciēda ſit. iu
bet cōueniēt̄. cū dicit. Te aūt faciēte elemoſinam
neſciat ſiniſtra tua. q̄d faciat dextera tua. ¶ Chri
ſoſto. in ho. Hoc aūt ꝑ ſuphabūdātiā dicit̄. ac ſi
dicat. Si poſſibile ē teipſū ignorare. & ipſas ma
nus latere poſſibile eſſet. ſtudioſiſſimum eſt tibi.
¶ Chriſ. ſup. Ma. apoſtoli aūt interp̄tāt̄ ī libro
canonū ſic. Dextera ē populꝰ xp̄ianꝰ. q̄ ē ad dex
terā xp̄i. Siniſtra aūt ē oīs populus. q̄ eſt ad ſini
ſtrā. Hoc ḡ dicit ne xp̄iano elemoſinā faciente q̄ ē
dextera. infidelis aſpiciat. q̄ ē ſiniſtra. ¶ Augꝰ de
ſer. dō. in monte. Sed ſcđm hoc videbit̄ nulla eſſe
culpa velle placere fidelibꝰ. cū tñ ī quorūlibet hoī
nū laudē finē boni operis conſtituere ꝓhibeamur.
¶ Vt aūt te imitēt̄. quibꝰ facta tua placuerunt.
nō tantū fidelibꝰ. ſed etiā infidelibꝰ. exhibēdū eſt.
Si aūt vt alij dicūt. ſiniſtrā inimicū putaueris.
vt neſciat inimicus tuꝰ cū elemoſinā facis cur ipſe
dñs inimicis iudeis circūſtantibꝰ miſericordit̄ ſa-
nauit homīes? Deinde quomō cū ipō inimico facie
mꝰ. vt illud impleamꝰ p̄ceptū. Si eſurierit inimi
cus tuꝰ. ciba illū. Tercia opinio ē ridēda eoꝝ q̄ di
cūt. ſiniſtre noīe vxorē ſignificari. vt q̄m in re fa
miliari tenatiores pecuniarū ſolent ēē femine. late-
at eas cū aliq̄d viris egenis impēdūt. ꝓpt̄ domeſti
cas lites. Non aūt ſolis viris hoc p̄ceptū datū ē. ſꝫ
etiam feminis. Cui ḡ ſiniſtre iubet̄ fēia occultare
opꝰ miſericordie ſue? an etiā vir ſiniſtra erit fēie?
qđ ſi q̄ſpiā putat. cū p̄ceptū ſit talibꝰ vt ſe inuicē
bonis moribꝰ lucrifaciant. nō ſibi debēt occultare
bona opa ſua. nec furta faciēda ſūt. vt ꝓmereatur
deꝰ. Quod ſi occultādū ē aliq̄d. ꝙdiu alteriꝰ infir-
mitas id eq̄ aīo nō pt̄ ſuſtinere q̄uis ñ illicite fiat.
nō tñ fēia ꝑ ſiniſtrā ſignificari facile apparet totiꝰ
captiuli ſignificatōne. Et etiā q̄m ſiniſtrā vocet
qđ em̄ ī hypocritis culpatū eſt ꝙ ſcꝫ laudes hoīm
q̄rūt. hoc tñ facere vetaris. Quapropt̄ ſiniſtra uide
tur ſignificare delectationē laudis. Dextera autē
ſignificat intētionē implendi p̄cepta diuina. Cū ḡ

cõſciētie faciēdi elemoſinam miſcet ſe appetitõ laudis hũane · fit ſiniſtra cõſcia dextre · Neſciat ḡ ſiniſtra · id ē nõ ſe miſceat cõſcie tue laudis hũane appetitio · Dñs aũt nr̃ multo magis ꝓhibet ſolam ſiniſtrã ĩ nobis opari ꝙ eam miſceri opib9 dextre · Quo autē fine hoc dixerit · oñdit cũ ſubdit · Vt ſit elemoſina vr̃a ĩ abſcõdito id ē ĩ ipſa bõna cõſcia · q̃ humanis oculis demõſtrari nõ p̃t · nec verbis apperiri · qñquidem multi multa mentiunt᷑ · Sufficit aũt tibi ad ꝓmerēdũ p̃miũ ipſa cõſciētia · ſi ab eo expectas premiũ · q̃ ſol9 cõſciētie inſpector eſt · Et hoc eſt quod ſubdit᷑ · Et pater tuus qui videt ĩ abſcõdito reddet tibi · Multa latina exẽplaria habēt · reddet tibi palã · ¶ Chriſ · ſup matheũ · Impoſſibile ē em̃ vt opus bonũ hominis ĩ abſcondito dimittat de9 · ſed ĩ hoc ſeculo manifeſtat & illo glorificat · qa gloria dei ē · ſic & diabol9 manifeſtat malũ · ĩ q̃ malicie ei9 vtus oñdit᷑ · Proprie aũt publicat de9 omne bonũ ĩ ſeculo illo · cui9 bona nõ ſunt cõmunia bonis & malis · Ideo cuicunq; illic benefecerit de9 · maĩfeſtũ ē qa ꝓ mercede iuſticie ſue meruit illud · Merces aũt iuſticie ĩ hoc ſeculo maĩfeſta ñ ē · qa hic nõ ſolũ boni · ſ; etiã mali ſũt diuites · ¶ Auguſti · de ſer · do · ĩ monte · Sed ĩ grecis exẽplarib9 q̃ ꝑria ſunt nõ ĩuenim9 palã · ¶ Chriſ · in home · Si ḡ vis habere inſpectores eoꝝ q̃ facis · Ecce habes nõ ſolũ angelos aut archãgelos · ſ; deũ vniuerſorum · ¶ Ca · vj ·

Cum oratis · nõ eritis ſic hypocrite · q̃ amãt ĩ ſynagogis & ĩ angulis plateaꝝ ſtãtes orare vt videãt᷑ · ab hominib9 · Amē dico vobis · receperũt mercedē ſuã · Tu aũt cũ oraueris · intra ĩ cubiculũ tuũ · & clauſo hoſtio tuo · ora patrē tuũ in abſcõdito · & p̄tu9 q̃ videt ĩ abſcõdito reddet tibi · Salomõ dicit añ orõnē ꝑpara animã tuã · ¶ Chriſ · ſup math · Quod qdē facit · q̃ faciēs elemoſinã venit ad orõnē · Bona em̃ opa excitãt fidē cordis · & dãt cõfidēciã aĩe apud deũ orãdi · Ergo elemoſina ꝑparatio eſt orõnis · & idē dñs poſt elemoſinã couemēt de orõe nos ĩſtruit · ¶ Aug9 de ſer · do · in mõte · Nõ autē hoc monet nũc vt orem9 · ſ; quõ oremus · ſic nec ſuperius vt faciam9 elemoſinam · ſ; q̃ aio faciamus · ¶ Chriſ · ſup math · Eſt aũt orõ q̃ſi quoddã ſpiritale tributum · qd aĩa offert deo de viſcerib9 ſuis · Quãto ḡ glorioſior ē tãto cautior ē ſeruãda · ne ꝓpter homies facta vileſcat · & ideo dicit · Cum oratis · nõ eritis ſicut hypocrite · ¶ Chriſ · ĩ homelia · Hypocritas vocat · q̃ deũ ſe fingentes orare · hoies circũſpiciũt · Et ideo ſubdit · qui amãt ĩ ſynagogis orare · ¶ Chriſ · ſup matheũ · Puto aũt nõ ad locũ hoc refert dñs · ſed ad ꝓpoſitũ orãtis · In couentu em̃ fideliũ orare laudabile ē · ſicut dictũ ē · In eccleſiis bñdicite deũ · Qui ḡ ſic orat · vt ab hoib9 videat᷑ · nõ deũ aſpicit · ſ; hoies · Et ideo quãtũ ad ꝓpoſitũ ſuũ ĩ ſynagoga orat · Cuius aũt orãtis mēs ſolũ aſpicit deũ · q̃uis ĩ ſynagoga oret · tñ apud ſe ĩ ſecreto videt᷑ orare · Seq̃t᷑ · Et ĩ angulis platearũ vt videãt᷑ abſcõſe orare · & ſic dupliciť laudãt᷑ · & qa orãt · & qa abſcõſe orãt · ¶ Gloſa · Vel anguli plateaꝝ ſunt · vbi via ꝑ trãſuerſum greſſum ducit᷑ · & qdriuiũ reddit · ¶ Chriſ · ſup mathe · Eo ḡ ꝓpoſito ĩ couētu vetat orare vt a couētu videatur · Vñ ſubdit᷑ · vt videãt᷑ ab hoib9 · Orãs ḡ nihil nouũ faciat · qd aſpiciãt hoies vl' clamãdo vl' pectus ꝑcuciēdo vel man9 extēdēdo · ¶ Aug9 de verbis dñi · Nõ aũt videri ab hoib9 nefas ē · ſ; ideo hoc agere vt ab hominib9 videaris · ¶ Chriſ · ĩ homelia · A uana em̃ gloria vbiq; erui bonũ ē · maxime aũt in orone · Si em̃ in hoc cogitationib9 circũferimur · ſi ad orãdũ ĩgreſſi fuerim9 · hãc habētes egtudinē · q̃liter intelligem9 ea q̃ a nobis dicunt᷑ · ¶ Aug9 de verb · do · Hic etiã fugiendũ ē hominũ ſcientiã · ſi hoc animo aliquid fiat vt fructus expectet᷑ placēdi hominib9 · Vñ ſubdit᷑ · Amē dico vobis receperunt mercedē ſuam · ¶ Chriſoſto · ſup matheum · Vnuſquiſq; enim vbi ſeminat · ibi metit · Vnde q̃ ꝓpter hominē orãt nõ ꝓpter deũ · ab hoib9 nõ a deo laudant᷑ · ¶ Chriſ · in homelia · Dicit aũt · receperũt · quia deus retributionē · q̃ eſt ab ipſo tribuere vellet · illi aũt eã q̃ eſt ab hoib9 vſurpãt · Quomõ aũt orãdũ ſit · ſubiungit dicēs · Tu autem cum oraueris intra in cubiculũ tuum · & clauſo hoſtio ora patrē tuũ in abſcõdito · ¶ Hiero · Hoc ſimpliciter ĩtellectũ erudit auditorē vt vanã orandi gloriam fugiat · ¶ Chriſ · ſup math · Vt nemo ſit tibi niſi ille qui orat · & ille quē orat · Teſtis enim orantem grauat · non adiuuat · ¶ Cypriã · de orõe dominica · In abditis etiã locis orare magis couenit fidei · vt ſciam9 dñm vbiq; eē p̃ſentē & maieſtatis ſue plenitudine occulta penetrare · Poſſum9 etiã ĩtelligē & hoſtium dom9 os corporis · vt nõ clamoſa voce orem9 deũ · ſ; tacito corde · ꝓpter tria · Primo quia de9 ñ voce clamoſa pulſãd9 ē · ſ; cõſciētia recta placãd9 · q̃ eſt cordis auditor · Secũdo qa ſecretas orõnes tuas nõ oportet alterũ ſcire · niſi te & deũ · Tercio qa clamoſe orãs · alterũ iuxta te ñ p̃mittis orare · Cũ ſũmo etiã ē orandũ ſilētio · vt ipos q̃ inimicos nr̃os · q̃ orãtib9 nobis maxime ĩſidiant᷑ · lateat nr̃e petitionis ĩtētio · ¶ Aug9 ĩ ſer · do · ĩ mõ · Vel ꝑ cubicula nr̃a ſũt ĩtelligēda corda nr̃a de q̃b9 dicitur · Que dicitis ĩ cordib9 vr̃is · & ĩ cubilib9 vr̃is cõpũgimĩ · hoſtiũ ē carnalis ſenſus · foris ſũt oĩa tēporalia · q̃ ꝑ ſenſum cogitatõnes nr̃as penetrãt · & turba vanoꝝ phantaſmatũ orantib9 obſtrepunt · ¶ Cypriã · de orõe dominica · Que aũt ſegnicia eſt · alienari & capi ieptis cogitatõib9 & ꝓphanis cũ dñm depcaris · q̃ſi ſit aliud qd magis debeas cogitare · ꝙ cũ deo loq̃ris · Quomõ te audiri a deo poſtulas · cũ te ipm nõ audias · hoc ē ab hoſte ñ cauere · hoc ē deũ negligētia orõis offendere · ¶ Aug9 de verb · do · Claudēdum ē ḡ hoſtium id ē carnali ſenſui reſiſtēdum · vt orõ ſpiritalis dirigat᷑ ad patrē ·

que ſit in intimis cordis. vbi orat᷑ pater in abſcō-
dito. Vnde ſequitur. Et pater tuus q̄ videt ī ab-
ſcōdito reddet tibi. ¶ Remigiꝰ. Et ē ſenſus. Suf
ficiat tibi vt ille ſolꝰ nouerit tuā orōnē q̄ oīm cor-
da nouit occulta. q̄a ipē q̄ ē inſpector erit exaudi-
tor. ¶ Chriſoſtomꝰ ī homelia. Nō aūt dixit. ḡtis
dabit. ſed reddet tibi. Etenim debitorē ſeipm̄ tibi
conſtituit. Orantes autem. nolite multū loqui.
ſicut ethnici faciunt. Putāt eī ꝙ in multiloquio
ſuo exaudiant᷑. Nolite g̊ aſſimilari eis. Scit eī pa
ter veſter q̄d opꝰ ſit vobis an̄ꝙ petatis eū. ¶ Au
guſtinꝰ in ſer. dñ. in mon. Sicut ẏpocritarū eſt
ꝑbere ſe ſpectādos ī orōne q̄rū fructꝰ eſt placere
hominibꝫ. ita eſt ethnicoꝝ id ē gētiliū ī multiloq̄o
ſe putare exaudiri. Et ideo ſubditur. Orātes autē
nolite multū loqui ¶ Ex collatōibꝫ prm̄. Freque-
ter em̄ ſed breuiter eſt orandū. ne immorātibꝫ no-
bis. inſerere aliquid noſtro cordi inſidiator poſſit
inimicꝰ. ¶ Augꝰ. ad ꝓbā. Nō tn̄ vt q̄dā putāt.
hoc orare ī multiloq̄o ſi diutiꝰ oret᷑. Aliud ē ſmo
multꝰ. aliud diuturnus affectꝰ. Nā & de ipō dño
ſcriptū eſt ꝙ ꝑnoctauerit in orando. & ꝙ ꝓlixius
orauerit. vt nobis ꝑberet exēplū. Dicūt᷑ fratres
in egipto crebras q̄dē habere orōnes. ſed eas tam̄
breuiſſimas & rapti quodāmō iaculatas. ne illa
uigilāt᷑ erepta q̄ orāti plurimū ē neccīa ꝑ ꝓductō
res moras hebetet᷑ ītētio. ac ꝑ hoc ipī ſatis oñdūt
hanc intētōnem ſic eſſe obruendā ſi ꝑdurare nō po
teſt. ita ſi ꝑdurauerit. nō cito eſſe rumpēdā. Abſit
autē ab orōe multa locutō. ſ; nō deſit multa ꝑcatio
ſi feruens ꝑſeuerat intentō. Nā multū loqui eſt in
orādo rē neceſſariā ſuꝑfluis agere v̂bis. Multum
aūt ꝑcari ē eū quē ꝑcamur diuturna cord̄ excitatōe
pulſare. Nā plerūq; hoc negociū plus gemitibus
ꝙ ſermonibꝫ agit᷑. plus fletu ꝙ affatu. ¶ Criſo.
in omelia. Diſſuadet igr̄ ꝑ hoc manē locutōnez in
orādo. puta cū nō petimꝰ. decentia a deo. potētatꝰ
& glorias. inimicos ſuꝑare. & pecuniaꝝ abundan
tiā. Iubet g̊ hic nō lōgas orōnes facere. Longas
aūt dico nō temꝑe. ſ; multitudine coꝝ q̄ dicunt᷑.
permanere tam̄ oportȝ eos q̄ petunt. Orationi em̄
ait apoſtolus inſtātes. Nō tam̄ iubet decez milium
verſuū orationem cōponere & cordetenus enūciaē
q̄d occulte inſinuat. cū dixit. Nolite multum loq̄.
¶ Gloſa. Damnat autē multiloq̄ū orōnis vemēs
de infidelitate. Vn̄ ſequit᷑. Sicut ethnici faciūt.
Gentilibꝫ em̄ erat neceſſaria verboꝝ multiplicitas
ꝓpter demones q̄ neſcirēt. q̄d illi peterēt niſi illoꝝ
verb̄ inſtructi. Vn̄ ſequit᷑. Putāt em̄ ꝙ in mul-
tiloq̄o ſuo exaudiāt᷑. ¶ Auguſtinus. de ſe. dñ. in
mōte. Et reuera om̄e multiloq̄ū a gentilibꝫ venit.
qui exercende lingue potius ꝙ mundādo aīo dant
operā. & hoc ſtudiȷ̄ genꝰ etiā ad deū ꝑce flectēdū
trāſferre conāt᷑. ¶ Gregorius: xxxiiȷ. mora. Sꝫ
veraciter orare eſt amaros ī compūctōne gemitus
& nō cōpoſita verba reſonare. Et ideo ſubdit᷑. No-
lite g̊ aſſimilari eis. Augꝰ. d̄ ſer. dñ. ī monte. Si
em̄ verba multa ad id ꝓferūtur vt inſtruat᷑ igna-
rus. quid eis opus eſt ad rerū oīm cōditorē. vn̄ ſe
quit᷑. Scit em̄ pater veſter quid opꝰ ſit vob̄ an̄-
ꝙ petatis eū. ¶ Hiero. cōſurgit aūt ī hoc loco que-
dā hereſis philoſophorū quoꝝ dogma ꝑuerſū di-
cētiū. Si nouit deꝰ quid oremꝰ. & an̄ꝙ petamus
ſcit q̊ indigeamꝰ fruſtra ſciēti loq̄mur. Quibꝫ re-
ſpondendū eſt non narratores eſſe. ſed rogatores.
Aliud eſt eī narrare ignorāti. aliud petē ſcienti.
¶ Chriſ. ī home. Nō g̊ oras vt doceas. ſ; flectas
vt familiaris efficiaris cōtinuitate īterpellatōis.
vt humilieris vt rememoreris pctoꝝ tuorū. Au-
guſ. d̄ ſer. dñ. ī mōte. Nec etiā v̂bis nos agē debe-
mꝰ apud deū & vt impetremꝰ q̄d volumꝰ. ſ; rebꝫ
q̄s nō aīmo gerimꝰ & intētione cogitationis cū di
lectōne pura & ſupplici affectu. ¶ Augꝰ. ad ꝓbā
Sed ideo per certa interualla tēpoꝝ etiā v̂bis ro-
gamꝰ deū. vt ill᷑ rerū ſignis noſipōs āmoneamꝰ
q̄ntūq; in hoc deſiderio ꝓfecerimꝰ. nob̄ ipis inno-
teſcamꝰ. & ad hoc augēdū noſipōs acriꝰ excitemꝰ
ne varijs curis q̄d tepeſcē cepat oīno frigeſcat &
penitꝰ extīguat᷑. niſi crebriꝰ īflāmet᷑. Nob̄ g̊ ne
ceſſaria ſunt v̂ba. q̄bꝫ cōmoueamur. & īſpiciamꝰ
quid petamꝰ. nō quibꝫ dominū ſeu docendum ſeu
flectēdū eſſe credamꝰ. ¶ Auguſtinus. de ſer. dñ.
in mōte. Sed rurſus q̄ri poteſt ſiue rebꝫ ſiue v̂bis
orādū ſit. q̄d opus ſit ipā orōne. ſi deꝰ iā nouit q̄d
nob̄ neceſſariū ſit. niſi quia ipā orōnis intentō cor
noſtrū ſerenat & purgat capaciuſq; efficit ad ex
cipiēda dīna munera. q̄ ſpūalit᷑ nob̄ īfundūt᷑. Nō
em̄ ambitione ꝑcum nos exaudit deus q̄ ſemꝑ pa
ratus eſt dare ſuā lucem. ſ; nos non ſemper parati
ſumꝰ accipere cū inclinamur in aliā. Fit g̊ in orōe
cōuerſio cord̄ ad deū. & purgatio interioris oculi
cum ea que cupiebāt᷑. tꝑaliter excludūt᷑. vt acies
cord̄ ſimplicis ferre poſſit ſimplicē lucem & in ea
manere cū gaudio quo beata vita perficit᷑.
Sequitur textꝰ ¶ Sic vos orabitis. Pat᷑
nr̄ q̄ es ī celis. ¶ Gloſa. Int᷑ ſalutaria monita &
diuina quibꝫ cōſulit credentibꝫ formā orandi ꝓpo-
ſuit. & orōnes cōpoſuit breuibꝫ v̂bis. vt ſit fiducia
cito annuēdi. q̄d breuiter vult rogari. Vn̄ dicit.
Pat᷑ nr̄ q̄ es ī celis. ¶ Ciprianꝰ. d̄ orōe dñica. Qui
fecit viuē. docuit & orare: vt dū orōne ꝙ filiꝰ do
cuit. apud prēm loquimur. facilius audiamur.
Amica & familiaris oratio eſt dominū de ſuo ro-
gare. agnoſcat pater filiȷ̄ ſui v̂ba cū ꝑcē facimꝰ.
& cū ipm̄ habeamꝰ aduocatū apud prēm ꝓ pctīs
noſtris. quando pctores ꝓ delictis nr̄is petimus.
aduocati noſtri v̂ba ꝓmamꝰ. ¶ Gloſa. nō tn̄ his
ſolis v̂bis orat᷑. ſed & alijs ſub eodē ſenſu concep
tis q̄bꝫ cor noſtrū accendit᷑. ¶ Augꝰ. de ſer. dñ.
in monte. Cū aūt in om̄i deꝑcatōne beniuolētia cō
cilianda ſit eiꝰ quē deꝑcamur. Deinde dum quid
deꝑcemur ꝑ laudē illius ad quē oratio dirigitur.
ſolet beniuolentia cōciliari. Et hoc ī orōnis ꝑnci-
pio poni ſolet. In quo dñs nr̄ nihil aliud nos dicē

iuſſit miſi. Pater nr̄ q̄ es in celis. Multa q̄dem di
cta ſũt in laudem dei. nuſq̄ tamē inuenit̄ p̄ceptũ
populo iſrael vt diceret. Pat̄ nr̄. ſ; ē eis īſinuat⁹
vt dn̄s tanq̄ ſuis. Sed de populo xp̄iano apſto-
lus dicit. q̄ ſpm̄ adoptōis accepit. ī q̊ clamam⁹.
abba pater. q̄d non eſt meritorũ nr̄oꝝ. ſed gr̄e
quã in orone ponim⁹. cum dicim⁹ pr̄. q̊ nomine &
caritas excitat̄. Quid em̄ carius debet eſſe filijs q̄
pr̄is & ſupplex affectus cum homines dicũt deo. pr̄
noſter & q̄dam impetrãdi p̄ſuppoſitio. Quid iã nõ
det filijs petentib; cum hoc ipm̄ ãte dederit vt filij
eſſent. Poſtremo q̄nta cura animum tangit vt q̊
dicit. Pater nr̄. tanto pr̄e nõ ſit indign⁹. Admo
nent̄ etiã hinc diuites vel genere nobiles cũ facti
fuerit xp̄iani. nõ ſupbire aduerſus paupes vel ig̊
biles q̊mã ſimul dicũt deo. pr̄ nr̄. Quod nõ poſſunt
pie ac vere dicē niſi ſe fr̄es eē cog̊ſcãt. Chryſo.
in homelia. Quod em̄ nocumentum eſt ex inferiori
cognatione cũ ſcd̄m ſupiorē om̄es ſim⁹ copulati.
q̊ etiã pr̄em dixit & peccatoꝝ remiſſionē & adop-
tōem & hereditatem & fraternitatem que eſt ad
vnigenitũ. & ſpiritus largitōnem p vnã hãc cõ-
feſſus eſt nuncupatōnē. Nõ em̄ poſſibile eſt euoca
re deũ pr̄ez niſi eũ qui ē omnib; iſtis bonis potit⁹.
Dupliciter igit̄ orantiũ erigit ſenſũ & dignitate
eius qui inuocat̄ & magnitudine beneficioꝝ q̊bus o-
rans potitus eſt. Cipri. de oratōe dñica. Nõ at̄
dicim⁹ pater me⁹. ſed pater noſter. q̊a pacis & v
nitatis magiſter noluit ſigillatim & p̄uatim p̄cem
fieri. vt q̊s cũ p̄cat̄. pro ſe tantũ precet̄. Publica
ei eſt nob̄ & communis oro. & q̄n oram⁹. nõ p v-
no tantũ. ſed p pp̄lo toto oram⁹. q̊a totus pp̄lus
vnũ ſum⁹. Hic em̄ vnũ orare pro omnib; voluit.
quomodo in vno omnes ip̄e portauit. Chryſ.
ſup matheũ. Pro ſe em̄ orare neceſſitas cogit. pro
altero autē caritas fraternitatis hortat̄. Dulcior
autem eſt ante deũ oratio. nõ quã neceſſitas tranſ-
mittit. ſed quã caritas fraternitatis commendat.
Gloſa. Dicit̄ etiã pater nr̄. q̄d cõmune ē oib;.
nõ pater meus quod ſoli xp̄o cõuenit. q̊ ē filius p
naturã. Chryſ. ſuper matheũ. Addit aũt qui
es in celis. vt ſciam⁹ nos habere patrē celeſtem.
& erubeſcant ſe terrenis reb; ſubſternē q̊ pr̄ez ha
bēt in celis. Ex colla. pr̄m. Et vt ad illã regio-
nē in qua pr̄em noſtrũ cõmorari fatemur. ſummo
deſiderio pperem⁹. Chriſtomus. in home. In ce
lis g̊ cũ dicit. non illic deũ concludēs hoc ait. ſed a
terra abducens orantem & excelſ; regionib; affi-
gēs. Auguſ. de. ver. do in mõte. vel dr̄ eſſe in
celis id eſt in ſanctis & iuſtis. Nõ em̄ ſpacõ locoꝝ
cõtinet̄ de⁹. Sunt q̄dē celi excellētia mũdi corpa
& ſi in eis loc⁹ dei eſſe credat̄. melioris meriti ſũt
aues q̄rum vita eſt deo vicinior. Nõ aũt ē ſcriptũ.
Prope ē dn̄s excelſis hominib; aut eis q̊ ī mõtib;
habitant. ſ; cõtritis corde. Sed ſicut terra appella
tus ē pctor. cui dictũ eſt terra es & in terrã ibis.
ſic celũ iuſtus econtrario dici poteſt. Recte g̊ dr̄

Qui es in celis. tãtum em̄ ſpiritaliter intereſſe vi-
detur inter iuſtos & pctores. q̄ntũ corpalit̄ inter
celũ & terrã. Cui⁹ rei ſig̊ficãde gr̄a orãtes ad ori
ētē ɔuertimur. vn̄ celũ ſurgit. nõ tãq̄ de⁹ ibi ſit ce
teras mũdi deſerēs ptes. ſ; vt admoneat̄ aim⁹ ad
naturã excellētiorē ſe ɔuertē id ē ad deũ. cũ corp⁹
ei⁹ q̄d terrenũ ē. ad corp⁹ excellēti⁹ id ē ad corp⁹
celeſte ɔuertit̄. Cõuenit etiã vt oim ſenſib; & par
uuloꝝ & magnorum bene ſentiatur de deo. & ideo
qui non dũ poſſunt aliquid corporeũ cogitare. to
lerabilior eſt illoꝝ opinio ſi deũ in celo potius eſſe
credant q̄ in terra. Sequit̄ Textus
Sanctificet̄ nomen tuũ. Auguſtinus. Di
ctum ē q̊s ſit q̊ petit̄. & vbi habitet. Jam videam⁹
q̊ ſint petenda. Primũ autem omnium q̄ petunt̄.
hoc ē. Sanctificetur nomē tuũ. q̄d nõ ſic petitur.
q̄ſi nõ ſit ſanctum dei nomen. ſ; vt ſanctũ habeat̄
ab hoib; id eſt ita innoteſcat de⁹ vt non eſtimet̄.
aliquid ſanctius. Chriſoſtomus. in homelia.
Vel rogaē iubet orãtez p nr̄am g̊lificari vitã ac ſi
dicat. Ita fac nos viuē. vt p nos vniuerſa te g̊li
ficēt. ſanctificet̄ em̄ idē eſt. q̄d glorificet̄. Digna
eſt aũt deũ deprecantis oro nihil petere ante pr̄is
gloriã. ſ; oia eius laudi poſtponere. Cipanus.
vel aliter. non optam⁹ deo vt ſanctificētur orom-
b; noſtris. ſed vt nomē ei⁹ ſãctificet̄ in nob̄. Quia
ei ip̄e dixit. Sancti eſtote. q̊a ego ſãct⁹ ſũ. id pe-
timus & rogamus. vt qui ī baptiſmo ſanctificati
ſumus. in eo quod eē cepim⁹. pſeuerem⁹. Au
guſti⁹. de pſeuerantia. Cur aũt perſeuerãtia iſta
poſcit̄ a deo ſi vt pelegiani dicũt. ñ dat̄ a deo. An
& iſta irriſoria petitio eſt. cum id ab eo petitur.
q̄d ſcitur nõ ipm̄ dare. ſed ipſum nõ dante eē ī ho-
minis ptate. Ciprian⁹. & hoc etiã vt ſãctifice-
mur. quotidie deprecamur. Op⁹ ei ē nob̄ cõtinua
ſanctificatōe vt q̊ quotidie delinq̊m⁹. delicta no-
ſtra ſanctificatōne aſſidua purgem⁹. Textus
Adueniat regnũ tuũ. Gloſa. Congrue ſeq̄t̄
vt poſt ad optionem filiorum regnum petamus.
quod filijs debetur. Vnde ſequitur. Adueniat reg
nuum. Auguſtinus de ſermone domini ī mõte
Quod nõ ita dictũ eſt. quaſi deus nũc non regnet
etiã in terra. ſemp q; ī ea regnauerit. Adueniat g̊
accipiendũ eſt. vt manifeſtet̄ hominib;. Nulli at̄
licebit ignorare regnũ dei. Cũ em̄ vnigenit⁹ non
ſolũ intelligibiliter. ſed etiã viſibilit̄ venerit iudi
care viuos & mortuos. tũc at̄ eē futurũ iudicij diē
dn̄s docet. cũ euãgeliũ p̄dicatũ fuerit ī omnib; gē
tibus. que res pertinet ad ſãctificatōnē nominis
dei. Vel generalit̄ p totius mũdi petit regno. vt
diabol⁹ in mũdo regnare deſiſtat. Vel vt ī vnoq̊q;
regnet deus & nõ regnet pctm̄ in mortali hominũ
corpore. Ciprian⁹. vel noſtrũ regnũ petimus
aduenire a deo nobis repromiſſum & xp̄i ſãguine
acq̊ſitũ. vt qui ī ſeculo ante ſeruiuim⁹ poſtmodũ
xp̄o dñante regnem⁹. Aug⁹ ad pbã. Regnũ nã
q; dei veiet ſiue veli⁹ ſiue noli⁹. Sꝫ deſideriũ nr̄m

ad illud regnū excitamꝰ. vt nob̄ veniat. atq; in eo
regnemꝰ. ¶ Ex colla. patrū. Vel quia nouit ſan
ctus teſtimonio cōſciētie ſue cū apparuerit regnū
dei. eiꝰ ſe futuꝝ eſſe cōſortē. ¶ Hiero. Attenden
dū aūt ꝙ grādis audacie ſit & pure cōſcie poſtula
re regnū dei iudiciū non timere. ¶ Ciprianus.
Poteſt etiā & ipē xp̄us eſſe regnū dei. quem veni
re q̄tidie cupimꝰ. cuiꝰ adventꝰ vt cito nobis rep̄
ſentet̄ optamꝰ. Nā cū reſurrectō ipē ſit q̄a ī ipſo
reſurgimꝰ. ſic & regnū dei poteſt intelligi quia ī
illo regnaturi ſumꝰ. Bene aūt regnū dei petimꝰ
id ē celeſte. q̄a ē & terreſtre regnū. Sꝫ q̄ renūci-
auit iā ſeculo. maior ē etiā honoribꝫ eiꝰ & regno.
Et ideo q̄ ſe deo & xp̄o dedicat non terrena. ſꝫ cele
ſtia regna deſiderat. ¶ Auguſ. de perſeuerātia.
Cū aūt. petit̄ adueniat regnū. quid orāt qui iam
ſancti ſūt. niſi vt in ea ſanctitate q̄ iam illis data
ē. pſeuerēt. Neq; eñ aliter veniet dei regnum. q̄d
his q̄ pſeuerāt vſq; in finē certū eſt eſſe venturꝝ.
Seq̄t Textus ¶ Fiat volūtas tua. ſicͥ ī celo
& in terra. ¶ Auguſtinus. In illo beatitudinis
regno vita bt̄a pficiet̄ in ſanctis. ſicut nūc in ce-
leſtibꝫ āgelis. Et ideo poſt illā petitōꝫ q̄ dicimꝰ.
adueniat regnū tuū. ſeq̄t̄. Fiat volūtas tua. ſicͥ in
celo & in terra. id ē ſicut in āgelis q̄ ſūt in celo vo-
luntas tua fit vt te pfruāt̄. nullo errore obnubi
lante eoꝝ ſapiāꝫ. nulla miſeria impediēte eoꝝ bti
tudinē. ita fiat in ſanctis tuis q̄ in terra ſunt & de
terra q̄ntū ad corpꝰ attinet facti ſūt. Item fiat vo
lūtas tua recte intelligit̄. obediat̄ p̄ceptis tuis ſicͥ
ī celo & in terra id eſt ſicut ab āgelis ita ab homi-
nibꝫ. nō ꝙ ipi faciāt. vt velit deꝰ. ſꝫ q̄a faciūt. q̄d
ille vult id ē faciūt ſcd̄m volūtatē eiꝰ. ¶ Chriſo.
in home. Vide aūt cōſeq̄ntiam optimā q̄a eñ con
cupiſcere docuit celeſtia p hoc ꝙ dictū ē. adveiat
regnū tuū. anteq̄ ad celum pueniat̄. ipſam terrā
iuſſit fieri celū per hoc ꝙ dicit. Fiat voluntas tua
ſicut in celo & ī terra. ¶ Hiero. Erubeſcāt aūt ex
hac ſentētia qui q̄tidie ruinas ī celo fieri mētiunt̄
¶ Augꝰ. d̄ ſermone dn̄i in monte. vel ſicut ī celo
& in terra id eſt ſicut in iuſtis ita ī pctoribꝫ. tāq̄
ſi diceret. faciant voluntatē tuam ſicut iuſti. ita
etiam peccatores. vt ad te conuertant̄. ſiue ita vt
ſua cuiq; tribuant̄. quod fiet extremo iudicō. vel
p celū & terrā accipiamꝰ ſpiritū & cārnē. Et quod
dicit apoſtolꝰ. mēte ſeruio legi dei. videamꝰ factā
dei voluntatē in ſpiritu. In illa aūt immutatōne q̄
promittitur iuſtis. fiet voluntas tua ſicut ī celo &
ī terra id ē ſicut ſpūs nō reſiſtit deo ita & corpꝰ nō
reſiſtit ſpiritui. Vel ſicut in celo & ī terra. id ē ſicͥ
ī ipō ieſu xp̄o ita & ī eccleſia tanq̄ ī viro qui pr̄is
voluntatē impleuit. ita & ī femīa q̄ illi deſpōſata ē
Celū ei & terra cōueniēt̄ intelligit̄ q̄ſi vir & fe
mina quoniam terra celo fecūdante fructifera eſt.
¶ Ciprīa. Non ḡ petimꝰ vt deꝰ faciat. q̄d vult.
ſed vt nos facē poſſimꝰ. quod deꝰ vult. Quod vt fi
at ī nob̄ opꝰ ē dei voluntate id ē opera eiꝰ & ꝓtecti
one. q̄a nemo ſuis viribꝫ fortis ē. ſed dei miſericor
dia tutus. ¶ Chriſ. in home. Virtꝰ eñ nō ē nr̄i
ſtudij ſolū. ſed ſupioris grē. Rurſum at̄ hic ora-
tionem pro orbe terrarum cuilibet nr̄m iniunxit.
Neq; eñ dixit. Fiat volūtas tua in me vel ī nob̄.
ſed vbiq; terrarū. vt ſoluatur error. & plantet̄ ve
ritas. & expellat̄ malicia. & reuertat̄ v̂tus. Et
ſic iam nō differt celū a terra. ¶ Augꝰ. de bono
pſeuerantie. Ex hoc aūt euident̄ oſtendit̄ contra
pelegianos iniciū fidei eē donū dei. quando p infide
libꝫ vt habē fidē incipiāt ſācta orat eccleſia. Cū
etiā ī ſanctis iaꝫ ſit facta dei volūtas. cur vt fiat
adhuc petūt. niſi vt pſeuerēt ī eo q̄d eſſe ceperūt.
¶ Chriſ. ſup matheū. Cōmuniter at̄ accipi debet
q̄d ait. Sicut ī celo & in terra id eſt ſanctificetur
nomen tuū ſicut in celo & in terra. Adueniat reg
nū tuū ſicut in celo & in terra. Fiat volūtas tua ſi
cut ī celo & ī terra. Et vide ꝙ caute locutꝰ ē. Nō
dixit. Pr̄ ſāctifica nomē tuū ī nob̄. Adueniat re-
gnū tuū ſup nos. Fac volūtatē tuā in nobis. Nec
iterꝝ dixit. Sāctificemꝰ nomē tuū. ſuſcipiamꝰ re
gnū tuū. faciāꝰ volūtatē tuā. ne hoc aut dei tātuꝫ
aut hoīs tātū eē videat̄. ſꝫ medie dixit & īpſona-
lit̄. Nā ſicͥ hō nō pt̄ facē bonū niſi habuerit adiu-
toriū dei. ſic nec deꝰ bonū opat̄ ī hoīe. niſi hō volu
erit. Panē nr̄m ſupſubſtantialem da nob̄ hodie.
¶ Augꝰ. Hec ḡ tria q̄ in premiſſis petitionibus
petūt̄. hic inchoant̄. & quantumcunq; pficimus.
augent̄ in nob̄. Perfecte v̂o q̄d ī alia vita ſperā-
dū ē. ſp poſſidebūt̄. Reliq̄s v̂o q̄tuor q̄ ſequūt̄.
petūt̄ tpalia q̄ ꝓpt̄ et̄na ꝯſeq̄nda ſūt necc̄ia. Pāis
eñ qui conuenienter petitur. hic eſt neceſſarius.
Sequit̄ eñ. Panē nr̄m ſupſubſtātialem da nob̄
hodie. ¶ Hiero. Quod nos ſupſubſtātialeꝫ expri-
mimꝰ. ī greco habetur ephiuſion. quod verbum
lxx. interp̄tes periuſion frequētiſſime trāſferunt.
Cōſideramimꝰ ergo ī ebreo & vbicūq; illi puiſion
exp̄ſſerūt. nos inuenimꝰ ſogolla. quod ſimmachꝰ
exeriton id ē precipuū vel egregiū trāſtulit. licet
in quodā loco. peculiarem īterp̄tatꝰ ſit. Quādo ḡ
petimꝰ vt peculiarem vel p̄cipuū nobis deminus
tribuat panē. illū petimꝰ. qui dicit in euangelio.
Ego ſum panis viuus. q̄ de celo deſcēdi. ¶ Chri-
ſoſtomus Nam panis vite Chriſtus eſt. & panis
hic omnium non eſt. ſed noſter eſt. Hunc autem
panem dari nobis quotidie poſtulamus. ne qui in
Chriſto ſumus. & eucariſtiam quotidie accipimꝰ
intercedente aliquo grauiori delicto a celeſti pa-
ne ꝓhibeamur & a Xp̄i corpe ſeperemur. Peti-
mꝰ ḡ vt q̄ ī xp̄o manemꝰ. a ſāctificatōne eius &
corpore nō recidamꝰ. ¶ Augꝰ. de bono perſeuerā
tie. pſeuerātiā ḡ a dn̄o ſancti poſcunt. quando pe-
tūt ne a xp̄i corpore ſeperent̄. ſed in ea ſāctitate p
maneāt. vt nullū crimē admittant. ¶ Chriſoſto.
Vel panē ſupſubſtātialē poſuit. hoc ē q̄tidianū.
¶ Ex collatōnibꝫ patrum. Cū dicit hodie. oñdit
eum quotidie eſſe ſumendum. omniq; tempore hec

oꝛo debet ꝓfundi· q̇a nō ē dies· q̄ nō opus ſit nobis
huiꝰ panis ꝑceptōne coꝛ interioꝛis hominis con-
firmare· ¶ Auguſ. i ſer. do· ī mōte· Sꝫ cōtra hoc
illi mouēt q̄ſtōnē q̇ in oꝛientalibꝫ ꝑtibꝫ nō q̄tidie
cene dn̄i ꝯmūicāt q̇ ꝺ hac re ſuā ſentētiā defendūt
vel ipſa autoꝛitate eccleſiaſtica · ꝙ ſine ſcandalo
iſta faciūt. Neqꝫ ab eis q̇ eccleſiis p̄ſūt facere ꝓhi
bētur· Sed vt de iſtis nil ī aliquā ꝑtē deſeramꝰ·
illꝺ certe debꝫ occurrē cogitantibꝫ regulā nos orā
di a dn̄o accepiſſe quā trāſgredi nō opoꝛtꝫ· Quis g̊
audeat dicē· ſemel tm̄ nos orare debere oꝛonē doi
cā. aut ſi iterꝝ & tercō vſqꝫ ad eam tantum horam
qua coꝛpoꝛi domini comūicamꝰ· Non eī poſtea di-
cere poterimꝰ. da nob̄ hodie. quod iam accepimꝰ·
Aut poterit quiſqꝫ cogē vt vltia ꝑte diei· ſac̄men
tū illud celebremꝰ. ¶ Ex colla· p̄m· Licet iſtud
quod dicit̄ hodie ad p̄ſentē vitā poſſit intelligi id
eſt dum ī hoc ſeculo commoꝛamur· preſta nob̄ hūc
panē. ¶ Hiero. ꝺ ſer. do· ī mōte. Poſſumus ſuꝑ
ſubſtantialē panē & alit̄ intelligē. q̇ ſuꝑ oēs ſub-
ſtātias ſit· & vniuerſas ſuperet creaturas· ſcꝫ dn̄i
¶ Augꝰ ſuꝑ lucā· vl̄ q̄tidianū panē accipiamus
ſpiritalē· p̄cepta. ſcꝫ dīna que q̄tidie opoꝛtet me-
ditari & oꝑari· ¶ Greg̊· xxiiij. moꝛa. Nr̄m aūt
hūc panē dicimꝰ· & tn̄ vt det̄ · oramꝰ. q̇a dei ē ex-
vi nature & nr̄ ē ꝑ acceptōnē. ¶ Hiero· Alij ſim
pliciter putant ſcd̄m apoſtoli acceptōnē dicētis.
Habētes victū & veſtitū his cōtenti ſimꝰ· de p̄ſen
ti tātum cibo ſanctos curā gerere· Vn̄ in poſterio
ribꝫ p̄ceptū ē· nolite cogitaē de craſtino. ¶ Augꝰ
ad ꝓbā· Sic g̊ hic ſufficiētiā petimꝰ a ꝑte q̄ excel
lit id eſt nomine panis totā ſigficantes· ¶ Chr̄ſ.
ſuper· matheum· Non ſolum autem oramus ideo·
Panem nr̄m da nob̄ hodie vt habeamꝰ. qd̄ man-
ducemꝰ· qꝺ certe eſt inter iuſtos & pc̄toꝛes. ſ; vt
qꝺ māducamꝰ de manu dei accipiamꝰ· qꝺ ē tātuꝫ
ſāctoꝝ· Nā illi deꝰ dat panē q̄ cū iuſticia p̄parat·
Dyabolus aūt ei q̇ p̄parat cum pc̄to· Vel ita vt
dum a deo datur· ſanctificatus accipiatur· & ideo
addidit nr̄m id ē quē nos habemus paratum· illū
da nob̄. vt a te ſanctificet̄ · ſicut ſacerdos panē ac
cipiēs a laico ſāctificat & poꝛrigit ei· pais ei offe-
rētis ē. ſ; qꝺ ſāctificatū ē· bn̄ficiū ē ſacerdotis. Di
cit aūt nr̄m ꝓpter duo· p̄mo q̇a oīa q̄ nob̄ deꝰ dat.
per nos alijs dat vt de eo quod accipimus · ꝑtem
impotentibꝫ faciamus. Qui g̊ de laboꝛibꝫ ſuis indi-
gentibꝫ nō p̄ſtat· non tantū panē ſuū māducat.
ſ; alienū· Deinde q̇ de iuſticia acq̇ſitū panē mādu
cat ſuū panē māducat· Qui at̄ cū pc̄to. alienum·
¶ Augꝰ· de. ſer. do· in mōte. Foꝛte at̄ aliq̇s moue
atur· cur oꝛemꝰ ꝓ his adipiſcēdis q̄ huic vite ſūt
necc̄ia ſic̄ ē victꝰ & tegumētū cū dn̄s dicat Nolite
ſolliciti eē q̇d edatis· aut qꝺ īduamī· nō p̄t at̄ q̇ſqꝫ
de ea re pꝛo q̄ adipiſcenda orat · nō eſſe ſollicitus·
¶ Augꝰ· ad ꝓbā· Sed ſufficiētiā vite nō indecen
ter vult q̇ſquis vult & nō āpliꝰ· Hec autem ſuf-
ficiencia non appetitur ꝓpter ſeipſam · ſed ꝓpter

ſalutem coꝛpoꝛis & cōgruentē habitū ꝑſone homi
nis· q̊ habitu nō ſit incōueniēs eis cū q̇bꝫ honeſte
viuēdū ē. Iſta g̊ cū habēt̄· vt teneāt̄ · cū non ha-
bentur· vt habeant̄ · oꝛandū eſt. ¶ Chr̄ſ· in ho-
melia. Conſiderandum eſt aūt ꝙ poſtq̄ꝫ dixit· Fi
at volūtas tua ſicut ī celo & in terra. Et q̇a hoibꝫ
loq̇bat̄ ī terra carne indutis & nō potētibꝫ hr̄e ea-
dē impaſſibilitatē cū angelis· cōdeſcēdit iaꝫ infir-
mitati nr̄e· q̄ neceſſario indiget cibo· Et iō ꝓ pane
iuſſit oꝛonē facē nō ꝓ pecunijs neqꝫ laſciuia. ſed ſo
lū pꝛo pane quotidiano. & neqꝫ hoc ſufficit· Sed
appoſuit da nob̄ hodie. vt nō cōteramꝰ nosipōs ſoli
citudine ſuperueniētis diei· ¶ Chr̄ſ · ſuꝑ mathe
Et ſic pꝛima facie vident̄ hec verba ſonare· vt qui
hoc dicūt · non habeant in craſtinū preparatum·
Quod ſi ita eſt oꝛatio iſta aut paucis p̄t cōuenire
ſicut apoſtolis· qui docendi gr̄a omi tp̄e vagabāt̄
aut foꝛſitan nulli. Doctrinā at̄ xp̄i ita debemꝰ ap
tare· vt oēs ī ea ꝓficiāt· ¶ Cipanꝰ· Diurnū g̊ ci-
bū diſcipulꝰ xp̄i debet petere· ne ī longū deſideriū
petitionis extendat· q̇a cōtrariū ſibi ſit & repug-
nans· vt q̄ramꝰ in ſeculo diu manere qui petimus
regnū celoꝛū velocit̄ aduenire· vel addit q̄tidianū
vt tātū quis māducet quantū ratio naturalis exi
git· non quātū laſciuia carnis impellit· Si em̄ in
vno cōuiuio tantū expendas · q̄ntū ſufficē tibi p̄t
centū diebꝫ· iā nō q̄tidianū cibū māducas. ſ; mul-
toꝛū· ¶ Hiero. ī euāgelio at̄ quod appellat̄ ſcꝺm
hebꝛeos · ꝓ ſuperſubſtantiali pane moar repit̄ ·
quod dicitur craſtinū. vt ſit ſenſus· Panē noſtrū
craſtinū id eſt futurū da nobis hodie·

Sequitur Tertius ¶ Et dimitte nob̄ debita nr̄a
ſicut & nos dimittimꝰ debitoꝛibꝫ noſtris· ¶ Cip.
Poſt ſubſidiū cibi petit̄ & venia delicti· vt qui a
deo poſcit̄. ī deo· viuat. Nec tantū p̄nti vite. ſ; et-
ne conſulatur ad quā venire poteſt ſi pc̄ta donent̄
q̄ debita dn̄s appellauit· ſicut alibi dicit. Dimiſi ti
bi omē debitū q̇a rogaſti me · Vn̄ ſeq̇t̄· Dimitte
nob̄ debita nr̄a· Quare neceſſarie & ſalubꝛit̄ āmo-
nemur q̇ pc̄toꝛes ſumꝰ · q̇ pꝛo pc̄tis rogare cōpelli
mur· Et ne q̇s ſibi q̄ſi innocēs placeat & ſe ex tol
lendo plꝰ pereat · īſtruit̄ ſe peccare q̄tidie dū pꝛo
pc̄tis q̄tidie iubet̄ orare · ¶ Augꝰ. de bono ꝑſeue
rātie · Hoc autem telo pelegiani cōfodiūt̄ hereti-
ci qui audent dicere hominem iuſtum in hac vita
habere nullū omnino pc̄m. Et in talibꝫ hominibꝫ
eē iā ī p̄nti tp̄e eccleſiā nō hn̄tē maculā aut rugā.
¶ Chiſoſtomꝰ in homelia· Quoniam vero fidelibꝫ
hec oꝛatio conuenit & leges · eccleſie docēt & oꝛa
tionis pꝛincipium quod docet deū patrem vocare.
Qui ergo fidelibꝫ iubet remiſſionē peccatoꝝ petere
demonſtrat. ꝙ poſt baptiſmū cōtingit pc̄ta dimit-
ti cōtra nouatianos· ¶ Cipꝛi· Qui g̊ ꝓ pc̄tis nos
oꝛare docuit· pat̄ nā miſericoꝛdiā ꝓmiſit· ſed pla-
ne addidit legē certa cōditione nos cōſtrigens· vt
ſic nob̄ debitū dimitti poſtulemꝰ· ſ;m ꝙ & ip̄i debi
toꝛibꝫ nr̄is dimittiꝰ· & hoc ē ꝙ dic̄· Sic & nos di

mittim⁹ debitoribꝫ nr̄is. ¶ Grego. x. mora. Vt pfecto bonū qđ a deo cōpūcti petimus. hoc pmū pximo cōuersi faciam⁹. ¶ Augustinus. de. ser. do. Hoc nō de pecunia dr̄. ſ₃ de oībꝫ q̄ in nos q̄ſq₃ peccat. ac p hoc etiā de pecunia peccat nāq₃ ī te q̄ pecuniam tibi debitā cum habeat vnde reddē nō reddit. Quod pctm̄ ſi nō dimiſeris. n̄ poteris dicē dimitte no. de. no. ſicut & nos di. de. nr̄is. ¶ Chriſoſtom⁹. ſuper. math. Cum qua ergo ſpe orat. q̄ inimiciciā ſuat aduerſus alter₉ a q̄ forſitā leſus ē Dicit em̄ ipſe orās mētit̄. Dicit em̄ remitto. & n̄ remittit. ſic & a deo petit idulgētiā. & nō illi idulgēt̄. Sꝫ multi nolētes dare veniā peccātibꝫ in ſe. fugiūt iſtā oōnē orare. ſtulti. Primo qa. q̄ nō ſic orat. vt docuit xp̄us. nō ē xp̄i diſcipulus. Scđo qa nec p̄r libēter exaudit oōnem quā fili⁹ nō dictauerit. Cogſcit em̄ p̄r filij ſui ſenſus & verba. neq₃ ſuſcipit. q̄ vſurpatio hūana excogitauit. ſ₃ q̄ ſapiā xp̄i expoſuit. ¶ Aug⁹. in enchiridiō. Tamē qa hoc tā magnū bonū ſcꝫ dimittē debita & diligere inimicos tāte multitudinis non eſt quantā credim⁹ exaudiri cū in oōne dr̄. Dimitte nobꝫ de. no. ſicut & nos. di. de. no. pculdubio v̄ba ſponſionis hui⁹ implent̄. ſi hō nōdū ita pficit vt diligat inimicum. tamē quando rogat̄ ab hoīe q̄ peccauit in eū. vt ei dimittat. dimittit ex corde. q̄ etiā ſibi roganti vtiq₃ vult dimitti. Jam vō q̄ eū ī quē peccauit. ſi pc̄to ſuo mouet̄. vt roget. nō adhuc ē reputandus inimic⁹. vt eū diligē ſit difficile. ſicut difficile erat quādo inimicicias exercebat. Seqt̄ textꝰ

Et ne nos inducas in tēptatōnē. ¶ Chriſ. ſuper matheū. Quia multa magnifica ſup mādauit hominibꝫ. vt deū patrē ſuū dicant. vt regnū dei petant venire. Jdeo nūc addit̄ humilitatis doctrina cū dr̄. Et ne nos inducas in tēptatōeꝫ. ¶ Aug⁹. đ ſer. do. ī mōte. Nōnulli codices hn̄t. Et ne nos inferas ī tēptatōeꝫ. quod tātūdē valē ābitror. Nā ex vno greco v̄bo vtrūq₃ eſt tranſlatū. Multi aūt interp̄tādo ita dicūt. Ne nos patiaris induci ī tēptatōnem. exponentes quō dictū ſit inducas. Non enim perſeipſum inducit deus. ſed induci patitur eum quem ſuo auxilio deſeruerit. ¶ Cipan⁹. Qua in parte oſtendit̄ cōtra nos nihil aduerſariū poſſe niſi deus ante permiſerit. vt omnis timor noſter & deuotio cōuertat̄ ad deū. ¶ Aug⁹. de ſer. domi. Aliud eſt aūt induci ī tēptatōeꝫ aliud tēptari. Nā ſine temptatōne pbat⁹ eē nemo p̄t. ſiue ſibi ipſi ſiue alij. Deo at̄ an̄ omēs tēptatōnes q̄ſq₃ notiſſim⁹ eſt. Nō g̃ hic orat̄ vt nō temptemur. ſ₃ vt nō inferamur in temptationem tanq̄ ſi q̄ſpiā cui neceſſe ē igne examiare. nō orat. vt igne nō contingatur ſ₃ vt nō exurat̄. Inducimur em̄ ſi tales inciderit q̄s ferre nō poſſum⁹. ¶ Aug⁹. ad pbā. Cū g̃ dicim⁹. ne nos inducas in temp. nos ammonemur. hoc petere ne deſti eius adiutorio alicui temptatioōi vel conſentiam⁹ decepti. vel cedam⁹ afflicti. ¶ Cip. Jn q̄ āmonemur ifirmitatis. & ībecillitatis nr̄e ne q̄s ſe iſolēt̄ extollat. vt dū pcedit humil̄ & ſubmiſſa cōfeſſio. & dat̄ totū deo q̄cq̄d ſupplicit̄ petit̄ ipſius pietate p̄ſtet̄. ¶ Aug⁹. de. bo. pſeuerātie. Cū at̄ ſācti petūt ne nos inferas ī tēptatōneꝫ. qđ aliud q̄ꝫ vt in ſāctitate pſeuerēt. orant Si autē hoc ſibi conceſſo quidem eſſē de dei dono cū ab illo poſcit̄. demōſtrat̄. nemo ſāctor₉ nō teneꝫ vſq₃ ī finē pſeuerātiā ſāctitatis. Neq₃ em̄. quiſq₃ ī pposito xp̄iano pſeuerare deſiſtit. niſi intemptatōneꝫ p̄mitus inferat̄. Jdeo g̃ petim⁹ ne iferamur ī temptatōneꝫ. vt hoc nō fiat. & ſi fit deus nō pmittit. vt fiat. Nihil ei fit. niſi qđ aut ipſe facit aut fieri pmittit. Potēs ē g̃ a malo ī bonum flectere. volūtates & lapſū cōuertē ac dirigē ī ſibi placitū greſſuꝫ. Cui nō fruſtra dr̄ ne nos iferas ī tēptatōꝫ Nā q̄ in temptatōneꝫ ſue male volūtatis n̄ ifert̄. in nulla prorſus infert̄. Vnuſq̄ſq₃ em̄ temptat̄. a concupiā ſua. Voluit g̃ de⁹ a ſe poſci ne inferamur ī tēptatōneꝫ. qđ poterat nobꝫ & nō orātibꝫ dari. qa voluit nos admoneri a q̄ bn̄ficia accipiam⁹ Attendat g̃ eccleſia q̄tidianas oōnes ſuas. orat. vt in creduli credāt. Deus g̃ cōuertit ad fidē orat vt credētes pſeuerēt. Deus g̃ dat pſeuerātiam vſq₃ in finem. Sequit̄ Textus

Sed libera nos a malo. Amē. ¶ Aug⁹ đ ſer. do. Orandum ē nō ſolū vt nō inducamur ī malū. quo caremus. ſed ab illo etiā liberemur. ī qđ iā inducti ſum⁹. Et iō ſeq̄t. Sꝫ libera nos a malo. ¶ Chriſ ī homelia. Vel malū hic diabolū vocat. pp̄t excellentiam malicie. nō que ex natura eſt. ſed que ex electōne. Et quia ad nos impacabile bellū habet. pp̄t hoc dixit. libera nos a malo. ¶ Cipan⁹. Poſt oīa quidē ſup̄dicta ī cōſumatōne oratōnis venit clauſula vniuerſas p̄tes nr̄as collecta breuitate cōcludens. Nihil. n. remanet qđ vltra adhuc debeat poſtulari. cū ſemel ptectōeꝫ dei aduerſus malū petam⁹. q̄ impetrata. cōtra oīa q̄ diabol⁹ & mūd⁹ operat̄. ſecuri ſum⁹. Quis. n. de ſeculo met⁹ ē. cui⁹ in ſeculo deus tutor ē. ¶ Aug⁹. ad pbam. Et hoc vltimū quod ī oōne dn̄ica poſitū ē tam late pateꝫ vt homo xp̄ianus in qualibet tribulatōne cōſtitut⁹. in hoc gemit⁹ edat. & ī hoc lachrimas fundat hinc exordiat̄ in hoc terminet oōnē. Vnde ſequitur. Amē. quo deſideriū orantis exp̄mit̄. ¶ Hie. Amen em̄ quod ī fine cōſtat ſcriptū. ſignaculum eſt dominice oratōnis. qđ aq̄la iterp̄tat⁹ eſt fideliter. quod nos vere poſſumus dicē. ¶ Cipa. Quid mirū ſi talis oōo eſt. quā de⁹ docuit. qui magiſterio ſuo omēꝫ p̄cē noſtrā ſalutari ſermone breuiauit. Hinc p eſaiā fuerat ante predictū. Sermoneꝫ breuiatū faciet de⁹ ſuper terrā. Nā cum dn̄s ieſus xp̄s omībꝫ venerit vt colligēt doctos pariter atq₃ indoctos. omni ſexui atq₃ etati p̄cepta ſalutis ediderit. p̄ceptorū ſuorū fecit grande cōpendiū. vt in diſciplina celeſti diſcētiū memoria nō laboraret. ſ₃ qđ eſſet ſimplici fidei neceſſariū velociter diſceret. ¶ Aug⁹. ad pbā. Quelibꝫ at̄ alia v̄ba dicamus q̄

affectus orantis vel pcedendo format vt clareat · vel cōsequēdo attēdit. vt crescat · nil aliud dicim⁹ q̄ q̄ in ista orōne dn̄ica positū ē. si recte ⁊ ɔgruēt oram⁹. Qui em̄ dicit. Clarificare ī omībꝫ gētibꝫ · sicut clarificat⁹ es ī nob̄ qd aliud dicit q̄ sāctificet nomen tuū. Qui dicit. Gressus meos dirige scd̄m eloquium tuū · qd aliud dicit q̄ fiat voluntas tua Qui dicit. Ostende faciē tuā ⁊ salui erim⁹ · qd aliud dicit · q̄ adueniat regnū tuū · Qui dicit · paupertatem ⁊ diuitias ne dederis mihi · qd aliud dicit q̄ panē nr̄m co. da. no. hodie · Qui dicit. memēto dn̄e Dauid ⁊ oīs māsuetudinis ei⁹ · ⁊ si red. retri. mihi mala. qd aliud dicit. q̄ dimitte nob̄ de. no. sicut ⁊ nos di. debi. nostris · Qui dic̄. Aufer a me cōcupiscētias ventris. qd aliud dicit. q̄ ne nos īdu. in tēp Qui dic̄ · Erue me ab inimicis meis de⁹ me⁹ qd aliud dicit · q̄ libera nos a malo. Et si p oīa pcatōnū sāctarū vba discurras · nihil īuenies · qd ī ista orone dn̄ica nō cōtineat̄. Quisqs at̄ id dicit · qd ad euangelicā istā pcē ptinē nō possit. cānalit̄ orat · qd nescio quō nō dicat̄ illicite · quando renatos dominus non nisi spiritalit̄ docet orare · Qui autē dicit in oratōne · Domine multiplica diuitias meas · ⁊ honores meos auge · ⁊ hoc dicit eoꝝ hn̄s cōcupiscētiā · non id attendens vt ex his scd̄m deū pfit hominibꝫ · Puto eum non inuenire in orone dn̄ica q̄ possit hec vota aptare · Quāobrē pudeat saltē petere · qd non pudet cupere · Aut si ⁊ hoc pudet · ⁊ cupiditas vicit · meli⁹ hoc petet̄ · vt etiā ab isto cupiditatis malo libet̄ cui dicim⁹ libera nos a malo ¶ Aug⁹ · d · v · do. Videt̄ etiā iste nūer⁹ petitōnū septenario btitudinū cōgruē · si ei tior dei ē q̄ bti sunt paupes spiritu · quoniam ipoꝝ ē regnum celoꝝ · petam⁹ vt sanctificet̄ in hoībꝫ nomē dei · tiore casto pmanēte in secula seculoꝝ. Si pietas ē q̄ beati sunt mites · petam⁹ vt veniat regnū eius vt mitescam⁹ · nec resistam⁹ · Si sciā est · qua bti sūt q̄ lugent · orem⁹ vt fiat volūtas ei⁹ · sicut in celo ⁊ ī terra · qa cū corp⁹ tanq̄ terra spūi taq̄ celo cōsenserit · nō lugebim⁹ · Si fortitudo ē · q̄ bti sūt · q̄ esuriūt · orem⁹ vt panis nr̄ q̄tidian⁹ det̄ nobis hodie · quo ad plenissimam facultatem venire possum⁹ · Si cōsiliū est q̄ beati sūt misericordes · q̄niā ipsoꝝ miserebitur · dimittam⁹ debita · vt nob̄ nr̄a debita dimittāt̄ · Si intellect⁹ est quo beati sunt mūdo corde · orem⁹ n̄ induci ī temptatōnē · ne habeam⁹ duplex cor tpalia ⁊ terrena sectādo de qbꝫ tēptatōes fiūt ī nob̄. Si sapiā ē q̄ bti sūt pacifici q̄niam filij dei vocabunt̄ · orem⁹ · vt liberemur a malo. Ipa em̄ liberatō liberos nos faciet filios dei ¶ Chris̄ · in ho. Quia vero sollicitos nos fecerat inimici memoria ī hoc q̄ dixerat libera nos a malo rursus audaciā pbꝫ p hoc q̄ ī qbusdā libris subdit̄ · q̄niā tuū ē regnū ⁊ vtus ⁊ gloria qa si eius est regnū · nullū formidare · oportet eū · Et q̄ pliat̄ cōtra nos · sit ei subiect⁹ · Cū at̄ vtus ei⁹ ⁊ gloria sint ifinita · Non solum a malis eruere potest · sed etiā facē gloriosū · ¶ Chris̄ · sup · math · Hec etiā ad pcedētia ptinent · quod em̄ dicit tuū est regnū respondet ad illud quod dixerat · Adueniat regnū tuū · ne aliqs dicat q̄ deus nō habet regnū ī terra quod aūt dicit · Et vtus · respondet ad id q̄ dixerat · Fiat volūtas tua sicut ī celo ⁊ in terra · ne aliqs dicat · q̄ de⁹ nō pt̄ facē qd vult · quod vero dicit · Et gloria · respōdet ad omnia que sequunt̄ in quibꝫ gloria dei apparet · Seqt̄ Textus

Si em̄ dimiseritis hoībꝫ pcta eoꝝ. dimittet ⁊ vobis pater vester celestis delicta vestra · Si aūt nō dimiseritis hoībꝫ · nec pat̄ vester dimittet vob̄ peccata vestra. Raban⁹ · p hoc q̄ dn̄s dixerat · Amē significat indubitant̄ illis a dn̄o cōferri oīa que rite postulāt · qui cōditōnis addite seruare pactū n̄ negligūt · Vn̄ subdit̄ · Si em̄ dimiseritis hoībꝫ peccata eoꝝ dimittet ⁊ vobis pater vester celestis delicta vr̄a ¶ Augustin⁹. Vbi nō est ptereūdū · q̄ ex oībꝫ his sententijs qbꝫ nos dn̄s orare pcepit · eā potissimū cōmendādā esse indicauit q̄ ptinz ad remissionē peccatoꝝ · in q̄ nos misericordes esse voluit · qd ē vnū cōsiliū miserias euadēdi · ¶ Chris̄ sup matheū · Non autem dixit vt pus nobis deus dimittat ⁊ postea nos debitoribus nostris · Sciebat em̄ dn̄s hoīes esse mendaces · q̄niā ⁊ si acceperint remissionem peccati sui · ipi suis debitoribꝫ non dimittūt · Ideo sic dicit. vt pus dimittam⁹ · post petam⁹ dimissionē. ¶ Aug⁹ · ī enchi · Quisqs aūt rogāti ⁊ pcti sui penitēti ex corde nō dimittit · nullo mō estimet a dn̄o sua pcta dimitti · Et iō subdit Si at̄ n̄ dimiseritis hoībꝫ · nec pr̄ vr̄ di · vo pec. vr̄a ¶ Cipanus · Excusatio em̄ tibi nulla est in die iudicij · cū scd̄m tuā sentēciā iudiceris · ⁊ qd feceris · hoc ipe patiaris ¶ Hiero · Si aūt hoc qd scriptū est · Ego dixi dij estis · vos aūt sicut homines moriemi · ad eos dr̄ · q̄ ppter peccata homines ex dijs eē meruerūt · Recte q̄ ⁊ hi qbꝫ pcta dimittunt̄ · hoīes appellati sunt ¶ Chris̄ · ī home · Ideo autem celorum ⁊ patris meminit · vt ex hoc prouocet auditorem · Nihil · n · ita te deo assimilat · sicut iniuriā tibi faciētibꝫ ignoscē · Inconueniēs ē at̄ si talis pr̄is fili⁹ existens feralis efficit̄ · ⁊ ad celū vocatus terrenū quēdam ⁊ vite hui⁹ propriū habeat sensum · Sequit̄ Textus

Cū at̄ ieiunatis · nolite fieri sicut ypocrite tristes Exterminant eī facies suas · vt appareat hoībꝫ ieiunātes · Amen dico vob̄ receperūt mercedem suam ¶ Chris̄ · qa orō illa iā fortis ē q̄ fit ī spū hūili ⁊ corde cōtrito · q̄ at̄ delicijs fruit̄ spm̄ hūilē ⁊ cōtritū hr̄e n̄ pt̄ · manifestū ē q̄m orō sine ieiunio ɔcilis ē ⁊ ifirma · ⁊ iō q̄cunq; p aliqua necessitate voluerūt orare · ieiuniū cū oratōne iunxerūt · qa ieiunium adiutoriū ē oratōnis · Vnde cōseqnter dn̄s post doctrinam de orōne subiungit doctrinā de ieiunio dicēs · Cū aūt ieiunatis · nolite fieri sicut ypocrite tristes · Sciebat em̄ dn̄s gloriā vanā ex omi bono pcedere · Ideo spinam vane glorie que nascit̄ ī

terra bona iubet ꝓcidere ne ſuffocet ieiunij fructũ
Non aũt poteſt fieri vt nõ ſenciat̃ . q̃ ieiunat . ſed
meli9 eſt vt ieiuniũ te oñdat . q̃ tu ieiuniũ . Nõ aũt
poteſt fieri vt ſit hilaris q̃ ieiunat . Ideo nõ dixit .
nolite eſſe triſtes . ſ; nolite fieri triſtes . Qui eñ ꝑ
impoſturas aliq̃s fallẽtes apparẽt illi ñ ſũt triſtes
ſ; fiũt . Qui aũt naturalit̃ ꝑpt̃ aſſiduũ ieiuniũ triſtis
ẽ . ñ fit triſtis . ſ; vere ẽ . Vñ ſubdit . Extermiant
eñ facies ſuas vt appareant hominib9 ieiunantes .
¶ Hiero . Verbũ extermiant q̃d in eccleſiaſticis
ſcripturis vitiõ interp̃tũ tritũ ẽ . aliud multo ſigni
ficat q̃ vulgo itelligit̃ . Extermiãt̃ q̃ppe ex ules
qui mittũt̃ extra terminos . ꝓ q̃ ſermone demoli-
unt̃ ſemꝑ accipe debem9 . Demollit̃ aũt ypocrita
faciẽ ſuam vt triſticiã ſimulet . & aĩo forte letan-
te luctũ geſtat ĩ vultu . ¶ Greg̃ . viij . mora . Nã
ora palleſcũt . corp9 debilitate q̃tit̃ . Pect9 iterrũ
ꝑetib9 ſuſpirijs vrget̃ . nihilq; tanto labore aliud
niſi eſtimatõ hũana cogitat̃ ¶ Leo papa . Nõ ſũt
autem caſta ieiunia q̃ nõ d̃ ratõne veniũt cõtinen-
tie . ſed de arte fallacie . ¶ Chriſ . ſuper matheum .
Si g̃ qui ieiunat & triſtẽ ſe facit . ypocrita ẽ quã-
to magis iniquior ẽ . qui nõ ieiunat . ſed argumen
tis q̃buſdam in facie ſua pingit venalẽ pallorẽ q̃ſi
ieiunij ſignũ . ¶ Aug9 d̃ ſer . dñi ĩ mõ . ĩ hoc aũt ca
pitulo maxime aduertẽdũ ẽ . nõ ĩ ſolo rerũ corpore
arũ nitore atq; põpa ſ; etiã ĩ ipĩs ſordib9 luctuoſis
eẽ poſſe iactãtiã . & eo pericoloſiorẽ q̃ ſub nomĩe ſ;
uitutis dei decipit . Qui g̃ immoderato cultu corpo-
ris atq; veſtit9 vel ceteraꝝ reꝝ nitoẽ fulget . facile
cõuincit̃ reb9 ipĩs pompaꝝ ſeculi eẽ ſectator . nec
quenq̃ fallit doloſe imagĩe ſanctitatis . Qui autem
ĩ ꝓfeſſione xp̃ianitatis debilitato ſqualore ac ſordi
b9 intẽtos ĩ ſe hoĩm oculos facit . cũ id volũtate fa
ciat ñ neccitate patiat̃ ceteris ei9 opib9 pt̃ cogſci
vtꝝ hoc cõtemptu ſuperflui cultus an ambitõne .
aliq̃ faciat . fruct9 aũt ieiunij ypocritaꝝ manife-
ſtat̃ . cũ ſubinfert̃ . vt appareãt hoĩb9 ieiunantes .
Amẽ dico vob receperũt mercedẽ ſuã id ẽ quã deſi-
derauerũt . Tu aũt cũ ieiunas vnge caput tuũ & fa
ciẽ tuã laua ne vidaris hoĩb9 ieiunãs ſ; pr̃i tuo q̃ ẽ
in abſcõdito . & pr̃ tu9 q̃ videt in abſcõdito reddet
tibi . ¶ Glo . Docuit dñs q̃d non eſt faciendũ . mõ
docet q̃d eſt faciendũ dicens . Tu aũt cum ieiu vn .
ca . t . & fa . tu . la . ¶ Auguſ . de . ſer . do . in monte .
Queri aũt ſolet . quid ſit quod hic dr̃ . Nõ eñ q̃ſq̃
recte ꝓceperit q̃uis faciẽ q̃tidiana cõſuetudine la
uem9 . vnctiſq; capitib9 cũ ieiuna9 nos eẽ debere .
quod turpiſſimũ oĩes fatent̃ . ¶ Chriſ . ſup mat
Item ſi ideo iubet nos . nõ fieri triſtes . ne ꝑ triſti-
ciam appaream9 hoĩb9 ieiunãẽ . Si vnctio capitis
& lauatio faciei a ieiunãtib9 ſemꝑ fuẽt̃ . nihilomi
nus erũt ſig̃ ieiunij . ¶ Hie . Sꝫ loq̃t̃ iuxta ritum
ꝓuĩcie paleſtine vbi dieb9 feſtis ſolẽt vngẽ capi
ta . Precipit g̃ vt q̃n ieiunam9 letos & feſtiuos .
nos eſſe monſtrem9 . ¶ Chriſ . Vel ſimplex g̃ in-
terp̃tatõ hui9 eſt q̃niã ꝑ aggregatõnẽ intelligẽda

ſũt iſta . ſicut cetera antedicta . tanq̃ ſi dicat . Sic
lõge te facẽ debes ab oñſtatõe ieiunij tui vt ſi poſ
ſet fieri q̃d tñ ñ docꝫ . ea etiã facias q̃ d ı erſo lux
urie & epulatõis videt̃ eẽ idicia . vñ ſeq̃t̃ . Ne vi-
dearis hominib9 ieiunãs ¶ Chriſ . ĩ home . ĩ elemo
ſina q̃dẽ nõ ſimplicit̃ hoc poſuit . ſed dixit elemoſi-
nã non eſſe faciendam coram hominib9 appõnẽs vt
videmur ab eis . In ieiunio aũt & orõne nihil tale
addidit . quã elemoſinã quidẽ impoſſibile eſt oĩno
latẽ . Oratiõnẽ aũt & ieiuniũ poſſibile ẽ . Non paruus
aũt fructus eſt humanã gloriã cõtemnẽ . Per hoc
eñ aliq̃s a g̃ui hominũ ſeruitute liberat̃ . & ꝓpꝰs
v̓tutis operator efficit̃ . eam amans . nõ ꝓpt̃ alios
ſed ꝓpter ſeipſam . Sicut eñ nos cõtumeliam eſti
mam9 cũ non ꝓpter nos ſed ꝓpter alios diligimur
ita nec virtutem oportet ꝓpter alios ſequi nec deo
ꝓpter homines obedire . ſed ꝓpter ſeipſum . Ideo ſe
quit̃ . Sed patri tuo qui eſt in abſcõdito . ¶ Glo
ſa id eſt patri tuo celeſti qui eſt inuiſibilis . vel q̃
habitat in corde per fidem . deo aũt ieiunat q̃ ꝓ eius
amore ſe macerat . & q̃d ſibi ſubtrahit . alteri lar-
git̃ . & pater tuus q̃ ĩ abſ . red . tibi . ¶ Remigius
Sufficit eñ tibi vt q̃ ẽ inſpector cõſcie . ſit & re-
munerator . ¶ Gloſa . Spiritalit̃ aũt facies aĩe cõ-
ſcĩa intelligit̃ . Sicut eñ in cõſpectu hoĩm gratio
ſa eſt facies pulchra . in oculis dei ſpecõſa eſt mũ
da conſcĩa . Has facies ypocrite q̃ ꝓpt̃ hoĩes ieiu-
nant exterminant . fallẽ volẽtes deũ & hoĩes . Nam
ſemꝑ vulnerata ẽ cõſcĩa ei9 q̃ peccat . Si g̃ abſtu
leris nequiciã ab aĩa tua lauaſti cõſciam tuã & be
ne ieiunas . ¶ Leo papa in ſermone d̃ ieiunio . Im
pleri eñ debet ieiuniũ non ciboꝝ tantũmõ parcita
te . ſed maxime priuatõne viciorũ . Nam cũ ob hoc
caſtigatio iſta ſumat̃ . vt cãnaliũ deſiderioꝝ fomi-
tes ſubtrahant̃ . nullũ magis ſectandũ ẽ cõſcie ge
nus . q̃ vt ſemꝑ ſim9 ab iniuſta voluntate ſobrij .
& ab inhoneſta actõe ieiuni . q̃ deuotio nõ ſecernit
inualidos . q̃a etiã ĩ languido corꝑe pt̃ aĩe integri-
tas repiri . ¶ Chriſ . ſuper matheum . Spiritalit̃
aũt caput tuũ xp̃us eſt ſicientem pota . eſurientem
ciba . & ſic oleo miſericordie vnxiſti caput tuum .
id ẽ xp̃m q̃ clamat in euãgelio q̃d vni ex minimis
meis feciſtis . mihi feciſtis . ¶ Chriſ . ĩ ho . Illud
eñ ieiuniũ de9 a ꝓbat . q̃d ãte oculos eius manus
elemoſinaꝝ lauat . Hoc g̃ q̃d tibi ſubtrahis alteri
lãgiẽ vt vñ tua caro affligit̃ ide egẽtis ꝓxĩ caro
reparet̃ . ¶ Aug9 . d̃ . ſ . do . Vel caput recte acci-
pim9 rõnem q̃a in aĩa ꝓemĩnet . & cetera hominis
mẽbra regit . Vngẽ g̃ caput ad leticiã ꝑtinet . In-
terius g̃ gaudeat d̃ ieiunio ſuo . q̃ ieiunãdo ſe auer
tit a volũtate ſeculi . vt ſit ſubdit9 xp̃o . ¶ Gloſa .
Ecce nõ oĩa ĩ nouo teſtamẽto ad litterã accipiũt̃
Ridiculũ eñ eſt in ieiunio oleo delibari . ſ; ſpũ a-
moris ei9 . cuius paſſionib9 debem9 ꝑticipare . nos
macerãdo mẽs debet inũgi . ¶ Chriſ . ꝓpe aũt debet
faciẽ quidem lauare . caput aũt nõ lauare . ſed vngẽ
Quamdiu enim ſumus in corꝑe conſcientia noſtra

ſordida eſt in pctis· Caput aũt noſtrũ xp̃s pctm
non fecit. Sequitur Textus
Nolite theſaurizare vob̃ theſauros ĩ terra· vbi e-
rugo· & tinea demolit̃· & vbi fures effodiunt. &
furãt̃· Theſaurizate vob̃ theſauros ĩ celo. vbi ne
q̧ erugo neq̧ tinea demolit̃· & vbi fures ñ effodi
unt. neq̧ furãt̃· vbi ẽ theſaurꝰ tuꝰ· ibi ẽ cor tuũ.
Chriſ· ĩ ho. poſtq̃ vane glorie expulit egritu-
diez optime iã ſmonẽ d̾ cõtẽptu diuitiarũ ĩducit·
Nihil eĩ ita pecunias cõcupiſcẽ facit. vt glorie cu-
pido. ꝓpt̃ hoc nãq̧ famuloꝝ greges & auro optos
eq̃s & ãgẽteas mẽſas expetũt hoĩes. nõ vt vtilita
tẽ aut voluptatẽ ĩpleãt· ſ vt multis oñdant̃· Et
hoc ẽ qđ dicit· Nolite theſau· vo· theſau· in terra·
Augꝰ d̾ ſer· do· Si eĩ eo corde q̃ſq̧ opet̃ aliq̃d
vt terrenũ cõmodũ adipiſcat̃· ñ erit cor mũdũ· qđ
ĩ terra volutat̃· Sordeſcit em̃ aliquid cũ inferiori
miſcet̃ nature q̃uis ĩ ſuo genere ñ ſordide· q̃a etiã
d̾ puro ãgẽto ſordidat̃ aurũ ſi miſceat̃· Ita & a-
nimꝰ nr̃ terrenoꝝ cupiditate ſordeſcit· q̃uis terra
ĩ ſuo ordine mũda ſit. Chriſ· ſup mathe· Vel
alit̃ q̃a ſup̃ dñs nihil de elemoſina vel orõne vel ie-
iunio docuerat· ſed ſimulatõez eoꝝ cõpeſcuit tãtũ·
Nũc ſcđm tria p̃dicta tres cõſeq̃ntias introducit
doctrine q̃rũ p̃ma ptinet ad elemoſinã q̃ ẽ hic· No-
lite theſau· vo· the· ſup terrã· vbi p̃mo dat cõſiliũ
vt elemoſina fiat· vt ſit ordo narratõis talis· Cũ
facis elemoſinã· noli tuba canẽ ãte te & poſtea ſub
ſeq̃t̃· Nolite theſaurizare vob̃ theſau· ĩ terra· Se
cũdo oñdit q̃ ẽ vtilitas ĩ elemoſina faciẽda· Tercõ
vt neq̧ tĩor ĩopie accidẽtis ĩpediat volũtatẽ elemo
ſine faciẽde· Chriſ· ĩ ho. Dicẽs at̃· Nolite vob̃ the
theſau· ĩ terra· ſubdit. Vbi erugo & tinea demoli-
tur. vt demõſtret theſauri q̃ ẽ hic· nocumẽtum. &
eius q̃ ẽ in celo. vtilitatẽ· & a loco· & ab his q̃ no-
cẽt· q̃ſi· d· q̃d formidas ne pecunie cõſumãt̃ · ſi ele
moſinã dederis? Itaq̧ da eleẽoſinã & additõnẽ acci
pient· Etem̃ q̃ ĩ celis ſũt· apponet̃· qđ ſi ñ dederis
pereũt· & ñ dixit. aliis delinq̃s· q̃niã ĩ hoc delecta
bile ẽ hoĩbꝰ. Rabanꝰ· tria at̃ ponit ſm tres di-
uerſitates diuitiarũ· metalla erugĩe. veſtes tinea
demoliunt̃· Sũt aũt alia que neq̧ eruginem neq̧
tineã timẽt. ſicut lapides p̃cioſi· Et ideo ponit ge-
nerale detrimẽtũ ſcz fures· q̃ omẽs diuitias rapere
poſſunt· Chriſ· ſup mathe·· Alia littera habet
vbi tinea & comeſtura extermiãnt. Oĩa em̃ bona
mundi triplicit̃ tollit ĩteritꝰ· Aut eĩ a ſemetip̃is
veteraſcũt· & tineant. ſicut veſtimẽta· aut ip̃is do
minis luxurioſe viuẽtibꝰ comedũt̃· aut ab extra-
neis vel dolo vel vi vl̾ calũniis vel alio iniq̃ mõ di
ripiũt̃· q̃ oẽs fures dicũt̃· q̃a p iniq̃tatẽ feſtinant
aliena facẽ ſua· Sz dices· Nũq̃d oẽs qui hec habẽt
pdent ea? Interim quidẽ dicã q̃a & ſi nõ cẽs pdũt
tamẽ multi pdũt· Vere at̃ & male ſeruatas diuiti
as & ſi non corpalit̃· ſpiritalit̃ pdidiſti· q̃a nõ ꝓ-
ficiũt tibi ad vſũ ſalutis· Raba· allegorice at̃ e
rugo ſignificat ſupbiaz· que decorẽ v̾tutũ obfuſcat
Tinea q̃ veſtes latẽter rodit inuidia ẽ· q̃ bonum
ſtudiũ lacerat· & p cõpactõnez vnitatis diſſipat
Fures ſũt heretici & d̾mões q̃ ſp ad hoc ſũt ĩtẽti vt
ſpiritalibꝰ ſpolient· Hila· Ceteꝝ laus celeſtis
eterna ẽ· nec furto ſurrep̃ti ſub trahẽda· nec tin
ea & rubigine ĩuidie excidẽda· Et iõ ſeq̃t̃· The-
ſaurizate at̃ vob̃ theſauros ĩ celis vbi neq̧ erugo
neq̧ tinea demolit̃· & vbi fures ñ effodiũt· neq̧ fu
rãt̃· Augꝰ· d̾· ſer· do· in mon· Celũ at̃ hoc loco
nõ corporeũ acceperim· q̃a omẽ corpus ꝓ terra ha
bẽdũ ẽ· Totũ em̃ mũdũ debet cõtemnere q̃ ſibi the-
ſaurizat ĩ illo celo· de quo dictuz eſt· Celum celi
dño id eſt in firmamento ſpiritali· Celũ em̃ & ter
ra trãſibũt· Nõ aũt in eo quod trãſiti collocare de-
bemus theſauꝝ nr̃m· ſ in eo qđ ſemper manet·
Chriſ· ſup math· Quid g̊ meliꝰ ẽ· an ĩ terra re
ponere· vbi incertꝰ eſt ꝯſeruatõis euẽtꝰ· an in ce
lo vbi eſt certa cuſtodia? Que autem ſtulticia eſt
illic relinq̃re vñ exiturꝰ es· & illic nõ p̃mitter eq̊
iturꝰ es? Illic g̊ ſubſtantiã tuam colloca· vbi pa
triã habes· Chriſ· in ho· Quia tamẽ non omnis
terrenus theſaurus erugine aut tinea deſtruitur·
aut p fures aufert̃· Et ideo aliud induciti dicens·
Vbi ẽ theſaurꝰ tuꝰ ibi ẽ & cor tuũ· ac ſi dicat· &
ſi nihil p̃oꝝ veiat ñ puã ſuſtinebĩ iacturã ĩferioribꝰ
affixꝰ & coꝝ ſuꝰ factꝰ & a celeſtibꝰ cadẽs & ni-
hil excelſoꝝ cogitaẽ potẽs· Hiero· Hec aũt nõ
ſolũ de pecunia· ſ de cũctis poſſeſſionibꝰ ſentienduz
eſt· Guloſi em̃ deus vẽter eſt· Laſciui theſaurus·
ſũt lubrica· amoris libido· huic ſuit vnuſq̃ſq̧ a q̊
vincit̃· Ibi g̊ habz cor· vbi & theſauꝝ· Chriſ
ſup· math· Vle alit̃ ponit nũc q̃ ſit vtilitas in ele
moſina faciẽda· Qui em̃ collocat theſauros ĩ terra
nõ habz q̃d ſperet ĩ celo· Vt q̃d g̊ aſpiciat ĩ celũ·
vbi nihil repoſitũ ht̃. Vñ dupl̃r peccat· primo aq̊
mala congregat· Secundo quia cor habet in terra
Et ex cõtrariis cauſis dupl̃r bene facit q̃ theſau-
riſat in celo· Lucerna corpis tui ẽ oculꝰ tuꝰ· Si
oculus tuus fuerit ſimplex· totum corpus tuum·
lucidũ erit· Si aũt oculꝰ tuꝰ neq̃ fuerit· totũ cor
pus tuũ tenebroſũ erit· Si g̊ lumẽ tuũ qđ ĩ te eſt
tenebre ſunt· ipſe tenebre quante ſũt· Chriſ· in
home· Poſtq̃ fecit mentõnez de intellectu in ſui-
tutem redacto & captiuato q̃a hoc nõ multis faci
le cog̊ſcibile erat· ad exteriorez doctrinã trãſponit
dicẽs Lucerna corpis tui ẽ oculꝰ tuꝰ· ac ſi· d· Si
ñ noſti qđ ẽ iactura ĩtellectꝰ a corpalibꝰ hoc diſce
Quod em̃ ẽ oculꝰ corpi· hoc ẽ ĩtellectꝰ aĩe· Sicut
g̊ oculis orbatis multũ opationis reliq̃rum mẽbro
rum amittit̃ lumine eis extincto· ita & mẽte cor-
rupta multis malis vita tua ĩplet̃· Hie· hoc g̊
totum trãſfert ad ſenſũ· quõ em̃ corpus totũ eſt ĩ
tenebris ſi oculꝰ nõ fuerit ſimplex· ita ſi aĩa p̃nci
palẽ fulgorẽ ſuũ pdiderit· vniuerſus ſenſus vl̾ ſen
ſualis ps aĩe ĩ caligĩe cõmorabit̃· vñ dicit· Si g̊
lumẽ qđ ĩ te ẽ tenebre ſũt ip̃e tenebre q̃nte ſunt id
eſt ſi ſenſus quod lumen eſt anime vitio caligat̃·

ipſa putas caligo q̄bꝰ tenebris obuoluet̄ʳ. ¶ Chri
Videt̄ aūt ꝙ nō de corꝑali oculo hic loquat̄ʳ · nec
de hoc corꝑe quod videt̄ʳ de foris. alioquī dixiſſꝫ
Si oculus tuꝰ ſanꝰ fuerit aut īfirmꝰ · Nunc au-
tem dicit ſimplex ⁊ neq̄ꝰ · Si aūt benignū oculuꝫ
habet ⁊ īfirmū. nūq̄d corꝑꝰ eiꝰ ī lumīe ē? Aut ſi
malignū ⁊ ſanū. nūquid corꝑꝰ eius ī tenebris ē?
¶ Hiero. ſed ſolent lippiētes lucernas vidē nūe
roſas. Simplex autem oculꝰ ⁊ purus ſimplicia
intuet̄ʳ ⁊ pura. ¶ Chriſ. ſuꝑ matheū. Vel dicit̄ʳ
oculus nō a foris. ſed ab intus. Lucerna ei ē mens
ꝑ quā aīa videt deū. Qui ergo cor habet ad deum.
illiꝰ oculꝰ lucidꝰ ē id ē illiꝰ mēs mūda ē. nō terre
nis cōcupiſcētijs ſordidata. Tenebre aūt ī nob̄ ſūt
ſenſus carnales. q̄ ſemꝑ deſiderāt q̄ ſūt tenebrarū.
Qui ḡ habet oculū mūdū id ē mentem ſpiritalem.
corꝑꝰ ſuum ſuat lucidū. id eſt ſine pc̄to. Et ſi em̄
caro deſiderat mala. v̓tute tn̄ dīui tīoris repcutit
eā. Qui aūt h̄t oculū. id ē mētē aut maliḡtate tene-
broſā aut ꝯcupiſcīa. t̄ bulētā tenebroſū poſſidet cor
pꝰ. n̄ ei reſiſtit cāni q̄n̄do ꝯcupiſcit ꝑuerſa q̄a n̄ h̄t
ſpem ī celo q̄ preſtat nob̄ v̓tutē vt cōcupiſcentijs
reſiſtamꝰ. ¶ Hila. Vel alit̄ʳ de officio luminis o-
culi lumē cordis exꝑſſit. quod ſi ſimplex ⁊ lucidū
manebit. claritatem eterni lumīs corꝑi tribuit. ⁊
ſplendorē originis ſue. corruptōi carnis īfundet. ſ.
ī reſurrectōne. Si aūt obſcurū pc̄tis ⁊ volūtate
erit. vitijs mentis natura corporis ſubiacebit.
¶ Auguſtinus. de ſermo. dn̄. vel alit̄ʳ. Oculū hic
accipe debemꝰ intentōeꝫ nr̄aꝫ que ſi mūda fuerit
⁊ recta. oīa oꝑa nr̄a q̄ ſm̄ eā oꝑamur. bona ſunt
q̄ q̄dē oīa totū corꝑꝰ appellauit. q̄a ⁊ apoſ. mēbra
nr̄a dicit quedam opera. vbi ait. Mortificate mē-
bra veſtra. fornicatōnem. ⁊ immūdiciā. Non er-
go quid quiſq; faciat. ſed quo animo faciat. conſi-
derandum eſt. Hoc eſt em̄ lumē in nob̄. quia hec
nobis manifeſtū eſt bono animo nos facē quod fa-
cimus. Omne em̄ quod manifeſtatur lumē eſt.
Ipſa vero facta que ad hominū ſotietatē ꝓcedūt.
īcertū nob̄ habēt exitū. ⁊ iō tenebras eas vocauit
non ei noui cū pecuniā porrigo īdigēti. q̄d ſit inde
facturꝰ. Si ḡ ipa cordis intentō q̄ tibi nota ē. ſor-
didat̄ʳ appetitu tꝑaliū rerū. magis ipſum factum
cuius incertꝰ eſt exitꝰ. ſordidū erit. q̄a ⁊ ſi bene
alicui ꝓueniat. q̄d tu nō recta intētōe facis. quo-
mō tu feceris. imputabit̄ʳ tibi. nō quomō illi ꝓue
nerit. Si aūt ſimplici intētōne id eſt fine caritatis
oꝑa nr̄a fiāt. tūc mūda ſūt. ⁊ placēt ī ꝯſpectu dei
¶ Augꝰ. cōtra mēdac. Sꝫ ea que cōſtat eē pc̄ta
nulla velud bona intentōne faciēda ſūt. ea q̄ppe o-
pera hominū ſi cauſas habuerint bonas vel malas
nūc ſunt bona nūc mala. q̄ nō ſunt ꝑ ſe ipa pecca-
ta. ſicut victū p̄bē pauperibꝰ bonū ē. ſi fiat miſeri
cordie cauſa. malū aūt ſi fiat cā iactātie. Cum vero
oꝑa ipa pc̄ta ſūt vt furta. ſtup̄ ⁊ huiuſmōi. quis
dicat cauſis bōis eē faciēda? vel pc̄ta n̄ eē? q̄s dicat
furemur diuitibꝰ vt habeamus q̄d demꝰ pauꝑibꝰ?

¶ Grego. xxviij. mora. Vel aliter. Si lumē q̄d
in te ē. id eſt ſi hoc q̄d nos bene agere cepimꝰ. ex
mala intentōne offuſcamꝰ. ipa q̄ mala eē nō igra-
mus etiaꝫ cū facimꝰ. q̄nte tenebre erūt? ¶ Remi.
Vel alit̄ʳ. Fides lucerne aſſimilat̄ʳ. q̄a ꝑ eā greſſus
interioris hōis id eſt actio illuminat̄ʳ ne offendat
ſc̄d̄m illud. Lucerna pedibꝰ meis v̓bū tuū. q̄ ſi fu
erit mūda ⁊ ſimplex totū corpus lucidū erit. Si
v̓o ſordida. totū corꝑꝰ erit tenebroſū. Vel alit̄ʳ. ꝑ
lucernā intelligit̄ʳ rector eccleſie. q̄ bene oculꝰ dr̄
q̄a ſalutaria plebi ſubiecte ꝓuidere debꝫ. q̄ ꝑ corꝑꝰ
intelligit̄ʳ. Si ḡ rector eccleſie errauerit q̄nto ma-
gis errabit populus ei ſubiectus. Sequit̄ʳ textꝰ
Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. aut enim
vnum odio habebit ⁊ alterum diliget. aut vnum
ſuſtinebit. ⁊ alterum contemnet. Nō poteſtis deo
ſeruire ⁊ mammone. ¶ Chriſoſ. ſuper matheū.
Superius dixerat dominus ꝙ qui habet mentem
ſpiritalem. ille pt̄ corpus ſuuꝫ ſeruare ſine pc̄to.
Qui aūt nō h̄t. nō pt̄. Cuius rōneꝫ ſubiūgit dicēs.
Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. ¶ Gloſa.
Vel aliter. Quia dictū eſt ſuꝑ ꝙ ꝓpter intentionē
tꝑaliū. bona mala fiūt. Vn̄ poſſet aliquis dicere
Ego faciā bona. ⁊ ꝓpter tēporalia ⁊ ꝓpter cele-
ſtia. Contra ꝙ dn̄s ait. Non poteſtis duobꝰ dn̄is
ſeruire. ¶ Chriſoſ. in home. Vel aliter. In ante
rioribꝰ auariciā comꝑſſit tyrānidem per multa ⁊
magna. ſed adhuc alia apponit ampliora. Nō em̄ ī
hoc ſoluꝫ nobis nocēt diuitie ꝙ latrones aduerſus
nos armāt. ⁊ ꝙ ītellectū obtenebrāt. ſꝫ etiā a ſui
tute dei nos expellūt. ⁊ hoc ꝓbat a ꝯmūibꝰ cōcep
tōibꝰ dicens. Nemo poteſt duobꝰ dominis ſeruire
Duos aūt dicit. q̄ cōtraria iniūgūt. Cōcordia em̄
multos vnū facit. ꝙ oñditur ꝑ hoc ꝙ ſubdit. Aut
em̄ vnuꝫ odio habebit. Ideo autem duo ponit. vt
mōſtret facileꝫ eē trāſmutatōnē ad melius. Si ei
dicas. ſeruꝰ factꝰ ſū pecuniaꝝ. amādo. ſ. eas mon
ſtrat ꝙ poſſibile ē ad aliud venire ſcꝫ nō ſuſtinēdo
ſeruitutē. ſꝫ contēnēdo. ¶ Gloſa. Vel duo tangē
videt̄ʳ ſeruietiū genera. q̄dā em̄ ſeruiūt liberaliter
ex amore. q̄dam ſeruiliter ex timore. Si ḡ aliq̄s
ex amore ſeruiat vni cōtrarioꝝ dominoꝝ neceſſe ē
vt alteꝝ odio habeat. Si vero ex timore ſeruiat.
neceſſe eſt vt dū vnū ſuſtinet alteꝝ cōtēnat. Res
aūt terrena vel deꝰ ſi in corde hōis domiet̄ʳ. ad cōtra
ria ex vtroq; trahitur hō. Nā deꝰ trahit ad ſuperi-
ora ſibi ſeruientē. res v̓o terrena ad inferiora. Et
ideo q̄ſi concludēs ſubdit. Nō poteſtis deo ſuire ⁊
māmone. ¶ Hie. Māmona ſmone ſiriaco diuitie
nūcupāt̄ʳ. Audiat ḡ hoc auarꝰ q̄ cēſet̄ʳ vocabulo
xp̄iano. n̄ poſſe ſe ſimul diuitijs xp̄oq; ſuire ⁊ tn̄
nō dixit. q̄ habet diuitias. ſꝫ q̄ ſeruit diuitijs. Qui
em̄ diuitiaꝝ ſeruꝰ ē. diuitias cuſtodit vt ſeruus
Qui aūt ſuitutis excuſſit iugū. diſtribuit eas vt
dn̄s ¶ Glo. Per māmona etiā intelligit̄ʳ diabolꝰ
q̄ p̄eſt diuitijs. nō ꝙ poſſit eas dare niſi q̄n̄do deꝰ
ꝑmittit. ſꝫ q̄a ꝑ eas homines fallit ¶ Auguſ. de.

ſer· do· in mon · Qui ei ſuit mãmone id ē diuitijs. illi vtiq; ſeruit· q̃bꝫ rebꝫ iſtis terrenis merito ſue· pũerſitatis p̃poſit⁹ pnceps hui⁹ ſeculi a dño dr̄. Vel aliter· q̃ ſint duo domini oñdit cũ dr̄. Non poteſtis deo ſeruire & mãmone ſcʒ deo & dyabolo· Aut g̃ hunc odio habebit hõ· & alteꝝ diliget id ē deũ aut alteꝝ patietᷣ. & alteꝝ cõtemnet· Patitur eñ duꝝ dominũ q̃ſquis ſeruit mãmone · ſua eñ cupiditate implicat⁹ ſubditᷣ diabolo· & ñ eũ diligit· Sicut q̃ ãcille aliene cõiũct⁹ ē· ꝓpter concupiſcẽtiã durã patitᷣ ſuitutẽ & ſi nõ diligat eũ. cui⁹ ã cillã diligit· Dixit autem alterum cõtemnet· non odio habebit· Null⁹ eñ vera cõſcĩa deũ pt̃ odiſſe. Contemnit aũt id eſt nõ timet eũ· cũ q̃ſi de ei⁹ bonitate ſecurus eſt · Sequitur Textus

¶ Ideo dico vob· ne ſolliciti ſitis aĩe veſtre quid manducetis· neq; corpi veſtro q̃d induamini · nõne aĩa plus ē q̃ eſca & corp⁹ pl⁹ q̃ veſtimentum?

¶ Aug⁹. d' ſer· do· ĩ mõ· Quia ſupius docuerat dominꝰ q̃ q̃ q̃s vult diligẽ deũ & cauẽ ne offendat· nõ ſe ãbitretᷣ duobꝫ dñis poſſe ſeruire· ne forte q̃uis iã ſupflua nõ q̃rantᷣ · ꝓpt̃ ipa tñ neceſſaria cor duplicetᷣ. & ad ea deflectẽda torq̃atᷣ ĩtẽtio· ſubiũgit dicẽs· ideo dico vob· ne ſolliciti ſitis aĩe veſtre q̃d mãducetis· neq; corpori veſtro quid ĩduamini ¶ Chriſ· ĩ home. Non hoc dicit q̃ aĩa cibo ĩdigeat· ĩ corpea ē eĩ. Sʒ ſm cõmunẽ locut⁹ ē ↄſuetudinẽ· aliter eñ non pt̃ morari ĩ corpe niſi eo cibato· ¶ Aug⁹. Vel animã in hoc loco ꝓ animali vita poſitã nouerim⁹· ¶ Hiero· In nõnullis codicibꝫ additũ eſt· neq; q̃d bibatis· Ergo q̃d oĩbꝫ natura tribuit & iumẽtis & beſtijs hoĩbꝫq; commune eſt hui⁹ cura penitus liberamur· Quod autẽ hic dr̄ de carnali cibo & veſtimento accipiam⁹. Ceterum de ſpiritalibꝫ cibis & veſtimẽtis ſp debem⁹ eſſe ſolliciti· ¶ Aug⁹· de· hẽſibꝫ· Dicũtᷣ at euchite quidã heretici opinãtes monachũ nõ licere ſuſtentande vite ſue cã aliq̃d opari· atq; ita ſeipõs ꝓfiteri vt omnino ab operibꝫ vacent· ¶ Aug⁹ · de· operibꝫ monachoꝝ· Inquiũt eñ non de hoc opere corpali in q̃ vl' agcole vl' opifices laborãt p̃cepit· Apoſtolus· cũ dixit· Qui ñ vult opari nõ mãducet· Neq; euangelio poſſet oĩno eẽ contrarius vbi ait dñs · Ideo dico vob ne ſolliciti ſitis· In v̄bo g̃ apoſtoli p̃dicto· ſpiritalia opera debem⁹ accipere· de quibꝫ alibi dicitᷣ· Ego plãtaui· Apollo rigauit· Et ita ſe arbitrãtᷣ apoſtolice & euangelice obtemperare ſententie· cuʒ euãgeliũ credũt de ñ curãda corpali vite hui⁹ ĩdigẽtia p̃cepiſſe· & aplm de cibo ſpiritali dixiſſe. q̃ ñ vult opari· ñ mãducet· Prius g̃ demõſtrem⁹ apoſtolũ opa corpalia ſuos dei opari voluiſſe. Premiſerat enim dicens. Ipſi ſcitis quõ oporteat vos imitari q̃a nõ inq̃eti fuim⁹ inter vos neq; paneʒ ab aliq̃ g̃tis manducauim⁹ · ſ; ĩ labore & fatigatione die ac nocte laborãtes· ne quẽ v̄rm g̃uarem⁹· nõ q̃a non habuim⁹ poteſtatem· ſed vt nos ipõs formã darem⁹ vob q̃ nos imitaremini·

Nam & cũ eẽm⁹ aput vos hoc denuntiabam⁹ vob quoniã ſiquis nõ vult opari· nõ mãducet quid ad hoc dici pt̃ quando exemplo ſuo docuit q̃d p̃ceperit ſcʒ corpalitᷣ operando? Nam q̃ corpalitᷣ operaretur oſtenditur in actibꝫ vbi dr̄· q̃ manſit cũ aquila & vxore eius· priſcilla opus faciens apud illos. erant eñ tabernaculorũ artifices· & tamẽ apoſtolo tanq̃ predicatori euangelij militi xp̃i· plantatori vinee· paſtori gregis· cõſtituerat domin⁹ vt de euãgelio viuẽt. q̃ tñ ſtipẽdiũ ſibi debitũ nõ exegit· vt ſe formã daret eis. q̃ exigẽ indebita cupiebãt. Audiant g̃ q̃ nõ habẽt hanc poteſtatẽ · quã ille habebat· vt tantũmõ ſpiritalitᷣ opantes mãducẽt panẽ a corpali labore g̃tuitũ· Si at euãgeliſte ſunt miniſtri altaris diſpẽſatores ſacmẽtorum hñt hanc ptatẽ. ſi ſaltẽ habebãt aliq̃d ĩ ſeculo· quo facile ſine opificĩõ ſuſtentarẽt hãc vitã · q̃d cõuerſi ad deũ indigentibꝫ diſpertiti ſũt · & credenda eſt eorum infirmitas & ferẽda· Nec attendendũ in q̃ loco hoc q̃d habebant impenderint · cum oĩm xp̃ianoꝝ ſit vna reſpu· Sed q̃ veniũt ad ꝓfeſſiones ſeruitutis dei· ex vita ruſticana & ex opificũ exercitõ & plebeio labore ſiquo min⁹ opentᷣ · excuſare nõ poſſunt Nullo eĩ mõ decʒ· vt ĩ ea vita vbi ſenatores fiunt laborioſi ibi fiãt opifices ocĩõſi. & q̃ veniũt relictis delicijs ſuis qui fuerunt p̃dioꝝ dñi ibi ſint ruſtici delicati. At cũ dñs ait· Nolite ſolliciti eẽ· nõ hoc dicit. vt iſta nõ ꝓcurẽt· quãtũ neceſſitas ē vnde honeſte poterũt· ſed vt nõ iſta ĩtueãtᷣ· & ꝓpt̃ iſta faciant quicq̃d ĩ euãgelij p̃dicatõe facẽ iubẽtᷣ. cã nã q̃ intentionem paulo ſuperius oculuʒ vocauerat. ¶ Chriſ· ĩ ho. Vel pt̃ aliter cõtinuari. cũ eĩ docuiſſet dñs pecuniã deſpicẽ. Ne aliqui dicerẽt q̃litᷣ poterim⁹ viuere· ſi oĩa ꝓiecerim⁹ ſubiũgit dicẽs. Ideoq; dico vob· ¶ Glo· id ē cura tẽpali ne retrahamini ab eternis· ¶ Hiero· Precipitᷣ ergo nob· ne ſolliciti ſim⁹ quid comedam⁹ · q̃a in ſudore vultus p̃parem⁹ nob panẽ· Ergo labor exercẽd⁹ eſt· ſollicitudo tollenda· ¶ Chriſ· ſup mathe· non eĩ ſollicitudinibꝫ ſpiritalibꝫ ſ; laboribꝫ corpalibꝫ accipiẽd⁹ ē panis q̃ laborãtibꝫ ꝓ p̃mio diligentie deo p̃ſtãte abundat· & negligẽtibꝫ ꝓ pena deo faciẽte ſubducitᷣ · Cõfirmat aũt ſpem nr̄am dñs· p̃mo de maiori ad min⁹ deſcẽdit dicẽs· Nonne aĩa pl⁹ ē q̃ eſca. & corp⁹ pl⁹ q̃ veſtimẽtũ? ¶ Hiero· Qui maiora p̃ſtitit · vtiq; & minora p̃ſtabit· ¶ Chriſ· ſup math · Niſi eñ voluiſſet cõſeruari quod erat· nõ crearet· q̃d at ſic creauit· vt per eſcã ſeruetur· neceſſe eſt vt det ei eſcam· q̃ diu vult eſſe q̃d fecit. ¶ Hila · Vel aliter· q̃a corruptus circa futuroꝝ curã infideliũ ſenſus ē calũniantiũ q̃ in reſurrectõe corpoꝝ ſpecies ſit futura· q̃ in ſubſtãtia eternitatis alimonia· Ideo ſubſeq̃nter dr̄· Nonne aĩa plus eſt q̃ eſca· Nõ eñ patitᷣ ſpẽ nr̄aʒ futuri ĩ reſurrectõe cibi & potus & veſtitus ſollicitudine demorari ne recepti ĩ corp⁹ atq; aĩmã ↄtumelia ĩ nõ efficiẽdis leuioribꝫ inferatᷣ · Sequitur Textus

Reſpicite volatilia celi q̄mā nō ſeruūt neq̄ metūt neq̄ congregāt in horrea. Et pr̄ vr̄ celeſtis paſcit illa. Nonne vos magis pluris eſtis illis? Quis aūt vr̄m cogitās pt̄ adiicere ad ſtaturā ſuam cubitum vnū? ¶ Chriſ. Poſtq̄ cōfirmauit ſpem nr̄am de maiore ad min⁹ deſcendens. Deinde confirmat de minori ad mai⁹ aſcēdēs cū dicit. reſpicite volatilia celi q̄mā nō ſerūt. neq̄ metūt. ¶ Auguſ. de operibus monachoꝝ. Quidā ſe dicūt ꝓpterea opari non debere. q̄a nec volucres celi ſemināt neq̄ metunt. Cur ḡ nō attendūt qḋ ſeq̄t. neq̄ cōgregāt in horrea? Cur ḡ iſti man⁹ ocioſas & plena repoſitoria volūt habere? cur deniq̄ coquūt. hec eñ aues nō faciūt. aut ſi reperiūt. q̄b hoc pſuadeāt. vt eis p ſingulos dies eſcas afferāt ꝑparatas. ſaltē ſibi de fontib⁹ aquā afferūt & reponūt. qḋ volatilia nō faciūt. Sꝫ ſi nec aq̄ ſibi vaſa cogunt̄ implere. & iā illos q̄ tūc erāt hieroſolime nouo gḋu iuſticie. ſupgreſſi ſūt q̄ ḋ miſſo ſibi ex grecia frumēto panē fecerūt aut facē curauerūt. qḋ aues ñ faciūt. Non poſſunt aūt iſta ſuare vt. ſ. nihil icraſtinū reponāt q̄ ſe p multos dies a cōſpectu hoim̄ ſepatos & nulli ad ſe ꝑbētes acceſſum includūt ſeipos. viuentes in magna ītetōne orōnū. An forte q̄ ſūt ſāctiores. eo ſūt volucrib⁹ diſſimiliores? Quod ḡ dicit de volatilib⁹ celi ad hoc dicit ne q̄ſq̄ putē deū ſuoꝝ ſuorū neccīa nō curare. cū eius ꝓuidētia vſq̄ ad iſta gubernanda ꝑueniat. Neq̄ eñ non ipē paſcit eos qui manib⁹ operant̄. neq̄ etiā quia de⁹ dixit. In uoca me ī die tribulatōis & eruam te. nō debuit fugē Apoſtol⁹. ſed expectare vt cōphēderet̄. & cū deus ſicut tres pueros de mediis ignib⁹ liberaret. Sicut ei q̄ fugientib⁹ ſāctis huiuſmodi q̄ſtionem obiicēt. rn̄deret. nō ſe oportuiſſe tēptare deū. ſed tūc talia deum ſi vellet. eē facturū vt eos liberaret ſicut danielē a leonib⁹ & petrū a vīculis cū ipi qḋ facerēt nō hrēnt. Cū vō eis fugā in ptātē dediſſet etiā ſi liberaret̄ p illā. nō niſi ab ipo liberari. ſicut ſeruis dei valentib⁹ manib⁹ ſuis victū tranſigē. ſi ex euangelio mouerit q̄ſtionē de volatilib⁹ q̄ nō ſemiant. neq̄ metūt. facile rn̄debūt. Si nos p aliq̄ infirmitatē vel occupationeꝫ nō poſſum⁹ operari. ille nos paſcet ſicut aues que nihil opant̄. Cū aūt poſſum⁹. ñ debem⁹ tēptare deū. q̄a hec q̄ poſſum⁹ eius munere poſſum⁹. Et cū hic viuim⁹. illo largiente viuim⁹. q̄ largit⁹ ē vt poſſim⁹. & ille nos paſcit a q̄ aues paſcūt̄. ſicut dr̄. Et pat̄ veſter celeſtis paſcit illa. nōne vos magis pluris eſtis illis ¶ Aug⁹. de ſer. dō. ī mō. id ē cari⁹ vos valetis. q̄a rōnale aīal ſicut ē hō. ſublimi⁹ ordiat̄ ī rerū natura q̄ irronalia ſicē ſūt aues. ¶ Aug⁹. xj. ḋ ciui. dei. Pleruq̄ tñ cari⁹ cōpat̄ equ⁹ q̄ ſeru⁹. & gemma q̄ famula. nō rōe cōſiderātis. ſꝫ neceſſitate indigentis. ſeu voluptate cupiētis. ¶ Chriſ. Omnia eñ animalia deus ꝓpter hominem fecit. hominem aūt ꝓpter ſe. q̄nto ḡ pcioſior eſt hominis creatio. tanto maior eſt dei ſollicitudo de ipſo. Si ḡ aues nō laborātes inueniūt eſcas. hō nō inuenit. cui de⁹ dedit & operādi ſcientiam & fructificandi ſpem? ¶ Hiero. Sunt aūt q̄dā. qui dū volūt terminos patꝝ excedere & ad alta volitare. in ima mergūt̄. Volatilia celi āgelos eē volunt. ceteraſq̄ in dei miſterio fortitudines q̄ abſq̄ cura dei ſui alāt̄ pro uidētia. Si hoc itaq̄ ē vt ītelligi volūt. quō ſeq̄t̄ dictū ad hoīes. Nōne vos magis pluris eſtis illis Simplicit̄ ḡ accipiūt. Quod ſi volatilia abſq̄ cura & erūnis dei alūt̄ ꝓuidētia. q̄ hodie ſūt & cras ñ erūt. q̄ntomagis hoīes q̄b eternitas repmittit̄. ¶ Hila. Pt̄ aūt dici q̄ ſub nomīe volucrū exemplo nos immūdoꝝ ſpirituū hortat̄. q̄b ſine aliq̄ negocio q̄rendi & cōgregādi viuēdi tam̄ tribuit̄ de eterni cōſilii poteſtate ſubſtātia. atq̄ vt ad immūdos iſtud ſpūs referat̄. opportune adiecit. Nonne vos magis pluris eſtis illis. de cōparatōis ꝑſtantia drām neq̄cie & ſāctitatis oñdēs. ¶ Glo. Nō ſolū aūt exemplo auiū. ſꝫ experimento docet q̄ ad hoc q̄ ſum⁹ & viuim⁹ nr̄a cura non ſufficit. ſꝫ diuina ꝓuidētia opat̄ dicens. Quis aūt veſtrū cogitans. pt̄ adiicere ad ſtaturā ſuā cubitū vnū. ¶ Chriſ. ſup math. Deus eñ eſt q̄ p ſingulos dies in cremēta corpis tui facit. te nō intelligēte. Si ergo in te ipo q̄tidie dei ꝓuidētia opat̄. quō in neceſſariis tuis ceſſabit. Si aūt vos cogitādo modicā ptem corpori veſtro addere non poteſtis. quomodo. cogitando ſaluandi eſtis in toto? ¶ Aug⁹. de ſer. dō. ī mōte. Vel pt̄ referri ad ſequētia ac ſi diceret nō eē cura nr̄a factū vt ad hanc ſtaturaꝫ veniret. corp⁹ noſtrū ex hoc intelligi pt̄ q̄ ſi velletis adiicē vnū cubitū non poſſetis. Illi ḡ tegendi corpis curā relinquite. cui⁹ cura factū ē vt eēt tāte ſtature. ¶ Hilari⁹. Sicut fidem vitalis ſubſtantie nr̄e de documēto ſpirituū ſeruauit. ita opinionē futuri habit⁹ iudicio cōmunis ītelligētie dereliq̄t. Cū eñ vniuerſoꝝ corporū q̄ vitā hauſerūt diuerſitatē in vnū pfectū virū ſit excitatur⁹. ſol⁹ q̄ potēs ſit ad vniuſcuiuſq̄ ꝓceritatē cubitū vnū & alterū tercīūue ꝑſtare. de veſtitu id ē de ſpecie corpoꝝ cū eius cōtumelia ambigim⁹. qui vt equalē omneꝫ hoīem efficiat. tantū menſure ē hūanis corpib⁹ additur⁹ ¶ Aug⁹. vltio de ciui. dei. Sꝫ ſi xp̄s ī ea mēſura corpis ī qua mortu⁹ ē reſurrexit. nefas ē dicē cum reſurrectōis omniū tp̄us venerit. acceſſurā corpi ei⁹ eā magnitudīeꝫ quā nō habuit. q̄ndo ī ea diſcipulis in quo not⁹ erat. apparuit. vt lōgiſſimis fieri poſſit eq̄lis. ſi aūt dixerimus ad dn̄ici corpis modū etiā minoꝝ maiorūq̄ corpa redigēda pibit ḋ multoꝝ corpib⁹ pplurimū. cū ipē nec capillū periturū eſſe promiſit. Reſtat ergo vt quiſq̄ recipiat ſuam menſurā quā vel habuit ī iuuentute ſi ſenex ē mortuus vel fuerat habitur⁹ ſi ē añ defunctus. Et ideo nō ē dictū ab apoſtolo ī mēſurā ſtature ſꝫ in mēſurā etatis plenitudinis xp̄i q̄a reſurgēt corpa mortuoꝝ ī iuuenili etate & robore ad quam chriſtum perueniſſe cognouimus. Sequit̄ Textus

¶ Et de veſtimento q̄d ſolliciti eſtis. Cōſiderate li
lia agri quomodo creſcūt. nō laborant. neq; nent.
Dico aūt vob̄ q̄niā neq;. Salomō ī omī gloria ſua
coopt⁹ ē ſic vnū ex iſtis. ſi aūt fenū agri q̄d hodie
ē. & cras ī clibanū mittit̄. de⁹ ſic veſtit. q̄ntoma-
gis vos modice fidei! ¶ Chriſ. ī ho. Poſtq̄ mon
ſtrauit q̄ nō oportet nos ꝓ cibo eē ſollicitos ad id
quod leui⁹ ē. ptrāſit. neq; eī ita neceſſariū ē indu
mētū ſic cibꝰ vñ dicit. Et d̄ veſtimēto q̄d ſolliciti
eſtis. Non aūt hic vtit̄ exemplo volucrū vt indu
ceret pauonē & cignū. a q̄bꝰ erat ſimilia exempla
accipe. ſed vtit̄ exemplo liliorꝝ dicēs. Cōſiderate
lilia agri. vult ex duobꝰ mōſtrare ſupabūdantiā
ſcꝫ a munificentia pulchritudinis. & a vilitate p-
ticipantium tali decore. ¶ Aug⁹. d̄ ſer. dō. ī mō.
Ipa aūt documēta nō ſic allegorice diſcutienda ſūt
vt q̄ram⁹ q̄d ſignificent aues celi. aut lilia agri. po-
ſita ſunt eī vt d̄ rebꝰ minoribꝰ maiora pſuadeant̄.
¶ Chriſ. ſup mathe. Lilia eī ſtatuto tpe formāt̄
ī frondibꝰ. veſtiūt̄ candore. implent̄ odoribꝰ. Et
q̄d terra radici nō dederat. de⁹ īuiſibili opatōe lar-
git̄. In oībꝰ aūt eadē plenitudo ſeruat̄. vt ñ ab euē-
tu facta putēt̄. ſed dei ꝓuidētia ītelligāt̄ eē diſpo-
ſita. Dicēdo aūt nō laborant. viros confortat. Dicē
do vero neq; nent. mulieres. ¶ Chriſ. in homelia
Hec aūt dicens nō opus ꝓhibuit. ſ; ſollicitudinem
ſicut & ſup̄ cū d̄ ſeminatōne loquet̄. ¶ Chryſoſto.
Et vt magis dei prouidētiam ī ipis cōmendet. que
omēꝫ ſupat hūanam induſtriā. ſubdit. Dico autē
vob̄ q̄niā neq; ſalomō ī omī gloria ſua cooptus eſt
ſicut vnū ex iſtis. ¶ Hiero. Reuera eī q̄d ſericū
que regū purpura. q̄ pictura pt̄ floribꝰ cōparari!
quid ita rubet vt roſa! Quid ita candet vt lilium!
Viole vero purpurā nullo ſuperari murice. oculo-
rū magis q̄ ſermonis iudicium eſt. ¶ Chriſ. in
ho. quātū eī veritatis ad mēdaciū tantū veſtimen
torū & florū differentia ē. Si g̊ ſalomō a floribꝰ
ſupat⁹ ē. q̄ omībꝰ regibꝰ fuit p̄clarior. quanto tu
veſtimētis poteris vicē florū decorē! eſt aūt ſalomō
ſuperatus a florū decore nō ſemel tantūꝫ neq; bis.
ſed per totuꝫ tpus ſui regni. Et hoc eſt q̄d dicit.
In omī gloria ſua. q̄ nec ī vno die ita decoratus ē
vt flores. ¶ Chriſ. ſup math. Vel hoc dicit quia
ſalomō & ſi nō laborabat. tñ iubebat. Vbi autem
iuſſio. illic & miſtratiū offenſa. & iubētis ira fre-
q̄nter inuenit̄. hec aūt q̄ñ neſciunt. ſic ornātur.
¶ Hila. Vel lilia intelligēda ſūt āgelorꝝ celeſtiū
claritates. q̄bꝰ a deo glorie candor indut⁹ ē. Nō la
borāt aūt neq; nent q̄a v̄tutes āgelorꝝ ex ea q̄uā ade
pte ſūt originis ſue ſorte vt ſint. ſemp accipiunt.
& cū īreſurrectōne ſimiles hoīes āgelis erūt ſpera
re celeſtis glorie voluit operimentū exemplo an-
gelice claritatis. ¶ Chriſ. ſup math. Si aūt flori
bus terrenis ſic occurrit de⁹ q̄ nati ſūt. vt tātum-
mō videāt̄. &. pereāt. hoīes negliget. q̊s ſic crea-
uit vt nō ꝓ tpe videāt̄. ſ; vt ꝑpetuo ſint. Et hoc
ē q̄d dicit. Si aūt fenū agri q̄d hodie eſt & cras.
in clibanū mittit̄ deus ſic veſtit. q̄ntomagis vos
modice fidei. ¶ Hiero. Cras aūt in ſcripturis fu-
turꝝ tpus ītelligit̄ dicēte iacob. exaudiat me cras
iuſticia mea. ¶ Glo. Alij libri habēt in ignē vel
in aceruū q̄ hꝫ ſpēm clibani. ¶ Chriſ. ī ho. Nō aūt
lilia iam ea vocat. ſ; fenū agri. vt eorꝝ vilitatem
oñdat. Sed & aliā vilitateꝫ appoīt dicens. q̄ ho-
die ſūt. Et nō dixit cras nō erūt. ſ; q̄d ē m̄lto defi
cientius q̄ in clibanum mittit̄. Quod autē dicit.
q̄ntomagis vos. occulte inſinuatur hūani generis
honor ac ſi diceret. vos q̄bꝰ animā dedit. corpus
plaſmauit. ꝓphetas miſit. & vnigenitū filiū tradi
dit. ¶ Glo. Dicit aūt modice fidei q̄a modica fides
ē q̄ nec d̄ minimis certa ē. ¶ Hila. Vel ſub feni noīe
gētes nūcupāt̄. Si igr̄ gētibꝰ idcirco tm̄ īdulge
tur eternitas corpalis vt mox igni iudicij deſtin-
ent̄. q̄ ꝓphanū ē ſanctos de gloria eternitatis ā-
bigē cū iniq̄s eternitatis opus p̄ſtet̄. ad penam.
¶ Remi. Spiritalit̄ aūt p volatilia ſācti viri deſi-
gnāt̄. q̄ ex aq̄ ſacri baptiſmatis renaſcūt̄ & deuo
tione t̄rena d̄ſpiciūt & celeſtia petūt q̄bꝰ pluris di
cūt̄ eſſe apoſtoli. q̄a p̄ncipes ſūt oīm ſanctorꝝ per
lilia etiā ſancti viri intelligunt̄. q̄ abſq; labore le-
galiū cerimoniarū ſola fide deo placuerunt. de q̄bꝰ
dr̄. dilectus meus mihi paſcit̄ inter lilia. Sancta
etiā eccleſia p liliū intelligit̄. ꝓpter cādoreꝫ fidei.
& odoreꝫ bone cōuerſatōnis de q̄ dr̄. Sicut lilium
inter ſpinas. Per fenū deſignant̄ infideles. de q̄bꝰ
dr̄. aruit fenū & flos eius cecidit. Per clibanum
eterna dānatio. vt ſit ſenſus. Si de⁹ īfidelibꝰ tri-
buit bona tpalia. q̄ntomagis tribuet nob̄ eterna.
¶ Nolite g̊ ſolliciti eſſe dicentes. quid manduca-
bimus. aut quid bibemus. aut quo operiemur.
Hec em̄ omnia gentes inq̄runt. Scit enim pater
veſter quia omnibꝰ his indigetis. Querite autem
primū regnū dei & iuſticiā ei⁹ & hec oīa adijciēt̄
vob̄. ¶ Glo. Poſtq̄ ſigillatim de victu & veſtitu
ſollicitudineꝫ excluſerat argumēto ab īferioribꝰ
ſumpto hic cōſeq̄nt̄ vtrūq; excludit dicēs. Nolite
ergo ſolliciti eē dicētes. quid mādu cabim⁹ aut q̄d
bibem⁹. aut quo operiemur! ¶ Raba. iō aūt hoc
dñs repetiuit. vt oſtendēt hāc rē eē p neceſſariaꝫ.
& vt artius eam ī cordibꝰ noſtris inculcarēt. No-
tandum vero q̄ non ait. Nolite. q̄rere aut ſollici-
ti eē de cibo aut potu aut indumēto. ſed q̄d mandu
cetis aut q̄d bibatis. aut q̄d veſtiamini. vbi mihi
videt̄ argui q̄ ſūpto victu vel veſtimento cōmuni
lautiora ſibi vel auſteriora his cū q̄bꝰ vitā ducūt
alimēta vel īdumēta req̄rūt. ¶ Gloſa. Eſt etiam
alia ſollicitudo ſupflua ex vitō hoīm q̄ndo fruct⁹
& pecuniā plus q̄ neceſſe ē. reſeruant. & dimiſſis
ſpiritalibꝰ. illis ītēti ſūt. q̄ſi d̄ bonitate dei deſperā-
tes. & hoc ꝓhibet̄. vñ ſubdit̄. Hec. n. oīa gentes
req̄rūt. ¶ Chriſ. ſup mat̄. q̄a ī rebꝰ hūanis fortu-
nā credūt eē nō ꝓuidētiā. neq; iudicō dei vitas ſu-
as gubernari exiſtiant. ſ; īcerto duci euētu. Et iō
merito tīent & deſperāt q̄ſi q̄ nemīeꝫ hñt gubnātē

Qui aũt credit ſe dei iudicio gubernari · eſcam quidẽ ſu
am ĩ manu dei cõmittit. vñ ſequit᷑ · Scit enĩ paṫ
veſter quia oĩbꝰ his indigetis · ¶ Chriſoſtomꝰ
in home. Nõ aũt dixit deus ſcit deꝰ · ſed ſcit pater
veſter · vt eos in maiorẽ ſpẽ ducat · ſi eĩ paṫ ẽ · non
poterit deſpicẽ filios · cũ nec hoĩes patres hoc ſuſti
neãt · Dicit aũt quoniã his indigetis vt magis ſol
licitudinẽ abijcias · qa neceſſaria ſũt · Qualit᷑ eĩ eſt
paṫ · q ſuſtinet etiã neceſſaria filijs nõ dare? Si aũt
eẽnt ſupflua · nõ ita opoꝛtẽt cõfidẽ · ¶ Augꝰ · xv ·
de trinitate · Nõ aũt iſta ex aliquo tpe cognouit deꝰ
ſed futura oĩa tpalia · atq; ĩ eis etiã · qd & quando
ab illo petituri eramꝰ · ſine inicio aũt pſciuit · ¶ Au
gꝰ · xij · de ciuitate dei · Quod aũt dicũt quidam hec
dei ſcientia non poſſe cõphendi · quia infinita ſunt
reſtat eis dicẽ ꝙ non omẽs numeros deꝰ nouerit ·
quos infinitos eẽ certiſſimũ ẽ · Infinitas aũt nũeri
nõ ẽ incõprehenſibilis ei · cuius intelligẽtie non ẽ
numerꝰ · Qua ꝓpṫ ſi quicqd ſciẽtia cõprehẽditur ·
ſcientis cõprehenſione finit᷑ · pfecto oĩs infinitas
qdaz ineffabili modo deo finita ẽ qa eius ſcie incõ-
prehenſibilis non ẽ · ¶ Grego · Niſenꝰ ĩ libro de
homine · Quoniam aũt eſt prouidẽtia per huiuſmo-
di ſigna demonſtrat᷑ · permanentia eñ vniuerſoꝝ
& maxime eorũ q ſũt ĩ generatõne & corruptõne ·
& poſitõ & ordo eorũ que ſunt · ſemp cuſtoditurꝰ
ſm eũdẽ modũ qualiter pficeꝛ᷑ nullo prouidente?
Sed qdẽ dicũt · deo curã eẽ exiſtentiũ permanẽtie
in vniuerſali & huius ſolius pũidentiã hẽe · Sin-
gularia vo fieri vt cõtingit · Tres autẽ cauſas ſo-
las vtiq; quis dicet nõ fiendi pũidentiã ſingulariũ
Aut enim hoc quod eſt ignorare deũ qm̃ã bonũ ẽ
particularium diligentiaz habere · aut non velle.
aut nõ poſſe · Sed igrãtia omnino aliena ẽ a beata
ſubſtãtia · Qualiter · n · latebit deũ qd nec hõ ſapiẽs
igrabit? ꝙ ſingularibꝰ deſtructis vniuerſalia de
ſtruct᷑ · Nihil aũt phibz oĩa indiuidua periẽ · nulla
ꝓcurante potẽtia · Si aũt nõ vult ꝓpṫ duas ſit cau
ſas aut ꝓpter pigritiam · aut ꝓpter indecentiam ·
Pigritia aũt a duobꝰ generat᷑ · aut eñ voluptate
aliq̃ attracti pigtamur · aut ꝓpṫ timoꝛez deſiſtimꝰ
quorum neutꝝ fas eſt cogitare de deo · Si autem
dicãt nõ decere deũ indignũ eñ eẽ tãte btitudinis
pũis cõdeſcendere · Qualiter nõ incõueniẽs ẽ artifi-
cem qdẽ ꝓcurãtem vniuerſalia nihil pticularium
neq; pũiſſimũ derelinqre ſine ꝓcuratõne · ſcientem
ꝙ ad totũ pficit ps · cõditorem vero deũ artificibꝰ
enũciare indoctioꝛem · Si autẽ non pṫ · imbecillis
eſt deus & impotẽs benefacere · Si vo incõphenſi
bilis nob̃ eſt ſingulariũ pũidentie rõ · non ꝓpterea
oportz dicẽ qa nõ ẽ pũidẽtia · ita eñ dicerent · qa
numeꝝ hoĩm igramꝰ · neq; hoĩes eſſe · ¶ Chriſ ·
ſup · math · Hic g q credit ſe dei iudicõ gubnari ·
eſcam ſuam in manu dei cõmittat · cogitet autem
de bono & malo · de q niſi ſollicitus fuerit neq; ma-
lum fugiet · neq; bonũ apphẽdet · Et ideo ſubdit᷑ ·
Querite aũt pmũ regnũ dei & iuſticiã eiꝰ · Regnũ
dei ẽ retributõ bonoꝝ opm · Iuſticia aũt eiꝰ · via
pietatis p quã itur ad regnũ · Si g cogites ql erit
gloria ſãctoꝝ neceſſe ẽ vt aut ꝓpṫ timorem pene ·
recedas a malo · aut ꝓpter deſideriũ glorie feſtines
ad bonũ · Et ſi cogitaueris q ſit dei iuſticia · qd · ſ ·
odit deus & quid amat? iuſticia ipa oſtendit tibi
vias ſuas q amãtes ſe ſeqt᷑ · Nõ aũt daturi ſumꝰ ra
tõez ſi paupes ſumꝰ aut diuites · ſꝫ ſi bñ vel male ·
egerimꝰ · qd ẽ ĩ nr̃o arbitrio · ¶ Gloſa · Vel dicti
ſup iuſticiã eius · qſi · d · vt p eũ · nõ p vos iuſti ſi-
tis · ¶ Chriſ · ſuper · math · Terra aũt etiã ꝓpter
pcta hoĩm maledicit᷑ · vt nõ germinet · ſcdm illud
Maledicta terra in ope tuo · benedicit᷑ aũt cuz bona
fecerimꝰ · Quere g iuſticiã & nõ deerit tibi panis ·
Vñ ſeqt᷑ · Et hec oĩa adijcient᷑ vobis · ¶ Auguſ ·
de · ſer · do · in mon · ſ · tpalia q manifeſte hic oñdit ·
nõ eſſe talia bona nr̃a ꝓpter q benefacẽ debeamus ·
ſꝫ tñ neceſſaria eſſe · Regnum vero dei & iuſticia ·
eius bonũ nr̃m eſt · vbi finis conſtituendꝰ ẽ · Sed
qa in hac vita militamꝰ vt ad illud regnũ puenĩẽ
poſſimꝰ · q vita ſine his neceſſarijs agi ñ poteſt ·
apponẽt᷑ inquit hec vob̃ · Cũ aũt dixit illud pmum
ſignificauit quia hoc poſterius querendũ ẽ nõ tẽ-
poꝛe · ſed dignitate · illud tanq̃ bonum noſtrum ·
hoc tanq̃ neceſſariũ eſt · Neq; eñ vbigtia debemꝰ
euãgelizare vt manducemꝰ · qa ſic viliꝰ habẽmus
euãgeliũ q̃ cibũ · ſꝫ iõ manducamꝰ vt euãgelize-
mꝰ · Querentibꝰ aũt pmũ regnũ dei & iuſticiaz eius
id ẽ hoc pponentibꝰ ceteris rebꝰ · vt hoc ꝓpṫ cetera
qramꝰ · nõ debet ſubeſſe ſollicitudo ne neceſſaria de
ſint · Et iõ ait · hec oĩa adijcient᷑ vob̃ id ẽ cõuenient᷑
ſine vllo veſtro impedimento · ne cũ iſta qritis ·
illuc abuertamini · aut ne duos fines cõſtituatis ·
¶ Chriſ · ĩ home · & nõ dixit · dabũt᷑ · ſed apponẽt᷑
vt dicas qa pñtia nihil ſũt ad magnitudiẽz futuro
rũ · ¶ Augꝰ d ſer · do · ĩ mõte · Cũ aũt legimꝰ ĩ fa-
me & ſiti apoſtolũ laboraſſe · ñ exiſtimemus · hic
dñi pmiſſa titubaſſe · quãdoquidẽ iſta ſint adiuto
ria · Medicꝰ iſte cui nos totos cõmiſimꝰ · nouit qñ
apponat & qñ detrahat ſic nob̃ ĩdicat expedire · Si
ei nob̃ aliqñ defuerit · qd plerũq; ꝓpṫ nr̃az exerci
tatõez deꝰ ſinit ñ debilitat ꝓpoſitũ nr̃m · ſꝫ exaĩatũ
cõfirmat · Nolite g ſolliciti eẽ in craſtinũ · Craſti-
nꝰ eĩ dies ſollicitus erit ſibi ipi · Sufficit eñ diei
malicia ſua · ¶ Glo · Prohibuerat ſollicitudiẽz p
ſentiũ reꝝ mõ phibz ſollicitudiẽz futuroꝝ · variaz
ex vitõ hoĩm puemẽtez cũ dicit · Nolite g ſolliciti
ẽe ĩ craſtinũ · ¶ Hie · Cras ĩ ſcripturis futuꝝ tps
intelligit᷑ · dicente iacob · Exaudiet me cras iuſti-
cia mea · & ĩ ſamuele phãtaſmate phitoniſſa · loqt᷑
ad ſaulẽ · Cras erit mecũ de pſentibꝰ g ꝯceſſit debẽ
eẽ ſollicitos q futura phibet cogitare · Sufficit eĩ
nob̃ pñtis tempoꝛis cogitatõ · Futura q ĩcerta ſũt
deo relinqmꝰ · Et hoc eſt quod dr · Craſtinꝰ eñ di-
es ſollicitus erit ſibiipi id ẽ ipe afferet ſollicitudi
nẽ ſuã ſecũ · Sufficit eĩ diei malicia ſua · hic mali-
ciã ñ cõtrariã vtuti poſuit · ſꝫ laboꝛẽ & afflictionẽ

& anguſtiā ſeculi . ¶ Chriſ. ī ho. Nihil em̄ ita do
lorem infert aīe vt ſollicitudo & cura. Cū aūt dicat
ꝙ craſtina dies erit ſollicita de ſeipā. volens mani
feſtiuſ facē quod dr̄. Proſopopeiā facit tpis ſm̄
multoꝝ cōſuetudinē loquēs ad plebē impfectā. vt
em̄ eos magis moueat ipſos dies cōquerentes in-
ducit ꝑ ſupflua cura. Nūquid ei dies nō ſuffici-
ens habet onus id ē curā ſuā. q̄d igit̄ eū aggūas
magis. curā que ptinet ad alium diē apponendo?
¶ Chriſ. ſup mat̄. vel alit̄ p hodie hec ſolū ſigfi-
cāt̄. q̄ hēm⁹ in vita p̄ſenti neceſſaria. Quod aūt di-
cit cras. q̄d ſupfluū ē. oñdit. dicit g̊. Nolite ſolli
citi eē ī craſtinū id ē nihil curetis ſup id hr̄e quod
neceſſariū eſt vob. ad vitā quotidianā. Quod ei ſu
pfluum fuerit quod eſt cras. curabit ſe. Et hoc eſt
quod dicit. Craſtinus em̄ dies ſollicitus erit ſibi-
ipi. ac ſi dicat. Supflua cū cogitaueris. ipā ſe cu
rabūt. te q̄dē eis nō fruente. īuenīet dn̄os multos
q̄ ea ꝓcurent. Quid g̊ curas de illis. q̄rū ptatē es a-
liis dimiſſur⁹? Sufficit em̄ diei malicia ſua. q̄ſi. d.
ſufficit tibi labor quē pateris ꝓpter neceſſaria. no
li de ſupfluis laborare. Vel alit̄. ¶ Aug⁹. de ſer.
do. ī mōte. nō dr̄ craſtin⁹ dies niſi ī tpe vbi p̄teri-
to ſuccedit futurū. Ergo cū aliquid boni opamur
nō t errena. ſed eterna cogitem⁹. craſtin⁹ em̄ dies
ſollicitus erit ſibiipi id ē cū oportuerit ſumas cibū
& huiuſmodi. ſ. cū neceſſitas vrgē ceperit. Suffi
cit ei diei malicia ſua id ē ſufficit ꝙ iſta ſumē vrge
bit neceſſitas. quā maliciā nomīat. q̄a penalis eſt
nob. ptinet ei ad mortalitatē quā peccādo merui
m⁹. huic g̊ pene tpalis neceſſitatis noli addē ali-
q̄d g̊ui⁹. vt nō ſolū eā patiaris. ſed etiā ꝓpt̄ hanc
explēdā milites deo. Hic eſt cauendū. ne cū vide-
rim⁹ aliquē ſuū dei ꝓuidē ne iſta neceſſaria deſint
vel ſibi vel eis quoꝝ cura ſibi cōmiſſa ē iudicemus
eū ɔtra dn̄i p̄cepta facē & de craſtino eē ſollicitū.
Nā & ipē dn̄s cui miſtrabāt āgeli. ꝓpt̄ exēplū lo
culos hr̄e dignat⁹ ē. Eſt ī actibꝰ apoſtoloꝝ ſcrip-
tū ea q̄ ad victū ſūt neceſſaria. ꝓcurata eē ī futurū
ꝓpt̄ imminētē famē. nō g̊ hoc dn̄s īcrepat ſi q̄s hu
mano more iſta ꝓcuret. Sȝ ſi q̄s ꝓpt̄ iſta militet
deo. ¶ Hilar. Hoc etiā totū ſub dicti celeſtis ſig-
nificantia cōtinet̄. Jubemur igit̄ nō ābire de futu
ris. Satis em̄ vite nr̄e malicia dierū q̄bꝰ viuim⁹
ſcȝ pcc̄a ſufficiūt. vt cōtra hec purgāda oīs vite
nr̄e meditatō laborq; verſet̄. Ceſſante aūt cura nr̄a
ipā futura ſollicita ſūt dū nob eterne claritatis ꝓ-
fect⁹ deo ꝓcurāte ꝓponit̄.

¶ Capitulū. vij.

Nolite iudicare. vt non iudicemini. In q̊
enim iudicō iudicaueritis. iudicamini. &
in q̄ menſura menſi fueritis. remetiet̄ vob
¶ Aug⁹. d̄ ſer. do. ī mōte. Quia cū iſta tpalia pro
curauit ī futurū. incertuȝ eſt quo animo fiat. cum
poſſit ſimplici corde fieri & duplici. oportune hoc
loco ſubiecit. Nolite iudicare. vel alit̄. ¶ Chriſ. ī
ho. Hucuſq; expoſuit cōſequentiā ad elemoſinam
ptinentem. Nūc aūt incipit exponere cōſeq̄ntiam.
ad orōnem reſpicientem. Et eſt doctrina hec q̊daȝ
mō pars orōnis. vt ſit ordo narratōnis talis. Dimi
te nob debita nr̄a & ſeq̄t̄. Nolite iudicare. vt non
iudicemini. ¶ Chriſ. ſup matheum. Sed ſi iudi-
care prohibet. qua conſequentia paulus in corint.
iudicat fornicantem. Et petrus anamā & ſaphirā
mendaciȷ arguit? Sed quidem hunc locum ſcd̄m
huiuſmodi ſenſū exponūt. q̄a dn̄s hoc mandato
ñ ꝓhibȝ xp̄ianos ex beniuolētia alios corripe ſ; ne
p iactātiā iuſticie ſue xp̄iani xp̄ianos deſpiciant
ex ſolis plerumq; ſuſpitionibꝰ odientes ceteros &
cōdēnātes. Et ſub ſpecie pietatis ꝓp̄ū odiū exeq̄n
tes. ¶ Chriſ. in home. Vnde nō dixit ne q̄ſcere
facias peccantē. ſ; ne iudicaueris. hoc eſt ne ama
rus fias iudex. corripe q̄ppe nō vt hoſtis expetens.
vindictam. ſed vt medicus inſtituēs medicinam.
¶ Chriſ. ſup math. Sed vt non ſic q̄dē corriperēt
xp̄iani xp̄ianos cōuenit ſermo. qui dicit. Nolite
iudicare. Sed ſi nō ſic corripuerint nūquid ꝓpter
hoc cōſeq̄nter indulgētiā pctoꝝ? q̄a dictū eſt. nō
iudicabimini. Quis em̄ cōſequit̄ indulgentiā mali
p̄oris q̄a non addidit alteꝝ malū? Hoc aūt dixi-
m⁹ volētes oñdere. q̄a hic ſmo nō ē poſit⁹ de ꝓxi-
mis nō iudicādis q̄ peccant in deū. ſ; q̄ in nos pec
cant. Qui em̄ nō iudicat ꝓximū ꝓpter pcc̄m in ſe
cōmiſſum. illū nec de⁹ iudicat ꝓpt̄ pcc̄m. ſ; dimit-
tit ei debitū. ſicut & ipē dimiſit. Chriſ. in homelia
Vel aliter. Non ſimplicit̄ vniuerſa pcc̄a iubet nō
iudicare. ſ; his q̄ multis maliſ ſūt pleni. & alios ꝓ
minimis iudicant. hanc ꝓhibitōnem facit. Sicut
& paulus nō ſimpliciter ꝓhibet iudicare eos. qui
peccāt ſ; diſcipulos iudicātes d̄ mgr̄is redarguit.
docēs vt eos q̄ ſup nos ſūt. ñ iudicem⁹. ¶ Hilari.
Vl' alit̄. Judicari d̄ ſpōſiōibꝰ ſuis deū vetat q̄a vt
iudicia ex īcertis rebꝰ int̄ hoīes ſumūt̄. ita & hoc
iudiciū aduerſus deū ex ābiguitate ſuſcipit̄. q̄d
pemit⁹ repellit a nob. vt cōſtās poti⁹ fides retine-
atur. q̄a ñ ſic īcertis rebꝰ pcc̄m fit ꝑperā iudicaſſe
ſ; ſi in his rebꝰ dedero iudiciū. iniciū fit criminis.
¶ Auguſ. de. cō. Euan. Vel aliter. hoc loco nihil
aliud p̄cipi exiſtimo niſi vt ea facta q̄ dubiuȝ ē q̊
animo fiāt. in meliorem ptem interp̄temur. Ea e⁹
aūt q̄ nō poſſunt bono animo fieri ſicut ſunt ſtup̄
blaſphemie & hui⁹ mōi. nob iudicare pmittit̄. de
factis aūt mediȷs q̄ poſſunt bono & malo animo fi
eri temerariū ē iudicare. maxime vt cōdemnem⁹.
Duo aūt ſūt in q̄bꝰ temerariū iudiciū cauē debe⁹
cum incertū eſt q̊ animo q̄cq̄ factū ſit. vel cū incer
tum eſt. q̄lis q̄ſq; futur⁹ eſt. q̄ nūc vel malus appa
ret. Non g̊ reprehendamus ea q̄ nec ſcimus. quo
animo fiant. neq; ita rep̄hendam⁹ q̄ maniſta ſunt
vt deſperem⁹ ſanitateȝ. Pt̄ aūt monē q̄d ait. In
q̊ iudicio iudicaueritis. iudicabimī. Nūq̄d ſi nos
temerario iudicō iudicaueri⁹ temē etiā d̄ nob de⁹
iudicabit. aut nūq̄d ſi mēſura iniq̄ mēſi fuerim⁹.
& apud deū ē iniq̄ mēſura. vn̄ nob remetiat̄? Nā

mensure nomine ipm iudiciū significatū arbitror. Sed hoc dictū ē qm̄ temeritas q̄ punis aliū ipa te puniat necesse est. Iniqtas ei sepe nihil nocet ei q̄ patit iniuriā. ei vo q facit necesse ē vt noceat. ¶ Aug⁹. xxj. de ciui. dei. Dicūt at aliq quomodo verū est. quod ait christus. vt in qua mensura mensi fueritis remetietur vob. si tpale peccatū. supplicō puniat eterno. Nec attendūt. non pp̄ter equale temporis spatiū. sed pp̄t vicissitudinē mali id ē vt q mala fecerit. mala patiat. eandē dictā mēsurā fuisse. qm̄uis i ea re hoc pp̄e possit accipi. de q̄ deus cū hoc dicēt. loquebat. id est de iudicijs & condemnatōnibs. Proinde q̄ iudicat. & cōdēnat iniuste. iudicat & condēnat iuste in eadem mensura recipit. q̄uis nō hoc qd̄ dedit. Iudicō em̄ fecit qd̄ iniquū ē. Iudicō patit qd̄ iustū est. Textus

Quid autem vides festucam in oculo fratris tui. & trabem in oculo tuo non vides. Aut quomodo dices fratri tuo. sine ejiciam festucā de oculo tuo. & ecce trabs est in oculo tuo. ypocrita. ejice pmū trabē de oculo tuo. & tūc videb ejicere festucam de oculo fratris tui. ¶ Augus. de. ser. do. Quia de temerario & iniq iudicō dn̄s nos āmouerat maxime at hij temere iudicant q de incertis & facile rephēdūt. q magis amāt vituperare & dānare q̄ emēdare atq corrigē. qd̄ vitiū vel supbia ē vel inuidētia. cōseqnt subijcit & dicit Quid at vides festucam in oculo fratris tui. & trabē in oculo tuo nō vides. ¶ Hie. De⁹ loqt. q cuz mortali crie detineat obnoxi minora pcta frib nō cōcedūt vt si forte ira ille peccauerit. tu odio rephēdas. Quātū aūt inter festucā & trabē. tantū inter irā distat & odiū. odium em̄ ira inveterata est. Fieri autē potest. vt si irasceris homini. velis eū corrigi. nō aūt si eū oderis. ¶ Chri. in homelia. Multi etiā hoc faciunt q si viderint monachū supfluū vestimētū habētē aut copiosiori cibo potitū. amari fiunt accusatores qtidie ipi rapiētes & crapulā patiētes. ¶ Chri. sup. math. Vel aliter. hoc quod hic dī. doctoribs cōuenit. Om̄e em̄ pctm̄ diiudicat modicū aut magnū scd̄m peccātis personam. Laici em̄ peccatum modicū ē. & festuca qntū ad peccatum sacerdotis. quod trabi cōpat. ¶ Hila. Vel aliter. Peccatū in spm̄ sanctū ē diuine vtutis potestatē negare. & xpo substātiam abnuere eternitatis per quē qa in hoiē venit de⁹. ho rursus veiret in deū. Ergo qnta inter festucā & trabē differentia est. tantū ondit peccatū in spiritum sanctū cetera crimina excedere vt cū infideles delicta corporis alijs exprobrāt. onus peccati qd̄ de pmissis dei ambigūt. i se aū non videant in oculo trabe tanq̄ i mētis acie incidēte. Seqt. aut quō dices fratri tuo. sine ejiciā festucā d oculo tuo. & ecce i oculo tuo trabs ē. ¶ Chri. id ē cū q facie āguis pctm̄ fratris tui ipe at i eodē peccato vel in maiori existēs. ¶ Aug⁹. d ser. do. Primū g cogitem⁹ cū aliquē rephēdere nos necessitas coegerit. vtrū tale sit viciū qd̄ nūq̄ habuim⁹.

Et tūc cogitem⁹ & nos hoies eē & habere potuisse vel tale quid habuim⁹ & iā nō habem⁹. & tūc tangat memoriam cōmunis fragilitas vt illā correctionē nō odiū. sed misericordia pcedat. Si at inuenerim⁹ nos in eodē vicio eē nō obiurgem⁹. s cōgemiscam⁹ & ad parit conādū inuitem⁹. Raro at & ex magna necessitate obiurgatōes adhibēde sūt. i qbs nō nob. sed vt dn̄o seruiat istem⁹. ¶ Chri sup math. vel alit. Quō dicis fratri tuo id ē quo pposito putas ex caritate vt salues pximū tuū. n qa teipm ante saluares. Vis g nō alios sanare. s p bonā doctrinā malos act⁹ celare. & scie laudes ab hoibs qrere. nō edificatōnem mercedis a deo. & es ypocrita. Vn̄ seqt. ypocrita ejice pmū trabē d oculo tuo. ¶ Aug. d ser. do. Accusare em̄ vicia officiū ē bonorū. qd̄ cū mali faciūt. alienas ptes agūt. sicut ypocrite q tegūt sub psona qd̄ sūt. & ostēdūt i psona. qd̄ nō sūt. ¶ Chri. in homelia. Et notandū q̄ vbicūq vult monstrare magnū aliquod peccatum a contumelia incipit. sicut. ibi. Serue neq om̄e debitū dimisi tibi. Et iō hic dicit. ypocrita ejice pmū. Etem̄ q sui ipi⁹ sūt. magis aliqs nouit. q̄ q sūt aliorū & q maiora sunt. magis videt q̄ q minora. & seipm magis diligit q̄ pximū Et iō iubes eū q obnoxi⁹ ē multis pctis. nō amarū eē iudicē delictorū alteri⁹ & maxie cū fuerint pua quidē ab arguendo aut a corrigēdo auertens. sed phibet pp̄a contemnere & alienis insilere. Oportz em̄ vt pmo cū diligētia investiges q tua sūt. & tūc q̄ proximi sunt discuties. Et ideo seqt. Et tunc videb ejicere festucā de oculo fris tui. ¶ Augus. de. ser. do. in monte. Auferentes em̄ de oculo nr̄o trabem inuidētie vel malicie vel simulationis. videbimus. ejicere festucā de oculo fratris. Textus

Nolite sanctum dare canibus. neq mittatis margaritas vestras ante porcos ne forte cōculcēt eas. pedibs suis. & conuersi disrumpant vos. ¶ Augustinus. de. ser. do. in monte. Quia potest aliquos p nomē simplicitatis ad quā p superiora induxerat decipe. vt sic puteē vicosum eē aliquādo verū occultare. quō vicōsū ē falsū dicē. recte subiungit. Nolite sāctū dare canibs. neq mittatis margaritas vestras aū porcos. ¶ Chri. sup mat. vel alit Iusserat supi⁹ dn̄s diligē inimicos & bn̄facē his q peccant in nos. Ne g cogitaret sacerdotes etiam que dei sūt. eis cōmunicare. talem cogitationē cōpescuit dicens. Nolite sanctum dare canibs. ac si dicēt. Mandaui vob diligē inimicos & bn̄facē eis de vestris corpalibs bonis. nō tn̄ de meis spiritalibs passim qm̄ i natura vobiscū cōmūes sūt nō i fide & deus carnalia beneficia dignis & indignis similit pstat. Nō at gras spiritales. ¶ Aug⁹ d ser. do i mōte. Querendū at ē quid sit sāctū. quid margarite. quid porci. Sanctū ē quod corrūpe nefas est Cui⁹ sceleris voluntas rea tenet. q̄uis illud incorruptibile maneat. Margarite aūt sūt qcūq spiritalia magni estimāda sūt. Licz itaq vna eadēq res

⁊ ſactū ⁊ margarita dici poſſit · Sed ſactū dr̄ ex
eo ꝙ n̄ dt̄ corrūpi · margarita vͦ ex eo ꝙ n̄ dr̄ ſte-
ni · ¶ Chriſ · ſup mathe · Vel aliter · Sanctum
eſt · ſicut baptiſmꝰ · grā corporis xpi · ⁊ huiꝰmõi
Miſteria aūt veritatis margarite ſūt · qa ſicut mar
garite incluſe cochleis poſite ſūt ī ꝓfundo maris ·
ſic miſteria dīna vbͦ īcluſa · poſita ſūt ī altitudīe
ſenſus ſacre ſcripture · ¶ Chriſ · in ho · Que qdez
his · q bone mentis ſunt ⁊ intellectū habent reue
lata honeſta apparēt his aūt q īſenſibiles ſunt ma-
gis videt̄ reuerēda · cū ignrāt · ¶ Aug · de ſer · do ·
Canes aūt ꝓ impugnatoribꝫ veritatis · Porcos ꝓ
cōtemptoribꝫ poſitos non incōgrue accipimꝰ · Qua
ꝑpter qa canes exiliunt ad dilacerandū · qd autem
dilacerāt · integrū eē non ſinūt · dixit · Nolite ſan
ctū dare canibꝫ · qa qntū in ipis ē · ſi fieri poſſet · co-
nāt̄ perimere veritatē · Porci aūt ꝗuis nō ita vt
canis morſu appetant · paſſim tn̄ calcādo inqnant ·
Et ideo dicit · Neqꝫ mittatis mar · ve · an̄ porcos ·
¶ Raba · vel canes ſūt · ad vomitum reuerſi · porci
nō dū conuerſi · ſꝫ ī luto vitioꝝ vſati · ¶ Chriſ · vel
alit̄ · Canis ⁊ porcus imūda aīalia ſūt · ſed canis
ex omni pte · qa nec ruminat · nec vngulas findit ·
porcos aūt ex pte · nā vngulā habet fiſſam · ſed non
ruminat ꝑpt̄ qd canes puto ītelligēdos · gētiles vl'
hereticos omnino imundos ⁊ ꝑpt̄ actus ⁊ ꝑpt̄ fidē ·
porcus aūt hereticos qa nomē dn̄i inuocare videntur ·
Non ē ḡ ſactū dare canibꝫ qa baptiſmꝰ ⁊ alia ſa-
cramenta non ſūt dāda niſi fidē hn̄tibꝫ · Itē miſte-
ria veritatis id eſt margarite non ſunt dande · niſi
deſiderantibꝫ veritatē · ⁊ cum hoc ratōne humana
viuentibꝫ · Si em̄ porcis ea miſeris id eſt ſcenoſe
vite delectatione gūatis · non intelligerent p̄cioſi-
tatē earū · ſed eſtimant eas ſimiles ceteris fabulis
mūdialibꝫ ⁊ eas actibꝫ ſuis carnalibꝫ cōculcant ·
¶ Aug · d ſer · do · calcari ei dr̄ qcqd cōtemit̄ · Et
idͦ dr̄ · Ne forte ꝯculcēt eas pedibꝫ ſuis · ¶ Glo · Di
cit aūt ne forte qa reſipiſcere poſſunt ab īmūdicia
¶ Aug · Quod aūt ſequit̄ · Et cōuerſi diſrūpant
vos · Non ait ipas margaritas · illas em̄ cōculcant
⁊ cum cōuertunt̄ vt adhuc aliqd audiāt · diſrum
pūt eū a q miſſas margaritas cōculcāt · Nō ei faci
le inueneris · qd ei grtū eſſe poſſit · q magno labore
inuēta contemnātur · Qui ḡ tales docent quomodo
nō diſrūpāt̄ indignādo ⁊ ſtomachādo nō video ·
¶ Chriſ · ſup · matheū · Vel porci nō ſolū carnali
bꝫ actibꝫ margaritas cōculcant · ſꝫ etiā poſt modi-
cum cōuerſi per inobedientiā rumpunt p̄bitores ·
eaꝝ · Freqnter autē ⁊ ſcādalizati calumniant̄ eos
qſi dogmatū nouoꝝ ſeminatores · Canes etiam cō-
culcātes ſācta ſordidis actibꝫ diſputatōnibꝫ ſuis ·
rumpūt p̄dicatorem veritatis · ¶ Chriſ · in home ·
Et bene dixit · cōuerſi · Fingūt em̄ māſuetudinez
vt addiſcāt · deīde cū didicerint detrahūt · ¶ Ch
riſ · ſup math · Rōnabilit̄ aūt margaritas dari por-
cis ꝓhibuit · qa ſi porcis minꝰ immundis mitti ve
tat̄ · qntomagis canibꝫ plꝰ imūdis · De ſācto aūt

dādo idem eſtimare nō poſſumꝰ · qa freqnter etiā
benedictionez damꝰ peccoꝝ more viuētibꝫ xpianis
nō qa merent̄ accipere · ſꝫ ne forte plenꝰ ſcādaliſa
ti diſpereāt · ¶ Augꝰ · de ſer · do · Cauendū eſt ḡ
neqꝫ aperiatur ei · q non capit · melius em̄ qrit id
qd clauſum eſt ꝙ id qd aptū eſt · aut infeſtat per
odiū vt canis · aut negligit ꝑ contemptū vt porcꝰ ·
Non ē aūt cōſeqns vt ſi vez occultatur · etiā falſuz
dicat̄ · qa dn̄s quamuis nihil mētitus ſit vera tam̄
aliq occultauit · ſcd'm illud · Adhuc habeo vobis ·
multa dicē · q nō poteſtis portare mō · Sz ſi aliqs
nō capit ꝑpt̄ ſordes mūdādꝰ ē vl' vbo vl' ope qntū
fieri pt̄ a nobꝫ · Quod aūt dn̄s qdā dixiſſe inuenit̄ · q
multi qui aderant · vel reſiſtēdo vel cōtēpnēdo non
receperūt · nō putandus eſt ſāctum dediſſe canibꝫ ·
aut margaritas ante porcos miſiſſe · Dedit em̄ eis
qui capere poterant · ⁊ ſimul aderant · qs ꝑpt̄ ali-
orū immūdiciā negligi nō oportebat · ⁊ quamuis
temptātes eū i ipis q eis reſpōdebat · cōtabeſcerēt ·
alij tn̄ qui poterāt cape ex illorū occaſione multa
vtilit̄ audiebant · Qui ḡ nouit · quid reſpondeat · de
bet reſpondē ſaltē ꝑpt̄ illos qbꝫ deſperatō ſuborit̄ ·
ſi ꝓpoſitam queſtōnem ſolui nō poſſe crediderint ·
⁊ hoc d rebꝫ ad inſtructōnē ſalutis ptinētibꝫ · De
ſupuacuis aūt ⁊ noxijs nōnihil dicendū ē · ſed hoc
ipm explicandum eſt · cur inquirenti talia non o-
porteat reſpondere · Sequit̄ Textus
Petite ⁊ dabit̄ vobꝫ · querite · ⁊ inuenietis · pulſa-
te · ⁊ aperiet̄ vobꝫ · Oīs em̄ q petit · accipit · ⁊ q q
rit inuenit · ⁊ pulſāti aperiet̄ · ¶ Hiero · Quia car-
nalia ſupra vetuerat poſtulari qd petē debeamꝰ o-
ſtēdit · dicēs · Petite ⁊ dabit̄ vobꝫ ¶ Augꝰ d ſer ·
do · Vel alit̄ · Cū preceptū eēt ne ſanctum daret̄
canibꝫ · ⁊ ne margarite an̄ porcos mittāt̄ · potuit
auditor ſue ignorantie cōſcius dicē · quid ſāctū me
dare canibꝫ vetas · cū adhuc me habere nō videā ·
et idͦ oportune ſubiecit dicēs · Petite ⁊ accipietis
¶ Chriſ · ſup matheum · Vel alit̄ · qm̄a ad ſigni-
ficandam orōnē quedam dederat eis mādata dicēs
Nolite iudicare · cōpetent̄ adiūgit · Petite · ⁊ da-
bitur vobꝫ · quaſi · d · Si hanc clemētiā ſeruaueritis
ad imicos · qcqd clauſū vobꝫ videt̄ pulſate ⁊ aperi
et̄ vobꝫ · Petite ḡ p̄cibꝫ die ac nocte orantes · qrite
ſtudio ⁊ labore · nec em̄ laborātes circa ſcripturas
acqrimꝰ ſcientiā ſine grtia dei · nec grtiā acquirimꝰ
niſi ſtuderimꝰ · ne dū dei negligētibꝫ det̄ · Pulſate
aūt oratione ⁊ ieiunijs ⁊ elemoſinis · Sicut em̄ q
pulſat hoſtiū n̄ tātū voce clamat · ſꝫ manu · Sic ⁊
qui bona opa facit · pulſat opibꝫ bonis · Sed dices
Hoc ipm peto · vt ſciā ⁊ faciā · quō ḡ poſſum facē ·
puſqꝫ accipiā · Sed quod potes fac · vt amplius
poſſis · ⁊ qd ſcis ſerua · vt amplius ſcias · Vel alit̄
Cuz dixiſſet ſup oībꝫ vt indulgeret inimicis · ⁊
poſtea ꝓhibuerit ne ſub obtētu dilectōis ſācta ca-
nibꝫ daret · nūc dat eis bonū cōſiliū · vt petāt de ū
ꝑ ill' · ⁊ dabit̄ eis · qrāt eos q perierāt ī pctīs ⁊ in
ueniant · Pulſent eos q inerroribus ſūt concluſi ·

& aperiet eos de⁹ vt. habeat ſmo eoꝝ ad animas eoꝝ ingreſſum. Vel aliter. qñiã maiora erant mã data ſupi⁹ poſita ꝙ vtus hũana. trãſmittit eos ad deũ cui⁹ grã nihil i poſſibile ẽ dicẽs. Petite & dabit vob. vt qđ ex hoib⁹ cõſummari nõ pt. p grãz dei adimpleat. Cũ eñ alia aĩalia de⁹ munuerit veloci pedũ curſu. aut velocib⁹ pẽnis. aut vnguib⁹. aut dẽtib⁹. aut cornib⁹. hoĩeꝫ ſolũ ſic diſpoſuit vt vt⁹ illi⁹ ſit ipe. vt ifirmitatis ſue neccitate coact⁹. ſemp neceſſariũ habeat dñm ſuũ. Gloſa. Petimus aũt fide. qrim⁹ ſpe. pulſamus caritate. Priᵘs mũ petẽ debes. vt habeas. poſt qrere. vt inveias. inuẽta obſuare. vt introeas. Remigi. Vel aliter. Petim⁹ orãdo. qrim⁹ recte viuẽdo. pulſamus pſeuerãdo. Aug⁹. de. ſer. dñi. in monte. Petitõ aũt ptinet ad impetrãdã ſanitatẽ animi. vt ea q̃ p̃cipiũt. implẽ poſſim⁹. Jnqſitõ aũt ad inueniẽdaz veritatez. Sed cum quiſq; veram viam inuenerit. puenieit ad ipaz poſſeſſionez q̃ tãtum pulſãti apperiet. Aug⁹. in li. retracta. Operioſe qdem iſta tria quid inter ſe diſtant. ſic exponendũ putaui. ſꝫ lõge meli⁹. ad inſtãtiſſimã petitõnez oĩa referũt. vñ poſtea cõcludit dicens. dabit bona petẽtib⁹ ſe. Chriſ. in home. Per hoc ĝ ꝙ addidit. qrite & pulſate. cũ inſtãtia multa & robore peti iuſſit. Qui eñ qrit. oĩa alia pijcit a mẽte. & ad illud ſolũ aſpicit. qđ qrit. Qui autem pulſat. cũ vehementia & feruida mẽte venit. Chriſ. ſup. math. Quia ṽo dixerat. Petite. & accipietis. ne forte peccores audiẽtes dicerent. ad hoc dñs dignos hortat. nos autem indigni ſumus. Jdeo repetit. vt tã iuſtis ꝙ peccatorib⁹ miſericordiã dei cõmẽdet. Et iõ dicit. Omnis q̃ petit accipit id ẽ ſiue iuſt⁹ ſit ſiue peccor. tm̃ petẽ non dubitet. vt cõſtet neminẽ ſperni niſi q̃ petere dubitauit a deo. Nõ eñ credibile ẽ vt opus pietatis quod exhibet benefaciendo inimicis. deus iniungat hominib⁹. ipſe aũt nõ faciat. cũ ſit bon⁹. Aug⁹. ſup iohãnẽ. Vñ & peccatores exaudit de⁹. Si eñ peccatores nõ audiret. fruſtra publican⁹ dixiſſet. Dñe ꝓpici⁹ eſto mihi peccori. & ex iſta cõfeſſione meruiſſet iuſtificationẽ. Aug⁹. i li. ſententiarũ ꝓſperi. Fidelit̃ at ſupplicãs deo ꝓ neceſſitatib⁹ hui⁹ vite & miſericorditer audit̃. & miſericordit̃ nõ audit̃. Quid. n. infirmo ſit vtile magis nouit medic⁹. ꝙ egrot⁹. Si aũt id poſtulat. qđ de⁹ & pcipit & pmittit fiet oĩno qđ poſcit qa accipiet caritas. qđ petit veritas. Aug⁹. ad paulinũ & iberaſiã. bon⁹ at dñs q̃ ñ tribuit ſepe qđ volum⁹ vt. qđ malle⁹ attribuat. Aug⁹. đ ver. dñi. pſeuerãtia etiã op⁹ ẽ. vt accipiam⁹. qđ petim⁹. Aug⁹. đ ſmone dñi. Cũ eñ de⁹ aliqn. do tardi⁹ dat. cõmẽdet bona ñ negat. diu deſiderata dulci⁹ obtinẽt. cito at data vileſcũt. Pete ĝ & qre iuſta. Petẽdo eĩ & qrẽdo creſcis. vt capias. Seruat tibi de⁹ qđ ñ vult cito dare vt tu diſcas magna magne cõſiderare. Jdeo oportet ſemp orare. & nõ deficere. Sequitur textus

Aut q̃s eſt ex vob̃ hõ. quẽ ſi petierit filius ſu⁹ panẽ. nunqđ lapidẽ porrigit ei. Aut ſi piſcẽ petierit. nũqđ ſpentẽ porrigit illi. Si ĝ vos cũ ſitis mali. noſtis bona data dare filijs veſtris. quãtomagis pr̃ vrq̃ in celis ẽ. dabit bona petẽtib⁹ ſe. Aug⁹. đ. ſer. dñ. Sic ſupiorib⁹ egit de volatilibus celi & de lilijs agri. vt ſpes de minorib⁹ ad maiora cõſurgeret. ita & i hoc loco cũ dicit. Aut q̃s ex vob̃ hõ. Chriſ. ſup. math. Ne forte eñ aliq̃s cõſiderãs. qñta eſt diſtã inter deũ & hominez & poderans pcta ſua dũ deſperat impetrare nec incipiat petẽ. patrũ & filiorum ſimilitudinem introduxit. vt ſi ꝓpter pcta nr̃a deſperam⁹. ꝓpter paternã bonitatem dei ſperem⁹. Chriſo. in ho. Duo aũt oportꝫ adeſſe orãti. & petere vehementer. & que oportet petere. Hec aũt ſunt ſpiritalia. Etẽñ ſalomõ qa petijt qđ petẽ oportebat. velocit̃ accepit. Que autem petere oportꝫ ſub ſimilitudie pãis & piſcis oñdit. Panis eñi ẽ vbũ de noticia dei pr̃is. Lapis ẽ oĩe mẽdaciũ qđ hꝫ ſcãdalũ offenſionis ad aĩaz. Remigius. Piſcem autem poſſumus intelligere verbum de xpo. Serpẽtez aũt ipm dyabolũ. Vel p panez intelligit̃ doctrina ſpiritaĺ. p lapidẽ igrãtia. Per piſcẽ vnda baptiſmatis ſacri. p ſpẽtẽ aſtucia diaboli ſiue ifidelitas. Raba. Vel pãis q̃ ẽ cõmunis cib⁹. caritatẽ ſigficat. ſine q̃ alie vtutes nihil valẽt. Piſcis ſigficat fidẽ q̃ ex aq̃ baptiſmatis orta eſt. Et in medijs fluctib⁹ hui⁹ vite pulſat̃ & tñ viuit. Lucas aũt addidit terciũ ſcꝫ ouum quod eſt ſpes animalis vñ ſpem ſigficat. Contra caritatꝫ ponit lapidem id ẽ odij duriciaz. Contra fidẽ ſpentẽ id ẽ pfidie venenũ. Contra ſpem ſcorpionẽ id ẽ deſperatõnem que retro pungit ſicut ſcorpio. Remi. Eſt ĝ ſenſus. Nõ ẽ timendũ ꝙ ſi petam⁹ a deo patre panẽ id ẽ doctrinã. vel caritatẽ. ꝙ porrigat lapidem id ẽ ꝙ pmittat cor nr̃m cõſtringi aut frigore odiorum aut duricia mẽtis. Vel ſi ꝙ petierim⁹ fidẽ ipe nos pmittat pire veneno infidelitatis. Vñ ſeqt̃. Si ĝ vos cũ ſitis mali. Chriſ. in home. Hec at dixit ñ detrahẽs hũane nature. neq; malũ cõfidens omne gen⁹ hũanũ. ſed ad differẽtiã bonitatis ſue dilectõnem paternã maliciã vocans. tãta ẽ ſupabũdantia amoris ipi⁹ ad hoĩes. Quia qñtũ ad cõpatõez dei qui ſol⁹ ſingularit̃ bon⁹ ẽ. oẽs mali videnẽ. ſicut ad cõpatõez ſolis oĩe lucidum videt̃ obſcurũ. Hiero. Vel ſup apoſtolorũ poſitõne omne hoĩm gen⁹ dãnat̃ cui⁹ ab infantia cor ad malũ appoſitũ ẽ. vt i geneſi legit̃. Nec mirũ hoĩes hui⁹ ſeculi dici malos cũ & apoſtol⁹ memoret. qñiã dies mali ſũt. Aug⁹. đ ſer. dñ. Vel malos appellauit hui⁹ ſeculi dilectores vñ & bona q̃ dãt. ſm coꝝ ſenſũ bona dicẽda ſũt. qa hoc p bonis hñt. quãq; & i rerũ natura iſta bona ſint. ſꝫ tpalia. Et ad iſtã vitã ifirmã ptinẽtia. Aug⁹. đ. v. dñ. Bonũ eĩ quod facit bonos. de⁹ ẽ. Auꝝ at & argentũ bonũ eſt. non quod te faciat bonũ. ſed vnde facias bonũ. Mali ergo cũ ſimus. & bonum

patrem habeam⁹ · non ſemꝑ mali remaneamus · ¶ Aug⁹ de ſer. do · Si ḡ cũ ſimus mali · nouim⁹ id dare quod petimus. quantomagis ſperãdũ ẽ da turũ deũ nob̄ · bona petentib⁹ · ¶ Chriſ. ſuꝑ mat. Quoniam aũt nõ omnia petentib⁹ ꝓſtat · ſed bona tantũmodo · ideo cõuenient addidit bona · ¶ Gloſa A deo ei nõ niſi bona ꝑcipim⁹ q̃liacũq̧ nob̄ videã tur · omnia ei dilectis ĩ bonũ coopant̄ · ¶ Remi · Et ſciendũ ꝙ vbi matheus ſic dicit · Dabit bona lucas dicit · dabit ſpm̃ bonũ · ſed nõ debet videri cõ trariũ · quia cũcta bona que homo a deo accipit · ꝑ gratiã ſpiritusſancti dãt̄ · Sequit̄ Textus

Omnia ḡ quecũq̧ vultis vt faciant vob̄ hoĩes · & vos facite eis · Hec eſt em̃ lex & ꝓphete · ¶ Aug⁹ d̄ ſer. do · Firmitas quedã & valentia ambulandi ꝑ ſapĩe viã in bonis morib⁹ cõſtituta ẽ · q̃b⁹ ꝑdu cunt̄ homines vſq̧ ad mũdatõnez & ſimplicitatẽ cordis · de qua iã diu loq̄ns ita cõcludit · Omnia ḡ q̃cunq̧ vultis · Nemo em̃ eſt q̃ velit quenq̧ dupli ci corde ſecũ agere · ¶ Chriſ. ſuꝑ · math · Vel alit̄ Suꝑ ꝓpter ſanctificãdã oratõnez mãdauit vt nõ iudicẽt hoĩes eos q̃ peccãt in ipõs. Et q̃a ab ordĩe narratõis ſue recedẽs ĩtroduxit alia q̃dam · nũc ad mãdatum quod ceperat · rediens ait. Omnia q̃cũq̧ vultis · i. nõ ſolũ mãdo · nolite iudicare · ſ; & oĩa q̃ cunq̧ vultis vt faciãt vob̄ hoĩes & vos facite eis · & tũc ĩpetrabilit̄ poteritis orarẽ · ¶ Glo. Vel alit̄ Omniũ bonoꝝ ſpiritaliũ diſtributor ẽ ſpũs ſãct⁹ vt opa caritatis impleant̄ · Vñ ſubdit omnia ḡ · ¶ Chriſ · in home · Vel aliter vult dñs demõſtrarẽ q̃niam oportet hoĩes & ſuꝑius inq̃rere auxiliũ & q̃ a ſe ipĩs ſũt ſimul ĩferre · Vñ cũ dixiſſet · Petite q̃rite · & pulſate · docet apte ipõs hoĩes ſtudioſos eſſe · & ideo ſubdit · Oĩa q̃cunq̧ · ¶ Aug⁹ · de · ver. do · Vel alit̄ · ꝓmiſerat ſe dñs petẽtib⁹ bona largi tuꝝ · vt at̄ ille ag̃ſcat mendicos ſuos agnoſcamus & nos nr̃os · Excepta em̃ ſubſtantia facultatum · tales ſũt q̃ petũt · q̃les a q̃b⁹ petũt · Quã frõtez ha bes petendi ad deũ tuum! qui non agnoſcis parem tuũ · Hinc ẽ ꝙ in ꝓuer · dr̄ · Qui obturat aurez ſuã ad clamorẽ pauꝑis · & ipẽ clamabit: & nõ exaudie tur · Quid aũt petenti ꝓximo debeam⁹ impẽdere · vt & ipĩ audiamur · a deo · ex hoc cõſiderare poſſu m⁹ · q̃d ab aliis volum⁹ nob̄ impẽdi · Et iõ dixit · omnia ḡ q̃cunq̧ vultis · ¶ Chriſ · in homelia · Nõ ſimpliciter dicit omnia · ſ; addidit ḡ · quaſi · d · Si vultis audiri cũ illis q̃ dixi & hec facite · Non aũt dixit · q̃cũq̧ vis effici tibi a deo hec fac ad ꝓximũ vt nõ dicas q̃lit̄ hoc ẽ poſſibile · Sed ait q̃cũq̧ vo lueris effici tibi a ɔſuo · hec & circa ꝓximũ oñde re · ¶ Aug⁹ · de · ſer · do · Quidã latini codices habẽt additũ bona · qđ additũ puta ad manifeſtatõnem ſentẽcie. Occurrebat em̃ ꝙ ſi q̃ſq̧ flagitioſe aliq̃d erga ſe fieri velit & ad hoc referat iſtã ſentenciã · vt hoc ꝑoꝛ illi faciat a q̊ ſibi fieri cupit · ridiculuz ẽ hũc putare iſtã impleſſe ſentenciam · Intelligen dũ eſt aũt ꝑfectã eẽ ſentẽciã etiã ſi hoc nõ addat̄ · Quod em̃ dictũ ẽ · omnia quecũq̧ vultis · nõ vſita te ac paſſim · ſed ꝓprie dictũ accipi oportet · Volun tas nanq̧ nõ ẽ niſi ĩ bonis · Nam ĩ malis cupiditas ꝓprie dr̄ · nõ volũtas · Nõ q̃a ſic ſemꝑ loq̄nt̄ ſcriptu re · ſed vbi oportet · ibi omnino ꝓpriũ v̇bũ tenẽt · vt nõ aliud intelligat̄ · ¶ Cipanus · d̄ oratione domi nica · Cum autem dei verbũ dominus ieſus xp̄us omnib⁹ venerit preceptorũ ſuoꝝ fecit grande cõpẽ diũ · cũ dixit · Quecũq̧ vultis vt faciant vob̄ hoĩes & vos facite eis · vñ ſubdit · Hec eſt ei lex & ꝓphe te · ¶ Chriſoſto · ſuꝑ matheũ · Nã q̃cũq̧ lex & ꝓ phete ſparſim ĩ oĩb⁹ ꝓceperũt ſcripturis in hoc cõ pendioſo continentur mãdato · q̃ſi innumerabiles arborum rami in vna radice · ¶ Grego · x · mora · Qui em̃ cogitat vt ea alteri faciat · que ipẽ ſibi ab altero fieri expectat · ꝑẽſat nimirũ vt malis bona & bonis meliora reddat · ¶ Chriſ · ĩ home · Vnde manifeſtũ eſt etiã q̊niam ex nob̄ q̃ deceãt oẽs ſci m⁹ · & nõ ẽ poſſibile ad ignorãtiaz refugẽ · ¶ Au g⁹ · d̄ ſer · do · Videtur aũt hoc ꝓceptũ ad dilectio nẽ ꝓximi ꝑtinẽ · nõ at̄ ad dei · cũ in alio loco duo eẽ ꝓcepta dicat · in q̃b⁹ lex pẽdet & ꝓphete · Cũ autẽ hic non addit tota lex q̇d ibi addidit · ſuauit locũ alteri ꝓcepto q̇d ẽ de dilectõne dei · ¶ Aug⁹ · viij · d̄ trinitate · vł alit̄ · Iõ ſcriptura tm̃ dilectõez ꝓxi mi cõmemorat · cũ dic̄ · oĩa q̃cũq̧ vultis · q̃a q̃ ꝓxi mũ diligit · ɔſeq̄ns ẽ · vt & ipaz ꝓcipue dilectõem diligat de⁹ aũt dilectõ ẽ · Conſeq̄ns ẽ ḡ vt ꝓcipue diligat deũ · Intrate per anguſtam portam · quia lata porta & ſpacioſa via ducit ad perditionem · & multi ſũt q̃ intrãt ꝑ eã · Quã anguſta porta & ar ta via q̃ ducit ad vitã & pauci ſũt q̃ inueniũt eaz · ¶ Auguſtin⁹ · de · ſer · do · in monte · Admonuerat ſuperi⁹ dñs ad habẽdũ cor ſimplex & mundũ · in q̊ q̃ritur deus · ſ; q̃a hoc paucoꝝ eſt · iã incipit de in veſtigãda ſapia loq̄ cui ĩueſtigãde & cõtemplande talis ocul⁹ ꝑ oĩa ſuperiora ꝑduct⁹ ẽ q̃ videri iam poſſit arta via & anguſta porta · Vñ ſubdit · In trate ꝑ ãguſtã portã · ¶ Glo. Vel alit̄ & ſi diffici le ſit vt aliĩ facias · q̇d tibi vis fieri · tam̄ ſic facien dũ ẽ vt ĩtrem⁹ ꝑ ãguſtã portam · ¶ Chriſ ſuper · math · Vel aliter · Tercia hec ɔuemẽtia ad iuſticiã ieiunij ꝑtinet · vt ſit ordo narratõnis talis · Tu at̄ cum ieiunas vnge caput tuũ · & poſtea ſeq̄t̄ · In trate ꝑ anguſtã portam · ꝓcipue em̃ tres ſũt natu rales paſſiones & intime carnis · Primo eſca & po tus · deinde amor viri ad mulierẽ · Tercõ loco ſom n⁹ · Et iõ g̃ui⁹ ẽ eas a natura carnali ꝑcidẽ ꝙ cete ras paſſiones · Et iõ nulli⁹ paſſionis abſtinẽtia ſic ſanctificat corp⁹ ſic̄ ꝙ hõ ſit caſt⁹ ieiun⁹ & ĩ vi giliis ꝑſeuerãs · ḡ ꝓpt̄ omẽs has iuſticias & ꝓci pue ꝓpt̄ laborioſiſſimũ ieiuniũ dicit · Intrate ꝑ an guſtã portã · Porta ꝑditõnis ẽ dyabol⁹ · ꝑ quẽ in troit̄ ĩ gehẽnã · porta vite ẽ xp̄s · ꝑ quẽ introitur ĩ regna celeſtia · Lata aũt porta dr̄ eẽ diabolus non magnitudĩe ꝑtatis extẽſus · ſ; effrenate ſuꝑbie li cẽtia dilatat⁹ · Porta at̄ ãguſta dr̄ xp̄s ñ ꝑuitate

poteſtatis exiguus ſed· ſed humilitatis rõe colle=
ct⁹. quia quẽ tot⁹ ñ capit mũd⁹· ſeipm̃ intra an=
guſtias vteri v̾gīalis incluſit· Via aũt ꝑditõis
ẽ oĩs iniq̃tas· Dicit̃ aũt ſpacioſa q̃a nõ ẽ ītra regu=
lã diſcipline incluſa· & ãbulantes ī ea q̃cq̃d eos de
lectauerit. hoc ſequũt̃· Via aũt vite dr̃ eẽ oĩs iuſti
cia. & ꝓp̃t cõtrarias cauſas eẽ arta. Conſiderandũ
aũt quia niſi q̃s ambulauerit per viã· nõ p̃t ꝑueni
re ad portã· Qui eñ nõ ambulant per viã iuſticie
impoſſibile ẽ vt vere xp̄m cognoſcant· Similiter
nec incurrit ī manus diaboli. niſi qui in via ãbu=
lat pctõꝝ· ⁋ Grego· ſup ezechielẽ· Quãuis aũt ca=
ritas ſit lata. tñ per anguſta & ardua hoĩes du=
cit a terra· Satis anguſtũ eſt oĩa ꝑ̄termittẽ· vnũ
ſolũ diligẽ· ꝓſpera nõ ambire. aduerſa nõ timere
⁋ Chriſo. ī home· Pȝ cũ poſtea dicat· Jugũ me=
um ſuaue ẽ & on⁹ meũ leue· q̃lit̃ hic anguſtã eẽ
viã ait & artã· Pȝ & hic monſtrat eã leuẽ eſſe &
ſuauẽ· q̃m̃ã via ẽ & porta ſic & altera q̃ lata & ſpa
tioſa dicit̃: ipſa via & porta ẽ. Hoꝝ aũt nihil man
ſuꝝ eſt· ſꝫ omnia ꝑtrãſeũt· Tranſire aũt labores
& ſudores & in bonũ finez deuenire· ſ· in vitã ſuf=
ficiẽs ẽ mitigaẽ eos q̃ agões patiũt̃· Si eĩ tẽpeſta
tes nautis· & vulnera militib⁹ leuia ſũt ꝓp̃t ſpem
p̄mioꝝ pereũtiũ· multomagis cũ celũ p̄iacens fue
rit. & immortalia p̄mia· nullũ aliq̃s ſentiet immi
nentiũ periculoꝝ· Pȝ & hoc idẽ anguſtã vocare·
maxime ad faciẽdũ eã leuẽ cõferebat· Vigilaẽ eñ
eos p̄parabat· hoc eñ dominus dicit erigens nr̃m
deſiderium· Qui eniȝ in agone certat· cum viderit
principem admirãtem labores agonum animoſior
fit· Ne igr̃ meſti ſimus cũ multa nobis hic cõtige
rint triſtia· q̃a ãta ẽ via· ſꝫ nõ ciuitas· Jõ neqꝫ hic
q̃etẽ oportȝ expectaẽ neqꝫ ibi triſte aliq̃d p̄ſtolari
Dicẽs aũt· q̃m̃ã pauci ſũt q̃ inuenerũt eam· rurſus
hic m̃ltoꝝ deſidiã ſig̃ficauit. & audiẽtes erudiuit
nõ multorũ ꝓſperitatib⁹ attẽdẽ. ſed paucoꝝ labo=
rib⁹· ⁋ Hiero· Significanter igitur de vtraqꝫ lo=
cutus dixit· ꝙ ꝑ latam multi ambulant· anguſtaȝ
pauci inueniũt· Latã eñ nõ q̃rim⁹· nec inuẽtione
op⁹ ẽ· ſpõte ſe offert. & errãtiũ via eſt. Anguſtã
v̂o nec om̃es inueniũt· nec qui inuenerint· ſtatim
ingrediũt̃ per eam· Siq̃dem multi inuẽta verita
tis via· capti voluptatib⁹ ſeculi de medio itinere
reuertuntur. Sequitur Textus
Attẽdite a falſ ꝓphetis q̃ veniũt ad vos ī veſtimẽ
tis ouiũ· Intrinſec⁹ aũt ſũt lupi rapaces· A fructi
b⁹ eoꝝ cog̃ſcetis eos· Nũq̃d colligũt d̾ ſp̄is vuas:
aut de tribul̾ fic⁹· Sic oĩs arbor bona· fructos bo
nos facit· Mala aũt arbor· malos fructus facit·
Nõ p̃t arbor bona fruct⁹ malos facẽ. nec ãbor ma
la fruct⁹ bonos facẽ· Oĩs arbor q̃ ñ facit fructũ bo
nũ· excidet̃· & in ignẽ mittetur· Igit̃ ex fructib⁹
eoꝝ cog̃ſcetis eos· ⁋ Chriſoſtomus· ſup mathe·
Sup̃ mãdauerat· Apoſtolis dñs· ne elemoſinas·
oꝛões & ieiunia corã hoĩb⁹ ſicut ẏpocrite. faciãt·
Et ideo ad cognoſcẽdũ q̃a hec oĩa ī ẏpocriſi fieri

poſſunt· loq̃tur dicens· Attendite a falſis ꝓphetis
⁋ Auguſtinus· de ſer· do· Vel alit̃· Cuȝ dixiſſet
dñs paucos eſſe q̃ īueniũt ãguſtã portã· & artam
viã· ne heretici q̃ plerũqꝫ ſe ſub noĩe paucitatis cõ
mendãt. ſe nob̃ ſuppõnãt. ſtatim ſubijcit dicens·
Attẽdite a falſ ꝓphetis· ⁋ Chriſo· in ome· Vel
alit̃· q̃a dictũ ẽ ꝙ ãguſta ẽ porta· ſꝫ & multi ſunt·
q̃ ꝑuertũt eam q̃ illuc fert viã. Jõqꝫ īduxit· Attẽ
dite a falſ ꝓphetis· In q̊ vt maiorez ſollicitudīez
habeãt· meminit eoꝝ q̃ in patrib⁹ eoꝝ facta ſunt·
falſos ꝓphetas vocãs. etem̃ tũc talia contigerunt·
⁋ Chriſoſtomus· ſup matheũ· Quod aũt ſcriptũ
eſt infra q̃a lex & ꝓphete vſqꝫ ad iohãnem· dicit̃
q̃a ꝓphetia de xp̄o· nõ erat futura poſt eũ· Prophe
te autem & fuerũt & ſũt· ſed qui non ꝓphetarent
de xp̄o. ſed qui interp̄tarẽt̃ ea q̃ de xp̄o ab antiq̃s
fuerãt ꝓphetata id eſt doctores Eccleſiarum. Nec
eñ p̃t q̃s propheticos interpretari ſenſus· niſi per
ſpiritum ꝓphetie. Sciens g̊ dñs futuros eẽ falſos
doctores hereſũ diuerſarũ ãmonet dicẽs· Attẽdite
a falſis ꝓphetis· Quia eĩ nõ erant futuri manifeſti
gentiles· ſed abſconditi ſub nomine xp̄iano· ñ dix
it· aſpicite· ſed attẽdite· vbi eñ res certa ẽ. aſpicit̃
id eſt ſimplicit̃ videt̃· vbi aũt incerta· attenditur
id ẽ caute cõſiderat̃. Itẽ dicit· Attendite q̃a firma
tutela ſalutis ẽ ſcire quẽ fugias. Nõ aũt ſic admo=
net attẽdite. q̃ſi īuito deo diabol⁹ hẽſes ītroducat
ſꝫ eo ꝑmittẽte q̃a eĩ ñ ſine iudicõ vlt ſuos ſuos hr̃e
ideo miſit tẽptatõꝫ· q̃a v̂o ñ vult eos ꝑ igr̃ãtiã ꝑe
rire· ideo p̄monet· Ne aũt aliquis heretic⁹ doctor
dicat. q̃a non dixit nos falſos ꝓphetas. ſed gẽtili
um & iudeorũ· doctores ideo addidit· Qui veniunt
ad vos ī veſtimẽtis ouiũ· Oues eĩ xp̄iani dicũt̃·
Veſtimẽtũ aũt ouile ẽ ſpecies xp̄ianitatis & ſimu=
late religionis· Nulla autẽ res ſic extermĩat bonũ
ſicut ſimulatio. Nã malũ ſub ſpecie boni celatum·
dũ ñ cog̃ſcit̃· ñ cauet̃· Et ne adhuc dicat hẽticus
q̃a de veris doctorib⁹ loq̃t̃. q̃ tñ pctores ſũt· Ideo
addit Intrinſec⁹ aũt ſũt lupi rapaces· Catho. aũt do
ctores & ſi fuerit pctores. ſui q̃dẽ cãnis dicũt̃· nõ
tñ lupi rapaces. q̃a nõ habẽt ꝓpoſitũ ꝑdere xp̄ia=
nos· Manifeſte ergo de hereticis doctorib⁹ dicit·
quia eo ꝓpoſito ſpẽm xp̄ianorũ ſuſcipiunt· vt xp̄i
anos iniquo ſeductõis morſu dilamẽt· d̾ q̃b⁹ dix=
it apoſtol⁹· Sciõ q̃a poſt diſceſſum meũ ītrabũt ī
vos lupi g̃ues· nõ parcẽtes gregi· ⁋ Chriſo· ī ho
me· Pȝ tamẽ videt̃ falſos ꝓphetas hic nõ hẽticos
inſinuare· ſed eos q̃dẽ qui vite ſũt corrupte· ſed fa
cie q̃dẽ v̾tutis īduũt̃· q̃a induxit· A fructib⁹ eorũ
cog̃ſcetis eos· Apud hẽticos eĩ ẽ multociẽs & vi=
tã iuenire· apud hos aũt quos dixi· neq̃q̃· Aug⁹·
de· ſer· do· V̄n rectiſſime q̃rit̃· quos fructus nos
attẽdẽ voluerit· Multi eñ q̃dã ī fructib⁹ deputãt
que ad veſtitũ ouiũ ꝑtinẽt· Et hoc modo de lupis
decipiũt̃. ſecuti eĩ ſũt vel ieiunia. vel elemoſinas
vel orationes. q̃ pretendũt hoĩb⁹ placẽ cupiẽtes
eis q̃b⁹ iſta difficilia videt̃· Hi g̊ nõ ſũt fructus

de q̄bꝫ cognoſci iſtos monet. Iſta em̄ que cū bono animo fiūt. ſunt ꝓpe ouibꝫ veſtes. Cū aūt malo in errore nō aliud ꝙ̄ lupos tegūt. Sz nō ideo debent oues odiſſe veſtimentū ſuū ꝙ plerūq; illo ſe occultant lupi. Qui ſūt ḡ fruct? q̄bꝫ cogſcam? arborez malā. dicit apoſtol?. Manifeſta ſūt opa carnis. q̄ ſūt fornicatō immūdicie. q̄ ſūt fruct? q̄bꝫ cogſcamus arborem bonā. idem apoſtolus oñdit dicens. Fructus autez ſpūs ſunt caritas. gaudium. pax. Chriſoſtomus ſup matheū. Fruct? etiam eius ouis ē cōfeſſio eius fidei. Qui em̄ ſcd̄m deū vocem humilitatis & vere cōfeſſiōis emittit. ouis ē q̄ aūt cōtra veritatez blaſphem? vlulat ꝯtra deū lup? ē. Hiero. Et ſic ḡ pt̄ de oībꝫ intelligi q̄d hic de falſ ꝓphetis dicitur. qui aliud habitu ac ſermone ꝓmittunt. aliud ope demōſtrāt. ſpecialiter de hereticis intelligendū videt̄. q̄ videtur cōtinētia ac ieiunio q̄ſi q̄dā pietatis veſte ſe circūdāe. īt̄riſec? aūt habētes animū venenatū. ſimpliciorꝫ fratrum corda decipiūt. Auguſ. de. ſer. do. in mon. Sz ex opibꝫ cognici pt̄ vtꝝ exteriorem cultū ābitione aliq̄ faciāt. Cū em̄ ceperint aliq̄bꝫ temptationibꝫ ea ipa vel ſubtrahi vel negari q̄ iſto velamīe vel cōſecuti ſūt. vel cōſeq̄ cupierūt. tūc neceſſe ē vt appareat vtꝝ lup? in ouina pelle ſit. an ouis ī ſua. Grego. xxxj. mora. ẏpocrita etiā ſācte eccleſie pace ꝑmit̄. idcirco ante oculos nr̄os religione veſtit̄. Si q̄ vo fidei tēptatō erūpat ſtati lupi mēe rabida hitu ſe ouie pell̄ expoliat q̄ntūcūq; ꝯtra bonos ſeuiat. pſeq̄ns demōſtrat. Chriſo. ī home. Facile etiā ẏpocrite capiūt̄. via em̄ quā iuſſi ſunt ambulare laborioſa eſt. ẏpocrita autem laborare nō vtiq; eliget. Deinde vt nō dicas. q̄niā īpoſſibile eſt cognoſcere tales. rurſū ratōnem ab hūano exēplo ponit dicēs. Nūq̄d colligūt de ſpinis vuas aut de tribulis fic?. Chriſ. vua ī ſe miſteriū xp̄i hʒ ſicut em̄ botr? multa ī ſe ḡna ligno mediāte ſuſpēdit. ſic & xp̄us multos ſibi fideles ꝑ lignū crucis tenet adiunctos. Ficus aūt ē eccleſia. q̄ multos fideles tenet dulci quodaz caritatis āplexu. ſicut ficus multa ḡna vno tegmīe tenet incluſa. Sūt ḡ fic? ſigna hec caritatis q̄dē ī dulcedīe. vnitatis at̄ ī cōiunctōne ḡnoꝝ. In vua aūt patīe q̄dē ſignū ē q̄a ī torcular mittit̄. gaudij aūt q̄a vinū letificat cor hoīs. Sinceritatis. q̄a nō ē aq̄ ꝑmixtū. Suauitatis at̄ ī delectatōe. Spine at̄ & tribuli ſūt heretici. Sicut ḡ ſpina vel tribulus ex q̄cunq; pte hʒ aculeos. ſic & ſeruos diaboli ex q̄cūq; pte cōſideraueris. iniquitatis pleni ſūt. Nō p̄nt ḡ hui? mōi ſpine & tribuli eccleſiaſticos fruct? ꝓferre. Quod at̄ ꝑticularit̄. ſub ſimilitudīe fic? & vitis ſpine & tribuli dixerat. oñdit cōſeq̄nt̄. vniuerſalit̄ eē verū. cū dicit. Sic omnis arbor bona fruct? bonos facit Mala aūt arbor fruct? malos facit. Aug?. de ſer. do. In hoc aūt loco illoꝝ error cauend? ē. q̄ d̄ duabꝫ arboribꝫ duas naturas opināt̄ eē. q̄rū vna ſit dei altera vo nō. Nō at̄ eos adiuuare duas iſtas

ārbores dicēdū ē q̄a de hoībꝫ eū dicē planū ē. ſi q̄s ꝑcedētia & ꝯſeq̄ntia legerit. Aug?. xij. d̄ ciui. dei. Noībꝫ aūt ꝑdictis ipſe nature diſplicent. non eas cōſiderantibꝫ ſ̄m vtilitatē ſuā. Non at̄ ex cōmodo vel incommodo noſtro. ſed per ſeipſam cōſiderata natura dat artifici ſuo gloriaz. Nature igit̄ oēs q̄mā ſūt. & ideo hñt modū ſuū. ſpēm ſuā & q̄ndaz ſecum pacem ſuā ꝑfecto bone ſūt. Chriſo. Vt autem nullus dicat quoniam mala arbor fert q̄dē fructus malos. fert autem & bonos. Et ſic difficilis ſit cogtio. duplici prolatione exiſtente. Ideo ſubiūgit. Nō pt̄ arbor bona fruct? malos facē neq; arbor mala fruct? bonos facē. Aug?. de. ſer. do. Ex hoc vbo putāt manichei neq; aīaz malā fieri poſſe vt ī meli? ꝯmutet̄. neq; bonā ī deteri?. q̄ſi dictū ſit. Nō pt̄ arbor bona mala fieri. neq; mala fieri bona. ſ; ita dictū ē. Non pt̄ arbor bona fructus malos facē. nec ecōuerſo. Arbor q̄ppe ē ipa aīa id ē ipe hō fruct? vo opa hoīs. Nō ḡ pt̄ malus hō bona opari. neq; bon? mala. Ergo ſi vult malus bona opari. ꝑus bon? fiat. Quādiu aūt q̄ſq; mal? ē. nō poteſt facere fruct? bonos. Sicut em̄ pt̄ fieri. vt q̄d fuit nix. nō ſit. nō aūt vt nix ſit calida. ſic pt̄ fieri vt q̄ malus fuit. nō ſit malus. nō tam̄ fieri poteſt vt malus benefaciat. q̄a & ſi aliq̄n̄do vtilis eſt. nō hoc ipe facit. ſ; fit de illo diuina ꝓuidētia ꝑcurāte. Raba. Nō aūt ipe arbor bona vel mala d̄r ꝓpt̄ volūtatē bonā vel malā. Fruct? at̄ ſūt opa q̄ nec bona male volūtatis eē poſſunt. nec mala bone volūtatis. Auguſ. ꝯtra iulia. Hic at̄ maiſeſtū ē ex volūtate mala taq̄ꝫ ex arbōe mala fructus e? fieri oīa opa mala. ſic ipaz volūtatē malā vn̄ dices eē exortā niſi q̄a volūtas mala āgeli ex āgelo. ex homine hominis orta eſt. Quid at̄ erāt hec duo an̄q̄ꝫ in eis iſta mala orirent̄. niſi bonū op? dei & bona atq; laudanda natura? Ecce ḡ ex bono oritur malū. nec fuit oīno vn̄ oriri poſſit. nec ex bono ipſam dico volūtatē malā q̄m nullū malū p̄ceſſit nō opa mala q̄ n̄ ſūt niſi ex volūtate mala taq̄ꝫ ex ārbore mala. nec ideo tanq̄ꝫ ex bono potuit oriri volūtas mala q̄a bonū factū ē a bono deo. ſ; q̄a d̄ nihilo factū n̄ d̄ deo. Hic q̄rebam? at̄ ab hēticis q̄ duas ī ſe ꝯtrarias dicūt eē naturas. ſi iuxta ītelligētiā coꝝ ārbor bona malos fruct? facē nunq̄ꝫ pt̄. quō moẏſes ārbor bona peccauerit ad aq̄ꝫ ꝯtradictōis. petr? q̄ꝫ ī paſſiōe dn̄m negauerit dicēs. Neſcio hoīez. Aut q̄ cōſeq̄ntia ſocer moyſi ārbor mala q̄ in deū iſrael n̄ credebat. dedit cōſiliū bonū? Chriſ in home. Quia vo punire nō iuſſerat. falſos ꝓphetas. ideo terret eos ſcd̄m penam q̄ ē a deo. dicens. Omnis ārbor q̄ nō facit fructū bonū excidet̄. & in ignē mittet̄. q̄bꝫ vbis & iudeos inſinuare videt̄. Ideoq; vboꝝ iohannis baptiſte meminit ꝑ eadez vba penaz eis ſubſcribens. Etem̄ & ille hoc dixit ad iudeos. ſecuri & ārborē icīſā. & ignē inextīguibilē cōmemorās. Si q̄s at̄ diligēt̄ inueſtigabit. due pene ſūt & excidi & ꝯburi. q̄ ei cōburit̄ & a regno

excitet̃ oĩno. q̃ pena difficilioꝛ ẽ. multi aũt gehẽnã ſolũ abhoꝛrent. Ego aũt caſũ illius glorie multo amarioꝛẽ penã gehenne eſſe dico. Quod enĩ puũ vl' magnũ malũ nõ ſuſciperet. Pr vt videat ⁊ potia tur dulciſſimo filio. hoc itaq; ĩ gloria illa putem? Non enĩ aliqs filius ita ſuauis ẽ pñi vt illoꝝ bonoꝝ re qes ⁊ diſſolui ⁊ eẽ cũ xp̃o. ĩtollerabil' q̃dẽ pena ẽ ⁊ gehẽna. ſ; ſi qs decẽmille ponat gehẽnas nihil tale dicit q̃le ẽ a bt̃a gloria illa excidẽ ⁊ odio hñi a xp̃o. Glo. Ex p̃miſſa aũt ſimilitudine concludit quod ſup iam dixerat quaſi manifeſtũ dicẽs. Igi tur ex fructib; eoꝝ cognoſcetis eos. Textus

Non omĩs q̃ dicit mihi dñe dñe. ĩtrabit ĩ regnũ celoꝝ. ſed qui facit voluntatẽ pñs mei. q̃ ĩ celis ẽ. ipſe intrabit in regnũ celoꝝ. Multi dicent mihi ĩ illa die. domine domine. nonne in nomĩe tuo pro phetauim? ⁊ in nomine tuo demonia eiecim? ⁊ in nomĩe tuo vtutes multas fecim? Et tũc cõfi tebor illis. q2 nũq̃ noui vos. diſcedite a me q̃ ope rami ĩniq̃tatẽ. Hiero. Sicut ſup dixerat eos q̃ hñt veſtẽ bone vite. nõ recipiẽdos. ꝑpt dogmatũ neq̃ciã. ita nũc ecõtrario aſſerit. nec hiis q̃dẽ acco modãdã fidẽ. q̃ cũ polleãt ĩtegtate doctrĩe malis operib; deſtruãt. vtrumq; enĩ dei ſuis neceſſariũ eſt. vt ⁊ opus ſermone. ⁊ ſermo operib; cõꝓbe tur. Et ideo dicit. Non omĩs q̃ dicit mihi dñe dñe. intrabit in regnũ celoꝝ. Chriſ. in ho. Vbi inde os maxime tãgẽ videt̃ in dogmatib; oĩa ponẽtes. Vñ ⁊ paulus eos incuſat dicens. Si aũt tu iudeus cognominaris ⁊ requieſcis in lege. Chriſ. ſup mat. Vel alit̃ q̃nĩa falſos ꝓphetas ⁊ veros ex fructi bus eoꝝ docuit diſcernẽdos. hic iam manifeſtius docet q̃ ſũt fruct? q̃b; diſcernunt̃ ꝓhi doctores ⁊ reprobi. Auguſ. de ſer. do. Cauẽdũ enĩ ẽ ĩ ipſo xp̃i nomĩe ab hereticis vel q̃buſlibet male ĩtelligẽti b; ⁊ ſeculi huius amatorib; ne decipiamur. Et iõ dicit. Non oĩs q̃ dicit mihi dñe dñe. Sed merito p̃t mouẽ quõ huic ſentẽcie ↄueniat illd apoſtoli. Ne mo p̃t dicere dñm iheſum niſi in ſp̃uſancto. Non enĩ poſſum? dicẽ illos qui nõ intrant ĩ regnũ celo rũ hẽre ſpm̃ ſãctũ. Sꝫ apoſto. ꝓpe poſuit hoc vbũ dicit. vt ſignificet voluntatẽ atq; intellectũ dicen tis. Ille enĩ ꝓpe dicit. qui volũtatẽ ac mentem ſuã ſono vocis enũciat. dñs aũt generalit̃ hic poſuit v bũ dicendi. Videt̃ enĩ etiã ille dicere. qui nec vult nec intelligit quod dicit. Hiero. Moris eſt enĩ ſcripturarũ dicta ꝓ factis accipe. ſm quẽ ſenſum dicit apoſtol?. Cõfitent̃ ſcire deũ. factis aũt negãt. Ambro. Omne etiã verũ a q̃cũq; dicat̃. a ſpiri tu ſãcto eſt. Aug?. d' ſer. do. Nõ g̃ putem? ad illos fructus de q̃b; ſup dixerat pertinere. ſi quis domino noſtro dicat. dñe dñe. ⁊ ex eo nobis arboꝛ bona videat̃. ſed illi ſunt fruct? facẽ volũtatẽ dei vñ ſeq̃t̃. Sed qui fa. vo. pa. mei. q̃ in celis eſt. ip ſe intra. in reg. ce. Remigi?. Celeſtis enĩ regni iter obedientia volũtatis dei. nõ nũcupatõ reptura eſt. Chriſ. ſup mathe. Que aũt ẽ volũtas dei ip ſe dñs docet. Hoc ẽ inquit volũtas eius qui miſit me. vt omĩs qui videt filiũ. ⁊ credit in eũ. habeat vitã eternã. Credulitatis aũt vbũ ⁊ ad cõfeſſionẽ reſpicit. ⁊ ad actũ. q̃ g̃ nõ cõfitet̃ aut nõ cõuerſat̃ ſcd̃m vbũ xp̃i nõ ĩtrabit ĩ regnũ celoꝝ. Chriſ in homelia. Non autẽ dixit. qui facit volũtatẽ me am. ſed patris. quoniã interim cõueniens erat ꝑus hoc ſuſcipi ad imbecillitatẽ eoꝝ. ſed ⁊ ꝑ hoc illud occulte inſinuauit. Nõ ẽ enĩ alia volũtas filij. q̃ꝫ q̃ eſt patris. Aug?. d' ſer. do. Illud autẽ ad rem ꝑtinet. ne decipiamur. nõ ſolũ nomĩ xp̃i ꝑ eos q̃ nomẽ hñt. ⁊ facta nõ agunt. ſed etiã q̃buſdam factis atq; miraculis. q̃lia ꝓpter infideles cũ fecerit dñs. monuit tñ ne talib; decipiamur. arbitrantes ibi eẽ inuiſibilẽ ſapiẽtiã. vbi miraculũ viſibile vi dem?. Vñ adiungit ⁊ dicit. Multi dicẽt mihi in illa die. Chriſ. ĩ ho. Vides q̃lit̃ latẽt iã ſeipm̃ introducit. Quia enĩ omẽ cõplẽuit ſmonẽ. mõſtrat ſeipm̃ iudicẽ eẽ. Quod enĩ pena expectat eos. q̃ pec cant. iã añ monſtrauit. q̃s aũt ẽ. q̃ punit. hoc iam reuelat dicẽs. multi dicẽt mihi ĩ illa die. Chriſ ſup mat. Quãdo ſcꝫ venerit in maieſtate pñs ſui. quando iam nemo auſus eſt garrula cõtẽtõne ſer monũ aut mendaciũ defẽndẽ aut cõtradicẽ verita ti. quando opa ſinguloꝝ loquet̃. ⁊ oꝛa tacebunt. nec alter ꝓ altero iteruenit. ſ; ſinguli ibi timebũt In illo enĩ iudicio nõ erũt teſtes adulatores hoĩes. ſ; ãgeli veraces. Iudex aũt dñs iuſt?. vñ ꝓpe timẽ tiũ hoĩm ⁊ anguſtias patiẽtiũ vocẽ expſſit dicẽs. domine domine. Nõ enim ſemel ſufficit illi dicere domine. quẽ neceſſitas timoꝛis aſtringit. Hila. Gloriã aũt ſibi ex vbi intentione pſumunt in do ctrine ꝓphetia ⁊ demonioꝝ fuga ⁊ opeꝝ vtutib;. atq; hinc ſibi regnũ celoꝝ pollicet̃ dicẽtes. Nonne in nomine tuo ꝓphetauim?. Chriſoſ. in home. Sed ſũt q̃dã. q̃ dicũt q̃nĩa mẽtiẽtes hij hoc dixe rũt. ideo ſaluati nõ ſũt. ſ; nõ auderet iudice pſen te ad ipm̃ hoc dicẽ. Sed ⁊ ipa reſpõſio ⁊ interro gatõ õndit eos talia feciſſe. Quia enĩ hic mirabiles erãt apud omẽs miracula faciẽtes. illic aũt vident ſeipos punitos admirãtes dicunt. Domine. nonne in nomine tuo. Quidã aũt dicũt. q̃nĩa non in tp̃e in q̃ hec miracula faciebãt. iniq̃ agebãt. ſed poſtea. Sed ſi hoc erit rurſus q̃d dñs volebat mõſtrare. nõ cõſtat. q̃ ſcꝫ neq; fides neq; miracula valent. bona vita nõ exiſtẽte. q̃d ⁊ paul? dicit. ſi habue ro fidẽ vt mõtes tráſferã. caritatẽ aũt nõ habuero. nihil ſũ. Chriſ. Sed cõſidera q2 in noĩe dicũt. nõ in ſp̃u. ꝓphetant enĩ in nomine xp̃i. ſ; in ſp̃u dy aboli. q̃les ſũt diuinatores. Sꝫ ſic diſcernũt q̃m dyabol? interdũ falſa dicit. ſp̃uſanct? nũq̃. Cõ ceſſum ẽ aũt ⁊ dyabolo interdũ vera dicẽ. vt men daciũ ſuũ rata veritate cõmendet. Demonia aũt eij ciũt. in noĩe xp̃i habẽtes ſpm̃ inimici. magis aũt nõ eijciũt. ſ; eijcẽ videt̃ colludẽtib; ſibi demonib; faci unt ⁊ vtutes id ẽ miracula. nõ vtilia ⁊ neceſſaria ſ; ĩutilia ⁊ vacua. Aug?. de. ſer. do. Legãt enĩ

q̄nta fecerint reſiſtentes moyſi magi egiptioꝝ. ¶ Hiero. vel aliter. ꝓphetare vel v̄tutes facere & demonia eijcē etiā diuina v̄tute interdū nō ē eius meriti q̄ opat̄. ſed vel inuocatō nominis xp̄i hoc agit. vel ob cōtēplatōez eoꝝ q̄ inuocāt. aut vtilitatē eoꝝ q̄ vident & audiunt cōcedit̄. vt licet homines deſpiciant ſigna facientes. tn̄ deū honorant ad cuiꝰ inuocatōnē fiant tanta miracula. Nam & ſaul & balaā & cayphas ꝓphetauerūt. Et ī actibus apoſtoloꝝ filij ſene videbāt̄ eijcē demonia. & iudas apoſtolꝰ cū aīo ꝓditoris multa ſigna inter ceteros apoſtolos feciſſe narrat̄. ¶ Chriſ. ī home qa ei ñ oēs ad oīa apte ſe habebāt. ſ; hij q̄de erāt vite pure. fidē at̄ nō tantā habebant. hij at̄ cōtrariū. iō deꝰ illos ꝓbos cōuertebat. vt multā oñdēt fidē. hos at̄ ꝑ hoc ineffabile ſignoꝝ donū vt fierēt meliores. euocabat. Vñ & cum multa copia hanc gratiam eis dabat. Dicunt em̄ v̄tutes multas fecimꝰ. Sed qa circa eū qui eos ita honorauit. ingrati facti ſūt. recte ſeq̄t̄. Tūc cōfitebor illis qa nunq̄ noui vos. Dignant̄ dicit. tūc cōfitebor. quia multo tpe añ dicē diſſimulauerat. ¶ Chriſ. Grandē em̄ iraz grandis dilatō ꝑcedere debet. q̄ iuſtiꝰ facit dei eſſe iudiciū. & dignioꝛē interitū pctoꝝ. Sciēdū aūt ꝙ pctores neſcit deꝰ. qa nō digni ſūt vt cognoſcātur a deo. Non qa omnino ipſos ñ cognoſcat. ſed qa ſuos eē illos nō cognoſcit. Sꝫ videt̄ eos nō cognoſcē qa nō eos diligit. ſicut etiā non videntur deum cognſcere. q̄ non colūt eū digne. ¶ Chriſ. ī ho. Dicit at̄ eis. Nūq̄ noui vos. q̄ſi nō ſolū ī tpe iudicij. ſed neq; tūc cū miracula faciebatis. Multos ei & hic iā odio ht̄. & añ punitōnē auertit. ¶ Hiero. Obſua etiā hoc ꝙ dicit nūq̄ noui vos eē cōtra q̄ſdā dicētes ꝙ oēs hoīes ſemꝑ cōuerſati ſūt inter rationabiles creaturas. ¶ Grego. xx. morali. Hac at̄ ſentētia dat̄ intelligi ꝙ ī homībꝫ caritas. humilitas. nō at̄ debeāt v̄tutū ſigna venerari. Vñ nūc ſancta eccleſia. etiam ſi qua ſunt hereticoꝝ miracula. deſpicit. qa hec ſanctitatis ſpeciē nō eē cognſcit. Probatio q̄de ſāctitatis nō ē ſigna facē. ſed ꝓximū vt ſe diligē. De deo vera de ꝓximo meliora q̄ de ſe ipō ſentire. ¶ Augꝰ. cōtra aduerſariū legis & ꝓphetarū. Abſit at̄ vt ſcd̄m mācheoꝝ iſta de ꝓphetis ſāctis dominꝰ dixerit. ſed dictū ē de his q̄ poſterius euangeliū predicatū in eius nomīe ſibi loqui vident̄. neſcientes q̄d loq̄nt̄. ¶ Hyla. Hic aūt ypocrite gloriati ſunt. quaſi aliquid ꝓpꝛium ſit que loquunt̄. aut faciunt. & nō omnia virtus dei inuocata pficiat. cuius doctrine ſcientiā eiectō afferat demonioꝝ fugam. xp̄i nomen exagitet. De noſtro igit̄ eſt bt̄a illa eternitas promerenda. malū om̄e videmꝰ agamuſq; potius q̄d vult q̄ quod poteſt gloriemur. Repudiās igit̄ eos ac expellēs ꝓpt̄ opa iniq̄tatis dicit. Diſcedite a me q̄ opamini iniq̄tatē. ¶ Hiero. Nō dixit. q̄ opati eſtis iniq̄tatē. ne videāt̄ tollere penitentiā ſed q̄ opamini id ē q̄ vſq; ī preſentē horā cū iudicij tpus aduenerit

licet non habeatis facultatē peccādi tn̄ adhuc habētis affectū. ¶ Chriſ. Nā mors q̄de aīaz a cāne ſeparat. aīe at̄ ꝓpoſitū nō immutat. Textus

¶ Omnis ḡ q̄ audit v̄ba mea hec & facit ea. aſſimilabit̄ viro ſapienti. qui edificauit domū ſuā ſupra petrā. & deſcēdit pluuia. & venerūt flumina. & flauerunt venti. & irruerūt ī domū illaz. & non cecidit. Fūdata eī erat ſuꝑ petrā. Et oīs q̄ audit v̄ba mea hec. & nō facit ea. ſimilis erit viro ſtulto q̄ edificauit domū ſuā ſup arenā. & deſcēdit pluuia. & venerūt flumīa. & flauerūt venti. & irruerūt ī domū illaz. & cecidit & fuit ruina. eius magna.

¶ Grego. ī ho. q̄m iaz q̄dā futuri erāt q̄ dicta ſunt a dn̄o admirātes. oſtenſionē aūt q̄ ē ꝑ opa nō tribuentes. ſed ꝑueniēs eos dicit. oīs ḡ q̄ audit v̄ba mea hec & facit ea. aſſimilabitur viro ſapienti. ¶ Chriſ. Non aūt dixit. Eſtimabo eū qui audit & facit virū ſapientē. ſ; aſſimilabit̄ viro ſapiēti. Ergo q̄ ſimilat̄ hō eſt. Cui autē aſſimilat̄ ꝯ xp̄o. Xp̄s at̄ eſt ſapiens vir q̄ edificauit domū ſuā id ē eccleſiaz ſuꝑ petram id eſt ſuꝑ fortitudinem fidei. Vir at̄ ſtultꝰ id ē diabolꝰ. q̄ edificauit domū ſuaz id eſt omnes impios. ſuper arenam id ē incōſtantiam īfidelitatis. aut ſup cānales hoīes q̄ dicūt̄ arena ꝓpt̄ ſterilitatē. Et qa nō coherēt ſibi. ſed ſunt ꝑ diuerſas opiniones diſperſi & qa ſūt innumerabiles. Pluuia at̄ ē doctrina q̄ irrigat hoīez. nubes at̄ ē a q̄bꝰ pluuia fluit quidam a ſpū ſācto excitantur ſicut apoſtoli & ꝓphete. Et quidam a ſpiritu diaboli. ſicut ſunt heretici. Venti autem boni ſūt ſpūs diuerſarū v̄tutū vel angeli q̄ inuiſibiliter in ſenſibꝫ hoīm operāt̄. & adducunt ad bona. Venti at̄ mali ſūt ſpūs immūdi. Flumīa at̄ bona ſunt euangeliſte & doctores populi. flumīa mala. homines ī mūdo ſpū pleni & v̄boſitate īſtructi. ſicut phariſei & ceteri ſecularis ſciētie ꝓfeſſores de q̄rū ventre exeūt flumina aq̄ mortue. eccleſiā ḡ quam xp̄s fundauit. non pluuia mendacis doctrine corrūpit. neq; diabolicꝰ flatꝰ īpellit. neq; violentoꝛū fluminū īpetꝰ mouet. Nec ē ꝯtrariū ꝙ q̄dā de eccleſia cadūt. Nō eī oēs q̄ xp̄iani dicūt̄ xp̄i ſunt. ſed nouit dn̄s. q̄ ſūt eiꝰ. Sꝫ cōtra domū quaz edificauit diabolus deſcendit pluuia vere doctrine. venti id ē ſpiritales gr̄e. aut angeli. flumīa q̄tuoꝛ euāgeliſte & ceteri ſapiētes. Et ſic cecidit id ē domꝰ gētilitas. vt ſurgēt xp̄s & facta ē eiꝰ ruina magna. ſolutis erroꝛibꝫ cōuictis mēdacijs & ydolis ī toto mūdo deſtructis. xp̄o ḡ ſimilis ē. q̄ audit v̄ba xp̄i & facit ea. ip̄e eī edificat ſuꝑ petrā id ē xp̄m q̄ eſt om̄e bonū vt ī q̄cūq; ſpecie boni aliq̄s edificauerit ſuꝑ xp̄m edificaſſe videat̄. ſicut at̄ eccleſia edificata a xp̄o dirui nō pt̄. ſic talē xp̄ianū. q̄ ſe edificauit ſup xp̄m. nulla aduerſitas deijcē pt̄. ſcd̄m illud q̄s nos ſepabit a caritate xp̄i. Diabolo at̄ ē ſimilis q̄ audit v̄ba xp̄i. & nō facit. Verba eī q̄ audiūt̄. & nō fiūt ſeparata ſūt & diſperſa. & iō aſſimilāt̄ arene. Arena etiā ē oīs malicia vel etiā mūdialia

bona. Sicut aũt domꝰ diaboli deſtructa ē. ita tales
ſupra arenā fundati deſtruunt̃ & cadũt. Et ē rui-
na magna ſi de fundamento fidei aliq̃d ruine fuerit
paſſus. Nõ aũt ſi fornicatꝰ fuerit. aut homicidiũ fe
cerit. q̃a hʒ vñ ꝑ penitentiā ſurgat. ſicut & dauid
Raba. vel ruina magna ītelligēda ē. q̃ deſtru-
cturꝰ ē dñs audientibꝫ & nõ faciētibꝫ. Ite ī ignē
eternũ. Hiero. Vel alit̃. ſup arenā q̃ fluida ē
& ī vnā copulā non pt̃ redigi omnis hereticorum
ſermo edificat̃. vt corruat. Hyla. Vel aliter ī
pluuijs blandarũ & ſenſim illabentiũ voluptatũ
illecebras ſignificat. q̃bꝫ ꝑmũ fides riuis patētibꝫ
immadeſcit. poſt q̃s fluuiorũ ꝓcurſus id ē g̃uiorũ
cupiditatũ motus incurrit. vt exinde tota vētorũ
vis circũſtantiũ deſeuiat id ē vniuerſus diabolice
ꝑtatis ſpũs inferat̃. Aug. Vel alit̃. Pluuia
cũ in mali alicuiꝰ ſignificatōne ponit̃. caliginoſa
ſupſtitō ītelligit̃. Rumores aũt hoīm vētis cõpan
tur. fluuiꝰ aũt carnalibꝫ cõcupiſcētijs tanq̃ fluen-
tibꝫ ſup terrā & q̃ ꝓſperitatibꝫ inducit̃. q̃rũ nihil
metuit. q̃ fundatā hʒ domũ ſupra petrā id eſt q̃ nõ
ſolũ audit p̃ceptũ dñi ſed etiā facit. Et ī his oībꝫ
periculoſe ſubijcit. qui audit. & nõ facit. Non eniʒ
q̃ſq̃ firmat ī ſe que dñs p̃cipit. vel ipſe audit. niſi
faciendo. Conſiderādũ autē ē. q̃a cũ dixit. qui au-
dit verba mea hec. ſatis ſignificat iſtum ſermonē
oībꝫ p̃ceptis q̃bꝫ xp̃iana vita format̃. eē ꝑfectũ
vt merito q̃ ſꝫm ea viuē voluerint cõparēt̃ edificā
ti ſupra petram. Sequitur textus

Et factũ ē cũ cõſũmaſſet ieſus v̓ba hec. admira
bāt̃ turbe ſup doctrīa eiꝰ. Erat eñ docēs eos ſicut
ꝑtatem habens. & nõ ſicut ſcribe eoꝝ & phariſei.
Glo. Poſita doctrīa xp̃i effectũ doctrīe ipſius
ī turb̃ oñdit dicēs. Et factuʒ ē cũ cõſũmaſſet ieſus
v̓ba hec admirabāt̃ turbe ſup doctrīa eiꝰ. Ra-
banꝰ. Cõſũmatō hec ad ꝑfectōeʒ v̓boꝝ & integri
tatē dogmatis ꝑtinet. quod aũt dr̄ turbas admirari
aut infideles ī turba ſignificat. q̃ ob hoc ſtupebāt
q̃a nõ credebāt v̓bis ſaluatoris. aut q̃ oēs genera-
lit̃ demōſtrat. q̃ excellentiā tāte ſapiētie in eo ve-
nerabant̃. Chriſoſtomꝰ. ſup mathe. Placatꝰ
ratōnabilit̃ hoīs intellectꝰ laudē generat. victus
aũt admiratōeʒ. quicq̃d eī digne laudare nõ poſſu
mꝰ. admiramur. Admiratō tñ eoꝝ magis ad glori
am xp̄i ꝑtinebat q̃ ad fidē ipſorũ. ſi eī crederēt in
xp̃m nõ mirarēt̃. Illud eī mouet admiratōneʒ qd̓
ſupat facientis aut dicentis ꝑſonā. & ĩõ qd̓ a deo
factũ aut dictũ ē. nõ admiramur. q̃a oīa miora ſũt
q̃ dei potentia. Turba aũt erāt. q̃ mirabāt̃ id ē po
pulꝰ vulgaris. ñ p̃ncipes ꝑp̄li q̃ nõ diſcēdi ſtudio
audire ſolebant. Populus aũt ſimplex ſimpliciter
audiebat. Sꝫ eoꝝ ſilentiũ ſi illi interfuiſſent ſuis
conditionibꝫ cõturbaſſent. Vbi eī ē maior ſciētia
illic fortior malicia. q̃ eñ feſtinat eſſe p̃or. non eſt
cõtentus eē ſecũdꝰ. Aug. de cõ. euāge. Ex eo
autem quod hic dicit̃ poteſt videri diſcipulorum
turbam deſeruiſſe ex q̃bꝫ illos. xij. elegerat ī mõtē

expluribꝫ. quos apoſtolos nomiauit. qd̓ matheꝰ
hic p̃termiſit. Solis eī diſcipulis in mõte videt̃
ieſus hũc habuiſſe ſermonē. quē matheꝰ interpo-
ſuit. & lucas tacet. Et deinde cũ deſcēdiſſet in loco
cāpeſtri habuiſſe alterũ ſimilē de q̊ matheꝰ tacet
lucas nõ tacet. Quāq̃ etiam illud poſſit occurrere
q̃ ſicut ſup̃ dictũ ē apoſtolis ceteriſq̃ turbis p̃nti-
bus vnũ habuiſſe ſmonē quē matheꝰ lucas q̃ nā
rarũt diuerſo narrādi mõ. ſed eadē veritate ſentē
tiarũ & ſic planũ ē qd̓ hic dr̄ d̓ admiratōne turbe.
Chriſ. ī ho. Cauſam aũt admirationis ſubdit dicēs
Erat eñ docens eos ſic ꝑtatē habēs & nõ ſicut ſcri
be eorũ & phariſei. Si aũt hanc ꝑtatē videntes ꝑ
opera ſcribe eũ a ſe abigebant. vbi ſola verba erāt
poteſtatem manifeſtantia. q̃liter ſcandalizati hic
fuiſſent. ſed turbe hoc nõ paſſe ſunt. Cũ eñ aīa be
niuola fuerit. facile ꝑſuadet̃ a ſmonibꝫ veritatis.
Erat aũt poteſtas docentis vt multos eoꝝ caperet
& in admiratōeʒ mitteret. Ita q̃ ꝓpt̃ delectatōem
eorũ q̃ dicta erāt. neq̃ tacentē dimittebāt. Vñ &
ſecute ſunt eum deſcendentē de monte. Stupebāt
aũt eiꝰ maxīe poteſtatē. q̃a nõ ad aliũ referēs vt
ꝓphete & moyſes dixerũt. q̃ dixit. ſꝫ vbiq̃ oñdit
ſe eũ eē. qui habet dominiũ. etenī legem ferens cõ-
tinue apponebat. Ego autē dico vobis. Hiero.
Quia q̃ſi deꝰ & dominꝰ ipſius moyſi ꝓ libertate vo
lũtatis ſue vel ea que minus videbant̃ addebat in
lege. vel cõmutās p̃dicabat ī populo. vt ſup̃ legi-
mꝰ. Dictũ ē antiq̃s. ego aũt dico vob̃. Scribe aũt
ea tātũ docebant q̃ ſcripta ſũt in moyſe & ꝓphetis
Greg. xxiiij. moral. vł ſingularit̃ xp̃s ex bona
ꝑtate locutꝰ ē. q̃a ex infirmitate mala nulla cõmi-
ſit. Nos aũt q̃a infirmi ſumꝰ. ex ꝓpa infirmitate pē-
ſemꝰ quo docendi ordine infirmis fratribꝫ cõſula-
mus. Hyla. Vel ī v̓borũ v̓tutibꝫ effectũ ꝑta-
tis metiebant̃. Aug. de ſer. do. Hoc eſt eñ quod
in pſalmo ſignificat̃. fiducialit̃ agā ī eo. Eloquia
domini eloquia caſta. argentum igne examinatũ
terre ꝓbatum ſeptuplũ. propter quem numerum
admonitꝰ ſum oīa iſta p̃cepta ad ſeptem illas re
ferre ſententias. quas in p̃ncipio ſermonis huius
poſuit. ſ. d̓ b̄titudinibꝫ. Quod eī aliq̃s fratri iraſca
tur. ſine cauſa vel racha dicat. vel fatuũ eũ appel-
let. ſupbiſſime admittit̃. cõtra qd̓ ē vnũ remediũ
vt ſupplici aīo veniā dep̃cet̃. q̃ nõ iactantie ſpũ in-
flet̃. Beati g̊ paupes ſpũ q̊niā ipoꝝ eſt regnum
celoꝝ. Conſentit aũt aduerſario id ē v̓bo dei reue-
rentiā exhibēdo quiſq̃s ad teſtamētũ p̄ris operien-
dũ. nõ litibꝫ acerbꝫ. ſꝫ pietate mitis acceſſerit. Be
ati g̊ mites. q̊niā ipi hēditate poſſidebũt terram.
Quiſq̃s etiā carnalē delectatōeʒ cõtra rectā volũta
tē ſuā rebellare ſentit. exclamet. Infelix ego hõ
q̃s me liberabit de corpore mortis huiꝰ? & ita lugē
do īploret ꝯſolatoris auxiliũ. Vñ b̄ti q̃ lugēt. q̊ni
am ipi cõſolabũt̃. Quid aũt laborioſiꝰ cogitari pt̃.
q̃ vt vitioſa cõſuetudine ſuperāda p̃cidant intra ſe
mēbra impediētia regnũ celorũ. nec dolore frāgat̃

toleret ĩ cõiugali fide oĩa q̃ q̃uis ſint moleſtiſſima crimẽ tñ fornicatõis non habet. verũ loq̃t᷑ ꝙ non in ratõnibꝰ crebris. ſed in moꝝ ꝓbitate cõmendet ꝓꝫ q̃s tantos labores mire audeat! niſi flagret amore iuſticie; quaſi fame ac ſiti vehementi attẽtꝰ? Beati ğ q̃ eſuriũt & ſitiũt quoniã ipi ſaturabunt᷑ Quis aũt pt paratꝰ eẽ ab ĩfirmis iniurias ſuſtinẽ! petenti a ſe tribuere. diligẽ inimicos. benefacẽ his q̇ ſe oderũt. orare ꝑ pſequẽtibꝰ. niſi pfecte miſericors. Beati ğ miſericordes. q̃niã ipi miſericordiaꝫ cõſeq̃nt᷑. Mundũ aũt cordis oculũ habet. qui finẽ bonoꝝ operũ ſuoꝝ. ñ ĩ eo ꝯſtituit vt hoĩbꝰ placeat neqꝫ vt cõparet ea q̃ huic vite ſũt neceſſaria. neqꝫ temere animũ hoĩs cõdemnat. & q̇cq̇d exhibet homini hac intentõne exhibet. q̃ ſibi vult exhiberi. Beati ğ mũdo corde q̃niã ipi deũ videbũt. Oportet etiã vt ꝑ mũdũ cor ĩueniat᷑ arta via ſapientie. cui ꝑuerſoꝝ hoĩm deceptões obſtrepũt q̃s euadẽ ẽ venire ad pacẽ ſapiẽtie. bti ğ pacifici. q̃m filij dei vocabũt᷑. ſꝫ ſiue iſte ordo ꝯſideradꝰ ſit ſiue aliꝰ. facienda ſũt q̃ audimꝰ a dño ſi volũꝰ edificare ſuꝑ petrã

Um aũt deſcẽdiſſet de ¶ Ca. viij. mõte ſecute ſũt eũ turbe multe. & ecce leproſus veniẽs. adorabat eũ dicẽs. dñe ſi vis. potes me mũdare. Et extẽdẽs manũ tetigit eũ dicẽs volo mũdare. Et ꝯfeſtĩ mũdata ẽ lepꝰ eiꝰ. Et ait illi ieſus. Vide. nemĩ dixeris ſꝫ vade oñde te ſacerdotibꝰ. & offer munus tuũ q̇d ꝑcepit moyſes in teſtimoniũ illis. ¶ Hiero. Poſt ꝑdicationẽ atqꝫ doctrinã. ſignoꝝ offert᷑ occaſio. vt ꝑ ṽtutũ miracula ꝑteritꝰ apud audiẽtes ſmo firmet᷑. ¶ Chriſ. q̇a ei q̃ſi ptatẽ hñs docebat vt ñ eſtiaret᷑ oñſio eẽ hic doctrĩe modꝰ opibꝰ hoc idẽ facit. q̃ſi ptatẽ hñs curare. Et iõ dicit. Cũ aũt deſcẽdiſſet de monte ſecute ſunt eum turbe multe. ¶ Orige. Docente enim domino in monte. diſcipuli erant cũ ipſo quibꝰ erat datum celeſtis doctrine noſſe ſecreta. Nunc autem deſcendente eo ꝺ mõte turbe ſecute ſũt eũ que ĩ montẽ aſcendẽ neq̃quã poterãt. q̇a q̊s delictoꝝ ſarcina deꝑmit. ad miſterioꝝ ſublimia ſcandẽ nõ valent. Deſcendente autẽ dño hoc eſt inclinãte ſe ad infirmitatẽ & impotẽtiam ceterorum. miſertus ẽ imperfectioni eorum vel infirmitati. ſecute ſunt eum turbe multe q̇daꝫ ꝓpt᷑ claritatẽ. pleriqꝫ ꝓpt᷑ doctrinã. nõnulli ꝓpt᷑ curatõeꝫ & admiratõeꝫ. ¶ Aimo. vel alit᷑. ꝑ mõtẽ in q̊ dñs ſedet. celũ intelligit᷑. de q̊ ſcriptũ ẽ. Celum mihi ſedes eſt. ſꝫ cũ dñs in mõte ſedet. ſoli diſcipuli ad eũ aſcẽdũt. q̇a anq̃ꝫ fragilitatis nr̃e humanitatẽ aſſumeret. notus erat tantũ in iudea deus. At vero poſtq̃ꝫ de monte ſue diuinitatis deſcẽdit. & hũanitatis nr̃e fragilitatem aſſumpſit. magna turba nationũ ſecuta ẽ eũ. Demõſtrat᷑ aũt doctoribus vt ĩ ꝑdicatõe ſua ſmonẽ habeãt tẽpatũ. & ſic viderint vnũquenqꝫ capere poſſe. ita & ṽbũ dei annuntient. Aſcẽdũt ei ĩ mõtẽ doctores. cũ pfectioribꝰ excellentia ꝑcepta oñdũt. deſcendũt vero cũ infirmioribꝰ leuiora demonſtrãt. ¶ Chriſ. ſuꝑ mathe. Inter ceteros aũt q̃ mõtẽ nõ aſcẽderãt. & leproſus ſurſũ aſcẽdẽ nõ valebat. q̃ſi peccatoꝝ baiulãs pondus. Lepra ei eſt pctm aĩarũ nr̃arũ. Ideo ğ dominꝰ ꝺ altitudine celi quaſi ꝺ excelſo monte deſcẽdit. vt lepram peccatorũ noſtroꝝ mũdaret. Et iõ quaſi iam preparatus deſcẽdenti occurrit. ꝓpt᷑ q̇d dr̃. & ecce leproſus veniens. ¶ Origenes. Deorſũ currit & ĩ mõte nihil dicit. q̇a tẽpꝰ ẽ omni rei ſub celo. tempꝰ doctrine. & tempꝰ curationis. In mõte docuit. animas curauit. corda ſanauit. q̇bꝰ completis. ſicut ꝺ celeſtibꝰ mõtibꝰ ad ſaluandos carnales deſcendẽte. venit ad eũ leproſus & adorabat eũ anq̃ꝫ petẽt. adorare cepit. cultũ oñdens. ¶ Chriſ. ſuꝑ mathe. Non ei illũ petebat q̃ſi hoĩeꝫ artificẽ. ſed adorabat eũ quaſi deũ. oratio aũt pfecta ẽ fides & cõfeſſio. Vñ leproſus fidei opus adorãs ĩpleuit ſed opus cõfeſſionis ĩpleuit ĩ ṽbis. Vñ adorabat eũ dicens. ¶ Orige. Dñe ꝑ te oĩa facta ſunt. tu ğ ſi vis potes me mũdare. Volũtas tua opꝰ ẽ & opera tue volũtati obediũt. Tu ꝑus naamã ſyrũ per helyſeũ a lepꝰ mundaſti. & mõ ſi vis potes me mũdare. ¶ Chriſ. in ho. Nõ dixit. ſi rogaueris deũ. neqꝫ ſi oraueris. ſꝫ ſi volueris. potes me mundare. Neqꝫ dixit. domine mũda. ſed ei totũ cõcedit. & dominũ eũ facit. & poteſtatẽ vniuerſoꝝ ei attribuit ¶ Chriſ. ſuꝑ mat᷑. Et ita ſpiritali medico. ſpiritalẽ offerebat mercedẽ. Naꝫ ſic medici pecunijs iſte orõne placat᷑. Nihil ei dignꝰ offerimꝰ deo q̃ꝫ orationem fidelẽ. In hoc aũt ꝙ dic᷑. Si vis. nõ dubitat xp̃i volũtatẽ. ad omne opꝰ bonũ paratã. ſꝫ q̇a non oĩbꝰ expedit corpalis ĩtegritas. neſciebat vtrũ ei expediebat curatio illa. Dicit ğ. Si vis. ac ſi dicẽt. Credo quia quod bonũ eſt vis. ignoro aũt ſi eſt mihi quod deſidero bonũ. ¶ Chriſ. ĩ ho. cum aũt voluntate ac ſermone purgare poſſet. manꝰ appoſuit tactum. Vñ ſequitur. Et extendens manũ. tetigit eũ. vt oſtẽdat quoniã nõ ſubiacet legi. & q̊niã mũdo iã nihil ẽ immũdũ. Helyſeus aũt obſuãs legis diligentiam. non exiuit & tetigit naaman. ſed mittit eũ ad iordanẽ lauandũ. Dominus autẽ monſtrat q̊niã non vt ſuꝰ. ſed vt dñs curat & tãgit. Non enĩ manus a lepra facta eſt immũda. ſed corpꝰ leproſũ a manu ſancta cõſtitutũ eſt mundũ Non ei corpa ſolũ curaturꝰ venit. ſed & animã in verã ſapiẽtiã ducturꝰ. Sic igit᷑ manibꝰ nõ lotis iã non mãducare ꝓhibebat. ita & hic erudit quoniam oportet anime lepram formidare ſolaꝫ. quod eſt peccatum. Leprã aũt corpis nullũ impedimẽtũ eẽ ad ṽtutẽ. ¶ Chriſoſtomus. ſuꝑ matheũ. Quãuis aũt litterã legis ſoluerit ꝓpoſitũ. tamẽ eius non ſoluit. Ideo tamen lex iuſſit non tangere lepram quia non poterat facere vt lepra non ſordidaret tangẽtem. ergo vetuit tangẽ leprã. nõ vt leproſi non ſanarentur. ſed vt tangẽtes non inq̇narent᷑. Iſte autem tangens. non inquinatus eſt a lepra.

ſed ipaꝫ lepram mũdauit tangendo· ¶ Damaſce·
Non eñ deus ſolũ erat·ſed homo· Vnde per tactũ
& p ſermonem diuina ſigna operabat̃· vt eñ per
organũ·ita p corp⁹ diuine perficiebant̃ actiones
¶ Chriſoſtom⁹·in homelia· Cũ at̃ leproſũ tãgit
nullus eũ incuſat· quia nõ dũ inuidia detenti erãt
auditores· ¶ Chriſ·ſup mat̃· Sdm aũt tacite eũ
curaſſet·quis ſcire poterat·cuius virtute ſanatus
eẽt· Igitur voluntas mũdandi facta ẽ ꝓpt̃ leproſũ
Verbũ at̃ ꝓpter ſpectãtes· Ideo dixit· Volo mũ=
dare· ¶ Hieronimus Non aũt vt pleriq; latinoꝝ
putant iunctim legendũ eẽ·volo mundare·ſed ſe=
paratim volo·deinde iperãs dicat·mũdare· Ille ei
dixerat·ſi vis·domin⁹ reſpõdit·volo· Ille pmiſe=
rat·potes me mũdare·dñs dixit·mũdare· ¶ Chri
ſoſtom⁹·in ho· Nuſq̃ at̃ videt̃ dicẽ hoc ṽbũ q̃uis
magna ſigna faciens·ſ; hic ꝓpterea appoſuit·vo=
lo·vt opinionẽ plebis & leproſi de eius ptate cõfir
maret· ¶ Chriſ·in ho·ceſſit at̃ mãdãti natura cũ
decenti velocitate· Et iõ ſequit̃· Et cõfeſtim mun
data ẽ lepra ei⁹·ſed hoc qꝺ dicit·cõfeſtĩ multũ eſt
tardi⁹ velocitate q̃ ſcdm opus ẽ facta· ¶ Origẽ=
nes· Quia eñ non dubitauit credẽ· non tardat̃ ſa
natõ·quia nõ diſtulit cõfeſſionẽ·nõ differt̃ mun
datio· ¶ Aug⁹·ꝺ cõ·euange· Huius autẽ leproſi
mundati quem lucas meminit· nõ ſane hoc ordine
ſed vt ſolent ptermiſſa recordari poſterius facta
poccupari· ſicut diuinit⁹ ſuggerebant̃· vt antea
cognita poſtea recordãdo reſcriberẽt· ¶ Chriſ·in
ho· Curãs at̃ ei⁹ corp⁹ iubet nulli dicẽ· Vñ ſequi
tur·& ait illi ieſus·vide nemini dixeris· Quidam
igit̃ aiunt q̃nia ideo iuſſit hoc vt nõ malignẽt̃ cir=
ca ei⁹ purgatõez· Quod inſipient̃ dr̃· Nõ ei ita mũ
dauit·vt dubitabilis eẽt mũdatio·ſed nulli dice=
re iubet·docens non diligẽ oſtentatõez & honorez
Qualit̃ igit̃ alij ſanato iubet dicẽ? Sz ĩ hoc erudi
uit nos bone mẽtis eẽ· Nõ ei illic diuulgari ſe iuſ=
ſit·ſed dari gloriam deo·p leproſũ g̃ hũc inſtruit
nos nõ eẽ vane glorioſos p illũ at̃ nõ eẽ ĩgr̃tos·ſ;
oĩa ad laudẽ dei referre· ¶ Hiero· Et reuera qꝺ e=
rat neceſſe q̃ ſmone iactaret·qꝺ corpe preferebat·
¶ Hylari⁹· Vel vt ſalus hec non offeret̃ potius
q̃ q̃reret̃·ſilẽtiũ iperat·ſeq̃t̃· Sz vade oñde te ſa=
cerdotibꝫ· ¶ Hiero· Mittit autem eum ad ſacer=
dotes primũ ꝓpt̃ humilitatẽ· vt ſacerdotibꝫ defer=
re videat̃· deinde vt videntes leproſũ mũdatũ ſi cre
derent ſaluatori·ſaluarent̃· Si ṽo nõ crederent·
inexcuſabiles fierẽt· & ſimul ne qꝺ ĩ eo ſepiſſime
criminabant̃·legẽ infringẽ videret̃· Chriſ·ĩ ho·
Neq; ei vbiq; eã diſſoluebat· neq; vbiq; cuſtodie=
bat·ſ; q̃nq; q̇dẽ hoc q̃nq; illud faciebat· ĩ vno q̇dẽ
future·ſapiẽtie pparãs viã·ĩ altero at̃ ĩuẽcũdã iu
deoꝝ cohibens linguam & cõdeſcẽdẽs imbecillita=
ti eorum· Vñ apoſtoli apparent q̃nq; q̇ſ obſuã=
tes legẽ·quãdoq; at̃ eã ptermittẽtes· ¶ Origenes
Vel mittit ad ſacerdotes vt cognoſcãt· quia non
p legis cõſuetudinẽ mũdat⁹ ẽ ·ſed p grẽ opatõnẽ

¶ Hiero· Erat at̃ ĩ lege pceptũ vt q̃ mũdati fue=
rant lepra·offerrent munera ſacerdotibꝫ· Vñ ſeq̃t̃
Et offer mun⁹ tuũ· quod pcepit moyſes ĩ teſti·
illis· ¶ Chriſ· Nõ ſic intellige q̇a hoc moyſes p=
cepit ĩ teſti·illis· ſed vade tu offer in teſti·illis·
Chriſ·ĩ ho·puidẽs ei xp̃s eos ex hoc nihil ꝓfectu
ros·nõ dixit·ĩ emẽdatõnẽ eoꝝ·ſed in teſtimoniũ
id eſt in accuſatõnẽ & atteſtationẽ·q̃niã q̃ a me e=
rãt fienda·oĩa facta ſũt· Et licet eos pnuderim nõ
emẽdari· nõ tñ dimiſi q̃ facẽ oportebat· Illi aũt ĩ
ꝓpa mãſerũt malicia· Nõ at̃ dixit· mun⁹ qꝺ ego
iubeo·ſed quod moyſes iuſſit·vt interim trãſmit=
tat ad legẽ·& iniquorũ obſtruat hora·vt eñ nõ di
cãt·quoniã ſacerdotũ gloriã rapuit·opus quidem
ipe impleuit·ꝓbatõnẽ at̃ illis conceſſit· ¶ Orige·
Vel offer mun⁹ tuũ·vt oẽs qui vident te portare
miraculo credant· Chriſ·ſup mathe· Vel iõ iubet
offerri munera vt ſi poſtmodũ eũ expellere vellent
diceret eis·munera q̃ſi a mũdato accepiſtis·& q̃
modo me quaſi leproſum expellitis· ¶ Hyla·vel
legendũ ẽ qꝺ moyſes pcepit in teſtimonium illis·
quia quod moyſes ĩ lege pcepit·teſtimonium eſt
non effectus· ¶ Beda in ho· Si quẽ at̃ moueat·
quomodo domin⁹ cũ videat̃ moyſi ſacrificiũ appro
bare·id eccleſia nõ recipiat·meminerit· q̃ nõdum
xp̃s corp⁹ ſuũ obtulerat p paſſionẽ ĩ holocauſtũ·
Nõ at̃ oportebat auferri ſignificãtia ſacrificia pus q̃
illud qꝺ ſignificabat̃ ꝯfirmatũ eẽt teſtimonio apoſ=
tolorũ pdicãtiũ & fide credẽtiũ populoꝝ· Vir at̃
iſte gen⁹ hũanũ deſignat·q̃ ñ ſolũ leproſus·verũ
etiam iuxta euangeliũ luce· plenus lepra fuiſſe de
ſcribitur· Omnes enim peccauerunt·& egent glo
ria dei·illa·ſ· vt extenta manu ſaluatoris hoc eſt
incarnato dei ṽbo hũanaq; cõtingente naturã·ab
erroris priſci vanitate mundent̃·& qui diutius ab
hominabiles & a caſtris ꝓp̃li dei eiecti iã aliq̃n tẽ=
plo redditi & ſacerdoti · queant offerre corpa ſua
hoſtiã viuentẽ·illi ſcz cui dr̃·tu es ſacerdos ineter
nũ· ¶ Remi· Moralit̃ at̃ p leproſum deſignat̃ pec
cator· Nã pctm immũdã & variã aĩaꝫ facit· q̃ añ
xp̃m pcidit·quando de pſtinis pctĩs cõfundit̃·&
tñ debet cõfiteri & remediũ penitentie poſtulare·
Nam leproſus vuln⁹ oñdit·& remediũ poſtulauit
Extendit at̃ dñs manũ quãdo auxiliũ diuine miſe
rationis impẽdit·& ſtatĩ ꝯſeq̃t̃ remiſſionẽ delicto
rum· Nec debet eccleſie eidem reconciliari·niſi iu=
dicio ſacerdotis· Sequitur Textus
Cũ at̃ introiſſet capharnaũ acceſſit ad eũ cẽturio·
rogãs eũ & dicẽs·dñe·puer me⁹ iacet ĩ domo pa
ralitic⁹·& male torq̃t̃·& ait illi ieſus·ego veniaꝫ
& curabo eũ·& rñdẽs cẽturio·ait illi· dñe nõ ſum
dign⁹ vt intres ſu btectũ meũ·ſ; tantũ dic ṽbo &
ſanabit̃ puer me⁹· Nã & ego hõ ſum ſub ptate cõ=
ſtitutus·hñs ſub me milites·& dico huic vade·&
vadit·& alij veni·& venit·& ſuo meo fac hoc·&
facit· ¶ Chriſ·ſup mat̃· Poſtq̃ dñs diſcipulos
docuit ĩ mõte·leproſum at̃ ſanauit ſub mõte·venit

Capharnaū ī myſterio· quia poſt iudeoꝝ mūdatōꝫ venit ad gētes ¶ Aug⁹ Capharnaū eñ que villa pīguedinis īterp̄tat᷑ · ſiue ager ſolutōis· eccleſiam que ex gētibꝰ eſt collecta ſignificat · que ſpiritali pīguedine ē repleta· ſcḋm illud· Sicut adipe & ping uedine repleat᷑ aīa mea· Et inter p̄ſſuras ſeculi de celeſtibꝰ cōſulat᷑ · ſed in illud· cōſolatōes tue letifi cauerūt aīaꝫ meā· Vnde dicit᷑ Cū aūt introiſſꝫ Ca pharnaū· acceſſit ad eū cēturio· ¶ Aug⁹ d᷑ ver· dñi Iſte cēturio de gētibꝰ erat · Jam enī de iudea gēs habebat militem romani imperij· ¶ Chriſoſtim⁹ ſupeꝛ mathe· Centurio auteꝫ iſte p̄mus fruct⁹ ex gentibꝰ ad cuius fidei cōpatōꝫ omniū iudeorū fideſ infidelitas eſt inuenta· q̄ neqꝫ chriſtuꝫ audiuit do centeꝫ neqꝫ leproſū cū mūdaret᷑ aſpexit· ſꝫ audita tātūmō ſanitate leproſi· plus credidit· q̄ꝫ audiuit· erat enim in myſterio gentium futurarum· q̄ neqꝫ legē ā ꝓphetas legerāt de xp̄o· neqꝫ ipm̄ chriſtum mirābilia facientēꝫ viderat· Acceſſit ergo rogās eū et dicēs · Dn̄e puer meus iacet in domo paraliticus & male torq̄t᷑ · Vide aūt bonitatē cēturionis q̄ pro ſalute ſerui ſolicite feſtinabat q̄ſi nō dānuꝫ pecunie ſed ſalutis paſſur⁹ ī morte illi⁹· Nullā eñ drāꝫ eſti mabat int᷑ ſuū & dñm̄· q̄a & ſi dignitas ī hoc ſecu lo diuerſa eſt inter illos· vna tamē ē illis natura Fidem autem centurionis vide q̄a nō dixit veni et ſalua eū quia & illic cōſtitut⁹ in oī loco erat p̄ſens ſapientiā autem· q̄a nō dixit· hic cōſtitutus ſalua eū· ſciebat eñ q̄a potēs eſt ad faciēdū ſapiens ad ītelligēdū· miſericorſ ad exaudiēdū Jō īfirmitatē tātū expoſuit remediū aūt ſanitatis īpoteſtate miſe ricordie eius dimiſit dicēs· Et male torq̄t᷑ · Jn quo apparet q̄a diligebat eū· Nā vnuſquiſqꝫ quē dili git & ſimodice fuerit tediat⁹ ſꝰui⁹ cū putat habē q̄ꝫ habet· Raba· Oia iſta cū dolorē cognoīauit & iacenteꝫ & paltyicū et male detentū· Jdeo vt aīe ſue anguſtias demōſtraret & dniū cōmoueret· Hic debent omnes cōdolere ſuis & coꝝ curā habere· ¶ Chriſoſti· in home· Quidā autem dicūt quoniā ex cuſans ſe in hoc cauſam dixit ꝓpter quam nō ipꝫ adduxit· Neqꝫ enim poſſibile erat diſſolutū euꝫ cū torqueret᷑ · & ad vltima eſſet expiratōes portari· Ego autē ſignum hoc eſſe magne fidei dico q̄a enim ſciebat q̄ꝫ ſola in vnctio ſufficeret ad reſtauratōeꝫ iacentis ſup̄fluum eſtimabatū duce· ¶ Hilari⁹ Jacentes autem ī ſeculo & peccatoꝝ morbis diſſo luteꝛ ſpiritalit᷑ gentes eſtimāde ſunt oībꝰ vndiqꝫ membris fluidis et ad cōſiſtendi officiū ſꝰdiēdiqꝫ corruptis q̄rum ſalutis ſac̄mētuꝫ· ī puero cēturio nis ex p̄let᷑ · q̄ꝫ ſatis dictum ſit p̄ncipem eē gētiuꝫ crediturarū· Quis aūt ſit hic p̄nceps· cāticū Moy ſi in deutronomio docꝫ· vbi ſcilicꝫ dicit᷑ · Cōſtituit termin⁹ gentiū iuxta numeꝝ angeloꝝ· ¶ Remi· Vel p cēturionem deſignātur q̄ p̄mi ex gētibꝰ cre diderūt· & p̄fecti in v̄tutibꝰ fuerūt· Cēturio enim dicit᷑ q̄ centū militibꝰ p̄eſt · Cētenari⁹ aūt numer⁹ p̄fectus eſt· Recte ḡ centurio ꝓ puero ſuo rogat·

tuia p̄micie gētiū ꝓſalute totius gentilitatis deum rogauerūt· ¶ Hiero· Vides aūt dn̄s· Centurionis fidē humilitateꝫ & ꝓuidētiam ſtatim ſe iturum eē ꝓmitit · Vnde ſeq̄t᷑ · Et ait illi ieſus· Ego veniā & curabo eū· ¶ Chriſoſti· in homelia· Quod nūq̄ꝫ fecit· hic facit ieſus vbiqꝫ enim ſequit᷑ volūtatem ſupplicātiū hic aūt p̄ſilit & nō ſolū curare ꝓmittit ſed ire ad domū· Facit hoc vt diſcam⁹ cēturionis v̄tutes· ¶ Chriſoſti· ſup matthe· Niſi eñ ille dix iſſet veniam & curabo eū· Nūq̄ꝫ iſte reſpōderet· Nō ſum dign⁹ deinde quoniā pro ſuo petebat · ideo ire ꝓmiſit· vt nos doceat· nō colere magnos· & cōtem nere modicos· ſꝫ paupēs & diuites ſimilit᷑ honorāe Hiero· Sicut aūt ī cēturione cōmēdam⁹ fideꝫ· eo q̄ꝫ credit paraliticū a ſaluatore poſſe ſanari· ita pꝫ humilitas ī hoc q̄ꝫ ſe iudicauit indignū· c⁹ tectum dn̄s ītraret· Vn̄ ſeq̄tur et r̄ndēs centurio· ait illi Dn̄e nō ſum dign⁹ vt intres ſub tectū meum· ¶ Raba· Propt᷑ cōſcientiā enim vite gētilis· ſꝰuari ſe magis dignatōe putauit q̄ꝫiuuari cuius etſi fide p̄redit⁹ nō dū tn̄ erat ſac̄mītis inunct⁹· ¶ Aug⁹ de ver· do· Dicēdo autem ſe indignū· p̄ſtitit dignū nō in cui⁹ parietes· ſed ī cui⁹ corde verbi dei xp̄s ītraret· Neqꝫ hoc diceret cū tāta fide & humilitate niſi illū quē timebat intrare domū ſuā corde geſta ret· Nā n̄ erat magna felicitas ſi ieſus ītraret ī pa rietes eius· & nō eſſet ī pectore ei⁹· ¶ Seuerian⁹ Miſtice autē hoc tectū corp⁹ eſt · q̄d regit animā q̄d libertatē mentis celeſti viſione in ſe cōcludit· ſed de⁹ neqꝫ habitare carnē neqꝫ tectū noſtri cor poris dedignatur intrare· ¶ Origenes nūc etiam quādo ſācti & deo acceptabiles eccleſiaꝝ ātiſtites ſub tectū tuū ītrant· tūc ibidē p eos domin⁹ ingre ditur· et tu ſic eſtimes quaſi dominum ſuſcipiens Et quādo corp⁹ & ſanguinem domini mādūcas & bibis· tunc dominus ſub tectum tuum ingredit᷑ & ergo humiliās te ipm̄ dicas· Dn̄e nō ſum dig⁹ Vbi eniꝫ indigne ingredit᷑ · ibi ad iudiciū īgredit᷑ accipienti ¶ Hieroni· Prudēcia aūt centurionis apparet in hoc· q̄ꝫ vltra corpis tegmē· latēteꝫ vidit diuinitatē· vn̄ ſubiūgit· Sed tantū dic verbo & ſanabit᷑ puer meus· ¶ Chriſoſti· ſuper matheuꝫ Sciebat enim q̄m aſtabant illi inuiſibilit᷑ angeli miniſtrātes qui omne verbū ei⁹ vertūt in opus q̄ꝫ & ſi angeli ceſſant· tn̄ infirmitates preceptis eius uiuacibꝰ expellunt᷑ · ¶ Hilarius dicit etiā cēturio pueruꝫ voce poſſe ſanari· quia ſalus gentiū oīs ex fide eſt· & preceptis domini vita eſt vniuerſoꝝ Et ideo ſubiungit dicens · Nam & ego homo ſum ſub p̄tate conſtitutus · habens ſub me milites· Et dico huic vad᷑ & vadit & alij veni & venit & ſuo meo fac hoc & facit· Chriſ· ſup matthe patris & filij miſteriū ſpū ſancto ſuggerente depinxit · ac ſi dicēt· Et ſi ego ſū ſub p̄tate alteri⁹· tn̄ habeo p̄tatē iubēdi eis q̄ ſub me ſūt· ſic & tu q̄ꝫuis ſis ſub p̄tate p̄ris· ſ· īquātuꝫ hō hēs tn̄ p̄tatē iubēdi āgelis· Sꝫ forte dicet ſabellius volens oſtendere eundem eſſe

patrē q̄ & fili⁹ eſt ſic hoc eēītelligēdū. Si ego ſub
poteſtate cōſtitut⁹ poſſum iubere · q̄ntomagis tu
q̄ ſub nulli⁹ poteſtate · Sed hāc expoſitōz nō reci-
pit text⁹. Nō em̄ dixit. Si ego hō ſub poteſtate ·
ſ3 dixit · nā & ego hō ſub poteſtate · In q̄ ptz q̄ itē
ſe & xp̄m n̄ cōpatōis differēciā fecit · ſ3 ratōnē ſimi
litudinis ītroduxit ¶ Aug⁹. de v̄bis dn̄i · Si ego
hō ſub poteſtate iubēdi habeo poteſtatē. q̄d tu po-
tes cui omniū ſeruiūt poteſtates · ¶ Glo. Potes
per āgelorū miniſteria ſine corpis p̄ſentia dicē in-
firmitati vt recedat · & recedet · & ſanitati vt
veniat · & veniet · ¶ Aymo · poſſunt autem per
ſubiectos cēturionis · v̄tutes naturales ītelligi ī
q̄bus plurimi gētiliū pollebāt. Vl' etiā cogitatōes
bone aut male Malis aūt dicam⁹ vt recedāt & rece
dēt. ſed bonas vocem⁹ · & veniēt · ſuo q̄q3 nr̄o hoc
eſt corpori · vt ſubiciat̄ volūtati diuine. ¶ Aug⁹
de cō. Euā. Huic aūt q̄d hic dicit̄ videt̄ repūgnare
quod ait lucas cū audiſſet centurio de ieſu miſit ad
eum ſeniores iudeorum rogās eum vt veniēt & ſal
uaēt ſuū eius. & itez q̄ cū lōge eſſet adomo · miſit
ad eū centurio amicos dicēs · Dn̄e noli vexari · non
em̄ ſū dign⁹ vt ſub tectū meū ītres · ¶ Chriſ · in
homelia · Quidā aūt dicunt quoniam non eſt idem
ille & hic · q̄d multas cōiecturas habet · De illo em̄
ait · q̄m ſinagogā noſtrā cōſtruxit · & gētem dili-
git. De iſto aūt ipē ihus ait · Neq3 ī iſrael tantā fidē
inueni · Vn̄ videt̄ iudeū illū eſſe · Mihi aūt videt̄
idē hic & ille eſſe. Sed q̄ndo lucas dicit · q̄ miſit vt
veniat · blādicias iudeoꝝ īſinuauit · Coueniēs em̄
eſt credē cēturionē volentē abire ꝓhibitū eē a iude
is blādiētibꝫ & dicētibꝫ · q̄m nos adim⁹ & cōduci⁹
Sed q̄n ab eorū imminēcia erutus eſt. tūc miſit di
cens · Ne eſtimes q̄ ꝓpt̄ deſidiā non veni. ſ3 q̄a me
īdignū eſtimaui vt te ī domū meā ſuſciperē · Quod
aūt mathe⁹ ait nō p amicos · ſ3 p ſeipm̄ hoc eū dix
iſſe · nihil cōtrariū eſt. vterq3 em̄ deſideriū viri rep-
ſentauit · Et q̄m de xp̄o decentē opinionē habebat.
Cōueniēs aūt eſt opinari & ip̄m poſtq̄ miſit ami-
cos · aduenientē p ſe hec dicē · Si aūt non hoc dixit
lucas · neq3 illud mathe · nō ſibi cōtradicūt · ſ3 com-
plent q̄ ab inuicem derelinq̄bant̄ · ¶ Aug⁹ · de con
euāge · mathe⁹ g° acceſſum cēturionis ad dn̄m per
alios factū · compēdio dicē voluit · q̄a fidem ei⁹ qua
vere ad deū accedit̄ laudauit · vt dicēt · Nō · īueni
tantā fidem ī iſrael · Lucas aūt iō totū q̄a geſtū eſt.
aperuit · vt ex hoc ītelligē cogeremur · q̄liter eū ac
ceſſiſſe dixerit mathe⁹ · q̄ mētiri n̄ potuit · ¶ Chriſ
ī ho · Neq3 em̄ ē ɔtrariū q̄ fabricauit ſinagogā ſm̄
lucā · & q̄ hic oñdit̄ nō eē iſraelita · Poſſibile · n · ē
iudeū nō exiſtentē & ſinagogā fabricaſſe & gentē
diligere · Sequitur Textus

Audiēs aūt ieſus · mirat⁹ ē · & ſeq̄ntibꝫ ſe dixit ·
Amē dico vobis · nō īueni tantā fidem ī iſrael · Di-
co aūt vobis q̄ m̄lti ab oriēte & occidente veniēt · &
recūbēt cū abraam · Iſaac & iacob · ī regno celoꝝ ·
Filij autem regni eijcientur in tenebras exteri-
ores · ibi erit flet⁹ & ſtridor denciū · Et dixit ieſus
cēturioni · Vade · ſicut credidiſti · fiat tibi · & ſana
tus eſt puer ex illa hora · ¶ Chriſoſtomus · in ho-
melia · Sicut quod leproſus dixerat de criſti po-
teſtate · ſi vis potes me mūdaē · xp̄i voce cōfirmat̄
dicētis · volo · mūdaē · Ita & hic cēturionez de xp̄i
ptate teſtātez nō ſolū nō accuſauit · ſ3 etiā cōmēda-
uit · Sed & āplius aliq̄d fecit · intentōz em̄ laudis
Euāgeliſta ſignificās dicit audiēs aūt ieſus mirat⁹
eſt. Origenes · Attende q̄tuz ſit aut q̄le q̄d de⁹ vni
genit⁹ mirat̄ · auruz diuicie regna p̄ncipat⁹ in cō
ſpectu eius ſunt tanq̄ vmbra vel terminos decidēs
Nihil g° horuz in cōſpectu dei mirabile eſt q̄ſi mag
num vel p̄ciosū ſed tm̄ fides hāc mirat̄ honorificās
hāc acceptabilē ſibi eſtimat ¶ Aug⁹ ſup Geneſi
cōtra maniche⁹ · Quis aūt illo fecerat illā fidez niſi
ipſe q̄ admirabat̄! Quod ſi & aliuſ eā feciſſz vt q̄d
miraret̄ · q̄ preſcius erat! Quod g° mirat̄ dominus
nobis mirādū eſſe ſignificat · quibꝫ ad huc op⁹ eſt
ſic moueri om̄ēs em̄ tales motus ei⁹ non ꝑturbati
animi ſigna ſūt ſed docentes magiſteriū · ¶ Chriſ ·
in home · Vnde plebe omni p̄ſente admirat⁹ eē di-
citur · & alijs exemplū dedit · vt eū mirent̄ Seq̄t̄
em̄ · & ſequētibꝫ ſe dixit · Amen dico vobis · nō in
ueni tātaz fidez ī iſrael · ¶ Aug⁹ cōtra fauſtū fidē
laudat illi⁹ · n̄ aūt deſtōz milicie īperauit · ¶ Hiero
hec aūt de p̄ſentibus loq̄t̄ · non de oībꝫ retro p̄riar
chis & ꝓphetis · ¶ Chriſ · ſup mathe · credidit em̄
Andreas · ſed io · dicēte Ecce ang⁹ dei credidit pe
trus ſed euangeliſāte ſibi ādrea credidit philipp⁹
ſ3 legēdo ſcripturas nathanael & p̄us ſignū diuini
tatis accepit Et ſic fidei confeſſionem obtulit · ¶
Origenes · Jayrus iſraelis princeps pro filia ſua
petens · non dixit · dic verbo · ſed veni velociter · Ni
codemus de fidei ſacramento audiens ait · Quomodo
pt̄ hoc fieri · Maria & marta dicūt domine ſi fuiſſes
hic · frater me⁹ nō fuiſſz mortu⁹ · q̄ſi dubitantes q̄
vbiq3 poſſz adeſſe dei potētia. ¶ Chriſo · ſup mat.
aūt ſi volum⁹ fideliorē putare iſtū q̄ appoſtol⁹ · ita
teſtimoniū chriſti intelligēdū eſt · q̄ vnūquodq3
bonum hominis ſcd̄m qualitatez pſone illius lau-
dat̄ · ruſticū em̄ dicē aliq̄d ſapiēt̄ · magnū ē quod
de philoſopho non eſt miruz ſic de centurione dcm̄
eſt. in nullo tantaz fidē inveni in iſrael · Criſoſ. in.
hom · Non enim erit equale iudeum credere & gen-
tilem ¶ Hiero · Vel forte ī centurione fides gen-
tiuz preponit̄ iſrael · Vnde ſubdit · Dico aūt vobis
q̄ multi ab oriēte & occidēte venient ¶ · Aug⁹ de
verb · do · Nō om̄es ait · ſed m̄lti · tn̄ ipē ab oriēte &
occidente iſtis duabꝫ partibꝫ tot⁹ orbis deſignat̄ ·
¶ Aymo · Vl' ab oriēte veniūt q̄ ſtatim illuminati
trāſeūt · ab occidente hi q̄ pſecutōnez vſq3 ad mor-
tē tolerauerūt ꝓ fide · Vel ab oriēte q̄s venit cū ab ī
fancia deſeruire īcipit · Ab occidēte · dū ī ip̄a decre
pita etate addeū cōuertit̄ · ¶ Orige · Sed quō alibi
dicit · q̄ pauci ſunt electi ! per diuerſas enim ge
nerationes pauci electi ſūt · ſimul vero cōgregati in

tēpe viſitatōis multi iueniēt. Deqꝫ & recūbēt non carnalit̄ iacētes: ſꝫ ſpiritalit̄ requieſcētes: n̄ tpalit̄ potātes. ſꝫ et̄nalit̄ epulātes. cū abrahā. Yſaac. & Jacob i regno celoꝝ. vbi lux. exultatō. gloria & lōge uitas vite eterne. ¶ Hiero. Quia aūt deꝰ abrahā celi oditor. paṫ Xp̄i eſt idcirco i regno celoꝝ ē. & abrahā cū q̄ accubiture ſūt natōes. q̄ crediderūt i xp̄ꝫ filiū creatoris. ¶ Aug. ḋ ver. do. Sic aūt vidꝰ mꝰ xp̄ianos vocatos ad celeſte cōuiuiū: vbi ē panis iuſticia. potꝰ ſapiētia. Ita videmꝰ & Judeos rep̄batos. vn̄ ſequit̄. Filij aūt regni ejiciēt̄ i tenebrās exteriores. Judei. ſ. q̄ legē acceperūt: q̄ celebrāt figura oīm futuroꝝ que cū p̄ſentia nō agnouerūt. ¶ Hiero. Vel filios regni dic̄ Judeos q̄a i eis deꝰ añ regnauit. ¶ Chriſ. in ho. Vel filios regni eos dicit quib⁹ regnū erat p̄paratū quod & magis eos mordebat. ¶ Auguſt. cōtra Fauſtū. Si ergo nō cōmēdauit Moyſes populo Jſrael domini. niſi deū Abrahā. Yſaac. & Jacob. eūq3 ipm̄ Xp̄us cōmēdabat. nō eſt conatus illū populū auertere a deo ſuo: ſed ideo minatus eſt eos iturus in tenebras exteriores q̄ auerſos videret eos a deo ſuo. In cuiꝰ regno gētes vocatas ex toto orbe terraꝝ recubituras dicit cū Abrahā. Yſaac. & Jacob. nō ob aliud q̄ q̄ fidem tenuiſſent dei Abrahā. Yſaac & Jacob. Quibꝰ nō q̄ſi in morte correctis. vel poſt paſſionē ſuā iuſtificatis teſtimoniū dn̄s p̄hibebat. ¶ Hiero. Tenebre aūt exteriores dicūt̄: quoniā q̄ a domino expellit̄ foras relīq̄d lumē. ¶ Aimo. Quid autem ibi paſſuri ſint: manifeſtat cū ſubdit. Ibi erit fletꝰ & ſtridor dētiū: Per metaphorā eīm mēbroꝝ penas deſcribit tormētoꝝ. Solēt eīm oculi fumo tacti lachrimas p̄ducē. dētes vo a nimio frigore ſtridere. oſtēdit̄ g° q̄ reprobi i inferno & calorē intolerabilē & frigꝰ ſuſtinebūt ſcd̄m illd̄ Job. Trāſient ab aq̄s niuiū ad calorē nimiū. ¶ Hiero. Si aūt fletꝰ oculoꝝ ē: & ſtridor dētiū: oſſa d̄mōſtrat: vaē corpoꝝ & eorūdeꝫ mēbroꝝ que ceciderāt: reſurrectio. ¶ Raba. Vl̄ ſtridor dētiū p̄dit indingnantis affectuꝫ: eo q̄ ſero vnūquēq3 peniteat: ſero ſibi iraſcat̄: q̄ taꝫ p̄tinaci imp̄bitate deliquit. ¶ Remi. Vl̄ alit̄: Tenebras exteriores appellat exteras nationes. q̄tū eīm ad hiſtoriaꝫ attinet: predicit dominus his verbis interitū iudeoꝝ. quoniā p̄pt̄ infidelitem ducēdi erāt captiui & diſpergēdi p̄ diuerſa regna terraꝝ. fletus eīm ab igne ſolet fieri. ſtridor dentiuꝫ a frigore. Jllis ergo aſcribit̄ fletus. qui in calidioribꝰ locis habitant. ſicut in Jndia & Ethiopia. Stridor vero dentiū illis aſcribit̄: q̄ i frigidioribꝰ locis cōmorant̄. ſicut ē Hircania & Scytia. ¶ Chriſ. ſup Matth. Ne q̄s aūt exiſtimet blādiciaꝝ eſſe hec verba. q̄a dictū erat: credere facit ſignū. Vn̄ ſequit̄. & dixit Jheſus cēturioni. Vade et ſicut crediſti fiat tibi. ¶ Raba. Quaſi. d. ſecūdū mēſurā fidei fiat tibi: & iſta gratia. Poteſt aūt meritū domini etiaꝫ famulis ſuffragari: nō ſolum merito fidei: ſed etiā ſtudio diſcipline: vnde ſequit̄. Et ſanatus eſt puer ex illa hora. ¶ Chriſ. in ho.

Vbi velocitatē admirare. Neq3 eīm ſolū curare. ſꝫ inop̄inate: & in momēto tēporis hoc facere. virtutē Xp̄i oſtendebat. ¶ Auguſt. de ſer. do. Sicut eīm dominꝰ domū Centuriōis corpe nō intrauit: ſed abſens corpore: p̄ſens maieſtate puerꝫ ipꝫ ſanauit Sic & in ſolo Judaico populo corpore fuit: apud alias gētes nec de virgine natus eſt: nec paſſus ē nec hūana p̄tulit: nec diuina mirabilia fecit: & tn̄ impletū eſt: q̄d dictū erat: Populus quē nō cognoui: ſeruiuit mihi In auditu auris obediuit mihi Judea eīm gēs cognouit: & crucifixit. orb̄ terraꝝ. audiuit & credidit. ¶ Textꝰ Et cū veniſſet Jheſꝰ i domū Petri: vidit ſocrū eius iacēteꝫ & febricitātēꝫ. & tetigit manū eiꝰ. & dimiſit eā febris. & ſurrexit & miniſtrabat eis. ¶ Auguſ. Poſtq̄ oſtēdit Mattheus p̄ leproſū totū genus humanū ſanatū. & in ſeruo cēturiōis gētilis populi ſanationē. cōſeq̄nt̄ p̄ ſocrū Petri d̄ſignat curatōꝫ ſinagoge. cū dicit. & cū veniſſet Jheſus i domū Petri. Priꝰ aūt nārat d̄ ſuo: q̄a maiꝰ miāculū fuit & maior ḡcia i gētili cōuerſo. Vl̄ q̄a i fine ſeculi Synagoga ē plenarie ouertēda. cū plenitudo gētiū ſubitāuerit. Domꝰ aūt Petri & i bethſaida eāt. ¶ Chriſ. i ho. Sz cur itrauit i domū Petri: mihi videt̄ cibū aſſūpturꝰ. vn̄ ſeq̄t̄. Et ſurrexit: & miniſtrabat eis. Apud diſcipulos eīm diuertebat honorās eos. & auidiores ex hoc faciēs. Attēde aūt Petri ad Xp̄m reuerētiā hn̄s eīm ſocrū domi febricitātē: n̄ traxit eū in domū. ſed expectauit doctrinā cōpleri & alios curari. Ab exordio eīm erudiebat̄. q̄ alioꝝ erant. ſibi ipi p̄ponere. Quocirca neq3 ipe eū iducit. ſꝫ criſtus ſpōte audiuit. poſtq̄ dixit cēturio. nō ſū dignus vt itres ſub tectū meū. mōſtrās q̄ntum largiebat̄ diſcipulo. Non eſt aūt dedignatꝰ ſub vilia tuguria piſcatoꝝ intrare. erudiēs per oīa hūanum coculcare tumorē. Et q̄ndoq3 q̄dē ſolū v̄bis curat. q̄ndoq3 aūt etiā manū extēdit. Vn̄ & hꝫ dicitur. Et tetigit manū eiꝰ & dimiſit eā febris. Non eīm volebat ſemp cū ſupabūdantia miracula facē. opꝫtebat interim latere. Tāgens aūt corpꝰ n̄ febrē extinxit ſolū. ſꝫ & purā tribuit ſanitatē. Quia enim egritudo curabilis erat. mō curatēis ſuam v̄tutem oñdebat. faciēdo quod ars medicinalis nō opatur. vt ſcilicet ſimul p̄fectam reſtituat ſanitatē. Vnde euāgeliſta hoc inuēs dicit q̄ ſurrexit. & miniſtrabat eis. ¶ Hiero. Natura eīm hoim iſtiuſmodi ē. vt poſt febrē magis laſſeſcāt corpa. & icipiēte ſanitate egrotationis mala ſentiāt. Verū ſanitas que cōfert̄ a domīo. tota ſimul redit. ¶ Chriſoſ. i ho. Jn hoc ḡ q̄ dicit̄ q̄ ſurrexit. & miſtrabat eis. & xp̄i v̄tutis ſignū eſt & diſpoſitōis mulieris quam erga xp̄m oñdebat. ¶ Beda. i ho. Miſtice aūt dōꝰ petri lex vel circūciſio ē. Socrus ē ſinagoga. q̄ q̄d̄ āmodo eſt m̄r eccleſie petro commiſſe. hec febricitat. q̄a iuidie eſtibꝰ laborabat. p̄ſeq̄ns eccleſiā. cuius manū dominꝰ tangit q̄n carnalia eius opa in ſpiritalē vſū cōuertit. ¶ Remi. Vel p̄ ſocrū petri p̄t itelligi lex q̄ ſcd̄m ap̄lm īfirmabat p̄ carnē ib̄ ē

carnalē intelligētiā. Sz cū domin⁹ p misteriū in=
carnatōis visibilis i sinagoga apparuit. & ope le=
gē impleuit. & spiritualit intelligēda docuit. mox
ipa sociata gracia Euāgelij tātū robur accepit.
vt que fuerat ministra mortis & pene postmodum
fieret vite & glorie. Raban. Vel vnaqueqz aīa
q carnis cōcupiscētijs militat qsi febrib⁹ estuat. s
manu misericordie diuine tacta cōualescit. & p cō=
tinētie frena carnis lasciuiā ɔstrīgit. & mēbris q
b⁹ fuerat immūditie. fuit iusticie. Hila. Vel
in socrū petri. vitiosa infidelitatis estuāt affectō
cui adiacet libtas volūtatis. q nos sibi cōiugij soci
etate cōiūgit. Ergo īgressu dñi i petri domū id ē i
corpe. curat īfidelitas pctoꝝ calore estuās. & sal=
uata officij famulatu ministrat. Augus. de cō.
Euāge. Hoc at quādo factū sit id ē p⁹ qd vl' aň qd
nō expssit Matthe⁹. Nō eni p⁹ qd narrat p⁹ hoc
etiā factū necesse ē intelligat. Nimiruz tn̄ iste hoc
recoluisse intelligit. qd pus commiserat. Naz id
Marc⁹ narrat anq̄ illd de mūdato lebroso comme
moret. ꝙ p⁹ smonē in mōte habitū de q ipe tacuit
videt iposuisse. Itaqz & lucas hoc p⁹ factū nārat
de socru petri post qd & marc⁹ ante sermonē etiaz
quem plixum interposuit qui potest idem videri.
quē dicit habitū in monte mattheus. Quid aūt int
est quis quo loco ponat siue quod ex ordine īserit
siue quod omissuz recolit. siue quod postea factum
aň pōccupat dū tn̄ nō aduerset eadez alia narrāti
nec sibi nec alteri. qa eni nulli⁹ in ptāte ē res opor
tune cognitas q qsqz ordie recordet. satis pbabile
ē ꝙ vnusqsqz euāgelistaꝝ eo se ordie credidit dbu
isse narrare. q voluisset de⁹ ea q narrabat eius re=
cordatōz suggere. Quapp̄t vbi ordo tpm n̄ apparet
nichil nostra interesse debet. quē narrādi ordinem
qlibz eoꝝ tenuerit. Textꝰ Vespē at facto. obtulerīt
ei m'ltos demonia habentes. & eijciebat spūt⁹ vbo
& oēs male habentes curauit. vt adimpleret. qd
dictū ē per esaiā pphetā dicentē. Ipe infirmitates
nostras accepit & egrotatōnes nostras portauit.
Chris. in ho. Quia multitudo credentiū erat iā
acta neqz tpe impellēte a xp̄o abscedere patiebāt.
vespere ei infirmos adducunt. vnde. dicitur. vespē
aūt facto obtulerīt ei m'ltos demonia hn̄tes. Au
gus. de cō. euāg. Per hoc at ꝙ dicit. vespere aūt
facto. ad eiusdē diei tēpus hoc ptinere satis indica
tur. q̄uis necesse nō sit. vbi dicit vespē facto. eius
de diei vespꝝ accipe. Remi. Christ⁹ at dei fili⁹
autor hūane salutis fons & origo toci⁹ pietatis ce
lestē medicinā oib⁹ tribuebat. vn̄ seqt. Et eijciebat
spirit⁹ vbo. & oēs male habētes curauit. Demones
enim & morbos solo vbo repellebat. vtijs signis &
vtutib⁹ ostēderet se ad salutē generis hūani venisse
Chris. in ho. Intende autez quātaz multitudi=
nem curataz transcurrūt Euāgeliste. nō vnūquē=
qz curatuz enarrantes. sed vno verbo pelagus in=
effabile miraculoꝝ inducentes. Ne aūt magnitu=
do miraculi incredulitatē immittat. si tātaz plebez
& varias egritudines vno tēporis momēto curauit.
inducit pphetā attestātez hijs q fiebāt. vn̄ subdit.
vt adimpleret qd dictū ē p Esaiā pphetā dicētez.
Ipe infirmitates nostras accepit. Raban. Nō
vt sibi haberet. s vt nob aufferret. & egrotatōes
nostras portauit. vt qd p imbecillitate viriū fer=
re nō poteram⁹. ille p nobis portaret. Remigi.
Quia humane nature infirmitatē ad hoc suscepit.
vt nos ifirmos facēt fortes atqz robustos. Hila.
Et passiōe corporis sui scd'm pphetaꝝ dicta infir=
mitates hūane imbecillitatis absorbuit. Chris.
i ho. hoc at de pctis magis a ppheta dcm̄ ē e videt
qualit igit Euāgelista de egritudinib⁹ hoc expo=
nit. Sz sciēduz ꝙ vel historie h testimoniū adap=
tauit. vel ostēdit quoniā plures egritudinū ex pec
catis sūt aīalib⁹. Nā & ipa mors a pctis habz ra=
dicē. Hiero. Attēdendū at ꝙ omēs nō mane. n
meridie. s ad vesperā curant. qn̄ sol occubitur⁹ ē
& qn̄ granum tritici in terra moritur. vt multos
afferat fruct⁹. Raban. Solis eni occubit⁹ pas
siōē & mortē designat illi⁹. qui dixit quādiu sum
in mūdo. lux sum mundi q tpalit viuens in car=
ne. paucos Judeoꝝ docuit. Calcato autem regno
mortis omnib⁹ per orbez gentilibus fidei dona pro
misit. Sequitur Textus
Videns aūt Jesus turbas multas circū se ius=
sit discipulos ire trāsfretū. Et accedēs vnus scri=
ba. ait illi. Magister sequar te q̄cūqz ieris. & dix
it ei Jhesus Vulpes foueas hn̄t. & volucres celi
nidos. fili⁹ at hoīs n̄ hz vbi capd suū reclinet. ali⁹
at d discipul⁹ ei⁹ ait illi. Dn̄e Permitte me pmū
ire. & sepelire patrē meū. Jhesus at ait illi. Seqe=
re me. & dimitte mortuos sepelire mortuos suos
Chris. in ho. Quia xp̄s nō solū corpora curabat
s aīaz emendabat & verā sapiētiā mōstrare volu=
it. nō solū egritudines soluēdo. s etiā nihil ad ostē
siōē faciēdo. Et ideo dicit. Vidēs at Jhes⁹ turbas
multas circa se. iussit discipulos ire trāsfretū. Fa=
ciebat at hoc & sil moderata nos capere docēs & in
uidiā Judaicā mitigās & docēs nos nihil ad ostē
tatōē face. Remi. Vl' hoc fecit qsi ho. volēs turba
rū iportuītatē declinare. Erāt at ei affixi. admirā
tes eū. & vidē ipm volētes. Quis eni discedēt a tali
miracula opāti. qs nō in facie ei⁹ simplicez vellet
videre. & os talia loqns. Si eni moyses glorifica
tā faciē habebat. & steffan⁹ sicut angeli. intellige
communez dominatorē qualē decēs est tūc apparu=
isse. Vn̄ ppheta dicit. Speciosus forma pfilijs ho=
minū. Hila. Discipuloꝝ aūt nomen non. xij.
tantū apostolis cōuenire estimāduz est. Nam pre
ter Apostolos plures fuisse discipulos legimus.
Chriso. in ho. Manifestū est autē aliud esse di=
em quo iussit ire trausfretum. non cū qui sequitur
illum. in q socrus Petri sanata est. quo die mar=
cus lucasqz eum in desertum exisse affirmant.
Augusti. de con. euange. Vide autem qualiter
turbas nō simpliciter abijcit. vt nō offendat. Nō

em̄ dixit recedite · ſ; vltro diſcipul'ſ iuſſit abire ſpē dãs turbe eũdi etiã illuc · ¶ Remi · ſ; q̄d int̄ iuſſio nē dei & trãſfretatõz geſtũ ſit · Euãgeliſta ſtudu it manifeſtare cũ ait · Et accedens vnꝰ ſcriba · ait illi · Mgr̄ ſequar te quocũq; ieris · ¶ Hiero · Iſte ſcriba q̄ tãtũ litterã nouerat occidẽtez ſi dixiſſet · Dñe ſeq̄r te q̄cũq; ieris · nõ fuiſſet repulſus a dño ſ; q̄a magiſtꝝ vnũ de pluribꝰ eſtimat · & litterator erat · & nõ ſpiritalis auditor · ideo nõ habet locũ in q̄ poſſit Jheſus reclinare caput ſuũ · Oſtẽdit̄ autē nobis & ob hoc ſcribã repudiatũ q̄ ſignoꝝ videns magnitudinē ſeq̄ voluerit Saluatorē · vt lucra ex operũ miraculis q̄reret hoc idē deſyderãs q̄d & ſymõ magꝰ a petro emere voluerat · ¶ Chriſo · i ho · Vide etiã quãtus eſt tumor Ita em̄ aduenit & locutꝰ ē ſicut dedignãs cũ turba anumerari · ſ; oſtẽdẽs quomiã ſup multos ē ipē · ¶ Hila · Vel alit̄ · iſte ſcriba q̄ eſt vnꝰ ex doctoribꝰ legis an ſit ſecuturus int̄rogat · q̄ſi lege nõ cõtineret̄ · hũc eē quez vtilit̄ ſeq̄t̄ · Igit̄ infidelitatis affectũ ſub diffidentia int̄rogatiõis expꝛ̄ſſit · q̄a fidei aſſumptõ nõ int̄rogãda eſt ſ; ſequẽda · ¶ Criſ · in ho · Reſpondet aũt ei Xp̄s nõ ad interrogatõz verboꝝ ſ; ad cõſiliũ obuiãs mentis · Vnde ſequit̄ · Et dicit ei Jheſus · vulpes foueas habent · & volucres celi nidos · filius autem hominis nõ habet vbi caput ſuũ reclinet · Ac ſi dicat · ¶ Hiero · Quid me ꝓpt̄ diuicias & ſeculi lucra cupis ſequi · cũ tãte ſim paupꝛtatis · vt nec hoſpitiolũ q̄dē habeaz · & tecto vtar nõ meo · ¶ Chriſ · in ho · Hoc aũt nõ erat auertẽtis ſ; arguẽtis q̄dez malũ cõſiliũ cõcedẽtis aũt ſi vellet cum paupꝛtatis expectatõe ſequi Chriſtũ · Et vt diſcas eiꝰ maliciã audiẽs hoc & correctꝰ nõ dixit paratus ſũ ſeq̄ · ¶ Auguſ · de ſmone dñi · Vel alit̄ filiꝰ hominis nõ hꝫ vbi caput reclinet ſcilicet in fide tua · Vulpes em̄ hñt foueas in corde tuo · q̄a doloſus es · volatilia celi hñt nidos ĩ corde tuo q̄a elatꝰ es · Doloſus & elatꝰ · nõ me ſeq̄ris quõ em̄ doloſus ſeq̄tur ſimplicitatē · ¶ Greg · xix · moꝛa · Vl' alit̄ · Vulpes valde fraudulẽta ſũt aĩalia · q̄ in foſſis vel ſpecubꝰ abſcõdũt̄ · Cũq; aparuerint · nũq̄ rectis itineribꝰ · ſ; tortuoſis ãfractiõibꝰ currũt · Volucres vero alto volatu ſe ſubleuãt · Noĩe ergo vulpiũ doloſa atq; fraudulẽta noĩe aũt volucꝝ hec eadē ſupꝛba demonia deſignãt̄ · ac ſi dicat · fraudulẽta & elata demonia in corde tuo inueniũt habitationē ſuã humilitas aũt meaz reqͥez in ſupꝛba mẽte nõ inuenit · ¶ Augu · de que euã · Intelligit̄ em̄ miraculis motus · ꝓpt̄ inanẽ iactãtiã eũ ſeq̄ voluiſſe · quã ſignificãt aues · Finxiſſe aũt diſcipuli obſeq̄ũ · q̄ fictio vulpiũ noĩe ſignificata eſt · ¶ Raba · heretici aũt in ſua v̄ſutia cõfidẽtes · ſignificãt̄ p vulpes · & maligni ſpiritꝰ p volucres celi · que in corde Judaici populi foueas & nidos id ē domicilia habebãt · Sequit̄ · Alius aũt de diſcipulis illiꝰ ait illi · Dñe permitte me ire pꝛ̄mũ & ſepelire patrē meũ · ¶ Hiero · Quid ſimile ē int̄ ſcribã & diſcipulũ · ille magiſtꝝ vocat · hͨ dominũ cõiteť · ¶ Hila · Iſte pietatis occaſiõe ad ſepeliẽdũ patrē ire deſyderat · ille ſecuturũ ſe q̄libꝫ eē ꝑmittit · nõ magiſtruz q̄rẽs · ſed ex magiſtro lucꝝ · Iſte etiã diſcipulꝰ nõ int̄rogat an ſeq̄t̄ · iaz em̄ ſeq̄ ſe opoꝛtere credidit · ſ; ꝑmitti ſibi orat ſepelire patrem · ¶ Auguſ · de ver · do · Dñs aũt quãdo parat hoĩes euãgelio nullã excuſatiõz vult int̄poni carnalis hꝰ t̄palisq; pietatis et ideo ſequit̄ · Jheſus aũt dixit ei ſequere me · & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos · ¶ Chriſo · in ho · Hoc aũt dixit · ñ iubẽs cõtẽnere amorē q̄ ē ad parẽtes · ſ; mõſtrãs q̄m̄ nihil celeſtibꝰ negocijs nobꝭ magis nc̄cariũ eē oꝫ Et q̄m̄ cũ toto ſtudio his iũgi d̄bemꝰ & neq; paꝝ tardare etiã ſi vald̄ ĩeuitabilia & ĩ citãtia fuerit q̄ attrahũt Quid em̄ magis nc̄cariũ erat · q̄ ſepelire pr̄ez · Quid etiã facilīꝰ · neq; em̄ tp̄ꝰ m̄ltũ cõſũmẽdũ erat p hoc etiã eũ dñs a m̄ltis mal' eripuit · puta luctibꝰ & meroribꝰ & ab his q̄ hinc expectãt̄ · Poꝰ ſepulturã em̄ neceſſe iã erat & teſtamẽta ſcrutari · & hereditatis diuiſiõz & alia hꝰ mõi · & ita fluctuatõs exfluctuatõibꝰ ei ſuccedẽtes a lõge eũ aueritatis abducere poꝛtu · Si aũt adhuc tumultuaris · excogita q̄m̄ multi ĩfirmos nõ ꝑmittũt ſcire · nec ad monumẽtũ ſeq̄ · etiã ſi pat̄ aut mat̄ aut filiꝰ ſit · q̄ defunctꝰ ē · Nec ex hoc ĩcuſant̄ credulitatis · ſ; cõtrariũ credulitatis eſſet · Et m̄lto maiꝰ malũ ē abducē hoĩez a ſpiritalibꝰ ſmonibꝰ & maxĩe cũ fuerit q̄ hoc cõpleant · Erãt em̄ q̄ cõpleturi erãt hꝰ funeris ſepulturã · Vñ dicit · Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos · ¶ Augu · de ver · do · Quaſi dicēt · pat̄ tuꝰ mortuꝰ ē · Sũt alij mortui qui ſepeliãt mortuos ſuos q̄a ĩfideles ſũt · ¶ Chriſ · ĩ ho · ĩ q̄ mõſtrat q̄m̄ hͨ mortuus nõ erat eiꝰ · Etem̄ q̄ defunctꝰ erat · ſicut eſtio de nũero infideliũ erat · Si aũt admiraris iuuenē q̄m̄ ꝓ negotõ ita neceſſario ĩterrogauit Jheſũ & nõ ſpõtanee abijt multo magis admirare q̄m̄ & ꝓhibitꝰ ꝑmãſit q̄d nõ erat magnitudinis cũ nõ ꝓpt̄ deſidiã fecerit · ſ; vt nõ int̄cideret negotiũ magis neceſſariũ · ¶ Hila · Itē q̄a accepimꝰ in dominice oratõis exordio ita pꝛ̄mũ p̄cãdũ · Pat̄ noſter q̄ es ĩ celis · Et in diſcipulo credẽtis populi pſona ē · admonet̄ q̄ pater ſibi viuus in celis eſt · Deinde inter fidelem filiũ patrē q; infidelē ius patꝝ nouimꝰ nõ relinq̄ Ad monuit etiã nõ admiſceri memorijs ſanctoruz mortuos ĩfideles · & etiã eos eſſe mortuos q̄ extra deũ viuũt · & idcirco mortui ſepeliãt̄ a mortuis · q̄a p dei fidē viuos viuo opoꝛteat adherere · Si aũt mortuũ ſepelit mortuꝰ nõ debemꝰ curã hr̄e mortuorũ · ſ; viuẽtiũ · Ne dũ ſolliciti ſumꝰ de mortuis · nos q̄q; mortui appellemur · Mortui etiã mortuũ ſepeliũt · cũ peccatores peccatoribꝰ fauẽt · Qui em̄ peccãtẽt laudibꝰ pſequũt̄ ex tictũ ſub v̄boꝝ ſuoꝝ aggē abſcõdũt · ¶ Raba · Notãdũ eſt in hac ſentẽtia q̄a aliq̄ñ minora bona p̄termittẽda ſũt ꝓutilitatem aioꝝ · ¶ Augſ · de con · euange · Quod autem Mattheus dicit tunc iſtud geſtuz eſſe quando iuſſit vt

irent trãſfretũ · Lucas vero ãbulantibꝫ illis ĩ via · non eſt contrarium · quia viam vtiqꝫ ambulabãt · vt venirent ad fretum · Sequit᷑ Textus

Et aſcẽdente eo ĩ nauiculã ſecuti ſũt eum diſcipuli eius · Et ecce motus magnꝰ factus eſt ĩ mari · ita vt nauicula opiret᷑ fluctibꝫ · Jp̃e vero dormiebat · Et acceſſerũt ad eũ diſcipuli eius · & ſuſcitauerũt eũ dicẽtes · Domĩe · ſalua nos · pimꝰ · Et dixit eis · Quid timidi eſtis modice fidei? Tũc ſurgẽs imparauit vẽtis & mari · & facta ẽ trãq̃llitas magna · porro hoĩes mirati ſũt · dicẽtes · Qual' ẽ hic? qa obediũt ei venti · & mare · Orige · Cũ multa magna & mirãda oñdiſſet xp̃s ĩ terra · trãſijt ad mare · vt ibidem excellẽtia opa demõſtraret · q̃tenus terre mariſqꝫ dominũ ſe eſſe cũctis oñderet · Vñ dicit᷑ · & aſcẽdẽte eo ĩ nauiculã ſecuti ſũt eũ diſcipuli eius · Nõ imbecilles · ſꝫ firmi & ſtabiles ĩ fide · Hi g̊ ſecuti eũ · ñ tantũ greſſus eius ſeq̃ntes · ſed magis ſanctitatẽ · comitãtes · Chriſ · Accepit at̃ diſcipulos ſecũ & ĩ naui vt ad vtraqꝫ eos erigeret · & ad hoc ꝙ ĩ piculis nõ ſtupeſcerẽt · & ad hoc ꝙ ĩ honoribꝫ moderata de ſe autumẽt · vt em̃ non magna de ſe ſapent · ꝓpt᷑ hoc ꝙ alijs dimiſſis eos retinuẽat · pmittit eos fluctuari · Vbi em̃ miracl'oꝝ oſtenſio erat · plebem pmittit adeẽ · vbi at̃ tẽptatõnum & timoꝝ ãreptõ · athlethas orbis t̃rarũ q̊s excitaturꝰ erat · hos ſolos aſſumit · Orige · Jngreſſus g̊ nauiculã · fecit turbari mare · Vñ ſequitur · Et ecce motꝰ magnus factꝰ ẽ ĩ mari · ita vt nauicula operiret᷑ fluctibꝫ · Hec tẽpeſtas nõ ex ſe orta ẽ · ſed poteſtati paruit impãtis · q̃ educit ventos de theſauris ſuis · Facta ẽ aũt tẽpeſtas magna vt magnum opus oñderet᷑ · qa q̃tomagis fluctꝰ nauicule irruebant · tãto magis diſcipulos timor cõturbabat · vt plꝰ d̾ſyderarẽt ſe liberari per miãbilia ſaluatoris · Chriſ · Quia em̃ viderãt alios xp̃i benefitia accepiſſe · nõ aũt ſimilit᷑ aliq̃s eſtimat q̃ in alienis corporibꝫ fiũt · & q̃ in ſe ip̃o · optuit p familiarẽ ſenſũ eos potiri beneficijs xp̃i · Et ideo voluit hanc fieri tẽpeſtatẽ · vt p liberatõm manifeſtiorẽ accipiãt bñficij ſenſũ · Erat at̃ hec turbatõ typus futurarũ tẽptatõnũ · de q̊bꝫ paulꝰ dicit · Nolo vos ignorare fratres q̃m g̃uati ſũꝰ ſup̃ v̾tutẽ · Vt g̊ daret tp̃us formidini · Seq̃t᷑ · Jp̃e vero dormiebat · Si em̃ vigilãte eo fcta fuiſſet tẽpeſtas · vl' ñ timuiſſent · vl' ñ rogaſſent · Vel neqꝫ poſſe ip̃m tale aliq̃d facẽ crederẽt · Ori · Eſt at̃ res mirabil' & ſtupedẽda his q̃ nunq̃ dormit · neqꝫ dormitat · dormire di · Dormiebat q̊dẽ corpe · ſꝫ vigilabat deitate · d̾mõſtrãs quia veꝝ hũanũ portabat corpꝰ · q̊d corruptibile induerat · Corpe itaqꝫ dormiebat vt apl'os facẽt vigilare · & ne oẽs nos vnq̃ aĩo dormiãꝰ · Tãto at̃ metu diſcipl'i fuerãt cõterriti · & pene aĩo alienati · vt irruerẽt ĩ eũ · & ñ modeſte ac leuit᷑ ſugererẽt · ſꝫ turbulẽt᷑ ſuſcitarẽt eũ · Vñ ſeq̃t᷑ · Et acceſſ · ad eũ di · eiꝰ & ſuſci · eũ di · Dñe ſal · nos piꝰ · Hiero · Hꝰ ſigni typũ ĩ iona legiꝰ · q̃ñ ceteris piclitãtibꝫ ipſe ſecurꝰ ẽ · & dormit & ſuſcitat᷑ · Ori · O veraces diſcipuli · Saluatorẽ vobiſcũ habetis · & de piculo timetis · Vita vobiſcũ ẽ & de morte ſoliciti eſtis · Sed reſpõdeãt · puuli ſũꝰ · & ad huc ĩfirmi · ideoqꝫ timemꝰ · vñ ſeq̃t᷑ · Et dicit eis ihesus · Q̃d timidi eſtis · modice fidei? Quaſi · d · ſi potẽtẽ me ſup terrã cognouiſtis · q̃re ñ creditis ꝙ ĩ mari potẽs ſim? Et ſi mors irrueret · nõne d̾buiſtis eã cõſtãtiſſime ſuſtinẽ? Qui modicũ credit? arguet᷑ · q̃ nihil credit · cõtẽnet᷑ · Chriſ · ĩ ho · Si at̃ aliquis dixerit · q̊niã nõ fuit modice fidei accedẽtes excitare ihesũ · hoc ſignũ fuit · ꝙ nõ decẽtẽ de ip̃o opinionem habebãt · Nouerãt ꝙ excitatꝰ poterat mare ĩcrepare · nõdũ at̃ ꝙ dormiẽs · Propt᷑ hoc etiã neqꝫ p̃ſentibꝫ turbis hoc ſignũ fecit · vt ñ accuſent᷑ modice fidei · ſꝫ diſcipulos ſolũ accipiẽs corrigit & prius ſoluit turbatõnẽ aq̃ꝝ · Vñ ſeq̃t᷑ · Tũc ſurgens imparauit ventis & mari · & facta eſt tranquilitas magna · Hiero · Ex hoc at̃ loco ĩtelligiꝰ ꝙ oẽs creature ſentiãt creatorẽ · q̊bꝫ em̃ impat᷑ · ſentiũt impantẽ · ñ ẽrore hẽticoꝝ · q̃ oĩa putãt animãtia ſenſibilia eẽ ſꝫ maieſtate cõditoris q̃ apd̾ nos ĩſenſibilia ſũt · illi ſenſibilia ſũt · Orige · Jmparauit g̊ ventis & mari · Et de magno vento facta eſt trãq̃llitas magna · Decet em̃ magnũ magna facẽ · & iõ q̃ priꝰ magnifice cõturbauit ꝓfundũ maris · nũc iteꝝ trãq̃llitatẽ magnã fieri iuſſit · vt diſcipl'i nimiũ cõturbati · magnifice letarẽt᷑ · Chriſ · ĩ ho · Jn hoc etiã oñdit᷑ ꝙ oĩs cõfeſtĩ ſoluta ẽ tẽpeſtas & neqꝫ ſeitas turbatõis remãſit · q̊d q̊dẽ extraneũ erat · Cũ eĩ naturalit᷑ fluctuatõ t᷑miat᷑ vſqꝫ ad multũ tpꝰ aq̃ cõcutiũtur · ſꝫ hĩc ſimul oĩa ſoluebãt᷑ · Vñ q̊d d̾ p̃re dc̃tm ẽ · dixit · & ſtetit ſp̃us ꝓcelle · hoc xp̃s ope impleuit · Solo eĩ v̾bo & p̃cepto ſedauit · & refrẽauit · A viſu aũt & a ſomno & exutẽdo nauigio q̃ aderãt · eũ homĩem eſtimabãt · ꝓpter hoc in admirationem ceciderũt · vñ ſequit᷑ · Porro homĩes mirati ſũt dicẽtes · qualis eſt hic · quia venti & mare obediũt ei? Gloſa · Chriſoſto · ponit hanc litterã · Qualis ẽ hĩc ho · ſomnꝰ em̃ & quod apparebat · homĩem demonſtrabat · ſed mare & tranquillitas · deum oñdebat · Orige · Sed q̃ homĩes mirati ſũt · Nõ putes hic apoſtolos ſignificatos · Nuſq̃ em̃ ĩueniꝰ p̃t᷑ honorem cognomĩari · & dñi diſcipulos · ſꝫ ſemp aut apoſtoli aut diſcipuli nomĩãt᷑ · Mirabãt᷑ g̊ hi homines q̃ cũ eo nauigabãt · q̊rũ erat nauicula · Hie · Si at̃ q̊s cõtentõſe voluerit eos qui mirabãt᷑ · fuiſſe diſcipulos reſpõdebimꝰ recte homĩes appellatos · q̊a necdũ nouerãt potẽtiã ſaluatoris · Orige · Nõ at̃ ĩterrogãtes dicũt · q̃lis ẽ iſte? ſꝫ aſſerentes quia iſte talis ẽ · cui venti & mare obediũt · Qualis g̊ eſt iſte id ẽ quãtꝰ · q̃ꝫ fortis · q̃ꝫ magnꝰ · Jubet oĩ creature · & ñ ſupgredit᷑ iuſſionẽ eius · ſoli homĩes reſiſtũt · & iõ in iuditõ dãnabũt᷑ · Miſtice aũt oẽs in ſãcte eccleſie nauicula cũ dño per hũc vndoſũ ſupnatamus mundum · Jpſe autem dominus pio obdormit ſomno · patiẽtiã noſtrã & ĩpioꝝ penitentiã

exſpectãs. ¶ Hilar. Vel dormit eo ꝙ ſomno nr̄o
cõſopiat̃ in nobis. Maxie aũt aliud accidit. vt a
deo auxiliũ in piculi metu ſperẽ?. atqꝫ vtinã vel
ſpes ſera cõfidat ſe piculũ poſſe euadẽ. xp̄i intra ſe
vigilãte vͣtute. ¶ Orige. Alacrit̃ g° accedam? ad
eũ cũ ꝓpheta dicẽtes. Exurge quare obdormis do-
mie & ip̄e impabit ventis id ẽ demonib; q̃ concitãt
fluctus id eſt principes hui? mũdi ad pſecutõnes
ſãctis immittẽdas. facitqꝫ trãquilitatẽ magnã cir-
ca corp? & ſp̄ũm. pacẽ eccleſie & ſerenitatẽ m̃do.
¶ Rab. Vel alit̃. mare ẽ eſtus ſeculi. Nauicula
quã xp̄s aſcẽdit. ĩtelligit̃ arbor crucis. cui? auxi
lio fideles trãſactis m̃di fluctib; puenĩũt ad celeſtẽ
patriã quaſi ad littus ſecurũ. In q̃ xp̄s vna cũ ſu-
is aſcẽdit. Vñ prius ait. Qui vult venire poſt me.
abneget ſemetip̄m. & tollat crucẽ ſuã & ſequatur
me. Cũ g° xp̄s ĩ cruce poſit? fuiſſet. mot? magnus
fact? ẽ. q̇a commote ſũt mẽtes diſcipulorꝫ de eius
paſſione & nauicula opta ẽ fluctib;. q̇a tota vis p
ſecutõis circa crucẽ xp̄i fuit. vbi ſcꝫ morte occu-
buit. vñ dc̃m ẽ. Ip̄e vero dormiebat. ſuũ dormire.
mori ẽ. Excitãt aũt diſcipuli dñm. dũ turbati mor
te. maximis votis reſurrectõm q̃rũt. dicẽtes. ſal-
ua reſurgẽdo q̇a pim? turbatõne tue mortis. Ip̄e
vero reſurgẽs ĩcrepat duriciã cordis eorũ vt alibi
legit̃. Impauit aũt ventis q̇a diaboli ſupbiã ſtra
uit. Impauit mari. q̇ veſaniã iudeorꝫ diſiecit. & fa
cta ẽ trãq̃llitas magna. q̇a ſedate ſũt mentes diſci
pulorꝫ viſa reſurrectõe. ¶ Gloſa. Vel nauicula ẽ
eccleſia pñs ĩ q̃ xp̄s cũ ſuis mare ſeculi tranſit. aq̄s
pſecutorꝫ cõpeſcit. vñ miremur & g̃tias agã?.
¶ Et tũc cũ veniſſet ih̄s trãſfretũ ĩ regionẽ geraze
norꝫ. occurrerũt ei duo. habentes demonia. exeun
tes de monumentis. ſeui nimis. ita vt nemo poſſet
trãſire p viã illã. Et ecce clamauerũt dicentes.
Quid nobis & tibi ihesu fili dei? veniſti huc añ tp̄s
torquere nos. Erat aũt ñ lõge ab eis grex porcorum
multorꝫ paſcẽs. Demones aũt rogabãt eũ dicẽtes.
Si eijcis nos. mitte nos ĩ gregem porcorꝫ. & ait
illis. Ite. At illi exeũtes abierũt ĩ porcos. & ecce
magno impetu abijt totus grex p̄ceps in mare. &
mortui ſũt ĩ aq̄s. Paſtores aũt fugiert. & veniẽtes
ĩ ciuitatẽ. nũtiauerũt oĩa. & d̃ his qui demonia ha
buerãt. & ecce tota ciuitas exijt obuiã ihesu. & vi
ſo eo. rogabãt vt trãſiret a finib; eorꝫ. ¶ Chriſ. ĩ
ho. Quidã hoĩes xp̄m hoĩem eẽ dicebãt. venerunt
demones diuinitatẽ eius diuulgãtes vt q̇ mare p-
celloſũ & rurſus q̇etũ nõ audierãt. demones audir-
ent clamãtes. Vñ dicit̃. & cũ veniſſet trãſfretum
ĩ regionẽ gerazenorꝫ. occurrerũt ei duo hoĩes hñtes
demonia. ¶ Raba. Geraza vrbs ẽ arabie trãs ior
danẽ iũcta mõti galaad. quẽ tenuit trib; manaſſe.
nõ lõge a ſtagno tyberiadis. in quo porci p̄cipitati
ſũt. ¶ Aug?. de con. euã. Quod aũt mathe? duos
dicit fuiſſe q̇ demonia paciebant̃. Marcus aũt & lu
cas vnũ cõmemorãt. ĩtelligas vnũ eorꝫ fuiſſe per-
ſone alicui? clarioris & famoſioris. quẽ regio illa

maxie dolebat. & p cuius ſalute plurimũ ſatage-
bat. de quo facti hui? fama preclarius fragrauit.
¶ Chri. ĩ ho. Vel lucas & mãc? vnũ eorꝫ ſeuiorẽ
elegerũt. vnde & ei? calamitatẽ exprimũt. Lucas
em̄ dicit ꝙ ruptis vinculis agebat̃ ĩ deſerto. Mar-
cus aũt ꝙ & lapidib; ſeip̄m intercidebat. Nec tm̄
dicũt qm̄ vn? ſolus erat. ne matheo cõtraria dicẽ
viderent̃. Per hoc aũt ꝙ ſubdit̃. De monumentis
exeuntes. pniciosũ dogma imponẽ volebant ſcꝫ ꝙ
anĩe morẽtiũ demones fiant. Vñ multi aruſpicũ
occidũt pueros vt aniam eorꝫ coopãtem habeant.
ꝓpter quod & demoniaci clamãt. qm̄ anima illius
ego ſũ. Nõ eſt aũt aĩa defuncti q̃ clamat. ſed demõ
hoc fingit vt decipiat audientes. Si em̄ in alteri?
corpus animam mortui poſſibile eẽt intrare. mul-
to magis in corpus ſuum. Sed neqꝫ habet rationẽ.
iniqua paſſam animam cooperari iniqua ſibi facien
ti. Vel hominem poſſe virtutem incorpoream in
aliã trãſmutare ſubſtãtiaꝫ ſcꝫ aĩam ĩ ſubſtantiam
demonis. Neqꝫ em̄ ĩ corporib; hoc machinari quis
poteſt. vt ĩ hoĩs corpus faciat aſini corpus. Neqꝫ
em̄ ratõnabile eſt aĩam a corpe ſepatam hoc iam
oberrare. Iuſtorꝫ eñ aĩe ĩ manu dei ſũt. Vñ & que
p̄uorꝫ neqꝫ em̄ male ſunt. Sed & que peccatorum
ſunt confeſtim hinc abducunt̃. Et hoc manifeſtũ
eſt ex lazaro & diuite. Quia vero null? eos afferre
audebat ad xp̄m ꝓpter ſeuitiam hos demoniacos
Chriſtus ad eos vadit. Que q̇dem eorũ ſeuitia deſig
nat̃. cũ ſubdit̃. Seui nimis. ita vt nemo poſſet trã
ſire p viã illã. Sed q̇a alios ꝓhibebãt ptrãſire. ob
ſtruẽtem igit̃ viã ĩuenerũt. Eteñ flagellabant̃ ĩ
uiſibilit̃. intollerabilia patiẽtes ex xp̄i p̄ſentia.
vñ ſequit̃. Et ecce clamauerũt dicẽtes. Quid nob̃
& tibi ihesu fili dei? ¶ Hiero. Nõ ẽ aũt volũtatis
iſta cõfeſſio quã p̄miũ ſequit̃ cõfitentiũ. ſ; neceſſi-
tatis extorſio que cogit ĩuitos. Velut ſi ſerui fu-
gitiui poſt multũ tp̄is dominũ ſuũ videant. nihil
aliud niſi de verberib; deprecant̃. Sic & demones
cernẽtes dñm in terris repente verſari. ad iudican
dos ſe veniſſe credebãt. Ridiculũ aũt putãt quidã
demonia ſcire filiũ dei & diabolũ ignorare. eo ꝙ
minoris malicie ſint iſti q̄ꝫ ille cui? ſatellites ſunt
cũ omnis ſciẽtia diſcipulorꝫ ad magiſtrũ referenda
ſit. ¶ Aug?. xij. de ci. dei. Tantũ aũt ĩnotuit eis de
us. quantũ voluit. tm̄ aũt voluit quantum oportuit.
Innotuit g° eis ñ p id ꝙ vita eterna ẽ. & lumẽ qđ
illumĩat pios. ſ; p q̃dam tp̄alia ſue vͣtutis effecta.
& occultiſſime p̄ſentie ſigna q̃ ãgelicis ſpiritib; eti
am malignis potius q̄ꝫ ĩfirmitati hominũ poſſunt
eẽ pſpicua. ¶ Hiero. Sed tñ tam demones q̄ꝫ dia
bolus ſuſpicari magis filiũ dei q̄ꝫ noſſe intelligendi
ſunt. ¶ Aug?. ĩ libro. de. q̃. no. & ve. teſtamẽti.
Quod aũt demones clamãt. Quid nobis & tibi ihe-
ſu fili dei. magis ex ſuſpitõne q̄ꝫ ex cognitõne dix-
iſſe credẽdi ſunt. Si em̄ cognouiſſent. nũq̄ꝫ dñm
glorie crucifigi pmiſiſſent. ¶ Remi. Sꝫ q̇tiẽſcũqꝫ
ei? vͣtute torq̇bãt̃. & miãcula facientẽ videbant.

eſtimabāt eē filiū dei· poſtq̄ videbāt eū eſurire & his ſimilia pati· dubitabāt· & credebāt hoīe ꝑuꝫ Cōſiderādū ē q̄ etiā īudei īcreduli dicētes xp̄m ī beelzebub eieciſſe demonia· & arriani dicentes eū eē creaturā· n̄ ſolū iudicio dei· ſed etiā demonū cōfeſſione dānari merent̄ q̄ xp̄m filiū dei dicunt· Recte aūt dicunt· Quid nobis &· hoc eſt· nihil commune eſt nr̄e malicie & tue gr̄e qa ſcd̄m apoſtolū· nulla ſocietas ē lucis ad tenebras. Chriſ· ī home ia· Ut aūt nō videret̄ adulatōis hoc eē· ab experiēcia clamabāt dicētes· Uenisti an̄ temp? torq̄re nos· Aug?· viij· de ciuitate dei· Siue quia ſubitum illis fuit quod futurum quidem · ſed tardius opinabantur · ſiue quia perditionem ſuam hanc ipſam dicebāt· quia fiebat vt eorum cognitio ſpneretur· & hoc erat ante temp? iudicij q̄ eterna damnatōe puniendi ſūt· Hiero· preſentia etiam ſaluatoris tormenta ſunt demonum· Chriſoſtim? in homelia· Non aūt poterāt dicere· ſe non peccaſſe · quia eos chriſtus iuenerat mala operātes & facturam dei punictes Unde eſtimabāt ꝓpter ſuphabūdātiā malorum q̄ fecerant q̄ nō exſpectaret̄ in eis temp? extreme punitōis que erit in die iudicij· Aug? · de cō· euāge· Quod autem verba demonum diuerſimode ab euāgeliſtis ſūt dicta· nō habet aliquid ſcrupuli· cum vel in vnā redigi ſentētiā vel oīa dicta poſſint itelligi· nec qa pluralit̄ apd̄ ma· apud illos aūt ſingularit̄ loquit̄· cuꝫ & ipſi narrēt q̄ interrogatus quis vocaret̄· legionē ſe eē reſpōdit· eo q̄ multa eſſent demonia· Seq̄t̄· Erat aūt nō longe ab eis grex porcoꝝ multoꝝ paſcēs· demones autē rogabant eū dicētes· ſi eicis nos hinc· mitte nos ī porcos Gregori? xxij· moraliū· Scit eīm diabol? qa q̄dlibet agere ex ſemetipo nō ſufficit· quia nec per ſemetipm̄ in eo q̄d ē ſpūs exiſtit· Remigi?· Sꝫ ideo n̄ petierūt· vt ī hoīes mitterēt̄ qa illū cui? vtute torquebāt̄· humanam ſpeciem geſtare videbāt· Nec etiā petiert· vt in pecora mitterent̄ quia pecora dei pcepto mūda ſunt animalia & tunc in templo dei offerebantur· pre alijs auteꝫ immundis in porcos mitti petierunt· quia nullum animal ē immūdius porco· Unde & porc? dicit̄ q̄ſi ſpurc? eo q̄ in ſpurcijs delectet̄· Sic & demones ſpurcijs peccatoꝝ delectant̄· Non aūt petierunt· vt in aere mitterēt̄ propt̄ nimiam cupiditatē nocēdi hominibꝰ· Sequit̄· Et ait illis· Ite· Chriſ· in homelia non autem hoc fecit ieſus quaſi a demonijs pſuaſus· ſ; multa huic diſpēſans· vnum q̄deꝫ vt inſtruat magnitudinē nocumēti demonū q̄ illis hoībus inſidiabant̄ aliud vt diſcāt omnes quoniā neq; aduerſus porcos audent· niſi ipſe conceſſerit· Tercium vt oſtendēt q̄ grauiora in illos homīes operati eſſent· q̄ in porcos· niſi eſſent hoīes illi int̄ calamitates diuina ꝓuidētia adiuti magis eīm odio habēt homines q̄ irratōnabilia· per hoc aūt manifeſtum eſt quoniā null? eſt qui nō patiat̄ diuina ꝓuidētia Si aūt nō cēs ſimilit̄ neq; ſm̄ vnū modū & hec etiaꝫ ꝓuidētie maxima ſpes eſt· ad id auteꝫ quod vnicuiq; expedit ꝓuidentia oſtenditur· Cuꝫ pdictis aūt & aliud ex hoc dicim? quoniā non coīt̄ omnibꝰ ꝓuidet ſolū· ſed ſingularit̄ vniuſcuiuſq; q̄d in demoniacis his aliquis aſpiciet manifeſte· Qui olim ſuffocati eēnt· niſi diuina pcuratōe potiti eēnt propterea etiā cōceſſit abire in gregem porcorum vt q̄ regiōes habitabāt illas· diſcāt ei? vtutē Ubi eīm null? eū cognouerat fulgē faciebant miracula vt eos ī ſue diuinitatis cognitōꝫ trahat. Hiero· Nō g̃ vt cōcederet ſaluator demonibꝰ q̄d petebant· dixit ite ſ; vt p īt̄fectōnem porcoꝝ· hominibꝰ ſalutis occaſio pberet̄· Sequit̄· At illi exeūtes ſcꝫ ab hominibꝰ· abierūt in porcos· & ecce magno impetu abijt tot? grex pceps ī mare· & mortui ſūt ī aq̄s· Erubeſcat manicheꝰ ſi de eadē ſubſtātia & ex eadē origine hoīm beſtiarūq; ſūt aīe· quō ob vni? hoīs vel duoꝝ ſalutem· duo milia porcoꝝ ſuffocantur· Chriſ· ī ho· Ideo aūt porcos demones occiderūt· qa vbiq; hoīes ī meſticiā mittē ſtudēt· & de pditōne letāt̄· Dāni etiā magtudo augebat ei? q̄d factū erat· famā· A mltis eīm diuulgabat̄ ſcꝫ ab his q̄ curati erāt· a porcoꝝ dominis & a paſtoribꝰ· Un̄ ſequit̄· Paſtores aūt fugerūt· & venietes ī ciuitatē· nūtiauert oīa· & d̄ his q̄ demoīa habuerāt· & ecce tota ciuitas exijt obuiā ieſu· Sꝫ cū deceēt· eos adorare & ad mirari vtutē· emittebāt eū a ſe· Un̄ ſeq̄t̄· Et viſo eo rogabāt eū· vt trāſiret a finibꝰ eorū· Intuere aūt & xp̄i māſuetudinē p? vtutē· Quia eīm bn̄ficia adepti abigebāt eū· n̄ reſtitit· ſ; receſſit Et eos qui īdignos ſe nūtiauerūt eius doctrina · dereliq̄t · dās eis doctores· liberatos a demonibꝰ & porcoꝝ paſtores· Aug?· Uel q̄ rogāt vt tranſeat fines eoꝝ· nō de ſupbia hoc faciunt· ſed de humilitate· quaſe indignos domini pſentia iudicabant · Sicut & petrus ait · Exi a me domine · quia vir peccator ſum· Rabanus· Interpretatur autem geraza · colonum eiciens · vel aduena propinquans · hoc eſt gentilitas que diabolum a ſe eiecit · Et que prius longe · modo facta eſt ꝓpe · poſt reſurrectionem viſitata a criſto per p̄dicatorē· Ambro· ſup lucā· Duo q̄s demoniaci figurā populi gētilis accipiūt· qm̄ cū tres filios noe generauit· Cam· Sem· Japhet. Sem tantūmodo familia ī poſſeſſionē accitaē dei. Ex duobꝰ aūt alijs nationum populi pullularunt Hilarius· Unde extra vrbem id eſt extra legis & ꝓphetarum ſinagogā duos homines in monumentis demones detinebant · duarum · ſ · gentium origines · intra d̄functoꝝ ſedes & mortuoꝝ reliquias obſederāt· efficietes p̄tereūtibꝰ viā vite pn̄tis infeſtā Ra. Ul̄ non immerito ī monumētis illos habitaſſe ſignificanit· q̄d eīm aliud ſunt corpora pfidoꝝ niſi quedā defunctoꝝ ſepulchra· in quibꝰ nō dei ſmo· ſ; anima peccātis morte recludit̄· Dicit aūt ita vt nemo poſſit trāſire p viā illā qa an̄ aduētū ſaluatoris inuia gētilitas fuit l̄ p duos iudeos & gētes accipe q̄ n̄ ha

in domo id eſt i cõſcietia ſua nõ requieſcebãt. In mo-
numẽtis manebãt id eſt in operib9 mortuis dele-
ctabãt. nec ſinũt p viã fidei quã viã Judei impũ-
gnãt: aliquẽ trãſire. ¶ Hilari. Occurſus aũt eoꝝ cõ
currẽtiũ ad ſalutez volũtas indicat. videtes aũt de
mones nõ ſibi iaz locũ in gentib9 dereliqui: vt pa-
tiat habitare ſe i hereticis depcãt. qb9 occupatis.
in mare id ẽ cupiditatẽ ſeculare demonũ pcipitãt
inſtinctu. cũ reliqꝫ gẽtiũ ĩfidlitate moriũt. Vl
porci ſũt q luculentis delectant actib9. Nã niſi qs
porci more vixerit: ñ i eũ diaboli accipiũt ptatẽ. ã
ad pbãduz tãtuz nõ ad pdendũ accipiẽt. Quod aũt
in ſtangnuz pcipitati ſũt porci: ſignificat etiam qꝫ
liberato populo gentiuz a dominatõe demonũ i ab-
ditis agunt ſacrilegos ritus ſuos. q Chriſto cre-
dere noluerũt: ceca & pfundã curioſitate ſubmer-
ſi. Quod autem paſtores porcorũ fugiẽtes iſta nũ-
ciãt. ſignificat quoſdã & primates impioꝝ quanqꝫ
Chriſtianaz legez fugiant: potẽtiã tñ Chriſti ſtu-
pendo pdicare nõ ceſſant. Quod autẽ magno timo-
re pculſi. rogãt vt ab eis diſcedat. ſignificat mul
titudinẽ vetuſta ſua vita delectatã honorare qdez
ſe nolle Chriſtianã legẽ diuidũt: qꝫ eã implere nõ
poſſunt. Vl vrbs illa iudaici populi habuit ſpeciẽ
que Xpi operibus auditis. domino ſuo obuiaz p-
git. prohibens ne fines ſuos vrbemqꝫ contingeret.
neqꝫ eñ euangelia recepit.

¶ Capitulum. ix.

Et aſcẽdens i nauiculã trãſfreta-
uit. & venit i ciuitatẽ ſuã. Et ec-
ce offerebãt ei palyticũ iacẽtẽ in
lecto. videns aũt ieſus fidẽ illorũ.
dixit palytico. Cõfide fili. remit-
tũt tibi pcta tua. Et ecce qdã de
ſcribis dixerũt itra ſe. Hic plaſphemat. Et cum vi
diſſet ieſus cogitatões eoꝝ. dixit. Vt qd cogitatis
mala i cordib9 vr̃is? quid ẽ facili9 dicẽ. dimittũtur
tibi pcta tua. an dicẽ ſurge & ãbula. Vt aũt ſciatis
qm fili9 hoĩs hꝫ ptatẽ dimittẽdi pcta. Tũc ait pa
lytico. Surge tolle lctm tuũ & vade i domũ tuã.
Et ſurrexit. & abijt i domũ ſuã. Vidẽtes aũt tur
be. timuerũt & glorificauerũt deũ. q dedit ptatẽ talez
hoib9. ¶ Chri. i ho. Mõſtrauit ſupi9 xp̃9 ſuã vtu
tẽ p doctrinã qñ docuit eos vt ptatẽ hñs p lepſũ qñ
dixit. volo. mũdare. p cẽturionẽ q dixit. Hic ver
bo & ſanabit puer meus. per mare. quod vbo re-
frenauit. Per demones qui eũ cõfitebant. Hic aũt
rurſus alio maiori modo inimicos eius cogit cõfite
ri eq̃litatẽ honoris ad patrẽ. Vñ ad hoc oñdendum
ſubdit. Et aſcẽdens i nauiculã trãſfretauit & ve-
nit i ci. ſuã. Nauigiũ aũt itranſptrãſit. qui pede mare
poterat ptranſire. Nõ eñ ſemp mirabilia volebat
facẽ. ne icarnatõis noceat ratõni. ¶ Johã. Epus
Creator autem rerum orbis terre dominus poſtea
qꝫ ſe pp̃t nos noſtra anguſtauit in carne: cepit ha
bere humanã patriã cepit ciuitatis Judaice eſſe
ciuis. parẽtes habẽe cepit. parẽtũ oĩm ipẽ parens.

vt attraheret caritas: qs diſperſerat met9. ¶ Chri
ſoſt. in ho. Ciuitatẽ aũt ſuã h Chapharnauz dicit.
alia eñ eũ ſuſceperat naſcẽtẽ. ſ. Bethleẽ. alia euz
nutriuit ſcilicz Nazaret. alia aũt habuit continue
habitãtez. ſ. Capharnaũ. ¶ Auguſ. d cõ. euã. Vl
aliũ. qd Mattheus hic ſcribit de ciuitate dñi Mã-
c9 aũt de Capharnaũ difficili9 ſolueret. ſi Matthe
us Nazaret nominaret. Nũc vero cũ potuerit ipſa
Galilea dici ciuitas Xpi qa in Galilea erat Naza
ret ſicut in vniuerſũ regnũ Romanũ in tot ciuita
tib9 cõſtitutũ dicit mõ Romana ciuitas. Quis du
bitauerit vt ueniẽs i Galileã dñs. recte diceretur
veniſſe i ciuitatẽ ſuã. In qcũqꝫ eſſet oppido Galilee
pſertim qa & ipſa Capharnaũ extollebat i Galilea.
vt tãqꝫ metropol haberet. vl ciuitatẽ ei9. ¶ Hie
ro. Nõ aliã itelligam9 qꝫ Nazaret. vñ & nazare-
n9 appellat9 ẽ. ¶ Aug9. de cõ. euan. Et ſcdm hoc
dicim9 Mattheũ pretmiſiſſe q geſta ſũt. poſtea qꝫ
Jeſus venit in ciuitatẽ ſuã donec veniret Caphar-
naũ. Et h adiũxiſſe d ſanato paralytico. ſic i mul
tis faciũt ptermittẽtes media tanqꝫ hoc cõtinuo ſe-
quat. qd ſine vlla pretmiſſiõis ſignificatõe ſubiũ
gũt. Et hoc mõ h ſubdit. Et ecce offerebãt ei pali
ticũ iacẽtẽ i lecto. ¶ Chriſ. i ho. Paraliticꝰ aũt
hic alter eſt pter eũ qui in Johãne ponitur. Ille
qdez in natatorijs iacebat: hic autem in capharna
uz. Et ille famulis carebat: hic autẽ habebat eos
qui ſui curã habebãt. q & portãtes eũ attulerunt.
¶ Hiero. Obtulerũt aũt ei iacentẽ i lecto. qa ipẽ in
gredi ñ valebat. ¶ Chri. i ho. Nõ aũt vbiqꝫ ab e-
gris ſolũ qrit fidem puta cũ iſaniũt vel aliũ ab e-
gritudine i exceſſu fuerint mẽtis. Vñ & ſubditur.
Videns aũt ieſus fidẽ illoꝝ. ¶ Hiero. Nõ eius q
offerebat. ſ eorũ qui offerebant. ¶ Chriſoſ. in
ho. Quia igit tantã oñdũt fidẽ monſtrat & ipẽ ſu
am vtutem. cũ omni poteſtate ſoluẽs peccata. Vñ
ſequit. Dixit palytico. Confide fili. remittunt ti
bi peccata. ¶ Johãnes. epũs. Quãtũ valet apud
deũ fides pp̃a apud quem ſi valuit aliena. vt intus
& extra ſanaret hominẽ. Audit veniã & tacet pa-
lytic9. nec vllã reſpõdet grãtiam. qa plus corpis qꝫ
aĩe tendebat ad curã. Merito g xp̃s offerentiũ re-
cipit fidem. nõ vecordiã iacẽtis. ¶ Chriſoſ. Vel
erat magna fides etiã huius ĩfirmi ñ eñ pmiſiſſet
ſe ſubmitti. vt alius euãgeliſta dicit p tectũ. ñ cre
dens. ¶ Hiero. O mira humilitas. deſpectũ & de-
bilẽ. totis mẽbroꝝ cõpagib9 diſſolutũ filiũ vocat.
quẽ ſacerdotes nõ dignabãt attingẽ. aut cẽte ideo
filiũ. qa dimittũt ei peccata ſua. vbi dat nobis i-
telligẽtia pp̃t peccata pleraſqꝫ euenire corpoꝝ ifir-
mitates. Et idcirco forſitan pri9 dimittũt pcta vt
cauſis dbilitatis ablatis ſaĩtas reſtituat. ¶ Chri.
in ho. Scribe aũt diffamare volentes. etiã nolentes
fecerũt clarere qd factũ eſt. Eoꝝ eñ emulatõe ad
ſigni oſtẽſiõz vſus ẽ xp̃s. Hoc ei ẽ ſupabũdãtia ei9
ſapiẽtie qꝫ ſua p inimicos maĩfeſtat. Vñ ſeqt. Ec-
ce qdã d ſcrib dixerũt itra ſe. h blaſphẽat. ¶ Hie-

Legim⁹ in ꝓphetia · ego ſũ q̃ deleo oĩes iniq̃tates tuas. Conſeq̃nter g̃ ſcribe q̃a hominez putabãt & verba dei non intelligebãt · arguunt eum vitio blaſphemie · Vides aũt cogitatões eoꝝ oñdit ſe deum · qui poteſt cordis occulta cog̃ſcere · & q̃dãmõ taceñs loq̃t · eadẽ potẽtia · q̃ cogitatões vr̃as ĩtueor poſſum & hoib⁹ delicta dimittẽ · Ex vob̃ intelligite q̃d paraliticus conſeq̃t · vñ ſequit̃ · Et cũ vidiſſet ih̃us cogitatões eoꝝ dixit · Vt q̃d cogitatis mala in cordib⁹ vr̃is? ¶ Chriſ · in ho · Nõ q̃dẽ eoꝝ deſtruxit ſuſpitõnez q̃ ſcꝫ cogitabãt eũ ꝑdicta dixiſſe vt deum · Si enim non eſſet equalis deo patri oportebat eũ dicere longe ſũ ab hac poteſtate · ſ · dimittendi peccata · Nũc aũt cõtrarium firmauit ſua voce & miraculi oñſione · vñ ſubdit · Quid ẽ facilius dicẽ · dimittunt̃ tibi peccata tua · an dicẽ ſurge & ambula? Quãto q̃dẽ anima corꝑe potior ẽ · tãto pc̃m dimittẽ maius ẽ q̃ͦ corp⁹ ſanare · Sꝫ q̃a illud q̃dẽ nõ manifeſtum · hoc aũt manifeſtum facit min⁹ q̃d ẽ manifeſtius · vt demõſtret mai⁹ & nõ manifeſtũ · ¶ Hie · Vtrꝫ em̃ ſint ꝑalitico pc̃ta dimiſſa · ſolus nouerat q̃ dimittebat · Surge aũt & ãbula tã ille q̃ ſurgebat · q̃ͦ hij q̃ſurgẽtez videbãt · poterãt ꝓbare · q̃ͦ q̃ͦ ei⁹ dẽ v̇tutis ſit & corꝑis & aĩe vitia dimittẽ · Int̃ dicẽ aũt & facẽ m̃lta diſtantia ẽ · Fit g̃ carnale ſignũ · vt ꝓbet̃ ſpiritale · vñ ſeq̃t̃ · vt aũt ſciatis · q̃m fili⁹ hoĩs h̃t ꝑtatez ĩ terra dimittẽdi pc̃ta · ¶ Chriſ · in ho · Sup̃ q̃dẽ paralitico nõ dixit · dimitto tibi pc̃ta q̃a v̇o ſcribe reſiſtebãt · altiorez ſuã potẽtiã demõſtrat dicẽs q̃ͦ fili⁹ hoĩs habet poteſtatẽ dimittendi peccata · Et vt oñdat ſe pr̃i eq̃lez · nõ dixit q̃ͦ filius hoĩs indiget aliq̃ͦ ad dimittendũ peccata · ſed quoniã habet · ¶ Gloſa · Hec aũt v̇ba vt ſciatis · poſſunt eẽ xp̃i vel euãgeliſte · q̃ſi euãgeliſta diceret · Ipſi dubitabãt eũ peccata dimittẽ · ſ; vt ſciatis q̃ͦniã fili⁹ hoĩs h̃t ꝑtatez ait paralitico · Si aũt xp̃us dicat̃ ꝓnũciaſſe hec v̇ba ſic intelliget̃ · Vos dubitatis me poſſe pc̃ta dimittere · ſ; vt ſciatis q̃ͦniã fili⁹ hoĩs · Que q̃dem orõ imꝑfecta eſt · ſ; ſubdit̃ actus loco conſeq̃ntis · vñ dr̃ · Tũc ait paralitico · Surge & tolle lectũ tuũ · Jo · ep̃us · Vt q̃d fuit teſtimoniũ infirmitatis ſit ꝓbatõ ſanitatis · Et vade in domũ tuã · ne xp̃iana fide curatus · moriaris in ꝑfidia iudeoꝝ · ¶ Chriſ · in ho · hoc aũt p̃cepit vt nõ eſtimet̃ ꝑhãtaſia eſſe q̃d factũ eſt · Vñ ad veritatẽ facti oñdẽdã ſubdit̃ · Et ſurrexit & abijt ĩ domũ ſuã · Sed tñ aſtantes hoĩes adhuc deorſũ trahũt̃ · vñ ſeq̃t̃ · Videtes aũt turbe timuerũt · & glorificauerũt deũ q̃ dedit talez poteſtatẽ hoib⁹ · Si em̃ bene cogitaſſent apud ſe · agnoiſſent q̃a fili⁹ dei erat · Interim ei nõ ꝑuũ erat eſtimare oĩb⁹ hominib⁹ maiorem & a deo venire ¶ Hyla · Miſtice aũt a iudea repudiatus in ciuitatez ſuã reuertit̃ · Dei ciuitas fideliũ plebs eſt in hanc g̃ ĩtroiuit ꝑ nauĩ id ẽ eccĩaz vect⁹ · io ep̃us ñ aũt xp̃s ĩdiget naui ſ; nauis xp̃o q̃a ſine celeſti gubnaciõe · nauis eccĩe ꝑ mũdanũ pelag⁹ ad celeſtez portũ nõ valet ꝑuenire · ¶ Hila · In ꝑalitico autẽ gentiũ vniuerſitas offert̃ medẽda · hic itaq; ãgelis miniſtrãdus offert̃ · hic fili⁹ nũcupat̃ · q̃a dei op⁹ ẽ · huic remittũt̃ aĩe pc̃ta q̃ lex laxare ñ poterat · Fides · n · ſola iuſtificat · deĩde v̇tutẽ reſurrectõnis oñdit cũ ſublatõe lectuli ĩfirmitatẽ corꝑib⁹ docuit d̾futurã · ¶ Hie · Juxta tropologiã aũt interdũ aĩa iacẽs ĩ corꝑe ſuo v̇tutib⁹ diſſolutis a ꝑfecto doctore dño offert̃ curãda · vnuſq̃ſq; · n · eger petẽde ſalutis petitões d̃t adhibẽ ꝑ q̃ͦs actuũ nr̃oꝝ · clauda veſtigia v̇bi celeſtis remedio reformẽt̃ · Sunt igr̃ moitores mẽtis q̃ aĩmũ auditoris ad ſuꝑiora · erigũt q̃uis exterioris corꝑis d̾bilitate torpẽtem Jo ep̃us · Dñs aũt ĩ hoc ſeculo ĩſipiẽtiũ voluntates ñ q̃rit · ſ; reſpicit ad alteri⁹ fidẽ · nec medic⁹ lãguẽtiũ reſpicit volũtatẽ cũ cõtraria req̃rat · infirmus · ¶ Ra · Surgẽ aũt ẽ aĩaz a carnalib⁹ deſiderijs abſtrahẽ · Lectũ tollẽ ẽ carnẽ a t̃reis deſiderijs ad volũtatẽ ſp̃ũs attollẽ · Domũ ire ad ꝑadiſũ redire · vl̾ ad ĩternã ſui cuſtodiã · ne iterꝝ peccet · ¶ Grego · xiiij · vl̾ ꝑ lectũ voluptas corꝑis deſig̃t̃ · iubet̃ ita q̃ͦ vt hoc ſan⁹ portꝫ vbi ĩfirm⁹ iacuerat · q̃a oĩs q̃ adhuc vitijs d̾lectat̃ infirm⁹ iacet in voluptatib⁹ cãnis · ſ; ſanat⁹ hoc portat q̃a eiuſ dẽ cãis ↄtũelias poſtmodũ tolerat · q̃d ĩt⁹ p̃⁹ d̾ſiderijs req̃eſcebat ¶ Hila · videtes aũt turbe timuerũt magni em̃ tioris res ẽ · ñ dimiſſis a xp̃o pc̃tis ĩ mortẽ reſolui · q̃a null⁹ ẽ ĩ domũ etnã redit⁹ · ſi cui ĩdulta nõ fuerit veia d̾lictoꝝ · Ceſſante aũt timore honoz reddit̃ · q̃ͦ ꝑtas hoib⁹ hac vita data ſit ꝑ v̇bũ ei⁹ & pc̃toꝝ remiſſiõis & corꝑm reſurrectõis & reuerſiõis ĩ celũ ¶ Et cũ trãſiret ihеſus inde · vidit hominẽ ſedẽtez in teloneo matheum nomine & ait illi · Sequere me & ſurgẽs ſecut⁹ ẽ eũ · Et factũ ẽ diſcũbẽte eo ĩ domo ecce multi publicani & peccatores veniẽtes diſcumbebãt cũ iheſu & diſcipulis ei⁹ Et videtes pharizei · dicebãt diſcipul̾ ei⁹ · q̃re cũ publicanis & pc̃torib⁹ mãducat mgr̃ vr̃ · At ih̃s audiẽs ait · ñ ẽ op⁹ valẽtib⁹ medicus · ſed male habẽtib⁹ · Eũtes aũt diſcite q̃d ẽ · miaꝫ volo & nõ ſacrificiũ · Nõ eni veni vocare iuſtos · ſ; peccatores · ¶ Chriſ in ho · Cũ xp̃s feciſſet miraculũ nõ ꝑmanſit ineodẽ loco ne iudeoꝝ zelũ accẽderet ãpliorez · Hoc & nos faciam⁹ nõ obſtinate obſiſtẽtes eis q̃ ĩſidiãt̃ · cũ dr̃ · Et cũ trãſiret ĩde ih̃us · ſ · a loco vbi miraculũ fecerat · vidit hoĩez ſedẽtẽ ĩ telo · mat · no · ¶ Hie · Ceti euãgeliſte ꝓpt̃ v̇ecũdiã & honorẽ mathei · noluert eũ noĩe appellare vulgato · ſ; dixert · leui dupli ci ei vocabulo fuit · Ipe aũt matħ · ſ̃m ill̾d ſalomõis iuſt⁹ accuſator ẽ ſui · matheũ ſe & publicanũ noĩat vt oñdat legẽtib⁹ · nullũ debẽ ſalutẽ deſperare · ſ; ad meliora ↄuerſus cũ ipe d̾ publicano ĩ apoſtolũ ſit repẽte mutat⁹ · ¶ Glo · Dicit aũt ſedentem in teloneo id eſt in domo vbi vectigalia congregant̃ Erat ei telonearii⁹ dict⁹ · a telon grece q̃d ẽ vectigal · Chri · ĩ ho · Per hoc g̃ mõſtrat vocãtis v̇tutẽ quoniam non deſiſtentem a periculoſo officio ex=

medijs ip̄m euulſit malis. ſic & paulũ adhuc ĩ ſani
ẽtez Et iõ ſeq̄t. Et ait illi. Sequere me. Sic vidiſti
vocãtis v̄tutẽ. ita addiſce vocati obediẽtiã. Neqꝫ
em̄ reſiſtit neqꝫ domũ abire rogauit & ſuis hec cõ-
micare. ¶ Remigi. Humana etiã picula q̄ ei a pnci
pibꝰ accidẽ poterãt. puipẽdit dũ officij ſui rõnes im
pfecta reliq̄t. Vñ ſeq̄t. Et ſurgẽs ſecutꝰ ẽ eũ. &
q̄a t̄rena lucra d̄ſeruit iõ iure factꝰ ẽ dñicoꝝ talẽ-
toꝝ diſpẽſat̄. ¶ Hier. Arguit aũt ĩ hoc loco porphi
riꝰ & iulianꝰ augꝰ. vel ipericiã hiſtorici mẽciẽtis
l' ſtulticiã eoꝝ q̄ ſtatĩ ſecuti ſũt ſaluatorẽ q̄ſi irra
tionabilit̄ quẽlibet vocãtẽ hoĩ nẽ ſint ſecuti. cũ tã
te v̄tutes tãtaqꝫ ſig̃ pceſſerĩt. q̄ appoſtolos anq̄ȝ cre
dẽt vidiſſe ñ dubiũ ẽ. Certe fulgor ip̄e & maieſtas
diuinitatis occulte q̄ etiã ĩ facie refulgebat humana
videntes ad ſe trahẽ poterat ĩ p̄mo aſpectu. Si em̄
ex magnete lapide hec ẽẽ viſ dicit̄ vt ferrũ trahat
q̄ȝtomagis dñs omnium creaturarum ad ſe trahẽ
poterat quos volebat ¶ Chri. ĩ ho. Sꝫ cur nõ cũ
petro & ioãne & alijs eum vocauit. q̄mã durꝰ ad
huc diſpoſitꝰ erat ſꝫ pꝰ m̄lta miracula & m̄ltã xp̄i
famã. qñ aptiorẽ eũ ad obediẽciã ſciuit. q̄a ĩtima
cordis nouit. ¶ Augꝰ. de cõ. euan. Vel pbabiliꝰ
videt̄ q̄ȝ hec p̄termiſſa recordãdo. Matt. cõmemo-
rat. q̄a ãte ſmonẽ hitũ ĩ mõte credẽdũ ẽ vocatũ ẽẽ
Matt. ĩ eo q̄ppe mõte tũc lucas cõmemorat. xij. ele
ctos q̄s & appoſtolos noĩat ¶ Glo. Matt. em̄ voca
tõẽ ſuã refert int̄ miacula. Magnũ em̄ miaculũ fuit
q̄ȝ publicanꝰ factꝰ ẽ appoſtolꝰ ¶ Chri. ĩ ho. Quid
aũt q̄ȝ de alijs appoſtolis nobis ñ dicit̄. q̄lit̄ & q̄ñdo
ſũt vocati niſi de petro & andrea & iacobo ioanne &
matt. Hi em̄ maxĩe erãt ĩcõueniẽtibꝰ & humilibꝰ
ſtudijs. Neqꝫ em̄ telonei officio ẽ aliq̄d deteriꝰ neqꝫ
piſcatõe viliꝰ. Glo. cõgruã aũt celeſtis bñficij vicẽ
ĩpẽdẽs matthꝰ xp̄o magnũ cõuiuiũ ĩ domo ſua pa
uit vt illi cõmodaẽt ſua tẽporalia a q̄ expectabat p
petua bona. Vñ ſequit̄. Et factũ ẽ diſcũbẽte eo in
domo. ¶ Augꝰ de con. euan. Hic matthꝰ non ex-
preſſit ĩ cuiꝰ domo diſcũbat ieſus vñ poſſet videri
nõ hoc ex ordine ſubiũxiſſe. ſed q̄d alio tp̄e factuꝫ
eſt recordatꝰ interpoſuiſſe. niſi marcus & lucas q̄
hoc omĩo ſimilit̄ narrãt manifeſtarẽt ĩ domo leui
hoc ẽ matthei diſcubuiſſe ieſũ. ¶ Chriſoſ. in ho.
Honoratꝰ aũt matthꝰ ĩgreſſu chriſti in domũ eiꝰ
omnes publicanos q̄ erãt eiuſdẽ artis cõuocauit vñ
ſequit̄. Ecce multi publicani & peccatoẽs venien
tes diſcũbebãt cũ ieſu & diſcipulis eiꝰ ¶ Glo. Pu
blicani em̄ vocãt̄ q̄ publicis negotijs implicãt̄ q̄
ſine peccato vix aut nũq̄ȝ poſſunt tractari. & pul-
chrũ fuit p̄ſagiũ. quia q̄ appoſtolꝰ & doctor gẽtiũ
erat futurꝰ ĩ p̄ma ſua ꝯuerſione peccãtiũ gregẽ pꝰ
ſe trahit ad ſalutẽ. Et vt iã pficeret ex emplo q̄d
pficere debebat & verbo ¶ Hiero. Tertulianꝰ hos
dicit fuiſſe ethnicos dicẽte ſcriptura. Nõ erit vecti-
gal pẽdens ex iſrael. q̄ſi mattheus nõ fuerit iudeus
dominꝰ aũt nõ cõuiuat̄ cũ ethnicis. cũ id maxime
caueret. ne legẽ ſoluẽ videret̄. q̄ & diſcipulis pre-

cepit. In viã gẽciuꝫ ne abieritis. Viderãt autem
publicanũ a peccatis ad meliora cõuerſũ. locum in
veniſſe penitẽtie. & ob id etiã ip̄i ñ deſperãt ſalutẽ
Chriſoſ. ĩ ho. Vñ acceſſerũt ad redẽptorẽ nr̄m &
nõ ſolũ ad colloq̄ndũ. ſꝫ etiã ad cõueſcẽdũ recepti
ſũt. nõ ſolũ deputãs ã arguẽs ĩimicos. ſꝫ etiã cõue-
ſcẽs emẽdabat multotiẽs eos q̄ male diſpoſiti erãt
p hoc docẽs nos q̄m oẽ tp̄s & oẽ opꝰ p̄t nobis tri-
buere vtilitatez hoc aũt videtes pharisei indignati
ſũt de q̄bꝰ ſubdit̄. Et vidẽtes phariſei dicebãt di-
ſcipulis eius. Quare cũ publicaĩs & pctõribꝰ man
ducat mgr̄ vr̄. Notãdũ q̄ȝ cũ diſcipuli viſi ſũt pec
care xp̄m alloq̄ũt̄ dicẽtes. Ecce diſcipuli tui fa-
ciunt q̄d nõ licꝫ facẽ in ſabato hic apud diſcipulos
xp̄o detrahũt. q̄ omĩa malignãtiũ erãt & volentiũ
ſepare a doctore corda diſcipuloꝝ. Raba. Duplici
aũt errore tenebant̄. q̄a & ſe iuſtos arbitrabant̄.
q̄ ſupbie faſtu a iuſticia lõge diſceſſerãt. & eos cri
minabant̄ ĩiuſtos q̄ reſipiſcẽdo a peccatis iuſticie
appiq̄bãt. Augꝰ. de cõ. euã. Lucas aũt aliq̄ñto dif
ferẽtius hoc videt̄ cõmemoraſſe ſcd̄m q̄ẽ phariſei
dicũt diſcipulis. Quare cũ publicanis & peccato
ribus mãducatis & bibitis xp̄o & diſcipulis eius
hoc obiectũ ĩſinuãs Sꝫ cũ diſcipul' dicebat̄ mag
mgr̄o obiciebat̄ q̄ẽ ſectãdo imitabãt̄. Vna ẽ g̊
ſẽtẽtia & tãto meliꝰ ĩ ſinuata. q̄ȝto q̄bodã v̄is ma-
nẽte v̄itate mutata ¶ Hiero. Neqꝫ v̄o ĩ p̄ſtinis per
manẽtes veniũt ad ieſũ vt phariſei & ſcribe mur-
murãt. ſꝫ penitẽtiã agẽtes. q̄d & p̄ns ſmo dñi ſig
nificat. Vñ ſeq̄t. At ieſꝰ audiens ait. Nõ ẽ opꝰ
valẽtibꝰ medicꝰ ſꝫ male habẽtibꝰ. ¶ Raba. Se ip̄ꝫ
medicũ dicit q̄ miro medicãdi gñre pꝑt̄ iniq̄tates
nr̄as vulneratꝰ ẽ vt vulnꝰ peccatoꝝ nr̄oꝝ ſanaẽt
Sanos quidẽ eos apellat q̄ ſuã volẽtes ſtatuẽ iuſti
tiam v̄e dei iuſtitie ſubiecti nõ ſũt Male hñtes eos
vocat q̄ ſue fragilitatis cõſciẽtia deuicti nec p legẽ
videtes ſe iuſtificari. penitẽdo ſe ſubmittũt gratie
dei. ¶ Chri. ĩ ho. poſtq̄ȝ aũt a cõmuĩbꝰ opinoĩbꝰ eos
allocutꝰ ẽ alloq̄t̄ eos ex ſcripturis cũ dic̄. Euntes
aũt diſcite q̄d ẽ miaꝫ volo & ñ ſacrificiũ ¶ Hie. De
pꝓpheta ſcꝫ Oſee ſumẽs teſtĩoniũ ſugillat ſcribas &
phariſeos q̄ iuſtos ſe eſtimãtes peccatoꝝ & publi
canoꝝ ꝯſortia declinabãt. ¶ Chri ĩ ho. Ac ſi dicat
Cur accuſatis me q̄m peccatoẽs corrigo. g̊ & deũ
patrẽ ex hoc ĩcuſate. Sic em̄ ille vult peccatoruꝫ
emẽdatõẽ. Ita & ego. Et ſic oñdit ñ ſolũ ñ eſſe p-
hibitũ q̄d incuſabãt. ſꝫ & ſcd̄m legẽ maius eſſe ſa-
crifitõ nõ em̄ dixit. miſericordiã volo & ſacrificiũ
ſꝫ hoc iniũxit illd̄ aũt eiecit. ¶ Glo. Nõ tñ reſpicit
deꝰ ſacrifitiũ ſine miſericordia faciebãt aũt phariſei
ſepe ſacrificia ĩ tẽplo vt iuſti appererẽt corã popu
lo ſꝫ nõ exercebãt miſericordie opa. ĩ q̄bꝰ pbat̄ v̄a
iuſticia. ¶ Raba. admonet itaqꝫ eos vt p opa mi-
ſericordie. ſibimetip̄is ſup nemĩe p̄mia req̄rãt. &
non contemptis pauperum neceſſitatibꝰ p oblatõm
ſacrifitõꝝ ſe deo placẽ cõfidant. Vnde dicit. Eun-
tes. ſ. a temeritate ſtulte vitupatõis ad diligẽtõẽ

ſcripture ſancte meditatōne q miſericordiā max
ime cōmēdat. Vñ & ſuū de mīa exēplū eis ꝓponit
dicēs. Nō ei veni vocare iuſtos ſ₃ pctores. Au
guſ. de con. euā. Lucas addidit. in pñiaꝫ. qd ad
explanādaꝫ ſententiā valet. ne qſq̄ pctores ob hoc
ipm ꝙ pctores ſūt diligi arbitret̄ a xp̄o. cū & il
la ſilitudo de egrotis bñ intimet qd velit de? vocā
do pctores tanq̄ medicus egros. vtiq₃ vt ab iniq-
tate tanq̄ ab egritudine ſalui ſiāt. qd ſit p pñiam.
Hyla. Oibꝰ aūt xp̄s venerat. quō ḡ nō ſe iuſtis
veniſſe dicit! Erāt ḡ qbꝰ neceſſe nō erat. vt veniret
ſ₃ nemo iuſt? ex lege ē. oñdit ḡ manē iuſticie ia-
ctantiā qa ſacrificiis infirmis ad ſalutē mīa erat
vniuerſ in lege poſitis necciā. Chriſ. in ho. vñ
hyronice videt̄ ad eos loqns. ſicut cū dr̄. Ecce iā
adaꝫ fact? ē qſi vn? ex nob. Quoniā. n. nullus iu-
ſtus erat i terra paul? ſigñficat dicēs. Oñes pecca
uert. & egēt glīa dei. In hoc aūt & illos mitigauit
q̄ vocati erāt. qſi. d. tm̄ renuo abominare pctores
q̄ ꝓpt eos ſolos adveni. Raba. Vl' qa iuſti erāt
ſicut nathanael & iohannes baptiſta. non erāt ad
pñiaꝫ inuitādi. vel ñ veni vocare iuſtos falſos q d
iuſticia ſua gloriāt̄ vt phariſeos. ſ₃ illos q ſe pec-
catores recogſcūt. p math. aūt & publicanoꝝ voca
tōeꝫ fides gētiū exp̄mit̄ q pus mūdi lucris inhia-
bant. & nūc ſpiritalit cū dn̄o reficiūt̄ p ſupbiam
phariſeoꝝ. iuidia iudeoꝝ de ſalute gētiū. vel mat
ſigñficat hoīeꝫ terrenis lucris ihiāteꝫ quē vidꝫ ihe
ſus dū oculo mīe reſpicit. math. eñi interp̄tat̄ do-
nat?. leuita aſſumptus. penitēs aūt a maſſa pditoꝝ
aſſumitur. & grā dei eccleſie donat̄. & ait illi ihe-
ſus. ſeq̄re me. vel p pdicatōem vel p ſcripture ad
monitōem. vel p internā inſpiratōem. Textus
Tūc acceſſerūt ad eū diſcipuli iohānis dicētes.
Quare nos & pharizei ieiunam? freqnter. diſcipu
li aūt tui nō ieiunāt! Et ait illis iheſus. Nūqd poſ-
ſūt filii ſpōſi lugē. q̄diu cū illis ē ſpōſus! veniēt
aūt dies cū auferet̄ ab eis ſpōſus. & tūc ieiunabūt.
Nemo aūt imittit cōmiſſurā pāni rudis i veſtimētū
vet?. tollit. n. pleītudieꝫ ei? a veſtimēto & peior
ſciſſura fit. Neq₃ mittūt vinū nouū i vtres veteres
alioqn rumpūt̄ vtres. & vinū effundit̄ & vtres
pereūt. ſ₃ vinū nouū i vtres nouos mittit̄. & abo
ꝯſuāt̄. Glo. Cū de ꝯuiuio pctoꝝ & d pticipa-
tōe reſpōdiſſet eis d ꝯmeſtōe eū aggrediūt̄. vñ dr̄.
tūc acceſſert̄ ad eū diſcipuli iohānis dicentes. qre
nos. pha. ieiu. fre. diſc. aūt tui ñ ieiunant! Hie.
Supba iterrogatō & ieiunii repheñda iactantia.
nec poterāt diſc. iohis nō eē ſub vitio q īūgebant̄
pharizeis qs a iohne nouerāt ꝯdenatos & calūnia
bāt eū. quē ſciebāt mgr̄i vocibꝰ pdicatū. Rab
an?. Quod aūt dicūt tale ē. ex q tu vt medicus hec
facis ſ₃ cur diſc. tui dimittētes ieiuniū talibꝰ mēſ ac
cedūt! deinde icuſatōeꝫ ex ope augē volētes. prīo
ſeipos ponūt. & deinde pharizeos. ieiunabant illi
qde a lege diſcētes. ſicut & pharize? dixit. ieiuno
bis i ſabbato. ipi aūt a iohne. Chriſ. i ho. iohes
eñi vinū & ſicerā nō bibit. qd abſtinentie meritū
auget. cui nulla ē potētia nature. Dñs aūt q pctā
pt̄ cōdonare cur a pctoribꝰ mēdicātibꝰ declinaret.
qs abſtinētibꝰ poterat facē iuſtiores. Ieiunat aūt
xp̄s. ne p̄ceptū declinēs māducat aūt cū pctoribꝰ vt
graꝫ & ptateꝫ itelligas. Aug? d cō. euā. Poꝫ
cū mat̄ tm̄ diſc io. hoc dixiſſe phibeat vba q apud
marcū legūt̄. magis indicāt alios hoc dixiſſe. De
aliis id ē ꝯiuias de diſc. io. & pharizeis. qd lucas
euidenti? exp̄ſſit. q alios de aliis dixiſſe narrauit.
Vñ ḡ math. dicit. Tūc acceſſ. ad eū diſc. io. niſi
qa & ipi aderāt & oñes certatim vt qſq₃ poterat.
hoc obiecerūt. Chriſ. in ho. Vel lucas dicit ꝙ
pharizei hoc dixert. hic dr̄ ꝙ diſc. io. qa pharizei
illos accepert ad dicēdū qd poſtea in herodianis
fecert. Sed ꝯſiderādū ꝙ qñ ꝓ extraneis ſicut pro
publicanis ſmo erat vt eoꝝ turbatā mitiget aiāꝫ
vehemēti? improbrātes icuſauit. vbi aūt diſcipu
los cōmitiabāt cū mā̄ſuetudīe reſpondet. vñ ſeqt̄
Et ait illis ihus. Nūqd poſſunt filii ſpōſi lugē. q̄
diu cū illis ē ſpōſus! Prio qdē ſeipm medicū vo-
cauerat. hic aūt ſpōſū in memoriā reducēs vba io.
q dixit. qui hz ſpōſā ſpōſus ē. Hiero. Sponſus
xp̄s ē. ſpōſa aūt eccīa. de hoc ſpiritali cōnubio apl'i
ſūt creati. q lugē ñ poſſunt q̄diu ſpōſū in thalamo
vidēt. & ſciūt ſpōſū eē cū ſpōſa. Quādo vo trāſiert
nuptie & paſſiōis ac reſurrectōis tpus aduenerit
tūc ſpōſi filii ieiunabāt. Et hoc ē qd ſubdit̄. Veni
ent aūt dies. qñ auferet̄ ab eis ſpōſus & tūc ieiuna
būt. Chriſ. i ho. Quod aūt dt̄ tale ē. gaudii ē pñs
tpus & leticie. ñ ḡ itroducēda ſūt triſtia. etenī ie
iuniū triſte ē ñ naturalit. ſ₃ illis q ibecilli? adhuc
diſpoſiti ſūt. his eīn q ſapiāꝫ cōtēplari deſiderāt. de-
lectabile ē. Vñ ſm opinioneꝫ illoꝝ hoc dixit. per
hoc aūt mōſtrat ꝙ ñ gule erat. qd ſiebat. ſ₃ diſpenſa
tōnis cuiuſdā. Hic. Nonnulli aūt putant idcirco
dies. xl. paſſionis ieiunia debere cōmitti. licet ſta-
tim dies pēthecoſtes & ſpūs ſanctus veniēs indu
cat nob feſtiuitatē. Ex hui? mōi occaſiōe. teſtim
onii mōtan? priſca & maximilla etiā poſt pēthe
coſtē faciūt q̄drageſimā. ꝙ ablato ſpōſo filii ſpōſi
debeāt ieiunare. eccīe aūt ꝯſuetudo ad paſſiōeꝫ dñi
& reſurrectōē p hūilitatē carnis venit vt ſpiritalis
ſagnīe ieiunio corporis p̄paremur. Chriſ. iho.
Rurſus aūt aliqbꝰ exēpl' ꝯfiriat hūc ſmōē cū dicit.
Nemo aūt mittit cōmiſſurā pāni rudi i veſtimētū ve
tus. tollit enim plenitudinem eius a veſtimento.
& peior ſciſſura fit. quaſi diceret nondum effecti
ſunt fortes mei diſcipuli. ſed adhuc multa indig-
ent condeſcenſione. nondum ſunt per ſpiritum re-
nouati. Sic autem diſpoſitis non oportet graue-
dinem imponere preceptorum. Hoc autem dixit
regulā dās ſuis diſcipul' vt diſcipulos ex vniuer
ſo orbe terrarum cum manſuetudine ſuſcipiant.
Remigius. Veſtimētum vetus diſcipulos ſu-
os vult intelligi. quia nondum erant per omnia
innouati. Pannum rudem id eſt nouum appellat

nouã graꝫ id eſt euãgelicã doctrinã cuius q̄dam
ꝑticula eſt ieiuniũ. & ideo nõ cõueniebat vt ſenio
ra precepta ieiunij illis committerentur ne forte
auſteritate ieiunij frãgerent̄. & fidẽ ꝑderent quã
habebant. ¶ Ideo ſubdit. Tollit eniꝫ plenitudinem
ei⁹ a veſtimẽto. & peior ſciſſura fit. ¶ Glo. Quaſi
diceret. Ideo rudis panni⁹ id eſt noui⁹ nõ debet po
ni in veſtimento veteri. q̄a tollit ſepe a veſtimẽto
plenitudinẽ ei⁹ id ẽ ꝑfectõnẽ. & tũc fit peior ſciſſu
ra. Graue eñ on⁹ rudi iunctũ. illd̾ boni q̄d̄ p̄us
inerat. ſepe deſtruit. ¶ Remi. Duabꝰ at̄ ſil'itudi-
nibꝰ poſitis ſcꝫ nuptiaꝝ & de pãno rudi & d̾ veſti
mento veteri nũc terciaꝫ ſimilitudineꝫ de vtribꝰ &
de vino. Neq꜃ mittũt vinũ nouũ in vtres veteres.
Vtres veteres appellat ſuos diſcipulos q̄ nõdum
ꝑfecte erãt innouati. Vinũ nouũ appellat plenitu
dineꝫ ſpũs ſancti & ꝓfunda celeſtiũ miſterioꝝ.
q̄ tunc diſci. ferre nõ poterãt. ꝟ poſt reſurrectõem
vtres noui facti fuerũt. & vinũ nouũ receperunt
qñ ſpũſſanctus repleuit corda eoꝝ. Vñ q̄daꝫ dix
erunt. Omnes iſti muſto pleni ſũt. ¶ Chriſoſto.
ĩ home. Hinc & nos cauſam docuit humiliũ v̂boꝝ
q̄ ɔtinuo ad eos dicebat ꝓpter imbecillitatẽ ipoꝝ
¶ Hieronimus. Vel aliter per veſtimentum ve-
tus & vtres veteres debem⁹ intelligere ſcribas &
phariꝫeos. ꝑticula veſtimẽti noui & vinũ nouum
ſunt p̄cepta euãgelica ſentiẽda. q̄ ñ poſſunt ſuſtinẽ
Iudei. ne maior ſciſſura fiat. tale q̄d & galathe fa
cere cupiebant. vt cũ euangelio legis p̄cepta mi-
ſcerẽt & ĩ vt̄bꝰ veteribꝰ mitterẽt vinũ nouũ. Ser
mo igr̄ euãgelicus apoſtolis poti⁹ q̄ꝫ ſcrib̄ & pha
riꝫeis ẽ infundẽdus. q̄ maioꝝ traditõibꝰ deꝑuati.
ſinceritatem p̄ceptoꝝ xp̄i non poterãt cuſtodire.
¶ Gloſa. per hoc g° ſig̃ficat q̄ꝫ apoſtoli nõ erãt in
veteribꝰ obſuãtijs detinendi. q̄s oportebat gratie
nouitate ꝑfundi. ¶ Auguſtinus. in ſer. de qua-
drageſima. Vel aliter. Omnis q̄ recte ieiunat aut
animã ſuam ingemitu oꝛõis & caſtigatione cor-
poris humliat. aut ab illecebra carnali ſpiritalis
ſapiẽ delectatione ſuſpendit̄. de vtroq꜃ aũt ieiunij
generẽ dñs hic reſpõdet. Nã de p̄mo qd̾ habꝫ anime
humiliationem dicit. Non poſſunt filij ſponſi lugẽ
De illo q̄ habet epulũ mentis conſeq̄nter locutus ẽ
dicens. Nemo mittit cõmiſſurã panni rudis. Dein
de q̄a ſpõſus ablatus vtiq꜃ nobis eſt. lugẽdũ eſt.
Et recte lugem⁹ ſi flag̃m⁹ deſiderio eius. Beati q̄
bus licuit eum ante paſſionem tunc habere p̄ſen
tem. Interrogare ſicut vellent. audire ſicut. debe
rent. illos dies cõcupiert̄ vidẽ p̄res ante aduẽtum
ei⁹. neq꜃ vidert̄. q̄a ĩ alia diſpẽſatõe ſũt ordinati ꝑ
q°s vẽturus anũciaret̄. nõ a q̄bꝰ veniẽs audiret̄. in
nobis aũt illud impletum eſt qd̾ ip̃e dicit. Veni-
ent dies quando deſiderabitis videre vnũ de diebꝰ.
iſtis & nõ poteritis. Quis g° hic nõ lugebit; q̄ non
dicat. facte ſũt mihi lachrime mee panes die ac no
cte dũ dr̄ mihi q̄tidie vbi eſt deus tu⁹? Merito g°
apoſtol⁹ cupiebat diſſolui & eẽ cũ xp̄o. ¶ Aug⁹
de cõcord. euangeli. Quod g° dixit matheus lugere
vbi marcus & lucas dicũt ieiunare. ſignificat de
tali ieiunio dñm locutum quod ꝑtinet ad humili-
tatem tribulationis. vt illud alterũ quod pertinet
ad gaudiũ mẽtis ĩ ſpiritalia ſuſpẽſe & ob hoc alie-
nate a corꝑalibꝰ cibis. poſterioribꝰ ſimilitudinibꝰ
ſignificaſſe intelligatur id oñdens. q̄ꝫ circa corpus
occupatis & ob hoc veterem ſenſum habẽtibꝰ hoc
gen⁹ ieiunij cõgruat. ¶ Hyla. Miſtice v̂o q̄ꝫ p̃nte
ſponſo ieiunandi neceſſitatem diſcipulis non eſſe
reſpõdet. p̃nte ſue gaudiũ & ſac̃mentum ſãcti cibi
edocet. q° nemo ſe p̃nte id ẽ in cõſpectu mẽtis xp̄m
habituri cõtinens indigebit. q° eo carẽs. ablato at̄
ſe ieiunaturos eẽ dicit. q̄a omẽs nõ credẽtes reſur
rexiſſe xp̄m hituri nõ eẽnt cibũ vite. In fide eñ
reſurrectõis ſac̃mentum panis celeſtis accipitur
¶ Hiero. Vel cum ꝓpter peccata a nob̄ receſſerit
tũc ĩdicẽdũ ẽ ieiuniũ. tũc luct⁹ ẽ recipiẽd⁹. ¶ Hy
la. Ponit etiã exẽpla. q̄bꝰ oñdit ĩfirmitates vetu
ſtate pc̄toꝝ & aĩas & corꝑa noue gr̄e ſac̃mẽta nõ
caꝑe. ¶ Raba. Cũ at̄ date ſint diuerſe ſimilitudi
nes ad idẽ dr̄t tñ. Veſte ei ̄q foris tegimur oꝑa bo
na ſig̃ficat q̄ foris agi⁹. vinũ q° it⁹ reficimur. fer-
uor ẽ fidei. & caritatis q° int⁹ reformamur. Textus
¶ Hec illo loq̄nte ad eos. ecce p̄nceps vn⁹ acceſ-
ſit. & adorabat eũ dicẽs. Dñe. filia mea mõ defun
cta ẽ. ꝟ veni ĩpone manũ ſuꝑ ea & viuet. & ſurgẽs
iħus ſeq̄bãtur eũ diſci. eius. Et ecce mulier q̄ ſãg-
uinis fluxũ patiebat̄. duodecim annis acceſſit re-
tro. & tetigit fimbriã veſtimẽti eius. Dicebat eñ
intra ſe. Si tetigero tantũ veſtimenta eius. ſalua
ero. At iħus cõuerſus & vidẽs eã dixit. Cõfide fi
lia. fides tua te ſaluã fecit. Et ſalua facta ẽ mulier
ex illa hora. ¶ Chriſ. ĩ ho. Poſt ſ̄mones op⁹ ad
iunxit. ĩ q° ãplius phariſei obſtruerẽt̄. eo q̄ꝫ q̄ ad
venit ad miraculũ petẽdũ archiſinagogus erat. &
luctus magn⁹. q̄a puella vnigenita erat. & . xij.
annoꝝ qñ incipit eẽ flos etatis. Et ideo dr̄. hec il-
lo loq̄nte ad eos. ecce p̄nceps vn⁹ acceſſit. ¶ Au
guſ. de con. euan. dicũt aũt hoc & marcus & lu-
cas. ꝟ ab iſto ordine iam recedũt eo eñ loco hoc ĩ
ſerũt. vbi poſt expulſa demonia & ĩ porcos miſſa
trãſfretãdo redit a regione geraſenorũ. Et per hoc
qd̾ marcus dicit intelligendũ ẽ hoc factũ eẽ poſtq̄ꝫ
venit rurſus iħus trãſfretũ. Sed q̄ntũ poſt. nõ ap
paret. Niſi aũt fuiſſet aliqd̾ interuallũ. ñ eſſet qñ
fieret. qd̾ narrat matheus in cõuiuio domus ſue.
poſt hoc factũ cõtinuo ſeq̄t̄ d̾ archiſinagogi filia.
Si eñ loq̄nte eo de panno nouo & vino nouo ac-
ceſſit p̄nceps. nihil aliud factoꝝ dictorumq꜃ eius
interpoſitũ ẽ. In narratõne aũt marci patet locus
vbi alia interponi poterũt. ſimilit̄ at̄ & lucas nõ
renitit̄ matheo q̄ꝫ ei adiũxit. Et ecce vir cui nom
en erat lair⁹ ñ cõtinuo accipiẽdũ ẽ factũ. Sꝫ poſt
illud de cõuiuio publicanoꝝ vt narrat mathe⁹ di-
cens. hec illo loq̄nte ad eos ecce p̄nceps ſcꝫ layrus
archiſinagogus acceſſit & adorabat eũ dicẽs. dñe

filia mea modo defuncta ē. ¶Conſiderādum eſt aūt· ne repugnare videat̄ q̄d alij duo euāgeliſte morti iam ꝓximā· nō tñ mortuā eā dicāt. vſq̄ adeo vt dicant veniſſe poſtea q̄ mortuā nūciarēt· & ob hoc nō debere vexari magiſtrum· intelligēdū eſt· breuitatis cauſa matheū hoc poti⁹ dicere voluiſſe rogatū dn̄m facē· q̄d ipm̄ feciſſe manifeſtū eſt· vt ſcȝ mortuā ſuſcitaret· Attēdit em̄ nō v̄ba p̄ris de filia ſua. ſed q̄d potiſſimū eſt· volūtateȝ· Jta enim deſperauerat. vt potius eā vellet reuiuiſcē· nō credēs viuam poſſe inueniri· quā morienteȝ reliq̄rat· Duo itaq̄ poſuerūt. q̄d dixerit lucas. Mathe⁹ aūt q̄d voluerit atq̄ cogitauerit· Hanc ſi q̄ſ q̄ illoruȝ duoꝝ p̄rem ip̄m cōmemoraſſet· dixiſſe vt vexaret̄ ihesus q̄ puella mortua fuiſſet· repugnarēt ei⁹ cogitatōni v̄ba q̄ poſuit mathe⁹· Nūc v̄o nō legit̄ q̄ ſuis nūciātib⁹ ille ꝯſenſerit· Hic aūt rē p̄neceſſiā diſcim⁹· nihil in cuiuſq̄ verbis debere inſpicere· niſi voluntatē· cui debent v̄ba ſeruire· Nec mētiri quē q̄ ſi alijs v̄bis dixerit· q̄d ille voluerit cuius v̄ba non dicit. ¶Chriſ· i ho· Vel hoc quod princeps dixit de morte puelle· ē augē calamitatē. Etenim conſuetudo eſt rogantib⁹ extollere ſ̄mone ꝓp̄a mala· & ampli⁹ aliq̄d eo quod ē· dicē· vt magis attrahant eos quib⁹ ſupplicāt. V̄n ſubiūgit· Sed veni impone manū ſup eā· & viuet. Vide aūt ei⁹ groſſitiem· Duo em̄ expetit a xp̄o· & accedere ipſum & manū imponē· Hoc etiā ſir⁹ ille naamā & a ꝓpheta expedebat. Etem̄ & viſu indigēt & ſenſibilib⁹ reb⁹ qui groſſi⁹ diſpoſiti erāt. ¶Remigius· Miranda eſt autē parit̄ atq̄ imitanda dn̄i humilitas & māſuetudo· Nam mox vt rogat⁹ ē· rogantē cepit ſeq̄· V̄n ſubdit. Et ſurgēs ieſus ſequebat̄ euȝ Hic ſubditos & p̄latos parit̄ inſtruxit. ſubditis exemplū obedientie reliq̄t. Prelatis v̄o īſtātiā & ſollicitudinē docendi demōſtrauit· vt q̄tienſcunq̄ audierit aliquē mortuū ī aīa· ſtatī adeē ſtudeāt· Et cum eo ibant diſcipuli eius· ¶Chriſoſto· in home. Et marc⁹ q̄ðē & lucas dicūt· q̄m tres accepit diſcipulos ſcȝ petrū· iacobū· & iohanneȝ. matheū aūt nō aſſumpſit āpliorē ei cōcupiam immittens. Et quia imꝑfectius adhuc diſpoſitus erat· ꝓpter hoc em̄ illos honorat· vt alij ſimiles illis efficiant̄· Sufficiebat. n· interim matheo videre· ea q̄ facta ſunt circa ſāguinis fluxū patienteȝ de q̄ ſubdit̄· Et ecce mulier q̄ ſanguinis fluxū patiebatur· xij· annis· acceſſit retro & tetigit fimbriam· veſtimēti ei⁹· ¶Hie. Hec aūt mulier ſāguīe fluēs nō in domo· non in vrbe accedit ad dn̄m· q̄a iuxta legē vrbib⁹ excludebāt̄ ſed ī itinere āmbulāte dn̄o· vt dū ꝑgit ad aliā. alia curaret̄· ¶Criſoſtom⁹· Jdeo aūt nō libera ꝓpalatione ad xp̄m venit· quia verecundabat̄ ꝓpter paſſioneȝ immūdā ſe exiſtimās· Etem̄ apud legē multa immūdicia eſtimabatur eſſe hec paſſio· propter hoc latet & occultatur. ¶Remi· Jn q̄ laudāda eſt ei⁹ humilitas· q̄a non ad faciē acceſſit. ſ retro· & īdignā ſe iudicauit pedes dn̄i tangē. Et nō plenitudinē veſtimēti tetigit ſed tantūmō fimbriam· Habuit em̄ dn̄s fimbriaȝ iuxta legis p̄ceptum. Pharizei etiā fimbrias habebāt q̄s magnificabāt in q̄b⁹ etiā ſpinas appendebāt· Sed fimbrie dn̄i nō habebāt vulnerare. ſ potius ſanare. Et ideo ſeq̄t̄· Dicebat em̄ intra ſe q̄a ſi tetigero tantū veſtimētū eius· ſalua ero· Jn q̄ fides ei⁹ admirāda ē. q̄a deſperās de ſalute medicoꝝ in quo ſua erogauerat. vt marcus dicit. intellexit celeſtē adeē medicū· & ī eo totam ſuā intentōnem collocauit. Et ideo ſaluari ꝓmeruit· V̄n ſeq̄t̄. At ieſus cōuerſus & vidēs eā dixit· Cōfide filia· fides tua te ſaluā fecit. ¶Raban⁹ quid eſt q̄ eam confidere iuſſit· que ſi fidem non haberet· ſalutē ab eo n̄ q̄rereȝ· ſ robur & pſeuerātiā fidei ab ea expoſtulauit. vt ad certā & verā ꝑueniat ſalutē. ¶Chriſ· i homelia· Vel quia formidoloſa erat hec mulier· ꝓpt̄ hoc ait· confide. Et filiam eā vocat. quia fides eam filiā fecerat. ¶Hiero· Nō aūt dixit quia fides tua te ſaluam factura ē· ſed ſaluā fecit· Jn eo eniȝ q̄ credidiſti· iā ſalua facta es. ¶Chriſ· in home. Nondū tñ pfectā de xp̄o opinioneȝ habebat· q̄a ne q̄q̄ eſtimaſſet eū latē· ſed xp̄us non dimiſit eā latere· non quaſi gloriam cōcupiſcēs· ſed multorum cauſa· Primo ei ſoluit timorē mulieris· ne a cōſcia pungat̄· quaſi donum furata. Secūdo eam emēdat de hoc q̄ eſtimat ſe latere· Tercō omib⁹ fidē eius oſtendit· vt eā emulent̄· Quarto dedit ī hoc ſignū q̄ monſtrauit ſe noſſe oīa non min⁹ eo q̄ fontem ſāguinis ſiccauit· de quo ſequit̄. Et ſalua facta ē mulier ex illa hora. ¶Gloſa. Jntelligendū eſt ex illa hora ex qua tetigit fimbriā· nō ex illa hora ex qua ieſus cōuerſus ē ad eam· iā ei ſalua facta erat vt alij euāgeliſte manifeſte oñdūt· & ex v̄bis domini ꝑpendi pt̄· ¶Hylari⁹· Jn quo magna v̄tutis dn̄ice admiratō eſt. cū poteſtas intra corp⁹ manēs reb⁹ caducis efficatiam adderet ſanitatis· & vſq̄ in veſtiū fimbrias opatō diuina ꝓcedēt· nō ei cōp̄hēſibilis erat de⁹ vt corpe claudēt̄· Aſſumpto nāq̄ corpis nō naturā v̄tutis incluſit· ſed ad redēptōnem noſtrā fragilitatē corpis v̄tus aſſumpſit· Miſtice aūt princeps hic lex eē intelligit̄· q̄ dominū orat vt plebi quā ip̄a xp̄o ei⁹ aduēt⁹ expectatōne predicata nutrierat· vitam mortue reddat· ¶Raba· vl̄ archiſinagog⁹ ſiḡt moyſen &· dē lairus id ē illūians ſiue illūiat⁹ q̄a accepit v̄ba vite dare nob̄ & p̄ hoc cūctos illūmat· Jp̄e a ſpū ſācto illuminatus· Filia igit̄ archiſinagogi id eſt ipſa Synagoga velut duodecimo etatis anno id ē tp̄e pubertatis· poſtq̄ ſpiritaleȝ ſobolem deo generare debebat· erroꝝ langore cōſternata ē· Ad hāc p̄ncipis filiā dū ꝓperat dei v̄bū vt ſaluos feceret filios iſrael. ſancta eccleſia ex gētib⁹ cōgregata· q̄ interioꝝ lapſu criminū deperibat paratā alijs fidē p̄cepit ſanitateȝ· Notādū aūt q̄ dū archiſinagogi filia ſit duodenis· & mulier hec ab ānis· xij· ſāguīe fluxit eo tp̄e q̄ hec nata ē· illa cepit īfirmari· vna

enim pene ſeculi etate & ſinagoga ex patriarchis cepit naſci. & gentiū exterarū natio ydolatrie ſanie fedari. Nā flux⁹ ſāguis biffariā pt̄ intelligi. hoc ē ſup ydolatrie pollutione & ſup his q̄ carnis & ſanguinis delectatōne gerūtᷓ. Et ſic q̄diu ſinagoga viguit. laborauit eccleſia. ſed illoꝝ delicto ſalus gētibꝰ facta ē. Accedit aūt & tangit dn̄m eccleſia. cū ei p fide appinqt. ❡ Glo. Credidit. tetigit dixit. qa his tribꝰ. Fide. vbo. & ope. oīs ſalus acqritᷓ. ❡ Raba. Accedit aūt retro ſiue iuxta hoc q̄ ipſe ait. Si q̄s mihi miniſtrat. me ſeqtᷓ. ſiue qa p̄ſentē dn̄m ī carne nō vides. peractis iā ſacmētis incarnatōnis illius ad agnitōnis eius grāꝫ puenit. Vn̄ & fimbriam veſtimenti tangit. qa cū xp̄m in carne gētilis popul⁹ nō vidiſſet. vba ī carnatōnis recepit. Veſtimentum eīm xp̄i dr̄ miſteriū incarnatōnis eius. q̄ diuinitas induta ē. fimbrie veſtimenti. vba de īcarnatōne eius depēdētia. Nō autē veſtē. ſꝫ fimbriā tangit. qa nō vidit ī carne dn̄m. ſꝫ ſuſcepit p apoſtolos incarnatōnis vbū. Beat⁹ q̄ vel extremaꝫ ptem vbi fide tangit. Non autem in vrbe ſꝫ in itinere pgente dn̄o ſanatᷓ. Vn̄ apoſtoli. quia indignos vos iudicatis vita eterna. ecce cōuertimur ad gētes. gentilitas aūt ex hora dn̄ici aduentus cepit habere ſalutem. Textus

❡ Et cum veniſſet ihesus in domum principis & vidiſſet ibi tibicines & turbam tumultuantem dicebat. recedite. Nō ē eīm puella mortua. ſꝫ dormit. Et deridebāt euꝫ. Et cū eiecta eſſet turba intrauit. Et tenuit manū eius. & dixit puella ſurge & ſurrexit puella. Et exijt fama hec ī vniuerſam terrā illā. ❡ Glo. Poſt mulieris emoroiſſe curatōnem ſeqtᷓ de mortue curatōne vn̄ dr̄. Et cū veniſſet ihesus in domū pncipis. ❡ Criſ. in ho. Cōſiderādū eſt aūt q̄ ppter hoc tardius vadit & plura loquitᷓ mulieri curate. vt pmittat mori puellam & ſic manifeſta fiat reſurrectōnis demōſtratio. Et ſimilitᷓ in lazaro vſq; ad terciā diem māſit. Seqtᷓ. Et cuꝫ vidiſſet tibicines & turbā tumultuātē q̄d eſt mortis demōſtratō. ❡ Ambro. ſup lucā. More eīm veteri tibicines ad excitādos luctus in mortuis ferebātᷓ adhiberi. ❡ Criſ. Sed xp̄s tibias vniuerſas pīecit. parentes aūt puelle itroduxit ne poſſet dici q̄ alitᷓ curauit. ſꝫ & ante ſuſcitationem puelle ſmone ſpem erigit. vn̄ ſeqtᷓ. Dicebat recedite. nō eſt eīm mortua puella. ſꝫ dormit. ❡ Raba. q̄ſi diceret. vob mortua ē. deo aūt q ſuſcitare pt̄. viuit. taꝫ in anima q̄ in corpore. ❡ Criſoſtom⁹. Per hoc aūt & tumultū mentis remouit eoꝝ qui aderāt. & oñdit q̄niam facile ē ei mortuos ſuſcitare. q̄d vtiq; in lazaro fecit dicēs lazarus amicus nr̄ dormit. Et ſimul docuit. quia eīm & ipſe erat moriturus in alioꝝ corporibꝰ inſtruxit diſcipulos cōſidere & viriliṫ ferre mortē. Etenī eo accedēte iā mors ſomnus erat. Hoc aūt dn̄o dicēte deridebātᷓ. vn̄ ſequtur. Et deridebāt eū. ❡ Criſ. in ho. Nō aūt increpauit deriſioneꝫ. vt & ipa deriſio & tibie & alia vniuerſa demōſtratō fiāt mortis. Quia eīm multociēs poſt q̄ facta ſūt miracula nō credūt homines antea eos cōuincit ppijs rōnibꝰ. Quod & ī lazaro fecit cū dixit. vbi poſuiſtis eū. vt q̄ dixerūt. veni & vide. & q̄niā fetet. & qtriduan⁹ eīm ē. nō amplius poſſint. nō credere q̄niā mortuū ſuſcitauit. ❡ Criſ. Non aūt erāt digni vt viderent miſteriū reſurgentis. q̄ reſuſcitantem indignis contumelijs irridebant. & ideo ſeqtᷓ. Et cū eiecta eſſet turba itrauit & tenuit manū eius & ſurrexit puella. ❡ Criſ. Nō q̄deꝫ aliā ſupinducens animā eā ſuſcitauit. ſꝫ eā q̄ exierat reinducēs & velut ex ſomno erigēs vt āte viā faciat p viſū fidei reſurrectōnis & nō ſolū puellā reſuſcitat. ſꝫ & cibū ei iubet dari vt alij euangeliſte. dicūt. vt nō videatᷓ phantaſma eē q̄d factum eſt. ſeqtᷓ. Et exijt fama hec in vniuerſam terram illā. ❡ Glo. quod ad magnitudineꝫ & nouitatem miraculi ptinet & ad manifeſtā veritatem ipi⁹ ne cōfictū putetᷓ. ❡ Hyla. Miſtice auteꝫ dn̄s domuꝫ pncipis ſcꝫ ſinagogā ingreditᷓ. Cui in cāticis legis ymnus luctuū pſonabat. ❡ Hiero. Vſq; eīm hodie iacet in domo pncipis mortua. & q̄ videtur magiſtri tibicines ſūt. carmen lugubre canentes. Turba quoq; iudeoꝝ nō ē turba credētiū. ſꝫ tumultuātiū. ſꝫ cū intrauerit plenitudo gētiū tūc oīs iſrael ſalu⁹ fiet. ❡ Hyla. Vt aūt rarus ex lege credetiū electōnis numer⁹ poſſet intelligi turba omnis expulſa eſt. quā vtiq; ſaluari dn̄s optaſſet. ſꝫ irridendo dicta geſtaq; eius. reſurrectōnis nō fuit digna ꝯſortio. ❡ Hiero. Tenuit aūt manū eius & ſurrexit puella. qa niſi pus mūdate fuerint man⁹ iudeoꝝ q̄ ſanguine plene ſunt. ſinagoga eoꝝ mortua nō cōſurget. ❡ Hyla. Exeunte autē fama in vniuerſam terrā illā electionis ſalus donū xp̄i atq; opa pdicatᷓ. ❡ Raba. Moraliter autem puella in domo mortua. eſt anima mortua in cogitatōne. Dicit aūt q̄ puella dormit. qa q̄ peccāt in pn̄ti adhuc p pn̄iaꝫ reſuſcitari poſſunt. Tibiciēs ſūt adulatores q̄ fouēt mortuā. ❡ Grego. Foras aūt turba eijcitᷓ. vt puella ſuſcitetᷓ. qa niſi pus a ſecretioribꝰ cordꝭ expellatᷓ ſeculariū mlᷓtitudo curaꝝ anima q̄ intrinſec⁹ iacet mortua. nō reſurgit. ❡ Raba. In domo aūt puella paucis arbitris ſurgit iuuēis extra portā. Et lazarus coraꝫ multis quia publica noxa publico eget remedio. leuis leuiori. & ſecreta pt̄ deleri penitentia. Sequitur textus

❡ Et trāſeūte inde ihesu ſecuti ſūt eum duo ceci. clamantes & dicētes. Miſerere noſtri fili dauid. Cū aūt veniſſet domū acceſſerunt ad eum ceci. Et dixit eis ihesus. Creditis quia hec poſſum facere vob. Dicūt ei. vtiq; dn̄e. Tūc tetigit oculos eorū dicens. Secundū fidem vr̄am fiat vobis. Et apti ſūt oculi eoꝝ. Et cōminatus ē illis ihesus dicens. Videte ne q̄s ſciat. Illi aūt exeūtes. diffamauerūt eū ī tota terra. ❡ Hie. Priori ſigno de pncipis filia & morboſa mlᷓiere cōſeqntᷓ ſignū d̄ duobꝰ cecis adiūgitᷓ vt q̄d ibi mors & debilitas hic cecitas &

Et ĩdo dr̃. Et trãſeũte inde Jeſu ſcʒ a domo ꝑnci-
pis. ſecuti ſũt eũ duo ceci clamãtes & dicẽtes Mi
ſerẽ nr̃i fili dauid. ¶ Chriſ. Nõ aũt parua hic in
deoꝝ accuſatio ẽ cũ hi q̃dem oculis carẽtes. ex au-
ditu ſolo fidẽ ſuſcipiant. Nõ aũt illi habẽtes viſũ at
teſtant̃ miraculis que fiebant. Vide aũt & eoruʒ
deſideriũ. neqꝫ ei ſimplicit̃ acceſſerũt ſ; cũ clamore
& nihil aliud ꝙ̃ miſericordiã poſtulãtes. Filiũ aũt
Dauid vocabant. q̃a nomẽ honoris eſſe videbatur
¶ Remigi⁹. Recte ergo filiũ Dauid vocãt. q̃a v-
go maria de ſtirpe Dauid origĩnẽ duxit. ¶ Hie-
ro. Audiant Martion & Maniche⁹ & ceteri here
tici. qui vet⁹ laniãt teſtamẽtũ. & diſcãt ſaluatorẽ
appellari filiũ dauid. Si eñi nõ eſt nat⁹ in carne.
q̃mõ vocat̃ fili⁹ Dauid? ¶ Chriſ. Cõſiderãdũ aũt
ꝙ multotiẽs dñs voluit rogat⁹ ſanare vt nõ aliq̃s
eſtimet eũ ꝓpter captãdã honoris magnificẽtiã ad
miracl'a ĩſilire. ¶ Hiero. Et tñ rogãtes nõ curant̃
ĩ itinẽ. nõ tranſitorie vt putabãt. ſ; poſtq̃ꝫ venit ĩ
domũ illã. accedũt ad eũ vt introeãt & p̃mũ eoꝝ
diſcutit̃ fides. vt ſic fidei ṽe lumẽ accipiãt. Vñ ſe
q̃t̃. Cũ aũt veniſſet domũ acceſſerũt ad eũ ceci. &
dixit eis Jeſus. Creditis q̃a hec poſſum facẽ vob̃?
Chriſ. Rurſũ aũt hic erudit nos gloriã multitudi
nis expellẽ. q̃a eñi prope erat domus. ducit eos il-
luc ſingularit̃ curaturus. ¶ Remigi⁹. Qui aũt ce-
cis reddẽ poterat viſuʒ. nõ ignorabat ſi crederent.
ſed ideo ĩterrogauit. vt fides eoꝝ que geſtabatur
corde. dũ cõfiterent̃ ore. digna fieret ampliori mer
cede. ſcd̃m illud Apoſto. Ore cõfeſſio fit ad ſalutẽ
¶ Chriſ. Et nõ ꝓpter hoc ſolũ. ſed vt oſtenderet
q̃m digni erãt curatione. & vt nõ aliq̃s dicat. q̃m
ſi miſericordia ſolũ ſaluabat oĩs ſaluari oportebat
Jdeo etiã fidem ab eis expetit. vt ad excelſius eos
reducat. Quia eñi dixerant eũ filiũ Dauid. erudit
ꝙ oportet de eo maiora ſentire. Vñ nõ dixit. Cre
ditis quoniã nõ poſſum rogare patrẽ: ſed creditis
q̃m poſſum hoc facẽ. de q̃ꝝ r̃nſione ſeq̃t̃. Dicũt ei
vtiqꝫ dñe Nõ vltra filiũ Dauid eũ vocãt ſ; alti⁹ ele
uãt̃. & dñationẽ cõfitent̃. Et tũc iam ip̃e imponit
ei⁹ manũ. Vñ ſequit̃ Tũc tetigit oculos eoꝝ di
cẽs. Scd̃m fidẽ veſtrã fiat vobis. Dicit aũt hoc. fi-
dẽ eoꝝ affirmãs & conteſtãs. q̃m non adulationis
erãt verba q̃ dixerant. Poſtea curatõnẽ ſubiungit
dicẽs. Et apti ſũt oculi eoꝝ. Deinde poſt ſanatõnẽ
iubet nulli dicẽ. & nõ ſimplicit̃ iubet. ſ; cũ multa
vehementia. Vñ ſeq̃t̃. Et cõminat⁹ eſt eis Jeſus
dicẽs. Videtẽ ne q̃s ſciat. Jlli aũt exeũtes diffa-
mauerũt eũ ĩ tota terra ¶ Hiero. Dñs q̃dem ꝓpt̃
humilitatẽ fugiẽs iactantie gloriã hoc p̃cepat. &
illi ꝓpt̃ memoriã gratie nõ poſſunt tacere bñficium
¶ Chriſ. Quod aũt alteri dixit. Vade & annũcia
gloriã dei nõ eſt contrariũ. erudit. n. nos ꝓhibere
eos q̃ volũt nos ꝓpt̃ nos laudare. Si aũt ad domini
gloriã refert̃. nõ debem⁹ ꝓhibere. ſed magis iniun
gere vt hoc fiat. ¶ Hila. Vel ſilentiũ cecis domi-
nus impat. q̃a apoſtolorum ꝓpriũ erat predicare.

¶ Grego. Querẽdũ autẽ nobis eſt quid ſit hoc ꝙ
ipſe omnipotẽs cui hoc eſt velle quod poſſe. & tace
ri virtutes ſuas voluit & tñ ab eis q̃ illuminati ſũt
quaſi inuit⁹ indicat̃ niſi ꝙ ſeruis ſuis ſe ſequẽtib⁹
exemplũ dedit vt ip̃i q̃dẽ ṽtutes ſuas occultari de
ſiderẽt. & tñ vt alijs eoꝝ exemplo ꝓficiãt. ꝓdãt̃
inuiti. Occultent̃ ergo ſtudio. neceſſitate publicẽt̃
& eoꝝ occultatio ſit cuſtodia ꝓpria. eoꝝ publicatõ
ſit vtilitas aliena. ¶ Remigi⁹. Allegorice aũt ꝑ
hos duos cecos duo populi deſignant̃ id ẽ iudaic⁹
& gentilis. vel duo populi iudaice gentis. Nã tpe
Roboã. regnũ ei⁹ diuiſũ ẽ ĩ duas ptes. De vtroqꝫ
aũt populo ĩ ſe credẽte Xp̃s illuminauit. Jn domo
ꝑ quaʒ intelligit̃ eccleſia. q̃a abſqꝫ vnitate eccleſie
null⁹ ſaluari pt̃. Jlli aũt q̃ ex iudeis crediderũt ad-
uẽtũ dñi. ꝑ vniuerſũ orbem diffamauerũt. ¶ Ra-
ban⁹. Domus aũt principis ſynagoga ẽ ſubdita
Moyſi. Dom⁹ Jeſu celeſtis ẽ Hieruſalẽ. Dño g̊ ꝑ
hoc ſeculũ tranſeũte & in domũ ſuã reuertẽte duo
ceci ſecuti ſũt eũ. q̃a p̃dicato euangelio ꝑ apoſto-
los multi ex iudeis & gentib⁹ ceperũt eũ ſeq̃. Sed
poſtq̃ꝫ ĩ celũ cõſcẽderat intrauit ĩ domũ id ẽ ĩ eccle
ſiam. & ibi illuminati ſũt. Sequit̃ textus

¶ Egreſſis aũt ill' ecce obtulerũt ei hoĩẽ mutũ demo
niũ hñtẽ. Et eiecto demõio locut⁹ ẽ mut⁹. Et mira
te ſũt t̃be dicẽtes. Nũq̃ꝫ apparuit ſic ĩ Jſrael. Pha-
riſei aũt dicebãt. Jn p̃ncipe demõioꝝ eijcit demões.
¶ Remi. Pulcre illũmatis cecis muto loq̃lã reddi
dit. & obſeſſuʒ a demone curauit Jn q̊ facto oñdit
ſe dñm ṽtutũ & celeſtis medicine autorẽ. Nã & ꝑ
Eſaiam dictũ eſt. Tũc aperient̃ oculi cecorum &
aures ſurdorũ patebũt & apta erit lingua mutoꝝ
Vñ dicit̃. Egreſſis aũt illis. ecce obtulerunt ei ho-
minẽ demoniũ habentem. ¶ Hiero. Quod aũt dicit̃
grece Cophos. magis tritũ eſt ſermoni cõmuni.
vt tã ſurd⁹ ꝙ̃ mut⁹ intelligat̃. Sʒ moris ẽ ſcrip-
turaꝝ Cophon indifferẽt̃ vel ſurdũ vel mutũ dicẽ.
¶ Chriſ. Nõ aũt nature erat hec paſſio. ſed ex de
monis inſidijs. Jdeoqꝫ & alijs ĩdiguit q̃ eũ ĩducẽnt
Neqꝫ eñi ꝑ ſeipm rogare poterat. ſine voce exiſtẽs
neqꝫ alijs ſupplicare demone aĩaʒ cũ lingua colligã
te ꝓpt̃ hoc neqꝫ expetit fidẽ ab eo. ſ; cõfeſtim egri-
tudinẽ ſanat. Vñ ſeq̃t̃. Et eiecto demonio locut⁹
ẽ mut⁹. ¶ Hilari. Jn quo rerũ ordo ſeruat⁹ ẽ. Nã
demon p̃us eijcit̃. & tũc reliqua corporis officia
ſuccedũt. Seq̃t̃. Et mirate ſũt turbe dicẽtes. Nun
q̃ꝫ apparuit ſic in Jſrael. ¶ Chriſ. Preponebat q̃-
dẽ ceteris eũ. non q̃a curabat ſolum. ſed quoniam
facile & velocit̃. & infinitas eg̃tudines & ĩſanabi-
les ſanabat. Hoc aũt maxime phariſeos contriſta-
bat quoniã oĩb⁹ eũ ꝓponebant. non ſoluʒ his q̃ tũc
erant. ſ; & his q̃ vnq̃ꝫ geniti fuerãt ĩ iſrael. Vñ pha
riſei cõcitati ecõtrario detrahebãt. Propt̃ quod ſe
q̃tur. Phariſei aũt dicebant. Jn p̃ncipe Demoni
oꝝ eijcit demones. ¶ Remigius. Scribe nanqꝫ &
phariſei. facta domini negabant que poterãt. & q̃
nõ poterãt negare. ĩ ſiniſtrã ꝑtẽ interp̃tabant̃. ſm

illud psalmi · In multitudine v̄tutis tue m̄etient̄
tibi inimici tui · ¶ Chriſ · Eoꝝ aūt dicto q̄d eſt de=
mentius! Non em̄ c̄ofingi pt̄ proiic̄e demonez alteꝝ
demone · Huis em̄ applaudere c̄osueuit · nō diſſolue
ſua · Xp̄us aūt nō ſolū demones eiiciebat · ſed & le
proſos mūdabat & mortuos ſuſcitabat · & pc̄ta ſol
uebat · & regnū dei p̄dicabat & ad p̄rez hoīes addu
cebat · q̄ demō neq̄ poſſet fac̄e neq̄ vellet · ¶ Ra=
banꝰ · Miſtice aūt ſicut in duobꝰ cecis ſignatꝰ eſt
vterq̄ populꝰ iudeorū & gentiū · ita in hoīe muto
& demoniaco generalit̄ ſignatū ē om̄e genꝰ huma
nū · ¶ Hilariꝰ · Vel ī muto & ſurdo & demoniaco
gentiū plebs indiga totius ſalutis īfert̄ · oībꝰ em̄
vndiq̄ malis circūſeſſa totius corpis vitiis impli
cabat̄ · ¶ Remigiꝰ · Gentilis em̄ populꝰ mutus
erat · q̄a ī c̄ofeſſione vere fidei & in laude ſui creato
ris os aperire nō poterat · ſiue q̄a mutis idolis cul
tū imp̄edebat · Similis illis factꝰ demoniacꝰ erat
q̄a ꝑ mort̄e infidelitatis dyaboli imperiis ſubditꝰ
erat · Dei aūt c̄ognitōe · ſupſtitionū oīm veſania eſt
fugata & viſus & auditꝰ & ſmo ſalutis inuehitur
¶ Hieronimꝰ · Sicut eī ceci lum̄e recipiūt · ſic &
muti ad loquēdū lingua laxat̄ · vt c̄ofiteat̄ eū qūe
antea denegabat · In turba aūt admirāte c̄ofeſſio na
tionū ē · Pharisei aūt ꝑ ſuā calūniā vſq̄ hodie inde
oꝝ īfidelitat̄e demōſtrant · ¶ Hila · Admiratōnez
aūt turbe talis c̄ofeſſio ſubſecuta eſt · Nūq̄ apparuit
ſic ī Iſrael · q̄a is cui ꝑ leḡe nihil opis afferri po=
tuit · vbi v̄tute ſaluat̄ · ¶ Remigiꝰ · Illi vero qui
mutū ſaluandū dn̄o obtulerūt · intelligūt̄ apoſtoli
& predicatores q̄ aſpectibꝰ diuine pietatis gentil̄e
populū ſanandū obtulerūt · ¶ Augꝰ de con · euā ·
Quod aūt hic dr̄ de duobꝰ cecis & demonio muto ·
ſolꝰ Matheus poſuit · Illi em̄ duo ceci · de q̄bꝰ alii
narrāt n̄ ſūt iſti ſed tn̄ ſimile factū ē · ita vt ſi ipſe
Matheꝰ n̄ etiā illiꝰ facti meminiſſet · poſſet putari ·
hoc qđ nūc narrat dictū fuiſſe etiā ab aliis duobꝰ ·
Quod c̄omēdare meōrie diligent̄ debemꝰ eē q̄dā fa=
cta ſimilia · quod ꝓbat̄ nō eē id̄e · Cū ip̄e euāgeliſta
vtrūq̄ c̄omemorat · vt ſi q̄n talia ſingula apud ſin
gulos īuenerimꝰ · atq̄ ī eis c̄otrariū qđ ſolui non
poſſit occurrat · nō eē factū id̄e ſ₃ aliud ſimile vel ſi=
militer factum · Sequitur Textus

¶ Et circuibat Jeſus ciuitates omnes & caſtella
doc̄es ī ſynagogis eoꝝ & p̄dicās euāgeliū regni ·
& curās omn̄e lāgor̄e & omn̄e īfirmitat̄e · Vid̄es
aūt turbas · miſtꝰ ē eis · q̄a erāt vexati & iac̄etes ſic̄
oues nō hn̄tes paſtor̄e · Tūc dicit diſcipul' ſuis ·
Meſſis q̄d̄e m'lta · opa̅rii aūt pauci · Rogate ḡ dn̄m
meſſis · vt mittat oparios ī meſſem ſuā · ¶ Chriſ
Noluit dn̄s ipſo facto redarguere accuſation̄e pha
riſeorū dic̄etiū · In p̄ncipe demōioꝝ eiicit demonia
Demon em̄ conuitiū paſſus non benefacit · ſ₃ nocet
eis q̄ eū inhonorāt · Dn̄s aūt contrariū facit · q̄ poſt
conuitia & contumelias nō ſolum non punit · ſed
etiā nec increpauit · Quinimmo benefitia p̄ſtitit ·
Vn̄ ſeq̄t̄ · Et circuibat Jeſus omnes ciuitates &
caſtella · In q̄ erudit nos accuſatoribꝰ n̄ris retribu
ere nō accuſationes · ſ₃ bn̄fitia · Qui em̄ poſt accuſa=
tion̄e deſiſtit a bn̄fitio · mōſtrat q̄m ꝓpt̄ hominum
laud̄e bn̄facit · Si vero ꝓpt̄ deū bn̄facis c̄oſeruis ·
quicq̄d illi fecerint · nō deſiſtis bn̄faciēs · vt maior
ſit merces · ¶ Hiero · Vides aūt q̄ eq̄lit̄ & vicis
& vrbibꝰ & caſtellis id ē & magnis & p̄uis euan=
geliū p̄dicauerit · vt nō ꝯſideraret nobiliū potētiā
ſ₃ ſalut̄e credētiū · Seq̄t̄ · Doc̄es ī ſynagogis eoꝝ
hoc ſc₃ habens opis quod mandauerat pater · Et
hāc eſurīe vt doctrina ſaluos faceret īfideles · Do
cebat aūt ī ſynagogis euāgeliū regni · Vn̄ ſeq̄t̄ ·
Et p̄dicās euāgeliū regni · ¶ Remi · Intelligēdū
eſt dei · Quāuis em̄ annūciēt bona temporalia · tn̄ n̄
dicit̄ euangeliū · Hinc ē q̄ lex nō nominat̄ euan=
geliū quia ſuis obſeruatoribꝰ non ꝓmittebat bona
celeſtia · ſed terrena · Poſt p̄dicationem aūt & do
ctrinā · curabat omn̄e langor̄e & omn̄e īfirmitat̄e ·
vt q̄bꝰ ſermo nō ſuaſerat · opera perſuaderent · Vn̄
ſequit̄ · Curās omn̄e langor̄e & omn̄e infirmitat̄e ·
qđ de ip̄o ꝓprie dicit̄ nihil quippe ei impoſſibile ē ·
¶ Gloſa · Langor̄e vocat diuturnā infirmitatem ·
Infirmitat̄e aūt leues morbos · ¶ Remi · Sciēdū
ē aūt q̄a illos q̄s corpore ſanabat forinſecꝰ · mente
ſanabat ītrinſecꝰ · Alii v̄o hoc fac̄e nō poſſunt ſua
ꝑtate · ſ₃ ꝑ dei grāz · ¶ Chriſ · Nō aūt ī hoc ſtat Xp̄i
bonitas · ſ₃ & aliā ꝓuidētiā circa eos oſtendit · viſce
ra miſericordie circa eos expandens · Vnde ſeq̄t̄ ·
Videns aūt turbas · miſertꝰ eſt eis · ¶ Remigiꝰ ·
Per qđ officiū boni paſtoris magis q̄ mercenarii
ī ſe Xp̄s oñdit · Quare aūt miſertꝰ ſit ſubiungit ·
Quia erāt vexati & iac̄etes ſic̄ oues nō hn̄tes pa=
ſtor̄e · Vexati q̄dez a demonibꝰ · ſiue q̄a a diuerſis
infirmitatibꝰ erāt attriti · ¶ Raba · Vel vexati ꝑ
diuerſos errores · & iac̄etes id ē torp̄etes · nō ualēte=
tes ſurḡe · Et cū haberēt paſtores erāt q̄ſi nō habe
rēt paſtor̄e · ¶ Chriſ · Hec p̄ncipum iudeorū erat
accuſatio · quoniā paſtores exiſt̄etes ea q̄ luporuz
erāt · oñdebāt · Nō ſolū eī nō emēdabāt multitudin̄e
ſ₃ & nocebāt eorum ꝓfectui · Illis em̄ admirātibus
& dicentibꝰ · Nunq̄ apparuit ita in Iſrael · e c̄otra=
rio dicebāt q̄m in p̄ncipe demonioꝝ eiicit demonia ·
¶ Remi · Poſtq̄ aūt dei filiꝰ de celo ꝓſpexit ī ter
rā · vt audiret gemitꝰ c̄opeditoꝝ · mox multa meſ=
ſis cepit augeri · Turbe nāq̄ hūani generis fidei n̄
appropinq̄ſſent · niſi q̄a autor humane ſalutis de ce
lis ꝓſpexit ī terrā · Et ido ſeq̄t̄ · Tūc dixit · diſci
pul' ſuis · Meſſis q̄d̄e multa · opa̅rii aūt pauci · Glo ·
Meſſis ḡ dicūt̄ hoīes q̄ poſſunt meti a p̄dicatoribꝰ
& de collectione ꝑditoꝝ ſeparari · vt ḡna excuſſa
a paleis poſtea in horreis reponāt̄ · ¶ Hiero · Meſ
ſis multa ꝓplo̅ꝝ ſignat m'ltitudin̄e · opa̅rii pauci ·
penuriā mḡroꝝ · ¶ Remi · Paruꝰ eī erat numerꝰ
aplo̅ꝝ ad c̄oꝑatōn̄e tātaꝝ ſegetū · Hortat̄ aūt dn̄s
ſuos p̄dicatores · i · aplo̅s & eoꝝ ſeq̄ces vt q̄tidie ſui
nūeri augm̄tatōn̄e expoſcāt · Vn̄ ſbdit · Rogate ḡ
dn̄z meſſis vt mittat oparios ī meſſez ſuā · ¶ Chriſ

Latent̄ ſeipm dn̄m oñdit · Ipe ei ē q̄ meſſis ē dn̄s
Qui em̄ metē miſit q̄ apl'i nō ſeminauerūt · manife-
ſtū ē qm̄ ñ aliena metē miſit · ſ ea q̄ ipe p ꝓphetas
ſeminauit · Sz cū · xij · apl'i ſint opaꝛij · dixit · Rogā
camini dn̄m meſſis vt mittat operarios ī meſſez ſuā ·
& tñ nullū eis adiecit · q̄a ſcz eos iam · xij · exiſtē-
tes multiplicauit ñ numerū adijciens · ſ v̄tutē lar
giēs · ¶ Remi · Vl' tūc augm̄tat⁹ ē qñ d'ſignauit &
alios lxxij · & qñ ſūt facti multi p̄dicatores · ſpū
ſancto deſcendēte ſup credētes · Oñdit aūt ꝙ mag-
nū donū ſit hoc ſcz vt aliquis habeat v̄tutez decēt̄
p̄dicandi · p hoc ꝙ dicit hoc eē orandū · Commemo
rat aūt in hoc loco verboꝝ Iohānis de area & vēti
labro & palea & frumēto · ¶ Hilari⁹ · Miſtice at̄
ſalute gentib⁹ data ciuitates om̄es & caſtella oīa
v̄tute & ingreſſu Xp̄i illuminant̄ · & om̄ez īfirmi
tatē veterē langoris euadūt · Inmūdi aūt ſpūs do-
minātē violentia vexatā & ſub legis onere egrotā
plebē dn̄s miſeret̄ · q̄a null⁹ adhuc eis paſtor erat
cuſtodiā ſancti ſpūs redditur⁹ · Erat at̄ dom̄ iſti⁹
copioſiſſim⁹ fruct⁹ c⁹ copia haurietiū multitudinē
vincit · nā ꝙtūlibet aſſumat̄ a cūctis · ad largiendū
tñ ſemp exuberat · & q̄a plures eſſe vtile ē p quos
miniſtret̄ · rogari dn̄m meſſis iubet vt ad capeſſen
dū quod p̄parabat̄ donū ſpūs ſancti · Meſſoꝝ co-
piā de⁹ p̄ſtet · p orōnē ei hoc mun⁹ a deo effundit̄

¶ Capitulū · ¶ · x ·

Et cōuocatis duodecim diſcipul' ſuis dedit illis p̄tatē ſpirituū im-
mūdoꝝ vt eijcerēt eos · & curarēt
om̄ez langorē · & om̄ez īfirmitatē
Duodeci at̄ apl'oꝝ noīa ſūt hec ·
Prim⁹ Simō q̄ d'r Petr⁹ · & An
dreas frat̄ ei⁹ · Jacob⁹ zebedei & Johānes frat̄ ei⁹
Philipp⁹ & Bartholome⁹ · Thomas & Mathe⁹
publican⁹ · Jacob⁹ Alphei & Thadeus Simon
Chanane⁹ · & Judas ſcariothes · q̄ & tradidit eū ·
¶ Glo · A curatōe ſocr⁹ petri vſq̄ huc cōtinuatōez
habuerūt relata miracula · Et fuerūt ante ſmonē ī
mōte habitū facta · q̄d ex electōe Mathei q̄ int̄ ipa
refert̄ īdubitāt̄ habem⁹ · Fuit em̄ vn⁹ de · xij · ele
ct⁹ ī mōte ad apoſtolatū · hic at̄ redit ad ordinē rei
ſic geſta ē · poſt curatū cēturiōis ſeruū · dicens · Et
cōuocatis · xij · diſcipulis · ¶ Remi · Narrauerat ei
ſup⁹ius euāgeliſta · q̄a cohortat⁹ ē dn̄s diſcipulos
rogare dn̄m meſſis · vt mitteret operarios ī meſſem
ſuā · & q̄d hortat⁹ ē · hoc nūc īplere videt̄ · Duode
nari⁹ em̄ numer⁹ pfect⁹ eſt · Naſcit̄ at̄ a ſenario ·
qui pfectionē habet · eo ꝙ ex ſuis partib⁹ que ſunt
vnū · duo · & tria · in ſeipm format̄ · Senarius aūt
numerus duplicat⁹ · duodenariū gignit · ¶ Glo ·
Que q̄dē duplicatio ad duo p̄cepta caritatis · vel ad
duo teſtamēta ptinere videt̄ · ¶ Raban⁹ · Duode-
nari⁹ etiā numer⁹ q̄ cōficit̄ ex t'nario & q̄t'nario
deſignat eos p q̄tuor mūdi climata · fidē ſācte tri-
nitatis p̄dicaturos · Iſte etiā numer⁹ p m'ltas figu
ras in veteri teſtam̄to p̄ſignat⁹ ē · Per · xij · filios
Jacob · p · xij · p̄ncipes filioꝝ Iſrael · p · xij · fontes
viuētes ī Helym · p · xij · lapides ī rōnali Aarō · p
xij · panes ꝓpoſitōis p · xij · exploratores a Moiſe
miſſos · p · xij · lapides vnde factū ē altare · p · xij ·
lapides ſublatos de Jordane · p · xij · boues q̄ ſuſti-
nebāt mare eneū · In nouo etiā teſtamēto p · xij ·
ſtellas ī corona ſpōſe · p · xij · fundamēta Hieruſalē
q̄ vidit Johānes & p · xij · portas ¶ Chriſ · Nō ſo
lum aūt eos confidē fecit eoꝝ miniſteriū vocando
miſſionē ī meſſez · ſ & faciēdo eos potētes ad mini-
ſteriū · Vñ ſequit̄ · Dedit illis p̄tatē ſpirituū im-
mūdoꝝ vt eijcērent eos & curarēt omnē lāgorem &
omnē īfirmitatē · ¶ Remi · In q̄ apte demōſtrat̄
q̄a vexatō turbarū nō fuit tantū vna aut ſimplex
ſ varia · & hoc eſt miſereri turbis · dare diſcipulis
poteſtatē curādi & ſanādi eos ¶ Hiero · Benign⁹
eē & clemēs domin⁹ ac magiſter nō īuidet ſuis at
ꝙ diſcipul' v̄tutes ſuas & ſicut ipe curauerat om̄ez
lāgorē & īfirmitatē · Apoſtolis q̄ꝫ ſuis tribuit p̄ta
tē vt curent omnem langorem & īfirmitatē · Sed
multa differētia eſt inter habere & tribuē · donare
& accipē · Iſte q̄d'cunq̄ꝫ agit · p̄tate domini agit ·
Illi ſi q̄d faciūt · ībecillitatē ſuā & v̄tutē dn̄i cōfitē
t̄ dicētes · In nomine Jeſu ſurge & ambula · Ca-
talog⁹ at̄ apoſtoloꝝ poni t̄ · vt extra hos q̄ pſeudo
apoſtoli ſūt excludāt̄ · Vnde ſeq̄t̄ · Duodecim at̄
apoſtoloꝝ nomina ſunt hec · Primus Simon qui
vocat̄ Petrus & Andreas frat̄ ei⁹ · Ordinē q̄dem
a pl'orū & meritū vniuſcuiuſq̄ꝫ illi⁹ fuit diſtribue-
re · q̄ cordis arcana rimat̄ · Prim⁹ ſcribit̄ Simon
cognoīe Petr⁹ ad diſtinctōnē alteri⁹ Simonis q̄
appellatur Chananeus de vico Galilee Chana · vbi
domin⁹ aquas cōuertit ī vinū · ¶ Raban⁹ · Idē eſt
at̄ grece ſiue latine Petr⁹ · q̄d' Syriace Cephas
Et ī vtraq̄ꝫ līgua nomē a petra deriuatū ē · Nec du
biū q̄n illa de q̄ Paul⁹ ait · Petra aūt erat Xp̄us
¶ Remi · Fuerūt at̄ nōnulli q̄ in hoc noīe greco ſcz
atq̄ꝫ latino q̄d ē Petr⁹ · querētes hebraice līgue ī-
terpretationem dixerunt · ꝙ interpretatur diſcal
ciās vel diſſoluēs · vl' agnoſcēs · Sed illi q̄ hoc di-
cunt · duab⁹ tenēt̄ cōtrarietatib⁹ · Prīa ē ex ꝓpeta-
te hebraice lingue · in qua · p · non exprimit̄ · ſed
loco ei⁹ · f · ponit̄ · Vñ Pilatū dicūt filatū · Scd'a
ex īterpretatiōe euāgeliſte q̄ nārat dn̄m dixiſſe ·
tu vocaberis Cephas · Et ipe de ſuo addit · quod ī
terp̄tat̄ Petr⁹ · Simō at̄ īterp̄tat̄ obediēs · Obe-
diuit em̄ verbis Andree & cū eo venit ad Xp̄m ·
ſiue q̄a obediuit p̄ceptis diuinis · Et q̄a ad vnius
iuſſiōis vocē ſecut⁹ ē dominū · Siue vt q̄buſdam
placet · īterp̄tat̄ deponēs merorē · & audiēs triſti-
ciā · Dn̄o em̄ ſurgente · depoſuit merorem dominice
paſſionis · & triſticiā audiuit · dicente ei dn̄o · alius
te cinget · & ducet q̄ tu nō vis · Sequit̄ · Et An-
dreas frat̄ ei⁹ ¶ Chriſ · Nō parua at̄ & hec laus ē
Petrū em̄ d'nominauit a v̄tute · Andreā vero a no-
bilitate q̄ ē ſm morē · ī hoc ꝙ eū fratrē Petri dix
it · Marc⁹ at̄ p⁹ duos v̄tices ſcz Petrū & Johānē

Andreā numerat. hic aũt nō ita. Marcus enī ſcd'm dignitatē eos ordinauit. ¶ Remigi⁹. Andreas aũt interp̄tat̃ virilis. Sicut enī apud latinos a viro deriuatur virilis, ita apud grecos ab aner deriuat̃ Andreas. Bene aũt virilis dr̄. q̄a relictis oīb⁹ ſecutus ē xp̄m. & viriliť ī mādatis ei⁹ pſeuerauit. ¶ Hiero. Euāgeliſta aũt paria iuga apoſtoloꝝ queq; cōſociat. Jungit enī Petrū & Andreā fratres. nō tam carne q̄ ſpū. Jacobū & Johānē qui patrē corpis reliquētes verū patrē ſecuti ſūt. Vn̄ ſeq̄t̃. Jacob⁹ Zebedei & Johānes frat̃ ei⁹. Jacobū quoq; appellat Zebedei quia & alius ſequitur Jacob⁹ Alphei. ¶ Criſ. Vide aũt q̄a non ſ'm dignitatē ordinat. Mihi enī videt̃ Johannes non alijs ſolum. ſed etiam fratre maior eſſe. ¶ Remi. Interp̄tat̃ aũt Jacob⁹ ſupplātās. ſiue ſupplātator. quia nō ſolū vicia carnis ſupplātauit ſed etiā eandem carnem Herode trucidante contempſit. Johannes interp̄tat̃ dei gratia quia pre oīb⁹ diligi a dn̄o meruit. vn̄ ob precipui amoris gratiā ſup pect⁹ dn̄i in cena recubuit. Sequit̃. Philipp⁹ & Bartholomeus. Philippus īterp̄tat̃ os lāpadis ſiue lāpadarū q̄a lumē quo illuminat⁹ eſt a dn̄o mox īuēto fratri p officiū oris ſtuduit ppinare. Bartholomeus. ſirū nomē eſt non hebreū. Et interp̄tat̃ fili⁹ ſuſpendētis aquas id ē xp̄i. q̄ corda ſuoꝝ p̄dicatorū de terrenis ad celeſtia ſubleuat & ſuſpēdit. vt q̊ magis celeſtia penetrāt eo corda ſuorū auditorum gutta ſancte predicatōis magis inebrient & īfundāt. Sequit̃. Thomas & Mathe⁹ publicanus. ¶ Hiero. Ceteri euāgeliſte ī cōiunctōe nominū p̄mū ponūt Matheū & poſtea Thomā. Nec publicani nomē aſcribūt. ne ātique cōuerſatōis recordātes ſugillare euāgeliſtā viderēt̃. Iſte vero & poſt Thomā ſe ponit & publicanū appellat vt vbi abūdauit pctm̄. ſupabūdet & grā. ¶ Remi. Thomas aũt īterp̄tat̃ abyſſus ſiue gemin⁹. qui grece dicit̃ Didim⁹. Bene aũt Didim⁹ & abyſſus īterp̄tat̃ q̄a q̊ diuti⁹ dubitauit. eo pfundius affectū dominice paſſiōis credidit & miſteriū diuinitatis agnouit. Vn̄ dixit. Dn̄s me⁹ & de⁹ me⁹. Mathe⁹ aũt īterp̄tat̃ donat⁹. q̄a dei munē de publicano euāgeliſta fact⁹ ē. Sequit̃. Et Jacob⁹ alphei & Thadeus. ¶ Raba. Iſte Jacob⁹ ē q̄ ī euāgelijs frat̃ dn̄i nominat̃. & etiā ī epiſtola ad galathas. quia Maria vxor alphei ſoror fuit Marie matris dn̄i q̄m Johānes euāgeliſta Mariā cleophe noīnauit. fortaſſe q̄a idē cleophas & Alphe⁹ ē dict⁹. Vel ip̄a Maria defuncto Alpheo poſt Jacobū natū nupſit cleophe. ¶ Remigi⁹. Et bn̄ dr̄ fili⁹ Alphei id ē iuſti ſiue docti. q̄a nō ſolū vitia cāīs ſupplātauit. ſ; etiā curā carnis cōtempſit. Nā cui⁹ meriti fuerit. teſtes ſūt apoſtoli q̄ eū ep̄m hieroſolimitane eccleſie ordinauerūt. Vn̄ & eccleſiaſtica hiſtoria int̃ cetera de eo dicit q̄a carnē nūq̄ comedit & vinū & ſicerā nō bibit. Balneis & lineis veſtib⁹ nō ē vſus die noctuq; flexis genib⁹ orabat. Adeo etiam magni meriti fuit vt ab oīb⁹ iuſt⁹ vocaret̃. Thade⁹ aũt ip̄e eſt quē Lucas Judā Jacobi & fratrē Jacobi appellat cui⁹ epiſtola ī eccleſia legit̃. in q̄ ſe fratrē Jacobi nominat. ¶ Aug⁹. de con. euā. Nōnulli aũt codices habent Lebbeū. Qui aũt vnq̄ ꝓhibuit duob⁹ vl' trib⁹ noīb⁹ vnū hoīeꝫ vocari? ¶ Re. Judas aũt īt̄p̄tat̃ cōfeſſus eo q̄ filiū dei cōfeſſus ſit. ¶ Raba. Thade⁹ aũt ſiue Lebbe⁹ īterp̄tat̃ corcul⁹ id eſt cordis cultor. Seq̄t̃. Simō Chanane⁹ & Judas Scariothes q̄ tradit eū. ¶ Hier. Simō Chanane⁹ ip̄e ē q̄ ab alio euāgeliſta ſcribit̃ Zelotes. Chana q̄ppe zelus īterp̄tat̃. Judas aũt Scariothes vel a vico ī quo ortus ē. vel ex tribu Iſachar vocabulū ſūpſit. vt q̄dā vaticinio ī cōdemnatiōeꝫ ſui nat⁹ ſit. Iſachar enī interp̄tat⁹ ē merces vt ſignificetur p̄ciū ꝓditoris. ¶ Remi. Interp̄tat̃ aũt ſcarioth memoria dn̄i. q̄a ſecutus eſt dominum ſiue memoriale mortis quādiu meditatus ē ī corde ſuo. vt dominū traderet ī mortē. ſeu ſuffocatū. q̄a ſeipſū ſtrangulauit. Et ſciēdū q̄ duo diſcipuli hoc noīe ſūt vocati p quos oēs xp̄iani deſignantur. Per Judam iacobi illi q̄ ī ꝯfeſſiōe fidei pſeuerauerāt. Per iudā Scariothē illi q̄ relicta fide retro cōuertūt̃. ¶ Glo. Duo & nominatim exprimuntur. vt iugalis ſocietas approbet̃. ¶ Aug⁹. xviij. de ciuita. dei. Elegit g⁹ hos ī diſcipulos q̄s & apoſtolos nominauit humiliter natos. inhonoratos. illuminatos. vt q̄cq̄d magnū eēnt & facerēt ipſe ī eis eēt & faceret. Habuit īter eos vnū quo malo vtēs bn̄ & ſue paſſiōis īpleret diſpoſitum. & eccleſie ſue tolerandoꝝ maloꝝ p̄beret exemplū. ¶ Raban⁹. Qui etiā n̄ per īprudētiā īter apoſtolos eligit̃. Magna eſt enim veritas quam nec aduerſarius miniſter infirmat. Voluit etiam a diſcipulo prodi. vt tuo vitio proditus modeſte feras tuum erraſſe iudicium. periſſe beneficium. Sequitur textus

¶ Hos duodecim miſit ih̄s. p̄cipiēs eis & dicēs. In viā gētiū ne abieritis. & ī ciuitates ſamaritanoꝝ ne ītraueritis ſ; poti⁹ ite ad oues q̄ perierūt dom⁹ iſrahel. Eūtes aũt p̄dicate dicētes q̄a appropinq̄uit regnū celoꝝ. Infirmos curate. mortuos ſuſcitate. lepſos mūdate. demonia eijcite. gratis accepiſtis gratis date. ¶ Gloſa. Quia maīfeſtatō ſpūs vt apoſtolus dicit ad vtilitatē eccleſie dat̃. p⁹ datā apoſtolis p̄tatē. mittit eos vt p̄tatē ad alioꝝ vtilitatē exeq̄nt̃. Vn̄ dicit̃. Hos. xij. miſit Jeſus. ¶ Criſ. Attēdite aũt opportunitatē miſſiōis. Poſtq̄ enī viderēt mortuū ſuſcitātē mare īcrepātē & cetera huiuſmōi. & ſufficiēt̃ v̄tutis ei⁹ d'mōſtratōnē ſuſceperāt p verba & op̄a. tūc eos mittit. ¶ Gloſa. Mittēs aũt docet eos q̊ eant. quid predicent. & quid faciant. Primo q̄dem quo eāt. Vn̄ dicit̃. Precipiēs eis & dicēs. in viam gentiū ne abieritis. & in ciuitates ſamaritanorū ne intraueritis. ſ; potius ite ad oues q̄ perierūt dom⁹ iſrahel. ¶ Hiero. Nō ē aũt ꝯtrari⁹ loc⁹ iſte ei precepto quo poſtea dr̄. Euntes docete omnes gentes. q̄a hoc an̄ reſurrectionem illud poſt

resurrectōez p̄ceptū est · Et oportebat p̄mū aduē
tū xp̄i nūciare iudeis · ne iustā haberēt excusacōē
dicētes ideo se dn̄m reiecisse · q̄a ad gentes & sama
ritanos apostolos miserit · ¶ Chris · ideo etiā pri-
mo ad iudeos mittit · vt q̄si q̄dā palestra ī iudea ex
ercitati · ad agones orbis terrarū intrarent · & ve-
lut quosdā pullos debiles · ad volandū eos īducēs ·
¶ Grego · ī homel. Vel q̄a prius soli iudee voluit
& postmoduz gētibꝰ p̄dicari · q̄tinꝰ redeptoris nr̄i
p̄dicatio a ꝓpriis repulsa · gētiles populos q̄si ex-
traneos q̄reret · Erant etiā tūc q̄dā q̄ de iudea vocā
di eēnt · & de gentilibꝰ vocandi nō eēnt · qui nec ad
vitā reparari mererent̄ · nec tn̄ ꝯtumacius de cōtēpta
p̄dicatione iudicari · ¶ Hylariꝰ. Legis etiā lectio
obtinere priuilegiū euangelii debebat · hoc minus
Israel sceleris sui excusatōez habiturus q̄ plꝰ se-
dulitatis ī admonitione sensisset · ¶ Chris · Itē ne
estimarēt q̄a xp̄o cōuitiebant̄ & demoniacū eū vo
cabant q̄ ꝓpt̄ hoc eos odio haberet · p̄mū eos emē
dare studuit · & ab oībꝰ aliis discip̄los adducēs eis
medicos & doctores mittit · & n̄ solū ꝓhibuit aliis
ānūciare ān̄q̄ iudeis · ſ; neqꝫ viā q̄ ad gētes fert ꝑ-
tigē ꝯcedebat · qd̄ signat cū dicit · In viā gētiū ne
abieritis · Et q̄a samaritani cōtrarii erant iudeis ·
q̄uis faciliores eēnt vt cōuerterēt̄ ad fidē · tn̄ neqꝫ
samaritanis priusq̄ iudeis p̄dicari ꝑmisit · V n̄ di-
cit · Et ī ciuita · Sama · ne ītraue · ¶ Glosa · Sama
ritani q̄de fuerūt gētiles dimissi ī terra Israhel a re
ge assyrioꝝ pꝰ captiuitatē ab eo factā & m̄ltis ꝑi
culis coacti ad iudaismū sūt cōuersi · circūcisionē
& quinqꝫ libros moysi recipiētes cetera vero oīno
abhorrētes · vnde iudei samaritanis n̄ coutebant̄ ·
¶ Chris · ab his ergo discipulos auertens ad fi-
lios Israhel mittit q̄s oues pereuntes vocat · non
abscōdēs · vndiqꝫ veniā eis excogitās & attrahens
eoꝝ mētē · ¶ Hilariꝰ · Qui tn̄ licet oues vocant̄ · in
xp̄m lupoꝝ ac viperaꝝ linguis & faucibꝰ seuiert ·
¶ Hiero. Iuxta tropologiā vero p̄cipit̄ nobis q̄
xp̄i cēsemur noīe ne in viā gentium & hereticoꝝ
ābulemꝰ errorē · vt quoꝝ religio sep̄ata ē · separet̄
& vita Glo · Postq̄ aūt docuit eos quo eāt · īsinu
at quid p̄dicent · V nde subditur · Euntes autem
p̄dicate dicentes q̄a appropinquauit regnū celoꝝ ·
¶ Raba · Hic appropinquare dr̄ regnū celoꝝ ꝑ col
latā nobis fidem inuisibilis creatoris · non aūt ali
qua motione electorū · Recte aūt celi vocant̄ san-
cti q̄ deū fide retinent & diligūt caritate ¶ Chris.
in homelia · Vides mysterii magnitudinem vides
apostolorū dignitatē nihil sensibile p̄cipiunt̄ di-
cere · vt Moyses & prophete · ſ; noua quedā & io-
p̄inata · Illi em̄ terrena bona p̄dicauerūt · hi aūt reg
nū celorū & oīa que illic sūt bona · ¶ Grego · ī ho-
melia · Adiuncta sunt a p̄dicatoribꝰ sanctis mira-
cula vt fidem verbis daret virtus ostensa · & noua
facerent q̄ noua p̄dicarent · V n̄ sequit̄ · Infirmos
curate · mortuos suscitate · leprosos mundate · de-
mones eiicite · ¶ Hiero · Ne em̄ hoībꝰ rusticanis &

absqꝫ eloquii venustate īdoctis & illiteratis nemo
crederet pollicētibꝰ regna celoꝝ · dat ꝑtatē p̄dicta
faciēdi vt magnitudinē ꝓmissoꝝ ꝓbet magnitudo
signoꝝ ¶ Hyla · Tota aūt virtutis dn̄ice ꝑtas ī a-
postolos refert̄ · & q̄ ī Adā imagine & similitudi-
ne dei erāt figurati · nūc ꝑfectā xp̄i imaginē sortiū
t̄ · & quicq̄d maloꝝ ade corpi · sathane īstinctꝰ ītu
lerat · hoc rursū ipi de ꝯmunione dn̄ice ꝑtatis emen-
dēt · ¶ Grego · ī homē · Hec aūt signa ī exordio eccle
sie necessaria fuerūt · vt em̄ fides cresceret credētiū
miraculis erat nutrienda · ¶ Chris · Postea aūt ste
terūt reuerētia fidei vbiqꝫ plātata · Si aūt & postea
facta sūt · pauca & rara fuerūt · Consuetudo em̄ est
deo talia facē cuz aucta fuerint mala · tūc ei suā de-
mōstrat potētiā · ¶ Greḡ · ī home · Sācta tn̄ eccle
sia quotidie spiritalit̄ facit q̄ tūc ꝑ apostolos corꝑa
lit̄ faciebat · Que nimirū miracula tāto maiora sūt ·
quāto ꝑ hec nō corꝑa · sed aīe suscitant̄ · ¶ Remi.
Infirmi q̄ppe sūt ignaues q̄ nō habēt vires bn̄ vi-
uēdi · Leprosi sūt immūdi oꝑe vl' delectatōe carna
li · Mortui sūt q̄ oꝑa mortis agūt · Demoniaci sūt
ī potestatē diaboli redacti · ¶ Hiero. Et q̄a semꝑ
dona spiritalia si merces media sit · viliora fiunt ·
adiungit̄ auaricie cōdēnatio cū subdit · Gratis acce
pistis gratis date · Quasi diceret · Ego magister &
dn̄s absqꝫ p̄cio vobis hoc tribui · ḡ & vos sine p̄cio
date · ¶ Glosa · Hoc aūt dicit ne iudas q̄ loculos ha
bebat de p̄dicta ꝑtate pecuniam congregare vellet
dānās & hic ꝑfidiā simoniace hereseos · ¶ Greḡ.
ī homeli · Presciebat nāqꝫ nonnullos donū accepti
sp̄us ī vsū negociatōis inflectē · & miraculoꝝ signa
ad auaricie obseq̄ū declinare ¶ Chri · Vide aūt q̄lit̄
moꝝ diligētiā non minꝰ hꝫ q̄ signoꝝ · monstrans
q̄m signa sine hiis nihil sūt · Etenim suꝑbiam eoꝝ
cōprimit dicēs · Gratis accepistis & ab amore pe-
cuniaꝝ mūdos eē p̄parat dicēs · Gratis date · Vl'
vt n̄ videat̄ eoꝝ eē bn̄ficiū ait · gratis accepistis ·
q̄si diceret nihil vos de vestro lāgimini suscipiētibꝰ
neqꝫ enim mercede hoc accepistis · neqꝫ laborantes
in ea gratia gratis enim accepistis · ita igit̄ aliis
date · neqꝫ em̄ ē cōdignū p̄ciū eoꝝ īuenire Textus
Nolite possidere aurum neqꝫ āgētū neqꝫ pecuniā in
zonis vestris · Nō peram in via neqꝫ duas tunicas ·
neqꝫ calciamēta neqꝫ virgā · Dignꝰ est ei oꝑarius
cibo suo · ¶ Chris · Quia spiritaliū mercationē suꝑ
dn̄s ꝓhibuerat · cōsequēt̄ radicē oīm maloꝝ euel-
lens ait · Nolite possidē aurū neqꝫ āgētū · ¶ Hiero ·
Si enim sic p̄dicāt vt p̄ciū nō accipiāt suꝑflua ē
auri & argēti nūmoꝝqꝫ possessio · Nāꝫ si hoc habuis
sent · videbant̄ nō causa salutis hominū · ſ; causa
lucri p̄dicare ¶ Chri · Per hoc ḡ p̄ceptū p̄io q̄dē
discipulos facit n̄ eē suspectos · Scd̄o ab omni eos
liberat solicitudīe vt vacatōnē oēz tribuāt v̄bo dei
Tercō docꝫ eos suā v̄tutē · Hoc nēpe eis postea dix
it · Nūq̄d aliq̄d d̄fuit vobꝫ q̄n misi vos sine sacculo &
pera? ¶ Hiero · Qui aūt diuitias d̄trūcauerat que ꝑ
aurum & argentū & es signant̄ · prope modum &

vite neceſſaria amputat· vt apoſtoli doctores vere religionis q̄ īſtituebāt oīa dei ꝓuidētia gubernari ſeipos oñderent nihil cogitare de craſtino. ¶ Gloſa. Vñ addit. Neq̄ pecuniā in zonis veſtris. Duo eñ ſūt genera neceſſarioꝝ· vnū q̄ emunt᷑ neceſſaria quod ītelligit᷑ ꝑ pecuniā ī zonis· aliud ip̄a neceſſaria quod ītelligit᷑ ꝑ perā. ¶ Hiero. Per hoc aūt ꝙ dicit. Neq̄ perā ī via· arguit philoſophos q̄ vulgo appellant᷑ bacthe operite· ꝙ cōtemptores ſeculi & oīa ꝓ nihilo ducētes· cellariū ſecū vehebāt. Sequitur. Neq̄ duas tunicas. In duabus tunicis duplex mihi videt᷑ innuere veſtimētū. Nō ꝙ ī locis ſcythie & glatiali vinētibꝫ vna q̄s tunica debeat eē cōtent⁹. ſ ꝙ ī tunica veſtimētū ītelligam⁹ ne alio veſtiti aliud nob futuroꝝ timore reſeruem⁹. Sequit᷑. Neq̄ calciamēta. Et Plato etiā p̄cipit illas duas corpis ſūmitates nō eē velādas. nec aſſuefieri debere mollicie capitis & pedū. cū eñ hec habuerit firmitatē cetera robuſtiora ſūt. Seq̄t᷑. Neq̄ virgā. Qui eñ dñi habem⁹ auxiliū. baculi p̄ſidiuz curq̄ram⁹? ¶ Remi. Oſtendit etiā dñs his v̂bis quia ſancti p̄dicatores reuocati ſūt ad p̄mi hoīs dignitatē qui q̄ndiu celeſtes poſſedit theſauros iſta nō cōcupiuit. ſ mox peccādo illa amiſit· iſta deſiderare cepit. ¶ Chriſ. ī home. Felix aūt ē iſta cōmutatō. Nā ꝓ auro & argēto & huiuſmōi acceperūt ꝑtatē curādi īfirmos· ſuſcitādi mortuos & alia huiuſmōi. Vñ nō a principio dixit eis. Nō poſſideatis auruz vl' argētuz· ſed qñ dixerat leproſos mūdate demones eijcite. Ex quo ꝑtz ꝙ angelos eos ex hoībꝫ vt ita dicā conſtituit· ab oī ſoluens vite hui⁹ ſollicitudīe vt vna ſola detineāt᷑ cura q̄ ē doctrine. At q̄ & eos ſoluit dicēs. Ne ſolliciti ſitis q̄d loq̄mī· q̄re quod videt᷑ eē valde oneroſū & graue· hoc maxīe leue eis oñdit & facile. Nihil eñ ē ita iocūdū vt a cura & ſollicitudīe erutū eſſe & maxīe cū poſſibile fuerit ab hac erutos in nullo minorari deo p̄nte & ꝓ oībꝫ nob effecto. ¶ Hiero. Et q̄a nudos q̄dā mō & expeditos ad p̄dicādū apoſtolos miſerat & dura videbat᷑ eē cōdicio mḡroꝝ· ſeueritatē p̄cepti· ſequēti ſentēcia tēperauit dicēs. Dign⁹ ē eñ operarius cibo ſuo. quaſi diceret. Tātū accipite quātū ī veſtitu & victu vob neceſſariū ē. Vñ apoſtolus habētes victū & veſtitū his cōtēti ſim⁹. Et alibi cōmunicet his q̄ cathetizat᷑ ei q̄ cathetizat in oībꝫ bonis. vt quoꝝ diſcipuli metunt ſpiritalia cōſortes faciāt eos carnalium ſuoꝝ nō ī auariciaz. ſ ī neceſſitatez ¶ Chriſ. A diſcipulis autem apoſtolos cibari oportebat vt neq̄ ip̄i magna ſaperēt aduerſus eos q̄ docebāt᷑. ſicut omīa p̄bētes & nihil accipiētes· neq̄ rurſ⁹ illi abſcedāt q̄ſi ab his deſpecti. Deide vt ñ dicāt apoſtoli. Mēdicātes ḡ nos iubet viuere. & ī hoc verecūdarēt᷑. Mōſtrat hoc eis debitū eē oparios eos vocās· & q̄d dat᷑ mercedē appellās. Nō eñ q̄a apl'oꝝ ī ſermonibꝫ opatio erat eſtimare debebāt veꝝ eē bñficiū q̄d p̄ſtabāt. Et ideo dicit. Dign⁹ ē opari⁹ cibo ſuo. Hoc aūt dixit.

Nō quidē oſtēdēs tāto p̄cio apoſtolicos dignos eē labores· ſed apoſtol' legem inducens & tribuētibꝫ ſuadens. quia quod ab ipſis datur. debitum eſt. ¶ Chriſ. Nō ḡ eſt venale euāgeliū· vt ꝓ tēꝑalibꝫ predicetur. Si enim ſic vendunt. magnam rem vili vendunt. Accipiant ḡ predicatores ſuſtentatione neceſſitatis a populo. mercedē diſp̄ēſationis a deo. Non eñ a populo reddit᷑ quaſi merces illis q̄ ſibi ī caritate euāgelij ſeruiūt. ſed tāq̄ ſtipēdiū dat᷑. quo vt poſſint laborare paſcant᷑. ¶ Aug⁹. de con. euā. Vel alit᷑. Cū dixerat dñs apoſtolis. Nolite poſſidere aurū. cōtinuo ſubiecit. Dign⁹ ē operarius cibo ſuo. vñ ſatis oſtendit. cur eos poſſidere hoc ac ferre noluerit. nō quo neceſſaria non ſint ſuſtentationi hui⁹ vite. ſ q̄a ſic eos mittebat. vt eis hoc deberi demōſtraret ab illis q̄bꝫ euāgeliū credētibꝫ āñūciarēt tāq̄ ſtipēdia militantibꝫ. Apparz aūt hic nō p̄cepiſſe dñm ita tāq̄ euāgelice viuere aliunde nō debeant ꝙ eis p̄bētibꝫ quibꝫ annūciant euāgeliū. Alioqn cōtra hoc p̄ceptū fecit Paul⁹ q̄ victū de manuū ſuaꝝ laboribꝫ trāſigebat. Sed apparet poteſtatem dediſſe apoſtolis dñm in qua ſcirent ſibi iſta deberi. Cū aūt a dño aliquid imperat᷑. niſi fiat. inobediētie culpa eſt. Cū aūt a domino poteſtas dat᷑. licet cuiq̄ nō vti & tāq̄ de ſuo iure recedere. Hoc ergo ordinans dñs ꝙ q̄ euangeliū annūciant de euāgelio viuant. illa apoſtolis loq̄bat᷑ vt ſecuri ñ poſſiderēt. neq̄ portarent huic vite neceſſaria nec magna nec minima. Ideo poſuit nec v̂gā. oñdēs a fidelibꝫ ſuis oīa deberi mīſtris ſuis nulla ſupflua req̄rētibꝫ. hāc ḡ ꝑtatē v̂ge noīe ſignauit. cū dixit ſcd'm Marcū. ne q̄d tollerēt ī via niſi v̂gā tm̄ Sedz & calciamēta cū dicit mathe⁹ ī via ñ eē portāda. curā ꝓhibuit q̄ ideo portāda cogitāt᷑. ne deſint. Hoc de duabꝫ tunicis ītelligēdū ē ne q̄ſq̄ eoꝝ p̄ter eā qua eēt indutus aliam portandam putaret ſollicit⁹ ne op⁹ eēt cū ex poteſtate illa poſſit accipe Proinde marc⁹ dicēdo calciari eos ſādalis vel ſoleis. aliq̄d hoc calciamētū myſtice ſignificationis habere admonet. vt pes neq̄ teclus ſit de ſup neq̄ nudus ad terrā id ē nō occultet᷑ euāgeliū. nec t̄renis cōmodis innitāt᷑. Et ꝙ ñ portari duas tunicas ſed expreſſi⁹ indui ꝓhibet. monet ñ duplicit᷑. ſed ſimpliciter ābulare. ita dñm oīa dixiſſe nullo mō dubitādū ē. partim ꝓp̄e pātim figurate. Sed euāgeliſtas alia iſtū alia illū inſeruiſſe ſcriptis ſuis. Quiſquis aūt putat ñ potuiſſe dñm ī vno ſmōe q̄dā figurate quedā proprie ponere eloquia cetera eius īſpiciat. & videbit ꝙ temere atq̄ inerudite ābitret᷑. Quia eñ dñs monet vt neſciat ſiniſtra q̄d facit dextra. ip̄as elemoſinas & quicquid hic aliud p̄cipit figurate accipiēdū putabit. ¶ Hiero. Hec hiſtorice dixerim⁹. cetera ſcd'm anagogē. Nō licz mḡris aurū & āgētū & pecuniā que ī zonis eſt poſſidere. Aurū ſepe legim⁹ ꝓ ſenſu. āgētū ꝓ ſmone. es pro voce. hec non licz vobis ab alijs accipere. ſed data a dño poſſidere Neq̄ hoc hereticoꝝ & philoſophoꝝ

perverſeq; doctrine ſuſcipere diſciplinas. Hyla.
Quia vo zona miniſterij apparat? ē & ad efficaciā
opis pcinctio. p hoc ꝙ eris ī zona ībibeť poſſeſſio
ne qd in miniſterio venale ſit. admonemur. Ad
monemur etiā nec perā hře ī via. curaꝫ ſcꝫ ſecula
ris ſubſtācie relinquēdā. qa oīs theſaurus in terra
pniciosus ē cordi illic futuro vbi codať theſaurus.
Dicit aů. nō duas tunicas ſufficit eñ nobis ſemel
xpīs īdut? ne ue poſt intelligētiā. verā altera dein
ceps vel hereſis vel legis veſte induamur. Nō cal
ciamēta. qa ī ſcta terra pctoꝝ ſpinis atq; aculeis ñ
obſeſſa vt Moyſi dictū ē. nudis pedibꝰ ſtaturi ad
monemur nō aliū greſſus noſtri habere. ꝙ quē ac
cepim? a xpō apparatū. Hiero. Vel docet dñs
pedes noſtros mortiferis vinculis nō alligari. ſed
ſanctam trā ingrediētes eē nudos. neq; hře virgā
que vertať in colubrū. neq; ī aliquo pſidio carnis
niti. qa huiuſmodi virga & bacul? arūdine? eſt
quē ſi paululū pſſeris frāgiť. & manū traſſorat ī
cūbētis. Hyla. Ptatis aů heſterne iure nō ſum?
indigni. habētes virgā de radice ieſſe. Textus
In qmcūq; aů ciuitatē aut caſtellū ītraueritis. īter
rogate qs in ea dign? ſit. & ibi manete donec exea
tis. Intrātes aů ī domū ſalutate eā dicentes. Pax
huic domui. Et ſiqđ fuerit dom? illa digna veni
et pax veſtra ſup eā. Si aů non fuerit digna. pax
veſtra ad vos reuerteť. & qcūq; ñ recepit vos. neq;
audierit ſmones veſtros. exeuntes foras de domo
vel ciuitate. excutite puluerē de pedibꝰ vrīs. Amē
dico vobꝫ. tolerabili? erit terre ſodomoꝝ & gomoꝛ
reoꝝ ī die iudicij ꝙ illi ciuitati. Chriſ. ī home.
Quia dixerat ſupius dñs dign? ē operarius cibo ſuo.
ne credeť xpē hoc oīm eis ianuā aperire. multā di
ligētiā hic iubet face de hoſpite eligēdo. Vñ dř. In
quācūq; ciuitatē aut caſtellū ītraueritis. inť roga
te qs ī ea dign? ſit. Hiero. Apli nouā ītroeūtes
vrbem ſcire nō poterāt qs talis eēt. Ergo fama ho
ſpes eligēd? ē populi & iudicio vicinoꝝ. ne pdica
toris dignitas. ſuſcipiētis īfamia deturpeť. Chri
ſoſto. ī home. Qualiť g̃ ipe xpē apud publicanum
manebat. qa ſcꝫ dign? effect? erat ex cōuerſione.
hoc etiā nō ſolū ī gloriā eis pderat. ſ ī cibatione.
Si eñ dign? ē. omnino dabit cibū. & maxime cū
nihil amplius neceſſarijs peterěť. Inteǒe aů qliť
cibo eos denudās. oīa eis dedit. permittens ī domi
bus eoꝝ q docebanť. manere. Ita eñ & ipī a ſolli
citudinibꝰ eruebanť. & alijs ſuadebant quoniā xpē
eoꝝ aduenerant ſalutē ſolā. in hoc ꝙ nihil deferre
bant. & nihil āplius neceſſarijs expetebant. Et ñ
ad oēs ſimpliciť ītroibant. Nō eñ ſignis ſolū vo
lebat eos claros apparē ſ magis vtute. Nihil aů ita
vtutē deſigt. ſicť nō ſupfluis vti. Hyla. Hoſpes
vnus etiaꝫ eligiť nō tribuens beneficiū ei q apud
ſe manſurus eſt. ſed accipiēs. Hic ei dicit qs ī ea
dign? ſit. vt magis ſe nouerit accipere gratiam ꝙ
dare. Hiero. ī home. Inteňe aůt qa nō dū oīa
eis tribuit. neq; eñ eis largitur vt ſciāt. qs ſit dig

nus. ſed iubet ſcrutari. Non ſolum autem dignos
iubet querere. ſed neq; de domo in domum tranſmu
tari. cum ſubdit. Et ibi manete. donec exeatis. vt
neq; ſuſcipiētē ɔtriſtet. neq; ipī opinionē accipiāt
leuitatis aut gule. Ambro. ſup lucā. Nō ergo
ocioſe dom? ꝙ īgrediānť apl̄i eligenda diſcernit.
vt mutādi hoſpitij cauſa ñ ſuppetat. Nō tñ eadem
cautio receptori mandať. ne dū hoſpes eligitur.
hoſpitalitas minuať. Seqť. Intrātes aůt ī domū
ſalutate eā dicētes. pax huic domui. Glo. Quaſi
dicēt pacē hoſpiti pcami vt ſopiať oīs repugnā
tia contra veritatē. Hiero. in hoc etiam occulte
ſalutatioēꝫ hebrei ac ſiri ſmoīs expreſſit. Quod enim
grece diciť chere & latine aue. hoc hebraico ſiroq;
ſermōe appellať ſalemlach. ſiue ſamalalach id eſt
pax tecū. Quod aů pcipit tale ē. Introeūtes autem
pacē impcami hoſpiti. & qntū ī vobis ē diſcordie
bella ſedate. Sin autē orta fuerit cōtradictio vos
mercedē habebitis ꝺ illata pace. illi q habere nolue
rūt. bellū poſſidebūt. Vñ ſeqť. Et ſiqdem fuerit
dom? illa digna veniet pax veſtra ſup eā. ſi autem
ñ fuerit digna pax veſtra ad vos reuerteť. Re
mi. Quia ſcꝫ aut erit qſq; pdeſtinat? ad vitā & ce
leſte vbū ſeqť ꝙ audit. aut ſi null? audire volue
rit ipē pdicatoꝛ ſine fructu ñ erit. qa ad eū pax re
uertiť. qñ ei a dño ꝓ laboꝛe ſui opis recōpenſatur.
Chriſ. in homelia. Inſtruit ergo eos dominus
ꝙ ñ xpē hoc expectēt ab alijs pſalutari qa docebāt
ſ āncedere ſalutatiōe alios honorādo. Deinde mon
ſtrat ꝙ non ſola ſalutatio. ſed benedictio. per hoc
ꝙ dicit. Si fuerit dom? digna. veniet ſuper eam.
Remi. Docuit erg̃ dñs diſcipulos ſuos offerre
pacē ī ītroitu dom? vt ſalutatiōe pacis eligēť dō?
digna vel hoſpes. ac ſi pateť diceret. oībꝰ offerte
pacē. qa aut accipiēdo dignos. aut ñ accipiēdo in
dignos ſe maīfeſtabūt. Quamuis eñ fama populi
dign? elect? ſit hoſpes. tñ ſalutād? ē vt magis ſua
dignitate pdicatores voceť. ꝙ vltro ſe īgerē vide
anť. Hec aůt pax paucorum verborum ad totam
explorationē digne domus vel hoſpitis pť referri
Hyla. Salutāť g̃ apl̄i domū cū pacis affectu
ſed ita vt poti? pax dicta ſit. ꝙ data. Porro aůt
pacē xpīam que viſcera miſeratiōis ſūt ñ oportere
ī eam venire niſi ſit digna. que ſi digna repta non
fuerit. ſacmētū pacis celeſtis intra xpīam aploꝝ
cōſciētiā eſt cōtinēdū. In eos aůt qui celeſtis reg
ni precepta reſpuerint. egreſſu apoſtoloꝝ & ſig
no pulueris a pedibus excuſſi eterna maledictio
relinqtur. Vñ ſeqť. Et qcūq; nō receperint vos.
neq; au. ſer. ve. ex. fo. de. do. vel de ciuitate. excu
tite puluerē de pedibꝰ vrīs. Exiſtēte eñ ī loco cū
loco videť eē cōmūio. Totū g̃ qđ eſt illius domus
excuſſo pulue pedū relinquiť. nihilq; ſanitatis de
inſiſtentium apoſtoloꝝ veſtigijs mutuať. Hie
ro. Puluis etiā excutiť de pedibꝰ in teſtimoniū
laboris ſui ꝙ ingreſſi ſint ciuitatē & pdicatō apl̄i
ca ad illos vſq; puenerit. Siue excutiť puluis vt

Si aũt tollerabilius erit terre Sodomoꝝ ꝙ illi ci
uita i q̃ nõ recipit euãgeliũ· nihil ab eis accipiãt·
nec ad iunctũ q̃dẽ necessaria q̃ euãgeliũ spreuerit·
¶ Raba· Vel aliter pedes discipuloꝝ ip̃m op⁹ in
cessumq̧ predicatõis signãt· Puluis vero q̃ asper
gunẽ· terrene leuitas ẽ cogitatõis· a qua etiã sũmi
doctores immunes esse nequeũt· cũ pro auditoribꝫ
solliciti salubribꝫ curis ĩtẽdũt· & q̃si p̃ itinera mũ
di imo calcaneo terre puluerem legunt· Qui ergo
spreuerit doctrinã docẽtiũ· sibi labores & pericula
tediũq̧ solicitudinũ ad testimoniũ sue dãnatõis in
flectunt· Qui vo receperit verbũ· afflictiones cu-
rasq̧ doctorũ quas pro se tollerabũt in argumẽtum
sibi v̾tũt humilitatis· & ne leuis culpa videaẽ eẽ
Apostolos nõ recipere subdit· Amẽ dico vob̃· tolle
rabilius erit t̾re Sodomoꝝ & gomorreoꝝ ĩ die iu
dicij ꝙ illi ciuitati· ¶ Hiero· Quia sodomitis & go
morreis ñ fuit p̃dicatũ· huic aẽ cũ p̃dicatũ sit ñ re
cepit euãgeliũ· ¶ Remi· Vel q̃a sodomite & go-
morrei int̃ vitia carnis & hospitales fuisse legũẽ·
ꝙuis nõ tales hospites receperit sic ap̃li· ¶ Hiero
Si aẽ tolerabilius erit terre sodomoꝝ ꝙ illi ciuita
ti q̃ ñ recipit euãgeliũ· ergo ĩter p̃ctores supplicia
diuersa sũt· ¶ Remi· Spiritaliter tñ sodomoꝝ
& gomorreoꝝ mẽtionẽ facit vt p̃ hoc demonstret
q̃a illa p̃cta sunt deo magis odibilia que fiũt cõtra
naturã· pro quibꝫ delet⁹ est mũdus aq̃s diluuij· q̃-
tuor ciuitates subuerse· & mũd⁹ quotidie diuersis
malis affligiẽ· ¶ Hyla· Mistice aũt instruit nos
dñs nõ immisceri coꝝ domibꝫ aut familiaritatibꝫ q̃
xp̃m aut inflectanẽ· aut nesciũt· Et in quacũq̧ ci
uitate interrogare q̃s coꝝ habitatõne sit dignus·
id ẽ sicubi ecclesia sit & xp̃us habitator· Neq̧ q̃ꝙ
alibi trãsire· q̃a hec ẽ dom⁹ digna & iust⁹ hospes·
Iudeoꝝ aũt plures erant futuri quoꝝ tant⁹ ĩ fauo
rẽ legis affect⁹ eẽt· vt ꝙuis p̃ admiratõez operũ ĩ
xp̃m credidissent· tñ ĩ legis opibꝫ morarenẽ· Alij
vero explorãde libertatis q̃ in xp̃o ẽ curiosi trãsire
se ad euãgelia ex lege essent simulaturi· Multi etiã
in heresim p̃ ĩtelligentie p̾uersitatez traducerenẽ·
Et q̃a istiusmodi oẽs penes se eẽ veritatẽ catho
licã mẽtiũẽ· domo ip̃a id ẽ ecclesia caute vtẽdũ ẽ textus
Ecce ego mitto vos sic oues ĩ medio luporũ· esto
te g̃ prudentes sicut serpentes & simplices sic co-
lũbe· Cauete aẽ ab hoibꝫ· Tradent eĩ vos ĩ cõsilijs
& ĩ sinagogis suis· & flagellabũt vos & ad p̃sides
& ad reges ducemini ꝓpẽ me ĩ testimoniũ illis &
gẽtibꝫ· ¶ Chris· ĩ home· Quia superius apostolo-
rũ remouit solicitudinẽ & signorũ eos ostẽsione ar-
mauit ꝯsequenter p̃dicit eis mala q̃ debebãt eis cõ
tingẽ p̃mo q̃dẽ vt discerent p̃scĩẽtie eius v̾tutẽ· Se-
cũdo vt null⁹ suspicareẽ q̃m ꝓpẽ ĩbecillitatẽ magi
stri hec eis sup̾uenirẽt mala· Tercĩo vt ip̃i sustinẽ
tes ñ obstupescerẽt dũ ĩopinabiliẽ & p̃ter spẽ eue
nirẽt· Quarto vt hoc audiẽtes ñ turbenẽ in tẽpore
crucis· Deĩde vt discãt q̃m noua hec p̃lij lex ẽ· Nu
dos em̃ mittit· a suscipiẽtibꝫ iubet cibari· Neq̧ ĩ hoc

sistit· s̾ vlterius suã v̾tutẽ ostẽdit· dicẽs· Ecce ego
mitto vos sicut oues ĩ medio lupoꝝ· Vbi cõsiderã
dũ ꝙ nõ simpliciẽ ad lupos· s̾ ĩ medio lupoꝝ mit-
tit· vt hic suã v̾tutẽ magis d̾mõstrẽt cũ oues lu-
pos superauerit· etiã ĩ medio lupoꝝ existẽtes· &
plurimos morsus accipiẽtes ab eis· ñ solũ ñ ꝯsum-
mũẽ· s̾ & illos ꝯuertũt· Multo aẽ mirabilius ẽ &
mai⁹ trãsmutare mẽtes eoꝝ ꝙ ĩterficẽ eos· Inter
lupos aẽ ouiũ mãsuetudinẽ eos docꝫ ostẽdẽ· ¶ Gre·
ĩ homeli· Qui em̃ locũ p̃dicatoris suscipit mala in
ferre nõ debet· s̾ tolerare· vt ex ip̃a sua mãsuetudi
ne irã seuiẽtiũ mitiget· & peccatoꝝ vulnera ip̃se ĩ
alijs afflictiõibꝫ vulneratus sanꝫ· Quoniã & si q̃n
zelus rectitudinis exigit vt erga subditos seuiat·
furor ip̃e de amore sit ñ de crudelitate· q̃tin⁹ & iura
disciplĩe foris exhibeat & ĩtus patñna pietate di-
ligat q̃s foris castigat· Multi aẽ cũ regiminis iura
suscipiũt· ad lacerãdos subditos mãdescũt· terrorẽ
p̃tatis exhibẽt· dñi videri appetũt· patres se eẽ mi
nime recognoscũt· humilitatis locũ in elacõe domi
nacioĩs ĩmutãt· & siq̃ñ extrĩsecus blãdiũẽ· ĩtrĩse
cus seuiũt· de q̃bꝫ dr̃· Veniũt ad vos in vestimẽtis
ouiũ· ĩtrinsec⁹ aũt sũt lupi rapaces· Contra que
nobis cõsiderãduꝫ ẽ· q̃a sicut oues inter lupos mit
tũẽ· sensũ s̾uãtes ĩnocẽtie· morsum malicie ñ ha-
beam⁹· ¶ Hiero Lupos aũt scribas & phariseos
vocat· q̃ sũt clerici iudeorũ· ¶ Hylarius· Lupos
etiã significat oẽs hos q̃ vesano furore in ap̃los de
seuituri erãt· ¶ Chris· ĩ homeli· Maloꝝ aũt erat
eis consolatio mittentis virtus· Et ideo ante oĩa
posuit dicẽs· Ecce ego mitto vos· q̃si diceret· Ne
turbemini quoniã ĩ medio lupoꝝ mittimini· possũ
em̃ facẽ vt nihil mali sustineatis· non solum lupis
ñ suppositi· s̾ leonibꝫ terribiliores effecti· Sꝫ ita
expedit fieri· Hoc em̃ vos clariores facit· & meã v̾
tutẽ magis diuulgat· Deĩde vt aliq̃d etiã a seip̃is
ĩferãt· & ñ sine cã coronari estimẽẽ· subdit· Estote
g̃ prudentes sic serpentes & simplices sic colũbe·
¶ Hiero· Vt per prudẽtiã deuitẽt ĩsidias· p̃ simpli
citatẽ nõ faciãt malũ· Et s̾pẽtis astucia poniẽ in-
exẽplũ q̃a toto corp̃e occultat caput· vt illud ĩ q̃
vita ẽ· ꝓtegat· Ita nos toto periculo corporis· ca
put nr̃m qui xp̃us est custodiam⁹· id ẽ fidem xp̃i
ĩtegram & ĩcorruptã s̾uare studeam⁹· ¶ Raba·
Solet etiã s̾pens eligere strictas rimas perquas
trãsiẽs veterẽ pellẽ exuat· Similiẽ p̃dicator trãsi-
ẽs p̾ angustã viã veterẽ hominẽ omnino d̾ponat·
¶ Remi· Pulchre etiam dñs p̃dicatores s̾pẽtis
prudentiã monet hr̃e q̃a p̃m⁹ hõ p̃ serpẽtẽ decept⁹
ẽ· ac si diceret q̃a hostis callidus fuit ad decipiendũ
vos prudentes sitis ad liberandum· Ille laudauit
lignũ vos laudate crucis v̾tutẽ· ¶ Hila· Ille aĩm
primo mollioris sexus aggressus ẽ· & cõmũionẽ ĩ
mortalitatis spopondit· Pari ergo opportunitate
introspecta vniuscuiusq̧ natura & volũtate v̾boꝝ
adhibẽda prudẽtia ẽ· spes futuroꝝ bonoꝝ reuelan
da· & quod ille mẽtit⁹ est· nos p̃dicem⁹ ex vero

ſcđm ſponſionē dei angelis ſimiles futuros eē qui
credant. ¶ Criſ. in home. Sicut aũt prudẽtiã ſpẽ-
tis oportet hr̃e vt in ꝑncipalibꝰ nõ ledamur ſic &
ſimplicitatẽ colũbe i nõ vindicando cũ iniuſta pati
mur. neq; per inſidias alicui nocendo. ¶ Remigi.
Ideo aũt dñs hec duo ſociauit. q̃a ſimplicitas abſq;
prudentia facile decipi poteſt. & prudẽtia ꝑiculoſa
ẽ niſi ſimplicitate tẽperet̃. alicui nocẽdo. ¶ Hiero.
Simplicitas aũt colũbarꝝ ex ſpirit9 ſancti ſpecie de
mõſtrat̃. Vñ dicit apoſtol9. Malicia paruuli eſto
te. ¶ Chriſ. in home. Quid aũt durius his fiet iuſſi
onibꝰ. nõ eñ ſufficiẽs ẽ pati mala. ſ; neq; turbari
cõcedit̃ qđ ẽ colũbe. Ira eñ nõ ꝑ irã. ſed ꝑ manſue
tudinẽ extĩguit̃. ¶ Raba. Quod aũt lupi de q̃bꝰ ſup̃
dixerat ſint homines oſtendit. cũ ſubdit. Cauete
aũt ab hominibꝰ. ¶ Gloſa. Ideo aũt neceſſariũ eſt
vt ſitis ſicut ſerpentes. id ẽ aſtuti. Nam ſcđm ſuã
cõſuetudinem. tradent vos. primũ in conſilijs pro-
hibendo ne predicetis in nomine meo. Deinde incor
rectos flagellabũt vos. tandẽ ad reges & preſides
ducemini. ¶ Hyla. Qui extorquere ſilẽtiũ veſtrũ
aut conniuẽtiã temptant. ¶ Chriſ. i home. Mirã
dũ ẽ aũt qualiter hoc audientes nõ ſtatim abſceſſe
rant homines qui ſtagnũ illud nũq̃ egreſſi fuerãt
circa quod piſcabant̃. quod non virtutis eorꝝ erat
ſolũ. ſed ſapientie doctoris. Vnicuiq; eñ malorũ
mitigatõnẽ adiungit. Vnde & hic dicit. ꝓpter me.
Non eñ parua conſolatio eſt ꝓpter xp̃m pati. quo-
niã nõ vt ꝑnicioſi & nocini hec patiebant̃. Et ite
rũ addidit. In teſtimoniũ illis. ¶ Grego. Qui ſci
licet perſequẽdo mortem intulerunt. vel qui vidẽ-
do non ſũt mutati. Mors quippe ſanctorꝝ bonis eſt
i adiutoriũ. malis i teſtimoniũ vt inde ꝑuerſi ſine
excuſatione pereant. vnde electi exemplũ capiũt.
vt viuãt. ¶ Chriſ. i home. Hoc aũt eos cõſola-
bat̃. nõ q̃a aliorꝝ cupiebant penam. ſed vt confidẽ
tiam habeant. quoniã vbiq; eũ habent pñtẽ & pre
ſcientem. ¶ Hyla. Nõ ſolũ aũt hoc teſtimonio ex-
cuſatio ignorate diuinitatis adimẽda ẽ ꝑſequentibꝰ
ſed etiã gentibꝰ via pandẽda credẽdi xp̃m ꝑtinaci-
ter. inter ſeuientiũ penas cõfeſſorꝝ vocibꝰ p̄dicatũ.
& hoc ẽ qđ ſubiungit. gentibꝰ. Sequit̃ textus

¶ Cũ aũt tradẽt vos. nolite cogitare quomõ aut q̃d
loquamini. dabit̃ eñ vob in illa hora q̃d loq̃mini.
Nõ eñ vos eſtis q̃ loquimini ſ; ſpũs patris veſtri
qui loquit̃ i vobis. ¶ Chriſ. in home. Cũ p̄miſſis
cõſolatiõibꝰ nõ paruam & aliã apponit. Vt eñ nõ
dicerent. qualiter ſuadere poterim9 hoĩbus talibꝰ
perſequentibꝰ. perſecutionibꝰ exiſtentibꝰ. Iubet
eos de reſponſione cõfidẽ dicens. Cũ aũt tradent vos
nolite cogitare quõ aut q̃d loquamini. ¶ Remigi.
Duo aũt dicit. quõ aut q̃d. quorꝝ vnũ refert̃ ad ſa
piẽtiam. alterũ ad oris officiũ. Quia eñ ip̃e ſubmi
niſtrabat verba que loquerent̃. & ſapientiam qua
ea proferrent. nõ fuerat neceſſe. ſanctis predicatori
bus quid loquerentur. aut quõ. ¶ Hiero. Cum eñ
ꝓpter xp̃m ducamur ad iudices voluntatem tantũ
ñoſtrã ꝓ xp̃o debem9 offerre. Ceterꝝ ip̃e xp̃us q̇
i nobis hitat. loquit̃ ꝓ ſe. & ſpũs ſancti i reſpon-
dẽdo g̃ra miniſtrabitur. ¶ Hylarius. Fides enim
noſtra oĩbꝰ p̄ceptis diuine voluntatis intẽta. ad re
ſpõſionẽ ſciẽtie iſtruet̃. in exẽplo habẽs abraham
cui poſtulato ad hoſtiam Iſaac. nõ defuit aries ad
victimã. Et ideo ſequit̃. Nõ eñ vos eſtis qui lo-
quimini. ſ; ſpũs patris veſtri qui loq̇t̃ in vobis.
¶ Remi. Et ẽ ſenſus. Vos acceditis ad certamẽ
ſed ego ſũ qui p̄lior. Vos v̇ba editis. ſ; ego ſũ q̃ lo
quor. Hinc Paulus ait. An experientiã queritis
eius q̃ i me loq̇tur xp̃s. ¶ Hiero. Per hoc aũt ad
ꝓphetarꝝ eos dignitatẽ reduxit. q̃ ſcz dei ſpũ ſunt
locuti. Cũ aũt hic dicat. ne ſolliciti ſitis q̃d loq̃mi-
ni. alibi dicit̃. Parati ſemper ad ſatiſfactionem oĩ
poſcẽti vos rationẽ de ea que i vob ẽ ſpe. Cũ eñ in
medio amicorꝝ certamẽ erit. iubemur eẽ ſolliciti. Cũ
autẽ ẽ iudiciũ terribile & plebes inſanientes & ti-
mor vndiq; auxiliũ a xp̃o p̄bet̃ vt cõfidẽt loquãt̃
& ñ obſtupeſcant. ¶ Tradet aũt frat̃ fratrẽ i mor-
tẽ. & pat̃ filiũ. & morte eos afficiẽt. & eritis odio
oĩbꝰ hoĩbꝰ. ꝓpt̃ nomẽ meum. Qui aũt ꝑſeuerauerit
vſq; i finẽ. hic ſaluus erit. ¶ Glo. Premiſſa cõſo
latione ſubdit grauiora pericula. Vnde dicitur.
Tradet aũt frat̃ fratrem i mortẽ & pat̃ filium.
& ſurgent filij in parentes & morte eos afficient.
¶ Grego. i home. Minorẽ enim dolorẽ igerũt ma-
la que ab extraneis. maiorẽ q̃ ab illis patimur. de
q̃rꝝ mẽtibꝰ p̄ſumebamus. q̃a cũ dãno corporis ma-
la nos cruciãt caritatis amiſſe. ¶ Hiero. Hoc aũt
i ꝑſecutiõibꝰ fieri crebro videm9 nec vllus ẽ iter
eos fidus affectus quorꝝ diuerſa ẽ fides ¶ Chriſ.
Deĩde qđ ẽ multũ horribilius appoſuit dicens. Et
eritis odio oĩbꝰ hoĩbꝰ. vt ei cõmunes orbis terrarꝝ
hoſtes ita eos expellẽ temptabant. Hinc etiã rur-
ſus apponit̃ cõſolatio cũ dicit. ꝓpt̃ nomẽ meum.
Et cũ hoc rurſus aliud cõſolatorꝝ ponit̃ cũ ſubdit̃.
Qui aũt ꝑſeuerauerit vſq; in finẽ. hic ſaluus erit.
Quoniã eñ cõſueuerũt multi i principio quidẽ eſſe
vehemẽts poſtea vero diſſolui. ꝓpt̃ hoc ait. quoniã
finẽ req̇ro. Que eĩ vtilitas ẽ ſeminũ i principio q̇dẽ
floreſcentium. poſtmodum autem tabeſcentium?
Propt̃ hoc ſufficiẽtẽ ꝑſeuerãtiã expetit ab ipſis.
¶ Hiero. Nõ eĩ cepiſſe. ſ; ꝑfeciſſe v̇tutis ẽ. ¶ Re
migi9. Nec ichoantibꝰ. ſed perſeuerãtibꝰ p̄mium
tribuit̃. ¶ Chriſ. Ne aũt aliq̃s dicat. quia omnia
xp̃us i apoſtolos fecit. nihil mirabile ẽ tales illos
eẽ effectos. nihil patientes oneroſum. propter hoc
ait ꝙ ꝑſeuerãtia eis eſt opus. Et ſi eñ ex primis
eruti fuerit periculis alijs difficilioribꝰ cõſeruãt̃.
& poſt illa rurſus alia ſuccedẽt. & nõ ſtabũt quin
iſidias patiãt̃ donec viuunt. Et hoc occulte iſinu
at dicẽs. Qui ꝑſeuerauerit vſq; i finẽ hic ſalu9 erit
¶ Remi. Id ẽ q̃ p̄cepta fidei ñ ɔ̄fuerit. & i ꝑſecu
tõibꝰ ñ defecerit. ſalu9 erit. q̃a ꝓ ꝑſecutõibꝰ ter-
renis. ꝑcipiet p̄mia regna celeſtis. Et notãdũ. q̃a
finis nõ ſemꝑ ſignat cõſũptõez. ſ; aliq̃ñ ꝑfectõez.

Juxta illud · Finis legis xp̄us ē · Vñ etiā poteſt eē
ſenſus · qui pſeuerauerit vſq3 in finē · id ē in xp̄o ·
¶ Aug⁹ · xxi · de ciui · dei · Jn xp̄o nāq3 pſeuerare
eſt i fide eius pmanē · que p dilectōez opat᷑ · Textus
¶ Cū at̄ pſequēt᷑ vos i ciuitate iſta · fugite i aliā ·
Amē dico vob · nō cōſumabitis ciuitates Jſrael · do
nec veniat filius hoīs · ¶ Chriſ · in home · Poſtq̄
predixit terribilia illa que poſt crucem & reſur-
rectionē & aſcenſionem eis erant ventura · rurſus
ducit eos ad manſuetiora · Non enī iuſſit eos ad per
ſecutionez audaciter ire · ſed fugere · Vñ dicit · Cū
autē perſequētur vos ī ciuitate iſta · fugite i aliā ·
Quia eī iterim p̄ncipiū erat cōuerſiōis eoꝝ · cōdecē
te vtit᷑ ſmōe · ¶ Hiero · Hoc eī ad illud tēpus refe
rendū ē · cum ad predicationem apoſtoli mittebāt᷑ ·
q̄bꝰ & ip̄e dictū ē · Jn viā gentium ne abieritis · q̄
pſecutiōez timere n̄ debeāt ſ; declinare · Quod quidē
videmus in principio feciſſe credētes quando orta
Hieroſolimis perſecutōe diſperſi ſunt ī vniuerſā
Judeā · vt tribulatiōis occaſio fieret euangelij ſe
minariū · ¶ Auguſtin⁹ · contra fauſtum · Neque
tñ ſaluator n̄ poterat tueri diſcipolos ſuos · quibus
fugere p̄cipit · Et huius rei prior exēplū p̄buit · ſ;
īſtruebat hoīs īfirmitatē · ne deū tēptare audeat ·
qñ habet q̄d faciat · vt qđ cauere oportet · euadat ·
¶ Aug⁹ · p̄io de ciuitate dei · Potuit at̄ eos am-
monere · vt ſibi manus inferrēt vt nō in manus p
ſequētiū deuenirēt · Porro ſi hoc ille non iuſſit aut
monuit vt hoc modo ſui ex hac vita emigrarēt · q̄-
bus migrātibꝰ ſe māſionē etnā p̄paratuꝝ eē p̄miſ-
ſit · quelibet exempla apponāt gentes q̄ ignorāt de
ū · Manifeſtū ē hoc nō licē credētibꝰ vnū verū deū ·
¶ Chriſ · in home · Ne aūt dicant · quid igit᷑ ſi per
ſecutionē paſſi fugerim⁹ : & rurſus hinc nos abie-
cerint · hūc deſtruens timorē ait · Amē dico vobis ·
nō cōſūmabitis id ē nō p̄uenietis me circuēūtes pa
leſtinā · donec vos aſſumā · ¶ Raba · Vel p̄dicit q̄
nō añ p̄dicatōibꝰ ſuis ad fidē pducent om̄es ciuita
tes Jſrael · q̄ reſurrectio dñi fuerit ppetrata · Et in
toto orbe terrarū p̄dicandi euāgeliū ptas cōceſſa ·
¶ Hylarius · Vel aliter · ex vna in · aliā fugā ſua
det · q̄a p̄dicatio eius primū a iudea effugata trāſit
ad gretiā · Deinde diuerſis intra grecie vrbes apo-
ſtoloꝝ paſſiōibꝰ fatigata · Tercō ī vniuerſis gen-
tibꝰ demorat᷑ · ſ; vt oñderet gentes q̄dem apoſtoloꝝ
p̄dicatōi crediturā3 · verū vt reliquū Jſrael crede
rēt eē aduētui ſuo debitū ait · Nō ɔſumabitis ciui-
tates Jſrael · id ē poſt plenitudinē gētiū qđ erit re
liquū Jſrael ad implendū numerū ſanctoꝝ futuro
claritatis xp̄i aduentu eſt in eccleſia cōuocandū ·
¶ Aug⁹ · ī epiſtola ad honorat · Faciāt ergo ſerui
xp̄i qđ p̄cepit vel p̄miſit ſic̄ ip̄e fugit in egiptum ·
fugiāt omnino de ciuitate ī ciuitatē · qñ eoꝝ q̄ſquā
ſpiritaliter a pſecutoribꝰ q̄rit᷑ · vt ab alijs q̄ nō ita
requirūt᷑ · nō deſerat᷑ eccleſia · ſ; p̄beant cibaria con
ſeruis · quos aliter viuere nō poſſe nouerūt · Cū at̄
omniū id eſt epiſcopoꝝ clericoꝝ & laicorū eſt cō-
mune periculum hi qui alijs indigent nō deſerant᷑
ab his q̄bꝰ indigent aut igit᷑ ad loca munita om̄es
tranſeant · aut q̄ habent neceſſitatē remanēdi nō re
linquāt᷑ ab eis p quos illoꝝ eccleſiaſtica ē ſupplē-
da neceſſitas · vt vel piter viuāt vel piter ſufferāt
qđ eos pat᷑familias volet pati · ¶ Remi · Pretēa
ſciēdū ē q̄ ſicut p̄ceptū pſeuerādi ī pſecutiōibꝰ ſpe
cialit᷑ ad apoſtolos pertinet & ad eorū ſucceſſores
viros fortes · ſic lic3 licētia fugiēdi ſatis conuenit ī
firmis ī fide · q̄bꝰ cōdeſcēdit pius magiſter · ne ſi ſe
vltro ad mātiriū obtuliſſent · fortaſſis poſiti ī tormē
tis · negarēt · leui⁹ eī erat fugē q̄ negare · S3 q̄uis
fugiēdo pfecte fidei cōſtātiā in ſe nō oñderēt · tamē
magni meriti erāt · quoniā oīa pro xp̄o parati erāt
deſerere ſcilicet fugiendo · Niſi at̄ illis licētiam fugi
ēdi dediſſet · dicerēt eos aliq̄ alienos eē a gloria reg
ni celeſtis · ¶ Hiero · Spiritalit᷑ at̄ poſſum⁹ dicē
cū pſecuti nos fuerint ī vna ciuitate hoc ē ī ſcrip-
turaꝝ libro vl̄ teſtimonio · nos fugiam⁹ ad alias
ciuitates id ē ad alia volūia · quāuis enī cōtentio-
ſus fuerit p̄ſecutor · añ p̄ſidiū ſaluatoris aduenīet ·
q̄ aduerſarijs victoria cōcedat᷑ · Textus
¶ Nō eſt diſcipul⁹ ſuper magiſtrū · nec ſeruus ſu
per dominum ſuum ſufficit diſcipulo vt ſit ſic̄ ma-
giſter eius · Et ſeruus ſicut dominus eius · Si pa
tremfamilias Beelzebub vocauerūt · quātomagis
domeſticos eius : ¶ Chriſ · ī homeli · Quia futurū
erat vt diſcipuli cū p̄miſſis pſecutiōibꝰ etiā diffa
mati · malā opinionē paterēt᷑ qđ multis oneroſius
eē videbat᷑ · hic eos cōſolat᷑ a ſe ip̄o & ab his q̄ de
ip̄o ſūt dicta · Cui cōſolatōi nulla poterat eē eq̄lis
¶ Hiero · Dñs enī lumen eternū · dux credētiū · &
īmortalitatis parens diſcipulis ſuis in futurarum
paſſionū ſolatium ante p̄miſit · vt glorie loco am-
plectamur ſi dño noſtro vel paſſiōibꝰ adeq̄remur ·
Vñ dicit · Nō ē diſcipulus ſup magiſtrū · nec ſuus
ſup dñm ſuū · ¶ Chriſ · in home · Jntelligendū do
nec fuerit diſcipulus & ſeru⁹ · nō ē inq̄ ſup magi
ſtrū & dñm · ſcd̄m honoris naturā · Nec mihi ea q̄
raro contingūt hic obijcias · ſ; ab his q̄ ſūt ī pluri-
bꝰ ſuſcipe hūc ſermonē · ¶ Remi · Magiſtrū at̄ &
dñm ſemetip̄m appellat · Per ſeruū & diſcipulū ſu
os vult intelligi apoſtolos · ¶ Glo · Quaſi diceret ·
Ne indignemini tolerare q̄ tolero · q̄a dñs ſū faciēs
qđ volo · & magiſter docēs qđ vtile ſcio · ¶ Remi ·
Et q̄a hec ſentēcia min⁹ videbat᷑ ſupioribꝰ v̂bis cō
grua quo tēdāt v̂ba manifeſtat cū ſubdit᷑ · Si pa-
tremfamilias Beelzebub vocauerūt quātomagis
domeſticos eius · ¶ Chriſ · ī homeli · Nō dixit ſer-
uos · ſed domeſticos vt multā ad eos familiaritatē
oñderet · ſic̄ & alibi dixit · Nō dicā vos ſuos · ſ; ami
cos meos · ¶ Remi · Quaſi diceret · vos g̊ tempales
honores & humanā gloriā n̄ q̄ratis · dū me videtis
per irriſiōes & obprobria gen⁹ humanū redimere
¶ Chriſ · ī homeli · Nō ſolū at̄ dixit · ſi domus do-
minū ɔuitiati ſūt · ſ; ip̄a3 ſpeciē ɔuitij poīt qm̄ beel
zebub eū vocauerūt · ¶ Hiero · Beelzebub idolum

eſt acharon qđ vocat̃ in regum volumine idolum
muſce. Beel ipſe bel ſiue bal. zebub aũt muſca dr̃.
Principẽ ergo demoniorũ ex ſpurciſſimi idoli appel
labãt vocabulo. q̃ muſca dr̃ ꝑpt̃ imũdiciã. q̃ exter
minat ſuauitatem olei. Sequitur textus
¶ Ne ğ timueritis eos. Nihil ei optũ qđ ñ reuelet̃.
& occultũ qđ nõ ſciat̃. Quod dico vob̃ in tenebris.
dicite ĩ lumine. & qđ in aure auditis. p̃dicate ſup
tecta. Et nolite timẽ eos q̃ occidũt corp⁹. animã at
ñ pñt occidẽ. Sꝫ poti⁹ timete eũ q̃ pt̃ & animã &
corpus pdere in gehẽnã. ¶ Remi. Poſt p̃miſſam
cõſolatõez aliã nõ minorẽ ſubiũgit dicẽs. Ne ergo
timueritis eos ſcilicet perſecutores. Quare aũt nõ
eſſet timẽdũ manifeſtat cũ ſubiũgit. Nihil em̃ op
tũ qđ nõ reuelet̃ & occultũ quod nõ ſciat̃. ¶ Hie
ro. Quõ ergo in pñti ſeculo multorũ vitia neſciũt̃.
ſed de futuro tẽpore ſcribit̃. qñ iudicabit deus oc-
culta hominũ & illuminabit latebras tenebrarum
& manifeſta faciet cõſilia cordium. Et eſt ſenſus.
Nolite timere pſecutorũ ſeuiciã & blaſphemantiũ
rabiẽ q̃a veniet dies iudicij ĩ q̃ & veſtra vtus & il-
lorũ nequicia demõſtrabit̃. ¶ Hyla. Igit̃ nõ mi-
nas non cõuicia non poteſtates inſectantiũ mo-
net eẽ metuendas. quia dies iudicij nulla hec fuiſſe
atq; inania reuelabit. ¶ Chriſ. ĩ home. Vel alit̃
figura q̃dem eorũ q̃ dicũt̃ vniuerſalẽ videt̃ enunci-
ationẽ habẽ. verũ ñ de oĩbus rebus. ſed de p̃miſſis
ſolũ dictũ eſt. quaſi diceret. Si doletis audientes
cõuicia. hoc cogitate. q̃a & ab hac ſuſpicione poſt
paꝝ eruemini. Vocãt q̃dem vos ariolos & magos
& ſeductores. ſ; expectate parũ & ſaluatores vos
orbis terraꝝ vniuerſi dicẽt. cũ p ipſos appatueritis
benefactores. nec illoꝝ attẽdẽt ſmoĩbꝫ hoĩes. ſed
reꝝ veritati. ¶ Remi. Quidã at̃ dicũt ꝙ his vbis
ꝓmiſerit dñs diſcipul' ſuis ꝙ p eos eẽnt reuelãda
oĩa occulta miſteria. que ſub velamine littere le-
gis latebãt. Vnde apl'us dicit. Cũ cõuerſi fuerint
ad xp̃m. tũc auferet̃ velamẽ. Et eſt ſenſus. Quare
debetis timere veſtros pſecutores. cum tante ſitis
dignitatis. vt p vos occulta miſteria legis & pro
phetaꝝ ſint maifeſta. ¶ Chriſ. ĩ home. Deĩde q̃s
eos ab oĩ timore liberauerat & altiores obprobrijs
fecerat. nũc opportuno tpe eis loq̃t̃ de libera ꝓpa-
latiõe. que eſt ĩ predicatione dicẽs. Quod dico vob̃
in tenebris. dicite ĩ lumine. & qđ in aure auditis
p̃dicate ſup tecta. ¶ Hila. Nõ legim⁹ dñm ſolitũ
fuiſſe noctibꝫ ſmocĩari. & doctrinã ĩ tenebris tra-
didiſſe. ſ; hoc dicit q̃a oĩs ſmo ei⁹ cãnalibꝫ tenebre
ſũt. & verbũ eius ĩfidelibꝫ nox eſt. Itaq; id ab eo
qđ dictũ ẽ cũ libertate fidei & cõfeſſione ẽ loquẽdũ.
¶ Remi. Eſt ergo ſenſus. Quod dico vobis in te-
nebris id eſt iter iudeos incredulos. vos dicite ĩ lu
mine id ẽ fidelibꝫ p̃dicate. & qđ in aure auditis id
eſt qđ dico vobis ſecrete. p̃dicate ſup tecta. id ẽ pa
lã corã oĩbꝫ. Solem⁹ em̃ dicere. In aurẽ loquit̃ il
li id ẽ ſecrete. ¶ Raba. Sane qđ ait. Predicate
ſup tecta. iuxta morem prouintie paleſtine loq̃t̃.
vbi ſolẽt in tectis reſidere. q̃a nõ ſũt cacuminata.
ſ; equalia. Ergo p̃dicabit̃ ĩ tectis. qđ cũctis audi
ẽtibꝫ palã dicet̃. ¶ Gloſa. Vel alit̃. Quod dico vo
bis ĩ tenebris id ẽ dũ adhũc ĩ timore carnali eſtis.
Dicite ĩ lumine id ẽ in fiducia veritatis. cũ a ſpũ
ſãcto eritis illuminati. Et qđ ĩ aure auditis id ẽ
ſolo auditu pcipitis. Predicate. ope cõplẽdo. Su
p tecta id ẽ qđ vos erudiui ĩ puulo iudee loco vni-
uerſis vrbibꝫ ĩ toto mũdo audacter edicite. Chri
ſoſto. ĩ home. Hic at̃ qñ dicebat. q̃ credit ĩ me ope
ra q̃ ego facio. & ille faciet. Et maiora his faciet.
ita & hic mõſtrat. qm̃ oĩa p eos opat̃. etiã pl⁹ ꝙ̃ p
ſeipm̃. Quaſi diceret. principiũ ego dedi. ſ; qđ pl⁹
eſt. p vos explẽ volo. hoc at̃ nõ iniungentis ẽ ſolũ.
ſ; & futuꝝ p̃dicẽtis & oſtẽdentis quoniã oĩa ſupe-
rabũt. ¶ Hyla. Conſtãt ergo ĩgerenda ẽ dei cog
nitio. Et profundũ doctrine euãgelice ſecretũ. lu-
mine p̃dicatõis reuelandũ. non timendo eos quibꝫ
cum ſit licentia in corpora tantum. in animam ius
nullum eſt. Et ideo ſubdit̃. Et nolite timere eos q̃
occidũt corp⁹. aĩaꝫ aũt nõ poſſunt occidẽ. ¶ Chri
ſoſto. ĩ home. Vide q̃liter oĩbꝫ eos ſtatuit ſupio-
res. non ſolicitudinem ſolum & maledictõez. neq;
pericula. ſed & ipſam que oĩbꝫ videtur terribilior
mortẽ ſuadens ꝑpt̃ dei timorẽ cõtemnẽ. Vnde ſub-
dit. Sꝫ potius eũ timete q̃ poteſt & aĩaꝫ & corpus
pdere ĩ gehennam. ¶ Hiero. Nomen gehenne in
veteribꝫ libris nõ ĩuenit̃. ſed p̃mo a ſaluatore poni
tur. Queram⁹ ğ que ſit huius ſmoĩs occaſio. idolũ
Baal fuiſſe iuxta hieruſaleꝫ ad radices mõtis mo-
ria ĩ quibꝫ ſilea fluit. nõ ſemel legim⁹. Hec vallis
& parua campi planicies irrigua erat & nemoro-
ſa. pleaq; delicijs. & loc⁹ ĩ ea idolo ɔſect⁹. In tãtã
aũt populus iſrael demẽtiã venerat vt deſerta tem
pli vicinia. ibi hoſtias immolaret & rigorẽ religi
õis ỽlitie vicẽnt. filioſq; ſuos ĩcẽderẽt demõi Et ap
pellabat̃ loc⁹ ipſe gehenõ. id ẽ vall' filioꝝ eunon.
Hoc regũ volumẽ & palipomenõ. & hieremias ſc-
ribũt pleniſſime. & cõminat̃ deus ſe locũ ipm̃ iple-
tuꝝ cadaueribꝫ mortuoꝝ. vt neq̃quã vocet̃ tophet
& baal. ſ; vocet̃ poliandriũ. id ẽ tumul⁹ mortuoꝝ.
Futura ğ ſupplicia & pene ppetue q̃bꝫ pctores cru
ciãdi ſũt huius loci vocabulo denotãt̃. ¶ Aug⁹.
xiij. de. ciui. dei. Hoc at̃ ñ antea fiet ꝙ̃ aĩa corpori
fuerit copulata. vt nulla direptiõe ſepẽt̃. & tñ tũc
recta mors aĩe dicit̃ q̃a nõ viuit ex deo. mors antẽ
corpis q̃a ĩ damnatõe nouiſſima ꝙ̃uis hõ ſentire ñ
deſinat. tñ quia ſenſus ipſe. nec voluntate ſuauis.
nec q̃ete ſalubris. ſ; dolor. e penaliſẽ mors potius
appellata ꝙ̃ vita. ¶ Chriſ. ĩ home. Vide at̃ rurſus
quia nõ ꝑmittit eis liberationẽ a morte. ſed ſuadet
cõtemnere mortẽ. qđ multo maius ẽ ꝙ̃ erui a mor
te. & qđ hoc ſermone. ea que de immortalitate ſũt
dogmata eis infigit. Sequitur textus
¶ Nõne duo paſſeres aſſe veneũt? & vn⁹ ex illis ñ
cadet ſup terrã ſine patre vr̃o. Veſtri at̃ & capilli
capitis. om̃es numerati ſũt. Nolite ğ timẽ multis

paſſeribꝰ meliores eſtis vos. ¶ Chriſ. in home. Poſtq̄ timorem mortis excluſerat ne eſtimarent apl'i q̄ ſi iterficerēt. eēnt derelicti a deo rurſus ſermonē de puidētia dei iducit dicēs. Nōne duo paſſeres aſſe veneūt? & vnꝰ ex illis nō cadet ſup terrā ſine patre veſtro. ¶ Hiero. Et ē ſenſus. Si pāua aīalia abſq̄ deo nō decidūt autore. & i oībꝰ ē puidētia. & q̄ in his peritura ſūt ſine dei volūtate nō pereūt. Vos q̄ eterni eſtis nō debetis timere q̄ abſq̄ dei viuatis puidentia. ¶ Hyla. Miſtice aūt qđ vēdit̄ corpus atq̄ anima eſt. & cui vendit̄ pctm eſt. Qui ergo duos paſſeres aſſe veneūt ſeipſos peccato minimo vendūt nat os ad volandū & ad celū pēnis ſpiritalibꝰ efferendos. ſ; capti precijs pſentiū voluptatum & ad luxū ſeculi venales totos ſe talibꝰ actoībꝰ mūdināt. dei aūt volūtatis vt vnꝰ ex illis magis euolet. Hꝫ lex cōſtitutōe dei pfecta decernit vnū ex eis potiꝰ decidere. Queadmodū eni ſi euolarent. vnū eſſent fieretq̄ corpus ſpiritale ita peccatoꝝ pretio vēditis. aīa terrenā cōtrahit ex vitiorū ſorde materiā. fitq̄ vnū ex illis. qđ tradat̄ i terram. ¶ Hiero. Quod aūt ait. Veſtri aūt & capilli capitis oēs numerati ſūt. Immēſā dei erga hoīes oſtendit prouidentiā & ineffabilē ſignat affectū. q̄ nihil nroꝝ deū lateat. ¶ Hyla. In numerū eni aliqđ colligi. diligentie ē. ¶ Chriſ. Vñ hoc dixit nō q̄ pilos deus numeret. ſed vt diligentē cognitionem & multā circa eos puidentiā oñdat. ¶ Hieroni. Derident aūt intelligentiā eccleſiaſticā i hoc loco q̄ carnis reſurrectionē negant. quaſi nos & capillos q̄ numerati ſūt & a tonſore deciſi oēs dicamꝰ reſurgere. cū ſaluator nō dixerit. Veſtri aūt & capilli oēs ſaluandi ſūt. ſ; numerati ſunt. Ubi numerꝰ ē. ſciētia nūeri demōſtrat̄. ñ eiuſdē nūeri cōſuatio. ¶ Aug?. vltimo de ciui. dei. Quāuis de ipis capillis poſſit inqri. vtrū redeat qcqđ tōdētibꝰ decidit. quod ſi rediturū ē. qs ñ exhorreat illam deformitatē. Semel aūt itellecto ita nihil perituꝝ eſſe i corpe. ita vt deforme nihil ſit in corpore. ſimul intelligit̄ ea que deformē factura fuerat enormitatē maſſe ipi acceſſura eē. nō locis qbꝰ mēbroꝝ forma turpet̄. velut ſi de limo vas fieret. quod rurſus in eūdē limum redactū. totū de toto iteꝝ fieret. nō eēt neceſſe vt illa pars limi que i anſa fuerat ad anſam rediret. aut que fundū fecerat. ipa rurſus faceret fundū. dū tñ totū reuerteret̄ in totū. id ē totꝰ ille limꝰ i totū vas. nulla ſui parte perdita remearet. Quapropt̄ ſi capilli totiēs tōſi ad ſua loca deformiter redeūt. qa i eandē carnē. vt quencunq̄ locū ibi corporis teneāt. ſeruata partiū cōgruētia materie mutabilitate vertentur. Quāuis qđ dicit. Capilliꝰ capitis veſtri ñ pibit. ñ de lōgitudine. ſ; đ numero capilloꝝ poſſet itelligi. Vñ & hic dr̄. Capilli capitis vri numerati ſūt. ¶ Hylarius. Neque eni dignū negociū peritura numerare. Vt igit̄ nihil ex nobis perituꝝ eē cognoſceremꝰ. ipo capillorum nroꝝ ſupputatoꝝ numero indicat̄. Nullꝰ igit̄ corporꝝ nroꝝ caſus ē ptimeſcēdus. Et ideo ſubditur. Nolite ḡ timere multis paſſeribus meliores eſtis vos. ¶ Hiero. Inq̄ maifeſtius ſuperior expoſitionis ſenſus expreſſus ē q̄ timē nō debeāt eos q̄ pñt corpꝰ occidere. qm̄ ſi ſine dei ſcientia parua quoq̄ aīalia ñ decidūt. qñto magis hō q̄ apoſtolica fultus ſit dignitate. ¶ Hylari. Vel cū dicit plurimis eos āteſtare paſſeribꝰ. oñdit multitudini ifidelīū electionem fidelium preeſſe quia his caſus in terra eſt. illis volatus i celū. ¶ Remi. Miſtice aūt xpus caput ē. apoſtoli capilli. q̄ pulchre numerati dicūt̄. q̄a noīa ſctoꝝ ſcripta ſūt icelis. ſeqt textꝰ

¶ Oīs ḡ q̄ cōfitebit̄ me coram hoībꝰ. confitebor & ego eū corā patre meo qui eſt in celis. Qui aūt negauerit me corā hoībus. negabo & ego eum coram patre meo q̄ ē in celis. ¶ Chriſ. Eijciēs dñs timorem. q̄ diſcipuloꝝ cōcutiebat animā. p ea que cōſequūt̄ rurſus eos cōfortat. nō ſolū timorē eijciens. ſed & ſpē pmioꝝ maioꝝ eos erigens. in liberā propalationē veritatis dicens. Omnis ergo q̄ confitebit̄ me corā hominibꝰ. confitebor & ego eū corā patre meo q̄ eſt i celis. ¶ Hylari. Hoc concludēdo dicit. quia doctrinis talibꝰ confirmatos oportet liberam de deo cōfitendi habere conſtantiā. ¶ Remi. Confeſſio aūt hic illa intelligenda eſt. de qua dicit apl'us. Corde credit̄ ad iuſticiā. ore fit cōfeſſio ad ſalutē. Ne ergo aliqs putaret ſe abſq̄ oris cōfeſſione poſſe ſaluari. ñ ſolū ait. Qui me cōfeſſus fuerit. ſ; addit. Coram hoībꝰ. Et iterū addit. Qui aūt negauerit me corā hoībꝰ. negabo & ego eū coraꝫ patre meo q̄ ē i celis. ¶ Hyla. In quo oñdit. quales nos teſtes hoībꝰ fuerimꝰ. tales apud deum patrem teſtimonio eius vſuros. ¶ Chriſ. i home. Ubi cōſiderandū ē q̄a in pena amplius ē ſuppliciū. & i bonis maior retributō. quaſi diceret. Supabūdaſti pꝰs. me hic cōfitēdo aut negādo. Supabūdabo & ego ieffabilit̄ tibi maiora dādo. Illic eni ego te cōfitebor aut negabo. Propt̄ hoc ſi feceris aliqđ bonū. & ñ ſuſcepis retributōꝫ. ne turberis. Cū addita mēto eni i futuro tpe retributio te expectat. Et ſi feceris aliqđ malū & ñ exſolueris vindictā ñ cōtēnas. Illic ei te excipiet pēa. niſi trāſmuteris & melior fias. ¶ Raba. Et ſciēdū q̄ negare q̄ deus nō ſit. nec pagani pñt. ſ; q̄ nō ſit deꝰ filiꝰ & pater negari ab ifidelibꝰ poteſt. Confitebit̄ ḡ aliquē filius apud patrē. q̄ p filiū habebit acceſſum ad patrem. Et q̄a filiꝰ dicꝫ. Venite bñdicti pr̄is mei. ¶ Remi. Negabit aūt negātē ſe. q̄a p ipm̄ ñ habebit acceſſum ad pr̄eꝫ. & a conſpectu ſue dīuitatis & pr̄is repelletur. ¶ Chriſ. Ideo aūt nō ſolū fidem que eſt ſcd̄m mentem. ſed & cōfeſſionem exigit oris. vt erigat nos i liberam propalationē & ampliorem amorem excelſos nos faciēs. Hec aūt verba ad vniuerſos loquit̄. & in pſona apoſtoloꝝ loquitur ſolum. Non eni ſolos apoſtolos. ſed & diſcipulos eoꝝ facit viriles. Qui nūc hoc ſeruat. nō ſolū cū libera propalatiōe docebit. ſ; & oībus facile ſuadebit. huius eni

verbi obseruatio multos ad aplos adduxit. Raba. Vel cōfitet qs Jesū ea fide q p dilectōez operat . mandata eius fideliter implendo. negat qui p̄ceptis non obedit. Sequitur textus

Nolite ābitrari qa pacē vēerim mittere ī terrā. Nō veni pacē mittere sed gladium. Veni enim separari hominem aduersus patrem suum. & filiam aduersus matrem suam. & nuruȝ aduersus socrū suā. & inimici hominis. domestici eius. Hiero. Sup dixerat. Quod dico vobis ī tenebris dicite ī lumine. Nunc infert qd post p̄dicatōez sequat. dicēs. Nolite arbitrari qa pacē venerim mittē ī trā. Nō veni pacē mittē ſ gladiū. Glo. Vel alit cōtinua. Sicuti mors nō debet attrahere sic nec carnalis affect?. Chris. Qualit ergo eis iniunxit vt ī vnāquāq; domū ingredietes pacē indiceret? Qualit etiā & angeli dixerūt. Glīa ī excelsis deo. & ī tra pax hoibꝫ. Quoniā hec maxime est pax cū id quod egrotat incidit . cū id qd litē infert separat. Ita ei possibile erit celū terre copulari. Nā & medic? ita reliquū cōseruat corp?. cū id qd īsanabilit se ht absciderit. Jta qd & ī turri Babel gestū ē. Malā em pacē bona dissonātia soluit. Jta & Paul? eos q aduersus eū cōsonabāt. diuisit. Non ei vbiq; cōcordia bonū ē. Nā & latrones cōsonabāt Hoc at p̄liū nō ē sui ꝑpositi. ſ illoꝝ cōsilij. Hieronim?. Ad fidem enim christi totus orbis contra se diuisus ē. Vnaqueq; dom? & īfideles habuit & credētes. & ꝓptea bellū missuȝ ē bonū. vt rūperet pax mala. Chris. Hoc autem dixit quasi discipulos cōsolans ac si diceret ne turbemini qsi p̄ter spē his cōtīgētibꝫ. ꝓpt hoc em veni vt p̄liū mittā Et nō dixit prelium. sed quod difficilius est. gladium. Voluit enim asperitate vboꝝ. eoꝝ excitare auditū. vt n̄ ī difficultate reꝝ d̄ficiāt. ne aliquis dicat ꝙ blanda suasit. & difficilia occultauit. Melī? ē ī rebꝫ māsuetuīe videre ꝙ̄ in verbis. Et ꝓpt hoc ī his nō stetit. sed expōnēs prelij speciē ondit hoc esse ciuili bello difficilius. dicens. Veni enim separe hoiem aduersus patrē suū & filiā aduersus matrē suā & nuꝝ aduersus socru suā. Jnquo ondit ꝙ non solum in familiaribus erit hoc prelium. sed in amātissimis & valde necessarijs. qd maxie xp̄i vtutē ondit. ꝙ discipuli hec audiētes & ipi suscepūt. & alijs suaserūt. Quāuis at n̄ ipe xp̄us hāc sepatiōnē fecerit. ſ illoꝝ malicia. tn̄ dicit se facere scd̄m scripture cōsuetudinē. Scriptū ē em. Dedit eis deus oculos vt nō videāt. Hoc at maxie ondit vet? testamētū nouo eē cognatū. Et ei ī iudeis vn? qsq; ꝓximū īfficiebat. qn̄ vitulū fecert. & qn̄ belphegor imolauerūt. Vn̄ vt mōstraret eūdē eē cui hec & illa placuerunt ꝓphetie meminit. dicens. Et inimici hois domestici eius. Et ī iudeis tale aliqd contigit. Erant em ꝓphete & pseudoprophete & plebs scīdebat & dom? diuidebāt. & hi qdē his credebāt. alij at illis. Hiero. Hic at loc? ꝓpe hisdē verbis in Michea ꝓpheta scribit. Et notādū vbicūq; de veteri īstrumēto testimoniū poit vtrū sensus tm̄ an & verba cōsentiant. Hyla. Mistice aūt gladius teloꝝ omniū accutissimū est in quo ius potestatis & iudicij seueritas & animaduersio pctoꝝ. Dei igit verbū nūcupatum meminerimus in gladio qui gladius missus est in tr̄a id ē p̄dicatio eius hominum cordibꝫ infusa. Dic igitur quīq; habitantes in vna domo diuidit. tres in duo & duo in tres. Et tria ad hominem referimus id est corpus & animam & voluntatem. Nam & corpori anima data est. ita & potestas homini vtēdi vtroq; vt vellet īdulta ē. At ob illud lex ē ꝓposita volūtati. Sed hoc tm̄ ī illis dep̄hēdit. q p̄mi a deo figurati sūt. Sȝ ex peccato atq; infidelitate p̄mi parentis sequētibꝫ generatōibꝫ cepit eē corpis nr̄i pr̄ peccatū. mat aīe infidelitas. Volūtas aūt sua vnicuiq; adiacet. g iam vni? domus qnq; sunt. Cū g innouamur baptismi lauacro per vtutem verbi ab originis nostre peccatis sepamur. recisi qa qdā obsectōe gladij dei a p̄ris & matris affectōibꝫ dissidem?. fitq; g̃uis ī domo vna dissensio & domestica nouo homini erūt inimica. qa ille manē in spūs nouitate gaudebit. Ea vo que a p̄sapie antiqtate deducta sunt. consistē in his quibus oblectantur. cōcupiscūt. Augusti? de que. euā. Vel aliter. Veni separe hoīez aduersus prēm suū. Quia renūciat qs diabolo q fuit filius ei?. Et filiā aduersus matrē suā. Plebs dei aduersus mūdanā ciuitatē. hoc ē p̄nicosā societatē generis hūani quā nūc Babilonia. nūc Egipto. nūc Sodoma. nūc alijs atq; alijs nominibꝫ scriptura signat. Nuꝝ aduersus socrū suā. Ecclesiam aduersus sinagogā. q ſm carnem xp̄m pepit sponsū eccie. Diuidūt at ī gladio spūs qd ē vbū dei. Et inimici hois domestici eius. cum qbꝫ añ cōsuetudine implicat? erat. Raba. Nulla em apud eos iura custodiri pn̄t. int qs fidei bellū est. Glosa. Vel alit hoc dicit quasi dicet. Non ad hoc inter homines veni vt carnales affect? cōfirmē. sed spiritali gladio. Vn̄ recte dr̄. Et inimici hominis domestici eius. Gregorius. iij. mora. Callid? nāq; aduersari? cū a bonoꝝ cordibꝫ repelli se cōspicit eos q ab illis valde diligūt exqrit. Et p eoꝝ vba blandiens loquit q pl? ceteris amat. vt dū vis amoris cor p̄forat. facile p̄suasiōis eius gladi? ad intīme rectitudis munimina irrūpat. textus

Qui amat patrē aut matrē pl? ꝙ̄ me. nō ē me dign?. Et q amat filiū aut filiā sup me. nō ē me dign? Et q nō accipit crucem suam & sequitur me. non ē me dignus. Qui īuenit aīaȝ suam. p̄det eam. Et qui perdiderit aīaȝ suam ꝓpter me. inueniet eā. Hiero. Quia ante premiserat. Non veni pacem mittere. ſ gladiū. & diuidere hoīez aduersus prēz & matrē & socrū ne qs pietatē religioni āferret. subiecit dicēs. Qui amat prēz aut matrē pl? ꝙ̄ me. nō ē me dign?. Et ī cātico legim? canticoꝝ. Ordinauit ī me caritatē. Hic eī ordo ī oī affectu necessarius est. Ama post deū patrē aut matrē aut filios.

Si aũt neceſſitas venerit vt amor parētū aut fili-
orū dei amori cōparetur · & nō poſſit vtrūq; ſaluari ·
odiū ī ſuos · pietas ī deū ē · Nō ergo ꝓhibuit ama-
ri patrē aut matrē · ſꝫ ſignāter addidit · Plꝰ q̄ me ·
¶ Hylariꝰ · Illi em̄ q̄ domeſticas hominū carita-
tes dilectioni eius ꝑtulerint · futurorū bonorū īdig-
ni erūt hereditate · ¶ Chriſ · Si aūt Paulus iu-
bet per oīa parentibꝫ obedire non mireris · In illis
em̄ ſolū dicit obediendū q̄ nō nocēt pietati · etenim
ſanctū ē omnē eis aliū reddē honorē · Cū aūt am-
plius debito exegerint · nō oportet aſſentire · Sunt
aūt hec veteri teſtamēto cōſonātia · etenim illic eos
q̄ idola colebāt · non odio habere ſolū · ſꝫ & lapidare
dn̄s iubet & in deutronomio dicitur · Qui dixerit pa-
tri ſuo & matri ſue · neſcio vos · & fr̄ibꝫ ſuis igno-
ro illos · hi cuſtodierūt eloq̄ū tuū · ¶ Glo · Videtur
aūt vt ī pluribꝫ accidē · vt parētes plus diligāt fili-
os q̄ filij diligāt eos · Et ideo gradatim poſtq̄ ſuū a-
morē amori parentū eē ꝓponendū docuit · docet ꝯſe-
quēter preferēdū eē filiorū amori dicēs · Et q̄ amat
filiū aut filiā ſup me · nō ē me dignꝰ · ¶ Rabanꝰ ·
Per qḋ ſignat illū diuino ꝯſortio eē īdignū q̄ con
ſanguinitatis carnalē amorē ꝓponit ſpiritali amo-
ri dei · ¶ Chriſ · Deinde vt non moleſte ferant il-
li ſcilicet q̄bꝫ amor dei preferτ · ad altiorē adducit
ſermonē · anima em̄ nihil ē familiarius alicui · Sed
tn̄ & hāc nō ſimpliciter eā haberi odio iuſſit · ſed vt
eam q̄s tradat in occiſiones & ſāguines oñdens q̄
nō ſolū ad mortē oportet eē paratū · ſꝫ ad mortē vio-
lētā & exreprobratiſſimā ſcꝫ mortē crucis · Vn̄
ſequitur · Et q̄ nō accipit crucē ſuā & ſequitur me · nō
ē me dignꝰ · Nihil aūt adhuc eis de ꝓpria dixerat
paſſione · ſꝫ interim in his eos erudit · vt ſermonē
de paſſione eius magis ſuſcipiāt · Vel q̄ xp̄i ſūt ·
crucifixerūt corpꝰ ſuū cū vitijs & concupiſcētijs ·
Et indignꝰ ē xp̄o · q̄ nō crucē ſuā ī q̄ compatimur ·
cōmorimur · ꝯſepelimur · ꝯſurgimꝰ accipiēs · dn̄m
ſit ſecutꝰ ī hoc ſacr̄mto fidei ſpūs nouitate victurꝰ ·
¶ Greg · in home · Crux q̄ppe a cruciatu dr̄ · Et
duobꝫ modis crucē dn̄i baiulamꝰ · cū aut ꝑ abſtinē-
tiā carnē affligimꝰ · aut ꝑ compaſſionē ꝓximi ne-
ceſſitatē illius noſtrā putamꝰ · Sciendū vero ē q̄
ſūt nōnulli · q̄ carnis abſtinentiā nō ꝑ deo · ſꝫ pro ī-
ani gloria exhibēt · & ſūt nōnulli q̄ compaſſionem
ꝓximo · nō ſpiritaliter · ſꝫ carnaliter impendūt · vt ei
nō ad virtutē · ſꝫ q̄ſi miſerando ad culpas foueant ·
Hi itaq; crucē videntur ferre · ſꝫ dn̄m nō ſequūtur · Et
ideo ait · Et ſequitur me · ¶ Chriſ · Quia vero p̄cep-
ta hec q̄ iniungūtur oneroſa videbantur · ponit & vtili-
tatē eorū maximam exiſtentem dicens · Qui inue-
nit animam ſuā perdet eā · Quaſi diceret · Nō ſolū
hec que p̄miſi nō nocēt · ſꝫ maxime ꝓderūt · cōtraria
vero nocebūt · Et hoc vbiq; facit · Ab his em̄ q̄ ho-
mines cōcupiſcūt inducit · ſicut ſi dicat · Propter q̄d
nō vis cōtemnē animā tuā? q̄a diligis eā · Quo cir-
ca propter hoc cōtēne · & tūc ei maxime proderis ·
¶ Remig · Anima aūt ī hoc loco nō ſubſtantia eſt
intelligēda · ſed hec vita p̄ſens · Et eſt ſenſus · qui
īuenit aīā ſuā ſcꝫ hanc p̄ntem vitam id ē qui hāc
lucē & eius dilectiōē & voluptates ad hoc d̄ſiderat
vt ſemp īuenire poſſit · iſtā quā ſemp ſeruare cupit
perdet · & aīā ſuā eterne dānatōi prepat · ¶ Raba ·
Vel aliter · qui ſalutē anime ſue querit · eternam
perdere · hoc eſt · ī mortē dare nō dubitat · Vtriq;
aūt ſenſui cōgruit aperte quod ſequitur · Et qui per-
diderit animam ſuam propter me · inueniet eam ·
¶ Remi · Id ē q̄ hanc tēporalē lucē & eius dilecti-
ones & voluptates tp̄e perſecutiōis ꝓpter confeſſi-
onem nominis mei cōtēpſerit aīe ſue īueniet etnā
ſalutem · ¶ Hylari · Sic ergo ꝓficit lucrū aīe in-
mortem · & dānū ī ſalutē · Detrimēto ei breuis vi-
te fenus īmortalitatis acquiritur · textꝰ Qui reci-
pit vos · me recipit · Et qui me recipit · recipit eū
q̄ me miſit · Qui recipit ꝓphetā ī noīe ꝓphete · mer-
cedē ꝓphete accipiet · Et q̄ recipit iuſtū ī noīe iuſti
mercedē iuſti accipiet · Et q̄cūq; potū dederit vni
ex minimis iſtis calicē aq̄ frigide tātū ī noīe diſci-
puli · Amen dico vobis · non perdet mercedem ſuā ·
¶ Hyero · Dominꝰ ad p̄dicationē diſcipulos mit-
tēs · docet ꝑicula non timēda · affectū ſubijcit reli-
gioni · aurū ſuꝑ tulerat · es de zona excuſſerat · dura
euāgeliſtarū cōditio · Vn̄ ḡo ſumptꝰ? vnde victus?
neceſſaria? & cetera · Et ideo auſteritatē p̄ceptorū ·
ſpe temperat ꝓmiſſorū · īquiēs · Qui recipit vos · me
recipit · Vt in ſuſcipiēdis apoſtolis vnuſquiſque
credētiū xp̄m ſe ſuſcepiſſe ārbitretur · ¶ Chriſ · Suf-
ficiētia ſiq̄dē erāt premiſſa ad perſuadendū eis qui
erāt apoſtolos ſuſcepturi · Quis em̄ eos q̄ ita erant
fortes & omnes cōtēnebāt · vt alij ſaluarētur · nō ſuſ-
ciperet omni cū deſiderio · Et ſuperius q̄dem penā
cōminatus ē his qui nō reciperēt · hic aūt retributiōē
ꝓmittit recipiētibꝫ · Et p̄mo q̄dē repromittit hono-
rem · ſuſcipientibꝫ apoſtolos vt xp̄m ſuſcipiant &
etiā patrē · Vn̄ ſubdit · Et q̄ me recipit · recipit eū
qui me miſit · Quid aūt huic honori fiet equale · vt
q̄s patrem & filiū recipiat · ¶ Hylarius · In q̄bꝫ
verbis docet etiā in ſe mediatoris officiū · q̄ cū ſit
receptꝰ a nobis · atq; ipē ꝓfectꝰ ex deo ſit · deus ꝑ
illū trāſfuſus ī nobis ſit · Et ꝑ hūc ordinē ḡtiarū nō
aliud ap̄l'os recepiſſe q̄ deus · & ī illis xp̄us & in
xp̄o deꝰ habitat · ¶ Chriſ · Promittit aūt pꝰ hec &
aliā retributiōem dicēs · Qui recipit ꝓphetā ī noīe
ꝓphete · mercedē ꝓphete accipiet · Nō aūt ſimpliciter
dixit · Qui ſuſcipit ꝓphetā aut q̄ ſuſcipit iuſtum · ſꝫ
addit · in nomine ꝓphete · & in nomine iuſti · hoc ē ·
ſi nō ꝓpter vite huius eminētiā · neq; ꝓpter aliud tē-
poralium ſuſcepit · ſed q̄a vel ꝓpheta ē vel iuſtus ·
¶ Hieronimꝰ · Vel aliter · q̄a ad ſuſceptōēz mḡrorū
diſcipulos ꝓuocauerat · poterat credentiū occulta
eē reſpōſio · Ergo & pſeudo ꝓphetas & iudā ꝓdito-
rem debemus ſuſcipere · Vnde dominus dicit non
ꝑſonas ſuſcipiēdas eē ſed noīa · Et mercedē nō pe-
rire ſuſcipiētis · licet īdignꝰ fuerit q̄ ſuſceptꝰ ſit ·
¶ Chriſ · Dicit aūt · Mercedē ꝓphete & mercedem

iuſti accipiet. id ē qualē decens ē accipē eū q̇ ſuſci
pit prophetā vl' iuſtū vel q̄lē propheta aut iuſtꝰ
eſt acceptur9. ¶ Chriſ. i homel. Non em̄ vt mer
cedē de propheta vel de iuſto ſ mercedē prophete
vel iuſti Iſte em̄ fortaſſe iuſtꝰ ē. & q̄nto i hoc mū
do nihil poſſidet tanto loquendi ꝓ iuſticia fiduciā
maiorē habz. huc cū ille ſuſtētat q̇ i hoc mūdo ali
q̇d poſſidet illius iuſticie libertatē ſibi participem
facit. & cū eo parit iuſticie p̄mia recipit quē ſuſtē
tādo adiuuit. Ille ꝓphetie ſpū plenꝰ ē. ſ tn̄ corpo
reo eget alimēto. Et ſi corpꝰ nō reficit. certū ē ꝙ
vox ipa ſubtrahat. Qui igit prophete alimēta tri
buit. vires illi ad loquēdū dedit. Cū propheta er
go mercedē prophete accipiet. q̇ hoc ante dei ocu
los exhibuit. quod audiuit ¶ Hiero. Miſtice aut q̇
prophetā recipit vt ꝓphetā. & intelligit eū de futu
ris loquētē. hic prophete mercedē accipiet Igit iu
dei. carnalit itelligentes prophetas. mercedē non
accipient ꝓphetaꝝ ¶ Remigiꝰ. Nōnulli vero pro
phetā intelligūt dn̄m Ieſū xp̄m. de q̇ Moyſes di
cit. Prophetā vob ſuſcitabit deꝰ. quē ſimilit iuſtū
itelligūt. q̇a icompabilit iuſtꝰ ē. Qui ergo in noīe
iuſti & ꝓphete ſcz xp̄i. ꝓphetā vl' iuſtū ſuſcipit ab
eo recipiet remunerationem. ꝓ cuiꝰ amore recipit
¶ Hiero. Poterat aut aliq̇s cauſari & dicē paupta
te ꝓhibeor. vt hoſpitalis eē nō poſſim. & hāc excu
ſationē leuiſſimo exēplo diluit. vt calicē aq̄ frigide
toto aīo porrigamꝰ. dicens. Et q̇cūqz potū dederit
vni ex minimis iſtis aque frigide calicē tātū i no
mine diſcipuli. Amē dico vobis n̄ pdet mercedē ſu
am. Frigide inq̇t nō calide. ne & i calida. paupta
tis & penurie lignoꝝ occaſio querēt. ¶ Remigi.
Dicit aut minimis id ē n̄ ꝓphete n̄ iuſto. ſ alicui ex
minimis. Vbi nota deū magis ad piū affectū dā
tis reſpicē ꝙ ad q̄ntitatē rei exhibite. Vel mini
mi ſūt. q̇ nihil penitꝰ hn̄t in hoc mūdo. & iudices e
rūt cū xp̄o ¶ Hylari. Vel p̄uidēs plures futuros
tm̄ appellatos noīe glorioſos oī vo vite ſue opere
iprobabiles. obſeq̄ū quod ipis ſub religionis opi
nione delatū ē. mercede nō fraudat. Naz licet & ipi
minimi eēnt. id ē pctoꝝ vlti. nō iam tn̄ i eos etiā
leuia ſub frigide aq̄ noīe deſignata officia eē decer
nit. Nō ei pctis hoīs. ſ diſcipli noī honor p̄ſtitꝰ ē.

¶ Capitulū .xi.

ET factū ē cū cōſūmaſſz Ihs p̄ci
cipiēs duodeci diſcipl'is ſuis. trāſ
iīt ide vt docēt & p̄dicāet i ciuita
tibꝫ eoꝝ. ¶ Raba. Poſtq̄ꝫ diſci
pulos ſuos dn̄s ad p̄dicandū mit
tens. p̄miſſis verbis eos iſtruxit
Ipe etiā q̇d docuerat vb. factis impleuit. offerēs
p̄mā p̄dicationē iudeis. Et hoc ē q̇d dr̄. Et factū ē
cū cōſūmaſſz Ihs. Dicit aut. Trāſijt inde ¶ Chriſ
i homel. Quia em̄ eos miſit. ſubtraxit ſeipm̄. dans
locum eis & tempꝰ facē q̄ iniūxerat. Eo em̄ p̄nte &
curāte nullꝰ ad diſcipulos vellet accedē. ¶ Remi.
Pulchre aut de ſpiritali doctrina q̄ ſcz apl'os iſtru
xerat ad generalē trāſit i ciuitatibꝫ p̄dicando. q̇a in
hoc & cel' ad t'ras deſcēdit vt oīes illuiarz In q̇ fa
cto monet etiā ſcti p̄dicatōes vt oibꝫ ꝓdeē ſtudeāt
¶ Iohānes aut cū audiſſz i viculis opa xp̄i. mittēs
duos & diſcipul' ſuis. ait illi. Tu es q̇ vēturꝰ es.
an aliū expectamꝰ? Et reſpondens Ieſus ait illis.
Eūtes renūciate iohāni que audiſtis & vidiſtis.
Ceci vidēt. claudi ābulāt. leꝓſi mūdāt. ſurdi au
diūt. mortui reſurgūt. paupes euāgelizāt. Et be
atꝰ ē qui nō fuerit ſcādalizatꝰ i me ¶ Gloſa. Poſu
erat ſup̄ euāgeliſta quō ꝑ miracula & doctrinā xp̄i
tā diſcipuli ꝙ turbe inſtruebant. nunc oſtendit.
quomodo hec iſtructō vſqꝫ ad diſcipulos Iohānis
ꝑuenerit. q̇ ad xp̄m emulatōez habē videbāt. Vn̄
dicit. Iohānes aūt cū audiſſz i vinculis opa Xp̄i.
mittēs duos ex diſcipul' ſuis ait illi. Tu es q̇ vētu
rꝰ es. an aliū expectāꝰ? ¶ Grego. Querēdū aut no
bis ē. Iohānes ꝓpheta & pluſquam propheta qui
venientē ad baptiſmū dominū oſtendit dicēs. Ecce
agnus dei ecce q̇ tollit pcta mūdi. Cur i carcē po
ſitꝰ mittēs diſcipulos req̇rit. Tu es q̇ venturꝰ es
an aliū expectamꝰ? tāq̄ꝫ ſi ignoraret quē oñderat.
& an ipe ſit neſciat. quē ipe ꝓphetizādo. baptizādo.
oñdēdo. ipm̄ eſſe clamauerat. ¶ Ambro. Nōnulli
aūt hoc ſic intelligūt. Magnū q̇dē ita ꝓphām eſſe
Iohānē. vt Xp̄m agnoſcēt remiſſionē pctoꝝ fu
turā. ſ tn̄ tāq̄ꝫ piū vatem quez venturū crediderat
nō credidiſſe moriturū. Nō igit fide ſ pietate du
bitauit. Dubitauit etiā & petrꝰ dicēs. Propitiꝰ ti
bi eſto dn̄e. nō fiet hoc. ¶ Chriſ. i home. Sed nō
vtiqꝫ hoc habet rationē. Iohānes em̄ neqꝫ hoc ig
norabat. ſ hoc p̄mū teſtatꝰ ē dicens. Ecce agnus
dei q̇ tollit pcta mūdi. Agnū em̄ vocans. crucē di
uulgat. Nec alit ꝙ per crucē pctm̄ abſtulit mūdi.
Qualit aut maior ꝓpheta ē hic. ſi neqꝫ que ꝓphetarū
ſūt. noſcit. Et Eſaias dicit. Sicut ouis ad occiſio
nē ductꝰ. ¶ Grego. i homel. Sed alit hec q̄ſtio
ſoluit. ſi geſte rei tēpꝰ p̄ſat. Ad Iordaīs em̄ flu
enta poſitꝰ. q̇a ipe redemptor mūdi eſſet. aſſeruit.
miſſus vero in carcere an ipſe veniat. req̇rit. nō q̇a
ipm̄ eſſe mūdi redemptorē dubitat. ſ q̄rit vt ſciat.
ſi is q̇ ꝑ ſe in mundū venerat. ꝑ ſe etiā ad inferni
clauſtra deſcēdat. ¶ Hiero. Vn̄ nō ait. Tu es q̇
veniſti. ſed tu es q̇ venturꝰ es. Et ē ſenſus. Māda
mihi q̇a ad iferna deſcēſurꝰ ſū. vtrū te & iferius
debeā nūciare. an aliū ad hec ſacr̄mēta miſſurꝰ es?
¶ Chriſ. i homeli. Sed q̄lit & hoc habet rōnem?
Cuius enim gratia nō dixit. Tu es qui venturus
es i infernū. ſ ſimpliciter. q̇ venturus es? q̄uis &
deriſibilꝰ videat ꝙ ꝓpter hoc ei dixerit. vt & illuc
abiēs p̄dicaret. p̄ſens em̄ vita gracie tēpꝰ ē. poſt
obitū aut iudiciū ē & pena. quare in nullo opus erat
p̄curſore illic. Sed alit ſi ifideles pꝰ mortē credē
tes eſſent ſaluādi. nullus peribit. aliq̄n oēs enim
penitebit tūc & adorabūt. Omē em̄ genu flectetur.
celeſtiū. tereſtriū. & iferoꝝ. ¶ Glo. Conſiderā
dum autem eſt ꝙ nō ideo Hieronimꝰ & gregorius

dixerũt ꝙ iohãnes aduẽtũ Chriſti ĩ ĩfernũ ꝓnũcia
turus eẽt · q̃a eius p̃dicatione aliqui non credentes
cõuerterent̃ ad fidẽ · ſed vt iuſtis ĩ expectatõe xp̃i
manentibꝫ ex ĩtimo aduẽtu conſolationẽ afferret
¶ Hylari · Certũ eſt tñ ꝙ q̃ venturũ vt p̃cuitor nũ
ciauit · cõſiſtẽtem vt propheta nouit · adeũteꝫ vt
confeſſor venerat⁹ eſt · eius habũdanti ſcientie er-
ror nõ obrepſit · Nec ſane credi poteſt · ſpũs ſancti
gratiã ĩ carcere poſito defuiſſe · cũ apoſtolis ṽtutis
ſue lumẽ eẽt ĩ carcere poſitis miſtratur⁹ · ¶ Hie-
ro · Nõ ergo q̃ſi ignorãs ĩterrogat · ſ; quõ ſaluator
ĩt̃rogat vbi ſit Lazar⁹ poſitus · vt qui locũ ſepul
chri indicabãt · ſaltẽ ſic pararẽt̃ ad fidẽ · vt viderẽt
mortuũ reſurgẽtẽ · Sic & Johãnes ĩt̃ficiẽdus ab
Herode diſcip̃los ſuos mittit ad xp̃m · vt p̃ hãc oc
caſionẽ vidẽtes ſigna atq; ṽtutes crederent ĩ eũ · &
magiſtrũ ĩt̃rogãtes ibi diſcerẽt · Qꝫ aũt haberẽt
diſcipuli iohãnis aliquid mordacitatis ex ĩuidia
aduerſus dñm · ſuperior quoq; ĩt̃rogatio d̃mõſtra
uit cũ dixerũt · Quare nos & phariſei ieiunam⁹ fre
quẽt̃ · diſcipuli aũt tui nõ ieiunãt? ¶ Chriſ. ĩ ho.
Donec igit̃ iohãnes erat cũ ipis · ſuadebat eis cõti
nue de chriſto · q̃a autẽ iam erat obiturus · amplius
ſtudiũ facit · Etenim formidabat · ne relinquat in-
diſcipulis ſuis p̃nicioſi dogmatis cõdicionẽ · & ma-
neãt abiecti a xp̃o · cui & a principio omẽs ſuos af
ferre ſtuduit · Si at̃ dixiſſꝫ eis · abite ad ip̃m quia
melior me ẽ · ñ vtiq; p̃ſuaſiſſꝫ · ſ; eſtimarẽt̃ humilia
de ſe ſentiẽs · hoc dicẽ · & ſic magis eẽnt ei affixi ·
Quid igitur facit? expectat ab eis audire ꝙ xp̃us
miracula facit · neq; omẽs miſit · ſ; duos quoſdã q̃s
nouerat fortaſſis alijs p̃ſuaſibiliores exiſtẽtes vt ĩ
ſuſpicabilis ĩt̃rogatio fieret · & ex rebꝫ ipis diſce
rẽt diſtãtiã ĩt̃ eũ & Jeſũ · ¶ Hyla · Johãnes igit̃ ñ
ſue · ſ; diſcipulorꝫ ignorãtie ↄſulit · Vt ei ſcirẽt non
aliũ a ſe p̃dicatũ · ad op̃a eius ĩtuẽda · diſcipulos ſu
os miſit vt autoritatẽ dictis ſuis illi⁹ op̃a ↄferrẽt ·
Nec xp̃s ali⁹ expectarẽt̃ · ꝙ cui teſtimoniũ op̃a pre
ſtitiſſent ¶ Chriſ. ĩ home · Xp̃s at̃ mentẽ noſcens
Johãnis · nõ dixit · quoniã ego ſũ · q̃a per hoc rur-
ſus obſiſteret hoc audiẽtibꝫ · Excogitaſſent ei & ſi
nõ dixiſſent quod iudei ad ip̃m dixerũt · Tu de te-
ip̃o teſtimoniũ p̃hibes · Et ꝓpt̃ hoc a miraculis fe
cit eos diſcere ĩſuſpicabilẽ doctrinã faciẽs & mani
feſtiorẽ · Teſtimoniũ ei quod ẽ a rebꝫ · credibilius
eſt teſtimonio quod ẽ a verbis · Vñ cõfeſtim cura
uit cecos & claudos & alios multos · nõ vt doceret
Johãnẽ ſciẽtẽ · ſ; hos q̃ dubitabant · Et ideo ſequit̃
Et reſpõdẽs Jeſus ait illis · Eũtes renũciate Johã
ni q̃ audiſtis & vidiſtis · Ceci vidẽt · claudi ambu-
lant · leproſi mũdant̃ · ſurdi audiunt · mortui reſur
gũt · pauperes euãgelizãt̃ ¶ Hiero · Quod p̃miſſis ñ
min⁹ ẽ · Pauperes at̃ euãgelizatos ĩtellige · vel pau
peres ſpũ · vel certe opibꝫ paupes · Vel nulla ĩter
nobiles & ignobiles · ĩt̃ diuites & ignotos · ĩ p̃di
catõe diſtãtia ſit · hec mg̃ri rigorẽ · hec p̃ceptoris
cõprobãt veritateꝫ · q̃n oĩs apud eũ qui ſaluare pt̃

eq̃lis ẽ · ¶ Chriſ. Qꝫ at̃ ait · Et beat⁹ ẽ q̃ nõ fuerit
ſcãdalizat⁹ ĩ me · internũcios percutit · quia enim
ſcãdalizabantur in ipſo · dubitationem eorum non
diuulgãs · & ſoli eorꝫ cõſciẽtie derelinquẽs · redar-
gutionẽ eorꝫ latẽt̃ ĩduxit · ¶ Hyla · Itaq; cui rei
iohãnes cauiſſet · oſtendit dicẽs · bonos eos ĩ q̃bus
aliq̃d in ſe ſcandali nõ fuiſſet · q̃a metu eius ſcꝫ ne
ſcãdalizarent̃ · diſcipulos ſuos iohannes vt xp̃m
audirent · miſit · ¶ Grego · Vel aliter · Infidelium
mẽs graue ĩ xp̃o ſcãdalũ p̃tulit · cum eũ etiã poſt
tot miracula moriẽtẽ vidit · Vñ paul⁹ dicit · Nos
predicam⁹ xp̃m crucifixum · iudeis q̃dẽ ſcandalũ ·
Quid g̃ ẽ dicẽ · Btũs q̃ ñ fuerit ſcãdalizat⁹ ĩ me? niſi
apta voce abiectionẽ mortis ſue hũilitateq; ſignare
ac ſi patenter dicat · Mira quidem facio · ſed ab-
iecta p̃peti non dedignor · Quia g̃ moriẽdo te ſub-
ſequor · cauendũ valde eſt hoĩbꝫ · ne in me mortem
deſpiciãt · q̃ ſigna venerãt̃ · ¶ Hylarius · Prebetur
etiã myſtice ĩ his q̃ ĩ iohãne geſta ſunt ĩtelligẽtia
ãplior · vt ꝓpheta · ip̃o cõdicioĩs ſue genẽ ꝓphetiza-
ret quia in eo forma legis lata eſt · Xp̃m enim lex
ãnũciauit · & remiſſioꝫ peccatorꝫ p̃dicauit · & reg-
num celorꝫ ſpopondit · Et iohãnes totũ hoc opus
legis expleuit · Igit̃ ceſſante iã lege q̃ peccatis ple
bis incluſa · ne chriſtus poſſet intelligi quaſi vin-
culis & q̃ſi carcere cõtinebat̃ ad euãgelia cõtuẽda
lex mittit · vt ĩfidelitas fidẽ dictorꝫ ↄtẽplet̃ ĩ factis
¶ Ambroſius ſuper Lucam · Et fortaſſe iſti diſci
puli quos miſit · ſunt duo populi vnus q̃ ex iudeis
credidit · Alt̃ q̃ ex gentibꝫ · Textus
¶ Illis aũt abeũtibꝫ cepit Jeſus dicẽ ad turbas de
Johãne · Quid exiſtis ĩ deſ̃tũ videẽ arũdinẽ vẽto a-
gitatã? Sꝫ q̃d exiſtis videẽ hoĩeꝫ mollibꝫ veſtitũ?
Ecce q̃ mollibꝫ veſtiunt̃ in domibꝫ regũ ſũt · Sed
q̃d exiſtis videẽ ꝓphetã? etiam dico vob̃ & pluſq̃ ꝓ-
phetã · Hic ei eſt · de q̃ ſcriptũ eſt · Ecce ego mitto
ãgelũ meũ añ faciẽ tuã · qui p̃parabit viã tuã añ te ·
¶ Chriſ. Quãtũ ad diſcipulos Johãnis ſatis actũ
erat · Certificati eñ de xp̃o per ſigna que viderãt ·
receſſerũt · Sed oportebat etiã turbas ſanari · que
ex interrogatõe diſcipulorꝫ Johãnis multa ĩcõue
niẽtia ſubĩtellexit · ig̃rãs mittẽtis cõſiliũ · Poterãt
vtiq; dicẽ · Qui tãta teſtat⁹ de xp̃o · alit̃ p̃ſuaſus ẽ
Num & dubitat vtrũ ſit ip̃e · Nũq̃d ergo alterat⁹
ad ieſũ hoc dicit? Nũq̃d timidior a carcẽ fact⁹? Nũ
q̃d vane & inanit̃ p̃ora dixit? ¶ Hila · Ac ne illud
q̃d immediate premiſerat referri poſſit ad Johan
nẽ tanq̃ ſcandalizat⁹ eẽt de xp̃o ſubdit̃ · Illis at̃
abeũtibꝫ cepit Jeſus dicere ad turbas de Johãne ·
¶ Chriſoſto · ĩ homelia · Propt̃ hoc aũt abeuntibꝫ
eis vt non videat̃ homini adulari · Corrigens autẽ
plebẽ · nõ ducit ĩ mediũ ſuſpicioꝫ eorꝫ · ſed ſolutionẽ
cogitationũ eorꝫ inducit · que eos in cogitationem
mittebat · demonſtrans ſe noſſe occulta · Neq; enim
dixit ſic iudeis quid cogitatis mala? & ſi eñ mala
cogitauerint · nõ tñ ex malicia · ſ; ex ignorãtia · Vñ
nõ loquit̃ eis dure · ſed reſpõdet ꝓ iohanne oñdens

ꝙ nõ excidit a priore opinione. Hoc aũt docet nõ
ſolũ ꝓprio verbo. ſ; eoꝝ teſtimonio. Nõ tãtũ p ea
q̃ dixerũt. ſed p ea q̃ egerũt. Ideoq; ait. Quid ex-
iſtis in deſertũ videre? ac ſi diceret. Propter quid
ciuitates dimittẽtes cõueniſtis in deſertũ? Nõ eñ
plebs tanta cũ tanto deſiderio in heremũ veniſſet
niſi magnũ quedã & mirabilez & petra ſolidiorem
ſe videre exiſtimans. Gloſa. Nõ aũt tũc exierat
in deſertũ ad hoc vt videret Johãnẽ. Nec eñ erat
tũc ĩ deſerto. ſ; in carcẽ. ſ; p̃teritũ refert. qa freq̃
ter exierat populus in deſertũ videre Johãnẽ cuz
adhuc eſſet in deſerto. Chriſ. ĩ homelia. Et vi
de qa oẽz aliã maliciã pret̃mittens remouz a Jo
hãne leuitatẽ de qua turbe dubitabãt dicens. Arũ
dinẽ vento agitatã. Grego. in homelia. quod
videlicet ñ aſſerẽdo. ſ; negãdo ĩtulit. Arũdinẽ ꝗppe
mox vt aura cõtingit ĩ partẽ flectit. p q̃m carnalis
anim⁹ deſignat̃ q̃ mox vt fauore vt detractõe tan-
git̃ in ptẽ qualibet declinat̃. Arũdo ergo vẽto agi
tata Johãnes nõ erat quẽ a ſtatus ſui rectitudine
nulla reꝝ varietas inflectebat. ac ſi dñs diceret.
Hieroni. Nũqd ob hoc exiſtis in deſertũ vt vi
deretis hominẽ calamo ſimilẽ q̃ omni vento circũ-
fert̃. & leuitates mẽtis de eo ambigeret quẽ antea
predicaret. An forſitã ſtimul⁹ ĩuidie cõtra me co-
git̃. & p̃dicatio ei⁹ vanã ſectat̃ gloriã vt ex ea q̃
rat lucra. Cur diuitias cupiat. vt affluat dapib⁹?
locuſtis veſcit̃ & melle ſilueſtri. an vt nobili⁹ ve
ſtiat̃? pili cameloꝝ ſũt tegimẽ ei⁹. Et ideo ſubdit.
Sz qd exiſtis videre? hoĩez mollib⁹ veſtitũ. Chriſ.
ĩ homelia. Vel alit̃ ꝙ nõ ſit Johãnes ſimilis ca-
lamo mobili p veſtrũ ſtudiũ ſignificaſtis ſcz ĩ de-
ſertũ exeũtes. Nõ tñ pt aliqs dicẽ quod Johannes
q̃dem conſtãs erat. ſ; poſtea laſciuie ſuiẽs factus ẽ
mobilis. ita aliq ſũt mobiles per naturã. alij vero
laſciuie ſuiẽdo mobiles fiũt. Johãnes autem neq;
natura mobilis erat. ꝓpter qd dixerat. Nõ exiſtis
videre arũdinẽ vẽto agitatã. Neq; laſciuie dãs ſeipm
p̃didit quã habebat excellẽtiã. Quod ei ñ ſuierit
laſciuie. mõſtrat ſtola ſolitudo & carcer. Si ei vellz
mollib⁹ veſtiri. nõ heremũ ĩhabitaſſet. ſ; regũ pal-
latia. Vñ ſeq̃t. Ecce q̃ mollib⁹ veſtiunt̃. in domi-
bus regũ ſũt. Hiero. Ex hoc oſtendit̃ rigidam
vitã & auſterã p̃dicationẽ vitare debere aulas re-
gũ & molliũ hominum pallatia declinare. Gre-
gorius in homelia. Nemo aũt exiſtimet in fluxu
atq; ſtudio p̃cioſaꝝ veſtiũ peccata deeſſe. qa ſi hec
culpa nõ eẽt. nullo mõ Johãnẽ dñs de veſtimenti
ſui aſperitate laudaſſet. Et nequaq̃ Petr⁹ femi-
nas a p̃cioſaꝝ veſtiũ appetitu cõpeſcẽt dicẽs. Non
ĩ veſte p̃cioſa. Aug⁹. iij. de doctrina xp̃iana.
Tamen in omnib⁹ talib⁹ nõ vſus rerũ. ſ; libido vtẽ
tis in culpa ẽ. Quiſq́s eñ reb⁹ reſtricti⁹ vtit̃. q̃ ſe
hñt mores eoꝝ cum quibus viuit. aut intemperans
aut ſupſtitioſus ẽ. Quiſquis vero ſic vtit̃. vt me-
tas cõſuetudinis bonorũ int̃ q̃s verſat̃. excedat.
aut aliqd ſignat. aut flagitioſus eſt. Chriſ. in
homelia. A loco aũt & veſtimẽtis & a cõcurſu hoĩ-
nũ. eius morib⁹ deſignatis ĩducit iã & prophetã
eũ eſſe dicens. Sed qd ex iſtis videre prophetã?
Dico vobis etiã pluſq̃ prophetã. Greg. Pro-
phete eñ miniſteriũ ẽ vẽtura p̃dicẽ nõ etiã demõ-
ſtrare. Johãnes ergo pluſq̃ propheta ẽ. qa eũ quẽ
p̃currendo prophetizauerat etiã oñdendo nũciabat
Hiero. In quo etiã ceteris prophetis maior eſt
Et quia ad priuilegiũ prophetale etiã baptiſmi ac
ceſſit premiũ. vt ſuũ dñm baptizaret. Chriſ. in
homel. Deinde mõſtrat. ſcdm qd ẽ maior. dicens.
Hic ẽ eñ de quo ſcriptũ ẽ. Ecce mitto angelũ meũ
ante faciẽ tuã. Hiero. Vt eñ meritoꝝ Johãnis
augmẽtũ faceret de Malachia teſtimoniũ infert.
in quo etiã angel⁹ p̃dicat̃. Angelũ aũt hic dici Jo-
hãnẽ. nõ putem⁹ nature ſocietate. ſ; officij digni-
tate. id ẽ nũciũ q̃ vẽturũ dñm nũciauit. Grego.
Qui eñ grece angel⁹ hic latine nũcius dicit̃. Re-
cte ergo qui nũciare ſupernũ nũciũ venerat ange
lus vocatur. vt dignitatẽ ſeruet in noĩe quam ex-
plet in operatione. Chriſ. in homelia. Monſtrat
igitur ſcdm quid eſt maior Johãnes prophetis.
ſcdm id ſcilicet ꝙ ẽ ꝓpe xp̃m. Et ideo dicit. Mitto
ante faciẽ tuã. hoc ẽ ꝓpe te. Sicut eñ q̃ ꝓpe currum
regis incedũt. alijs ſũt clariores: ita & Johãnes
ꝓpe xp̃i p̃ſentiã. Glo. Deide alij ꝓphete miſſi
ſũt vt aduẽtũ xp̃i ãnũciarent. Iſte aũt vt prepararet
viã ipi⁹. Vñ ſeq̃t. Qui p̃parabit viã tuã ãn te. id
ẽ puia reddet tibi corda auditoꝝ penitẽtiã p̃dicãdo
& baptizãdo. Hylari⁹. Miſtice aũt d'ſertũ ſpũ ſctõ
vacuũ ẽ ſentiẽdũ ĩ quo habitatio dei nulla ſit. In
arũdine hõ talis oſtendit̃ de gloria ſeculi vite ſue
ĩanitate ſpecioſus. In ſe aũt fructu veritatis cau⁹.
exterior placẽs & null⁹ interior. ad omnẽ ventorũ
motũ. id ẽ inmũdoꝝ ſpirituũ flatũ moued⁹. neq;
ad ꝯſiſtendi firmitatẽ valẽs. & aĩe medull' inanis.
Veſte aũt corp⁹ q̃ ĩduit̃ aĩa ſignat̃. qd luxu ac la
ſciuijs molleſcit. In regib⁹ tranſgreſſoꝝ angeloꝝ
nũcupatio ẽ. hi eñ ſeculi ſũt potentes. mũdiq; do
minãtes. Ergo veſtiti mollib⁹ in domib⁹ regũ ſunt
id eſt illoꝝ q̃b⁹ p luxũ fluida & diſſoluta ſũt cor-
pora. patet eẽ demonũ habitationẽ. Grego. Jo-
hãnes etiã mollib⁹ veſtit⁹ nõ fuit. qa vitã peccan-
tiũ nõ blandimẽtis fouit. ſ; rigore aſpere ĩuectõis
increpauit. dicẽs. Genimina viparũ &c. Textꝰ
Amen dico vobis. nõ ſurrexit maior int̃ natos
mulierũ Johãne baptiſta. Qui aũt minor ẽ ĩ reg-
no celorũ. maior ẽ illo. Chriſ. Premiſſa cõmen
datione Johãnis ex prophete teſtimonio. nõ hic
ſtetit. ſed iã ſententiã p̃pã d' ipo ĩducit dicẽs. Amẽ
dico vobis. ñ ſurrexit maior it̃ natos mulieꝝ Jo-
hãne baptiſta. Raba. Ac ſi dicẽt. quid dicerẽ
p ſingula d' cõmẽdatõne Johãnis? Amẽ dico vobis
int̃ natos mulieꝝ. it̃ natos iq̃t mulieꝝ. ñ v̄ginũ.
mulieres eñ ꝓpe corrupte vocant̃. Si aũt Maria
aliq̃ñ mulier in Euangelio nuncupat̃. ſciendũ eſt
interp̃tẽ mulierẽ p femina poſuiſſe. ſic ibi. Mulier

eccē filius tu⁹. ¶ Hiero. His ergo pfert̄ hoībꝫ. qui de mulieribꝫ nati sūt ⁊ de cōcubitu viri. ⁊ non ei q̄ nat⁹ ē ex v̄gine ⁊ spū sancto. Quis ī eo ꝙ dixit. Nō surrexit int̄ natos mulieꝝ maior Johanne baptista. nō ceteris prophetis ⁊ patriarchis Johānē ptulit. ſ Johāni ceteros exequit. Nō ei stati sequit̄ vt si alij maiores eo non sūt. ille maior alioꝝ sit. ¶ Chris. sup Matheū. Sed tanta cū sit iusticie altitudo vt ī illa nemo possit eē pfect⁹ nisi sol⁹ de⁹ puto ꝙ omēs sancti. qntū ad subtilitatem diuini iudicij inuicē sibi inferiores sūt aut pores. ex q̄ itelligim⁹. q̄ nīaꝫ q̄ maiorē se nō habz maior oībꝫ ē. ¶ Chris. in homel. Ne aūt rursus suphabūdātia laudū pariat aliqd incōueniēs iudeis Johannē preferētibꝫ xpo conuenient̄ hoc remouet dicēs. Qui aūt minor ē ī regno celoꝝ. hic maior est illo. ¶ Aug⁹. cōtra aduersariū legis ⁊ prophetaruꝫ. Argumētat̄ aūt ex hoc hereticus ita velut ratiocinando tanq̄ Johānes nō ptineat ad regnū celorū. ⁊ ob hoc multo min⁹ ceteri prophete illi⁹ populi qbꝫ maior ē Johānes. Hec aūt v̄ba dn̄i duobꝫ modis pn̄t ītelligi. Aut em̄ regnū celoꝝ appellauit hoc qd̄ nōdū accepim⁹. de quo ī fine dicetur⁹ est. Venite bn̄dicti patris mei pcipite regnuꝫ. Et qa ibi sūt angeli. qbꝫ ī eis minor maior ē quolibet iusto portāte corp⁹ qd̄ corrūpit̄. Aut si regnū celoꝝ itelligi voluit ecclesiā. c⁹ filij sūt ab īstitutōe generis hūani vsq; nūc omēs iusti. dn̄s seipm̄ significauit. q̄ nascendi tēpore minor erat Johanne. maior aūt diuinitatis etn̄itate. ⁊ dominica ptate. Proinde. scd̄m priorē expositōeꝫ ita distinguit̄. qui minor ē ī regno celoꝝ. ac deinde subinfert̄. maior ē illo. Scd̄m hāc aūt posteriorē ita. q̄ aūt minor ē. ac deide subīfert̄. ī regno celoꝝ maior ē illo. ¶ Chrisosto. Dicit aūt ī regno celoꝝ id est ī spiritalibꝫ ⁊ vniuersis q̄ sūt scd̄m celū. Quidā aūt dicūt quoniaꝫ de apostolis hoc dixit xp̄s. ¶ Hieroni. Non aūt simpliciter intellgam⁹ ꝙ omnis sanct⁹ q̄ iā cū domino ē fit maior illo q̄ adhuc cōsistit in plio. Aliud ē ei victorie coronā possidere. aliud adhuc ī acie dimicare. A diebus autē Johannis baptiste vsque nunc. regnū celorum vim patitur ⁊ violenti rapiūt illud. Omēs ei pphete ⁊ lex vsq; ad iohēꝫ pphetizauerūt. Et si vultis recipe. ipe ē helias. q̄ venturus ē. Qui hꝫ aures audiendi audiat. ¶ Glo. Quia dixerat superi⁹. q̄ minor ē ī regno celoꝝ. est maior iohāne. ne videret̄ iohānes a regno celorū eē alienus hoc remouet. subdens. A diebus autem Johānis baptiste vsq; nūc. regnū celoꝝ vim patitur ⁊ violenti rapiūt illud. ¶ Grego. p regnum celorum supnū soliū signat̄. eum quo peccatores quolibet facinore polluti ad penitentiā redeūt ⁊ semetipos corrigūt. qsi pctores in locū alienū intrāt. ⁊ violent̄ regnū celoꝝ rapiūt. ¶ Hiero. Si aūt prim⁹ Johānes baptista penitentiā populis nunciauit. dicēs penitentiā agite. appropinquit ei regnū celoꝝ. cōuenient̄ a diebꝫ illius regnum celorū vim patit̄ ⁊ violenti rapiūt illud. Grandis ē em̄ violentia. in terra nos eē generatos ⁊ celoꝝ sedem querē. ⁊ possidere p v̄tutem que non tenuim⁹ per naturā. ¶ Hilari⁹. Vel aliter. Dn̄s apostolos ire ad oues pditas Jsrael iusserat. sed omnis hec pdicatō pfectū publicanis ⁊ pctoribꝫ afferebat itaq; vim regnū patit̄. ⁊ violēti diripiūt. qa glīa israhel a pribꝫ debita. a pphis nūciata a xp̄o oblata fide gētiū occupat̄ ⁊ rapit̄. ¶ Chri. Vl̄ rapiūt regnū dei p fide xp̄i om̄s q̄ cū festinatōe venēūt Vn̄ d. a diebꝫ iohis vsq; nūc. Et ita ipellit ⁊ festinare facit ad fidē suā. Simul ⁊ his q̄ antea dicta sūt a iohāne opitulat̄. Si ei vsq; ad iohānē oīa cōpleta sūt ipe ē qui venturus ē. Vnde subdit Omnes ei pphete ⁊ lex vsq; ad iohānē pphetizauerūt. ¶ Hiero. Nō ꝙ post iohānē excludat pphās. Legim⁹ ei ī actibꝫ apostolorum ⁊ Agabum prophetizasse ⁊ quattuor virgines filias Philippi. Sed vt lex ⁊ prophete quos scriptos legimus. quicquid prophetizauerunt de domino vaticinati sunt. Quando ergo dicitur vsq; ad Johannem prophetizauerunt. Christi tempus ostenditur. ⁊ quem illi dixerūt esse venturum. Johannes venisse ostendit. ¶ Chriso. Deīde aliā coniecturā sui aduēt⁹ ponit. dicens. Et si vultis recipe ipse ē Helias qui ventur⁹ est. Dicit dn̄s in malachia. Mittā vobis Heliā Thesbitem. Et de isto dicit. Ecce ego mitto angelum meū ante faciem tuā. ¶ Hierom. Helias ergo Johānes dicit̄ n̄ ſm̄ stultos ph̄os ⁊ q̄sdā hēticos q̄ reuersionē aīaꝝ introducūt. sed ꝙ iuxta aliud testimoniū euangelij venerit in spiritu ⁊ v̄tute Helie ⁊ eandē spiritus sancti vel gratiā habuerit vel mēsurā. Sꝫ ⁊ vite austeritas. rigorq; mētis Helie ⁊ Johānis pares sūt. Vterq; ī hēmo. vterq; zona pellicea cīgebat̄. Ille qm̄ regē achab ⁊ iezabel impietatis ārguit fugē cōpulsus ē. Iste qa herodis ⁊ herodiadis illicitas ārguit nuptias. capite truncat̄. ¶ Chris. Et bn̄ dixit si vultis recipē. libertatem ondēs ⁊ volūtariam expetens mentem. Est em̄ ille hic ⁊ hic ille. qa pcursores facti sunt vtriq;. ¶ Hieronim⁹. Hoc aūt quod dictum est. Ipse est Helias. misticum eē ⁊ egē intelligētia. sequēs domini ſmo demōstrat dicens. Qui habet aures audiendi. audiat. ¶ Remigius. Ac si diceret. Qui habet aures cordis audiendi id est intelligendi intelligat. qui non dixit Johannem Eliam eē ī psona. sed in spiritu. Sequitur textus

¶ Cui aūt silēꝫ estiabo generatōeꝫ istā? Silis ē pueris sedētibꝫ ī foro q̄ clamātes coeq̄libꝫ dicūt. Cecinim⁹ vob̄ ⁊ n̄ saltastis. Lametauim⁹ ⁊ n̄ plāxistis. Venit ei Johānes neq; mādu cās neq; bibēs Et dicūt. Demoniū hꝫ. Venit fili⁹ hoīs manducās ⁊ bibēs ⁊ dicunt. Ecce hō vorax ⁊ potator vini. publicanoꝝ ⁊ pctoꝝ amic⁹. Et iustificata ē sapiētia a filijs suis. ¶ Hilarius. Tot⁹ hic ſmo infidelitatis obprobriū ē ⁊ de affectu supioris qrimonie descendit quia insolens plebs per diuersa sermonū

genera docta nō fuerit. ¶ Chriſ. Vn̄ & īterroga-
tōne vtit̄ mōſtrās quoniā nihil quod deberet fieri
ad ſalutē eoꝝ derelictū eſt. dicens. Cui aūt ſimi-
lē eſtimabo generatōez iſtā. ¶ Gloſa. quaſi dice-
ret. Tant⁹ ē Johannes. ſed vos nec ſibi nec mihi
voluiſtis credere. & ideo cui vos ſimiles eſtimabo.
Per generatōnē accipit cōmuniter & Judeos & ſe
cū Johāne. ¶ Remigi⁹. Mox aūt ſibiīpi reſpon-
det. ſubiungens. Similis eſt pueris ſedētib⁹ ī foro
q̄ clamātes coeq̄lib⁹ dicūt. Cecinim⁹ vobis & non
ſaltaſtis. lamētauim⁹ & non planxiſtis. ¶ Hila.
Jn pueris prophete ſignantur. qui in ſimplicitate
ſenſus vt pueri p̄dicauerūt. & in medio ſynago-
ge tāq̄ ī publico fori cōuētu coarguūt. ꝙ cātanti-
bus ſibi officiō corpis nō obſecūdauerint. & ꝙ di-
ctis ſuis nō paruerint. ad cantātiū em̄ modū ſaltā-
tiū mot⁹ aptat̄. Prophete em̄ ad cōfeſſionē pſal-
lēdi deo ꝓuocauerūt. vt cātico Moyſi tenetur. vt
Eſaie. vt Dauid ¶ Hiero. Dicūt ergo. Cecinim⁹
vobis & nō ſaltaſtis id ē ꝓuocauimus vos. vt ad
noſtrū canticū bona opa faceretis. & noluiſtis.
Lamētati ſum⁹ & vos ad penitētiā ꝓuocauimus.
Et nec hoc q̄d ē facē voluiſtis. ſpernētes vtranq̄ p̄-
dicatōez tā exhortatōis ad v̄tutes q̄ꝫ penitētie poſt
pcta. ¶ Remigi⁹. quid eſt aūt ꝙ dicit coeq̄lib⁹?
Nūquid infideles iudei coeq̄les erant ſāctis pro-
phetis? Sed hoc dicit. quoniā de vna ſtirpe orti fu-
erūt. ¶ Hieronim⁹. Pueri etiā ſūt. de q̄b⁹ Eſaias
loq̄t̄. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dn̄s
Jſti g° pueri ſedent in foro vbi multa venalia ſūt.
& dicūt. ¶ Chriſ. Cecinim⁹ vobis & nō ſaltaſtis
hoc ē remiſſaꝫ vitā oſtēdi. & nō pſuaſi eſtis. Lamē-
tauim⁹ & nō plāxiſtis. Hoc ē Johānes durā ſuſti-
nuit vitā & nō attēdiſtis. Nō aūt dicit Jlle illud &
ego hoc. ſ; cōmunit̄. q̄a vna intentō vtriuſq; erat.
Vn̄ ſeq̄tur. Venit em̄ Johānes neq; māducans.
neq; bibens & dicūt. demoniū habet. Venit filius
hoīs &c̄. ¶ Aug⁹. cōtra Fauſtū. Vellē aūt vt mi-
hi Manichei dicerēt. q̄d māducabat & q̄d bibebat
xp̄s. q̄ ī cōpatōe Johānis nō māducātis neq; bibē-
tis hic ſe dixit māducantē ac bibētē. Nō em̄ dictū
eſt ꝙ Johānes oīno n̄ biberet. ſ; ꝙ vinū & ſicerā n̄
biberet. Bibebat g° aquā. Cib⁹ aūt eius non omni-
no null⁹ erat. ſ; locuſta & mel ſilueſtre. Vn̄ ergo
dictus eſt nō māducans neq; bibens. niſi quia illo
victu quo iudei vtebant̄. nō vtebat̄. hoc ergo dn̄s
niſi vteret̄. nō ī ei⁹ comparatione māducās bibēſq;
diceret̄. Mirū aūt ſi nō māducās dicit̄ q̄ locuſtas
& mel comedit. & manducans dicit̄ qui pane &
olere contentus eſt. ¶ Chriſ. Dicit ergo. Venit
Jeſus. Ac ſi dicat. Per cōtrariā viā venim⁹ ego
& Johānes. & idem fecim⁹. ſic̄ ſi venatores p du-
as cōtrarias vias aliq̄d animal inſeq̄nt̄. vt ī alte-
rū incidat. Vniuerſū aūt hominū gen⁹ ieiuniū &
durā vitā admirat̄. Et ꝓpter hoc diſpenſatum eſt
a p̄ma etate ita nutriri Johānem. vt p hoc digna
fide eſſent. q̄ dicerent̄ ab ip̄o. Jnceſſit ſiq̄dē dn̄s p

hanc viā. quādo. xl. dieb⁹ ieiunauit. ſed tamen &
aliter docuit ꝙ ſibi eſſet credēdū. Multo em̄ maius
erat ꝙ teſtaret̄ ꝓ eo Johannes. q̄ p hāc viā inceſ-
ſerat. q̄ꝫ ꝙ ip̄e p hāc viā incederet. Alit̄ Johānes
nihil plus oſtendit p̄ter vitam & iuſticiā. Xp̄us
aūt & a miraculis teſtimoniū habebat. Dimittēs
g° Johānē ieiunio fulgē. ip̄e cōtrariā inceſſit viā.
ad menſā intrās publicanoꝝ & māducās & bibēs
¶ Hiero. Si ergo ieiuniū vobis placet. cur Johā-
nes diſplicuit? ſi ſaturitas cur fili⁹ hoīs? q̄ꝝ alteꝝ
demoniū habētē alterū voracē & ebriū nūcupaſtis
¶ Chriſ. Qualē igit̄ iā excuſationē accipiet? ꝓpt̄
hoc ſubdit Et iuſtificata ē ſapiā a filijs ſuis. hoc ē
Et ſi vos pſuaſi nō eſtis. ſ; me iā incuſare nō habe-
tis. q̄d & de p̄re ait ꝓpheta. Vt iuſtificeris ī ſmo-
nib⁹ tuis. Et ſi em̄ nihil ī vobis expleat̄ a ꝓcura-
tione dei q̄ ē circa vos. oīa q̄ ſūt ex pte ſua cōplet.
vt ī verecūdis. neq; vmbrā relinq̄t inḡte dubitatō-
nis. ¶ Hiero. Juſtificata ē g° ſapiā a filijs ſuis id
ē dei diſpēſatio atq; doctrina. Vel ip̄e Xp̄us q̄ ē
dei v̄t⁹ & dei ſapiētia. iuſte feciſſe ab ap̄lis. ſuis fi-
lijs cōprobat⁹ ē. ¶ Hila. Eſt aūt ipſe ſapientia.
nō ex effectu ſed ex natura. Plures em̄ dictū apo-
ſtolicū ꝙ ait Xp̄m dei ſapiētiā & dei v̄tutem his
modis ſolēt eludē ꝙ in eo ex v̄gine creādo efficax
dei ſapiā & v̄t⁹ extiterit. Hoꝫ ne tale poſſet intelli-
gi. ip̄m ſe ſapiētiā nūcupauit eā ī ſe q̄ nō ſūt eius
oñdēs. Nō em̄ idem op⁹ v̄tutis & v̄t⁹. Et efficiēs
diſcernit̄ ab effectu. ¶ Aug⁹. Vel iuſtificata ē
ſapiētia a filijs ſuis q̄a ſācti ap̄li intellexerūt reg-
nū dei nō eē ī eſca & potu. ſ; ī eq̄nimitate tolerandi
quos nec copia ſubleuat. nec dep̄mit egeſtas. Vn̄
& Paulus dicebat. ſcio abūdare & penuriā pati.
¶ Hiero. Jn q̄buſdā libris legit̄. Juſtificata ē ſa-
piētia ab opib⁹ ſuis. Sapiētia nāq; nō q̄rit vocis te-
ſtimoniū. ſ; operū. ¶ Chriſ. Si aūt exēpla vilia
ſūt de pueris. nō mireris. ad imbecillitatē ei audiē-
tiū loq̄bat̄. ſic̄ Ezechiel multa dicit exēpla iudeis
cōuenientia dei magnitudine indigna. ¶ Hila. My-
ſtice aūt iudeos nec Johannis p̄dicatio inflexit.
quib⁹ & lex grauis viſa eſt. potib⁹. cibiſq; p̄ſcri-
ptis & difficilis & moleſta. peccatū ī ſe q̄d demo-
niū nūcupat habēs. q̄a p obſ̄uātie difficultatē ne-
ceſſe eis eēt ī lege peccare. rurſuſq; ī Xp̄o euāgelij
p̄dicatō vite libertate nō placuit. p quā difficulta-
tes legis & onera laxata ſūt. Et ad eam publicani
pctoreſq; crediderūt Atq; tot & tātis admonitōnū
generib⁹ fruſtra habitis nec p grām iuſtificāt̄. &
a lege ſūt abdicati. & iuſtificata ē ſapiētia a filijs
ſuis. ab his ſcꝫ q̄ regnū celoꝝ fidei iuſtificatōne di-
ripiūt. ↄfitētes iuſtū ſapiētie op⁹ ꝙ mun⁹ ſuū ad
fideles a cōtumacib⁹ tranſtulerit. Textus
Tūc cepit exprobrare ciuitatib⁹. in q̄b⁹ facte ſunt
plurime v̄tutes ei⁹. q̄a n̄ egiſſent penitētiā. Veh
tibi Corozam. Veh tibi Bethſaida q̄a ſi in Tyro
& Sidone facte eſſent v̄tutes q̄ facte ſūt ī vobis.
olim in cilitio & cinere penitētiā egiſſent. Verūtn̄

dico vob. Tyro & Sidoni remiſſi⁹ erit ĩ die iudi-
cij ꝙ vobis. & tu Capharnaũ. nũqd vſq ĩ celũ ex
altaberis. vſq ĩ infernũ deſcẽdes! qa ſi ĩ Sodomis
facte fuiſſent v̾tutes q̃ facte ſũt ĩ te. forte mãſiſſent
vſq ĩ hãc diẽ. Verũtñ dico vob qa t̾re Sodomoꝝ
remiſſi⁹ erit ĩ die iudicij ꝙ tibi. ¶ Glo. Hucuſq
iudeos cõmunit̾ ĩcrepauerat. nũc aũt q̃ſi noĩatim
quaſdã ciuitates increpat qbꝫ ſpecialit̾ predicaue-
rat. nec tñ cõuerti volebant. Vñ dicit̾. Tũc cepit
exprobrare ciuitatibꝫ ĩ qbꝫ facte ſũt plurime v̾tu
tes ei⁹ qa nõ egiſſent pñiaꝫ. ¶ Hiero. Exprobratõ
em̃ ciuitatũ Corozaim & Bethſaide & Capharna
um. capituli h⁹ titulo pandit̾. ꝙ ideo exprobraue
rat eis qa poſt factas v̾tutes & ſigna ꝙplurima.
nõ egerint penitẽtiã. Vnde ſubdit̾. Veh tibi coro-
zaĩ. Veh tibi Bethſaida. ¶ Chriſ. Vt at̾ dicas
nõ a natura ipõs eẽ malos. ponit nomẽ ciuitatis ſci
licet Bethſaida. a q̃ q̃nq ꝓceſſerũt apoſtoli. ete-
nim Philipp⁹ & duo binarij ꝑncipaliũ apoſtoloꝝ
hinc fuerunt ſcꝫ Petrus & Andreas Jacobus &
Johannes. ¶ Hiero. Sed ꝑ hoc ꝙ dicit. veh. he
vrbes Galilee a ſaluatore plãgũt̾. ꝙ poſt tãta ſig
na atq v̾tutes nõ egerint penitẽtiã. ¶ Raba. Co-
rozaim at̾ que ĩterꝑtat̾ miſteriũ meũ. & Bethſai-
da q̃ domus fructuũ vł dom⁹ venatoꝝ dr̄ ciuitates
ſũt Galilee ſite ĩ littore maris Galilee. Plangit ḡ
dñs ciuitates que quõdã miſteriũ dei tenuerũt. &
v̾tutũ iã fructuũ gignẽ debuerũt. & ĩ quas ſpirita
les venatores ſũt miſſi. ¶ Hiero. Et preferũt̾ eis
Tyr⁹ & Sidõ vrbes idolatrie & vitijs dedite. Et
ideo ſeq̃t̾. Quia ſi ĩ Tyro & Sidone facte eẽnt v̾-
tutes q̃ facte ſũt ĩ vobis olim ĩ cilitio & cinẽ penitẽ
tiã egiſſent. ¶ Greg̊. xxv. moral. In cilitio q̃deꝫ
aſperitas & pũctio pctoꝝ. ĩ cinere at̾ puluis oſtẽ
dit̾ mortuorũ. Et idcirco vtrũq hoc adhiberi ad
pñiaꝫ ſolꝫ. vt ĩ pũctione cilitij cognoſcam⁹ q̃d ꝑ
culpã fecim⁹. & ĩ fauilla cineris ꝑpendam⁹. quid
ꝑ iudiciũ facti ſum⁹. ¶ Raban⁹. Tyrus at̾ & Si
don ſũt vrbes Phenicis. Interꝑtat̾ aũt Tyr⁹ an
guſtia & Sidon venatõ. & ſignat gentes q̃s vena
tor dyabol⁹ ĩ anguſtia pctorũ comprehendit. ſed
ſaluator Jeſus ꝑ euãgeliũ abſoluit. ¶ Hiero.
Querim⁹ aũt vbi ſcriptũ ſit ꝙ ĩ Corozaim & Be-
ſaida dñs ſigna fecerit. Sup̃ legim⁹. & circuibat
ciuitates om̃es & vicos curãs omnẽ ĩfirmitatẽ. &
reliq̃. int̾ ceteras ḡ vrbes & viculos exiſtimãdũ ẽ
ĩ Corozaĩ & ĩ Bethſaida dñm ſigna feciſſe. ¶ Au
guſtin⁹. de pſeuerantia. Nõ ergo verũ ẽ ꝙ his tẽ-
poribꝫ & his locis euãgeliũ eius p̃dicatũ nõ ẽ. ĩ q
bꝫ tales om̃es futuros eẽ preſciebat. q̃les multi in
eius corꝑali pñtia fuerint. q̃ in eũ nec ſuſcitatis ab
eo mortuis credẽ voluerũt. Ecce em̃ dñs atteſtat̾
ꝙ Tyrij & Sidonij acturi eẽnt magne hũilitatis
penitẽtiã. ſi ĩ eis facta eẽnt diuinaꝝ ſigna v̾tutum
Porro ſi etiã ſcḋm facta q̃ facturi eẽnt. ſi viueret.
mortui iudicãt̾. ꝑfecto qa fideles futuri erãt iſti. ſi
eis cũ tãtis miraculis euãgeliũ fuiſſꝫ p̃dicatũ. non

ſunt vtiq puniẽdi. & tamẽ ĩ die iudicij punient̾.
Seq̃t̾ em̃. Verũtñ dico vobis. Seueri⁹ ḡ puni-
ent̾ illi. iſti remiſſi⁹. ¶ Hiero. Quod ideo ẽ qa Ty
r⁹ & Sidon naturalẽ tm̃ legẽ calcauerãt. Iſte vo
ciuitates poſt trãſgreſſionẽ naturał legis & ſcrip-
te etiã ſigna q̃ apud eos facta ſũt paruiduxerunt.
¶ Raban⁹. Impletũ aũt hodie videm⁹ dictũ ſal-
uatoris. qa ſcꝫ Corozaim & Bethſaida p̃ſente dño
credẽ noluerũt. Tyr⁹ aũt & Sidon poſtea euãge
lizãtibꝫ diſcipuł crediderũt. ¶ Remi. Caphãnaũ
aũt metropoł erat Galilee. & inſignis ciuitas illi⁹
ꝓuintie. Et ideo dñs ſpecialit̾ mentionẽ illi⁹ facit.
dicẽs. Et tu Capharnaũ. nũqd vſq in celũ exal-
taberis. vſq ad ĩfernũ deſcẽdes! Hiero. In altero
exemplari reꝑperim⁹. Et tu Capharnũ q̃ vſq ad
celum exaltata es. vſq ad inferna deſcendes. Et
eſt duplex intelligentia. Vel ideo ad inferna deſcẽ-
des. qa cõtra p̃dicationẽ meã ſuꝑbiſſime reſtitiſti.
Vel iõ qa exaltata vſq ĩ celũ meo hoſpitõ & meis
ſignis atq v̾tutibꝫ tm̃ hñs ꝑuilegiũ maioribꝫ ple-
cteris ſupplicijs ꝙ his q̃ꝫ credẽ noluiſti. Et ideo ſe
q̃t̾. Quia ſi in Sodomis facte eẽnt v̾tutes q̃ facte
ſũt ĩ te. forte mãſiſſent vſq ĩ hũc diẽ. ¶ Chriſ. In
q̃ auget̾ eoꝝ accuſatõ. etem̃ maxĩa malicie demõ
ſtratõ ẽ. cũ nõ ſolũ his q̃ tũc erãt. ſ; his q̃ nũq̃ fue-
rãt mali appareẽt deteriores. ¶ Remi. Nõ ſolũ aũt
Tyri & Sidonis. ſ; ipã Sodomoꝝ & Gomorreoꝝ
fecerũt leuia pcta ꝑ cõꝑationẽ. ¶ Hiero. In Ca-
phãnaũ aũt q̃ interꝑtat̾ villa pulcerrima cõdẽnat̾
Hieruſalem. cui dicit̾ ꝑ Ezechielẽ. Juſtificata ẽ
Sodoma ex te. ¶ Remi. Ideo autẽ dñs q̃ omnia
nouit. in hoc loco verbum dubitatiuum poſuit ſcꝫ
forte. vt demõſtraret. qa liberũ ãbitriũ cõceſſum ẽ
hoibꝫ. Sequit̾. Veruntamen dico vobis qa terre
Sodomoꝝ remiſſi⁹ erit ĩ die iudicij ꝙ tibi. Et ſci-
endũ ẽ ꝙ noĩe ciuitatis vel terre. nõ edificia vel do
morũ parietes dñs increpat. ſ; hoĩes ĩ eis cõmorã
tes ſcḋm ſpeciẽ tropi. q̃ ẽ metonomia. In q̃ ꝑ hoc qd̾
cõtinet. id qd̾ cõtinet̾ oñdit̾. Per hoc aũt ꝙ dicit.
Remiſſi⁹ erit in die iudicij. aperte demõſtrat. qa
diuerſa ſupplicia ĩ inferno. ſic & diuerſe ſũt mãſio
nes ĩ regno celoꝝ. ¶ Hiero. Querat at̾ prudẽs le-
ctor & dicat. Si Tyr⁹ & Sidõ & Sodoma potu
erũt agẽ pñiam ad p̃dicatõnẽ ſaluatoris ſignorũq
miracula nõ ſũt ĩ culpa ꝙ nõ crediderũt. ſ; vitij ſilẽ
tiũ ĩ eo ẽ q̃ acturis pñiã noluit p̃dicare. Ad qd̾ fa
cił & apta ẽ r̄ñſio. ignorare nos iudicia dei. Et ſin
gularũ ei⁹ diſpẽſatõnũ ſacm̃ẽta neſcire. ꝑpoſitum
fuerat deũ vidẽ fines nõ excedẽ. ne iuſtã phariſeis
& ſacerdotibꝫ occaſionẽ ꝑſecutionis daret. Vñ &
apł'is p̃cepit. In viã gẽtiũ ne abieritis. Corozaim
& Bethſaida dãnãt̾. ꝙ p̃ñte dño credẽ noluerũt.
Tyr⁹ & Sidõ iuſtificãt̾ ꝙ apł'is illi⁹ crediderũt
Nõ q̃ras tpa cũ credẽtiũ intuearis ſalutẽ. ¶ Remi.
Soluit̾ at̾ & alit̾. fortaſſis erãt plurimi ĩ Coroza
im & Bethſaida q̃ crediturì erant. & erãt multi in
Tyro & Sidone. qui nõ erant credituri. Et ideo

nō erāt digni euangelio· Dn̄s ergo ideo habitato-
rib9 Corozaim & Bethſaide p̄dicauit vt illi q̄ cre-
dituri erant· crederēt· & habitatorib9 thiri & ſido-
nis p̄dicare noluit· ne forte illi q̄ nō erāt reditu-
ri· cōtēptu euāgelij deteriores facti atrocius puni
rent̄. ¶ Aug9· de pſeuerātia· Quidā aūt diſputa
tor catholic9 ñ ignobilis· hūc euāgelij locū ſic ex
poſuit· vt dicēt p̄ſciſſe dn̄m thirios & ſidonios a fi
de fuiſſe poſtea receſſuros. cū factis apud ſe miracu
lis credidiſſent· & miſericordia potius nō eū illic
iſta feciſſe qm̄ g̃uiori pene obnoxij fieret· ſi fidē q̄
tenuerāt reliquiſſent. q̄ ſi eā nullo tp̄e tenuiſſent·
Vel alit̄· Preſciuit p̄fecto de9 bn̄ficia ſua· quib9
nos liberare dignat̄. hec aūt ē p̄deſtinatio ſāctoꝝ p̄
ſciētia ſcȝ & apparatio bn̄ficioꝝ dei· q̄b9 certiſſime
liberant̄· q̄cūq; liberant̄· Ceteri aūt nō niſi in maſſa
p̄ditōis iuſto diuino iudicō relinq̄nt̄· vbi thirij re
licti ſūt & ſidonij· q̄ etiā credē poterant. ſi multa
xp̄i ſigna vidiſſent· ſed qm̄ vt crederēt nō eis erat
datū· & vn̄ crederēt· ē negatū. Ex quo apparet ha-
bere quoſdā in ip̄o igenio diuinū naturalit̄ mun9
intelligentie quo moueant̄ ad fidē· ſi congrua ſuis
mentib9 vel audiant verba vel ſigna cōſpiciant· &
tn̄ ſi dei altiori iudicio a p̄ditōis maſſa nō ſūt gra-
tie predeſtinatōe diſcreti· nec ip̄a eis adhibent̄ vel
dicta diuina vel facta· p̄ que poſſent credere· ſi au
dirēt vtiq; talia vel viderent i eadē p̄ditōis maſſa
relicti ſūt etiā iudei q̄ nō potuerūt credere factis
in cōſpectu ſuo tā magnis clariſq; v̄tutib9. Cur ei
nō poterant credere· nō tacuit euāgeliū· dicēs· Cū
aūt tanta ſigna feciſſet corā eis· nō poterāt credere·
q̄a dixit Eſaias· Excecauit oculos illoꝝ & īdura-
uit cor eoꝝ· Nō erāt ergo ſic excecati oculi nec ſic ī
duratū cor thirioꝝ & ſidonioꝝ q̄n crediſſent· ſi q̄
lia viderūt iſti ſigna vidiſſent. Sed nec illis p̄fu-
it· q̄ poterāt credē· q̄a p̄deſtinati nō erāt· nec iſtis
obfuiſſet· q̄ ñ poterāt credē· ſi ita p̄deſtinati eſſent
vt eos cecos dn̄s illuminaret & īduratis cor lapi
deū vellet auferre· ¶ Aug9· de cō· euā· Hoc autē
q̄d hic dr̄· etiā lucas cōmemorat cōtinuatim cuidaȝ
ſermoni dn̄i etiā hec ex ip̄ius ore cōiungens. Vn̄
magis videt̄ ip̄e hoc ordine illa cōmemorari q̄ a do
mino dicta ſūt· Mathe9 aūt ſue recordatōis ordineȝ
tenuiſſe· Aut ſi illud q̄d mathe9 ait· Tunc cepit
exprobrare ciuitatib9. ſic accipiendum putant· vt
p̄ūctū ip̄m tp̄is voluiſſe credat̄ exp̄mē· i hoc q̄d ē·
tūc. Vt aūt tēpus aliq̄n latius q̄ hec multa gere-
bant̄. & dicebant̄· Quiſq̄s g̃ hoc credit credat hoc
eē bis dictū· Cū ei & apud vnū euāgeliſtā īueni-
āt̄ q̄dā q̄ bis dixerit dn̄s ſic apud lucā de ñ tollē-
da pera ī via· q̄d mirū ſi aliq̄d aliud bis dictū· ſigil
lati a ſingulis dr̄ eodē ordine q̄ dictū ē. Et ideo di-
uerſus ordo apparet in ſingulis· quia & tūc q̄n ille
& tūc q̄n iſte cōmemorat dictū eſt. Textus

¶ Rn̄dens Ieſus dixit· Cōfiteor tibi pat̄ dn̄e ce-
li & terre q̄a abſcondiſti hec a ſapiētib9 & prudēti-
bus & reuelaſti ea paruulis. Ita pater· qm̄ ſic fuit
placitū an̄ te· ¶ Chriſ· Quia ſciebat dn̄s multos
de ſuperiori queſtiōe dubitaturos ſcȝ· q̄ iudei xp̄m
nō receperūt. quem gentilitas tam prona ſuſcepit.
reſp̄ōdet hic cogitationib9 eoꝝ· Et ideo dicit· Re-
ſp̄ōdēs ieſus dixit· Confiteor tibi pater dn̄e celi &
terre ¶ Gloſa· Id ē q̄ facis celos & relinq̄s ī terre
nitate q̄s vis· Vel ad litterā. ¶ Aug9· de verbis
dn̄i. Si xp̄us dixit confiteor· a q̄ lōge ē omne pec
catū cōfeſſio nō eſt ſolius peccatoris ſed aliq̄n etiā
laudatoris. Cōfitemur g̃ ſiue laudantes deū· Siue
accuſātes noſmetip̄os· Dixit g̃· Cōfiteor te id eſt
laudo te· nō accuſo me· ¶ Hyla· Audiant ergo q̄
ſaluatorē nō natū· ſed creatum calumniātur q̄ pa
trē ſuū vocet celi & terre dn̄m· Si eñ & ipſe cre-
atura eſt & creatura cōditorem ſuum patrem appel
lare pt̄· ſtultū fuit· ñ & ſui & celi & terre dn̄m vel
p̄rē ſilr̄ appellare· Gratias aūt agit q̄ ap̄lis aduēt9
ſui aperuit ſac̄menta· q̄ ignorauerūt ſcribe & pha
riſei· q̄ ſibi ſapiētes videt̄ & ī cōſpectu ſuo prudē-
tes. Et ideo ſequitur· Quia abſcondiſti hec a ſapi
entibus & prudentibus & reuelaſti ea paruulis·
¶ Aug9· de verbis dn̄i· Nomīe ſapiētū & prudē-
tū· ſup̄bos ītelligi ip̄e expoſuit· cū ait· Reuelaſti
ea paruulis· quid enim ē paruulis niſi humilib9·
¶ Grego· xxvij· moral· Quod eñ nō ſubiunxit re
uelaſti ea ſtultis· ſ; p̄uulis· tumorē ſe dānaſſe ī no
tuit· nō acumē. ¶ Chriſ. Vel dicens ſapiētes. nō
verā ſapiētiā dicit· ſ; eā quā videbāt̄ ſcribe & pha
riſei ab eloquētia habē· Propt̄ hoc neq; dixit· re-
uelaſti ea ſtultis· ſed paruulis· id ē īformib9 aut
ruſticis· In q̄ erudit nos p̄ oīa ab elatiōe erui· hu
militatē aūt zelare. ¶ Hyla. Celeſtiū ergo verboꝝ
arcana atq; virtutes· ſapientibus abſconduntur·
& p̄uulis reuelāt̄· p̄uulis malicia nō ſenſu· Sapi
ētib9 vero ſtulticie ſue preſumptione· nō ſapiētie
cauſis. ¶ Chriſ. Reuelatū autem eſſe his dignū
ē leticia· Occultari aūt his nō leticia· ſed lachrimis
dignū ē. Nō g̃ p̄pt̄ hoc letatur· ſ; qm̄ que ſapiētes
non cognouerunt· cognouerunt hi· ¶ Hylarius·
Facti aūt huius equitatē dn̄s paterne volūtatis iu
dicio ꝯfirmat· vt q̄ īdignāt̄ p̄uuli ī deo fieri· ſtul-
ti deinceps ī ſapientia ſua fiant· Et ideo ſubditur·
Ita pr̄· qm̄ ſic placitū fuit an̄ te· ¶ Greḡ· xxv·
moral· Quib9 v̄bis exēpla humilitatis accipimus·
ne temē diſcutere ſup̄na ꝯſilia ꝟ aliorum vocatōe·
alioꝝ vero repulſiōe p̄ſumam9· oñdens q̄ iniuſtū
eē nō pt̄ q̄d placuit iuſto. ¶ Hiero· In his etiam
verbis· blādiētis affectu loquit̄ ad p̄rē vt ceptū
in apoſtolis cōpleat̄ beneficiū· ¶ Chriſ· Hec aūt
que dn̄s diſcipulis dixit ſtudioſiores eos fecerūt·
q̄a eñ cōſequens erat eos de ſe magna ſapere quia
demones abigebāt· ideo hic eos rep̄mit· reuelatio
ei erat q̄d eis factū ē ñ illoꝝ ſtudiū· Ideoq; ſcribe
ſapiētes & prudentes exiſtimātes ſe eē exciderūt
p̄pt̄ p̄p̄ū timorē. Vn̄ ſi p̄pter hoc ab eis abſcōdita
ſunt dei miſteria timete dicit & vos & manete p̄a
uuli hoc eī fecit vos reuelatione potiri· Sicut aūt

cũ paulus dicat · Tradidit illos de⁹ ĩ reprobũ ſenſũ · Nõ hec dicit ĩducens deũ hoc agẽtẽ · ſ; illos qui cauſã tribuerũt · Ita & hic · Abſcõdiſti hec a ſapiẽtibꝫ & prudẽtibꝫ · Et ꝓpt̃ q̃d abſcondita ſũt ab illis audi paulũ dicentẽ · qm̃ q̃rentes ꝓpriã iuſticiã ſtatuere · iuſticie dei nõ ſũt ſubiecti · ſeq̃t̃ textꝰ

¶ Omnia mihi tradita ſũt a patre meo · Et nemo nouit filiũ niſi pat̃ · neq; p̃rez niſi fili⁹ & cui voluerit fili⁹ reuelare · ¶ Chriſ · Quia dixerat · Cõfiteor tibi pat̃ qm̃ abſcõdiſti hec a ſapientibꝫ · vt non eſtimes qm̃ ita gratias agit patri ſic ſi ipẽ ſit hac ṽtute p̃uatus · Conſequent̃ adiũgit · Omnia mihi tradita ſũt a patre meo · Cũ aũt audieris qm̃ tradita ſũt · nihil hũanũ ſuſpiceris vt · n · ñ duos deos ĩngenitos eſſe eſtimes hãc ponit dictõez · Simul em̃ cũ genit⁹ ẽ · oĩm dñiator fuit · ¶ Hiero · Alioq̃n ſi iuxta noſtrã fragilitatẽ ſentire volum⁹ · cũ ceperit hr̃e q̃d accipit · ĩcipiet nõ hr̃e q̃d dedit · Vel tradita ſibi oĩa · nõ celũ & terra & elementa ĩtelligẽda ſũt & cetera q̃ ipẽ fecit & cõdidit · ſ; hij q̃ p filiũ acceſſum hñt ad patrẽ · ¶ Hyla · Vel hoc dicit ne quid in illo min⁹ q̃ꝫ q̃d ĩ deo ẽ eſtimaret̃ · ¶ Auguſtin⁹ contra maximũ · Nam ſi min⁹ habet in poteſtate aliq̃d q̃ꝫ pater · nõ ſũt eius oĩa q̃ habet pat̃ · Gignendo em̃ dedit pater potẽtiaz filio · ſicut oĩa q̃ habet ĩ ſubſtãtia ſua gignendo dedit ei quẽ genuit de ſubſtantia ſua · ¶ Hyla · Deinde ĩ mutua cognitõe patris & filij dat ĩtelligẽ nõ aliud ĩ filio q̃ꝫ q̃d in patre extitiſſe · Sequit̃ ei · Et nemo nouit filiũ niſi pater · neq; patrẽ q̃s nouit · niſi fili⁹ · ¶ Chriſ · Ex eo em̃ q̃ꝫ ſolus patrẽ nouit · latent̃ oñdit eiuſdez ſe eẽ ſubſtantie · Ac ſi diceret · Quid mirum ẽ ſi oĩm ſum dñiator cũ aliq̃d aliud maius habeaz ſcilicet ſcire patrẽ & eiuſdẽ eſſe ſubſtantie · ¶ Hylarius · Eandẽ em̃ vtriuſq; ĩ mutua cognitõe docet eſſe ſubſtantiã · cũ q̃ filiũ cognoſceret · patrẽ quoq; cognitur⁹ eſſet ĩ filio q̃a oĩa ei a patre ſũt tradita ·

¶ Chriſ · Cũ aũt dicat · Neq; patrẽ aliq̃s cognoſcit niſi filius · nõ hoc ait qm̃ eũ om̃es õmino ignorent · ſed qm̃ cognitõe qua ipẽ eũ nouit nullus eũ ſcit · quod & de filio dicendũ eſt · Neq; etiã de ignoto quodam deo hoc dixit · ſicut martion ait · Deniq; ꝓpt̃ ſubſtantie inſepabilitatẽ ſufficient̃ aliquãdo nominat̃ vel ſol⁹ pater vel ſol⁹ filius nec ĩde ſeperat̃ vtriuſq; ſpiritus q̃ ꝓprie dicit̃ ſp̃us veritatis · ¶ Hiero · Erubeſcat ergo Eunomius heretic⁹ tã q̃ꝫ ſibi noticiã patris & filij quãtam alterutrũ ĩter ſe hñt · vendicãs · Quod ſi inde cõtendit & ſuã cõſolat̃ inſaniã · q̃a ſequit̃ · Et cui voluerit fili⁹ reuelare · Aliud ẽ nature equalitate noſſe q̃d noueris · aliud reuelantis dignatõe · ¶ Aug⁹ · vij · de ciuitate · Reuelat̃ aũt pater p filiũ id eſt p verbũ ſuũ · Si em̃ hoc verbũ q̃d nos ꝓferim⁹ tẽporale & tranſitoriũ & ſeip̃m oſtẽdit & illud de quo loq̃mur · quãtomagis verbũ dei · p q̃d facta ſunt omnia · q̃d ita oſtendit patrẽ ſicuti eſt pater · q̃a & ip̃m ita eſt & hoc eſt q̃d pater · ¶ Aug⁹ · de que · euange · Cũ at̃ diceret · Nemo nouit filiũ niſi pater · non dixit · & cui voluerit filiũ reuelare pater · Quod nõ ita intelligendum eſt quaſi filius a nullo poſſit agnoſci niſi a patre ſolo · Pater aũt non ſolũ a filio · ſ; etiã ab eis q̃bꝫ reuelauerit filius · Sic em̃ potius dictũ ẽ vt intelligam⁹ patrẽ & ip̃m filiũ p filiũ reuelari · q̃a ipẽ eſt mẽti noſtre lumẽ · vt q̃d poſtea intulit · Et cui voluerit filius reuelare · nõ tm̃ patrẽ ſ; etiã filium accipiamus · ad totũ em̃ q̃d dixit illatũ eſt · Verbo em̃ ſuo ſe pat̃ declarat · Verbũ aũt nõ ſolũ quod per verbũ declarat̃ · ſed etiã ſeip̃m declarat · ¶ Chriſ · Si ergo patrẽ reuelat · & ſeip̃m reuelat · Sed hoc q̃dem vt manifeſtũ dimiſit · illud aũt poſuit · q̃a ſcilicet poterat eẽ dubiũ · Per hoc etiam inſtruit q̃ꝫ adeo cõcordat patri · q̃ꝫ nõ ẽ poſſibile aliquẽ venire ad patrẽ niſi p filiũ · hoc em̃ maxime ſcandalizabat · q̃ꝫ videbat̃ deo contrarius · Et ideo per omnia hoc deſtruere ſtuduit · ſequit̃ textus

¶ Venite ad me om̃es q̃ laboratis & onerati eſtis · & ego reficiã vos · Tollite iugũ meũ ſuper vos · & diſcite a me · q̃a mitis ſũ & humilis corde · Et ĩuenietis req̃em animabꝫ veſtris · Iugũ eñi meũ ſuaue ẽ · & onus meũ leue · ¶ Chriſ · Per ea q̃ dicta ſũt in deſideriũ ſui diſcipulos cõſtituerat oñdens ineffabilem ſuã ṽtutẽ · nũc aũt eos ad ſe vocat · dicẽs · Venite ad me om̃es q̃ laboratis & onerati eſtis · ¶ Aug⁹ · de verbis dñi · Quare em̃ om̃es laboramus? niſi q̃a ſum⁹ hoĩes mortales lutea vaſa portantes · que faciũt inuicez anguſtias · Sed ſi anguſtent̃ vaſa carnis · dilatẽt̃ ſpacia caritatis · Ad q̃d ergo dicit · Veĩte ad me om̃es q̃ laboratis · niſi vt ñ laboretis? ¶ Hyla · Legis etiã difficultatibus laborantes & pctĩs ſeculi oneratos ad ſe aduocat · ¶ Hiero · Grauia em̃ eẽ onera pctĩ & Zacharias propheta teſtatur · iniq̃tatẽ dicẽs ſedẽ ſup talentũ plũbi · Et pſalmiſta compleuit · Iniquitates mee aggrauate ſũt ſup me · ¶ Greg · Aſperũ etiã iugũ & durũ ſeruitutis põd⁹ ẽ ſubeſſe t̃palibꝫ ambire terrena · retinẽ labentia · velle ſtare in nõ ſtantibꝫ · appetẽ q̃dẽ tranſeũtia · ſ; cũ trãſeũtibꝫ nolle tranſire · Dũ em̃ cõtra votũ cũcta fugiũt · q̃ prius mentẽ ex deſiderio adeptõis afflixerãt · poſt ex pauore amiſſiõis premũt · ¶ Chriſ · Nõ aũt dicit · Venite ille & ille · ſ; om̃es qui ĩ ſollicitudinibꝫ q̃ in triſticijs · q̃ ĩ pctĩs eſtis · nõ vt expetã noxas · ſ; vt ſoluã peccata · Venite ñ qm̃ indigeo veſtra gloria · ſ; q̃a volo veſtrã ſalutẽ · Vnde dicit · Et ego reficiã vos · Nõ dixit · ſaluabo ſolũ · ſed q̃d multo amplius erat · reficiã vos id eſt omni quiete conſtituã · ¶ Raba · Nõ ſolũ exonerabo · ſed interna refectõe ſaturabo · ¶ Remi · Venite dicit nõ pedibꝫ · ſed moribꝫ · nõ corpore · ſed fide · Iſte nanq; ẽ ſpiritalis acceſſus · quo quiſq; deo appropinquat · Et ideo ſeq̃tur · Tollite iugũ meũ ſup vos · ¶ Raba · Iugũ xp̃i eſt euãgeliũ xp̃i quod iudeos & gentes in vnitate fidei coniũgit & ſociat · Hoc at̃ ſup nos iubemur ſumẽ · id ẽ ĩ honore habere · ne forte ſubt⁹ ponẽtes id ẽ illud p̃ue contẽnẽtes

lutulentis pedibꝯ viciorꝫ cõculcem⁹. Unde ſubdit̃. Diſcite a me. ¶ Aug⁹. de verbis dñi. Nõ mūdū fabricare. nõ in ipo mūdo miracula facẽ. ſed. Quia mitis ſum & humilis corde. Magn⁹ eſſe vis: a mi nimo icipe. Cogitas magnā fabricā cõſtituere cel ſitudinis. de fundamēto prius cogita humilitatis. & q̃nto q̀ſq; vult ſuperimponẽ maius edificiū. tā to altius fodiat fundamētū. Quo aūt puenturū eſt cacumē nr̄i edificij. vſq; ad cõſpectū dei. ¶ Raba. Diſcendū ergo nobis ē a ſaluatore nr̄o. vt ſimus mites moribꝯ & humiles mētibꝯ. neminē ledam⁹. neminē cõtēnam⁹ & v̄tutes quas foris oñdim⁹ in ope. int⁹ teneam⁹ ī corde. ¶ Chriſ. Et ideo īcipi ens diuinas leges ab humilitate īcipit. Et maxi mū p̃miū ponit. dicens. Et inuenietis requiē aīabꝯ veſtris. Hoc maximū ē p̃miū. Nõ eī alteri efficeris vtilis ſolū. ſ; teip̄m requieſcẽ facis. & ante futurā hāc tibi dat repromiſſiõez. In futuro aūt ꝑpetua gaudeb̃ reqe. ¶ Chriſ. Et ne formidarent. q̀a dix erat. on⁹ & iugū. ſubdit. Iugū eī meū ſuaue ē & on⁹ meū leue. ¶ Hyla. Iugi aūt ſuauis. & leuis oneris blandimēta ꝓponit vt credentibꝯ eius boni ſciētiā preſtet. q̄d ipe ſolus nouit ī patre. ¶ Gre go. iiij. moral. Quid graue mētis noſtre ceruicibꝯ imponit. q̄ vitare om̄e deſideriū q̄d ꝑturbat. preci pit. q̄ declinare laborioſa mūdi huius itinera mo net? ¶ Hyla. Et q̀d iugo ipo ſuauius? q̀d onere le uius? ꝓbatū fieri. ſcelẽ abſtinẽ. bonū velle. malum nolle. amare om̄es. odiſſe nullū. eterna conſequi. p̄ſentibꝯ nõ capi. nolle īferre alteri q̄d ſibi ꝑpeti ſit moleſtū. ¶ Raba. Sed quomodo iugū xp̄i ſuaue cū ſupra dicat̃. Arta ē via q̄ ducit ad vitam? Sed q̄d anguſto vicio īcipit̃. ꝓceſſu t̃pis ineffabili di lectõis dulcedine dilatat̃. ¶ Aug⁹. de verbis dñi. Item q̄ iugū dñi intrepida ceruice ſubierūt. tam difficilia pericula patiunt̃. vt nõ a laboribꝯ ad q̀e tem. ſ; a q̀ete ad laborẽ vocari videāt̃. Sed ꝑfecto adeſt ſpūs ſanct⁹ qui in exterioris hoīs corruptõe interiorẽ renouaret de die in diē. & guſtata requie ſpiritali in affluētia deliciarꝫ dei in ſpe beatitudīs. oīa p̄ſentia deliniret. aſpera & oīa grauia releua ret. ſecari & vri ſe hoīes patiunt̃. vt dolores ñ et̃ ni. ſ; aliquāto diuturnioris vlceris acriorum dolo rū p̄cio redimāt̃. q̀bꝯ tēpeſtatibꝯ vel penis impor tuni ſūt mercatores. vt diuitias vēturas acq̀rant. Sed q̄ has nõ amāt. eaſdē g̃uia patiunt̃. Qui vero amāt. eaſdē q̀ſdē. ſ; nõ g̃uia pati vident̃. Oīa em̄ ſe ua & immania prorſus facilia & prope nulla effi cit amor. q̃nto ergo facilius ad verā beatitudinem caritas facit. q̄d ad miſeriā q̃ntū potuit cupiditas fecit. ¶ Hiero. Quomodo etiā leui⁹ ē. lege euāge liū. cū in lege homicidiū & adulteriū. in euāgelio ira cõcupiſcētiaq; puniāt̃. In lege eī multa p̄cep ta ſūt. q̄ ap̄l'us non poſſe cõpleri pleniſſime docet. In lege opa req̀rūt̃. In euāgelio voluntas q̀rit̃. que & ſi effectū nõ habuerit. tñ p̄miū nõ amittit. Euāgeliū ea p̄cipit. que poſſum⁹. ne ſcilicet cõcu piſcam⁹. hoc in nr̄o arbitrio ē. lex cū volūtatē nõ puniat. punit effectū. ne adulteriū facias. Finge in p̄ſecutõe aliquā virginē proſtitutā. hec apud euāgeliū q̀a volūtate nõ peccat. virgo ſuſcipitur. In lege quaſi corrupta repudiat̃. ¶ Capi. xij.

In illo t̃pe. Abijt Ihs ſabbato ꝑ ſata. diſcipuli aūt ei⁹ eſuriētes ce perūt vellẽ ſpicas & manducare. Pharīſei aūt vidētes dixerūt ei. Ecce diſcipuli tui faciūt. q̄d nõ licet eis facẽ ſabbatis. At ille dix it eis. Nõ legiſtis q̀d fecerit dauid q̄n eſurijt. & q̄ cū eo erāt. quõ ītrauit ī domū dei. & panes ꝓpoſi tõis comedit. q̄s nõ licebat ei edẽ neq; his q̄ cū eo erāt. niſi ſolis ſacerdotibꝯ. Aut ñ legiſtis ī lege. q̀a ſabbatis ſacerdotes ī tēplo ſabbatū violant & ſine crimine ſūt? Dico aūt vobis q̀a tēplo maior eſt hic. Si aūt ſciretis. q̀d ē. Miſericordiā volo & nõ ſacri ficiū. nūq̄ cõdēnaſſetis īnocētes. Dñs eī eſt filius hoīs etiā ſabbati. ¶ Glo. Narrata p̄dicatõe cū mi raculis vni⁹ anni ante q̄ſtiõez iohānis factis. Trā ſit ad ea q̄ facta ſūt ī alio āno ſcꝫ poſt mortē iohā nis. q̄n iā ī oībꝯ xp̄o contradicit̃. Uñ dicit. In il lo t̃pe. Abijt ihs ſabbato ꝑ ſata. ¶ Aug⁹. Hoc aūt q̄d hic ſeq̀t̃. ſine vlla repugnantie q̄ſtiõe cõmemo rat̃ a marco & a luca. Sed illi nõ dicūt. In illo tē pore. Unde fortaſſis matheus rei geſte hic ordi nem tenuit. Illi aūt recordatõis ſue niſi latius acci piat̃ q̄d dictū eſt. In illo tēpore id ē q̄ hec multa & diuerſa gerebant̃. Unde cõcipit̃ iſta oīa poſt mortem iohānis completa eſſe. Cū em̄ iohānes di ſcipulos ſuos ad chriſtū miſiſſet. credit̃ poſt pau lulū decollatū fuiſſe. Unde cū dicit̃. In illo tēpore. Interminatū tēpus ponẽ videt̃. ¶ Chriſ. Quare aūt per ſata ſabbato eos ducebat. qui oīa p̄ſciuit. niſi q̀a volebat ſoluẽ ſabbatū. volebat quidē. ſ; nõ ſimpliciter. ideoq; nõ ſine cauſa id ſoluit. ſ; dās oc caſionē rationabilē. vt & legem ceſſare faciat. & le gem nõ offendat. Et ideo hic vt iudeos mitiget. nature neceſſitatē p̄mittit. Et hoc ē q̄d dicit̃. Di ſcipuli aūt eius eſuriētes ceperunt vellẽ ſpicas & mãducare. Quāuis in p̄ctis q̄ manifeſta ſūt. nulla ſit excuſatio. Neq; eī occidēs ad ſui occiſionē p̄t fu rorē pretendẽ. neq; q̄ adulterat cõcupiſcētiā. ſ; nec vllā aliaꝫ cauſā. hic tñ famē inducens diſcipulos ab oī accuſatõe liberat. ¶ Hiero. Ut aūt ī alio euā geliſta legim⁹. ꝓp̄t nimiā importunitatē nec veſcē di q̀dem habebant locū. & ideo quaſi hoīes eſurie bant. Quod aūt ſpicas ſegetū manibꝯ cõfricant. & in eiſdē conſolant̃. vite auſterioris indiciū eſt. nõ preparatas epulas. ſ; ſimplicē cibū querentium. ¶ Chriſ. Tu aūt admirare diſcipulos q̄ ita erant oppreſſi. & nullā corpaliū habebāt curā. ſ; cõtēne bant carnalē menſā & fame oppugnabant̃. nec tñ deſiſtebant a xp̄o. Niſi eī eos cogeret vehementer eſuries. nequaq̄ hoc feciſſent. Quid aūt phariſei ad hoc dicerēt. ſubdit̃. Phariſei aūt vidētes dixerūt ei

Ecce diſcipuli tui faciūt qđ nō licet facē ſabbatis. ¶ Aug⁹. de opibꝫ monachoꝝ. De ſabbato aūt potius ꝙ̄ de furto diſcipulis domini iudei calumniati ſūt. qa populo iſrael p legē pceptū eſt. vt in agris ſuis furē nullū teneret. niſi q̄ ſecū aliqđ vellet auferre. Nam q̄ nihil aliud attigiſſet ꝙ̄ ꝙ comediſſet. liberū. impunitūq₃ abire ſinerent. ¶ Hiero. Nota vero ꝙ pmi apoſtoli ſaluatoris litterā ſabbati deſtruūt aduerſus Ebionitas. q̄ cū ceteros recipiant apoſtolos. Paulū tanꝙ̄ tranſgreſſorē legis repudiant. Deinde ad excuſatōnē coꝝ ſubdit. At ille dixit eis. n̄ legiſtis qđ fecerit dauid qn̄ eſurijt. Ad cōfutādā ſiqđē calūniā phariſeoꝝ veteris recordatur hiſtorie qn̄ dauid fugiēs ſaulem venit i nobbā & ab achimelech ſacerdote ſuſcept⁹ poſtulauit cibos q̄ cū panes laicos nō haberet. dedit eis cōſecratos panes qbꝫ nō licebat veſci niſi ſolis ſacerdotibꝫ & leuitis. meli⁹ arbitrat⁹ de famis periculo hoīes liberare. ꝙ̄ deo ſacrificiū offerre. Hoſtia ei deo placabilis ē hoīm ſal⁹. Opponit ergo dn̄s & dicit. Si & dauid ſanct⁹ ē. & achimelech pontifex a vobis nō reprehendit. & legis vtriq₃ mādatū pbabili excuſatōe trāſgreſſi ſūt. & fames i cauſa ē. Cur eandē famē nō pbatis in apl'is. quā pbatis i ceteris? Quāꝙ̄ & i hoc multa diſtātia ſit. Iſti ſpicas i ſabbato manu cōfricant. illi panes comederūt leuiticos. Et ad ſabbati ſolēitatē accedebāt neomeniarū dies. qbꝫ requiſit⁹ in cōuiuio fugit ex aula regia. ¶ Chriſ. Excuſans aūt diſcipulos dauid i mediū adducit etem̄ multa pphete hui⁹ erat gloria apud iudeos. Nec pt̄ r̄nderi ꝙ dauid ppheta erat. qa nec ppt̄ hoc ei licebat. ſ ſacerdotibꝫ ſolis. Tāto aūt magis diſcipulos ab accuſatōe liberat. q̄nto maior īuenit̄ q̄ hoc fecit. Sed & ſi dauid ppheta erat. nō tn̄ qui cū ipo erāt. ¶ Hiero. Obſerua tn̄ ꝙ panes propoſitōis nec dauid nec pueri ei⁹ accepūt. anteꝙ̄ mūdos ſe a mulieribꝫ eſſe reſponderint. ¶ Chriſ. Sed dicit aliqs. Quid ē exēplū hoc ad id qđ queritur. Nō em̄ dauid ſabbatū trāſgreſſus eſt. ſ in hoc oñdit̄ xpi ſapiētia ꝙ ad exēplū fert ſabbatis maius. Neq₃ em̄ ē equale tranſgredi ſabbati diem qđ multociens factū ē. & ſacrā illā tangē mēſam. qđ nulli fas erat. Deinde rurſus & alit̄ ſoluit. pncipaliorē īducens ſolutōez. cū dicit. Aut nō legiſtis in lege qa ſabbatis ſacerdotes i tēplo ſabbatū violāt & ſine crimine ſūt? ¶ Hiero. Ac ſi diceret. Calūniamini diſcipulos meos cur ſabbato ſpicas triuerūt famis neceſſitate cogēte cū ipi ſabbatū violetis i tēplo immolātes victimas. cedentes tauros. holocauſta ſup lignoꝝ ſtruē incēdio cōcremātes. Et iuxta alterius euāgelij fidē circūciditis puulos i ſabbato vt dū aliā legē ſeruare cupitis ſabbatū deſtruatis. Nūꝙ̄ aūt leges dei ſibi cōtrarie ſūt. & prudēter vbi diſcipuli ſui argui poterāt. trāſgreſſi ōis & achimelech & dauid dicit exēpla ſectātes. Verā aūt & abſq₃ neceſſitatis obtētu ſabbati puaricatōez i ipos refert q̄ calūniā fecerāt. ¶ Chriſ. Ne aūt mihi dicas qm̄ afferre i mediū aliū peccātē nō ē erui ab accuſatōe. Cū em̄ nō accuſat̄ q̄ fecit excuſatio fit circa id qđ factū ē. Verū hoc hic nō ſufficit. ſ qđ maius eſt dixit ꝙ ſine crimine ſūt. Vide aūt q̄nta poſuit. locū. vbi dicit. In tēplo. Tēpus cū dicit. ſabbatis. Legis remiſſiōez cū dicit. violāt & nō ſolū ſoluūt. Et ꝙ n̄ liberāt̄ a pena. ſ a culpa liberati ſūt. Vn̄ dicit ſine crimīe ſūt. Neq₃ aūt hoc ſcđm ſimile ē priori qđ dixerat de dauid. Illud ei & ſemel factū ē & a dauid nō ſacerdote & neceſſitas fuit. Hoc aūt ſcđm ſingulo ſabbato & a ſacerdotibꝫ & ſcđm legē. Et ideo nō ſcđm veniā vt in pmo exēplo. ſ ſcđm legē ſūt diſcipuli ab accuſatōe liberati. Sed nūqđ diſcipuli ſunt ſacerdotes? immo ſūt ſacerdotibꝫ maiores. Ipē ei aderat q̄ tēpli ē dn̄s q̄ veritas ē & nō tipus. Et ideo ſubditur. Dico aūt vobis qa tēplo maior ē hic. ¶ Hiero. Hic nō pnomē. ſ aduerbiū loci legendū ē. ꝙ maior tēplo ſit locus qui dn̄m templi teneat. ¶ Aug⁹. de que. euan. Notādū aūt vnū exemplū datū eē regie poteſtatis de dauid. Alterū ſacerdotalis de his q̄ ppter miniſteriū tēpli ſabbata violāt vt multo min⁹ ad ipm euulſarū ſabbato ſpicarū crimē pertineat. q̄ verus rex & verus ſacerdos ē. Deinde qa graue audiētibꝫ videbat̄ eſſe qđ dixerat. rurſus cōuocat ad miſericordiā ſermonē cū quadā vehementia inducens. cū dicit. Si aūt ſciretis qđ ē. Miſericordiā volo & nō ſacrificiū nunꝙ̄ cōdēnaſſetis innocentes. ¶ Hiero. Quid aūt eſt. Miſericordiā volo & nō ſacrificiū. ſup̄ diximꝰ. Quod aūt dicit. Nunꝙ̄ cōdēnaſſetis innocentes. de apoſtolis intelligendū eſt. Et eſt ſenſus. Si miſericordiā comprobaſtis achimelech ꝙ periclitātē fame dauid refocillauit. q̄re meos diſcipulos cōdemnatis? ¶ Chriſ. Vide aūt rurſus qualit̄ ad veniā ducēs ſermonē diſcipulos rurſus venia ſupiores oñdit in hoc qđ dicit eos innocentes. Quod q̄dem ſup̄ & de ſacerdotibꝫ dixerat. Deinde & aliā cauſā dicit q̄re ſūt inocētes. dicens. Dn̄s em̄ ē filius hoīs etiā ſabbati. ¶ Remigi. Filiū aūt hoīs ſeipm appellat. Et ē ſenſus. Illē quē vos purū hoīez putatis de⁹ eſt oīm creaturarū dn̄s & etiā ſabbati. & ideo pt̄ legē mutare pro ſua volūtate qa fecit eā. ¶ Aug⁹. cōtra fauſtū. Diſcipulos aūt ſuos vellē ſpicas ſabbato nō phibuit. vt inde cōuinceret & pn̄tes iudeos & futuros manicheos q̄ herbā nō euellūt. ne homicidiū perpetrent. ¶ Hyla. Miſtice aūt in pncipio ē cōtuendū. ſermonē hūc ita ceptū eſſe. In illo tēpore. quo ſcilicet deo patri gratiā. data gētibꝫ ſalute. cōfeſſus ē. ager aūt mūdus eſt. Sabbatū otiū eſt. Seges credituroꝝ pfectus in legis otio domini pgreſſus i hūc mūdū eſt eſuries. Eſuries fames eſt ſcilicet ſalutis humane. ¶ Raba. Spicas vellūt dū ſingulos homines a terrena itentōe retrahūt. Fricāt. dū a cōcupiſcētia carnis mētes exuunt. grana comedūt dū emēdatos i corpus eccleſie traijciūt. ¶ Aug⁹. de que. euan. Nullus aūt tranſit in corpus chriſti

niſi carnalib9 ſpoliatus fuerit indumentis. ſcd'm il-
lud apoſtoli. Exuite vos veterẽ hoiez. Sabbato
hoc agũt ſcilicet ſpe quietis et ne ad quã alios inui
tant. ¶ Raba. Jtẽ ambulãt p ſata cũ dño q̃ i ſcrip
turaꝝ meditatõe delectant᷑. Eſuriũt dũ panẽ vite
id ẽ dei amorẽ i eis euenire deſiderãt. Vellũt ſpicas
& terũt. dũ teſtimonia diſcutiũt donec inueniant
qd' latebat in litera. & hoc ſabbato. dũ a turbidis
cogitacõib9 vacaut. ¶ Hyla. Phariſei q̃ penes
ſe clauem celoꝝ eſſe exiſtimabãt illicita agẽ diſci-
pulos arguũt. quos dñs factoꝝ in q̃b9 ſub rerũ ar-
gumẽto ꝓphecie ratio cõtinet᷑. admonuit. atq3 vt
oſtẽderet oĩm rerũ efficiẽtiũ ſpeciẽ futuri op̃is con
tinẽ adiecit. Si aũt ſciretis q̃d eſt. miſericordiam
volo. Opus em̃ ſalutis noſtre nõ in ſacrificio legis
ſ3 in miſericordia eſt. Et lege ceſſante & dei boni-
tate ſaluamur. Cui9 rei donũ ſi itellexiſſent. nũq̃
condẽnaſſent innocentes. id eſt apoſtolos ſuos q̃s
inſimulaturi erãt trãſgreſſe legis inuidia cũ ſacrifi
cioꝝ vetuſtate ceſſante vniuerſis p eos miſericor-
die nouitas ſubueniret. Sequitur textus

¶ Et cũ inde tranſiſſet. venit in ſinagogã eoꝝ. Et
ecce homo manũ habens aridã. & int̃rogabãt eũ
dicẽtes. Si licet ſabbatis curare? vt accuſarẽt eũ.
Jp̃e at̃ dixit eis. Quis erit ex vobis homo q̃ habe-
at ouem vnã. & ſi ceciderit hec ſabbatis in foueã.
nõne tenebit & leuabit eã? Quãtomagis melior hõ
oue. Jtaq3 licet ſabbatis benefacere. Tũc ait hoĩ.
Extẽde manũ tuã. & extẽdit. & reſtituta ẽ ſanitati
ſic altera. ¶ Hiero. Quia deſtructõnẽ ſabbati qua
diſcipulos arguebãt. ꝓbabili exemplo excuſaue-
rat. ip̃m calũmari volũt. Vnde dr̃. Et cũ inde tran-
ſiſſet. venit i ſinagogã eoꝝ. ¶ Hyla. Hec em̃ que
p̃miſſa ſũt. in cãpo dicta geſtaq3 ſũt. & poſt hec ſi-
nagogã ingredit᷑. ¶ Aug9. de con. euan. Poſſet
aũt putari eodem die factũ & de ſpicis & de iſto ſa-
nato. qm̃ & ſabbatũ hic cõmemorat᷑. niſi lucas ap
peruiſſet. alio ſabbato factũ fuiſſe. Proinde q̃ di-
cit matheus. Et cũ inde tranſiſſet. venit i ſinagogã
eoꝝ. Nõ quidẽ venit niſi cũ inde tranſiſſet. ſed poſt
quot dies i ſinagogã eoꝝ venerit poſtea q̃ a ſege-
te illa tranſiit. an recta cõtinuoq3 illuc ierit. nõ ex
preſſum ẽ. Ac p hoc locus dat᷑ narratõi luce. q̃ di-
cit alio ſabbato huiſmodi manum fuiſſe ſanatam.
¶ Hyla. Jngreſſo at̃ ſinagogã hoiez aride man9
offerũt iterrogãtes an curare ſabbatis liceret. oc-
caſionẽ arguẽdi eũ ex reſponſiõe querẽtes. Vñ ſe-
quit᷑. Et ecce hõ manũ habens aridã. & int̃roga-
bãt eũ dicẽtes. Si licet ſabbato curare. ¶ Chriſ.
Nõ aũt int̃rogant vt addiſcant. ſ3 vt accuſent eũ.
Vñ ſequit᷑. Vt accuſarent eũ. q̃uis & ip̃m opus
ſufficeret ſi accuſare volebant. Sed & p verba vo
lebant captõez inuenire maiorẽ copiã argutõnũ ſi-
bi preparantes. ¶ Hiero. Et iterrogant vtrũ li-
cet curare ſabbatis. vt ſi nõ curauerit. crudelitatis
aut imbecillitatis. ſi curauerit. trangreſſiõis vicio
eũ acuſent. ¶ Aug9. Sed pt mouẽ. quõ mathe9

dixerit. q̃ ip̃i interrogauerũt dñm ſi licet ſabbato
curare. Cũ marcus & lucas illos potius a domino
interrogatos eſſe ꝓhibeãt. licet ſabbato bñfacẽ an
male? Jtaq3 itelligendũ ẽ. q̃ illi prius iterrogaue
rũt dñm ſi licet ſabbato curare. Deinde intelligens
cogitacões eoꝝ aditũ accuſandi querẽtiũ cõſtituit
in medio illũ quẽ erat ſanaturus. Et iterrogauit.
que marcus & lucas eũ iterrogaſſe commemorãt.
Et tũc illis tacentib9 ꝓpoſuit ſimilitudinẽ de oue.
& cõcluſit q̃ licet ſabbato bñfacẽ. Vñ ſequit᷑. Jp̃e
aũt dixit illis. Quis erit ex vobis hõ q̃ habeat ouẽ
vnam. ¶ Hiero. Vbi ſic ſoluit ꝓpoſitam q̃ſtionem
vt iterrogantes auaricie condẽnaret. Si vos iq̃t
in ſabbato ouem & aliud qd'libet aĩal in foueã deci
dens eripẽ feſtinatis. nõ animali. ſ3 veſtre auaricie
cõſulentes q̃ntomagis ego hoiez q̃ multo melior ẽ
oue. debeo liberare? ¶ Raba. Competẽti ergo exẽ-
plo ſoluit q̃ſtionẽ eoꝝ vt eos oſtendat ſabbatũ vi
olare in ope cupiditatis. q̃ eũ violare arguũt i ope
caritatis. legẽ male iterpretãtes. q̃ dicũt i ſabbato
a bonis feriãdũ. in q̃o a malis tãtũ feriandũ ẽ. Vñ
opus ſeruile non facietis in eis. hoc eſt pc̃m. Sic
in eterna requie a malis tm̃ feriabit᷑. non a bonis.
¶ Aug9. Propoſita aũt ſimilitudine de oue cõclu
dit q̃ liceat ſabbato benefacẽ dicẽs. Jtaq3 licet ſab
bato benefacẽ. ¶ Chriſ. Jntende aũt qualit᷑ vane
excuſatões de ſolutõe ſabbati inducit. ſ3 q̃a iam in-
ſanabilit᷑ egrotabat ad opus ꝓceſſit. Vñ ſequit᷑.
Tũc ait hoĩ. Extende manũ tuã & extendit. & re
ſtituta ẽ ſanitati ſicut altera. ¶ Hiero. Jn euange
lio quo vtunt᷑ nazarei & ebionite. quod vocat᷑ apo
ſtolic3 mathei autenticũ. homo iſte q̃ aridã habet
manũ. cementarius ſcribit᷑ iſti9modi vocib9 aux
iliũ precans. Cementarius erã maib9 victũ queri
tans. p̃cor te ieſu vt mihi reſtituas ſanitatẽ. ne tur
pit᷑ mendicem cibos. ¶ Raba. Sabbatis at̃ p̃ci-
pue docet & opat᷑ ieſus nõ ſolũ ꝓpter ſpiritale ſab
batũ. ſ3 etiã ꝓpter celebriorẽ populi cõnẽtũ querẽs
ſalutẽ oĩm. ¶ Hyla. Miſtice aũt poſt reditũ de ſe
gete ex qua iam apoſtoli fructus ſatiõis accepe-
rant. ad ſinagogã venit iam illis meſſis ſue op9 pa
ratur9. q̃a plures poſtmodũ vna cũ apoſtolis exti
terũt. q̃ curabant᷑. ¶ Hiero. Vſq3 aũt ad aduentũ
dñi ſaluatoris arida manus i ſinagoga iudeoꝝ fuit
& dei opera nõ fiebant in ea. Poſtq̃ aũt ille venit
in terras. reddita eſt in apoſtolis credentib9 dexte
ra. & operi priſtino reſtituta. ¶ Hyla. Curacio
aũt omnis i verbo eſt & man9 ſic altera reddit᷑ id
eſt ſimilis miniſterio apoſtoloꝝ in officiũ date ſa-
lutis efficit᷑ docetq3 phariſeos egreferre nõ opor
tere opatõez hũane ſalutis in ap̃lis. cũ ip̃is ad offi
cij eiuſdem miniſteriũ man9 ſit reformanda ſi cre-
dant. ¶ Raba. Vel alit᷑. hõ q̃ habebat manũ ari-
dam hũanũ gen9 indicat ſterilitate boni op̃is are
factũ p manũ ad pomũ extenſã. quã ſanauit ma-
n9 inocẽs i cruce extẽſã. & bene man9 i ſinagoga
erat arida. q̃a vbi maius donũ ſcientie. ibi g̃uius ẽ

inexcuſabil' noxe piculū· Sananda aũt man⁹ arida iubet' extēdi· qa īfructuoſe debilitas aīe· nll'o me lius ordine ꝙ elemoſinaꝝ largitate curat'· Hebat aūt hō dexterā manū lāguidā qa ab elemoſinis tor pebat· ſiniſtrā ſanaꝫ qa ſue vtilitati intēdebat· Sꝫ veniēte dn̄o dextra ſanat' vt ſiniſtra· qa qͦd cōgre gauerat auide nō diſtribuit caritatiue· Textus

Exeūtes aūt Phariſei: cōſiliuꝫ faciebāt aduerſus eū· quō eū perderet Iheſus aūt ſciēs ſeceſſit inde· & ſecuti ſūt eū multi & curauit eos omēs· Et pce pit eis· ne manifeſtū eū facerent vt adimpleretur qͦd dictū eſt per Eſaiam Prophetā diceteꝫ· Ecce puer meus quē elegi· dilectus me⁹· in quo bene cō placui aīe mee· Ponā ſpiritū meū ſup eū: & iudici uꝫ gētibꝫ nūciabit· Nō cōtēdet: neqꝫ clamabit· neqꝫ audiet aliq̄s in plateis voceꝫ eius· Arūdinē quaſ ſatā non cōfringet & lignū fumigans nō exting uet donec eiciat ad victoriā iudiciū· & in noīe ei⁹ gētes ſperabūt ¶ Hila· Inuidia facti Phariſeos cōmouet· qa cōtuētes hoīeꝫ ī corpore deū in operibꝫ nō intelligebāt· Vnde dicit'· Exeūtes aūt Pha riſei cōſiliū faciebant aduerſus eū: quō eū pderet· ¶ Raba· Exeuntes dicit· qa eoꝝ mens a domino auerſa fuit· cōſiliū fecerūt quō vitā pderet· nō quō ipi vitā iuenirēt· ¶ Hila· Sciēſqꝫ eoꝝ ɔſilia ſeceſ ſit: vt a cōſilijs malignātiū procul abeēt· Vn̄ ſe quit' Iheſus aūt ſciēs· ſeceſſit īde ¶ Hiero· Sciēs īnqꝫ eoꝝ īſidias receſſit· vt phariſeis cōtra ſe occa ſionē impietatis auferret· ¶ Remi· Siue ſeceſſit inde q̄ſi homo fugiēs inſidias ſuoꝝ pſequētiū· ſiue qa nō erat tēpus neqꝫ locus paciēdi· Non em̄ capit perire Prophetā extra Hieruſalē: ſicut ipe dicit· Declinauit etiā domin⁹ odioſe pſeqntes· & puenit illuc vbi inuenit plurimos ſe p amoreꝫ diligētes· Vn̄ ſequit': Et ſecuti ſūt eū multi· Quē Phariſei vnanimi cōſilio pdere querūt: turba indocta vna nimi dilectōe ſeqt'· Vn̄ mox ſui d'ſyderij ɔſequū t' effectū· Nā ſeqt'· Et curauit eos oēs· ¶ Hila· His aūt quos curauit: ſiletiū imperauit· Vnde ſe quit': Et pcepit eis ne manifeſtū eū facerent· Nā ſalus vnicuiqꝫ reddita erat ſibi ipi teſtis· Sꝫ iube do ſilentiū teneri: & gloriandi de ſe iactātiā decli nat: & nichilomin⁹ cognitōe ſui pſtat: in eo ipo cū admonet de ſe taceri· qa obſeruatio ſiletij ex re q̄ ſit ſileda pficiſcit' ¶ Raba· In hoc etiam nos i ſtruit: ne cū aliquid magni fecerim⁹: laudeꝫ foris q̄ram⁹· ¶ Remi· Ideo etiā pcipit vt nō manifeſta ret eū· ne pſeqntes ipꝫ deteriores fieret· ¶ Chri· Deinde vt nō turberis in his q̄ fiunt ī inſania opi nabili Phariſeoꝝ inducit prophetā hoc pdicēte· Tāta erat em̄ ꝓphetaꝝ diligētia· vt neqꝫ hoc dere linquāt: ſed & vias eius & trāſitus prophetizarēt & intētioneꝫ cū qua hoc faciebat: vt diſcas qm̄ oīa a ſpiritu ſancto loquebant'· Si em̄ cogitationes hominū impoſſibile eſt ſcire multomagis Xp̄i in tentioneꝫ niſi ſpiritus ſanctus reuelaret· Sequit' ergo: Vt impleret' quod dictū eſt per Eſaiā Pro

pheta dicētē· Ecce puer me⁹· quē elegi· ¶ Remi· Domin⁹ q̄daꝫ Iheſus Xp̄s puer omnipotētis dei dictus eſt: nō ſcd'm diuinitateꝫ: ſed ſcd'm aſſump te carnis diſpēſatōꝫ· qa coopāte ſpiritu ſancto car neꝫ ſuſcepit ex virgine abſqꝫ macula peccati· Qui daꝫ liberi habent elect⁹ quē elegi· Electus em̄ fu it a deo patre id ē pdeſtinat⁹ vt eſſet filius dei pro pri⁹ nō adoptiu⁹· ¶ Raba· Quem elegi dicit ad opus quod nemo alius fecit: vt redimeret gen⁹ hu manū: & pacificaret mūduꝫ cū deo· Sequit' dile ctus meus: in quo bene cōplacui anime mee· quia ipe ſolus eſt agnus ſine macula peccati de q̄ pater dicit: Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi be ne cōplacui· ¶ Remi· Quod aūt dicit· aīe mee· Nō ita intelligēdū eſt ꝙ de⁹ pater animā habeat: Sꝫ tranſlatiue anima in deū aſcribit'· vt p eaꝫ demō ſtraret' dei affectus· Nec miꝝ ſi anima tranſlati ue in deo dicit'· cū etiaꝫ cetera corporis membra ei aſcribāt'· ¶ Chriſ· Hoc aūt ī pncipio ꝓpheta ponit vt diſcas qa hoc qͦd h' dicit' fuit ſcd'm ɔſiliū pr̄is· Dilect⁹ em̄ ſcd'ꝫ ɔſiliū ei⁹ q̄ diligit facit· Sꝫ iteꝝ elect⁹ nō vt aduerſari⁹ ſoluit legē neqꝫ vt inimic⁹ exiſtēs legiſlatori· ſ; vt ei ɔcordās· qa ḡ dilect⁹ ē Ponā ſpiritū meū ſup eū· ¶ Remi· Tūc etiā de⁹ pr̄ poſuit ſpiritū ſuū ſup eū cū opāte ſpiritu ſancto ſuſcepit carnē ex vgine· & mox vt hō fact⁹ ē pleni tudinē ſpirit⁹ ſancti ſuſcepit· ¶ Hiero· Ponit' aūt ſpirit⁹ ſanct⁹ n̄ ſup dei vbū ſ; ſup vnigeitū q̄ d' ſinu patris pceſſit· Sꝫ ſup eū de q̄ dictū ē· Ecce puer meus· Quid aūt p ipm facturus ſit: ſubdit'· Et iu diciuꝫ gentibꝫ nūciabit· ¶ Auguſt· xx· de ciui· dei· Quia ſcilicet iudiciū prenūciauit futuꝝ· quod gētibꝫ erat occultū· ¶ Chriſo· Deinde humilita tē ei⁹ manifeſtās dic· Nō ɔtēdet· qa ſic illi placuit oblat⁹ ē: & manibꝫ pſeqntiū ſe vltro obtulit· Neqꝫ clamabit· Quia ſic agn⁹ corā tōdēte: ſe obmutuit· Neqꝫ audiet aliq̄s ī plateis vocē ei⁹· ¶ Hiero· La ta em̄ ē & ſpatioſa via q̄ ducit ad pditōꝫ· & multi ingrediūt' p eā q̄ m'ti n̄ audiūt vocē Saluatoris qa nō ſūt ī arta via· ſ; ī ſpatioſa· ¶ Remi· Platea nanqꝫ Grece· latine latitudo dicit'· in plateis ḡ vo cem eius nemo audiuit quia ſuis dilectoribꝫ nō de lectabilia in hoc mūdo ꝓmiſit: ſ; aſpera· ¶ Chri· Volebat aūt domin⁹ p huiuſmodi māſuetudineꝫ curare Iudeos: ſed licet iſti renuerēt· nō tn̄ eis re ſtitit eos deſtruēdo· vn̄ & ei⁹ vtutē & illoꝝ imbeci litatē Propheta oſtēdēs dic· Arūdinē q̄ſſataꝫ nō cōfriget· & lignū fumigās n̄ extiguet· ¶ Hiero· Qui pctōri n̄ porrigit manū nec portat on⁹ fratris ſui iſte q̄ſſatū calamū cōfrigit· & q̄ modicā ſcītil lā fidei cōtēnit ī puul' h' lignū extiguit fumigās· ¶ Aug⁹· xx· de ciui· dei· Vn̄ pſecutores iudeos q̄ calamo q̄ſſato pdita ī tegritate· & ligno fumāti amiſſo lumie cōpati ſūt· nō cōtriuit· nō extixit qa pepcit eiſ q̄ nōdū cōſueuerāt iudicare· ſ; iudicari ab eis· ¶ Auguſ· de que· euan· In ligno etiam fumi gante notandum eſt quia deſertum lumen facit

pudore. ¶ Chriſ. Vel ī hoc q̄d dicit. Arūdīnē q̄ſ-
ſatā nō cōfringet. oñdit ꝙ ita facile erat ei oēs eos
frāgere ſicut arūdīnē. Et nō ſimplicit̄ arūdinē ꝫ. ſ;
iā cōtritā. In hoc aūt ꝙ dicit. Lignū fumigās nō
extīguet. demōſtrat & illoꝝ furorē accenſū & vir-
tutē xp̄i potētē ad extinguēdū huiuſmodi furorem
cū oī facullitate. Vnde ī hoc multa māſuetudo xp̄i
oſtēdit̄. ¶ Hila. Vel p̄ hoc q̄d dicit. Arūdinem
quaſſata eſt nō eſſe cōfractam. oſtendit caduca &
q̄ſſata gētiū corpora nō fuiſſe cōtrita. ſ; in ſalutē po-
ti⁹ reſuata. Per hoc aūt ꝙ dicit lignū fumigātib⁹
nō extinctū. oſtēdit exiguitatē ignis iā cū ſumi-
gantib⁹ in ligno nō extinctā idē Iſrahel ex reli-
quijs veteris gracie ſpiritū nō ablatū quia reſumē-
di toti⁹ luminis ī tp̄e penitētie ſit facultas. ¶ Ra-
ba. Vel ecōuerſo. Arūdīnē q̄ſſatā vocat iudeos.
quos auēto agitatos & q̄ſi abinuicem diſſipatos.
nō ſtatim dominus cōdemnauit. ſed patienter ſup-
portauit. Lignū aūt fumigās vocat populū de gē-
tib⁹ cōgregatū. q̄ extincto naturalis legis ardore
fumi amariſſimi & ocul' noxij. tenebroſeq; caligi-
ginis īuoluebat̄ errorib⁹ q̄ nō ſolū nō extinxit &
redigit ī cinerē. ſ; ecōtrario d̄ p̄ua ſcintilla & pene
moriēte maxima ſuſcitauit incēdia. Sꝫ poſſet ali-
q̄s dicē. Quid igit̄? ſemp̄ hec erūt? & feret vſq; in
finē eos q̄ ſic inſidiāt̄ & īſaniūt? Abſit. Sꝫ cū ſua
oīa facta erūt. tūc & illa op̄abit̄. Et hoc ſignauit
dicēs. Donec eijciat ad victoriā iudiciū. Ac ſi di-
cat. Cū ea q̄ ex ſe ſūt. oīa cōpleuerit tūc p̄fectā vl-
tiōꝫ ī ducet. Tūc em̄ puniēt̄ cū clarā fecerit ſuā vi-
ctoriā. vt nō relinq̄t̄ eis in verecūdia cōtradictōis
occaſio. ¶ Hila. Vel donec eijciat ad victoriā iu-
diciū. ſublata ſcilꝫ mortis poteſtate iudiciū & cla-
ritatis ſue reditū ītroducat. ¶ Raba. Vel donec
illud iudiciū q̄d ī eo agebat̄. ad victorā p̄ueniret
q̄a p⁹q̄ꝫ mortē reſurgēdo ſup̄auit. ex pulſo p̄ncipe
h⁹ mūdi victor ad regnū redijt. ī p̄ris dextera ſedēſ
donec ponat ſub pedib⁹ oēs īimicos ſuos. ¶ Chri.
Sed nō in hoc ſtabunt ea que ſūt diſpenſationis
vt ſolū puniant̄ q̄ nō crediderūt. ſed & orbē terra-
rū ad ſe trahet. Vnde ſequit̄. Et in noīe ei⁹ gen-
tes ſperabūt. ¶ Auguſti. xx. de ciuitate dei. Hoc
autē vltimū iā videm⁹ impletū. Et ſi p̄ hoc q̄d ne-
gari nō poteſt. credit̄ & illd̄ q̄d īpudent̄ a quibuſ-
dam negat̄. nouiſſimū iudiciū quod ponet in ter-
ra. cū venerit ipſe de celo. Quis em̄ ſperaret gen-
tes in Chriſti noīe ſperaturas. q̄n tenebat̄. ligaba-
tur. cedebat̄. illudebat̄. & crucifigebat̄. quādo &
ip̄i diſcipuli ſpem p̄diderāt. quā ī illo habere iā ce-
perāt. ꝙ tūc vix vn⁹ latro ſperauit in cruce. Nūc
ſperāt gētes lōge lateq; diffuſe. Et ne īeternū mo-
riant̄. ip̄a in q̄ mortu⁹ ē. cruce ſignāt̄. Null⁹ igi-
tur dubitet p̄ ihesū xp̄m nouiſſimū futuꝝ eſſe iudi-
ciū. ¶ Remi. Sciēdū eſt aūt q̄a nō ſolū iſti⁹ lo-
ci ſenſus. ſed & multoꝝ alioꝝ hoc teſtimonio con-
firmat̄. Nā ꝙ dicit. Ecce puer me⁹ ad illū refer-
t̄ vbi dixerat pat̄ hic eſt filius meus. ꝙ vero ait.
Ponā ſpiritū meū ſup̄ eū ad hoc refert̄. ꝙ ſpirit⁹
ſanct⁹ deſcēdit ſup̄ dn̄m baptizatū. Quod aūt ſubiū-
git. Iudiciū gētib⁹ nūciabit refert̄ ad id q̄d infra
dicit̄. Cū ſederit fili⁹ hoīs in ſede maieſtatis ſue.
Quod aūt ſubdit. Nō cōtēdet neq; clamabit. ad hoc
refert̄. ꝙ dn̄s pauca r̄ndit principi ſacerdotū &
pilato. Herodi vero nulla. Quod vero dicit̄. Arū-
dinē q̄ſſatā nō cōfrīget. ad hoc p̄tinet. ꝙ dn̄s ſu-
os perſecutores declinauit. ne fierent deteriores
Quod v̊o dicit ī noīe eius gētes ſperabūt. ad hoc
ꝙ ip̄e dixit. Euntes docete omnes gentes. textus

¶ Tūc oblat⁹ ē demoniū habēs cecus & mutus.
Et curauit eum. ita vt loqueretur. & videret. Et
ſtupebant omnes turbe & dicebant. Nunquid hic
eſt filius dauid? Pharisei autē audientes dixerūt
Hic non eijcit demones niſi in Beelzebub principe
demoniorum. ¶ Chriſ. Cōfutauerat ſuperius do-
min⁹ Phariſeos. Xp̄i miracula calūniātes. ex
hoc ꝙ ſabatū ſoluē videbat̄. Sꝫ q̄a maiore neq̄tia
ip̄a xp̄i miracula diuina virtute facta p̄uertebāt.
atribuētes ea immundo ſpiritui. Ideo Euāgeliſta
p̄mittit miraculū ex q̄ blaſphemādi occaſionē ſup-
ſerūt dicēs. Tūc oblat⁹ ē ei demoniū. habens cec⁹
& mutus. ¶ Remigi. Quod autē dicit. tunc ad ſu-
periora refert̄. quādo ſanato hoīe q̄ habebat manū
aridam exiuit de ſynagoga. Siue ꝙ dicit. tūc. po-
teſt referri ad latius atq; p̄lixius tempus. vt ſit
ſenſus tūc q̄n hec vel illa dicebant̄ vel gerebant̄.
¶ Chriſo. Mirāda ē aūt nequitia demonis. vtrūq;
īgreſſū opilauit p̄ quē ille erat croditur⁹ ſcilꝫ &
auditū & viſū. Sꝫ xp̄s vtrūq; aperuit. Vn̄ ſeq̄-
t̄. Et curauit eū ita vt loq̄ret̄ & videret. ¶ Hier.
Tria aūt ſigna ſimul ī vno homine p̄petrata ſūt.
Cecus videt. mut⁹ loq̄t̄. poſſeſſus a demone libe-
rat̄. Quod & tūc q̄dē carnalit̄ factū eſt. ſ; quoti-
die complet̄ in cōuerſione credentiū vt expulſo
demone primū fidei lumē aſpiciāt. deinde in laudes
dei tacētia pri⁹ ora laxēt̄. ¶ Hila. Non autē ſine
ratione cū turbas oēs curatas in communi dixiſſet
nunc ſeorſū demoniū habēs cecus & mutus offer-
tur. Oportebat em̄ vt poſtq̄ꝫ man⁹ aride hō oblat⁹
eſt q̄ in ſynagoga curabat̄ ī vni⁹ huiuſmodi ho-
minis forma gētiū ſalus fieret. vt q̄ erat habitatō
demonū & cec⁹ & mutus deo capax pararet̄ & de-
ū cōtineret ī xp̄o. & xp̄i opera. dei cōfeſſiōe lauda-
ret. ¶ Augu. d̄ que. Euā. Demoniū em̄ hn̄s cec⁹
& mutus q̄ nō credit & ſubditus eſt diabulo q̄ nō
intelligit & nō cōfitet̄ ip̄am fidē. vel q̄ nō dat lau-
dem deo. ¶ Auguſt. de con. Euā. Hoc aūt nō iſto
ordine ſed poſt multa alia Lucas commemorat &
mutū dicit tātū & nō cecū. Sꝫ etiā ex eo ꝙ aliq̄d
tacet de alio dicē putād⁹ eſt. Ea em̄ ſequētia & ip-
ſe cōtexit que Matthe⁹. ¶ Hila. Stupuerūt fa-
cti iſti⁹ opus turbe ſ; phariſeoꝝ ingraueſcit inui-
dia. Vnde ſequit̄. Et ſtupebāt oēs turbe & dice-
bant. Nunquid iſte eſt filius Dauid. ¶ Glo. Ob
miām & beneficia filiū dauid p̄dicant ¶ Raba.

Turbe aũt q̃ minꝰ erudite videbanẛ dñi ſemꝑ facta
mirãtes. illi cõtra vel q̃ negare nequiuerãt ſiniſtra
intꝑꝛetatione ꝑuertere laboꝛabãt. q̃ſi hec non di=
uinitatis. ſ immũdi ſpiritꝰ opera fuiſſent id ẽ Beel
zebub. q̃ deꝰ erat Acharon. Vnde ſequitẛ. Phari=
ſei aũt audiẽtes dixerũt. Hic ñ eijcit demões niſi in
Beelzebub ꝑncipe demõioꝝ. ❡ Remi. beelzebub
aũt ipſe ẽ Beel & Baal & Beelphegoꝛ. Bel fuit pr̃
Nini. Regis Aſſirioꝝ Baal deꝰ ẽ. q̃a i excelſo co=
lebaẛ. Beelphegoꝛ a loco id ẽ a monte Phega. ze=
bub. ſeruus fuit Abimelech filij Gedeonis q̃ occi=
ſis. lxx. fratribꝫ edificauit tẽplũ Baal. & cõſtituit
eũ ſacerdotẽ i ipſo ad abigẽdas muſcas q̃ ibi cõgre
gabãẛ. ꝑpẛ nimiũ cruoꝛẽ victimaꝝ. Zebub nanqꝫ
muſca dr̃. Beelzebub gͦ vir muſcaꝝ intẛ ꝑtaẛ. Vñ
ꝑpẛ ſpurciſſimũ ritũ colẽdi dicebãt eũ eẽ ꝑncipem
demonioꝝ. Nihil gͦ ſoꝛdidius inueniẽtes qd dño
obicerẽt. dicebãt eũ in Beelzebub eijcere demonia
Et ſciendum ꝙ non eſt legendum per. d. vel. t. in
fine. vt quedam mendoſe exemplaria habent. ſed
per. b. Sequitur Textus

Jheſus aũt ſciẽs cogitatões eoꝝ dixit eis. Omne re=
gnũ cõtra ſe diuiſũ deſolabiẛ. & oĩs ciuitas vel do=
mꝰ diuiſa cõtra ſe nõ ſtabit. Et ſi ſathanas ſatanã
eijcit. aduerſus ſe diuiſus eſt. Quõ ergo ſtabit re=
gnũ eiꝰ. ❡ Hier. Phariſei opa dei ꝑncipi demoni
oꝝ deputabãt. q̃bꝫ dñs nõ ad dicta. ſ ad cogitata
reſpõdit vt vel ſic cõpellerẽẛ credere potẽtie eius q̃
coꝛdis videbat occulta. Vñ diciẛ. Jheſus aũt ſci=
ens cogitatões eoꝝ dixit eis. ❡ Chriſ. Superius
q̃de & de hoc xp̃m accuſauerãt q̃a i Beelzebub eij
ceret demõia. ſ tũc q̃dez eos nõ icrepauit cõcedẽs
eis & a pluribꝫ ſignis cognoſcere eius virtutẽ. Et
a doctrina dicere eiꝰ magnitudinẽ. Sz q̃a ꝑmane
bãt eadẽ dicẽtes iã increpat eos q̃uis eoꝝ accuſa=
tio valde irrationabilis eſſet. Inuidia aũt nõ q̃rit
qd dicat. ſed ſolũ vt dicat. Neqꝫ tamẽ Xp̃us eos
cõtẽpſit. ſ reſpõdet cũ decẽti mãſuetudine. docens
nos mites eẽ inimicis & nõ turbari. etiã ſi talia di=
cãt. q̃ nos i nob nõ recognoſcimꝰ. neqꝫ hñt aliquã
ratõz. In q̃ etiã oſtẽdit mẽdatia eẽ que ab ipſis ſũt
dicta. Neqꝫ eſt demoniũ habentis tantam oſtẽdere
mãſuetudinẽ & cogitatões ſcire. Et q̃a valde irra=
tõnabilis erat eoꝝ ſuſpicio & multitudinẽ timebãt
nõ audebant publicare xp̃i accuſatõz. ſed in mẽte
voluebãt. Propẛ qd dicit. Sciẽs cogitatões eoꝝ.
Jpſe aũt accuſatiõz nõ quã i reſpondẽdo inde ponit
neqꝫ diuulgat eoꝝ neq̃tiam. ſolutionem autẽ indu
cit. ſtudiuz em̃ eius erat ꝓdeſſe peccãtibꝫ. nõ pub=
licare. Nõ aũt reſpõdet eis a ſcripturis. q̃a nõ attẽde
rent. aliẛ exponẽtes. ſ a cõmunibꝫ opinionibꝫ. Nõ
em̃ ita exterioꝛa ꝑlia coꝛrũpũt. ſicut ea que iterio
ra. hoc em̃ fit i coꝛpibꝫ & in oĩbꝫ rebꝫ. Sz interim
a magis cognitis exẽpla ducit dicẽs. Omñe regnũ
cõtra ſe diuiſũ deſolabiẛ. Nihil em̃ ẽ i terra regno
potẽtiꝰ. Sz tñ ꝑ altercatõz perit. Quid aũt dicen=
dum eſt de ciuitate vel de domo ſiue magnum ſiue
paruũ fuerit cõtra ſe ipſm̃ pugnãs perit. ❡ Hila.
Vnde domus & ciuitatis eadem eſt hic ratõ que ẽ
regni. propẛ quod ſequitur. Et omnis ciuitas vel
domus diuiſa contra ſe. nõ ſtabit. ❡ Hiero. Quõ
em̃ cõcoꝛdia ꝑue res creſcũt. ſic diſcoꝛdia maxime
dilabunẛ. ❡ Hila. Sermo autem dei diues eſt &
vel ſimpliciẛ intellectꝰ vel inſpectꝰ interiꝰ ad om=
nẽ ꝓfectũ ẽ neceſſariꝰ. Relictis ergo his que ad cõ
munẽ itelligẽtiã patẽt. cãis iterioꝛibꝫ imoꝛemur.
Reſpõſurus em̃ dñs ad id qd de Beelzebub erat di
ctũ i ipſos q̃bꝫ reſpõdebat reſpõſionis cõditõz retoꝛ
ſit. lex em̃ a deo ẽ. & regni Jſrael pollicitatio ex le
ge ẽ. ſi regnũ legis cõtra ſe diuidiẛ diſſoluaẛ neceſ
ſe ẽ. & ſic Jſrael amiſit & legẽ quãdo impletiõz le=
gis in xp̃o plebs legis impugnat. Sed ciuitas h̃
Hieruſalẽ idicaẛ. q̃ poſtꝙ in dñm ſuũ furoꝛe pleb
exarſit & apoſtolos eiꝰ cũ credẽtiũ turbis fugauit
poſt diuiſionẽ nõ ſtabit. atqꝫ ita ꝙ ꝑ hãc diuiſiõz
mox cõſecutũ eſt. ciuitatis illiꝰ denũcciaẛ excidiũ
Deide aſſumit. Et ſi ſathanas ſathanã eijcit ad=
uerſus ſe diuiſꝰ ẽ. quõ gͦ ſtabit regnũ eiꝰ. ❡ Hie
ro. Ac ſi diceret ſi ſathanas pugnat cõtra ſe & de=
mõ inimicꝰ ẽ demoni. deberet iã mũdi venire cõſu=
matõ. Nec hñt i eo locũ aduerſarie poteſtates q̃ꝝ
intẛ ſe bellũ pax hoĩm ẽ. ❡ Glo. Neceſſaria ergo
cõplexiõe eos arguit. Vel em̃ xp̃s i v̾tute dei de=
mones eijcit. vel in ꝑncipe demonioꝝ. Si in v̾tute
dei fruſtra calũniãẛ. Si in ꝑncipe demonioꝝ. re=
gnũ eiꝰ diuiſũ ẽ. nec ſtabit. & ideo a regno eiꝰ re=
cedãt qd inuit ſibi eos elegiſſe. dũ in ſe nõ credũt.
❡ Chriſo. Vel ſic. Si diuiſus ẽ imbecillioꝛ factus
eſt. & perit. Si aũt perit. qualiẛ pt̃ aliuz ꝓijcere
❡ Hila. Vel aliẛ. Si ad diuiſionem ſuam coactꝰ
eſt demon vt demones ꝑturbaret. hinc quoqꝫ eſti=
mãdũ eſt plus in eo qui diuiſerit ꝙ in his qui diui
ſi ſũt eẽ virtutis. Ergo regnũ diaboli diuiſione fa
cta a xp̃o ẽ diſſolutũ. ❡ Hiero. Si aũt putatis o
ſcribe & phariſei ꝙ receſſio demonũ obediẽtia ſit i
ꝑncipez ſuũ vt hoĩes ignoꝛãtes fraudulẽta ſimu=
latõe deludãẛ. qd poteſtis dicẽ de coꝛpoꝝ ſanitati=
bꝫ q̃s dñs ꝑpetrauit? Aliud ẽ ſi mẽbroꝝ q̃qꝫ debilita
tes & ſpiritaliũ v̾tutũ iſignia demõibꝫ aſſignetis.
Et ſi ego ĩ Beelzebub eijcio demones. filij veſtri ĩ
q̊ eijciũt. Jdeo ipſi iudices veſtri erũt. Si aũt ego ĩ
ſpiritu dei eijcio demões. Igiẛ ꝑuenit ĩ vos regnũ
dei. ❡ Chriſo. Poſtꝙ ꝑmã ſolutõz venit ad ſecũdã.
ꝑmã manifeſtioꝛẽ dicens. Et ſi ego in Beelzebub
eijcio demones filij veſtri in q̊ eijciũt. Jdeo ipſi iu=
dices veſtri erũt. ❡ Hiero. Filios iudeoꝝ vel Ex
oꝛciſtas legis gẽtis illiꝰ ex moꝛe ſignat. vl̾ aploſ
ex eoꝝ ſtirpe generatos. Si exoꝛciſtas. q̃a ad in=
uocationẽ dei eijciebãt demones. coartat Phariſe
os intẛrogatõe prudenti. vt cõfiteanẛ ſpiritus ſan=
cti eẽ opus eoꝝ. Si expulſio inq̃d demonũ in filijs
veſtris deo nõ demonibꝫ deputaẛ. q̃re in me idem
opus nõ eãdem hꝫ & cãz. Ergo ipſi veſtri iudices
erunt nõ poteſtate. ſed cõparatione. dum illi ex=

pulſionē demonū deo aſſignāt· vos p̄ncipi demoni-
oꝝ. Simi aūt & de apoſtolis dictū ē· qd̄ & magis i
telligere debem⁹ ipi erūt iudices eoꝝ· qa ſedebunt
in xij. ſolijs iudicātes. xij· tribꝰ Iſrael· ¶ Hila·
Idcirco aūt digne iudices ſūt i eos cōſtituti qb̄ id
dediſſe Xp̄us aduerſus demones poteſtatis repit̄
qd̄ ipe ē negatus habuiſſe· ¶ Raba· Vel qa Apo
ſtoli hn̄ ſibi cōſcij erāt nihil male artis ſe ab eo di-
dicisse· ¶ Chriſ· Nō ergo dixit diſcipuli mei· ne·
ꝙ Apoſtoli· ſ filij veſtri· vt ſiqd̄ voluerīt reuer
ti ad illoꝝ dignitatē· multā hīnc accipiāt occaſio-
nē· Si aūt ingrati fuerīt neqꝫ· verecūdā habēt ex
cuſatoꝝ· Ejciebāt aūt apoſtoli demones· qa accepe
rāt p̄tatē ab ipo· & tn̄ nihil eos icuſabāt· Nō em̄
rebꝰ· ſ pſone Xp̄i adverſabāt̄· volēs igit̄ mōſtra
re quoniam inuidie erant que dicebant de Xp̄o·
Apoſtolos in mediū ducit· Rurſus at̄ ad ſui cōgni
tionem inducit eos demōſtrans quoniam proprijs
aduerſant̄ bonis & cōtrariant̄ ſue ſaluti· cuz dece-
ret eos letari ꝙ magna bona illis aduenerat dona
tur⁹· Vn̄ ſequit̄· Si at̄ ego i ſpiritu dei ejcio de-
mones· igit̄ puenit i vos regnū dei· Per hoc aūt
demōſtrat ꝙ magne v̄tutis op⁹ ē d̄mones ejcere·
Et nō c⁹libꝫ gratia· Et ob hoc qd̄ ſilogizat dicēs
Ergo pueīt i vos regnū dei· Ac ſi dicat· Si hoc ē
ꝑfecto filius dei aduenit· hoc autē obūbrate dicit·
vt nō illis ſit graue· Deinde vt eos alliciat nō dix
it ſimplicit̄ puenit regnuz· ſ in vos· Quaſi diceret
Vobis venīūt bona· ꝑpt̄ qd̄ veſtram impūgnatis
ſalutē· Hoc em̄ ē ſignū a prophetis traditū p̄ntie
filij dei tāta fieri poteſtate diuina· ¶ Hiero· Re-
gnū em̄ dei ſeipm̄ ſignat de q̄ i alio loco ſcriptū ē·
Regnum dei intra vos eſt· & Medius ſtat int̄ vos
quē neſcitis· Vel certe illud regnū qd̄ & Johānes
& ipe dn̄s p̄dicauerat· Penitētiā agite appinqbit
em̄ regnū celoꝝ· Eſt & tertiū regnū ſcripture ſan
cte· qd̄ auffert̄ a iudeis· & tradit̄ gēti faciēti fru-
ct⁹ ei⁹· ¶ Hila· Si ergo diſcipuli opant̄ p xp̄m
& ex ſpiritu dei xp̄us operat̄· adeſt regnū dei i apo
ſtolis mediatoris officio trāſfuſuz· Diminutō re-
gni diaboli eſt augmētatō regni dei· ¶ Auguſ· de
cō· Euā· Vn̄ poteſt etiā h̄ ē ſenſus· Si ego i Be
elzebub ejcio demones· etiā ſcd̄m veſtrā ſentētiaz
puenit i vos regnū dei· qa regnū diaboli ſtare nō
poteſt· quē aduerſū ſe diuiſū fatemini· Regnū em̄
dei nunc dixit quo damnantur impij· & a fidelibꝰ
de peccatis ſuis penitentiam agentibus nunc ſe-
cernuntur· Sequitur textus

¶ Aut quō poteſt qſq̄ intrare i domū fortis· & va
ſa ei⁹ diripere· niſi prius alligauerit fortē· & tūc do
mū illi⁹ diripiet· ¶ Chriſ· Poſita ſcd̄a ſolutiōe
inducit & terciā dicēs· Aut quō pt̄ qſq̄ itrare i do
mū fortis· Quod em̄ nō poteſt ſathanas ſathanam
ejcere manifeſtū ex dictis eſt· Sed qm̄ neqꝫ alius
poteſt eū ejcere niſi prius eū ſupauerit· omnibꝰ eſt
maifeſtū· cōſtituit̄ g ꝙ & aña cū maifeſtiori habū
dātia· dic̄ em̄ caute abſiſto ab hoc ꝙ vtar diabolo

coadiutore ꝙ p̄lier cū eo & ligē eū· & h⁹modi cōie
ctura ē ꝙ vaſa ei⁹ diripio· Et ſic ɔtrariū ei⁹ ꝙ illi
tēptabāt dicere· demonſtrat· Illi em̄ volebāt oſtē
dē ꝙ nō ꝓpa virtute ejcit demones· Ipe aūt oſtē-
dit ꝙ nō ſolū demones· ſed & eoꝝ p̄ncipem liga-
uit· quod manifeſtū eſt ab his que facta ſūt· Qua
liter em̄ p̄ncipe nō victo hij q̄ ſubiacent· demones
direpti ſūt· Hoc aūt mihi ꝓphetia videt̄ eſſe quod
dicit̄· Non em̄ ſolum demones ejcit· ſed & errorē
vniuerſū orbis terraꝝ abiget & machinatoꝝ dia-
boli diſſoluet· Et nō dixit rapiet· ſ diripiet· Oſtē
dens ꝙ hoc cū p̄tate fiet· ¶ Raba· Domus illius
mūdus ē· q̄ in maligno poſitus nō creatoris digni-
tate· ſ magnitudine delinq̄ntis alligatus ē fortis &
religat⁹ in tartarū & dn̄i pede cōtrit⁹· Nō at̄ debe-
m⁹ eē ſecuri· aduerſari⁹ noſter fortis victoris q̄·
ꝙ vocibꝰ cōprobat̄· ¶ Chriſo· Fortem aūt eū vo-
cat āntiquā oſtēdēs tyrānidē q̄ ex noſtra deſidia na-
ta ē· ¶ Auguſt· de que euā· Quos ſcilicꝫ ipe tene-
bat· ne poſſent viribꝰ ſuis ab illo ſe hoīes eruere ſ
p gratiā dei· vaſa ei⁹ dicit omnes ifideles· Alliga
uit aūt fortē ꝙ poteſtatē illi ademit impediēdi vo-
lūtatē fideliū aſſeq̄ndo Xp̄m & obtinēdo regno dei
¶ Raba· Domum ergo eius diripuit· qa ereptos
a diaboli laqueis eos quos ſuos eſſe p̄uidit· Ec-
cleſie adunauit· Vel qa omēs mūdi p̄tes Apoſto-
lis & eoꝝ ſucceſſoribꝰ aduertēdū diſtribuit· Oſtē
dit igit̄ p manifeſtā parabolā dicēs ꝙ n̄ cōcordat
in fallaci opatōe cum demonibꝰ vt calūniabāt̄· ſed
virtute dignitatis hoīes a demonibꝰ liberauit·
¶ Qui nō ē mecū· cōtra me ē· & qui nō congregat
mecū· ſpargit· ¶ Chriſo· Poſita tercia ſolutiōe h̄
ponit quartaz dicens· Qui nō ē mecū· cōtra me eſt·
¶ Hila· In quo oſtēdit lōge a ſe eſſe vt aliqd̄ a di
abolo mutuatū ſit poteſtatis· & ex hoc ingētis pe
riculi res intelligit̄ male de eo opinari cū quo non
eſſe idipm̄ eſt· qd̄ cōtra eſſe· ¶ Hiero· Nō tn̄ putet
hoc qſq̄ de hereticis dictū & ſciſmaticis· quanq̄ &
ita ex ſupfluo poſſet intelligi· ſed ex cōuenientibꝰ
textuqꝫ ſmonis ad diabolū refert̄· eo ꝙ nō poſſint
opa Saluatoris· beelzebub operibꝰ cōparari· Ille
cupit animas hoīm tenē captiuas· dn̄s liberare·
Ille p̄dicat idola· hic vni⁹ dei noticiā· Ille trahit
ad vitia· Hic reuocat ad virtutes· Quō ergo poſ-
ſūt int̄ ſe habere cōcordiā· quoꝝ opa ſūt diuerſa·
¶ Chriſo· Qui ergo nō mecū cōgregat· neqꝫ mecū
ē· nō erit mihi cōparādus vt mecum demones ejci
at· ſed magis deſyderat que mea ſūt· ſpargē· Sed
dic mihi· Si oportuerit cū aliq̄ p̄liari· q̄ nō vult ti
bi auxiliari· hoc ipo nō eſt aduerſū te· ipſe etiam
dn̄s alio loco dixit· Qui nō eſt aduerſum nos· pro
nobꝰ ē· Sꝫ nō ē cōtrariū hoc qd̄ hic dicit̄· Hic em̄
loq̄t̄ de diabolo aduerſario exiſtēte· ibi aūt de ho-
mine qui in p̄te erat cum eis· de quo dictum erat·
Vidim⁹ quendā in noīe tuo ejciētez demonia· Vi
det̄ at̄ Iudeos h̄ occulte inſinuare cum diabolo ſta
tuens eos· Ipi em̄ aduerſus eū erant & ſpgebāt

que ipe cõgregabat · Sꝫ & dicẽs ẽ credẽ hoc de ſe ipo dixiſſe quia aduerſus diabolũ erat & que illius ſunt diſpergebat · Sequitur textus

¶ Ideo dico vob · Omne peccatũ & blaſphemia remittet̃ hoibꝰ · Spirit⁹ aũt blaſphemia nõ remittetur · Et q̃cũqꝫ dixerit v̂bũ cõtra filiũ hoĩs remittet̃ ei · Qui at̃ dixerit cõtra ſpiritũ ſãctũ v̂bũ nõ remittet̃ ei neqꝫ ĩ hoc ſeculo · neqꝫ ĩ futuro · ¶ Chriſ. Quia dominus phariſeis excuſando reſponderat · iam eos terret · Eſt enĩ hoc correctionis nõ parua pars · nõ ſolũ excuſando reſpõdere · ſed & cõtrariari ¶ Chriſoſti · Phariſeorum enĩ ſententiam & eoꝝ qui ita cum his ſentiunt · peruerſitatẽ · ſeueriſſima definicõe ↄdẽnat · pctoꝝ oĩm veniã ꝓmittẽs · & plaſphemie ſpũs ĩdulgẽtiã abnegãs · Ido diĉ dico vob oẽ pctm & blaſphemia remittet̃ hoibꝰ · ¶ Remi. Sciẽduꝫ ẽ tamẽ ꝙ nõ paſſim quibuſcũqꝫ dimittit̃ ſꝫ illis q̃ ꝓ ſuis reatibꝰ dignã penitẽtiam egerint · Deſtruit̃ · at̃ his verb error · Nouatiani q̃ dicebat ꝙ fideles poſt lapſũ p penitẽtiã nõ poſſunt ſurgere · neqꝫ peccatoꝝ ſuoꝝ veniã ꝓmereri · maxime illi · q̃ in pſecutõe poſiti negabãt · ſeq̃t̃ · Spũs aũt blaſphemia nõ remittet̃ · ¶ Augu · Quid enĩ intẽeſt ad rem vtrum dicat̃ · ſpiritus blaſpemia nõ remittet̃ an dicat̃ · qui blaſphemauerit in ſpiritum ſanctũ · nõ ei remittet̃ · vt Lucas dicit · niſi forte ꝙ eadem ſententia apertius iſto modo q̃ꝫ illo dicit̃ · Et aliuꝫ Euãgeliſtam nõ deſtruit ali⁹ ſed exponit · Spũs enĩ blaſphemie clauſe dictũ ẽ · q̃a nõ eſt expͥſſuꝫ c⁹ ſpirit⁹ · Et ideo ad huiuſmõi expoſitioneꝫ ſubdit̃ · Et q̃cũqꝫ dixerit verbũ cõtra filiuꝫ hoĩs · remittet̃ ei · Ideo poſt vniuerſalẽ cõmemoratiõꝫ oĩs blaſphemie eminẽti⁹ voluit expͥmere blaſphemiã que dicit̃ contra filium hominis · quam in euangelio ſecũdũ Iohannem valde grauem oſtẽdit · vbi ait de ſpiritu ſancto · Ille arguet mũdũ de pcto · de iuſticia & de iudicio · de peccato q̃dẽ · q̃a nõ credũt in me · Seq̃t̃ Qui aũt dixerit cõtra ſpiritũ ſãctũ verbũ · nõ remittet̃ ei neqꝫ ĩ hoc ſeculo neqꝫ in futuro · Nõ ergo hoc dicit̃ ꝓpterea q̃a in trinitate maior eſt filio ſpirit⁹ ſãct⁹ · qᵒ null⁹ vnq̃ꝫ vel heretic⁹ dixit · ¶ Hila. Quid aũt tam extra veniã eſt q̃ꝫ in xp̃o negare qᵒ dei eſt · & cõſiſtẽteꝫ in eo paterni ſpiritus ſubſtantiã adimere · cũ ĩ ſpiritu dei omne opus cõſũmet · & in eo deus ſit mũdũ recõcilians ſibi · ¶ Hieroni · Vel ita loc⁹ iſte eſt intelligẽdus · Qui v̂bũ dixerit cõtra filiũ hominis ſcãdalizatus carne mea · & me hoĩeꝫ tãtũ arbitrãs · talis opinio atqꝫ blaſphemia · quãq̃ꝫ culpa nõ careat erroris · tñ hꝫ veniã ꝓpt̃ corporis vilitatẽ · Qui aũt manifeſta ĩtelligẽs opa dei cũ dei virtutẽ negare nõ poſſit · eadeꝫ calũniat̃ · ſtimulatus inuidia & xp̃m dei verbũ & opa ſpiritus ſancti dicit eẽ Beelzebub · iſti nõ remittet̃ · neqꝫ in hoc ſeculo neqꝫ in futuro · ¶ Auguſ · de cõ · Euan. Sed ſi hoc ꝓpterea dictũ eſſet · pfecto de omni blaſphemia taceret̃ · & hec ſola remiſſibilis videret̃ · que cõtra filiũ hominis dicit̃ · q̃ſi cũ hõ ſolũ putat̃

Cũ vero p̃miſſuꝫ ſit · Omne peccatũ & blaſphemia remittet̃ hoibꝰ ꝓculdubio & illa blaſpemia q̃ ↄtra patrẽ dicit̃ illa generalitate cõcludit̃ · & tñ hec ſola irremiſſibilis definit̃ · que dicit̃ contra ſpiritũ ſanctum · Nũquid nam & pater formã ſerui accepit · q̃ſi ſit maior ſpiritus ſanctus · Quis etiã non cõuincit̃ dixiſſe v̂bũ cõtra ſpiritũ ſanctum anteq̃ꝫ xp̃ian⁹ vel catholicus fieret p̃mo ipi pagani cũ dicũt xp̃m magicis artibꝰ feciſſe miracula · nõne ſimiles ſũt his q̃ dixerũt eũ ĩ p̃ncipe demonioꝝ eieciſſe demonia? Iudei etiã & q̃cunqꝫ heretici ſpũm ſãctũ cõfitent̃ · ſed negãt eũ eſſe in corpore Xp̃i quod ẽ Eccleſia catholica ſimiles ſũt phariſeis q̃ negabãt ſpiritũ eẽ ĩ xp̃o · Quidam etiã heretici ipm ſpiritũ ſãctũ vel creaturã eẽ cõtendũt ſicut arriani · Eunomiani · & Macedoniani · Vel eũ prorſus ita negãt vt deũ negent eẽ trinitatẽ · ſꝫ ſolũ patreꝫ eẽ deũ aſſeuerant · & ipſũ aliq̃n vocari filium · aliq̃n ſpiritum ſanctũ · ſicut ſabelliani · Photiniani quoqꝫ patrem ſolũ eẽ dicentes deũ · filiũ vero nõ niſi hoĩeꝫ · negãt omnino tertiam eẽ pſonam ſpiritũ ſanctũ · Manifeſtũ ẽ igit̃ a paganis iudeis & hereticis blaſphemari ſpiritũ ſanctũ · Nũquid ergo deſerendi ſũt & ſine vlla ſpe deputãdi? quibꝰ ſi nõ ẽ dimiſſuꝫ v̂buꝫ qᵒ dixerũt cõtra ſpiritũ ſanctũ inanit̃ eis promittit̃ ꝙ in baptiſmo ſiue in eccleſia remiſſionẽ accipiãt peccatoꝝ · Nõ enĩ dictũ eſt · Nõ remittet̃ ei in baptiſmo · ſed neqꝫ in hoc ſeculo neqꝫ ĩ futuro · Et ſic illi ſoli eſtimandi ſũt ab huiuſmodi grauiſſimi peccati reatu liberi q̃ ab ĩfantia ſũt catholici · Nõnullis at̃ videt̃ eos tantũmõ peccare ĩ ſpiritũ ſãctũ qui lauacro regeneratiõis abluti ĩ eccleſia · & accepto ſpiritu ſancto velut tãto poſtea dono Saluatoris ĩgrati · mortifero aliq̃ peccato ſe immerſerũt · q̃lia ſũt vel adulteria vel homicidia vel ipa diſceſſio a noĩe xp̃iano ſiue catholica eccl'ia Sꝫ iſte ſenſ⁹ vñ ꝓbari poſſit ignoro cũ & penitẽtie q̃ꝝcuꝫqꝫ criminũ loc⁹ ĩ eccleſia nõ neget̃ · & ipos hẽticos ad hoc vtiqꝫ corripiẽdos dicat Apoſtolus ne forte det illis de⁹ penitẽtiã ad cognoſcẽdã veritatẽ · Poſtremo nõ ait dñs q̃ fidel' catholic⁹ dixerit v̂bũ cõtra ſpiritũ ſãctũ · ſꝫ q̃ dixerit · hoc ẽ q̃cũqꝫ dixerit · ñ remittet̃ ei neqꝫ ĩ hoc ſcl'o neqꝫ ĩ futuro · ¶ Aug⁹ · de ſmõe dñi ĩ mõte · Vel alit̃ diĉ Iohãnes Apoſtol⁹ ẽ peccatũ ad mortẽ · nõ ꝓ eo dico vt roget q̃s peccatum aũt fratris ad mortem dico etiam · cum poſt agnitõꝫ dei p gratiã domini noſtri Iheſu xp̃i q̃ſq̃ꝫ oppugnat frat̃nitatẽ · aut aduerſus ipaꝫ gratiã q̃ recõciliatus ẽ deo ĩuidẽtie facibꝰ agitat̃ · H⁹ peccati tanta labes ẽ · vt dep̃candi humilitatẽ ſubire nõ poſſit · etiã ſi peccatũ ſuũ mala cõſciẽtia & agnoſcere & annũciare cogat̃ · Quis mẽtis affectionẽ propter peccati magnitudinem iam damnationẽ aliquos habere credendus eſt · Et hoc fortaſſe eſt peccare in ſpiritum ſanctum id eſt p malitiam & ĩuidiaꝫ frat̃nam impugnare caritatẽ · p⁹ acceptã gratiã ſpiritus ſancti · qᵒ peccatũ dñs neqꝫ hic ·

neq; in futuro ſeculo dimitti dicit. Vñ qri poteſt vtrũ i ſpiritũ ſãctũ iudei peccauerint. quãdo dixerũt. q i beelzebub principe demonio dñs demonia expellebat. vtrum ei hoc i ipm dominũ dictum accipiamus. quia de ſe dicit alio loco. Si patrẽ familias beelzebub vocauerũt quãtomagis domeſticos ei? an qm̃ de magna iudetia dixerãt. i grati tam pñtibus beneficijs q̃uis nõdũ xpiani fuerint. ñ ppt ipſã iudetie magnitudinẽ in ſpiritũ ſanctum peccaſſe credẽdi ſũt. Non eñ hoc colligit deuerbis domini. Videri tñ poteſt adhuc eos monuiſſe vt accedant ad gratiã ñ ita peccẽt vt nũc peccauerũt. Nũc .n. in filiũ hoĩs dixerũt vbum neq; & poteſt eis dimitti ſi cõuerſi fuerint & ei crediderint. Si autẽ poſtq̃ ſpiritũ ſanctũ acceperint. fraternitati inuidẽ & grãtiã quã acceperũt. oppugnare voluerint. nõ eis dimitti. neq; in hoc ſeculo: neq; in futuro. Nã ſi eos ſic haberet odenatos. vt nulla ſpes reliq̃ illis eſſet. ñ adhuc monẽdo iudicarẽ cũ addidit dicẽs. Aut facite arborẽ bonã & cetera. Aug. i libro retract. Hoc autẽ non cõfirmaui. quia hoc putare me dixi. ſ; tñ addẽdũ fuit ſi i hac tã ſcelerata mẽtis peruerſitate finierit hãc vitã quoniã i q̃cũq; peſſimo in hac vita conſtituto. ñ ẽ vtiq; deſperãdũ. nec pro illo imprudenter oratur. de q̃ ñ deſperat. Auguſ. de vbis domini. Eſt autem magnum ſecretum huius queſtionis. Lumen ergo expoſitõnis a dño q̃rat. Dico autem caritati veſtre. forte in omĩbꝰ ſcripturis ſãctis nulla maior q̃ſtio. nulla difficilior inuenitur. Primũ g̃ vt aduertatis admoneo. ñ dixiſſe dñm. oĩs blaſphemia ſpiritus nõ remittet. neq; dixiſſe q̃ dixerit q̃cũq; verbum contra ſpiritũ ſãctũ: ſed qui dixerit verbũ. Quapropt̃ ñ eſt neceſſe vt omnẽ blaſphemiã & omne vbum quod dicit̃ cõtra ſpm̃ ſãctũ. remiſſionẽ quiſq̃ exiſtimet nõ habere. Sed neceſſe eſt plane vt ſit aliquod verbũ quod ſi dicat̃ ɔtra ſpm̃ ſãctũ. nullã remiſſionẽ mereat̃. Solẽt ei ſcripture ita loqui vt quando aliq̃d ſic dicit̃ vt neq; ex toto neq; ex parte dictum ſit. non ſit neceſſe vt ex toto fieri poſſit vt ex parte nõ intelligat̃. Sicut cũ dñs dixit iudeis. Si non veniſſem & locut? eis nõ fuiſſem. peccatũ nõ haberẽt. Non ei ita dictũ ẽ. vt ſine ullo omnino peccato vellet itelligi futuros fuiſſe iudeos. ſed eẽ aliquod pctm. quod non haberent niſi xps veniſſet. Quis aũt ſit iſte mod? ɔtra ſpm̃ ſctm ordo poſtulat vt dicam? iſinuat̃ ſiq̃dem nobis in pñe autoritas. In filio natiuitas. In ſpũ ſãcto patris filijq; cõmunitas. Quod g̃ cõmune ẽ patri & filio p hoc nos voluerũt habere cõmuniõẽ & it̃ nos & ſecũ. Caritas eñ dei diffuſa ẽ i cordibꝰ nr̃is per ſpm̃ ſãctũ q̃ dat? ẽ nobis. Et q̃a pctĩs alienabamur a poſſeſſione bonoꝝ veroꝝ. caritas opit multitudinẽ peccatoꝝ. Quod eñ xps ſpũ ſãcto pcta dimittat. hinc itelligi poteſt. q cũ dixiſſet diſcipulis. Accipite ſpm̃ ſãctũ. cõtinuo ſubiecit. Si cui dimiſeritis pcta. dimitet̃ illi. Primũ itaq; credenciũ bñficiũ ẽ i ſpũ ſãcto remiſſio peccatoꝝ. contra hoc donũ g̃tuitũ loq̃tur cor impenitẽs. Ipa g̃ impenitẽtia ẽ ſpũs blaſphemia q̃ ñ remittet̃ neq; i hoc ſeculo neq; i futuro. Cõtra ei ſpm̃ ſãctũ q̃ peccata dimittũt̃ verbũ valde malũ ſiue cogitatõe ſiue lingua ſua facit. Qui ſcd̃m duritiã cordis ſui & cor impenitẽs theſaurizat ſibi irã in die ire. Hec omnino impenitẽtia nõ habet remiſſionẽ neq; i hoc ſeculo neq; i futuro. q̃a penitẽtia ĩpetrat remiſſionẽ i hoc ſeculo. que erit in futuro. Sed iſta impenitẽtia q̃diu q̃ſq; i hac carne viuit. ñ poteſt iudicari. De nullo eñ deſperãdum eſt. Quãdiu paciẽtia dei ad penitẽtiã adducit. Quid eñ ſi iſti quos i q̃cũq; genere erroris notas. & tãq; deſperatiſſimos damnas. añq̃ iſtã vitã finiãt agant penitẽtiã i veniãt verã vitã i futuro? Hec at̃ blaſphemia q̃uis ꝑlixa & pluribꝰ vbis cõtexta ſit. ſolet tñ ſcriptura etiã multa verba vbũ appellare. Neq; eñ vnũ verbũ locut? eſt dñs cũ ꝓpheta. & tñ legit̃. Verbũ q̃d factũ eſt ad illũ vel ad illũ. Propheta. Hic autẽ fortaſſis aliq̃s querat. vtrũ tãtũmõ ſpũs ſãct? peccata dimittat. an & pat̃ & filius. Ipe eñ filius de patre dicit. Dimittet vobis pat̃ veſter pcta vr̃a. Et d̃ ſe ait. Fili? hoĩs ptãtẽ h; i t̃ra dimittẽdi peccata. Cur g̃ illa ipenitẽtia q̃ nũq̃ dimittit̃. ſolum ad ſpũs ſancti blaſphemiã dicit̃ ptinẽ: tanq̃ ille q̃ in hoc ipenitẽtie pcto fuerit obligatus. dono ſpũs ſãcti reſiſtere videat̃. q eo dono fiat remiſſio peccatoꝝ. Sed pcta q̃a pt̃er eccleſiã ñ dimittũt̃ i eo ſpũ dimitti optebat q̃ in vnũ eccleſia cõgregatur. Remiſſio g̃ peccatoꝝ. quã tota trinitas facit. ꝓpe ad ſpm̃ ſanctũ dicit̃. ptinẽ. Ipſe eñ ſpũs adoptõis filioꝝ i quo clama? abba pat̃. vt ei poſſimus dicẽ. Dimitte nobis debita nr̃a. & i hoc cognoſcim? ſicut dicit iohãnes. qm̃ xps manet i nobis de ſpũ ſancto quẽ dedit nobis. Ad ipm̃ etiã ptinet ſocietas qua efficimur vnũ corpus vnici filij dei. quodammodo ſocietas patris & filij eſt ipe ſpũs ſãct?. Quiſquis g̃ reus fuerit impenitẽtia cõtra ſpiritũ ſãctũ. i quo vnitas & ſocietas cõmuniõis cõgregat̃ eccleſie. nũq̃ illi remittit̃. Chriſ. Vel alit̃ ſcd̃m primã expoſitõnem. Iudei q̃de ignorabãt xpm q̃s eẽt. Spũs at̃ ſãcti ſufficiẽs acceperũt experimentũ. etenĩ prophete per eũ locuti ſũt. Quod g̃ dicit hoc eſt. Eſto q me offenditis ꝓpter carnem circumpoſitam. nũquid & de ſpiritu ſãcto habetis dicere. quoniam ignoramus eum propter hoc non ignoſcibilis eſt vobis hec blaſphemia. & hic & illic dabitis vindictam. Quia enim demones eijcere & ſanitates perficere. ſpiritus ſancti ẽ. Non g̃ mihi contumelias infertis ſolum. ſed ſpiritui ſancto. Ideoq; vobis ineuitabilis erit cõdẽnatio & hic & illic. Etenĩ hominũ hi quidem hic ſolũ puniũt̃. ſic q̃ idigni pticipauerũt miſterijs apd corinthios. hi at̃ illic ſolũ. ſic diues i iferno. Hi at̃ hic & illic. ſicut ipi iudei q̃ & hic itollerabilia paſſi ſũt. Hieruſalem capta. Et ibi difficillimã ſuſtinẽt penã. Raba. In hac at̃ autoritate extinguitur

hereſis. Origenis q̃ aſſerit poſt multa ſecula oẽs
peccatores veniã conſecutores. q̃ refellit̃ p hoc ꝙ
dicit̃. ꝙ ñ remittet̃ neq; ĩ hoc ſeculo neq; ĩ futu-
ro. ¶ Grego. in dialogo. Pat̃ etiã ĩtelligi q̃ſdam
culpas ĩ hoc ſeculo q̃ſdã vero in futuro relaxari.
Quod em̃ de vno negat̃ de quibuſdã cõcedit̃. Sed
tñ hoc de puis minimiſq; pctis fieri poſſe credendũ
eſt. ſicͤ ẽ aſſiduus ocioſus ſermo. immoderatus ri-
ſus. vel pctm̃ cure rei familiaris. q̃ vix ſine culpa
vel ab ipſis agit̃. q̃ culpã q̃liter debeant declinare
ſciũt. aut ĩ ñ grauibꝰ culpis error ignorãtie. q̃ etiã
poſt mortẽ grauant ſi ñ ĩ hac vita adhuc poſitis mi
nime fuerint relaxata. Hoc ſciendũ ẽ q̃a illic ſaltẽ
de minimis nil q̃ſq; purgatõis obtinebit niſi q̃ hoc
bonis actibꝰ ĩ hac vita poſitꝰ vt obtineat ꝓmẽt̃.
¶ Aut facite arborẽ bonã & fructũ eiꝰ bonũ. aut
facite arborẽ malã & fructũ eius malũ. Siquidem
ex fructu arbor cognoſcit̃. ꝓgenies viperarũ. Quõ
poteſtis bona loq̃ cũ ſitis mali? Ex habũdãtia eĩ
cordis os loqtur. Bonꝰ hõ de bono theſauro ꝓfert
bona. & malus hõ de malo theſauro ꝓfert mala.
¶ Chriſ. Poſt pores redargutões rurſus eos a-
lit̃ cõfundit. Hoc at̃ facit nõ vt ſeipm̃ ab accuſa-
tõe liberet. ad hoc em̃ ſufficiebãt priora. ſed eos
corrigẽ volens. Vñ dicit. Aut facite arborẽ bonã
& fructũ eius bonũ. aut facite arborẽ malã & fru-
ctũ eius malũ. Ac ſi dicat. Nullus veſtrũ dixit ꝙ
malũ eſt aliquos a demone liberare. Sz q̃a opibꝰ
non maledicebãt. ſed diabolũ dicebãt hoc opãtẽ.
demõſtrat ꝙ hec accuſatõ ẽ p̃ter cõſeq̃ntiã rerũ &
p̃ter omnes cõceptões. Talia at̃ cõfingere eſt im
mẽſe verecũdie. ¶ Hiero. Cõſtrigit g̊ eos ſilogiſ
mo. quẽ greci vocãt a ficton. nos ĩeuitabilẽ poſſu-
mus appellare. q̃ ĩterrogatos hincinde cõcludit &
ĩ vtroq; cor impmit. Si inq̃t diabolus malus eſt.
bona opa facẽ nõ poteſt. Si at̃ bona ſũt que facta
cernitis. ſequit̃ vt ñ ſit diabolꝰ q̃ illa fecit. Neq;
eĩ fieri poteſt vt ex malo bonũ aut ex bono oriat̃
malũ. ¶ Chriſ. Eteñ arboris diiudicatõ a fructu
apparet. ñ fructus ab arbore. Vñ ſequit̃. Siqui
dem ex fructu arbor cognoſcit̃. Et ſi em̃ arbor fru
ctus ẽ cauſa. ſed tñ fructꝰ arboris ẽ demõſtratiuꝰ.
Vos at̃ cõtrariũ facitis. In opibꝰ em̃ nihil accu-
ſare habẽtes cõtrariã de arbore fertis ſentẽtiã. me
demoniacũ appellãtes. ¶ Hilari. Hic g̊ ĩ pñs iu-
deos refellit q̃ cũ intelligerẽt xp̃i opa vltra hũanã
eẽ v̄tutẽ. noluerũt tñ eaq̃ dei ſunt confiteri. futurã
vero omnẽ fidei puerſitatẽ coarguit. eoꝝ ſcilicet q̃
diuinitatẽ & communionẽ patne ſubſtãtie dño de-
trahẽtes ĩ diuerſa hereſum ſtudia ceciderũt. neutꝝ
faciẽtes. nec ĩter gẽtes ſub venia ignoratõis habi
tãtes. nec in veritatis cognitõe verſãtes. Arborẽ
ſe in corpe poſitũ ſignat. q̃a p interiorẽ v̄tutis ſue
fecũditatẽ exeat vbertas hoĩs in fructus. Igit̃ ar
bor bona faciẽda cũ fructibꝰ bonis ẽ. aut mala cõ
ſtituẽda cũ malis fructibꝰ. ñ ꝙ arbor mala poſſit
cõſtitui que bona eſt. nec ecõuerſo. Sed vt p hãc
ſignificãtia ĩtelligeremꝰ xp̃m aut tãq̃ vtilem re-
linq̃ndũ aut tãq̃ bonũ bonoꝝ fructuũ vtilitate re
tinẽdũ. Ceteꝝ mediũ ſe agẽ & ĩ xp̃m aliq̃ deferre.
Negare q̃ maxĩa ſunt. venerari tãq̃ deum. dei cõ-
munionẽ ſpoliare. blaſphemia ſpũs eſt. vt cũ per ad
miratõne tantorum operum dei nomen detrahere ñ
audeas. p maliuolẽtiam mẽtis generoſitatẽ eiꝰ ab-
negata patne ſubſtãtie communione deturpas.
¶ Augꝰ. d̾ ve. do. Vel ĩ hoc admonuit nos dñs.
vt bone arbores ſimus. & bonos fructus ꝓducere
poſſimꝰ. Vbi eĩ ait. Facite arborẽ bonã & fructũ
eius bonũ. ẽ p̃ceptũ ſalubre. cui obedientia eſt ne
ceſſaria. Quod aũt dicit facite arborem malam &
fructũ eius malũ. nõ p̃ceptũ eſt vt faciatis. ſ; mo-
nitõ vt caueatis. Cõtra hos em̃ dixit q̃ putabãt ſe
cũ mali eẽnt. bona loq̃ poſſe. Primus em̃ ẽ mutãdꝰ
hõ vt opa mutent̃. Si em̃ manet hõ ĩ eo ꝙ malus
eſt bona opa habere ñ poteſt. Si manet in eo ꝙ
bonũ eſt. mala opa habere ñ poteſt. Oẽs g̊ malas
arbores xp̃s ĩuenit. ſed dedit poteſtatem filios dei
fieri credẽtibꝰ in nomĩe eius. ¶ Chriſ. Qui vero
nõ p ſeipõ. ſ; p ſpũ ſancto facit ſermonẽ. eos cõue
nient̃ ĩcrepat. dicens ꝓgenies viparũ. quomodo
poteſtis bona loq̃ cũ ſitis mali? Hoc autem dixit
& eos ĩcuſans. & eoꝝ que dicta ſunt demõſtratio
nẽ ex ipſis p̃bens. Quaſi diceret. Ecce vos cũ ſitis
arbores male. ñ poteſtis ferre fructũ bonũ. Nõ g̊
miror ꝙ hec loq̃mĩ. eteñ male nutriti eſtis a ma
lis ꝓgenitoribꝰ & mentẽ malã habetis. Et vide ꝙ
nõ dixit. Qualit̃ poteſtis bona loq̃. cũ ſitis ꝓgenĩ-
es viparũ? Nihil enim hoc ad illud ptinet. ſed qua
lit̃ poteſtis bona loq̃ cũ ſitis mali? Progenies at̃
viparũ dixit. q̃a in ꝓgenitoribꝰ gloriabant̃. vt g̊
excluderet eoꝝ ſupbiã. ſepauit eos a cognatõe a-
brahã. attribuẽs eis progenitores ſimiliũ morũ.
Vl̾ progenies viparũ id ẽ filios & imitatores dia
boli eos appellat. q̃a ſcient̃ bonis opibꝰ detrahunt
qđ diabolicũ ẽ. Vnde ſeq̃t̃. Ex habũdãtia em̃ cor
dis os loq̃t̃. Ille hõ ex habũdãtia cordis loq̃tur.
q̃ nõ ignorat ex q̃ ĩtẽtõe verba promãtur. qđ apti
us oſtẽdere volẽs. ſubiũgit. Bonꝰ hõ de bono the-
ſauro ꝓfert bona. & malus hõ de malo theſauro
ꝓfert mala. Theſaurꝰ cordis. intẽtõ eſt cogita-
tõis ex q̃ interñꝰ arbiter iudicat ꝓuentũ opis vt
aliqñ maiora minorẽ habeãt mercedẽ aliquãdo ob
ĩcuriã cordis tepidi. maiorũ v̄tutũ opa oſtẽtãtes.
minora a dño p̄mia ſortiũt̃. ¶ Chriſ. Ex his etiã
demõſtrat ſuã deitatẽ ſcientẽ cordis occulta. q̃m ñ
verboꝝ ſolũ. ſed etiã malarum cogitatõnũ exſol-
uent vindictã. Eſt aũt nature cõuenientia ſuper-
emanantis ĩtus neq̃cie verba p os extra effundi.
Quare cũ audieris hominẽ male loquẽtem multo
ampliorem eſtimes nequitiam q̃ꝫ verba demõſtrãt
Quod em̃ exterius dicitur eſt ſupereffluentia eius
Quod ĩtus eſt. In quo eos vehementer tetigit. Si
eĩ qđ dictũ eſt ab eis ita eſt malũ. excogita radix
v̄boꝝ q̃ꝫ magna ẽ? Cõtingit at̃ hoc decẽt̃. Lingua

em̄ cōfuſa multotiēs n̄ re pēte effundit neq̄tiā. Cor
aūt nullū hominū hn̄s teſtē. ſine timore q̄cūq; vult
parturit mala. Dei ei n̄ multa cura ē ei. Sed cum
augeт̃ multitudo maloꝝ que intus ſūt. q̄ interim
occultabant̃. extra ꝑ v̄ba ꝓueniūt. Et ideo dicit.
Ex habūdātia cordis os loquit̃. Et ꝙ hō ꝺ theſau
ris cordis loquit̃. ¶ Hiero. In hoc aūt ꝙ dicit.
Bonꝰ hō de bono theſauro & cetera. Vel ipos iu=
deos deum blaſphemātes oſ̄dit ꝺ q̄li theſauro blaſ
phemiā ꝓferāt. Vl̄ cū ſupiori q̄ſtōe hēt ſentnetia
ꝙ quō n̄ poſſit bonꝰ hō ꝓferre mala. nec malꝰ bōa.
ſic n̄ poſſit xp̄s mala nec diabolꝰ bona opa facē.
¶ Dico autem vobis ꝙ omne verbum otioſum qꝺ
locuti fuerint homīes. reddent rationē de eo indie
iudicij. Ex v̄bis em̄ tuis iuſtificaberis & ex v̄bis
tuis cōdemnaberis. ¶ Chriſ. Poſt ꝓmiſſa eis dn̄s
multū timorē incutit. oſ̄dens ꝙ vltimā habūt vin=
dictā q̄ talia deliquerūt. Vn̄ dicit. Dico em̄ vobis
ꝙ omne v̄bū otioſū qꝺ locuti fuerint hoīes. reddēt
ratōm de eo in die iudicij. ¶ Hiero. Et eſt ſenſus.
Si otioſū v̄bū ꝙ neq̄q̄ edificat audiētes. non eſt
abſq; ꝑiculo eius q̄ loq̄tur. & in die iudicij reddet
vnuſq̄ſq; rationez ſermonū ſuoꝝ. q̄ntomagis vos
qui opa ſācti ſpūs calumniamini. & dicitis me in
beelzebub eijcere ꝺmonia reddituri eſtis rationem
calūnie veſtre. ¶ Chriſ. Nō aūt dixit quod locu=
ti eſtis vos ſimul q̄dem omne hominū erudiēs ge=
nus. ſimul aūt minꝰ oneroſū faciens ſuū ſermonē.
Ocioſū aūt v̄bū eſt. quod mēdax ē. qꝺ calūniā ha
bet. Quidā aūt dicūt. q̄m & vanū. quale eſt qꝺ ri=
ſum mouet inordinatū. vel turpe. vel iuerecūdū.
¶ Grego. i ho. Vel ocioſum v̄bū eſt. qꝺ aut vti=
litate rectitudinis. aut ratōe iuſte neceſſitatis ca
ret. quod ſcilicet ſine vtilitate & loquētis dicit̃ &
audiētis. ſi omiſſis ſerijs de rebꝰ friuol' loq̄mur.
& fabulas narremus ātiquas. Ceterū qui ſcurrilia
replicat. & cachinnis ora diſſoluit. & aliquid pro
fert turpitudinis. hic nō ocioſi verbi. ſed criminoſi
tenebit̃ reus. ¶ Remigi. Ex ſuperioribꝰ aūt verb
adhuc ſequēs dependet ſentētia cū dicit̃. Ex verb
ei tuis iuſtificaberis & ex v̄bis tuis cōdēnaberis.
Nō eſt aūt dubiū quia vnuſquiſq; de verbis ſuis
malis que loquit̃. condemnabit̃. Verūtamē quia
ex bonis verbis non iuſtificat̃ quis niſi ex intimo
corde & deuota intētione ea ꝓferat. ¶ Chriſ. Vi=
de aūt quia nō eſt oneroſū hoc iudiciū. Nō ex q̄bꝰ
alius dixit de te. ſed ex q̄bꝰ ipe locutꝰ es ſentētias
iudex feret. Nō igit̃ accuſatos timere optet. ſed ac
cuſātes. Nō em̄ illi cogūtur accuſare. ſed ꝓ his ma
lis que audierūt. ſed hij ꝓ his q̄ maledixerūt.
¶ Tūc reſpōderūt ei q̄dā de ſcribis & phariſeis.
dicentes. Magiſter volumꝰ a te ſignum videre.
Qui reſpōdēs ait illis. Generatō mala & adultera.
ſignū querit. & ſignū nō dabit̃ ei. niſi ſignū ione
ꝓphete. Sicut em̄ fuit ionas in ventre ceti tribus
diebꝰ & tribꝰ noctibꝰ. ſic erit filiꝰ hoīs in corde ter
re tribꝰ diebꝰ & tribꝰ noctibꝰ. ¶ Chriſ. Quia do=
miꝰ ſupiꝰ multotiens verbis inuerecūdā phariſe=
orū obſtruxerat linguā. rurſus ad opa veniūt. qꝺ
admirās euāgeliſta dicit. Tūc reſpōderūt ei qui=
dā de ſcrib & phariſeis dicentes. Mgr̄ volumus a
te ſignū videre. Tūc ſcilicet cū flecti oportebat.
cū admirari. cum obſtupeſcere ſed tūc a malicia n̄
deſiſtūt. Dicunt em̄ volumus a te ſignū videre. vt
eū capiant. ¶ Hiero. Signa poſtulant. quaſi que
viderāt. ſigna non fuerint. Sed in alio euāgeliſta
q̄d petāt. pleniꝰ explicat̃. Volumus a te ſignum
videre de celo. Vel ī morē helie ignē de ſublimi ve=
nire cupiebant vel ſimilitudinē ſamuelis tempore
eſtiuo cōtra naturā loci mugire tonitrua. coruſca=
re fulgura. himbres ruere. quaſi non poſſint & illa
calūniari & dicē ex occultis & varijs aeris paſſio
nibꝰ accidiſſe. Nā qui calūniaris ea que oculis vi
des. manu tenes. vtilitate ſentis. quid facturus es
in his que de celo veniūt? vtique reſpondebis & ma
gos in egipto multa ſigna feciſſe ꝺ celo. ¶ Chriſ.
Verba aūt eorū adulatione & ironia ſūt plena. &
prius quidem cōuitiabātur demoniacū eū dicētes.
nūc aūt adulant̃. vocantes eū magiſtrū. Propter
hoc & dn̄s eos vehemēter arguit. Vnde ſequitur.
Qui reſpōdens ait illis. Generatō mala & adultera
ſignū querit. Et quidem cū ei cōuitiabant̃. mā ſue
te eis reſpōdebat. cū aūt adulabant̃. cōuitioſe. de=
mōſtrās ꝙ vtraq; paſſione erat ſuperior & neq; cō=
uicijs in iram deducit̃. neq; ab adulatione mollit̃.
Quod aūt dicit. tale eſt. Quid mirū ſi hoc in me fa
citis. qui ignotus ſum vobis. cū in patrē cuius tā=
tam accepiſtis experiētiā hoc idem feciſtis. dereli=
cto eo ad demones currētes. Propter hoc aūt eos
dicit generationē malā q̄a ingrti ſemꝑ facti ſūt cir=
ca benefactores & bene patiētes deteriores fiunt.
quod eſt vltime malicie. ¶ Hiero. Egregie aūt
dixit. Et adultera. quia dimiſerat virū & iuxta
ezechielē m̄ltis ſe amatoribꝰ copulauit. ¶ Chriſ.
Vn̄ & mōſtrat ſe pr̄i eq̄lē ſi ei n̄ credē generatōnē
adulterā facit. ¶ Raba. Deinde rn̄dē īcipit n̄ eis
ſignū de celo qꝺ īdigni erāt vidē. ſ; ꝺ ꝓfundo īfer=
ni tribuēs. Diſcipul' aūt ſuis ſignū ꝺ celo dedit. q̄bꝰ
etnā btitudīs gloīaꝫ & pꝰ ī mōte figuralit̃. & pꝰ
veracit̃ ī celū ſupleuatꝰ oſ̄dit. Vn̄ ſeq̄t̃. Et ſig=
nū n̄ dabit̃ ei niſi ſignum ione ꝓphete. ¶ Chriſ.
Quia n̄ vt eos inducēt ſigna faciebat. ſciebat enim
eos lapideos eē. ſ; vt alios emēdet. aut q̄m nō acci
perēt ſignū. q̄le ē illud qꝺ petebāt. Signū em̄ eis
factū ē. q̄n ꝑ ꝓpriam penā cognouerūt eius v̄tutē.
Hoc igit̃ occulte īſinuās dicit. Signū n̄ dabit̃ ei.
Ac ſi dicēt. Multa beneficia demōſtraui. nihil ho=
rum vos allexit ad venerandā meā v̄tutē. quā cog
noſcetis ꝑ penā q̄n ciuitatē veſtrā ī t̄ram ꝓiectam
videbitis. Interim aūt ſermonē ꝺ reſurrectione int̃
ponit. quem cogituri erant per ea q̄ poſtea erant
paſſuri. dicēs. Niſi ſignū ione ꝓphete. Crux enim
ꝓfecto credita n̄ eſſet. niſi ſigna teſtātia habuiſſꝫ.
Hac aūt nō credita & reſurrectō vtiq; credita non

eſſet · ꝑpter hoc & ſignū hoc vocat & figurā in me-
diū fert vt veritas credaẗ . Vñ ſeqẗ . Sicut fuit io
nas ī vētre ceti trib⁹ dieb⁹ & trib⁹ noctib⁹. ¶ Ra
ba . Oſtēdit iudeos adinſtar niniuitaꝝ criminoſos
& niſi peniterēt . ſubuerſioni ꝓximos . ſ ſicut illud
deuūciaẗ ſupplicium & demonſtraẗ remediū . ita iudei
ñ dñt deſpare veniā . ſi ſaltē p⁹ xp̄i generatōꝫ ege-
rint pñiaꝫ . Jonas eī id ē colūba vel dolēs . ſignū ē
ei⁹ ſup quē dſ̄cēdit ſpūſſanct⁹ in ſpecie colūbe . Et q
dolores nr̄os portauit . Piſcis q̄ ionā deuorauit in
pelago ſigſ̄icat mortē quā xp̄s paſſus eſt ī mūdo .
Trib⁹ dieb⁹ & noctib⁹ fuit ille ī vētre ceti & iſte ī
ſepulchro . Jlle eiect⁹ ē ī aridā . iſte reſurrexit in
gl'aꝫ . ¶ Aug⁹ de cō . Euā . q̄dā aẗ modū locutōis
ſcripture neſciētes . noctē voluerūt aduertē tres il
las horas a ſexta vſq; ad nonā . q̄b⁹ ſol obſcurat⁹
ē . Et diē tres horas alias . q̄b⁹ iteꝝ t̄ris ē redditus
id ē a nona vſq; ad ei⁹ occaſū . Seqẗ . n . nox futu
ra ſabbati . q̄ cū ſuo die cōputata erīt iā due noctes
& duo dies . Porro autem p⁹ ſabbatum ſequitur
nox prime ſabbati id eſt ſuccedentis diei dominici
in qua tūc dominus reſurrexit . Erūt ḡ due noctes
& duo dies . & vna nox etiam ſi tota poſſet intel-
ligi . nec oſtenderemus ꝙ illud diluculum ps eius
extrema ſit . q̄ ꝑpẗ nec ānūeratis ill' ſex horis q̄ꝝ
trib⁹ tenebrat⁹ ē & trib⁹ illuxit ꝯſtabit rō triū di
eꝝ & triū noctiū . reſtat ḡ vt hoc ineniaẗ illo ſcri
pturaꝝ vſitato loq̄ndi mō q̄ a pte totū ī telligiẗ .
¶ Hie . Nō ꝙ oēs tres dies & tres noctes ī īferno
fecerit . ſ ꝙ ī pte paſceues & dñice & tota die ſab-
bati tres dies & tres noctes ītelliganẗ ¶ Aug⁹ .
iiij . de trini . ip̄m . n . triduū ñ plenū & totū fuiſſe
ſcriptura teſtis ē . ſ p̄m⁹ dies a pte extrema tot⁹
ānum erat⁹ ē . dies vo t̄ci⁹ a pte p̄ma & ip̄e tot⁹ .
medi⁹ aẗ īt̄ eos . i . ſcd̄us dies abſolute tot⁹ . xxiiij
horis ſuis . xij . nocturnis & . xij . diurnis . Nox em̄
vſq; ad diluculū . q̄ dñi reſurrectō declarata ē . ad
t̄ciū ptiet diē . Sic eī p̄mi dies ꝑpẗ futuꝝ hoīs lap
ſū a luce ī noctē ita iſti ꝑpẗ hoīs repatōꝫ a tn̄bris
ī lucē ꝯputāẗ ¶ Chr . nō aẗ manifeſte dixit ꝙ reſur
gēt q̄a eū deriſiſſent . ſ occulte īſinuat . vt & illi cre
derēt q̄d p̄ſciuit . Nō aẗ dixit . ī t̄ra . ſ ī corde t̄re . vt
& ſepulchrū oñt & ꝙ vll⁹ ſolā mortis appētiā ſu
ſpiceẗ . Et tres dies ꝑpẗ hoc poſuit . vt credaẗ ꝙ
mortu⁹ ē . Sꝫ ip̄a figura veritatē demōſtrat . Nō ei
fuit ionas ī vētre ceti ī phātaſia ſ ī veritate . neq;
figura fuit ī veritate & veritas imagīatōe ꝑpẗ q̄d
manifeſtū ē ꝙ filij ſūt diaboli martonē ſeq̄ntes . q̄
xp̄i paſſiōꝫ phātaſticā eē aſſeruit . & ꝙ ꝑ eis eēt
paſſur⁹ licꝫ eis ñ ꝓficeret . oñdit p hoc ꝙ īnuit illi
generationi ſignū dareẗ ione ꝓphete . Seq̄ẗ textus
¶ Viri niniuite ſurgēt ī iudicō cū generatōe iſta
& cōdēnabt̄ eā . q̄a pñiaꝫ egerīt ī p̄dicatōe ione . Et
ecce pl⁹ q̄ꝫ ionas hic . Regia auſtri ſurget ī iudicō
cū generatōe iſta & ꝯdēnabit eā . q̄a veīt a finib⁹ t̄
re audire ſapiāꝫ ſalomōis Et ecce pl⁹ q̄ꝫ ſalomō h
¶ Chriſ . Ne aliq̄s eſtiaret ꝙ t'lia deinceps futura
eēnt ī iudeis . q̄lia niniuitis ꝯtigerāt . vt ſic ionas

illos cōuertit & ciuitas fuit a piculo libata . ita iſti
p⁹ reſurrectōꝫ cōuerterēẗ . dñs nūc totū cōtrariū
oñdit q̄m ſcꝫ ex bñficio paſſionis . nullū fructū pce
perūt . ſ & ḡuia patienẗ v ti fra oñdit . p exēplū
demonis . Jnterim aẗ oñdit ꝙ iuſte patienẗ . dicēs .
Viri niniuite ſurgēt ī iudicō cum generatōe iſta .
¶ Remi . Oñdit aūt dñs his verbis vnam eē ma-
loꝝ & bonoꝝ reſurrectōeꝫ futurā cōtra quoſdā he-
ticos . q̄ dixerūt vnā eſſe reſurrectōeꝫ bonoꝝ & al
terā maloꝝ . Deſtruiẗ etiā his v̄bis fabula iudeo
ꝝ q̄ ſolēt dicē ꝙ āte iudiciū mille annis celebreẗ re
ſurrectōa pte his v̄bis oñs . q̄a mox vt celebrabiẗ
reſurrectō celebrabiẗ & iudiciū . Et cōdēnabūt eā .
¶ Hie . Nō ſentētie ptate . ſ ꝯpatōis exēplo . Vñ
ſubdit . Quia pñiam egerūt ī p̄dicatōe ione . & ecce
pluſq̄ꝫ ionas hic . Hic . aduerbiū loci . ñ ꝓnomē ītl'
ligas . ionas ſcd̄m . lxx . īterp̄tes triduo p̄dicauit .
ego tāto tempe . Jlle aſſirijs gēti incredule ego in
deis ꝑplo dei . Jlle voce locut⁹ ē ſimplici . nihil ſig-
noꝝ faciēs . ego tāta faciēs beelzebub calūniā ſuſti
neo . ¶ Chriſ . Nō aẗ hic ſtat dñs ſ & aliā ānūcti
atōꝫ adiūgit . dicēs . Regina auſtri ſurget ī iudicō
cū generatōe iſta & cōdēnabit eā q̄a venit a finib⁹
t̄re audire ſapiētiā ſalomoīs . Jſtud pl⁹ fuit q̄ꝫ pri
us . ionas em̄ ad illos abijt . Regina aẗ auſtri ñ ex
pectauit ſalomonē ad ip̄ſā ire . ſ ip̄a ad eū acceſſit .
& mulier & bābara . & tm̄ remota ñ mortē formi-
dās ſola cupidīe v̄boꝝ ſapiētū . Jbi ḡ mulier adue
nit hic ego veni . Et ip̄a q̄ dē a finib⁹ t̄re ſurrexit
ego aẗ ciuitates & caſtra circueo . Et illa q̄ dē d ar
borib⁹ & lignis diſputauit . ego aūt d īeffabilib⁹
miſterijs . ¶ Hie . Eodē ḡ mō cōdēnabit . Regina
auſtri ꝑpl'm iudeoꝝ . q̄ cōdēnabūt vi niniuite iſrae-
lē īcredulū . Jſta ē regina ſaba . d q̄ ī regū volumīe
Et ī paralipomenō legi⁹ . q̄ p tātas difficultates
gēte ſua & īpio delictis . venit ī iudeā ſapiētiā au
dire ſalomonis . & ei mlta munera obtulit . Jn ni-
niue aẗ & regia ſaba occl'te fides natōnū p̄ſerẗ iſ-
raeli . ¶ Chriſ . Niniuite ſigſ̄icāt eos q̄ peccare d ſi
ſtūt . Regia v̄o eos q̄ peccare neſciūt . Penitētia .
n . pctm abolet . ſapiētia cauet ¶ Re . Pulchre aẗ
eccia d gētib⁹ cōḡgata . regia dr̄ . q̄a mores ſuos re
gē nouit . De q̄ pſalmiſta . Aſtitit regia a dextris
tuis . Auſtri aẗ regia ē . q̄a ādore ſpūs ſācti ſupa-
būdat . Auſtri . n . vēt⁹ calid⁹ ſigſ̄icat ſpūm ſāctū .
Salomō aẗ q̄ ītp̄taẗ pacific⁹ ſigſ̄icat xp̄m de q̄ di
ctū ē . Jpſe ē pax noſtra . Textus
¶ Cū imdus ſpūs exierit ab hoīe . āmbulat p loca
arida q̄rēs req̄ē & ñ iuenit . Tūc dicit . Reuertā ī
domū meā vñ exiui . & veniēs . iuenit eā vacātē ſco
pis mūdatā & ornatā . Tūc vadit & aſſuīt ſeptē a
lios ſpūs ſecū . neq̄ores ſe . Et ītrātes hītāt ibi . &
fiūt nouiſſima hoīs illi⁹ peiora p̄orib⁹ . Sic erit ge
neratōi huic peſſime . ¶ Chriſ . Quia dñs dixerat
iudeis . Viri niniuite ſurgēt ī iudicō & cōdēnabūt
generatōe iſtā . ne ꝑpẗ tpis tādatōꝫ cōtemnerēt &
fierēt pigriores . oñdit ꝙ ñ ſolū in futuro ſeculo . ſ
& hic ḡuiſſima pacieẗ . futurā ī eis penā ſub q̄dam

enigmate ſubdēs. Vñ dicit. Cū aũt immūdus ſpūs exierit ab hoīe. Hiero. Quidā iſtū locū de hereticis dictū putāt ꝙ īmūd⁹ ſpūs q̄ ī eis añ habitauerat. qñ gētiles erāt. ad ꝯfeſſionē vere fidei eijciat̄. Poſtea vero cū ſe ad heſim trāſtulerit. & ſimulatis virtutibꝰ ornauerit domū ſuā. tūc alijs ſeptē neq̄oꝛ ſpiritibꝰ adiūctis. reuertat̄ ad eos diabol⁹ & habitet ī illis. fiātq̄ nouiſſima eoꝝ peioꝛa ꝑoꝛibꝰ. Multo q̄ dē peioꝛi ꝯditōe heretici ꝙ gētiles. qa ī ill' ſpes fidei ī iſtis ē pugna diſcoꝛdie. cū hec itelligētia plauſū quēdā & coloꝛē doctrīe ꝓferat neſcio an hēat veritatē. Ex eo eī ꝙ ſimīta vel pabola vel exēplo ſeq̄t̄. ſic erit generatiōi huic peſſime. ꝯpellimur. nō ad hereticos & q̄ſcūq̄ hoīes. ſ; ad iudeoꝝ ꝑſonā referre parabolā. vt ꝯtext⁹ lecti nō paſſim⁹ & vagus ī diuerſū fluctuet atq̄ īſipiētiū more t̄ hec. ſ; herens ſibi vl' ad ꝑoꝛa vel ad poſterioꝛa rñdeat. Immūdus ſpūs exijt a iudeis qñ acceperūt legē. Expulſus aũt a iudeis. ambulauit p gētiū ſolitudīes. Vñ ſequit̄ Ambulat p loca arida q̄rens ſibi reqēz. Remi. loca arida appellat coꝛda gētiū ab oī hūoꝛe ſalutariū aq̄rū hoc ē ſācraꝝ ſcripturaꝝ & ſpiritaliū donoꝝ & ab īfuſiōe ſācti ſpūs aliena. Raba. Vel loca arida ſunt coꝛda fideliū q̄ a mollicie fluxe cogitatōnis expurgata callidus īſidiatoꝛ exploꝛat ſi q̄s greſſus ibi figere poſſit. Sꝫ caſtas mētes effugiēs diabol⁹ ī ſolo coꝛde ꝑuoꝝ gtam ſibi pt' iuenire q̄etē. Vñ ſeq̄t̄. Et nō iuenit. Remi. Putabat aũt diabolus ſe ꝑpetuā q̄etē poſſe hēre in gētili populo. ſ; ſubdit̄. Et nō inuenit. qa apparente dei filio p miſteriū ī carnacōnis ſue. gētilitas credidit. Que cū dño credidiſſꝫ. ille nō iueto loco inatiōibꝰ. dixit. Reuertā ad domū meā vñ exiui. habeo iudeos q̄s añ dimiſerā. Et veniēs iuenit vacātē ſcopis mūdatā & oꝛnatā. Vacabat eñ templū iudeoꝝ & xp̄m hoſpitē nō habebat. dicētē. Surgite & abeam⁹ hinc. Quia igr̄ & dei & angeloꝝ ꝑſidia ñ habebāt. & oꝛnati erāt ſupfluis adoꝛnatōībꝰ legis & traditōībꝰ phariſeoꝝ. reuertit̄ diabol⁹ ad ſedē ſuā pꝛiſtinā. & ſeptenario numero ſibi addito demonū. habitāt pꝛiſtinā domū. & fiūt nouiſſima illi⁹ populi peioꝛa ꝑoꝛibꝰ. m'to. n. nūc maioꝛe demonū nūero poſſidet̄. blaſphemātes ī ſinagogis ſuis xp̄m ieſū. ꝙ ī egipto poſſeſſi fuerāt añ legis noticiā. qa aliud ē venturꝝ nō credē. aliud ñ ſuſcepiſſe q̄ venerit. Septenariū aũt numeꝝ adiūctū diabolo vel ꝓpt' ſabbatū itellige. vl' ꝓpt' numeꝝ ſpūs ſācti. vt quō ī eſaia ſup floꝛē q̄ de radice ieſſe aſcēdit ſeptē ſpūs vtutū deſcēdiſſe narrat̄. ita ecōtrario vitioꝝ numer⁹ ī diabolo ꝯſecrat⁹ ſit. Pulchꝛe aũt ſeptē ſpūs aſſumi dicūt̄. vel ꝓpt' violatōnē ſabbati. vel ꝓpt' criminalia pcta q̄ ꝯtraria ſūt ſeptē donis ſpūs ſācti. Chꝛiſ. Vel hic penā eoꝝ demōſtrat. Dicit eī ꝙ ſic demoniaci cū liberati fuerint ab īfirmitate ſi deſidioꝛes efficiāt̄. grauioꝛē attrahūt aduerſus ſe phantaſiā. ita ī vobis fiet. Et eñ añ detinebamini a demone qñ idola adoꝛabatis & filios vr̄os demonibꝰ occidebatis. Sꝫ tñ nō deliq̄ vos. ſ; expuli demonē illū p ꝓphetas. & p meipm̄ rurſus veni ampli⁹ expurgare vos volēs. Quia igr̄ ñ vultis attendē. ſ; ī maioꝛē excidiſtis neq̄ciā. grui⁹ eñ ē occidē xp̄m ꝙ ꝓphetas. ꝓpt' hoc difficilioꝛa patiemī. que eī ſub veſpaſiano & tito ꝯtigerūt eis. multo grauioꝛa fuerūt his q̄ paſſi ſūt ī egipto & in babylone & ſub antiocho. Nec hoc ſolū oñdit. ſ; qm̄ ab oī vtute erūt deſolati. & dmonū actibꝰ occupabiles magis ꝙ añ. Hoc aũt ñ ſolū ad illos ſ; ad nos etiā dicta eē rōg hꝫ ſi illuminati & a ꝑoꝛibꝰ eruti malis rurſus ab eadē poſſideamur neq̄cia. Etem̄ difficilioꝛ iā erit pena poſterioꝝ pctoꝝ ꝓpt' q̄d paralitico xp̄s dixit. Ecce ſan⁹ factꝰ es. noli peccare. ne deteri⁹ tibi aliq̄d contigat. Raba. Homo eī q̄libꝫ ad fidē ꝯuerſus ē a q̄ diabol⁹ p baptiſmū eijcit̄. q̄ eiect⁹ īde loca arida pagt id ē coꝛda fideliū. Grego. xxxiij. moꝛa. Loca eñ arentia atq̄ inaq̄ſa ſūt coꝛda iuſtoꝝ q̄ p diſcipline fortitudīeꝫ ab eī carnalis ꝯcupiſcētie hūoꝛe ſiccantur. Loca vō hūentia ſunt terrenoꝝ hoim mentes q̄s hūoꝛ carnalis ꝯcupiſcētie qa replet fluidas facit. In q̄bꝰ diabol⁹ iniq̄tatis ſue veſtigia tanto altius impmit. quāto ī eiſdeꝫ mētibꝰ pes trāſit⁹ illi⁹ q̄ſi in fluxa terra deſcendit. Raban⁹. Rediēs aũt ad domū ſuā vñ exiuerat. iuenit eā vacantē a bonis actibꝰ p negligentiā ſcopis mūdatā ſcꝫ a vitijs pꝛiſtinis p baptiſmū oꝛnatā. ſimulatis virtutibꝰ per ypocriſiꝫ. Aug⁹. de q̄. euan. Vnde p hec verba ſignat dñs q̄ſdā ita credituros vt nō poſſint ferre laboꝛem ꝯtinētie & ad ſeculum redituri ſūt. Quod dicit. Aſſumit ſecū alios ſeptē. intelligit̄ qa cū q̄s ceciderit de iuſticia etiā ſimulatōnē habebit. Cupiditas eī carnis expulſa p pñiam ꝯſuetis opibꝰ cū nō inuenerit in q̄bꝰ delectatōībꝰ ꝯq̄eſcat. auidius redit. & rurſus occupat mētē hoīs negligētia ſubſecuta ē. vt ñ introducet̄ taq̄ habitatoꝛ mūdate domui ſmo dei p ſanā doctrinā. qm̄ ñ ſolū hēbit illa vij. vicia. q̄ vij. vtutibꝰ ſūt ꝯtraria ſpiritalibꝰ. ſ; etiā p ypocriſim ſe ipās hēre vtutes ſimulabit. Pꝛoptea aſſumptis ſecū. vij. alijs neq̄oꝛibꝰ hoc ē ipa ſeptenaria ſimulatōe redit ipa ꝯcupia. vt ſint nouiſſima hoīs illi⁹ peioꝛa ꝑoꝛibꝰ. Gre. vij. mo. Plerūq̄ etiā ſit vt cū mēs ex ipo exoꝛdio ſui pfcꝰ extollit. cūq̄ ſe iā q̄ſi de vtutibꝰ erigit. ſemeti ꝯtra ſe aduſario. aditū pādat. tātoq̄ ſe vehemēti⁹ ī ei⁹ ꝯtractōe exhibꝫ. q̄nto & grui⁹ qa vel ad modicum fuerat proiectus dolet. Textus. Adhuc eo loq̄nte ad turbas ecce mr̄ ei⁹ & frēs ſtabāt foꝛis q̄rētes loq̄ ei. Dixit aũt ei q̄dā. Ecce mr̄ tua & frēs tui foꝛis ſtāt q̄rētes te. At ipe rñdens dicenti ſibi ait. Que eſt mr̄ mea. & q̄ ſunt frēs mei. Et extendens manū in diſcipulos ſuos. dixit. Ecce mr̄ mea & frēs mei. Quicūq̄ eī fecerit volūtatē pr̄is mei qui in cel' ē. ipe me⁹ fr̄ & ſoroꝛ & mr̄ ē. Hila. Quia ꝑdicta omīa in paterne maieſtatis vtute loq̄bat̄. nūcciāti ſibi ꝙ foꝛis a matre atq̄ frībꝰ expectare ē. q̄d rñderit. Euāgeliſ. dmōſtrat ſubdēs. Adhuc

eo loqnte ad turbas ecce mat̃ eius & fratres foris
stabãt q̃rẽtes loq̃ ei. ¶ Aug⁹. de con. Euã. Hoc
sine dubio cõuenient̃ gestũ intelligẽ debem⁹. pre
misit eñ cũ ad hoc narrãdũ trãsiret. Adhuc eo lo=
q̃nte ad turbas. Quid ẽ. adhuc. nisi qñ illud loque
bat̃. Nã & marcus post illud qđ de. blasphemia
spũs sãcti retulerat. dixit. Et veniũt mr̃ eius &
fr̃es. Lucas at̃ ñ hui⁹ rei geste ordinẽ tenuit. sed
p̃occupauit hoc & recordatũ añ narrauit ¶ Hie.
cõtra heluidiũ. Hinc heluidij vna ꝓpositõ sumit̃.
ex hoc ꝙ fratres dñi ĩ euãgelio nomiant̃. vñ iq̃t
fratres dñi dicti. sũt q̃ ñ erãt. fratres; Sed iã nũc
sciẽdũ ẽ q̃tuor modis ĩ scripturis diuinis fr̃es dici.
natura. gẽte. cognatõe. & affectu. Natura vt esau
& iacob. Gẽte. vt oẽs iudei fr̃es it̃ se vocãt̃. vt in
deutronomio. Nõ poteris cõstituẽ sup te hoĩez alie
nũ q̃ ñ ẽ fr̃ tu⁹. Porro cognatione fratres vocant̃
q̃ sũt đ vna familia. sic ĩ genesi. Dixit at̃ abrahã
ad loth. Nõ sit rixa int̃ te & me. qm̃ fratres sum⁹.
Affectu etiã fratres dicũt̃ qđ ĩ duo diuidit̃. ĩ spe
ciale & cõmune. In speciale. q̇a oẽs xp̃ani fratres
dicũt̃ vt saluator dicit. Vađ dic fr̃ibꝫ meis. por
ro ĩ ꝯmune. q̇a oẽs hoĩes ex vno p̃re nati pari int̃
nos germanitate cõiũgimur. sic ibi. Dicite his q̇
oderũt vos fr̃es nostri vos estis. Interrogo g̊ iuxta
quẽ modũ fr̃es dñi ĩ euãgelio a ꝑpellẽt̃. Iuxta na
t̃az! Sz script̃a ñ dic̃ nec Marie eos vocãs filios
nec Joseph iuxta gẽtẽ: ꝭ absurdũ ẽ vt pauci ex iu
deis vocati sint fr̃es. cũ oẽs q̇ ibi fuerũt. fr̃es potu
erit a ꝑpellari. iuxta affectũ hũani iuris & spũs.
veꝝ sit q̇ magis erãt fr̃es q̃ꝫ Apostoli. q̇s dñs doce
bat ĩ tri sec⁹! aut si oẽs q̇a hoẽs sũt fr̃es. stultũ fu=
it nũciare q̃si ꝓꝓiũz. Ecce fr̃es tui q̃runt te. Restat
igit̃. vt fr̃es eos ĩtelligas a ꝑpellatos a cognatiõe
nõ affectu nõ gẽtis p̃uilegio. ñ natura ¶ Hiero.
sup mattheũ. Quidam vero fr̃es dñi de alia vxore
Joseph filios suspicãt̃. seq̃ntes deliramẽta apocri
phoꝝ. & quãdã Mechã vel Eschã mulierculã cõ=
figẽtes. Nos aũt fr̃s dñi nõ filios Joseph. ꝭ cõso=
brinos saluatoris sororis Marie mat̃tere dñi filios
ĩtelligim⁹. q̃ cẽ dicit̃ mat̃ iacobi mĩoris & ioseph
& iude q̃s in alio Euãgelio loco fr̃es dñi legim⁹
a ꝑpellatos. fr̃es aũt cõsobrinos dici oĩs scriptura
demõstrat. ¶ Cris. Vide aũt & fratꝝ ei⁹ elationẽ
cũ eñ deceret eos ĩgredi & audire cũ turba. vel si
hoc nõ vellẽt. expectarẽt finẽ ꝭmonis & tũc eũ adi
re. hi extra eũ vocãt & corã oĩbꝫ hoc faciũt. & sup
fluũ honoris amorẽ ostẽdẽtes & mõstrare volẽtes
ꝙ cum omni potestate christo aliquid iniungũt.
Quod & euangelista ostendit hoc ipsum obscure
insinuans cum dicit. Adhuc eo loquente. Ac
si diceret. Nunquid non erat tempus aliud!
Quid autem & loqui volebant si ꝑ veritatis dog=
matibus conmuniter hoc proponere oportebat
vt & alios lucrarentur. Si autem de alijs sibi=
ipsis pertinentibus. non oportebat ita festinãt̃
vocare. Vñ maĩfestũ ẽ. qm̃ solũ ex vana gloĩa hoc

faciebãt. ¶ Aug⁹ đ natura & g̃tia. Si ĩq̇đ dicat̃
đ fr̃ibꝫ de sancta v̂gine Maria ꝓpter honorẽ Xp̃i
nullaz p̃rsus cũ de peccatis agit̃ habere volo que=
stionẽ. Inde eñ scimus ꝙ ei plus gratie collatũ fu
erit. ad vincendũ omni exp̃te peccatũ. ꝙ cõcipe &
parẽ meruit eũ quẽ cõstat nullũ habuisse pc̃m.
Sequit̃ dixit at̃ ei q̇dam. Ecce mr̃ tua & fr̃es tui
foris stãt q̃rentes te ¶ Hiero. Videt̃ mihi iste q̇
nũtiat ñ fortuitu. & simplicit̃ nũtiare. ꝭ insidias
tendere. vtꝝ spiritali opi carnẽ & sãguinẽ p̃ferat.
Vñ & dñs ñ ꝙ matrẽ negaret & fratres. exire cõ
tẽpsit. sed q̊ r̃nderet ĩsidiãti. ¶ Chris. Neq3 aũt
dixit. Vade dic ei qm̃ ñ est mr̃ mea ꝭ ad eũ q̇ nũ=
tiauerat extẽdit sermonẽ. Sequit̃ eñ. At ip̃e re=
spõdens dicẽti. ait. Que ẽ mr̃ mea. & q̇ sũt fratres
mei! ¶ Hilari. Nõ at̃ fastidiose đ mr̃e sua sensisse
existimãdus ẽ. cui ĩ passione posit⁹ maxĩe sollici
tudĩs tribuit affectũ. ¶ Chris. Quod si negare
vellz matrẽ. tũc vtiq3 negasset qñ iudei exꝓbrabãt
ei. ¶ Hiero. Nõ g̊ iuxta martõm & manicheum
matrẽ negauit. vt nat⁹ de phãtasmate putaret̃. ꝭ
apostolos cognatõni p̃tulit. vt & nos ĩ cõpatõe di=
lectõis carni spũm p̃feram⁹. nec mat̃ num refutat
obseq̇ũ pietatis. cui⁹ p̃ceptũ ẽ. honora patrẽ tuũ
& matrẽ tuã. Sz paternis se misteris vl' affectibꝫ
ãpli⁹ q̃ꝫ mat̃nis đbẽ đmõstrat. Vñ seq̇t̃. Et extẽ
dẽs manũ ĩ discpulos dixit. Ecce mr̃ mea & fr̃es
mei. ¶ Grego. in ho. Fideles q̇đ discipulos fr̃es
noĩare dignat⁹ ẽ dñs dicẽs. Ite nũtiate fr̃ibꝫ me=
is. q̇ g̊ frat̃ dñi fieri ad fidẽ veniẽdo potuit. q̃rẽdũ
quõ etiã cẽ possit mr̃. Sed sciẽdũ nobis ẽ. q̇a q̇ xp̃i
frat̃ vel sororẽ ĩ credendo. mr̃ efficitur predicãdo.
Quasi eñ parit dñm quẽ cordi audiẽtis ĩfundit. &
mr̃ eius efficit̃. si ꝑ ei⁹ vocẽ amor dñi ĩ ꝓximi mẽ
te generat̃ ¶ Chris. Cũ his at̃ q̃ dicta sũt & ali=
ud nos. docet. videlicet. ĩ nulla cognatõe cõfidẽtes
v̂tutẽ negligẽ. Si eñ matri nihil ꝓdest matrẽ esse
nisi v̂t⁹ adeẽt. q̇s vtiq3 alius ꝑ cognatõm saluabi
t̃. Vna ei nobilitas sola ẽ. dei facẽ volũtatẽ. Et iõ
seq̇t̃. Quicũq3 ei fecerit volũtatẽ p̃ris mei q̇ ĩ celis
ẽ. Ml'te mľieres btĩficauerũt sãctã v̂ginẽ illã & ei⁹
vterũ. & optauerũt tales fieri mr̃es. Quid ẽ igit̃
qđ ꝓhibeat! Ecce latã vobꝫ cõstituit viã. & licet ñ
mľieribꝫ solũ. ꝭ & viris fieri mr̃em dei. ¶ Hiero.
Dicã⁹ at̃ & alit̃. Saluator loq̇t̃ ad turbas. ĩtrĩse
c⁹ erudit natões. mat̃ ei⁹ & fr̃s hoc ẽ sinagoga &
ꝑpl'⁹ iudeoꝝ foris stãt. ¶ Hila. Cũ itaq3 ĩgrediẽ=
di ad eũ haberẽt vt ceteri p̃tatẽ. ꝭ q̇a ĩ sua venit &
sui eũ ñ receperũt. ĩgressu ei⁹ atq3 aditu abstinẽt.
¶ Grego. Vñ & mat̃ ei⁹ cũ q̃si ñ agnoscit̃ foris
stare ꝓhibet̃. q̇a videlz Synagoga ab autore suo
ñ recognoscit̃. q̇a legis obseruatõz tenẽs spiritalẽ
intellectũ ꝑdidit. & se ad custodiã littẽ foris fixit
¶ Hiero. Cũq3 rogauerint & quesierint & nun=
cium miserint responsum accipient. liberos eos
esse arbitrij. & intrare posse si velint & ipsi
credere.

In illo die exiēs ieſus de domo · ſe
debat ſec⁹ mare & cōgregate ſūt
ad eū turbe mlᷓte. ita vt ī nauicu
lā aſcēdēs ſedet · & oīs turba ſta-
bat ī littore · Et locut⁹ ē eis mlᷓta
ī pabolis · dicēs · Ecce exijt q̄ ſeī
nat ſeīnare ſemē ſuū · & dū ſeīnat q̄dā ceciderūt ſe
c⁹ viā & venerūt volucres celi & cōmederunt ea ·
Alia aū̄ ceciderūt ī petroſa vbi n̄ habebāt t̄rā mul-
tā · & cōtinuo exorta ſūt · q̄a n̄ habebāt altitudinē t̄
re · Sole aū̄ orto eſtuauer̄t · Et q̄ n̄ habebāt radicē ·
aruer̄t. Alia aū̄ ceciderūt ī ſpinas · & creuerūt ſpie
& ſuffocauerūt ea · Alia aū̄ ceciderūt ī terrā bonā · &
dabant fructū · aliud cēteſimū · aliud ſexageſimum
aliud triceſimum · Qui hȝ aures audiendi · audiat ·
Chriſ · Poſtq̄ icrepauerat eū q̄ matris & fratrū
p̄ſentiā nūtiauit · d̄hic fecit qd̄ illi cupiebāt · exijt
ſcȝ domū · p̄mo ſanās egritudinē vane glorie fra-
trū · Sc̄do d̄cētē honorē exhibēs matri · Vn̄ dī · In
illo die exiens ieſus de domo · ſedebat ſecus mare ·
Aug⁹ · de cō · Euā · Cū dicit · In illo die · ſatis in
dicat · aut hoc cōſequēt geſtū poſt p̄miſſa · aut non
multa īterponi potuiſſe · niſi forte dies more ſcrip-
turarū tp̄us ſignificet · Raba · Nō ſolū aū̄ v̄ba &
facta dn̄i verū etiā itinera ac loca ī q̄bꝰ v̄tutes opa
tur · & p̄dicat · celeſtibꝰ ſūt plena ſac̄mentis · Poſt
ſmōeȝ q̄ppe ī domo habitū · vbi nephāda blaſphe
mia d̄monū habē dict⁹ ē · egrediēs docebat ad ma
re vt oñderet ſe relicta ob culpā perfidie iudea ad
gētes ſaluādas eē trāſiturū · gētiliū eīi corda diu ſup
ba & icredula merito timidis āārīſq̄ʒ fluctibꝰ ma
ris aſſimilāt̄ · domū vero dn̄i p̄ fidē fuiſſe iudā · q̄s
neſciat? Iero. Cōſiderādū etiā q̄ ꝑplꝰ dn̄i ieſu
nō poterat intrare · nec eē ibi vbi apl̄i audiebant
miſteria · Idcirco miſerator dn̄s egredit̄ de domo
ſua & ſedet iuxta hoc ſeculi mare · vt ↄgregēt̄ ad
eū mlᷓte turbe & audiāt ī littore q̄ it⁹ n̄ merebant̄
audire · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et ↄgregate ſūt ad eū t̄be mul-
te · ita vt in nauiculā aſcēdēs ſederet · & oīs turba
ſtabat ī littore · Chriſ · Hoc aū̄ n̄ ſimplr̄ euāge-
liſta poſuit ſ; vt mōſtraret q̄ dn̄s hoc fecerit · vo-
lēs cū diligētia hoc ſpectaculū ſtatuē vt nullū mit
tat p⁹ dorſū · ſ; oēs corā facie hēat Hila · Sediſſe
aū̄ dn̄m ī naui & turbas foris ſtetiſſe ex ſubiectis re
bus ē ratio · In pabol̄ · n · erat locutur⁹ & facti iſti⁹
genē ſignificat eos q̄ extra eccleſiā poſiti ſūt nul
lā diui ſmōis poſſe cap̄e itelligētiā · Nauis eīi eccle
ſie typū p̄fert · itra q̄ v̄bū vite poſitū ē & p̄dicatū
his q̄ extra ſūt · & arene mō ſteriles · itelligē n̄ p̄nt
Iero · Ieſus etiā ī medijs fluctibꝰ ē · hincinde
mari tundit̄ · & ī ſua maieſtate ſecur⁹ a ꝑpīq̄re fa-
cit terre nauiculā ſuā vt popul⁹ nequaq̄ periculū
ſuſtinēs · n̄ tēptationibꝰ circūdat⁹ q̄s ferre n̄ pote
rat · ſtat in littore fixo ḡdu vt audiat que dicunt̄ ·
Raba · Vel q̄ aſcēdēs nauē ſedebat ī mari · ſigni
cat q̄ xp̄us p̄ fidē aſcēſur⁹ erat in mētes gētiliū &
eccleſiā collectur⁹ ī mari id ē ī medio nationū cōtra
dicētiū · Turba v̄o q̄ ſtabat ī littore q̄ neq̄ʒ in naui

neq̄ʒ in mari erat · gerit figurā recipiētiū v̄bū dei &
iā fide amari id ē a reprobis ſepatorū · ſ; nec dū mi-
ſterijs celeſtibꝰ imbutorū · Seq̄t̄ & locut⁹ ē eis
multa ī pabolis · Chriſ · Quāuis ī mōte ita nō fe
cerit nō eīi p̄ parabolas ſmonē cōtexit · Tūc enim
turbe ſole erāt & plebs ī cōpoſita · hic aū̄ & ſcribe &
phariſei · Nō ꝑp̄t hoc aū̄ ſolū in pabolis loq̄t̄ · ſ; vt
maīfeſtiorē ſmōeȝ faciat & āpliorē memoriā impo
nat · Et ſub iuſu res reducat · Iero · Et notan
dū q̄ n̄ oīa locut⁹ ſit eis ī pabolis · ſ; multa · Si eīi
dixiſſet cūcta ī pabolis abſq̄ʒ emolumēto populi re
ceſſiſſent · p̄ſpicua miſcet obſcuris vt p̄ ea q̄ ītelli-
gūt · ꝑuocēt̄ ad eorū noticiā q̄ nō itelligūt · Tur-
ba etiā n̄ vni⁹ ſentētie ē · ſ; diuerſarū ī ſingulis vo
lūtatū · Vn̄ loq̄t̄ ad eā ī mlᷓtis pabol̄ vt iuxta va
rias volūtates diuēſas recipiāt diſciplīas Chri
Primā aū̄ pabolā poit eā q̄ faciebat auditorē attē
tōrē · q̄a eīi ſub enigmate eāt tractatur⁹ erigit men
tes audiētiū p̄ p̄mā pabolā · dicēs · Ecce exijt q̄ ſe
miat ſemiare ſemē ſuū · Aug⁹ · Sigīficat̄ aū̄ ſa
tor iſte q̄ ſeīat eē fili⁹ dei & pris ī popul̄ ſemiare
ſermonē Chriſ · Vn̄ aū̄ exijt qui vbiq̄ʒ p̄ſens ē
vel q̄lit̄ exijt? nō loco · ſed īcānatōe · ꝑpīq̄or fact⁹
nob̄ p̄ habitū cārnis · Quia em̄ nos ītrare nō potera-
m⁹ ad eū peccatis nr̄is ꝓhibētibꝰ nobis īgreſſuȝ ·
ipſe ad nos egredit̄ Remi · Vel exijt cū rlicta
iudea p̄ apoſtolos ad gētes trāſiuit Iero · Vel
intus erat domi verſabat̄ · loquebat̄ diſcipulis ſac̄
mēta · Exijt ḡo de domo ſua vt ſeminaret ī turbis ·
Auguſ · Cū aū̄ audieris q̄m exijt q̄ ſeīnat vt ſe
miet n̄ eſtiēs eē idētitatē ſmoīs · Egredit̄ eīi mul-
tociēs q̄ ſemiat & ad aliā rē · vel vt ſcindat t̄rā · vl̄
vt malas īcidat herbas · vel vt ſpinas euellat · vel
vt aliā talē quādā diligētiā exhibeat · hic aū̄ ad ſe-
miādū exiuit · Quid igr̄ fit de ſeīe iſto? tres depe-
riunt p̄tes · & vna ſaluat̄ · Et hoc nō eq̄lit̄ · ſed cū
dīa q̄dā · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et dū ſeīat q̄dā ceciderūt ſec⁹
viaȝ · Iero · Hāc pabolā ad ꝓbandā hēſim ſuā
valētin⁹ aſſumit tres itroducēs eē naturas · ſpirita
lē · naturalē · vel aīalē · atq̄ʒ t̄renā · cū hic q̄tuor ſint
vna iuxta viā · alia petroſa · tercia plena ſpinis alia
t̄ra bona · Chriſ · Sȝ ſcd̄m hoc q̄lit̄ hr̄et rōneȝ
int̄ ſpinas ſeminare & ſup̄ petrā & in via · In ſemi
nibꝰ q̄dē & t̄ra materialibꝰ nō hr̄et vtiq̄ʒ rationem
non em̄ eſt in p̄tate petre fieri terrā neq̄ʒ vie nō eſſe
viā · neq̄ʒ ſpine nō eē ſpinā · In aīabꝰ aūt & doctris
multam habet hoc laudē · Poſſibile eſt em̄ petram
fieri terrā pinguē · & viā nō vltra ↄculcari & ſpīas
deſtrui · Quod igr̄ pl⁹ ſemis perijt · nō ē ab eo q̄ ſe
miat · ſ; a ſuſcipiēte terra id ē ab aīa · Ipe em̄ q̄ ſe-
miat n̄ diuitē nō paupē diſcernit · nō ſapiētē neq̄ʒ ī
ſipiētē ſ; oībꝰ loq̄bat̄ q̄ a ſeipo erāt cōplēs · pre-
uidens tamen que futura erant · vt liceat ei dicere ·
Quid me optuit facē · & nō feci? Ideo aū̄ n̄ dicit ma
nifeſte q̄m hec acceperūt deſides & p̄diderūt · hec aū̄
diuites & ſuffocauerūt · hec aū̄ molles & p̄diderūt ·
q̄a nō voluit eos vehement̄ tangē · vt n̄ ī diffidētiā
mittat · Per hanc etiā pabolā diſcipulos erudit &

ſi plures audiẽtiũ eos fuerint · q̃ peũt · vt non ꝓpt
hoc deſides ſint · q̄a nec ꝓpt hoc dñs q̃ oĩa p̄uidit ·
deſtitit a ſeīnādo ❡ Ihiero · Obſua aũt hoc ee p̄mã
pabolam q̃ cum interp̄tatione ſua poſita eſt · & ca
uendum eſt vbicunq; dñs exponit ſmones ſuos ne
vel aliud vel q̄d plus vel min⁹ p̄ſumas intelligẽ ꝙ
ab eo expoſitũ ē · ❡ Raba · Que vero tacita noſtre
intelligẽtie derelīqt · pſtringẽda ſunt breuit̃ · Via
ē mens ſedula malaꝝ cogitatõnũ meatu trita atq;
areffacta · Petrã duricia p̄teruẽ mẽtis terrã leuita
tẽ aĩe obediẽtis · Solẽ dicit feruorẽ pſecutõnis ſe
uiẽtis · Altitudo terre ē ꝓbitas aĩe diſciplinis cele
ſtibꝫ inſtitute · In q̄ expoſitõne dixim⁹ q̄a nequaq̄
ipe res nimia eadẽq; ſignificatõne ſemp allegorice
ponãt̃ · ❡ Ihiero · Prouocamur aũt ad dictoꝝ in
telligẽtiã · quoties his ſmonibꝫ cõmonemur · q̃ ſe
quĩt̃ · Qui habet aures audiendi audiat · ❡ Remi ·
Aures audiendi ſunt aures mentis ſcilicet intelli
gendi & faciendi que iuſſa ſunt · ſeq̄t textꝰ
❡ Et accedẽtes diſcipuli dixerũt ei · Quare ĩ pabo
lis loq̄ris eis: Qui rñdens ait illis · Quia vob̄ datũ ē
noſſe miſteria regni celoꝝ · Illis aũt nõ ē datũ · Qui
eĩ habꝫ · dabit̃ ei · & abundabit · Qui aũt nõ habꝫ · &
q̄d hꝫ · auferet̃ ab eo · Ideo ĩ pabolis loq̄r eis · q̄a
vidẽtes nõ vidẽt · & audiẽtes nõ audiũt · neq; ĩtelli
gũt · vt adimpleat̃ ĩ eis ꝓphetia eſaie dicẽtis · Au
ditu audietis & ñ ĩtelligetis · & vidẽtes videbitis ·
& ñ videbitis · Incraſſatũ ē eĩ cor ꝓpl'i h⁹ · & auribꝫ
ḡuit̃ audierũt · & oculos ſuos clauſerũt · neqñ vide
ant oculis & auribꝫ audiãt · & corde ĩtelligant · &
cõuertãt̃ & ſanẽ eos · Veſtri aũt bt̃i oculi q̄a vidẽt ·
& aures vr̃e q̄a audiũt · Amẽ q̄ppe dico vob̄ · quia
multi ꝓphete & iuſti cupierũt videẽ q̃ videtis · & nõ
viderũt · & audire q̃ auditis · & ñ audierũt · ❡ Glo ·
Intelligẽtes diſcipuli eẽ obſcura q̃ a dño ꝓpl'o dice
bãt̃ · voluerũt dño ĩtimare ne pabolice loq̄ret̃ · Vñ
dr̃ · Et accedẽtes diſcipuli dixerũt ei q̄re ĩ pabolis
loq̄ris eis? ❡ Chriſ · Ubi dignũ ē admirari diſci
pulos q̄re diſcẽ cupiẽtes ſciũt qñ ĩt̃rogare oporte
at: nõ eĩ corã oĩbꝫ hoc faciũt · Et hoc oñdit mathe⁹
cũ dicit · Et accedẽtes · Marc⁹ aũt maĩfeſti⁹ demõ
ſtrat dicẽs ꝙ ſingularit̃ acceſſerũt · ❡ Ihiero · Que
rendũ ē aũt quõ accedant tũc ad eũ · cũ ieſus ĩ naui
ſedebat: niſi forte intelligat̃ ꝙ dudũ cũ ipo naueꝫ
cõſceẽderint · & ibi ſtantes ſup interp̄tatõne pabole
ſciſcitati ſunt · ❡ Remigi · Dicit ergo euãgeliſta ·
Accedẽtes · vt oñdet̃ ꝙ ſollicitati ſũt ſiue poterãt
accedẽ corpe · ꝗuis eẽt aliq̄d vel breue ſpatiũ inter
eos · ❡ Chriſ · Cõſideranda ē aũt & eoꝝ rectitudo q̄li
ter multã ꝓ alijs hñt curã · & p⁹ q̃ alioꝝ ſũt · que
rũt · & tũc q̃ ſunt ipoꝝ · Nõ em̄ dixerũt · In pabo
lis loq̄ris nob̄ · ſed ĩ pabolis loq̄ris illis · Qui rñdẽs
ait illis · q̄a vob̄ datũ ē noſſe miſteriũ regni celoꝝ ·
❡ Remi · Vob̄ inq̄ꝫ q̃ mihi adhẽtis · & ĩ me credi
tis · Miſteriũ aũt regni celoꝝ appellat euãgelicã do
ctrinã · Illis aũt ſcꝫ q̃ foris ſũt · & ĩ eũ credẽ nolũt ·
Scribis ſcꝫ & phariſeis & ceteris ĩ infidelitate p
ſeuerãtibꝫ ñ ē datũ · Accedam⁹ ḡ cũ diſcipulis ad
dñm puro corde · vt nobis euãgelicã doctrinã int
p̄tari dignet̃ · Iuxta illud · Qui appropinq̄t pedibꝫ
ei⁹ · accipiet de doctrina ipius · ❡ Chriſ · Hoc aũt
dixit nõ nccitatẽ inducẽs neq; fatũ · ſ; mõſtrãs q̄m
illi q̄bꝫ ñ ē datũ cauſa ſibi ſũt vniuerſoꝝ maloꝝ ·
& oñdẽ volẽs q̄m cogſcẽ diuina miſteria donũ dei ē
& grã deſup data · Non tñ ꝓpter hoc liberum arbi
triũ deſtruit̃ · Et hoc ex his que ſequũtur mani
feſtũ eſt · vt enim neq; iſti deſperẽt · neq; illi pigri
tent̃ · audiẽtes q̄m eis datũ ē · demõſtrat a nob̄ p̄n
cipiũ hoꝝ eẽ cũ ſubdit · Qui em̄ habet · dabit̃ ei · &
abũdabit · q̃ aũt non habet · & q̄d habet · auferet̃ ab
eo · Ac ſi dicẽt · Cũ aliq̄s deſideriũ habuerit & ſtu
diũ · dabũt̃ ei & vniuerſa q̃ a deo ſũt · Cũ aũt his
vacu⁹ fuerit & que ad ſe ptinent nõ inferat · neq; q̃
a deo ſũt · ei dant̃ · ſed & q̄d hꝫ · auferet̃ ab eo · non
deo auferente ſ; ſe indignũ faciẽte his q̃ hꝫ · Vñ &
nos ſi viderim⁹ aliquẽ deſidioſe audiẽtẽ & exhor
tãtes ꝙ attẽdat ñ ei pſuaſerim⁹ · ſileam⁹ · q̄a ſi ma
gis immorati fueri⁹ · intẽdet̃ ei deſidia · Studentẽ
aũt diſcẽ allicim⁹ & multa effundimus · & bñ dixit
ſm euãgeliſtã q̄d videt̃ hr̃e · neq; etiã hoc ipm hꝫ ·
❡ Remi · Qui etiã hꝫ ſtudiũ legẽdi · dabit̃ ei & fa
cultas intelligendi · Et qui nõ hꝫ legẽdi ſtudiũ · hoc
q̄d p natura bonã videt̃ eſſe auferet̃ ab eo · Vel q̃
hꝫ caritatẽ dabũt̃ ei cetere virtutes · & q̃ nõ habꝫ ·
auferet̃ ab eo q̄a abſq; caritate nullũ bonũ eẽ pt̃ ·
❡ Ihiero · Vel apoſtolis ĩ xp̄o herentibꝫ cõcedit̃ ·
Iudeis vero q̃ nõ crediderũt in filiũ dei · etiã ſi q̄d p
nature bonũ poſſidẽt · tollit̃ · Neq; eĩ poſſunt aliq̄d
ſapiẽt̃ ĩtelligere · q̄a ſapiẽe nõ hñt caput · ❡ Hyla ·
Fidẽ etiã in dei nõ hñtes · legẽ q̄ꝫ quã habuerũt · p
diderunt · & ideo pfectũ fides euangelica hꝫ donũ ·
q̄a ſuſcepta nouis fructibꝫ ditat · Repudiata vero
etiã veteris ſubſtãtie opes detrahit · ❡ Chriſ · Vt
aũt maĩfeſti⁹ q̄d dixerat · fiat · ſubdit · Ideo ĩ pabo
lis loq̄r eis q̄a vidẽtes nõ vidẽt · & audiẽtes nõ au
diũt · neq; ĩtelligũt · Et ſiq̄dẽ nature hec excecatio
eẽt · apire eoꝝ oculos optebat · Quia vo voluntaria
ē hec excecatõ ꝓpt hoc nõ dixit ſimpl'r nõ vidẽt · ſ;
vidẽtes nõ vidẽt · Viderũt em̄ demões exeũtes &
dixerũt · In beelzebub eijcit demõia · Audiebãt ꝙ
ad deũ eos attrahebat · & dicũt · Nõ ē hic hõ a deo ·
Quia ḡ ↄtraria his q̃ videbãt · & audiebãt · enũcia
bãt · ꝓpt hoc ipm videẽ & audiẽ eis auferẽt · Nihil eĩ
hic pficiũt · ſ; ĩ iudiciũ magis ĩcidũt · Vñ & a p̄n
cipio ñ eis pabolice loq̄bat̃ · ſ; cũ m̄lta certitudĩe ·
Quia aũt audita & viſa puerterũt iã in pabolis lo
quit̃ · ❡ Raban⁹ · Et notandũ ē q̄a nõ ſolũ que loq̄
bat̃ · verũ etiã que faciebat pabole fuerũt id ē ſigna
ſpiritualiũ rerũ · q̄d liq̄do oñdit cũ dicit · Vt vidẽtes
nõ videãt · Verba naq; videri ñ poterãt · ſed audiri
❡ Hylarius · Hoc de his loq̄tur q̃ ſtãt in littore ·
& diuidunt̃ a ieſu · & ſonitu fluctuũ pſtrepẽte nõ
audiunt · que dicunt̃ · ❡ Chriſ · Deinde vt nõ dice
rent · q̄m vt inimicus noſter nobis detrahit · Pro
phetam inducit eadẽ ſententiantẽ · Vñ ſeq̄t̃ · Vt
ĩpleat̃ ĩ eis ꝓphetia eſaie dñtis · Auditu audietis ·

& nõ ĩtelligetis · & vidẽtes videbitis · & nõ videbitis · Id ẽ auditu audietis v̓ba · ſ; nõ ĩtelligetis verboꝝ arcana. Videtes videbitis · carnẽ · ſ · & ñ videbitis · hoc ẽ ñ ĩtelligetis diuinitatẽ. ¶ Chriſ. Hoc aũt dixit q̇a ipi ſibi abſtulerũt videꝫ & audire aures & oculos ſibi claudẽtes & cor incraſſantes · Nõ eñ ſolũ nõ audiebãt · ſ; & g̃uit̃ audiebãt · Vñ ſeq̃t̃ · Incraſſatũ ẽ cor populi hui⁹ · & auribꝰ g̃uit̃ audierunt. ¶ Raba · Incraſſatũ ẽ eĩ cor iudeoꝝ craſſitudine malicie · & abũdantia pctoꝝ g̃uiter v̓ba dñi audierũt · q̇a ĩgrati ſuſcepunt. ¶ Hiero. Ac ne forte ãbitremur craſſitudiẽꝫ cordꝭ & g̃uitatẽ auriũ nature eẽ ñ volũtatis · ſubiũgit culpã ãbitrij & dicit Et ocl'os ſuos clauſerũt · Chriſ · In hoc aũt ĩteſã eoꝝ neq̇ciã oñdit & auerſiõꝫ cũ ſtudio vt aũt attrahat eos · ſubdit · Et ꝯuertãt̃ & ſanẽ eos · In q̄ dmõſtrat q̇a ſi cõuerterẽt̃ · ſanarẽt̃ · Sic ſi aliq̇s diceret · Si rogat⁹ eſſem · cõfeſtim donaturus erã · oñdit q̇lit̃ aliq̇s ſibi recõciliet̃ · Ita & hic cũ dicit · ne q̄ñ cõuertãt̃ & ſaneꝫ eos · demõſtrat q̃m & cõuerti poſſibile ẽ & penitẽtiã agẽtes ſaluari · ¶ Aug⁹ · de que · Euã · Vel alit̃ · oculos ſuos clauſerunt neq̄ñ oculis videãt id ẽ ipi cã fuerũt · vt deus eis oculos claudẽt · Ali⁹ eĩ euãgeliſta dicit · excecauit oculos eoꝝ · Sꝫ vtꝝ vt nũq̄ videãt · an v̓o ne vl' ſic · vel ſic aliq̄ñ videãt · cecitate ſua ſibi diſplicẽtes & ſe dolẽtes · & ex hoc hũilitati atq; ꝯmoti ad ꝯfitẽdũ peccata ſua & pie q̄rẽdũ deũ · Sic eĩ mãc⁹ hoc dicit · Ne q̄ñ ꝯuertãt̃ · & dimittãt̃ eis pcta · Vbi ĩtelligunt̃ pctis ſuis meruiſſe vt ñ ĩtelligerẽt · Et tñ hoc ipm miſericordit̃ eis factũ · vt pcta ſua cog'ſcerẽt · & cõuerſi veniã mererẽt̃ · Quod aũt iohãnes hũc locum dicit ꝓpterea ñ poterãt credẽ q̇a iteꝝ dixit Eſaias excecauit oculos eoꝝ vt ñ videãt ocul' & ñ ĩtelligãt corde · Et ꝯuertãt̃ & ſanẽ eos · aduerſari videtur huic ſentẽcie & oĩno cogẽ vt q̇d hic dictuꝫ ẽ · neq̄ñ ocul' videãt · ñ accipiat ne vel ſic aliq̄ñ oculis videãt · ſ; ꝓrſus vt ñ videãt · q̄ñq̇dẽ apte dicit ita vt oculis ñ videãt · Et q̇d ait. Propterea ñ poterãt credere · ſatis oñdit nõ id factã excecatõeꝫ · vt ea cõmoti & dolentes ſe ñ ĩtelligẽ · conuerterẽt̃ aliq̄ñ p p̄ñiaꝫ · Nõ eĩ poſſent hoc facẽ niſi p⁹ crederẽt · vt credẽdo cõuerterent̃ · & cõuerſiõe ſanarẽt̃ · & ſanitate ĩtelligerẽt · ſ; ido potius excecatos vt ñ crederẽt · Dicit eĩ aptiſſime · Propterea ñ poterãt credere · Quod ſi ita ẽ q̇s nõ exurgat ĩ defenſiõeꝫ iudeoꝝ & eos extra culpã fuiſſe ꝓclamet · ꝙ ñ crediderũt · Propterea eĩ nõ poterãt credẽ · q̇a excecauit oculos eoꝝ · Sed q̃m potius de⁹ extra culpã debet ĩtelligi · cogimur fateri alijs q̇buſdaꝫ pctis ita eos excecari meruiſſe · q̄ tñ excecatõe ñ poterãt credẽ · Verba eĩ Iohãnis iſta ſũt · ñ poterãt credẽ · q̇a iterũ dixit Eſaias · excecauit oculos eoꝝ · Fruſtra itaq; conamur ĩtelligẽ ido fuiſſe cecatos vt cõuerterent̃ · cũ cõuerti ñ poterãt · q̇a ñ credebãt · & ido credẽ nõ poterãt · q̇a excecati erãt · An forte nõ abſurde dicim⁹ quoſdã iudeoꝝ fuiſſe ſanabiles · ſ; tanto tumore ſupbie ꝑclitatos vt eis expediret p̄rio ñ credẽ · · vt ñ ĩtelligerẽt dñm loquẽtẽ parabolas · q̇bus nõ ĩtellectis nõ ĩ eũ crederẽt · Nõ credẽtes aũt cũ ceteris deſperatis crucifigerent eũ · atq; ita poſt ei⁹ reſurrectõeꝫ cõuerterent̃ · q̄ñ iã de reatu mortis dñi amplius humiliati diligerẽt · a q̄ ſibi tm̃ ſcel⁹ dimiſſuꝫ eẽ gauderẽt · q̃m tãta eoꝝ ſupbia tali humiliatõe eẽt deijciẽda · Quod ĩ cõgrue dictũ eẽ q̇libꝫ arbitret̃ ſi ñ ita cõtigiſſe in actibꝰ apl'oꝝ mãifeſte legerit · Nõ g̊ abhorret · q̇d ait iohãnes · ꝓpterea ñ poterãt credẽ q̇a excecauit oculos eoꝝ vt ñ videãt Ab ea ſentẽtia q̄ ĩtelligim⁹ ido excecatos vt cõuerterent̃ · hoc ẽ ido eis p obſcuritates ꝑabolaꝝ occultatas ſentẽtias dñi vt p⁹ ei⁹ reſurrectõeꝫ ſalubriore p̄ñia reſpicerẽt · q̇a p obſcuritatẽ ſ̓monis excecati · dicta dñi non ĩtellexerũt · & ea non ĩtelligendo non ĩ eũ crediderũt · nõ credendo eum crucifixerunt · atq; ita poſt reſurrectionem miraculis que in eius nomine fiebant · exterriti maioris criminis reatu cõpũcti ſũt & ꝓſtrati ad penitentiã · Deinde accepta indulgẽtia ad obediẽtiã flagrãtiſſima dilectiõe cõuerſi · q̇buſdã aũt nõ ꝓfuit illa cecitas ad ꝯuerſiõeꝫ. ¶ Remi · Et q̄ntũ ad hoc pt̃ hec ſentẽtia ſic ĩtelligi · vt ĩ oĩbꝰ ſubaudiat̃ ñ hoc modo · neq̄ñ oculis videãt & neq̄ñ auribꝰ audiãt · & neq̄ñ corde ĩtelligãt · & neq̄ñ cõuertãt̃ & ſanẽ eos · ¶ Gloſa · Sic g̊ oculi eoꝝ q̄ videt̃ & nolũt credẽ ſũt miſeri · Vr̃i autem beati · Vnde ſequit̃ · Veſtri aũt beati oculi q̇a videt̃ & aures vr̃e q̇a audiũt · ¶ Hiero · Niſi autem ſupra legiſſem⁹ auditores ad intelligẽtiam prouocatos Saluatore dicente · Qui habet aures audiendi audiat · putaremus nunc oculos & aures que beatitudinem accipiunt corporales ĩtelligi · Sꝫ mihi videt̃ oculi illi beati · qui xp̄i p̄n̄t agnoſcẽ ſac̃mẽta · & ille bt̃e aures de q̇bꝰ eſaias loq̇t̃ · Dñs appoſuit mihi aurem · ¶ Glo. Mẽs eĩ ẽ ocul⁹ q̇a naturali vigore intelligẽdũ aliq̇d dirigit̃ · auris q̇a alio docente diſcit · ¶ Hyla. Vel apoſtolici tẽporis beatitudinẽ docꝫ q̄ꝝ oculis atq; auribus cõtigit dei ſalutare viſere & audire ꝓphetis atq; iuſtis cupiẽtibꝰ vidẽ & audire ĩ pleĩtudine tp̄m deſtinatũ · Vñ ſeq̄t̃ Amẽ quippe dico vobis · q̇a multi ꝓphete & iuſti cupierũt videre que vos videtis · & nõ viderũt · & audire que vos auditis · & nõ audierũt · ¶ Hiero. Videt̃ aũt huic loco illud eẽ cõtrariũ · q̇d alibi dr̄ · Abrahã cupiuit vidẽ diem meũ · vidit & gauiſus ẽ · ¶ Raba · Eſaias q̄ꝫ & micheas & multi alij ꝓphete · viderũt gl'aꝫ dñi · q̄ etiã ꝓpterea vidẽtes appellati ſũt · ¶ Hiero · Nõ aũt dixit prophete & iuſti · ſ; m'lti · Int̃ m'ltos eĩ pt̃ fieri vt alij viderit · alij ñ viderit · licꝫ & ĩ hoc ꝑiculoſa ſit interp̄tatõ · vt iter ſãctoꝝ merita diſcretõeꝫ q̄libet facẽ videamur · ſ · q̄ntũ ad fidẽ d xp̄o habitã · Ergo abrahã vidit ĩ enigmate · ñ vidit ĩ ſpẽ vos aũt ipſentiaꝝ tenetis & habetis dñm vr̃m · & ad volũtatẽ ĩterrogatis · ꝯueſcimĩ ei · Chriſ · Hec g̊ q̄ apl'i viderũt · & audierũt · p̄ſentiã ſuã dicit · miracula · vocẽ ·

& doctrinam. In hoc aũt ñ ſolũ malis. ſ; his q̃ boni fuerãt. eos p̄pōit. Etem̄ antiq̃s iuſtis beatiores eos dicit. q̃m nõ ſolũ q̃ iudei non viderãt. hi vidẽt. ſ; & q̃ iuſti & ꝓphete cupierũt videre & ñ viderũt. Illi ei fide ſolũ cõſiderauerũt. hi aũt viſu & multo manifeſtius. Vides autem qualiter vetus teſtamentũ copulat nouo. Non enim ſi prophete alieni cuiuſdã & contrarij dei ſerui fuiſſent. Chriſtũ cupiuiſſent. Sequitur textus

Vos ḡ audite pabolã ſeminãtis. Oĩs q̃ audit vbũ regni & nõ intelligit. venit mal? & rapit qḋ ſeminatũ ẽ ĩ corde ei?. Hic ẽ q̃ ſemiat? ẽ ſec? viã. Qui aũt ſup petroſã ſeminat? ẽ. hic ẽ q̃ vbũ audit. & cõtinuo cũ gaudio ſuſcipit illud. ñ hab; aũt in ſe radicẽ. ſ; ẽ tp̄alis. Facta aũt tribulatõe & pſecutõe ꝓpt̃ vbũ cõtinuo ſcãdaliʒat̃. Qui aũt ẽ ſeminat? in ſpinis. hic eſt qui vbum audit. & ſollicitudo ſeculi iſtius. & fallacia diuitiaꝝ ſuffocat vbum & ſine fructu efficit̃. Qui vero ĩ terrã bonã ſeminat? eſt. hic ẽ q̃ vbũ audit & itelligit. & fructũ affert. Et facit aliud qḋe cẽteſimũ. aliud aũt ſexageſimũ. aliud vero triceſimũ. Glo. Dixerat ſuperius q̃a iudeis nõ ẽ datũ noſſe regnũ dei. ſ; ap̄lis. Et ideo cõcludit. dicẽs. Vos ḡ audite pabolã ſeminãtis. q̃bꝫ ſcilicꝫ cõmittũt̃ celi miſteria. Aug?. ſup geneſin ad litterã. viij. Quod narrauit euãgeliſta factũ ẽ. dñm. ſ. talia locutũ fuiſſe. Ipſi? aũt dñi narratio p abola fuit. de q̃ nũq̃ exigit̃ vt etiã ad lrãꝫ fcta mõſtrẽt̃. q̃ ſmõe pferũt̃. Glo. Vñ pabolã expõẽs ſubdit. Oĩs q̃ audit vbũ regni & nõ itelligit. Hic õſtruẽdũ ẽ. Oĩs q̃ audit vbũ regni id ẽ pdicationẽ meã q̃ ad regnũ celoꝝ adipiſcẽdũ valet. & ñ itelligit. quõ aũt ñ itelligat. ſubiũgit. Veit ei mal? id ẽ diabol?. & rapit qḋ ſeminatũ ẽ ĩ corde e?. Oĩs inq̃ q̃ talis ẽ. hic ẽ q̃ ſec? viã ſeminat? ẽ. Notãdũ ẽ aũt q̊ ſeminatũ dĩuerſis modis accipit̃. dr̃ ei & ſemẽ ſeiatũ & ager ſeinat?. qḋ vtrũq; hic iuenit̃. Vbi ei ait. rapit qḋ ſeinatũ ẽ. de ſeine itelligẽdũ eſt. vbi aũt ſeq̃t̃. Sec? viã ſeinat? eſt. ñ d̾ ſemine. ſed de loco ſeinis itelligẽdũ ẽ id ẽ hoĩe. q̃ ẽ quaſi ager diuini vbi ſeine ſeinat?. Remi. His aũt vbis exponit dñs. qḋ ſit ſemẽ. vbũ. ſ. regni id ẽ euãgelice doctrine. Sũt ei nõnulli q̃ vbũ dei nulla cordis deuotiõe ſuſcipiũt. & ideo ſemẽ vbi dei. qḋ ĩ eoꝝ cordibꝫ ſeinat̃. demones q̃ſi ſemen vie trite. ſubito auferũt. Seq̃t̃. Qui aũt ẽ ſeinat? ſup petrã. hic verbũ audit & cetera. Semẽ ei vbũ dei qḋ in petra id eſt corde duro & idomito ſeminatur. fructificare non pt̃. q̃a multa ẽ eius duricia. & paruũ celeſte d̾ſiderium. Vñ ꝓpt̃ nimiã duriciã. ñ habet in ſe radicem. Hiero. Attende autem. qḋ dictum ſit continuo ſcãdaliʒat̃. Eſt ḡ aliq̃ diſtãtia iter eũ q̃ multis tribulatiõibꝫ pemiſq; cõpellit̃ xp̄m negare. & eũ qui ad pmã pſecutiõem ſtatim ſcãdaliʒat̃. & corruit. de q̃ hic loq̃t̃. Seq̃t̃. Qui aũt ſeinat? ẽ ĩ ſpinis. Mihi videt̃ & illud qḋ iuxta litterã ad adã dr̃. Int̃ ſpinas & tribulos panẽ tuũ mãducab. hoc ſignificare miſtice q̊ q̃cunq; ſeculi ſe dederit voluptatibꝫ. cu-riſq; iſtius mũdi. panẽ celeſtẽ & cibũ veꝝ iter ſpinas cõmedit. Raba. Recte aũt ſpine vocãt̃ q̃a cogitationũ ſuaꝝ pũctõibꝫ mẽtẽ lacerãt & q̃ſi ſtrãgulãdo ſpiritales vtutes. fruct? gignẽ ñ pmittũt. Hiero. Et elegãter adiunxit. Fallacia diuitiaꝝ ſuffocat vbũ. Blãde em̃ ſũt diuitie. aliud agentes aliud pollicẽtes. Lubrica ẽ illaꝝ poſſeſſio. dũ huc illucq; circũferũt̃. & iſtabili ḡdu vel habẽtes deſerũt. vel ñ habẽtes reficiũt. Vñ & dñs diuites aſſerit difficult̃ itrare ĩ regnũ celoꝝ ſuffocãtibꝫ diuicijs vbũ dei. & vigorẽ vtutũ emoliẽtibꝫ. Remi. Et ſciẽdũ q̃a his tribꝫ generibꝫ terre neq̃ cõphẽdũt̃ oĩes q̃ vbũ dĩ audire pũt ſ; tñ ad ſalutẽ pducẽ nõ valẽt. Excipiũt̃ gẽtiles. q̃ nec audire meruerunt. Seq̃t̃. Qui vero ĩ terrã bonã ſeinat? ẽ. Terra bona ẽ fidelis cõſciẽtia electoꝝ. ſiue mẽs ſãctoꝝ. que vbũ dei cũ gaudio & deſiderio. & cordis deuotiõe ſuſcipit. & iter pſpera & aduerſa viriliṫ conſeruat. & ad fructũ pducit. Vñ ſeq̃t̃. Et facit fructũ aliud cẽteſimũ. aliud ſexageſimũ. aliud vero triceſimũ. Hiero. Et notãdum q̊ ſic in terra mala tres fuere diuerſitates ſcꝫ ſec? viã & petroſa & ſpinoſa loca. Sic ĩ t̾ra bona. trina diuerſitas ẽ. cẽteſimi. ſexageſimi. & fruct? triceſimi. Et ĩ illa aũt & ĩ iſta ñ mutat̃ ſubſtãtia. ſ; volũtas. Et tã icreduloꝝ q̊ credẽtiũ corda ſũt q̃ ſemẽ recipiũt. Vñ pmo dixit. Veit mal? & rapit qḋ ſeiatũ ẽ ĩ corde ei?. & ſecũdo & tcio ait. Hic ẽ q̃ vbũ audit. In expõe q̊ terre bone. Iſte ẽ q̃ audit vbũ. Pmũ ḡ debem? audire. deinde itelligẽ. p? itelligẽtiã fruct? reddere doctrinaꝝ. & facẽ vel cẽteſimũ fructũ vel ſexageſimũ atq; triceſimũ. Aug?. xxj. de ciui. dei. Qui dã putãt hoc ſic eẽ itelligẽdũ. q̊ ſãcti p ſuoꝝ diuerſitate meritoꝝ. alij tricenos hoĩes liberẽt. alij ſexagenos. alij cẽtenos. qḋ ĩ die iudicij futuꝝ ſuſpicari ſolẽt ñ p? iudiciũ. q̃ opiniõe q̃dã cũ videret hoĩes ĩpũitatẽ puerſiſſime pollicẽtes eo q̊ oẽs iſto mõ ad liberatiõeꝫ ptinẽ poſſe videãt̃. rñdit bñ poti? eẽ viuẽdũ vt int̃ eos q̃ſq; repiat̃. q̃ p alijs itercẽſſuri ſũt liberãdis. ne tã pauci ſint vt cito ad numeꝝ ſuũ peruenientes multi remaneant. qui erui iam de penis illorum interceſſione non poſſint. & in eis inueniat̃ quiſquis ſibi ſpem fructus alieni temeritate vaniſſima pollicet̃. Remi. Triceſimũ ḡ fructũ facit. q̃ fidẽ ſctẽ trinitatis docet. Sexageſimũ vo q̃ pfectiõnẽ bonoꝝ opũ cõmẽdat. Senario em̃ nũero oĩs mũdi oꝛnat? cõplet? ẽ. Centeſimũ autẽ fructũ facit. q̃ vitã etnã pmittit. Centenari? ei de leua trãſit ad dextrã. Per leuã aũt vita pñs deſigñt̃. p dextrã futura. Aliṫ ſemen vbi dei triceſimũ fructũ facit q̃n bonã cogitatõnẽ gignit. Sexageſimũ q̃n bonã locutõnem. Centeſimũ. q̃n ad fructũ boni opis pducit. Aug? de que euã. Vel aliṫ. Centeſim? fruct? ẽ mãtiriũ ꝓpt̃ ſctitatẽ vite vel cõtẽptũ mortis. Sexageſim? v̾ginũ. ꝓpt̃ otiũ iteri?. q̃a ñ pugnãt ɔtra ɔſuetudinẽ carnis. Solet ei otiũ cõcedi ſexagẽarijs p? miliciã vel p? actões publicas. Triceſim? vo ɔiugatoꝝ. q̃a hec ẽ etas pliãtiũ

ipi hn̄t acriorē cōflictū. ne libidinibꝰ supent̄. Vel
alit̄ cōfligēdū ē cū amore tpaliū bonoꝝ vt ratō vi
cat aut etiā edomit⁹ subitusq; eē vt cū surgē cepit
facile repmat̄. aut ita extīct⁹ vt se omnino nulla
ex pte cōmoueat. Ex q̄ fit vt ipā etiā mortē ꝓpter
veritatē alꝫ fortit̄ spnāt. alꝫ eq̄nimit̄. alꝫ libēt. q̄
tria genera fruct⁹ st̄ t̄re tricem̄ & sexagesimi & cē
tesimi In boꝝ aliq̄ genē i remēd⁹ ē tpe mortis sue
. siq̄s d̄ hac vita recte cogitat emigrare. Vel cētesi
m⁹ fruct⁹ v̄gibꝰ sexagesim⁹ viduis & ɔtiētibꝰ. tri
cesim⁹ sacto matrīonio deputat̄. Nā ipa digitoꝝ
cōiūctio. & q̄si molli se osculo complectēs & fede-
rans. maritū pingit & cōiugem sexaginta ad vi-
duas. eo ꝙ ī angustia & tribulatōe sint posite. vñ
& īferiori digito depmūt̄. q̄nto maior ē difficul-
tas ex pte quodā voluptatis illecebris abstinē. tā
to maius & p̄mīū. Porro cētesim⁹ numer⁹ a sini-
stra trāsit ad dextrā. & hisdē q̄de digitis n̄ eadē ma
nu circulū faciēs. expmit v̄gitatis coronā. textꝰ
¶ Aliā pabolā ꝓposuit ill' dicēs. Sīle factū ē re-
gnū celoꝝ. hoī q̄ semīauit bonū semē in agro suo.
Cū at̄ dormirēt hoīes. veīt īmic⁹ ei⁹. & sup semia
uit zizāia ī medio tritici. & abijt cū at̄ creuisset hba
& fructū fecisset. tc̄ apparuert & zizāia accedētes
at̄ s̄ui prisfamilias. dixerūt ei. Dñe nōne bonū se
men semīasti in agro tuo. vnde ergo zizania. Et
ait illis. Inimic⁹ homo hoc fecit. Serui aūt dix-
erūt ei. Vis imus & colligim⁹ ea. Et ait. Nō. Ne
forte colligētes zizania. eradicetis simul cū eis &
triticū. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messez. Et ī
tpe messis dicā messoribꝰ. Colligite p̄mū zizania &
alligate ea ī fasciculos ad ɔburēdū. triticū at̄ ɔgre
gate ī horreū meū. ¶ Chri. In p̄cedēti pabola lo-
cut⁹ ē dñs d̄ his q̄ v̄bū dei n̄ suscipiūt h at̄ d̄ his q̄
suscipiūt corruptiuū s̄monē. Etem̄ hoc ē diabolice
machinatōis v̄itati semp errorē ī serē. Vñ dī aliā
pabolā ꝓposuit ill' dicēs. ¶ Hiero. ꝓponit at̄ aliā
pabolā q̄i diues prfamilias. īuitatos diuers̄ reficiēs
cib̄ vt vn⁹ q̄sq; scd̄m naturā sui stomachi varia ali
mēta suscipet. Nō at̄ dixit. alterā. s̄ aliā. Si em̄ ꝓ
posuisset alterā. expectare t̄ciā n̄ poteram⁹. p̄mīsit
aliā. vt plures sequāt̄. Que at̄ sit pabola. ostēdit̄
cū subdit̄. Simile factū ē regnū celoꝝ. ¶ Remi.
Regnū celoꝝ appellat ipm filiū dei. q̄d regnū sīle
dicit̄ eē homini. q̄ semīauit bonū semē ī agro suo.
¶ Chris. Deīde modū īsidiaꝝ diaboli oñdit. dicēs
Cū at̄ dormirēt hoīes veīt īmic⁹ ei⁹ & sup semiā
uit zizania ī medio tritici & abijt. Demōstrat h ꝙ
erroꝝ p⁹ veritatē existit. q̄d ad reꝝ exit⁹ testat̄.
Etem̄ p⁹ ꝓphetas fuert pseudoꝓphete. & p⁹ apo-
stolos pseudoapostoli. & p⁹ xp̄m ātixp̄s. Nisi em̄
diabol⁹ viderit q̄d imitet̄. vel q̄bꝰ īsidiet̄. n̄ tēptat
Quia igit̄ vidit ꝙ h reddit ī fructu cētū. ille. lx.
ali⁹. xxx. & n̄ poterat rapē & suffocare q̄d radica
tū erat. p aliā deceptōꝫ īsidiat̄ int̄ serēs sua. mul-
tis ea similitudinibꝰ colorās. vt facile surripiat his
q̄ habiles sūt ad d̄ceptōꝫ. ꝓpt̄ hoc n̄ dixit. q̄d semi
net aliq̄d alid̄ semē. s̄ zizania. q̄ scd̄m visū assimu
lāt̄ q̄dāmō frumēto. Hic etiā apparet diaboli mali-
gnitas. tūc em̄ semīauit q̄ñ vniuersa erāt cōpleta
vt magis nocēt agricule studio. ¶ Aug. d̄ q̄. euā
Dic̄ at̄ cū dormirēt hoīes. q̄a cū negligēti⁹ agerēt
p̄positi eccīe. ā dormicōꝫ mortis accipēt apostoli ve
nit diabol⁹. & sup semīauit eos quos malos filios
dñs int̄ ptat̄. Sz recte q̄rit̄. vtꝝ hētici sint ā male
viuētes catholici Sz ꝙ dic̄ eos ī medio tritici semi
natos q̄si videt̄ illi sigficari. q̄ vni⁹ ɔmuniōis sūt
Verūtñ qm̄ agꝝ ipm n̄ eccīā s̄ hūc mūdū int̄ p̄ta
t⁹ ē. vñ ītelligūt̄ hētici. q̄a ī hoc mūdo pmiscent̄
hoīs. vt illis q̄ ī eadē fide mali sūt. palea poti⁹ ꝙ zi
zania deputēt̄. q̄a palea etiā fundamētū hz cū frum̄
to. radicēq; cōmūez. Schismatici at̄ vident̄ spicis
corruptis etiā similiores vl' paleis aristaꝝ fractis
vel scissis & de segete abiectis. Nec tñ cōseq̄s ē vt
oīs hētic⁹ l' schismatic⁹ ab eccīa corpalit̄ sepret̄.
mltos em̄ portat eccīa q̄a n̄ ita d̄fēdūt falsitatē sen
tētie sue. vt ītētā mltitudinē faciāt. q̄d si fecerit.
tc̄ pellūt̄. Cū g̊ diabol⁹ aspsis pris erroribꝰ fal
sisq; opinioīibꝰ sup semīasset. hoc est p̄cedēte noīe
xp̄i hēses superiecisset. magis ip̄e latuit. atq; oc-
cultissim⁹ fact⁹ ē. Hoc ē em̄ q̄d dic̄. Et abijt quā-
ꝙ ī hac pabola dñs sic̄ ī expositōe cōclusit. n̄ q̄dā
s̄ oīa scādala & eos q̄ faciūt iniq̄tatē zizanioꝝ no
mīe sigficasse ītelligit̄. ¶ Chriso. ex posterioribꝰ
at̄ diligēt̄ hēticoꝝ formā describit. dicēs. Cū autē
creuisset herba & fructū fecisset. tūc apparuerūt &
zizania. In p̄ncipio em̄ hētici obūbrāt se ipos. cū
at̄ multā accepit libtatē & s̄mōe aliq̄s cū eis pti-
cipauerit. tc̄ venenū effundūt. ¶ Aug. de q̄. Euā.
Vel alit̄. Cū hō spiritalis eē cepit dijudicās oīa.
tūc ei errores īcipiūt appē discernit em̄ q̄cq̄d audi-
erit. aut legerit abhorrere a regula veritatis. s̄ do-
nec ī eisdē pficiat̄ spiritalibꝰ. pt eū mouē. q̄re sub
noīe xp̄iano tā mlte hēticoꝝ extitē falsitates. vñ
seq̄t̄. Accedētes at̄ s̄ui prisfailias. dixert ei. Dñe
nōne bonū semē semīasti ī agro tuo. vñ g̊ zizania?
Vtꝝ at̄ ipi sint s̄ui q̄s p⁹ea messores appellat an
q̄a ī expositōe pabole messores dic̄ eē āgelos nec q̄s
ꝙ dicē facile aus⁹ fuerit āgelos nescisse. q̄s zizāia
supsemīauerit. magis oz ītelligi hoīes ipos fideles
s̄uoꝝ noīe hoc loco signatos. nec miꝝ si & bonū se
mē ipi dicūt̄. ex diu̅s̄ eī sigficatōibꝰ vna res diu̅sas
sil'itudies recipit. sic̄ & d̄ se ait ꝙ ip̄e sit ianua ꝙ ip
se sit pastor. Accedūt at̄ ad deū sine corpe. s̄ corde
& mētis d̄siderio. q̄ docēte ītelligūt diaboli calidita
te hoc eē fcm̄ Vñ seq̄t̄ Et ait ill'. Inimic⁹ hō hoc
fecit. ¶ Hier. Diabol⁹ ꝓpt̄ea īimic⁹ hō appellat̄.
q̄ de⁹ eē d̄sijt. & ī. ix. psal. scriptū ē d̄ eo Exurge
dñe. n̄ ɔfortet̄ hō. Quāobrē n̄ dormiat q̄ eccīe p̄posi
t⁹ ē. ne p illi⁹ negligētiā īimic⁹ hō supsemiat ziza
ia hoc ē hēticoꝝ dogmata. īimic⁹ at̄ vocat̄ ꝓpt̄ ia
cturā quā īfert hoībꝰ. Vexatō em̄ diaboli aduers⁹
nos ē. p̄ncipiū at̄ vexatōis factū ē n̄ ab īimicitia q̄
ē ad nos. s̄ q̄ ē ad deū. ¶ Aug. d̄ q̄. euā. Cū at̄ s̄ui

dei cognouerit hāc excogitaſſe diabolū fraudē · cū
cōtra tāti noīs autorē nihil ſe valē ſentiret · vt fal
latias ſuas eodē noīe obtegēt · pt ſibi ſuboriri volū
tas vt tales hoīes ꝺ rebꝫ hūanis auferāt ſi aliquā
tpis habeāt facultatē · ſꝫ vtꝝ facē debeant · iuſtitiā
dei cōſulūt · Vñ ſeqꝉ · Serui aꝉ dixerūt · vis im⁹ ·
& colligim⁹ ea · ¶ Chriſ · Vbi ītuēda ē ſuoꝝ dili-
gētia & dilectō · etē feſtināt zizaīa euellē · qꝺ mō
ſtrat eoꝝ deſemīe ſolicitudinē · Ad hoc eñ ſolū re-
ſpiciūt · ñ vt aliqs puniaꝉ · ſꝫ vt ſemīata nō peāt ·
Quid aꝉ dñs reſpōderit · ſubdiꝉ · Et ait · ñ · ¶ Hier ·
Daꝉ eñ loc⁹ penitētie · & monemur ne cito āpute
m⁹ frēz · qa fieri pt · vt ille q hodie noxio ꝺ puat⁹ ē
dogmate cras reſipiſcat · & defendē icipit veritatē ·
Vñ ſubdiꝉ ne forte colligētes zizaīa · eradicetis ſiľ
& triticū · ¶ Aug · ꝺ cō · euā · in q eos paciētiſſimos
& trāqlliſſimos reddit hoc eñ dr̄ · qa hoī dū adhuc ī
firmi ſūt · op⁹ hñt ī qbꝫdā maloꝝ cōmixtōe · ſiue vt
p eos exerceāꝉ · Siue vt eoꝝ cōpatōe magna illis
exhortatō fiat · īmitāꝉ ad meli⁹ aut forte ſimul era
dicaꝉ triticū cū auferāꝉ zizaīa · qa multi pmo ziza
nia ſūt · & p⁹ea triticuz ſiūt · q niſi patienꝉ cū mali
ſint · tolerēꝉ · ad laudabilē mutatōz ñ puenīūt · Ita
ſi euulſi fuerīt · ſimul eradicaꝉ & triticū · qꝺ futuri
eēnt · ſi eis pceręꝉ · Ideo dic̄ nō eē tales auferēdos
de hac vita · ne cū malos conaꝉ interficē · bonos īſfi-
ciat · qꝺ forte futuri ſint · aut hoīs obſit · qbꝫ & īui-
tis vtiles ſūt · Sꝫ tūc opportune hoc fiet · cū iā de fi
ne ñ reſtat · vel tp⁹ cōmutāde vite vel pficiēdi ad
veritatē ex occaſiōe atqꝫ cōpatōe alieni erroris · &
ideo ſubdit ſinite vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſez id
ē vſqꝫ ad iudiciū · ¶ Hier · vr̄ aꝉ hoc eē ꝯtrariū illi
pcepto auferte malū ꝺ medio vrm · Si ei phibeꝉ
eradicatō & vſqꝫ ad meſſez tenēda ē patiētia quō eij
ciēdi ſūt qdā de medio nrm · Sꝫ int triticū & ziza
nia qꝺ nos appellam⁹ loliū · qdiu herba ē & necdū
calam⁹ veīt ad ſpicā · gñdis ſilitudo ē & ī diſcernē
do ā nulla ā pdifficilis ſubſtātia · pmonet ḡ dñs ·
ne vbi qꝺ ābiguū ē cito ſentētiā pferam⁹ · ſꝫ deo iu
dici reſuem⁹ vt cū dies iudicij venerit · ille ñ ſuſpi
cōz criminis · ſꝫ maifeſtū reatū ꝺ ſāctoꝝ cetu eijciat ·
¶ Aug · ꝯtra epiſtolā parmeiani · cū eñ qſqꝫ xp̄ia
noꝝ it⁹ ī eccīa cōſtitutoꝝ ī aliq tali pcto fuerit de-
phēſus · vt anatemate dign⁹ habeaꝉ · fiat hoc vbi
piculū ſchiſmatis ñ timeꝉ · cū dilectōe ñ ad eradi-
cādū · ſꝫ ad corrigēdū · Quod ſi ſe ñ agnouerit · neqꝫ
penitēdo correxerit · ipē foris exiet · & p ppaz volū-
tatē ab eccleſie cōmīone dirimeꝉ · Vñ dñs cū dix-
iſſet · Sinite vtraqꝫ creſcē vſqꝫ ad meſſez ſubiūxit
cāz dicēs · ne forte cū vultis colligē zizaīa · eradice
tis ſimul & triticū · Vbi ſatis oñdit cu met⁹ iſte ñ
ſubeſt · ſꝫ ōnino de frumētoꝝ ſtabilitate certa ſecuri
tas manet id ē qñ ita c⁹qꝫ crimē notū ē & oībꝫ exe
crabile apparet · vt vel nullos pſus vel nō tales
hēat defenſores p qs poſſit ſciſma cōtigē · nō dormi
at ſeueritas diſciplīe · ī q tāto ē efficatior emēdatio
puitatis · qto diligētior fuerit obſuatō caritatis ·

Cū vo idꝺ morbo plurimos occupauerit · nihil ali-
ud boni reſtat qꝫ dolor & gemit⁹ · ſic igiꝉ miſericor
diꝉ corripiat hō · qꝺ pt · qꝺ aꝉ ñ pt · paciēꝉ ferat · &
ex dilectōe gemat · atqꝫ lugeat · demū ille ꝺſup emē
det & corrigat · atqꝫ vſqꝫ ad meſſez differat eradic a
re zizaīa & paleā vētilare · Turba aꝉ iiqꝝ cū facul
tas ē ī populis pmēdi ſmonē generali obiurgatōe
feriēda ē & maxīe ſi occaſiōz atqꝫ opportuītatē pbu
erit aliqꝺ dñi deſup flagellū · q eos appareat p ſu-
is meritis vapulare · tūc eñ aures huiles pbet eñ
dare ſmone calamitas auditoꝝ & facili⁹ ī gemitu
cōfitēdi qꝫ ī murmura reſiſtēdi afflicta corda ꝯpel
lit · quāqꝫ & ſi nulla calamitas tribulatōis pmat ·
cū facultas deꝉ vtiliꝉ corripiꝉ ī multitudīe mul
titudo · Nā ſicut ſepata ſeuire · ſic ī ipa cōgregatōe
obiurgata gemē ꝯſueuīt · ¶ Chriſo · Hoc aꝉ dixit
dñs phibēs occaſiōes fieri · Neqꝫ eñ oz interficē he
ticū qa pliū īexpugnabile ī orbē trāꝝ īduceręꝉ &
ideo dicit ne eradicetis ſimul cū eis frumētū id ē ſi
moueritis arma & occidētis hēticos neceſſe ē mul-
tos ſāctoꝝ ſimul ſubmitti · Non ḡ detinē hēticos &
abſcidere libam eoꝝ ppalatōz & ſynodos & ſtudia
diſſoluē phibꝫ · ſꝫ interficē & occidē · ¶ Aug · ad vin
cētiū Hec aꝉ pmit⁹ mea ſentētia erat · neiez ad vni
tatē xp̄i eē cogēdū · vbo ei agēdū · diſputatōe pug
nādū · rōe vincēdū · ne fictos catholicos haberem⁹
qs aptos hēticos noueram⁹ · Sꝫ hec opinio mea ñ
cōtradicētiū vbis · ſꝫ demōſtrātiū ſupabaꝉ exēplis
Daꝝ ei legū terror qbꝫ pmulgādis reges ſuiūt dño
ī timore · ita pfuit · vt nūc alij dicāt · Iā hoc vole-
bam⁹ · Sꝫ deo gr̄as q nob occaſiōz pbuit & dila-
tōnū morulas āputauit · Alij dicāt hoc eē veꝝ iam
ſciebam⁹ · ſꝫ neſcio q cōſuetudine tenebamur · gr̄as
deo qui vincula noſtra dirupit · Alij dicant · Neſci
ebam⁹ hoc eē veritatez · nec eā diſcere volebam⁹ ·
ſed ad eā cognoſcēdaz metus fecit intētos · gratias
dño q negligētiā noſtrā ſtimulo terroris excuſſit ·
Alij dicāt · Nos falſis rumoribꝫ terrebamur itrare ·
qs falſos eē neſcirem⁹ · niſi itrarem⁹ · nec itrarem⁹
niſi cogeremur · gr̄as deo q pdicatōz noſtrā flagel
lo abſtulit · exptos docuit qꝫ vana & iania de eccle
ſia ſua mēdax fama iactauerit · Alij dicāt putaba-
m⁹ qꝺē nihil inteē vbi fidez xp̄i tenerem⁹ · ſꝫ grati-
as dño q nos a diuiſiōe collegit · & hoc vni deo cō-
gruē vt ī vnitate colaꝉ · oñdit · Seruiāt ḡ reges
terre xp̄o leges edēdo p xp̄o · ¶ Aug · ad bonifatiuz
comitē · Quis aꝉ veſtꝝ velit nō ſolū aliquē hēticoꝝ
perire veꝝ etiā aliqꝺ pdē · ſꝫ aliꝉ non meruit habere
pacē dom⁹ dauid niſi abſolon fili⁹ ei⁹ ī bello qꝺ cō
tra patrē gerebat fuiſſet extinct⁹ · qūis magna cu
ra mādauerit ſuis · vt eū qtū poſſent · viuū ſaluūqꝫ
ſuarēt · & eēt cui penitēti patn⁹ affect⁹ ignoſcēt ·
Quid aꝉ ei reſtitit · niſi pditū flere · & ſui regni pa-
ce acqſita ſuā meſtitiā cōſolari · Si ergo catholica
maꝉ eccīa ſi aliqꝝ pditōe tā multos ceteros colli-
git · dolorē matn̄ cordis lenit · & ſanat cūctoꝝ libe
ratōe populoꝝ vbi ē aꝉ · qꝺ iſti clamore ꝯſueuerūt

libber̄ ē credere: cū vim xp̄s ī tulit: quē coegit ecce
hn̄t apoſtolū paulū agnoſcāt ī eo p̄us cogētē xp̄m
& p⁹ea docētē · p̄us ferietē · & poſtea conſolātem ·
Mirū aūt eſt · quō ille qui pena corporis ad euāgeli
uꝫ coact⁹ ītrauit plus illis oībꝫ q̄ ſolo verbo voca=
ti ſūt in euāgelio laborauit · cur ergo nō cogeret ec
cleſia ꝑditos filios vt redirēt · ſi ꝑditi filij coegerīt
alios vt perirēt. Seq̄ꝛ & ī tp̄e meſſis dicā meſſo=
ribꝫ · colligite p̄mū zizania · & alligate ea ī faſcicu=
los & cōburatis. ¶ Hiero. Meſſis aūt appellaꝛ tēp⁹
metēdi · p meſſez v̄o deſignaꝛ dies iudicij · In q̄ ſe
ꝑādi ſūt boni a malis · Hꝫ ꝓpꝛ q̄d dicit · ¶ Chriſo.
Colligite p̄mū zizania · vt nō timeāt boni q̄i ſimul
cū zizanijs tollaꝛ frumētū. ¶ Hiero · q̄d aūt dicit zi
zanioꝝ faſciculos igni tradi & triticū cōgregari in
horrea · manifeſtū ē hēticos q̄ſq; & ypocritas ge=
hēne ignibꝫ cōcremādos · ſāctos v̄o q̄ appellanꝛ tri
ticū · horreis id ē celeſtibꝫ māſiōibꝫ recipi · ¶ Au=
g⁹ · de que · euā · Queri aūt pt̄ · cur nō vnū faſcē aut
vnū aceruum zizanioꝝ fieri dixerit · niſi forte ꝓpꝛ
varietatē hereticoꝝ nō ſolū a tritico ſ; etiā a ſeip̄is
diſcrepātiū · Ipſa vniuſcuiuſq; hereſeos ī q̄bꝫ ſigil
latim ſua cōmuniōe diſiūcti ſūt · noīe faſciculoꝝ de
ſignauit · vt etiā tūc īcipiāt alligari ad ꝯburēdū cū
a catholica cōmiōne ſegregati · ſuas ꝓp̄as q̄ſi eccl̄ias
hr̄e ceperīt · vt cōbuſtio eaꝝ ſit ī fine ſeculi n̄ alli=
gatō faſciculoꝝ · Sed ſi ita eēt · non tam multe re=
ſpiciendo · & ī catholicā remeādo ab errore diſcede
rēt · Qua ꝓpꝛ & alligatō faſciculoꝝ ī fine ꝓfutura
ē · vt nō cōfuſe · ſ; p mō peruerſitatis ſue · vniuſc⁹=
q; erroris ꝑtinatia puniaꝛ · ¶ Raba. Et notādū
q̄ vbi dicit · Seminauit bonū ſemē · notat bonam
volūtatē que in electis ē · Vbi vero dicit · īimic⁹ ·
Cautelā habendā intimare voluit · de quia creſcē=
tibꝫ zizanijs q̄ſi patienꝛ ferēs ait · Inimic⁹ hō hoc
fecit · patiētiā nob̄ cōmēdauit · vbi v̄o ait · Ne for=
te colligētes zizania · donauit nob̄ diſcretōis exem=
plū · Quādo aūt ſubiūgit · Sinite vtraq; creſcere vſ
q; ad meſſem · cōmēdauit lōganimitatē · ad vltimū
iuſticiā cū dic̄ · Alligate ea ī faſciculos & cetera.
¶ Aliam parabolam propoſuit eis · dicēs. Simi=
le eſt regnū celoꝝ grano ſinapis · q̄d accipiens hō
ſeminauit in agro ſuo · q̄d minimū q̄dē ē oībꝫ ſemībꝫ
Cū aūt creuerit maius ē oībꝫ oleribꝫ · & fit arbor
ita vt volucres celi veniāt · & habitēt ī ramis ei⁹.
¶ Chriſ. Quia dn̄s dixerat · q̄ de ſemīe tres ꝑtes
peūt · & ſaluaꝛ vna · & ī ip̄a rurſus q̄ ſaluaꝛ · mul
ta efficiꝛ iactura ꝓpꝛ zizania q̄ ſup ſemīanꝛ · ne di
cerēt · Qui g̊ erūt & q̄nti fideles · ꝯſeq̄nꝛ hūc timorē
auffert p parabolā ſinapis · Et ideo diciꝛ · aliā pa=
bolā ꝓpoſuit eis · dicēs · Sīle ē regnū celoꝝ g̃no ſi
napis · ¶ Hiero. Regnū celoꝝ p̄dicatō euāgelij ē
& noticia ſcripturaꝝ q̄ ducit ad vitā · de q̄ diciꝛ ad
iudeos. Aufferetꝛ a vob̄ regnū dei h⁹mōi g̊ regnū
celoꝝ ē ſīle grano ſinapis · ¶ Aug⁹ · de q̄ · euā · gra
nū nāq; ſinapis ad feruorē fidei ꝑtinet · vel eo q̄ di
caꝛ venena expellere · ſeq̄ꝛ · q̄d accipiēs hō ſemia

uit ī agro ſuo. ¶ Hiero · hō q̄ ſemīat ī agro ſuo a
pleriſq; ſaluator ītelligiꝛ q̄ in aīs credētiū ſemīat
ab alijs ip̄e hō ſemīans ī agro ſuo id ē ī cord̄ ſuo · q̄ſ
aūt ē iſte q̄ ſemīat · niſi ſenſus noſter & anim⁹ · q̄ ſu=
ſcipiēs g̃nū p̄dicacōis & fouēs ſemētē hūore fidei
facit in agro ſui pectoris pullulare · Sequiꝛ q̄d
minimū q̄dē ē oībꝫ ſemībꝫ · p̄dicatō euāgelij mīma ē
oībꝫ diſciplinis ad p̄mā q̄dē doctrinā fidē n̄ hꝫ veri
tatis hoīez deū · deū mortuū · & ſcādalū crucis p̄di
cās · ꝯfer h⁹mōi doctrinā dogmatibꝫ philoſophoꝝ
& libris eoꝝ & ſplēdori eloq̄ntie ꝯpoſitōiq; ſmonū
& videb̄ q̄to min⁹ ſit ceteris ſemībꝫ ſemē euāgelij ·
¶ Chriſ. Vel minimū ſemē euāgelij · q̄a diſcipuli
vniuerſis erāt ībecilliores · ſ; tn̄ q̄a magna erat v̄=
t⁹ ī eis · expāſa ē eoꝝ p̄dicacō vbiq; t̄raꝝ · Et iō ſe
q̄ꝛ · Cū aūt creuerit · mai⁹ ē oībꝫ oleribꝫ id ē dogma
tibꝫ · ¶ Aug · de q̄ · euā · Dogmata aūt ſūt placita ſe
ctaꝝ id ē vt placuit ſectis · ¶ Hier · Philoſophoꝝ
em̄ dogmata cū creuerit nihil mordax nihil vitale
demōſtrāt · totū flaccid̄ marcidūq; ebulit ī olera &
ī herbaſ q̄ cito areſcūt & corruūt p̄dicacō aūt euāge
lica q̄ pua videbaꝛ ī p̄ncipio · cū vel ī aīaz credē=
tis · vl̄ ī totū mūdū ſata fuerit · nō exurgit ī olera ·
ſ; creſcit ī arborē · ita vt volucres celi · q̄s vel aīas
credētiū vel fortitudīes dei ſuicio mācipatas ſenti
re debem⁹ · veniāt · & habitēt ī ramis ei⁹ · Vn̄ ſeq̄ꝛ
Et fit arbor ita vt volucres celi veniāt · & habitēt
ī ramis ei⁹ · Ramos puto euāgelice arboris · q̄ d̄ g̃
no ſinapis creuerit · dogmatū eē diuerſitates · in q̄
bꝫ ſup̄dictaꝝ volucꝝ vnaq̄q; requieſcit · Aſſumam⁹
& nos p̄enaſ colūbe vt ad altiora volitātes poſſim⁹
hitare ī ramis h⁹ arboris & nidos nob̄ facē doctrīa
rū · t̄renaq; fugiētes · ad celeſtia feſtīare · ¶ Hila ·
Vl̄ g̃no ſinapis ſeip̄m dn̄s cōpauit acri ſemini &
oīm ſemīū mimo · c⁹ v̄t⁹ p̄ſſuris accēdiꝛ · ¶ Gre ·
xix · moral · Ip̄e q̄dē ē g̃nū ſinapis q̄ ī orto ſepultu
ra plātat⁹ arbor magna · ſurrexit Granū nāq; fuit
cū moreretꝛ · arbor cū reſurgēt · Granū p hūilitatē
carnis arbor p potētiam maieſtatis. ¶ Hila · g̃nū
igiꝛ hoc p⁹q̄ ī agro ſemīatū fuit id ē vbi a ꝓpl̄o ꝯ=
p̄heſ⁹ & tradit⁹ morti tāq̄ ī agro fuit ſatōe q̄dā cor
pis ꝯſepult⁹ · vltra mēſurā oīm oleꝝ excreuit · &
vniuerſā ꝓphetaꝝ gloriaz excedit · Oleris em̄ vice
tāq̄ egroto iſrahel data ē p̄dicatō ꝓphetaꝝ · ſ; iā in
ramis arboris celi volucres inhabitāt · apl̄os ſcꝫ ·
ex xp̄i virtute ꝓtēſos & mūd̄m inūbrātes ī ramis
ītelligim⁹ · ī q̄ gētes ī ſp̄e vite aduolabūt · & auraꝝ
tūbine id ē diaboli ſp̄ū flatuq; vexate tāq̄ ī ramis
arboris ꝯq̄eſcēt · ¶ Gre · xix · moral · in iſtis etiā ra
mis volucres requeſcūt · q̄a ſācte aīe q̄bꝫdā v̄tutū p̄e
nis a t̄rena cogitatōe ſe ſubleuāt · ī eoꝝ dictis atq;
ꝯſolatōibꝫ ab h⁹mōi fatigatione vite reſpirāt ·
¶ Aliā parabolā eſt locut⁹ eis · Sīle ē regnū celo
rū fermēto · q̄d acceptum mulier abſcondit in fari
ne ſatis tribus · donec fermentatum eſt totum ·
¶ Chriſ · Ad idē oſtēdēdū dn̄s apponit pabolā de
fermēto · Vnde dr̄ · aliā locut⁹ ē eis · Sīle ē regnū

celoꝝ fermēto· Quaſi dicēt· ſic fermētū mľtā fariaꝫ
traſmutat ī ſuā vtuteꝫ· ita & vos totū mūdꝫ traſmu
tabitis. Et vide xp̄i prudētiā. Ea eī q̄ ſūt nature ī
ducit demōſtrās qm̄ ſicut illa poſſible ē fieri. ita &
hoc. Nō aūt dixit· ꝙ poſuit ſimplicit̄. ſ abſcondit·
ac ſi dicēt· Jta & vos cū ſubiecti fueritis īpugnato
rib9 veſtris tūc eos ſupabitis· Et ſicut fermētum
ſuffodit̄ q̄dēꝫ· nō aūt deſtruit̄. ſ paulatī ad ſuū ha
bitū oīa trāſmutat· ſic & ī p̄dicacōe vrā cōtiget· n̄
itaq3 q̄a multas dixi ſupuēturas vob̄ vexatōes· ti
meatis· ita eī fulgebitis & oēs ſupabitis· tria aūt ſa
ta h̄ p multis poſuit· hūc em̄ numerū detīmiatū· p
multitudine īdetīmiata accepit. ❡ Hier· Satū aūt ē
gen9 mēſure iuxta morē ꝓuincie paleſtine vnū &
dimidiū modiū accipiēs· ❡ Aug· d̄ q̄· euā· vel fer
mētū dic̄ dilectōꝫ eo ꝙ ferueſcere facit· & excitat.
Mulierē ſapiētiā dic̄. in farine aūt ſatis trib9 intelli
gūt̄ vel tria illa ī hoīe· ex toto corde· ex tota aīa
& ex tota mēte. vel tria illa fructifera· Cētēſimū·
ſexageſimū· & triceſimū· vel tria illa genera hoīm
Noe. Daniel. & Job. ❡ Raba. Dic̄ aūt· donec ferm̄
tet̄ totū· q̄a caritas ī noſtra mēte recōdita eo vſq3
creſcē d̄bit· vt totā mētē ī ſui pfectōꝫ ꝯmutet q̄d h̄
ichoat̄. ī futuro v̄o pficit̄. ❡ Hier· Vel alīt muli
er iſta q̄ fermētū accipit· & abſcōdit p̄dicatō mihi
videt̄ apoſtolica vel eccīa de diuerſis gētib9 cōgre-
gata. hec tollit fermētū· ītelligētiā· ſ· ſcripturaꝝ &
abſcōdit illud ī farine ſatis trib9 vt ſpūs aīa & cor
p9 ī vnū redacta nō diſcrepēt int̄ ſe. vel alit̄ legi-
m9 ī platone tria eē ī aīa. rōnale. iraſcibile· & cō-
cupiſcibile. & nos ḡ ſi acceperim9 fermētū euāge
licū ſacraꝝ ſcripturaꝝ· ī rōe poſſideam9 prudētiā ī
ira odiū cōtra vitia· ī deſiderio cupiditatē vtutū· &
hoc totū fiet p euāgelicā doctrinā· quā nob̄ mat̄ ec
cleſia preſtitit· dicā & q̄rūdā ītelligētiā· mulierē
iſtā & ipī eccīā īterp̄tant̄. q̄ fidē hoīs farine ſatis
trib9 ꝯmiſcuit. ſ· credulitati pr̄is & filij & ſpūs ſā
cti· Cū ī vnū fuerit fermētata· nō nos ad triplicēꝫ
deū· ſ ad vni9 diuinitatis pducit noticiā· pi9 q̄dēꝫ
ſenſus. ſ nūq̄ pabole & dubia enigmatū ītelligē-
tia poſſunt ad autoritatē dogmatū ꝓficē· ❡ Hila.
Fermēto ſe dn̄s cōpauit· fermētū em̄ d̄ farina eſt·
q̄d vtutē acceptā aceruo ſui generis reddit hoc aūt
fermētū acceptū mulier ſinagoga· ſ· pmdiciū mor
tis abſcōdit hoc aut ī farine mēſuris trib9 id ē Le-
gis ꝓphetaꝝ euāgelioꝝ eq̄litate cooptū· oīa vnū
fecit. vt q̄d lex cōſtituit· ꝓphete nūciauerūt idipm̄
eāngelioꝝ pfectōib9 expleat̄. quāq̄ ad triū gēti
uꝫ vocatōꝫ ex ſem cam & iaphet· tres mēſuras fari
ne eē referēdas ſenſiſſe multos memini· Sed neſcio
an hoc ita opīari rō pmittat· cū etſi oīm gētiū voca
tō ſit· ī his tn̄ xp̄s nō abſcōſus ſit. ſ oſūſus. & ī tā-
ta īfideliū multitudine fermētatū ē totū. Textꝰ

❡ Hec oīa locut9 ē ihēſus ī pabol' ad t̄bas & ſine
pabol' n̄ loq̄bāt̄ eis vt īpleret̄ q̄d dictū ē p ꝓphetā
dicētē. Aperiā ī pabolis os meū. eructuabo abſcō-
dita a cōſtitutōe mūdi. ❡ Chriſ· Po9 p̄miſſas pa-
bolas ne aliq̄s opīaret̄ ꝙ xp̄s noua īducēt. īdux-
it euāgeliſta ꝓphetā etiā hūc p̄dicētē doctrīe mod̄
Et iō dic̄· Hec oīa locut9 ē ihēſus ī pabol' ad t̄bas
Marc9 aūt ait· qm̄ ſicut poterāt audire· loq̄bat̄ eis ſ
monē ī pabol'. vn̄ n̄ mireris ſi de regno diſputās ḡ
nī & fermēti meminit· hoīb9 em̄ loq̄bat̄ ideotis & ī
digētib9 ab his īduci. ❡ Remi· Parabola Grece.
Latine dicit̄ ſimilitudo. p quā veritas demōſtrat̄.
Oſ̄dit q̄ppe ī ip̄a ſimilitudine q̄ſdā figuras vboꝝ
& imagines veritatis· ❡ Hier· Nō aūt diſcipul'. ſ
t̄bis pabolas loq̄bat̄ & vſq3 hodie t̄be ī pabol' au
diūt̄. Et ideo dicit̄· & ſine pabolis nō loq̄bat̄ eis.
❡ Chriſ· Quāuis em̄ multa ſine pabolis t̄bis dix
erit ſ tn̄ tūc nihil. ❡ Aug· de cō· euā. Vel hoc di-
cit̄· n̄ q̄a nihil ꝓpe locut9 ē. ſ q̄a nullū fere ſmonē
explicauit vbi n̄ p pabolā aliq̄d ſignificauit· q̄uis
ī eo aliq̄ & ꝓpe dixerit ita vt ſepe īueīat̄ tot9 ſmo
ei9 pabolis explicat9· Tot9 aūt ꝓpe dict9 null9 īue
niat̄. Explicatos aūt ſmōes dico qn̄ ex aliq̄ occaſio
ne reꝝ īcipit loq̄ quſq3 t̄miet q̄cq̄d ad ip̄aꝫ rē pti-
net· & traſeat ad aliud· Nōnūq̄ ſane ali9 euāgeli-
ſta correxit· q̄d ali9 diuerſiſ tpib9 dictū īdicat n̄ eī
oīno ſcd̄ꝫ reꝝ geſtaꝝ ordīeꝫ ſ ſcd̄m ſue q̄ſq3 recor
dacōiſ facultatē narratōꝫ quā exorſ9 ē noīauit· q̄re
aūt ī pabol' loq̄ret̄ manifeſtat euāgeliſta cū ſubdit
vt ad īpleret̄ q̄d dictū ē p ꝓphetā dicētē· aperiā ī
pabol' oſ meū eructuabo abſcōdita a ꝯſtitutōe mūdi.
❡ Hier· Hoc teſtimōiū d̄· lxxvij· pſalmo ſūptū ē.
Legi in nōnullis codicib9 eo loco vbi nos poſuim9
& vulgata editio habet. vt adimpleret̄ q̄d dictū ē
p ꝓphetā dicētē. ibi ſcriptū ē p Eſaiā ꝓphetā dicē-
tē ❡ Remigi· Vn̄ porphiri9 obiecit fidelib9 Euā-
geliſta vī tāte inſipiētie fuit· vt q̄d repit̄ ī pſal-
mis· ip̄e d̄putauerit· Eſaie· ❡ Hier· Quia ḡ mīme
īueniebat̄ in Eſaia arbitror poſtea a prudētib9 vi-
ris eē ſublatū Sed mihi videt̄ ī p̄ncipio ita editū·
q̄d ſcriptū ē p Aſaph ꝓphetā dicētē· Septuageſi
m9 eī ſeptim9 pſalm9 de q̄ ſūptū ē hoc teſtimōiū
Aſaph ꝓphete inſcribit̄. & pmū ſcriptorē· non ī-
tellexiſſe Aſaph· & putaſſe ſcriptoris viciuꝫ· atq3
emēdaſſe nomē Eſaie· cui9 vocabulū manifeſtius
erat· Sciēdū ē itaq3 ꝙ nō ſolū dauid. ſed etiā cete-
ri q̄ruꝫ in pſalmis & ymnis & cāticis dei p̄ſcripta
ſūt noīa· ꝓphete ſūt appellādi. Aſaph videlicet &
Jdithū· & Oſraites. & reliqui quos ſcriptura con-
memorat. Quodq3 ī pſona dn̄i dr̄· Aperiā ī pabol'
os meū· Cōſiderādū attēci9 & īuemendū deſcribi
egreſſuꝫ Jſrahelis ex egipto & oīa ſigna narrari
q̄ ī Exodi cōtinēt̄ hiſtoria. Ex q̄ ītelligim9 vni-
uerſa illa q3 ibi ſcripta ſūt pabolice ſenciēda & ma
nifeſtare abſcōdita ſacramēta. Hoc em̄ Saluator
edictuꝝ ſe eſſe ꝓmittit· dicēs aperiā in pabolis os
meū ❡ Gloſa· Quaſi dicēt. Qui p̄us locut9 ſū p-
ꝓphetas. mō ī ꝓp̄a pſona aperiā os meū ī pabolis·
& eructuabo de theſauro mei ſecreti. emittā miſte
ria q̄ abſcōdita erāt a cōſtitutōe mūdi· Textꝰ

❡ Tūc dimiſſis t̄bis venit ī domum & acceſſerūt

ad eũ diſcipuli eius dicẽtes. Ediſſere nob̃ pabolã
zizanioꝝ agri q̃ rñdẽs ait q̃ ſemiat bonũ ſemẽ · ẽ fi-
li⁹ hoĩs · Ager aũt ẽ mũd⁹. bonũ vero ſemẽ hij ſũt fi-
lij regni · zizania aũt filij ſũt neq̃. Inimic⁹ aũt q̃ ſemi
nauit ea · ẽ diabol⁹. Meſſis vero ↄſũmatõ ſeculi. Meſ
ſores aũt ãgeli ſũt. Sicᵗ ergo zizaĩa colligũtᵗ · vt igni
cõburãtᵗ · ſic erit ĩ ↄſũmatõe ſeculi. mittet fili⁹ hoĩs
angelos ſuos · & colligẽt de regno ei⁹ oĩa ſcãdala ·
& eos q̃ faciũt iniq̃tatẽ. & mittẽt eos ĩ caminũ ig-
nis · ibi erit flet⁹ & ſtridor dẽtiũ · tũc iuſti fulgebũt
ſicᵗ ſol ĩ regno pr̃is eoꝝ · Qui hʒ aures audiẽdi · au-
diat · ¶ Chri · locut⁹ fuerãt dñs turb̃ ĩ pabol̃ vt eos
ad interrogãdũ iducẽt. & q̃uis multa ĩ pabolis dix
iſſet · null⁹ tñ eũ iterrogauit · Et ideo eos dimiſit.
Vñ ſeq̃tᵗ · Tũc dimiſſis turb̃ venit ĩ domũ. Null⁹
aũt eũ ſcribaꝝ ſeq̃tᵗ · Vñ manifeſtũ ẽ q̃ ꝓpᵗ nihil
aliđ ꝑus ſeq̃bãtᵗ · q̃ vt eũ capẽt ĩ ſmone · ¶ Hie ·
Dimittit aũt turbas & domũ reuertitᵗ · vt accedãt
ad eũ diſcipuli. & ſecreto iterrogẽt · q̃ popul⁹ nec
merebatᵗ audire · nec poterat · ¶ Raba · Miſtice aũt
dimiſſa turba tumltuãtiũ iudeoꝝ igreditᵗ eccleſiã
gẽtiũ & fidelib⁹ exponit ſacramẽta celeſtia. vñ ſeq̃tᵗ
Et acceſſerũt ad eũ diſcipuli ei⁹ · dicẽtes · Ediſſere
nob̃ pabolã zizanioꝝ agri · ¶ Chriſ · cũ aliq̃n volẽ
tes diſcẽ formidauerit itrogare · nũc libẽ iterrogãt
& cõfiſi ſũt q̃m audierãt · vob̃ datũ ẽ noſſe miſteriũ
regni dei · ideoq̃ſ ſingularitᵗ itrogãt · ñ multitudiẽ
emulãtes · q̃b⁹ nõ erat datũ · Dimittũt aũt pabolam
fermẽti & ſinapis vt manifeſtiores · Introgãt aũt
de pabola zizanioꝝ · q̃a hʒ ↄuemẽtiã ad ꝑmiſſã pa
bolã de ſemĩe · & aliq̃d ãpli⁹ oñdit. dñs aũt q̃ eẽt pa
bola exponit · Vñ ſeq̃tᵗ · Qui reſpõdens ait eis · Qui
ſemĩat bonũ ſemẽ ẽ fili⁹ hoĩs · ¶ Remi · Ideo aũt
dñs ſe filiũ hoĩs appellauit. vt hoc iuditio nob̃ exẽ
plũ hũilitatis relinq̃ret · Siue q̃a futuꝝ erat vt hẽ
retici negarẽt eũ veꝝ hoĩem eẽ. ſiue vt ꝑ hũanitatis
fidẽ poſſim⁹ cõſcẽdẽ ad diuinitatis cognitõẽ · Seq̃tᵗ
Ager aũt ẽ mũd⁹ · ¶ Glo · Cũ aũt ipẽ ſit q̃ ſemĩat a-
gꝝ ſuũ · manifeſtũ ẽ q̃ pñs mũd⁹ ẽ ei⁹ · ſeq̃tᵗ bonũ
vero ſemẽ hij ſũt filij regni · ¶ Remi · id ẽ ſãcti & ele
cti viri q̃ intᵗ filios regni ↄputãtᵗ · ¶ Aug · ↄtra fau
ſtũ zizania aũt exponit dñs nõ aliq̃ falſa veris ſcrip
turis immiſſa ſicut Maniche⁹ intᵗꝑtatᵗ · ſ; hoĩes fi-
lios maligni idẽ imitatores diabolice falſitatis · vñ
ſeq̃tᵗ · Zizania aũt ſũt filij neq̃ · ꝑ q̃s oẽs ĩpios &
malignos vult ĩtelligi · ¶ Aug · de q̃ · euã · Ois aũt
ĩmũditia ĩ ſegete zizania dicũtᵗ · Seq̃tᵗ Inimic⁹ aũt
q̃ ſemĩauit ea ẽ diabol⁹ · ¶ Chriſ · Etenĩ hoc dia-
bolice ẽ machinatõis veritati ſemꝑ ĩſerere erroreʒ
Sequitᵗ · meſſis vero cõſũmatõ ſeculi eſt. Alio aũt
loco ait de ſamaritanis loq̃ns · leuate oculos vr̃os
& ↄſiderate regiões · q̃m iã albe ſũt ad meſſeʒ & rur
ſus · Meſſis q̃dẽ multa oparij aũt pauci · in q̃b⁹ vbis
meſſeʒ dicit iã adeſſe. qualitᵗ ergo hic eã dicit eẽ futu
rã? Sʒ ſciẽdũ q̃ ĩ alia ſignificatõe meſſeʒ dicᵗ · vñ &
ibi dicit · q̃ ali⁹ ẽ q̃ ſemĩat & ali⁹ ẽ q̃ metit · hic aũt
eũdẽ dicᵗ eẽ q̃ ſemĩat · & q̃ metit q̃m ibi nõ ad ſui dif

ferẽtiã · ſ; apoſtoloꝝ ꝓphetas in duxit · Etenĩ ipſe
xp̃us ꝑ ꝓphetas ſemĩauit in iudeis & ſamaritanis
Ideʒ ergo nominat ſemẽ ſcđm aliud & aliud · Cum enĩ
de obediẽtia loq̃tᵗ & ꝑſuaſiõe ad fideʒ hic vocat meſ
ſem. ſicut ĩ quo totũ ꝑficitᵗ · Sʒ cũ inq̃rit đ fructu
auditõis verbi dei · tũc cõſummatõẽ dicit meſſem ſi
cut hic · ¶ Remi · ꝑ meſſem enĩ deſignatᵗ dies iudi
cij in quo ſepãdi ſũt boni a malis. q̃đ fiet miniſte-
rio angeloꝝ. Vñ ĩfra dicitᵗ q̃ veniet fili⁹ hoĩs cũ
ãgel̃ ſuis iudicare. ꝓpᵗ q̃đ ſeq̃tᵗ · Meſſores aũt ãge
li ſũt · Seq̃tᵗ Sicut ergo zizania colligũtᵗ · & igni
cõburũtᵗ · ſic erit ĩ cõſũmatõe ſcl̃i. Mittet fili⁹ hoĩs
angelos ſuos. & colligent de regno eius oĩa ſcan-
dala · & eos q̃ faciũt iniq̃tatẽ · ¶ Aug · xx · de ciui ·
dei · Nũq̃d de regno illo vbi ſũt nulla ſcãdala. de re
gno ergo iſto ei⁹ q̃đ ẽ h̃ · ſ. Eccl̃ia colligẽtᵗ · ¶ Aug ·
de que · euã · Quod aũt ꝑmo ſepãtᵗ zizania · hoc ẽ q̃a
tribulatõe p̃cedẽte ſepabũtᵗ impij a pijs · q̃đ ꝑ bo-
nos angelos ĩtelligitᵗ fieri · q̃a offitia vĩdicte poſ-
ſũt ĩplẽ boni bono aĩo. quõ lex · quõ iudex offitia
vero miſericordie · mali ĩplere nõ poſſunt. ¶ Chri ·
Vel pt̃ ĩtelligi đ regno celeſtis eccl̃ie & tũc oñditᵗ
h̃ duplex pena · videlicʒ q̃ exidũt a gloria · ĩ hoc q̃
dicᵗ · Et colligẽt de regno ei⁹ oĩa ſcãdala · ſ. ne ſcã-
dala ĩ regnũ ei⁹ ĩtrẽt Et hoc q̃ cõburũtᵗ · ĩ hoc q̃đ
ſubdit · Et mittẽt eos ĩ caminũ ig̃is. ¶ Hier. Oĩa
aũt ſcãdala referũtᵗ ad zizania. hoc aũt q̃đ dicit. Et
colligẽt de regno eius omĩa ſcandala · & eos q̃ faci
unt iniq̃tatẽ intᵗ hẽticos & ſchiſmaticos q̃ faciũt ĩ
iq̃tatẽ · voluit diſtĩguere. vt ꝑ eos q̃ faciũt ſcãdala
intelligantᵗ heretici · ꝑ eos vero q̃ faciũt iniq̃tates
intelligantᵗ ſchiſmatici · ¶ Glo · Vel alitᵗ ꝑ ſcãda
la poſſunt ĩtelligi illi q̃ p̃bent ꝓxio occaſiõẽ offen-
ſionis aut ruine · ꝑ faciẽtes iniq̃tateʒ · q̃ſcumq̃ pec
cantes · ¶ Raba · Obſerua q̃ dicit · Et eos qui
faciũt iniq̃tatẽ · nõ q̃ fecerũt · q̃a nõ qui cõuerſi ſũt
ad penitẽtiã. ſ; ſolũ q̃ ꝑmanẽt ĩ peccatis · eternis cru
ciatib⁹ mãcipãdi ſũt · ¶ Hier. Viđ aũt ĩeffabilẽ dei
amorẽ ad hoĩes. Eſt enĩ ad beneficia ꝓmpt⁹ & ad
penã tard⁹ Cũ enĩ ſemĩat ꝑ ſeipm̃ ſemĩat · Cũ aũt
punit ꝑ alios · Mittit enĩ ad hoc ãgelos ſuos · ſeq̃tᵗ
Ibi erit flet⁹ & ſtridor dẽtiũ. ¶ Remi · His vbis đ
mõſtratᵗ vera corpoꝝ reſurrectõ · nihilomi⁹ oſtẽditᵗ
ꝑ hoc duplex pena ĩferni ſ · nimij caloris & nimij
frigoris. ſicᵗ aũt ſcãdala referũtᵗ ad zizania · ita iuſti
reputãtᵗ ĩ filios regni đ q̃b⁹ ſeq̃tᵗ · tũc iuſti fulgebũt
ſicᵗ ſol ĩ regno pr̃is eoꝝ ĩ pñti eĩ ſeculo fulget lux
ſcõꝝ corã hoĩb⁹ p⁹ ↄſũmatõẽ aũt mũdi · ipi iuſti ful-
gebũt. ſicᵗ ſol ĩ regno pr̃is ſui. ¶ Chri · Nõ q̃ꝛ ita ſo
lũ ſicᵗ ſol · ſ; q̃ꝛ hoc ſidẽ aliđ magis luculẽtũ ñ noſci
m⁹ cognitis nob̃ vtitᵗ exẽplis · ¶ Remi · q̃đ aũt dicᵗ
tũc fulgebũt · ĩtelligẽdũ ẽ q̃ꝛ & nũc fulgẽt ĩ exẽplũ
alioꝝ. ſ; tũc fulgebũt ſicᵗ ſol ad laudãđ deũ ſeq̃tᵗ · q̃
hʒ aures audiẽdi · audiat · ¶ Raba. Id ẽ q̃ hʒ ĩtel
lectũ · ĩtelligat q̃ꝛ miſtice hec oĩa ĩtelligẽda ſũt ·
¶ Simile eſt regnum celorum theſauro abſcon
dito in agro · quem qui inuenit homo abſcondit ·

et p̄ gaudio illiꝰ vadit ⁊ vendit vniuerſa · q̄ hꝫ · ⁊
emit agꝝ illū. ¶ Chriſ. Parabole q̄s ſup̄ dn̄s po-
ſuerat de fermēto ⁊ ſinapi ad v̄tutē euāgelice p̄di-
catōis refert̄ · q̄m ſupabit orbē t̄raꝝ. Nūc aūt vt
p̄cioſitatē ⁊ magnificētiā eiuſdē oñderet · ꝓponit
pabolā de theſauro ⁊ margarita. dicēs. Sil'e ē re
gnū celoꝝ theſauro abſcōdito ī agro. p̄dicatō em̄
euāgelij occultata ē ī mūdo · ⁊ ſi nō v̄dideris oīa ·
nō emes eā. ⁊ cū gaudio hoc oportet facē. vn̄ ſeq̄t̄
que q̄ īuenit hō · abſcōdit. ¶ Hila. Hic q̄dem theſaurꝰ gratis īuenit̄. Euāgelioꝝ em̄ p̄dicatō ī ab
ſoluto ē. Sed vtēdi ⁊ poſſidēdi hꝰmōi theſauri cū
agro poteſtas n̄ pt̄ eē ſine p̄cio · q̄ celeſtes diuicie
n̄ ſine dāno ſeculi poſſidēt̄. ¶ Hier. q̄d aūt abſcōdit
nō de īuidia facit. ſ̄ more fuātis ⁊ nolētis p̄dere.
abſcondit in corde · quē p̄ltimis pretulit facultatibꝫ
¶ Grego. in ho. Vel alit̄ · theſaurꝰ in agro abſcō
ditꝰ ē celeſte deſideriū · Ager v̄o in q̄ theſaurꝰ ab
ſcōdit̄ · eſt diſciplina ſtudij celeſtis. que. ſ. theſau
rū cū īuenit hō abſcōdit ſcilicet vt ſuet. q̄a ſtudiū
celeſtis d̄ſiderij a malignis ſpiritibꝫ cuſtodiri n̄ ſuf
ficit ei q̄ hoc ab hūanis laudibꝫ nō abſcōdit. in p̄n
ti etem̄ vita q̄ſi in via ſumꝰ q̄ ad patriā p̄gimus.
Maligni aūt ſp̄us iter noſtꝝ q̄ſi q̄dā latrūculi obſi-
dēt. Depredari ḡ deſiderāt. q̄ theſauꝝ publice por-
tāt ī via. Hoc aūt dico. nō vt ꝓximi noſtri op̄a no
ſtra nō videāt. ſ̄ vt p̄ hoc q̄d agimꝰ · laudes exteri
us n̄ q̄ramꝰ. Celoꝝ aūt regnū idcirco t̄renis rebꝫ ſi
mile dicit̄. vt ex his q̄ animꝰ nouit ſurgat ad ī co
gnita. vt p̄ hoc q̄ ſcit notū diligē · diſcat ignotum
amare. Seq̄t̄. Et p̄ gaudio illiꝰ vadit ⁊ v̄dit vni
uerſa q̄ hꝫ · ⁊ emit agꝝ illū. Agꝝ p̄fecto v̄ditis
oībꝫ cōp̄at · q̄ voluptatibꝫ carnis renūcians · cūcta
ſua t̄rena deſideria p̄ diſcipline celeſtis cuſtodiam
calcat. ¶ Hiero. Vel theſaurꝰ iſte ī q̄ ſūt oēs the
ſauri ſapiētie ⁊ ſciētie abſcōditi ā deꝰ v̄bū ē q̄ ī cā
ne xp̄i videt̄ abſcōditꝰ · ā ſācte ſcript̄e ī q̄bꝫ repoſi
ta ē notitia ſaluatoris. ¶ Aug. de q̄. euā. Hūc aūt
theſauꝝ dixit ī agro abſcōditū. ſ. duo teſtam̄ta ī
ecc̄ia q̄ cū q̄s ex p̄te ītellectꝰ attigerit ſentit illic
mag̃ latē ⁊ vadit ⁊ v̄dit oīa ſua ⁊ emit illū. ī cōtē
ptu t̄palū ꝯpat ſibi otiū vt ſit diues cogitōe d̄i.
¶ Iteꝝ ſil'e ē regnū celoꝝ hoī negociatori q̄rēti bo
nas margaritas. inuēta aūt vna p̄cioſa margarita
abijt. ⁊ v̄didit oīa q̄ habuit. ⁊ emit eā. ¶ Chriſ.
Euangelica p̄dicacō nō ſolū lucꝝ m'tiplex p̄bet ·
Sed ⁊ p̄tioſa ē vt margarita. Vn̄ pꝰ pabolā de
theſauro poīt pabolā de margarita dicēs. Iteꝝ ſil'e
ē regnū celoꝝ hoī negociatori. In p̄dicatōe ei duo
oꝫ adeē. ſ. ab hꝰ vite negotijs ſepari ⁊ vigilātē eē
q̄d negotiatō deſignat. vna aūt ē veritas ⁊ nō p̄ti-
ta. ⁊ ꝓpt̄ hoc vna margarita dicit̄ inuenta. Et
ſic q̄ margaritā hꝫ · ip̄e q̄dem nouit q̄ diues ē. alijs
v̄o n̄ ē cognitꝰ m'toties eā manu detinēs ꝓpt̄ eius
paruitatē. ita ē ī p̄dicatōe euāgelij. q̄ ei eā detinēt
Sciūt ſe diuites eē. Infideles aūt hūc theſauꝝ ne-
ſciētes diuicias noſtras ignorāt. ¶ Hiero. Bone
aūt margarite p̄nt ītelligi lex ⁊ ꝓphete. audi ḡ mar
tiō ⁊ manichee q̄ bone margarite ſūt lex ⁊ ꝓphe
te. Vna ḡ p̄cioſiſſima margarita ē ſciētia ſaluato
ris ⁊ ſacramentū paſſiōis ⁊ reſurrectōis illiꝰ · q̄d
cū īuenerit hō negotiator ſil'is pauli apoſtoli. oīa
legis · ꝓphetaꝝq̄ myſteria ⁊ obſuatōes priſtinas
ī q̄bꝫ īculpate vixerat. q̄ſi purgamēta cōtēnit. vt
ip̄m lucrifacēt. nō q̄ īuētō bone margarite cōdēna-
tō ſit veteꝝ margaritaꝝ. ſ̄ q̄ cōp̄atōe eiꝰ oīs alia
gēma ſit vilior. ¶ Glo. Vel p̄ margaritā p̄cioſā
ītelligit̄ celeſtis vite dulcedo. quā īuētā oīa v̄dēſ
emit. q̄ q̄ celeſtis vite dulcedinē ī q̄ntū poſſibilitas
admittit p̄fecte cognouerit. ea q̄ in t̄ris amauerat.
libēt cūcta derelinq̄t. deforme cōſpicit̄ q̄cq̄d de t̄re
ne rei placebat ſpecie. q̄a ſola p̄cioſe margarite cla
ritas fulget ī mēte. ¶ Aug. de q̄. euā. Vl' hō cū q̄
rat bonas margaritas. īuenit vnā p̄cioſā. q̄ q̄rens
hoēs bonos cū q̄bꝫ vtilit̄ viuat īuenit vnū ſine pec
cato Iheſū xp̄m. aut p̄cepta q̄rēs. q̄bꝫ ſuatis cum
hoībꝫ recte cōuerſet̄. Inuenit dilectōꝫ ꝓximi. In q̄
ex vno dic̄ apoſtolꝰ oīa ꝯtineri. ā bonos ītellectꝰ q̄
rēs īuenit illū vnū q̄ cūcta cōtinēt̄. ī p̄ncipio v̄bū
q̄d ē lucidū cādore veritatis. ⁊ ſolidū firmitate et̄
nitatis. ⁊ vndiq̄ ſibi ſil'e pulchritudine veritatis
q̄ deus penitrata teſtudine ītelligēdꝰ ē. Quolibꝫ v̄o
illoꝝ triū ſit. vel ſi aliud occurrere potuerit. quod
margarite vniꝰ p̄cioſe noīe ſignificet̄. p̄ciū eiꝰ eſt
nos ip̄i. q̄ ad eā poſſidendā nō ſumꝰ liberi niſi oībꝫ
ꝓ noſtra liberatōe cōtēptis. q̄ t̄palit̄ poſſidēt̄. Vē-
ditis em̄ rebꝫ noſtris. nullū aliud p̄tiū maius acci
pimꝰ q̄ nos ip̄os. q̄ talibꝫ ī plicati noſtri n̄ eramꝰ
vt rurſus nos ꝓ illa margarita demꝰ. nō q̄a tātum
valet. ſed q̄ plus dare nō poſſumꝰ. textus
¶ Iteꝝ ſil'e ē regnū celoꝝ ſagene miſſe ī mare. ⁊
ex oī genē piſciū cōgregāti. Quā cū īpleta eēt. edu
cētes ⁊ ſecꝰ littꝰ ſedentes. elegerūt bonos ī vaſa
ſua malos aūt foras miſerūt. Sic erit ī cōſūmatione
ſeculi. Exibūt āgeli. ⁊ ſepabūt malos de medio
iuſtoꝝ. ⁊ mittēt eos ī caminū ignis. ibi erit fletꝰ
⁊ ſtridor dētiū. ¶ Chriſ. Pꝰ q̄ p̄ p̄dictas pabo-
las euāgelicā p̄dicationē cōmēdauerat. vt nō cōfi
damꝰ ī p̄dicatōe ſolū. neq̄ fidē nob eſtimemꝰ ſuffi
cē ad ſalutē. aliā pabolā t̄ribilē ſubdit dicēs. Iteꝝ
ſil'e ē regnū celoꝝ ſagene miſſe in mare. ¶ Hiero.
Impleto em̄ ieremie vaticinio dicentis. Ecce ego
mittā ad vos piſcatores multos. pꝰ q̄ aūt audierūt
petrꝰ ⁊ ādreas. iacobꝰ ⁊ iohānes. ſeq̄mi me. faciā
vos piſcatores hoīm. cōtexerūt ſibi ex veteri ⁊ ex
nouo teſtamēto ſagenā euāgelicoꝝ dogmatū. ⁊ mi
ſert eā ī mare hꝰ ſcl'i. q̄ vſq̄ hodie ī medijs flucti-
bꝫ tēdit̄. capiēs de ſalſis ⁊ amaris gurgitibꝫ q̄cq̄d
īciderit id ē boos hoīes ⁊ malos. ⁊ hoc ē q̄ ſubdit
ex oī genē piſciuꝫ ꝯgregāti. ¶ Chriſ. Vel alit̄.
ſācta ecc̄ia ſagene ꝯpat̄. q̄ ⁊ piſcatoribꝫ ē cōmiſſa
⁊ p̄ eā q̄ſq̄ adet̄ nū regnū a p̄ntis ſcl'i fluctibꝫ tra-
hit̄. ne et̄ne mortis ꝓfundo mergat̄ q̄ ex oī genere
piſciū ꝯgregat q̄ ad p̄ctoꝝ veiaꝫ ſapiētes ⁊ fatu-

os. libes & ſuos . diuites & paupes. fortes & īfir
mos vocat. Que ſagena. ſ. tc̄ vniuerſalit̄ cōplet̄ .
cū ī fine ſuo hūani generis ſūma cōcludit̄ . Vn̄ ſe
qt̄ . Quā cū īpleta eēt educētes & ſec9 litt9 ſedētes
elegerūt bonos ī vaſa ſua . malos aūt foras miſerūt
ſic em̄ mare ſeculū . ita ſeculi finē ſignificat litt9 ma
ris . In q. ſ. fine boni piſces ī vaſis eligūt̄ mali ꝓ
ijciūt̄ foras qꝛ & elect9 q̄ſqꝫ ī tabnacula etna reci
pit̄ & ītni regni luce ꝑdita ad exteriores tenebās
reꝓbi ꝑtrahūt̄ . Nc̄ ei malos bonoſqꝫ omit̄ q̄ſi ꝑ
mixtos piſces fidei ſagena ꝯtinet . ſ; litt9 īdicat ſa
gena Eccie qd trahebat . ¶ Hier . Dū ei ſagena ex
trahet̄ ad litt9 tūc verꝫ ſecernēdoꝝ piſciū iudiciū
d̄mōſtrabit̄ . ¶ Chri . qd aūt diſtat hec pabola a p
abola zizanioꝝ ! Etem̄ illic hij q̄d̄ ſaluāt̄ hij aūt peūt
ſic & hꝰ . Sꝫ illic q̄d̄ ꝓpt̄ ꝑuoꝝ dogmatū hēſim . &
ī antiori pabola d̄ ſemīe . qꝛ n̄ adtēdebāt . q̄ dicebā
t̄ . Hic aūt ꝓpt̄ vite neq̄tiā ꝓpt̄ quā q̄uis & piſca-
tōe capti id ē cognitōe dei fructes nō poſſunt ſalua
ri . Ne aūt audiēs q̄m malos foras miſerūt eſtimes
hāc penā nō eē piculoſā . ꝑ expoſitōē ei9 ḡuitatem
oñdit . dicēs . Sic erit ī cōſūmatōe ſeculi Exibūt
angeli . q̄uis alibi dicat . ꝙ ipē ſegregabit eos . ſic
ſeparat paſtor oues . hꝰ angelos hoc facē dic̄ . ſic ī
pabola zizanioꝝ . ¶ Gre . ī ho . Timēd̄ ē aūt hoc po
ti9 q̄ exponēd̄ . Apta em̄ voce tormēta peccātiū di
cta ſūt . ne q̄s ad ignorātie ſue excuſatōē recurrēt .
ſiq̄d de etno ſupplicō obſcure dicēt̄ . ¶ Raba . Cū
em̄ venerit finis mūdi . tūc verꝫ ſecernēdoꝝ piſciū
iudiciū demōſtrabit̄ . & q̄ſi in q̄dā q̄etiſſimo portu
boni mittēt̄ ī vaſa celeſtiū māſionū . malos aūt tor
rēdos & exſiccādos . gehēne flāma ſuſcipiet . textꝰ
¶ Intellexiſtis hec oīa ! Dicūt ei . etiā . ait illis .
Ideo oīs ſcriba doct9 ī regno celoꝝ ſiliſ ē hoī pr̄i
familias . q̄ ꝓfert de theſauro ſuo noua & vetera .
¶ Chriſ . Recedētibꝫ turbꝭ dn̄s diſcipulꝭ pabolꝭ lo
q̄t̄ . ex q̄bꝫ ſapiētiores ſūt facti ita ꝙ ītelligūt . q̄ di
cūt̄ . Quo circa dic̄ eis ītellexiſtis hec oīa ! dicūt ei
etiā . ¶ Hier . Ad apoſtolos em̄ ꝓp̄e ſmo ē . q̄s nō
vult audire tm̄ vt populū . ſ; etiā ītelligē vt magi
ſtros futuros . ¶ Chrſ . Deīde . qꝛ ītellexerūt . rur-
ſus eos laudat . Vn̄ ſeq̄t̄ . ait illis . Iō oīs ſcriba
doct9 in regno celoꝝ . ſiliſ ē hoī pr̄iſamilias . q̄ ꝓ-
fert de theſauro ſuo noua & vetera . ¶ Aug . xx . d̄
ciui . dei . Nō dixit vetera & noua . qd̄ vtiqꝫ dixiſſet
niſi maluiſſet meritoꝝ ordinē ſuare q̄ tpm . Ma-
nichei etiā dū ſola dei ꝓmiſſa noua tenere ſe arbi-
trāt̄ . remanēt ī vetuſtate carnis & nouitatē indu-
cūt erroris . Aug . de q̄ . euā . Vtꝝ aūt iſta cōcluſiōe
exponē voluit . quē dixerit theſaurꝫ ī agro abſcōdi
tū . q̄m ſācte ſcripture ītelligūt̄ . q̄ noīe duoꝝ teſta
mētoꝝ noui & veteris ꝯcludūt̄ ! an oñdē voluit eū
doctū habēdū ī eccia q̄ etiā ſcripturas veteres pabo
lis explicatas ītellexerit . ab iſtis nouis accipiens
regulas . q̄a & iſta dn̄s ꝑ pabolas enūtiauit . vt ſi
ipē in q̄ illa cōplēt̄ . & manifeſtant̄ . ꝑ pabolas ad
huc loq̄t̄ . donec paſſio ei9 velū diſcidat . vt nihil

ſit occultū . qd̄ nō reuelet̄ . multomagis illa q̄ tā lōn-
ge de illo ſcripta ſūt pabolis opta eē noueri9 . q̄ cū
iudei ad litterā accipiāt . noluerūt eē docti ī regno
celoꝝ . ¶ Gre . Sed ſi ꝑ nouū & vetus qd̄ dicit̄ .
vtrūqꝫ teſtamētū accipim9 . Abrahā doctū fuiſſe de
negam9 . q̄ noui & veteris teſtamēti & ſi facta no-
uit minime v̄ba nūciauit . Moyſen q̄qꝫ docto pr̄i-
familias cōpare nō poſſum9 . q̄a & ſi teſtamētū edo
cuit vet9 . Noui tn̄ dicta n̄ ꝓtulit . Sꝫ ī eo qd̄ hꝰ di-
cit̄ . ītelligi valet qꝛ nō de his q̄ fuerāt . ſ; de his q̄ eē
ī eccia poterāt loq̄bat̄ . q̄ tūc noua & vetera ꝓferūt
cū vtriuſqꝫ teſtamēti ꝑdicamēta vocibꝫ & moribꝫ
loq̄ūt̄ . ¶ Hila . Diſcipulis em̄ ē locut9 . q̄s ſcribaſ
ꝓpt̄ ſciētiā nūcupat . eo ꝙ ītellexerīt ea . q̄ ille no-
ua & vetā id ē ī euāgelijs . & lege ꝓtulit q̄ ſūt & ei
uſdē pr̄iſfamilias . vni9 ꝙ vtraqꝫ theſauri . ipos eti-
ā ſub pr̄iſfamilias noīe ſibi cōpat . eo ꝙ doctrinā de
ſpūs ſācti theſauro ſuo . nouoꝝ ac veterꝫ ſūt adepti
¶ Hier . Vel apoſtoli īſtructi ſcribe dicūt̄ . q̄ſi no
tarij ſaluatoris . q̄ v̄ba illi9 & ꝑcepta ſignabāt in
tabulis cordis carnalibꝫ regnoꝝ celeſtiū ſacramē-
tis . & pollebāt opibꝫ pr̄iſfamilie . ejciētes de the
ſauro doctrinaꝝ ſuaꝝ noua & vetā . vt q̄cq̄d ī euā
gelio ꝑdicabāt legis & ꝓphetaꝝ vocibꝫ cōꝓbarēt .
Vn̄ & ſpōſa dicit ī cātico cāticoꝝ . noua cū veteri
bꝫ fratruelis me9 ſuaui tibi . ¶ Glo . vel alit̄ . ve-
t9 ē vt ꝓ culpa hūanū gen9 ī etna pena interat . &
nouū vt cōuerſus ī regnū viuat . Pri9 aūt de regni
ſimilitudine theſaurꝫ īuētū ac margaritā bonā ꝓ-
tulit p9mod̄ īferni pēas de maloꝝ ꝯbuſtōe nārauit
ad q̄ ī cōcluſiōe ſubiūgit . Iō doct9 ſcriba . ac ſi di-
cat . ille ī ſācta eccia doct9 ꝑdicator ē q̄ & noua ſcit
ꝓferre de ſuauitate regni . & vetuſta dicere de tro
re ſupplicij . vt vel pene trēat q̄s ꝑmia n̄ īuitāt .
¶ Et factū ē cū cōſūmaſſet ihēſus pabolas iſtas .
trāſijt īde . & veniēs ī patriā ſuā . docebat eos ī ſina
gogis eoꝝ . ita vt mirarēt̄ . & dicerēt . Vn̄ huic ſa
piētia . hec & v̄tutes ! Nonne hꝰ ē fabri filius ! Nōne
mat̄ ei9 dicit̄ maria . Et fr̄es ei9 iacobꝫ & ioſeph
& ſimō & iudas . Et ſorores ei9 nōne oēs apd̄ nos
ſūt ! Vn̄ ḡ huic oīa iſta ! Et ſic ſcādalizabāt̄ in eo
Iheſus aūt dixit eis . Nō ē ꝓpheta ſine honore niſi ī
patria ſua & ī domo ſua . Et n̄ fecit ibi v̄tutes mul
tas ꝓpt̄ īcredulitatē eoꝝ . ¶ Hier . P9 pabolas q̄ſ
dn̄s ad populū ē locut9 . & q̄s ſoli apoſtoli intelli-
gūt . trāſijt ī pr̄iā ſuā . vt ibi apti9 doceat . Et hoc ē
qd̄ dicit̄ . Et factū ē cū cōſūmaſſet iheſus pabolas
iſtas trāſijt īde & veniēs ī patriā ſuā docebat eos ī
ſina gogis eoꝝ . ¶ Aug . de cō . euā . A ſupiori ſmo
ne pabolaꝝ iſtaꝝ ſic trāſit . vt nō oñdat cōſeq̄ntis
ordinis neceſſitatē . ꝑſerti qꝛ marc9 ab iſtis pabo-
lis nō ī qd̄ matthe9 . ſ; ī alid̄ ītēdens ī qd̄ & lucas .
ita cōtexuit narratōē vt credibilibꝫ oñdat̄ hoc eē
poti9 ꝯſeq̄nt̄ geſtū qd̄ ipi duo cōſeq̄nt̄ adiūgūt de
naui . ſ. ī qua dormiebat iheſus . & de miraculo ex-
pulſoꝝ demonioꝝ . q̄ matthe9 ſupi9 recolēs īt̄ poſu
it . ¶ Chri . Patriā aūt ei9 hꝰ Nazaret vocat . nō em̄

fecit v̄tutes m̄ltas · ſ; i caphaꝛnaū fecit multa ſig:
n̄ʒ doctrinā eis oñdit nō minoꝛē ad miratoꝫ habetē
ꝙ̄ ſigna · ¶ Remi · In ſinagogis aūt docebat · vbi
plurimi ꝯueiebāt · qa ꝑt m̄ltoꝝ ſalutē de cel' deſcē
dit ad t'ras · ſeq̄t ita vt miraret̄ ⁊ dicerēt · vñ huic
ſapiētia hec ⁊ v̄tutes? Sapiētia refert̄ ad doctrinā
v̄tutes vo ad miāculoꝝ opatōꝫ · ¶ Hie · Mira ſtulti
tia nazarenoꝝ · Mirāt̄ · Vnde hēat ſapiētiā ⁊ vir
tutes · Sed erroꝛ in promptu eſt quia fabri filium
ſuſpicāt̄ · vñ ⁊ dicūt · nōne hͨ ē fabri fili? ¶ Chri · p
oīa q̄ erāt i ſenſati vilipēdētes eū ab eo q̄ eſtimaba
t̄ ēē pr̄ · q̄uis m̄lta boꝝ exēpla habētes i āticꝗs tpi
bꝰ ⁊ patꝝ ignobiliū nobiles vidētes filios etē in da
uid c'dā agricole iēſſe fuit fili? · Et amos c'dā pa
ſtoris ⁊ ip̄e paſtoꝛ · Oportebat ei ꝑt hec maxīe
eū honerare · qm̄ a talibꝰ exiſtēs talia loq̄bat̄ · Et ei
hec erat manifeſtū qm̄ ñ ex hūana diligētia erat · ſ;
ex diuina gratia · ¶ Aug · i ſmone de natiui · Eſt
at̄ pat̄ xp̄i fab' de? q̄ toci? mūdi opa fabricat? eſt
Archā noe diſponebat · Moyſi tab̄naculū ordina:
uit · Archā teſtamēti iſtituit · fabꝝ dixerī q̄ mētē ri
gidā explanat · ac cogitatōes ſupbas excidit · ¶ Hi
la · Fabri etiā hͨ erat fili? · ferrū igne vincētis rōne ·
ſcīli v̄tutē iudicō decoquētis maſſāq; formātis i oē
op? vtilitatis hūane · formā · ſ · corpoꝝ n̄roꝝ i diuer
ſa mēbꝛoꝝ miſteria · ⁊ ad oīa et̄ne vite opa fingē
tis · ¶ Hier · Cū at̄ erret i p̄re · nō ē mirādū ſi erret
i fratribꝰ · Vñ ſubdūt · Nōne ei? mat̄ dicit̄ maria
⁊ f'res ei? iacobꝰ ⁊ ioſeph ⁊ ſimō ⁊ iudas · ⁊ ſo
rores ei? nōne apud nos oēs ſūt · ¶ Hier · cōtra He
luidiū · fratres dñi hͨ appellāt̄ filij materte ei? ma
rie ⁊ hec ē mat̄ iacobi ⁊ ioſeph · vxoꝛ Alphei · ⁊
hec dicta ē maria iacobi mioris · ¶ Aug · d' q̄ · euā ·
ñ ē mīꝝ ē dici oēē f'res dñi ex matno genē q̄cūq;
cognatos cū etiā ex cognatōe ioſeph dici potu:
erit fratres ei? ab illis q̄ eū patrē dñi ēē arbitrabā
t̄ · ¶ Hila · In honorat̄ ē dñs a ſuis · ⁊ quāꝙ̄ doce
di prudētia ⁊ opādi v̄t? admiratōꝫ cōmoueret · ñ
tñ credūt hec i noīe dñi agē ⁊ patne artis q̄dā ob
ꝓbrio laceſſunt · Int̄ tot ē magnifica q̄ gerebat ·
coꝛpis eius cōtēplatōe cōmouebāt̄ · Et ideo dicūt ·
Vñ huic oīa iſta · Sequit̄ · Et ſic ſcādalizabant̄
in eo · ¶ Hier · Erroꝛ iudeoꝝ ſal? noſtra ē ⁊ heti:
coꝝ ꝯdēnatō · Intātū ei cernebāt hōieꝫ iḣm xp̄m
vt putarēt filiū fabri · ¶ Chriſ · Intuere em̄ xp̄i
māſuetudieꝫ · cōmitiat? ē · ſ; cū multa māſuetudīe
r̄ndit · vñ ſeq̄t · Ihs at̄ dixit eis · Nō ē ꝑpheta ſien
honore · niſi i patria ſua ⁊ in domo ſua · ¶ Remi ·
ꝑphetā ſeipꝫ appellat · qd' ⁊ moyſes manifeſtat cū
dicit · ꝑphetā ſuſcitabit de? de f'ribꝰ veſtris vob · ⁊
hoc ſciēdū ē q; nō ſolū xp̄s q̄ ē caput oīm ꝑpheta:
rū ſ; etiā hieremias daniel ⁊ ceteri miores ꝑphe:
te maioris honoris ⁊ dignitatis fuerūt apud exte
ros ꝙ̄ apud ſuos · ¶ Hier · ꝑpemodū em̄ naturale
ē ciues ſemꝑ ciuibꝰ iuidē · Non em̄ ꝯſiderāt p̄ntia
viri opa · ſ; fragilis recordāt̄ iſantie · q̄ſi nō ⁊ ip̄i
p eeſdē etatū grad? ad maturā etatē venerit · ¶ Hi

la · In honorabilē etiā ꝑphetā i patria ſua ēē r̄ndit
qa i iudea cē? vſq; ad crucis ſentētiā ꝯdēnād? · ⁊
qa penes ſolos fideles dei v̄t? · ⁊ ꝑpt coꝝ icreduli
tatē opibꝰ diuine v̄tutis abſtinuit · Vñ ſeq̄t · Et
nō fecit ibi v̄tutes multas ꝑpt icredulitatē eoꝛuꝫ ·
¶ Hier · Nō q' etiā icredulis facē nō potuit v̄tu:
tes m̄ltas ſ; ꝙ ne m̄ltas faciēs v̄tutes ciues icredu
los ꝯdēnaret · ¶ Chr · Si at̄ admiratō eis aduenie
bat ex miācul' · q̄re ñ m̄lta fecit? qa ñ ad oſtēſiōꝫ ſu
aꝫ iſpiciebat ſ; ad ea q̄ alijs erāt vtilia · hoc igit̄ ñ
ꝓuenēte d'ſpexit · q' eāt ſuꝑfl? · vt ñ penā ei? au
geat · Cur igit̄ vel pauca fecit ſigna · vt nō dicāt ·
ſi vtiq; facta eſſent ſigna · nos credidiſſem? ¶ Hie ·
Pōt etiā alit̄ itelligi ꝙ ihēſus deſpiciat̄ i domo ⁊ i
patria ſua · hoc ē i populo iudeoꝝ · ⁊ ideo ibi pauca
ſigna fecerit · ne penit? iexcuſabiles fierēt · Maioꝛa
at̄ ſigna quotidie i gētibꝰ p apoſtolos facit · nō tam
in ſanatōe coꝛpoꝝ ꝙ̄ aīaꝝ ſalute ·

Capitulum · xiiij ·

In illo tp̄e · Audiuit herodes te:
tracha famā ih̄u · ⁊ ait pueris ſu:
is · Hic ē iohānes baptiſta · ip̄e ſur
rexit a moꝛtuis · ⁊ iō v̄tutes opā
t̄ i eo · Herodes tenuit iohānē ⁊
alligauit eū · ⁊ poſuit eū i carce:
rē ꝑpt herodiadē vxoꝛē f'ris ſui · Dicebat em̄ illi io
hānes · Nō licꝫ tibi hr̄e eā · Et volēs eū occidē · timu
it populū · q; ſic ꝑphetā eū habebant · ¶ Glo · Quia
ſup euāgeliſta oñderat quō phariſei xp̄i miracula
calūniāt̄ · cōciues at̄ ei? hͨ admirātes xp̄m tñ cōtē
nebāt · refert nūc quā opiniōꝫ exauditis miraculis
herodes d' xp̄o ꝯceperat · Vñ dicit̄ · In illo tp̄e au
diuit herodes tetracha famā ihēſu · ¶ Chri · nō abſ
q; cā hic tp? euāgeliſta d'ſignat · ſ; vt diſcas tirāi
ſupbiā ⁊ negligētiā · Neq; em̄ a p̄ncipio didicē ea
q̄ erāt a xp̄o · ſ; p? plurimū tp? ſic etiā m̄lti q̄ i po
teſtatibꝰ ſūt · multa electōe circū dati hꝰmōi tarde
addiſcūt · q; nō multā boꝝ faciūt curā · ¶ Aug · de
cō · euā · Dixit at̄ matthe? · In illo tp̄e · nō i illo die
vel ip̄a hoꝛa · Nā ⁊ marc? hoc q̄; ē i eod' mō dicē · ſ;
nō eod' ordīe · ſ; p? ꝙ diſcipulos ad p̄dicādū miſit
nulla tñ facta neceſſitate q̄ hoc ꝯuenienter geſtū ēē i
telligēt̄ · Lucas etiā narrādi cū ordīnē tenet quē ⁊
marc? nec ip̄e tñ reꝝ geſtaꝝ ordīnē fuiſſe eūdē cre
di cogit · ¶ Chriſ · vide ē ꝙ magnū q' ē v̄t? · Naꝫ
⁊ defunctū Iohānē herodes foꝛmidauit · ⁊ d' reſur
rectōe philoſophat̄ · Et iō ſeq̄t · Et ait pueris ſu
is · hic ē iohānes baptiſta · ip̄e ſurrexit a moꝛtuis
⁊ ideo v̄tutes opāt̄ i eo · ¶ Raba · Sꝫ quāta ē in
uidia iudeoꝝ ex iſto loco docemur · Iohanem em̄ a
moꝛtuis potuiſſe reſurgere nullo atteſtāte herodes
alienigena nūtiauit · iudei vo xp̄m quē ꝑphete coꝝ
p̄dixerāt · nō reſurrexiſſe · ſ; furti ablatū ēē · credē
malūt · In q̄ iſinuat̄ ꝙ ꝓmptioꝛ eſt aīus gētiū ad
credulitatē ꝙ̄ iudeoꝝ · ¶ Chriſ · Quidā aūt eccleſi
aſticoꝝ interpꝛetū q̄rit quare herodes iſta fit ſu:
ſpicatus · vt putet iohannem a moꝛtuis ſurrexiſſe ·

quaſi alieni erroris nobis reddenda ſit ratõ aut ex
his verbis habeat occaſionem heſis Metempſichoſe-
os. que poſt multtos annorũ circulos in diuerſa
corpora dicit animas inſinuari. cum eo tempore
quo iohãnes decollatus eſt. dominus. xxx. anno
rũ eſſet. ¶ Rabanus. Bene autem de reſurrectio
nis virtute omnes ſenſerunt. ꝙ maioris potentie
ſunt facti futuri cum a mortuis reſurrexerint. ꝙ
fuere dum adhuc carnis infirmitate grauarentur
ꝓpterea dicit. Et ideo virtutes operantur in eo.
¶ Auguſtinus. de con. Euan. Lucas autem dicit
Et ait herodes Johannem ego decollaui. quis eſt
iſte de quo audio talia? Quia ergo heſitantem Lu-
cas commemorauit herodem. intelligẽdum eſt aut
poſt hanc heſitationem confirmaſſe in animo ſuo
quod ab alijs dicebatur cum dixit pueris ſuis. ſi-
cut hic mattheus narrat. Hic eſt Johãnes bap-
tiſta. Jta ꝓnuncianda ſunt hec verba vt heſitan-
tem adhuc iudicent. Vtroqꝫ enim modo pronunci
ari poteſt. vt aut confirmatum eum ex aliorum
verbis accipiamus. aut adhuc hoc eũ heſitantem
vt lucas commemorat. ¶ Remigius. Forte autẽ
quereret aliquis. quare dicat. Mattheus. Jn illo tẽ
pore. audiuit herodes. Cum longe ſuperius di-
cat ꝙ mortuo herode reuerſus eſt dominus ex
egypto? Sed hec queſtio ſoluitur ſi intelligatur
duos fuiſſe herodes. mortuo nanqꝫ priore herode
ſucceſſit ei archelaus filius eius. qui poſt. x. an-
nos relegatus eſt apud viennam vrbem gallie.
deinde ceſar auguſtus iuſſit diuidi illud regnum
in tetrarchias & tres partes dedit filijs herodis.
Jſte ergo herodes qui iohannem decollauit. eſt fi-
lius maioris herodis ſub quo dominus nat⁹ eſt.
Et vt hoc oſtenderet euãgeliſta addidit tetrarcha
¶ Gloſa. Quia vero dixerat de opinione reſur-
rectionis iohannis. cum nihil de morte dixiſſet.
Jdeo reuertit̃ & narrat. qualiter obiret. ¶ Chriſ-
ſoſtimus. Et hanc hiſtoriam nobis euangeliſta
non principaliter inducit. quia totum ſtudium fu
it ei dicere de chriſto & nihil aliud niſi ad hoc con
ferre deberet. Dicit ergo. Herodes tenuit iohan-
nem & alligauit eum. ¶ Auguſtinus. de con.
Euan. Lucas quidem non eodẽ ordine id recorda-
tur. Sed circa baptiſmum quo dominus bapti-
zatus eſt. Vnde hoc preoccupaſſe intelligitur. vt
narret. quod multo poſt factum eſt. Cum enim cõ
memoraſſet iohãnis vba d̃ dño. ꝙ ventilabꝝ ĩ manu
ei⁹ ſit. cõtinuo hoc ſubiecit. qđ ñ cõtinuo factũ eẽ
iohãnes euãgeliſta exponit. cũ ↄmemoret p⁹ea ꝙ
baptizat⁹ ẽ iheſus. iſſe eũ ĩ galileã. & pt rediſſe in
iudeã. & ibi baptizaſſe circa iordanẽ añqꝫ iohãnes
ĩ carcerẽ miſſus eẽt. Sꝫ nec matthe⁹ nec mãc⁹ eo
ordine de iohãne ĩ carcerẽ miſſo ĩ ſua narratõe poſu
erũt. q̃ factũ apparet ĩ eoꝝ ſcriptis. nã & ipi dixe
rũt tradito iohãne dñm iſſe ĩ galileã. & p⁹ m̃lta q̃
fecit ibi ex occaſiõe fame venientis ad herodẽ de xpo
narrãt oĩa q̃ d̃ iohãne fuerẽt icluſo & occiſo ¶ Aꝫ at

q̃re poſit⁹ ſit ĩ carcerẽ oñdit cũ dic̃ ꝓpt̃ herodiadẽ
vxorẽ f̃ris ſui Dicebat enĩ illi Johãnes. Nõ lꝫ tibi
hrẽ eã. ¶ Hier. Vet⁹ narrat hiſtoria. philippũ he
rodis maioris filiũ f̃reꝫ h⁹ herodis duxiſſe vxoreꝫ
herodiadẽ filiã arethe regis arabũ. p⁹ea vo ſoceꝝ
ei⁹ ex ortis q̃bdã ↄtra generꝝ ſimultatibꝫ tuliſſe fi
liã ſuã. & ĩ dolorẽ p̃oris mariti herodes inimici ei⁹
nupcijs copulaſſe. g̃ iohãnes baptiſta q̃ venerat in
ſpũ & v̾tute helie. eadẽ autoritate q̃ ille achab cor-
ripuerat & iezabel arguit herodem & herodiadem
ꝙ illicitas nuptias fecerint. & non liceat fratre
viuente germano vxorem eius ducere. malens pi
clitari apud regem. ꝙ propter adulationẽ eſſe im
memor preceptorum dei. ¶ Chriſoſtomus. Non
tamen vxori loquitur ſed viro eius. quoniam p̃n
cipalior erat hic. Forſan enim legem iudeorum te-
nebat. & ideo iohãnes eum ab adulterio ꝓhibuit.
Sequitur. & volens eum occidere timuit populũ.
¶ Hieronimus. Seditionem quidem populi vere
batur propter iohannem a quo ſciebat turbas in
iordane plurimas baptizatas ſed amore vincebã-
tur vxoris. ob cuius ardorem etiam dei precepta
neglexerat. ¶ Gloſa. Timor enim dei corrigit.
timor hoĩm differt. ſed voluntatem non aufert.
vnde & auidiores reddit ad crimen quos aliquan-
do ſuſpendit a crimine. Sequitur Textus
¶ Die autem natalis herodis ſaltauit filia hero
diadis in medio & placuit herodi. Vnde cum iu-
ramento pollicit⁹ eſt ei dare. quodcumqꝫ poſtulaſ
ſet abeo. At illa ꝓmonita a matre ſua. Da mihi
inquit hic in diſco caput iohannis baptiſte. Et
contriſtatus eſt Rex propter iuſiurandum. aut
propter eos qui pariter recumbebant iuſſit dari.
Miſitqꝫ & decollauit iohannem in carcere. Et al-
latum eſt caput eius in diſco & datum eſt puelle
& tulit matri ſue. Et accedentes diſcipuli eius tu
lerunt corpus eius & ſepelierunt illud. & venientes
nunciauerunt Jheſu. ¶ Criſoſthomus. Poſtꝙ
enarrauit euangeliſta incarceratõnem iohannis.
proſequitur de occiſione ipſius. dicens. Die autem
natalis herodis ſaltauit filia herodiadis in medio
¶ Hieronimus. Nullum inuenimus alium obſer
uaſſe diem natalis ſui niſi herodem & pharaoneꝫ.
vt quorum erat par impietas eſſet vna ſolemni-
tas. ¶ Remigius. Et ſciendum ꝙ conſuetudo
eſt non ſolum diuitum ſed etiam pauperum muli
erum. ita pudice filias ſuas nutrire. vt vix ab ex
traneis videantur. Hec autem impudica mulier
impudice filiam ſuam nutriuit. quam non docuit
pudorem ſed ſaltationem. Nec minus repreben-
dendus eſt herodes qui oblitus eſt domum ſuam
eſſe aulam regiam. Quam predicta mulier fecerat
theatrum. vnde ſequitur. Et placuit herodi. Vñ
cum iuramento pollicitus eſt ei dare q̃dcumqꝫ po-
ſtulaſſet ab eo. ¶ Hier. Ego aũt nõ excuſo hero-
deꝫ ꝙ iuit⁹ & nolẽs ꝓpt̃ iuramẽtũ homicidiũ fece-
rit. q̃ ad hoc forte iurauit vt future occiſiõis machi

nas prepararet · Alioqn si ob iusiurandum fecisse se dicit si mris si patris postulasset interitum · facturus fuerat · an non · quod in se ergo repudiaturus fuit · contemnere debuit in ꝓpheta · ¶ Isido. In malis ergo promissis rescinde fidem · Impia est promissio que scelere adimpletur · illud non est obseruandum sacramentum quo malum incaute promittitur · Sequitur · At illa premonita a matre sua · da mihi inquit hic i disco caput iohannis baptiste ¶ Hieronimus · Herodias enim timēs ne herodes aliquando resipisceret vel philippo fratri amicus fieret · atq illicite nuptie repudio soluerentur · monet filiam · vt in ipso statim conuiuio · Johannis caput postulet · digno operi saltationis dignum sanguinis premium · ¶ Chrisostomus · duplex est autem hic puelle accusatio & quoniam saltauit · & quoniam ita ei placuit · vt occisionem expeteret in mercedem · vide autem qualiter crudelis & qlit mollis ē herodes · seipm em obnoxiū iuramēto facit · illā at dñam petitōis cōstituit · q g sciuit qd ex ei? petitōe malū eueiebat. tristat? ē · Vñ seqt · Et otristat? ē rex. vt? em etiā apd malos admiratione & laudibꝰ digna est ¶ Hiero. Vel aliter · Consuetudinis scripturarū est vt opinionem multorum sic narret historicus quomodo eo tempore ab hominibus credebatur. Sic ioseph ab ipsa q̄q maria appellabat pat ihesu. Ita & nūc herodes dicitur contristatus · quia hoc discumbentes putabant · Dissimulator em mentis sue & artifex homicidij tristiciam preferebat in facie · cum leticiam haberet in mente · Sequit · Propter iurandū · aut propter eos qui pariter recūbebāt · iussit dari · Scelus excusat iuramento · vt sub occasione pietatis impius fieret · quod autem subijcit · Et propter eos qui pariter discumbebāt · vult omnes sceleris sui esse consortes · vt in luxurioso conuiuio cruente epule deferrentur · ¶ Chrisost · Si autem testes habere periurationis formidauit q̄tomagis timuisse oportebat tam inique occisionis tantos testes habere. ¶ Remigius · Sed in eo minus peccatum factum est causa maioris peccati · Nam quia libidinosam voluntatem non extinxit · idcirco ad luxuriam peruenit · Et quia luxuriam non coercuit · ideo ad reatum homicidij descendit · Vnde sequitur · Misitq & decollauit Johannem in cracere · & allatū est caput eius i disco ¶ Remi. Legimus in Romana historia flaminium ducem Romanorum q accubanti iuxta meretricule que nūq̄ vidisse se diceret hominem decollatum · accensus sit · vt reus quidam capitalis criminis in conuiuio truncaretur · a censoribus pulsum curia q epulas sanguini cōmiscuerit · & mortem q̄uis noxij hominis in alterius delicias prestiterit · vt libido & homicidium pariter miscerentur · Quāto sceleratior herodes & herodias ac puella que saltauit pretiū sanguinis petijt caput Prophete · vt haberent in potestate linguam · que illicitas nuptias arguebat · Sequitur · Et datum est puelle · & tulit matri sue · ¶ Gregorius in morali · Sed nō sine admiratione grauissima perpendo · q ille prophetie spiritu intra matris vterum impletus quo inter natos mulierum nemo maior surrexit · ab iniquis in carcerem mittitur · & pro puelle saltu capite truncatur · & vir tante seueritatis prorsus turpium moritur · Nunquid nam credimus aliqd fuisse quod in eius vita illa sic despecta mors tergeret ? Sed idcirco deus suus sic premit in infimis · quia videt quomodo remuneret in summis · hinc ergo vnusquisq colligat · quid illi sint passuri quos reprobat · si sic cruciat · quos amat · ¶ Gregorius · xxix · morali · Neque autem iohannes de confessione christi · Sed iusticie veritate requisitus occubuit · Sed quia christus est veritas · vsq ad mortem pro christo quasi pro veritate peruenit · Sequitur · Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius · & sepelierunt illud · ¶ Hieronimus · In quo ipsius Johannis & Saluatoris discipulos intelligere possumus · ¶ Rabanus · Narrat autem iosephus vinctum hominem in castellum macheronta adductum · ibiq truncatū · Ecclesiastica vero narrat historia sepultum eum in sebastia vrbe palestinorum · que quondam samaria dicta est · ¶ Chrisostomus · Intende autem qualiter discipuli Johannis iam magis familiares facti sunt ihesu · Ipsi enim sunt qui annunciauerunt ei quod factum est de iohanne · Vnde sequitur · Et venientes nunciauerunt ihesu · Etenim vniuersos dimittentes ad ipsum confugiunt & paulatim post calamitatem & responsionem a christo datam directi sunt · ¶ Hilarius · Mistice autem iohannes pretulit formam legis · quia lex christum predicauit · & Johannes profectus ex lege est christum ex lege pnūciās · Herodes vero pnceps ē populi · & populi pnceps subiecte sibi vniuersitatis nomen causāq cōplectit · Johānes g herodē monebat · ne frīs sui vxorē sibi iūgeret · Sūt ei atq erāt duo populi circūcisionis & gētiū · hij igit fratres · ex eodē sūt hūani generis pēte · s israelem lex admonebat · ne opa gētiū & ifidliū sibi iūgeret · q ipis tāqm vīclo cōiugalis amoris ānexa est · Hic aūt natalis id est rerum corpaliū gaudijs herodiadis filia saltauit · Voluptas em tāq ex infidelitate orta p oīa israel gaudia totis illecebris sue cursibꝰ offerebat · cui se etiā sacramēto venalē popul? addixit · Sub peccatis ei & seculi voluptatibꝰ israelite vite et ne munera vēdidert · Hec mrīs sue id ē ifidlitatis istictu orauit dferri i sibi caput iohānis id ē gliaz legis · ppl's boni ei? qd i lege erat cōsci? · voluptatis oditōibꝰ n̄ sine piculi sui dolore cōcedit · scitq se talē p̄ceptoꝝ gliaz optinsse cōcedē · Sz peccatis tāq sacmēto coact? & pncipū adiacētiū metu atq exēplo depuat? & vict? illecebris voluptatis mest? obtēperat Igit it reliq dissoluti ppl'i gaudia · idisco iohis caput offert · dāno · s · legis voluptas corpoꝝ &

ſecularis luxus augetur · Igitur per puellam ad
matrem defertur · ac ſic probroſus iſrael etiam
voluptati & infidelitati ſue gloriam legis addux=
it · finitis igitur legis temporibus & cum ioha=
ne ſepultis & diſcipuli eius res geſtas domino
ānūciant ad euangelia ſcilicet ex lege venientes
¶ Hieronimus · Vel aliter nos vſq; hodie cer=
nimus in capite iohannis prophete iudeos chri=
ſtum qui caput prophetarum eſt perdidiſſe · ſed
& linguam & vocem apud eos perdidit prophe=
tia · ¶ Remigius · Vel aliter · decollatio iohan=
nis ſignat minorationem fame illius qua eſtima=
tur a populo chriſtus · ſicut exaltatio domini in
cruce ſignat profectum fidei · Vnde iohānes ·
Illum oportet creſcere · me aūt minui · textus
¶ Quod cum audiſſet iheſus · receſſit inde in na=
uicula in locum deſertum ſeorſum · Et cum au=
diſſent turbe ſecute ſunt eum pedeſtres de ciui tati
bus · & exiens · vidit turbam multam & miſer=
tus eſt eius & curauit languidos eorum · ¶ Glo.
Saluator audita nece ſui baptiſte receſſit in locum
deſertum · Vnde ſequitur · Quod cum audiſſet
iheſus · receſſit inde in nauicula in locum deſertū
ſeorſum · ¶ Auguſtinus · de concor · euan · Hoc
autem continuo poſt iohannis paſſionem euange
liſta factum eſſe commemorat · Vnde poſt hec fa=
cta ſunt illa que primo narrata ſunt · quibus mo
tus herodes dixit · Hic eſt iohannes · Illa enim
poſteriora debent intelligi que ad herodem pertu=
lit fama vt moueretur · & heſitaret quiſnam iſte
eſſe poſſet · de quo audiret talia cum iohannem ipſe
occidiſſet · ¶ Hieronimus · Non autem recedit in
locum deſertum · vt quidam arbitrantur timore
mortis · Sed pcens inimicis ſuis ne homicidi=
um homicidio iungerent · vel in diem paſche ſuum
interitum differens · in quo ꝓpter ſacramentum
immolandus eſt agnus & poſtes credentium ſa=
guine reſpergendi · Si ideo receſſit vt nobis pre=
beret exemplum temeritatis vltro ſe tradentium
vitande · q2 non omnes eadem conſtantia perſeue
rant in tormentis qui ſe torquendos offerunt · Ob
hanc cauſam in alio loco precipit · Cum perſecu=
ti vos fuerint in iſta ciuitate · fugite in aliam ·
Vnde eleganter quoq; euangeliſta non dicit · Fu=
git in locum deſertum · ſed receſſit vt perſecuto=
res · vitauerit · magis q̄ timuerit · poteſt etiam
aliam ob cauſam audito iohannis interitu receſſiſ=
ſe in deſertum locum · vt credentium probaret fidē ·
¶ Chriſ · Vł iō hoc fecit · q2 plura hūani? vult di
ſpēſare n̄ dū tpe exiſtēte denudādi ſuā manifeſte
deitatē · ꝓpt qð & diſcipulis dixit · ꝙ nulli diceret
ꝙ ipē eēt xp̄s · poſt reſurrectoē ei volebat hoc fie=
ri maifeſtū · Ideo aūt ꝙuis p ſe nouerit qð factū ē ·
tn̄ anq̄ nūciaret ei · n̄ receſſit vt d'mōſtraret p oīa
icarnatōis veritatē · n̄ ei ſolo viſu · ſ; opib; hoc cre=
di volebat · Recedēs vero n̄ abijt i ciuitatē · ſ; i deſ=
tū · i nauigio vt null? ſeqret · Turbe aūt neq; ita de
ſiſtūt · ſed ſequuntur · & neq; quod geſtum eſt de
iohāne eos terruit · Vnde ſequitur · Et cū audiſ
ſent turbe · ſecute ſunt eum pedeſtres de ciuitati=
bus · ¶ Hieronimus · Secute ſunt autem eum
pedeſtres · non in iumentis · non in vehiculis · ſed
proprio labore pedum · vt ardorē mentis oſtende=
rent · ¶ Chriſoſtomus · Et ꝓpter hoc ſtatim re=
tributionem acceperunt · Vnde ſequitur · Et exi=
ens vidit turbam multam · & miſertus eſt ei · &
curauit languidos eorum · etſi enim multa erat af
fectio eorum qui ciuitates dimittebant · & diligen
ter eum querebāt · ſed tamen que ab ipſo fiebāt ·
omnis ſtudiū ſuperexcedunt retributionem · Ideo
ꝙ cauſam talis curationis miſericordiam ponit ·
Eſt autem magna miſericordia ꝙ omnes curat ·
& fidem non expetit · ¶ Hilarius · Miſtice aūt
dei verbum lege finita · nauem conſcendens eccleſi=
am adijt · In deſertum deſcendit · Relicta quippe
conuerſatione iſrael in vacua diuine cognitionis
pectora tranſit · Turba autem hoc audiens · domi=
num de ciuitate ſequitur in deſertum · de ſinagoga
videlicet ad eccleſiam tendens quam videns · mi=
ſertus eſt & omnem languorem infirmitatemq;
curat · obſeſſas ſcilicet · mentes & corda infidelita=
tis vitio ad intelligentiam noue p̄dicationis emē
dat · ¶ Rabanus · Illud quoq; notandum ꝙ poſt
q̄ dominus in deſertum venerit · ſecute ſunt eum
turbe multe · Nam anteq̄ veniret in ſollitudinem
gentiū · ab vno tantum populo colebatur · ¶ Hie
ronimus · Relinquunt autem ciuitates ſuas hoc
eſt priſtinas conuerſationes & varietates dogma
tum · Egreſſus autem iheſus ſignat ꝙ turbe q̄dem
habebant eundi voluntatem · ſed perueniendi vir=
es non habuerunt · ideo ſaluator egreditur de loco
& obuiam pergit · ſequitur textus

¶ Veſpere autem facto · acceſſerunt ad eum di=
ſcipuli eius dicentes · Deſertus eſt locus · & hora
iam preterijt · Dimitte turbas vt euntes in caſt
ella emant ſibi eſcas · Iheſus autem dixit eis · Nō
habent neceſſe ire date illis vos manducare · Rn̄=
dert ei n̄ hēm? hic niſi q̄nq; panes & duos piſces
Qui ait eis · Afferte illos mihi · Et cū iuſſiſſet t̄bā
diſcūbē ſup fenum · acceptis q̄nq; panib; & duob;
piſcibus · aſpiciens in celum · benedixit ac fre=
git · & dedit diſcipulis panes · Diſcipuli autem
turbis · & manducauerunt & ſaturati ſūt oēs · Et
tulerunt reliquias · duodecim cophinos fragmen=
torum plenos · Manducantium autem fuit nu=
merus quinq; milia virorum exceptis mulieribus
& paruulis · ¶ Chriſoſtomus · Turbarum fidē
oſtendit · ꝙ dominum etiam famē patientes ex=
pectabant vſq; ad veſperam · Et ideo ſequitur ·
Veſpere autem facto · acceſſerunt ad eum diſcipu
li eius · dicentes · Deſertus eſt locus · Cibatur?
quidem eos dominus expectat rogari · quaſi vbiq;
non inſiliens prior miracula · ſed vocatus · Ideo

at nll⁹ ꝟ t̄ba accedit · venerabant̄ ei cū abūdāt̄ · ⁊ neq; famis sensū accipiebāt amore īstātie · Sꝫ neq; discipl'i accedētes dicūt · Ciba eos · adhuc ei ipfe≠cti⁹ erāt discipl'i dispositi · ſ dicūt · dēſt⁹ ē loc⁹ · qꝺ enim videbatur iudeis in heremo esse miraculum · cum dicerent · Nunquid potest parare mensam in deserto ! hoc ⁊ per opera ostendit · Propter hoc autem ⁊ in desertum eos ducit · vt sine omni suspitione fit hoc miraculum ⁊ nullus estimet ex castello aliquo prope existēti inferri aliquid ad mensam · Sed q̄uis desertus sit locus · tamen qui nutrit orbem terrarꝫ adest · ⁊ si hora iā pterijt vt dicunt · tamen qui non erat suppositus loquebatur · Et q̄uis preueniens discipulos dominus multos infirmos curauit · tamen interim ita impfecti erāt · ꝙ neq; quod ꝺ panibus facturus erat · poterāt esti mare · Vnde subdunt · dimitte turbas · vt euntes in castella emant sibi escas · Vide autem magistri sapientiam · Non enim statim dixit eis · Ego ciba bo eos · neq; enim hoc facile suscepissent sed subdit Jhesus autem dixit eis · Non habent necesse ire · date illis vos manducare · Hieronim⁹ · Jn quo prouocat apostolos ad fractionem panis · vt illis se nō habere testantibus magnitudo miraculi no≠tior fieret · Aug⁹ · de concor · euan · Potest autē mouere · si dominus secundum narrationem iohannis prospectis turbis quesiuit a philippo · vnde illis esce dari possent q̄modo sit verum quod matheus hic narrat prius dixisse domino discipulos · vt di≠mitteret turbas · q̄ possent alimēta emē ꝺ pximis locis · Jntelligit̄ ḡ post hec verba dn̄m inspexisse m̄ltitudinē ⁊ dixisse philippo · qꝺ iohānes commemorat · Mathe⁹ aūt ⁊ alij ptermiserūt · ⁊ omnino i talib⁹ q̄stiōib⁹ neminē moueri oꝫ · cū ab alio euangelistaꝝ dicit̄ · quod ab alio ptermittit̄ · Chri · Discipuli vero neq; p p̄missa v̄ba directi sūt · ſ adhuc vt hoī loquūt̄ · Vnde sequit̄ · Responderūt ei · nō habem⁹ hic nisi quinq; panes ⁊ duos pisces · Ad discim⁹ at̄ i hoc discipuloꝝ philosophiā · q̄liter cōtēpserūt escā · xij · ei existētes q̄nq; panes habebāt · ⁊ duos pisces · Cōtētibilia ei ill' erāt corpalia ⁊ a spiritalib⁹ possidebant · Quia igit̄ discipuli adhuc ad terrā trahebātur · iā dn̄s iducere icipit q̄ ab ipa erāt · Vnde sequit̄ · Qui ait eis · afferte illos mihi huc · Propt̄ qꝺ aūt n̄ facit panes ex nihilo quib⁹ turbā pascat · vt · s · obstruat martōis ⁊ manichei os · q̄ creaturas alienāt a deo · ⁊ p opa doceat oīa q̄ vident̄ ei⁹ opa ⁊ creationes sūt ⁊ vt ostēdat q̄m ipe est q̄ fructus tradidit · q̄ dixit a pncipio · terra germinet herbā virentē · neq; em̄ hoc min⁹ illo est · Illō em̄ mi⁹ est de q̄nq; panib⁹ facere panes tātos · ⁊ de piscib⁹ similiter · ꝙ ꝺ terra educē fructū · ⁊ ab aq̄s reptilia alia aiata · qꝺ demōstrabat cū eē dn̄m terre ⁊ maris · Oportet at̄ erudiri discipuloꝝ exemplo · q̄m̄ etsi pauca habuim⁹ · oꝫ ea retribuere in≠digētib⁹ · Jussi nanq; discipuli afferre q̄nq; panes n̄ dicūt̄ · Vn̄ mitigabim⁹ famē nostrā ! ſ obediūt

cōfestim · Vn̄ seqtur · Et cū iussisset turbā discūbē super fenū · acceptis q̄nq; panib⁹ ⁊ duob⁹ piscib⁹ aspiciēs in celū bn̄dixit ac fregit · Quare aspexit i celū ⁊ bn̄dixit ! Optebat nanq; credi de eo q̄m a patre ē · ⁊ q̄m ei equalis ē · equalitatē demōstrabat · cū potestate oīa faceret · A patre aūt esse se mōstrabat per hoc qꝺ ad ipm̄ oīa referēs faciebat inuocās eū ad ea q̄ fiebāt · Et ideo vt vtrumq; ostēdat · nūc quidē potestate nūc aūt orans miracula facit · Vnde cōsiderandū ꝙ in minorib⁹ respicit i celum · Jn maiorib⁹ aūt cū potestate oīa facit · Quādo em̄ peccata dimisit · mortuos suscitauit · mare refrena≠uit · occulta cordium redarguit · oculos edidit ceci nati · que solius dei sūt nequaq̄ videtur orās · Quādo aūt panes multiplicari fecit · quod his omnib⁹ minus est · tunc respexit in celum · vt discas quoniam ⁊ in minorib⁹ non aliunde virtutem habet ꝙ a patre · Simul autem erudit nos · non prius tangē mensā · donec ḡtias egerim⁹ ei · q̄ cibū dat nobis · Propt̄ hoc etiā ⁊ i celū respicit · alioꝝ ei signoꝝ multoꝝ exēpla hēbāt discipuli · huj⁹ at̄ nullum · Hie · Frāgēte at̄ dn̄o semiariū fit ciboꝝ · si ei fuissent itegri ⁊ n̄ i frusta discerpti ⁊ n̄ diuisi i multiplicē segetē · tātam multitudinē alere nō poterāt · Turbe at̄ a dn̄o per apl'os alimēta suscipiūt · Vnde seqtur · Et dedit discipulis panes · discipuli aūt t̄≠bis · Chri · Jn q̄ qꝺ ē n̄ solū eos honorauit · ſ vo≠luit vt hoc miraculo facto · nō i creduli fiāt · neq; obliuiscant̄ ei⁹ cū pterierit manib⁹ ip̄i⁹ testantib⁹ · Ideoq; t̄bas dimittit p⁹ fāis sensū accipe ⁊ discipulos accedē ⁊ itrogare · ⁊ ab ip̄is accepit panes vt m̄lta essent testiōnia ei⁹ · qꝺ fiebat · ⁊ multas rememoratōēs haberēt miracl'i · ex hoc at̄ ꝙ nihil āpli⁹ ꝙ panes ⁊ pisces eis dedit · ⁊ ex hoc ꝙ oīb⁹ cōmunit̄ ea apposuit · huīlitatē pſimoīaꝫ ⁊ caritatē q̄ omnia estimarent communia · eos erudiuit · quod ⁊ a loco docuit · cum super fenum eos discumbere fecit · non enim nutrire solum corpora volebat · sed ⁊ aīam erudire · panes autem ⁊ pisces in discipu≠loꝝ maib⁹ augebāt̄ · vn̄ seqt̄ · Et māducauerūt oēs Et sat̄ati sūt · ſ neq; vsq; ad hoc stetit miracl'ū · ſ ⁊ supabūdare fecit n̄ panes integros · ſ fragmēta · vt ondat · q̄m illi panes neq; q̄ntū relīqe erāt · ⁊ vt absentes discāt qꝺ fcm̄ ē · ⁊ ne vll⁹ qꝺ fcm̄ ē esti met eē phātasiā · vn̄ seqt̄ · ⁊ tulerūt reliqas · xij · co≠phios plenos fragmētoꝝ · Hie · Vn⁹q̄sq; ei apl'orum de reliqijs saluatoris iplet cophinū suū · vt ex reliqijs doceat veros fuisse panes q̄ m̄ltiplicati sūt · Chris · Ppt̄ hoc em̄ ⁊ · xij · cophinos supabūdare fecit · vt ⁊ iudas suū cophinū portaret · accipiens at̄ fragmēta dedit discipulis ⁊ nō turb' q̄ adhuc i≠pfecti⁹ disposite erāt ꝙ discipuli iuxta nūeꝝ q̄nq; panū ⁊ comedētiū viroꝝ · v · miliū m̄ltitudo ē · Vn̄ seqt̄ · Māducātiū at̄ fuit numer⁹ q̄nq; milia viroꝝ exceptis m̄lierib⁹ ⁊ puul' · Chr · Hoc ei erat plebis maxima laus q̄m mulieres ⁊ viri astabant q̄n he reliqe facte sūt · Hil · n̄ at̄ q̄nq; panes m̄ltiplicāt̄

in plures · ſ; fragmĩtis fragmẽta ſuccedũt · Creſcit deinde materies neſcõ vtrũ ĩ mẽſarũ loco aut ĩ ſumẽtiũ manibꝰ. ❡ Raba · Hoc aũt miraculũ ſcriptur⁹ iohãnes pmiſit · qa pximũ eẽt paſcha · Mathe⁹ vo & marc⁹ hoc iterfecto iohãne cõtinuo factũ eſſe cõmemorat · vñ colligiť ĩminẽte paſchali feſtiuitate fuiſſe decollatũ · & ãno poſt ſeqnte · cũ paſchale tp⁹ rediret miſteriũ dñice paſſiõis eẽ cõpletum · ❡ Die · oĩa aũt hec plena miſterijs ſũt · hoc eĩ facit dñs ñ mane · ñ meridie · ſ; veſpe · qñ ſol iuſticie occubuit · ❡ Remi · Per veſperã eĩ mors dñi deſigñt quia poſtq̃ ille ver⁹ ſol ĩ ara crucis occubuit · fameliços ſatiauit · Vł p veſpm vltia etas ſcłi deſignať · ĩq̃ fili⁹ dei veniẽs · t̃bas ĩ ſe credẽtiũ reficit · ❡ Ra · qd aũt diſcipuli rogãt dñm vt dimittat t̃bas vt emãt ſibi cibos p caſtella · ſigñt faſtidiũ iudeorũ ↄtra t̃bas gẽtiũ · q̃s iudicabãt magis aptos vt q̃rerẽt ſibi cibũ in ↄuenticulis phariſeorũ q̃ diuiorũ librorũ vterẽť paſtu · ❡ Hilari · Sꝫ dñs rñdit · Nõ hñt neceẽ ire · oñs eos q̃bꝰ medeť · venal' doctrine cibo ñ egẽ · neq; ncẽitatẽ habẽ regredi ad iudeã cibosq; mercari · iubetq; apl'is vt eſcã darẽt · Nũqd aũt ignorabat ñ eẽ qd dari poſſet ? ſ; erat oĩs typica rõ explicãda · nõdũ eĩ ↄceſſum apoſtol' eãt ad vite eẽne cibũ celeſtẽ panẽ pficẽ ac miſtrare · q̃rũ reſpõſio ad ſpiritalis itelligẽtie ordinẽ tẽdit · qa adhuc ſub q̃nq; panibꝰ id ẽ q̃nq; libris legis ↄtiebãť & piſciũ duorũ · i · ꝓphetarũ & iohãnis pdicatõibꝰ alebãť ❡ Ra · Vł p duos piſces & ꝓphetias & pſalmos hẽ⁹ · totũ eĩ vet⁹ teſtamẽtũ ĩ his tribꝰ cõpleť · lege ꝓphetis & pſalmis ❡ Hila · Hoc igiť pmũ q᷑ ĩ his adhuc erãt apoſtoli obtulerẽt · ſ; ex his euãgeliorũ pdicatõ ĩ maiorẽ ſue vtutis abũdãtiã creſcit ac cũbẽ p⁹ hoc ſup fenũ ꝑpł⁹ iubeť · ñ iã ĩtra iacẽs · ſ; lege ſuffult⁹ & tãq̃ t̃re feno fructibꝰ opis ſui vnuſq̃ſq; ſubſterniť · ❡ Hiero · Vel diſcũbẽ iubenť ſuper fenũ · & ſcḋm aliũ euangeliſtã p q̃nquagenos & cẽtenos · vt poſtq̃ calcauerit carnẽ ſuã & ſeculi voluptates q̃ſi arẽs fenũ ſibi ſubiecerint · tũc p q̃nq̃genarij numeri pſentiã ad pfectũ cẽteſimi numeri culmẽ aſcẽdãt · aſpicit aũt ad celũ · vt illuc dirigẽdos oculos doceat · Frãgiť aũt lex cũ ꝓphetis · & ĩ ei⁹ medio pferũť miſteria vt qd itegrũ ñ alebat · diuiſũ p ptes alat gẽtiũ multitudinẽ ❡ Hila · Dãť aũt apoſtolis panes · qa p eos erãt diuĩe gr̃ie dona reddẽda · Sꝫ aũt credẽtiũ numer⁹ iueniť · q̃ futurus fuerat crediturorũ · Nã ſicut ĩ libro actuũ cõtineť exiſrael populi ĩfinitate virorũ q̃nq; milia crediderunt · ❡ Hiero · Comederũt aũt q̃nq; milia virorũ q̃ in perfectũ virũ creuerãt · Mlieres aũt & puuli ſexus fragilis & etas minor numero idigni ſũt · Vñ & ĩ numerorũ libro · ſerui mulieres & puuli & vulg⁹ ignobile abſq; numero pt̃mittiť · ❡ Raba · Turbis aũt eſuriẽtibꝰ ñ noua creat cibaria · ſ; acceptis eis q̃ habebãt diſcipuli bñdixit · qa veniẽs in carne · ñ alia q̃ q̃ pdicta ſũt pdicabat · Sꝫ legis & ꝓphetarũ ſcripta miſterijs grauida eſſe demõſtrat ·

Quod aũt ſupeſt turbis · a diſcipulis tolliť · qa ſacratiora miſteria · q̃ a rudibꝰ capi neq̃unt · ñ ſũt negligẽter habenda ſ; p · xij · Apoſtolos q̃ p · xij · cophinos ſignãť · & abeorũ ſucceſſoribꝰ diligẽť iq̃renda Cophinis eĩ ſeruilia opa agũť · & deus ĩfirma mũdi elegit · vt cõfundat fortia · Quiq; aũt milia p q̃nq; ſenſibꝰ corporis hñ ſũt · q̃ ĩ ſeculari habitu exteriorĩbꝰ recte vti nouerũt · Sequiť textus

❡ Et ſtatĩ iuſſit ih̃s diſcipl'os aſcẽdẽ ĩ nauiclã & pcedẽ eũ trãſ fretũ · donec dimittẽt t̃bas · Et dimiſſa turba aſcẽdit ĩ mõtẽ ſol⁹ orare · Veſpere aũt facto ſol⁹ erat ibi · Nauicula aũt ĩ medio mari iactabať fluctibꝰ · erat eĩ vẽt⁹ cõtrari⁹ · Quarta aũt vigilia noctis venit ad eos ãbulãs ſup mare · & videtes eum ſup mare ãbulãtẽ turbati ſũt dicẽtes q̃a phãtaſma ẽ · Et pt̃imore clamauerũt · Statimq; ihesus locutus ẽ eis dicẽs · Habete fiduciã · ego ſũ · nolite timere · Rñdens aũt petrus dixit · Dñe ſi tu es · Iube me ad te venire ſup aq̃s · At ipẽ ait · veni · Et deſcẽdẽs petrus de nauicula · ãbulabat ſup aq̃s · vt veniret ad ihesũ · Vidẽs aũt vẽtũ validũ timuit · Et cũ cepiſſet mergi · clamauit · dicẽs · Dñe ſaluũ me fac · Et cõtinuo ihesus extẽdẽs manũ apphẽdit eũ · & ait illi · Modice fidei · q̃re dubitaſti · Et cũ aſcẽdiſſet in nauiculã · ceſſauit vẽt⁹ · Qui aũt ĩ nauicula erãt · venerũt & adorauerũt eũ dicẽtes · Vẽ fili⁹ dei es · ❡ Chriſ · Diligẽtẽ exãiatorẽ eorũ q̃ fcta erãt tradẽ volẽs eos q̃ pmiſſum ſignũ viderãt · iuſſit aſe ſepari · q᷑ & ſi pſens viſus fuiſſet phãtaſtice & ñ ĩ veritate feciſſe miraculũ diceť · ñ tñ vt abſens · Et id dr̃ · Et ſtatĩ cõpulit ihesus diſcil'os aſcẽdẽ ĩ nauiclã · & pcedẽ eũ trãſfretũ · donec dimitteret t̃bas ❡ Die · quo t̃moe oñdiť · iuitos eos a dño receſſiſſe dũ amore pceptoris · ne ad pũctũ qdẽ tpis ab eo volũt ſepari ❡ Chriſ · Cõſiderãdũ aũt q̃ cũ dñs mag̃ opať · dimittit turbas · doceñs nos nuſq̃ gl'iã multitudis pſeq · neq; attrahẽ multitudiẽ · Et iterũ docet · ñ debẽ turbis nos cõmiſcẽ ↄtinue · neq; fugẽ multitudinẽ ſp · ſ; alt'utrũ vtiliť facẽ · Vñ ſeq̃ť · Et dimiſſa t̃ba aſcẽdit ĩ mõtẽ ſol⁹ orare · In q̃ nos docet q᷑ ſolitudo bõa ẽ cũ nos deũ iťpellare opteat · ꝓpť hoc etiã ad dẽſtũ vadit & ibi pnoctat dũ orat · erudiẽs nos iorõn trãq̃llitatẽ q̃rẽ & a tpe & a loco ❡ Hied · qd aũt aſcẽdit ſol⁹ orare ñ ad eũ referas · q̃ de q̃nq; paibꝰ q̃nq; milia hoim ſatiauit · ſ; ad eũ q̃ audita morte iohis ſeceſſit ĩ ſolitudinẽ · ñ q̃ pſonã dñi ſepẽ⁹ · ſ; q̃ opa ei⁹ iťdeũ hoiemq; diuiſa ſũt ❡ Aug · de cõ euã · Pt aũt hoc videri ↄtrariũ · q̃ mathe⁹ dimiſſis turbis eũ dicit aſcẽdẽ ĩ mõtẽ · vt illic ſol⁹ oraret · Iohẽs aũt ĩ mõte fuiſſe cũ eaſdẽ t̃bas pauit · Sꝫ cum & ipẽ iohẽs dicat p⁹ illd miracl'ũ fugiſſe eũ ĩ mõtẽ · ne a turbis teneret · q̃ eũ volebãt facẽ regẽ · vtiq; maifeſtũ ẽ q̃ de mõte ĩ planiora dñderat · qñ illi panes miſtrati ſũt · nec illd repugñt q̃ mathe⁹ dixit · aſcendit in mõtem ſolus orare · Iohannes autem cum cognouiſſet inquit q̃ venturi eſſent · vt facerent eum regem · fugit iterũ in montẽ ipſe ſolus · neq; enim

cauſe orādi ɔtraria ē cauſa fugiēdi · qn̄qđ & hinc
dn̄s docet hāc eē nobis magnā cauſā orādi · qn̄ eſt
cauſa fugiēdi · Nec illđ ɔtrariū ē ꝙ matheꝰ pꝰ dix
it eū iuſſiſſe aſcēdē diſcipulos ī naviculā · ac deinde
dimiſſis turbis aſcēdiſſe ī mōtē ſolꝰ orare · Iohēs
vero pꝰ eū fugiſſe cōmemorat ſolū ī mōtē · ac deīđ ·
vt aūt ſero factū ē iq̄t deſcenderūt diſcipuli eius ad
mare · & cū aſcēdiſſent & cetera · q̄s eī n̄ videat hoc
recapitulādo iohānē poſtea dixiſſe factū a diſcipul̄
qđ iā ihesus iuſſerat · anq̄ꝫ fugiſſet ī mōtē · ¶ Hie.
Recte aūt q̄ſi inviti & retractātes apoſtoli a dn̄o re
ceſſerāt · ne illo abſente naufragia ſuſtinerēt · Se-
quit̄ eī · Veſpe aūt facto · ſolꝰ erat ibi id ē ī mōte ·
Navicula aūt ī medio mari iactabat̄ fluctibꝫ · erat
eī vētꝰ ɔtrariꝰ · ¶ Chriſ. Rurſus aūt diſcipuli tē
peſtatē ſuſtinēt ſicut & pꝰ · ſꝫ tūc q̄đ habentes eū
in navigio hoc paſſi ſunt · Nunc aūt ſoli exiſtentes ·
Paulatī eī ad maiora eos ducit & adferēdum oīa
viriliť īſtruit · ¶ Hier. Dn̄o q̄đ ī mōtis cacumīe
cōmorāte ſtatī vētꝰ cōtrariꝰ orit̄ & turbat mare ·
& piclitāt̄ apoſtoli · & tādiu imīnēs naufragiū p
ſeuerat · ꝙ diu ihesus veniat · ¶ Chriſ. Tota autē
nocte dimittit eos fluctuari · exigēs eoꝝ cor pꝰ ti
morē ī maius ſui dſideriū īmittēs eos & ī memoriā
ɔtinuā · ppt̄ hoc n̄ ɔfeſtī eis aſtitit · Vnde ſeq̄tur ·
Quarta aūt vigilia noctis venit ad eos ābulans ſup̄
mare · ¶ Hie. Statōes eī & vigilie militares ītri-
na horaꝝ ſpatia diuidūt̄ · Quando g̊ dicit · Quarta
vigilia noctis veiſſe ad eos dn̄m · oñdit · tota nocte
piclitatos · ¶ Chriſ. Erudiēs eos n̄ cito ſolutōē ī-
q̄rere aduemētiū maloꝝ · ſꝫ ferre ea q̄ cōtingūt viri
liť · qn̄ aūt putauerūt erui · tūc ītēſus ē timor · Vn̄
ſeq̄tur · Et vidētes eū ſup̄ mare ābulātem turbati
ſūt · dicētes qꝛ phātaſma ē · & p̄ timore clamauerūt ·
Sp̄ eī hoc dn̄s facit cū ſoluturus ſit mala aliqua ·
difficilia & terribilia īducit · Quia eī nō ē lōgo tp̄e
tēptari cū ſīmēdi ſūt agōes iuſtorū · volēs ampliꝰ
eos lucrari auget eorū certamīa · qđ & ī abraham
fecit · vltimū certamē tēptatōꝫ filij ponēs · ¶ Hie.
Cōfuſus aūt clamor & īcerta vox magni clamoris
īditiū ē · Si aūt iuxta martōꝫ & manicheū dn̄s nr̄ n̄
ē natꝰ ex v̄gīe · ſꝫ viſus ī phātaſmate · quō nūc apo
ſtoli timēt ne phātaſma videāt? ¶ Chriſ. Xp̄s g̊
n̄ pꝰ ſe reuelauit diſcipl̄is donec clamauerūt · q̄nto
eī magis ītēdebat̄ timor · tāto magis letati ſūt ī eiꝰ
p̄ñtia · Vn̄ ſeq̄tur · Statiq̄ꝫ ih̄s locutꝰ ē eis · dicēs
hēte fiduciā ego ſū · nolite timē · hoc aūt v̄bū & timo
rem ſoluit · & fiduciā p̄parauit ¶ Hiero · Quod aūt di
cit · Ego ſū · nec ſubiūgit q̄s ſit · vel ex voce ſibi no
ta poterāt ītelligē eū · q̄ p obſcuras noctis tenebras
loq̄bat̄ vel ip̄m eē ſcire poterāt · quē locutū ad moi
ſen nouerāt · hoc · dices filijs iſrael · q̄ ē · miſit me
ad vos · ī oībꝫ aūt locis ārdētiſſime fidei īuenit̄ petrꝰ
Credē igit̄ fidei ardore q̄ ſemp̄ nūc q̄q̄ꝫ tacētibꝫ ce-
teris credit ſe poſſe facē p volūtatē mgr̄i · qđ n̄ po
terat p naturā · Vn̄ ſeq̄tur · Rn̄dēs aūt petrꝰ dixit ·
Dn̄e ſi tu es · iube me venire ad te ſup aq̄s · q̄ſi di-
cēt · tu p̄cipē & illico ſolidabūt̄ · vn̄ & leue fiet cor
pꝰ · qđ p ſe g̊ue ē · ¶ Augꝰ · đ ve · do · Nō eī poſſum
hoc ī me ſꝫ ī te · Agnouit petrus qđ ſibi eſſet a ſe ·
qđ ab illo · cuiꝰ volūtate ſe credidit poſſe · qđ nulla
hūana īfirmitas poſſet · ¶ Chriſ. Vide aūt quātus
ē feruor quāta fides · n̄ dixit ora & dep̄care · ſꝫ iube ·
n̄ eī ſolū credidit qm̄ pt̄ xp̄s ābulare ſup mare · ſꝫ
qm̄ pōt & alios īducē · & cōcupiſcit velociť ad eum
ire · Hoc eī tā magnū q̄ſiuit ppt̄ amorē ſolū n̄ ppt̄
oſtētatōꝫ · Nō eī dixit · iube me ire ſup aq̄s · Sꝫ iu-
be me venire ad te · Ptꝫ aūt ꝙ cū ī miraculo ſupp̄oſi
to oñderit ꝙ dn̄at̄ mari · nūc ad mirabiliꝰ ſignum
eos īducit · Vn̄ ſequit̄ · At ille ait · Veni · Et deſcē
dēs petrꝰ đ navicula ābulauit ſup aq̄s · vt veniret
ad ihesū · ¶ Hie. Qui putāt dn̄i corpꝰ iō n̄ eē veꝝ ·
qꝛ ſup molles aq̄s q̄ſi molle & aereū īceſſerit · rn̄de
ant quō ābulauerit petrꝰ · quē vtiq̄ꝫ verū hoīeꝫ nō
negabūt · ¶ Ra · Demiq̄ꝫ theodorꝰ ſcripſit corpale
pōdꝰ n̄ habuiſſe dn̄m ſcđm cānē · ſꝫ abſq̄ꝫ pōdē ſup
mare ābulaſſe ſꝫ ɔtrariū fides catholica p̄dicat · Nā
dionīſiꝰ dicit · ꝙ n̄ ī fuſis pedibꝫ corpale pōdꝰ hn̄ti
bꝫ & mat̄iale onꝰ đābl̄abat ſup vndā · ¶ Chri · pe
trꝰ aūt qđ maius ē ſupās · ſ · vndā maris · a mīori t̄
bat̄ · ſ · a vēti impulſu · Vn̄ ſeq̄t̄ · Vidēs aūt vētū va
lidū timuit · talis ē eī natura hūana vt multotiēs ī
magnis rc̄te ſe hn̄s ī mīoribꝫ rep̄hēdat̄ · hoc aūt ꝙ
petrꝰ timuit · differētiā mōſtrabat mgr̄i & diſcipu
li · Sꝫ & alios diſcipulos mitigabat · ſi eī in duobꝫ
fr̄ibꝫ ſeſſuris ad dextrā moleſtati ſūt · multomagis
hic moleſtati fuiſſent · nōdū eī erāt ſp̄ū pleni · poſte
a vero ſp̄itales effecti vbiq̄ꝫ petro p̄matū ɔcedūt ·
& ī ɔtōibꝫ eū p̄mittūt · ¶ Hie · paululū etiā relīq̄t̄ ī
tēptatōe · vt augeat̄ fides & ītelligat ſe n̄ facilitate
poſtulatōis · ſꝫ potētia dn̄i ɔſuatū · Ardebat eī ī aīo
eiꝰ fides · ſꝫ hūana fragilitas ī p̄fundum trahebat ·
¶ Aug · de ve · do · p̄ſūpſit g̊ petrꝰ đ dn̄o · titubauit
vt hō ſꝫ rediuit ad dn̄m · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et cū cepiſſꝫ mē
gi · clamauit dicēs dn̄e ſaluū me fac · Nūq̄d aūt dn̄s
đſerēt titubātē · quē audierat īvocātē? Vn̄ ſeq̄t̄ ·
Et ɔtinuo ih̄s extēdēs manū app̄hēdit eū ¶ Chr.
Iō aūt n̄ iuūxit vētis q̄eſcē · ſꝫ extēdēs manū app̄hē-
dit eū · qm̄ illiꝰ fiđ opꝰ erat · Cū eī q̄ a nob · ſūt · de
fecerit · tūc ea q̄ a deo ſūt · ſtāt · vt igit̄ mōſtraret qꝛ
n̄ vēti ī miſſio ſꝫ illiꝰ modica credulitas piculū op
abat̄ · ſubdit̄ · Et ait illi · Modice fidei q̄re dubita-
ſti? In q̊ maīfeſtat · qꝛ neq̄ꝫ vētꝰ nocē potuiſſet · ſi
fides firma fuiſſꝫ · Sic aūt pullū an̄ tp̄s ex nido exeū
tē & caſuꝝ mr̄ alis portās rurſus ad nidū reducit ·
Ita & xp̄s fecit · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et cū aſcēdiſſet ī navi
cula · ceſſauit vētꝰ · q̄ aūt erāt ī navicula · venerūt · &
adorauerūt eū dicētes · Vē filiꝰ dei es · ¶ Rab · Quod
q̄đ đ nautis ītelligēdū ē · ſiue đ apoſtolis ¶ Chr ·
Viđ aūt q̄liť paulatī ad id qđ ē excelſius · vniuēſos
ducebat · Sup̄ eī īcrepauit mare · Nūc aūt magis v̄
tutē ſuā đmōſtrat ſup mare ambulādo · & alij hoc
idem facē iubendo · & piclitātē ſaluādo · Ideoq̄ꝫ dice
bāt eī · vē filiꝰ dei es · qđ ſup̄ n̄ dixerāt · ¶ Hiero.

Si g° ad vnū ſignū trāqllitate maris reddita que
poſt nimias ꝓcellas iterdū & caſu fieri ſolet · nau-
te atq̧ rectores vere filiū dei cōfitent̃ · cur ārius
ipm̄ i eccleſia p̄dicat creaturā · ¶ Augꝰ · de ve · do ·
Miſtice at̃ · mōs altitudo ē · Quid at̃ altiꝰ celo i hoc
mūdo? Quis vero i celū aſcēdit? nouit fides noſtra ·
Cur at̃ ſolus aſcēdi . i celū · q̇a nemo aſcēdit i celū ·
niſi q̇ de celo deſcendit · q̄uis & cū infine venerit &
nos i celū leuauerit · etiā tūc ſolꝰ aſcēdet · q̇a caput
cū corpe ſuo vnꝰ ē xp̄s · Nūc at̃ ſolū caput aſcēdit ·
Aſcēdit at̃ orare · q̇a aſcēdit ad patrē ꝓ nobis iter
pellare · ¶ Hilari · Vel q̄ veſpe ſolꝰ ē · ſolitudinē
ſuā i tpe paſſionis oñdit ceteris trepidatōe dilap-
ſis · ¶ Hiero · Aſcēdit etiā in mōtem ſolꝰ · q̇a tur-
ba ad ſublimia ſeq̇ nō poteſt · niſi docuerit eā iuxta
mare i littore · ¶ Aug · de · ver · do · Verūtamē dum
xp̄s orat in excelſo nauicula turbat̃ magnis flu-
ctib⁹ i ꝓfundo · & q̇a inſurgūt fluctus · poteſt iſta
nauicula turbari · ſed q̇a xp̄s orat · non poteſt mer-
gi · Nauiculā q̇ppe eccleſiā cogitate · turbulentū ma
re hoc ſeculū · ¶ Hilari · Quod aūt nauē cōſcēdere
diſcipulos iubet · & ire trāſfretū · dū turbas ipē di-
mittit · & dimiſſis turbis aſcēdit i montē orare · eē
intra eccleſiā iubet · & piculū fieri vſq̧ i id tpꝰ q̊
reuertēs i claritatis aduētu populo om̄i qui ex iſra
el erit reliquo ſalutē reddat · eiuſq̧ peccata dimit-
tat dimiſſoq̧ eo vł i celeſte regnū potius admiſſo
agens deo patri g̃tias i gloria eius & maieſtate cō
ſiſtat · ſed iter hec diſcipuli vēto ac mari ꝯſerūt̃ ·
& totis ſeculi motib⁹ imūdo ſpū aduerſāte iactāt̃ ·
¶ Augꝰ · de · ver · do · Quādo ei aliquis impie volū
tatis maxie poteſtatis pſecutōnē idicit eccleſie · ſu
per nauiculā grādis vnda cōſurgit · ¶ Raba · Vñ
bene dicit̃ q̇a nauis erat i medio mari · & ipē ſolus
in terra · q̇a nōnūq̄ eccleſia tantis p̄ſſuris ē affli-
cta vt eā dn̄s deſeruiſſe · videat̃ ad tēpus · ¶ Aug ·
de · ve · do · Venit at̃ dn̄s ad viſitādos diſcipulos ſu-
os q̇ turbabant̃ in mari · q̄rta vigilia noctis id eſt
extrema pte noctis · vigilia em̄ vna tres horas ha
bet ac p hoc nox q̄tuor vigilias habet · ¶ Hilari ·
Prima igit̃ vigilia fuit legis · Secūda ꝓphetaꝝ ·
Tercia corpalis aduētꝰ · Quarta i reditu claritatis
¶ Augꝰ · de · ve · do · Quarta igitur vigilia noctis
hoc ē pene iā nocte finita veniet i fine ſeculi · iniq̇-
tatis nocte trāſacta ad iudicādū viuos & mortu-
os · venit at̃ mirabilit̃ · Surgebāt em̄ fluctus · ſed
calcabāt̃ · Quātūlibet em̄ poteſtates ſeculi conſur-
gāt · p̄mit earū caput noſtrū caput · ¶ Hilari · Ve
niēs at̃ xp̄s i fine eccleſiā feſſam & antixp̄i ſpū &
totius ſeculi motib⁹ iueniet circūactā · Et q̇a de an
tixp̄i cōſuetudine · ad omnē tēptatōnū nouitatē ſol
liciti erūt · etiā ad dn̄i aduētū expaueſcēt · falſas re
rū imagies metuētes · Sꝫ boꝰ dn̄s timorē ꝓpellet ·
dicēs · Ego ſū & aduētꝰ ſui fiꝺ metū naufragij im
minētis repellet · ¶ Au · ꝺ · q · Euā · Vł q̄ dixert di
ſcipuli phātaſma eē ſignat q̇a q̇dē q̇ ceſſerit diabo-
lo ꝺ xp̄i aduētu dubitabūt · q̄ at̃ petrꝰ iplorat aux
iliū a dn̄o ne mergat̃ · ſignat q̇buſdā tribulatōib⁹
etiā pꝰ vltiāꝫ pſecutōꝫ purgatū i eccīa · qꝺ & pau
lꝰ ſig̃t · dicēs ſaluꝰ erit · ſic tn̄ q̄ſi p ignē · ¶ Hila ·
Vel q̄ petrꝰ ex oī cōſiſtētiū i naui numero rn̄dē a
udet & iuberi ſibi vt ſup aq̄s ad dn̄m veīat p̄dicat̃
q̄ paſſiōis tpe volūtatis ſue ꝺſig̃t affectū dū veſti
gijs dn̄i iherēs ad cōtēnēdā mortē conatꝰ ē · Sꝫ i-
firitatē future tēptatōis timiditas eiꝰ oñdit · Per
metū · eī mortis vſq̧ ad negādi necitatē coactꝰ eſt ·
Clamor at̃ eiꝰ peītētie ſue geitꝰ ē · ¶ Ra · Reſpex
it dn̄s · ad penitētiā ꝯuētit · ma nūextēdit · & i dul-
gētiā tribuit · & ſic diſciplꝰ ſalutē iueit · q̇a n̄ ē vo-
lētis neq̧ currētis · ſꝫ miſerētis dei · ¶ Hil · Quod at̃
trepidāti petro v̇tutē remēdi ad ſe dn̄s n̄ iducit · ſꝫ
manū apphēſā ſuſtinuit · hec ē rō · ſolꝰ ei paſſurꝰ
ꝓ oīb⁹ · oim pcta ſoluebat · Nec ſotiū admittit quic
q̇d vniuerſitati p̄ſtat̃ ab vno · ¶ Au · ꝺ ſer · do · In
vno etiā aplō id ē petro i ordie aplōꝝ p̄mo & p̄ci-
puo · i q̊ figurabat̃ eccleſia vtrūq̧ geꝰ ſig̃ficādū fu
it id ē firmi i hoc q̄ ſup aq̄s ābulauit · & ifirmi in
hoc q̄ dubitauit · nā & vnicuiq̧ ſua cupiditas tē-
peſtas ē · amas deū · ābulas ſup̄ mare · Sub pedib⁹
tuis ē ſeculi timor · amas ſeculū abſorbet te · Sed
cū fluctuat cupiditate cor tuū · vt vīcas tuā cupidi
tatē · iuoca xp̄i diuitatē · ¶ Rab · Aderit at̃ dn̄s ſi
ſopitis tēptatōnū piculis ꝓtectiōs ſue fiduciā retri
buat · & hoc diluculo a ꝓpīquāte · Cū ei hūana fra-
gilitas p̄ſſuris obſita ſuaꝝ viriū puitatē conſide-
rat · erga ſe tenebras ē̄nit · Cū at̃ mētē ad ſupnū p̄
ſidiū erexerit · repēte exortū luciferi ꝯſpicit · q̇ to-
tā vigiliā matutinā illuīat · Nec mirādū ſi aſcēdēte
nauiculā dn̄o vētꝰ ceſſauit · In q̇cūq̧ em̄ corꝺ dn̄s
p g̃tiā adē · mox vniuerſa bella q̇eſcūt ¶ Hil · Aſcē
ſu etiā xp̄i ad nauī vētū & mare eē ſedatū pꝰ cla-
ritatis ſue reditū etna eccīe pax & trāq̇llitas indi
cat̃ · & q2 tc maiſeſtiꝰ aduēiet · rcte admirātes vni
uēſi locuti ſūt · ve filiꝰ dei es · Cōfeſſio eī vniuēſo
rū tūc abſoluta & publica erit dei filiū n̄ iā i hūili
tate corporea ſꝫ i glia celeſti · pacē eccīe reddidiſſe
¶ Au · de · q · Euā · Sig̃t̃ ei claritatē eiꝰ tc maife
ſtā futurā pſpēꝫ iā vidētib⁹ q̇ p fidē nūcā bulāt ·
¶ Et cū trāſfretaſſet venert i trā genazareth · Et
cū cognouiſſent eū viri loci illiꝰ · miſert i vniuerſā
regiōꝫ illā · & obtulert ei oēs male hñtes · & roga-
bāt eū vt fibriā veſtimti eiꝰ tāgerēt · Et q̇cūq̧ teti
gert · ſalui fcti ſūt ¶ Re · Nārauerat ſupiꝰ euāgeli
ſta · dn̄m iuſſiſſe diſciplos ſuos aſcēdē i nauiclā &
p̄cedē eū trāſfretū nc at̃ i icepta itētōe pſeuerās di
cit q̊ trāſfretādo puenerit · dicēs Et cū trāſfretaſſet
venert i trā genazareth ¶ Ra · Terra genazar iux
ta ſtagnū genazaret a loci ipiꝰ nat̃ a nomē trahēs
q̄ criſpātib⁹ aq̄s ꝺ ſeipo ſibi excitare aurā phibet̃
g̊co ei vocablo q̄ſi generās ſibi aurā dr̄ ¶ Chr · Nō
ſtrat at̃ euāgeliſta q̄ pꝰ multū tēpꝰ ad ptes illas
xp̄s venerat · Et iō ſeq̇t̃ · Et cū cognouiſſent eum
viri loci illiꝰ · miſert i vniuēſā regiōꝫ illā · ¶ Hie ·
Cognouert at̃ eū rumore · n̄ facie · vel certe ꝓ ſigno
rū magtudie q̇ ꝓpetrabat i ꝓplis · vultu pluris no-
tꝰ erat · Et vide q̄ta fides ſit hoim t̃re genazaret ·

vt n̄ p̄ntiū tm̄ ſalute cōtēti ſint. ſꝫ mittāt ad alias
ꝑcircuitū ciuitates. ¶ Chriſ. Neqꝫ eī ſimilit vt
p̄us ad domos trahebāt & tactū ma⁹ īq̄rebāt. ſed
cū maiori fide eū alliciebāt. Vn̄ ſeq̄t. Et obtulerūt
ei oēs male hn̄tes & rogabāt eū. vt fibriā veſtim̄
ti ei⁹ tāgerēt. Mlr̄ eī q̄ fluxū ſāguīs patiebat. v
niuerſos hāc ſapiētiā edocuit vt .ſ. tāgēdo fibriā ve
ſtim̄ti xp̄i ſaluarēt. Ptz etiā ꝙ tp̄⁹ q̄ xp̄s abſens
fuit. n̄ ſolū fidē eoꝝ n̄ diſſoluit. ſꝫ & maiorē reddi-
dit cui⁹ v̄tute oēs ſaluati ſūt. Et iō ſeq̄t. Et q̄cū
qꝫ tetigerūt. ſalui f̄cti ſūt. ¶ Hie. Si at̄ ſcire⁹ . q̄d
ī nr̄a ligua reſonat genazareth ītl̄ligerē⁹ quō ihe
ſus p typū apl̄oꝝ & nauis eccl̄iaꝫ d ꝑſecutōnis
naufragio liberatā. trāſducat ad litt⁹. & ī trāq̄llıſ
ſimo portu. faciat req̄eſcē. ¶ Ra. Genazar eī īt̄p̄
tat̄ ort⁹ p̄ncipiū. tūc at̄ plena nob̄ tribuet̄ trāq̄l-
litas. qn̄ ꝑadiſi p xp̄m nob̄ reſtituet̄ hēditas. ac
p̄me ſtole iucūditas ¶ Hil. Vel aliter. Finitis le
gis tp̄ib⁹. & ex iſrael q̄nqꝫ milib⁹ v̄oꝝ ītra eccl̄iaꝫ
collocatis iā credētiū ꝑpl̄s occurrit iā ip̄e ex lege
p fidē ſalu⁹ reliq̄s ex ſuis īfirmos egrotoſqꝫ offer
ūt dn̄o. oblatiqꝫ fibrias veſtim̄toꝝ ꝯtigē optabāt
ſalui p fidē futuri. ſꝫ vt ex veſte tota fibrie ita ex
dn̄o nr̄o iheſu xp̄o ſācti ſp̄ūs grā v̄t⁹ exijt q̄ apl̄is
data. ip̄os q̄qꝫ tāq̄ ex eodē corpe exeuntib⁹ ſalutē
his q̄ ꝯtigē cupiūt. ſubmiſtrāt. ¶ Hie. Vel fibri
ā veſti. ei⁹ minimū mādatū ītellige. qd̄ q̄ trāſgreſſ⁹
fuerit. mi⁹ vocabit̄ ī regno celoꝝ. vel aſſūptōnem
corpis p quā veni⁹ ad v̄bū dei. ¶ Chr. Nos at̄ nō
ſolū fibriā aut veſtim̄tū xp̄i hē⁹. ſꝫ etiā corp⁹ ei⁹
vt comedā⁹. Si g° q̄ fibriā veſti. ei⁹ tetigerūt. tan
tā accepūt v̄tutē. multomagis q̄ totū ip̄m ſument

Capitulum ¶ .xv.

TVnc acceſſerūt ad eū ab hieroſolis
ſcribe & phariſei dicētes. Quare
diſc. tui trāſgrediūt̄ traditōe ſe
nioꝝ? Nō eī lauāt ma⁹ ſuas. cū
panē māducāt. Ip̄e at̄ rn̄dēs ait
ill̄. Quare & vos trāſgredimi mā
datū dei ꝓpt̄ traditōꝫ v̄raꝫ? Nā de⁹ dixit. Honora
p̄rēꝫ tuū & m̄rē. Et q̄ maledixerit p̄rī vl̄ m̄ri mor
te moriat̄. Vos at̄ dicitis. Quicūqꝫ dixerit p̄ri vel
m̄ri Mū⁹ q̄dcūqꝫ ē ex me. tibi ꝓderit. & n̄ honori-
ficabit patrē ſuū. aut m̄rem ſuā. & irritū feciſtis
mādatū dei ꝓpt̄ traditōꝫ v̄raꝫ. ¶ Theoph. Hoīes
genazareth & mī⁹ docti credūt. ſꝫ q̄ ſapiētes vidē
t̄. aduenīūt. Iuxta ill̄d. Abſcōdiſti a ſapiētib⁹ &
prudētib⁹ & reuelaſti ea puul̄. Vn̄ dr̄. Tūc acceſ
ſerūt ad eū ab hieroſolis ſcribe & phariſei ¶ Aug.
d. cō. Euā. Iſta at̄ cōſerit euāgeliſta narratōnis
ſue ordinē dicēs. Tūc acceſſerūt. vt q̄ ptū ip̄e trāſit⁹
īdicat reꝝ etiā ꝯſeq̄ntiū ordo ſuet̄ ¶ Chr. Propt̄
hoc at̄ euāgeliſta hic tp̄⁹ d ſig̃t. vt oñdat īeffabi-
lē illoꝝ neq̄tiā nulli cedēte. Tūc eī venerūt qn̄ plu
rīa ſig̃ opat⁹ ē qn̄ īfirmos ex tactu fibrie curaue-
rat. Quod aūt ab hieroſolis veniſſe dicūt̄ ſcribe &
phariſei. ſciēdū ē ꝙ p oēs trib⁹ erāt diſſemīati Sꝫ
q̄ ī metropoli hītabāt. peiores alijs erāt. velut am
pliori fruētes honore & maiorē ſupbiā poſſidētes.
¶ Re. Duab⁹ at̄ d cauſis rep̄hēdūt̄. & q̄a ab hie
roſolis venerāt id ē a loco ſācto dn̄ derāt. & q̄a ſenio
res ꝑpl̄i & legis doctores erāt & n̄ ad diſcēdū. ſꝫ ad
rep̄hēdēdū doīm venerāt. ſubdit̄ em̄. Dicentes.
q̄re diſcipuli tui trāſgrediūt̄ traditiōes ſeniorū?
¶ Hie. Mira phariſeoꝝ ſcribaꝝqꝫ ſtulticia. dei fili
ū arguūt. q̄re traditōes hoīm & p̄ceptan̄ ſuet ¶ C
hri. Vid at̄ q̄lit̄ & a ſua ītrogatōe capiūt̄? Nō eī
dicūt. Quare trāſgrediūt̄ legē moiſi? ſꝫ traditōꝫ ſe
nioꝝ. Vn̄ maīfeſtū ē ꝙ multa noua īducebāt ſacē
dotes. q̄uis moiſes dixerit. n̄ adijcietis ad v̄bū
qd̄ ego ꝓpono vob̄ hodie. & n̄ aufētis ab eo. & qn̄
optebat eos ab obſ̄uatōib⁹ liberari. tc̄ āplioꝝib⁹ ob
ſ̄uatōib⁹ ſe alligabāt tim̄tes ne aliq̄s eoꝝ p̄ncipa-
tū auferret. t̄ribiliores eē volētes. q̄a & ip̄i eēnt le
giſlatores ¶ Re. Que at̄ fuerīt traditōes manife-
ſtat marc⁹. cū ait. phariſei & oēs iudei niſi crebro
lauēt ma⁹ ſuas. n̄ māducāt panē. vn̄ & hic diſci-
pulos rep̄hēdūt. dicētes. Nō eī lauāt ma⁹ ſuas cū
panē māducāt ¶ Chr. Vēba eī ꝓphetaꝝ cānalit̄
accipiētes. ꝙ dictū erat lauami. & mūdi eſtote de
corpe ſolū lauādo ſ̄uabāt. & iō ſtatuerāt n̄ niſi lo-
tis maīb⁹ māducādū eē ¶ Hie. Ma⁹ at̄ id ē opa n̄
corpis. ſꝫ aīe lauād ſūt vt fiat ī ill̄ v̄bū dei ¶ Chr.
Iō at̄ diſcipuli n̄ lotis maīb⁹ māducabāt. q̄a iā ſu
ꝑflua d ſpiciebāt. ea ſolū q̄ ſūt nc̄ria attēdētes. &
neqꝫ lauari neqꝫ n̄ lauari ꝓ lege hn̄tes. Sꝫ vt cō-
tigebāt. alt̄utꝝ faciētes. Qui eī & nc̄riū cibū cōtē
nebāt. q̄lit̄ circa hoc ſtudiū haberēt ¶ Re. Vel re
p̄hēdbāt phariſei diſcipulos dn̄i n̄ d iſta lauatōe
q̄ ꝯſueto more ꝯgruis & nc̄ijs tp̄ib⁹ agit̄. Sꝫ d il
la ſupflua. q̄ d ſupſtitōſa traditōe ſeniorū fuerat
repta ¶ Chri. Xp̄s at̄ n̄ excuſauit. ſꝫ ꝯfeſtī reacu
ſauit. dmōſtrās qm̄ eū q̄ mag̃ peccat ꝓ puis pec-
catis alioꝝ ſollicitū eē n̄ oꝫ. Vn̄ ſeq̄t. Ip̄e at̄ rn̄
dēs ait illis. Quare & vos trāſgredimi mādatū dei
ꝓpt̄ traditōꝫ v̄raꝫ? Nō at̄ dicit ꝙ bn̄ faciūt trāſgre
diētes. vt n̄ det eis occaſiōꝫ calūnie. neqꝫ tn̄ vitup
at qd̄ ab apl̄is f̄ctm̄ ē. ne aꝓbet eoꝝ traditōes. Ne
qꝫ rurſus accuſat ſeiores. q̄a ſic iniuriatorē eū re-
puliſſent. ſꝫ īcrepat eos. q̄ aduenerāt. tāgēs etiam
ſeniores q̄ talē traditōꝫ ſtatuerāt dicēs ¶ Hie. Cū
vos ꝓpt̄ traditōꝫ hoīm p̄cepta dei negligatis. q̄re
diſcipulos meos arguēdos creditis ꝙ ſenioꝝ iuſſa
ꝑuipēdūt. vt dei p̄cepta cuſtodiāt? Nā de⁹ dixit.
Honora p̄rēꝫ & m̄rēꝫ. honor ī ſcripturis n̄ tm̄ ī ſa
lutatōib⁹ & officijs d̄ferēdis q̄ ptū ī elemoſinis ac
oblatōe ſentit̄. Honora īq̄t apoſtol⁹ viduas q̄ v̄e
vidue ſūt. hic eī honor. donū ītelligit̄. p̄cepat g°
dn̄s vel ī becillitates vel etates vel penurias p̄etū
cōſiderās vt filij honorarēt & in vite neceſſarijs
miſtrādis p̄etes ſuos ¶ Chri. Voluit at̄ mōſtra-
re ꝙ p̄etes eēnt valde honorādi. per hoc ꝙ adiūxit
& p̄miū & penā. ſꝫ dn̄s hic p̄miū p̄termittēs quod
honorantibus repromittitur. ſcilicet eſſe longeu-
um ſup terrā. ponit quod terribilius eſt. ſcilicet
penā. vt & ipſos ſtupefaceret. & alios attraheret

Vñ addit. Et q̃ maledixerit patri vel matri · mor
te moriat᷑ · In q̃ demõſtrat eos morte dignos eſſe ·
Si em̃ q̃ verbo dehonorat parentẽ · morte punitur
multomagis vos q̃ ope ⁊ ñ ſolũ dehonoratis parẽ
tes · ſ; ⁊ alios hoc docetis · Qui igit᷑ neq; viue debe
tis · qualit᷑ meos diſcipulos icuſatis ? quõ autẽ dei
mãdatũ tráſgrediant᷑ · manifeſtat cũ ſubdit · Vos
at᷑ dicitis · Quicũq; dixerit patri vel matri · mun?
quodcũq; ẽ ex me · tibi ꝓderit · Hie · Premiſſam
em̃ ꝓuidẽtiſſimã dei legẽ · volẽtes ſcribe phariſeiq;
ſubuertere · vt impietatẽ ſub noĩe pietatis iducer
ent · docuerũt peſſimos filios · vt ſiq̃s ea q̃ parẽtibꝫ
offerẽda ſũt · deo voluerit voue · q̃ ver? ẽ pat᷑ · obla
tõ dñi preponat᷑ parẽtũ muneribꝫ · Glo · Vt ſit
ſenſus · Quod ego offero deo · ⁊ mihi ⁊ tibi ꝓderit
Et ideo ñ debes ſumere ſcilicet res meas i tuos v
ſus · ſed pati vt deo offeram · Hiero · Vel certe
ipi parẽtes q̃ deo cõſecrata cernebãt · ne ſacrilegij
crimẽ icurrerẽt · declinãtes egeſtatẽ cõficiebãtur ·
atq; ita fiebat · vt oblatõ liberoꝝ ſub occaſione tem
pli ⁊ dei in lucra cederet ſacerdotũ · Glo · Vt ſit
ſenſus · Quicũq; id ẽ quiſq; veſtrũ o iuuenes dixer
it id eſt dicere poterit · vel dicet patri vel matri · o
pater · mun? q̃d ẽ deo ex me iã deuotũ · ꝓderit tibi
admirãdo · q̃ſi diceret ñ debes ſumere · ne ſis reus ſa
crilegij · Vel poteſt legi · ꝑ defectũ hoc mõ · Quicũ
q; dixerit patri · ⁊ cetera · ſubaudi faciet dei mãda
tũ · vel complebit legẽ · vel erit dign? vita eterna ·
Hiero · Poteſt at᷑ ⁊ hũc breuit᷑ habẽ ſenſũ Cõ
pellitis iquit filios · vt dicãt parẽtibꝫ ſuis · q̃dcũq;
donũ oblatur? eram deo · i tuos cõſumis cibos · tibi
q; ꝓdeſt o pat᷑ ⁊ mr̃ · quaſi diceret ñ · Glo · Et
ſic ꝓpter iſtas pſuaſiones auaricie veſtre · ille iuue
nis ñ honorificabit patrẽ ⁊ matrẽ · Vñ ſequitur ·
Et nõ honorificabit patrẽ ⁊ matrẽ · quaſi diceret
vos filijs iſta peſſima ſuaſiſtis ⁊ ꝓpter hoc filius
poſtea patrẽ ⁊ matrẽ ñ honorificabit · ⁊ ita mãda
tũ dei de ſuſtẽtãdis parẽtibꝫ feciſtis irritũ ꝓpt᷑ tra
ditõnẽ veſtrã · ſ · auaricie veſtre ſeruiẽtes · Au
cõtra aduerſariũ legis ⁊ ꝓphetaꝝ · Euidẽt᷑ at᷑ hic
xp̃s oñdit ⁊ illã eẽ dei legẽ quã heretic? blaſphe
mat · ⁊ iudeos habere ſuas traditões a libris ꝓphe
ticis ⁊ legittimis alienas · quas apoſtol? appellat
ꝓphanas fabulas ⁊ viles · Aug? · cõtra fauſtũ
Multa etiã nos hic dñs docet · ⁊ iudeos a deo ſuo
ſe ñ auertere · ⁊ eius mãdata ñ tm̃ ſe nõ ifringere ·
verũ etiã illos a q̃bꝫ ifringerẽt · arguere · ⁊ ñ miſi
ꝑ moyſen iſta mãdaſſe · Aug? · de q̃ · Euã · Vel
alit᷑ · Mun? q̃dcũq; ex me eſt · tibi ꝓderit id ẽ mũ?
q̃d offers cã mei · ad te iã ptinebit · q̃bꝫ vbis ſigni
ficãt filij iã ſibi ñ neceſſe eẽ parẽtũ ꝓ ſe oblatõꝝ · q;
ad eã etatẽ peruiniſſent · vt poſſent iã ipi offerre ꝓ
ſe · In hac g᷑ etate cõſtitutos · vt poſſent parẽtibꝫ ſu
is hoc dicẽ · cũ hoc dixiſſent negabãt phariſei reos
eẽ · ſi parẽtibꝫ ñ preſtaret honorem · Textus
Hypocrite · Bene ꝓphetizauit de vobis eſaias di
cẽs · Popul? hic labijs me honorat · cor at᷑ eoꝝ lon
ge eſt a me · Sine cauſa at᷑ colũt me · docẽtes doctri
nas ⁊ mãdata hoĩm · Et cõuocatis ad ſe t᷑bis dix
it eis · Audite · ⁊ itelligite · Nõ q̃d itrat i os · coĩq̃
nat hominem · ſ; q̃d ꝓcedit ex ore · hoc coĩnq̃nat ho
miem · Criſ · Mõſtrauerat dñs q; phariſei nõ
erãt digni accuſare tráſgrediẽtes mãdata ſeniorũ ·
cũ dei legẽ deſtruerẽt · Rurſus at᷑ demõſtrat hoc ip
ſũ ⁊ a ꝓpheta · Vñ dicit · Hypocrite bene ꝓphetiza
uit de vobis eſaias dicẽs · Populus hic labijs me
honorat · cor at᷑ eoꝝ lõge ẽ a me · Remi · Hypocri
ta dĩ ſimulator · q̃a aliud ope ſimulat · ⁊ aliud corde
geſtat · Iſti g᷑ bene hypocrite dicũt᷑ · q̃a ſub hono
re dei t̃rena ſibi lucra accumulare cupiũt · Ra ·
Preuidit at᷑ eſaias ſimulatõnẽ iudeoꝝ q; dolo pug
narẽt cõtra euãgeliũ · Et ideo dixit ex pſona dñi ·
Popul? hic labijs me honorat ⁊ cetera · Re ·
Iudeoꝝ nãq; ꝑl? labijs ⁊ ore deo a ꝓpĩq̃re ⁊ hono
orare eũ videbat᷑ · q̃a vni? dei cultũ ſe habẽ gl̃iaba
t᷑ · ſ; cord' lõge a deo receſſit · q̃a viſis ſignis atq; miã
cl̃is nec diuitatẽ ei? cognoſcẽ · nec eũ ſuſcipẽ volue
rũt · Ra · Itẽ labijs eũ honorabãt · q̃n dicebãt ·
Mgr̃ · ſci? q̃a verax es · ſ; cor eoꝝ longe ab eo fuit
miſerunt inſidiatores vt eum caperent in ſermo
ne · Gloſa · Vel commẽdãdo exteriorẽ mũdici
am · eũ honorabãt · ſ; dũ iteriori q̃ vera ẽ · carebãt ·
cor eoꝝ lõge erat a deo · ⁊ illis talis honor i vtilis
erat · Vñ ſeq̃tur · Sine cauſa at᷑ colũt me · docẽtes
doctrinas ⁊ mãdata hoĩm · Ra · Nõ ei habebũt
mercedẽ cũ veris cultoribꝫ docẽtes doctrinas ⁊ mã
data hoĩm · cõtẽptis ꝑceptis diuinis · Augmẽta
ta g᷑ accuſatõe phariſeoꝝ a teſtimonio ꝓphete · Et
illis nõ emẽdatis · iã eis nõ loquit᷑ · ſ; t᷑bis · Vnde
dicit · Et cõuocatis ad ſe turbis · dixit eis · Audi
te ⁊ itelligite · Quia t᷑bis dogma excelſũ ⁊ multa
philoſophia plenũ ꝓpoſitur? erat ñ ſimpliter hoc
enũciat · ſ; ſuſceptibilis facit ſmonẽ · pmo q̃dẽ ⁊ o
re ⁊ ſollicitudine exhibita circa t᷑bas · q̃d oſtẽdit
euãgeliſta dicẽs · Et cõuocatis ad ſe t᷑bis · deĩd' eti
am ſuſceptibilẽ facit ſmonẽ ex tpe q̃a poſt mor
tuos ſuſcitatos · poſt victoriã cõtra phariſeos habi
tã · tũc legẽ ꝓponit · vt facili? ſuſcipiat᷑ · Et ñ ſolũ
ſimplicit᷑ t᷑bas aduocauit · ſ; etiã eos attẽtores fe
cit · i hoc q; dixit · Audite ⁊ itelligite id ẽ attẽdite
⁊ erigami mẽte ad hoc audiẽdũ · Nõ at᷑ dixit eis ·
Nihil ẽ obſuatõ eſcarum neq; q; moyſes male iu
unxerat · ſ; ꝑ modũ admõitõis ⁊ cõſilij a reꝝ ipaꝝ
natura teſtimoniũ accipiẽs ait · Nõ q̃d itrat in os
coĩnq̃nat hominem · ſ; q̃d ꝓcedit ex ore · hoc coĩq̃ ·
hominem · Hieronim? hic cõmũicat · Hiero · Ver
bũ cõmũicat ꝓpe ſcripturaꝝ ẽ · ⁊ ꝓ ſmõe ñ teri
t᷑ · ꝑl? at᷑ iudeoꝝ cũ pte dei ſe eẽ iactãs · cõmunes
cibos vocat · q̃bꝫ oẽs vtũt᷑ hoĩes · Verbi gr̃a · Suil
lã carnẽ · oſtreas · lepores · ⁊ iſtiuſmõi aĩantia · q̃
vngulã ñ findũt · nec rumiant · nec ſq̃moſa i piſci
bꝫ ſũt · Vñ ⁊ i actibꝫ Aplõꝝ ſcriptũ ẽ · Quod de?
ſãctificauit · tu ne cõmune dixeris · Cõmune g᷑ q̃d
ceteris hoĩbꝫ ptꝫ · ⁊ q̃ſi ñ apte dei ꝑ mõo appellat᷑ ·

Aug?. cōtra fauſtū. Teſtamēto aūt veteri nō ē
ꝯtraria iſta ſententia. qa dn̄s dicit. Nō qd̄ itrat i os
In qua apoſtol? dicit. Oia mūda mūdis. & oīs cre
atura dei bona ē. Si poſſunt hoc apoſtolū de ipſis
dixiſſe naturis ītelligāt manichei. illas aūt litter-
as ꝓpt̄ q̄ſdā pfiguratōes tēpori cōgruētes aīalia
q̄dā ñ natura ſ; ſignificatōe immūda dixiſſe. Itaqꝫ
vbi gr̄a. Si de porco & agno reqrat̄ vtrū natu-
ra mūdū ē. qa natura oīs creatura dei bona ē. q̄dam
vero ſignificatōe agn? mūdus. porcus īmūd? ē tan
ꝙ ſi ſtultū & ſapiētem diceres. vtrumqꝫ hoc vbū
natura vocis & lrāꝝ & ſillabarū qbꝰ cōſtat. vtiqꝫ
mūdū ē. ſignificatōe aūt vnū hoꝝ vbū quod dicit̄
ſtult? īmūdū dici poteſt. ñ natura ſui. ſ; qm̄ q̄ddā
īmūdū ſignificat. Et fortaſſe qd̄ ē in rerū figuris
porc?. hoc ē i hoīm genere ſtult?. & tā illud aīal
ꝙ iſte due ſillabe qd̄ dicit̄ ſtultus quoddam vnū
idemqꝫ ſignificant. Immundum quippe illud aīal
ilege poſitū ē. eo ꝙ ñ rumiet. ñ aūt hoc eius vitiū.
ſ; natura ē. Sūt aūt hoīes q̄ p̄ hoc aīal ſignificāt̄
īmūdi ꝓpo vitiō ñ natura. Qui cū libent̄ audiāt ver
ba ſapiētie. poſtea de his omnino ñ cogitāt. Quod
em̄ vtile audieris velut ab iteſtino memorie. tanqꝫ
ad os cogitatōis recordandi dulcedine reuocare.
Quid aliud ē. ꝙ ſpiritualit̄ rumīare. quod q̄ faci-
ūt. illoꝝ aīaliū genē figurāt̄. Hec aūt ſimilitudīes
reꝝ i locutōibꝰ vel obſeruatōibꝰ figuratis ratōna-
les mētes vtilit̄ & ſuauit̄ mouēt. Sed pori ꝓplo
multa talia ñ tātū audiēda verū etiā obſeruāda p̄-
cepta ſūt. Tēp? ei erat. q̄ ñ tm̄ dictis. ſ; etiā factis
ꝓphetizari optebat ea q̄ poſteriore tp̄e fuerāt reue
lāda. quibꝰ p xp̄m atqꝫ i xp̄o reuelatis fidei gētiū
onera obſeruatōnū ñ ſūt impoſita ꝓphetie tñ ē au-
toritas cōmēdata. Reqro aūt a manicheis. vtꝝ iſta
dn̄i ſententia q̄ dixit. ñ iqnari his q̄ i os ei? itrāt.
vera aut falſa ſit. Si falſa dicūt. cur eā eoꝝ doctor
admīat? a xp̄o plātā dicēs. ad expugnādū vetus
teſtamētū obiecit. Si aūt vera ē. cur ad uerſus eam
credūt ſe cōinqnari. Hie. Opponat aūt prudēs le
ctor. & dicat. Si ꝙ itrat i os ñ cōinqnat hoīez.
qre idolothetis ñ veſcimur? Sciēdū igit̄ ꝙ ipi q̄de
cibi & oīs dei creatura p ſe mūda ſit. ſ; idoloꝝ &
demonū iuocatō ea facit īmūda apud eos ſcꝫ q̄ cū
cōſciētia idoli idolatheū māducāt. Et cōſciētia eo-
rū cū ſit ī firma polluit̄. vt apoſtol? dicit. Re.
Quicūqꝫ aūt tāte fidei eſt. vt itelligat creaturā dei
nullomō inqnari poſſe. ſācti ficet̄ cibo p vbum dei.
& oratōnē. & comedat quicqd̄ vult. ita tñ ꝙ hec li
cētia offēdiculū ñ fiat i firmis. vt apl'us dicit.

Tūc accedētes diſcipuli eius dixerūt ei. Scis
qa phariſei audito hoc vbo ſcādalizati ſunt. At ille
reſpōdens ait. Oīs plātatō quā nō plantauit pat̄
me? celeſtis. eradicet̄. Sinite illos. Ceci ſunt &
duces cecoꝝ. Cecus ſi ceco ducatū p̄ſtet. ambo in
foueā cadūt. Hiero. Ex vno ſmone dn̄i oīs ſup
ſtitō obſeruatōnū iudaicarū fuerat eliſa. qui in ci-
bis. ſumendis abominādiſqꝫ religionē ſuā ſitā ābi
trabant̄. Chriſ. Premiſſa itaqꝫ cum audiſſent
phariſei. nihil cōtra dixerūt illi. qa vehement̄ eos
cōuicerat. ñ redarguēdo ſolū. ſed & dolū illoꝝ ꝓpa
lādo. ſed ſcādalizati ſunt phariſei ſcilicet. nō aūt
turbe. Vnde dicit̄. Tūc accedētes diſcipuli eius
dixerūt ei. Scis qa phariſei audito hoc vbo ſcāda
lizati ſunt. Hiero. Quia crebro terit̄ i eccleſiaſti
cis ſcripturis ſcādalū breuit̄ dicēdū quid ſignifi-
cat. ſcādalū nos offēdiculū vel ruinā & ipactionē
pedis poſſum? dicē. Quādo g̊ legi?. Quicūqꝫ ſcāda
lizauerit. Hoc itlig?. qui dicto vel fc̄o occaſioꝫ
ruine dederit. Chriſ. Chriſt? aūt ñſoluit phari
ſeoꝝ ſcādalū. ſed magis eos icrepauit. Vn̄ ſeq̄
tur. At ille rñdens ait. Oīs plātatio quā nō plāta
uit pat̄ me? celeſtis eradicabit̄. Hoc aūt manichei
de lege dictū eē dicūt. Sꝫ cōfutāt eos q̄ ātea dicta
ſūt. Si enim de lege dixiſſet. qualit̄ ſupius pro le
ge pugnaſſet. dicēs. qre trāſgredimi mādatū dei
ꝓpter traditōnem veſtrā? Qualit̄ etiam ꝓphetā in-
duxiſſet in mediū? Si etiā deus dixit. Honora pa
trem & matrē. q̄lit̄ hoc qd̄ i lege dictū eſt ñ eſt dei
plātatō? Hilari. Dicēs g̊ omnē plātatōnē q̄ ñ
a patre ſit docet traditōnē hoīm eradicandū cuius
fauore legis p̄cepta trāſgreſſi ſunt. Remi. Oīs
etiā falſa doctrina & ſupſtitōſa obſeruatō cum ſuis
actoribꝰ p manere nō poteſt. Et qa a deo patre nō
ē. cū eiſdē eradicabit̄. Illa g̊ ſola pmanebit q̄ a deo
p̄re ē. Hie. Nūqd̄ g̊ eradicabit̄ & illa plātatō. d̄ q̄
apl'us ait. Ego plātaui. Apollo rigauit. Sꝫ ſolui
tur q̄ſtio ex eo ꝙ ſequit̄ de? icremētum dedit. Di-
cit & ipē. dei agricult̄a. dei edificatō eſtis. Et ali
bi cooperatores dei ſum?. Si aūt cooperatores dei plan-
tāte paulo & rigāte apollo. de? cū opatoribꝰ ſuis
plātat & rigat. Abutūt̄ aūt hoc loco q̄ diuerſas na
turas itroducūt. dicētes. Si plātatio quā nō plan
tauit pater eradicabitur. ergo quam ille plātauit
non poteſt eradicari. Sed audiant illud hieremie
Ego vos plātaui vineā verā. quomodo verſi eſtis
in amaritudinem vitis aliene? Plantauit quidem
de? & nemo poteſt eradicare plātatōnē eius. Sed
quoniā iſta plātatio in volūtate ꝓprij arbitrij eſt.
null? aliꝰ eā eradicare poterit. niſi ipa tribuerit
aſſenſum. Glo. Vel plantatio iſta doctores le
gis ſignificat cū ſeq̄cibꝰ ſuis. q̄ xp̄m nō habebant
fundamētū. Quare aūt ſunt eradicādi. ſubdit̄. Sini-
te illos. Ceci ſunt & duces cecoꝝ. Raba. Ceci
q̄dem ſunt id ē luce mādatoꝝ dei puati & ſunt du-
ces cecorū quia alios in p̄cipitiū trahunt errantes
& in errorem mittentes. Vnde ſubdit. Cecus
autem ſi ceco ducatum preſtet. ambo in foueam
cadunt. Hieronimus. Hoc etiam eſt quod
apoſtolus precepat. hereticum hominem poſt pri-
mam & alteram correctionem deuita. ſciens ꝙ
peruerſus ſit huiuſcemodi in hunc ſenſum & ſal-
uator precipit doctores peſſimos dimittendos ar-
bitrio ſuo ſciēs eos difficulter ad veritatem poſſe
retrahi. Sequitur textus

¶ Reſpōdēs aũt petrus · dixit ei · Ediſſere nob' pa
bolā iſtā · At ille dixit · Adhuc & vos ſine in telle
ctu eſtis! nō intelligitis q̃a omne qđ in os itrat · ī
vētrem vadit · & ī ſeceſſum emittit̃ · Que aũt prode
ũt de ore · de corde exeũt · & ea coinq̃nāt hoīem ·
De corde eī exeũt cogitatōes male · homicidia · adl'
teria · fornicatōes · furta · falſa teſtimonia · blaſphe
mie · Hec ſũt q̄ coinq̃nāt hoīem · Nō lotis aũt ma
nibꝰ mãducare ñ coinq̃nat hoīem · ¶ Remi · Cō
ſueuerat dñs pabolice loq̃ · & iō petrꝰ cũ audiſſet ·
qđ ītrat ī os · ñ coinq̃nat hoīem putauit illũ pa
bolice fuiſſe locutũ · Et iō īterrogauit vt ſubdit̃ ·
Rñdēs aũt petrus dixit ei · Ediſſere nobis pabolā
iſtā · Et q̃a ex pſona ceterorum hoc dixerat · idcirco
ſimul cũ alijs a dño repħēſus eſt · Vnde ſeq̃tur ·
At ille dixit · Adhuc & vos ſine ītellectu eſtis!
¶ Hiero · Corripit̃ aũt a dño quare pabolice dctm
putet · qđ pſpicue locutꝰ eſt · Ex q̊ animaduertiꝰ
vitōſũ eē auditorem · q̇ aut obſcura manifeſte aut
manifeſte dicta · obſcure velit ītelligere · ¶ Chri ·
Vel iō dñs icrepat eũ · q̇a ñ erat ex īcertitudīe qđ
q̄ſierat · ſʒ ex ſcādalo q̊ ſcādalizatus erat · Turbe eī
ñ ītellexerāt · qđ dictũ erat · diſcipuli aũt ſcādaliza
ti fuerāt · Vñ a p̄ncipio q̄ſi p phariſeis īterrogare
volebāt · Sed q̇a audierāt eũ magna dicentē · om
nis plātatō · & cetera · repſſi fuerũt · Sed petrus q̇
vbiq; feruēs erat · ita ſilet · quem dñs īcrepat · &
īcrepatōni ratōnē addidit dicēs · Nō ītelligitis q̇a
omne qđ ī os ītrat · in ventrē vadit · & inſeceſſum
emittit̃ · ¶ Hiero · Ex hac ſentētia q̇dā calũniāt̃
ꝙ dñs phiſice diſputatōis ignarus · putet oēs ci
bos ī ventrē ire & ī ſeceſſum digeri · Cũ ſtatim in
fuſe eſce p artus & venas ac medullas · Neruoſq;
fundāt̃ · Sed ſciēdũ ꝙ tenuis humor & liquens
eſca cũ ī venis & artubꝰ cōcocta fuerit · Et digeſta
p occultos meatꝰ corporis q̊s greci poros vocāt ·
ad inferiora dilabit̃ · & in ſeceſſum vadit · ¶ Au
gꝰ · de vera religione · Alimēta carnis corrupta
ideſt amittētia formā ſuam ī mēbrorum fabricā mi
grant · & corrupta reficiũt ī aliā formā p cōuemē
tiā tranſeũtia · Et per vitalē motũ diiudicant̃ q̊
dāmō vt ex eis in ſtructurā huius pulchri viſibi
lis q̄ apta ſũt · aſſumāt̃ · ñ apta vero p cōgruos me
atꝰ abijciāt̃ · quorũ aliud feculentiſſimũ redditur
terre ad alias formas aſſumēdas · Aliud p totum
corpus exhalat · Aliud totiꝰ animalis latētes ner
uos accipit · Et inchoat̃ ī plem · ¶ Chriſ · Cũ aũt
hoc dñs dicit · adhuc diſcipulis ſcđm iudaicā īfir
mitatē reſpōdet · Dicit em̄ q̄m cibꝰ non manet · ſed
egredit̃ · Quamuis & ſi maneret · nō faceret immũ
dũ · ſed nondum hec audire poterant · propter hoc
aũt & moyſes per tātum tēpꝰ dicit eē immũdos ·
q̄ātũ cibꝰ intus manet · In veſpere em̄ iubet laua
ri & mũdum eē quaſi tēpus digeſtionis & egeſti
onis dimetiēs · ¶ Augꝰ · quinto de trinitate · Duo
aũt quedā hominis ora dominus cōplexus ē · vnũ
corporis · aliud cordis · Nam cũ dixit · Omne quod
in os intrat · & cetera · aptiſſime demōſtrauit os cor
poris · At ī eo qđ ſequit̃ · os cordis oſtēdit · dicēs ·
Que aũt pcedũt de ore · de corde exeũt & ea coinq̃
nāt hominē · ¶ Chriſ · Que em̄ cordis ſũt · intus in
homine manēt · & exeũtia inquināt nō manētia ſo
lũ · Immo tũc magis cũ exierũt · Vnde ſubiũxit ·
De corde em̄ exeunt cogitatōes male · quas primo
ponit · quia hoc erat iudaicũ vitium · qui ſcilicet ei
inſidiabantur · ¶ Hiero · Principale igitur aīe ñ
ſecundum platonem ī cerebro eſt · ſed iuxta chri
ſtum in corde · Et arguendi ſunt ex hac ſententia ·
qui cogitationes a diabolo immitti putant · & non
ex propria naſci voluntate · Diabolus adiutor eē
& incentor malarum cogitationum poteſt · auctor
eē non poteſt · Si autem ſemper in inſidijs poſi
tus leuem cogitationum noſtrarum ſcintillā ſuis
fomitibꝰ īflammauerit · non debemus opinari eum
quoq; occulta cordis rimari · ſed ex corpis habitu
& geſtibꝰ eſtimare quid v̇ſemꝰ ītrinſecus · Verbi
gratia · Si pulchrā mulierem nos crebro viderit ī
ſpicere · intelligit cor ab oculis vulneratũ · ¶ Glo
ſa · Excogitatōibꝰ aut mal' pueniũt & mala fcta ·
& mala verba · que lege phibent̃ · Vñ ſubdit · Ho
micidia · q̄ phibent̃ illo legis p̄cepto · nō occides ·
adulteria · fornicatōes · que ītelligunt̃ phiberi illo
p̄cepto · nō mechaberis · furta · que phibent̃ illo
p̄cepto · Nō furtũ facies · Falſa teſtimonia · contra
illud preceptum · Nō dices aduerſus p̄ximũ tuũ
falſũ teſtimonium · Blaſphemie · cōtra illđ precep
tum · Nō aſſumas nomen dei inuanum · ¶ Remi ·
Nominatis autem vitijs que diuina lege prohiben
t̃ · pulchre dñs ſubiũgit · Hec ſũt q̄ coinquinant
hoīem ideſt immũdũ & impurũ reddũt · ¶ Glo ·
Et q̇a huiuſmodi verba dñi ex phariſeorum neq̃tia
occaſionem ſumpſerāt · qui traditiones ſuas diui
nis preceptis p̄ferebāt · cōſeq̄ter concludit incō
uenietiā traditōnis p̄miſſe · dicens · Nō lotis autem
manibꝰ mãducare nō coinquinat hoīem · ¶ Chri ·
Nō autem dixit eſcas in lege probibitas mandu
care non coinquinat hominem · vt non poſſent illi
contradicere ſed concludit de illo · de quo diſputa
tio erat · Sequitur textus

¶ Et egreſſꝰ iđ ihs · ſeceſſit ī ptes tyri & ſidonis
Et ecce mľr chananea a finibꝰ illis egreſſa clama
uit dicēs ei · Miſerē mei dñe fili dauid · filia mea
male a demonio vexat̃ · Qui ñ rñdit ei v̇bũ · Et ac
cedētes diſcipuli eius · rogabāt eũ dicētes · Dimit
te eā · q̇a clamat poſt nos · Ipe aũt rñs ait · Nō ſum
miſſus niſi ad oues q̄ pierunt domꝰ iſrael · At illa
venit · & adorauit eũ · dicēs · Dñe adiuua me · Qui
rñs ait · Nō eſt bonũ ſumē panē filiorum · & mittere
canibꝰ · At illa dixit · Etiā dñe · Nā & catelli edũt
de micis · q̄ cadũt đ mēſa dñorum ſuorum · Tũc rñs ihe
ſus · ait illi · O mulier · magna ē fides tua · fiat tibi
ſic̃ vis · Et ſanata ē filia eius ex illa hora · ¶ Hie ·
Scribis & phariſeis & calũniatoribꝰ derelictis ·
trāſgredit̃ ī ptes tiri & ſidonis vt tirios ſidonioſq;

curaret· Et ideo dicitˀ · Et egreſſus inde ihesus· ſe
ceſſit in ꝑtes tiri· & ſidonis. ¶ Remi. Tirus & ſi-
don ciuitates fuere gẽtiliũ· Nã tirꝰ metropolis fu-
erat chananeoꝝ · Sidon. t mīꝰ chananeoꝝ reſpici
ẽs ad aq̃lõz. ¶ Chriſ· Cõſiderãdũ at ꝙ qñ ab eſca
rũ obſeruatõe iudeos eripuit · tũc & gẽtibꝫ ianuã
aperuit. Sicut & petrus priꝰ ĩ uiſiõe iuſſus ẽ hãc
legẽ ſoluẽ. & poſt ad corneliũ mittitˀ · Siq̃s at que
rat· Cũ diſcipulis ſuis dixerit· In viã gẽtiũ ne a-
bieritis· q̃litˀ ambulat viã? Primũ q̃dem dicemꝰ·
q̃a nõ erat obnoxius ꝓcepto quod diſcipulis deder-
at · Secũdo at q̃a neq; vt ꝓdicaturꝰ abijt · Vñ &
marcꝰ dicit· Quomã occultauit ſeipm· ¶ Remi·
Juit at vt tirios ſidonioſq; curaret· ſiue vt filiã hꝰ
mulieris liberaret a demomo· q̃tenus ꝑ eius fidem
ſcribarũ & phariſeoꝝ neq̃tiã cõdẽnaret. De q̃ q̃dẽ
muliere ſubditˀ . Et ecce mulier chananea a finibꝫ
illis egreſſa· ¶ Chriſ· Dicit at euãgeliſta eã cha
naneã. vt oñdat ṽtutẽ ꝑſentie xp̃i · Chananei em̃
q̇ expulſi fuerãt. vt ñ ꝑuerterẽt iudeos. hij iudeis
appuerũt prudẽtiores· vt exirẽt a terminis ſuis &
accederẽt ad xp̃m· Cũ at humilitˀ acceſſiſſet. nihil
aliud ꝙ miam popoſcit· Vñ ſeq̃tur· Clamauit di-
cẽs ei· Miſerere mei dñe fili dauid. ¶ Glo· Mag-
na fides chananee hic notatˀ · deũ credit· vbi dñm
vocat· homiem vbi dicit filiũ dauid. Nihil ex me-
rito poſtulat ſed ſolã miſericordiã dei efflagitat ·
dicẽs . Miſerẽ · Nec dicit miſerẽ filie· ſed miſerere
mei· q̃a dolor filie dolor ẽ matris· & vt magis eũ ad
cõceſſionẽ moueat · totũ ei dolorẽ enarrat· Vñ ſeq̃
tur · Filia mea male a demonio vexatˀ . In q̃ vul-
nera medico detegit· & magnitudinẽ & q̃litatẽ mor
bi· Magnitudinẽ cũ dicit · male vexatˀ . Qualitatẽ
cũ dicit a demonio. ¶ Orige. in ho. Vide at prudẽ
tiã femĩe. ñ iuit ad homĩes ſeductores. ñ q̃ſiuit in
anes ligaturas. ſ; omnes reliquẽs diaboli cultꝰ ve
nit ad dñm. Nõ petiuit iacobũ· ñ rogat iohãnẽ· nõ
acceſſit ad petrũ· ſuſcipit in ſe penitẽtie patrocini-
um. & ſola cucurrit ad dñm· Sed vide iexꝑtũ ne
gotiũ· Petit · & lamẽtũ ſuũ ꝓducit ĩ clamorẽ. Et
amator hominũ deꝰ nõ rñdet verbũ · Vñ ſeq̃tur.
Qui ñ rñdit ei verbũ· ¶ Hiero. Non at de ſuperbia
phariſaica . nec de ſcribarũ ſupcilio · ſed ne ip̃e ſen
tẽtie ſue cõtrarius viderētˀ ꝑ quã iuſſerat· In viam
gẽtiũ ne abieritis· Nolebat em̃ occaſionem calũni-
antibꝫ dare. ꝑfectãq; ſalutem paſſionis reſurrctõis
tẽpori reſeruabat· ¶ Glo· Differẽdo etiã & non
rñdẽdo. patiẽtiã mulieris & ꝑſeuerãtiã nobis oſten
dit· Ideo etiã ñ rñdit vt diſcipuli ꝓ ea rogarent·
oſtẽdens ꝑhoc neceſſarias eẽ ꝑces ſanctoꝝ ad ali-
quid impetrãdũ· Vnde ſequitˀ . Et acce. diſc. eiꝰ·
rogabãt eum dicentes . Dimitte eã· quia cla· poſt
nos· ¶ Hiero. Diſcipuli adhuc illo tempore mi-
ſteria dñi neſciẽtes vel miſericordia moti. rogabãt
ꝓ chananea muliere· Vel importunitate eius carẽ
cupiẽtes. ¶ Augꝰ· de con· euã. Affert at aliquã
repugnãtie q̃ſtiõez ꝙ marcꝰ in domo dicit fuiſſe do

minũ cũ ad illũ venit mulier ꝓ filia ſua rogãs. Ma
theꝰ at poſſet ĩtelligi de domo tacuiſſe & eandem tñ
rem cõmemoraſſe. Sed qm̃ dicit diſcipulos dño ita
ſuggeſſiſſe. Dimitte illã · qm̃ clamat poſt nos· ni-
hil videtˀ aliud ſignificare ꝙ poſt ãbulãtem dñm·
mulierẽ iſtã deꝑcatoriã vocem miſiſſe· Intelligẽ-
dũ ẽ g° dixiſſe quidẽ marcũ ꝙ ĩtrauerit vbi erat ihe
ſus. cũ eũ ꝓdixiſſet fuiſſe ĩ domo · Sed q̃a matheꝰ
ait· Nõ rñdit ei verbũ. dedit agnoſcere ꝙ tacuerũt
ambo. & ĩ eo ſilentõ egreſſum fuiſſe ihesum de do-
mo illa· atq; ita cetera· cõtexũtˀ q̃ iã ĩ nullo diſcor
dãt. ¶ Chriſ. Eſtimo at & diſciplos ad calamita
tem mulieris eẽ triſtatos. ſ; tñ nõ ſunt auſi dicere.
Da ei hãc g̃tiã. ſ; dimitte eã. ſicut nos cũ volumꝰ
alicui ꝑſuadere· multotiẽs cõtraria dicimꝰ. Ip̃e at
rñdens· ait. Nõ ſum miſſus niſi ad oues q̃ ꝑierunt
domꝰ iſrael· ¶ Hiero. Nõ aũt hoc dicit· q̃n ad gen
tes miſſus ſit· ſ; ꝙ primũ ad iſrael miſſus ẽ. vt illis
nõ recipiẽtibꝫ euãgeliũ iuſta fieret ad gẽtes tranſ
migratõ· ¶ Remi · Specialitˀ etiã miſſus ẽ ad ſa-
lutem iudeoꝝ. vt etiã corporali ꝑſentia eos docẽt·
¶ Hiero · Signantˀ at dixit· ad oues perditas do
mꝰ iſrael· vt etiã ex hoc loco erroneam ouẽ de alia
ꝑabola ĩtelligamꝰ· ¶ Chriſ· ĩ ho· Sed q̃a mulier
vidit nihil poſſe apoſtolos· ĩ verecũda facta ẽ . Añ
em̃ neq; ĩ cõſpectũ venire audebat· Vñ dictũ eſt.
Clamat poſt nos· Quãdo at videbatˀ vt anguſtiata
recederet· tũc ꝓpius venit · Vñ ſeq̃tur· At illa ve-
nit & adorauit eũ· ¶ Hiero· Nota ꝙ iſta chanani
tidis ꝑſeuerantˀ primũ filiũ dauid. Deinde dñm vo
cat. & ad extremũ. deũ adorauit. ¶ Chriſ· Ideoq;
ñ dixit· roga vl' ꝺꝑcare deũ. ſ; dñe adiuua me. Quã
to at magis mulier multiplicabat ſupplicationẽ.
tãto & ip̃e multiplicabat negatõnem· Et ñ adhuc
iudeos oues vocat· ſ; filios. illã at canem. Vñ ſeq̃-
tur Qui rñdens ait. Nõ eſt bonũ ſumere panẽ fili-
orũ & dare canibꝫ. ¶ Glo· Fili ſũt iudei generati
& nutriti ſub cultu vniꝰ dei ꝑ legẽ· Panis ẽ euan-
geliũ miracula · & alia q̃ ad ſalutẽ noſtrã ꝑtinent·
nõ eſt g° cõueniẽs vt a filijs auſferantˀ · & dentˀ gẽ-
tibꝫ q̃ ſunt canes. donec iudei repudiẽt· ¶ Raba.
Canes at gẽtiles ꝓpt idolatriã dicũtˀ . q̃ eſui ſãgui-
nis dediti & cadaueribꝫ mortuoꝝ· vertuntˀ ĩ rabiẽ
¶ Chriſ· Vide at mulieris prudentiã· qualitˀ neq;
cõtradicẽ auſa ẽ. neq; triſtata ĩ alioꝝ laudibꝫ. ne-
q; moleſtata in ꝓprio vitõ· Vnde ſequitˀ · At illa
dixit· Etiã dñe. nam & catelli edunt de micis. que
cadũt de mẽſa dñoꝝ ſuoꝝ. Ille dixit· Nõ ẽ bonũ.
hec at· vtiq; dñe· Ip̃e iudeos filios vocat. hec at do
minos· Ipſe canem nomĩauit· hec aũt & opus ca-
nis adiecit· Ac ſi dicat· Si canis ſum· nõ ſum alie-
na. Canẽ me dicis. g° nutri me vt canẽ· Nõ poſſum
relinquere mẽſã dñi mei · ¶ Hiero· Mira at huius
mulieris. fides patiẽtia & humilitas ꝓdicatˀ · Fides
q̃ credidit ſanari poſſe filiã ſuam . Patiẽtia q̃ toti-
ens cõtẽpta in ꝑcibꝫ ꝑſeuerat · Humilitas ꝙ ſe nõ
canibꝫ. ſ; catulis cõꝑat· Scio me ĩq̃t filioꝝ panẽ ñ

mereri · nec integros capere poſſe cibos · nec ſedere
poſſe cū pīr. ſ; cōtēta ſum reliquijs catuloꝝ · vt per
hūilitatē micarū ad panis integri veniā magnitudi
nem · ¶ Chriſ · Propt̄ hoc at̄ xp̄s tardabat · p̄ſcie
bat eī eā hoc dicturā nec occultare volebat tātā mu
lieris v̄tutē · V̄n̄ ſequit̄ · Tunc reſpōdēs Jeſus ait
illi · O mulier magna ē fides tua fiat tibi ſicut vis ·
ac ſi dicat · fides tua maiora his audire pt̄ · veꝝ inte
rim fiat tibi ſic̄ vis · Vide at̄ qualit̄ nō parū & hec
ml̄r ītulit ī filie medicinā · Propt̄ hoc ei neq; xp̄s
dixit · ſana ſit filia tua · ſ; magna eſt fides tua · fiat
tibi ſic̄ vis · vt diſcas · qm̄ ſimpliciter loq̄bat̄ · & nō
adulatōis · ſ; multe fidei erāt v̄ba ipſius · Hec autē
xp̄i vox ſimilis ē illi voci q̄ dixit · fiat firmamētū ·
& factuz ē · V̄n̄ ſequit̄ · Et ſanata eſt filia eius ex
illa hora · Intende aūt · q̄lit̄ Apoſtolis nō impetrāti
bus impetrat ip̄a · tam magnū quid · ē inſtātia ora-
tionis · Etenī ꝓ noſtris noxis a nob̄ vult magis ro
gari · q̄ꝫ ab alijs ꝓ nob̄ · ¶ Remi · His etiā v̄bis da
tur nob̄ exemplū cathetizādi & baptizādi pueros ·
qm̄ hec non ait · ſalua filiam meā · aut adiuua eā ·
ſed miſerē mei · & adiuua me · Hinc etenī deſcendit
cōſuetudo ī eccleſia · vt fideles ꝓ ſuis puulis fidem
deo ꝓmittāt · qn̄ ip̄i nō ſūt tante etatis & ratōnis ·
vt p ſe fidē deo ꝓmittē valeāt · quatin⁹ ſic̄ fide iſti⁹
mulieris ſanata eſt filia eius · ita & fide viroꝝ ca-
tholicorū pcta puulis relaxent̄ · Allegorice autē
hec mulier ſanctā eccleſiā ſig̃ficat de gentib⁹ cōgre
gatā · Per hoc eī q̄ꝫ dn̄s · relictis ſcribis & phariſe
is · veit ī ptes Tyri & Sidonis p̄figurabat̄ q̄a re-
licturus erat iudeos · & trāſitur⁹ ad gētes · Eſt aūt
hec mulier egreſſa a finib⁹ ſuis · qm̄ eccleſia ſācta re
ceſſit a priſtinis errorib⁹ & vitijs · ¶ Hiero · Filiā
at̄ eccleſie puto aīas eē credētiū · q̄ male a demonio
vexabāt̄ · igrātes creatorem · & adorātes lapidem ·
¶ Remi · Filios at̄ dn̄s appellat p̄riāchas & ꝓphe-
tas illius tp̄is · Per mēſā deſignat̄ ſac̄ ſcriptura ·
Per micas v̄o minima p̄cepta · vel interna miſte-
ria q̄b⁹ ſācta eccīa paſcit̄ · Per cruſtas v̄o cānalia
p̄cepta q̄ iudei obſeruāt · Mice at̄ ſub mēſa comedi
dicūt̄ · q̄a eccīa hūilit̄ ſe ſubmittit ad implēda diui
na p̄cepta · ¶ Raba · Non at̄ cruſtas · ſed micas de
pane puerorū edūt catelli · q̄a cōuerſi ad fidē q̄ erāt
deſpecti in gētib⁹ · non littere ſupficiē in ſcripturis ·
ſed ſpiritalem ſenſū · quo ī bonis actib⁹ proficē va-
leant · inq̄rūt · ¶ Hiero · Mira at̄ rerū cōuerſio iſrael
quondam filius nos canes · p diuerſitate fidei ordo
noīm cōmutat̄ · De illis poſtea dr̄ · Circūdederunt
me canes multi · nos audim⁹ cū muliere · fides tua
te ſaluā fecit · ¶ Raba · Que merito magna dr̄ · q̄a
cū gentes nec lege fuerit imbute · nec vocib⁹ ꝓphe-
tarū inſtructe ad p̄dicatōē mox ap̄loꝝ ī auditu au
ris obedierūt · Ideoq; ſalutē impetrare meruerunt ·
Veꝝ ſi ad p̄mas eccīe rogātis lachrimas dn̄s ſalu
tē aīe differt dare · n̄ ē deſperādū vel a petēdo ceſſan
dū · ſ; magis p̄cib⁹ inſiſtēdū · ¶ Aug⁹ de q̄ · euā ·
Quod & pueꝝ centurionis & filiā chananee mulie-
ris nō veniēs ad domos eorū ſanat · ſig̃ficat gentes
ad q̄s nō veit ſaluas fore p v̄bū ſuū q̄ꝫ rogātib⁹ fi-
lij ſanāt̄ · Et ītelligēda ē pſona eccīe · q̄ ſibi ē & ma
ter & filij · Nā ſimul oēs q̄b⁹ cōſtat eccīa mr̄ dr̄ ·
Singuli at̄ ideꝫ ip̄i filij appellāt̄ · ¶ Hilari⁹ · Vel
hec mulier proſelitoꝝ formam prefert · fines ſuos
egredit̄ · & ex gētib⁹ · ſcꝫ ī populi alteri⁹ nomē ex
cedēs · Que pro filia videlicꝫ gentiū plebe domīatu
īmūdoꝝ ſpirituū occupata orat · Et quia dominum
cognouit ex lege Dauid filiū nūcupat · ¶ Raba ·
Item ſiquis conſcientiā h̄t alicui⁹ vitij ſorde pollu
tam filiā h̄t male a demonio vexatā · Iteꝫ ſiquis bo-
na q̄ geſſit pctorū peſte fedauit · filiā h̄t īmūdi ſpi-
ritus furijs agitatā · Ideoq; neceſſe ē vt ad p̄ces la-
chrimaſq; cōfugiat · ſāctoꝝq; īterceſſiones & auxi
lia q̄rat · Et cū trāſiſſet inde Jeſus · venit ſec⁹ mare
galilee · Et aſcēdēs in mōtē ſedebat ibi · Et acceſſe-
rūt ad eū turbe ml̄te · h̄ntes ſecum mutos & clau-
dos · cecos · debiles · & alios ml̄tos · & piecerūt eos
ad pedes ei⁹ · & curauit eos · ita vt turbe mirarent̄ ·
vidētes mutos loquētes · claudos āmbulātes · & cecos
vidētes · Et mag̃ficabāt deū iſrael · ¶ Hiero · Sa-
nata chāanee filia · reuertit̄ dn̄s ad iudeā · V̄n̄ dr̄ ·
Et cū trāſiſſꝫ inde Jeſus · venit ſecus mare galilee ·
¶ Remi · Hoc mare diuerſis vocabol̄ appellat̄ · Di
cit̄ eī mare galilee · ꝓpt̄ galileā adiacētē · Mare tȳ
beriadē · ꝓpt̄ Tyberiadē ciuitatē · Seq̄t̄ · Et aſcen-
dēs ī mōtē ſedebat ibi · ¶ Chriſ · Cōſiderādū aūt q̄ꝫ
aliqn̄ dn̄s circuit · vt ſanet īfirmos · Aliqn̄ at̄ ſedet
expectās eos · Et ideo conueniēt̄ hic ſic ſubdit̄ · Et
acceſſerūt ad eū turbe multe · h̄ntes ſecuꝫ mutos &
claudos & cecos debiles & alios ml̄tos · ¶ Hie · In
eo loco vbi latin⁹ interpres trāſtulit debiles ī greco
ſcriptū ē mancos q̄d nō debilitatis generale · ſ; vni⁹
īfirmitatis nomē ē · vt quō claud⁹ dr̄ q̄ pede claudi-
cat vno · ſic manc⁹ appellet̄ q̄ vnā manū debilē h̄t ·
¶ Chriſ · Hi at̄ ī duob⁹ fidē ſuā demōſtrabāt · & in
aſcēdēdo mōtē · Et ī hoc q̄a eſtimabant ſe nullo alio
īdigere · niſi vt ꝓijcerēt̄ ad pedes Jeſu · Neq; etiam
adhuc tangūt fimbriā veſtimēti ſ; ad altiorem fidē
aſcēdūt · V̄n̄ dr̄ · Et proiecerūt eos ad pedes eius ·
Et mulieris q̄dē filiā cū multa tarditate curauit ·
vt eius v̄tutē oñderet · His at̄ n̄ q̄a meliores erāt ·
ſ; vt infideliū iudeorū ora obſtrueret · cōfeſtim ſal-
uatōēꝫ p̄bet · V̄n̄ ſeq̄t̄ · Et curauit oēs · Multitu-
do aūt eorū qui curabāt̄ · & facilitas ſanatōis eos ī
ſtuporē mittebat · V̄n̄ ſequit̄ · Ita vt turbe mirarē
tur vidētes mutos loquētes · ¶ Hiero · De debili-
bus tacuit · q̄a q̄d de contrario diceret vno v̄bo non
h̄ret · ¶ Raba · Miſtice aūt cū filia chananee prefi-
guraſſet ſalutē gētiū · veit in iudeā · q̄a cū plenitudo
gētiū intrauerit · tūc oīs iſrael ſaluus erit · ¶ Glo ·
Mare at̄ iuxta q̄d venit Jeſus · turbida hui⁹ ſeculi
volumina ſig̃nificat · q̄d ē galilee · cū hoīes a vitijs
ad v̄tutes trāſmigrāt · ¶ Hiero · Aſcendit autē in
mōtē · vt q̄ſi auis teneros fet⁹ ꝓuocet ad volādū ·
¶ Raba · Vt ſcꝫ auditores ſuos erigat ad ſupna

& celeſtia meditanda. Sedebatq; ibi. vt demōſtra-
ret nō niſi ī celeſtibꝫ requiē eē q̄rendā. Eo aūt ſedente
ī monte. id eſt ī celorū arce. accedūt turbe fideliū.
deuota mēte illi appropinquātes. ducētes ſecū mu-
tos & cecos. Eosq; ad pedes Jeſu ꝓiciūt q̄a pc̄ta
cōfitētes ipi ſoli curandos ſubijciūt q̄s ita curat. vt
turbe mirēt. & magficēt deū iſrael. Quia fideles q̄n
viderint eos q̄ ſpiritalit̄ egrotauerāt. diuerſis ope-
ribꝫ v̄tutū ditatos. laudē deo decātāt. ¶ Glo. Muti
aūt ſūt. q̄ nō laudāt deū. Ceci q̄ nō itelligūt viā vite
Surdi q̄ nō obtēperāt. Claudi p deuia boni opis
nō recte eūtes. Debiles ſūt q̄ īfirmi ſunt ī bonis ope
ribꝫ. Jeſus aūt cōuocatis diſcipulis ſuis dixit. Miſe
reor turbe. q̄a triduo iā pſeuerāt mecū & nō hn̄t q̄d
māducēt. Et dimittē eos ieiunos nolo. ne deficiāt
in via. Et dicūt ei diſcipuli. Vn̄ ḡ nob in deſerto
panes tātos. vt ſaturem⁹ turbā tātā? Et ait illis
Jeſus. Quot panes habetis? At illi dixerūt. ſeptē.
& paucos piſciculos. & p̄cepit turbe vt diſcūberēt
ſup terrā & accipiēs ſeptē panes & piſces & grās
agēs fregit. & dedit diſcipulis ſuis. & diſcipuli de
derūt populo. Et comederūt oēs. & ſaturati ſūt. &
q̄d ſupfluit de fragmētis tulerūt ſeptē ſportas ple
nas. Erāt aūt q̄ māducauerāt q̄tuor milia hoim ex-
tra puulos & mulieres. ¶ Hiero. Prius xp̄s īfir
mor̄ debilitates abſtulerat. poſtea vero ſanatis of-
fert cibos. Cōuocat q̄ꝫ diſcipulos ſuos. & q̄d factu
rus ē loq̄t. Vn̄ dr̄. Jeſus aūt cōuocatis diſcipulis ſu
is. dixit. Miſereor turbe. Hoc aūt facit vt mgr̄is ex-
ēplū tribuat. cū minoribꝫ atq; diſcipulis cōmūicādi
ſimilia. Vel ex cōfabulatōe itelligāt ſigni magtu-
dinē. ¶ Chriſ. Turbe ei cū ad ſanatōꝫ veniſſent. nō
audebāt petē panes. Vn̄ ipe aātor hoim & oim cu
rā gerēs etiā n̄ petētibꝫ dat. ꝓpt̄ q̄d dicit. Miſere-
or turbe. Ne aūt dicat̄. q̄m venie̅tes viaticū porta-
uerāt. dicit. Quia triduo iā pſe. mecū. & n̄ hn̄t. q̄d
māducēt. Et ſi ei q̄n venerūt cibos habuerunt. tn̄
conſumpti iam erant. Et ꝓpter hoc nō ī prima aut
ſecunda die hoc fecit. ſed in tercia quando iam oīa
erāt conſumpta. vt prius ipſi in neceſſitate cōſtitu-
ti cū āpliori deſiderio ſuſciperēt quod fiebat. Mon-
ſtrat aūt q̄ de longe venerāt. & nihil eis reliquū fu-
erat. In hoc q̄ dicit. Et dimittē eos ieiunos nolo.
ne deficiāt ī via. Cū aūt nolit eos ieiunos dimittē.
Ideo tn̄ nō ſtatim ſignū facit. vt ex hac īt̄rogatōe
& r̄nſiōe attētōres diſcipulos faciat. & fidē ſuā oſtē
dāt dicētes fac panes. Et q̄uis xp̄s pluria fecerit
vt miraculi pri⁹ facti recordarēt. q̄a fecit eos mini
ſtros. & ptiti ſūt cophinos adhuc tn̄ ipfectius di-
ſpoſiti erāt. q̄d ptꝫ p hoc q̄d ſeq̄t. Et dicūt ei diſci
puli. Vn̄ ḡ nob ī deſ̄to panes tātos. vt ſatu. tur.
tātā. Ipi q̄dem īfirma cogitatōe hoc dixerūt. Per
hoc tn̄ miraculū futurū īſuſpicabile faciētes. Ne ali
quis em̄ ſuſpicaret̄. q̄ ab aliq̄ ꝓpinquo caſtello ac
cepti ſūt cibi. Propt̄ hoc miraculū iſtud ī ſolitudi-
ne fit multū a caſtellis diſtāte. Ipe aūt xp̄s vt di
ſcipulorū erigat mentē. eos interrogat vt ex modo

interrogatōnis eos cōmemoret illorū q̄ prius facta
ſunt. Vn̄ ſequit̄. Et ait illis Jeſus. Quot panes ha
betis? At illi dixerūt. ſeptē. & piſciculos paucos.
Nō aūt addūt. Sꝫ hec q̄d int̄ tantos? ſic antea dixe
rāt. Jam ei paulatim ꝓfecerāt. licet nō totū appre-
hendat̄ ab eis. Admirare aūt ī apoſtolis veritatis
amorē. q̄liter ipi ſcribētes nō occultāt ſuos etiā ma
gnos defectus. Non em̄ eſt quantalibet accuſatio.
Parū ante tali ſigno facto cōfeſtim obliuiſci. Ad-
mirare aūt & aliā ſapiētiā eor̄ q̄liter vētrē ſupabāt
nō multā menſe curā facientes. In heremo em̄ exi
ſtētes & p tres dies ibi morātes. ſolū ſeptē panes
ibi habebāt. Alia v̄o ſimilit̄ p̄oribꝫ fecit. Etem̄ re
cūbere eos fecit ī terra & ī maibꝫ diſcipulor̄ creſcē
panes. Vn̄ ſeq̄t̄. Et p̄cepit turbe vt diſcūberēt ſu-
per terrā. ¶ Hiero. De hoc aūt ſup̄ dixi⁹ & eadem
repetē otioſi eſt. tn̄ in his q̄ diſcrepāt īmoremur.
¶ Chriſ. Finis aūt vtriuſq; miraculi nō ſimilis ē.
Sequit̄ em̄. Et q̄d ſupfuit de fragmētis tulerūt.
ſeptem ſportas plenas. Erāt aūt q̄ māducabāt. q̄tu
or milia hoim extra puulos & mulieres. Quare aūt
minores fuerīt reliquie ī hoc miraculo q̄ in p̄mo &
ſi nō tot fuerint qui comederūt? Aut igit̄ hoc eſt.
q̄a ſporte cophinis maiores erāt. aut ex diuerſitate
rememorēt̄ illius & hui⁹ miraculi. Et ꝓpt̄ hoc tūc
q̄dē fecit cophinos reliquiarū nūero eq̄les diſcipu
lis. Nunc aūt ſportas panibꝫ equales. ¶ Remi. In
hac aūt euāgelica lectōe cōſiderāda eſt in xp̄o opera
tio diuinitatis & hūanitatis. Per hoc em̄ q̄ turbis
miſeret̄. oſ̄dit ſe hūane fragilitatis affectōꝫ hr̄e.
In eo v̄o q̄ panes mlt̄iplicauit. & turbas paſcit.
oſ̄dit̄ diuinitatis opatō. Deſtruit̄ ḡ hic error Eu
tycetis q̄ in xp̄o dicebat vnaꝫ naturā. ¶ Aug⁹ de
cō. euā. Sane vt ab re eſt admonē in hoc miraculo
q̄ ſi aliquis euangeliſtarū hoc dixiſſꝫ. cōtrari⁹ ce-
teris putaret̄. Sꝫ q̄a illi q̄ miraculū de. vij. panibꝫ
narrauerūt nec illud de q̄nq; tacuerunt. neminē mo
uet. & vtrunq; factum hoīes itelligūt. Hoc ideo di-
xim⁹. vt ſicubi ſimile reperit̄ factū a dn̄o q̄d ī aliq̄
alteri euāgeliſte ita repugnare videat̄. vt omino
ſolui n̄ poſſit. nihil aliud itelligat̄. q̄ vtrūq; factū
eē. & aliud ab alio cōmeōratū. ¶ Glo. Notādū aūt
q̄ prius dn̄s aufert debilitates & poſtea cibat. q̄a
prius ſunt remouenda pc̄ta. & poſtea aīa v̄bis dei
nutrienda. ¶ Hylari⁹. Sicut aūt illa turba quam
prius pauit iudaice credētiū cōuenit plebi. ita hec
populo gentiū cōpat̄. Que vero q̄tuor milia viroruꝫ
congregant̄. multitudo innumerabiliū ex q̄tuor orb
ptibꝫ intelligit̄. ¶ Hiero. Iſti etiaꝫ non ſunt q̄nq;
milia. ſed quatuor milia. qui nūer⁹ ſemp ī laudibꝫ
ponit̄. Et q̄drāgulus lapis non fluctuat. nō eſt in
ſtabilis. Et ob hanc cauſā etiā euangelia ī hoc nu
mero conſecrata ſunt. In ſuperiori ergo ſigno quia
ꝓpinqui erant & vicini quinq; ſenſuum. non ipſe
dn̄s eorū recordat̄. ſed diſcipuli. Hic aūt ipſe dn̄s
miſereri ſe dicit eorū q̄a triduo iam perſeuerant cū
eo. quia ſcilicꝫ pr̄i. filio. ſpirituiq; ſācto credebāt.

¶ Hila · Vel qa om̄e paſſionis dominice tēp⁹ cuꝫ
dn̄o agunt ſiue qa venturi ad baptiſmū cōfitent̄ ·
ſe credere in paſſione ac reſurrectōne eius · Siue
qa toto paſſionis dominice tēpe ieiunijs dn̄o q̄dā
cōpaſſionis ſocietate iungunt̄ · ¶ Raba · Vel hoc
dr̄ · qa in toto ſeculo terciū tpus eſt q̄ gr̄a datur
Primum ante legem · Secundum ſub lege · Ter=
cium ſub gr̄a · Quartum eſt in celo ad q̄d tendens
reficit̄ in via · ¶ Remi · Vel qa pct̄a omiſſa p pe=
nitētiā corrigētes · cogitatōne · locutione · cōuertūt̄
ad dn̄m · Has turbas noluit dn̄s dimittere ieiunas
ne deficerent in via · qa pctores p pn̄iaꝫ cōuerſi in
curſu labētis ſeculi pereūt ſi abſq; ſacre doctrine ·
paulo dimittāt̄ · ¶ Glo · Septē panes ſunt ſcrip
tura noui teſtamēti · in q̄ gr̄a ſanctiſpūs reuelat̄ ·
& datur · neq; ſūt hordeacei vt ſup̄ · qa nō hic vt in
lege vitale alimētū · figuris q̄ſi tenaciſſima palea
tegit̄ · hic n̄ duo piſces vt ī lege duo iūgebāt̄ · ſ.
rex & ſacerdotes ſ pauci · i · ſācti noui teſtamēti ·
q̄ d̄ fluctib⁹ ſecl̄i erepti & ſuſtinēt turbulētū ma=
re · & exēplo ſuo nos reficiūt · ne ī via deficiamus ·
¶ Hila · turbe aūt terra recūbūt · nullis ei legis
opib⁹ fuerāt an̄ ſubſtare · ſ pctoꝝ & corpoꝝ ſuoꝝ
inherebāt · ¶ Glo · Vel ibi ſup fenū · vt deſideria
carnis cōp̄māt̄ · hic ſup terrā · vbi & ip̄e mūd⁹ re
liq̄ p̄cipit̄ · Vel mōs in q̄ dn̄s reficit · eſt altitudo
xp̄i · ibi g̊ fenū ſup terraꝫ · qa ibi eſt celſitudo xp̄i
ꝑpter carnales · carnali ſpe & deſiderio tegit̄ · Hic
remota om̄i cupiditate carnali cōuiuas noui teſta
mēti ſpe pmanētes ſolidatas cōtinet · ibi q̄nq; mi=
lia q̄ carnales q̄nq; ſenſib⁹ ſubditi hic q̄tuor ꝑpter
q̄tuor v̄tutes q̄b⁹ ſpiritalit̄ muniunt̄ · tēpātiam ·
prudētiā · fortitudinē · & iuſticiā · Quaꝝ p̄ma ē cog
tio reꝝ appetendaꝝ & vitādaꝝ · Secda refrenatō
cupiditatis · ab hijs q̄ tpaliter delectant · Tercia
firmitas ꝯtra moleſta ſeculi · Quarta q̄ p om̄es dif
fundit̄ · dilectō dei & ꝓximi · & ibi & hic mlieres
& puuli excepti ſūt · Quia in veteri & nouo teſta=
mēto · nō admittūt̄ ad dn̄m · q̄ n̄ p durāt occurrere
in viꝝ pfectū · vl̄ firmitate viriū · vl̄ leuitate mē=
tis · vtraq; refectō ī mōte celebrata ē qa vtriuſq; te
ſtamēti ſcriptura & altitudineꝫ celeſtiū p̄ceptoꝝ ·
mādat & p̄miū vtraq; altitudieꝫ xp̄i p̄dicat alti=
ora miſteria · q̄ n̄ capit ꝯmunis turba apl̄i ſuffert̄
& īplēt · ſ · pfectoꝝ corda ſeptiformis ſpūs gr̄a ad
ītelligēdū illuſtrata · ſporte iūco & folijs palma=
rū ſolēt ꝯtexi · & ſigficāt ſāctos · q̄ radicē cord̄ ī ip̄o
fonte vite collocāt · ne areſcāt · vt iūc⁹ ī aq̄ & pal
mā eterne retributōis ī corde retinet ·

¶ Capi · xvi ·

Et dimiſſa turba aſcēdit ī naui=
culā & veīt ī fines magedā & ac
ceſſert̄ ad eū phariſei & ſaducei
tēptātes & rogātes eū vt ſignū
de celo oſt̄deret eis · At ille rn̄dēs
ait illis · Facto veſpere · dicitis ·
ſerenū erit rubicūdū ei ē celū & mane · hodie tēpe
ſtas · rutilat · n · triſte celū · facieꝫ g̊ celi diiudicare
noſtis · Signa aūt tpm non poteſtis ſcire · Gene=
ratio autem mala & adultera · ſignum querit · &
ſignum non dabit̄ ei · niſi ſignum ione prophete ·
Et relictis illis · abijt · ¶ Chriſ · Sicut poſt mira
culū quinq; panum dominus turbas dimiſit ita &
nūc · Nec autem pedes recedit · ſed nauigio ne tur
ba eum ſequatur · Vnde dicitur · Et dimiſſā turba
aſcendit in nauiculaꝫ · & venit in fines magedan ·
¶ Aug⁹ · de cō · euā · Marc⁹ aūt dicit ꝙ ī damanuca
nec eſt dubitandū eundē locū eſſe ſub vtroq; noīe ·
Nā pleriq; codices n̄ hn̄t etiā ſcd̄m mācū · n · mage
dan · ¶ Raba · eſt aūt mageda regio ꝯtra geraſā ·
& interp̄tatur poma · vel nūtia · & ſignificat hortū
de quo dr̄ hortus ꝯcluſus · fons ſignatus · in q̄ cre=
ſcūt poma virtutū · & vbi nūtiat̄ nomē dn̄i · Docꝫ
aūt ꝙ p̄dicatores · miniſtrato verbo turbe · ip̄i ītra
cubiculū cordis virtutū pomis debēt refici · Seq̄t̄ ·
Et acceſſert ad eū phariſei & ſaducei temp · & ro ·
eū vt ſignū de celo oſtendēt eis · ¶ Remi · admi=
rāda q̄ppe ē cecitas phariſeoꝝ & ſaduceoꝝ · ſic · n ·
poſtulabāt ſignū d̄ celo · q̄ſi ea n̄ eēnt ſigna · q̄ facē
videbāt̄ · quod aūt ſignū poſtularēt · Johānes maī=
feſtat · Refert · n · poſt refectōneꝫ · de q̄nq; panib⁹ ·
turbaꝫ acceſſiſſe ad dn̄m · & dixiſſe q̄d ſignū facis
vt videam⁹ & credam⁹ tibi · Patres nr̄i ī deſerto
māna comederūt · ſicut ſcriptū ē · panē de celo dedit
eis māducare · Ideoq; & hij dicūt · Oſtēde nob̄ ſig
nū de celo · i · fac vt vno vel duob⁹ dieb⁹ māna plu
at · vt totus populus paſcat̄ ſic multo tpe factū ē
in deſerto · Ip̄e vero inſpiciēs cogitatōnes eoꝝ vt
deus · & vidēs ꝙ ſi etiā ſignū de celo eis oſtēderet ·
non crederēt · noluit eis dare ſignū · q̄d poſtulabāt
Vn̄ ſeq̄t̄ · At ille rn̄dens ait illis · Facto veſpere
dicitis ſerenū erit · ¶ Hiero · Hoc apud grecos in
pleriſq; codicib⁹ n̄ habet̄ · Senſus aūt maifeſt⁹ ē ·
ꝙ ex elemētoꝝ ordinet̄ ꝯſonātia · poſſunt & ſereni
& pluuioſi dies p̄noſci · Scribe aūt & phariſei qui
videbāt̄ legis eē doctores ex ꝓphetaꝝ vaticinio n̄
poterāt ꝯg̊ſcē ſaluatoris aduētū · ¶ Aug⁹ · d̄ q̄ſti ·
euāg · Poteſt etiam intelligi quod dixit domin⁹ ·
facto veſpere · dicitis · ſerenum erit · & · n · rubicū=
dū ē celū · i · ſanguine paſſionis xp̄i · Prīo aduētu
īdulgētia pctoꝝ dat̄ · Et mane · hodie tēpeſtas ·
rubꝫ ei cū triſticia celū · Illd̄ eſt ꝙ ſecūdo aduētu
igne p̄cedēte vētur⁹ ē · ¶ Glosa · vel alit̄ · Rutilat
triſte celū · i · patiūt̄ apoſtoli poſt reſurrectōnē · p⁹
q̊s me iudicare ī futuro ſcire poteſtis · qa cū n̄ pco
ineis bonis q̄n patiāt̄ n̄ parcā alijs ī futuro · Faciē
igr̄ celi diiudicare noſtis · ſigna aūt tpm n̄ poteſtis
Sig̃ tpm dixit d̄ aduētu ſuo vl̄ paſſione cui ſil̄e
eſt roſeum celum veſpere & idem de tribulatione ·
an̄ aduētū ſuū futura cui ſil̄e ē mane roſeū cū triſti
cia celū · ¶ Criſ · Sic̄ g̊ ī celo aliud q̄d ē ſignū ſe
reītatis aliud pluuie ita & ī me putare opoꝛꝫ nūc
eī · ſ · ī p̄mo aduētu hijs ſignis q̄ in terra ſūt op⁹ ē
q̄ aūt in celo ſūt ꝯſuāt̄ tpi ſcd̄i aduētus · Nunc em̄

ſicut medicus veni · tunc ſicut iudex adero · ꝓpter
hoc nūc occultus venit · tūc aūt cū m̄lta diuulga=
tōne · qn̄ v̄tutes celoꝝ mouebunt̄ · Sꝫ nō ē nunc
tpus hoꝝ ſignoꝝ · veni mori · & q̄ abiecta ſūt · pati
& ideo ſeq̄t̄ · Generatio mala & adultera · ſignuꝫ
q̄rit & ſignū nō dabit̄ ei · niſi ſignū Jone ꝓphete ·
¶ Aug⁹ · de cō · euā · Hoc at̄ & alibi iā dixit ma=
theus · Vn̄ retinendū ē · eadē dn̄m ſepe dixiſſe · vt
qđ exiſtēte ↄtrario ſolui nō poterit · bis dictū intel
ligat̄ · ¶ Glo · Dicit at̄ generatō mala & adulte=
ra · i · icredula · ꝑ ſpiritali carneū hn̄s intellectum ·
¶ · Raba · Nō ḡ generatōni illi tꝑātiū dn̄m ſignū
celeſte dat̄ · q̄le q̄rebāt · q̇bꝫ m̄lta ſigna dedit ī t̄ra
Sed generatōni querentiū dn̄m · i · apoſtolis · q̇bꝫ
cernētibꝫ aſcendit in celū & ſpūmſanctum miſit ·
¶ Hie · quid aūt ſibi velit ſignum Jone · iam ſup̄
dictū ē · ¶ Chriſ · Cū aūt hoc ſcdo pharizei audiſ
ſent · oportebat interrogare & dicere · Quid eſt · qđ
dicitur · Sed ipſi non diſiderio diſcendi hoc a domi
no queſierunt · Et ideo dominus eos reliquit · Vn̄
ſequitur · Et relictis illis abijt · ¶ Rabanus · id ē
relicta generatōne mala iudeoꝝ · abijt trāſfretum
& gentiū ſecutus ē ꝑp̄l'us · Nota ꝙ nō ſicut in alijs
legit̄ locis · dimiſſis turbis abijt · Sꝫ q̇a infidelita
tis error inſolentiū animos obtinebat · dicit̄ ꝙ eos
reliquit · Sequitur textus

¶ Et cū veniſſent diſcipuli eius trāſfretū · obliti
ſūt panes accipe · q̄ dixit illis · Intuemī · & cauete
a fermēto pharizeoꝝ & ſaduceoꝝ · at illi cogitabāt
ītra ſe dicētes · q̇a panes n̄ accepim⁹ · Sciēs auteꝫ
iħus dixit eis · Quid cogitatis īt̄ vos modice fidei
q̇a panes n̄ habetis · Nōdū intelligitis · neq̧ recor=
dami q̇nq̧ panū & q̇nq̧ milia hoīm · & q̄t cophi=
nos ſūpſiſtis neq̄ ſeptē panū & q̄tuor milia hoīm
& q̄t ſportas ſūpſiſtis q̄re n̄ ītelligitis q̇a n̄ de pa
ne dixi voƀ cauete a fermēto pharizeoꝝ & ſaduce
orū · Tūc ītellexer̄t · q̇a n̄ dixerit cauēdū · a fermē
to panū · ſed a doctrīna pharizeoꝝ & ſaduceoꝝ ·
¶ Glo · ſic dn̄s pharizeos reliq̄rat ꝓpt̄ eoꝝ īfideli
tatē ita ↄſeq̄nt̄ & doctrīaꝫ eoꝝ a diſc · cauēdū eē
docꝫ · vn̄ ſeq̄t̄ · Et cū venīs · diſc · ei⁹ trāſfretū · ob=
liti ſūt accipere panes · ¶ Remi · Tāto · n · amore
mg̅ri detinebāt̄ · vt nec etiā adpūctū vellent ab eo
recedere · Aiaduertenduꝫ ē ḡ · q̄ntū alieni eēnt ab
appetitu deliciaꝝ · cuꝫ tā ꝑuā h̄rent de neceſſarijs
curā vt etiā obliti ſint panes accipere · ſine quibꝫ
hūana fragilitas ſubſiſtere nō pt̄ · ſeq̄t̄ · Qui dixit
illis · Intuemī & cauete a fermento phariſeoꝝ &
ſaduceoꝝ · ¶ Hila: In q̄ monet̄ ap̄li n̄ admiſceri
iudeoꝝ doctrīe · q̇a legis opa ī effectu fidei & p̄fi=
guratōne reꝝ conſeq̄ntiū cōſtituta ſunt · & in q̄ꝝ
tpa atq̧ etateꝫ veritas ↄtigiſſet nihil vltra ī veri=
tatis ſil'itudīeꝫ poſitū arbitraret̄ · ne doctrīa pha=
rizeoꝝ xp̄m neſciēs · effectum euāgelice veritatis
rūperꝫ · ¶ Hie · Qui · n · cauꝫ a fermēto pharizeoꝝ
& ſaduceoꝝ · legis ac l'r̄e p̄cepta nō ſuat · traditio
nes hominuꝫ negligit · vt faciat dei mādata · Hoc
eſt fermentū de q̄ apoſtol⁹ loq̄t̄ · modicū fermen
tum totā maſſam corrūpit · Iſtiuſmodi fermentuꝫ
etiā oī rōe vitādū ē · qđ habuit marcion valētinus
& oēs heretici · Fermētū · n · hƀ vim · vt ſi farine
mixtū fuerit · qđ paꝝ videbat̄ · creſcat ī maius · &
da ſaporeꝫ ſuū vniuerſam cōſperſionē trahat · Ita
& doctrīna heretica ſi vel modicā ſcintillā iecerit
in tuū pectus ī breui ingēs flāma ↄcreſcit · & totā
hoīs paſſionem ad ſe trahit · ¶ Chriſ · Sed quare
nō dixit · attēdite a doctrīna pharizeoꝝ manifeſte
q̇a vult cōmemorare ea q̄ facta ſūt · ſ · de multipli=
catōne panū · Etenī nouerat eos eē oblitos · Sim=
plicit̄ at̄ de hoc eos incuſare nō videt̄ rōnem h̄re ·
Occaſione at̄ ab eis recepta īcrepare · ſuſceptibilē
faciebat īcuſatōeꝫ · Et iō q̄ cogitabāt diſc · Euāge
liſta ī mediū introducit · dicēs · At illi cogitabāt
intra ſe dicētes · Quia panes · nō accepi⁹ · ¶ Hie ·
Quō aūt panes nō habebāt · qui ſtatim impletis ·
ſepteꝫ ſportis · aſcenderūt ī nauiculā · & venerunt
in fines mageda · ibi audiunt nauigātes ꝙ cauē ·
debeāt a fermēto pharizeoꝝ & ſaduceoꝝ · ſ; ſcrip=
tura teſtat̄ ꝙ obliti ſūt eos ſecū tollere · ¶ Chriſ ·
Quia v̄o diſcipuli circa cōſuatōes iudaicas adhuc
repebāt · Ideo dn̄s vehemēter eos increpat ad vti
litatem omniū · Vn̄ ſequit̄ · Sciens autem iħus
dixit eis · Quid cogitatis īter vos modice fidei q̇a
panes nō habetis · ¶ Glo · Quaſi · d · q̇d cogitatis ·
me dixiſſe · de terrenis panibꝫ · de q̇bꝫ nō ē nob di=
ſputādū · cū de tā paucis tātas feci habūdare reli
q̇as · ¶ Chriſ · Hoc at̄ facit vt ſollicitudīeꝫ eſcaꝝ
ab eis abijciat · Sed q̄re nō arguit eos · cū dixerūt
Vn̄ nob ī ſolitudine panes tāti · etenī oportunius
videbat̄ hoc dici · Sꝫ iō tūc nō rep̄hendit eos · ne
videret̄ ſe īgerere ad ſigna faciēda · & nolebat āte
turbas eos īcrepare · Tūc etiā rōnabilior hec accu
ſatō fuit · qn̄ iā duplici miraculo de paībꝫ facto ta=
les erāt · vt adhuc de eſcis dubitarēt · Vide at̄ & ī
crepatōneꝫ cū māſuetudīe · velut · n · excuſādo rn̄=
det ꝑ hijs q̄s īcrepauerat · dicēs · Nōdū ītelligitis
neq̧ recordami q̇nq̧ panū · ¶ Glo · q · d · Neq̧ mi=
ſteriū ītelligitis · neq̧ v̄tutē in memoria habetis ·
¶ Chriſ · Per qđ ī memoriā eos reducit ad ea q̄
p̄terier̄t & ad futura attētōres facit · ¶ Hie · Per
hoc at̄ ꝙ dicit · q̄re n̄ ītelligitis ecce ꝑ occaſionem
docꝫ eos q̇d ſig̃ficēt q̇nq̧ panes & ſeptē · q̇nq̧ mi=
lia hoīm & q̄tuor milia q̄ paſta ſūt ī heremo · Si
eī fermēt̄ū pharizeoꝝ & ſaduceoꝝ n̄ corꝑalē panē
ſ; traditōes ꝑuerſas & heretica ſig̃ficāt dogmata ·
q̄re cibi q̇bꝫ nutrit⁹ ē ꝑp̄l'us dei n̄ verā doctrīaꝫ in
tegrāq̧ ſig̃ficēt · ¶ Chriſ · Vt at̄ diſcas q̄ntū ī di
ſcipul' potuit īcrepatō xp̄i & q̄lit̄ eoꝝ mēteꝫ erex
erit dormiēteꝫ · audi q̇d euāge · dicat · Tūc ītellex
er̄t ꝙ n̄ dixit cauēdū a fermēto panū · ſ; a doctrīa
pharizeoꝝ & ſaduceoꝝ · q̄uis eo hoc n̄ īterp̄tāte ·
Interp̄tatō ḡ dn̄i eos a iudaicis obſuatoībꝫ ab
duxit · de fides exiſtētes attētōres fecit · & a ꝑua fi
de eos eripuit · vt non timeāt · ſi qn̄ paucos panes

habere videāt᷑ . neqꝫ ꝓ pane solliciti . ſint . Sꝫ hec
reſpiciant vniuerſa . Sequit᷑ textꝰ
¶ Venit aūt ihūs ī ꝑtes ceſaree philippi . Et iter=
rogabat diſcipl'os ſuos dicēs . Quē dicūt hoīes eē
filiū hoīs? At illi dixerūt . alij Johānē baptiſtā .
alij aūt heliā . alij vō hieremiā . aut vnū ex ꝓphetis
dicit illis ihūs . Vos aūt quē me eē dicitis? Rñdēs
Simō petrus dixit . Tu es xp̄us filius dei viui .
Rñdēs ihūs . dixit ei . Btūs es ſimon bariona . qa
caro & ſanguis ñ reuelabit tibi . ſ; pr̄ meꝰ q̄ ē ī ce
lis . & ḡ dico tibi . qa tu es petrꝰ . & ſup hāc petrā
edificabo eccleſiā meā . & porte inferi nō ꝑualebūt
aduerſus eā . & tibi dabo claues regni celoꝝ . Et
q̄dcūqꝫ ligaueris ſup terrā . erit ligatū & in celis
Et q̄dcūqꝫ ſolueris ſup terrā erit ſolutū & ī cel' .
¶ Glo . Poſtq̄ꝫ diſcipulos a pharizeoꝝ doctrina
remouerat dñs . cōueniēter euāgelice doctrīe mag
nitudinē in eis fundat . Et vt maior ſollēnitas de
ſignet᷑ . locꝰ deſcribit᷑ . cū dr̄ . venit aūt ihūs in ꝑtes
ceſaree philippi . ¶ Chriſ . Jō aūt ñ ſimplicit᷑ ceſa=
reā noīat . ſ; ceſareā philippi . qa ē & alia ceſarea .
q̄ ē ſtratonis nō aūt ī illa . ſ; ī hac diſcipulos iterro
gauit . lōge eos ab iudeis abducēs . vt ab oī timore
eruti . libere dicāt q̄ habebāt ī mēte philippꝰ autē
iſte fr̄ fuit herodis tetrarche ituree & traconiti=
dis regionis q̄ ī honore tiberij ceſaris ceſareā phi
lippi . q̄ nūc paneas dr̄ . appellauit . ¶ Glo . Cōfir=
maturꝰ aūt ī fide diſcipulos . ꝑus opiniones & er=
rores alioꝝ . a mētibꝰ eoꝝ voluit remouē . Vñ ſeq̄=
tur Et iterrogabat diſc . ſuos dicens . Quem dicūt
hoīes eē filiū hoīs . ¶ Orige . Interrogat xp̄s di=
ſcipulos vt ex apl'oꝝ rñſionibꝰ nos diſcamꝰ diuer
ſas opiniones fuiſſe tūc apud iudeos de xp̄o . & vt
nos ſemp ſcrutemur de xp̄o . q̄lis opinio ſit apud
hoīes de nob' vt ſiq̄d male dr̄ de nob' . occaſiones il=
lius ꝑcidamꝰ . Siq̄d aūt boni . eiꝰ occaſiones auge
amꝰ . Sꝫ & diſcipuli ep̄oꝝ & apl'oꝝ īſtruūt᷑ exē=
plo vt q̄leſcūqꝫ opiniones habuerint foris de ep̄is
ſuis . referāt eis . ¶ Hie . Pulchre aūt interrogat .
Quē dicūt hoīes eē filiū hoīs . qa q̄ de filio hoīs lo=
quūt᷑ . hoīes ſūt . Qui vō diuinitatē eiꝰ ītelligūt .
nō hoīes ſ; dij appellant᷑ . ¶ Chriſ . Nō aūt dicit .
quē me dicūt ſcribe & pharizei eſſe . ſ; quē me di=
cūt hoīes . plebis mētē . q̄ ad malū inflexa ñ erat .
inueſtigās . Et ſi . n . ml'to humilior q̄ꝫ oportebat .
eoꝝ erat de xp̄o opinio . ſ; tñ a neq̄cia libera erat .
phariſeoꝝ aūt opinio de xp̄o erat plena ml'ta mali=
cia . ¶ Hila . Dicēdo ḡ . quē dicūt hoīes eſſe filiū
hoīs . ſig̃ficauit ꝑter id q̄d in ſe videbat᷑ eſſe aliud
ſentiendū . Erat . n . hoīs filiꝰ . Quod igr̄ de ſe opin
andi iudiciū deſiderabat . ñ illd' arbitramur q̄d ip̄e
cōfeſſus ē . ſ; occultū erat de q̄ q̄rebat᷑ in q̄d ſe crede
tiū fides debeat extēdere . Eſt aūt hec cōfeſſionis te=
nenda rō vt ſicut dei filium ita & filium hominis
meminerimꝰ qa alteꝝ ſine altero nihil ſpei tribuit
ad ſalutē . & ideo ſignāt᷑ dixit . Quem dicunt hoīes
eſſe filiū hominis . ¶ Hie . Non etiā dixit . Quem
me eſſe dicūt hoīes . ſ; quē dicūt eſſe filiū hoīs . ne
iactāt᷑ de ſe q̄rere videret᷑ . Et nota vbicūqꝫ ī vete
ri teſtamēto ſcriptū ē filiꝰ hoīs . ī hebreo poſitū ē .
filiꝰ adam . ¶ Orige . Diuerſas aūt iudeoꝝ opinio=
nes de xp̄o diſcipuli referūt . Vñ dr̄ . At illi dixerūt
alij iohannem baptiſtam . eſtimationem . ſ . ſecuti
Herodis . alij aūt heliā . videlicꝫ eſtimātes q̄ꝫ aut
ſc̄dam natiuitatem ſuſceperit helias . aut ex eo tē
pore ī corpe viuēs ī tp̄e apparuit illo . alij vō hiere
miā quē dñs ingētibꝰ ꝓphetam cōſtituit . nō intel
ligētes q̄niā hieremias tipus fuerat xp̄i . aut vnū
ex ꝓphetis . rōne ſimili ꝓpter illa que deus ad ip̄os
locutus ē ꝑ ꝓphetas . Nō tñ in ip̄is . ſ; in ip̄o ſūt im
pleta . ¶ Hiero . Sed tñ turbe ſic errare potuerāt .
in helia & heremia . quomō herodes errauit in Jo=
hanne . Vñ miror quoſdā interp̄tes cauſas erroꝝ
inq̄rere ſinguloꝝ . ¶ Chriſoſ . Quia vero diſcipuli
opinionem turbe recitauerāt . euocat eos ꝑ ſc̄dam
interrogatōem ad opinādū aliq̄d maiꝰ de ip̄o . Et
ideo ſeq̄t᷑ . Dicit illis ihūs vos aūt quē me eſſe dici
tis . Vos aūt inq̄ꝫ q̄ ſimul mecū eſtis ſemp qa mai
ora ſigna vidiſtis q̄ꝫ turbe . nō oportꝫ vos in opini
one cōuenire cū turbis . & ꝓpter hoc nō a ꝑncipio
ꝑdicatōnis eos de hoc īterrogauit . ſ; poſtq̄ꝫ multa
ſigna fecit . & multa locutus eſt eis de ſua deitate .
¶ Hie . Attēde aūt q̄ꝫ ex hoc textu ſmonis apoſto
li neq̄q̄ꝫ hoīes . ſ; dij appellāt᷑ . Cū . n . dixiſſet . quē
dicūt hoīes eē filiū hoīs . ſubiecit . Vos aūt quē me
eſſe dicitis . Ac ſi dicat illis qa hoīes ſunt hūana
opinātibꝰ . vos q̄ dij eſtis . quē me eſſe exiſtimatis
¶ . Raba . Nō aūt q̄ſi neſciēs de ſe ſentēciam diſci
puloꝝ vel extraneoꝝ inq̄rit . Sed ideo diſcipulos
q̄d de ſe ſentiāt . īterrogat . vt ꝯfeſſionē recte fidei
digna mercede remuneret . Jō q̄d alij de ſe ſentiāt
inq̄rit . vt expoſitis ꝑmo ſentētijs errātiū diſcipu=
li ꝓbaret᷑ veritatē ſue ꝯfeſſiōis ñ de opione vulga
ta ſ; de ip̄o ꝑcepiſſe dominice reuelationis arcano .
¶ . Chriſ . Quādo vō dñs de plebis opinione iter=
rogat . oēs rñdēt . ſ; oībꝰ diſcipulis īterrogatis pe=
trus tanq̄ꝫ os apoſtoloꝝ & caput . ꝓ omībꝰ rñdet .
Vñ ſeq̄t᷑ . Rñdēs ſimon petrus dixit . tu es xp̄s
filiꝰ dei viui . ¶ Orige . Denegat q̄de petrus aliq̄d
eoꝝ eſſe ihm̄ q̄ arbitrabāt᷑ iudei . Cōfeſſus ē aūt tu
es xp̄us . q̄d neſciebāt iudei . ſ; & q̄d maius ē . filiꝰ
dei viui . qui & per ꝓphetas dixerat . Viuo ego di
cit dñs . Et ideo dicebat᷑ viuus ſ; ſc̄dm ſupeminē=
tiā . qa ſupeminet . omībꝰ habētibꝰ vitam quoniā
ſolus habet immortalitatem . & eſt fons vite . q̄d
ꝓp̄e dr̄ deus pr̄ . vita aūt eſt q̄ſi de fonte ꝓcedēs . q̄
dixit . Ego ſum vita . ¶ Hie . Deū etiā viuū appel
lat ad cōparatōnem eoꝝ deoꝝ qui putantur dij ſ;
mortui ſunt . Saturnum dico . Jouem . Venerē .
& Herculem . & cetera idoloꝝ portenta . ¶ Hila .
Eſt aūt hec vera & inuiolabilis fides ex deo . deū fi=
liū ꝓfectū eſſe . cui ſit ex eternitate pr̄is eternitas
Hūc igr̄ aſſumpſiſſe corpus & hominē factū eſſe .
ꝑfecta ꝯfeſſio ē . Cōplexus ē itaqꝫ oīa q̄ & naturā

& nomen expſſit. In q̃ ſumma ṽtutũ ẽ. ¶ Raba.
Mira aũt diſtinctõne factũ eſt vt dñs ipſe humi-
litatem aſſumpte hũanitatis profiteat̃. diſcipul⁹
excellentiam diuine eternitatis oñdat. ¶ Hila.
Dignũ aũt cõfeſſio petri p̃miũ cõſecuta eſt. quia
dei filiũ in hoïe. vidiſſet. Vñ ſeq̃t̃. Reſpondens
aũt ihũs dixit ei. Beatus es ſimon bariona quia
caro & ſanguis nõ reuelauit tibi ſ; p̃r meus q̃ ẽ in
celis. ¶ Hie. Reddit. n. xp̃s ap̃lo vicem ꝓ teſti
monio q̃d de ſe petrus dixerat. Tu es xp̃us fili⁹
dei viui. Ip̃ũ aũt dixit ei. Beatus es ſimõ bariona
Quare. q̃a nõ reuelauit tibi caro & ſanguis ſ; re-
uelauit p̃r. q̃d caro & ſanguis reuelare nõ potuit
ſp̃ũſſancti gr̃a reuelatum eſt. Ergo ex cõfeſſione
ſortit̃ vocabulũ ꝙ reuelatõnem ex ſp̃ũſancto ha-
beat. cui⁹ & filius appellãdus ſit. Siquidẽ bario-
na in lingua nr̃a ſonat filius colũbe. ¶ Hie. Alij
ſimplr̃ accipiunt. ꝙ ſimõ. ſ. petrus fili⁹ ſit iohis.
iuxta alterius loci interrogatõnem. ſimon iohis.
diligis me. & volũt ſcriptoꝝ vitõ depũatum. vt
pro bar. iohanna. i. filius iohis bariona ſcriptuꝫ
ſit vna detracta ſillaba. Iohanna ṽo interp̃tat̃ dei
gr̃a. Vtrũq; aũt nomẽ miſtice intelligi p̃t ꝙ & co-
lũba ſp̃ũmſanctum & gr̃a dei. donũ ſig̃ficet ſpiri-
tale. ¶ Chriſ. Vanum eſt em̃ dicere. tu es filius
Jone vel iohanna. niſi vt oñdat q̃m ita naturalit̃
eſt xp̃s fili⁹ dei. ſicut petr⁹ fili⁹ ione. eiuſdem ſub
ſtãtie cũ eo q̃ genuit. ¶ Hie. Illud aũt ꝙ ait. quia
caro & ſãguis nõ reuelabit tibi. ap̃lice narratõni
cõpa. in q̃ ait. Cõtinuo nõ acq̃eui carni & ſangui
ni. carnem ibi & ſanguinẽ iudeos ſig̃ficãs. vt hic
q̃q; ſub alio ſenſu demõſtret̃ q̃d ei nõ ꝑ doctrinam
phariſeoꝝ ſ; ꝑ dei gr̃am xp̃s dei fili⁹ reuelat⁹ ſit.
¶ Hila. Vel alit̃. Deũs hic vltra hũanos oculos
& ĩtendiſſe & vidiſſe laudatus ẽ. Nõ id q̃d ex car
ne & ſanguine cõtuẽs. ſ; dei filiũ celeſtis p̃ris reue
latõne cõſpiciens vt p̃mus ag̃ſceret. ꝙ diuinitas
eſſet ĩ xp̃o. ¶ Orige. Eſt aũt in hoc loco q̃rendum
vtꝝ cũ p̃us mitterẽt̃ iã cog̃ſcebãt diſcipl̃i q̃m ip̃e
erat xp̃s. Hic em̃ ſmo demõſtrat. q̃m tũc p̃mũ cõ-
feſſus fuerit eũ petr⁹ xp̃m filiũ dei viui. Et vide
ſi potes. q̃m credere ihm eſſe xp̃m min⁹ ẽ q̃ cog-
ſcere. vt dicam⁹ ꝙ q̃ñ mittebãt̃ ad p̃dicãdũ cre-
debãt q̃dẽ ihm eſſe xp̃m. Poſtea autẽ ꝓficientes
etiam cog̃uert. Aut ita eſt rñdẽdum. vt dicamus
q̃m tũc q̃dẽ apoſtoli initia cog̃tõnis habebãt xp̃i.
& exigua cog̃ſcebãt de illo. poſtea aũt profecerũt
in agnitõne ip̃ius. vt poſſent capere ſcientiam xp̃i
reuelatã a p̃re. ſicut & petrus q̃ beatificat̃. nõ ſolũ
in eo ꝙ dixit. tu es xp̃s. ſ; in eo magis ꝙ addidit
filius dei viui. ¶ Chriſ. Nimiꝝ aũt ſi nõ cõfeſſus
eſſet petrus xp̃m ꝓp̃e ex p̃re natum. nõ eſſet hic re
uelatõne op⁹ neq; eſtimare xp̃m vnũ ex multis
filijs adoptiuis btitudine dignũ eſſet. Nã & ante
hoc illi q̃ erãt ĩ naui. dixert̃. Vere fili⁹ dei ẽ hic.
Sed & nathanael dixit. rabbi tu es fili⁹ dei. Non
tñ bt̃i dicti ſunt. q̃a nõ taleꝫ cõfeſſi ſũt filiationem

qualem petrus. ſ; vnũ ex multis eũ eſtimabãt. nõ
vere filiũ. vel & ſi p̃cipuũ q̃dẽ p̃ multis. nõ aũt ex
ſubſtãtia p̃ris. Vides aũt q̃liter & filium reuelat
p̃r. & p̃rem filius. Nõ. n. ab alio ẽ dicere filiũ q̃ a
p̃re. nec ab alio p̃rem q̃ a filio. q̃re & hinc mani-
feſtum ẽ ꝙ fili⁹ ẽ cõſubſtãcialis & coadorãdus p̃ri
oñdit aũt xp̃us ex hinc iã multos credituros. q̃d
fuerat petrus cõfeſſus. Vñ ſubdit. Et ego dico ti
bi q̃a tu es petrus. ¶ Hiero. Ac ſi. d. quia tu mihi
dixiſti. tu es xp̃s filius dei viui. Et ego dico tibi
non ſmone caſſo & null ũ opus habẽte. ſ; dico tibi.
q̃a meũ dixiſſe feciſſe ẽ. q̃a tu es petr⁹. ſicut ei ip̃e
lumẽ apoſtolis donauit. vt lumẽ mũdi appellẽt̃ &
cetera q̃ a dño ſortiti vocabula ſũt. Ita & ſimoni.
q̃ credebat in petrã xp̃m petri largitus eſt nomẽ.
¶ Auguſ. de cõ euã. Nullus tñ arbitretur ꝙ hic
petrus nomẽ accepit. Nõ em̃ accepit hoc nomen.
niſi vbi iohannes cõmemorat ei dictũ eſſe. Tu vo
caberis. cephas. q̃d interp̃tat̃. petrus. ¶ Hiero.
Scd̃m aũt metaphorã petre recte d̃r ei. Edificabo
eccleſiã meã ſup te. Et hoc ẽ q̃d ſeq̃t̃. Et ſup hãc
petram edificabo eccleſiam meam. ¶ Chriſoſto⁹
id eſt in hac fide & confeſſione edificabo eccleſiam
meam. Hic oſtendit multos iam credituros quod
petrus cõfeſſus fuerat. & erigit eius ſenſum. & pa
ſtoreꝫ ipſum facit. ¶ Auguſtinus. in libro retra
ctationum. Dixi in quodam loco de apoſtolo pe-
tro. ꝙ in illo tanquam in petra edificata eſt eccle
ſia. ſed ſcio me poſtea ſepiſſime ſic expoſuiſſe q̃d a
domino dictũ eſt. Tu es petrus & ſup hãc petrã
edificabo eccleſiam meam. vt ſup hũc intelligere-
tur. quẽ cõfeſſus ẽ petrus. dicẽs. tu es xp̃s. filius
dei viui. Ac ſi petr⁹ ab hac petra appellat⁹ ꝑſonã
eccleſie figuraret. q̃ ſup hãc petrã edificat̃. Nõ. n.
dictũ ẽ illi. tu es petra. ſ; tu es petrus. petra auteꝫ
erat xp̃s. queꝫ cõfeſſus ſimon ſicut ei tota eccleſia
confitet̃. dictus eſt petrus. Haꝝ aũt duaꝝ ſentẽ
ciaꝝ. q̃ ſit probabilior eligat elector. ¶ Hila. Eſt
autem in nũcupatõne noui nominis felix eccleſie
fundamentum. dignaq; edificatõne illius petra q̃
infernas leges & tartari portas & omnia mortis.
clauſtra diſſolueret. Vñ ad oñdẽdam firmitatem
eccleſie ſup̃ petrã fundate ſubdit̃. Et porte inferi.
nõ p̃ualebũt aduerſus eã. ¶ Glo. id ẽ nõ ſeꝑabũt
eã a caritate mea & fide. ¶ Hie. Ego portas ĩferi
vitia reor atq; pc̃ta vel certe hereticoꝝ doctrinas
ꝑ q̃s illecti homines. ducũt̃ ad tartaꝝ. ¶ Orige.
Sed & ſingule ſpiritales neq̃cie ĩ celeſtib⁹. porte
ſũt ĩferoꝝ. q̃b⁹ cõtrariãt̃ porte iuſticie. ¶ Raba.
Porte q̃q; ĩferi & tormẽta & blãdimẽta ſũt ꝑſecu-
toꝝ ſ; & p̃ua infideliũ opa ineptaq; colloq̃a. porte
ſũt inferi. q̃a iter ꝑditõnis oñdũt. ¶ Chriſ. Non
aũt exp̃mit vtꝝ petre nõ p̃ualebunt. in qua edifi
cat xp̃us eccleſiã. aut eccleſie quam edificat ſuper
petrã. Tamẽ manifeſtum eſt. quia nec aduerſus
petrã nec aduerſus eccleſiaꝫ. porte p̃ualent infero
rum. ¶ Ciril. in li. theſau. Scd̃m aũt hãc domini

promiſſionem eccleſia apoſtolica petri ab omni ſe-
ductõne hereticaq; cõuentõne manet immaculata.
ſup om̃es p̃poſitos & ep̃os. & ſup om̃es p̃mates.
eccleſiaꝝ & apoſtoloꝝ in ſuis pontificibꝰ ĩ fide ple
niſſima & autoritate petri Et cũ alie eccelſie q̃rũ
dã errore ſint verecundate. ſtabilita inq̃ſſibiliter
ip̃a ſola regnat. ſilentiũ impon̄es. & omniũ obtu
rãs ora hereticoꝝ. & nos neceſſario ſalutis nõ de-
cepti ſupbia neq; vino ſupbie debriati tipũ verita
tis & ſancte ap̃lice traditõnis vna cũ ip̃a confite
mur & p̃dicamus. ¶ Hie. Nemo aũt putet hoc de
morte dici. ꝙ ap̃li cõditõni mortis ſubiecti nõ fue
rint q̃ꝝ martiria videat coruſcare. ¶ Orige. Si g̃
& nos p̃re nob reuelãte q̃ ẽ ĩ celis. q̃n. ſ. cõuerſatõ
nr̃a ĩ celis ẽ. cõfeſſi fuerim⁹ ihm xp̃m eſſe filiũ dei
viui & nob dicet̃. tu es petr⁹. petra. n. ẽ oĩs q̃ imi
tator ẽ xp̄i. aduerſus quẽ at̃ porte p̃ualẽt inferoꝝ.
ille neq; petra dicendus ẽ. ſup̃ quã edificat xp̃us
eccleſiã neq; eccleſia. neq; pars eccleſie quã xp̃s
edificat ſup̃ petrã. ¶ Chriſ. Deinde & aliũ petri
dicit honorem cũ ſubdit̃. & tibi dabo claues regni
celoꝝ. q̃ſi. d. Sicut p̃r tibi dedit me cog̃ſcere. ita
& ego tibi aliquid dabo. ſ. claues regni celorum.
¶ Raba. Qui. n. Regez celoꝝ maiori p̃ ceteris de
uotõne cõfeſſus ẽ. merito p̃ ceteris ip̃e collatis cla
uibꝰ regni celeſtis donatus ẽ. vt conſtaret oĩbꝰ q̃a
abſq; ea cõfeſſione ac fide regnũ celoꝝ null⁹ poſ-
ſet ĩtrare. Claues at̃ regni celoꝝ ip̃am diſcretõez
& potẽtiã noĩat. potentiã q̃ liget & ſoluat. diſcre-
tõez q̃a dignos vel indignos diſcernat. ¶ Gloſa.
Vñ ſeq̄t̃. & q̄d cũq; ligaueris. i. quecũq; ĩdignũ
remiſſione iudicaueris. dũ viuit. ĩdign⁹ apud deũ
iudicabit̃. Et q̄d cũq; ſolueris. i. quecũq; ſoluẽdũ
iudicaueris dũ viuit. remiſſionẽ pc̃toꝝ conſeq̄t̃ a
deo. ¶ Orige. Vide at̃ q̃ntã p̄tatẽ h̄t petra ſup q̃
edificat̃ eccleſia vt etiã iudicia ei⁹ maneãt firma
q̃ſi deo iudicãte p eã. ¶ Chriſ. Vide at̃ q̃lit̃ xp̃s
reducit petrũ ad excelſam de ip̃o intelligentiam.
Hec. n. ei ſe p̄mittit. datuꝝ. q̄ ſunt p̄p̄a dei ſolius
ſcʒ pc̃ta ſoluere & eccleſiã immutabilẽ facere int̃
tot p̄ſecutõnũ & temptatõnũ p̄cellas. ¶ Raba.
Hec at̃ ligãdi atq; ſoluendi poteſtas quãuis ſoli
petro data videat̃ a dño. tam̃ & ceteris apoſtolis
dat̃. nec nõ etiã nũc ĩ ep̃is ac p̄ſbiteris oĩ eccleſie
Sed ideo petrus ſpecialiter claues regni celoꝝ
& p̃ncipatũ iudiciarie p̄tatis accepit vt oẽs p or-
bem credẽtes intelligãt q̃a quicũq; ab vnitate fi-
dei vel ſocietatis illius quolibet mõ ſemetipſos cõ
gregant. tales nec vinculis peccatorum abſolui
nec ianuaʒ poſſunt regni celeſtis ingredi. ¶ Glo.
Specialiter etiam eam petro conceſſit. vt ad vni
tatẽ nos inuitarte Ideo enim eum principem apo
ſtoloꝝ cõſtituit. vt eccleſia vnũ p̃ncipalẽ xp̄i ha-
beret vicarium. ad quem diuerſa membra eccleſie
recurrerent. Niſi forte inter ſe diſſentirent. Quod
ſi diuerſa capita eſſent in eccleſia vnitatis vincu-
lum rumperetur. Quidam autem dicunt ꝙ ideo di-
cit. ſuper terram. Non. n. data eſt poteſtas ligã-
di vel ſoluendi mortuos. ſ; viuos. Qui at̃ mortuos
ſolueret. vel ligaret. ñ ſup terrã. ſ; poſt t̃rã hoc fa
ceret. ¶ Ex ſenten. Cõſtantinopol̃ cõcilij. Quõ at̃
p̄ſumũt quidã dicẽ de viuis tantũmodo hec dicta
eẽ? an ignorãt quia iudiciũ anathematis nihil eſt
aliud ꝙ ſeparatõ? Euitãdi ſunt at̃ illi q̃ a peſſimis
culpis detinẽt̃ ſiue ĩ viuis ſint ſiue nõ. A nocente
eĩ ſemp refugere neceſſariũ ẽ. Sʒ & auguſtini re
ligioſe memorie q̃ ĩt̃ africanos ep̃os ſplenduit. di
uerſe epiſtole recitate ſũt. ſig̃ficãtes ꝙ oporteret
h̃ẽticos & p⁹ mortẽ anathematizare. Talẽ at̃ ec-
cleſiaſticã traditõnẽ & alij africani ep̄i p̃uauerũt.
Sʒ & ſãcta romana ecc̃ia q̃ſdã ep̃os poſt mortez
anathematizauit. licet p̄ fide ĩ vita ſua ñ eẽnt ac-
cuſati. ¶ Hiero. Iſtũ locũ ep̄i & p̄ſbiteri ñ intel-
ligẽtes aliq̄d ſibi de phariſeoꝝ aſſumũt ſupcilio.
vt vel dãnent innocẽtes. vel ſoluẽ ſe noxios arbi-
trẽt̃. cuʒ apud dñm nõ ſententia ſacerdotũ ſ; reoꝝ
vita q̃rat̃. Legim⁹ ĩ leuitico de leproſis vbi iubẽt̃
oñdere ſe ſacerdotibꝰ. & ſi leprã habuerint. tunc a
ſacerdote ĩmũdi fiãt. ñ ꝙ ſacerdotes lep̄ſos faciãt
& ĩmũdos ſ; ꝙ habeãt noticiã leproſi & ñ leproſi.
& p̃nt diſcernere q̃ mũd⁹. q̃ ve ĩmũd⁹ ſit. Quõ g̃
ibi leproſum ſacerdos ĩmũdũ facit? & hic alligat
vel ſoluit ep̃us vel p̄ſbiter nõ eos q̃ inſontes ſunt
vel innoxij. ſ; p̄ officio ſuo cũ peccatoꝝ audierint
varietates. ſcit q̃ ligand⁹ ſit. q̃ ſoluẽd⁹. ¶ Orige.
Sit g̃ irrep̄henſibilis q̃ alteꝝ ligat vel ſoluit. vt
inueniat̃ dign⁹ ligare vel ſoluẽ in celo. Sʒ & ei q̃
potuerit v̄tutibꝰ portas obſtruere ĩferoꝝ q̃ſi p̃miũ
dant̃ claues regni celoꝝ. Om̃es eĩ ſp̄es virtutis.
cũ q̃s eã ceperit op̄ari. q̃ſi ip̃e ſe adaperit añ eum.
dño videlicʒ aperiẽte eã p g̃r̃aʒ ſuã vt ĩueiat̃ eadẽ
virtus & porta eẽ & clauis porte. Forſitan aũt &
vnaqueq; v̄tus ẽ regnũ celoꝝ. Sequit̃ texto
¶ Tũc p̃cepit diſcipul' ſuis vt nemini dicerent.
ꝙ ip̃e ẽ ih̄us xp̃us. Et inde cepit ih̄us oñdere di-
ſcipul' ſuis. q̃a oporteret eũ ire hieroſolimã & m̃lta
pati a ſeĩoribꝰ & ſcrib & p̃ncipibꝰ ſacerdotũ & oc
cidi & t̃cia die reſurgẽ. ¶ Ori. poſtq̃ petr⁹ ꝯfeſſus
ẽ filiũ dei viui q̃a noluit hoc eos iterim p̄dicare.
ſubdit̃. Tũc p̃cepit diſcipul' ſuis vt neĩni dicerẽt
q̃a ip̃e ẽ ih̄us xp̃us ¶ Hiero. Sʒ cũ ſup̃ mittẽs di
ſcipulos ad p̃dicãdũ iuſſerit eis vt annũtiarẽt ad
uẽtũ ſuũ videt̃ eẽ ꝯtrariũ q̄d hic p̃cipit. ne ſe dicãt
eẽ ihm xp̃m. mihi videt̃ aliud eẽ xp̃m predicare.
aliud ihm xp̃m. Et xp̃us commune dignitatis ẽ
nomen ih̄us p̄p̄ũ vocabulũ ſaluatoris. ¶ Orige.
Vel tũc leuiter q̄dẽ de eo ãnũciabãt. q̃ſi de magno
& mirabili viro. xp̃m aũt eſſe eũ nõdũ annuncia-
bãt. Qui aũt vult etiã xp̃m eũ p̃dicatũ ab apoſto-
lis. dicet. q̃niã leuiter p̃mittere voluit eos mentio
nem nominis ſui vt interim facto ſilẽtõ p̃dicatõis
hui⁹ hoc ip̃m q̄d leuit̃ de xp̃o auditũ fuerat. dige
rat̃ ĩ ſenſibꝰ auditoꝝ. aut ita ẽ ſoluẽda q̃ſtõ vt vi
deãt̃ ea que ſuperius de annunciando chriſto ſunt

dicta · nō ad tp̄us ꝑtinere qđ fuit āte xp̄i reſurre
ctōnem · ſ; ad tp̄a poſt futura · Hec aūt q̄ mandat ·
vt nemini dicāt · tūc apoſtolis conuenire · Jnutile
eñ eſt ip̄m quidē p̄dicare crucem aūt eius tacere ·
Propterea p̄cepit eis vt nemini dicerent · q̄a ip̄e ē
xp̄s & p̄parabat eos vt poſtmodū dicāt · qm̄ ip̄e ē
xp̄s · qui crucifixus eſt · & reſurrexit a mortuis ·
¶ Hie · Quod ne q̄s putet nr̄e tātū eſſe ītelligētie
qđ ſeqt̄ · cauſas tūc ꝓhibite p̄dicationis exponit
Sequit̄ · n · Exinde cepit ih̄us oñdere diſcipulis
ſuis q̄a oporteret eū ire hieroſolimā & multa pati
a ſeniorib; & ſcribis & p̄ncipib; ſacerdotū · & oc-
cidi · & tercia die reſurgere · Eſt at̄ ſenſus · tūc me
p̄dicate · cum iſta paſſus fuero · q̄a nō ꝓdeſt xp̄m
publice p̄dicari & ei⁹ vulgare in ꝑp̄lis maieſtatē
quē poſt paululū flagellatū viſuri ſūt & crucifix
um · ¶ Chriſ · Quod · n · ſemel radicatū ē & poſtea
euulſū · ſi iterum plātet̄ · difficile retinebit̄ · apud
m̄ltos · qđ at̄ īfixū ſemel ē & māſit poſtea īmobi-
le facile ꝓuehit̄ ad augmētū · ꝓpt̄ hoc at̄ īmorat̄
triſtib; p̄dicēdis & ſmonē multiplicat · vt apiat
diſciploꝝ mētes · ¶ Ori · Et vide q̄a ñ dixit cepit
dicē vl̄ docē · ſ; oñdē · qm̄ ſicut corꝑalia oñdi dicūt̄
ſic oñdi dicūt̄ a xp̄o ea q̄ loq̄bat̄ · Non aūt ſic pu-
to eis q̄ corꝑaliter eū; multa patientem viderūt ·
oñſa fuiſſe ea q̄ videbāt̄ · quō diſcipulis oñſus eſt
rationabilis ſmo de miſterio paſſionis & reſurre-
ctōnis xp̄i · Et tūc q̄dē cepit oñdere · cōſeq̄nter aūt
poſtea capaciorib; factis plenī⁹ demōſtrauit · q̄a
omē qđ cepit ih̄us hoc ꝑfecit · Oportebat aūt eū;
ire in hieruſale; vt occidat̄ · q̄dē in hieroſolimis q̄
ſūt deorſū · regnet at̄ reſurgēs ī hieruſale; celeſti ·
poſtq̄ · n · reſurrexit xp̄s · & alij cōſurrexerunt ei ·
iam nō deorſū q̄rit̄ hieruſalem vel dom⁹ ōronis ī
ea · ſ; ſurſū · patit̄ · at̄ multa a ſeniorib; hieruſalem
terrene · vt glorificet̄ ab hijs q̄ capiunt beneficia ·
eius celeſtib; ſeniorib; · Tercia at̄ die reſurrexit a
mortuis · vt eripiēs a maligno acq̄rat eis q̄ liberati
fuerāt hoc donū vt baptiſent̄ ſp̄u & aīa & corꝑe ·
in noīe p̄ris & filij & ſp̄uſſancti · qui ſūt tres dies
ſimul perpetuo inſtantes eis qui per eos facti fue
rūt filij lucis · Sequit̄ textus

¶ Et aſſumens eū petrus cepit increpare illū · di
cens · Abſit a te dn̄e nō erit tibi hoc · q̄ dixit petro
Vade poſt me ſathanas · ſcādalū mihi es q̄a nō ſa
pis ea · q̄ dei ſunt · ſed ea q̄ hoīm · ¶ Orige · Adhuc
initia coꝝ q̄ oñdebant̄ dicens · chriſtus petrus in-
digna hec filio dei viui · arbitrabat̄ · & q̄ſi oblitus
qm̄ fili⁹ dei viui nihil dignū increpatione facit ·
aut agit · cepit īcrepare · Et hoc ē qđ dr̄ · Et aſſu-
mēs eū petr⁹ cepit īcrepare illū ¶ Hie · ſepe dix-
imus nimij ardoris · amoriſq; q̄ maximi fuiſſe pe
trū ī dn̄m ſaluatorem · Qui g̊ poſt cōfeſſionē ſuā &
p̄miū ſaluatoris qđ audierat · ñ vult deſtrui ɔfeſſi-
onē ſuā · nec putat poſſe fieri vt dei fili⁹ occidat̄ ·
aſſumit eū ī effectū ſuū · vl̄ ſeꝑatū ducit · ne p̄nti
bus ceteris ɔdiſcipul̄ videat̄ mgr̄m āguē & cepit
illū increpare amantis affectu · & obſtās dicē · Ab
ſit a te domine · Vel ut meli⁹ habet̄ ī greco · Propi
ti⁹ ſis tibi dn̄e · non erit hoc · Quaſi necāriā haberet
propiciationē · Cui⁹ affectū q̄dem ſuſcipiēs criſtus
ignorātiam exꝓbrat · Vnde ſequit̄ · Qui conuerſus
dixit petro · Vade poſt me ſathanas · ſcādalū mihi
es ¶ Hila · Sciēs eñ domin⁹ diabolice ātis inſtru
ctū · Petro ait · Vade retro poſt me · i · vt exemplo
ſue paſſiōis ſeqr̄ · Jn eū vō p quē opinio hec ſug-
gerebat̄ cōuerſus adiecit · Sathanas · ſcādalum
mihi es · Nō · n · cōuenit exiſtimare petro ſathane
nomē & accuſatōnē ſcādali deputari p⁹ īdulta illa
b̄titudinis & p̄tatis tanta p̄conia · ¶ Hiero · Sed
mihi error apoſtolicus de pietatis affectu veniēs
nūq̄ incētiuū videbit̄ diaboli · Prudens g̊ lector
ɔſideret petro illā b̄titudinē ac p̄tatē ī futuro ꝓmiſ
ſam nō ī p̄ſenti datam · q̄ ſi ſtatim dediſſet ei · nūq̄
in eo praue confeſſionis error inueniſſet locum ·
¶ Chriſoſto · Quid etiam mirabile eſt hec pati pe-
trū q̄ de his reuelatōne; ñ ſuſcepit? Vt · n · diſcas
q̄ neq; illa q̄ de xp̄o cōfeſſus fuerat · ex ſe locut⁹ ē ·
vide qualit̄ ī his q̄ non reuelata ſūt ei · turbatōne
patiat̄ · hūana · n · & terreſtri cogitatōne · q̄ ſūt xp̄i
cōſiderās · eſtimabat turpe & ī dignū eſſe ei q̄ pa-
teret̄ · Et ideo dn̄s ſubiecit · Quia nō ſapis ea q̄ dei
ſūt · ſ; ea q̄ hoīm · ¶ Hiero · Quaſi · d · mee volūtatis
ē & patris vt ꝓ hoīm ſalute moriar · tu tuā tantū
cōſiderans volūtate; nō vis granū tritici cadere in
terrā vt multos afferat fruct⁹ · Et ideo q̄a ɔtraria
loq̄ris volūtati mee debes aduerſari⁹ appellari ſa-
thanas · n · īterp̄tat̄ aduerſari⁹ ſiue ɔtrari⁹ · Nō tñ
vt pleriq; putant eade; ſathanas & petr⁹ ſentētia
cōdemnāt̄ · Petro · n · dr̄ · Vade retro me ſathanas
id ē ſeq̄re me · qui cōtrari⁹ es volūtati mee · Jlle au
dit · Vade ſathanas · & non ei dr̄ retro · vt ſubau-
diat̄ · vade ī ignem eternū · ¶ Ori · Dixit g̊ petro
Vade poſt me · q̄ſi deſiſtēti p ig̊rantiā ire p⁹ xp̄m
Sathana aūt dixit ei · q̄ſi per ignorantiā aliquid
habēti cōtrariū deo · Beatus at̄ ad quē cōuertitur
xp̄us · etiā ſi corripiēdi cauſa cōuertit̄ · Sz quare
dixit ad petꝝ · Scandalū mihi es · cū ī pſalmo di-
cat̄ · Pax multa diligentib; legē tuā · & non ē illis
ſcandalū? Sed r̄ndēdū ē · qm̄ nō ſolū ih̄us nō ſcā-
dalizat̄ · ſed nec omnis homo qui in dilectione dei
ꝑfect⁹ ē · Sed q̄ntū ad ſe qui tale aliquid vel agit
vel loquit̄ · ſcandalū ē alteri · licet ille īſcandaliza-
bil̄ ſit · Aut certe omnē diſcipulū peccātē ſcādalū
ſibi appellat · ſicut & paul⁹ dicebat q̄s ſcādalizat̄
& ego non vror · Sequit̄ text⁹

¶ Tunc ihesus dixit diſcipulis ſuis · Si q̄s vult
poſt me venire · abneget ſemetipſum · & tollat cru
cem ſuam & ſequatur me · Qui enim voluerit ani-
mam ſuam ſaluam facere · perdet eam · Qui autem
p̄diderit aīa; ſuā ꝓpt̄ me · īueniet eā · ¶ Chriſoſt ·
Poſtq̄ petr⁹ dixerat · ꝓpiti⁹ eſto tibi · neq̄q̄ erit
tibi hoc & audiuit · vade retro me ſathanas ñ fuit
dn̄s hac ſolū īcrepatōne ɔtēt⁹ · ſ; ex ſupabūdātia

velut oſtenderet īconuenientiā dictoꝝ a petro & fru
ctum ſue paſſionis. Vñ ſubdit̄. Tunc iħus dixit
diſcipulis ſuis. ſi q̇s vult poſt me venire. abnegz
ſemetipm̄ & tollat crucē ſuā & ſeq̄tur me. q. d. tu
dicis mihi. ꝓpicius eſto tibi. Ego autez dico tibi.
qm̄ nō ſolū me ꝓhibere a paſſione nociuū tibi ē. ſꝫ
neq̃ ſaluari poteris. niſi patiaris & moriaris & vi
te abrenūcies ſemꝑ. Et vide ꝙ nō coactiuū facit
ſmonē. Nō eñ dixit. ſi nolueritis. oportet vos hec
pati. ſꝫ ſi q̇s vult. Hoc at̄ dicēs magis attrahebat
Qui. n. libtati auditorē dimittit. magis attrahit.
q̇ vō violētiā īfert multociēs īpedit. nō aūt ſolis
diſciplis ſꝫ ꝯmūc hoc dogma orbi t̄raꝝ ꝓponit di-
cēs. Si q̇s vult. i. ſi mlr. ſi vir. rex. ſi liber. ſi ſuꝰ
¶ Chriſ. Tria at̄ ſūt q̄ dicūt̄. abneget ſemetipm̄
tollat crucē ſuā. & ſeq̄t̄ me ¶ Grego. in ho. Quia
niſi q̇s a ſemetipō deficiat. ad eū q̇ ſuꝑ ipm̄ ē. non
appropinq̄t. Sꝫ & ſi nos ipos relinq̇mꝰ. q̊ ibimus
extra nos. vl̄ q̇s ē. q̇ vadit. ſi ſe deſerit? ſꝫ aliud
ſumꝰ ꝑ pc̄m lapſi. aliud ꝑ naturā cōditi. Tūc g̊
noſmetipos relinq̇mꝰ. & abnegamꝰ. cū vitamus
qd̄ ꝑ vetuſtatem fuimꝰ. & ad hoc nitimur. qd̄ per
nouitatem vocamur ¶ Gregoriꝰ. ſuper ezechiel.
Semetipm̄ etiā abnegat. q̇cūq̇ mutat̄ ad melio-
ra & īcipit eſſe qd̄ nō erat. ¶ Greg̊. xxiij. mora.
Semetipm̄ etiā abnegat. qui calcato tipo ſuꝑbie
ante dei oculos ſe eſſe a ſe alienum demonſtrat.
¶ Orige. Quāuis aūt videat̄ aliq̇s a peccato ab-
ſtinere. tñ niſi in crucem xp̄i crediderit. nō poteſt
dici. xp̄o confixus ſine cruci. Vnde ſequitur. Et
tollat crucem ſuā. ¶ Chriſ. Vel aliter. q̇ negat.
aliū vel fratrem vel famulū vel quēcumq̇. Etſi
flagellatum viderit. & quodcūq̇ pacientem non
aſſiſtit. nō adiuuat. ita vult corpori nr̄o nos nō ig̊
ſcere. vt ſi flagellauerit vl̄ qd̄cūq̇ aliud fecerit
corꝑi nō ꝑcamꝰ. hoc. n. ē ꝑcere. ſicut pr̄es tūc ig̊-
ſcūt filijs. cū mgr̄is eoꝝ tradētes iuſſerint. vt nō
ꝑcāt. Ne at̄ eſtimes ꝙ vſq̇ ad v̇ba tātū & cōtume
lias oportet abnegare ſeipm̄. oñdit vſq̇ ad mortē
etiā turpiſſimā. ſ. crucis qd̄ ſig̃ficat ī hoc ꝙ dicit
Et tollat crucē ſuā & ſeq̄t̄ me. ¶ Hila. Sequndꝰ
eñ ē dñs cruce aſſumpta & paſſionis ſue & ſi non
ſorte tñ volūtate comitādus ē. ¶ Chriſ. Quia eti
am latrones multa g̃uia patiunt̄. vt nō eſtimes.
ꝙ paſſio maloꝝ ſufficiat adiūgit cauſā patiēdi cū
dicit. Et ſeq̄t̄ me. vt ꝓpter eū oīa ſuſtineas. & ali
as eiꝰ v̇tutes addiſcas. Hoc eſt eñ ſequi xp̄m vt
oportz. diligētē eſſe circa v̇tutes. & pati oīa ꝓpter
ipm̄. ¶ Grego. Duob⁹ etiā mod̄ crux tollit̄. cuꝫ
aut ꝑ abſtinētiā affligit̄ corpus aut ꝑ cōpaſſionē
ꝓximi affligit̄ aīmꝰ. Sꝫ q̇a ipis v̇tutib⁹ quedā
vitia mixta ſūt. dicēdū nob̄ ē ꝙ abſtinētiā carnis.
nōnūq̇ vana gloria abſcidet q̇a dū tenuitas ī cor-
pore dū pallor ī vultu reſpicit̄ v̇tꝰ patefacta lau-
dat̄. Cōpaſſionē v̇o aī plerūq̇ latēter obſidet pie-
tas falſa vt hāc nōnūq̇ vſq̇ ad cōdeſcēdēdū vitijs
ꝑtrahat. Vñ ad hec excludēda ſubdit & ſeq̄t̄ me

¶ Hie. Vel alit̄. tollit crucē ſuā q̇ mūdo crucifi-
git̄. Cui at̄ mūdus crucifixus ē. ſeq̄t̄ dñm cruci-
fixum. ¶ Chriſoſto. Deinde quia graue videbat̄
quod dictū eſt. per ea que conſequuntur. id miti-
gat. premia ponens ſupereminētia laborib⁹. & ma
litie penas. Vñ ſequit̄. Qui. n. voluerit animam
ſuam ſaluā facere perdet eam. ¶ Orige. Quod du
pliciter poteſt ītelligi. Primū ſic. Si q̇s amator
vite preſentis parcit anime ſue timens mori. & pu
tans animā ſuā per hāc mortem perire. Iſte volēs
hoc modo ſuare aīam ſuā. perdet eam. alienā illā
faciens a vita eterna. Siquis contemnens vitam
preſentez vſq̇ ad mortem pro veritate certauerit.
perdet quidam animam ſuam quantum ad vitam
preſentem. Sed quoniam ꝓpter xp̄m ꝑdet eam.
magis eam ſaluam faciet in vitā eternā. Alio mō
ſic. Si quis ītelligit que eſt vera ſalus & acq̇rere
vult eam ad ſalutē anime ſue. iſte abnegans ſemet
ipm̄ perdit q̄ntū ad voluptates carnales aīam ſuā
ꝓpter xp̄m. & ꝑdens aīam ſuā hoc modo. ſaluat eā
ꝑ opa pietatis. Dicēdo. n. q̇ voluerit p̄cedētē & ſe-
quētem vnū ſenſum eſſe oñdit. Si ergo quod ſu-
perius dixit. abneget ſemetipm̄. de morte corpo-
rali dixit. cōſequēter hoc de ſola morte intelligere
debemꝰ dictū eē. Si at̄ abnegare ſeipſum eſt car-
nalem conuerſationem reijcere. & ꝑdere aīaz ē de-
ponere voluptates carnales. Sequit̄ textꝰ
¶ Quid. n. ꝓdeſt hoī ſi vniuerſum mūdū lucret̄.
aīe vero ſue detrimētū patiat̄. aut quā dabit homo
cōmutatōnem ꝓ anima ſua? Filius eñ hoīs ven-
turus ē in gloria patris ſui cū angelis ſuis. & tūc
reddet vnicuiq̇ ſm̄ opa eius. Amē dico vob̄. Sūt
quidā de hic ſtantib⁹. q̇ nō guſtabūt mortē donec
videāt filiū hoīs venientē in regno ſuo. ¶ Chriſ.
Quia dixerat q̇ vult ſaluare. ꝑdet. & qui perdet.
ſaluabit. vtrobiq̇ ſalutē & ꝑditōnem ponens. ne
aliq̇s eſtimet eq̄lē eſſe hīc inde ꝑditōnē & ſalutem
ſubiūgit. Quid. n. ꝓdeſt hoī ſi vniuerſum mundū
lucret̄ aīe vero ſue detrimētū patiat̄? q̇ſi. d. ne di-
cas ꝙ q̇ ꝑicula q̄ ꝓpt̄ xp̄m īminēt effugit. ſaluet
aīam ſuā. i. vitā temporalē. Sed pone etiā cū aīa
id ē vita temporali totū orbem terraꝝ. quid ex his
homini erit amplius? aīa ī ꝑpetuum pereūte. Si
ei famulos tuos videres in leticia. te aūt in malis
vltimis ꝯſtitutū. quid lucrareris ex eoꝝ dominio?
Hoc etiā ī aīa tua reputa. cū cāne laſciuiente ipa
futurā ꝑditōnē expectat. ¶ Orige. Puto etiā ꝙ
mūdū lucrāt̄. q̇ ñ abnegat ſemetipm̄. nec ꝑdit aīaz
ſuā q̄ntū ad voluptates carnales. & ipſe facit aīe
ſue detrimentū. Jō duob⁹ nob̄ ꝓpoſitis magis ē eli
gēdū vt mūdū ꝑdamꝰ. & lucremur aīas noſtras.
¶ Chriſ. Sꝫ ſi regnaueris ſuꝑ vniuerſū orbem
terraꝝ. nō poteris aīam tuā emere. Vñ ſequit̄.
Aut quā dabit hō cōmutatōnem ꝓ aīa ſua? Ac ſi
dicat. Diuitias ſi ꝑdideris poteris dare diuitias ali
as ad eas redimēdas. aīaz at̄ ꝑdēs. ñ poteris aīam
aliquā dare. ſꝫ neq̇ aliq̇d aliud. Quid aūt mirabile

eſt. ſi in aīa hoc cōtingit? Etem̄ ī corpe hoc vide-
tur cōtingere. Et ſi em̄. x. milia diademata corpi
inſanabilit̄ egroto circūpoſueris. nō curat̄. ¶ Ori.
Et pma q̄dē facie cōmutatio aīe ē ſubſtātia vt det
ſubſtātiā ſuā hō pauperibꝫ. & ſaluet aīam ſuam.
Sed puto ꝙ non habet aliquid homo. quod dans
quaſi cōmutatōnem anime ſue liberet eā de morte
Deus aūt ꝑ aīabꝫ hoīm dedit cōmutatōnem p̄cio
ſum ſanguinem filij ſui. ¶ Greḡ. Vel alit̄ poteſt
cōtinuari q̄a ſancta eccleſia aliud h̄t tpus pſecu-
tōnis. & aliud pacis redeptor nr̄ ipa ei⁹ tpa diſt-
inguit in p̄ceptis. Nā pſecutōnis tpe ponenda eſt
aīa. pacis aūt tpe. ea q̄ āplius dn̄ari poſſunt. frā-
genda ſunt deſideria terrena. Vn̄ dr̄. Quid. n. pro
deſt homini. ¶ Hie. Prouocatis autē diſcipulis
vt abnegarēt ſe & tollerent crucē ſuā. grandis fit
terror audiētiū. Idcirco triſtibꝫ leta ſuccedūt. &
dicit. fili⁹ ei hoīs vētur⁹ ē ī gloria pr̄is ſui cū an-
gelis ſuis. Times mortē? audi gloriā triūphātis.
Vereris crucē? auſculta āgeloꝝ miſteria ¶ Ori.
Quaſi. d. Nūc q̄dē fili⁹ hoīs venit. ſ; n̄ ī gl̄a. Nō ei
decebat eū ī gloria cōſtitutū pcta nr̄a portare. Sꝫ
tūc veniet ī gloria. Cū an̄ pparauerit diſcipulos
ſuos factus ſicut illi. vt illos faceret ſicē ē ipe. con
formes glorie ſue. ¶ Chriſ. Nō at̄ dixit ī tali gl̄a
ī q̄li ē. ne alteritatē glorie ſuſpiceris. ſ; ait. gloria
patris. vt eadē gloria oſt n̄dat̄. Si at̄ gloria vna
ē. maifeſtū ꝙ ſubſtātia vna ē. Quid ḡ times petre
mortē audiēs? tūc me videbis in gl̄ia. Si at̄ ego ī
gloria. & vos. Sed tamen dicēs gloriā. terribilia
īmiſcuit ī mediū iudiciū ītroducēs. Vn̄ ſeq̄t̄. Et
tūc reddā vnicuiq; ſcd̄m opera ei⁹. ¶ Hie. Non ē
enim diſtinctio iudei & gentilis viri & mulieris.
pauperū & diuitū. vbi non pſone. ſ; opera ɔſiderāt̄
¶ Chriſ. Hoc aūt dixit non ſolū peccatoribꝫ pe-
nas commemorans. ſed iuſtis brauia & coronas.
¶ Hiero. Poterat aūt apoſtolorū tacita cogitatō
iſtuiſmodi ſcandalū ſuſtinere. Occiſionē & mortē
nūc dicis eſſe futurā. ꝙ at̄ pmittis te affuturū in
gl̄a ī tēpora longa differt̄. Preuidēs ḡ occultoꝝ
cognitor q̄d poſſent obijcē. pn̄tem timorē pn̄ti cō-
penſat p̄mio. dicens. Sūt q̄dā de hic ſtantibꝫ qui
nō guſtabūt mortē donec videāt filiū hoīs venē-
tē ī regno ſuo. ¶ Chriſ. Volēs ḡ monſtrare q̄d ē
illa gloria in q̄ poſtea ventur⁹ ē. eis in pn̄ti vita
reuelauit ſicut poſſibile erat eos diſcere. vt neq; ī
dn̄i morte iā doleant. ¶ Remi. Quod ḡ hic dicit̄
impletū eſt in tribꝫ diſcipulis. quibꝫ domin⁹ tranſ
figuratus in monte gaudia eterne repromiſſionis
oñdit. q̄ viderūt eū in regno ſuo venētem. i. in ea
claritate fulgentē ī qua pacto iudicio videbit̄ ab
oībꝫ ſanctis. ¶ Chriſ. Propt̄ hoc at̄ n̄ p̄dicit no-
mina eoꝝ qui aſcenſuri erāt in montē. quia reliqui
valde concupiſcerent ſequi. exemplū illi⁹ glorie
viſuri & ḡuiter tuliſſent velut deſpecti. ¶ Greḡ.
Vel regnum dei pn̄s eccl̄ia vocat̄. Et q̄a nōnulli
ex diſcipulis eius vſq; adeo ī corpore victuri erāt

vt eccl̄iaꝫ dei cōſtructā ɔſpicerēt. & cōtra h⁹mōdi
gloriam erectā ɔſolatoria pmiſſione nūc dr̄. Sūt
q̄dam de hic ſtantibꝫ. ¶ Orige. Moralit̄ autem
verbū dei his qui nouiter īducūt̄ ad fidē formā h̄t
ſerui. Perfectis at̄ venit ī gloria patris ſui. An-
geli at̄ illi⁹ ſunt pphetaꝝ ſermones. quos non eſt
poſſibile ante ſpiritaliter intelligere. niſi cū ſpiri-
talit̄ ītellectū fuerit v̓bū xp̄i. vt videāt̄ ſimul appa
rere ī maieſtate. Tūc at̄ dabit vnicuiq; ꝯ gl̄a ſua
ſcd̄m actū ei⁹. q̄a q̄nto quis melior fuerit ī actibꝫ
ſuis tāto ſpiritali⁹ ītelligit xp̄m vel pphetas ipi⁹
Stātes aūt. vbi ſtat ih̄s: ſūt q̄ fundatas habēt ap
ud ih̄m aīe baſes. Ex q̄bꝫ q̄ meli⁹ ſtāt: dicūt̄ non
guſtare mortem donec videāt v̓bum dei. quod ve-
nit ī regno ſuo videns eminentiam dei ꝙ̄ videre non
poſſunt q̄ diuerſis inuoluti ſūt pctis. q̄d ē mortē
guſtare. q̄ peccans aīa morit̄. Sicut. n. vita ē &
panis viu⁹ q̄ de celo deſcendit. Sic & inimica ei⁹
mors panis ē mortu⁹. Ex iſtis at̄ panibꝫ q̄dā mo
dicū mādūcāt tātū guſtātes q̄dā habundantius.
Qui. n. raro & modicū peccāt. tantūmodo guſtāt
mortē. q̄ at̄ pfecti⁹ ſuſceperit ſpiritalē v̓tutē. n̄ gu
ſtāt eā. ſ; viuo pane ſemp veſcūt̄. Quod aūt dicit.
donec videāt non definit tpus. vt poſtꝙ̄ trāſierit
illud. donec fiat q̄ āte nō fuerat factū. ſ; rem q̄ ne
ceſſaria ē. exponit. Qui em̄ ſemel videt eū ī gloria
ei⁹. iā neq̄ꝙ̄ guſtabit mortē. ¶ Raba. Sanctos
aūt mortem guſtare teſtat̄. a q̄bꝫ mors corpis q̄-
ſi libando guſtat̄. vita v̓o aīe poſſidendo tenetur.

¶ Capitulum. xvij.

ET poſt dies ſex aſſumpſit ih̄s
petꝝ & iacobū & iohannē frēm
eius & duxit illos in mōtē excel
ſū ſeorſū. & transfiguratus ē āte
eos. Et reſplēduit facies ei⁹ ſicut
ſol. Veſtimēta at̄ ei⁹ facta ſunt
alba ſicut nix. & ecce apparuērt illis moiſes & heli
as cū eo loq̄ntes. Rn̄dēs aūt petr⁹ dixit ad ih̄m.
Dn̄e bonū eſt nos hic eſſe. Si vis. faciamus hic
tria tabnacula. tibi vnū. moiſi vnū. & helie vnū.
¶ Remi. Claritatē ſue viſionis ꝙ̄ pmiſerat dn̄s
diſcipulis ſuis ī hac trāſfiguratōne habita ī mōte
poſt ſex dies. cōpleuit. Vn̄ dr̄. Et poſt dies ſex
aſſumpſit petꝝ & iacobū & iohannem frēm eius.
¶ Hie. Querit̄ autē quō poſt dies ſex aſſumpſit
eos. cū lucas euā. octonariū numeꝝ ponat. ſ; faci-
lis eſt rn̄ſio. q̄a hic medij ponunt̄ dies. ibi p̄mus
addit̄ & extrem⁹. ¶ Chriſ. Nō at̄ n̄ ɔfeſtī facta p
miſſione eos ſurſum ducit. ſ; poſt dies ſex. vt reli
qui diſcipuli nihil patiāt̄ hūanū. i. aliquē īuidie
motū. vel vt hoꝝ dieꝝ ſpacō vehemētiori cōcupi-
ſcentia repleti. q̄ aſſumēdi erāt. ſollicita mēte acce
derent. ¶ Rabanus. Merito autem poſt ſex dies
gloriā illam oſtendit. quia poſt ſex etates futu-
ra eſt reſurrectio. ¶ Origenes. Vel quia in ſex
diebꝫ totus factus eſt viſibilis mundus. qui trāſ
ſcendit omnes res mundi poteſt aſcendere ſuper

montem excelſum · & gloriam aſpicere verbi dei ·
¶ Chriſ · Ideo autem hos tres aſſumpſit qm̄ alii peccatores erant · Intēde autem qualiter matheꝰ n̄ occultat eos q̄ ſibi p̄poſiti ſūt · hoc · n · & iohānes facit p̄cipuas petri laudes cōmemorās · Ab emulatione em̄ & vana gloria mūdus fuit apoſtoloꝝ chorus · ¶ Hila · In tribꝰ at̄ aſſumptis de triū origine Sem · Cham & Japhet futura electō populi oñdit · ¶ Raba · Vel tres ſolūmodo diſcipulos ſecū ducit · q̄a multi ſūt vocati · pauci vō electi · Vl̄ q̄a qui nūc fide ſancte trinitatis incorrupta mente ſeruāt · tūc et̄na eius viſione letant̄ · ¶ Remi · Oſtēſurꝰ at̄ dn̄s gloriā ſue claritatis diſcipulis · duxit eos ī mōtē · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et duxit illos ī mōtē excelſū ſeorſū · In q̄ docet q̄a neceſſe ē oībꝰ qui deū cōtēplari d̄ſiderāt · vt n̄ ī infimis voluptatibꝰ iaceāt · ſed amore ſupnoꝝ ſemp ad celeſtia erigant̄ · & vt oñdat diſcipulis q̄tinus gloriā diuine claritatis n̄ in huiꝰ ſeculi p̄fundo q̄rant · ſed ī celeſtis btitudinis regno · Ducit̄ aūt ſeorſū · q̄a ſācti viri toto animo & fidei intentione ſepati ſunt a malis · funditusq̄ ſepabūt̄ ī futuro · Vel q̄a m̄lti vocati pauci vero electi · Seq̄t̄ · Et trāſfiguratus eſt añ eos ·
¶ Hiero · Qualis · n · futurꝰ ē tēpore iudicādi · talis apoſtolis apparuit · Nemo at̄ putet priſtinā eū formā & faciem p̄didiſſe · vel amiſiſſe corpis veritatē · & aſſumſiſſe corpus ſpiritale vel aereū · Sed quō trāſfiguratus ſit · Euangeliſta demōſtrās · d · Et reſplēduit facies eius ſic̄ ſol veſtimēta at̄ eius facta ſunt alba ſic̄ nix · Vbi ſplēdor faciei oñdit̄ & candor deſcribit̄ veſtiū · nō ſubſtantia tollit̄ · ſꝫ gloria cōmutat̄ · Certe trāſformatus ē dn̄s in eā gloriā · q̄ venturus eſt poſtea in regno ſuo · Transformatō ſplēdorē addidit · faciē n̄ ſubtraxit etſi corpꝰ ſpiritale fuerit · vn̄ & veſtimēta mutata ſunt · q̄ intantū fuere cādida vt alius euāgeliſta differit q̄lia fullo ſup terrā nō poſſet facere & huiꝰ aūt corpale ē & tactui ſubiacꝫ · n̄ ſpiritale & aereū q̄d illudat oculis · & tm̄ ī phātaſmate aſpiciat̄ ¶ Chri · Si at̄ facies dn̄i reſplēduit ſic̄ ſol & ſancti ſic̄ ſol fulgebūt nūq̄d erit eq̄lis claritas dn̄i & ſuoꝝ; nequaq̄ · Sꝫ q̄a nihil lucidius inuenit̄ ſole · Idcirco ad manifeſtandū exēplū future reſurrectōnis & facies dn̄i reſplēdere & iuſti fulgē dicūt̄ ſic̄ ſol ¶ Orige · Miſtice at̄ cū aliq̄s trāſcenderit ſex dies ſc̄d̄m q̄ diximus · videt trāſfiguratū ieſum ante oculos cordis ſui · Diuerſas em̄ habet verbū dei formas apparēs vnicuiq̄ ſc̄d̄m q̄ videri expedire cognouerit · & nemini ſup q̄d capit · ſemetipm̄ oñdit · Vn̄ nō dixit ſimplicit̄ transfiguratus ē · ſꝫ coram eis · In euāgelii̅s · n · ieſus ſimpl'r intelligit̄ ab eis q̄ nō aſcendūt p exercitatōnē verboꝝ ſpiritaliū ſup excelſū ſapiētie mōtē · Eis at̄ q̄ aſcendūt · iam nō ſc̄d̄m carnē cognoſcit̄ · ſꝫ deus verbū intelligit̄ · Coram his g̊ transfigurat̄ ieſus & nō coram illis q̄ ſūt deorſū in cōuerſatōne terrena viuentes · Hii aūt corā q̄bꝰ trāſfigurat̄ · facti ſūt filii dei · & oñdit̄ eis ſol eē iuſticie · & veſtimēta ipi̅us fiūt candida · ſic̄ lumē q̄ ſunt ſmones & littere euāgelioꝝ q̄bꝰ ieſus ē ī dutus ſm̄ illa q̄ ab apoſtol' dicūt̄ de eo · ¶ Glo · Vl̄ veſtimēta xp̄i ſāctos ſignificāt · de q̄bꝰ eſaias oībꝰ his velut veſtimēto veſtieris · & viui operāt̄ · q̄a candidi erūt v̄tutibꝰ · & om̄is vitioꝝ eſtus ab eis remotus erit · Seq̄t̄ · Et apparuerūt illis moyſes & helias cū eo lo q̄ntes · ¶ Chriſ · Hoc at̄ multas hꝫ ratōnes · Et p̄ma quidē ē hec · Quia · n · turbe dicebant eū eſſe heliam vel hieremiā aut vnū ex p̄phetis capita p̄phetaꝝ ſecū ducit · vt ſaltem hinc videat̄ differētia ſuoꝝ & dn̄i · Alia rō ē · Quia · n · cōtinue ieſum accuſabant iudei tanq̄ trāſgreſſorez legis & blaſphemū patris ſibi gloriā vſurpantez · vt oñdat̄ ab vtraq̄ accuſatōne innoxius eos q̄ in vtroq̄ fulſerūt · in mediū ducit · Etenī moyſes legez dedit & helias p gloria dei emulator fuit · Alia rō eſt vt diſcāt · q̄m mortis & vite p̄tatem habet Propter hoc & moyſen q̄ morte defecerat · & heliam qui nondum mortem paſſus fuerat in medium ducit · Aliam cauſam & ip̄e euangeliſta reuelat · ſ · mōſtrare crucis gloriā · & mitigare petꝝ & alios diſcipulos paſſionē timētes · Loq̄bāt̄ · n · vt alius euāgeliſta dicit de exceſſu quē cōpleturꝰ erat in hieruſalē · Vn̄ eos in mediū ducit · q̄ ſe morti expoſuerūt · pro his que deo placebant & p plebe credenciū · Etenī tyrannis vterq̄ ſe libere preſentauit · Moyſes q̄dem pharaoni helias at̄ achab · Ducit at̄ & p̄t̄ hoc eos ī mediū · Volebat · n · q̄ diſcipuli illoꝝ p̄uilegia zelarēt · vt · ſ · fierēt māſueti ſic̄ moyſes · & zelātes ſic̄ helias · ¶ Hila · q̄d etiā moyſes & helias ex oī ſāctoꝝ nūero aſſiſtūt mediꝰ iſ' legē & p̄phetas xp̄s ī regno ē · Cum his · n · iſraelē q̄bꝰ teſtibꝰ p̄dicatꝰ ē iudicabit ¶ Origi. ſiq̄s etiā itelligit ſpiritalē legē cōuenientē ſmonibꝰ ieſu & in p̄phetis abſcōditā xp̄i ſapiāz · Ille vidit moyſen & heliā ī gl'a · vna cū ieſu ¶ Hie · cōſiderā dū ē etiā q̄ ſcrib' & phariſeis de celo ſig̃ poſcētibꝰ dare noluit · hic vō vt apoſtoloꝝ augeat fidē dat ſignū d̄ celo helia īde dn̄ete · q̄ aſcēderat & moyſe ab iferis reſurgēte · q̄d & achaz p Eſaiā p̄cipit̄ · vt petat ſibi ſignū de iferno · vel de excelſo ¶ Ori · q̄d at̄ feruidꝰ petrꝰ dixerit · ſubdit̄ · Rñdens petrꝰ dixit ad ieſum · Domine bonum eſt nos hic eſſe · Quia · n · audiuit q̄ oportet eum hieroſolimā ire · adhuc tiet p xp̄o · ſꝫ poſt icrepatōez · nō audet dicere rurſus · p̄picius eſto tibi ſꝫ idē occulte per alia ſigna īſinuat · Quia · n · videbat multā q̄etem & ſolitudinē cogitauit cōuenientē ibi ſtatōnē eē ex loci diſpoſitōne · q̄d ſignificat dicēs · bonū ē nos hic eē Vult etiā ibi ſemp eē · iō tabnaculoꝝ meīnit dicēs Si vis faciamꝰ hic tria tabnacula · Cogitauit eīi q̄ ſi hoc fieret nō aſcēderet hieroſolimā · & ſi non aſcēdēt xp̄s n̄ moreret̄ · Ibi · n · ſciebat ſcribas īſidiari ei · Cogitabat etiā q̄ helias aderat · q̄ ī mōte ignē deſcēdē fecit · & moiſes q̄ ītrauit nebulā · & deo locutꝰ eſt · Vn̄ occultari poterāt vt nullꝰ p̄ſcoꝝ

ſciret vbi eſſent ¶ Remi· Vel aliter· viſa domini
maieſtate & duorum ſeruorum. Petrus adeo dele
ctat9 eſt· vt cuncta temporalia obliuioni traderet
& ibi in ꝑpetuum vellet manere. Si autẽ tunc pe-
trus ſic accenſus eſt· quanta erit ſuauitas & dul-
cedo videre regem in decore ſuo & intereſſe choris
angeloꝝ & omnium ſanctoꝝ? In eo ſane ꝙ ait pe-
trus. Domine ſi vis deuotõnem ſibi ſubditi obedi-
entis ſerui oſtendit· ¶ Hiero· Erras tamẽ petre.
& ſicut alius euangeliſta teſtatur· neſcis quid di-
cas· Noli tria tabernacula querere· cum vnũ ſit
tabernaculũ euangelij· in quo lex & ꝓphete reca-
pitulanda ſunt· Si aũt queris tria tabernacula ne-
quaꝗ̃ ſeruos cũ dño cõferas· ſꝫ fac tria tabernacula.
imo vnũ patri & filio & ſpiritui ſancto. vt quoꝝ
ẽ vna diuinitas. vnũ ſit in pectore tuo tabnaculũ
¶ Remi· Errauit etiã q̃ voluit vt regnũ electoꝝ
conſtitueret̃ ĩ terra· quod dñs ꝓmiſerat dare ĩ ce-
lis· Errauit q̃a oblitus ẽ ſe & ſocios ſuos eẽ mor-
tales. & abſq̃ guſtu mortis voluit ſubire eternam
felicitatẽ. ¶ Raba· Et in eo ꝙ celeſti cõuerſatõni
tabnacula faciẽda putauit· In q̃ dom9 neceſſario
nõ erat· cũ ſcriptũ ſit· Tẽplũ non vidi in ea.

¶ Adhuc eo loq̃nte· ecce nubes lucida obũbrauit
eos Et ecce vox denube dicẽs· Hic ẽ fili9 me9 di-
lect9· In q̃ mihi cõplacui ipm audite· & audiẽtes
diſcipuli ceciderũt ĩ faciẽ ſuã· & timuerũt valde· &
acceſſit ieſus· & tetigit eos· Dixitq̃ eis· ſurgite
& nolite timẽ· Leuãtes aũt oculos ſuos neĩnẽ vi-
derũt· niſi ſolũ ieſũ· Et dñdẽtibꝫ illis de mõte ꝓce-
pit ieſus dicẽs· Neĩni dixeritis viſionẽ· donec fi-
li9 hoĩs a mortuis reſurgat· ¶ Hiero· q̃a cãnale ẽ
frõdibꝫ aut tẽtorijs q̃rebãt tabnaculũ· nub lucide
opiũt̃ vmbraculo· Vñ dr̃. Adhuc eo loq̃nte· ecce
nubes lucida obũbrauit eos. ¶ Chriſ· cũ dñs cõ-
minat̃ nubẽ tenebroſã oñdit. ſic ĩ ſina hic aũt q̃a ñ
t̃rere volebat· ſed docere nubes apparuit lucida·
¶ Orige. Lucida aũt nubes obũbrãs ſãctos ẽ vt9
pat̃ na vel forte ſpũſſanct9· dicã etiã. Saluatorẽ
nr̃m eẽ lucidã nubẽ. q̃ obumbrat euãgeliũ & legẽ
& ꝓphetas ſic ĩtelligũt· q̃ poſſunt aſpicẽ lumẽ ipi9
ĩ ꝑmiſſis· ¶ Hiero· Quia vo ĩprudẽt̃ ĩterrogaue-
rat petr9 ꝓpterea dñi rñſionem nõ meret̃· ſꝫ pater
rñdet ꝓ filio vt verbũ dñi cõpleret̃· Qui me miſit
ipſe de me teſtimoniũ ꝑhibet· ¶ Chriſ. Neq̃ aũt
moyſẽs loquit̃ neq̃ helias. ſed pater omnibꝫ ma-
ior vocem emittit ex nube· vt diſcipuli credant ꝙ
a deo hec vox erat· Semp eñi & apparere ſolet de9
ĩ nube· ſic ſcriptũ ẽ· Nubes & caligo ĩ circuitu ei9.
Et hoc eſt qđ dr̃· Et ecce vox de nube· ¶ Hiero·
Vox quidẽ patris de celo loquentis auditur que
teſtimoniũ perhibeat filio. & petrũ errore ſublato
doceat veritatẽ imo p petꝝ ceteros apl̃os· Vnde
ſubdit̃· dicẽs. Hic ẽ filius me9 dilectus. huic ẽ fi-
endũ tabnaculũ· huic ob tpandũ· hic ẽ fili9· illi ſ-
ui ſunt· ſũt & ipi vobiſcũ in penetralibꝫ cordis ſui
dño tabnaculũ ꝑparare· ¶ Chriſ· Ne igr̃ timeas
petre· Si eñi potens ẽ deus· manifeſtũ q̃a & filius
ſimilit̃ potẽs ẽ· Si eũ diligit̃ ne timeas. nullus eũ
quẽ diligit· ꝑdit· nec tu eq̃lit̃ eũ diligis genitori.
Neq̃ aũt ſolũ diligit eũ· q̃a genuit· ſꝫ q̃a vni9 vo
lũtatis cũ ipo· Sequit̃· n· ĩ q̊ mihi cõplacui· Ac
ſi diceret. In quo requieſco· quẽ accepto· q̃a oĩa q̃
ſunt pr̃is· cũ diligentia exequit̃· & ẽ volũtas vna
ipi9 & patris. Quare & ſi crucifigi vult· nõ cõtra-
dicas. ¶ Hila· Hunc ḡ eſſe filiũ hunc dilectũ hũc
cõplacitũ. ſꝫ & hũc audiẽdũ vox de nube ſignificat
dicẽs. Ipm audite· vt ſcꝫ idoneus ipſe ꝑceptorũ
taliũ autor eſſet· q̃ ſeculi damnũ· crucis volũtatẽ.
obitũ corpis· & p9 hec regni celeſtis gloriã facti
cõfirmaſſet exemplo· ¶ Remi· Dicit ergo· Ipm
audite· ac ſi alijs verbis diceret· Recedãt vmbre
legales & typi ꝓphetaꝝ· & ſolum coruſcũ lumen
euangelij ſequamini· Siue ideo ait· Ipm audite
vt illũ eſſe oñderet· quẽ moyſes ꝑdixerat dicens.
tãq̃ me ꝓphetã ſuſcitabit vob de9 de fratribꝫ vr̃is.
audietis ipm· Sic ḡ dñs vndiq̃ habuit teſtes.
Ex celo vocẽ patris. ex paradiſo heliã. ex inferis
moyſen· Ex hominibꝫ apoſtolos· vt in noĩe iehſu
omne genu flectat̃· celeſtiũ· terreſtriũ· & infer-
noꝝ. ¶ Orige· Vox autẽ de nube aut ad moyſen
& heliã loq̃t̃· q̃ deſiderabãt vidẽ filiũ dei & audire
eũ· aut diſcipulos docꝫ· ¶ Glo· Notãdũ aũt ꝙ bñ
cõuenit miſteriũ ſecũde regeneratõnis· q̃· ſ· erit in
reſurrectõne vbi caro reſuſcitabit̃ cũ miſterio ꝑ-
me q̃ ẽ in baptiſmate· vbi aĩa reſuſcitat̃· In bap-
tiſmate· n· xp̃i opatõ toci9 trinitatis oñſa ẽ· Fuit
eñ ibi fili9 ĩcãnat9· Apparuit ĩ columbe ſpecie ſpi
ritusſanct9 & pr̃ fuit ibi ĩ voce declarat9· & ſiliter
ĩ trãſfiguratõne· q̃ ẽ ſacramẽtũ ſcđe regeneratõis
tota trinitas apparuit· Pat̃ ĩ voce fili9 ĩ hoĩe ſpi
ritusſanct9 ĩ nube. Querit̃ aũt q̃re ſpũſſanct9 ibi in
colũba hic in nube declarat9 ẽ. Dona ſiq̃dẽ ſua per
ſpecies declarare ſolet· Innocẽtiã aũt ĩ baptiſmate
donat· q̃ p auem ſimplicitatis deſignat̃· Daturus
ẽ aũt claritatẽ & refrigeriũ ĩ reſurrectõne· Et iõ
ĩ nube refrigeriũ· ĩ fulgore nubis claritas reſurgẽ
tiũ corpoꝝ deſignat̃· Seq̃t̃· Et audiẽtes diſcipl̃i
ceciderũt ĩ faciẽ ſuã· & timuerũt valde· ¶ Hiero·
Triplicẽ aũt ob cauſã pauore t̃rẽt̃· vel q̃a ſe erraſ-
ſe ↄg̃uerãt· vel q̃a nubes lucida operuerat eos. aut
quia dei pr̃is vocẽ loq̃ntis audierant· Humana eñi
fragilitas cõſpectũ maioris glorie ferre ñ ſuſtinet
ac toto aĩo & corpe cõtremiſcẽs ad terrã cadit·
Quãto· n· q̃s ampliora q̃ſierit· tanto magis ad ĩ-
feriora collabit̃· ſi ignauerit mẽſurã ſuã· ¶ Remi
In eo vo ꝙ ſãcti apl̃i ĩ faciẽ ceciderũt· fuit iudiciũ
ſãctitatis. q̃a ſancti ĩ faciẽ cadere dicũt̃· impij vo
retrorſum· ¶ Chriſ· Sꝫ cũ ante in xp̃i baptiſmo
q̃ñ talis etiã vox de celo delata eſt· null9 ex turba
q̃ aderat· tale aliq̃d paſſus ẽ· quõ diſcipuli ĩ mõte
ceciderũt· Quia· ſ· & ſolitudo & altitudo & ſilẽtiũ
erat multũ· & trãſfiguratõ ſtupore plena & lumẽ
purũ & nubes extẽſa· ex q̃bꝫ oĩbꝫ ſtupor ĩ eis cõ-

gregabať. ¶ Rem̃. Quia vero illi iacebãt · & ſur-
gere nõ poterãt. ipẽ clemẽter accedit · & tãgit eos
vt tactu fugz tiorẽ · & debibilitata mẽbra ſolidẽť ·
& hoc ẽ qđ dĩ · & acceſſit ihũs & tetigit eos. q̃s ať
manu ſanauerat · etiã ſanauit ĩpio. Vñ ſeqť · dix-
itq3 eis Surgite · & nolite timẽ · p̃mũ tĩoꝛ expel-
liť vt poſtea doctrĩa ĩbuať ſeqť · leuãtes ať ocu-
los ſuos. nemĩnẽ viderť niſi ſolũ ihm · qđ rõnabi
liter factũ ẽ ne ſi moyſes & helias pſeuerаſſent cũ
dño p̃ris vox videreť ĩcerta cui potiſſimũ daret
teſtimoniũ · Videt etiã ihm ſtãtez ablata nube &
moyſen & heliã euanuiſſe q̃a poſtq̃ legis & ꝓphe
taꝝ vmbra diſceſſerat · vtrũq3 ĩ euãgelio repiť · ſe
q̃ť · & deſcẽdẽtibꝰ illis de mõte p̃cepit eis ihũs di-
cẽs. nemĩ dixeritis viſionẽ hãc donec filiꝰ hoĩs a
moꝛtuis reſurgat · ñ vult g° ĩ populꝰ p̃dicari · ne. &
ĩcredibile eẽt ꝓ rei magnitudĩe & poſt tãtã gl'iaz
apđ rudes aĩos ſeq̃ns crux ſcãdalũ faceẽt · ¶ Re-
mi. Siue q̃a ſi maieſtas illiꝰ diuulgareť in ꝓp'lo.
ꝓp'li ĩpediret diſpẽſatõez paſſiõis eiꝰ reſiſtẽdo p̃nci
pibꝰ ſacerdotum · & ſic redẽptõ hũani generis re-
tardareť · ¶ Rãba. Silẽtiũ etiã reꝝ geſtaꝝ q̃s vi
derãt · ĩ pat · vt cũ eẽnt ſpũſãcto repleti · tũc geſtoꝝ
ſpiritalium teſtes eſſent · Seq̃ť textus
¶ Et ĩtrogauerť eũ diſcip'li eiꝰ dicẽtes · Quid g°
ſcribe dicũt q̃ heliã opoꝛtz p̃mũ veĩre · At ille rñ-
dẽs ait eis · helias q̃dẽ ventur ꝰ ẽ · & reſtituet oĩa.
Dico aũt vob q̃a helias iã veĩt · & ñ cognouerũt eũ ·
ſʒ fecerť ĩ eo q̃cũq3 voluerť · ſic & filiꝰ hoĩs paſſu-
rus eſt ab eis · Tunc intellexerunt diſcipuli quia
de Johanne baptiſta dixiſſet eis · ¶ Rem̃ · Traditõ
phariſeoꝝ eſt iuxta malachiã ꝓphetã q̃ helias ve-
niat ante ſaluatoris aduentum · & reducat coꝛ pa-
trũ ad filios · & filioꝝ ad p̃res & reſtituat oĩa in
antiquũ ſtatũ · Eſtimãt g° diſcipuli trãſformatõez
gloꝛie hãc eẽ · quã ĩ monte viderãt · Et ideo diciť ·
Et interrogauerũt eũ diſcipuli eius dicentes · q̃d
g° ſcribe dicũt q̃ heliã opoꝛtz p̃mũ veĩre · ac ſi dice
rẽt · Si iã veiſti ĩ gloꝛiã · quõ p̃curſoꝛ tuꝰ ñ aꝑpa
ret · maxime ať hoc dicũt · q̃a heliã viderãt receſſiſ
ſe. ¶ Chriſ. Nõ ať aduẽtũ helie diſcipuli de ſcrip
turis ſciebãt · ſʒ ſcribe eis maĩfeſtabãt · & ferebaẽť
hic ſmoĩ plebe ĩdocta · ſicut & de xp̃o · Non ať vt
opoꝛtebat aduẽtus xp̃i & helie a ſcribꝰ interp̃taba
tur · Scripture eñ duos dãt xp̃i aduẽtus · eũ · ſ · q̃
factꝰ ẽ · & eũ q̃ futurꝰ ẽ · Sed ſcribe plebẽ euerten
tes · ſcđm aduẽtũ ſolũ cõmemorabãt plebi & dice
bant · q̃m ſi hic eſt xp̃s · opoꝛtebat heliã p̃uenire ·
Eſt igr̃ ſolutõ quã xp̃s ĩducit · Seq̃ť · At ille rñ-
dẽs ait · helias q̃dẽ venturus ẽ · & reſtituet oĩa · Di-
co aũt vob · iam venit · Ne ať eſtimes eũ in ſmone
erraſſe · ſi q̃ñq3 dicit heliã ventuꝝ · & q̃ñq3 veniſſe ·
Cũ · n · dicit q̃ helias venturus eſt · & reſtaurabit
oĩa · de ipo helia in ꝓp̃a pſona loquiť · qui quidem
reſtaurabit oĩa · dum coꝛriget infidelitatem iude-
oꝛum · qui tunc inuenientur · quod eſt conuertere
coꝛda patꝝ ad filios · i · iudeoꝝ ad ap'los · ¶ Augꝰ

de q̃ſti · euãg. Vel reſtituet oĩa · i · eos q̃s antixp̃i
perſecutio perturbauerit · vel vt ipſe reſtituat mo
riendo que debet · ¶ Chriſoſtomus · Si autem tot
bona erunt ex helie preſentia · quare tunc non eũ
miſit · Dicemus · quia & tunc chriſtum eſtiman-
tes heliam · non crediderunt ei · Tunc autem helie
credẽt · q̃ cũ poſt tantã expectatõnẽ venerit ãnũci-
ans ieſum · faciliꝰ ſuſcipiẽt · q̃ ab eodẽ diceẽť · Cũ vo
dicit · q̃ helias iam venit · Johãnez heliã vocat · p-
pter miſterij modũ · Sicut · n · helias ſecũdi adnẽ
tus p̃curſoꝛ erit · ita iohãnes p̃curſoꝛ factꝰ ẽ p̃mi
Propť hoc aũt heliã noĩnat · vt oñdat p̃imũ ſuũ
aduentum veteri teſtamẽto & ꝓphetie conuenire ·
¶ Hiero · Ipẽ g° q̃ venturꝰ ẽ ĩ ſecũdo ſaluatoris ad
uentu · iuxta coꝛpis fidẽ · nunc per iohannẽ venit
ĩ v̾tute & ſpiritu · Sequiť · & nõ cognouerũt eũ ·
ſed fecerũt ĩ eo q̃cũq3 voluerũt · hoc ẽ ſp̃euerũt ·
& decollauerũt eũ · ¶ Hiero · Vt dñi aduentum p̃-
nũtians paſſionẽ q̃s p̃curreret · & iniurie & vexa-
tõnis exẽplo · Vñ ſeqť · Sic & filius hoĩs paſſu
rus ẽ ab eis · ¶ Chriſ · in q° opoꝛtune ſuã paſſionẽ
cõmemoꝛat ex paſſione iohãnis · multã eis p̃bens
ꝯſolatõz · ¶ Rem̃ · q̃riť g° cũ herodes & herodias io
hãnẽ ĩtfecerint · quõ ipi q̃s ieſũ crucifixiſſe dicãť
cum legamꝰ eum a ſcribis & phariſeis ĩterfectũ ·
Et breuiter rñdendũ q̃ in iohãnis nece phariſeoꝝ
factio cõſenſerit · & in occiſione dñi herodes iunxe
rit voluntatẽ ſuã qui illuſum atq3 deſpectũ remiſit
ad pilatũ vt eũ crucifigeret · ¶ Raba · Ex iudicõ
ať paſſionis ſue quã dñs eis ſepius p̃dixit · & p̃re-
curſoꝛis ſui quã iam completã cernebãt diſcipuli ·
cog°ſcebãt iohãnẽ ſibi ĩ helie vocabulo demõſtratũ
eẽ · Vñ ſeqť · Tũc ĩtellexerũt diſcipuli · q̃a de io-
hãne baptiſta dixiſſet eis · ¶ Orige · Quod ať dix
it ꝓpť iohãnẽ helias iã venit · ñ aĩa helie ẽ ĩtelligẽ
da · ne ĩcidamꝰ ĩ dogma trãſcoꝛpoꝛatõis · q̃a alienũ
ẽ ab eccleſiaſtica veritate · ſʒ ſicut angelꝰ p̃dixit ·
Venit ĩ ſpũ & v̾tute helie · Et cũ veniſſet ad turbã
acceſſit ad eũ hõ genibꝰ ꝓuolutus añ eum dicens ·
Dñe miſerere filio meo q̃a lũaticꝰ ẽ & male patiť
Nã ſepe cadit in ignẽ · & crebꝛo in aquã · & obtuli
eũ diſcipulꝰ tuis · & nõ potuerũt curare eũ · Rñdẽs
ieſus · O generatõ incredula & p̃uerſa · q°uſq3 ero
vobiſcũ · vſq3 q° patiar vos ! afferte huc illũ ad me
Et increpauit illũ ieſus · & exijt ab eo demoniũ &
curatus ẽ puer ex illa hora · ¶ Orige · Cõcupiſcẽs
petrꝰ ſpectabilẽ illã vitã & p̃ponẽs vtilitatẽ ſuam
vtilitatibꝰ plurimoꝝ dicebat · bonũ ẽ nos hic eſſe
Sʒ q̃m caritas nõ q̃rit q̃ ſua ſũt · hoc qđ videbať
bonũ petro · ñ fecit ieſus ſʒ q̃ſi de mõte excelſo diui
nitatis deſcẽdit ad turbã · vt q̃ nõ poterãt aſcẽdere
ſurſũ ꝓpť ĩfirmitatẽ aĩaꝝ ſuaꝝ · Illis ꝓficiat · Vñ
dĩ · Et cũ veĩſſz ad turbã · Niſi · n · cũ diſcipulꝰ ſuis
electis veĩſſet ad turbã · ñ acceſſiſſet ad eũ ille đ q°
ſubdiť · Acceſſit ad eũ hõ genibꝰ ꝓuolutus añ eũ
dicẽs · Dñe miſerere filio meo · Vbi ꝯſiderãdũ ẽ q̃
q̃ñq3 q° paciũť credũt & dep̃cãť ꝓ ſua ſalute q̃ñq3

aūt ꝓ eis alij faciūt· ſic nūc qui gemꝰ voluit· ꝓ
filio rogat· qn̄q; vero a ſemetipſo ſaluator etiam
a nullo rogatus· ſanat. Primo autem queramus
quid eſt quod ſequitur. Quia lunaticus eſt & male
patitur· Medici ergo loquuntur que volunt· qui
nec immundum ſpiritum arbitrantur· ſed corpo-
ralem aliquam paſſionem· & dicunt humida mo-
ueri in capite ſcd̄m aliquam compaſſionem ad lu
men lunare qd̄ humidā habet naturā· Nos aūt qui
euāgelio credimꝰ· dicemꝰ· hāc paſſionē immūdū
ſpiritū ī hoībꝰ opari· Obſuat· n· qdā ſciſmata lūe
& ſic opatur· vt ab obſuatōne lune pati homines
mentiant· & ꝑ hoc culpabilē dei creaturā oñdat·
Hic & alij demōes ſcd̄m aliq ſtellaꝝ ſciſmata in-
ſidiāt hoībꝰ· vt iniqtatē ī excelſo loquāt· quaſdā
ſtellas dicētes maleficas· qſdā bn̄ficas· cū nulla
ſtella a deo ſit facta vt male faciat· In hoc aūt ꝙ
ſubdit· Nam ſepe cadit in igneꝫ & crebro ī aquā·
¶ Chriſ. Cōſiderādū ē ꝙ niſi ꝓuidētia hic hō eēt po
titꝰ· dudū periſſet· Demō· n· q ipm̄ ī ignē & ī a-
quā mittebat īterfeciſſet eū oīno· niſi deꝰ eū refre-
naſſet· ¶ Hiero. Quod aūt dicit· Et obtuli eū diſci
pulis tuis· & nō potuerūt curare eū· Latēt accuſat
apl'os· cū īpoſſibilitas curādi īterdū n̄ ad ībecilli-
tatē curātiū· ſꝫ ad eoꝝ q curādi ſunt· fidē referat·
¶ Chriſ· Inſpice aūt & aliūde eius ī ſipiētiā qlit
corā turba īterpellat ad ieſū aduerſus diſcipulos
ſꝫ ipe eos liberat ab accuſatōne defectū curatōis im
putās illi· Ex multis ei mōſtrat eū īfirmū ī fide
fuiſſe. Nō tn̄ tm̄ ī eius pſonā ī vehit· ne ipm̄ con-
turbaret· ſꝫ ī oēs iudeos· Probabile ei eſt multos
pn̄tiū de diſcipul' icōueniētia cogitaſſe. Et iō ſe-
quit· Rn̄dēs ieſus ait· o generatō īcredula & per-
uerſa· quſq; ero vobiſcū· vſq; q patiar vos? Per
hoc aūt ꝙ dicit· vſq; q ero vobiſcū: oñdit deſideratā
ab eo eē mortē· & ꝯcupiſcibilē receſſuꝫ· ¶ Remi.
Sciēdū q; qa dn̄s nō tantū tūc ceperat pati īpro-
bitatē iudeoꝝ· ſꝫ a lōgo ꝑus tpe· Et ideo hic dicit·
vſq; q patiar vos· ac ſi dicat· qa longo tpe cepi
pati vr̄as improbitates· iō īdigni eſtis mea pn̄tia·
¶ Orige. Vel qm̄ n̄ potuerāt eū ſanare diſcipuli·
Quaſi adhuc modice fidei ꝯſtituti· ꝓpterea dixit o
generatō īcredula· & ꝙ ait· ꝑuerſa· oñdit qm̄ ex
ꝑuerſitate malicia ē ītroducta extra naturā puto
aūt ꝙ ꝓpt ꝑuerſitatē totius hūani generis qſi gn̄ua
tus malicia eoꝝ· dixit vſq; q ero vobiſcū· ¶ Hie.
Nō aūt credēdū ē ꝙ tedio ſupatꝰ ſit· & māſuetꝰ ac
mitis in verba furoris eruperit· Sed ꝙ ī ſilitudi-
nem medici ſi egrotū videat cōtra ſua pcepta ſe ge
rere· dicat· vſq; q aſcēdā ī domū tuā· vſq; q artis
pdā īduſtriā· me aliud iubēte & te aliud ppetrāte
ꝙ aūt n̄ ſit iratꝰ hoī· ſꝫ vitio· ac ꝑ vnū hoīeꝫ iudeos
arguat īfidelitatis· ptꝫ ex hoc ꝙ īfert· Afferte eū
huc ad me· ¶ Chriſ· Poſtq; n· diſcipulos excu-
ſauerat· ducit patrē pueri ad ſpeꝫ benignā credēdi
ꝙ ab hoc malo eripiet· & vt īducat pr̄ ad fidē fu-
turi miraculi vidēs demonē tumultū pati ex hoc ſo
lū ꝙ vocabat· īcrepauit eū· Vn̄ ſeqt· Et īcrepa
uit eū ieſus· Nō ille q patiebat· ſꝫ demō īcrepat·
¶ Remi· In q facto reliqt exēplū p̄dicatoribꝰ vt
vitia pſeqn̄t· hoīes vero ſubleuēt· ¶ Hie. Siue
īcrepauit puerū· quia ꝓpter pc̄ta ſua a demone fu-
erat oppreſſus· Seqtur· & Exijt ab eo demoniū &
curatus ē puer ex illa hora· ¶ Raba· Quia nulla
remanet ibi īfirmitas vbi oīpotēs ſalutē pſtat
ptas· ¶ Hiero. Mihi aūt videt iuxta tropologiā
lunaticus eſſe· q ꝑ horaꝝ momēta mutat ad vitia
& nūc quidem in ignē fert· q adulterantiū corda
ſuccenſa ſunt· nūc ī aquas· ſ· voluptatū vel cupi-
ditatū· q nō valent extinguere caritatē· ¶ Augꝰ
de qſt· euāg· Vel ignis ad irā ptinet· eo ꝙ alta pe
tat· aqua ad voluptates carnis· ¶ Orige· De in-
cōſtātia aūt pc̄toris dicit· Stultus vt luna mu-
tat· Et ē videre ī talibꝰ impetus quoſdā qſi opeꝝ
bonoꝝ ſubrepere· Aliqn̄ aūt qſi quedaꝫ abreptōne
ſpiritus a paſſionibꝰ cōphendūt & cadūt a ſtatu
bono ī q ſtare putabāt· Forſitā g āgelꝰ q ſortitꝰ
ē huiꝰ lunatici cuſtodiā pr̄ huiꝰ appellat· depcās
qſi ꝓ filio medicū animaꝝ· vt liberet eū q non pt
ſanari a paſſione ꝑ verbū humile diſcipuloꝝ xp̄i
qa n̄ recipit eoꝝ admonitōꝫ velꝰ ſurdꝰ· Et iō opꝰ
ē xp̄i ſmo vt iaꝫ de cetero ſine ratōne nō agat.
Tunc acceſſerunt diſcipuli eius ad ieſum ſecreto
& dixerūt· Quare nos n̄ potuimꝰ eijcē illū? Dicit
illis ieſus· ꝓpter īcredulitatē veſtrā· Amē quippe
dico vobis ſi habueritis fidem ſicut granū ſinapis
dicetis monti huic· tranſi hinc· & tranſibit· Hoc
aūt genus nō eijcit· niſi per oratōnem & ieiuniū.
¶ Chriſ· Acceperāt diſcipuli a domino poteſtatē
ſpirituū īmūdoꝝ Et qa oblatū demoniacū curare n̄
potuerāt· videt ꝙ ī dubitatōnē deuenerit· ne forte
gciā q erat eis tradita· pdidiſſent· & iō dicit· Tūc
acceſſerūt ad ieſū diſcipuli eiꝰ ſecreto & dixerūt·
qre nos n̄ potuimꝰ eijcē illū? Introgāt qdē ſingu
larit n̄ ꝓpt verecūdiā· ſꝫ qa de ieffabili & magna
re erant eū ītrogaturi· ſeqt· Dixit illis ieſus· ꝓ
pt īcredulitatē vr̄aꝫ· ¶ Hila· Crediderant quidē
apoſtoli nōdum tamē erant perfecte fidei· Nā dn̄o
ī mōte demorante· & ipſis cū turbis reſidentibus
qdā tepoꝛ eoꝝ fidē retardauerat· ¶ Chriſ· Vnde
manifeſtū eſt hinc quoniā & diſcipuli in fine de fir
mati ſunt· ſed non omnes· Columne enim ille non
aderant· ſ· petrus· iacobꝰ· & iohannes· ¶ Hiero·
Hoc ē autē quod in alio loco dominus dicit· Que-
cunq; ī nomine meo petieritis· credētes accipietis
Ergo quotiens non accipimus· non preſtantis eſt
impoſſibilitas· ſed poſcentium culpa· ¶ Chriſto·
Sciēdū tn̄ ꝙ ſicut multociēs accedētis fides accipe
ſufficit affectū miraculi· ita mltociēs facietiū mi-
racl'a ſufficit vtꝰ etiā n̄ credētibꝰ illis· Etenī q cir
ca corneliū ex ꝓpa fide allexerūt grāꝫ ſpiritusſancti
Ille aūt mortuꝰ q ꝓiectꝰ ē ī ſepulchrū heliſei ſola
vtute corpis ſācti reſuſcitatꝰ ē· ꝯtigit aūt & tūc di-
ſcipl'os īfirmari ī fide· īpfectiꝰ· n· diſpoſiti erāt an

crucē· & iō fidē dicit hic eē cāꝫ ſigr̄ū· Vn̄ ſubdit̄.
Amen q̄ppe dico vobis. Si habueritis fidē ſicut g̃ꝫ
nū ſinapis· dicetis mōti huic trāſi hinc & trāſibit·
¶ Hiero· Putāt aliq̄ fidem g̃no ſinapis cōpatam
ꝑuā dici· cū tn̄ apoſtolꝰ dicat· Et ſi habuero tātā
fidē vt montes trāſferā· Magna eſt g° fides que gra
no ſinapis cōparat̄· ¶ Grego· x· mora· Granum
q̄ppe ſinapis niſi terat̄· nequaq̄ v̓tus eius agſcit̄·
ſic ſi virū ſactū tritura pſecutōis oppimat mox ī
feruorē v̓tutis vertitur quicq̄d in illo antea deſpiꝫ
cabile infirmūq̄ȝ videbat̄· ¶ Orige· Vel ideo oīs
fides g̃no ſinapis cōparat̄· qm̄ cōtemnit̄ q̄dē fides
ab hoib· & modicū aliq̄d & vile appet. Cū vero
cōſecutū fuerit huiuſmodi ſemen bonā aīam quaſi
terrā fit arbor magna· Sic aūt magna eſt p̄dicta
lūatici infirmitas & fortis ad curādū int̄ oīa maꝫ
la vt monti aſſimilet̄· nec expellatur· niſi p omnē
fidē eius qui paſſiones huiuſmodi ſanare voluerit·
¶ Chriſ. Vn̄ & de trāſlatiōe montiū mētionē faꝫ
cit. Et vltra ꝓcedit dicēs· Et nihil īpoſſibile erit
vobis· ¶ Raba. Sic em̄ fides mentem nr̄ām capa
cem donis celeſtib facit· vt q̄cūq̄ȝ volumꝰ· facilliꝫ
me a fideli dn̄o impetrare poſſimꝰ· ¶ Chriſ· Si at̄
dixeris vbi apl̄i mōtes tranſtulerint· illd̓ dicā q̄a
multa maiora fecerūt mortuos plurīos ſuſcitātes
Dicunt̄ aūt poſt apoſtolos ſācti q̄dā apl̄is minoꝫ
res· mōtes necitate imminēte trāſtuliſſe· Si autē
apl̄oꝝ tꝑe mōtes nō ſūt trāſlati· hoc non fuit· q̄a n̄
potuerūt ſed q̄a noluerūt· vtilitate nō imminente·
Nec dn̄s dixit q̄ hoc eēnt facturi· ſed q̄ hoc facere
poſſent· ꝓbabilit̄ tn̄ factū eſt· ſ ſcriptū nō ē· Neq̄ȝ
em̄ oīa miracula que fecerūt ſcripta ſūt· ¶ Hiero·
Vel mōtis trāſlatio nō eius ſignificat̄· quē oculis
carnis aſpicimꝰ· ſ illius q̇ a dn̄o trāſlatus fuerat ex
lūatico q̇ per ꝓphetā corrūpere dr̄ omnem terram·
¶ Glo· Vt ſit ſenſus· dicetis mōti huic· i· ſupbo
diabolo· trāſi hic id ē obſeſſo corpe ī altū maris· i·
ī ꝓfundū īfern͞i· & trāſibit· & nihil impoſſibile erit
vob· i· nulla īcōmoditas īſanabil̄· ¶ Augꝰ· de q̄·
euā· Vel alit̄· Ne diſcipuli ī miraculis faciēdis ex
tollerent̄ ī ſupbiā· āmoniti ſūt potius per hūilita
tem fidei quaſi p ſinapis g̃nū elationē terrenam q̄
īmōtis noīe ſig̃ficata eſt curare trāſferre· ¶ Raba·
Dn̄s aūt docet apoſtolos quō demō debeat expelli·
omēs inſtituit ad vitā· vt· ſ· nouerimꝰ g̃uiora q̄q̄ȝ
vel immūdoꝝ ſpūum vel hoīm tēptamēta ieiunijs
& oīoib cē ſuperāda· & illud deum q̄ȝ hoc remedio
ſingulari poſſe placari· Vn̄ ſubdit· Hoc aūt genꝰ
nō eijcitur niſi p orationē & ieiuniū· ¶ Chriſ· Qꝫ
dicit nō ſolū de genē lūaticoꝝ· ſed de vniuerſo geꝫ
nere demonū· Ieiuniū em̄ multā ſapiam imponit·
& hominem quaſi angelū de celo cōſtituit· & incor
poreas ꝑtates impugnat· Sed & oīoe opꝰ ē· quaſi
p̄ncipaliori· Qui· n· orat· vt optet· & ieiunat· non
multis indiget· & ita nō fit auarus· ſ ad elemoſiꝫ
nā ꝓmptus ē· Qui etiā ieiunat· leuis ē & vigilāt
oꝛat· & ꝯcupiſcētias ꝑnicōſas extinguit· & ꝓpitiū
deū facit· & animā ſupbā hūiliat· Qui g° orat cum
ieiunio· duplices habet alas· etiā ip̄is ventis leuiꝫ
ores· Neq̄ȝ em̄ oſcitat & torpet orās· quod & multi
patiunt̄· ſ ē igne vehemētior & terra fixior· Ideo
q̄ȝ talis maxīe demōijs aduerſat̄· Nihil em̄ ē hoīe
decent̄ orāte potētius. Si aūt infirmū ē tibi corpꝰ
ad cōtinue ieiunādū· n̄ tn̄ ad orādū· Et ſi ieiunare
nō potes· potes tn̄ nō laſciuire· Non puū aūt ē hoc
neq̄ȝ multū a ieiunio diſtās· ¶ Orige· Si g° aliq̄n
optuerit nos circa curationē tale aliq̄d patientium
ꝑmanē· nō adiuremꝰ neq̄ȝ interrogemꝰ· neq̄ȝ loq̄ꝫ
mur quaſi audienti ſpūi immūdo· ſ abigamꝰ ieiu
nijs & oīoib noſtris ſpūs malignos· ¶ Glo· Vl̄
hoc genꝰ demonij id eſt iſta carnaliū voluptatum
mutabilitas non vincit̄· niſi ſpūs oīoe cōfirmet̄·
& caro p ieiuniū maceret̄· ¶ Remi· Vel ieiuniū
hic intelligit̄ generale· quo non ſolū abſtinemus a
cibis· ſed ab oīb illecebris carnalib & peccatorū
paſſionib· Similit̄ oīo intelligēda ē generalis· q̄
ī pijs & bonis operib cōſiſtit· De q̄ dicit apoſto·
Sine int̄miſſione orate· Sequit̄ textꝰ
¶ Conuerſātib aūt eis ī galilea· dixit illis ieſus·
Filius hoīs tradēdus eſt in manꝰ hominū· & occiꝫ
dent eū· Et tercia die reſurget· & cōtriſtati ſūt veꝫ
hementer· ¶ Remigius· Sepe dn̄s miſteria ſue
paſſionis diſcipulis p̄dixit vt quando acciderent·
tanto leuiꝰ ea ferrent· quanto p̄cognita haberent·
Et ideo hic dr̄ Conuerſantib autem eis in galiꝫ
lea dixit illis ieſus· Filius hominis tradendus eſt
in manus hominum · & occident eum· ¶ Orige·
Vident̄ quidē hec illis que ſup̄ dixerat ſimilia eē
vt facile quis dicat dominū eadē ip̄a repetē· quod
non eſt ita· tradendū em̄ ſuperius non eſt dictum·
hic aūt non ſolū tradendū ſed etiam in manus hoꝫ
minū tradendū audiuimus· Traditum igitur apoꝫ
ſtolus filium narrat a deo patre· ſed etiam cōtrarie
poteſtates eū ī manꝰ hoīm tradiderunt· ¶ Hiero·
Semp aūt ꝓſperis miſcet triſtia· Si em̄ cōtriſtat
eos q̄a occidendꝰ eſt· debet letificare q̓d ſubditur·
Et die tercia reſurget· ¶ Chriſo· Neq̄ȝ em̄ multū
tempꝰ dixit· q̄ ī morte manēt· ſ tercia die ſe dixit
reſurrecturum· ¶ Orige. Predicēte aūt hoc dn̄o·
triſtati ſunt diſcipuli· Vn̄ ſeq̄t̄· Et cōtriſtati ſūt
vehement̄· n̄ attēdētes ad illud q̄ dixerat· & t̄cia
die reſurget· nec cōſiderātes q̄s eēt cui ad deſtruēꝫ
dā mortē triū dieꝝ tpꝰ ſufficēt· ¶ Hiero· Porro
q̄ cōtriſtabant̄ vehementer· non de infidelitate veꝫ
nit· ſ ꝓ dilectōne magiſtri· Sequit̄ textus
¶ Et cū veniſſent capharnaū· acceſſerūt q̇ didrach
ma accipiebāt ad petrū· & dixerūt ei· Mgr̄ veſter
nō ſoluit didrachma? Ait· etiā· Et cū intraſſent in
domū p̄uenit eū ieſus· dicēs· Quid tibi videt̄ ſimō?
Reges t̄re a q̄b accipiūt tributū vel cēſū· a filijs
ſuis· an ab alienis? At ille dixit· Ab alienis· Dixit
illi iħs· g° liberi ſūt filij· Vt at̄ n̄ ſcādalizemꝰ eos·
vade ad mare· & mitte hamū· & eū piſcē qui p̄mo
aſcēderit tolle· & apto ore eiꝰ inuenies ſtaterē· illū

ſumēs da eis ꝑ me & ꝑ te. Glo. Quia diſcipuli audita dn̄i paſſione cōtriſtati erāt ne aliqs paſſiōez xp̄i nc̄cītati aſſcribēt nō hūilitati. ſubiungit factū In q̄ xp̄i libertas & hūilitas demōſtrat᷑. Vn̄ dr̄. Et cū veniſſent caphānaū. acceſſerūt q̄ didragma accipiebāt ad petrū. & dixerūt ei. Mgr̄ veſter. nō ſoluit didrachma. Hyla. Dn̄s didrachma ſoluē poſtulat᷑. i. denarios. Hoc em̄ omni iſrael lex redē ptōe corpis & aīe cōſtituerat in miniſterio tēpli ferētiū. Chriſ. Cū ei pmogenita egiptioꝝ īt fecit de⁹. tūc tribū leui ꝑ eis accepit. Deide q̄a pmogenitis q̄ erāt apud iudeos minor hui⁹ nūer⁹ erat. ꝑ deficiētibꝫ ī nūerū ſidū iuſſit inferri. & ex tunc tenuit cōſuetudo vt pmogenita vectigal hoc inferrent. Quia igit᷑ pmogenit⁹ erat xp̄us videbat᷑ aūt diſcipuloꝝ pm⁹ eē petrus. ad eum accedūt. Et vt mihi videt᷑. non in vnaquaqꝫ ciuitate hoc expetebāt. Ideoqꝫ in capharnaū adeūt xp̄m. q̄a eius p̄ria exiſtimabat᷑. Hiero. Vel alit᷑. Poſt auguſtū ceſarem iudea facta eſt tributaria. oēs cenſi capite ferebant᷑. Vn̄ & ioſeph cū maria cognata ſua ꝓfeſſus ē in bethleem. Rurſus qm̄ dn̄s nutritus erat ī nazareth. q̄d eſt oppidū galilee. ſubiacēs caphānaū vrbi. ibi depoſcit᷑ tributa. & ꝑ ſignoꝝ magtudine hi q̄ exigebāt. non audebāt ipm̄ repetē. ſed diſcipulū cōueniūt. Chriſ. & neqꝫ hūc cū multa vehemētia ſ; māſuetius. neqꝫ em̄ incuſātes. ſ; interrogātes. dixerūt. Mgr̄ veſter nō ſoluit didrachma? Hiero. Hunc malitōſe interrogāt vtrū reddat tributa. an cōtradicat ceſaris volūtati. Chriſo. Quid igit᷑ petrus ait? etiā. Et his q̄dem dixit. qm̄ ſoluit. Xp̄o aūt nō dixit. erubeſcens fortaſſis ꝑ his ei loq̄. Glo. Vel aliter. Et petrus rn̄dit. etiā id ē ita ē. ꝙ nō ſoluit. Voluit aūt petr⁹ dn̄o ītimare. ꝙ herodiani peterēt cenſū. ſed dn̄s ꝓuenit eū. Vn̄ ſeq̄tur. Et cū intraſſent ī domū. ꝓuenit eū iħus. dicēs. Reges terre a q̄bꝫ recipiunt tributū vel cenſum. i. redditū de capite. a filijs ſuis an ab alienis? Hiero. Añ q̄dē ꝙ petr⁹ ſuggerat. dn̄s interrogat. ne ſcādalizent᷑ diſcipuli ad poſtulatōnē tributi. cū videāt eū noſſe. que abſente ſe geſta ſunt. Seq̄t᷑. At ille dixit. ab alienis. Dixit illi ieſus. Ergo liberi ſūt filij? Orige. Sermo iſte duplicē hʒ ſenſū. Scd̄m vnū em̄ filij regū terre liberi ſūt apud reges t̄re extranei aūt extra terrā liberi ſūt. p̄ter eos aūt qui dep̄munt eos. ſicut egiptij filios iſrael ſ̄ui. Scd̄m alterū autem ꝓpter hoc ipm̄ ꝙ aliqui ſunt alieni a filijs regū terre ſed ſunt filij dei. liberi ſunt. qui manent in verbis ieſu. & cognouerūt veritatē. & veritas liberauit eos a ſ̄uitute peccati. Filij aūt regū terre liberi nō ſunt. qm̄ omnis qui facit peccatū. ſeruus ē peccati. Hieronim⁹. Dn̄s aūt noſter & ſ̄m carnē & ſ̄m ſp̄m filius erat regis. vel ex dauid ſtirpe generatus. vel omnipotētis patris verbū. ḡ tributa quaſi filius regū non debebat. Auguſtin⁹. de queſt. euā. Dicit em̄ in omni regno liberos eē filios. i. non eē vectigales.

Multo ḡ magis liberi eē debēt ī quolibet regno terreno filij regni ipius. ſub q̄ ſunt oīa regna t̄rena. Chriſo. Si autem non erat filius. inaniter hoc exemplū induxit. Sed dicit aliqs. filius ē. ſed nō ꝓpius. eſt ḡ alien⁹. & ſic hoc exemplū nō habet veritatem. Ipe em̄ de ꝓprijs filijs diſputat. ad quoꝝ differentiam alienos vocat. qui non ex parētibus ſubſtātialiter nati ſunt. Intēde aūt qualiter & hic xp̄us certificat eā cognitionem que petro reuelata eſt de eo. per quā dixit. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui. Hiero. Quāuis ḡ liber eēt. q̄a tn̄ hūilitatē carnis aſſumpſerat. debuit omnē iuſticiā adimplere. Vn̄ ſequitur. Vt autem nō ſcandalizem⁹ eos. vade ad mare. Origenes. Conſequēs ꝙ ē intelligē. qm̄ q̄tiēs exurgūt q̄dā q̄ ꝑ iniuſticiā tollāt nr̄a t̄rena. Reges hui⁹ terre eos trāſmittūt. vt exigāt a nobis que ſunt ipoꝝ. & ſuo exemplo ꝓhibet dn̄s aliq̄d ſcādalū fieri etiā huiuſmodi hoīb;. ſiue ne amplius peccent. ſiue vt ſaluent᷑. Filius em̄ dei. qui nullū op⁹ fecit ſ̄uile quaſi hn̄s formā ſ̄ui quā ꝓpter hoīem ſuſcepit. tributū & cenſū dedit. Hie. Quid pmū ī hoc loco mirer neſcio. vtrū p̄ſciam an magtudinē ſaluatoris? Preſcientiā ꝙ nouerat habere piſcē in ore ſtaterē & pm⁹ ipe capiēdus eēt. Magtudinē atqꝫ v̄tutē. ſi ad eius verbū ſtat᷑ ī ore piſcis creatus ē. & quod futurum erat. ipe loq̄ndo fecerit. Ipe ḡ xp̄us ꝓpt᷑ eximiā caritatē & crucem ſuſtinuit. & tributa reddidit. Nos infelices q̄ xp̄i cēſemur noīe. & nihil tāta dignū faci⁹ maieſtate. ꝑ illius honore & tributa nō reddimus. & q̄ſi filij regis a vectigalibꝫ immunes ſum⁹. Hoc etiā ſimplicit᷑ intellectū edificat auditorem. dū audit dn̄m tante fuiſſe pauptatis. vt vn̄ tributa ꝑ ſe & apoſtolo reddēt. nō habuerit. Quod ſiqs obijcē voluerit. quō iudas ī loculis ꝑtabat pecuniā. rn̄debim⁹. rē pauperū in vſus ſuos cōuertē nephas putauit. nobiſqꝫ idē tribuit exēplū. Chriſ. Vel ideo n̄ ex poſitis iubet dare vt oñdat. ꝙ maris & piſciū dn̄etur. Orige. Vel qm̄ iħus nō habuit imaginem ceſaris. Princeps em̄ hui⁹ ſeculi nihil habebat in eo ꝓptēa n̄ ex ꝓpo. ſ; ex mari imaginē ceſaris accepit. Non aūt ſuſcepit ipe ſtaterem. neqꝫ fecit eū ſibi poſſeſſionē. ne ſit aliqñ imago ceſaris apud imaginē inuiſibilis dei. Vide etiā xp̄i prudētiā q̄lit᷑ nec renuit tributū. nec ſimplr̄ iubet dari. ſ; p̄⁹ oñdit. ſe n̄ eē obnoxiū. & tūc dat. q̄ꝝ vnū fecit. ſ. dare tributū. vt illi. ſ. exactores n̄ ſcādalizent᷑. hoc aūt. ſ. vt oñdat ſe liberū vt nō ſcādalizēt᷑ diſcipuli. alijo v̄o loco cōtēnit phariſeoꝝ ſcandalū. qn̄ de eſcis diſputabat. docens nos ſcire tp̄a ſ̄m que optet nō cōtemnē eos qui ſcādalizant᷑. & ſ̄m que oportet contemnē. Gregorius ſup ezechiel. Conſiderādū ei ē. q̄a inquātū ſine peccato poſſum⁹ vitare ꝓximorū ſcandalū debemus. Si aūt de veritate ſcandalū ſumit᷑. vtilius pmittit᷑ naſci ſcandalum ꝙ̄ veritas relinquat᷑. Chriſo. Sicut aūt ſtupeſcis de xp̄i v̄tute. ita admirare petri fidē. qm̄ rei tam difficili

obedivit. Ideoq̧ de fide eum remuneraſ. copulauit
eum ſibi in tributi datione quod fuit habundantis
honoris. Et hoc eſt quod dr̄. Inuenies ſtaterem.
illuꝫ ſumens da eis pro me & te. ¶ Glo. Cõſuetu
do em̄ erat vt vnuſquiſq; pro ſe didrachma redde-
ret. Stater vero eſt pondus duoꝝ didrachmatū
¶ Orige. Miſtice autem in agro conſolatõnis. ſic
enim interp̄tatur capharnaum. cõſolatur omneꝫ
diſcipulum & liberꝝ filium eſſe pronunciat. & dat
ei v̾tutem piſcãdi p̄mū piſcem. vt aſcendēte eo cõ
ſolatõnem accipiat petrus ſup eum quē piſcatus
eſt. ¶ Hila. Cū aūt p̄mū piſcē admonet̃ petrus
inq̇rere. aſcēſuri oñdūtur & plures. Btus ille pri
m⁹ martir ſtephan⁹ p̄m⁹ aſcēdit & ſtaterē ī ore
cõtinuit. In q̇ didrachma noue p̄dicationis tanq̄
duo denarij habebãt̃. Rei ei gloriā & dñm xp̄m
in paſſione cõtuēs p̄dicabat. ¶ Hie. Vel iſte pi-
ſcis q̇ p̄m⁹ fact⁹ ē p̄m⁹ adā. q̇ p ſcd̄m adā liberat̃
id qđ in ore eius hoc ē in cõfeſſione fuit inuentū. ꝓ
petro & dño reddit̃. ¶ Orige. Cum etiā videris
auaꝝ hoiem ab aliq̇ petro correctuꝫ ꝙ abſtulit de
ore eius v̾bū pecunie. dices eū aſcēdiſſe de mari. i.
de fluctib⁹ ſollicitudinū auaricie ad hamū ratõna-
bilem & cõp̄henſum atq; ſaluatū ab aliq̇ petro qui
eū docuit veritatē. vt ꝓ ſtatere habeat imaginem
dei. i. eloq̇a ei⁹. ¶ Hie. Et pulchre illud ip̄m q̇dē
dat̃ p̄ciū. ſ; diuiſū ē. q̇a ꝓ petro q̄ſi ꝓ peccatore p̄
cium reddebat̃. Dñs autē noſter peccatum non
fecit. Oſtenditur autem ſimilitudo carnis dum
eodem & dominus & ſeruus precio liberantur.

¶ Capitulum. xviij.

In illa hora acceſſerunt ad ihm.
diſcipuli dicētes. Quiſputas mai
or ē in regno celoꝝ? Et aduocãs
ihus puulū. ſtatuit eū in medio
eoꝝ & dixit. Amen dico vob. ni
ſi conuerſi fueritis. & efficiamini
ſicut paruuli non intrabitis in regnum celorum.
Quicumq; ḡ humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte.
hic maior eſt in regno celoꝝ. Et q̇ ſuſceperit vnū
paruulum talem in nomine meo. me ſuſcepit. Qui
autem ſcandaliſauerit vnū de puſillis iſtis qui in
me credūt. expedit ei. vt ſuſpendat̃ mola aſina-
ria in collo eius. & demergat̃ in profundū maris.
¶ Hie. Quia diſcipuli viderãt ꝓ petro & dño idē
tributū redditū. Ex eq̄litate p̄cij. arbitrati ſunt
omib⁹ apoſtolis petꝝ eſſe p̄latum. ¶ Chriſ. Vn
paſſi ſunt aliq̇d hūanum. ꝙ euangeliſta deſignat
dicens. In illa hora acceſſerūt diſcipuli ad ihesuꝫ
dicentes. Quiſputas maior ē in regno celoꝝ? Ve-
recūdati ſiq̇dē paſſionē cõfiteri quā paſſi ſunt. non
dicūt manifeſte. petꝝ cur p̄honoraſti nob. ſ; inde-
terminate interrogãt q̇s maior ē. Quãdo aūt tres
p̄honoratos viderūt. ſ. petꝝ iacobū & iohannem.
in trāſfiguratõne. nihil tale paſſi ſunt. qñ vero in
vnū ſolū cõtulit honorem. tūc doluert̃. Tu aūt cõ
ſidera p̄mū q̇dē ꝙ nihil eoꝝ q̄ ſunt in terris. q̄runt

Deinde ꝙ poſtea hanc paſſioneꝫ depoſuerūt. Nos
autem neq; ad defectus eorum contingere poſſu-
mus. neq;. n. querimus. quis maior eſt in regno
celorum. ſ; quis maior eſt in regno terre. ¶ Ori.
In hijs autem imitatores diſcipulorum eſſe debe-
mus. ſiquando aliquid in nobis dubium queritur
& nõ inuenitur. vt cum omni conſenſu accedam⁹
ad ihesum. qui potens eſt illuminare corda homi-
num ad intelligendam ſolutionem omniū queſtio
num. Interrogemus etiam aliquem doctorum q̇
p̄poſiti habentur in eccleſiis. Sciebant autem di
ſcipuli hoc interrogantes quia non eſt equalitas
ſanctoꝝ in regno celeſti. ſ; quomodo maior & qua
liter viuens minimus hoc diſcere cupiebant. Vel
ſciebãt. quis eſſet minimus. & quis magnus. ex
eo quod ſup̄ dominus dixerat ſ; ex multis magnis
q̇s eſſet maior hoc eis nõ erat manifeſtuꝫ. ¶ Hie.
Videns aūt ihus cogitationes coꝝ voluit deſide-
rio glorie humilitatis contentionē ſanare. Vnde
ſequitur. Et aduocans ihesus puulū ſtatuit eum
in medio eorum. ¶ Chriſoſtomus. Mihi videt̃
valde paruulum in medio ſtatuere. omnib⁹ paſſio-
nibus exutum. ¶ Hieronimus. vt in eo & etateꝫ
quereret. & ſimilitudinem innocentie demõſtra-
ret. vel certe. puulum ſtatuit in medio eoꝝ ſeip̄m
q̇ nõ venerat miniſtrari ſ; miniſtrare. vt eis humi
litatis tribueret exēp̄lū. Alij puulū interp̄tant̃
ſp̄ūmſanctum quē poſuerit in cordib⁹ diſcipuloꝝ.
vt ſupbiā in hūilitatē mutaret. Seq̇t̃. Et dixit.
Amen dico vob. niſi ꝯuerſi fueritis. & efficiami ſi
cut puuli. nõ intrabitis ī regnū celoꝝ. Nõ p̄cipit
ap̄lis vt etateꝫ habeãt puuloꝝ. ſ; innocētiā. & qđ
illi p annos poſſidēt. hij poſſideant p induſtriā. vt
malicia non ſapiā puuli ſint. Ac ſi dicat. Sicut
iſte puul⁹ c⁹ vob exēplū t̄buo ñ pſeuerat ī iracū
dia. leſus ñ meīnit vidēs pulchrā m̄lierē. ñ delecta
tur. ñ aliud cogitat. & aliud loq̇t̃. Sic & vos ni-
ſi talē habueritis innocētiā. & aī puritatē regnuꝫ
celoꝝ ñ poteritis ītrare. ¶ Hila. Pueros etiā cre
dētes oēs p audiētie fidē nūcupauit. hij eī p̄rem ſe
quūt̃. m̄reꝫ amãt. velle malū neſciūt: curā opū ne
gligūt. ñ inſoleſcūt. ñ oderīt. ñ mētiūt̃. dictis cre-
dūt. & qđ audiūt verum hñt. Littera ḡ ſic legit̃.
¶ Glo. Niſi ꝯuerſi fueritis ab hac elatõe & indig
natõne in q̄ mõ eſtis. & efficiami ita innocētes &
hūiles p v̾tutē. ſicut puuli ſūt p etatē. ñ ītrabitis
in regnū celoꝝ. & q̄nq̇dē aliť ñ intrat̃. Quicūq; ḡ
hūiliauerit ſe ſicut puulus iſte. hic maior eſt in
regno celoꝝ. Quanto em̄ q̇s erit humilior. tanto
maior efficit̃ ī regno celoꝝ. ¶ Remi. i. in cogtõe
grē vľ eccleſiaſtica digtate. vľ certe ī eterna btī-
tudīe. ¶ Hie. Vel aliť. Quicūq; hūiliauerit ſe ſi
cut puul⁹ iſte. hic ītrabit ī regnū celoꝝ. Seq̇t̃.
Et q̇ ſuſceperit vnū puulū talē ī noīe meo. me ſu-
ſcepit. ¶ Chriſ. ac ſi. d. ñ ſolū ſi tales efficiami.
mercedē accipitis. ſ; & ſi alios tales ꝓpť me hono-
rabitis & honoris q̄ ē ad illos retributõꝫ vob d̾ťino

regnum· Magis autem quod multo maius eſt po
nit· dicens· Me ſuſcipit· ¶ Hieronimus. Qui ·n·
talis fuerit · vt xp̄i imitet̄ humilitatem & inno-
centiam· in eo chriſtus ſuſcipitur· & prudenter ne
cum delatum fuerit apoſtolis · ſe putēt honoratos
adiecit · non ſuo illos merito · ſed magiſtri honore
ſuſcipiendos. ¶ Chriſoſtomus · Deinde facile ſu-
ſceptibilem hunc ſermonem facit· penā inducēs·
Vnde ſequitur · Qui autem ſcandaliſat vnum de
puſillis iſtis· Ac ſi diceret· Sicut qui hos hono-
rant propter me mercedem habent· ita· & qui hos
dehonorant· vltimam ſuſtinebunt vindictam· Si
autem conuicium ſcandalum vocat · ne mireris ·
Multi em̄ puſillanimes ex eo ꝙ deſpiciuntur· ſcā-
daliſati ſunt· ¶ Hieronimus · Nota ꝙ qui ſcanda
liſatur · paruulus eſt · Maiores enim ſcandala nō
recipiunt· Et quamq̄ꝫ generalis poſſit eſſe ſenten-
tia aduerſus om̄es · qui aliquē ſcandaliſant· tamē
iuxta cōſequentiam ſermonis etiam cōtra apoſto-
los dictum intelligi poteſt · qui interrogādo quis
maior eſſet in regno celorum · videbantur inter ſe·
de dig̃tate cōtendere· Et ſi in hoc vitō p̄mãſiſſent·
poterāt eos q̄s ad fi de vocabāt· p ſuū ſcādalū pde-
re· dū apoſtolos viderēt inter ſe de honore pugna
re· ¶ Orige · Quō aūt qui cōuerſus eſt · & factus
q̄ſi puer · & minimus eſt & potens ſcandaliſari·
Hoc ſic poſſum⁹ explanare · Oīs q̄ filio dei credit
& cōuerſat̄ ſcd̄m euāgelicos actus · cōuerſus ābu-
lat quaſi puer · Qui autē nō cōuertit̄ · vt fiat ſicut
puer · hūc impoſſibile eſt intrare in regnū celorū·
In omni aūt credētium multitudine ſunt q̄dā nu-
per cōuerſi vt fiāt ſicut puuli nondū autem ſunt
facti · hij puſilli hn̄tur in xp̄o · & ſunt ſcandali re
ceptores. ¶ Hie · Quod aūt dr̄. Expedit ei vt ſu-
ſpendatur· ſcd̄m ritum prouincie loquit̄ · q̄ maio-
rum criminū iſta apud veteres iudeos pena fuerit
in profundum ligato ſaxo mergere · Expedit aūt
ei quia multo melius eſt pro culpa breuē recipe
penā· q̄ꝫ eternis ſuari cruciatib⁹· ¶ Chriſ· Con-
ſeq̄ns aūt erat p̄orib⁹ dicere me non ſuſcepit· quod
erat om̄i pena amarius · Sed q̄a groſſi erant & p̄-
dicta pena eos non mouebat· cōpatōnem exempli
cogniti manifeſtat p̄paratā penā · ꝓpter hoc ·n· di
cit · ꝙ expedit ei hoc ſuſtinere · qm̄ eos alia g̃uior
pena exſpectat · ¶ Hila · Miſtice autē mole opus
labor eſt cecitatis · Nam clauſis iumentoꝝ oculis
aguntur in girum · & ſub aſini quidem nomine fre
quenter gentes cognominatas reperimus · q̄ ceci
laboris ig̃rantia cōtinēt̄ · Iudeis aūt ſcie iter in le
ge p̄ſtitū eſt · qui ſi xp̄i apoſtolos ſcādaliſauerint
rectius alligata collo mola aſinaria demerſi in ma
ri fuiſſent · i · gētiū labor dep̄ſſi ig̃rātia ſeculi demō-
ſtrarentur q̄a illis tolerabilius fuerat neſciſſe xp̄m
q̄ꝫ ꝓhetaꝝ dn̄m nō recepiſſe · ¶ Greg̊ · vij · mora ·
Vel aliter · Quid p mare niſi ſeculū · Quid p molā
aſinariā niſi actō terrena ſig̃ficat̄ · q̄ cū colla mē-
tis p ſtulta deſideria ſtringit hāc in laboris circui

tum mittit · Sunt vtiq̄ꝫ nonnulli q̄ dum terrenas
actōnes deſerunt · & ad cōtemplatōnis ſtudia hu-
militate poſtpoſita vltra intelligētie vires ſurgūt
nō ſolū ſe in errorem deijciunt · ſed infirmos q̄ꝫ de
gremio veritatis diuidunt · Qui g̊ vnū de minimis
ſcandaliſat melius ei fuerat · ligata collo mola aſi-
naria in mari proijci · quia nimiꝝ peruerſe menti ·
expedienti⁹ eſſe potuiſſet vt occupata mūdo terrena
negocia ageret · q̄ꝫ p cōtēplatōnis ſtudia ad m̄ltoꝝ
pnicie vacaret · ¶ Aug⁹ · de q̄ſt · euā · Vel alit̄ q̄
ſcādaliſauerit vnū ex puſillis iſtis · i · ex hūilib⁹
q̄les vult eſſe diſcip̄los ſuos non obtpādo vel etiā
cōtradicēdo · ſicut de alexādro ap̄lus dicit · expedit
ei vt mola aſinaria ſuſpēdat̄ collo ei⁹ · & p̄cipitet̄
in ꝓfundum maris · i · cōgruit ei vt cupiditas reꝝ
tpaliū · cui ſtulti & ceci alligāt̄ eū deuictū pōdere
ſuo · deducat ad iteritū · Veh mūdo a ſcādalis · ne-
ceſſe ē · n · vt veniāt ſcādala · veꝝtn̄ veh hoī illi · p
quē ſcādalū veit · Si at̄ man⁹ tua vl̄ pes tu⁹ ſcā
daligat te · abſcide eū & ꝓijce abſ te · Bonū eſt tibi
ad vitā igredi debilē vl̄ claudū · ꝙ duas man⁹ vl̄
duos pedes hn̄tem · mitti i ignē eternū · Et ſi ocu-
lus tu⁹ ſcādaligat te · erue eū & ꝓijce abſ te · bonū
eſt tibi cū vno oculo i vitā itrare · ꝙ duos oculos
hn̄tē mitti i gehennā ignis · ¶ Glo · Dixerat dn̄s
ꝙ expedit ei q̄ ſcādaligat vt ſuſpēdat̄ mola aſina-
ria i collo ei⁹ · Cui⁹ rōēz aſſignās ſubdit · veh mū
do a ſcādalis · i · ꝓpt̄ ſcādala · ¶ Ori · Hoc n̄ de ele-
mētis mūdi itelligam⁹ · ſ; h hoīes q̄ ſūt i mūdo di
cūt̄ mūdus · Nō ſūt at̄ diſcip̄li xp̄i de hoc mūdo ·
vn̄ n̄ pt̄ eis ee̅ a ſcādalis veh · nā & ſi m̄lta ſūt ſcā-
dala · n̄ tāgūt eū q̄ n̄ ē de hoc mūdo · Si at̄ adhuc ē
de hoc mūdo ꝓpterea ꝙ diligit mūdū & q̄ ſūt in eo
tāta ſcādala cōp̄hēdēt eū q̄ntis fuerat obligatus in
mūdo · ſeq̄t̄ · Neceſſe eſt em̄ vt veniant ſcandala ·
¶ Chriſ · Cū at̄ dicit · neceſſe ē n̄ deſtruit libtatem
arbitrij neq̄ꝫ neceſſitati aliq̄ꝝ reꝝ ſuppoit ſ; q̄d oi
no futuꝝ ē · p̄dicit ſcādala q̄ de ſūt ꝓhibitōes recte
vie · n̄ at̄ p̄dicatō xp̄i ſcādala iducit neq̄ꝫ em̄ q̄a p̄
dixit ꝓpt̄ hoc fit ſ; q̄a oīno futuꝝ erat ꝓpt̄ hoc p̄-
dixit · Sed dicet aliq̄s · ſi oēs corrigāt̄ & null⁹ ſit
q̄ ſcādala afferat · nonne mēdacij arguet̄ h ſermo?
neq̄ꝫ q̄a n · p̄uidit iemēdatos futuros hoīes ee̅ ꝓpt̄
hoc dixit · Neceſſe ē vt veniāt ſcādala · i · oīno veni
ent · ſi at̄ corrigēdi ee̅nt n̄ dixiſſet · ¶ Glo · Vel ne-
ceſſe ē vt veniāt ſcādala · q̄a ſūt neceſſaria · i · vti-
lia vt q̄ p hoc ꝓbati ſūt · manifeſti fiāt · ¶ Chriſ ·
Scādala em̄ erigūt hoīes & acutōres eos faciūt ·
& eū q̄ cadit velocit̄ erigūt iq̄ntū · ſ · igerūt ſollici
tudiēz · ¶ Hila · Vel hūilitas paſſiōis ſcādalū mū
do ē · q̄d ſub deformitate crucis eterne gl̄ie dn̄m vo
luit accipe · Et q̄d mundo tam periculoſum q̄ꝫ no
recepiſſe xp̄m · Ideo vere neceſſe ait venire ſcan-
dala · quia ad ſacrum reddende nobis eternitatis ·
oīs i eo paſſionis hūilitas eſſet explēda · ¶ Orige ·
Vel veniētia ſcādala ſūt āgeli ſathane nec tn̄ pu-
tes ſcd̄m naturā vel ſubſtantiam eſſe huiuſmodi

ſcandala · ẜ libertas arbitrij in quibuſdā genuit
ſcandalum volens ſuſcipere pro virtute laborem ·
Non poteſt autem eſſe verum bonum niſi habeat
impugnationem mali · Hic ergo neceſſe eſt veni
re ſcandala ſicut neceſſe eſt ſuſtinere maliciam ce
leſtium que magis irritantur · quantomagis ver
bum xp̄i in hominibꝰ inualeſcens · expellit ab eis
malignas virtutes · Querunt autem organa per q̄
ſcandala operentur · quibus eſt magis veh. Nam
multo peius erit ei · qui ſcandaliſat · ꝙ ei qui ſcan
daliſat̄ · Vn̄ ſeq̄t̄ · Verūtn̄ veh homini illi ꝑ quem
ſcandalū venit · ¶ Hie · Ac ſi · d · veh homini illi q̄
vitio ſuo facit vt per ſe fiat quod neceſſe eſt · vt in
mundo fiat · Simulq; per generalem ſententiam
percutitur iudas · qui proditōi animū ꝑparaue-
rat · ¶ Hila · Vel ſub hominis nūcupatōne actorē
ſcandali huiꝰ quod eſt extra paſſionem xp̄i · Iu-
daicum ꝑpl'm deſignat · per quem omne huic mūdo
periculum comparatur vt chriſtum in paſſione ab
negēt · quem lex & ꝓphete paſſibilem p̄dicauerunt
¶ Chriſ · Vt aūt diſcas · ꝙ nō ſūt abſolute neceſ
ſitatis ſcandala · audi q̄ ſequunt̄ · Si autē manus
tua vel pes tuus · Non autē hoc de membris cor-
poralibꝰ dicit · ẜ de amicis · quos in ordine neceſſa-
rioꝝ membroꝝ habemus · Nihil eſt em̄ ita noci-
uū vt cōuerſatio mala · ¶ Raba · Scandalū q̄ppe
ſermo grecꝰ eſt quod nos offendiculū vel ruinā
& impactionem pedis dicere poſſumꝰ · Ille ḡ ſcan
daliſat fratrem · qui ei dicto facto ve minus recto
occaſionē ruine dederit · ¶ Hiero · Igitur omnis
truncat̄ affectus · & vniuerſa ꝓpinquitas ampu-
tatur · ne ꝑ occaſionem pietatis vnuſquiſq; crede
tium ſcandalis pateat · Si inquid ita eſt tibi con-
iunctus vt manus · pes · oculus · & eſt vtilis · atq;
ſollicitus ad ꝑſpiciendū ſcandalū aūt tibi faciat
& ꝓpter moꝝ diſſonantiā te ꝑ trahat in gehēnā ·
melius eſt · vt ꝓpinquitate eius careas & emolu-
mentis carnalibꝰ ꝙ dū vis lucrifacere cognatos
& neceſſarios · cauſam habeas ruinaꝝ · Nouit · n ·
vnuſquiſq; credētium quid ſibi noceat · vel in quo
ſollicitet̄ animus ac ſepe temptet̄ · Melius eſt em̄
vitam ſolitariā ducere · ꝙ ob vite p̄ntis neceſſaria
vitam eternam ꝑdere · ¶ Orige · Vel ſacerdotes
rationabiliter poſſunt dici eſſe oculus quoniā ſpe-
culatores habētur · Diaconi aūt ceteriq; manus ·
quia ꝑ eos opa ſpiritalia gerunt̄ · ꝑpl'us autē ſunt
pedes corporis eccleſie · Quibꝰ omnibꝰ parcere non
oportet ſi ſcandalū eccleſie facti fuerint · vel actus
anime · peccās manus intelligitur · & inceſſus ani
me peccans pes · Et viſus anime peccans oculus ·
quos oportet p̄cidere · ſi ſcandalū p̄bēt frequenter
em̄ ipa opa mēbroꝝ ꝑ mēbris iſcriptura ponūt̄
¶ Videte ne cōtemnatis vnū ex his puſillis · di-
co em̄ vobis · quia angeli eoꝝ in celis ſemꝑ vident
faciem p̄ris mei qui in celis eſt · Venit em̄ filius
hominis ſaluare quod perierat · Quid vobis videt̄
ſi fuerint alicui centum oues · & errauerit vna ex

eis · nonne relinquet nonaginta nouem in montibꝰ
& vadit querere eam q̄ errauit ? Et ſi contigerit ·
vt inueniat eam · Amen dico vobis · quia gaudebit
magis ſuꝑ eam ꝙ ſuꝑ nonaginta nouem que non
errauerūt · Sic nō eſt voluntas ante p̄rem vr̄m q̄
in celis eſt · vt pereat vnus de puſillis iſtis ·
¶ Hie · Supra dixerat dominus ꝑ manū & pedē
& oculū omnes ꝓpinquitates & neceſſitudines q̄
ſcandalum facere poterāt amputandas auſterita
tem itaq; ſententie · ſubiecto p̄cepto tempauit di-
cens · Videte ne contemnatis vnū ex his puſillis
Ac ſi · d · quātum in vobis eſt nolite cōtemnere · ẜ
poſt vr̄am ſalutem etiā illoꝝ querite ſanitatem ·
Si autē ꝑſeuerātes in peccatis videritis · meliꝰ
eſt vos ſaluos fieri ꝙ perire cū multis · ¶ Chriſ ·
Vel alit̄ · ſicut fugere malos ita honorare bonos
magnū habet lucrū · ſuꝑ ḡ docuit ſcandaliſantiū
abſcindere amicicias · hic aūt docet · exhibere ſan-
ctis honorem & procuratōnem · ¶ Glo · Vel alit̄
quia tantū malū prouenit ex ſcandaliſatis fr̄ibꝰ ·
videte ne contemnatis vnum ex his puſillis ·
¶ Origenes · Puſilli autē ſunt qui nuper in xp̄o
ſunt nati · aut tales permanent ſine profectu qua-
ſi nuꝑ nati · Non aūt habuit neceſſe mādare xp̄s
de ꝑfectioribꝰ · fidelibꝰ nō cōtemnendis · ẜ de puſil-
lis · ſicut & ſuꝑ dixerat · Si quis ſcandaliſauerit
vnum ex puſillis iſtis · Alius aūt forte dicit pu-
ſillū hic dicit ꝑfectum ſcḋm ꝙ alibi ait · Qui mi-
nimus erit in vob · hic erit maior · ¶ Chriſ · Vel
quia perfecti paruuli apud multos eſtimantur · ſ ·
pauperes & contemptibiles · ¶ Orige · Sed huic
expoſitōi nō videt̄ cōuenire q̄d d̄r · Si quis ſcā-
daliſauerit vnū de puſillis iſtis · ꝑfectus · n · nō ſcā
daliſatur · nec perit · Sed qui hanc expoſitionem
eſtimat verā · dicit ꝙ iuſti hominis anima vertibi
lis eſt & ſcandaliſatur aliquando · & ſi non facile ·
¶ Glo · Ideo aūt non ſunt cōtemnendi · quia adeo
cari ſunt deo ꝙ angeli ſunt eis ad cuſtodiā depu-
tati · Vnde ſequitur · Dico em̄ vobis quia angeli
eoꝝ in celis ſemꝑ vidēt faciē p̄ris mei q̄ in celis ē ·
¶ Ori · Quidā volūt ex eo dare hoībꝰ āgelū adiu-
torē ex q̊ ꝑ lauacꝝ regeneratōis nati ſūt īfātes ī
xp̄o dicētes nō eē credibile īcredulis & errātibꝰ p̄
eē āgelū ſcṫm · ẜ tp̄e īfidelitatis & pctoꝝ ē hō ſub
āgelis ſathane · alij aūt volūt · mox cū q̇s fuerit na
tus eoꝝ q̇ p̄cogn̄ti ſūt a deo accipe ſibi p̄poſitū āge-
lū · ¶ Hie · Magna · n · dig̃tas aīaꝝ vt vnaq̄q; ha-
beat ab ortu natiuitatis ī cuſtodiā ſui āgelū delega-
tū · ¶ Chriſ · Hic aūt n̄ d̄ q̄buſcūq; āgelis loq̄t̄ ẜ d̄
ſuꝑeminentibꝰ · Cū ei dicat · vidēt faciē p̄ris mei nihil
aliud oñdit ꝙ magis liberā p̄ntiā & maiorem eoꝝ
apud deū · ¶ Gre · i ho · Dioniſiꝰ aūt dicit ꝙ ex mi
noribꝰ āgeloꝝ agminibꝰ ad explendū miſteriū vel
viſibilit̄ vl' inuiſibilit̄ mittūt̄ · Nā ſuꝑiora illa ag-
mina vſū exterioris miſterij neq̄q̄ hn̄t · ¶ Grego ·
ſcḋo mora · Et faciē ḡ p̄ris āgeli ſemꝑ vidēt & tn̄
ad nos veniunt quia & ad nos ſpeciali preſentia

foras exeũt · & tñ ibi se vñ recesserat p interna cõ uersatõnem fuauit · Neq; em̃ sic a diuina visione foras exeũt · vt interne ɔteplatõis gaudijs puent · ¶ Hic · Saluatoꝝ igr̃ p xp̃m orões ãgeli deo q tidie offerũt · q̃ piculose ille cõtemnũt · cui? desid ria ac postulatões ad eternũ & inuisibilem deuz ãgeloꝝ famulatu ac misterio puehũt · ¶ Aug? · de ver · do · Vel ãgeli nr̃i dicũt qui sunt angeli dei Dei sũt · qa deũ nõ reliqrũt · nr̃i sũt qa suos ciues nos hr̃e ceperũt · Sicut q̃ nũc illi vident deũ · ita & nos sum? visuri facie ad faciem · De q̃ visione di- cit iohannes · videbim? eum sicuti est · facies · i · dei manifestatõ eius intelligenda est · non aliqđ tale membrũ · q̃le nos habemus in corpe atq; isto noĩe nũcupam? · ¶ Chris · Rursus aliã rõnem ponit · q̃re pusilli nõ sint cõtemnendi poꝛe maioꝛez dicẽs · Venit · n · fili? hoĩs saluare qđ perierat · ¶ Remi Quasi · d · Nõ cõtemnatis pusillos · qa ego p hoĩbꝰ hõ fieri dignatus sum · Cum · n · dicit qđ perierat · subintelligendũ ẽ genus hũanũ · Omia em̃ elemẽ- ta suũ ordinem suãt · s; hõ errauit · qa suũ ordinem pdidit · ¶ Chris · Deĩde adhanc rõnem parabolã copulat · p quã & p̃rem inducit salutem hoĩm vo- lentem dicens · Quid vob̃ videt̃ si fuerint alicui cẽ- tum oues · ¶ Greg · in home · Hoc ad xp̃m auto- rem hoĩm ptinet qa · n · centenarius pfectus ẽ nu- merus · ipe centũ oues habuit cũ ãgeloꝝ & hoĩm substantiã creauit · ¶ Hila · Ouis aũt vna homo intelligendus ẽ & sub hoĩe vno vniuersitas senti- enda est · In vni? · n · ade erroꝛe omne hoĩm gen? aberrauit · Igr̃ & q̃rens hoĩem xp̃us est · & nona- gintanouem relicte celestis glorie multitudo est · ¶ Greg · Dicit aũt euãgelista eas relictas in mõ tibꝰ vt significet in excelsis · qa nimiꝝ oues q̃ nõ pe- rierant · in sublimibꝰ stabant · ¶ Beda · Quem q̃ dñs inuenit qñ hoĩem restaurauit · Et sup eam in uentã maius gaudiũ ẽ in celo q̃ sup nonagintano uem · qa maioꝛ materia diuine laudis ẽ in restau- ratõne hoĩm q̃ in creatõne ãgeloꝝ · Mirabiliter eñ ãgelos creauit s; mirabili? restaurauit · ¶ Raba · Nota q̃ vnũ deest a nouem vt · x · sint & ad nona- gintanouẽ vt centũ sint · Variari q̃ p breuitatem & magnitudinem numeri possunt q̃bꝰ vnum deest vt perficiat̃ · Ipm vero vnũ sine varietate in se manens cũ accesserit · ceteros pficit · Et vt pfecta summa oĩm integretur in celo · hõ pditus q̃rebat̃ in terra · ¶ Hic · Alij vero nonagintanouez ouibꝰ iustoꝝ putant numeꝝ intelligi · & in vna ouicula peccatoꝝ serui · qđ in alio loco dixerat · nõ veni vo care iustos · s; peccatores · ¶ Greg · in home · Cõ- siderãdũ aũt nob̃ est cur dñs plus de cõuersis pec- catoꝛibꝰ q̃ de stãtibꝰ iustis gaudium esse fateat̃ · qa · s · plerumq; pigri remanent ad exercẽda bona pcipua q̃ valde sibi securi sunt q̃ nulla cõmiserint mala grauioꝛa · At cõtra nonnunq̃ hij q̃ se aliquid egisse illicite meminerũt · ex ipo suo doloꝛe cõpũcti marcescunt in amoꝛem dei · Et qa se errasse a deo cõ siderãt · damna pcedẽtia lucris subseq̃ntibꝰ recõpẽ- sant · Sic & dux in plio plus eũ militem diligit · qui post fugam conuersus hostem foꝛtiter premit q̃ illum qui nunq̃ terga pbuit · & nunq̃ aliquid foꝛtiter fecit · Sed & sunt quidam iusti de quibus tantum est gaudium · vt eis nullus penitens p̃po- ni possit · Quod & si non sint sibi maloꝛum conscij · tamen illicita respuunt · in omnibus se humiliant Quantum ergo gaudium est si humiliter plangat iustus · cum gaudium sit · si q̃ male gessit · damnat iniustus · ¶ Beda · Vel p nonagintanouem oues quas in montibꝰ reliqt · supbos significat · quibꝰ ad perfectionem vnitas deest · Cum ergo inuenerit peccatoꝛem magis super eum gaudet · i · suos gau- dere facit · q̃ super iustos falsos · ¶ Hieronimus · Quod autem subditur · Sic non est voluntas · re- fertur ad superius ꝓpositum · de quo dixerat · vide te ne condemnatis vnũ de pusillis istis · Et docet idcirco parabolam positam · vt pusilli nõ contem nantur · In eo autem q̃ dicit · Non est volũtas añ p̃rez &c̃ · ondit q̃ quocienscumq; perierit aliquis ex pusillis non voluntate p̃ris perit · Textus

¶ Si aũt peccauerit in te frater tu? · vade & coꝛ- ripe cũ inter te & ipm solũ · Si te audierit · lucra tus eris frem tuũ · Si aũt te non audierit · adhibe tecũ vnũ · vl' duos · vt in oꝛe duoꝝ vl' triũ testiuz stet om̃e vbũ · Quod si nõ audierit eos dic ecclesie Si aũt & ecclesiã nõ audierit · sit tibi sicut ethnic? & publican? · ¶ Chris · Quia supius vehemẽtem sermonez aduersus scãdalizãtes ꝓposuit vndiq; eos terrẽs · ne rursus hij q̃bꝰ scãdala inferũt · sic fiãt re supini · totũ cõtenẽtes in aliud vitiũ incidãt · s · ne- gligẽtie · & scãdalisantes p oĩa sibi pci volẽtes in elatõne icidãt · hic dñs eos cõpmit · & redargutõez fieri iubet · dicẽs · Si aũt peccauerit i te fr̃ tu? · va de & coꝛripe cũ inter te & ipm solũ · ¶ Augus · de ver · do · Admonet nos q̃de dñs nr̃ nõ negligere in- uicẽ pcta nr̃a nõ q̃rẽdo qđ rephendas · s; vidẽdo qđ coꝛrigas · Debem? · n · amãdo coꝛripe non nocendi auiditate · s; studio coꝛrigẽdi · Si neglexeris · pei- oꝛ eo fact? es · Ille iniuriã fecit & iniuriã faciẽdo gui seipm vulnẽ pcussit tu vuln? fr̃is cõtẽnis peioꝛ es tacẽdo q̃ ille cõuitiẽdo · ¶ Aug? · pmo de ciui · dei · Plerũq; · n · a malis docẽdis admonẽdis aliqñ etiã obiurgãdis & coꝛripiẽdis male dissimulat̃ · vl' cũ la boꝛis piget · vl' cũ eoꝝ inimicicias deuitam? ne im pediãt & noceãt i istis tpalibꝰ rebꝰ siue q̃s adipi sci adhuc nr̃a cupiditas appetit siue q̃s amittẽ foꝛ- midat infirmitas · Si aũt ꝓpterea q̃sq; obiurgandis & coꝛripiẽdis male agẽtibꝰ pcit · qa oppoꝛtuni? tp? i q̃rit vl' eis de ipis metuit ne deterioꝛes ex hoc effi ciãt · vl' ad bonã vitã & piã erudiẽdos ipediãt ali os infirmos aut pmãt atq; auertãt a fide · nõ videt̃ ẽẽ cupiditatis occasio · s; cõsiliũ caritatis · Lõge aũt grauioꝛẽ hñt causã ecclesiaꝝ ppositi q̃ in ecclesiis cõ stituti vt non pcant obiurgando peccata · Nec ideo tamen ob huiuscemodi culpam penitus alienus

eſt · qui licet ꝑpoſitus nõ ſit · In ei⁊ tñ q̃bꝫ vite hu
ius neceſſitate cõiungit̃ · m̃lta monenda vel argu-
enda nouit · & negligit · deuitãs eoꝝ offenſiones
ꝓpter illa q̃bꝫ in hac vita nõ indebitis vtit̃ ſ; plus
ꝙ debuit delectat̃ · ¶ Chriſ · Conſiderãdũ autẽ ꝙ
q̃nq; dñs eũ q̃ contriſtauit ad eũ q̃ cõtriſtatus eſt ·
ducit · Sicut cũ dicit · Si recordatus fueris ꝙ fr̃
tuꝰ habet aliq̃d aduerſum te · vade reconciliari fr̃i
tuo · Quãdoq; aũt eũ q̃ iniuſta paſſus ẽ iubet dimit
tere proximo · ſicut ibi · dimitte nobis debita nr̃a ·
ſicut & nos di · de · nr̃is · Hic autẽ aliũ excogitat
modũ · Eũ · n · q̃ cõtriſtatus eſt ducit ad eũ · q̃ cõtri
ſtauit · & ideo dicit · Si peccauerit in te frat̃ tuus
Quia em̃ ille qui iniuſta fecit · nõ facile veniret ad
excuſatõnem · verecũdatus huc qui paſſus eſt ad
illũ qui trahit · & nõ ſimplr̃ · ſed vt corrigat · quod
factũ eſt · Vñ dicit · vade & corripe eũ · ¶ Raba ·
Non paſſim iubet peccãti dimittere · ſ; audienti · i ·
obedienti & penitentiã agenti · ne vel difficilis ſit
venia vel remiſſa indulgentia · ¶ Chriſ · Non aũt
dicit · accuſa · neq; increpa · neq; vindictas expete
ſed argue · i · rememora ſibi peccatum dic ei que ab
eo paſſus es · Ipſe em̃ ira & verecũdia detinet̃ · ebri
ius factus q̃ſi g̃ui ſomno · Vñ oportet te qui ſanꝰ
es · ad illũ qui egrotat abire · ¶ Hie · Sciendũ tñ
ꝙ ſi peccauerit in vos fr̃ vr̃ · & in qualibet cauſa
vos leſerit · dimittendi habetis poteſtatem immo
neceſſitatẽ · quia ꝑcipit̃ vt debitoribꝫ nr̃is debita
dimittamus · ꝓpter quod & hic dr̃ · Si peccauerit
in te fr̃ tuus · ſi aũt in deũ quis peccauerit · nõ eſt
nr̃i arbitrij · Nos econtrario in dei iniuria benigni
ſumus · In noſtris contumelijs exercemus odia ·
¶ Chriſ · Ideo aũt ꝑcepit arguere ei qui paſſus ẽ
iniuriã & non alij · quia ille qui fecit iniuriã ab eo
manſuetius ſuſtinet · & maxime cũ ſolus eũ corri-
piat · Cũ · n · qui vindictam expetere debebat · hic
ſalutis videtur diligentiã hr̃e maxime hoc eũ pt
ꝓpitium facere · ¶ Auguſ · de ver · do · Quando g̊ in
nos aliquis peccat · habeamus magnã curã · nõ ꝓ
nobis · Nam glorioſum eſt iniuriã obliuiſci · Sed
obliuiſcere iniuriã tuã non vulnꝰ fr̃is tui · Ergo
corripe inter te & ip̃m ſolũ · ſtudẽs correctioni par
cens pudori · Forte · n · pre verecũdia incipit defen-
dere peccatum ſuũ · & quẽ vis facere correctiorem
facis peiorem · ¶ Hie · Corripiendus eſt · n · ſeorſũ
frater ne ſi ſemel pudorem ac verecũdiã amiſerit ·
ꝑmaneat in peccato · ¶ Auguſ · de · ver · do · Apo-
ſtolus aũt dicit · Peccantem corã omnibꝫ argue ·
vt & ceteri timorem habeant · Aliquando g̊ ſcias
corripiendũ eſſe fratrem inter te & fratrem ſolũ ·
Aliquãdo aũt corã om̃ibꝫ · Quid aũt añ facere debe
amus intendite & videte · ſi peccauerit inq̃d in te ·
frater tuꝰ · corripe eũ inter te & ip̃m ſolũ · quare ?
quia in te peccauit · Tu ſcis q̃a peccauit · Quia · n ·
ſecretũ fuit · quando in te peccauit · ſecretũ quere
cum corrigis que peccauit · Nam ſi ſolus noſti q̃a
peccauit in te · & eum vis corã omnibus arguere ·
non es correctoꝛ · ſ; ꝓditoꝛ · Peccauit g̊ in te frat̃
tuus · ſ; ſi tu ſolus noſti · tunc vere in te ſolũ pecca
uit · Nam ſi multis audientibꝫ tibi fecit iniuriã &
in illos peccauit · quos teſtes ſue iniquitatis effe-
cit · g̊ ip̃a corripienda ſunt corã omnibꝫ que peccã
tur corã omnibꝫ · Ip̃a corripienda ſunt ſecretius · q̃
peccãtur ſecretius · Diſtribuite tp̃a · & cõcordate
ſcripturas · Quare aũt proximũ corrigis · q̃a tu do-
les ꝙ peccauerit in te · abſit · Si aũt amore tui id
facis · nil facis · Si amore illiꝰ facis · optime facis
Denique in ip̃is v̂bis attende cuiꝰ amore id facere
debeas vtꝝ tui · an illius · Seq̃tur em̃ · Si te audi-
erit · lucratus eris fratrem tuũ · Ergo ꝓpter illum
fac vt lucreris illũ · Agñſce q̃a in hominem peccã
do periſti · nã ſi nõ perieras · quõ te lucratus ẽ ? Ne-
mo g̊ cõtemnat · quãdo peccat in fratrẽ · ¶ Chriſ ·
In quo etiã demõſtratur ꝙ inimicicia damnũ eſt
cõmune & ꝓpt̃ hoc nõ dixit ꝙ ille lucratꝰ ẽ ſeip̃m
ſed ꝙ tu lucratus es eũ · ex quo oñdit · q̃m & tu &
ille · damnũ paſſi eratis ex diſcordia · ¶ Hie · Per
ſalutem em̃ alterius nobis quoq; acquiritur ſalus
¶ Chriſ · Quid aũt facere debeas · ſi nõ pſuadeat̃ ·
ſubditur · Si aũt te nõ audierit · adhibe tecũ vnũ
vel duos · Quanto · n · inuerecundioꝛ fuerit & ꝑtin
acioꝛ · tanto magis nos ad medicinã ſtudere oportz
nõ ad irã & odium · Etem̃ medicus cũ viderit mor
bũ nõ remitti · nõ deſiſtit · ſ; tunc magis ꝑparat̃ ad
curãdum · Vide aũt qualiter nõ vindicte gr̃a hec
correptõ fit · ſ; emendatõnis · & ꝓpter hoc nõ cõfeſt
im iubet duos accipere · ſ; quãdo ip̃e corrigi nõ vo
luerit · Neq; tunc ad euz mittit multitudinem · ſed
vnũ vel duos · Et ad hoc legis teſtimoniũ inducit
dicens · Vt in ore duoꝝ teſtium vel triũ ſtet om̃e
verbũ · q · d · Habes iam teſtimoniũ ꝙ totũ feciſti ·
quod tuum erat · ¶ Hieronimus · Vel intelligen-
dum eſt hoc modo · Si te audire noluerit adhibe
atur vnus frater tantum · Quod ſi nec illũ audie-
rit · adhibeat̃ & tertius · vel corrigendi ſtudio · vt
ſcz · vel ammonitione · aut pudore corrigatur vel cõ
ueniendi ſub teſtibꝫ · ¶ Glo · Vel ſi dixerit · non
eſſe peccatum · vt probent illud eſſe neceſſarium ·
¶ Hieronimꝰ · Porro ſi nec illos audire voluerit
tunc multis dicẽdũ ẽ · vt deteſtatõni eũ habeãt vt
q̃ nõ potuit pudore ſaluari · ſaluet̃ obprobrijs · vñ
ſeq̃t̃ · Quod ſi nõ audierit eos dic eccl̃ie · ¶ Chriſ ·
id ẽ hijs q̃ eccl̃ie ꝑſidẽt · ¶ Glo · Vel dic toti eccl̃ie ·
vt maiorẽ erubeſcẽtiã patiat̃ · Poſt hec om̃ia ſeq̃t̃
excõmunicatõ · q̃ fieri debet ꝑ os eccl̃ie · i · ꝑ ſacerdo
tem · q̊ excõmunicãte tota eccl̃ia cũ eo opatur · Vñ
ſeq̃t̃ · Si aũt eccl̃iam nõ audierit · ſit tibi ſic ethni-
cus & publicanꝰ · ¶ Augꝰ · de v̂ · do · i · noli illũ iã
deputare ĩ nũero fr̃m tuoꝝ nec ſic tñ ſalꝰ eiꝰ ne-
gligẽda ẽ · nã & ip̃os ethnicos · i · gẽtiles & paga-
nos in nũero q̃dẽ fr̃m ñ deputamꝰ ſ; tñ eoꝝ ſalutẽ
ſemꝑ inq̇rimꝰ · ¶ Chriſ · Nihil tñ tale ꝑcipit dñs
obſuãdũ ĩ hijs q̃ extra eccl̃iã ſũt · q̃le ꝑcipit hic de
fratribꝫ corripiendis · Sed de exterioribus dicit ·

Si quis pcuſſerit te in vna maxilla · pbe ei & aliā
qđ & paulus dicit · Quid mihi ē de hijs q̄ foris ſūt
iudicare · ¶ Hie · Fratres aūt & arguere & auer
tere iubet · Quod aūt dicit · Sicut ethnicus & pub
licanus · oñditur maioris eſſe deteſtationis q̄ ſub
nomine fidelis agit opa infideliū · ꝙ hij q̄ apte gē
tiles ſunt · Publicani em̄ vocant̄ · qui ſeculi ſectā
tur lucra · & exigunt vectigalia p negotiatōes &
fraudes ac furta ſcelerata atq̧ periuria · ¶ Orige ·
Videam⁹ autē ne forte ſententia hec · nō de q̄cūq̧
peccato poſita ſit · Quid · n · ſi aliq̄s peccauerit ali-
qđ pctoꝝ q̄ ſunt ad mortē ? puta maſculoꝝ cōcubi
tor factus · adulter · homicida · aut mollis · nunq̄d
talem rōnis ē arguere ſolus ad ſolū · & ſi audierit
ſtatim eū dicere lucrifactū · & nō pus expulerit eū
de eccleſia · niſi poſtꝙ coram teſtib⁹ argutus & ab
eccleſia · pſtiterit in actu pori · Alius aūt reſpici-
ens ad immenſam miſericordiā xpi · dicet qm̄ cuꝫ
vba xpi nullā faciāt dr̄am peccatoꝝ cōtra xpi mi
ſericordiā faciunt · q̄ hec ad minima tm̄ peccata p
tinere diſtinguunt · Alius ecōtra caute ipa vba cō
ſiderās · nō de omi peccato hec dicta defendet · qm̄
qui grādia illa peccat · eſt nō frater · ſed nominat̄
frater · Cum q̄ ſcđm apoſtolū nō oportet nec cibū
ſumere · Sicut aūt negligentib⁹ peccādi occaſio-
neꝫ dāt · qui ad om̄e peccatū hoc ptinere exponūt
Sic ecōtra qui docet in minimis & nō mortiferis ·
peccatis peccātem poſt argutōneꝫ teſtium vl' ec-
cleſie fieri oportere · ſicut ethnicū & publicanū ali
quid crudelitatis videtur inducere · Vtꝝ em̄ omni
no pereat pronūciare nō poſſum⁹ · Primū quia q̄
ter argutus non obediuit · poteſt in q̄rto obedire ·
Deinde quia aliq̄n nō ſcđm opa hoīs redditur ei ·
ſed amplius ꝙ peccauit quod expedit ī hoc mūdo
Demū · quia nō dixit ſolū ſicut ethnicus & publi
canus · ſꝫ ſit tibi · Qui ḡ in pcto leui correctus ter
nō ſe emendat · nos q̄de debem⁹ eū hr̄e ſicut ethni-
cum & publicanū · abſtinentes ab eo vt confunda
tur an vt etiā a deo q̄ſi publican⁹ & ethnicus iudi
cetur · Nō eſt noſtrū pronūciare · ſꝫ ē in iudicō dei ·
¶ Amen dico vobis · quecumq̧ alligaueritis ſup
terrā · erūt ligata & in celo & quecumq̧ ſolueritis
ſup terrā · erūt ſoluta & in celo · Iterꝝ dico vob̄ · q̄a
ſi duo ex vob̄ cōſenſerint ſup terrā de omi re quam
cumq̧ petierint · fiet illis a pr̄e meo q̄ in celis eſt ·
Vbi em̄ ſunt duo vel tres cōgregati in noīe meo ·
ibi ſum ego in medio eorū · ¶ Hieronimus · Quia
dixerat ſi eccleſiam nō audierit · ſit tibi ſicut eth-
nicus & publican⁹ · & poterat cōtēptoris fr̄is hec
eſſe rn̄ſio · vel tacita cogitatio · Si me deſpicis · &
ego te deſpitio ſi me cōdemnas & tu mea ſentencia
condēnaberis · ptatem tribuit apl'is vt ſciāt q̄ ta-
lib⁹ cōdēnantur · hūanā ſententiā diuina ſentētia
corroborari · Vn̄ dr̄ · Amen dico vobis · quecumq̧
alli · ſu · ter · erunt li · & in celo · & quecumq̧ ſol · ſu ·
terrā · erunt · ſoluta · & in celo · ¶ Origenes · Non
dixit in celis · ſicut petro · ſed in celo vno · quia nō
ſunt tante perfectōnis ſicut petrus · ¶ Hila · Per
hoc tn̄ ad terroreꝫ maximi metus q̄ ad pn̄s om̄es
cōtinet̄ immobi'e ſeueritatis apoſtolice iudicium
demōſtrauit · vt quos in terris ligauerint · i · pecca
toꝝ nodis īnoxios reliq̄rint & q̄s ſoluerint · cōceſ
ſionem · ſ · venie acceperint in ſalutē · hij in celis li-
gati ſunt · vel ſoluti · ¶ Orige · Et notādū ꝙ non
dixit pr̄uati eccleſie · liga talem · ſꝫ ſi ligaueris · in
diſſolubilia erūt ligamina · q̄ſi hoc eius iudicō di-
mittens · Vide aūt q̄liter incorrigibileꝫ duplicib⁹
colligauit neceſſitatib⁹ · ſ · & pena q̄ eſt hic · ſ · pro-
iectōne ab eccleſia quā ſup̄ poſuit dicens · Sit tibi
ſicut ethnicus · & ſupplicō futuro quod eſt ligatuꝫ
eſſe in celo · vt multitudine iudicōꝝ diſſoluat fr̄is
iram · ¶ Auguſ · de ver · do · vel aliter · Cepiſti hr̄e
fratrem tuū tanꝙ publicanū ligans eū in terra · ſꝫ
vt iuſte alliges vide · Nā iniuſta vincula diſrum-
pit iuſticia · Cū aūt correxeris & cōcordaueris cū
fratre tuo · ſoluiſti illū in terra · Cum ſolueris in
terra · ſolutus erit & in celo · Multū pſtas nō tibi
ſꝫ illi · q̄a multū nocuit · nō tibi · ſꝫ ſibi · ¶ Glo · Non
ſolū aūt de excōmunicatōne · ſꝫ etiā de omi petitōe
q̄ fit a cōſentientib⁹ in vnitate eccleſie · dat confir-
matōnem · cū ſubdit · Iterꝝ dico vob̄ · q̄a ſi duo ex
vob̄ cōſenſerint ſup terrā vel penitentem recipien
do · vel ſupbuꝫ abijciendo · vel de alia re quā petie-
rint · q̄ nō eſt cōtraria eccleſie · vnitati · Fiet illis a
pr̄e meo qui eſt in celis · p hoc aūt ꝙ dicit · Qui in
celis eſt · eū ſup om̄ia eſſe oñdit · & p hoc cōplere
eū poſſe qđ petit̄ · Vel in celis ē · i · in ſanctis · quod
valet ad probandū ꝙ fiet illis quicquid petierint
qđ dignū ſit · quia illum apud ſe hn̄t · a q̄ petunt ·
Vn̄ rata eſt ſententia cōſentientiū · q̄a deus cū eis
habitat : Et ideo ſeq̄tur · vbi em̄ ſunt duo vel tres
congregati in nomine meo · ibi ſum in medio eoꝝ ·
¶ Chriſ · vel q̄a dixerat · fiet illis a pr̄e meo · vt oñ
dat ſe etiā eſſe datorem ſimul cū pr̄e · ſubdit · vbi ei
ſunt duo vel tres · ¶ Orige · Nō aūt dixit · in me-
dio eoꝝ ero · ſꝫ ſum · Mox em̄ vt aliqui cōſenſerint
xpus inuenitur in eis · ¶ Hila · Ipſe em̄ qui pax
atq̧ caritas eſt · ſedem atq̧ habitatōnem in bonis
atq̧ pacificis volūtatib⁹ collocabit · ¶ Hie · vl' alit
om̄is ſupior ſmo ad cōcordiam nos prouocauerat
igr̄ & pmiū pollicet̄ · vt ſollicitius feſtinemus ad
pacem cū ſe dicat inter duos vel tres mediū fore ·
¶ Chriſoſtomus · Non autem dixit ſimpliciter ·
vbi congregati fuerint · ſed addit · In nomine meo
Quaſi · d · Siquis ꝓpter me principaleꝫ cauſā ami
cicie · ad proximū habuerit · cū eo ero · ſi & in alijs
virtuoſus erit · Quomodo ergo non ibi conſentien
tes conſequuntur id quod petunt ? Primo quideꝫ
quia non expedientia petunt · Secundo · quia in
digni ſunt · qui petunt · & ea que ſunt a ſeipſis nō
inferunt · Vnde dicit · Si duo ex vobis · qui euan
gelicam oſtenditis conuerſationem · Tercio quia
aduerſus eos qui contriſtauerunt · orant · vindi-
ctam querentes · Quarto quia petunt miſericordiā

peccantibꝫ qui nō penituerūt. ¶ Orige. Et iſta ē
etiā cauſa ꝓpter quā nō exaudimur orantes quia
nō cōſentimus nobis ꝑ omnia ſup terrā neqꝫ dog
mate neqꝫ conuerſatōne. Sicut eñ in muſicis niſi
fuerit cōuenientia vocū nō delectat audientem. ſic ī
eccleſia niſi cōſenſum habuerit nō delectat deus in
ea. nec audit voces eoꝝ. ¶ Hie. Poſſum9 autē &
hoc ſpiritaliter ītelligere ꝙ niſi ſpiritus & anima
corpuſqꝫ cōſenſerint & nō intra ſe bellū diuerſaꝝ
habuerint volūtatum de omi re quā petierint im-
petrent a pr̄e. Nullū eñ dubiū eſt. q̄n bonaꝝ reꝝ
poſtulatō ſit vbi corpus vult h̄re ea que ſpiritus.
¶ Orige. Vel in q̊ duo teſtamēta cōſentiunt ſibi.
eius īuenitur. orō de omi re acceptabilis deo. Tūc
accedēs ad eū petrus. dixit. Dn̄e. q̊ciens peccaue
rit in me frater meus dimittā ei? vſqꝫ ſepties? di
cit ei ih̄us. Nō dico tibi. vſqꝫ ſepties. ſꝫ vſqꝫ ſeptu-
agies ſepties. ¶ Hie. Sup̄ dixerat dn̄s. Videte
ne contemnatis vnū de puſillis iſtis & adiecerat.
Si peccauerit in te frater tuus. & p̄mū promiſe-
rat dicens. Si duo ex vob̄. Vn̄ ꝓuocatus apl̄us
petrus interrogat. & hoc ē qd̓ dr̄. Tūc accedens
ad eum petrus dixit. Dn̄e quociens peccauerit in
me frater meus dimittā ei. & cū interrogatōne ꝓ
fert ſententiā. dicens. vſqꝫ ſepties. ¶ Chriſ. Pu
tauit q̊dem petrus aliquid ſe magnū dicere. Sed
q̊d amator hoim rn̄derit. ſubdit. Dicit illi ih̄us.
non tibi dico vſqꝫ ſepties. ſꝫ vſqꝫ ſeptuagies ſep
ties. ¶ Auguſ. de ver. do. Audeo dicere & ſi ſep-
tuagies octies. peccauerit ig̊ſcas. & ſi centies. &
omnino quociens peccauerit. ig̊ſce. Si eñ xp̄us
milia peccatoꝝ inuenit & tn̄ oīa donauit. noli ſub
ducere miſericordiā. Ait. n. apl̄us. donantes vo-
biſmetip̄is ſiquis aduerſus aliquem habet q̄relā.
ſicut deus in xp̄o donauit nobis. ¶ Chriſ. Cū g̊
dicit. vſqꝫ ſeptuagies ſepties nō numeꝝ determi-
natū ponit vt numero cōcludat remiſſionem ſꝫ qd̓
cōtinue & ſemp ē ſignificauit. ¶ Auguſ. de ver. do.
Non tn̄ ſine cauſa dn̄s ſeptuagies ſepties dixit.
Nam lex in decem p̄ceptis cōmendat. Lex eñ ꝑ
decem peccatū ꝑ. xi. ſignificat. q̊a trāſgreſſio dena-
rij eſt. Septē aūt ſolet pro toto cōputari. q̊a ſep
tem diebꝫ voluit tp̄us. Huc autem ſepties. xi.
fiūt ſeptuagies ſepties. Omnia g̊ peccata dimitti
voluit q̊a ea ſeptuageſimo ſeptimo numero p̄ſig
nauit. ¶ Orige. Vel q̊a numerus ſex videt̄ eſſe
operis & laboris ſeptimus aūt repauſatōnis dicit
remiſſionem fieri oportere fratribꝫ in hoc mūdo de
gentibꝫ. & ſcd̄m res huius mūdi peccātibꝫ. Si at̄
aliquis vltra ea peccata peccauerit. iam non habe
bit remiſſionem. Vel. ¶ Hieronimus. Intelligē
dum eſt ſeptuagies ſepties. id eſt. quadringentis
nonaginta vicibꝫ. vt totiens peccāti fratri dimit
teret quociens ille peccare poſſet. ¶ Auguſtin9.
Aliter tamen datur venia petenti fratri. vt nobis
ſcꝫ. ſocia caritate communicet. ſicut Ioſeph fra-
tribus. Aliter inimico perſequenti vt bonum ei
velimus. & ſi licet faciamus. vt dauid lugens
Saul. Sequit᷑ textus

¶ Ideo aſſimilatum eſt regnum celoꝝ homini re
gi. qui voluit rationem ponere cū ſeruis ſuis. Et
cū cepiſſet rōnem ponere oblatus eſt ei vnus q̄ de-
bebat decem milia talenta. Cum aūt non haberet
vnde redderet. iuſſit eū dn̄s eius venundari & vx
orem eius & filios. & omnia q̄ habebat reddi. ꝓ-
cidēs aūt ſeruus ille. rogabat eū dicens. patientiā
habe in me & omnia reddā tibi. Miſertus autem
dn̄s ſerui illius. dimiſit illū. & debituꝫ dimiſit ei.
Egreſſus aūt ſeruus ille. inuenit vnū de cōſeruis
ſuis. qui debebat ei centū denarios. Et tenens ſuf-
focabat euꝫ dicens. Redde quod debes. Et ꝓcidēs
cōſeruus eius rogabat eū dicēs. Patientiā habe ī
me & omnia reddā tibi. Ille autē noluit. ſꝫ abijt &
miſit eū in carcerem donec redderet debitū. Vidē
tes aūt cōſerui eius q̄ fiebāt cōtriſtati ſunt valde.
& venerūt. & narrauerūt dn̄o ſuo oīa q̄ facta fue-
rāt. Tūc vocauit eū dn̄s ſuus & ait illi. Serue ne
q̄ꝫ. omne debitū dimiſi tibi. qm̄ rogaſti me. nonne
g̊ oportuit & te miſereri conſerui tui. ſicut & ego
tui miſertus ſum. Et iratus dn̄s eius. tradidit eū
tortoribꝫ. q̊aduſqꝫ redderet vniuerſuꝫ debitū. Sic
& pr̄ meus celeſtis faciet vobis. ſi non remiſeritis
vnuſq̄ſqꝫ fratri ſuo de cordibꝫ vr̄is. ¶ Chriſ. Ne
aliq̄s exiſtimaret magnū q̊d & g̊ue dn̄m iniunxiſ
ſe cum dicit dimittendū vſqꝫ ſeptuagies ſepties.
adiecit parabolā. ¶ Hie. Familiare eñ ē ſiris &
maxime paleſtinis. ad omēꝫ ſmonem ſuū p̄abolā
iungere. vt qd̓ ꝑ ſimplex p̄ceptū ab auditoribus
teneri nō pt̄ ꝑ ſimilitudinem exemplum teneatur
Vn̄ dr̄. Ideo aſſimilatum eſt regnū celoꝝ homini
regi. q̄ voluit rōnē ponere cū ſ̄uis ſuis. ¶ Orige.
Filius dei ſicut ē ſapiā iuſticia & veritas ita ipē
eſt regnū. Nō aūt alicui9 coꝝ q̄ ſunt deorſum. ſed
oīm q̄ ſunt ſurſū. in q̊ꝝ ſenſibꝫ iuſticia & cetere v̓
tutes regnāt q̊ facti ſunt celi ꝑ hoc ꝙ portāt cele-
ſtis imaginē. Hoc g̊ regnū celoꝝ. i. filius dei q̄n
factus ē in ſimilitudinē carnis peccati. tūc ſimilis
factus ē homini regi vniens hominē ſibi. ¶ Hie.
vel regnū celoꝝ cōgrue ſancta eccleſia intelligit̄
in q̄ dn̄s opatur hoc qd̓ in iſta p̄abola loq̄tur. No-
mine autē hominis aliq̄n deſignatur pr̄. ſicut ibi.
Simile eſt regnum celoꝝ homini regi qui fecit
nuptias filio ſuo. Aliquando vero deſignatur fili9
hic autē vtrumqꝫ intelligi poteſt pr̄ & filius. qui
ſunt vnus deus. Deus autem rex dicitur cuncta
que creauit regendo & gubernando. ¶ Origenes
Serui autem hij ſoli ſunt quantum ad iſtas para
bolas. qui diſpenſatores verbi habentur. & quibꝫ
hoc eſt commiſſum vt negocientur. ¶ Remigius
Vel per ſeruos huius hominis regis deſignantur
omnes homines. quos ad laudandum ſe creauit.
legem nature dedit. cuꝫ rationem ponit q̄n vitā &
mores & actus ſingulorum diſcutit vt vnicuiqꝫ
ſcd̄m ꝙ geſſit. tribuat. Vnde ſequitur. Et cum

ceṗiſſet rõnem ponere · oblatus eſt ei vnus · q̇ de-
bebat · x · milia talenta · ¶ Orige · Omnis aũt vi-
te nr̄e ratio ponenda eſt a rege · quando om̄es nos
p̄ſentari oportuerit ante tribunal xp̄i · Nec hoc di
cimus vt ſuſpitio ſit · ne forte res ip̄a neceſſariũ
habeat lõgũ tempus · Volens em̄ deus ventilare
omniũ mentes cito om̄ia ab omnibꝫ omni tempo-
re geſta ſingulis quibuſcumqꝫ faciet in mentẽ ve
nire & ineffabili q̇dam v̇tute dicit aũt · Et cũ ce-
piſſet rõnem ponere q̇a initiũ iudicij ẽ vt incipiat
a domo dei · In p̄ncipio g̊ ponende rõnis oblatus ẽ
debitor talentoꝝ multoꝝ · q̇ · ſ · mĺta fecerat dãna
& magna ei erãt iniuncta · & nullũ attulit lucrũ
qui forſitã tot talenta ꝑdidit q̄ntos ꝑdidit homi
nes · Et ideo talentoꝝ multoꝝ eſt factus debitor ·
quomã ſecutus eſt mulierem ſuꝑ talentum plum-
bi ſedentem · cuius nomen iniq̇tas · ¶ Hiero · Scio
quoſdã iſtũ q̇ debebat · x · milia talenta diabolum
interp̄tari · Cuius vxorem & filios venundandos
ꝑſeuerãte illo in malicia inſipientiã & malas cogi
tatões intelligi volunt · Sicut em̄ vxor iuſti dr̄
ſapientia ſic vxor iniuſti & peccatoris appellatur
ſtulticia · Sȝ quõ ei dimittat dñs · x · milia talẽta
& ille nobis conſeruis ſuis · x · denarios nõ dimiſe-
rit · nec eccleſiaſtice interp̄tatõnis ẽ · nec a pruden-
dentibꝫ viris recipienda · ¶ Auguſ · de ver · do · Jõ
dicendũ eſt ꝙ q̇a lex in decem p̄ceptis cõmendat̃ ·
ille debebat · x · milia talentoꝝ · ꝑ qđ om̄ia peccata
ſig̃ficat · q̇ ſcđm legem fiũt · ¶ Remi · Homo auteȝ
ſua volũtate & ſpõte peccãs ſuo conatu nullo mõ
ſurgere valet · & nõ habet vñ reddat · q̇a nihil in ſe
inuenit · ꝑ qđ ſe a peccatis ſoluat · Vñ ſeq̇t̃ · Cuȝ
at̃ nõ haberet vñ redderet · iuſſit eũ dñs venũdari
& vx · e · & fi · & om̄ia q̇ habebat · & reddi · Vxor
q̇dẽ ſtulti ẽ ſtulticia & carnis voluptas ſeu cupidi
tas · ¶ Auguſ · de q̄ſt · euã · ꝑ hoc g̊ ſig̃ficat̃ trãſ-
greſſorem decalogi pro cupiditate & p̄uis opibꝫ ·
tanq̄ꝫ vxore & filijs penas ſoluere debuiſſe qđ eſt
p̄ciũ eius · Preciũ em̄ v̇diti eſt ſuppliciũ dãnati ·
¶ Chriſ · Hoc aũt nõ ex crudelitate iuſſit · ſȝ ex in
effabili affectõne · Vult em̄ eũ terrere ꝑ has mi-
nas vt ſupplicet & nõ v̇datur · Quod & factũ eſt ·
cũ ſubdit̃ · ꝓcidẽs aũt ſer · ille · roga · eũ dicens · pa
tientiã habe in me · & om̄ia reddã tibi · ¶ Remi ·
His aũt v̇bis humiliatõ & ſaluatio peccatoris de
mõſtratur · dũ dr̄ · ꝓcidẽs · In hoc vero ꝙ dicit · pa
tientiã habe in me · vox exp̄mitur peccatoris po-
ſcentis tp̄us viuendi · & ſpatium corrigendi · Eſt
autẽ larga benignitas & clementia erga peccato-
res conuerſos · quoniam ip̄e ſemper paratus eſt ꝑ
baptiſmum · aut penitentiam peccata dimittere ·
Vñ ſequit̃ · Miſertus aũt dñs ſerui illius · dimi-
ſit eũ · & debitũ dimiſit ei · ¶ Chriſ · vide aũt diui
ni amoris ſuperhabundantiam · petit ſeruus ſoliꝰ
temporis dilatõnem · ip̄e aũt maius eo qđ petijt · de
dit dimiſſionem & cõceſſionem totius mutui vole-
bat at̃ & a p̄ncipio dare · ſȝ volebat ſolũ ſuũ eſſe do
nũ · ſed & ſupplicationis illius vt non incoronatus
abſcedat · Ideo aũt anteq̄ꝫ rõnem poneret · debituȝ
nõ dimiſit · q̇a docere voluit · a q̄ntis debitis euȝ li
berat · vt ſaltem ita ad cõſeruos manſuetior fieret ·
Et q̇dẽ vſqꝫ ad hec q̇ p̄miſſa ſunt acceptabilis fu
it · etem̄ cõſenſus eſt & ꝓmiſit ſe reddere debituȝ ·
& ꝓcidẽs rogauit · & debiti magnitudinem cog-
uit · Sed q̇ poſtea fecit indigna fuere p̄oribꝫ · ſequi
tur · Egreſſus aũt ſeruus ille inuenit vnũ de cõſer
uis ſuis · q̇ debebat ei centuȝ denarios · ¶ Auguſ ·
de ver · do · Quod aũt dr̄ · ꝙ debebat ei centũ denari-
os · ab eodẽ numero · ſ · decem ſumitur · q̇ eſt nume-
rus legis · Nam & centum centies fiunt decem mi-
lia · & decies deni ſunt centum · & illa · x · milia ta-
lentoꝝ · & illi decies deni & a legittimo numero ñ
recedũt · In q̊ vtroqꝫ inuenies peccata · vterqꝫ ẽ g̊
debitor vterqꝫ venie dep̄cator · Omnis · n · hõ & de
bitor eſt dei · & debitorem habet fratrem ſuum ·
¶ Chriſ · Tanta aũt dr̄a eſt peccatoꝝ q̇ commit-
tuntur in hominem · & q̇ cõmittuntur in deũ · q̄nta
eſt dr̄a · x · milium talentoꝝ & centum denarioꝝ
Magis aũt & multo plus qđ patet · ex dr̄a ꝑſona
rum & a paucitate peccantiũ · Homine em̄ vidente
& deſiſtimus · & pigritamur peccare · deo aũt vidẽ
te ſcđm vnumquemqꝫ diem non obſiſtimus · ſed
agimus intormidabiliter omnia & loq̇mur · Non
hinc aũt ſolũ g̃uiora apperent peccata in deuȝ · ſed
etiã & beneficõ · quo ſumꝰ potiti ab ip̄o · Fecit em̄
nos eſſe & om̄ia ꝓpter nos operatus eſt · animã ra
tionalem · nobis inſpirauit · Filium ſuũ miſit · Ce
lum nobis aperuit · & nos filios ſuos fecit · Nunq̇d
g̊ ſi vnaquaqꝫ die moreremur pro illo · retribuere-
mus ei aliqđ dignũ? nequaq̄ꝫ · Sed hoc rurſus ad
vtilitatem nr̄am ꝑtinet · Nos aũt ecõtrario in legi
bus eius offendimꝰ · ¶ Remi · Hic g̊ per debito-
rem decem milium talentoꝝ deſignant̃ illi q̇ maio
ra crimina cõmittunt · Per debitorem aũt centuȝ
denarioꝝ qui minora cõmittunt · ¶ Hie · Quod vt
manifeſtius fiat · dicamus ſub exemplo · Si quis
vr̄m cõmiſerit adulterium · homicidium · ſacrilegi
um · maiora crimina decem milium talentoꝝ rogã
ti dimittuntur · ſȝ & ip̄e dimittat minora peccãtibꝫ
¶ Auguſ · de ver · do · Sed ille ſeruus ing̃tus · ini-
quus noluit preſtare quod illi indigno preſtitum
fuit · Sequitur enim · Et tenens ſuffocabat eum ·
dicens · Redde qđ debes · ¶ Remi · i · acriter inſi-
ſtebat vt vindictã ab eo exigeret · ¶ Orige · Ideo
vt arbitror · ſuffocabat · q̇m̄ a rege exierat · nõ · n ·
ſuffocaret cõſuũ ſuũ ſi nõ exiſſet a rege · ¶ Chriſ ·
Per hoc etiam ꝙ dr̄ · egreſſus · oñditur ꝙ nõ poſt
multum tp̄us · ſȝ confeſtim adhuc ꝙ in auribꝫ hñs
beneficiũ i maliciã abuſus ẽ · liberatõne a ꝓ̊o dñO
ſibi data · Quid igitur ille fecerit · ſubditur · Et pro
cidens conſeruus eius · rogabat eum · dicens · pati-
entiam habe in me & om̄ia reddã tibi · ¶ Orige ·
Conſidera ſubtilitatem ſcripture · q̇m̄ ſeruus mul-
toꝝ debitor talentoꝝ ꝓcidẽs adorauit regem · Qui

autem centum debebat denarios ꝑcidēs nō adora-
bat. ſꝫ rogabat cōſeruū. dicens. patientiam habe.
¶ Chriſ. Sed neqꝫ hec vba ingtus ſeruus reue-
ritus ē. qbꝫ ſaluatus ē. Seqᷓ em̄. Jlle aūt noluit.
¶ Auguſ. de q̄ſt. euā. i. tenuit cōtra euz hūc ani-
mū vt ſupplicia illi vellet. ſꝫ abijt. ¶ Remi. i. ma-
gis ira exarſit vt ab eo vindictā exigeret. & mi-
ſit eū in carcerem. donec redderet debitū. i. apphē-
ſo fratre vindictā ab eo exegit ¶ Chriſoſ. Vide
dñi caritatem & ſui crudelitatem. hic pro decem
milibꝫ talentis hic aūt pro centū denarijs. hic cōſ
uū. hic aūt dn̄m rogabat. & hic q̄dē totalem abſo
lutōnem accepit. Jlle aūt ſolā dilatōnez petebat.
Condoluerūt q̄ nō debebāt. Vn̄ ſeqtur. Videtes
aūt conſerui eius q̄ fiebant. cōtriſtati ſunt valde.
¶ Orige. per cōſeruos intelligitᷓ eccleſia. q̄ illum
ſoluit & ligat. ¶ Remi. Vel cōſerui forte āgeli
ſūt intelligēdi aut p̄dicatores ſancte eccleſie ſiue
q̄cūqꝫ fideles q̄ videtes aliquē frēm remiſſionem.
peccatoꝝ adeptum nō velle miſereri cōſerui ſui cō
triſtātur de eius pditōne. ſeqᷓ. Et venerīt & nar-
rauerīt dño q̄ facta fuerāt. Veniūt q̄dē nō corpore
ſꝫ corde. Dño aūt narrare ē dolores & cōtriſtatōes
cordis in ſuo affectu demōſtrare. ſeqᷓ. Tūc voca-
uit eū dn̄s ſuus. vocauit q̄dē p ſententiā mortis. &
ab hoc ſeculo migre iuſſit. & dixit ei. ſerue neq̄.
om̄e debitū dimiſi tibi. qm̄ rogaſti me. ¶ Chriſ.
Et qn̄ q̄dē decem milia talenta debebat. nō vocauit
eū neq̄ neqꝫ eſt conuiciatus. ſꝫ miſtus. Quādo autē
cōtra cōſeruū ingtus. ē effectus tūc dr̄. ſerue neq̄.
& hoc ē qđ dr̄. Nonne ḡ oportuit & te. ¶ Remi.
& ſciendū qꝛ ſeruus ille. nullū r̄n̄ſum legitur dño
dediſſe. Jn q̄ demōſtratᷓ ꝙ in die iudicij & ſtatim
poſt hāc vitā. om̄e argumētū excuſatōnis ceſſabit
¶ Chriſ. Quia vo beneficō nō ē factus melior. re-
linqᷓ vt pena corrigatᷓ. vn̄ ſeqtur. Et iratus dn̄s
eius tradidit euz tortoribꝫ q̄adūſqꝫ redderet vni-
uerſū debitū. Non aūt ſimplr̄ dixit. tradidit eū ſꝫ
iratus. qđ nō poſuit. qn̄ iuſſit eū vēdi. Nō em̄ hoc
erat ire. ſꝫ magis amoris ad correptōnem. Nūc aūt
hec ſententia ē ſupplicij & pene. ¶ Remi. Tunc
em̄ dr̄. deus iraſci qn̄ aduerſus peccatores vindi-
cat. Tortores autē dicūtᷓ demones. qꝛ ſemper ad
hoc pati ſunt. vt pditas aīas ſuſcipiāt. & in pena
eterne dānatōnis eas torqant. Nūq̄d autē poſtq̄
aliq̄s demerſus fuerit in eternā dānatōnem. pote-
rit inuenire ſpatium corrigēdi. aut additū exeūdi
Non. ſꝫ q̄uſqꝫ ponitᷓ p infinito & ē ſenſus. ſemper
ſoluet. ſꝫ nūq̄ pſoluet & ſemp penā luet ¶ Chriſ.
Per hoc ḡ oñditᷓ ꝙ cōtinue. i. eternaliter punietᷓ
neqꝫ reddet aliqn̄. Quamuis aūt irreuocabilia ſint
chariſmata & dei vocatōnes tn̄ tm̄ valuit malicia
vt & hāc legem ſoluere videatᷓ ¶ Auguſ. de ver-
bo. Dicit em̄ deus. dimittite & dimittetᷓ vobis. ſꝫ
ego prior dimiſi. dimittite vel poſtea. Nā ſi nō dimi
ſeris. reuocabo te. & q̄cq̄d tibi dimiſerā. replicabo
tibi. Nō em̄ fallit aut fallitᷓ xp̄us q̄ ſubiecit. dicēs
Sic & pr̄ meus celeſtis faciet vobis. ſi nō remiſe
ritis vnuſquiſqꝫ fratri ſuo de cordibꝫ vr̄is. Meliꝰ
eſt. n. vt clames ore & dimittas in corde q̄ ſis blā
dus ore & crudelis in corde. Jdeo em̄ dn̄s ſubdit de
cordibꝫ vr̄is. vt ſi per caritatem imponitis diſcipl
inā. de corde lenitas nō recedat. Quid em̄ tam piuz
q̄ medicus ferens ferramentum. Seuit in vulnꝰ
vt hō curetur. qꝛ ſi vulnus palpatur hō perditur.
¶ Hiero. Jdeo & dn̄s addidit. de cordibꝫ vr̄is. vt
omnem ſimulatōnem ficte pacis auerteret. Preci
pit ḡ dn̄s petro. ſub cōpatōne regis domini & ſer
ui qui debitor. x. milium talentoꝝ a domino rog-
ans veniam impetrauerat. vt ipē quoqꝫ dimittat
conſeruis ſuis minora peccantibꝫ. ¶ Chriſ. vult
etiam docere faciles nos eſſe ad indulgendum eis.
qui nocuerunt nobis. Maxime ſi ſatiſfaciant. &
deprecentur ſibi veniam dari. ¶ Raba. Allegori
ce autem ſeruus hic qui decem milia talentoꝝ de-
buit. Judaicus eſt populus decalogo legis aſtri-
ctus. cui dominus ſepius dimiſit debita. quando ī
anguſtijs conſtituti illius miſericordiam depreca
bantur. Sed liberati omnes debitores atrociter re
petebant & a gentili populo. quaſi ſibi obnoxio.
circumciſionem & cerimonias legis expetunt.
Sed & ꝓphetas & apoſtolos crudeliter trucida-
runt. Vnde tradidit eos dominus in manus Ro-
manorum vel malignorum ſpirituum. qui eternis
cruciatibus eos punirent.

¶ Capitulum. xix.

ET factum eſt. cuz conſummaſſet
ihesus ſermones iſtos. migrauit
a galilea. & venit in fines Judee
trans Jordanem. & ſecute ſunt
eum turbe multe. & curauit eos
ibi. & acceſſerunt ad eum phari-
ſei temptantes eum. & dicentes. Si licet homini
dimittere vxorem ſuam quacumqꝫ ex cauſa. Qui
reſpondens ait eis. Nō legiſtis. quia quid fecit ab
inicio. maſculum & feminam fecit eos? & dixit.
ꝓpter hoc dimittet homo. patrem & matrem. &
adherebit vxori ſue. & erunt duo in carne vna.
Jtaqꝫ iam non ſunt duo ſed vna caro. Quod ergo
deus cōiunxit. homo non ſeparet. Dicunt illi.
Quid ergo moyſes mādauit dari libellum repudij
& dimittere? Ait illis. Quoniam moyſes ad du-
riciam cordis veſtri. permiſit vobis dimittere vx-
ores veſtras. ab inicio autem ſic non fuit. ¶ Chri-
ſoſtomus. in homelia. Dominus prius Judeam
relinquens propter illorum emulationem. Nunc
ibidem iam immoratur quia paſſio in proximo fu-
tura erat. Non tamem ad Judeam interim aſcen-
dit ſed intermino iudee. Vnde dicitur. & factum
eſt cum conſum. Jheſus ſer. iſtos. migrauit a ga
lilea. ¶ Rabanus. Hic ergo incipit narrare que
in iudea fecit. docuit. ſiue paſſus eſt. Et primo qui
dem trans Jordanem ad orientem. Deinde etiam
cis Jordanem quando venit Jericho & Betphage

& hieruſalem. Unde ſequitur. Et venit in fines iu-
dee trans iordanem. ¶ Chriſ. Quaſi iuſtus domi-
nus omnium ſic diligit alios ſeruos. ut alios nõ
cõtemnat. ¶ Remi. Sciendũ eſt aũt q omnis illa
iſraelitaꝝ ꝓuincia generaliter iudea dicebatur. ad
cõpatõnem aliaꝝ gentium. Veꝝtamẽ meridiana
eius plaga in q̄ habitabat tribꝰ iuda & tribꝰ beni
amin ſpecialiter dicebatur iudea ad diſtinctionem
aliaꝝ regionũ q̄ in ipſa prouincia continebant. i.
ſamaria. galilea & decapolis. & reliq alie ſeqr. Et
ſecute ſunt eũ turbe multe. ¶ Chriſ. ſup math.
Perducebãt eũ q̄ſi paruuli filij patrem pegre lõge
pficiſcentem. Ipſe aũt tanq pr proficiſcens. p ig-
nora caritatis filijs reliqt remedia ſanitatum. Un
dr. Et curauit eos ibi. Et q neq doctrine verbo-
rum cõtinue dñs inſiſtit. nec ſignoꝝ opatõi. ſed
nũc qdem hoc nunc autem illud facit. ut a ſignis
credibilis appareret in hijs q dicebat. Ex ſmonũ
aũt doctrina utilitas q̄ erat in ſignis. onderetur.
¶ Orige. Sanabat aũt dñs turbas trãs iordanẽ
ubi baptiſmus dabatur. Vere eñ omnes a ſpirituali
bus infirmitatibꝰ ſaluant etiã baptiſmo. & mul-
ti qdem ſequuntur xpm ſicut turbe. tñ non ſurgen-
tes ut matheus q̄ ſurgens ſecutus eſt dominum.
¶ Hilari. Curat etiam galileos in iudee finibꝰ ut
peccata gentium in eã veniã que iudee pabatur ad
mitteret. ¶ Chriſ. in home. Curabat ſiqdem xps
homines & illis benefaciens. & p eos multis alijs
Horum. n. ſanatio alijs erat occaſio diuine cogni-
tõnis ſ nõ phariſeis qui ex ſignis duriores fiebãt
Un ſequitur. Et acceſſerũt ad eũ phariſei temptã-
tes eũ & dicentes. Si licet homini dimittere ux-
orem ſuã qcumq ex cauſa. ¶ Hie. Ut q̄ſi cornu-
to eũ teneãt ſillogiſmo. & quodcũq rñdeat pateat
captõni. Si dixerit dimittendã uxorem qualibet
ex cauſa & ducendã aliã. pudicicie pdicator ſibi
videatur dicere cõtraria. Sin aũt rñderit. nõ om-
nem ob cauſam debere dimitti. q̄ſi ſacrilegij reus
tenebitur. & aduerſus doctrinã moyſi & dei facere.
¶ Chriſ. in ho. Intuere aũt ex modo etiã interro
gatõnis malitiã. Dñs eñ ſup de lege hac diſputa
uerat. Ipi aũt q̄ſi iam nullo dicto interrogant. ſ.
opinãtes q oblitus eſſet eoꝝ q̄ dixerat. ¶ Chriſ.
ſuper math. Sicut aũt ſi videas hominem aſſidue
amicicias medicoꝝ colentem. intelligis qꝛ infirmꝰ
eſt. Sic & cũ videas virum ſiue mulierem de di-
mittendis uxoribꝰ aut viris interrogãtes. cognoſce
qꝛ vir ille laſciuus eſt. mulier illa meretrix eſt.
Illam in matrimonio caſtitas delectatur. Libido
autem quaſi vinculo coniugij alligata torquetur
Sciebant autem quoniam nullam cauſam idoneã
habebant circa dimittendas uxores. preter ſolam
turpitudinem. & alias atq alias ſibi iungebant.
Timuerunt autem interrogare ex quibus cauſis.
ne ſeipſos infra anguſtias. certarum cauſarum
aſtringerent. ſed interrogauerunt ſi ex omnibus
cauſis licet. ſcientes qꝛ medium neſcit. nec infra
terminos unius coniugij capit libido. ſed quanto
magis exercetur. magis accenditur. ¶ Origenes
Temptato autem dño nullus diſcipuloꝝ eius qui
poſitus eſt ad docendum g̃uiter ferat. ſi temptatus
fuerit. a quibuſdam tamen & temptatõibꝰ rñdeat
doctrina pietatis. ¶ Hie. Sic autẽ rñſionem tem
perat. ut diſciplinã trãſeat ſcripturã ſanctã addu-
cens in teſtimoniũ & naturalem legem. pmamq
dei ſententiã ſcdo opponens. Un ſeqr. Qui rñdẽs
ait eis. Nõ legiſtis qꝛ quid fecit ab initio maſculũ
& feminã fecit eos. Hoc in exordio geneſis ſcrip-
tum eſt. Dicendo aũt maſculũ & feminã oſtendit
ſecda vitãda coniugia. nõ. n. ait maſculũ & feminas
quod ex prioꝝ repudio qrebatur. ſ maſculum & fe-
minã. ut unius coniugij conſortia necterentur.
¶ Raba. Salubri autẽ cõſilio dei factum ẽ ut ſui
corporis portionem vir amplecteretur in femina.
nec a ſe putaret eſſe diuerſũ. qd de ſe cognoſceret fa
bricatum. ¶ Chriſ. Si g ex hoc deus marem &
feminã ex uno creauit. ut ſint unũ. qre g & de ce
tero vir & mulier nõ ex uno utero naſcũtur. ſicut
volatilia qdam? qꝛ deus maſculũ qdem creauit &
feminã ꝓpter neceſſitatem filioꝝ generãdoꝝ tamẽ
ſemp fuit caſtitatis amator & cõtinẽtie auctor. Jo
illũ tipum nõ ſeruauit in omnibꝰ. ut ſiqdẽ vult ho
nubere ſcdm pmã diſpoſitõnem creatõnis humane
intelligat qd eſt vir & uxor. Si aũt noluerit nu-
bere nõ habebit neceſſitatẽ nubẽdi ꝓpter coniunctio
nem natiuitatis. ne forte videatur p ſuã cõtinẽtiã in
alteꝝ pcere. q nolebat eſſe cõtinens. ſicut dñs poſt
cõiunctum matrimoniũ iubet ne alter altero no-
lente ſe ſeparet. ¶ Chriſ. in ho. Non ſolũ aũt ex
modo creatõnis. ſ etiã ex modo legiſlatõnis mon-
ſtrauit qm unũ oportet uni coniungi & nũq reſcin
di. Un ſequitur. Et dixit. ꝓpter hoc relinquet ho
pãtrem & mrem & adherebit uxori ſue. ¶ Hiero.
Similiter ait uxori nõ uxoribꝰ. Et expſſe ſubdi-
tur. Et erũt duo in carne una. Premiũ eñ ẽ nup
tiaꝝ ex duobꝰ unã carnem. ſ. prolis fieri. ¶ Glo.
Vel in carne una. i. in carnali copula. ¶ Chriſ.
Si ergo quia ex viro ẽ uxor & ex una carne ſunt
ambo. relinquet homo patrem ſuum & matrem.
maior nunc caritas debet eſſe inter fratres & ſo
rores quia hij quidem ex eiſdem parentibꝰ exeunt
illi autem ex diuerſis. Sed hoc magnum eſt ni-
mis quia fortior eſt dei conſtitutio q virtus natu
re. Non eñ precepta dei nature ſubiecta ſunt. ſed
natura dei preceptis obtemperat. Deinde fratres
ex uno naſcuntur ut diuerſas vias petant. vir
autem & uxor ex diuerſis naſcuntur. ut in unum
conueniant. Ordo etiam nature dei ordinationem
loqtur. Quod. n. ẽ in arboribꝰ humor hoc eſt in ho
minibꝰ amor. humor autem de radicibꝰ aſcendit in
herbã. & ſurſum trãſmittitur in ſemẽ. Ideo parẽ-
tes qdẽ diligũt. ſ nõ ſic diligũt a filijs. ho. n. non
ad parẽtes ſ ad pcreandos filios trãſmittit affec-
tũ. & hoc ẽ qd dr. ꝓpter hoc reliqt ho pãtrem & mrem

& adherebit vxori ſue ¶ Chriſ. in ho. Vide etiã
ſapiẽtiã doctoris. Interrogat⁹ ẽ. ſ; nõ cõfeſtim dix-
it. nõ licet. vt nõ turbarent̃. ſ; p probatõnẽ hoc cõ
ſtituit. Deus eñ a pncipio maſculũ & feminã fe-
cit. & nõ ſimplicit̃ eos cõiunxit ſed matrem iuſſit
dimittere & patrem. & nõ ſimplicit̃ virũ mulieri
dixit aduenire. ſed cõiungi. ex ipõ modo locutõis
indiuiſibilitatem oñdens. Sed & maiorez copulã
adiunxit. cum dixit. Et erũt duo in carne vna.
¶ Aug⁹. de cõ. euan. Hec tñ verba cũ pmi hoĩs
fuiſſe ſcriptura teſtet̃ dñs tamẽ hic deũ hoc dixiſ-
ſe declarat vt hinc intelligerem⁹ ꝓpter extaſim q̃
pceſſerat in adam hoc diuinitus tanq̃ ꝓphetã dicẽ
potuiſſe. ¶ Remi. Miſteriũ eñ hoc apoſtolus in
xp̃o & eccleſia. Dominus eñ ihus xp̃us q̃ſi p̃rez
deſeruit. cũ de celis ad terram deſcendit. & m̃rem
deſeruit. i. ſinagogã ꝓpter infidelitatez. & adheſit
vxori ſue ſancte. ſ. eccleſie. & ſũt duo in cãne vna
id ẽ xp̃us & eccleſia ĩ vno corpe. ¶ Chriſ. in ho.
Poſtq̃ vo veteris legis & verba & facta ĩduxit
cũ poteſtate iam & ipẽ interp̃tat̃ & legẽ inducit.
dicens. itaq; iam nõ ſunt duo. ſ; vna caro. Sic ei
qui ſpiritaliter ſe diligũt. vna aĩa eſſe dicũt̃. di-
cente ſcriptura. omniũ credẽtiũ erat cor vnũ & aĩa
vna. ſic vir & vxor qui carnaliter ſe diligũt vna
caro eſſe dicũt̃. Queadmodũ igr̃ carnẽ incidere eſt
ſordidũ ita & mulierẽ diuidere ẽ iniquũ ¶ Aug⁹.
xxiiij. de ciui. dei. Vnũ etiã dicũt̃ vel ꝓpter cõiun-
ctõnẽ vel ꝓpter originẽ femine. q̃ de maſculi latere
creata ẽ. ¶ Chriſ. i ho. Vlteri⁹ aũt & de⁹ ĩdux-
it dicens. Quod g̃ deus cõiunxit homo nõ ſeparet
Demõſtrãs ꝙ & p̃ter naturã & p̃ter legẽ ẽ vxorẽ
dimittẽ. Preter naturã q̃dẽ ꝙ vna caro diuidit̃.
Preter legẽ aũt quoniã deo copulãte & iubẽte nõ
diuidi vxor dimittit̃. ¶ Hiero. Deus eñ cõiũxit
vnã faciendo carnẽ viri & femine. hanc g̃ homo ñ
poteſt ſepare. ſed ſolus deus. Nõ ſepat quando ꝓ
pter deſideriũ ſecũde vxoris pmã dimittit̃. Deus
ſepat qui cõiunxerat quando ex cõſenſu ꝓpt̃ ſer-
uitutẽ dei ſic habemus vxores q̃ſi non habentes.
¶ Aug⁹. cõtra fauſtũ. Ecce iudei ex libris moyſi
cõuincũt̃ nõ eſſe vxorẽ dimittẽdã qui ſm voluta-
tez legis moyſi arbitrabãt̃ ſe facere cũ dimitterẽt
Simul & illud hic ipõ xp̃o atteſtãte ꝯgnoſcim⁹
deũ feciſſe & cõiunxiſſe maſculũ & feminã. qd ma-
nichei negando dãnant̃ xp̃i euangelio reſiſtẽtes.
¶ Chriſ. ſup math. Grauis ẽ at fornicarijs iter-
p̃tatio caſtitatis. ſed cõtra rõnem r̃ñdere non pñt.
veritati tñ credere ñ acq̃eſcũt. Cõferũt g̃ ſe ad pa
trociniũ moyſi ſicut hoĩes malã cauſã hñtes cõfu
giũt ad potentes viros vt ſi p iuſticiã nõ poſſunt
vincãt per pſonã. Vñ ſequit̃. Dicũt illi. Quid g̃
moyſes mãdauit dari libellũ repudij & dimittere
¶ Hiero. Aperiũt. calũniã quã pauerat licz dñs
nõ ꝓpriã ſniaz ꝓtulerit. ſ; veteris hiſtorie & mã-
datoꝝ dei fuerit recordatus. ¶ Chriſ. in homelia.
Si aũt dominus alienus eſſet a veteri teſtamẽto
non decertaſſet ꝓ moyſe. neq; q̃ ſua ſunt mõſtraſ-
ſet veteribꝫ cõuenire. Sed ineffabilis xp̃i ſapien
tia & pro his excuſando reſpondit. Vnde ſequit̃.
Et ait illis. Quoniam moyſes ad duritiam cordis
veſtri promiſit vobis dimittere vxores veſtras.
In q̃ liberat moyſen ab accuſatõne totum in illoꝝ
caput cõuertit ¶ Aug⁹. cõtra fauſtum. Quanta ei
erat duritia q̃. nec per libelli ĩterpoſitõnẽ vbi diſ
ſuadendi locus iuſtis & prudentibꝫ tribuebat̃. ſol-
ui & flecti poſſet ad recipiendam vel reuocandam
cõiugij caritatem. Porro qua calliditate repre-
hendũt manichei moyſen tanq̃ cõiugia dirimentẽ
per libellũ repudij & laudant xp̃m tanq̃ eius vin
culum cõfirmantez cũ ſm ſuam ſacrilegam ſentẽ-
tiam. Moyſen laudare debuerunt ſepantem. quod
cõiunxerat diabolus. & xp̃m vituperare diaboli li
gamenta ſolidantẽ. ¶ Chriſ. in ho. Deniq; quia
graue erat quod dictum erat. ſtatim reducit ſer-
monem ad antiq̃ legem. dicens. Ab initio autez
ſic non fuit. ¶ Hiero. Quod dicit huiuſmodi eſt.
Nunquid poteſt deus ſibi eſſe contrarius? vt aliud
ante iuſſerit & ſententiam ſuaz nouo frangit im-
perio? non ita ſentiendũ eſt. Sed moyſes cum vi
deret propt̃ deſideriũ coniugum ſecundaꝝ que vel
ditiores vel iuniores vel pulchriores eſſent pmas
vxores ĩterfici. aut malam vitam ducere. maluit
indulgere diſcidiũ q̃ odiũ & homicidia pſeuerare
Simulq; cõſidera ꝙ nõ dixit. ꝓpter duriciam cor
dis veſtri permiſit vobis deus. ſed moyſes vt iux
ta apoſtolũ cõſiliũ eſſet hominis non imperiũ dei.
¶ Chriſ. Propterea bene dixit quia moyſes hoc
permiſit nõ precepit. Quod enim precipim⁹ ſemp
volumus. quod aũt pmittimus. nolentes indulge
mus. quia malam voluntatem hominum ad plenũ
prohibere non poſſumus. Permiſit ergo nobis fa-
cere mala ne faceremus peiora. ergo hoc vobis p-
mittendo nõ vobis dei iuſticiam demonſtrauit ſed
a peccato abſtulit culpam peccandi vt quaſi ſcdm
legem agẽtibꝫ vobis peccatũ veſtrum non videat̃
eſſe peccatum. Dico autem vobis quia quicunq;
dimiſerit vxorẽ ſuã niſi ob fornicatõnem & aliam
duxerit. mechat̃. & q̃ dimiſſam duxerit mechat̃.
¶ Chriſ. in ho. Quia os illoꝝ opilauerat iam cũ
autoritate legem inducit. dicens. Dico aũt vobis
quia quicũq; dimiſerit vxorẽ ſuam niſi ob fornica
tõnem & aliã duxerit. mechat̃. ¶ Orige. Forte at
dicet aliquis q̃m ihus dicẽs quicũq; dimiſerit vx-
orez ſuam niſi ob fornicatõnẽ. pmiſit vxorẽ dimit
tere queadmodũ moyſes. quẽ retulit ꝓpter duri-
ciã cordis iudeoꝝ hoc p̃cepiſſe. Sz ad hoc r̃ñdẽdũ
q̃m ſi ſm legẽ adultera lapidat̃ nõ ſm hoc intelli-
git̃ res turpis ꝓpt̃ quã moyſes pmittit libellum
repudij. Nec eĩ i cã adulterij optebat libellũ daẽ
repudij. Sz forſitã moyſes omnẽ culpã m̃lris tur
pẽ rẽ appellauit. q̃ ſi ĩuẽta fuerit ĩ vxore. ſcribit̃ ei
libell⁹ repudij. Querẽdũ ẽ at ſi ꝓpt̃ ſolã cauſã for-
nicatõnis dimittẽ iubz vxorẽ q̃d ẽ ſi m̃lr nõ fuerit

fornicata · ſed a'ıud q̄d' grauı? fecerit · puta venefica ī ueniat̄ · aut interfectrix filioꝝ ſ; dn̄s exponens rem alibi dixit · Qui dimiſerit excepta cauſa fornicatōnis facit eā mechari dans ei occaſionem ſecūdaꝝ nuptiaꝝ · ¶ Hiero · Sola g̊ fornicatō ē q̄ vxoris vincit affectū imo cū illa vnā carnē ī aliā dimiſerit & ſe fornicatōne ſepauerit a marito n̄ dꝫ teneri · ne viꝝ ꝙ̄ ſub maledictōne faciat dicēte ſcriptura · Qui adulterā tenet ſtultus & impi? ē. Sic ei crudelis ē & iniqu? q̄ caſtā dimittit · ſic fatu? & iniqu? q̄ retinet meretricē · Nā patron? turpitudinis ē q̄ crimē celat vxoris ¶ Aug · de adulterinis ꝯiugijs · Nō tn̄ erit turpis nec difficilis etiā poſt patrata & purgata adulteria reconciliatō ꝯiugij vbi p claues regni celoꝝ nō dubitat̄ fieri remiſſio pctoꝝ · nō vt poſt viri diuortiū adultera reuocet̄ · ſed vt poſt xp̄i conſortium adultera non vocetur · ¶ Chriſ · Omis at res p q̄s cauſas naſcit̄ p ipas abſoluit̄ · Matrimoniū aūt nō facit coitus · ſ; volūtas · & iō nō ſoluit illd' ſepatio corpis · ſ; ſepatō volūtatis · Jdeo q̄ dimittit ꝯiugē ſuā & aliā n̄ accipit adhuc maritus ē · Nā ſi & corpe iā ſepatus eſt · tn̄ adhuc volūtate ꝯiunctꝰ ē · Cū g̊ aliā accipit · tūc plene dimittit · Et ideo dn̄? nō dicit · Qui dimittit mechat̄ · ſ; qui alterā ducit · ¶ Raba · Vna g̊ ſolūmodo carnalis ē cauſa · i · fornicatō · vna ſpiritalis · i · timor dei vt vxor dimittat̄ · nulla at cauſa ē vt viuēte ea q̄ relicta ē · alia ducat̄ · ¶ Hiero · Poterat at accidere vt aliq̄s calūniā faceret innocēti vxori · & ob ſecūdā copulā nuptiaꝝ · veteri crimē impingeret · Jdeo ſic p̄orē dimittere iubet̄ vxorēꝫ · vt ſecūdā p̄ma viuēte nō habeat · nec n̄ poterat euenire vt iuxta eādē legē vxor ꝙ̄ marito daret repudiū · Eadē cautela p̄cipit̄ ne ſecūdū accipiat virum · & q̄ meretrix & q̄ ſemel fuerat adultera obprobriū nō timebat ſecūdo nō nubere p̄cipit̄ viro · ꝙ ſi talē duxerit · ſub adulterij crīne ſit · Vn̄ ſeq̄t̄ Et q̄ dimiſſaꝫ duxerit · mechat̄ · ¶ Glo · Accipiētē ēret · q̄a adultera nō timet obprobriū · Requi²

¶ Dicūt ei diſcipl'i · Si ita ē cauſa hominis cū vxore · nō expedit nubere · Qui dixit eis · Nō oēs capiūt verbū iſtd' · ſ; q̄bꝫ datū ē · Sūt · n · eunuchi q̄ de matris vtero ſic nati ſunt · & ſunt eunuchi q̄ ab hoībꝫ facti ſūt · & ſūt eunuchi q̄ ſeip̄os caſtrauerūt ꝓpt̄ regnū celoꝝ · Qui pt̄ cape · capiat · ¶ Hiero · Graue pōd? vxor ē · ſi excepta cā fornicatōis eam dimittē n̄ licꝫ · Quid eī ſi temulēta fuerit · ſi iracūda ſi malis moribꝫ tenēda erit? Vidētes g̊ apl'i graue vxoꝝ iugū · ꝓferūt motū aīmi ſui · Vn̄ dr̄ · dicūt ei diſcipuli eius · ſi ita ē cā hoī cū vxore · nō expedit nubere · ¶ Chriſ · in ho · Leui? ei ē cōtra cōcupiām p̄liari & ꝯtra ſeip̄m ꝙ̄ ad mulierē malā ¶ Chriſ · ſup math · Nō aūt dixit dn̄? · q̄a expedit · ſ; magis cōſenſit ꝙ nō expedit · ſ; infirmitatē carnis cōſiderauit · Vn̄ ſeq̄t̄ · Qui dixit eis · Nō oēs capiūt verbum iſtud id eſt non omnes hoc poſſunt ¶ Hiero · Nemo aūt putet ſub hoc verbo ꝙ addit · ſed quibꝫ datū ē · vel fatū vel fortunā ītroduci ꝙ hij ſūt v̄gines q̄s ad hoc caſus adduxit · Sꝫ his datū ē a deo q̄ petierūt q̄ voluerūt · q̄ vt acciperēt laborauerūt. ¶ Chriſ · ſuper math · Jdeo ergo nō omnes capeꝑūt q̄ nō omnes volunt palma ꝓpoſita ē · q̄ cōcupiſcit gloriam nō cogitet de labore · Nemo vinceret ſi omnes periculū timerent · Ex eo g̊ ꝙ quidam a ꝓpoſito ꝯtinētie cadūt n̄ debem? circa v̄tutē caſtitatis fieri pigriores · ſic & q̄ ī pugna cadūt n̄ exanimāt ceteros · Quod g̊ dicit q̄bꝫ datū ē · illud oſtēdit · quia niſi auxiliū gratie acciperem? nihil nobꝫ valeret · Hoc autem auxiliū gratie volentibꝫ non denegatur · Dicit · n · dominus petite & inuenietis · ¶ Chriſ in ho · Deinde poſſibile hoc eſſe oſtendens ait · Sūt · n · eunuchi · Quaſi · d · excogita ſi ab alijs exciſus eſſes quid vtiq̄ꝫ faceres · voluptate quidē priuatus · mercedem autem nō haberes ¶ Chriſ · ſuper matheum · Sicut · n · peccatum opus ſine voluntate non facit ita & iuſticia ex opere non conſummatur niſi & voluntas affuerit · Jlla eſt ergo glorioſa continentia non quam tranſgredi non poteſt neceſſitas debilitatis corporis · ſed quam complectitur volūtas ſancti ꝓpoſiti · ¶ Hie · Triplex g̊ gen? eunuchoꝝ poſuit q̄ꝝ duo ſūt carnales & tercij ſpiritales · alij eī ſunt qui de vtero matris ſic naſcuntur · Alij quos vel captiuitas facit vel delitie matronales · Tertij ſunt qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnum celoꝝ · & qui cum poſſint eē viri propter xp̄m eunuchi fiunt · Jſtis promittit̄ premiū · Superioribꝫ autem quibꝫ neceſſitas caſtimonie ē nō voluntas nihil oīno debet̄ · ¶ Hila · Jn vno · n · eoꝝ poſuit naturam · ſ · ī eo qui naſcit̄ Jn altero neceſſitatē · ſ · ī eo qui factus eſt · Jn tertio voluntatem qui · ſ · ſpe regni celeſtis talis eſſe decreuit · ¶ Chriſ · ſup math · Quod aūt aliqui ſic naſcunt̄ hac ratōne fit ſicut & naſcūt̄ ſex digitos hn̄tes aut q̄tuor · Si · n · de? ſic ab initio conſtituit vnāquāq̄ꝫ naturā ſic dimitteret illā īmutabiliter ſemp ī ſuo ordine pmanē · in obliuionē deduceret̄ corā hoībꝫ opatō dei · Jdeo g̊ īt'dū natura reꝝ ꝯuertitur cōtra ſuam naturam · vt ſemper deus nature opifex ī memoriam reducat̄ · ¶ Hiero · Poſſum? & aliter dicere · Eunuchi ſunt ex matris vtero q̄ frigidioris nature ſunt nec libidinem appetentes · & alij qui ab hominibꝫ fiunt quos aut phariſei faciunt · aut propter idoloꝝ cultum emolliuntur in feminas · vel perſuaſione heretica ſimulant caſtitatem vt mentiantur religionis veritatem · Sed nullus eorum conſequitur regnum celorum niſi q̄ ſe propter chriſtum caſtrauerit · Vn̄ ſequit̄ · Qui poteſt capere capiat · vt vnuſquiſq̄ꝫ ꝯſideret vires ſuas · vtꝝ poſſit virginalia & pudicicie implere p̄cepta · Per ſe · n · caſtitas blanda eſt & quemlibet ad ſe alliciens · ſed conſiderande ſunt vires · vt qui pt̄ capere capiat · Que hortantis dn̄i vox eſt · & milites ſuos ad pudicicie p̄miū ꝯcitātis q̄ q̄ pt̄ pugnare pugnet & ſupet · ac triūphet · ¶ Chriſ · ī ho ·

¶ Cū aūt dicit · Qui ſe caſtrauerūt nō mēbroꝝ dicit abſciſionē · ſ; malaꝝ cogitatōnū īterēptōnē · Maledictōni ei ē obnoxiꝰ q̄ mēbꝝ abſcidit · etē̄ q̄ homicidaꝝ ſunt talis ꝑſumit · Et manicheis q̄ detrahūt creaturis tribuit occaſionē · & eadē cū gentibꝰ mēbra detruncantibꝰ de q̄ ait · Abſcidere · n · mēbra demoniace tēptatōis ē · Cū his at̄ q̄ dicta ſūt neq̄ cōcupia māſuetior ita fit · ſ; moleſtior · aliūde em̄ hꝫ fontes ſperma qđ in nob̄ ē & ꝑcipue a ꝓpoſito ī cōtinēti & mēte negligente · & ſi ipā ſobria fuerit · naturaliū motuū nullū ē nocumētū · Nec ita abſciſio mēbri cōp̄mit tēptatōnes & trāquillitatē facit vt cogitatōnis frenum. Sequitur textus

¶ Tūc oblati ſunt ei ꝑuuli vt manꝰ eis īponeret & oraret · Diſcipuli at̄ increpabāt eos · Ihūs aūt ait eis · Sinite ꝑuulos · & nolite ꝓhibere eos veīre ad me · Taliū · n · ē regnū celoꝝ · Et cū īpoſuiſſ; eis manū · abijt inde · ¶ Chriſoſtomꝰ · ſup matheū. Dominus de caſtitate ſermonem fecerat audiētes aūt quidam obtulerūt ei infantes caſtitate mundiſſimos · Putabāt em̄ quia dn̄s corpe mūdos tm̄ laudaret Et hoc ē qđ dr̄ · Tūc oblati ſūt ei ꝑuuli vt manꝰ eis īponeret · & oraret. ¶ Orige · Iā · n · exꝑcedētibꝰ virtutibꝰ eius experti erant · qm̄ ꝑ impoſitōnē manuū eius & oratōnē repellunt̄ mala · Offerūt g̊ ei pueros cōſiderātes qm̄ impoſſibile eſt vt poſtq̄ ꝑ tactū dn̄s dederit in eis diuinā v̄tutē vt ruina aut demonium aliqđ tangere eos poſſit · ¶ Remi · Cōſuetudo etiā fuit apud veteres vt paruuli offerēt̄ ſenioribꝰ · q̄tinꝰ eoꝝ manu vel ore benedicerēt̄ · & iuxta hāc cōſuetudinē paruuli oblati ſunt dn̄o · ¶ Chriſ · ſup math · Caro aūt q̄a nō delectat̄ in bonū facile obliuiſcit̄ bonū · Malū at̄ qđ audierit retinet ſemꝑ · Ān modicū aūt tēpus xp̄s accipiēs pueꝝ dixit · Niſi facti fueritis ſicut paruulus iſte nō intrabitis ī regnū celoꝝ & ecce ſtatim obliti diſcipuli puerilis inocētie vetabāt pueros ad xp̄m q̄ſi indignos accedere · Vn̄ ſequit̄ · Diſcipuli aūt increpabāt eos · ¶ Hiero · Nō quo nollent eis ſaluatoris & manu & voce benedici · ſ; q̄ nōdū hn̄tes pleniſſimā fidē · putarēt eū in ſimilitudinē alioꝝ hoīm offerētiū importunitate laſſari · ¶ Chriſ in ho · Vel diſcipuli expellebant pueros cauſa dig̃tatis xp̄i · Dn̄s aūt dolens eos moderata ſapere & timorē cōculcare mūdanū accepit paruulos · & in vlnis tenuit eos · & talibꝰ regnum celoꝝ ꝓmittit · Vn̄ ſequit̄ · Ihūs at̄ ait eis · Sinite paruulos venire ad me & no · pro · eos · Taliū eſt · n · reg · celoꝝ · ¶ Chriſ · ſup math · Quis enim mereat̄ appropinq̄re xp̄o ſi repellit̄ ab eo ſimplex infantia? Ideo dixit · Nolite prohibere eos Nam ſi ſancti futuri ſunt quid negatis filios ad patrē venire? Si aūt peccatores futuri ſunt vt quid ſentētiam ꝯdemnatōnis ꝓfertis anteq̄ culpā videatis · ¶ Hiero · Signanter aūt dixit · Taliū eſt regnū celoꝝ · non iſtoꝝ vt oſnderet · non etatem regnare ſed mores · Et his qui ſimilem haberēt innocētiā & ſimplicitatē ꝓmiū repromitti. Sequit̄ · Et cū impoſuiſſet eis manus · abijt inde · ¶ Chriſ · ſuper math · Preſens locus inſtruit omnes parētes vt filios ſuos ſacerdotibꝰ offerant · Nō eī ſacerdos manus imponit · ſed xp̄s in cuiꝰ noīe manꝰ imponit̄ · Si · n · q̄ eſcas ſuas ꝑ orōnē offert deo ſanctificatas eas māducat · Sanctificat̄ · n · ꝑ verbū dei & orōnē ut apoſtolus dicit q̄ntomagis pueros offerri deo & ſanctificari neceſſe ē · Cauſa at̄ ſanctificādaꝝ eſcaꝝ hec ē qm̄ totus mundus ī maligno poſitus ē · Vn̄ & res corporales q̄ ſunt magna pars mūdi in maligno poſite ſunt · Conſeq̄nter īfantes quādo naſcūt̄ & ipi q̄ntū ad carnē ī maligno poſiti ſunt · ¶ Orige · Pueros at̄ miſtice dicimꝰ q̄ in xp̄o adhuc carnales ſunt · & lacte opꝰ hn̄tes · Qui aūt ꝓfitent̄ verbi doctrinā ſimpliciores q̄dē & q̄ſi puerilē ſmonē hn̄tes · quo nutriūt̄ adhuc nouicij ſunt qui offerūt ſaluatori pueros & īfantes · qui aūt videt̄ eſſe ꝑfectiores & ideo ſunt diſcipuli ihū priuſq̄ diſcant ratōnē iuſticie de pueris reꝑhēdūt eos qui ꝑ ſimplicē doctrinā pueros & infantes · i · minus adhuc eruditos offerūt xp̄o · Dn̄s aūt hortans diſcipulos ſuos iā viros cōſtitutos cōdeſcendere vtilitatibꝰ pueroꝝ · vt fiant pueris q̄ſi pueri vt pueros lucrēt̄ · dicit · Taliū ē regnū celoꝝ · Nā & ipe cū in forma dei eſſet factus ē puer · Nec ergo debemus attendere · ne eſtimatōne ſapiētie excellētioris & ꝓfectꝰ ſpiritalioris cōtēnamꝰ q̄ſi magni puſillos eccleſie ꝓhibētes pueros venire ad ihm̄ · Quoniā aūt pueri nō omnia q̄ dicūt̄ ſequi poſſunt impoſuit eis manū ihūs · & virtutē relinq̄ns ī eis ꝑ tactū · abijt ab eis · q̄ſi non potentibꝰ ſequi xp̄m ſicut ceteri diſcipuli eius ꝑfecti · ¶ Remi · Manibꝰ etiam impoſitis benedixit pueris ſignificās q̄ humiles ſpiritu ſunt digni eius gratia & benedictōne ¶ Glo · Impoſuit etiam eis manꝰ · vt viris cōtinētibꝰ gratiam ſui auxilij referendam ſignificaret · ¶ Hilarius · Infantes etiam gentium forma ſunt quibꝰ per fidem & auditum ſalus redditur · Verū ex affectu · primo ſaluandi iſrael a diſcipulis inhibent̄ accedē · q̄s dn̄s ait nō oportē ꝓhiberi · Munꝰ eī ſpūſſancti & ꝑ impoſitōnē manꝰ & ꝑcatione · teſtante legis ope erat gentibꝰ largiendū · textus

Et ecce vnus accedens · ait illi · Magiſter bone · quid boni faciam · vt habeā vitā eternā · Qui dicit ei · Quid me int̄rogas de bono? Vnꝰ ē bonꝰ deꝰ · ſi at̄ vis ad vitā ingredi · ſua mādata dei · Dicit illi Que? Ihs at̄ dixit ei · Nō homicidiū facies · n̄ adulterab · n̄ furtū facies · nō falſū teſtimoniū dices · honora prēz tuū & mr̄em tuā · & diliges ꝓximū tuū ſic teipm̄ · Dicit illi adoleſcēs Oīa hec cuſtodiui a iuuētute mea · Quid adhuc mihi deeſt? Ait illi ihūs ſi vis ꝑfectꝰ eē vade & vēde oīa q̄ habes & da pauꝑibꝰ · & hēb theſauꝝ ī celo · & veni ſeq̄re me · Cū audiſſ; adoleſcēs v̄ba hec · abijt triſtis · erat eī hn̄s mľtas poſſeſſiōes ¶ Ra · Audierat forſan hō iſtea dn̄o tm̄ eos q̄ volūt ꝑuulꝰ ſiles eē dignos introitu

regni celeſtis & iō certior cupiēs eē nō pabolas
ſꝫ aperte poſtulat exponi· quibꝰ meritis vitā eťnā
cōſequi poſſit· Et ideo dī· Et ecce vn⁹ accedēs· ait
illi· Magiſter bone qd boni faciā vt habeā vitā eť-
nā· Hie· Iſte q̄ īťrogat & adoleſcens & diues
erat & ſupbꝰ· & nō voto diſcētis ſꝫ tēptantis iter-
rogat· qd ex eo pbare poſſum⁹ ꝙ dicēte ſibi dn̄o
ſi vis ad vitā ingredi· ſua mādata· rurſum frau-
dulenť īťrogat· q̄ ſunt illa mādata? q̄ſi nō & ipē
legē aut dn̄s poſſꝫ eidē hec iubē cōtraria· Chriſ.
in ho· Ego aūt auaꝝ quidē eū· ſed pecuniaꝝ ama-
torē nequaꝙ recuſo dicere· qa & xpus talē eū eē
redarguit· ſimulatorē aūt nequaꝙ qa nō eſt ſecuꝝ
de incertis iudicare· & maxīe accuſando· Marcus
aūt hāc ſuſpitionē deſtruit· Dicit· n· ꝙ occurrēs
& genu flectens rogabat eum & qm̄ inſpiciens eū
ihus· amauit eū· Si eū tēptans acceſſiſſet demō-
ſtraſſet nobis hic euangeliſta ſicut in alijs facit·
Si aūt & ipē ſiluiſſet· Xpus eū nō pmiſiſſet la-
tere· ſed redarguiſſet manifeſte aut occulte īſinu-
aſſet· Hoc ať nō facit· Sequiť ei Qui dicit ei· Quid
me interrogas de bono· Aug⁹. Poteſt aūt vi-
dere diſtare aliqd qd hic ſm̄ math· dī· Quid me
interrogas de bono? Scd'm alios ať quid me dicis
bonū· Nam qd me interrogas de bono ad illud ma
gis referri poteſt· ꝙ ait ille querens quid boni fa
ciam? Ibi· n· & bonū noīauit & interrogatio eſt·
Magiſter aūt bone nondū ē interrogatio· Cōmo-
diſſime ḡ intelligiť vtrūqꝫ dictum· Quid me dicis
& interrogas de bono· Hiero· Quia vero mgr̄m
vocauerat bonū & nō deū vel dei filiū cōfeſſus erat
dixit ꝗuis ſanctū hoīem compatōne dei nō eē bo
nū· de quo dī· Confitemini dn̄o qm̄ bon⁹· Et ideo
dicit Vnus ē bonus deus· Ne qs ať putet in eo qd
bonus deus dī excludi a bonitate filiū dei· Legim⁹
ī alio loco paſtor bon⁹ ponit aīaꝫ ſuā ꝓ ouibꝰ ſuis
Aug⁹· pmo de ciui· dei· Vel qa ille vitā eťnaꝫ
q̄rebat· Vita autē eterna ē ī illa cōtemplatōne· q̄
non ad penā videť deus· ſed ad gaudiū ſempiťnū
& non intelligebat· cū q̄ loq̄bať· quoniā tm̄modo
eū filiū hoīs arbitrabať· Ideo dicit· Quid me inter
rogas de bono & vocas me ſm̄ ꝙ vides magiſtrū
bonū? Hec forma filij hoīs apparebit in iudicio· nō
tm̄ iuſtis· ſed & impijs· Et ipa viſio malū eis erit
quia penalis erit· Eſt aūt viſio forme mee in qua
equalis ſum deo· Ille ḡ vnus deus pater filius &
ſpūſſanctus· ipē eſt ſolus bonus qa nemo videt eū
ad luctū & planctū· ſed tm̄ ad ſalutē & leticiā ve-
rā· Hiero· Saluator etiā nr̄ bonitatis teſtimōiū
nō renuit· ſed magiſtri abſqꝫ deo excluſit errorē·
Que ať vtilitas ē vt ita rn̄det· Reducit eī eū pau
latim & erudit liberari ab oī adulatōne· & ab his
q̄ ſūt ſup terrā eū abducens· deo adherere ſuadet·
& futura q̄rere· & noſſe eū q̄ vere ē bon⁹ & radix &
fons vniuerſoꝝ bonoꝝ· Orige· Rn̄det etiam ſic
xpus ꝓpter eū q̄ dixit· quid boni faciā? quando ei
declinamus a malo & facim⁹ bonū q̄ntū ad cōpa-
tōnē ceteroꝝ hominū diciť bonū qd facim⁹· q̄ntū
aūt ad veritatē ſm̄ ꝙ hic diciť· vnus ē bon⁹· Bo-
nū noſtrū non eſt bonū· Dicere aūt pť quis· qm̄
ſciens dominus ꝓpoſitū interrogantis non eē vt
faciat vel hūanū bonū dixit· Quid me interrogas
de bono? Ac ſi· d· Cūꝫ ſim paratus ad ea ꝙ diciť·
cur me īterrogas de bono? Poſt hoc aūt dicit· Si
vis ad vitā ingredi· ſerua mandata· vbi cōſidera
qm̄ adhuc q̄ſi extra vitā cōſtituto rn̄dit· Si vis ad
vitā ingredi· ſm̄· n· vnū modū ho eſt extra vitam
qui ē extra eū qui dixit· Ego ſum vita· Alias aūt
oīs qui ſup terrā ē ꝗuis iuſtiſſim⁹ poteſt quidē in
vmbra eē vite nō aūt in ipa vita cū ſit corpē mor
tis circūdatus· Introibit aūt quis ī vitā abſtinēs
ſe ab opibꝰ mortuis appetens ať opera viua· Sūt
ať & verba mortua & verba viua· Et cogitatōnes
mortue & cogitatōnes viue· Et ideo dicit· Si vis
ad vitā ingredi ſerua mandata· Aug⁹· de ver·
do· Nec etiā dixit· ſi vis venire ad vitā eternā· ſꝫ
ſi vis venire ad vitā· eā diffiniēs vitā q̄ fuerit eť-
na vita· Hinc ḡ cōſiderādū eſt queadmodū aman
da ſit eterna vita· qn̄ ſic amať miſera iſta & q̄nqꝫ
finienda vita· Remi· Demōſtrať aūt his vbis
qa lex ſuis impletoribꝰ nō ſolū tēporalia dabat· ſꝫ
& vitā eternā· Et qa hoc audierat ſollicit⁹ factus
īterrogauit· vn̄ ſequiť· Dicit illi· Que? Chriſ.
in ho· Hoc aūt nō temptans dixit· ſꝫ eſtimās alia
q̄dā pcepta eē pter legalia que vite cauſa fierēt ei·
Remi· Ihus vero q̄ſi infirmo cōdeſcēdēs· cle-
mētiſſime legis pcepta expoſuit· vn̄ ſequiť· Ihus
ať dixit· Nō homicidiū facies· Quoꝝ pceptoꝝ ex-
poſitō ē ſeq̄ns ſententia· qa dr̄· Et diliges ꝓximū
tuū ſicut teipm̄· Etē apoſtol⁹ dicit· Qui diligit
ꝓximū· legem impleuit· Querendū eſt aūt· quare
dominus tantū ſecūde tabule pcepta cōmemorauit·
Idcirco· ſ· qa forte iſte ſtudioſus erat in dilectōne
dei· ſiue quia dilectō proximi gradus eſt aſcendē-
di ad dilectionem dei· Origenes· Forſitan autē
iſta pcepta ſufficiunt vt ī principium vt ita dicā
vite ingrediatur quis· Nō autē ſufficiunt hec vel
alia ſimilia iſtis ad interiora vite ītroducere quē-
ꝙ· Qui aūt preterierit vnum iſtoꝝ mandatoꝝ nec
in principio vite intrabit· Chriſ· in ho· Quia ḡ
dominus ea precepta cōmemorauerat· que erant in
lege ideo ſequitur· Dicit illi adoleſcens· Hec om-
nia ſeruaui a iuuētute mea· Et neqꝫ hic ſtetit· ſed
rurſus īterrogat· Quid adhuc mihi deeſt? Quod &
ipm̄ ſignum eſt vehementis deſiderij· Re· Illis
aūt q̄ in gratia pfecti eē volūt oſtendit qualiter
ad pfectōnem venire poſſunt· Vn̄ ſequiť· Ait illi
ihus· Si vis pfectus eē· vade & vende oīa que
habes· & da pauperibꝰ· Notanda ſunt iſta verba·
Non· n· ait· vade & manduca omnia que habes· ſꝫ
vade & vende· Et n̄ ait aliq̄· ſic ananias & ſaphira
ſed oīa· Et pulchre ſubiungit· q̄ habes· Illa ei ha
bem⁹· que iuſte poſſidemus· Illa ergo que iniuſte
poſſidentur· vendenda ſunt· Que vero iuſte· ſunt

eroganda illis · q̃bꝰ fuerãt ablata · Nec ait · da ꝓxi-
mis aut diuitibꝰ · a q̃bꝰ accipies ſimilia · ſ; da pau-
peribꝰ · ¶ Augꝰ · de opibꝰ monachoꝝ · Nec attẽdẽ-
dũ ĩ q̃bꝰ monaſterijs vel in q̃ loco indigẽtibꝰ frĩbꝰ
hoc qđ hẽbat aliq̃s ĩpẽderit · Oĩm eĩ xp̃ianoꝝ vna
res · p · ẽ Et iõ q̃ſquis xp̃ianꝰ neceſſaria vbilibet
erogauerit · vbicũq; etiã ip̃e qđ neceſſariũ ẽ ſibi ·
accipit · de eo qđ ẽ xp̃i accipit ¶ Raba · Ecce duas
vitas hoĩbꝰ ꝓpoſitas audimꝰ actiuã ad quã ꝑtinꝫ
Nõ occides · & cetera legis mãdata · & ꝯtemplatiua
ad quã ꝑtinet · Si vis ꝑfectꝰ eſſe · Actiua ad le-
gẽ pertinet · Cõtẽplatiua ad euãgeliũ · q̃a ſic vetꝰ
nouũ ꝓceſſit teſtamẽtũ ita bona actio ꝓcedit cõtẽ-
platiõnẽ · ¶ Augꝰ · cõtra fauſtũ · Nec tñ illi ſoli q̃
vt ſint ꝑfecti · vẽdũt · vel dimittũt oĩa ſua ꝑtinẽt
ad regnũ celoꝝ · ſ; huic militie xp̃iane ꝓpt̃ q̃ddã
cõmerciũ caritatis ſubiũgit̃ & quedã ſtipẽdiaria
multitudo · Cui dicet̃ ĩ fine · eſuriui & dediſtis mi-
hi mãducare · quos abſit vt iſtos a mãdatis euã-
gelicis alienos a vita eterna ſeꝑandos iudicemꝰ ·
¶ Hiero · cõtra vigilãtiũ · Quod vigilãtiꝰ aſſerit
eos meliꝰ facere qui vtant̃ rebꝰ ſuis paulatim fru
ctus poſſeſſionũ pauꝑibꝰ diuidãt · q̃ illos q̃ poſſeſ
ſionibꝰ venũdatis ſemel oĩa largiant̃ · nõ a me ei ·
ſed a deo rñdebitur · Si vis eſſe ꝑfectus · Vade &
vende · Iſte quẽ tu laudas · ſecũdus aut terciꝰ gra
dus ẽ quẽ & nos recipimꝰ dũmodo ſciamꝰ ꝓma ſe
cũdis & tercijs ꝓferenda · ¶ Genadi · de eccleſia-
ſticis dogmatibꝰ · Bonũ ẽ eĩ facultates cũ diſpen-
ſatõne pauꝑibꝰ erogare · Meliꝰ ẽ ꝓ itẽtõne ſeq̃ndi
dñm ĩ ſimꝉ donare & abſolutũ ſollicitudine egere
cũ xp̃o ¶ Chriſ · ĩ ho · Et q̃a de pecunijs erat ſmo ·
a q̃bꝰ denudari admonuit · oñdit q̃ ampliora his
retribuet · q̃nto terra maius ẽ celũ · Et ideo dicit ·
Et habes theſauꝝ ĩ celo · In theſauro · n · copiã &
ꝑmanẽtiã retributõnis oñdit ¶ Orige · Si at̃ oĩe
mãdatũ ĩ hoc verbo implet̃ · Diliges ꝓximũ tuũ
ſicut teip̃m · Perfectꝰ aũt eſt · qui impleuerit oĩe
mandatũ quõ dominus dicẽti adoleſcenti · Hec oĩa
ſeruaui a iuuẽtute mea · q̃ſi nõdũ ꝑfecto dicit · Si
vis ꝑfectus eſſe · Forte aũt qđ ait · Diliges ꝓxi-
mũ tuũ nõ a dño poſitũ ẽ ſed ab aliquo additũ q̃a
nec marcus nec lucas hũc locũ exponẽtes addide-
rũt · Vel aliter · Scriptũ ĩ euangelio ſm hebreos
q̃ cũ dominus dixiſſet ei vade & vende omnia que
habes · cepit diues ſcalpere caput ſuũ · & ñ placuit
ei · Et dixit ad eũ dominus · Quõ dicis · feci legem
& ꝓphetas · qm̃ ſcriptũ eſt in lege · Diliges ꝓxi-
mũ tuum ſicut teip̃m · & ecce multi fratres tui filij
abrahe amicti ſunt ſtercore morientes pre fame &
domus tua plena ẽ multis bonis · & non egreditur
oĩno aliquid ex ea ad eos · Volens ergo dominus
arguere diuitem illũ dicit · Si vis ꝑfectus eſſe ·
vade & vende omnia que habes & da pauperibꝰ ·
ſic · n · apparebit ſi diligis ꝓximũ tuũ ſicut teip̃m ·
Sed ſi ꝑfectus eſt qui habet omnes virtutes quõ
fit ꝑfectꝰ qui vendit omnia ſua & pauperibꝰ dat?
Ponamꝰ eĩ aliquẽ hoc feciſſe quõ ſtatim erit ſine
ira ſine cõcupiſcẽtia ſuſcipiens omnes virtutes &
deponens malitiã vniuerſam? Sapienti ergo vi-
debit̃ forſan dicere qm̃ qui pauperibꝰ tradidit bo-
na ſua ip̃oꝝ oratõnibꝰ adiuuat̃ · accipiens ad ſuã
ſpiritalem inopiam illoꝝ ſpiritalem habundantiã
Et fit hoc modo ꝑfectus · q̃uis aliquas humanas
habuerit paſſiones · Aut ita iſte qui mutauit pro
diuitijs paupertatem vt fiat perfectus credens ſ-
monibꝰ chriſti · adiuuabitur vt ſapiens fiat ĩ chri
ſto iuſtus & caſtus · & abſq; omni paſſione · non
tamen ſic vt ĩ ipſo tempore quo tradidit bona ſua
pauperibꝰ · fiat omnino perfectus · Sed ex illo die
incipiet ſpeculatio dei adducere eũ ad omnes vir-
tutes · Aliter aũt ad expoſitõnẽ moralem trãſibit
dicẽs ſubſtantiã eſſe vnumquẽq; actꝰ anime eiꝰ
Impat ergo xp̃us vendere omnẽ ſubſtantiã ma
lam & quaſi tradere eam virtutibꝰ operantibꝰ eam
q̃ ab omni bono paupes ſunt · Sicut · n · pax apo-
ſtoloꝝ reuertitur ad ip̃os niſi fuerit filius pacis ·
ſic vniuerſa peccata reuertũt̃ ad actores eoꝝ cum
non fuerit quis vtens malis eoꝝ · & ſic neq; dubi-
tatio erit quin ſtatim erit perfectus · qui ſic vendi
dit oẽs ꝓprias facultates · Manifeſtũ ẽ aũt · q̃ qui
talia agit · non habet theſauꝝ in celo & ip̃e factus
celeſtis · In ſuo · n · celo habebit theſauꝝ glorie dei
& diuitias in omni ſapiẽtia dei · Talis aũt poterit
ſequi xp̃m · q̃a non diſtrahit̃ ab aliqua mala poſ-
ſeſſione · quo minꝰ xp̃m ſequat̃ · ¶ Hiero · Multi
etiam diuitias relinquentes dñm nõ ſequũtur nec
ad ꝑfectõnẽ ſufficit niſi poſt contemptas diuitias
ſaluatorem ſeq̃rent̃ · i · relictis malis faciãt bona ·
Facilius · n · ſacculus cõtemnit̃ q̃ volũtas · Et ideo
ſequit̃ · Et veni ſequere me · Sequit̃ · n · dñm qui
imitator eſt eiꝰ · & ꝑ veſtigia illius gradit̃ · Se
quit̃ · Cũ audiſſet aũt adoleſcens verba hec · abijt
triſtis · Hec eſt triſticia que ducit ad mortẽ · Cau-
ſaq; triſticie reddit̃ · Erat · n · hñs multas poſſeſſi
ones · i · ſpinas & tribulos qui ſementem dominicã
ſuffocauerũt ¶ Chriſ · Nõ · n · ſimiliter detinentur
qui pauca habent · & qui multis habũdant · qm̃ ab
iectõ diuitiaꝝ maiorẽ accẽdit flãmã · & violẽtior
fit cupido · ¶ Augꝰ · ĩ ep̃la ad paulũ & therãſiã ·
Neſcio at̃ quõ cũ ſuꝑflua t̃rena diligũt̃ · artiꝰ ad-
epta q̃ ꝯcupita ꝯſtrigũt · nã vñ iuuenĩs iſte triſtis
diſceſſit · niſi q̃a mag̃s hẽbat diuitias? Aliud ẽ eĩ
iã nolle ĩ corpare q̃ deſũt aliud iã ĩ corꝑata diuellẽ
Illa eĩ velut extranea repudiãt̃ · iſta velut mẽbra
ꝓcidũt̃ · Scđm hiſtoriã at̃ iſte adoleſcẽs laudabi-
lis q̃de ẽ q̃a ñ occidit · nõ adulteratꝰ ẽ · vituꝑabilis
at̃ q̃a cõtriſtatꝰ ẽ in v̂bis xp̃i vocantibꝰ eũ ad ꝑfe-
ctõnẽ · Adoleſcens q̃ppe erat ſm aĩam & ꝓpterea re
linquẽs xp̃m abijt · ibus aũt dixit diſcipulis ſuis ·
Amẽ dico vob̃ · q̃a diues difficile ĩtrabit ĩ regnũ ce
loꝝ · Et iteꝝ dico vob̃ · Faciliꝰ ẽ camelũ · ꝑ foramẽ
acꝰ trãſire · q̃ diuitẽ ĩtrare ĩ reg · celoꝝ · Auditis
at̃ his diſcipꝉi mirabãt̃ valde dicẽtes · q̃s g̃ poterit

ſalu? eē! Aſpiciēs aū̄ iħūs· dixit eis· Apud hoīes
hoc impoſſibile ē· Apud deū aū̄ oīa poſſibilia ſūt·
¶ Gloſa· Occaſione huiꝰ auari de q̄ p̄dictū ē ha-
buit ſermonē dn̄s de auaro· Vn̄ dr̄· iħūs aū̄ dixit
diſcipul' ſuis· Amē dico vob̄· ¶ Chriſ. qd̄ q̄dē dix
it n̄ pecunijs q̄dē detrahēs· ſ; eis q̄ detinēt ab ipis·
Et diſcipl'os paupes exn̄tes n̄ vēcūdari ob iopiā
¶ Hila· Hr̄e eī diuitias· crimīs n̄ ē ſ; modꝰ ī hn̄do
retmēdus eſt· Nā quō cōmunicādū ē neceſſitatibꝫ
ſāctoꝝ ſi cōmuicādi materia n̄ relinq̄t· ¶ Raba·
Sed inter pecunias habere & pecunias amare nō
nulla diſtantia ē· Tutius aū̄ ē nec hr̄e nec amare
diuitias· ¶ Remi· Vn̄ dn̄s ī marco exponēs huiꝰ
loci ſenſum· difficile eſt cōfidētibꝫ in diuitijs ī tra-
re in regnum celoꝝ· Illi· n· in diuitijs cōfidūt· q̄
omnē ſuā ſpem ī diuitijs collocāt· ¶ Hiero· Quia
vero diuitie habite difficile cōtēnunt· nō dixit ꝙ
impoſſibile ē diuitē intrare in regnū celoꝝ ſ; diffi
cile· Vbi difficile ponit· nō impoſſibilitas p̄tēdi
tur· ſed raritas demōſtrat· ¶ Hila· periculoſa· n·
cura ē velle diteſcere & graue onus īnocētia ſubijt
īcremētis opū occupata· Rē· n· ſeculi· famulatus
dei nō ſine ſeculi vitijs aſſequet· hinc difficile eſt
diuitē regnū celoꝝ adire· ¶ Chriſ. ī ho· Quia vō
dixerat difficile diuitē intrare ī regnū· pcedit ad
oſtendēdū qd̄ ē impoſſibile· Vn̄ ſequit· Et iterū
dico vobis· faciliꝰ ē camelū p foramē acus trāſire
q̄ꝫ diuitē intrare ī regnū celoꝝ· ¶ Hiero· Scd̄m
hoc nullus diuitū ſaluꝰ erit· Sed ſi legamꝰ eſaiā
quō cameli madian & epha veniant ad hieruſaleꝫ
cū donis atq̄ꝫ muneribꝫ & qui quondā curui erant
& vitioꝝ ḡuitate diſtorti ingrediant portas hie-
ruſalem· videbimus quō & iſti cameli q̄bꝫ diuites
compant cū diſpoſuerint graueꝫ ſarcinā peccatoꝝ
& totius corpis prauitatē intrare poſſunt p angu-
ſtam & artam viaꝫ· que ducit ad vitā· ¶ Chriſ·
ſup math· Gentiū etiā anime aſſimulate ſunt tor-
tuoſis camelis in q̄bꝫ erat gibbꝫ idolatrie qm̄ cog-
nitio dei erectio ē aīaꝝ· Acus aūt ē filiꝰ dei· Cuiꝰ
p̄ma pars ſubtilis ē ſ̄m diuinitatē· alia vero groſ-
ſior ſ̄m īcarnatōnē eius· Tota aūt recta ē & nul-
lam habet deflexionē· p cuiꝰ vulnus paſſionis gē
tes egreſſe ſunt in vitā eternā· Hac acu cōſuta eſt
immortalitatis tunica· Ipa ē acus· q̄ ſpiritui cōſuit
carnē· Hec acus iudaicū populū iunxit & gētiū·
Hec acus amiciciam angeloꝝ & hoīm copulauit·
Facilius eſt ḡ gentiles tranſire p foramē acus· q̄ꝫ
diuites iudeos ītrare regnū celoꝝ· Si· n· gētes cū
tāto labore diuelluntur ab irratōnabilibus idoloꝝ
culturis q̄ntomagis iudei diuellunt a rōnabilibꝫ
dei culturis· ¶ Gloſa· Aliter dicitur quia hie-
roſolimis q̄dam porta erat que forameꝫ acus dice-
bat p quā camelꝰ niſi depoſito onere & flexis ge-
nibꝫ trāſire nō poterat· Per qd̄ ſignificat diuites
nō poſſe tranſire viā artā q̄ ducit ad vitā· niſi ſor-
dibꝫ peccatoꝝ & diuitijs poſitis· ſalteꝫ nō amando
¶ Grego· xxxv· mora· Vel nomine diuitis quē-

libet elatum cameli appellatōne propriam cōdeſcen
ſionem ſignificat· Camelus ergo per foramē acus
tranſit· cum redemptor noſter vſq̄ꝫ ad ſuſceptioneꝫ
mortis per anguſtias paſſionis ītrauit· que paſſio
velut acus extitit quia dolore corpꝰ pupugit· Fa
cilius autem camelus foramen acus q̄ꝫ diues reg-
num celorum ingreditur quia niſi ipſe prius per
paſſionem ſuam formam nobis humilitatis oſten
deret nequaq̄ꝫ ſe ad hūilitatē ipiꝰ ſupba rigiditas
inclinaret· ¶ Chriſoſto· in homelia· Diſcipuli
aūt inopes exiſtentes turbantur pro ſalute alioꝝ
dolentes & doctoꝝ iam viſcera aſſumentes· Vnde
ſequitur· Audientes autem diſcipuli mirabantur
dicentes· Quis ergo poterit ſaluus eſſe! ¶ Augꝰ·
de queſt· euan· Cum aūt pauci ſint diuites in cō-
paratione multitudinis pauperum intelligendum
eſt ꝙ omnes qui diuitias cupiunt in diuitum nu-
mero haberi diſcipuli animaduerterūt· ¶ Chriſ·
in ho· Dei aūt opus hoc eſſe conſequenter oſtēdit·
quoniā multa opus eſt gratia vt homo in diuitijs
dirigatur· Vnde ſequit· Aſpiciēs aūt iħūs dix-
it eis· Apud homines hoc impoſſibile ē· apud deū
aūt omnia poſſibilia ſunt· Per hoc ꝙ dicit aſpici-
ens· ſignificat euangeliſta ꝙ māſueto oculo timi-
dā eoꝝ mētē mitigauit· ¶ Re· Nō aū̄ hoc ſic ītelli
gēdū ē ꝙ poſſibile ſit apd̄ deū ꝙ diues cupidꝰ aua
rꝰ & ſupbꝰ ītret ī reg· ce· ſ; vt ꝯuertat & ſic ītret·
¶ Chriſ· ī ho· Neq̄ꝫ etiā hoc ideo dicitur vt reſupi
nꝰ iaceas· & ſicut ab impoſſibilibꝫ abſtineas· ſed
magtudinē iuſticie ꝯſiderās ī ſilias deū rogās·
¶ Tunc rn̄dens petrus· dixit ei· Ecce nos relin-
quimꝰ oīa & ſecuti ſumꝰ te· q̄d ḡ erit nobis! Iħs
aūt dixit illis· Amen dico vob̄· ꝙ vos· qui ſecuti
eſtis me in regeneratione cū ſederit filius hoīs in
ſede maieſtatis ſue· ſedebitis & vos iudicātes· xij·
tribꝫ iſrael· Et omnis q̄ reliq̄rit domū vel fratres
vel ſorores aut patrē aut matrē aut vxorē aut fili
os aut agros ꝓpter nomē meū· centuplū accipiet
& vitam eternā poſſidebit· Multi aūt erūt primi
nouiſſimi & nouiſſimi p̄mi· ¶ Orige· Audiuerat
petrus verbū xp̄i dicentis· Si vis perfectus eſſe·
vade & vende omnia que habes· Deinde cōſiderauit
adoleſcētē cū triſticia abeuntē & difficultatē diui
tū ingrediendi in regnū celoꝝ· Ideo quaſi qui nō
facilem rem conſūmauerat fiducialit̄ q̄ſiuit· Et ſi
eī minima cū fratre reliq̄d· ſ; nō minima eſtimata ſūt
apud deū cōſiderātē· qm̄ ex tanta plenitudine di-
lectōis illa minima reliq̄rūt vt etiā ſi mltas hūiſſent
poſſeſſiōes oīa reliq̄ſſent· Et puto ꝙ magis petrꝰ
ꝯfidēs de affectu ſuo q̄ꝫ de ipa q̄ntitate reꝝ relicta-
rū· fiducialit̄ ītrogauit· Vn̄ dr̄· Tūc rn̄dēs petrꝰ
dixit ei ecce nos relinq̄mꝰ oīa ¶ Chriſ· ī ho· Qua
lia oīa o bt̄e petre! arundinē· rete· nauigiū· Oīa q̄-
dē hec dicis· nō ꝓpt̄ munificētiā· ſ; vt per interro-
gatōnē hāc inopē inducat plebē· Quia ei dn̄s dixe-
rat· ſi vis pfectus eē· Ne dicat aliquis iopū· Quid
igr̄ ſi n̄ habuero· nō poſſum eē pfectꝰ! Interrogat

petrus· vt tu inops diſcas qm̄ in nullo hinc dimi-
nutus es · Qui·n· claues regni celoꝝ acceperat·ꝑ
his que ibi ſunt iam cōfidit· & ꝓ orbe terraꝝ vni
uerſa īterrogat· Intuere aūt & qualit̄ r̄ndet dilig̃ēt̄
ſicut xp̄us īquiſiuit· etenī xp̄us duo a diuite ex-
petijt dare paupib9 & ſeq̄ ſe · Propt̄ hoc ip̄e ad-
dit· Et ſecuti ſum9 te· ¶ Orige· Poteſt dici ſm̄
oīa que pr̄ reuelauit petro eē filiū ſuū ſecuti ſum9
te iuſticiā ſanctificatōnē & huiuſmodi · Propter
hoc quaſi victor athleta īterrogat q̄ ſint p̄mia cer
taminis· ¶ Hiero· Quia g̊ nō ſufficit tm̄ relinq̄re
iūgit qđ pfectū eſt· & ſecuti ſum9 te·fecim9 q̄dem
quod iuſſiſti · quid g̊ nobis dabis p̄mij ? Et hoc ē
quod dr̄· Quid g̊ erit nobis · Sequit̄· Jhus autē
dixit illis· Amen dico vobis ꝙ vos q̄ ſecuti eſtis
me· ¶ Hiero· Nō dixit· qui reliquiſtis oīa· hoc et
& ſocrtes fecit philoſophus · & multi alij diuitias
cōtēpſerūt· ſed qui ſecuti eſtis me· qđ ꝓprie apoſto
loꝝ eſt atq̧ credentiū · ¶ Hila· Secuti ſunt q̄dem
diſcipl'i xp̄m ī regeneratōne·i·ī lauacro baptiſmi
ī fidei ſanctificatōne· Hec·n·illa regeneratō ē quā
apoſtoli ſunt ſecuti · quā lex indulgere nō potuit
¶ Hiero. Vel aliter debet cōſtrui · Vos qui ſecu
ti eſtis me· ſedebitis in regeneratōne · i· qn̄ mortui
ex corruptōne reſurgēt īcorrupti· ſedebitis & vos
in ſolijs iudicantiū cōdemnātes·xij · trib9 iſrael·
q̄a vobis credētib9 illi credere noluerūt ¶ Aug9·
xx·de ciui·dei· Sic ei caro noſtra regenerabit̄ per
incorruptōnē· queadmodū aīa nr̄a regenerabat̄ ꝑ
fidē· ¶ Chriſ· ſup math· Futuꝝ·n·erat vt in die
iudicij r̄nderent iudei· Dn̄e non te cognouim9 fi-
liū dei in corpe cōſtituti · Quis hoīm videre poterat
theſauꝝ in terra abſconditū· ſolem nube celatum?
R̄ndebunt ergo diſcipuli · Et nos homines fuim9
ruſtici & obſcuri in plebe· vos ſacerdotes & ſcribe·
ſ; ī nob bona volūtas facta ē q̄ſi lucerna ruſticita-
tis nr̄e · In vobis aūt malicia facta ē quaſi caligo
ſcientie veſtre. ¶ Chriſ· in ho· Propt̄ hoc aūt nō
dixit & gentes & orbē terraꝝ ſed trib9 Iſrael q̄a ī
eiſdē erant educati & legib9 & cōſuetudinib9 apo-
ſtoli & iudei· Cū g̊ dixerint iudei· qm̄ ꝓpter hoc n̄
potuimus credere xp̄o · q̄a lex ꝓhibuit· diſcipuli
ī mediū inducerent̄ · qui eandē ſuſceperūt legem·
Sʒ dicet aliq̄s· q̄đ magnū ꝓmiſit eis ſi id qđ niniuite hn̄t & regina auſtri hoc & ip̄i hēbūt· Maxia
q̄dem alia p̄mia an̄ & poſt eis ꝓmittit· Sed & hic
occulte inſinuat aliq̄đ plus illis· De illis·n· ſim-
pliciter dixit ꝙ ſurgent & ↄ̄dēnabunt generatōeꝫ
hanc· De his aūt· Cū ſederit fili9 hoīs· ſedebitis
& vos· Manifeſtū ē ergo ꝙ cōregnabūt & cōmu-
nicabūt ī gloria illa· honorē ei & gloriā ineffabilē
ſignificauit ꝑ thronos· Qualit̄ aūt hec ꝓmiſſio cō
pleta ē· nunq̄d·n· & iudas ſedebit ? nequaq̄. Lex
ei a dn̄o poſita ē ꝑ hieremiā ꝓphetā loquar ſup gē
tem & regnū vt edificē & plantē illud· ſed ſi fece
rit malū in cōſpectu meo penitebo · & ego de bonis
q̄ locutus ſum vt facerem eis· q̄ſi·d· Si indignos

ſeip̄os ꝓmiſſione faciant nō adhuc faciā qđ ꝓmiſi
Indignū aūt ſeip̄m p̄ncipatu iudas oñdit· Et ꝓp-
ter hoc tūc loquēs diſcipulis nō ſimplr̄ eis ꝓmiſit
Neq̧·n·dixit vos ſedebitis · ſed adiūxit q̄ ſecuti
eſtis me· vt & hinc iudā excludat· & eos q̄ poſtea
futuri erant attraheret· Nō·n·ad illos ſolos dictū
ē· neq̧ ad iudā & iam indignū effectum· ¶ Hila·
Sequela g̊ xp̄i· Apoſtolos ſup·xij·thronos iudi
candis·xij·trib9 iſrael in· xij· patriarchaꝝ gl'am
copulauit· ¶ Aug9·xx·de ciui·dei· Ex hoc·n·lo
co diſcim9· cū ſuis diſcipulis iudicatuꝝ ihm̄· Vn̄
& alibi iudeis dicit· Ideo iudices veſtri erunt· Nec
qm̄ ſup·xij·ſedes ſeſſuros eē ait·xij·ſolos hoīes
cū ip̄o iudicaturos putare debemus · Duodenario
quippe numero vniuerſa quedam ſignificata ē iu-
dicātiū multitudo · ꝓpter duas partes numeri ſep
tenarij q̊ ſignificat̄ plerūq̧ vniuerſitas · Que due
partes·i·tres & quatuor altera ꝑ alterā multipli-
cate·xij·faciūt alioquin qm̄ in locū iude traditoris
apoſtolū mathiam legimus ordinatū· Apoſtolus
paulus q̄ plus illis oīb9 laborauit· vbi ad iudican
dū ſedeat· nō habebit· q̄ ꝑfecto cū alijs ſanctis ad
numerū iudicū ſe ptinere demōſtrat· cū dicit· Ne-
ſcitis q̄a angelos iudicabimus· ¶ Aug9· in libro
de penitentia· In hoc g̊ numero iudicantiū oēs in-
telligūt̄ q̄ ꝓpt̄ euangeliū ſua oīa dimiſerūt· & ſe-
cuti ſunt dn̄m · ¶ Greg·x·mo· Quiſquis·n·ſtimo
lo diuini amoris excitat9 hic poſſeſſa reliquerit illic
ꝓculdubio culmē iudiciarie ꝑtatis obtinebit vt ſi
mul tūc iudex cū iudice veniat· q̄ nūc cōſideratōne
iudicij ſeſe ſpōtanea paupertate caſtigat· ¶ Aug9
xx·de·ci·dei· De ip̄is ēt iudicandis ī hoc numero
duodenario ſimilis cauſa ē· Nō·n· quia dictū eſt·
Judicantes·xij·trib9 iſrael · trib9 leui que·xiij·ē
ab eis iudicanda non erit · aut ſolum illum popu-
lū· nō etiā gētes ceteras iudicabūt· ¶ Chriſ· ſup
math· Vel ꝑ hoc ꝙ dicit· ī regeneratōne· ꝓmittit
xp̄us tp̄us xp̄ianitatis futuꝝ poſt aſcēſionē ſuam
qn̄··ſ· hoīes regenerant̄ ꝑ baptiſmū · & illud eſt
tp̄us qn̄ xp̄s ſedet ī ſede maieſtatis ſue · Et īde q̄a
non de tp̄e futuri iudicij dicit · ſ; de uocatōne gētiū
vniuerſaꝝ· Nō·n·dixit cū venerit filius ſup ſedeꝫ
maieſtatis ſue · ſ; cū ſederit in ſede maieſtatis ſue
qđ & tūc fuit ex quo gētes credē ceperūt ī xp̄m·
ſm̄ illud pſalmi· Regnabit dn̄s ſup gētes de9 ſe-
det ſup ſedē ſcām ſuā· Et ex tūc apoſtoli ſederunt
ſup·xij·thronos·i·in oīb9 xp̄ianis· oīs·n·xp̄ian9
q̄ ſuſcipit vbū petri· thron9 fit petri· & ſic de alijs
apl'is ſedet g̊ apoſtoli in his thronis in·xij·ptes
diſtinctis ſm̄ dr̄as aīaꝝ & diuerſitates cordiū q̄s
ſol9 de9 ↄg̊ſcit· Sic ei iudeoꝝ ꝑpl'9 ī·xij·trib9 fuit
diuiſus· ſic & vniuerſus ꝑpl'9 xp̄ian9 diuidit̄ ī·xij
trib9 vt q̄dā aīe ſint de tribu ruben · & ſic de alijs
ꝓpt̄ diuerſas vtutes· Nō ei oēs grē in oīb9 eq̄liter
ſūt· ſ; vn9 p̄cedit ī iſtā· ali9 ī illa· Et ſic apl'i iudi
cab̄t·xij·trib9 iſrl'·i·oēs iudeos·ꝑ hoc ꝙ vbū aplo
rū ē a gētib9 receptū· Oēs aūt xp̄iani ſūt q̄dē·xij·

ſedes apl'or. ſ; vna ſedes xp̄i. Xp̄i em̄ oēs vtutes
ſunt q̄ſi vna ſedes. q̄a i om̄i vtute eq̄liter ip̄e ſolus
factus ē. Vnuſquiſq; apoſtolor̄ i aliq̄ bono ſpecia
li fit pfectior. vt petrus i fide. & ideo petrus reqe
ſcit i fide. Johānes i innocētia. & ſic de alijs. & q̄
de retributōne apoſtolis in hoc mūdo danda xp̄us
loq̄tur. demōſtrat qđ ſeq̄t. Et oīs q̄ reliq. do. vel.
fra. Si. n. i hoc ſeculo cētuplū recipiūt. ſine du
bio & apoſtolor̄ etiā i hoc ſeculo merces futura p
mittebat̄. Chriſ. i ho. Vel diſcipulis pmittit
futura q̄a excelſiores erāt iā & nihil pn̄tiū q̄rebāt
Alijs at̄ q̄ ſunt hic repromittit. Orige. Vel ali
ter ſi q̄s reliq̄rit oīa & ſecutus fuerit xp̄m q̄ p miſ
ſa ſunt petro & ip̄e recipiet. Si aūt non omnia re
liquit. ſed q̄dam ſpecialiter referūt̄ hic multipli
cia recipiet. & vitā poſſidebit et'nā. Hie. Ex oc
caſione at̄ h⁹ ſn̄ie q̄dā itroducūt mille annos poſt
reſurrectōe3 dicētes tūc nob̄ cētuplū oīm rer̄ q̄s di
miſim⁹. & vitā et'nā eē reddēdā. q̄ ſi i ceteris dig
ſit pmiſſio. i vxorib⁹ appareat t'pitudo. vt q̄ vnā
p dn̄o dimiſerit. cētū recipiat i futuro. Sēſus igr̄
iſte ē. Qui carnalia p ſaluatore dimiſerit ſpiritalia
recipiet q̄ cōpatōne & merito ſui q̄ſi puo nūero cē
tenari⁹ cparet̄. Ori. Sz & i hoc ſcl'o q̄a p f'rib⁹
carnalib⁹ multos i veiet f'res ſm fidē. ſic & parē
tes oēs ep̄os & p̄ſbiteros & filios oēs etatē filior̄
hn̄tes. Sūt at̄ & āgeli f'res & ſorores cēs. q̄ exhi
buerūt ſe xp̄o vgines caſtas tā iſte q̄ nūc hn̄t i t
ris q̄ ille q̄ iā viuūt i celis. Agros aūt & domos
multiplices itellige in reqe padiſi & ciuitate dei.
Sup hec at̄ oīa poſſidebt vitā et'nā. Au. xx. de
ci. dei. hoc etiā qđ h̄ dī cētuplū accipiet expone̅s
q̄dā mō apl'⁹ ait. q̄ſi nihil hn̄tes & oīa poſſidētes
Cētū ei p ipa vniuerſitate ponūt̄ aliq̄n. Hie.
q̄ at̄ dicit Et oīs q̄ reli. fra. cōgruit illi ſn̄ie q̄ dix
erat. veni ſepare hoīe3 a p're ſuo. Qui ei p fidem
xp̄i ad pdicatōe3 euāgelij oēs affect⁹ cteſpſerit at
q; diuitias & ſcl'i voluptates. iſti cētuplū accipiet.
& vitā et'nā poſſidebt. Chriſ. i ho. Cū at̄ dicit
Qui reli. vxorē nō hoc ait vt ſimpl'r nuptie diuel
lāt̄. ſ; vt oīb⁹ pferā⁹ fidei pietatē. Videt̄ at̄ mihi
& pſecutōnis tp̄us occulte iſinuare. q̄a ei multi fu
turi erāt filios ad ipietatem trahētes. cū hec accide
rit. neq; p p'rib⁹ neq; p viris hēant̄. Raba. Ve
rū q̄a multi vtutū ſtudia n̄ eadē q̄ icipiūt itentō
ne pietatis cſūmāt ſ; vel tepeſcūt vel accelerare la
būt. Seq̄t. Multi aūt erunt p̄mi no. & no. p̄mi.
Ori. Per hoc exhortat̄ eos q̄ nup accedunt ad
vbū dinū. vt feſtinēt ad pfectū aſcēdē p multis q̄
videt̄ ſenuiſſe i fide. Poteſt etiā hic ſenſus deſtru
ere eos qui gloriāt̄ eo q̄ xp̄ianis parētib⁹ ſūt enu
triti in ipa xp̄ianitate. neq; puſillanimes fiant q̄
xp̄ianitatis dogmata nouiſſime receperint. Habet
etiā aliū intellectū vt ſint p̄mi iſraelite q̄ facti ſūt
nouiſſimi p̄pt̄ ifidelitatē. gētes aūt nouiſſimi p̄mi
Caute at̄ dicit multi. nō. n. oēs p̄mi erūt nouiſſimi
nec oēs nouiſſimi p̄mi. Adhuc at̄ multi hoīm qui
naturā nouiſſimi ſūt efficiūt̄ p vitā āgelicā qui
buſdā angelis ſuperiores & q̄dam angeli q̄ fuerūt
p̄mi facti ſunt nouiſſimi p̄pt̄ culpā. Remi. Pt̄
etiam ſpecialiter referri ad triſticiam diuitis qui
p̄mus videbat̄ legis pcepta implendo. ſed q̄a ter
renā ſubſtantiā ptulit deo nouiſſim⁹ fact⁹ ē. San
cti apoſtoli nouiſſimi videbant̄. ſed reliq̄ndo oīa
phumilitatis gr̄iā facti ſūt p̄mi. Sūt etiā plurimi
q̄ poſt ſtudia bonor̄ oper̄ a bonis opib⁹ deficiūt.
& cū fuerint p̄mi. fiūt nouiſſimi. Ca. xx.

Simile ē regnū celor̄ hoī p̄rifami
lias q̄ exijt p̄mo mane cducē opa
rios i vineā ſuā. Cōuētōne at̄ fa
cta cū oparijs ex denario diurno
miſit eos i vineā ſuā. Et egreſſ⁹
circa horā terciā vidit alios ſtā
tes i foro ocioſos. Et illis dixit. Ite & vos i vineā
meā. & qđ iuſtū fuerit. dabo vob̄. Illi at̄ abierūt.
Iter̄ at̄ exijt circa ſextā & nonā horā & fecit ſil'r.
Circa vndecimā vo' exijt & iuenit alios ſtātes. &
dicit illis. Quid hic ſtatis tota die ocioſi? Dicūt ei
Quia nemo nos cōduxit. Dicit eis. Ite & vos i vi
neā meā. Cū ſero aūt factū eſſet. Dicit dn̄s vinee
pcuratori ſuo Voca oparios & redde illis merce
dē ſuā. incipiens a nouiſſimis vſq; ad p̄mos. Cū
veniſſent g° q̄ circa vndecimā horā venerāt. accepe
rūt ſingulos denarios. Venientes aūt & p̄mi. arbi
trati ſūt q̄ plus eēnt accepturi. Acceperūt aūt &
ip̄i ſingulos denarios. Et accipiētes. murmurabāt
aduerſus p̄remfamilias. dicentes. Hij nouiſſimi
vna hora fecerūt. & pares illos nob̄ feciſti. q̄ por
tauim⁹ pond⁹ diei & eſtus. At ille rn̄dēs vni eor
dixit. Amice nō facio tibi iniuriā. Nōne ex denario
cōueniſti mecū? tolle qđ tuū eſt. & vade. volo aūt
huic nouiſſimo dare ſic & tibi. Aut non licz mihi
qđ volo facere. Aut oculus tu⁹ neq̄ ē q̄a ego bon⁹
ſū. Sic erūt p̄mi nouiſſimi & nouiſſimi p̄mi. Mul
ti ſūt vocati. pauci vero electi. Remi. Quia dix
erat dn̄s. Multi erūt p̄mi nouiſſimi & nouiſſimi p̄
mi. vt hāc ſn̄iam cōfirmaret ſubiūxit ſilitudinē.
dicēs. Sīl'e ē regnū ce. ho. p̄rifa. Cbā. ſup ma.
Hō p̄rfamilias xp̄s ē cui celi & terra q̄ſi vna ē do
m⁹. familia at̄ celeſtiū & t'reſtriū & iferior̄ crea
turar̄. vinea at̄ ei⁹ iuſticia ē i q̄ diuſe ſpēs iuſtici
arū poſite ſūt q̄ſi vites. Puta māſuetudo. caſtitas
patiētia. cetereq; vtutes q̄ oēs generaliter iuſticie
appellāt̄. Hoīes at̄ vinee cultores ponūt̄. Vn̄ dr̄.
Qui exijt p̄mo mane cō. ope. i vi. ſuā. Deo? ei iuſti
ciā ſuā dedit i ſenſib⁹ nr̄is. n̄ p̄pt̄ ſuā vtilitatē. ſ; p
pter nr̄am. Scitote g° q̄a mercenarij ſum⁹ cōducti
Sic g° nemo iō cōducit mercenariū vt hoc ſolū fa
ciat. qđ māducat. ſic & nos non iō vocati ſumus a
xp̄o vt hoc ſolū opemur q̄ ad nr̄m ptinēt vſū ſ; ad
gl'am dei. & ſic mercenari⁹ p⁹s aſpicit opus ſuū.
deinde quotidianum cibum. Sic & nos debemus
aſpicere q̄ ad gloriam dei pertinēt. deinde q̄ ad no
ſtrā vtilitatem. Et ſicut mercenarius totam diem

circa domini opus impendit· vnā aūt horam circa
suū cibū· sic & nos omne tēpus vite nr̄e debemus
īpēdere circa gloriā dei · modicā aūt pte circa vsus
nostros terrenos· Et sicut mercenari? dici q̄ op?
nō fecerit erubescit intrare in domū & petere panē
quō tu nō cōfunderis īntrare ī ecclesiā & stare añ cō
spectū dei· qū nihil bonū in cōspectu dei gessisti?
Greg· ī ho· Vel pr̄familias·i·cōditor noster hēt
vineam vniuersaꝫ·s· ecclesiā·q̄ ab abel iusto vsqꝫ
ad vltimū electū q̄ in fine mūdi nasciturus ē quot
sanctos ptulit qsi tot palmites misit· Ad erudiēdā
aūt dn̄s plebeꝫ suā qsi ad excolendā vineā suā nul
lo tp̄e destitit oparios mittere qa & prius p pres
& postmodū p legis doctores· Deinde per pphetas
ad extremū vō apostolos qsi p operarios in vinee
cultū laborauit qūuis ī quolibꝫ modulo vel mēsura
quisquis cū fide recta bone actōnis extitit huius
vinee oparius fuit· Orige· Totū aūt hoc secu
lū presens diem vnū dicere possum? magnū qdeꝫ
qntū ad nos modicū aūt qntū ad dei vitā· Greg·
ī ho· Mane aūt mūdi fuit ab adā vsqꝫ ad noe· Et io
dr̄ ꝙ exijt pmo mane cōducere operarios ī vineaꝫ
suā & modū cōductōnis subiūgit dicēs· Cōuētōne
aūt facta cū operarijs ex denario diurno· Ori·
Salutis aūt arbitror nomē esse denariū· Remi.
Denari? eī dr̄ qui antiquit? p·x· nūmis imputa
bat· & figurā regis hēt· Recte ḡ p denariū de sig
nificat obseruati decalogi pmiū· Pulchre ḡ dicit
Conuentōne facta ex denarijs diurnis quia vnus
qsqꝫ in agro sancte ecclesie p spe future remunera
tōnis laborat· Greg· Tercia vō hora a noe fuit
vsqꝫ ad abrahā de qua dr̄· Et egressus circa horā
terciā vidit alios in foro stantes ociosos· Ori.
Foꝝ aūt est quicquid ē extra vineā·i· extra eccle
siam xp̄i· Chris· sup matheū· In hoc eī mūdo
vendendo & emēdo viuūt hoīes & inuicē sibi frau
dem facientes· vitā suā sustentant· Greg· Qui
aūt sibi viuit qui carnis sue voluptatibꝫ pascitur
recte ociosus arguit̄ quia fructū diuini opis non
sectat̄· Chris· sup math· Vel ociosi sunt pctō
res· Illi·n· mortui dicūt̄· Ociosus aūt ē qui opus
dei nō operat̄· Vis ḡ nō esse ociosus? nō aliena tol
las· & de tuis des· & operat? es in vinea dn̄i mise
ricordie vitem colēs· Sequit̄· Et dixit illis· Ite
& vos in vineā meam· Nota ꝙ solis pmis cōuenit
specialiter dare denariū· alios aūt sub incerto pacto
cōduxit dicēs· Quod iustū fuerit dabo vob̄· Sciēs
eī dn̄s quia puaricatur? fuerat adam & oēs post
modū in diluuio erāt perituri certū fecit pactū ad
eū· ne qū dicat se neglexisse iusticiā qa nesciebat
que pmia fuerat recepturus· Istis aūt nō fecit pa
ctū quia tm̄ paratus ē retribuere qntū mercenarij
recipe nō sperabant· Orige· Vel oparios tercie
hore nō inuitauit ad totū opus· Quicqd aūt poterūt
operari suo arbitrio relinquit· Poterat enim eqle
opus facere in vinea eis qui ex mane sunt operati
quicūqꝫ ī tpe breui volebant operātem virtutē ad
opus extendere q̄ ante nō fuerat operata· Greg·
Sexta qꝫ hora est ab abraham vsqꝫ ad moysen·
Nona ē a moyse vsqꝫ ad aduētū domini· Vn̄ seq̄t
Iteꝝ aūt exijt circa sextā & nonaꝫ horam & fecit
similiter· Chris· sup math· Ideo aūt cōtingit
sextā & nonam· quia in sexta & nona generatōnē
vocauit iudeoꝝ & frequētauit cū hoībꝫ disponere
testamēta qsi definito salutis oī tpe iā ppinquāte
Grego· Vndecima vero hora est ab aduētu dn̄i
vsqꝫ ad finē mūdi· Operator ergo mane hora ter
cia sexta & nona antiqu? ille & hebraic? popul?
designificat qui in electis suis ab ipo mūdi exor
dio dū recta fide deū studuit colere qsi non destitit
in vinee cultura laborare· Ad vndecimā vero gen
tiles vocant̄· Vn̄ sequit̄· Circa vndecimam vero
exijt & inuenit alios stantes· & dixit illis· Quid
hic statis tota die ociosi? Qui eñ trāsacto tā longo
mūdi tp̄e p vita sua laborare neglexerāt qsi tota
die ociosi stabant· Sed pensate quid inquisite rn̄
deant· Sequit̄·n· Dicūt ei qa nemo nos cōduxit
Nullus quippe ad eos ptriarcha· nullus ppheta ad
eos venerat· Et qd ē dicere nemo nos cōduxit· nisi
vite nob̄ nemo viā pdicauit? Chris· sup math
Que est·n· cōductō nostra & cōductōnis merces?
pmissio vite eterne· Gentes·n· sole neqꝫ deū scie
bāt neqꝫ dei pmissa· Hila· Hij igr̄ mittūtur ad
vineaꝫ vnde sequit̄· Dixit eis· Ite & vos ī vineā
meam· Raba· Post ꝙ aūt operis diurni ratio
reddita ē ad remuneratōnis tēp? opportunū dicit
Cū aūt sero factū esset· hoc ē cū dies toti? mundi
ad vesperam cōsūmatōnis iclinata esset· Chris·
super matheum· Considera qa sero non alio mane
reddit mercedē· ergo adhuc stante seculo isto iu
diciū est futurum & vnicuiqꝫ merces sua reddēda
& hoc pp̄ter duas rationes· Prima est· quia ipsa
beatitudo futura est merces iusticie ideo non ī illo
seculo fit iudicium sed ante illud· Deinde ante ad
uētū diei illi? pmittit̄ iudiciū ne videant pctōres
diei illius beatitudinem· Sequitur· Dicit domin?
pcuratori suo id est filius spiritui sancto· Glo·
Vel si voluerit dicit pater filio qui ·s· pater ope
ratur per filium & filius per spiritum sanctum· nō
propter aliquam differentiam substantie digni
tatis· Orige· Vel dicit dominus procuratori
suo·i· alicui angeloꝝ q̄ sup mercedes retribuēdas
ē posit? Siue alicui ex multis pcuratoribꝫ fm̄ ꝙ
scriptū ē sub curatoribꝫ & tutoribꝫ eē heredē in tp̄e
quo paruulus est· Remi· Vel dominus ihesus
christus ipe est paterfamilias & vinee pcurator·
sicut & ipe ē & hostiū & hostiarius· Ipe·n· ē ventu
r? ad iudiciū vt vnicuiqꝫ reddat fm̄ ꝙ gessit· Vo
cat ḡ oparios & reddit illis mercedē· qū oēs ogre
gabūt̄ ī iudicio vt vnusquisqꝫ accipiat fm̄ opa sua
Ori· pmi aūt oparij testimoniū hn̄tes p fide nō
acceperūt dei pmissionē p nob̄ aliqd meli? pspici
ēte prefamilias· vt n̄ sine nob̄ pficiat̄· Et qa miaꝫ
consecuti sumus· pmi mercedem sperām? accipere

qui ſum⁹ xp̄i. Poſt nos aūt qui ante nos operati
ſunt. Et ideo dicitᷣ. Voca operarios & redde illis
mercedē ſuā incipiens a nouiſſimis vſqȝ ad p̄mos.
❡ Chriſ. ſup math. Semp enim libētius aliquid
damus illis quibꝫ gratis donamus quia ꝑ ſolo no
ſtro honore donamus. Ergo omnibꝫ ſanctis deus
reddens mercedem iuſtus oñditᷣ. Gentibꝫ aᷣt dans
miſericors. Dicēte apoſtolo gentes aūt ſup miſe-
ricordiā honorare deū. Et ideo dr̄. Incipiēs a no-
uiſſimis vſqȝ ad p̄mos. Aut certe vt oñdat deus ī
eſtimabilē miſericordiā ſuā p̄mū nouiſſimis & in-
digniorib⁹ reddit mercedē. poſtea p̄mis. Nimia eī
mīa ordinem non aſpexit. ❡ Aug⁹. de ſpiritu &
littera. Vel ideo velut p̄ores reperiuntur minores
quia minores dilati ſūt. Sequitᷣ. Cū veniſſent aᷣt
qui circa vndecimā horā venerāt ❡ Grego. Eūdē
denariū accipiunt qui laborauerunt ad vndecimā
quē expectauerūt toto deſiderio qui laborauerunt
ad p̄mam. quia equalem vite retributōnem ſortiti
ſunt cū his qui ab initio mundi vocati fuerant hij
qui ī fine mūdi ad deum venerūt. ❡ Chriſ. ſuper
matheū. Non aūt iniuſte nam & qui in p̄ma parte
ſeculi natus eſt & non amplius vixit q̄ ſtatutum
tempus vite & quid illi nocuit ſi poſt illius exitū
mundus ſtetit & qui circa finē naſcūtᷣ nō minus
viuent q̄ dies qui numerati ſunt eis. & quid illis
ꝓdeſt ad cōpendiū laboris ſi cito mund⁹ finitᷣ cū
penſum vite ſue cōpleant ante mundū. Deinde nō
eſt ī hoīe quādo naſcitᷣ p̄us aut poſtea. ſed ꝑtatis
diuine. Nec ille quidem ſibi p̄orem debet locum de
fendere qui prius natus eſt. nec ille ↄtemptibilior
debet eſſe qui poſtea. Sequitᷣ. Et accipientes mur
murauerūt aduerſus patremfamilias dicentes.
Si aūt verū ē quod diximꝰ. quia p̄mi & poſterio
res tēpus ſuū vixerūt & non amplius. neqȝ min⁹
& vnicuiqȝ mors ſua eſt conſummatio ipſius quid ē
quod dicūt. Portauimus pond⁹ diei & eſtus: qa
ſcilicet. magna eſt nobis virtus ad faciendā iuſti
ciam cognoſcere prope eſſe finem mundi. Vnde &
xp̄s nos armans dicebat. Appropinquabit regnū
celoꝝ. Illis aūt infirmatio erat ſcire mundi ſpatia
eſſe longinqua. Quamuis ḡ non per omne ſeculum
vixerint tamen totius ſeculi grauamīa pertuliſſe
videntᷣ. Aut pond⁹ totius diei dicit onerosa legis
mādata. Eſtū aūt vrentē erroris tēptatōnē quā
cōflabant ſpiritus maligni in eos ad emulatōnem
gentiū eos irritantes a quibꝫ oībꝫ gentiles liberi
extiterunt xp̄o credentes. & ꝑ compendiū gratie
ad plenum ſaluati ❡ Grego. Vel pondus diei &
eſtus ferre eſt ꝑ longioris vite tempora cārnis ſue
calore fatigari. Sȝ poteſt queri quō murmurare
dicti ſunt qui ad regnū vocantᷣ. Celoꝝ etenī reg-
nū nullus qui murmurat accipit. nullus qui acci-
pit murmurare poteſt. ❡ Chriſ. in ho. Non autē
oportet eam que in parabolis ſunt ſcd̄m totum qᷣ
dr̄ inueſtigare. ſed intentōnē ꝓpter quā cōpoſita ē
intelligere & nihil vltra ſcrutari. Nō ergo ī ducit

hoc vt oñdat aliquos eſſe inuidia morſos. ſed vt
oſtendat hos tanto potitos eſſe honore q̄ & īuidiā
alijs poterāt generare. ❡ Grego. Vel quia antiq̄
patres vſqȝ ad aduētū domini q̄ntūlibet iuſte vix-
erant. ducti ad regnū nō ſūt eoꝝ hoc ipm̄ murmu
raſſe. Nos aᷣt qui ad vndecimā venim⁹ poſt laborē
nō murmuramus. quia poſt mediatoris aduentū ī
hoc mundo veniētes ad regnū ducimur mox vt de
corpore exim⁹. ❡ Glo. Vel omīs retro vocatio gē
tilibꝫ inuidet & in euangelij torq̄tᷣ gr̄a. ❡ Hila.
Et ſcd̄m ī ſolentiā populi iā ſub moyſe cōtumacis
hoc murmur operantiū eſt. Sequitur. At ille rñ-
dens vni eoꝝ dixit. Amice nō facio tibi iniuriam.
❡ Remi. Per hunc vnū poſſunt intelligi omnes
qui ex iudeis crediderūt quos amicos ꝓpter fidem
nominat. ❡ Chriſ. ſup math. Nō aūt dolebant q̄ſi
defraudati de merede ſua ſȝ qa illi amplius q̄ mere
bātᷣ acceperant. Sic. n. dolent inuidi quādo alteri
aliquid additᷣ quaſi eis ſubſtrahatᷣ. Ex quo patet
q̄ ex vana gloria naſcitᷣ inuidia. Ideo eī dolet eſſe
ſecundus. quia deſiderat eſſe prior. & ideo inuidie
motū remouet. dicens. Nonne ex denario cōueniſti
mecū. ❡ Hiero. Denari⁹ figurā regis habet. Re
cepiſti ergo mercedē quam tibi ꝓmiſeram. hoc ē
imaginē & ſimilitudinē meam quid q̄ris ampli⁹:
Et non tam ipſe pl⁹ accipe q̄ aliū nihil accipe de-
ſideras. Tolle quod tuū eſt & vade ❡ Remi. i. re-
cipe mercedē tuā & vade ī gloriā. Volo aᷣt & huic
nouiſſimo. i. gentili populo dare. ſcd̄m meritū. ſicᷣ
& tibi. ❡ Orige. Forſitan aūt ade dicit. Amice ñ
facio tibi iniuriam. nōne ex denario cōueniſti me-
cū: tolle quod tuū eſt & vade. Tuū eſt ſalus qᷣ ē
denarius. Volo aūt & huic nouiſſimo dare ſicut
& tibi. Non incredibiliter pt̄ quis arbitrari hūc
nouiſſimū eſſe apoſtolū paulū. q̄ vna hora opatus
eſt. Et ſimilitᷣ omēs qui ante eū fuerūt ❡ Aug⁹.
de ſancta virgi. quia vero ipſa vita eterna pariter
erit oībꝫ ſactis equalis denari⁹ oībꝫ eſt attribut⁹
qui eſt oīm merces. quia vero in ipſa vita eterna
diſtincte fulgebūt lumina meritoꝝ. multe manſio
nes ſunt apud p̄rem ac in denario quidem impari
nō viuet alius ꝓlixius. In multis aūt māſionibꝫ
honoratᷣ alius alio clarius. ❡ Grego. Et q̄a ipſa
regni ꝑceptio eius eſt bonitas volūtatis recte ſub-
iūgitᷣ. Aut nō licet mihi qᷣ volo facē. Stulta. n. ē
q̄ſtio hominis contra bonitatem dei murmurare.
Conquerendum quippe eſſet non ſi dat quod non
debet. ſed ſi ñ daret quod deberet. vnde aperte ſub
ditur. Aut oculus tu⁹ neq̄ ē. quia ego bonus ſū.
❡ Remi. Per oculū eī vult intentōnē intelligi.
Iudei nāqȝ neq̄ habuerᷣt oculū. i. ītētōē malā q̄a
de ſalute gētiū dolebāt. Ad q̄d aᷣt ſenſus h⁹ ꝑabole
tēdat. maīfeſtat cū ſubditᷣ. Sic erūt p̄mi nouiſſi-
mi & nouiſſimi p̄mi. eo. ſ. q̄ iudei de capite vtātᷣ ī
caudā & nos de cauda mutamur ī caput. ❡ Chri.
ſup mat. Aut ideo p̄mos dicit nouiſſimos & no-
uiſſimos primos non vt nouiſſimi digniores ſint

ꝙ primi ſ vt coequēt̃ & nulla ſit int̃ eos differētia
temporis cauſa. Quod aūt dicit. Multi ſunt vocati
pauci vero electi non ad ſuperiores pertinet: ſed ad
gentes q̃niam ex ipſis gētibꝰ q̄ multi vocati ſūt pa
uci ſūt eligēdi. ¶ Grego. Ad fidem. n. plures veni
unt & ad celeſte regnū pauci pducūt̃. Pleriq; em̄
deū vocibꝰ ſequūt̃ moribꝰ fugiūt. Ex hoc ergo duo
pēſare debem⁹. Primū ē vt de ſe q̄ſq; mīme pſumat
q̄a & ſi iam ad fidē vocat⁹ eſt: vtrū ad regnū eligē
d⁹ ſit neſcit. Secūdum vero eſt vt vnuſquiſq; px
imum ſuum quē iacere in vitijs ↄſpicit: deſpare nō
audeat. q̄a diuine miſericordie diuitias ignorat. Vl̄
aliter mane noſtrū puericia ē. hora t̃cia adoleſcētia
intelligi poteſt. q̄a quaſi iā ſol in altū proficit dum
calor etatis creſcit. Sexta aūt iuuētus eſt quia ve
lut incētro ſol figit̃ dum ī ea plenitudo roboris ſoli
dat̃. Nona aūt ſenect⁹ intelligit̃. in qua velut ſol
ab alto axe deſcēdit q̄a etas a calore iuuētutis defi-
cit. Vndecima vero ē ea etas que decrepita vl̄ vete
rana vocat̃. ¶ Chriſ. in ho. ꝙ aūt nō om̄es ſimul
cōduxit: ſed alios mane alios hora t̃tia & ſic de ali
is ex differētia mētis eorū proceſſit. Tunc em̄ eos
vocauit q̄ndo erāt obituri: Nam & latronē vocauit
quādo obitur⁹ erat. Si aūt dicant q̄a nemo nos con
duxit: ſicut dictū eſt. nō oportet om̄ia ſcrutari que
in pabolis ſūt. Item hoc nō dicit domin⁹ ſ operarij
ꝙ enim ipſe om̄es quātū ad ſe ptinet a prima eta-
te vocet ſignificat̃ cum dicit̃. Exijt p̄mo mane ope
rarios cōducere. ¶ Grego. Qui ergo vſque ad vlti-
mā etatem deo viuere neglexerunt vſq; ad horam
vndecimā ocioſi ſteterūt. Et tamē tales pat̃famili-
as vocat. & plerūq; ante remunerant̃ quia prius
ad regnum de corpore exeūt quam hij qui modo in
puericia vocati eſſe videbāt̃. ¶ Orige. Non autem
dicet̃ quid hic ſtatis tota die ocioſi his qui ſpiri-
tu inſipientes carne cōſumūt̃ ſi poſtea regredi vo-
lunt: vt iterum ſpiritu viuant. qđ nō dicimus diſ-
ſuadentes ne ad domū paternam reuertant̃. laſciui
filij qui viuendo luxurioſe euāgelice doctrine ſub-
ſtātiam cōſūpſerūt. Sed quomā nō ſimiles ſūt eis
qui peccauerūt in iuuētute ſua dū nō adhuc didiciſ
ſent que fidei erant. ¶ Chriſ. in homelia. Quod aūt
dicit. Erūt pri nouiſſimi & nouiſſimi p̄mi. eos oc
culte inſinuat q̄ a pricipio claruerūt. & poſtea vir
tutē contempſerunt. Et rurſus eos qui a malicia re
ducti ſunt & m̄ltos ſuperexceſſerunt. Conpoſita ē
ergo hec parabola vt eos auidiores faceret qui ī vl
tima ſenectute cōuertūtur: ne eſtimarent ſe min⁹
aliquid habituros. Et aſcēdens iheſus hieroſolimā
aſſumpſit. xij. diſcipulos ſecreto & ait illis. Ecce
aſcendimus hieroſolimā & filius hominis tradet̃
principibus ſacerdotum & ſcribis. & condemnabūt
eum morte & tradent eū gētibus ad deludendum &
flagellādum & crucifigēdum. Et tertia die reſur-
get. ¶ Chriſ. in homelia. dominus a galilea veniēs
non repente hieroſolimā aſcendit. ſ p̄us miracula
fecit. Phariſeos ↄfutauit & diſcipulos de vite pfe

ctiōe & remuneratōe īſtruxit. Nūc aſcēſur⁹ hieruſa
lē: rurſus eis de paſſione loq̄t̃. Vn̄ dicit̃: Et aſcen
dēs ihs hieroſolimā aſſumpſit. xij. diſcipu. ſecreto.
¶ Ori. In. xij. ad huc erat & iudas. Adhuc. n. for
ſitā dign⁹ erat cū alijs ſeorſū audire q̄ paſſur⁹ erat
magiſter. ¶ Chriſ. ſup matheū. Omnis aūt ſalus
hoīnū ī xp̄i morte poſita ē. Nec ē aliq̄d ꝑꝑt̃ qđ ma
gis deo gracias agē debeam⁹: ꝙ ꝑꝑt̃ mortē ipſius.
Ideo. xij. Apoſtolis in ſecreto mortis ſue ānūtiauit
miſteriū. q̄a ſemp p̄cioſior theſaurus in melioribꝰ
vaſis includit̃. Si autem alij audiſſent paſſionem
criſti futuram viri forſitan turbarentur ꝑꝑter in-
firmitatem fidei & mulieres ꝑꝑter mollicīe ſue na-
ture ex qua in tali negotio ad lachrimas excitant̃.
¶ Chriſ. in homelia. Dictum eſt quidem & ad m̄l
tos. tamē occulte: ſicut ibi: Soluite templum. Et
ſignum nō dabitur ei niſi ſignum ione prophete.
Diſcipulis autē manifeſte expoſuit: dicens. Ecce
aſcendimus hieroſolimam. ¶ Chriſ. ſuper mathe-
um. ꝙ dicit. Ecce conſtantie ſermo eſt vt memo-
riam p̄ntie huius in cordibus recondāt. Dicit autē
aſcēdimus ac ſi. d. Videte quia volūtarie vado ad
mortem. Cum ergo videritis me in cruce pendentē
ne eſtimetis me hominē eſſe tm̄. nam & ſi poſſe mo
ri hominis eſt: velle tn̄ mori: hoīs non ē. ¶ Orige
Hoc igitur conſiderantes ſcire debem⁹ qm̄ frequēt̃
etiā cognoſcētes qm̄ & tēptationes aliq̄s ſubituri
ſum⁹ nos ipos offerre debem⁹: Sꝫ ſup dictū ē: Si
q̄s vos pſecut⁹ fuerit ī vna ciuitate fugite ī aliā: ſa
piētis ī xp̄o ē vt cognoſcat. q̄le tēp⁹ exigit declia-
tiōeꝫ q̄le obuiatiōꝫ piculoꝝ. ¶ Hiero. Crebro at̃ de
paſſiōe ſua diſcipulis dixerat: ſ q̄a m̄ltis in medio
diſputatis poterat labi de mēoria qđ audierāt itur⁹
hieroſolimā & ſecū ductur⁹ app̄l'os ad tēptatōneꝫ
eos parat ne cū veīat perſecutō & crucis ignomīa
ſcādalizēt̃. ¶ Chriſ. ſup mat. Tribulatō. n. cū ſu
p vērit exſpectātibꝰ nob lenior īueīt̃. ꝙ eēt futura
ſi repētia veniſſꝫ. ¶ Chriſ. in ho. Predicit etiā eis
vt diſcāt qm̄ p̄ſēs ad paſſiōꝫ veīt & volēs. Sꝫ a pri
cipio q̄dē mortē p̄dixit eis ſolā qn̄ at̃ exercitati ſūt
adducit alia. ſ. qm̄ t̃didit eū gētibꝰ. ¶ Raba. Tra
dēt. n. iudas dn̄m iudeis & ipi t̃diderūt eū gētibꝰ. i.
Pilato & ptāti roāoꝝ. Ideo at̃ dn̄s ī mūdo noluit
pſperari ſ g̃uia pati: vt oſtēderꝫ nob q̄ p delectatō
nē cecidim⁹. cū q̄ aāritudīe redire debea⁹. Vn̄ ſeq
t̃. Ad deludēdū & flagellādū & crucifigēdū. ¶ Au
xviij. de ci. dei. Paſſiōe oñdit q̄d ſuſtinē ꝑueritate
reſurrectione quid ſpare in trinitate debeam⁹. Vn̄
dicit. Et ter. die re. ¶ Chriſ. ī ho. Que q̄dē hui⁹ g̃
tia dixit vt cū triſtia viderit reſurrectōꝫ exſpecta
rēt. Vn̄ ſubdit: Et ter. die re. ¶ Aug⁹. iiij. de ci.
dei. Vna. n. mors. ſ. ſaluatoris ſcđm corp⁹ duobꝰ
mortibꝰ nr̄is ſaluti fuit. ſ. anime & corpis. Et vna
ei⁹ reſurrectō duas nob reſurrectōes p̄ſtitit. Hec
at̃ ratio ſiplici ad duplū orit̃ q̄dē a ternario nūero
vnū q̄ꝑꝑe & duo t̃a ſūt. ¶ Ori. Hic at̄ n̄ referūt̃ di
ſcipuli dixiſſe aut feciſſe aliq̄d cū audiſſet t̃ſtia hoc

Xp̄o futura recordātes que dn̄s dixit ad petrū · ne
audiāt talia vel peiora. Et nūc q̄dē q̄ diuinas litte
ras ſcire ſe arbitrāt̄ Scribe ꝯdēnāt · Ihesū morte
& liguis ſuis flagellant & crucifigunt eū p̄ hoc ꝙ
tollere volūt doctrinā ipſi⁹ · Ille aūt paululū defi:
ciēs ſurgit apparēs hijs q̄ acceperūt poſſe vidē · textus
Tūc acceſſit ad eū mr̄ filioꝝ zebedei cū filijs ſuis
adorās & petēs aliq̄d ab eo. Qui dixit ei · Quid vis?
Ait illi · Dic vt ſedeant hi duo filij mei vn⁹ ad dex
tram tuam & alius ad ſiniſtrā ī regno tuo · Reſpon
dens autē ihesus. dixit · Neſcitis quid petatis. Po
teſtis bibere calicē quē ego bibiturus ſū · Dicūt ei ·
Poſſum⁹ · Ait illis. Calicē q̄dem meū bibetis · ſe:
dere aūt ad dextrā meam vel ad ſiniſtrā nō ē meum
dare vobis · ſed quibus paratum eſt a patre meo ·
Hiero · Quia poſt omnia dixerat dn̄s. Et tercia
die reſurget · putauit mulier poſt reſurrectinem
illico regnaturū & auiditate feminea · p̄ſentia cu:
pit · immemor futurorū · Vnde dicit̄ · Tūc acceſſit
ad eū mater filiorū zebedei cū filijs ſuis. Chriſ.
ſup matheū · Hec mater filioꝝ zebedei eſt ſalome ·
cui⁹ apud alteꝝ euangeliſtā ponit̄ nomē vere pa:
cifica · que vere filios genuit pacis · Magna aūt la:
us mulieris ex hec loco colligit̄ q̄a nō ſolum filij re
liquerūt patrem. ſ ipſa reliquerat virū ſuū & ſe:
cuta fuerat xp̄m · q̄a iſte ſine illa viuē poterat. Iſta
aūt ſine xp̄o ſalua eſſe nō poterat · niſi forte q̄s dicat ·
quia infra tēpus vocatōis apoſtoloꝝ & paſſionis
xp̄i · mortuus ē zebede⁹ · & ſic illa ſexu fragilis eta
te defecta xp̄i veſtigia ſequebat̄ · q̄a fides nūquam
ſeneſcit & religio fatigatōem nō ſentit · Audacem
autē fecerat eā ad petēdum nature affectus · Vnde
dicit̄ adorans & petens aliquid ab eo · i · reuerentia
exhibita petit vt quod petierit ſibi detur · Sequit̄ ·
Qui dixit ei quid vis? Nō ī terrogat q̄ſi neſciēs · ſ
vt illa exponēte manifeſtū faceret irratōnabilē eſſe
petitōnem. Vnde ſubditur · Ait illi: Dic vt ſedeant
hi duo filij Aug⁹. de cō. Euangelioꝝ quod au
tē hoc p̄ matrē dictum eē matheus exp̄ſſit · Mar:
cus ip̄os filios zebedei p̄hibet dixiſſe · cū illa illorū
voluntatē attuliſſet ad dn̄m · vnde magis ip̄os quā
illā dixiſſe q̄d dictum ē · Marc⁹ breuit̄ ītimauit ·
Chriſ · ī ho · Videbant em̄ ſeip̄os honoratos p̄
alijs · & audierāt · ꝙ ſup xij thronos ſedebitis. Vn̄
p̄matū ip̄i⁹ cathedre petebāt accip̄ē · Et ꝙ q̄dē pl⁹
alijs honoris apud xp̄m habebant · nouerāt · Time
bant vero petrū ſibi p̄ferri · Vnde & alius euange:
liſta dicit ꝙ q̄a ꝓpe erāt hieruſalē · putabāt ꝙ reg:
nū dei eſſet ī ianuis · i · aliq̄d ſenſibile · Vn̄ manife:
ſtū ē ꝙ nihil ſpiritale petebāt · nec ītelligētiā ſuperi
oris regni habebāt · Orige · Si em̄ ī regno mū:
diali in honore eē videt̄ qui ſedēt cū rege · non fuit
mirū ſi mulier muliebri ſimplicitate vel īpicia talia
ſe debere petere eſtimauit · & ip̄i fratres adhuc im:
p̄fecti · & nihil altius cogitātes de regno xp̄i talia
arbitrati ſunt de his qui ſedebunt cū ihū · Chriſ.
ſup mathe · Vel aliter · Nō dicim⁹ ꝙ recte peteret

hec mulier · ſed hoc dicimus quia nō terrena ſed ce:
leſtia filijs ſuis optabat. Nō em̄ ſentit ſicut cetere
matres que corp̄a natorū ſuorū amant · animas au
tem cōtemnūt · Deſiderāt illos valere in ſeculo iſto
& non curant quid ſint paſſuri in illo · vt oſtendant
quia corporum ſunt parentes nō animarū · Eſtimo
aūt ꝙ hij fratres cū audiſſent dn̄m de paſſione ac re
ſurrectione ſuā ꝓphetantem ceperunt dicē intra ſe
cū eſſēt fideles · Ecce rex celeſtis deſcēdit ad regna
tartarea. vt regem mortis deſtruat. Cū autē victo
ria fuerit cōſūmata · quid aliud reſtat · niſi vt regni
gloria ſubſequat̄ · Orige · Deſtructo enim pec:
cato quod regnabat in corporib⁹ mortalib⁹ homi:
nū & omni principatu malignaꝝ v̄tutum · eminen
tiam xp̄i ī hominib⁹ xp̄m recipit · quod ē ipſum ſe:
dere in ſede glorie ſue · Quod autē oīa deus facit ad
dextram & ſiniſtrā hoc ē vt iā nullū · malū ſit ante
eū & qui q̄dem p̄cellunt pre ceteris appropīq̄ntib⁹
xp̄o · ſūt a dextris eius · Qui aūt inferiores ſūt a ſi:
niſtris ſūt eius · Dextram autē xp̄i vide ſi p̄t intel
ligere īuiſibilem creaturā · ſiniſtrā aūt viſibilem &
corporalē · Appropīq̄ntiū em̄ xp̄o q̄dā dextrā ſor:
tiūt̄ vt intelligibilia · alij ſiniſtram vt ſenſibilia.
Chriſ · ſup mathe · Qui aūt ſeip̄m donauit homi:
b⁹ · quō regni ſui ſotietatē nō donabit? Petētis ne:
gligentia reprehenditur · vbi de dantis miſercor:
dia dubitatur · Si nos rogamus magiſtrum · forſi
tan ceterorum fratrum corda cōcutimus · Et ſi · n ·
vinci a carne non poſſunt quaſi iam ſpiritales · ta:
men percuti poſſuut q̄ſi adhuc carnales · Ergo ſub
mittam⁹ matrē nr̄am vt ſuo noīe dep̄cet̄ ꝓ nob · Si
enim reprehenſibilis inuenta fuerit · facile merebi:
tur veniam · Ipſe enim ſexus excuſat errorem ·
Si autem non fuerit importuna · facilius impetra
bit mater pro filijs ſuis rogans · Ipſe enim domin⁹
qui mat̄ nos animos filioꝝ miſeratōe īpleuit · faci
li⁹ exaudiet m̄r̄nū affectū · Tūc dn̄s occultoꝝ cog
nitor non ad verba intercedētis mulieris reſpondit
ſed ad conſilia ſuggerentium filiorum · Bonum
quidem erat eorum deſiderium · ſed inconſiderata
petitio · Ideo & ſi impetrare non debeant · ſimplici
tas tamen petitionis eorum confundi non mereba:
tur · quia de amore domini talis peticio naſcebat̄ ·
Propterea ſolā ignorantiam ī eis dominus repre
hendit · Vnde ſequitur · Reſpondens autem ihe:
ſus dixit · Neſcitis quid petatis · Hieronimus ·
Nec mirum ſi iſta arguatur · cum & de petro dica:
tur · neſciens quid diceret · Chriſoſtimus · ſuper
matheum · Nam frequēter domin⁹ patit̄ diſcipu:
los ſuos aliquid non recte aut dicere aut agere aut
cogitare · vt ex illorum culpa occaſionem inueniat
exponendi regulam pietatis · ſciens quia error eo:
rum non nocet preſente magiſtro · & non ſolum in
preſenti · ſed etiam ī futuro doctrina eius edificat ·
Chriſ · in homeli · Hoc autem dicit · oſtendēs ꝙ
vel nihil ſpiritale petebant · vl̄ ſi nouiſſent que pete
bant · nō auſi fuiſſent tn̄ q̄d petere q̄d ſuperexcedit

ſuperiores v̄tutes· ¶ Hila· neſciūt eciā quid peta
nt· qa nihil de gloria apoſtoloꝝ ābigēdū erat· iu-
dicaturos em̄ eos ſmo ſupior expoſuit· ¶ Chriſ·
ſup mat· Vel neſcitis q̄d petatis· q̄ſi· d· Ego vos
vocaui ad p̄tē dextrā deſiniſtra & vos veſtro cōſi-
lio curritis ad ſiniſtrā· Ideo forſitan p mulierem
res agebat̄· Cōtulit em̄ ſe diabol9 ad ꝯſueta arma
mulierū· vt ſicut adam p mulierē ſpoliauit ita &
iſtos ſepararet p matrē· Sed iā nō poterat p mu
lierē pctō introire in ſāctos ex quo de muliere ſa-
lus ēuctoꝝ pceſſit. Vel ideo dicit neſcitis quid pe
tatis· Non em̄ ſolū debem9 cogitare q̄lē gloriā cō-
ſeq̄mur· ſed quomō euadam9 ruinā peccati· quia
& in ſeculari bello q̄ ſemp de preda victorie cogi-
tat· difficile vicit· Ideo petēdum erat· Da nobis
auxiliū ḡcie tue vt omne malū vincam9· ¶ Ra-
ba· Neſciebant eciā quid peterēt· qa ſedē glorie a
dn̄o quā nōdū merebāt̄· iquirūt· Delectabat eos
culmē honoris· ſed pri9 habebāt exercere viam la-
boris· Vn̄ ſubdit· poteſtis bibē calicē quē ego bi-
bitur9 ſū· ¶ Hie. Calicē i ſcripturis diuinis paſ
ſionē intelligim9· vt in pſalmo Calicē ſalutaris
accipiā· Statimq; infert q̄s iſte ſit calix· p̄cioſa in
cōſpectu dn̄i mors ſāctoꝝ ei9· ¶ Chriſ· ſup mat·
Sciebat aūt dn̄s qa paſſiōez ipi9 poterāt imitari ſ;
ideo i terrogat vt cēs audiā9· qa nemo p̄t cū Criſto
regnare niſi paſſionem criſti fuerit imitat9· Res
em̄ p̄cioſa niſi p̄cio nō cōpat̄· Paſſionē aūt dn̄i di-
cim9 nō ſolū pſecucionē gētiliū ſed oēz violēciam
quā patimur ꝯtra peccata certātes· ¶ Chriſ· in
homelia· Dicit ergo poteſtis bibē· Ac ſi· d· Vos
mihi de honore & coronis loq̄mini· Ego aūt de ago
nibꝰ vob̄ & ſudoribꝰ nō em̄ hic ē pmioꝝ tēp9· Ex
modo aūt interrogatōis eos attrahit· Nō em̄ dix
it· Poteſtis ſāguinē veſtrū effundere· ſed poteſt-
is bibere calicē· Deinde addit· quē ego bibiturus
ſū· ¶ Re· vt ex cōmunōe ad ip̄m audiores fiāt·
At illi qui iam martyriȷ libertatez cōſtantiāq; re
timebant· bibituros ſe pollicent̄· Vnde ſeq̄t̄; Di-
cunt ei poſſum9· ¶ Chriſ· ſup mathe· Vel dicūt
hoc nō tam ex fiducia ſue fortitudinis q̄ ignoran
tia· Inexptis em̄ leuis videt̄ eē tēptatio paſſiōis
& mortis· ¶ Chriſ· in home· Vel hoc ex deſiderio
pmittunt· Neq; enim hoc dixiſſent niſi expectaſ-
ſent audire q̄d petebāt· Dn̄s aūt eis pphetat mag
na bona· i· martyrio dignos efficiēdos· Sequit̄·
Ait illis· Calicē quidem meum bibetis· ¶ Orige·
Nō itaq; reſpondit xp̄9· Calicē meū bibere pote
ſtis· ſed ad futurā eoꝝ pfectōnē reſpiciēs. dixit·
Calicem q̄dem meū bibetis ¶ Hiero. Querit̄ aūt
quō calicez martyriȷ filiȷ zebedei iacobꝰ videlicet &
iohānes biberit· cū ſcriptura narret iacobū tm̄ apo
ſtolū ab herode capite trūcatū· Iohānes aūt ppa
morte vitā finierit· Sz ſi legim9 in eccleſiaſtica
hiſtoria q̄ ipē iohānes ppt martyriū ſit miſſus i
feruētis olei doliū & relegat9 i pathmos iſulā ſit·
videbim9 martyrio animū n̄ defuiſſe & bibiſſe ioha
nē calicē cōfeſſiōis quē & tres pueri in camino ig-
nis biberunt· licet p ſecutor non fuderit ſāguinē.
¶ Hila· Dn̄s g̃ collaudās eoꝝ fidez ait martyrio
q̄dem eos comparari poſſe· ſ; leue ei9 ac dextre aſ
ſidē aliȷs a deo patre fuiſſe diſpoſitū Vn̄ ſeq̄t̄· Se
dē aūt ad dextrā meā· Et q̄dem q̄ntū arbitramur
ita honor iſte aliȷs ē reſeruat9· q̄ tamen nec apo-
ſtoli ab eo erunt alieni qui i xiȷ· Patriarcharum
ſede cōſidentes· Iſrahelē iudicabunt· Et q̄ntū ſen
tire ex ipſis euangeliȷs licet· in regno celorū moy
ſes & helias aſſidebunt· q̄bus comitantibꝰ cū glo
rie ſue habitu in mōte apparuit· ¶ Hiero. Sz mi-
hi hoc neq̄quam videt̄· ſed ideo ſedentiū in regno
celorum vocabula non dicuntur ne paucis nomina
tis ceteri putarētur excluſi· regnū enim celorū n̄
eſt tantum dantis· ſed accipientis. Non eſt perſo-
narum acceptio apud deum· ſed quicumq; talem
ſe prebuerit vt regno celorum dign9 fiat· hic· ac
cipiet quod non perſone· ſed vite paratum eſt· Si
itaq; tales eſtis qui conſequamini regnum celo-
rum quod pater meus victoribus preparauit' vos
quoq; accipietis illud· Ideo tamen non dixit· neq;
non ſedebitis ne duos confunderet· neq; ſedebitis
ne ceteros irritaret· ¶ Chriſ· in hom· Vel aliter.
Videt̄ conmuīs omnibus eē locus ille non ſolum
hominibꝰ· ſ; etiā angelis· Sic em̄ precipuū vnige
niti ponit id paulus dicens· Ad quem autem an-
gelorum dixit vnq̄· ſede a dextris meis· Domi-
nus ergo non quaſi exiſtentibus quibuſdam qui
aſſeſſuri ſunt· ſed condeſcendens interrogantiū ſu
ſpitioni reſpōdit· hoc enim vnum ſolum querebāt
pre aliȷs ſtare apud ipſum· Sed dominus reſpon
det· Moriemini quidem ppter me· non tamen hoc
ſufficit facere vos primum ordinem obtinere· Si
enim aliquis alius venerit cum martyrio amplio-
rem virtutem poſſidens non quia vos amo illū ex-
pellam & vobis dabo primatum9 Propter hoc au
tem vt non infirmus eſſe oſtendatur· nō dixit ſim
pliciter· Non eſt meum dare ſed· Non eſt meum
vobis dare· ſed quibus paratum eſt hiȷs· ſ· q̄ ab
operibus poſſunt fieri clari· ¶ Origenes· Vel alit̄
Non eſt meum dare vobis· i· ſuperbis talibꝰ qua-
les vos eſtis ſed humilibus corde quibus paratū ē
a patre meo· ¶ Auguſtinus· primo de trinitate
Vel aliter ſecundum formam ſerui diſcipulis do
minus reſpondet· Sedere autez ad dextram· &c.
Quod autem paratū eſt a patre eius & ab ipo filio
eſt paratū· quia & ipē & pater vnū ſunt· textꝰ
¶ Et audientes decem· indignati ſunt de duobus
fratribus· Iheſus autem vocauit eos ad ſe & ait·
Scitis quia principes gencium dominantur eoꝝ
& qui maiores ſunt· poteſtatem exercent i eos·
Non ita erit inter vos· ſed quicumq; voluerit in-
ter vos maior fieri· ſit veſter miniſter· & quicū
q; voluerit primus eſſe· erit veſter ſeruus· Sic
filius hominis non venit miniſtrari· ſed miniſt-
rare· & dare animaz ſuam in redēptionē p multis·

Criſ. in home. Donec xp̄i ſentētia incerta erat
nō triſtabant̄ alij diſcipuli ſed tūc triſtati ſūt quā
do eos increpauit. Vnde dicit̄. Et audiētes. x. in-
dignati ſūt de duobꝰ fratribꝰ. Hiero. Nō ad mu
lieris audaciā referunt poſtulātis ſed ad filios. ꝙ
ignorātes ꝑmenſurā ſuā nō modica cupiditate ex
arſerūt. Chriſ in ho. Intellexerūt em̄ quia hec
peticio diſcipuloꝝ fuit q̄ndo eos dominꝰ icrepauit
Quando aūt eos a dn̄o ꝓhonoratos viderūt i traſfi
guratōne. & ſi ſecūdum mētē dolebāt. i mediū ef-
ferre nō audebāt. honorātes doctorē. Chriſ. ſu-
ꝑ matheū. Sicut aūt duo carnalit̄ petierunt. ita
& x. carnaliter cōtriſtati ſunt. Nam velle q̄dē eſſe
ſuꝑ omnes. vituperabile eſt. ſuſtinē aūt aliū ſuper
ſe minꝰ ē glorioſū. Hiero. Humilis aūt magiſter
& mitis nec cupiditatis duos arguit poſtulantes
nec. x. reliquos indignatōnis increpat & liuoris.
Vn̄ ſeq̄t̄. Ih̄s aūt vocauit eos ad ſe. Chriſ. in
ho. Quia em̄ turbati erāt. vocatōne eos conſolatur
de ꝓpinq̄ eis loquēdo. Etenim duo a ſocietate. x. ſe
ip̄os ſeparātes. ꝓpiꝰ ſtabāt ſeorſū dn̄o loquētes.
Non tamē ſicut prius pueros in mediū ducēs eos
cōſolat̄ ſed a cōtrario iſeruit. dicens. Scitis quia
ꝑncipes gētium dominānt̄ eoꝝ. Orige. i. nō con-
tenti tātum regē ſuos ſubiectos. violent̄ eis domi
nari nitūt̄. Inter vos aūt qui eſtis mei n̄ erūt hec.
Quomā ſicut oīa carnalia i neceſſitate ſunt poſita.
ſpiritalia aūt in volūtate. ſic & qui principes ſunt
ſimiliter ſpiritales. ꝑncipatꝰ eoꝝ i dilectiōe ſubdi
toꝝ debꝫ eſſe poſitꝰ. nō i timore corporali. Chri.
i home. Oſtendit aūt in hoc ꝙ gētile eſt ꝑmatꝰ cu
pere. & ſic gētium cōpatione eoꝝ animā eſtuātē
cōuertit. Chriſ. ſuꝑ matheū. & opꝰ quidem de
ſiderare bonum. bonum eſt. q2 noſtre volūtatis eſt.
& noſtra eſt merces. Primatū aūt honoris cōcu-
piſcē. vanitas eſt. Hoc em̄ cōſequi iudiciū dei eſt.
Propt̄ q̄d ex ꝑmatu honoris neſcimꝰ ſi mercedē
iuſticie meremur. Neqꝫ em̄ apoſtolꝰ laudem habe
bit apud deū q̄a apoſtolꝰ fuit. ſed ſi opꝰ apoſtola-
tus ſui bn̄ iplemit. Nec apoſtolꝰ ꝓ merito ſuo ātece
dēti honoratꝰ ē vt eēt apoſtolꝰ. ſ3 ad hoc miſteriū
aptꝰ eſt iudicatꝰ ſcd̄m motū aīe ſue. Primatꝰ &
fugiētem ſe deſiderat. & deſiderātē ſe honorat. Con
uerſatō ergo melior deſiderāda eſt. n̄ dignior ḡdꝰ.
Volēs ergo dn̄s duoꝝ fratꝝ zebedei & alioꝝ idig
natiōē extinguere. itroducit differētiā int̄ ꝑnci-
pes mūdiales & eccleſiaſticos. oſtēdēs q̄a ꝑmatꝰ
i xp̄o nec ab aliq̄ appetēdꝰ ē nō habēte. nec alteri i
uidēdꝰ eſt habēti. q̄a ꝑncipes m̄di ideo ſūt vt domi-
nēt̄ minoribꝰ ſuis. & eos ſuituti ſubiciāt & expo-
lient & vſqꝫ ad mortē eis vtant̄ ad ſuam vtilitatē
& gloriam. Principes aūt eccleſie fiunt vt ſerui-
ant minoribꝰ ſuis. & miniſtrēt eis quecūqꝫ accep-
unt a xp̄o. vt ſuas vtilitates negligāt & illoꝝ ꝓ-
curent. & mori non recuſent ꝓ ſalute inferiorum.
Primatum ergo eccleſie concupiſcere neqꝫ iuſtū ē
neqꝫ vtile. quid. n. ſapiēs vult vltro ſe obijcē ſer-

uituti & periculo tali. vt det rationem pro omni ec
cleſia. niſi forte qui non timet dei iudicium abu-
tens ꝑmatu ſuo eccleſiaſtico ſeculariter. ita vt cō-
uertat illum in ſecularem. Hieronimus. De-
niqꝫ ſui ponit exemplum vt ſi dicta paruipende-
rēt erubeſcerent ad opera. Vnde ſubdit. Sic ut fi
lius hominis non venit miniſtrari ſed miniſtrare.
Origenes. Nā & ſi angeli & Martha miniſtra-
uerunt ei tamen non ideo venit vt miniſtretur. ſed
vt miniſtret. Et tantum creuit miniſtrans vt im
pleretur quod ſequitur. Et daret animam ſuā re-
demptionem pro multis ſcilicet qui crediderunt in
eum. Daret inquam in mortem. Sed quoniam
ſolus erat inter mortuos liber & forcior omni po-
teſtate mortis. omnes ſeq̄ ſe volentes liberauit a
morte. Eccleſiarum ergo principes imitari debent
Xp̄m acceſſibilē. & mulieribꝰ loquētem & pueris
manus imponētem. & diſcipulis pedes lauantē. vt
ip̄i ſiliť faciāt fratribꝰ. Nos āt tales ſumꝰ vt etiā
principū mūdi excedere videamur ſupbiā vel nō
intelligētes. & cōtēnentes mādatū Xp̄i. & queri-
mꝰ ſicut Reges acies ꝓcedētes & terribiles nos &
exceſſu difficiles maxime pauꝑibꝰ exhibemꝰ. nul
lam affabilitatē habentes. vel habere ad nos per-
mittentes. Chriſoſtomus. in homelia. Quantū-
cumqꝫ ergo tu humiliatus factus. non poteris tan
tum deſcendere quātum dn̄s tuus. textus

Et egrediētibꝰ illis ab hiericho. ſecuta eſt illū
turba multa. Et ecce duo ceci ſedētes ſecus viā
audierunt quia iheſus tranſiret. Et clamauerunt
dicentes. Domine miſerere noſtri fili dauid. Tur
ba autem increpabat eos. vt tacerent. At illi ma
gis clamabant. dicentes. Dn̄e miſerere noſtri fi-
li dauid. Et ſtetit iheſus & vocauit eos. & ait.
Quid vultis vt faciam vobis? Dicunt illi. Domi-
ne. vt aperiantur oculi noſtri. Miſertus autē eo-
rum iheſus. tetigit oculos eorum. & confeſtim vi
derunt. & ſecuti ſunt eum. Chriſoſtomus. ſuper
matheum. Sicut teſtimonium ſtudioſi agricole ē
meſſis fecunda. ita aſſidui doctoris eſt predicando
eccleſia plena. Vnde & hic dicitur. Et egredien-
tibus illis ab hiericho. ſecuta eſt eum turba mul-
ta. Neminem labor itineris impediuit. quia amor
ſpiritalis. fatigationem non ſentit. Neminē poſ
ſeſſionum ſuarum recordatio retraxit. quia ingre
diebantur in poſſeſſionem regni celeſtis. Vere. n
non habet ſuper terram quod amet. qui bonum ce-
leſte in veritate guſtauerit. Opportune autem ob-
lati ſunt ante faciem chriſti duo ceci. vt apertis
oculis. quaſi teſtes virtutis aſcenderēt cum eo in
hieruſalem. Vnde ſequitur. Et ecce duo ceci. hij
currēcium ſtrepitum audiebant & perſonas non
videbant. nihil ſolutum habentes de toto corpore
niſi vocem. Et ideo quia pedibus eum ſequi non
poterant. voce ſequebantur. Vnde dicitur. Au-
dierunt quia iheſus tranſiret. et clamauerunt dicē
tes. Dn̄e miſerere nr̄i fili dauid. Auguſtinus.

de con· Euangeliorum· Hoc autē factum marc⁹ cō
memorat· ſ; de vno ceco factū· Que ita ſoluit̄ que-
ſtio· Nam duorū cecorum quos matheus interpo-
ſuit· vnū fuiſſe in illa ciuitate famoſiſſimū ex hoc
ſatis apparet ꝙ & nomen ei⁹ & patris ei⁹ marc⁹
commemorauit· Bartbimeus·.n.· Timei fili⁹ ex a
liqua magna felicitate deiect⁹ notiſſime fuit qui n̄
ſolum cecus· verū etiā mēdic⁹ ſedebat· Hinc eſt er
go ꝙ ipm̄ ſolū voluit cōmemorare marc⁹· cui⁹ il-
luminatō tā clarā famam huic miraculo cōparauit·
ꝙ erat illi⁹ nota calamitas· Lucas vero ꝗuis om-
nino eodē modo factū tamē in alio ceco intelligēd⁹
ē parū cōmemorare miraculū· Ille quippe hoc factū
dicit· Cū appropiq̄ret hiericho· Alij cū egrederet̄
ab hiericho· Sequitur· Turba autem increpauit
eos vt tacerēt· ¶ Chriſ· ſup math· Videbant.n.
ſordidas veſtes & nō cōſiderabant cōſcientie clari
tatem· ecce fatua ſapiētia hominū· exiſtimāt em̄ in
iuriā pati magnos ſi a pauperibus honorēt̄· Quis
em̄ paup auſ⁹ eſt diuitē publice ſalutare· ¶ Ori·
Vel ſilentium non cauſa honoris exigūt· ſed ꝙ ac
erbe a cecis audiunt quod negabāt·ſ· dominū eſſe
dauid filium· ¶ Chriſ· Vel qui crediderant incre
dabant eos· vt nō appellarent eum cōtemtibili no-
mine filium dauid· ſed potius dicerent filij dei mi-
ſerere noſtri· ¶ Hilarius· Imitabantur autē ma-
gis vetiti quam compeſcebantur· fides enim quan-
do vetatur magis accenditur· & ideo in periculis ſe
cura eſt· & in ſecuritate periclitatur· Vnde ſeq̄t̄·
At illi magis clamabant dicentes· Miſerere noſtri
fili dauid· Primo enim clamabant quia ceci erant
Secundo magis clamabant quia vetabant̄ ad lu
men accedere· ¶ Chriſ· in homelia· Criſtus autē
pmittebat eos vetari· vt plus eorum deſideriū ap-
pareret· Hinc autem diſce· quoniam ſi abiecti fue
rim⁹· cum ſtudio accedentes ad deū· Per nos ip-
ſos aſſequemur quod petimus· Sequit̄· Et ſtetit
ihesus & vocauit eos & ait· Quid vultis vt faciam
vobis· ¶ Hiero· Ideo autem ſtetit ihesus qꝛ ceci q̊
pergerent· ignorabant· Multe fouee erant ī hieri-
cho· multe rupes· & prerupta ī profundum vergē
tia· Idcirco domin⁹ ſtat· vt venire poſſint· ¶ Ori·
Vel ihesus non pertranſit· ſed ſtat· vt ſtante eo·
non tranſfluat beneficium· ſed quaſi de fonte ſtan
te· miſericordia defluat vſq; ad eos· ¶ Hiero· Vo-
cari autem iubet ne turbe prohibeant· & interro-
gat quid velint· vt ex reſponſione eorū manifeſta
debilitas appareat· & virt⁹ ex remedio cognoſca
tur· ¶ Chriſ· ſup matheū· Vel interrogat ꝓpt fi-
dem· vt dum ceci xp̄m filium dei cōfitentur· cōfun
dant̄ videntes qui eum tantum hominem putant·
Dn̄m quidem xp̄m vocauerant· & verꝫ dixerant·
Sed dicētes filium dauid· diſſipabant qꝺ bene cō-
feſſi ſunt· Nam abuſiue & homines domini dicūtur
vere autem nemo dn̄s niſi deus· Cū ergo dicūt do-
mine fili dauid· abuſiue criſtū ſecūdū hominē ho-
norant· Si autem ſolummodo dn̄m dicerent· dei-
tatem confiterent̄· Ideo interrogat· Quid vultis·
tunc illi iam nō dixerūt· Dn̄e fili dauid· ſed tātū
domine· Sequit̄ enim dicunt illi domine vt aperi-
antur oculi noſtri· filius enim dauid cecos illumi-
nare nō poteſt· Quā diu ergo dixerūt· Dn̄e fili da-
uid· ſuſpenſa eſt ſanitas· Mox autem vt dixerunt
domine· infuſa eſt ſanitas· Sequit̄ em̄ miſert⁹ au
tē eorū ihesus tetigit oculos eoꝝ & cōfeſtim vide-
runt· Tetigit aūt vt homo carnalit̄· Sanauit vt
de⁹· Preſtat em̄ artifex quod natura nō dederat·
aut certe qꝺ debilitas tulerat miſericordia donat·
¶ Chriſ· in ho· Hi aūt ſicut ante datōnem fuerūt
pſeuerātes· ita & poſt donationē nō fuerūt īgrati·
¶ Chriſ· ſup math· Honū em̄ mun⁹ obtulerunt
xp̄o ſanati· Seq̄t̄ em̄· Et ſecuti ſūt eū· Hoc enī de
us a te req̄rit ſcꝺm ꝓphetā· ſollicitum te ambula-
re cū dn̄o deo tuo· ¶ Hie· Qui ergo ī hiericho cōtra
cti ſedebant & clamare tantum nouerāt· poſtea ſe
quūt̄ ihm̄ n̄ tam pedibꝫ ꝙ̄ virtutibꝫ· ¶ Raban⁹·
Hiericho autē que interp̄tat̄ luna· defectū nr̄e mu
tabilitatis ſignificat· ¶ Orig· Miſtice aūt hiericho
intelligitur mundus in quo criſtus deſcendit· Qui
autem ſūt ī hiericho exire neſciunt de ſapiētia mū
di· niſi viderint non ſolum exeūtem de hiericho·
ſed etiam diſcipulos eius· hoc ergo videntes· ſecu
te ſunt eum turbe multe· mundum & mūdana om
nia cōtēnētes· vt xp̄o duce aſcēdant ī hieruſalē ce-
leſtē· Duos cecos poſſum⁹ dicere iudā & iſrael· q̄
ante criſti aduētū ceci fuerūt· quia n̄ videbāt ver
bū verum quod erat in lege & prophetis· tm̄ ſeden-
tes ſecus viā legis & prophetarum· & ſecūdum
carnem tm̄ intelligentes· clamabant tm̄ ad eum
qui factus eſt ex ſemine· Dauid ſecūdum carnē·
¶ Hiero· Vel duos cecos pleriq; phariſeos & ſa-
duceos intelligūt· Vel alit̄· Duo ceci ſedentes iu
xta viam· ſignificat de vtroq; populo quoſdam iā
coherentes per fidem diſpenſationi temporali· ſecū
dū ꝙ̄ xp̄s via ē & deſiderātes illuminari·i· aliq̄d de
v̂bi eternitate ītelligē· qꝺ trāſeūte dn̄o īpetrare cu-
piebāt·i· p meritū fidei q̄ credit̄ fili⁹ dei & natus
ho & paſſ⁹ ꝓpt̄ nos· Per hāc enim diſpēſatiōeꝫ q̄ſi
trāſit ihs· qꝛ actō tēporalis ē oportebat aūt vt tm̄ cla
marēt· donec reſiſtētis ſibi turbe ſtrepitū vicerēt·
i· tā pſeuerādo aīm ītēderēt orādo atq; pulſādo· q̄-
uſq; cōſuetudinem deſideriorum carnalium· que tā-
quam turba obſtrepit cognitioni lucem veritatis
eterne videre conanti· vel ipſam hominum carna-
lium turbam ſtudia ſpiritalia impedientem fortiſ
ſima intentione ſuperarent· ¶ Auguſtinus· de v̂
bo domini· Bonos enim criſtianos volentes face-
re precepta dei· Criſtiani mali & tepidi prohibēt
clamant tamē illi non deficientes· Cum enim quiſ
q; criſtianus ceperit bene viuere· mundumq; con-
temnere· in ipſa ſui voluntate patitur reprehenſo
res frigidos xp̄ianos· Sed ſi perſeuerauerint· Ip
ſi iam obſequentur qui ante prohibebant· ¶ Au-
guſtinus· de con· Euange· Itaq; audiens ihesus

quia pulſanti aperiet᷑ · ſtans eos tangit & illumi-
nat · qꝛ enī fides īcarnatōis temporalis ad eterna ī
telligenda nos ꝑparat · trāſeūte ihesu āmoniti ſūt
vt illuminarent᷑ . & ab eo ſtāte illuminati ſūt . tem-
poralia · n · trāſeunt · eterna ſtāt . ¶ Chriſ ſup ma-
Quidē īterꝑtant᷑ duos cecos gentiles · vnꝰ ex ca-
altus ex ia phet · qui ſecus viam ſedebant · i · iuxta
veritatē cōuerſabāt᷑ · ſed veritatem inuenire nō po
terāt vel ſecūdū ratiōēꝫ verbi cōſiſtentes · qꝛ noticiā
verbi nondū acceperāt · ¶ Raba · Agnita aūt fama
nominis xp̄i ꝑticipes eiꝰ fieri querebāt · cōtradice-
bant multi · Primo iudei vt in actibꝰ legimꝰ · De-
inde etiā gētiles pſecutōne īſtabant · nec tamē eos
q̇ erāt ad vitam ordinati · ſalute primare valebant ·
¶ Chriſ · ſup math . Cōſequet᷑ aūt gentiū oculos
mentis tetigit ihesus · dans eis gratiam ſpiritꝰ ſan
cti · q̄ illuminate ſecute ſūt eū opibꝰ bonis . ¶ Ori ·
Et nos ergo ſedētes iuxta ſcripturarū viam . & in
telligētes inq̄bus ceci ſumꝰ · ſi ex affectu petieri-
mus . tāget oculos animarū noſtraꝝ · & recedet a
mētibꝰ nr̄is tenebra ignorātie · vt eū ī ſcientie lumi
ne ſequamur q̇ dedit nobis poſſe videre · ꝓpt᷑ nihil
aliud · niſi vt eum ſequamur ·

¶ Capitulum · xxi ·

ET cum aꝓpinq̄ſſet hieroſolimis
& veniſſet betphage ad montem
oliueti · tūc ih̄s miſit duos diſci-
pulos · dicens eis · Ite ī caſtellū
quod cōtra vos eſt · & ſtatim īue
nietis aſinā alligatā & pullū cū
ea · ſoluite & adducite mihi . Et ſi q̇s vobis aliq̇d
dixerit · dicite · qꝛ dn̄s his opus habꝫ . & cōfeſtim
dimittet eos · Hoc aūt totū factū eſt vt adimplere
tur quod dictū ē ꝑ prophetā dicētem : Dicite filie
ſiō · Ecce rex tuus venit tibi māſuetꝰ ſedens ſuper
aſinam & pullū filium ſubiugalis . Euntes autem
diſcipuli fecerunt ſicut p̄ceperat illis ihesus · & ad-
duxerūt aſinam & pullū · & impoſuerūt ſuper eos
veſtimenta · & eum deſuꝑ ſedere fecerūt · Plurima
aūt turba ſtrauerūt veſtimēta ſua in via · Alij aūt
cedebant ramos de arboribus & ſternebāt in via ·
Turbe autem que p̄cedebāt & que ſequebātur cla-
mabant dicētes · Oſanna filio dauid . Benedictus
q̇ venit ī nomine dn̄i oſanna in excelſis · ¶ Remi ·
Narrauit ſuꝑius euangeliſta dominū egreſſum a
galilea & cepiſſe aſcēdē hieroſolimā · Poſtq̄ ergo
narrauit quid ī via geſſerit ī incepta intentione ꝑ
ſeuerans dicit . Et cum aꝓpinquaſſet hieroſolimis
& veniſſet betphage · Betphage viculꝰ fuit ſacer
dotum · ſitus in latere montis oliueti · diſtans vno
miliario a hieruſalem · ſacerdotes enim qui per cer-
tos dies in templo deſeruiebant completo offitio
vicis ſue · illic diuertebant ad manendum · ſimili-
ter & illi qui accipiebāt officium illuc diuertebāt
quia preceptum fuit in lege · vt nullus diebus ſab
batorū plus quam mille paſſus incederet · ¶ Ori-
genes · Vnde & interpretatur betbfage maxillaꝝ

domus quoniā maxilla propria erat pars ſacerdo-
tū in lege . Seq̇t᷑ · Tūc ihesus miſit duos dicipu-
los · ¶ Chriſ · ſuꝑ mathe · Nō dixit diſcipulis di-
catis · dn̄s tuus his opus habet · vel dn̄s veſter . vt
ītelligant · qꝛ ipſe ſit ſolus dn̄s · nō ſolū animaliū ·
ſed omniū hominū · Nam & peccatores cōdicione q̄
dē ſui ſunt . voluntate aūt ſua diaboli · ¶ Chriſ · in
home · Neq; paruum enī exiſtimes quod factū eſt .
quis · n · ſuaſit dn̄is iumētoꝝ nō velle cōtradicere ·
vel volētes ſilere & concedere · & in hoc diſcipulos
erudit quoniā poterat & iudeos ꝓhibere · ſed noluit
ſ; & docet vt quodcūq; petitum fuerit darēt · ſi enī
qui ignorabant xp̄m · ita conceſſerunt · multoma-
gis diſcipulos conuenit omnibꝰ dare · q̄d autē di-
citur · Et cōfeſtim dimittet eos · ¶ Chriſ ſuꝑ ma-
theū · Intelligēdum eſt ꝙ animal poſtq̄ īgreſſum
eſt ī hieruſalē ad dn̄m ſuum remiſſum ē a chriſto .
¶ Gloſa · Vel dominus iumētorum confeſtim di-
mittet eos in domini ſeruitio mancipandos · Adhi
betur autem huic facto prophete teſtimonium . vt
appareat dn̄m omnia que de ipſo ſcripta erant im-
pleſſe · Sed inuidia cecatos ſcribas & phariſeos ea
que ipſi legebant . intelligere noluiſſe . Et ideo ſeq̇
tur · Hoc aūt totū factum eſt vt adimpleretur q̄d
dictum eſt per prophetā · ſ . zachariā · ¶ Chriſ · ſu-
ꝑ mathe · Sciens enim propheta maliciā iudeorū
qꝛ cōtradicturi erant xp̄o aſcēdēti in tēplū p̄monuit
vt ꝑ hoc ſignū cognoſcerēt regē ſuū · Dicētē · dici
te filie ſion · ¶ Raba · filia ſiō hiſtorialit᷑ dicit᷑ hie-
ruſalē ciuitas · que ſita eſt in mōte ſion · Miſtice au
tē eſt eccleſia fideliū ꝑtinēs ad ſuꝑnam hieruſalē ·
¶ Chriſ · ſuꝑ mathe · Ecce oſtēdētis vbū · i · nō cā
nali aſpectu · ſed ſpiritali ītellectu opera virtutum
eiꝰ aſpicite . Ante tēpora q̇dē multi · dicebāt · Ecce
vt oſtenderet · qꝛ ille de quo loquebat᷑ · anteq̄ naſce
retur iam erat · Rex tuus · Cum ergo videritis eū
nolite dicere . Nō habemus regē niſi ceſarem . Ve-
nit tibi · ſi intellexeris vt ſaluet te · ſi non in tellex-
eris . venit contra te . Manſuetus · non vt ꝓpter po
tentiam timeretur · ſed vt propter manſuetudinem
amaret᷑ . Vnde non ſedet in curru aureo · precioſa
purpura fulgens · nec aſcendit ſuper feruidum e-
quum diſcordie amatorem & litis . ſed ſuꝑ aſinam
tranq̇litatis & pacis amicam · Vnde ſequitur · Se
dens ſuper aſinam & pullum filium ſubiugalis ·
¶ Auguſtinus · de concord . euangeliſtarum ·
In hoc autem teſtimonio prophetico · aliquando
diuerſa eſt euangeliſtarum locutio · hoc enim ma-
theus ſic adhibet · vt aſinam dicat commemoraſſe
prophetam · Non autem ita ſe habet · vel quod iohā
nes interponit · vel codices eccleſiaſtice interpreta
tionis · lxx · Cuius rei cauſa mihi videtur · ꝙ ma-
theus hebrea lingua perhibetur euangelium con-
ſcripſiſſe · Manifeſtum eſt autem interpretatōnem
illam que dicitur · lxx . in non nullis aliter ſe ha-
bere quam inuenitur in hebreo · qui eam linguam
nouerūt · & q̄ interpretati ſunt ſinguli eoſdē libros

hebreos. Huius autem diſtantie cauſa ſi queratur
nihil probabilius eſtimo quã eos .lxx. illo ſpiritu
interpretatos quo & illa que interp̃tabant᷑ dicta
fuerãt. Quod ex ipſa eorum mirabili que p̃dicatur
cõſenſione firmatũ eſt. Ergo & ipſi nõnulla ĩ elo-
quio narrãdo & a voluntate dei cui⁹ verba erant nõ
credendo nihil aliud demõſtrare voluerũt. quã hoc
ipſũ in euangeliſtaꝝ concordia quadam diuerſita-
te narratur. qua nobis oſtendit᷑ non eſſe mendatiũ
ſicut q̃ſquam ita diuerſo modo aliquid narret. vt
ab eius volũtate cui conſentiendũ eſt non recedat
quod noſcere in moribꝰ vtile eſt ꝓpter cauẽda mẽ-
datia & ipſi fidei ne putemus q̃ſi conſecratis ſonis
ita muniri veritatẽ tamq̃ꝫ deus nobis queãdmodũ
ipſam rem. ſic verba que propter illũ ſunt dicẽda
cõmẽdat. cũ potius ita res ſermonibꝰ ꝓferatur. vt
iſtos omnino querere nõ deberem⁹. ſi rem ſine his
noſſe poſſemus. ſicut illam nouit deus & in eo ange
li eius. Sequit᷑. Euntes autem diſcipuli fecerunt
ſicut p̃ceperat illis iheſus. & adduxerũt aſinam &
pullum. Ceteri autem euangeliſte de aſina tacẽt.
Nõ deberet aũt permouere lectorem nec ſi mathe⁹
de pullo tacuiſſet ſicut illi de aſina tacuerunt. quã-
do min⁹ moueri oportꝫ quia vn⁹ ita cõmemorauit
aſinã de qua ceteri tacuerunt. vt tamẽ pullum nõ
taceret de quo illi dixerunt. Ubi enim vtrumq̃ꝫ
poteſt intelligi factum nulla repugnãtia eſt. nec
ſi alius aliud cõmemoraret. quãto minus vbi vn⁹
vnum. alius vtrũq̃ꝫ. Sequit᷑. Et impoſuerunt ſup
eos veſtimenta ſua & eum deſuper ſedere fecerunt.
¶ Hiero. Sed videt᷑ ꝙ ſup vtrumq̃ꝫ animal ĩ par
uo itineris ſpatio domin⁹ ſedere nequiuerit. Ergo
cum hiſtoria aut impoſſibilitatem habeat aut tur-
pitudinẽ. ad altiora trãſmittimur. i. ad miſticũ ſen
ſum. ¶ Raba. Licet potuerit fieri vt ſup vtrumq̃ꝫ
animal domin⁹ ſederit. ¶ Chriſ. in ho. Mihi autẽ
videt᷑ ꝙ nõ ꝓpter miſterium ſolum ſup aſinam ſe
dit. ſed & menſurã nobis ſapiẽtie tribuens demon
ſtrat. ſcilicet ꝙ non ſup equos ferri neceſſe eſt. ſꝫ
ſufficit aſino vti. & eo ꝙ neceſſitatis ẽ eſſe cõtẽtũ.
Interroga aũt iudeos quis rex ſup aſinam delatus
intrauit hieroſolimã. ſed nõ vtiq̃ꝫ alium habẽt di
cere. niſi iſtũ ſolũ. ¶ Hiero. Turbe ĝ que egreſſe
fuerãt de hiericho & ſecute ſaluatorẽ. ſuppoſuerũt
veſtimẽta ſua & ſtrauerunt viam ramis arborum.
Et ideo ſeq̃t᷑. Plurima aũt turba ſtrauerũt veſti-
mẽta ſua ĩ via. pedibꝰ aſini ne cubi offendat in la-
pidẽ nec calcet ſpinã nec labat᷑ in foueã. Sequit᷑.
Alij aũt cedebãt ramos de arboribꝰ & ſternebãt in
via de ãboribꝰ. ſ. fructiferis q̃bꝰ mõs oliueti ꝯſit⁹
ẽ. Cũq̃ꝫ opere cũcta feciſſent. vocis q̃q̃ꝫ tribuũt te-
ſtiom. Vñ ſeq̃t᷑. Turbe aũt que p̃cedebãt & q̃ ſeq
bãt᷑ clamabãt dicẽtes. Oſãna filio dauid. Quid aũt
ſig̃ficet oſãna nũc p̃ſtrigã breuit᷑. In cẽteſimo.
xvij. pſalmo q̃ maĩfeſte de aduẽtu ſaluatoris ſcrip
t⁹ ẽ iñt cetera hoc quoq̃ꝫ legim⁹. O dñe ſaluũ me fac
o dñe bene proſperare. Benedict⁹ qui venturus es

in nomine domini. Pro eo ꝙ in .lxx. habet᷑ int᷑ pre
tibus. O dñe ſaluũ me fac. in hebreo legim⁹. An-
na adonaij oſi anna. Quod manifeſti⁹ eſt ĩterp̃ta-
tus Simach⁹. dicens. Obſecro dñe ſaluũ me fac.
Nemo ergo putet ex duobꝰ verbis greco. ſ. & he-
breo ſermonẽ eẽ compoſitũ. Sed totũ hebraicũ ẽ.
¶ Remi. Et ẽ cõpoſitũ ex integro & corrupto. oſi
eñ latine dicit᷑ ſalua ſiue ſaluifica. Anna vero a-
pud illos ĩteriectio ẽ obſecrãtis. Nã ſicut apud il-
los ab obſecrante dicit᷑ oſanna ſicut apud latinos
dicit᷑ heu. ¶ Hiero. Significauit enim ꝙ ad ven-
tus xp̃i ſalus mũdi ſit. Vñ ſeq̃t᷑. Bñdict⁹ qui ve
nit in noĩe dñi. Saluatorẽ q̃q̃ꝫ idip̃m in euange
lio cõprobãte. Ego ĩquit veni in noĩe patris mei.
¶ Remi. Quia. ſ. in omnibꝰ bonis operibꝰ ñ ſuã. ſꝫ
patris gloriã queſiuit. ¶ Gloſa. Et eſt ſenſ⁹. Be
nedict⁹. i. glorioſus ſit qui venit. i. ĩcarnat⁹ eſt in
noĩe domini. i. patris. eũ glorificando. Iterũ repe-
tunt oſãna. i. ſalua obſecro & det᷑minãt vbi ſe vel
lent ſaluari in altiſſimis ideſt in celeſtibus. non
terrenis vel per hoc ꝙ iungitur oſanna ideſt ſalus
in excelſis. per ſpicue oſtenditur ꝙ aduentus cri-
ſti nõ tantum hominis ſalus ſed totius mũdi ſit.
terrena iungẽs celeſtibꝰ. ¶ Origene. Vel huma
nam q̃dem xp̃i diſpẽſatõnẽ laudãt in eo ꝙ dicebãt
oſãna filio dauid. benedict⁹ q̃ venit in noĩe domi-
ni. Reſtitutiõeꝫ aũt eius ĩ ſãcta. in eo ꝙ dicebant.
Oſãna ĩ excelſis. ¶ Chriſ. Oſanna etiã q̃dam in
terp̃tant᷑ gloriam alij vero redẽptiõeꝫ. Nã & glo-
ria illi debet᷑ & redemptio illi conuenit qui omnes
redemit. ¶ Hila. Laudatiõis eñ verba redẽptiõis
in eo exp̃mũt poteſtatẽ. filium aũt dauid nũcupãt
In q̃ agnoſcerẽt et̃ni regni hereditatẽ. ¶ Chriſ.
Numquam autem antea domin⁹ ſibi adhibuit mi-
niſteria iumẽtorum nec ramorum virẽtia circa ſe
ornamẽta conſtituit. niſi modo. quãdo hieruſalem
vt pateret᷑ aſcẽdit. Excitauit enim videntes vt fa
cerent quod prius volebant. ergo poteſtas eis da-
ta eſt. non mutata voluntas. ¶ Hieronim. Miſti
ce autem appropinquat domin⁹ hieroſolimis egre-
diens de hiericho. turbis inde eductis quampluri
mis. quia magnus magnis dicatus mentibus ſa-
lute credentium rediens. ingredi cupit vrbem pa
cis & locum viſionis dei & venit bethfage. i. ad do
mum maxillarum & confeſſionis portabat tipum.
& erat ſitũs in monte oliueti vbi eſt lumen ſcien-
cie laborum & dolorum requies. Per caſtellum. n
quod contra apoſtolos erat mundus iſte deſignat᷑.
contra apoſtolos enim erat. nec lumen doctrinarũ
volebat accipere. ¶ Remigius. De monte oliueti
diſcipulos miſit. quia de primitiua eccleſia predi-
catores in mundum direxit. Duos quippe miſit
propter duos ordines predicatorũ quos manifeſ-
tat apoſtolus dicens. Qui operatus eſt petro in a-
poſtolatum circumciſionis operatus eſt & mihi in
ter gentes. Siue quia duo ſũt precepta caritatis
ſiue propter duo teſtamenta. ſiue propter litterã

& ſpiritum. ¶ Hieronimus. Siue propter theo⸗ricam & practicam .i. ſcientiam & opera. Aſina aūt iſta que ſubiugalis fuit & edomita & iugum legis traxerat ſinagoga itelligitur. Pullus aſine laſciuus & liber gentium populus. Judea enī ſecūdum deū mater eſt gentium. ¶ Raba. Unde matheus ſolus q̄ iudeis euangelium ſcripſit aſinā domino re⸗fert adductam vt eidē etiam genti hebree. ſi peniteat nō deſperandā monſtret eſſe ſalutem. ¶ Chriſ. ſu⸗per matheū. Propter quaſdam autē ſimilitudines animalibꝰ aſſimilati ſunt homines dei filium non cognoſcētes. Eſt enī animal immūdum & pre cete⸗ris pene iumētis magis irrationabile & ſtultū & i⸗firmū & ignobile & onerifcrū. Sic fuerunt homi⸗nes ante xp̄i aduētum paſſionibꝰ diuerſis immūdi. irratōnabiles verbi ratōne carentes. Stulti prop⸗ter dei cōteptum. infirmi ſecundū animam. ignobi⸗les qꝛ obliti generatōnis celeſtis facti fuerant ſui paſſiōn & demonū. oneriferi qꝛ ſuffrebāt ſarcinā erroris a demonibꝰ vel phariſeis ipoſitam. Ligata aūt erat aſina .i. diabolici erroris viculo ipedita vt nō haberet libertatē eūdi quo vellet. Nā antequā peccemꝰ. liberꝝ habemus arbitriū ſequi voluntatē diaboli an nō. Quod ſi ſemel peccātes obligauerimꝰ nos operibꝰ eius iā noſtra virtute euadere non poſſumꝰ. ſꝫ ſicut nauis fracto gubernaculo illuc du⸗citꝰ. vbi tēpeſtas voluerit. Sic & homo diuine aux⸗ilio gratie pdito p peccatū nō quod vult agit. ſed quod diabolꝰ vult. Et niſi deꝰ valida manu miſe⸗ricordie ſue ſoluerit eū. vſqꝫ ad mortē i peccatorū ſuorū vinculis pmanebit. Et ideo dicit diſcipulis ſoluite .ſ. per doctrinā vraꝝ & per miracula veſtra qꝛ omnes iudei & gētes p apoſtolos ſunt liberati. Et adducite mihi .i. ad gloriā meā illos ꝯuertite. ¶ Orige. Vn̄ & aſcēdēs i celū miſit diſcipl'is ſuis vt ſoluerēt pctores dās eis ſpiritū ſāctū. Abſolu⸗te aūt & ꝓficientes & nutriti vbi diuinitate. digni habētꝰ remitti i locū ex quo erāt aſſumpti. nō iam ad opera priora. ſꝫ vt pdicarēt eis filiū dei. Et hoc eſt quod ſignificat. dicens. Et confeſtim di. eos. ¶ Hila. Vel p aſinā & pullū duplex vocatō ex gētibꝰ oſtēditꝰ. Erāt .n. Samaritani ſub q̄dā obſer⸗uantie ſue conſuetudine ſecūdū mētes. q̄ .ſ. ſignifi⸗cātꝰ p aſinam. Erāt etiā indomite gētes & feroces que .ſ. ſignificātꝰ p pullū. Igitꝰ duo mittūtꝰ vt ſol⸗uāt ligatos erroris viculis per philippum .n. Sa⸗maria credidit. Per petꝝ cornelꝰ criſto tamq̄ pmitie gētiū adductus eſt. ¶ Remi. Sicut autē tūc dictū eſt apoſtolis. Si q̄s vob aliquid dixerit. dicite. qꝛ dn̄s his opꝰ habet. Sic nūc pdicatoribꝰ eſt pceptū vt ſi aliq̄d aduerſitatis obſtiterit a pdi⸗cādo nō ceſſarēt. ¶ Hiero. Veſtis aūt apoſtolica que iumēto ſupponitꝰ. vel doctrina virtutū vel di⸗ſcretio ſcripturaꝝ itelligi pt̄. ſiue eccleſiaſticorū dogmatū veritates q̄bꝰ niſi aīa inſtructa fuerit & ornata. ſeſſorē habere dn̄m nō meretꝰ. ¶ Remigi. Dn̄s aūt ſuper aſellum ſedēs hieroſolimā tēdit qꝛ pſidens ſancte eccleſie vel aīe fideli & eam hoc ſeculo regit & poſt hanc vitā ad viſionē celeſtis pa⸗trie itroducit. Apoſtoli aūt & ceteri doctores ve⸗ſtimēta poſuerūt ſup aſinaꝫ. qꝛ gloriā q̄ acceperūt a xp̄o gētibus dederūt. Turba autem veſtimenta ſternebat in via. qꝛ credētes ex circumciſione. gloriam q̄ habebant ex lege cōtemnebāt. Ramos aūt de arboribꝰ pcidebant. qꝛ ex prophetis acceperunt exempla de xp̄o. q̄ſi de arboribus virentibꝰ. Vel turba que veſtimēta ſtrauit i via. ſignificat marti⸗res q̄ veſtimenta ſua .i. corpora que tegumēta ſunt aiaꝝ pro xp̄o ad martirium tradiderunt. Vel ſig⸗nificantꝰ illi q̄ corpora ſua per abſtinētiam domāt. Illi aūt ramos arborum pcidunt qui dicta & exem⸗pla ſanctorum patrum querunt ad ſuam vel filio⸗rum ſalutem. ¶ Hieronimus. Quod autem ait turbe precedebāt. & que ſequebantur. vtrumqꝫ po⸗pulum oſtendit & qui ante euangelium & q̄ poſt euangelium domino crediderūt. conſona iheſū con⸗feſſionis voce laudare. ¶ Chriſoſtomꝰ. ſuper matheum. Et illi quidem prophetātes de criſto ventu⸗ro. clamauerunt. Hi autē clamātes laudant de ad⸗uentu xp̄i adimpleto. textus

¶ Et cū itraſſet hieroſolimā. cōmota eſt vniuerſa ciuitas dicens. Quis eſt hic? Populi aūt dicebāt. Hic eſt ihs̄ ꝓpheta a nazaret galilee. Et intrauit iheſus itēplū dei & eijciebat oēs vēdētes & emētes in tēplo. Et mēſas nummulorioꝝ & cathedras vē⸗dētium columbas euertit. & dicit eis. ſcriptum eſt Domꝰ mea domus orationis vocabitur. vos autē feciſtis illā ſpeluncam latronum. & acceſſerunt ad eum ceci & claudi i templo. & ſanauit eos. Viden⸗tes aūt principes ſacerdotum & ſcribe mirabilia q̄ fecit. & pueros clamantes i templo. & dicentes oſanna filio dauid. Indignati ſūt. & dixerunt ei. audis quid iſti dicūt? Iheſus autē dixit vtiqꝫ. Num quā legiſtis quia ex ore infantium & lactantium perfeciſti laudem? ¶ Hieronimus. Introeūte ihe⸗ſu cum turba. tota hieroſolimorum ciuitas cōmo⸗uetur. mirans frequētiam neſciēs veritatem. Vn⸗de dicitur. Et cum itraſſet hieroſolimam commo⸗ta eſt vniuerſa ciuitas dicēs. Quis eſt hic? ¶ Chri⸗ſoſtomus. ſuper matheuꝫ. Merito autē commoue⸗bantur videntes rem mirabilem. homo laudabatur quaſi deus. ſed deus laudabatur i homine. Puto aūt qꝛ nec ipſi q̄ laudabāt ſciebāt q̄d laudabāt. ſꝫ ſpiritus ſubito ingreſſus in eos. veritatis verba fun⸗debat. ¶ Ori. Sꝫ & quādo itrauit ihs̄ hieroſolimā verā. admirātes virtutes celeſtes. dicebant. Quis eſt iſte rex glorie. ¶ Hieronimus. Alijs autē vel ambigentibus vel interrogantibus niſi plebecula confitetur. Vnde ſequitur. Populi autem dice⸗bant. Hic eſt iheſus propheta a nazareth galilee A minoribꝰ incipiunt vt ad maiora perueniant. ꝓ⸗phetam enim dicūt quem moiſes ſui ſimilē dixerat eſſe venturum. A nazareth autē galilee. quia ibi educatus fuerat. vt flos campi nutriretur in flore

virtutū. ¶ Raba. Notandum autē q̄ hic introi-
itus i hieruſalem fuit ante q̄nq; dies paſche. Nar-
rat enim iohānes q̄ ante ſex dies paſche venerit ī
bethaniā & in craſtinum aſino ſedens. venit in hie-
ruſalem vbi notāda eſt concordia non ſolum ī rebꝰ
ſed etiam ī temporibus veteris & noui teſtamēti.
Decima enim die menſis primi agnus q̄ in paſcha
immolaret̄. domum introduci iuſſus ē. quia & do-
minus decima die eiuſdem menſis hoc eſt ante q̄n
q; dies paſche ciuitatem in qua pateretur. erat in-
greſſurus. Sequitur. et intrauit ihesus in templum
dei. ¶ Criſ. ſuper math. Hoc erat proprium boni
filij vt ad domū curreret patris & illi honorē red-
deret. & tu imitator xp̄i factus cum ingreſſus fue
ris in aliquam ciuitatem primo ad eccleſiam cur-
ras. Hoc etiam erat boni medici vt igreſſus ad in
firmā ciuitatem ſaluandam. primum ad originem
paſſionis itenderet. Nam ſicut de templo omne bo
num egredit̄. ita de templo omne malum procedit
ſi enim ſacerdotium ītegrū fuerit. tota eccleſia flo
ret. ſi autem corruptum fuerit. tota fides marcida
eſt. ſicut enī cū videris arborem pallētibus folijs.
ītelligis q̄ vicium habet in radice. ſic cum videris
populum idiſciplinatū. ſine dubio cognoſce q̄ ſa-
cerdotiū eiꝰ non eſt ſanū. Sequit̄. Et eijciebat om
nes vendentes & emētes. ¶ Hiero. Sciēdū quidē
ē q̄ iuxta mandata legis. venerabili ī toto orbe tē
plo dn̄i. & de cunctis pene regionibꝰ iudeorum il-
luc populo cōfluente. inumerabiles īmolabantur
hoſtie. maxime feſtis diebꝰ. taurorum arietū. hir
corū. pauperibꝰ ne abſq; ſacrifitio eſſent pullos co
lumbarū & turtures offerentibus. Accidebat au-
tem vt q̄ delonge venerant victimas non haberēt
Excogitauerūt igitur ſacerdotes quomodo predam
de populo facerent. & omnia aīalia quibus opus
erat ad ſacrifitia vēdebant. & vt venderent non ha
bentibꝰ. & vt ipſi rurſus empta ſuſciperēt. hanc er
go ſtropham. i. fraudē ſe in diuerſa vertentē cre
bro venientium inopia diſſipabat. qui indigebant
ſumptibꝰ & non ſolum hoſtias non habebant. ſed
nec vnde emerēt. Poſuerunt itaq; nummularios
qui mutuā ſub cautione darent pecuniam. Sed q̄
erat lege preceptū vt nemo vſuras acciperet. & ꝓ
deſſe non poterat pecunia fenerata que cōmodi nihil
haberet & īterdum pderet ſortem excogitauerunt
& aliam technā. i. artem. vt ꝓ nummularijs col-
libiſtas facerēt. Huius verbi proprietatem latina
ligua nō exprimit. Colliba dicūtur apud illos que
nos appellamus tragemata vel vilia munuſcula.
verbi gr̄a. frixi ciceris. vuarū q̄ paſſarū & po-
ma diuerſi generis. Igit̄ quia vſuras accipere nō
poterāt. collibiſte ꝓ vſuris accipiebant varias ſpe
cies. vt que ī nūmo nō licebant. in his rebus exi-
gerent que nūmis coemuntur. quaſi nō hoc ipſum
ezechiel pdicauerit dicēs. Vſurā & ſupabūdātiam
nō accipietis. Iſtiꝰ modi dominus cernēs ī domo
patris negotiationē. ſeu latrociniū. ardore ſpiritꝰ
concitatꝰ tantam hominum multitudinem eiecit de
templo. ¶ Origenes. In q̄ non debent vendere &
emere. ſed oratōibꝰ tantum vacare qui congregā
tur q̄ſi in domo oratiōis. Vnde ſequitur. Et dicit
eis. Scriptū eſt. ſ. In eſaia. Domus mea domus
oratiōis vocabitur. ¶ Auguſtinus. Nemo ergo
in oratorio aliqd agat niſi ad quod factum eſt. vn
de & nomen accepit. Sequit̄. Et vos feciſtis eam
ſpeluncā latronum. ¶ Hieronimus. Latro enī eſt
& tēplū dei in latronum conuertit ſpeluncam qui
lucra de religione ſectatur. Mihi autē inter omnia
ſigna que fecit dominꝰ hoc videtur eſſe mirabilius
q̄ vnus homo & illo tēpore contemptibilis intan-
tum vt poſtea crucifigeret̄. Scribis & phariſeis
contra ſe ſeuiētibꝰ & videntibus lucra ſua deſtrui
potuerit ad vnius flagelli verbera tantam eijcere
multitudinē. Igneum enim quiddam atq; ſideriū
radiabat ex oculis eiꝰ. & diuinitatis maieſtas luce
bat in facie. ¶ Auguſtinus. de con. euang. Mani
feſtum aūt eſt hoc non ſemel. ſed iterum a domi-
no eſſe factū. ſed primū cōmemoratū eſt a iohan-
ne hoc aūt vltimum a ceteris tribus. ¶ Criſ. in
homelia. In quo maior eſt accuſatio iudeoꝝ q̄miaz
cū bis hoc idē feciſſet. morabantur tamen in ſua de
mentia. ¶ Origenes. Miſtice autem templū dei
eſt eccleſia chriſti. Sunt autem multi in ea non ſi
cut decet viuentes ſpiritaliter. ſed ſecundum car-
nem militant. qui domū orationis de lapidibꝰ vi-
uis conſtructam. faciunt ſpelūcam eſſe latronum
actibꝰ ſuis. Si autem oportet tres ſpecies eiectas
a templo cautius exponere. poſſumꝰ dicere. Qui-
cumq; ī populo criſtiano ad nihil aliud vacant ni
ſi circa emptiones & vēditiones. Rarius autem in
omnibus permanent vel in alijs actibus rectis ip
ſi ſunt vendentes & ementes ī templo dei. Diaconi
ꝗ nō bene tractant eccleſiaꝝ pecunias & diuites fi
ūnt de rebꝰ pauperū. ipſi ſūt nūmularij. pecuni-
arū mēſas habentes. q̄s xp̄s euertit. ꝗꝛ autem mē
ſis eccleſiaſticarū peccuniarum diaconi preſunt.
docemur in actibꝰ apoſtolorum. Epiſcopi aūt qui
tradunt eccleſias quibꝰ non oportet. ipſi ſunt qui
vēdunt columbas. i. gratiam ſpiritus ſancti. quo-
rum cathedras chriſtꝰ euertit. ¶ Hila. Iuxta ſim
plicem enim intelligētiam columbe nō erant inca-
thedris. ſed īcaueis. niſi forte columbarū inſtito-
res ſedebāt in cathedris quod abſurdum eſt. quia
in cathedris magiſtroꝝ magis dignitas īdicatur
que ad nihilum redigitur. cū mixta fuerit lucris.
Obſeruata etiā propt̄ auariciam ſacerdotū altaria
nummulariorū mēſas appellari. Quod autem de ec
cleſijs diximus. vnuſquiſq; de ſe intelligat. Dicit
enim apoſtolus. Vos eſtis templum dei. Non ſit
in domo pectoris veſtri negotiatio. non donorum
cupiditas. Ne ingrediatur ihesus iratus & rigidꝰ
& non aliter mundet templū ſuum. niſi flagello ad
hibito. vt de ſpelunca latronū domum faciat oratō
num. ¶ Origenes. Vel in ſecundo aduētu eijciet

vel euertet quos inuenerit in templo dei indignos
¶ Chriſoſtom · ſuper mathe · Ideo etiam nummu
lariorum mēſas euertit quod ſignificat ꝙ in tēplo
dei non debet eſſe nummi niſi ſpirituales qui dei ha-
bent imaginē · non qui portant imaginem terreni ·
cathedras vendentium colūbas euertit · loquens ipſo
facto qd fatiūt in templo multe columbe venales ·
ex quo vna colūba gratuita deſcendit in templum
corporis mei · Quod aūt turbe verbis clamauerunt ·
dn̄s factis oſtendit · Vnde ſequit̄ · Et acceſſerunt
ad eū ceci & claudi ī tēplo & ſanauit eos · ¶ Ori ·
In tēplo enim dei · i · in eccleſia non ſunt omnes vi
dentes neqꝫ recte ambulātes · ſed qui ex eis intelli
gunt ꝙ nullius eſt op⁹ niſi xp̄i vt ſanentur · acce
dentes ad verbū dei · ſanant̄ · ¶ Remi · Quod aūt ī
templo ſanant̄ · ſignificat ꝙ homines nō niſi in ec-
cleſia ſanari poſſunt · cui data eſt poteſtas ligādi
atqꝫ ſoluēdi · ¶ Hiero · Niſi aūt mēſas nummulari
orū ſubuertiſſet · cathedraſqꝫ colūbas vendentium
ceci & claudi lucē priſtinam & concitū gradū in tē
plo nō meruiſſent accipere · ¶ Chriſ · in ho · Prin
cipes aūt ſacerdotum neqꝫ ita pſuadebantur ſed ex
reliquis miraculis & pconijs pueroꝝ eum extollē-
tib⁹ idignabant̄ · Vn̄ ſeqt̄ · videtes aūt principes ſa
cerdotum · ¶ Hiero · Cum em̄ manū non audeant
in eū inijcere ſacerdotes · tātū opera calūniant̄ &
teſtimoniū populi atqꝫ pueroꝝ qui clamabāt · Oſā
na filio dauid benedictus q̄ venit ī nomine domini
Quod videlicꝫ hoc nō dicitur niſi ſoli filio dei · Vi
deant ergo epiſcopi & quilibet ſācti homines cum
quanto periculo dici ſibi iſta patiant̄ · ſi vero dom
no cui hoc dicebat̄ · quia nondū ſolida erat creden-
tium fides ꝓ crimine ipingitur · ¶ Chriſ in home
Sicut aūt colūna ſi modicum obliquata fuerit ac-
cepto pondere āplius vadit ī latus · ſic & cor homi-
nis cū peruerſum fuerit · ſi alicui⁹ viri iuſti opera
videat vel audiat non cōfirmat̄ · ſed magis ad in-
uidiā concitat̄ · hoc modo ſacerdotes concitati ſunt
cōtra chriſtū dicētes · Audis qd iſti dicūt · ¶ Hie ·
ſed chriſti reſponſio moderata fuit · Nō dixit quod
ſcribe audire cupiebāt · bene faciunt pueri · vt mihi
teſtimoniū pbibeant · nec rurſū · errant pueri ſunt
debetis etati ignoſcere · ſ; profert exēplum de pſal-
mo · vt tacente domino · teſtimoniū ſcripturaꝝ pue
rorū dicta firmaret · Vn̄ ſequitur · Iheſus aūt di-
cit eis vtiqꝫ · Nūquā legiſtis · ¶ Chriſ · ſup mat ·
Tāquā ſi dicat · Ex quo mea culpa eſt ꝙ iſti cla-
mant · Numqd mea culpa eſt quia āte tot milia an
noꝝ hoc futurū propheta predixit · Infantes aūt &
lactētes nec intelligere aliquē nec laudare poſſūt
Dicunt̄ ergo ifantes non etate · ſed ſimplicitate cor
dis · Lactentes autē qm̄ quaſi lactis ſuauitate ita
mirabilium delectatione excitati · clamabant · Lac
enim dicitur opus miraculoꝝ · quia miracula nul-
lū laborem videntibus exponunt · ſed videntes ad
miratione delectant · & ad vitam molliter inuitant
Panis aūt eſt doctrina perfecte iuſticie · ꝙ accipere
non poſſunt niſi exercitati ſenſus circa res ſpirita
les · ¶ Chriſoſtom⁹ · ī homelia · Hoc autē & typ⁹
gētium erat & apoſtolis non parua conſolatio · vt
cū nō anguſtarent̄ qualiter idiote exiſtētes poſ
ſent predicare · pueniētes pueri eorum eiecerūt ti
morē · quoniā · ſ · dabit eis ſermonem · qui hos fecit
laudē cantare · Hoc eciam miraculum ſignificat ꝙ
xp̄s conditor erat nature quia pueri ſignificatiua
loquebant̄ & prophetis conſona · viri autem inſi-
pientia & iſania plena · Sequit̄ textꝰ
¶ Et relictis illis abijt foras extra ciuitatem ī be
thaniaꝫ · ibiqꝫ manſit & docebat eos de regno dei ·
Mane autē reuertens ī ciuitatem · eſurijt · Et vi-
dens arborem fici vnā ſecus viam · venit ad eam
& nihil inuenit in ea niſi folia tantum · Et ait illi ·
Nūquā ex te fruct⁹ naſcatur ī ſempiternū · Et are
facta eſt cōtinuo ficulnea · Et videntes diſcipuli ·
mirati ſūt · dicētes · Quomō cōtinuo aruit · Reſpō-
dēs aūt iheſus · dixit illis · amē dico vobis · Si ha-
bueritis fidē & non heſitaueritis · nō ſolū de ficul-
nea facietis · Sed & ſi monti huic dixeritis · tollē
& iacta te ī mare fiet · Et oīa quecūqꝫ petieritis in
oratiōe · credētes accipietis · ¶ Chriſ · ſup matheū
Malū hominē melius locū dando poteſt aliqs vin-
cere ꝙ reſpōdendo · ꝗ malicia nō inſtruitur ſermo
nib⁹ · ſed excitatur · Et ideo dn̄s recedēdo cōpeſcere
ſtuduit · qs reſpōdendo nō cōpeſcuit · Vn̄ dicit̄ · Et
relictis illis exijt foras extra ciuitatē ī bethaniaꝫ ·
¶ Hiero · Hinc aūt itelligēdū eſt ꝙ dn̄s tāte fuerit
pauptatis & ita nulli adulat⁹ ſit · vt ī vrbe maxi-
ma nullum hoſpitē · nullam inuenerit manſionem ·
ſed in vico paruulo apud lazarum ſororeſqꝫ ei⁹ ha
bitaret · Eorum quippe vicul⁹ bethania eſt · Vnde
ſequitur · ibiqꝫ manſit · ¶ Chriſoſtom · ſuper mat ·
vt · ſ · ibi maneret corporalit̄ vbi & ſpiritualit̄ re-
pauſabat · Nam ſanctorū virorum eſt ꝙ non gau
dent vbi epule large ſūt · ſed vbi ſanctitas floret ·
¶ Hieronimus · Diſcuſſis autē noctis tenebris cū
in ciuitatē reuerteretur dominus eſurijt · Vnde ſe-
quit̄ Mane autem reuert · in ci · eſurijt veritatē ſci
licet humane carnis oſtendens · ¶ Chriſoſtomus ·
ſuper matheum · Quādo enim conceſſit carni quod
proprium erat pati · tunc demōſtrat eius paſſionē ·
¶ Rabanus · Nota autem maiorem ſtudioſi ope-
ratoris effectum dum dicit̄ mane reuertiſſe in ciui
tatem vt predicaret · & vt aliquos deo patri acqui
reret · ¶ Hieronimus · Dominus autem paſſurus
ī populis & baiulaturus ſcandalum crucis · voluit
diſcipulorum animos ſigni anticipatione firmare ·
Vnde ſequitur · & videns fici arborem vnam ve-
nit ad eam · & nihil inuenit in ea niſi folia tantum
Non propter hoc veniebat quia eſuriebat · ſed ꝓp-
ter diſcipulos · quia enim vbiqꝫ benefaciebat · nul-
lum autem puniebat · oportebat & punitiuis eius
virtutis demonſtrationem tribuere · Noluit autem
in hominibus hoc oſtendere · ſed in planta · ¶ Hi
larius · & in hoc qd̄ de bonitatis dn̄ice argumentum

reperimus. Nam vbi afferre voluit procurare per
ſe ſalutis exemplū. virtutis ſue poteſtatē in hu
manis corporibꝰ exercuit. ſpem futuroꝝ & aīe ſa-
lutē curis ꝑſencium egritudinū conmēdans. Nūc ve
ro vbi ī cōtumaces formā ſeueritatis cōſtituebat.
futuri ſpē damno arboris indicauit. Vnde ſeqꝛ.
& ait illi. Nūquā ex te fructus naſcetur ī ſempit
nū. ¶ Hiero. vel in ſeculū. vtrūqꝫ enī eo mō gre-
cus ſermo ſignificat ¶ Chriſo. in home. Suſpici
onis aū diſcipuloꝝ erat exiſtimare ꝓpꝛ hoc eā eē
maledictā qꝛ nō habebat fructū. Cur igiꝛ maledi-
cta eſt diſcipuloꝝ gracia. vt diſcant quoniā pote-
rat ſiccare eos qui crucifixerūt eum. Vn̄ ſequiꝛ.
& arefacta ē continuo ficulnea. Ideo aū nō in alia
plāta. ſed ī omniū humidiſſima miraculū hoc fe-
cit. vt & hinc maius hoc miraculū appareat. Cum
aū in plātis vel in brutis fit aliquid tale. nō queras
qualiter iuſte ſiccata eſt ficus ſi tempꝰ non erat.
Hoc enī querere eſt vltime clemēcie. quia. ſ. in tali
bus nō inueniꝛ culpa & pena. ſed miraculum in-
ſpice & admirare miraculi factorem. Vn̄ ſequiꝛ.
& vidētes diſcipuli mirati ſunt. dicentes. Quō con
tinuo aruit. ¶ Glo. Non facit creator iniuriā poſ
ſidenti. ſed creatura ſuo arbitrio ad vtilitatē alioꝝ
mutaꝛ ¶ Chri. in home. & vt diſcas qm̄ ꝓpꝛ eos
factū eſt. ſ. vt ad cōfitendum eos dirigat. audi qd
deinceps dicaꝛ. Sequiꝛ enī. Reſpōdens aūt ihe-
ſus ait illis. Amē dico vobis. Si habueritis fidē.
¶ Hiero. Latrant contra nos gentiliū canes aſſe
rentes apoſtolos non habuiſſe fidem. quia mōtes
transferre non potuerūt. Quibꝰ reſpondemꝰ mul-
ta facta eſſe ſigna a dn̄o. que ſcripta non ſūt. igiꝛ
& hec credimꝰ feciſſe apoſtolos. ſed ideo ſcripta n̄
eſſe. ne infidelibus contradicendi maior daretur oc
caſio. alioquin interrogemꝰ eos vtrū credant his
ſignis que ſcripta narrāꝛ an nō? & cum incredu-
los viderimꝰ. conſequēꝛ ꝓbabimꝰ. nec maioribꝰ
eos credituros fuiſſe quoniā minoribꝰ nō credide-
rūt. ¶ Chriſ. in home. Hoc aū. quod dn̄s dicit ora
cioni aſcribit & fidei. Vn̄ iteꝝ dicit. Oīa quecū-
qꝫ pecieritis in oracione credentes accipietis. diſci
puli enim chriſti nihil eorum que non oportet pe-
tunt & quaſi credentes magiſtro nihil aliud petūt
niſi magna & celeſtia. ¶ Raba. Quocienſcūqꝫ aūt
petentes non exaudimur. ideo fit quia vel contra
auxilium noſtre ſalutis petimus. vel quia eorū
pro quibꝰ petimꝰ peruerſitas ne impetremus ob
ſiſtit. Vel in futurum peticionis noſtre differtur
effectus. vt deſideria creſcant. & perfectius capi-
ant gaudia que requirunt. ¶ Auguſtinus. d' cō.
Euange. Conſiderandum autem ꝙ miratos eſſe
diſcipulos de hoc ꝙ arbor aruerat. & eis dominum
reſpondiſſe quod dictum eſt de fide. non ipſo ſcd'o
die quo maledixerit arbori. ſed tercio die marcꝰ di
cit. Ipſo qͥppe die ſcd'o cōmemorauit marcus de tē-
plo eiectos vendentes. qd' primo die factū ꝑt mi-
ſerat. Ipſo ergo ſcd'ō die dicit facta veſpera egreſ
ſum de ciuitate & cū mane tranſiſſent. vidiſſe diſ-
cipulos mane factam ficum aridam. Matheus
autem ſic loquitur tanquam ſecundo die hoc totū
ſit factum. Vnde intelligitur quod cum mathēꝰ
dixiſſet arefacta eſt continuo ficulnea. Preter-
miſſis ceteris ad ſecundam diem pertinentibus.
adiunxit ſtatim. Et videntes diſcipuli admirati
ſunt. Ita tamen ꝙ alio die viderit dn̄s ficulneā &
alio die diſcipuli mirati ſūt. intelligiꝛ eī nō tunc
aruiſſe qn̄ viderūt arefactā. ſꝫ cōtinuo qn̄ maledicta
ē. n̄ eī areſcētē. ſꝫ penitꝰ arefactā viderūt. ac ſi eā
cōtinuo ī verbo dn̄i aruiſſe ītellexerūt. ¶ Orige.
Miſtice autem relinquens dn̄s principes & ſcri-
bas. factus eſt extra Hieruſalem terrenam que
ideo cecidit. Venit autem in bethaniam ad domū
obediencie. i. eccleſiam. vbi cum requieuiſſet poſt
ꝑncipiū cōſtituēdi eccleſiā reuertiꝛ in ciuitatē. qͣꝫ
paulo ante reliqͣrat. & reuertens eſuriit ¶ Chriſ.
in homelia. Si autem quaſi homo eſuriſſet cibum
carnalē. numquā mane eſuriſſet. ſed mane eſurit. q̇
alioꝝ eſurit ſalutem. ¶ Hiero. Arborem aūt quā
vidit in via intelligimus ſinagogā que iuxta viā
erat. quia legem habebat. nō tamē credebat ī chriſ
tū. ¶ Hila. Que ficus arbori comparaꝛ. quia cre-
dentes primi ex iſrahel apoſtoli. groſſorum modo.
ceteros reſurrectiōis gloīa & tempore anteibunt.
¶ Chriſ. ficus eciam ꝓpter multitudinem grano-
rū ſub vno cortice eſt quaſi congregacio multorū
fidelium. Nihil aūt inuenit in ea niſi folia tantum
. i. tradiciones phariſaicas. iactationē legis abſqꝫ
fructibus veritatis. ¶ Orige. Et quoniam arbor
illa erat figuraliter animam habens. quaſi audiē-
ti dicit. Numquā ex te fructus naſcatur in ſempiꝛ
num. Ideo ī fructuoſa eſt ſinagoga eorum. & hoc
erit vſqꝫ ad conſūmacionem ſeculi. donec ītrauerit
genciū multitudo. & aruit ficulnea adhuc peregri
nante in hac vita chriſto. & vidētes diſcipuli ocu-
lis ſpiritalibꝰ miſteriū fidei ſiccate. mirati ſūt. Sꝫ
& diſcipuli xp̄i fideles & non heſitātes. relinquētes
eā ſiccā faciunt. cū vitaľ virtus tranſierit ab eis
ad gētes. ſꝫ & a ſingulis q̇ adducūꝛ ad fidē. tolliꝛ
mōs ille ſathanas & mittiꝛ in mare. i. ī abiſſum.
¶ Chriſ. ſuper mat. Vel in mare. i. ī iſtū mūdum
vbi ſūt aq̄ ſalſe. i. populi iniq̄. ¶ Raba. excluſio-
nē eī ſuā ab electis āplī ſeruiēdo vindicat ī reprob
¶ Aug. d' q̄ſtioībꝰ euā. Vľ hoc ſibi ſuꝰ dei dicē d'
hꝫ d' mōte ſupbie. vt eā a ſe repellat. Vľ qꝛ ꝑ eos
euangeliū ꝑ̄dicatū ē ipſe dominus q̇ mōs appella-
tus eſt a iudeis ingentes tamquam ī mare iacitur.
¶ Origenes. Omnis etiam qui obedit verbo dei.
bethania eſt. & requieſcit chriſtus in eo malos q̇
dem & peccatores relinquit. Quando autem fuerit
apud iuſtos fit & apud alios pꝰ illos & cū illis.
Nō eī dī ꝙ relinquēs bethaniā venit in ciuitatem.
Eſurit aū ſꝑ dn̄s ī iuſtis. volēs mādūcare fructū
ſpūs ſācti ī eis. q̇ ſūt. caritas. gaudiū & pax. Erat
aū ſecꝰ viā hec ficꝰ q̄ folia tm̄ habuit ſine fructu.

¶ Chri. ſup mat. i. iuxta mundum. Si enim ho-
mo iuxta mundum vixerit nõ poteſt ĩ ſe fructũ
iuſticie tenere. ¶ Orige. Si aũt venerit dñs ĩ tẽp-
tacionibus fructum requirẽs & inueniens fuerit ali-
quis nihil iuſticie habens niſi pfeſſionẽ tantũmõ
fidei quod eſt folia ſine fructu. mox exſiccat̃. hoc
ipſum eciã quod videtur fidelis amittens. Sed &
vnuſquiſq; diſcipuloꝝ ficum areſcere facit. maniffe-
ſtum faciens eum eſſẽ vacuum a xp̃o. ſicut petrus
dixit ad Simonem cor tuũ nõ eſt rectũ corã deo.
Melius eſt enim vt fallacẽ ficũ que viuere eſtima
tur non autẽ fructificat. ſiccari verbis diſcipulo-
rum xp̃i & fieri manifeſtã quã vt furent̃ p figmẽ-
tũ innocẽciũ corda. Eſt autẽ & in vnoquoq; infi-
deli mons ſcd'm menſuram infidelitatis ſue q̃ v͛bis
diſcipuloꝝ xp̃i tollit̃. Sequit̃ textꝰ.

¶ Et cum veniſſet in templum. acceſſerũt ad eum
docentem Principes ſacerdotum & ſeniores popu
li. dicentes. In qua poteſtate hec facis? & quis
dedit tibi hanc poteſtatem? Reſpondẽs ihesus dix
it illis. Interrogo vos & ego vnum ſermonem.
quẽ ſi dixeritis mihi. & ego vobis dicam ĩ qua po
teſtate hec facio. Baptiſmus iohãnis vnde erat.
ex celo an ex hoĩbus? At illi cogitabant inter ſe.
dicẽtes. Si dicim9 ex celo. dicz nob. q̃re g͛ n̄ credi
diſtis ei? Si autẽ dixerim9 ex hominibꝫ. timemus
turbam. Omẽs enim hebebant iohãnẽ ſicut pphe-
tam. Et reſpõdẽtes ihesu. dixerũt. Neſcimus. Ait
illis & ipẽ. Neq; ego dico vobis. ĩq̃ poteſtate hec
facio. ¶ Chri. Quia viderant ſacerdotes xp̃m cum
magna gloria ĩtroeuntẽ ĩtẽplo. inuidia torq̃bãt̃.
Itaq; nõ ſufferẽtes ĩ pectore ſuo inuidie ſtimulan
is ardorem prumpunt in vocẽ. Vnde dicitur. Et
cũ veniſſet ĩ tẽplũ. acceſſerũt ad eũ docẽtẽ pricipes
ſacerdotũ & ſeniores populi dicẽtes. In q̃ poteſta
te hec facis. ¶ Chri. ĩ ho. Quia enim ſignis detra-
here nõ habebãt. ex his que ĩbi hebãt̃ ĩtẽplo vẽde
re. affert̃ reprehẽſionẽ. Ac ſi dicerent. Nũq̃d magi-
ſtralẽ ſuſcepiſti thronũ? Sacerdos ꝯſecratus es?
qm̃ tantã demõſtraſti poteſtatẽ. ¶ Chri ſup mat
Per hoc aũt ꝙ ſubdunt. Aut quis dedit tibi hanc
poteſtatem? Oſtendunt multas eſſe perſonas que
dant hominibus poteſtatem ſiue etiam corporalẽ
ſiue ſpiritalem. Quaſi diceret. De ſacerdotali fa-
milia genitus non es. ſenat9 tibi hoc non conceſ-
ſit. Ceſar non donauit. Si autem credidiſſent q2
omnis poteſtas ex deo eſt. nunquam interrogaſ-
ſent. quis dedit tibi hanc poteſtatem? Omnis em̃
homo ſecundum ſe eſtimat alterum. fornicarius
neminem eſtimat caſtum. Caſtus nõ facile de for
nicario ſuſpicat̃. ſic q̃ nõ eſt ex deo ſacerdos. nul-
lius ſacerdotiũ putat ex deo. ¶ Hiero. Vel his ver
bis eandẽ q̃ꝫ ſupra calumniã ſtruunt. qñ dixerũt.
In beelzebub principe demonioꝝ. eijcit demonia.
Quãdo ei dicũt. In q̃ ptate hec facis. dubitant de
dei ptate. & ſubintelligi volunt diaboli eẽ q̃d faci-
at. Addẽtes q̃ꝫ. Quis tibi dedit hãc poteſtatẽ. mai
niſeſtiſſime dei filiũ negãt. quẽ putãt nõ ſuis. ſed
alienis viribꝫ ſigna facẽ. Poterat aũt dñs apta rñ
ſiõe tẽptatoꝝ calũniã ꝯfutare. ſ prudẽt̃ ĩtrogauit
vt ſuo ipi v͛l ſilẽcio v͛l ſciẽtia ꝯdẽnarẽt̃. vñ ſeq̃t̃.
Rñdẽs ihs dixit eis. Introgo vos & ego vnũ ſer
monẽ. ¶ Chri. ſup mat. Nõ q̃dẽ vt rñdẽtes audiãt
ſ vt impediti. n̄ ĩtrogẽt q2 ipſe preceperat. Noli-
te ſanctum dare canibus. Deinde eciam ſi dixiſſet.
nihil pficeret. q2 n̄ potſt ſentire q̃ lucis ſũt tene
broſa voluntas. Interrogantẽ. n. oportet docere.
temptantem autem racionabili percuſſione cõfun-
dere. non autem ei veritatem miſterij publicare.
Domin9 g͛ ſimplici interrogationi laqueum ponit
in ſua interrogatione & quia eum vitare non pote
rat̃. ſubdit. Quẽ ſi dixeritis mihi ego. & vobis dicã
in qua poteſtate hec facio. Eſt autem ĩtrogatio ta
lis. Baptiſmus iohannis vnde erat excelo an ex
hominibꝫ. ¶ Auguſ. ſuper iohannem. Accepit q̃-
dem iohannes vt baptizare poſſet ab eo quem poſt
modum baptizauit. baptiſmus autem quem acce
pit. Baptiſmus iohãnis hic dicitur. Solus tale
donũ accepit. Null9 ante ipſũ iuſtoꝝ. nullus poſt
ip̃m accepit baptiſmũ qui baptiſmus diceret̃ ipſi
us. Venit g͛ iohãnes baptizare ĩ aqua penitencie
viam domĩo p̃parãdo nõ interius mũdando. quod
purus homo nõ pt̃. ¶ Hiero. Ipi aũt ſacerdotes
quid ĩ ſua malicia ptractauerit. oſtendit̃ cũ ſubdi
tur. At illi cogitabant ĩterſe. Si. n. reſpondiſſent
baptiſma iohannis eſſe de celo. cõſequẽs erat reſpõ
ſio. q̃re nõ eſtis baptizati a iohãne? Si autẽ dice-
re voluiſſent humana decepciõe compoſitũ & nihil
habere diuinũ ſedicionẽ populi formidabãt. Om-
nes enim congregate multitudines iohannis rece-
perant baptiſma. & ſic habebant eum vt prophe-
tam. Reſpondit itaq; impijſſima fictõ & humilita
tis verbo quo neſcire ſe diceret v͛ſa eſt ad inſidias
ccopiendas. Vnde ſequitur. Et reſpondens ihesu.
dixerũt. neſcim9. In eo ꝙ neſcire ſe reſpondeant
mentiti ſunt. Conſequens ergo erat iuxta reſpon
ſionem eorum dominum quoq; dicere. Nec ego ſcio
Sed mentiri veritas non poteſt. Seq̃tur ei. Ait il
lis & ipſe. Nec ego dico vobis in qua poteſtate
hec facio. Ex quo oſtendit & illo ſcire. ſed reſpõ-
diſſe nolle & ſe noſſe & ideo non dicere. quia illi
quod ſciant. taceant. ¶ Origenes. Sed dicet ali
quis contra hoc quia ridiculum erat interrogare
in qua poteſtate hoc faceret ihesus. Nec enim po-
terat fieri vt reſponderit. quia in poteſtate diabo-
li faceret. Sed nec ipſe reſponderet quod erat ve-
rum. quoniam in poteſtate propria facit. Si quis
aũt dicat qm̃ ĩtrogabãt pncipes vt illũ terrerent.
vtputa ſi facit aliq̃s q̃d nob n̄ placz ĩ nr̄is. dici9 ei
q̃s te iuſſit hoc facẽ? eũ ẗrẽtes vt recedat ab actu. ſ
q̃d ꝙ & xp̃s ita rñdit. Dicite mihi vos hoc. & ego
vob dico ĩ q̃ ptate hoc facio forte g͛ ſic ĩtelligit̃ h lo
c9 generalit̃ q̃dẽ ſũt due ptates diuerſe. vna ex p
te di altã ex pte diaboli. Specialit̃ aũt ſũt pl'es. Nõ

enī vna poteſtas oībus ꝓphetis facientibus ſigna
cooperabat̄ · ſed alia iſtis alia illis · & ad res forſi
tan inferiores · Ad res aūt eminēciores eminēcior ·
Principes at̄ ſacerdotū videbāt Jeſum multa ꝓ
digia facientem & ideo poteſtatis ſibi cooperantis
ſpēz & ꝓprietatē volebant audire a criſto · Alij q̄-
dem qui ſigna fecerūt · in p̄mis quidē in iſta poteſta
te fecerūt · Proficiētes at̄ in alia poteſtate · maiori
tamē ſaluator vniuerſa fecit in vna poteſtate quā
accepit a patre · Quoniā aūt non erant digni talia
audire miſteria ꝓpterea nō dat eis reſponſū ſed cō
tra interrogat · ¶ Raba · Ob duas ei cauſas · ſciē-
cia veritatis eſt occultanda querentibꝰ · cū · ſ. is
qui querit aut minus capax eſt ad intelligendū ·
aut odio vel cōtemptu veritatis indignus eſt cui
debeat apiri quod q̄rit · textus
¶ Quid at̄ vobis videt̄ · Homo quidā habebat du-
os filios & accedēs ad p̄mū dixit fili · vade hodie
operare in vineā meam · Ille aūt reſpōdens ait · No
lo · Poſtea aūt penitēcia motus · abijt · Accedēs at̄
ad alteꝝ · dixit ſimilit̄ · At ille reſpōdēs ait · Eo do
mine · & non iuit · Quis ex duobꝰ fecit volūtatē pa-
tris? Dicūt ei p̄mus · Dicit illis ihs · Amē dico vo-
bis qꝛ publicani & meretrices p̄cedūt vos ī regno
dei · venit eī iohānes ad vos ī via iuſticie & nō cre
didiſtis ei · Publicani aūt & meretrices crediderūt
ei · vos aūt videtes nec penitēciā habuiſtis poſtea
vt crederetis ei · ¶ Hiero · Poſt p̄miſſa īfert dñs
pabolā qua & illos impietatis arguat · & ad gētes
regnū dei doceat transferendū · dicens · Quid at̄ vo-
bis videt̄ · ¶ Chri · ſup mat · Quos reos ꝓponit · ī
cauſa · ipſoꝝ & iudices petit · vt a nullo mereant̄
ſolui · qui ſeipſos cōdēnant · Magna ē fiducia iuſti
cie · vbi adverſario ipſi cauſa cōmittit̄ · In pabo-
lis ergo figurat pſonas eoꝝ vt nō intelligant quō
ipſi adverſus ſe ſentēciam dicerēt · Sequitur enī ·
Homo quidā habebat duos filios quis ille niſi deꝰ
qui omnes homines creauit · qui cū ſit verus dñs ·
tamē vult magis diligi vt pater · quā timeri vt do
minus · Maior filius genciū populus erat · minor
vero · populus iudeoꝝ · quoniā gentes quidē erant
ex tempore noe · Sequit̄ · Et accedens ad primū ·
dixit fili vade ho · ope · in vi · meam · Hodie · i · tēpore
ſeculi huius · Locutus eſt aūt non in facie vt ho ·
ſed in corde vt deus ſenſibꝰ ingerens intellectum ·
Operari aūt in vinea eſt iuſticiā facere · Neſcio at̄
ſi totam hoīnū ſufficiat oprari · ¶ Hiero · Primo
ergo dr̄ gentiliū populo p naturalis legis noticiā ·
vade & operare in vineam meam · Hoc eſt qđ tibi
nō vis fieri · alteri ne feceris · Qui ſuperbe reſpōdit ·
Vn̄ ſeq̄t̄ · Ille at̄ reſpōdēs ait · Nolo · ¶ Chri · ſup
matheum · Gentes enim a principio relinquentes
deum & iuſticiam eius & trāſeuntes ad idola &
peccata · in cogitacionibus ſuis reſpondere viden-
tur · Nolumꝰ facē dei iuſticiā · ¶ Hier · poſtea vero
ī adūetu ſaluatoris · gēciū ppl's acta penitēcia opatꝰ
ē ī vinea dei · & ſmōis ꝯtumaciā labore correxit · &

hoc eſt quod dicit̄ · Poſtea penitēcia motus · abijt ·
Sequit̄ · Accedens aūt ad alterum dixit ſimiliter ·
At ille reſpondens ait · Eo dñe · Secūdus enim fili
us · populus iudeorū eſt · qui reſpondit moiſi · Om
nia q̄cunque dixerit nobis dñs faciemꝰ · ¶ Chriſ ·
ſuper matheū · Sed poſtea auerſi · mētiti ſunt deo ·
ſecūdum illđ filij alieni mētiti ſūt mihi · Et hoc eſt
ꝙ dicitur · Et non iuit · Interrogat ergo dominus
conſequenter · Quis ex duobus fecit volūtatem
patris? Dicūt ei · Primus · Vide quō aduerſus ſe
protulerunt ſentenciā · dicentes · priorem filiū vo-
lūtatem prīs feciſſe · i · populū genciū · quia meli-
us eſt nō promittere deo iuſticiā & facere quā ꝓ-
mittere & mētiri · ¶ Orige · Vnde poteſt conſidera
ri dominum eſſe locutum ī parabola iſta ad eos qui
modicū aut nihil ꝓmittūt · operibus autem oſten-
dunt · & contra eos qui magna ꝓmittūt · nihil aūt
ſecūdū ꝓmiſſionē ſuā agunt · ¶ Hiero · Sciendū
ē autē ī veris exemplaribus nō haberi nouiſſimum
ſed primū · vt ꝓprio iudicio condēpnentur · Si au
tem nouiſſimū voluerimꝰ legere vt quidā habent
manifeſta eſt int̄pretacio vt dicamꝰ ītelligere qui
dem veritatē iudeos · tergiuerſari · & nolle dicere
quid ſentiūt · ſicut & baptiſmū iohānis ſciētes eſſe
de celo dicere noluerunt · ¶ Chriſo · ſup · mat · Eo
rum autē iudiciū dominꝰ abundanter confirmat ·
Vnde ſequit̄ · Dixit illis iheſus · Amē dico vob
q̇a publicani & meretrices precedunt vos in reg-
no dei · Ac ſi dicat · Non ſolum populus gencium
melior ē vobis · ſed eciam publicani & meretrices ·
¶ Raba · Et aūt regnū dei euangelium vel eccle
ſia preſens intelligi · in quo gentes iudeos prece-
dunt · quia citius credere voluerūt · ¶ Orige · Per
hoc aūt non excludit̄ quin iudei aliquādo intrent
in regnum dei · ſed cum plenitudo gencium intra-
uerit · tunc omnis iſrahel ſaluus fiet · ¶ Chriſoſto
mus · ſuper matheum · Puto autem ꝙ ex perſona
omnium virorum peccatorum publicani ponūtur ·
& ex perſona omnium mulierum peccatricum me-
retrices · quia auaricia precipue in viris abundat ·
fornicatio autem in mulieribus · Mulier enim in
quiete ſedet īcluſa · fornicacō aūt maxime ex ocio
naſcit̄ · Vir aūt quoniā ī actibꝰ reꝝ diuerſarū eſt
aſſidue auaricie pecatū facile incurrit · In fornicacō
nem autem non facile · niſi multum ſit laſciuus ·
Nam occupacio virilium ſollicitudinum · volup-
tatem plerumqꝫ excludit · Vnde proprium eſt hoc
adoleſcentium nihil agencium · Cōſequēt̄ expōit
cauſam eius quod dixerat · dicens · Venit enim io
hannes ad vos in via iuſticie · & nō credidiſtis ei ·
¶ Rabanus · Viam iuſticie iohannes predicans
venit quia criſtum qui conſūmacio legis eſt digi-
to monſtrauit · ¶ Chri · ſup mat · vel venit in via
iuſticie ſic maīfeſte vt cōuerſatō eiꝰ ē venerabilis
peccatorum corda concuteret · Vnde ſeq̄t̄ · publi-
cani aūt & meretrices crediderūt ei · cōſidera quō cō
v̄ſacio boā p̄dicatoris p̄dicacōi pſtet v̄tutē vteciā

indomita domet corda·ſeqt̃. Vos at̃ videtēs nec pe nitēciā habuiſtis poſtea vt credideritis ei. ac ſi dice ret. Illi fecerūt qd̃ maius eſt credēdo. Iſti at̃ neqꝫ penitēciā fecerūt·quod minus ē· Inhac at̃ expoſi cōne quā ſecūdū̃ multoꝝ expoſicionē tractauim⁹ aliquid mihi videt̃ eē cōtrariū· Si enim duo filij iudei & gētes intelligendi ſūt. poſtquā ſacerdotes interrogati reſponderūt priorē filiū patris volūta tem feciſſe·concludens xp̄us parabolam. ſic debuit dicere· Amē dico vobis quia gentes precedūt vos in regnū dei· Nūc at̃ dicit quia publicani & mere trices precedent vos in regnū dei·qd̃ magis popu larium hominum oñdit condicionem quā genciū· niſi forte intelligam⁹ vt prius dictū eſt. Intantū gēciū populus magis placet deo quā vos· vt eciā publicani & meretrices ſint acceptabiliores deo ꝙ̄ vos. ¶ Hiero· Vn̄ alij putant non gētiliū & iu deoꝝ eſſe pabolā·ſed ſimplicit̃ peccatoꝝ & iuſto rum·eo ꝙ illi quidem p mala opera deo ſeruire ne gauerant· poſtea penitēcie baptiſmum accipiāt a iohāne. Phariſei aūt q̄ iuſticiā p̄ferebant & legē dei ſe facere iactabāt· Iohānis cōtēpto baptiſmate ei⁹ p̄cepta nō fecerūt. ¶ Chriſoſtomus ſup mat. Hoc autem ideo introducit quia ſacerdotes non diſcendi cauſa·ſed temptandi interrogauerant· In q̄ poteſtate hoc facis? Multi at̃ ex popul' credi derāt· Et ideo introducit parabolā duorū filiorum oñdēs eis p eā·q2 meliores ſūt ſeculares q̄ a p̄nci pio ſecularē pſitet̃ vitā ꝙ̄ ſacerdotes q̄ a p̄ncipio profitentur deo ſuire. quoniā populares qui x̄ ali qn̄ compūcti cōuertūt̃ ad deum· Sacerdotes autē impenitibiles cōſtituti· nūꝙ̄ deſinūt peccare ideū· Prior. n. filius. popul⁹ ē· nō. n. popul⁹ ē ꝑpt̃ ſacer dotes· ſ; ſacerdotes ꝑpt̃ populū· Sequit

¶ Aliā pabolam audite·homo erat paf̃familias qui plātauit vineam·& ſepem circūdedit ei·& fo dit i ea torcular·& edificauit turrim·& locauit eā agricolis·& pegre pfect⁹ ē· Cū aūt tēp⁹ fructuū appinq̄ſſet· miſit ſuos ſuos ad agcolas vt accipe rent fruct⁹ ei⁹· Et agcole apphēſis ſuis ei⁹·aliū ceciderūt·aliū occiderūt aliū vero lapidauerūt· Iterū miſit alios plures p̄orib; & fecerūt illis ſilit̃. Nouiſ ſime vero miſit adeos filiū ſuum. dicēs· Verebūt̃ filium meū· Agricole autem videntes filium·dixe runt intra ſe· Hic eſt heres·venite occidamus eū. & habebimus hereditatem eius· Et apprehenſum eū eiecerunt extra vineā·& occiderūt·Cū ergo ve nerit dominus vinee quid faciet agricolis ſuis? A iunt illi· Malos male perdet·& vineam ſuam loca bit alijs agricolis qui reddant ei fructum tempo ribus ſuis· Dicit illis ihesus· Nunquam legiſtis in ſcripturis·lapidem quem reprobauerūt edificā tes. hic factus eſt in caput anguli· A domino fac tū eſt iſtud·& eſt mirabile in oculis noſtris· Ideo dico vobis·quia auferetur a vobis regnū dei & da bitur genti faciēti fructus ei⁹ & q̄ ceciderit ſuper lapidē iſtū ɔfriget̃· ſup quē vero ceciderit·cōteret

eū· ¶ Chriſ. in ho. Poſt priorē pabolā aliā ponit vt oſtendat eoꝝ accuſacionē eſſe maiorē & venia indignā· Vnde dicitur· Aliam pabolam au. Hō erat pa·qui plan. vineam· ¶ Orige· Homo pa terfamilias deus eſt qui dicitur homo i q̄buſdam pabolis·ſicut ſi pater cū puulo filio ſuo loquatur infantilia vt deſtendat ad verba filij ſui & inſtru at eum. ¶ Chriſ·ſup matheū· Homo aūt dicitur nomine nō natura·ſimilitudine nō veritate. preſci us em̄ filius quia ꝑpter appellacionem humani no minus quaſi hō purus fuerit blaſphemandus·eci am deum patrē inuiſibilem hominem appellauit q̄ angeloꝝ & hominū natura dn̄s eſt beniuolēcia pa ter. ¶ Hiero· Plantauit aūt vineam de qua Eſā loquit̃· Vinea dn̄i Sabaoth domus iſrael ē. Se quit̃· Et ſe pem circumdedit ei·vel murum vrbis vel angeloꝝ auxilia· ¶ Chri. Vel p ſepē intelli ge cuſtodiam patrum iuſtorū qui tanquam mur⁹ facti ſunt populo iſrael· ¶ Origenes Vel cuſto dia dei fuit ſepes ipſius· Torcular autem locus libacionum·de quo ſequitur· Et fodit in ea torcu lar· ¶ Hieronimus· Altare ſcilicet aut torcula ria illa quorum titulo tres pſalmi prenotantur· octau⁹ octogeſim⁹ octogeſim⁹ terci⁹. ſ. martires ¶ Hila· Vel ꝑphetas q̄ſi q̄dā torcularia aptauit i q̄s muſti mō q̄dā vbertas ſpirit⁹ ſācti feruētis in flueret ¶ Chriſoſtomus·ſuper matheum· Vel torcular eſt verbum dei quod cruciat hominem cō tradicente carnis natura. Sequitur· Et edifica uit turrim ¶ Hieronimus·i·templum de quo di citur per Micheā. Et tu turris nebuloſa filie ſion ¶ Hilarius· Vel in turre eminenciam legis ex truxit·que & in celum ex ſolo egreſſu proueheret & ex qua ſpeculari criſti poſſet aduentus· Sequi tur· Et locauit eam agricolis· ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum· Quādo. ſ. per legem conſtituti ſūt Sacerdotes & leuite·& pcuracioēꝫ regēdi populū ſuſcepert̃· Sic at̃ colon⁹ q̄uis d̃ ſuo munē obtule rit dn̄o nō ſic eū placat ſic ſi d̃ vinea ei⁹ reddit⁹ ei obtulerit· Sic & ſacerdos nō tm̄ ꝑpter ſuā iuſticiā placꝫ deo·quō ſi populū dei i ſanctitate docuerit· qm̄ ipſi⁹ iuſticia vna ē. populi at̃ multiplex· Se quit̃· Et pegre pfect⁹ ē· ¶ Hie· Nō loci mutatōe nec em̄ deus alicubi abeſſe poteſt quo complentur oīa· Sꝫ abire videt̃ a vinea· vt vinitorib; liberū opādi arbitriū d̃reliq̄t ¶ Chri· i ho· Vel pegre profectus eſt·longanimitatem habuit non ſemper eorū peccatis penam inducens ¶ Origenes· Vel quia domin⁹ qui fuerat cum illis in nube diei & in columna ignis per noctē·nequaꝙ̄ poſtea ſilit̃ ap paruit illis i eſaia ergo iudaic⁹ populus vinea no minat̃·& cōminacio patriſfamilias contra vineam fit· Ineuāgelio at̃ vinea n̄ culpat̃·ſ; ei⁹ coloi·ſ; for te i euāgelio vinea ē regnū d̃i·i·doctrīa q̄ ſcriptu ris iſerta ē ſciencie· Vita at̃ irreprehēſibilis hoim ē vinee fruct⁹· Littera at̃ ſcripture ē vinee ſepes circūpoſita vt nō videāt̃ abhis q̄foris ſūt fruct⁹ q̄

ſunt in abſconſo · Profunditas aũt eloquioꝝ dei eſt
vinee torcular · In quod qui ꝑfecerũt de eloquijs
dei · iſundũt ſtudia ſua quaſi fructus. Turris aũt
edificata ẽ verbũ de ipſo deo & de diſpẽſationibꝰ xp̄i
Hanc vineã tradidit colonis · i · populo ãn nos · tã
Sacerdotibꝰ quã laicis. Et pegre ꝓfectus eſt ad
ſuã ꝑfectionẽ dans occaſionẽ colonis · appinquat
aũt tẽpus fructuũ & ſecũdũ vnũquẽq3 & generalit̃
ipſo vniuerſo · Primũ ei vite tẽpus ẽ ſecũdũ iſan
ciã · & tũc nihil vinea oñdit · niſi tm̃ habens in ſe
vitalẽ virtutẽ · Cũ aũt inceperit poſſe loq̃ tẽpus eſt
germinationis · quãtũ aũt ꝓficit aĩa pueri tm̃ &
vinea · i · vbũ dei & poſt ꝑfectũ vinea operat̃ fruc
tũ matuꝝ caritatis & gaudij & pacis & huiꝰ mõi
Sed & populo q̃ acceperũt legẽ ꝑ moiſen tẽpus
fructuũ appĩq̃t aliq̃ñdo · Vnde ſequit̃ · Cũ aũt tẽpꝰ
fructuũ appĩquaſſet · miſit ſeruos ſuos ad agrico-
las vt acciperent fructus eiꝰ. ❡ Raba. Vñ tem-
pus fructuũ poſuit nõ ꝓuentuũ · Nullꝰ ei ẽ fructꝰ
populi cõtumacis · ❡ Chri · in homelia · Seruos
dicit ꝓphetas q̃ offerũt quaſi ſacerdotes dñi popu
li fructus & obediẽcie oſtenſionẽ ꝑ opera · Hij aũt
ñ ſolũ malicia potiti ſut · i ñ dando fructũ · ſed eciã
i indignãdo ad eos qui venerũt & ſaguine manus
ipleuerũt · Vñ ſeq̃t̃ · agricole aũt apprehẽſis ſeruis
eiꝰ · alium ceciderũt · aliũ occiderũt aliũ vero lapi-
dauerũt · ❡ Hiero · Ceciderũt q̃ſ vt hieremiã · oc-
ciderũt · Eſaiã vt lapidauerũt vt Nabot & zachari
am quẽ int̃fecerũt int̃ tẽplũ & altare · ❡ Chri · ſu
per mat · Per ſingulos aũt gradꝰ malicie · dei miſeri
cordia addebat̃ & ꝑſingulos gradꝰ diuine miſeri
cordie malicia Iudeoꝝ creſcebat · & ſic contra dei
clemẽciã malignitas humana certabat Vñ ſequi-
t̃ · Iterũ miſit alios ſeruos plu · prio · & fe · illis ſi-
milit̃ ❡ Hila · Miſſi aũt plures ꝑoribꝰ illud tempus
deſignat q̃ pꝰ ſinguloꝝ ꝓphetaꝝ ꝑdicacõnẽ · pluri-
mꝰ ſimul numerus ꝓphetãciũ emiſſus ẽ · ❡ Raba
Vel primi ſerui q̃ miſſi ſũt · ipſe legifer moyſes
intelligit̃ · & aaron primꝰ ſacerdos dei · quos ceſos
flagello lingue vacuos emiſerũt · Alios aũt ſuos
ꝓphetaꝝ chorus itellige · ❡ Hila · In filio autẽ ad
vltimũ miſſo · dñi · nr̃i aduẽtꝰ ſignificat̃ · Seq̃t̃
ei · Nouiſſime aũt miſit ad eos filiũ ſuũ · ❡ Chri · in
home · quare aũt nõ ꝯfeſtim miſit · vt ex his que ad
alios fecerãt · ſeipſos accuſarẽt · & furorẽ dimittẽ
tes verecũdarẽt̃ ꝓpter filiũ aduenientẽ vnde ſeq̃t̃ ·
Verebunt̃ filiũ meũ · ❡ Chriſ · Hunc autem miſit
non quaſi ad obnoxios pene ſentenciam baiulãtẽ ·
ſed penitencie veniam · Miſit enim eos confundere
non punire · ❡ Hieronimus Quod autem dicit · ve
rebuntur filium meum · non de ignorancia venit ·
Quid enim neſciat paterfamilias qui hoc loco deus
intelligitur · ſed ſemper ambigere deus dicitur vt
libera voluntas homini reſeruetur · ❡ Chri · in ho
Vel hoc dicit annũciãs q̃d fieri debebat · qm̃ opor
tebat eos verecũdari · Per hoc ei vult oñdẽ pecca
tũ eoꝝ magnũ & omi excuſacione ꝑuatũ · ❡ Ori ·
vel illd̾ q̃d̾ ait · verebũt̃ filiũ meũ videt̃ impletũ ·
in illis iudeis · qui intelligẽtes criſtum · crediderũt
in eum · Hoc autem quod ſequitur · Agricole autẽ
videntes filium · dixerũt inter ſe · hic eſt heres ·
venite occidamus eum · in illis impletum eſt · qui
videntes criſtum · & cognoſcentes filiũ dei · nihilo-
minus crucifixerunt eum ❡ Hiero · Interrogemꝰ
Arrium & Eunomiũ · Ecce pater dicitur ignora-
re · quicquid pro patre reſponderit · hoc intelligãt
de filio · qui ſe dicit ignorare conſũmacionis diem
❡ Chri · ſuper matheũ · dicunt autem quidam ·
quia poſt icarnationem · dictꝰ eſt criſtus filiꝰ ex
baptiſmo · ſicut ceteri ſancti · quos ex hoc loco oñ
cit dominus · vbi dicitur · Mittam filiũ meum ·
Quando ergo adhuc cogitabat ad tranſmittendum
filium poſt prophetas · iam filius erat · deinde ſi eo
modo dicitur filius ſicut omẽs ſancti ad quos fac-
tum eſt verbum dei · debuit & prophetas dicere
filios ſicut & criſtum · aut & criſtum ſeruum di-
cere ſicut & ceteros prophetas. ❡ Hieronimus ·
Per hoc autem quod dicunt · hic eſt heres · mani
feſte dominus probat Iudeorum principes · non
per ignoranciam ſed per inuidiam dei filium cru-
cifixiſſe · Intellxerũt enim eum eſſe illum cui pa-
ter per prophetam dicit · Poſtula a me & dabo
tibi gentes Hereditatem tuam · Hereditas quip-
pe filio ſancta eccleſia data eſt · Quam nõ moriens
pater illi reliquit · ſed ipſe ſua morte mirabilit̃ ac-
q̃ſiuit · Chriſ · ſup matheũ · Tamẽ poſtquã intro
iuit i tẽplũ & videntes aĩalia q̃ ad ſacrificiũ ꝑtine
bãt foras eiecit · tũc ꝑcipue cogitauerũt eũ occidẽ vñ
dicũt venite occidamꝰ eũ · Dicebãt eñ itra ſe · Ne
ceſſe eſt vt populꝰ per iſtũ dimittat cõſuetudinem
hoſtiaꝝ · q̃ ad noſtrũ ꝑtinẽt lucꝝ · & acq̃eſcat of-
ferre ſacrificiũ iuſticie quod ad gloriã ꝑtineat dei
et ſic iã nõ erit populus iſte poſſeſſio nr̃ã · ſed dei ·
Si autẽ occiderimꝰ eũ · dum nõ eſt qui iuſticie fruc
tũ a populo q̃rat · ſemꝑ durabit conſuetudo offeren
darum hoſtiarũ · & ſic populꝰ iſte erit nr̃ã poſſeſſio
Et hoc eſt q̃d̾ ſequitur · Et noſtra erit hereditas
Hec eſt cogitatio cõmunis omniũ ſacerdotũ carna
lium · qui non ſunt ſolliciti quomõ viuat populus
ſine peccato · ſed aſpiciaut q̃d in eccleſia offeratur ·
Et hoc eſtimant ſacerdotij ſui lucrum · ❡ Raba ·
Vel hereditatem occiſo eo preripere moliebãtur
iudei · cum fidem que per eum eſt extinguere · &
ſuam magis que ex lege eſt iuſticiam preferre ac ·
gentibus imbuendis conabantur inſerere · Seq̃-
tur · Et apprehenſum eum eiecerunt extra vine-
am & occiderunt · ❡ Hilarius · Chriſtus enim
extra hieruſalem tanquam extra vineam in ſen-
tenciam damnacionis abiectus eſt · ❡ Origenes
Vel quod dicit · Eiece rũt extra vineam tale mihi
videtur quantum ad ſe alienum eum eſſe iudi-
cauerunt a vinea & colonis · ❡ Sequitur · Cum
ergo venerit dominus vinee quid faciet agrico-
lis illis · ❡ Hieronimꝰ · Interrogat q̃ſ eos dñs · non

ꝙ ignoret quid reſpõſuri ſint. ſ; vt propria reſpõſione damnent̄. Sequit̄. Aiũt illi. Malos male pdꝫ. & vineã ſuã locabit alijs agricolis. ¶ Chriſ. ſup matheum. Quod autẽ verũ reſponderũt. non eſt illoꝝ q̃ iuſte iudicauerũt. ſed ipſius cauſe. veritas ei ipſis violenciã fecit. ¶ Orige. Sicut em̃ Caiphas ſic & iſti non ex ſe prophetauerũt contra ſe. quoniam tollenda ab eis erant eloq̃a dei & danda gẽtibꝫ fructũ in tẽpore daturis. Vel dominus quem occiderũt. ſtatim venit reſurgẽs a mortuis. & malos q̃d̃ colonos male pdidit. alijs autẽ colonis. i. Apoſtolis vineã ſuã cõſignauit. i. eis q̃ ex iudaico populo crediderũt. ¶ Auguſ. de cõcor. euange. Marcus aũt hoc ab ipſis nõ reſponſum cõmemorat. ſed dñm hoc cõſequẽter locutũ poſt interrogacionẽ ipm ſibi quodammodo reſpondiſſe. Sed facile poteſt intelligi vel illoꝝ vocẽ ita ſubiectam vt nõ interponeret̄. illi reſpõderũt. ſed tamen intelligeret̄. Aut ideo reſponſionẽ iſtã domino pocius attributã qꝛ cũ veꝝ dixerũt. eciã de illis hoc ipe reſpondet qui veritas eſt. ¶ Chriſ. in ho. Vel non eſt contradictionis. etenim vtraque facta ſunt. quia ſcilicet & ipſi primo hoc reſponderũt & poſtea dominus iterauit. ¶ Auguſtinus. de concor. euangeli. Sed illud magis mouet ꝙ Lucas non ſolum eos hoc reſpondiſſe non dicit. verũ ecia in contrariam retuliſſe reſponſionem. Ita em̃ narrat. Quo audito ſentencia ex ore domini prolata. dixerunt. Abſit. Reſtat ergo vt ĩtelligamꝰ in plebe que audiebat quoſdam reſpondiſſe quod Matheus conmemorat. quoſdam vero illud q̃d Lucas dicit. i. abſit. Nec moueat quod. Matheus Principes ſacerdotum & ſeniores populi dixit acceſſiſſe ad dñm. & ſic ſine interpoſiciõe alicuius ſmo cõtexit̄. vſq; ad hoc ꝙ de locata agricolis vinea cõmemorat̄. Pt ei putari oĩa hec cũ principibus ſacerdotũ locutũ fuiſſe. ſed matheus breuitatis. cauſa tacuit quod Lucas non tacuit. pabolam ſcilicet iſtã nõ ad eos ſolos dictã qui de poteſtate interrogauerant. ſed ad plebẽ. In qua erant q̃ dicerẽt. pdet illos. & vineã ſuã dabit alijs. Que vox recte eciã ipſius dñi fuiſſe intelligit̄. ſiue ꝓpt̄ veritatẽ. ſiue propt̄ membroꝝ eiꝰ cũ capite vnitatẽ Erant eciã qui talia rñdẽtibꝫ dicerent. abſit. quia intelligebãt cõtra ſeipſos parabolam eſſe dictam ¶ Chriſ. ſup matheũ. Vel alit̄. Lucas quidẽ ſecundum reſponſionem eorum narrauit. Matheꝰ aũt ſc̄m reſpõſionẽ cordis. Nã vere viſibilit̄ q̃d̃ in facie cõtradixerũt dicentes abſit. In cõſciẽcia aũt ſuſceperũt dicẽtes. Malos male pdet. Sicut cum hõ dep̄heſus fuerit ĩ malo. verbis q̃d̃ excuſat intus aũt eiꝰ cõſciẽcia recognoſcit. ¶ Chriſ. in home Vel aliter. dominus propter hoc eis parabolam propoſuit. vt ipſi nõ ĩtelligẽtes cõtra ſe ſentẽciam pferrẽt. ſicut & ad Dauid dictũ ẽ p Nathan. rurſus aũt ĩtelligẽtes q̃ dicta ſut cõtra ſe eẽ. dixerunt. Abſit. ¶ Raban. Moraliter autem cuiq; vinea locatur colenda cum baptiſmi miſterium dat̄. ꝙ operãdo exerceat. Mittit̄ ſuꝰ vnꝰ alt̄ & t̄ciꝰ cũ lex pſalmꝰ ꝓphetia legit̄. q̃ꝝ monita bñ opet̄. Sꝫ. miſſꝰ cedit̄ eicit̄ cũ ſmo contẽpnit̄. vel q̃d peius eſt blaſphematur. Heredem quantum ad ſe occidit qui filiũ dei cõculcauerit & ſpiritui gratie cõtumeliã fecerit. Perdito malo cultore. vinea alij dat̄. cũ donũ g̃tie q̃d ſupbꝫ ſpreuerit. huilis accipit ¶ Chriſ. ſup matheũ. Deide quaſi nõ acq̃eſcentibꝫ illis teſtimoĩm ſcripture ĩ ducit. Seq̃t̄ ei. Dicit illis ihꝫ. Nũq̃ legiſtis in ſcripturis. Lapidem quẽ repbauer̄t. i. ſi pabolã meã non intelligitis. vel iſtã ſcripturã congnoſcatis. ¶ Hiero. Varijs aũt pabolis res eed̃ cõteriũt̄. q̃s em̃ ſup operarios & agricolas appellauit. nũc edificatores. i. cemẽtarios vocat. ¶ Chriſoſtimus. in homelia. Lapidem autem chriſtum vocat. edificatores autem doctores iudeorum qui chriſtum reprobauerunt. dicentes hic non eſt a deo. ¶ Rabanus. Sed illis nolentibus. idem lapis caput anguli firmauit. quia de vtroq; populo. quotquot ipſe voluit. ſua fide coniunxit. Unde ſequitur. Hic factus eſt in caput anguli. ¶ Hilarius. eſt enim caput anguli factus. quia eſt inter legem & gentes lateris vtriuſq; cõiũctõ. ¶ Chriſ. ĩ home. Deide vt diſcãt qm̃ nihil eorũ q̃ fiebant. deo cõtrariũ erat. ſubdit. A dño factũ eſt. ¶ Origen. i. iſte lapis donũ ẽ donatum a deo edificio vniuerſo. & admirabile caput ĩ oculis noſtris qui poſſumꝰ eũ videre oculis noſtris. ¶ Chriſoſt. ſuper matheum. Quaſi d. quare non intelligitis in cuius edifitij angulo proponendus eſt ille lapis. non in noſtro quando reprobatus eſt. ſed in alio. Si autem aliud edificatum ẽ futurum. ergo noſtra edificacio eſt contemnenda. Uñ ſubdit. Ideo dico vobis. quia auferetur a vobꝫ regnũ dei. & dabit̄ gẽtibꝫ faciẽtibꝫ fructũ eiꝰ. ¶ Orige. Regnum dei dicit miſteria regni dei. i. diuinas ſcripturas q̃s tradidit dominꝰ. Primo quidem populo illi priori cui credita ſunt eloquia dei. Secundo autem gentibus facientibus fructum. Nemini enim datur verbum dei. niſi facienti fructum de eo. Et nemini in quo peccatum regnat. datur regnum dei. quomodo ergo illis datum eſt! a quo & ablatum eſt! ſed cõſidera quoniam quod. datur intelligit̄ gratis datum. Quibus ergo locauit nõ omnino q̃ſi electis & fidelibus dedit. Quibꝫ aũt donauit. cũ iudicio electionis donauit. ¶ Chriſ. ſup mat. Lapis aũt dr̄ xp̃s. ñ ſolũ ꝓpt̄ firmitatẽ. ſ; eciã qꝛ ẽ ĩmici coꝝ magna ɔfractio. Uñ ſeq̃t̄. Et q̃ ceciderit ſup lapidẽ iſtũ. ¶ Hiero. Qui peccator ẽ & tñ illũ credit. cadit q̃d̃ ſup lapidẽ & ɔfringitur ſ; ñ oĩno ɔterit̄. Reſuat̄ em̃ p paciẽciã ad ſalutẽ. ſup quẽ vero ille ceciderit. hic ẽ. cui lapis ille irruerit. & q̃ xp̃m penitꝰ negauerit. ſic ɔtereꝫ eũ vt nec teſta quidem remaneat in qua hauriatur aque puſillum. ¶ Chriſoſtomus. ſuper matheum. Aliud eſt enim confringi & aliud comminui. De eo enim

quod cõfringiť · aliqͩ remanet · Quod aũt ↄminui
tur · quaſi in puluerẽ conuertiť · Quod ãt cadit ad
lapidẽ nõ frãgiť ſcd̃m ꝙ ẽ lapidis virt? · ſed in=
qntũ fortiť cadit · aut ꝑpť põd? ſuũ aut ꝑpť altitu
dinẽ caſus · ſic & Xp̃ian? peccans · nõ tãtũ perit
quãtũ poteſt perdẽ criſt? · ſed quantũ ipſe ſe ꝑdit
ꝑ opera ſua · aut ꝑpť magnitudinẽ peccati · aut ꝑpť
altitudinẽ dignitatis · Infideles aũt pereũt tãtũ qñ
tum poteſt eos perdẽ xp̃s · ¶ Chriſ · in hom · Vel
hic duas perditiões eoꝝ oſtẽdit · vnam ab eo ꝙ of
fenderũt & ſcãdalizati ſũt · quã deſignat dicẽs · Qui
ceciderit ſup lapidẽ · Aliam in captiuitate eis ſuper
uentura · quã maiſeſtat · dicens · ſup quẽ vero ce=
ciderit · ¶ Augu · de queſtionib; euang · Vł de his
dicit qui cadent ſup eũ · q̇ illũ mõ cõtẽdẽnũt vel iniu
riȷs afficiũt · Ideo nõdũ penit? itereunt ſed tamen
cõfringũť vt nõ recti ambulẽt ſup quos cadet · cũ
veniat deſup ĩ iudicio cũ pena ꝑditõnis · Ideo dixit
conteret eos · vt ſint impiȷ tamquã puluis quem ꝓ
ȷcit vẽt? a facie tre · Sequit² textus

¶ Et cum audiſſent principes ſacerdotũ & phari
ſei · parabolas ei? · cognouerũt ꝙ de ipſis diceret ·
Et querẽtes eũ tenẽ · timuerunt turbas · q̄nĩã ſicut
prophetã eũ habebãt · ¶ Hier · quãuis duro corde
iudei ꝑpter ĩcredulitatẽ cẽnt · tamẽ ĩtelligebãt con
tra ſe omnes dñi ſentẽtias dirigi · Vñ diciť · Et cũ
audiſſent p̃ncipes ſacerdotũ & phariſei parabolas
eius · cognouerũt ꝙ de ip̃is dicerꝫ · ¶ Chriſ · ſup
mathe · Hec eſt aũt differẽtia bonoꝝ hoim & malo
rũ · Bon? enim cõprehẽſus in peccato · gemit q̇a
peccauit · Malus autẽ fremit nõ quia peccauit · ſꝫ
quia comprehẽſ? ẽ in peccato · & nõ ſolum peniten
tiam nõ agit · ſed magis aduerſ? corrigẽtem iraſci
tur · vnde & iſti compr̃henſi · magis ad maliciã ſunt
excitati · Seqͭ̃ eñi · Et querẽtes tenere eũ · timue=
rũt turbas · q̄nĩã ſicut ꝓphetã eũ habebãt · ¶ Orig ·
Sapiũt q̇dẽ aliqͩ de eo quod veꝝ eſt · Prophetã
eũ eſtimãtes · Nõ aũt magnitudinẽ ei? ĩtelligũt ſe
cũdũ ꝙ erat fili? dei · Turbas aũt ſic ſapiẽtes de eo
& paratas ꝓ eo pugnare timẽt principes · neq; ad
coꝝ ſciẽtiã ꝑtingẽ poſſũt · nihil dignũ ſenciẽtes de
eo · Deinde ſciẽdũ ẽ · q̄nĩã volẽtiũ ihesũ tenẽ dĩa eſt
Aliť eñi principes & phariſei q̄rebant eum tenẽ ·
Aliť ſpõſa que dicit · Tenui eum nec dimittã · ad=
huc enim tẽtura meli? ſicut dicit · Aſcẽdã ĩ palmã
& tenebo altitudinẽ eius · Omnes enim nõ recte ſa=
pientes de diuinitate · tenere volunt ihesum & ꝑ=
dere eum · Et alia quidem verba · preter verbum
chriſti · poſſibile eſt comprehendere & tenẽ · Ver=
bum autem veritatis nemo poteſt comprehendere
i · intelligere · neq; tenere id ẽ vincere · neq; ſepara
re aſenſu credentium · neq; mortificare · i · deſtruẽ ·
¶ Chriſ · ſup matheũ · Omnis etiam homo mal?
quãtum ad voluntatem ſuam & manus mittit ĩ de
um · & occidit eum · Qui enim precepta dei concul=
cat · qui murmurat cõtra deum · & turbato vultu
aſpicit celum · nonne ſi fieri potuiſſet · manus mit=
teret ĩ deũ & occideret eũ · vt iaꝫ licẽter peccaret ·
¶ Raba · Poꝫ tñ ꝙ timẽt mittẽ manũ ĩ ihm ꝑpter
turbã quotidie ĩ eccleſia geriť · cũ q̇libet ſolo noĩe
frater fidei & pacis vnitatẽ quã nõ diligit · ꝑpter
bonos cohabitantes vel erubeſcit impugnare vel ti
met · ¶ Capitulum · xxiȷ ·

Et reſpondens ihesus dixit ite=
rum in parabolis eis dicens · Si=
mile factum eſt regnum celorũ
homini regi · qui fecit nuptias fi
lio ſuo · Et miſit ſeruos ſuos vo=
care inuitatos ad nuptias · & no
lebant venire · Iterum miſit alios ſeruos · dicens ·
Dicite inuitatis · Ecce prandium meum paraui ·
Tauri mei & altilia occiſa · & omnia parata · veni=
te ad nuptias · Illi autem neglexerunt & abierunt
alius in villam ſuam · alius vero ad negotiationẽ
ſuam · Reliqui vero tenuerunt ſeruos eius · & con
tumeliȷs affectos occiderunt · Rex aũt cũ audiſſet
iratus eſt · & miſſis exercitibus ſuis · ꝑdidit homi=
cidas illos · & ciuitatem illorum ſuccendit · Tunc
ait ſeruis ſuis · Nuptie quidem parate ſunt · ſed q̇
inuitati erant · non fuerunt digni · Ite ergo ad exi
tus viarum & quoſcumq; inueneritis · vocate ad
nuptias · Et egreſſi ſerui eius in vias congregaue
runt omnes quos ĩuenerunt malos & bonos · &
implete ſunt nuptie diſcumbentium · Intrauit aũt
rex vt videret diſcumbentes · & vidit ibi hominẽ
non veſtitum veſte nuptiali · & ait illi · Amice q̇=
modo huc intraſti · non habens veſtem nuptialem
At ille obmutuit · Tunc ait rex miniſtris · Liga=
tis pedibus eius & manibus mittite eum in tene=
bras exteriores · ibi erit fletus & ſtridor dentium ·
Multi aũt ſũt vocati · pauci vero electi · ¶ Quia dix
erat · Dabitur genti facienti fructus eius hic oſtẽ
dit · cui genti · Vnde dicitur · Et reſpondens ihe=
ſus dixit iterum in parabolis eis · dicens · Simile
factum eſt regnum celorum · ¶ Gloſa · Dicit au=
tem · Reſpondens id eſt obuians praue cogitatio=
ni eorum de morte ſua · ¶ Auguſtinus · de concor ·
Euangeliſtarum · Parabolam autem iſtam ſolus
matheus narrat · Simile quidem etiam lucas cõ=
memorat · ſed nõ eſt hoc · ſicut & ipſe ordo ĩdicat ·
¶ Gregorius · in homelia · Hic per nuptias p̃ſens
eccleſia · Illic per cenam eternum & vltimum cõ=
uiuium deſignatur · quia & in hanc nonnulli ex=
ituri intrant · Ad aliud quiſquis ſemel intrauerit ·
vlterius non exibit · At ſiquis forte cõtendat hãc
eandem eſſe lectionem · intelligi forſitan poteſt q̇a
de proiecto eo qui nuptiali veſte non intrauerat ·
quod lucas tacuit · Matheus dixit · Quod vero per il=
lum cena · per hunc autem prandium dicitur · ne=
q̄quã obſiſtit · q̇a cũ ad horã nonã apud ãtiq̇s prã
diũ fierꝫ · quottidie ipſũ q; prãdiũ cena vocabať ·
¶ Ori · Regnũ aũt celoꝝ ſimile ẽ ſcd̃m eũ q̇dẽ q̇ reg
nat · hoĩ regi · ſecũdũ eũ aũt q̇ ↄregnat filio regis ſe
cundum ea vero que ſunt in regno regis · ſeruis

& inuitatis ad nupcias · Inter quos eſt & exerci-
tus regis · Additũ eſt autẽ · Domini regi vt homi
nibꝫ quaſi homo loquatᷣ · & diſpenſet homines nõ
cupiẽtes diſpẽſaria deo. Sed tunc ceſſabit regnũ
celorũ eſſe ſimile homini · cũ ceſſante celo & cõtẽtiõe
& ceteris paſſionibꝫ & peccatis · ceſſauerimꝰ ſcdm
hominẽ ãbulare · & videbimꝰ eũ ſicuti eſt. Nũc em̃
videmꝰ eũ nõ ſicuti eſt · ſed ſicuti propter noſtram
diſpẽſacionẽ factꝰ fuerit nobis. ¶ Greg̊ · in home ·
Tunc autem deus pater deo filio nupcias fecit qu-
ando hunc in vtero virginis humane nature con-
iunxit · Sed quia ex duabus perſonis fieri ſolet
nupciarũ coniunctio · Abſit hoc ab intellectibus
noſtris vt perſonam redemptoris noſtri ex dua-
bus perſonis credamus eſſe vnitam. Ex duabus
quippe atqꝫ in duabus hunc naturis exiſtere dici-
mus · ſed ex duabus perſonis credere compoſitũ ·
vt nephas vitamus. Securius ergo dici poteſt qꝛ
in hoc rex pater regi filio nupcias fecit quot ei per
incarnacionis miſteriũ ſanctam eccleſiaꝫ ſociauit
Vterus autem genitricis virginis huius ſponſi
thalamus fuit · ¶ Chrſoſtomꝰ · ſuper matheum ·
Vel aliter cum reſurrectõ fuerit facta ſanctorum
tunc ſuſcipiet hominem vita · que eſt criſtus · mor-
talitatẽ eius ſua mortalitate abſorbens · Nunc ei
quaſi arras futuri coniugij ſpiritũ ſanctũ accipi-
mus · tunc autem ipm xp̃m plenꝰ ĩ nob̃ habebimꝰ
¶ Origenes Vel coniunctionem ſponſi ad ſpõ
ſam id ẽ xp̃i ad aĩaꝫ verbi ſuſtepcionẽ intellige ·
partus aᷣ opera bona. ¶ Hila · Merito aᷣ a p̃re iã
ſũt he nuptie facte · qꝛ eternitatis huiꝰ ſotietas &
noui corporis deſpõſata ↄiũctõ habetᷣ iã pfecta in
xp̃o · Sequitᷣ · Et miſit ſeruos ſuos vocare inuita
tos ad nuptias · & noluerũt venire. ¶ Chriſo · ſup
mathe · Ergo quando miſit ſeruos ſuos iam inui-
tati prius erant · Inuitati ſunt enim homines atẽ-
pore abrahe cui chriſti incarnatio promittebatur ·
¶ Hieronimꝰ · Miſit autem ſeruũ ſuum · nec dubi
um quin moiſen per quem legem inuitatis dedit ·
Si autem ſeruos legerimus vt plura habent exẽ-
plaria ad prophetas referẽdum eſt qui ĩuitati per
eos venire contempſerũt · Sequitur · Iterũ miſit
alios ſeruos · dicens · Dicite inuitatis · Serui qui
ſecundo miſſi ſunt melius eſt vt prophete ĩtelligã
tur quam apoſtoli · Ita tamen ſi ſeruus ſupra fue-
rit ſcriptus · ſin autem ſeruos ibidẽ legas · hic ſer
ui ſecundi · Apoſtoli ſunt intelligendi. ¶ Chriſo-
ſup matheum · Quos miſit cũ eis dixit · In viã gẽ-
tiũ ne abieritis · ſꝫ potiꝰ ite ad oues pditas domus
iſrael. ¶ Orige · Vel q̊ p̃mi mittũtᷣ ſerui · vocare
inuitatos ad nuptias · habentur prophete · conuer
tentes ex populo per ſuas prophetias & reſtitu-
tõnem eccleſie ad criſtum · Qui autem noluerũt ve
nire in primis inuitati · ſunt qui noluerunt audire
verba prophetarum · Iterum alij tranſmiſſi · alia
congregatio prophetarum eſt · ¶ Hilarius · Vel
ſerui primo miſſi · qui inuitatos vocarent apoſto-
li ſunt · Qui autem admonentᷣ vt veniant ĩuitati ã-
tea · populus iſrael ẽ · In gloriaꝫ · n · eternitatis p-
legem eſt aduocatus · Apoſtolorum ergo erat p̃p-
um cõmonefacere eos quos inuitauerant prophe-
te · Qui vero iterum cum preceptorum conditione
mittuntur · apoſtolici viri ſunt ſucceſſores eorum ·
¶ Gregorius · Sed qꝛ hij qui prius inuitati ſunt ·
ad nuptiarum cõuiuium venire noluerunt · in ſecũ
da inuitatõne iam dicitur · Ecce prandium meum
paraui · ¶ Hieronimus · Prandium · paratum &
tauri & altilia occiſa · Vel per methaphoram opes
regie deſcribũtᷣ vt ex carnalibꝫ ĩtelligãtᷣ ſpiritalia
vꝉ certe dogmatũ magñitudo & doctrĩa dei lege ple
niſſima ſentire pt̃ · ¶ Chriſ · Cũ g̊ dñs ap̃lis dix-
it · Eũtes p̃dicate dicẽtes qꝛ a p̃piq̃uit regnũ celo
rũ hoc ſignificauit quod hic dicitᷣ · prandiũ me-
um paraui · i · ex lege & prophetis ſcripturaꝝ mẽ-
ſas ornaui · vnde ſequitur · Tauri mei & altilia oc
ciſa ſũt · ¶ Grego · ĩ ho · Per tauros aũt patres ve
teris teſtamẽti ſignificantᷣ · q̊ ex pmiſſione legis ·
inimicos ſuos · virtutis corpore cornu feriebãt · Al
tilia vero ſaginata dicimꝰ ab eo em̃ quod ẽ alere al
tilia vel q̃ſi alita vocamꝰ · Per altilia g̊ patres no-
ui teſtamẽti figurãtur · q̊ dũ g̃tiã pinguedinis ĩtne
dulcedinis pcipiũt a terenis deſiderijs ad ſublimia
ↄtẽplatõis ſue pẽna ſubleuãtᷣ · Dicit g̊ · Tauri mei
& altilia occiſa ſũt · ac ſi d · Patꝝ p̃cedẽtiũ mortes
aſpicite · & remedia vite vr̃e cogitate · ¶ Chri ſup
ma · Vꝉ alitᷣ · Ideo dicit · Et ſaginata & tauros nõ
qꝛ & tauri nõ fuerint ſaginati · ſed qꝛ nõ omnes ſa
ginati fuerẽ tauri · g̊ ſaginata tm̃mõ dicit p̃phetas ·
qui fuerunt ſpiritu ſancto repleti · Tauros autem
qui & p̃phete fuerũt & ſacerdotes · ſicut hieremias
& Ezechiel · vt enim tauri duces ſunt gregis · ita
& ſacerdotes principes ſunt populi · ¶ Hilar · vel
aliter · tauri glorioſa martiꝝ ſpecies eſt · qui con-
feſſioni dei tanquam hoſtia electa ſunt immolati ·
Saginata vero ſunt homines ſpiritales tanquam
celeſti pane ad euolãdũ aues paſte · ceteros accep
ti cibi vbertate expleture · ¶ Grego · Notandum
vero q̊ ĩ p̃ori inuitacõe nil de tauris & altilibꝫ dĩ
In ſcd̃a aᷣ iã tauri & altilia ĩ antea memorantᷣ · qꝛ
oĩpotẽs deꝰ cũ verba eiꝰ audire nolumꝰ · adiũgit
exẽpla · vt om̃e q̊d ĩpoſſibile credimꝰ · tãto nob̃ ad
ſperãdũ fiat facilꝰ quãto p hoc trãſiſſe & alios au
dimꝰ · ¶ Orige · vel qꝛ prãdiũ q̊d paᷣ ẽ eloquium
dei · forcia quoqꝫ eloquioꝝ dei tauri ĩtelligãtᷣ · ſua-
uia vero & delectabilia eoꝝ ſũt ſaginata · Si quis
ei pferat q̃dã dicta modica & nõ firma & nõ mag-
nã v̾tutẽ rõnis habẽcia · videtᷣ macra eẽ q̊ pferũtᷣ ·
Saginata aᷣ ſũt cũ ad vnãquãqꝫ p̃poſicõꝫ exẽpla
mꝉta rõnis pbacõe repleta ĩducũtᷣ puta ſi aliq̊s de
caſtitate ſmonẽ loq̊tᷣ · recte ĩtelligitᷣ turtᷣ · Sꝫ cũ
iſtũ ſãctitatis ſmonẽ cũ rõis pbacõe de ſcripturis
repletũ ptulerit · ita vt delectet & ↄfirmet aĩm au
dientis ptulit eũ ſaginatũ ¶ Cri · ſup ma · Qꝛ aᷣ dĩ
Et oĩa pata ſũt ĩtelligitᷣ qꝛ q̊cq̊d q̊ritᷣ ad ſalutẽ · iã

ad impletũ eſt in ſcripturis· Qui enim ignorans ẽ·
ĩuenit ibi quod diſcat· Qui laborat· inuenit ibi pro
miſſa· q̃bꝫ excitetur ad opus· Gloſa. Vel omnia
parata ſunt. ideſt introitus regni paratus eſt per
fidem mee incarnationis· qui ante fuerat clauſus·
¶ Chriſoſtimus. ſuper matheum. Vel omnia pa=
rata dicit que pertinent ad miſterium dñice paſſi=
onis & noſtre redemptionis· Dicunt autem· Ve=
nite ad nuptias non pedibus ſed moribus· Sequi
tur. Illi autem neglexerunt· quare autem neglex
erint· manifeſtat cum ſubditur· Et abierunt. alius
in villam ſuam· alius vero ad negociatõnẽ ſuam·
¶ Chriſoſtimus· in homelia· Quamuis autem vi=
deantur rationabiles occaſiones eſſe· ſed hinc diſci
mus etiam ſi neceſſaria ſint que detinent· omnibus
tamen preponere ſpiritalia oportet· Mihi autem
videtur ꝙ his occaſiõibꝫ vſi· negligentie velamina
ꝓponebãt· ¶ Hila· Ambitõne enim ſeculi tamquã
villa homines occupãt· plures vero ꝓpter pecunie
cupiditatẽ negociatiõe detinẽt· ¶ Chriſ. ſup mat
theũ· Vl' alit· Cũ labore manuũ noſtraꝝ aliquid
facim⁹· puta exercẽtes agrũ vel vineam aut opus
ligni vel ferri· villã colere videmur· Cũ aũt nõ la
bore manuũ noſtraꝝ alia lucra· ſeq̃mur totũ hoc ne
gotiatio appellat'· O miſerrimus mũd⁹ & miſeri q̃
eũ ſequũt'· Semper enim mũdialia opera hoĩes ex=
cluſerũt a vita. ¶ Gre· Qui ergo intẽtus labori ter
reno. vel mũdi actionibꝫ deditus· miſteriũ ĩcarna=
tõis domĩce pẽſare & ſcd'm illud viuere· ſ· diſſimu
lat· q̃ſi ad villã vl' negotium pergẽs· venire ad re
gis nuptias recuſat· Et plerũq; qd' ẽ grauı⁹ nõnul
li vocati· gratiã nõ ſolũ reſpuũt· ſ; etiã perſequũt'·
Vñ ſubdit'· Reliq̃ vero tenuerũt ſeruos ei⁹· & cõ
tumelijs affectos occiderũt· ¶ Chriſ· ſuper mathe
um· Vl' p occupatõnẽ ville populares iudeorũ ſig
nificat· quos mũdi delectatõ ſeparauit a xp̃o· Per
occupatõnẽ vero negotiationis· ſacerdotes ceteroſ
q; miniſtros templi ſignificauit· q̃s lucri obtẽtu ve
nẽtes ad miſteriũ legis & tẽpli auaritia ſepauit
a fide· De q̃bꝫ nõ dixit ꝙ malignati ſũt ſ; neglexe=
runt· Qui eñ odio aut invidia crucifixerũt criſtũ·
illi malignati ſunt· Qui autẽ negotijs impediti non
crediderunt· illi neglexiſſe dicuntur nõ malignati·
De ſua tamen morte dominus tacet· quia in priori
pabola dixerat· ſed oſtendit mortem diſcipulorũ
ſuorum· quos poſt aſcẽſum ipſius occiderunt iudei
Stephanum lapidantes & iacobum alphei occidẽ
tes. Propter que hieruſalem deſtructa eſt a roma
nis· Et notandum ꝙ ira ĩ deo nõ ꝓp̃e· ſ; trãſlatiue
dicit'· Tũc enim iraſci dicit'· quãdo vlciſcit'· Vnde
& hic dicit'· Rex aũt cũ audiſſet. iratus ẽ· ¶ Hie·
Quãdo ĩuitabat ad nupcias & agebat opera clemẽ=
tie hominis nomẽ appoſitũ ẽ· Nũc autẽ quãdo ad vl
tionẽ venit. hõ ſiletur & rex tantũ dicit'· ¶ Orige·
Dicãt autem qui peccant in deum legis & prophe=
tarum & totius creationis vtrum iſte qui & homo
dicitur & irat⁹ proponitur· ipſe ẽ pater criſti· &

ſi dixerint hũc ipſum eſſe· cogendi ſunt confiteri·
quoniam multa ĩ eo ſecundum paſſibilem hominũ
naturam eſſe dicuntur· Non quia ipſe paſſibilis eſt
ſed quia morem gerit paſſibilis nature hominum
Et ſecundum hanc conſequentiam ſuſcipere conue
nit & iram dei & penitentiam & cetera huiuſmodi ĩ
prophetis· Sequit'. Et miſſis exerciti· ¶ Hiero·
Per hoc exercitus romanos intelligim⁹ ſub duce
veſpaſiano & tito· qui occiſis iudee populis· p̃uari=
catricẽ ĩcenderunt ciuitatẽ· ¶ Chriſ· ſup mathe·
Roman⁹ aũt exercit⁹ dicit' exercitus dei· Nec etiã
veniſſent romani hieruſalẽ· niſi eos dñs excitaſſet·
¶ Orige· Vel angeloꝝ agmina ſunt exercitus re=
gis noſtri· Miſſis ergo exercitibꝫ extinxiſſe homi=
cidas dicitur· quia in hominibus omne iudicium p
angelos exercetur· Homicidas ergo perdit quia ꝑ=
ſequentes interimit· Ciuitatem eorum igni ſuccen
dit· quia illorum non ſolum anime· ſed caro quoq;
in qua habitauerant eterna gehenne flamma cruci
antur· ¶ Origenes. Vel ciuitas impiorum eſt
ſecũdum vnumquodque dogma congregatio eorũ
qui conueniunt in ſapientia principum huius ſecu
li· quã ſuccendit rex & exterminat quaſi ex malis
edificatõibus cõſiſtentẽ· ¶ Grego· Sed is q̃ inui
tãtẽ ſe cõtẽni cõſpicit· filij ſui nupcias vacuas ñ ha
bebit· quẽq; eñ ſermo dei ĩuentur⁹ ẽ vbi requeſcat·
Vñ ſubdit'· Tũc ait ſeruis ſuis· ¶ Ori· i· Ap̃lis
aut angelis q̃ p̃poſiti erãt in vocatõez gentiũ· Nup
tie q̃dẽ parate ſũt· ¶ Re· i· oẽ ſac̃mentũ hũane di
ſpẽſatõnis iã pactũ atq; cõpletũ ẽ· Sz q̃ ĩuitati erãt
idẽ· Iudei· ñ fuerũt digni· q̃a dei iuſticiã ignoran
tes & ſuam ſtatuere· volentes indignos ſe iudica
uerunt eterne vite· Reprobato ergo iudaico popu=
lo ad has nupcias gentilis populus eſt ſuſceptus
Vnde ſequitur. Ite ergo ad exit⁹ viarum & quoſ
cumque inueneritis vocate ad nuptias· ¶ Hiero·
Gentilium· n· populus non erat in vijs· ſed exi=
tibus viarum· ¶ Remigius· qui ſunt errores gen
tilium· ¶ Chriſoſtimus· ſuper matheum· Vel vie
ſunt omnes profeſſiones huius mundi vtputa phi=
loſophie milicie et huiuſmodi· Dicit ergo. Ite ad
exitus viarum vt cuiuſlibet conditionis homines
vocent ad fidem· Adhuc ſicut caſtitas via eſt que
ducit ad deum· ſic fornicatio via eſt que ducit ad
diabolum· & ſic de alijs virtutibus & vicijs· Iubet
ergo vt cuiuſcumque conuerſationis vel conditõnis
homines ĩuitent ad fidẽ· ¶ Hilarius· Per viã etiã
tempus ſeculi intelligendum eſt· atque ideo ad exi
tus viarum iubentur ire quia omnibus retroacta
donantur· ¶ Gregorius. Vel aliter. In ſcriptura
ſacra vias actiones accipimus. Exitus viarum
intelligimus defectus actionum· quia illi plerũq;
facile ad deum veniunt quos interrenis actionĩ=
bꝫ proſpera nulla comitantur· ¶ Origenes. Vel
aliter. Puto hanc primam vocationem fuiſſe ad
nuptias aliquarũ ingenuarũ animarũ· Principalit'
eñ de⁹ vl't venire ad epulatõez diuini eloquij· eos q̃

ad intelligendū ſūt igenioſiores. Et quoniam qui
huiuſmodi ſūt. nolunt ad iſtā vocationē venire.
trāſmittūtur alij ſerui puocantes eos & pmittētes
qꝫ ſi venerit. pcipient prandiū pparatū a rege. Si
cut enim incorporalibus alia eſt que nubit ſponſa
alij iuitatores. alij q iuitātur ad nupcias. ſic deus
ſcit diuerſos ordines aīarū. earūqꝫ virtutes & cau
ſas. ob quas hij qdem i cōſtitutiōe ſponſe accipiūtur
alij i ordine ſeruorū vocātiū. alij i numero iuitato
rū ad nuptias. Sed q pncipalitr qdem fuerāt iui
tati. pmos iuitatores qſi paupes ſenſu neglexe
rūt & abierūt ſua ſequētes. in qbus magis ſūt dele
ctati. qꝫ in his que rex p ſeruos ſuos promittebat.
Sz hij leuiores ſūt hijs q ſeruis trāſmiſſis iniuriātur
& interficiūt. qui. ſ. ppatiōe cōtētioſorū vborū. au
ſi ſūt tenuiſſe ſeruos miſſos. qui non ſūt pparati ad
ſoluendas queſtiōes eorū verſutas & cōtumelijs af
ficiūt vel interficiūtur ab eis. Seqtur. Et egreſſi ſerui
ei9 i vias cōgregauerūt omnes quos inuenerūt malos
& bonos. Orige. Egredientes ſerui ſiue de iudea
& hieruſalē. Apoſtoli xpi. ſiue ab interioribꝫ ageli
ſācti. venientes ad vias diuerſas diuerſorū morum
cōgregauerūt qſcūqꝫ inuenerūt. Et n curāt vtrū ali
qn āte vocatōes mali fuerit aut boni. Bonos aūt i
tellige hic ſimplicitr cōuenit humiliores & rectio
res ex eis q veniebāt ad cultū dei. quibꝫ cōueniebat
quod apoſtolus ait. Cū gentes que legē nō habent
ea que legis ſūt. faciūt. ipi ſibiſunt lex. Hiero.
Int ipos em gētiles ifinita ē diuerſitas. cū alios ſci
am9 eſſe pcliuiores ad vitia. alios ad honeſtatem
morū vtutibꝫ deditos. Gre. Vel hec dicit. qa in
hac eccleſia nec mali ſine bonis. nec boni ſine ma
lis eſſe poſſūt. Bon9 aūt nō fuit q malos tollerare
recuſauit. Seqtur. Et iplete ſūt nuptie diſcūbentiū.
Orige. Nuptie. ſ. xpi & eccleſie ſūt iplete. dū
reſtituti deo qui ab apoſtolis ſunt iuenti recubue
rūt ad epulādū i nuptijs. Sz qm bonos & malos
oportuit qdem vocari n aūt vt mali pmanerēt mali
ſed vt deponerēt veſtimēta contraria nuptijs & in
duerent nuptialia indumenta. ſ. viſcera miſericor
die benignitatis. Ideo rex egreditur vt videat diſcū
bētes. p9 qꝫ apponatur eis prādiū. vt retineat ha
bētes nuptialia veſtimēta & delectet. cōdēnet qꝫ cō
trarios. Vn ſeqtur. Intrauit aūt rex vt videret di
ſcūbētes. Chriſ. ſup mathe. Nō quia alicubi ip
ſe nō eſt. ſed vbi vult pindiciū aſpicē ibi dicitur pre
ſens. Vbi aūt n vult. abſens videtur. Dies aūt aſpe
ctatōis ē dies iudicij qndo viſitatur9 ē xpianos q
ſup mēſā ſcripturarū recūbunt. Orige. Ingredi
ens aūt iuenit quēdā q nō mutauerat ppos mores
Vn ſeqtur. Et vidit ibi hominē n veſtitū veſte nup
ciali. Singularitr dixit. qa vni9 ſūt generis oēs q
ſeruāt malitiam poſt fidē qā habuerant ānte fidē.
Greg. Quid aūt debem9 itelligere p nuptialem
veſtē. niſi caritatē? qa hanc i ſe dns habuit. dū ad
ſociande ſibi eccleſie nuptias veniret. Intrat gͣ ad
nuptias. ſ ſine veſte nuptiali. q in eccleſia fidē ha
bet. ſ caritatē non habet. Aug9. cōtra fauſtum.
Vel ſine veſte nuptiali nuptias adit q querit ibi
gloriā nō ſponſi ſ ſuā. Hila. Vel veſtis nuptia
lis ē gtia ſpūs ſācti & cādor habit9 celeſtis q bone
i erogatōnis cōfeſſione ſuſcept9 vſqꝫ i cetū regni ce
lorū imaculat9 & i teger ē reſeruād9. Hierom.
Vel veſtis nuptialis pcepta ſūt dni & opera que cō
plētur ex lege & euangelio nouiqꝫ hominis efficiūt
veſtimentum quod qui in die iudicij in vent9 ſub
nomine criſtiano non habet. ſtatim corripitur. Vn
de ſequitur. Et ait illi. Amice quomodo huc int
raſti non habens veſtem nuptialem? Amicum vo
cat quia eſt inuitatus ad nuptias quaſi ſit amicus
p fidē. Arguit aūt ipudētie qꝫ veſte ſordida mun
dicias polluerit nuptiales. Origenes. Et quomi
am qui peccat & non induit dominum iheſum cri
ſtum. non habet excuſationem aliquam. Ideo ſe
quitur. At ille obmutuit. Hierominus. In tpe
eni illo n erit loc9 ipudētie. nec negādi facultas cū
oēs ageli & mūd9 ipe teſtes ſint peccatorū. Gre.
Non autem ſolum reiectus eſt a nuptijs qui iniu
riam nuptijs fecit. Sed adhuc a miniſtris regis
ſuper vincula conſtitutis ligatus inceſſione qua n
ē vſus ad bonū. & a pprehenſoria virtute qua nul
lum opus bonum i pleuit. condemnatus eſt in loco
ab omni lumine alieno qui vocatur tenebre exteri
ores. Vn ſeqtur. Tūc rex dixit miniſtris. Ligatis ma
nibus & pedibus mittite eum i tenebras exteriores.
Grego. Ligātur tūc pedes & man9 p diſtrictiōnē
ſentēcie qui mō a prauis operibꝫ ligari noluerunt p
melioratōem vite. vel tūc ligat pena qs mō a bonis
operibus ligauit culpa. Auguſtin9. xj. de tri
nitate. Prauarum vero atqꝫ diſtortarum volunta
tum implicatio. vinculum eſt quo alligatur q hec
ait. vt pijciatur i tenebras exteriores. Grego.
Interiores autem tenebras dicimus cecitatem cor
dis. exteriores vero eternam noctem damnatōnis.
Chriſoſtimus. ſuper matheum. Vel per hec
deſignatur differentia tormentorum i peccatoribꝫ
Sunt enim prime tenebre exteriores. Interiores
autem minores. & nouiſſimi loci. Sequitur. Ibi
erit fletus & ſtridor dentium. Hieronimus. In
fletu oculorum & ſtridore dentium per metapho
ram membrorum corporalium magnitudo oſtendi
tur tormentorum. Manus quoqꝫ ligatas & pedes
fletum oculorum & ſtridorem dentium ad corpo
ban dam reſurrectionis intellige veritatē. Gre
gorius. Vt illic dentes ſtrideant qui de edacitate
gaudebant. Illic oculi defleant. qui hic per illici
tas concupiſcentias verſabantur. quatinus ſingu
la membra ſupplicio ſubiaceant que hic ſingulis qꝫ
buſqꝫ vicijs ſubiecta ſeruiebant. Hieronim9. Et
quia in conuiuio nuptiali nō initium ſed finis que
ritur. ſubditur. Multi enim ſunt vocati. pauci
vero electi. Hilari9. In inuitante. n. ſine excep
tōe publice bonitatis humanitas ē. In iuitatis vero
vel vocatis de iudicio meritorū pbitatis electō ē.

¶ Gregorius. Nonnulli eñ bona nec incipiunt.
Nonnulli vero in bonis que inceperũt minime pſi-
ſtũt. Tanto g° ſibi vnuſqſq3 ſollicite metuat q̃nto
ig̃rat q̃ reſtant. ¶ Chriſ. ſup math. Vel aliter.
Quotiens deus temptat eccleſiam ſuã ingreditur.
ad eã vt videat diſcumbẽtes. & ſi inuenerit aliquẽ
nõ habentem veſtem nuptialem. interrogat eũ. vt
q̃d factus eſt xpianus ſi hec opa diligebas? Ta-
lem g° xpus tradit miniſtris ſuis. i. aliquibꝫ mini
ſtris ſeductionis. & ligant manus eius. i. opa &
pedes. i. motus anime. & mittunt eu3 in tenebras
id ẽ in errores vel gentium vel iudeoꝝ vel hereſim
ꝓpinquiores eñ ſunt tenebre gentiliũ q2 veritate3
ſpernũt. quã nõ audierũt. Sed exteriores iudeo-
rum q̃ audierũt. ſ3 nõ crediderũt. ſ3 magis exterio-
res hereticoꝝ q̃ audierũt. & didicerũt. Textus
¶ Tunc abeuntes phariſei. cõſilium inierunt. vt
caperent eum in ſermone. Et mittũt ei diſcipulos
ſuos cũ herodianis. dicẽtes. Mgr̃ ſcim? q2 verax
es & viã dei in veritate doces. & nõ eſt tibi cura de
aliq°. nõ eñ reſpicis pſonã hominũ. Dic g° nobis.
Quid tibi videtur? Licet cenſum dari ceſari. an nõ
Cognita aũt ihus neq̃cia eoꝝ. ait. Quid me temp
tatis hypocrite? Oñdite mihi nummiſma cenſus.
At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis ihus.
Cuius eſt imago hec & ſupſcriptio? Dicunt ei.
Ceſaris. Tũc ait illis. Reddite g° q̃ ſunt Ceſaris
ceſari. Et q̃ ſunt dei deo. Et audientes mirati ſunt
& relicto eo. abierunt. ¶ Chriſ. ſup math. Sicut
ſi aliq̃s claudere voluerit aque currentis meatu3.
ſi excluſa fuerit p aliquã violentiã aliunde ſibi ſe
mitã q̃rit. ſic iudeoꝝ malignitas ex vna pte cõfu-
ſa. aliũ ſibi additum adinuenit. Vñ dr̃. Tunc
abeuntes phariſei. cõſilium inierunt. vt caperent
eũ in ſermone. Abierũt inq̃ ad herodianos. Quale
conſilium. tales & conſiliatores. Et ideo ſeq̃t. Et
mittũt ei diſcipulos ſuos cũ herodianis. ¶ Gloſa.
tanq̃ ig̃tis vt facilius deciperẽt. & p eos illu3 ca-
perẽt. cũ timẽtes turbã hoc per ſe non pſumerent
facere. ¶ Hie. Nup q̃d ſub ceſare auguſto iudea
ſubiecta romanis. qñ in toto orbe eſt celebrata de-
ſcriptio ſtipendiaria facta fuerat. Et erat in ꝑplo
magna ſeditõ. dicentibꝫ aliis. p ſecuritate & q̃ete
q̃ romani p oĩbꝫ militarẽt. debere tributa pſolui.
Phariſei vo q̃ ſibi applaudebãt in iuſticia. ecõtra-
rio nitentibꝫ nõ debere ꝑplm dei q̃ decimas ſoluer3
& p̃micias daret & cetera q̃ in lege ſcripta ſũt hu-
manis legibꝫ ſubiacere. Ceſar aũt auguſtus hero
dem filium antipr̃is alienigenã & pſelitu3 regem
iudeis cõſtituerat. q̃ tributi p̃eẽt & romano pare
ret impio. Mittunt igr̃ phariſei diſcipulos ſuos
cũ herodianis id ẽ militibꝫ herodis. ſeu q̃s illudẽ-
tes phariſei q2 romanis tributa ſoluebãt herodi
anos vocabant. & non diuino cultui deditos.
¶ Chriſ. in ho. ꝑpter hoc aũt ſuos diſcipl'os & he
rodis milites ſimul mittũt. vt q̃dcũq3 dixerit. rep
hendat̃. Cupiebãt eñ magis aduerſum herodia
nos eũ aliq̃d dicere. q2 eñ eũ detinere timebãt ꝑpt
turbas. voluerũt ei piculũ immittere ex hoc q̃ eẽt
publicis tributis obnoxius. ¶ Chriſ. ſup math.
Hec ẽ aũt hypocritaꝝ p̃ma ſimulatõ q2 laudãt q̃s
pdere volũt. Et ideo in laudẽ prumpunt. dicẽtes.
Mgr̃ ſcim? q2 verax es. Mgr̃m eu3 vocant. vt q̃ſi
honoratus & laudatus miſteriu3 ſui cordis ſimplr̃
eis aperiat. tanq̃ volẽs eos hr̃e diſcipl'os. ¶ Glo.
Tripliciter aũt cõtingit aliquẽ veritatẽ nõ docẽ.
Primo ex pte ipſius docentis. q2. ſ. veritatem vel
nõ nouit. vel nõ amat. Et cõtra hoc dicũt. ſcim? q2
verax es. Scd̃o ex pte dei. Cui? timore poſtpoſi-
to q̃dã veritatem de deo quã nouerũt. nõ pure an-
nũciant. Et cõtra hoc dicũt. Et viã dei in veritate
doces. Tercõ ex pte proximi ex cuius timore vel
amore aliq̃s veritate3 tacet. Et ad hoc excludẽdũ
dicũt. Et nõ eſt tibi cura de aliq°. ſ. hoĩe. Nõ eñ re
ſpicis pſonã hoĩm. ¶ Chriſ. in ho. hoc de herode
& ceſare occulte inſinuabãt. ¶ Hie. Blanda q̃de3
& fraudulenta interrogatõ illic puocat rñdẽtem.
vt magis deũ q̃ ceſarem timeat. Vñ dicũt? Dic
g° nobis q̃d tibi videt̃. Licet cenſum dari ceſari an
nõ? vt ſi dicat nõ debere tributa ſolui. ſtatim au-
dientes herodiani. ſeditõis reũ cõtra romanũ p̃n
cipem. eũ teneãt. ¶ Chriſ. in ho. q2. n. ſciebãt q̃
q̃dã hanc diſcordiã meditãtes occiſi erãt. volebãt
& ipm p ſmones hos in tale3 ſuſpitionẽ immittere
ſeq̃tur. Cog̃ta autẽ ihus neq̃cia eoꝝ ait. Quid me
temptatis hypocrite. ¶ Chriſoſ. ſuper math. Nõ
ſcd̃m ſmones eorũ pacificos blande rñdit ſ3 ſcd̃m
cõſcientiã eoꝝ crudelem aſpera dixit. q2 deus volũ
tatibꝫ rñdet. nõ verbis. ¶ Hieronimus. Prima g°
virtus eſt reſpondentis interrogantium mentes.
cognoſcere. & non diſcipulos ſed temptatores vo
care. hypocrita ergo vocat̃. qui aliud eſt & aliud
ſimulat. ¶ Chriſoſtomus. ſuper matheum. Di-
cit ergo eis hypocrite vt conſiderantes eum huma
norum cordium cognitorem. quod facere cogita-
bant. perficere non auderent. Vide ergo quod
phariſei blandiebantur vt pderent. ſed iheſus con
fundebat vt ſaluaret. quia vtilior eſt homini deus
iratus q̃ homo propitius. ¶ Hieronimus. Sapi
entia enim ſemper ſapienter egit. vt ſuis potiſſi-
mum temptatores ſermonibus confutentur. Et
ideo ſequitur. Oſtendite mihi nummiſma cenſus
At illi obtulerunt ei denariũ. Hoc genus nummi
eſt quod pro decem nummis computabatur &
habebat imaginem ceſaris. Vnde ſequitur. Et
ait illis iheſus. Cuius eſt imago hec & ſuperſcri
ptio? Qui putant interrogationem ſaluatoris ig
norantiam eſſe. & non diſpenſationem. diſcant ex
preſenti loco q̃ vtiq3 poterat ſcire iheſus cui? ima
go eſſet in nummo. ſequitur. Dicunt ei ceſaris. ce
ſare3 nõ putem? auguſtũ. ſ3 tiberiũ. ſig̃ficari ſub
q° & paſſus ẽ dñs. Oĩes aũt reges romani a p̃mo
caio ceſare q̃ impiũ arripuerat. ceſares appellant̃
Sequitur. Reddite g° q̃ ſunt ceſaris ceſari id eſt

nummũ tributum & pecuniã · ¶ Hila · Si eñ ni-
hil quod ceſaris eſt penes nos reſederit · cõditione
reddendi ei q̃ ſua ſunt · nõ tenebimur · Porro autẽ
ſi rebus illius incumbamus · ſi iure poteſtatis ſue
vtimur · extra q̃relã iniurie eſt · reddere ceſari q̃
ceſaris eſt. ¶ Chriſ · Tu aũt cũ audieris · reddi-
te q̃ ſunt ceſaris ceſari · illa ſcito eũ dicere ſoluꝫ · q̃
in nullo pietati nocent · qꝛ ſi aliq̃d tale fuerit nõ ad
huc ceſaris eſt · ſ; diaboli tributũ · Deinde vt non
dicant quoniam hominibꝰ nos ſubijcis · ſubdit · Et
que ſunt dei deo · ¶ Hie · i · decimas ꝑmicias · obla-
tões & victimas · ſicut & ipẽ dñs reddidit ceſari
tributa ꝓ ſe & petro · & deo reddidit q̃ dei ſunt.
pr̃is faciens volũtatem. ¶ Hila · deo etiam q̃ eius
ſunt reddere nos oportet · i · corpus & animã & vo-
luntatem · Nummiſma · n · ceſaris in auro eſt in q̃ ẽ
eius imago depicta · Dei nummiſma hõ eſt in q̃ ẽ
dei imago figurata · Ideo diuitias v̄ras date ceſari
Deo autem innocentie veſtre conſcientiã ſeruate ·
¶ Origenes · Ex hoc loco diſcimꝰ ſaluatoris ex-
emplo · vt nõ hijs q̃ a multis dicuntur & ꝓpterea
glorioſa videtur occaſione pietatis attendamus · ſ;
que conuenienter ſcd̃m ordinem rõnis dicuntur ·
¶ Poſſumꝰ aũt & moraliter intelligere locũ iſtũ
quoniã debemꝰ corpori q̃dã dare q̄ſi tributũ ceſari
& neceſſaria · quecũqꝫ aũt ſunt cõuenientia anima
rum nature · i · ea q̃ ducũt ad virtutem · debemꝰ deo
offerre · Qui ergo ſup̄ modũ docent legem dei & de
rebꝰ debitis corꝑi nihil curare ꝑcipiunt ſunt pha-
riſei · q̃ reddere ceſari tributũ vetebãt prohibẽtes
ſcꝫ nubere & abſtinere a cibis q̃s deus creauit · q̃
vero ſup̄ modũ eſtimat oportere corporibꝰ indul-
gere · Ipi ſunt herodiani · Saluator autẽ noſter
vult vt nec v̄tus minoret̃ duꝫ ſup̄ modũ carni ſ-
uimꝰ · nec carnis natura grauetur dũ habũdantiꝰ
v̄tutibꝰ adheremꝰ · vel ꝑnceps mũdi · i · diabolꝰ dr̃
ceſar · nõ · n · poſſumꝰ reddere deo q̃ dei ſũt · niſi ꝑus
reddiderimꝰ ꝑncipi q̃ ſunt ſua · i · niſi depoſuerimꝰ
malitiã vniuerſam · Hoc etiã diſcamꝰ ex loco p̄n-
ti ꝙ cõtra temptãtes nec oĩno tacere debemus nec
ſimplr̃ r̃ndere · ſ; circũſpecte vt ꝑcidamꝰ occaſio
nem querentium in nobis occaſionem & doceamꝰ
irrep̄hẽſibiliter · que poſſunt ſaluare volẽtes ſalua
ri · ¶ Hieronimus · Qui autẽ credere debuerãt ad
tantam ſapientiam · mirati ſunt ꝙ calliditas eorũ
inſidiãdi n̄ inueniſſet locũ · vñ ſeq̃t̃ · Et audiẽtes mi-
rati ſũt & relicto eo abiert̃. Infidelitatẽ ꝑit̃ cũ ad
miratõe reportãtes · ¶ In illa die · acceſſert̃ ad eũ
ſaducei q̃ dicũt reſurrectõeꝫ n̄ eẽ · & iterrogauert̃
eũ dicẽtes · mgr̃ · moyſes dixit ſi q̃s mortuꝰ fuerit
n̄ hñs filiũ · ducat fr̃ eiꝰ vxorẽ illiꝰ · & ſuſcitet ſe-
mẽ fr̃i ſuo · Erãt aũt apud nos ſeptẽ fr̃es · & ꝑmꝰ
vxore ducta defunctꝰ · n̄ hñs ſemẽ · reliq̃t vxorem
fr̃i ſuo · Similr̃ & ſcd̃us & tercius vſqꝫ ad ſeptimũ
nouiſſime aũt oĩm & mulier defuncta ẽ · In reſur-
rectõe g̃ de ſepteꝫ cuiꝰ erit vxor ? oẽs · n · habuert̃
eã · r̃ndẽs ihũs ait illis · erratis neſcientes ſcriptu-

ras neqꝫ v̄tutẽ dei · In reſurrectõne · n · neqꝫ nubẽt
neqꝫ nubent̃ · ſ; ſũt ſicut ãgeli dei in celo · de reſurre-
ctõe aũt mortuoꝝ n̄ legiſtis q̃d dictũ ẽ a deo dicẽte
vob̃ · Ego ſũ deꝰ abrahã · deꝰ iſaac · & deꝰ iacob · nõ
ẽ deꝰ mortuoꝝ · ſ; viuẽtiũ · & audiẽtes turbe mira-
bãt̃ i doctrĩa eiꝰ · ¶ Chriſ · i ho · Cõfutatis phari-
ſeoꝝ diſcipulis cũ herodianis · ſaducei ſe imittũt
cũ tñ ex cõfuſione p̄oꝝ eos oporterꝫ effici pigrio-
res · ſ; ꝑſuptõ inuerecũdũ q̃d ẽ & ꝑtinax & ipoſſibi
lia tẽptans · ꝓpt̃ hoc & euãgeliſta ſtupẽs eoꝝ de-
mẽtiã · hoc ipm̄ ſig̃ficat dicẽs · In illa die acceſ. ad
eũ ſaducei · ¶ Chriſ ſup mathꝰ · q̄ñ recedebãt pha
rizei · accedebãt ſaducei · forte tali ꝯſilio q̃ decerta
bãt q̃s eũ añ ꝯp̄hẽdẽ poſſet · vl̃ ſi rõne eũ n̄ poſſent
ſupare · ſaltẽ ꝑ ipaꝫ freq̃ntiã ſubuerterẽt ſenſũ eiꝰ
¶ Hie · Due hereſes erãt i iudeis vna pharizeoꝝ
& altera ſaduceoꝝ · pharizei traditõnũ & obſuatõ
nũ · iuſticiã ꝑferebãt · vñ & diuiſi vocabãt̃ · a ꝓplo
ſaducei aũt q̃ interp̄tãt̃ iuſti · ipi vẽdicabãt ſibi q̃d
n̄ erãt opibꝰ & corꝑis & aĩe reſurrectõeꝫ credẽtibꝰ
cõfitẽtibꝰqꝫ & ãgelos & ſpm̄ ſeq̃ntes iuxta actus
apoſtoloꝝ oĩa denegabãt · vñ & hic dr̃ · q̃ dicũt re
ſurrectõnẽ n̄ eẽ. ¶ Orige · Nõ ſolũ aũt carnis reſur
rectõeꝫ negabãt · ſ; etiã aĩe immortalitatem tolle-
bãt · ¶ Chriſ · ſup mathꝰ · vidẽs · n · diabolus ꝙ iu-
ſticiã dei oĩno extinguẽ n̄ potuit · itroduxit here-
ſim ſaduceoꝝ · q̃ dicerẽt n̄ eẽ reſurrectõeꝫ mortuo-
rum · q̃ res omeꝫ ꝓpoſitũ faciẽde iuſticie frãgit · q̃s
eñ cõtentus erit aduerſus ſeipm̄ q̄tidie luctamĩa
exercere · i · ad ſpẽ reſurrectõis aſpicere · ¶ Gre ·
xiiij · moꝝ · Sũt aũt nonnulli cõſiderãtes ꝙ ſpũs a
carne ſoluit̃ · ꝙ caro in putrediẽꝫ v̄tit̃ · ꝙ putredo
i puluerẽ reducit̃ · ꝙ puluis i elemẽta ſoluit̃ · vt ne
q̃qꝫ ab hũanis oculis videat̃ · reſurrectõeꝫ fieri poſ
ſe deſperãt & dũ arida oſſa iſpiciũt · hec veſtiri cã
nibꝰ · rurſũqꝫ ad vitã vireſcere poſſe fieri diffidũt
¶ Auguſ · i enchi · Nõ aũt perit deo t̃rena materi-
es · de qua mortalium creatur caro · Sed in quem
libet puluerem cinerem ſoluatur · In quoſlibet
halitus auraſqꝫ diffugiat · Inquamcumqꝫ alioꝝ
corporum ſubſtantiam vel in ipſa elementa verta
tur · Inquorumcumqꝫ animalium aut etiam homi
nũ cibũ cedat · carnẽqꝫ mutet̃ · anime illi hũane i
pũcto tp̄is reddit̃ q̃ eã ꝑmitus vt hõ fieret · viue-
ret · creſceret · aĩaret · ¶ Chriſ ſup mathꝰ · Ad de-
fenſioneꝫ aũt ſui erroris inueniſſe ſe argutiſſimã rõeꝫ
ſaducei putabãt · vñ ſeq̃t̃ · Et iterro · eũ · dicẽtes ·
mgr̃ · moyſes dixit · Si quis mortuus fuerit ·
¶ Chriſoſ · in ho · Quia eñ inmitigabile malum
mors erat apud iudeos · q̃ oĩa pro p̄nti vita facie-
bãt · in legem deduxit moyſes defuncti ſine filijs ·
vxorem fratri dari oportere vt defuncto filius na-
ſceret̃ ex fr̃e · & nõ exciderct nomẽ eiꝰ q̃d erat q̃dã
mortis mitigatio · Nõ aũt alius q̃ frater vel ꝓpin-
quus videbat̃ accipe vxorem defuncti · q̄ñ nõ ita
putaret̃ q̃ ex tali cõiũctõe erat naſciturꝰ · eẽ filius
eiꝰ q̃ obijt · & iteꝝ extraneꝰ n̄ ita hr̃et neceſſitatẽ

ſtatuere domū eius q̇ obierat ſicut frater. cui etiā
ex cog̃tōne hec facere iuſtū erat ſeq̈tur. Erāt aūt
apud nos ſeptem fratres. ¶ Hie. Qui reſurrectō
nem corpoꝝ nō credebāt & animā putabāt interire
cū corporibꝰ. recte iſtiuſmodi fingūt fabulā. q̄ de
liramenti arguat eos q̇ reſurrectōnem aſſerāt mor
tuoꝝ. Turpitudinem g̊ fabule opponūt vt reſurre
ctōnis denegēt veritatem. Vn̄ cōcludūt in reſur-
rectōne g̊ cuiꝰ erit. pt̄ aī fieri vt vere in gēte eorū
hoc aliqn̄ acciderit. ¶ Auguſ. de q̄ſt. euan. Per
hos aūt. vij. fratres miſtice intelliguntꝰ homines
impij q̇ fructū iuſticie nō potuerūt afferre in ter-
ra p omēs. vij. mūdi etates. q̇bꝰ iſta terra cōſiſtit
poſtea. n. & ipā terra trāſiet p quā omēs illi quaſi
ſeptem ſteriliter trāſierunt. ſeq̈tur. Rn̄dēs autem
iſ̄us. ait illis. Erratis neſcientes ſcripturas neq̧
v̇tutem dei. ¶ Chriſ. ſup. math. Sapienter pri-
mū arguit ſtulticiā eoꝝ q̄ nō legebāt. ſcd̄o ig̊ran
tiā q̄ nō cog̊ſcebāt deū. Ex diligentia. n. lectōnis
naſcitur ſcientia dei. Ig̊rātia autē negligētie fi-
lia eſt. ¶ Hie. ꝓpterea g̊ errant q̄ ſcripturas ne-
ſciūt. & q̄ ſcripturas neſciūt cōſeq̄ntꝰ ig̊rāt v̇tutē
dei. ¶ Orige. Duas autem res dicit eos neſcire.
vnā q̇dē ſcripturas. alterā aūt v̇tutem dei per quā
reſurrectō fit & noua vita in ea. Vel dn̄s arguēs
ſaduceos neſcire v̇tutem dei ſe eos nō cog̊ſcere ar-
guebat. Ipe. n. erat v̇tus dei & nō cog̊ſcebāt eū. q̄
ſi neſcientes ſcripturas que loquūtꝰ de eo. ꝓpterea
nec reſurrectōnem credebāt quam facturus fuerat
ipe. Queritur aūt cū ſaluator dicat. Erratis neſciē
tes ſcripturas q̄ſi dicat ꝙ in q̇buſdā ſcripturis po
ſitum eſt qd̄ ſeq̈tꝰ. In reſurrectōne neq̧ nubēt. qd̄
in veteri teſtamento nō legitꝰ ſcriptum. Nos autē
dicimꝰ q̄ ſcriptum ē nō in ipis ſermonibꝰ manife
ſte iſta dicentibꝰ. ſ̄ in miſterio indicātibꝰ ſcd̄m in
tellectū moralem. Nam cū ſit lex vmbra futuroꝝ
bonoꝝ. dicēs q̇dlibet de viris & vxoribꝰ. de ſpiri-
talibꝰ nuptijs p̄ncipaliter dicit. Sed nec hoc in-
uenio alicubi ſcripturā dicentem. ſanctos poſt ex-
itum fore ſicut angelos dei. niſi forte q̇s & hoc mo
raliter intelligat ſcd̄m illud qd̄ dr̄. Tu autē ibis
ad p̄res tuos. Item appoſitus eſt ad p̄p̄l'm ſuū. Di-
cet aūt aliq̇s. ideo eos increpabat q̄ nō legebāt ce
teras q̄ ſunt extra legē. & ideo errabāt. Alius aūt
dicit ꝙ neſciebāt moyſaice legis ſcripturas ex eo
ꝙ diuinū ſenſum eaꝝ nō ſcrutabantꝰ. ¶ Chriſoſ.
ſup math. vel ꝙ dicit. In reſurrectōne neq̧ nubēt
retulit ad hoc ꝙ dixerat. neſcitis virtutem dei.
Quod aūt dixit. Ego ſum deus abrahā ad illud ꝙ
dixit. Neſcitis ſcripturas. Et q̇dē calūniatoribꝰ p̄-
mū oportet in aliq̄ q̄ſtione autoritatem ſcripture
p̄ferre. deinde rōnem exponere. Interrogantibꝰ p
ig̊rantiam p̄us rōnem exponamꝰ. poſtea autori-
tate cōfirmemꝰ. q̄m calūniatores cōuincere oportꝫ
Interrogatores aūt docere. ideo hijs interrogan-
tibꝰ per ig̊rantiā. p̄us rōnem expoſuit. dicens. In
reſurrectōne. ¶ Hie. in hoc aūt ꝙ dicit. Neq̧ nu-
bent neq̧ nubētur. Latina conſuetudo. Greco ideo-
mati non rn̄det. Nubere. n. apud latinos. ꝓpe di-
cūtur. mulieres. Sed nos ſimplr̄ dictū intelligaꝰ
ꝙ nubere de viris & nubi de mulieribꝰ dictum ſit.
¶ Chriſ. ſup math. in hoc q̇dē ſeculo q̄ morimꝰ-
ur. ideo vxores ducimꝰ. vt qd̄ moriendo minuitꝰ.
naſcendo ſuppleatur. ibi aūt moriēdi neceſſitas tol
litur. vn̄ & naſcendi cauſa ſoluta eſt ¶ Hila. Et
q̇dē ſuffecerat aduerſus ſaduceos opinionem ille-
cebre corporee recidiſſe & officijs ceſſantibꝰ inania
hec corpoꝝ gaudia ſuſtuliſſe. ſ̄ adiecit. Sed ſunt
ſicut āgeli dei in celo. ¶ Chriſ. in home. Per qd̄
ad interrogatū conuenienter rn̄det. q̄. n. hec erat
eis cauſa eſtimandi reſurrectōnem nō eſſe q̄ crede
bāt eandē fore reſurgencium conditionem. Hanc
cauſam remouit. oſn̄dēs eos alterius cōditōnis fu-
turos. Notandū v̇o ꝙ cū de ieiunijs & elemoſinis
ceteriſq̧ v̇tutibꝰ ſpiritalibꝰ locutus fuit. nūq̄ an
geloꝝ ſimilitudinē introduxit niſi cū de abſolu-
tione & coitu loq̈retur. q̄m ſicut omēs actus carna
les opa ſunt animaliū. p̄cipue tn̄ actus libidinis.
Sic omēs v̇tutes ſunt res angelice. p̄cipue tamē
caſtitas p quā vincitur natura v̇tutibꝰ. ¶ Hiero.
Quod g̊ infertur. ſed ſunt ſicut angeli dei in celo.
ſpiritalis cōuerſatō repromittitur. ¶ Dioniſius.
Tūc em̄ qn̄ incorruptibiles & immortales erimꝰ
viſibili q̇dē ipius dei apparitōne in caſtiſſimis con
templatōnibꝰ adimplebimur. intelligibilis autem
luminis datione participabimus. in impaſſibili
& in immateriali mente. ſcd̄m imitatōnem ſupce-
leſtiū mentiū. ꝓpter qd̄ dr̄ ꝙ erimꝰ āgelis eq̄les.
¶ Hila. Eandē aūt calūniā quā ſaducei afferunt
de cōiugio. afferre plures ſolent. in quā formam
muliebris ſexus reſurgat. Sed q̄lis in ſcripturis.
autoritas eſt de angelis. opinādo talem in reſur-
rectōe ſpei nr̄e ſenſū oportꝫ eē de feminis. ¶ Au-
guſtinus. xxij. de ciuita. dei. Sed mihi melius vi-
detur ſapere q̇ vtrūq̧ ſexū reſurrecturū non dubi-
tant. Nō em̄ libido ibi erit. q̄ cōfuſionis cauſa eſt.
Nā p̄uſq̄ peccaſſent nudi erāt. natura aūt ſeruabi
tur. que tūc q̇dē & a cōcubitu & a partu immunis
erit. Erunt tn̄ membra feminea non accomodata
vſui veteri. ſ̄ decori nouo. quo nō allicitur aſpiciē-
tis cōcupiſcentia q̄ nulla erit. ſ̄ dei laudetur ſapiē-
tia atq̧ clemētia. q̇ & qd̄ nō erat. fecit. & liberauit
a corruptōne quod fecit. ¶ Hie. Nemo. n. dicit de
lapide & arbore & hijs rebꝰ q̄ nō hn̄t mēbra geni-
talia ꝙ non nubent neq̧ nubentur. ſed de hijs qui
cum poſſunt nubere tamen aliq̄ ratione nō nubūt
¶ Rabanus. Hec autem que dicta ſunt de reſur-
rectionis conditionibꝰ ꝓpoſite reddidit queſtōni.
De ipā v̇o reſurrectōne cōtra eoꝝ infidelitatē cō-
uenienter loq̈tꝰ ¶ Chriſ. in ho. Et q̄ illi interro-
gando moyſen premiſerant. per moyſen eos con-
futat. Vn̄ ſubdit. de reſurrectōne aī mortuoꝝ nō
legiſtis. ¶ Hie. Ad cōprobādū reſurrectōis veri
tatē m̄ltis alijs exēplis manifeſtioribꝰ vti potuit

ex qbꝫ eſt illud · Reſuſcitabunt mortui & reſurgent q̇ in monumentis ſunt · Et in alio loco multi dormientium de terre puluere reſurgent · Queritur g° quid ſibi voluerit dominū hoc ꝓferre teſtimoniū quod videtur ambiguū · vel nō ſatis ad reſurrectōnis ꝑtinens veritatem · & q̄ſi hoc prolato probauerit q̇d volebat ſtatim intulerit · Non ē de⁹ mortuoꝝ · ſed viuentium · Sup̄ diximꝰ aūt · ſaduceos nec angelū nec ſpm̄ · nec reſurrectōez corpoꝝ confitentes · & animaꝝ qꝫ interitum p̄dicaſſe · hij q̇nqꝫ tantum libros moyſi recipiebāt · ꝓphetarum vaticinia reſpuentes · Stultū aūt erat inde proferre teſtimonia · cuius autoritatem non ſequantur · Porro ad eternitatem animaꝝ probādā · de moyſe ponit exemplū · Ego ſū deus abrahā · ſtatimqꝫ infert · Non eſt deus mortuoꝝ ſed viuentium · vt cum probauerit animas permanere poſt mortem · Neqꝫ em̄ poterat fieri vt eoꝝ eſſet deus · qui neq̄q̄ ſubſiſterent · cōuenienter introduceretur & corporum reſurrectio que cum animabꝫ bona · mala vel geſſerunt · ¶ Chriſ · in home · Sed q̄liter alibi ait vt viuoꝝ & mortuoꝝ dominetur · ſ; hoc nō eſt ſimile ei qđ hic dr̄ · Mortuoꝝ em̄ ibi dr̄ eſſe dominꝰ · eoꝝ · ſ · q̇ victuri ſunt · Non autē eoꝝ qui ſemel diſparuerunt · & vltra nō reſurgent · ¶ Hie · Conſiꝺadum etiā ꝙ ſermo hic ad moyſen iam factus fuerat ſanctis iſtis · patriarchis iam p̄dē q̇eſcentibꝫ · Erāt g° quoꝝ deus erat · nihil · n · hr̄e poterāt ſi nō erāt · qꝛ in natura rei eſt · vt eſſe id neceſſe ſit cuius ſit alteꝝ · atqꝫ ita hr̄e deū viuentium eſt cum deus eternitas ſit · & nō ſit eoꝝ que mortua ſunt · hr̄e id quod eternū eſt · Et quō eſſe illi futuri ſemp̄ negabuntur · quoꝝ ſe eſſe ꝓfiteat̄ eternitas · ¶ Orige · Deus etiam eſt q̇ dicit · Ego ſum qui ſum · Sic g° impoſſibile eſt vt dicatur eoꝝ deus eſſe q̇ nō ſunt · Et vide qꝛ nō dixit · Ego ſum deus abraham iſaac & iacob ſed deus abraham · deus iſaac & deus iacob · In alio aūt loco ſic dixit · Deus hebreoꝝ miſit me ad te · Qui · n · ꝑfectiſſime ſunt circa deū · q̄ntū ad cōpatōnem ceteroꝝ hominū · totum hn̄t deū in ſe · ꝓpterea nō cōmuniter · ſed ſingulariter dr̄ eoꝝ deus · vtputa ſi dicamꝰ · ager ille illoꝝ eſt · oſtendimus ꝙ vnuſquiſqꝫ eoꝝ nō habet eū in toto · Si aūt dicimus ꝙ ager ille illius eſt · demonſtramus qꝛ totum agrum poſſidet ille · Vbi g° dr̄ deus hebreoꝝ · imperfectio demōſtratur eoꝝ qꝛ vnuſq̇ſqꝫ · eoꝝ aliquid modicū de deo habebat · dr̄ autē · deus abraham · deus iſaac · & deus iacob · qꝛ ſinguli eorum totū habebāt deū · Non aūt ad modicā laudem reſpicit patriarchaꝝ ꝙ deo viuebant · ¶ Auguſ · contra fauſtum · Opportune itaqꝫ eadē voce nūc cōuincuntur manichei · q̇ tūc conuicti ſunt ſaducei · Nam & ipſam reſurrectionem alio q̇dē modo · ſ; tn̄ etiam ipſi negant · ¶ Auguſ · ſup · Iohannem · Iō autem ſpecialiter deus abraham deus iſaac & deꝰ iacob dr̄ · qꝛ in iſtis tribꝫ om̄es modi generationis filiorum dei vocantur · Generat em̄ deus mlͭ tociēs de bono p̄dicatore bonū filiū · & de malo malū qđ ſignificatur ꝑ abraham · qui de libera vxore fidelem filium habuit · & de ancilla infidelem genuit · Aliquando vero generat per p̄dicatorem bonuꝫ & malū filium · quod ſiḡficatur in iſaac · qui de libera vnum bonum & alteꝝ malum generauit · Aliquādo generat bonos per bonum & malum p̄dicatorē · quod ſiḡficatur per iacob · q̇ bonos filios genuit & de liberis & de ācillis · ¶ Chriſ · ſup math · Et vide quō ſit infirmior cōgreſſio iudeoꝝ contra xp̄m · Prima fuit cum terrore · dicendo · In q̄ poteſtate hec facis ? contra quam neceſſaria fuit conſtantia cordis · Secunda fuit cū dolo · cōtra quā neceſſaria fuit acuta ſapientia · Hec aūt fuit cuꝫ p̄ſumptione ignara · q̄ p̄cedētibꝫ facilior eſt · Hominem · n · putātem ſe aliq̇d ſcire cū neſciat · viro ſcienti facile eſt cōuincere · Sic & operatio inimici in p̄mis ḡuis ē ſed ſi quis forti animo ſuſtinuerit · inueniet euꝫ infirmiorem · ſequitur · Et audiētes turbe mirabant̄ in doctrina eius · ¶ Remi · Non q̇dē ſaducei ſ; turbe mirātur · Hoc etiā quotidie agitur in eccleſia · Cum em̄ diuina inſpiratōne aduerſarij eccleſie ſuperantur turbe fidelium letantur · *ſequitur textus*

¶ Pharisei aūt audientes · ꝙ ſilentium impoſuiſſet ſaduceis · cōuenerunt in vnū · Et interrogauit eū vnus ex eis legiſdoctor · temptans eum · mgr̄ · quod eſt mandatuꝫ magnū in lege ? ait illi ihus · Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo · & ex tota anima tua · & in tota mente tua · hoc eſt maximū & p̄mū mandatū · Secundū aūt ſimile ē huic · Diliges proximū tuū ſicut teip̄m · In his duobꝫ mandatis vniuerſa lex p̄det & ꝓphete · ¶ Hiero · Quia ſup̄ pharisei in oſtione denarij fuerāt confutati · & aduerſe partis viderāt factionem ſubrutā debuerant ex hoc moneri · ne vltra molirentur inſidias · ſed maliuolentia & liuor nutrit impudētiam · Vn̄ dr̄ · pharisei aūt au · ꝙ ſilenti · impo · ſadu · cō · in vnū · ¶ Orige · Silentium aūt ſaduceis impoſuit ihus · volens oſtendere q̄m mendacij voceꝫ obmuteſcere facit claritas veritatis · Sicut · n · ꝓpriū eſt iuſti tacere cū ſit tempus tacendi · & loqui cuꝫ ſit tempus loquendi · non tn̄ obmuteſcere · ſic ꝓpriū eſt omniū qui mendatij ſunt doctores · obmuteſcere quidem quantum ad rem · nō aūt tacere · ¶ Hie · Pharisei ergo & ſaducei q̇ inter ſe contrarij ſunt ad temptandum ihesum pari mente conſentiunt · ¶ Chriſoſ · ſuper matheum · Vel conuenerunt in vnum pharisei vt multitudine vincerent quam rōnibꝫ ſupare nō poterāt · A veritate nudos ſe profeſſi ſunt · q̇ multitudine ſe armauerūt · Dicebant em̄ apud ſe · vnus loq̄t̄ ꝓ oībꝫ & oēs loq̄mur per vnū · vt ſi q̇dē vicerit oēs videamur viciſſe · Si aūt victꝰ fuerit · vl̄ ſolꝰ videat̄ ꝯfuſus & iō ſeq̄t̄ · Et interrogauit eū vnꝰ ex eis legiſdoctor tēptās eū · ¶ Ori · Oēs g° q̇ n̄ diſcēdi ſ; tēptādi cauſa īterrogāt aliquē doctoꝝ · eſtimare debemꝰ illiꝰ pharizei fratres ſcđm illđ qđ vni ex minimis meis feciſtis mihi

fecistis · ¶ Auguſ. de con · euā · Non moueat aūt
ꝙ matheus hic dicit temptantem fuiſſe a quo dn̄s
interrogatus eſt · marcus aūt hoc tacet · Et in fi=
ne ita ↄ̄cludit · ꝙ ei dn̄s ſapienter rn̄deti dixerit ·
Non longe es a regno dei · Fieri · n · poteſt · vt ꝗuis
temptans acceſſerit · domini tn̄ rn̄ſione correctus
ſit · Aut certe ipſam temptatōnem non accipiam?
malā tanꝙ decipere volentis inimicum · ſed tantā
potius tanꝙ experiri amplius volētis ignotuꝫ · Neqꝫ
fruſtra ſcriptum eſt · qui facile credit · leuis ē cor=
de · quid aūt interroget · ſubdit · mgr̄ qd eſt māda
datum magnū in lege ? ¶ Orige · Temptans dice
bat · mgr̄ · qm̄ nō tanꝙ diſcipulus xp̄i proferebat
hanc vocem · Si quis ḡ nō diſcit aliqd a vbo · nec
tradit ſe ei ex toto animo ſuo · dicit aūt ei mgr̄ · fr
phariſei eſt · xp̄m temptantis ¶ Cū ḡ ante ſalua=
toris aduentū legeretur lex · forſitā q̄rebatur · qd
eſt mandatum magnū in ea · Neqꝫ · n · interrogaſ=
ſet hoc phariſeus · niſi diu apud illos de hoc queſi
tum fuiſſet & nō inuentū · donec veniens ihus hoc
doceret · ¶ Chriſ · ſup math · De magno tn̄ man=
dato interrogat · q̇ nec minimū obſeruabat · ille de
bet interrogare de maiore iuſticia q̄ iam minorem
ↄ̄pleuit · ¶ Hie · Vel nō de mandatis interrogat
ſed quod ſit p̄mū mandatū magnūqꝫ · vt cū om̄ia
q̄ deus mandauerit magna ſint · quicqd ille reſpon
deat · occaſionem habeat calūniandi · ¶ Chriſoſ ·
ſup math · Dn̄s aūt ſic ei reſpondit vt interroga=
tōnis eius fictam ↄ̄ſcientiā ſtatim p̄mo rn̄ſo pcu=
teret · vn̄ ſeq̇tur · ait illi ihus · Diliges dn̄m deum
tuū ex toto corde tuo & ex tota anima tua & in to
ta mente tua · Diliges inq̇t non timore qꝛ diligere
magis eſt ꝙ timere · Timere · n · ſeruoꝝ eſt · dilige
re filioꝝ · Timor ſub neceſſitate eſt · Dilectō in li=
bertate · Qui in timore ſeruit deo penā q̄d̄ euadit ·
Mercedē vō iuſticie nō habet · qꝛ iniuſtus fecit bo
nū ꝓpter timorem · Non vult ḡ deus vt timeatur
ſeruiliter ab hominibꝰ q̄ſi dn̄s · ſed vt diligatur q̄
ſi pr̄ · q̇ adoptōnis ſp̄m donauit hominibꝰ · Dilige=
re aūt deū ex toto corde eſt vt cor tuū nō ſit inclin
atum ad alicuius rei dilectōnem magis ꝙ dei · Dili=
gere aūt deū in tota anima eſt · certiſſimū animum
hr̄e in veritate · & firmū eſſe in fide · Alius eſt · n ·
amor cordis & alius eſt amor anime · amor cordis
quodāmō carnalis eſt · vt etiā carnaliter diliga?
deū · qd facere nō poſſum? · niſi recedam? ab amo=
re mūdialium reꝝ · Cordis ḡ amor ſentitur incor
de · Amor vero anime nō ſentitur · ſed intelligitur ·
qꝛ in iudicō anime ↄ̄ſiſtit · Qui · n · credit apud deū
eſſe omne bonū & nihil boni eſſe extra ip̄m hic di=
ligit deū in tota anima · Tota vō mente diligere
deū eſt vt · omnes ſenſus deo vacent · Cuius em̄ in
tellectus deo miniſtrat · Cuius ſapientia circa deū
eſt · cui? cogitatō ea q̄ dei ſunt · tractat · cui? memo
ria que bona ſunt recordat · tota mente diligit deū
¶ Auguſ · de doctrina xp̄iana · Vel aliter deū ex
toto corde diligere p̄ciperis · vt om̄es cogitatōnes
tuas · ex tota anima vt omnem vitā tuā · ex tota
mente tua & omnem intellectū tuū · in illū ↄ̄feras
Nullā ḡ vite nr̄e partem reliq̇t que vacare debe=
at & quaſi locum dare vt alia re velit frui · Sed
quicquid aliud diligendū venerit in animuꝫ illuc
rapiatur quo totus dilectionis impetus currit tūc
em̄ eſt optimus hō cū tota vita ſua pgit in incom
mutabile bonū ¶ Glo · Vel ex toto corde · i · intel
lectu · anima · i · voluntate · mente · i · memoria · vt
nihil ei contrarium velis · ſentias · aut recorderis ·
¶ Orige · Vel aliter · Ex toto corde · i · ſcd̄m totā
recordationem & operationem & cogitationem ex
tota anima · i · parati ſint eā ponere pro pietate dei ·
In tota mente nihil aliud ſcilicet proferētes niſi
que dei ſunt · Et vide ſi potes cor q̇deꝫ accipere pro
intellectu quo intelligibibia ſpeculantur · mentem
aūt ad proferēdas res · Mente · n · pferim? ſingu=
las res · Et p vnūquodqꝫ quod ſiḡficat q̄ſi mente
nr̄a inambulamus atqꝫ proferim? · Si aūt temp=
tanti phariſeo dn̄s nō rn̄diſſet · eſtimare poſſemus
non eſſe vnū mandatum maius altero · Sed dn̄s
rn̄dens ſubdit · Hoc eſt maximū & p̄mū mandatū
vbi diſcim? ſententiā de mandatis · qd ē magnuꝫ
& ſunt inferiora vſqꝫ ad minima · Rn̄det aūt dn̄s
nō ſolū ꝙ eſt magnū mandatū · ſed etiā p̄mū · nō
pro ordine ſcripture · ſ pro dignitate vtutis · Hi · aūt
ſoli hui? mandati ſuſcipiūt magnitudinē & p̄ma=
tum qui non ſoluꝫ diligunt dn̄m deum ſuū · ſ etiā
illa tria ſuſceperint · Docuit autem ꝙ nō ſoluꝫ eſt
magnū & p̄mū · ſ etiā ꝙ eſſet ſcd̄m ſimile priori ·
Vn̄ ſeq̇tur · Secundū autē ſimile eſt huic · Dili=
ges proximū tuū ſicut teip̄m · Si aūt q̇ diligit ini=
q̇tatem odit animā ſuam · manifeſtū ꝙ nō diligit
proximum ſicut ſeip̄m cum nec ſeipſum diligat ·
¶ Auguſ · i · de doctrina xp̄iana · Manifeſtum eſt
aūt omnem hominem proximū eſſe deputandū · qꝛ
erga neminem opandū eſt malū · Jam vero ſi vel
cui p̄bēdum vel a q̄ p̄bēdum eſt nobis officiū mi=
ſericordie recte proximus dr̄ · manifeſtū eſt hoc p̄
cepto q̄ tenemur diligere proximū etiam ſanctos
angelos ↄ̄tineri · a q̇bꝰ nobis tanta miſericordie ·
impēduntur officia · q̄nta nobis in ſcripturis ani=
maduertere facile ē · exq̄ & ip̄e dn̄s nr̄ proximum
ſe nobis dici voluit · qm̄ ſeip̄m dn̄s ihus ſiḡficat ·
opitulatū eſſe ſemiuiuo iacenti in via · ¶ Auguſ ·
viij · de trini · Qui aūt amat hoīes · aut qꝛ iuſti ſunt
aut vt iuſti ſint · amare debet · ſic · n · & ſeip̄m ama=
re debet · aut qꝛ iuſtus ē · aut vt iuſtus ſit · ſic · n · di
ligit ꝓximū ſicut ſeip̄m ſine vllo piculo · ¶ Aug? ·
i · de doctrina xp̄iana · ſi aūt teip̄m n̄ ꝓpt te debes di
ligē · ſ ꝓpt illū vbi dilectōnis tue rectiſſim? finis
eſt · Nō ſuccenſeat aliqs hō · ſi & ip̄m ꝓpt deū dili=
gis · Quiſqs ḡ recte proximū diligit · hoc cū eo de=
bet agē vt etiā ip̄e toto corde diligat deū ¶ Chri ·
ſup math · Qui aūt hoīem amat · ſimile ē ſicut q̇ deū
amat · qꝛ imago dei eſt hō · in quo deus diligitur ·
ſicut rex in ſua imagine honoratur · Et propter

hoc dr̄. hoc mandatum ſimile eſſe primo ¶ Orige.
Vel aliter. ꝙ mandatū ſeq̄ns p̄mo eſt ſimile. ſig-
ficat idem eſſe officij & meriti in vtroq;. Neq;. n.
aut dei ſine xp̄o. aut xp̄i ſine deo. pt̄ vtilis eſſe di
lectō ad ſalutem. Sequitur. In his duob; manda-
tis tota lex p̄det & ꝓphete ¶ Auguſ. de q̄ſt. euā.
p̄det dixit. i. illo refert̄. vbi habet finē. ¶ Raba.
Ad duo. n. hec p̄cepta pertinet totus decalogus.
p̄cepta q̄dē p̄me tabule ad dilectōnem dei. p̄cepta
ſecunde ad dilectōnem proximi. ¶ Origenes. vel
q: qui omnia impleuit q̄ ſcripta ſunt de dei dilectō
ne & proximi. dignus eſt magnas gr̄as a deo p̄ci-
pere vt intelligat omēz legez & ꝓphetas ¶ Au-
guſtinus. vij. de trinitate. Cū aūt ſunt duo p̄cep-
ta in q̄b; p̄det lex & ꝓphete. dilectio dei & prox-
imi non immerito ſcriptura plerumq; pro vtroq;
vnū ponit. ſiue dilectōnem dei. ſicut eſt illud. ſci-
mus. n. quoniā diligentib; deū omnia cooperātur
in bonū. ſiue dilectionem proximi. ſicut eſt illud.
Omnis lex in vno impletur. diliges proximum
tuū ſicut teip̄m. Sed hoc ideo q: q̄ proximū dili-
git cōſeq̄ns eſt vt deū diligat. Ex vna em̄ eadēq;
caritate deū proximūq; diligim⁹. ſ; deū ꝓpter deū.
nos aūt & proximū. ꝓpter deum. ¶ Auguſ. i. de
doctrina xp̄iana. Sed tamen quoniā excellentior
& ſup̄ nr̄am naturā eſt diuina ſubſtantia. p̄ceptum
quo diligim⁹ deū. a proximi. dilectōne diſtinctū
eſt. ꝙ ſi te totuz intelligas. i. animā & corpus. &
proximū tuū. i. animā & corpus. nulluz diligen-
daꝝ reꝝ genus in his duob; p̄ceptis p̄termiſſum
ē. Cū. n. p̄currat dilectō dei ſeq̄t̄ dilectō proximi
eiuſq; dilectōnis modus p̄ſcriptus ſit. vt eū ſicut
teipſum diligas ſimul & tui abſ te dilectio p̄ter-
miſſa non eſt. Sequitur textus

¶ Congregatis autez phariſeis interrogauit eos
iħus dicens. Quid vobis videtur de xp̄o cui⁹ fili⁹
eſt? Dicunt ei dauid. ait illis. Quomodo ḡ dauid
vocat eū in ſp̄ū dn̄m dicens. Dixit dn̄s dn̄o meo.
ſede a dextris meis donec ponā inimicos tuos ſca-
bellū pedū tuoꝝ? Si ḡ dauid vocat eum dn̄m.
quō filius ei⁹ eſt? Et nemo poterat r̄ndere ei v̄bū.
neq; auſus fuit quiſq̄ ex illa die eū amplius inter
rogare. ¶ Chriſ. in home. Iudei eſtimantes xp̄m
eſſe hominem puꝝ. eū temptabant. nec euz temp-
taſſent ſi filium dei credidiſſent. Volens ḡ xp̄us
oñdere ꝙ cog̊ſcebat fallatiā cordis eoꝝ. & q: deus
erat. nec manifeſte voluit dicere veritatez. ne oc-
caſionem blaſphemie inuenientes iudei. amplius
inſanirent. Nec omnino tacere. q: ad hoc venerat.
vt veritatem annunciaret. ideo talem interrogatō
nem eis ꝓpoſuit. vt ip̄a interrogatō eis oſtēderet.
quis eſſet. Vñ dr̄. Congregatis aūt phariſeis in-
terrogauit eos iħus dicēs. Quid vobis videtur de
xp̄o cui⁹ filius eſt? ¶ Chriſoſ. in ho. Diſcipulos
q̄dē p̄muz interrogauit q̄d alij dicerent de xp̄o. &
tūc q̄d ip̄i dicerent. Hos aūt nō ita. Profecto. n.
ſeductorē eū dixiſſent & malū. exiſtimabāt autē

quoniam chriſtus purus homo erat. & ideo dixe-
runt euz eſſe filiū dauid. & hoc eſt ꝙ ſubditur. di-
cūt ei dauid. Ipſe aūt hoc rep̄hendēs. inducit ꝓphe
tam dominationem eius & ꝓprietatem filiatōnis &
cohonoratōnem q̄ eſt ad p̄rem teſtātem Vñ ſubdi
tur. ait illis. Quō ḡ dauid in ſp̄ū vocat eū dn̄m di
cens. Dixit dn̄s dn̄o meo. ſede a dextris meis. do-
nec. ¶ Hie. Teſtimoniū hoc de. c. ix. pſalmo ſūp
tum eſt. Dn̄s ḡ filius dauid vocatur. nō ſcd̄m id
ꝙ de eo natus ē. ſ; ſcd̄m id ꝙ natus ē ex p̄re ſemper
fuit p̄ueniēs ip̄m carnis ſue p̄rem vocat autem eū
dn̄m ſuū nō erroris incerto nec ꝓpria voluntate ſed
ſp̄ūſancto. ¶ Remi. Quod autez dicit. ſede a dex-
tris meis non intelligendū ē ꝙ deus corporeus ſit
vt dextrā vl̄ ſiniſtrā habeat. ſ; a dextris dei ſedere
eſt in honore & eq̄litate paterne dig̃tatis manere.
¶ Chriſ. ſup math. Puto aūt hāc interrogatōez
nō ſolū cōtra phariſeos. ſ; etiā cōtra hereticos po-
ſuit. Nā ſcd̄m carnē vere filius erat dauid. dn̄s aūt
ſcd̄m diuinitatem. ¶ Chriſ. in ho. Nō aūt in hoc
ſtat. ſ; vt timeāt ſubdit. donec ponā inimicos tuos
ſcabellum peduz tuoꝝ. vt ſaltem ita eos inducat.
¶ Orige. Deus etiā nō ad p̄ditōnem ſolum ponit
ſcabellū pedū xp̄i inimicos ip̄ius. ſ; ad eoꝝ ſalutē
¶ Remi. Donec aūt pro infinito ponit̄ vt ſit ſen-
ſus. ſede ſemp & inimici tui in ſempiternū ſubijci
entur pedib; tuis. ¶ Glo. Quod aūt a p̄re inimici
ſubijciūt̄ filio. nō infirmitatem filij. ſed vnitatem
nature ſig̃ficat. Nā & filius ſubijcit inimicos p̄ri
q: p̄rem clarificat ſup terrā. Et ex hac autoritate
cōcludit. Si ḡ dauid vocat. eū dn̄m. quō fili⁹ ei⁹
erit? ¶ Hie. Interrogatō hec nobis ꝓficit vſq; ho
die cōtra iudeos. Et hi. n. q̄ cōfitent̄ xp̄m eſſe ven-
tuꝝ. hominem ſimplicē & ſanctū viꝝ aſſerunt de
genere dauid. Interrogem⁹ ḡ eos docti a dn̄o. ſi
ſimplex hō eſt & tñ filius dauid. quō dauid vocat
eū dn̄m ſuū? iudei aūt ad deludēdā interrogatōis
veritatem. friuola mlt̄a cōfingūt. vernaculū abra
he aſſerētes cuius filius fuit damaſcus eliezer. &
ex ipſius perſona ſcriptum pſalmum. ꝙ poſt cedē
quinq; regum dominus deus domino ſuo abrahā
dixerit. Sede ad dextram meam donec ponam.
Quos iterrogem⁹ quō dixerit abrahe ea q̄ ſequū
tur. & r̄ndere cogam⁹. quō abrahā āte luciferꝝ ge-
nitus ſit. & quomodo ſacerdos fuit ſecundum ordi
nem melchiſedech? pro q̊ melchiſedech obtulerit
panem & vinum. & a quo decimas p̄de accepit.
¶ Chriſ. in ho. Hoc tantū impoſuit finem ipſoꝝ
q̄ſi magnū & ſufficiēs p̄cludere eoꝝ ora. vñ ſeq̄t̄.
Et nemo poterat r̄ndere ei v̄bū. neq; auſus fuit q̄ſ-
q̄ ex illa die eū āpli⁹ iterrogare. Siluerūt. n. ex
tūc nō volētes. ſ; nō hn̄do aliq̄d dicere. ¶ Orige.
Si aūt interrogatō eoꝝ fuiſſet ex volūtate diſcen
di. nunq̄ eis talia ꝓpoſuiſſet. vt amplius non eſ-
ſent auſi eum interrogare. ¶ Rabanus. Ex hoc
autem intelligimus. venena inuidie ſuperari poſſe
ſed difficile quieſcere.

¶ Capitulū · xxiij ·

TVnc locut⁹ ē ihūs ad turbas &
ad diſcipulos ſuos dicēs · Super
cathedrā moyſi ſederūt ſcribe &
phariſei · Oīa ḡ q̄cumq3 dixerint
vob̄ ſuate & facite · Dicunt em̄ &
non faciūt · Alligāt em̄ onera ḡ=
uia & importabilia · & imponūt in humeros hoīm
digito aū ſuo nolūt ea mouere · ¶ Chriſ · ſup mat̄
Poſtq̄ dn̄s ſacerdotes r̄ſione ꝯſtrauit · & incor=
rigibilem eoꝝ cōditōnem oſ̄dit · ſicut clerici ſi ma=
leſecerint inemendabiles ſunt · laici vō delinq̄ntes
facile emēdāt̄ · tūc cōuertit ſermones ad apl̄os &
ad ꝑpl̄m · Vn̄ dr̄ · Tūc locut⁹ ē ihūs ad turbas &
ad diſcipl̄os ſuos · Infructuoſum nāq3 ē vbū in q̄
ſic alt̄ cōfundit̄ · vt alt̄ nō erudiat̄ · ¶ Ori · Sunt
aū meliores diſcipuli xp̄i · reliq̄s turb̄ · & inuenis
in eccleſiis q̄ſdā affectuoſi⁹ accedētes ad vbū dei
eſſe diſcipulos xp̄i · ceteros aū ꝑpl̄m eē ipuis · Et in
terdū q̄dā diſcipulis ſolis dicit · q̄dā vō turb̄ · alia
vō turb̄ ſimul atq3 diſcipulis ſicut ſūt hec · Vnde
ſeq̄t̄ · dicēs ſup cathedrā moyſi · Qui legē moyſi ꝓ
fitēt̄ & interp̄tari gloriāt̄ · hi ſedēt ſup cathedrā
moyſi · Qui ḡ nō recedūt a littera legis · ſcribe di=
cūt̄ · Qui aū mai⁹ aliq̄d ꝓfitētes · diuidūt ſeip̄os q̄
ſi meliores a multis · phariſei dicūt̄ qđ interp̄tat̄
diuiſi · Qui aū moyſen ſcđm ſpiritalem vtutem in=
telligūt & exponūt · ſedēt q̄dē ſup cathedrā moyſi
ſ3 non ſūt ſcribe & phariſei · ſ3 his meliores dilecti
xp̄i diſcipuli · Poſt aduentū aū xp̄i ſedēt ſup ca=
thedrā eccleſie · q̄ eſt cathedra xp̄i · ¶ Chriſoſ · ſup
math̄ · Videndū ē tn̄ quō q̄s ſup cathedrā ſedeat ·
q2 nō cathedra facit ſacerdotem · nō locus ſanctifi=
cat hoīem · ſ3 hō locuz · ideoq3 malus ſacerdos de ſa=
cerdotō ſuo crimē acq̄rit nō dig̃tatez · Ne aūt aliq̄s
dicat qm̄ ꝑpter hoc deſidioꝛ fact⁹ ſū ad agendum
q2 malus ē doctor · hāc deſtruit opinionem · cū ſub=
dit · Oīa ḡ q̄cumq3 dixerint vob̄ · ſuate & facite ·
Nō em̄ ſua dicūt · ſ3 q̄ dei ſūt · q̄ p moyſen de⁹ in le=
gem deduxit · Et intuere q̄nto circa moyſen vtit̄
honore · eā iteꝝ q̄ ad vetus ē teſtamētū cōcordiam
oſtendens · ¶ Origenes · Si autez ſcribe & phari
ſei ſedentes ſuper cathedram moyſi ſunt iudeoꝝ
doctores · ſecundum litteram docentes legis man=
data · quomodo iubet nos dominus ſecundum om
nia que dicunt illi · facere ? cum apoſtoli in actib⁹
vetent fideles viuere ſecundum litteram legis ſpi
ritaliter non intelligentes · Quecumq3 ergo dicunt
nobis ex lege intelligentes ſenſum legis facimus
& ſeruamus · nequaq̄ facientes ſecundum opera
eorum · Non enim ſicut lex docet faciunt · nec intel
ligunt velamen eſſe ſuper litteram legis · Vel cum
omnia audieris non omnia intelligas precepta le=
gis · puta multa que de eſcis ſunt & que de hoſtiis
& ſimilia · ſed ea que corrigunt mores · Sed quare
non de lege gratie · hec mandauit ſed de doctrina
moyſi ? quia ſcilicet nondum erat tempus p̄cepta
noue legis ante tempus paſſionis manifeſtare · mi
hi autem videtur q̄ & aliquid aliud p̄diſpenſans
hoc dicit · Quia .n. accuſaturus erat ſcribas & pha
riſeos in ſequentib⁹ ſermonib⁹ · ne videretur apud
ſtultos ex hoc eoꝝ principatum capere vel ꝑpter
inimiciciam hec facere · primum a ſe hanc ſuſpitio
nem remouet · & tunc eos incipit reprehendere · vt
turbe non in eadē vitia incidant & ideo ne exiſtim
ent q̄ quia debent eos audire · ideo eos debeant in
operib⁹ imitari · ſubditur enim · Secundum vero
opera eorum nolite facere · Quid eſt autem doctore
illo miſerabilius · cuius vitam diſcipuli cum non
ſequuntur · ſaluantur · cum imitantur · perdunt̄ ?
¶ Chriſoſtimus · ſuper matheum · Sicut autem
aurum de terra eligitur · & terra relinquitur · ſic &
auditores doctrinam accipiant · & mores relinqu
ant · Frequenter enim de homine malo bona doctr=
ina procedit · Sicut autem ſacerdotes melius iu=
dicant · ꝑpter bonos malos docere q̄ ꝑpter malos
bonos negligere · ſic & ſubditi ꝑpter bonos ſacer=
dotes etiam malos honorent · ne ꝑpter malos boni
etiam contemnantur · Melius eſt enim malis iniu=
ſta preſtare q̄ bonis iuſta ſubtrahere · ¶ Chriſ ·
ſoſtomus · in homelia · Conſidera vero vnde inci=
pit · eos reprehendere · Nam ſequitur · Dicunt em̄
& non faciunt · Maxime enim accuſatione dignus
eſt · qui doctrine autoritatem habens · legem trāſ=
greditur · Primo quidem quia preuaricatur qui
alios corrigere debet · Deinde quia peccans maiore
pena dignus eſt propter honorem · Tercio quia
plus corrumpit velut in ordine doctoris peccans ·
Rurſus autem & aliam eorum reprehenſionem
ponit · quoniam graues ſunt · ſibi ſubiectis · Vnde
ſequitur · Alligant enim onera grauia · In quo
duplicem eorum malitiam oſtendit · Vnam qui=
dem q̄ ſine venia expetunt a ſubiectis ſummam di
ligentiam vite · Aliam vero in hoc q̄ ſibi ipſis
multam concedunt licentiam · Oportet autem bo
num principem econtrario ſe habere · In his enim
q̄ e ſecundum ſeipſum ſunt · grauem iudicem eſſe
In ſubiectis autem manſuetum · Intende autem
qualiter & eorum reprehenſionem aggrauat · Non
enim dixit non poſſunt · ſed nolunt · neq3 dixit por
tare · ſed digito mouere · ideſt neq3 prope fieri neq3
tangere · ¶ Chriſoſtomus · ſuper matheum · Et
quidem quantum ad phariſeos & ſcribas de quib⁹
loquitur · onera grauia & importabilia dicit legis
mandata · de quibus petrus in actibus dicit · Vt
quid vultis imponere iugum ſuper ceruices diſci=
pulorum · quod neq3 nos neq3 patres noſtri porta
re potuimus ? Onera enim legis quibuſdam ratio
nibus fabuloſis commendantes · auditoribus qua
ſi vincula ſuper humeros cordis eorum alligabant
vt velut rationis vinculo conſtricti non reiicerent
ea a ſe · Ipſi autem nec ex modica parte ea imple=
bant · i · vt nō dicant pleno ope · ſ3 nec modico · ta=
ctu · i · digito · ¶ Glo · vel alligāt onera · i · vndecūq3

traditiones colligunt que conſcientiam non leuāt·
ſed grauant· ¶Hiero· Humeri aūt & digitus &
onera & vincula qb⁹ alligantur onera· ſpiritaliter
ſunt intelligēda· Hic etiā generaliter dñs aduer-
ſus omnes magiſtros loquitur q̄ grādia iubent &
minora nō faciunt· ¶Chriſoſ· ſup mathe· Tales
autē ſunt qui g̃ue pondus venientib⁹ ad peniten-
tiam imponunt· & ſic dū pena pñs fugitur· cōtem
nitur· pena futura· Si em̄ faſcem ſuper humeros
adoleſcentis quē non poteſt baiulare poſueris· ne-
ceſſe habet vt aut faſcem reiiciat aut ſub pōdere cō
fringatur· ſic & homini cui g̃ue pondus peniten-
tie ponis· neceſſe eſt· vt aut penitentiā reiiciat aut
ſuſcipiens dū ſufferre nō poteſt· ſcandaliſatus am
plius peccet· Deinde & ſi erram⁹ modicā peniten
tiam imponentes· nonne melius eſt ꝓpter miſeri-
cordiā reddere ratōnem ꝙ ꝓpter crudelitatem· vbi
paterfamilias largus eſt· diſpenſator nō debet eſſe
tenax· Si deus benignus· vt quid ſacerdos eius
auſterus· Vis apparere ſanctus? circa tuā vitam
eſto auſterus· circa alioꝝ benignus· Audiant te
homines parua mandantem & g̃uia facientem·
Talis eſt autem ſacerdos q̄ ſibi indulget & alios
exigit· quemadmodum malus deſcriptor tributi ī
ciuitate q̄ ſe releuat & onerat tributes· Textꝯ
¶Omnia aūt opera ſua faciūt vt videantur ab ho
minib⁹· Dilatant· n· philateria ſua· & magnificant
fimbrias· Amant em̄ primos accubitus in cenis·
& primas cathedras in ſinagogis· & ſalutatōnes
in foro· & vocari ab hominib⁹ rabbi· Vos aūt no
lite vocari rabbi· Vnus eſt em̄ mgr̄ veſter· om̄es
aūt vos fratres eſtis· & prēm nolite vocare vobis
ſuper terrā· Vnus eſt em̄ pr̄ vr̄ qui in celis eſt·
Nec vocemini mgr̄i q2 mgr̄ vr̄ vnus eſt xp̄us· qui
maior eſt vr̄m erit miniſter vr̄· Qui aūt ſe exalta
uerit· humiliabitur· & qui ſe humiliauerit· exal-
tabitur· ¶Chriſoſ· in home· Sup̄ dñs arguerat·
ſcribas & phariſeos crudelitatis & negligentie·
Conſeqnter aūt arguit eos inanis glorie que fecit
eos a deo recedere· Vñ dicit· Omnia autem opera
ſua· fa· vt vide· ab hominib⁹· ¶Chriſoſ· in home·
In omni re naſcitur qđ ipam exterminat· ſicut ex
ligno vermis & ex veſtimento tinea· Vñ ſacerdo-
tum miniſterium qui poſiti ſunt ad edificationem
ſanctitatis· corrumpere diabolus nitit̄ vt hoc ipm
bonū dū ꝓpter homines fit· fiat maluꝫ· Tolle hoc
vitiuꝫ de clero & ſine labore omnia reſecabis· Ex
hoc em̄ fit· vt difficile clerici peccātes penitentiā
agant· Vult aūt dñs in hoc oñdere cauſam ꝓpter
quā nō poterāt credere xp̄o· hoc ē· q2 om̄ia faciunt
vt videātur ab hominib⁹ impoſſibile em̄ eſt vt cre
dat xp̄o celeſtia p̄dicanti· q̄ gloriā hominū cōcu-
piſcit terrenā· Legi· n· aliquē interp̄tantem hunc
locuꝫ· ſup̄ cathedrā id eſt in honore & gradu q̄ fue-
rat moyſes cōſtituti ſunt ſcribe & phariſei indig-
ne qui legem ꝓphetantem de xp̄o venturo predica
bant aliis· ipſi aūt nō recipiebant p̄ſentem· ꝓpter
hoc hortatur populum audire legem quam predi-
cabant· i· credere in xp̄m p̄dicatum a lege· & non
imitari ſcribas & phariſeos incredulos· & reddit
cauſam quare p̄dicabāt ex lege xp̄m vēturꝫ· & nō
credebāt in eū· q2 ſcilicet omnia opa ſua faciunt·
vt ab hominib⁹ videantur· id eſt q2 non p̄dicabant
xp̄m vēturꝫ deſiderio aduentus eius ſ3 vt doctores
legis eſſe ab hominib⁹ viderētur· ¶Orige· Ad hoc
autē opera ſua faciunt vt ab hominib⁹ videantur·
viſibilem ſuſcipientes circumciſionem· & viſibili
ter corporalia fermenta auferentes de domib⁹ ſuis
& ſimiliter his ſimilia agentes· chriſti vero diſci-
puli legem in occultis implent quaſi in occulto cō
ſtituti iudei· vt apoſtolus dicit· ¶Chriſ· in ho·
Vide autē hic ꝙ cum quadam intentōne eos in-
cuſat· Non em̄ ſimpliciter ait· ꝙ faciant opera ſua·
vt videantur ab hominib⁹· ſed addidit om̄ia· De
inde monſtrat· ꝙ neqꝫ in magnis vane gloriabāt̄
ſed in qbuſdam vilib⁹ rebus· Vnde ſubdit· Dila-
tant enim philateria ſua & magnificāt fimbrias·
¶Hieronimus· Dominus· n· cum dediſſet man-
data legis p moyſen· ad extremū intulit· Liga-
bis ea in manu tua· & erunt ſemper ante oculos
tuos· Et eſt ſenſus· Precepta mea ſunt in manu
tua· vt opere cōpleantur· ſint ante oculos tuos· vt
die ac nocte mediteris in eis· Hoc phariſei male
interp̄tantes· ſcribebant in membranis decaloguꝫ
moyſi· i· decem legis verba· complicantes ea & li-
gantes in fronte· & quaſi coronam capitis facien-
tes· vt ſemper āte oculos moueretur· Iuſſerat ꝙ
aliud moyſes vt in quatuor angulis pallioꝝ iacin
thinas fimbrias facerent ad iſrael populum diſcer
nendum· vt quomodo in corporib⁹ circumciſio ſig
num iudaice gentis daret· ita veſtis hr̄t aliquam
dr̄am· Superſtitioſi vero magiſtri captantes au
ram popularem· atqꝫ ex mulierculis captātes lu-
cra· faciebant grandes fimbrias· & acutiſſimas in
eis ſpinas ligabant· vt videlicet ambulantes & ſe
dentes interdum & quaſi hac commotione retra-
herentur ad miniſteria ſeruitutis dei· Pictatiola
ergo illa decalogi· philateria vocabant id eſt con
ſeruatoria· eo ꝙ quicumqꝫ habuiſſent ea· quaſi ob
cuſtodiam & munimentum ſui haberent· Non in-
telligentib⁹ phariſeis ꝙ hec in corde portanda ſūt
non in corpore· alioquin & armaria & arce habent
libros· & noticiā dei non habent· ¶Chriſ· Illoꝝ
aūt exemplo adhuc m̄lti aliq̄ noīa hebraica ange
loꝝ cōfingūt & ſcribūt· & alligāt· q̄ nō intelligen
tib⁹ metuēda videtur· Quidā vō aliq̄m ptem euā-
gelii ſcriptā circa collum portant· Sed nonne q̄-
tidie euāgeliū· in eccleſia legit̄? & audit̄ ab oīb⁹
Cui g̃ in aurib⁹ poſita euāgelia nihil pſunt· quō
eū poſſunt circa collū ſuſpēſa ſaluare? Deinde vbi
eſt vtus euāgelii? ī figuris litteraꝝ· an ī itellectu
ſenſuū? Si ī figuris· bn̄ circa collū ſuſpēdis· Si
in intellectu· g̃ melius ī corde poſita pſūt· ꝙ circa
collū ſuſpenſa· Alii vō ſic exponūt hunc locuꝫ· q2

dilatabant verba ſuā de pceptis obſeruantijs. quaſi
philateria. i. conſeruatoria ſalutis ea populo aſſi-
due pdicantes. Fimbrias aūt veſtimētoꝝ magnifica
tas. dicit ſupereminentias eorundē mandatorum.
¶ Hiero. Cum autem ſuperflue philateria dila
tent. & magnas faciant fimbrias. gloriam cupien
tes ab hominibꝰ. cōſequenter arguuntur in reliqs
Vnde dr̄. Amant enī primos accubitus in cenis.
& primas cathedras in ſinagogis. ¶ Rabanus.
Notandum ꝙ non ſalutari in foro. non primo ſe-
dere vel diſcumbere vetat eos. quibus hoc officij
ordine cōuenit. ſed eos qui hec ſiue habita ſiue nō
habita indebite amant a fidelibꝰ. quaſi improbos.
dicit eſſe cauendos. ¶ Chriſ. Non. n. vituperat
eos qui in primo loco recumbunt. ſed eos q̇ amāt
primos diſcubitus. ad voluntatem vituperatōnem
referens. non ad factum. Sine cauſa enī loco ſe
humiliat. qui corde ſe pfert. Aliquis enī iactator
audiens laudabile eſſe in vltimo loco diſcumbere.
diſcumbit poſt omnes. & nō ſoluꝫ iactantiam cor-
dis non dimittit. ſed adhuc aliā iactantiam humi
litatis acquirit. vt qui vult videri iuſtus & humi
lis videatur. Multi enī ſuperbi corpore quidē in no
uiſſimo recumbētes. cordis aūt elatōne videtur ſi-
bi in capite recumbere. Et multi ſunt humiles in
capite recumbētes. & conſcientia ſe in vltimo eſſe
exiſtimant. ¶ Chriſoſ. in home. Intende autem
vbi in eis vana gloria dominabatur in ſinagogis
ſcilicet in quas intrabāt. alios directuri. In cenis
hec pati qualitercumqꝫ tolerabile erat quāuis do-
ctorem in admiratōne eſſe oporteat. Nō in eccleſia
ſolum. ſed vbiqꝫ. Si aūt diligere talia eſt incuſa-
tio ꝙ malum eſt ſtudere. vt his aliquis potiatur.
¶ Chriſ. ſuper math. primas etiam ſalutationes
amāt. nō ſolum in tempore. vt eos primum ſalute
mus. ſed etiam in voce vt clamātes dicamus. aue
rabbi. Et in corpore vt flexis capitibꝰ eis incurue
mur. Et in loco vt in publico ſalutentur. Vnde
dicit. Et ſalutatōnes in foro. ¶ Raba. Quāuis &
hoc culpa nō careat. ſi idē in foro litibꝰ intereſſe q̇
in cathedra moyſi mgr̄i ſinagoge cupiunt appella
ri. & vocari ab hominibꝰ rabbi. ¶ Chriſ. ſup ma-
theū. i. vocari volūt & nō eſſe. nomen appetunt &
officium negligūt. ¶ Orige. In eccleſia etiā xp̄i
inueniūtur menſāꝝ ſuſcipiētes pmatū vt diacones
fiant. Conſeqnter aūt pmas cathedras eorum qui
dicūt pſbiteri pripere ābiūt. Quidā aūt machinā
tur vt epiſcopi vocētur ab hominibꝰ. hoc eſt rabbi
xp̄i aūt diſcipulus. diligit qdē in ſpiritalibꝰ cenis
recubitus pmos vt meliora ſpiritaliū ciboꝝ man-
ducet. Diligit etiā cū apoſtolis ſedētibꝰ ſup. xij.
thronos pmas cathedras. actibꝰ bonis dignuꝫ ſe
pbere feſtinans cathedris huiuſmodi. Hic auteꝫ
& ſalutationes diligit. que fiūt in nundinis cele-
ſtibꝰ ideſt celeſtibꝰ primitiuoꝝ congregatōnibꝰ.
Vocari autē rabbi neqꝫ ab hominibꝰ neqꝫ ab aliq̇
alio diligit iuſtus. qꝛ vnus eſt mgr̄ omniū. Vnde
ſubdit. Vos auteꝫ nolite vocari rabbi. ¶ Chriſ.
in homelia. Vel aliter pmiſſoꝝ de quibꝰ phariſeos
incuſauerat. alia qdē ſicut parua & vilia ptermi-
ſit. quaſi diſcipulis de his inſtrui non indigentibꝰ
ſed qd erat omniū maloꝝ cauſa ideſt thronū appe
tere mgr̄alem hoc in mediū ducit ad diſcipulos in
ſtruendū. Vnde ſubdit. Vos auteꝫ nolite vocari
rabbi. vnus eſt enī mgr̄ vr̄. ¶ Chriſ. ſup math.
Quaſi diceret. Nolite vocari rabbi. ne quod deo de
betur. vob pſumatis. Nolite & alios vocare rabbi.
ne diuinum honorem hominibꝰ deferatis. Vnus
eſt enī mgr̄ omniū. qui omnes homines naturalit̄
docet. Si enī homo hominem erudiret. omnes ho-
mines diſcerent quod hn̄t doctores. Nunc autem
qꝛ non hō docet. ſed deus. mlt̄i quidē docent̄. pau-
ci aūt diſcunt. Non enī hō intellectū pſtat homi-
ni docendo. ſed a deo pſtitum p admonitōnem ex-
ercet. ¶ Hila. Et vt meminerint diſcipuli ſe fili-
os parentis vniꝰ. & p noue natiuitatis generatō-
nem terreni ortus exceſſiſſe primordia. ſubdit om
nes aūt vos fratres eſtis. ¶ Hie. cōtra heluidiū.
Omēs aūt homines affectu fratres dici poſſunt.
quod in duo diuiditur. in ſpeciale & commune in
ſpeciale qꝛ omnes chriſtiani fratres vocātur. por-
ro in cōmune. qꝛ omnes homines ex vno pr̄e nati
pari inter nos germanitate cōiungimur. Sequit̄
Et pr̄em nolite vocare. &c̄. ¶ Chriſ. ſup mathe.
In mūdo enī ꝗuis homo hominem generat. tam̄
vnus eſt pr̄ qui omnes creauit. Non eniꝫ initium
vite habemꝰ ex parentibꝰ. ſed trāſitum vite p eos
accipimꝰ. ¶ Orige. Sed quis nō vocat pr̄em in
terris. qui p omnem actum ſecūdū deū impletum
dicit pr̄ nr̄ qui es in celis. ¶ Glo. Quia vero appa
rebat quis eſſet omniū pr̄. in hoc ꝙ dixerat. qui es
in celis. vult exponere quis ſit omniū mgr̄. Vn̄
preceptum de magiſtro iterum repetit dicens. ne
vocemini magiſtri quia magiſter veſter vnus eſt
chriſtus. ¶ Chriſoſtomus. in homelia. Non tamē
dum dicitur chriſtus magiſter. excluditur pater
ſicut neqꝫ ex hoc ꝙ deus pater noſter. dicitur ho-
minum pater. excluditur chriſtus. ¶ Hieronimꝰ.
Queritur autem quare aduerſum hoc preceptum.
apoſtolus doctorem gentium ſe eſſe dixerit. aut
quomodo in monaſterijs vulgato ſermone ſe inui
cem patres vocant? quod ſic ſoluitur. Aliud eſt
eſſe natura patrem vel magiſtrum. aliud indulgē
tia. Nos ſi hominem patrem vocamus. honorem
etati deferimus. non autorē noſtre oſtendimꝰ vi-
te. mgr̄. n. dr̄ ex conſortō veri mgr̄i. & ne infinita
replicem quomodo vnus per naturā deus. & vnꝰ
filius. non preiudicat ceteris. ne per adoptionem
dij vocentur. & filij. ita & vnus pr̄ & mgr̄ nō piu
dicat alijs vt abuſiue vocentur & pr̄es & mgr̄i.
¶ Chriſ. in homelia. Non ſolum autem dominus
primatus cupere prohibet. ſꝫ ad cōtrariū auditoreꝫ
inducit. Vn̄ ſubdit. Qui maior eſt vr̄m. erit mini-
ſter vr̄. ¶ Orige. vl̄ aliter? Et ſi miniſtrat quis

verba diuina. ſciens q̄ chriſtus in eo fructificat. nequaq̄ ſe mgr̄m. ſed miniſtrum profitetur. Vn̄ ſequitur. Qui maior eſt vr̄m. erit miniſter vr̄. qm̄ & ip̄e xp̄us cum eſſet vere mgr̄. miniſtrum ſe eſſe profeſſus eſt. dicens ego ſum in medio vr̄m quaſi qui miniſtrat. Bene autem poſt omnia quibꝰ vane glorie vetauit cõcupiſcentiam. addidit dicens. Qui autē ſe exaltauerit. humiliabitur. & q̄ ſe humiliauerit. exaltabitur ¶ Remigius. Quod ſic ītelligitur. Omnis qui ſe de ſuis meritis extollit. apud deum humiliabitur. Et qui ſe de benefactis humiliat apud deū exaltabitur. Sequitur textus

¶ Veh aūt vob̄ ſcribe & phariſei hypocrite. q̄ clauditis regnū celoꝝ āte hōīes. vos eī n̄ ītratis. nec īntroeuntes ſinitis intrare. ¶ Orige. xp̄us quaſi vere filius dei illius qui legem dedit. ſecundū ſimilitudinem benedictionum que ſunt in lege. dixit & ip̄e beatitudines eoꝝ q̄ ſaluāt̄. ſcd̄m ſimilitudīem aūt maledictionū poſitaruz in lege ponit veh aduerſus peccatores. dicēs. veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite. qui fatentur bonitatis eſſe aduerſus peccatores iſta pronunciare intelligant. q̄ ſimile eſt ꝓpoſitum dei in maledictionibꝰ legis ſiue aūt illa maledictio ſiue iſtud veh nō ex pronunciante cõtingit peccanti. ſ; ex peccatis q̄bꝰ dignū ſe p̄bet ad ſuſceptōnem iſtoꝝ que deus diſcipline cauſa pronunciauit. vt cõuertant homines ad bonū. ſic p̄r increpās filium ꝓfert v̄ba maledictōnis nec tam̄ vult illū dignū fieri maledictōnibꝰ illis. ſed magis ab eis diuertere. Huius aūt veh cauſā ſubditur. q̄ clauditis regnū celoꝝ ante homines. vos autem non intratis nec intro. ſinitis intrare. Hec duo p̄cepta naturaliter inſeperabilia ſūt. qm̄ hoc ip̄m ſufficit ad expulſionem q̄ȝ alios non permittit intrare. ¶ Chriſoſ. ſuper math. Regnū celorum dicūtur ſcripture. q̄ in illis inſitum eſt regnū celoꝝ. Janua eſt intellectus eoꝝ. Vel regnuz celoꝝ eſt beatitudo celeſtis. ianua aūt eſt xp̄us p quem introitur in eā. Clauicularij aūt ſunt ſacerdotes. q̄bꝰ creditum eſt verbū docendi & interpretandi ſcripturas. clauis aūt eſt v̄bū ſcientie ſcripturaꝝ. per quā aperitur hominibꝰ ianua veritatis. Apertō aūt eius eſt interp̄tatō vera. Vide aūt q̄ nō dixit. veh. vobis qui aperitis. ſed qui clauditis ergo non ſunt ſcripture clauſe. licet ſint obſcure. ¶ Orige. Phariſei g̃ & ſcribe. nec intrabant. nec eū volebant audire. q̄ dixit. Siquis p me introierit ſaluabitur. Et nec intrātes id eſt eos q̄ credere poterāt ꝓpter ea que a lege & ꝓphetis ante fuerāt declarata de xp̄o. Introire ſinebāt. cum omni terrore ianuā claudentes adhuc derogabant doctrine eius & ſubuertebant omnem ꝓpheticam ſcripturā de eo. & blaſphemabāt omne opus ip̄ius q̄ſi falſū & a diabolo factum. Sed & omnes q̄ mala cõuerſatōne ſuadēt exemplū peccandi in populo. & qui faciunt iniuriā. ſcandaliſantes puſillos. claudere videtur ante hōīes regnū celoꝝ. Et hoc peccatuz inuenitur quidem in popularibꝰ maxime autez in doctoribꝰ. qui docent quod decet ſecundū iuſticiā euangelij homines. nō aūt faciunt. quod docent. Bene aūt viuentes & bene docentes. aperiunt hominibꝰ regnum celorum. & dum ip̄i intrant. alios prouocant introire. Sed & multi non permittunt intrare in regnum celorum intrare volentes. quādo & ſine rōne excõmunicant quoſdam ꝓpter aliquem zelum qui meliores ſunt q̄ȝ ip̄i. & ip̄i q̄dē nō permittunt eos introire. Illi autez qui ſobrij ſunt mente. patia ſua tirānidē eoꝝ vincentes. q̄uis vetiti. tam̄ intrant. & hereditant regnuz. Sed & q̄ cum mlta temeritate ſe ip̄os dederunt ad profeſſionem docēdi priuſq̄ȝ diſcerent. & iudaicas fabulas imitātes. detrahūt eis q̄ ea q̄ ſurſum ſunt. in ſcripturis requirunt. claudunt quantum ad ſe ante homines regnum celoꝝ. Sequitur textus

¶ Veh autem vobis ſcribe & phariſei hypocrite qui comeditis domos viduaꝝ. longas orōnes orātes. ꝓpter hoc āplius accipietis iudiciū ¶ Chriſ. in ho. De reliq̄ dn̄s de gula eos rep̄hendit. & q̄d deterius eſt quoniā nō a diuitibꝰ. ſed a viduis accipiebant vnde vētrem implerent. & illoꝝ inopiā conterebant. quam releuare oportebat. Vnde dicitur veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite. qui comeditis domos viduarum id eſt qui veſtra ſup̄ſtitione nihil intenditis niſi vt predam de ſubiecta plebe faciatis. ¶ Chriſoſtomus. Sexus aūt mulierum incautus eſt. quia non omnia que videt. aut audit. cum ratione conſiderat. Mollis etiam eſt. quia facile flectitur vel de malo ad bonum vel de bono ad malum. virilis autem ſexus & cautior & durior eſt. ꝓpterea ſimulatores ſanctitatis circa mulieres maxime negotiantur. Quia nec intelligere eorum ſimulationes poſſunt. & facile ad eorum dilectionem inclinantur. religionis cauſa. Precipue tamen circa viduas negotiantur. Primo quidem quia mulier nō facile decipitur habēs conſiliarium. virum. Deinde quia non facile de facultatibus ſuis aliquid dant cum ſint in poteſtate viri. Propterea ergo dominus. dum iudaicos ſacerdotes cõfundit chriſtianos monet. ne viduis mulieribus amplius commorentur q̄ȝ ceteris. quia & ſi voluntas mala non ſit. tam̄ ſuſpitō mala eſt. ¶ Chriſoſtomus. in homelia. Deinde & huius rap̄ine modus erat grauior. additur enim. orationes longas orantes. Quicumq̄ȝ em̄ malū facit dignus eſt pena. ſ; q̄ a religione cauſā accipit neq̄cie. grauiori ē obnoxiꝰ pene. Vn̄ ſeq̄t̄. ꝓpt̄ hoc āpliꝰ accipietis iudiciū. ¶ Chriſ. ſup math. p̄mū q̄dē ꝓ eo q̄ȝ eſtis iniq̄. alteꝝ pro eo q̄ȝ figmentuz accipitis ſanctitatis. Auariciam em̄ vr̄am religionis colore depingitis & q̄ſi p̄ſtatis diabolo arma dei. vt ametur iniq̄tas dū pietas eſtimat̄. ¶ Hila. vl̄ q̄ hinc ꝓcedebat regni celeſtis obſeratō vt ī obeūdis viduaꝝ domibꝰ retineat̄ ambitō. iō accipient ā pliꝰ iudicium quia penam proprij peccati & reatum.

alienę ignorantie debebant. Glo. Vel qr ſeru? ſciens & nō faciens vapulabit multis. Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite q̄ circuitis mare & aridam vt faciatis vnū pſelitū. Et cū fuerit fact? facitis eū filiū gehēnē duplo q̄ vos. Chri. in ho. Poſt pmiſſa rurſus eos domin? aliter incuſat. & qr ineffi caces ſunt ad multorū ſalutem. cum multo labore idigeant. vt ad ſalutē vnū cōuertāt. Et qr nō ſolū deſides ſunt circa eos quos cōuertūt. ſed eorū etiam deſtructores. dū eos corrumpūt pue vite exemplis. Vnde dicit. Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite qui circuitis mare & aridā vt faciatis vnū pſelitū. Hila. Maris aūt & terre peragratione ſignificat in totius orbis finibꝰ eos eſſe chriſti euangelio obtrectaturos. & legis iugo contra iuſtificatonē fidei aliquos ſubdituros. Proſeliti eñ ſunt ex gentibꝰ i ſinagogam recepti. q̄ꝝ futurorū raritas in vno indicatur. Neq̄ enim poſt chriſti pdicationem. doctrine eorū fides relicta ē. ſed quiſquis acquiſitus fuerit ad fidem iudeorum. filius fit gehēnē. Orige. Quicūq̄ eñ poſt ſaluatorē iudaizant. docentur imitari affectum eorū qui dixerūt illo tempore. Crucifige. crucifige eū. Vnde ſequitur. Et cum factus fuerit. facitis eum filiū gehēnē duplo q̄ vos. Hila. Ideo autem pene duplicate erit filius qui neq̄ ſit remiſſionem peccatorum gentilium cōſecutus. & ſocietatē eorū qui chriſtū pſecuti ſunt ſit ſecutus. Hiero. Vel aliter. Scribe & phariſei totū luſtrantes orbem id ſtudij habebant. de gentibꝰ facere pſelitū. id ē aduenā incircūciſum miſcere populo dei. Chriſ. ſuper math. Nō autem propter miſericordiam volentes eum ſaluare quē docebāt. ſed aut ppter auariciam. vt additis in ſinagoga iudeis. ſacrifitiorū adderetur oblatio. aut ppter vanam gloriā. Qui eñ ſeipm mergit in gurgitem peccatorū quomodo alterū a peccatis velit eripere. Nunquid magis miſericors poteſt alteri aliquis eſſe q̄ ſibi? Ex ipſis ḡ actibꝰ oſtenditur. qui propter deum aliquem vult cōuertere aut propter vanitatē. Grego. xxj. moraliū. Quia vero hipocrite q̄uis peruerſa ſemp operentur. loqui tamen recta non deſinunt. Bene loquendo quidem in fide vel conuerſatione filios pariunt. ſed eos bene viuendo nutrire nō poſſunt quāto enim ſe libentius terrenis actibus inſerūt. tāto negligēti? eos q̄s generāt agere t'rena pmittūt. Et qr obduratis cordibꝰ viuūt. ipos etiā q̄s generāt filios nulla pietate debiti amoris agſcūt. Vn & hic de hypocritis dr̄. Et cū fuerit fact? facitis eū filiū gehēnē duplo q̄ vos. Auguſti. cōtra fauſtum. Hoc autem non quia circumcidebatur dixit. ſed eorum quia mores imitantur. a quibus imitandis ſuos cohibuerat. dicens. Super cathedram moyſi. In quibus verbis. vtrumq̄ debet aduerti. & quant? honor delatus ſit doctrine moyſi. in cuius cathedra etiā mali ſedentes. bona docere cogebant. & inde fieret proſelitus filius gehēnē.

non quidem verba legis audiendo. ſed eorū ſectā ſectando. Propterea autem duplo q̄ illi. quia hoc negligebat implere. quod propria voluntate ſuſceperat. non ex iudeis natus. ſed ſponte iudeus factus. Hieronimus. Vel quia ante dum eſſet gentilis ſimpliciter errabat. & erat ſemel filius gehenne. Videns magiſtrorum vitia & intelligens deſtruere eos opere quod verbo docebant. reuertit ad vomitum ſuum & gentilis factus quaſi preuaricator. maiori pena dignus erat. Chriſoſtomus ſuper matheum. Vel quia forte ſub cultura idolorū conſtitutus vel propter homines iuſticiam ſeruabat. factus autem iudeus. malorum magiſtrorum puocatus exemplo fiebat peior magr̄is. Chri. in homelia. Cum enim virtuoſus fuerit magiſter diſcipulus imitatur. Cum autem fuerit malus. ſuperexcedit. filius autem vocatur gehenne quomodo filius pditionis & filius hui? ſeculi. Vnuſquiſq̄ enim cuius opera facit. huius filius appellatur. Origenes. Ex hoc autē loco diſcimus qm̄ & eorum qui in gehennam futuri ſunt erit differētia tormentorum. quādo alter eſt ſimpliciter fili? gehenne. alter vero dupliciter. Sed & hic videre oportet & ſi generaliter ē fieri aliquem filium gehenne vtputa iudeum aut gentilem. aut etiam ſpecialiter. vt per ſingulas ſpecies peccatorum fiat quis filius gehenne. vt iuſtus quidem ſecundum numerum iuſticiarum ſuarum augeatur in gloria peccator autem ſecundum numerum peccatorum ſuorum multiplicetur in gehenna. Textus

Veh vobis duces ceci qui dicitis. Quicumq̄ iurauerit per templum dei. nihil eſt. Qui autem iurauerit in auro tēpli. debet. Stulti & ceci. Quid enim maius eſt. aurum an templum quod ſanctificat aurum? Et quicumq̄ iurauerit in altari. nihil eſt. qui autem iurauerit in dono. quod ſuper illud eſt. debet. Ceci. quid enim maius eſt. donum an altare quod ſanctificat donum? Qui ergo iurat in altari. iurat in eo. Et in omnibus que ſuper illud ſunt. Et qui iurauerit in templo. iurauit in illo & in eo qui in ipſo habitat. Et qui iurat in celo iurat in throno dei & in eo qui ſedet ſuper ipm. Hiero. Sicut in philaterijs & fimbrijs dilatatis opinio ſanctitatis captabat gloriam. & per occaſionem glorie querebant lucra. ſic alia traditionis fraude iuenta impietatis arguit tranſgreſſores. Si quis enim in contentione ſeu in aliquo iurgio vel in cauſe ambiguo iuraſſet in templo & poſtea conuictus eſſet mendacij. non tenebatur criminis reus Et hoc eſt quod dicit. Veh vobis duces ceci qui dicitis. Quicumq̄ iurauerit per templum nihil ē. quaſi diceret nihil debet. Sin autem iuraſſet in auro & pecunia que in templo ſacerdotibus offerebatur. ſtatim id in quo iurabat. cogebatur exoluere Vñ ſeqt̄. Qui aūt iurauerit i auro tēpli dr̄ vel debitor ē. Chriſ. ſup math. Templū q̄d ē ad gloriā dei ptinet & ad hominum ſpiritalem ſalutē. Aurū

autem templi & ſi ad gloriam dei pertineat· tamē
magis ad delectatōnē hominū & ad vtilitatem ſa-
cerdotum offertur. Iudei ergo aurum quo ipſi de-
lectabantur. & dona quibus ipſi paſcebantur· ſan
ctiora dicebant eſſe ꝙ ipſum templum· vt homines
promptiores facerēt ad offerenda dona. ꝙ ad pre-
ces fundendas in templo· Vnde conuenienter re-
prehendit cecos dominus· dicens· Stulti & ceci
Quid enim maius eſt· aurum an templum· quod
ſanctificat aurum? Multi autem nunc chriſtiani
ſic inſipiētes intelligunt· Ecce enim ſi aliqua cau-
ſa fuerit· modicum videtur facere qui iurat p deū·
Qui autem iurat per euangelium· maius aliquid
feciſſe videtur· Quibus ſimiliter dicendum eſt·
Stulti & ceci· Nam ſcripture propt deum ſcripte
ſunt· non deus propter ſcripturas· Maior ergo ē
deus qui ſanctificat euangelium· ꝙ euangelium
quod ſanctificatur ab eo. ¶ Hieronim?. Rurſus
ſi quis iuraſſet in altari· periurij reum nemo reti-
nebat· ſi autem iuraſſet in dono vel in oblationibus
hoc eſt in hoſtia vel in victimis. in ſimilia & cete-
ris que offeruntur deo ſuper altare. hoc ſtudioſiſ-
ſime repetebant. Totum autem faciebant non ob
dei timorem. ſed ob diuitiarum cupiditatem. Vn̄
ſequitur. Et qui iurauerit in altari nihil eſt. Qui
autem iurauerit ī dono quod ſuper illud eſt· debz·
Arguit enim eos dominus ſtulticie & fraudulen-
tie ꝙ multo maius ſit altare ꝙ hoſtie que ſancti-
ficantur ab altari. Vnde ſequitur. Ceci. quid enī
maius eſt· donum an altare quod ſanctificat donū?
¶ Gloſa· Et ne forte in tantam inſaniam prorum-
perent· vt dicerent aurum ſanctius eſſe templo·
& donum altari. eos alia ratione cōuincit· quia vi
delicet in iuramento quod fit per templum & al-
tare continetur iuramentum quod fit per aurū vel
per donum· Et hoc eſt quod ſubdit· Qui ergo iurat
in altari. iurat in eo & in omnibꝫ que ſup illud ſūt
& qui iurauerit· ¶ Origenes· Similiter quoniaz
iudei conſuetudinez habebant per celum iurare ad
reprehenſionem eoꝝ ſubdit· Qui iurat ī celo. iurat
in throno dei· & in eo qui ſedet ſuper ipſum. Non
ergo ſicut arbitrantur· euadunt periculum ī eo ꝙ
non per deum iurant. ſed per thronū dei ſcz celum·
¶ Gloſa. Qui enim per ſubiectam creaturā iurat.
& per diuinitatem preſidentem creature iurat·
¶ Origenes. Eſt aūt iuramentū cōfirmatio verbi
de quo iuratur. Iuramentū ergo intelligendū eſt
teſtimoniū ſcripturarum quod profertur ad con-
firmationem verbi quod loquimur. vt ſit quidē tē-
plū dei ſcriptura diuina· aurum aūt poſitus ſenſus
in ea· Sicut aūt aurū quod fuerit extra templū·
nō eſt ſanctificatū· ſic omnis ſenſus qui fuerit ex-
tra diuinā ſcripturā· ꝙuis admirabilis videatur·
nō eſt ſanct?. Nō ḡ debem? ad confirmandā doctri
nā noſtros intellect? aſſumere. niſi oñderim? eos
eē ſanctos ex eo ꝙ in ſcripturis cōtinent̄ diuinis·
Altare aūt ē hoīs cor· qd̄ ꝑncipale habet̄ in hoīe·

Vota aūt & dona q̄ ponūt̄ ſup altare ē om̄e quod
ſuperponitur cordi· vt orare. pſallere· elemoſinas
facere· ieiunare· Sanctū ergo facit omne votum.
hominis· cor eius. ex quo votum ei offertur. Ideo
non poteſt honorabilius eſſe votū ꝙ cor hominis.
ex quo tranſmittitur votū· Si ergo conſcientia
hominis non pugnat· fiduciā habet ad deum. non
propter dona. ſed quia vt ita dicā altare cordis ſui
bene conſtruxit. Terciū eſt vt dicamus. ꝙ ſuper
templum id eſt ſuper omnē ſcripturā & ſuper al-
tare id eſt ſuper omne cor eſt intellect? quidā qui
dicitur celū. thronus ipſius dicitur dei· in quo eſt
videre facie reuelata cū venerit. quod perfectū eſt.
faciē veritatis· ¶ Hilarius· Adueniente etiam
chriſto· inutilē docet eſſe fiduciā legis. quia non in
lege chriſtus· ſed lex ſanctificatur in chriſto. in
quo veluti ſedes thronuſqꝫ ſit poſitus· atqꝫ ita ſtul
ti ceciqꝫ ſunt. qui ſanctificante pretermiſſo. ſancti
ficata venerantur· ¶ Auguſtinus de queſti euā·
Templū etiā & altare ipſum chriſtū intelligimus
aurū & donū laudes & ſacrificia· que in eo & p eū
offerimus. Non enī ille per hoc· ſed iſta per illum
ſanctificātur· Sequitur textus

¶ Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite· qui de
cimatis mentā & anethū & ciminū· & reliquiſtis
que grauiora ſunt legis. iudiciū & miſericordiā &
fidem & hec oportuit facere. & illa nō obmittere·
Duces ceci. excolantes culicem camelū autez di-
glutientes· ¶ Chriſoſtomus in homelia· Supra
dominus dixit ꝙ ligabant grauiora onera & alijs
imponebant· que ipſi nec tangere volebant· Hic
aūt rurſus oſtendit· ꝙ in paruis querentes dili-
gentiā· magna contemnebant· Vnde dicit̄. Veh
vobis ſcribe & phariſei hypocrite qui deci· men·
& ane· & cimi· ¶ Hieronimus. Phariſei enim ꝙ
preceperat dominus propter alimoniā ſacerdotū &
leuitarū· quoꝝ pars erat dominus· omniū rerum
offerri in templo decimas. vt intellectus miſticos
dimittamus hoc habebant ſtudij. vt que vilia fu-
erant cōportarentur. cetera que erant maiora. par
uipendebant· Vn̄ ſeqt̄· Et reliqſtis q̄ grauiora ſūt
legis· iudiciū & miam. & fidē· Ex hoc capitulo ar
guit eos auaricie ꝙ ſtudioſe etiā viliū oleꝝ decias
exigāt· & iudiciū ī diſceptatōe negotioꝝ miamqꝫ
ī paupes· & fidē in deū· que magna ſūt ꝑtermittāt·
¶ Chri· Vel ꝙ ſacerdotes auaricia pleni· ſi qs de-
cimas alicui? rei vel minime n̄ obtuliſſz. corripiebāt
eū q̄ſi magnū crimē feciſſz· Siqs aūt alteꝝ ledebat·
aut ī deū peccabat· n̄ curabāt eū corripe· de lucro aūt
ſuo ſolliciti & de glīa dei ac ſalute hoīm negligen-
tes. Seruare eī iuſticiā & facē miam & hr̄e fidem
ꝑpt ſuā glīaz de? mādauit. Decimas aūt offerre ꝑ
pter vtilitatē ſacerdotū vt ſacerdotes q̄dē populo
ī ſpiritalibꝫ obſeqnt̄· populi aūt in carnalibꝫ ſa-
cerdotibꝫ ſubminiſtrēt ſic & modo fit· ꝙ omnes de
honore ſuo ſunt ſolliciti· De honore aūt dei nulli
portiones etiā ſuas vigilanter defendūt. ſed circa

obſequium eccleſie curam impendere non atten-dunt. Si populus decimas non obtulerit. murmurant omnes. ſi peccantem populum viderint. nemo murmurat contra eos. Sed quia ſcribarum & phariſeorum ad quos loquebatur quidam populares erant. non eſt incongruum vt aliam expoſitōnem faciamus ꝓpter eos qui decimā dabant. Illam qui accipit decimas. recte decimare dr̄ & qui dat. Scribe ergo & phariſei minimaꝝ quidē rerū decimas offerebant. oſtendēde religiōis gratia. Iniudicijs aūt erant iniuſti. In fratrib9 ſine miſericordia. In veritate īcreduli. ¶ Orige. Sed qm̄ contingens erat. vt audientes quidam dominum iſta loquentem contemnerent. minimaꝝ rerum decimatōnem ſapienter addidit. & hec oportuit facē hoc ē iudiciū. miſericordiam. & fidem. & illa non obmittere id eſt decimatōnē mēte. anethi & cimini ¶ Remi. Oſtendit quippe domin9 his verbis. qm̄ omnia precepta legis tam maxima ꝙ̄ minima ſunt implenda. Redarguit aūt qui elemoſinas de fructibus terre facit putans ſe minime poſſe peccare. Quib9 nihil ꝓſunt elemoſine niſi a peccatis ſtudeant ceſſare. ¶ Hilari. Et q2 innocis periculi eſſet. decimatōnem oleris ꝙ̄ beniuolentie officiū ꝑterire irridet eos conſequenter dominus. dicens. Duces ceci. excolantes culicem camelū aūt deglutientes. ¶ Hiero. Camelū puto eſſe magnitudinē preceptoꝝ iudicium. miſericordiam. & fidem. Culicem. decimatōnem mente. anethi & cimini & reliquorū olerū viliū. Hec aūt ꝑcepta dei que magna ſunt deuoramus. atq3 negligim9. & operatōnē religionis in paruis que lucrū hn̄t. cū diligentia demonſtramus. ¶ Orige. Vel excolantes culicem id ē expellentes a ſe minima delicta que culices noīauit. Camelū autem glutiunt id eſt cōmittentes maxima delicta que nominat camelos. animalia videlicet tortuoſa & grandia. Scribe autē moraliter ſunt. qui amplius nihil eſtimant poſitum in ſcripturis ꝙ̄ ſimplex ſermo demonſtrat. phariſei autē ſunt omnes qui iuſtificant ſemetipſos. & diuidunt ſe a ceteris dicentes. Noli mihi appropinquare qm̄ mundus ſum. Menta aūt & anethū & ciminū. ciboꝝ cōditure ſunt. non principales cibi. Si in cōuerſatōne noſtra qdam ſunt neceſſaria ad iuſtificatōnē. vt iudicium. miſericordia. & fides. Alia ſūt quaſi cōdientia actus noſtros & ſuauiores eos facientia riſus. ieiuniū. flexio genuū & huiuſmodi. Quō aūt non eſtimāt ceci qui nō vidēt. qm̄ nihil ꝓdeſt cautū eſſe diſpenſatorem in reb9 minimis. cum principalia negligūt. Hos ergo ſermo pn̄s cōfundit. nō quidē leuia ꝓhibēs obſuare. ſ ꝑncipalia ꝑcipiens cautius cuſtodire. ¶ Grego. primo mora. Vel aliter. Culex ſuſurādo vulnerat. Camelus aūt ſponte ſe ad ſuſcipienda onera inclinat. Liquerūt ḡ culicē iudei. q ſeditioſū latronē dimitti petierūt. Camelū vo glutierūt. q2 eū qui ad ſuſcipienda noſtre mortalitatis onera ſponte deſcēderat extingue-re clamando conati ſunt. Sequit² textus

¶ Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite. q mūdatis quod deforis ē calicis & paraphſidis. Intus aūt pleni eſtis rapina & immūdicia. Phariſee cece mūda ꝑus qd̄ intus ē calicis & paraphſidis. vt fiat & id qd̄ deforis ē mūdū. ¶ Hiero. Diuerſis verbis. eodē ſenſu quo ſup arguit phariſeos ſimulatōnis & mendacij ꝙ aliud oſtēdant hoib9 foris. aliud domi agant. Vn̄ dicit. Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite qui mūdatis qd̄ deforis ē calicis & paraphſidis. Non hoc dicit ꝙ in calice & paraphſide eoꝝ ſupſtitio moraret̄. ſed ꝙ foris hoib9 oſtēderent ſanctitatē. ꝙ manifeſtū ē ex eo ꝙ addidit. dicēs. Intus aūt pleni eſtis rapina & immūdicia. ¶ Chri. ſup math. Vel hoc dicit q2 iudei quotiens ingreſſuri erāt in tēplū aut ſacrificia oblaturi aut ꝑ dies feſtos ſeipſos & veſtimēta ſua & vtenſilia lauant & a peccatis nemo ſeipm̄ purgabat. Cū deus neq3 corporis mūdiciā laudet. neq3 ſordes odemnet. Pone tamen quia deus odit ſordes corporum & vaſorum que neceſſe eſt vt ipo vſu ſordidentur. q̄nto magis ſordes conſcientie horret quam ſi volumus ſemper mūdam ſeruam9. ¶ Hilari. Arguit ergo eos qui iactantiā inutilis ſtudij ſequentes. vtilitatis ꝑfecte miniſteriū derelinqūt. Calicis nāq3 vſus interior eſt qui ſi obſorduerit. quid proficiet lotus exterius? Atq3 ideo interioris conſcientie nitor eſt obtinendus vt ea que corporis ſunt. forīſecus abluant̄. Et ideo ſubdit. Phariſee cece. mūda prius quod intus eſt. ca. & pa. vt fiat id quod deforis eſt mundum. ¶ Chriſ ſuper math. Non aūt ſuper hoc dicit de ſenſibili calice aut paraphſide. ſ de intelligibili. qui ſi nunꝙ̄ tetigerit aquam. mūdus poteſt eſſe apud deum. Si autem peccauerit & tota aqua pelagi & fluminum ſe lauerit. ſordidus eſt & miſer ante deum. ¶ Chriſ. in homelia Attende autem ꝙ vbi de decimis loquebatur. conueniēt̄ dixit. hec oportuit facere & illa ñ obmittē Decima. n. elemoſina quedam ē. Quid autē nocet elemoſinam dare? Non tamen hoc dixit ſicut legalem obſeruationem inducens. Hic autem vbi de purgationibus & immundicijs diſputat. non ad hoc addit. ſed oſtendit. ꝙ de neceſſitate ad interiorem mundiciam exterior ſequitur. ꝙ quidem extra calicis & paraphſidis corpus vocans quod aūt int9 eſt. animam. ¶ Origenes. Hic ſermo nos inſtruit vt feſtinemus eſſe iuſti. non apparere. Qui enim ſtudet vt appareat iuſtus. que afforis ſunt mundat. & que videntur curat. Cor autem & conſcientiam negligit. Qui autem ſtudet ea que intus ſunt. id eſt cogitationes mundare. conſequens eſt. vt etiam ea que a foris ſunt. faciat mūda. Sed omnes falſi dogmatis profeſſores calices ſunt afforis quaſi mundati propter ſpeciem religionis quā ſimulāt. abint9 aūt pleni rapina & ſimulatōne. dū rapiūt hoīes ad erroꝛē. Calix etiā eſt vas ad potū. paraphſis ad cibū. Omnis ḡ ſermo per

quem potamur ſpiritaliter · vel omnis narratio per quam nutrimur · vaſa ſunt potus & cibi · Qui ergo ſtudent cōpoſitū ꝓferre ſermonem · magis ꝙ ſalutari ſenſu repletū · calix eius a foris mūdatus eſt · abintus aūt ſordib⁹ vanitatis impletus · Sȝ & litere legis & ꝓphetaꝝ calices ſpiritalis pot⁹ & parapſides neceſſariaꝝ eſcarū ſūt · Scribe quidē & phariſei ſtudent ſenſum exteriorem mundū demōſtrare · Diſcipuli aūt xp̄i · ſenſum ſpiritalem mundare feſtinant · Sequit̃ textus

¶ Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite q̄ ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis q̄ apparent a foris hoīb⁹ ſpecioſa · intus vero plena ſunt oſſib⁹ mortuoꝝ & omni ſpurcicia · Sic & vos quidē a foris apparetis hominib⁹ iuſti · Int⁹ aūt pleni eſtis hypocriſi & iniquitate · ¶ Orige · Sicut habetur ſuperius · int⁹ pleni rapina & intemperantia · ſiliter hic pleni ſunt hypocriſi & iniquitate · q̄ cōparant̃ oſſib⁹ mortuoꝝ & immūdicie vniuerſe · Vn̄ dicit Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite q̄ ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis · ¶ Chriſ · ſup math · Merito quidē iuſtoꝝ corpora templa dicūt̃ · qȝ aīa in corpore iuſti dn̄atur · ſicut deus in templo · Vel quia ipſe deus in corporib⁹ habitat iuſtis · Corpora aūt peccatoꝝ · ſepulchra dicūt̃ mortuoꝝ · qȝ anima mortua eſt in corpore peccatoꝝ · Nec · n · viuens putanda eſt · que nihil viuū aut ſpiritale agit in corpore · ¶ Hie · Sepulchra aūt forinſecus leuigata ſunt calce & ornata marmorib⁹ ī auro · coloribuſq̨ diſtinctis · Intus aūt plena ſunt oſſib⁹ mortuorum Vnde dī · Que apparēt hoīb⁹ ſpecioſa · intus autem plena ſunt oſſib⁹ mortuorū & omni ſpurcicia · Sic aūt & puerſi magiſtri qui alia docent · & alia faciūt · mūdiciam habitu veſtis & verboꝝ humilitate demōſtrāt · Intus aūt pleni ſunt omni ſpurcicia & auaricia & libidine · Et hoc manifeſte exp̄mit · inferens · Sic & vos a foris quidē appa · ho · iuſti · Intus aūt pleni eſtis hypocriſi & iniqtate · ¶ Ori · Omnis enī iuſticia ſimulata · mortua eſt · que ꝓpt̃ deū non fit · Magis aūt neq̨ iuſticia ē · ſic mortu⁹ homo nō eſt homo · Et ſicut mimi qui pſonas ſuſcipiūt alioꝝ · & nō ſunt ipſi quos ſimulant · Tāta ergo ſunt oſſa in eis & immundicie · q̄nta bona ſimulant in malo affectu · Vident̃ aūt a foris iuſti coraȝ hominib⁹ · nō eis quos ſcriptura appellat deos ſed coram eis qui ſic̄ homines moriunt̃ · ¶ Grego · xxvj moraliū · Ante diſtrictū vero iudicem excuſatōnem ideo de ignorantia habere nō poſſunt · qȝ dum ante oculos hominū omnem modū ſanctitatis oſ̄dunt · ipſi ſibi ſunt teſtimonio · quia bene viuere non ignorant · ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum · Hic autem hypocrita ſi bonum eſt eſſe malum · vt quid non vis apparere quod vis eſſe ? Nam quod turpe eſt apparere · turpius eſt eſſe · Quod autem formoſum eſt apparere · formoſius eſt eſſe · Ergo aut eſto qđ appares · aut appare qđ es · Textus

¶ Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite · q̄ edificatis ſepulchra ꝓphetarum · & ornatis monumēta iuſtoꝝ & dicitis · Si fuiſſemus in dieb⁹ patrū noſtroꝝ · nō eſſemus ſocij eoꝝ in ſanguine ꝓphetarū · Itaq̨ teſtimonio eſtis vobiſmetipſis qȝ filij eſtis eoꝝ · qui ꝓphetas occiderūt · ¶ Hiero · Prudentiſſimo ſilogiſmo arguit eos eſſe filios homicidarū · dum ipſi opinione bonitatis & glorie in populo edificant ſepulchra ꝓphetarū · quos maiores eoꝝ interfecerunt · Et hoc eſt · quod dicit · Veh vobis ſcribe & phariſei hypocrite qui edificatis ſepulchra ꝓphetarum & ornatis monumenta iuſtorum · ¶ Orige · Non ſatis rationabiliter cōminari videtur · aduerſus eos qui edificant ſepulchra prophetaꝝ · Quātū ei ad hoc laudabile aliqđ faciebāt quomodo ḡ erant digni ſuſcipere veh ? ¶ Chriſ · in homelia · Non ergo eos incuſat · quoniam ſepulchra edificant · ſed intentōni eorum detrahit · cum qua edificabant · quoniam non ꝓpter honoreȝ eoꝝ qui occiſi fuerant · ſed ſicut pompam ſibi ſtatuētes in occiſionib⁹ illoꝝ · & formidantes · ne forte tempore ꝓcedente ſepulchris deſtructis · tabeſcat tāte audacie memoria · ¶ Chriſ · ſup math · Vel quia dicebāt apud ſe · Si benefecerim⁹ pauperib⁹ · non multi vident · & pro tempore vident · Nonne ergo melius edificia facim⁹ · q̄ omnes aſpiciūt · nō ſolū ī hoc tempore · ſȝ etiā ī poſterū · O inſipiens homo · quid tibi ꝓdeſt poſt mortem iſta memoria : ſi vbi es · torqueris · & vbi nō es laudaris ? Dū aūt iudeos caſtigat domin⁹ · Chriſtianos docet · nā ſi ad illos ſolos dixiſſet hec dicta fuiſſent tm̄ · nō etiā ſcripta nūc aūt & dicta ſunt ꝓpter illos & ſcripta ꝓpter iſtos · Si ergo iuxta alia bona fecerit homo edificia ſancta · additamentū eſt bonis · Si autem ſine alijs bonis operibus · paſſio eſt glorie ſecularis · Non enim gaudent martires quando ex illis pecunijs honorantur · in quibus pauperes plorant · Semper etiam iudei preteritorum ſanctorum cultores fuerunt & preſentium contemptores magis autem & perſecutores · Non enim ſuſtinentes increpationes prophetarum ſuorum perſequebant̃ eos · & occidebant · poſtea vero naſcentes filij intelligebant culpas patrum ſuoꝝ · & ideo quaſi de morte innocentium prophetarum dolentes · edificabāt memorias eoꝝ · Et ipſi tamē ſimiliter pſequebant̃ & interficiebant ſuos prophetas · increpantes eos ꝓpter peccata ſua · Et ideo ſubdit̃ · Et dicitis · Si fuiſſemus ī dieb⁹ patrum noſtoꝝ · non eſſem⁹ ſocij eorum in ſanguine prophetarum · ¶ Hieronimus Hoc autem & ſi ſermone nō dicant · opere loquūt̃ ex eo ꝙ ambitioſe & magnifice edificant memorias occiſorum · ¶ Chriſoſtomus ſuper matheū · Qualia ergo cogitabant in corde · talia loquebant̃ & factis · Naturalem autem conſuetudinem omniū malorum hominum hic chriſtus exponit · quia alter alterius culpam cito intelligit · ſuam autem difficile · Homo enim in cauſa alterius tranquillum habet cor · In ſua vero turbatum · In cauſa

ergo alterius de facili poſſumus omnes iuſti iudi-
ces eſſe. Ille aūt vere iuſtus & ſapiēs ē. q̇ ſibi ipi
iudex fieri poteſt. Sequit̃ itaq̧ teſtimonio eſtis
vobiſmetipis. q̄ filij eſtis eoꝝ q̇ ꝓphetas occiderūt
¶ Chriſ. in home. Qualis aūt ē incuſatio filiū eſſe
homicide eū qui nō cōmunicat menti patris. patet
ꝙ nulla. Unde manifeſtū eſt. ꝙ ꝓpter hoc dicit q̄
occulte inſinuat malitie ſimilitudinē. ¶ Chriſoſ.
ſup math. Teſtimonia. n. ſunt de filijs mores pa-
rentū. Si. n. pater fuerit bonus & mater mala.
aut ecōuerſo. filij interdū patrem ſequūt̃. interdū
matrem. Si aūt ambo fuerint equales. fit quidem
aliquando vt de bonis parentibus mali exeant filij
aut ecōuerſo. ſed raro. Sic ei hoc ē. ſicut cū extra
regulam nature naſcit̃ homo aut ſex digitos hn̄s
aut oculos nō habēs. ¶ Orige. Sed & in ꝓpheti-
cis dictis narratio ſc̄m hiſtoriam eſt corpus. ſpiri
talis aūt ſenſus eſt anima. Sepulchra ipē littere
ſcripturarū & libri. Qui ḡ ſolam hiſtoriā attendūt
corpora ꝓphetarum colunt in litteris poſita quaſi ī
quibuſdam ſepulchris & dicuntur phariſei id eſt
preciſi. q̄ſi aīam ꝓphetaꝝ ꝑcidētes a corpe. textꝰ
¶ Et vos implete menſuram patrum veſtroꝝ ſer
pentes genimina viperarū. quomodo fugietis a iu
dicio gehēne? Ideo ecce ego mitto ad vos ꝓphetas
& ſapiētes. & ſcribas. & ex illis occidetis. & cru
cifigetis. & ex eis flagellabitis in ſinagogis vr̄is
& perſequemini de ciuitate in ciuitatem. vt veniat
ſuper vos omnis ſanguis iuſtus qui effuſus eſt
ſuper terrā a ſanguine abel iuſti. vſq̧ ad ſanguinē
Zacharie filij barachie quē occidiſtis int̄ tēplū
& altare. Amen dico vobis veniēt hec omnia ſup
generationē iſtā. ¶ Chriſ. ī ho. Quia dixerat ꝯtra
phariſeos & ſcribas. ꝙ filij eēnt eoꝝ qui occiderūt
ꝓphetas. Nūc manifeſtat ꝙ ī malicia eis ſimiles
erant. & ꝙ fictio erat hoc ꝙ dicebant. ꝙ nō cōmu-
nicaſſent operibꝰ eoꝝ ſi fuiſſent in tempore illo. Et
ideo dicit. Et vos implete menſurā patrū veſtroꝝ.
Nō quidē hoc dicit q̄ſi iniungens. ſ; q̄ſi ꝑdicēs qđ
futurū erat. ¶ Chriſ. ſup math. Prophetiſat eīn
vel futurū eſſe. vt ſicut patres eoꝝ interfecerunt
ꝓphetas. ſic & ipi interficerent chriſtū & apoſto-
los & ceteros ſanctos. vtputa ſi cōtra aliquē liti-
ges aduerſariū dicis illi. fac mihi qđ es facturus
nō iubes vt faciat. ſed oſtendis te ītelligere. quod
cogitat facere. Et quidem quantum ad veritatem
exceſſerunt menſuram patrum ſuorum. Illi enim
homines occiderunt. Iſti deum crucifixerunt. Sȝ
quia voluntate ſua deſcendit in mortem. non im-
putat illis ſue mortis peccatum. Imputat autem
illis mortē apoſtolorum ceterorumq̧ ſanctorum.
Et ideo dicit. Implete & non ſuperimplete. Nam
benigni & iuſti iudicis eſt ſuas iniurias contem-
nere. & aliorum iniurias vindicare. ¶ Origenes.
Impleuit etiā mēſurā paterne iniq̄tatis ꝑ hoc ipm
ꝙ nō credūt in xp̄m. Cauſa aūt īcredulitatis fuit.
quoniam ſemp animū ſuū dederūt circa hiſtorias
corporales. nihil ſpiritale ī eis volentes ītelligere
¶ Hi'arius. Quia ḡ menſurā paterne voluntatis
implebunt. ideo & ſerpentes & viperina generatio
ſunt. Unde ſequitur. Serpentes genimina vipe-
rarum quomō fugietis a iudicō gehēne. ¶ Hiero.
Hoc ipm & iohānes baptiſta dixerat. Sicut ergo
de viperis inquit naſcunt̃ vipere. ſic de homicidis
patribꝰ vos nati eſtis homicide. ¶ Chriſ. ſup ma.
Genimina aūt viparū dicuntur. quoniam talis ē
viperarū natura vt filij rumpant vterum matris.
& ſic procedant. Sic & iudei ſemper parentes cō-
demnant. reprehendentes eorum facta. Dicit aūt
quomodo fugietis a iudicio gehenne? Nunquid ſe-
pulchra ſanctorum edificantes? Sed ꝑmus gra-
dus pietatis eſt ſanctitatem diligere. deinde ſan-
ctos. Sine cauſa enim iuſtos honorat. qui iuſti-
ciam ſpernit. Nō poſſunt ſancti amici eſſe illorum
quibꝰ deus eſt inimicus. An forſitan nomē vacuū
vos liberabit. quia videmini eſſe in populo dei. pu-
to aūt ꝙ melius eſt inimicus apertus q̄ꝫ amicus fal
ſus. Sic apud deum odibilior eſt qui ſeruū dei ſe
dicit. & mandata diaboli facit. Apud deū quidem
qui hominem occidere diſponit. anteq̄ꝫ occidat. ho
micida habet̃. Uoluntas enim eſt que aut remu-
neratur ꝓ bono. aut condemnat̃ pro malo. Opera
autem teſtimonia ſunt. voluntatis. Non ḡ querit
deus opera propter ſe. vt ſciat quomodo iudicet.
ſed ꝓpter alios vt omnes intelligant quia iuſtus
eſt deus. Prouidet autem deus occaſioni peccandi
malis. non vt peccare faciat. ſed vt peccatorem
oſtendat. & bonis prebet occaſionem. per quā oñ-
dant propoſitum voluntatis ſue. Sic ergo ſcribis
& phariſeis dedit occaſionem oſtendendi volūtatē
ſuam. Unde cōcludit. Ideo ecce mitto vobis pro-
phetas & ſapientes & ſcribas. ¶ Hila. id ē apo-
ſtolos qui de futuroꝝ reuelatione ꝓphete ſunt. de
xp̄i agnitione ſapiētes. de legis ītelligentia ſcribe
¶ Hiero. Uel obſerua iuxta apoſtolum ſcribentē
ad corinthios. varia dona eē diſcipuloꝝ xp̄i. alios
prophetas qui ventura predicant. alios ſapientes
qui nouerunt. quando debent proferre ſermonem.
alios ſcribas in lege doctiſſimos. ex quibus lapi-
datus eſt ſtephanus. Paulus occiſus. Petrus
crucifixus. flagellati in actibus apoſtolorum di-
ſcipuli. & perſecuti ſunt eos de ciuitate in ciuita-
tem. expellentes de iudea vt ad gentium popu-
los tranſmigrarent. ¶ Origenes. Uel ſcribe
qui mittuntur a xp̄o ſunt ſc̄m euangelium quos &
ſpiritus viuificat & littera nō occidit. ſicut littera
legis. quā ſequētes. in vanas ſuperſtitiones incur
rūt. Simplex aūt euangelij narratio. ſufficit ad
ſalutem. Scribe aūt legis. Scribas noui teſtamēti
adhuc ꝑ detractōnē flagellāt ī ſinagogis ſuis. Sȝ
& heretici qui ſūt ſpiritales phariſei. linguis ſuis
xp̄ianos flagellāt & ꝑſequūt̃ de ciuitate ī ciuitatē
Interdū corpalit̃. aliqñ aūt ſpiritaliter volētes eos
expellere q̄ſi de ꝓpria ciuitate legis & ꝓphetarum

& euāgelij ī aliud euāgeliū. Chriſ. ſup math. Deinde vt oñdat qm̄ nō impune hoc faciūt. ieffabilē eis ex his timorē incutit. Vñ ſubdit. Vt veniat ſuper vos omnis ſanguis. Rabanus id eſt omnis debita vltio pro effuſo ſanguine iuſtorum. Hieronimus. De abel quidem nulla eſt ambiguitas quin is ſit quem chain frater occiderit. Iuſtus aūt non ſolū ex dñi nūc ſnīa. ſed ex geneſis teſtionio cōprobat. vbi accepta ei⁹ a deo narrātur mūera. Queri⁹ at q̄s fuerit iſte zacharias fili⁹ barachie. q2 multos legim⁹ zacharias. & ne liba nob tribuet erroris facultas. additū ē. Quē occidiſtis īt teplū & altare. Alij zachariā filiū barachie dicūt q̄ in. xij. ꝓphetis vndecim⁹ ē. priſcꝫ ī eo nomē ꝯſentit. Sꝫ vbi occiſus ſit int teplū & altare. ſcriptura nō loqt. maxīe cū tēporibꝫ ei⁹ vix ruine tēpli fuerint. Alij zachariā prēm iohānis ītelligi volūt. Ori. Veit eī ad nos q̄dā traditō talis q̄ſi ſit aliqs loc⁹ ī tēplo. vbi v̂ginibꝫ q̄ dē licꝫ adorarē deū ex pte at eaꝝ thoꝝ virilē nō pmittebāt in eo cōſiſtere. Maria at poſtq̄ genuit ſaluatorē. ingrediēs ad orādū. ſtetit ī illo v̂ginū loco. Prohibētibꝫ at eis q̄ nouerāt eā iā filiū genuiſſe. Zacharias dixit. qm̄ digna ē v̂ginū loco cū adhuc ſit v̂go. Ergo q̄ſi maifeſtiſſime aduerſus legē agētē occiderūt eū īter tēplū & altare viri generatōis illi⁹. Hiero. Hoc tñ q2 de ſcripturis nō hꝫ autoritatē eadē facilitate cōtēnitur. q̄ ꝓbat. Alij iſtū volūt eē zachariā q̄ occiſus ſit a ioas rege inde īter tēplū & altare. i. ī atrio tēpli. Sꝫ obſuandū q̄ ille zacharias ñ fuit fili⁹ barachie ſ3 ioiade ſacerdotis. Sꝫ barachias ī lingua nr̄a benedicēs deū dr̄. & ſacerdotis ioiade iuſticia hebreo noīe demrat. In euāgelio v̂o q̄ vtūt nazareni. ꝓ filio barachie. filiū ioiade ſcriptū repim⁹. Remi. Querēdū ē at quō vſqꝫ ad ſanguinē zacharie dixerit. cū plurimoꝝ ſanctoꝝ ſāguis poſtea fuit effuſus. Soluit at ſic. Abel paſtor ouiū fuit & ī campo occiſus. zacharias fuit ſacerdos ī atrio tēpli īterfect⁹. Jō g̊ dñs hos duos cōmemorat. qm̄ p hos oēs ſancti martires deſignt laicalis ſcꝫ & ſacerdotalis ordinis. Chriſ ī ho. Abel etiā cōmemorauit. oñdēs qm̄ ex inuidia eēnt xp̄m & diſcipl'os ei⁹ occiſuri. zacharie at mētōez fecit. qm̄ duplex p̄ſūptio fuit ī ei⁹ occiſiōe. Nō em̄ ſolū ī ſāctū hoīeꝫ facta ē. ſ3 & ī loco ſācto. Ori. Zacharias etiā īterp̄tat memoria dei. oīs g̊ qui memoriā dei diſperdere feſtinat ī eis q̊s ſcādalizat zacharie ſanguinē videt effundere. filij barachie. Per bñdictōeꝫ eī dei. memores ſum⁹ dei. Ab ipſis etiā mēoria īterficit dei. qñ & tēplū dei a laſciuis corrūpit. & altare eius p negligētiā orōnū ſordidaꝝ ſordidat. Abel at luct⁹ īterp̄tat. Qui g̊ ñ recipit qđ ſcriptū ē. Bti q̄ lugēt. ſāguinem effundit abel. hoc ē veritatē luct⁹ ſalutaris. Effundūt etiā aliq̊ veritatē ſcripturaꝝ q̄ſi ſāguinē eaꝝ. q2 oīs ſcriptura. niſi ſm veritatem intelligatur. mortua eſt. Chriſ. ī ho. Et vt omnē excuſatōeꝫ illis adimeret. ne diceret. qm̄ ad gētes eoꝝ miſiſti. ꝓpter hoc ſcādalizati ſum⁹. p̄dixerat q̄ ad eos eēnt mittēdi diſcipuli. & iō de vltōne eoꝝ. ſubdit. Amen dico vob. veniet hec oīa ſup generatōeꝫ iſtā. Glo. Nō hos tm̄ pñtes dicit ſ3 omnē generatōnē p̄cedētem & futurā. q2 oēs vna ciuitas ſunt. & vnū corp⁹ diaboli. Hiero. Regula at ſcripturaꝝ ē. duas generatōnes bonoꝝ & maloꝝ noſſe. De generatōne bonoꝝ dr̄. Generatio iuſtoꝝ benedicet. De malis vero in pñti loco. generatio viperaꝝ. Ergo & iſti q2 ſimilia ſic chain & ioas. cōtra apl'os geſſerunt. de vna generatōne eē referūt. Chriſ. in ho. Vel aliter q2 gehenne pena. q̄ eis cōminatus fuerat. tardabat. Cōminat etiā eis pñtia mala. cū dicit. Veniet hec oīa ſup generatōnē iſtā. Chriſ. ſup math. Sicut eī oīa bona q̄ in ſingulis generatōnibꝫ a cōſtitutōne mundi oēs ſancti merebant. illis nouiſſimis ſunt donata qui receperūt xp̄m. Sic oīa mala q̄ in ſingulis generationibꝫ a cōſtitutōne mūdi pati meruerunt oēs iniqui. ſup nouiſſimos iudeos venerūt. q2 xp̄m repulerūt. Aut ita. ſic oīs iuſticia p̄cedētiū ſanctoꝝ imo oīm ſanctoꝝ. tantū mereri nō potuit q̄ntū gratie datū ē hoībꝫ in xp̄o. ſic oīm peccata impioꝝ. tm̄ mereri nō potuerunt. q̄ntū venit ſup iudeos vt corpalia paterēt qualia paſſi ſunt a romanis. & ſic poſtmodū oēs generationes eoꝝ vſqꝫ in finē ſeculi ꝓijcerent a deo & ludibriū fierēt gētibꝫ vniuerſis. Quid eī pei⁹ pt fieri q̄ filiū cū miſericordia & pietate veniētē ñ ſuſcipe. ſed tali modo interficere. Vel ita. omīs gens vel ciuitas nō ſtatim cū peccauerit. punit eam deus. ſ3 expectat p multas generatōnes. Quando at placuerit deo. pdere ciuitatē illā aut gentē. videt oīm generatōnū peccata reddere illis. qm̄ que oēs merebant. hec ſola paſſa ē. Sic & generatio iudeoꝝ ꝓ patribꝫ ſuis videt punita. Vere aūt nō ꝓ illis ſed ꝓ ſe condemnati ſunt. Chriſ. in ho. Qui em̄ multos iā peccātes vidit & incorrectus pmanſit. eadē rurſus vel grauiora faciens. maiori eſt pene obnoxius. Sequitur textꝰ

Hieruſalem hieruſalem que occidis ꝓphetas. & lapidas eos qui ad te miſſi ſunt. quotiens volui cōgregare filios tuos queādmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas. & noluiſti. Ecce relinqt vobis domus veſtra deſerta. Dico autēꝫ vobis. nō me videbitis ammodo donec dicatis. Benedictus qui venit in nomine domini. Chriſoſtomus in homelia. Poſt predicta ad ciuitatem conuertit dominus ſermonem. ex hoc erudire volens auditores. Vnde dicit hieruſalem hieruſalem. Hec autem duplicatio miſerentis ē & valde diligētis. Hie. Hieruſalem autem non ſaxa & edificia ciuitatis. ſed habitatores vocat. quaꝫ pr̄is plangit affectu. Chriſoſtomus ſuper matheum. Preuidens ruinam ciuitatis illius & plagam que a romanis ſuſcētura erat. recordabatur quidem ſanguinis ſanctoꝝ ſuoꝝ qui effuſus erat ab illis. & poſtmodū

effundendus. Vnde addit. que occidis ꝓphetas. & lapidas eos qui ad te miſſi ſunt. Miſſum ad te eſaiam occidiſti. & ſuũ meũ hieremiã lapidaſti. Ezechielem tractum ꝑ lapides excerebraſti. quõ ſaluaberis. q̃ ad medicũ nõ venire ꝑmittis? & nõ dixit. occidiſti. aut lapidaſti. ſed occidis. & lapidas. id ẽ quaſi hoc ꝓpriũ & naturalez cõſuetudinẽ hñs. vt occidas & lapides ſanctos. Eadẽ fecit apoſtolis. q̃ fecerat aliqñ ꝓphetis. ¶ Chriſ. in home. Deinde cũ vocaſſet eam. & abominabiles eius occiſiones dixiſſet. Quaſi ſe excuſando dixit. Quotiẽs volui cõgregare filios tuos. Quaſi diceret neq̃ p̄dictis occiſionib9 me a tua beniuolentia auertiſti. ſed volui te mihi adiungere non ſemel aut bis. ſed multotiens. Magnitudinẽ aũt amoris ſub ſimilitudine galline oſtendit. ¶ Aug9 de queſti. euan. Hoc. n. genus animantis. magnum affectũ in filios habet. ita vt eorum infirmitate affecta. infirmetur & ipa. Et quod difficile in ceteris aĩantib9 inuenies. alis ſuis filios protegens contra miluum pugnat. Sic & mater noſtra dei ſapientia. ꝑ carnis ſuſceptionem infirmata quodammodo ſecũdũ illud apoſtoli. Quod infirmum eſt dei. fortius eſt hominib9. protegit infirmitatem noſtram & reſiſtit diabolo. ne nos rapiat. ¶ Orige. Filios autez hieruſalem dicit ſecundum quod dicimus. ſemper ciuium ſucceſſores precedentium filios. Dicit aũt quotiens volui: cum ſit manifeſtum ſemel eum docuiſſe in corpore iudeos. Semper enim chriſtus p̄ſens fuit & in moyſe & in prophetis & in angelis miniſtrantib9 ſaluti humane per ſingulas generationes. Si quis autem nõ fuerit congregatus ab eo. iudicabit̃ q̃ſi noluerit cõgregari. ¶ Raba. Ceſſent igitur heretici chriſto p̄ncipium ex v̂gine dare. omittant aliũ legis & ꝓphetaꝝ deũ p̄dicare. ¶ Aug9. in encheridion. Vbi ẽ aũt illa omĩpotẽtia qua in celo & in terra omnia queciiq̃ voluit fecit. ſi colligere filios hieruſalem voluit & nõ fecit? An non potius illa quidem filios ſuos ab ipõ colligi noluit? ſed ea q̃s nolente. filios eius colligit ipſe. q̃s voluit. ¶ Chriſ. in ho. Deinde cõminatur penam. quã ſemꝑ formidauerũt ſcz ciuitatis & tẽpli euerſionem dicens. Ecce relinq̃t̃ vobis dom9 veſtra deſerta. ¶ Chriſ. ſup math. Sic eñ corpus anima recedẽte p̄us quidẽ frigeſcit. deinde putreſcit. & ſoluit̃. ſic & tẽplũ nr̃m dei ſpũ recedẽte p̄9 ſeditõib9 & ĩdiſciplinatõne replebit̃. deinde veniet ad ruinã. ¶ Orige. Semꝑ etiã eis q̃ noluerũt ꝯgregari ſub alis eius. cõminat̃ xp̄s. Ecce relinq̃t̃ vobis dom9 vr̃a deſerta id ẽ aĩa & corpus. Sed & ſiq̃s ex vob̃ noluerit congregari ſub alis xp̄i. ex tꝑe illo ex q̃ cõgregatõez refugit. actu magis q̃ꝫ corꝑe. nõ videbit pulchritudinẽ v̂bi. donec penitẽs a ꝓpoſito malo dicat. Benedictus q̃ venit ĩ noĩe dñi. Tunc eñ verbũ dei benedictũ venit ſuper cor hoĩs. qñ fuerit q̃s cõuerſus ad deũ. Vñ ſequit̃. Dico eñ vobis. nõ me videbitis amodo. donec dicatis. Benedict9 q̃ venit in noĩe dñi. ¶ Hiero. Quaſi diceret. Niſi penitẽtiã egeritis & cõfeſſi fueritis ipm̃ eẽ me. de quo ꝓphete cecinerũt filiũ omĩpotẽtis patris. faciẽ meã nõ videbitis. Hñt ḡ iudei datũ ſibi tꝑus penitẽtie. Cõfiteant̃ bñdictũ q̃ venit ĩ noĩe dñi. & xp̄i hora cõſpiciẽt. ¶ Chriſ. in ho. Vel aliter. ꝑ hoc occulte ſc̃dm aduẽtũ ſignificauit. quoniam tũc oĩno eũ adorabunt. Quod autem dicit amodo ad tempus crucis refertur. ¶ Capitulum. xxiiij.

Et egreſſus ihus de templo ibat. Et acceſſerũt ad eũ diſcipuli ei9 vt oñderẽt ei edificatõnes tẽpli. Ipſe aũt rñdẽs. dixit eis. Videtis hec oĩa? Amẽ dico vob̃. ñ relinq̃t̃ hic lapis ſuper lapidem qui non deſtruatur. ¶ Origenes. Poſtq̃ꝫ omnia que ſuꝑ hieruſalem ventura erant chriſtus predixit. exijt de templo qui conſeruauerat templum ne caderet. donec fuit in eo. Vnde dicitur Et egreſſus ihesus de templo ibat. Sed & vnuſquiſq̃ cum ſit templum dei propter ſpiritum dei inhabitantem in ſe. ipſe fit cauſa ſue deſertionis. vt aggrediatur chriſtus. Sequitur. Et acceſſerunt ad eum diſcipuli eius vt oſtenderent ei edificationes templi. Dignum eſt videre quomodo oſtendunt ei ſtructuras templi. quaſi nunq̃ꝫ viderit templum. Ad quod reſpondendum eſt. q̃ꝫ cum chriſtus prophetiſaſſet ſuperius ruinam templi futuram. audientes diſcipuli mirati ſunt talem ac tantam templi ſtructuram ad nihilum redigendam. propterea oſtendũt ei. vt flecterent eum ad miſericordiam loci illius ne faceret. quod fuerat comminatus. Sed & cum ſit humane nature admirabilis conſtructio facta videlicz templum dei diſcipuli ceteri q̃ ſancti etiã modo miranda opera dei erga figmentum humanũ confitentes. ante conſpectum chriſti intercedunt. ne deſerat genus humanum propter peccata ipſorum. Sequitur. Ipſe autem reſpondens dixit eis. Videtis hec omnia. Amen dico vobis non relinquetur hic lapis ſuper lapidem. qui non deſtruatur. ¶ Rabanus. Iuxta hiſtoriam manifeſtus eſt ſenſus. quia quadrageſimoſecundo anno poſt paſſionem domini ſub Veſpaſiano & Tito Romanis principibus. ciuitas euerſa ẽ cum templo. ¶ Remigius. Diuinitus autem procuratum eſt. vt reuelata iam luce gratie. templum cum ſuis cerimonijs tolleretur. ne forte aliquis paruulus in fide dum videret omnia illa que a domino fuerant inſtituta. & a ꝓphetis ſanctificata adhuc ꝑmanẽ. paulatim recedẽdo a ſinceritate fidei. ad carnalem iudaiſmũ tranſirent. ¶ Chriſ. ĩ ho. Sz q̃lit̃ veꝝ ẽ q̃ꝫ non mãſit lapis ſuper lapidem. Vel eñ deſolatõnem eius oſtendens omnimodã hoc dixit. vel ſecundũ illum locũ vbi erat. Sũt eñ ei9 ꝑtes vſq̃ ad fundamẽta deſtructe. Cũ hijs & illud dicã q̃m ex hijs q̃ facta ſunt. & de reliquis oportet credere q̃ꝫ peribunt perfecte. ¶ Hieronim9. Miſtice autẽ

recedēte domino de templo · omnia legis edificia &
cōpositō mādatoꝝ ita destructa ē · vt nihil a iudeis
possit impleri · & capite sublato vniuersa inter se
mēbra cōpugnent · ❡ Orige · Omnis etiā homo q
suscipiens ī se verbū dei templū est · si post pctm
adhuc seruat ex pte vestigia fidei · & religionis
tēplū ē ex parte destructū & ex pte cōsistens · Qui
aūt postꝗ̄ peccauerit curam sui non habet · paula-
tim minuit͛ donec ad plenū recedat a deo viuente
& sic nō relinqtur lapis super lapidē mādatorum
dei qui non destruatur · Sequit͛ textꝰ
❡ Sedēte aūt eo super mōtem oliueti · accesserūt
ad eū discipuli eius secreto · dicentes · Dic nob qñ
hec erūt ? Et quod signū erit aduentus tui & con-
summatōis seculi · Rn̄dens ipsis dixit illis · Vi
dete ne quis vos seducat · Multi eñ venient in no
mine meo dicentes · Ego sum xp̄s · Et multos se
ducent · ❡ Remi · Perseuerans dominus ī itinere
peruenit ad montē oliueti · & qbusdam discipulis
ī via ostendentib̄ & laudantib̄ edificatōnē tēpli ·
ip̄e palam pdixerat omnia esse destruenda idcirco
cum peruenissent ad montē oliueti · accesserunt ad
eum interrogantes · Vnde dicit͛ Sedente autē eo
super monte oliueti · ❡ Chris · Propter hoc autē
secreto accesserunt · quia de magnis erant interro-
gaturi · Etenī cupiebant discere diē aduentus eiꝰ
qꝛ vehementer desiderabant gloriam eius videre ·
❡ Hiero · Et īterrogant tria · Primo quo tēpore
hierusalē destruenda sit · dicētes · Dic nob quādo
hec erūt ? Secūdo quo tempore xp̄s venturꝰ sit ·
Vnde dicunt · Et quod signū aduētus tui ? Tercio
quo tempore cōsummatio seculi sit futura · Vñ di-
cūt · Et cōsummatōis seculi · ❡ Chris · Lucas at
ait vnam esse interrogationē q̄ est de hierosolima ·
q̄si estimantib̄ discipulis tunc futurū esse christi
aduentum · & finem mundi quasi hierosolima de-
strueretur · Marcus aūt nō omnes eos de ɔsumma
tione hierosolime · sed petrū · iacobum · iohannē · &
andream · quasi liberius & securius xp̄o loquētes ·
❡ Orige · Puto at mōtē oliueti misteriū eē eccle
sie que ex gentib̄ ē · ❡ Remi · Mons eī oliueti nō
habet infructuosas arbores · sed oliueta · quib̄ lu-
men nutrit͛ ad fugandas tenebras · & quib̄ fessis
requies · infirmis salus prestatur · Sedens autem
dominus supra montem oliueti cōtra templum · de
ruina ipsius & excidio iudaice gētis disputat · vt
etiam ip̄o situ corporis monstret · quia quietus ma
nens in ecclesia · impiorum superbiam cōdemnat ·
❡ Orige · Agricola enim residens in monte oli-
ueti · verbū dei est in ecclesia confirmatū xp̄s scꝫ
qui semper oleastri ramos inserit in bonam oliuā
patrū · Qui aūt habent fiduciā ante xp̄m · discere
volunt signū aduentꝰ xp̄i & cōsumationis seculi ·
Est aūt duplex aduentus verbi ī anima · Primꝰ
quidem stulta predicatio de xp̄o · quando pdicamꝰ
xp̄m natū & crucifixū · Secundus aūt aduentus
est in viris pfectis · de quib̄ dicitur · Sapientiā
loquimur int͛ perfectos · Et huic secundo aduentu
adiungitur consummatō seculi ī viro perfecto cui
mundus crucifixus est · ❡ Hilarius · Et quia tria
a discipulis quesita sunt · distinctis & temporib̄
& intelligentie significatōnibꝰ separant͛ · Rn̄det
ergo primo de ciuitatis occasu · & quando confir-
matur veritate doctrine · ne quis fallax ignoran-
tib̄ possit obrepere · Vnde sequitur · Et respondēs
ipsis dixit eis · Videte · ne quis vos seducat · Mul
ti · n · venient in nomine meo · dicentes · Ego sum
christus · ❡ Chris · Neqꝫ eniꝫ de hierosolime · neqꝫ
de secūdo aduentu respondit statim · s͡ de malis qb̄
statim obuiandum erat · ❡ Hiero · Vnus aūt eoꝝ
de quib̄ loquitur · fuit simon samaritanus · quem
in actib̄ apostoloꝝ legimus · qui se magnā dice-
bat esse virtutem · hic ꝗ̄ inter cetera in suis volu-
minib̄ scripta dimittens · Ego sum sermo dei · ego
omnipotens · ego omnia dei · Sed & iohannes apo
stolus in epistola sua loquitur · Audistis quia an
tixp̄s venturus est · Nunc aūt antixp̄i multi sūt
Ego reor omēs heresiarchas antixp̄os esse · & sub
nomine xp̄i ea docere · que cōtraria xp̄o sunt · Nec
mirum si aliquos ab his videamus seduci · cū dñꝰ
dixerit · Et multos seducent · ❡ Orige · Multi at
sunt · qui seducunt͛ · quia larga est porta · que du-
cit ad perditōnē & multi sunt · qui intrant p eam ·
Hoc aūt solū sufficit ad cognoscendū seditionem
antixp̄oꝝ · qui dicunt · Ego sum christus · quod
nunꝗ̄ legit͛ xp̄s dixisse · Sufficiebant eī ad cre
dendū ꝙ ip̄e est xp̄s opera dei · & sermo quē doce
bat · & virtus ipsius · Omnis etiā s͡mo qui pfitet͛
expositionem scripturaꝝ s͡m fidem earū & non ha
bet veritatem · Antixp̄s est · Sed & omnes vir
tutes inuenimꝰ esse xp̄m · & omnes simulatas vir
tutes antixp̄m · quoniā oēs sp̄es boni quascūqꝫ ha-
bet xp̄s in se · in veritate ad edificationeꝫ hoim ·
omnes eas habet diabolus ī specie ad seductōnes
sanctoꝝ · Opus ergo est nobis deo auxiliatore · ne
quis nos seducat vel sermo vel virtus · Malū eñ
inuenire aliquem s͡m mores vite errantē · Multo
at peius arbitror esse nō s͡m verissimā regulā scrip
turaꝝ sentire · Sequit͛ textꝰ
❡ Audituri eñ estis plia & opiniones preliorum ·
Videte ne turbemini · oportet eniꝫ hec fieri · sed nō
dum statim finis · Consurget eñ gens in gentem
& regnū in regnū · Et erunt pestilentie & fames
& terre motus p loca · Hec autem omnia initia sūt
dolorum · ❡ Augustinus ad esichium · Interro-
gantibus discipulis ea dominus respondit que iā
ex illo tempore fuerant secutura · siue de excidio hie
rusalem · vnde orta est ipsius interrogationis occa
sio · siue de aduentu suo per ecclesiam ī qua vsqꝫ ad
finem venire non cessat · In suis enim veniens ag-
noscitur · dum eius quottidie mēbra nascūt͛ · Siue
de ip̄o fine in q̄ apparebit viuos iudicaturꝰ & mor
tuos · Cū itaqꝫ sig dicat que ad ista tria ptinent ·
Quod coꝝ triū signoꝝ ad aliqd hoꝝ referendū sit ·

diligenter conſiderandum eſt. Ne forte quod per-
tinet ad vnum · referendum putemus ad alterum.
¶ Chriſoſtomus . Hic autem loquitur de prelijs
que hieroſolimis erant futura . cum dicit · Audi-
turi enim eſtis prelia & opiniones preliorum.
¶ Orige. Qui audit ipſas voces que fiunt ĩ p̃lijs·
audit prelia · qui autem de prelijs longe geſtis au
dit · opiniões vel rumores audit prelioꝝ ¶ Chriſ.
in ho · Quia vero per hoc turbari etiã diſcipuli po-
terãt · Ideo ſubdit . Videte ne turbemini · Deinde
qꝛ eſtimabant poſt illud bellum quo hieruſalem de
ſtrueret̃ · ſtatim finem mũdi eſſe venturum · eos in
vera opinione ſtabilit . dicẽs · oportet em̃ hec fieri
ſed nõdũ ſtatim finis · ¶ Hiero · id ẽ nõ putemus
diem inſtare iudicij . ſed in tempus aliud reſuari
cui? ſignũ ꝑſpicue ĩ cõſequentibꝰ ponit̃ . Surget
em̃ gens cõtra gentem · & regnũ contra regnum .
¶ Raba · Vel admonent̃ apoſtoli ne hijs adueni
entibꝰ terreantur · vt hieroſolimã iudeãq; deſerãt ·
qꝛ nõ ſtatim finis · ſ; in quadrageſimũ annũ deſola
tio ꝓuintie · vltimũq; vrbis & templi ſequet̃ exci
diũ · de q̃bꝰ ſubdit̃ · Surget eĩ gens in gẽtẽ · & reg
nũ in regnũ · Conſtat aũt hic acerbiſſimos dolo-
res quibꝰ omnis vaſtata eſt ꝓuintia ad litteram
cõtigiſſe · ¶ Chriſ · in homelia · Deinde vt oſtẽdat
quoniam & ipe preliabit̃ contra iudeos · nõ ſolum
bella prenunciat . ſed & plagas diuinitus illatas.
Vñ ſubdit · Et erũt peſtilentie & fames & terre
motus per loca ¶ Raba · Notandũ ꝙ in hoc ꝙ di
cit · Conſurget gens contra gentẽ · oſtendit̃ ꝑtur
batio hoĩm · erũt peſtilentie · ecce inequalitas cor-
porum · erit fames . ecce ſterilitas · terre motus ꝑ
loca · ecce reſpectus ire deſuper · ¶ Chriſoſtomus
in homelia · Et non ſimpliciter hec fieri ſcd̃m con-
ſuetudinem antea in hominibus exiſtentem · ſed
ex ira que erit deſuper · Et propter hoc non ſim-
pliciter dixit ea eſſe ventura · neq; repente · ſed cũ
quadam ſignificatõne · Vnde ſubdit · Hec autem
omnia ſunt initia doloꝝ · id ẽ iudaicoꝝ malorum ·
¶ Orige . Vel aliter · Sicut egrotant corpa ante
mortem · ſic neceſſe ẽ ante corruptõnẽ mũdi vt q̃ſi
languens terra frequentius terre motibꝰ cõq̃ſſet̃ ·
Aer em̃ vim mortiferam cõcipiens peſtilens fiat ·
& vitalis virtus terre deficiens · ſuffocet fructus ·
Cõſequẽs aũt ẽ vt ꝑꝑter inopiam ciboꝝ in auari-
ciã & bella hoĩes excitẽt̃ · Sed qꝛ ĩſurrectõnes &
lites interdũ fiunt ꝑꝑter auariciam · Interdũ aũt
ꝑꝑter cõcupiſcentiam p̃ncipatus & gloriã vanã ·
adhuc ꝓfundiorẽ dabit aliquis cauſa; eoꝝ que an
finem mundi ſunt ventura · Sicut · n · aduentus
chriſti in pluribꝰ gentibꝰ diuina virtute fecit pa-
cem . ſic cõſequens eſt · vt ꝑꝑter habundantiã iniq
tatis refriguerit caritas multoꝝ · & ideo dereliq̃rit
illos de? & chriſtus eius · iterum fieri prelia dum
non prohibentur a ſanctitate operatõnes ſemina-
trices belloꝝ · Sed & aduerſarie virtutes dũ non
vetantur a ſanctis . & a chriſto abſq; ꝓhibitione

operabuntur in cordibꝰ hominum vt excitent gẽ-
tem aduerſus gente; · & regnum aduerſus regnũ
Si aũt ſicut quibuſdam placet · & fames & peſti
lentie ab angelis ſathane fiunt · hij etiã tũc inua-
leſcent ab aduerſis virtutibꝰ · quando non fuerint
ſales terre & lux mundi xp̃i diſcipuli · deſtruẽtes
que ex demonũ malitia ſeminant̃ · Et aliq̃n quidẽ
in iſrael fames & peſtilentie fiebant ꝑꝑt peccata
quas orationes ſanctoꝝ ſoluebant · Bene aũt ꝑ lo
ca · non enim in ſimul vult deus perdere humanũ
genus · ſed iudicans ꝑ partes · dat penitẽtie locũ ·
Si aũt ĩcipientibꝰ huiuſmodi malis · nõ fuerit fa-
cta correptio · ꝓficient ad peius · Vñ ſequit̃ · Hec
aũt oĩa initia ſunt doloꝝ · generaliũ ſc; ĩ vniuerſo
mundo & eoꝝ qui ſecuturi ſunt aduerſus impios
vt in doloribꝰ acutiſſimis crucient̃ · ¶ Hiero . Mi-
ſtice aũt videtur regnũ cõtra regnũ conſurgere &
peſtilẽtia eorum quoꝝ ſermo ſerpit vt cancer · &
fames audiendi verbum dei · & cõmotio vniuerſe
terre & a vera fide ſeparatio in hereticis magis in-
telligi · qui cõtra ſemiuicem dimicantes · Eccleſie
victoriã faciunt · ¶ Orige . Oportet aute; hec fieri
anteq̃ꝫ videamus ꝑfectõnẽ ſapientie que ẽ in xp̃o
ſed non ſtatim erit finis . quẽ querim? · Pacific?
em̃ finis longe ẽ ab hoĩbꝰ iſtis ¶ Hiero · Quod aũt
dixit hec oĩa initia ſunt doloꝝ · meli? trãſfert̃ par
turitõnũ . vt q̃ſi cõceptus quidã aduent? antixp̃i
non partus intelligit̃ · *Sequit̃ textꝰ*
¶ Tũc tradent vos in tribulatõnẽ & occidẽt vos ·
& eritis odio oĩbꝰ gentibꝰ ꝑꝑter nomen meũ · Et
tũc ſcandalizabũt̃ multi & inuicẽ tradent & odio
habebũt inuicẽ · Et multi pſeudo prophete ſurgẽt
& ſeducent multos · Et quoniam habundabit ini-
quitas · refrigeſcet caritas multorum · Qui autem
perſeuerauerit vſq; in finem · hic ſaluus erit · Et
predicabitur hoc euangelium regni in vniuerſo
orbe in teſtimonium omnibꝰ gentibꝰ · Et tunc ve-
niet conſummatio · ¶ Rabanus · Quo merito hie-
roſolimis · ac prouintie iudeorum vniuerſe . tot ir
roganda fuerint aduerſa · dominus maifeſtat · ſub-
dens · Tunc tradent vos · ¶ Chriſoſtomus in ho
melia · Vel aliter quia diſcipuli audientes ea que
de hieroſolima dicebantur . ſic diſpoſiti erant vt ex
tra turbationem eſſent quaſi de alia pena audiẽtes
ſibi vero proſpera ſuperuentura ſperabant · que ad
uenire valde deſiderabãt · Propter hoc eis grauia
prenunciat ĩ ſollicitudinem eos ſtatuens · Et p̃us
quidem iuſſerat eos vigilare contra deceptiones ſe-
ductorum · Nunc autem tyrannorum violentiam
eis predicit · dicens . Tunc tradent vos in tribula-
tione; · & occident vos · Oportune enim eorum ma
la ĩterpoſuit · mitigationem habentia a cõmunibus
malis . · Nec ſolum ita eos conſolatus eſt · ſed oſtẽ
dendo tribulationis cauſam · adiungens ꝙ prop-
ter nomen eius hec eſſent paſſuri · Vnde ſequit̃ ·
Et eritis odio omnibꝰ hominibus ꝑꝑt nomẽ meũ ·
¶ Orige · Sed quomodo etiam in vltimis partibꝰ

terre cōmorantibꝫ gentibꝫ odio habet᷑ populꝰ xp̄i·
niſi forte & hic aliquis dicat propter exaggeratō
nem poſitum omnibꝫ pro multis· Sed & hoc ꝙ di
cit· Tunc tradent vos habet queſtionem· Nam &
p̄uſq̄ hec fieret· traditi ſunt xp̄iani in tribulatōes
ſed aliquis rn̄debit· quoniaꝫ tūc maxime tradētur
chriſtiani ī tribulatōnes quēadmodū vnq̄· Amāt
em̄ qui in calamitatibꝫ ſunt· cauſas eaꝝ diſcuciē-
tes inuenire aliquid quod loquant᷑· Conſeq̄ns ḡ ē
vt quaſi derelinquentibꝫ hominibꝫ deoꝝ culturam
propter multitudineꝫ xp̄ianoꝝ· dicant fieri bella
fames & peſtilentias· ſed & terre motus cauſam
dicerent chriſtianos· propter quod & perſecutio-
nes paſſe ſunt eccleſie· ¶ Chriſoſtomus ī homelia·
Poſtq̄ aūt iam duplex prelium poſuit· ſcꝫ quod ē
a ſeductoribꝫ & quod eſt ab inimicis· Cōſeq̄nter
terciū preliū ponit· quod ē a falſis fratribꝫ· Vn̄
ſubdit· Et tunc ſcan. mul· & inuicem tra· & odio
habebunt inuicem· vide aūt & paulum hec plorā
tem & dicentem· Foris pugne· intus timores· &
alibi· pericula in falſis fratribꝫ. De quibꝫ alibi di
cit· Tales ſunt pſeudo apoſtoli operarij ſubdoli·
Vnde & hic ſubditur· Et multi pſeudo prophete
ſurgent & ſeducent multos· ¶ Remi· Imminēte
em̄ captiuitate hieruſalem· multi inſurrexerunt
chriſtianos ſe eſſe dicentes· & multos ſeduxerūt·
quos paulus nominat falſos fratres· Iohannes
vero antichriſtos ¶ Hilarius· Vt nicolaus vnus
ex ſeptem diaconibꝫ fuit· qui multos mētita veri-
tate peruertit· ¶ Chriſ· in homelia· Deinde quod
his difficilius eſt oſtendit· quia tales pſeudo pro
phete nullam mitigationem a caritate accipient·
vnde ſequitur· Et quoniam habūdabit iniquitas
refri· ca· multoꝝ· ¶ Remigius· id ē vera dilectio
erga deū & proximū· nam quātomagis ab vnoq̄ꝫ
iniquitas ſuſcipitur· tanto magis in corde ipſius
ardor caritatis extinguitur· ¶ Hiero· Cōſiderādū
aūt ꝙ nō negauit omniū futuram eſſe caritatem·
ſed multoꝝ· Nā ī apoſtolis & eoꝝ ſimilibꝫ· ꝑmā-
ſura eſt caritas· de qua paulus dicit· Quis nos ſe-
parabit a caritate xp̄i? Propter qđ & hic ſubdit᷑
Qui auteꝫ pſeuerauerit vſq̄ꝫ in finē hic ſaluꝰ erit·
¶ Remi· Vſq̄ꝫ in finē dicit· vſq̄ꝫ ad terminū vite
ſue ī cōfeſſione nōis xp̄i pſeuerauerit· & ī caritate
ſaluꝰ factus ē. ¶ Chriſ· in ho· Deinde ne diceret
qualiter ḡ inter tot mala viuemus? qđ plus ē· ꝓ
mittit· ꝙ n̄ ſolū viueret· ſ etiā vbiq̄ꝫ doceret· Vn̄
ſubdit᷑· Et p̄dicabit᷑ hoc euangeliū regni in vni-
uerſo orbe· ¶ Remi· Quia eī nouerat dn̄ꝰ corda
diſcipuloꝝ cōtriſtanda eſſe de excidio hieruſalē &
ꝑditōne ſue gentis· hec cōſolatō cōſolat᷑ eos. Vel
ꝙ multoplures credituri erant de gentibꝫ q̄ de iu-
deis perirent· ¶ Chriſ in ho· Quod aūt & an̄ cap-
tionē hieroſolime· vbiq̄ꝫ p̄dicatū ē euāgeliū· audi
ꝙ ait paulus· In omneꝫ terram exiuit ſonus eoꝝ·
Et vides eū a hieruſalem ad hiſpaniam currentē·
Si aūt vnus tantā portōnē accepit· excogita· re-
liqui quanta operati ſunt· Vnde & q̄buſdā ſcribēs
de euangelio dicit· ꝙ fructificat & creſcit in omni
creatura que ſub celo eſt· Hoc aūt eſt maximum
ſignū virtutis chriſti· ꝙ in· xxx· annis vel paruꝫ
amplius· Euangelij ſermo fines orbis terraꝝ im-
pleuit· Quamuis aūt euangeliū vbiq̄ꝫ p̄dicatū fu-
erit· Nō tn̄ omnes crediderūt· Propter quod ſub-
dit· In teſtimoniū omnibꝫ gentibꝫ id ē in accuſa-
tionem his qui nō crediderūt· Qui em̄ crediderūt·
teſtabūt᷑ aduerſus eos qui nō crediderūt· & cōdē-
nabūt eos. Conuenienter aūt poſtq̄ p̄dicatum eſt
euangeliū ꝑ orbem terraꝝ tūc hieroſolima perijt·
Vnde ſequit᷑· Et tūc veniet cōſummatio id ē finis
hieroſolimorum· Qui enim viderunt chriſti vir-
tutem vbiq̄ꝫ refulgentem· & in breui tempore or-
bem terrarum ſupergreſſam· quam veniaꝫ habere
debuerunt· in ingratitudine ꝑmanentes? ¶ Remi·
Poteſt autem & totus locus iſte referri ad con-
ſummationem ſeculi· Tunc enim plurimi ſcan-
dalizabuntur· recedentes a fide· videntes multi-
tudinem & diuitias malorum & miracula antixp̄i
& cōſotios perſequent᷑· & antixp̄o mittet pſeudo
prophetas qui ſeducent multos· & habundabit
iniquitas quoniā numerus maloꝝ augebit᷑· & re-
frigeſcet caritas· quoniā numerꝰ bonoꝝ minuet᷑·
¶ Hiero· Signū etiā dominici aduentus ē in toto
orbe euāgeliū predicari· vt nullꝰ ſit excuſabilis
¶ Orige· Quod aūt dī· Eritis odio omnibꝫ hoībꝫ
ꝓpter nomen meū· ſic ſaluare quis poterit· quia nē
quidem in vnū cōſenſerūt omnes gentes aduerſus
xp̄ianos· Cum aūt cōtigerint· que xp̄us p̄dixit·
tunc fient pſecutiones iam non ex parte ſicut an̄·
ſed generaliter vbiq̄ꝫ aduerſus ꝑp̄l'm dei ¶ Augꝰ·
Sed qui putant hoc quod dicitur· p̄dicabit᷑ euā-
geliū regni in vniuerſo orbe ꝑ ipſos apoſtolos fa-
ctum eſſe· nō ita eſſe certis documentis probatum
eſt· Sunt enim in africa barbare· innumerabiles
gentes· in q̄bꝫ nō dū p̄dicatū eſſe euāgeliū ex hijs
qui ducūt᷑ inde captiui addiſcere in promptu eſt·
Neq̄ꝫ tamen vllo modo recte dici poteſt iſtos ad
promiſſionem dei non pertinere· Non enim roma-
nos ſolum· ſed omnes gentes dominus ſemini ab-
rahe iurando promiſit· In quibus ergo gentibus
nondum eſt eccleſia· oportet ꝙ ſit· vt omnes qui
ibi fuerint· credant· Quomodo enim & illud imple
bitur· Eritis odio omnibus gentibus propter no-
men meum· niſi in omnibus gentibus ſint & qui
oderint· & quos oderint? Non eſt igitur ab apo-
ſtolis predicatio iſta completa quando adhuc ſunt
gentes in quibus nondum cepit impleri· Quod
autem dixit apoſtolus· In omnem terram exiuit
ſonus eorum· quamuis locutus ſit preteriti tem-
poris verbis tamen quod futurum erat· dixit· non
quod iam factum atq̄ꝫ completum· Sicut & ipſa
propheta quo vſus eſt teſte fructificare & cre-
ſcere dixit Euangelium in vniuerſo mundo· vt
ita ſignificaret vſq̄ꝫ quo creſcendo eſſet futurum·

Si ergo latet qñ euãgelio vniuerſus orbis iple=
bit · ꝓculdubio latet quãdo finis erit · aut quippe
nõ erit · ¶ Origenes · Cũ ergo oĩs gens audierit
Euãgeliȷ̃ p̃dicationeꝫ · tũc erit ſeculi finis · Et hoc
eſt quod ſequit̃ · Et tũc erit conſummatio · Multe
eñ nõ ſolũ · barbarorũ · ſed etiam noſtroꝝ gentiũ
nõdũ audierũt xp̃ianitatis verbũ · ¶ Glo · Vtꝛ̃q;
autem dictoꝝ tueri pt̃ · ſi tñ diuerſo mõ diffuſio p̃=
dicationis euangeliȷ̃ intelligat̃ · Si eñ intelligat̃
quãtũ ad fructũ p̃dicatõis · qui eſt vt in ſingulis
gentibꝰ fundet̃ eccleſia credentiũ in xp̃m · vt augu
ſtinꝰ exponit · eſt ſignũ quod oportet p̃cedere ante
finem mundi · nõ tñ p̃ceſſit añ deſtructionẽ hiero=
ſolime · Si aũt intelligat̃ quãtũ ad famam p̃dica
tionis · ſic ante finem hieroſolime fuit cõpletũ diſci
pulis xp̃i p quatuor mũdi ptes diſperſis · vnde ·
¶ Hiero · dicit nõ puto aliquam remanſiſſe gentẽ
q̃ xp̃i nomẽ ignoret · Et quãq̃ nõ habuerit p̃dcato
rem tñ ex vicinis gentibꝰ opinionem fidei non pt̃
ignorare · ¶ Orige · Moraliter aũt qui viſurus ẽ
ſcd̃m verbũ dei aduentũ glorioſũ illũ in aĩam ſu=
am · neceſſe eſt vt ſcd̃m menſurã ꝓfectus ſui inſidi
as a cõtrariȷ̃s operationibꝰ patiat̃ quaſi magnus
athleta · & xp̃s in eo ab omibꝰ odiat̃ · nõ tm̃ a gen
tibꝰ ſcd̃m carnem · quãtũ a gentibꝰ ſpiritaliũ neq̃=
tiaꝝ · ſed & in queſtionibꝰ pauci erũt veritatẽ ple=
nꝰ attingẽtes · Plures aũt ſcãdalizabũt̃ & cadẽt
ab ea proditores & accuſatores alterutꝝ · ꝑpt̃ diſ=
ſenſionẽ dogmatũ veritatis · Que cauſa fiet vt odi=
ant ſe inuicem · multi etiã erũt nõ ſane tradentes de
futuris ſermonem · & quomodo nõ oportet interp̃=
tantes prophetas · quos pſeudo ꝓphetas dic̃ · ſedu=
centes multos & feruentẽ dilectõꝫ que p̃us fue=
rat in ſimplicitate fidei refringeſcere facient ·
Sed qui potuerit manere in apoſtolice traditionis
propoſito · ipſe ſaluabit̃ · Et ſic predicatum euan=
gelium in animas omnium erit in teſtimoniũ om=
nibus gentibꝰ id eſt omnibus cogitationibꝰ incre=
dulis animarum · ſequit̃ textus

¶ Cũ ergo videritis abominatõꝫ deſolatiõis que
dicta eſt a daniele ꝓpheta ſtantẽ in loco ſãcto · qui
legit intelligat · Tũc qui ĩ iudea ſũt fugiãt ad mõ=
tes · qui in tecto non deſcẽdãt tollere aliquid de do=
mo ſua · & qui in agro nõ reuertat̃ tollere tunicaꝫ
ſuã · Veh aũt pregnãtibꝰ & nutriẽtibꝰ in illis die=
bus · Orate aũt vt fiat fuga veſtra hyeme vel ſaba
to · erit eñ tũc tribulatio magna qualis nunq̃ fuit
ab initio mundi vſq; mõ · neq; fiet · Et niſi breuiati
fuiſſent dies illi nõ fieret ſalua omnis caro · Sꝫ ꝑpt̃
electos breuiabunt̃ dies illi · ¶ Chriſ̃ in ho · Quia
ſup̃ occulte inſinuauit · Hieroſolime finem cõſeqnt̃
idem manifeſte oſtendit ꝓphetiã inducens que de=
ſtructõꝫ iudeorũ credere facit · Vñ dicit · Cũ ergo
vide · abo · deſo · que dicta eſt a daniele ſtantẽ in lo
co ſancto qui legit intellligat · ¶ Hieroni · hoc au
tẽꝫ quod dictũ eſt · qui legit · intelligat · ponit̃ vt
ad intelligentiam miſticam prouocemur · Legimꝰ
autem in daniele hoc mõ · Et in dimidio hebdoma=
dis auferetur ſacrificium & libamina · Et in tẽplo
deſolationum abominatio erit vſq; ad conſumma=
tionem temporis · & conſummatio dabitur ſuper ſo
litudinem · ¶ Auguſt · Lucas quidem vt oſtende=
ret · tunc factum fuiſſe abominationem deſolatõis
que a daniele predicta eſt · quando expugnata eſt
Hieruſalem eodem loco hec domini verba conme=
morat · Cum videritis circumdari ab exercitu hie=
ruſalem tunc ſcitote quia appropinquabit deſola=
tio eius · ¶ Chriſoſt · in homelia · Unde ab homi=
nationem deſolationis videt̃ exercitũ dicere · q̃ ſci=
licet deſolata eſt ciuitas ſancta hieruſalẽ ¶ Hier ·
Aut poteſt intelligi de imagine ceſaris · quã pila=
tus poſuit in tẽplo · aut de adriani equeſtri ſtatua ·
que in ip̃o ſanctaſanctoꝝ loco ſtetit vſq; in p̃ſentẽ
diem · Abominatio eñ ſcd̃m veterem ſcripturã ido
lum nuncupat̃ · & idcirco addit̃ deſolationis · q̃ in
deſolato tẽplo atq; deſerto idolũ poſitũ ſit ¶ Chri ·
in ho · Vel quia ille qui diſſoluit ciuitatẽ & tẽplũ ·
ſtatuam intus poſuit · Vt aũt diſcant quomã viuẽ
tibꝰ quibuſdã eoꝝ hec erũt ꝓpter hoc dixit · Cũ vi
deritis · Ex quo admirare xp̃i virtutẽ · & diſcipu=
loꝝ fortitudinẽ qui in talibꝰ tẽporibꝰ p̃dicabant in
quibꝰ omnia iudaica impugnabant̃ · Apoſtoli aũt
ex iudeis exiſtẽtes leges introduxerũt nouas ad=
uerſus romanos tunc dominãtes · infinita milia iu=
deoꝝ ceperũt romani & duodecim viros nõ ſupe=
rauerũt nudos & inermes · Quia vero multociens
contigerat in grauibus preliȷ̃s iudeos reſtauratos
fuiſſe · ſicut temporibus Senacherib & Antiochi ·
ne aliquis ſuſpicetur tale aliquid futurum · ſuis fu=
giendum eſſe precepit cum ſubdit · Tunc qui in
iudea ſunt · fugiant ad montes · ¶ Remigius · Hec
enim omnia imminente deſolatione Hieruſalem ·
conſtat fuiſſe impleta · Appropinquante nanq; Ro
mano exercitu · omnes chriſtiani qui in prouĩcia
erãt · ſicut hiſtoria eccl̃iaſtica refert diuino miracu
lo moniti longius receſſerũt · trãſeũtes Jordanẽ · ve
nerunt in pellam ciuitatẽ · & ibi ſub tutela Agrip=
pe Regis (cuius mentio in actibus apoſtolorum
fit) aliquanto tempore manſerunt · ipſe autem
Agrippa cum parte iudeorum · que ſibi obtempe=
rabat Romano ſubditus erat imperio · ¶ Chriſ̃ ·
in homelia · Deinde oſtendens ineuitabilia mala fu
tura eſſe in iudeis & infinitam calamitatem · ſub=
dit · Et qui in tecto eſt · non deſcendat tollere aliq̃d
de domo ſua · Eligibilius enim erat nudo corpore
ſaluari · q̃ intrare domum vt tolleret veſtimentum
Propter quod & de eo qui eſt in agro ſubdit ·
Et qui in agro eſt non reuertatur tollere tunicã
ſuam · Si enim qui in ciuitate ſunt fugiunt · mul=
tomagis qui foris ſunt non oportet ad ciuitatem
refugere · Et quidem pecunias contemnere faci=
le eſt · & prouidere ſibi in veſtimentis non diffi=
cile · Que autem a natura ſunt · qualiter aliquis

fugiet · Qualiter enim pregnans fiet leuis ad
fugam · aut lactans poterit eum quem peperit deſe
rere? Propť qđ ſubdit · Ve aūt pregnantibꝫ &
nutriētibꝫ ī illť diebꝫ. His quidē q̄a pigriores ſūt
& quia facile fugē nō poſſunt · onē cōcepciōis gra=
uate · His autem quia cōtinētur vinculo cōpaſſio=
nis filiorum & nō poſſunt ſimul ſaluare eos quos
lactant. ¶ Orige · Vel quoniā nō erit tunc tēpus
miſerendi · neq̄ ſup pregnantes · neq̄ ſup lactan=
tes · neq̄ ſuper infantes earum · & quaſi ad iudeos
loquens · qui arbitrabantur in ſabato nō oportere
ambulare viam amplius q̄ꝫ eſt ſabati iter · ſubdit
Orate autem vt nō fiat fuga veſtra hyeme vel ſa=
bato · ¶ Hiero · quia ſcilicet in altero duricia fri
goris ꝓhibet ad ſolitudines pergere & ī montibꝫ
deſertiſq̄ latitare · In altero aūt transgreſſio le=
gis eſt ſi fugere voluerint · aut mors īminēs ſi re=
manſerint ¶ Chriſoſ. in homelia · Vide aūt quo
niam aduerſus iudeos eſt hic ſermo · nō em̄ apoſto
li ſabatum erant obſeruaturi · neq̄ ibi manſuri cū
Veſpeſian? hoc egit · etem̄ plures eoꝝ iā p̄mortui
erant · Si autem aliquis remanſerat in alijs parti=
bus orbis terraꝝ tunc cōuerſabatur · Propter q̄đ
autem hoc orandum eſſe dixerit · ſubdit · Erit em̄
tribulatio magna qualis nō fuit ab initō mundi vſ
q̄ modo neq̄ fiet · ¶ Auguſti · ad eſichiū apud lu=
cam ſic legitur · Erit autem preſſura magna ſuper
terrā · & ira populo huic · & cadent ī ore gladij · &
captiui ducentur in omnes gentes · Nam & Joſe=
phus qui iudaicam ſcripſit hiſtoriam talia mala
dic̄ illi ꝑplo tē accidiſſe · vt vix credibilia eēnt Vn̄
n̄ īmerito dictū ē · talē tribulatōꝫ nec fuiſſe a creať e
Jnicō nec futuram · Sꝫ & ſi tp̄e antixp̄i talis aut
maior forſitan erit · ītelligendū ē de illo populo di=
ctum q̄ꝫ eis talis amplius futura nō erit · Si enim
antixp̄m illi primitus & precipue recepturi ſunt
facturus eſt tunc idem populus tribulationem po=
tius q̄ꝫ paſſur? ¶ Chriſo. in homelia · Interrogo
autem iudeos vnde tam ītollerabilis ira diuinitus
venit ſup eos · omnibus que ante facte ſunt diffici
lior · nam manifeſtū eſt quoniam propter crucis
manifeſtationem · Sed adhuc oſtendit omīpotēs
grauiori pena fuiſſe dignos in hoc q̄ꝫ dicitur · Et ni
ſi breuiati fuiſſent dies illi · n̄ fieret ſalua omnis ca
ro · ac ſi diceret · Si amplius duraſſet prelium Ro
manorum aduerſus ciuitatem · vniuerſi periſſent
iudei Omnē em̄ carnem iudaicam dicit · & qui fo=
ris & qui intus erant · Nō em̄ ſolum eos qui in iu=
dea erant impugnabant Romani · Sed & eos qui
vbiq̄ diſperſi erant pſequebanť · ¶ Auguſtinus
ad Eſichium · Quidam autē cōuenienter mihi intel
lexiſſe videť mala ipſa ſignificata nomīe dierū · ſi
cut ſunt dicti dies mali in alijs ſcripture diuine lo
cis · Neq̄ em̄ dies ipī mali ſūt · ſꝫ ea que fiūt in eis
Jpſa em̄ dicta ſūt breuiari · vt deo tolerātiā donā=
te minꝰ ſentirēť · ac ſic q̄ magna eſſent · fierēt bre
uia · ¶ Chriſ · in ho · Ne vero iudei dicerēt q̄m̄ ꝑpť
p̄dicatōꝫ & diſcipulos xp̄i hec mala euenerūt · oſn̄
dit q̄ꝫ niſi illi eſſent · radicitus piſſent · Vn̄ ſubdiť
Sꝫ ꝑpť electos breuiabūť dies illi · ¶ Aug · ad
Eſichiū Nō eī debemꝰ ābigē q̄n̄ euerſa ē hieruſalē
fuiſſe in illo populo electos dei q̄ excircūciſiōe cre=
diderāt ſiue fuerāt credituri · electi an̄ cōſtitutōꝫ mū
di ꝑpter quos breuiarenť dies illi · vt tolerabilia
mala fierēt · Nō aūt deſūt qui exiſtimāt ita breui=
ores dies illos futuros · q̄ꝫ curſu ſolis celeriore bre=
uiēť · ſic̄ fuit lōgior dies orāte iheſu naue ¶ Hie ·
Nec recordāť illiꝰ ſcripti Ordinatōe tua pſeuerāt
dies · ſꝫ iuxta tēpoꝝ q̄litatē id eſt abbreuiatos nō
mēſura ſꝫ numero · ne tēpoꝝ mora ɔcuciať credētiū
fides ¶ Aug · ad eſich nō tn̄ putemꝰ hebdomodas
danielť vel ꝑpť dieꝝ breuiatōes fuiſſe ťbatas · vel
illo iā tp̄e n̄ fuiſſe cōpletas · ſꝫ ī fine tēpoꝝ eē cōplē
das Aptiſſe em̄ lucas teſtať danielť ꝓphetiā tūc fu
iſſe ɔpletā q̄n̄ euerſa ē Hieruſalē · ¶ Chri · ī ho · ītel
lige aūt ſpiritus ſancti diſpenſatōꝫ · q̄m̄ nihil hoꝝ
ſcrpſit iohannes · vt nō videreť ex ipā eoꝝ que fa=
cta ſūt hiſtoria ſcribere · etem̄ pꝰ captionē hieruſa
lē vixit multo tp̄e · Sed qui ante mortui ſūt & ni
hil hoꝝ viderūt ipī ſcribūt · vt vndiq̄ fulgeat p̄nū
tiatōis virtus · ¶ Hila · Vel aliť totū inditiū aduē
tus futuri dn̄s ponit dicēs Cū videritis abomīatōꝫ
De antixp̄i em̄ tēporibꝫ hec locutꝰ eſt ꝓpheta ab=
omīatō ex eo dicta ē · q̄ꝫ aduerſus deū veniēs hono
rē dei ſibi vendicet · deſolatōis aūt abomīatō quia
bellť & cedibꝫ terrā deſolaturꝰ ſit · atq̄ ob id a iude
is ſuſceptus loco ſāctificatōis inſtituiť · vt vbi ſā=
ctoꝝ p̄cibꝫ deꝰ inuocabať · ibi ab infidelibꝫ recep=
tus dei honore venerabilť ſit · & q̄a p̄us iſte iudeoꝝ
error erit · vt qui veritatē reſpuerūt · ſuſcipiāt falſi
tatē · Judeā deſeri monet · & trāſfugere in mōtes ·
ne admixtionē plebis illiꝰ antixp̄o crediture vis
aut cōtagio afferať · Q̄ aūt ait · Et qui in tecto ſūt
nō deſcēdant tollere aliq̄đ de domo ſua · ſic intelligi
tur · Tectū eſt domus faſtigiū & habitatōis totiꝰ
excelſa pfectio · Qui igiť conſūmatione domꝰ ſue ·
id eſt cordis ſui pfectōe cōſtiterit · regeneratione
ſpiritus noui celſus nō deſcēdere in humiliora reꝝ
ſeculariū cupiditate debebit · Et qui in agro erit ·
nō reuertať tollere tunicā ſuam · id eſt poſitus in
opatione p̄cepti · nō ad curas p̄ſtinas reuertať · ob
quas veteꝝ exinde peccaminū quibꝫ antea cōtege=
bať · erit tunicā relaturꝰ · ¶ Auguſt · Ad eſichiū ·
Jn tribulatōibꝫ em̄ cauēdū eſt · ne q̄ſq̄ deuictꝰ ad
carnalē vitā de ſpiritali ſublimitate deſcēdat · aut
q̄ pfecerat ī āteriora ſe extēdēs · deficiēdo ī pꝰerio=
ra reſpiciat ¶ Hila · qđ ať diciť · Ve autem p̄gnātibꝫ &
nutriētibꝫ ī illť diebꝫ · n̄ de fetaꝝ onē dn̄m admonu=
iſſe credēdū ē · ſꝫ aīaꝝ peccatis repletaꝝ oſn̄diſſe ḡ=
uitatē q̄ꝫ neq̄ ī tecto poſite neq̄ ī agro manētes re
poſite ire tēpeſtatē vitare poſſint · Jllť q̄q̄ ve erit
q̄ nutriēt · Jnfirmitatē ei aīaꝝ q̄ ad cognitōꝫ dei tā
q̄ꝫ lacte educāť ī his oſn̄dit · & idcirco ve ipīs erit
q̄a ad fugiēdū ātixp̄m ḡues & ad ſuſtinēdū ipite ·

nec peccata effugerũt· nec cibũ veri panis accepũt ¶ Aug? de verbis dñi· Vel pregnans est q̃ res alienas cõcupiscit. Nutriẽs est. qui iã rapuit· q̃d cõcupierat Istis em̃ veh erit ĩ die iudicij· Quod aũt dñs dixit· Orate ne fiat fuga vestra hyeme vel sabato· ¶ Aug· de que· euan. id est vel in leticia vel tristicia reꝝ temporaliũ quis inueniat̃ in die illa ¶ Hila. Aut vel in peccatoꝝ frigore aut ĩ otio bonoꝝ opum reperiamur· qa grauis vexatio incũbet nisi ꝙ causa electoꝝ dei diebꝰ illis fit breuitas afferẽda vt vi maloꝝ coartatũ tp̃? exupet· ¶ Orige· Mistice aũt in loco sancto oĩm scripturaꝝ tã veteris testamenti q̃m noui· Antixp̃us q̃ est falsũ verbũ stetit freq̃ter· Qui aũt hoc videt ex iudea littere. fugiãt ad sublimes veritatis mõtes. Et si q̃s inuẽtus fuerit ascẽdisse sup tectũ verbi & stare sup fastigiũ eius· nõ descẽdat inde occasione vt auferat aliq̃d de domo sua. Et si fuerit in agro ĩ quo abscõditus est thesaur? & reuersus fuerit retro ĩcurret in sediteꝫ verbi mẽdacis· & maxime si spoliauerit se verbũ vetus· id est veterẽ hoĩem & iteꝝ cõuersus fuerit tollere ip̃m. tũc aũt aĩa in vtero habẽs q̃ nec dũ fructificauit ex verbo incurrit ĩ veh· Projcit em̃ cõceptũ· & euacuat̃ a spe que est ĩ actibꝰ veritatis· similit̃ aũt si videat̃ formatũ & fructificatũ verbũ nõ aũt fuerit enutritũ sufficient̃· Orẽt aũt qui fugiũt in mõtes ne fuga eoꝝ fiat hyeme vel sabato. q̃m ĩtranq̃litate aĩe cõstituti· p̃nt impetrare viã salutis. & in sabato q̃n hõ bona opa nõ facit fuga vestra nõ fiat Nemo em̃ ĩ piculo falsi dogmatis facile supat̃· nisi q̃ nud? fuerit ab opibꝰ bonis· Que est aũt maior tribulatõ ꝙ videre fratres nostros seduci· & ꝙ aliq̃s videat seip̃m moueri & cõturbari· Dies aũt intelligunt̃ p̃cepta & dogmata veritatis· Omnes aũt intellectus a sciẽtia falsi nominis veniẽtes additamẽta sũt dieꝝ. que deus abbreuiat p quos vult. Sequit̃ textꝰ

¶ Tũc siquis vobis dixerit· Ecce hic est xp̃us· aut illic· nolite credẽ· surgẽt eĩ pseudoxp̃i & pseudoprophete· & dabunt signa magna & ꝓdigia. ita vt ĩ errorẽ inducãt̃· si fieri potest· etiã electi. Ecce p̃dixi vobis. Si ergo dixerit vobis. Ecce in deserto est· nolite exire· Ecce in penetralibꝰ· nolite credere. Sicut em̃ fulgur exit ab oriẽte. & apparet vsq̃ in occidentẽ. Ita erit aduẽtus filij hoĩs· vbicũq̃ fuerit corp? illic cõgregabũt̃ & aquile. ¶ Chris. in ho. Cũ complesset dñs ea q̃ de hierosolimis sũt ad suũ de cetero puenit aduẽtũ & dicit ei? signa nõ ill̃ vtilia solũ· s̃ & nob̃ & his q̃ p? nos erũt oĩbꝰ. Vñ dicit· Tũc siq̃s vobis dixerit. Ecce hic ẽ xp̃s aut illic. nolite credere. Sicut aũt cũ sup dixit euãgelista. In diebꝰ illis dixit iohãnes baptista· non tp̃? q̃d immediate ẽ cõseq̃ns ostẽdit. cũ· xxx· ãni in medio essent. Ita & hic cũ dic̃· Tũc totũ mediũ tp̃? p̃termisit. q̃d futuꝝ erat a captiõe hierosolime vsq̃ ad initia cõsumatõis mũdi. Dans aũt eis signa sui scd̄i aduent?· de loco eos certificat & de seductoribꝰ. nõ em̃ sicut in p̃ori aduentu ĩ bethleem apparuit & in paruulo angulo orbis t̃raꝝ & nullo sciẽte a p̃ncipio. ita & tũc erit. s̃ manifeste veniet ita ꝙ nõ indigeat ꝙ aliq̃s eius aduentũ anũciet. Ppt̃ q̃d dicit. Si q̃s vobis dixerit. Ecce hic ẽ xp̃s aut illic· nõ credatis ¶ Hiero. In quo ostẽdit q̃d secũd? aduẽt? nõ in humilitate vt p̃us. s̃ in gloria demõstrãd? est. Stultũ est itaq̃ eũ in paruo loco vel ĩ abscõdito q̃rere q̃ toti? mũdi lumẽ ẽ. ¶ Hila. Et tñ q̃a in magna vexatõe positi erũt hoĩes pseudoprophete tãq̃ p̃sentẽ in xp̃o opẽ sũt indicaturi multis in locis xp̃m eẽ atq̃ haberi mẽtient̃· vt in antixp̃i famulatũ depssos vexatosq̃ deducãt. Et ideo subdit· Surgẽt em̃ pseudoxp̃i & pseudoprophete. ¶ Chris̃ in ho. Hic de antixp̃o loquit̃· & de q̃busdã eius ministris· q̃s pseudoxp̃os & pseudoꝓphetas appellat· q̃les & tp̃e apostoloꝝ multi fuerũt. s̃ ante aduẽtũ xp̃i erũt multo p̃oribꝰ amariores. Vñ subdit· & dabũt signa magna & ꝓdigia ¶ Aug· Admonet aũt hic dñs· vt itelligam? q̃dã miracula etiã sceleratos hoĩes facẽ· q̃lia sancti facẽ ñ p̃nt nec tñ ideo potioris loci apd̃ deũ arbitrãdi sũt Nõ em̃ acceptiores erãt deo· ꝙ populus isrl̃ magi egiptioꝝ q̃a nõ poterat ille populus facere· q̃d illi faciebãt. q̃uis moyses in virtute dei maiora potuerit· Sed ideo nõ oĩbus sãctis ista attribuũt̃. ne pniciosissimo errore decipiãt̃ infirmi· existimãtes in talibꝰ factis maiora dona ꝙ in opibꝰ iusticie. q̃bus vita eterna compat̃. Cũ ergo talia faciũt magi. q̃lia nõnunꝙ faciũt q̃rentes gloriã suã· & illi faciũt p quedã potestatibꝰ cõcessa in ordine suo q̃si p̃uata cõmercia vel beneficia· illi aũt publica adm̃istratõe iussu eius cui cũcta creatura subiecta ẽ. Aliter em̃ cogit̃ possessor equũ dare militi· alit̃ tradit ẽptori· vel cuilibꝫ donat aut cõmodat. Et quẽadmodum pleriq̃ mali milites quos imperialis disciplina condemnat· signis imperatoris sui nõnullos possessores territant· & ab eis aliquid quod publice non iubetur. extorquent. Ita nõnunꝙ mali xp̃iani vel schismatici vel heretici· per nomen xp̃i vel v̄ba vl̃ sacramenta xp̃iana· exigunt aliquid a potestatibus. Cum autem malis iubentibus voluntate cedunt· ad seducendos homines cedunt. quorum errore letantur. Quapropter aliter faciũt miracula magi. aliter boni xp̃iani alit̃ mali xp̃iani. Magi p priuatos cõtractus. Boni xp̃iani p publicam iusticiã. Mali xp̃iani p signa publice iusticie· nec hec etiam oportet mirari quia omnia que visibiliter fiunt· etiã p inferiores potestates aeris huius absorde fieri posse credunt̃. ¶ Aug? tertio de tri. Nec ideo tñ putandũ est trãsgressoribꝰ angelis ad nutũ seruire hanc visibiliũ reꝝ materiam. sed deo potius a quo eis potestas datur· Nec sane creatores illi mali ãgeli dicẽdi sũt. s̃ p subtilitate sua. semĩa reꝝ istaꝝ nob̃ occulciora nouerĩt· & ea p cõgruas tẽptatões electoꝝ latẽt̃ spargũt atq̃ ita & gignẽdaꝝ reꝝ & accelerãdoꝝ ĩcrimẽtoꝝ p̃bent

occaſiones. Nam & multi hoīes nouerūt exquibus
herbis aut carnib9 aut ſuccis aut humoribus ita
obrutis vel cōmixtis que aīalia naſci ſoleant. Sed
hec ab hoīb9 tanto difficilius fiūt. q̄nto deſūt ſen=
ſuū ſubtilitates & corporū mobilitates in membris
tremis & pigris. ¶ Gre. xv. mora. Cū g° ātixp̄s
coram carnaliū oculis mirāda ꝓdigia fecerit. p9 ſe
tūc hoīes trahet. quia q̄ bonis p̄ſentib9 delectant̄.
poteſtati illius ſe abſq3 retractiōe ſubijcient. Vn̄
ſequit̄. Ita vt ī errorē inducāt̄ ſi fieri poteſt. etiā
electi. ¶ Orige. Exaggeratori9 ſermo eſt. dicēs.
ſi poſſibile eſt. Nō em̄ ꝓnūciauit. neq3 dixit. vt in
errorē mittant̄ electi. ſed oſtēdere vult quoniam
frequent̄ valde pſuaſorij ſūt ſermones hereticoꝝ.
& cōmouē potētes etiā eos q̄ ſapient̄ agūt. ¶ Gre.
xxxiij. mora. Vel quia electoꝝ cor & trepida co=
gitatōe cōcutit̄. & tn̄ eoꝝ cōſtātia nō mouet̄. vna
ſententia dn̄s vtrūq3 cōplexus eſt. q̄ſi em̄ iā erra=
re eſt. in cogitatione titubare. Sed ſi fieri poteſt
ſubiungit̄. q̄a fieri nō poteſt vt in errorē electi ca=
piant̄. ¶ Orige. Vel nō ideo hoc dicit ꝙ electio di
uina fruſtret̄. ſed q̄ humano iudicō electi videbāt̄
illi in errorē mittent̄. ¶ Grego. in ho. minus aūt
iacula feriūt. que p̄uident̄. & ꝓpt̄ hoc ſubdit̄. Ec=
ce predixi vobis. Dominꝰ em̄ noſter perituri mū=
di p̄ucrrētia mala denūtiat. vt eo min9 pturbent
venientia. q̄ fuerint p̄ſcita. Propt̄ qđ cōſeq̄nter cō
cludit. Si ergo dixerint vobis. Ecce in deſerto ē
nolite exire. & ecce in penetrabilib9. nolite credere
¶ Hila. Nā pſeudoprophete de q̄bus ſup̄ dixerat.
nūc in deſertis xp̄m eſſe dicent. vt hoīes errore de
prauent. nūc in penetrabilib9 aſſerēt eū eſſe. vt ho
mīes dominātis antixp̄i poteſtate cōcludant. Sz
domin9 ſe nec loco occultādū. nec a ſingulis ſeorſū
cōtuendū eſſe ꝓfitetur. ſed vbiq3 & in cōſpectu om
niū preſentem ſe futuꝝ eſſe denūciat. Vn̄ ſequit̄.
Sicut em̄ fulgur exit ab oriēte. & apparet vſq3 ad
occidentē. ita erit aduentus filij hoīs. ¶ Chriſ. in
homelia. Sicut em̄ ſup̄ predixit qualit̄ antixp̄us
venturus eſt. ita & per hoc oſtendit. qualiter ipſe
ſit venturus. Sicut em̄ fulgur non indiget anūci
ante aut p̄cone. ſed in inſtanti momento temporis
monſtrat̄ ſcđm vniuerſū orbem terraꝝ etiā hiis q̄
in thalamis ſedent. Ita & aduentus xp̄i ſimul ap
parebit vbiq3 propter glorie fulgorē. Cōſequent̄
aūt dicit & aliud ſignū ſui aduētus cū ſubdit. Vbi
cūq3 fuerit corpus. ibi congregabunt̄ & aquile. p
aquilas multitudinē angeloꝝ martiꝝ & ſanctorū
omniū deſignans. ¶ Hiero. De exemplo enim na
turali quod quotidie cernimus xp̄i inſtruimur ſa=
cramento. Aquile em̄ & vultures etiam tranſma=
rina dicuntur ſentire cadauera. & ad eſcam huiuſ=
cemōi cōgregari. Si ergo irrationabiles volucres
naturali ſenſu tantis terrarum ſpatijs ſeparate. pa
rum cadauer ſentiāt. vbi iaceat. quantomagis om
nis multitudo credentium debet ad chriſtum feſti=
nare cuius fulgur exit ab oriente. & patet vſq3

ad occidētē. Poſſumꝰ aūt p corp9. i. Joathon q̄đ
ſignificāti9 latine dicit̄ cadauer. ab eo ꝙ p mortē
cadat. paſſiōe xp̄i ītelligē. ¶ Hila. Vn̄ vt nec lo
ci ī q̄ futur9 eēt. eſſem9 ignari. dicit. Vbicūq3 fue=
rit corp9 ibi cōgregabūt̄ & aq̄le. Sanctos de vola=
tu ſpirital' corp̄is aq̄las noīauit. q̄ꝝ cōgregantib9
āgel' cōuētū futurū ī loco paſſiōis oñdit. Et digne
illic claritatis aduēt9 expectabit̄ vbi nob̄ gl̄iam
eternitatis paſſiōe corp̄ee hūilitatis opat9 ē. ¶ Orig.
Et vide quia nō dixit. vbicumq3 fuerit corpus. ibi
cōgregabunt̄ vultures aut corui. ſed aquile. Vo=
lens oſtendere magnificos & regales omnes. qui
in paſſione domini crediderūt. ¶ Hier. Aquile em̄
appellant̄ quib9 iuuent9 renouata eſt vt aquile. &
qui aſſummūt p̄nnas. vt ad xp̄i veniant paſſionē.
¶ Grego. xiiij. moral. Poteſt etiā intelligi. vbi=
cumq3 fuerit corpus. ac ſi dicat. quia celeſti ſedi in
carnat9 p̄ſideo. electoꝝ animas cum carne ſoluero
ad celeſtia ſubleuab9. ¶ Hier. Vel alit̄ qđ hic de
pſeudoprophetis dicit̄ intelligi pōt. Multi em̄ tē=
pore captiuitatis iudaice. p̄ncipes extitere. q̄ xp̄os
eſſe ſe dicerēt. ītantū vt obſidentib9 romanis tres
intus fuerint factiones. ſed melius de cōſūmatiōe
mūdi dicit̄. vt expoſitū eſt. poteſt aūt & tertio de
hereticoꝝ cōtra eccleſiā pugna intelligi. Et de iſti
uſmodi Antixp̄is qui ſub opinione falſe ſciētie cō=
tra xp̄m dimicant. ¶ Orige. Generalit̄ em̄ vnus
eſt Antixp̄us. ſpecies autem eius multe. tanꝗ̄ ſi
dicamus. Mendatium nihil differt a mendatio.
Sicut autem veri xp̄i fuerunt ſancti prophete. ſic
intellige ſecundum vnum quemq3 pſeudoxp̄m.
multos eius falſos prophetas. qui antixp̄i alicu=
ius falſos ſermones predicant quaſi veros. Quoꝝ
dicet aliquis. Ecce hic eſt chriſtus. Ecce illic.
quaſi non extra ſcripturam foris aſpiciendum eſt.
Ex lege enim & prophetis & apoſtolis proferunt
que videntur defendere mendatium. Vel per hoc
ꝙ dicit. Ecce hic chriſtus. Ecce illic oſtendunt
non chriſtum ſed aliquem fictum eiuſdem nomi=
nis. vtputa ſecundū martionis doctrinā aut valē
tini & baſilidis. ¶ Hiero. Si quis ergo ꝓmiſerit
vobis ꝙ in deſerto gentilium & philoſophoꝝ do=
gmate xp̄us moret̄. aut in hereticoꝝ penetralib9
q̄ dei pollicent̄ arcana. nolite credere. ſed ꝙ ab ori
ente vſq3 in occidentē fides catholica in eccleſijs ful
get. ¶ Aug9. de que. euan. Orientis & occidētis
nomine totū orbem voluit ſignificare. p quem futu
ra erat eccleſia. Secūdū aūt illum ſenſū. quo dixit
āmodo videbitis filiū hoīs venientē ī nubib9 cōue=
niēt̄ etiā nūc fulgur nominauit. quod maxīe ſolet
emicare de nubib9. Cōſtituta ergo autoritate eccle
ſie p orbē t'raꝝ clara atq3 manifeſta. cōuenient̄ di=
ſcipulos admonet atq3 oēs fideles ne ſchiſmaticis
atq3 h'eticis credāt. Vnūquodq3 ſchiſma aut vna
q̄q3 h'eſis locū ſuū hꝫ ī orbe t'raꝝ aliq̄m tenēs ptē ā
obſcuris atq3 occultis cōuēticul' curioſitatē hoīm
decipit. q̄ ptiet qđ ait. Siq̄s vob̄ dixerit. ecce hic

eſt xp̃us. aut illic. quod ſignificat terraꝝ partes
aut prouintiaꝝ. Aut in penetralibꝫ aut in deſerto.
quod ſignificat occulta & obſcura cõuenticula here
ticoꝝ. Hiero. Vel ꝑ hoc ꝙ dicit. in deſerto & in
penetralibꝫ oſtẽdit̃ ꝙ pſecutõis & anguſtiaꝝ tẽ-
pore ſemꝑ pſeudoꝓphete decipiẽdi inueniũt locũ.
Orige. Vel qñ ſecretas & nõ vulgatas ſcriptu
ras ꝓferũt ad cõfirmatõꝫ mẽdatij ſui vident̃ dicẽ.
Ecce in ſolitudine v̂bũ eſt veritatis. Quotiẽs autẽ
canonicas ꝓferũt ſcripturas in quibꝫ oĩs xp̃ian⁹
cõſentit vident̃ dicẽ. Ecce in domibꝫ eſt verbũ veri
tatis. Sed nos exire nõ debem⁹ a p̃ma eccleſiaſti
ca traditõe. vel eis ſermones q̃ ſũt omnĩo extra ſcri
pturã oſtẽdere volens. dixit. Si dixerĩt vob̃. Ecce
in ſolitudine eſt. nolite exire de regula fidei. Eos aũt
qui ſimulãt diuinas ſcripturas oſtẽdẽ volẽs dixit
Si dixerint vobis. ecce in penetralibꝫ eſt. nolite
credere. Veritas eñ ſimilis eſt fulguri egredienti
ab oriẽte & apparẽti vſqꝫ ad occidentẽ. Vel hoc dic̃
qm̃ veritatis fulgur. ex omni ſcripturaꝝ loco defen
dit̃. Exit ergo veritatis fulgur ab oriẽte id eſt ab
initijs xp̃i. & apparet vſqꝫ ad paſſionẽ ip̃i⁹ in qua
eſt occaſus eius. Vel a p̃mo initio creature mũdi
vſqꝫ ad nouiſſimam apoſtoloꝝ ſcripturã. Vel ori-
ens quidẽ eſt lex. occidens aũt finis legis & ꝓphe-
cie. ſola aũt eccĩa neqꝫ ſubtrahit huius fulguris v̂-
bũ & ſenſũ. neqꝫ addit. q̃ſi ꝓpheciam aliquid aliud
Vel hoc dicit. quia nõ debem⁹ adtẽdere eis qui di
cunt. Ecce hic xp̃us. Non autem oſtendunt eũ in
eccleſia. in q̃ tota totus eſt aduẽtus filij hoĩs dicẽ-
tis. Ecce ego vobiſcũ ſum omĩbꝫ diebꝫ vſqꝫ ad cõ-
ſũmatõꝫ ſeculi. Hier. Prouocamur aũt ad paſ-
ſionem xp̃i. vt vbicũqꝫ in ſcripturis legit̃. cõgre-
gemur. vt ꝑ illam venire poſſum⁹ ad v̂bũ dei.
Statim aũt poſt tribulatõꝫ dieꝝ illoꝝ. ſol ob-
ſcurabit̃. & luna nõ dabit lumẽ ſuũ. Et ſtelle ca-
dẽt de celo. Et virtutes celoꝝ cõmouebunt̃. Et tũc
apparebit ſignũ filij hoĩs in celo. Et tũc plangent
ſe omẽs tribꝫ terre. Gloſa. Poſtq̃ dñs p̃mu-
niuit fideles. cõtra ſeductõꝫ antixp̃i & miniſtroꝝ
eius. oſtendens ſe manifeſte eẽ venturũ. Nũc ordi-
nẽ & modũ ſui aduent⁹ demõſtrat. dicẽs. Statim
aũt poſt tribulationẽ dieꝝ illoꝝ ſol obſcurabit̃.
Chriſ. in ho. Tribulationẽ dicit dieꝝ antixp̃i
& pſeudoprophetaꝝ. Tribulatio eñ tũc erit ma-
gna. tot exiſtentibꝫ deceptoribꝫ. ſed nõ extendet̃
ꝑ tẽporis longitudinẽ. Si eñ iudaicũ bellũ ꝓpter
electos decurtatũ eſt. multo magis ꝓpter eos hec
tribulatõ abbreuiabit̃. & ꝓpter hoc nõ ſimpliciter
dixit. poſt tribulationẽ ſed addit ſtatim. Ipſe eñ
cõfeſtim aderit. Hila. Gloriã aũt aduentus ſui
indicat obſcuritate ſolis. & defectione lune. & caſu
ſtellaꝝ. Nam ſequit̃. Et luna nõ dabit lumẽ ſuũ.
& ſtelle cadent de celo. Orige. Dicet aũt aliquis
ſicut in magnis ignibꝫ ſuccendi incipientibꝫ. tene-
bre ex fumo plurimo vident̃ extolli. ſic in cõſũma-
tione mũdi. ab igne qui ſuccendendus eſt. obſcura

bunt̃ etiam luminaria magna. marceſcentẽ ſtella
rũ lumine. reliquũ eaꝝ corpus cũ exaltari nõ va-
leat. ſic primũ cũ a lumine ipſo portatũ extolleba
tur. cadet de celo. His accidentibꝫ. cõſequẽs eſt ce-
loꝝ rationabiles virtutes ſtuporem & cõmotionẽ
aliq̃m pati & cõturbari. remotas ſcilicet a primis
functõibꝫ ſuis. Vñ ſequit̃. Et virtutes ce. cõmo.
& tũc appa. ſignũ fi. ho. in celo. in quo ſcilicet cele
ſtia facta ſũt. id eſt virt⁹ quã opatus eſt fili⁹ ſu-
ſpenſus in ligno & in celo apparebit maxime ſignũ
illius. vt hoĩes de omnibꝫ tribubꝫ que p̃us nõ cre-
diderũt xp̃ianitati annũciate. tũc recognoſcentes
ꝑ ſignũ illud manifeſtatũ. plangẽt & lamẽtabunt
ꝓpter ignorãtiã ſuã atqꝫ peccata. Vñ ſequit̃. Et
tũc plãgent ſe omnes tribꝫ terre. Alius aũt aliter
arbitrabit̃. quoniã ſicut lucerne paulatim deficit
lumẽ. ſic celeſtiũ luminũ deficiente nutrimento ſol
obſcurabit̃ & luna. & ſtellaꝝ lumẽ deficit. & qđ re
manſerit in eis. quaſi terrenũ cadet de celo. Sed
quõ poteſt dici de ſole qm̃ obſcurabit̃ lumen eius.
cũ eſaias ꝓpheta ꝓfectũ aliquẽ ſolis ĩ cõſũmatione
fore declarat. Similit̃ & de luna eſa. ꝓfert. qm̃ erit
ſicut ſol. De ſtellis aũt quidã dicere tẽptant aut
omnes aut plures eaꝝ maiores eſſe tota terra. Quõ
ergo cadẽt de celo cũ magnitudini eaꝝ nõ ſufficiat
terra. Hiero. Nõ ergo deminutione luminis h⁹-
mũdi accident. alioquin ſolẽ legim⁹ ſeptuplũ habi
turũ luminis. Sed compatione vere lucis oĩa vi-
ſui apparebũt tenebroſa. Raba. Nihil tamẽ pro
hibet intelligi veracit̃ tunc ſolem & lunam cũ cete
ris ſideribus ad tẽpus ſuo lumine primari. ſicut de
ſole factum cõſtat tẽpore dominice paſſionis. Vñ
& iohel dicit. Sol cõuertet̃ in tenebras & luna in
ſanguinem anteq̃ veniat dies dñi magnus & ma-
nifeſtus. Ceterũ pacto die iudicij & clareſcente
future glorie vita. cum fuerit celum nouũ & terra
noua tunc fiet. quod eſaias propheta dicit. Erit
lux lune ſicut lux ſolis. & lux ſolis erit ſeptempli
citer. Quod autem de ſtellis dictum eſt. Et ſtelle
cadent de celo. in marco ita ſcriptum eſt. Et ſtelle
celi erunt decidentes id eſt ſuo lumine carentes.
Hieronimus. Per virutes autem celorum. an-
gelorum multitudines intelligimus. Chriſoſt.
in homelia. Qui valde decenter cõmouebuntur. vel
concucientur videntes tantam tranſmutationem
fieri. & conſeruos puniri. & orbem terrarum terri
bili aſſiſtentem iudicio. Orige. Sicut autem in
diſpenſatione crucis ſole deficiẽte tenebre facte ſũt
ſuper terram. ſic & ſigno filij hominis apparente
in celo defitient lumina ſolis lune & ſtellarũ qua-
ſi cõſumta ex multa virtute ſigni illius. Vnde ſe-
quit̃. Tunc appa. ſig. fi. ho. in celo ſignum autẽ
crucis hic intelligamus. vt videãt iuxta zachariã
& iohannem iudei quem compunxerant & ſignum
victorie. Chriſ. in homelia. Si aũt ſol quidem
obtenebrat̃. crux nõ appareret. niſi multo ſolaribꝫ
radijs luculẽtior eẽt. Ne aũt diſcipuli verecũdent̃. &

doleant de cruce · eam ſignũ nominat · cũ quadã cla
ritate. Apparebit autẽ ſignũ crucis · vt iudeorũ in=
uerecũdiã confutet · Adueniet eĩm xp̃us in iudicio
nõ vulnera ſolũ · ſed mortẽ exprobratiſſimam oſtẽ
dens. Vñ ſequit̃ . Et tũc plangent ſe omnes trib⁹
terre · Viſa eĩm cruce cõſiderabũt · ꝙ mortuo eo · ni
hil pfecerũt · & quoniã crucifixerũt eũ quẽ adora=
ri oportebat. ¶ Hiero · Recte aũt dicit trib⁹ terre
Hij eĩm plangent qui municipatũ nõ habent in ce=
lis · ſed ſcripti ſũt in terra. ¶ Orige · Moralit̃ aũt
dicet aliquis obſcurandũ ſolẽ eẽ diabolũ · qui in cõ=
ſũmatione eſt arguendus · cum ſit tenebre ſimulat
aũt ſe ſolẽ · Luna aũt que videt̃ illuminari ab h⁹=
modi ſole eſt omnis eccleſia malingnantiũ · q̃ fre=
quent̃ lumẽ ſe habere & dare pmittit . Tũc autẽ
redarguta · cũ reprobatis dogmatib⁹ ſuis claritatẽ
ſuã ſed & quicũq; ſiue ĩ dogmatib⁹ · ſiue ĩ virtutib⁹
falſis hominib⁹ quidẽ veritatẽ pmittebãt · mẽdatijs
autẽ ſeducebãt · hij cõuenient dicẽdi ſũt ſtelle ca=
dentes de celo · vt ita dicã ſuo · vbi erant in altitudi
ne cõſtitute · extollente ſe aduerſus ſcientiã dei · Ad
cõmẽdatõẽ aũt ſermonis huius vtemur exẽplo p=
uerbioꝝ · dicẽte · Lumẽ iuſtoꝝ ſemp inextinguibi
le eſt · Tũc claritas dei apparebit in omni qui por
tauit imaginẽ celeſtis · & celeſtes letabunt̃ · t̃reni
autẽ plãgent. Vel eccleſia eſt ſol & luna & ſtelle
cui dictum eſt . Speciosa vt luna . electa vt ſol ·
¶ Aug⁹ . Ad eſichiũ · Tũc eĩm ſol obſcurabit̃ · &
luna nõ dabit lumẽ ſuũ. quia eccleſia nõ apparebit
impijs tũc pſecutorib⁹ vltra modũ ſeuiẽtib⁹ · Tũc
ſtelle cadent de celo · & v̀tutes celoꝝ cõmouebũtur
qm̃ multi qui gratia fulgere videbant̃ · pſequẽtib⁹
cedent · & cadent · & quidã fideles fortiſſimi turba=
bunt̃ · Hoc aũt poſt tribulationẽ dieꝝ illoꝝ dicit̃
eſſe futurũ · nõ quia trãſacta tota illa pſecutione ·
accidant iſta · ſed quia pcedet tribulatõ vt ſequat̃
quorũdã defectio · & quia per omnes dies illos ita
fiet ppterea poſt tribulationẽ dieꝝ illoꝝ · ſed tñ in
eiſdem diebus fiet · Sequit̃ textus

¶ Et videbunt filiũ hoĩs venientẽ in nubib⁹ celi
cũ virtute multa · & maieſtate // Chriſ ĩ ho · Quia
crucẽ audierant · ne rurſus exiſtimarent aliquid
turpe eẽ futurũ · ſubiũgit · Et videbũt filiũ hoĩs ue=
in nu · ce · cũ virtute multa & maieſtate . ¶ Aug ·
Cuiuſquidẽ pprior ſenſus ẽ · vt cũ hoc quiſq; au=
dierit vel legerit . ip̃m eſſe aduentũ accipiat qñ ve
turus eſt ad viuos & mortuos iudicandos in cor=
pore ſuo · in quo ſedet ad dexteram patris . in quo
etiã mortuus eſt · & reſurrexit & aſcẽdit in celum
Et ſicut in actõib⁹ apoſtoloꝝ · legit̃ · nubes ſuſce
pit eũ ab oculis eoꝝ · Et quia illic dictũ ẽ ab ange
lis · Sic veniet quõ vidiſtis eũ euntẽ in celũ . me
rito credendus eſt nõ ſolũ in eodem corpore verum
etiã in nube ventur⁹ . ¶ Orige · Videbũt ergo ocu
lis corporalib⁹ filiũ hoĩs in ſpecie humana venien=
tem in nubibus celi · ideſt ſupernis · Sicut eĩm qñ
transformatus eſt · vox venit de nube · ſic cũ veniet

iterũ ĩ ſpeciẽ transformat⁹ glorioſã · & nõ ſup vnã
nubẽ ſed ſup multas que erũt vehiculũ ei⁹ . Et ſi
quidẽ · vt ne tantum calcaret fili⁹ dei hieroſolimã
aſcẽdens . diligentes eũ ſtrauerũt veſtimenta ſua
in via · neq; aſellũ qui portabat eũ volẽtes terram
calcare · Quid miꝝ ſi pater & deus omnium · nubes
ſternat celeſtes ſub corpore filij deſcẽdentis ad op⁹
cõſũmatõis · Dicet aũt aliqs qm̃ ſic ĩ factõe hoĩs ac
cepit de⁹ limũ de t̃ra & finxit hoĩem ſic vt appare
at gloria xp̃i accipiẽs dñs d̀ celo & de celeſti corpe
corpauit pmũ quidẽ ĩ trãſfiguratõe in nube lucida
ideſt in cõſũmatõe in nubes lucidas ppt̃ qd̀ nubes
Celi dicũt̃ t̃ni ꝙ & lim⁹ terre ẽ dict⁹ . Et decet pa
trẽ talia mirãda dare filio ſuo q̀ ſe humiliauit · Et
ppterea exaltauit illũ · nõ ſolũ ſcd̀m ſpiritũ · ſ; etiã
ſcd̀m corp⁹ · vt ſup talib⁹ nubib⁹ veniret · & forſi=
tan ſup nubib⁹ rationalib⁹ · ne irrationabile eſſet ve
hiculũ filij hoĩs glorificati . pmũ quidẽ venit ihe
ſus cũ virtute ex q̃ faciebat ſigna & pdigia in po=
pulo. Omnis autẽ illa virtus cõpatione illius vir
tutis multe · cũ qua in fine ventur⁹ ẽ . modica erat .
virtus eĩm erat exinanientis ſeip̃m · cõſequẽs ẽ etiã .
vt ad maiorem gloriã reformet̃ ꝙ fuit trãſforma=
t⁹ ĩ mõte . Tũc eĩm ppt̃ tres tantũmõ trãſformat⁹
eſt · In cõſũmatione autẽ mũdi totus apparebit in
gloria multa · vt videãt eũ oẽs in gloria · ¶ Aug ·
ad eſichiũ · Sed qm̃ ſcripture ſcrutande ſunt · nec
eaꝝ ſupficie debem⁹ eſſe contenti · diligent̃ ſunt in
ſpicienda ſequẽtia · Poſt pauca eĩm ſequit̃ · cũ vi=
deritis hec omnia fieri · ſcitote quia ppe eſt iã in ia
nuis · Tũc eĩm ſcim⁹ ppe eſſe · cũ aliqua videm⁹ eẽ
pmiſſoꝝ · Sed hec omia in quib⁹ & hoc eſt · ꝙ vi=
debit̃ fili⁹ hoĩs veniẽs in ſuis mẽbris · tanq̃ in nu=
bib⁹ . vel in tota ip̃a eccleſia tanq̃ in nube magna
ſicut nũc venire nõ ceſſat · Sz ideo cũ poteſtate ma
gna & maieſtate q̀a maior poteſtas & maieſtas il
lius apparebit ſanctis quib⁹ magnã virtutẽ dabit
ne tãta pſecutione vincant̃ · ¶ Orige · Vel cũ ma
gna virtute venit quotidie ad aĩam oĩs credẽtis ·
in nubib⁹ a ppheticis · id eſt in ſcripturis pphetaꝝ
& apoſtoloꝝ · que verbũ dei ſup humanã naturã in
tellectib⁹ ſuis declarant . ſic etiã eis qui intelligũt
dicim⁹ apparere gloriã multã . que quidẽ videt̃ in
ſcd̀o verbi aduentu · quod eſt pfectoꝝ · Et ſic for=
taſſe omnia que a trib⁹ euangeliſtis dicta ſunt · de
xp̃i aduentu diligentius int̃ ſe collata & bene di=
ſcuſſa inuenient̃ ad hoc pertinere ꝙ quotidie venit
in corpore ſuo quod eſt eccleſia · De quo aduentu
ſuo alibi dixit . Ammodo videbitis filiũ hoĩs ſedẽ
tẽ a dextris virtutis dei & venientẽ in nubib⁹ celi ·
exceptis hijs locis · vbi ab eo ille aduent⁹ vltim⁹
in ſeipſo promittitur · Sequit̃ textus

¶ Et mittet angelos ſuos cũ tuba & voce magna
& cõgregabũt electos eius a quatuor ventis a ſũ=
mis celoꝝ vſq; ad t̃minos eoꝝ // Orige · Quia d̀ plã
ctu mentõẽ fecerat · qui ad hoc erit vt ſponte cõtra
ſe ſententiam proferant · & ſeipſos condemnẽt · ne

puteť ꝙ in iſto planctu mala coꝝ terminenť ·ſub-
dit · Et mittet an · ſu. cum tuba & voce magna ·
¶ Remi. Hec aũt tuba nõ reuera corporea eſt ĩtel
ligenda ·ſed archangelica vox · que adeo magna
erit · vt ad clamorem illius omnes mortui de terre
puluere reſurgant · ¶ Chriſ · Sonus aũt tube pti
net ad reſuſcitationẽ ·gaudium ad repſentandum
ſtuporem ·qui tũc erit ad dolorẽ illoꝝ qui relinquẽ-
tur · & in nubibꝰ nõ rapieť · ¶ Orige · Scriptũ ẽ
aũt in numeris · ꝙ ex quatuor ventis cõgregabãt
ſacerdotes tibicinãtes eos qui ſũt ex caſtris iſrael ·
ſcd̃m quoꝝ compationem de angelis xp̃i cõſequẽť
diciť · Et cõgregabũt electos eiꝰ a quatuor ṽtis
¶ Remi · id eſt a quatuor climatibꝰ mũdi id ẽ ori
ente occidẽte aquilone & auſtro · ¶ Orige · Et ſim
pliciores quidẽ opinanť eos tm̃ qui tũc inuẽti fue-
rint in corpore aggregandos ·ſed melius eſt dicere
cõgregandos nõ ſolũ ab angelis xp̃i eſſe omẽs nõ
ſolũ ab aduentu xp̃i & vſqꝫ ad cõſũmationez voca-
tos atqꝫ electos ·ſed omẽs qui a cõſtitutõe fuerint
mũdi · qui viderũt ſicut abraham xp̃i diem & exul
tauerunt in illam · Quoniam autem non tantum il
los qui in corpore fuerint comprehenſi dicit congre-
gandos chriſti electos · ſed etiam illos qui de cor-
poribꝰ ſũt egreſſi · manifeſtat ſermo · dicens cõgre-
gatos electos · nõ ſolũ a quatuor ventis · ſed etiã
ſubdens a ſũmis celoꝝ · vſqꝫ ad terminos eoꝝ · qđ
nemini ſup terrã exiſtenti arbitror cõuenire · Vel
celi ſũt ſcripture diuine · aut autoritates eoꝝ in q̃-
bus habitat deus · Sũma aũt ſcripturaꝝ ſũt ini-
tia illaꝝ · Termini aũt cõſũmationes eaꝝ · Cõgre
ganť ergo ſancti a ſũmis celoꝝ id eſt ab eis qui
viuunt in initiis ſcripturaꝝ · vſqꝫ ad eos q̃ viuunt
in cõſũmationibꝰ eaꝝ · Congregabunť em̃ tuba &
voce magna · vt qui audiuerint & aduerterint pa-
rent ſe ad viam pfectionis que ducit ad filiũ dei ·
¶ Remi · Vel aliter · Ne forte aliquis putaret ꝙ
ſolũmodo a quatuor partibꝰ mũdi & non a medi-
terraneis regionibꝰ & locis · ideo addit · a ſũmis ce
loꝝ vſqꝫ ad termĩos eoꝝ · per ſũmũ em̃ celi · mediũ
orbis intelligitur · quia medio orbis ſũmũ celi p̃ſi-
det · Per terminos aũt celoꝝ fines terre ſignificat
vbi lõge diſtantibꝰ circulis celi terre inſidere vidẽ-
tur · ¶ Chriſ · Quod aũt p angelos dñs electos vo
cat · ad electoꝝ honorem ptinet · Nam & paulus di
cit ꝙ rapienť in nubibꝰ · quia eos quidem qui reſur
rexerunt cõgregabunt angeli · Congregatos autẽ
recipient nubes · Sequit᷑ textꝰ

¶ Ab arbore aũt fici diſcite pabolã · Cum iam ra-
mus eius tener fuerit · & folia nata · ſcitis quia ꝓpe
eſt eſtas · ita & vos cũ videritis hec omnia fieri ·
ſcitote quia ꝓpe eſt in ianuis · Amen dico vobis · q̃
nõ p̃teribit generatio hec donec omnia fiant celũ &
terra trãſibũt · ṽba aũt mea nõ p̃teribũt ¶ Chriſ ·
in ho · Quia dixerat ꝙ ſtatim poſt tribulationẽ die-
rũ illorũ que p̃dicta ſũt cõtingerent · Ipſi aũt que-
rere poterant · Poſt quãtum tẽpus · ideo exponit
exemplũ ponens de ficu · dicẽs · Ab arbore fici di-
ſcite pabolam · cũ iam ramꝰ eius tener fuerit & fo-
lia nata · ſcitis quia ꝓpe eſt eſtas · ¶ Hiero · Quaſi
diceret ſicut qñ teneri fuerint in arbore ficus cau-
liculi · & gẽma erũpit in florem · cortex qꝫ folia par
turit · intelligitis eſtatis aduentũ & fauonij ac ve
ris introitũ · Ita cũ omnia que ſcripta ſũt videritis
nolite putare iam adeſſe cõſũmationẽ mũdi · ſed q̃i
p̃nia & p̃curſores q̃ſdã venire · vt oſtẽdant ꝙ ꝓpe
ſit & in ianuis · Vnde ſequiť · Ita & vos cũ vide-
ritis hec omnia · ſcitote quia ꝓpe eſt & in ianuis ·
¶ Chriſ · Per quod oſtendit ꝙ nõ multũ erit tẽpo
ris mediũ · ſed ſtatim aduentus xp̃i occurret · Per
hoc aũt & aliud quiddam p̃nũciat · eſtatẽ ſpiritalẽ
& trãquilitatẽ iuſtis poſt hyemẽ eſſe futurã · Pec-
catoribꝰ aũt ecõtrario hyemẽ poſt eſtatẽ ¶ Orige ·
Sicut em̃ ficus in tẽpore quidem hiemis · vitalem
virtutẽ habet in ſe abſcõditã · Poſtmodũ aũt cum
virtꝰ ipſa vitalis ꝓdire cepit ad manifeſtatõꝫ p̃
tereũte hyeme & ip̃a valitudine eius ramꝰ efficiť
tener & folia ꝓducit · Sic & mũdus & vnuſquiſ-
qꝫ eoꝝ qui ſaluanť · Ante xp̃i aduentũ quaſi ĩ hye
me in ſe abſcõſam habent vitalẽ virtutẽ · Xp̃o aũt
inſpirante fiunt teneri · & nõ duri cordis rami · & q̃
abſcõdita erant in eis ꝓgrediunť in folia & mani
feſtos fructus oſtendũt · Talibꝰ aũt ꝓpe eſt eſtas
& aduentus glorie dei · ¶ Chriſ · in homelia · ꝓpť
hoc etiã iſtud poſuit · vt credere faciat hunc ſermo
nẽ omnino ita eſſe venturum · Vbicunqꝫ em̃ quod
omnino euenturũ eſt dicit · naturales neceſſitates
in exemplũ inducit · ¶ Augꝰ · ad eſichiũ · Quod at
de ſignis euãgelicis & ꝓpheticis que fieri cernimꝰ
ꝓpinquum dñi aduentũ ſperare debeamꝰ · quis ne-
gat! quotidie quippe magis magiſqꝫ fit ꝓximus ·
Sꝫ q̃nto interuallo propinquet · de hoc dictũ eſt ·
Non eſt veſtrũ ſcire tẽpora vel momenta · Vel qñ
dixit appoſtolus · Nũc ꝓpior eſt noſtra ſalus q̃ cũ
credidimꝰ · & ecce tot anni tranſierũt · nec tñ quod
dixit falſũ eſt q̃ntomagis nũc dicendũ eſt ꝓpinq̃-
re dñi aduentũ qñ tantus factus eſt ad finẽ acceſ-
ſus · ¶ Hila · Miſtice aũt ſinagoga ficus arbori cõ-
patur · Ramꝰ igiť ficus antixp̃us eſſe intelligiť ·
diaboli filius · peccati portio · legis aſſertor · qui cũ
ſeneſcere ceperit & frondeſcere · quadã peccatoruz
exultantiũ viriditate · tũc ꝓxima eſt eſtas id eſt
dies iudicij ſentieť · ¶ Remi · Vel cum hec ficus
rurſum germinabit · id eſt cũ ſinagoga verbũ ſan
cte predicationis accipiet · p̃dicantibus enoch & he
lia · intelligere debemus quia prope eſt dies cõſum-
mationis · ¶ Augꝰ · de queſ · euange · Vel per ar-
borem fici intellige genus humanum propter pru
ritum carnis · Cũ iam ramus eius tener fuerit id
eſt cũ filij hominũ p fidem xp̃i ad ſpiritales fru-
ctꝰ pfecerit · & ĩ eis honor adoptõis filioꝝ dei emi
cuerit · ¶ Hila · Vt at fides certa eẽt futuroꝝ ſub-
iũxit · Amẽ dico vobis q̃a nõ p̃teribit generatõ hec
donec oĩa fiãt · Amẽ aũt dicẽdo · pfeſſiõꝫ veritatis

adiunxit. ¶ Remi. & ſimplices quidē ad deſtructionē hieruſalē referūt verba. & de illa generatōe eſtimāt dicta que paſſionē xp̄i aſpexit. ꝙ nō eſſet tranſitura ꝑuſꝙ fieret deſtructio ciuitatis illius. Neſcio aūt ſi verbū a verbo exponē poſſint ab eo ꝙ ait. nō relinquet̄ hic lapis ſuꝑ lapidē. vſq₃ ad illud ꝙ ait. ꝓpe eſt in ianuis. Forſitā em̄ in q̄buſdā potuerunt. In alijs autem non potuerunt omnino. ¶ Chriſo. in homelia. Hec ergo omnia que de fine hieroſolimoꝝ dicta ſūt. & que ꝺ pſeudo ꝓphetis & pſeudoxp̄i. & alia oīa q̄ diximꝰ. vſq₃ ad xp̄i aduētū futura. Quod aūt dixit generatō hec. non de ea q̄ tunc erat dixit. ſed de ea q̄ eſt fideliū. conſueuit em̄ ſcriptura generatōꝫ nō ſolū a tēpore deſignare. ſed a loco. cultu & cōuerſatōe. ſicut cū dicit̄. Hec ē generatio q̄rentiū dn̄m. Ex hoc aūt dicit. ꝙ hieruſalem peribit & amplior pars iudeoꝝ deſtruet̄ generatōꝫ aūt fideliū nulla ſuꝑabit tēptatō. ¶ Orige. Generatō tn̄ ecc̄ie trāſibit aliq̄n tam̄ totū hoc ſcl̄m vt hereditet futuꝝ. tn̄ donec hec oīa fiāt. nō tranſibit. Cū aūt oīa hec facta fuerint. tranſibit nō ſolū terra. ſed etiā celū. Vnde ſequit̄. celuꝫ & terra id eſt nō ſolū hoīes. quoꝝ vita terrena ē. & ꝓpterea terra dicunt̄. ſed illi quoꝝ cōuerſatio eſt in celis & ideo celū vocant̄. Tranſibūt aūt ad futura. vt veniant ad meliora. Verba aūt que a ſaluatore ſūt dicta. nō trāſibūt. qm̄ q̄ ſua ꝓpa ſūt. opāt̄ & ſꝑ opabūt̄. pfecti aūt & qui nō recipiunt. vt iā meliores efficiant̄. tranſeūtes q̇d ſūt. ad illud q̇d non ſūt. Et hoc eſt. q̇d ſubdit̄. Verba aūt mea nō preteribūt. Et forte quidem verba moyſi & ꝓphetaꝝ tranſierūt. quoniā que ꝓphetiſabant̄ ab illis impleta ſūt. Verba aūt xp̄i ſemꝑ ſūt plena & q̄tidie implent̄. & adhuc ſūt implenda in ſanctis. Aut forte neque moyſi verba aut ꝓphetaꝝ dicere debemus impleta omnia. Prope em̄ & illa verba filij dei ſūt. & ſemꝑ implent̄. ¶ Hiero. Vel hic ꝑ generatōꝫ omne hoīm ſignificat genus. aut ſpecialiter iudeoꝝ. Deinde magis eos ad fidem p̄miſſoꝝ inducit. cū ſubdit. Celū & terra trāſibūt. verba aūt mea nō p̄teribūt. Ac ſi dicat. facilius eſt fixa & immobilia deſtrui. q̄ ſermonē meoꝝ aliquid decidere. ¶ Hila. Celū em̄ & terra ex cōditōe ſue creatōis nihil habēt in ſe neceſſitatis. vt nō ſint. Verba aūt xp̄i ex eternitate deducta id in ſe cōtinēt virtutis vt maneant. ¶ Hiero. Celū aūt & terra tranſibūt in mutatōe. nō abolitione ſui. Alioq̄n quomō ſol obſcurabit̄ & luna nō dabit lumen ſuū. ſi celū in q̄ iſta ſūt terraq₃ nō fuerit. ¶ Raba. Celum tn̄ quod tranſibit. nō ſiderium. ſed aereum intelligere debemus. quod prius diluuio perijt. ¶ Chriſ. in ho. Elementa aūt mūdi in medium adducit. oſtendēs qm̄ p̄cioſior celo & terra eſt eccleſia. ſimul etiā & hinc cōditorē ſe omniū oſtendit. Textus

¶ De die aūt illa & hora nemo ſcit. neq₃ angeli celorum. niſi pater ſolus. Sicut aūt fuit in diebꝯ noe ita erit & aduentus filij hominis. ſicut em̄ erant in diebus illis ante diluuiū comedētes & bibentes & nubentes vſq₃ ad eum diem quo introiuit in arcā noe. Et nō cognouerunt. donec venit diluuiū & tulit omnes. ita erit & aduentus filij hoīs. Tūc duo erunt in agro. vnus aſſumet̄. & vnus relinquet̄. Duo erunt molētes in mola. vna aſſumet̄. & vna relinquet̄. Duo in lecto. vnus aſſumet̄. & vnus relinquet̄. ¶ Chriſ. in ho. Cū dixiſſet dn̄s omnia q̄ p̄cedūt xp̄i aduētū & ad ipās ianuas narratōꝫ duxiſſet. dieꝫ tacere voluit. Vnde dicit. de die aūt illa & hora nemo ſcit. neq₃ angeli celoꝝ. niſi ſolus pater. ¶ Hiero. In q̄buſdam aūt latinis codicibꝯ additū eſt. Neque filius. cū in grecis & maxime adamantij & piercij exemplaribꝯ hoc nō habeatur aſcriptū. ſed quia in nōnullis legit̄. diſſerendū videt̄. ¶ Remi. Marcus etiā euangeliſta nō ſolū dicit angelos neſcire ſed etiā filiuꝫ. ¶ Hiero. in quo gaudent. Arrius & eunomiꝰ. & dicunt. Non pōt equalis eſſe qui nouit & qui ignorat. Contra quos breuit̄ iſta dicēda ſūt. cū oīa tēpora fecerit iheſus. hoc eſt verbū dei. omnia em̄ ꝑ ipſū facta ſūt. & ſine ipſo factū eſt nihil. In omibꝯ aūt tēporibꝯ cum dies iudicij ſit. qua cōſequētia poteſt eius ignorare ꝑtem. cuius totū nouit? Hoc quoq₃ dicendū eſt. Quid eſt magis. noticia patris an noticia iudicij. Si maius nouit. quomō ignorat quod minus eſt. ¶ Hila. Nūquid etiā deus pater cognitōꝫ illiꝰ diei filio denegauit. cū dictū ab eo ſit. omnia mihi tradita ſūt a patre meo? ergo nō omīa ſūt tradita. ſi ē aliquid. quod negat̄. ¶ Hiero. Igit̄ quia ꝓbauimus nō ignorare filium dei cōſūmationis dieꝫ. cauſa reddenda eſt. cur ignorare dicat̄. Poſt reſurrectionē quidē interrogatus ab apoſtolis de hac die. manifeſtius reſpōdit. Nō eſt veſtꝝ ſcire tēpora & momēta. que pater poſuit in ſua poteſtate. In quo oſtēdit. ꝙ ipſe ſciat. ſed nō expediat noſſe apoſtolis. vt ſemꝑ incerti de aduētu iudicis ſic quotidie viuant. q̄ſi die alia iudicādi ſint. ¶ Augꝰ. p̄mo de trinitate. Quod ergo dic̄. neſcit. ītelligendū eſt neſcientes facit. id eſt. ꝙ non ita ſciebat. vt tunc diſcipulis indicaret. ſicut dictuꝫ eſt ad abraham. Nunc cognoui. quoniā times deum id eſt nunc feci vt cognoſceres. quia & ipſe ſibi in illa temptatione innotuit. ¶ Augꝰ. de ver. do. Quod autē dixit patrē ſcire. ideo dixit. quia in patre & filius ſcit. Quid em̄ eſt in die quod non in verbo factū ſit. per quod factus eſt dies. ¶ Augꝰ. Bene aūt accipit̄. quod dictū eſt. ſolum patrem ſcire ſecundū predictum modū ſciendi. quia facit filium ſcire. Filius autem neſcite dicit̄. quia non facit homines ſcire. ¶ Auguſtinus. In libro. lxxxiij. queſti. Vel aliter. donec eccleſia que eſt corpus chriſti. neſcit diem illum & horam. Tamdiu nec ipſe filius dicitur diem illum & horam ſcire. Dicitur autem ſcire ſecundū ꝓpaꝫ ſignificatōꝫ. ſicut ē ī cōſuetudine ſcripturaꝝ. Apoſtolus em̄ ſaluatorē dicit neſcientē peccatū. quia nō peccauit. Preparat aūt filiꝰ ſciētiam

diei illius & horam coheredibꝰ ſue ꝑmiſſionis · vt
oēs ſimul ſciant · id ē · re ipſa experiātᷣ ī illa hora &
die q̄ ꝓparauit deus diligētibꝰ ſe · ¶ Raba. Legi q̄
qꝫ ī cuiuſdā libro · filiū hūc ñ vnigenitum ſ; adopti
uū debere ītelligi · Non em̄ vnigenito filio angelos
prepoſuiſſet. Dicem̄ ait · Neqꝫ āgeli celoꝝ · neqꝫ fi
lius · ¶ Aug? . ad eſichiū · Dic ergo euāgeliū di⸗
cit · De die illa & hora nemo ſcit · Tu at̄ dicis · ego
aūt dico · neqꝫ mēſem · neqꝫ ānum aduētus ipſius ſci
re poſſe · Ita em̄ hoc videtᷣ ſonare tāquā nō poſſit
ſciri q̄ āno venturus ſit · ſ; poſſit ſciri q̄ hebdomada
ānoꝝ vł qua d̾cade · tāquā dici poſſit atqꝫ d̾finiri.
int̄ illos ſeptem annos aut · x · aut centū vel quod
libet ſeu maioris numeri ſeu minoris · Si aūt hoc
te nō comprehēdiſſe ꝑſumis · hoc ſentis quod ego ·
¶ Chri · in ho. Vt aūt addiſcas. ꝙ nō ignorantie
ſue eſt ꝙ de die & hora iudicij tacet · aliud ſignū in
ducit · cū ſubdit · Sicut aūt fuit indiebꝰ noe · ita fi
et aduētus filij hoīs · Hoc aūt dixit oſtendēs ꝙ re⸗
pente venit & inopinate & pluribꝰ laſciuientibꝰ.
Hoc em̄ & paul? dicit · Cū dixerint pax & ſecuri
tas · tūc repentinus eis ſuꝑueniet interitus. Vnde
& hic ſubditᷣ · Sicut em̄ erant in diebꝰ illis ante di
luuiū comedētes & bibentes · ¶ Raba · nō igitur
iuxta martionis & manichei errorem · coniugia vł
alimenta damnantᷣ · cum in his ſucceſſionis · ī illis
nature ſint poſita ſubſidia · ſed immoderatus licito
rum vſus arguitur · ¶ Hieroni · Queritur aūt · quō
ſupraſcriptū ſit · Surget gens contra gentem &
regnū contra regnum · Et erunt peſtilentie & fa⸗
mes & terremotus · & nunc ea futura memorētur ·
que pacis indicia ſunt · Sed eſtimandum ꝙ poſt
pugnas & cetera. quibus vaſtatur genus huma⸗
num · breuis ſubſecutura pax ſit · que q̄eta omnia
repromittat · vt fides credentium comprobetur ·
¶ Chriſoſtomus in homelia · Vel laſciuia erit &
pax his qui ſenſibiliter diſpoſiti ſūt · Propter hoc
non dixit apoſtolus Cum fuerit pax · ſed cum dix
erint pax & ſecuritas · inſenſibilitatem eorū oſtē⸗
dens · ſicut illorum qui fuerunt in diebus noe · qm̄
mali laſciuiebant · non autem iuſti · ſed in tribula
tione & triſticia pertranſibant · Hinc autem oſtē
dit · quoniam cum antichriſtus venerit · indecentes
voluptates aſſumētur apud eos qui iniqui erunt ·
& de propria deſꝑabunt ſalute · Et iō exemplū
ponit huic rei conueniens. Cum enim arca fabrica
retur · predicabat quidem in medio futura predicēs
mala · Mali autem non credentes. ac ſi nullum fuiſ
ſet futurum malum · laſciuiebāt · Et qꝛ futura apꝰd
multos non creduntur · ex preteritis credibilia fa
cit · que predicit · Deinde aliud ſignum ponit · per
quod oſtendit. & ꝙ inopinabiliter dies ille veniet ·
& ꝙ ipſe diem illum non ignoret · dicens · Tunc
duo erunt in agro · vnus aſſumetur & alter relinq̄
tur · Ex quibus verbis oſtenditur · ꝙ aſſumuntur
& reliquuntur & ſerui & domini · & qui in otio &
labore · ¶ Hilar · Vel duos in agro duos populos
fidelium & infidelium in ſeculo tanq̄ꝫ in vite huius
opere dies domini deprehēdet. Seperabuntur tm̄ re
licto alio & alio aſſumpto. In q̄ fideliū & īfideliū
deſtructio docetur · Dei enim ira ignaueſcēte. facti
in ꝓ̄tuario recōdentur · ꝑfidi vero ad celeſtis ig⸗
nis materiē relinquentᷣ · De molentibꝰ eī par ratō
eſt. Vnde ſequitur · Due erunt molentes ī mola ·
vna aſſumetur & altera relinquetur · Mola em̄ op?
legis eſt. ſed quia pars iudeorum vt ꝑ apoſtolos
credidit · ita per heliam eſt creditura iuſtificanda
per fidem · Ideo vna per eandem fidem boni operis
apprehenditur · alia vero infructuoſa legis opere
relinquetur · molens in caſſum & non factura cele⸗
ſtis cibi panem · ¶ Hiero. Vel duo in agro paritᷣ
inuenientur eundem habentes laborem & quaſi pa
rem ſementem · ſed fructus laboris non eque reſpi
cientes · In duabus etiam que pariter molunt · vel
ſinagogam intelligere debemus · vel eccleſiam · ꝙ
ſimul molere videantᷣ ī lege · & de eiſdē ſcripturis
ſanctis farinam terere ꝓ̄ceptorum dei · vel ceteras
hereſes que de vtroqꝫ teſtamento aut altero viden
tur molere farinam doctrinarum ſuarum · Sequitᷣ ·
Duo in lecto · vnus aſſumetur · alter relinquetur
¶ Hilarius. Duo autem in lecto ſunt · eandē paſ⸗
ſionis dominice requiem predicantes · circa quam
hereticorum & catholicorum eadem confeſſio eſt ·
Sed quia vnitatē diuinitatis patris & filij catho
licorū fides predicabit · & hereticorum falſitas im⸗
pugnabit · fidem confeſſionis vtriuſqꝫ diuini arbi⸗
trij iudicium comprobabit · vnum aſſumendo &
alium relinquendo · ¶ Remigius · Vel his verbis
tres ordines eccleſie demonſtrantur · Per duos
ī agro · ordo predicatorum quibus cōmiſſus ē ager
eccleſie · Per duos in mola · ordo coniugatorum
qui dum per diuerſas curas nunc ad hec nunc ad
illa flectuntur · quaſi molas in circuitu trahunt ·
Per duos in lecto · ordo continentium · quorum re
quies nomine lecti deſignatur · In his autem ordi
nibus ſunt boni & mali · iuſti & iniuſti · Et ideo ex
eis q̄dā relinq̄ntᷣ & q̄dā aſſumentᷣ · ¶ Orige · Vel
alitᷣ · Corp? q̄dē q̄ſi īfirmū ī lecto ē cānalium paſ⸗
ſionū · Anima aūt molit in ḡui mola mundi · Vel
corporis ſenſus in agro mūdi oꝑantᷣ · textus
¶ Vigilate ḡ qꝛ neſcitis q̄ hora dn̄s vr̄ vētur? ſit
illud aūt ſcitote qm̄ ſi ſciret ꝑ̄familias q̄ hora fur
vēturus eēt · vigilaret vtiqꝫ & ñ ſineret ꝑfodi domū
ſuā · Ideo & vos eſtote pati qꝛ neſcitis q̄ hora fili?
hoīs vētur? ē · ¶ Hie · Perſpicue oñdit dn̄s qꝛ ſuꝑ̄
dixit · De die at̄ illa nemo nouit niſi pr̄ ſol? · qꝛ ſcꝫ
ñ expediebat apoſtolis ſcire · vt pēdule expectatō
nis incerti · ſemper credāt eum eē vēturum · quem
ignorant qñ venturus ſit · Et ideo quaſi ex ſuperi⸗
oribus cōcludēs dicit · Vigilate ḡ qꝛ neſcitis qua
hora dn̄s vr̄ vētur? ſit · Et ñ dicit · quia neſcimus ·
ſ; neſcitis ſcꝫ vt oñdat · ſe diem iudicij ñ ignorare ·
¶ Chriſoſtom? in ho · Vult at̄ eos ſemꝑ ī ſollici⸗
tudine eē · propter hoc dicit · Vigilate · ¶ Greg ·

Vigilat qui ad aſpectum veri luminis oculos aptos tenet. Vigilat q̄ ſeruat operando q̄d credit. Vigilat q̄ a ſe corporis & negligentie tenebras repellit. ¶ Orige. Dicit aūt q̄ ſimplicior ē. quoniā de ſc̄do aduētu in quo venturꝰ fuerat. hūc dicebat ſermonē. Aliꝰ at ꝙ intelligibilē & futurū ī ſenſū diſcipulorꝫ verbi dicebat aduentū. qꝛ nondū erat ī ſenſu eorꝫ quemadmodū erat futurus. ¶ Auguſt. ad eſichiū. Non ſolū aūt illis dixit vigilate q̄bꝰ tē audiētibꝰ & loquebatꝰ. ſꝫ etiā illis qui fuerūt poſt illos annos. & ad nos ip̄os & q̄ erūt poſt nos vſq̧ ad nouiſſimū eius aduentum. qꝛ ad om̄es pertinet q̄dāmodo. Tūc enim vnicuiq̧ veniet dies ille. cum venerit eius dies. vt talis hinc exeat. q̄lis iudicandus eſt illa die. Ac per hoc vigilare debet omnis xp̄ianus. ne imparatū eū inueniat domini aduentꝰ. Imparatū em̄ inueniet ille dies. quē imparatū inuenerit ſue vite vltimus dies. ¶ Orige. Vani autē ſunt oēs. ſiue q̄ñ conſūmationē mūdi ſcire ſe profitentur. q̄ñ erit. ſiue q̄ vite proprie finem ſcire ſe gloriantꝰ. q̄m nemo cognoſcere poteſt. niſi ſp̄ū ſancto illuminatus. Hieronimus. Premiſſo aūt p̄riſfamilias exemplo. cur reticeat cōſūmationis diē. manifeſtius docet. cum ſubdit. illud aūt ſcitote q̄niam ſi ſciret paterfamilias. q̄ hora fur venturus eſſet. vigilaret vtiq̧. & non fineret ꝑfodi domū ſuā. ¶ Origenes. Paterfamilias domus. eſt ſenſus hominis. Domus aūt eius eſt anima. fur aūt diabolus. Eſt aūt omnis ſermo cōtrarius. q̄ ñ ꝑ naturalem introitū intrat ad aīam negligētis. ſed q̄ſi q̄ foderit domū. p̄mum deſtruens q̄dam naturalis edifitia anime. id eſt naturales intellectus. & per ip̄am dirutionē ingreſſus ſpoliat animam. Aliq̄tiens īuenit q̄s furem in ip̄a perfoſſione. & cōprehendens eū percuſſorem ſermonē inmittens interficit ip̄m. Non autē in die fur venit q̄ñ illuminata eſt a ſole iuſticie anima hoīs ſtudioſi. ſed in nocte. id eſt in tempore adhuc malicie permanētis. In q̄ cū fuerit aliq̄s. poſſibile eſt & ſi non habuerit v̄tutem ſolis. ꝙ tamen illuſtretur ex aliq̄ ſplendore verbi. q̄d eſt lucerna adhuc q̄dem manens in malicia. ſed tamē habens propoſitū meliorꝫ & vigilantiam ne perfodiatur hoc eius propoſitū. Vel in tempore tēptationū vel in quarūcūq̧ calamitatū. maxīe fur ſolet venire. volens ꝑfodere anime domū. ¶ Grego. Vel neſciente patrefamilias fur domū ꝑfodit. qꝛ dū a ſui cuſtodia ſp̄ūs dormierit. improuiſa mors veniēs. carnis noſtre habitaculū irrūpit. & eum quē dn̄m domus dormientem īuenerit. necat. quia dum ventura damna ſp̄ūs minime preuidet. hunc mors ad ſupplicium neſcientē rapit. furi aūt reſiſteret. ſi vigilaret. qꝛ aduētū iudicis qui occulte aīas rapit precauens ei penitendo occurreret. ne impenitens periret. Horā vero vltimā idcirco dn̄s voluit eē incognitam. vt ſemꝑ poſſit eſſe ſuſpecta. vt dū illam preuidere minime poſſumus. ad illā ſine īt̄miſſione preparemur. Propter quod ſequitꝰ. Ideo ꝙ eſtote parati qꝛ neſcitis qua hora filius hominis vēturus eſt. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Hic videtur cōfundere eos. qui non tantum ſtudium faciunt anime ſue. quantum ſtudent circa pecunias. q̄ furem expectant. textꝰ

¶ Quiſputas eſt fidelis ſeruus & prudens. quem cōſtituit dominus ſuper familiam ſuā vt det illis cibum in tempore. Beatus ille ſeruus. quem cum venerit dominus eius īuenerit ſic facientē. Amen dico vobis. quoniam ſuper omnia bona conſtituet eū. Si aūt dixerit malus ſeruus ī corde ſuo. morā facit dn̄s meus venire & ceperit percutere conſeruos ſuos manducet aūt & bibat cū ebrioſis. veniet dn̄s ſerui illius in die qua non ſperat. & hora qua ignorat. & diuidet eū. partemq̧ eius ponet cū hypocritis. Illic erit fletus & ſtridor dentiū. ¶ Hilarius. Quamuis dominus ſupra ī communi nos ad indefeſſam vigilantie curam fuerit adhortatus. ſpecialem tamen populi principibus. id eſt epiſcopis in expectatōne aduētuq̧ ſuo ſollicitudinem mādat. Hūc enim ſeruum fidelem atq̧ prudentem prepoſitum familie ſignificat. comoda atq̧ vtilitates populi ſibi commiſſi curantem. Vnde dicit. Quiſputas eſt fidelis ſeruus & prudens quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuā. vt det illis cibum ī tempore. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Quod autē dicit. Quiſputas. non eſt ignorātis. Inuenitur em̄ & pater interrogando loquens. vt cum dicit. adā vbi es? ¶ Remigius. Nec em̄ ſignat hec interrogatio impoſſibilitatem perficiende virtutis ſed difficultatem. ¶ Gloſa. Rarus enim eſt fidelis ſeruus domino propter dominum ſeruiens. oues chriſti non ad lucrum. ſed pro amore chriſti paſcens prudens qui ſubditorum capacitatem. vitam & mores diſcuciat. quem conſtituat dominꝰ qui ſcilicet ſit vocatus a deo & non ſe ingecerit. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Duo autem expetit ab huiuſmodi ſeruo. ſcilicet prudentiam & fidem. fidelem enim eum dicit. quoniam nihil quod domini ſui eſt. ſibi proprium fecit. Nihil etiam de rebus ſui domini vane & īaniter conſumpſit. Prudentem autem eum vocat. quoniam cognouit id. ꝙ oportet diſpenſare que data ſūt. ¶ Origenes. Vel qui in fide proficit. & ſi nondum in ea perfectus eſt. communiter fidelis vocatur. & qui naturalem habet mentis velocitatem. dicitur prudens. Siquis autem conſideret. īueniet fideles multos & ſtudium fide exercentes. non autem & prudentes. quoniam que ſtulta ſunt mundi elegit deus. Et iterum videbit alios veloces quidem eſſe & prudentes. modice autem fidei. Conuenire autem in vnum fidelem atq̧ prudentem. rariſſimum eſt. Vt autem in tempore det cibum. neceſſariam habet quis prudentiam. vt autem non adimat cibos indigentium. opus eſt fide. quoniam & ſecundum ſimplicem intellectū

opus habemꝰ vt fideles ſimus ad diſpēſādū eccle-
ſie redditus. & vt ñ deuoremꝰ q̄ ſūt viduarū · & vt
memores ſimꝰ pauperū · & ne occaſionem accipien
tes ex eo quod ſcriptū ē · dñs cōſtituit his qui euā
geliū p̄dicāt · de euāgelio viuere · āplius querāꝰ ꝙ̄
cibū ſimplicem & neceſſaria veſtimenta. & vt nec
āplius teneamꝰ nobis quā his q̄ neceſſitatē patiū-
tur · Prudētes aūt vt prudēter intelligamꝰ indigē
tiū cauſas · ꝓpter quas ſūt indigētes · & vniuſcu-
iuſqꝫ dignitatem · q̇ educatus eſt & quātū neceſſa
rium hȝ. Multa em̄ ſapientia opus eſt ei qui bene
vult diſpenſare eccleſiaſticos redditꝰ · Hic & fide
lis ſeruꝰ & prudēs vt ñ effundat rationabilē & ſpi-
ritalē cibū quibꝰ nō oꝫ · Volens oſtēdere ſe eē pru
dentem · illis ſcilicet qui magis neceſſarium hn̄t
verbū quod mores coꝝ edificet · & vitā cōponat ·
ꝙ̄ qꝺ illumiāt ſcientie lucē · Aut vt ne eis q̇ poſ-
ſūt acutius audire · piget exponere altiora. ne ex po
nētes vilia cōtēnantur ab his · qui naturaliꝰ ſūt in-
genioſi · aut ꝑ exercitationē ſecularis ſapientie acu
ti · Chriſ · in ho · Adaptaꝰ etiā & ad principes
ſeculares hec parabola · vnūquēqꝫ em̄ his q̄ hȝ ad
communē vtilitatē vti oportet · nō ad nocumētum
cōſeruorum · neqꝫ ad perditionē ſui ipſius · ſiue ha-
bet ſapientiā ſiue principatū · ſiue aliud quodcūqꝫ
Raba dominus aūt chriſtus eſt · familia aūt ſu
pra quā conſtituit · eſt eccleſia catholica · Difficile
eſt ergo inuenire in vno & vt prudens ſit & fide-
lis. non autem impoſſibile · nec em̄ beatificaret eū
qui non poteſt eē cum ſubdit · Beatus ille ſeruus
quē cum venerit dominus eius inuenerit ſic facien
tem. Hilari · id eſt p̄cepto domini ſui obediētē ·
vt doctrine opportunitate verbum vite eternitatis
cibum alende familie diſpēſet · Remi · Notādū ·
autem ꝙ ſicut magna diſtantia eſt meritorum in-
ter bonos p̄dicatores & bonos auditores · ita mag
na diſtātia eſt premiorum · Bonos aūt auditores
ſi vigilantes inuenerit · faciet diſcūbere · vt lucas
dicit · Bonos aūt predicatores ſuper omnia bona
ſua conſtituet · Unde ſequitur · Amen dico vobis
qm̄ ſuper oīa bona ſua conſtituet eū · Ori · vt ſcꝫ
conregnet cum chriſto · cui omnia ſua tradidit pa-
ter · Sicut boni patris filius ſuper omnem patris
ſubſtātiam conſtitutus participat huius dignita-
tem & gloriam fidelibus & prudentibus diſpenſa-
toribus ſuis · vt ſint & ipſi ſuper omnem creaturā ·
Raba · Non vt ſoli ſed vt pre ceteris eterna pre
mia habeant · tum pro ſua vita · tum pro gregis cu
ſtodia · Hilarius · Vel ſuper omnia bona conſti
tuetur id eſt in dei gloria collocabitur · quia nihil
eſt vltra · quod melius ſit · Chriſoſtomus · De-
inde non ſolum ab honore qui imminet bonis · ſed
a pena quā minatur malis erudit auditorem · cum
ſubdit · Si autem dixerit malus ſeruus ille in cor
de ſuo moram facit dominus meus venire & cepe-
rit percutere · Aguſtinus ad eſichium · Ex mori
bus huius ſerui apparet animus eius · quos mo-
res (licet breuiter) magiſter bonus curauit ex-
primere · id eſt ſuperbiam · cum dicit · Et ceperit ꝑ
cutere conſeruos ſuos · atqꝫ luxuriam · cum dicit ·
Manducet autem & bibat cum ebrioſis · ne ꝙ dice
bat · Morā facit dominus meꝰ · deſiderio ſui domini ·
dicere crederetur · Quomodo enim ardebat ille · qui
dixit · Sitiuit anima mea ad deum viuum quando
veniam. Dicendo enim quando veniam · moras ſe
perpeti moleſte ferebat. quia etiam quod tempore
acceleraꝰ · deſiderio tardum videꝰ · Orige · Pec
cat aūt in deū quicūqꝫ epiſcopus · q̇ ñ quaſi conſer-
uus miniſtrat · ſed quaſi dominus · & frequenꝰ vt
amarus dñs per vim dominaꝰ · & ñ eſurientes ſu-
ſcipit · ſꝫ epulatur cū ebrioſis & ſemper ſomniat ·
ꝙ poſt multum temporis venturus eſt dñs · Ra
banus · Typice etiā poteſt intelligi conſeruos ꝑ-
cutere cōſcientias infirmoꝝ verbo vel exemplo vi
tiare · Hiero · Quod aūt dicit · Veniet dñs ſerui
illius in die qua ñ ſperat · & hora qua ignorat. ad
hoc dicit · vt ſciat quando ñ putatur dñs tunc eum
eſſe venturum & vigilantie ac ſollicitudinis diſpē-
ſatores admonet. Porro ꝙ dicit · Diuidet eū · non
eſt intelligendū · ꝙ gladio eum diſſecet · ſed a ſācto
rum conſortio eum ſeparet. Orige. Vꝉ diuidet
eum · quando ſpūs eius id eſt ſpiritale donū reuer-
tetur ad deum · qui dedit eū. Anima aūt cum corpo
re ſuo vadit in gehennā. Juſtus aūt non diuiditꝰ ·
ſed anima eius vadit cū ſpū · id eſt ſpiritali dono
ad regna celeſtia · Qui autē diuidūtur · non habent
poſtmodum in ſe partem ſpiritalis doni · que erat
a deo · ſed relinqueꝰ pars que erat ipoꝝ id eſt aīa
que cum corpore punietur · Unde ſequitur Et pā
tem eius ponet cum hypocritis · Hieroni · Cum
his videlicet qui erant in agro · & qui molebant ·
& nihilominus derelicti ſunt · Sepe enim diximꝰ
hypocritam aliud eſſe & aliud oſtendere · ſicut &
in agro & in mola idem facere videbantur · ſed ex
itus diuerſe voluntatis apperuit · Rabanus ·
Vel cum hypocritis ſuſcipi partem ſuam ſcilicet
duplicem gehenne penam id eſt ignis & frigo-
ris. Unde ſequitur. Ibi erit fletus & ſtridor denti-
um · Ad ignem enim pertinet fletus oculorum · ad
frigus ſtridor dentium · Origenes · Vel fletꝰ
erit eis qui male in hoc mundo ridentes fuerunt · &
his qui requieuerunt · rationabiliter erit dentium
ſtridor nolētes enim dolores materialiter ſufferre ·
compulſi tormentis dentibus ſtrident · illi ſcilicet
qui manducauerunt acerbitatem malicie · Ex his
autem cognoſcere eſt · quoniam non ſolum qui fi-
deles ſunt & prudentes cōſtituit dominus ſuper fa
miliam ſuam · ſed etiam malos · & ꝙ nō ſoluat eos
de hoc ꝙ cōſtituti ſūt a dño ſup familiam eius · ſed
illꝺ · vt dent ī tēpore cibos · & vt abſtineāt a ꝑſecu-
tionibus & cōmeſſationibus · Auguſtinus ad
eſichium · Hoc autem ſeruo malo remoto qui pro
culdubio domini ſui odit aduentum · conſtitua-
mus ante oculos tres ſeruos bonos aduentum dñi

desiderãtes. Si vnus eorũ citius. alter tardius dñm suũ dicit eẽ venturũ. Tertius de hac re suã ignorantiam cõfitetur. Videtur tñ q̃s magis euãgelio cõsonet. Vnus dicit. Vigilemus & oremus qr citius venturus ẽ dñs. Alter dicit. Vigilemus qr breuis & icerta ẽ vita ista. quãuis tardius venturus sit dñs. Tertius dicit. Vigilemus qr breuis & incerta ẽ vita ista & nescimus qñ venturus ẽ dñs. Quid at aliud hic dicit. q̃ qd cũ audimus euãgeliũ dicẽ. Vigilate qr nescitis q̃ hora venturus sit dñs. Oẽs quidẽ p desiderio regni dei hoc volũt eẽ verũ. qd putat pmus. Sed si factum fuerit gaudebit cũ illo scd̃us & tertius. Si at factũ non fuerit. metuendũ ẽ ne int ipas moras pturbentur q̃ crediderãt qd dixerat pmus. & icipiant dñi aduentum nõ tardũ putare. s nullũ. Qui at credit quod dicit scd̃us. tardius dñm eẽ venturũ si falsũ fuerit. nulli turbabũtur i fide. s iopinato gaudio pfruentur. Qui at qd horũ verũ sit. ignorare se confitetur. illud optat. hoc tolerat. In nullo eorum errat. quia nil eorũ aut affirmat. aut negat.

Capi. xxv.

Tunc simile erit regnũ celorũ decẽ vgĩnibus. q̃ accipiẽtes lãpades suas. exierũt obuiã spõso & sponse. Quinq at ex eis erãt fatue & qnq prudẽtes. sed qnq fatue acceptis lãpadibus ñ sũpserũt oleũ secum. Prudẽtes vero accepũt oleũ i vasis suis cũ lãpadibus. moram aũt faciẽte spõso. dormitauerũt oẽs & dormierũt. Media at nocte clamor factus est. ecce sponsus venit. exite obuiã ei. Tũc surrexerũt omẽs vgĩnes ille. & ornauerũt lãpades suas. Fatue aũt sapiẽtibus dixerũt. Date nobis de oleo vestro. quia lãpades nostre extinguũtur. Rñderũt prudẽtes. dicẽtes. Ne forte ñ sufficiat nobis & vobis. ite potius ad vẽdẽtes & emite vobis. Dũ aũt irent emere. venit sponsus. & q̃ parate erãt. intrauerunt cum eo ad nuptias. & clausa ẽ ianua. Nouissime at veniũt & reliq vgĩnes dicẽtes. Dñe dñe aperi nobis. At ille rñdens ait. Amẽ dico vobis. nescio vos. Vigilate itaq. qr nescitis diẽ neq horã. Chr. In supiori pabola dñs penã ostẽdit eius q̃ pcuciebat. inebriabatur. & bona dñi sui dispergebat. In hac aũt pabola punitionẽ inducit etiã ei q̃ vtilitatẽ nõ affert. neq copiose hec quibus idiget sibi pparat. habebãt eñ fatue vgĩnes oleũ. s nõ copiose. Vnde dicitur. Tũc simile erit regnũ ce. x. vir. Hilar. Ideo at dicit tunc. quia de magno die domini de quo supra agebatur omnis hic sermo est. Chrisostomus. Regnum autem celorum presentis temporis. Ecclesia dr̃. sicut & ibi. Mittet filius hominis ãgelos suos. & colligent de regno eius omnia scandala. Hieronimus. Similitudinem autem. x. virginum fatuarum atq prudẽtum quidam simpliciter interpretantur i virginibus. quarum alie iuxta apostolum in corpore & mente sunt virgines. alie virginitatem tantũ corporum reseruantes. vel cetera opera nõ habent. vel parentũ custodia reseruante. nihilominus mente nupserũt. Sed mihi videtur ex superioribus alius eẽ sensus qui dicitur. & nõ ad vgĩnalia corpora s ad omẽ hoim genus hẽat per compationem ptinere. Grego. in homelia. In qnq ẽi corpis sensibus vnusquisq subsistit geminatus aũt qnarius. denarium pficit. Et qr ex vtroq sexu fideliũ multitudo colligitur. sãcta eccĩa. x. vgĩnibus similis denuntiatur. mali cum bonis. repbi cum electis ad mixti sunt. recte simile vgĩnibus prudentibus & fatuis perhibetur. Chri. i home. Ideo aũt ponit parabolam hanc i vgĩnum psona. vt ostendat qr licet vgĩnitas magnũ quid sit. tñ si ab operibus misericordie sit deserta. cũ adulteris foras eiicietur. Orige. Vel sensus oĩm qui receperunt verbum dei. virgines sunt. Tale enim est verbũ dei. vt de sua mundicia accõmodet omnibus. qui per suam doctrinam recesserunt ab idolorũ cultura. accesserunt autem per christum ad dei culturam. Vnde sequitur. Que accipientes lampades suas. exierunt obuiam sponso & sponse. Accipiunt enim lampades suas id est organa sua naturalia. & egrediuntur de mũdo & de erroribus. & veniũt obuiam saluatori. qui semper paratus est venire. vt ingrediatur simul cum dignis ad beatam sponsam ecclesiam. Hilarius. Vel sponsus atq sponsa dominus nr̃ est in corpore deus. Nãq spiritui caro sponsa est. Lampades autem quas acceperunt. animarum splendentium lumen est. que sacramento baptismi splenduerunt. Augustinus de verbis domini. Vel lampades que manibus gestantur. opa sunt. Dictum est ei. Luceant opera vestra corã hominibus. Gregorius. Qui autem recte credũt. & iuste viuunt. assimilantur quinq prudentibus. Qui autem profitentur quidem fidem ihesu non aũt preparant se bonis operibus ad salutem. reliquis quinq virginibus fatuis. Vnde subditur. Quinq autem ex eis erant fatue & quinq prudentes. Hieronimus. Sunt enim quinq sensus. qui festinant ad celestia & superna desiderant. De visu autẽ & auditu & tactu specialiter dictum est. qd vidimus. quod audiuimus. quod oculis nostris pspeximus. & manus nostre palpauerunt. De gustu gustate. & videte quoniam suauis est dominus. De odoratu. In odore vnguentorum tuorum currimus. Alij at sũt qnq sensus terrenis fecibus ihiãtes. Aug. de v. do. Vel p qnq vgĩes significatur qnq ptita ctinẽtia a carnis illecebris ctinẽdus ẽ ei aĩmi appetitus a voluptate oculorũ. auriũ. olfaciẽdi. gustãdi. & tãgẽdi. Sed qr ista ctinẽtia. pti corã deo fit vt illi placeat iteriori gaudio cscĩetie. pti corã hoibus tñ. vt glia hũana capiatur. qnq dicũtur sapiẽtes & qnq stulte. vtreq tñ vgĩes. qr vtraq ctinẽtia ẽ. q̃uis diuerso fonte gaudeat. Ori. Sic at sequũtur se ipas iuicẽ vtutes. vt q̃ vnã habuerit. oẽs hẽat. sic & sensus oẽs alteutrũ se subsequũtur. Ppterea necẽ ẽ vt aut oẽs qnq sensus sint prudẽtes aut oẽs fatui.

¶ Hilari · Vel abſolute in q̄nq; prudẽtibꝫ & q̄nq;
fatuis · fideliũ atq; infideliũ eſt conſtituta diuiſio ·
¶ Gre · Notãdũ vero eſt · ꝙ oẽs lãpades habent ·
ſ; nõ oẽs oleũ habent · Sequit̃ eñ · Sed q̄nq; fa-
tue acceptis lãpadibꝫ ñ ſũpſerunt oleũ ſecũ · Pru
dẽtes vero accepũt oleũ in vaſis ſuis cũ lãpadibꝫ ·
¶ Hilari · Oleũ boni operis fructus eſt · vaſa hũa
na ſũt corpora · intra quoꝝ viſcera theſaurus bone
cõſciẽtie recõdẽdus eſt · ¶ Hiero · Oleũ g̃ hñt vir
gines que iuxta fidẽ operibꝫ adornãtur · Nõ habẽt
oleũ que videt̃ ſimili quidẽ fide confiteri · ſed vtu-
tum opa negligũt · ¶ Aug⁹ · de ver · do · vel per ole
um ipam letitiã ſignificari arbitror · ſcḋm illud ·
Vnxit te deus tuus oleo exultatõis · Qui g̃ nõ ꝓp-
terea gaudet · qꝛ deo intrinſecus placet · non habet
oleũ ſecũ · Gaudiũ eñ nõ hñt dũ cõtinent viuunt ·
niſi in laudibꝫ hoim · Prudẽtes aũt accepũt oleum
cum lampadibꝫ · id eſt leticiã bonoꝝ opum in vaſis
ſuis id eſt in corde atq; cõſcientia poſuerunt · ſicut
apoſtolus monet · Probet aũt ſeipm homo · & tũc
gloriã habebit in ſeipõ ñ in altero · ¶ Chriſ · in ho ·
Vel oleũ hic vocat caritatẽ & elemoſinã · & quod-
cũq; circa indigentes auxiliũ · Lãpades aũt vocat
vginitatis chariſma ꝓpt̃ hoc & ſtultas eas vocat ·
qm̃ maiorẽ ſuſtinẽtes laborẽ ꝓpter minorẽ · oĩa per
diderũt · Maiori eñ labore vincitur carnis cupido
ꝙ pecuniarũ · ¶ Orige · vel oleũ eſt verbũ doctrine
quo vaſa aĩarum implent̃ · Nihil eñ ſic confortat ·
ſicut moralis ſermo · q̃ oleũ luminis appellat̃ · Pru
dentes g̃ accepũt huiuſmodi oleum · quod ſatis ſit
eis etiã tardãte exitu & morante verbo venire · ad
cõſumationem eorũ · Fatue aũt accepũt lãpades ·
in pmis quidẽ accenſas ſ; tantũ oleũ ñ accepũt vt
eis ſufficeret vſq; ad finẽ · negligẽtes circa ſuſcep-
tionem doctrine q̃ cõfortat fidẽ · & bonoꝝ actuũ lu-
men illuminat · Vñ ſequit̃ · Morã aũt fa · ſpon · dor ·
oẽs & dormierũt · ¶ Aug⁹ · de ver · do · Ex vtroq;
eĩ genere hoim moriunt̃ hoc interuallo tẽporis · do
nec ſub aduẽtu domini fiat reſurrectio mortuoꝝ ·
¶ Grego · Dormire eteñ mori eſt · Ante ſomnũ
vero dormitare eſt ante mortẽ a ſalute lãgueſcere ·
qꝛ p pondus egritudis puenit̃ ad ſomnũ mortis ·
Vel dormitauerũt id eſt mortue ſũt · Conſequẽter
aũt dicit̃ dormierũt · qꝛ poſtea ſuſcitãde ſũt · Per
hoc aũt ꝙ dicit · Morã aũt faciẽte ſponſo · oſtendit
ꝙ nõ parũ temporis int̃ priorem & ſcḋm dñi aduen
tum ptergredit̃ · ¶ Orige · Vel ſpõſo tardante &
nõ cito veniẽte verbo ad cõſumationem vite patiũ
tur aliqd ſenſus dormitãtes · & q̃ſi in nocte mũdi
agẽtes & dormierũt · vtputa remiſſius agẽtes a ſen
ſu illo vitali · nõ tñ lampades pdiderũt · neq; deſpe-
rauerũt de cõſeruatõne olei ille prudẽtes · Vñ ſequi
tur · Media aũt nocte clamor factus eſt · ecce ſpon-
ſus venit · exite obuiã ei · ¶ Hiero · Traditio iude-
orũ eſt · xpm media nocte venturũ in ſimilitudinẽ
egipcij temporis · qñ paſcha celebratũ eſt & exter
minator venit · & dñs ſup tabernacula tranſit · &
ſanguĩe agni poſtes noſtrarum frontiũ cõſecrate
ſũt · vñ reor & traditõꝫ apoſtolicam pmanſiſſe · vt
die vigiliaꝝ paſche añ noctis dimidiũ · populũ di
mittere ñ liceat expſpectãtes xpi aduẽtũ · poſtq̃ illꝺ
tẽpus trãſiret ſecuritate pſũpta feſtũ cũcti agant
diẽ · Vñ pſalmiſta dicebat · Media nocte ſurgebã
ad cõfitẽdum tibi · ¶ Aug⁹ · de ver · do · Vl̃ media
nocte id ẽ nullo ſciente aut ſpãte · ¶ Hier · ſubito
g̃ quaſi intẽpeſta nocte & ſecuris oĩbꝫ qñ grauiſſi-
mus ſopor eſt · p angeloꝝ clamorẽ & tubas pcedẽ
tium fortitudinũ · xpi reſonabit aduẽtus · Quod ſig
nificat̃ cũ dr̃ · Ecce ſpõſus venit · exite obuiam ei ·
¶ Hilari · Tuba eñ excitãte ſpõſo tm̃ obuiã pro
cedit̃ · Erũt eñ iã ambo vnũ id eſt caro & deus · qꝛ
in gloriã ſpiritalẽ humilitas carnis trãſformata ẽ ·
¶ Aug⁹ · de ver · do · vel ꝙ dicit ſpõſo tm̃ obuiã ve-
nire virgines · ſic intelligẽdũ puto · vt ex ipſis vir-
ginibꝫ cõſtet ea q̃ dicit̃ ſpõſa · tanq̃ ſi oĩbꝫ xpianis
in eccleſia cõcurrentibꝫ filij ad matrẽ currere dicã-
tur · cũ ex ipſis filijs cõgregatis cõſtet ea que dicit̃
mat̃ nũc eñ deſpõſata eſt eccleſia & virgo eſt ad
nuptias pducẽda illo tẽpore quo vniuerſa mortali-
tate in ea ptereũte immortali cõiunctõe habeatur ·
¶ Orige · vel media nocte · id ẽ in altitudine remiſ-
ſionis factus eſt clamor oẽs ſuſcitare volẽtiũ ſic
exiſtimo angeloꝝ · q̃ ſũt ad miſtratorũ ſpũs intus
clamantes in ſenſibꝫ omniũ dormiẽtiũ · Ecce ſpõſus
venit · exite obuiã ei · & ſugeſtionẽ quidẽ hanc oẽs
audierũt · & ſurrexerũt · nõ aũt oẽs decent impoſu
erunt lãpadibꝫ ſuis ornatũ · Vñ ſequit̃ · Tunc ſur-
rexerũt oẽs vgines ille & ornauerũt lãpades ſuas
Ornant̃ aũt lãpades ſenſuũ euãgelicis vſibꝫ · Qui
aũt male vtunt̃ ſenſibꝫ · ornamẽtũ nullũ habent in
ſenſibꝫ · ¶ Greg · vel tũc quidẽ oẽs vgines ſurgũt ·
qꝛ & electi & reprobi a ſomno ſue mortis · excitãt̃ ·
Lãpades ornãt · qꝛ ſua ſecũ opa numerant · p qbꝫ
eternã recipe beatitudinẽ expectãt · ¶ Aug⁹ · de
ver · do · Aptauerũt eñ lãpades ſuas id eſt ratões
reddẽdas opũ ſuoꝝ · ¶ Hilari · Vel lãpadarum aſ
ſũptio aĩarũ eſt reditus in corpora coꝝ · qꝛ lux eſt
cõſcientia boni opis elucens · q̃ vaſculis corpoꝝ cõ-
tinet̃ · ¶ Orige · Sed lãpades fatuarũ vginũ ex-
tinguũtur · quia eaꝝ opera que clara hominibꝫ fo-
ris apparuerunt · in aduentu iudicis intus obſcu-
rantur · Vnde ſequitur · Fatue aũt prudentibꝫ dix
erũt · date nobis de oleo veſtro · quia lampades no
ſtre extinguuntur · Quid eſt aũt ꝙ tunc a pruden
tibus oleũ petunt? niſi ꝙ in aduẽtu iudicis cum ſe
itus vacuas inuenerint · teſtimonium foris que-
runt · ac ſi a ſua fiducia decepte proximis dicant ·
quia nos quaſi ſine opere repelli conſpicitis · dicite
de noſtris operibus quod vidiſtis · ¶ Auguſtin⁹
de verbis domini · De conſuetudine enim id ſem-
per inquirit vnde gaudere animus ſolet · Itaq;
hominum qui corda non vident teſtimonium vo-
lunt habere apud deum · qui cordis aſpector eſt ·
Sed quorum facta aliena laude fulciuntur · eadem

ſubtracta deficiūt· Vn̄ & carū lāpades extinguūť
Vel v̂gines que lāpades ſuas querunť extingui·
oſtendūt eas ex ꝑte lucere & tn̄ nō habent lumen
indeficiens· nec opa perpetua· Si quis igiť habet
animū v̂ginalē & amator eſt pudicicie· n̄ debet me-
diocriť eē cōtentus his q̄ cito exareſcūt· & orto cau
mate areſiūt ſed ꝑfectas v̂tutes ſequať· vt lumē
habeat ſempiternū· ¶ Chriſ· in ho· Nō ſolū hee v̂
gines ſtulte erant qm̄ hinc receſſerūt miſericordia
carentes· ſꝫ q̄ eſtimabāt ibi ſe accepturas vbi im
portune queſierūt· Quāuis aūt illis v̂ginibꝫ pru-
dētibꝫ nihil miſericordius ſit· q̄ ꝓpter miſericordiam
maxīe fuerūt approbate· nō tn̄ ſtulte virgines ſua
petitōe potite ſūt· Sequiť· Rn̄derūt prudētes dicē
tes· Ne forte n̄ ſufficiat nobis & vobis· Hinc autē
diſcimꝰ ꝙ nullꝰ nr̄m adire poterit niſi opibꝫ cum
q̄bꝫ inuēti erimꝰ· ¶ Hiero· Nō em̄ hoc v̂gines pru
dētes de auaricia· ſed de timore rn̄dent· Vnde q̄ſqꝫ
ꝓ ſuis opibꝫ mercedē accipiet· neqꝫ poſſunt in die
iudicij aliorū v̂tutes aliorꝝ vitia ſubleuare· Dant
aūt prudētes cōſiliū· vt nō debeāt ſine oleo lāpada-
rum ſponſo occurrere· Et hoc ē qđ ſequiť· Ite po-
tius ad uendentes & emite vobis· ¶ Hilari· Ven
dētes hij ſūt q̄ miſericordia fideliū īdigētes· reddūt
ex ſe petita cōmertia īdigētie ſue ſacietate boni ope
ris noſtri cōſciētiā venundātes· Hec ē em̄ indefeſſi
luminis copioſa materia q̄ miſericordie fructibus &
emēdāda ē & recōdēda· ¶ Chriſ· ī ho· Vides ergo
q̄nta nobis ſit a paupibꝫ negotiatio· Paupes aꝉ n̄
ſunt ibi· ſꝫ hic· Ideoqꝫ hic oleū ꝯgregare oportet· vt
illic vtile ſit cū tēpus nos vocet· ¶ Hiero· Vēdiť
etiā hoc oleū & multo emiť ꝑcio ac difficili labore
cōquiriť· qđ n̄ ſolū ī elemoſinis· ſꝫ ī cūctis v̂tutibꝫ
& cōſilijs ītelligiꝰ mgr̄oꝝ· ¶ Orige· Vel aliter·
Et ſi fatue erāt· tn̄ hoc ītelligebāt· qm̄ cū lumīe de
bebāt obuiā ire ſpōſo· oēs lāpades ſenſuū hn̄tes il
lumīatas· videbāt aꝉ & illud qm̄ ex eo ꝙ minꝰ ha
bebāt oleū rationabile· iā ꝓpinquātibꝫ tenebris· lā
pades eaꝝ fuerāt obſcurāde· Sed ſapiētes trāſmit
tūt fatuas ad olei vēditores· vidētes qm̄ n̄ tm̄ oleū
id eſt v̂bū doctrine congregauerant· vt ſufficeret
ipſis ad vitā & illos docerēt· vn̄ dicūt· Ite potius
ad ven· id eſt ad doctores & emite vobis id eſt ab
eis accipite· & ꝑcium ē ꝑſeuerātia & amor diſcēdi
& diligētia· & labor cupientiū diſcere· ¶ Augꝰ·
de ver· do· Vel nō ſūt putāde dediſſe cōſiliū· ſed cri
men eaꝝ ex obliq̊ cōmemoraſſe· Vendūt em̄ adu-
latores oleū· q̄ ſiue falſa ſiue ignorata laudando·
aīas in errores mittūt· & eis vana gaudia tāquam
fatuis conſiliando· aliquam de his mercedem com-
modi temporalis accipiunt· Dicitur ergo· Ite ad
vendentes & emite vobis id ē videamus nunc q̄d
vos adiuuent· qui vobis laudes vendere conſueue-
runt· Dicunt autem· Ne forte non ſufficiat nobis
& vobis· quia alieno teſtimonio non iuuatur quiſ
q̄ꝫ apud deum· cui ſecreta cordis apparent· & vix
quiſqꝫ ſibi ſufficit· cui teſtimonium perhibebat cō

ſcientia ſua· ¶ Hiero· Verum quia iam emendi tē
pus exceſſerat· & adueniente iudicij die locus non
erat penitentie· non noua patrare opera· ſed prete-
ritorum rationem coguntur exoluere· Vnde ſeq̄ť
Cum autem irent emere venit ſponſus· & que pa-
rate erant· intrauerunt cum eo ad nuptias· ¶ Hil·
Nuptie autem immortalitatis aſſumptio eſt· & ī
ter corruptionem atqꝫ incorruptionem ex noua ſo
tietate coniunctio· ¶ Chriſ· in homelia· Per hoc
autem ꝙ dicit· Dum irent emere· oſtendit· quia &
ſi miſericordes efficiamur poſt mortem· nihil lu-
crabimur ad effugiendum· ſicut nec diuiti profuit
ꝙ factus eſt miſericors & ſollicitus circa eos qui
ſibi attinebant· ¶ Orige· Vel dicit· Dum irent
emere· eſt em̄ inuenire quoſdam· qui quando debu
erunt· neglexerunt aliquid diſcere· In ipſo autē
exitu vite ſue· dum diſponunt diſcere· cōprehēdū-
tur a morte· ¶ Augꝰ· de ver· do· Vel aliter· Eū
tibꝫ illis emere· id ē inclinātibꝫ ſe in ea q̄ foris ſūt·
& ſolitis gaudere querētibꝫ· q̄ gaudia interna nō
nouerāt· venit ille q̄ iudicat· Et que parate erāt id
eſt quibꝫ coram deo cōſcientia teſtimoniū perhibe-
bat· Intrauerūt cum eo ad nuptias· i· mūda aīa·
puro ac ꝑfecto dei v̂bo fecūda copulať· ¶ Hiero·
Poſt iudicij autem diem· bonorum opum & iuſti
cie occaſio non relinquiť· vnde ſequiť· Et clauſa ē
ianua· ¶ Augꝰ· de ver· do· Receptis em̄ illis qui
ſūt in āgelicā vitā cōmutati· clauditur aditꝰ ad reg
na celoꝝ· Nō ei poſt iudiciū patet ꝑcum ac merito
rū locus· ¶ Hila· Et tn̄ cū iā penitentie nullū eſt
tpꝰ· fatue occurrūt· Aperiri ſibi aditū rogāt· vn̄
ſequiť· Nouiſſime aꝉ veniūt & reliq̄ v̂gines dicen
tes· Dn̄e dn̄e aperi nobis· ¶ Hieroni· Egregia in
dn̄i appellatōne cōfeſſio indiciū fidei ē· Sed q̄d eſt
voce inuocare· quē opibꝫ neges? ¶ Glo· Dolore aꝉ
repulſionis cōpulſe· appellatōꝫ ingeminant dn̄atōis
īuocādo patrē· cuiꝰ ī vita ſua miſericordiā contēſe
rūt· ¶ Augꝰ· de ver· do Nō aꝉ dictū eſt ꝙ emerūt
oleū· & iō intelligēde ſūt nullo iā remanēte de alie-
nis laudibꝫ gaudio· in anguſtijs & magnis affli-
ctionibꝫ redire ad imploratōꝫ dei· Sed magna eiꝰ
eſt ſeueritas poſt iudiciū· cuius an̄ iudicium inef
fabilis miſericordia prerogata ē· Propť quod ſeq̄ť
At ille reſpondēs ait· Amē dico vobis· neſcio vos·
ex illa· ſ· regula q̄ nō habet ars dei· id eſt eius ſapi
entia vt intrent in gaudiū eius· qui non corā deo·
ſed vt placerent hominibꝫ conati ſunt aliquid ſecū
dum precepta eiꝰ operari· ¶ Hiero· Nouit ei dn̄s
eos qui ſūt eius· & qui ignorat ignorabiť· & licet
virgines ſint vel corporis puritate vel vere fidei cō
feſſione· tamen quia oleum non habent· ignorātur
a ſpōſo· Ex hoc aūt ꝙ infert· vigilate itaqꝫ q̄ ne-
ſcitis diem neqꝫ horā· intelligiť vniuerſa q̄ dicta
ſūt· eē premiſſa· vt quia ignoramus iudicij diem·
ſolicite nobis lumen bonoꝝ opū prepaēꝛꝰ· ¶ Au-
guſtinus de ver· domini· Non aūt ſolū illiꝰ futuri
tēporis q̊ vēturꝰ eſt ſpōſus· ſꝫ ſue q̄ſqꝫ dormitionis

diem & horā neſcit· ad quā quiſq₃ paratus eſt· etiā
paratus inuenitur cū illa vox ſonuerit qua omnes
euigilaturi ſūt· ¶ Aug⁹· ad eſichiū· Non defuerūt
aūt qui docere voluerūt has quīq₃ & q̄nq₃ vgines
ad hunc eius aduentū qui nūc fit p eccleſiā perti-
nere· ſed hec ñ ſūt temere pollicenda· ne aliquid
occurrat· quod valide contradicat· textus
¶ Sicut eñ homo pegre proficiſcens vocauit ſer
uos ſuos & tradidit ill' bona ſua & vni dedit q̄nq₃
talenta· Alij aūt duo· alij vero vnū· vnicuiq₃ ſecū
dum ꝓpriā virtutem & ꝓfectus eſt ſtatim· Abijt
aūt q quīq₃ talenta acceperat· & operatus eſt i eis· &
lucrat⁹ eſt alia q̄nq₃· Similit' & qui duo acceperat·
lucratus ē alia duo· Qui aūt vnū acceperat· abiēs fo
dit in terrā· & abſcōdit pecuniā dñi ſui· Poſt mul
tū vero tēporis venit dñs ſeruorū illoꝝ· & poſuit
ratione cum eis· Et accedens qui q̄nq₃ talēta acce-
perat· obtulit alia q̄nq₃ talenta· dicēs· Dñe· quinq₃
talēta tradidiſti mihi· ecce alia q̄nq₃ ſuplucratus
ſum· Ait illi dñs· Euge ſerue bone & fidelis· q̄
ſuper pauca fuiſti fidelis· ſupra multa te cōſtituā·
intra in gaudiū domini tui· Acceſſit aūt & qui duo
talēta acceperat· & ait· Dñe· duo talēta tradidiſti mi
hi· ecce alia duo lucratus ſum· Ait illi dñs eius·
Euge ſerue bone & fidelis· q̄ ſup pauca fuiſti fide
lis ſup multa te cōſtituam· intra in gaudiū dñi tui
Acceſſit aūt & q vnū talentum acceperat· & ait· Do
mine ſcio q̄ homo durus es· metis vbi non ſemi-
naſti· & cōgregas· vbi nō ſparſiſti· & timens abij
& abſcondi talentū tuū in terra· Ecce habes quod
tuū eſt· Reſpōdens aūt dñs eius· dixit ei· Serue
male & piger· ſciebas· q̄ meto· vbi nō ſemino· &
cōgrego· vbi nō ſparſi· Oportuit g̊ te pecuniā me-
am cōmittere nūmularijs· & veniēs ego recepiſ-
ſem vtiq₃ quod meū eſt· cum vſuris· Tollite itaq₃
ab eo talentū & date illi q hꝫ decē talēta· Omni ei
habenti dabit' & abūdabit· ei aūt qui nō habet· &
quod videtur habere auferet' ab eo· Et inutilem
ſeruū mittite in tenebras exteriores· Illic erit fle
tus & ſtridor dentium· ¶ Gloſa· In pcedenti para
bola demōſtrata eſt eorū cōdemnatō qui oleū ſibi
ſufficienter nō preparauerāt· ſiue p oleū nitor op
um· ſiue gaudiū conſcientie· ſiue elemoſina que eſt
p pecuniam intelligat'· Hec aūt parabola inducit'
cōtra eos qui nō ſolum pecunijs· ſed nec verbo nec
alio modo ꝓdeſſe ꝓximis volunt· ſed oīa occultāt·
Vñ dicit· Sicut eñ ho· pere· pro· vo· ſer· ſu· &
tradidit illis bona ſua· ¶ Gre· Hō aūt iſte qui p
egre proficiſcitur· redemptor noſter eſt· qui in ea
carne quā aſſumpſerat· abijt in celū· Carnis eñ lo
cus proprius terra eſt· que quaſi ad pegrinandū
ducit'· cū per redemptorē noſtrū in celo collocat'·
¶ Orige· Secundum eñ diuinitatis ſue naturam
non pegrinat'· ſed ſecundum diſpenſatōꝫ corporis
quod ſuſcepit· Qui eñ dicit diſcipulis ſuis· Ecce
ego vobiſcum ſum· vſq₃ ad conſūmatōnem ſeculi·
vnigenitus dei eſt· qui nō eſt corporeo habitu cir-
cūcluſus· Hoc aūt dicētes· nō ſolum⁹ ihesum· ſed
vnicuiq₃ ſubſtātie proprietatem eius ſaluamus·
Poſſumus & talia dicere· q pegrinat' dñs p fidē
ambulātibꝫ & non per ſpem· Si aūt pegrinātes a
corpore cum dño fuerimus· tunc & ipe erit nobi-
ſcum· Simul etiā cōſidera· q nō videt' redditō ſer
monis ita cōſcripta ſicut homo pegrinās· Ita ego
aut filius hoīs· qm̄ ipe eſt qui in parabola ꝓponit'
pegrināns quaſi ho· nō ſicut filius dei· ¶ Hiero·
Vocatis aūt apoſtolis· doctrinā eis euāgeliorum
tradidit· nō p largitate & parcitate alteri plus &
alteri minus tribuens· ſed pro accipientiū viribꝫ·
quomodo & apoſtol⁹ eos qui ſolidū cibum capere
nō poterāt· lacte potaſſe ſe dicit· Vñ ſequitur· Et
vni dedit q̄nq₃ talenta· alij aūt duo· alij vero vnū
vnicuiq₃ ſecūdū propriā vtutem· ¶ Criſ· In q̄n
q₃ & duobꝫ & vno talēto diuerſas gratias intelligi
mus· que vnicuiq₃ tradite ſūt· ¶ Orige· Si q̄n ei
videris eorū qui acceperūt a xp̄o diſpenſatōnem elo
quiorum dei· alios quidem habere amplius· alios aūt
minus· & vt ita dicā· neq₃ in dimidio intelligentes
rerū negotia cōpatōe melioꝝ· alios aūt adhuc min⁹
habē· videbis differentias eoꝝ qui eloquia dñi ſu-
ſceperūt a xp̄o· qm̄ alia fuit vtus eoꝝ quibꝫ data ſūt
q̄nq₃ talenta· alia qbꝫ duo· alia quibꝫ vnum· & alt'
alterius nō capiebat mēſuram· & q accepit talētū
vnū· accepit quidem datū nō cōtemptibile· Multū
eſt eñ & vnū talentū talis dñi· tñ tres ſunt ꝓprij
ſerui· ſicut tria ſūt genera eoꝝ qui fructū faciunt·
& q̄nq₃ quidē accepit talēta q oīa ſenſibilia ſcriptu
rarū pt adducere ad ſenſus diuiniores· Duo aūt·
q eſt corporalem doctrinā edoctus· Duo eñ videt'
carnalis numerus eē· Sed adhuc minus potenti
vnū talentū paterfamilias dedit· ¶ Grego· Vel
aliter· q̄nq₃ talentis· dona q̄nq₃ ſenſuum id eſt ex-
teriorū ſcientia exprimitur· duobꝫ vero· intellect⁹
& operatio dſignat'· Vni⁹ aūt talenti noīe intellect⁹
tñ deſignatur· Sequit'· Et profectus eſt ſtatim·
¶ Gloſa· Nō locū mutās· ſed liberam eis operādi
poteſtatem pmittens· & ſuo arbitrio relinquens·
Sequit'· Abijt aūt q q̄nq₃ talēta acceperat· & opa
tus eſt in eis· & lucrat⁹ eſt alia q̄nq₃· ¶ Hierom·
Acceptis eñ terrenis ſenſibꝫ· celeſtium ſibi notici
am duplicauit· ex creaturis intelligens creatorem
ex corporalibꝫ icorporalia· ex breuibꝫ ſempiterna·
¶ Gre· Sūt etiā nōnulli q & ſi interna ac miſti-
ca penetrare neſciūt· p itētōꝫ tñ ſupne patrie· do-
cēt recta q poſſunt de ipis exterioribꝫ q acceperunt·
dū q ſe a carnis petulātia· a terrenaꝝ rerū abitu·
atq₃ a viſibiliū voluptate cuſtodiūt· ab his etiā ali
os admonēdo ꝓficiūt· ¶ Ori· Vel q hñt ſenſus ex
ercitatos ꝯuerſati ſalutarit'· & ad maiorē ſciētiā ſe
ipos erigētes· & ſtudioſe docētes· lucrati ſūt alia
q̄nq₃· q̄ nemo facile additamētū accipit vtutis alte-
ri⁹· niſi ei⁹ q̄m hꝫ & q̄nta ipe ſcit· tāta alteꝝ docet
& ñ apli⁹· ¶ Hil· Vel hu⁹ ille q q̄nq₃ talēta acce-
pit· ꝑl'⁹ ex lege credētiū ē· ex q pfect⁹ meritū ipi⁹

rcte implete euangelice fidei opatõne duplicauit. Sequit̃. Similit̃ & qui duo accepat. lucrat⁹ eſt alia duo. ¶ Greg. Sũt em̃ nõnulli q̃ dum intelligendo & opando alijs p̃dicant. quaſi duplicatũ de negotõ lucꝝ reportant. Quia dũ vtriq; ſexui p̃dicatio impendit̃. quaſi accepta talenta geminantur. ¶ Orige. Vel lucrati ſũt alia duo id eſt corpalem editionem & aliã paulo ſubliniorẽ. ¶ Hilar. Vel ille ſeruus cui duo talẽta cõmiſſa ſũt. gentiũ populus eſt. fide atq; cõfeſſione & filij iuſtificat⁹ & patris. dñm noſtrũ ihesũ xp̃m deũ atq; hoĩem ex ſpiritu & carne cõfeſſus eſt. Hec g̃ ſunt duo talenta cõmiſſa. Sed vt populus iudeoꝝ omne ſacramẽtũ quod in q̃nq; talentis id eſt in lege cognouerat. id ip̃m fide euãgelij duplicauit. Ita iſte incremneto duoꝝ talentoꝝ intellectum atq; opatõnẽ pmeruit. Seq̃tur qui aũt vnũ accepat. abiẽs fodit in terrã. & abſcõdit pecuniã dñi ſui. ¶ Grego. Talentum quippe in terra abſcondere. eſt acceptũ ingeniũ in terrenis actibꝰ implicare. ¶ Ori. Vel aliter. Si qñ videris aliquẽ q̃ virtutem habet docendi & animabꝰ pficiendi. & hanc virtutem occultat. q̃uis habeat quãdam religionem cõuerſatõnis. non dubites dicere talẽ eſſe qui accepit vnũ talentum & abſcõdit ip̃m in terra. ¶ Hilari. Vel iſte ſeruus q̃ vnũ talentũ accepit & in terra recõdidit. populus eſt in lege pſiſtens. q̃ ppter inuidiã ſaluandarũ gẽtiũ. in terra acceptũ talentũ abſcondit. In terra em̃ talẽtũ abſcõdere. eſt noue p̃dicatõis gloriam ſub obtrectatõne corporee paſſionis occultare. Seq̃tur. Poſt multũ vero tẽporis. venit dñs ſeruoꝝ illoꝝ. & poſuit rationẽ cũ eis. In ratione aũt ponẽda iudicij examẽ eſt. ¶ Orig. Et obſerua in hoc loco qm̃ nõ ſerui ad dñm vadũt. vt iudicent̃. ſ; dñs venit ad eos. cũ tẽpus fuerit impletũ. de q̃ dicit Poſt multũ vero tẽporis. id eſt. poſtq̃ dimiſit aptos ad negotiandũ aĩarũ ſalutem & ideo non facile inuenit̃ q̃s ex eis q̃ apti fuerint ad huiuſmõi opus vt cito trãſeat de hac vita. ſicut eſt manifeſtũ ex eo q̃ & apoſtoli ſenuerũt. Ex q̃bꝰ dicit̃ ad petrũ. Cũ ſenueris. extendes manũ tuam. De paulo autem dictũ eſt ad philemonẽ. Nũc aũt vt paul⁹ ſenex. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Vide & dominũ vbiq; non confeſtim expetentem rationem. vt diſcas eius longanimitatem. Mihi autem videtur q̃ reſurrectionem occulte inſinuans hoc dixit. ¶ Hieronimus. Ideo ergo dicit. Poſt multum temporis. quia grande temp⁹ eſt inter aſcenſionẽ ſaluatoris & ſecũdũ eius aduentũ. ¶ Gre. Hec aũt lectõ huius euãgelij cõſiderare nos ammonet. ne q̃ plus ceteris in hoc mũdo accepiſſe aliquid cernũtur. ab autore mũdi graui⁹ iudicent̃. Cũ em̃ augent̃ dona. ratões etiã creſcunt donoꝝ. Tãto g̃ humilior q̃ſq; debet eẽ ex munẽ. q̃nto ſe obligatiorem eẽ cõſpicit in reddẽda ratione. ¶ Ori. Fiducia aũt fecit eũ q̃ q̃nq; talẽta accepat. audẽ. vt ad dñm prius accedẽt. Seq̃tur ei. Et accedẽs q̃ q̃nq; talenta accepat. obtulit alia q̃nq; dicẽs. Dñe q̃nq; talenta tradidiſti mihi. ecce alia q̃nq; ſuplucrat⁹ ſũ. ¶ Grego. ſeruus g̃ q̃ geminata talẽta retulit. laudat̃ a dño. & ad eternam remuneratõnẽ pducit̃. Vñ ſubdit̃. Ait illi dñs. Euge. ¶ Raba. Euge ĩteriectõ eſt letãtis. p q̃d gaudiũ ſuũ dñs inſinuat. Qui bene laborãtem ſeruũ ad gaudiũ eťnũ ĩuitat. de q̃ pp̃heta ait. letificabis nos in gaudio cũ vultu tuo. ¶ Chriſ. in ho. Serue bone q̃ de bono loquit̃ q̃d eſt ad pximũ. & fidelis. q2 nihil eoꝝ q̃ ſũt dñi. ſibi appriauit. ¶ Hiero. Dicit aũt. Super pauca fuiſti fidelis. q2 oĩa que in pñti habem⁹. licet mag̃ videant̃ & plurima. tñ cõpatione futuroꝝ parua & pauca ſũt. ¶ Grego. Sed tũc fidelis ſuus ſup multa cõſtituit̃. qñ deuicta oĩs corruptõis moleſtia. de eternis gaudijs in illa celeſti ſede gloriat̃. Tũc etiã ad dñi ſui gaudiũ pfecte intromittit̃. qñ in eterna illa patria aſſumptus. atq; angeloꝝ cetibus admixtus. ſic interius gaudet de munere. vt ñ ſit q̃d exterius doleat iã de corruptõe. ¶ Hieroni. Quid aũt poteſt maius dari fideli ſeruo q̃ eẽ cũ dño & videre gaudiũ domini ſui. ¶ Chriſ. in ho. Per hoc em̃ verbũ omnẽ beatitudinẽ oſtẽdit. ¶ Aug. primo de trinitate. Hoc em̃ erit plenũ gaudiũ nrm quo ãplius ñ eſt. frui deo. trinitate. ad cuius imaginẽ facti ſum⁹. ¶ Hiero. Vtriq; aũt ſeruo & q̃ de q̃nq; talẽtis. x. fecerat. & qui de duobꝰ quatuor. idẽ patriſfamilias ſmo blandit̃. Vtrũq; etiã ſimili recipit gaudio. ñ cõſiderãs lucri magnitudinẽ. ſ; ſtudij volũtatem. Vñ ſequit̃. Acceſſit aũt & qui duo talenta accepat. ¶ Ori. Quod aũt dicit vel in eo q̃ quinq; talenta accepat. vel in iſto qui duo accedens. intellige. acceſſum. trãſitũ de hoc mundo ad illũ. & vide qm̃ eadẽ dicta ſunt ambobꝰ. ne forte & qui minorẽ habuit v̂tutẽ & totã illã q̃m habuit. ſecũdum q̃ optebat. exercuit. nihil min⁹ habiturus ſit apud deũ. q̃ ille qui fuerit in maiori v̂tute. hoc ei ſolũ q̃rit̃ vt quicq̃d habuerit homo ex deo. toto eo vtat̃ ad gloriã dei. ¶ Grego. Seruus aũt q̃ opari de talento noluit. ad dñm cũ v̂bis excuſatõnis redit. Vñ ſubdit̃. Acceſſit aũt & q̃ vnũ talentũ accepat. & ait. Dñe ſcio q2 homo durus es. ¶ Hiero. Vere ei hoc q̃d ſcriptũ eſt. Ad excuſandas excuſatões in peccatis etiã huic ſeruo cõtigit. vt ad pigritiã & negligentiã. ſupbie q̃q; crimẽ accederet. Qui ei debuit ſimplicit̃ inertiam cõfiteri & orare patremfamilias econuerſo calumniatur. & dicit ſe prudenti feciſſe conſilio. ne dum lucra pecunie quereret. etiam de ſorte periclitaretur. ¶ Orig. Videtur enim mihi iſte ſeruus fuiſſe inter credentes quidem. non autem fiducialiter agentes. ſed latere volentes & omnia facientes vt non cognoſcantur quaſi chriſtiani. adhuc videntur mihi qui huiuſmõi ſunt. timorem dei habere. & ſapere de eo quaſi de aliquo auſtero. & implacabili. hoc enim ſignat cum dicit. Dñe ſcio quia homo durus es. Intelligimus autem q̃ vere domius nr

metit ·vbi nõ ſeminauitq̄m iuſtꝰ ſeminat in ſpū
ex q̄ metet vitã eternam. Metit etiam vbi ñ ſemi
nat · & ↄgregat vbi nõ ſpargit qꝛ ſibi cõputat eſſe
collata quecumqꝫ in pauperibus fuerĩt ſeminata·
¶ Hiero· Ex eo etiã ꝙ hic ſeruꝰ auſus eſt dicere.
metis vbi ñ ſeminaſti ĩtelligiꝰ etiã & gẽtiliū phi
loſophoꝝ bonam vitã recipe dñm· ¶ Grego. Sũt
aũt pleriqꝫ ĩtra eccleſiã· q̃rū iſte fuꝰ imaginem te
net· q̄ melioris vite vias aggredi metuūt. & tñ ia
cere in ſui torporis ignauia ñ pertimeſcũt. Cũqꝫ ſe
peccatores cõſiderãt· ſãctitatis vias accipe trepi-
dãt· & remanẽ in ſuis ĩiquitatibꝫ non formidant·
¶ Hila· Vel ꝑ hūc ſeruū intelligit̃ populus iude
orū ĩ lege ꝑſiſtẽs q̄ dicit· Timui te· tãq̄ metu ve-
teꝝ p̄ceptorū ab vſu euãgelice libertatis abſtine-
at. dicatqꝫ· Ecce quod tuū eſt. velut in hijs que a
dño p̄cepta ſũt fuerit ĩmoratꝰ· cū tñ ſcierit metẽ-
dos illic iuſticie fructꝰ vbi lex ſata nõ ſit· & colli-
gẽdos ex gẽtibꝫ· q̄ nõ ex abrahe ſint ſtirpe diſper-
ſi. ¶ Hie· Sꝫ q̄d putauerat ꝓ excuſatiõe dixiſſe
ĩ culpã ꝓpriã vertit̃· Vñ ſeq̄t̃· Reſpõdẽs aũt dñs
eiꝰ dixit ei. Serue male & piger·ſciebas qꝛ meto.
vbi ñ ſemino. Seruꝰ aũt malꝰ appellat̃· qꝛ calūniã
dño fecit· Pigͣ qꝛ talẽtū noluit duplicare. vt ĩ al-
tero ſuꝑbie· ĩ altero negligẽtie cõdẽnet̃· Si ĩquit
duꝝ & crudelẽ me noueras. & aliena ſectari· tu ſci
res me mea diligẽtiꝰ q̄ſituꝝ · & dares pecuniã meã
ſiue ãgẽtū nūmularijs· Vtrūqꝫ em̄ ãgiſiõ gꝛcꝰ ſer-
mo ſignificat. Eloq̄a ĩq̄t dñi eloq̄a caſta· ãgẽtū ig
ne examinatū· pecunia gͦ & argẽtū· p̄dicatõ euãge-
lij & ſermo diuinꝰ ẽ· q̄ dari debuit nūmularijs· ĩ·
vel ceteris doctoribꝫ· q̄d fecerũt apoſtoli ꝑ ſingu-
las ꝓuĩtias· p̄ſpiteros & epiſcopos ordinãtes· vel
cũctis credẽtibꝫ q̄ poſſunt pecuniã duplicare. & cū
vſuris reddẽ · vt q̄cq̄d ſermõe didicerãt opere ex-
plerẽt· ¶ Gre· Hĩc gͦ piculū doctoꝝ aſpicit̃· ſi dñi
cam pecuniã teneãt· ita & auditoꝝ qꝛ cum vſuris
ab eis exigit̃· q̄d audierũt vt. ſ. ex eo ꝙ audiũt·
etiã ſtudeãt ĩtelligẽ nõ audita· ¶ Ori· ñ aũt cõfeſ-
ſus eſt dñs ſe eẽ duꝝ· ſicut ille ãbitrabat̃ · ceteris
aũt eiꝰ ſermonibꝫ cõceſſit· Sꝫ vere durꝰ ẽ hijs· qui
miſericordia dei abutũt̃ ad negligentiã ſuã· nõ ad
ↄuerſiõeꝫ. ¶ Gre· Pigrū vero ſeruū qua ſentẽtia
dñs feriat· audiamꝰ· Tollite itaqꝫ ab eo talẽtū &
date ei· q̄ habꝫ decẽ talẽta· ¶ Ori· Poteſt q̄dẽ dñs
ſue diuinitatis virtute auferre ſufficientiã ab eo q̄
pigrꝰ eſt ea vſus & dare ei qui eã multiplicauit.
¶ Gre. Oportunū aũt videbat̃· vt ei potius q̄ duo
q̄ q̄ q̄nqꝫ talẽta accepat daret̃· Jlli·n· dari debuit
q̄ minus habebat· ſꝫ cū ꝑ q̄nqꝫ talẽta exterioꝝ ſci-
entia deſignet̃· Per duo aũt ĩtellectus & operatio
plꝰ habuit· q̄ duo q̄ q̄ quĩqꝫ talenta accepit· qꝛ qui
ꝑ talẽta q̄nqꝫ exteriorū admĩſtratiõeꝫ meruit· ab ĩ
tellectu eternorū adhuc vacuus fuit· Vnū ergo
talentū ꝑ q̄d intellectū ſignificari diximꝰ· illi dari
debuit· qui bene exteriora que accepat mĩſtrauit
quod quottidie in ſancta eccleſia cernimꝰ· vt etiã
de ĩterna ĩtelligẽtia polleant q̄ exteriora fidelit̃ ad
miſtrant· ¶ Hiero· Vel dat̃ ei q̄· x· talẽta fecerat
vt ĩtelligamꝰ licꝫ eq̄le ſit dñi gaudiū ĩ vtriuſqꝫ la
bore· eiꝰ· ſ· q̄ q̄nqꝫ & q̄ duo duplicauit· tñ maiꝰ de
beri p̄miū ei q̄ plꝰ ĩ dñi pecunia laborauit· ¶ Gre.
Generalis etiã mox ſentẽtia ſubdit̃· q̄ dicit̃· Om-
ni em̄ habẽti dabit̃ & abūdabit· ei aũt q̄ nõ habet·
q̄d videt̃ habẽ auferet̃ ab eo· Quiſq̄s em̄ caritatẽ
habꝫ· alia etiã dona ꝑcipit· Quiſq̄s aũt caritatẽ ñ ha
bꝫ etiã dona que ꝑcepiſſe videbat̃ amittit. ¶ Chri
ĩ home· Qui etiã gr̃iã ſermonis & doctrine ad ꝓfici
endū habet· nõ vtẽs ea gr̃iã ꝑdit· Qui aũt ſtudiū ad
hibet· ãplꝰ attrahit donū· ¶ Hiero· Multi etiã cū
ſint ſapiẽtes naturalit̃ & habeãt acumen ĩgenij &
fuerĩt negligẽtes· & deſidia bonū nature corrũpũt
ad cõperatiõeꝫ eiꝰ q̄ paululū tardior labore & ĩdu-
ſtria cõpẽſauit. q̄d minꝰ habuit· ꝑdũt bonū natu-
re· & p̄miū q̄d eis fuerat repromiſſū. vidẽt trãſire
ad alios· Poteſt etiã ſic intelligi· ei q̄ fidẽ habet &
bonã ĩ dño volũtatẽ· etiã ſiq̄d minꝰ vt homo ĩ ope
re habuerit· dabit̃ a bono iudice· Qui aũt fidẽ nõ ha
buerit. etiã ceteras virtutes q̄s videbat̃ naturalit̃
poſſidẽ· ꝑdet elegant̃ inq̄t· Quod videt̃ habere au-
feret̃ ab eo· Quicq̄d em̄ ſine fide xp̄i eſt· nõ ei debꝫ
ĩputari q̄ male eo vſꝰ eſt· ſꝫ illi q̄ etiã malo ſuo na
ture bonū tribuit· ¶ Gre· Vel quiſq̄s caritatẽ nõ
habet· etiã ea que ꝑcepiſſe videbat̃· amittit· ¶ Hi
la· Habẽtibus etiam vſum euangelioꝝ & legis ho
nor reddit̃ ·ñ habentibus aũt fidẽ xp̄i etiã quod ex
lege ſibi eẽ videbat̃ honoris· auferet̃· ¶ Chriſ· ĩ
home· Seruus autẽ malus nõ ſolum damno puni
tur. ſꝫ etiam intolerabili pena· & cū pena accuſabi
li denuntiatiõe. Vnde ſeq̄t̃· Et ĩutilẽ ſeruū eijcite
in tenebras exteriores· ¶ Ori· Vbi· ſ· nulla illu-
minatio eſt forſitã nec corporalis. nec eſt reſpectio
dei illic ·ſed quaſi indignis ſpeculatõne dei qui ta-
lia peccauerũt· condemnantur in hijs que exterio-
res tenebre appellantur· Legimus etiam aliquem
ante nos exponẽtẽ de tenebris abiſſi que eſt extra
mundū· & quaſi indigni toto mūdo in abiſſum il-
lam foras eijciantur in qua ſũt tenebre nemine eas
illuminãte· ¶ Gregorius· Et ſic per penam ĩ tene
bras exteriores cadet· qui per ſuam culpam ſponte
in ĩteriores tenebras decidit· ¶ Hieronimꝰ· Quid
ſit autem fletus & ſtridor dẽtium· ſupra diximus·
¶ Chriſoſtomus· in homelia· Vidẽ autẽ quia nõ
ſolum qui rapit aliena ·aut qui mala operatur· pu-
nitur vltima pena· ſed etiam qui bona non facit·
¶ Gregorius· Habens igitur ĩ tellectū· curet om-
nino· ne taceat· habens rerum affluentiam a miſe
ricordia non torpeſcat· habens artem qua regitur·
vſum illius cum ꝓximo partiatur· Habens loquẽ
di locum apud diuitẽ· ꝓ paupibꝫ ĩtercedat· Talẽ
ti em̄ noĩe cuilibꝫ reputabit̃· quod vel minimum ac
cipiet· ¶ Orige· Si autẽ diſplicꝫ tibi· quod dr̃· ſi
ꝓpt̃ quod ñ docuit· q̄s iudicat̃· recordare illud apo
ſtoli· ve mihi ẽ· ſi non euãgelizauero

¶ Cũ autẽ venerit filius hoĩs in maieſtate ſua · &
omnes ãgeli eius cũ eo . tũc ſedebit ſup ſedem ma-
ieſtatis ſue · & cõgregabũt̃ ante eũ omnes gẽtes ·
& ſepabit eos ab inuicẽ ſicut paſtor ſegregat oues
ab hedis · Et ſtatuet oues q̃dẽ a dextris . hedos aũt
a ſiniſtris · Tũc dicet rex his q̃ a dextris ei⁹ erũt ·
Venite bñdicti patris mei . poſſidete paratũ vobis
regnũ a conſtitutiõe mũdi · Eſuriui em̃ & dediſtis
mihi mãducare · ſitiui & dediſtis mihi bibere · Ho-
ſpes erã · & collegiſtis me · Nud⁹ & operuiſtis me
ĩfirm⁹ & viſitaſtis me . in carcẽ erã · & veniſtis ad
me · Tũc reſpõdebũt ei iuſti · dicẽtes · Dñe qñ te vi
dim⁹ eſurientẽ & pauim⁹ · ſicientem & dedim⁹ tibi
potũ . qñ aũt te vidim⁹ hoſpitẽ · & collegim⁹ te . aut
nudũ cooperuim⁹ te · Aut q̃ndo te vidim⁹ infirmũ
aut ĩcarcere & venim⁹ ad te · Et reſpõdẽs rex · di-
cet illis · Amẽ dico vobis · q̃mdiu feciſtis vni de his
fratrib⁹ meis minimis . mihi feciſtis . Tũc dicz &
his q̃ a ſiniſtris erũt · Diſcedite a me maledicti in
ignẽ eternũ · q̃ p̃paratꝰ eſt diabolo & angelis ſuis .
Eſuriui em̃ & nõ dediſtis mihi mãducare · Sitiui .
& nõ dediſtis mihi potũ · Hoſpes · erã & nõ collegi
ſtis me · nud⁹ & nõ cooperuiſtis me · Infirm⁹ & in
carcere · & nõ viſitaſtis me · Tũc reſpõdebũt ei &
ipſi dicẽtes · Dñe qñ te vidim⁹ eſuriẽtẽ aut ſiciẽtẽ ·
aut hoſpitẽ aut nudũ aut ĩfirmũ vel ĩcarcere · & ñ
miniſtrauim⁹ tibi · Tũc reſpõdebit illis dicẽs · Amẽ
dico vobis q̃diu nõ feciſtis vni de minoribus his .
nec mihi feciſtis . ¶ Raba · Poſt parabolas de fine
mũdi · exeq̃t̃ dñs modũ futuri iudicij · ¶ Chriſ · in
home · Eſt aũt hec pars delectabiliſſima · q̃ cõtinue
in aĩo vtẽtes cũ ſtudio audiam⁹ & omni cõpuncti
one · Nã & ipſe xp̃s terribili⁹ & lucidius hũc ptra-
ctat ſermonẽ · Idcirco ñ dicit de cetero · ſimile factũ
ẽ regnũ celorũ · ſꝫ reuelate ſeipm̃ oſtendit · dicens ·
Cũ autẽ venerit filius hominis in mageſtate ſua ·
¶ Hiero · Poſt biduũ q̃dẽ paſca factur⁹ & tradẽ-
dus cruci & illudẽd⁹ ab homib⁹ · recte ꝓmittit glo
riã triũphãtis · vt ſecutura ſcãdala pollicitationis
p̃mio ꝯpẽſaret · Et notãdum q̃ q̃ in maieſtate credẽ
dus eſt · fili⁹ homĩs ſit · ¶ Aug⁹ · ſup iohãnez · In
forma em̃ humana videbũt eũ impij · videbũt & ad
dexterã poſiti · In iudicio em̃ apparebit in forma · q̃
ex nobis accepit . ſꝫ poſtea futuꝝ eſt vt videat̃ in
forma dei · q̃ ſciũt omnes fideles · ¶ Remi · Deſt-
ruit̃ aũt his v̂bis illoꝝ error q̃ dixerũt dñm nõ in
eadẽ forma hũi manere · maieſtatẽ aũt appellat diui
nitatẽ q̃ eq̃lis eſt patri & ſpiritui ſãcto · ¶ Orige ·
Vel q2 cũ gloria huc reuertet̃ · vt corpus eius ſit q̃
le fuit cũ traſfigurat⁹ fuit ĩ mõte · ſedes aũt ei⁹ aut
q̃dã pfectiores ſãctoꝝ dicuntur · de q̃b⁹ ſcriptũ eſt .
Quoniã illic ſederũt ſedes ĩ iudicio · Aut q̃dã virtu
tes ãgelice · de q̃b⁹ dicit̃ ſiue throni ſiue dominatõ
nes · ¶ Aug⁹ · xx · de ci · dei · Deſcẽdit em̃ cũ ange
lis · q̃s aduocauit de ſupnis locis ad faciẽdũ iudici
um · Vñ dr̃ · Et oẽs angeli eius cũ eo · ¶ Chriſ · in
home · Omnes em̃ angeli cũ ipſo aderũt · teſtantes
& ipſi q̃ntum adminiſtrauerũt miſſi a domino ad ho
minũ ſalutẽ · ¶ Aug⁹ · de penitẽtia · Vel angelorũ
nomine ſignificauit hoĩes · q̃ cũ xp̃o iudicabunt .
Angeli em̃ nũcij ſũt · Nũcios aũt rectiſſime accipi
m⁹ omnes q̃ ſalutẽ celeſtem hominib⁹ nũciauerũt ·
Seq̃t̃ · Et congre · ante eũ om gen · ¶ Remi · His
v̂bis vera hominis futura demõſtratur reſurrectio ·
¶ Aug⁹ · xx · de ci dei · hec aũt cõgregatõ p mini-
ſterium angelicũ fiet · q̃bus in pſalmo dicit̃ · Con-
gregate illi ſãctos ei⁹ · ¶ Orige · Vel nõ localiter
intelligam⁹ · q̃ congregabunt̃ ante eũ omnes gen
tẽs . ſed quia iam nõ erunt diſperſe in dogmatibus
falſis & m̃ltis de eo · Manifeſta enim fiet diuinitas
chriſti · vt nõ ſolum nullus iuſtorum · ſed nec ali-
quis peccatorum ignoret · Non enim in aliquo lo-
co apparebit filius dei & in altero non apparebit · ſi
cut ipſe ſecundum cõperatõnem fulguris voluit de
monſtrare · quamdiu ergo iniqui nec ſe cognoſcũt
nec chriſtum · vel iuſti per ſpeculum in enigmate
vident · tamdiu nõ ſũt ſegregati boni a malis · Cũ
autem ꝓpter manifeſtatõnem filij dei omnes ad ĩ
tellectum venerit ſuum · tunc ſaluator ſegregabit
bonos a malis · Vnde ſequitur · Et ſeparabit eos
abinuicem · ſicut paſtor ſegregat oues ab hedis ·
Et peccatores cognoſcẽt ſua delicta · & iuſti mani
feſte videbũt ſemina iuſticie ſue ad qualem eos p-
duxerint finem · Oues autem dicti ſunt qui ſaluã-
tur propter mãſuetudinem quam didicerũt ab eo ·
qui dicit · Diſcite a me quia mitis ſum · & propter
quod vſq3 ad occiſionem parati fuerũt venire imi-
tãtes chriſtum · qui ſicut ouis ad occiſionem duct-
us eſt · Hedi autẽ dicuntur mali · qui aſpera & du-
ra ſaxa aſcẽdunt · & per precipicia eorum incedũt ·
¶ Chriſoſtomus · in homelia · Vel hos vocat he-
dos · illos autem oues vt horum infructuoſitatem
oſtendat · nullus enim fit ab hedis fructus · Horũ
autem vtilitatem · Multus enim eſt ouium fruct⁹
& a lana & a lacte & a fetibus qui parturiunt̃ · no
mine autem ouis in ſcripturis ãĩmis ſimplicitas
& innocentia ſolet de ſignari · Pulchre ergo in hoc
loco oues electi de ſignantur · ¶ Hieronimus · He-
dus autem laſciuum eſt animal & feruens ſemper
ad coitum · & ſemper pro peccatis offertur in lege
nec dicit capris · que poſſunt habere fetus · & tonſe
egrediuntur de lauacro · ¶ Chriſoſtomus · in home
lia · Deinde ſegregat eos etiam ſitu · Nam ſequitur
Et ſtatuet oues quidem a dextris · hedos autem a
ſiniſtris · ¶ Origenes · Sancti enim qui dextera
opera operati ſunt · acceperunt pro mercede ſuorum
dexterorum · dexteram regis in q̃ requies & gloria
eſt · Mali vero propter opera ſua peſſima & ſiniſt-
ra · ceciderunt in ſiniſtram · ideſt · in triſticiam tor-
mentorum · Sequitur · Tunc dicet rex eis qui a
dextris eius erũt · Venite vt q̃cquid minus fuerit
eis cum perfectius vniti fuerunt chriſto · conſequã
tur · Addit autem · Benedicti patris mei · vt emi
nentia benedictionis eorum manifeſtetur · q̃a pri⁹

benedicti ſūt a dn̄o q̄ fecit celū & terrā. Raba. Vel vocātur benedicti. q̄bus pro bonis meritis debetur eterna benedictio. Patris autē ſui dicit eſſe regnū. quia ad eum refert poteſtatē regni a q̄ ipſe rex eſt genitus. Vnde per autoritatem regiam qua ipſe ſolus exaltabit̄ in die illa proferet iudicij ſentētiam. Vnde ſignanter dicitur. Tunc dicet rex. Chriſ. in homelia. Nota autem ꝙ non dixit accipite. ſed poſſidete ſiue hereditate. ſicut familiaria bona ſiue paterna ſicut noſtra nobis ātiquitus debita. Vnde dicitur. Paratum vobis regnum a ↄſtitutiōe mundi. Hieronim?. Hec autem iuxta preſcientiam dei accipiēda ſunt. apud quem futura iam facta ſunt. Auguſtin?. xx. de ciuita dei. Excepto autem illo regno de quo ī fine dicturus ē. Poſſidete paratū vobis regnum. licet longe impari modo. etiam preſens eccleſia dicitur regnum ei? in quo adhuc cū hoſte cōfligit̄. donec veniatur ad illud pacatiſſimū regnū vbi ſine hoſte regnabit̄. Aug?. de penitētia. Sꝫ dicet aliq̄s. regnare nolo. ſufficit mihi ſaluum eē. In quo pimum eos fallit quia eorū nec ſalus eſt vlla quorum iniquitas perſeuerat. Deinde ſi eſt aliqua differētia inter regnantes & nō regnantes. oportet tamen vt in vno regno ſint omnes. ne ī hoſtium aut aliorum numero deputētur. & ceteris regnātib⁹ ipſi pereāt. Omnes eīn romani. Romanum regnū poſſident. q̄uis nō omnes ī eo regnēt. Chriſ. in home. Pro q̄bꝫ ergo ſancti celeſtis regni bona accipiant. manifeſtat cū ſubditur. Eſuriui & dediſtis mihi manducare. Remigi?. Et notādum ꝙ in hoc loco ſex opa miſericordie a dn̄o cōmemorantur. quicūq̄ implere ſtuduerit. regnum a cōſtitutione mūdi p̄paratum electis pcipere merebit̄. Raba. Miſtice aūt qui eſurientem & ſitiētem iuſticiam pane verbi reficit. vel potu ſapiētie refrigerat. & qui errātem ꝑ hereſim vel peccatū in domum matris eccleſie recipit. Et qui infirmū in fide aſſumit vere dilectōnis obſeruat iura. Grego. xxv. moralium. Hi aūt q̄bꝫ iudex veniēs in dexteram cōſiſtētium dicit. Eſuriui & cetera. ſūt qui ex parte electorū iudicantur & regnāt. q̄ vite maculas lachrimis tergūt. q̄ mala p̄cedentia factis ſequētibus redimentes quicq̄d illicitū aliq̄n fecerint ab oculis iudicis elemoſinarum ſupductione cooperiunt. Alij vero ſunt. qui n̄ iudicantur. & regnant. qui etiam precepta legis perfectōnis virtute tranſcēdunt. Orige. Humilitatis autē cauſa laude beneficiorum ſuorū indignos ſe proclamāt. nō obliti eorum que fecerūt. Ipſe autē eis oſtendit ſuam conpaſſionem ī ſuis. Vnde ſequitur. Tūc reſpondebūt ei iuſti dicētes. Domine q̄n te vidimus. Raba. Hoc q̄d dicūt non diffidētes de vbis dn̄i. ſꝫ ſtupēt de tātaſublimatiōe & de maieſtatis ſue magnitudine. Vel q̄ videbit̄ eis paruū eē bonū. q̄d egerit. ſcd̄m illud apoſtoli. Nō ſūt cōdigne paſſiones hui? tēporis ad futuram gloriā que reuelabit̄ ī nobis. Seq̄t̄. Et reſpondēs rex dicet eis. Amē dico vobis. q̄diu fe. vni de hijs fra. me. mi. feciſtis. Hiero. Libera q̄dem nobis erit intelligētia. ꝙ ī omni paupe chriſtus paſceretur. ſiciens potaret̄. & ſic de alijs ſed ex hoc ꝙ ſequitur. q̄diu feciſ. vni & cetera nō mihi videt̄ generaliter dixiſſe de pauperibus. ſed de hijs q̄ paupes ſpiritu ſunt. ad quos extēdens manū dixerat. fratres mei ſūt qui faciunt volūtatem patris mei. Rabanus. Sꝫ ſi fratres ei? ſūt. quare eos minimos vocat? ꝓpter hoc quia ſūt humiles. q̄ paupe res quia abiecti. Non autem ꝑ hos monachos ſolū ītelligit. qui ad mōtes ſeceſſerūt. ſed vnūquemq̄ fidelē. etiā ſi fuerit ſecularis & fuerit eſuriens. aut aliud huiuſmōi vult miſericordie ꝓcuratione potiri. Fratrē enī baptiſma facit & miſteriorū cōmunicatio. Seq̄tur. Tūc di. & hijs qui a ſiniſ. erunt. Diſcedite a me maled. ī ignem eter. qui p̄parat? eſt dia. & angelis ei?. Orige. Sicut iuſtis dixerat venite. ita & iniuſtis diſcedite. Nā ꝓpinqui ſūt v̄bo qui ſeruant dei mandatū. & vocāt̄ vt adhuc ꝓpinquiores efficiātur. Longe aūt ab eo ſūt. & ſi videāt̄ ei aſſiſtere. q̄ nō faciunt mādata ipi?. ꝓpt̄ hoc audiūt Diſcedite vt q̄ mō vel videt̄ eē āte eū. poſtea nec videāt̄. Cōſiderādū eſt aūt. q̄mā ī ſanctis dictū ē. bn̄dicti patris mei nō. aūt nūc dr̄. maledicti patris mei. Nā benedictionis quidē miniſtrator eſt pater. maledictōnis autē vnuſquiſq̄ ſibi eſt autor. qui maledictōne digna eſt operatus. Qui aūt recedunt a iheſu. decidūt in ignem eternum. q̄ alterius eſt generis ab hoc igne quē habem? ī vſu. Nullus enī ignis inter homines eſt eternus. ſꝫ nec multi temporis. Et conſidera q̄m regnum quidem non angelis preparatū dicit. ignem autem eternū diabolo & angelis eius. quia quātum ad ſe hoīes non ad perditionem creauit. peccantes autem conīūgūt ſe diabolo. vt ſic q̄ ſaluāt̄ ſāctis āgelis coeq̄nt̄. ſic q̄ peūt diaboli āgelis cōperāt̄. Aug?. xxj. de ciuitate dei. Ex hoc aūt patꝫ ꝙ idē ignis erit hoīm ſupplitō attribut? & demonū. Si aūt erit corporalis tactu noxi? vt eo poſſint corpora cruciari. q̄mō ī eo erit pena ſpirituū malignorū. niſi q̄ ſunt quedam demonibus corpora. ſicut quibuſdā viſum eſt ex iſto aere craſſo atq̄ humido. Si autem aliquis nulla habere demones corpora aſſerat. nō eſt de hac re contentioſa diſputatione certandum. Cur enim nō dicam? quamuis miris tamē veris modis etiā ſpirit? incorporeos poſſe pena corporalis ignis affligi? Si ſpirit? hoīm etiā ipi ꝑfecto incorporei & nūc potuerūt ↄcludi corporalib⁹ mēbris. & tunc poterūt corpoꝝ ſuoꝝ vīculis īſolubilit̄ alligari? Adhebūt g̱ demones licet incorporei corpalib⁹ ignib⁹ cruciādi. accipiētes ex ignib⁹ penā. nō dātes igni b⁹ vitā. Ignis aūt ille corpore? erit & cruciabit huiuſmodi corpora cū ſpiritib⁹ demōes aūt ſpirit? ſine corporibus. Orige. Vel forſitan ignis ille talis ſubſtantia eſt vt inuiſibilia cōburat. ipſe inuiſibilis cōſtitut? ſcd̄m ꝙ ait apoſtolus. Que videntur

temporalia ſūt· que aūt nō videtur eterna· Ne aūt mireris audiēs eſſe inuiſibilem ignē & punientē· cū videas interius calorem hoībus accidētem. & non mediocrit̄ cruciātē· Seqt̄· Eſuriui eīm & ñ de· mi· man. ſcriptū eſt ad fideles· Vos eſtis corpus xp̄i ſicut ergo anima habitās in corpore cū non eſuriat quātū ad ſuam ſubſtātiam ſpiritalem· eſurit tamē corporis cibū· quia copulata ē corpori ſuo· ſic & ſal⸗uator patitur que patit̄ corpus eius eccleſia· cum ſit ipſe impaſſibilis· Et hoc cōſidera. quia loquens ad iuſtos pſingulas ſpecies eor̄ beneficia dinume rat· ad iniſtos aūt pſcindēs narratōnez· adunauit vtrūq dicens· infirmus fui & incarcerat⁹ & nō vi ſitaſtis me· qm̄ miſericordis iudicis erat benefacta quidē hominū largius pdicare & apliare malefacta aī eor̄ trāſitorie memorari & abbreuiare. Chri ſoſto· in homelia. Intuere aūt quia nō in vno tm̄ vel duobus. ſed ī omnibꝰ miſericordiā deſeruerūt nō enim eſurientē ſolum nō cibauerunt· ſed neq ꝙ leuius erat infirmum uiſitauerunt· Et vide q̄liter leuia iniūgit· Non enim dixit. in carcere eram· & nō eripuiſtis me ifirmus eram· & nō curaſtis me· ſed nō viſitaſtis. & nō veniſtis ad me. In eſuriēdo etiam nō precioſam petit menſam· ſ neceſſarium cibū. Oia ergo ſufficiētia ſunt ad penam· Primo quidem facilitas petitōnis· panis enim erat· Secū do miſeria eius qui petebat. pauper eīm erat· Ter tio cōpaſſio nature· homo enim erat· Quarto deſide rium pmiſſionis regnū enim pmiſit· Quinto digni tas eius qui accipiebat· deus enim erat q per pau⸗ peres accipiebat. Sexto ſupabundantia honoris· qm̄ dignatus eſt ab hominibꝰ accipere· Septimo iuſtitia datōnis· ex ſuis eīm a nobis accipit· Hꝫ cō tra vniuerſa hec· homines p auaritiā excecantur· Grego· xxv· mora· Iſti aī quibꝰ hoc dicit̄· ſūt mali fideles· qui iudicantur & pereunt· Nō eīm eo⸗ rū tūc cauſa diſcutitur· qui ad cōſpectum diſtricti iudicis iam cū dānatione ſue infidelitatis accedūt. profeſſione vero fidei retinentes· ſed profeſſiōis o⸗ pera nō habentes· redarguūt̄· vt pereant. Iſti. n. ſaltem verba iudicis audiunt· quia eius fidei ſaltē verba tenuerūt· Illi dānatione ſua eterni iudicis nec verba ſuſcipiunt· quia ei⁹ reuerētiā nec verbo tenus ſeruare voluerunt· Nam & pricep̄s terrenā rempub· regēs· aliter punit ciuem iterius delinquē tem· atq aliter hoſtem exterius rebellantem· In illo enim iura ſua cōſulit· Contra hoſtem vero bel⸗ lum mouet. & de pena eius quid lex habeat· nō re⸗ quirit· Chriſ· in ho· Verbis aūt iudicis redar⸗ guti· cū māſuetudine loquūt̄· Sqt̄ eīm. Tunc re⸗ ſpōdebūt ei & ipſi dicētes. Dn̄e qn̄do te vidimus. Ori. Cōſidera ꝙ iuſti īmorantur in vnoquoq v bo· Iniuſti aī nō ita p ſingula ſ curſim dicūt qm̄ pp̄ū eſt iuſtor̄· bn̄facta ſua relata ſibi ī facie diligē ter & p ſingula refutare cauſa humilitatis· Malo rū aī hoim eſt culpas ſuas excuſatiōis cauſa· aut nullas velle oſtēdere· aut leues & paucas· Sed & reſpōſio xp̄i hoc ipm̄ ſignat· Vñ ſeqt̄· Tūc reſpō debit illis dicēs. Amē dico vobis· Volēs eīm iuſto rum bn̄facta oſtēdē grādia· peccator̄ aī culpas ñ grādes ad iuſtos qd̄ dicit. ex eo qd̄ feciſtis vni ex minimis meis fratribꝰ· Ad iniuſtos aī ñ adiecit fra tribꝰ· Reuera ei fratres ei⁹ ſūt qui pfecti ſūt· Gra tius eſt aī apud deū op⁹ bonum qd̄ fit a ſāctioribꝰ ꝙ in minus ſanctis· & leuior cul pa eſt negligē mi n⁹ ſāctos ꝙ ſāctiores· Aug· xx· de ci· dei Nūc aūt de nouiſſimo iudicio agit̄· qn̄ xp̄s de celo ventu rus eſt· viuos & mortuos iudicaturus· hoc diuini iudicij vltimū dicim⁹ id eſt nouiſſimū tēp⁹· nā p quot dies iſtud iudiciū protendat̄· icertum eſt· ſ ſcripturar̄ ſanctarum more dies poni ſolet p tēpo re· Ideo autem dicim⁹ vltimū iudicium vel nouiſ ſimum· qz & nūc iudicat· & ab humani generis ini cio iudicauit· a ligno vite ſepās pmos hoīes & ā⸗ gelis peccātibꝰ nō pācēs· In illo aūt finali iuditio ſimul & hoīes & angeli iudicabūt̄· Fiet eīm virtu te diuina vt cuiq opa ſua vel bona vel mala cūcta ī memoriā reuocēt̄· & mētis ītuitu mira celeritate cernāt̄ vt accuſ vel excuſ ſciētia ɔſciētiā.

Et ibūt ī hi ſupplicium eternū· iuſti vero ī vitā eternā. Aug⁹· defide & operibꝰ. Nōnulli ſeipſos ſeducūt· dicētes ignē eťnū nō dictū ipā penā eter nā· Hoc puidēs dn̄s ſentētiā ſuā ita ɔcluſit dicēs· Et ibūt hi iſupliciū eternū· Iuſti vero ī vitā eter nā. Orig. Attēde qm̄ cum prius dixiſſe. Veni te benedicti· dein. Diſcedite maledicti· pptetea ꝙ ppū boni dei eſt pmū recordari bn̄facta bonor̄ ꝙ malefacta malor̄· hic prius nominat penā deīn vi tā bonorū· vt pmū que timoris ſūt euitem⁹ mala⸗ poſtea que honoris ſūt· appetam⁹ bona. Gre. x xv· moraliū· Si ergo tanta pena mulctat̄ qui nō dediſſe cōuincitur· q̄ pena feriendus eſt q̄ redargui tur abſtuliſſe aliena· Aug⁹· xix· de ciui· dei· Eſt aī vita eterna ſūmum bonum nr̄m & finis ciuita⸗ tis dei· de q̄ fine dicit apoſtol⁹. Finē vero vitā eter nā· Hꝫ rurſus qz vita eterna ab hijs q̄ familiarita tē nō habet cū ſcripturis ſāctis. pt̄ accipi etiā ī vi ta malor̄ ppt̄ aīe imortalitatē· vl̄ ppt̄ iterminabi les penas ipior̄ pfecto finis ciuitatis hui⁹ ī q̄ ſū mū habebit bonū vl̄ pax ī vita eťna vl̄ vita eťna in pace dicēd⁹ ē vt ab oībꝰ poſſit itelligi· Au· i. de trinitate· Quod eīm dixit dn̄s famulo ſuo moiſi. Ego ſū q ſū· hoc ɔtēplabimur cū viuem⁹ ineternū. Ita ei dn̄s ait· Hec ē vita eterna· vt cognoſcāt te ver̄ deū· Hec ei nobꝰ ɔtēplatō pmittit̄ actonū oīm fīs· atq eterna pfectō gaudior̄· de q̄ dicit· Iohan⸗ nes videbim⁹ eū ſicuti eſt. Hie· Prudēs aī lec tor itēdē ꝙ & ſupplitia eťna ſūt· & vita ppetua me tū deīceps ñ habeat ruinar̄· Gre· xxxiiij· mora· At iquīt ideo peccātibꝰ minat⁹ ē vt eos a peccatis cōpeſceret· Quibus reſpondemus ſi falſa minatus eſt vt iniuſticiā corrigeret. etiam falſa promiſerat vt ad iuſticiam prouocaret· & ſic dū ſatagunt deū phibere miſericordē· non verēt̄ pdicare fallacem·

At inquiunt sine fine puniri nō debet culpa cū fine·
Quibus respōdem⁹ ꝙ recte diceret si iudex iust⁹ nō
corda hoīm· sed facta pēsaret· Ad districti ergo iu
dicis iusticiā ptinet· vt nūꝙ̄ careāt supplicio quo-
rū mens in hac vita nūꝙ̄ voluit carere peccato·
¶ Aug· Nulli⁹ etiā legis iusticia attēdit· vt tāta
mora tp̄is quisq̄ puniat· quāta vnde puniret ad
misit· Null⁹ ei extitit q̄ cēseret tā cito nocētium si
mēnda esse tormēta ꝙ̄ cito factū est homicidiū vel
adulteriū· Qui vero ꝓ aliquo grādi crimine morte
mulctant· nūqd mora q̄ occidit· ei⁹ suppliciū leges
existimāt? & nō ꝙ eū ī sempiternū auferāt a socie-
tate viuētiū? Jam vero dānū· ignominia· exilium
seruit⁹ cū plerūq̄ sic īfligūt vt nulla venia relax
ent· nōne ꝓ hui⁹ vite mō similia penis vident eter
nis? Jdeo quippe eterna esse nō possunt· q2 nec ipsa vi
ta que hijs plectit· porrigit ieternū· Sed iquit· Quo
mō g̃ verū est ꝙ ait xp̄s· Jn q̄ mēsura mensi fueri-
tis· remetiet vob? si tēporale peccatū supplicio pu-
nit eterno? Nec attēdūt vt ꝓpt eq̄le tēporis spaciū
sed ꝓpt vicissitudinē mali· i· vt q̄ mala fecerit ma-
patiat· eādē dictā mensurā fuisse· fact⁹ est autē
homo malo dignus etno· qui hoc ī se pemit bonū·
quod esse posset ineternum· ¶ Gregorius· tricesi-
moquinto· moralium· At inquiunt· Nullus iust⁹
crudelitatibus pascitur· & delinquens seruus· a iu-
sto domino idcirco cedi precipitur· vt a nequicia
corrigat· Jniq̄ aūt gehēne ignibus traditi· quo fine
semp ardebūt· Quibus respōdem⁹ ꝙ omnipotēs de⁹
q2 pius ē miserorū cruciatu nō pascit· q2 aūt iust⁹
est· ab iniq̄s vltiōe non sedat· & tn̄ ad aliqd iniq̄
semp cōcremāt vt· s· iusti tāto ieternū magis diui-
ne grē debitores se eē cognoscāt· q̄nto ieternū ma
la puniri ꝯspiciūt· que ei⁹ adiutorio vitare potue-
rant· ¶ Augustinus· vicesimoprimo libro· de ci-
uitate dei· Sed nullum est inquiunt corp⁹ quod
dolere possit· mori nō possit· Necesse est autem vt
viuat dolēs· nō ē necesse vt occidat dolor· quia nec
corpora ista mortalia oīs dolor occidit· Et vt do-
lor aliqs possit occidē illa cā ē· qm̄ sic ꝯnexa ē aīa
huic corpori· vt sūmis doloribus cedat· atq̄ disce-
dat· Tūc aūt tali corpori aīa & eo ꝯnectit mō vt il-
lud vīculū nullo dolore vīcat· Nō g̃ tūc nl'la· s; sē
pitna mors erit· qn̄ nec viuē aīa poterit· deū n̄ ha
bēdo· nec dolorib⁹ corporis carē moriēdo· Jnt hui⁹
mōi aūt etnitatē supplicij negātes· misericordior fu
it origenes q̄ & ipsū diabolū & āgelos ei⁹ p⁹ grāui
ora ꝓ meritis & diuturna supplicia ex illis crucia-
tib⁹ eruēdos & sociēdos sāctis āgel' credidit· Sed illū
ꝓpt hoc & ꝓpt alia nōnulla n̄ imerito reꝓbauit ec
clesia· q2 & hoc ꝙ misericors videbat amisit· faci-
endo veras miās q̄bus penas luerent· & falsas beati
tudines· in quibus securū & sempitnū gaudiū n̄ ha-
beret· Longe aūt alit aliorū misericordia ab hūano
erat affectu· q̄ hominū illo iudicio damnatorū mi-
as tēporales oīm non ꝙ vel citius vel tardius libe
rātur eternā felicitatē putāt· Cur aūt hec misericor
dia ad vniuersā naturam manat hūanā· & cū ad ā
gelicā vētū fuerit· mox arescit· ¶ Grego· xxxij·
mora· At iqūt· Vbi est ꝙ sancti sūt· si ꝓ inimicis
suis· quos tūc ardē viderint· nō orabūt? Orāt qdē
ꝓ inimicis suis eo tpe quo possunt ad fructuosā pe
nitētiā eorū corda ꝯuertē· quomō g̃ tūc orabitur
ꝓ illis q̄ iā nullaten⁹ possūt ab iniq̄tate cōmutari?
¶ August· xxj· de ci· dei· Jtē sūt alij ab etno sup
plicio liberatiōem n̄ oīb⁹ hoīb⁹ ꝓmittētes· s; tātūmō
xp̄i baptismate ablutis· q̄ pticipes sūt corporis ei⁹
q̄mōlibet vixerint· ꝓpt illud quod ait dn̄s· Si qs
māducauerit ex hoc pane· nō moriet ieternū· Jtē
sūt q̄ nō oīb⁹ habētib⁹ xp̄i sacramētū non solū ca-
tholicis ꝙ̄uis male viuētib⁹· hoc pollicet· q̄ nō so-
lū sacramēto· sed reipa māducauerūt corp⁹ xp̄i· in
corpore ei⁹ qd̄ est ecclesia ꝯstituti· etiā si postea ī
aliquā heresim vl' in gētiliū idolatriā fuerit lapsi
Sūt aūt q̄ ꝓpt id quod scriptū est· Qui pseuerauē-
rit vsq̄ ī finē hic salu⁹ erit· n̄ nisi ī catholica eccle
sia pseuerātib⁹ hoc ꝓmittūt qd̄ merito fūdamēti· i·
fidei p ignē saluet· q̄ igne ī vltimo iudicio puniet
mali· Sed omnib⁹ hijs cōtradicit apostol⁹· dicens·
Manifesta sūt opa carnis que sūt imūdicia fornica
tio & hijs similia q̄ pdico vobis· qm̄ q̄ talia agunt·
regnū dei nō possidebūt· Si quis aūt tēporalia in
corde suo ꝓponit xp̄o· & si videat habere fidē xp̄i·
Nō est tn̄ in eo fūdamētū xp̄s· cui alia ꝓponunt·
q̄ntomagis si cōmittat illicita· n̄ ꝓposuisse sed post
posuisse xp̄m ꝯuincit· Cōperi etiā quosdā putare
eos solum arsuros illi⁹ eternitate supplicij· q̄ ꝓ pec
catis dignas elemosinas facē negligūt· ideo iudicē
ipsum noluisse existimāt aliud cōmemorare se esse
dicturū nisi elemosinas siue factas siue non factas
Sed q̄ digne ꝓ peccatis suis elemosinas facit· pri
us eas facere incipit a seipso· Jndignū est em̄ vt
ipse sibi nō faciat· qui facit in ꝓximū· cum audiat
dicētē deū· Diliges ꝓximū tuū sicut teipm̄· Jtēq̄
audiat· Miserere anime tue placens deo· Hāc ele-
mosinam id est vt deo placeat nō faciēs anime sue
quomodo dignas ꝓ peccatis suis facere elemosinas
dicēdus est· Propter hoc ergo elemosine faciende
sūt· vt cum de preteritis peccatis deprecamur· ex-
audiamur· nō vt in eis perseuerantes licentiā ma
lefaciēdi nos per elemosinas comperare credamus·
Jdeo autem dominus a dextris elemosinas ab eis
factas· in sinistris nō factas se imputaturum esse
predixit· vt hinc ostenderet· quātum valet elemo
sine ad priora delenda· nō ad perpetua impune con
mittenda peccata· ¶ Origenes· Vel nō vnius tā-
tum iusticie species remuneratur· sicut estimant
multi· Jnqualibuscumq̄ enim causis mandatum
christi quis fecerit· Christum cibat & potat qui fi
delium iusticiam & veritatem manducat & bibit·
Jtem christo algenti teximus vestimentum acci-
pientes sapientie texturam· adeo vt per doctrinam
aliqs doceam⁹· & iduam⁹ eos viscera mie· Quādo
& ꝓpam⁹ cor nr̄m diuersis v̄tutib⁹ ad receptaculū

eius vel illorũ que ſunt ipſiꝰ. Ipſum ꝑegrinantem
ſuſcipimus in domũ pectoris noſtri. Itẽ cũ fratrẽ
īfirmũ ſiue infide ſiue in bono opere viſitauerimus
aut ꝑ doctrinã. aut īcrepatiõez. aut ꝑ cõſolatiõez.
ipſũ xp̃m viſitamꝰ. Idem omne quod hic eſt. car
cer eſt xp̄i & eorũ q̃ ſũt eiꝰ q̃ ſũt ī hoc mũdo degẽ=
tes. q̃ſi etiã ī carcẽ nature neceſſitate cõſtricti. Cũ
ergo bonũ opꝰ in eis fecerimꝰ viſitamꝰ eos ī carcẽ
& xp̃m ī eis. ¶ Capitulum. xxvj.

Et factũ eſt cũ cõſũmaſſet iheſus
ſermones hos om̄es. dixit diſcipu
lis ſuis. Scitis q̃a poſt biduum
paſcha fiet. & filiꝰ hoīs tradetur
vt crucifigat̃. ¶ Hilariꝰ. Poſt
ſermonẽ quo vẽturũ ſe dñs ī reditu
claritatis oſtẽderat. nũc paſſurũ eſſe ſe admonet.
vt ſac̃mẽtũ crucis admixtũ eſſe glorie eternitatis
cognoſcerẽt. Vñ dicit̃. Et factũ eſt cũ cõſũmaſſet
iheſus ſermones hos om̄es. ¶ Rabanꝰ. De cõſũma
tione ſeculi & de die iudicij. Vel q2 ab inicio euan
gelij vſq3 ad paſſionẽ. oĩa faciẽdo & p̃dicãdo cõple
uerat. ¶ Orige. Nõ ſimplicit̃ aũt dixit omnes. ſed
hos omẽs. Adhuc enĩ oportebat eũ etiã alios loq̃
ſermones priuſq̃ traderetur. Dixit diſcipulis ſuis.
Scitis q2 poſt biduũ paſcha fiet. ¶ Raba. Sicut
ex iohãnis narratiõe colligit̃. ãte ſex dies paſche
venit iheſus ī bethaniã. inde venit ieruſalẽ. ſedens
ſup aſellũ. poſtea gerũtur ea que narrãt̃ ieroſoli=
mis geſta. Ex illo g° die quo venit ī bethaniã. ītel=
ligimꝰ cõſũmatũ q̃triduũ. vt occurreret dies ante
biduũ paſche. Hoc aũt int̃ paſcha & azima diſtat.
ꝙ paſcha ipſe ſolꝰ dies appellat̃ ī quo agnꝰ dei oc
cidebatur ad veſperã. hoc eſt. xiiij. luna p̃mi mẽſis
xv. aũt luna q̃n egreſſus eſt populꝰ de egipto. ſuc
cedebat feſtiuitas azimoꝝ. verũ euãgeliſte vnũ ꝓ
altero ponẽ ſolẽt. ¶ Hiero. Paſcha aũt quod he=
braice dicit̃ phaſe. nõ a paſſiõe vt pleriq3 ãbitran=
tur. ſed a trãſitu nominat̃. eo ꝙ exterminator vi
dens ſanguinẽ ī foribus iſraelitaꝝ ptranſierit. nec
ꝑcuſſerit eos. Vel ipſe dñs p̄bens auxilium popu
lo ſuo. deſup ambulauerit. ¶ Remigi. Siue quia
auxiliãte dño populꝰ iſraeliticus liberatꝰ ab egip
tiaca ſeruitute. tranſiuit ad libertatẽ. ¶ Origene.
Non aũt dixit. Poſt biduũ paſcha erit. aut veniet
ne oſtẽderz illud paſcha futuꝝ q̃d fieri ſolebat ſe=
cũdũ legẽ. ſ3 paſcha fiet. hoc eſt q̃le nũq̃ fuerat fa=
ctũ. ¶ Rem. Miſtice enĩ paſcha dr̃. ſiue q2 ea die
xp̃s trãſiuit de mũdo ad patrẽ. de corruptiõe ad in=
corruptiõez. de morte ad uitã. Siue q2 ſalubri trãſi
tu a demoniaca ſeruitute mũdũ redemit. ¶ Hie. Pꝰ
duos etiã dies clariſſimi luĩs veteris & noui teſta
mẽti. veꝝ ꝓ mũdo celebrat̃ paſcha. trãſitꝰ etiã nr̃
id ẽ phaſe ita celebrat̃. ſi t̃rena dimittẽtes ad cele
ſtia feſtinemꝰ. ¶ Orige. Predicit aũt diſcipulis ſe
tradẽdũ. cũ ſubdit. Et filiꝰ hoĩs tradet̃. vt crucifi=
gat̃. Premuniẽs eos ne p̃uſq̃ audiãt. que fuerãt
vẽtura. ſubito videtes tradi magiſtꝝ ad crucẽ. ob

ſtupeſcãt. ideo aũt īpſonalit̃ poſuit. tradet̃. q2 deꝰ tra
didit eũ ꝓpt̃ miaz circa genꝰ hũanũ. Iudas ꝓpt̃
auariciã. Sacdotes ꝓpt̃ īuidiã. Diabolꝰ ꝓpt̃ timo
rem. ne auelleret̃ de manu eius genꝰ humanam ꝑ
doctrinã iſius nõ aduertens q̃m magis fuerat eri=
piẽdum genus humanum ꝑ mortẽ ipſiꝰ q̃ ereptũ
fuerat. ꝑ doctrinã & miracula. textus

¶ Tunc congregati ſunt principes ſacerdotum &
ſeniores populi ī atrium principis ſacerdotum qui
dicebat̃ cayphas. & conſilium fecerũt. vt iheſum
dolo tenerẽt. & occiderent. Dicebant autẽ. Non in
die feſto. ne forte tumultꝰ fieret ī populo. ¶ Glo.
Oſtẽdit euangeliſta apparatũ & machinatõnẽ do=
minice paſſionis. quã xp̃s p̄nũciauerat. Vñ dicit
Tunc cõgregati ſunt prin. ſa. ¶ Remigiꝰ. Quod
aũt dicit. tunc ſuperioribꝫ verbis cõiungit̃ id eſt
antequã paſcha celebraret̃. ¶ Orige. Non aũt ve
ri ſacerdotes & ſeniores illius q̃ videbat̃ populus
dei. vere aũt erat populꝰ gomorre nõ ītelligẽtes ſũ=
mũ ſacerdotẽ dei īſidiati ſũt ei & nõ cognoſcẽtes p̄=
mogenitũ vniuerſe creature etiã ſeniorẽ oĩbꝫ cõſi=
liati ſunt contra eum. ¶ Chriſoſtomus. in home.
Iniqua vero negotia temptantes ad principem ſa
cerdotum veniunt. inde volentes poteſtatẽ accipe.
vñ prohibere oportebat. Multi autem erãt tũc p̄n=
cipes ſacerdotũ. lex vero vnũ eſſe volebat. Vñ ma
nifeſtum eſt ꝙ iudaica diſſolutio accipiebat p̄nci
piũ. Moiſes enĩ vnũ p̄ncipẽ ſacerdotũ eſſe iuſſit. &
eo mortuo alteꝝ fieri. poſtea vero ãnui facti ſunt.
Eos igit̃ ait hic p̄ncipes ſacerdotũ. q̃ de p̄ncipibꝫ
ſacerdotũ erãt. ¶ Remigiꝰ. Condẽnant̃ autẽ iſti
& quia condẽnati ſunt. & q2 principes & ſacerdo=
tes fuerũt. Quo enĩ plures ad ꝑagendũ aliquod ma
lũ conueniũt. & q̃ ſublimiores & nobiliores fuerit
eo deteriꝰ habet̃ malũ quod cõmittit̃. & eo maior
pena illius p̄parat̃. Ad oſtendẽdã autẽ dñi ſimpli
citatẽ & innocẽtiam. addit euãgeliſta. Vt iheſũ do
lo tenerent. & occiderent. In quo enim nullã mor
tis cauſam inuenire poterant. conſiliũ fecerunt vt
dolo tenerent. & occiderent. ¶ Chriſoſto. in home
lia. Conſiliati ſunt ergo vt tenerent eũ occulte & ī
terimerent. formidabant autẽ populũ. ideoq3 feſti
uitatẽ expectabant preterire. Propt̃ quod ſequit̃
Dicebant autem. non in die feſto. Diabolus enĩ
nolebat in paſcha chriſtum pati. vt non manife=
ſtam eius conſtitueret paſſionem. Principes autẽ
ſacerdotum non ea que dei ſunt. timuerunt ne ſcili
cet peccato in hoc tempore peracto. maior eius in=
quinatio fieret. ſed vbiq3 que humana ſunt. cogi=
tabãt. Vñ ſeq̃t̃. Ne forte tumultꝰ fieret ī populo.
¶ Orige. Propt̃ diuerſa ſtudia populi diligentis
xp̃m & odiẽtis. credẽtis & nõ credẽtis.

¶ Leo papa in ſermone de paſſione. prouidentibꝫ
ergo principibus ne in ſancto die tumultus orire=
tur. non feſtiuitati. ſed facinori ſtudebant ſeditio=
nes enĩ turbaꝝ fieri ī p̄cipua ſolẽnitate metuebãt.
nõ vt populꝰ nõ peccarz. ſed ne chriſtꝰ euaderet.

¶ Chriſoſtomus. in homelia. Sed tamen furore
ferue͂tes. immutati ſunt a ſuo cõſilio. qui em̄ tra-
ditore͂ iuenerũt. ī ipſa feſtiuitate xp̄m occiderũt.
¶ Leo papa ī ſmone de paſſiõe. Diuino at̄ intelli-
gim⁹ diſpoſitũ fuiſſe conſilio. vt iudeoꝝ p̄ncipes q̄
ſeuie͂di in xp̄m occaſiões ſepe queſierãt. nõ niſi in
ſolle͂nitate paſchali exerce͂di furoris ſui accipe͂t po
teſtate͂. Oportebat em̄ vt manifeſto ipleret̄ effe-
ctu. que diu figurato fuerãt promiſſa miſterio. vt
oue͂ ſignificatiuã. vera remouerꝫ ouis. & vno ex-
pleret̄ ſacrifitõ variaꝝ differe͂tia victimaꝝ. Vt
g͂ vmbre cederet corpi. & ceſſare͂t imagies ſub pre
ſentia veritatis. hoſtia ī hoſtiã trãſijt. ſãguine ſã-
guis aufertur. & legalis feſtiuitas dum mutatur
implet̄. Sequitur textus

¶ Cũ aũt eſſꝫ ihesus ī bethania ī domo ſimõis lep
ſi. acceſſit ad eũ mulier habens alabaſtrũ vngue͂ti
p̄cioſi. & effudit ſup caput ipi⁹ recũbentis. Vide͂
tes at̄ diſcipuli īdignati ſunt dice͂tes. Vt q̄d pdi-
tio hec? potuit ei iſtud venũdari multo & dari pau
peribꝯ. Sciens at̄ ihs. ait illis. Quid moleſti eſtis
huic mulieri? Op⁹ bonũ opata ē ī me. Nã paupes
ſemp habetis vobiſcũ me at̄ n̄ ſemp habebitis. Mit
te͂s ei hec vngue͂tũ hoc in corp⁹ meũ. ad ſepelie͂dũ
me fecit. Ame͂ dico vob̄. vbicũq; p̄dicatũ fuerit hoc
euãgeliũ ī toto mũdo dicet̄ ꝙ hec fecit ī memoriã
ei⁹. ¶ Glo. Oſte͂ſo cõſilio p̄ncipũ de xp̄i occiſione
vult exeq̄ euãgeliſta cõpletiõeꝫ ei⁹. oſte͂dens q̄lit̄
iudas habuit ↄue͂tiõeꝫ cũ iudeis. vt xp̄m traderꝫ. ſꝫ
p̄us cauſã ꝓditiõis p̄mittit. Voluit ei q̄a non erat
venũdatũ vngue͂tũ. q̄d mulier ſup caput xp̄i ef-
fudit. vt de p̄tio aliq̄d tollerꝫ. Vn̄ voluit hoc dãnũ
ꝓditiõe magiſtri recõpe͂ſare. dicit g͂. Cũ aũt eſſet
ihs ī bethania in do. Si. leproſi. ¶ Hiero. Non ꝙ
leproſus illo tp̄e pmanerꝫ ſed q꞉ ãtea leproſus. po
ſtea a ſaluatore mũdat⁹ eſt. noīe p̄ſtino pmane͂te
vt vĩt⁹ curãtis appareat. Seq̄t̄. Acceſſit ad eũ mu
lier habe͂s ala. vng. p̄cioſi. ¶ Raba. Eſt at̄ alaba
ſtrũ gen⁹ marmoris candidi varijs coloribꝯ intin
cti. q̄d ad vaſa vngue͂tari a cauare ſole͂t. eo ꝙ op-
time ſuare ea icorrupta dicat̄. ¶ Hiero. Ali⁹ aũt
euãgeliſta ꝓ alabaſtro vngue͂ti p̄cioſi. nardũ pi-
ſticũ poſuit hoc ē veꝝ & abſq; dolo. ¶ Ra. Piſtis
em̄ grece latine dr̄ fides. vñ piſticũ id ē fidele. Erat
em̄ illud vngue͂tũ fidele id ē puꝝ & nõ adulteratũ
Sequitur. Et effudit ſuper caput ipſius recumbe͂
tis. ¶ Origenes. Forſitan quis diceret quatuor
fuiſſe mulieres de quibus ſcripſerunt euangeliſte
Ego autem magis cõſentõ tres fuiſſe & vnã qui-
de͂ de q̄ ſcripſerũt matthe⁹ & mãc⁹. Alterã at̄ de q̄
ſcripſit lucas. Aliã de q̄ ſcripſit iohãnes. ¶ Hie.
Nemo em̄ putꝫ eande͂ ee͂ q̄ ſup caput vngue͂tũ & q̄
ſup pedes effudit. Illa em̄ lachrimis lauit. & crine
t̄ſit. & maīfeſte meretrix appellat̄. De hac at̄ nih
il tale ſcriptũ ē. nec em̄ poterat ſtatī capite dñi me
retrix digna fieri. ¶ Ambro. ſup lucã. Pt̄ g͂ non
eade͂ ee͂. ne ſibi ↄtraria dixiſſe euãgeliſte videãt̄.

Pt̄ etiã q̄ſtio meriti & tp̄is diuerſitate diſſolui vt
adhuc illa peccatrix ſit. iã iſta p̄fectior. ¶ Chri.
ī ho. Et ſc̄dm hoc aput tres euãgeliſtas. ſ. Mathe
um mãcũ & lucã vna & eade͂ ee͂ videt̄. Nõ at̄ abſq;
ratõe lepre ſimõis meīnit euãgeliſta. ſꝫ vt oſte͂dat
vñ fiduciã ſumens hec mlr̄ acceſſit ad xp̄m. q꞉ ei
lep̄ īmũda paſſio ee͂ videbat̄. vide͂s ꝙ ihs illũ hoīꝫ
curauerat. apꝰ que͂ manebat. ↄfidit ꝙ & aīe ei⁹ im
mũdiciã facile expurgabit. & alijs mulieribꝯ ꝓ cu
ratiõe corporis ad xp̄m acce͂de͂tibꝯ ſola ipa hõris g͂-
tia ad xp̄m acceſſit. & ꝑpt̄ aīe curatiõeꝫ. cũ nihil ī
corpore infirmum haberet. Quapropt̄ maxime a-
liquis eande͂ admirari debet. Apud iohãne͂ aũt nõ
eſt eadem mulier. ſꝫ altera quedã mirabilis lazari
ſoror. ¶ Orige. Quoniã matheus q̄de͂m & marc⁹
īdomo ſimõis leproſi hoc factũ exponũt. Iohãnes
aute͂ ꝙ venit ihesus. vbi erat lazarus. & nõ ſimõ.
ſed maria & martha miſtrabat. Adhuc ſc̄dm io-
hãnem ante ſex dies paſche venit ī bethaniã qñ fe
cerũt ei cenã maria & martha. hic aute͂ qñ recũbit
ī domo ſimõis. poſt biduũ paſcha erat futuꝝ. Et
apud matheũ & mãcũ diſcipuli indignãt̄ ex bo-
no ꝓpoſito. apud iohãne͂ at̄ ſol⁹ iudas furãdi affe-
ctu. apud lucã aũt murmurat nemo. ¶ Grego. in
homelai. Vel dicendũ ꝙ hanc eande͂ q̄ꝫ lucas pecca
trice͂ muliere͂. Iohãnes mariã noīat. ¶ Aug. de.
con. euan. Lucas aũt q̄uis ſimile factũ cõmemo-
ret eiq; quod hic dicitur. nomenq; conueniat eius
apud que͂ ↄuiuabat̄ dñs. Nã & ipſũ ſimone͂ dicit.
tñ q꞉ ñ ē ↄtra naturã vel more͂ vnũ nome͂ habere du
os hoīes. poti⁹ credibile eſt fuiſſe aliũ hoīem ſimo
ne͂ nõ leproſũ in cui⁹ domo hec in bethania gerebã
tur. Nihil igitur aliud ãbitror. niſi ꝙ nõ quide͂ ali-
am fuiſſe muliere͂ que peccatrix tc͂ acceſſit ad pedes
ihesu. ſed eãde͂ mariã bis hoc feciſſe. ſemel. ſ. q̄d lu
cas narrauit. Nam & iohannes mariã cõmendans
cõmemorauit anteq̄ꝫ venirꝫ ī bethaniã erat īq̄t lan-
gue͂s lazar⁹ ī bethania de caſtello marie & mãthe
ſororis ei⁹. Maria at̄ erat. q; vnxit dñm vngue͂to
& ext̄ſit pedes ei⁹ capillis ſuis. iã itaq; hoc maria
fecerat. Quod aute͂ in bethania rurſus fecit. aliud
eſt quod ad luce narratiõem nõ pertinet. ſed parit̄
narrat̄ a tribus. Iohanne ſcilicꝫ. Matheo & mar
co. ꝙ autem mattheus & marcus caput domini vn
guento illo perfuſum dicunt. Iohannes autem pe-
des oſtenditur non eſſe contrarium. ſi accipiamus
nõ ſolum caput ſed & pedes domini perfudiſſe muli
erem. niſi forte quoniam marcus fracto alabaſtro
perfuſum caput cõmemorat. tam quiſquam calum
nioſus eſt. vt aliquid in vaſe fracto neget remane
re potuiſſe vnde etiam pedes domini perfunderet. Il
le autem qui ſic calumniatur. prius accipiat per-
fuſos pedes antequam illud fractum eſſꝫ vt ī inte
gro remaneret vnde etiam caput perfunderetur.
vbi fractura illa totum effuderat. ¶ Auguſtin⁹.
de doctrina xp̄iana. Neq; vllo mõ q̄ſq̄ꝫ fieri credide
rit. domini pedes ita vnguento precioſo a muliere

ꝑfuſos. vt luxurioſoꝝ & neqꝙ hoím ſolent. In om
nibꝫ em̄ talibꝫ nō vſus rerū. ſed libido vtētis ī cul
pa ē. Quiſquis em̄ rebꝫ ſic vtit̄. vt metas cōſuetu
dinis bonorū int̄ q̄s verſat̄ excedat. aut aliq̄d ſig
nificat. aut flagicioſus ē. Itaqꝫ quod in alijs ꝑſo
nis plerūqꝫ flagitiū eſt. ī diuina vel ꝓphetica ꝑſo
na magnū cuiuſdā rei ſignū eſt. Odor em̄ bonꝰ fa
ma bona eſt. ꝙ q̄ſqꝫ bone vite opibꝫ habuerit. dū
veſtigia xp̄i ſeq̄t̄ q̄ſi pedes eiꝰ ꝑcioſiſſimo odore ꝑ
fundit. ¶ Augꝰ. de con. euan. Sꝫ hoc videri pt̄ eē
contrariū. qꝺ matheꝰ & marcꝰ poſtea ꝙ dixerūt
paſcha poſt biduū futuꝝ. deīn cōmemorauerūt. ꝙ
erat iheſus ī bethania. vbi de vnguēto eadē narra
turus iohānes dicit. Ante ſex dies paſche. Sed q̄
ita mouet̄. nō ītelligūt matheū & marcū illud qꝺ
ī bethania de vnguēto factū erat recapitulādo po
ſuiſſe. Nō em̄ q̄ſqꝫ coꝝ cū dixiſſet pꝰ biduū paſcha
futuꝝ ſic adiūxit vt dicerꝫ. pꝰ hec cū eēt bethanie
¶ Chriſ. ī ho. Sꝫ q̄ꝛ diſcipuli audierāt magiſtꝝ
dicētē. miam volo & nō ſacrifitiū. apud ſe cogita
bāt. Si holocauſta non acceptat. multominꝰ olei
huiuſmōi vſū. Vn̄ ſeq̄t̄. Vidētes at̄ diſcipuli īdig
nati ſūt dicētes. Vt q̄d ꝑditō hec? potuit em̄ iſtud
venūdari multo & dari paupibꝫ. ¶ Hiero. Scio
q̄ſdā hūc locū colūniari. q̄re iohānes iudā ſolum
dixerit ꝯtriſtatū. eo ꝙ loculos tenuerit & fur ab ī
icio fuerit. & matheꝰ ſcribat oēs diſcipulos indig
natos. neſcientes tropū q̄ vocat̄ ſinodoche. ꝙ & ꝑ
multis vnꝰ. & ꝑ vno multi ſoleāt appellari. Nam
& paulꝰ ī epiſtola ad hebreos dicit. Secti ſūt cū
vnū tātūmō. ſ. Eſaiā ſectū autumet. ¶ Augꝰ. de
con. euan. Poteſt etiā intelligi ꝙ & alij diſcipuli
aut ſenſerūt hoc. aut dixerūt. aut eis iuda dicente
ꝑſuaſū ſit. atqꝫ omniū volūtatē matheꝰ & mācus
etiā v̄bis expreſſerit. Sed iudas ꝓpterea dixerat
q̄ꝛ fur erat. ceteri vero ꝓpter paupū curā. Iohānes
at̄ de ſolo illo id cōmemorare voluit. cuiꝰ ex hac oc
caſiōe furādi ꝯſuetudinē credidit ītimādā. ¶ Chri.
ī ho. Diſcipuli ḡ ita exiſtimabāt. ſed dn̄s mētem
mulieris vidēs ꝑmittit. Multa eī erat eiꝰ religio &
īeffabile ſtudiū. Idcirco cōdeſcēdēs cōceſſit ſup ca
put ſuū vnguētū effūdi. Sicut em̄ pater eiꝰ odorē
victime & fumū patiebat̄. ita & xp̄s mulierē deuo
te vnguētē. eiuꝰ diſcipuli mentē neſciebant quere
lā faciētes. Vn̄ ſeq̄t̄. Sciēs at̄ ihs ait illis. Quid
moleſti eſtis huic mulieri? ¶ Remi. Per quod a
ꝑte oſtendit ꝙ apoſtoli q̄ moleſte locuti fuerāt ad
uerſus eā. Pulchre aūt ſubdit. Opꝰ bonū opata ē
ī me. Ac ſi. di. Nō ē ꝑditio vnguēti ſicut vos dici
tis. ſed opꝰ bonū. i. pietatis & deuotiōis obſeq̄ū.
¶ Chriſ. ī ho. Ideo aūt nō ſimplicit̄ dixit bonū o
pus opata eſt ī me. ſed ꝑ̄us poſuit. Quid moleſti
eſtis huic mulieri? erudiēs nos. qꝺcūqꝫ gerit̄ bonū
a q̄cūqꝫ. & ſi nō valde diligēt̄ factū fuerit. ſuſcipere
& augē & fouere & nō ex ꝑ̄ncipio omnē diligētiā
expetē. Quiſq̄s eī eū iterrogaſſet. āteq̄ feciſſet hoc
mulier. nō mandaſſet hoc fieri. ſed poſt effuſū vn
guētū. n̄ habebat locū diſcipuloꝝ īcrepatio & ideo
ip̄e vt n̄ obtūderet deſideriū mulieris. oīa hec ī ꝯſo
latiōeꝫ mulieris dixit. Sequit̄. Nā paupes ſemp
habetis vobiſcū. ¶ Remi. Oſtēdit eī dn̄s his ver
bis q̄ſi ex q̄dam ratiōe. qm̄ nō erāt illi culpādi q̄ ſi
bi adhuc īmortali corpe cōuerſāti. aliq̄d de ſuis fa
cultatibꝫ miſtrarēt. cū paupes ſemp habēdi eſſent
ī eccleſia. q̄bꝫ fideles cū vellēt bn̄facere poſſent. ip
ſe vero breui tpe corpalit̄ māſurꝰ erat cū eis. Vn̄
ſeq̄t̄. Me aūt n̄ ſemp habebitis. ¶ Hiero. Orit̄ at̄
hic queſtio q̄re dn̄s poſt reſurrectiōꝫ dixerit ad di
ſcipulos. Ecce ego vobiſcū ſū vſqꝫ ad cōſūmatiōeꝫ
mūdi. & nūc loq̄t̄. Me autē nō ſemp habebitis. ſed
mihi videt̄ in hoc loco de ꝑ̄ſentia dicere corpali. ꝙ
neq̄q̄ cū eis ita futurꝰ ſit. pꝰ reſurrectiōeꝫ q̄mō nē
ī oī familiaritate. ¶ Remi. Vel ſoluit̄ ita vt ītel
ligat̄. ꝙ ſoli iude dictū ſit. ſed ideo nō dixit habe
bis. ſed habebitis. q̄ꝛ ī ꝑſona iude oībꝫ imitatoribꝫ
illiꝰ dictū ē. ideo aūt dicit. nō ſemp. cū nec ad tēpꝰ
habeāt. q̄a mali videt̄ habere xp̄m in ꝑ̄ſenti ſeculo
qn̄ miſcēt ſe mēbris xp̄i. & accedūt ad mēſā eius.
ſed nō ſemp ſic habebūt. qn̄ ſolis electis dicturꝰ ē
Venite bn̄dicti patris mei. Seq̄t̄. Mittēs em̄ hec
vnguētū hoc in corpꝰ meū ad ſepeliendū me fecit.
Cōſuetudo erat illius populi vt corpa mortuoꝝ di
uerſis aromatibus condirentur quatinꝰ diucius il
leſa conſeruarent̄. Et q̄ꝛ futurum erat. vt hec mu
lier corpꝰ domini mortuū vellet pungere. & tamē
non poſſet. quia reſurrectōne anticiparet̄. idcirco
diuina prouidētia actū eſt vt viuū domini corpꝰ ꝑ
ungeret. hoc eſt ergo qꝺ dicit. Mittēs hec. id ē cū
hec mulier corpus meum viuū pungit. me moritu
rū & ſepeliendū oſtendit. ¶ Chriſ. in ho. Quia er
go ſepulchrū & mortē cōmemorauerat vt nō videa
tur in triſticiam mittere mulierem. rurſus eam cō
ſolatur per ea que cōſequuntur. Amen dico vobis
vbicūqꝫ predicatum fuerit. ¶ Rabanꝰ. id eſt in q̄
cūqꝫ loco dilatabitur eccleſia. per totū mundū dice
tur & ꝙ hoc fecit iſtud & appoſitum notat ꝙ ſicut
iudas contradicens adeptus eſt perfidie infamiam
ſic & iſta pie deuotionis gloriam. ¶ Hieronimꝰ.
Attende noticiā futurorum ꝙ paſſurus poſt bidu
um & moriturus. ſciat euangelium ſuum in toto
orbe celebrandum. ¶ Chriſoſtomus in homelia.
Ecce autem ꝙ dixit factum eſt. & vbicumqꝫ terra
rum abieris. videbis hanc mulierem famoſam effe
ctam qꝺ virtus predicentis effecit. Et regnum q̄
dem multorum & ducum victorie ſilentur. & mul
ti qui ciuitates conſtruxerunt & gentes multas
ſeruituti ſubegerūt. neqꝫ ex auditu neqꝫ ex noīe ſūt
cogniti. qm̄ autem hec mulier oleum effudit in do
mo leproſi cuiuſdam. xij. viris preſentibus hoc
oēs ꝯcinūt ꝑ orbē terraꝝ & tēpꝰ tm̄ ꝑtrāſiit. & me
moria eiꝰ quod factū ē. n̄ ē tabefacta. Sꝫ q̄re nihil
ſpeciale ꝓmiſit mulieri. ſ; ſempiternā memoriā. q̄ꝛ
ex hijs que dixit. intelligi potuit. Si eī opꝰ bonū
fecit maifeſtū ꝙ & mercedē dignā accipiꝫ. ¶ Hie.

Miſtice autem paſſurus ꝓ omni mundo morat̃ in
bethania ĩ domo obedĩẽtie · q̃ quondã fuit ſimonis
leproſi · Simon quoqꝫ ipẽ obediens dicit̃ · q̇ iuxta
aliã ĩtelligẽtiã mũdus ĩterp̃tari pt̃. In cui⁹ domo
curata ẽ eccleſia · ¶ Orig · Oleũ autẽ vbiqꝫ ĩ ſcrip
turis aut op⁹ miſericordie intelligit̃ · q̇ lucna vbi
enutrita clareſcit · aut doctrina · cui⁹ auditu verbũ
fidei qđ ẽ accenſũ nutrit̃ · Generalit̃ g̊ omẽ quo q̇s
vngitur · oleũ appellat̃ · olei aũt aliud eſt vnguẽtũ ·
Itẽ vnguẽti aliud ẽ p̃cioſum · Sic oĩs act⁹ iuſtus
op⁹ bonũ dicit̃ · Op̃is autẽ boni aliud eſt qđ faci
m⁹ ꝓpt̃ homines vel ſcđm hoĩes · aliud qđ ꝓpt̃ deũ
& ſcđm deum · Itẽ hoc ip̃m qđ facim⁹ ꝓpt̃ deum ·
aliud ꝓficit ad vſũ hoĩm · aliud tm̃ ad gloriã dei ·
vtputa aliq̇s bñfacit hoĩ naturali iuſticia mot⁹ ·
nõ ꝓpt̃ deũ · qm̃ faciebãt interdũ & gẽtes · op⁹ illud
oleũ ẽ vulgare nõ magni odoris · & ip̃m tñ accep-
tabile apud deũ qm̃ vt dicit petrus apud clemẽtẽ ·
op̃a bona q̃ fiũt ab ĩfidelib⁹ ĩ hoc ſeculo eis ꝓſũt ·
nõ ĩ illo ad cõſequẽdũ vitã et̃nã · Qui aũt ꝓpt̃ deum
faciũt · magis illis in illo ſeculo ꝓficit · hoc ẽ vn-
guẽtũ boni odoris · Sed aliud fit ad vtilitatẽ hoĩm ·
vtputa elemoſina & cetera huiuſmõi · Hoc q̃ facit
ĩ xp̃ianos · pedes dñi vngit · q2 ipĩ ſũt dñi pedes ·
qđ precipue ſolẽt facere penitẽtes ꝓ remiſſiõe pccõ
rũ ſuoꝝ · Qui autẽ caſtitati ſtudet & in ieiunijs &
orõibus permanet & ceteris que tm̃ ad gloriã dei
ꝓficiũt · hoc ẽ vnguentũ qđ vngit domini caput ·
Et hoc eſt vngentũ precioſum ex cui⁹ odore tota
replet̃ eccleſia · & hoc eſt opus ꝓpriũ nõ penitẽtiũ
ſed pfectoꝝ · aut doctrina q̃ neceſſaria eſt hoĩbus ·
hoc ẽ vngentũ · quo pedes dñi vnguntur · Agnitio
autem fidei que ad ſolũ ptinet deũ eſt vnguentum
quo vngitur caput chriſti · quo cõſepelimur chri-
ſto per baptiſmum in mortem · ¶ Hilarius · Mu-
lier autem hec inprefiguratiõe plebis gentiũ eſt q̃
inpaſſione chriſti gloriam deo reddidit · Caput
enim eius pervnxit · Caput autem chriſti deus eſt
Nam vnguentũ boni op̃is eſt fructus · ſed diſcipu
li fauore ſaluandi iſrahelis · vẽdi hoc in vſum pau
perũ dicũt debuiſſe · paupes autẽ iudeos fide ĩdigẽ-
tes · inſtinctu ꝓphetico nũcupant · quibus dñs ait
plurimũ eſſe tẽporis quo habere curam pauperum
poſſent · Ceterũ nõ niſi ex p̃cepto ſuo ſalutẽ gẽtib⁹
poſſe p̃ſtari · que ſecũ ĩ fuſo mulieris hui⁹ vnguẽto
ſũt cõſepulte · q2 regeneratõ nõ niſi cũ mortuis in
baptiſmi ꝓfeſſione reddet̃ · & idcirco vbi p̃dicabit̃
hoc euangeliũ · narrabit̃ opus eius · quia ceſſante
iſrael · Euangelij gloria fide gentium predicat̃ ·

¶ Tũc abijt vn⁹ de · xij · qui dicebat̃ iudas ſchari
oth ad p̃ncipes ſacerdotũ · & ait illis · Quid vultis
mihi dare · & ego vobis eũ tradam? At illi cõſtitu-
erũt ei · xxx · argẽteos · Et exinde querebat oportu
nitatẽ vt eũ traderet · ¶ Gloſa · poſita occaſione ꝓ-
ditionis cõſequẽt̃ d̾ ꝓditiõe iude agit euãgeliſta ·
vnde dicit · Tũc abijt vn⁹ de · xij · ¶ Chri · in ho ·
tũc · ſ · qñ hoc audiuit · qm̃ p̃dicabit̃ hoc euã · vbiqꝫ
timuit eũ nã v̾tutis ĩeffabil̾ eãt · ꝙ dictũ ẽ · ¶ Au ·
de cõ · Euan · Ita ei ſermo dirigit̃ · dicẽte dño · Sci
tis q2 poſt biduũ paſcha fiet · tũc congregati ſunt
p̃ncipes ſacerdotũ · Tũc abijt vn⁹ de · xij · Int̃ il-
lud ei qđ dictũ ẽ · Ne tumult⁹ fieret ĩ populo & hoc
qđ dicit̃ · Tũc abijt vn⁹ de · xij · ĩterpoſitũ eſt illđ
de bethania · qđ recapitulando dictum eſt · ¶ Ori ·
Abijt aũt aduerſus vnũ p̃ncipẽ ſacerdotũ q̇ fact⁹
fuerat ſacerdos ĩet̃ nũ ad m̾tos p̃ncipes ſacerdotũ ·
vt vẽderet p̃cio volẽtẽ redimẽ totũ mũdũ · ¶ Raba
n⁹ · Abijt aũt dicit q2 nõ coact⁹ · nõ ĩuitat⁹ · ſed ſpõ
te ſceleratũ · init cõſiliũ · ¶ Chriſ · ĩ hom · Addit aũt
vnus de xij · ac ſi diceret · de p̃mo choro eoꝝ q̇ ſub-
limiter electi ſũt · & ad deſignatiõez ei⁹ ad iũgit · q̇
dicit̃ iudas ſcarioth · erat ei & ali⁹ iudas · ¶ Remi
gi⁹ · Scariotha nãqꝫ fuit villa vñ ort⁹ ẽ iſte iudas
¶ Leo · papa ĩ ſ̾mõe de paſſi · q̇ ñ timoris pt̃ batiõe
xp̃m deſeruit · ſ3 pecunie cupiditate diſtraxit aõre
eĩ pecunie vilis eſt oĩs affectio & aĩa lucri cupida
etiã ꝓ exiguo perire ñ metuit · nullũqꝫ ẽ iuſticie in
illo corde veſtigiũ · In q̃ ſibi auaritia facit habita
culũ · Hic ꝑfid⁹ iudas inebriat⁹ veneno dũ ſitit lu
croꝝ · tã ſtulte impius fit · vt & dm̃ vẽdeẽt · & mgr̃m
Vñ dixit p̃ncipib⁹ ſacerdotũ · Quid vultis mihi da
re & ego vobis eũ tradã? ¶ Hie · Infelix iudas dã
nũ qđ ex effuſiõe vnguẽti ſe feciſſe credebat · vult
magiſtri precio conpenſare · Nec certam tamẽ po-
ſtulat ſũmã · vt ſaltẽ lucroſa videret̃ ꝓditio · ſ3 q̄ſi
vile tradẽs mãcipiũ ĩ p̄tate emẽciũ poſuit q̄tũ vellẽt
dare ¶ Ori · hoc aũt faciũt oẽs q̇ accipiũt aliq̇d corpa
liũ aut mũdialiũ reꝝ vt tradãt · & eiciãt ab aĩa ſua
ſaluatorẽ · & v̾bũ v̾itatis qđ eãt ĩ eis · ſeq̇t̃ · At illi
ꝯſtitue͛rt ei xxx · ar · tãtã mercedẽ ꝯſtituẽtes · q̄ntos
ãnos ſaluator ꝯuerſat⁹ fuẽãt ĩ hoc mũdo · ¶ Hie ·
Ioſeph aũt ñ vt m̾ti putãt iuxta lxx · ĩt̃ p̃tes xxx
aureis vẽditus ẽ · ſ3 iuxta hebraicã veritatẽ xxx ·
argẽ · neqꝫ eĩ poterat ſuus p̃cioſior eẽ q̄ꝫ domin⁹ ·
¶ Aug · de con · euã · ꝙ aũt dñs xxx · ar · vẽdit⁹ ẽ ·
ſignificauit ꝑ iudã iudeos ĩiquoſqꝫ q̇ perſequẽtes
carnalia & tp̃alia q̃ ad quinqꝫ ptinẽt ſenſ⁹ corpis
Chriſtũ habere noluerũt · & q2 ſexta mũdi etate
fecẽrt ſexies quiqꝫ eos q̄ſi p̃ciũ vẽditi dm̃ accepiſ-
ſe ſigtũ ẽ · & q2 eloq̇ũ dñi argẽtũ ẽ · illi aũt ip̃aꝫ legẽ
etiam carnaliter intellexerunt · tamquã in argen-
to impreſſerant ſecularis principatus imaginem ·
quam amiſſo domino tenuerunt · Sequitur · Et
exinde querebat opportunitatẽ vt eum traderet ·
¶ Orige · Qualẽ autem opportunitatem querebat
iudas · Lucas manifeſtius explanat · dicens · Et
querebat opportunitatem · vt traderet eum ſine tur-
ba · id eſt quando populus non erat circa eum · Sed
ſecretus erat cum diſcipulis · quod & fecit · tradẽs
eum poſt cenam cum ſecretus eſſet ĩ p̃dio getſe-
mani & inde vſqꝫ nũc opportunitas iſta videt̃ his
qui volunt ꝓdere dei verbum ĩ tp̃e ꝑſecutiõis · qñ
multitudo credẽtiũ ñ ẽ circa v̾bũ veritatis ·

¶ Prima autẽ die azimoꝝ · acceſſerũt diſcipuli ad
ihm dicẽtes · vbi vis parem⁹ tibi ↄmedẽ paſcha ·
At ihs dixit · Ite ĩ ciuitatẽ ad quẽdã ↄ & dicite ei ·
Mgr̃ dicit · Tp̃s meũ ꝓpe ẽ · apud te facio paſcha
cũ diſcipulis meis · Et fecerũt diſcipuli · ſicͭ ↄſtituit
illꝭ ihs · & pauerũt · paſcha · ¶ Glo · ꝓſecut⁹ fuerat
euãgeliſta ꝺ his q̃ erãt p̃ambula ad xp̃i paſſiõꝫ · ſ · de
p̃nũciatõe paſſiõis · ꝺ cõſilio p̃ncipũ & · de tractatu
ꝓdicionis · Nũc autẽ tẽp⁹ & ſeriẽ paſſionis ĩcipit
dicens · Prima aũt die azi · ¶ Hiero · Prima dies
azimoꝝ · xiiij · dies mẽſis p̃mi eſt · qñ agnus ĩmo-
laꝭ & luna pleniſſima ẽ & fermẽtũ abiciꝭ · ¶ Re-
migius · Et notandũ ꝙ apud iudeos · primo die pa
ſcha celebraꝭ · reliq̃ vero · vij · ſequẽtes dies azimo
rũ vocabantur · ſed nũc dies azimorñ dr̃ ꝓ die pa-
ſche ¶ Chri · ĩ ho · Vel hãc p̃mã diẽ azimoꝝ dicit
qꝛ · vij · dies azimorũ erant · Aſſueuerũt ei iudei a
veſpera ſemp numerare diẽ · vnde hui⁹ diei facit
mẽtionẽ ſcd̃m q̃m in veſpera paſcha erat ĩmolãdũ
qꝺ quĩta feria fuit · ¶ Remigi · Sꝫ forte dicet ali-
quis · Si ille typicus agnus figurã hui⁹ veri ag-
ni geſtabat · quare nõ ea nocte paſſus eſt chriſt⁹ ·
qñ ſolebat agnus ĩmolari? Sed ſciendũ qꝛ eadem
nocte miſteria ſanguĩs & corporis ſui diſcipulis
celebranda tradidit · & ſic tent⁹ a iudeis & ſue im-
molationis id eſt paſſionis ſacrauit exordiũ · ſeqꝭ ·
Acceſſerũt ad ihm diſcipuli · dicẽtes · Vbi vis pa
remus tibi comedere paſcha? Inter eos autẽ diſci-
pulos q̃ acceſſerũt ad ihm ĩ ꝭrogãtes & iudã fuiſſe
eſtio ꝓditorẽ ¶ Chri · ĩ ho · Ex hoc aꝭ maifeſtũ ẽ
q̃m ñ erat ei dom⁹ neq̧ tuguriũ · Ego autẽ eſtimo
neq̧ diſcipulos habuiſſe · profecto ei eũ illuc rogaſ
ſent venire · Sequiꝭ at ihs dixit Ite in ciuitatem
ad quendã · ¶ Aug⁹ · de con · euã · Eũ · ſ · quẽ mar-
cus & lucas dicũt patrẽfamilias vel dñm dom⁹ ·
ꝙ g̊ interpoſuit mathe⁹ ad quẽdã · tanq̧ ex pſona
ſua ſtudio breuitatis illꝺ cõpendio voluit ĩſinuare
Nã neminẽ ſic loq̃ vt dicat · ite ad quẽdã · q̃s neſci-
at? At p hoc cũ mathe⁹ verba dñi poſuiſſꝫ dicẽtis
Ite ĩ ciuitatẽ · interpoſuit ip̃e · ad quẽdã ñ qꝛ ip̃e do
min⁹ hoc dixerit · ſꝫ vt ip̃e nob̃ ĩſinuaret tãto noĩe
fuiſſe q̃ndã ĩ ciuitate ad q̃m dñi diſcipꝉi mittebãꝭ
vt p̃pararẽt paſcha · maifeſtũ eñ diſcipulos a do
mino ñ ad quẽlibet · ſed ad quẽdã hoĩeꝫ · i · ad certũ
aliquẽ miſſos eẽ · ¶ Chri · ĩ ho · Vel dicẽdũ ꝙ hoc
ꝙ dicit · ad quẽdã · oñdit ꝙ ad ignotũ hoĩem mit-
tit · Mõſtrãs hinc q̃m poterat nõ pati · Qui eñ mẽ-
ti hui⁹ pſuaſit vt eos ſuſcipet · qꝺ nõ vtiq̧ opat⁹
eẽt in his q̃ eũ crucifigebãt · ego aũt nõ hoc admi
ror ſolũ q̃m eũ ſuſcepit ignot⁹ exiſtens · ſed q̃m ſu
ſcipiẽdo xp̃m multoꝝ odiũ cõtẽpſit · ¶ Hila · Vel
ideo hoĩeꝫ cũ quo paſcha celebraturus eẽt · ñ noĩat
non · n · xp̃ia⁹ honor credẽtibus erat p̃ſcit⁹ · ¶ Ra
ba · vel nomẽ p̃ꝭmittit · vt oĩbꝫ veꝝ paſcha celebra
re volentibus xp̃mq̧ hoſpicio ſue mentis ſuſcipere
danda facultas deſignetur · ¶ Hieroni⁹ · In hoc
etiã morẽ veteris teſtamẽti noua ſcriptura conſer-
uat · frequenter eñ legim⁹ · dixit ille illi · & in loco
illo & illo · & tamẽ nomen perſonarum locorumq̧ ñ
ponitꝭ · Sequitur · Et dicite ei · Magiſter dicit · tẽ-
pus meum ꝓpe eſt · ¶ Chriſoſto · in homelia · Hoc
autem dixit diſcipulis paſſionem cõmemorans vt
ex multiplici paſſiõis enũciatiõe exercitati · medi
tarẽꝭ qꝺ futuꝝ erat · ſiꝉ aũt demõſtrans ꝙ volens
ad paſſiõꝫ veñt · Seqꝭ · Apud te facio paſcha · In
quo demonſtrat quomã vſq̧ ad vltimũ diem non
erat cõtrari⁹ legi · Addidit aũt cũ diſcipulis meis
vt ſufficiẽs fieret p̃paratio · & vt ille ad quẽ mitte
bat non exiſtimaret eũ occultari velle · Seqꝭ · Et
fece · diſc · ſicut cõſti · illis iheſus & paraue · paſca ·
¶ Origenes · Forſitan aũt aliquis req̃ret · ex eo ꝙ
iheſus celebrauit more iudaico paſcha · quia conue
nit & nos imitatores chriſti ſimiliter facere · nõ cõ-
ſiderans ꝙ iheſus factus eſt ſub lege · nõ vt eos qui
ſub lege erant · ſub lege relinqueret · ſed vt ex lege
educeret · q̃nto ergo magis non cõuenit illos intro
ire ĩ lege qui prius fuerãt extra legem · ſed ſpirita-
liter celebrãtes que ĩ lege corporaliꝭ celebrãda mã
dãꝭ · vt ĩ azimis ſinceritatis & celebrãtes paſcha
ſcd̃ꝫ volũtatẽ agni dicẽtis · Niſi mãducaueritis cã
nẽ meã & bibe · ſãg · meũ ñ habe · vitã ĩ vob̃ ·

¶ Veſpere aũt facto · diſcumbebat cũ · xij · diſcipu
lis ſuis · Et edẽtibꝫ illis dixit · Amẽ dico vob̃ · quia
vn⁹ veſtꝝ me traditurus eſt · Et contriſtati valde ·
ceperũt ſinguli dicẽ · Nũq̃d ego ſum domine · At ip
ſe reſpõdens ait · Qui intingit mecum manum inp-
apſide · hic me tradet · filius quidem hominis vadit ·
ſicut ſcriptũ ẽ ꝺ illo · veh aꝭ hoĩ illi p quẽ fili⁹ hoĩs
tradeꝭ · bonũ eẽt ei ſi nat⁹ ñ fuiſſet hõ ille · rñdes aꝭ
iudas q̃ tradidit eũ · dixit · Nũq̃d ego ſũ rabi · Ait
illi · tu dixiſti · ¶ Hie · qꝛ ſup̃ dñs de paſ · ſua p̃dixeãt
Nũc eciã de ꝓditore p̃dixit dans ei penitẽcie · locũ ·
vt cũ ĩtelligeret ſciri cogitatiões ſuas & occulta
cordis cõſilia peniteret eũ facti ſui · Vñ dr̃ · veſpe-
re au · fa · diſc · cũ xij · diſ · ſuis · ¶ Remi · Cũ xij · di
cit · qꝛ iudas adhuc erat ĩ numero · q̃ iã receſſerat
merito · ¶ Hiero · Oĩa eñ ſic agit iudas vt tollaꝭ
ſuſpicio proditoris · ¶ Remi · Et notãdũ qꝛ pul-
chre veſpe facto diſcubuiſſe diciꝭ · q̃m ad veſpam
agnus immolari ſolebat · ¶ Rabanus · Ideo etiam
veſpere diſcubuit cum diſcipulis · quia in paſſione
chriſti · quando verus ſol ad occaſum properauit ·
refectio eterna · omnibus fidelibus preparata fuit
¶ Chriſo · in home · deſignat aꝭ euãgeliſta ꝙ come
dẽtibꝫ illis diſputat ihus de traditiõe iude · vt & de
tp̃e & a mẽſa oñdat maliciã ꝓditoris · Et ideo ſeq̃
ꝭ · & edẽtibꝫ illis · d · amẽ di · vo · qꝛ vn⁹ veſ · me tra
ẽ · ¶ Leo · pa · ĩ ſ · de paſ · In q̊ notã ſibi eẽ ꝓditoris
ſui ↄſciẽaꝫ ꝺmõſtrauit · ñ aſpa ac apta ĩpiũ ĩcrepa
tõe ↄfũdẽs · ſed leui & tacita ad moĩtiõe ↄueiẽs · vt
facili⁹ corrigẽt peĩtẽdo · quẽ nꝉꝉa ꝺformaſſꝫ abiectõ
¶ Orig · vel dixit gnãliꝭ · vt teſtio pcuſſi cordis
ſingꝉoꝝ q̃litas ꝓbareꝭ · & vt iude oñdẽt maliciã q̃
nec cognitori ↄſilioꝝ ſuoꝝ credebat · eſto qꝛ ĩ p̃mis

putauit latere q̄ſi hoīez · q̄ poſtq̄ vidit cōſcīēciam
ſuā poſitā ī verbis ipſius · quoꝝ p̄mū infidelitatis
erat · ſcd̄m ipudēcie & vt etiā diſcipuloꝝ oſndēt bo
nitatem · q̄ plus credebāt verbis chriſti quā ɔſciē
cie ſue · Vn̄ ſequit̄ · Et con · ſūt val · & ce · ſin · di ·
Nūqd ego ſum domine · Vnuſquiſq; enim diſcipu-
loꝝ ſciebat exhis que docuerat iheſus · qm̄ ad ma-
lum vertibilis eſt humana natura · & in colluctā-
tione aduerſus rectores huius mundi tenebrarum ·
Et propter hanc cauſam vnuſquiſq; eoꝝ timens
interrogauit · Vnde & de oībus futuris timendum
eſt nobis infirmis · Vidēs · at̄ domin? de ſeipſis ti
mentes diſcipulos · demonſtrauit proditorē īdicio
ꝓphetie vocis dicentis · Qui manducauit panē me-
cum · ampliauit aduerſū me ſupplantationē · vn̄ ſe-
q̄t · At ipſe rn̄dēs ait · Qui itigit mecū manū ī p ap-
b me tradet · Hie · O mira dn̄i paciēcia · p? dixerat
vn? vr̄m me tradet · pſeuerat ꝓditor ī malo · maīfe
ſti? arguit · & tn̄ nomē propriū nō deſignat · Ju
das em̄ ceteris contriſtatis & retrahentib? manū
& interdicentibus cibos ori ſuo temeritate & im-
pudencia qua proditurus erat · etiam manū cū ma
giſtro mittit in parapſidem vt audatia bonam con
ſciēciam mentiretur · Chri · in homelia · Mihi at̄
videtur & hec chriſtum feciſſe q̄ ſcilicet iudas cū
eo in parapſide intingeret · magis eum confundens
& in amorem ſuum attrahens · Raba · Quod at̄
dicit hic matheus in parapſide · marcus dicit in ca
tino · Parapſis enim eſt vas eſcarum quadrangu-
latum a paribus aſſibus id eſt equis lateribus di
ctum · Catinum vero vas fictile apertum ad im-
mittendum liquorem · & potuit fieri vt in menſa
vas fictile quadrangulum contineretur · Orige ·
Hec eſt aūt propria conſuetudo hominū nimis ma
lorum vt poſt ſalem & panem inſidietur hominibꝰ
maxime nihil inimicitie ab eis habentibus · Si at̄
& poſt ſpiritalem menſam abundantius videbis
multitudinem malicie eius non recordatus · nec in
corporalibus bonis magiſtri dilectionem nec in ſpi
talibus doctrinam · Tales ſunt omnes in Eccleſia
qui inſidiantur fratribus ſuis · cum quibus ad eā
dem menſam corporis chriſti frequenter ſimul fue
runt · Hieroni · Judas autem nec primo nec ſe
cundo correctus · a proditione retrahit pedem · ſed
pacientia domini nutrit impudenciam ſuā · & ideo
pena predicitur · vt quem pudor non vīceat · corri
gant denunciata ſupplicia · Vnde ſequitur · Filius
quidem hominis vadit ſicut ſcriptum eſt de illo ·
Remigi · Humanitatis namq; eſt ire & redire ·
diuinitatis ſemp manere & eſſe · & quia hūanitas
pati potuit & mori · idcirco pulchre dicitur filius
hominis abire · Aperte etiam dicit · ſicut ſcriptum
eſt de eo · quoniam quecūq; paſſus eſt · Prius a p
phetis predicta ſunt · Chriſoſtomus in home-
lia · Hoc autē dixit ad conſolandū diſcipulos vt
n̄ exiſtimarent infirmitatis id eſſe quod paſſurus
erat · & vtinam etiam corrigeret proditorem · Quā
uis autem ſcriptum fuerit paſſurum eſſe chriſtū ·
nichilominus tn̄ icuſatur iudas · Non em̄ tradicio
iude ſalutē noſtrā operata ē · ſed ſapiēcia xp̄i q̄ alio
rum nequicijs · ad id q̄d nobis expediebat vtebat̄
Vnde ſeq̄t̄ · Veh autem homini illi p quē fili? ho-
minis tradet̄ · Orige · Nō dixit veh homini illi a
quo tradit̄ · ſed per quem tradetur oſtendens alte-
rum a quo tradebatur id eſt diabolo · ipſum autem
iudam miniſtrum eſſe tradicionis · veh etiam oībꝰ
proditoribus chriſti · Quicūq; enim diſtipulos cri
ſti tradit · ipſum criſtum tradit · Remigi · Veh
etiam erit omnibus qui maligna conſcientia & pol
luta ad menſam chriſti accedunt · Quāuis enim cri
ſtū non tradant iudeis crucifigendū · tradent tamē
ſuis iniquis membris ſumendū · Et ad maiorē ex-
aggrauationē ſubdit · Bonū erat illi ſi natus non
fuiſſet homo ille · Hiero · Non autem ideo putan
dus eſt ante fuiſſe quā naſceretur · quia nulli poſ-
ſit eſſe bene · niſi ei qui fuerit · ſed ſimplicit̄ dictum
eſt · multo melius eſſe non ſubſiſtere · quā male ſub
ſiſtere · Auguſti · de queſti · Euan · Etſi quiſpiā
contendi aliquā vitā eſſe añ iſtā · non iude tm̄ vt
nō naſceret̄ · ſed nulli expedire cōuincit̄ · An dia-
bolo dicit non expedire naſci ſcilicet ad peccatum
āte etiā bonū erat illi vt chriſto non naſceretur p
vocationē nec eſſet apoſtata · Origenes · Judas
autē p? oīm apoſtoloꝝ interrogationes · & poſt
xp̄i narratōez de ip̄o vix aliq̄n & ipſe īterrogauit
verſuto conſilio vt ſimilia ceteris interrogando ce-
laret prodiciōis ɔſiliū · Nam vera triſticia n̄ ſuſti-
net moram · Vnde ſequitur · Reſpondens autē Ju
das qui tradidit eum · dixit · Nunquid ego ſū rabi?
Hiero · Jn quo blādiciēs fingit affectum ſiue
incredulitatis ſignum · Ceteri enim qui non erāt
prodituri dicunt · Nunquid ego ſum dn̄e? Jſte qui
proditur? erat non dominum · Sed magiſtrum vo
cat · quaſi excuſationē habeat ſi domino denegato
ſaltem magiſtrū prodiderit · Origenes · Vel
hoc ipſum quaſi ſubſaniens dicit · quia vocabatur
magiſter · cum non eſſet hoc vocabulo dignus ·
Chriſoſtomus in homelia · Quamuis autem do-
minus poterat dixiſſe · argentum es pactus accipe
& adhuc audes interrogare · ſed nihil horū dixit
mitiſſim? iheſus · nobis terminos & regulas perfi
gens · Seq̄t em̄ · Et ait illi · tu dixiſti · Remi ·
Quod ſic poteſt intelligi · Tu dicis · ſiue tu dixiſti
& nō ego · vt adhuc locus pnīēcie ɔcederet̄ · dum n̄
apciūs ei? puerſitas maīfeſtat̄ · Raba · potuit
etiā hoc ſic dici a iuda · & a dn̄o rn̄deri · vt n̄ oēs ad
vterēt q̄ dictū erat · Sequitur textus

Cenantibus at̄ illis · accepit ih̄s panem & bene-
dixit ac fregit · deditq; diſcipulis ſuis · et ait · acci-
pite · & ɔmedite · hoc ē corp? meum · Hie · Poſt-
q̄ tipicum paſcha fuerat impletū · & agni cānes cū
apoſtolis comederat · ad verum paſche tranſgredi-
tur ſacramētū · vt q̄ṅ oīm pfiguratiōe ei? melchiſe
dech ſūmi dei ſacerdos panē vinū offerens fecerat ·

ipſe quoqꝫ in veritate ſui corporis & ſanguinis re=
pñtaret. Unde dicitur. Cenantibus autem illis.
¶ Aug⁹. ad Januariũ. In quo liq̇do apparet. qñ
primo acceperunt diſcipuli corpus & ſanguinem
dñi. non eos accepiſſe ieiunos. Nũquid tamẽ ꝓpte
rea calumniandũ eſt vniuerſe eccleſie ꝙ a ieiunis
ſemꝑ accipit̃. Placuit em̃ ſpiritui ſancto vt ĩ ho
norẽ tanti ſacram̃ti in os xp̃iani prius dñicum cor
pus intraret quã ceteri cibi. Saluator namqꝫ quo
vehem̃ti⁹ cõmendaret miſterij huius altitudinem.
vltimũ in hoc voluit ĩfigere cordibus & memorie
diſcipulorũ a quibus ad paſſionẽ digreſſurus eãt.
& ideo non p̃cepit. quo deinceps ordine ſumeret̃.
vt apoſtolis. per quos eccleſiã diſpoſiturus erat.
ſeruaret hunc locum. ¶ Gloſa. Sub alia tamen
ſpecie carnẽ & ſanguinẽ ſuũ tradidit xp̃us. & dei=
ceps ſumendũ inſtituit. vt fides haberet meritũ.
que de his eſt. que non vident̃. ¶ Ambroſi. de ſa
cramẽtis. Et vt nullus horror cruoris ſit. & p̃ciũ
tñ operet̃ redẽptõis. ¶ Aug. ſuꝑ iohã. Cõmẽdauit
aũt dñs corp⁹ & ſãguinẽ ſuũ ĩ eis rebꝫ q̃ ad vnũ ali
q̇d redigũt̃ ex m̃ltis. Panis namqꝫ ĩ vnũ ex mu
tis granis conficit̃. vinũ vero ĩ vnũ ex m̃ltis aci
nis confluit. Ita dñs iheſus xp̃us nos ſignauit. &
miſteriũ pacis ac vnitatis noſtre in ſua menſa cõ=
ſecrauit ¶ Remi. Apte etiã fructũ terre obtulit.
vt per hoc demonſtraret qꝛ ad hoc venerat. vt il
lam maledictionẽ aufferret. qua maledicta ẽ t̃ra
ꝓpt̃ peccatũ primi hominis. Congruẽter etiã iuſ=
ſit offerri que de terra naſcunt̃. & pro quibus ho
miẽs maxime laborãt. vt nõ eẽt difficultas in ac=
quirendo & homines de labore manuũ ſuaꝝ ſacrifi
tium deo offerent. ¶ Ambro. de ſacramẽtis. Ex
hoc autem accipe anteriora eſſe miſteria xp̃ianoꝝ
q̃ȝ iudeorũ. Obtulit ei melchiſedech panẽ & vinũ
ſimilis per oĩa filio dei. cui dicit̃. Tu es ſacerdos ĩ
eternũ ſcd̃m ordinẽ melchiſedech. de quo & hic di
cit̃. Accepit iheſus panẽ. ¶ Gloſa. Qꝫ de pane fru
menti ĩtelligi debet. Grano em̃ frumẽti ſe cõparauit
dñs dicens. Niſi granũ frumẽti cadens in terram.
Talis etiã panis competit ſacram̃to. quia ei⁹ vſ⁹
ẽ cõmunior. Nam alij panes ꝓpter eius defectum fi
unt. Quia vero xp̃us vſqꝫ ad vltimũ diẽ demõſtra=
uit ſe nõ eẽ cõtrariũ legi vt ſuꝑ ex verbis chriſo=
ſtomi habitũ eſt. In veſpera vero quando paſcha ĩ
molabat̃. ſecũdũ legis p̃ceptũ azima comedendum
erat. & omne fermentatũ abijciendũ. maĩfeſtum
eſt ꝙ panis iſte quẽ dñs accepit vt diſcipulis tra=
deret. azimus fuit. ¶ Grego. in regiſtro. Solet
autem nõnullos mouere. ꝙ in eccleſia alij offerũt
panes azimos. alij fermẽtatos. Eccleſia nanqꝫ ro
mana offert azimos panes propterea ꝙ dñs ſine vl
la commixtiõe ſuſcepit carnẽ. alie vero eccl'ie offert̃
ferm̃tatũ ꝓ eo ꝙ vbũ patris ĩdutũ ẽ carne. & ẽ
ver⁹ d⁹ & ver⁹ hõ. Nã & fermẽtũ cõmiſcet̃ farine. ſꝫ
tã azimã q̃ȝ fermẽtatũ dum ſumimus. vnũ corp⁹
dñi noſtri ſaluatoris efficimur. ¶ Ambro. de ſa=
cram̃tis. Iſte aũt panis. añ vba ſacram̃toꝝ panis
eſt vſitat⁹. vbi acceſſerit cõſecratio. de pane fit ca
ro xp̃i. Conſecratio aũt q̇bꝫ verbis eſt & q̇bꝫ ſmo
nibus. niſi dñi iheſu. Si em̃ tãta vis ẽ in ei⁹ ſmõe
vt inciperẽt eſſe q̃ nõ erãt. quãtomagis operatorius
ẽ. vt ſint que erant. & ĩ aliud cõmutent̃. Si em̃
operatus eſt ſermo celeſtis in alijs rebus. nõ opera
tur in celeſtibus ſacramẽtis! Ergo ex pane corp⁹
fit xp̃i. & vinũ fit ſanguis cõſecratiõe verbi cele=
ſtis. Modum req̇ris accipe. Cõſuetudo eſt vt non
generetur homo niſi ex viro & muliere. ſed qꝛ vo
luit dñs. de ſpiritu ſancto & virgine nat⁹ ẽ xp̃⁹.
¶ Auguſtinus. de ver. do. Sicut ergo ꝑ ſpitum
ſanctũ vera caro ſine coitu creatur. ita & ꝑ eũdem
ſubſtancia panis & vini idem corpus xp̃i & ſan=
guis cõſecratur. Et ideo quia verbo dñi fit p̃dicta
conſecratõ. ſubditur. Benedixit. ¶ Remigi. Per
hoc etiã mõſtrauit. quia humanã naturam vna cũ
patre & ſpiritu ſãcto gr̃a diuine v̂tutis impleuit
& eterne ĩmortalitatis munere ditauit. ſed vt mõ
ſtraret quia corpus eius non abſqꝫ ſua voluntate
ſubiectũ erat paſſioni. ſubditur. Ac fregit. ¶ Au
guſti. in li. ſententi. proſpi. Cum ei frangitur ho
ſtia. dum ſanguis de calice in ora fidelium fundit̃.
q̇d aliud q̃ȝ dominici corporis ĩmolatio in cruce ei⁹
qꝫ ſãguinis effuſio de latere deſignat̃. ¶ Dioni. in
eccleſiaſtica hierarchia. In hoc etiã oñdit̃ ꝙ vnũ
& ſimplum dei verbum ꝑ humanationẽ cõpoſitũ &
viſibile ad nos ꝑuenit. & ad ſe nr̃aꝫ ſocietatẽ beni
gne ꝑagens ſpĩtaliũ bonoꝝ diſtributoꝝ nos par=
ticipes fecit. Vñ ſeq̇tur. deditqꝫ diſcipulis ſuis.
¶ Leo. papa ĩ ſer. de paſſi. Nec ab hoc q̇dẽ miſte=
rio traditore ſubmoto vt oñdet̃ iudas nulla iniu=
ria exaſperat⁹. q̇ impietate volũtaria eãt p̃ſcit⁹.
¶ Auguſtinus. ſuper iohannem. De vno enim
pane & petr⁹ accepit & iudas. Sed petr⁹ accepit
ad vitã. iudas ad mortem. ¶ Chri. in ho. Et hoc
iohãnes oñdit. dicẽs. qm̃ p⁹ hoc ĩtrauit ĩ eũ ſatha
nas. Et ei maius peccatũ ẽ factũ. Et qm̃ cum tali
mẽte ad miſteria acceſſit. & qm̃ cũ acceſſiſſet. ñ fa=
ct⁹ ẽ melior. neqꝫ timore neqꝫ bñficio. neqꝫ honore.
xp̃us aũt ñ ꝓhibuit eũ. q̃uis oĩa nouerit. vt diſcas
qm̃ nihil derelĩq̇t eoꝝ. q̃ ĩ correptiõeꝫ cõueniũt ¶ Re
mi. In hoc etiã facto reliq̇t exm̃ eccl'ie. vt neĩeꝫ a
ſocietate ſui. neqꝫ a cõmuniõe corporis & ſãguinis
dñi ſegreget. niſi ꝓ aliq̊ maĩfeſto & publico c̃mie
¶ Hila. vel ſine iuda paſcha accepto calice & fra
cto pane cõficit̃. dign⁹ ei et noꝝ ſacmẽtoꝝ cõmu
nione ñ fuerat. Diſceſſiſſe aũt eũ hinc ĩtelligit̃ ꝙ cũ
t̃bis reuerſ⁹ oñdit̃. ſeq̇t̃ & ait. accipite & comedite
¶ Au. de ver. do. Inuitat dñs ſuos vt p̃pararet eis
cibũ ſeip̃m. Sꝫq̇s audeat mãducare dñm ſuũ. &
q̇dẽ qñ mãducat̃. reficit. ſꝫ ñ d̃ficit. viuit mãduca
t⁹. qꝛ ſurrexit occiſ⁹ nec qñ mãducat̃ ꝑtes de illo
faci⁹. & q̇dẽ ĩ ſacm̃to ſic fit norũt fideles queadmod̃
manducent carnem chriſti. Vnuſquiſqꝫ pãtẽ ſuã
accepit. Per partes mãducat̃ ĩ ſacmẽto & ĩteger

manet· Totus in celo· totus in corde tuo· Ideo aūt
iſta dicūtur ſacramēta q2 i eis aliud videt᷑· & ali-
ud intelligit᷑. quod videt᷑ habet ſpeciē corporalē.
qđ intelligit᷑· fructū habet ſpiritalē. Auguſtin9
ſup iohānem· Carnē aūt chriſti non edamus tātū
in ſacramēto qđ & multi mali faciunt· ſed vſqȝ ad-
ſpirit9 participacionē manducem9· vt in dñi cor-
pore tanquā membra maneam9· vt ei9 ſpiritu ve-
getemur. Ambro. de ſacramētis· ante enim ꝙ
ↄſecret᷑· panis ē· vbi aūt vba xp̄i acceſſerīt dicētis·
hoc ē corp9 meū· corp9 xp̄i ē· Textus

Et accipiens calicē gracias egit· & dedit illis·
dicens· Bibite ex hoc omnes· hic ē ſanguis meus
noui teſtamēti· qui pro multis effundet᷑ i remiſſio
nē peccatoꝝ· Dico aūt vobis· nō bibam āmodo de
hoc genimine vitis· vſque i illū diē quo illud bibā
vobiſcū nouū in regno patris mei. Remi. Quia
corpus ſuū ſub ſpecie panis dñs diſcipulis dederat.
pulchre etiā calicē ſui ſanguinis tradit eiſdē· Vn-
de dr̄· Et accipiēs calicē· gracias egit· Inq̄ demō
ſtrat q̄ntū de nr̄a ſalute ↄgulet᷑· ꝓ quibꝰ etiā ſang
uinē ſuū funderet· Chri· in home· Ideo etiā gra
cias egit vt nos doceret· qualit᷑ oporteret nos hoc
miſteriū pficere· & etiā mōſtrauit q̄m ad paſſionē
nō venit nolens· Erudiuit eñ nos. qđcumqȝ pati-
mur cū gr̄aꝝ actione ferre· Et etiam ex hoc bonā
ſpem nobis dedit· Si enim figura huius ſacrificij
ſcilicȝ immolatio agni paſcalis· facta eſt liberatio
populi ab Egiptiaca ſeruitute· multomagis veri-
tas liberabit orbem terrarū· Seqt᷑. Et dedit illis·
dicens· Bibite ex hoc omnes· Ne autē hec audien
tes turbarent᷑· pmū ip̄e ſāguinē ſuū bibit· īducēs
eos ſine turbatiōe ad cōmunionē miſterioꝝ· Hie
ronī· contra Heluidiū· Sic igit᷑ dñs ihēſus fuit cō
uiua & cōuiuiū· ip̄e comedēs & qui comeditur· Se
quit᷑. Hic ē ſanguis me9 noui teſtamēti· Chri·
in home· hoc eſt ānunciatiōis legis noue· hoc eñ
pmittebat vet9 teſtamētū· qđ ↄtinet nouū· Sic ei
vet9 teſtamētū habuit ſanguinē vituloꝝ & oiuū
ita nouū habet ſanguinē dominicū. Remigius
Sicut enim legitur· quia accepit moiſes ſangui-
nē agni & miſit i craterā· & intincto faſciculo hiſo-
pi aſperſit populū· dicens· hic eſt ſanguis teſta-
menti quod mandauit ad nos deus. Chriſo· in
ho· Sanguinē aūt nominās· & paſſionē ſuā ꝓnūci-
at· dicens. Qui pro multis effundet᷑· Et rurſus di-
cit mortis cauſam· cum ſubdit· In remiſſiōe pctoꝝ
vniuerſi orbis terrarū. Remigi. Et notandū q2
non ait pro paucis aut pro omnibus· ſed pro mul-
tis· quia non venerat vnam tantū gentem redime-
re· ſed multos de omnibus gentibus. Chriſoſto
mus· in homelia· hoc autem dicens oſtendit· ꝙ paſ
ſio eius miſteriū eſt ſalutis humane· per quod eti
am diſcipulos conſolatur. Etiam ſicut moiſes ait.
hoc erit vobis memoriale ſempiternū. Ita & ipſe
dixit vt Lucas refert· hoc facite in meam cōme-
morationem. Remigius· Non ſolū autē panem
ſed etiam vinum offerendum docuit· vt eſurientes
& ſicientes iuſticiam his miſterijs doceret eſſe re-
creandos. Gloſa. Sicut enim corporalis refe-
ctio fit per cibum & potum· Ita ſub ſpecie cibi &
potus nobis ſpiritalem refectionem dominus pre-
parauit· Conueniens etiam fuit ad ſignandum
dominicam paſſionem· vt ſub duplici ſpecie hoc
ſacramentū inſtitueretur· In paſſione enim ſang
uinem ſuum effudit· & ſic ſanguis eius fuit a cor-
pore ſeparatus. Oportuit ergo ad dominicam paſ
ſionem repreſentandā. ſeorſū ꝓponi panē & vinū
que ſunt corporis & ſanguinis ſacramenta. Sci-
endū tamen eſt· ꝙ ſub vtraqȝ ſpecie totus chriſt9
continetur. Sub ſpecie quidem panis ſimul ſang-
uis cū corpore· & ſub ſpecie vini ſimul corpus cū
ſanguine. Ambroſius· in epiſtola ad Corinte·
Ideo etiā in duabus ſpeciebus celebratur· valet eī
ad tuitiōeȝ corporis & anime· quod percipimus.
Ciprianus ad conciliū Calix vere domini nō ē
aq̄ ſola & vinū ſolū· niſi vtrūqȝ miſceat᷑. Nec cor-
p9 dñi pt̄ eē farina ſola aut aqua ſola· niſi vtrūqȝ
fuerit adunatū. Ambro. de ſacramētis· Si autē
Melchiſedech panē & vinū obtulit· quid ſibi vult
aque mixtio? Accipe rationē. Tetigit moiſes pe-
trā· & petra vndā maximā fudit· petra aūt erat
xp̄s· & vn9 de militibꝰ lancea tetigit latus xp̄i·
& de latere eius aqua fluxit & ſanguis· aq̄ vt mun
daret· ſanguis vt redimeret. Remigi. Sciendū
eſt etiā ꝙ vt iohānes dicit· aque multi populi ſūt·
Et q2 nos oportet ſemp manere in chriſto· & chri
ſtum in nobis· vinū aque mixtū offert᷑ vt oſtē-
dat᷑. quia caput & menbra· i· chriſtus & eccleſia
vnū ſunt corpus· vel vt demōſtret᷑ quia nec xp̄us
paſſus eſt abſqȝ amore noſtre redemptionis· nec
nos ſaluari poſſum9 abſqȝ illius paſſione. Chri.
in homelia. Quia vero de paſſione & cruce eis locu
tus erat· conſequenter eum qui de reſurrectione ē
ſermonem inducit· dicens. Dico autem vobis nō
bibam ammodo de hoc genimīe vitis vſqȝ in diem
illū· cū illud bibā vobiſcū nouū i regno patris
mei· Regnum autem reſurrectionem ſuam nomi
nat· Ideo autem hoc de reſurrectione dixit ꝙ ſcili
cet cum Apoſtolis eſſet bibiturus· ne aliqui exiſ-
timarent phantaſiam eſſe reſurrectionem· Et ideo
perſuadentes hominibus de chriſti reſurrectione·
dixerunt· Simul comedimus & bibimus cum eo
poſtquam reſurrexit a mortuis· per hoc ergo oſtē
dit quod videbunt eum clare ſuſcitatum· & cum
ipſis rurſus· erit· Quod autem dicit nouum· in tel
ligendum eſt noue idest nouo modo· non quaſi
corpus paſſibile habens & indigens cibo· Non
enim poſt reſurrectionem comedit & bibit· quia
cibo indigeret· ſed propter reſurrectionis certi-
tudinem· Quia vero ſunt quidam heretici in ſa-
cris miſterijs aqua vtentes non vino· demon
ſtrat per hec verba quoniam & cum ſacra mi-
ſteria tradidit vinū dedit qđ & reſuſcitat9 bibit.

Propter hoc dicat. Ex hoc genimine vitis. Vitis
enim vinum non aquā generat. ¶ Hiero. vel alit.
de carnalibus dn̄s tranſit ad ſpiritalia. ꝙ vinea de
egipto trāſplantata popul9 ſit iſrabel. Sacra ſcri
ptura teſtat. Dicit ergo dn̄s ſe de hac vinea neqꝫ
eſſe bibiturū niſi in regno patris. Regnū patris ſi
dem puto eſſe credentium. Ergo cū iudei regnū re
ceperint patris. tunc de vino eoꝝ dn̄s bibet. Attē
de autem ꝙ dicat patris & non dei. Omnis enim
pater nomen eſt filij. ac ſi diceret. cum crediderint
in deum patrem. & adduxerit eos pater ad filium
¶ Remigius. Vel aliter. Non bibam de genimi-
ne vitis huius. id eſt non vltra ſinagoge carnalibꝰ
oblacionibus delectabor. In quibus illa paſchalis
agni immolatio precipuū locum tenere ſolebat.
Aderit autem tempus mee reſurrectionis & dies.
in quo regno patris conſtitutus. id eſt gloria eter
ne immortalitatis ſublimatus vobiſcum illud bibā
nouum. hoc eſt de ſaluatione illius populi iam re-
nouati per aquam baptiſmatis. quaſi nouo gau-
dio letabor. ¶ Aug9. de queſ. euan. Vel aliter.
Cum dicit. Bibam illud nouū. vult intelligi hoc
vetus eſſe. Quia ergo de ꝓpagine adam qui vetus
homo appellatur. corpus ſuſcepit. qd in paſſione
morti traditurus erat. Unde etiam per vini ſacra-
mentum cōmendauit ſanguinem ſuum. quid ali-
ud nouū vinum quā immortalitatē renouandorum
corporum intelligere debemus? Quod autem dicit.
vobiſcum bibam. in ipſis reſurrectionem corpoꝝ
ad videndam immortalitatem promittit vobiſcum
enim non ad idem tempus. ſed ad eandam inno-
uationem eſſe dictum accipiendum eſt. Nam &
nos dicit ap̄lus reſurrexiſſe cum chriſto. vt ſpes
rei future iam leticiam p̄ntem afferat. Quod autē
de hoc genimine vitis etiā illud nouū eſſe dicit. ſig
nificat vtiqꝫ eadē corpora reſurrectura. ſecundum i
nouationem celeſtem. que nunc ſecundū terrenā
vetuſtatē ſunt moritura. ¶ Hila. Videtur aūt ex
hoc ꝙ iudas cum eo non biberit. quia non erat bibi
turus in regno. cum vniuerſos tunc bibentes ex
vitis iſtius fructu bibituros ſecum poſtea pollice
retur. ¶ Gloſa. Sed ſuſtinendo aliorum ſanctoꝝ
ſentēciā. ꝙ ſcilicet iudas ſacramēta receperit a xp̄o
dicendū ē. ꝙ hic dicit vobiſcū ad plures eoꝝ nō ad
oēs referendū ē. Sequitur textus
¶ Et hymno dicto exierūt in montē oliueti. Tūc
dicit illis ihesus. Oēs ſcandalū patiemini in me in
iſta nocte. Scriptū eſt enim. percuciam paſtorē.
& diſpergētur oues gregis. poſtq̄ autē reſurrexe
ro. precedam vos in galileā. Rn̄dens aūt petrus.
ait illi. Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te. ego
nūq̄ ſcandalizabor. Ait illi ihesus. Amen dico ti
bi. quia in hac nocte anteq̄ gallus cantet. ter me
negabis. Ait illi petrus. Etiā ſi oportuerit me mo
ri tecū. non te negabo Similiter & oēs diſcipuli
dixerūt. ¶ Origenes. Diſcipulos qui acceperant
benedictionis panē & biberāt calicē gratiaꝝ actio
nis. docebat dn̄s probis omnibus hymnum dicere
patri. Vn̄ dicit. Et hymno dicto. exierunt in mō
tem oliueti. vt de alto trāſiret ad altū. quia fidelis
non poteſt aliquid agere in conualle. ¶ Chriſo. in
home. Audiant quicūqꝫ velut porci ſimplicit mā-
ducantes cum ebrietate ſurgūt. cum deceret grās
agere & in hymnū menſam definere. Audiant qui
cumqꝫ vltimam oracionē in ſacris miſterijs non
expectant. vltima enim oratio illius hymni. eſt ſig
num. Gratias ergo egit anteq̄ ſacra miſteria diſci
pulis daret. vt & nos gracias ageremus. Hymnū
dixit poſtq̄ dedit. vt nos hoc ipſū faciamꝰ. ¶ Hie-
ro. Juxta hoc exemplū ſaluatoris. qui pane xp̄i
& calice ſaturatus & inebriatus fuerit. poteſt lau-
dare deum. & conſcendere montem oliueti. vbi la-
borū refectio. dolorisqꝫ ſolacium & veri luminis
noticia ē. ¶ Hila. per hoc etiam oſtenditur ꝙ ho-
mines conſumati in vniuerſis diuinorū miſterioꝝ
virtutibus. gaudio exultationeqꝫ cōmuni. in cele-
ſtem gloriam efferuntur. ¶ Origene. Apte etiam
mons viie eſt electus vbi prenuntiaturus fuit ſcā
dalum infirmitatis diſcipuloꝝ. iam tunc paratꝰ.
vt non repelleret diſcipulos diſcedentes. ſed vt re
ciperet reuertentes. Unde ſequitur. Tunc dixit
illis ihesus. Omnes vos ſcandalum patiemini i me
in iſta nocte. ¶ Hiero. Predicit quidē quod paſ-
ſuri ſunt. vt cum paſſi fuerint. non deſperent ſalu-
tem. ſed agentes penitenciam liberentur. ¶ Chri
in homelia. In quo etiam docet nos quales an̄ cru
cem fuerunt diſcipuli & quales poſt crucem. Etei
q̄ neqꝫ cū xp̄o dū crucifigebat ſtare poterant. po-
ſt mortē chriſti adamante fuerūt fortiores. Fuga
ei diſcipuloꝝ & timor. demoſtratio ē mortis xp̄i.
vt confundāt q̄ hēti martionis egrotant. Si eī
neqꝫ ligatꝰ eſt neqꝫ crucifixus. vnde petro & reli-
quis apoſtolis incuſſus ē tātꝰ timor? ¶ Hiero. Et
ſignāt addit. In iſta nocte. qꝛ quō q̄ inebriāt. ſic
& q̄ ſcandalū patiunt. in nocte & in tenebris ſuſti-
nēt. ¶ Hila. Huiꝰ etiā predictōis fides autorita
te ꝓphetie veteris continebat. Vn̄ ſeqt. ſcriptum
ē eī. percutiā paſtorē & diſpergēt oues gregis.
¶ Hiero. hoc alijs vbis i zacharia ꝓpheta ſcriptū
ē Et ex perſona ꝓphete ad deum dicitur. pcute pa
ſtorē. & diſpgēt oues. percutit at paſtor bonꝰ
vt ponat aīaꝫ ſuā pro ouibus ſuis. & de multis gre
gibꝰ erroꝝ. fiat vnꝰ grex & vnꝰ paſtor. ¶ Chri.
in homelia. Hanc autem Prophetiam inducit. ſi-
mul quidem ſuadens eis attendere ſemper que ſcri
pta ſunt. Simul autem oſtendens quoniam ſecun
dū dei ꝯſiliū crucifigebat. & vndiqꝫ mōſtrās ū ali
enū ſe eē a veteri teſtamēto qui i eo prenunciabat
Nō autem permiſit eos in triſtibus permanere. ſed
& leta prenunciat dicens. poſtq̄ at reſurrexero.
precedam vos in galileam. Non enim confeſtim po
ſt reſurrectionē i celo eis apparuit. Neqꝫ in longā
quādā regionē vt eis appareat. vadit. ſ i ipa gen
te & i ipis fere regiōibꝰ. vt & hinc crederet. q̄m q̄

crucifixus eſt· ipſe eſt qui reſurrexit· Propt̃ hoc
etiam ſe in galileam abire dicit· vt a timore iudeorũ
liberati· crederent ei quod dicebatur· ¶ Origenes
Predicit etiam hoc eis vt qui ad modicum diſper=
guntur ſcandalum paſſi· poſt congregẽtur a reſur
gẽte chriſto· & p̃cedente eos in galileam gẽcium·
¶ Hila· Sed petrus in tantũ & effectu & caritate
chriſti efferebat̃· vt & imbecillitatem carnis ſue &
fidẽ verborũ domini non cõtuetur· quaſi dicta eius
efficienda non eſſent· Vnde ſequit̃ reſpondens pe=
trus ait illi· Et ſi omẽs ſcandalizati fuerint in te·
ego nũq̃ꝫ ſcandalizabor· ¶ Chriſ· in homeli· Quid
ais o petre? ꝓpheta dixit diſpergent̃ oues· & xp̃s
cõfirmauit quod dictũ eſt· & tu dicis· nequaquã·
Quando dixit vnus ex vobis me tradet· Timebas
ne tu eſſes traditor· quãuis nihil tibi tale cõſcius
eras· Nũc aut̃ manifeſte eo dicẽte· qm̃ omẽs ſcan=
dalizabimĩ· Sed q̃a erut? erat ab anxietate quã de
ꝓditione habuerat· confidens· de reliquo dicebat·
Ego nũquam ſcandalizabor· ¶ Hiero· Non tamen
eſt temeritas nec mẽdacium· ſed fides eſt apoſtoli
petri· & ardens affectus erga dominum ſaluatorẽ
¶ Remigius· Quod ergo ille dicit preuidendo· iſ=
te denegat amando· vbi moraliter· inſtruimur vt
quantum cõfidimus de ardore fidei· tantum timea
m? de carnis fragilitate· Videtur tamen accuſa=
bilis petr?· & quomiã cõtradixit &· quomiã alijs ſe
ipſũ prepoſuit· & tercium· quomiã totũ ſibi attribu
it· ꝙ· ſ· fortiter eſſet pſeueratur? vt hoc igit̃ in eo
ſanaret· permiſit eius caſum· non impellens eum
ad negandum· ſed eum ſibi deſerens & naturã hu
manam de fragilitate conuincens· ¶ Orige· Vñ
alij diſcipuli ſcandalizati ſũt in iheſu· Petrus au
tem non ſolum ſcãdalizatur· ſed abundantius re=
linquit̃ vt ter denegaret· Vnde ſequitur· Ait illi
iheſus· Amen dico tibi· quia in hac nocte antequã
gallus cantet· ter me negabis· ¶ Auguſtinus· de
concor· euange· Poteſt autem mouere ꝙ tam di=
uerſa non tantum verba· ſed etiam ſentẽcias euan
geliſte premittunt· quibus premonit? petrus illã
preſumptionem proferret vel cum domino vel pro
domino moriendi· Ita vt cogant intelligibiliter
eum expreſſe preſumptionem ſuam diuerſis locis
ſermoĩs chriſti· & ter illi a domĩo reſponſũ ꝙ eum
eſſet ante galli cantum ter negaturus· ſicut etiam
poſt reſurrectionẽ ter illũ ĩtrogat vtꝝ illũ amet
& mandatum de paſcendis ouibus ter p̃cepit Quid
em̃ habent hec verba mathei vel ſentẽcie ſimile il=
lis quibꝫ ſcd̓m iohãnẽ vl̓ q̇bꝫ ſcd̓m lucã petr? ꝓtu
lit p̃ſũptiõez ſuã· Mãc? at̃ pene ip̃is vb̂ hoc cõme
morat q̇bꝫ & mat· niſi ꝙ diſtĩci? queãdmodũ futu
rũ eẽt· exp̃ſſit dictũ eẽ a dño· Amẽ dico tibi qꝛ tu ho
die ĩ nocte hac p̃uſq̃ꝫ bis gall? vocẽ d̓derit ter me
es negatur?· Vñ ñnl̓is q̇ parꝝ adtẽdũt· Mãc? vide
tur ñ cõgruẽ ceteris· Tota ei negacõ petri t̃na ẽ q̃
ſi p? p̃mũ galli cãtũ ĩciperet· falſũ dixiſſe videret̃
tres euangeliſte q̇ dicũt dixiſſe dñm· ꝙ añq̃ꝫ gall?

cãtaret eũ petr? eẽt negatur?· rurſus ſi totã trinã
negationẽ ante peregiſſet· q̃ꝫ cãtare gallus incipe
ret· ſuperfluo dixiſſe marcus dep̃henderet̃· ex per=
ſona dñi· Priuſquã gallus bis vocem dederit ter
me es negaturus· Sed qꝛ añ primũ galli cantum
cepta ẽ illa trina negacio· attenderũt tres ẽuange=
liſte non quando eã completurus eſſet petrus· ſed
quãdo futura eſſet & quando inceptura· i· ante galli
cantum tota poſſit intelligi· qm̃ ante galli cantum
tantus timor obſederat mentẽ qui eã poſſet vſqꝫ ad
terciã negacionẽ perducere· Multo minus igitur
mouere debet· qꝛ trina negatio etiã trinis negãtis
vocibꝫ añ galli cantum cepta· & ſi nõ añ p̃mũ gal
li cãtũ ꝑacta ẽ· tãquã ſi alicui diceret̃· Añquã gal
lus cãtet ad me ſcribes epiſtolã· In qua mihi ter
cõuiciaberis· Nõ vtiqꝫ ſi etiã añ omnẽ galli cantũ
ſcribere ĩciperet· & poſt primũ galli cantũ finiret·
ideo dicẽdũ erat falſum fuiſſe p̃dictũ· ¶ Origene·
Quereres at̃ ſi poſſibile erat vt nõ ſcandalizaretur
petrus· ſemel ſaluatore dicẽte· quomiã oẽs vos ſcã
dalũ paciemini in me· Ad q̇d aliquis rñdebat qm̃
neceſſe erat fieri q̇d predictũ erat a iheſu· Ali? at̃
dicet· qm̃ qui exorat? a Niniuitis· que p̃dixerat ꝑ
ionam nõ fecit· poſſibile fuit· vt repelleret etiã ſcã
dalũ a petro deprecãte· Nunc autem promiſſio eius
audax in affectu quidẽ prompto· non ſine prudẽti
facta eſt ei cauſa vt non ſolũ ſcandalizet̃· verũ eti
am ter denegaret· poſtquã at̃ cũ affirmatione iura
menti pronuntiauit· dicet aliq̇s ꝙ non erat poſſibi
le vt non denegaret· Si enim iuramentũ erat xp̃i·
amen· mentitus fuiſſet· Amen dico tibi· Si verum
dixiſſet petrus quia non te negabo· Videntur aũt
mihi ceteri diſcipuli cogitãtes quod primũ fuerat
dictum· omnes vos ſcandalum paciemini· Ad hoc
autem ꝙ dictum eſt petro· Amen dico tibi· promi
ſerunt ſimiliter petro· quia non erant comprehenſi
in illa prophetia· Vnde ſequitur· Ait illi petrus·
Etiam ſi oportuerit me mori tecum nõ te negabo·
Similiter & omnes diſcipuli dixerũt· hic etiaꝫ pe
trus neſcit quid loquat̃· Cum iheſu enim mori pro
omnibus moriente hominum non erat· quomiã om
nes fuerant in peccatis· & omnes opus habebant·
vt ꝑ eis alius moreret̃· non ip̃i ꝑ alijs· ¶ Raba·
Sed quia intellexerat petrus dominum pre timo=
re mortis eum ſe predixiſſe negaturum· ob hoc di=
cebat· ꝙ licet periculũ ĩmineret· nullo modo ab ei?
fide poſſet auelli· & ſimiliter alij apoſtoli ꝑ ardorẽ
mentis non timuerunt damnum mortis· Sed va=
na fuit preſũptio ſine protectione diuina· Hinc
ergo magnum diſcimus dogma quod non ſuffi=
cit deſiderium hominis· niſi diuino aliquis pociat̃
auxilio· Sequitur textus
¶ Tũc venit ihs cũ illis ĩ villã que dr̃ Gethſema
ni· & dixit diſcipulis ſuis· Sedete hic· donec vadã
illuc & orem· Et aſſumpto Petro & duobus filijs
Zebedei cepit contriſtari & meſtus eſſe· Tũc ait
illis· Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem·

Suſtinete hic & vigilate mecum. ¶ Remi. paulo
ſuperius euāgeliſta dixerat. quia hymno iā dicto
exijt cū diſcipulis in montē oliueti. Et vt oſten-de
ret ad quem locum ipſius montis diuerterit. cōſe-
quēt adiunxit. Tunc venit ieſus cum illis ī vil-
lam. que dicit getſemani ¶ Raba. Lucas dicit.
In montem oliueti. Johannes. trans torrentem ce
dron. quod idē eſt quod getſemani. Et eſt locus
in quo orauit ad radicē montis oliueti vbi ortus ē.
vbi etiam eccleſia eſt edificata. ¶ Hieroni. geth-
ſemani īterptat vallis pinguiſſima. Inquia iuſſit
diſcipulos ſedere pauliſper & expectare redeuntē.
donec pro cunctis dominus ſolus oraret. ¶ Orige.
Non enī conueniebat vt ibi caperet. vbi cum diſci
pulis manducauerat paſcha. conueniebat autem &
priuſq̄ proderetur. orare & eligere locum mundū
ad orationē. Unde ſequitur. Et dixit diſcipulis.
ſuis ſe. hic do. va. il. & orem. ¶ Chriſ. in homelia.
Hoc autem dicit. quia diſcipuli indiuiſibiliter ſe
quebantur chriſtū. Conſuetudo enim ei erat ſine
diſcipulis orare hoc autem faciebat erudiens nos
in orationibus quietem nobis conſtituere &
ſolitudinē querere. ¶ Damaſcenus. in libro ter
cio. Sedcum oratio ſit aſcenſus intellectus ad
deum. vel petitio decencium a deo. qualiter do-
minus orabat? Neque enim aſcenſione que ad
deum eſt. indigebat intellectus eius ſemel ſecū
dum perſonā deo verbo vnitus. Neq; ea que a deo
eſt petitione. vnus enim deus & homo chriſtus ē.
Sed formans in ſeipſo quod noſtrum eſt. docuit
nos a deo patre petere. & ad ipm̄ extendi. ſic ei pa
ſſiōes ſuſtinuit vt triumphans nobis aduerſus
eas victoriam tribueret. ita orat nobis viam faci-
ens ad eam que ad deum eſt aſcenſione. & pro no-
bis omnem iuſtitiam implens. & reconcilians no-
bis patrem ſuum & vt principium ipſum honorās
& monſtrans q̄ non eſt deo contrarius. ¶ Remi-
gius. Cum autem dominus in monte orauit. docu
it nos in oratione pro celeſtibus dominum ſuppli-
care. Cum vero in villa orauit. nos inſtruxit. vt
in oratione ſemp humilitatem ſeruare ſtudeam⁹.
¶ Rabanus. Pulchre autem apropinquans paſ
ſioni in valle pinguedinis oraſſe dicitur. vt demon
ſtraret q̄ per vallem humilitatis & pinguedinem
caritatis mortem p̄ nobis ſuſceperit. Moraliter eti
am nos inſtruxit. vt non geſtemus cor aridum a
pinguedine caritatis. ¶ Remigius. Apropin-
quans morti dominus in valle pinguedinis orauit
quia per vallem humilitatis & pinguedinem cari
tatis pro nobis mortem ſubijt. Quia vero fidem di
ſcipulorum & conſtanciam deuote ſibi voluntatis
acceperat. ſed turbandos illos. & diſpergendos pre
ſciebat. Ideo iuſſit eos in loco ſedere nam ſedere re
quieſcentis eſt. laboraturi enī erant eum negaturi.
Qualiter autem progreſſus ſit. manifeſtat. cum ſub
iungit & aſſumpto petro & duobus filijs zebedei. ce
pit cōtriſtari & meſt⁹ eē. Illos videlicz aſſūpſit q̄-
bꝫ ī mōte claritatē ſue maieſtatis oñderat. ¶ Hila.
Sꝫ q̄ dicit. Cepit ꝯtriſtari & meſt⁹ eſſe hereticoꝝ
omnis hic ſenſus vt opinentur metum mortis ī dei
filium incidiſſe. quia aſſerūt nō de eternitate ꝓla-
tum. neq; de infinitate paterne ſubſtācie extitiſſe.
Sed ex nihilo per eum q̄ oīa creauit effectū. Et
ideo in eo doloris anxietas. ideo metus mortis. vt
qui mortem timere potuit & mori poſſit. Qui vero
mori potuit. licet in futurū erit. Non tñ ꝑ eum q̄ ſe
genuit ex p̄terito ſit eternus. q̄ ſi per fidē capaces
euangelioꝝ eſſent. ſcirent vbū in principio deū &
hoc in p̄ncipio apud deū & eandē eē et nitatē gig-
nentis. & geniti. Sed ſi virtutē illā ī corrupte ſub
ſtantie inbecillitatis ſue ſorte aſſumptio carnis in-
fecerit. vt ſit ad dolorem infirma. ad mortē trepida
iam & corruptioni ſubdita erit. ac ſic eternitate de
mutata in metum. hoc qđ in ea eſt. poterit aliqñdo
nō eſſe. Deus aūt ſine mēſura tēpoꝝ ſemp ē & q̄lis
ē. talis ſemp etn⁹ ē. Mori igit nihil in deo potuit.
nec ex ſe met⁹ deo vllus ē. ¶ Hiero. Nos at ita di
cim⁹ hoīez paſſibilem a dei filio ſuſceptū. vt deitas
impaſſibilis permaneret. Paſſus ē enī dei fili⁹ nō
putatiue. ſed vere. oīa que ſcriptura teſtat ſcđm
illud qđ pati poterat. ſcđm ſcilicet ſubſtāciā aſſū-
ptā. ¶ Hila decio de trinitate. Puto aūt non alia
hic ad timendū q̄ paſſionis & mortis cauſa a qui
buſdam pretenditur. Interrogo autem eos q̄ hoc
ita exiſtimant. an ratione ſubſiſtat. vt mori timu
erit. qui omnem ab apoſtolis timorem mortis ex-
pellens ad gloriam eos ſit martirij adhortatus. qđ
enim ipſe in mortis ſacramento doluiſſe exiſtiman
dus ē. qui pro ſe morientibus vitam rependit. De
inde quem dolorem mortis timeret. poteſtatis ſue
libertate moriturus. Si etiam paſſio honorificatu
ra eum erat. quomodo triſtem eū metus paſſionis
effecerat. ¶ Hila. Quia ergo meſtū dominū fuiſſe
legimus. cauſas meſtitie reperiam⁹. ad monuerat
ſuperius omnes ſcandalizandos. Petrum etiā do
minus ter negaturū eſſe reſpondit. aſſumptiſq; eo.
& iacobo. & iohanne cepit triſtis eſſe. ergo non an-
te triſtis eſt quam aſſumit. ſed omnis metus illis
eſſe cepit aſſumptis. Atq; ita non de ſe orta ē. ſed
de eis quos aſſumpſerat. meſtitudo. ¶ Hieronim⁹
Contriſtabatur ergo dominus non timore patien
di qui ad hoc venerat. vt pateretur. & petrum te-
meritatis arguerat. ſed propter infideliſſimū Iu-
dam. & ſcandalum omnium apoſtoloꝝ. & reiecti
onem populi iudeorum. & euerſionem miſere hie
ruſalem. ¶ Damaſcenus. in libro tercio. Vel ali
ter. Omnia que de non ente ad eſſe deducta ſunt. a
ꝯditore exñdi naturalit deſideriū habēt. & nō exi-
ſtē naturalit fugiūt. & deus igitur vbum homo fa
ct⁹ ē. habuit hoc deſideriū qđ deſiderauit eſcā &
potū & ſomnū. qbꝰ. ſ. ꝯſuat vita deſiderās. & natu
ralit ī experientia hoꝝ fact⁹. & econtrario corrupti
onū amotionē. Vñ & tpe paſſionis q̄ volūtarie ſu
ſtinuit. habuit mortis timorē naturalē & triſticiā ē

enim timor naturalis aīa volens diuidi a corpore.
Propter eā q̄ ex principio a cōditore impoſita eſt
naturalem familiaritatē. ¶ Hie. Dominꝰ gͦ nr̄ vt
veritatem aſſumpti probaret hoīs. vere q̄dem cō
triſtatus ē. Sed ne paſſio ī animo illius dominare
tur. per paſſionem cepit contriſtari. aliud ē em̄ cō-
triſtari. & aliud incipere contriſtari. ¶ Remigiꝰ
Deſtruuntur autem in hoc loco manichei. qui dix
erunt illum phantaſticum corpus aſſumpſiſſe. ni-
hilominus & illi qui dixerunt eū veram animā n̄
habuiſſe. ſed loco anime diuinitatem. ¶ Auguſti
nus in libro. lxxxiij queſtionū Huiuſmodi enim
euāgeliſtarum narrationes per quas chriſtum &
natum de beata v̇gine maria cognouimus. & com
prehenſum a iudeis. & flagellatum & crucifixum
atq; interfectum & ſepultum in monumento. que
omnia intelligere ſine corpore nemo poteſt facta.
nec figurate accipienda quiſq̄ꝫ vel clementiſſimus
dixerit. Cum dicta ſint ab eis qui res geſtas vt
meminerant. narrauerunt. Sic ergo iſti corpus
eum habuiſſe teſtantur. Sicut & eum habuiſſe in-
dicāt animam. affectiones ille que non poſſunt eē
niſi in anima. quas nihilominus eiſdē euangeliſtis
narrātibus legimus. Et miratus eſt iheſus & iratꝰ
& cōtriſtatus. ¶ Amb. ſuper lucā. Cum ergo in
euangelio iſta referūtur. nō falſo vtiq; referunt̄.
verū ille hos motus certiſſime diſpenſationis gra-
tia. ita cum voluit ſuſcepit aīo humano. vt cū vo
luit factꝰ eſt homo. Habemꝰ quidē & nos huiuſ-
modi affectus ex humane conditionis infirmitate
Non autem ita dominus iheſus cuius īfirmitas fu
it ex poteſtate. ¶ Damaſ. in ter. lib. Quapropter
naturales noſtre paſſioēs ſecūdum naturā & ſupra
naturā fuerūt in chriſto. Secundū naturam em̄ qꝛ
permittebat carni pati que propria. Super naturā
autem. quia nō precedebāt in eo voluntatem natu-
ralia. Nihil em̄ coactū in chriſto cōſideratur. ſed om
nia voluntaria. Volens em̄ eſuriuit. volens timu-
it & contriſtatus eſt. Et ideo de manifeſtatione tri
ſticie ſubdit̄. Tunc ait illis triſtis ē anima mea vſ
q; ad mortem. ¶ Ambro. ſuper lucā. Triſtis autē
eſt. nō ipſe. ſed aīa. Non enim triſtis ſapiencia. nō
diuina ſubſtancia. ſed anima. Suſcepit enim
animam meam. ſuſcepit corpus meum. ¶ Hiero.
Non autē propter mortem. ſed vſq; ad mortē dici-
tur cōtriſtatꝰ. donec apoſtolos ſua liberet paſſiōe.
Dicāt qui irrationabilē iheſū ſumpſiſſe animam ſu
ſpicantur. quomodo contriſtet̄ & nouerit tp̄us tri
ſticie. Quāuis em̄ & bruta mereāt aīalia. tamē non
nouerūt. nec cauſas neq; tpꝰ vſq; ad q̄d debeāt cō
triſtari. ¶ Ori. Vel alit̄. Triſtis ē anima mea vſ
q; ad mortē. Quaſi dicēt. Triſtis cepta ē ī me. non
ſemp. ſ; vſq; ad tpꝰ mortis. vt cū mortuꝰ fuero pec
cato. moriar & vniuerſe triſticie. cꝰ principiū tan
tum fuit ī me. Seq̄t̄. Suſtīete hic & vigilate me
cū. ac ſi dicat. Ceteros q̄s iuſſi ſedere ibi q̄ſi īfir-
miores ab agone iſto ſuās eos ſecuros. Vos aūt q̄
firmiores adduxi. vt collaboretis mecū ī vigilijs
& orationibus. Tamen & vos manete hic vt vnuſ
quiſq; in gradu ſue vocationis conſiſtat. quoniam
omnis gratia quamuis fuerit magna habet ſuperi
orem. ¶ Hieronimus. Vel nō a ſomno prohibet
cuius tempus nō erat imminente diſcrimine. ſed a
ſōno ī fidelitis & torpore mētis Textus
¶ Et progreſſꝰ puſillum procidit ī faciem ſuā o
rans & dicēs. Mi pat̄ ſi poſſibile eſt tranſeat a me
calix iſte. Veruntamen nō ſicut ego volo ſed ſicut
tu. Et venit ad diſcipulos ſuos & inuenit eos dormi
entes. Et dicit petro. ſic nō potuiſtis vna hora vi-
gilare mecū! Vigilate & orate vt non intretis in
tēptationem. Spiritꝰ quidem promptus eſt caro
autem infirma. Iterū ſecundo abijt & orauit dicēs.
Pater mi ſi nō poteſt hic calix trāſire a me niſi bi-
bam illum. fiat voluntas tua. Et venit iterum &
inuenit eos dormiētes. Erant em̄ oculi eorum gra-
uati. Et relictis illis iterū abijt. Et orauit tercio
eundem ſmonem dicens. ¶ Origen. Petrum ma-
gis de ſe confidentem & alios adduxit. vt videant
cadentem in faciem. & diſcant n̄ magna ſed humi-
lia de ſe ſapere. nec veloces eē ad promittendum. ſ;
ſolliciti ad orandū & ideo dicitur. Et progreſſꝰ pu
ſillum. Nolebat em̄ longe fieri ab eis ſed iuxta eos
conſtitutus orare. Et qui dixerat. Diſcite a me
quia mitis ſū & humilis corde. laudabilit̄ ſe humi
lians cadit ī faciem. Vnde ſequit̄. Procidit in fa
ciem ſuam orans & dicēs. Mi pater ſi poſſibile eſt.
trāſeat a me calix iſte. Manifeſtꝰ aūt ī oratione ſua
deuotionem quaſi dilectꝰ & placens diſpoſitionibꝰ
patris. addidit. Verūtamē nō ſicut ego volo. ſed ſi
cut tu. Docens vt nō oremus fieri noſtram volun-
tatē. ſed dei. Secūdum aūt q̄ꝫ cepit pauere & tri-
ſtari ſecūdū hoc orat calicem paſſionis tranſire. &
non ſicut ipſe vult. ſed ſicut. pater. hoc eſt. non ſe
cundum ſubſtanciam eius diuinam & impaſſibilē
ſed ſecūdum naturam humanam & infirmam. ſuſ-
cipens enim naturam carnis humane omnes pro-
prietates impleuit vt. nō ī phantaſia habuiſſe car
nem eſtimaretur. ſed ī veritate. Proprium eſt au
tem hominis fidelis primum quidem nolle pati ali
quid doloris maxime quod ducit vſq; ad mortem
quia homo carnalis eſt. Si autem ſic voluerit deꝰ
acquieſcere. quia fidelis eſt. Nam ſicut multum cō
fidere n̄ debemꝰ ne nr̄am v̇tutē videamur ꝓfiteri.
ſic diffidere nō debemus. ne dei adiutoris nr̄i impo
tēciā videamur ꝓnūciare. Notādū ē aūt q̄m mācꝰ q̄
dē & lucas hoc ip̄m ſcripſert. Iohānes aūt orātē ihe
ſū vt trāſiret ab eo calix n̄ ītroducit q̄m hij magis
ſcd̄m huānā naturā eiꝰ exponūt d̄ eo q̄ꝫ ſcd̄m diui
nā. Iohānes aūt magis ſcd̄m diuinā. Alit̄ aūt ih̄s vi
dēs q̄lia erāt iudei paſſuri petētes eū ad mortē. dice-
bat. pr̄ ſi poſſibile ē. trāſeat a me calix iſte. ¶ Hie.
Vnde ſignanter dicit calix iſte. hoc eſt populi iu-
deorū. qui excuſationem ignorancie habere nō poſ
ſūt. ſi me occiderit. habētes legē & ꝓphetas qui me

vaticinatur. Origenes. Rurſus videns quanta vtilitas totius mundi eēt futura. per paſſionem ipſius dicebat. Sed nō ſicut ego volo. ſed ſicut tu id eſt ſi poſſibile eſt vt ſine paſſione mea omīa iſta bona proueniant que p paſſionem meam ſunt prouentura. tranſeat paſſio hec a me. vt & mūdus ſaluetur & iudei in paſſione mea nō pereant. Si autē ſine perditione quorundam multorum ſalus nō poteſt introduci. quantum ad iuſticiam tuam tranſeat. Calicem autem hunc qui bibitur ī multis locis nominat ſcriptura. Bibit autē calicem totum qui patitur pro teſtimonio quicquid fuerit ei illatum. Effūdit autē accipiens qui denegat. ne aliquid paciatur. Auguſtin9. Et ne quis eum putaret patris minuiſſe poteſtatem. nō dixit. Si facere poteſt ſed ſi fieri poteſt. vel ſi poſſibile eſt. ac ſi diceret. ſi vis. fieri enim poteſt quod ille voluerit. Unde & lucas hoc ipſum planius intimauit. Non enim ait ſi fieri poteſt. ſed ſi vis. Hilarius. Uel aliter. nō ait. tranſeat a me calix iſte. hec enim eſſet pro ſe timentis oratio. Quod autem vt a ſe tranſeat. rogat nō vt ipſe pretereatur. orat ſed vt ī alterum illud quod ad ſe trāſit accedat. Totus igitur ſupra eos qui paſſuri erant met9 eſt. atq3 ideo pro his orat qui paſſuri poſt ſe erant. dicens. Tranſeat calix a me id eſt quomodo a me bibitur. ita ab his bibatur ſine ſpei diffidencia. ſine ſenſu doloris. ſine metu mortis. Ideo autē ait. ſi poſſibile eſt. quia carni & ſanguini horum terror eſt. & difficile eſt eorum acerbitate corpora nō vinci humana. Quod autem ait. Non ſicut ego volo. ſed ſicut tu. vellet quidem eos non pati. ne forte in paſſione diffidant. ſi cohereditatis ſue gloriā ſine paſſionis ſue difficultate mereantur. Non ergo vt non patiantur. rogat dicens. Non vt ego volo. ſed vt tu. ait eo qđ pat' vult vt bibendi calicis ī eos ex ipſo tranſeat fortitudo quia ex voluntate patris. nō tam per chriſtum vici diabolum quam etiam per eius diſcipulos oportebat. Auguſtinus. Hic igitur chriſtus hominem gerens oſtendit priuatā quandam hominis voluntatem. In qua & ſuā & noſtram figurauit. qui caput noſtrum eſt. cum dicit. Tranſeat a me. Hec eñi erat humana voluntas proprium aliquid tanq̄ priuatum volens. ſed quia rectum vult eſſe hominem & ad deū dirigi. ſubdit. Ueruntamen non ſicut ego volo. ſed ſicut tu. Ac ſi diceret. Uide te in me quia potes aliquid ꝓprium velle & ſi deus aliud velit concedit' hoc humane fragilitati. Hec vox capitis. ſalus eſt totius corporis. Leo papa. Hec vox oēs fideles iſtruxit. omnes cōfeſſores accendit omēs martires coronauit. Nam q̄s mūdi odia quis temptationum turbines? quis poſſet pſecutorum ſuperare terrores? niſi chriſt9 ī omnibus & p oībꝰ patri diceret. fiat volūtas tua. Diſcat igit' hāc vocē oēs eccle filij. vt cū aduerſitas violēt alic9 tēptatiōis īcubit. ſepato tiore formidis. accipiat toleraciā paſſiōis. Ori. Puſillū aūt pgrediēte ihū ab eis. nec vna hora potuerūt vigilare eo abſente. Propt' qđ orem9 vt nec modicū aliqñ ihū pgredi aūt. Seqt'. Et venit ad diſcipl'os ſuos & īuenit eos dormiētes. Chri. Quia tēp9 itēpeſte noctis erat. & oculi eorum a triſticia erant grauati. Hilarius. Poſtquam ergo ad diſcipulos redit & dormiētes deprehendit. Petrum arguit. Unde ſequitur. Et dicit petro. ſic non potuiſtis vna hora vigilare mecum? Petrum ideo ex tribus arguit. quia pre ceteris non ſe ſcandalizandum fuerat gloriatus. Chriſoſtomus ī homelia. Sed quia & alij idē dixerunt. omnium etiam infirmitatem arguit. Qui enim mori ſimul cum chriſto elegerant. neq3 ſimul cum eo potuerunt vigilare. Origenes. Inueniens autem eos dormientes ſuſcitat verbo ad audiendum. & precipit vigilare. dicens. Uigilate & orate ne intretis in temptationem. vt primum vigilemus & ſic vigilantes oremus. Uigilat qui facit opera bona & qui ſollicite agit ne in aliquod tenebroſum dogma īcurrat ſic enim vigilantis exauditur oratio. Hiero. Impoſſibile ē humanā aīāz ñ tēptari. Ergo non ait. Uigilate & orate ne temptemini. ſed ne intretis in temptationem. hoc eſt ne vos. temptatio ſuperet. Hilarius. Cur autē ne in temptationem venirent admonere eos voluiſſet orare. oſtendit dicens. Spiritus quidem prompt9 eſt. caro autem infirma. Non enim de ſe hoc dicit. ad eos enim hic ſmo conuerſus ē. Hieronimus. Hoc autem eſt aduerſus temerarios. qui quod crediderint. putant ſe poſſe conſequi. Itaq3 quantum de ardore mentis confidimus. tantum de fragilitate carnis timeamus. Origenes. Hic conſiderandum eſt. vtrum ſicut omnium caro infirma eſt. ſic omniū ſpiritus promptus eſt. An omnium quidē caro infirma eſt. nō autem & omnium hominum ſpiritus promptus eſt. ſed tantū ſāctorum. infidelium autem & ſpiritus ſegnis eſt & caro infirma. Eſt autē & alio modo caro infirma eorū ſolum quorum ſpiritus promptus eſt. qui cum ſpiritu prompto opera carnis mortificāt. Hos ergo vult vigilare & orare. vt nō intrent in tēptationem. quoniā qui ſpiritalior eſt. ſollicitior debet eſſe. ne magnum bonum ipſius grauem habeat lapſum. Remigius. Uel aliter. his vbis oſtendit ſe veram carnem ex virgine ſumpſiſſe. & veram animā habuiſſe. Unde & nūc dicit ſpiritū ſuum promptum eſſe ad patiendum. carnem vero infirmam timere dolorem paſſionis. Seqt'. Iterū ſcđo abijt & orauit. dicēs. Pat' mi ſi ñ pt calix iſte trāſiē niſi bibā illū. fiat volūtas tua. Ori. Eſtio qđ calix ille paſſiōis ōnino a ihū fuerat trāſitur9. ſꝫ cū diferētia. vt ſi qđē biberet eū & ab ipo trāſiret. p9 modū ab vniuerſo genē hoim. Si aūt ñ biberet eū. ab ipo qđē forſitā trāſiret ab hoībꝫ aūt ñ trāſiret. Hūc ḡ calicē paſſiōis volebat qđē a ſe trāſire. ſic vt oīno neq3 guſtaret amaritudinē eius ſi tñ poſſibile eēt. qtū ad iuſticiā dī. Si aūt ñ poterat fieri magis volebat vt ſumeret eū & ſic trāſiret

ab eo & ab vniuerſo hominum genere. ſꝫ vt cōtra voluntatem paternam bibitionem eius effugeret. ¶ Chriſoſtom⁹. in homelia. Qꝫ quidem ſecundo vel tercio orat. ex affectu ſcilicet humane infirmitatis quo mortem timebat. certificat ꝙ vere fact⁹ eſt homo. Secūdo em̄ vel tercio aliquid fieri eſt maxime demonſtratiuum ī ſcripturis. Vñ ioſeph dixit pharaoni. Qꝫ vidiſtis ſcdo ad eandē rem ptinens. ſomnij firmitatis iudiciū eſt. ¶ Hieronim⁹. Vel aliter. Secūdo orat. vt ſi ninive ideſt gentilitas aliſ ſaluari nō poteſt niſi aruerit cucurbita. i. iudea. fiat volūtas pr̄is. q̄ ñ ē cōtraria filij volūtati dicēte ipo per ꝓphetā vt facerem volūtatē tuā deus me⁹ volui. ¶ Hila. Vel aliſ paſſuris diſcipl'is oēz in ſe corporis nr̄i īfirmitatē aſſūpſit. cruciq; ſecum vniuerſa quib⁹ infirmamur affixit & ideo trāſire ab eo calix non poteſt. niſi illū bibat. quia pati niſi ex ei⁹ paſſione nō poſſum⁹. ¶ Hiero. Chriſt⁹ ſolus orat ꝓ omnib⁹. ſicut & ſolus patitur ꝓ vniuerſis. Sequitᷣ ei. Et venit iterum & inuenit eos dormientes. Erant em̄ oculi eorum grauati. Langueſcebant enim & opprimebantur apoſtolorum oculi negatione vicina. ¶ Origenes. Puto enim non tantum corporū oculi ſꝫ animarum grauati erant. Nondum erat eis ſpiritus datus. vnde non eos reprehendit. ſed vadens iterum orauit. docens vt nō deficiamus. ſed permaneamus ī oratione. donec impetremus ea que poſtulare iam cepimus. Vnde ſequitur. Et relictis illis iterum abijt. & orauit tercio eundem ſermonem dicens. ¶ Hieroni. Tercio autem orauit vt in ore duorum vel trium teſtium ſtaret omne verbum. ¶ Rabanus. Vel ideo trib⁹ vicibus domin⁹ orauit. vt nos a peccatis preteritis veniā. & preſentibus mali tutelam & futuris periculis cautelam oremus. & vt omnem orationē ad patrem & ad filiū & ad ſpiritū ſanctum dirigamus. & vt integer ſpiritus noſter & anima & corpus ſeruetur. ¶ Aug⁹. de queſtioni. euangeliſta. Non abſurde etiam intelligitur ꝓpter trinam temptationem paſſionis ter dominū oraſſe. Sicut enim temptatio cupiditatis trina eſt. ita temptatio timoris trina eſt. Cupiditati que incurioſitate eſt. opponitur timor mortis. ſicut enim in illa cognoſcendarum rerum eſt auiditas. ita & ī iſta metus amittēde talis noticie. Cupiditati vero honoris vel laudis opponitur timor ignominie & cotumeliarū. Cupiditati autem voluptatis opponiſ timor doloris. ¶ Remi. Vel ter orat ꝓ apl'is & maxīe ꝓ petro qui ter erat eum negaturus. Textus

¶ Tunc venit ad diſcipulos ſuos & ait illis. Dormite iam & requieſcite. Ecce appropinquauit hora & filius hominis tradetur in manus peccatorum. ſurgite eamus. ecce appropinquauit qui me tradet. ¶ Hilarius. Poſt orōnem frequentē poſt diſcurſus recurſuſq; multiplices metum demit. ſecuritatē reddit. In reqē adhortaſ. Vñ dr̄. Tūc veīt ad diſ ſuos & ait illis dor. iā & requi. ¶ Chriſ. ī home.

Et q̄d̄ tē vigilare oportebat. ſ hec dixit vt oñderet q̄m̄ neq; viſū poſſent ferre futurorū malorū & q̄m̄ eorꝝ ñ īdigz auxilio & q̄m̄ oīno tradi eū oportebat. ¶ Hila. Vel hoc dicit. qꝛ voluntatē pr̄is de diſcipl'is iā ſecur⁹ expectabat. de q̄ dixerat fiat volūtas tua. q̄. ſ. trāſituꝝ ī nos calicē bibēs īfirmitatem corporis nr̄i & tiōris ſollicitudinē & ipſū dolorē mortis abſorbuit. ¶ Ori. Vel ñ ē ille ipe ſōn⁹ quē iubet nūc diſcipl'os ſuos dormire. & ille qui eis ſuperius ſcribitur contigiſſe. Illic enim dormiētes inuenit. nō requieſcentes. ſed grauatos oculos habentes. Nunc autem precepit eis non ſimpliciter dormire. ſed cum requie. vt ordo ſeruetur. vt primū quidem vigilemus orantes vt non intremus ī temptationem vt poſtea dormiamus. & requieſcamus vt cum aliquis inuenerit locum domino. tabernaculum deo iacob. aſcendat ſupra lectum ſtratus ſui & det ſomnum oculis ſuis. Forſitan autem & anima non potens ſemper ſufferre labores quaſi incarnata remiſſiones aliquas ſine reprehenſione conſequetur. que moraliter dormitiones dicuntur. vt vſq; aliquantum temporis habens remiſſionem renouata reſuſciteſ. ¶ Hilarius. Quod autē ad eos reuertens. dormienteſq; reperiens primū reuerſus obiurgat. ſecundo ſilet. tertio quieſcere iubet. ratio iſta eſt. ꝙ primum poſt reſurrectionem diſperſos eos & diffidentes ac trepidos rep̄hendit. Secundo omiſſo ſpiritu paraclito grauatis ad contuendam euāgelij libertatem oculis viſitauit. Nam aliquā diu legis amore detenti. quodam fidei ſomno occupati ſūt. Tercio vero. i. claritatis ſue reditu ſecuritati eos quietiq; reſtituet. ¶ Origenes. Poſtquā autem reſuſcitauit eos a ſomno. videns in ſpiritu appropinquantem iudam traditorem. qui nondum videbatur a diſcipulis eius. dicit ecce appinquauit hora & filius hominis tradetur in manus peccatorum. ¶ Chriſoſtom⁹. in homelia. Per hoc autem ꝙ dicit. Appropinquauit hora. oſtendit quoniam diuine diſpoſitionis erat quod gerebatur. Per hoc autem ꝙ dicit. In manus peccatorum demonſtrat quoniam illorum nequitie hoc opus erat. nō ꝙ ipe delicto eſſet obnoxius. ¶ Orige. Sed & nūc ī man⁹ peccatoꝝ tradiſ iheſus quādo hij qui videſ iheſum credere habet eū in manib⁹ ſuis cū ſint peccatores. Sed & q̄tieſcūq; iuſt⁹ habēs ī ſe ih̄m ī poteſtate fact⁹ fuerit peccatoꝝ. Ih̄s ē tradit⁹ ī man⁹ peccatorū. ¶ Hiero. Poſt ꝙ g̃ t'cio orauerat & apoſtolorū timorē ſequētē penitētia īpetrauerat corrigendū. ſecur⁹ de paſſiōe ſua pgit ad pſecutores. & vltro ſe ad īterficiendū prebet. Vnde ſequitur. Surgite eam⁹. q̄ſi diceret. Nō vos īueniāt q̄ſi timētes. vltro pgam⁹ ad mortē. vt cōfidentiā & gaudiū paſſuri videant. Sequitᷣ em̄. Ecce appropinq̄uit. qui me tradet. ¶ Orige. nō dicit appropinquit mihi nec em̄ ipſi appropinquabat traditor ei⁹ qui ſe elōgauerat pct̄is ſuis ab eo. ¶ Aug⁹. de concordan. euā. Videſ at hic ſmo ſcd̄m mat ſibiipſi eſſe

contrarius · Quomodo enim dixit · Dormite iam
& requieſcite · cum connectat · Surgite eamus ·
qua velut repugnãtia quidam commoti conantur
ita pronuncciare quod dictum eſt · Dormite iam
& requieſcite tamquam ab exprobrante · non · a
permittente ſit dictum · quod recte fieret ſi eſſet ne-
ceſſe · Cum vero marcus ita conmemorauerit · vt
cum dixiſſet · Dormite iam & requieſcite · adiun-
gens · ſufficit · Et deinde inferret · Venit hora · Ecce
tradetur filius hominis · vtiqꝫ intelligitur poſt illud
ꝙ eis dictum eſt · Dormite iam & requieſcite · ſi-
luiſſe dominum aliquantum · vt hoc fieret · quod ꝑ-
miſerat · Et tunc intuliſſe · Ecce appropinquauit ho-
ra · Propter quod ſecundum marcum poſitum eſt ·
Sufficit id eſt ꝙ iam requieſtitis · Textus
¶ Adhuc eo loquente · Ecce iudas vnus de duode-
cim venit & cum eo turba multa cum gladiis & fu-
ſtibus · miſſi a principibus ſacerdotum & ſeniori-
bus populi · Qui autem tradidit eum · dedit eis ſig-
num · dicens · Quemcumqꝫ oſculatus fuero · ipſe eſt ·
tenete eum · Et confeſtim accedens ad iheſum · dix-
it · Aue rabbi · & oſculatus eſt eum · Dixitqꝫ illi ihe-
ſus · Amice ad quid veniſti ! Tunc acceſſerunt &
manus iniecerunt in iheſum · & tenuerunt eum ·
¶ Gloſa · Quia ſuperius dictum eſt ꝙ dominus
vltro ſe perſecutoribus exhibebat · Conſequenter ·
Euangeliſta oſtendit · quomodo ſit a perſecutori-
bus detentus · Vnde dicit · Adhuc eo loquente ec-
ce iudas vnus de duodecim venit · ¶ Remigius ·
Vnus videlicet numero non merito · Hoc autem
dixit ad oſtendendum immane facinus illius qui
de apoſtolica dignitate factus fuerat proditor · Se-
quitur · Et cum eo turba multa cum gladiis & fu-
ſtibus · Vt autem oſtenderet euangeliſta inuidẽ-
tie cauſa illum deprehenſum · ſubiũgit · Miſſi a prĩ-
cipibus ſacerdotum & ſenioribus populi · ¶ Ori-
genes · Poteſt dicere aliquis quoniã propter mul-
titudinem eorum qui iam crediderant multi venerũt
aduerſus eũ timẽtes ne multitudo credentiũ de ma-
nibus eorum tollerent eum · Ego autem eſtimo eti-
am alteram cauſam · quoniam qui putabãt in beel-
zebub eicere ſolere demonia · arbitrabantur eum
ex quibuſdã maleficiis poſſe effugere de medio vo-
lentium eum tenere · Multi etiam nunc ſpirita-
libus gladiis militant contra iheſum variis ſcilicꝫ
& diuerſis de deo dogmatibus · Sequitur · Qui au-
tem tradidit eum dedit eis ſignum · dicens · Quem-
cumqꝫ oſculatꝰ fuero · ipſe eſt tenete eum · Dignũ
eſt autem quare · cum ſecundum faciem notus eſ-
ſet omnibus habitantibus in iudea · q̃rere q̃ſi non
cognoſcentibus effigiem eiꝰ · dedit eis ſignum ! Ve-
nit autem traditio talis de eo ad nos · quoniam non
ſolum due forme in eo fuerunt vna ſecundum quã
eum omnes videbant · altera ſecundum quam trãſ-
figuratus eſt coram diſcipulis in monte · ſed etiam
vnicuiqꝫ apparebat ſecundum ꝙ fuerat dignus · ſi-
cut & de maria ſcriptum eſt ꝙ habet ſaporem ad
omnem vſum conuenientem · & verbum dei non ſi-
militer cunctis apparet · Propter huiuſmodi ergo
transfigurationes eius ſigno indigebãt · ¶ Chriſ ·
in homelia · Vel ideo ſignum eis dedit · quia mul-
totiens detentus ab ipſis pertranſiit · neſcientibus
eis · Quod & tunc factum eſſet · ſi ipſe voluiſſet · Se-
quitur · Et cõfeſtim accedẽs ad iheſum · dixit · Aue
rabbi · & oſculatus eſt eum · ¶ Rabanꝰ · Suſcipit
dominus oſculum traditoris · nõ ꝙ ſimulare nos do-
ceat · ſed ne proditionem fugere videatur · ¶ Ori-
genes · Si autem aliquis querat · Cur oſculo iudas
tradidit iheſũ ! ſecundum quoſdam quidem voluit
reuerenciam ad magiſtrum ſeruare · non audens
manifeſte in eum irruere · Secundum alios autem
hoc fecit · timens ne ſi forte ſe maĩfeſtũ aduerſariũ
prebuiſſet · ipſe ei fieret cauſa euaſionis · cum poſſet
ſecundum opinionem eiꝰ effugere & facere ſe impe-
ruiũ · Ego autem puto ꝙ omnes proditores verita-
tis amare veritatem fingentes · oſculo ſigno vtun-
tur · Omnes etiã heretici ſicut & iudas iheſu dicũt
rabbi · Iheſus autẽ placabilia reſpondet · Vnde ſeq-
tur · Dixitqꝫ illi iheſus · amice ad quid veniſti · Di-
cit autem amice improperans ſimulationẽ · hoc enĩ
nomine neminem bonorum in ſcripturis cognoſci-
mus appellatum · ad malum enim dicitᷣ · Amice quo-
modo huc intraſti ! Amice non facio tibi iniuriam ·
¶ Augꝰ · in ſer · de paſ · Dicit autem · Ad quid ve-
niſti · tamq̃ꝫ diceret · oſcularis & inſidiaris · noui q̃-
re veneris · amicũ fingis cũ ꝓditor ſis · ¶ Remi ·
Siue amice · ad quid veniſti · hoc fac ſubĩtelligitur
Seq̃tᷣ · Tũc acceſſerũt & manꝰ ĩiecerũt ĩ ihm & te-
nuerũt eũ · Tũc ſcꝫ qñ ipſe ꝑmiſit · Freq̃ẽtᷣ ei volu-
erũt · ſꝫ nõ potuerũt · Exulta xpiane ĩ cõmertio ini-
micoꝝ tuoꝝ viciſti · quod iudas vẽdidit · & qđ iu-
deus emit · tu acquiſiſti · Textus
¶ Et ecce vnꝰ ex his q̃ erãt cũ ihu · extẽdẽs manũ ·
exemit gladiũ ſuũ & ꝑcutiẽs ſuũ ꝑncipis ſacdotũ
ãputauit auriculã eiꝰ · tũc ait illi ihs · Cõuerte gla-
diũ tuũ ĩ locũ ſuũ · Oẽs eĩ q̃ accepit gladiũ gladio
ꝑibunt · an putas quia nõ poſſum rogare patrẽ me-
um · & exhibebit mihi modo pluſq̃ꝫ · xii · legiões an-
gelorũ ! Quomõ ergo implebuntur ſcripture ! quia
ſic oportuit fieri · ¶ Chriſ · in homelia · Sicut lucas
refert · dñs in cena diſcipulis dixerat · Qui habet ſa-
culũ tollat · ſimilitᷣ & perã · & q̃ ñ habꝫ · vẽdat tuĩcã
ſuã · & emat gladiũ · & diſcipl'i rñderũt · Ecce gladii
duo hic · Cõueiẽs aũt erat illic gladioꝝ eẽ ꝓptᷣ agnũ
ſcꝫ paſchalẽ · quẽ ꝯmederãt · Audiẽtes ꝗꝫ qm̃ veirẽt
ꝑſecutores ad xp̃m capiendũ · a cena exeũtes · gla-
diũ ſũpſerũt ĩ auxiliũ aduerſꝰ ꝑſecutores q̃i ꝓ ma-
giſtro ꝓliaturi · Vñ hic dr̃ · Et ecce vnꝰ ex his qui
erãt cũ ihu extẽdẽs manũ exeĩt gladiũ ſuũ · ¶ Hie-
ro · In alio euãgelio · ſcriptũ ẽ ꝙ petrus hoc fecerit
eodem ardore quo & cetera fecit · Vnde ſequitur ·
Et percutiens ſeruum principis ſacerdotum am-
putauit auriculam eius · Seruus principis ſacer-
dotũ malchus appellatᷣ · auricula quoqꝫ que ãputatᷣ

dextera eſt · tranſitorie dicendum eſt ꝙ malchus id
eſt rex quondam populi iudeoꝝ · ſeruus factus eſt
impietatis & deuorationis ſacerdotum · Dextram
ꝙ ꝑdidit auriculã vt littere veritatẽ audiat ĩ ſini-
ſtram · ¶ Orige · Nam ſi videñt legẽ audire modo
cũ ſiniſtro auditu audiũt vmbram traditionis de
lege non veritatem · Populus autẽ ex gentibus ſi-
gnificat⁹ per petrum · per hoc ipſum qᵭ crediderũt
in chriſtum · facti ſunt cauſa vt precideretur iudeo-
rum auditio dextera · ¶ Rabanus · Vel petrus nõ
tollit audientibus intelligendi ſenſum · ſed diuino
ablato iudicio negligentibus pandit · verũ eadem
dextera auris in his qui ex eodem populo crediderũt
diuina pietate priſtino reſtituta ẽ officio · ¶ Hila
rius · Vel aliť · Seruo principis ſacerdotum auri
cula ab apoſtolo deſecatur · populo ſcilicet ſacerdo
tio ſeruienti · per chriſti diſcipulũ in obediens au-
ditus exciditur · & ad capacitatẽ veritatis hoc qᵭ
erat non audiens · amputatur · ¶ Leo papa · in ſer ·
de paſ · Dominus autem zelãtis apoſtoli piũm mo
tum progredi vltra non patitur · Vnde ſequitur ·
Tunc ait illi iheſus · Conuerte gladium tuum in
locum ſuum · Contra ſacramentum erit religionis
noſtre · vt qui mori pro omnibus venerat · capi nol
let · Dat ergo in ſe furentibus licentiam ſeuiendi ·
ne dilato glorioſe crucis triũpho & dominatio dia-
bolica fieret longior · & captiuitas humana diutur
nior · ¶ Raba · Oportuit etiam vt actor gracie fi
deles patientiam ſuo exemplo doceret · & potius ad
ſuſtinendum fortiter aduerſa inſtrueret · q̃ͣ ad vin
dicandum prouocaret · ¶ Chriſoſtomus · in home
lia · Ad hoc autem vt populo perſuaderetur · cõmi
nationem addit · dicens · Omnes eñ qui acceperint
gladiũ gladio peribũt · ¶ Auguſtinus · contra fau
ſtum · Id eſt omnis q̃ vſus fuerit gladio · Ille autẽ
vtiť gladio q̃ nulla ſuperioritate aut legittima po
teſtate vel iubente · vel concedente · in ſãguinem ali
cuius armatur · Nam vtiq; dominus iuſſerat · vt fer
rũ diſcipli ei⁹ ferrẽt · ſ; ñ iuſſerat vt ferirẽt · Quid g̃
ĩdignũ ſi petrus poſt hoc peccatum factus eſt pa-
ſtor eccleſie · ſicut moiſes poſt percuſſum egiptium
factus eſt rector ſinagoge · Vterq; eñ non deteſta
bili ĩmanitate · ſed emendabili animoſitate regulã
exceſſit · vterq; odio ĩprobitatis aliene · ſed ille fra
terno iſte dominico licet adhuc carnali tamen amo
re peccauit · ¶ Hilarius · Sed non omibus gladio
vtentibus mors ſolet eſſe per gladium nam plures
aut febris · aut alius accidens caſus abſũit qui gla
dio aut iuditij officio aut reſiſtendi latronibus ne-
ceſſitate ſunt vſi · Et ſi ſecundum ſententiam eius
omnis gladio vtens · gladio perimeretur · recte
ad necẽ eorum gladius eximebatur · qui eodem vte
bantur ad facinus · ¶ Hieroni · Quo ergo gladio pe
ribit quicunq; gladium ſuꝑſerit · Illo nempe qui
igneus vertitur ante paradiſum · & gladio ſpiritus
qui in dei deſcribitur armatura · ¶ Hila · Recondi
ergo gladiũ ꝑcipit dñs · quia eos nõ humano · ſed

oris ſui gladio eẽt peremptur⁹ · ¶ Remi · Vel aliť ·
q̃ gladio vtitur ad occidendum hoĩem · ipſe ſue pri-
us malitie moriť gladio · ¶ Chriſ · ĩ homelia · Nõ
ſolum autẽ mitigauit diſcipulos per cõminatiõem
pene · ſed etiam oſtendendo ꝙ voluntarie hoc ſuſti-
nebat · Vnde ſequitur · An putas quia nõ poſſum
rogare patrem meũ · & exhibebit mihi modo pluſ-
q̃ͣ · xij · legiones angelorum? quia multa humane ĩ-
firmitatis oſtenderat · non videretur credibilia di-
cere · ſi dixiſſet ꝙ eos perdere poſſet · Et ideo dicit ·
An putas quia non poſſum · ¶ Hieroni · Quaſi di ·
Non indigeo duodecim apoſtolorũ auxilio · etiam
ſi omnes me defenderẽt · qui poſſum habere · xij · le-
giones angelorũ · Vna legio apud veteres ſex mi
libus hominũ complebatur · De duodecim ergo le
gionibus · lxxij · milia ãgelorum fiunt · In quot
gentes hominum lingua · diuiſa eſt · ¶ Origenes ·
Ex hoc autem demonſtratur · quoniam ſecundum
ſimilitudinem legionũ militie mũdialis · ſunt & an
gelorum legiones militie celeſtis · militantium con
tra legiones demonum · Militia enim hoĩs omnis
propter aduerſarios intelligitur cõſtituta · Non au
tem quaſi ĩdigens auxilio angelorum hoc dicebat
ſed ſecundum eſtimationem petri volentis ei auxi
lium ferre · Magis enim angeli opus habẽt auxilio
vnigeniti filij dei q̃ͣ ipſe illoꝝ · ¶ Remi · Poſſum⁹
etiã ĩtelligẽ ꝑ ãgelos romãoꝝ exercitũ · cũ tito eñ
& veſpaſiano oẽs lĩgue aduerſ⁹ iudeã ſurrexerũt &
ĩpletũ eſt · quia pugnabat pro eo orbis terrarum
contra inſenſatos · ¶ Chriſoſtomus · ĩ homelia Nõ
ſolum autem per hoc timorem diſcipulorum euacu
at · ſed etiam per hoc ꝙ ſcripturas in medium intro
ducit · dicens · Quomodo ergo implebuntur ſcriptu
re quia ſic oportet fieri? ¶ Hieronimus · Hec ſen
tentia promptum ad patiendum demonſtrat ani-
mum · ꝙ fruſtra prophete cecinerint · niſi dominus
eos vera dixiſſe ſua paſſione aſſeueret · ¶ Textus
¶ In illa hora dixit iheſus turbis · tanq̃ͣ ad latro-
nem exiſtis cum gladijs & fuſtibus comprehẽdere
me · Quottidie apud vos ſedebã in templo docẽs &
non me tenuiſtis · Hoc autem totum factum eſt · vt
adimplerentur ſcripture prophetarum · Tunc di-
ſcipuli omnes relicto eo fugierunt · At illi tenẽtes
iheſũ · duxerunt ad cayphã principem ſacerdo-
tum · vbi ſcribe & ſeniores conuenerant · Petr⁹ au
tem ſequebatur eum a longe vſq; in atrium princi
pis ſacerdotum · & ingreſſus intro · ſedebat cum mi
niſtris vt videret finem · ¶ Origenes · Poſtq̃ͣ dix
it petro · reconde gladium tuum quod eſt patientie
poſtq̃ͣ etiam auriculam reſtituit ãputatam · ſicut
alter dicit euangeliſta · quod ſumme benignitatis
initium fuerat · & diuine virtutis · ſubditur · In illa
hora dixit iheſus turbis · vt ſi preterita beneficia
non recordãtur · vel preſentia recognoſcant · Tan-
q̃ͣ ad latronem exiſtis cum gladijs & fuſtibus cõ-
prehendere me · ¶ Remigius · Ac ſi diceret · La
tronis offitiũ eſt nocere & latitare · Ego vero ne-

mini nocui. ſed plures ſanaui. & in ſinagogis ſemper docui. Et hoc ē. quod ſubditur. Quottidie apd' vos ſedebam ī templo docens & non me tenuiſtis.

¶ Hiero. Quaſi diceret. ſtultum eſt eū cū gladijs & fuſtibus querere qui vltro ſe veſtris tradet manibus. & in nocte quaſi latitantem per proditorē inueſtigare qui cottidie in templo doceat. ¶ Chriſ. in homelia. Ideo autem eum in templo non tenuerunt. quia non auſi erant propter turbā. Propterea quod & dominus foras exiuit. vt ex loco & ex tempore daret eis aptitudinem ſe capiēdi. Ex hoc ergo docet quoniam niſi voluntarius permiſiſſet. neq̄q̄ eū capere valuiſſent. Deinde euangeliſta queſtionem ſoluit. propter quid dominus capi voluit. cum ſubdit. hoc autem totū factum eſt vt adimplerent̄ ſcripture prophetarum. ¶ Hieronimus. Foderūt manus meas & pedes meos. Et alibi. Sicut ouis ad victimā duct? ē. Et ī alio loco. Ab īiq̄tatibus populi mei duct? eſt ad mortē. ¶ Remi. Quia em̄ omnes prophete predixerunt chriſti paſſionē. Ideo non poſuit fixum teſtimonium. ſed generaliter dicit impleri vaticinia omniū prophetaꝝ. ¶ Chriſoſtomus. in homelia. Diſcipuli autem qui quando detentus eſt domi? permanſerunt. quando locutus eſt hec ad turbas. fugerunt. Unde ſequitur. Tunc diſcipuli omnes relicto eo fugerunt. ſciebāt enim quoniam iam non erat poſſibile effugere eo ſe voluntarie illis tradente. ¶ Remigius. In hoc tamen facto demōſtatur fragilitas apoſtolorū qui enim de ardore fidei promiſerant ſe mori cū eo. nūc timore fugiunt immemores ſue promiſſionis. quod etiam videmus impleri ī his qui ꝑ amore dei magna ſe promittunt facturos. & poſtmodum non implent. Non tamen deſperare debent. ſed cū apoſtolis reſurgere. & per penitentiā reſipiſcere. ¶ Rabanus. Myſtice autem ſicut petrus qui culpam negationis pnīe lachrimis abluit. recuperationem eorum oſtēdit. qui a martirio labunt̄. ita ceteri diſcipuli fugientes cautelā fugiēdi docent eos. qui ſe minus idoneos ad tolerāda ſuplitia ſentiunt. Seq̄tur. At illi tenentes iheſum duxerunt ad chaypham principem ſacerdotum. ¶ Aug?. de q̄. euā. Sz tñ p̄mo ad annā duct? ē ſocerꝝ chayphe ſic iohānes dicit. Duct? eſt aūt ligatus cum adeſſent in illa turba tribunus & cohors. vt iohānes conmemorat. ¶ Hieronimus. Refert autē ioſeph? iſtū chaypham vnius tātum anni pontificatum pretio redemiſſe. Cum tamen moiſes deo iubente preceperit. vt pontifices patribus ſuccederent. & generationis in ſacerdotibus ſeries texeretur. Non ergo mirum ē ſi iniquus pōtifex iniqua iudicet. ¶ Rabanus. Conuenit etiam nomē actioni chaypha. i. inueſtigator vel ſagax ad implendam ſuam nequitiam vel vomens ore. quia impudens fuit ad proferendum mendatium & ad perpetrandum homicidium. Ideo autem illuc eum adduxerunt. vt cu cōſilio omnia facerent. Un̄ ſequit̄. Ubi ſcribe & ſeniores cōuenerāt. ¶ Origenes. Ubi chayphas eſt princeps ſacerdotum. illic congregantur ſcribe id ē litterati qui preſunt littere occidenti. & ſeniores n̄ in veritate. ſed in vetuſtate littere. Sequitur. Petrus autem ſequebatur eum a longe. Non em̄ poterat de ꝓximo eum ſequi. ſ; de lōginquo. nec tñ omnino recedens ab eo. ¶ Chriſ. in homeli. Multus enim erat feruor petri. qui cum alios fugientes vidiſſet. non fugit. ſed ſtetit & intrauit. Si autem & iohannes intrauit. tamē notus erat principi ſac̄dotum. Longe autem ſequebatur. quia erat dominum negaturus. Remigius. Neq; enim negare potuiſſet ſi domino proxim? adheſiſſet. Per hoc etiā ſignificatur. ꝙ petrus dominum ad paſſionem euntem erat ſecuturus ideſt imitaturus. ¶ Auguſtinus. de concordantia euangeliſtarum. Significat̄ etiam eccleſiam ſecuturam quidem hoc eſt imitaturā paſſiōes dnī ſ; lōge differēt. Eccia ei ꝓ ſe patit̄ at illi pro eccleſia. Sequitur. Et ingreſſus intro ſedebat cū miniſtris vt videt̄ finē. ¶ Hie. Uel amore diſcipuli vel humana curioſitate ſcire cupiebat quid iudicaret de domino pontifex. vtrū eum neci addiceret. an flagellis ceſū dimitteret. Textus

¶ Principes aūt ſacerdotū & omē cōſiliū q̄rebāt falſū teſtiom ꝯtra ihm vt eū morti traderēt & nō inuenērt cū multi falſi teſtes acceſſiſſent. Nouiſſime autē venerūt duo falſi teſtes & dixerūt. hic dixit. Poſſum deſtruere templum dei & poſt triduum reedificare illud. Et ſurgens princeps ſacerdotum. ait illi. Nihil reſpondes ad ea que iſti aduerſū te teſtificantur? iheſus autem tacebat. Et princeps ſacerdotū ait illi. Adiuro te per deum viuū vt dicas nobis ſi tu es chriſtus filius dei. Dixit illi ihs. Tu dixiſti. Uerūtamen dico vob. Ammō videbitis filiū hoīs ſedētē a dextris v̄tutis dei & veientē ī nubibꝫ. Tūc p̄nceps ſac̄dotū ſcidit veſtimēta ſua dicēs. Blaſphemauit. Quid adhuc egē? teſtibꝫ? Ecce nūc audiſtis blaſphemiā. Quid vob videt̄? At illi rñdētes dixerūt. Reus ē mortis. Tūc expuerūt ī faciē ei?. & colaphis eū ceciderūt. alij aūt palmas ī faciē ei dederūt. dicētes. ꝓphetiza nob xp̄e q̄s ē q̄ te ꝑcuſſit? ¶ Chriſ. ī ho. Cōgregatis p̄ncipibꝫ ſac̄dotū & tota peſtilētie cōuēticula volebāt ſuis īſidijs inditij formā īponē. Un̄ dr̄. Princeps aūt ſac̄dotū & oē cōſiliū q̄rebāt falſū teſtiom ꝯtra ihm vt eū morti traderēt. Sz ꝙ fictū erat iuditiū & oīa tumlt? & turbatiōis plena maīfeſtat̄ ꝑ hoc ꝙ ſubdit̄. Et nō īuenerūt cū mlti falſi teſtes acceſſiſet. ¶ Ori. Falſa ei teſtiōia tūc locū habēt. qñ cū colore aliq̄ proferūt̄. Sed nec color inueniebatur qui poſſet contra iheſum adiuuare mendatia. quamuis eſſent multi gratiam tribuere volentes principibus ſacerdotum. Quod maximā laudē exhibꝫ ihu. q̄ ſic oīa irreꝑhenſibilit̄ dixit. & fecit. vt nullā veriſilitudinē inueniret ī eo reꝑhenſionis & mali & multi aſtuti. Seq̄t̄. Nouiſſime aūt venerūt duo falſi teſtes & dixerūt. hic dixit. Poſ. dſtru. tē. dī & p? tri. ree. illud.

¶ Hieronim⁹ · Quomodo autem falſi teſtes ſunt·
ſi ea dicunt que dominũ dixiſſe legim⁹ · Sed fal=
ſus teſtis eſt qui non eodem ſenſu dicta intelligit·
quo dicuntur · Dominus em̃ dixerat ꝺ templo cor
poris ſui · Sed in ipſis verbis calumniant̃ · vt pau
cis additis vel mutatis · quaſi iuſtam calũniam fa
ciant · Saluator dixerat · Soluite templũ hoc iſti
conmutant & aiunt · Poſſum deſtruere templum
dei · Vos inquit ſoluite · non ego · quia illicitum ẽ
vt nobis ipſis inferamus manus · Deinde illi ver=
tunt · & poſt triduum edificare illud · vt proprie de
templo iudaico dixiſſe videretur · Dominus autẽ
vt oſtenderet animale & ſpirans templum dixerat
Et ego in triduo reſuſcitabo illud · aliud eſt edifica
re · aliud ſuſcitare · ¶ Chriſoſtomus ĩ homeli · Pꝫ
quare non attulerunt in medium accuſationem de
ſolutione ſabbati? quia multotiens eos ſuper hoc cõ
futauerat · ¶ Hieronimus · Ira autem preceps &
impatiens non inueniens calumnie locum · Excu=
tit de ſolio pontificẽ · vt veſaniã mẽtis motu corpo
ris demonſtraret · Vnde ſequitur · Et ſurgens prin
ceps ſacerdotum ait illi · Nihil reſpondes ad ea que
iſti aduerſum te teſtificantur? ¶ Chriſoſtomus·
in homelia · Hoc autem dixit volens ab eo ĩexcuſa
bilẽ reſponſionem elicere · vt ex ipſa eum caperet·
Inutilis aũt erat excuſatiõis reſponſio · nullo eã ex
audiente · Et ideo ſequitur · Iheſus autem tacebat·
Etenim ſolũ figura iuditij ibi erat · In veritate aũt
latronum erat incurſus ſicut in ſpelunca · Et ideo ſi
let · ¶ Origenes · Ex hoc autem loco diſcimus con
temnere calumniantium & falſorum teſtiũ voces·
vt nec reſponſione dignos eos habeamus · qui non
cõuenientia dicunt aduerſus nos · maxime vbi ma
ius eſt · libere & fortiter ſilere q̃ defendere ſine vl=
lo profectu · ¶ Hieronim⁹ · Sciebat enim quaſi de=
us quicquid dixiſſet torquendum ad calumniam·
Quanto ergo iheſus magis tacebat ad indignos · re
ſponſione ſua falſos teſtes & ſacerdotes impios · tã
to magis pontifex furore ſuperatus eum ad reſpon
dendum prouocat · vt ex qualibet occaſione ſermo=
nis locum inueniat accuſandi · Vnde ſequitur · Et
princeps ſac̃dotum ait illi · Adiuro te per deum vi
uum vt dicas nobꝰ ſi tu es chriſt⁹ fili⁹ dei · ¶ Ori=
genes · In lege quidem adiurandi vſum aliquotiẽs
inuenimus · Eſtimo autem quoniam nõ oportet vt
vir qui vult ſecundum euangelium viuere · adiu=
ret alterum · Si enim iurare nõ licet · nec adiurare·
Sed & qui reſpicit iheſum imperantem demonibꝰ
& poteſtatem dantẽ diſcipulis ſup demonia · dicet
ꝙ ſecundum poteſtatem datam a ſaluatore nõ eſt
adiurare demonia · Princeps autẽ ſacerdotum pec=
catum faciebat inſidians iheſu · & ideo imitabatur
ꝓriũ patrẽ · q̃ bis dubie ĩterrogauit ſaluatorẽ · Si
tu es chriſt⁹ fili⁹ dei · Vnde q̃s recte dicere poteſt
quoniã dubitare de filio dei vtꝵ ipſe ſit xp̃s opus
diaboli ẽ · Nõ decebat autẽ dñm ad adiuratõnẽ p̃n=
cipis reſpondere ſacerdotum · quaſi vim paſſum·

Propter quod nec denegauit ſe filium dei eſſe · nec
manifeſte confeſſus eſt · Vnde ſequitur · Dicit illi
iheſus · tu dixiſti · Non enim erat dign⁹ chriſti do=
ctrina · propterea non eum docet · ſed verbum oris
eius accipiens · in redargutionem ipſius cõuertit·
Sequitur · Veruntamen dico vobis · ãmodo vide=
bitis filium hominis ſedẽtem a dextris v̾tutis dei·
Videtur mihi quoniam firmitatem quandã rega
lem ſignificat ſeſſio filij hominis · Iuxta virtutem
ꝗ̃ dei · q̃ ſol⁹ eſt v̾t⁹ fũdat⁹ ẽ q̃ accepit oẽꝫ poteſta
tem a patre · ſicut in celo & in terra · Erit aũt quã
do hanc fundationem videbunt etiam aduerſarij ꝙ
a tempore diſpenſatiõis incepit impleri · Viderũt
enim eius diſcipuli eum reſurgentem a mortuis &
per hoc viderunt eum fũdatum ad dextram v̾tutis
Vel quia ſecundum longitudinem ſempiternã que
eſt apud deum a conſtitutione mundi vſqꝫ ad finẽ
eſt vn⁹ dies · Nihil ergo mirum ꝙ hic dicit ſalua=
tor · ammodo · ſpacium eſſe breuiſſimũ vſqꝫ ad finẽ
oſtendens · Et non ſolum ſedentem eum ad dextrã
virtutis viſuros prophetabat · ſed etiam venientẽ
in nubibus celi · Vnde ſequitur · Et venientem in
nubibꝰ celi · He nubes ſunt prophete & apoſtoli
chriſti · quibus mandat pluere cum oportet · & ſũt
nubes celi non tranſeuntes · quaſi portantes imagi
nẽ celeſtis · & digne ſũt vt ſint ſedes dei quaſi here
des dei & choheredes xp̃i · ¶ Hiero · Põtificẽ aũt ꝺ
ſolio ſacerdotali furor excuſſerat · eadẽ rabies ad ſci
dendum veſtes prouocat · Vnde ſequitur · Tunc
princeps ſacerdotum ſcidit veſtimenta ſua dicens·
blaſphemauit · Cõſuetudinis em̃ iudaice eſt · ꝙ cũ
aliquid blaſphemium & quaſi contra deum audi=
erint · ſcindant veſtimenta ſua · ¶ Chriſoſtomus·
in homelia · Hoc igitur fecit · vt accuſationem
redderet grauiorem · & quod verbis dicebat · factis
extolleret · ¶ Hieronimus · Per hoc autem ꝙ ſci=
dit veſtimenta ſua · oſtendit iudeos ſacerdotalẽ glo
riam perdidiſſe & vacuam ſedem habere pontificis
Dum em̃ veſtem ſibi diſcidit · ipſum quo tegebat̃
velamentum legis abrupit · ¶ Chriſoſtomus · in
home · Cũ ergo ſcidiſſet veſtimenta ſua · non fecit
ſententiã a ſeipſo ſed ab alijs eam exquirit dicẽs·
Quid vobis videtur? Sicut in confeſſis peccatis &
blaſphemia manifeſta fieri ſolet · & quaſi cogẽs &
violentiam inferens ad ſniam proferendam preue
nit auditorem · dicens · Quid adhuc egem⁹ teſtibꝰ?
Ecce nunc audiſtis blaſphemiam · Que autem fuit
illa blaſphemia? Etenim ante eis congregatis dixe
rat · Dixit dñs domino meo · ſede a dextris meis · &
interpretatus eſt eis & ſiluerunt · nec decetero con
tradixerunt · qualiter ergo nunc qꝺ dictũ eſt blaſ=
phemiam vocant? Sequitur · At illi reſpondentes
dixerũt · Reus eſt mortis · Ipſi accuſantes · ipſi di=
ſcutiẽtes · ipſi ſniãm ꝓferẽtes · ¶ Ori · Quãtũ putas
fuit erroris · ipſaꝫ p̃ncipalẽ omniũ vitã · reã mortis
ꝓnũciare? & p tantoꝵ reſurgẽtiũ teſtimõia · nõ re
ſpicẽ fõtẽ vite · de q̃ ĩ oẽs reſurgẽtes vita fluebat·

¶ Chriſ· in homelia. Vt aūt venatoꝝ niuieientes
ita ſuam demonſtrabāt. ebrietatem· & inſania fere
bantur. Sequitur em̄· Tunc expuerunt in faciem
eius & colaphis eum ceciderunt. ¶ Hiero· Vt cō-
pleretur quod dictum eſt. Dedi maxillam meam
alapis· & faciem meam non auerti a confuſione ſpu
toꝝ· Sequitur· Alij autē palmas in faciem eius
dederunt dicentes. Prophetiza nobis chriſte quis
eſt qui te percuſſit? ¶ Gloſa· In contumeliam em̄
hoc dicitur· qui ſe prophetam haberi voluit a po-
pulis· ¶ Hieronimus· Stultum autem erat verbe
rantibus reſpondere & prophetare cedentem· cum
palam percutientis inſania videret. ¶ Chriſoſto·
in homelia· Attende autem ꝙ euangeliſta cum ſū-
ma diligentia que videntᷣ eſſe exprobratiſſima ex-
ponit· nihil occultans aut verecundans· ſed glori-
am exiſtimans maximam. dominatorem orbis ter
rarum pro nobis talia ſuſtinere· Hoc autem lega-
mus continue· hoc noſtre menti inſcribamus & in
his gloriemur. ¶ Auguſtinus· de queſtionibus
euangeliſtarum· Quod autem dictum eſt· Expue-
runt in faciem eius. ſignificauit eos qui preſentiā
gratie eius reſpuunt· Item tanquam colaphis eum
cedunt· qui ei honores ſuos preferunt. Palmas in
faciem eius dant· qui perfidia cecati. cum non ve-
niſſe affirmant. tamquam preſentiam eiꝰ extermi
nantes & repellentes. Sequitᷣ textus

¶ Petrus vero ſedebat foris in atrio· Et acceſſit
ad eum vna ancilla. dicens· Et tu cum iheſu gali-
leo eras· At ille negauit coram omnibus. dicēs· Ne
ſcio quid dicis· Exeunte autem illo ianuam· vi-
dit eum alia ancilla· & ait his qui erant ibi· Et hic
erat cum iheſu nazareno· Et iterum negauit cum
iuramento. quia non noui hominem· Et poſt puſil
lum acceſſerunt qui ſtabāt· & dixerunt petro. Ve
re & tu ex illis es· Nam loquela tua manifeſtum te
facit. Tunc cepit deteſtari & iurare· quia non no-
uiſſet hominem· Et continuo gallus cantauit· &
recordatus eſt petrus vbi iheſu quod dixerat· Pri-
uſꝙ̄ gallus cantet· ter me negabis· Et egreſſus
foras fleuit amare. ¶ Auguſtinus· de conſen· euā
geliſtarum· Inter predictas chriſti contumelias.
trina petri negatio facta eſt· ꝙ̄ non omnes euan-
geliſte eodem ordine narrant· Lucas enim expli-
cat pꝰ tēptatioꝫ petri· tū demū ꝯtumelias dn̄i. Sz
mat· & mārcꝰ eas pmo cōmemorant· & deīn petri tē
ptationē· Sic em̄ hic ſequitᷣ· Petrꝰ vero ſedebat
foris in atrio· ¶ Hieronimus· Foris ſedebat vt vi
deret exitum rei & nō appropīqbat ihu· ne miſtris
aliqua ſuſpicio naſceretur· ¶ Chriſ· in homelia· Et
qui quando detentum magiſtrum vidit ſolum· ita
efferbuit vt gladium euaginauerit· & auriculā ab
ſciderit· quādo cōtumelias xp̄i audiuit· negator ef-
ficitur. & vilis puelle minas nō ſuſtinet· Sequitᷣ
enim· Et acceſſit ad eum vna ancilla· dicens· Et
tu cū iheſu galileo eras. ¶ Raba· Quid ſibi vult qz
pma eū prodit ancilla· cū viri magis eū potuerint

recognoſcere· niſi ꝙ iſte ſexus peccare in nece do-
mini videretᷣ. vt eius paſſione redimeretᷣ. Sequitᷣ
At ille negauit corā omnibꝰ· dicens· neſcio quid di
cis Palā coram omnibus negauit. quia ſe manife
ſtare expauit· Quod dicebatᷣ· ſe neſcire· rn̄dit· quia
pro ſaluatore adhuc mori noluit. ¶ Leo papa ī ſ.
de paſſione· Ob hoc autem ſicut apparet· heſitare p
miſſus eſt· vt in eccleſie principe remediū peniten-
tie conderetur· & nemo auderet de ſua virtute confi
dere. quando mutabilitatis periculū· nec beatus pe-
trus potuiſſet euadere. ¶ Chriſ· in homelia· Non
ſolum autem ſemel ſed & ſecundo & tertio negat ī
breui tempore· Vnde ſequitur· Exeunte autem eo
ianuam. vidit eum alia ancilla & ait his qui erāt
ibi· Et hic erat cum iheſu nazareno. ¶ Augꝰ· de cō
cor· euan· Intelligitur autem ꝙ poſtꝙ̄ exijt foras
cū iam ſemel negaſſet· gallus cantauit primū qđ
marcus dicit· ¶ Chriſ· in homelia· Vt oſtēdat ꝙ
neqꝫ vox galli eum a negatione detinuit. neqꝫ in me
moriam ſue pmiſſioīs reduxit· ¶ Auguſtinꝰ· de
cō. euā· Nō atᷣ foris ante ianuā iterum negauit. ſed
cū rediſſꝫ ad focū neqꝫ ei iā exierat & foris eū vidit
alīa ācilla ſ3 cū exiret eū vidit· i. cū ſurgēt & exiret
aīadūertit· Et dixit his q̇ erāt ibi idē q̇ ſiml̄ ade
rāt ad ignē ī atrio. & hic erat cū ih̄u nazareno· Ille
autem qui foras exierat. hoc audito regreſſus eſt.
vt ſe quaſi purgaret negando. Vel quod eſt credi
biliꝰ· nō audiuit quod de eo dictum fuerat cū foras
exiret· & poſteaꝙ̄ redijt· ꝙ dictum eſt ei quod lu-
cas cōmemorat. Sequitur. Et iterum negauit cum
iuramento quia non noui hominem· ¶ Hie· Scio
quoſdam pio affectu erga apl̄m̄ petrum locū hunc
ita interpretatos vt dicerent. Petrum hominē ne-
gaſſe· non deū. & eē ſenſum· Neſcio hominem. quia
ſcio deum. Hoc ꝙ̄ friuolum ſit· prudens lector ītel-
ligit· Si em̄ iſte non negauit. ergo mentitus eſt
dominus. qui dixerat· ter me negabis· ¶ Raba·
In hac autem negatione petri dicimus non ſolum
abnegare chriſtum· qui dicit eum non eſſe chriſtū.
ſed qui eū ſcit· negat ſe eſſe chriſtianū· ¶ Augꝰ·
de con. euan. Nunc iam de tertia negatione inſpicia
mus· Sequitᷣ em̄· Et poſt puſillū acceſſerunt qui
ſtabāt & dixerūt petro. Vere & tu ex illis es. Lu
cas aūt dixit· Interuallo facto q̄ſi hore viiꝰ vt eū
cōuicāt. ꝯſeqn̄tᷣ adiūgūt· Nā & loq̄la tua maīfeſtū
te facit. ¶ Hie· Nō q̇ alteriꝰ ſmōis eēt petrꝰ aut gē
tis extᷣne· oēs q̇ppe hebrei erāt & q̇ āguebāt· & q̇ ā
guebatur· ſed quo vnaqueqꝫ prouincia habet pro-
prietates ſuas & vernaculū loquendi ſonum vita-
re nō poſſit· ¶ Remigius· Vide autē ꝙ̄ ſint nox-
ia p̄uoꝝ hoīm colloq̄a· ipa quippe coegerīt petrū ne
gare dn̄m· quē priꝰ cōfeſſꝰ fuerat eē dei filiū. Seq̄tᷣ
em̄· Tūc cepit d̄teſtari & iurare· quia nō nouiſſet
hoiem· ¶ Raba. Nota qz pmū ait· Neſcio q̄d dicis.
Sc̄d̄o cū iuramēto negat· Tertio cepit d̄teſtari &
iurare· quia non nouit hoīnem· Perſeuerare quip
pe in peccato dat incrementum ſcelerum· & quia

minima ſpernit · cadit ī maiora · ¶ Remigiꝰ · Spi
ritaliter autem per hoc ꝙ petrus ante primū galli
cantū negauit · illi deſignantur qui ante chriſti re-
ſurrectionē · ñ credebāt eū eſſe deum eius morte tur
bati · Per hoc autē ꝙ poſt galli cātum negauit · illi
deſignantur qui ī vtranqꝫ domini naturam · & ſecun
dum deum & ſcd̄m hominem errant · Per primam
autem ancillā deſignatur cupiditas · per ſecundam
carnalis delectatio · Per illos qui aſtabāt demōes
intelligūtur · his enim trahuntur homines ad chri-
ſti negationē · ¶ Origenes · Vel per primā ancil-
lam intelligitur ſinagoga iudeorū · qui frequenter
compulerunt denegare fideles · Per ſecundam con
gregatio gentium · qui etiam perſecuti ſunt chriſti
anos · Per tertios ſtātes ī atrio · miniſtri hereſum
diuerſarum · ¶ Augꝰ · de que · euā · Ter etiā petrꝰ
negauit · nam & error hereticoꝝ de chriſto · tribus
generibꝰ terminatur · aut eñ ex diuinitate · aut hu
manitate · aut de vtroqꝫ falluntur · ¶ Raba · Poſt
tertiam autē negationē ſequit᷑ galli cantꝰ · & hoc
eſt qd̾ ſubdit · Et cōtinuo gallꝰ cantauit · Per quē
doctor eccleſie intelligitur qui ſomnolentos incre-
pans ait · Euigilate iuſti & nolite peccare · Solet aũt
ſacra ſcriptura ſepe meritum cauſarum per ſtatum
deſignare temporum · Vnde petrus qui media no-
cte peccauit · ad galli cātum penituit · Vnde ſequi-
tur · Et recordatus eſt petrus verbi iheſu quod dix
erat · Priuſqꝫ gallꝰ cātet ter me negabis · ¶ Hie ·
In alio euangelio legimus ꝙ poſt negationem pe
tri & gallicantum · reſpexit ſaluator petrum · & in
tuitu ſuo eū ad amaras lachrimas ꝓuocauit · nō eī
fieri poterat vt in negationis tenebris ꝑmaneret ·
quē lux reſpexerat mūdi · Vnde & hic ſequit᷑ · Et
egreſſus foras fleuit amare · In atrio enim chay-
phe ſedens non poterat agere penitentiam · Vnde
foras egreditur de impiorū cōſilio vt pauide nega
tionis ſordes amaris fletibus lauet · ¶ Leo papa ·
Felices o apoſtole ſancte lachrime tue · que ad dilu
endam culpam negationis · virtutem ſacri habue-
re baptiſmatis · Affuit eī dextra domī iheſu xp̄i ·
qui labētē te priuſqꝫ deciperis · & firmitatē ſtādi
ī ipſo cadēdi periculo recepiſti · Cito itaqꝫ ad ſolidi
tatē rediit petra · tanqꝫ recipiens fortitudinē · vt ꝗ
tūc ī chriſti expauerat paſſiōe · ī ſuo poſt ſuplicio ñ
timeret · ſed conſtans permaneret ·

¶ Capitulū xxvii

MAne autem facto · conſilium inie
runt omnes principes ſacerdotum
& ſeniores populi aduerſus ihe-
ſum vt eum morti traderēt · Et
vinctum adduxerunt eum & tra-
diderūt pontio pilato p̄ſidi · Tūc
videns iudas qui eum tradidit · ꝙ damnatus eſſet ·
penitentia ductus · retulit triginta argenteos prin
cipibus ſacerdotum & ſenioribus populi dicens ·
Peccaui · tradens ſanguinem iuſtum · At illi dix-
erunt · Quid ad nos? tu videris · Et proiectis argen
teis in tēplo · receſſit · & laqueo ſe ſuſpēdit · ¶ Au-
guſtinꝰ · de con · euan · Contexuerat ſuperius euan
geliſta narratiōem ī his que cum domino acta ſūt ·
vſqꝫ ad mane · Sed poſtea rediit ad narrādam pe-
tri negationem · qua terminata · rediit ad mane vt
inde cetera contexeret · & hoc eſt quod dicit᷑ · Ma-
ne autem facto conſilium inierūt oēs principes ſac-
dotum & ſeniores populi aduerſus iheſum vt eū
morti traderent · ¶ Orige · Putantes per mortem
extinguere eius doctrinam & fidem · apud eos qui
crediderunt in eum quaſi in filium dei · Talia autē
cōſiliantes · alligauerunt iheſum ſoluentem a vin-
culis · Vnde ſequitur · Et vinctum adduxerūt eū
& tradiderunt pontio pilato preſidi · ¶ Hie · Vide
ſollicitudinē ſacerdotum in malum · tota nocte vi-
gilarunt vt homicidiū facerēt · & victū tradiderūt
pilato · Habebant eñ hūc morē · vt quē adiudicaſ-
ſent morti · ligatū iudici traderēt · ¶ Raba · Atte
nē notādū ꝙ ñ tc̄ ꝑmū ligauerāt · ſed mox compre-
henſum in orto vt iohannes declarat · ¶ Chriſo-
ſtomus · in homelia · Ideo aūt eum non occulte int᷑
fecerunt · quia nō habebant eius glorie detrahere ·
Multi enim eum admirabantur · & propter hoc ſtu
duerunt publice & coram hominibꝰ eū occidere · &
ideo ad preſidem eum duxerunt · ¶ Hieronimus ·
Videns autem iudas dominū adiudicaſſe morti · p̄
cium retulit ſacerdotibus · quaſi ī poteſtate ſua eſ-
ſet perſecutorum immutare ſententiam · Vnde ſeꝗ
tur · Tūc vidēs iudas qui eū tradidit ꝙ dānatꝰ eſ-
ſet penitentia ductꝰ retulit triginta argēteos prin
cipibꝰ ſacerdotū & ſenioribꝰ populi dicēs · Peccaui
tradēs ſanguinem iuſtum · ¶ Origenes · Reſponde
ant mihi qui de naturis quaſdam fabulas introdu
cunt · vnde eſt ꝙ iudas cognoſcens peccatum ſuum
dixit · Peccaui tradens ſanguinē iuſtum · niſi ex
bona plantatione mentis & ſeminatione virtutis ꝗ
ſeminata eſt ī ꝗlibet rationali anima · quā non colu
it iudas · & ideo cecidit in tale peccatum · Si autem
nature parentis eſt aliquis hominum · magis huiꝰ
nature fuit iudas · Et ſiquidem poſt reſurrectionēꝫ
chriſti hoc dixiſſet iudas · forſitan erat dicēdū · quo
niam compulit eum penitere de peccato ipſa vir-
tus reſurrectionis · Nunc autem videns eum tradi-
tum eſſe pilato · penituit · forſitan recordatus · que
frequenter iheſus dixerat de ſua reſurrectiōe futu
ra · Forſitan & ſathanas qui ingreſſus in eum fue-
rat · preſto fuit ei · donec iheſus traderetur pilato ·
Poſtqꝫ autem fecit · quod voluit receſſit ab eo · quo
recedente penitentiam capere potuit · Sed quemo-
do vidit iudas quoniam condemnatus eſt · Non dū
enim a pilato fuerat interrogatus · forſitan dicet
aliquis · quoniam conſideratione mentis ſue vi-
dit exitum rei ex eo ꝙ traditum aſpexit · Alius au
tem dicet · quoniam quod ſcriptum eſt · videns iu-
das quia condemnatus eſt · ad iudam referetur · tūc
enim ſenſit malum ſuum & intellexit ſe condemna
tū · ¶ Leo · pa · Dicēdo tñ · Peccaui tradēs ſāguinē

iuſtum·ī impietatis ſue perfidia perſtitit· qui ipſe
ſum non dei filium·ſed noſtre tantũmõ conditiõis
hominem·etiam inter extrema mortis ſue pericula
credidit·cuiꝰ fleuiſſet miſericordiam·ſi eius omni-
potentiam non negaſſet· ¶ Chriſoſtomꝰ· in home
lia. Vide autem quoniam penitentiam agit·quan-
do completum eſt & finem accepit peccatum· Non
enim permittit diabolus eos qui nõ vigilant vide-
re malum anteq̃ perficiant· Sequitur· At illi dix
erunt· Quid ad nos? tu videris· Ac ſi dicant· Quid
ad nos pertinet ſi iuſtus eſt? tu videris ide ē opꝰ tu-
um quale ſit· manifeſtabitur· Quidam autem con-
iunctim voluerunt legere hec verba· vt ſit ſenſus·
cuius eſtimationis deputaris apud nos qui eũ quẽ
tradidiſti iuſtum confiteris? ¶ Origenes· Recede-
te autem ab aliquo diabolo· obſeruat tempus ite-
rum· & poſtq̃ cognouerit & ad ſecundum pecca-
tum induxerit·obſeruat etiam tercie deceptionis lo
cum· Sicut ille· qui primo vxorem patris habuit
de hoc malo poſtea penituit· Sed poſtea diabolus
voluit hanc ipſam triſtitiã exaggerare vt ipſa tri
ſtitia abundantior facta abſorberet triſtantem· Si
mile aliquid factũ eſt in iuda· Poſtq̃ enim peni-
tuit·non ſeruauit cor ſuum·ſed ſuſcepit abundan-
tiorem triſtitiam a diabolo ſibi ſubmiſſam·quia vo
luit eum abſorbere· Vnde ſequitur· Et abiens la-
queo ſe ſuſpendit· Si autem locum penitentie req̃
ſiſſet· & tempus penitentie obſeruaſſet·forſitan in
ueniſſet eum qui dixit· Nolo mortem peccatoris·
Vel forte exiſtimauit preuenire magiſtrum mori
turum· & occurrere ei cum anima nuda vt confi-
tens & deprecans miſericordiam mereretur·nec vi
dit· quia non conuenit ſeruũ dei ſeipſum expellere
de hac vita·ſed expectare dei iudicium· ¶ Raba·
Suſpendit autem ſe laqueo· vt ſe oſtenderet celo
terreq̃ꝫ peroſum· ¶ Auguſtinꝰ· de que·no·&·ve·
teſt· Sed occupatis principibus ſacerdotum ad
necem domini a mane vſq̃ꝫ ad horam nonam quo-
modo iudeis retuliſſe precium ſanguinis quod ac-
ceperat· ante crucem domini probatur & dixiſſe il-
lis in templo·peccaui q̄ tradiderim ſanguinem iu
ſtum·cum conſtet omnes principes & ſeniores an
te paſſionem domini non fuiſſe in templo· Quippe
cũ in cruce poſito inſultarent ei· Nec enim fide po
teſt probari· quia ante paſſionem domini relatum
eſt· cum ſint multa que ante facta probantur· &
nouiſſima ordinantur· Sed ne forte poſt horã no-
nã factum ſit· vt videſ iudas occiſum ſaluatorem·
& ob hoc velũ tẽpli ſciſſum· terram tremuiſſe ſaxa
fiſſa elementa conterrita·ipſo metu correptꝰ dolu-
erit· Sed poſt horã nonã occupati erãt vt exiſtĩo
ſeniores & principes ſacerdotũ ad celebrationẽ pa-
ſche· Sabatho aũt ſcd̃m legẽ ñ licꝫ nũmos portare
ac per hoc ñ ē probabile apud me quo die īmo tpre
laqueo vitã finierit iudas· Sequit textꝰ
¶ Principes ſacerdotũ acceptis ãgenteis·dixe-
runt· Non licet mittere eos in corbonan·quia pre-
cium ſanguinis eſt· Conſilio autem inito·emerũt
ex illis agꝝ figuli ī ſepulturã peregrinorũ· propt̃
hoc vocatꝰ eſt ager ille acheldemach· hoc eſt ager
ſanguinis vſq̃ꝫ in hodiernam diem· Tunc impletũ
eſt quod dictum eſt per hieremiam prophetam di
centem· Et acceperunt triginta argenteos preciũ
appreciati·quem appreciauerunt a filijs iſrael·& de
derũt eos ī agrum figuli·ſicut conſtituit mihi domi
nus· ¶ Chriſoſtomꝰ· in homelia· Quia principes
ſacerdotum nouerãt q̄ occiſionem emerant· a pro-
pria conſcientia condemnati fuerunt·& ad hoc oſtẽ
dendum ſubdit euangeliſta· Principes autem ſa-
cerdotum acceptis argenteis dixerunt· Nõ licꝫ mit
tere eos in corbonan quia precium ſanguinis eſt·
¶ Hiero· Vere culicem liquẽtes & camelũ gluci-
entes· Si enim ideo non mittunt peccuniam in cor
bonan hoc eſt in gazophilatium & dona dei· quia
precium ſanguinis eſt· Cur ipſe ſanguis effundi-
tur? ¶ Origenes· Videbant autem quoniam circa
mortuos magis eam peccuniam conueniebat expẽ-
di que precium ſanguinis erat· Sed quia & inter
loca mortuorum ſunt differentie·vſi ſunt precio ſã
guinis ihesu ad comparationem agri figuli alicuiꝰ
vt in eo peregrini ſepeliantur· nõ ſecundum votũ
ſuum in monumentis paternis· Vnde ſequit̃· Cõ
ſilio autem inito emer̃t ex illis agrum figuli in ſe
pl'turã pegriorꝝ· ¶ Aug·ī ſ·d̃ ce·do· Prouidẽtia
aũt dei factũ puto·vt p̃ciũ ſaluatoris ñ pctõribꝰ ſup
tũ p̃beat ſ; pegris req̃ẽ ſubmĩſtret·vt iã exiñ xp̃s
& viuos ſãguis ſui paſſiõe rediat·& mortuos pre-
cioſa paſſiõe ſuſcipiat· Precio g° dñici ſãguĩs ager
figuli cõpat̃· Legiꝰ ī ſcripturis q̄ totiꝰ generis hu
mani ſalus redempta ſit ſanguine ſaluatoris· Ag̊
ergo iſte mundus hic totus eſt· Figulus autem q̊
mundi poſſit habere dominatum·ipſe ē qui vaſcu-
la corporis nr̃i fecit de limo· Iſtiꝰ itaq̃ꝫ figuli ager
chriſti ſanguine emptus eſt peregrinis· inq̃ q̊ ſine
domo patria & toto orbe exules iactabantur·req̊-
es chriſti ſanguine prouidetur· Iſtos autem pere
grinos eſſe dicimus deuotiſſimos chriſtianos· qui
renunciantes ſeculo nihil poſſidentes in mundo· in
chriſti ſanguine requieſcũt· Sepultura enim chri
ſti nihil aliud eſt q̃ requies chriſtiani· Conſepul-
ti enim ſumus ſicut ait apoſtolus cum illo per ba-
tiſmum in morte· Nos ergo peregrini in hoc mun-
do ſumus·& tanq̃ hoſpites in hac luce verſamur·
¶ Hieronimus· Qui etiam peregrini eramꝰ a lege
& prophetis·praua iudeorum ſtudia ſuſcepimus ī
ſalutem· ¶ Orige· Vel peregrinos diciꝰ q̊ vſq̃ꝫ ad
finẽ extranei ſũt a deo· Nã iuſti ꝯſepulti ſũt xp̃o in
monumẽto nouo q̃d exciſũ ē petra· Qui autem alie
ni ſũt a d̃o vſq̃ꝫ ī finẽ ſepulti ſũt ī agro figuli opan
tis lutũ· q̊ p̃cio ſãguĩs ē ꝯpatꝰ & ag̊ ſãguĩs noiat̃
Vñ ſeq̃t̃· Propt̃ hoc vocatꝰ ē ag̊ ille acheldemach
hoc ē ager ſanguinis vſq̃ꝫ in hodiernam diẽ· ¶ Glo
ſa· Quod referendum eſt ad tempꝰ quo euãgeliſta
hoc ſcripſit·deiñ ꝯfirmat idẽ p̄phetico teſtiõio·d·

Tunc impletum eſt quod dictum eſt per Jeremi
am ꝓphetam dicentem. Et accepẽrũt triginta ar
genteos precium appretiati quem appretiauerunt
a filijs yſrahel. & dederunt eos in agrum figuli.
ſicut cõſtituit michi dñs. ¶ Hierom. Hoc in iere
mia penitus non inuenit. ſed in zacharia (qui pe
nultimus eſt duodecim ꝓphetarum) quedam ſimi
litudo refert. & quã quam ſenſus nõ multũ diſcrepet
tñ ordo & verba diuerſa ſunt. ¶ Aug. de con.
euan. Si quis ergo putat ideo fidei euangeliſte
aliquid derogandum. primo nouerit. non omnes
codices euangeliorum habere. qđ per hieremiã di
ctum ſit. ſed tantũmodo per ꝓphetam. Michi aũt
hec non placet defenſio. qꝛ & plures codices hñt
hieremie nomen & antiquiores. & nulli fuit cau
ſa cur adderet hoc nomen. & mendoſitas fieret.
Cur autem tolleret fuit vtaqꝫ cauſa vt hoc audax
imperitia faceret. predicta queſtiõe turbata. Po
tuit autem fieri vt animo mathei euangelium ſcri
bentis. pro zacharia hieremias occurreret. vt fie
ri ſolet. quod tamen ſine vlla dubitatõne emenda
ret. ſaltem ab his admonit. qui ipſo adhuc ĩ car
ne viuente hec legere potuerunt. niſi cogitaret re-
cordatõis ſue que ſpũſancto regebatur. non occur
riſſe aliud pro alio nomen ꝓphete. niſi qꝛ dñs hoc
ita ſcribi cõſtituit. Cur autem conſtituerit. Pri
ma cauſa eſt. qꝛ ſic inſinuatur. ita omnes ꝓphetas
vno ſpiritu locutos. mirabili inter ſe conſenſione
conſtare. vt hoc multo amplius ſit. quam ſi omnium
verba ꝓphetarum. vno vnius hominis ore demon-
ſtrentur. & ideo indubitanter accipi dñt queciqꝫ
per eos ſpiritusſanctus dixit. & ſingula eſſe omniũ
et omnia ſingulorum. Si enĩ hodie quiſ quam volẽs ali
cuius verba indicare. dicat nomẽ alterius in quo
dicta ſunt. qui tamen ſit amiciſſimus illius cuius
verba dicere voluit. & cõtinuo recordatus alium
pro alio ſe dixiſſe. ita ſe corrigat. vt tamen di-
cat. bene dixi nihil aliud intuens. niſi inter am
bos eẽ concordiam. q̃ntomagis de ꝓphetis ſanctis
hoc commendandum fuit! Eſt & alia cauſa cur
hoc nomen hieremie in teſtimonio zacharie ſit ma
nere permiſſum vel potius ſanctiſpiritus autorita
te preceptum ſit. Eſt apud hieremiam quod emerit
agrum a filio fratris ſui. & dederit ei argentum.
non quidem ſub hoc nomine precij. quod poſitum
eſt apud zachariam triginta argenteis. Quod aũt
prophetiam de triginta argẽteis ad hoc interpre-
tatus ſit euangeliſta. quod modo de domino cõple
tum eſt. manifeſtum eſt. ſed ad hoc pertinere etiã
illud de agro empto quod hieremias dicit. hic po
teſt miſtice ſignificari. vt non hic zacharie nomẽ
poneretur qui dixit triginta argenteis. ſed hiere
mie qui dixit de agro empto. vt lecto euangelio.
atqꝫ inuento nomine hieremie. Lecto autem hie-
remia & non inuento teſtimonio de triginta argẽ
teis. inuento tamẽ agro empto. admoneat lector
vtrũqꝫ cõferre & inde ſenſum enucleare ꝓphetie

quomodo ꝑtineat ad hoc quod in domino comple-
tum eſt. Nam illud quod ſubiecit huic teſtimoĩo
Matheus. cum ait. quem appciauerũt a filijs yſra
hel & dederunt eos in agrum figuli. ſicut conſtitu
it mihi dominus. Nec apud zachariam nec apud hi
eremiam reperitur. vñ magis ex perſona euange
liſte accipiendum eſt & miſtice inſertũ. qꝛ hoc ex
domini reuelatõe cognouerit. ad hanc rem que de
xp̄i precõ facta eſt. huiuſmodi pertinere ꝓphetiã
¶ Hiero. de optimo genere interpretandi. Abſit
ergo de pediſſequo xp̄i. quod poſſit argui de falſo.
cui cura fuit nõ verba & ſillabas aucupari. ſed ſen-
tentias dogmatum ponere. ¶ Criſoſto. in homelia
Legi nuper in quodam hebraico volumine. quod
nazaree ſecte mihi hebreus contulit hieremie apo
cryphũ. in quo hoc ad verbũ ſcriptum reperi. ſed
tñ michi videtur magis de zacharia ſumptum te
ſtimonium euangeliſtarum & apoſtolorum. more
vulgato quo verborum ordine pretermiſſio. ſenſus
tñ de veteri teſtamento ꝓferũt exemplum.
¶ Jheſus aũt ſtetit añ preſidem. & interrogauit
eũ preſes dicẽs. Tu es rex iudeorum? Dicit ei Jhe
ſus. Tu dicis. Et cum accuſaretur a principibus ſa-
cerdotũ & ſenioribus nichil rñdit. Tũc dicit ei pi
latus. Nõ audis quanta aduerſũ te dicũt teſtimo-
nia? & non rñdit ei ad vllum verbum. ita vt mira
retur preſes vehementer. ¶ Aug. de con. euan. Fi
nitis hijs que Matheus de iuda ꝓditore interpoſu-
it ad ordinem narratõis reuertitur dicens. Jhe-
ſus aũt ſtetit añ preſidẽ. ¶ Orige. Judex totius cre
ature cõſtitutus a pr̄e. vide q̃ntum ſe humiliauit.
vt acq̃eſceret ſtare añ iudicẽ tũc terre iudee. & in
terrogatus eſt interrogatõe quã forſitã deridens.
aut dubitans pilatus interrogat. Vñ ſequitur. Et
interrogauit eũ preſes dicens. Tu es rex iudeorum
¶ Chriſo. i home. Id pilatus ĩterrogat qđ aduerſa
rij contra ipſum cõtinue reuoluebant. Quia enĩ ſci
ebãt pilatũ nullã curã faciẽtẽ legaliũ ad publicas
accuſatões rem ducunt. ¶ Orige. Vel pronũciati
ue hoc dixit pilatus. Vñ & alibi ſcripſit ĩ titulo
Rex iudeorum. Pricipi at ſacerdotũ rñdens tu dix
iſti. oblique arguit eius dubitatõem. Pilati vero
ſentẽciã cõfirmat ꝓnunciãtis. Vñ ſequitur. Dicit
ei ih̄s. Tu dicis. ¶ Criſo. in home. Cõfeſſus ẽ ſe
eẽ regẽ. ſed celeſtẽ. vt in alio euãgelio manifeſtius
legitur. Regnũ inquit meũ non eſt de hoc mũdo vt
neqꝫ iudei. neqꝫ pilatus excuſatõnem habeant.
huic accuſacõni inſiſtentes. ¶ Hilarius. Vel in-
terroganti pontifici. an ipſe eẽt Jheſus Criſtus.
dixerat. Tu dixiſti. quia ſemper futurum Cri-
ſtum ex lege ipſe dixiſſet. huic vero legis igna
ro interroganti an ipſe eſſet rex iudeorum. dici-
tur. Tu dicis. quia per fidem preſentis confeſ
ſionis ſalus gentium eſt. ¶ Hieronimus. At-
tende autem quod pilato (qui inuitus promebat ſen
tentiam) aliqua ex parte reſpondit. ſacerdotibus
autem. & principibus ſacerdotum reſpondere

noluit· indignos eos ſuo ſermone iudicans · Vñ
ſequit᷑ · Et cū accuſaret᷑ a principib⁹ ſacerdotum
& ſenioribus nihil reſpondit ·/ Aug⁹ · de conco2·
euan · Lucas aūt ipſa crimina que accuſantes ob
iecerūt aperuit · Di · n · Ceperūt illū accuſare dicē
tes · Hūc inuenimus ſubuertentē gentē noſtrā · &
prohibentē tributa dari ceſari · & dicentē ſe xp̄m
regem eē · Nihil aūt intereſt ad veritatē quo ordi
ne iſta retulerint · ſicut nihil intereſt · ſi alius ali
ud tacet quod alius cōmemorat ⁋ Orige · Accuſa
tus aūt Jheſus ſicut tunc illis nihil reſpondit · ſic
nec & modo · Non fit · n · verbū dei · ſicut aliquādo
fiebat ad ꝓphetas · ſꝫ neqꝫ dignū erat vt pilato int᷑
roganti reſponderet · qui non habebat ꝑmanēs &
firmū de xp̄o iudicium · ſed ad cōtraria trahebat᷑ ·
Vñ ſequit᷑ · Tūc dicit ei pilatus · Non audis q̄n
ta aduerſū te dicūt teſtimonia ? ⁋ Hiero · Genti
lis quidē eſt qui cōtēpnit Jheſū · ſꝫ cauſā refert in
populū iudeorum ·/ Chriſoſ · in homelia · Jdeo aūt
hoc dicebat · qꝛ volebat eū liberare · dū ſe excuſan
do reſponderet · Sequit᷑ · Et non reſpondit ei vl
lum verbū ita vt miraret᷑ p̄ſes vehement᷑ · Quia
enī multas hn̄tes demōſtratōes · ex ipſis reb⁹ v̂tu
tis & māſuetudinis ei⁹ & hūilitatis · tn̄ in ip̄m in
dignabant᷑ · & puerſo iuditō agebant᷑ cōtra ip̄m ·
ꝓpt᷑ hoc nihil rn̄det · & ſi aliqn̄ rn̄det breuia quid
dicit ne cōtinua tacit᷑nitate · ptinacie opiō de ip̄o
accipiat᷑ ·/ Hie · Vel ideo Jhē nihil rn̄derē voluit
ne crimen diluēs dimitteretur a p̄ſide & crucis
vtilitas differretur · ⁋ Origenes · Miratus eſt
autem preſes conſtantiam eius ſciens ꝙ ydoneus
eſſet pronuntiare crimen · & tamen videbat eum
in tranquilla · et quieta ſapiencia & grauitate nō
turbabili ſtare · ſed & vehementer miratur · Dig
num enim ei videbatur magno miraculo vt exhi-
bitus criſtus ad criminale iuditium · imperturba
bilis ſtaret ante mortem · que apud omnes homi
nes terribilis eſtimatur · Reg̃t textus

⁋ Per diem autem ſolemnem cōſueuerat pre
ſes dimittere populo vinctum vnum quem volu
iſſent · Habebat autem tunc vnum vinctum inſi-
gnem qui dicebatur barrabas · Congregatis er
go illis · dixit pilatus · Quem vultis dimittam
vobis ? Barraban ? an Jheſum · qui dicitur Cri
ſtus · Sciebat enim ꝙ per inuidiam tradidiſſent
eum · Sedente autem eo pro tribunali · miſit ad
eum vxor eius · dicens · Nichil tibi & iuſto illi ·
Multa enim paſſa ſum hodie per viſum propter
eum · Principes autem ſacerdotum & ſeniores
perſuaſerunt populis vt peterent barraban · Jhe
ſum autem perderent · Reſpondens autem pre-
ſes ait illis · Quem vultis vobis de duobus dimit
ti ? At illi dixerunt · Barraban · Dicit illis pila
tus · Quid igitur faciam de Jheſu qui dicitur Cri
ſtus ? Dicunt omnes crucifigatur · Ait illis pre
ſes · Quid enim mali fecit ? At illi magis clama-
bant · dicentes · Crucifigatur · Videns pilatus
quia nichil proficeret · ſed magis tumultus fieret
accepta aqua lauit manus coram populo · dicens ·
Jnnocens ego ſum a ſanguine iuſti huí⁹ Vos vi
deritis · Et reſpondens vniuerſus populus dixit
Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros ·
Tunc dimiſit illis barraban · Jheſū autē flagel
latum tradidit eis · vt crucifigeret᷑ · ⁋ Criſoſto ·
in home · Quia xp̄c ad accuſatōnes iudeorum nihil
reſponderat per quod poſſet eum pilatus ab accuſa
tōibus iudeorum excuſatum habere · aliud machia
tur per quod eum liberare poſſit · Vnde dicitur ·
Per diem autem ſolemnem conſueuerat preſes di
mittere populo vinctum vnum quem voluiſſent
⁋ Origen · Sic enim quaſdam gracias preſtant
gentes eis quos ſubiciunt ſibi · donec confirmetur
ſuper eos iugum ipſorum Tamen conſuetudo hec
aliquando fuit apud iudeos · Saul enim non int᷑
fecit ionathā · omni populo petente eum ad vitam
⁋ Criſoſtom⁹ · in homelia · Per hanc autem con
ſuetudinē xp̄m eripere temptauit · ut & neqꝫ vm
bram excuſacōis iudei ſibi derelinquant · manife-
ſtus homicida in comparatione criſti adducitur ·
de quo ſequitur · Habebat autem tunc vnum vinc
tum inſignem qui dicebatur barrabas · Non ſim
pliciter dicit latronem · ſed inſignem hoc eſt ī ma
litia diffamatum ·/ Hiero · Jſte barrabas in euā
gelio quod īſcribit᷑ iuxta hebreos · fil⁹ magiſtri
eoꝝ interp̄tatur · qui ꝓpter ſeditōꝫ & homicidium
fuerat cōdemnatus · Offert autem optōem eis pila
tus dimittendi quē vellet · latronē an Jheſū · non
dubitans Jheſū pocius eligendū · Vñ ſequitur ·
Congregatis autem illis dixit pilatus · Quē vul
tis dimitti vobis · barraban an Jheſū qui vocatur
xp̄c ? ⁋ Criſoſ · in homelia · q · di · Si non vultis
ſicut innocentem dimittē · ſaltem condemnatum fe
ſtiuitati dimittatis · Si enim oportebat in pecca
tis manifeſtis exiſtentē dimittere multomagis ī
dubijs · Vide autē ordinem conuerſū · Petitō pro
cōdemnatis ſolet eē plebis · conceſſio autem ꝑinci
pis · Nūc aūt cōtrarium geſtū eſt · Princeps · n · pe
tit a plebe · & plebs ferotōr reddit᷑ · ⁋ Gloſa qui a
re aūt pilat⁹ ad liberatōem xp̄i laborauit manife
ſtat euāgeliſta cū ſubdit · Sciebat · n · ꝙ per inui
diam tradidiſſent euꝫ ·/ Remigius · Que aūt inui
dia fuerit Johannes manifeſtat · Qui narrat eos
dixiſſe · Ecce mundus totus poſt eum vadit · &
ſi dimittim⁹ eum ſic · oēs credent in eū · Notandū
etiā qꝛ loco ei⁹ qđ Math · dicit · An Jheſū qui dici
tur xp̄c ? Marc⁹ di · vultis dimittā vob̄ regē iude
orum · Soli namqꝫ reges iudeorum vngebātur · &
ab ip̄a vnctōe xp̄i vocabant᷑ ⁋ Criſoſ · in homelia ·
Deinde ſubditur aliud quod ſuffitiens erat omnes
a paſſione reuocare · Sequitur enim · Sedēte aūt eo
pro tribunali miſit ad eū vxor ei⁹ di · Nihil tibi
& iuſto illi · Cū demōſtratōne enī que erat a reb⁹ ·
ſomn⁹ n̄ paruū qđ erat ·/ Rab · Notādū v̂o qꝛ tri
bunal ſedes ē iudicis · ſoliū regū · cathedre mgroꝝ

In viſionibus autem et ſomnijs gentilis viri vx
or hoc intellexit · quod iudei vigilantes nec cre-
dere nec intelligere voluerunt · ¶ Hieronimus ·
Nota etiam ꝙ gentilibꝰ ſepe a deo ſomnia reuelen
tur · Et ꝙ in pilato & vxore eius iuſtum dominū
confitentibꝰ · gentilis populi teſtimonium ſit ·
¶ Criſoſtomꝰ in homelia. Sed cuius gratia non
ipſe pilatus ſomnium videbat · quia illa magis di
gna erat · vel quia ſi pilatus vidiſſet · non equali
ter ſibi creditum eſſet · vel forte neqꝫ dixiſſet · pro
pter hoc diſpenſatur a deo ꝙ mulier vidit · vt ma
nifeſtum omnibus fieret · Et non ſimpliciter vi-
det · ſed & patitur multa · Sequitꝛ enī · Multa · n ·
paſſa ſum hodie per viſum ꝓpter eum · vt ſcilicet
a paſſione que erat ad vxorem · deſidior fieret vir
circa occiſionē · Sed & tempus non parum confe
rebat etenim eadem nocte vidit · ¶ Auguſtinus ·
in ſermone de paſſione · Hic ergo iudex terretꝛ in
coniuge · & vt crimini iudeorum nō prebeat iu
ditio conſenſum · pertulit in vxoris afflictione iu
ditium · iudicatur ipſe qui iudicat · & torquetur
anteꝙ torqueat · ¶ Rabanus · Vel aliter · Nunc
demū dyabolus intelligens per xp̄m · ſe ſpolia ſua
amiſſurū · ſicut p̄mum · per mulierem mortem in
tulerat · ita per mulierem vult xp̄m de manibꝰ iu
deoꝝ liberare · ne per eius mortē · mortis amittat
imperium · ¶ Criſoſ · in homelia · Nichil autem
premiſſorum xp̄i aduerſarios mouit · quia eos om
nino inuidia excecauerat · Vnde ex ꝓpria malitia
plebem corrūpunt · & hoc eſt quod ſequitur ·
Principes autem & ſeniores perſuaſerunt popu
lo vt peterent barraban · Jheſum vero perderent
¶ Origenes · Et eſt videre nunc quomodo popu
lus iudeorū a ſenioribus ſuis · & iudaice culture do
ctoribus ſuadetur & excitatur aduerſus Jheſum ·
vt perdant eum · Sequitur Reſpondens autē pre
ſes ait illis · Quem vultis vobis de duobus dimit
tam? ¶ Gloſa · Reſpondiſſe autem dicitur pilatꝰ
hec dicens · ſiue ad ea que vxor nunciauerat · ſiue
ad petitōnem populi · qui iuxta conſuetudinem ali
quem in die feſto ſibi dimitti petebant ¶ Orige ·
Turbe autem quaſi fere que ſpatōſam ambulāt
viam voluerunt ſibi barraban habere ſolutum ·
Vnde ſubditur · At illi dixerunt · Barraban · Jdeo
gens illa habet ſeditōes & homicidia & latrocinia
ſecundum quoſdam gentis ſue in rebus que foris
habentur · ſecundū autem omnes intus in anima ·
Vbi enim non eſt Jheſus · illic lites & prelia ſūt
Vbi autem eſt · ibi ſunt omnia bona & pax · Om
nes etiam qui iudeis ſunt ſimiles · vel in dogmate
vel in vita · Barraban ſibi ſolui deſiderant · Qui
cunqꝫ enim mala agit · ſolutus eſt in corpore eius
barrabas · Xp̄c autem vinctus · Qui autem bona
agit · Xp̄m habet ſolutum · barraban vinctum ·
Voluit autem pilatus pudorez tante iniquitatis
eis incutere · Vnde ſequitur · Dicit illis pilatus ·
Quid igitur fatiam de Jheſu qui dicitur Criſtus?

Non ſoluz autem hoc · ſed & menſurā colligere vo
lens impietatis eoꝝ · Jlli autē nec hoc erubeſcunt
ꝙ pilatus Jheſū xp̄m eſſe cōfitebatꝛ · nec modum
impietatis ſeruāt · Vn̄ ſequitꝛ Dicūt oēs Crucifi
gatur · Jn quo multiplicauerūt impietatis ſue mē
ſurā · nō ſolū homicidā poſtulātes ad vitā · ſꝫ eciā
iuſtū ad mortē · & ad mortē turpiſſimā crucis ·
¶ Raba · Pendētes ſiquidē in ligno crucifixi · cla
uibꝰ ad lignū pedibus manibuſqꝫ cōfixi ꝓducta
morte necabantꝛ & diu viuebāt in cruce · n̄ qꝛ lōgi
or vita eligebatꝛ · ſꝫ qꝛ mors ipſa ꝓtendebatur · ne
dolor citius finiretꝛ · Veꝝ · Judei de morte peſſima
cogitabāt · ſed a domino non intelligētibꝰ eis elec
ta erat · Jpſā enī crucē (dyabolo ſupato) erat tanꝙ
tropheū in frontibꝰ fideliū poſiturus · ¶ Hieroni ·
Cum autē hoc reſpōderēt · n̄ ſtatim acquieuit · ſed
iuxta ſuggeſtionē vxoris · que mādauerat · nichil
tibi & iuſto illi · ipſe qꝫ rn̄dit · Vn̄ ſequitꝛ · Ait
illis preſes · Quid enī mali fecit? Hoc dicēdo · pi-
latꝰ abſoluit Jheſū · Sequitꝛ · At illi magꝰ clama
bant · dicentes · Crucifigatꝛ · Vt impleretur quod
in pſalmo dicitur · Circūdederūt me canes multi ·
cōgregatō malignantiū obſedit me · Et illud hie
remie · Facta eſt michi hereditas mea · ſicut leo in
ſilua dederūt ſup me vocem ſuam · ¶ Augꝰ · de cō
cor · euan · Sepius aūt pilatus cum iudeis egit · vo
lens vt dimitteretꝛ Jheſus qđ pauciſſimis verbꝭ
teſtatꝛ Matheꝰ cum ſubdit · Videns pilatus quia
nichil ꝓficeret · ſed magis tumultꝰ fieret · quod
non diceret · niſi multū ille conatus fuiſſet · quis
tacuerit quociens hoc tēptauit · vt erueret Jheſuz
furori eoꝝ · Sequitꝛ Accepta aqua lauit manus
coram populo dicens · Jnnocens ego ſū a ſangui
ne iuſti huius · ¶ Remigiꝰ · Mos enī erat apud
antiquos · vt cū vellet quis ſe oſtendere immunē
ab aliquo crimine · accepta aqua lauaret manus
ſuas coram populo · ¶ Hieronimꝰ · Pilatus ergo
accepit aquam iuxta illud ꝓpheticū · Lauabo int
innocentes manus meas · quodāmodo in hoc cōte
ſtans & dicens · Ego quidē innocētem volui libe-
rare · Sed quoniā ſeditō oritur & rebellionis mihi
cōtra ceſarem crimen impingitꝛ · innocens ſū a ſan
guine iuſti huius · Judex ergo qui cogitur cōtra
dominum ferre ſententiam · non damnat oblatuz
ſed arguit offerentes · iuſtuz eē pronuntians qui
crucifigendus eſt · ¶ Sequitur · Vos videritis ·
Quaſi diceret · Ego miniſter legum ſū vox veſtra
ſanguinez fundit Sequitur · Et rn̄dēs vniuerſus
populus dixit · Sanguis eius ſuper nos & ſuper
filios noſtros · Perſeuerat vſqꝫ in preſentem di
em hec imprecatō ſuper iudeos · & ſanguis domini
non auffertur ab eis ¶ Criſ · in homelia ītuere au
tē & hꝭ iudeoꝝ multā inſaniā · Eoꝝ eī impetꝰ & p
nitōſa cōcupiſcētia · nō pmittit eos q̄ oportet inſpi
cē · et ſibi maledicūt di · Sāguis eiꝰ ſuper nos · qđ
ad filios maledictōꝫ attrahunt di · & ſup filios no
ſtros · ſꝫ tn̄ miſericors deꝰ eoꝝ ſetētiā n̄ firmauit ſꝫ

ex eis & eorum filijs ſuſcepit qui penitentiam ege
runt. Etenim & paulus ex ipſis fuit. & multa mi
lia eorum qui in hieroſolimis crediderunt ¶ Leo
papa. Exceſſit ergo pilati culpam facin⁹ iudeorum
Sed nec ipſe euaſit reatum qui reliquit proprium
iuditium. & in crimen tranſiuit alienum. Sequi
tur enim. Tunc dimiſit illis barraban. Jheſum
autem flagellatum tradidit eis. vt crucifigeretur
¶ Hiero. Sciendum eſt autē pilatum romanis
legib⁹ miniſtraſſe quib⁹ ſancitum eſt. vt qui cru
cifigitur prius flagellis verberet̃. Traditur igi
tur Jheſus militib⁹ verberandus. & illud ſanctiſſi
mum corpus. pectus dei capax. flagellis ſecuert
¶ Aug⁹. in ſer. de paſſione. Ecce dn̄s aptat̃ ad
verbera ecce iam ceditur. rupit ſanctam cutem vi
olentia flagellorum. repetitis ictib⁹ crudelia ver-
bera ſcapularum terga concidūt. Proh dolor ia
cet extenſus. ante hominem de⁹. & ſupplitium pa
titur rei. in quo nullum peccati veſtigium potuit
inueniri. ¶ Hieronim⁹. Hoc autem factum eſt.
vt quia ſcriptum erat. Multa flagella peccatorū
illo flagello nos a verberibus liberemur. In laua
cro etiam manuum pilati. gentilium omnia opera
purgantur. & ab impietate iudeorum nos alieni effi
cimur. ¶ Pila. Hortantibus autem ſacerdotib⁹
populus barraban elegit. qui interpretat̃ patris
filius. in quo archanum future infidelitatis oſten
ditur Criſto antichriſtum peccati filium preferē
do. ¶ Rabanus. Barrabas etiam qui ſeditōes fa
ciebat in turbis. dimiſſus eſt populo iudeorum. ideſt
dyabolus qui vſq; hodie regnat in eis. & idcirco
pacem habere non poſſunt Sequit̃ textus

¶ Tunc milites preſidis. ſuſcipientes Jheſū in p̃
torio. cōgregauerunt ad eum vniuerſam cohortē
Et exuētes eum. clamidē coccineā circundederūt
ei & plectentes coronam de ſpinis poſuerunt ſuper
caput eius. & arundinem in dexterā eius. Et ge
nu flexo ante eum illudebant dicentes. Aue rex
iudeorum. Et expuentes in eum acceperunt arundi-
nem & pcutiebant caput eius ¶ Aug. de concor
euange. Poſt accuſatōes xp̄i. conſequens eſt vt
ipſam domini paſſionem videam⁹. quam Math.
ſic incipit. Tūc milites preſidis ſuſcipientes Jhe
ſum in pretorio congregauerunt ad eum vniuerſā
cohortem ¶ Hiero. Quia em̄ rex iudeorum fuerat ap
pellatus. & hoc ei ſcribe & ſacerdotes crimen obie
cerant. ꝙ ſibi in populo Jſrahel vſurparet imperi
um. illudentes hoc faciunt vt nudatum priſtinis
veſtibus induant clamidem coccineam pro ruſo li
bo. quo reges veteres vtebantur. & pro diadema
te imponant ei coronam ſpineam. pro ceptro rega
li dent calamum. et adorent quaſi regem. Et hoc
eſt quod ſubditur. Et exuētes eum clamidem coc
cineam circundederunt ei. & plectentes coronam
de ſpinis ¶ Aug⁹. de con. euan. Per hoc autem
intelligitur Marcū dixiſſe indutū purpura. Pro
regia em̄ purpura clamis illa coccinea ab illuden
tib⁹ adhibita erat. & eſt rubra quedam purpura
cocco ſimilima. Poteſt etiā fieri. vt purpurā etiā
Marcus cōmemorauerit ꝙ clamis habebat. quis
eēt coccinea. ¶ Criſ. in homelia. Que igitur erit
nobis cura de reliquo ſi cōtumelias ab aliquo pati
amur. poſtꝙ xp̄c hoc paſſus eſt? Etem̄ quod fi
ebat in xp̄m vlterius termin⁹ cōtumelie erat. nec
vna particula tm̄. ſed vniuerſū corpus patiebat̃
iniurias. Caput per coronam & arundinem & co-
laphos. Facies q̄ inſpuebatur. Gene q̄ alapis ce
debantur. Corp⁹ totum per flagella. Et q̄ denu
datū eſt per circūdatōez clamidis & p fictam ado
ratōem Manus per arundinem quam dederunt ei
pro ſceptro. ac ſi timerent ne aliquid pretermitte
rent grauiſſime preſumptōis. ¶ Aug⁹. de concor.
euan. Apparet autē Matheum recapitulādo iſta
cōmemoraſſe. non quo tunc factum ſit. cum eū pi
latus crucifigēdum tradidiſſet Johannes em̄ anꝙ
diceret. ꝙ eum pilatus crucifigendum tradiderit
iſta cōmemorauit ¶ Hiero. Nos autem om̄ia hec
intelligam⁹ miſtice. Quomodo em̄ cayphas dixit
Oportet vnum hominē mori pro omnibus. neſci-
ens quid diceret. ſic & iſti quodcumq; fecerunt li
cet alia mente fecerint. tamen nobis qui credim⁹
ſacramenta tribuebant. In clamide coccinea. ope
ra gentium cruēta ſuſtentat In corona ſpinea ma
ledictum ſoluit antiquum. In calamo venenata
occidit animalia. ſiue calamū tenebat in manu.
vt ſacrilegiū ſcriberet iudeorum. ¶ Hiero⁹. Vel
aliter. Suſceptis omnib⁹ corporis noſtri infirmi
tatibus a domino. om̄e deinde noſtrū quibus reg
num ſecū erat debitū. ſanguine cocci colore perfun
ditur. Spinis q̄s. ideſt cōpungentiū q̄ndā pecca
tis gentiū coronatur. Eſt em̄ acule⁹ in ſpinis. ex
quib⁹ xp̄o victorie corona cōtexitur. In calamo
vero earundē gentiū infirmitas atq; inanitas ma
nu comprehenſa firmatur. quin eciam capiti eius
illuditur. vt infirmitas gentium. manu criſti
comprehenſa. etiam in deum patrem qui caput
eius eſt. conquieſcat. ¶ Origenes. Vel cala-
mus miſterium fuit. quod priuſquam crederem⁹
confidebamus in virga arundinea egipti vel cui⁹
cumq; regni contrarij deo. quem accepit. vt triū-
phet eum in ligno crucis. Percutiunt autem cū
hoc calamo caput Criſti Jheſu. quoniam ſemper
regnum illud verberat deum patrem caput ſal
uatoris ¶ Remigius. Vel aliter. per clamidem
coccineam caro domini deſignatur. que rubra di-
citur propter ſanguinis effuſionem. Per ſpine
am coronam ſuſceptō peccatorum noſtrorū. quia
ī ſimilitudīe carnis peccati apparuit ¶ Raba. Ca
lamo igit̃ xp̄i caput pcutiunt. qui diuinitati ei⁹
cōtradicētes. errorem ſuum autoritate ſancte ſcri
ptureq; calāo ſcribit̃ cōfirmare conant̃. Spuūt
ī faciē ei⁹ q̄ p̄ñciā grē illi⁹ v̄bis execrādis r̄ſpuūt
& Jhm̄ ī carne veiſſe denegāt. Falſo aūt illū ado
rāt q̄ eū credūt. ſ; puerſ actib⁹ deſpiciūt ¶ Hie.

de con·euan· Quod autem dominū in paſſione exu
erunt veſtem ꝓpriam & induerūt fucatā· ſignati ſūt
heretici· qui cum dicunt verum corpus non ha-
buiſſe· ſed fictum · Sequitur textus
¶ Et poſtꝗ̄ illuſerūt ei ·exuerūt eū chlamidē·
& induerūt eum veſtimentis ſuis· & duxerūt eū
vt crucifigeretur· Exeuntes aūt inuenerūt hoīe̅
cireneū nomine Simonē· Hunc angariauerūt vt
tolleret crucē eiꝰ· Et venerūt in locum qui dr̄ gol
gatha ·quod ē caluarie locꝰ· Et dederūt ei bibere
vinū cum felle mixtum & cū guſtaſſet· noluit bi
bere· ¶ Gloſa· Poſtꝗ̄ euangeliſta cōmemorauit
ea que ad illuſionem xp̄i pertinent· nunc narrare
incipit ꝓceſſum crucifixionis ipſius· Vn̄ dicitur
Et poſtꝗ̄ illuſerunt ei exuerūt eum chlamidē· &
induerunt eum veſtimentis ſuis· & duxerūt eū vt
crucifigeret̄· ¶ Augꝰ· de con·euan· Hoc autē in
fine factū eē intelligit̄ ·cum iam duceretur ad cru
cifigendū· Poſtꝗ̄ ſcilicet pilatꝰ tradidit eū iudeis
¶ Hiero· Notandū autē ꝙ quādo flagellat̄ Ihe-
ſus· & cōſpuit̄ nō habet ꝓpria veſtimenta· ſ; ea que
ꝓpter peccata noſtra ſūpſerat· Cū autē crucifigit̄
& illuſionis pompā preterierit· tūc priſtinas ve-
ſtes recipit & ꝓpriū aſſumit ornatū· ſtatimq; ele
menta turbantur· & creatori dat teſtimoniū crea
tura ¶ Origenes· Et de chlamide quidē ſcriptū ē
quoniam denuo expoliauerūt eū· De corona aūt
ſpinea nichil tale Euangeliſte ſcpſerūt vt iam n̄
ſint ſpine noſtre ātique poſtꝗ̄ ſemel eas a nob̄ ab
ſtulit Iheſus ſuper venerabile caput ſuū ¶ Chriſ
in ſer· de paſſione· Non aūt voluit dn̄s pati ſub te
cto ·non in templo iudaico· ne putares ꝓ illa tan
tum plebe oblatū· & ideo foras ciuitatē foras mu
ros· vt ſcias ſacrificiū eē comūe· quod totius ter
re eſt oblatū ·quod comunis eſt purificatō· & hoc
ſignat̄ cū dicit̄· Exeuntes aūt inuenerūt hominē
cireneū nomine Simonē hūc āgariauerūt vt tol
leret crucē eius ¶ Hiero· Ne quis aūt putet huic
loco euāgeliſte Iohannis hiſtoriā eē cōtrariā· Il
le enī dicit exeuntē dn̄m de ꝑtorio portaſſe crucem
ſuā · Matheꝰ aūt refert ꝙ inuenerūt hominē cire
neū cui impoſuerunt crucē Iheſu· Sed hoc intelli
gendū eſt ꝙ egrediēs de pretorio Iheſus ipſe por
tauerit crucē ſuā· Poſtea obuiā habuerūt Simo
nem cui portādam crucem impoſuerunt ¶ Orig·
Aut egreſſi quidē angariauerūt Simonē· Appro
pinquantes autem ad locum· in quo eū fuerāt ſu-
ſpenſuri· impoſuerunt crucē & ipſi· vt ipſe eā por
taret · Non fortuito autē angariatꝰ eſt Simon·
ſed ſcd̄m diſpoſitōem dei ductꝰ eſt ad hoc· vt euā
gelica ſcptura dignꝰ inueniret̄· & miniſterio cru
cis xp̄i· Non ſolū autem ſaluatorē cōueniebat ac
cipere crucem ſuam· ſ; & nos cōueniebat eam por-
tare · ſalutarem nobis angariam adimplentes·
Nec tn̄ ſic ꝑfeciſſet nob̄ eā accipere · ſicut cū ipſe
accepit· ¶ Hiero· Miſtice xp̄m ſuſcipiunt nacō-
nes· & peregrinꝰ obediēs portat ignominiā ſalua
toris· ¶ Hilariꝰ· Indignꝰ enī iudeꝰ erat xp̄i cru
cem ferre· quia fidei gentium erat in reliquū· &
crucem accipere & cōpati ¶ Remig· Iſte enī Si
mon non erat hieroſolimita· ſ; peregrinꝰ & adue
na ſcilicet cireneꝰ· Cirene enī ciuitas eſt Libie·
Interpretat̄ aūt Simon obediēs Cireneꝰ heres
Vnde pulchre per eum deſignat̄ populꝰ gentiū
qui peregrinꝰ erat teſtamentoꝝ dei· ſed credendo
factꝰ eſt ciuis ſanctoꝝ & domeſticꝰ & heres dei·
¶ Grego· in homelia· Vel aliter per Simonem
qui crucem dominicā in angariaꝫ portat· deſignā
tur abſtinentes & arrogātes· qꝛ per abſtinentiam
quidē carnem afficiūt· ſ; fructum abſtinentie inte
riꝰ non requirunt· Vnde idē Simon crucem por
tat· ſed non morit̄· qꝛ abſtinentes & arrogantes
per abſtinentiam quidē corpꝰ affitiūt · ſed ꝑ deſi
deriū quidē glorie mūdo viuūt· Sequit̄· Et ve
nerunt in locum qui dr̄ golgatha· quod eſt calua
rie locus ¶ Rabanꝰ· Golgatha ·n· ſyrum nomē
eſt· & interpretat̄ caluaria ¶ Hiero· Audiui quē
dam expoſuiſſe caluarie locum· in quo ſepultus ē
Adam· & ideo ſic appellatum· qꝛ ibi antiqui homi
nis ſit cōditum caput· Fauorabilis interpretatō
& mulcēs aurem populi· nec tn̄ vera· Extra vrbē
enim & foris portā loca ſunt· in quibꝫ truncantur
capita damnatoꝝ· & caluarie id eſt collatoꝝ ſūp
ſere nomen· Propterea autem ibi crucifixus eſt
Iheſus· vt vbi prius erat area damnatoꝝ· ibi exi
gerentur vexilla martirij· Adam vero ſepultum
iuxta Ebron & Arbee in Iheſu filij Naue volu-
mine legimus· ¶ Hilarius · Locus aūt cru-
cis talis eſt vt poſitꝰ in medio terre ad capeſcen-
dam dei cognicōem vniuerſis gentibꝫ eēt equalis·
¶ Sequit̄· Et dederunt ei bibere vinum cum fel
le mixtum· ¶ Augꝰ· de con· euange· Hec marcꝰ
ita narrat· Et dabant ei bibere mirratum vinum·
Fel quippe pro amaritudine Math· poſuit· Mirra
tū enim vinum amariſſimum eſt· quāꝗ̄ fieri poſ
ſit vt fel & mirra vinum amariſſimum redderent
¶ Hieronimꝰ· Amara vitis amarum vinum fa
cit· quo potant dominum Iheſum· vt impleatur
quod ſcriptum eſt· Dederunt in cibum meum fel
Et deus loquitur ad Hieruſalem· Ego te planta
ui vineam veram· quomodo facta es in amaritudi
ne vitis aliene? Et cum guſtaſſet noluit bibere·
¶ Auguſtinꝰ de concor· euange· Quod autē mar
cus ait· Et non accepit· intelligitur· Non accepit
vt biberet · Guſtauit autem ſicut Matheus te-
ſtis eſt· Et quod idem Matheus ait· Noluit bibe
re· hoc Marcus dixit Non accepit· Tacuit etiam
ꝙ guſtauit · Quod autem cum guſtaſſet· noluit bi
bere· hoc indicat ꝙ guſtauerit quidem pro nobis
mortis amaritudinem · ſed tercia die reſurrexit·
¶ Hilari· Vel ideo oblatum vinum felle admix
tum bibere recuſauit · Non enim eterne glorie in
corruptōni peccatorum amaritudo miſcetur

¶ Poſtq̄ autem crucifixerunt eum · diuiſerunt
veſtimenta eius · ſortem mittentes · vt adimplere
tur quod dictum eſt per ꝓphetam dicentem · Di-
uiſerunt ſibi veſtimenta mea · & ſuper veſtem me
am miſerunt ſortem · Et ſedentes ſeruabant eam ·
Et impoſuerunt ſuper caput eius cauſam ipſius
ſcriptam · Hic eſt Jheſus rex iudeorum · Tunc
crucifixi ſunt cum eo duo latrones · vnus a dex-
tris · & alius a ſiniſtris · ¶ Gloſa · Premiſſo quo
modo Criſt⁹ ad locum paſſionis eſt ductus · Hic
euangeliſta ipſam paſſionem proſequitur · genus
mortis exponens · cum dicit · Poſtq̄ autem cru-
cifixerunt eum · ¶ Auguſtinus in libro · lxxxiij ·
queſtionum · Sapientia quidem dei hominem ad
exemplum quo recte viueremus · ſuſcepit · Perti
net autem ad vitam rectam ea que non ſunt me-
tuenda non metuere · Sunt autem homines qui
quamuis mortem ipſam non timeant · gen⁹ tamē
mortis horreſcunt · vt ergo nullum mortis genus
recte viuenti homini metuendum eſſet · illius ho-
minis cruce oſtendendum fuit · Nichil enim erat
inter omnia genera mortis · illo execrabilius & for
midabilius · ¶ Auguſtinus in ſermone de paſſio-
ne · Quantum autem valeat virtus crucis · aduer
tat ſanctitas veſtra · Contempſit Adam precep
tum accipiens ex arbore pomum · Sed quicquid
Adam perdidit · Criſtus in cruce inuenit · De di
luuio aquarum humanum genus arca lignea li-
berauit · de egipto dei populo recedente · Moyſes
mare virga diuiſit · Pharaonem proſtrauit · &
populum dei redemit · Idem Moyſes lignum in
aquam miſit · & amaram aquam in dulcedinem
commutauit · Ex lignea virga de ſpiritali petra
ſalutaris vnda profertur · & vt Amelech vince
retur circa virgam Moyſes expanſis manib⁹ ex
tenditur · & lex dei arce teſtamenti creditur lignee
vt hijs omnibus ad lignum crucis quaſi per gra
dus quoſdam veniatur · ¶ Criſoſtomus in ſermo
ne de paſſione · Ideo & in excelſo ligno non ſub te
cto paſſus eſt · vt etiam ipſius aeris natura mun
detur · Sed & terra ſimile benefitium ſentiebat de
currentis de latere ſanguinis ſtillatōe mundata ·
¶ Gloſa · Lignum etiam crucis ſignificare videt̄
eccleſiam · in quatuor mundi partibus diffuſam ·
¶ Rabanus · Vel ſecundum moralem ſenſum
crux per ſuam latitudinem ſignificat hylaritatē
operantis · quia triſtitia anguſtias facit · Latitu-
do enim crucis eſt in trāſuerſo ligno vbi figunt̄
manus · Per manus autem opera intelligimus ·
Per altitudinem autem cui caput adiungitur · ſi
gnificatur expectatō retributōnis de ſublimi iuſti
tia dei · Longitudo autem qua totum corpus ex-
tenditur · tolerantiam deſignat · vnde longanimes
dicuntur · qui tolerant · Profundum autem quod
terre infixum eſt · ſecretum ſacramenti prefigu-
rat · ¶ Hilarius · Hic ergo in ligno vite cuncto
rum ſalus & vita ſuſpenditur · Vnde dicitur · Po
ſtquam autem crucifixerunt eum · diuiſerunt ve
ſtimenta eius · ſortem mittentes · ¶ Auguſtin⁹
de concordan · euangeliſtarum · Hoc breuiter a
Matheo dictum eſt · Johannes autem diſtincti-
us explicat · quemadmodum geſtum ſit · Mili-
tes inquit cum crucifixiſſent eum · acceperunt ve-
ſtimenta eius · & fecerunt quatuor partes · vnicui
q̄ militi partem & tunicam · Erat autem tunica
inconſutilis · ¶ Criſoſtomus in homelia · Notan
dum ergo q̄ non parua hec adiectio Criſti erat ·
quaſi enim circa dehonoratum · & omnium viliſſi
mum in Criſto hoc agebant · In latronibus au
tem nichil tale operati ſunt · Diuidere enim veſti
menta in condempnatis valde vilibus & obiectis
fit & nichil aliud habentibus · ¶ Hieronimus ·
Hoc autem quod circa Criſtum geſtum eſt · in
pſalmo fuerat prophetatum · Et ideo ſequitur ·
Vt adimpleretur quod dictum eſt per prophetā
dicentem · diuiſerunt ſibi veſtimenta mea · & ſu-
per veſtem meam miſerunt ſortem · Sequitur ·
Et ſedentes ſeruabant eum ſcilicet milites · Di
ligentia militum · & ſacerdotum nobis profuit · vt
maior & apertior reſurgentis virtus appareat ·
Sequitur · Et impoſuerunt ſuper caput eius cau
ſam ipſius ſcriptam · Hic eſt Jheſus Rex Judeo
rum · Non poſſum autem digne admirari pro rei
magnitudine · q̄ emptis falſis teſtibus & ad ſedi
tionem clamoremq̄ infelici populo concitato · nul
lam aliam inuenerunt cauſam interfectionis ei⁹
niſi q̄ rex iudeorum eſſet · Et illi forſitan illuden
tes ridenteſq̄ hoc fecerunt · ¶ Rabanus · Di
uinitus autem procuratum fuit · vt talis titulus
ſuper caput eius poneretur · vt per hoc iudei ag-
noſcerent · quoniam nec eciam occidendo facere po
tuerunt · vt eum regem non haberent · Per mor
tis enim patibulum · non amiſit imperium · ſed po
tius corroborauit · ¶ Origenes · Et princeps
quidem ſacerdotum ſecundum litteram legis por
tabat in capite ſuo ſanctificationem domini ſcri
ptam · Verus autem princeps ſacerdotum · &
rex Jheſus in cruce quidem habet ſcriptum ·
Hic eſt Rex Judeorum · Aſcendens autem ad
patrem pro litteris · & pro nomine quo nomina
tur · habet ipſum patrem · ¶ Rabanus · Quia
enim rex ſimul & ſacerdos eſt · cum ſue carnis ho
ſtiam in altari crucis offerret · regis quoq̄ di-
gnitatem titulus pretendit · qui non infra · ſed
ſupra crucem ponitur · quia licet in cruce pro no
bis hominis infirmitate dolebat · ſuper crucem
tamen regis maieſtas fulgebat · quam per cru-
cem non perdidit · ſed potius confirmauit · Se
quitur · Tunc crucifixi ſunt cum eo duo latrones
vnus a dextris & alius a ſiniſtris · ¶ Hieronim⁹
Sicut enim pro nobis maledictum crucis · factus
eſt Xp̄c · ſic p̄ oīm ſalute inter noxios q̄ſi noxi⁹

crucifigitur· ¶ Leo· Papa in ſermone de paſ-
ſione do· Duo etiam latrones vnus ad dexteram·
& alius ad ſiniſtram crucifiguntur· vt in ipſa
patibuli ſpecie monſtraretur illa· que in iudicio ip-
ſius omnium hominum eſt facienda diſcretio·
Paſſio igitur chriſti· ſalutis noſtre continet ſa-
cramentum· & de inſtrumento quod iniquitas iu-
deorum parauit ad penam potentia redemptoris
gradum fecit ad gloriam. ¶ Hilarius· Vel ali
ter· Duo latrones leue ac dextere affiguntur· om
nem humani generis vniuerſitatem vocari ad ſa-
cramentum paſſionis domini oſtendentes· Sed
quia per diuerſitatem fidelium ac infidelium fit
omnium ſecundum dexteram ſiniſtramq; diuiſio
vnus ex duobus ad dexteram eius ſitus· fidei iu
ſtificatione ſaluatur· ¶ Remigius· Vel per-
iſtos duos latrones· deſignantur omēs q̄ artioris
vite continentiam apprehendunt· Quicumq; enim
ſola intentione placendi deo hoc faciunt deſignan
tur per illum· qui a dexteris dei crucifixus eſt· Qui
vero pro appetitu humane laudis· vel aliqua mi-
nus digna intentione· deſignantur per illum qui a
ſiniſtris crucifixus eſt· textus

¶ Pretereuntes autem blaſphemabant eum· mo
uentes capita ſua· & dicentes· Vath qui deſtruis
templum dei· & in triduo illud reedificas· ſalua te-
metipſum· Si filius dei es deſcende de cruce· Simi
liter & principes ſacerdotum illudentes eum cum
ſcribis & ſenioribus· dicebant· Alios ſaluos fecit·
ſeipſum non poteſt ſaluum facere· Si rex iſ-
rahel eſt· deſcendat nunc de cruce· & credimus ei
confidit ī deo· liberet eum· ſi vult· Dixit enim quia
filius dei ſum· Idipſum & latrones qui crucifixi
erant cum eo improperabant ei· ¶ Chriſoſtomus·
in homelia· Cum chriſtum denudaſſent & crucifix
iſſent· vltra procedunt· & in cruce videntes affix
um exprobrant ei· Vnde dicitur· Pretereuntes au
tem blaſphemabant eum mouentes capita ſua·
¶ Hieronimus· Blaſphemabant quidem quia
pretergrediebantur viam· & in vero itinere ſcrip
turarum ambulare nolebant· Mouebant capita
autem ſua· quia iam ante mouerant pedes· & non
ſtabant ſupra petram· Ad ipſum autem inſultans·
dicit fatuus populus quod falſi teſtes confinxe-
erant· Vnde ſequitur· Et dicentes· Vach qui
deſtruis templū dei· & in triduo illud reedificas·
¶ Remigius· Vach· interiectio eſt inſultantis
ſiue irridentis· ¶ Hilarius· Quid ergo venie erit
cum poſt triduū reedificatum templum dei in cor-
poris reſurrectione cerneretur· ¶ Chriſoſto-
mus· in homelia· Vt quaſi prioribus ſignis incipi
entes detrahere ſubiungunt· Salua temetipſum·
ſi filius dei es· deſcende de cruce· ¶ Chriſoſtomus·
in ſermone de paſſione· Sed econtrario quia filius
dei eſt· ideo non deſcendit de cruce· Nam ideo venit·
vt crucifigeretur pro nobis· Sequitur· Simi
liter & principes ſacerdotum illudentes cum ſcri-
bis & ſenioribus· dicebant· Alios ſaluos fecit·
ſeipſum non poteſt ſaluum facere· ¶ Hiero-
nimus· Etiam nolentes ſcribe & pharisei confi-
tentur· ꝙ alios ſaluos fecerit· itaq; veſtra vos
condemnat ſententia· Qui enim alios ſaluos fe-
cit· vtiq; ſi vellet & ſeipſum ſaluare poterat· Se
quitur· Si rex iſrael eſt deſcendat nunc de cru
ce· & credimus ei· ¶ Chriſoſtomus· in ſermo
ne de paſſione domini· Conſidera autem nunc vo
cē filioꝝ diaboli q̄mō imitāt̄ vocē patr̄ nā· Diabo-
lus ei dicebat· Mitte te deorſū ſi filiꝰ dei es & iudei
dicūt· ſi filiꝰ dei es deſcēde de cruce· ¶ Leo· papa·
De q̄ erroris fonte iudei· taliū blaſphemiaꝝ vene-
na potaſtis? Quis vobis magiſter tradidit? que do
ctrina perſuaſit? ꝙ illum regem iſrael· illum dei
filium credere deberetis? qui ſe autem crucifigi nō
ſineret· aut a confixione clauorum liberum cor-
pus excuteret? Non hoc vobis legis miſteria·
aut prophetarum ora cecinerunt· Sed illud vere
legiſtis· Faciem meam non auerti a confuſione
ſputorum· Et iterum· Foderunt manus meas·
& pedes meos· dinumerauerunt· omnia oſſa mea·
Numquid legiſtis· Dominus deſcendit de cruce?
Sed dominus regnauit a ligno· ¶ Rabanus·
Si autem tunc de cruce ſurgeret inſultantibus
cedens· virtutem nobis patientie non demonſtra
ret· ſed expectauit paululum· irriſionem ſuſti-
nuit· qui de cruce ſurgere noluit· de ſepulchro
reſurrexit· ¶ Hieronimus· Fraudulenta au
tem eſt promiſſio· cum addunt· Et credimus ei·
Quid enim plus de cruce adhuc viuentem deſcen
dere· an de ſepulchro mortuum reſurgere? Reſur-
rexit & non credidiſtis· ergo etiā ſi de cruce deſcen
deret non crederetis· Sed mihi videtur hoc demōes
immittere· Statim enim vt crucifixus eſt domi-
nus· ſenſerunt virtutem crucis· & intellexerunt
fractas vires ſuas eſſe & hoc agunt· vt de cruce de
ſcendat· Sed dominus ſciens aduerſariorum in-
ſidias permanet in patibulo· vt diabolum deſtru-
at· Sequitur· Confidit in deo liberet eum ſi vult·
¶ Chriſoſtomus· in homelia· O inquinati
valde· Numquid prophete & iuſti non erant· quia
eos non eripuit a periculis deus? Si autem il-
lorum glorie non obfuit· ꝙ eis pericula indux-
iſtis· multomagis in iſto non oportebat vos ſcan
dalizari per ea que patitur quia ſemper per ea que
dixit· hanc veſtram remouit ſuſpicionem· Sequi
tur· Dixit enim quia filius dei ſum· Per quod
oſtendere volebant· eum pati ob ſeductoris & er
ronei cauſam· & ſicut ſuperbum & vane glori-
antem in his que dicebat· Hic ergo iudei & mili-
tes deſuptus eum deridebant· ſed & deſuper la-
trones cum eo crucifixi· Vnde ſequitur· Idip-
ſum autem & latrones qui crucifixi erant cum eo·

improperabant ei. ¶ Auguſtinus. de concordantia euangeliſtarum. Poteſt autem putari lucas repugnare ei. quod hic dicitur. qui dicit ꝙ vnus de latronibus blaſphemabat eum. quem alter increpabat. Vbi intelligamus matheum breuiter reſtringentem hunc locum pluralem numerum pro ſingulari poſuiſſe. ſicut in epiſtola ad hebreos legimus pluraliter dictum. Clauſerunt ora leonum. cum ſolus daniel ſignificari intelligitur. Quid autem vſitatius q̄ꝙ vt aliquis dicat. En ruſtici mihi inſultant etiam ſi vnus inſultet. Eſſet autem contrarium ſi matheus dixiſſet ambos latrones conuitiatos domino. Cum vero dictum eſt latrones. nec additum eſt ambo. potuit vſitato locutionis modo per pluralem numerum ſignificari. ¶ Hieronimus. Vel poteſt dici ꝙ primum vterqꝫ ſcilicet blaſphemauerit. deinde ſole fugiente. terra commota. ſaxiſqꝫ diruptis. & ingruentibus tenebris vnus crediderit in iheſum. & priorem negationem ſequenti confeſſione emendauerit. ¶ Chriſoſtomus in homelia. Vt enim non exiſtimes ex quadam conuenientia id geſtum fuiſſe. neqꝫ latronem fuiſſe qui latro videbatur a contumelia. oſtendit tibi quoniam etiam in cruce poſitus latro erat & inimicus & repente transmutatus eſt. ¶ Hilarius. Quod autem latrones ambo conditionem ei paſſionis exprobrant. vniuerſis etiam fidelibus ſcandalum crucis futurum eſſe ſignificat. ¶ Hieronimus. Vel in duobus latronibus vterqꝫ populus. gentilium & iudeorum primo dominum blaſphemauit. poſtea ſignorum multitudine alter exterritus egit penitentiam & vſqꝫ hodie iudeos increpat plaſphemantes. ¶ Origenes. Sed & latro qui ſaluatus eſt. poteſt eſſe miſterium eorum. qui poſt multas iniquitates crediderunt in chriſtum.

¶ A ſexta autem hora tenebre facte ſunt per vniuerſam terram vſqꝫ ad horam nonam. Et circa horam nonam exclamauit iheſus voce magna. dicēs. Heli. heli. lamazabathani. hoc eſt. Deus meus. deus meus vt quid dereliquiſti me? Quidam autem illic ſtantes & audientes. dixerunt. Heliam vocat iſte. Et continuo occurrens vnus ex eis. acceptam ſpongiam impleuit aceto. & impoſuit arundini & dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant. Sine Videamus an veniat helias liberans eum. iheſus autem clamans voce magna. emiſit ſpiritum. ¶ Chriſoſtomus. in ſermone de paſſio. Non poterat ferre creatrura iniuriam creatoris. Vnde ſol retraxit radios ſuos. ne videret impiorū facinora. Et ideo dicitur. A ſexta autem hora tenebre facte ſunt ſuper vniuerſam terram vſqꝫ ad horam nonam. ¶ Origenes. Ab hoc textu quidam calumniantur euangelicam veritatem. Defectio enim ſolis a ſeculo ſemper fuit in ſuo tempore facta. Sed defectio ſolis que ſecundum conſuetudinem temporum ita currentium fieri ſolet. non in alio tempore fit niſi in conuentu ſolis & lune. quando luna ſubtus currens. ſolis impedit radios. occurrens ei. ¶ In tempore autem quo paſſus eſt chriſtus. manifeſtum eſt quoniam conuentus nō erat lune ad ſolem. quoniam tempus erat paſchale quod conſuetudinis eſt agere quando luna plena eſt. Quidam autem credentium volentes defenſionem aliquam inducere contra hoc. dixerunt. quoniam illa defectio ſolis conuenienter ſecundum cetera prodigia noua. contra conſuetudinem facta eſt. ¶ Dionifius. in epiſtola ad policarpum. Inopinabiliter enim ſoli lunam incidētem videbamus. Non enim erat conuentus temporis & rurſus ipſam a nona hora vſqꝫ ad veſperam ad diametrum ſolis ſupernaturaliter reſtitutam. Eclipſim etiam ipſam ex oriente vidimus inchoatam. & vſqꝫ ad ſolarem terminum venientem. poſtea regredientem. & rurſus non ex eodem & defectum & repungnationem. ſed econtrario ſecundum diametrum factam. ¶ Chriſoſtomus. in homelia. Tribus etiam horis tenebre permanſerunt. cum eclipſis in momento tranſeat. Non enim habet moram. vt ſciunt illi qui conſiderauerunt. ¶ Origenes. Sed aduerſus hoc filij huius ſeculi dicunt. Quomodo hoc factum tam mirabile nemo grecorum aut barbarorum ſcripſit eorum qui notauerunt. ſi quid tale nouum factum eſt aliquando. Et phlegon quidem in chronicis ſuis ſcripſit in principatu tiberij ceſaris factum. ſed non ſignauit in luna plena. Arbitror ergo ſicut cetera ſigna que facta ſunt in paſſione ipſius. ſcilicet velū ſciſſum & terra tremuit & cetera. in hieruſalem tantummodo facta ſunt. Aut ſi latius voluerit quis extendere ad terram iudeam. Sicut in tertio libro regum dixit abdias ad heliam. Viuit deus tuus. ſi eſt gens aut regnum. vbi non miſit dominus meus querere te. oſtendens quoniam ſatis eum in gentibus queſierant circa iudeam. Eſt autem conſequens intelligere quaſdam tenebroſiſſimas nubes & multas & magnas concurriſſe ſuper hieruſalem & terram iudee. & ideo facte ſunt tenebre profunde a ſexta hora vſqꝫ ad nonam. Que enim creature in ſexta die facte fuiſſe intelliguntur. Ante ſextam quidem animalia. In ſexta autem homo. & ideo conueniebat pro ſalute hominis morientem in hora ſexta ſuſpendi. & a ſexta hora propter hoc tenebras fuiſſe factas ſuper omnem terram vſqꝫ ad nonam. Et ſicut moiſe manus extendente in celum facte ſunt tenebre ſuper. egiptios. ſeruos dei tenentes in ſeruitute ſimilr̄ & xp̄o ī ſexta hora manꝰ extēdēte ī cruce ad celū ſup

populum qui clamauerat · Crucifige eum · facte ſu
nt tenebre · & ab omni lumine ſūt priuati. i ſignū
futurarum tenebrarum · que comprehenſure erant
gentem iudeam · Item ſub moiſe facte ſunt tene
bre ſuper omnem terram egipti tribus diebus ·
Omnibus autem filijs iſrahel erat lumen · Sub
chriſto autem facte ſunt tenebre ſuper omnem
iudeam tribus horis. Quoniam propter peccata
ſua priuati ſunt a lumine dei patris & a ſplen-
dore chriſti. & ab illuminatione ſpiritus ſancti ·
Lumen autem fuit ſuper omnem reliquam ter-
ram ꝙ vbiqꝫ illuminat omnem eccleſiam dei in
chriſto · Et ſi vſqꝫ ad horam nonam tenebre fa
cte fuerunt ſuper iudeam · manifeſtum eſt quo-
niam iterum eis lumen refulſit · quia cum pleni-
tudo gencium intrauerit · tunc omnis iſrahel ſal-
uus fiet · ¶ Chriſoſtomus · in homelia · Vel ali
ter · Hoc admirandum erat · ꝙ in omnem terram
tenebre ſunt facte · quod nunquam prius cōtige
rat · In egipto enim ſolum tenebre facte ſunt ·
quādo paſcha perficiendum erat · Que enim tunc
agebantur · horū tipus erāt · Et intuere ꝙ fiunt te
nebre in media die · quando vbiqꝫ terrarum dies
erat · vt omnes qui habitabant terram hoc miracu
lum cognoſcerēt · Hoc autem eſt ſignum quod pe
tentibus promittebat dare · dicens · Gens praua
& adultera · ſignum querit · & ſignum non da
bitur ei · niſi ſignum ione prophete · crucem ſig
nans & reſurrectionem · Etenim multo mirabi-
lius eſt in eo qui crucifixus erat · hoc fieri quam
ambulante eo ſuper terram · Hoc autem ſuffici-
ens erat eos conuertere · non ſolum magnitudine
miraculi · ſed quia hoc geſtum eſt · poſtquam om
nia locuti fuerant que voluerant · & ſacietatem ac
ceperant contumeliarum · Qualiter autem non ad
mirati ſunt vniuerſi · neqꝫ eſtimauerunt eum eſſe
deum · quia ſcilicet hominum genus tunc multa
malicia & deſidia detinebatur · & hoc miraculum
factum confeſtim tranſijt · & non nouerant que eſ-
ſet cauſa eius · quod gerebatur · Et propter hoc
ipſe poſtea loquit᷑ vt oſtendat ſe viuere · & ꝙ ipſe
hoc miraculum fecit · Vnde ſequitur · Et circa ho
ram nonam clamauit iheſus voce magna · dicens ·
Heli Heli lamazabathani · Hoc eſt · Deus meus
deus me⁹ vt quid dereliquiſti me! ¶ Hieronimus ·
Principio viceſimi primi pſalmi vſus eſt · Illud
vero quod ī medio verſiculi reſpice ī me ſupfluum
eſt legit᷑ enī ī hebreo · Deus me⁹ · de⁹ me⁹ · quare
me dereliquiſti! Ergo impij ſunt · qui pſalmū ex
pſona dauid ſiue heſter & mardochei dictum pu
tant cum etiam euangeliſte teſtimonia ex eo ſum
pta ſuper ſaluatore intelligant · vt eſt illud · Di-
uiſerunt ſibi veſtimenta mea · & foderunt ma-
nus meas · ¶ Chriſoſtomus · in homelia · Ideo
autē emiſit ꝓpheticā vocē · vt vſqꝫ ad vltimā horā
teſtimoīm pbibeat veteri teſtamēto & vt videant
qm̄ honorat patrē & nō eſt deo cōtrarius & ideo he
braicam vocem emiſit · vt eis fieret cognita &
manifeſta · ¶ Origenes · Requirendum eſt au
tem · quid eſt ꝙ a deo derelictus eſt chriſtus ·
Et quidam quia non poſſunt exponere · dereli-
qui chriſtum a deo dicunt ꝙ per humilitatem
dictum eſt · Sed manifeſte intelligere poteris
quid ſit quod dicit · faciens comparationem glo
rie illius quam habuit apud patrem ad cōfuſio-
nem quam cōtempnens ſuſtinuit crucem · ¶ Hi-
larius · Per hec autem verba · ingenia conten-
dunt heretica · ꝙ aut defeciſſe omnino deum ver
bum in animam corporis volunt · dum corpus of-
ficio anime viuificat · aut omnino nec fuerit chri-
ſtus homo natus · quia in eo dei verbum modo ſpi
ritus habitauerit prophetalis · q̃ſi iheſus chriſtus
anime ſolum & corporis homo communis · Hoc ha
bet ſui exordium · quo eſſe cepit homo · qui nunc a
dei verbo contracta rurſum protectione deſertus
clamet · Deus meus · quare me dereliquiſti! Vel
certe in anima verbi natura mutata · paterno chri
ſtus in omnibus vſus auxilio · nunc inops eius
morti qꝫ permiſſus ſolitudinem ſuam conque-
ratur · relinquentemqꝫ ſe arguat · Sed inter has
impias infirmaſqꝫ ſentencias eccleſie · fides imbu
ta apoſtolicis doctrinis · non partitur iheſum · chri
ſtum · ne filius dei non & filius hominis intelli-
gatur · Nam querela derelicti morientis infirmi
tas eſt · Promiſſio autem paradiſi viuentis dei
regnum eſt · Habes inconquerente ad mortem re
lictum ſe eſſe · quia homo eſt · Habes eum qui mo-
ritur profitentem ſe inparadiſo regnare · quia de
us eſt · Non ergo mireris verborum humilitatem
& querimonias derelicti · cum formam ſerui ſci-
ens · ſcandalum crucis videas · Gloſa · Dicitur au
tem deus eum deſeruiſſe in morte · quia poteſta
ti perſequentium eum expoſuit · ſubtraxit enim
protectionem · ſed non ſoluit vnionem · ¶ Orige-
nes · Poſtquam autem vidit ſuper omnem terrā
iudeam tenebras · hoc dixit · oſtendere volens · De-
reliquiſti me pater · & talibus eximanitum cala
mitatibus tradidiſti · vt populus qui fuerat apud
te honoratus · recipiat que in me auſus eſt · vt
priuetur a lumine tue proſpectionis · ſed & pro
ſalute gentium dereliquiſti me · Quid autem tam
bonum fecerunt · qui ex gentibus crediderunt ·
vt precioſo ſanguine ſuper terram effuſo pro eis ·
emerem eos a maligno · aut quid tale dignum fa
cturi ſunt homines · pro quibus patior iſta · For
ſitan autem & videns peccata hominum pro qui
bus patiebatur · dixit · quare me dereliquiſti! vt
fierem quaſi qui colligit ſtipulam in meſſe · &
racemos in vindemia · Non autem eſtimes hum
ano more ſaluatorem iſta dixiſſe · propter cala
mitatem que comprehenderat eum in cruce · Si
enim ita acceperis · non audies magnam vocem

eius que oſtendit aliquid eſſe magnum abſconditum. ¶ Rabanus. Vel ſaluator hoc dixit. noſtros circumferens motus. qui in periculis poſiti a deo deſeri nos putamus. Humana enim natura propter peccatum a deo fuerat derelicta. Sed quia filius dei factus eſt noſter aduocatus. quorum ſuſcepit culpam deplorat miſeriam. in quo oſtendit quantum flere debeant qui peccant. quando ſic fleuit qui nunquam peccauit. Sequitur. Quidam autem illic ſtantes & audientes dicebant. Heliam vocat iſte. ¶ Hieronimus. Non omnes. ſed quidā. quos arbitror milites fuiſſe romanos. non intelligentes hebraici ſermonis proprietatem. ſed ex eo quod dixit. Hely. Hely. putabant helyam ab eo inuocatū. Sin autē iudeos qui hoc dixerint. intelligere voluerimus. hoc more ſibi ſolito feciſſe. vt dominum imbecillitatis infament. qui helye auxilium deprecetur. Sequitur. Et continuo currens vnus ex eis acceptam ſpongiam impleuit aceto & impoſuit arundini & dabat ei bibere. ¶ Auguſtinus. in ſermone de paſſione. Hic ergo propinator fontium. potatur aceto. mellis dator. cibatur felle. Flagellatur remiſſio. condemnatur venia. Illuditur maieſtas. ridetur virtus. perfunditur largitor hymbrium ſputis. ¶ Hilarius. Eſt autem acetum vinum quod per vitium. aut incurie aut vaſis aceſcit. Vinum autem eſt honor mortalitatis aut virtus. Cum igitur in adam corruiſſet. ipſe accepit & potauit ex gentibus. In calamo enim & ſpongia vt potaret offertur ex corporibus gentium in ſe ad communionem immortalitatis ea que in nobis erant vitiata. transfudit. ¶ Remigius. Vel aliter iudei acetum erāt degenerantes a vino patriarcharum & prophetarum. habebant fraudulenta corda quaſi ſpongia ꝫ cauernoſis atqꝫ tortuoſis latibulis. Per arūdinem deſignatur ſacra ſcriptura que in hoc facto implebatur. Sicut enim lingua hebrea vel greca dicitur loquela que fit per linguam. ſic & arundo dici poſſet littera vel ſcriptura. que in hoc facto implebatur. que fit per arundinem. ¶ Origenes. Et forſitan quicumqꝫ ſecundum doctrinam eccleſiaſticam ſapiunt. viuunt autem male. dant ei vinum bibere felle permixtum. Qui autem alienas a veritate ſententias applicant chriſto. quaſi eas dicenti. hi ſpongiam implentes aceto. imponunt calamo ſcripture. & offerunt ori eius. Sequitur. Ceteri vero dicebant. Sine. videamus an veniat helyas liberans eum. ¶ Rabanus. Quia enim milites praue ſonum vocis dominice intelligebant. ideo inaniter aduentum helye expectabant. Deum ergo quem ſaluator hebraico ſermone inuocabat. inſeparabiliter ſemper ſecum habebat. ¶ Auguſtinus. in ſermone de paſſione. Cum ergo nil iam chriſto reſtaret ex penis. mors moratur. quia ſuū eſſe ibi nil ſentit. Suſpecta eſt vetuſtati nouitas. Hunc primum huuc ſolum vidit hominem peccati neſcium. noxa liberum. iuris ſui legibus nil debentem. Accedit tamen confederata iudaico mors furori. & deſperata vite inuadit autorem. Vnde ſequitur. Iheſus autem iterum clamans voce magna emiſit ſpiritum. Quare autem diſplicet ſi chriſtus de ſinu patris ad noſtram ſeruitutem venit. vt nos ſue redderet libertati. noſtram mortem ſuſcepit. vt nos eius morte liberemur. quando nos deſpectu mortis mortales iudeos retulit terrenos celeſtibus eſtimauit. Quantum enī diuina virtus operum cōtemplatione lucebat. tantū pati ꝑ ſubiectis pro ſeruis mori inſigne eſt caritatis immenſe. Ergo hec prima cauſa eſt dominice paſſionis. quia ſciri voluit quantum amaret hominem deus. qui plus amari voluit. q̃ timeri. Secunda cauſa eſt. vt ſententiam mortis. quam iuſte declarat. iuſtius aboleret. Quia namqꝫ primus homo adiudicante deo. de reatu incurrerat mortem. & eam tranſmiſit ad poſteros. Venit de celo ſecundus homo peccati neſcius vt mors damnaretur. que rapere iuſſa reos innocentie ipſum inuadere preſumpſit autorem. Nec mirandum eſt ſi pro nobis poſuit quod ſuſcepit a nobis. ſcilicet animam qui propter nos fecit tanta & talia largitus eſt nobis. ¶ Auguſtinus. contra felicianum. Abſit enim a fidelibus iſta ſuſpicio vt ſic chriſtus ſenſerit mortem noſtram. vt quantum in ſe eſt. vita perdat vitam. Nam ſi hoc ita eſſet. quomodo illo triduo potuiſſe dicimus aliquid viuere ſi vite fons dicitur aruiſſe. ſenſit igitur mortem deitas chriſti participatione humana. ſiue humani affectus quem ſponte ſuſceperat. non nature ſue potentiam perdidit. per quam cuncta viuificat. In morte enim noſtra ſine dubio deſtitutum corpus vita animam noſtram non perimit. dum diſcedens anima non vim ſuam perdit. ſed quod viuificauerat hoc dimittit. & quantum in ſe eſt. alterius mortem facit ipſa non recipit. De ſaluatoris nunc anima dicemus. que vt non dicam propter inhabitantem diuinitatem & propter iuſticiam ſingularem. certe propter communem moriendi ſortem corpus illo triduo ſic potuit deſerere. vt ipſa non poſſet penitus interire. Credo enim dei filium mortuum eſſe. non ſecudum penam iniuſticie quam ex toto non habuit. ſecundum legem nature. quam pro humani generis redemptione ſuſcepit. ¶ Damaſcenus. Et ſi tamen mortuus eſt vt homo. & ſancta eius anima ab incontaminato diuiſa eſt corpore. Sed tamen deitas inſeparabilis ab vtriſqꝫ permanſit. ab anima dico & corpore. Et neqꝫ vna ita hypoſtaſis in duas diuiſa eſt. corpus enī & anima. ſicut a principio in verbi hypoſtaſi habuerunt exiſtentiam. etiā in morte.

Neqꝫ enim anima neqꝫ corpus ꝓpriam habuerũt hypoſtaſim pter hypoſtaſim vbi. ¶ Hiero. Diuine autem poteſtatis indicium eſt emittere ſpm̃ & vt ipſe q̃ꝫ dixerat. Nemo poteſt tollere animã meam a me ſed ego pono eam & iterꝝ ſumo eam. Spm̃ em̃ in hoc loco pro anima intelligamus. Sed qd̕ vitale aut ſpiritale corpus faciat ſeu ꝙ ipſius anime ſubſtantia ſpũs ſit iuxta id quod ſcriptũ eſt. Auferes ſpm̃ eorum & deficient. ¶ Chriſoſtom⁹ in homelia. Propter hoc autez & voce magna clamauit. vt oſtendatur quoniam ſecunduz eius poteſtatem id geritur. Per hoc enim ꝙ moriens vocem emiſit magnam. apertiſſime ſe verum deum eſſe oſtendit. quoniam homines cum moriuntur. vix tenuem vocem emittere poſſunt. ¶ Auguſtinus. de con. Euangeliſtarum. Quid autem voce magna dixerit. Lucas declarauit. dixit enim. Et clamans iheſus voce magna ait. pater in manus tuas commendo ſpm̃ meum. ¶ Hilarius. Vel ſpiritum cuz clamore magne vocis emiſit. dolens nõ ſe omnia peccata portare.

¶ Et ecce velum templi ſciſſum eſt in duas partes a ſummo vſqꝫ deorſum. & terra mota eſt. & petre ſciſſe ſunt. & monumenta aperta ſunt. & multa corpora ſanctorum qui dormierant ſurrexerunt & exeuntes de monumentis poſt reſurrectionem eius venerunt in ſanctam ciuitatem. & apparuerũt multis. Centurio autem & qui cum eo erant. cuſtodientes iheſum. viſo terremotu & his que fiebant. timuerunt valde. dicentes. Vere filius dei erat iſte. Erant autem ibi mulieres multe a longe que ſecute fuerant ihm̃ a galilea miniſtrantes ei. Inter quas erat maria magdalene & maria iacobi & ioſeph mater. & mater filiorum ſebedei. ¶ Origenes. Magna facta ſũt ex eo ꝙ magna voce clamauit iheſus. Vnde ſequitur. Et ecce velum templi ſciſſum eſt in duas partes a ſummo vſqꝫ deorſum. Auguſtinus. de con. euan. In quo ſatis oſtẽdit tunc eſſe ſciſſum cum emiſit ſpiritum. Si autẽ non addidiſſet. Et ecce. ſimpliciter dixiſſet. Et velum templi ſciſſum eſt. incertum eſſet. vtrum ipſe & marcus hoc recapitulando commemoraſſent. Lucas autem ordinem tenuiſſet. Qui cum dixiſſet ſol obſcuratus eſt. cõtinuo ſubiungendum eſtimauit. Et velum templi ſciſſum eſt. An lucas recapitulaſſet. quod illi ordine poſuiſſent. ¶ Origenes. Duo autem fuiſſe vela intelliguntur. vnum quod velat. ſanctaſanctorꝝ. aliud exterius ſiue tabernaculi ſiue templi. In paſſione ergo domini ſaluatoris. velum quod erat a foris conſciſſum eſt. a ſurſum vſqꝫ deorſum. Ab initio mundi vſqꝫ ad finez conſciſſo velamine. miſteria publicantur. que vſqꝫ ad aduentum domini rationabiliter fuerunt occultata. Cum autem venerit quod perfectum eſt. tunc auferetur etiam ſecundum velum. vt videamus etiam que interius ſunt occultata. ſcilicet veram arcam teſtamenti. & ſicut ipſa ſe habet natura videamus cherubin & alia. ¶ Hilarius. Vel ideo velũ templi ſcindit̃. qꝛ exinde ꝓplus eſt diuiſus in ptes. & veli honor cuz cuſtodia angeli ꝓtegentis aufertur. ¶ Leo papa in ſermone de paſſi. Eſt aũt ad teſtimoniũ venerande paſſionis ſufficiens ſignũ elementorꝝ inordinata turbatõ. Vñ ſeq̃tur. & terra mota ẽ. & petre ſciſſe ſunt. & monumẽta apta ſunt. ¶ Hie. Nulli em̃ dubiũ ẽ q̃d ſiḡficet. iuxta lr̃am magr̃tudo ſignorꝝ vt crucifixũ dñm ſuũ & celũ & terra & om̃ia demõſtrarẽt. ¶ Hila. Mouetur terra qꝛ capax hui⁹ mortui eſſe nõ poterat. petre ſciſſe ſunt. Om̃ia em̃ valida & fortia penetrãs dei v̂bũ & ptas eterne v̂tutis irruperat. Et monumenta apta ſunt. Erãt em̃ mortis clauſtra reſerata. ſeq̃tur. Et multa corpa ſanctorꝝ q̇ dormierãt. ſurrexerũt. Illumiãs em̃ mortis tenebras & ĩferorꝝ obſcura colluſtrãs. mortis ſpolia detrahebat. ¶ Chriſ. in ho. Ipſo q̇de in cruce manẽte eũ irridẽtes dicebãt. Alios ſaluos fecit. ſeipm̃ non pt̃ ſaluũ facẽ. & qd̕ ĩ ſe facẽ noluit. ĩ ſuorꝝ corpib⁹ cuz mlt̃a ſuphabũdãtia demõſtrauit. Si ei q̃driduanũ laſarꝝ exurgẽ magnũ fuit. multomagis eos repẽte q̇ olim dormierãt. apparere viuẽtes qd̕ future reſurrectõis erat ĩdiciũ. Vt aũt ñ putaret̃ eẽ phantaſma qd̕ factuz ẽ. euãgeliſta ſubiũgit. Et exeũtes de monumẽtis poſt reſurrectõez ei⁹ venerunt ĩ ſãctã ciuitatẽ & apparuerũt multis. ¶ Hie. quõ aũt laſar⁹ mortu⁹ reſurrexit. & ſic multa corpa ſãctorũ reſurrexerũt. vt dñm oñderẽt reſurgẽtẽ. & tñ cũ monumẽta apta ſũt. ñ añ reſurrexerũt. ꝙ reſurgeret dñs vt eẽt pmogeit⁹ reſurrectõis ex mortuis ſãctaz aũt ciuitatẽ ĩ q̃ viſi ſũt reſurgẽtes aut hieruſalẽ celeſtẽ ĩtelligam⁹. aut hãc t̃renã q̃ añ ſãcta fuerat ſãcta ei appellabat̃ ciuitas hieruſalẽ. ꝓpt̃ tẽplũ & ſãctaſãctorꝝ. & ob diſtinctõez aliarꝝ vrbiũ In q̇b⁹ idola colebãt̃. Quãdo vo dr̃. apparuerũt multis. oñdit̃ ñ generalis fuiſſe reſurrectõ q̃ oĩb⁹ appareret ſ; ſpecialis ad plurimos. vt hi viderent q̇ cernẽ merebãt̃. ¶ Remi. q̃ret aũt aliq̇s. qd̕ de illis factũ ſit. q̇ reſurgẽte dño ſurrexerũt. credẽdũ q̇ppe eſt q̃m ideo ſurrexerũt. vt teſtes eſſent dñice reſurrectõnis. Quidã aũt dixerũt. ꝙ iterꝝ mortui ſũt. & ĩ cinerẽ cõuerſi. ſicut & lazar⁹ & ceteri q̃s dñs reſuſcitauit. Sed iſtorꝝ dictis nullo mõ eſt fides accomodãda. q̃m maius illis eſſẽt tormẽtũ q̇ ſurrexerũt ſi iterꝝ morituri eſſent. q̃ꝫ ſi nõ reſurgerẽt. Incunctãter g̊ credere debem⁹. qꝛ q̇ reſurgente dño a mortuis ſurrexerunt aſcendẽte eo ad celos & ipſi parit̃ aſcenderunt. Semp aũt hec eadẽ magna cottidie fiũt. Velũ em̃ templi ad reuelandũ q̃ intus hñtur ſcinditur ſanctis. terra etiam mouetur ideſt om̃is caro nouo verbo & nouis rebus ſecundum nouũ teſtamentum. Petre autem ſcinduntur. que miſterium fuerũt ꝓphetarꝝ. vt ĩ ꝓfundis eorꝝ. poſita ſpiritalia miſteria videam⁹. Monumẽta aũt dicũtur corpora peccatricũ aĩarꝝ ideſt mortuarꝝ deo. cũ aũt per grãm dei aĩe huiuſmodi fuerint ſuſcitate.

Corpora corꝝ que prius fuerunt monumenta · fiũt corpora sanctorꝝ · & videntur a seipsis exire · & sequũtur eũ q̄ resurrexit · & in nouitate vite ābulant cuꝫ eo · Et q̄ digni sunt hāc cõuersatõnem in celis · ingrediunt̄ in sanctam ciuitateꝫ p̄ singula tp̄a & apparēt mltis videntibꝰ op̄a bona ipsorꝝ · sequitur · Centurio aũt · & qui cum eo er · cus · ie · vi · terremo · & his q̄ fie · ti · va · di · ve · fil · d · er · iste · Augus · de con · euā · Non est cõtrariũ q̄ matheus visu terremotu dicit admiratū centurionem & eos qui cū eo erāt · cū lucas dicat hoc admiratum · q̄ emissa magna voce expirasset · In eo · n · q̄ matheus nõ solum dixit viso terremotu · ſ; & addidit his q̄ fiebāt · integrū locuꝫ fuisse demõstrauit luce vt diceret centurioneꝫ ip̄am dn̄i morte fuisse miratum q̄ & hoc inter illa est q̄ tūc mirabiliter facta erāt · Hie · Ex hoc cõsiderādū q̄ centurio in ipo scandalo passionis vere dei filiũ cõfiteatur · & arrius in ecclesia p̄dicet creaturā · Raba · Vñ merito p̄ centurionem fides ecclesie designat̄ · q̄ vo misterioꝝ celestiũ p̄ mortem dn̄i reserato continuo ihm & vere iustū hoiem & vere dei filiū sinagoga tacente · cõfirmat · Leo · in ser · de pas · Exemplo igr̄ centurionis cõtremiscat in redemptoris sui supplicio terrena substantia · Rūpāt̄ infideliū mentiū petre · & q̄ mortalitatis ḡuabant̄ sepulchris · discussa obstaculoꝝ mora prosiliāt · appareāt nūc q̄s in ciuitate sancta · i · ecclesia dei future resurrectõnis indicia · & q̄d credēdū ē in corporibꝰ · fiat in cordibꝰ · seq̄t̄ · Erāt aūt ibi mulieres mlte a longe q̄ secute erant ihm a galilea ministrātes ei · Hie · Consuetudinis em̄ iudaice fuit nec ducebat̄ in culpā more gētis antique · vt mulieres de substantia sua victum atq̄ vestitum p̄ceptoribꝰ ministrarent · hoc q̄ scādalum facere poterat in gentibꝰ paulus abiecisse se memorat · Ministrabāt aũt dño de substantia sua · vt meterꝫ illaꝝ carnalia cui⁹ ille metebāt spiritalia · Nõ q̄ indigebat cibis dn̄s creaturaꝝ · ſ; vt tipum oñderet mgr̄oꝝ q̄ victu atq̄ vestitu ex discipulis deberēt esse contenti · Sed videamus q̄les comites habuerint · Seqtur em̄ inter q̄s erat maria magdalene & maria iacobi & ioseph mater · & mr̄ filioꝝ sebedei · Orige · Apud marcū aūt tercia illa salome appellatur · Chris · in ho · He aūt mulieres cõsiderabant · q̄ gerebātur · que maxime erāt cõpassibiles & q̄ sequebātur ministrātes · vsq̄ ad pericula affuerunt · maximā fortitudinem oñdentes · q̄ cum discipuli fugerunt · ipse affuerunt · Hiero · cõtra heluidiū · Ecce inquit heluidius · iacobus & ioseph & sunt filij marie mr̄is domini · quos iudei appellauerunt fratres xp̄i · Dicit auteꝫ iacobi minoris ad distinctionem iacobi maioris · q̄ erat filius sebedei · Impium em̄ dicit esse heluidi⁹ hoc sentire de maria vt cū alie femine ibi fuerint · mr̄em eius abesse dicam⁹ · aut alterā esse mariam · nescio quā cõfingam⁹ · p̄sertim cum euangelium iohannis testet̄ eā illic fuisse p̄ntem · O furor cec⁹ & in p̄pum exitiū mēs vesana · audi q̄d iohēs euāgelista dicat · Stabāt iuxta crucem ihū mr̄ eius & soror mr̄is eius maria cleophe & maria magdalene · Nulli dubiū ē · duos fuisse ap̄los iacobi nūcupatos vocabulo · iacobū sebedei & iacobuꝫ alphei · Iste aūt nescio q̄s minor iacobus quē marie filiuꝫ scriptura commemorat · Si ap̄lus ē · alphei filius erit · si non est ap̄lus · ſ; tertius nescioq̄s iacobus · quō putādus ē fr̄ dn̄i · & quō tertius ad distinctiõnem maioris minor appellabit̄ · cū maior & minor nō inter tres · ſ; inter duos soleāt p̄bere distantiā · Et frat̄ dn̄i apostol⁹ sit paulo dicēte · aliū a p̄loꝝ vidi neminem nisi iacobū frēm dn̄i · Ne at̄ hūc iacobū putes filiū sebedei lege actus apostoloꝝ · iā ab herode fuerat interemptus · Restat cõclusio vt maria ista q̄ iacobi minoris scribit̄ mr̄ · fuerit vxor alphei & soror marie mr̄is dn̄i quā mariam cleophe · iohēs euā · cõmemorat · Si aūt inde tibi alia atq̄ alia videt̄ · q̄ alibi dicat̄ · maria iacobi minoris mr̄ · & alibi maria cleophe · disces scripture consuetudīeꝫ · eūdē hoiem diuersis noībꝰ appellari · sicut raguel socer moysi ietro dr̄ · Et dr̄ maria cleophe vxor alphei · Hec eadem dicta est maria mr̄ iacobi minoris · q̄ si mr̄ esset dn̄i magis eā vt in oibꝰ locis mr̄em alteri⁹ voluisset intelligi · verꝫ & si alia fuerit maria cleophe · & alia maria iacobi & ioseph mr̄ · hoc tñ cõstat · nõ eandē mariā iacobi & ioseph esse quā mr̄em dn̄i · Augus · de cõ · euā · possem⁹ aūt dicē alias mulieres a longe vt tres euāgeliste dicūt & alias iuxta crucē fuisse vt iohēs dicit · nisi mathe⁹ & marc⁹ mariā magdalene noīassent · inter stātes lōge · quā scꝫ iohēs noīauit inter stantes iuxta crucē · Quomō at̄ hoc intelligit̄ nisi q̄ eo interuallo erāt · vt & iuxta dici possent · q̄ in cospectu ei⁹ p̄sto aderāt · & a lōge in cõpatõne turbe p̄pi qui⁹ circūstātis cū cēturione & militibꝰ possumus etiā intelligere q̄ ille q̄ simul aderāt cū mr̄e dn̄i · postq̄ eā discipulo cõmēdauit abire iā ceperāt · vt a densitate turbe se exuerent · & cetera que facta sunt longius intuerentur · vt euāgeliste qui post mortem domini eas cõmemorauerunt & longe stātes commemorarent · Sequit̄ textus

Cum sero aūt factum esset · venit q̄dā hō diues ab arimathia noīe ioseph q̄ & ipe erat discipulus ihū · hic accessit ad pilatū & petijt corpus ihū · tūc pilatus iussit reddi corpus · Et accepto corpe ioseph inuoluit illud in sindone mūda · & posuit illud in monumēto suo nouo q̄d exciderat in petra & aduoluit saxum magnū ad hostiū monumenti & abijt · Erāt at̄ ibi maria magdalena & altera maria sedētes cõtra sepulchꝝ · Glo · postq̄ euā · retulerat ordinē dn̄ice passionis & morteꝫ · Nūc agit de ei⁹ sepultura · dicēs · cū sero at̄ factū eēt · venit q̄dā hō diues ab arimathia noīe ioseph · q̄ & ipe discierat ihū · Remi · Arimathia ipa est & ramatha ciuitas helcane & samuelis · q̄ sita ē i regione chananitica iuxta diospolim · Iste autē ioseph scd̄m

ſeculi ſtatuz magne fuit digtatis · ſ; mľtomaioris
meriti apud deū fuiſſe laudatur · Siquidē iuſtus
fuiſſe deſcribitur · Decebat q̃ppe eū talem exiſtere
qui corpus dn̄i ſepeliret · q̃tm̄? p iuſtitiā merito⸗
rum dignus eſſet tali officō. ¶ Hie. Diues aūt re
fertur nō de iactantia ſcriptoris q̄ virum nobilem
atq; ditiſſimū referat ihu fuiſſe diſcipulū. Sed vt
oñdat cauſam q̃re a pilato corpus xp̄i potuerit ī⸗
petrare Sequit̄ . hic acceſſit ad pilatum & petijt
corpus ihesu · Pauperes em̄ & igti nō eſſent auſi
ad pilatum p̃ſidē romane p̄tatis accedere · & cruci
fixi corpus impetrare · In alio aūt euāgelio ioſeph
iſte bulites appellatur id eſt cōſiliarius · & de ipſo
q̃dā putāt p̄mū pſalmū fuiſſe cōpoſituz · Btus vir
qui nō abijt in cōſilio impiorꝝ · ¶ Chriſ · in ho · in⸗
ſpice aūt hui? viri fortitudinem · in mortis em̄ pe⸗
riculū ſe tradidit · inimicicias ad omnes aſſumēs ·
ꝓpter beniuolentiā xp̄i · Et nō ſolū audet corpus
xp̄i petere ſ; & ſepelire · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et accepit cor
pus ihu & inuoluit illud ī ſindone mūda · ¶ Hie ·
Ex ſimplici ſepultura dn̄i ambitō diuitum cōdem
natur · q̄ nec in tumulis q̄dez poſſunt carere diui⸗
tijs · Poſſum? aūt iuxta intelligentiā ſpiritalem ·
& hoc ſentire ꝙ corpus dn̄i nō auro nō gemmis ·
nō ſerico · ſ; linteamine puro obuoluēdū ſit · quāq̄
& hoc ſigf̄icet · ꝙ ille ī ſindone mūda inuoluit ihe⸗
ſum · q̄ pura mēte eū ſuſceperit · ¶ Remi · vľ aliter
q2 ſindon lineus pannus eſt · linū aūt ex terra pro
creatur · & cū magno labore ad candorem produ⸗
citur · deſignat̄ q2 corpus illius qđ ex terra id eſt
ex v̂gine ſumptū ē p laborez paſſionis puenit ad
cādorem immortalitatis · ¶ Raba · Hinc etiā eccle
ſie mos obtinuit vt ſarificiū altaris nō in ſerico ne
q; in panno tincto · ſ; in lino terreno celebret̄ · vt
a bt̄o papa ſilueſtro legim? eſſe ſtatutū · Seq̄t̄ ·
Et po · illud in mo · ſuo no · quod exciderat in petra ·
¶ Auguſ · in ſer · de ſabbato ſancto · Ideo autē ſal⸗
uator in aliena ſepultura ponit̄ · q2 ꝓ aliorꝝ morie⸗
batur ſalute · vt quid g̊ in ꝓp̄a ſepultura qui in ſe
mortem ꝓp̄am nō habebat ? vt q̊d illi tumulus in
terris cuius ſedes manebat in celis ? vt q̊d illi ſe⸗
pultura ꝓp̄a qui tridui tm̄ tp̄is ſpacō in ſepulchro
nō tam mortu? iacuit · ꝙ velut in lectulo cōq̄euit ·
Sepulchꝝ aūt mortis ē habitaculū · neceſſariū · g̊
nō erat mortis habitaculū xp̄o q2 vita ē nec opus
habebat ſemper viuēs · habitaculo defunctorum ·
¶ Hie · In nouo aūt ponit̄ monumēto · ne poſt re
ſurrectōnē ceteris corpib; remanētib; · ſurrexiſſe
alius fingeret̄ · Pt̄ at̄ & nouū ſepulchꝝ marie v̂⸗
ginalem vterꝝ demōſtrare · In monumēto aūt ex⸗
ciſo in petra cōditus eſt · ne ſi ex multis lapidibus
edificatū fuiſſet · ſuffoſſis tumuli fundamētis abla
tus furto diceretur · ¶ Auguſ · in ſer · de ſabbato
ſancto · Si etiā ſepulchrum fuiſſet in terra · dicere
poterāt · ſuffoderūt terrā & furati ſunt eū · Si fuiſ⸗
ſet lapis puulus ſuppoſitus · dicere poterāt · Dor⸗
mētib; nobis tuler̄t eū · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et aduol · ſax ·

ma · ad hoſti · monu · & abijt · ¶ Hiero · Saxū em̄
magnū appoſitū oñdit nō abſq; auxilio plurimo⸗
rū ſepulchꝝ potuiſſe reſerari · ¶ Hilari · Miſtice
aūt ioſeph apoſtolorꝝ habet ſpeciē · hic ī mūda ſin⸗
done corpus iuoluit · & q̊dē ī hoc eodē linteo repe⸗
rimus de celo ad petꝝ vniuerſorꝝ aīantiū genera
ſubmiſſa · Ex q̄ intelligit̄ ſub lintei illius noīe cō⸗
ſepeliri xp̄o eccleſiā · Dn̄i g̊ corpus īfertur in va
cuam & nouā req̄em lapidis exciſi · q2 p apoſtolo
rū doctrinā impetus duricie gentilis q̊dā doctrīe
ope exciſuz xp̄s infert̄ · rude ſcz ac nouū · & nulllo
antea ingreſſu timore dei puiū · & q2 nil p̄ter eum
oporteat in pectora nr̄a penetrare · lapis hoſtio ad
uoluit̄ · vt q2 nullus antea ī nos diuine cogtōnis
autor fuerat illatus · null? abſq; eo poſtea īferat̄ ·
¶ Orige · Non aūt fortuito ſcriptū ē qm̄ inuoluit
corpus in ſindone mūda · & poſuit in monumēto no
uo · & ꝙ aduoluit lapidē magnū qm̄ oīa q̄ ſunt cir
ca corpus ihesu munda ſūt & noua & oīa magna
valde · ¶ Remi · Poſtq̄ at̄ corpus dn̄i ſepultū ē ·
ceteris ad ꝓp̄a remeātib; · ſole mulieres · q̄ eū arti?
amauerūt pſeuerauerūt · & diligēti cura notauer̄t ·
locum in q̊ corpus dn̄i poneret̄ · q̃tm̄? cōgruo tp̄e
mun? ſue deuotōnis ei offerrēt · & ideo ſeq̄t̄ · Erāt
autez ibi ma · magda · & alia ma · ſe · cō · ſepulchꝝ ·
¶ Orige · Mr̄ aūt filiorꝝ ſebedei nō ſcribit̄ ſedere
cōtra ſepulchꝝ · Forſitā em̄ vſq; ad crucē puenı⸗
re potuit · Iſte at̄ q̃ſi maiores in caritate · neq; his
q̄ poſtea geſta ſūt · defuerūt · ¶ Hie · Vel ceteris
relinq̄ntib; dn̄m mulieres in officō pſeuerāt expe
ctātes qđ ꝓmiſerat ihus · Et ideo meruer̄t prime
videre reſurrectōez · q2 q̄ pſeuerauerit vſq; ī finez
hic ſaluus erit · ¶ Remi · Quod vſq; hodie ſancte
mulieres id eſt humiles aīe ſanctorꝝ · in hoc ſeculo
fatiūt · & pia curioſitate attendūt quemadmoduz
paſſio xp̄i completa ſit · Sequit̄ textꝰ
¶ Altera autem die que eſt poſt paraſceuen con⸗
uenerunt principes ſacerdotum & phariſei ad pila
tum · dicentes · Domine · recordati ſumus · quia ſe
ductor ille dixit adhuc viuens · poſt tres dies re⸗
ſurgam · Iube ergo cuſtodiri ſepulchrum vſq;
in diem tertium · ne forte veniant diſcipuli eius ·
& furentur eum · & dicant plebi · ſurrexit a mor⸗
tuis · Et erit nouiſſimus error peior p̄ore · ait illis
pilatus · Habetis cuſtodiam · ite cuſtodite ſicut ſci
tis · Illi aūt abeūtes muniuerūt ſepulchꝝ · ſignan⸗
tes lapidē cuz cuſtodib; · ¶ Hie · in homelia · Non
ſuffecerat principib; ſacerdotum crucifixiſſe domi
num ſaluatorem · niſi ſepulchꝝ cuſtodirēt & q̃ntū
in illis eſt · manus imponerent reſurgenti · Vnde
dicit̄ · Altera autem die que eſt poſt paraſceuen ·
¶ Raba · Paraſceue dr̄ p̄paratō · hoc nomine vo⸗
catur ſexta ſabbati in q̄ p̄parabāt neceſſaria ſabba
to · vt de manna dictum eſt · Sexta die colligetis
duplū · Quia em̄ ſexta die factus eſt hō · ī ſeptima
requieuit deus · Ideo ſexto die ihus pro hoīe mo⸗
ritur & in ſabbato q̄euit in ſepulchro ¶ Hieroni ·

Principes aūt ſacerdotū licet immenſum facin⁹ in nece domini ꝑpetrauerint · tñ nō ſufficit eis niſi etiā poſt mortez eius cōcepte neq̄cie virus exercerent · famā eius lacerātes · ⁊ quē innocentē ſciebāt · ſeductorem vocāt · Vñ dicūt Dñe recor · ſum⁹ qꝛ ſe ille dixit · ſicut aūt caiphas igrans ante ꝓphetauerat · dicēs · Expedit vnū hoīem mori pro ꝑplo ⁊ nō tota gens pereat · ſic ⁊ modo ſeductor em̄ erat xp̄us · nō a veritate in errorem mittens · ſꝫ a falſitate in veritatem · a vitijs ad virtutes · a morte ad vitā ducens · ¶ Remi · Ex hoc aūt dicūt eū dixiſſe ꝙ poſt tres dies reſurgam · qꝛ dixerat · ſicut fuit ionas trib⁹ dieb⁹ ⁊ tribus noctib⁹ in vētre ceti · Sed videdū quomō poſt tres dies reſurrexerit · Nonnulli voluerūt tres horas tenebrarū vnā intelligi noctem ⁊ lucem q̄ ſecuta ē tenebras · diez ſed hi vim figurate locutōnis igrauerūt · Figurate em̄ ſexta feria q̄ paſſus eſt cōphendit noctem p̄cedentem · ſeq̄t aūt nox ſabbati cum ſuo die · nox vō dominici diei cōphendit ſuū diem · ac p hoc verū ē ꝙ poſt triduū reſurrexit · ¶ Auguſ · in ſer · de paſ · Ideo aūt poſt tres dies reſurrexit · vt in paſſione filij totius trinitatis mōſtraret aſſenſus · Triduū em̄ legit in figura qꝛ trinitas q̄ in p̄ncipio fecerat hoīem ipa in fine hoīem p xp̄i repat paſſionem · ſeq̄t · Iube ḡ cuſtodire ſepulchrū · vſqꝫ in ter · diē · ¶ Raba · Diſcipuli em̄ xp̄i fures ſpiritalit erāt · qꝛ ab ingratis iudeis ſcripta noui ⁊ veteris teſtamēti ablata in vſum eccleſie cōferebāt ⁊ ſaluatorem q̄ eis ꝓmiſſus fuerat · illis nocte dormientib⁹ · hoc ē infidelitate torpētib⁹ abſtulerūt · gentib⁹ credēdū tradētes · ¶ Pila Metus furādi corporis ⁊ ſepulchri cuſtodia atqꝫ obſignatō · ſtulticie atqꝫ infidelitatis teſtimoniū ē · Quod ſignare ſepulchrū eius voluerūt · cui⁹ p̄cepto cōſpexiſſent de ſepulchro mortuū ſuſcitatū · ¶ Raba · In hoc autem ꝙ dicunt · Et erit nouiſſim⁹ error peior p̄ore · igrāter verū dicūt · Peior em̄ fuit cōtemptus penitentie in iudeis ꝙ error igrātie · ¶ Chriſ · in ho · Vide etiā q̄liter nolētes cōcertant · ad demōſtrādā veritatē · Irrefragabilis em̄ demōſtratō reſurrexiōis facta eſt p ea q̄ p̄tenderūt · Quia em̄ cuſtoditū eſt ſepulchrū · nulla fraus facta ē · Si aūt fraus facta nō ē · maīfeſte ⁊ irrefragabilit dñs ſurrexit · Quid aūt pilatus rñdeat ſubiūgit · ait illis pilat⁹ · habetis cuſtodiā · Ite cuſtodite · ſicut ſcitis · ¶ Raba · q̄ſi diceret · Sufficiat vob ꝙ cōſenſi in necē innocentis · de cetero vr̄ error vobiſcū pmaneat · ſeq̄t · Illi aūt abeūtes munierūt ſepulchrū ſignātes lapidē cū cuſtodibus · ¶ Chriſoſtomus · in homelia · Non autem permittit pilatus ſolos milites ſigillare · Si enim ſoli milites ſigillaſſent poſſent dicere quoniam milites permiſerunt ꝙ diſcipuli corpus domini furarentur · ⁊ ita reſurrectionis infringere fidem · Nunc hoc dicere non poſſunt cum ipſimet ſepulchrum ſigillaſſent ·

¶ Capitulum · xxviij ·

Veſpere aūt ſabbati · q̄ luceſcit in p̄ma ſabbati · venit maria magdalene · ⁊ altera maria videre ſepulchrū · Et ecce terremotus factus eſt magn⁹ · Angel⁹ em̄ dñi deſcendit de celo · ⁊ accedens reuoluit lapidē ⁊ ſedebat ſup euz · Erat aūt aſpectus ei⁹ ſicut fulgur · ⁊ veſtimēta ei⁹ ſicut nix · Pre timore aūt ei⁹ exterriti ſūt cuſtodes · ⁊ facti ſūt velut mortui · Rñdēs aūt āgel⁹ · dixit mlierib⁹ · nolite timere vos · Scio em̄ ꝙ ihm q̄ crucifixus ē · q̄ritis · nō ē hic · ſurrexit eī ſicut dixit · Venite ⁊ videte locū vbi poſitus erat dñs · Et cito eūtes · dicite diſciplis ei⁹ qꝛ ſurrexit · Et ecce p̄cedet vos in galileā · ibi eū videbitis · ecce p̄dixi vob · ¶ Aug⁹ · in ſer · de reſur · ¶ Poſt illuſiones ⁊ verbera · poſt aceti ⁊ fellis pocula mixta · poſt ſupplicia crucis ⁊ vlnera · ⁊ poſtremo poſt ipam mortez ⁊ inferos · ſurrexit · de ſuo funere caro noua · redit ab occiduo latēs vita · ⁊ ī morte ſal⁹ reſuata reſurgit pulchrior reditura poſt fun⁹ · ¶ Aug⁹ · de cō euā · De hora vō q̄ mlieres venerūt ad monumētū non cōtemnēda exoritur q̄ſtio · Cū em̄ mathe⁹ hic dicat · veſpere aūt ſabbati q̄ luceſcit in p̄ma ſabbati · q̄d ē qđ dicit marcus · Et valde mane vna ſabbatorū venit maria magda · ⁊ altera maria videre ſepulchrū · A pte · q̄ppe p̄ma noctis qđ ē veſpere ipſam noctem voluit ſignificare · mathe⁹ · cui⁹ noctis fine venerūt ad monumētū · ḡ qm̄ ſabbato impediebātur vt nō añ facerēt · ab eo tpe noīauit noctem ex q̄ eis licere cepit vt facerent · qđcūqꝫ vellēt tpe eiuſdem noctis · Sic itaqꝫ dictum eſt veſpere ſabbati · ac ſi diceretur · nocte ſabbati · id eſt nocte q̄ ſequitur diem ſabbati · quod ipſa verba eius ſatis indicant · Hic enim ait · que luceſcit in prima ſabbati · quod fieri non poteſt · niſi tantummodo p̄mā noctis particulam id eſt ſolum initium noctis intellexerim⁹ dicto veſpere ſignificatū · Neqꝫ em̄ ipm initium noctis luceſcit in prima ſabbati · ſed ipſa nox in luce incipit terminari · Et vſitatus modus loquendi eſt diuine ſcripture a parte totum ſignificare · Veſpere ergo noctem ſignificauit · cuius extremum eſt diluculum · Diluculo enim venerunt ad monumentum · ¶ Beda · Vel aliter · quod dictuz eſt qꝛ ſancte mulieres veſpere ſabbati q̄ luceſcit in prima ſabbati · venerūt videre ſepulchrū · ita ītelligēdū · qꝛ veſpere q̄de venire ceperint · ſꝫ luceſcente mane in p̄ma ſabbati ad ſepulchrum peruenerūt id eſt veſpere aromata parauerūt · q̄b⁹ corpus dñi vngere deſiderabāt · ſꝫ aromata veſpere p̄parata · mane ad ſepulchrum detulerunt · Quod matheus q̄de breuitatis cauſa obſcurius poſuit · ſꝫ euangeliſte alij q̄ ordine factum ſit euidētius oñdūt · Sepulto naqꝫ ſexta feria dño · reuerſe a monumento mulieres · p̄parauerūt aromata ⁊ vnguenta q̄diu operari licebat · ⁊ ſabbato q̄de ſiluerūt ſcđm legis mādatū · ſicut lucas apte deſignat · Cū

autem trãſiſſet ſabbatum · veſperaq3 aduenięte tem
pus operãdi rediiſſet · prompte ad deuotõnez eme
rũt · q̃ min⁹ ꝑparauerãt aromata · ſicut marcus cõ
memorat · vt venientes vngerẽt iħm · & valde ma
ne veniũt ad monumentum · ¶ Hie · Vel aliter · ꝙ
diuerſa tp̃a iſtaꝝ mulieꝝ in euãgeliis deſcribũt̃ ·
nõ mẽdatii ſignũ ẽ · vt impii obiiciũt · ſ3 ſedule vi
ſitatõnis officii · dũ crebro abeũt & redeũt · & non
patiũt̃ a ſepulchro domini diu abeſſe vel longius ·
¶ Remi · Sciẽdũ aũt q2 mathe⁹ miſtice loq̃ns ſtu
duit nob̃ iſinuare illa ſãctiſſima nox q̃ntã dig̃tatẽ
ex honore deuicte mortis & dñice reſurrectõis ac=
cepit · ideo dixit · veſpere ſabbati q̃ luceſcit in ꝑma
ſabbati · cũ cõſuetus ordo tempoꝝ habeat · vt veſpe
re nõ luceſcat in diẽ · ſ3 potius obtenebreſcat in no=
ctem · oñdit̃ his v̂bis ꝙ dñs totã hãc noctez luce
ſue reſurrectionis feſtiuã & choruſcam reddidit ·
¶ Beda · in ho · Ab exordio etiã mũdane creatõis
vſq3 huc · ita tp̃⁹ diſtiguebat̃ vt dies noctẽ ꝑcede
ret · q2 hõ a luce ꝑadiſi peccãdo lapſus in hui⁹ ſecu
li tenebras erũnaſq3 decidit · Aptiſſime aũt nũc di=
es ſeq̃t̃ noctẽ · q̃ndo ꝑ fidẽ reſurrectõis a pc̃ti tene
bris & vmbra mortis ad lucẽ vite · xp̃o largiente
reducimur · ¶ Seueri · in ſer · paſche · Eſt aũt veſpe
ra ſabbati · q̃ luceſcit · q2 illuminat̃ ꝑ xp̃m ſabbatũ
nõ deletur · Nõ inq̃t veni ſoluere legẽ · ſ3 adimplere
Illuminatur vt in diem dñicã · luceat · clareſcat in
eccleſia q̃d in ſinagoga iudeis obſcurãtib3 fuſcaba
tur · ſeq̃t̃ · venit maria magda · & altera maria vi
dere ſepulchꝝ · Vero q̃dẽ mulier currit ad veniã q̃
mature cucurrit ad culpã · q̃ de ꝑadiſo ꝑfidiã ſũp=
ſerat · Feſtinat fidẽ ſũmere de ſepulchro · Cõtendit
rapere de morte vitã · q̃ de vita rapuerat mortẽ · nõ
aũt dixit venerũt · ſ3 venit ſub vno nõie · veniũt due
miſterio nõ caſu · Venit ip̃a · ſ3 altera · vt mutaret̃
mulier v̂tute nõ ſexu · Precedũt aũt apoſtolos fe
mine · q̃ eccleſiaꝝ tipũ ad dñicũ deferũt ſepulchꝝ
maria · ſ · & maria · maternũ xp̃i vnũ nomẽ in du=
as geiatur feĩas · q2 hic eccleſia ex duob3 populis
veniẽs id ẽ ex gẽtib3 & iudeis · vna eſſe figurat̃ · ve
nit aũt maria ad ſepulchꝝ · ſicut ad reſurrectionis
vteꝝ · vt iteꝝ xp̃us ex ſepulchro naſceretur fidei ·
q̃ carni fuerat generatus ex v̂etre · & eũ q̃ẽ clauſa
v̂ginitas ad p̃ñtem tulerat vitã redderet ſempiter
nã · Diuinitatis inſigne ẽ clauſã v̂ginem reliquiſſe
poſt ꝑtũ · & de ſepulchro clauſo exiſſe cũ corpore ·
ſeq̃t̃ · Et ecce terremotus fact⁹ ẽ magn⁹ · ¶ Hie ·
Dñs nr̃ vn⁹ atq3 idẽ filius dei & hõis · iuxta vtrã
q3 naturã diuinitatis & carnis · nũc magnitudinis
ſue · nũc humilitatis ſigna demõſtrat · Vnde & in
p̃ñti loco quãq3 hõ ſit · q̃ crucifixus ẽ · q̃ ſepultus ·
tñ q̃ foris agũt̃ · oñdũt filiũ dei · ¶ Hila · Motus
eñi terre reſurrectõnis ẽ v̂tus cuz concuſſo mortis
aculeo · & illuminatis illi⁹ tenebris reſurgẽte v̂tu
tum celeſtiũ dño · infernoꝝ trepidatõ commouet̃ ·
¶ Chriſ · in ho · Vel ideo terremot⁹ fact⁹ ẽ vt ex=
urgant · & euigilẽt mulieres · etenĩ acceſſerant vt
vnguentum mitterent · & q2 in nocte hec gereban
tur · probabile eſt quaſdam obdormiſſe · ¶ Beda ·
in homelia · Quod etiam terremotus reſurgente do
mino de ſepulchro ſicut etiam moriente in cruce ·
factus eſt magnus · ſignificat terrena quidem cor=
da per fidem paſſionis prius ac reſurrectõnis eius
ad penitentiam concutienda ſalubri pauore per=
mota · ¶ Seuerianus in ſermone paſche · Si aũt
ſic terra tremuit · cum dominus ad veniam ſancto
rum reſurgeret · quomodo contremiſcet cum noxio
rum omnium ſurget ad penam : dicente ꝓpheta ·
terra tremuit cum reſurgeret in iudicio deus · Et
quomodo domini preſentiam ſuſtinebit · que ange
li preſentiam ſuſtinere non valuit · Nam ſequitur
Angelus domini deſcendit de celo · Surgente ſi=
quidem chriſto · morte pereunte terrenis redditur
celeſte commertium · & mulieri cui fuerat cum di=
abolo letale conſilium cum angelo colloquium fit
vitale · ¶ Hilarius · Miſericordie enim dei patris
inſigne eſt reſurgente filio ab inferis virtutum ce
leſtium miſteria mittere · atq3 ideo prior reſurre=
ctionis ipſe eſt iudex · vt quodam famulatu · pa=
terne voluntatis reſurrectio nunciaretur · ¶ Be=
da · in homelia · Quia enim chriſtus deus & homo
eſt · inter acta humanitatis ſemper ei angelorum
miniſteria deo debita non deſunt · Sequitur · Et
accedens reuoluit lapidem · Non vt egreſſuro do=
mino ianuam pandat · ſed vt egreſſus eius iam
facti hominib3 preſtet indicium · Qui enim morta
lis clauſo virginis vtero potuit naſcendo ingredi
mundum · ipſe factus immortalis · clauſo ſepul=
chro potuit reſurgendo · exire de mundo · ¶ Remi
gius · Significat autem reuolutio lapidis reſera
tionem ſacramentorum chriſti que littera legis te
gebantur · Lex namq3 in lapide ſcripta fuit & ideo
per lapidem deſignatur · ¶ Seuerianus · Non aũt
dixit voluit · ſed reuoluit lapidem · quia lapis ad
uolutus probauit mortem · & reuolutus extitit re
ſurrectionis aſſertor · Mutatur hic ordo rerum · ſe=
pulchrum mortem non mortuum deuorat · Dom⁹
mortis manſio fit vitalis · Vteri noua forma mor
tuum recipit · reddit viuum · Sequitur · Et ſede=
bat ſuper eum · Sedebat inquam cui nulla inerat ·
laſſitudo vt fidei doctor · vt reſurrectionis magi=
ſter · ſedebat ſuꝑ petrã vt ſoliditas ſedẽtis daret
credẽtib3 firitatẽ · ponebat ãgel⁹ ſuꝑ petrã funda=
mẽta fidei · ſuꝑ quã xp̃s erat eccleſiã fundatur⁹ ·
Vel ꝑ lapidẽ monumẽti pt̃ deſignari mors q̃ oẽs
ꝑmebãt̃ ꝑ hoc g̃ ꝙ ãgel⁹ ſuꝑ lapidẽ ſedit ſig̃ficat̃
ꝙ xp̃s mortez ſua v̂tute ſubiecit · ¶ Beda · in ho ·
Et recte ſtãs apparuit ãgel⁹ q̃ aduẽtũ dñi ĩ mũdo
ꝑdicebat · vt ſtãdo deſignaret q2 dñs ad debellan=
dũ mũdi ꝑncipẽ veirz · ꝑco aũt reſurrectõnis ſediſſe
memorat̃ · vt ſedẽdo ſig̃ficarz eũ ſuꝑato mortis au
tore ſedẽ regni iã cõſcẽdiſſe ꝑpetui · ſedebat aũt ſuꝑ
lapidẽ reuolutũ q̃ hoſtiũ monumẽti claudebat̃ · vt
clauſtra inferoꝝ ſua ip̃m v̂tute deieciſſe doceret ·

¶ Auguſ. de cō. euā. Poſt aūt moue quō ſcđm ma-
theū angel⁹ ſup lapidē ſedebat reuolutū a monu-
mēto. cū marc⁹ dicat mlieres itroeūtes ī monu-
mētū vidiſſe iuuenē ſedētē ī dextris. niſi itelliga⁹
aut matheū tacuiſſe de āgelo quē intrātes viderūt.
marcū aūt de illo quē viderūt ſedentē ſup lapidē vt
duos viderit. & a duob⁹ ſigillatī audierit. q̄ dix-
erūt. āgeli de ihū. aut certe ꝙ dicit. intrātes ī mo-
numētū. ī aliq̄ ſepta macerie debe⁹ accipē q̄ omūi
tū locū tūc fuiſſe credibile ē. ibi ē ī aliq̄ ſpacō añ pe-
trā in q̄ exciſa loc⁹ fact⁹ fuerat ſepulture. vt ipm
viderit ī eodē ſpacō ſedētē a dextris. quē dicit ma
the⁹. ſedētē ſup lapidē. ſeqt̄. Erat aūt aſpect⁹ ei⁹
ſic fulgur. & veſti. ei⁹ ſic nix. ¶ Beue. Vlt⁹ cla
ritas a veſtiū cādore ſepat̄. & facies fulguri. niui
veſtis āgeli opat̄. q2 fulgur de celo. nix de t̄ra. vñ
ꝓpheta. laudate dñm de t̄ra ignis grādo nix. Jn fa
cie ḡ āgeli. claritas celeſtis fuat̄ nature. in veſte
ſigficat̄ gr̄a omūiōis hūane. & ſic tēpat̄ ſpecies
āgeli colloqntis. vt carnales oculi & veſtiū ferāt
placitā claritatē. & ex fulgure vlt⁹. nūtiū ſui tre
merēt & reuererēt̄ autoris. ¶ Jdem. in alio ſer.
qd aūt facit idumētū vbi tegēdi neceſſitas ñ habet̄
ſ āgel⁹ nrm habitū nr̄az formā ī reſurrectōe pfi-
gurat. vbi ħo ipa corporis ſui claritate veſtitur.
¶ Hie. ī cādido etiā veſtitu āgel⁹ ſigficat gl'iam
t̄ūphātis. ¶ Greg. ī ho. de paſ. vel aliť. ī fulgure
t̄ror tioris ē. ī niue aūt blādimētū cādoris. q2 vo oī
potēs de⁹ & terribilis ē pctorib⁹ & blād⁹ iuſtis.
recte teſtis reſurrectōis ei⁹ āgel⁹ & ī fulgure vl-
tus & ī cādore habit⁹ demōſtrat̄. vt de ipa ſua ſpe
cie & t̄rz rep̄bos & mulcet pios. vñ ſeqt̄. p̄ tiore
aūt ei⁹ exter. ſūt cuſto. & facti ſunt velut mortui.
¶ Raba. Tioris anxietate ſūt extriti. q2 amoris
fiduciā nō habebāt & facti ſūt velut mortui q̄ re-
ſurrectōis veritatē credē noluerūt. ¶ Beue. ī ſer.
paſche. Cuſtodiebāt. n. crudelitatis ſtudio ñ pie-
tatis obſeqo. ſtare ei ñ pt̄ quē oſcia deſtituit. ipel-
lit reat⁹. hic ē ꝙ āgel⁹ pcellit ipios. pios alloqt̄.
& ſolat̄. ſeqt̄. Rñ. aūt an. dix. mul. ¶ Hie. Cuſto
des qđ tiore ptriti adiſtar mortuoꝝ ſtupefacti ia
cēt. & āgel⁹ tñ ñ illos. ſ mulieres oſolat̄. dicēs.
nolite tiere vos. q. d. Jlli tieāt ī q̄b⁹ remanz icre-
dulitas ceteꝝ vos q2 ihm q̄ritis crucifixū. audite
ꝙ ſurrexerit. & ꝓmiſſa pfecerit. vñ ſeqt̄. Scio ei
ꝙ ihm q̄ crucifixus ē. q̄ritis. ¶ Beue. adhuc eni
crucifixū & mortuū reqrebāt. q̄ꝝ fidē ſeua paſſio
nis ꝓcella turbauerat. & tēptatōis ita eas pōd⁹ ī-
curuauerat. vt celi dñm q̄rerēt ī ſepulchro. Nō ē
hic. ¶ Rab. p pñtiā cāmis. q̄ tñ nuſꝗ deē p pñtiā
maieſtatis. ſeqt̄. ſurrex. n. ſic dix. ¶ Chriſ. ī ho.
q. d. & ſi mihi ñ creditis. illi⁹ memētote vboꝝ. de
inde & alia ſeqt̄ demōſtratō. cuꝫ ſubdit̄. ve. & vi.
lo. vbi po. erat do. ¶ Hie. vt ſi meis vb̄ ñ creditis
vacuo credatis ſepulchro. ¶ Beue. āgel⁹ ḡ pdi-
cit nomē. crucē dicit. loqt̄ paſſionē. ſ mox reſur-
rectōez. mox dñm oſitet̄ & āgel⁹ poſt tāta ſuppli

cia. poſt ſepulchꝝ agnoſcit dñm ſuū. Cur ħo aūt
minoratū deū in carne indicat. aut in paſſione ex-
iſtimat defeciſſe vtutē? Dicit aūt crucifixū. & oñ-
dit locū vbi poſit⁹ erat dñs. ne alt̄ & nō idē reſur-
rexiſſe crederet̄ ex mortuis. Et ſi dñs ī eadē redit
carne & ſue reſurrectōis facit idicia. q̄re ħo ī alia
putat ſe carne redituꝝ? aut carnē forte fu⁹ dedig
nat̄ ſuā. cū nr̄am dñs ñ mutauit? ¶ Raba. Nō aūt
ſolis vob̄ hoc gaudiū magnū cōceſſum eſt occulto
corde tenere. ſ ſimiliter amātib⁹ debetis illud pan
dere. Vnde ſequit̄. Et cito eun. di. diſ. e. q2 ſurr.
¶ Beue. q. d. reuertere ad viꝝ mulier iam ſana-
ta & ſuade fidē. q̄ p fidiā añ ſuaſiſti. Refer homi-
ni reſurrectōnis indiciū. cui añ cōſilium ruine de-
diſti. ſeqtur. Et ecce pcedet vos ī galileā. ¶ Chri
ſoſtomus. in homelia. Hoc aūt dicit eripiēs eos a
periculis ne timor fidē impediret. ¶ Hie. Miſtice
aūt pcedet vos in galileā. hoc eſt in volutabꝝ gē-
tiliū vbi añ error erat & lubricū. & firmo ac ſtabi
li pede veſtigiū nō tenebat. ſeqtur. Jbi eū videbitis.
ecce pdixi vobis. ¶ Beda in homel. Bñ aūt
dominus in galilea videtur a diſcipulis qui iam
de morte ad vitā iam de corruptione ad incorrup-
tionem tranſierat. Galilea quippe tranſmigratio
interptatur. felices femine que triumphum reſur
rectionis mūdo annuntiare meruerunt. felitiores
anime. que in die iudicij percuſſis pauore reprob.
gaudiū bte reſurrectōis itrare meruerīt.
¶ Et exierunt cito de monumento cum timore &
gaudio magno. currentes nūtiare diſcipulis ei⁹
Et ecce ihus occurrit illis. dicens. auete. Jlle aūt
acceſſerunt. & tenuerunt pedes eius & adorauerūt
eum. Tunc ait illis ihesus. Nolite timere. Jte nū
ciate fratrib⁹ meis. vt eant in galileam. ibi me vi
debunt. ¶ Hie. Mulierib⁹ p angelum adhortatis
cōfeſtī dñs occurrit vt nūtiature expectātib⁹ di-
ſcipulis. ñ āgeli poti⁹ ꝙ xpi ore loqrēt̄. vñ dr̄. &
exierūt cito de monumēto cū tiore & gaudio mag-
no. ¶ Auguſ. de. cō. euā. Egreſſe aūt dicūt̄ a mo
numēto. hoc ē ab illo loco vbi erat orti ſpatiū ante
lapidē. effoſſum. ¶ Hie. Duplex aūt mētes mulie
rū tenebat affect⁹. tioris & gaudij. & altera de mi
raculi magtudine altera ex deſiderio reſurgētis. &
tñ vtraqꝫ femineū cōcitabat gdū. Vñ ſeqt̄. Cur-
rentes nūtiare diſcipulis ei⁹. pergebāt ei ad apo-
ſtolos. vt p illos fidei ſeminariū ſpargeret̄. Que
aūt ſic q̄rebāt. q̄ ita currebāt. merebantur. obuiā
habere dominum reſurgentem. Vnde ſequit̄. Et
ecce ihus occurrit illis. dicēs. Auete. ¶ Raba. p
hoc oñdit ſe oīb⁹ iter vtutū īchoātib⁹. vt ad ſalu
tez ppetuā pueire q̄āt adiuuādo occurrē. ¶ Hie.
Prime mulieres merēt̄ audire. auete. vt maledi-
ctū eue mulieris. ī mulierib⁹ ſolueret̄. ¶ Beue.
Jn iſtis vo. reb⁹ eccleſie figurā manere euidenter
oſtenditur. quia diſcipulos ſuos chriſtus de reſur
rectōne arguit trepidantes. Occurrens aūt iſtis
nō ptate terret. ſ pueit caritatis ardore. chriſtus

eṁ in eccleſia ſe ſalutat quā ſuū recepit in corpus.
¶ Auguſtinus · de concordia · euangeliſtarum ·
Colligimus & angelorum allocutionem bis nu-
mero eas habuiſſe · venientes ad monumentum ·
ſcilicet cum viderant vnum angelum de quo nar-
rat matheus & marcus · Et cum poſtea viderunt
duos vt narrant lucas & iohannes · Et ſimiliter
ipſius domini bis. ſemel ſcilicꝫ illic quando maria
ortulanum putauit . & nunc iterum cum eis oc-
currit in via. vt eas ipſa repetitione firmaret.
atqꝫ a timore recrearet · ¶ Seuerianus · Sed ibi
Marie nec tāgēdi datꝰ facultas. hic nō ſolū tāgēdi
ꝟ tenēdi copia tota cōcedit · Vn̄ ſeqꝰ · Ille aūt ac
ceſſerūt & tenuerunt pedes eiꝰ · & adorauerunt eū ·
¶ Raba · Superiꝰ quidē dictū ē · qꝛ clauſo ſurrex
it monumēto · vt immortale iā factū doceret eē cor-
pus qđ in monumēto clauſū fuerat mortuū · tenē-
dos aūt mulieribꝰ nūc prebuit pedes vt intimaret
veram ſe carnē hr̄e · que a mortalibꝰ tangi poſſet ·
¶ Seuerianus · Iſte quidē tenēt pedes chriſti · q̄ i
eccleſie typo euangelice p̄dicatōis tenent & me-
rētꝰ excurſum · ac ſic fide aſtringūt ſui veſtigia ſal
uatoris · vt totiꝰ deitatis puemāt ad honorē · Illa
aūt merito audit · noli me tangere · q̄ in terris de-
flet dn̄m · & ſic i ſepulchro q̄rit mortuū · vt i celis
eū neſciat regnare cū p̄re · Quod ꝟ eadē maria nūc
in fidei vertice conſtituta tangit chriſtū · ac tenet
toto ſanctitatis affectu · nunc imbecillitate carnis
& feminea infirmitate deiecta dubitat · & tactū ſui
non meretꝰ autoris · nō facit q̄ſtionē · Siquidē illđ
de figura ē · hoc de ſexu · Illud eſt de diuina gratia ·
hoc de humana natura · qꝛ nos ipi cū diuina ſcimꝰ
deo viuimꝰ · cū humana ſapimꝰ cecamur ex nobis
Tenuerūt aūt pedes eius vt ſcirent in capite chri
ſti · virū eſſe · Se aūt eſſe in pedibꝰ chriſti · & datū
ſibi virū ſequi · nō p̄ire ipm̄ · Quod aūt dixerat an-
gelus · dicit & dn̄s · vt quas firmauerat angelus ·
xp̄us redderet firmiores · Sequitꝰ · Tūc ait illis
ihūs · Nolite timere · ¶ Hiero · Et in veteri & in
nouo teſtamēto hoc ſemꝑ obſeruandū ē · ꝙ qn̄ aliq̄
anguſtior apparuerit viſio · p̄mū timor pellatꝰ · vt
ſic mente placata poſſint q̄ dicūtꝰ audiri · ¶ Hila ·
In cōtrariū aūt ordo cauſe p̄ncipalis ē · reditus ·
vt qꝛ a ſexu muliebri cepta mors eſſet · ipi p̄mū
reſurrectōis glorie & viſus & nūcius redderetꝰ ·
vn̄ dn̄s ſubdit · Ite nunciate fratribꝰ meis vt eant
in galileam · ibi me videbūt · ¶ Seuerianus · Vo
cat fratres quos corporis ſui fecit eſſe germanos ·
vocat fratres quos benignꝰ heres ſibi preſtitit co
heredes · vocat fratres quos patris ſui adoptauit
filios · ¶ Augꝰ de cōcor · euāge · Quod aūt dn̄s nō
vbi p̄mū ſe monſtraturꝰ erat · ſed in galilea · vbi
poſtea viſus eſt ſe videndū mādauit · & p angelū
& p ſe ipm̄ · quāuis fidelem facit intentū ad que-
rendū i q̄ miſterio dictū intelligitꝰ · Galilea naqꝫ i
terp̄tatꝰ vel tranſmigratio vel reuelatio · Priꝰ ita
qꝛ ſcd̄m tranſmigrationis ſignificatōnē · quid aliud
occurrit intelligendū · niſi qꝛ chriſti gratia de popu
lo iſrael tranſmigratura erat ad gētes · qbꝰ apoſtoli
predicantes euangeliū · nullo modo crederent · niſi
eis ipſe dn̄s viam i cordibꝰ hoim̄ p̄pararet · Et hoc
intelligitꝰ · precedet vos in galileam · Quod aūt ſub-
ditur · Ibi eū videbitis ſic intelligitꝰ · ideſt ibi mē-
bra eius inuenietis · ibi viuū corpus eius in hijs q̄
vos ſuſceperint · agnoſcetis · Scd̄m aūt ꝙ galilea
interp̄tatur reuelatio · non iam in forma ſerui itel
ligendū eſt · ſed in illa in qua eq̄lis eſt patri · Illa
erit reuelatio tanꝙ vera galilea · cum ſimiles ei eri
mus · & videbimus eū ſicuti eſt · ipa etiā erit bea-
tior trāſmigr̄tio ex iſto ſeculo i illā eternitatē ·
¶ Que cum abijſſent · ecce quidā de cuſtodibꝰ ve-
nerunt in ciuitatē · & nunciauerūt p̄ncipibꝰ ſacer-
dotū omnia que facta fuerāt · Et cōgregati cū ſeni
oribꝰ cōſilio accepto · pecuniā copioſam dederūt mi
litibꝰ · dicentes · Dicite · qꝛ diſcipuli eius nocte ve-
nerunt · & furati ſunt eum nobis dormientibꝰ · Et ſi
hoc auditū fuerit a p̄ſide · nos ſuadebimus ei · & ſe
curos vos faciemꝰ · At illi accepta pecunia fecerūt
ſicut erant edocti · Et diuulgatū eſt verbū apud iu
deos · vſqꝫ in hodiernū diem · ¶ Chriſ · in homelia
Signorꝫ que circa chriſtū apparuerūt · quedā fu-
erunt orbi terrarꝫ cōmunia · puta tenebre · quedam
propria militibus cuſtodientibꝰ · ſicut mira angeli
apparitō · & tremotꝰ · q̄ ꝓpꝰ milites facta ſūt vt ſtu
peſcerēt · & ab ipis fiat teſtimoniū veritatis · Veri-
tas ei a ɔtrarijs diuulgata magis refulgꝫ · qđ & ɔ
tigit · Vn̄ dꝛ · que cū abijſſent ſcꝫ mlꝛeres · Ecce q̄-
dā de cuſtodibꝰ venerunt i ciuitatē nunciauerunt
principibꝰ ſacerdotum & omnia que facta fuerant ·
¶ Raba · Simplex quidē animi qualitas & indo-
cta hoim̄ ruſticitas · ſepe veritatem rei vt eſt · ſine
fraude maifeſtat · at cōtra verſuta malignitas · fal
ſitatē veriſimilibus verbis · pro vero cōmēdare de-
certat · ¶ Hiero · Principes ꝟ ſacerdotū q̄ debue-
rant cōuerti ad penitentiam · & ihm̄ querere reſur-
gentem · p̄ſeuerant in malicia · & pecuniam · que ad
vſus templi data fuerat · vertunt in redēptionem
mendacij · ſicut & ante · xxx · argenteos inde dede-
rant proditori · Vnde ſequitur · Et congregati
cum ſenioribus conſilio accepto · pecuniam copi-
oſam dederunt militibus · dicentes · Dicite · quia
diſcipuli eius nocte venerunt & furati ſunt eum ·
nobis dormientibus · ¶ Seuerianus · Non enim
contenti ſunt interfeciſſe magiſtrum · quomodo
diſcipulos perdere poſſint moliuntur · diſcipulorū
crimen eſſe faciunt virtutem magiſtri · plane ami
ſerunt milites · perdiderunt iudei · Sed diſcipuli
magiſtrum ſuum · non furto · ſed fide · virtute non
fraude · ſanctitate non crimine · viuum non mor-
tuum ſuſtulerunt · ¶ Chriſoſtomus in homelia ·
Qualiter enim furarentur diſcipuli homines pau-
peres & ideote · & neqꝫ apparere audentes · Si
enim adhuc chriſtum viuum videntes fugerunt ·
qualiter mortuo eo non timuiſſent · tot militum

multitudinem? Nunquid hoſtium ſepulchri pote-
rant euertere? lapis enim imminebat magnus.
multis indigens manibus. Nunquid etiam non
erat ſigillum ſuperimpoſitum? Propter quid autē
non furati ſunt prima nocte. quando nullus ſepul
chro affuit. Sabbato enim petierunt a pilato cu-
ſtodiam. Quid autem ſibi volunt hec ſudaria que
petrus vidit iacentia? Si enim vellent furari. non
eſſent nudum corpus furati. non ſolum ne iniuria-
rentur. ſed ne etiam in exuendo tardarent & tri-
buerent militibus ſe detinendi facultatem. maxi-
me quia mirrha erat corpori & veſtimētis affixa.
ita glutinoſa. vt non facile eſſet a corpore auellere
veſtimenta. Quare non perſuaſibilia ſunt que de
furto dicta ſunt? Vnde per que reſurrectionem
obumbrare conantur. per hec eam faciunt cla-
rere. Dicentes enim ꝙ diſcipuli furati ſunt. confi-
tentur non eſſe corpus in ſepulchro. furtum autez
oſtendit eſſe mendax. cuſtodia militum. & diſci-
pulorum pauor. ¶ Remigius. Sed ſi cuſtodes
dormierunt. quomodo furtum viderunt? & ſi non
viderunt. quomodo teſtes fuerunt? & ideo quod vo
luerunt facere non potuerunt. ¶ Gloſa. Ne autez
timore principis a timore reuocarentur. timentes
propter negligentiam puniri. ſubdunt. Et ſi hoc
auditum fuerit a preſide. nos ſuadebimus ei & ſe-
curos vos faciemus. ¶ Chriſoſtomus in homelia
Vide omnes corruptos. Pilatus enim ipſe per-
ſuaſus eſt. plebs iudaica commota eſt. milites cor
rupti ſunt. vnde ſequitur. At illi accepta pecunia
fecerunt ſicut erant edocti. Si pecunia apud diſci-
pulum tantam habuit virtutem. vt eum faceret
magiſtri proditorem. non mireris. ſi pecunia mi-
lites ſuperantur. ¶ Hilarius. Emitur ergo reſur-
rectionis ſilentium. & mendacium furti argento.
quia honore ſcilicet ſeculi. qui in pecunia eſt & in
cupiditate. chriſti gloria denegatur. ¶ Rabanus.
Sicut aūt ſanguinis reatus. quez ſibi & poſteris
ſuis ipſi imp̄cabāt. grauis peccatoꝝ ſarcina illos
p̄mit. ita emptio mendacij. per qd̓ reſurrectōnis
denegant veritatem. reatu eos cōſtringit ꝑpetuo.
Vn̄ ſequit̄. Et diuulgatum eſt verbū iſtud apud
iudeos vſqꝫ in hodiernū diē. ¶ Seuerianus. Apd̓
iudeos quidē diuulgatū eſt. non apd̓ chriſtianos.
Quod em̄ in iudea iudeus obſcurabat auro. fide to-
to clarauit in mundo. ¶ Hieronim⁹. Omnes autē
qui ſtipe templi & hijs que conferuntur ad vſus
eccleſie. abutuntur. ī alijs rebus quibus ſuam ex-
pleant voluntatē. ſimiles ſunt ſcribarū & ſacerdo
tum redimētiū mendacium & ſaluatoris ſanguinē.

¶ Vndecim autem diſcipuli abierunt in galileam
in montem vbi conſtituerat illis iheſus. Et viden
tes eum adorauerunt. Quidam autem dubitaue-
runt. Et accedens iheſus. locutus eſt eis. dicens.
Data eſt mihi omnis poteſtas in celo & in terra.
Euntes ergo docete omnes gētes. baptizantes eos
in nomine patris & filij & ſpiritusſancti. docentes
eos ſeruare omnia que mandaui vobis. Et ecce
ego vobiſcum ſū oībus diebus vſqꝫ ad conſumma
tionem ſeculi. ¶ Beda in homelia. Poſtq̄ꝫ domi-
nicam reſurrectionem ab angelo nunciatam beatus
matheus aſſeruit. viſionem domini etiam a diſci-
pulis impletam refert. dicens. xj. autem diſci-
puli abierunt in galileam in montem vbi conſtitu
erat illis iheſus. Nam pergens dominus ad paſſio-
nem ait diſcipulis. poſtq̄ꝫ reſurrexero. precedam
vos in galileam. Angelus quoqꝫ mulieribus ait.
Dicite diſcipulis eius. quia precedet vos in gali-
leam. Quapropter viſioni magiſtri. obedientia di-
ſcipulorum obſequitur. Recte autem vndecim di
ſcipuli ad adorandum pergunt. Iam enim vnus
perierat. qui dominum ac magiſtrum ſuum tradi-
derat. ¶ Hieronimus. Poſt reſurrectōnem ergo
iheſus in galilee monte conſpicitur. ibiqꝫ adorat̄.
licet quidē dubitēt & dubitatio eoꝝ noſtram auge
at fidē. Seq̄t̄. Et vidētes eū adorauer̄t. q̄dā aūt du
bitauerūt. ¶ Remi. Hoc aūt lucas euangeliſta ꝑle
ni⁹ manifeſtat. Refert enim quia cum dn̄s reſur
gens a mortuis ipſe apparuiſſet diſcipulis. ipſi cō
turbati & exterriti. exiſtimabant ſe ſpiritū videre
¶ Rabanus. In monte quidem apparuit eis dn̄s.
vt ſignificaret. quoniam corpus quod de cōmuni
generis humani. terra naſcendo ſuſceperat. reſur-
gendo iam ſuꝑ terrena omnia ſubleuauerat. & vt
admoneret fideles. ſi illic celſitudinē reſurrectōnis
eius cupiunt videre. hic ab īfimis voluptatib⁹ ad
ſuperna ſtudeant deſideria tranſire. Iheſus autem
diſcipulos in galileam precedit. quia chriſtus re-
ſurrexit a mortuis primitie dormientiū. Sequūt̄
autem hij qui ſunt chriſti. & ſuo ordine ad vitam
de morte tranſmigrant in ſua ſpecie diuinitatem cō
templantes. & huic congruit. ꝙ galilea reuelatio
interp̄tat̄. ¶ Aug⁹. de con. euange. Sed cōſiderā
dū eſt quō corporaliter in galilea domin⁹ videri po
tuerit. Quia em̄ nō ipſo die quo reſurrexit viſꝰ ē.
manifeſtū eſt. Nam in hieruſalē viſus eſt eo die in
initio noctis. vt lucas & iohannes apertiſſime cō
ſonant. Neqꝫ etiam in ſequentib⁹ octo dieb⁹. poſt
quos dicit iohānes diſcipulis apparuiſſe dominū.
vbi primo eū vidit thomas. qui eū nō viderat die
reſurrectōnis eius. niſi q̄s dicat nō illos vndecim
qui iam tūc apoſtoli vocabant̄. ſed diſcipulorum
illic. xj. fuiſſe ex multo numero diſcipuloꝝ. Sed
occurrit aliud qd̓ obſiſtit. Iohannes em̄ quādo cō
memorauit nō in monte ab vndecim. ſed ad mare
tiberiadis a ſeptez piſc[a]ntib⁹ viſum eſſe dominū.
hoc iam tercio inquit. manifeſtauit ſe ih̄us diſci-
pulis ſuis qd̓ intelligēdū ē ad numerū dieꝝ retu-
liſſe. nō ad numeꝝ manifeſtatōnū. Si aūt accepe-
rim⁹ ītra illos octo dies anteq̄ꝫ eū thomas vidiſſꝫ
ab. xj. diſcipulis q̄buſqꝫ dn̄m viſū nō erit ad mare
tiberiadis tercio maīfeſtatū eē. ſ; quarto. Ac ꝑ hoc
cogimur intelligere poſt omnia factū eſſe ꝙ eum

in monte galilee diſcipuli vndecim viderunt. Jn-
uenimus itaq; apud quatuor euangeliſtas. de-
cies commemoratum. dominum viſum ab homi-
nibus eſſe poſt reſurrectionem. Semel ad monu-
mentum mulieribus. Iterum eiſdem egredien-
tibus a monumento in itinere. Tercio petro.
Quarto duobꝰ euntibꝰ in caſtellū. Quinto pluribꝰ
in hieruſalem vbi nō erat thomas. Sexto. vbi vi
dit eum thomas. Septimo ad mare tiberiadis.
Octauo in monte galilee ſcḋm matheū. Nono ꝙ
dicit marcus. nouiſſime recumbentibus. quia iam
non erant in terra cū illo conuiuaturi. Decimo in
ipſo die non iam in terra. ſed eleuatū in nube. cū
in celum aſcenderet quod marcus & lucas com-
memorant. Sed nō omnia ſcripta ſunt. ſicut io-
hannes fatetur crebra eñ erat eius cū illis con-
uerſatio per dies. xl. priuſq̄ꝫ aſcendiſſet in celum.
¶ Remigius. Videntes ergo diſcipuli dominum
cognouerunt. & idcirco dimiſſis in terrā vultibus
adorabant. & ideo pius & clemens magiſter vt
omnē dubietatē aufferret a cordibus eoꝝ. accedēs
ad eos corroborauit in fide. vnde ſequitur. Et ac-
cedens iheſus locutus eſt eis. dicens. Data eſt
omnis poteſtas in celo & in terra. ¶ Hieronimꝰ.
Illi aūt poteſtas data eſt qui paulo ante crucifixꝰ.
qui ſepultus intumulo q̄ poſtea reſurrexit. ¶ Ra
banus. Non eñ hoc de coeterna patri diuinitate.
ſed de aſſumpta humanitate ſcḋm quā minoratꝰ
eſt paulominus ab angelis. ¶ Seuerianus. Fi-
lius quippe dei. virginis filio. deus homini. Diui
nitas carni contulit. quod ſemper ipſe cū patre
poſſedit. ¶ Hieronimus. Jn celo aūt & in terra
poteſtas data eſt. vt qui ante regnabat in celo.
per fidem credentiū regnet ī terris. ¶ Remigius
Quod ergo pſalmiſta de reſurgente domino dicit.
Conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.
hoc nunc dominus dicit. Data eſt mihi omnis
poteſtas in celo & in terra. & hic ſciendum quia
antequam dominus ſurrexiſſet a mortuis. noue-
rant angeli ſe ſubiectos homini chriſto. Volens
ergo chriſtus etiam hominibus notū fieri ꝙ data
eſſet ſibi omnis poteſtas in celo & in terra. pre-
dicatores miſit. qui verbum vite cunctis nationi-
bus predicarent. Vnde ſequitur. Euntes ergo
docete omnes gentes. ¶ Beda in homelia. Qui
enim ante paſſionem ſuam dixerat. Jn viam gen-
tium ne abieritis. ſurgens a mortuis. dicit.
Ite docete omnes gentes. Quapropter confundant̄
iudei qui dicunt chriſtū tantūmodo ad ſuā ſalutem
eſſe venturū. Erubeſcant & donatiſte qui localiter
chriſtū concludere cupientes. dixerūt eū tantūmō
in africa eſſe. non in alijs regionibus. ¶ Hiero-
nimus. Primū ergo docent omnes gentes. deinde
doctas intingūt in aqua. Nō eñ poteſt fieri vt cor
pus baptiſmi recipiat ſacramētū. niſi ante omnia
fidei ſuſceperit veritatē. Baptizantes eos in noīe
patris & filij & ſpiritusſancti. vt quoꝝ eſt vna di
uinitas. ſit vna largitio. nomenq; trinitatis vnus
deus. ¶ Seuerianus. Omnes ergo gentes pote-
ſtas vna eademq; recreat ad ſalutem que creauit
ad vitā. ¶ Didimus. in libro de ſpirituſancto.
Licet aūt q̄s poſſit exiſtere mentis aliene. qui ita
baptizare conet̄ vt vnū de p̄dictis nominibꝰ p̄ter-
mittat. videlicet cōtrarius chriſto legis datori. tñ
ſine pfectione baptizabit. imo penitus a peccatis
liberare non poterit. quos a ſe exiſtimauerit bap-
tizatos. Ex hijs aūt colligitur q̄ꝙ indiuiſa ſit ſub-
ſtantia trinitatis. & patrem vere filij eſſe pa-
trem. & filium vere patris filium. & ſpiritum
ſanctum vere patris & dei filij eſſe ſpiritum. &
inſuper ſapientie & veritatis. ideſt filij dei. Hec
eſt ſalus credentium. & diſpenſatio eccleſiaſtice
diſcipline in hac trinitate perficitur. ¶ Hila-
rius. Quid enim in hoc ſacramento ſalutis hu-
mane non continetur. plena ſunt omnia vt a
pleno & perfecto prolata. Habet enim nature ſue
nomen in patre. ſed pater tantū eſt. non enim hu-
mano modo habet aliunde ꝙ pater eſt. Jpſe in-
genitus. eternus. habens in ſe ſemper vt ſem-
per ſit ſoli filio notus. Filius autem eſt proge-
nies ingeniti. vnus ex vno. verus a vero. viuus
a viuo. perfectus a perfecto. virtutis virtus.
ſapientie ſapientia. glorie gloria. imago inui-
ſibilis dei. forma patris vnigeniti. Spiritus aūt
ſanctus non poteſt a confeſſione patris & filij ſe
parari. & quidē vbiq; non deeſt hoc expectationis
noſtre ſolatium. hic in donorum operationibus fu-
ture ſpei pignus eſt. hic mentium lumen. hic
ſplendor animorum eſt. Hec igitur licet mutare
non poſſint heretici. afferunt tamen humana com-
menta. vt ſabellius patrem ex quo tendat in fi-
lium. idq; nominibus potius confitendum putat
eſſe q̄ꝙ rebus. cum ipſis filium proponat & patrem.
vt ebion omne initium ex maria concedens. non
ex deo hominem. ſed ex homine deum proferat.
vt arriani qui ex nihilo atq; ex tempore formam
& ſapientiam & virtutem dei producunt. Quid
autem mirum eſt vt de ſpirituſancto diuerſa ſen-
tiāt. qui in filio largitore eius. tam temerarij ſunt
autores. ¶ Hieronimus. Conſideratur autem
hic ordo precipuus. iuſſit apoſtolos vt primum
docerent vniuerſas gentes. Deinde fidei tingerent
ſacramento. & poſt fidem ac baptiſma que eſſent
obſeruanda preciperent. vnde ſequitur. Docen-
tes eos ſeruare omnia quecumq; mandaui vobis.
¶ Rabanus. Quia ſicut corpus ſine ſpiritu mor-
tuum eſt. ita & fides ſine operibus mortua eſt.
¶ Chriſoſtomus in homelia. Quia vero eis mag-
na iniunxerat. erigens eorum ſenſus dicit. & ego
vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſum-
mationem ſeculi. quaſi diceret. ne dicatis diffi-
cile eſſe iniunctum negocium. ego ſum vobiſcum
qui omnia facio leuia. Nō autem cum illis ſolum
dixit ſe futurum eſſe. ſed & cum omnibus qui

poſt illos credũt · nõ ei vſqꝫ ad cõſũmationẽ ſeculi
apl'i manſuri erãt · ſ; ſic vni corpori fidelibꝰ loq̃tur ·
¶ Raba · Ex hoc aũt itelligit᷑ ꝙ vſqꝫ ad finẽ ſeculi
nõ ſũt defuturi ĩ mũdo q̃ diuina manſione & in ha-
bitatõne ſũt digni · ¶ Chriſ · Rememorat aũt eis
& cõſũmationẽ · vt eos magis attrahat · & ne pñtia
ſolũ aſpiciant · ſ; & futura bona & ſine fine mãſura ·
quaſi · d · Triſticia q̃ ſuſtinebitis ſimul cũ pñti vi
ta cõſumet᷑ · & totũ ſeculũ ĩ cõſũmationẽ deueniet ·
Bona aũt q̃bꝰ potiemini ſunt ineternũ permanſura ·
¶ Beda in ho · Querit᷑ aũt q̃re hic dicat · Ecce ego
vobiſcũ ſum · cũ alibi dixiſſe legat᷑ · Vado ad eũ q̃
me miſit · ſed alia ſunt q̃ humanitati aſcribunt᷑ &
alia que diuinitati · Ibit ad patrem per humani-
tatem · manet autem cum diſcipulis in forma qua
eſt patri equalis · Quod autem dicit vſqꝫ ad conſũ-
mationem ſeculi · finitum pro infinito ponitur ·
Nam qui in preſenti ſeculo manet cum electis eos
protegendo · ipſe poſt finem cum eis manebit · eos
remunerãdo · ¶ Hie · Qui g° vſqꝫ ad cõſũmationẽ ſe
culi cũ diſcipl'is ſe eẽ ꝓmittit · & illos oñdit ſemp
eſſe victuros · & ſe nunq̃ a credẽtibꝰ receſſurum ·
¶ Leo papa in ſer · de paſſione · Qui eñ aſcendit in
celos nõ deſerit adoptatos · & ip̃e deorſũ cõfortat ad
patientiã · qui ſurſum inuitat ad gloriam · Cuius
glorie participes nos faciat ipſe · chriſtus rex glo
rie · qui eſt deus benedictus in ſecula amen ·

¶ Incipiũt Capitula euãgelij mathei ꝑ ordinẽ ·
Primum natiuitas domini noſtri ihũ chriſti ·
ij · Magoꝝ munera · Occultatio iheſu · Infantes in
terficiuntur ·
iij · Regreſſus iheſus ex egypto in nazareth · a io-
hanne in iordane baptizatur ·
iiij · Ihũs in deſ̃to tẽptatus a diabolo · vicit · petrũ
& andreã · iacobũ & iohannez piſcatores cõuocat ·
& circuiens · varios languores hoĩm curat ·
v · De beatitudine & ceteris mandatis ·
vj · Orationẽ docet & inter cetera mãdata · non eſſe
cogitandum de victu & veſtitu predicit ·
vij · Nõ eſſe ꝑpropere iudicãdũ · De margaritis añ
porcos nõ mittẽdis · Petẽdũ · Querẽdũ & pulſandũ
A pſeudo ꝓphetis cauẽdũ · Quia nõ omnes q̃ dicũt
mihi dñe dñe · intrabunt in regnũ celoꝝ · De domo
edificata ſupra petram vel harenam ·
viij · Leproſũ mũdat · Puerũ cẽturionis paraliticũ
curat · Socrũ petri a febribꝰ liberat · De plurimis
curis · Et vt mortui mortuos ſuos ſepeliant cuidã
dicit · Nauigans tempeſtatem ſedat · In terra hie-
raſenorum demonia eiecit ·
ix · Paraliticus curat᷒ lectũ ſuũ baiulat · Matheũ
cõuocat · Dicit phariſeis nõ eſſe opus medico vali
dis · Parabolam panni · & ſciſſure & vtriũ & vini
ponit · Mulierem a profluuio liberat · Et filiã prin
cipis cuiuſdã mortuã ſuſcitat · Cecis oculis aperit ·
Surdũ & mutum demonium eijcit ·
x · Duodecim apoſtolos ꝑmittit cũ omni doctrina ·
ac dicit · ꝙ non venerit pacẽ mittere ſuper terram
ſed gladium ·
xj · Teſtimoniũ dicit iheſus de iohannẽ · atqꝫ ĩcre-
pat ciuitates que credere noluerunt · Confeſſio dñi
ad patrem & iugum domini leue eſt ·
xij · Diſcipuli ſpicas vellunt · Manũ aridã hñtem
ſanat · Dominẽ a demonio cecũ & mutũ liberat · Et
in principe demonioꝝ facere opinantes · deſtruit ·
Ione & niniuitarũ ſignũ phariſeis tradidit · Ma-
trẽ & fratres ſpernit ·
xiij · De nauicula turbis parabolas exponit · Pro-
phetam in patria ſua ſine honore eſſe dicit ·
xiiij · De iohãnis capite in diſco · De q̃nqꝫ panibꝰ
& duobꝰ piſcibus in q̃nqꝫ milia viros · Iheſus ſup̃
mare ambulans petrũ mergentẽ releuat ·
xv · Quod ea magis que de corde exeunt · coinqui-
nant hominem · Filiam mulieris ſirophemiſſe a de-
monio liberat · & multos alios ſanat ·
xvj · De ſeptẽ panibꝰ in · iiij · milia viros · A fermẽ
to phariſeoꝝ cauẽdũ chriſtũ dei viui filiũ eſſe pe-
trus cõfitet᷑ · Quẽqꝫ poſt paululũ dure ĩcrepat ·
xvij · In monte transfiguratur · Puerũ lunaticum
curat · De ſtatere in ore piſcis ·
xviij · Humilitatẽ docꝫ ſicut pueri · & nec minimũ
fideliũ ſcandalizãdũ · q̃ꝛ angeli faciẽ patris ſemp
videt · Corripiẽdos fr̃es & ſepiꝰ indulgẽdũ ·
xix · Similitudo de illo qui cõſeruũ ſuum propter
centũ denarios ſuffocat · De eunuchis infantes nõ
eſſe arcẽdos a bñdictione · Difficile diuitem intra-
re in regnum celorum ·
xx · De primis nouiſſimos futuros · parabolã ope-
rarioꝝ in vinea conductorum · De petitione filioꝝ
zebedei · & de primis accubitibus cene · De duobꝰ
cecis ſecus viam curatis ·
xxj · De aſino & pullo eius · De ficu arefacta · In
terrogatus ĩ qua ꝑ̃tate hec faceret · Interrogat de
iohannis baptiſmate · ſubiungẽs parabolam duoꝝ
filiorum in vineam miſſorum · Parabolã de vinee
colonis · qui ĩterficiunt ad ſe miſſos ·
xxij · Parabolã de hijs q̃ inuitati ad nuptias · veni
re cõtẽnunt · De denario ceſaris · De muliere q̃ · vij ·
viros habuit · Iheſus temptatus a phariſeis ĩter-
rogat cuiꝰ filius ẽ chriſtus ·
xxiij · Increpãs ſcribas dicit · Veh vob̃ ſcribe &
phariſei · Increpatio ciuitatis hieruſalẽ de occiſio
ne ꝓphetaꝝ & lapidatiõe ·
xxiiij · De ſignis nouiſſimoꝝ dieꝝ · De aduẽtu ſal
uatoris ·
xxv · De · x · v̂ginibꝰ · De talẽtis · De ouibꝰ a dex-
tris & hedis a ſiniſtris ·
xxvj · Iudeoꝝ cõſiliũ de cõp̃hendẽdo ihũ · & c̃ q̃ ĩ ce
na dñi geſta ſũt ·
xxvij · Petro p̃dicit ꝙ tercio eũ abnegaturꝰ eſſet
orõ ihũ ad p̃rẽ · & cetera cũ detraderet᷑ · Paſſio dñi
& ſepultura ·
xxviij · Reſurrectio eiꝰ · Item mãdata · & doctri-
na eius de baptiſmo ·

Dominica ſcđa in aduentu.	
Cū audiſſet iohannes in vinculis.	xj.
In feſto ſancti ſtefphani marti.	
Ecce ego mitto ad vos.	xxiij.
In feſto innocentium.	
Angelus domini apparuit.	ij.
In epiphonia domini.	
Cum natus eſſet iheſus in beth.	ij.
Dominica ſcđa poſt octauā epipho.	
Cum deſcendiſſet iheſus de.	viij.
Dominica tercia.	
Aſcendente iheſu in naui.	viij.
Dominica quarta.	
Simile eſt factū regnum celoꝝ.	xiij
In ſeptuageſima.	
Simile eſt regnum celorum.	xx.
Feria quarta in capite ieiunij.	
Cū ieiunatis nolite fieri ſicut hy.	vj.
Feria quinta.	
Cum introiſſet iheſus capharnaū.	viij.
Feria ſexta.	
Audiſtis qꝛ dictū eſt antiquis.	v.
Dominica prima in. xl.	
Ductus eſt iheſus in deſertum.	iiij.
Feria ſcđa. Cū venerit fili9 ho.	xxv.
Feria tercia.	
Cū intraſſet iheſus hieroſoli.	xxj.
Feria quarta.	
Acceſſerūt ad iheſum ſcri. & pha.	xv.
Feria quinta.	
Egreſſus iheſus. receſſit in partes.	xv.
Dominica ſcđa in. xl.	
Aſſumpſit ihūs pe. ia. & iohan.	xvij.
Feria tercia.	
Locutus ē ihūs ad turbas & ad.	xxiij.
Feria quarta.	
Aſcendens ihūs hieroſoli.	xx.
Feria ſexta.	
Homo quidā erat paterfami.	xxj.
Feria ter. poſt terciā dñicā in. xl.	
Reſpiciens ihūs diſci. ſuos.	xviij.
Feria quarta.	
Acceſſerūt ad ihm̄ ſcri. & . pha.	xv.
Dominica in ramis palmarum.	
Cū appropinqſſet ihūs hieroſo.	xxj.
Scitis qꝛ poſt biduū paſcha fiet.	xxvj.
Sabbato.	
Veſpere autem ſabbati.	xxviij.
Feria ſexta poſt dñicam in paſcha.	
Vndecim diſcipuli.	xxviij.
Dominica quinta poſt penthecoſten.	
Niſi habundauerit iuſticia.	v.
Dominica ſeptima.	
Attendite a falſis prophetis.	vij.
Dominica. xiij.	
Nemo pt̄ duobꝫ dñis ſeruire.	vj.
Dominica. xvij.	
Acceſſerunt ad iheſum.	xxij.

Dominica. xviij.	
Aſcendens iheſus in nauicu.	ix.
Dominica. xix.	
Simile ē regnū celoꝝ homini regi.	xxij.
Dominica. xxij.	
Abeuntes phariſei.	xxij.
Dominica. xxiij.	
Loquente iheſu ad turbas.	ix.
Dominica. xxiiij.	
Cum videritis abomina.	xxiiij.
In feſto ſancti andree.	
Ambulans iheſus iuxta mare.	iiij.
In feſto ſancte agnetis.	
Simile ē regnū celoꝝ theſauro.	xiij
In cōuerſione ſancti pauli apl̄i.	
Ecce nos relinquimus omnia.	xix.
In cathedra ſancti petri.	
Venit iheſus in partes.	xvj.
In feſto ſancti mathie apoſtoli.	
Confitebor tibi pater.	xj.
In feſto ſancti petri apoſtoli.	
Venit iheſus in partes.	xvj.
In feſto ſancti pauli apoſtoli.	
Ecce nos relinquimus omnia.	xix.
In feſto ſanctoꝝ. vij. fratrum.	
Ecce mater.	xij.
In feſto ſancti iacobi apoſtoli.	
Acceſſit ad iheſum mater.	xx.
In natiuitate ſancte marie virgi.	
Liber generationis ihū chriſti.	j.
In octaua apl̄oꝝ petri & pauli.	
Iuſſit ihūs diſci. ſu. aſcē. ī nauicu.	xiiij.
In ſancti mathei apoſtoli.	
Vidit ihūs hominē ſedētē in the.	ix.
In dedicatione ſancti michaelis.	
Acceſſert diſci. ad ihm̄ di. q̇s putas.	xviij.
In vigilia plurimoꝝ apoſtoloꝝ.	
Ecce ego mitto vos ſicut oues.	x.
Ecce nos relinquimus omnia.	xix
In natali vnius martiris.	
Nolite arbitrari qꝛ venerim mit.	x.
Si quis vult poſt me venire.	xvij
Nihil opertū quod nō reueletur.	x.
In natali plurimoꝝ martirū.	
Confitebor tibi pater celi & terre.	xj.
Sedēte ihū ſup montem oliueti.	xxiiij.
Vidēs ihūs turbas aſcen. ī montē.	v.
In vigilia nati. dñi nr̄i ihū xp̄i.	
Cū eſſet deſponſata mater ihū.	j.
In natali confeſſoꝝ pontificum.	
Vos eſtis ſal terre. qđ ſi eua.	v.
Vigilate qꝛ neſcitis qua hora.	xxv.
Homo q̇dā peregre ꝓficiſcens.	xxv.
In natali virginum.	
Simile ē regnū ce. x. v̄ginibꝫ.	xxv.
Simile ē regnū ce. theſauro abſcō.	xiij.
In honore ſancte crucis.	
Aſſumpſit ihūs. xij. diſci. ſecre.	xx.

REuerēdo in xp̄o patri dn̄o ambaldo · Baſilice · xij. Apoſtoloꝝ venerabili p̄ſbitero cardinali · frat̄ thomas de aquino ordinis fratꝝ p̄dicatoꝝ ſe totum · Rex opifex deꝰ ſolo ſue bonitatis intuitu cūta in eē ꝓducens naturalē boni amorē oībꝰ indidit creaturis · vt dū vnaqueq; res bonū ſibi cōnemēs naturalit̄ amat & appetit · quadā cōuerſiōe mirabili · in ſuū recurrē demōſtret̄ autorē · Sed in hoc p̄fert̄ ceteris rationalis natura q̄ ip̄m vniuerſalē bonitatis fontē · p ſapiētiā intueri pōt & p caritatis amorē ſuauit̄ deguſtare · Vn̄ fit vt ſapētie bonū q̄ ad ip̄m fontē bonitatis accedimꝰ · oībꝰ humanis bonis ſcd̄m recte ratōis iudiciū p̄ferat̄ · Hec eſt em̄ q̄ faſtidiū neſcit · ita vt qui eam edit adhuc eſuriat & q̄ eam bibit · ſitire nō ceſſet · Hec eſt que intantū peccato repugnat · vt qui ſcd̄m ip̄am opāt̄ur · nō peccēt · Hec eſt q̄ indeficiētez fructū ſuis miniſtris largit̄ · vt qui eam · elucidāt · vitā poſſideāt ſempiternā · Precellit itaq; voluptates · dulcedine ſecuritate · Sedes & regna vtilitate diuitiaſq; vniuerſas · Huiuſmodi igit̄ delectatꝰ muneribꝰ euangelice ſapiētie a ſeculis in miſterio abſcōdite quā in lucē ꝓduxit dei ſapiētia īcarnata · miſteriū expoſitōis adhibui · ſacroꝝ doctoꝝ ſentētias cōpilādo Ad qd̄ me induxit p̄mitꝰ felicis recordatōis Vrbani pape q̄rti mādatum · Veꝝ quia eo ſūmo pōtifice ex hac vita ſubtracto · tria euāgelia · marci luce & iohānis exponēda reſtabāt · ne opꝰ qd̄ obediētia inceperat negligētia impfectū reliquēt cū multo labore diligēs adhibui ſtudiū · vt q̄tuor euāgelioꝝ expoſitōz cōplerē · eadē ī oībꝰ forma ſuata · in ponēdis ſanctoꝝ autoritatibꝰ & eoꝝ noībꝰ p̄ſcribēdis · Et vt magis ītegra & cōtinua p̄dicta ſanctorū expoſitō redderet̄ q̄ſdā expoſitōes doctoꝝ grecoꝝ in latinū feci trāſferri · ex q̄bꝰ plura expoſitōibꝰ latinoꝝ doctoꝝ īterſerui autoꝝ noībꝰ p̄notatis Veꝝ quia cōgruit · vt de laboꝝ fructibꝰ oblatōes ſacerdotibꝰ offerant̄ · expoſitionis euangelice opꝰ laboris mei fructum apoſtoloꝝ preſbitero cenſui offerendū · In quo veſtra ſuſcipiat autoritas debitū ſciētis īduſtria iudicij cēſurā exerceat · Et ātiq̄ dilectō amoris affectū ī offerētis munē cōp̄hēdat

¶ · Gloſa ·

VOcationē gētiū & cauſā ſalutis eaꝝ eſaias ꝓpheta manifeſto p̄nunciat oraculo dicēs · Deus meꝰ factꝰ eſt fortitudo mea · & dixit · paꝝ ē · vt ſis mihi ſuus ad ſuſcitādas tribꝰ iacob · & feces iſrael cōuertendas · Dedi te in lucē gētiū · vt ſis ſalꝰ mea vſq; ad extremū terre · ¶ Hier · ſup eſaiā in q̄bꝰ v̄bis oñditur xp̄m appellari ſuū inquātū ē formatꝰ ex vtero · Nā an̄ v̄ba iſta p̄mittit̄ · Hec dicit dn̄s formās me ex vtero ſuū ſibi · Fuerat ſiq̄dez volūtas p̄ris · vt peſſimi vinitores miſſuz ſuſcipēt filiū vn̄ & ip̄e xp̄s ad diſcipulos loq̄t̄ · In viā gētiū ne abieritis ſed ita magis ad oues ꝑditas domꝰ iſrael · Quia igitur iſrael nō ē reductꝰ ad deū ꝓptea dei filiꝰ loq̄t̄ iudeis nō credentibꝰ dicēs · Deꝰ meꝰ factꝰ eſt fortitudo mea · q̄ & cōſolatꝰ eſt me ſup adiectōe populi mei · & dixit mihi adſuſcitādas tribꝰ iaco · q̄ ſuo vitio corruerūt · & ad feces ſiue reliq̄as iſrael cōuertēdas · Pro illis em̄ dedi te ī lucē gētiū oīm · vt illumīes vniuerſū mūdū · & ſalutē meā p quā hoīes ſalui fiunt · vſq; ad extrema terre facias ꝑuenire ·

¶ Glo · Ex p̄miſſis igit̄ v̄bis duo poſſumꝰ colligē quoꝝ p̄mū ē · diuina virtꝰ q̄ fuit in xp̄o · ex q̄ efficax fuit ad gētiū illumīatōz q̄r dicit̄ · Deꝰ meꝰ factus ē fortitudo mea · Deꝰ igit̄ erat in xp̄o · mūdū recōcilians ſibi · vt apoſtolus ad corinthios dicit · Vn̄ & euāgeliū p qd̄ credētes ſaluant̄ · virtꝰ dei ē ī ſalutē oī credēti · vt idē apoſtolꝰ ad romanos dic̄ Scd̄m aūt eſt illumīatio gētiū & ſalꝰ mūdi ex diſpoſitōe patris p xp̄m cōpleta · q̄r dicit̄ · Dedi te ī lucē gētiū · Vn̄ pꝰ reſurrectōz ſuā dn̄s vt diſpoſitiōz patris impleret ad p̄dicandū diſcipulos miſit dicēs · Docete oēs gētes · Quoꝝ q̄dā ad p̄dicandū iudeis · q̄dā ad p̄dicādū gētibꝰ miſteriū acceperūt Quia vero euāgeliū oportuit nō ſolū p̄dicari ꝓpter p̄ſentes · ſ; etiā ſcribi ꝓpt̄ futuros eadē diſtinctio ē in ſcriptoribꝰ euāgelij obſeruata · Nā mattheꝰ iudeis euāgeliū ebraico ſmone ſcripſit · Marcus aūt p̄mꝰ euāgeliū ſcripſit in gētibꝰ · ¶ Euſe · in eccleſiaſtica hiſtoria · Cū eī romane vrbi claꝝ v̄bi dei lumē fuiſſet exortū · ſmo veritatis & lucis q̄ p petrū p̄dicabat̄ vniuerſoꝝ mētes placido illuſtrauit auditu · ita vt q̄tidie audiētibꝰ eū nulla vnq̄ ſatietas fieret · Vn̄ neq; eis auditio ſola ſufficiebat · ſ; marcū diſcipulū eius oībꝰ p̄cibꝰ exorāt · vt ea q̄ ille v̄bo p̄dicabat · ad ꝑpetuā eoꝝ cōmonitōz habēdā · ſcripture traderet q̄ domi foriſq; in huiuſmōi meditatiōibꝰ v̄bi ꝑmanerēt · nec p̄us ab obſecrādo deſiſtūt · quā q̄ orauerāt īpetrarēt · Et hec fuit cauſa ſcribēdi euāgeliū ſcd̄m marcū · Petrꝰ vero vt p ſpiritū ſanctū religioſo ſe cōpit furto ſpoliatū delectatꝰ ē fidem eorum p deuotionez que conſiderans · factum q; confirmauit · & in ꝑpetuam legendā ſcripturam eccleſijs tradidit · ¶ Hieronimus · ſuper marcum Principium autem quia a perfectionis etatis chriſti predicatione inchoat · nec laborat in natiuitate infantuli qui loquit̄ de perfectōe filij dei · ¶ Chriſoſtomus · Compendioſam autem ac breuem narrationem facit · In quo magiſtrum imitatus eſt ſcilicet petrum breuitati ſtudentem · ¶ Auguſti · De cōſenſu euange · Vnde mattheus qui regiam Chriſti perſonā narrandam ſuſcepat habuit marcum ſibi tanquam comitem & abbreuiatorem ad

iunctū qui ſua veſtigia quodammodo ſequeretur.
Regū enī̄ eſt nō eſſe ſine comitū obſequio. Sacer=
dos aūt quoniā in ſancta ſāctoꝝ ſolus intrabat ꝓp=
terea lucas cuius circa ſacerdotiū xp̄i erat intentō
nō habuit tanq̄ ſotiū obſequentē. qui ſuam narra=
tionē quodāmodo breuiaret. ¶ Beda. Notandū eſt
etiā ꝙ euāgeliſte ſancti diuerſū narrationis ſue p̄=
mordiū ſinguli diuerſū ſtatuere terminū. Mathe=
us nanq; a natiuitate dominica exordiū ſūmens.
ad tēpus vſq; dominice reſurrectōis ſeriē ſue narra
tionis ꝑ duxit. Marcus ab initio euangelice p̄dica
tionis incipiēs ꝑuenit vſq; ad tempus aſcenſionis
dn̄i & p̄dicationis diſcipuloꝝ eius cunctis gentibꝰ
ꝑ orbez. Lucas a natiuitate p̄curſoris inchoās euā
geliū terminauit in aſcēſione dominica. Johannes
ab eternitate verbi dei p̄ncipiū ſumēs vſq; ad tem
pus dominice reſurrectionis euāgelizando ꝑtingit
¶ Ambro. ſup lucā. Quia igit̄ marcus a potentie
cepit exp̄ſſione diuine recte ſub leonis imagine fi=
gurat̄. ¶ Remigius ſup matheū. Per leonē etiā
ſignat̄ Marcus q̄a ſicut leo terribilē vocē in deſer
to emittit. Hic marcus a voce in deſerto incepit.
dicens. Vox clamantis in deſerto. ¶ Aug. de cō.
euange. Quāuis & de figura alit̄ dici poſſit. Mar=
cus enī̄ qui neq; ſtirpem regiam vt matheus ob
hoc ꝑ leonem ſignificatus neq; ſacerdotalē vt lu=
cas ſignatus ꝑ vitulū. vel cognationē vel cōſecrati
onē narrare voluit. & tn̄ in eis verſatus oſtendit̄
que homo chriſtus opatus eſt ꝑ hoīs figurā in il=
lis quatuor aīalibꝰ ſignatꝰ videt̄. ¶ Theophras.
Vel euāgeliū ſcd̄m marcū aquila inuit a ꝓphetia
enī̄ iohannis incepit. Prophetia vero acute que a
longe ſūt ſpeculat̄ vt aquila. Inicium euange=
lij ihesu xp̄i filij dei. ¶ Hiero. in ꝓlogo. Marcus
euāgeliſta ſacerdotiū in iſrael agens ſcd̄m carnē.
Leuita ad dominū cōuerſus. euāgeliū ī italia ſcrip
ſit. oſtendens in eo quid & generi ſuo deberet xp̄s
Nam initiū euangelij in voce ꝓphetice exclamati=
onis inſtituens. ordinē leuitice electōis oſtēdit. p̄=
dicās iohānē zacharie filiū in voce angeli emiſſum
dicens. Iniciū euangelij ihesu xp̄i. ¶ Hiero. euan
geliū grece dicit̄. latine bona anūtiatio p̄dicatur.
quod ꝓprie ad regnum dei & remiſſionem pertinet
peccatorū. Et enī̄ euangelium ꝑ quod venit redem
tio fideliū & beatitudo ſanctoꝝ. Quatuor aūt euan
gelia vnū ſūt & vnū quatuor. In hebreo ihesus in
greco ſother in latino ſaluator dicit̄. Xp̄us autē
grece. meſſias. Hebraice. Latine vnctꝰ. id eſt rex
& ſacerdos dicit̄. ¶ Beda. Conferendū aūt eſt hoc
euangelij principiū. principio matthei quo ait. Li
ber generationis ihesu xp̄i filij dauid. filij abrahā.
Hic aūt dicit̄ filij dei. Ex vtroq; enī̄ vnus domi=
nus ieſus xp̄us. dei & hominis filius eſt intelligē
dus. Et apte primus euangeliſta filium hominis
eum. ſecundus filiuz dei nominat. vt a minoribus
ad maiora paulatim ſenſus noſter aſſurgeret. ac
per fidem & ſacramenta humanitatis aſſumte. ad
agnitionē diuine eternitatis aſcenderet. Apte etiā
qui humanam erat generationem deſcripturus a
filio hominis cepit. Dauid ſcilicet ſiue abraham.
Apte etiam ijs qui librū ſuuz ab initio euangelice
p̄dicationis inchoabat filiū dei magis appellare vo
luit ihesū xp̄m. quia humane erat nature & ꝓgenie
patriarchaꝝ veritatem carnis ſuſcipe. Et diuine
fuit potentie euangeliuz mūdo p̄dicare. ¶ Hilari.
Super lucam. Non autē ſolo nomine conteſtatus
eſt chriſtum filium dei. ſed etiam ꝓprietate. Nos fi=
li dei ſumus. ſed non talis hic filius. hic enim
verus & proprius eſt filius origine. non adoptio=
ne. veritate. non nuncupatione. natiuitate. non
creatione.

¶ Sicut ſcriptum eſt in eſaia propheta. Ecce mit
to angelū meum ante faciam tuam. qui p̄parabit
viam tuam ante te. Vox clamantis in deſerto. pa
rate viaz dn̄i. rectas facite ſemitas eiꝰ. ¶ Beda.
Scripturus euangelium marcus. congrue primo
ponit teſtimonia prophetarum. vt eo cunctis ſine
ſcrupulo dubietatis ſuſcipienda que ſcriberet inti=
maret. quo hec a prophetis antea p̄dicta eſſe demō
ſtraret. Simulq; vno eodēq; euangelij ſui princi=
pio. & iudeos qui legez ac prophetas ſuſceperant.
ad ſuſcipiendam euangelij gratiam ac ſacramenta
que ipſorum prophete predixerant. inſtituit. Et
gentiles qui ꝑ euangelij p̄conia ad dn̄m venerāt.
ad autoritatē quoq; legis & ꝓphetaꝝ ſuſcipiendaz
venerandamq; prouocat. Vnde dicit. Sicut ſcrip
tum eſt in eſaia propheta. Ecce ego mitto angelū
meū ante faciem tuam. ¶ Hiero. de optimo gene
re interpretandi. Hoc autem non ſcribitur in eſa=
ia. ſed in malachia in nouiſſimo. xij. prophetarū.
¶ Chriſoſto. Poteſt autem dici ꝙ falſitas eſt
ſcriptoris. Vel aliter dicetur ꝙ duas prophetias
in diuerſis locis dictas a duobus ꝓphetis in vnuz
congregās poſuit. In eſaia enī̄ ꝓpheta. poſt ezech
ie deſcribitur hiſtoriam. Vox clamantis in deſer=
to. In malachia vero. Ecce mitto angelum meū.
Scd̄us igit̄ euāgeliſta. duas ꝓphetias poſuit. vt
ab eſaia dictas & ad vnā lectōz hoc referens. Ta=
cēs vero a quo dicat̄. Ecce ego mitto angelū meū
¶ Auguſtinꝰ. De queſtionibus euange. Sciens
enim omnia ad autorez referenda dicta hec ad eſa
iam reuocauit. qui ſenſum iſtum prior intimaue=
rat. Deniq; poſt verba malachie ſtatim ſubiecit.
dicens. Vox clamantis in deſerto. vt iungeret
verba vtriuſq; prophete ad vnum ſenſum perti=
nentia. ſub prioris prophete perſona. ¶ Beda.
Vel aliter intelligendum eſt quia & ſi non hec
verba inueniuntur in eſaia. ſenſus tamen eorum
inuenitur in multis alijs locis. & manifeſtius in
in hoc ꝙ ſubiunxit. Vox clamantis in deſerto.
Nam ꝙ dixit malachias mittendum angeluz an
te faciem domini qui prepararet vias eius. hoc eſt
quod dixit eſaias. vocem clamantis in deſerto au=
diendam. que diceret. Parate viam domini. In

vtraqꝫ autē ſententia ſimiliter paranda via domi-
ni predicatꝰ. Potuit aūt fieri vt animo marci euā
gelium conſcribentis pro malachia eſaias occurre
rit. vt fieri ſolet. qḋ tamē ſine vlla dubitatione emē
daret. ſaltē ab alijs admonitus. q̄ ipſo adhuc in car
ne viuēte legē potuerūt. niſi cogitaret recordationi
ſue que ſancto ſpiritu regebatꝰ. nō fruſtra occur-
riſſe aliud ꝑ alio nomē ꝓphete. Hic enī inſinuantꝰ
quecūqꝫ ꝑ ꝓphetas ſpiritꝰ ſactus dixit. & ſingula
eſſe omniū & omnia ſingulorꝫ. ¶ Hiero. Per ma-
lachiam ergo patris vox ſonat ad filium. qui eſt
facies patris vnde agnitus eſt. ¶ Beda. angelus
aūt vocatꝰ iohannes. nō nature ſotietate. iuxta he-
reſim Origenis. ſed officij dignitate. Angelus enī
Grece. Latine nūcius dicitꝰ quo nomine recte ap-
pellari potuit homo ille. qui fuit miſſus a deo. vt
teſtimoniū ꝑhiberet de lumine. & veniente in car-
ne dominū mūdo nūciaret. cū cōſtet omnes qui ſa-
cerdocio funguntꝰ. ob euangelizandi officiū ange-
los poſſe vocari. Dicente propheta malachia. La-
bia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam. & legem req̄-
runt ex ore eius. quia angelus eſt domini exer-
cituum. ¶ Teophi. Precurſor igitꝰ xp̄i angelꝰ
dicitꝰ propter vitam angelicam & reuerentiā ex-
celſam. Quod autem dicitur. Ante faciem tuam.
hoc ſignificat quaſi diceret. iuxta te eſt nuntius
tuus. vn̄ oſtenditꝰ ꝓpinquitas ꝑcurſoris ad xp̄m
Etenī iuxta reges ambulant qui ꝓpinqui ſunt ma
gis. Sequitur. Qui preparabit viam tuam ante te
Per baptiſmū enī preparauit animas iudeorꝫ vt
chriſtū ſuſciperent. ¶ Hiero. Vel via domini qua
ad homines ingreditꝰ penitentia eſt per quā deus
ad nos deſcendit & nos ad illum aſcendimꝰ. Hinc
autē initiū predicationis iohannis fuit penitentiā
agite. ¶ Beda. Sicut autē iohannes angelus po
tuit vocari pro eo ꝙ faciem domini euangelizando
ꝑuenit. ita recte appellari & vox potuit. quia ver
bum dei ſonando preibat. Vnde ſequitꝰ. Vox cla
mantis in deſerto. Conſtat enī ꝙ vnigenitus filiꝰ
verbum patris vocatꝰ. & ex ipſa noſtra locutione
cognoſcimus. quia prius vox ſonat vt verbum
poſtmodū poſſit audiri. ¶ Hiero. Dicitꝰ aūt vox
clamantis. quia clamor ad ſurdos & longe poſitos
ſiue cum indignatione fieri ſolet. que iudaico cer-
tū eſt populo eueniſſe. dum longe eſt a peccatori-
bus ſalus. & aures ſuas obturauerūt ſicut aſpides
ſurde. & indignatōꝫ & iram & tribulationē a xp̄o
audire meruerūt. ¶ Criſ. Per hoc aūt ꝙ dicitꝰ
In deſerto. manifeſte oſtendit ꝓphetia. nō in hie-
ruſalem diuina fieri dogmata. ſed in deſerto. quod
implebatꝰ ad litteram iohanne baptiſta in deſerto
iordanis. verbi dei apparitionē ſalutiferam ꝑdican
te. Oſtendit etiam ſermo ꝓpheticus. ꝑter deſertuꝫ
quod a moyſe oſtenſū fuit. vbi ſemitas faciebat.
aliud eſſe deſertū. in quo ꝑſentem eſſe ſalutem xp̄i
ꝑdicabat. ¶ Hiero. Vel in deſerto fit vox & cla-
mor. quia deſerti erant a ſpiritu dei. ſicut domꝰ va
cans. & ſcopata. deſerti etiā a ꝓpheta. Rege atqꝫ
ſacerdote. ¶ Beda. Quid autem clamaret aperitur
cum ſubditur. Parate viam domini. rectas facite
ſemitas eius. Omnis enī qui fidem rectam & opa
bona ꝑdicat. quid aliud ꝙ venienti domino ad cor
da audientiū viam parat. vt hec ſcilicet corda vis
gratie penetret. Et lumen veritatis illuſtret. Re-
ctas aūt ſemitas facit. dum mūdas in animo cogi-
tatōes ꝑ ſermonē ꝑdicationis format. ¶ Hiero.
Vel aliter. Parate viam domini. hoc eſt penitenti
am agite. & predicate. Rectas facite ſemitas eius
vt via regia icedētes. proximos noſtros vt nos &
noſmetipſos vt proximos diligamus. Qui enī ſe-
metipſum diligit & nō diligit proximū. ad dextrā
declinat. Nā multi bene agūt & bene nō corrigunt
vt fuit hely. Et qui ſemetipſum odiens proximū
diligit. ad ſiniſtram diuertit. Multi enī bene corri-
gunt. ſed nō bene agunt. vt fuerunt ſcribe & phari
ſei. Semitas aūt poſt viam ſequūtꝰ. quia manda
ta moralia pꝰ penitētiā explanantꝰ. ¶ Theophi.
Vel via eſt nouum teſtamentum. Semite vero
vetus q̄ſi attritū. ad viam enī neceſſe erat ꝑpa rari
ſcilicet ad nouum teſtamentum. Veteris autem
teſtamenti ſemitas rectas fieri oportebat.

¶ Fuit iohannes in deſerto baptizās & predicās
baptiſmum penitentie. in remiſſionem peccatoruꝫ
Et egrediebatꝰ ad euꝫ omnis iudee regio. & hiero
ſolimite vniuerſi. & baptizabātꝰ ab illo in iordane
flumine. confitentes peccata ſua. Et erat iohannes
veſtitus pilis cameli & zona pellicea circa lumbos
eius. Et locuſtas & mel ſilueſtre edebat. & predi-
cabat dicens. Venit fortior me poſt me. cuius nō
ſuꝫ dignꝰ ꝓcūbens ſoluē corrigiā calciamētorꝫ eiꝰ
Ego baptizaui vos in aqua. ille vero baptizabit
vos ſpiritu ſancto. ¶ Hiero. Secunduꝫ ꝓmiſſam
Eſaie ꝓphetiam via domini a iohanne paratur ꝑ fi
dem & baptiſmū & penitentiā. recte ſemite fiunt
ꝑ auſtera indicia veſtis cilicine & zone pellicee.
& cibi locuſtini & mellis ſilueſtri & humilime vo-
cis. Vn̄ dicitur. Fuit iohānes in deſerto. Iohānes
enim & ieſus querunt quod in deſerto amiſſum eſt
vbi vicit diabolus ibi vincitur. vbi cecidit homo
ibi exurgit. Iohannes autem gratia dei interpre-
tatur. A gratia autem narratio incipit. Sequitur
enim baptizans. Per baptiſmum enim gratia da-
tur qua peccata gratis dimittuntur. Quod autem
conſummatur per ſponſum. initiatur per paranim-
phum. Vnde cathecumini hoc eſt inſtructi. inci-
piunt per ſacerdotem. & chriſmantur per epiſco-
pum. Et ad hoc deſignandum ſubditur. Et predi-
cans baptiſmum penitentie in remiſſionem pecca-
torum. ¶ Beda. Liquet q̄a iohannes baptiſmum
penitentie non ſolum predicauit. verum etiam qui
buſdam dedit. Sed baptiſmum in remiſſionem
peccatorum dare non potuit. Remiſſio etenim pec
catorum in ſolo baptiſmo chriſti nobis tribuitur.

Dicit ergo p̄dicans baptiſmum penitentie in re-
miſſionem peccatoꝝ. quoniam baptiſmū quod pec
cata ſolueret q̄a dare non poterat. predicabat. vt
ſicut incarnatum verbum patris precurrebat ver-
bo p̄dicationis. ita baptiſmum penitentie. quo pec
cata ſoluunt̄. p̄curreret ſuo baptiſmate quo pec-
cata ſolui nō poſſunt. ¶ Theophi. Vel alit̄ bap-
tiſm⁹ iohānis & ſi nō hr̄et peccatoꝝ remiſſioꝫ. tn̄
homines ad penitentiā inducebat. Huiꝰ ergo bap-
tiſmum penitentie p̄dicabat ſed hec p̄dicatio peni
tentie ducebat in remiſſioneꝫ peccatoꝝ q̄ſi qui pe-
nitentes xp̄m reciperent. remiſſioꝫ reciperent pec-
catoꝝ. ¶ Hieroni. Per iohannem autem ſicut
per amicum ſponſi. inducitur ſponſa ad chriſtum
ſicut p puerū rebecca ad iſaac. Vnde ſequitur. Et
egrediebat̄ ad illuꝫ omnis Ju. re. & Hie. vni. &
bap. ab illo in iorda. flumine. Cōfeſſio em̄ & pulch
ritudo in cōſpectu eius ſcilicet ſponſi. Deſilit enim
ſponſa de camelo cū humiliat ſe. Nunc eccleſia vi-
ſo viro iſaac id eſt ihesu xp̄o. Jordanis autem deſ-
cenſio aliena interpretat̄. vbi peccata abluuntur.
Nos em̄ olim alienati a deo p ſuperbiam. p baptiſ-
mi ſimbolū humilitati erigimur in alta. ¶ Beda.
Exemplum autē hic ſumitur confitendi peccata.
ac meliorem vitam p̄mittendi eis qui baptiſma de
ſiderant. per hoc ꝙ ſubditur. Confitentes peccata
ſua. ¶ Chriſ. Quia vero iohannes penitentiam p̄-
dicabat penitētie ſigna gerebat in veſtitu & cibo.
Vnde ſequit̄. Et erat iohannes veſtitus pilis ca-
meli. ¶ Beda. Pilis inquit veſtitus. nō lana. ali-
ud auſtē veſtis indicium ē. aliud luxurie eſt mol-
lioris. Zona autē pillicea qua accinctus fuit vt
helias. mortificationis indiciuꝫ eſt. Porro quod
ſequit̄. Et locuſtas & mel ſilueſtre edebat. habi-
tatori ſolitudinis congruū eſt vt non delicias cibo
rum. ſed neceſſitatem humane carnis expleret.
¶ Hiero. Veſtis autem iohannis & cibus & po-
tus. totam auſteram vitam p̄dicantiū ſignificat.
& futuras gentes ad gratiā dei que eſt iohannes.
intus & foris eſſe coniungendas. Pilis em̄ cameli
diuites gentiū ſignificant̄. & zona pellicea. paupe
res mūdo mortui. & locuſtis errantibus ſapientes
huius mūdi. qui ſtipulas iudeis aridas relinquen
tes. frumenta miſtica cruribus trahunt. & in calo
re fidei ſaltus in altum dant. Et melle ſilueſtri fi-
deles inſpirati de īculta ſilua ſagināt̄. ¶ Theophi.
Vel alit̄ veſtis de pilis cameloꝝ doloris erat oſtē
ſiuum. innuēte iohanne ꝙ penitentem dolere opoꝛ
tet. Dolorem em̄ ſaccus ſignificat. zona vero pel-
licea mortificationem iudaici ſignificat populi.
Eſca autem iohannis. nō ſolū abſtinentiam notat
ſed etiam eſt indicatiuū intelligibilis eſce. qua tūc
populus veſcebat̄. nō quid altum intelligens. ſed
tamē in alta ſaliēs. iterumq; ſe deprimens. Talis
em̄ eſt locuſta in altū ſaliens & iteruꝫ cadens. Hic
igit̄ & melle quidē veſcebatur populus quod erat
ex apibus natū ſcilicet ex p̄phetis. nō tamen cul-
tum. ſed ſilueſtre. Habebant em̄ ſcripturas hebrei
ſicut mel quoddā. ſed nō bene intelligebāt. ¶ Gre.
xxxi. mora. Vel ipſa ciborū ſpecie deſignauit do-
minū. quem preuenit. quia infructuoſe gentilita-
tis dulcedinem ſumpſit mel ſilueſtre edit. Quia ve
ro iudeoꝝ plebem in ſuo corpore in parte m couerti
in cibo locuſtas accepit. que ſubito ſaltus dantes
p̄tinus ad terram cadūt. Saltus em̄ iudei dabant
cum p̄cepta domini ſe implere p̄mitterent. Sed ad
terram cadebant. cum p praua opera hoc ſe audiſſe
denegarent. Habebant ergo ſaltum p vocem & ca
ſum per actionem. ¶ Beda. Poteſt etiam habitus
& victus iohannis qualitatem interne conuerſati
onis eius exprimere. Nanq; auſterioribꝰ vtebatur
indumentis quia vitam peccantiū nō blandimētis
fouit. ſed vigore aſpere inuectōis increpauit. Zo
nam pelliceam habebat circa lūbos. qui carneꝫ ſu
am crucifixit cum vitijs & cōcupiſcentijs. Locu-
ſtas & mel ſilueſtre edebat quia dulce quiddam ſa
piebat turbis p̄dicatio eius. exiſtimāte populo ne
ipſe eſſet chriſtus. Sed ocius finē ſortita eſt intel
ligentibus eius auditoribꝰ. quia nō ipſe xp̄s. ſed
precurſor & p̄pheta eſſet xp̄i. Jn melle etenim dul
cedo. in locuſtis eſt alacer volatus. Vnde ſequit̄.
Et predicabat dicens. Venit fortior me poſt me.
¶ Gloſa. Hoc dicebat ad remouendū turbe opini
onem. que eū xp̄m eſſe credebat fortiorem autem
xp̄m eſſe prenuntiat. qui remiſſurus erat peccata.
quod ipſe facere non valebat. ¶ Hiero. Quis etiā
fortior ē gr̄a qua abluunt̄ peccata. quā iohānes
ſignificat. illo qui ſepties & ſeptuagies dimittit
peccata. Gratia quidem prior eſt. ſed ſemel dimit-
tit peccata per baptiſmū. miſericordia vero ad mi-
ſeros ab adam vſq; ad xp̄m per. lxxvij. generati-
ones. Et vſq; ad centum. xliiij. milia peruenit.
¶ Chriſ. Ne autem eſtimaret̄ hoc ſecundū cōpa
rationem ſui ad chriſtum dicere ſubiungit. Cuius
non ſum dignus procumbens ſoluere corrigiā cal
ciamentorum eius. Non eſt autem ideꝫ ſoluere cor
rigiam calciamentoꝝ eius quod hic marcus dicit
& calciamenta portare quod dicit matheus. Et
quidem narrationis ordinem proſequentes euange
liſte. nec in aliquo fallentes. dicunt vtrunq; io-
hannem dixiſſe ſecundum alterum ſenſum. Cōmē-
tantes vero circa hoc. differenter expoſuerūt vnū
quodq;. Corrigiam enim vocat ligamen calciamē-
torum. Ad excellentiam igitur poteſtatis chriſti
& diuinitatis magnitudinem extollendam hoc di-
cit. ac ſi diceret. Neq; in miniſtri ordine deputari
ſufficiens ſum. Magnum enim eſt in his que ſunt
corporis chriſti quaſi procumbendo inferius atten-
dere. & imaginem ſupernorum inferius videre. &
ſoluere vnumquodq; inexplicabilium que ſunt cir
ca miſterium incarnationis. ¶ Hieronimus. Cal-
ciamentum em̄ in extrema parte corporis eſt. Jn
fine em̄ ad iuſticiā eſt ſaluator incarnatus. Vn̄
p p̄phetā dicit̄. Jn idumeā extendā calciamentū

meum· ¶Grego. in homelia· Calciamenta etiā ex
mortuis animalibus fiunt· Incarnatus ergo dñs
veniens quaſi calciatus apparuit· qui in diuinitate
ſua morticina noſtre corruptionis aſſumpſit· Vel
aliť· Mos aput veteres fuit vt ſiquis eam que ſibi
competeret· accipe vxorem nollet ille ei calciamē=
tum ſolueret· qui ad hanc ſponſus iure ꝓpinquita=
tis veniret· Recte ergo ſe indignū eſſe ad ſoluen=
dam corrigiā calciamēti eius denūtiat· ac ſi aperte
dicat· Ego redēptoris veſtigia denudare nō valeo·
quia ſponſi nomen mihi immeritus non vſurpo·
¶Theophi· Intelligiť vero & ſic omnes qui ve=
niebant & a iohanne baptizabanť p penitentiā ſol
uebanť a ligamīe peccatoꝝ in xp̄m credendo· Igi
tur omniū alioꝝ iohannes ſic ſoluebat corrigiam
id eſt vinculū peccatoꝝ· Iheſu vero nō valuit cor
rigiam ſoluere quia non inuenit in eo peccatum·
¶Beda· Hic ergo iohānes dominū nō adhuc ma
nifeſte dominū aut dei filiū ſed tantū vnum ſe for=
tiorem p̄dicat· Non em̄ rudes adhuc auditores tanti
capiebant arcana ſacramenti· ꝙ filius dei eternus
homine aſſumpto ex virgine denuo natus eſſet in
mundum· ſed paulatim per agnitionē glorificate
humilitatis· introducendi erant ad finē diuine eť=
nitatis· Quibus tamen latenter deū hunc eſſe verū
declarans ſubdit· Ego baptizo vos in aqua· Ille
vero baptizabit vos in ſpiritu ſancto· Cui em̄ dubi
um eſt· nullū poſſe aliũ gratiā ſpiritus ſancti ni=
ſi deū dare· ¶Hiero· Quid em̄ intereſt inter aquā
& ſpiritū ſanctū qui ferebať ſuper aquas? Aqua
miſteriū eſt hoīs· Spiritus vero miſteriū dei ē·
¶Beda· Baptizamur autem a domino in ſpiritu
ſancto· non ſolū cū in die baptiſmatis fonte vite in
remiſſionem peccatoꝝ abluimur· Verū etiam quo
tidie p gratiam eiuſdē ſpiritus ad agenda que deo
placent accendimur· Sequitur textus
¶Et factū eſt in diebus illis venit Iheſus a naza
ret galilee & baptizatus eſt a iohanne in iordane·
Et ſtatim aſcendens de aqua· vidit apertos celos
& ſpiritū ſanctū tanꝙ columbam deſcendentem· &
manentē in ipſo· Et vox facta eſt de celis· Tu es
filius meus dilectus· in te complacui· ¶Hiero·
Marcus euangeliſta ſicut ceruus ad fontes aquaꝝ
deſiderans· ſaltus in planis & arduis dat· & velut
apis melliflua flores ſūmatim deguſtat· Vnde a
nazareth venientem iheſum enarrauit dicens· Et
factū eſt ī diebꝫ illis venit iheſus a nazaret galilee
& baptizatus eſt a iohanne in ior· ¶Chriſ· Alte=
rū ſiquidē baptiſma ordinans· ad iohannis venit
baptiſma quod reſpectu ſui babtiſmi incompletū
erat· a iudaico vero baptiſmate alienū· tanꝙ ī am=
boꝝ medio exiſtens· vt p baptiſmi naturam oſtē=
dat quia nō in peccati remiſſionē baptizať· aut q̄ſi
indigens ſpiritꝰ ſancti acceptione· his em̄ ambobꝫ
baptiſma iohannis carebat· Baptizatus eſt autē
vt notus omnibꝫ fieret· & in eū crederent· & adim
plendū omnem iuſtitiā que eſt obſeruatio mādato
rū· Mandatum ſiquidem erat hominibꝫ baptiſmū
ſubire ꝓphete· ¶Beda baptizatus eſt & vt baptiſ
mate ſuo iohannis baptiſma cōprobareť· & vt ior
danis aquam ſanctificans p deſcenſionem colūbe·
ſpiritus ſancti in lauacro credentium monſtraret
aduentū· Vñ ſequiť· Et ſtatim aſcēdens de aqua
vidit apertos celos & ſpiritū ſanctū tanꝙ colūbā
deſcēdentē & manētē in ipſo· Aperiūť aūt celi nō
reſeratōe elemētoꝝ ſ; ſpiritalibꝫ oculis qbꝫ ezechi=
el in principio voluminis ſui eos apertos eſſe com=
memorat· hoc aūt ꝙ apertos celos poſt baptiſma
vidit· noſtri vtiqꝫ gratia factū eſt quibꝫ per laua
crum regenerationis ianua pandiť regni celeſtis
¶Chriſ· Vel vt de celis hoībꝫ ſanctificatio tribu
atur· ac terrena celeſtibus cōiunganť· Spiritus
autem ſanctus ſuper eū deſcendiſſe diciť· nō tanꝙ
tūc p̄mū ad eū acceſſerit· nō em̄ ab eo vnꝙ fuerat
derelictus· ſed vt oſtenderet xp̄m qui a iohanne
p̄dicabať· tanꝙ digito quodam fidei omnibꝫ demō
ſtratum· ¶Beda· Quod etiā in baptiſmū deſcen=
dere viſus eſt ſpiritus ſanctus· ſignū erat conferē=
de nobis in baptiſmo gratie ſpiritalis· ¶Hiero·
Hec eſt autem vnctio chriſti ſecūdum carnē· ſci=
licet ſpiritus ſanctus· de qua diciť· Vnxit te deꝰ
deus tuus oleo leticie p̄ conſortibꝫ tuis· ¶Beda·
Bene autem in ſpecie columbe deſcendit ſpiritus
ſanctus quod multū ſimplex eſt animal· atqꝫ a ma
litia fellis alienū· vt figurate nobis inſinuaret· qꝛ
ſimplicia corda querit· nec habitare dignatur in
mentibꝫ impijs· ¶Hiero· In ſpecie etiā colūbe ſpi
ritus ſanctus deſcendit· quia in cātico de eccleſia ca
niť· Spōſa mea· amica mea· dilecta mea· columba
mea· Spōſa in patriarchis· amica in ꝓphetis· px=
ima in ioſeph· & mea dilecta ī iohanne baptiſta·
Columba in xp̄o & apoſtolis· quibꝫ diciť· Eſtote
prudētes ſicut ſerpētes· & ſimplices ſicut colūbe·
¶Beda· Sedit autē colūba ſup caput iheſu· ne
quis putaret vocem patris ad iohannem factā· nō
ad dominū· Bene autē addidit· manentem in ipſo·
hoc em̄ eſt xp̄o ſpeciale· vt implens eū ſemel ſpiri=
tus ſanctus nunꝙ recedat· Nam fidelibꝫ eius ad ſi
gna virtutū & miracula facienda aliquādo gratia
ſpiritus cōfertur· aliquando tolliť· quibꝫ tamē ad
operationē pietatis & iuſticie· ad amorē dei & px=
imi cōſeruandum· nunꝙ gratia ſpiritus abeſt· Ip
ſum autem qui baptizandus cū alijs ad iohannem
venit· verū eſſe filium dei in ſpiritu ſancto baptiza
re volentē vox patris docuit· Vñ ſequiť· Et vox
facta eſt de celis· Tu es filius meꝰ dilectꝰ· in te cō
placui· Nō aūt p hoc ipſe filiꝰ qđ neſciebat· doceť
ſed nob quid credere debeamꝰ oſtendiť· ¶Aug·
de con· euange· Vnde matheus ait· dictum eſſe·
filius meus dilectus quia oſtendere voluit ad id
valere quod dictū eſt· Hic eſt filiꝰ meꝰ vt illis po
tius qui audiebāt· indicareť ꝙ ipſe filiꝰ eſſet dei·
Si aūt queris· quid horum in illa voce ſonuerit·
quodlibet accipiendū· dūmō intelligas eos qui nō

eandem locutionē retulerunt· eandem retuliſſe ſen-
tentiam· Quod autē deus in filio ſibi placuiſſe vide
at᷑· admonent᷑ ex eo quod dictū eſt· In te cōplacui
¶ Beda· Nos quoqȝ vox eadem docuit p aquā ab-
lutionis ⁊ ſpiritū ſanctificationis dei poſſe filios ef
fici· Miſteriū etiā trinitatis in baptiſmate demō
ſtrat᷑· filius baptizat᷑ ſpiritus deſcendit in ſpecie
colūbe· patris vox filio teſtimoniū perhibentis au
ditur· ¶ Hiero· Moraliter ⁊ nos de volubilitate
mūdi· odore flor mūditie tracti· cū adoleſcentulis
poſt ſponſū currimus· ⁊ baptiſmi ſacramento de
duob fontibus dilectōis dei ⁊ proximi gratia re-
miſſionis abluimur· ⁊ aſcendentes ſpe celeſtia ſe-
creta mūdi cordis oculis intuemur· De hinc ſpiri-
ritū ſanctū ſpiritu contrito ⁊ humiliato cū ſimpli
ci corde deſcendentē ad māſuetos· ⁊ cū caritate nū
q̄ cadente manentē ſuſcipimus· Et vox domini de
celis ad nos a deo dilectos dirigitur· beati pacifici
qm̄ filij dei vocabunt᷑· Et tunc in nobis complacet
pater cū filio ⁊ ſpiritu ſancto ſcilicet quando effi-
cimur vnus ſpiritus cū deo. Textus
¶ Et ſtatī expulit eū ſpirit9 ī deſertū· Et erat ī de
ſerto q̄draginta dieb ⁊ q̄draginta noctib· Et tēp
tabat᷑ a ſathana· Eratq cū beſtijs· ⁊ āgeli miſtra
bant illi· ¶ Chriſ· Quia xp̄us omnia ad doctrinā
noſtram operabat᷑ ⁊ ſuſtinebat· Incepit poſt bap
tiſmū ad heremi habitationem ⁊ pugnauit cōtra
diabolū· vt vnus quiſq baptizatorum temptatio-
nes maiores pacienter ſuſtineat poſt baptiſmum·
nec turbet᷑ tanq̄ preter ſpem hoc contingente· ſed
omnia ſuſtinens maneat triumphator· Et ſi em̄ de
us permittat temptationes fieri mltis alijs modis
ob hoc etiam permittit· vt cognoſcas q homo tēp-
tatus in maiori honore conſtituit᷑· Nō em̄ accedit
diabolus· niſi vbi aliquē in maiori honore viderit
cōſtitutū· Et iō dicit᷑· Et ſtatim expulit eū ſpirit9
in deſertū· Propt᷑ hoc aūt nō oſtēdit eū ſimplicit᷑
euntem in deſertum· ſed expulſum· vt hoc intelli-
gas fieri iuxta diuine diſpoſitionis verbū· p quod
etiā innuit ne homo ſeipſū in tēptationē ingerat·
ſed aliunde in temptationem quaſi expulſos victo
res exiſtere· ¶ Beda· Verū ne cui veniret in du-
bium a quo eū ſpiritu expulſum diceret in deſertū·
occulte lucas pmo poſuit q iheſus plenus ſpiritu
ſācto· regreſſus ē a iordane· ac deinde itulit· Et age
bat᷑ a ſpiritu ī deſertū· ne q̄d cōtra eū valuiſſe ſpi-
rit9 putaret᷑ immūdus· q̄ plen9 ſpiritu ſācto q̄ vole
bat digrediens· que volebat agebat· ¶ Chriſoſt·
Expulit autem eū ſpiritus in deſertū quia em̄ di-
abolū ad tēptandū puocare ponebat· nō ſolū fa-
me· ſed etiam loco occaſionē dedit· Tunc em̄ max
ime diabol9 ſe ingerit cū videt aliquos ſolitarios
permanentes· ¶ Beda· Secedit etiā in deſerto vt
nos doceat relictis mūdi illecebris ⁊ ſotietate pra
uorū· diuinis per omia ſeruire mandatis· Tēptat᷑
ſolus a diabolo· vt nobis inſinuet quia omnes qui
volunt pie viuere in xp̄o· pſecutiones patiuntur·

Vnde ſequit᷑· Et erat in deſerto· xl· diebus ⁊· xl·
noctibus· ⁊ tēptabat᷑ a ſathana· Temptat᷑ autē·
xl· diebus ⁊· xl· noctib vt indicet quia quandiu
hic viuentes domino ſeruim9· ſiue proſpera blan-
diant᷑ quod ad dies ptinet· ſeu aduerſa fiāt· quod
noctis figure congruit· toto tēpore aduerſari9 aſ-
ſit· qui iter noſtrū temptando impedire nō ceſſat·
xl· em̄ dies ⁊ noctes totū huius ſeculi tēpus inſi
nuant· quia quadripartit9 eſt mūdus in quo dño
famulamur· x· vero ſūt pcepta· p quor obſeruan
tiam contra hoſtem certamus decem autē quater
ducta· xl· fiunt· Seq̄t᷑· Eratq cū beſtijs ¶ Chri·
Hoc aūt dicit vt oſtendat quale erat deſertū· In-
uiū em̄ erat hoib ⁊ beſtijs plenū· Sequit᷑· Et an
geli miniſtrabant ei· Poſt tēptationem em̄ ⁊ vi-
ctoriam cōtra diabolū· operatus eſt hominū ſalutē
Et ſicut apoſtolus dicit angeli in miniſteriū mit-
tunt᷑ pter eos qui hereditatē capiunt ſalutis· No
tandūq eſt q vincenti tēptationem aſſiſtūt ange-
li miniſtrantes· ¶ Beda Conſiderandū etiā q xp̄s
inter beſtias commorat᷑ vt homo· ſed miniſterio
vtitur angelico vt de9· Et nos cū in heremo ſancte
cōuerſationis beſtiales hoim mores· impolluta mē
te toleramus· miniſteriū angelor meremur· a qui
bus corpe abſoluti ad eternā beatitudinē transfere-
mur· ¶ Hiero· Vel tūc beſtie pacate nobiſcū ſūt
ſicut in arca animalia mūda cū immundis· cū caro
nō concupiſcit aduerſus ſpiritum· poſt hoc angeli
miniſtri mittunt᷑ nobis· vt reſponſā ⁊ ſolatia cor
dibus vigilantibus dent· Sequit᷑ textus
¶ Poſtq̄ autē traditus eſt iohannes· venit iheſus
in galileam predicās euangeliū regni dei· ⁊ dicēs
quoniam impletū eſt tēpus ⁊ appinquauit regnū
dei· Penitemini ⁊ credite euangelio· ¶ Chriſ·
Marcus euangeliſta matheū in ordine ſequit᷑· ⁊
ideo poſtq̄ dixit angelos miniſtrare· ſubiungit·
Poſtq̄ autem traditus eſt iohannes venit iheſus
in galileam· Poſt temptationes ⁊ angelos mini-
ſtrantes· recedit in galileam inſtruens nos non re-
ſiſtere violentijs malignorum· ¶ Theophi· Et
vt oſtendat nobis q in perſecutionibus decet rece
dere ⁊ non expectare· cum vero inciderimus decet
ſuſtinere· ¶ Chriſ· Receſſit etiā vt ad doctrinas
⁊ ſanationes ſeipſum conſeruaret· priuſq̄ patere
tur· hiſq omnibus adimpletis· fieret obediens vſ
q ad mortem ¶ Beda· Iohāne tradito recte
incipit dominus predicare· Vnde ſequitur· Pre-
dicans euangelium regni dei· Deſinente enim le-
ge conſequenter oritur euangelium· ¶ Hieroni·
Ceſſante vmbra adeſt veritas· Iohanne in carcere
lex in iudea· Iheſus in galilea· Paulus in genti-
bus predicans euangelium regni· Regno em̄ ter-
reno ſuccedit paupertas· paupertati chriſtianorū
regnū tribuit᷑ ſempiternū· Honor aūt terren9 ſpu
me aque vel fumo ſeu ſomno cōparat᷑ ¶ Beda· Ne
mo aūt putet traditōz iohānis in carcerē ſtatī p9
tēptatōz· xl· dier ⁊ ieiuniū dñi factam· Quiſquis

em̄ euangeliū Johannis legerit · inueniet dominū añ traditionem iohannis multa docuiſſe & multa miracula feciſſe. Habes em̄ in euāgelio ipſi⁹. Hoc fecit initium ſignoꝝ iheſus. & poſtea. Nec dum em̄ erat miſſus iohannes in carcere · Fertur autē quia cum legiſſet iohannes · Mathei marci & luce volumina · probauerit quidem textum hiſtorie · & veraces dixiſſe firmauerit · ſed vnius tantū anni in quo & paſſus eſt poſt carcerē iohānis hiſtoriā texuiſſe · Pretermiſſo itaqꝫ anno cuius acta a trib⁹ expoſita fuerāt · ſuperioris tēporis anteq̄ͣ clauderet iohannes in carcere geſta narrauit · cū ergo dixiſſet marcus · quia venit iheſus in galileam · predicans euangeliuꝫ regni ſubiungit · Dicens · q̄m impletū eſt tēpus · & appinquauit regnū dei · ¶ Chri · Sic quidē completo tēpore quando ſcilicet venit plenitudo tēporis · miſitqꝫ deus filium ſuum · conueniens fuit huanū genus vltimā cōſequi dei diſpenſationem · Et ideo dicit ꝙ appinquauit regnū dei · Regnū aūt dei idem eſt ſecūdum ſubſtantiā cū regno celoꝝ · q̄uis differt ratione · Regnum em̄ dei intelligit̄ quo deus regnat · hoc vero eſt in regione viuentiuꝫ · q̄n facie ad faciem deū vinentes · in bonis pmiſſis exiſtent · Siue amorē quis velit ſuſcipere illam regionē · ſiue aliquā aliā conformationē eoꝝ qui imaginem induūt ſupernoꝝ que per celos intelliguntur · Satis enim apparens eſt ꝙ regnum dei neqꝫ loco neqꝫ tēpore concludit̄ ¶ Theophi. Vel completū eſſe dicit dn̄s tēpus legis quaſi diceret vſqꝫ ad tēpus pſens operabat̄ lex · ammodo operabitur regnū dei · quod eſt ſecūdū euangeliū cōuerſatio · que cōuenient aſſimilat̄ regno celoꝝ · Cum em̄ vides aliquē carne indutū ſecūduꝫ euangelium viuere · nūquid nō dices quoniam iſte habet regnū celoꝝ · q̄d nō ē eſca & potus · ſed iuſtitia & pax & gaudium in ſpiritu ſancto · Sequit̄ Penitemini · ¶ Hiero · Penitentiā em̄ agit qui vult eterno bono ſcilicet regno dei adherere · Qui em̄ deſiderat nucleum frangit nucem · Amaritudinē radicis dulcedo pomi compenſat periculuꝫ maris ſpes lucri delectat · Doloreꝫ medicine ſpes ſalutis mitigat · Preconia auteꝫ xp̄i illi narrare digne poſſunt · qui ad palmam indulgentie meruerunt peruenire · Et ideo poſtq̄ͣ dixit · penitemini ſubiunxit · Et credite euāgelio · Nam niſi credideritis · nō intelligetis · penitemini igit̄ & credite id eſt renūtiate operib⁹ mortuis · Quid em̄ pdeſt credere ſine bonis operib⁹ nō tñ bonoꝝ operū meritū adducit ad fidem · ſed fides incipit vt bona opa cōſequant̄ · Sequit̄ textꝰ

¶ Et preteriens ſecus mare galilee · vidit ſimonem & andream fratrem eius mittentes retia in mare · Erant enim piſcatores · Et dixit eis iheſus · Venite poſt me · faciam vos fieri piſcatores hominū · Et ꝓtinus relictis retib⁹ ſecuti ſunt eū · Et pgreſſus inde puſillū vidit iacobū zebedei & iohannem fratrē eius · & ipſos in naui componentes retia · & ſtatim vocauit illos · & relicto patre ſuo zebedeo ī naui cū mercenarijs · ſecuti ſūt eū

¶ Gloſa · Poſita pdicatione xp̄i ad turbas · agit eāngeliſta de vocatione diſcipuloꝝ · quos fecit ſue predicationis miniſtros · Vnde ſequit̄ · Et pteriens ſecus mare galilee vidit ſimonem & andream fratrē eius · ¶ Theophi · Sicut iohannes euangeliſta refert · Precurſores erant diſcipuli petrus & andreas · Videntes vero ꝙ iohannes de iheſu teſtimoniū dederat adiuncti ſunt ei · poſt hec dolentes quia iohannes traditus erat · ad arteꝫ ppriam ſunt reuerſi · Vnde ſequitur · Mittentes retia in mare · Erant em̄ piſcatores · Vide aūt eos de laborib⁹ proprijs enutritos & nō ex iniquitate · Tales enim digni erāt xp̄i primi diſcipuli fieri · Vnde ſubdit̄ · Et dixit eis iheſus · Venite poſt me · Nunc ſecūdo illos vocat · Eſt em̄ hec ſecūda vocatio reſpectu illius que legit̄ in iohanne · Ad quid autem vocentur · Oſtendit̄ cū ſubdit̄ · Faciam vos fieri piſcatores hominum · ¶ Remigius · Quia per rete ſancte predicationis · piſces id eſt homines · de profundo pelagi · id eſt infidelitatis ad lucem fidei traxerunt · Admiranda autem eſt iſta piſcatio · Piſces enim cum capiuntur · mox moriuntur · homines cū capti ſūt · verbo pdicatiōis poti⁹ viuificant̄ · ¶ Beda · Piſcatores autem & illiterati mittunt̄ ad predicandum · vt fides credentiū in virtute dei · non in eloquentia atqꝫ in doctrina eſſe putaret̄ · Sequit̄ · Et protinus relictis retibus ſecuti ſunt eum ·

¶ Theophi · Non em̄ oportet interualluꝫ facere ſed ſtatim ſequi dominū · Poſt hos vero piſcatur iacobū & iohannem · quia & hi pauperes exiſtentes · tamen ſenectutē nutriebant paternam · Vnde ſequit̄ · Et pgreſſus inde puſillū · vidit iacobū zebedei · Reliquerunt autem patrem · quia in ſequela xp̄i eos erat impeditur⁹ · Hic & tu cū a parentib⁹ impedieris · relinque eos & accede ad deū · Oſtenditur autem ꝙ zebedeus non credidit · Mater vero apoſtolorum credidit · que ſecuta eſt chriſtū mortuo zebedeo · ¶ Queri autem poteſt quomodo binos vocauerit de nauiculis piſcatores · Primo petrum & andream · Deinde progreſſus paulolum · alios duos · filios zebedei · cum lucas dicat iacobum & iohannem vocatos fuiſſe ad adiuuanduꝫ petrū & andream · Et chriſtum petro tantū dixiſſe · Noli timere ex hoc iam homines eris capiens · ſimul tamē ſubductis ad terram nauibus eos fuiſſe ſecutos · Vnde intelligendum eſt hoc primo eſſe factum · quod lucas inſinuat · Et poſtmodum ad capturam piſcium eos ex more remeaſſe · Vt poſtea fieret · quod marcus hic narrat · Tunc enim ſecuti ſunt dn̄m nō ſubductis ad terrā nauib⁹ taq̄ͣ cura redeūdi ſꝫ taq̄ͣ vocantē ac iubentē vt ſeq̄rent̄ · ¶ Hiero · Miſtice autem hac quadriga piſcatoruꝫ · vehimur ad ethera vt helias · His quatuor angulis conſtruitur prima eccleſia · His quatuor litteris hebraicis tetragramaton nomen domini agnoſcitur a nobis · Quibus ſimili exemplo precipitur · vt audiamus

vocem domini vocantis & obliuiſcamur populum vitiorꝝ. Et domū paterne conuerſationis· que eſt ſtulticia deo & rete aranearꝝ · in quo nos velut cu⸗lices pene lapſos tenebat aer· qui pendet in nihili· nauem priſtine cōuerſationis abominantes. Pellibus enī mortuis tegit̄ adā qui eſt genitor noſter ſcd̄m carnem. Et nunc depoſito vetere homine cū actibus ſuis nouum ſequentes hominem pellibꝫ tegimur ſalomonis· quibꝫ ſponſa gloriat̄ ſe eſſe for⸗moſam factam. Simon aūt obediens. Andreas virilis. Jacobus ſupplātans · Johannes gratia in latino ſonant· Quibꝫ quatuor nominibꝫ ī imaginē dei conuertimur· obedientia vt audiamus· virilitate vt pugnemus· Supplantatione vt pſeueremus · gratia vt conſeruemur· Que quatuor virtutes cardinales dicunt̄. Per prudentiam enim obedim⁹ · Per iuſticiam viriliter agimus· Per tēperantiam ſerpentem calcamus. Per fortitudinē gratiam dei meremur· ¶ Theophi. Sciendū eſt etiā hic quoniam primo vocat̄ actio· Deinde contēplatio· Qui quidem eſt circa petrū· actionem ſignificat. Qui vero circa iohannem. contēplationem· Petrus enim feruidiſſimus & magis ſolicitus alijs· iohannes vero theologus fuit excellentiſſimus. Textus

¶ Et īgrediunt̄ capharnaū· & ſtatim ſabbatis ingreſſus in ſinagogā· docebat eos· Et ſtupebāt ſup doctrina eius. Erat enī docens eos· quaſi poteſta⸗tem habens· & nō ſicut ſcribe· ¶ Hiero· Marcus dicta euangelij in ſeipſo diſponēs. ordinē hiſtorie nō ſecutus. miſteriorꝝ ordinē ſeruat· Vnde ſabbatis primā virtutē narrat· dicens. Et ingrediunt̄ capharnaū· ¶ Theophi· A nazaret recedentes. In die aūt ſabbati quando ſcribe cōgregabant̄ · tūc docens ſinagogam intrauit· Vnde ſequit̄· Et ſtatim ſabbatis igreſſus in ſinagogā docens eos. Et⸗enī lex ad hoc ſabbatis feſtare iubebat. vt lectōi ſtudentes conuenirent in vnū. Docebat autē chri⸗ſtus arguendo nō adulando ſicut phariſei. Vnde ſequitur. Et ſtupebant ſup doctrina eius· Erat enī docens eos quaſi poteſtatē habens & non ſicut ſcribe· Docebat etiā in poteſtate tranſmutās hoīes ad bonū & p penam nō credentibꝫ minabat̄· ¶ Beda· Scribe etiam docebāt populos que ſcripta ſūt in moyſe & ꝓphetis. Iheſus vero quaſi deus & do⸗minus ipſius moyſi libertate volūtatis ſue· vel ea que minus videbant̄ addebat in lege· vel cōmutās predicabat in populo· vt in matheo legimus. Dictum eſt antiquis· ego autem dico vobis· Textꝰ

¶ Et erat in ſinagoga eorꝝ homo in ſpiritu immū⸗do· & exclamauit· dicens. Quid nobis & tibi iheſu nazarene? veniſti pdere nos · Scio quia ſanct⁹ ſis dei· & cōminatus eſt ei iheſus· dicens. Obmuteſce · & exi de homine· & diſcerpens eū ſpiritus immū⸗dus· & exclamans voce magna· exiuit ab eo. Et mirati ſūt omnes· ita vt conquirerent inter ſe di⸗centes · Quid nam eſt hoc? Que doctrina hec noua quia in poteſtate & ſpiritibus immundis imperat & obediunt ei. Et proceſſit rumor eius ſtatim in omnem regionem galilee. Quoniam inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarꝝ· cōtra ipm̄· ¶ Beda· mortis autorem primo debuit medicina ſalutis opari· Et ideo dicit̄· Et erat in ſinagoga eorꝝ ho· in ſpiritu immūdo. ¶ Chriſ· Spiritus quidem angelus & aer & anima nūcupat̄ & etiā ſpiritus ſanctus. Ne igit̄ ꝓpter cōmunicantiam nominis in errorem decidamus. Addit immūdo· Immūdus autē dicit̄ ꝓpter impietatem ac elongationem a deo· & quia omnibꝫ immundis & prauis opationibꝫ ſe immiſcet ¶ Aug. x. de ciuitate dei. Cōtra ſupbiā porro demonū quātam virtutem habeat dei humilitas que in forma ſerui apparuit. ipſi demones ita ſciūt vt eidem domino infirmitate carnis induto hoc exprimerent. Sequit̄ enī· Et exclamauit dicens qđ nobis & tibi iheſu naza. Veniſti perdere nos. Clarum eſt in his verbis ꝙ in eis & ſcientia erat· Et charitas nō erat. Penam quippe ſuam formidabāt ab illo· nō in illo iuſticiam diligebant. ¶ Beda. Demones enī dominū in terris cernentes. ſe con⸗tinuo iudicandos cernebāt. ¶ Chriſ. Vel hoc ita dicit quaſi diceret auferens immunditiam · diui⸗namqꝫ imponens cognitionē hominū animabus · nobis locū in hominibus nō das. ¶ Theophi. Exire enī ab homine predicationē ſuam dicebat demo⸗nium· immiſericordes enī exiſtunt demones· malū aliquod pati ſe exiſtimantes cum homines nō moleſtant. Sequit̄· Scioqꝫ ſis ſanctus dei· ¶ Chri. Quaſi diceret. Conſidero aduentū tuū. Non enī fir⸗mam ac certā aduentꝰ dei habebat notitiā. San⸗ctum aūt dicit eum· nō vnum de pluribus· quia & ſanctus erat vnuſquiſqꝫ ꝓphetarū· ſed vnum eum eſſe denuntiat. Per articulum qui in greco ponit̄· vnū oſtendit. per timorem vero omniū dominum recognoſcit· ¶ Aug⁹. Tantū enim eis innotuit quantum voluit· tantum autem voluit quantum oportuit. Sed innotuit non ſicut angelis ſanctis· qui eius ſecundum id ꝙ eſt verbum participata eternitate perfruuntur. Sꝫ ſicut eis terrendis in⸗noteſcendus fuit· ex quo tiranmica poteſtate fue⸗rat liberaturus predeſtinatos · innotuit ergo de⸗monibus· non per id ꝙ eſt vita eterna· ſed per quedam temporalia ſue virtutis effecta· que angelicis ſenſibus in malignorum ſpirituum potiuſqꝫ infirmitati hominum poſſint eſſe conſpicua. ¶ Chriſo. Non autem volebat veritas teſtimonia ſpirituum immundorum· Vnde ſequit̄. Et comminatus eſt ei iheſus· dicens obmuteſce & exi de homine. Vnde dogma ſalutiferum nobis datur · ne credamus demonibus quantumcunqꝫ denuntient veritatem. Sequitur. Et diſcerpens eum ſpiritus immun⸗dus & exclamans voce magna exiuit ab eo. Quia enī homo ille tanqꝫ ſapiēs loquebat̄· ac diſcrete verba pferebat· ne putaret̄ ꝙ nō ex demone ſꝫ ex cor⸗de vba cōponet. vix diſcerpi pmiſit a demōe· vt oſtderet demonē eē q̄ loqbat̄ ¶ Theo. Et vt videtes cer

nerent a quo malo liberabat̄ homo & ꝓpter mira-
culū crederēt. ¶ Beda. Poteſt autē videri contra
rium quomodo diſcerpens. vel ſicut quidam codi-
ces habent conuexans eum exierit. cum nihil ei
nocuerit. ſecundū lucam. Sed & ipſe lucas dicit.
Et cum ꝓieciſſet eum demoniū in medium. exijt ab
eo. nihilq̄ ei nocuit. Vnde intelligit̄ hoc dixiſſe
marcum. conuexans eum ſiue diſcerpens. ꝙ lucas
dicit cum proieciſſet eum in medio & quod ſecutus
ait. Nihilq̄ ei nocuit. hoc intelligat̄ ꝙ illa iactatō
mēbroꝝ atq̄ vexatō nō eū debilitauit. ſicut ſolent
demonia exire etiā quibuſdam membris amputa-
tis atq̄ euulſis. Viſa aūt v̄tute miraculi. nouitatē
dominice admirant̄ doctrine. atq̄ ad inquiſitōē eo-
rum que audierant ꝑ ea que viderant excidantur.
Vnde ſequit̄. Et mirati ſūt omnes ita vt cōquire
rent. Ad hoc enī fiebāt ſigna. vt ꝑ hoc euāgelio
regni dei quod ꝑdicabat̄. certius crederet̄. dū hij
qui celeſtia terrigenis gaudia ꝓmittebant. cele-
ſtia in terris ac diuina opa monſtrabāt. Prius au
tem teſte euangeliſta erat docēs eos quaſi poteſta
tem habens. & nunc turba atteſtāte in poteſtate
imperat ſpiritibus immūdis & obediunt ei. Sequi
tur. Et ꝓceſſit rumor eius ſtatim in omnē regionē
galilee. ¶ Gloſa. Ea enī que homines multū mi-
rant̄ ꝓmpte diuulgant. quia exabūdantia cordis
os loquit̄. ¶ Hieroni. Miſtice autē capharnaum
villa conſolationis interpretat̄. Sabbatum autē
requies homo in ſpiritu immundo requie & cōſola
tione ſanatur. vt locus & tēpus congruant ſalu-
ti. Homo in ſpiritu immundo genus humanū eſt
in quo immūditia regnauit ab adam vſq̄ ad moy-
ſen. nam ſine lege peccauerūt. & ſine lege perie-
runt. Qui ſciens ſanctū dei. obmuteſcere iubetur.
dum ſcientes quidem deum nō ſicut deū glorifica-
uerunt. ſed ſeruierūt potius creature quam crea-
tori. Spiritus diſcerpens hominem exijt ab eo.
Appinquante ſalute appinquauit temptatio. pha
rao dimiſſurus iſrael ꝑſequit̄ iſrahel. diabolus cō-
temptus ſurgit in ſcandala. Sequit̄ textꝰ
¶ Et ꝓtinꝰ egredientes de ſinagoga venerunt in
domū ſimonis & andree cū iacobo & iohanne. De
cumbebat autē ſocrus ſimonis febricitans. Qui ſta
tim dicunt ei de illa. Et accedens eleuauit eam ap
prehenſa manu eius. Et continuo dimiſit eam fe-
bris. & miniſtrabat eis. ¶ Beda. Primo debuit li
gua ſerpētina ne vltra virꝰ ſpargeret cōcludi. De
inde femina que primo ſeducta eſt. a carnalis cōcu
piſcentie febre ſanari. Vnde dicit̄. Et ꝓtinꝰ egre
dientes de ſinagoga venerunt in domū ſimonis &
andree cū iacobo & iohanne. ¶ Theophi. Receſſit
enī vt cōſuetudo erat in ſabbato circa veſperam ad
edendum in diſcipuloꝝ domū. Que aūt miniſtrare
debebat. febribꝰ tenebatur. Vnde ſequit̄. Decum
bebat autem ſocrus ſimonis febricitās. ¶ Chriſ.
Diſcipuli aūt tanq̄ exinde vtilitatē aliquam rece-
pturi. nō expectantes veſpere ſocrum petri ſana-
ri precabant̄. Vnde ſequit̄. Qui ſtatim dicūt ei
de illa. ¶ Beda. In euangelio aūt luce ſcriptū eſt
ꝙ rogauerunt illū pro ea. Modo enī ſaluator roga
tus vltro curat egrotos. oſtendens ſe contra viti-
orum quoq̄ paſſiones & precibus ſemper annuere
fidelium. & ea non nunquā que ipſi minime intelli
gunt. vel intelligenda dare. vel pie petentibus etiā
nō itellecta dimittere. iuxta id quod pſalmiſta po
ſtulat. Ab occultis meis mūda me domine. Vnde
& hic rogatus ſanat. Sequit̄ enī. Et accedens ele
uauit eam apprehenſa manu eius. ¶ Theophi.
Per hoc ſignificatur ꝙ ſi aliquis infirmat̄. a deo
curabit̄. Si ſanctis miniſtrauerit ob xp̄i amorē.
¶ Beda. Quod autem ſabatis maxime medicine do-
ctrineq̄ ſue dona frequētat. docet ſe nō ſub lege eſſe
ſed ſup legē. nec iudaicū eligere ſabbatū. ſed veꝝ
ſabbatum dilectamq̄ domino eſſe requiem. ſi ſaluti
ſtudētes animarū ab ope ſeruili id eſt a cunctis cō
tineamus illicitis. Sequit̄. Et continuo dimiſit eā
fe. & miniſtrabat eis. Sanitas que domini cōfert̄
imperio. ſimul tota redit. tanto robore comitante
vt eis continuo qui ſe adiuuant miniſtrare ſuffici
at. Si autem virū a demonio liberatū moralit̄ ani
mum ab immunda cogitatione purgatū ſignifica-
re dixerimus. conuenient̄ femina a febribꝰ ad im-
perium domini curata. carnem oſtendit a cōcupiſcē
tie ſue feruore per continentie precepta frenatam.
¶ Hiero. Febris enī intēperantiā ſignificat. de q̄
nos filij ſinagoge ꝑ manū diſcipline. deſiderij ele-
uatione ſanamur. & huius qui ſanat nos miniſtra
mus voluntati. ¶ Theophi. Febricitat autē qui
iraſcit̄. vt ex ira manus effrenatus extendat. ſed
ſi ratio retineat manum eius. ſurgit. Et ſic ratio
miniſtrat. Sequitur textus
¶ Veſpere autē facto cū occidiſſet ſol. afferebant
ad eū omēs male habentes & demonia habentes. &
erat omnis ciuitas cōgregata ad ianuam & cura-
uit mltos q̄ vexabāt varijs lāguoribꝰ & demonia
multa eijciebat & nō ſinebat ea loq̄. qm̄ ſciebāt eū.
¶ Theo. Quia turbe cōſiderabāt neminē licere die
ſabbati curare. huius gratia ſolis expectabant oc-
caſum. vt curandos ad ihesū adducāt. Vnde dicit̄
Veſpere aūt facto cū occidiſſet ſol. Sequit̄. Et cu
rauit multos qui vexabant̄ varijs languoribus.
¶ Chriſ. ꝑ hoc aūt ꝙ dicit multos. oēs oportet in
tellige iuxta ſcripture cōſuetudinē. ¶ Theo. Vel
multos dicit. Erāt enī qdā infideles q̄ minime cu-
rati ſūt ꝓpt̄ incredulitatē eoꝝ. Multos ergo ex ob
latis ſanauit illos ſcilicet qui fidē habebāt. Seq̄t̄
Et demonia multa eijciebat & nō ſinebat ea loqui
qm̄ ſciebāt eū. ¶ Aug. de que. no. & ve. Sciebāt
enī demonia xp̄m eē qui ꝑ legē fuerat repromiſſus
oīa enī ſigna videbant in eo que dixerant ꝓphete.
miſterium autē diuinitatis eius ignorabant. ſicut
& principes eoꝝ. Si enī cognouiſſent. nūq̄ dn̄m
maieſtatis crucifixiſſent. ¶ Beda. Quem enī dieꝝ
xl. ieiunio fatigatū diabolus hoīem cognouerat.

nec tēptando valuit an dei fili⁹ esset experiri · Jam nunc p signoꝝ potentiā vel intellexit · vel potius suspicatus est esse filiuz dei · Nō igit̄ ideo iudeis eū crucifigere psuasit · quia dei filium nō esse putauit · sed quia se morte illius nō puidit esse damnandū ·

Theophi · Ideo autē nō sinebat loqui demonia · docens nos nō credere eis etiam si vera dicant · Si eīm inuenerint aliquos sibi credentes · veritatibus mendatia miscent · Chris · Nō est autē cōtrariū ei quod hic dicit̄ · hoc quod lucas dicit · ꝙ exibant demonia a multis clamantia & dicentia · quia tu es xp̄us filius dei · Subiunxit eīm · Et increpans nō sinebat ea loqui · Marcus eīm multa subbreuitate ptransiens circa finem predictoꝝ verboꝝ loquit̄ ·

Beda · Mistice autē · solis occubitus passionem morteq̄ʒ significat illi⁹ qui dixit · Quamdiu in mū do sum · lux mūdi sum · & sole occidēte plures ꝙ āη demoniaci & egroti sanant̄ · quia qui tēpaliter in carne viuens · paucos iudeoꝝ docuit · omnibꝰ p orbem gentibꝰ fidei salutisq̄ʒ dona trāsmisit · Hier · Janua autē regni moralit̄ penitentia est cū fide · q̄ opatur salutē languoribꝰ varijs · varia & eīm sunt vitia · quibꝰ languescit ciuitas mūdi · Textus

Et diluculo valde surgens egressus abijt in desertū locū · ibiq̄ʒ orabat · Et psecutus est eū simō & qui cū illo erant · Et cū venissent ad eū · dixerūt ei · Quia omēs querūt te · Et ait illis · Eam⁹ in pximos vicos & ciuitates vt & ibi pdicē · ad hoc eīm veni · Et erat pdicans in sinagogis eoꝝ in omni galilea · & demonia ejciens · Theophi · Postq̄ʒ dominus infirmos curauit · seorsum recedit · Vnde dicit̄ · Et diluculo valde surgens · egressus abijt in desertum locum · In quo docuit nos non facere aliquid ad apparentiam · sed & si boni aliquid operamur · non propalare · Sequitur ibiq̄ʒ orabat · Chrisosto · Non quia indigeret · Ipse enim erat qui dominum orationes suscipiebat · sed hoc quidē dispensatiue agens · forma bone operationis nobis est fact⁹ · Theophilus · Ostendit enim nobis · ꝙ deo debet attribui · si aliquid boni facimus & ei debemus dicere quoniam omne datū optimum desup est descendens a te · Sequitur · Et persecutus est illum simon & qui cum illo erant · Chrisosto · Lucas autem dicit turbas accessisse ad christum & dixisse · quod marcus hic dicit dixisse apostolos subdens · Et cum venissent ad eum dixerunt ei · qa omnes querunt te · Non autem inuicem contradicunt · Suscepit enim christus & post apostolos turbaz · cōtingi xp̄i pedibus anhelantem gaudēs autem eos suscipiebat · sed volebat eos dimittere · vt & reliqui doctrine eius participes essent · tanq̄ʒ non multo tēpore in mundo moraturus · Et ideo sequitur · Et ait eamus in proximos vicos & ciuitates vt & ibi predicem · Theophi · Transit enim ad illos magis indigentes quia doctrinam concludere nō conuenit in vno loco · sed vbiq̄ʒ radios eius extendere · Sequit̄ · Ad hoc eīm veni · Chriso · In quo manifestat exinanitionis · id est incarnationis misterium & diuinitatis sue dominium · duz scilicet asserit sponte se in mundū venisse · Lucas vero dicit · Ad hoc missus sum · denuntians dispensationem & dei patris bonam voluntatem de filij incarnatione · Sequit̄ · Et erat pdicās in sinagogis eorum in omni galilea · Augusti · de con · euan · In hac autem pdicatione quam dicit eū habuisse in omni galilea intelligit̄ etiā sermo dn̄i habit⁹ in monte · Cuius cōmemoratione facit matheus · quē marcus omnino non cōmemorauit · nec aliquid simile ei dixit · nisi quasdam sentencias · non contextim sed sparsim repetiuit · quas domin⁹ alijs locis dixit · Theophi · Doctrine autem operationem immiscuit pdicans enim postmodum fugauit demonia · Sequitur enim · Et demonia ejciens · Nisi enim ostenderet christus miracula · eius sermoni non crederetur · Sic & tu post doctrinam opare vt non sit in te vacuus tuus sermo · Beda Mistice autem si occasu solis mors exprimit̄ saluatoris · quare non diluculo redeunte resurrectio eius indicetur? Cuius manifesta luce abijt in desertum gentiū · ibiq̄ʒ in suis fidelibꝰ orabat · q̄ corda eoꝝ p gratiā sancti spirit⁹ ad virtutē oratiōis excitabat ·

Et venit ad eum leprosus · deprecans eum · & genuflexo · dixit · Si vis · potes me mundare ihesus autem misertus eius extendens manum suam & tangens eum · ait illi · Volo · mundare · Et cum hoc dixisset · statim discessit ab eo lepra & mundatus est · Et cōminatus est ei · statimq̄ʒ eiecit illum & dicit illi · Vide nemini dixeris · sed vade ostende te principi sacerdotum · & offer pro emundatione tua quod precepit moyses in testimonium illis · At ille egressus cepit predicare & diffamare sermonem · ita vt iam non posset manifeste introire in ciuitatē · sed foris in desertis locis esse · Et conueniebant ad eū vndiq̄ʒ · Beda · Postq̄ʒ lingua serpētina demonū obclusa ē & femina q̄ pmo seducta ē a febre curata · tertiō vir q̄ male suadētis dicta cōiugis audiuit · ab errore sui lep̄ mūdat̄ · vt ipse esset ordo restauratōis in dn̄o qui erat ordo casus in ptoplastis · Vnde sequit̄ · Et venit ad eum leprosus deprecans eum · Aug⁹ · De con · euangeli · De hoc leproso mūdato talia marcus connectit vt ipse intelligat̄ quē matheus cōmemorat tunc esse mundatum quando dominus post sermonē de monte descendit · Beda · Et quia dominus ait · Non veni soluere legē · sed adimplere · ille qui excludebat a lege purgari se domini potestate presumens · non ex lege · sed supra legem esse gratiam indicauit · que leprosi maculam posset abluere · Verum sicut in domino potestatis autoritas · ita in illo fidei constantia declaratur · Sequitur enim · Et genuflexo dixit · Dn̄e si vis · potes me mūdare · In faciez procidit · quod humilitatis est & pudoris

vt vnuſquiſq; de vite ſue maculis erubeſcat. ſ; con
feſſione verecūdia non repreſſit oñdit vuln9 & re-
medium poſtulauit. & ipa cōfeſſio religionis & fi
dei plena eſt. In volūtate em̄ domini tribuit pote-
ſtatem. ¶ Theo. Non em̄ dixit. ſi deū deprecatus
fueris. ſed ſi vis. quaſi ipm credens deū. ¶ Beda.
De voluntate aūt domini non quaſi pietatis incre
dulus dubitauit. ſed quaſi colluuionis ſue conſci
us non preſumſit. Sequitur. Ihesus aūt miſert9
eius extendens manū ſuam & tangēs eū ait illi.
Volo. mūdare. Non vt pleriq; latinoꝝ putant in-
telligendū eſt & legendū. volo mundare. ſed ſepa-
ratim dicat. volo. deinde imperet. mūdare. ¶ Chri.
Propter hoc aūt leproſū tangit & non ſolo verbo
contulit ſanitatem. q2 in lege a moiſe dictū eſt. Qui
leproſū tetigerit. immūdus erit vſq; ad veſperum.
vt em̄ oſtendat ꝙ ſecundū naturam eſt hec immū
ditia. & ꝙ lex non erat ꝓpter eū poſita. ſed ꝓpter
homīes puros. & ꝙ ipe eſt ꝓprie dn̄s legis. & q2 ñ
ſicut ſeruus infert. ſed ſicut dominus ſanitatem.
leproſum tetigit congruenter. non tamē exiſtente
neceſſario tactu ad curationis operationē. ¶ Bed.
Ideo etiam tetigit. vt probaret q2 cōtaminari non
poterat qui alios liberabat. ſimulq; illud mirabile
ꝙ eo ſanauit genere quo fuerat obſecrat9. Si vis
īquit leproſus potes me mūdare. Volo inquit. Ec
ce habes volūtatem. mundare. & iam habes pieta-
tis effectum. ¶ Chriſ. Per hoc aūt non ſolū opi
nionem leproſi non deſtruxit. ſed magis cōfirma
uit. verbo ei morbū fugat. & quod leproſus verbo
dixerat. hoc opere adimpleuit. Vnde ſequitur. Et
cū hoc dixiſſet. ſtatim diſceſſit ab eo lepra & mūda
tus eſt. ¶ Beda. Nihil em̄ medium inter opus dei
atq; preceptū. q2 in p̄cepto eſt opus. dixit enim &
facta ſūt. Seq̄r. Et cōminatus eſt illi. ſtatiq; eie
cit eū & dixit illi. Vide nemini dixeris. ¶ Chriſ.
Quaſi diceret tempus nondū eſt mea opera predica
ri. tua non indigeo p̄dicatione. Per hoc aūt docet
nos ex noſtris operibꝰ honorem apud homines ꝓ
retributione non querere. Sequit̄. Sed vade oſtē
de te principi ſacerdotū. Propter hoc aūt nunc ad
ſacerdotem mittit ſaluator. ad ꝓbationem medele.
& ne extra templū fieret ſ; in oratiōe cū populo cō
putetur. Mittit etiā que ſunt legis adimplens. vt
iudeorū linguam maliloquā obturaret. opus qui-
dem ipe compleuit probationem operis illis dimit
tens. ¶ Beda. vt ſcilicet intelligeret ſacerdos eū
non legis ordine. ſed gratia dei ſupra legem eſſe cu
ratum. Sequitur. Et offer pro emundatione tua
quod precepit moiſes ī teſtimoniū illis ¶ Theo.
Precepit quidem munus offerre quod habebant ī
conſuetudine qui mundabantur offerre. tanꝗ in
huiuſmodi teſtimoniū quod non erat contra legē.
ſed magis legem confirmabat. intantum ꝙ ipe le-
gis operaretur precepta. ¶ Beda. Si quē vero mo
uet. quomodo dominus iudaicum videtur approba
re ſacrificium. cum id non recipiat eccleſia. memi-
nerit ꝙ nondum obtulerat in paſſione holocau-
ſtum ſuum. Non autem oportebat auferri ſigfi-
cantia ſacrificia priuſꝗ illꝰ quod ſignificabatur.
confirmatum eſſet conteſtatione apoſtolorum p̄
dicantium. & fide credentiū populorum. ¶ Theo
philus. Leproſus autem. q̄uis dominus prohibu
erit. beneficium patefecit. Vnde ſequitur. At ille
egreſſus cepit predicare & diffamare ſermonem.
Oportet enim beneficiatum gratum eē & gratias
reddere etiam ſi beneficians nō indigeat. ¶ Chri-
ſoſtomus. xix mora. Merito autem queritur quid
nam ſit. ꝙ dominus que geſſit. abſcondi iuſſit &
nec ad horam potuerunt abſcondi. Sed notandū
ꝙ miraculum faciens taceri iuſſit & tamen taceri
nō potuit. vt videlicet electi eius. exempla doctri
ne illius ſequentes. in magnis que faciunt. latē
quidem in voluntate habeant. ſed vt proſint alijs.
prodantur inuiti. Non ergo voluit quicꝗ fieri &
minime potuit. Sed quid velle eius membra debe-
ant. quid vero de eis etiam volentibus fiat. doctrine
magiſterio exemplum dedit. ¶ Beda. Vni9 au
tem perfecta ſaluatio. multas ad dominum cogit
turbas. Vnde ſubditur. Ita vt iam non poſſet ma
nifeſte introire in ciuitatem ſed foris in deſertis
locis eē. ¶ Chriſoſtomus. Leproſus enim vbiq;
predicabat mirabilem curationem. ita vt omnes
currerent ad viſum & fidem curantis. vt propter
hoc dominus in ciuitatibus euangelizare non poſ-
ſet. ſed in heremis conuerſaretur. Vnde ſequitur
Et conueniebant ad eum vndiq;. ¶ Hieronimus.
Miſtice lepra noſtra peccatum primi hominis eſt.
que a capite cepit. quando regna mundi deſiderauit
Radix enim omnium malorum eſt cupiditas. Vn
giezi auaritiam ſecutus. lepra ſuffunditur. ¶ Be-
da. Extenta vero manu ſaluatoris. hoc eſt in car
nato dei verbo. humanamq; contingente naturam
ab erroris priſci varietate mundatur. ¶ Hie
ronimus. Que quidem lepra vero ſacerdoti ſcd̄m
ordiēz melchiſedech oſtenſa oblatione mundatur.
eo dicente nobis. Date elemoſinam & omnia
munda ſunt vobis. Quod autem non poterat ihe
ſus manifeſte in ciuitatem introire. & cetera ſig-
nificatur ꝙ non omnibus manifeſtatus eſt ihe-
ſus qui latis atq; plateis ſeruiunt laudibus &
proprijs voluntatibus. ſed his qui foris cum pe
tro exeunt. & in deſertis locis ſunt. que elegit
dominus ad orandum & reficiendum populum q̄
ſcilicet deſerunt delectationes mundi & omnia q̄
poſſident. vt dicant portio mea dominus. Glo-
ria vero domini manifeſtatur his. qui conueniunt
vndiq; id eſt per plana & ardua. quos nihil po-
teſt ſeparare a caritate chriſti. ¶ Beda. Poſt
factum etiam in ciuitate miraculum. ſecedit do-
minus in deſertum. vt oſtendat ſe magis quie
tam & a ſeculi curis remotam diligere vitam.
atq; ob huius appetitum ſe ſanandis curam adhi-
bere corporibus.

Capitulum · ij.

T iterum intrauit capharnaũ pꝰ dies octo · & auditũ est ꝙ ĩ domo eẽt · & ꝯuenerũt multi ita vt ñ caperet eos domꝰ · neqꝫ ad ianuam · Et loquebat̃ eis vbũ · & venerũt ferentes ad eũ paliticũ q̃ a quatuor portabat̃ · & cũ ñ possent eũ offerre illi ꝑ turba · nudauerũt tectũ vbi erat. & patefacientes submiserũt grabatũ ĩ q̃ paliticus iacebat. Cũ vidisset at̃ ihs fidem illoꝝ · ait palitico. fili · dimittũt̃ tibi peccata tua · Erãt at̃ illic quidã de scribis: sedentes & cogitãtes ĩ cordibꝰ eoꝝ · Quid hic sic loquit̃ · Blasphemat · Quis pt̃ dimittẽ peccata · nisi solus deus? Quo stati cognito ihs ĩ spũ sãcto · qꝛ sic cogitarent intra se. dicit illis · Quid ista cogitatis in cordibꝰ vestris · Quid ẽ faciliꝰ dicẽ palitico dimittũt̃ tibi peccata · an dicere · Surge & tolle grabatũ tuũ & ambula? Vt at̃ sciatis qꝛ potestatem hʒ̃ filius hoĩs dimittendi peccata · ait palitico · Tibi dico surge · tolle grabatũ tuũ & vade ĩ domũ tuã · Et stati ille surrexit & sublato grabato abijt corã omnibꝰ · ita vt ad mirarent̃ oẽs · & honorificarẽt deũ dicentes · qꝛ nũq̃ sic vidimꝰ. Beda. Quia nec carnales sup̃na pietas deserit q̃n etiã his grãtiã sue visitationis ꝑ quam & ipi spiritales effici valeãt · indulget. pꝰ defũ dñs redit in ciuitatẽ · Vñ dicit̃ · Et iterũ ĩtrauit caphãnaũ pꝰ dies octo. Augꝰ · de cõ euã · Matheꝰ at̃ hoc miraculũ qd̃ sequit̃ ita scribit · tãq̃ in ciuitate dñi factũ sit · Marcus aũt hoc in capharnaũ · quod difficilius solueretur. si matheus etiã nazareth nominaret · nũc vero cum potuerit ipa galilea dici ciuitas christi · qꝛ in galilea erat nazareth. quis dubitauerit in ciuitate sua hoc fecisse dominum. cum hoc fecerit in capharnaum ciuitate galileꝫ: p̃serti quia & ipa capharnaum ita excellebat in galilea · vt tãq̃ metropolis haberet̃. Vl̃ matheus p̃t̃misit que gesta sunt · postq̃ venit in ciuitatem suam · donec veniret caphãnaum. & sic adiungit de sanato paralitico · subiungens · Et ecce offẽ · ei paral. postq̃ dixerat ꝙ venit in ciuitatem suam. Chrisost · Vel capharnaum ciuitatem eius dixit matheus · eo ꝙ sepius illuc ibat · ac multa ibidem miracula ꝑpetrabat · Sequitur · Et auditum est ꝙ in domo esset & conuenerunt multi . ita vt non caperet eos domus neqꝫ ad ianuam · Laborem enim accedẽdi desiderium audiendi superabat. Post hoc paraliticũ introducunt. de quo & matheus & lucas dicunt. Vnde sequitur · Et venerunt ferentes ad eum paraliticum qui a quatuor portabatur Inueniẽtesqꝫ multitudine ianuam obturatam · per eam non potuerũt aliquatenus introire . Sperantes autem portitores · eum qui portabatur curationis gratiam promereri · lectum cum onere subleuantes. nudato tecto intromiserunt cum lecto paraliticum ante faciem saluatoris. Et hoc est quod subditur · Et cum non possent offerre eum · Sequitur . Cum vidisset at̃ ihesus fidẽ illorum · ait paralitico. fili dimittuntur tibi peccata tua · Non quidem dixit fidem paralitici · sed portantium. Contingit eñ aliquando ꝙ aliquis fide alterius conualescit. Beda · Intuendum sane · quanti propria cuiusqꝫ fides apud deum valeat · vbi tantum valuit aliena · vt totus homo repente interius exteriusqꝫ saluatus exurgeret aliorum merito alijs relaxarentur errata · Theo. Ipsius etiam paralitici fidem vidit · etenim ille portari non fineret · nisi curationis fidem haberet · Beda · Curaturus autem hominem a paralisi dominus · primo peccatorum vincula dissoluit · vt ostenderet eum ob nexus culparum artuum dissollutione fuisse damnatum nec nisi his relaxatis · membrorum posse recuperatione sanari · Mira autem humilitas · despectum & debilem : totisqꝫ membrorum dissollutum compagibus · filium vocat · quẽ sacerdotes non dignabantur attingere · aut certe ideo filium quia dimittuntur ei peccata sua Sequitur. Erant autem illic quidam de scribis sedentes & cogitantes in cordibus suis · Quid hic sic loquitur? blasphemat. Cirillus · Arguunt autem eũ blasphemie mortis p̃cipitantes sententiam · Erat enim in lege mandatum · ꝙ quicũqꝫ blsphemaret ĩ deum · morte puniretur · Hoc aũt ei imponebant qꝛ sibi attribuebat diuinam potestatem remittendi peccata. Vnde subditur · Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Solus eñ iudex omnium potestatem habet dimittendi peccata · Beda qui ꝑ eos quoqꝫ dimittit · q̃bꝰ dimittendi tribuit potestatem · & ideo christus vere deus eẽ probatur · quia dimittere peccata quasi deus potest · Errant itaqꝫ iudei · qui cum christum & deum eẽ & peccatum dimittere posse credant · Ihesum tamen christum esse non credunt · Sed multo dementius errant arriani qui cum ihesum & christum esse & peccata posse dimittere · Euangelij verbis deuicti · negare nõ audeant · nihilominus deũ negare non timẽt · At ipse pfidos saluare desiderãs & occultorum cognitõe & virtute operũ deum se eẽ manifestat. Nam seq̃tur. Quo statim cognito ihesus in spiritu sãcto quia sic cogitarent intra se · dicit illis · Quid ista cogitatis in cordibꝰ vestris? In quo ostendit se deum q̃ potest cordis occulta cognoscere · & quodammodo tacens loq̃tur · Eadem maiestate & potentia qua cogitationes vestras intueor · possum & hominibus delicta dimittere · Theophilus · Sed q̃uis fuerint eorum reuelate cogitatões · tamẽ permanẽt insensibiles · ñ in hoc cõsentiẽtes ꝙ peccata valet dimittere · q̃ nouit eorum corda · Vñ dñs certificat de curatione anime per curatõꝫ corporis · demõstrãs per uisibile inuisibile · per id qd̃ est facile difficiliꝰ quãuis ipi ñ ita crederẽt · Pharisei eñ difficilius credebãt sanare corpꝰ tãq̃ manifestũ · aĩaꝫ vero curare facilius · qꝛ inuisibilis est medela · ita vt talia cogitarẽt · Ecce corpꝰ curare desinit & inuisibilẽ curat aĩaꝫ · Magis at̃ si valuisset · corpꝰ iã curasset & ñ ad

inuiſibile reſtigiſſet. Saluator igiť oſtẽdẽs ꝙ vtraqꝫ
poteſt. ait. Quid eſt facilius. quaſi diceret. Ego
quidẽ ꝑ corpis medelã que ſecundũ veritatem fa:
cilior eſt. difficilior aũt vobis videtur. ondã vobis
anime ſanitatem. que difficilior eſt. ¶ Criſ. Et
qꝛ dicere ꝙ̃ facere facilius eſt. adhuc maifeſta erat
cõtradictio. qꝛ opus nõdum erat manifeſtũ. Vnde
ſubdit. Vt aũt ſciatis qꝛ poteſtatem hꝫ fili. Quaſi
diceret quoniã de verbo diffiditis operationem in:
ducã quod erat inuiſibile cõfirmantem. Signanť
aũt dicit in terra dimittendi peccata. vt oſtenderet
ꝙ humane nature poteſtatem diuinitatis vniuit
indiuiſibili vnione. qꝛ & ſi factus eſt homo. tamen
dei verbũ permanſit. & ſi per diſpenſationem ĩ ter
ris cũ hominibꝰ cõuerſaretur non tñ ꝓhibebatur
miracula perpetrare. ac remiſſionem tribuere pec:
catorum. Non enĩ humanitas diminuit aliquid de
proprietatibꝰ diuinitatis. nec diuinitas impediuit
dei verbũ incõmutabiliter & veraciter in terris ſe:
cundũ carnem fieri filium hoĩs. ¶ Theo. Dicit
aũt. Tolle grabatũ tuũ. ad maiorẽ miraculi certitu
dinem oſtendens ꝙ non eſt ſecũdum phãtaſiam.
ſimulqꝫ vt oſtenderet ꝙ nõ ſolũ curauit. ſed & for
titudinem dedit. ſic animas non ſolũ a peccato con
uertit. ſed eis virtutem tribuit ad operandũ man:
data. ¶ Beda. Fit igiť carnale ſignũ vt probetur
ſpiritale. quanq̃ eiuſdem virtutis ſit & corporis &
anime vitia dimittere. Vnde ſequitur. Et ſtatim
ille ſurrexit & ſublato grabato abijt coram omni:
bus. ¶ Criſ. Prius aũt id quod querere vene:
rat ſcꝫ animam remittendo peccata curauit. vt cũ
non credentes dubitauerũt. tunc opus adducat in
medium vt verbũ opere cõfirmeť & ꝑ manifeſtũ
occultum anime ſcilicet ſanitas per medelam corpo
ris oſtendať. ¶ Beda. Datur etiam nobis intelli
gentia ꝓpter peccata pleraſqꝫ euenire corporꝫ debili
tates. & idcirco forſitã prius dimittũtur peccata.
vt cauſis debilitatis ablatis. ſanitas reſtituatur.
Quiqꝫ enĩ de cauſis affliguntur hoĩes moleſtijs cã
nis. aut ꝓpter merita augẽda. vt iob. & martires.
aut ꝓpter humilitatem cõſeruandam. vt paulus
ab angelo ſathane. Aut ob peccata intelligenda &
corrigenda vt maria ſoror moiſi & hic paliticus.
Aut ad gloriã dei. ſicut cecus natus & lazarꝰ aut
ad initium dominationis ſicut herodes. Miranda ẽ
aũt diuine potentie virtus. vbi nulla temporis in:
teruemente morula iuſſu ſaluatoris ſalus feſtina
comitať. Vñ ſequiť. Ita vt admirareñ. Reliquẽ
tes minus ſcilicet remiſſionem peccatorꝫ. admirať
tantummodo quod apparet corporis ſcilicet ſanita:
tem. ¶ Theo. Non ẽ aũt hic paliticus q̃ a iohãne
curatus narrať. ille enĩ hominem ñ habebat. hic ve
ro. iiij. Ille in ꝓbatica piſcina curať. hic vero ĩ do
mo. Eſt aũt vnus qui a matheo & marco curatus
narrať. Miſtice aũt eſt & nũc xp̃s in caphernaũ
in domo ſcilicet cõſolationis id eſt in eccleſia que ẽ
domus palitici. ¶ Beda. Predicante aũt domino
in domo nõ capiunť. neqꝫ ad ianuam. qꝛ p̃dicante
in iudea xp̃o gentiles ad audiendũ nondũ intrare
voluerũt. ad quos tamẽ & ſi foris poſitos doctrine
ſue verba ꝑ p̃dicatores direxit. ¶ Hiero. Parali
ſis aũt tipus eſt corporis. quo piger iacet in molli
tie carnis. hñs deſiderium ſalutis. ¶ Theo. Si ḡ
ego diſſolutis potentijs anime quaſi paraliticus ĩ:
virtuoſus habear ad bonũ. & attollar a. iiij. euan
geliſtis ad xp̃mqꝫ adducar. Audiamqꝫ tũc. fili. &
relinquũtur mihi peccata. filius enĩ dei fit aliquis
ꝓpter mandatorꝫ operationẽ. ¶ Bed. Seu qꝛ. iiij.
ſũt v̾tutes quibꝰ ad ꝓmerendam ſoſpitatem homo
fidutia mẽtis erigitur. quas nõnulli prudentiã. for
titudinem. tempantiã. & iuſtitiam nũcupãt. Deſi
derãt aũt paraliticũ xp̃o offerre. ſed turba interpo
ſita. ab oĩ parte recludũtur. qꝛ ſepe anima poſt in:
firmi corporis deſidiã ſuperne gratie remedio cupi
ens innouari. priſce cõſuetudinis obſtaculo retar:
datur. Sepe inter ipãs orationis ſecrete dulcedĩes
& quaſi ſuaue cũ dño colloquium turba cogitatio:
num interueniens aciem mentis ne xp̃s videatur.
impedit. Non itaqꝫ eſt ĩ ĩfimis. vbi turbe cumulã
tur. remanendũ. ſed tectũ domus id eſt ſacre ſcrip
ture ſublimitas eſt appetenda lexqꝫ domini meditã
da. ¶ Theo. Sꝫ quomodo ferat ad xp̃m niſi tectũ
aperiatur. tectum enĩ eſt intellectus qui ſuppoiť
omnibus his que ĩ nobis ſunt. hic multum habet
terre quãtũ ad lateres fictiles. terrenas dico res.
ſed ſi hec ſubleuentur v̾tꝰ itł'lectꝰ ĩ nobis exone:
rať. Poſt hoc ſubmittať id eſt humilietur. nõ enĩ
decet extolli de hoc ꝙ intellectus eſt exoneratus.
ſed magis humiliari. ¶ Beda. Vel patefacto te:
cto eger ſubmittitur. quia reſeratis ſcripturarum
miſterijs ad noticiã chriſti peruenitur. hoc eſt ad
eius humilitatem fidei pietate deſcenditur. Quod
autem cum grabato d̾ponitur infirmus. ſignificat.
ab homine adhuc in iſta carne conſtituto chriſtum
debere cognoſci. De grabato autem ſurgere eſt ani
mam ſe a carnalibus deſiderijs vbi egra iacebat.
abſtrahere. Grabatum tollere eſt ipãm quoqꝫ car
nem per continentie frena correptam ſpe celeſtiũ
premiorum a delitijs ſegregare terrenis. ſublato
autem grabato domum ire ad paradiſum redire eſt
Vel ſanus qui languerat domum reportat graba
tum cum anima remiſſione accepta peccatorum cũ
ipõ ſuo corpore ad ĩternam ſui cuſtodiam ſe refert
¶ The. Oportet etiã grabatum id eſt corpus tol
lere ad operationem boni. Tunc enim & ad cõtem:
plationem pertigere valebimus ita vt que ĩ nobis
ſunt cogitationes dicant. quoniam nunq̃ ſic vidiꝰ
id eſt nunq̃ ſic ĩtellximus ſicut nũc paraliſi curati
Qui enim a peccatis mũdatꝰ ẽ. melius videt. Textus
¶ Et egreſſus eſt rurſus ad mare. omniſqꝫ turba
veniebat ad eũ & docebat eos. Et dum preteriret.
vidit leui alphei ſedẽtẽ ad theloneũ & ait illi ſeq
re me. Et ſurgens ſecutus ẽ eũ. Et factũ ẽ cũ accũ
beret in domo illius. multi publicani & peccatores

ſimꝉ diſcūbebāt cū iheſu & diſcipulis ei9. Erāt em̄ m̄lti q̇ ſequebanť eū. Et ſcribe & phariſei vidētes q2 mādūcaret cum publicanis & pctoribꝫ. dicebāt diſcipulis eius. Quare cum publicanis & peccatoribꝫ manducat & bibit magiſter veſter? hoc audito iheſus ait illis. Nō neceſſe habent ſani medico. ſed qui male habent. non em̄ veni vocare iuſtos. ſed peccatores. ¶ Beda. Poſtq̄ dn̄s in capharnaum docuit. egreſſus eſt ad mare. vt non ſolum ciuilem vitam hominum inſtrueret. verum etiā habitatoribꝫ maris euāgelium regni p̄dicaret eoſq3 fluctiuagos rerum labentium motus contemnere ac fidei firmitate ſuperare doceret. Vnde dicit. Et egreſſus rurſus ad mare. omniſq3 turba veniebat ad eum & docebat eos. ¶ Theo. Vel poſt miraculum ad mare egreditur. quaſi ſolitarie volens eſſe. Sed turba concurrit iterū vt addiſcas q2 quātum fugis gloriā. tantū ipa te perſequeť. Et ſiquidem tu ipam perſequeris. ipa te fugiet. Inde aūt tranſiens dominus vocauit matheum. Vnde ſequiť. Et cum preteriret. vidit leui alphei ſedentem ad theoloneū. ¶ Chriſ. Idem aūt eſt publicanus a tribꝫ euāgeliſtis nominatus ſcilicet matheus a matheo Leui aūt ſimpliciter a luca. Leui aūt alphei a marco. filius em̄ erat alphei. Binomines aūt ſcd'm ſcp̄turam & alios eſt videre. ſicut ſocer moiſi quādoq3 iethro quandoq3 raguel vocať. ¶ Beda. Hic & idē eſt leui qui & mathe. Sed lucas marcuſq3 propter verecundiā & honorem euangeliſte nomen ponere nolūt vulgatū. Ipe aūt matheus iuxta illd' quod ſcriptum eſt. Iuſtus accuſator ē ſui. Matheum ſe & publicanū nominat. vt oſtendat legentibus nullū debere cōuerſū d' ſalute diffidere. cum ipſe de publicano ī apoſtolū ſit repente mutat9. Ad theoloneū aūt id eſt ad curam diſpenſationemq3 vectigalium ſedentem dicit. thelos em̄ grece. latine vectigal nominať. ¶ Theo. Sedebat em̄ in theoloneo vt conſuetudinis aut aliquos impetens aut v̇ba vendens aut aliquid huiuſmodi faciens. quibꝫ in ſuis manſionibꝫ thelonearij vtūtur. qui de hoc ſtatu ſic ſubleuatus eſt vt relinquens oīa xp̄m ſeq̄reť. Vn̄ ſequiť. Et ait illi ſeq̄re me. & ſurgēs ſecutus eſt eū. ¶ Beda. Seq̇ aū imitari ē Ideoq3 vt pauperem xp̄m nō tā greſſu q̄ affectu imitari poſſet reliquit p̄pria qui rapere ſolebat aliena. Nō ſolū aūt lucra reliquit vectigalium. ſed & periculū cōtempſit. quod euenire poterat a principibꝫ ſeculi. q2 vectigalium rationes imp̄fectas atq3 incōpoſitas reliquit. Ipe em̄ dn̄s qui hūc exterius humana allocutione vt ſequereť. vocauit. intus diuina inſpiratione vt mox vocantem ſequereť. accendit. ¶ Hier. Hic g° leui qui appoſitus interpretatur a theloneo negotiorꝝ ſecularium ſolū ſequitur verbū quod dicit. Qui n̄ renūciauerit oībus q̄ poſſidet. non pť meus eē diſcipulus. ¶ Theo. Qui aūt prius alios impetebat. ſic factus eſt beniuol9 vt ad comeſtionem plurimos cōuocaret. Vn̄ ſeq̄ť

Et factū eſt cum accū. ſ. iheſus in domo illius. multi publicani & peccatores ſimul diſcūbebāt cū iheſu & diſcipulis eius. ¶ Beda. Publicani autē appellanť hi qui vectigalia publica exigūt. ſiue qui cōductores ſūt vectigaliū fiſci vel rerū publicarum. nec non & hi qui ſeculi huius lucra p negotia ſectāť. eodem vocabulo cenſenť. Qui viderant publicanū a peccatis ad meliora cōuerſū locū īueniſſe penitentie. & ob id etiā ń deſp̄erant ſalutem. Neq3 vero ī p̄ſtinis vitijs p̄manētes veniūt ad iheſū vt phariſei & ſcribe murmurāt. ſed penitētiam agentes. vt ſequēs euāgeliſte ſermo deſignat. dicens. Erāt em̄ multi qui ſequebantur eū. ibat em̄ dn̄s ad cōuiuia peccatorꝝ vt occaſionē haberet docēdi. & ſpiritales imitatoribꝫ ſuis preberet cibos. qd' ī miſteriorꝝ figuris cōgruit. Qui eī domicilio xp̄m recepit interno. maximis delectationibꝫ exuberātium paſcitur voluptatū. Itaq3 dn̄s libenter īgreditur. & in eius qui crediderit. recūbit affectu. Et hoc eſt bonorꝝ operū ſpiritale cōuiuiū quo diues populus eget & pauper epulatur. ¶ Theo. Phari. aūt hoc arguūt quaſi puros ſe facietes. Vn̄ ſeq̄ť Et ſcri. & pha. vi. q2 mā cū pu. & pec. di. diſc. ei9 Quare cū pu. & pec. man. & bibit magiſter veſter ¶ Beda. Si per mathei electionem & vocationē publicanorꝝ. fides exprimiť gentium. que prius mūdi lucris inhiabāt. p̄fecto ſupercilium ſcribarꝝ & phariſeorꝝ iudeorꝝ inuidiā inſinuat. qui de gētiū ſalute torquenť. Sequiť hoc audito iheſus ait illis. Non neceſſe habent ſa. me. ſed qui male. hn̄t. Sugillat ſcribas & phariſeos. qui iuſtos ſe putātes peccatorꝝ conſortia declinabant. ſe ipm medicū dicit. qui miro medicandi genere vulneratus eſt propter iniquitates noſtras. & eius liuore ſanati ſumus. Sanus autem & iuſtos appellat eos. qui ſuam iuſticiam volentes ſtatuere iuſticie dei ſunt ſubiecti. Porro male habentes & peccatores vocat eos. qui ſue fragilitatis conſciētia deuicti. nec per legem ſe iuſtificari poſſe videntes. xp̄i gratie penitendo colla ſubmittunt. Vnde ſubditur. Non enim veni vocare iuſtos. ſed peccatores. non quidē vt maneāt peccatores. ſ3 vt ad p̄niaꝫ cōuertāť. ¶ Et erāt diſcipuli iohannis & phariſeorū ieiunātes & veniūt. & dicūt illi. Quare diſc. iohis & phariſeorꝝ ieiunāt: tui aū diſcipuli ń ieiunāt? Et ait illis ihs. Nūq̇d poſſunt filij nuptiarꝝ q̄diu ſpōſus ē cū illis ieiunare? q̄nto tp̄e hn̄t ſecū ſpōſū. ń poſſūt ieiunare. veniēt aū dies cū auferet ab eis ſpōſus. & tūc ieiunabūt in illis diebꝫ. Nemo aſſumētū panni rudis aſſuit veſtimento veteri. Alioqn auferet ſupplemētū nouū a veteri & maior ſciſſura fit. Et nemo mittit vinū nouū ī vtres veteres. aliqn̄ diſrūpet vinū vtres & vinū effundeť & vtres pibūt. ſ3 vinū nouū ī vtres nouos mitti debet ¶ Glo. Sicut ſupi9 apd' diſcipulos magiſter āguebať de cōſortō pctorꝝ ī cōuiuijs. Ita nc ecōuerſo apd' mgr̄m diſcipuli incuſantur de ieiuniorum omiſſione. vt

ſic inter eos materia diſcidij oriret᷑. Unde dicit᷑.
Et erant diſci. io. & phari. ieiu. ¶ Theo. Johānis
em̄ diſcipuli in imperfecto poſiti. in cōſuetudinib⁹
iudaicis permanebant. ¶ Aug⁹. de con. euan. Pt
aūt putari ideo addidiſſe phariſeos. ꝙ ſimul cū di-
ſcipulis iohānis hoc quod ſequit᷑ domino dixerit.
cū matheus hoc diſcipulos iohānis tantū dixiſſe ꝑ
hibeat. ſed verba que ſequūtur magis īdicāt ali-
os hoc dixiſſe de alijs. Sequit᷑ em̄. Et veniunt &
dicunt illi. Quare diſc. iohānis & pha. ie. tui autē
diſci. non ieiunāt? Hec em̄ verba indicant cōuiuas
qui aderāt veniſſe ad iheſū. & hoc idem diſcipulis
dixiſſe. ita vt quod ait veniūt. nō de ipīs dixerit.
de quib⁹ interpoſuerat. Et erāt diſci. iohannis &
pha. ie. Sed cum iſti eſſent ieiunantes. veniūt illi
quos hoc mouit. Unde ergo matheus dicit. Tūc
acceſſerunt ad eum diſcipuli iohannis dicentes. ni
ſi quia & apoſtoli aderant & omnes certatim vt q̄ſ
q₃ poterat hoc obiecerunt. ¶ Chriſoſtomus. Di-
ſcipuli ergo iohannis & pha. contra chriſtum zelo
tipe ſe habentes. ipſum interrogant vtrum ſolus
cum diſcipulis ſuis abſq₃ abſtinētia & labore pug
nas ſuperet paſſionum. ¶ Beda. Sed iohannes
& vinum & ſiceram non bibit. Quia illi abſtinen-
tia meritum auget. cui potentia nulla inerat natu
re. Dominus aūt cui naturalit᷑ ſuppetebat delicta
donare. cur eos declinaret. quos abſtinentib⁹ pote
rat reddere puriores. Sed ieiunauit & xp̄s ne pre
ceptum declinaret. Māducauit cum peccatoribus
vt gratiam cerneres. agnoſceres poteſtatem. Seq
tur. Et ait illis iheſus. Nunquid poſſunt filij nup.
q̄dīu cum illis eſt ſpon. ieiunare. ¶ Aug⁹. Mārc⁹
hic filios nuptiarū appellat. Matheus aūt filios
ſponſi. filios enim nuptiarum non tantum ſponſi.
ſed etiam ſponſe intelligimus. ¶ Chriſoſtomus.
Sponſum ergo ſeipm̄ vocat tanq̄ eccleſiam deſpō
ſaturus. Eſt em̄ deſponſatio dacio arre ſcilicet gra
tie ſpiritus ſancti. per quam credidit orbis terre.
¶ Theo. Sponſū etiā ſeipm̄ vocat. non ſolū tāq̄
virginales animas deſponſantem. ſed quia temp⁹
primi aduentus eius non eſt doloris nec triſticie
his qui credunt in eum. neq₃ labores continens. ſ₃
requiem. Eſt enim abſq₃ operatione legali dans re
quiem per baptiſmum. per quē facile ſine labore ſa
lutē conſequimur. Filij autē nuptiarū ſiue ſponſi.
ſunt apoſtoli. quia ipī dei gratia digni ſūt facti oī
bono celeſti. ac omni delectatōe participes. ¶ Chri
ſoſtomus. Conuerſationem autem ſuam omnis
āguſtie dicit eſſe alienam. cum ſubdit. Quāto tem
pore habēt ſe. ſpō. nō poſſunt ieiu. Jlle triſtatur q̄
preſens bonū n̄ habet. qui vero ī preſenti accipit.
gaudet & nō triſtatur. Ut autem elationem illoꝝ
deſtrueret. & oſtenderet. ꝙ n̄ ad laſciuiā proprios
diſcipulos ↄſeruabat. ſubiūgit. Veniūt autē dies
cū auferetur ab eis ſpōſus & tūc ieiunabūt in illis
dieb⁹. quaſi. d. Tēpus erit. in quo ſuā virilitatem
demōſtrēt. Quādo em̄ ſubtrahetur ab eis ſponſus.
ieiunabūt. eius affectantes aduentum. vt ſpirit⁹
illi cōiungant per corporales āguſtias emundatos
Oſtendit etiam ꝙ nulla neceſſitas eſt vt ſui diſci-
puli ieiunent ſicut & illi qui ſpōſū hūane nature q̄
vbiq₃ preſidet verbis dei & qui tribuit ſemen vite
ſecum habebāt preſentē. Filij etiā ſpōſi quia īfan
tes ſunt. non poſſunt ꝑ totum conformari patri &
ſponſo. qui eoꝝ infantiam conſiderans dignat᷑ eos
non tunc ieiunare. Recedente aūt ſponſo propter
deſiderium ieiunabunt. ſed cū perfecti fuerint. &
ſponſo coniungent᷑ in nuptijs. regalem ſemper co
medent cenam. ¶ Theo. Jntelligendum eſt autē
& ſic quoniam omnis homo qui bene operatur. eſt
ſponſi filius & ſponſum ſecum habet ſcilicet xp̄m
& non ieiunat. id eſt opera penitentie nō oſtēdit.
quia non peccat. Quando vero aufertur ſpōſus. ho-
mine ī peccatū labēte. tūc ieiunat. & penitz. vt curet
delictum. ¶ Beda. Miſtico aūt ſenſu poteſt ſic ex
poni. ꝙ diſcipuli iohannis & pha. ieiunant. quia
omnis qui de operib⁹ legis ſine fide gloriat᷑. & qui
traditiones ſequitur hoīm. & ꝑcomium xp̄i aure
corporis non fide cordis percipit. ſpiritalib⁹ abſti-
nens bonis ieiunio corde tabeſcit. Qui vero xp̄i mē-
bris fideli incorporatur amore. nō pōt ieiunare. q̄
carne ipſius epulatur & ſanguine. Sequitur. Ne
mo aſſumētū pāni rudis id eſt noui. ¶ Chri. Qua
ſi. d. quia hi noui predicatores teſtamēti exiſtūt.
legibus eos ſeruire veteribus poſſibile non eſt.
Uos autem congrue veteres ſequentes conſuetudi
nes moſaica ieiunia obſeruatis. Jſti vero nouas
ac mirabiles obſeruationes traditūri hominibus.
veteres obſeruare non eſt neceſſe. ſed eē mentibus
v̄tuoſos. aliquo vero tempore ieiuniū cum ceteris
virtutibus obſeruabunt. Sed hoc ieiuniū differt
a ieiunio legis. quia illud erat ex neceſſitate. hoc ex
volūtate propter feruorem ſpiritus. cuius nondū
ſunt capaces. Unde ſeq̄t᷑. Et nemo mittit vi. no.
¶ Beda. Diſcipulos enim veterib⁹ comparat vtri
bus. quos vino nouo id eſt ſpiritalibus preceptis
facilius diſrumpi q̄ poſſe contineri dicit. Erūt aūt
vtres noui cum poſt aſcenſū domini deſiderio con-
ſolationis eius innouabūtur. & tūc nouum vinū
nouis vtribus aduenit. hoc eſt ſpiritus ſancti fer
uor ſpiritalium corda replebit. Doctori etiā cauen
dum eſt ne anime in vetuſtate malicie. perdurāti.
nouorum miſteriorum ſecreta cōmittat. ¶ Theo.
Uł aliter. diſcipuli veteribus veſtimentis aſſimu
lati ſunt ꝓpter eorum mentis infirmitatem. qui-
bus non erat congruum imponere ſtatutum graue
ieiunij. ¶ Beda. Quod eſt aliqua particula doctri
ne. que ad noue vite temperantiam pertinet que
generale docet ieiunium ab omni leticia temporali
um delectationum. quia ſi hoc fiat & doctrina ſcin
ditur & non conuenit vetuſtati. Veſtimento autē
nouo. bona opera que foris aguntur. inſinuantur.
vino aūt nouo feruor fidei ſpei & caritatis qua in-
tus reformamur. exprimit᷑.

¶ Et factū eſt iterū cū ſabbatis ambularet. per ſa-
ta. & diſcipuli eius ceperūt progredi & vellere ſpi-
cas. Phariſei aūt dicebāt ei. ecce quid faciūt diſci-
puli tui ſabbatis qđ nō licet! Et ait illis. Nūq̄ le-
giſtis quid fecerit dauid. quādo neceſſitatē habuit
& eſuriit ipſe & q̄ cū eo erāt. quō introiit in domū
dei ſub abiathar principe ſacerdotū. & panes ꝓpoſi-
tionis mādŭcauit. quos n̄ licebat māducare niſi ſa-
cerdotibꝰ. & dedit illis qui cū eo erant. Et dicebat
eis. ſabbatū ꝓpter hoīem factū eſt. & n̄ homo ꝓpt̄
ſabbatū. Itaqꝫ dn̄s eſt filius hominis etiā ſabbati
¶ Chri. Liberati a figura & veritate vniti xp̄i di-
ſcipuli. figurale ſabbati feſtū n̄ ſeruāt. Vnde dr̄.
Et factū ē iterū cū ſab. am. per. ſa. & diſci. eius ce.
ꝓgre. & vel. ſpicas. ¶ Beda. Legimus & in ſe-
quentibꝰ q̄ erāt qui redibāt. & multi & nec mādu-
cādi quidē ſpatiū habebant. & ideo quaſi hoīes eſu-
riebāt. ¶ Chriſ. Eſurientes aūt eſcā ſimplicē co-
medebāt. nō ad voluptatē. ſed ꝓpter nature neceſſi-
tatē. Phariſei aūt figure & vmbre ſeruiētes. di-
ſcipulos accuſabāt tāq̄ iniuſte agētes. Vnde ſeq̄-
tur. Phariſei etiā dicebāt ei. ecce quid fa. diſci. t.
ſab. qđ nō licet. ¶ Aug⁹. de operibꝰ monachorū.
Populo ſiquidē iſrael ꝑ legē ſcriptā preceptū eſt.
vt in agris ſuis furē nullus teneret. niſi qui ſecum
aliqđ vellet auferre. Nā qui nihil aliud attigiſſet
q̄ id qđ comediſſet liberū ipſumq̄ʒ abire ſineret.
vn̄ etiā ſpicas vellētibꝰ diſcipulis dn̄i. de ſabbato
potius q̄ de furto iudei calūniati ſūt. ¶ Chri. Dn̄s
aūt dauid in mediū ītroducit. Cui aliqn̄ cōtigit. nō
ſcđm legē comedere ſacerdotalē tetigit cibū. vt il-
lius exēplo accuſatōnē diſcipulorū ſoluat. Seq̄t̄ ei.
Et ait illis. Nūq̄ legiſtis qđ fe. da. ¶ Theo. Fu-
giens ei da. a facie ſaul ad principē ſacerdotū deue-
nit & panes ꝓpoſitōis comedit & gladiū abſtulit
golie. q̄ dn̄o erant oblata. Querīt vero aliq̄. qualiter
nūc euāgeliſta hic abiathar principem ſacerdotū
nominauit cū liber regū hūc nominet abiimelech.
¶ Beda. Hoc aūt nihil habet diſſonātie. ambo ete-
nim fuerūt illic cum veniēs dauid panes petiit &
accepit abiimelech videlicet p̄nceps ſacerdotū &
abiathar filius eius. occiſo aūt abiimelech a ſaule.
fugit abiathar ad dauid & comes factꝰ totius exi-
lii eius. poſtea eo regnante. ſummi ſacerdotii & ip-
ſe gradū accepit. multoq̄ʒ maioris excellentie filiꝰ
q̄ pater effectus eſt. Ideo dignus fuit. cuius me-
moriam dominus etiam viuente patre quaſi ſūmi
ſacerdotis faceret. Sequitur. Et dicebat eis. Sab-
batum propter hominem factum eſt & non homo
propter ſabbatum. Maior enim eſt cura ſanitati
& vite hominis. q̄ cuſtodie ſabbati adhibenda.
Sic igitur mandatum eſt ſabbatum cuſtodiri vt
tamen ſi neceſſitas eſſet. reus nō eſſet qui ſabbatū
violaſſet. Ideo ſabbato circūcidi nō eſt ꝓhibitū.
q2 neceſſe erat fieri. & machabei neceſſitate inſtante
ſabbato pugnabāt. vnde diſcipulis eſurientibꝰ qđ
licitum non erat in lege. neceſſitate famis factum
eſt licitū. ſicut hodie ſiquis eger ieiuniū corrupit.
nulla ratione reus tenetur. Sequit̄. Itaqꝫ dn̄s ē
filius hominis etiā ſabbati. Quaſi. d. dauid rex ſa-
cerdotali cibo paſtus excuſabilis eſt. quāto magis
filius hominis. verus rex & ſacerdos & dn̄s ſabba-
ti. euulſarū ſabbato ſpicarum noxa non tenetur.
¶ Chriſ. Dominū quidem ſabbati & filium hoīs
ſeip̄m proprie vocat. quoniā quidem dei exiſtens
filius. filius hominis propter homines dignatus ē
dici. Legis aūt latori & dn̄o lex non dominatur.
Plus enī licet regi q̄ legibꝰ ſtatuatur. Infirmis
quidē datur lex non perfectis & operantibꝰ ſupra
legem. ¶ Beda. Miſtice aūt diſcipuli per ſata trā-
ſeunt. cū doctores ſancti quos in fide inſtituerūt.
cura pie ſolicitudinis inſpiciunt. quos eſurire ni-
hil melius q̄ ſalutem intelligimus hoīm. Vellē aūt
ſpicas eſt homines a terrena intentione eruere.
Fricare aūt manibus eſt. exemplis virtutū a car-
nis cōcupiſcentia. quaſi a quibuſdā folliculis pu-
ritatem mentis exuere. Grana māducare. eſt emū-
datū queq̄ʒ a ſordibus vitiorū per ora predicātiū
eccleſie mēbris īcorporari. Et bene hoc diſcipuli
progredientes ante faciem domini feciſſe memorā-
tur. q2 doctoris neceſſe eſt ſermo precedat & ſic cor
auditoris ſubſequens gratia ſuperne viſitationis il-
luſtret. Bene ſabbatis. quia & ipſi doctores in pre-
dicando pro ſpe future quietis laborant & audito-
res ſuos mouent pro eterna requie inſudare labori-
bus. ¶ Theo. Vel quia cū habent in paſſionibus
requiem. tunc alii ad virtutē ductores fiūt. euel-
lentes frena. ¶ Beda. Item ꝑ ſata ambulant cū
dn̄o q̄ eloquia ſacra meditari delectant̄. Eſuriūt.
cum ī eis panē vite inuenire deſiderāt. & hoc in ſab-
batis cum ſopita mente a turbulentis cogitationi-
bus vacare gaudent. Vellunt ſpicas & contritas
purgant. donec ad eſcam perueniāt. cū teſtimonia
ſcripturarum ad que legentes perueniunt. meditā-
do aſſumunt. & tamdiu diſcutiunt. donec in eis
medullam dilectionis inueniant. Verum hec
mentium refectio ſtultis diſplicet. ſed a domino
approbatur. ¶ Capitulum .iii.

ET introiuit iterū in ſinagogā. &
erat ibi hō habens manū aridam.
& obſeruabāt eum ſi ſabbatis cu-
raret. vt accuſarent eum. Et ait
homini habenti manū aridam.
ſurge in medium. Et dicit eis. Li-
cet ſabbatis bene facere an male! Animam ſaluā
facere an perdere! At illi tacebant. Et circumſpi-
ciens eos cum ira cōtriſtatus ſuper cecitate cordis
eorum. & dicit homini. Extende manum tuam. &
extendit & reſtituta eſt manus illi. ¶ Theophi-
lus. Poſtq̄ dominus iudeos qui diſcipulos accu-
ſauerant. q̄ ſpicas ſabbato euellebant. exemplo
dauid cōfudit. nūc ap̄liꝰ ipſos ad veritatē reducēs.
miraculū ī ſabbato opat̄. oſtēdēs q̄ ſi opari ſabbato

miracula in ſalutem hoīm ꝑium eſt. non eſt malū
in ſabbato neceſſaria corporis operari dicit ergo. Et
introiuit iterū ī ſina. & erat ibi homo ha. ma. ari.
& obſe. eū ſi ſab. cu. vt. ac eum. ¶ Beda. Quia ei
deſtructionem ſabbati quam in diſcipulis argue-
bant. probabili excuſauerat exemplo. nunc ipſū
obſeruādo calumniari volunt. vt ſi ſabbato curet.
tranſgreſſionis. ſi non curet crudelitatis aut imbe-
cilitatis arguant. ſequitur. Et ait ho. ha. ma. ari.
Surge ī medium. ¶ Chriſ. Statuit quidem illū
in medio. vt terrerentur aſpectu. ac viſo eo compa
tiantur. & maliciam deponant. ¶ Beda. Et preue
niens calumniam iudeorum quā ei parauerant. ar-
guit eos. quia legis precepta praua temptatione
violabant. Unde ſequitur. Et dicit eis. licet ſab-
bato benefacere an male? Hoc autem querit. quia eſti
mabāt in ſabbto etiam a bonis operibus feriandū.
cum lex a malis abſtinere iubeat. dicens. Omne
opus ſeruile non facietis in eo. id eſt peccatum. quia
q̄ facit peccatum. ſeruus eſt peccati. Idem autem
eſt quod premiſerat benefacere an male. & qd po-
ſtea ſubdit. Animam ſaluam facere an perdere.
hoc eſt hominem curare an non. Non ꝙ deus ſum-
me bonus autor perditionis nobis eſſe poſſit. ſed ꝙ
eius non ſaluare. ſcripture conſuetudine. perdere
dicitur. Si quem vero mouet quare dominus cum
corpus eſſet curaturus de anime ſaluatione interro
gauerit. intelligat vel animam more ſcripturarum
pro homine poſitam. ſicut dicitur. he ſunt anime.
que exierunt de femore iacob. vel ꝙ illa miracula
propter anime ſalutem faciebat. vel ꝙ ipā manus
ſanatio ſalutem anime ſignificabat. ¶ Aug. de
con euā. Sed poteſt mouere. quomodo matheus
dixerit ꝙ ipi īterrogauerint dominū ſi licet ſabba
to curare. cum marcus illos potius interrogatos a
dn̄o ꝓhibeat licet ſabbato benefacē an male? Itaqꝫ
intelligendū eſt. ꝙ illi prius interrogauerunt do-
minū ſi licet ſabbato curare. Deinde ꝙ intelligens
cogitationes eoꝝ. aditū accuſandi querentiū. con-
ſtituerit in medio illū quem fuerat ſanaturus. & in
terrogauerit que marcus & lucas eū interrogaſſe
commemorant. ac tunc illis tacentibus propoſuiſ
ſe ſimilitudinem de oue. & concluſiſſe ꝙ liceat ſab
batis benefacere. Sequitur. At illi tacebant.
¶ Chriſoſtomus. Sciebant enim ꝙ eum omnino
curaret. Sequitur. Et circumſpi. eos cum ira.
Quod eos cum ira circumſpicit ac triſtatur ſuper
cecitate cordis eorum. humanitati conuenit. quā
pro nobis ſuſcipere dignatus eſt. Verbo autem
miraculum coniungit vnde ſola voce homo curat᷑.
Unde ſequit᷑. Et exten. & reſti. eſt ma. illi. Per
hec omnia pro diſcipulis reſpondens. ſimulqꝫ oſtē
dens ſuā vitam exiſtere ſupra legem. ¶ Beda. Mi
ſtice autem homo. q̄ manū habebat aridam huma
num genus indicat. in fecūditate boni operis arefa
ctū. ſed dn̄i miſeratione curatum. cuius dextera q̄
in ꝑmo parente cū vetite arboris poma decerpe-
ret aruerat. ꝑ redēptoris gratiam. dū īſontes ma
nus in crucis arbore tenderet. bonoꝝ operū ſuccis
eſt reſtituta ſaluti. Et bene in ſinagoga manus
erat arida. quia vbi ſcientie donū maius eſt. ibi gra-
uius eſt inexcuſabilis noxe periculum. ¶ Hiero.
vel ſignificant auaros q̄ valentes dare. volunt ac
cipere. predari & non largiri. Quibꝰ dicitur vt ex
tendant manus ſuas. id ē q̄ furabatur iam non fu-
retur. magis aūt laboret operans manu ſua quod
bonū eſt. vt habeat vnde cōmunicet indigentibus
¶ Theo. Vel aridam dexteram habet manū quiſ
quis non operatur. que ſunt dextre partis. ex quo
eīn manus noſtra cōſtituit᷑ in operibꝰ ꝓhibitis.
ex tūc areſcit in operatōe boni. Iterū vero reſtau-
rabitur qn̄ in ꝟtute ſtabit. Vn̄ xp̄s dicit ſurge. ſ.
a peccatis & ſta in medio. id eſt in virtute. omnis
eīn virtus cōſiſtit ī medio. & neqꝫ ad diminutum
neqꝫ ad ſuperabundantiam ſe extendit. textus
¶ Exeūtes aūt phariſei. ſtatim cum herodianis
cōſilium faciebant ad verſus eum. quomodo eū per
derēt. Et iheſus cum diſcipulis ſuis ſeceſſit ad ma
re. & multa turba a galilea & iudea ſecuta eſt eū
ab hieroſolimis & ab idumea. & de trāſiordanem.
& qui circa tirum & ſidonem multitudo magna au
dientes q̄ faciebat. venerūt ad eū. Et dixit diſci
pulis ſuis. vt nauicula ſibi deſeruiret ꝓpt᷑ turbā.
ne cōꝑmerēt eū. Multos ei ſanabat. ita vt irruerēt
in eū. vt illum tangerent. Quotquot aūt habebant
plagas. & ſpiritus īmūdi cū illū videbant. ꝓcide
bant ei. & clamabant dicentes. Tu es filius dei.
Et vehementer cōminabat᷑ eis. ne manifeſtarent
eum. ¶ Beda. Phariſei reputantes in crimen ꝙ
ad verbū domini ſaluā qui languebant extendit dex
teram. de voce ſaluatoris fecerūt conſilium. Unde
dicit᷑. Exeūtes aūt phariſei. ſtatim cū herodi. cō.
faci. ad ver eū. quō eum ꝑderent. Quaſi non ipoꝝ
quiſqꝫ maiora ſabbatis ageret. cibos portādo. por
rigendo calicem. & cetera q̄ victui ſūt neceſſaria ex
equendo. Neqꝫ eīn ille q̄ dixit & facta ſunt. ſabbato
laboraſſe poterat cōuinci. ¶ Theo. Herodiani aūt
dicūtur milites herodis regis. Hereſis nāqꝫ q̄dam
noua ſurrexerat que herodē xp̄m eē dicebat. Pro-
phecia eīn iacob īnuebat. ꝙ quādo deficerent prin-
cipes de iuda. tūc xp̄s veniret. & quia herodis tē
pore nullus ſuperat iudaicoꝝ principū. ſed ipē ſo-
lus regnabat. alienigena exiſtens. quidā ipm̄ eſſe
chriſtū putauerunt & hereſim cōſtituerūt. Iſti ergo
cū phariſeis xp̄m interficere conabantur. ¶ Be-
da. Vel herodianos herodis. tetrarche miniſtros
dicit. q̄ ꝓpter inimicicias quas eoꝝ dn̄s aduerſus
iohānem habebat. etiā ſaluatorē quē iohānes pre-
dicabat. īſidijs ꝑſequebant᷑ & odijs. Sequit᷑. Et
iheſus cū diſci. ſu. ſe. ad mare. q̄ſi hō fugiens ꝑſe-
quentium inſidias. quia neqꝫ adhuc venerat hora paſ
ſionis eius. neqꝫ extra hieruſalem fuit locus paſſio
nis. vbi & exemplum dedit ſuis. ſi in vna ciuitate
ꝑſecutionē paterentur. ī alterā fugiēdi. ¶ Theo.

Simul etiā secedit ut plurimis benefaciat. ab ingratis recedens. etenim multi secuti sūt eum. & sanauit eos. Sequitur enī. Et multa turba a ga. tiri & sidoni alienigene existentes. vtilitatem a xp̄o accipiunt. propinq̄ vero eius. iudei scʒ ip̄m p̄sequebātur & sic nulla est ꝓpinquitatis vtilitas. nisi similitudo bonitatis existat. ¶ Beda. Illi enī vidētes opa virtutū eius & verba doctrine audientes. eū p̄sequebant̄. Isti aūt opinione tantū ducti. virtutū eius congesto agmine p̄maxio. veniūt ad audiendū eū. opemq; salutis flagitandā. Vnde seq̄t̄ Et dixit discipulis suis vt na. sibi deser. ¶ Theo. Vide aūt occultatā gloriā eius. eteni ne lederet eū turba petit naviculā. vt intrās in eā cōseruet̄ illesus. Sequitur. Quotq̄t aūt ha. pla. & sp̄us immūcum illū vide. proci. ei. Plagas aūt dicit ifirmitates. Ipe nāq; deus nos vulnerat vt filios pat. ¶ Beda. Procidebant g̃ vtriq; domino. & qui habebant plagas infirmitatum corporalium. & qui a spiritibus vexabant̄ immūdis. sed infirmi simplici intentione obtinēbāt salutis. Demoniaci autem. vel potius in eis habitantes demones. vi diuini timoris coacti. non solū adprocidendū ei. verum etiā ad cōfitendam eius maiestatem compulsi. Vnde sequit̄. Et cla. dice. tu es filius dei. Vbi mirāda est Arrianoꝝ cecitas. qui post resurrectionis gloriā filium dei negant. quem demones adhuc mortali carne indutū filium dei profitentur. Sequitur & vehe. cōmi. eis. ne ma. eū. Peccatori enī dixit de9 Quare tu enārras iusticias meas? Prohibetur ergo dominū predicare peccator. ne quis dum predicātē audit. sequatur errantē. improbo enī magister est diabolus qui falsa veris sepe permiscet. vt spirit9 veritatis testimoniū fraudis obtegat. Ceterū nō solum demones. sed & a xp̄o sanati. & apostoli ań passionē precipiunt̄ reticere de illo. ne diuina maiestate predicata. passionis dispensatio differretur Iuxta allegoriam vero in hoc ꝙ dn̄s egressus de sinagoga secessit ad mare. gentium saluationē prefiguravit. ad quas venire per fidē. relicta ob p̄fidiā iudea dignatus est. Recte enī diuersis erroꝝ anfractibꝰ iactate nationes. instabilitati pelagi comparantur. Multa aūt turba a diuersis ꝓuintijs secuta est eū. q2 predicantibꝰ apostolis multas natōnes ad se venientes benigne suscepit. Nauicula vero domino in mari deseruiēs. Ecclesia ē de gētibꝰ cōgregata. Propt̄ turbā aūt ne se cōprimat nauiculam ascendit. q2 turbidas carnaliū mentes fugiens. ad eos q̄ gloriā seculi sp̄nūt. venire & mansionē facē gaudet. distat aūt int̄ cōprimere dn̄m & tangere. Cōprimūt enī eū cārnalibꝰ cogitationibꝰ aut factis pacē turbāt. in qua veritas manet. Tangit vero q̄ per fidem & dilectionem eum suscepit corde. vn̄ q̄ eum tetigerūt. saluati eē p̄hibentur. ¶ Theo. Moraliter aūt herodiani id est carnales xp̄m iterficē volūt. Herodes enī pelliceus int̄p̄tat̄. Qui vero de patria sua egrediunt̄. id ē a carnali habitudīe hij sequūtur xp̄m & eoꝝ plage curant̄. id ē peccata. que cōscientiā vulnerant. Ihesus aūt in nobis est ratio que p̄cipit. vt nauicula nostra. id est corpus ei deseruiat ne rationem turbationes opprimant rerum.

¶ Et ascendēs in mōtē. vocauit ad se quos voluit ipe. & venert ad eū. & fecit vt essent. xij. cū illo. & vt mitteret eos p̄dicare. & dedit illis potestatē curādi infirmitates & eijciendi demonia. Et imposuit simoni nomē petrus. & iacobum zebedei & iohānem fratrem iacobi. & imposuit eis nomina boanerges. q̄d est filij tonitrui. & andreā & philippū & bartholomeū & matheū & thomā & iacobum alphei & thadeum simonem chananeum & iudā scarioth qui tradidit illū. ¶ Beda. Postq̄ nefandos sp̄us se predicare prohibuit. elegit sāctos. qui & immūdos sp̄us eijcerent & euāgelium p̄dicarent. Vnde dicitur. Et ascendens in mō. vo. ad se quos vo. ipe. ¶ Theo. Lucas autem dicit ꝙ ascendit ad orandum. Post miraculorum enim ostensionem orat. docens nos. ꝙ oportet gratias agere. cum consequimur aliquid boni & hoc diuine virtuti appropriare. ¶ Chrisostomus. Prelatos etiam ecclesie instruit in orationibus pernoctare. anteq̄ ordinationem faciant. vt eorum officium non frustretur Cum ergo secundum lucam dies factus esset. vocauit q̄s voluit. Erant enī plures qui eum sequebātur. ¶ Beda. Non enim illorum electionis ac studij. sed diuine erat dignationis & gratie. vt in apostolatum vocarentur. Mons etiam ille in quo apostolos dominus elegit. altitudinem designat iusticie. in qua erant instituendi & quam erant hominibus predicaturi. ¶ Hieronimus. Vl' christus spiritaliter mons est ex quo aque viue fluunt. lac in paruulorum salute preparatur. pinguedo spiritalis agnoscitur. & quicquid summe bonum creditur. in montis istius est gratia constitutum. In montem ergo vocantur excelsi meritis & verbis. vt locus congruat meritis altis. Sequitur. Et ve. ad eum & fe. vt essent. xij cū illo & vt mit. eos predicare Speciem enim iacob dilexit dn̄s vt sint ipi super thronos. xij iudicantes. xij tribus israel. Qui etiā trini & quaterni circa tabernaculum domini excubant & sancta domini verba humeris operum portant. In hoc enī sacramento quondā filij israel circa tabernaculum castra metebant̄. vt ex omni parte per quadrum trine tribꝰ manerent. Ter autem q̄tuor. xij. faciūt & t̄ q̄t̄ in ad p̄dicādū sūt missi apostoli. vt p vniuersas q̄drati orbis plagas. baptizarēt gētes i noīe p̄ris & filij & sp̄us sācti. Seq̄t̄ Et dedit illis potestatē cu. infir. & eijci. de. vt scilicet ꝓmissorū celestium magnitudini. attestaret̄ magnitudo factorum. & noua facerent q̄ noua p̄dicarent. ¶ Theo. Numerat aūt ap̄loꝝ noīa. vt ꝓpt̄ falsos ap̄los euitādos. sint noti & veri. & ideo seq̄t̄. Et iposuit simōi nomen petr9. ¶ Aug9. de. cō. euā. Nullus aūt putet nō accepisse simonē nomē

vt petrus vocaret̃ ·ne ſit cõtrariũ iohãni qui lõge
añ dictũ eẽ illi cõmemorat· Tu vocaberis cephas·
q̃d interpretatur petrus · Marcus aũt recapitulan
do hoc cõmemorauit. Cũ ei vellet nomina. xij· apo
ſtolorum enumerare· & neceſſe haberet petrũ dicere·
breuiter īſinuare voluit· ꝙ non hoc antea vocaret̃·
ſꝫ hoc ei dñs nouũ impoſuerit· ¶ Beda · Ideo autẽ
dñs voluit eũ prius alit̃ vocari · vt ex ipſa cõmuta
tione nominis ſacramentũ cõmendaretur· Idem eſt
ergo grece ſiue latine petrus q̃d ſiriace cephas· & ī
vtraqꝫ lingua nomen a petra deriuatũ eſt· Nec du-
bium qn illa de q̃ paulus ait· petra autem erat chri
ſtus· Nam ſicut lux vera erat· & chriſtus donauit
apoſtolis vt lux mundi vocentur· Sic & ſimõ qui
credebat in petrã · Chriſtus petre largitus eſt no-
men· ¶ Hiero· De obedientia aũt q̃m ſimõ ſignifi
cat aſcendit̃ ad agnitionem q̃m ſignificat petrus·
Seq̃t̃ Et iacobũ ze· & io· fra· ia· ¶ Beda Subau
ditur a ſupioribus· vocauit ad ſe aſcendens in mõ-
tem· ¶ Hiero· Jacobũ ſcilicet q̃ ſupplantata habet
tota deſideria carnis· & iohãnem q gratiã accepit·
quod alij per laborem tenẽt· Sequit̃ · Et impoſuit
eis nomina boanerges · ¶ Chri· Filios quidẽ zebe
dei ſic nominat ꝑpter hoc ꝙ magna & clara diuini-
tatis edicta debebãt orbi terre diffundere· ¶ Hie·
Vel per hoc trium ſuperiorum ſublime oñditur meri
tum· qui in mõte merent̃ audire tonitruũ patris ꝑ
nubẽ de filio tonãtis· Hic eſt filius meꝰ dilectus·
vt & ipſi per nubem carnis· & ignẽ verbi· quaſi ful
gura in pluuiã ī terris ſpargerẽt· qm̃ dñs fulgura
ī pluuiã fecit· vt extiguat miſericordia q̃d iudici
ũ vrit· Sequitur· Et andreã q̃ viriliter vim facit
ꝑditõi· & vt reſponſũ mortis in ſe ſemꝑ habeat &
anima eius ſit ſemꝑ in manibꝫ ſuis· ¶ Beda· An-
dreas eñ grecum nomen eſt & interpretatur viri
lis ab arach q̃d ẽ vir· qꝛ viriliter dño adheſit· Se-
quit̃· Et philippũ· ¶ Hier· Qui eſt os lampadis·
qui illuminare poteſt ore q̃d corde cõcepit· cui de
dit dñs apertionẽ oris illuminãtis · Scimus hũc
modũ locutõis ꝑpꝛium eſſe diuinarũ ſcripturarum
ꝙ hebrea nomina ad aliquod miſterium ſignifica-
tionis ſũt poſita· Sequit̃ · Et bartholomeũ · qui ẽ
filius ſuſpendentis aquas · illius ſcilicet q̃ dixit.
Et mãdabo nubibꝫ meis ne pluant ſuꝑ eũ himbrẽ
Nomen vero filij dei ꝓ pacem & dilectionem acq̃ri
tur inimici· Beati eñ pacifici quoniã filij dei ſunt
Et diligite inimicos veſtros vt filij dei ſitis Seq̃t̃
& matheũ · q̃ eſt donatus · cui donat̃ a dño vt non
ſolũ remiſſionem peccatorum adipiſcat̃ · ſed numero
aſſcribat̃ apoſtolorum· Et thomã · qui eſt abiſſus.
multa enim ꝓfunda ſcientes dei numine ꝓferunt ·
Sequit̃ · Et iacobum alphei id eſt docti vel mille-
ſimi cuius alatere cadẽt mille· hic alter iacobꝰ eſt.
cui colluctatio non eſt ad verſus carnem & ſan-
guinẽ· ſed aduerſus ſpiritales nequicias· Sequit̃
Et thadeũ is ẽ corculꝰ· i · cordis cultor q̃ cõſeruat
cor ſuũ oĩ cuſtodia· ¶ Beda· Thadeus aũt ipſe ẽ

quem lucas in euãgelio & in actibꝫ apoſtolorum iu-
dam iacobi nominat · Erat enim frater iacobi fra-
tris dñi· vt ipſe ī epiſtola ſua ſcripſit· Sequit̃ · Et
ſimonem chananeũ & iudã ſcarioth qui tradidit
illũ· Hoc cũ additamento poſuit diſtictionẽ ſimo-
nis petri & iude iacobi· Simon aũt chananeus dici
tur ab chana vico galilee · Judas autẽ ſcarioth a
vico in q̃ ortus eſt · aut ex tribu iſachar dicitur·
¶ Hiero· quomodo inter apoſtolos computat̃ · vt
diſcamꝰ ꝙ deꝰ non repellit aliquẽ ꝑpter futuram
maliciam · ſed ꝑpter p̃ſentem v̑tutem dignũ facit
habere · ¶ Hier· Simõ aũt ponens triſticiã inter
pretatur· Beati nanqꝫ qui lugent nũc· qm̃ ipſi con
ſolabũtur. Chananeus aũt id eſt zelotes dicitur·
quẽ zelus domus dei comedit · iudas aũt ſcarioth
eſt· qui non delet peccatũ ſuũ per penitentiã· iudas
eñ confitens vel glorioſus interpretat̃· ſcarioth at̃
memoria mortis· Sũt aũt cõfeſſores multi in eccle
ſia ſuperbi & glorioſi vt ſimon magus & ãrius &
ceteri heretici· quorum memoria mortalis ideo in ec-
cleſia celebratur vt euitetur· Textus
¶ Et veniũt in domũ· & conuenit iterum turba·
ita vt non poſſent neqꝫ panem mãducare· & cũ au
diſſent ſui· exierũt tenere eũ · Dicebãt eñ quoniã
in furorem verſus eſt. Et ſcribe qui ab hieroſoli-
mis deſcẽderãt dicebãt· qm̃ beelzebub habet. & q̇a
in p̃ncipe demoniorum eijcit demonia· ¶ Beda· Ele-
ctos in monte apoſtolos· dominꝰ ad domũ reducit
quaſi eos admonens vt poſt acceptũ apoſtolatus
gradũ· ad conſcientiã ſuam redeant· Vnde dicitur
Et veniũt ī domũ & ꝯuenit iterum · turba· ita vt ñ
poſſent neqꝫ pa· ma · ¶ Chriſ· Ingrate quidẽ erãt
p̃ncipium multitudines· quos impedit a cognitõe
elatõ · grata vero populi multitudo venit ad ihm.
¶ Beda· Quã beata vero frequẽtia turbe cõfluẽtis
cui tãtum fuit cure ad obtinẽdã ſalutem· vt autori
ſalutis cum his qui ſecum erant· nec veſcendi qui
dem hora libera maneret· Sed quẽ turba freq̃tẽtat
externa· hũc ꝑpinquorũ eſtimatio paruipendit ·
Sequit̃ eñ · Et cũ audi· ſui· exi· te· eũ Quia eñ al
titudinẽ ſapientie q̃m audiebãt· capere nõ poterãt.
q̃ſi in alieno eum ſenſu locutũ eẽ credebãt· Vnde ſe
q̇tur· Dicebant eñ q̃m̃am in fur ver· ẽ · ¶ Theo.
Id eſt demoniũ habet & furit· & ideo eũ tenere vo
lebãt vt incarcerarẽt tã꜒ demoniacũ· Et q̇dem ſui
hoc volebãt· id eſt ꝑpinq̇ · forte cõpatriote eius· vl̃
fratres eius· Stulta aũt fuit inſania· ꝙ tantorum
miraculorũ diuine ſapientie factorem · ī furiam ver
ti cõcipiunt· ¶ Beda· Multũ aũt diſtat inter eos
q̇ verbũ dei ꝓ mentis tarditate non intelligũt. q̃-
les fuerũt de q̇bus dictũ eſt · & eos q̇ hoc q̃d intelli
gunt· de induſtria blaſphemant· de q̇bus ſubditur
Et ſcribe q̇ ab hieroſo· deſcẽ· dicẽ· qm̃ beelze· habet
Que enim negare nequiuerãt· ſiniſtra ĩterpretatõne
ꝑuertere laborãt· q̃ſi non deitatis opera eſſent· ſed
immũdiſſimi ſpũs id eſt beelzebub· q̇ deꝰ erat achar
on· Nã beel· q̇de ipſe ẽ baal · zebub aũt muſca vocat̃

Beelzebub g̃ id eſt vir muſcarū interpretat̃ · ob ſortes immolati cruoris · ex cuius ſpurciſſimo ritu Principem demonioꝝ eū nominabant · cū ſubdūt · Et qꝛ i prin · de · eijcit demonia · ¶ Hiez · Miſtice aũt domus ad quā veniūt · p̄mitiua ē eccleſia · Turbe q̄ impediūt panem māducari · peccata & vitia ſūt · qꝛ q̄ manducat indigne · iudicium ſibi manducat & bibit ¶ Beda ſcribe etiā ab hieroſolimis deſcēdētes blaſphemant · Turba vero ab hieroſolimis veniens · ſecuta ē dn̄m · & ab alijs regionibꝰ iudeorū ſiue gentiū · qꝛ ſic erat paſſionis tempus futurū · vt turba illum populi iudeoꝝ cum palmis ac laudibus hieroſolimā perducert · gētiles videre deſiderarēt · ſed ſcribe & phariſei de eius morte tractarent ·

¶ Et conuocatis eis · ī parabolis dicebat illis · Quō poteſt ſathanas ſathanam eijcere ? Et ſi regnū in ſe diuidatur · non poteſt ſtare regnū illud · Et ſi domus ſupra ſemetipſam diſpātiatur · nō poteſt dom⁹ illa ſtare · Et ſi ſathanas cōſurrexerit in ſemetipſm diſpertitus eſt · & nō poterit ſtare · ſed finem habet Nemo poteſt vaſa fortis in domū ingreſſus diripe Niſi prius fortem alliget · & tūc domū ei⁹ diripiet Amen dico vobis qm̄ oīa dimittent̃ filijs hominū peccata & blaſphemie q̄bꝰ blaſphemauerint · qui aũt blaſphemauerit in ſpm̄ ſanctū non habet remiſſionem in eternum · ſꝫ reus erit eterni delicti · qm̄ dicebāt · ſpm̄ im mūdū habet · ¶ Chri · Poſita blaſphemia ſcribarū · dn̄s oſtendit impoſſibile fore qd̄ dicebant · ſuā probationem exemplo cōfirmās · Unde dicit · Et con · eis ī pa · di · illis · Quō poteſt ſa · ſat · eijcere ? Quaſi diceret · Regnū cōtra ſe inteſtino bello diuiſum · neceſſe eſt deſolari · Quod & in domo & in ciuitate videtur · Quocirca & ſi ſathane regnū in ſeipſm diuiſum eſt · ita ꝙ ſathanas ab hominibꝰ repellat ſathanā · deſolatio regni demonū appropinquauit · regnū aũt eorum eſt in hoc ꝙ homines ſubditos teneant · Si igitur ab hominibus pelluntur · hoc non eſt aliud ꝙ̄ regnum eorū diſſolui · Si autē adhuc in hominibꝰ tenent poteſtatem manifeſtum eſt ꝙ regnū maligni adhuc ſtat · & n̄ eſt cōtra ſeipſm diuiſum · ¶ Gloſa Et qꝛ iā oſtendit exemplo ꝙ demō demonem non expellit · oñdit quō poſſet expelli · dicens · Nemo poteſt va · for · ¶ Hiero · Exemplū tale eſt · fortis eſt demon · vaſa eius ſunt homines in quibꝰ recipitur · Niſi g̃ q̄s prius vincat demonem & alliget · quō vaſa eius · id eſt demoniacos ab eo diripiet · Sic & ego qui diripio vaſa eius · id eſt libero homines a demoniaca paſſione · prius alligo demones & ſupero eos & inimicus eoꝝ ſum · Quomodo g̃ dicitis ꝙ beelzebub habeo & demonū amic⁹ ex n̄s demoīa eijcio · ¶ Bed · Alligauit etiā dn̄s fortem id eſt diabolū · hoc eſt electorum ſeductione compeſcuit · & ingreſſus in domū · id eſt ī mundum · domū eius · & vaſa · id eſt homines diripuit · qꝛ ereptos a diaboli laqueis · eccleſie ſue adunauit · Vel domum eius diripuit · qꝛ omnes mundi partes quibus olim hoſtis dominabatur antiquus · apoſtolis eorumqꝫ ſucceſſoribus diſtribuit vt populos ad viam vite conuerterent · Oſtendit autem dominus ꝙ grande ſcelus cōmitterent · qui hoc quod dei eē cognouerant · diaboli eē clamabant · cum ſubdit · Amen dico vobis · quoniā omnia dimit · fi · ho · pec · & blaſ · quibus blaſphe · Omnia quidem peccata & blaſphemie non paſſim dimittuntur omnibus hominibus · ſed his qui dignam ꝓ erroribus ſuis in hac vita penitentiam egerint · & ſic neqꝫ ullum habet locum · vel nouatus nō penitentibus qui in martirio lapſi ſūt · veniam neget eſſe tribuendam · vel origenes qui aſſerit poſt iudicium vniuerſale tranſſactis licet ſeculorū voluminibus · cunctos peccatores veniam peccatorum eē conſecuturos · Cuius errorem ſequentia domini verba redarguunt · cum ſubditur · Qui aũt blaſp · in ſpiritum ſanctum · non habet remiſſionem inetnum · ¶ Chriſoſtomus · Et quidem blaſphemiam que circa eum erat excuſationem habere dicit · qꝛ tunc videbatur hō deſpectus & infimi generis · Sꝫ iniuria dei remiſſionem non habet · Blaſphemia aũt in ſpiritum ſanctum contra deum fit · Eſt enim ſpiritus ſancti operatio regnum dei · & propter hoc irremiſſibilē dicit eſſe ſpiritus ſancti blaſphemiam Pro eo autem quod hic ſubditur · Sed erit reus eterni delicti · alius euangeliſta dicit · neqꝫ in hoc ſeculo neqꝫ in futuro · Per quod intelligitur iudicium quod eſt ſecundum legem · & futurū · Cū ei lex maledicentem deū occidi iubeat · ī hoc legis ſecūde excuſationē n̄ habet · omnis aũt q̄ baptizatur extra hoc ſeculū fit · Latebat aũt iudeos remiſſio que fit ꝑ baptiſmum · Qui g̃ miracula & demonū eiectionem que ſolum ſūt propria ſpiritus ſancti demoni appropriat · nulla excuſatio ſibi de blaſphemia relinquet̃ · Sed neqꝫ blaſphemia talis cū ſit contra ſpiritum ſanctum remitti videtur · vnde exponēs · ſubdit · Quoniā dicebant · ſpiritū hꝫ immundum · ¶ Theo · Eſt aũt intelligendū ꝙ veniam non ꝯſequentur · niſi peniteant · Cum vero in carne xp̄i ſcādalizantur etiam ſi non penitèrent · aliquid excuſationis habebāt · & remiſſionis aliquid conſequebātur · ¶ Hiero · Vel hoc dicit qꝛ non merebitur penitentiam agere vt recipiatur · qui xp̄m intelligens Principem demonioꝝ eē dicebat · ¶ Beda · Neqꝫ tamen hij qui ſpiritū ſāctum non eē deum credūt · irremiſſibilis blaſphemie crimine tenent̃ · qꝛ non inuidentia diabolica · Sed hūana ignorantia ducti hoc faciūt · ¶ Auguſtinus de verbis domini · Vel ipſa impenitentia eſt blaſphemia ſpūs ſācti · que nō remittet̃ · Contra em̄ ſpm̄ ſanctum quo peccata dimittūtur · verbum dicit ſiue cogitatōe ſiue lingua · qui ſibi cor impenitens theſaurizat · Subiūgit aũt qm̄ dicebāt ſpm̄ ī mūdū hꝫ vt oñderet hic fuiſſe exortā cauſā vt hoc diceret · eo ꝙ dicerent · eū ī beelzebub demonem expellere · nō qꝛ eēt blaſphemia q̄ nō remittitur · cū & hoc remittat̃ ſi recta p̄nia cōſeq̄t̃ · Sꝫ hic cā extitit vt a dn̄o illa ſentētia ꝓferet̃

facta mentione ſpiritꝰ ī mundi quem aduerſus ſe
ipſum diuiſum domiuꝰ oſtendit. propter ſpiritum
ſanctũ qui etiam quos colligi efficit īdiuiſos. pec-
cata que aduerſus ſe diuiſa ſunt dimittēdo. cui do-
no remiſſiōis nō reſiſtit. niſi q̄ duritiam cordis īpe
nitētis habuerit. Nam alio loco dixerunt iudei de
domino. ꝙ demoniũ haberet. nec tamē ibi aliquid
dixit de blaſphemia ſpiritusſancti. qm̄ non ita ob-
iecerũt ſpm̄ imundum vt ī ſe diuiſus ex ore eorum
poſſet oſtendi ſicut beelzebub. a quo demones eijci
poſſe dixerunt.

¶ Et venerũt mater eiꝰ & fratres. & foris ſtan-
tes miſerunt ad eũ vocantes eũ & ſedebat circa eũ
turba. & dicũt ei. Ecce mater tua & fratres tui fo
ris q̄rũt te. Et reſpondēs eis ait. Que eſt mat̄ mea
& fratres mei? Et circũſpiciēs eos qui in circuitu
eiꝰ ſedebãt. ait. Ecce mat̄ mea & fratres mei. Qui
eñ fecerit volũtatē dei hic frater meꝰ & ſoror mea
& mat̄ eſt. ¶ Theo. Quia ꝓpinq̄ dñi venerãt tenē
eũ tãquã īfuriam verſũ. mater eius amoris cõpaſ
ſione detēta venit ad ipm̄. Unde dicit̄ & venerũt
mat̄ eiꝰ & fratres & foris ſtãtes miſerũt ad eũ vo
cantes eũ. ¶ Chriſ. Ex hoc at̄ manifeſtũ fit ꝙ n̄
ſemꝑ cũ eo erãt fratres eiꝰ & mat̄. qr vero dilectꝰ
erat ad eũ ꝓpt̄ reuerētiã & affectũ veniũt. de foris
expectantes. Unde ſequitur & ſedebat circa eum
turba & dicũt ei. Ecce mater tua & fratres tui fo-
ris querũt te. ¶ Beda. Fratres dñi nõ filij ſemꝑ
v̄ginis marie iuxta heluidiũ. nec filij ioſeph ex
alia vxore iuxta quoſdam putãdi ſũt. ſed eiꝰ potiꝰ
ītelligēdi ſũt eſſe cognati. ¶ Chriſ. alt̄ aũt euan-
geliſta dicit. ꝙ fratres eiꝰ nõdũ credebãt in eum
Cui cõuenit qđ hic dicit̄. ꝙ eũ querebant de foris
expectãtes. & ſcđm eandem ītentõnē dñs eorũ nõ
ſicut ꝓpinq̄ꝝ meminit. Uñ ſeq̄t̄. Et reſpõdēs eis
ait. Que eſt mater mea & fratres mei? Hoc aũt nõ
dixit matrē & fratres omnino reꝓbãdo. ſed oſten
dens ꝙ ſuper omnē cognitiōez tēporalē. oportz ꝓpã
animam ꝑhonorare. Uñ conuenienter hoc dicitur
hijs qui vocabant ad ꝓpinquioꝝ collocutionē quaſi
ad aliq̄d vtiliꝰ q̄ꝫ ſit doctrīa ſalutis. ¶ Beda. Ro
gatus ergo offitio v̄bi. diſſimulat egredi. nõ ma-
terne refutans obſeq̄ũ pietatis. ſed pat̄nis ſe mi-
ſterijs ampliꝰ q̄ꝫ maternis debere mõſtrat affecti-
bus. Nec īiurioſe fratres cõtēnit. ſed opꝰ ſpiritale
cãnis cognatiōi ꝑferens religioſiorē cordiũ copulã
docet eſſe q̄ꝫ corporum Unde ſequit̄. Et circũſpici-
eos qui in circ. eius ſedebãt ait. Ecce mater mea &
fratres mei ¶ Chriſ. In quo dñs oſtēdit ꝙ opor-
tet eos qui fidei ſũt ꝓpinqui. pre omnibꝰ cõſangui-
neis honorare. Iheſu q̄dem aliquis mater efficit̄ ꝑ
dicando quaſi eñ parit dominũ. quē cordi audiētis
infuderit. ¶ Hiero. Sciamꝰ at̄ nos eſſe fratres eiꝰ
& ſorores. ſi volũtatē patris īpleuerimꝰ. vt cohere
des ſimꝰ eiꝰ. Uñ ſeq̄t̄. Qui eñ fecerit volũtatē dei
hic frat̄ meꝰ & ſoror mea & mat̄ eſt. ¶ Theo. Nõ
ergo negãs matrē hoc dixit. ſed oñdēs. ꝙ nõ ſolũ ē

digna honore ꝓpt̄ hoc ꝙ genuit xp̄m. ſed & ꝓpter
oēz aliã v̄tutē. ¶ Beda. Miſtice at̄ mat̄ & fratres
iheſu ſunt ſinagoga ex cuiꝰ carne eſt editꝰ & po-
pulꝰ iudeoꝝ q̄ ſaluatore intꝰ docēte. veientes intra
re nequeũt. cũ ſpiritalit̄ intelligē dicta nequeunt.
Preocupãs at̄ turba ingredit̄. qr differēte iudea.
gētilitas fluxit ad xp̄m. foris ei ſtantes volũt do-
minũ vidē cognati ipſiꝰ. cũ iudei ſe ad cuſtodiam
littere foris fixerũt. & xp̄m potiꝰ ad carnalia docē
da cogũt exire q̄ꝫ ſe diſcēda ſpiritalia cõſentiunt
ingredi. Si g̊ foris ſtãtes nec ipſi agnoſcũt̄ parē
tes queãdmodũ nos aguoſcemur ſi foris ſtemus?
Intus enim eſt verbum. intus ē lumen.

¶ Capitulum. iiij.

Et iterũ cepit ihs̄ docere ad ma-
re & ꝯgregata ē ad eũ turba mul
ta. ita vt ī nauē aſcēdēs ſederet ī
mari. & oīs turba circa mare ſu-
per terrã erat. & docebat illos in
parabolis multa. & dicebat illis
ī doctrina ſua. Audite. ecce exijt ſeminãs ad ſemi-
nandũ. & dum ſeminat aliud cecidit circa viam. &
venerunt volucres celi & comederunt illud. Aliud
vero cecidit ſuꝑ petroſa vbi nõ habuit terram mul
tã. & ſtatim exortum eſt qm̄ non habebat altitudi
nē terre. & quãdo exortus eſt ſol. exeſtuauit. & eo
ꝙ nõ haberet radicem exaruit. Et aliud cecidit in
ſpinas & aſcēderunt ſpine & ſuffocauerunt illud &
fructũ nõ dedit. Et aliud cecidit in terram bonam.
& dabat fructum aſtēdētē & creſcentē. Et affere-
bat vnũ trigita & vnum ſexaginta & vnum cētũ
Et dicebat. Qui habet aures audiēdi audiat. Et cũ
eſſet ſingularis īterrogauerunt eũ hij q̄ cũ eo erant
xij. parabolã exponē. Et dicebat eis. Uobis datũ
eſt ſcire miſterium regni dei. Illis aut̄ q̄ foris ſunt
in parabolis omnia fiunt. vt videntes videãt. & n̄
videant & audiētes audiant & nõ intelligant. ne
quãdo conuertantur & dimittant̄ eis peccata. Et
ait illis? Neſcitis parabolam hãc & quomõ omnes
parabolas cognoſcetis. Qui ſeminat verbũ ſeminat
hij autem ſunt qui circa viã vbi ſeminat̄ verbum.
& cũ audierit. cõfeſtim venit ſathanas & aufert v̄
bũ qđ ſeminatũ eſt de cordibꝰ ipſoꝝ. Et hij ſũt ſi-
militer qui ſupra petroſa ſeminant̄. qui cum audi
erint v̄bũ. ſtatim cũ gaudio accipiunt illud & nõ
habet radicē in ſe. ſed tēporales ſũt. deinde orta tri-
bulatõne & pſecutõne ꝓpt̄ v̄bũ ꝯfeſti ſcãdalizant̄
Et alij ſũt q̄ ī ſpīs ſeīnãt̄ hij ſũt q̄ v̄bũ audiunt &
erũne ſeculi & deceptõ diuiciaꝝ & cēca reliq̄ ꝯcupi
ſcētie ītroeũtes ſuffocãt v̄bũ & ſine fructu efficit̄
Et hij ſũt q̄ ſuꝑ terrã bonã ſeminati ſũt q̄ audiunt
v̄bũ & ſuſcipiũt & fructificãt vnũ triginta vnum
ſexaginta. Et unũ centũ. ¶ Theo. Licet matrē
dñs ſuperiꝰ negligē videret̄. tamē reueretur eam.
Propt̄ eã namq; egredit̄ circa mare. Uñ dr̄. Et
iteꝝ cepit ihs̄ docere ad mare ¶ Beda. Si ei euã
geliũ mathei īſpicimꝰ. patet hãc doctrinã dñi ad

mare. eadē die qua ſuperiorē in domo celebratū eſſe
ſmonem. terminato eñ primo ſmone cōtinuo ſub
iunxit mathe9 dicēs. in illo die exiens de domo. ſe-
debat ad mare. ¶ Hiero. Cepit aūt docere ad mare
vt loc9 docendi indicet auditores amaroꝝ fuiſſe &
inſtabiles. ¶ Beda. Relicta etiā domo cepit docē
ad mare. qꝛ relicta ſinagoga ad colligendā per apo
ſtolos populi gētilis multitudinē venit. Vñ ſeqꝲ.
Et cōgre. eſt ad eū turba mul. ita vt ī nauē aſcen-
dens ſederet in mari. ¶ Chriſ. Quod nō ſine cauſa
factū oportꝫ ītelligi. ſed vt poſt ſe neminē dimitte
ret. ſed oēs auditores ante faciē haberet. ¶ Beda
Prefigurabat aūt hec nauis eccleſiā ī medio natō-
nū edificandā. ī q̄ domin9 dilectā ſibi cōſecrat mā-
ſionē. Seqꝲ. & dicebat illis ī para. mul. ¶ Hiero
Parabola eſt reꝝ natura diſcrepātiū ſub aliqua ſi-
militudine facta cōpatō. Greco eñ vocabulo dicꝲ
ſimilitudo q̄ndo illud quod ītelligi volum9. p ꝯpa
ratōnes aliquas īdicam9. Sic eñ ferreū quēpiam
dicim9. q̄ndo durū ac fortem deſideram9 intelligi.
Cū velocē. vētis aut auibꝰ cōparam9. Loqꝲ autē
turbis ī parabolis. more prouidētie ſue. vt qui cele-
ſtia capere nō poterāt. per ſimilitudinē terenā au-
dita percipere potuiſſent. ¶ Chriſ. Erigit eñ per
parabolā audiētiū mentē. vt manifeſtiorē ſermonē
faceret. res viſui oſtēdēs. ¶ Theo. Et vt attētō-
res faceret auditores primā parabolā ꝓponit de ſe
mine qd̕ eſt verbū dei. Vñ ſequiꝲ. Et dicebat illis
ī doctrina ſua nō moyſi. nō ꝓphetaꝝ. quia ſuū p̄di
cat euāgelium. Exijt ſeminās ad ſeminandū. Se
minās aūt xp̄s eſt. ¶ Chriſ. Non aꝲ loco exiuit
qui preſens extitit omnibꝰ & implet. ſed habitu &
diſpenſatione q̄ nob̄ fact9 eſt ꝓpinquior per cārnis
amictū. Quia eñ nō valebamus ire ad eū peccatis
impedientibus iter noſtꝝ. ip̄e exijt ad nos. Exijt
aūt p̄dicās pietatis ſemiāre ſmonē quē copioſe lo-
quebaꝲ. Nō aūt inculcat ſermonem eundē in eo ꝙ
dicit. Exijt ſeminās ad ſeminādū. exit eñ aliquā
do ſemīans aut vt fatiat nouale aut herbas malas
euellat. aut aliquid aliud operetur. Iſte autem
exijt ad ſeminādum. ¶ Beda. Vel exijt ad ſemi
nandum cum poſt vocatā ad fidē ſuam partē ſina-
goge electā ad vocationē quoqꝫ gētium gratie ſue
dona diffudit. ¶ Chriſoſtom9. Sicut autem ſeī
nans non diſcernit terram ſubiectam. ſed ſimpli-
citer & abſqꝫ diſcretione ſemen mittit. ſic & ipſe
omnes alloquitur. Et ad hoc ſignificādum ſubdit
Et dū ſeminat aliud cecidit circa viam. ¶ Theo.
Vide qꝛ non dixit. ꝙ ꝓiecit illud in via ſed qꝛ ce-
cidit. qui eñ ſeminat quantū in ſe eſt in terram bo
nam ꝓicit. Sed illa ſi ſit mala corrumpit verbū.
Via autem chriſtus eſt. infideles autem ſunt cir-
ca viam id eſt extra chriſtum. ¶ Beda Vel via
eſt mens ſedulo malarum cogitationum motu tri
ta ne verbi ſemen in ea germinare ſufficiat. Et iō
quicquid bōi ſeīnis vicina talis vie contigerit pe-
rit & a demonibꝰ rapiꝲ. Vnde ſequitur. Et vene.

volu. ce. & cōme. illud. Recte autem demones vo-
lucres celi dicuntur. ſiue quia celeſtis ſpiritaliſqꝫ
ſunt nature. ſiue quia in aere habitant. Vel qui
ſunt circa viam ſūt negligentes & deſides. Seqꝲ.
¶ Aliud vero cecidit ſupra petroſa. Petram dicit
duriciam ꝓterue mētis. terrā leuitatem anime obe
dientis. Solem feruorem perſecutionis ſeuientis.
Altitudo ergo terre que ſemen dei debuerat accipe
probitas eſt animi diſciplinis celeſtibꝰ exercitati.
atqꝫ ad obediendū diuinis eloquijs regularibꝰ inſti
tuti. Petroſa aūt loca q̄ vim radicis ſuſcipiēde nō
habēt illa ſūt p̄cordia que dulcedie tm̄ auditi ſmo
nis ac ꝓmiſſis celeſtibꝰ ad horā delectāꝲ ſed in tpe
temptationis recedꝲ. quia paꝝ eſt in eis ſalutaris
deſiderij quod ſemē vite cōcipiat. ¶ Theophilus.
Vel petroſi ſūt qui modicū adherētes petre id eſt
chriſto inquantū ad tēp9 verbū recipiunt. poſtmo
dū abiciunt recedētes. Sequitur. Et aliud cecidit
inter ſpinas p quod ſignificantur anime multa cu-
rantes. Spine enim cure ſunt. ¶ Chriſoſtomus.
Vlterius vero ponit terrā bonam. dicēs. Et aliud
cecidit in terrā bonam. ſecundū eñ cōditōnem t̄re
eſt differentia fructuū. Multa eſt autē dilectio ſe
minātis ad homines qm̄ & p̄mos cōmēdat & ſecū-
dos non reijcit & tertijs tribuit locum. ¶ Theo.
vide etiam q̄modo mali ſūt plurimi. & pauci q̄ ſal-
uantur. quarta eñ pars ſeminis inueniꝲ ſaluata.
¶ Chriſoſtom9. Non tamē maior pars ſeīnis. oc-
caſione amittitur ſeminātis. ſed t̄re recipientis. ī.
anime audientis & quidē materialis agcola hoc mō
ſeminando congrue incuſaretur. Non enim ignorat
lapidem aut viam aut terram ſpinoſam. terrā pin-
guem non fieri. In rationabilib9 vero non eſt ſic.
Petram enim poſſibile eſt fieri terram pinguem &
viam non conculcari & deſtrui ſpinas. qd̕ ſi fieri
non poſſet. nō ibi ſeminaſſet. Per hoc ergo nobis
tribuit penitentie ſpem. ſequitur. Et dicebat qui
habet aures audiendi audiat. ¶ Hieronim9. Quo
tiens hec admonitio ī euangelio. aut in apocalipſi
iohannis interponitur miſticum hoc quod dicitur.
atqꝫ ad audiendū diſcendumqꝫ inſinuaꝲ. Aures eñ
audiendi ſunt cordis & ſenſus interioris aures obe
diendi & fatiendi que iuſſa ſunt. ſequitur. Et cuꝫ
eſſet ſingularis īterrogabant eū hi qui cū eo erāt.
xij. parabolam exponere & dicit eis. vobis datum
eſt ſcire miſterium regni dei illis autem qui foris
ſunt. in para. omnia fiunt. ¶ Beda Quaſi diceret.
vos qui eſtis digni omnia que ad predicationem
ſunt congrua edoceri. parabolarum manifeſtatōnē
addiſcetis. Ad iſtos autem parabolis vſus ſum. qꝛ
digni non ſunt addiſcē propter eorum maliciam.
qui enim legis quam acceperant. obedientiam non
tenebant iuſtū fuit. vt noui ſermonis participatio
nem non haberent ſed ab vtroqꝫ ſunt alieni. Oſtē
dit ei pdiſcipulorū obediētiā ꝙ p cōtrariū īdigni
facti ſūt reliq̄ miſtice doctrine. Poſtea vō inducti
one vocis ꝓphetice eoꝝ cōfondit neq̄ciā taqꝫ alōge

confutatam· vnde ſequit̃. Vt videtes videāt & nō
videāt & audientes audiāt & nō intelligāt· Quaſi
dicēt vt ꝓphetia impleat̃ q̄ hoc predicit· ❡Theo.
Deus ei eos fecit videtes·i·itelligētes bonū· Ipſi
vero nō videt volūtarie ſe fingētes nō videre ne cō
uertāt̃ & corrigāt ſe tāꝗ ſue ſaluti īuideret· Seqt̃
Neqn̄ cōuer· & di·eis pec· ❡Chriſoſto· Hic g̊ vi
dent & nō videt·audiūt & non intelligūt· Q ei vi-
dent & audiūt·cōtingit eis ex grā dei·ſed ꝙ videt
& nō ītelligūt·cotigit eis quia gratiā recipe nolūt
ſed oculos claudūt & fingunt ſe nō videre. neqꝫ di
ctis acquieſcunt· & ſic a peccatis non mutātur per
hoc qꝺ vident· & audiūt·ſed cōtrarium patiunt̃·
❡Theo· Vel poteſt alit̃ intelligi ꝙ reliqs loq̄bat̃
in parabolis vt videtes nō videāt & audiētes nō in
telligāt· Deus ei dat viſū & ītellectū his q̄ petunt
reliquos aūt obcecat· ne in maiorem redāgutionē
ſit eis· quod cū intelligerēt. noluerūt facere q̄ opor
tet. Vn̄ ſequit̃· Neqn̄ cōuer· & di·e·pec· ❡Augu
ſtinus· de concordantia euangeliſtarum· Vel hoc
intelliguntur peccatis ſuis meruiſſe vt non intel-
ligerent & tamē hoc ipſū miſericordit̃ eis factum
vt peccata ſua cognoſcerēt· & ꝯuerſi veiam mererē
tur· ❡Hieroni· Illis g̊ qui foris ſūt ī pabolis oīa
fiūt & facta·ſ· & v̂ba ſaluatoris· ꝙ neqꝫ in his que
opabat̃ v̂tutibꝫ· neqꝫ in eis q̄ predicabat archanis
eū cognoſcē deum valēt· Ideoqꝫ ad remiſſiōez pec-
catorum attingē nō valēt· ❡Chriſoſtom⁹· Q at̃
non loquebatur eis niſi in parabolis· nec omnino
loqui deſiſtebat·demonſtrat· ꝙ hijs qui bono ꝓpꝫ
qui ſunt. & ſi in ſeipſis bonū nō habeant occultum
tamen eis oſtenditur· Cum autem aliquis cū reue
rentia ac recto corde accedit· occultorum reuelatio
nem conſequitur abundanter· Cum autem non ſa
na ſentit· nec hijs que multis facilia ſunt dignus
fiet· nec etiam eorum auditu· Sequitur· Et ait
illis neſcitis parabolam hanc & quomō omnes pa
bolas cognoſcetis? ❡Hieronim⁹· Oportebat ſiqui
dem vt illi quibus in parabolis loquebat̃· reqrerēt
quod non intelligerent· & per apoſtolos quos con
temptos habebant diſcerent miſterium regni qꝺ
ipſi non habebant· ❡Gloſa. Et ideo dominus hec
dicens· oſtendit oportere eos & hanc primam &
omnes conſequentes parabolas intelligere· propt̃
quod exponens ſubdit· Qui ſeminat· verbū ſemīat
❡Chriſoſtomus· Et quidem prophete doctrinā
populi plantationi vinee comparauit· hic v̂o ſemi-
natiom· manifeſtans per hoc ꝙ breuior eſt nūc &
facilior obediētia & ſtatim fructū dabit· ❡Beda·
In hac autem domini expoſitiōe omnes eorum qui
audire verba ſalutis potuerūt ſi ad ſalutē puenire
nequeūt· diſtātia cōprehēdit̃· Sunt nāqꝫ qui ver
bum qꝺ audiunt· nulla fide· nullo ītellectu. nulla
ſaltē temptādi vtilitatis occaſiōe pcipiūt· de quibꝫ
dicit· hij at̃ ſūt q̄ circa viā· Cordibꝫ ei eoꝝ mādatū
verbū· cōfeſtim immūdi ſpūs q̄i vie trite volucres
ſemē eripiūt· Sūt qui auditi v̂bi & vtilitatē ꝓbāt

& deſiderium guſtāt. Sed ne ad id quod ꝓbāt p-
ueniāt. alios h⁹ vite aduerſa terrēdo alios ꝓſpera
blādiēdo retardāt. Pe°ꝝ p̄mus dicit̃· Et hij ſunt
ſimilit̃ qui ſup̄ petroſa· De alijs dicit̃· Et alij ſūt
qui in ſpinis. Spine aut̃ diuitie vocātur qꝛ cogita-
tionū ſuaꝝ pūctionibꝫ mētem lacerāt· & cū vſqꝫ ad
peccatū ptrahūt q̄ſi īflicto vulnere cruētāt· dicit
aut̃· Erumne ſeculi & deceptio diuitiaꝝ· Quecūqꝫ
em̄ ſupuacu⁹ diuitiaꝝ decipit appetit⁹· neceſſe eſt
mox curarū erumna cōtinuaꝝ affligat· Addit aut̃
Et circa reliqua cōcupiſcētie· Quia mādatis dei cō
temptis circa reliq̄ cōcupiſcēs aberrat· ad gaudiū
beatitudinis nō poteſt attingē. Suffocāt at̃ hui⁹
modi ꝯcupiſcētie verbū· quia bonū deſideriū ad qꝺ
intrare non ſinūt· quaſi aditū flat⁹ vitalis necant·
Excipiunt̃ at̃ ab his hoīm differēcijs· gētiles· q̄
nec audire verba vite merētur· ❡Theo· Eoꝝ v̂o
qui ſemē ſuſcipiunt cōuenienter rurſus tres ſūt g̃d⁹
Vn̄ ſequit̃· Et hij ſūt q̄ ſup terrā bonā & ce· Qui
in centū fructificant· ſūt qui perfectā & obedientē
habēt vitam vt v̂gines & heremite· Qui aūt in lx
qui mediocrit̃ ſe habēt vt cōtinētes· & qui in ceno
bio ſūt· Qui aut̃ xxx· q̄ parui quidē ſūt· ſcꝺm ꝓpā
v̂tutē fructū ferentes· vt layci & qui in coniugio
ſunt· ❡Beda· Vel·xxx· fructificat cū aliqs fidē
ſācte trinitatis electoꝝ cordibꝫ inſinuat· lx· cū pfe
ctionem docet boe operationis· centū cum celeſtis
regni p̄mia demōſtrat· Centū namqꝫ computando
in dexteram trāſferunt̃. Vnde recte ī ſignificatiōe
ponūtur ppetue beatitudinis· Terra aut̃ bona eſt
electorū cōſcientia que omnibꝫ p̄dictis tribꝫ terris
cōtraria facit· q̄a & cōmēdatum ſibi ſemē v̂bi libēt̃
excipit & exceptū inter aduerſa & ꝓſpera cōſtant
ad fructus vſqꝫ ad tempora conſeruat· ❡Hieroī·
Vel fructus terre in· xxx· & lx· centeſimo con-
tinetur hoc eſt lege & prophetia & euangelio·

❡Et dicebat illis· Numquid venit lucerna vt ſub
modio ponat̃ aut ſub lecto nonne vt ſupra candela
brum pōat̃· Non eſt em̄ aliquid abſcōditum quod
non reuelet̃· nec factum eſt ocultū ꝙ non in palā
veniat. Si quis habet aures audiēdi audiat. Et
dicebat illis. Videte quid audiatis in qua mēſura
mēſi fueritis remetiet̃ vob̄ & adijciet̃ vobis· Qui
em̄ habet· dabit̃ ei. Et qui nō habet· etiā qꝺ habet
auferet̃ ab eo. ❡Chriſoſtom⁹· Poſt interrogatio
nē diſcipuloꝝ de pabola ac explanatiōez· bene ſub-
iūgit Et dicebat illis Nūq̄d veīt lucēna vt ſub mo
dio pōat̃ aut ſub lecto? nōne vt ſup̄ cā·po·q̄i d· ꝓpt̃
hoc pabola dicta ē n̄ vt immāifeſta māeat aut oc-
culta tamꝗ ſub modio aut ſub lecto· ſed vt dignis
māifeſtet̃· Lucna ī nob̄ ē ītellectual' nat̃a q̄ ſcꝺm
ꝓportiōez illuminationis aut clare apparet· aut ob-
ſcure· Si em̄ meditationes que nutriunt lumē· ac
recordatioēs ī quibꝫ lucerna talis accēdit̃· negli-
gāt̃· mox extiguit̃· ❡Hieroni· Vel lucerna ver
bum ē de tribꝫ ſeminibꝫ· Modi⁹ aut lect⁹ audit⁹ ē

inobedietiū. Cādelabrū apostoli sūt q̄s illuminauit verbū dei. Vn̄ sequit̄. No ē .n. aliq̄d absco. Absco ditū & occultū. pabola seminis ē. In palā vo venit dū a dño tractat̄. Beda. Vel hic dn̄s discipulos monet lucidos esse scd̄m vitā & ꝯuersatōez. q̄si dicet. Sicut lucerna ad lucēdū pōit̄ sic ad vitam n̄rām om̄s respiciet. Itaqꝫ studete bōaꝫ vitā habere & nō ī angulis sedeatis. sed lucerna estote. Lucerna em̄ nō sub lecto. sed sup candelabꝝ pōita lucet Quā q̄d & lucernā necesse ē pōere sup cādelabrū. i. in altitudiēz ꝯuēsatōis que scd̄m deū est. vt & alijs lucere valeat. non sub modio id ē circa gulā. neqꝫ sub lecto. i. otio. Nemo em̄ qui escis studet & reqē diligit. potest esse lucerna oib⁹ lucēs. Theophilus. Vel q̄a tēp⁹ vite n̄re sub certa diuine ꝓuisiōnis mēsura ꝯtinet̄. recte modio ꝯpat̄. Lect⁹ vo aīe corp⁹ est. in quo tēporaliter habitās q̄escit. Qui g̃ amore vite temporalis & illecebraꝝ cānalium occultat v̄bum dei. modio vel lecto lucernā operit. Supra cādelabrū aūt ponit lucernā. q̄ corpus suū ministerio verbi dei subicit. vn̄ his verbis typice figurā docet p̄dicādi. Vn̄ sequit̄. No enim aliq̄d est abscōditū q̄d nō reuelet̄. neqꝫ factū est occultū quod non in palā veiat. Quasi. d. nolite erubescere euāgelium. sed int̄ tenebras ꝑsecutoꝝ lumē verbi dei sup corpis vestri cādelabrū leuate. fixa mente retinētes illū diē q̄ illuiābit de⁹ abscōdita tenebraꝝ. Tūc ei & vos laus & aduersarios pœna maet et̄na. Chris̄. Vel alit̄. No est aliq̄d abscōditū. q̄. d. Si vos cū diligētia vitā duxeritis. accusatōes lucernā vestrā non poterūt obūbrare. Theophi. Vn̄ q̄sqꝫ ei nostꝝ seu bonū aliq̄d seu malū ī p̄teri to fecerit māifestat̄ ī p̄n̄tia & m̄ltomagis ī futuro Quid ei est deo occultius? sed tn̄ & ip̄e manifestat⁹ est in carne. Seq̄t̄. Si q̄s habet aures au. audi. Beda. Id est si q̄s habet sensū intelligēdi v̄bum dei. nō se subtrahat. nō auditū ad fabulas ꝯuertat. sed his q̄ veritas dixit. accōmodet aurē scrutādi. man⁹ implēdi. linguā predicādi. Sequit̄. Et dicebat illis. Videte quid audiatis. Theo. Chris̄. Vt scꝫ nihil coꝝ que vobis a me dicunt̄ subt̄fugiatis. In q̄ m̄sura mēsi fueritis. remetiet̄ vob. i. q̄ātālibꝫ mensurā intētiōis itroducetis. tantā recipietis vtilitatem. Beda. Vel alit̄ si solert̄ oīa q̄ valetis. bona facē ac ꝓximis itimare studeritis. aderit diuina pietas. que vobis & in p̄n̄ti sensū altiora capiēdi ac potiora gerēdi effectū ꝯferat. & in futuro et̄nā ret̄butōez adītiet. Et ideo subdit̄. Et adītiet̄ vob. Hiero. Vel alit̄ scd̄m mensuram fidei vnicuiqꝫ diuidit̄ intelligētia misterioꝝ & scientieetiā. adītient̄ v̄tutes. Sequitur. Qui em̄ habet dabit̄ ei. i. qui habet fidē. habebit virtutē. & q̄ habet op⁹ v̄bi habebit & intelligētiā misterij. Et qui non habet ecōtra fidē. deficit virtute & qui nō habet op⁹ v̄bi. ei⁹ itelligētia caret. & qui non intelligit iā auditū p̄didit. Chrisostom⁹. Vel aliter. Qui habet. s. affectū & volūtatē audiēdi & petēdi. dabit̄ ei. Qui vero nō habet diuini audit⁹ desideriū. & q̄d cōtigit habere scripte legis. auferet̄ ab eo. Beda. Nōnū q̄ꝫ ei lector ingeniosus negligēdo se. ꝓuat se sapiā. quā tard⁹ ingenio studiosius elaborando degustat Chris̄. Pt aūt ideo dici q̄ꝫ nō habet. q̄ꝛ veritatē n̄ h̄t. dicit aūt q̄ꝫ h̄t ꝑꝑt̄ hoc q̄ꝫ mēdatiū h̄ꝫ. putat ei aliq̄d se habere q̄ mēdacis itellect⁹ existit.

Et dicebat. Sic est regnū dei queādmodū si homo iactet semen in t̄ram & dormiat & exurgat nocte ac die. & semē germinet & increscat dū nescit ille. vltro ei t̄ra fructificat. p̄mum herbā. deide spicā. deide plenū frumetū ī spica. Et dū ex se ꝓduxerit fruct⁹. statim mittit falcem quoniam adest messis Chrisostom⁹. Posuit supra parabolā de trib⁹ seminib⁹ diuersimode perditis. & vno saluato. cui⁹ scd̄m proportionem fidei & operationis tres differentias ostendit. hic vero parabolam ponit solū de saluatis. Vnde dicit. Et dicebat. Sic est regnū dei queādmodū si homo iactet semē in terrā. Hieronimus. Regnū dei ecclesia est que regit̄ a deo. & ipsa regit homines. & cōtrarias virtutes & vitia calcat. Chrisostom⁹. Vel regnum dei dicit fidē que est ī ip̄sū ac dispensationem humanitatis. q̄d quidē regnum est sicut si iatiat homo. Ip̄e ei ex̄ns deus & dei filius homo incōmutabiliter factus pro nobis. terram seminauit id ē totum mundū verbo diuine cognitionis illuminauit. Hieronimus. Semen enim verbū vite est. terra corda humana & dormitio hominis. mors est saluatoris. Exurgit semen nocte ac die. quia post somnum christi. numerus credentium per aduersa & prospera magis magisqꝫ germinabat ī fide. & creuit ī ope. Chrisostom⁹. Vel exurgit ip̄e xp̄s. q̄ sedebat expectās per lōganimitatē q̄ꝫ recipiētes semē fructifi carent Surgit autē id ē beniuolētie sue v̄bo ad fructificationem nos erigens p arma iustitie a dextris q̄b⁹ significat̄ dies & a sinistris quib⁹ significat̄ nox ꝑsecutionū. Per hec ei. semē germinat nec arescit Theophil⁹. Vel aliter. christ⁹ dormit. i. ascēdit in celū. vbi licet dormire videat̄. surgit tamen nocte cū per tēptationes nos erigit in suā cognitōez Die vero cum ꝑꝑt̄ oratiōes. n̄ram salutem. Hieronim⁹. Quod autē dicit. Dū nescit ille. tropica ē locutio id est nescire nos fatiat q̄s fructus vsqꝫ in finem afferat. Chrisostom⁹. Vel dicit. Nescit ille vt ostēdat liberā volūtatē coꝝ q̄ v̄bū suscipiūt volūtati ei nostri cōmittit op⁹. & nō totū ip̄e sol⁹ ꝯpat̄. ne bonū iuolūtariū videat̄. vn̄ subdit. Vltro ei t̄ra fructificat id ē nō necessitate coacta ꝯtra ꝓp̄ā volūtatē. sed volūtate adducit̄ ad fructificādū p̄mū hēbā. Hie. Id ē tiorē. Initiū ei sapie tior dn̄i. Dein spicā id ē p̄nitētiā lacriosā. Dein plenū fru. ī spi. i. caritatē. plēitudo ei legis est caritas. Chris̄. Vel p̄io hēbā fructificat ī lege nature paulatī ad ꝓfectū crescēs. p⁹ modū p̄ducit spicas in māipulū colligēdas & ī altari dn̄o offerēdas in lege. s. moisi. postea plenum fructum in euāgelio

Vel q̄ nō ſolū oportet nos ſrōdere ꝑ obedientiam
ſed eſſe prudētes & q̄i harūdinis ſpicas erectos ꝑſi
ſtere de vētis agitātibꝰ n̄ curātes. Oportz nos etiā
aīam curare ꝑ aſſiduitatē memorie. vt tāq̄ ſpicas
fructū geſtemꝰ ideſt opationē v̄tutis ꝯpletā demō
ſtreꝰ. ¶ Theo. Herbā ei germīaꝰ. cū pricipium
boni oſtēdimꝰ. Deinde ſpicā. cū reſiſtere tēptatiōi
bus poſſumꝰ. Deinde fructū cū ꝑfectū quis opat̄
ſeq̄t̄. Et cū ex ſe produxerit fructꝰ. ſtatī mittit
fal. qm̄ adeſt meſſis. ¶ Hiero. Falx eſt mors vel
inditium. qđ ſecat omnia. meſſis ꝯſūmatio ſeculi.
¶ Gregoriꝰ. Vel alit̄. Semē homo iactat in ter
rā. cū cordi ſuo bonā intētiōez inſerit. Dormit aūt q̄
iam in ſpe boni opis q̄eſcit. nocte vero exurgit ac
die. q̄a inter aduerſa & ꝓſpera ꝓficit. dū ille neſcit
qui adhuc metiri īcremēta ſua nō valet. & tn̄ ꝯcep
ta v̄tus ad ꝑfectū ducit̄. Cū igit̄ deſideria bōa con
cipimꝰ. ſemē in terrā mittimꝰ. Cū recte opari in-
cipimꝰ. herba ſumus. Cū ad ꝑfectū boni opis cre-
ſcīꝰ. ad ſpicā ꝑueīmꝰ. Cū ī eiꝰdē opis ꝑfectiōe ſo-
lidamur. iā plenū frumētū ī ſpica ꝓferimꝰ.
¶ Et dicebat. Cui aſſimilabimꝰ regnū dei aut cui
parabole ꝯpabimꝰ illud? ſicut ḡnū ſinapis. qđ cū ſe
minatū fuerit in terrā minꝰ eſt oībꝰ ſeīibꝰ que ſūt
in t̄ra. Et cū ſemīatū fuerit. aſcēdit. & fit maius oī
bus oleribꝰ. & facit ramos magnos ita vt poſſint
ſub vmbra eiꝰ aues celi habitare. Et talibꝰ multis
parabol̄ loq̄bat̄ eis verbū. ꝓut poterāt audire. ſine para
bola aūt n̄ loq̄bat̄ eis. ſeorſū aūt diſcipul̄ ſuis diſſerebat
oīa. ¶ Glo. poſtq̄ poſuit de fructificatōe ſeīs euāgelij
hic ſubiungit aliam parabolā ad oñdēdam excellētiā
doctrīe euāgelice ad omnes alias doctrinas. Vnde
dicit̄. Et dicebat. Cui aſſimilabimus regnum dei.
¶ Theophilus. Paruiſſimum quidem eſt fi
dei verbum. Crede in deum & ſaluus eris. ſed
ſparſa ſuper terram. predicatio dilatata eſt &
augmētata. ita vt celi volatilia ideſt contēplatiui
homines & alti intellectu & cognitōe ſub eo habitēt.
Quāti em̄ ſapiētes gentiliū relinquētes ſapiētiam
ſub ꝑdicatione euāgelij requieuerūt? omniū igit̄ ma
ior ꝑdicatio facta eſt. ¶ Chriſ. Et etiā q̄a qđ fuit
hoībꝰ in breuibꝰ ſmonibus nūctiatū ſapīa que int̄
ꝑfectos dicit̄. dilatauit ſup omnes ſmoēs q̄ nihil
maiꝰ eſt hac veritate. ¶ Theo. Ramos aūt ma-
gnos fecit. Quidā em̄ apoſtoloꝝ in romā. & quidā
in indiam. & q̄dam ī alias t̄re partes ſūt diuiſi ſic
rami. ¶ Hiero. Vel ſemē iſtud minimū ē timore.
magnū autē in caritate. que ē maior omnibꝰ oleri-
bus. quia deus caritas ē & oīs caro fenū. fecit aūt
ramos miſericordie & ꝯpaſſionis. cum ſub vmbra
paupes xp̄i. qui ſūt celi aīalia. delectāt̄ habitare.
¶ Beda. hō aūt q̄ ſeīat a pleriſq; ſaluator ipſe in-
telligit̄. ab alijs aūt ip̄e homo ſeminās ī corde ſuo.
¶ Chriſ. Poſtea vero marcus breuitate gaudēs.
oſtēdēs parabolaꝝ naturā ſubiūgit. Et talibꝰ mul
tis parabolis loquebat̄ eis verbū. prout po. audire.
¶ Theo. Quomā em̄ turbe erāt indocte. a comeſti-
bilibꝰ & ꝯſuetis nōibꝰ īſtruit eos. & ꝓpter hoc ſub
dit. Sine parabola aūt nō loq̄bat̄ eis. vt ſcz mouerēt̄
ad accedēdum & int̄rogādū. ſequit̄. Seorſum aūt
diſcipulis ſuis diſſerebat omnia. ſcilicet de quibus
interrogabāt vt ignorātes. nō ſimpliciter omnia
tam manifeſta q̄ immāifeſta. ¶ Hieronimꝰ. Illi
enim digni erant ſeorſū audire myſteria ī penetrali
in timore ſapiētie. qui remoti a cogitationū malaꝝ
tumultibus in ſolitudine virtutum permanebant.
Sapientia enim in tempore ocij percipitur.
¶ Et ait illis ī illa die cū ſero eſſet factū. Trāſea
mus contra. & dimittentes turbam aſſumunt eum
ita vt erat in naui. & alij naues erant cum illo. Et
facta eſt procella magna venti. & fluctꝰ mittebat
in nauim ita vt impleretur nauis. Et erat ipſe in
pupi ſuper ceruical dormiens. & excitāt eum. & di
cunt ei. Magiſter non ad te pertinet quia perimus
Et exurgēs cōminatus ē vēto. & dixit mari. Tace
obmuteſce. & ceſſauit ventus. & facta eſt tranquil
litas magna. & ait illis. Quid timidi eſtis. nec dū
habetis fidē? & timuerūt tīore magno & dicebāt ad
alterutrum. Quis putas eſt iſte quia venti & mare
obediunt ei? ¶ Hieronimus. Poſt doctrinam de-
hinc ad mare venerunt & fluctibꝰ turbant̄. Vnde
dicitur. Et ait illis. in illa die cum ſero eſſet factū
tranſeamus contra. ¶ Remigius. Tria enim le-
gitur dominus habuiſſe refugia. ſcilicet nauis. mō
tis. & deſerti. quotiens a turbis comprimebatur.
ad aliquot iſtorū refugiebat. Cum ergo vidit do-
minus turbas multas circa ſe. earum importuni-
tatem quaſi homo volens declinare. iuſſit diſcipu-
los ſuos tranſfretare. Sequitur. Et dimittentes
turbam aſſumunt eum ita vt erat ī naui. ¶ Chri-
ſoſtomus. Diſcipulos quidem aſſumpſit dominus
vt viſores fierent futuri miraculi. ſed ſolum ipſos
aſſumit. ne alij cognoſcerent ipſos eſſe tam modi-
ce fidei. Vnde ad oñdendum q̄ ſeparatim alij tranſ
fretabant. ſubiungit. Et alie naues erant cum illo
Ne autē ſuperbirent diſcipuli q̄ eos ſolos aſſump-
ſerat. periclitari eos permittit. Et vt etiam per hoc
diſcerent temptationes viriliter ſuſtinere. Vnde
ſequitur. Et facta eſt procella magna. Vt autem
futuri miraculi maiorem eis imprimat ſenſum.
dat tempus timori dormiendo. Vnde ſequitur. Et
erat ipſe in pupi ſuper ceruical dormiens. Si em̄
vigilaſſet. aut non timuiſſent neq; rogaſſent tempe
ſtate orta. aut eum aliquid tale facere non pu-
taſſent. ¶ Theophilus. Dimiſit ergo eos incide-
re in timorem periclitationis. vt eius virtutem
in ſeipſis cognoſcerent. qui alios ab eo benefitia-
tos videbant. Dormiebat autem ſuper ceruical.
nauis ligneum ſiquidem. ¶ Chriſoſtomus. Oſtē
dens ſuam humilitatem & ex hoc multam ſapien-
tiam docens. Nondum autem diſcipuli qui circa
eum exiſtebant. eius gloriam cognoſcebant. Et
quidem q̄ ſurgens poterat ventis imperare crede
bant. ſed q̄ quieſcens ſeu dormiens. nequaq̄.

Et ideo ſequitur. Et exitant eū & dicūt ei. Magi-
ſter non ad te pertinet quia perimꝰ. ¶ Theoph. i
Ipſe autē exurgens cōminatꝰ primo quidē vento.
qui maris tēpeſtatem & fluctꝰ fatiebat. & hoc eſt
qđ ſubditꝰ. Et exurgens cōmi. ē vēto. deīn vo pre-
cipit mari. Vn̄ ſequitꝰ. & dixit mari. tace. obmu-
teſce. ¶ Gloſa. excōmotione em̄ maris quidā ſoni-
tus conſurgit. qui videtꝰ eſſe quedam maris locu-
tio periculū cōminantis. & ideo conuenienter ſub
quadam methaphora tranquillitatem imperat ta-
citurnitatis vocabulo. ſicut & in cohibitione ven-
torum qui ſua violentia mare cōturbant. cōmina-
tionem nominauit. Solent enim poteſtatē haben-
tes. eos qui violentia pacem hoīm cōturbant. com-
minatione penaꝝ refrenare. Per hoc ergo datꝰ in-
telligi. ꝙ ſicut rex aliquis poteſt cōminatiōe vio-
lentos compmere & ſuis edictis murmur ſubiecti
populi mitigare. Ita chriſtꝰ rex vniuerſe creatu-
re exiſtens. ſua cōminatione vētorum cohibuit vio
lentiam & mari taciturnitatem indixit. & ſtatim
eſt effectus ſecutus. Sequitur em̄ Et ceſſauit vē-
tus cui. ſ. fuerat cōminatus. & facta eſt tranquilli-
tas magna ſcilicet in mari. cui taciturnitatē īdixe
rat. ¶ Theophi. Cōminatꝰ eſt etiā & diſcipulis
tāꝙ fidem non habentibus. Seqꝰ em̄. & ait illis
Quid timidi eſtis? nec dum habetis fidē. Si em̄ ha
buiſſent fidem credidiſſent ꝙ etiā dormiens ſerua-
re eos potuiſſet incolumes. Sequitꝰ. Et timuerūt
timore magno & dicebāt ad alterutrum. Quis putas
eſt iſte quia venti & mare obediunt ei? Etenim du
bie habebāt ſe erga eum. Inquātum em̄ iuſſu ma-
re placauit. non baculo vt moyſes. non precibꝰ vt
heliſeus iordanem. neq₃ archā vt ihesus naue. ſed
hic vere deꝰ eis videbatur. ſcđm vero ꝙ dormiebat
homo. ¶ Hieronimus. Miſtice enimuero pupis
eccleſie eſt initium. in qua dominus corporalitꝰ dor-
mit. quia nūꝙ dormit qui cuſtodit iſrahel. pupis
enim mortuis pellibus viuos continet. & fluctus
arcet & ligno ſolidatur. ideſt cruce & morte domi-
ni eccleſia ſaluatur. Ceruical corpꝰ domini eſt. cui
diuinitas ſicut caput inclinata eſt. Ventꝰ autem
& mare demones & perſecutores ſunt. quibꝰ dicit.
tace. quādo cōpeſcit edicta regnum iniquorum vt
voluerit. Trāquillitas magna eſt pax eccleſie pꝰ
preſſuram. ſiue theorica poſt vitam actiuam.
¶ Beda. Vel nauicula quā aſcendit. paſſionis ar
bor intelligitur. per quam fideles ad ſecuritatem
ſecuri littoris perueniunt. Alie naues q̄ fuiſſe di-
cuntur cum domino. illos ſignificāt qui fide domini
ce crucis imbuti ſūt. non tamen turbine tribulatio-
nū pulſati. Vel poſt temptationū procellas ſereni
tate pacis vtuntur. Diſcipulis atꝰ nauigātibꝰ xp̄s
obdormiuit. quia fidelibꝰ futuri regni quietem me-
ditātibꝰ. tempꝰ dominice paſſionis aduenit. Vn̄
hoc ſero factum fuiſſe perhibetur. vt veri ſolis oc-
cubitum non ſola domini dormitio. ſed ipſa diſce-
dentis lucis hora ſignificet. Aſcendente autem illo
pupim crucis. fluctus blaſphemantium perſecu-
toꝝ aſſurgunt. demoniacis excitati procellis. qui
bus tn̄ non ipſiꝰ patientia turbatur. ſed diſcipu-
loꝝ imbecillitas concutitur. Excitant autem diſci
puli dominum. quia cuiꝰ mortem viderant. maxi
mis votis reſurrectionem querebant. Vento exur
gens cōminatus eſt; quia reſurrectione celebrata
dyaboli ſuperbiam ſtrauit. Mare ſilere precepit.
quia inde oꝝum rabiem reſurgendo deiecit. Diſcipu
li autem arguuntur quia poſt reſurrectionem ex
probrauit eis incredulitatem eorum. & nos q̄ꝫ cū
ſigno dominice crucis imbuti. ſeculum relinquere
diſponimus. nauem cum Jheſu conſcendimus. ma
re trāſire conamur. Sed nobis nauigantibus intꝰ
equoris fremitus obdormit quando inter medios
virtutum viſus. vel immundoꝝ ſpirituum vel ho-
minum prauoꝝū vel ipſarum noſtraꝝ cogitatōnū
impetus amoris flamma refrigeſcit. Verum inter
huiuſmodi procellas illū ſedulo excitemus. mox
tempeſtatem compeſcet. refundet tranquillitatem
portum ſalutis indulgebit.

¶ Capitulū. v.

ET venerunt tranſfretum maris
in regionem gerazenorum. & ex
eunti ei de naui. ſtatim occurrit
ei de monumentis homo in ſpiri-
tu immundo. qui domicilium ha-
bebat in monumentis. Et neq₃
cathenis iam quiſꝙ eum poterat ligare. quoniam
ſepe compedibꝰ & cathenis vinctus dirupiſſet ca-
thenas & cōpedes cōminuiſſet. & nemo poterat eū
domare. & ſemper nocte ac die in monumentis &
in mōtibus erat clamās. & concidens ſe lapidibus.
Videns autem ihesum a longe cucurrit. & adora-
uit eum. Et clamans voce magna. dixit ei. Quid
mihi & tibi ihesu fili dei altiſſimi? Adiuro te p deū
ne me torq̄as. dicebatꝰ ei illi. exi ſpūs imūde ab hoīe
& īterogabat eū. q̄d tibi nom̄ ē. & dicit ei. legio mi
hi nom̄ ē q2 mlti ſūꝰ. & p̄cabatꝰ eū mltum ne ſe ex
pellētꝰ extra regiōez Erat atꝰ ibi ēca mōtē grex por
coꝝ magnꝰ paſcēs. & dep̄cabātꝰ eū ſpūs. dicētes.
Mitte nos ī porcos. vt ī eos ītroeāꝰ. & ꝯceſſit eis
ſtatī ihs. & exeūtes ſpūs īmūdi ītroierūt ī porcos
& magno īpetu grex p̄cipitatꝰ ē ī mare ad duo mi
lia. & ſuffocati ſūt ī mari. q̄ atꝰ paſcebāt eos fugie-
rūt & nūtiauerūt ī ciuitatē & ī agros & egreſſi ſūt
videre q̄d eēt facti. & vēiūt ad ihm & viderūt illū
q̄ a demoīo vexabatꝰ ſedētē veſtitū. & ſane mētis &
timuerūt & narrauerunt illis qui viderant. quali-
ter factum eſſet ei qui demonium habuerat. & de
porcis. Et rogare eum ceperunt. vt diſcederet a
finibus eorum. Cumq₃ aſcenderet nauim. cepit
illum deprecari qui a demonio vexatus fuerat
vt eſſet cum illo. Et non admiſit eum. Sed ait
illi. Vade in domum tuam ad tuos. nuntia il-
lis quanta tibi dominus fecerit. Et miſertus ſit
tui. Et abijt & cepit predicare ī decapoli quanta

ſibi feciſſet ihesus· Et omnes mirabanť· ¶ Theo·
Quia qui in nauicula erant cõquirebant ad inuicẽ.
quiſputas eſt iſte! inimicoꝝ teſtimonio cõfirmať
quis eſſet· Acceſſit eñ demoniacꝰ cõfitẽs ipſũ eſſe
filium dei· Ad q̃d narrãdũ euãgeliſta accedẽs·di·
Et venerũt trãſfretũ maris in regionẽ gerazenorũ·
¶ Beda·geraza eſt vrbs inſignis arabie trãſiorda
nem iuxta montẽ galaad·quã tenuit tribꝰ manaſ=
ſe·non longe a ſtagno tiberiadis·inq̃ porci p̃cipi
tati ſũt· ¶ Chriſoſtomꝰ· Sed tamẽ neq̧ gerazeno=
rum neq̧ geraſinoꝝ exq̃ſita ſcriptura cõtinet· ſed
gergeſinoꝝ·geraſa eñ ciuitas eſt iudee & nequaq̃
in ea eſt mare· geraſa vero arabie ciuitas eſt. neq̧
mare neq̧ ſtagnũ proximũ habẽs· Et ne tam eui=
dens mẽdatium euãgeliſte dixiſſe videanť·viri tã
diligenter ſciẽtes que circa iudeam erãt gergeſe q̃=
dem aqua gergeſei antiq̃ ciuitas fuit·nũc tiberias
nũcupata·circa quã precipuũ eſt circũpoſitũ ſta=
gnum· Sequiť Et exeũti ei de naui· ſtatim occur=
rit ei de monumẽto homo · ¶ Augu· de cõ·euan·
Cũ mathēꝰ dicat duos fuiſſe·marcꝰ & lucas vnũ
cõmemorant·vt intelligas vnũ coꝝ fuiſſe perſone
alicuiꝰ clarioris quem regio illa maxime dolebat·
¶ Chriſ. Vel videtur ꝙ marcus & lucas illud ꝙ
erat miſerabiliꝰ narrauerũt· & ꝓpter hoc diffuſiꝰ
q̃ illi cõtingebat enarrant· Sequiť enim· Et neq̧
cathenis iam quiſq̃ eum poterat ligare· Dixerũt
ergo ſimpliciter demoniacũ·numeꝝ non querendo
vel vt virtutem maiorem oſtenderẽt operãtis· Nã
qui vnũ talẽ curauerat·non erat ei impoſſibile mul=
tos alios curare· Nec tañ hic diſſonãtia demõſtra=
tur· Non enim dixerũt ꝙ vnus ſolus erat quod ſi
dixiſſẽt. Matheo cõtradicere viderẽť· Habitabãt
autem in monumentis demones·erroneum dogma
multis volentes immittere ꝙ decedẽtiũ anime in de
mones cõuertebantur· ¶ Grego· Niſſe· Paraue=
rat autẽ ſe cetus demonũ ad reſiſtẽdũ diuine p̃tati
Cum aũt appropinq̃ret qui poteſtatẽ habet ſup oĩa
exclamãt eminẽtem eius ṽtutem·vñ ſeq̃ť· Vidẽs
autẽ ihesum a longe cucur· & adora·eũ & cla·voce
magna & dixit ei·q̃d mihi & tibi ihũ fili dei altiſſi
mi· ¶ Cirillus. Vide demonẽ duplici paſſiõe diui=
ſũ·audatia & timore·reluctať & orat·q̃ſi q̃ſtionē
aliq̃ itẽtãs vult ſcire q̃d ſibi & ihũ cõe·q̃i diceret·
qua de cauſa eiicis me ab hoĩbꝰ cũ ſint mei! ¶ Bed.
Que ať impietas ẽ iudeoꝝ eũ dicẽ in p̃ncipe demoĩ
oꝝ eieciſſe demonia·quẽ & ip̃a demonia fateẽť nihil
ſecũ habere ꝯmune· ¶ Cirillꝰ·deinde orãs ſubiũgit
Adiuro te p̃ deũ·ne me torq̃as·emiſſionẽ ei reputa
bat tormẽtũ·vel etiã inuiſibiliť torq̃bať· ¶ Chriſ.
Quãuis ei mali ſint demones·ſciũt tñ ꝙ ip̃os ꝓpter
peccata·expectat vltio aliq̃ pẽa· q̃ vero nõdũ eis
tempꝰ vltime pene aduenerat·firmiſſime ꝯgnoſce=
bãt·maxime cũ permiſſum eſſet eis hoĩbꝰ cõmiſceri
Sed q̃ xp̃s cõprehẽderat eos tãta mala ꝑpetrare·
putabãt ꝙ ꝓpť factoꝝ exceſſum·vltimũ punitiõis
tẽpꝰ minime expectarẽt· ꝓpť hoc ſupplicãt ne torq̃

ãntur· ¶ Beda· Magnũ eñ tormentũ eſt demoni
a leſione hominis ceſſare· & tanto dimittit grauius
q̃nto poſſidet durius: Sequiť eñ· Dicebat ei illi·
Exi ſpiritus immunde ab homine· ¶ Cirillus· At
tendas ĩexpugnabilẽ virtutẽ chriſti·cum quaſſat
ſathanam·cui verba xp̃i ſũt ignis & flãma·ſecũdũ
ꝙ pſalmiſta dicit·liquefacti ſunt mõtes a fatie dei·
ideſt ſublimes & ſupbe ṽtutes· Seq̃tur· Et inter·
eũ quod tibi nomẽ eſt! ¶ Theophilꝰ· Interrogat
quidẽ dominꝰ non vt ipſe ſciret·ſed vt ceteri ſciãt
multitudinem habitãtium demonũ· ¶ Chriſ. Ne
ſi ipſe diceret ꝙ multi ſũt·incredibile fieret·vult
ergo ꝙ ipſi cõfiteanť·ꝙ multi erant· Vñ ſeq̃tur·
Et dicit ei legio mihi nomen eſt·quia multi ſumus
Non dicit deťminatum numeꝝ ſed multitudinem·
Non enim prodeſt ad ſcientiam exquiſitio numeri·
¶ Beda·confeſſa autem publice peſte quam fu=
rens tollerabat· virtus curantis gratior apparet·
Sed & noſtri temporis ſacerdotes qui per exorciſ
mi gratiam eiicere norunt·ſolent dicere patientes
non aliter valere curari·niſi quãtum ſapere poſſunt
omne quod ab immundis ſpiritibus·viſu·auditu·
guſtu·tactu· vel alio quolibet corporis aut animi
ſenſu vigilantes dormientes ve pertulerint· confi=
tendo patenter exponant· Sequitur· Et precabať
eum multum ne ſe expelleret extra regionem·
¶ Chriſoſtomus· Aut vt lucas dicit· ĩ abiſſum
Abiiſſus enim eſt ſeparatio huius mundi· Prome
rentur enim demones mitti ad tenebras exteriores
diabolo & ſuis angelis preparatas· Hoc autẽ xp̃s
facere poterat·permiſit tamen eos in hac terra eſſe
ne abſentia temptatoris· homines corona victorie
priuaret· ¶ Theophilus. Et vt nobiſcum pugnã
tes·nos peritiores conſtituãt· Sequitur eñ· Erat
autem ibi circa mõtes grex porcorum magnus pa=
ſcens· ¶ Auguſtinus de concordantia euãgeliſta
rum·quod hic dicit mãcus circa mõtes fuiſſe gre=
gem· Lucas autem in monte·nihil repugnat·
Grex enim porcorum tam magnus fuit vt aliq̃d
quid eius eſſet in monte & aliquid circa montem.
Sequitur· Et deprecabantur eum ſpiritus dicen=
tes· Mitte nos in porcos vt in eos introeamus·
¶ Remigius ſuper matheum· Idcirco autem in=
trauerunt in porcos non ſponte·ſed petierũt vt eis
concederetur·vt demonſtraretur·quia non poſſunt
nocere hominibus·niſi permiſſione diuina· Ideo ať
non petierũt mitti ĩ homines·quia illũ cuiꝰ ṽtute
torquebantur·humanam ſpetiem geſtare videbãt
Nec petierunt vt in pecora mitterentur·quia velut
munda animalia ĩ templo dei offerebantur· Petie=
runt vt in porcocos mitterentur·quia nullum ani=
mal eſt immundius porco· & demones ſemper in
ſpurciciis delectantur· Sequitur· Et conceſſit eis
ſtatim ihesus· ¶ Beda· Ideo quidem permiſit·vt
per interfectionem porcorum· hominibus ſalutis
occaſio p̃beať ¶ Chriſo· Volẽs furiã quã ꝯtra ho
mines hñt demones oĩbꝰ demõſtrare· & ꝙ multo

peiora vellent hominib⁹ infligē ſi poſſent · vtute n̄
impediti diuina · Et quia in hominib⁹ hāc demon
ſtrationē fieri ei⁹ pietas non ferebat · ipſos in por
cos intrare permiſit · vt in illis vtus & furor demo
nū videat᷑ · Seqt᷑ · Et exe · ſpūs immūdi · ¶ Tit⁹.
Fugā aūt arripuerūt paſtores · nec cū porcis peri
rēt · & huiuſmodi terrorē ciuib⁹ itulerūt · Vn̄ ſeqt᷑
Qui aūt paſce · eos · Illos aūt ad ſaluatorē adduxit
damni neceſſitas · frequēter ei cū de⁹ hoīes dānat i
reb⁹ poſſeſſis · cōfert beneficiū animab⁹ · Vn̄ ſeqt᷑ ·
Et veniūt ad iheſū & vidēt illū qui a de · vexa · ſe ·
· ſ · iuxta pedes a quib⁹ nact⁹ erat ſalutē quē antea
nec cathene cōpeſcere poterāt · veſtitū & ſane mētis
qui cōtinuo nud⁹ erat · & obſtupuerūt in facto · vn̄
ſeqt᷑ & ti · hoc igit᷑ miraculū pti viſu · pti vis ōpiūt
vn̄ ſeqt᷑ Et nar · illi q vide · ¶ Theoph · ſtupētes
autē ꝓpter miraculū qđ audierāt timuerūt · & ꝓpt᷑
hoc deꝓcantur ipm vt ab eoꝝ recedat finib⁹ & hoc
eſt qđ ſubditur · Et rogare eū cepe · vt diſce · a fini
b⁹ eoꝝ · Timebāt enī ne aliquādo tale aliquid pate
rent᷑ · Contriſtati enī de porcoꝝ perditione · ꝑſen
tiam renuūt ſaluatoris · ¶ Beda · Vel cōſciī fragi
litatis ꝓprie · preſentia dn̄i ſe indicabāt indignos
Seqt᷑ · Cūqꝫ aſcēderet nauim · cepit illū deꝓcari q
a demonio vexat⁹ fuerat · vt eſſet cū illo · ¶ Theo ·
Timebat enī ne aliqn̄do inueniētes eū demones re
intrarēt in eū · Domin⁹ vo remittit eum i domum
ſuā · innuens ei · ꝙ ꝙuis ipſe ꝑſens non eſſet · tam̄
ſua vtus ipſū cuſtodiet · ſimul etiā vt curat⁹ alijs
ꝓſit · vnde ſequit᷑ · Et nō admiſit eū · ſed ait illi ·
vade in domū tuam ad tuos & nūcia illis q̄nta tibi
dn̄s fecerit · & miſert⁹ ſit tui · vide ſaluatoris hūi
litatē · non dixit · denuncia omnia que feci tibi · ſed
omnia que fecit tibi dominus · Hic & tu cū aliquid
boni feceris · non tibi · ſed deo attribuas · ¶ Chriſ ·
Licet autem alijs ſanatis preceperit nemini dicere
cōueniēter tamē huic ꝓcipit ꝙ anūtiet · quoniam
omnis illa regio demonib⁹ detēta · ſine deo manebat
¶ Theophilus · Ipſe igit᷑ incepit ꝓdicare & om
nes mirāt᷑ · & hoc eſt qđ ſequit᷑ · Et cepit ꝓdicare ·
¶ Beda · Miſtice aūt geraza ſiue gergeze vt quidā
legunt · colonū eijciens · ſiue aduene appropinquās
interꝑtat᷑ · Quia gētiū popul⁹ & hoſte de corde re
pulit · & qui erat lōge fact⁹ eſt ꝓpe · ¶ Hieronim⁹
Hic aūt demoniacus · deſperatiſſim⁹ gētium popul⁹ ē
nec lege nature · nec dei · nec humano timore alliga
tus · ¶ Beda · Qui in monumētis habitabat · quia
in mortuis opib⁹ · hoc eſt in peccatis delectabat᷑ ·
ſemp nocte ac die furebat · q̄a i ꝓſperis & aduerſis
a ſeruitio malignoꝝ ſpirituū non ceſſabat · ſed per
opeꝝ feditatē quaſi in monumētis iacebat · ꝑ factū
ſupbie in montib⁹ errabat · per vba duriſſime infi
delitatis q̄ſi lapidib⁹ ſe concidebat · Dicit aūt legio mi
hi nomen eſt · qꝛ populus gētiū diuerſis ydolatrie
cultib⁹ erat mācipat⁹ · Quod aūt exeūtes ſpiritus im
mundi ab hoīe intrāt porcos quos i mare ꝓcipitāt
ſignificat ꝙ liberato populo gētium a dominatione
demonū · q chriſto credere noluerūt · i abditis agūt
ſacrilegos ritus · ¶ Theophilus · Vel per hoc ſi
gnificatur ꝙ demones intrant in homines ad mo
dum porcorum viuentes & volutabro voluptatū
ſe inuoluentes · precipitant eos precipitio in mare
vite iſtius · & ſuffocantur · ¶ Hieronimus · Vel
ſuffocantur in inferno ſine reſpectu miſericordie
per impetum mature mortis · a quibus fugiunt
multi · quia flagellato ſtulto ſapiens prudentior
fit · ¶ Beda · Quod autem dominus volentem
eſſe cum illo non admiſit · ſignificat vt q̄ſqꝫ intel
ligat poſt remiſſionem peccatorum ingrediendū
ſibi eſſe in conſcientiam bonam · & ſeruiendū euā
gelio propter aliorum ſalutem · vt deinde cum
chriſto requieſcat · ¶ Gregorius ſeptimo mora
lium · Cum enim quātūlibet parum de diuina co
gnitione percepimus · redire iam ad humana no
lumus · quietem contemplationis querentes ·
Sed dominus precipit vt mens prius exudet in
opere & poſtmodum refici debeat per contempla
tionem · ¶ Hieronimus · Homo autem ſanatus
predicabat in decapoli · dum a romano nunc regno
in dei cōuertūtur · q i littera tātū pedet decalogi ·
¶ Et cum aſcendiſſet iheſus in naui rurſus trāſ
fretum · conuenit turba multa ad eum & erat circa
mare · Et venit quidam de archiſynagogis nōie
iayrus & vidēs eū procidit ad pedes eius · & depre
cabatur eū multū dicēs quoniam filia mea in extre
mis eſt · veni pone manum ſuper eam · vt ſalua fit
& viuat · Et abijt cum illo · & ſequebatur illū tur
ba multa & cōprimebat eum · Et mulier q̄ erat in
ꝓfluuio ſāguinis · xij · annis & fuerat multa ꝑpeſ
ſa a ꝙpluri mis medicis · & erogauerat omnia ſua
nec quicꝗ profecerat · ſed magis deterius habebat ·
Cum audiſſet de iheſu · venit in turba retro · & teti
git veſtimentū eius · Dicebat enim quia ſi vel ve
ſtimenta eius tetigero ſalua ero · Et confeſtim ſic
catus eſt fons ſanguinis eius · & ſenſit corpore ꝙ
ſanata eſſet a plaga · Et ſtatim iheſus cognoſcens i
ſemetipſo vtutē q̄ exierat de eo · cōuerſ⁹ ad turbā aie
bat q̄s tetigit veſtimēta mea · Et dicebāt ei diſc · ſui
vides turbā cōprimētē te & dicis q̄s me tetigit · Et cir
cumſpiciebat videre eam que hoc fecerat · Mulier
autem timens & tremens · ſciens quod factū eſſet
in ſe · venit & procidit ante eum & dixit ei omnem
veritatem · Iheſus autem dixit ei · filia fides tua ſal
uam te fecit · vade in pace & eſto ſana a plaga tua
¶ Theophilus Poſt miraculum demoniaci · aliud
miraculum dominus operatur · filiam ſcilicet archi
ſinagogi reſuſcitans · ad cuius miraculi narratio
nem euangeliſta accedens dicit · Et cum aſcen
diſſet iheſus in naui rurſus tranſfretū · ¶ Augu
ſtinus de concordantia euangeliſtarum · Intelligē
dum eſt autem quod de archiſinagogi filia ſubdit᷑ ·
factum eſſe cum tranſcendiſſet iheſus in naui rur
ſus tranſfretum · ſed quantum poſt · non apparet ·
niſi enim fuiſſet interuallum · non eſſet quādo fieret

quod narrat mathe⁹ de cōuiuio dom⁹ ſue· poſt q̄d
factū nihil aliud continuo ſeq̄t· quā hoc de archi-
ſinagogi filia· Sic em̄ ipſe cōtexit· vt ipſe trāſit⁹
aperte indicet hoc cōſequēter narrari· qđ cōſequē
ter eſt factuꝫ· Sequit̄· Et venit quidā de archiſi·
nomine iairus· ¶ Chriſ· Nomen poſuit ꝓpter iu-
deos qui tūt erāt· vt nomen miraculi fieret oñſiuū
Sequitur· Et videns eum ꝓci· ad pedes eius· & de
pre·cuꝫ multū dicens· Quoniā filia mea in extre-
mis ē· Et quidē mathe⁹ narrat archiſinagogū pu
ellā mortuā nunciaſſe· marcus vero grauiter infir
matā· Sed poſtmodū archiſinagogo cum q̄ dñs
ire debebat nuntiatum fuiſſe puellam mortuā eſſe·
Matheus ḡ eandē rem ſimiliter ſig̃ficat ꝙ· ſ· mor-
tuā ſuſcitauerit· breuitatis cauſa eā dicens obiſſe·
quā cōſtat mortuam ſuſcitatam fuiſſe· ¶ Auguſ·
de con· euang· Attendit em̄ nō verba prīs de filia
ſua· ſed qđ eſt potiſſimū· volūtatem· Ita em̄ deſpe
rauerat vt potius eā vellet reuiuiſcere non credens
viuam poſſe inueniri· quā morientem reliquerat·
¶ Theo· Fuit aūt hic vir ex parte fidelis· inq̄ntū
cecidit ad pedes· iheſu· inq̄ntum vero depcatur vt
veniat· nō q̄ntā oportebat habere fidē oñdit· Opor
tebat· n· dicere dic verbo & ſanabit̄ filia mea· ſeq̄-
tur· Et abiit cum illo· & ſeque· eū tur· multa & cō
primebat eū· Et mulier q̄ erat in profluuio ſang·
xij· annis· ¶ Chriſoſ· Mulier iſta famoſa & nota
oīibus· ꝓpter hoc ad ſaluatorem in manifeſto ac-
cedere nō audebat· neq; ante eū venire q͛ ſcđm legē
immūda erat· ꝓpter hoc retro tetigit & nō ante· q͛
nec hoc facere audebat· ſed veſtimentoꝝ fimbriā
Non autē fimbria· ſed eius cogitatio eam ſaluam
fecit· Vñ ſequit̄· Dicebat enim q͛ ſi vel veſtimen-
ta eius tetigero ſalua ero· ¶ Theo· Fideliſſima q̄-
dē eſt hec mulier q̄ a fimbrijs curatōnem ſperauit·
ꝓpter qđ cōſequit̄ ſanitatem· Vñ ſeq̄tur· & cōfe-
ſtim ſicc· eſt fons ſang· eius· & ſenſit corpore ꝙ ſa
nata eſſet a plaga· ¶ Chriſoſ· His aūt q̄ fidē tan-
gūt xp̄m· v̄tutes eius cū cauſa ſua volūtate donāt̄
vñ ſeq̄tur· & ſtatim iheſus cog· in ſemetip̄o v̄tuteꝫ
q̄ exi· de eo· cōuerſus ad turbam dicebat· Quis teti·
veſtimē· meū? virtutes q̄dē ſaluatoris exeunt ab
eo· nō localiter· aut corporaliter· ip̄m modo aliquo
relinq̄ntes· incorporales· n· cū ſint· ad alios exeunt
alijſq; donātur· Neq; tñ extra eū ſunt a q̄ exire di-
cuntur· ſicut ſcientie q̄ a doctore diſcentibus tribu
untur· Di ḡ cognoſcens in ſemetip̄o virtu· q̄ exie-
rat de eo· vt intelligens ꝙ eo ſciente non ignorāte
mulier ſalutem recepit· Interrogabat vero· Quis
me tetigit licet ſciret tangentē· vt mulierem venīē
tem manifeſtet & eius publicet fidē· & ne virtus
miraculoſi opis obliuioni tradatur· ſeq̄tur· & dice
bāt ei diſc· ſui· vides turbā cōp· te· & dicis· Quis
me tetigit? queſiuerat aūt dñs· Quis me tetigit· i·
cogitatōne & fidē· Nō em̄ cōprimentes turbe me tā
gūt· q͛ nō cogitatu & fidē accedūt· ſeq̄tur· & circū
ſpiciebat videre eā q̄ hoc fecerat· ¶ Theo· volebat
em̄ dñs mulierem manifeſtare p̄mo q̄dē vt fidē ap
probet mulieris· Deinde vt archiſinagogū ad con
fidētiam ꝓuocaret· q͛ ſic eius filia curaret̄· ſimulq;
vt mulierē ſolueret a timore· Etenim timebat mu-
lier q͛ furata fuerat ſāitatē· Quod ſequit̄· mulier aūt
tremens & timens ſciens quod factum eſſet in ſe·
venit & procidit ante eum & dixit ei omnem veri-
tatem· ¶ Beda· Ecce quo tendebat interrogatio·
vt ſcilicet mulier confiteatur veritatem diuturne ī
fidelitatis· ſubdite credulitatis & ſanationis & ita
ipſā confirmatur in fidē & alijs prebet exemplum·
Sequitur· Ille autem dixit ei· filia fides tua te ſal
uam fecit· vade in pace & eſto ſana a plaga tua·
Nō dixit· fides tua te ſaluam factura eſt· ſed te ſal
uam fecit· quaſi diceret· in eo ꝙ credidiſti· iam ſal-
ua facta es· ¶ Chriſoſtomus· Filiam vero vocat
ſanatam fidei ratione· Fides enim chriſti dei filiati-
onem preſtat· ¶ Theophilus· Dicit autem ei·
Vade in pace ideſt in requiem· quaſi diceret· vade
requieſce quia hucuſq; fuiſti in anguſtijs & turba
tionibus· ¶ Chriſoſtomus· Vel dicit· vade in
pace mittens eam in finem bonorum· in pace enim
de⁹ habitat· vt cognoſcat ꝙ non ſolum corpore cu
rata eſt· ſed etiam a cauſis corporalis paſſionis· i·
peccatis mutata· ¶ Hieronimus· Miſtice autem
poſt predicta venit iayrus archiſinagogus· quia
cum intrauerit plenitudo gentium· tunc omnis iſ-
rael ſaluus fiet· iayrus· ſiue illuminās ſiue illumi-
natus interpretatur ideſt iudaicus populus vm-
bra littere depoſita· ſpiritu illuſtrat⁹ & illuminās
procidens ad pedes verbi ideſt ad incarnationem
iheſu ſe humilians· rogat pro filia· quia qui ſibi
viuit· alios viuere facit· abraham etiam & moyſes
& ſamuel rogant pro plebe mortua & ſequitur ihs
preces eorum· ¶ Beda· Ad puellā aūt ſanandam
pergens domin⁹ a turba comprimitur· quia genti
iudee ſalutaria monita prebens· noxia carnalium
populorū ē conſuetudine grauatus· Mulier autem
ſanguine fluens· ſed a domino curata· eccleſia eſt
congregata de gentibus· Fluxus enim ſanguinis
& ſuper ydolatrie pollutiōe & ſuper his que cānis
ac ſanguinis delectatione gerūt̄· poteſt recte intel
ligi· Sed dū verbū dei iudeam ſaluare decerneret·
plebs gentiū paratam promiſſamq; alijs p̄ripuit
ſpe certa ſalutem· ¶ Theo· Vel mulierē q̄ emorro
iſſa erat intelligas humanā naturā· profluebat em̄
peccatū qđ aīaꝫ occidēs q̄i ſāguinē fudit aīaꝝ nrā-
rū· hec a pluribꝫ medicoꝝ· ſapiētū dico h⁹ mūdi &
legis & ꝓphetaꝝ curari nō valuit· mox vt fimbriā
xp̄i tetigit· i· cārnē e⁹· ſanata ē· qui ei credit filiū
dei incārnatū· hic ē qui veſtimētoꝝ fimbriā tāgit·
¶ Beda· vñ vna credula mulier dñm tāgit turba
ↄp̄rimit q͛ q̄ diuerſ hereſibꝫ ſiue puēſis moribꝫ ḡuat̄
ſolo eccleſie catholice corde fidelit̄ venerat̄· venit
aūt eccleſia gētiū retro· q͛ p̄ntem in carne dñm non
vidēs· pactis iā ſacm̄ētis ī carnatiōis illi⁹· ad fidei
eius gratiā p̱uenit· ſicq; dū p̱ticipatiōe ſacm̄ētoꝝ

eiꝰ ſaluari a peccatis meruit· q̄i tactu veſtimētoꝝ eiꝰ· fontē ſui ſāg̃uinis ſiccauit· Circūſpiciebat aūt dn̄s videre eā q̄ hoc fecerat· Quia oēs q̄ ſaluāi mēnt̄ ſuo dignos ītuitu ac miſeratōe iudicat· Textꝰ
¶ Adhuc eo loq̄nte · veniūt ad archiſinagogū· dicētes· Quia filia tua mortua ē quid vltra vexas magiſtꝝ! Ihs aūt v̄bo qđ dicebat̄ audito· ait archiſinagogo· Noli timere· tantūmō crede· Et nō admiſit quemquā ſeq̄ ſe· niſi petꝝ & iacobū & iohannez fratrem iacobi· Et veniūt in domū archiſinagogi· & vidēt tumultū· & flentes & eiulantes multum· Et ingreſſus ait illis· Quid turbamini & ploratis· Puella nō eſt mortua· ſed dormit· Et irridebāt eū Ipſe vero eiectis omib⁹ aſſumit p̄rem & m̄rem puelle & q̄ ſecū erāt· & ingrediūt̄ vbi puella erat iacens· Et tenens manū puelle· ait illi· thabithacumi· quod eſt interp̄tatum puella· tibi dico ſurge· Et confeſtim ſurrexit puella & ambulabat· Erat aūt annoꝝ· xij· Et obſtupuerunt ſtupore maximo Et p̄cepit illis vehementer vt nemo id ſciret· Et iuſſit illi dare manducare· ¶ Theop· hi qui circa archiſinagogum erāt· chriſtum vnum ex ꝓphetis eſſe credebant· & ꝓpter hoc eum dep̄candum putabant· vt veniens ſuper puellam oraret· quia vero iam expirauerat puella· putabant non eſſe precandum· Et ideo dicitur· Adhuc eo loquente· veniunt ad archiſinagogum dicentes· quia filia tua mortua eſt quid vltra vexas magiſtrum! Sed ipſe dominus ad confidendum patrem inducit· Sequitur· enim Ihesus autem verbo quod dicebatur audito· ait archiſinagogo· noli timere tantummodo crede·
¶ Auguſtinus· de con· euangeliſtarum· non legitur ꝙ ſuis nuntiantib⁹ & prohibentib⁹ ne iam magiſter veniret ille conſenſerit· ac per hoc ꝙ dominus dixit ei noli timere· crede· non diffidentem reprehendit· ſed credentem robuſtius confirmauit· Si autem euangeliſta archiſinagogum cōmemoraſſet dixiſſe· quod ſui a domo venientes dixerunt ꝙ iam non vexaretur ihesus· repugnarent eius cogitationi verba que poſuit· matheus· eum dixiſſe ꝙ ſcilicet puella mortua eſſet· Sequitur· Et non admiſit quemq̃ꝫ ſequi ſe niſi petrum & iacobum & iohannem fratrem iacobi· ¶ Theophilus· non enī humilis chriſtus ad oſtentationem voluit aliquid operari· Sequitur· & veniunt in domum archiſinagogi· & vident tumultum & flentes & eiulantes· multum· ¶ Chriſoſtomus· Ipſe autem iubet non vlulare· tanq̃ꝫ puella non ſit mortua· ſed dormiens Vnde ſequitur· Et ingreſſus ait· quid turba· & plo· puella n̄ ē mor· ſ; dor· archi· d̄r· filia tua mor· ē ih̄s aūt dixit· non ē mor· ſ; dor· vtrūq̃ꝫ· veꝝ ē· q· d· mortua ē vobis· mihi dormit· ¶ Beda· Hoib⁹ enī mor· erat q̄ ſuſcitare nequerāt· deo dormiebat· in cuꝰ diſpoſitōe & aīa viuebat & caro reſuſcitāda q̄ſcebat· vn̄ mos apud xp̄ianos obtinuit· vt mortui q̄ reſurrecturi nō dubitāt̄ dormiētes vocēt̄· ſeq̄t̄· & irri· eū· ¶ Theophi· Deridebant autem eum tamq̃ꝫ
vlteriꝰ n̄ poſſꝫ āq̄đ facē· ſ; ipi met ɔtra ſe ipos atteſtātes diſputāt· tāq̃ꝫ vē mortuā ſuſcitauēit & iō miraculoſū ēit ſi ſuſcitauēit eā· ¶ Beda· q̄ꝛ g̊ v̄bū reſuſcitātis irridē ꝙ credē malebāt· merito foras excludūt̄ vtpote īdigni q̄ potētiā reſuſcitātis ac reſurgētis miſteriū vidēnt· vū ſe· ipe v̄o· eie· oib⁹·
¶ Chri· vl' vt oſ̄tatōꝫ auferret ꝓpt̄ hoc n̄ cēs ſecū eē ſinit· vt v̄o teſtes pꝰmodū habēt diuīe v̄tutis· tres p̄cipuos ex diſcipulis elegit· & patrem & matrē puelle tāq̃ꝫ p̄ oib⁹ magis neceſſarios· māu v̄o & v̄bo puellā viuificat· vn̄ ſeq̄t̄· & te· ma· pu· ait illi· thabithacumi· q̄đ ē int̄p̄tatū puella· tibi dico ſurge· manꝰ ei ihesu viuificatia exn̄s· mortuū corpꝰ viuificat· vox aūt iacētem excitat· Vn̄ ſeq̄t̄· Et cōfeſtim ſurrexit pu· & ābulauit· ¶ Hiero· de optio genē iterp̄· arguat āq̄s euāgeliſtā mēdacij q̄re exponēdo addiderit tibi dico· cū ī hebraico thabithacu mi tm̄ ſignificet· puella ſurge· ſed vt ſenſū vocātis & īpantis exp̄mēt· addit· tibi dico ſurge· ſeq̄t̄· erat ānoꝝ· xij· ¶ Gloſa· hoc euāgeliſta addidit· ad oſ̄dēdum puellā hꝰ etatis eſſe ꝙ poterat ābulāe ī ambulatiōe eiꝰ nō ſolū ſuſcitata· ſed etiā perfecte ſanata oſ̄dit̄· Seq̄t̄· & obſtu· ſtu· max· & p̄· illis vehement̄· vt ne· id ſciret· & iuſſit illi dare māducare· ¶ Chriſ· Ad demōſtrādū ꝙ eā vere ſuſcitauerit· & nō ſcđm phātaſiā· ¶ Beda· Miſtice aūt ſaluata a ꝓfluuio ſanguinis muliere mox filia archiſinagogi· mortua nūciatur· quia dū eccleſia gētiū a viciorū labe mundata & ob fidei meritum filia ē cognoīata· ɔtinuo ſinagoga pfidie ſimul & inuidie zelo ſoluta eſt· perfidie q̄đē· q̄a in xp̄o credere noluit· inuidie vero quia eccleſiā credere doluit· & q̄đ aiebāt nūcij archiſinagogo· quid vltra vexas magiſtrū· per eos hodie dicit̄ q̄ a deo deſtitutū ſinagoge ſtatū vidēt· vt reſtaurari poſſe nō credāt· iōq̃ꝫ p reſuſcitatione illius ſupplicandū nō eſſe eſtimāt Sed ſi archiſinagogus id ē cetus doctoꝝ legis credere voluerit· & ſubiecta ei ſinagoga ſalua erit· q̄ꝛ vero ſinagoga leticiā dn̄ice inhabitatiōis merito īfidelitatis amiſit· quaſi inter flentes & eiulantes mortua iacet· Tenens aūt puelle manū dn̄s· eam ſuſcitauit· q̄a niſi p̄us mūdate fuerint manꝰ iudeoꝝ que ſanguine plene ſūt· ſinnagoga mortua nō reſurget· In ſanatione autē emorroiſſe mulieris & ſuſcitatione puelle· ſalus oſ̄ditur generis humani· que a domino ita diſpēſata ē· vt p̄mo aliq̄ ex iſrael ad fidē veirēt dein̄ plenitudo gētiū ītraret· ac ſic oīs iſrael ſaluꝰ fiēt· ānoꝝ aūt xij· erat puella & ānis xij· mulier erat paſſa· q̄ꝛ p̄cta nō credētiū apparuerūt initio fidei credētiū· vn̄ d̄r credidit abrahā deo & reputatū ē ei ad iuſtitiā· ¶ Grego· iiij· mo· moralit̄ v̄o redēptor n̄r puellā ī domo· iuuenē v̄o extra portā· ī ſepulchro aūt lazaꝝ ſuſcitat· adhuc q̄đē ī domo mortuꝰ iacꝫ q̄ latet ī pc̄to· iā extra portā educit̄ cꝰ īiq̄tas vſq̃ꝫ ad vecordiam publice ꝑpetratōis apit̄· ſepulture v̄o aggere premitur· qui perpetratione nequitie etiam vſu conſuetudinis preſſus grauatur

Beda. Et notādum q̄ leuiores & cotidiani er-
ratus. leuioris pēitētie poſſunt remedio curari. vñ
iacētē in cōclaui dñs facillima voce puellā reſuſci-
tat dicēs. Puella ſurge. vt vero q̄driduan⁹ mor-
tuus ſepulchri claustra euadere poſſet. fremuit
ſpiritu. turbauit ſeipſū. lachrimas fudit. quāto i
git grauior anime mors. tanto acrior neceſſe eſt
vt pēitētis feruor īſiſtat. Sz & hic notādū q̄z pub
lica noxa publico eget remedio. Vñ lazar⁹ d̄ mo
numēto vocatus ꝑplis īnotuit. Leuia aūt peccata.
ſecreta queūt pēitētia deleri. vñ puella ī domo ia-
cens paucis arbitris exurgit. eiſdēq; vt nemini
maīfeſtēt pcipit. Turba etiā foris eiicit vt puel
la ſuſcitet. q̄z ſi nō prius a ſecretiorib⁹ cordis ex-
pellit ſecularium m̄ltitudo curaꝝ. aīa q̄ itrinſe cus
iacet mortua. nō reſurgit. Vñ aūt ſurrexit & ābu-
lat q̄z aīa a peccatis reſuſcitata. nō ſolū a ſordibus
ſcelerū exurgere. ſed & ī bonis ꝓficere debet opi-
bus. & mox neceſſe eſt vt celeſti pane ſatiet dñi
ſcilicet verbi & altaris paticeps effecta. ſeq̄t.

Capitulum. vj.

ET egreſſus inde. abiit in patriā
ſuā. & ſeq̄bāt illū diſcipli ſui. Et
facto ſabato. cepit ī ſinagoga do
cere. & multi audiētes admirabā
tur ī doctrīa ei⁹. dicētes. vñ huic
hec oīa? & q̄ ē ſapīa q̄ data ē illi?
& virtutes tales que p man⁹ ei⁹ efficiūtur? Nonne
iſte ē faber. fili⁹ marie frat iacobi & ioſeph & iu
de. & Simonis? Nōne & ſorores ei⁹ hic nobiſcū
ſūt? Et ſcādaliſabant ī illo. Et dicebat illis ihs.
Quia nō ē ꝓpheta ſine honore niſi ī patria ſua & in
cognatiōe ſua & in domo ſua. Et ñ poterat ibi vir
tutē ullā facere. niſi paucos īfirmos impoſitis mai
bo curauit. Et mirabat ꝓpt īcredulitatē eorum.
Theo. poſt pmiſſa miracula dñs in patriā ſuā
reuertitur ñ ignorās q̄m ſpernerent eū. ſed vt oc
caſiōē nō haberēt vlteri⁹ dicēdi. q̄z ſi veniſſes credi
diſſem⁹ tibi. vñ dr. & egreſſ. inde abiit ī pa. ſu. &
ſe. il. diſc. ſui. Beda. Patriā ei⁹ nazareth di-
cit ī quia erat nutritus. Sz quanta nazareoꝝ ceci
tas q̄ eū quē verbis. factiſq; illi⁹ xp̄m cognoſcere
poterāt ob ſolā gētis notitiā cōtēnūt. Seq̄t. Et fa
cto ſabbato cepit ī ſina. do. & mul. au. admi. ī doc.
ei⁹ dicētes. vñ huic hec oīa? & q̄ ē ſapīa q̄ data eſt
illi & vir. ta. q̄ p man. ei⁹ efficiūt? Sapiam ad
doctrīā. virtutes referūt ad ſanitates & miracu
la q̄ fatiebat. Seq̄t. Nōne iſte ē faber. fili⁹ marie.
Aug⁹. d̄ cō. euāge. Mathe⁹ q̄dē fabri filiū eum
dictū eſſe dicit. nec mirādū ē cū vtrūq; dici potuerit
eo q̄ ei fabrū credebāt q̄ & fabri filiū. Hieroni.
Filius q̄dē fabri ihs vocatur. ſed fabri qui fabrica
tus eſt aurorā & ſolem. i. eccleſiā pmā & ſeque
tem ī quaꝝ figura mulier & puella ſanat. Be-
da. Nā & ſi humana nō ſint cōparāda diuinis. tip⁹
tñ integer eſt qui pater xp̄i igne operat & ſpū. ſe-
q̄t. Frater iacobi & ioſeph & iude & ſimonis? Nō-
ne & ſorores ei⁹ hic nobiſcū ſunt? Fratres & ſoro
res ei⁹ ſecū eſſe teſtatur. qui tamē ñ liberi ioſeph
aut marie iuxta hereticos ſūt putādi. ſed potius
iuxta morē ſacre ſcripture cognati ſūt intelligēdi.
quomodo abrahā & loth fratres appellantur cū
eſſet loth filius fratris abrahe. Et ſcandaliſabant
in illo. Scandalum & error iudeorum. ſalus nr̄a
ē & hereticorum cōdemnatio. Intantū eīn ſperne
bāt dominū ihesum chriſtum vt e ū fabrum & fa-
bri vocarent filiū. Sequitur. Et dicebat eis ihe-
ſus. Quia non eſt propheta ſine honore niſi in pa-
tria ſua. & cognatione ſua & in domo ſua. Prophe
tā dici in ſcripturis dominū ihesum etiā moiſes te
ſtis eſt. qui futuram eius īcarnationem predicēs
filiis iſrahel. ait. Prophetā vobis ſuſcitabit do-
minus deus veſter de fratribus veſtris. Non ſolū
autem ipſe qui dñs eſt prophetaꝝ. ſed & helias.
hieremias ceteriq; prophete. minores ī patria ſua
q̄ in exteris ciuitatibus habiti ſūt q̄z ꝓpemodum
nature eſt ciues ſemp ciuibus inuidere. nō eīn cō-
derāt pſentia viri opa. ſʒ fragilē recordāt īfantiā.
Bede. Comitat etiā ſepe vilitas originē. vt eſt il
lud. quis ē fili⁹ iſay. q̄z humilia dñs reſpicit & al-
ta a longe cognoſcit. Theo. Sine etiā pclaros
cōſanguineos ꝓpheta habeat. ciues odiūt eos. & ꝓpt
hoc dehonorāt ꝓphetā. Seq̄t. & ñ po. ibi vir. ullā
facere. niſi pau. infir. impo. ma. curauit. Quod aūt
dicit nō poterat. intelligē oportet non acceptabat.
quia non ipſe impotens. ſed illi īfideles erāt. ergo
ibi non operat virtutes. parcēs eis. ne maiori re-
prehenſione digni eſſent. etiā factis miraculis non
credētes. Vel aliter. in miraculis fatiendis neceſſa
ria eſt virtus operātis & recipientium fides. q̄ ibi
deficiebat. Vñ non acceptabat ihesus ibi ſigna fa-
cere. Sequit. Et mira. ꝓpter incredulitatē illoꝝ.
Beda. Non quaſi in opinata & improuiſa mira-
tur qui nouit omnia anteq̄ fiant. ſed qui nouit oc-
culta cordis. quod mirādum intimare vult hoīb⁹
mirari ſe corā hoībus oſtendit. iudeoꝝ eī mirāda
notatur cecitas. qui nec prophetis ſuis credere de
chriſto. nec ipſi inter ſe nato voluerunt credē xp̄o
Miſtice autem ihesus. deſpicit in domo & ī patria
ſua. hoc eſt in ꝑplo iudeorū. & ideo pauca ibi ſigā fe
cit. ne peit⁹ excuſabiles ibi fieret. maiora aūt ſig
na quotidie in gentium populo facit. non tam
in ſanitate corporum q̄ in animaꝝ ſalute.
Et circuibat caſtella in circuitu docens. Et cō
uocauit duodecim & cepit eos mittere binos &
dabat illis poteſtatem ſpirituum immundorum
Et precepit eis. ne quid tollerent in via niſi vir
gam tantum. non peram. neq; panem. neq; ī zona
es. ſed calciatos ſandaliis. Et ne induerent dua
bus tunicis. Et dicebat eis. Quocumq; introie-
ritis in domum. illic manete donec exeatis inde.
Et quicumq; non receperint vos. nec audierint
vos. Exeuntes inde excutite puluerē de pedib⁹ ve
ſtris ī teſtimoniū illis. Et exeuntes pdicabāt vt

penitētiam agerent · Et demonia multa eijciebāt ·
& vngebāt oleo multos egrotos & ſanabantur ·
¶ Theo · Nō ſolū in ciuitatib⁹ predicabat dn̄s · ſ
& ī caſtellis · vt diſcamus parua nō ſpernere · neq̄
magnas ſemp̄ querē ciuitates · ſed vbū dei ī vicis
abiectis & vilibus ſeminare · Vn̄ dicit̄ · Et circui
bat caſtella ī circuitu docēs · ¶ Beda · Benignus
aūt & clemēs dn̄s ac magiſter · non inuidit ſeruis
atq̄ diſcipl̄is vtutes ſuas · & ſic ipe curauerat oēz
languorem & oēm ifiumitatē · Apoſtolis q̄q̄ ſuis
dedit ptatē · vn̄ ſequit̄ · Et cōuo · xij · & ce · eos mit ·
bi · & da · illis po · ſpi · immūdoꝝ · Sz mlta diſtātia
ē int̄ donare & accipere · Iſte q̄d cūq̄ agit ptate do
mini agit illi ſiq̄d fatiūt · imbecillitatē ſuā & virtu
tes dn̄i ꝯfitēt̄ · dicētes · In noīe ihesu ſurge & ābu-
la · ¶ Theo · Binos aūt apoſtolos mittit vt fierent
ꝓmptiores · quia vt ait eccleſiaſtes · Meli⁹ eſt ſil̄
duos eē q̄ vnū · Si aūt plures q̄ duos miſiſſet · n̄ eēt
ſuffitiens uumerus vt in plura caſtella mitterēt̄ ·
¶ Grego · in ho · Binos etiā in p̄dicatioēm diſcipu
los mittit · qm̄ duo ſunt p̄cepta caritatis · dei videli
cet amor & ꝓximi · & minus q̄ inter duos caritas
haberi nō pt̄ · p hoc g̊ nob̄ innuit · q̄ qui caritatē er
ga alteꝝ n̄ habet · p̄dicatiōis offitiū ſuſcipe nulla
tenus debet · Seq̄t̄ · Et p̄cepit eis ne q̄d tollerēt in
via · niſi virgā tātū · nō pe · nō pa · nō in zona es · ſ
calci ſan · & ne induc · du tunicis ¶ Beda · Tāta
ei p̄dicatori ī deo debet eſſe fiducia · vt p̄ſentis vite
ſumptus · q̄uis non prouideat · tamē hos ſibi nō de
eſſe certiſſime ſciat · ne dum mens eius occupatur
ad tēporalia · minus alijs ꝓuideat eterna · ¶ Chri ·
Hoc etiam eis dominus precepit · vt per habitum
oſtenderent quantū a diuitiaꝝ deſiderio diſtabant
¶ Theophilus · Inſtruens etiam eos per hoc non
eſſe amatores munerum · & vt videntes eos predi
care paupertatem acquieſcant · cum apoſtoli nihil
habeant · ¶ Auguſtinus · Vel quia cum ſecun-
dum matheum dominus continuo ſubiecerit · Dig
nus eſt enim operarius cibo ſuo · ſatis oſtendit cur
eos poſſidere hoc auferre noluerit · Non q̄ neceſ-
ſaria nō ſint neceſſitati huius vite · ſed quia ſic eos
mittebat · vt eis hoc deberi demonſtraret · ab illis
quibus Euangelium credentibus nuntiarent · Vn
de apparet hoc non ita precepiſſe dominum · tanq̄
euangeliſte viuere aliunde non debeant · q̄ eis pre
bentibus quibus annuntiant euangeliū · alioquin
cōtra hoc p̄ceptū fecit apoſtolus · q̄ victū de manu
um ſuaꝝ labore trāſigebat · ſed ptatem dediſſe · ī q̄
ſcirent ſibi iſta deberi · Solet item q̄ri quō mathe⁹
& lucas cōmemorauerit dixiſſe dn̄m diſcipulis vt
nec virgā ferrent · cū dicat marcus Et p̄cepit eis
neq̄d tol · ī via · niſi virgam tantum · Quod ita ſol
uit̄ vt intelligam⁹ ſub alia ſignificatione dictam
virgā · q̄ ſcd̄m marcū ferenda eſt & ſub alia illā q̄
ſcd̄m matheū & lucā non eſt ferenda · Potuit em̄
ſic breuiter dici · Nichil neceſſariorum vobiſcum fe
ratis · niſi virgam tantum vt illud quod dictum ē
nec virgam intelligatur nec minimas quidem res
Quod vero adiunctum eſt · niſi virgā tantum · in-
telligatur quia per poteſtatem adomino receptam
que virge nomine ſignificata eſt · etiā que non por
tantur · non deerunt · Vtrūq̄ ergo dn̄s dixit · Sed
quia non vtrūq̄ vn⁹ euangeliſta cōmemorauit ·
putat̄ ille qui virgam cum alia ſignificatione poſi
tam tollendam dixit · ei qui virgam rurſus aliud
ſignificantem non tollendam · dixit · eē contrari⁹ ·
Sed iam ratione reddita non putetur · Sic & cal
tiamēta cum dicit matheus in via non eſſe portan-
da · curam prohibet · quia ideo cogitantur portan-
da · ne deſint · hoc & d̄ duabus tunicis ītelligendū ē
Ne q̄ſq̄ eoꝝ preter eam q̄ eēt indut⁹ · aliā portādā
curaēt ſollicitus · ne op⁹ eſſet · cū ex illa poteſta-
te poſſet accipere · pro inde marcus dicendo caltiari
eos ſandalijs vel ſoleis · aliquid hoc caltiamentum
miſtice ſignificatiōis habere admonet · vt pes ne-
q̄ tectus ſit deſup · nec nudus ad terram · i · nec oc-
cultetur euāgeliū · nec terrenis cōmodis innitat̄ ·
& q̄ non haberi vel portari duas tunicas · ſed ex-
preſſius indui prohibet · Quid eos monet niſi non
dupliciter ſed ſimpliciter ambulare Quiſquis autē
putat non potuiſſe dominum in vno ſermone que-
dam figurate ꝓprie ponere eloquia · cetera eius īſpi
tiat · & videbit q̄ hoc temere ac inerudite arbitret̄
¶ Beda · In duabus autem tunicis videtur mihi
duplex oſtendere veſtimentum · non quo in locis
ſcythie glatialiniue rigentibus · vna quis tunica
debeat eſſe contentus · Sed in tunica veſtimētum
intelligamus ne aliud veſtitu · aliud vobis futuro
rum timore ſeruetur · ¶ Chri · Vel aliter matheus
& lucas non caltiamenta neq̄ baculum portare p-
mittit · quod oſtendit perfectiſſimum eſſe · Marcus
vero baculum iubet aſſumere & ſandalijs caltiari ·
quod dictum eſt permiſſius · ¶ Beda · Allegorice
aūt per peram onera ſeculi · per panem delitie tem
porales · per es in zona occultatio ſapientie de ſig-
natur · quia quiſquis offitium doctoris accipit · ne
q̄ oneribus ſecularium negotiorum deprimi · neq̄
deſiderijs carnalibus reſolui · neq̄ commiſſum ſi
bi talētū verbi ſub otio debet lenti corporis abſcon
dere · Seq̄t̄ · Et dice · eis q̄cūq̄ intro · ī do · ma · illic
do · ex · inde · Vbi dat conſtantie generale manda-
tum · vt hoſpitalis neceſſitudinis iura cuſtodiant ·
alienum a predicatore regni celeſtis aſtruens · cur
ſitare per domos · ¶ Theophilus · Ne ſcilicet de gu
la contingeret eos reprehendi · ab alijs in alias tran
ſeuntes · Sequitur · Et quicumq̄ non re · vos · nec
au · vos exe · inde ex · pul · de pe · veſtris in teſti · illis
Hoc autem dominus precepit vt oſtenderet q̄ lon
gam propter eos viam ambulauerunt · & nihil eis
profuit · Vel q̄ nihil ab eis accepꝰit etiā neq̄ pul
uerē · ſ & hunc excutiūt vt hoc ſit ī teſtim illis · i · ī
redargutionem illis ¶ Chriſoſtomus · Vel vt ſit
in teſtimonium laboris vie quam ſuſtinebant pro
eis · aut tāq̄ puluis peccatoꝝ predicantiū ꝯuertat̄

in ipſos. Sequit᷑. Et exe. predi. vt penitētiam a-
gerēt. & demonia multa eiiciebāt & vngebāt oleo
multos egrotos & ſanabāt. Quod oleo vngerent
ſolus marcus enarrat. Jacobus aūt ī epiſtola ſua
canonica ſimilia dicit. Oleū em̄ & labores curat.
& luminis & hilaritatis cauſa exiſtit. Signifi-
cat aūt oleum vnctionis dei miſericordiam ĩfirmi-
tatis medelam. & cordis illuminatiōē. qđ totū oro
opat᷑. Theo. Significat etiā grām ſpūs ſācti. ꝑ
quā a laboribꝰ trāſmutamur. & lumē & letitiā ſpi
ritalē ſuſcipim̄. Beda. Vn̄ patet ab ipſis apo
ſtolis hūc ſancte eccleſie morem eſſe traditū. vt
energumini vel alij quilibet egroti vngāt᷑ oleo pō
tificali bn̄dictiōe ꝯſecrato. Sequit᷑ textꝰ

Et audiuit herodes rex. manifeſtum em̄ factū ē
nomen eiꝰ & dicebāt quia iohānes baptiſta reſur
rexit a mortuis. & ꝓpterea operantur virtutes in
illo. Alij aūt dicebāt quia helias eſt. Alij vero dice
bant qꝛ ꝓpheta ē quaſi vnꝰ ex ꝓphetis. Quo audi-
to herodes ait: Quem ego decollaui iohannes. hic
a mortuis reſurrexit. Gloſa. Poſt p̄dicationē
diſcipuloꝝ xp̄i. & miraculoꝝ opatione couenieṫ
euanheliſta ſubiūgit de fama que cōſurgebat ī po-
pulo. Vn̄ dicit. Et audiuit hero. rex. Chri. he
rodes iſte filius erat primi herodis. ſub q̄ ioſeph
ihm̄ duxerat ī egiptū. Tetrarchā aūt matheus no-
minat hūc atq; lucas. tāq̄ p̄ncipātē ſup q̄rtā ptē
regni patris ſui. Romani enim poſt mortē patris
regnū in partes quatuor diuiſerūt. Marcus vero
regem eū vocat. aut patris cōſuetudine. aut quia
hoc loco eiꝰ cōgruū exiſtebat. Hiero. Sequit᷑
Manifeſtū em̄ factū ē nomē eiꝰ. Lucernā em̄ ſub
modio abſcondi fas non ē. Et dicebāt ſ. aliqui de
turba. qꝛ iohānes bap. reſur. a mor. Et propterea
operant᷑ vir. in illo. Beda. Quanta em̄ fuit iu
deoꝝ inuidia docemur. Ecce em̄ iohannem d̄ quo
dictum eſt. quia ſignū fecit nullum a mortuis po
tuiſſe reſurgere. nullo atteſtante credebant. ihm̄
aūt approbatū a deo virtutibus & ſignis cuius re
ſurrectionē angeli apoſtoli. viri ac femine predica
bant. non reſurrexiſſe ſed furtim eſſe ablatum cre
dere maluerūt. Qui cū diceret iohannem reſurrexiſ
ſe a mortuis & propterea virtutes operatas eſſe ī
illo. bene de virtute reſurrectionis ſenſerunt. qđ
maioris potentie futuri ſunt ſancti cū a mortuis re
ſurrexerint. q̄ fuerūt cū carnis adhuc infirmitate
grauarentur. Sequit᷑ alij aūt dice. quia he. eſt.
Theo. Confutabat enim multos homines iohā
nes quando dicebat. Geminina viperarū. Sequi-
tur. Alij aūt dicebāt qꝛ ꝓpheta ē q̄ſi vnꝰ ex ꝓphe-
tis. Chri. Mihi quidē videtur hūc prophetam
dicere de quo moiſes dixit. prophetā ſuſcitabit
vobis deus de fratribus veſtris. Recte quidem.
ſed quia manifeſte dicere trepidabant hic eſt xp̄s
Moiſi vtebantur voce. propriam ſuſpitionem ve-
lantes prepoſitorum ſuorum timore. Sequitur.
Quo audito. Hero. ait. Quem ego de col. io. hic a
mor. reſur. Per ironiam hoc herodes expreſſe ꝓ
nuntiat. Theophilꝰ. vel aliter ſciens herodes
q̄ iohannē iuſtū exiſtētē ſine cauſa occiderat. cre-
debat eum a mortuis reſurrexiſſe. & q̄ ex reſurre-
ctione ſuſcepiſſet miraculoꝝ operationē. Augꝰ.
de cō. euāge. In his aūt verbis lucas marco atte-
ſtat᷑. ad hoc dūtaxat q̄ alij dixer int n̄ herodes io-
hannem ſurrexiſſe. ſed heſitātem lucas cōmemora
uit herodē. verbaq; eius ita poſuit. dicentis. iohā
nē ego decollaui. Quis aūt eſt iſte de quo audio ta
lia. Intelligendū eſt aūt poſt hanc heſitationē cō
firmaſſe in animo ſuo. q̄ ab alijs dicebatur. cū ait
pueris ſuis. ſicut matheus narrat. hic eſt iohānes
baptiſta. ipſe ſurrexit a mortuis. Aut ita pronū
tianda ſunt hec verba. vt heſitātem adhuc indi-
cent. p̄ſertim qꝛ & marcus q̄ ſuperius dixerat. ab
alijs dictū fuiſſe. q̄ iohānes a mortuis reſurrexeīt
in extremo tn̄ ipſum herodem dixiſſe. Nō tacet.
quē ego decol. io. hic a mor. reſur. Que itē v̄ba duo
bꝰ mōis p̄nūtiari poſſūt. vt aut ꝯfirmātis aut du-
bitātis itelligāt᷑. Sequit᷑ textus

Ipſe em̄ herodes miſit ac tenuit iohannem &
vinxit eum in carcerē. ꝓpter herodiadem vxorem
philippi fr̄tris ſui. qꝛ duxerat eam. Dicebat enim
iohānes herodi. Non licet tibi habere vxorem fra-
tris tui. herodias aūt inſidiabat᷑ illi. & volebat eū
occidere. nec poterat. Herodes autē metuebat iohā
nem. quia ſciebat eum virum iuſtum & ſanctum.
& cuſtodiebat eum. & audito eo. multa faciebat
& libenter eum audiebat. Et cū dies opportunus
accidiſſet. Herodes natalis ſui cenam fecit prin-
cipibus & tribunis & primis galilee. Cumq; in-
troiſſet filia ipſius herodiadis & ſaltaſſet & pla-
cuiſſet herodi. ſimulq; diſcumbentibus. Rex ait
puelle. Pete a me quod vis & dabo tibi. Et iura-
uit illi. qꝛ quicq̄d petieris dabo tibi licet dimidiū
regni mei. Que cū exiſſet. dixit matri ſue. Quid
petam? At illa dixit. Caput iohannis baptiſte.
Cumq; introiſſet ſtatim cum feſtinatiōe ad regem
petiuit. dicēs. Volo vt ꝓtinus des mihi in diſco
caput iohannis baptiſte. Et contriſtatus eſt rex.
Propter iuſiurandū aūt & propter ſimul diſcum
bentes. noluit eam contriſtari. ſed miſſo ſpiculato
re p̄cepit afferri caput iohānis in diſco & decolla
uit eum in carcere. Et attulit capit eius in diſco
& dedit illud puelle. & puella dedit matri ſue. quo
audito diſcipuli eius venerunt & tulerunt corpus
eius. poſuerunt illud in monumento. Theophi
lus. Ex premiſſis marcus euangeliſta occaſionē
ſumens. hic de morte commemorat p̄curſoris di-
cens. Ipſe enim herodes miſit ac tenuit iohannem
Et vinxit eum in carcerem. propter herodiadē
vxo. fratris ſui quia duxit eam. Beda. Vetꝰ
narrat hiſtoria philippum herodis maioris filiū.
ſub quo dominus fugit in egiptum. fratrem huiꝰ
herodis ſub quo paſſus ē chriſtus. duxiſſe hero.
vxorem. filiam regis arethe. poſtea vero ſocerū

eius exortis quibuſdam contra generum ſimulta=
tibus · tuliſſe filiā ſuā · & ī dolorem mariti prioris
inimici eius nuptijs copulaſſe · Ergo iohānes bap
tiſta arguit herodē & herodiadē ꝙ illicitas nup=
tias fecerint · & nō liceat fratre viuente germano
illius vxorem ducere · ¶ Theo · Lex etiā precipie
bat ꝙ frater uxorē fratris acciperet cū defunctus
prolem non haberet · Ibi autem erat filia · ꝓpt̄ qđ
erant nuptie ſcelerate · Sequit̄ · Herodias autem
inſi · illi · & vole · occidere eum & nō poterat · ¶ Be
da · Timebat em̄ herodias ne herodes aliqn̄ reſipi
ſceret · vl̄ philippo aic⁹ fratri ſuo fieret · atq₃ illici
te nuptie repudio ſoluerentur · Seqt̄ · Herodes at̄
metue · Io · quia ſcie · eū virū iuſtum & ſanctum ·
¶ Gloſa · Timebat inquā enim reuerendo · Scie=
bat enim eum eſſe iuſtum quo ad homines & ſan=
ctum quo ad deum · Et cuſtodiebat eum · ne ſcili
cet ab herodiade interficeret̄ · Et audito eo multa
fatiebat · quia putauit eum ſpiritu dei loqui · Et li
benter eum audiuit · quia reputabat vtilia que ab
eo dicebant̄ · ¶ Theo · Vide aūt q̄ntū operat̄ con
cupiſcentie rabies · quia cum Herodes tantam ēca
iohannem haberet reuerētiā & timorem · horum
fit immemor · vt ſue fornicationi ꝓuideret · ¶ Re
migi⁹ · ſup matheum · Libidinoſa enim voluntas
eum coegit in illum manum mittere · quē ſciebat
iuſtum & ſanctum · At per hoc datur intelligi q̄
minus peccatū factum eſt ei cauſa maioris peccati
ſecundum illud qui in ſordibus ē · ſordeſcat adhuc
Sequit̄ · Et cū dies oportu · acci · Herodes na · ſui
ce · fe · prin · & tri · & pri · galilee · ¶ Beda · Soli
mortalium herodes & pharao legunt̄ diē natalis
ſui gaudijs feſtiuis celebraſſe · ſed vterq₃ rex in
fauſto hoſpitio natiuitatem ſuā ſanguīe fedauit ·
Verum herodes tanto maiore impietate · quanto
ſanctum & innocentem doctorē veritatis occidit ·
Et hoc pro voto ac petitione ſaltatricis · Sequit̄
em̄ Cūq₃ intro · fili · ip · he · & ſal · & placu · He · ſi=
mulq₃ recum · Rex ait · Pete a me quod vis · & da
bo tibi · ¶ Theo · Dum enim cōuiuium fit · ſatha=
nas per puellā ſaltat · & iuſiurādū perficitur ſcele
ratum · Sequitur enim · Et iura · illi · quia quicq̄d
petie · dabo tibi licet dimi · regni mei · ¶ Beda · Nō
excuſat̄ ab homicidio per iuramētū · Ideo em̄ for
te iurauit vt occaſionē inueīret occidēdi · & ſi pa=
tris aut matris iteritum poſtulaſſet · nō vtiq₃ cōceſ
ſiſſet herodes · Sequit̄ · Que cū exi · di · ma · ſue q̄d
petā? At illa dixit · Caput iohānis baptiſte · Dig
no operi ſaltationis dignum poſtulatur ſanguis
premium · Sequitur · Cumq₃ intro · ſtatim cū feſti
na · ad re · pe · di · Volo vt protinus des mihi in di
ſco caput iohānis baptiſte ¶ Theophi · Maligna
mulier protinus ſibi caput iohānis dari petit · id ē
ſtatim in illa hora · Timebat enim ne herodes reſi
piſceret · Sequit̄ · Et cōtriſtat⁹ eſt rex · ¶ Beda ·
Cōſuetudinis eſt ſcripturaꝝ · vt opinionē multoꝝ
ſic narrat hiſtoricus · quō eo tempore ab omnibus

credebat̄ · ſicut & ioſeph ab ipſa quoq₃ maria appel
latur pater iheſu · Ita & nūc herodes dicit̄ ɔtriſta
tus quia hoc diſcūbentes putabant · diſſimulator
enim mentis ſue triſtitiā preferebat in fatie · cum
letitiā haberet & in mente · ſceluſq₃ excuſat iuramē
to · vt ſub occaſione pietatis impius fieret · Vnde
ſequit̄ · Propt̄ iuſiurādū aūt & ꝓpt̄ ſimul diſcūbē
tes noluit eam cōtriſtari · ¶ Theo · Herodes q̄dē
non ſui cōpos · ſed voluptuoſus · iuſiurādum im=
pleuit & iuſtum interimit · Decebat autem magis
in hoc periurare & non tantū ſcelus operari ¶ Be
da · Quod aūt ſubdit · Et propt̄ ſimul recūbentes
vult omnes ſceleris ſui eſſe conſortes · vt in luxuri
oſo impuroq₃ cōuiuio · cruente epule deferrentur ·
Vnde ſequitur · Sed miſſo ſpi · precepit affer · ca=
put iohānis in diſco · ¶ Theo · Spiculator carni
fex dicitur · qui cōſtituit̄ ad homines interfitiēdū
¶ Beda · Nō autem herodem puduit caput occiſi
hōis ante cōuiuas inferre · Pharao vero nil talis
veſanie commiſiſſe legit̄ · Ex vtroq₃ tn̄ exēplo ꝓba
tur vtilius eſſe nobis · diē mortis future timendo ·
& caſte agendo ſepius in memoriā reuocare · quā
diem natiuitatis luxuriando celebrare · Homo em̄
ad laborē naſcitur in mundo · & electi ad requiē p
mortem tranſeunt e mundo · Sequit̄ · Et decol · eū
in carcere · & attu · caput eius in diſco · & de · illud
puelle · & puella dedit matri ſue · ¶ Grego · iij · mo
raliū · Nō ſine grauiſſima admiratione ꝑpendo · ꝙ il
le ꝓphetie ſpiritu intra matris vterū · impletus · q̄
inter natos mulierū nemo maior ſurrexit · ab im=
quis in carcerem mittitur · & propuelle ſaltatu ca
pite truncatur · & vir tante ſeueritatis ꝓ vſu tur=
pium moritur · Nunquid credimus aliquid fuiſſe ·
q̄d in ei⁹ vita · illa ſic deſpecta mors tergeret · Sed
quando ille vel in cibo peccauit · qui locuſtas ſo=
lummō & mel ſilueſtre edit? Quando conuerſatiōe
ſua offendere potuit · q̄ de heremo n̄ receſſit? Quādo
eſt ꝙ omnipotens deus ſic vehementer in hoc ſe=
culo deſpicit · quos ſic ſublimiter an̄ ſecula eligit?
niſi hec · ꝙ pietati fidelium patet · quoniam id=
circo ſic eos premit in infimis · quia videt quomo
do remuneret in ſūmis · & foras vſq₃ ad deſpecta
deijcit · quia intus vſq₃ ad incomprehenſibilia per
ducit · Hic ḡ vnuſq̄ſq₃ colligat · q̄d illic paſſuri ſint
q̄s repꝓbat · ſi hic ſic cruciat · q̄s amat · Seq̄t̄ · Quo
audito diſcipl̄i ei⁹ venerūt & tulerūt corp⁹ ei⁹ &
poſuerūt illud ī monumēto · Narrat ioſephus vin
ctū iohānē ī caſtellū macheronta adductū · ibiq₃
trūcatū · Narrat vero eccleſia hiſtoria ſepultū eū
in ſebaſte paleſtine vrbe · que quondā ſamaria di=
cta eſt · Decollatio at̄ iohānis · minoratiōē fame il=
li⁹ · q̄ xp̄s a ꝓplo credebat̄ īſinuat · ſic exaltatio ſal
uatoris ī cruce ꝑfectū d̄ſignabat fidei q̄ & ipē q̄
p⁹ a t̄bis ꝓpheta eē credebat̄ · dei fili⁹ a cūctis fide
lib⁹ ē agnit⁹ · vn̄ iohānes quē oportebat minui · cū
diut̄nū lu mē d̄creſcē īcipit · nat⁹ ē · dn̄s at̄ eo tp̄e
ān̄i · q̄ dies creſcē īcipit · ¶ The · Miſtice at̄ hero · q̄

interpretatur pollicens · populus eſt iudeorum · qui habebat vxorem .ſ. inanē gloriā · cuius filia ſaltat & mouetur etiam nunc circa iudeos .ſ. falſus intellectus ſcripturarū · decapitauerunt ſiquidē iohannem .i. verbum ꝓpheticum · & ſine capite · chriſto · habent eum · ¶ Hiero · Vel aliter · Caput legis qđ eſt chriſtus · de corpore abſcindit̄ ꝓprio .i. iudaico populo · & datur gentili puelle .i. romane Eccleſie · Et puella · dat matri ſue adultere .i. ſinagoge crediture in fine · Corpus iohānis ſepelitur · Caput in diſco collocat̄ · Littera humata tegitur · ſpūs in altari honorat̄ & ſumit̄ · Textus

¶ Et conuenientes apoſtoli ad ihesum renuntiauerunt illi omnia que egerant · & docuerāt · Et ait illis · Venite ſeorſum i deſertū locum · & requieſcite puſillum · Erant .n. qui veniebant & redibant multi · & nec ſpatium manducandi habebant · Et aſcendētes i nauim · abierūt in deſertū locū ſeorſū Et viderunt eos abeuntes · & cognouerūt multi · & pedeſtres de omnibꝰ ciuitatibꝰ cōcurrerūt illuc · & preuenerunt eos · Et exiens vidit turbā multā ihesus · & miſertus eſt ſup eos · quia erāt ſicut oues non habentes paſtorē · & cepit eos docere multa ·

¶ Gloſa · Poſtq̄ꝫ euāgeliſta narrauit mortē iohānis · narrat ea que xp̄s cū ſuis diſcipulis poſt mortē iohānis egerit dicens · Et conue · apo · ad ihm̄ renun · ei omnia que ege · & docue ¶ Hierom · Ad locum enim vnde exeunt flumina reuertunt̄ · deo ſemp referūt gratias miſſi · ſup his que acceperāt ¶ Theo · Diſcamus aūt & nos cū in miniſterium aliqđ mittimur · nō elongari · & vltra commiſſum offitiū non efferri · ſed mittentē viſitare & renuntiare ei omnia que egimus · & docuimus · ¶ Beda · Non enim ſolū oportet docere · ſed facere Non ſolū autem que ipſi egerāt · & docuerāt · Apoſtoli dño renuntiant · ſed etiam que iohānes eis in docendo occupatis ſit paſſus · & ſui & iohānis diſcipuli dño renuntiāt · ſic matheus deſcribit · Sequit̄ · At ait illis · Venite ſeorſū i deſertū locū · & requi · pu · ¶ Aug⁹ · đ cō · euāge · Hoc cōtinuo p⁹ iohānis paſſionē factū eē cōmemorat · Vn̄ poſt hec facta ſunt illa que pmo narrata ſūt · qbꝰ motus herodes dixit Hic ē iohānes bap · quē ego decollaui ¶ Theo · In deſertū aūt recedit locū ꝓpt̄ humilitatē · quieſcere aūt facit xp̄s ſuos diſcipulos · vt addiſcāt ꝓpoſiti · q̄ꝫ qui laborant in opere & ſermone · requiē ꝓmerētur · & q̄ꝫ nō debent cōtinue laborare ¶ Beda · Que aūt neceſſitas fuerit cōcedende requiei diſcipulis · oſtendit cū ſubdit · Erant eī qui ve · & redi · multi · & nec ſpatiū māducādi habebāt · vbi magna tpis illi⁹ felicitas đ labore docētiū · ſimul & diſcētiū ſtudio demonſtrat̄ · Seqt̄ · Et aſce · i na · abierūt i deſertū locū ſeorſū · nō diſcipuli ſoli · ſ; aſſumpto dño aſcēdētes in nauim · locū petiere deſertū vt mathe⁹ đmōſtrat · Tēptat aūt fidē turbaꝝ · petendo eñ ſolitudinē · an ſequi curent · explorat · ille ſequēdo & ñ i iumētis aut vehiculis diuerſis · ſ; ꝓprio labore pedum quantā ſalutis ſue curam gerant oñdūt · Seqt̄ · Et viderūt eos abeū · & cog · multi & pedeſ · de oībus ciuitatibus cōcurrerūt illuc & preue · eos · Dum pedeſtres eos puenīſſe dicit̄ · oſtendit̄ · quia nō in aliā maris ſiue iordanis ripam nauigio peruenerūt diſcipuli cū dño · ſed ꝓxima eiuſdē regiōis loca adierūt · quo etiā indigene pedeſtres poterāt preuenire · ¶ Theo · Ita tu chriſtū nō expectans q̄ꝫ ipſe reuocet ſed precurrens eū preuenias · ſeqt̄ Et exiens vi · tur · mul · Iheſus & miſer · eſt ſuper eos · quia erāt ſic oues nō habentes paſtorē pharīſei lupi exiſtentes rapaces · nō paſcebāt populum · ſed deuorabant · propter hoc ad chriſtum verū cōgregant̄ paſtorē · qui tradidit illis cibum ſpiritalem ſcilicet verbi dei · Vnde ſequitur · Et cepit eos docere multa · Videns eñ eos qui miraculorū occaſione eū ſequebāt̄ pre longitudine vie feſſos · eoꝝ miſertus · voluit eoꝝ ſatiſfacere voluntati · docēdo eos · ¶ Beda · Matheus dicit q̄ꝫ curauit languidos eoꝝ · hoc ē eñ veraciter pauperū miſereri · eis veritatis viā docēdo apire · & moleſtias corpales auferre · ¶ Hiero · Miſtice aūt ſeorſū ducit dñs quos elegit · vt inter malos viuentes · mala nō itēdant · vt loth i ſodomis · & iob i t̄ra vn̄ ſeqt̄ · & abdias idomo achab · ¶ Beda · derelicta etiā iudea i deſerto eccleſie pdicatores ſācti q̄ apud iudeos tribulati onū ſarcina pmebāt̄ · de ḡra fidei gētibꝰ collata · requiē nacti ſūt · ¶ Hie · Puſilla tñ ē hic ſāctis requies · lōgus labor · ſed poſtea dr̄ illis · vt requieſcant a laboribꝰ ſuis · ſic aūt i archa noe aīalia que itus erāt foris mittebāt̄ · & q̄ foris erāt · itro erūpebāt · ſic agit̄ i eccleſia · iudas receſſit · latro acceſſit · ſed q̄ꝫ diu recedit̄ a fide · i eccleſia nō eſt reqes ſine merore · Rachel eī plorās filios ſuos noluit cōſolari · ñ ē etiā hoc cōuiuiū i q̄ bibit̄ vinū nouū · cū cātabit̄ cāticū nouū ab hoībꝰ nouis · cū mortale hoc iduerit immortalitatē · ¶ Beda · xp̄m aūt petētē đſerta gētiū multe fideliū caterue relictis mēbꝰ priſce cōuerſatiōis ſeqūt̄ · Sequit̄ textus

¶ Et cū iā hora multa fieret acceſſert diſcipli ei⁹ dicētes · Deſert⁹ ē loc⁹ hic · & iam hora pterūt · dimitte illos · vt euntes in ꝓximas villas & vicos emant ſibi cibos quos māducēt · Et reſpōdēs · ait illis · date eis māducare · & dixerūt ei · Eūtes emamus ducētis denarijs panes · Et dabim⁹ illis māducare · & dicit eis · Quot panes habetis · ite & vidite · Et cū cognouiſſent · dicūt · qnq; & duos piſces · Et precepit illis vt accūbere facerent omnes ſecūdum contubernia ſuper viride fenum · Et diſcubuerunt in partes per centenos & per quinquagenos Et acceptis quinq; panibus & duobus piſcibus intuens in celum · benedixit & fregit panem & dedit diſcipulis ſuis vt ponerent ante eos · & duos piſces diuiſit omnibus · & manducauerunt omēs & ſaturati ſunt · Et ſuſtulerunt reliquias fragmētorum duodecim cophinos plenos · & de piſcibus · Erant autem qui manducauerunt quinq; milia

viroꝝ ¶ Theo. Preponēs dn̄s qđ vtilius eſt. ſ. ci
bū ſermōis dei. deinde etiā corporalē cibum p̄buit
turbe. ad cui⁹ narratiōē euāgeliſta accedit. dicēs.
Et cū iā hora m̄lta fieret acceſſe. diſc. ei⁹ di. deſer.
lo. eſt hic. ¶ Beda. horā multā veſptinū tēpus
dicit. vn̄ lucas dicit. Dies aūt ceperat declinare.
¶ Theo. vide aūt quō diſcipuli xp̄i circa hoīm a:
morē ꝓficiunt. turbaꝝ ei miſerti accedūt ad chri:
ſtū. & ꝓ eis intercedūt. Dn̄s aūt tēptauit eos ſi ei⁹
virtutē tātā eſſe cognouerāt. ꝙ turbas paſcere poſ
ſet. vn̄ ſeq̄tur. Et rn̄dēs ait illis. Date eis man.
¶ Beda. Prouocat etiā apoſtolos hoc dicens ad
fractionē panis. vt illis ſe nō habere teſtātibus.
magnitudo ſigni notior fieret ¶ Theo. Diſcipuli
autē arguebāt eū tanq̄ ignorātem qđ illis eēt ne
ceſſariū ad tantā multitudinē turbaꝝ paſcēdā. vn
de turbati rn̄dēt. Seq̄r ei. Et dixe. ei. Euntes ea
mus de. ducē. pa. & dabi. illis man. ¶ Aug⁹. d cō
cor. euāg. hoc philipp⁹ apud iohānē rn̄det. ſ; mar
cus a diſcip̄lis reſpōſū eē ɔmemorat. volēs itelligi
hoc ex ore ceteroꝝ philippū reſpōdiſſe. q̄q̄ & plu:
ralē numeꝝ ꝓ ſingulari vſitatiſſime ponē potuerit
Seq̄r. Et dicit eis Quot pa. habe. ite & vi. Hoc
a dn̄o factū eē ceteri euāgeliſte p̄termiſert. Seq̄r.
Et cū cog. dicūt q̄nq; & du. piſ. Quod andreas a:
pud iohānē de q̄nq; panib; & duob; piſcib; ſuggeſ
ſerit. hoc ceteri euāgeliſte pluralē numeꝝ pro ſin
gulari ponētes. ex diſcipuloꝝ pſona retulerunt.
Sequit̄. Et p̄ce. illis vt accū. fa. om. ſcđm cōtu.
ſup vi. fe. & diſcu. i ptes p cen. & p q̄nq̄. Quod
autē lucas dicit q̄nquagenos iuſſos eē diſcūbere.
Marcus vero q̄nquagenos & centenos. iō non hic
monet. q2 vnus partē dicit alter totū. Qui enim de
ceteris retulit hoc retulit qđ ille p̄termiſit ¶ The.
Per hoc autem datur intelligi ꝙ ſequeſtratim di
ſcubuerūt p partes & ptes. i greco ei qđ hic dicit̄
ſcđm cōtubernia duplicat̄. ac ſi diceret̄. p cōtuber
nia. Seq̄r. Et acce. quinq; panib; & du. piſcib;
intuens in celū bn̄dixit & fre. pa. & de diſc. ſuis
vt po. an̄ eos. & duos piſces diui. oib; . ¶ Chri.
Decēter aūt i celū aſpexit. q2 i deſerto māna acci
piētes iudei. de deo dicere attēptarūt. Nūquid po:
terit dare panē. Ne vero hoc cōtingat anteq̄ face:
ret. ad patrē retulit qđ erat facturus. ¶ Theo.
Intuet̄ etiā i celū. vt nos inſtrueret a deo petere
eſcā & n̄ a diabolo. ſic̄ faciūt illi. q̄ alienis iniuſte la
borib; nutriūt̄. Ex hoc etiā t̄bis tūc inuit. ꝙ nō
eēt deo cōtrari⁹. ſed deū iuocaret. Dat aūt panē di
ſcip̄lis apponēdū t̄bis. vt tractādo panē nō dubiū
ſed miraculū videat̄. Seq̄r. Et mā. oms & ſa. ſūt
& ſuſtu. reli. frag. xij. cophi. Duodecim cophini
ſupabūdāt frag. vt q̄libet ap̄loꝝ vnum cophinū
ſup humeꝝ apportāte. ieffabile miraculū videat̄.
Supabūdātis ei virtutis erat. n̄ ſolum tot hoīes
paſcere. ſ; & tātā ſupabūdātiā reliq̄re fragmētoꝝ.
Moiſes eni & ſi manna dabat. ſcđm vniuſcuiuſq;
neceſſitatem illud largiebat̄. ſupfluū vero vermi:
bus ſcaturiebat. Helias etiā viduā paſcē𝔰. q̄ntū
ei erat ſuffitiēs tribuebat. iheſus vero tāq̄ dn̄s ſu
pabūdāt̄ operabat̄. ¶ Beda. Miſtice aūt. die decli
nata turbas ſaluator reficit. q2 vel fine ſeculoꝝ ꝓpi
quāte. vel cū ſol iuſtitie ꝓ nob occubuit. a ſpirita
lis inedie ſumus tabe ſaluati prouocat apoſtolus
ad fractionē panis. iſinuās. ꝙ cotidie p eos ieiuna
ſūt corda nr̄a paſcēda eoꝝ. ſ. litteris & exemplis
Per q̄nq; panes. q̄nq; moſaice legis libri. p duos
piſces. pſalmi ſūt & ꝓphete figurati. ¶ Theo. vel
duo piſces ſunt piſcatoꝝ ſermōes. ſ. epiſtole & e:
uāgeliū. ¶ Beda. Quia vero q̄nq; ſūt exterioris
hoīs ſenſus. q̄nq; milia viri dn̄m ſecuti. deſignat
eos. q̄ i ſeculari adhuc habitu poſiti. exterioribus
bn̄ vti nouerūt. ¶ Grego. xv. mor. Uniuerſi cōui
uantiū diſcubitus. diſtinctiones eccleſiaꝝ. q̄ vnā
catholicā faciūt. deſignāt. Iubilei aūt req̄es q̄nq̄ge
narij numeri miſterio cōtinet̄. & q̄nq̄genari⁹ bis
ducit̄ vt ad cētenariū ꝑueniat̄. Quia ergo prius a
malo q̄eſcitur opere. vt poſt aīa pleni⁹ q̄eſcat i co:
gitatiōe. alij q̄nq̄genarij. alij centū diſcūbunt.
¶ Beda. Sup fenū aūt diſcūbētes dominicis paſcū
tur alimētis. q̄ p cōtinētiā calcatis cōcupiſcētijs.
audiēdis implēdiſq; dei verbis opam impēdūt. ſal
uator aūt n̄ noua creat cibaria q2 veniēs i carne nō
alia q̄ p̄dicata ſūt. p̄dicat. ſ; legis & ꝓphetaꝝ ſcri
pta. q̄ grauida ſint miſterijs gratie dmōſtrat. In
tuet̄ i celū vt ibi lucē doceat eſſe q̄rēdā. frangit
& ante turbas ponēda diſtribuit diſcipulis. quia
ſacrāmēta ꝓphetie ſācłis doctorib; q̄ hec toto orbe p̄
dicēt. patefecit. Quod t̄bis ſupeſt a diſcipulis tol
lit̄. quia ſacratiora miſteria que a rudib; capi neq̄
unt. nō negligentur omittenda. ſed ſunt inquiren
da perfectis. Nam per cophinos. xij. apoſtoli &
ſequentes doctores figurantur. foris quidem homi
nibus deſpecti. ſed itus ſalutaris cibi reliquijs cu
mulati. Conſtat ei cophinos opa ſeruilia geri ſo
lere. ¶ Hiero. Vel duodecī cophini pleni fragmē
tis colliguntur. cū ſint ſuper thronos iudicantes
xij. tribus iſrahel. qui ſunt fragmenta abraham.
iſaac. & iacob. q̄n ex iſrahel reliquie ſalui fient.

¶ Et ſtatim coegit diſcipulos ſuos aſcendere na:
uim vt precederent eū tranſfretū ad bethſaidā. dū
ip̄e dimitteret populum. Et cum dimiſiſſet eos. a
bijt in montem orare. Et cum ſero eſſet. erat na:
uis inmedio maris. & ipſe ſolus in terra. videns
eos laborantes in remigando. erat eni vēt⁹ ɔtrari⁹
eis. Et circaquartā vigiliā noctis venit ad eos ā:
bulans ſup mare. Et volebatpreterire eos. At illi
vt viderūt eū ambulantem ſuper mare. putauerūt
phantaſma eē. & exclamauerūt. Om̄es enim eū
viderunt & contriſtati ſunt & ſtatim locutus eſt
cū eis. Et dixit eis Cōfidite ego ſū. Nolite timere
Et aſcēdit ad illos in naui. & ceſſauit vēt⁹ & pl⁹
intra ſe ſtupebant. Nō enim intellexerunt de pani
bus. Erat enim cor eorum obcecatum. ¶ Gloſa.

Dominus quidā in miraculo panū q eēt cōditor
rerū oſtendit· nunc aūt ambulando ſup vndas q ha
beret corpus ab omniū peccatorū grauedine liberū
edocuit in placādo ventos· vndarūq rabiem ſedādo
q clementis dñaref mōſtrauit· vnde dicit. Et ſta
tim coe. diſc· ſuos aſc. na. vt pre. eum trāffretū ad
beth· dū ipſe dimit· populū· ¶ Chri. Dimittit q̄
de populū i benedictiōe & aliquib· curationibus·
Coegit aūt diſcipulos qr nō de facili ab eo poterāt
ſeparari. & hoc quidē tñ ꝓpt nimiū affectū quem
ad eū habebāt· tñ qr ſollicitabanf. qualit ad eos
veniret· ¶ Beda. Merito aūt mouet quomō mar=
cus dicat peracto miraculo panū· diſcipulos venis
ſe trāffretum ad bethſaidā· cū videaf lucas dicere
q in locis bethſaide factū fuerit miraculum illud.
niſi forte intelligamus q lucas ait in deſertū locū
qui eſt bethſaida· ñ ipſi? intima ciuitatis· ſed loca
deſerti ad eā ptinentis eſſe deſignata marcus autē
dicit vt precederet eū ad bethſaidam vbi ciuitas
notatur· Sequitur· Et cū di. eos. abijt i montem
orare· ¶ Chri· Quod decet intelligere de xp̄o ſecū
dū q eſt homo· hoc etiā fecit inſtrues nos aſſidu=
os eſſe i oratione. ¶ Theo. Dimiſſa aūt turba aſcē
dit orare· Requiem enim & ſilētiū oratio exigit·
¶ Beda. Nō omis aūt qui orat aſcendit i mōtem.
ſed qui bene orat· qui deū orādo querit. Qui vero de
diuitijs. aut honore ſeculi· aut de inimici morte ob
ſecrat. ipe i infimis iacens viles ad deum preces
mittit· Quare autem dominus dimiſſo populo i mō
tem oraturus abierit· iohānes declarat dicēs· Jhs
ergo cū cognouiſſet quia venturi eſſent vt raperet
eum· & facerēt eum regē· fugit iterū in mōtē ipſe
ſolus· Seqtur· Et cū ſero eēt· erat nauis i medio
ma· & ipſe ſolus in terra· ¶ Theo· Permiſit aūt
dominus periclitari diſcipulos vt pacientes fierēt·
Vnde nō ſtatim eis aſtitit· ſed per totam noctem
periclitari pmiſit· vt doceret eos patiēter expecta
re· & non a principio ſperare in tribulationib ſub
ſidiū· ſequitur em· Et vidēs eos labo· in remi eāt
ei vētus cōtrarius eis· & circa quartā vigi· noctis
venit ad eos amb· ſup ma. ¶ Chri· Quatuor vi=
gilias noctis dicit ſacra ſcriptura· vnāquāq diui
dens in tres horas· vnde quartam vigiliam dicit·
que eſt poſt horā nonam· ſ. in hora· x· vel poſterio
ri hora· ſeqf. & vo· pte· ¶ Aug? de con· euāge·
Quō aūt hoc intelligere potuerūt· niſi quia i diuer=
ſū ibat· eos volēs pterire tanq alienos a qbus ita
ñ agnoſcebaf· vt phātaſma putaref· ſeqf· At illi
vt vi· eū· am· ſup ma· pu· phan eē. & excla· omēs
ei eū vide. & ꝯturbati ſūt· ¶ Theo. vide autē qm̄
cū xp̄s debebat eorū pericula ꝯpeſcere· tunc maiorē
eis icutit timorē. Sed ſtati p vocē ꝯfortauit eos
Seqf· n· Et ſtati locut? ē cū eis & dixit eis confi
dite ego ſū· no· timere ¶ Chri· Stati aūt in voce
cognouerūt eū & timor ſolut? eſt. ¶ Aug? d cō·
euange· Quō ergo eos volebat preterire· quos pa
uentes ita ꝯfirmat· niſi qr illa voluntas pterēūdi
ad eliciendū illum clamorē valebat cui ſubueniri
oportebat· ¶ Beda. Scripſit autē theodorus ſara
tanus quondā epiſcopus· corporale pondus nō ha
buiſſe dominum ſecundum carnē· ſed abſq pōdere
ſup mare ambulaſſe· ſed fides catholica· pondus
ſecundū carnē habere eū predicat. Ait enim dio=
niſius. Jgnoramus qualiter non infuſis pedib cor
porale pondus habētib· & materiale onus. deam=
bulat in humidam & iſtabilē ſubſtātiā ¶ Theo.
Deinde per introitū in nauiculā dñs ꝯpeſcuit tem
peſtatē. Sequif ei· Et aſcē· ad ill· i na· & ceſſ· vē
tus Magnū quidē miraculū eſt q ambulat dñs ſu
p mare· ſed tēpeſtas & vēti cōtrarietas oppoſita fu
erunt ꝓpter maius miraculū· Apoſtoli ei ex mira
culo quinq panū non intelligētes xp̄i potentiam
Nūc ex maris miraculo plenius cognouerūt· Vñ
ſequif. Et plus intra ſe ſtupebant· Nō ei intelle·
de panibus ¶ Beda· Stupebant quidem carnales
adhuc diſcipuli· virtutū magnitudinē· Nec dū tñ
in eo veritatē diuine maieſtatis cognoſcere vale=
bant· Vñ ſequitur· Erat em̄ cor eoꝝ obcecatum
Miſtice aūt labor diſcipuloꝝ in remigando & ven
tus cōtrarius· labores ſancte eccleſie deſignat· que
inter vndas ſeculi aduerſantes & immundoꝝ fla
tus ſpirituū· ad quietē patrie celeſtis puenire co=
natur· Bene aūt dicitur quia nauis erat in medio
maris. & ipſe ſolus in terra. qr nōnūq eccleſia tā
tis gētiliū pſſuris afflicta eſt· vt redēptor ipi? eā
ꝓrſus deſeruiſſe videretur· Sed videt dñs ſuos la
borātes in mari quia eos ne intribulationibus de=
ficiant· ſue reſpectu pietatis corroborat· & aliqñdo
manifeſto adiutorio liberat· Quarta autem vigilia
venit ad eos diluculo appropinquante· quia homo
mentem cū ad ſupni lumen preſidij erexerit. ade=
rit dñs & tēptationū picula ſopief· ¶ Chriſoſ.
Vel pma vigilia eſt vſq ad diluuiū· Secūda vſq
ad moiſen. Tertia vſq ad aduētum dñi. Jnqrta
venit dñs & diſcipulis locutus eſt· ¶ Beda. ſepe
aūt fideles i tribulatiōe poſitos· ſupna pietas deſe
ruiſſe viſa ē· vt qi laborātes i mari diſcipulos p̄te
rire ihs voluiſſe putaref adhuc aūt heretici putāt
phantaſma fuiſſe dnm. nec verā aſſumpſiſſe carnē
de virgine· ¶ Hiero· Dicit aūt eis· Cōfidite. ego
ſū qr videbim? eū ſicuti eſt. Ceſſauit aūt ventus
& procella iheſu ſedente id eſt regnante in naui
que eſt vniuerſa eccleſia· ¶ Beda· Jn quocumq
etiam corde per gratiam ſui adeſt amoris· mox
vniuerſa vitioꝝ & aduerſantis mundi· ſiue ſpiri=
tuum malignorum bella compreſſa quieſcunt·

¶ Et cum tranſfretaſſent· peruenerunt in terram
genaſereth· & applicuerunt· Cumq egreſſi eſſent
de naui continuo cognouerunt eū· Et pcurrentes
vniuerſam regionem illam· ceperunt in grabatis
illos qui ſe male habebant· circumferre vbi audie
bant eum eſſe· Et quocūq introibat in vicos aut
i villas· aut i ciuitates· i plateis ponebāt infirmos

& deprecabantur eum · vt vel fimbriam veſtimēti
eius tangerēt · Et quotquot tangebant eū · ſalui
fiebant · ¶ Gloſa · Quia euāgeliſta expoſuerat pe
riculū quod diſcipuli in nauigando ſuſtinuerāt · &
quō fuerāt liberati · nunc oñdit · quo nauigando ꝑ⸗
uenerit · dicens · Et cū trāſfr · ꝑue · in terrā gena ·
& applicuerūt · ¶ Theo · Poſt magnū aūt ſpatiū
temporis · ad predictū locū dñs trāſfretauit · Et iō
euangeliſta ſubdit · Cumq; egreſſi eſſent de naui
cōtinuo cognouerunt eū ſcilicz incole · ¶ Beda ·
Cognouerūt aūt eū rumore nō facie vel pro ſigno
rū magnitudīe & vultu plurimis notus erat · Vi
de aūt quāta fides ſit hoīm t̄re genaſaret · vt non
preſentiū tantū ſalute contenti ſint · ſed mittant ad
alias per circuitū ciuitates · quo oēs currāt ad me⸗
dicū · vnde ſeq̄t · Et ꝑcur · vniuer · regi · illam · cepe
rūt in graba · illos qui ſe male habebant circūferre
vbi audi · eū eſſe · ¶ Theo · Nō eñ ad domos inui⸗
tabant eum vt curaret · ſed magis ipi male haben⸗
tes afferebant̄ ad eū · vnde etiam ſeqtur · Et q̄cūq;
introi · in vicos aut in villas · aut in ciui · ī plateis
ponebāt īfirmos & depreca · eū · vt vel fimb · veſti ·
eius tangerēt · Miraculū eñ qđ circa mulierē he⸗
morroiſſam cōtigerat · ad aures mltoꝝ deuenerat ·
& multā fidē eis dabat ex qua ſanabāt̄ · Seq̄t̄ ei ·
Et quotquot tangebāt eū · ſalui fiebāt · ¶ Beda ·
Miſtice aūt fimbriā veſtimēti ei⁹ minimū mādatū
ītellige · qđ q̄cūq; trāſgreſſus fuerit · minimus vo⸗
cabit̄ in regno celoꝝ · vel aſſumptionē carnis per
ꝙ venim⁹ ad v̄bū dei · & illi⁹ poſtea fruimur ma
ieſtate · ¶ Hiero · Quod autem dicitur · Quotquot
tangebant eum · ſalui fiebant · implebitur quando
fugiet dolor & gemitus ·

¶ Capitulum vij

Et conueniunt ad eū phariſei · &
q̄dā de ſcribis venītes ab hieroſo
limis · & cū vidiſſent quoſdā de
diſcipulis ei⁹ cōmunibꝰ manibꝰ ·
id eſt ñ lotis mādure panē · vi
tuperauerūt · phariſei eñ & oēs
iudei · niſi crebro lauent manus · nō manducant ·
tenētes traditiones ſenioꝝ · & a foro niſi baptiſen⸗
tur non cōmedūt · Et talia multa ſunt que tradita
ſūt illis · ſeruare baptiſmata calicū & vrceorum &
eramētoꝝ & lectoꝝ · Et interrogabāt eū phariſei
& ſcribe dicētes · Quare diſcipuli tui non ambulāt
iuxta traditionē ſenioꝝ · ſed cōmunibus manibus
manducāt panem? At ille reſpōdens ait · Bene ꝓ⸗
phetizauit de vobis hipocritis eſaias ſicut ſcriptū
ē · ꝓplus hic labijs me honorat · cor aūt eoꝝ longe ē
a me · Inuanū autē me colunt · docentes doctrinas
& precepta hominū · derelinquentes mandata dei ·
tenētes traditiōes hoīm · baptiſma vrceoꝝ & cali⸗
cum · & alia ſimilia his facitis mlta · Et dicebat il
lis · Bene irritū facitis p̄ceptū dei vt traditiōꝫ ve⸗
ſtrā ſeruetis · Moiſes eī dixit · honora patrē tuum
& matrē tuā · Et q̄ maledixerit pa · vel ma · morte
moriat̄ · vos aūt dicitis · Si dixerit hō pa · & matri ·
Corban · hoc ē donū quodcūq; ex me · tibi ꝓderit ·
& vltra non dimittitis eū quicq̄ facē pa · ſuo aut
matri · reſcindētes v̄bū dei ꝑ traditionē veſtrā quā
traditis · & mlta ſilia huiuſmōi facitis ¶ Beda ·
hoīes terre genaſareth qui minus docti videbāt̄ ·
non ſolū ipi veniūt · ſʒ & ſuos īfirmos adducūt ad
dñm · vt vel fimbriā eius mereantur contingere ·
At vero phariſei & ſcribe qui doctores eſſe populi
debuerant non ad querēdū medelam · ſed ad mouē⸗
das queſtionū pugnas ad dñm concurrūt · Vnde
dicitur · Et conuenerūt ad eum pha · & quidam de
ſcri · ve · ab hiero · & cū vi · q̄ſdā de diſc · ei⁹ ꝯmuni
bꝰ ma · i · ñ lotis mā · pa · vituꝑauert̄ · ¶ Theo · di
ſcipl̄i nāq; dñi īſtructi ea q̄ virtutis tm̄ ſūt opari
ñ lotis maībꝰ ſimplicit̄ comedebāt · phariſei aūt vo
lētes occaſionē īueīre · hoc accepert̄ · & ñ vtiq; vi
tuꝑabāt eos vt legis trāſgreſſores · ſʒ q̄ traditiōes
ſenioꝝ trāſgrediebāt̄ · vñ ſeq̄t̄ · phariſei eī & oēs
iudei niſi crebro lauēt ma · nō mā · te · tradi · ſenioꝝ ·
¶ Beda · Spiritalia eī ꝓphetarū v̄ba carnalit̄ ac
cipiētes · q̄ illi de cordis & operis caſtigatiōe preci
piebāt · dicētes · Lauamini & mūdi eſtote · Et mū
damini q̄ fertis vaſa dñi · iſti de corpore ſolo lauā⸗
do ſeruabāt · Supſtitioſa ḡ eſt hoīm traditio · ſe⸗
mel lotos ob mādurādū panē crebrius lauare · &
a foro niſi baptiſentur · non comedere · Sed neceſ⸗
ſarium eſt eos qui panem de celo deſcēdentem par⸗
ticipare deſiderant · crebro elemoſinis · lachrimis ·
& alijs iuſtitie fructibus ſua opera purgare · Ne⸗
ceſſariū etiam eſt inq̄namēta que ex tempalibꝰ ne
gotioꝝ curis quiſquā cōtraxerit · ſubſequenti bo
narū cogitationū & actuū permūdet inſtātia · fru
ſtra autē iudei lauant manus & a foro baptiſant̄ ·
ꝙdiu cōtēnūt fonte ablui ſaluatoris · inuanū bap
tiſma ſeruāt vaſoꝝ q̄ corpoꝝ ſuoꝝ & cordiū negli⸗
gunt abluere ſordes · Sequit̄ · Et inter · eū pha · &
ſcri · di · Quare diſc · tui nō am · iuxta tra · ſe · ſed cō⸗
munibꝰ manibus mā · pa · ¶ Chri · ſuꝑ matheum
Mira phariſeoꝝ ſcribarūq; ſtulticia · dei filiū argu
ūt q̄re traditiōes hoīm & p̄cepta nō ſeruet · Cōmu
ne aūt hic ꝑ ī mūdo ꝑoīt̄ · ꝓpl⁹ ei iudeoꝝ · partem
dei ſe eſſe iactitans · cōmunes cibos vocat · quibus
oēs vtuntur · ¶ Hieronim⁹ · phariſeoꝝ autem ſuꝑ
fluum latratum furca rationis obtundit · i · moiſi
& eſaie interpretatione · vt nos aduerſantes hereti
cos verbo ſcripture vincamus · Vnde ſequitur ·
At ille reſpondens ait · Bñ prophe · de vob · hypo ·
eſa · ſicut ſcp̄tū eſt · populus hic labijs me honorat
cor autē eorum lōge eſt a me · ¶ Chriſoſto · Quia
enim non de legis tranſgreſſione · ſed ſeniorum di
ſcipulos accuſabāt · iniurioſe ipſos confundit hipo
critas vocans · quaſi cōmendantes cum reuerētia
quadam · id qđ nō conueniebat · Superaddit autē
Eſaie prophete verbum · quaſi de eis dictum ·
Ac ſi diceret · Sicut hij de quibus dicitur q̄ de
um labijs honorant cor autem eorū ab eo lōge ē ·

in vanū pietatē cuſtodire ſe docuit· doctrinas ho
minū honorantes. ita & vos qui dereliquitis id ꝙ
iterius curabile ē · & iuſtitiā colentes accuſatis·
¶ Hiero· Traditio aūt phariſaica ī mēſis & va
ſis abſcindēda eſt & radēda· Sepe eī traditioībus
hoīm mandata dei cedūt· vnde ſeqtur· dereliquen
tes manda· dei te· tra· hoīm· baptiſma vrceorum·
¶ Chri· Vt autem eos arguat tanꝗ dei reuerētiā
nō ſeruātes· ꝓpť traditioꝫ a ſeniorib° factam diui
nis ſcripturis oppoſitā ſubiūgit· Moiſes eī dixit·
honora patrē & ma· tu· & q̄ maledixeīt pa· vł ma·
morte moriať· ¶ Beda· honor ī ſcripturis nō tan
tū in ſalutatione & officijs deferendis· qñtū ī ele
moſina ac munerū collatione ſentiť· honora īquit
apoſtol⁹ viduas q̄ vere vidue ſūt· ¶ Chri· Ta
li aūt exiſtēte diuina lege ac talib° miniſtris trāſ
gredientibus illatis· vos de leui· diuinū trāſgredi
mini p̄ceptū· obſeruātes ſeniorū traditiones· Vñ
ſeqť vos ať di· Si dixerit hō patri & matri· Cor
ban· qđ ē donū qđcūqꝫ ex me tibi ꝓderit· ſupple· lib
erit ab obſeruatiōe p̄miſſi mādati· vñ ſeqť· Et vl
tra nō dimit· eū quicꝗ facere patri ſuo aut matri·
¶ Theo· volentes eñ phariſei que offerebātur co
medere inſtruebāt filios· ꝙ cū peculia aliqua habe
bant· & parētes hec peteret· rñderēt illis Corban·
hoc ē donū qđ a me petis iam obtuli dño· & ita hec
nō exquirerēt· q̄ſi dño oblata· i· ad ſalutē parētū
ꝓficua· & ſic đcipiebāt filios· vt parētes nō hono
rarēt· & ipi oblata deuorarēt· Hoc ergo dñs expro
brat eis· qꝛ ꝓpť lucrū legē diuinā trāſgrediebanť·
vnde ſequiť· Reſcindētes v̄bū dei per traditionē
veſtrā ꝗ traditis· & mł̄ta ſilia huiuſmōi facitis· ſ·
tranſgrediētes p̄cepta dei vt obſeruetis hoīm tra
ditiones· ¶ Chri· vel poteſt dici ꝙ phariſei iuue
nes docebāt· ꝙ ſi q̄s ꝓ iniuria patri aut matri illa
ta· munus offerat deo· erat immunis· q̄ſi deo dans
munera que patri debenť· & hoc dicentes· parētes
honorari nō pmittebant· ¶ Beda· pť aūt & hūc
breuiť habere ſenſū· Munus qđ ex me eſt· tibi ꝓ
derit· Compellitis inq̄t filios· vt dicāt parētibus
ſuis· Quodcūqꝫ donū oblaturus eram deo· in tuos
conſumo cibos· tibiqꝫ prodeſt o pater & mater· q̄ſi
dicāt non ꝓdeſt· vt ſic illi timētes accipent quod
deo videbāt mancipatū· inopē magis vellēt vitam
ducere· quā edere de cōſecratis· ¶ Hiero· Miſtice
ať diſcipulos nō lotis manibus mādūcare futurā
gentiū communionē ſignificat Mūditia & baptiſ
ma phariſaicū ſterile eſt cōmunicatio nō lota apo
ſtolica extendit palmites ſuos vſque ad mare·

¶ Et aduocans iterum turbam dicebat illis Au
dite me omnes & intelligite· Nihil eſt extra ho
minē introiens in eum· quod poſſit eum coin
quinare· Sed que de homine procedunt· illa ſunt
que coinquinant hominem· Siquis habet aures
audiendi audiat· Et cum introiſſet in domum a
turba interrogabant eum diſcipuli eius pabolam
Et ait illis· Sic & vos imprudētes eſtis· non in
telligitis quia oē extrinſecus ītroiēs in hoīem nō
poteſt eum coinquinare· quia non introiuit in cor
eius· ſed in ventrem vadit & ī ſeceſſum exit pur
gans omnes eſcas· Dicebat aūt· quoniā que de ho
mine exeunt· illa coinquināt hominē· Abintus eñ
de corde hominū cogitatiōes male procedūt· adulte
ria· fornicatiōes· homicidia· furta auaritie· neq̄tie·
dolus· impudicitia· oculus malus· blaſphemie· ſup
bia· ſtulticia· Omnia hec mala abintus ꝓcedūt &
coinquināt hoīeꝫ· ¶ Chri· Judeis conſiderātib°
corporalem mūditiā legis & de hac murmurātib°·
dominus cōtrariū vult introducere· Vnde dicitur
Et aduocans iterum tur· di· illis Audite me om·
& intel· Nihil eſt extra ho· intro· in eum· qđ poſ·
eum coinquinare· ſed que de ho· procedunt· illa ſūt
que coinq̄· ho· i· immundū faciūt· Ea eñ que xp̄i
ſunt intra hoīem cōſideranť· ea vero que legis ſūt·
magis cernūť extra hoīem quibus quaſi corpora
libus crux xp̄i finē ī breui dare debebat· ¶ The·
hoc autem dominus dicit volens inſtruere hoīes·
ꝙ obſeruatiōes eſcarū quas lex ꝯmemorat nō opor
tet corporaliť intelligere· & ex hoc intentionem le
gis eis maīfeſtare incepit· ¶ Chri· Subiungit
autē· Siquis habet aures au· au· Nō eñ maīfeſte
apparuerat· q̄ eſſent illa q̄ đ hoīe ꝓcedāt & hoīeꝫ co
inq̄nāt· & ꝓpť hoc v̄bū· Apoſtoli crediderūt ꝙ ali
quod aliud ꝓfundū p̄dictus dñi ſermo inuueret·
Vñ ſequiť· Et cū intro· in domū a tur· inter· eum
diſci· ei⁹ para· Parabolā ať īmaīfeſtū ſermonē vo
cabant· ¶ Theo· dominu⁹ aūt prius increpat· Vñ
ſeqť· Et ait illis· Sic & vos impru· eſtis· ¶ Be
da· Vitioſus enim eſt auditor· qui obſcura mani
feſte aut manifeſte dicta· obſcure vult intelligere
¶ Theo· Deinde dominus maīfeſtat id ꝙ erat oc
cultū dicens· Non intelligitis qꝛ omne ex· intro· ī
homine· nō poteſt eum coinquinare· ¶ Beda· Ju
dei· n· ſe patrē dei iactantes· cōmunes cibos vocāt
quib° omnes hoīes vtunť· vt oſtrea lepores & hu
iuſmodi aīmalia· nec etiā ydolothicū in quantū ci
bus & dei creatura ē· ſed demonū inuocatio hoc fa
cit immundū· Et cauſam ſubdit dicens· Quia non
introijt in cor eius· Anime locus principalis iux
ta platonem in cerebro· ſed iuxta chriſtū in corde
eſt· ¶ Gloſa· Dicitur ergo in cor eius ideſt ī mē
tem que eſt principalis pars anime ex qua tota ho
minis vita dependet· vnde ſecundum eam neceſſe
eſt hominem mundum vel immundum eſtimari·
Et ſic ea que ad mentem non perueniunt non poſ
ſunt homini immunditiā afferre· Cibi ergo quia
ad mentem non perueniunt· ſecundum ſuam natu
ram hominem inquinare non poſſunt· ſed inordi
natus ciborum vſus qui ex īordinatiōe prouenit
mentis ad· hominis immunditiam ptinet· Quod
autem cibi ad mentem non perueniant· oſten
dit per id quod ſubdit· dicens· Sed in ventrem
ſcilicꝫ intro· & in ſeceſ· ex pur· omnes eſcas· Hoc

autem dicit ne intelligatur ꝙ inde ex cibis in corpore maneat. Manet enim quod eſt neceſſariū ad corporis nutrimētū & augmentū. Egreditur autē quod eſt ſupfluū quaſi purgatio quedā interius remanētis nutrimēti. ¶ Aug9. in libro. lxxxiij. queſtionū. Quidā enim ſic accedūt vt etiā mutēt. & mutētur. ſicut & ipe cibus amittens ſpeciem ſuam in corpus noſtrum vertitur. & nos refecti in robur mutamur. Sed & tenuiſſimus humor. cū in venis & alijs arterijs cocta fuerit eſca. & digeſta. per occultos meatus quos greci poros vocant dilabit. & in ſeceſſum vadit. ¶ Beda. Hic ergo cibi non faciunt homines immundos. ſed malitia que operat paſſiones ab interioribꝰ procedentes. Vn̄ ſequit. Dicebat autē. qm̄ que de ho. exe. illa coin. ho. ¶ Chri. Cuius rationē ſignificat cū ſubdit. Abintus em̄ de cor. ho. cogi. ma. procedunt. Et ſic patet ꝙ male cogtationes ad mētē ptinent. que hic cor noīant. ſcd̄m quā homo dicit bonus vel malus. mūdus vel immundus. ¶ Beda. Hinc aūt arguunt q̇ cogitationes a diabolo immitti putant. nō ex ꝓpria naſci voluntate. Diabolus intentor & adiutor malaꝝ cogitationū eē pōt. & autor eē nō pt. ¶ Gloſa. Ex malis aūt cogitatiōibꝰ. vlterius mali actus ꝓcedūt. de q̇bus ſubdit. Adulteria q̄ in violatiōe alieni thori conſiſtunt. Fornicatiōes que ſūt illiciti coitus pſonaꝝ matrimonio ſolutaꝝ homicidia q̇bus ī perſonas ꝓximoꝝ nocumentū infert. Furta. q̇bus res ſubtrahunt. Auaritie. inq̄ntū aliq̄ iniuſte retinēt. Neq̄tie. que conſiſtūt in ꝓximoꝝ calūnijs. dolus in eoꝝ deceptione. Impudicitia q̄ntū ad q̄libet corruptionem mētis vel corpis. ¶ Theo. Oculus malus. i. odiū & adulatio. nam q̇ odit. oculū malū & inmūdū habet ad eū quē odit. & adulator nō recto oculo videns que ſūt ꝓximi. admalū ipm̄ deducit. Blaſphemie id eſt iniurie in deū. Supbia. i. dei cōtemptus. dū ſcilicꝫ q̇s bonū qd̓ opatur non deo. ſed ſue virtuti aſcribit. Stulticia. i. iniuria inꝓximū. ¶ Gloſa. Vel ſtulticia ē cū nō recte de deo ſentit. Cōtrariatur em̄ ſapiē que eſt diuinaꝝ reꝝ cognitio. Seq̄t. Omīa hec ma. ab intus ꝓce. & coin. ho. Hoc em̄ ī culpā homini imputat qd̓ in ſua poteſtate exiſtit. Talia aūt ſūt. que ꝓcedūt ab īteriori. voluntate. per quam homo eſt ſuorum actuum dominus.

¶ Et inde ſurgēs abijt ī fines tyri & ſidonis. Et īgreſſus in domū. neminē voluit ſcire & nō potuit latere. Mulier em̄ ſtatim vt audiuit deeo cuius filia habebat ſpm̄ immūdū intrauit & ꝓcidit ad pedes eius. Erat em̄ mulier gētilis ſyrophenīſſa genere & rogabat eū vt demoniū eijceret de filia eiꝰ. Qui dixit illi. ſine pꝰ ſaturari filios. Nō ē bonū ſumere panē filioꝝ & mittere caibꝰ. At illa rn̄dit & dixit ei. Vtiqꝫ dn̄e. nā & catelli comedūt ſub mēſa de micis pueroꝝ. & ait illi ꝓpt hūc ſmonē vade exijt demoniū d̓ filia tua. Et cū abijſſet domū ſuā. īuenit puellā iacētē ſup lectū & demoniū exijſſe. ¶ Theo. Poſtꝗ̄ de eſcis dn̄s docuerat. vidēs īcredulos eē iudeos. fines ingredit gētiū. Iudeis eī īfidelibꝰ exiſtētibꝰ. ſalus ad gētes cōuertit. Vn̄ dr̄ & inde ſurgēs abijt ī fi ti. & ſi. ¶ Chri. Tyrus & ſidon. loca chananeoꝝ erāt. veīt igit ad eos dn̄s. n̄ tanꝗ̄ ad ꝓpiquos. ſed tanꝗ̄ ad eos q̇bꝰ nihil ē ɔmune ad patres q̇bꝰ ꝓmiſſio facta ē. Et iō ſic venit vt aduētꝰ ſuꝰ. Tirijs & ſidonijs n̄ appareret. vn̄ ſeq̄t. Et igreſ. domū nemi. vo. ſcire. Nōdū em̄ tēpꝰ aduenerat vt cū gētibus habitaret & eos ad fidē adduceret. huiꝰ eī tēpꝰ debitū erat. pꝰ crucē & reſurrectionē. ¶ Theo. vel ideo clā igredit. ne occaſionē iudei ſumerēt ɔtra eū. tanꝗ̄ ad imūdas gētes trāſiſſet. Seq̄t. & n̄ potuit latere. ¶ Aug9. d̓ queſ. euā. Si at voluit & n̄ potuit. īfirmata volūtas eiꝰ eē videt. Impoſſibile ē at vt ſaluatoris volūtas n̄ īpleat. Nec pt velle qd̓ ſic fiēi n̄ deberet. Idēco qd̓ factū ē. hoc voluiſſe dicēdus ē. Aduertēdū ē at ꝙ iſtud ī finibꝰ geſtū ē gētiliū. q̇bꝰ adhuc tēpus p̄dicādi n̄ erat. vltro tn̄ veniētes ad fidē. n̄ ſuſcipe. iniuide erat. Sic ergo factū ē vt ſaluator a diſcipulis ꝓditꝰ n̄ eēt. ab alijs tn̄ q̇ igrediētē domū viderāt proditus eſt. & incepit ſciri ꝙ eſſet ī domo. A ſuis g̊ noluit p̄dicari. req̄ri aūt ſe voluit. & ita factum eſt ¶ Beda. Ingreſſus etiā domū. p̄cepit diſcipulis. ne ſe cuiꝗ̄ in regione ignota quis eēt. aperirēt vt exemplo eiꝰ diſcerēt quibꝰ ſanādi īfirmos gratiā ɔferret. In exhibitiōe miraculoꝝ humani fauoris gloriā. quantum poſſent declinare. nec tn̄ apio virtutis ope ceſſare. qn̄ hoc fieri vel fides bonorū iuſte meret. vel īfidelitas prauorū. neceſſario cogeret. Ipſe eī ſuū illo ītroitū gētili femine & q̇buſcūqꝫ voluit publicauit. ¶ Aug9. de queſ. no. & ve. teſt. deniqꝫ mulier chananea audiēs de illo ītrauit ad eū que niſi p̄us ſubieciſſet ſe deo. iudeorū beneficiū cōſecuta nō eēt. de qua ſeq̄t. Mulier eī ſtatim vt au de eo. cuiꝰ fi. ha. ſpi. imū. intra & ꝓci. ad pedes eiꝰ. ¶ Chri. Per hoc at voluit dn̄s diſcipulis oſtendere. ꝙ etiam gētibus aperuit hoſtiū ſalutis. vn̄ & mulieris genꝰ d̓ſcribit. cū ſubditur Erat eī muli. gen. ſiro. ge. id eſt d̓ ſiria phenicis. ſeq̄t. Et rogauit eū vt demoniū eijceret de filia eius. ¶ Aug9. d̓ queſ. euā. Videt aūt afferre aliꝗ̄ repugnātie queſtiōeꝫ. qꝛ dicit in domo fuiſſe dominū. cū ad illū venit mulier pro filia ſua rogans Sed quoniā matheus. dicit diſcipulos domino ita ſuggeſſiſſe. Dimitte illā quoniam clamat poſt nos nihil aliud videt ſignificare. quam poſt ambulantē dominū mulierē illā deprecatorias voces emiſiſſe. quomodo ergo in domo? niſi quia intelligendū eſt dixiſſe quidem marcum ꝙ intrauerit vbi eſt iheſus. cum eum predixiſſet fuiſſe in domo. Sed quia matheus ait. Non reſpondit ei verbū. Dedit agnoſcere in eo ſilentio. egreſſum fuiſſe iheſum de domo illa. atqꝫ ita cetera contexunt q̄ iā ī nullo diſcordāt. ſeq̄t Qui dixit illi. ſine pꝰ ſaturari filios

Beda. Quaſi diceret futurum eſt. vt etiam vos qui degentibus eſtis ſalutem cõſequamini. ſed prius oportet iudeos. qui merito antique dilectionis filiorum dei ſolent nomine cenſeri. Pane celeſti refici. & ſic tandẽ gentibus vite pabula miniſtrari. Sequitur. Non eſt enim bonum ſumere pa. fi. & mit. ca. Chriſ. Hoc autem verbũ dixit. non q in eo ſit defectus virtutis ad benefaciendũ omnibus. ſed quia beneficium eius diſtributũ iudeis & gentibus cõmunionem inter ſe nõ habentibus. prouocationẽ magis opparet. Theophi. Canes vocat gentiles. tanquam a iudeis ſceleratos reputatos. Panem vero dicit beneficium quod filijs. i. iudeis dominus promiſit. Eſt ergo ſenſus. q nõ decet gentiles beneficij primo eſſe participes. quod iudeis principaliter promiſſum eſt. Ideo autẽ dñs nõ ſtatim exaudit ſed gratiam differt vt etiam oſtendat mulieris fidem conſtantẽ. Et vt diſcamus nõ ſtatim deficẽ cũ oramus. ſed vt inſiſtamus donec recipiamus. Chriſ. Similiter etiã vt iudeis oſtenderet q nõ equaliter eis dabat & alienigenis ſanitatem. & vt patefacta mulieris fide. magis patefieret ĩfidelitas iudeorum. Mulier enim nõ grauiter tulit. ſed vocem domini cũ multa reuerẽtia cõfirmauit. Vnde ſequitur. At illa reſpondit & dixit ei. Vtique domine. Nam & catel. cõ. ſub menſe micis puerorum. Theophi. Quaſi diceret. Iudei panem totũ habent. ſ. deſcendentẽ de celo. & tua etiam beneficia. ego micas poſtulo. ſ. modicam beneficij partẽ. Chri. Quod ergo in ordine canũ ſe reputat reuerentie eſt quaſi dicat pro gratia habeo etiã in numero canũ eſſe. & nõ ab aliena. ſed a propria menſa comedere dominantis. Theophi. Quia ergo mulier ſapientiſſime reſpondebat. obtinuit quod optabat. Vnde ſequitur. Et ait illi. Non dixit. virtus mea te ſaluam fecit. ſed propter hunc ſermonem id eſt propter fidem tuã que hoc ſermone demonſtratur. Vade. exijt demõ. a fili. tua. Sequitur. Et cũ abiſſet ĩ do. ſu. inue. pue. ia. ſu. le. & demo. exiſſe. Beda. Propter humilẽ enim matris fidelemque ſermonem filiã deſeruit demonium. Vbi datur exemplum cathetizandi. & baptizandi infantes. quia videlicet per fidẽ & cõfeſſionẽ parentũ in baptiſmo liberantur a diabolo paruuli. qui nec de ſe ſapere. vel aliquid agere boni poſſunt vel mali. Hier. Miſtice autem mulier gentilis que pro filia rogat. eſt mater noſtra romana eccleſia. nata eius demoniaca. barbarica ẽ occidentalis natio. cuius fides fecit de cane ouem. Micas autem ſpiritalis intellectus. nõ panem infractũ littere ſumere cupit. Theophi. Vnuſquiſque etiam noſtrũ cum peccat. mulier eſt anima eius. Infirmam vero filiam habet hec anima. actus prauos. que filia demoniũ habet. nam actus praui demoniũ ſunt. Peccatores autẽ exiſtentes nũcupantur catuli impleti immũdicijs. Propter quod nõ ſumus digni panem dei recipere aut participes fieri immaculatorum miſteriorum dei. Si vero cognoſcẽtes noſmetipſos. per humilitatẽ eſſe catulos. cõfiteamur peccata noſtra tunc ſanabitur filia ſcilicet operatio praua.

Et iterũ exiens de finibus tiri venit per ſidonem ad mare galilee. inter medios fines decapoleos. Et adducũt ei ſurdũ & mutũ & deprecabantur eũ vt imponat illi manũ. Et apprehendens eũ de turba ſeorſũ miſit digitos ſuos in auriculas eius. & expuẽs tetigit linguam eius. Et ſuſpiciens in celũ ingemuit & ait. Effeta. quod eſt adapire. Et ſtatim aperte ſunt aures eius. & ſolutũ eſt vinculũ lingue eius. & loquebatur recte. Et precepit eis. ne cui dicerent. Quanto autem eis precipiebat. tanto magis plus predicabant. Et eo amplius admirabantur dicẽtes. Bene omĩa fecit. & ſurdos fecit audire & mutos loqui.

Theophi. In gentiliũ locis moram dominus facere nõ volebat. ne occaſionem iudeis daret. vt tranſgreſſorem legis eum eſtimarent. q ſe gentibus admiſcebat. & ideo confeſtim reuertitur. Vnde dicitur. Et iterũ ex. de fi. Ty. ve. per ſido. & ad ma. gali. inter me. fi. decapoleos. Beda. Decapolis eſt regio. x. vrbium trans iordanem ad orientem cõtra galileã. Quod ergo dicitur q dominus venit ad mare galilee inter medios fines decapoleos nõ ipſos fines decapolis ĩtraſſe ſignificat. Neque enim mare nauigaſſe dicitur. ſed potius ad mare vſque veniſſe atque ad ipſũ peruiſſe locũ. qui medios fines decapolis longe trans mare poſitos reſpiciebat. Sequitur. Et addu. ei. ſur. & mu. & depca. eũ vt impo. illi manũ. Theo. Quod recte poſt demoniace liberationem ponitur ex demonio enim talis paſſio erat. Sequitur. Et appre. eũ de tur. ſeor. miſit digi. ſu. in auri. eius. Chriſ. Seorſũ a turba oblatũ ſurdũ & mutum apprehendit. vt diuina miracula non faceret manifeſte. Inſtruens nos vanam gloriam eijcere & tumorem nihil enim eſt ex quo aliquis miracula operetur. ſicut ſi humilitatẽ colat. & modeſtiam ſequatur. Miſit vero digitos in auriculã potens verbo ſanare. vt oſtenderet q diuina virtute dicatũ erat corpus diuinitati vnitũ. & operatio eius. Quia enim propter tranſgreſſionem ade. natura humana multam incurrerat paſſionem ac membrorum & ſenſuum leſionem. veniens chriſtus in ſeipſo perfectionem demonſtrauit humane nature & propter hoc digitis aures aperuit & ſputo loquelam dedit. Vnde ſequitur. Et expu. te. lin. eius. Theophi. Vt ſcilicet oſtenderet q omnia membra ſacri corporis eius diuina exiſtunt & ſancta. ſicut & ſputum quod vinculum lingue diſſoluit. Etenim omne ſputum ſuperfluitas eſt. ſed in domino omnia diuina fuerunt. Sequitur. Et ſuſpitiens in celum ingemuit. & ait. Effeta quod eſt adaperire. Beda. Suſpexit quidem in celum vt inde mutis loquelam. inde auditum ſurdis. inde cũctis infirmãtibus medelã docẽt eſſe querendã. Ingemuit autem. non quia ipſi opus eẽt cũ gemitu aliquid petẽ a patre. qui cũcta petẽtibus donat cũ patre. ſed vt nobis gemẽdi daret exempla. cũ vel pro nris vel pro nrorum erratibus proximorum ſuperne pietatis preſidia inuocamus.

¶ Chris. Simul etiam ingemuit· nostram causam suspiciens in seipso· & nature misertus humane· videns miseriam in quã humanum genus inciderat. ¶ Beda. Quod aũt ait. Effeta .i. adapire. ad aures ꝓprie ptinet. aures eñ ad audiendum apiẽdẽ. Lingua vero vt loqui posset a retinaculis erat sue tarditatis soluenda. Vnde sequit᷑. Et statim aper. sũt au. ei⁹. & solu. ẽ vin. lin. eius & loque. recte. Vbi vtraq; natura vnius & eiusdem Xpi manifeste distincta est. Suspiciẽs quidẽ in celũ. q̃si hõ deũ deprecaturus igemuit. sed mox vno sermone quasi potens diuina maiestate curauit. Sequitur Et pcepit eis ne cui dicerent. ¶ Hier. Per qδ nõ in virtutib⁹ gloriandum esse docuit. sed in cruce & humiliatione. ¶ Chris. Precepit etiam miraculum occultare· ne ante tempus accenderet iudeos ad homicidium· p inuidiam ppetrandũ. ¶ Hier. Ciuitas aũt in monte posita. vndiq; circumspecta abscondi nõ potest· & humilitas semp p̃cedit gloriam. Vnde sequit᷑· Quanto aũt eis p̃cipiebat. tãto magis plus p̃dicabant. ¶ Theophi. Docemur aũt ex hoc cũ alicui bñficia elargimur· minĩe applausus & laudes petẽ. Cũ vero accipimus bñficia bñfactores p̃dicare & laudare ꝗuis nolit. ¶ Aug. de con. euange. Si aũt sciebat eos sicut ille qui notas habebat & p̃sentes & futuras hominũ voluntates. tanto magis p̃dicaturos q̃nto magis ne p̃dicarent. eis p̃cipiebat. vt quid hoc p̃cipiebat. nisi pigris volebat ostendere. q̃nto gaudiosius q̃nto feruentius eum predicare debeant· quibus iubet vt p̃dicent. quando illi qui prohibebantur tacere non poterant. ¶ Glo. ex p̃dicatione autem saluatoꝝ a xp̃o. crescebat admiratio turbarum & confessio beneficiorum xp̃i. Vnde sequit᷑ Et eo ampli⁹ admira. di. Bene oĩa fecit. hoc scilicꝫ surdos fecit audire & mutos loqui. ¶ Hier. Mistice autem Tirus interpretatur angustia. & significat iudeam Cui dñs dicit. Coangustatum est stratum a qua transfert se ad gentes alias. Sidon venatio interpretat᷑ Fera autẽ indomita nostra natio est. & mare. quod fluctuosa volubilitas est. inter medios autem fines decapoleos. quod interpretatur decalogi mandata. Saluator ad saluandas gentes venit. Genus autem humanũ p multa membra. q̃si vn⁹ homo varia peste absũptus enumerat᷑ in ꝓtoplasto. Cecat᷑ dũ male vidit. Surdus fit cũ audit. Obmutescit cum loquit᷑. Deprecant᷑ autem eũ vt imponat illi manũ. quia incarnatũ fore dominum multi iusti & patriarche cupiebant & optabant. ¶ Beda. Vel surdus & mutus est. qui nec aures audiendi verba dei habet. nec os aperit ꝓ loquendis. quales necesse est. vt hĩ qui loqui iam & audire diuina eloquia didicerunt· domino sanandos offerant. ¶ Hiero. Seorsũ autẽ semp a turbulentis cogitationibus. & actibus inordinatis. sermonibus incompositisq; educit᷑. qui sanari meretur. Digiti autem qui in aures mittunt᷑. verba vel dona spiritus sunt. De quo dicit᷑. Digit⁹ dei est hic. Sputũ aũt diuina sapientia est que soluit vinculũ labioꝝ humani generis. vt dicat. Credo in deũ patrẽ omnipo. & reliqua. Suspiciens aũt in celuꝫ ingemuit. i. gemere nos docuit & i celũ thezauros cordis nostri erigere. quia p gemitũ cõpunctionis intime. friuola leticia carnis purgat᷑. a pte sũt aũt aures ad hymnos & cantica & psalmos. Soluit linguam vt eructet verbũ bonũ quod nõ possunt nec verbera cohibere.

¶ Capitulum. viij

In illis dieb⁹ iterũ cũ turba multa esset cũ ihesu. nec haberent qδ manducarent. cõuocatis discipulis. ait illis. Misereoꝛ sup turbã q̃m ã ecce iam triduo sustinẽt me nec habent quod manducent. & si dimisero eos ieiunos in domuꝫ suam deficient in via. Quidam autẽ ex eis delonge venerũt. & respõderũt ei discipuli sui. Vnde istos poterit quis hic saturare panib⁹ in solitudine? Et interrogabat eos Quot panes habetis. Qui dixerũt septẽ. Et p̃cepit turbe discũbere sup terrã. Et accipiẽs septẽ panes gratias agẽs. fregit & dabat discipulis suis vt apponerent. & apposuerũt turbe. Et habebat pisciculos paucos & ipsos bñdixit. & iussit apponi. & mãducauerũt. & saturati sũt. Et sustulerũt qδ superat de fragmẽtis septẽ sportas. Erãt aũt qui mãducauerãt q̃si quatuoꝛ milia. Et dimisit eos ¶ Theo. Postq̃ dñs supi⁹ miraculũ de multiplicatione panũ ppetrasset. nunc iterũ occasione habita cõgruẽti. adducit simile miraculũ opari. Vnde dicit᷑ in illis dieb⁹ iterũ cũ turba multa esset cũ ihesu. nec haberẽt qδ mãdu. con. disci. ait ill'. Misereoꝛ su. tur. q̃m ecce iam triduo susti. me. nec ha. qδ man. Nõ eñ semp circa alimenta miracula faciebat. ne ꝓpt cibũ ipm sequerent᷑. Et nũc igit᷑ hoc miraculũ nõ fecisset nisi quia videbat turb̃ piculũ imminẽ. Vñ sequitur. Et si dimi. eos ie. in do. su. defi. in uia. Quidam eñ ex eis delon. ve. ¶ Beda. Quare triduo sustinent δ longe venientes matheus plenius dicit sic. Et ascendens in montẽ sedebat & accesserũt ad eũ turbe multe. habentes multos infirmos & proiecerunt eos ad pedes eius. & curauit eos. ¶ Theophi. Discipuli adhuc nõ itelligebant nec virtuti eius ꝓpt p̃ora miracula credebãt. Vnde sequit᷑. Et respõderũt ei disci. sui. Vnde istos poteq̄s hic satu. pa. in soli. Ipse autem domin⁹ nõ eos vituperat. ex hoc instruẽs nos q̃ nõ debemus ignoratib⁹ & nõ intelligẽtib⁹ grauit᷑ irasci. ꝫ eoꝝ ignoratie cõpati. Vnde sequit᷑. Et inter. eos Quot pa. ha. Qui dix. vij. ¶ Remigi. super matheũ. Nõ iõ interrogauit q̃ ignoraret quot haberet. ꝫ vt dũ illi rñdent. vij. quo pauciores ẽent. eo magis miraculũ diffamaret᷑. & noti⁹ fiet. Seq̄t᷑. Et p̃ce. turbis. sup terrã. In supioꝛi refectõe sup fenũ discubuisse dicũt᷑. Hic vo sup terrã. Seq̄t᷑. Et acci. vij.

pa· gratias agens fregit. In eo ꝙ gratias egit· no=
bis reliquit exēplum vt de omnibꝫ donis nobis ce
litus collatis illi gratias referamus· Et notandum
quia dominꝰ panes nō dedit turbe· ſed diſcipulis·
diſcipuli autem dederunt turbis. Sequit̃ em̃· Et
dabat diſci. ſu· vt appo· & appo· turbe· Nō ſolū pa=
nes· ſed & piſciculos benedicens iuſſit apponi. Se
quit̃ em̃· Et habe· piſc· pau· & ipſos benedixit· &
iuſſit apponi· Et mādu. · & ſatu· ſūt· ¶ Beda· In
hac ergo lectione conſideranda eſt in vno eodemq̃
redemptore noſtro diſtincta operatio diuinitatis
& humanitatis. Atq̃ euticetis error qui vnam tā
tū in xp̃o operationem dogmatizare preſumit. ꝓcul
a chriſtianis finibꝫ expellendus. Quis em̃ nō vide=
at hoc ꝙ ſup turbam miſeret̃ dominus· affectū eē
& compaſſionem humane fragilitatis· Quod autē
ſeptem panibꝫ & piſciculis paucis· quatuor milia
hominum ſaciant· diuine opus eſſe virtutis. Se=
quit̃ · Et ſuſtu. quod ſupe· de fra· ſeptem ſportas.
¶ Theophi· Turbe comedentes & ſaturate non
ſecū tollunt panū reliquias ſed ipſas diſcipuli ſu=
ſtulerunt. ſicut & ſupius cophinos. Inquo ſecun=
dū hiſtoriam diſcimꝰ· qm̃ oportet nos hijs que ſuf
ficiunt eſſe contētos. & nō querere vltra. Idem nu
merus manducantiū deſcribit̃. cū dicit̃· Erant au
tē q̃ mandu· q̃ſi quatuor milia· & dimi. eos· Vbi
conſiderandū eſt · ꝙ xp̃us neminem ieiunū dimit
tit· omnes em̃ vult ſua gratia enutriri· ¶ Beda·
Hoc vero typice inter hanc refectionem· & illam
quinq̃ panū ac duoꝝ piſtiū diſtat · ꝙ ibi littera
veteris inſtrumenti ſpiritali gratia plena ſignifica
ta eſt· hic aūt veritas & gratia noui teſtamēti fide
libus miniſtranda mōſtrata eſt· Turba autem tri
duo dominū ſuſtinet· ꝓpter ſanationem infirmorū
vt matheus narrat. cū electi in fide ſancte trinita=
tis ꝓ peccatis pſeuerāti inſtantia ſupplicant. Vel
quia ad dominū ſe ope locutōe atq̃ cogitatione cō=
uertūt· ¶ Theophi. Vel p eos qui p triduū expe
ctant· ſignificat baptizatos· Baptiſmus em̃ illu=
minatio dicitur & trina ſubmerſione perficitur ·
¶ Grego. Non vult aūt eos ieiunos dimittere ne
deficiant in via· Oportet em̃ ꝙ in p̃dicatione ver=
bū conſolationis accipiant· ne a veritatis pabulo
ieiuni remanentes in huius vite labore ſuccūbant
¶ Ambro. ſup lucam· Bonꝰ quidā dominus ſtu=
dia exigit· vires miniſtrat· nō vult ieiunos dimit
tere ne deficiāt in via· hoc eſt vel ī iſtius curſu vi
te· vel anteꝗ̃ ad caput vie puemant· ſ· patrem. &
intelligant ꝙ ex patre xp̃s eſt · ne forte cū accepe
rint ꝙ natus ex virgine eſt· incipiant nō dei vir=
tutem. ſed hominis eſtimare· diuidit ergo eſcas do
minus iheſus. & ille quidem vult dare omnibꝫ· ne=
gat nemini· diſpenſator eſt omnium· Sed cum ille
panes frangat & det diſcipulis· ſi tu manꝰ tuas nō
extendas vt accipias tibi eſcas· deficies in via. nec
poteris in eū culpam referre qui miſeret̃ & diuidit
¶ Beda· Qui vero poſt carnis flagitia· poſt fur=
ta· violentias & homicidia· ad penitentiam redeūt
ad dominū & longinquo veniūt. Quanto em̃ quiſq̃
plus in prauo opere errauit. tanto ab omnipotente
deo longius receſſit· Et credētes de gentibꝫ delō=
ge venerunt ad xp̃m · Iudei vero de prope. q̃ legis
& ꝓphetaꝝ erant litteris edocti ex illo. Supra au
tem in refectione quinq̃ panum turba ſup fenū vi
ride diſcūbebant· hic autē ſup terram· quia p ſcrip
turam legis deſideria carnis comprimere iubemur·
In nouo autem teſtamento ipſam quoq̃ terrā ac
facultates tēporales relinquē p̃cipimur· ¶ Theo.
Septem autē panes ſūt ſpiritales ſermones· nam
ſeptenarius numerus ſpiritus ſancti ſignificatiuꝰ
eſt. qui pficit omnia · In ſeptenario em̃ numero
dierum noſtra vita pficitur· ¶ Hiero. Vel ſeptē
panes· dona ſunt ſpiritus ſancti· fragmenta pa=
nū miſtici intellectus ſūt huius ſeptimane. ¶ Be
da· Quod em̃ dominus panes fregit · aptionem ſi=
gnificat ſacramentorum· Quod gratias egit oſten=
dit. q̃ntum de ſalute humani generis congaudeat ·
Quod panes diſcipulis dedit vt turbe apponerent·
ſignificat. quia ſpiritalis dona ſcientie tribuit apo
ſtolis · & per eorum miniſterium voluit eccleſie
ſue vite cibaria diſtribui· ¶ Hiero· Piſciculi bn̄=
dicti· libri ſunt noui teſtamenti· qm̃ piſcis aſſi ptē
dominus reſurgens poſtulat· vel in piſciculis ſan
ctos accipimꝰ quoꝝ ſcriptura noui teſtamenti. fi
dem vitam & paſſiōes continet· qui turbulētis hu
ius ſeculi fluctibus erepti · refectionem nobis
internam exemplo ſuo prebuerunt· ¶ Beda Quod
aūt turb̃ ſaturatis ſupauerat· Apoſtoli tollūt· q̃a
altiora perfectionis precepta que turba nequit at=
tingē· ad illos ptinēt q̃ generalē populi dei cōuerſa=
tiōē trāſcēdūt· & tn̄ turba ſaturata eē memorat̃ · q̃a
& ſi ſua relinq̃re neq̃ant neq̃ explē · q̃d de v̄ginibꝫ
dicit̃ · tn̄ audiēdo mādata legis dei· ad vitā puenī=
unt eternā· ¶ Hier· Septē aūt ſporte· vij. · Ec=
cleſie· Quatuor milia annꝰ eſt noui teſtamēti· cū
q̃tuor tēporibꝫ· Bene etiā q̃tuor milia ſūt· vt ī ipo
numero docerēt euāgelicis ſe paſtos eē cibarijs ·
¶ Theo· Vel quatuor milia ſūt · i· q̃tuor v̄tutibꝫ
pfecti· & ꝓpt̃ hoc veluti fortiores plura comedētes·
pauciora reliquerunt· In iſto enim miraculo. vij·
ſporte remanent · In miraculo autem quinq̃ pa=
nū· xij· cophini· q̃ q̃nq̃ milia erant· i· q̃nq̃ ſenſibꝫ
ſeruiētes· & ꝓpt̃ hoc nō potuerūt comedē· ſ; paucis
cōtēti· multe ſupabūdāt reliquie fragmētoꝝ· textus
¶ Et ſtatim aſcendēs nauim cū diſcipulis ſuis ve=
nit partes dalmanitha· Et exierūt pharisei· & ce=
perūt conquirere cū eo · querentes ab illo ſignū de
celo temptātes eū· Et igemiſcens ſpū · ait· Quid
generatio iſta ſignum querit· Amē dico vobis. Si
dabitur generationi iſti ſignum· Et dimittens eos
aſcendit iterum nauim · & abijt tranſfretum · Et
obliti ſunt panem ſumere· & niſi vnū panem nō ha
bebāt ſecū ī naui· Et p̃cipiebat eis· dicēs. Videte
& cauete a fermēto phariſeoꝝ· & a fermēto herodis

Et cogitabãt ad alterutrũ dicẽtes. q̄ panes nõ ha-
bem⁹. Quo cognito ihesus ait illis. Quid cogitatis
quia panes nõ habetis? non dum cognoſcitis nec
ĩtelligitis adhuc cecatũ habetis cor veſtrũ. oculos
habentes nõ videtis. & aures habentes nõ auditis
nec recordamini qñ quinq; panes fregi in q̄nq; mi-
lia. & quot cophinos fragmentorũ plenos ſuſtuli-
ſtis. dicũt ei. xij. Quando & .vij. panes in quatu-
or milia quot ſportas fragmentorum tuliſtis? Di-
cunt ei ſeptem. Et dicebat eis. Quomodo nondum
intelligitis. ¶ Theophi. Poſtq̄ domin⁹ operatus
eſt miraculũ panũ. ſtatim in altum ſecedit locum.
ne ꝓpter miraculũ ipſũ turbe caperent. vt facerẽt
regem. Vnde dicit̃. Et ſtatim aſcen. na. cũ diſci.
ſuis ve. in par. Dal. ¶ Aug. De con. euan. In ma
theo autem legit̃. q̄ venit in fines magedan. Non
autẽ dubitandũ eſt eundem locũ eſſe ſub vtroq; no-
mine. Nã pleriq; codices nõ habẽt etiã ſcd̃m mar-
cũ niſi magedan. Seq̃t̃. Et exi. pha. & cepe. con-
q̄. cum eo. que. ab eo ſig. de ce. tẽp. eũ. ¶ Beda.
Pharisei ſiquidem ſignũ querũt de celo. vt q̄ mul-
ta hominũ milia ſecũdo de paucis panibꝫ ſaturauit
nunc in exemplo moyſi manna celit⁹ miſſa & per
omnia paſſim diſperſa populũ omnem in vltimo tẽ-
pore reficiat. quod in euangelio iohannis querũt di-
centes. Quod ſignum facis vt videamus & creda-
mus tibi? Patres noſtri manducauerunt manna
in deſerto. ſicut ſcriptum eſt. Panem de celis de-
dit eis manducare. ¶ Theophilus. Vel que-
runt ſignũ de celo. ſ. vt ſolem & lunam ſiſteret.
grandinẽ peteret. & aerem immutaret. Credebant
em̃. q̄ de celo ſigna facere nõ poterat. ſed q̄ in bel-
zebub ſolum poterat facere ſignũ in terra Beda.
Sicut autẽ turbam ſupra credentem refectur⁹ gra
tias agebat. ita nũc obſtultam phariſeorũ petitio-
nem gemit. quia humane nature circũferens affe-
ctus. ſicut de hominũ ſalute letat̃. ita ſup eorũ dolet
erroribꝫ. Vnde ſequit̃. Et inge. ſpũ. ait. Quid ge
neratio iſta ſig. querit? Amen dico vobis ſi dabit̃
generationi iſti ſignũ. i. nõ dabit̃. Iuxta illud in
pſalmo. Semel iuraui in ſancto meo. ſi dauid mẽ-
tiar. i. nõ mentiar dauid. ¶ Aug⁹. de con. euan.
Non autem moueat q̄ marcus nõ dicit rñſum eſſe
querentibus ſignũ de celo. idem quod matheus de
iona. ſ; ait dominũ reſpondiſſe. Signũ nõ dabitur
ei intelligendũ eſt em̃ quale petebãt hoc eſt de ce-
lo. Pretermiſit autẽ dicere de iona quod mathe-
us cõmemorauit. ¶ Theophi. Ideo autẽ eos dñs
nõ exaudit. quia aliud eſt tẽpus ſignorũ celeſtiũ
ſ. tp̃us aduẽt⁹ ſecũdi cũ v̓tutes celorũ cõmouebũt̃
& luna nõ dabit lumẽ ſuũ. Tẽpe aũt primi aduẽ-
tus nõ fiunt talia. ſed omnia manſuetudine plena.
¶ Beda. Non etiam dandũ erat celeſte ſignũ. ge-
nerationi temptantiũ dominũ. Ceterũ generationi
querentiũ dominũ. ſignũ de celo oſtendit. quando
cernentibꝫ apoſtolis aſcendit in celũ. Sequitur.
Et dimit. eos. aſc. ite. na. & abijt trans fretum.

¶ Theophi. Dimittit quidem dominus phari-
ſeos quaſi incorrectos. Nam vbi ſpes eſt correctio
nis. ibi morandũ eſt. Vbi vero malum incorrigi-
bile eſt. inde recedendũ. Sequit̃. Et ob. ſũt. pa-
ſu. & niſi vnũ pa. nõ ha. ſecũ in naui. ¶ Beda.
Querit aũt aliquis. Quomodo panes nõ habebant.
qui ſtatim impletis ſeptem ſportis aſcenderũt in
nauiculam? Sed ſcriptura teſtat̃ q̄ obliti ſũt eos
ſecũ tollere. quod indiciũ ẽ. q̄ modicã carnis curã
haberẽt in reliquis. quibꝫ ipa reficiendi corporis
neceſſitas intentiõe dominici comitatus mẽte exceſ-
ſerat. ¶ Theophi. Diſpenſatiue etiam panes ſu-
mere diſcipuli ſũt obliti. vt rep̄hensi a xp̄o fierent
meliores. & ad virtutis xp̄i noticiã p̄uenirẽt. Se-
q̃t̃ em̃. Et pre. eis di. Vi. & ca. a fer. pha. & fer.
hero. ¶ Chriſ. Matheus dicit a fermento phari-
ſeorũ & ſaduceorũ. Lucas vero phariſeorũ ſolum
Tres ergo phariſeos nominant quaſi principales
Mathe⁹ v̓o & marc⁹ ſibi ſecũdarios diuiſerũt. Cõ-
grue aũt marcus poſuit herodis q̄ſi relictis a ma-
theo herodianis. in ſupplementũ narrationis ipſi⁹.
Hoc aũt dicens. paulatim inducit diſcipulos ad
ſenſum & fidem. ¶ Theophi. Fermentũ pharise-
orũ. & herodianorũ. vocat doctrinã eorũ q̄ſi dam-
noſam & corruptiuã & malitia veteri plenam. He-
rodiani em̃ doctores erant. qui herodem xp̄m eſſe
dicebãt. ¶ Beda. Vel fermẽtũ phariſeorũ. eſt. de-
creta legis diuine traditionibꝫ hominũ poſtponere
legem verbis p̄dicare. & factis impugnare. dñm
temptare. doctrine eius aut opibꝫ nõ credere. Fer-
mentũ aũt herodis eſt. Adulteriũ. homicidiũ. te-
meritas iurandi. Simulatio religionis. & odium
in xp̄m & p̄curſorẽ eius. ¶ Theo. Ipſi aũt diſci-
puli. de fermento panũ dixiſſe dñm putauerunt.
Vñ ſeq̃t̃. Et cogita. ad al. di. q̄ pa. nõ habe. Hoc
aũt dicebãt. q̄ſi nõ ĩtelligẽtes xp̄i v̓tutẽ. q̄ poterat
panes facẽ ex nõ ente. Vñ dñs eos reprehẽdit. Se-
quit̃ em̃. Quo cognito ihesus ait illis. Quid cogi.
q̄a pa. nõ habetis. ¶ Beda. p occaſionẽ aũt p̄cepti.
qd̓ ſaluator inſerat. dicẽs. Cauete a fermẽto phari.
& fer. Hero. Docet eos q̄d ſignificẽt quinq; panes
& ſeptẽ. De q̄bꝫ ſubdit. Nec recorda. q̄ndo q̄nq; pa
nes fregi. Si. n. fermẽtũ p̄dictũ traditiões p̄uerſas
ſig̃ficat. q̄re cibi quibꝫ nutrit⁹ ẽ ꝓplus dei. nõ verã
doctrinam ſignificet. Sequitur textus
¶ Et veniunt Bethſaida & adducũt ei cecum. &
rogabant eum vt illum tangeret. & apprehẽſa ma
nu ceci eduxit eum extra vicũ. & expuens in ocu-
los ei⁹ impoſitis manibꝫ ſuis. interrogauit eũ ſi
aliquid videret. Et aſpiciẽs ait. Video homines
velut arbores ambulãtes. Deinde iterũ impoſuit
manus ſuper oculos ei⁹ & cepit videre Et reſtitu-
tus eſt ita vt videret clare omnia. Et miſit illũ in
domũ ſuã. dicẽs Vade in domũ tuã. & ſi in vicũ in
troieris nemini dixeris. ¶ Gloſa. Poſt refectiõem
turbarũ Euangeliſta de illuminatione ceci ſubiun
git dicens. Et veniunt bethſaida & addu. ei ce-

cū & roga. eū vt illū tangeret. ¶ Beda. Scien-
tes q; tact⁹ domini ſicut leproſū mūdare · ita cecū
illuminare valeret. Sequitur. Et appre. ma. ceci
eduxit eum extra vicū. ¶ Theop. Videt' namq;
bethſaida multa infidelitate fuiſſe infecta. Vñ do-
min⁹ exprobat ei. Ve tibi bethſaida quia ſi in thi
ro & ſidone ꝛc̄. In hac ḡ adductū cecum extra vi-
cum educit. Non em̄ erat vera adducētiū fides. Se
quit'. Et expu. i ocu eius. impo. ma. ſuis. interro.
eū ſi aliquid videret. ¶ Chri. Spuit quidē & ma
nus imponit ceco. volens oſtēdere ꝙ verbū diuinū
operacōi adductum mirabilit' pficit. Man⁹ em̄ ope
racōis eſt oſtenſiua. ſputū vero ſermonis ex ore ꝓ
lati. Interrogat aūt ſi aliquid videret qđ in alijs
ſanctis non fecit. ſignificās ꝓpter imperfectā ad-
ducentiū fidē ac ipſi⁹ ceci oculos ei⁹ non eſſe omni
no apertos. Vnde ſequit'. Et aſpiciēs ait. Video
homines velut arbo. am. Quia enim in infidelitate
adhuc detinebat'. obſcure ſe videre homines decla-
rabat. ¶ Beda. Formā quidē corporum inter vm
bras aſpiciēs. ſ; nulla membroꝝ liniamēta viſu ad
huc caligante diſcernē valēs. quales condēſe arbo
res a longe ſpectantibꝰ. vel in luce nocturna ſolēt
apparere. ita vt non facile arbor an homo ſit. poſſit
dinoſci. ¶ Theo. Ideo aūt nō ſtatim eū perfecte
facit vidē. ſ; in parte q; non perfectā fidē habebat
Nam ſcđm fidē dat' medela. ¶ Chriſo. Deducit au
tem eum ab initō ſenſus redditi. in fidei apprehen
ſionem. & ſic fecit eū perfecte videre. Vnde ſequi-
tur. Deinde iterū impo. ma. ſup ocu. eius & cepit
videre. Et poſtea ſubiūgit. Et reſti. eſt ita vt vi-
deret clare oīa. ſenſu. ſ. & intellectu pfecte curat⁹.
Sequit'. miſit eum in domū ſuam. di. Vade in do-
mū tu. & ſi in vicum intro. ne dix. ¶ Theo. Hoc
quidem pcepit ei quia infideles erant vt dictū eſt.
ne forte ab eis in aīa lederet'. & ipſi nō credentes
grauius crimen incurrant. ¶ Beda. Vel exēpluz
ſuis tribuit ne de his q̄ faciūt mirādis. fauorē vul-
gi requirant. Miſtice aūt bethſaida domus vallis
interpretat'. i. mūdus qui eſt vallis lachrimaꝝ.
Adducūt aūt ad dominū cecū. i. qui nō videt quid
fuit. quid eſt. & quid erit. Rogant illū vt eū tan-
geret. Quis em̄ eſt qui tangit' niſi qui cōpungit'.
¶ Beda. tangit em̄ nos dominus cū mentē afflā-
tu ſui ſpiritus illuſtrat. atq; ad agnitionē nos ꝓprie
infirmitatis. ſtudiūq; bone actōis accendit. App
hēdit manū ceci. vt eū ad executoꝝ bone operatōis
cōfortaret. ¶ Hiero. Et ducit eū extra vicū. i. ci-
uitatē maloꝝ. Expuit aūt in oculos eius vt vide-
at voluntatē dñi p flatum ſpiritusſancti. Impoſitis
aūt manibus interrogat eū ſi videret. quia p opa
dñi videt' maieſtas eius. ¶ Beda. Vel expuens
in oculos ceci imponit manus ſuas vt videat. quia
cecitatem humani generis & p inuiſibilia dona. &
p ſacramenta aſſumpte hūanitatis exterſit. Spu
tū em̄ quod de capite hominis ꝓcedit. gratiā ſpūs
ſancti deſignat. Sed quem vno verbo totū ſimul
curare poterat. paulatim curat. vt magnitudinem
hūane cecitatis oſtēdat. que. vix. & q̄ſi p grad⁹
ad lucē redeat. Et gratiā ſuā nobis indicat. p quā
ſingula pfectionis incrementa adiuuat. Quiſquis
aūt ita longi tēporis obſcuritate depreſſus eſt. vt
int' bonū & malū diſcernere neſciat. q̄ſi ambulātes
homines inſtar arboꝝ cernit. q̄a facta multitudi-
ne. abſq; luce dilectionis videt. ¶ Hiero. Vel vi-
det hoīes velut arbores. q; oēs hoīes exiſtimat ſe
ſuperiores. Iteꝝ aūt man⁹ poſuit ſup oculos eius
vt videret clare oīa. i. p opa viſibilia inuiſibilia
intelligeret. & que oculus nō vidit. & clarū aīe ſue
ſtatū poſt rubiginē peccati mūdi cordis oculo cō-
teplet'. miſit eū in domū ſuā. i. in cor ſuū. vt vide-
ret in ſe qđ ante nō vidit. Nō em̄ putat homo de-
ſperans de ſalute omnino poſſe quod illuminat⁹ fa
cile poteſt pficere. ¶ Theo. Vel poſtꝙ ſanauit
mittit in domū. Nam domus vniuſcuiuſq; noſtrū
celū eſt. & manſiones que ſūt in eo. ¶ Hiero. dicit
aūt ei. Si in vicū intro. & nemi. dix. i. vicinis ce-
citatē tuā ſemꝑ enarra. non virtutē. Textus
¶ Et ingreſſus eſt iheſus & diſcipuli eius in ca-
ſtella ceſaree philippi. Et in via īterrogabat diſci
pulos ſuos. dicēs. Quē me dicūt eſſe homines? Qui
reſponderūt illi. dicētes. Alij iohannē baptiſtam.
Alij eliam. Alij vero q̄ſi vnū de ꝓphetis. Tunc di
cit illis. Vos vero quem me eſſe dicitis. Reſpon-
dens petrus ait illi. Tu es xp̄us. Et cōminat⁹ eſt
eis. ne cui dicerent de illo. Et cepit docere eos qm̄
oportet filiū hoīs multa pati & reprobari a ſenio-
ribꝰ & principibꝰ ſacerdotuz & ſcribis. & occidi.
& poſt tres dies reſurgere. & palam verbū loque
bat'. Et apprehendens eū petrus. cepit increpare
eū. Domine ꝓpitius eſto tibi. nam hoc nō erit. Qui
conuerſus videns diſcipulos ſuos comminatus eſt
petro. dicens. Vade retro me ſathana. qm̄ non ſa-
pis ea que dei ſunt. ſed que hominū. ¶ Theophi.
Poſtꝙ eduxit longe a iudeis diſcipulos ſuos. tūc
de ſeipſo interrogat. vt non timentes iudeos re-
ſpondeant veritatem. Vnde dicit'. Et ingreſſus
eſt iheſus & diſci. ei⁹ in caſtel. Ceſa. phi. ¶ Hie.
Philipp⁹ iſte fuit frater herodis de quo ſup dix-
imus. qui in honorem tiberij ceſaris ceſaream phi
lippi. que nunc paneas dicit'. appellauit. Sequit'.
Et in via inter diſci. di. Quez me dicūt ēe homīes?
¶ Chriſ. Sciens quidez interrogat. quia decebat
vt diſcipuli quandoq; eum melius laudarent ꝙ tur
be. ¶ Beda. Vnde pmum hominū ſententiā inter
rogat. diſcipuloꝝ fidem exploratur⁹. ne illoꝝ cō-
feſſio vulgi videret' opinioē firmata. Seq̄t'. Qui
reſ. illi di. Alij io. bap. Alij heliā. Alij vo q̄ſi vnū
de ꝓphe. ¶ Theo. Multi nanq; putabāt ꝙ iohānes
a mortuis ſurrexiſſet. ſic & herodes credebat & p⁹
reſurrectōꝝ ſuā miracula ꝑpetraſſet. Poſtꝙ vo ab
eis ſciſcitat⁹ ē alioꝝ ſuſpitōꝝ. ipſos interrogat. qđ
de hoc in eoꝝ mēte cōſiſtat. Vñ ſequit'. Tūc dicit
ill'. Vos vo quē me ēe dicitis? ¶ Chri. Ex ipō at

interrogatõis modo in maiorẽ eos reducit sensũ ad maius aliq̃d estimandũ de eo ne cũ turb̃ cõueniãt. Quid vero vertex discipulorũ os apostolorũ inter-rogatis omnibꝫ responderit manifestat̃ cũ subdit̃. Respõdit petrꝰ ait ei. Tu es xp̃s. ¶ Theo. Confitet̃ quidem illũ esse xp̃m a ꝓphetis denũciatũ. Sed quid ad cõfessionem petri responderit dominꝰ qualit̃ ip̃m beatificauit. Marcus euãgelista ꝑtrã-sit ne huiusmõi narrãdo petro suo magistro gratiam p̃stare videret̃ mathęꝰ aũt hoc plane ꝑtractat ¶ Orige. Sup mathe. Vel quia marcus & lucas scripserũt petrũ respondentẽ tu es xp̃us nõ ad-iicientes quod positũ est in matheo filius dei viui ꝓpterea nõ scripserũt ad cõfessionem relatam bea-titudinẽ Et commi. est illis ne cui dicerent d̾ illo. ¶ Theo. Volebat em̃ interim suam gloriã occultare ne multi scãdalizarent̃. de eo & penã mererẽ-tur maiorem ¶ Chris. Vel vt scandalo crucis cõ-pleto purã infigat fidem in mẽte eorũ. post em̃ passione perfecta circa ascensionẽ dixit eis. Euntes docete omẽs gentes. ¶ Theo. Postq̃ aũt dñs cõ-fessionem discipulorũ acceptauit ip̃m dicentiũ ve-rũ deũ tũc ipsis reuelat crucis misteriũ. Vnde se-quit̃. Et cepit docẽ eos. qm̃ oportꝫ filiũ hoĩs m̃lta pati & repro. a seni. & a sum. sacer. & scri. & occi. & post tres dies resur. Et palam verbũ loquebat̃ scilicet de futura passione. Nõ autẽ intelligebãt di-scipuli ordinem veritatis neq̧ resurrectionẽ com-p̃hẽdere poterant. sed putabant esse melius q̃ non pateret̃ ¶ Chris. p̃dixerat tñ hoc eis dominꝰ hac occasione vt ostenderet q̃ oporteret post crucẽ & resurrectionẽ xp̃m a testibꝫ p̃dicari. Rursus petrꝰ existens feruidus solus de his sumit audatiã di-sputandi. Vnde sequit̃. Et appre. euꝫ petrus ce-incre eũ. Dñe ꝓpiciꝰ esto tibi. nã hoc nõ erit. hoc aũt amantis affectu & optantis dixit. q̃si diceret hoc nõ potest fieri nec recipiunt aures mee vt dei filius occidendus sit ¶ Chris. Quid est autẽ hoc. q̃ petrus qui reuelatione patris potitꝰ erat sic ve-locit̃ cecidit & instabilis est effectus. Sed dicimꝰ nõ esse mirum si hoc ignorauit qui de passione re-uelationem nõ accepit. Quod em̃ christus filiꝰ dei viui esset reuelatione didicerat. Misterium vero crucis & resurrectionis nondum ei fuerat reuela-tum. Ipse vero ostendens q̃ oporteret ad passionẽ venire. Petrũ increpauit. Vñ sequit̃. Qui cõuer. vi. disci. su. cõmi. est petro di. Vade retro me sa-thana. ¶ Theo. Dñs nanq̧ volens ostendere q̃ ꝓpter salutem hominum debebat eius passio fieri & q̃ solus sathanas xp̃m pati nolebat. vt genꝰ nõ saluaret̃ humanũ. petrũ sathanam nominauit eo q̃ sap̃et que sũt sathane nolens xp̃m pati sed ad-uersans eidem. Sathanas em̃ aduersarius interp̃-tat̃. ¶ Chris. Demoni aũt ipsũ tẽptanti nõ ait. Vade post me. sed petro dicit. Vade retro me. i. sequere me. & volũtario mee passionis cõsilio nõ re-sistas. sequit̃. Quoniaꝫ nõ sapis ea que dei sũt. sed que hominũ. ¶ Theo. Que hominũ sũt dicit petrũ sapere. scd̃m q̃ affectiones carnales quodãmodo sapiebat. Volebat em̃ petrus q̃ sibi xp̃us p̃sta-ret requiem & nõ crucifigeret̃. Sequit̃ textus

¶ Et cõuocata turba cum discipulis suis dixit eis. Siquis vult pꝰ me seq̇. deneget semetipsũ & tollat crucem suam & sequat̃ me. Qui em̃ voluerit animã suã saluam facere p̃det eam. Qui aũt p̃dide-rit animã suam ꝓpt̃ me. Et ꝓpter euangeliũ. sal-uam faciet eam. Quid em̃ ꝓderit homini si lucretur totũ mũdum & detrimentũ faciat anime sue? aut quam dabit homo cõmutationem ꝑ anima sua? Qui em̃ me cõfessus fuerit & mea verba in generatione ista adultera & peccatrice. & filius hominis cõfite-bit̃ eũ cũ venerit in gloria patris sui cũ angelis su-is. & dicebat illis. Amen dico vobis quia sũt qui-dam de hic stantibꝫ qui nõ gustabunt mortem do-nec videant regnũ dei venientis in virtute. ¶ Be-da. postq̃ discipulis misterium sue passionis & re-surrectionis ostendit hortat̃ eos vna cuꝫ turba ad sequendũ sue passiõis exemplũ. Vnde sequit̃. Et conuo. turba cuꝫ disci. su. dixit eis. Si quis vult post me sequi deneget semetipsũ. ¶ Chris. Quasi dicẽt ad petrũ. Tu q̇d̃ increpas me passionẽ susti-nere volentem. Ego aũt dico tibi q̃ nõ solum ꝓ-hibere me pati nociuum est. sed neq̧ saluari pote-ris nisi ipse moriaris. Dicit aũt. Si quis vult pꝰ me sequi. Quasi diceret ad bona voco que quis vel-le debet nõ ad mala & grauia vt cogaris. Qui enim infert violentiam frequent̃ impedit. Qui vero au-ditoreꝫ in libertatẽ dimittit magis attrahit ip̃m Aliquis aũt abnegat seipsũ cũ nullam sui corpo-ris curam habet. vt siue flagellet̃. siue aliquid si-mile patiat̃. sustineat patient̃. ¶ Theo. Nã sicut q̇ abnegat alterũ fratrẽ aut patreꝫ q̃uis vulne-rent̃ & moriant̃ nõ cõpatit̃ nec imitat̃. Sic & nos debemus spernere corpus nostrũ. vt si vulne-rari cõtingat vel aliquid simile pati nõ curemus. ¶ Chris. Non aũt ait q̃ parcat sibiip̄si. sed quod amplius est. q̃ abneget semetipsum quasi nihil commune ad se habeat. sed periculis exponat. & circa ea sic disponatur ac si alius pateretur Et hoc est sibiip̄si parcere. qm̃ patres tũc liberis suis ignoscunt cũ tradentes eos doctoribꝫ illis iu-beant non parci. Vsquequo aũt oporteat seipsũ abnegare ostendit cum subdit. Et tollat crucem suam. quasi diceret vsq̧ ad mortem exprobrabilis-simam. ¶ Theo. Nam tunc crux exprobrabilis videbat̃ quia in ea malefici agebant̃. ¶ Hiero. Vel aliter. Sicut gubernator peritus tempesta-tem in tranquilitate precauens. nautas suos vult esse paratos ita & dominus dicit. Si quis vult post me sequi. deneg. semet. i. alter ex altero fiat. ¶ Beda. Tũc em̃ nos ipsos abnegamꝰ cũ vitamꝰ qd̾ ꝑ vetustatẽ fuimꝰ. & ad hoc nitimur. qd̾ ꝑ no-uitatẽ vocamur. Crux aũt tollit̃ cũ aut ꝑ abstinẽti-am afficit̃ corpꝰ aut ꝑ cõpassionẽ ꝓximi affligit̃

animus. ¶ Theo. Quia vero poſt crucē virtutē aliam nos habere oportet. adiecit. Et ſequatur. ¶ Chri. Hoc aūt dicit. quia cōtingit aliquē patiē tem nō ſequi xp̄m. cum .ſ. aliquis nō patit̄ ꝓpter xp̄m. Sequit̄ em̄ chriſtū qui poſt eum ambulat qui morti eius ſe cōformat. principes etiam & po= teſtates contē nens. ſub quibus ante xp̄i aduentū peccabat. Sequit̄. Qui vo. ami. ſu. ſal. fa. ꝑdet eā Qui aūt per. ami. ſuam ꝓpter me & ꝓ. euang. ſal. fa. eam. Quaſi di. Hec vobis mando quaſi vobis ꝑ= cens. etenim qui filio ſuo ꝑcit. ꝑdit eū. qui vero nō ꝑcit ſaluat. Oportet ergo nos eē ad mortē cōtinue p̄paratos. Si em̄ in materialibꝫ p̄lijs qui paratus eſt ad mortē melior eſt alijs. nullo poſt mortez eū reſuſcitare valēte. multo magis in ſpiritalibꝫ p̄lijs cū ſpes tanta reſurrectōis exiſtit. ꝙ qui ponit ani mam ſuam in mortem. ſaluā facit eam. ¶ Remi. Anima aūt hoc loco intelligēda eſt vita p̄ſens. nō aūt ip̄a ſubſtantia anime. ¶ Chriſ. Quia ergo dix erat. Qui. volue. ami. ſu. ſal. fa. per. eam. nequis ꝑ ditionē hanc & ſalutem illam eſtimet equalē. ſub= iungit. Quid em̄ pro. homini ſi lu. to. mun. & detri. fa. ani. ſue? aut quā dabit homo cōmutatōz ꝑ aīa ſua? Quaſi di. ne dicas q̄m animā ſuā ſaluauit. qui crucis effugit. ꝑicula. Quando em̄ cū anima ſua id eſt vita iſta. lucrat̄ aliquis orbem terre. quid am plius erit ei anima pereūte? Nūquid aliam habet animā ꝓ anima dare? Preciū em̄ ꝓ domo poteſt. aliquis cōmutare. aīaꝫ v̂o ꝑdēs. altā aīaꝫ dare n̄ pt̄ Caute aūt dicit Aut quā cōmutationē da. homo? Deus em̄ ꝓpter noſtram ſalutem dedit cōmutatōz. p̄tioſum ſanguinem iheſu xp̄i. ¶ Beda vel hoc di cit. quia ꝑſecutionis tēpore ponenda eſt anima. pa cis aūt tp̄e frangenda ſūt deſideria terrena. quod ſignificat cū dic̄. Quid em̄ ꝓderit homini ꝛc̄. Ple= runqꝫ autez verecundie vſu prepedimur. vt recti= tudinem. quā ſeruamus in mente. non exprimere valeamus in voce. Et ideo ſubdit̄. Qui em̄ me cōfeſ= ſus fuerit & mea verba in gene. iſta adul. & pecca. & fi. ho. cōfitebit̄. eū cū. ve. in glo. pa. ſu. cū ang. ſuis. ¶ Theo. Nō em̄ eſt ſufficiens fides que ſolū in mente cōſiſtit. ſed & oris cōfeſſionē dn̄s requi= rit. Sanctificata em̄ ꝑ fidē anima debet & corp⁹ ꝑ confeſſionem ſanctificari. ¶ Chriſ. Qui aūt hoc didicit. ſubijciet ſe cū deſiderio ad hoc ꝙ ſine cōfu= ſione ip̄m confiteat̄. Dicit̄ aūt adultera generatō que deū verū anime ſponſū dereliquit. & nō eſt ſe= cuta xp̄i doctrinam. ſed demonibꝫ ꝓſtrata. ſemina impietatis ſuſcepit. ꝓpter qđ & peccatrix dicit̄. Qui ergo inter hos xp̄i dominationē negauerit. & verba dei in euangelio reuelata. dignam impieta= tis penam ſuſcipiet. audiens in ſecundo aduentu. Non noui vos. ¶ Theo. Qui ergo confuſus fuerit crucifixum eſſe ſuū deū. & ipſe confundet illū. non hic vbi reputat̄ xp̄us pauper & miſer. ſed in glo ria & cū multitudine angeloꝝ. ¶ Grego. Sūt aūt nonnulli. qui xp̄m ideo confitentur. quia cunctos xp̄ianoꝝ eſſe cōſpiciunt. Nō ergo ad ꝓbationē fi= dei vox ſufficit quam defendit a verecundia ꝓfeſſio generalitatis. Pacis ergo tempore eſt aliud vbi oſtendam vobis. veremur ſepe a ꝓximis deſpici. dedignamur iniurias verbi tolerare. Si contigerit iurgium fortaſſe cū ꝓximo. erubeſcimus p̄ores ſa= tiſfacere. Cor quippe carnale dū huius vite gloriā querit. humilitatē reſpuit. ¶ Theo. Quia vero de ſua gloria dixerat. volens oſtendere ꝙ non inania ꝓmittebat. ſubdit̄. Et dicebat illis. Amē dico vo bis. quia ſūt quidem de hic ſtantibꝫ qui nō guſta= bunt mortem. donec videant regnū dei venientis in virtute. Ac ſi diceret. quidam .i. petrus iacobus & iohannes nō guſtabunt mortē. donec eis oſten= dam in transfiguratione cū qua gloria ventur⁹ ſim in ſecundo aduentu. Non enim erat aliud transfi= guratio. niſi ſecundi aduentus ꝓnuntiatio. in quo & ipſe xp̄us & ſancti lucebunt. ¶ Beda. Pia ve ro ꝓuiſione factum eſt. vt cōtemplatione ſemꝑ ma nentis gaudij ad breue momentum delibata. forti us aduerſa tolerarent. ¶ Chriſ. Non aūt eoꝝ qui aſcenſuri erant nomina declarauit. ne reliqui di= ſcipuli aliquid paterent̄ humanū. predicit aūt vt dociliores circa huiuſmodi contemplationē fiant. ¶ Beda. Vel regnū dei p̄ſens eccleſia vocatur. Aliqui autem ex diſcipulis vſqꝫ adeo in corpore vi cturi erant. vt eccleſiam cōſtructam cōſpicerent. & contra mundi gloriam erectam. Diſcipulis em̄ rudibus de preſenti vita aliquid promittēdum fuit vt poſſent robuſtius in futuro ſolidari. ¶ Chriſ. Miſtice autem vita xp̄us eſt mors vero diabolus Guſtauit autē mortē qui peccatis īmorat̄. adhuc omnis homo habens dogmata bona aut p̄ua. mor= tis aut vite panem deguſtat. Et quidem minus malum eſt videre mortem. malum autem eſt eam guſtare. ſed adhuc peius eam ſequi. Peſſimum autem ei ſuppoṅi.

¶ Capitulum. ix.

Et poſt dies ſex. aſſumpſit iheſus petrum & iacobum & iohannem & ducit illos in montem excelſū ſeorſum ſolos. Et transfiguratus eſt coram ipſis. & veſtimenta eius facta ſūt ſplendentia & can= dida nimis velut nix. qualia fullo ſuper terram non poteſt candida facere. Et apparuit illis heli= as cū moyſe. & erant loquentes cū iheſu. Et reſpō dens petr⁹ ait iheſu rabbi bonū eſt nos hic eſſe. & faciamus hic tria tabernacula. Tibi vnū. Moyſi vnū. & helie vnum. Non enim ſciebat. quid dice= ret. Erant em̄ timore exterriti. Et facta eſt nubes obumbrans eos & venit vox de nube. dicens. Hic eſt filius me⁹ chariſſim⁹. audite illum. Et ſtatim circūſpiciētes neminē ampli⁹ viderūt. niſi iheſū tā tū ſecū. ¶ Hiero. P⁹ cōſūmatōz crucis. gloria re ſurrectōis oſ̄dit̄. vt n̄ timerēt obprobria crucis. q̄ ocul' ſuis viſuri erāt gloriā reſurrectōis fute. Vn

dicit· Et pꝰ dies ſex aſſumpſit iheſꝰ pe· & io. &
ia· & · du·il·in mon·ex·ſe· ſo· et tran· eſt co·ip·
¶ Criſ· Quod autē lucas dicit poſt octo dies non
cōtrariat̄ huic· Lucas enī & diē quo xpus p̄dicta
locutus fuerat· & diē in quo eos aſſumpſit numera-
uit ideo autē poſt ſex dies eos aſſumpſit· Vt ve-
hemēciori repleti d̄ſiderio ī horū dierꝫ ſpacō·vigilā
ti & ſolicita mēte ea· q̄ videbāt attēderēt ¶ Theo.
Aſſumit aūt tres vertices apoſtolorū petrū tanq̄
cōfitentem & diligētem· Johannē tanq̄ dilectum·
Jacobū vero tanq̄ altiuocū & theologū· Jntantū
enim grauis erat iudeis· Vt herodes volēs iudeis
placere· ipſū occiderit ¶ Criſ· Non aūt in domo
ſuam gloriā demōſtrat ſed in montem excelſū illos
aſſumit· qm̄ mōtis ſublimitas cōueniēs erat ad glo
rie ſublimitatē oſtendā ¶ Theophilꝰ· Seorſum
autē eos ducit· quia debebat eis miſteria reuelare·
Tranſfigurationē autē oportet intelligē nō figure
immutationē· Sed quia manēte vt prius erat fi-
gura· appoſitio facta eſt cuiuſdam inenarrabilis
claritatis ¶ Criſ· Neq̄ ergo decet aliquā figure
tranſformationē in regno dei eſſe futurā· aut circa
ipſū ſaluatorē· aut circa eos qui aſſimulabunt̄· ſ;
appoſitionē claritatis· ¶ Beda· Tranſfiguratus
igit̄ ſaluator nō ſubſtantiā vere carnis amiſit· ſ;
gloriā future vel ſue vel noſtre reſurrectionis oſtē-
dit· Qui q̄lis tūc apoſtolis apparuit· talis pꝰ iudi-
cium cūctis appebit electis· Sequit̄· Et veſtimē-
ta eius fa· ſūt ſplen· ¶ Gre· xxxii· mora· quia inſu-
pne claritatis culmine· ei vite iuſticia fulgētes ad-
herebunt· Veſtiū enī nomine· iuſtos quos ſibi ad-
iūgit inſinuat· Sequit̄· Et appa· ill' he· cū moy·
& erāt lo· cū iheſu· ¶ Criſ· Moyſen & heliā in
medio introducit· Primo quidē q̄ turbe dicebāt
xpm heliā aut vnū pphetarꝫ· apoſtolis ſe cum eis
oſtēdit· vt differentiā ſeruorꝫ & dn̄i cernerēt· Et
etiā quia de trāſgreſſione legis· Judei xpm accuſa
bāt· & blaſphemū eū putabāt· tanq̄ ſibi gloriā pa
tris attribuentē· eos qui in vtroq̄ fulſerūt· in me-
diū ducit· Etenī moyſes legē dedit & helias glorie
dei· zelator fuit· vnde ei nō aſſiſterēt· ſi deo & legi
eius cōtrarii eſſent· Et vt ſcirēt q̄ vite poteſtatē &
mortis habet· ꝑpt hoc & moyſen qui mortuꝰ erat
& heliā qui nōdū mortē paſſus fuerat· in mediū in
troducit· Jtem p hoc ſignificauit q̄ doctrie legis xp̄i
pphetarꝫ doctria pedagogꝰ fuit· Significat etiā cō
iūctōꝫ noui & veteris teſtamēti· Et qm̄ ī reſurre-
ctione cū pphetis apoſtoli cōiungent̄· & vna erit
obuiatio regi cōmuni· Sequit̄· Et reſpōdens pe-
trus ait iheſu· Rabbi· bonū eſt nos hic eſſe· & faci
amus hic tria ta· ti· vnū mo· vnū· & he· vnum·
¶ Beda· Si tantū trāſfigurata xp̄i humanitas·
duorꝫ ſocietas ſanctorꝫ· ad punctū viſu delectat
vt eos ne diſcedāt etiā obſequio petrus ſiſtere ve-
lit· quāta erit felicitas viſioni deitatis inter ange-
lorꝫ choros adeſſe ppetuo· Sequit̄· Nō enī ſcie· q̄d
dice· Et ſi enī petrus ꝑ ſtupore humane fragilita-
tis neſciat quid dicat· inſiti tn̄ ſibi dat effectꝰ indi
ciū. neſciebat enī q̄d diceret quia oblitꝰ eſt regnū
ſanctis a dn̄o nō alicubi terrarꝫ· ſed in celis eſſe p-
miſſum· nec recordatus eſt ſe ſuoſq̄ coapoſtolos
mortali adhuc carne circūſeptos· immortalis vite
ſtatū ſubire nō poſſe· cui etiā mēte excelſerat· q̄a
in domo patris que in celis eſt· domꝰ manufacta
neceſſaria nō ſit· Sꝫ & vſq̄ nūc imperitie notat̄
quiſquis legi pphetis & euāgelio tria tabernacula
facere cupit· cū hec abinuicē nullatenus valeant
ſeperari· ¶ Criſ· Non etiā intellexit petrꝰ q̄ ad
demōſtrationē vere glorie· tranſfigurationē dn̄s ē
opatus· neq̄ q̄ ꝑpter doctrinā hominū hoc facie-
bat· nam plurimi erāt relicturi multitudinē in he-
remo habitantes· Sequit̄· Erant enī timo· exter·
Erat aūt hic timor ſcd̄m quē de cōmuni mente in
ſtatū eleuabant̄ meliorē· Quod enī ī exteriorib9 vi
debat̄ moyſes & helias erat· Ducebat̄ aūt anima
ad quēdā diuinū affectū q̄ſi ex diuina viſione a b
humano ſenſu abſtracta· ¶ Theo· Vel alit̄ pe-
trus timens a mōte deſcendere· quia iā p̄ſens erat
q̄ xpus crucifigi debebat· dixit· Bonū eſt nos hic
eſſe· & nō illic deſcēdere in medium· ſ· iudeorꝫ· Si
aūt huc venient furētes cōtra te· huiuſmōi moyſen
qui egiptios debellauit habemus & heliā qui ignē
eduxit de celo & quinq̄genos deſtruxit· ¶ Orige·
Sup mathe· Marcus aūt· ex pſona ſua dicit· Nō
enī ſciebat quid diceret· Vbi cōſiderandū ne forte
p exceſſum mentis hec loquebat̄· motus quodam
ſpiritu alieno· ne forte· ſ· ille ſpiritus qui voluit q̄n-
tum ad ſe xpm ſcandalizare· vt recederet a paſ-
ſione omnib9 hominib9 ſalutari· Jpſe operans etiā
hic ſeductorie vult euellere xpm ſub colore boni·
vt nō cōdeſcēdat hoib9· nec veniat ad eos· nec ſuſci
piat mortē ꝑ eis· ¶ Beda· Quia vo petrꝰ materia
le q̄ſiuit tabnaculū nub accepit vmbraculū· vt di
ſcat in reſurrectōe nō tegmine domorꝫ ſ; ſpiritꝰ ſā
cti gloria eos eſſe ꝓtegēdos· Vn̄ ſequit̄· Et facta
eſt nubes· obū· eos· Quia vero imprudent̄ interro-
gauerunt ꝓpterea reſponſionē domini nō merentur
ſed pater reſpōdet ꝑ filio· Vnde ſequit̄· Et venit
vox de nube dicens· Hic eſt filius meus chariſ· ip
ſū au· ¶ Criſ· nube quidem vox emittit̄ in qua
deus apparere conſueuit· vt crederent q̄ vox illa
ferret a deo· Jn hoc aūt q̄ dicit· hic eſt filius meus
cariſ· vnam voluntatem patri & filio proteſtat̄·
& q̄ ſalua filiatione quantum ad omnia cum eo
qui genuit vnum eſſe· ¶ Beda· Quem autem
Moyſes cum venerit in carne audiendum ab om-
ni anima que ſaluari vellet predixit· hunc iam ve-
nientem in carne deus pater audiendum diſcipu-
lis oſtendit· Sequitur· Et ſtatim circumſpi· ne-
am· vi· niſi iheſum tantum ſecum· Vbi enim ce-
pit filius deſignari mox ſerui diſceſſerunt· ne ad
illos paterna vox emiſſa putaretur· ¶ Theophi·
miſtice autem poſt conſummationem huius ſecu-
li quod in ſex dieb9 factū eſt· aſſumet nos iheſus·

ſi eius ſumus diſcipuli in montē excelſum · i · in ce-
lum · & tūc videbim⁹ ei⁹ gloriā ſingularē · ¶ Be-
da · Veſtimēta aūt domini recte ſancti eius acci-
piunt̄ qui nouo candore fulgebūt · Fullo aūt intel
ligendus eſt cui pſalmiſta loquit̄ · Amplius laua
me a iniquitate mea & a delicto meo mūda me · q̄
nō poteſt ſuis fidelib⁹ claritatē dare in terra q̄ eis
cōſeruata manet in celis · ¶ Remi · Sup mathe ·
Vel per fullonem ſancti deſignant̄ p̄dicatores &
animarꝫ purgatores · quorꝫ in hac vita nullus ita
viuere valet · vt alicuius peccati maculis nō obfu
ſcet̄ · In futura vero reſurrectione ſancti ab omni
macula peccati purgabunt̄ · Tales ergo eos faci-
et dn̄s · q̄les ne ipi membra ſua caſtigando · nec vl-
lus p̄dicatorꝫ ſuo vel exēplo vel doctrina facere pt̄
¶ Chriſ · Vel veſtimenta alba euangelica ſūt &
apoſtolica ſcripta omniū clariſſima · quib⁹ ſimilia
nullus expoſitorꝫ facere poteſt · ¶ Orige · Super
mathe · Vel forſitan fullones ſup terrā poſſumus
moraliter exiſtimare ſapientes ſeculi huius · qui
putant̄ ornare etiam turpes intellectus & dogma-
ta falſa · fullonitatione īgenij ſui · ſed illorꝫ ars ful
lonica poteſt facere aliq̄d ſimile ſimoni qui oſten-
dit ſpiritaliū ītellectuū ſplendorem in dictis ſcrip
turarꝫ imperitis · q̄ a plurimis contēnunt̄ · ¶ Be-
da · moyſes & helias quorꝫ vnū mortuū & aliū in
celis raptū legimus · futurā omniū ſanctorꝫ glo-
riā ſignificat · qui videlicet tēpore iudicij · vel vi-
ui in carne repiēdi · vel ab oli guſtata morte reſu-
ſcitandi & pīter ſunt regnaturi cū illo · ¶ Theo ·
Vel hoc ſignificat quia in gloria videbim⁹ & legē
& ꝓphetas cū ipſo loquētes · i · q̄ ꝑ eū fuerūt dicta ·
ꝑ moyſen & alios ꝓphetas · tūc videbim⁹ eſſe con-
ſona reb⁹ · & tūc audiem⁹ vocem paternam · ſ · reue
lantē · ſ · nobis filiū patris & dicentē · qm̄ hic eſt fi
lius meus · obumbrante nube · i · ſpū ſancto · qui ē
ſapientie fons · ¶ Beda · Et notandū ſicut dn̄o in
iordane baptizato · ſic & ī mōte clarificato totius
ſancte trinitatis miſteriū declarat̄ · quia gloriam
eius quā in baptiſmo credentes cōfitemur · in reſur
rectione videntes collaudabim⁹ · Nec fruſtra ſpūs
ſanct⁹ hic ī lucida nube · illic apparuit ī colūba ·
quia nūc ſimplici corde fidem quā p̄cepit ſeruat ·
tūc luce apte viſionis quod crediderat cōtēplabit̄
Cum aūt fieret vox ſup filiuꝫ · inuētus eſt ipſe ſo
lus · quia cū manifeſtauerit ſeipſū electis · erit de⁹
omnia in omnib⁹ · immo cū ſuis ꝑ omnia xp̄us ca-
put cū corpore ſplendebit · Requit̄ textus
¶ Et deſcendētib⁹ ill̄ de monte p̄cepit illis · ne cui
q̄ꝗ que vidiſſent · narrarēt · niſi cū filius hoīs a mor
tuis reſurrexerit · & verbū cōtinuerūt aput ſe cōq̄-
rentes quid eſſet cū a mortuis reſurrexerit · Et int̄
rogabant eū dicentes · Quid ergo dicunt phariſei
& ſcribe quia heliā oportet venire p̄mū : Qui reſpō-
dens ait illis · Helias cū venerit p̄mo reſtituet oīa ·
& quō ſtriptū eſt in filiū hominis vt multa patia
tur · & cōtemnat̄ · Sꝫ dico vob̄ q̄a & helias iā ve-
nit & fecerūt illi quecūq; voluerūt · ſicut ſcriptū eſt
de eo · ¶ Orige · Sup mathe poſt miſterium oſtē-
ſum in monte deſcēdentib⁹ de monte diſcipulis · p̄ce
pit vt eius transfiguratio nō manifeſtet̄ ante glo-
riam paſſionis & reſurrectionis ipſi⁹ · Vnde dicit̄ ·
Et deſc · illis de mon · pre · il · ne · cu · que vi · nar · niſi
cū fi · ho · a mor · reſur · ¶ Chriſ · Vbi nō ſimplicit̄
ſilē iubet · ſ paſſiōꝫ īſinuās · cām īſinuat ꝓpt̄ quā
ſilē debebūt ¶ Theo · Ne · ſ · hoēs ſcādalizēt̄ · audiē
tes de xp̄o tā gl̄ioſa q̄ eū crucifixū erāt viſuri · Nō
igit̄ erat cōgruū talia de xp̄o dicere anteq̄ꝫ patere-
tur · poſt reſurrectionem vero credibile videbat̄ ·
¶ Chriſ · Illi vero reſurrectionis miſteriū igno
rantes · verbū quidem retinētes · inuicē diſputabāt
Vn̄ ſequit̄ Et ver · cō · ap̄d ſe con · quid eſſet cuꝫ a
mor · re · ¶ Hiero · Hoc quod ꝓprie marci ē · id ſig-
nificat quia cū abſorpta fuerit mors in victoria ·
nō erūt in memoria p̄ora · Sequit̄ · Et īter · eū · di ·
Quid ergo dicūt phari · & ſcri · quia eli · oportet ve ·
pri · ¶ Chriſ · Intētio quideꝫ diſcipulorꝫ ſup hac
interrogatione · talis michi eſſe videt̄ · Nos quideꝫ
heliā tecū vidim⁹ · & p̄us te vidim⁹ q̄ꝫ heliā · Scri
be vero p̄us heliā venire docent · credim⁹ itaq; eos
mendatiū ꝓtuliſſe ¶ Beda · Vel ita eſtimabant di
ſcipuli transformatōꝫ glorie hāc eē quā in mōte vi
derāt · & dicūt · Si iā veniſti in gloria quō p̄curſor
tuus nō apparet · maxime quia heliā viderant re-
ceſſiſſe · ¶ Chri · Quid aūt ad hoc · xp̄us reſponde-
rit · appet ꝑ hoc q̄ꝫ ſubdit̄ · Qui rn̄s ait · He · cū ve ·
pri · re · om · In quo oſtendit q̄ꝫ helias veniet ante
ſcd̄m aduentū · Scripture em̄ duos aduent⁹ xp̄i
prenuntiant · Vnum · ſ · qui factus eſt & alium
qui venturus eſt · Dn̄s aūt ſcd̄i aduentus heliam
aſſerit p̄curſorē · ¶ Beda · Reſtituit aūt omnia ·
vtiq; illa que malachias oſtēdit dicēs · Ecce ego
mittā vobis heliā ꝓphetā · vt cōuertat cor patrum
ad filios · & cor filiorꝫ ad patres eorꝫ reſtituet · &
in hoc q̄ꝫ morti debꝫ ac diu viuēdo diſtulit · ¶ The
ophi · Preponit aūt hoc dn̄s · ad reſiſtēdū opinioni
phariſeorꝫ · qui tenebant · q̄ꝫ p̄mi aduent⁹ p̄curſor
erat helias · quaſi ad incōueniēs ducēs · Vnde ſub-
dit · Et quō ſcriptū eſt in fi · ho · vt mul · pa · ac cō ·
Ac ſi dicat · Helias theſbites cū venerit · pacifica-
bit iudeos · & ad fidem adducet ipſos · ita vt ſit ſcd̄i
aduētus p̄curſor · Si g̊ p̄mi aduēt⁹ helias ē p̄cur
ſor · quō ſcriptū eſt q̄ꝫ fili⁹ hoīs dꝫ pati · ex hijs g̊
duob⁹ vnū erit · aut q̄ꝫ nō ſit p̄mi aduētus helias p̄-
curſor · & ſcripture erūt vere · aut p̄curſor p̄mi adu
ent⁹ · & ſcripture nō erūt vere q̄ dicūt q̄ꝫ oportꝫ xp̄m
pati · cū helias debeat oīa reſtituere · & nō debeat eē
iude⁹ aliq̄s incredul⁹ · ſ oēs credē debeāt ad p̄dica
tōꝫ eius q̄cūq; audiēt eū · ¶ Beda · Vel ita & quō
ſcriptū eſt · i · quō de chriſti paſſione multifarie ꝓ-
phete multa ſcripſerunt · ſed & helias cum vene-
rit multa paſſurus eſt & contemnēdus ab impijs ·
¶ Chriſoſtomus · Sicut autem dominus ſe-
cundi aduentus heliam aſſeruit precurſorem · ſic &

conſequent̄ aſſerit iohānē eſſe p̄curſorē p̄mi aduē
tus. Vnde ſubdit. Sed dico vobis quia he . iā ve .
¶ Glo. Johānē vocat heliā. nō quia helias erat ī
pſona. ſed quia helie miniſteriū adimplebat. ſicut
em̄ ille p̄curſor erit ſecūdi aduentus. ſic iſte fact⁹
eſt p̄mi. ¶ Theo. Erat etiā iohannes redargutor
zelotes & heremita vt helias. Nō tn̄ audierūt il-
lum ſicut heliā audient. nefario vero ludo eū occi-
derūt caput illius amputantes. Vnde ſequit̄. Et
fece. illi que. volu. ſicut ſtriptū eſt de eo. ¶ Chri.
Vel alit̄ interrogabāt diſcipuli ihesū. quō ſcrip-
tū eſt pati filiū hoīs. Ad hoc autē quaſi reſpon-
dens dicit. Sicut ad ſimilitudinē helie iohānes ve-
nit & ei mala intulerūt. ſic ſcd̄m ſcripturas opor-
tet filium hominis pati. Sequit̄ textus
¶ Et veniens ad diſcipulos ſuos vidit turbā ma-
gnam circa eos. & ſcribas cōquerētes cū illis. Et
cōfeſtim omnis populus videns ihesū. ſtupe fact⁹
eſt. & expauerūt & accurrentes ſalutabant eum.
Et interrogauit eos. Quid inter vos cōqueritis. Et
rn̄dēs vn⁹ d̄ t̄ba. dixit. mgr̄ attuli ad te filiū meū
habētē ſpūm mutū. q̄ vbicūq̧ app̄hēdit eū. allidit
eū & ſpumat. & ſtridet dētibꝫ & areſcit. Et dixi
diſcipul̄ tuis. vt ei̇̄cerēt illuz & nō potuerūt. Qui
rn̄dens dixit eis. O generatio incredula. q̄ꝺiu
apd̄ vos ero q̄ꝺiu vos patiar. Afferte illū ad me.
Et attulerūt eū. & cū vidiſſet illū. ſtatī ſpūs cōtur
bauit eū & eliſus ī t̄ra volutabat̄ ſpumās. Et int̄
rogauit patrē eius. Quātū tēpis eſt ex quo hoc ei
accidit. At ille ait. ab infantia. & frequent̄ eū in
ignem & in aquas miſit vt eum pderet. ſed ſiquid
potes. adiuua nos miſertus noſtri. Jheſus autē
ait illi. Si potes credere. omnia poſſibilia ſūt cre-
denti. Et cōtinuo exclamās pater pueri cū lachri
mis aiebat. Credo dn̄e. adiuua incredulitatē meā
Et cū vidiſſet iheſus cōcurrentē turbā. cōminat⁹
eſt ſpiritui imūdo. dicēs illi. Surde & mute ſpūs
ego tibi p̄cipio. Exi ab eo. & amplius ne introeas
in eū. Exclamās & multū diſcerpens eū exīit ab
eo. Et factus eſt ſicut mortuus. ita vt multi dice-
rent. quia mortuus eſt. Jheſus aūt tenens manuz
eius eleuauit illū & ſurrexit. Et cū introiſſet in do
mū. Diſcipuli eius ſecreto interrogabant eū. Qua
re nos nō potuim⁹ eīcere eum. & dixit illis. Hoc
genus in nullo poteſt exire niſi in ieiunio & oratio
ne ¶ Theo. Poſtq̄ gloriā ſuā tribꝫ diſcipulis in
monte oſtenderat. reuertit̄ ad alios diſcipulos qui
cū eo nō aſcenderant in montē. Vnde dicit̄. Et ve.
ad diſci. ſu. vi. tur. mag. circa eos. & ſcri. con. cuz
il. Phariſei nāq̧ captantes horā cū pn̄s nō extite
rat xp̄us. acceſſerunt vt ipſos ad ſe attraherent.
¶ Hier. Nō eſt aūt homini requies ſub ſole. ſemp
pu̇ulos occidit inuidia. magnos pcutiunt fulgura
montes. alīj diſcentes cū fide vt turbe. alīj inuiden
tes cū faſtu vt ſcribe ad eccleſiā cōueniūt. Sequit̄
Et cōfe. om. po. vi. ihe. ſtu. eſt & ex. ¶ Beda.
Notandū in omnibꝫ locis diſtantiā mentis ſcriba-
rū & turbe. Scri. em̄ nihil deuotionis fidei. humi-
litatis & reuerentie ei exhibuiſſe narrant̄. ſed ve
niente dn̄o mox omnis turba ſtupefacta expauit.
eūq̧ ſalutās accurrit. Vn̄. ſequit̄. Et accur. ſalu.
eū. ¶ Theo. Affectabant em̄ turbe eū videre. ita
vt eū venientē alonge ſalutarēt. Quidaz vero dicūt
q̄ aſpectus eius ex transfiguratione ſpecioſior fa-
ctus. turbā ad ſalutationē eius attrahebat ¶ Hie.
Populus aūt videns ſtupefactus eſt & expauit.
nō diſcipuli. quia nō eſt timor in charitate. timor
eſt ſeruoꝝ. ſtupeſcere ſtultoꝝ. Sequit̄. Et inter.
eos. Quid inter vos con. Quid. ſ. dn̄s interrogat.
vt cōfeſſio pariat ſalutem. & murmur cord̄ noſtri
īmonibꝫ pīȷs ſoluat̄ ¶ Beda. Poteſt vero niſi fal
lor intelligi de hoc queſtionē fuiſſe motā. quare ip
ſi cū eſſent diſcipuli ſaluatoris. ſaluare demoniacū
qui in medio erat poſitus. nō poſſent. qd̄ ex ſequē-
tibus poteſt cōuinci cū dicit̄. Et rn̄s vn⁹ de tur.
di. Mgr̄. attu. fi. me. ad te. ha. ſpi. mu. ¶ Chriſ.
Hunc hominē ſcriptura infirmū in fide oſtendit.
Ex hoc q̄ xp̄us dicit. O generatio incredula. &
p hoc q̄ ſubdit. Si potes credere. Sed & ſi infide
litas eius occaſio extiterit d̄monē nō pellendi. incu
ſat tn̄ diſcipulos. Vnde ſubdit̄. Et dixi diſci. tu.
vt eīj. il. & nō po. Vide autē iſtius inſipiētiā. Jhe
ſū in medio turbaꝝ p̄cat̄ diſcipulos incuſans. Vn̄
& dn̄s corā plebe multo magis hoc ei imputat. nō
ſolū in pſonā eius accuſationē intēdens. ſed in pſo
na omniū iudeoꝝ. ꝓbabile em̄ eſt multos p̄ſentiū
ſcādalizatos. ea q̄ nō cōueniebāt de diſcipul̄ cogitaſ
ſe. Vn̄ ſeq̄t̄. Qui eis rn̄s dixit. O generatio incre
dula q̄ꝺiu apd̄ vos ero q̄ꝺiu vos patiar. Jn q̄ oñ
dit & mortē ſe d̄ſiderare. & g̃ue ei eē cū ill̄ cōuerſari
¶ Beda. Jntātū at̄ nō ē hoī irat⁹ ſ; vitō vt ſtatī
ītulerit. Afferte illū ad me. & att. eū Et cū vidiſ
ſet illū ſtatī ſpūs ꝯturbauit eū & eliſus ī t̄ra volu
tabat̄ ſpumās Chri. hoc at̄ dn̄s pmiſit ꝓpt̄ p̄rēz
pueri. vt cū vexātē demonē vidēt. ad fidē fut̄o mi
raculo traheret̄. ¶ The. pmittit etiā vexari pueꝝ
vt ex hoc ſcirem⁹ demonis īpietatē. q̄ occidiſſet eū
niſi fuiſſet a dn̄o adiut⁹ Seq̄t̄. Et int̄. pa. ei⁹. Quā
tū tē. ē ex q̄ hoc ei acci. At ille ait. Ab īfan. Et fre.
eū ī ig. & aq. mi. vt eū p. ¶ Beda Erubeſcat iuli
an⁹ q̄ dicē audet. oēs hoēs abſq̧ pcti cōtagōe. naſci
ī carne tāq̄ īnocētes. p oīa vt fuit adā qn̄ creat⁹ ē
Quid ei habuit iſte puer vt ab īfantia d̄monio vex
aret̄ acerbiſſimo. ſi nl̄lo original̄ pcti viculo tene
bat̄. q̄ꝛ cōſtat illū aduc ꝓꝓm n̄ hr̄e potuiſſe pctm̄.
¶ Glo. Exp̄mat at̄ ī vb̄ ſue petitōis fidei d̄fectū
Vn̄ ſubdit. Sz ſiquid po. adiuua nos mi. no. Cū
eī dic̄ ſiq̄d po. manifeſtat ſe de ei⁹ potētia dubitare
q̄ꝛ viderat filiū ſuū a diſc. xp̄i curatū nō eē Dic̄ aūt
Miſt⁹ nr̄i. vt deſig̃ret miſeriā filīj q̄ patiebat̄ &
p̄ris q̄ cō patiebat̄. Seq̄t̄. Jheſus aūt ait illi. Si
po. cre. om. poſ. ſūt cre. ¶ Hier. Libtatē arbitrīj
hoc īdicat q̄ dic̄. Si po. Que at̄ ſūt oīa q̄ poſſibilia
ſūt credēti. niſi q̄ in noīe iheſu. i. ſalutis poſtulant̄

cū lachrimis. ¶ Bed. Aptū aūt rn̄ſū dn̄s dedit pe
tenti. Jp̄e ei ait. Si q̄d potes adiuua nos. Et dn̄s
Si potes inq̄t credere. At cōtra leproſus q̄ fidelit̄
clamabat. Dn̄e ſi vis potes me mūdare. cōgruum
ſue fidei accepit reſpōſū. Volo. mūdare. ¶ Chri.
Quod aūt dicit. tale ē. Tāta ē v̄tutis apud me ſu=
pabūdantia. vt non ſolū hoc poſſim. ſʒ & alios hoc
faciā opari. quare ſi crediderit vt optet. & hunc
ip̄e curare poteris & alios multos. Hic g̊ eū ad fi=
dem reducebat. q̄ adhuc de infidelitate loq̄t̄. Vn̄
ſequit̄. Et cō. cla. pa. pu. cū la. aiebat. Credo dn̄e
adiu. incredu. meā. Sed ſi crediderat dicēs. Credo
quō. ſubdit. adiuua īcredulitatē meā? Dicā? igit̄
qm̄ multiplex eſt fides. īntroductoria. ſ. & ꝑfecta.
Hic igit̄ incipiēs. credere. Saluatorē dep̄cabat̄.
vt apponeret reliquū ꝑ ſuā v̄tutē. ¶ Beda. Nemo
em̄ repente fit ſūmus. ſʒ in bona cōuerſatione. a mi
nimis quiſqʒ inchoat. vt ad magna ꝑueniat. Alia
nāqʒ ſūt v̄tutis exordia. aliud ꝑfectus. aliud ꝑfe=
ctio. Quia igit̄. ꝑ occultā īſpirationē ḡtie. meritoꝝ
ſuoꝝ ḡdib9 fides creſcit. vno eodēqʒ tēpore ij̄s qui
necdū ꝑfecte crediderat. ſimul & crediderat. & in=
credulus erat. ¶ Hiero. Per hoc etiā mōſtrat̄ ꝙ
credulitas noſtra īfirma ē. niſi īnixa ſubſiſtat ad=
iutorio ſubſidij dei. Fides aūt cū lachrimis optata
vota capit. Vn̄ ſeq̄t̄. Et cū vidiſ. Jheſus cōcur.
tur. cōmi. eſt ſp̄i. imū. di. illi. Surde & mu. ſpi.
ego tibi p̄cipio. Exi ab eo & āplius ne intro. ī eū.
¶ Theo. Jdeo aūt cū videret turbā cōcurrere. cō=
minat9 eſt ſp̄ui immūdo. nolebat em̄ corā turba cu
rare. vt oſtētationē fugere doceret. ¶ Chriſ. Quod
aūt cōminat̄ & dixit. Ego tibi p̄cipio. diuine at=
tribuit̄ poteſtati. Quod vero dicit n̄ ſolum exi ab
eo. ſʒ & āplius noli introire ī eū. oſ̄dit qꝛ ad rein=
trandū ꝓmtus erat. qꝛ ille nōdū erat ī fide ꝑfect9.
ſʒ hoc dn̄i iuſſio inhibebat. Sequitur. Et clama. &
mul. diſ. eū. exijt ab eo. & factus eſt ſicut mor. ita
vt mul. di. qꝛ mor. eſt. Non ei valuit mortē diabo
lus imponere. ꝓpter vere vite aduentū. ¶ Beda.
Quē aūt hoſtis impius morti ſimilē reddidit. hūc
pius ſaluator pie dextere tactu ſaluauit. Vn̄ ſeq̄t̄
Jheſus aūt te. ma. ſu. ele. il. & ſur. Ex q̄ ſicut ve
rū ſe ēē deū potētia ſaluādi docuit. ita & verā ſe ha
buiſſe carnis naturā more tactus hūani declarauit
Negat nāqʒ Manes inſan9. veracit̄ eū carnē indu=
tū fuiſſe. ſʒ ip̄e cū tot lāguentes ſuo tactu erexit.
mūdauit. illumīauit. heſim illi9 & anteq̄ʒ nata eēt
dānauit. Sequit̄. Et cū intro. in do. diſ. eius. ſe.
int̄. eū. Quare nos n̄ po. eij. illū. ¶ Chriſ. Time
bant ei ne forte collatā ſibi ḡtiā amiſiſſent. recepe
rāt em̄ poteſtatē iā ſp̄uum īmūdoꝝ. Sequit̄. Et
dixit illis. Hoc gen9 in nullo poteſt exire. niſi in
oratione & ieiunio. ¶ Theo. ſ. Lunaticoꝝ. vel ſim
plicit̄ oīm demonioꝝ genus. Oportet nāqʒ ieiuna
re eū q̄ curari debet & illū qui curat. Hic em̄ vera
oratio ꝑficit̄ cū cōiungit̄ orationi ieiuniū. qn̄ n̄ gra
uat̄ qui orat ex ſumptione ciboꝝ. ſed ſobrius eſt

¶ Beda. Miſtice aūt dn̄s ſurſū diſcipulis miſte=
ria regni reſerat. deorſū turbis peccata infidelitatis
exp̄brat. & ſp̄us malos ab his qui vexant̄ expel=
lit. Nā carnales adhuc & inſipiētes cōfortat. do=
cet. caſtigat. ꝑfectionē liberius de eternis īſtruit
¶ Theo. Demō aūt iſte ſurd9 & mutus ē. Surd9
inq̄ʒtū n̄ vult dei ſermones audire. Mutus vero in
q̄ʒtū n̄ vult alios q̄d cōdecēs ē docē. ¶ Chriſ. Pec
cator aūt ſpumat ſtulticia. ſtridet iracundia. areſcit
ignauia. Diſcerpit aūt ſp̄us appropīquātē ad ſalu
tē. & ſimiliter quos v̄ētrē ſuū trahere deſiderat. di=
ſcerpit ꝑ terrores & dāna. vt fecit iob. ¶ Beda.
Sepe ei dū cōuerti ad deū poſt peccata conamur.
maioribus nouiſqʒ antiqui hoſtis pulſamur īſidijs.
q̄d facit vt vel odiū v̄tutis incutiat. vel expulſiōis
ſue vindicet īiuriā. ¶ Greg. x. mora. Velut mor
tuus aūt oſ̄dit̄. qui a maligni ſp̄us poteſtate libe
rat̄. qꝛ quiſquis iā terrena deſideria ſubegit. vitā ī
ſe carnalis cōuerſatōis extinguit. & mūdo mortu9
appet. quē multi mortuū dicūt. qꝛ qui ſpiritalit̄ vi
uere neſciūt eū q̄ carnalia opa bona non ſequit̄ ex
tinctū funditus arbitrāt̄. ¶ Hier. Per hoc aūt ꝙ
ab infantia vexat9 ē. ſignificat̄ gētilis popl9 cui9
a natiuitate creuit cultus īutilis idoloꝝ. vt ſtulte
īmolaret filios ſuos demonijs. Vn̄ dicit̄ ꝙ ī ignē
& aquā eū miſit. Alij em̄ de gentib9 ignē venerabā
tur. alij aquā. ¶ Beda. Vel in hoc demoniaco ſig
ficant̄. q̄ originalis culpe reatu aſtricti. venīūt ī
mūdū rei. ſc̄dm gratiā ſaluādi. Jgnis aūt ad fer=
uorē iracūdie referend9 eſt. aq̄ ad voluptates car
nis. que diſſoluere mētē per delitias ſolent. Non aūt
puero qui vim patiebat̄. ſʒ demoni qui inferebat cō
minat9 eſt. qꝛ qui peccantē emēdare deſiderat. viti
um vtiqʒ increpādo & execrādo debet extermiare.
ſʒ hoīem amando refouere. ¶ Hiero. Jmputat aūt
dn̄s ſp̄ui q̄d hoī preſtat. dicens. Surde & mute ſpi
ritus. qꝛ ille nūq̄ʒ audiet nec loquet̄. q̄d peccator pe
nitens audit & loquit̄. Exiens aūt demō ab hoīe.
nūq̄ʒ reuertit̄. ſi hō cor ſuū ſerauerit clauib9 hūi=
litatis & caritatis. & hoſtium obtinuerit īmunita
tis. Factus eſt homo ſaluatus velut mortu9. ſana
tis etem̄ dicit̄. Mortui eſtis & vita veſtra abſcōdi
ta eſt cum xp̄o in deo. ¶ Theo. Sed ſi iheſus. ī.
euangelic9 ſermo teneat manū. ī. v̄tutem actiuā.
tūc a demone liberabimur. Vide etiā ꝙ p̄mo deus
nos iuuat. deinde requirit̄ a nobis ꝙ bonū opere=
mur. Vn̄ dicitur ꝙ iheſus eleuauit illū. ī quo oſ̄
dit̄ dei auxilium. & ſurrexit. in quo monſtrat̄ ho
minis ſtudium. ¶ Beda. Dum autem docet domi
nus apoſtolos quomō demon nequiſſimus debeat
expelli. oīs inſtituit ad vitam. vt ſcʒ nouerimus
grauiora queqʒ. vel īmundorum ſp̄uum vel homi=
num temptamenta. ieiunijs & orationibus eſſe ſu=
peranda. Jram quoqʒ domini. cum in vltionem ſce
lerum noſtrorum fuerit accenſa. hoc remedio ſin=
gulari poſſe placari. Jeiuniū aūt generale eſt n̄ ſolū
ab eſcis. ſʒ & cūctis illecebris abſtinē cānalib9. imo

ab oib⁹ vitioꝝ paſſionib⁹. Hic & oratō generalis ñ
ſolū in verbis eſt quib⁹ diuinā clementiā īuocā⁹.
verū etiā in oib⁹ que ī obſequiū noſtri cōditoris fi
dei deuotione gerim⁹. teſte apoſtolo qui ait. Sine
intermiſſione orate. ¶ Hiero. Vel ſtulticia q̄ ad
luxuriā carnis ꝑtinet ſanat̄. ira & ignauia occaſio
ne depellit̄. Medicina cuiuſq₃ vulneris adhibenda
eſt ei. Non ſanat oculū qd̄ calcaneo adhibet̄. Jeiu
nio paſſiones corꝑis. & oratōe peſtes ſanande ſūt
mentis. Sequitur textus

¶ Et inde ꝓfecti p̄tergrediebāt̄ ī galileā. nec vole
bāt quē q̄ ſcire. Docebat aūt diſcipulos ſuos. & di
cebat illis. Quoniā filius hoīs tradet̄ in man⁹ ho
minū & occident eū. & occiſus tertia die reſurget.
At illi ignorabāt v̄bū. & timebāt eū īterrogare.
Et venerūt capharnaū. Qui cū domi eſſent iterro
gabat eos. Quid ī via tractabatis? Et illi tacebāt.
Siquidē int̄ ſe in via diſputauerāt. q̄s eēt illorum
maior. Et reſidēs vocauit. xij. & ait illis. Siquis
vult p̄m⁹ eē. erit oīm nouiſſim⁹ & oīm miſter.
Et accipiēs pueꝝ. ſtatuit eū ī medio eoꝝ. Quē cū
cōplex⁹ eēt. ait illis. Quiſq̄s vnū ex huiuſmodi
pueris receperit. ī noīe meo. me recipit. Et q̄cūq₃
me ſuſcepit. ñ me ſolū ſuſcipit. ſ₃ eū qui me miſit.
¶ Theo. Poſt miracula iterponit dñs ſermonē.
de paſſione. ne putaret̄ ꝙ īuolūtarie paſſus ē. Vñ
dicit̄. Et inde ꝓfe. p̄ter. ī ga. nec vo. quē. ſcire. ī.
ſe ibi eē. Docebat aūt diſci. ſuos & dice. illis q̄m
fi. ho. tra ī ma. ho. & occi. eū. ¶ Beda. Sēp ꝓſpe
ris miſcet triſtia. vt cū repente venerit. nō terreāt
apoſtolos. ſ₃ p̄meditatis aīs ferāt. ¶ Theo. Poſt
q̄ꝫ vero dixerat. qd̄ triſte erat. tūc adiūgit qd̄ leti
ficare debet. Vñ ſequit̄. Et occiſus ter. die reſur.
vt diſcerem⁹ ex hoc ꝙ poſt anguſtias leticie ſubſe
quūt̄. Sequit̄. At illi ig. ver. & ti. eū int̄. ¶ Be
da. Hec ignorātia diſcipuloꝝ. non tā de tarditate
ingenij q̄ꝫ de amore naſcit̄ ſaluatoris. qui carnales
adhuc & miſterij crucis ignari. quē deū verū cog
nouerāt. mortuū credere neq̄ant. & q₂ p figuras eū
loquentē ſepe audire cōſueuerāt. horrentes euētum
mortis eius. etiā in eis q̄ de ſua traditione ac paſ
ſione apte loquebat̄. figurate aliq̄d ſignificari vo
lebāt. Sequit̄ & venerūt capharnaū. ¶ Hieroni.
Capharnaū dicit̄ villa cōſolationis. Et congruit
īterpretatio ad p̄dictā ſententiam qua dixerat. Et
occiſus ter. die reſur. Sequit̄ Qui cū domi eſſent.
īterro. eos. Quid ī via tractabatis? Et illi tacebāt
¶ Chriſ. Mathe⁹ aī dicit ꝙ acceſſerūt ad iheſum
diſcipuli dicētes. Quis putas maior ē ī regno celo
rum? Nō eī ab initio narrationē incepit. ſ₃ tacuit de
intelligētia ſaluatoris circa diſcipl'oꝝ cogitatōes
& dicta. q̄ꝫuis poſſet ītelligi. ꝙ ea etiā que ſeorſū
cogitabāt aut dicebāt. dicebāt ad eū. q̄m oīa erant
ei ita cognita. ac ſi ad eū dicta fuiſſent. Sequitur
Siq̄dē int̄ ſe in via diſputauerāt. q̄s eēt illorum
maior. Lucas aī dicit ꝙ cogitatō intrauit in diſci
pulos q̄s eēt illoꝝ maior. Cogitationē eī & intētō

nē eoꝝ dñs ex illoꝝ verbis manifeſtauit ſcd̄m hi
ſtoriā euāgelicā. ¶ Hiero. Recte aī ī via tracta
bāt de p̄ncipatu. Similis eī eſt hec tractatio loco.
Principat⁹ eī ſicut ingredit̄. ſic deſerit̄. & q̄ꝫdiu
tenet̄. labit̄. & īcertū ē ī q̄ manſiōe. ī. ī q̄ die finiat̄.
¶ Beda. Inde aī videt̄ orta diſputatio diſcipulo
rū de p̄matu. q₂ viderāt petrū iacobū & iohānē ſe
orſū ductos in montē. ſecretūq₃ eis ibi aliq̄d eē cre
ditū. ſ₃ & petro ſcd̄m. Mat. claues regni celoꝝ eſſe
ꝓmiſſas. Vidēs aūt diſcipuloꝝ cogitatiōes dñs.
curat deſideriū glorie humilitate ſanare. p̄matū nō
eē querēdū. & p̄mus ſimplici humilitatis cōmonet
imꝑio. Vñ ſequit̄. Et reſidēs vocauit. xij. & ait
illis. Siquis vult p̄m⁹ eē. erit oīm nouiſſim⁹. &
oīm miſter. ¶ Hiero. Vbi notādū ꝙ illi eūtes di
ſputabāt de p̄ncipatu. ipē ſedens docet humilitatē.
Principes eī laborāt. humiles q̄eſcūt. ¶ Chriſoſ.
Appetebāt quidē diſcipuli honorē habere a dño. de
ſideriū etiā eis inerat vt magnificarentur a xp̄o.
Quāto em̄ q̄s maior eſt. tanto maiorib⁹ honoribus
dign⁹ exiſtit. ꝓpter hoc ñ eoꝝ d̄ſideriū impediuit.
ſ₃ humilitatē introduxit. ¶ Theo. Non em̄ vult
vt vſurpem⁹ nobis p̄matus. ſ₃ p humilitatē altitu
dinē cōſequamur. Mox aī monet eos īnocentie pu
erilis exemplo. Vñ ſequit̄. Et ac. pu. ſta. eum in
me. eo. ¶ Chriſ. Ipō viſu eis ꝑſuadēs humiles eē
& ſimplices. Etem̄ ab inuidia & vana gloria puu
lus mūdus extitit. & a cōcupiſcendo p̄matū. Nō ſo
lū aūt ait ſi tales efficiamī. mercedē magnā accipi
etis. ſ₃ & ſi alios tales honorabitis ꝓpter me. Vñ
ſequit̄. Quem cū cōplexus eēt. ait illis. quiſquis
vnum ex huiuſmodi pu. re in no. meo me recipit.
¶ Beda. In quo vel ſimpliciter pauperes xp̄i ab
his qui volūt eē maiores. pro eius oſtendit honore
recipiendos. vel ī malicia puulos eē ſuadet. vt ſim
plicitatē ſine arrogantia. Caritatem ſine inuidia.
deuotionē ſine iracundia conſeruent. Quod autem
cōplectitur puerum ſignificat humiles ſuo dignos
eē cōplexu ac dilectione. Addidit autem in nomīe
meo. vt formam virtutis quam natura duce puer
obſeruat. ipī pro nomine xp̄i rationis īduſtria ſe
quantur. Sed q₂ ſe in pueris recipi docebat. ne pu
taretur hoc eē ſolum quod videbatur. ſubiunxit.
Et quicunq₃ me ſuſce. non me ſo. ſed eum qui me
miſit. Talem ſe vtiq₃ ac tantum credi volens qua
lis & quantus eſt pater. ¶ Theophilus. Vide
quantum valet humilitas. patris namq₃ & filij in
habitationem meret̄ & etiā ſpūs ſācti. Seq̄t̄ textus

¶ Reſpondit illi iohānes. dicens. Magiſter. vidi
mus quendam in nomine tuo eijcientem demonia
qui non ſequitur nos. & prohibuimus eum. Ihs
aūt ait. Nolite prohibere eū. Nemo eſt eī qui facit
virtutem in noīe meo. & poſſit cito male loqui de
me. Qui em̄ non eſt aduerſus noſ. pro nobis eſt.
Quiſquis enim potum dederit vobis calicem aque
frigide ī nomine meo. q₂ xp̄i eſtis. Amē dico vob.
ñ ꝑdet mercedē ſuā. Et q̄ſquis ſcādalizauerit vnū

ex his puſillis credentibꝫ in me. bonū eſt ei magis
ſi circūdaretur mola aſinaria collo eius & in mare
mitteretur. ¶ Aug⁹. Johānes precipua deuotione
dn̄m amās excludēdū beneficio putauit eū. qui nō
recte vtat̄ officio. Vnde dicit̄. Reſpondit illi io-
hānes. dicens. Magiſter. Vidi quēdam i no. tuo
ei. de. qui n̄ ſeq̄. noſ. & ꝓhi. eū. ¶ Chriſ. Multi
ei credētiū chariſmata receperūt. nec tamē cū xp̄o
erāt. Qualis erat hic q̄ demones eijciebat. Non em̄
oēs ad oīa ordinate ſe habebant. Alij ei erāt pure
vite. fidē aūt tā pfecte non hēbant. alij vero ecōtra
rio. ¶ Theo. Vel etiā quidā īcreduli videtes no-
men iheſu virtuoſum. dicebant & ipſi hoc nomen
& ſigna faciebant. licet diuina gratia eſſent in-
digni. Volebat ei dn̄s etiā p indignos nomē ſuū
ampliare. ¶ Chriſ. Non aūt zelo ſeu inuidia mo-
tus iohānes ꝓhibebat illū q̄ demōes expellebat. ſ;
volebat ꝙ oēs qui nomē dn̄i inuocabant. ſequerent̄
xp̄m. & eſſent cū diſcipulis vnū. Sꝫ dn̄s per hos
qui miracula faciunt. licet ſint indigni. alios ꝓuo
cat ad fidē. & ipos met p hanc ieffabilē gr̄iā idu-
cit. vt fiāt meliores. Vn̄ ſequit̄. Iheſus aūt ait.
Noli. ꝓ. eū. ¶ Beda. In quo docet nemīnē a bono
qd̄ expte hēt eē arcendū. ſed ad hoc potius qd̄ nō-
dū habet. eē ꝓuocandū. ¶ Chriſ. Decent̄ aūt eū
non eē ꝓhibendū oñdit. cōſeq̄nter dicens. Nemo
eſt em̄ qui fa. vir. in nomi. meo & po. ci. ma. lo. de
me. Hoc aūt dicit ꝓpter eos qui in hereſim ceciderīt
Qualis erāt ſimon & menander & cherint⁹. neq;
em̄ illi in nomine xp̄i miracula faciebant. ſ; decep-
tionibꝫ quibuſdā facere videbant̄. Iſti vero & ſi
non ſequūt̄ nos. non tn̄ cōtra nos aliquid firmiter
dicere valebūt. eo ꝙ honorāt in opando virtutes
nomē meū. ¶ Theo. Qualiter em̄ male de me loq̄
tur qui ex noīe meo occaſionem glorie hēt. & p hoc
ꝙ ipm̄ inuocat. miracula opat̄. Sequit̄. Qui em̄ n̄
eſt aduer. noſ. ꝓ no. eſt. ¶ Aug⁹. de cō. euā. Vi
dendū eſt. ne hoc illi ſententie dn̄i videat̄ contra-
rium. vbi ait Qui mecū non eſt. aduerſum me eſt.
an hoc intereſſe aliquis dicit. qꝛ hic diſcipulis ait.
Qui non eſt aduer. noſ. ꝓ no. eſt. Ibi aūt de ſeipo
locutus eſt. Qui mecū n̄ eſt. aduerſū me eſt. Quaſi
non poſſit cū illo n̄ eē. qui diſcipulis eius tanꝗ mē-
bris eius ſotiat̄. Alioqn quō verū erit. Qui vos re
cipit. me recipit. Aut poteſt etiam non eē aduer-
ſus eū qui fuerit aduerſus diſcipulos ſuos. Nā vbi
erit illud Qui vos ſpernit. me ſpernit? Sed mirū
hoc vult intelligi. tm̄ cū illo non eē aliquē. inꝗtū
eſt aduerſus illū. & cū illo eē inꝗtū cū illo eſt.
Exempli gr̄ia ſicut iſte qui i noīe xp̄i v̄tutes facie
bat. & in ſotietate diſcipuloꝝ non erat. inꝗtū opa
bat̄ v̄tutes in illo noīe intantū cū ipis erat. & ad-
uerſus eos non erat. Inꝗtū vero eoꝝ ſotietati non
adherebat. intantū cū ipis non erat. & aduerſus
eos erat. Sed qꝛ illi hoc eū facere ꝓhibuerūt. in q̊
cū ipis erat. dixit ei dn̄s. Nolite ꝓhibere. Illud ei
ꝓhibere debuerūt. qd̄ extra eoꝝ erat ſotietatē. vt
illi vnitatē eccleſie ſuaderent. non illud in quo cum
illis erat nomē. ſ. magiſtri & dn̄i eoꝝ in expulſio-
ne demonū cōmēdans. Sicut eccleſia catholica fa-
cit. non iꝓbans in hereticis ſacramēta cōmunia.
ſ; diuiſionē. vel aliq̄m aduerſā paci veritatiq; ſentē
tiam. In hoc em̄ aduerſus nos ſūt. ¶ Chriſ. Vel
aliter hoc dicit̄ de credētibꝫ in eū. q̄ tn̄ ipm̄ non ſe-
quūt̄ ꝓpter vite laxationem. Illud aūt de demoni
bus dicitur. q̄ a deo oīs ſtudent ſepare & cōgrega
tionē eius diſpgere. Seq̄t̄. Quiſquis ei po. de. vo.
ca. aq. fri. in no. meo. qꝛ xp̄i eſtis. Amen dico vo
bis non per. mer. ſu. ¶ Theo. Quaſi d. Non ſolum
hūc qui in noīe meo miracula opat̄ non ꝓhibeo. ſ;
& q̄ſquis. minimū quid dederit vobis ꝓpter nomen
meū. & recepit vos ꝓpter me. n̄ ꝓpter hūanā gra-
tiam & mūdanā. non pdet mercedē ſuā. ¶ Aug.
de con. euā. Vnde oñdit ꝙ & ille de quo iohannes
ſuggeſſerat. non ita ſepabat̄ a ſotietate diſcipulo
rum. vt eā tanꝗ hereticus improbaret. ſed ſicut
ſolent homines nondū audere xp̄i ſuſcipere ſacmen
ta. & tn̄ nomini fauere chriſtiano ita vt xp̄ianos
etiam ſuſcipiant. & nō ob aliud eis niſi ꝙ xp̄iani
ſūt obſequūtur. de quibꝫ dicit ꝙ non pdent merce-
dem ſuam. non qꝛ iā tuti atq; ſecuri ſibi debeant vi
deri ex hac beniuolētia quā erga xp̄ianos habent.
etiam ſi chriſti baptiſmo non abluant̄. nec vnitati
eius incorporentur. ſ; qꝛ ita iā dei miſericordia gub-
nent̄ vt ad ea quoq; puenīāt. atq; ita ſecuri de hoc
ſeculo abſcedant. ¶ Chri. Et ne q̄s pauptatē alle
get. ponit illd̄ quo non cōtingit. egere. ſ. calicem
aque frigidē. ꝓ quo etiam ꝯſequet̄ mercedē. Nō ei
p̄cium dati. ſed dignitas recipientiū & affectus
dantiū. facit opus dignū mercedē. Non ſolū aūt re
cipiendos diſcipulos v̄bo oñdit ex mercede quam
aliqs ſequit̄. ſ; etiā quia retrahit̄ a tormēto. Seq̄t̄
Et q̄ſ. ſcan. vnū ex his puſ. cre. in me. bonū eſt ei
mag. ſi cir. mo. aſi. col. eius & in ma. mit. Quaſi d.
Siq̄ vos ꝓpter me honorāt. mercedem hn̄t. ſic & i
honorantes. i. ſcandalizantes. vltimā accipient vl
tionem. Ex maīfeſtis aūt. nobis tormentū deſcri
bit ītollerabile. faciens mētionē mole & ſubmerſi
onis. & non ait mola ſuſpendat̄ i collo. ſ; bonū ē
ei hoc ſuſtinere. demōſtrās q̄m eū ḡuius aliquid
malū expectat. Puſillos aūt i ſe credētes dicit eos
qui īuocāt nomē eius. n̄ ſolū ſequētes etiā eos qui
calicē frigidū offerūt. & n̄ opāt̄ alia maiora. Iſto
rū aūt nemīez vult ſcādalizari neq; ſupplātari. Hoc
ei ē ꝓ hibē. nomē ei⁹ īuocare. ¶ Beda. Recte aūt q̄
ſcādalizari pt̄. puſill⁹ appellat̄. Qui ei magn⁹ eſt.
qd̄cūq; paſſus fuerit. n̄ decliat a fidē q̄ aūt puſillus ē
aīo & pu⁹ occaſiōes q̄rit q̊ ſcādalizet̄. ꝓpterea oꝫ
nos maxīe his ꝯſulē q̄ pui ſūt i fidē. ne occaſiōe nr̄i
offēdāt̄ & recedāt a fidē. ac d̄cidāt a ſalute ¶ Gre.
ſup eze. Notādū tn̄ ꝙ i nr̄o bono ope aliqn̄ cauēdū
ē ſcādalū pxi. aliqn̄ aūt ꝓ nihilo ꝯtēnēdū. Inꝗtum
ei ſine peccato poſſum⁹. vitare ꝓxi ſcandalū debe
m⁹. Si aūt de veritate ſcādalū ponit̄. vtili⁹ ꝑmit

tit' ſcādalū naſci · ꝙ veritas relinqt' . ¶ Grego · in
paſto · Miſtice aūt in mola aſinaria ſecularis vite
circuit⁹ ac labor expmit' · & p pfundū maris ex=
trema dānatō deſignat' · Qui g ad ſāctitatis ſpēm
deductus vel verbo ceteros deſtruit vel exemplo ·
Melius pfecto erat · vt būc ad mortē ſub exterio=
re bitu terrena acta ↄſtrigerēt · ꝙ ſacra offitia in
culpa ceteris imitabilē demōſtrarent · qꝛ nimirū ſi
ſol⁹ caderet · vtrūqꝫ būc tollerabilior inferni pena
cruciaret · Sequitur textus
¶ Et ſi ſcādalizauerit te man⁹ tua · abſcide illam ·
Bonū eſt tibi debilē introire in vitā ꝙ duas mā⁹
bn̄tem ire in gebennā · in ignē iextīguibilē · vbi v=
mis coꝝ non morit' · & ignis non extinguit' · Et ſi
pes tu⁹ te ſcandalizat · amputa illū · Bonū eſt tibi
claudū introire in vitā eternā · ꝙ duos pedes bn̄tē
mitti in gebēnā in ignē iextinguibilē · vbi vermis
coꝝ n̄ morit' · & ignis n̄ extinguit' · ꝙ ſi ocl'us tu⁹
ſcandalizat te erue illū · Bonū eſt tibi luſcū ītroire
in regnū dei ꝙ duos oculos bn̄tē mitti in gebēnam
ignis · vbi vermis coꝝ n̄ morit' · & ignis n̄ extin=
guit' · Ois em̄ igne ſaliet' · & oīs victima ſaliet'
Bonū eſt ſal qᵭ ſi ſal inſulſū fuerit · ī g illud con=
dietis? bēte in vobis ſal · & pacem bēte inter vos ·
¶ Bed · Quia ſup docuerat dn̄s ne ſcādalizare⁹ eos
q credūt ī eū · Nūc conr admōet · qtū cauere debeā⁹
eos q ſcādalizare nos · i · verbo vel exemplo ſuo ad
ruinā peccati ppellere certāt · Vn̄ dicit · Et ſi ſcā ·
te ma · tu · abſc · il · ¶ Chriſ · Non de mēbris boc di=
cit · ſꝫ de ppinqs amicis · quos qtū ad neceſſaria in
membroꝝ ordine nos bēm⁹ · Nihil em̄ tā nociuum
vt pniciosa ſocietas · ¶ Beda · Manū qppe noſtrā
appellat neceſſariū amicū · cuius auxilio quotidia=
no opus bēm⁹ · Sed ſi talis nos ledere ī cauſa aīe
voluerit · excludēdus eſt a noſtra ſotietate · ne ſi cū
pdito in bac vita ptē babere volum⁹ · ſimul in futu
ro cū illo peam⁹ · Vn̄ ſequit' · Bo · eſt ti · de · itro ·
in vi · ꝙ du · ma · ba · ire in ge · in ig · inex · ¶ Gloſa
Debilē dicit · admtorio alicuius amici puatū · Nā
melius eſt abſqꝫ amico ire in vitā · ꝙ cū eo ire in ge
bēnā · ¶ Hiero · Vel alit' · bonū ē tibi debilē ingre
di in vitā · i · ſine pncipatu · ꝙ duas man⁹ bn̄tem ·
Due man⁹ pncipatus ſunt bumilitas & ſuperbia
Abſcide ſupbiā tenēs bumilē principatū · ¶ Chri ·
Deinde teſtimoniū ppheticū ex eſaia ppheta indu
cit · dicens · Vbi ver · eo · n̄ mo · & ig · n̄ ex · Non de
ſenſibili verme boc dicit · ſꝫ vmē cōſcietiam vocat
mordētē aīam ꝙ n̄ ſit opata bonū · Vnuſquiſqꝫ em̄
ſuipſius accuſator fiet · rememorās q geſſit in vita
mortali · & ſic coꝝ vmis imortalis pmanet · ¶ Be ·
Sic at vmis ē dolor iteri⁹ accuſās · ſic igis ē pena
extrinſec⁹ ſeuiēs · Vel in vme putredinē gebenne
ſicut in igne ardorē deſigt · ¶ Aug⁹ · xxi · de ciuit ·
dei · Vtrūqꝫ at boꝝ ignē · ſ · ac vmē q volūt ad aīe
penas n̄ ad corpis ptinere · dicūt etiā vri dolore aī
ſero ac ī fructuoſe penitētis · eos q fuerint a regno
dei ſepati · Et iō ignē p iſto dolore vrente n̄ incon

grue poni poſſe cōtendūt · ſcd̄m illᵭ apoſtoli · Quis
ſcandalizat' & ego n̄ vror? Eūdē etiā vmē putāt i=
telligēdū eē · ſcd̄m illud · Sicut tinea veſtimētū &
vmis lignū · ſic meror excruciat cor viri · q ſi penas
& aīe & corpis ī illo ſupplicō futuras eē n̄ dubitāt ·
igne vri corp⁹ · aīam vero rodi qdāmō vme mero=
ris affirmāt · ꝙ & ſi debilius dr̄ · qꝛ abſurdū ē ibi do
lorē aut corporis aut aīe defuturū · Ego tn̄ facilius
eſſe dixerim vt ad corp⁹ vtrūqꝫ dicā ptinere ꝙ neutrum ·
Et iō tacitū eē in iſtis diuine ſcpture vbis aī dolo=
rem · qꝛ cōſequēs eē intelligit' vt corpe dolēte aī⁹
qꝫ cruciet' · Eligat g quiſqꝫ qᵭ placet · aut ignem
tribuere corpi · aīe vermē · boc pprie illud tropice ·
Aut vtrūqꝫ pprie corpi · Poſſunt em̄ aīalia etiā in
ignibꝰ viuere in vſtione ſine cōſūptione · In dolore
ſine morte · p miraculū potētiſſimi creatoris · Seq
tur · Et ſi pes tu · ſcā · te · ¶ Beda · Pes amicus dr̄
pter miniſteriū diſcurſus quaſi ī noſtris vſibus
accōmodatos · Sequit' · Quod ſi ocu · tu · ſcāda · te ·
Oculus dr̄ amicus vtilis atqꝫ ſollicitus & acutus
ad pſpiciendū · ¶ Aug⁹ · de cō · euā · Hic pfecto ap
pet · ꝙ illi qui noīe xp̄i ſūt deuoti · & priuſqꝫ xp̄i=
anoꝝ numero ſotient' · vtiliores ſūt ꝙ bi qui cum
iā xp̄iani appellent' · & xp̄ianis ſacramētis imbuti
ſūt talia ſuadent · vt quibꝰ ea pſuaſerint · ſecū inet'
nā penā ptrabāt · quos mēbrorū corporaliū noīe ·
tanqꝫ manū vel oculū ſcādalizantē · iubet erui a cor
pore · boc ē ab ipa vnitatis ſotietate · vt ſine bis po
tius veniat' ad vitā · ꝙ cū eis eat' in gebēnam · boc
ipo aūt ſepant' a quibꝰ ſepant' · ꝙ eis mala ſuadē=
tibꝰ boc ē ſcādalizātibꝰ n̄ cōſentit' · Et ſiquidē oībꝰ
bonis cū quibꝰ eis noticia eſt de bac pūerſitate in=
noteſcūt · ab oī peit⁹ ſotietate · atqꝫ ab ipa diuinoꝝ
ſacramtoꝝ pticipatione ſepent' · Si aūt quibuſdā
ita noti ſūt · plibꝰ at iſta eoꝝ eſt ignota pūerſitas ·
ita tolerādi ſūt · vt neqꝫ illis ad iniqtatis cōmunio
nem cōſentiat' · neqꝫ pter illos bonoꝝ ſotietas de=
ſerat' · ¶ Beda · Quia vero dn̄s tertio mentōe vmis
& ignis fecerat · vt boc valeā⁹ euitare tormentum
Subdit · Oi em̄ igne ſalietur · Fetor em̄ vermiū de
corruptione ſolet naſci carnis & ſāguinis · Ideoqꝫ
caro recens ſale cōdit' · vt exicato bumore ſāgui=
neo · vmeſcē neqat · Et qdē qᵭ ſale ſalit' · vmis pu=
tredinē ācz · ꝙ vo igne ſalit' · i · igibꝰ ſale aſpſis recō
dit' · n̄ ſolū v · abijcit · ſꝫ ipaz qqꝫ cānē ↄſumit Caro
g & ſāguis vmes creat · qꝛ delectatō cānalis · cui cō
dimētū ↄtinētie n̄ reſiſtit · penā luxurioſ generat e=
tnā · cui⁹ fetorē qſqs vitare dſiderat · & corp⁹ ſale
ↄtinētie & mētē ſtudat ↄdimto ſapīe · ab erroris &
vitoꝝ labe caſtigare Sal eī dulcedinē ſapīe ignis
ſpūs ſācti gtiā dſigt · Dicit g · Ois igne ſalit' · qꝛ
oīs elect⁹ ſapīa ſpūali debet corruptōe ↄcupiſcētie
cānalis expurgari Vl' ignis ē tribulatōis · q patīa
fidliū vt pfectū op⁹ bēre poſſint · exercet' ¶ Chri ·
Simile at ē buic qᵭ dicit apl'⁹ · Vniuſcuiuſqꝫ op⁹
qle ſit · ignis pbabit · Poſtea a leuitico teſtiomū i
troducit · di · Et oīs victīa saliet' ¶ Hic Victia ·

dñi ē genus hũanũ · qḋ hic rõne ſapientie ſalitur ·
dũ corruptõ ſãguinis cuſtodia putredinis & mat̃
vermiũ cõſumet̃ · & illic purgatorio igne exami-
nabit̃ · ¶ Beda · Poſſum⁹ & ita ītelligē ꝙ altare
dei ſit cor electoꝝ · hoſtie vero & ſacrificia ī hoc al-
tari offerenda · bona ſũt oꝑa fideliũ · In oĩbꝫ aũt ſa-
crificiis ſal debet offerri · q̃ nullũ ē opus bonũ qḋ
ñ ſal ſapiẽtie · ab oĩ corruptione vane laudis · cete-
riſqꝫ ꝑuis ſiue ſupfluis cogitationibꝫ expurgat ·
¶ Chri · Vel hoc dı̃ ꝙ oñe mun⁹ victie nr̃e · q̃ ē
ſcd̃m oratione & ꝑxi ſubuẽtione ſalit̃ igne diuio ·
de q̊ dı̃ · Igne vẽni mittere ī terrã · de quo ſubdit̃ ·
Bonũ ē ſal · i · ignis dilectõis · qḋ ſi ſal īſulſũ fuerit ·
idē ſe ip̃o ꝑuatũ · & ꝓpria q̃litate ꝑ q̃m dı̃ bonũ · In
q̊ illud cõdietis? Sũt ei ſales ſal hñtes · qui · ſ · hñt
g̃tie plenitudiñe · & ſũt ſales ſal ñ hñtes · q̃ ei ñ ſũt
pacifici · ſal ſũt īſulſũ · ¶ Beda · Vel bonũ ē ſal · bo
nũ ē dei v̄bũ audire freq̃ẽtius · & ſale ſapiẽtie ſpiri
talis cordis arcana cõdire · ¶ Theo · Sicut eñ ſal
carnes cõſeruat & vermes eas ñ ſinit generare · ſic
& ſermo doctoris ſi deſiccatiu⁹ erit · cãnales hoĩes
cõſtrigit · & ī eis īextinguibilē vermē ñ ſinit ge-
nerari · Si vero ſit īſulſus · i · ſi v̄tutē deſiccatiuam
& cõſeruatiuã ñ hēat · ī q̊ cõdiat̃? ¶ Chriſ · Vel
ſcd̃m matheũ diſcipuli xp̄i ſũt ſal · q̃ totũ orbem cõ
ſeruant · reſiſtentes putredini q̃ ē ab idolatria &
fornicatõe peccatoꝝ · Pōt etiã ītelligi ꝙ vnuſq̇ſqꝫ
nr̃m hēat tantũ ſalis · q̃tũ capax ē dei g̃tiaꝝ · Vnde
& apoſtol⁹ cõiũgit g̃tiã ſali · di · Sermo vr̃ ſit in
g̃tia ſale cõdit⁹ · Sal etiã ē dñs ihesus xp̄s q̃ fuit
ſufficiens totã terrã cõſuare · & m̃ltos ī terra fecit
ſales · Quoꝝ ſi aliq̃ marceſcãt (poſſibile ē eī & bo
nos in putredinē trãſmutari) dignũ ē vt foras mit
tant̃ · ¶ Hiero · Vel aliter · Sal īſulſũ eſt q̃ amat
ꝑncipatũ · & increpare ñ audet · Vñ ſequit̃ · habe ·
in vo · ſal · & pa · ha · īter vos · vt · ſ · ſalſedinē correp
tionis amor ꝑxi tēpet · & dilectionē ꝑxi · ſal in
ſticie cõdiat · ¶ Grego · ſuꝑ ezechie · Vel hoc dici
tur contra · quos dum maior conſcientia erigit ·
a ceteroꝝ ſocietate diſiũgit · & q̊ plus ſapiũt · eo a
cõcordie v̄tute reſipiſcũt · ¶ Gre · ī paſto · Qui etiã
loq̇ ſapient̃ nitit̃ · magnoꝑe metuat · ne eius eloq̇o
audientiũ vnitas cõfundat̃ · ne dũ ſapiens videri
deſiderat · vnitatis conpagē inſipienter abſcidat ·
¶ Theo · Vel q̃ cõſtrigit · ſe vīculo dilectõis ad
ꝑximũ · h̓ ſalē habet · & ex hoc pacē cũ fratre ſuo ·
¶ Aug⁹ · de cõ · euã · Hec marcus dñm locutũ fuiſ-
ſe cõtextim cõmemorat · & aliq̃ poſuit q̃ nullus ali
us euãgeliſtarũ poſuit · Alia vero q̃ matheus q̊qꝫ
poſuit · & aliq̃ que matheus & lucas · Sed illi ex a-
liis occaſionibus & in alio rerum ordine · Vnde
mihi videtur etiam hoc loco dominum dixiſſe que
aliis locis dixit · quia ſatis pertinebant ad hanc
ipſam eius ſententiam · qua vetuit prohiberi vir
tutes in nomine ſuo fieri · etiam ab illo qui cum diſ
cipulis eum non ſequebatur.

¶ Capitulum · x ·

ET inde exurgens · venit ī fines iu
dee · vltra iordanem · & cõueniũt
iteꝝ turbe ad eũ · Et ſicut cõſue-
uerat · iteꝝ docebat illos · Et acce
dẽtes phariſei · īterrogabãt eũ · ſi
licet viro vxorē dimittē · tẽptan-
tes eũ · At ille rñdens · ait · Quid vobis ꝑ̃cepit moi-
ſes? Qui dixerũt · moiſes ꝑmiſit libellũ repudii ſcri
bē · & dimittē · Quibꝫ rñdens ihesus ait · Ad duritiã
cordis veſtri ſcripſit vobis ꝑ̃ceptũ iſtud · Ab initõ
aũt creature · maſc̃lũ & feminã fecit eos de⁹ · & dix-
it · Propt̃ hoc relinquet hõ p̄rm & matrē ſuã & adhē
bit ad vxori ſue · & erũt duo in carne vna · Itaqꝫ
iam non ſũt duo · ſed vna caro · Quod g̊ deus con-
iunxit · hõ ñ ſepet · Et iterũ ī domo diſcipuli ei⁹ de
eodem īterrogabant eũ · & dixit illis · Quicunqꝫ di
miſerit vxorē ſuã · & aliã duxerit · adulteriũ con
mittit ſuꝑ eã · Et ſi vxor dimiſerit virũ ſuum · &
alii nupſerit mechatur · ¶ Beda · Hucuſqꝫ marc⁹
ea narrauit de domino que ī galilea fecit & docuit ·
hic incipit enarrare que in iudea fecit & docuit ·
ſiue paſſus eſt · Et ꝑ̃mo quidem trãs iordanem ad
orientem · Et hoc ē quod dicit̃ · Et inde exur · ve · in
fi · iu · vl · ior · Deinde etiã citra iordanem quãdo ve-
nit iericho bethaniã & hieroſolimam · Et cum om-
nis iudeorũ prouintia · generaliter ad diſtinctionē
aliarũ gentium · iudea ſit dicta · ſpecialius tñ meri
diana eius plaga appellabatur iudea · ad diſtinctio
nem ſamarie galilee decapolis & ceterarum in eadē
prouintia regionum · ¶ Theo · Viſitat autem re
gionem iudee · quam ſepe ꝓpter iudeorum emulatõ
nem reliquerat · quia paſſio in ea erat futura · Non
tñ aſcendit tunc hieroſolimam · ſed iudee confinia
vt turbe ñ malicioſe ꝓficeret · Hieroſolima ei erat
opatrix oĩs neq̇cie ob maliciã iudeoꝝ · Vñ ſequit̃
Et ꝯuene · ite · tur · ad eum · & ſicut · cõ · ite · do · illos ·
¶ Beda · Notanda eſt mentiũ diſtantia in turbis
& phariſeis · hee conueniunt vt doceantur · & ſui ſa
nēt̃ īfirmi · ſicut mathe · cõmemorat · Illi accedũt
vt ſaluatorē tẽptando decipiant · Vñ ſequit̃ · Et
acce · pha · inter eũ ſi li · viro vx · di · tē · eũ · ¶ The ·
Accedũt quidē ñ deſerentes eũ · ne turbe in eũ cre-
derēt · Sed cõtinue accedẽtes · credebant eũ in dubi
tationē inducere & eũ per interrogationes cõfunde
re · Propoſuerũt aũt ei q̇õnē · ex vtraqꝫ ꝑte ꝑ̃cipi-
cium habentem · vt ſi dicat ꝙ licet viro vxorem
dimittere · vel non licet · accuſarent ipſum contradi
centes eidem ex dogmatibus moiſi · Chriſtus igit̃
ſapientia ip̃a · rñdit eis reſponſionē · illorum laque
os fugientem · ¶ Chriſ · Interrogatus · n · ſi licet ·
non ſtatim reſpõdit · non licet · ne tumultuentur ·
ſed primo eos legis ſententiam voluit reſpondere ·
vt quod eum dicere oportebat hoc illi reſponderet
Vnde ſequitur · At ille reſpondens ait · Quid vob
precepit moiſes? Sequitur qui dixerunt · Moiſes
permiſit libellum repudii ſcribere & dimittē · Pro
ponũt q̇dē moiſen hoc dixiſſe · aut ꝓpt̃ ītrogatõnē

ſaluatoris · aut volentes in eũ viroꝝ multitudinẽ
incitare. Etenĩ hoc iudeis erat ĩdifferẽs & oẽs hoc
opabantur · tanꝙ a lege pmiſſum · ¶ Auguſt · de
con · euã. Nihil aũt ad rei veritatem intereſt · vtꝝ
dño ſepationem ꝓhibenti & ſententiã ſuã de lege
firmanti. ipĩ turbe vt matheus narrat · intulerint
queſtionem de libello repudij per eũdem moyſen ſi
bi pmiſſo · an hoc quidem illi de ꝑcepto moyſi illos
interroganti reſponderit · vt marcus hic dicit. Nã
& volũtas eius ita ſe habebat · vt nõ eis redderet
rationem cur illud moyſes pmiſerit · niſi prius ipĩ
hoc cõmemoraſſent · Cũ g͛ volũtas loquentiũ cui
debent verba ſeruire · ab euãgeliſta vtroqꝫ mõſtra
ta ſit · nihil intereſt iam licet diuerſus inter ambos
fuerit modus narrãdi · Poteſt etiã hoc intelligi · ꝙ
ſicut dicit marcus · prius eos de vxore dimittenda
interrogantes. dñs viciſſim interrogat quid eis ꝑ
cepit moyſes · qui cũ reſpondiſſent · Moyſen per-
miſiſſe libellũ repudij ſcribere & dimittere · Rñdit
eis de ipã lege p moyſen data · quomõ de⁹ inſtitu
erit cõiugium maſculi & femine · dicens ea que po
nit matheus · Quibꝰ auditis · illi id quod ei primo
interroganti reſponderant · repetierunt dicentes ·
Quid g͛ mãdauit moyſes ¶ Aug⁹ · contra fauſtũ ·
Nolebat aũt dimitti vxorem a viro qui hãc inter-
poſuit morã · vt in diſcidiũ anim⁹ ꝑceps libelli cõ-
ſcriptione refractus abſiſteret · ꝑſertim qꝛ vt ꝓhi-
bent · apud hebreos ſcribere litteras hebreas nulli
fas erat · niſi ſolis ſcribis · Ad hos igitur quos op-
teret eẽ prudentes legis ĩterp̃tes · & iuſtos diſcidij
diſſuaſores lex mittere voluit eũ · quẽ iuſſit libellũ
dare repudij ſi dimiſiſſet vxorem · Non enĩ poterat
ei ſcribi libellus · niſi ab ipĩs · quẽ per hanc occaſi
onem & neceſſitatem venientem quodãmõ ĩ man⁹
ſuas bono conſilio regerent atqꝫ inter ipm̃ & vxo-
rem pacifice agendo · dilectionem concordiamqꝫ ſua
derent · ꝙ ſi tantũ intercideret odium · vt extingui
emẽdariqꝫ non poſſet · tũc vtiqꝫ ſcriberetur libellus ·
qꝛ fruſtra non dimitteret · quã ſic odiſſet vt ad debi
tam cõiugio caritatem nulla prudentium ſuaſione
reuocaretur · ꝑpt̃ hoc ſubdit͛ · Quibꝰ re · iheſus · ait
ad dur · cor · ve · ſcri · eſt vo · pre · iſtud · Magna enĩ
duritia erat · que nec per libelli interpoſitionẽ (vbi
diſſuadẽdi locus iuſtis & prudẽtibꝰ tribuebat͛) ſol
ui vel flecti poſſet ad recipiendam vel reuocandã
cõiugij caritatẽ · ¶ Chriſ · Vel dicit Ad duritiam
cordis veſtri · qꝛ ſi anima fuerit purgata deſiderijs
& ira · poſſibile eſt mulierem nequiſſimã tollerare
Multiplicatis aũt in anima paſſionibꝰ predictis ·
multa mala contingent circa odioſum cõnubium ·
ſic igit͛ ab incuſatione coꝝ moyſen eripit · qui de-
derat legem · & totũ in coꝝ caput cõuertit · Sed qꝛ
graue erat quod dictũ eſt · ſtatim ad antiquã legẽ
ſermonem reducit · dicens · Ab initio aũt creature
maſculũ & feminam fecit eos deus · ¶ Beda · Non
ait maſculũ & feminas · quod ex prioꝝ repudio q̃-
rebatur · ſed maſculũ & feminã · vt vnius coniugis
cõſortio necterentur · ¶ Chriſ · Si aũt voluiſſet
hanc quidem dimitti & alteram introduci · creaſſet
plurimas mulieres. Nec ſolũ homini deus mulierẽ
cõiunxit · ſed & reliquere parentes ꝑcepit & muli
eri adherere · Vñ ſequit͛ · Et dixit · ſ · deus p adã
Propter hoc re · ho · pa · ſu · & ma · ſu · & adhe · ad
vxor · ſu · Ex ipõ mõ locutionis inſepabilitatem
mr̃ionij demonſtrãs · qꝛ dicit · adherebit · ¶ Beda ·
Et ſimiliter qꝛ dicit adherebit ad vxorem ſuã · nõ
ad vxores · Sequit͛ · Et erunt duo in carne vna ·
¶ Chriſ · i · ex vna radice facti · in vnũ corpus cõ
ueniũt · Sequit͛ · Itaqꝫ iam non ſũt duo · ſed vna
caro · ¶ Beda · Primũ igit͛ nuptiaꝝ eſt ex duabꝰ
vnã carnem fieri · Caſtitas iuncta ſpũi · vnus effici
tur ſpũs · ¶ Chriſ · Poſt hoc terribile faciens ar-
gumentũ non dixit ne diuidatis · ſed ↄcluſit · Quod
g͛ deus cõiunxit homo non ſepet · ¶ Aug⁹ · cõtra
fauſtũ · Ecce iudei ex libris moyſi cõuincũtur · ñ
eẽ vxorem dimittendam · qui ſcd̓m volũtatẽ legis
moyſi arbitrant͛ ſe facere · cũ dimitterẽt · Similit͛
& illd̓ hic ipõ xp̃o atteſtãte cognoſci⁹ deũ feciſſe
& cõiunxiſſe maſculũ & feminam · quod manichei
negando dãnantur · non iam moyſi libris · ſed xp̃i
euangelio reſiſtentes. ¶ Beda · Quod g͛ deus con-
iunxit vnã faciendo carnẽ viri & femine · hoc hõ
nõ poteſt ſepare · ſed ſolus deus · Homo ſepat ·
quando ꝑpter deſiderium ſcd̓e vxoris primã dimit
timus · Deus ſepat · quãdo ex cõſenſu ꝑpter ſer-
uitutem dei · ſic habemus vxores quaſi non haben
tes. ¶ Chriſ · Si aũt duo quos deus cõiunxit ſep
ari non debent · multo magis eccleſiam quam deus
xp̃o cõiunxit · ab eo non cõuenit ſepare · ¶ The ·
qꝛ vero ſcandalizabantur diſcipuli · tanꝙ ex pre-
dictis non plene eis fuerit ſatiſfactũ · ꝑpter hoc enĩ
iterum ĩterrogant · Vñ ſequit͛ · Et ite · in do · diſc ·
eius de eodem inter · eũ ¶ Hiero · Secũda interroga
tio ab apoſtolis iterũ dicta eſt · qꝛ de eadem re · de q̃
phariſei eũ interrogauerunt · i · de cõiugij ſtatu · &
hoc ꝑprie · Iterata enĩ verbi ſententia · ñ faſtidium
ſed eſuriẽ & ſitim preſtat · Vnde qui me comedũt ·
adhuc eſurient & qui me bibũt adhuc ſitiẽt · Mel-
liflua enĩ ſapientie eloquia guſtata · diligentibus
multimodũ ſaporem reddũt · Vñ dñs iterato diſci-
pulos inſtruit · Nã ſequit͛ · Et dixit illis · Quicũqꝫ
dimi · vx · ſu · & al · dux · adul · com · ſu · eã · ¶ Chr ·
Adulteriũ vocat ñ cũ ſua ſimul eẽ · Non enĩ eſt ſua
quã accepit prima derelicta · & ꝑpter hoc cõmittit
adulterium ſup eam · i · ſup ſcd̓am quã introducit ·
Idem aũt eſt & de muliere · Vñ ſequit͛ · Et ſi vx ·
di · virũ ſuũ & alij nup · mechat͛ · Nõ enĩ alteri vt
ꝑprio viro poteſt cõiũgi · ſi ꝑprium dereliquat · Et
q̃dẽ lex ꝓhibuit adulteriũ maĩfeſtũ · Sꝫ ſaluator
hoc ñ maĩfeſtũ · neqꝫ ab oĩbꝰ notũ · nature ↄtrariũ ·
¶ Bed · In matheo võ ſcp̃tũ ẽ plení⁹ · Quicũqꝫ di-
miſerit vxorẽ ſuã niſi ob fornicatõꝫ · Vna g͛ ſolũ-
mõ cãnalis ẽ cã · fornicatõ · Vna ſpital͛ · timor dei ·
vt vxor dittat͛ · ſic m̃lti religiõis cã feciſſe legũt͛ ·

Nulla aūt cauſa eſt dei lege pſcripta · vt viuēte ea que relicta eſt · alia adducatur · ¶ Chriſ · Quod aūt matheus dicit phariſeis hec verba dixiſſe · Marc⁹ vero diſcipulis · nō ē ɔtrariū ɔtigit · n̄ · hec ⁊ his ⁊ illis dicta eſſe · Sequit̄ textus

¶ Et offerebant illi puulos · vt tangeret eos · Diſcipuli aūt cōminabanť offerētibꝰ · Quos cū videt iħs · idigne tulit · ⁊ ait · Sinite puulos venire ad me · ⁊ ne ꝓhibueritis eos · talium eī ē regnū dei · Amē dico vobis · Quiſquis nō receperit regnū dei velut puulus · non intrabit illud · Et cōplexans eos ⁊ imponens manus ſup illos · bn̄dicebat illos · ¶ Theo · Oſtēſa ſuperius nequicia phariſeoꝝ xp̄m temptātium · nūc oſtendiť multa fides turbarū · que tantū manuū impoſitione · putabant xp̄m benedicere pāuulos quos illi offerebant · Vn̄ dicitur · Et offer · illi puu · vt tā · eos · ¶ Chriſ · Sed diſcipuli ꝓhibebant offerentes ꝓpter xp̄i dignitatem · Et hoc ē qđ ſubditur · Diſci · aūt cō · offe · Saluator aūt erudiens diſcipulos ſapere moderata · ⁊ timorem cōculcare mūdanū · accipit pueros ⁊ eis p̄nūtiat regnum dei · Vnde ſequit̄ · Et dixit illis · Sinite paruu · ve · ad me · ⁊ ne ꝓhi · eos · ¶ Orig · Si quis ḡ coꝝ qui doctrinā eccleſiaſticam ꝓfitentur · videat aliquem offerentem quoſdā ſtultos mūdi ⁊ ignobiles ⁊ infirmos · qui ꝓpter hoc appellati ſūt pueri ⁊ infantes · non ꝓhibeat · quaſi ſine iudicio facientem eū qui offert talem ſaluatori · Poſt hec exhortatur diſcipulos ſuos iam viros cōſtitutos · condeſcendere vtilitatibus puerorum · vt fiant pueris quaſi pueri · vt pueros lucrentur · Nam ⁊ ipſe cum in forma dei eēt · humiliās ſe factus eſt puer · Vn̄ ſubdit · Talium · eſt em̄ regnū · ¶ Chriſ · Etenī ab omnibꝰ paſſionibꝰ pura exiſtit anima pueri · ꝓpter hoc oportet vt hec ex volūtate operemur · que pueri habent per naturam · ¶ Theo · Vnde nō dixit · horū eſt regnū dei · ſed talium ſcilicet habentium ⁊ ſtudio ⁊ labore innocentiā ⁊ ſimplicitatē quā habent pueri ex natura · Puer em̄ nō odit neq̄ malicioſe aliquid operatur · neq̄ verberatus a matre diſcedit · Sed ⁊ ſi eū vilibꝰ induat veſtmentis · p̄fert ea regalibꝰ indumentis · Sic ⁊ ille qui viuit ſecūdū vtutem eccleſie matris ſue · nihil huic preshonorat · neq̄ etiā reginam multoꝝ voluptatem · Vnde ⁊ dn̄s ſubdit · Amen dico vobis · Quiſquis non rece · reg · dei velut puu · non intrabit illud · ¶ Beda · i · niſi talē habueritis innocentiā ⁊ animi puritatem · ſicut puulus habet · regnū celoꝝ non poteritis intrare · Aliter regnū dei · i · doctrinam euangelij · ſicut puulus recipere iubemur · qꝛ quomodo puulus in diſcendo non cōtradicit doctoribꝰ · neq̄ rationes cōponit ⁊ verba · eis reſiſtens · ſed fideliter ſuſcipit que docetur · ⁊ cū metu obturpat ⁊ diſcit · ita ⁊ nos obedienđo ſimpliciť ⁊ ſine vlla cōtradictione verbū dn̄i ſuſcipere debemus · Sequit̄ Et com · eos · ⁊ im · ma · ſup il · bene · illos · ¶ Chri · Bene aūt amplexaťr eos ad benedictionem tāq̄ i ꝓprium ſinū eleuans ꝓpiciatus facturam ſuā ab eo cadētē ab initio ⁊ diuiſā · Imponit aūt puulis manus · docens diuine virtutis operationē · Et quidem ſecūdū conſuetudinem alioꝝ manus imponit · ſed non ſecūdū conſuetudinem operatur · Deus em̄ exiſtens · humanum modū ſeruabat tanq̄ verus hō factus · ¶ Beda · Complexus etiā benedixit paruulos · vt humiles ſpiritu ſua benedictiōe ⁊ gratia ⁊ dilectione dignos eē ſignificet · Seq̄t̄ textꝰ

¶ Et cū egreſſus eſſet in via · pcurrens quidā genuflexo ante eum · rogabat dicens · Magiſter bone · quid faciam vt vitam eternam pcipiam ? Iħs aūt dixit ei · Quid me dicis bonū ? Nemo bonus niſi vnus deus · Precepta noſti · Ne adulteres · ne occidas · ne fureris · ne falſū teſtimoniū dixeris · ne fraudem feceris · Honora patrem tuū ⁊ matrem · At ille reſpondens · ait · Magiſter hec omnia ſeruaui a iuuentute mea · Iheſus aūt intuitus eū · dilexit eū · ⁊ dixit ei · Vnū tibi deeſt · Vade quecūq̄ habes vende ⁊ da pauperibꝰ · ⁊ habebis theſauros in celo · ⁊ veni ſequere me · Qui cōtriſtatus in verbo · abijt merens · Erat em̄ poſſeſſiones habens multas Et circūſpiciens iheſus · ait diſcipulis ſuis · Quam difficile qui pecunias hn̄t in regnū dei introibunt Diſcipuli aūt obſtupeſcebant in verbis eius · At iheſus rurſus reſpondens ait illis · Filioli · q̄ difficile eſt confidentes in pecunijs in regnum dei introire ! Facilius eſt camelū per foramen acus trāſire · q̄ diuitem intrare regnū dei · Qui magis admirabātur · dicentes ad ſemetipſos · Et quis poteſt ſaluꝰ fieri ! Et intuens illos iheſus · ait · Apud homines impoſſibile eſt · ſed non apud deum · Oīa em̄ poſſibilia ſunt apud deum · ¶ Beda · Audierat · quidā a domino · tantum eos qui paruuloꝝ volunt eſſe ſimiles · dignos eē introitu regni celoꝝ · ideo poſcit ſibi expom non parabolis · ſed apte · quibus operum meritis vitam eternam cōſequi poſſit · Vnde diciť Et cum egreſſus eſſet in via · pcur · qui genu · ante eum · roga · eum · dicens · Ma · bo · quid fa · vt vi · eter · pci · ¶ Theo · Miror de hoc iuuene · qui omnibus alijs pro infirmitatibus ad chriſtum accedētibus · hic vite eterne poſſeſſionem poſtulat · cum maligna ſit paſſio auaricie · ꝓpť quam poſtmodū contriſtatus eſt · ¶ Chriſ · Quia vero acceſſerat ad chriſtum · tanq̄ ad hominem ⁊ ad vnū iudaicorū doctoꝝ · chriſtus tanq̄ homo reſpondit eidem · Vn̄ ſequitur · Iheſus aūt dixit ei · Quid me di · bo · Nemo bo · niſi vnus deus · Hec aūt dicens · non excludit hoīes a bonitate · ſed a cōparatione bonitatis diuine · ¶ Beda · Vnus aūt deꝰ bonus n̄ pꝛ ſolꝰ itelligēdꝰ ē · ſ ⁊ filius q̄ dicit · Ego ſū paſtor bo · ſed ⁊ ſpūs ſāctꝰ · qꝛ dr̄ · Pr̄ de celis dabit ſpm̄ bonū petētibꝰ ſe · Ipa eī vna ⁊ idiuidua trinitas pꝛ · filiꝰ ⁊ ſpūs ſāctꝰ · ſolꝰ ⁊ vnꝰ deꝰ boꝰ ē · Nō igiť bonꝰ ſe bonū negat · ſ eē deū ſignificat · n̄ ſe mgr̄m bonū n̄ eē ſꝫ mgr̄m abſq̄ deo nl̄lū bonū eē teſtaťr ¶ The · Voluit igiť dn̄s p hec vba mentē iuuenis facere

altiorem · vt ipm cognoſceret tāq̄ deū· Sed & ali
ud quid innuit in his verbis · vt quādo debes con
ferre cū aliquo· non adulando cum eo conferas · ſ;
reſpicias radicē bonitatis & fontē deum · & ei pre
ſtes honorem · ¶ Beda · Notandum aūt q̄ iuſticia
legis ſuo tempore cuſtodita · non ſolū bona terre ·
verū etiā ſuis electoribꝫ vitam conferebat · Eterna
querenti conſequenter dixit · Precepta noſti · Ne
adulteres · ne occi · Hec em̄ puerilis innocentia que
nobis imitanda ꝓponitur · ſi regnū dei volumus in
trare · Vnde ſequitur · Et ille reſpondēs ait · Magi
ſter hec omnia ob · a iuuē · mea · Non eſt putandus
homo iſte · vel voto temptantis vt quidam putaue
rūt · dominū interrogaſſe · vel de ſua vita eē menti=
tus · ſed ſimpliciter vt vixerat eē cōfeſſus · quod
patet ex hoc quod ſubdit · Jheſus aūt intuitus eū ·
dilexit eū & dixit ei · Si at mēdacij aut ſimulatio=
nis noxa reus teneret · nequaq̄ intuit⁹ arcana cor
dis eius diligere diceretur iheſus · ¶ Orige · ſuper
mat · In hoc em̄ q̄ dilexit eū vel oſculatus eſt eū ·
videt affirmaſſe ꝓfeſſionē eius qui dixit ſe omnia
iſta impleſſe · Intendēs em̄ mente in eū vidit homi
nem ex bona cōſcientia cōfitentem · ¶ Chriſ · Dig
nū tamen eſt inquirere qualiter hūc dilexit · q̄ eū
non erat ſecuturus? Eſt aūt hoc dicere qm̄ quantū
ad p̄ora dignus erat amore · que legis ſūt obſeruās
a iuuentute · Circa finem vero neq; diminutionem
prioris dilectionis cōſecutus eſt · ſicut neq; perfe=
ctionem ſuſcepit · Et ſi em̄ non exceſſerat menſurā ·
humanam xp̄i perfectionē n̄ ſequēs · nullo tamen
crimine exiſtebat reus · iuxta poſſibilitatem homi=
nis legem obſeruans · & in hoc obſeruatione xp̄s
eū dilexit · ¶ Beda · Diligit em̄ dn̄s eos qui man
data legis q̄uis minora cuſtodiunt · ſ; nihilomin⁹
que in lege minus fuerāt · his qui ꝑfecti eſſe deſide=
rant oſtendit · quia non venit ſoluere legem · ſed
adimplere · Vnde ſequitur · Et dixit ei · Vnū tibi
deeſt · Vade quecūq; habes vende & da pauperibus
& habebis theſauros in celo · & veni & ſe · me · Qui=
cūq; em̄ ꝑfectus eſſe voluerit debet vendere que hꝫ ·
non ex ꝑte · ſicut ananias fecit & ſaphira · ſed totū ·
¶ Theo · Et cū vendiderit dare pauperibꝫ · non hi
ſtrionibꝫ & luxurioſis · ¶ Chriſ · Bene at non fe=
cit eterne vite mentionē · ſ; theſauri · dicens · Et ha
be theſa · in celo · Quia em̄ de pecunijs erat ſermo · &
de abrenūtiatione oīm · oſtendit q̄ reddit plura his
que precepit · relinquere · quāto maius eſt celū q̄
terra · ¶ Theo · Sed q̄ multi ſūt pauperes n̄ humi
les · ſ; ebrij aut aliquā aliā habentes maliciam · ꝓp=
ter hoc dicit · Et veni ſequere · ¶ Beda · Sequit
em̄ dn̄m qui imitator eius eſt · & p veſtigia eius g̃
ditur · Sequitur qui cōtriſtatus in verbo abijt me
rens · ¶ Chriſ · Et cauſam triſticie ſubdit euange
liſta dicens · Erat em̄ poſſeſſiones habens multas ·
Non ei eodem modo afficiuntur qui pauca habent
& qui multa · Adiectō em̄ acquiſitarū diuiciarū ·
maiorem flammam cupiditatis accendit · ſequit ·

Et circū · Jheſus ait diſci · ſuis · q̄ diffi · qui pec · ha
bent in reg · dei introi? ¶ Theo · Non hoc dicit q̄
diuitie male ſint · ſed habentes ipas vt cuſtodiāt ·
Docet em̄ non ipas habere ideſt retinere & cuſto=
dire · ſed eis in neceſſarijs vti & in ſeruitio homi̅s
eē · ¶ Chriſ · Dixit aūt hoc domin⁹ diſcipulis pau
peribꝫ exiſtentibꝫ & nihil poſſidentibꝫ · iſtruēs eos
inopiam non erubeſcere · & quaſi excuſando eis rn̄=
dens pro eo q̄ nihil eos habere conceſſerat · Sequi
tur · Diſcipuli aūt obſtupeſcebant in verbis eius ·
Manifeſtū eſt em̄ · quoniam inopes exiſtentes ꝓ
aliorū ſalute dolebant · ¶ Bed · Sed quia inter pe=
cunias habere & amare multa diſtantia eſt · Vnde
& ſalomon non ait · Qui habet · ſed qui amat diuiti
as · fructum non capit ex eis · Ideo dominus obſtu
peſcentibꝫ diſcipulis verba premiſſe ſententie expo
nit · Vnde ſequitur · At iheſus rur · reſpondēs ait
illis · Filioli · q̄ difficile eſt confi · in pe · regnum in
troire? Vbi notandum eſt q̄ non ait q̄ impoſſibi=
le ē · ſed q̄ difficile ē · Quod em̄ īpoſſibile ē · omnino
fieri non poteſt · ¶ Chriſ · Vel dicens difficile ·
oſtendit eē impoſſibile & non ſimpliciter ſed cum
quadam intentione Et hoc oſtendit exemplo · di ·
Facilius eſt came · per fora · acus tranſire q̄ diuitē
intra · in regnum dei · ¶ Theo · Camelum ſiquidē
oportet intelligere aut ipſum animal aut funem il=
lum groſſum quo naues magne vtuntur · ¶ Bed ·
Quomodo ergo vel ī euangelio matheus & ioſeph ·
vel in veteri teſtamento q̄ plurimi diuites intra=
uerunt ī regnū dei? niſi forte quia diuitias vl' pro
nihilo habere vel ex toto relinquere domino inſpi=
rante didicerunt · Altiore autem ſenſu facilius eſt
chriſtum pati pro dilectoribus ſuis · q̄ dilectores
ſeculi ad chriſtum poſſe conuerti · Cameli enim no
mine ſe intelligi voluit · quia infirmitatis noſtre
onera ſuſtulit · per acum autem ſignificat dolores ī
paſſione ſuſceptos · Foramen ergo acus dicit An=
guſtias paſſionis · quia ſciſſa noſtre quaſi veſtimē=
ta nature quodammodo reſarcire dignat⁹ eſt · Se
quitur Qui mag · ad mira · dic · ad ſemetipos · Et q̄s
poteſt ſaluus fieri? cum incompabiliter maior ſit
turba pauperum · que diuitibꝫ perditis poteſt ſal=
uari · intellexerunt tamen cūctos q̀ diuitias amāt ·
etiam ſi adipiſci nequeant · in diuitū numero depu
tari · Sequitur & intuens eos iheſus ait · Apud
homi · impoſſibile eſt · ſed non apud deum · Quod n̄
ita intelligendum eſt quaſi cupidi & ſuperbi in re
gnum celorum ſint intraturi · cum cupiditate & ſu
ꝑbia ſed poſſibile eſt deo vt a cupiditate & ſuꝑbia
ad caritatem & humilitatem conuertantur ·
¶ Chriſoſtomus · Ideo autem hoc opus dei eſſe
dixit · vt oſtenderet q̄ multa opus eſt illi gratia ·
qui ad hoc a deo dirigitur · Vnde monſtratur q̄ n̄
parua merces eſt diuitibus valentibus chriſti
philoſophiā ſeq̀ ¶ Theo · Vl' itelligēdū ē q̄ dicit
apd̓ hoies īpoſ · ē · ſ; n̄ apd̓ deū · q̄ cū deū audimus ·
hoc fit poſſibile Cū vero hūana ſapim⁹ · īpoſſibile

Sequit᷑. Omnia em̄ poſſibilia ſũt apud deũ. Cum
omnia dicit. entia ſubintelligas. Peccatũ em̄ non
eſt ens. Eſt em̄ res abſq̄ eſſentia & hypoſtaſi pec
catum. Vel aliter. Peccatum non virtutis ſed in
firmitatis eſt. & ideo peccatũ ſicut & infirmitas
impoſſibile eſt apud deũ. Sed nũquid deus facere
poteſt vt id quod factũ eſt. non ſit factum? Ad qđ
dicitur ꝙ deus eſt ſũma veritas. Facere aũt quod
factum eſt. vt non ſit factũ. falſum eſt. Qualiter
ergo veritas faciet falſum? Prius igit᷑ deſtruet ꝓ
priam naturam. vt quidã dicũt. Nũquid poteſt de
us non eē deus? hoc enim ridiculum eſt. textꝰ
¶ Et cepit petrus ei dicere. Ecce nos dimiſimus
omnia & ſecuti ſumus te. Reſpondens iheſus ait.
Amen dico vobis. Nemo eſt qui reliquerit domũ
aut fratres aut ſorores aut patrem aut matrē aut
filios aut agros ꝓpter me. & ꝓpter euangelium.
qui non accipiat centies tantũ nũc in tempore hoc
domos & fratres & ſorores & matres & filios &
agros cũ perſecutionibꝰ. & in ſeculo futuro vitã
eternam. Multi aũt erunt primi nouiſſimi & nouiſ
ſimi primi. ¶ Gloſa. Quia iuuenis audito conſilio
ſaluatoris. de rerũ dimiſſione. triſtis abſceſſerat.
Diſcipuli aũt xp̄i premiſſum cõſilium iã adimple-
uerãt. ſollicitare ceperunt de premio. eſtimantes ſe
magnum aliquid feciſſe. cum iuuenis qui p̄cepta le
gis impleuerat. hoc ſine triſticia nec audire potu-
erit. Vñ petrus pro ſe & alijs dñm ĩterrogat. Et
hoc eſt quod dicitur. Et cepit ei petrus dicere. Ec
ce nos dimiſimus oĩa & ſecuti ſumus te ¶ Hier.
Petrus & ſi pauca dimiſit. tamē hec omnia vocat
Nam & pauca habent vinculum paſſionis. ita vt
beatificetur ille qui pauca relinquit. ¶ Beda. Et
quia nõ ſufficit tantum dimittere. iungit qđ perfe
ctum eſt & ſecuti ſumus te. quaſi diceret. fecimus
quod iuſſiſti. quid igitur dabis nobis premij? Pe
tro autem de diſcipulis tm̄ interrogante. dominus
vniuerſalem reſpõſionem facit. Vnde ſequit᷑. Re
ſpondens iheſus ait. Amē dico vobis. nemo eſt qui
re. do. aut fratres. Hoc autem dicens. ñ innuit vt
patres relinquamus non adiuuantes eos. neq̄ vt
ab vxoribus ſeperemur. ſed nos inſtruit preferre
honorem dei ſecularibus rebus. ¶ Chriſoſtomus
Mihi autem videtur. ꝙ in hoc intendebat perſecu-
tiones futuras occulte prenũtiare. quia futurũ erat
vt multi patres ad impietatem filios inducerent.
& vxores viros. Nõ autem differt dicere propter
nomē meũ. aut ꝓpter euãgelium vt marcus dicit.
aut propter regnum dei vt ait lucas. Etenim no-
men chriſti virtus euangelij eſt & regni. Euange
lium enim recipitur in nomine iheſu chriſti & reg
num dei per nomen ipſius cognoſcitur & venit.
¶ Beda. Quidam autem exoccaſione huius ſentē
tie qua dicitur. accipiet centies tantum nunc in tē
pore hoc iudaicam mille ãnorum fabulam poſt re
ſurrectionem iuſtorum dogmatizant. quando om-
nia que propter deum dimiſimus multiplici ſũt fe-
nore reddenda. inſuper & vita eterna donãda. Nec
vident ꝙ & ſi in ceteris digna ſit ꝓmiſſio. In vxo-
ribus tñ centenis iuxta alios euangeliſtas appare
at turpitudo. preſertim cum dominus in reſurrectiõ
ne nubendũ nõ eē teſtetur. & ea que ꝓpter ſe dimiſ
ſa fuerint. recipienda in hoc tempore cũ perſecutiõi
bus aſſeueret. quas mille ãnis ſuis abeē affirmat.
¶ Chriſ. Eſt quidem igitur centies tantũ merces
ſecundum communicationem & non ſecũdũ poſſeſ
ſionem. hoc em̄ adimpleuit eis dominus non corpo
raliter. ſed alio quodã modo. ¶ Hiero. Vxor em̄
in domo circa viri cibũ negotiatur & veſtimenta.
Vide igitur hoc. & in apoſtolis. Multe em̄ mulie-
res multe ſollicite erant de eoꝝ cibo & veſtimentis
& miniſtrabãt eis. Similiter & patres & matres
plurimas apoſtoli habuerũt. ſ. eos qui ipſos dilige
bant. ſed & petrus vnam relinquēs domũ. poſtea
omniũ diſcipulorum domos habebat. Et maius ē
q̄ cum perſecutionibꝰ hec omnia poſſidebunt ſãcti.
ſi perſecutionē ſint paſſi & anguſtiati. Propter
quod ſequitur. Multi aũt erũt primi noui. & no-
uiſſimi primi. Phariſei em̄ primi exiſtentes facti
ſũt nouiſſimi. Qui vero omnia reliquerunt. & chri
ſtum ſecuti ſũt. fuerunt nouiſſimi in ſeculo iſto p
anguſtias & perſecutiones. ſed erunt primi p ſpem
que eſt in deũ. ¶ Beda. Poteſt ſane hoc ꝙ ait. ac
cipiet centies tantum altius intelligi. Centenariꝰ
quippe numerus de leua trãſlatus in dexteram. licʒ
eandem ĩflexu digitorum videatur habere figurã.
quam habuerat denarius in leua. tamen quantita
tis magnitudine ſurſum creſcit. quia videlicet. oēs
qui propter regnum dei temporalia ſpreuerunt. &
in hac vita perſecutionibus pleniſſima. eiuſdē reg
ni gaudium fide certa deguſtant. atq̄ in expecta-
tione patrie celeſtis que ſignificatur in dextera om
nium electorum delectatione fruuntur. Verum q̄
multi virtutum ſtudia non eadem qua incipiunt ĩ-
tentione pietatis conſumãt. mox ſubinfertur Mlti
autem erunt &c̄. Cotidie enim videmus multos ĩ
laico habitu conſtitutos. magnis vite meritis ex-
cellere. & alios a prima etate ſpiritali ſtudio feruē
tes. ad extremum otio torpente laſceſcere. atq̄ in
erti ſtulticia quod ſpũ cepere. carne cõſũmare.
¶ Erãt aũt in via aſcendētes hieroſolimam. & p̄ce
debat illos iheſus. & ſtupebant. & ſequentes time
bant. Et aſſumens iterum duodecim cepit illis di-
cere que eſſent ventura. Quia ecce aſcendimꝰ hiero
ſolimam. & filius hoĩs tradetur principibꝰ ſacerdo
tum & ſcribis & ſenioribꝰ. & cõdemnabũt eũ mor-
te. & tradent eũ gentibꝰ & illudent & cõſpuent eũ.
& flagellabũt eũ. & interficient eũ. Et tertia die
reſurget. ¶ Beda. Meminerãt diſcipuli ſermõis.
quo dñs ſe paſſurũ multa a ſũmis ſacerdotibus &
ſcribis p̄dixerat. Et iõ hieroſolimã tendētes. ſtupe-
bãt. Et hoc eſt qđ dr̄. Erãt aũt in via aſcendētes
hiero. & prece. illos iheſus. ¶ Theo. Vt oñdat
ꝙ ad paſſionē p̄currit & ꝙ ñ refugit mortē ꝓ nr̄a

ſalute · Et ſtupe · & ſeque · time · ¶ Beda · Ne vel ipſi cum eo occiderent · vel ſaltem ille cuius vita & magiſterio gaudebant · inimicoꝝ manibꝰ occūbēt · Preuidens aūt dominus ex paſſione ſua diſcipulorum animos pturbandos · eis & paſſionis penam & reſurrectionis ſue gloriā predicit · Vnde ſequitur · Et aſſumens iterū · xij · cepit illis dicere que eſſent ventura · ¶ Theo · Vt ſcilicet diſcipuloꝝ corda confirmaret · vt cū hec pauđirent · leuius poſtmodū ſuſtinerent · & repentinis non formidarent · & etiam vt oſtenderet ꝙ volūtarie patitur Qui enī prenoſcit & poteſt fugere & ñ fugit · manifeſtū eſt ꝙ volūtarie ſeipm paſſionibꝰ tradit · Seorſum aūt aſſumit diſcipulos · naqꝫ cōueniēs erat · paſſionis miſterium propinquioribꝰ ſibi reuelare · ¶ Criſ · Cōmemorat aūt ſingula que paſſurus erat · ne ſi aliquid pretermiſſum remaneret · cernentes poſtmodū illud · ſubito turbarentur · Vñ ſubdit · Quia ecce aſcendimus hieroſolimam · ¶ Gloſa Ad quē ſcilicet pertinet pati · Nam diuinitas pati non poteſt · tradetur · ſ · a iuda · Princi · ſa · & ſcri · & ſenioribꝰ · & cōdem · eum morte iudicantes eū eē reum mortis · Et tradent eū gentibꝰ · ſ · pilato gentili · Et illudent ei · milites eius · Et conſpuent eum & fla · eū & interfi · eum · ¶ Criſ · Vt autē cum fuerint cōtriſtati ꝓpter paſſionē & mortem · tunc & reſurrectionem expectent · ſubdit · Et tertia die reſurget · Cū enī triſticias & obprobria que contigerunt · non occultauerit · conueniens erat vt ei & de reliquis crederent · Sequit' textꝰ

¶ Et accedūt ad eū iacobꝰ & iohānes filij zebedei dicentes · Magiſter · volumus vt quodcunqꝫ petierimus · facias nobis · At ille dixit eis · Quid vultis vt faciam vobis? Et dixerunt · Da nobis · vt vnꝰ ad dexterā tuam & alius ad ſiniſtram tuam ſedeā? i gloria tua · iheſus aūt dixit eis · Neſcitis quid petitis · Poteſtis bibere calicē quē ego bibo? aut baptiſmo quo ego baptizor baptizari? At illi dixerunt ei · Poſſumus · Iheſus aūt ait eis · Calicem quidē quem ego bibo bibetis · & baptiſmo quo ego baptizor baptizabimini · Sedere aūt ad dexteram meam vel ad ſiniſtram non eſt meū dare vobis · ſed quibus paratū eſt · ¶ Chri · Audientes diſcipuli chriſtum frequenter de ſuo regno loquentē · putabant ꝙ hoc regnum poſt eius mortem non eēt · Et ideo nūc prenuntiata xpi morte · acceſſerunt ad eum vt honoribꝰ regni ſtatim fierent digni · Vnde dicit · Et acceſ · ad eum ia · & io · fi · ze · di · Magiſter vo · vt quodcūqꝫ pe · fa · nobis · Erubeſcētes enī ꝙ aliquid humanum paſſi erant · acceſſerūt ad xpm ſeorſum eum a diſcipulis aſſumentes · Saluator vero ñ ignorans quid petere debebant · ſed ad reſpondendum eos inducens interrogationem ſubiungit · At ille dixit eis · Quid vultis vt faciā vobis? ¶ The · Credebant aūt predicti diſcipuli ꝙ ꝓpter hoc hieroſolmam aſcenderet · vt regnaret · & poſtmodū pateretur · que ſe paſſurū predixerat · Et hoc cogitantes · dexteram & ſiniſtram ſedem appetebāt · Vnde ſequitur · Et dixerūt · Da nobis vt vnus ad dexteram & alius ad ſiniſtrā ſedeat i gloria tua · ¶ Auguſtinꝰ de cō · euā · Hoc ab eis non per eos ipos · ſed per matrem dictū eē matheus expreſſit · cū illa eorum voluntatem attuliſſet ad dominū · vnde magis ipos ꝙ illam dixiſſe quod dictū eſt · Marcus breuiter intimauit · ¶ Criſ · Vel cōuenienter dici poteſt vtrūqꝫ factū eē · Videntes enī ſe pre alijs honoratos · predictam petitionem ſe cōſequi eſtimabant · Et vt facilius petitionem obtinerent · matrem aſſumpſerunt · vt cū hac ſimul xpm precarētur · ¶ Aug? de cō · euā · Deniqꝫ & dominus etiā ſecundū marcū & ſecundū matheū ipis potius ꝙ matri reſpondit · Nam ſequitur · Iheſus aūt dixit eis · Neſcitis quid pe · ¶ The · Quaſi d · Non eſt hoc quod creditis ꝙ ſim temporaliter i hieruſalem regnaturus · ſed omnia hec que · ſ · ad regnū meū pertinent · ſupra intellectū ſūt · Etenī ſedere a dexteris meis tam magnū quid eſt · vt excellat ordines angelorum · ¶ Beda · Vel neſciunt · quid petant qui ſedem glorie a dño quā nondū merebantur inquirūt · ¶ Criſ · Vel dicit neſcitis quid petatis · ac ſi diceret · Vos de honore loquimini · ego vero de agonibꝰ & ſudoribꝰ diſputo · Non enī eſt hoc premiorum tempus · ſed occiſionis · prelioꝝ & piculoꝝ Vnde ſubdit · Poteſtis bibere ca · quē ego bi · aut bap · quo ego bapti · baptizari? Per modū interrogationis attrahit eos · vt ex cōmunione que eſt ad ipm auidiores fieret · ¶ Theo · Calicem autem & baptiſmum · crucem nominat · Calicem quidem tāꝙ potū dulciter ab ipo ſuſceptū · Baptiſmum vero tanꝙ emūdationem noſtroꝝ facientem peccatoꝝ Qui non intelligentes qđ dixerat · reſponderūt · Vñ ſequitur · At illi dixerūt · poſſumus · Credebant ei ꝙ de calice ſenſibili & baptiſmo quo iudei baptizari ſolebant lauantes · ſ · ſe anteꝙ comederent · loquretur · ¶ Criſ · Reſponderūt aūt tam prompte · expectantes in eo quod petierunt exaudiri · ſequit Iheſus aūt ait eis · Calicē quidem quē ego bibo bi · & bapti · quo ego bapti · baptizabimini · id eſt martirio digni eritis & patiemini ſicut & ego · ¶ Beda · Queritur autem quomodo calicem martirij iacobus & iohānes biberunt · aut quomodo baptiſmo domini fuerunt baptizati · cum ſcriptura narret iacobum tantum apoſtolum ab herode capite truncatū · Iohānes aūt propria morte finiuit vitam · Sz ſi legamus eccleſiaſticas hiſtorias in qbus fertur ꝙ & ipſe propter martirium in feruentis olei doliū miſſus ſit · ſtatimqꝫ relegatus in pathmos inſula · ſic videbimus martiriū aio ñ defuiſſe · & bibiſſe iohānem calicē cōfeſſionis · quem & tres pueri in camino ignis biberūt · licet perſecutor ñ fuderit ſanguinē · Seqt · Sedere aūt ad dex · me · vel ſi · ñ ē meda · vo · ſ qbꝰ paratū ē · ¶ Chri · Vbi duo querūt · vnū ē · ſi paratū eſt alicui ſedē a dextris eius · Alterū aūt ſi oim dñs his quibꝰ paratū eſt poteſtatem

tribuendi nō habet · Ad primum ergo dicimus ꝙ
nullus a dextris neqꝫ a ſiniſtris ſedet · Inuiſ⁹ em̄
eſt omni creature thronus ille · Quomodo ḡ dixit
ſedere ad dexterā meam vel ad ſiniſtrā nō eſt meū
dare vobis quaſi quibuſdā ſeſſuris · ad ſuſpitōnem
quidē interrogantiū rn̄dit eoꝝ intentōni condeſcē
dens · Neqꝫ em̄ nouerant illum thronum excelſum
& cathedram que eſt · a dextris patris · ſed vnū ſo
lum petebāt · ſ · potiri primatu & alijs preeſſe · Qui
dam em̄ audierāt dictū de apoſtolis ꝙ ſup · xij ·
thronos eſſent ſeſſuri · quid eſſet quod dictum eſt
ignorantes · inter ceteros petierunt primatū · Ad
ſecundum dicendum eſt ꝙ tale donuꝫ poteſtatem
filij nō tranſcendit · ſed quod in matheo dr̄ paratū
eſt a p̄re meo · idem eſt ac ſi diceret a me · Vnde &
marcus non dixit hic a p̄re meo · Quod ḡ hic xp̄s
dicit · tale eſt · Morie mini ınꝙ̄ ꝓpter me · Non tam̄
hoc ſufficit ad hoc ꝙ vos primū ordinem obtineas
tis · Si enim aliquis alius cum martirio venerit ·
omnem aliam virtutem poſſidēs multa vobis mai
ora poſſidebit · his enim paratur primatus · qui per
opera poſſunt fieri p̄mi · Hic igitur dominus ſua
reſponſione eos inſtruxit · vt non vane & inani
ter pro primatibꝫ moleſtentur · ſimul autez & eos
noluit contriſtare · ¶ Beda · Vel nō eſt meum vo
bis dare · ideſt ſuperbis hoc em̄ adhuc erant · alijs
paratum eſt · & vos alij eſtote id eſt humiles · &
vobis paratum eſt · Sequit᷑ textus

¶ Et audientes decem · ceperunt indignari de ia
cobo & iohanne · Ihesus aūt vocans eos ait illis ·
Scitis q꞉ hi qui videntur principari gentibus · do
minantur eis · & principes eoꝝ poteſtatem habēt
ipſoꝝ · Non ita eſt aūt in vobis · ſed quicumqꝫ vo
luerit maior fieri · erit veſter miniſter · Et quicū
qꝫ voluerit in vobis primus eſſe · erit omniū ſeru⁹
Nam & filius hominis nō venit vt miniſtraretur
ſed vt miniſtraret · & daret aīam ſuā redēptōnē ꝓ
multis · ¶ Theo · Quia reliqui apoſtoli vidēt iaco
bum & iohannem honorem petere · patienter ferre
non poſſunt · Vnde dr̄ · Et audien · decem cepe · in
digna · de iacobo & iohanne · Patientes em̄ huma
na inuidia mouebantur · Sed tunc primo indigna
ti ſunt · cum viderunt ipſos a domino nō ſuſceptos
Non aūt prius indignabantur q꞉ videbant ipſos
alijs p̄honorari · Tunc igitur ſic imperfecte ſe ha
bebant apoſtoli · Sed poſtea in primatibꝫ ſibi ce
debant adinuicem · chriſtus aūt eos ſanat · primo q̇
dem ad eoꝝ cōſolationem eos iuxta ſe adducendo
Et hoc ſignificatur · cū dr̄ · ihesus aūt vocans eos
deinde demonſtrando ꝙ vſurpare honorem & deſi
derare primatū · gentilium eſt · Vnde ſequitur · ait
illis · Scitis q꞉ hi qui videntur prin · gen · do · eis ·
& prin · eoꝝ po · ha · ipſoꝝ · Gentilium principes
tirannice & dominabiliter ad principatum ſe inge
runt · Sequit᷑ · Non ita eſt aūt in vobis · ¶ Beda
In quo docet eum maiorem eſſe qui minor fuerit ·
& illū dominū fieri · qui omniū ſeruus ſit · fruſtra
igitur aut illi immoderata queſierāt · aut iſti dolēt
ſuper maioꝝ deſiderio · cum ad ſummitatem virtu
tum nō potentia · ſed humilitate veniatur · Deinde
ꝓponit exemplum vt ſi dicta paruipēderent · eru
beſcerent ad opa · & dicit · Nam & fili · homi · non
ve · vt miniſtre · ei · ſed vt mini · & da · ani · ſuam ·
redem · ꝓ multis · ¶ Theophi · Quod maius eſt ꝙ̄
miniſtrare · Cum em̄ aliquis · pro eo cui miniſtrat
moritur · quid iſto poteſt eſſe maius & mirabilius
ſed tamen iſta miniſtratio & humilitatis deſcēſus
gloria eius erat & omniū · Ante enim ꝙ̄ hō fieret ·
ſolū ab angelis notus eſt · Cum autē factus eſt hō
& crucifixus eſt · non tm̄ ipſe gloriā habet · ſed &
alios in participatione ſue glorie ſuſcepit · & domi
natus eſt per fidē orbis terre · ¶ Beda · Non autē
dixit animam ſuam redemptionem dare pro omni
bus · ſ꞉ ꝓ multis · id eſt q̇ credere voluerīt · textus
¶ Et veniunt hiericho · Et proficiſcente eo de hie
richo & diſcipulis eius & plurima multitudine · fi
lius timei barthimeus cecus · ſedebat iuxta viam
mendicans · Qui cum audiſſet ꝙ ihesus nazarenus
eſt · cepit clamare ac dicere · Fili dauid ihesu miſe
rere mei · Et comminabantur ei multi vt taceret ·
At ille multomagis clamabat · dicens · fili dauid
miſerere mei · & ſtans ihesus precepit illum voca
ri · Et vocant cecum · dicentes ei · animequior eſto ·
Surge vocat te · qui proiecto veſtimento ſuo ex
iliens · venit ad eum · Et reſpondens ihesus dixit ·
illi · quid tibi vis faciam ? Cecus autem dixit ei ·
Raboni vt videam · Ihesus autez dixit · ei · Vade ·
fides tua te ſaluum fecit · Et confeſtim vidit · &
ſequebatur · eum in via · ¶ Hiero · Paſſioni domi
ni appropinquanti · ciuitatis nomen reſpondet · dr̄
enim · Et veniunt hiericho · hiericho luna ſiue ana
thema interpretatur · Defectus autem carnis chri
ſti · preparatio eſt hieruſalem celeſtis · Sequitur
Et proficiſcente eo de hiericho & diſcipuli eius &
plurima multitudine filius timei barthimeus · ce
cus · ſedebat · iuxta viam mendicans · ¶ Beda ·
Matheus duos iuxta viam ſedentes & ad domi
num clamantes · cecos dicit eſſe illuminatos · lu
cas aūt cum appropinquaret hiericho pari ordine
illuminatū ab eo cecū eſſe ꝓhibet · vbi nemo ſanuꝫ
ſapiēs · putet · euāgeliſtas ſibi met cōtraria ſcribe
re · ſ꞉ aliū plenī⁹ ſcribere q̄ alter omiſit · Intelligen
dū eſt ḡ vnū eoꝝ fuiſſe potiſſimū · qd̓ ex hoc appa
ret · & ꝙ nomē ei⁹ & nomē p̄ris eius marcus cōme
morauit · ¶ Auguſ · de cōſen · euangeliſtaꝝ · hinc
eſt ḡ ꝙ ip̄m ſolū voluit commemorare marcus ·
cui⁹ illuminatō tam clarā famā huic miraculo cō
parauit · ꝙ̄ erat nota calamitas · lucas vō q̄muis om
nino eodē mō factū · tam̄ in alio ceco intelligēdus
eſt · par cōmemorare miraculū · & eiuſdez miraculi
modū parē ſeq̇t᷑ · Qui cū audiſſet ꝙ ih̄s nazare · eſt
cepit clama · & dicere · Fili dauid ihesu miſerere
mei · ¶ Chriſ · Filiū dauid vocat cec⁹ dn̄m · p̄tere
untis turbe laudem audiens · ac prophetarum ·

expectatione completa certificatus. Seqͣ. Et cō minabātur ei mul. vt taceret. ¶ Origenes. tamq̄ ſi dicat. Qui primi crediderant increpabant ei clamanti fili dauid vt taceret. & nō appellaret eū contemptibili nomine. ſed diceret fili dei miſerere mei. Ille aūt nō deſtitit. Vnde ſequitur. Ille aūt magis clama. fili dauid miſerere mei. Cuius clamorem dominus exaudiuit. Vn̄ ſequit̄. Et ſtans iheſus pre. illum vocari. Vide aūt q̄ inferior eſt cecus de quo lucas loquitur. Nam nec iheſus eum vocauit vt matheus dicit. nec iuſſit euz vocari vt hic dicitur. ſ iuſſit eum ad ſe adduci. quaſi nō potentem per ſe venire. Iſte autez cecus ad imperiū dn̄i vocatur. Vn̄ ſeqͣ. Et vocant eū dicentes ei. Animequior eſto. ſurge vocat te. Ille aūt abijciēs veſtimentum. venit ad eū. Sequitur. Qui proiecto veſti. ſuo. venit. ad eum. Forte veſtimentum ceci & mendicantis velamentuz intelligitur cecitatis & mendicitatis q̄ fuerat circumdatus. quod abijciens venit ad iheſum. quem appropinquantē dominus interrogat. Vn̄ ſequitur. Et reſpondēs iheſus. ait illi. Quid tibi vis faciā? ¶ Beda. Num quid qui lumen reddere poterat. quid vellet cecus ignorabat? Ad hoc ergo req̄rit vt petatur. ad hoc requirit. vt cor ad orationem excitet. ¶ Chriſoſ. Vel querit. ne. ſ. aliquis eſtimaret q̄ aliud volēti accipere aliud daret. Etem̄ conſuetudo erat eius voluntatem curādorum. vniuerſis facere manifeſtam. & tūc medelam inducere vt alios duceret in celum. & vt oſtenderet eū qui curādus erat gratie dono digne potiri. Sequitur. Cecus aūt dixit ei. Raboni vt videam ¶ Beda. Paruipēdit em̄ extra lucem cecus aliquid querere. q2 & ſi hēe cecus quodlibet poteſt. ſine luce nō poteſt videre quod habet ¶ Hiero. Conſiderans autez iheſus promptam voluntatem. completōne deſiderij remunerat. ¶ Origenes. ſuper matheū. Dignus aūt eſt dicere. Raboni. vel ſicut in alijs dicitur domine. q̄ fili dauid. Vnde ꝑpter illud q̄ dixit fili dauid. non preſtitit ei ſanitatem. ſed ꝑpter hoc q̄ dicit Raboni. Vn̄ ſequitur. Iheſus aūt dixit ei. Vade fides tua ſaluum te fecit. Et cōfeſtim vidit & ſequeba. eum in via. ¶ Theo. Grata em̄ eſt anima ceci in eo q̄ ſanus effectus iheſum non reliquit. ſ ſecutus eſt eum ¶ Beda. Miſtice aūt hiericho que interpretari dicitur luna. defectum noſtre mutabilitatis deſignat. appinquans dominus hiericho lumem ceco reddidit. q2 veniens in carne & paſſioni appinquans. multos ad fidē adduxit. Non em̄ p̄mis incarnatōnis ſue temporibꝫ. ſed paucis anteq̄ pateretur annis. miſteriuz verbi mundo exhibuit. ¶ Hieronimus. Cecitas etiam ex parte facta iudeis illuſtratur in fine quando eis mittet heliam ꝑphetā. ¶ Beda. Quod aūt appinquās hiericho vnū illuminauit. ac proficiſcens de hiericho duos. hoc intimauit. q̄ ante paſſionem ſuam vni tantum populo iudeoꝝ predicauit. poſt reſurrectōnem vero atq; per aſcēſionem ſuam per apoſtolos & iudeis & gentibus diuinitatis & humanitatis. ſue arcana patefecit. Quod vero marcus vnum illuminatum ſcribit ad gentium ſalutem reſpicit. vt eorum quos inſtituebat ad fidem. ſaluationi. figura cōgrueret. Matheus vero qui credētibus ex hebreis ſuum ſcribebat euangelium. quod in gentium quoq; noticiam erat peruenturum. recte duos dicit illuminatos. vt ad vtrumq; populum fidei gratiam pertinere doceret. Proficiſcente igitur domino & diſcipulis eius & plurima multitudine de hiericho. cecus ſedebat iuxta viam mendicans. Qui aſcendente ad celos domino & multis fidelium ſequentibus. immo cunctis ab initio mūdi electis. vna cum illo ianuam regni celeſtis ingredientibus. mox gentium populus cepit ſue illuminationis ſpem habere. Qui mendicat iuxta viam ſedens quia nec dū iter veritatis ingrediēs ad hoc peruenire contendit. ¶ Hieronimus. Populus etiam iudeorum qui ſcripturam conſeruat. nec complet. iuxta menſuram mendicans eſurit. Clamat autem fili dauid miſerere mei. quia per merita patriarharum iudaicus populus illuminatur. Comminantur autem ei multi vt taceat. quia peccata & demonia compeſcunt clamorem pauperis. ſed ille magis clamabat. quia ingraueſcente bello. manus ad lapidem adiutorij hoc eſt iheſum nazarenum cum clamore leuande ſunt. ¶ Beda. Populus etiam gentium. agnita fama nominis chriſti particeps eius fieri querebat. Cui contradicebant multi. Primo iudei. deinde etiam gentiles. ne illuminandus mundus chriſtum inuocaret. Nec tamen impugnantium furor eos. qui ad vitam erant preordinati. valebat ſalute primare. Clamantem autem cecum tranſiens audiuit. quia per humanitatem ſuam miſertus eſt. qui per diuinitatis potentiam mentis noſtre tenebras excluſit. Quod enim propter nos natus & paſſus eſt. quaſi tranſijt Iheſus. quia hec actio tempalis eſt. Stare aūt dei. eſt immutabiliter cūcta diſponē. clamātez aūt cecū dn̄s vocat. cū ꝑplo gentiū p p̄dicatores vbū fidei mittit. Qui vocantes cecuz animeq̄orem eſſe & ſurgere atq; ad dn̄m venire p̄cipiūt. cū p̄dicādo indoctis. ſpem eos ſalutis habere. ac de corpore vicīoꝝ erigi atq; ad virtutū ſtudia ſe accingere iubēt. proiecto aūt veſtimento exilit. q̄ abiectis mūdi retinaculis. expedito mētis greſſu. ad largitorez eterne lucis ꝑperat. ¶ Hie. Veīt etiā iudaic⁹ ꝑplus. exiliēs. nudus. veteri hoīe vt hinnul⁹ ſaliēs ſup mōtes. q2 ſegniciē deponēs ꝑphetas aplos. ī altis ɔſiderās ad ſupna ſe extēdit. Quā ɔueniēs aūt ē ordo ſalutis. Audiuimus p̄mo p ꝑphetas deinde clamam⁹ p fidem. poſtea vocamur p aplos ſurgim⁹ p penitentiam. exuimur p baptiſmū. In t̄rogamur per volūtatez. cecus aūt īterrogatus hoc requirit. vt videat volūtatē dn̄i. ¶ Beda. Imitemurq̄ & nos eū. nō

diuitias. non terrena bona. non honores a domino ſed lucem queramus. quã videre cum ſolis angelis poſſumus. ad quã via fides eſt. Vnde & ceco reſpõdetur. Fides tua te saluũ fecit. videt autẽ & ſeqt̃. qui bonũ qd intelligit operatur. Iheſũ em̃ ſeqt̃. qui bonũ qd intelligit operat̃. qui imitatur. qui proſperari hoc mundo noluit. obprobria irriſiones tollerauit. Et quia rex corporalium delectatione a gaudio interno cecidimus. cum qua amaritudine illic redeatur. oſtendit. ¶ Theo. Dicit autem q̃ ſecutus eſt dominũ in via ſcilicz in hac vita. quia poſt hanc excludũtur omnes qui hic eũ ñ ſequũt̃ ad operãda mandata eius. ¶ Hiero. Vel via iſta eſt que dixit. Ego ſũ via veritas & vita. Hec eſt via anguſta. que ducit ad ardua hieroſolime & bethanie ad mõtẽ oliuar q̃ ẽ mõs luis & cõſolatiõis.

¶ Capitulum. xi.

Et cũ appropinqret hieroſolime & bethanie ad mõtẽ oliueti. mittit duos ex diſcipl'is ſuis & ait illis. Ite in caſtellũ qd ẽ otra vos. & ſtatĩ introeũtes illic ĩuenietis pullũ ligatũ. ſup quẽ nemo adhuc hoĩm ſedit. ſoluite & adducite illũ. Et ſi quis vob dixerit. quid facitis? dicite. q2 dño neceſſari9 ẽ. & cõtinuo illũ dimittet huc. Et abeũtes ĩueneñt pullũ ligatũ añ ianuã foris inbiuio. & ſoluũt eũ. Et qdã de illic ſtantib9 dicebãt illis. Quid facitis? ſoluẽtes pullũ? Qui dixerũt ſic pceperat illis ihs. & dimiſerũt eis. Et adduxerũt pullũ ad ihm. & imponũt illi veſtimẽta ſua. & ſedit ſup eũ. Multi aũt veſtimẽta ſua ſtrauerũt ĩ via. Alij aũt frondes cedebãt de arborib9 & ſternebãt ĩ via. Et q̃ preibant & q̃ ſeqbãt clamabãt dicẽtes Oſanna benedict9 qui veit ĩ noĩe dñi. benedictũ qd veit regnũ patris noſtri dauid. Oſanna in excelſis. ¶ Chri. poſtq̃ dñs ſue virtutis ſuffitiẽtẽ experiẽtiã declarat. & crux inſtabat in ianuis. oĩa cũ iã maiori agit claritate q̃ aduerſarios inflamatura erãt. Et ideo q̃uis multocies p9 aſcẽderit hieroſolimã. nunq̃ tñ cũ tanta excellẽtia ſic mõ ¶ The. vt ſi velit valeãt gloriã ei9 agnoſcẽ & p ꝓphetias de eo completas ſciret. q̃ ẽ ver9 de9. Si vero noluerit. maius fieret eis iudiciũ. q2 tot claris miraculis nõ crediderũt. huius igit̃ aduẽt9 claritatẽ euãgeliſta deſcribẽs dicit. Et cũ appropiqua. hiero. & betha. ad mon. oliueti mittit duos ex diſcipulis ſuis. ¶ Beda. Bethania villula ẽ ſiue ciuitas in latere mõtis oliueti. vbi laſarus ẽ ſuſcitat9 a mortuis. Quomõ aũt diſcipulos miſerit & ad quid. oſtendit. ſubdens. Et ait illis. Ite in caſtellũ qd eſt cõtra vos. ¶ Theo. Cõſidera vero quãta dñs diſcipulis predixerit. ſ. q̃ inuenirẽt pullũ ligatũ. ſup quẽ nemo adhuc hoĩm ſedit. ſol. & adducite illũ. Et q̃ impedirentur ab accipiẽdo. Vnde ſequitur. Et ſi quis vobis dixerit quid fa. dicite quia domino neceſſarius eſt. Et q̃ hoc dicto permitterentur accipere. Vnde ſequitur & continuo illum dimittet huc. Et ſicut dominus predixerat. Ita impletur. Vnde ſequitur. Et abeuntes inuenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio. & ſoluunt eum. ¶ Auguſtinus. de concordãtia euangeliſtarum Matheus aſinam dicit & pullum. Ceteri autem de aſina tacẽt. Vbi ergo vtrumq3 factum poteſt intelligi nulla repungnantia eſt. nec ſi alius vnum. alius alium cõmemoraret. quanto minus moueri oportet ſi alius vnum. alius vtrumq3 commemoret. Sequitur Et quidam de illic ſtantibus dicebant illis. Quid facitis ſoluentes pullum? Qui dixerunt eis ſicut precepit illis iheſus. & dimiſerunt eis ſcilicet pullum. ¶ Theophilus. Non autem hoc permitterent. Niſi diuina virtus eis incumberet cogens illos. preſertim quia rurales exiſtentes & coloni permiſerunt pullum auferre. Sequit̃. Et adduxerunt pullum ad iheſum & impo. illi veſtimenta ſua & ſedit ſuper eum. ¶ Chriſoſtomus. Nõ quidem q̃ ex neceſſitate a monte oliueti vſq3 hieruſalem ſuper pullum ire dominum oportebat. cum iudeam & omnem galileam. pedes perambulauerat. ſed ſignum erat quod fiebat. Sequitur. Multi autem veſtimenta ſua ſtrauerunt ĩ via. ¶ Hieronimus. Sub pedibus pulli aſine. Alij autem frondes cedebant de arboribus & ſternebant in via. Magis autem ad ornatum & ad ſacramentum pertinet. q̃ ad neceſſitatem. Sequit̃. Et qui preibant & qui ſequebantur clamabant dicentes. Oſanna benedictus qui venit in nomine domini. Multitudo enim donec corrupta non fuit cognouit quod congruum erat. propter quod honorificauit iheſum vnuſquiſq3 ſcdm propriam virtutem. Vnde laudantes ipſum. hymnum leuiticum aſſumpſerunt. dicentes. Oſanna qd ẽm q̃ſdã idem ẽ q̃ saluũ me fac. ſcdm vo q̃ſdã idem q̃ hymn9. Eſtimo aũt pmũ eſſe veri9. Nã ĩ cẽteſimo decimoſeptimo pſalmo habetur. O domine ſaluum me fac. quod in hebraico ſcriptum eſt. Oſanna. ¶ Beda. Eſt autem Oſanna verbum hebraicum compoſitum ex duobus. corrupto & integro. Salua namq3 ſiue ſaluifica apud eos dicitur oſi. At vero anna. interiectio eſt deprecantis. quomodo apud latinos interiectio eſt dolentis heu. ¶ Hieronimus. Oſanna igitur ideſt ſaluifica dicunt. vt homines ſaluentur ab eo benedicto vincente. & veniente ĩ nomine domini. ideſt patris ſui. quoniam filius de patre ſuſcepit nomen. & pater de filio. ¶ Chriſoſtomus. Hic ergo dant deo gloriã dicentes. Benedictus qui venit in nomine domini Benedicunt etiam regnum chriſti. dicentes. Benedictum quod venit regnum patris noſtri dauid ¶ Theophilus. Regnum autem dauid. regnum chriſti dicebant. Et quia de ſemine dauid chriſt9 deſcenderat. ſimulq3 quia dauid interpretatur manufortis. Quis enim fuit manu fortis niſi dominus cui9 man9 tot & talia miracula opata ẽ ¶ Chri.

Vnde & multotieſ. ꝓphete dauid chriſtū nuncu-
pant. ꝓpter originem xp̄i ex dauid ſcd'm carnem.
¶ Beda. Legim⁹ autē in euāgelio iohānis. quia
ne faceret eum regē. in montē fugit. Nunc autem
vbi paſſurus hieroſolimā venit. non refugit eos q̄
ſe regē nūcupāt. vt aperte doceret. quia nō tēpo-
ralis & terreni. ſed eterni ī celis rex eſſet imperij.
atq; ad regnū per cōtēptū mortis pueniret. Notā
dū autem quāta ſit cōſonātia turbe cū voce gabri-
elis qui ait. Dabit illi domin⁹ de⁹. ſedē dauid pa-
tris ſui. vt ſcilicȝ gētē cui dauid quōdā tēporalis
regni gubernacula p̄buit. hanc ipſe verbis & fa-
ctis ad regnū celeſte vocaret. ¶ Chri. Et vlteri⁹
dant gloriam deo cum ſubdunt. Oſanna ī excelſis
id eſt himnus & gloria ſit vniuerſoꝝ deo qui eſt ī
excelſis. ¶ Hiero. vel oſanna. i. ſaluifica in excel
ſis & imis. i. vt iuſti edificent̄ ī ruinā angelorū &
terreni & ſubterranei etiā ſaluent̄. Miſtice aūt appi-
quat dn̄s hieroſolime. que eſt viſio pacis. In qua
manet fixa immobiliſq; felicitas. que ſcd'm apoſto
lū eſt omniū credētiū. ¶ Beda. bethania aūt dom⁹
obediētie dicit̄. q2 multos ante paſſionē ſuā docen-
do. domū ſibi obediētie effecit. & ī montem oliueti
poſita eſſe dicit̄. quia eccleſiā vnctione ſpiritaliū
chariſmatū. & ſciētie pietatiſq; luce refouet. Mi-
ſit aūt diſcipulos in caſtellū quod cōtra eos erat.
hoc eſt doctores. qui indocta orbis loca. q̄i contra
poſiti caſtelli menia euangelizando penetrarent de
ſtinauit. ¶ Hiero. Bini vocant̄ & bini mittuntur
diſcipuli chriſti. quoniā caritas non conſiſtit cum
vno vt dicitur. veh ſoli. Duo educūt hebreos de
egipto. Duo de portāt botrum de terra ſancta vt
ſemp prepoſiti iūgant opus & ſcientiam. & duo
mandata de duab⁹ tabulis proferāt. & duob⁹ fon-
tib⁹ abluātur. & de duob⁹ vectib⁹ arcā dn̄i portent
& inter duos chierubin deum cognoſcant ſpiritu
& mente pſallentes. ¶ Theophilus. Non autem
erat ei neceſſarius pullus. ſed eum que ſiuit. oſten
dens q; debebat ſe ad gentilem populum transfer-
re. ¶ Beda. Pullus enim aſine laſciuus & liber.
populum nationū ſignificat. ſuper quem nemo ad
huc hominum ſedit. quia nemo rationabilium do-
ctorum frenum correct[i]onis quo vel linguam co-
hibere a malo vel in artam vite viam ire cogeret̄.
vtilia ſuadendo contulerat. ¶ Theophilus. Inue
nerunt autem pullum ligatum ante ianuam foris
quia populus gentilis ligatus erat vinculis pecca
torum ſuorum ante ianuam fidei id eſt extra eccle
ſiam ¶ Ambroſius. ſuper lucam. Vel inuenerunt
eum ligatum ante ianuam quia extra chriſtum q̄-
cumq; eſt. foris eſt in via. Qui autem in chriſto ē.
foris non eſt in tranſitu ſiue in biuio. addidit vbi
nullius certa poſſeſſio. non preſepe non alimenta
non ſtabulum. miſera ſeruitus cui vagum ius ē.
Plures enim dominos habet qui vnum non habet
Alieni alligant vt poſſideant. iſte ſoluit. vt teneat
Vehementiora enim dona nouit eſſe quā vincula

¶ Beda. Vel. recte in biuio ſtabat. quia non viā
certam vite fideiq; tenebat. ſed plures dubioſq; ſe
ctarum calles ſequebatur erroneus. ¶ Hieroni-
mus. Vel in biuio id eſt in libertate arbitrij dubi
tans inter vitam & mortem. ¶ Theophilus. vel
in biuio id eſt in vita hac. ſolutus eſt autem a di-
ſcipulis per batiſmum & fidem. ¶ Hieronimus.
Quidam autem dicebant quid facitis: ac ſi diceret
quis poteſt dimittere peccata. ¶ Theophilus.
Vel prohibentes ſunt demones quibus fuerūt apo
ſtoli fortiores. ¶ Beda. vel magiſtri errorum. q̄
venientibus ad ſalutē gentiū doctorib⁹ obſiſtebāt.
At poſtq̄ fidei dominice poteſtas apparuit creden-
tibus aduerſariorum querelis. liber credētium po
pulus ad dominū quem corde portaret. adducebat̄
Veſtimenta autem apoſtolorū que illi imponūt.
vel doctrina virtutum vel diſcretio ſcripturarum.
vel eccleſiaſticorum dogmatū varietates intelligi
poſſunt. quibus illi corda hominum ante nuda &
frigida que chriſto ſeſſore digna fiant. operiunt.
¶ Hieronimus. vel imponunt veſtimēta ſua id ē
ſtolā p̄mā imortalitatis p baptiſmi ſacramēta affe
rūt. Sedit autem ih̄s ſup eum. i. in eis regnare
cepit. vt non regnet peccatū in laſciua carne. ſed
iuſticia & pax & gaudiū ī ſpiritu ſancto. Multi aūt
ſtrauerūt veſtimēta ſua ī via ſub pedib⁹ pulli aſine
Qui ſūt pedes: niſi extremi qui portant[?]. quod ad
iudicandum conſtituit apoſtolus. qui & ipſi & ſi
non ſunt dorſum in quo ſedit dominus. tamen cum
militibus a iohanne inſtruuntur. ¶ Beda. vel mul
ti veſtimenta ſua in via ſternunt. quia ſancti mar
tires proprie ſe carnis amictu exuentes. ſimplicio
ribus dei famulis viam ſuo ſāguine parant. Multi
etiam veſtimenta ſua in via ſternunt. quia corpo-
ra ſua per abſtinentiam domāt. vt dei iter ad mon
tem parent. vel exempla bona ſequentibus prebe-
ant. Frondes autem vel ramos de arboribus cedūt
qui in doctrina veritatis. ſemina patrum de eorū
eloquio rapiunt. Et hec in via dei ad auditoris
animum venientis. humili predicatione ſubmittūt
¶ Theophilus. Sternamus & nos viam vite
noſtre. cedentes ramos de arboribus ſanctos imi-
tantes. Nam arbores ſancti ſunt. de quibus ille
ramos cedit. qui virtutem imitatur eorum ¶ Hie
ronimus. Iuſti enim vt palma florebunt angu
ſti radicibus. lati in floribus & fructibus. quo
niam bonus odor chriſti ſunt. ſternunt viam mā
datorum dei bona fama. Qui preibant prophe-
te ſunt. Et qui ſequebantur. Apoſtoli. ¶ Beda
Et quia omnes electi. Siue qui in iudea eſſe po
terant. Siue qui nunc in eccleſia exiſtunt. in
mediatorem dei & hominum crediderunt & cre-
dunt. Qui preeunt & qui ſequuntur Oſanna cla
mabant. ¶ Theophilus. Sed & qui preeunt.
& qui ſequuntur. noſtrorum actuum ad laudē
ſint dei. Quidam enim in preterita vita bonum
fecerunt initium ſequens vero non eſt vt prior.

Neq; in laudem dei finita. Textus

¶ Et introiuit hieroſolimam in templum. & circumſpectis omnibus. cum iam veſpera eſſet hora. exijt i bethaniam cũ duodecim. Et alia die cũ exiret a bethania eſurijt. Cumq; vidiſſet a longe ficum habentem folia. venit ſiquid forte inueniret in ea. Et cum veniſſet ad eam. nihil inuenit preter folia. non enim erat tempus ficorum. Et reſpondens dixit ei. Iam non amplius ineternum quiſquam ex te fructum manducet. & audiebant diſcipuli eius. ¶ Beda. Appropinquante tempore paſſionis. appropinquare voluit dominus loco paſſionis. vt per hoc intimaret quia ſuam ſponte mortem ſubiret. Vnde dicitur. Et introiuit hieroſolimam in templum. Quod autem ingreſſus ciuitatem primo templum adijt. formam nobis religionis quam ſequamur premonſtrat. vt cum forte quemlibet locum in quo ſit domus orationis intramus. Primo ad hanc diuertamus. hoc quoq; intelligẽdum eſt. ꝙ tante domi⁹ fuerit paupertatis & ita nulli ſit adulatus. vt in vrbe maxima. nullum hoſpitem. nullam inuenerit manſionem ſed in agerulo paruulo apud lazarum ſororeſq; eius habitaret. eorum quippe vicus bethania eſt. Vnde ſequitur. Et circumſpectis omnibus ſi quis eum hoſpitio ſuſciperet. cum iam veſpera eſſet hora exiit in bethaniam cum duodecim. Non hoc ſemel fecit. ſed per omnes quinq; dies. ex quo hieroſolimam aſcenderat. vſq; ad tempus paſſionis. hoc ipſum ſemper agere ſolebat. vt per diem in templo doceret. nocte vero exiens moraretur in monte oliueti. Sequitur. Et alia die cum exiret a bethania eſurijt. ¶ Chriſoſtomus. Qualiter autem mane eſuriebat vt matheus dicit. niſi quia diſpẽſatiue hoc carni ſue conceſſit. Sequit̃. Cumq; vidiſſet a longe ficum habẽtẽ folia venit ſiquid forte inueniret in ea. Manifeſtum eſt autem ꝙ hoc ſecundum ſuſpitionem diſcipulorum dicitur. qui eſtimabant propter hoc chriſtum ad ficulneam acceſſiſſe. Et propter hoc ficulneam ipſam maledictã eſſe. ꝙ in ea fructum non inuenit. Nam ſequitur & cum veniſſet ad eam. nihil inuenit preter folia. Non enim erat tempus ficorum. Et reſpondens dixit ei. Iam non amplius ineternum quiſquã ex te fructũ manducet. Maledicit ergo ficulneam propter diſcipulos vt confidant. Quia enim vbiq; beneficia tribuebat. nullumq; puniebat. Oportebat autem eius punitiue virtutis demõſtrationem prebere. vt diſcerent ꝙ poſſet etiam iudeos perſequentes ſiccare noluit hoc demonſtrare in hominibus. Vnde in plantas ſue punitiue virtutis prebuit ſignum. Vnde oſtenditur ꝙ principaliter propter hoc ad ficulneam venit. non propter eſuriem. Quis enim tam inſcius eſt ꝙ matutino tempore tali ſtimularetur eſurie. Aut quid eſt quod impediret eum comedere antequam domum exiret. Neq; poteſt dici ꝙ viſio fructus excitauit in eſuriem appetitum. Non enim erat ficorum tempus. Sed ſi eſuriebat. cur de alio comedere non querebat. ſed de ficu. fructus ante tempus tribuere non valente. Qua etiam pena erat dignum. ficum fructum non habere ante tempus. Ideoq; ex his ſufficienter ſillogizari poteſt. ꝙ propriam volebat demonſtrare virtutem. vt non frangerentur animis in eius paſſione. ¶ Theophilus. Volẽs oſtendere diſcipulis ꝙ ſi vellet hos qui crucifixuri erãt i pſum. in momento poſſet exterminare. Miſtice autem dominus introiuit in templum. ſed rurſus exiuit. oſtendens ꝙ ipſum relinqueret deſertum & in rapinam. ¶ Beda. Circumſpicit autem omnia corda. & in cõtradicentibus veritati. & ñ iueniens vbi caput reclinet. ſecedit ad fideles. & in eis qui obediunt. manſionem facit. Bethania nã ꝙ dom⁹ obedientie dicit̃. ¶ Hieronim. Mane autẽ ad iudeos venit. atq; nos i veſpera mundi viſitat. ¶ Beda. Sicut autem parabolas loquitur. ita & operatur. ideo eſuriens in ficu fructum querit. cui⁹ nondum temp⁹ eſſe nouit. & tamen eam perpetua ſterilitate dãnauit. vt oſtẽderet plebem iudeorum propter folia ideſt verba iuſticie que habebat ſine fructu id ẽ bono opere non poſſe ſaluari. ſed ſcindi & in ignem mitti. Eſuriens ergo ideſt ſalutem humani generis deſiderans. vidit ficum ideſt iudeum habentem folia id ẽ eloq̃a legis & ꝓphetarꝫ. & queſiuit in ea fructum boni operis. docendo. corripiẽdo miracula faciendo. & non inuenit. & ideo damnauit. Tu quoq; ſi non vis damnari a chriſto in iudicio. arbor ſterilis eſſe caueto. ſed potius pauperi chriſto. fructũ pietatis quo idiget offer. ¶ Chriſoſtomus. Eſt autem & aliter dicere ꝙ dominus ante tempus fructum queſiuit in ficu. & non inueniẽs. maledixit quia omnes qui mandata legis adimplent. iſti ſuo tempore fructificare dicuntur ſicut ẽ illd mãdatũ nõ mechaberis. Qui aũt nõ ſolũ nõ mechat̃. ſed permanet virgo quod eſt magis virtutibus excedit. Dominus autem a perfectis non ſolum exigit vt virtutes obſeruent. ſed ſupra mandata fructificent. Sequit̃ textus

¶ Et veniunt hieroſolimam. & cum introiſſet in templum. eijcere cepit vendentes & ementes in tẽplo & menſas nũmulariorum & chatedras vendentium columbas euertit. Et non ſinebat vt quiſq; transferret vas per templum. Et docebat eos. dicens. Nonne ſcriptum eſt. quia domus mea dom⁹ orationis vocabitur cunctis gentibus? Vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. Quo audito. principes ſacerdotum & ſcribe querebãt quomodo eum perderent. Timebant enim eum. q̃m vniuerſa turba admirabatur ſuper doctrina eius. ¶ Beda. Quia maledicendo ficum infructuoſam. per figuram dominus fecit. hoc idem mox apertius oſtendit eijciendo improbos de templo. Ficus enim non peccauit. ſi ante tempus fructum non habuit. ſed ſacerdotes. Vnde dicitur. Et veniunt hieroſolimam. Et cum introiſſet in templum cepit

eijcere venden· & emen· in tẽplo· Et q̃d̃ credendũ
eſt ꝙ ea tm̃ vendi vel emi reperit in templo· que
ad miniſterium templi neceſſaria eſſent· Si ergo
ea que alibi libere geri poterant· dominus in domo
ſua temporalia negotia geri non patitur· Quan-
tomagis per ea que nunꝗ̃ fieri licet· plus cele-
ſtis ire merentur· Si in edibus deo ſacratis agun
tur· Sequitur· Et menſas nummulariorum·
¶ Theophilus· Nummularios vocat campſores
nummorum· Nummus enim genus· eris minuti
eſt· Sequitur· Et cathe· venden· colum euertit·
¶ Beda· Quia ſpirituſſanctus in columba ſuper
dominum apparuit· recte per columbas ſpiritus-
ſancti chariſmata deſignantur· Columba igitur
venditur· quando manus impoſito (per quam ſpi
rituſſanctus accipitur) ad pretium prebetur· Ca-
thedras autem vendentium columbas euertit·
quia qui ſpiritalem gratiam venundant· vel ante
homines vel ante dei oculos ſacerdotio priuantur·
¶ Theophilus· Sed & ſiquis baptiſmatis gra-
tiam & puritatẽ tradiderit demoni per peccatum·
ſuam columbam vendidit· & propter hoc foras de
templo eijcitur· Sequitur· Et non· ſine· vt quiſ-
quis transfer· vas per templum· ¶ Beda· De
vaſis illis dicit que mercandi gratia inferebantur
Ceterum abſit· vt vaſa deo dedicata dominus eij-
ceret de templo· vel introferre prohiberet in tem-
plum· vbi futuri examinis pretendit exemplum·
Quia de eccleſia repellit reprobos· & ne vltra ad in
terturbandam eccleſiam intrent· eterno eos ver-
bere compeſcit· Sed & peccata que cordibus fide-
lium inerant· diuinitus immiſſa compunctio tol-
lit· & ne vltra repetantur· diuina in eis gratia ad-
iuuat· Sequitur· Et docebat eos dicens· Nonne
ſcriptum eſt· quia domus mea domus orationis
vocabitur cunctis gentibus· ¶ Hieronimus· Iux
ta eſaiam· Vos autem feciſtis eam ſpeluncam
latronum· Iuxta hieremiam· ¶ Beda· Omni-
bus inquit gentibus· non vni genti iudee· nec in
vno hieroſolime vrbis loco· ſed in toto orbe ter-
rarum· Et nequaquam thaurorum & hircorum
& arietum· ſed orationis· ¶ Theophilus· Spe-
luncam autem latronum· templum nominat pro-
pter lucrum· Genus namꝙ latronum ad lucrum
ſe congregat· Quia ergo illa animalia· que ad ſa-
crificium oblata erant· cauſa lucri vendebant· la-
trones ipſos dixit· Ad hoc enim in templo erant·
Vel vt non dantes corporaliter perſequerentur·
vel dantes ſpiritaliter necarẽt· Templum etiam
& domus dei· mens eſt· & conſcientia fidelium·
que ſi in leſione proximi peruerſas cogitationes
profert· quaſi in ſpelunca latrones reſident· Ergo
mens fidelium· ſpelunca latronis fit· quando reli-
cta ſimplicitate ſanctitatis· illud conatur agere·
quo valeat proximis nocere· ¶ Auguſtinus de
conſenſu euangeliſtarum. Iohannes autem longe
diuerſo ordine hoc narrat· Vnde manifeſtum eſt·
non ſemel· ſed iterum hoc eſſe a domino factum·
ſed illud primum commemoratum a iohanne· hoc
vltimum a ceteris tribus· ¶ Theophilus· Quod
etiam eſt in maiorem redargutionem iudeorum·
Quia cum dominus hoc totiẽs fecerit· ipſi minime
ſe correxerunt· ¶ Auguſtinus· de conſenſu euan-
geliſtarum· In hoc etiam marcus non eundem or
dinem tenet cum matheo· Sed quia matheus ita
connectit· Et relictis illis abijt foras extra ciui-
tatem in bethaniam· Vnde mane reuertentem in
ciuitatem· arbori maledixiſſe· commemorat· Pro
babilius creditur ipſe potius tenuiſſe ordinẽ tem
poris de vendentibus & ementibus· & eiectis de
templo· Pretermiſit ergo marcus quod prima die
factum eſt· cum intrauit in templo· & recordatum
interpoſuit cum dixiſſet ꝙ non inuenit aliquid in
ficulnea preter folia· quod ſecundo die factum eſt
ſicut ambo teſtantur· ¶ Gloſa· Quem autem effe
ctum correctio domini in miniſtris templi habu-
erit· oſtendit euangeliſta cum ſubdit· Quo audito
principes ſacerdotum & ſcribe querebãt quomodo
eum perderent· Sdm̃ illud amos· Odio habuerũt
corripientem in porta· & loquentem perfecte abo-
minati ſunt· Ab hoc autem tam iniquo propoſito·
ad tempus ſolo timore retrahebantur· Vnde ſub-
ditur· Timebant enim eum quoniam vniuerſa
turba admirabatur ſuper doctrina eius· Erat enĩ
docens eos ſicut poteſtatem habens· & non ſicut
ſcribe eorum & phariſei vt alibi legitur. texꝰ

¶ Et cum veſpera eſſet facta· egrediebatur de ci-
uitate· Et cum mane tranſirent· viderunt ficum
aridam factam a radicibus· Et recordatus pe-
trus dixit ei· Rabbi· ecce ficus cui maledixiſti
aruit· Et reſpondens ait illis· habetis fidem dei·
Amen dico vobis· quia quicumꝫ dixerit huic
monti· tollere & mittere in mari· & non heſitaue-
rit in corde ſuo· ſed crediderit· quia quodcumꝫ
dixit fiat· fiet ei· Propterea dico vobis· omnia
quecumꝫ orantes petitis· credite quia accipietis·
& venient vobis· Et cum ſtabitis ad orandum·
dimittite ſiquid habetis aduerſus aliquem· vt &
pater veſter qui in celis eſt dimittat vobis pecca
ta veſtra· Quod ſi vos non dimiſeritis· nec pater
veſter qui in celis eſt· dimittet vobis peccata ve-
ſtra· ¶ Hieronimus· Relinquens dominus poſt
ſe tenebras in iudeorum cordibus· vt ſol egredie-
batur de ciuitate ad aliam que eſt beniuola &
obediens· Et hoc ſignificatur· cum dicitur· Et
cum veſpera eſſet facta egrediebatur de ciuitate
Sed occidit ſol & oritur ſol· Lux enim ablata
a ſcribis· Lucet in apoſtolis· Vnde in ciuitatem
reuertitur· Propter quod ſubditur· Et cum mane
tranſirent ſcilicet· in ciuitatem euntes· viderunt
ficũ aridam factam a radicibus· ¶ Theophilus·
Quod miraculum magnum videtur in hoc ꝙ tam

humidam & viridem arborem ſiccauerit · Quam-
uis autē matheꝰ dicat ficulneā cōtinuo arefactā
& ꝙ videntes diſcipuli admirati ſunt · Nō admi
reris ſi nunc a marco audis ficū in craſtinū arefa-
ctā vidiſſe diſcipulos · Nam ſic intelligēdū eſt hoc
quod dicitᷣ a matheo ſcilicet quod nō ſtatim vide
rūt ſed in craſtinū · Auguſtinꝰ · de cō · euāge ·
Intelligitᷣ autē nō tūc aruiſſe quādo viderūt · ſed
cōtinuo quando maledicta eſt · neqꝫ enim areſcētē ·
ſed penitus arefactā viderūt ac ſi eā cōtinue in ver
bo domini aruiſſe intellexerūt · Hiero · Ficꝰ au
tem arida a radicibꝰ Synagoga eſt a chayn · & a
ceteris a quibꝰ omnis ſanguis ab abel vſqꝫ ad za-
chariam requiritᷣ · Beda · A radicibus autē are
facta eſt ficus · vt oſtenderetᷣ gēs impia · nō adtē-
pꝰ vel ex pte corripiēda · externoꝝ icurſibꝰ · & p
penitentiam liberanda ſicut ſepe factū eſt · ſed eter
na damnatōne ferienda vel arefacta eſt a radicibꝰ
vt oſtendatᷣ non ſolū hūano extrinſecꝰ · ſed diui
no intus fauore funditꝰ deſtituenda · Nam & vitā
perdit in celis · & patriā in terris · Hiero · petrꝰ
autē agnoſcit aridam & abſciſam radicē · cui ſuc
cedit oliua fructifera pulchra vocata a dño · Vn-
de ſequitᷣ · Et recorda · pe · dixit ei rabbi ecce fi · cui
male · aruit · Chriſoſtomus · Quod autem petrꝰ
& alij diſcipuli mirati ſunt · non erat pfecte fidei ·
Nō enim magnū erat hoc deo · Quia ergo nō mani-
feſte nouerant eius virtutē · coꝝ ignorantia fecit
eos in admirationē prorūpere & ideo ſubditᷣ · Et re-
ſpondens iheſus ait illis · Habetis fidē dei · Amen
di · vo · quia qui di · huic monti · Quaſi diceret non
ſolū lignū ſiccare poteritis · ſed & montem iuſſu
ac precepto tranſmutare · Theophilus · Mi-
rare autem diuinam miſericordiā · qualiter nobis ap
propinquantibus ad eum p fidem · miraculoꝝ virtutē
cōdonat · quā ipſe poſſidet per naturā · intantū vt
etiā montes tranſmutare poſſumꝰ · Beda · So
lent aūt gētiles qui contra eccleſiā maledicta ſcrip
ſere · improperare noſtris quia non habuerunt ple
nam fidem dei · qui nunquam montes transferre
potuerūt · Quibus reſpondēdum eſt · nō omīa ſcrip
ta eſſe que i eccleſia ſunt geſta · ſicut & de factis ip
ſius chriſti · ſcriptura teſtatur · Fieri aūt potuit · ſi
neceſſitas id fieri popoſciſſet quō factum legimus
precibus gregorij neoceſarieñſis cuius precibus
mons tantum ſpatij reliquid ſtructoribus eccle-
ſie · quantum opus habuerant · Chriſoſtomꝰ ·
Vel aliter · Sicut ficum non propter ſe ſiccauit ·
ſed in ſignum hieruſalem ad arefactionē peruen-
ture · & ad demonſtrationem virtutis ſue · Sic
intelligendum eſt & de promiſſione que eſt circa
montem · quamuis huiuſmodi tranſmutatio non
ſit impoſſibilis ſecundum dei virtutem · Hie-
ronimus · Chriſtus igitur qui eſt mons creſcens
de lapide abſciſo ſine manibus · tollitur & mittitᷣ
in mare · quando apoſtoli dicunt · Digne transfe-
ramur ad gentes alteras quia vos indignos iudi-
caſtis audientes verbum dei · Beda · Vel quia
montis nomine diabolus ſignificatᷣ ꝓpter ſupbiā ·
mons ad pceptū coꝝ · qui fortes ſunt in fide · tollitᷣ
de terra · & in mare proijcitᷣ cum predicantibꝰ ver
bum dei doctoribꝰ ſanctis · immundus ſpiritus ab
coꝝ corde repellitur · qui ad vitam ſunt pordinati ·
Et in turbulentis amariſqꝫ infideliū mentibꝰ ve-
ſaniam ſue tirannidis exercere pmittitur · In quo
tanto acrius deſeuit quanto amplius ſe dolet a le-
ſione prioꝝ fuiſſe depulſum · Sequitᷣ · Propterea
di · vo · omnia que · oran · pe · cre · qꝛ acci · & ve · vob ·
Theophi · Qui enī ex affectu credit · maīfeſtū
eſt ꝙ in deum erigit cor ſuum & illi cōiungitur · &
certificatur cor eius calefactum quaſi ſuam petiti-
onem iam conſecutū quod qui de itelligibile eſt ei
qui paſſus eſt hoc & mihi quidam videtᷣ illos hoc
pati qui menſuram & modum attēdunt · ꝓpter hoc
dominus dicit ꝙ omnia accipietis que cum fide pe-
tieritis · Qui enī credit ſe totū diſponi a deo · cum la
chrimis intercedens · & quaſi domini pedes in ora-
tione tenere ſe cogitans · que iuſte poſtulat · conſe-
quetᷣ · Vis aūt & aliter q̄ petis accipere · dimitte
ſiquid cōtra te peccauerit frater tuus · Et hoc eſt
quod ſubditᷣ · Et dū ſta · ad orandū · di · ſiquid ha ·
aduer · aliquē · vt & pater veſter q̄ i celis ē · di · vo
bis pec · vr̄a · Hiero · Septem verſus oratōnis
dominice marcus ſuo more in vna oratōne cōphen-
dit · Is autē cui dimiſſa ſunt omnia peccata quid
amplius rogabit · niſi vt pſeueret in eo quod obti
nuit · Beda · Notanda ē aūt diſtinctō depcātiū
que pfectā habet fidē · que p dilectōnem operatur ·
ille orando vel etiam iubēdo pt transferre montes
ſpiritales quō fecit paulus de helima mago · Qui
vero tante veſtigium pfectōis necdum cōſcendē
queunt · poſtulent ſibi peccata dimitti & impetra-
bunt · ſi tamen in ſe peccantibꝰ alijs primo ipi di-
mittant · Sin aūt hoc facere cōtemnūt · non ſolum
orando virtutes facere · ſed nec ſuoꝝ pūt veniam
cōſequi peccatoꝝ · Et hoc eſt quod ſubditur · Quod
ſi vos non dimiſeritis nec pr̄ veſter qui i celis ē ·
di · vo · pec · veſtra · Sequitur textus
Et veniunt rurſus hieroſolimā · Et cū ambula-
ret in tēplo · accedūt ad eū ſummi ſa · & ſcri · & ſeni
ores · Et dicūt illi · In qua ptate hec facis · aut q̄s
dedit tibi ptatem vt iſta facias · Iheſus aūt rn̄dēs
ait illis · Interrogabo vos & ego vnū verbū · & rn̄
dete mihi · & dicam vobis i qua ptate hec faciam ·
Baptiſmus iohānis · de celo erat · an ex hominibꝰ ·
Reſpondete mihi · At illi cogitabant ſecū dicētes ·
Si dixerimꝰ de celo · dicet nobis · Quare ḡ nō cre
didiſtis ei · ſi dixerimus ex hominibus · timemus
populum · Omnes enim habebant iohannem quia
vere porpheta eſſet · Et reſpondentes · dicūt iheſu ·
Neſcimus · Et reſpondens ait illis · neqꝫ ego dico
vobis in qua ptate hec faciā · Hiero · Quia dñꝰ
de templo eiecerat eos · qui templum quaſi taber-
nam rerum venalium faciebant · irati fuerant · &

ideo accedunt vt interrogent · & temptent. Vnde
dicit̃ · Et veniunt rurſus hieroſolimam · & cum
ambulaẽt ĩ tẽplo ac · ad eũ ſũ · Sa · & ſcri · & ſe · &
dicũt illi · In qua pot · hec facis? aut quis de · ti · po ·
vt iſta fa? Quaſi · d · Quis es tu qui talia facis? Nũ
quid doctorem te cõſtituis · & te ordinas principem
ſacerdotum? ¶ Beda · Et quidẽ quãdo dicunt · In
qua poteſtate hec facis? de dei dubitant poteſtate ·
& ſub intelligi volũt diaboli eſſe qd̃ faciat · Adden
tes q̃s · Quis dedit tibi hanc p̃tatem? maĩfeſtiſſime
dei filiũ negant · quẽ putant nõ ſuis · ſ; alienis vi-
rib⁹ ſigna facere · ¶ Theo · Hec aũt dicebant · cre-
dentes ip̃m in indicatõnẽ reducere · vt ſi diceret ·
In poteſtate mea ipſum tenerent · Si aũt diceret ·
In poteſtate alteri⁹ · ab eo diſcedere populum pro
curarẽt · qui ip̃m deũ eſſe credebant · Domin⁹ vero
illos ĩterrogat de iohãne · non fruſtra neq; ſophi-
ſtice · ſ; q2 de eo iohãnes phibuerat teſtĩomũ · Vñ
ſequit̃ · Ille aũt rñdẽs ait illis · Inter · vos & ego ·
¶ Beda · Poterat quidẽ dñ⁹ apta rñſione temp-
tatoꝝ calũnias cõfutare · Sed prudẽter ĩterrogat ·
vt ſuo vel ſilentio vel ſententia cõdẽnent̃ · Quod ap
paret ex eo q̇ ſubdit̃ · Et illi cogi · ſecũ di · Si dix
erim⁹ de celo di · no · Quare g̃ nõ cre · ei? Quaſi quẽ
cõfitemini de celo habuiſſe ꝓphetiã · mihi teſtimo-
nium phibuit · Et ab illo audiſtis · In qua iſta fa
cio poteſtate · Sequit̃ · Si dixerim⁹ ex hominib⁹
Viderunt ergo quodlibet hoꝝ rñdiſſent · ĩ laqueũ
ſe caſuros · timẽtes lapidatõnẽ · ſ; magis timentes
veritatis cõfeſſionẽ · Vnde ſequitur · Et rñdentes ·
dicunt ihesu Neſcim⁹ ¶ Beda · De lucerna inuidi
obſcurãt̃ · vt dicit̃ · Paraui lucernã chriſto meo ·
inimicos eius induam cõfuſione · Sequit̃ Rñdens
ihesus ait illis · Neq; ego dico vobis in qua p̃tate
hec faciam · Quaſi · d · Non vobis dico qd̃ ſcio · quia
non vultis fateri qd̃ ſcitis · Notandũ aũt · q̇ duas
ob cauſas maxime ſcientia veritatis ẽ occultanda
q̃rentib⁹ · ſcz cũ is qui q̃rit · aut min⁹ capax eſt ad
intelligendũ qd̃ q̃rit · aut cõtẽptu veritatis aut ali
quo alio in dign⁹ eſt · cui debeat aperiri · qd̃ querit ·

¶ Capitulum · xij ·

Et cepit ill' in parabol' loq̃ · Vineã
paſtinauit homo · & circũdedit ei
ſepem · & fodit lacũ · & edificauit
turrĩ · & locauit eã agricolis & p
egre profectus eſt · Et miſit ad
agricolas in t̃pe ſuũ · vt ab agcol'
acciperet de fructu vinee · Qui apprehẽſũ eũ cecide-
rũt · & dimiſerũt eũ vacuũ · Et iteꝝ miſit ad illos
aliũ ſeruũ · & illũ in capite vulnerauerũt · & cõtu-
melĳs affecerũt · Et rurſũ aliũ miſit · & illũ occide
rũt · Et plures alios · quoſdã cedẽtes · alios vero oc
cidentes · Adhuc g̃ vnũ habẽs cariſſimũ filiũ · &
illũ miſit ad eos nouiſſimũ · dicẽs · q2 forte verebũt̃
filiũ meũ · Coloni aũt dixerũt ad inuicez · Hic eſt
heres · venite occidamus eũ · & erit̃ noſtra heredi-
tas · Et apprehẽdentes eũ · occiderũt & eiecerũt ex-
tra vineã · Quid g̃ faciet dñs vinee? Veniet · & per
det colonos · & dabit vineã alĳs · Nec ſcripturã hãc
legiſtis · Lapidẽ quẽ reprobauerũt edificantes · hic
factus ẽ in caput anguli · a dño factũ ẽ iſtud · & ẽ
mirabile in oculis noſtris · Et q̃rebant eũ tenere ·
ſed timuerũt turbam · Cognouerũt enĩ qm̃ ad eos
parabolam hanc dixiſſet · Et relicto eo abierunt ·
¶ Glo · Poſtq̃ dñs prudẽti interrogatione tẽp-
tatoꝝ ora cõcluſerat · cõſeq̃nter eoꝝ maliciã para-
bolice demõſtrat · Vñ dicit̃ · Et cepit illis in pa-
bolis loq̃ · Vineã paſti · homo · ¶ Hieroni · Homo
deus pater dicit̃ humano affectu · Vinea domus
iſrael eſt · Sepis eſt cuſtodia angeloꝝ · Lacus eſt
lex · turris templũ · Agricole ſacerdotes · ¶ Beda
Vel ſepis murus eſt vrbis · Lacus ſiue torcular ·
altare · aut illa torcularia quoꝝ tres pſalmi pre-
notant̃ titulo ¶ Theo · Vel ſepis eſt lex · phibẽs
eos alienigenis cõmiſceri · Sequit̃ · Et pegre ꝓfe
ctus eſt · ¶ Beda · Non loci mutatione · ſed abire
videt̃ a vinea · vt vinitorib⁹ libeꝝ operãdi arbitriũ
derelinquat · Sequit̃ · Et miſit ad agri · in tempe
ſer · vt ab ag · ac · de fructu vinee · Serui miſſi pro
phete · fructus vinee obediẽtia eſt · De ꝓphetis alĳ
ceſi · alĳ vulnerati alĳ occiſi ſunt · Vñ ſequit̃ · Qui
appre · eũ ce · & dimi · eũ vacuũ · ¶ Beda · Seru⁹ q̇
p̃mo miſſ⁹ ẽ · ip̃e legifer moiſes ĩtelligit̃ · Sz ceſũ
eũ dimiſerũt vacuũ · irritauerũt enĩ moiſen in ca-
ſtris · ſeq̃t̃ · Et iteꝝ miſit ad il · aliũ ſer · & il · in ca
pite vul · & cõtu · affe · Seru⁹ alt̃ dauid regẽ & ce
teros pſalmiſtas ſigficat · Sz hũc affectũ ↄtume
lĳs in capite vul · qui pſalmiſtaꝝ carmina puipen
dẽtes · ip̃m dauid adiecerũt · dicẽtes · Que nob̃ ps cũ
dauid? Seq̃t̃ · Et rur · aliũ mi · & il · occiderunt &
pluẽs alios q̃s ceciderũt · alios võ occiderũt · Tertiũ
cum ſuis ſotĳs ſeruũ · ꝓphetaꝝ chorum intellige ·
Sed quem prophetarum non ſunt perſecuti? His
ſane tribus ſeruorum gradibus · omnium ſub lege
doctorum figuram poſſe comprehendi dominus
alibi pronuntiat · dicens · quoniam neceſſe eſt im-
pleri omnia que ſcripta ſunt in lege & prophetis
& pſalmis de me · ¶ Theophilus · Vel aliter ·
Per primum ſeruum intellige prophetas · qui
circa tempus helie fuerunt · quoniam micheam
verberauit ſedechias pſeudo propheta · Secundũ
vero ſeruum quem in capite vulnerauerunt ideſt
affecerunt iniuria · intellige prophetas · qui fu-
erunt circa tempus oſee & eſaie · Tercium vero
ſeruum intellige prophetas qui fuerunt circa tem
pus danielis & eſechielis · Sequitur · Adhuc ergo
vnum habens filium cariſſimum & illum miſit ad
eos nouiſſimum dicens · quia forte verebuntur fi-
lium meum · ¶ Hiero · Filius cariſſimus & nouiſ
ſim⁹ vnigenit⁹ · Q2 aũt dicit · Verebunt̃ fi · me · p
hironiã hic dr̃ · ¶ Beda · Vel alit̃ q̇ ait · q2 forte
vere fi · me · nõ de ig̃rãtia dr̃ · ſ; ambigere dr̃ de⁹ · vt
libera volũtas homini reſeruetur · ¶ Theo · Vel
alit̃ · Nõ ignorans quod futurum erat · hoc dixit ·

ſed oſtendens quid erat decens & congruum eos
operari · Coloni aũt di · adinui · hic eſt heres ve ·
& oc · eũ & noſtra erit here · ¶ Beda manifeſtiſſi=
me dominus probat iudeoꝝ pncipes . non p igno=
rantiã · ſed per inuidiã crucifixiſſe filiũ dei · Intel
lexerũt em̃ hunc eſſe cui dictũ eſt · Dabo tibi gen=
tes hereditatẽ tuam · Hanc occiſionẽ eius · mali co
loni pripere moliebant · cũ crucifigentes eũ iudei ·
fidẽ (que per eũ eſt) extinguere & ſuã magis (q̃
ex lege eſt) iuſticiã pferre · ac gentibꝰ imbuendis
conabantur inſerere · Sequit . Et appre · eũ · occi ·
& eie · extra vineã · ¶ Theo · Scilicet extra hie=
ruſalem · extra ciuitatẽ quippe crucifixꝰ eſt dñs ·
¶ Hiero · Vel eiecerũt eũ extra vineã · ideſt extra
plebem · dicentes · Samaritanꝰ es · & demoniũ ha=
bes . Vel qꝛ quãtũ in ſe erat · ex ſuis enim finibꝰ ex
cludẽtes · gentibꝰ ſuſcipiendũ dederũt . Sequitur ·
Quid ergo faci · dñs vinee ! Ve · & per · co · & da · vi ·
alijs · ¶ Augꝰ · de cõ · euan . Et quidẽ mathꝰ illos
reſpondiſſe ſubiungit · atqꝫ dixiſſe . Malos male p=
det . qꝺ marcus hic non ab ipĩs rñſum eſſe cõme=
morat · ſed dñm poſt interrogationẽ ſuã · ipm̃ ſibi
quodãmodo rñdiſſe . Sꝫ facile pt itelligi vel illoꝝ
vocem ita ſubiũctã . vt non interponeret · illi rñ=
derunt aut illi dixerũt · ſed tñ intelligeret aut ideo
reſponſionem iſtam dño potius attributã · qꝛ cum
verũ dixerũt · etiã de illis hoc ipẽ rñdit qui veri=
tas eſt · ¶ Theo · Dñs ergo vinee ẽ pater filij in=
terempti · & ipẽ filius interemptus qui perdet co=
lonos · tradẽs ipſos romanis · & populũ dabit alijs
colonis · ideſt apoſtolis · Perlegas actus apoſto=
loꝝ & ĩuenies tria milia & qnqꝫ milia repente cre
dentiũ & fructificantiũ deo · ¶ Hiero . Vel datur
vinea alijs ideſt ab oriente & occidente & auſtro
& ab aquilone venientibꝰ · & recumbentibus cum
abraham iſaac & iacob in regno dei · ¶ Beda · hoc
at ita diuĩitus fuiſſe ꝓcuratũ · pphetico ſtatĩ affir=
mauit exẽplo · ſubijciens · Nec ſcrip · hanc le . La ·
quẽ repro · edi . hic fa · ẽ in ca · anguli . quaſi · d . Quõ
implebit hec pphecia . niſi qꝛ chriſtus a vobis re=
probatus & occiſus · traditus eſt gentibꝰ pdican=
dus · vt quaſi lapis ãgularis · duos populos cõdat
in ſemetipm̃ · atqꝫ ex vtroqꝫ populo vnam ſibi fi=
delium ciuitatem . vnũ templũ edificet · Eoſdem
eĩ ſinagoge magiſtros · quos ſup colonos dixerat ·
nunc edificantes appellat . qꝛ qui ſubitã ſibi plebẽ
ad ferendos vite fructus quaſi vineã videbant ex
colere . ipĩ qꝫ hanc deo inhabitatore dignam quaſi
domũ cõſtruere atqꝫ ornare pcipiebant ¶ Theo .
Lapis ergo quez reprobauerũt doctores . hic factꝰ
eſt in caput anguli . ideſt in caput eccleſie . Angu
lus namqꝫ eccleſia eſt · quaſi coniungens iudeos &
gentiles . hic autem angulus ſcꝫ eccleſia a dño fa=
ctus eſt . & eſt mirabilis in oculis noſtris · ſ . fide=
lium · Nam ab infidelibꝰ miraculis detrahit · Mira=
bilis quidẽ eſt eccleſia · quaſi miraculis ſiſtẽs . dño
cooperante apoſtolis · & ſermonẽ cõfirmante · ſeqn

tibꝰ ſignis . & hoc eſt . qꝺ dicit . A dño factũ eſt
iſtud · & eſt mirabile in oculis noſtris . ¶ Hiero ·
Vel aliter · hic lapis reprobus quẽ geſtat angulꝰ
cõiungens in cena agnũ cum pane · finiens vetus .
nouũ inchoans teſtamentũ · pſtans mira in oculis
noſtris vt topazion · ¶ Beda . Principes aũt ſa=
cerdotũ oñdebant vera eſſe q̃ dñs dixerat · qꝺ patꝫ
ex hoc quod ſubdit · & querebant eũ tenere · Ipſe
em̃ eſt heres · cuius iniuſtã necem dicebat eſſe vin
dicandã a patre · Moraliter aũt cuiqꝫ fideliũ cum
miſteriũ baptiſmi cõmittit . quaſi vinea quam ex
colat locat . Sed miſſus ſeruꝰ · ꝯtumelijs affectꝰ
vel ceſus eijcit cũ ſermo auditus vel cõtemnitur ·
vel qꝺ peius eſt etiã blaſphematur · Miſſum inſup
heredem q̃ntũ in ſe eſt · occidit · qui filiũ dei cõcul=
cauit · perdito malo cultore vinea datur alteri · cũ
dono gratie quod ſupbꝰ ſpreuit · humilis quiſqꝫ di
tabit · Sed & hoc ꝙ pncipes ſacerdotũ manũ mit
tere · q̃rentes ĩ ihm̃ timore turbe retinẽt · quotidie
gerit ĩ eccleſia cũ quibꝰ ſolo noĩe ſup eam quã nõ
diligit . eccleſiaſtice fidei & pacis vnitatẽ ppt co=
habitantiũ fratꝝ bonoꝝ multitudinẽ . aut erube=
ſcit · aut timet impugnare · Sequitur textus
¶ Et mittũt ad eũ quoſdã ex phariſeis & hero=
dianis . vt eũ caperẽt ĩ verbo · Qui venientes dicũt
ei · Magiſter · ſcimꝰ qꝛ verax es · & nõ curas queq̃ꝫ ·
Nec eĩ vides faciẽ hoĩm · ſꝫ in veritate viã dei doces
Licet tributũ dari ceſari · an nõ dabimꝰ ? Qui ſciẽs
verſutiã illoꝝ · ait illis . Quid me temptatis ? Af=
ferte mihi denariũ vt videã . At illi attulerũt · Et
ait illis . Cuiꝰ ẽ imago hec & ĩſcriptio ? Dicũt illi ·
ceſaris . Rñdens aũt ihesus dixit illis . Reddite gͦ
que ſunt ceſaris ceſari · & q̃ ſunt dei · deo · Et mira=
bant ſup eo . ¶ Beda · Querẽtes dñm cõphendere
ſummi ſacerdotes · timuerũt turbã · atqꝫ ideo qꝺ p
ſe ñ potuerũt · terrenis ptatibꝰ efficere tẽptabãt ·
vt vel ipĩ a morte eius viderẽt immunes · Et ideo
dicit . Et mit · ad eũ quoſdã ex phari · & hero · vt
eũ caperent in v̂bo · ¶ Theo · Dixiꝰ alibi de he=
rodianis · ꝙ hereſis q̃dã noua erat · dicentiũ · xp̃m
eẽ herodẽ · ppter hoc ꝙ defecerãt ſucceſſiones regni
iudeoꝝ · Alij v̂o dicũt herodianos milites fuiſſe
herodis q̃s phariſei p teſtibꝰ inducebãt · de hijs q̃
dicebant a chriſto vt eũ caperẽt · & adducerent ·
Vide aũt eoꝝ maliciã · q̃liter cũ adulatione xp̃m
decipe volebãt · Nã ſeq̃t · Qui ve · di · ei · Mgr̄ ſci ·
qꝛ ve · es · ¶ Hiero · Mellitis eĩ v̂bis eũ interroga=
bãt · & circũdabãt eũ ſic apes mel portãtes in ore ·
aculeũ in tergo · ¶ Beda · Blanda aũt & fraudu=
lenta interrogatio illuc ꝓuocat reſpondẽtẽ · vt ma
gis deũ q̃ꝫ ceſarẽ timeat · & dicat nõ debere tribu=
ta ſolui · vt ſtatim audientes herodiani · ſeditõnis
cõtra romanos autorẽ habeãt · Et iõ ſubdũt · Et nõ
curas quemq̃ꝫ · Nec em̃ vides fa · hoĩm · ¶ Theo ·
Ita vt ceſarẽ nõ honores · ſ · cõtra veritatẽ · ideo ſub
dũt · Sed in veri · viam dei do · Licet tri · dari ce · an
non dabimus ? Totum enim artificium eoꝝ erat

vndiqꝫ precipitium habens. Vt ſi diceret. ꝙ licet
cenſum ceſari dari. ꝓuocent ɔtra eum plebē quaſi
in ſeruitutem reducentez ipſm pp̄l'm. Si vero di=
ceret ꝙ non licet dari. ſic accuſarent eū. tamꝙ ex=
citaret populū cōtra ceſarē. ſed ſapiētie fons fugit
dolos eoꝝ. Vn̄ ſequit̄. Qui ſciēs ner. eoꝝ. ait illis
quid me tēp. Affer. mihi denariū vt vi. at illi att.
¶ Beda. Denariꝰ eſt genus. nūmi qđ ꝓ. x. nū=
mis imputabat̄. & habebat imaginē ceſaris. Vn̄
ſequit̄. Et ait illis Cuiꝰ ē imago hec & inſcriptō?
Dicūt ei. Ceſaris. Qui putant interrogatōnē ſal=
uatoris ignorantiā eſſe. nō diſpenſatōnē ex hoc di=
ſcant ꝙ potuit ſcire cuiꝰ imago eſſet. ſed interro=
gat. vt ad ſermonē eoꝝ cōpetenter rn̄deat. Vnde
ſequit̄. Rn̄dens aūt ihesus. dixit illis. Reddite
igr̄ que ſunt ce. ceſari. & q̄ ſunt dei deo. ¶ Theo.
Quaſi. d. Date qđ imaginē habet imaginato ideſt
denariū. Poteſtis em̄ & cenſum ceſari dare. & deo
ꝓpria offerre. ¶ Beda. Ideſt decimas & p̄mitias
& oblatōnes & victimas. quō & ipſe reddidit que
dei ſunt. patris faciens voluntatē. ¶ Hiero. Vel
Aliter. Nūmum habentē ceſaris. imaginē reddite
ceſari. vos ipſos libenter deo reddite. Signatū eſt
enim ſuper nos lumen vultus tui dn̄e. nō ceſaris.
¶ Theo. Quaſi ceſar etiā eſt vniuſcuiuſqꝫ noſtrū
corpoꝝ ineuitabilis neceſſitas. Iubet g° dn̄s dari
corpori cibaria ꝓpria. & veſtitū. & que ſunt dei deo
Sequit̄. Et mirabant̄ ſup eo. Qui credere debu=
erāt. ad tātā ſapientiā ſūt mirati. ꝙ calliditas eoꝝ
nō inueniſſet locū. Sequitur textus

¶ Et veniūt ad eū ſaducei. q̄ credūt reſurrectōnē
nō eſſe. & interrogabāt eū. dicētes. Mgr̄. Moiſes
nobis ſcripſit vt ſi cuius frater mortuus fuerit. &
dimiſerit vxorē. & nō reliquerit filios. accipiat fr̄
eius vxorem ipſius & reſuſcitet ſemen fratri ſuo.
Septē g° fratres erāt. & p̄mus accepit vxorem &
mortuꝰ ē. nō relicto ſemine. Et ſecundus accepit
eam. & mortuꝰ ē nec iſte reliquit ſemē. Et terciꝰ
ſil'r. Et acceperūt eā ſil'r ſeptē. & nō reliqrūt ſemē
Nouiſſima oīm mortua ē & mulier. In reſurrecti
one g° cū reſurrexerint. cuiꝰ de hijs erit vxor? Se
ptem ei habuerūt eā vxorē. Et rn̄dens ihesus. ait
illis. Nonne ideo erratis non ſcientes ſcripturas.
neqꝫ virtutē dei. Cū em̄ a mortuis reſurrexerint.
neqꝫ nubent neqꝫ nubent̄. ſ; ſunt ſic̄ angeli dei in
celis. De mortuis aūt ꝙ reſurgant nō legiſtis in
libro moiſi ſup rubū. quō dixerit illi deꝰ inq̄ens.
Ego ſum deus abrahā deus iſaac & deꝰ iacob. Nō
ē deus mortuoꝝ. ſed viuoꝝ. Vos g° multū erratis
¶ Gloſa. Poſtꝙ dn̄s ſapienter phariſeoꝝ calli=
dā temptatōnē euitauit. oñdit̄ quō etiā ſaduceos
temptantes cōfundit. Vn̄ dr̄. Et ve. ad eū ſadu. q̄
cre. reſur nō eſſe. ¶ Theo. Hereſis q̄dam iudeoꝝ
erat. qui dicebāt̄ ſaducei. & hij reſurrectōnē nega
bant. & dicebant ꝙ nō ſit angelus neqꝫ ſpiritus.
Hi g° accedētes ad ihm. doloſe narratōnē quandā
inquiſierūt. ꝑ quā oñderēt reſurrectōnē nō eē nec

factā nec fiendā. Et ideo ſubdit̄. Et inter. eū di.
Magiſter. In q̄ quidē narratōne ſeptē ponunt qui
mulierem acceperant. vt magis rē trahāt a reſur
rectōne. ¶ Beda. Recte em̄ iſtiuſmodi fingūt fa
bulā que delirāmēti arguat eos qui reſurrectōnez
aſſerūt corpoꝝ. Poteſt aūt fieri vt vere in gente
eoꝝ aliquando hoc acciderit. ¶ Hiero. Miſtice at̄
mulier ſterilis non relinquens ſemen ex ſeptē fra
trib;. nouiſſime moriens. quid aliud ſignificat. ꝙ
iudaicā ſinagogā. relictā a ſp̄ū ſeptiformi. q̄. vij.
patriarchas impleuit. qui nō reliquerunt ei ſemē
abrahe. quod eſt ihesus chriſtus. Licet em̄ puer
natꝰ ē illis. nobis tamē gētib; datus eſt. q̄ mulier
mortua erat chriſto. nec cuiꝙ patriarche de. vij.
i reſurrectōne cōiūget̄. Septenario nāqꝫ numero
vniuerſitas ꝑfectoꝝ ſignificat̄. vt verſauice per
eſa. dr̄. Apprehēdēt. vij. mulieres viꝝ vnū. i. vij.
eccleſie quas dominus amat arguit & caſtigat.
cum vna fide adorant. Vn̄ ſequit̄. Et rn̄dens ihs
ait illis. Nonne ideo er. non ſci. ſcrip. neqꝫ vir. dei
¶ Theo. Quaſi. d. vos nō intelligitis qualē reſur=
rectōnē ſcriptura annūciet. Creditis em̄ ꝙ reſtau=
ratō corpoꝝ taliū ſit futura. qualia nunc ſunt. Nō
aūt ſic erit. Sic igit̄ ignoratis ſcripturā. ſed etiā
virtutem ignoratis diuinā. Vos ei cōſideratis q̄ſi
difficile dicentes. qualiter poterūt membra diſſo=
luta cōiungi & animab; adunari? hoc em̄ reſpectu
diuine potentie q̄ſi nihil ē. Sequit̄. Cū. n. a mor.
reſur. neqꝫ nubēt neqꝫ nubēt̄. ſed ſunt ſicut angeli
dei in celis. Quaſi. d. Diuina quedam erit vite re=
ſtauratio & angelica cū vlteriꝰ nō corrumpemur.
ſed eodē modo manebimꝰ. & ꝓpter hoc nuptie au=
ferent̄. Nam nuptie quidē nūc ſunt ꝓpter corrup=
tōnez. vt per ſucceſſionem generis perſiſtamus &
non deficiamus. Tunc vero ſicut angeli erimus.
qui ſunt ſine ſucceſſione nuptiali & nunꝙ deſinūt
¶ Beda. Conſiderandū eſt hic ꝙ latina cōſuetudo
hic greco ideomati nō rn̄det. Nubere em̄ ꝓprie di=
cunt̄ mulieres & viri vxores ducere. ſed nos ſim
pl'r dictū intelligamus vt nubere de viris & nubi
de vxorib; ſcriptum ſit. ¶ Hiero. Sic igit̄ errāt
non intelligentes ſcripturas. q2 in reſurrectione
homines erunt ſicut angeli dei. ideſt nemo ibi mo=
ritur. nemo ibi naſcitur. nec infans eſt ibi nec ſe=
nex. ¶ Theo. Et aliter etiam decipiūt̄ nō intelli=
gentes ſcripturas. Si em̄ has intellexiſſent. intel
ligerent quō per ſcripturas reſurrectio mortuoꝝ
poſſit probari. Vnde ſubdit. De mortuis ꝙ reſur.
non le. in libro moi. ſu. ru. quō dixit illis deꝰ inq̄=
ens. Ego ſum deus abra. deꝰ iſa. deus iacob. Dico
aūt ſup rubū. In quo eſt ſimilitudo veſtra. in quo
ignis ardebat. ſed nō eiꝰ ſpinas cōſumebat. ſic vos
inflāmat eloquiū meū. nec ſpinas veſtras ſub ma
ledicto germinatas abſumit. Dicit aūt. ego ſum
deꝰ abra. deꝰ iſa. & deꝰ iacob. q̄ſi. d. deꝰ viuentium.
Vn̄ ſubdit. Nō ē deꝰ mortuoꝝ. ſ; viuoꝝ. Nō enim
dixit ego fui. ſ; ego ſū. tāꝙ illi p̄ntes exiſtāt. Sed

forte aliquis dicꝫ ꝙ hoc dixit ſolū deus de anima
abrahe. nō de corpore ad quod dicimus ꝙ abrahā
vtrunqꝫ importat ſcilicet corpus & animam vt &
corporis ipſe ſit deus & corpus viuat apud deum
ideſt in dei ordinatione. ¶ Beda. Vel quia cū ꝓ-
bauit animas ꝑmanere poſt mortē. neqꝫ enim po-
terat fieri. vt coꝝ eſſet deꝰ. qui nequaꝙ̄ ſubſiſterēt
Cōſequēter introduceret̃ & corpoꝝ reſurrectio.
que cū animabus bona malaqꝫ geſſerūt ¶ Hiero.
Cū aūt dicit. Deus abra. deus iſaac & deus iacob
ter deum nominando. trinitatē intimauit. Cū aūt
dicit. Non eſt deus mor. vnū deum iterans vnā
ſubſtātiam ſignificauit. Viuunt aūt. qui nec vē
dicant portionē quā elegerant. Mortui autē ſunt.
qui quod vēdicauerūt. ꝑdiderūt. Vos ergo mul
tū erratis. ¶ Hiero. Quia videlicet & ſcripturis
cōtradicebāt & virtuti dei derogabāt. Et acceſſit
vnꝰ de ſcribis q̇ audiēat illos cōquerētes. & vidēs
qm̄ bn̄ illis reſpōdit interrogauit eum quod eſſet
primū omniū mādatorum. Jheſus aūt reſpōdit ei
. Primū omnium mandatū eſt. Audi iſrael. Do
minus deus tuus vnus eſt. & diliges dn̄m deū tu
um ex toto corde tuo. & ex tota anima tua. & tota
mēte tua. ex tota virtute tua. Hoc eſt primū mā
datum. Secundum aūt ſimile eſt huic. Diliges
proximū tuū ſicut teipſū. Maius hoꝝ aliud māda
tū non eſt. Et ait illi ſcriba. Bene magiſter in ve
ritate dixiſti. quia vnus eſt deus & non alius pre
ter eum. & vt diligat̃ ex toto corde & ex toto inte
llectu. & ex tota anima. & ex tota fortitudine. &
diligere proximū ſicut ſeipm̄. maius eſt omnibꝰ
holocauſtomatibꝰ & ſacrificijs. Jheſus aūt vidēs
ꝙ ſapienter reſpondiſſet. dixit illi. Non lōge es a
regno dei. Et nemo audebat iam eū interrogare.
¶ Gloſa. poſtq̄ dominꝰ cōfutauit phariſeos & ſa
duceos tēptantes. hic oñdit̃ q̄uo ſatiſfecit ſcribe
querēti. Vnde dicit̃ et acce. vnꝰ de ſcri. qui au. il.
cō. & vi. qm̄ bn̄ illis rn̄dit. inter. eū. quod eēt ꝑmū
omniū mandatoꝝ. ¶ Hiero. Que eſt hec queſtio
ꝓblematis quod eſt comune omībꝰ peritis ī lege:
niſi ꝙ diuerſa ī exodo & leuitico & deuteronomio
ordināt̃ mādata. Vñ nō vnum. ſ; duo intulit mā
data. quibꝰ q̄ſi duobꝰ vberibꝰ ſuper pectus ſponſe
eleuatis. noſtra alit̃ īfancia. Et ideo ſubdit̃. Pri
mū omniū mādatū eſt. Audi iſrael. dn̄s deus tuꝰ
vnus eſt. Primū omniū. maximū mandatū dicit
hoc eſt ꝙ ante oīa debemus in corde ſinguli q̄ſi
vnic ī pietatis fundamētū locare. i. cognitio atqꝫ.
cōfeſſio diuine vnitatis cū executiōe bone operatiō
is que in dilectione dei & proximi perficit̃ Vnde
ſubdit. Et dili. do. de. tu. ex to. cor. t. & ex to. ani
tua & ex to. mēte t. & ex to. vir. t. Hoc eſt ꝑmū
mā. ¶ Theo. attēde q̄lit̃ oēs anime vires enume
rauit. Eſt em̄ virtꝰ aīme animalis. quā expedit ī
dicēdo. ex tota anima tua ad quā ꝑtinet ira & deſi
deriū. que oīa tribui vult diuino amori. Eſt &
alia vis. que dicit̃ naturalis. ad quā ꝑtinet nutri
tiua & augmētatiua & iſta eſt etiā dāda dn̄o tota
Propter quod dicit. ex toto cor. Eſt & alia vis
rationalis quā mētē vocat. & iſta etiā eſt dāda de
o tota. ¶ Gloſa Quod autē ſubdit. ex tota fortitu-
dine. ad vires corꝑales referri. pōt. Sequit̃ ſcd̃z
aūt ſimile eſt huic. Diliges proximū tuū ſicut te
ipm̄. ¶ Theo. propter hoc dicit eſſe ſimile qꝛ hec
duo mandata alternatim ſunt ſibi cōſona. & reci
proce cōuertunt̃. Nam qui diligit deū. diligit &
facturam ſuam. Principale autē factoꝝ eius eſt
homo. Vnde qui diligit deū. diligere debet oēs
homines. Qui vero diligit proximum. qui multo-
ciens dat cauſam ſcandali. multomagis eum debet
diligere qui ſemper preſtat beneficia. & ideo ꝓpter
coherentiam hoꝝ mandatoꝝ. ſubdit. Maius hoꝝ
aliud mandatū nō eſt. Sequit̃ & ait illi ſcri. Bn̄
mgr̄ ī veritate dixiſti. ¶ Beda. Oñdit ex hoc q̄d
dicit maius ē oībꝰ holocauſtomatibꝰ & ſacrifitijs.
g̃uē ſepe int̃ ſcribas & pha. q̄ſtōez eē verſatā. q̄d
eſſꝫ mandatum ꝑmū ſiue maximum diuine legis.
quibuſdam videlicet hoſtias & ſacrificia laudan
tibus. alijs vero fidei & dilectionis opera ꝓ̄ferenti
bꝰ. eo ꝙ plurimi patrū an̄ legē ex fide tm̄ que per
dilectionem operat̃ placēnt deo. In hac ſententia
ſcriba iſte ſe fuiſſe declarat. Sequit̃. Jheſus autē
vi. ꝙ ſapi. reſpō. dixit illi. Non lōge es a regno
dei. ¶ Theo. In quo nō eū eſſe perfectum teſtat̃
Non em̄ dixit. Intra regnū celorū es. ſ; nō longe
es a regno dei. ¶ Beda. Ideo aūt non fuit lōge a
regno dei qꝛ ſententie illius que noui teſtamenti
per euangelicā pfectionē eſt ꝓpa. fautor extitiſſe
ꝓbatꝰ ē ¶ Aug. de con. euan. Nec moueat q̄d
Math. dicit tēptantē fuiſſe a q̊ dn̄s int̃rogatꝰ eſt
Fieri. n. pōt vt q̄uis tēptans acceſſerit. domi tn̄
rn̄ſiōe correctꝰ ſit. Aut certe ipſā tēptacōem non
accipiamꝰ malā tanq̄ decipe volētis inimicū. ſed
cautā pociꝰ tanq̄ expiri amplius volētis ignotū
¶ Hier. Vel non ē lōge qui venit callide. Longi
or nanqꝫ eſt ignorantia a regno dei q̄ ſcientia Vn
de ſup̄ ſaduceiſ. Erratis inquit neſciētes ſcpturam
neqꝫ virtutē dei. Sequit̃. Et ne. iā au. am. eū in
ter. Quia eni ī ſmonibꝰ cōfutati ſūt. vltra ñ inter
rogāt. ſ; aptiſſime cōprehenſū racōe. tradūt ꝑtāti
Ex q̊ intelligimꝰ. venena inuidie poſſe quidē ſu
perari. ſ; difficile cōquieſcē. Sequit̃ textꝰ
¶ Et reſpondens Jheſus dicebat docens in tem-
plo. Quomodo dicunt ſcribe Criſtum filium eſſe
dauid. Ipſe enim dicebat in ſpirituſancto. Dixit
dn̄s dn̄o meo. ſede a dextris meis. Donec ponam
inimicos tuos ſcabellū pedū tuoꝝ. Ipſe g̃ Dauid
dicit eū dn̄m. et vnde & filius eiꝰ. & multa turba
libēter eū audiebat. ¶ Theo. Quia xp̄c ad paſſio
nē venturꝰ erat. opinionē falſam corrigit iudeorū
qui xp̄m filiū Dauid eē dicebāt nō dn̄m eiꝰ. Vñ
d̄r Et rn̄s Jh̄s di. do. in tēplo Hic. Ideſt palam
eis de ſe loquit̃. vt inexcuſabiles ſint. Sequit̃. n.
quō dicūt ſcribe xp̄m filium Dauid eē. ¶ Theo.

Oſtẽdit vero xp̃us ſe eſſe dñm per verba Dauid.
Nam ſequit̃. Ipſe enim dicebat in ſpiritusancto.
Dixit dñs dño meo. ſede adextris meis. Quaſi d.
Non poteſtis mihi dicẽ q̄ dauid abſq; gratia ſpũs
ſancti hoc dixerit. ſed in ſpũ ſcõ vocauit eũ dñm.
Et q̄ ſit dñs oſtẽdit per hoc q̄ ſubdit. Donec po.
ini. tu. ſca. pedũ tuoꝝ. Ipſi enĩ erant inimici eius
quos de⁹ pater poſuit ſcabellũ xp̃i. Quod aũt a pa
tre ſubiciũt̃ ei inimici. non infirmitatem filij. ſed
vnitatem nature qua in altero alter operat̃. ſignifi
cat. Nã & fili⁹ ſubijcit inimicos patri. quia patrẽ
clarificat ſup terrã. ¶ Gloſa. Hic ergo dñs ex p̃di
ctis ↄcludit dubitabilẽ queſtionẽ. Nã ex verbis da
uid premiſſis habet̃. q̄ xp̃us ſit dñs dauid. ex di
cto aũt ſcribaꝝ habet̃ q̄ ſit fili⁹ ei⁹. Et hoc eſt q̄
ſubdit̃. Ipe ergo dauid dicit eũ dñm. & vnde ẽ fili
us ei⁹? ¶ Beda. Interrogatio ihũ nobis ꝓfuit vſ
q; hodie ↄtra iudeos. Et hij. n. qui cõfitẽt̃ chriſtũ
eſſe venturum. hominẽ ſimplicẽ & ſanctũ virũ aſſe
rũt de genẽ dauid. Interrogem⁹ ergo eos docti. a
dño. ſi ſimplex homo eſt. & tãtũ filius dauid. quõ
vocet eũ dauid dñm ſuũ in ſpũ ſcõ. Non aũt rep̃hẽ
dũt̃ q̄ dauid filiũ dicũt. ſed q̄ dei filiũ eũ eſſe non
credũt. Sequit̃. Et multa tur. libẽ. eũ au. ¶ Glo
ſa. Quia. ſ. videbãt eũ ſapienter reſp̃odẽtẽ & inter
rogantẽ Sequitur textus

Et dicebat eis ĩ doctrina ſua. Cauete a ſcribis qui
volũt in ſcholis ambulare & ſalutari in foro. & in
primis cathedris ſedere ĩ ſinagogis. & primos di
ſcubitus in cenis. qui deuorant domos viduaꝝ ſub
obtẽtu ꝓlixe oratiõis. Hij accipiũt ꝓlixius iuditi
ũ. ¶ Hiero. cõfutatis ſcribis & phariſeis. vt ignis
eoꝝ arida ex ẽpla incendit. Vñ dicit̃. Et dice. eis
in doc. ſua. Ca. a ſcri. qui vo. in ſch. am. ¶ Beda.
Ambulare in ſcolis. cultioribꝫ veſtimẽtis indutos
ad publicũ procedere ſignificat. In quo inter cete
ra diues ille qui epulabat̃ quotidie ſplendide pec
caſſe deſcribit̃. ¶ Theo. In ſcholis aũt venerabi
libꝫ ambulant ex hoc volẽtes p̃ hõnorari. & ſimili
ter alia appetebãt que cedũt ad gloriã. Nã ſequit̃
Et ſalutari in foro. & in primis ca. ſedere in ſina.
& primos diſ. in ce. ſ. volũt. ¶ Beda. Notãdum
aũt q̄ nõ ſalutari in foro. nõ primos ſedere vel di
ſcũbere vetat eos quibꝫ hoc offitij ordine cõpetit.
ſed eos qui hec ſiue habita ſiue nõ habita indebite
amãt. a fidelibꝫ q̃ſi improbos docet eſſe cauẽdos. ãi
mũ videlicet nõ gradũ redarguẽs. licet culpa non
careat. ſi idẽ in foro litibꝫ intereſſent. q̀ in cathedra
moiſi ſinagoge magiſtri cupiunt appellari. Du
plici ſane ratõe. vane glorie cupidis attẽdere iube
mur. ne ſcilicet eoꝝ vel ſimulatione ſeducamur.
eſtimãtes bona eſſe que faciũt. vel emulatione in
flãmemur. fruſtra gaudẽtes ĩ bonis que laudari ſi
mulãt. ¶ Theo. Specialiter etiã apoſtolos docet
vt nullã cũ ſcribis habeãt cõuerſationẽ. ſed ip̃m
chriſtũ imitẽt̃. ordinãſq; ipſos magiſtros in hijs
q̃ ſũt ẽca vitã agẽda. alios eis ſupponit. ¶ Beda.

Nõ ſolũ aũt laudes ab hominibꝫ. verũ etiã pecuni
as q̃runt. Vñ ſequit̃. Qui deuo. do. viduaꝝ ſub ob
tẽ. ꝓlixe orõis. Sũt ei qui ſe iuſtos ſimulãtes a
peccatoꝝ ſuoꝝ ↄſciẽtia turbatis. q̃ſi patroni ꝓ eis
in iudicio futuri. pecunias accipere nõ dubitãt. &
cũ porrecta manus pauperi p̃ces iuuare ſoleat. il
li ob hoc maxime ĩ p̃cibꝫ pnoctãt vt paupi nũmũ
tollãt. ¶ Theo. Accedebãt aũt ſcribe ad has muli
eres. que ſine ꝓtectiõe viri manebãt. q̃ſi eaꝝ fierẽt
ꝓtectores. & ſimulatiõe orõis & habitu reuerẽtie
& hipocriſi viduas decipiebãt. Et ſic etiam deuora
bãt diuitũ domos. Seq̃t̃ Hi acci. ꝓlixius iudi. ſ.
q̃ ceteri iudeoꝝ peccantiũ. Sequit̃ textus

¶ Et ſedẽs ihs ↄtra gazophilatiũ. aſpiciebat quõ
turba iactaẽt es in gazophilatiũ. & multi diuites
iactabãt multa. Cũ veniſſʒ aũt vna vidua paup.
miſit duo minuta qđ ẽ q̃drans. Et cõuocãs diſci
pulos ſuos. ait illis. Amen dico vobis q̃m vidua
hec paup plus oĩbꝫ miſit q̀ miſerũt in gazophi
latiũ. Omẽs ei ex eo qđ habũdabat. illis miſerũt
Hec vero de penuria ſua oĩa q̃ habuit miſit totũ
victũ ſuũ. ¶ Beda. Dñs qui appetitores p̃matus
& vane glorie cauendos eſſe monuerat. etiam dona
ferentes ĩ domũ dñi certo examine diſcernit. Vñ
dr̃. Et ſedens iheſus cõtra gazo. aſpi. quõ tur. iac.
es in gazo. ſermone greco philaſe. ſeruare dr̃. &
gaza p ſita ligua diuitie vocant̃. vñ gazophilatiũ
locus appellari ſolet quo diuitie ſeruãt̃. quo nõie
& arca ĩ qua donaria populi cõgregabant ad vſus
templi. neceſſarios & porticus ĩ quibꝫ ſeruabant̃.
appellabant̃. habes exemplũ de porticibꝫ in euan
gelio. hec inq̃t v̀ba locut⁹ ẽ ĩ gazophilatõ docẽs in
templo. habes & de arca ĩ libro regũ. Et attulit io
iada pontifex gazopilatiũ vnũ. ¶ Theo. Erat aũt
laudabilis ↄſuetudo aput iudeos. vt ſcʒ habẽtes &
volentes aliq̃d in gazophilatõ ponerẽt. qđ cẽt ꝓ ſa
cerdotibꝫ & paupibꝫ & viduis vt ei xde nutrirẽt̃.
vñ ſubdit̃. Et multi di. iac. m̃lta. Multis aũt hoc
faciẽtibꝫ acceſſit & vidua. oñdẽs affectũ ĩ oblatõe
pecunie ſcđm ꝓpriã v̀tutẽ. Vñ ſubdit̃ Cũ ve. aũt
vna ui. paup mi. duo mi. qđ ẽ q̃drãs ¶ Beda q̃drã
tẽ vocãt calculatores q̃rtã partẽ cuiuſlibet rei. vi
delicet & loci. aut tẽporis aut pecunie. Forſitã er
go hoc loco q̃rtã ptẽʒ ſicli. ĩ. q̃nq; obolos ſig̃ficat
ſequit̃. Et cõ. diſci. ſu. ait ills. Amẽ di vob q̃m vi.
hec paup plus omnibꝫ miſit qui miſerũt in gazo.
de⁹ enĩ nõ ſubſtãtiã offerẽtiũ. ſed cõſciẽtiã p̃ſat.
Nec ppendit q̃ntũ ĩ ei⁹ ſacrifitõ. ſ ex q̃nto ꝓferra
t̃. Vñ ſubdit. Omẽs ei ex eo qđ habũda. illis mi.
hec vero in pe. ſua oĩa que ha. mi. totũ victũ ſuũ
¶ Hiero. Miſtice aũt diuites ſunt qui ꝓferũt de
theſauro cordis ſui noua & vetera. que ſunt ĩcerta
& occulta ſapiẽdine vtriuſq; teſtamẽti. paupcula
aũt q̃ ẽ vt ego & mei ſiles. qui mitto qđ poſſum.
& deſidero qđ nõ poſſum vobis explanare. Nam
nõ q̃ntũ vos audiſtis. ſed ex quãto conſiderat de⁹.
Vnuſquiſq; autem q̃drantẽ poteſt offerre que eſt

voluntas prompta. que dicit̃ quadrans. quia cũ
tribꝫ cõſiſtit ſcilicet cogitatu. verbo & facto. Quod
dicit. Totũ victũ ſuũ miſit. hoc ſignificat. qꝛ tota
volũtas corporis ĩ victu ꝯſiſtit. Unde dicit̃. tot⁹
labor hominis in ore ſuo eſt ¶ Theo. Vel alit̃. vi-
dua iſta anima hominis eſt. reliquẽs ſathanã cui
fuerat adiuncta. que mittit in tẽpli erario duo mi-
nuta. carnem ſcilicet & mentem. Carnem quidem
per abſtinentiam mentem vero per humilitatem.
vt ſic audire valeant ꝙ totum victum ſuũ poſuit
& ſacrum fecit. nihil de ſuo mundo relinquens.
¶ Beda. Allegorice autem diuites qui in gazo-
philatium munera mittebant iudeos de iuſticia
legis elatos deſignant. Vidua pauper. eccleſie
ſimplicitatem deſignat. Pauper quidem quia ſpi-
ritum ſuperbie vel concupiſcentias temporalium
abiecit. Vidua vero quia vir eius pro ea mortem
pertulit. Hec in gazophilatium duo minuta mit-
tit quia dilectionem dei & proximi ſeu fidei & ora
tionis munera defert. que conſiderata proprie fra-
gilitatis minuta. ſed merito pie intentionis accep-
ta. cunctis ſuperbientibus iudeorum operibus.
preſtant ex habundanti ſibi iudeus mittit in mu-
nera dei qui de iuſticia ſua preſumit. Omnem autẽ
victum ſuum in dei munera mittit eccleſia. quia
omne quod viuit non ſui meriti ſed diuini muneris
eſſe intelligit. ¶ Capitulum. xiij.

Et cum egrederet̃ de templo. ait
illi vnus ex diſcipulis ſuis. Ma-
giſter. aſpice quales lapides &
quales ſtructure. & reſpondens
ihesus. ait illi. Vides has omnes
magnas edificationes. Non relin
quetur lapis ſuper lapidem qui non deſtruatur.
¶ Beda quia fundata eccleſia chriſti. Iudea dig-
nas ſue perfidie penas erat luitura. apte dominus
poſt laudatam in paupere vidua deuotõnem eccle
ſie. egreditur de templo. ruinamqꝫ eius futuram.
atqꝫ edifitia nunc admiranda. non multo poſt con
temnenda eſſe predixit. Unde dicit̃. Et cũ egrede
ret̃ de tẽplo ait illi vn⁹ ex diſ. ſu. Magiſter aſpi.
q̃les la. & q̃. ſtruct. ¶ Theo. Quia ei multa circa
deſtructionẽ Hieruſalẽ. dñs locut⁹ fuerat. diſcipu-
li eius mirabãt̃ ꝙ tam magna & pulchra edificia
deſtrui debeant. Et propter hoc oſtendunt ei tẽpli
decorẽ. qui nõ ſolũ ait hec deſtruẽda fore. ſed & ꝙ
ĩ eis lapis ſup lapidẽ nõ relinqueret̃. Vñ ſequit̃
Et reſpõdẽs ihesus ait illi. Vides has oĩes mag-
nas edificationes? Nõ relinquet̃ lapis ſuper lapidẽ
qui nõ deſtruat̃. Sed diceret aliqui ꝙ multe reli
quie mãſerunt. vt xp̃m mẽdacẽ mtant̃ oſtendere
Sed nequaq̃ꝫ eſt hoc & ſi eĩ alique reliquie remã-
ſiſſent. tamẽ vſqꝫ ad vilẽ cõſummatõnẽ nõ relinq̃t̃
lapis ſuper lapidẽ. Preterea narratur. ꝙ helius
hadrianus. ciuitatẽ & tẽplũ a fundamẽto euertit.
ita ꝙ v̂bũ dñi q̃d hic dr̃ ſit ĩpletũ. ¶ Beda. Diui
nitus autẽ procuratũ eſt. vt patefacta per orbẽ fi-
dei euangelice g̃tia. tẽplũ ipſum cũ cerimonijs tol
leret̃. ne quis forte paruul⁹ in fide. ſi videret illa
permanere que a deo ſunt ĩſtituta. paulatim a ſin
ceritate fidei que eſt ĩ chriſto ihesu. ad carnalẽ la-
beret̃ iudaiſmũ. ¶ Hie. In hoc etiã enumerat dñs
cladem nouiſſimi temporis. ideſt deſtructionem
templi cum plebe & littera ſua. & qua lapis ſuper
lapidem non relinquetur. ideſt teſtimonia prophe
tarum ſuper eos. in quo iudei retorquebant ea vt
in eſdram & Zorobabel & Machabeos. ¶ Beda.
Recedente etiam domino de templo. omnia legis
edificia & compoſitõ mandatorum ita deſtructa ẽ
vt nihil a iudeis impleri poſſit & capite ſublato.
vniuerſa inter ſe membra compugnant. textus
¶ Et cum ſederet in monte oliuarũ contra tẽplũ.
interrogabant eum ſeparatim petrus & iacobꝫ &
iohannes & andreas. Dic nobis quãdo iſta fient.
& quod ſignum erit quando omnia iſta incipient
conſummari. Et reſpondens ihesus. cepit dicere
illis. Videte ne quis vos ſeducat. Multi enim ve-
nient in nomine meo dicẽtes quia ego ſum. & mul
tos ſeducẽt. Cũ aũt audieritis bella & opiniones
bellorum. ne timueritis. Oportet ei hec fieri. ſ; nõdũ
finis. Exurget aũt gens cõtra gentẽ & reg. cõtra
regnũ. Et erunt terremot⁹ p loca & fames. initiũ
dolorum hec. ¶ Beda. Quia laudantibꝫ quibuſdam
edificatõnes templi. dñs palã r̃nderat. hec eſſe oĩa
deſtruenda. diſcipuli ſecreto tẽpus & ſigna p̃di-
cte deſtructõnis ĩterrogãt. Vñ dr̃. Et cũ ſederet
ĩ mõte oli. cõtra temp. inter. eũ. Sedet dñ⁹ ĩ mõte
oliuarum cõtra templũ cũ de ruina & excidio templi
diſputat. vt etiã ip̃o corporis ſitu. v̂bis q̃ loquit̃.
cõgruat. miſtice deſignans ꝙ quietus manens in
ſanctis. ſuperborum deteſtat̃ amẽtiã. Mons eñ oli.
fructiferam deſignat ſancte eccleſie celſitudinem.
¶ Aug⁹. Interrogãtibꝫ aũt eũ diſcipulis. ea r̃ñ-
dit dñ⁹ q̃ iam ex illo tẽpore fuerãt ſecutura. ſiue de
excidio hieruſalẽ. vñ orta eſt ip̃ius ĩterrogatõnis
occaſio. ſiue de aduentu ſuo p eccleſiã. in qua vſqꝫ
ad finem venire nõ ceſſat. In ſuis eñ veniens ag-
noſcitur. dum eius quotidie membra naſcũt̃. ſiue
de ipſo fine in quo apparebit viuos iudicaturus &
mortuos. ¶ Theo. Sed anteq̃ꝫ eis interrogata r̃ñ
deat. mentem eorum confirmat vt nõ ſeducant̃. Vñ
ſequitur. Et reſpondens ihesus cepit dicere illis.
Videte ne quis vos ſeducat. Hoc aũt dicit quia ĩ
cipientibꝫ circa iudeam paſſionibꝫ. inſurrexerunt
quidã qui ſe doctores eſſe dicebant. Vñ ſequitur.
Multi eĩ ve. ĩ noĩe meo di. qꝛ ego ſum. ¶ Beda.
Multi eĩ ĩminẽte hieroſolimorum excidio extitẽ q̃ ſe
eſſe xp̃os dixerũt. tempuſqꝫ libertatis iam appro
pinq̃re. Multi etiã ĩ ecc̃ia. ip̃is etiã tp̃ibꝫ ap̃lorum.
hereſiarche ꝓdiere. Multi etiã in noĩe chriſti. ve-
nire antixp̃i. quorum p̃mus eſt ſimon magus. cui
ſicut in actibꝫ apoſtolorum legim⁹. auſcultabant
qui in ſamaria erãt. dicẽtes hec eſt virtus dei que
vocatur magna. Unde & hic ſubditur. Et mul.

ſedu. A tempore aūt dominice paſſionis in populo iudeorum · qui latronem ſeditioſum elegerunt · & chriſtum ſaluatorē abiecerunt · nec hoſtiū · nec ſeditiones ciuiū ceſſauerunt. Unde ſequit̄ · Cū aūt au · bella & opi · bel. ne ti · Sed hijs aduentantibus · apoſtoli ne terreātur ne hieruſalez iudeāq̧ deſerāt admonentur · quia videlicet non ſtatim finis · quin potius in quadrageſimum differendū ſit annū · Et hoc quod ſubditur. Oportet em̄ hec fieri · ſed nōdū finis · ideſt deſolatio prouintie vltimuq̧ vrbis ac templi diſcidium · ſequit̄ · Exurget autem gens cōtra gentem & · reg cōtra reg. ¶ Theo · Ideſt romani cōtra iudeos · qđ ioſephus narrat ante deſtructionē hieruſalem factū · Cū em̄ gens iudeorum tributū nō redderet · Romani venerūt turbati · Sed quia tunc tēporis romani miſericordes erāt · cepiſſent quidē eorum ſpolia · non fuiſſet tamen deſtructio hieruſalem. Sed ꝙ deus ꝯtra iudeos p̄liaret̄ · oſtendit̄ per id quod ſubdit̄ · Et erunt terremotus per loca & fames · ¶ Beda · Conſtat autem hoc tempore iudaice ſeditionis ad litteram contigiſſe · Poteſt vero regnū ſuper regnū · & peſtilētia eorum quorum ſermo ſerpit vt cancer · & fames audiēdi verbū dei · & cōmotō vniuerſe terre · & a vera fide ſeparatio · in hereticis magis intelligi · qui contra ſeinuicem dimicantes · Eccleſie victoriā faciunt.

¶ Videte autem voſmetipſos · Tradent enim vos in concilijs · & in ſinagogis vapulabitis · & ante reges & preſides ſtabitis propter me · in teſtimonium illis. Et in omnes gentes · primum oportet predicari euangeliū · Et cum duxerint vos tradētes · nolite precogitare quid loquamini · ſ; quod datum fuerit vobis in illa hora · id loquamini · Nō em̄ eſtis vos loquentes · ſed ſpiritusſanctus · Tradet autem frater fratrem ī mortem & pater filiū · & cōſurgent filij in parentes & morte afficient eos · & eritis odio omnibus hominibus propter nomen meū Qui aūt ſuſtinuerit ī finē · hic ſalu9 erit · ¶ Beda Quo merito hieroſolimis ac ꝓuintie iudeorum vniuerſe irrogāda tot fuerūt aduerſa · dn̄s maīfeſtat cū dicit · Videte aūt voſmetipſos · Tradēt em̄ vos in cōci · & ſina · vapula · Ea quippe iudaice genti maxima cauſa erat excidij · ꝙ poſt occiſionē ſaluatoris · nominis q̧ ac fidei eius p̄cones · ipia crudelitate vexabāt ¶ Theo · Cōuenient aūt p̄poſuit narratōnē de hijs q̄ circa ap̄los erāt · vt ī ꝓprijs tribulatōib9 aliq̄lem ꝯſolatōez hn̄ent ex cōmunib9 tribulatōnib9 & paſſionib9 · Seq̄t̄ em̄ · Et an̄ re · & pre · ſta · ꝓpter me · ī teſtionū illis · Reges aūt & p̄ſides dicit · ſic agrippā neronē & herodē · Quod aūt dicit · An̄ re · & p̄ · ſta · ꝓpt̄ me · nō modicā eis cōſolatōez dedit · qȝ ſcȝ ꝓpt̄ eū erāt paſſuri · Quod aūt dicit · In teſtionū illis · ſic intelligit̄ · i · in p̄iudiciū eorum vt ſcȝ eſſent inexcuſabiles · ꝙ ſcilicet apoſtolis laborātib9 · illi nō potuerūt veritati cōiungi · Deinde vt crederent ꝙ ꝓpter tribulatōnes & picula p̄dicacō impediretur · ſubdit · Et in omnes gen · primum oportet predicare euan · ¶ Aug9 · de con · euange · Matheus addit · Et tunc veniet cōſummatio · Sed hoc ꝙ marcus ait primū · ſignat vtiq̧ anteq̄ veniat cōſummatio · ¶ Beda · Hoc ita fuiſſe cōpletum · eccleſiaſtice teſtant̄ hiſtorie · ī quib9 refertur ꝙ apoſtoli omnes multo an̄ excidiū iudee ꝓuintie · ad predicandū euāgeliū toto orbe fuerūt diſperſi · excepto iacobo Zebedei & iacobo fratre domini q̄ in iudea ꝓ verbo domini p̄us ſanguinem fuderant Quoniam ergo nouerat domin9 corda diſcipulorum de excidio ac perditione ſue gentis eſſe ꝯtriſtanda hoc eos ſolatō alleuat · vt noſſent ſibi etiam iudeis abiectis · ſotios nō deeſſe gaudij regniq̧ celeſtis · imo multoplures q̄ꝙ de iudea perirent · ex omnib9 toto orbe hominib9 eſſe colligendos ¶ Glo. Poterat etiā alia ſollicitudo in diſcipulorum cordib9 oriri · quia em̄ audierant ꝙ ante reges & p̄ſides eſſent ducendi · ne dubitarent ꝙ ex defectu ꝓprie ſcientie ac facundie ad reſpondendū inſufficientes eſſent · dominus eos conſolatur · cum ſubdit · Et cum dux · vos tra · no · preco · quid loq̄ · ſed quod da · fu · vo · ī illa hora id loq̄mini · ¶ Beda · Cum em̄ propter chriſtū ducimur ad iudices · Voluntatē tantū noſtram pro chriſto debemus offerre · Ceterum ipſe chriſtus · quantū in nobis habitat loquitur · & ſpiritusſancti in reſpondēdo gratia dabitur · Unde ſequitur · Non em̄ eſtis vos lo · ſed ſpiritusſanctus · ¶ Theo · Predicit etiā eis qđ erat grauius · ꝙ ſcȝ a ꝓpinquis p̄ſecutionē patient̄ · Un̄ ſequit̄ · Tradet aūt frater fra · in mor · & pater fi · & cōſur · fi · in paren · & mor · affi · eos · ¶ Beda · Hoc in p̄ſecutionib9 fieri crebro vidimus · nec vllus eſt inter eos fidus affectus quorum diuerſa fides eſt · ¶ Theo · Hoc aūt dicit · vt audito hoc p̄parent ſe · vt p̄ſecutōnes & mala patienti9 ſuſtinerent · Deinde cōſolationē īducit · dicēs · & eritis odio omnib9 hoīb9 ꝓpter nomen meum · Quod em̄ habeamur odio ꝓpt̄ chriſtum · cauſa eſt ſufficiens patienter perſecutiones ſuſtinendi · Non enim martirem facit pena ſed cauſa · Sed in hoc etiam ꝙ ſequitur · Qui aūt ſuſti · in finem hic ſaluus erit · & non modica conſolatio eſſe videtur inter perſecutiones · textus

¶ Cum autem videritis abominationem deſolationis ſtantem · vbi non debet · qui legit · ītelligat · tunc qui in iudea ſunt · fugiant in montes · & qui ſuper tectum · non deſcendat in domo · nec ītroeat · vt tollat quid de domo ſua · Et qui in agro fuerit · non reuertatur retro tollere veſtimentum ſuum · Veh autem pregnantibus & nutrientibus ī illis diebus · Orate ergo vt hyeme non fiant · Erunt enim ī diebus illis tribulationes tales quales non fuerunt ab initio · creature quam condidit deus vſq̧ nunc · neq̧ fient · Et niſi breuiaſſet dominus dies · non fuiſſet ſalua omnis caro · Sed propter electos quos elegit breuiabit dies · ¶ Gloſa · Premiſſis hijs que ante excidium ciuitatis

erant futura · nũc dominꝰ predicit ea q̃ circa ipſam
ciuitatis deſtructõnẽ cõtigerunt · dicens. Cũ aũt
vide · abo · deſo · ſtantẽ vbi nõ debet · qui legit · intel
ligat. ¶ Augꝰ de conſenſu. Matheus dicit ſtantẽ
in loco ſancto · In hac aũt mutatione verbi mar⸗
cus expoſuit eandẽ ſententiã · Ideo quippe vbi nõ
debet · ſ · i loco ſancto · vbi nõ debet · ¶ Beda · Quã⸗
do aũt ad intelligentiã ꝓuocamur · miſticũ mon⸗
ſtratur eſſe quod dictũ eſt · Poteſt aũt ſimpliciter
aut de antixp̃o accipi · aut de imagine ceſaris · quã
pilatꝰ poſuit in tẽplo · aut de hadriani equeſtri ſta
tua · que in ip̃o ſanctoſanctoꝝ loco multo tempore
ſtetit · Abominatio ꝗ̃ ſm veterem ſcripturã idolũ
nuncupatꝰ · & idcirco addidit deſolationis · ꝙ in de
ſolato tẽplo atq̃ deſerto idolũ poſitũ fit · ¶ Theo.
Vel abominatõnem deſolationis dicit · ingreſſum
hoſtiũ in ciuitatem per violentiam · ¶ Augꝰ · ad
eſichium · Lucas vero vt oñderet tũc factam fuiſſe
abominatonẽ deſolatõnis · aut expugnatõnẽ hie
ruſalem · hoc eodẽ loco domini cõmemorat · Cũ vi⸗
deritis circumdari ab exercitu hieruſalem · tũc ſci⸗
tote ꝙ appropinquauit deſolatio eius · Sequitur ·
Tunc qui in iudea ſunt fu · in mõte · ¶ Augꝰ · Hec
iuxta litterã facta eſſe cõſtat · cũ appropĩqnte ro⸗
mano bello · & exterminio iudaice gẽtis · oraculo ad
moniti om̃es qui erãt ĩ ꝓuintia chriſtiani · longiꝰ
diſceſſerũt vt eccleſiaſtica narrat hiſtoria · & trãs
iordanẽ ſecedẽtes · manebãt ad tempus in ciuitate
pella · ſub tutela agrippe regis iudeoꝝ · Cuiꝰ in a⸗
ctibꝰ apoſtoloꝝ mentio eſt · qui cum ea que ſibi ob⸗
temperare volebat parte iudeoꝝ · ſemꝑ imperio ro⸗
manoꝝ ſubditus agebat · ¶ Theo · Bene aũt dix
it qui in iudea ſunt · ꝙ apoſtoli in iudea adhuc non
erãt · ſed añ pliũ fugati ſunt a hieruſalẽ · ¶ Glo ·
Vel magis ipſi exierũt · ſpũ ducti diuino · Sequitꝰ
Et qui ſup tectũ · nõ deſc · in do · nec itro · vt tol · q̃d
de do · ſua · Deſiderabile em̃ erit etiã nudo corpore de
tãta tribulatione ſaluari · Sequitꝰ · Veh aũt preg ·
& nutri · ĩ illis diebꝰ · ¶ Beda · Quaꝝ ſcꝫ vteri vel
manus filioꝝ ſarcina ꝑgrauate · fuge neceſſitatẽ
nõ minime impedient · ¶ Theo · Mihi aũt videtꝰ ·
ꝙ filioꝝ eſum in his oñdat · Nam fame & peſtilen
tia afflicti · manꝰ filijs iniecerunt · ¶ Glo · Poſtq̃
aũt fecerat mentionem de duplici impedimento fu
ge · quod ſcilicet poſſet eſſe vel ex cupiditate rerum
aſportandarum · vel ex deportatione natoꝝ · tangit
tercium impedimentum · quod · ſ · eſt ex parte tem
poris · dicẽs · Orate g̃ vt hyeme non fiat ¶ Theo ·
Ne ſcilicet ex difficultate temporis impediantur
qui fugere cupiunt · Cauſam aũt tante neceſſitatis
ad effugiendum conuenienter aſſignat · cum dicit ·
Erunt em̃ in diebꝰ illis tribulatõnes ta · qua · non
fuerunt ab initio cre · quam condi · deus vſq̃ nunc ·
neq̃ fient · ¶ Augꝰ ad eſichium · Joſephus enim
qui iudaicas ſcripſit hiſtorias · talia multa dicit
illi populo tunc accidiſſe · vt vix credibilia vide⸗
antur · Vnde non immerito dictũ eſt · talẽ tribu⸗
lationem nec fuiſſe a creature initio · nec futuram
Sed & ſi tempore antixp̃i talis aut maior forſitã
erit · itelligendum eſt de illo populo dictum · ꝙ eis
talis amplius futura non erit · Si enim antixp̃m
illi primi & precipui recepturi ſunt · facturus eſt
tunc idem populus tribulationem potius q̃ paſſu⸗
rus · ¶ Beda · Hoc autem ſolum eſt in tantis ma⸗
lis refugium · vt deus qui dat virtutem patiendi ·
breuiet potentiam perſequendi · Vnde ſequitur ·
Et niſi breui · do · di · il · ¶ Theo. Ideſt ĩ breui ſpa
tio bellum romanoꝝ fuiſſet · nõ fuiſ · ſal · omnis ca
ro · ideſt nullus euaſiſſet iudeus · Sed propter ele
ctos quos elegit · ideſt propter iudeos credentes
aut inpoſterũ credituros · breuiauit dies ideſt cito
bellum eſt terminatũ · Nam p̃ſciebat deus ꝙ multi
poſt deſolationem ciuitatis crederent iudeoꝝ huiꝰ
g̃tia eoꝝ genus ex toto deſtrui nõ permiſit ¶ Au⸗
guſtinus ad eſichium · Quidam aũt cõuenientius ĩ
tellexiſſe mihi videtur mala ipſa ſignificata noĩe
dieꝝ · ſicut dicti ſunt dies mali in alijs ſcripture
diuine locis · Neq̃ em̃ dies ipſi mali ſunt · ſed ea que
fiunt in eis · Ipſa g̃ dicta ſunt breuiari · vt deo do⸗
nante · tolerantiam minꝰ ſentirẽt · ac ſic q̃ magna
eẽnt · breuia fierẽt · ¶ Beda · Vel aliter hec q̃ dicit
ab illo loco erunt dies tribulatõnis · tꝑibꝰ antixp̃i
ꝓprie cõgruũt · qñ non ſolũ tormenta crebriora &
acerbiora q̃ prius cõſueuerant ingerenda ſunt fi
delibꝰ · ſed quod grauiꝰ eſt · ſignoꝝ ꝗ̃ operatõ eos
qui tormenta ingerunt · comitabitꝰ · Hec aũt tribu
latio quanto ceteris q̃ ꝓceſſere p̃ſſurarum pondere
grauior · tanto eſt temporis breuitate moderatior
futura · Namq̃ tribꝰ annis & dimidio · quantum de
prophetia danielis & apocalipſi iohannis conijci
poteſt · eccleſia per orbem impugnanda eſſe cre⸗
ditur · Juxta vero ſenſus ſpiritales cum viderimꝰ
abominationem deſolationis ſtare vbi non debet ·
hoc eſt hereſes & flagitia regnare inter eos · qui
celeſtibus miſterijs videbantur eſſe conſecrati · tũc
quicumq̃ in iudea · hoc eſt in confeſſione vere fidei
perſiſtimus · tanto altius virtutum culmen debe⸗
mus aſcendere · quanta plures ampla vitiorum
itinera ſequi videmus · ¶ Hiero. Fuga em̃ ĩ mon
tes eſt · vt non deſcendat ad ima qui aſcendit ad al
ta · ¶ Beda · Tunc qui ſuper tectum eſt · hoc eſt
qui excedens animo carnalia facta · tanq̃ in aura
libera ſpiritaliter viuit · ne deſcendat ad infimos
terminos p̃ſtine cõuerſatõnis · neq̃ ea q̃ relique⸗
rit mundi carnis ve deſideria repetat. Domus nã⸗
q̃ noſtra vel mundus hic · vel ipſa qua degimus
noſtra intelligenda eſt caro · ¶ Hiero · Dicit enĩ
orate vt hyeme nõ fiat fuga veſtra vel ſabbato · i ·
ne finiantꝰ fructus noſtri operis · cũ fine tẽporis ·
hyeme em̃ finitur · fructus · ſabbato vero tempus ·
¶ Beda · Si autem de cõſummatione mundi intel
ligatur hoc p̃cipi · vt nõ refrigeſcat fides noſtra &
in chriſtũ caritas · neq̃ vt otioſi in opere dei torpe⸗
amus virtutũ ſabbato · ¶ Theo · Oportꝫ etiã nos

a peccato fugere cũ feruore · & ñ frigide & quiete ·
¶ Hiero. Tribulatio autez erit ingẽs & dies bre-
ues ꝓpter electos · ne malicia hui⁹ temporis mu-
tet intellectum eoꝝ · ſequit² textus
¶ Et tũc ſiquis vobis dixerit · ecce hic eſt xp̃us ·
ecce illic · ne crediderititis · Exurgẽt em̃ pſeudo chri
ſti & pſeudo ꝓphete · & dabũt ſigna & portenta &
ꝓdigia · ad ſeducẽdos ſi fieri poteſt etiam electos ·
Vos ergo videte · Ecce p̃dixi vobis omnia · Sed
in diebꝫ illis poſt tribulatõnez illam ſol cõtenebra
bitur · & luna nõ dabit ſplendorem ſuũ · & ſtelle ce
li erunt decidentes · & virtutes que ſunt ĩ celo · mo-
uebunt̃ · Et tunc videbũt filiũ hominis venientez
in nubibꝫ · cũ virtute magna & gloria · Et tũc mit
tet angelos ſuos & cõgregabit electos ſuos a qua
tuor ventis a ſummo terre vſq; ad ſummum celi ·
¶ Theo · Poſtq̃ ea q̃ ad hieruſalẽ ptinebant dñ⁹
cõpleuit · nunc de aduẽtu loquitur antixp̃i · dicẽs ·
Et tunc ſiquis vobis dixerit · ecce hic eſt chriſt⁹
aut illic · ne credatis · Hoc aũt ꝙ dicit · tũc · nõ ſic ĩ
telligas · ideſt ſtatim cũ completa fuerint ſup̃dicta
circa hieruſalem · ſicut & matheus poſt chriſti ge
neratiõne dicit · In diebꝫ illis venit iohannes · nũ-
quid immediate poſt chriſti natiuitatem ! nõ · ſed
ĩdeterminate vel indiſtincte · Sic & in hoc loco ·
tunc · accipi poteſt · nõ ſcz quando hieruſalem deſo
labitur · ſed circa tempus aduentus antixp̃i · Se-
quit̃ · Exurgent em̃ pſeudo chriſti · & pſeu · ꝓphe ·
& da · ſi · & por · & pro · ad ſe · ſi fieri poteſt etiã ele-
ctos · Multi eĩ chriſti nomẽ ſuſcipient · ita vt etiã
fideles ſeducant · ¶ Aug⁹ · xx · de ci · dei · Soluet̃ ·
em̃ tũc ſathanas · & p antixp̃m ĩ omni virtute ſua
mirabiliter quidem · ſed mendaciter operabit̃ · So
let aũt ambigi · vtꝝ ꝓpterea dicta ſint ab apoſtolo
ſigna & ꝓdigia mendacij · quoniã mortales ſenſus
p fantaſmata decepturus eſt · vt quod non facit ·
facere videatur · an q: illa ip̃a etiam ſi erunt vera ꝓ
digia · ad mendacia pertrahent crediturus non ea
potuiſſe niſi diuinitus fieri · virtutem diaboli neſci
entes · maxime quando tantã q̃ntã nunq̃ habuit ·
acceperit poteſtatẽ · Sz ꝓpter quodlibet hoꝝ dictũ
ſit · ſeducent̃ eis ſignis atq; ꝓdigijs qui ſeduci me
rebũt̃ · ¶ Grego · Cur aũt ſub dubitatõne dicit̃ ·
Si fieri p̃t · cũ quid futurũ ſit a dño p̃ſciat̃ ! Vnũ
vero ex duobꝫ ẽ · q: ſi electi ſunt · fieri nõ p̃t · ſi autẽ
fieri p̃t · electi non ſunt · Iſta g° dominici ſermonis
dubitatio in electis exp̃mit trepidatõnez mentis ·
quos & electos nominat · q: cernit ꝙ ĩ fide & bono
ope pſiſtent · q: qui electi ſunt ad pſiſtendũ · p ſig̃
predicatorum antixp̃i temptabuntur ad cadendũ
¶ Beda · Quidam autẽ hoc ad captiuitatis iudai-
ce tp̃us referũt · vbi multi chriſtos ſe eẽ dicentes ·
deceptas poſt ſe cateruas populi trahebant · Sed
in illa ciuitatis obſidione nullus erat fidelis · ad
quem diuina exhortatio ne falſos magiſtros ſe-
queretur ꝯfieri deberet · Vnde melius de hereticis
accipiendum eſt · qui contra eccleſiam venientes

chriſtos ſe eſſe mentirent̃ · quoꝝ p̃mus ſimon ma-
gus fuit · extremus aũt ille maior ceteris eſt anti
chriſtus · Sequit̃ · Vos g° vi · ec · pre · vo · omnia ·
¶ Aug⁹ · ad plebem hippo · Non em̃ ſolũ boni que
ſanctis · & fidelibꝫ ſuis ẽ redditurus · verꝝ etiã mala
quibꝫ erat hic mundus habundaturus · aut p̃dix-
it · vt bona poſt ſeculi finem ſecutura certiores ex
pectaremus · quando mala ſimiliter prenunctiata
añ ſeculi finẽ p̃cedẽtia ſentiremꝰ · ¶ Theo · Poſt
antixp̃i aũt aduentũ alterabit̃ & mutabit̃ machi-
na mundialis · obſcuratis ſideribꝫ ꝓpter habundã-
tiam claritatis chriſti · Vñ ſequitur · Sed ĩ diebꝫ
illis poſt tribulatõnẽ illam ſol cõte · & lu · non da ·
ſplen · ſu · & ſtel · ce · erunt deci · ¶ Beda · Sidera eĩ
ĩ die iudicij videbuntur obſcura · non diminutõne
ſue lucis accidente · ſed ſuperueniente claritate veri
luminis · hoc eſt ſummi iudicis · q̃uis nil ꝓhibeat
intelligi veraciter ſolem tunc & lunam cũ ſideribꝫ
ceteris ad tẽpus ſui lumine p̃uari · quomodo de ſole
factũ cõſtat tempore dominice paſſionis · Ceterum
peracto die iudicij · cũ fuerit celũ nouũ & terra no-
ua · tunc fiet qð eſa · dicit · Erit lux lune ſicut lux
ſolis · & lux ſolis ſeptẽpliciter · Sequit̃ · Et vir ·
que ſunt in celo mouebunt̃ · ¶ Theo · Ideſt virtu
tes angelice ſtupebunt tanta magnalia videntes
fieri · & coꝝ iudicari ꝯſeruos · ¶ Beda · Quid miꝝ
homines ad hoc iudiciũ pturbari · cui⁹ aſpectum
& ipſe angelice tremunt poteſtates ! Quid faciunt
ibi tabule quando tremunt columne ! Quid virga
deſerti patitur · cũ ced2⁹ padiſi cõcutit̃ ! ¶ Hiero ·
Vel aliter · Sol obtenebrabit̃ ad gelida corda vt
hyeme · & luna non ſplendebit ſerena tempeſtate
diſſenſionũ · & ſtelle erunt decidentes ĩ lumine · qñ
pene deerit ſemen abrahe · cui ſunt ſimilate · & vir-
tutes que ſunt in celis mouebunt̃ · ad iram vindi-
cte quando mittentur a filio hominis veniente · De
cui⁹ aduentu ſubdit̃ · Et tũc vi · fi · ho · ve · in nu · cũ
vir · mag · & gloria · qui ſcilicet prius ſicut pluuia
ĩ vellus gedeon deſcendit cũ humilitate · ¶ Aug⁹
ad eſichium · Quia em̃ dictũ eſt apoſtolis ab ange
lis · Sic veniet quomodo vidiſtis eum euntem in
celum · merito credendus eſt non ſolum in eodem
corpore · verum etiam in nube venturus · quoniam
ſic veniet · ſicut abijt · & nubes ſuſcepit eum abeun
tem · ¶ Theo · Videbũt aũt dominum tanq̃ filiũ
hominis ſcilicet in corpore · quod em̃ videt̃ · corpus
eſt · ¶ Aug⁹ · p̃mo de trinitate · Viſio quippe filij
hominis exhibetur etiam malis · Nam viſio forme
dei non niſi mũdis corde q: ipſi deum videbunt · Et
q: filium dei ſcd̃m id quod in forma dei equalis eſt
patri · iniqui videre non poſſunt · Oportet autem
vt iudicem viuorum & mortuorum coram quo
iudicabuntur · & iuſti videant & iniqui · Ideo opor
tebat vt filius hominis acciperet iudiciariam po-
teſtatem · De cuius executione · mox ſubditur ·
Et tunc mittet ange · ſu · ¶ Theo · Vide ꝙ chriſt⁹
iheſus mittit ãgelos ſicut & pater · Vbi ergo ſũt ·

qui dicunt ꝙ patri non eſt equalis. Egredientur namqꝫ angeli cõgregare fideles electos. vt in aera rapti obuiãt iheſu chriſto. Unde ſequitur. Et cõgre. elect. ſuos a quatuoꝛ ventis. Hiero. Ut triticum ventilatum de area totius terre. Beda. A quatuoꝛ aũt ventis a quatuoꝛ mundi partibꝰ dicit oriẽte. occidente. aquilone. & auſtro. Et ne quiſꝗ putaret a quatuoꝛ ſolũmodo plagis terre. & nõ potius a cunctis eius finibꝰ. ſimul mediterraneis regionibꝰ electos eſſe cõgreg ndos. apte ſubiunxit. A ſummo terre vſqꝫ ad ſũmũ celũ. i. ab extremis terre finibꝰ. vſqꝫ ad vltimos terminos eiꝰ. vbi longe aſpectantibꝰ circulus celi terre finibꝰ inſidere videtur. Nullus ergo ĩ die illa remanebit electꝰ. qui non venienti ad iudiciũ domino in aera occurrat. Ueniũt ad iudiciũ & reprobi. vt peracto iudicio diſſipentur & pereãt a facie dei. Seq textꝰ

A ficu diſcite parabolam. Cũ iam ramus eius tener fuerit. & nata fuerĩt folia cognoſcitis quia in proximo ſit eſtas. Sic & vos cũ videritis hec fieri. ſcitote qꝛ in ꝓximo ſit in hoſtijs. Amen dico vobis quoniã nõ tranſibit generatio hec. donec oĩa iſta fiant. Celum & terra tranſibunt. verba autem mea nõ trãſient. Beda. Sub exemplo arboꝛis docuit dominus cõſummationis exemplũ dicens. A ficu aũt diſcite parabolam. Cũ iam ra. eius te. fu. & na. fu. folia. cog. qꝛ inproximo ſit eſtas. Sic & poſt anguſtias antixpi. ſtatim nullo ſequente medio. Chriſti erit aduentus qui eſtas erit iuſtis ex hyẽme. peccatoꝛibꝰ vero hyẽms ex eſtate. Augꝰ ad eſicbiũ. Uel aliter. Omnia q̃ a tribꝰ euangeliſtis dicta ſunt de domini aduentu. diligentius inť ſe collata atqꝫ diſcuſſa. foꝛtaſſe inueniũť ad hoc ꝑtinere. ꝙ quotidie venit ĩ coꝛpoꝛe ſuo qđ ẽ eccleſia exceptis hijs locis vbi ille aduentus vltimus ita ꝓmittitur. vt ꝓpinquare dicatur. Et ꝙ in vltimo ſermonis ſm matheũ ipſe aduentus euidenter exꝓmitur. vbi dicitur. Cum venerit filius hominis ĩ maieſtate ſua. Quid enĩ eſt. Cũ videritis hec fieri niſi ea que ſuꝑ dixit. In quibꝰ eſt etiã id qđ ait. Et tunc videbũt filiũ hominis venientẽ ĩ nubibꝰ. Non itaqꝫ tunc erit finis. ſed tunc erit in ꝓximo. An dicendum non omnia que ſupra cõmemorata ſunt. eſſe intelligenda. ſed aliqua eoꝝ. que videlicet excepto qđ dictũ eſt. Et tũc videbunt filiũ hominis venientem. Ipſe quippe finis erit. non tunc ꝓximus erit. Sed mathèꝰ aperuit nullis exceptis eſſe accipiendũ. dicens. Cũ vide. hec omnia. ſcitote quia ꝓpe eſt ĩ ianuis. Intelligiť ergo qđ ſuꝑ dictum eſt ſic. Et mittet ãgelos ſuos de q̃tuoꝛ mũdi partibꝰ ideſt de toto oꝛbe terraꝝ cõgregabit electos ſuos. que tota hoꝛa nouiſſima facit veniẽs in ſuis membꝛis tanꝗ ĩ nubibꝰ. Beda. Poteſt aũt hec fructificatõ fici miſtice intelligi ſuꝑ ſtatu ſinagoge. que veniente ad ſe domino. qꝛ fructũ iuſticie non habebat in eis qui tunc increduli erant. eterna ſterilitate damnata eſt. Sed quoniã dixit apoſtolus ꝙ cum plenitudo gentium intrauerit. omnis iſrael ſaluus erit. Quid eſt hoc. niſi ꝙ diu ſterilis arboꝛ fici. fructũ quem negauerat. reddet. Quod vbi factũ fuerit. eſtateꝫ vere pacis eſſe ĩ ꝓximo non ambiges. Beda. Uel folia fici nata. verba ſunt ꝑſentia. eſtas ꝓxima dies eſt iudicij. in qua vniuſqꝫ arboꝛ manifeſtabit que intus habuit. aridũ ad cõburendũ. an viride ad plantandũ cũ ligno vite. Sequiť. Amen dico vobis quoniã non tranſi. gene. hec donec hec oĩa fiant. Beda. Nomine generatõis aũt omne hominũ ſignificat genꝰ. aut ſpecialiter iudeoꝝ. Theo. Uel aliť. Non tranſ. gene. hec ſcꝫ chꝛiſtianoꝝ. donec omnia fiant. que circa hieruſalem & antixpi aduentum dicta ſunt. Non. n. dicit generatõneꝫ apoſtoloꝝ. qꝛ maioꝛ ꝑs apoſtoloꝝ nõ ꝑuenit vſqꝫ ad hieruſalem ↄſummationeꝫ. Dicit aũt hoc de generatõne chꝛiſtianoꝝ. volens diſcipulos cõſolari ne crederent. ꝙ in illis tempoꝛibꝰ fides deficeret. Prius enĩ elementa immobilia deficient ꝗ verba chꝛiſti. Uñ ſubditur. Celũ & terra tranſibunt. verba autẽ mea non tranſient. Beda. Celũ quod tranſibit. non ethereum ſiue ſidereum. ſed aereum intelligere debemꝰ. Quocũqꝫ ei peruenire potuit aqua diluuij. eo iuxta beati petri ſententiam ignis iudicij ꝑueniet. Tranſient aũt celũ & terra per eam quã nunc hñt imaginẽ. Attamen per eſſentiam ſine fine ſubſiſtent. Sequitur textus

De die aũt illa & hoꝛa nemo ſcit neqꝫ angeli in celo neqꝫ filiꝰ niſi pater. Uidete. vigilate. & oꝛate. Neſcitis enĩ quando tempus ſit. Sicut homo q̃ ꝑegre. ꝓfectus reliquid domũ ſuã. & dedit ſeruis ſuis ꝑtatem cuiuſqꝫ operis. & ianitoꝛi precepit vt vigilet. Uigilate ğ. neſcitis enĩ quando dñꝰ domꝰ veniat. ſero an media nocte an galli cantu an mane. Ne cũ venerit repente inueniat vos doꝛmiẽtes. Quod aũt vobis dico. oĩbꝰ dico. vigilate. Theo. Uolens dñꝰ diſcipulos impedire. ab interrogatõne illius diei & hoꝛe. dixit. De die aũt illa & hoꝛa nemo ſcit neqꝫ angeli ĩ celo neqꝫ filius niſi pater. Si ei dixiſſet. qꝛ ſcio. tñ nolo vobis reuelare. ipos nõ modicũ cõtriſtaſſet. Nunc vero ſapientiꝰ egit. & ipos excludit ab huiuſmodi interrogatione. ne ei moleſti fierent in hoc ꝙ dixit neqꝫ angeli ſciũt. neqꝫ ego. Augꝰ. ix. de trini. Igratio at diei atqꝫ hoꝛe obijciť vnigenito deo. vt deus ex deo natꝰ nõ ſit ĩ ea nature perfectõne quã deus eſt. Sed ꝑmũ ſenſu cõmunis iudicij ſentiendũ eſt. an credibile eſſe poſſit. vt aliquid ex omnibꝰ neſciat. qui oĩbꝰ ad id quod ſunt. atqꝫ erunt. autoꝛ ẽ. Quõ enĩ extra eius nature ſcietiã ẽ ꝑ quã & ĩ q̃ id qđ efficiendũ ſit cõtineť. Hanc aũt ille diem ignoꝛat. que aduẽtus ſui dies eſt h ũane nature qđ agere diffiniũt. quãtũ in ſe eſt ꝑſciunt & ſequiť gerendi cognitio voluntatem agẽdi. Quõ ergo dñs gloꝛie aduentus ſui ignoꝛata die nature eſſe imperfecte creditur. que & neceſſitatem habeat adueniendi. & ſcientiam

aduentus ſui non adepta ſit. Jam vero quanta im
pietatis geminat occaſio. ſi deo patri deputabit
indignitatis affectus. ſi ei ademerit beatitudinis
cognitionẽ. cui mortis induxerit pſcietiã. Quod
ſi in eo omnes ſcientie theſauri ſunt. diem hunc nõ
ignorat. ſed meminiſſe nos cõuenit occultos in eo
ſcientie theſauros eſſe. Ignoratio igitur eius eſt.
ſcdm q theſauri ſcientie in eo latent. In omnibꝰ ei
q̃ de? ignorare ſe loquit. ignoratõne nõ detinet.
ſed aut tempus eſt nõ loquendi. aut diſpenſatõ nõ
agendi. Ubi aũt tũc cognouiſſe deus dicit. q abra
ham eũ amauerit. cũ hoc non celauit abrahe. ne
ceſſe eſt & vt pater ob id diẽ ſcire dicat. q non ce
lauerit filio. Si itaq diem filius neſcit. ſacramẽtũ
eſt vt taceat. econtrario pater ſolus oñdit ſcire q
nõ tacet. Abſit aũt corporaliũ mutationũ nouitat
tes in patre & filio exiſtimari. Deniq ne p infir
mitatem ignorare dicat. cõtinuo ſubiecit. Videte
vigilate & orate. neſcitis enĩ quando tempus ſit.
Hiero. Vigilia enĩ opus eſt mẽtis ante mortẽ
corporis. Theo. Docet aũt vigilare & orare.
duo hec. Multi namq vigilamus. ſed noctes du
centes in prauitates ad hoc aũt cõſequẽter ſimilitu
dinẽ inducit dicẽs. Sicut homo qui pere. pfect.
re. do. ſu. & de. ſer. ſu. po. cu. opis & ianitori pce.
vt vigilet. Beda. Homo qui peregre pfectus
reliquit domũ ſuã chriſtus ẽ. qui ad patrẽ poſt re
ſurrectionẽ victor aſcendens eccleſiã corporaliter
reliquit. quã tñ nũq diuine preſentie pſidio deſti
tuit. Grego in home. Carnis etenĩ locus ppie
terra eſt. que velut ad peregrinandũ ducta eſt cũ
p redemptorem noſtrũ ẽ i celis collocata. Dedit aũt
ſeruis ſuis poteſtatẽ cuiuſq opis. q fidelibꝰ ſuis
cõceſſa ſancti ſpiritus gratia. facultatẽ tribuit bo
nis operibꝰ ſeruiendi. Janitori qs pcepit vt vigila
ret. q ordini paſtoꝝ commiſſe ſibi eccleſie. curam
iubet impendere. Nõ ſolũ aũt rectores eccleſie. ſed
omnes vigilare pcipimur. ianuas cordiũ cuſtodi
entes. ne antiqui hoſtis mala ſuggeſtio ſubintret.
ne nos dominus dormientes inueniat. Vñ ex hac
ſimilitudine cõcludẽs. ſubdit. Vigilate g neſcitis
enĩ quando dominus domus veniat ſero an media
nocte an galli cantu. an mane. ne cũ ve. re. inue.
vos dormientes. Hiero. Nã qui dormit. nõ cor
pora vera ſed phantaſmata intendit & vacuus vi
gilat de hijs que viderat. Sic nimirum ſunt quos
mundi amor rapit in vita. deſerunt poſt vitã. qđ
ſomniabant p certo. Theo. Vide autẽ q non
dixit. Neſcio quando tẽpus erit. ſed neſcitis. Pro
pter hoc enĩ hoc occultauit. q nobis expediebat.
Nã ſi nũc igrantes finẽ nõ curam? qđ faceremꝰ ſi
finẽ ſciremꝰ. malicias nãq nr̃as differemus vſq
ad vltimũ. Attẽdamꝰ etiã dictõnes. Sero nãq fi
nis exiſtit. cũ qs morit ſenectute. Media nocte.
cũ qs morit in medio iuuẽtutis. Galli cãtu vo cũ
rõ cõplet in nobis. Cũ enĩ incipit puer fm rõnem
viuere. tũc gallus i eo vociferat. excitãs a ſomno
ſenſualitatis. Mane aũt puerilis eſt etas. Oportz
enĩ oẽs iſtos finẽ pſcire. nã & puero cauẽdũ. ne in
baptizatus ptranſeat. Hiero. Hoc aũt fine cõ
cludit ſmonẽ vt cõmune oĩm pceptũ nouiſſimi per
pmos audiant. Vñ ſubdit. Quod aũt vobis dico.
oibꝰ dico vigilate. Aug?. Nõ ſolũ enĩ illis dix
it qbꝰ tũc audientibꝰ loqbat. ſed etiã illis q̃ fuerũt
poſt illos añ nos & ad noſipſos. & q̃ erũt poſt nos
vſq ad nouiſſimũ eius aduentũ. Nunqđ aũt omes
inuẽtur? ẽ dies ille in hac vita. aut qſq dicturꝰ ẽ
q ad defunctos etiã ptineat qđ ait. Vigilate. ne
cũ venerit repente. inueniat vos dormientes. Cur
itaq oibꝰ dicit qđ ad eos ſolos ptineat. q̃ tũc erũt
niſi q ad omẽs ptinet quõ dixi. Tũc enĩ vniciq
veniet dies ille cũ venerit eius dies. vt talis hinc
exeat. qlis ẽ iudicandꝰ illo die. Ac p hoc vigilare
debet omnis chriſtianus. ne imparatum eum in
ueniat domini aduentus. Imparatum autem inue
niet dies ille. quem imparatum inueniet ſue vite
huius vltimus dies.

Capitulum. xiiij.

Erat aũt paſcha & azima poſt bi
duũ. Et qrebãt ſũmi ſacdotes &
ſcribe. quõ eũ dolo tenerent & oc
ciderent. Dicebant aũt. Nõ i die
feſto. ne forte tumultꝰ fieret i po
pulo. Hiero. Nũc aſpergamꝰ
librum noſtrũ de ſanguine & limina domorum. &
funem coccineum circumdemus domui orationis
noſtre. & coactum in manu noſtra vt & aree lige
mus vaccam ruffam in valle occiſam enarrare
poſſimus. De chriſti enim occiſione. narraturus
euangeliſta premittit. Erat autem paſcha & azi
ma poſt biduum. Beda. Paſcha quidem he
braice dicitur paſche non a paſſione vt pleriq ar
bitrantur. ſed a tranſitu nominatur. eo q exter
minator videns ſanguinem i foribus iſraelitarum
pertranſierit eos. Vel ipſe dominus prebens auxi
lium populo ſuo. deſuper ambulauit. Hieroni.
Vel paſcha tranſitus interpretatur. phaſe vero
immolatio. De immolatione agni & tranſitu po
puli. per mare. vel per egiptum. Prefiguratur
autem paſſio chriſti & redemptio populi de infer
no. quando nos poſt biduum viſitat idest pleniſſ
ſima luna etate chriſti perfecta. vt nec cum ali
qua parte tenebroſa. carnes agni immaculati. qui
tollit peccata mundi. in vna domo que eſt eccle
ſia catholica calciati caritate & armati virtute
comedamus. Beda. Hoc autem iuxta veteris
inſtrumenti ſcripturam. inter paſcha & azima
diſtat. q paſcha ipſe ſolus dies appellatur. in
quo agnus occidebatur ad veſperam. hoc eſt. xiiij
luna menſis primi. xv. autẽ luna quando egreſ
ſum eſt de egipto. ſuccedebat feſtiuitas azimoꝝ. q̃
ſeptem diebꝰ idest vſq ad. xxj. diẽ eiuſdẽ menſis
ad veſperã ẽ ſtatuta ſolẽnitas. Verũ euangeliſte i
differẽt & diẽ azimoꝝ paſcha ponẽ ſolent. Vñ &

marcus hic dicit· Erat autē paſcha & azima poſt biduū· q2 & paſche dies ī azimis panib9 ē celebrari pceptus· Et nos q̄ſi paſcha ppetuū facientes· ſemp ex hoc mundo tranſire precipimur· ¶ Hie· A principibus autem egreſſa eſt iniquitas ī babilone· qui templum & vaſa & ſe purificare ſcd̄m legez ad eſum agni debuerant· Vnde ſequitur· Et querebant ſummi ſacerdotes & ſcribe quomodo eū dolo tenerent & occiderent· Occiſo autem capite· totum corpus inmerue efficitur· vnde miſeri faciūt ꝙ caput moriatur. Vitant autez diem feſtum qui euenit illis· Non enim eſt feſtiuitas hijs qui vitā & miſericordiam perdiderunt· Vnde ſequitur· Dicebant autem· Non in die feſto· ne forte tumultus fieret populi· ¶ Beda· Non quidem metuentes ſeditionem vt ſimplex ſermo demonſtrat· ſed cauentes ne auxilio populi de ſuis manibus tolleretur· ¶ Theo· Ipſe tamen chriſtus tempus ſibi conſtituerat paſſionis· voluit enim in paſchate crucifigi· quia ipſe verum erat paſcha· textus

¶ Et cum eſſet bethanie in domo ſimonis leproſi & recumberet· venit mulier habens alabaſtrum vnguenti· nardi ſpicati precioſi· & fracto alabaſtro effudit ſuper caput eius. Erant autem quidā indigne ferentes intra ſemetipſos dicentes· Vt quid perdicio iſta vnguenti facta eſt? Poterat em̄ vnguentum iſtud venundari pluſq̄ tricentis denarijs & dari pauperibus· & fremebant in eam. Iheſus autem dixit· Sinite eam· Quid illi moleſti eſtis? bonum opus operata eſt in me· ſemp em̄ pauperes habetis vobiſcum. & cum volueritis· poteſtis illis benefacere· me autem non ſemper habebitis· Quod habuit· hoc fecit· Preuenit vngere corpus meum in ſepulturam· Amen dico vobis· Vbicumq; predicatum fuerit euangelium iſtud in vniuerſo mundo· & quod fecit hec narrabitur in memoriam eius. ¶ Beda· Paſſurus dominus pro toto mundo & vniuerſas natōnes ſuo ſanguine redempturus· moratur in bethania ideſt in domo obedientie. Vnde dicitur· Et cum eſſet be. in do. ſi. leproſi & recum· venit mulier ¶ Hieronimus· Hinnulus enī ceruoꝝ ſemper ad lectū ſuū redit· ideſt filius patri obediēs vſq; ad mortem· a nobis obedientiam petit· ¶ Beda· Dicit aūt ſimonis leproſi· non ꝙ illo tempore permaneret· ſed ꝙ antea leproſus· poſtea a ſaluatore mundatus eſt· nomine priſtino permanente· vt virtus curantis appareat ¶ Theo· Quamuis autem quatuor euangeliſte vnguentum mulieris commemorent· non eſt tamē vna· ſed due· vna quidem que deſcribitur a iohanne que ſoror eſt lazari· que ſcilicet ante ſex dies paſche vnxit pedes iheſu· alia vero que a reliquis tribus euangeliſtis deſcribitur· Adhuc autem ſi attendas· inuenies has tres eſſe· A iohanne enim vna deſcribitur· altera vero a luca· a duobus vero reliquis altera· Que enim a luca deſcribitur· meretrix eſſe dicitur in medio predicationis tempore ad iheſum veniſſe· Hec vero que a matheo & marco deſcribitur· dicitur in tempore paſſionis veniſſe non confitentem ſe peccatricem· ¶ Aug9· de cō· euā· Ego aūt nihil aliud intelligēdū arbitror· niſi ꝙ nō aliā q̄ de fuiſſe mulierē· q̄ peccatrix tūc acceſſit ad pedes ihū· ſ; eādē mariā bis hoc feciſſe· ſemel ſcilicet quod lucas narrauit· cū pmo accedens cū humilitate & lachrimis· meruit peccatoꝝ remiſſionem. Nam & hoc iohannes commemorauit cum de lazaro reſuſcitando cepiſſet loqui· anteq̄ veniret in bethaniam· dicens· Maria autez erat que vnxit dominum vngēto & exterſit pedes eius capillis ſuis· cuius frater lazarus infirmabatur· Quod aūt ī bethania rurſus fecit· aliud eſt· quod ad luce narrationē non pertinet· ſed pariter narratur a reliquis tribus· Quod ergo matheus & marcus caput domini vnguento illo perfuſum dicunt· Iohannes aūt pedes· accipiamus non ſolū caput· ſed etiā pedes domini perfudiſſe mulierem· niſi forte quomiā marcus fracto alabaſtro pfuſum caput cōmemorat· tam quiſq̄ calumnioſus eſt· vt in vaſe fracto neget aliquid remanere potuiſſe vn̄ etiam pedes domini perfunderet· Sed religioſius contendet aliquis· non ita fractum eſſe vt totū effunderet· vl' pus accipiat pfuſos pedes anteq̄ illd̄ fractū eēt· vt ī integro remaneret vn̄ etiā caput pfunderet· ¶ Beda· Eſt aūt alabaſtrū gen9 marmoris candidi· varijs coloribꝰ intercincti· qd̄ ad vaſa vnguentaria cauare ſolent· eo ꝙ optime ſeruare ea incorrupta dicat'. Nard9 vō ē frutex aromaticus grādi vt aiūt & craſſa radice· ſed breui ac nig fragiliq;· Quāuis aūt pinguis ſit· tn̄ redolet vt cipſſus aſpero ſapore· folio paruo deſoq; cui9 cacumia ī ariſtas ſe ſpargūt· Ideoq; gemina dote pigmētarij nardi ſpicas ac folia celebrāt· Et hoc ē qd̄ ait mac9· vnguēti nardi ſpicati pcioſi· q2 videlicz vnguētū illud qd̄ attulit maria dn̄o· nō ſolū de radice cōfectū ē nardi· verꝫ etiā quo pcioſi9 eſſet· ſpicaꝝ q̄s folioꝝ eius adiectione odoris ac virtutis illi9 erat accumulata gcia. ¶ Theo· Vel ſic ī greco dr̄· Nardi piſtici· i· fidelis· eo ꝙ vnguētū nardi erat abſq; dolo cū fide cōfectū· ¶ Aug9· de cō· euā· Pōt aūt videri cōtrariū· ꝙ mathe9 & mar· poſtea q̄ dixerūt paſcha & biduū· deinde cōmemorauerūt ꝙ erat ihūs ī bethania· vbi de illo pcioſo vnguēto dr̄ Iohānes aūt an̄ ſex dies paſche dicit ihm veniſſe in bethaniā· de eodē vnguēto narratur9· Sꝫ q̄ ita mouēt· nō itelligūt matheū & marcū illd̄ qd̄ ī bethania de vnguēto factū erat· n̄ poſt illā pdicatōnē de biduo· ſ; adhuc cū ſex dies eēnt an̄ paſcha· recapitulādo poſuiſſe ¶ Hiero· Miſtice aūt ſimō leproſus mūdū ifidelē pmo· & poſtea fidelē ſignificat· Mulier aūt cū alabaſtro eccīaſticā fidē· q̄ dicit nardus mea dedit odorē ſuū· piſtica nardis dī· i· miſtica & pcioſa· Dom9 ipleta odoē celū & t'ra ē· fractū alabaſtꝝ· cānale deſideriū ē· qd̄ frāgit' ad caput ex q̄ oē corp9 cōpaginatū ē· recūbēte ipo· i· hūiliāte ſe· vt

eum tangeret fides peccatricis · q̃ de pedibꝰ aſcendit ad caput · & ad pedes a capite deſcendit per fidē id eſt ad chriſtū & ad membra eius · Sequit̃ · Erat autem quidam indigne ferentes intra ſemetipſos dicentes · vt quid perditio iſta? Per ſinodochen dr̃ vnus pro multis & multa pro vno · Perditus eñ iudas · de ſalute perditionem inuenit · & ī vite fructifera mortis laqueus naſcitur · Sub pretextu autem auaritie miſterium fidei loquitur · Etenim noſtra fides · trecentis emitur denarijs in decē ſenſibus interiorībꝰ ſcilicet & exteriorībꝰ ſcilicet per corpus & animam & ſpiritū triplicatis · ¶ Beda · Quod autem dicit · Et fremuerunt ī eam · nequaq̃ debemus de diligentibꝰ chriſtū apoſtolis dictum credere · ſed de iuda potius ſub numero plurali · ¶ Theophi · Vel conuenienter videtur innui q̄ diſcipuli plures mulierem arguerunt · eo q̄ ſepe chriſtū audierant de elemoſina docentem · Iudas vero nō eadem intentione indigne tulit · ſed ꝓpter amorem pecunie & turpe lucrū · Vnde & iohānes ipm̄ ſolū cōmemorat tanq̄ fraudulenta ītentione mulierem arguentem · Dicit autem · Et fre · in eam id eſt moleſti erant ei exprobrantes & iniurias inferentes · Arguit autem dominus diſcipulos eo q̄ deſiderium impediunt mulieris · Vnde ſequitur · Ihesus autem dixit · Sinite eam · quid illi moleſti eſtis? Poſtq̄ enim munus obtulerat · illam per obprobria peruertebant · ¶ Origenes · Doluerūt eñ de perditione vnguenti · quod poterat venundari multo precio & dari pauperibꝰ · tamen nō debebat fieri hoc · q2 conueniens erat · vt ſuper caput chriſti funderetur ſancta & decenti infuſione · Vnde ſeq̄t Bonū opus operata eſt in me · Vſq; adeo autem efficax eſt laus huiꝰ operis boni · vt exhortet̃ nos omnes · odoriferis & precioſis operibꝰ implere dñi caput · vt de nobis dicatur · q2 bonū opus fecimꝰ ſup caput chriſti · q2 ſemp quidem habemus q̄diu in hac vita ſumus paupes nobiſcū · & opus habētes cura eoꝝ · qui profecerunt in verbo & diuites facti ſunt in ſapientia dei · Non aūt poſſunt ſufficere vt ſemp diebꝰ & noctibꝰ habeant ſecū filiū dei id eſt verbū & ſapientiā dei · Sequit̃ · n · Semp eñ paupes habebitis vobiſcū & cū volueritis poteſtis illis benefacere · Me autem non ſemp habebitis · ¶ Beda · Mihi quidē videt̃ ī hoc loco de preſentia corporali locutus · q̄ nequaq̄ cū eis ita futurus ſit poſt reſurrectionē · quō tunc in omni cōuictu & familiaritate · ¶ Hieroni · Dicit etiā · Bonum opus opata eſt in me · quia qui credit in deū · reputat̃ ei ad iuſticiā · Aliud ē eñ credere ei · & aliud credere in eū id eſt totū ejcere te in illū · Sequit̃ · Quod habuit id eſt q̄d potuit · hoc fecit · Preuenit vngere corpus meū in ſepulturā · ¶ Beda · Quaſi · d · Vos putatis pditōnē eſſe vnguenti · officiū ſepulture eſt · ¶ Theo · Preuenit eñ q̄ſi a deo ducta vngere corpus meū ī ſignū ſepulture future ī quo proditorē cōfundit · ac ſi ei diceret · Qua cōſcientia mulierem confundis · que in ſepulturam corpus meum vngit teipm̄ vero non cōfundis · qui me in mortē trades? Prophetizat aūt dñs cōſequenter duas prophetias · ſcȝ q̄ euangeliū eius predicabitur in vniuerſo mundo · & q̄ opus mulieris laudabit̃ · Vñ ſeq̄tur Amen dico vobis · vbicūq; p̄dicatū fu · ¶ Beda · Notandū aūt q̄ ſicut maria gloriā adepta ē in toto orbe de obſequio q̄d domino exhibuit · ita ecōuerſo ille qui obſequio eius detrahere non timuit · longe lateq; īfamatus eſt · Sȝ dñꝰ bonū laude digna remunerās futuras impij cōtumelias tacēdo p̄terijt ·

¶ Et iudas ſcariothes vnꝰ de duodecim · abijt ad ſummos ſacerdotes vt ꝓderet eū illis · Qui audiētes gauiſi ſunt · & ꝓmiſerūt ei pecuniā ſe daturos & q̄rebat quō illū oportune traderet · ¶ Beda · Infelix iudas damnū q̄d ex effuſione vnguēti feciſſe credebat · vult magiſtri p̄cio cōpenſare · Vnde dr̃ · Et iu · ſca · vnus de du · abijt ad ſum · ſa · vt ꝓderet eū illis · ¶ Chriſ · in ſer · de paſſi · Quid mihi eius patriā dicis? vtinā ipm̄ q̄s neſcire licuiſſet · Sed alter erat diſcipulus qui iudas iacobi zelotes vocabat̃ · & ne appellatōne cognominis fiat cōfuſio pſonarū · ꝓpterea hunc ab illo ſeparauit · Nō aūt dixit iudas pditor · vt doceat detractiones neſcire · & accuſationes declinare · Quod aūt dicit · vnus de · xij · auget de teſtabilitatem ꝓditoris · Nā & alij diſcipuli erant · qui fuerant numero · lxx · ſed illi non ītimi · nō tanta cōfidentia ſotiati ſunt · Iſti aūt · xij · fuerunt cōprobati · hec erat caterua legalis de qua ꝓditor malignus exiuit · ¶ Hiero · Vnus tamen erat de · xij · numero · non vnus merito · vnꝰ corpore · non vnus animo · Abijt autem ad principes poſtq̄ exijt & intrauit in eū ſathanas · Vnūq̄d q̄s animal ad ſimile ſibi iungitur · ¶ Beda · Quod aūt dixit · Abijt · oſtendit eū nō a principibꝰ inuitatū · non vlla neceſſitate conſtrictū · ſed ſponte propria ſcelerate mentis iniſſe cōſiliū · ¶ Theo · Dicit aūt vt ꝓderet eū illis · id eſt vt annunciaret illis · qñ ſolus exiſteret · Timebant aūt in eū irruere quando docebat ꝓpter turbā · ¶ Hieroni · Promittit aūt ſe tradere vt mgr̄ eius diabolus añ dicebat · tibi dabo p̄tatem hanc vniuerſam · Seq̄t̃ · Qui audiētes gauiſi ſunt · & ꝓmi ei pe · ſe da · Promittūt quidē pecuniā · & amittūt vitā quā ipſe recipit cū vitam amittit · ¶ Chriſ · in ſer · de paſſi · O demētiā imo cupiditatē pditoris · Cuncta eñ mala cupiditas ꝓcreauit · Nā cupiditas captas aīas retinet & oībꝰ modꝭ alligatas ꝯſtringit · & reꝝ obliuionē īponit · & alienatoēꝫ mētis oñdit · Ab hac iudas captiuus cupiditatis īſania · ꝯuerſatōis mēſe · diſcipulatus · admonitōis · ſuaſiōis · oblitus ē · Nā ſeq̄t̃ · Et q̄rebat quō eū oportune tradet · ¶ Hie · Sȝ oportunitas doli nūq̄ inuenit̃ vt ñ videcet̃ h aut illic ¶ Beda · Multi hodie ſcelꝰ iude · q̄ dñm ac mgr̄m deūq̄ ſuū pecunia · vēdiderit · velut immane & nephariū exhorrent · nec tñ cauent · nā cum pro muneribus

caritatis & veritatis iura ſpernūt · deū qui eſt cari
tas & veritas ꝑdūt. Sequit̄ textꝰ

¶ Et pmo die azimoꝝ qñ paſcha imolabāt. dicūt
ei diſcipuli · Quouis eam? & parem? tibi vt mā-
duces paſcha? Et mittit duos ex diſcipulis ſuis.
& dicit eis. Ite in ciuitatē. & occurret vobis hō la
genam aque baiulās. Sequimini eum & quocūq̄
introierit · dicite dño dom?. qz magiſter dicit Vbi
eſt refectio mea · vbi paſcha cum diſcipulis meis
manducē? Et ipſe vobis demōſtrabit cenaculū gran
de ſtratū · illic parate nobis. Et abierūt diſcipuli ei
us & venerūt in ciuitatē. & inuenerūt ſicut dixerat
illis · & parauerūt paſcha ¶ Chriſoſtom? in ſmo
ne de paſ. Quādo iudas de tradicōne tractabat. alij
diſcipuli ſūt de ꝑparacōne paſche ſolliciti · Vnde
dicit̄. Et pmo die aziōꝝ qñ paſcha · im. di. ei diſci
puli · Quouis eamus. & parem? tibi com. paſcha?
¶ Beda. Primū diem azimoꝝ. xiiij. diem pmi mē
ſis appellat. quando fermēto abiecto imolare. id eſt
agnum occidere ſolebāt ad veſperā · qđ exponens
apoſtolus ait · Paſcha noſtꝝ immolat? eſt xp̄s.
qui licet die ſequenti id eſt · xv. luna ſit crucifixus
attamen nocte qua agnus immolabat̄ · & corpis
ſanguiniſq̄ ſui tradēs miſteria celebrāda & a iude
is tentus ac ligatus · ipſius immolatōnis · hoc eſt
paſſionis ſue ſacrauit exordiū. ¶ Hieronimus · azi
ma vero q̄ cū amaritudine id eſt lactucis agreſtibꝰ
māducāt̄ · redemtō nr̄a eſt · amaritudo vero paſſio
dñi · ¶ Theo · Ex hoc autē ꝙ dicūt diſcipuli · Quo
uis eamus manifeſte videt̄. ꝙ xp̄s hoſpiciū aliqđ
nō habebat ſ; neq̄ diſcpuli ꝓpas domos. Si eñ ha
buiſſent · duxiſſent eū ad illas ¶ Hiero · Dicūt etiā
Quouis eamus? vt cū volūtate dei dirigam? greſ
ſus noſtros. Domin? aūt indicat cū q̄ māducat pa
ſcha. & more ſuo mittit duos · qđ ſup ex poſuim?.
Vnde ſequit̄ · Et mittit duos ex diſcipulis ſuis &
di. eis. Ite i ciui · ¶ Theo · Mittit qđē ex diſci. ſu.
petꝝ ſcilicet & iohāmē vt lucas dicit ad ignotum
hominē · innuēs ex hoc ꝙ poſſet nō pati · Nā q̄ mē
tem ignoti nouit vt ipſos recipet. qđ nō oparet̄ in
alijs? · Dat etiā eis ſignū vt domū ſcilicet inueni-
rēt · cū ſubdit. Et occurret vobis hō la. aq̄ baiulās
¶ Auguſtin? de cō. euā. Marc? lagenā dicit q̄m
lucas amphorā. ille vaſis genus. iſte modū ſignifi
cauit · vterq̄ veritatē ſentēcie cuſtodiuit. ¶ Beda
Indiciū aūt pſencie diuinitatis ē. ꝙ cū diſcipulis
loquēs qđ alibi futuꝝ ſit nouit · Vnde ſequit̄ · Et
abi. diſci. eius & ve. in ciui. & inue. ſicut dix. illis
& pa. paſc. ¶ Criſoſtom? . i ſ. de paſſi · Nō illud
qđ noſtrū. ſ; interim iudeoꝝ illud autē qđ noſtꝝ ē
nō ſolū cōſtituit. ſ; ipſe fact? ē paſcha. Sed & cur
illud māducauit · qz fact? ē ſub lege vt eos q̄ ſub
lege erāt redimeret & ipſi legi reqē daret & vt nemo
dicat ꝙ ideo eā euacuauerit. qz eā implere vt mo-
leſtā & arduā nō valuit. ipſe p? eā compleuit · &
ſic fecit eā requieſcere ¶ Hiero. Miſtice aūt ciui-
tas eccleſia ē q̄ muro fidei cingit̄. hō occurrens. po
pulus primitiuus eſt. amphora aque. lex littere.
¶ Beda. Vel aqua · lauacrū grece · lagena fragili
tatē deſignat eoꝝ per quos eadē erat gracia mūdo
monſtrāda ¶ Theo. Lagenā aque portat q̄ bapti-
zatus eſt · q̄ aūt baptiſma baiulat · venit ad requiē
ſecūdū racōnem viuens. & ſicut in domo reqe potit̄
vñ ſubdit. Sequimini eū · ¶ Hiero · Qui ſcilicet
ducit in altū vbi ē refectio xp̄i domin? dom? petr?
apoſtol? eſt. cui domin? domū ſuā credidit · vt ſit
vna fides ſub vno paſtore. Cenaculū grāde eccleſia
magna eſt. in qua narrat̄ nomē domini ſtrata va
rietate vtutū & linguaꝝ. ¶ Beda. Vel cenaculū
magnū ſpiritalit̄ lex eſt. q̄ de anguſtijs littere e-
grediēs & ſublimi loco. i. in alto ſolario recipit ſal
uatorē. Cōſulte autē ſiue aquebaiuli ſiue domini do
m? ſūt ṗt miſſa vocabula · vt omnibꝰ veꝝ paſcha
celebrare volētibꝰ. hoc eſt xp̄i ſacm̄tis imbui · eūq̄
ſue mētis hoſpitō ſuſcipere qrētibꝰ. facultas danda
ſignet̄ ¶ Theo · Vel domin? dom? intellectus eſt
qui oſtēdit cenaculū grande. id eſt altitudinē itel
ligēciaꝝ · Quod etſi altū ſit · tamē nihil habet vane
glorie & tumoris. ſed ſternitur & planū fit humi
litate. Ibi autē id eſt in tali mēte paſcha xp̄o pat̄ ·
a petro ſcilicet & iohāme id eſt ab actione & con
templacione. Sequitur textus

¶ Veſpere aūt facto venit cū duodecim. Et diſcū
bētibꝰ eis & māducantibꝰ · ait iheſus · Amen dico
vobis quia vn? ex vobis me tradet qui manducat
mecū · At illi ceperūt contriſtari & dicere ei ſigilla
tim · Nūqđ ego? Et ait illis. vn? ex duodecim qui
intingit mecū manū in catino · Et filius qđē hoīs
vadit ſicut ſcriptuꝝ ē de eo. ve autem homini illi p
quē filius hominis tradet̄ · Bonū erat ei ſi nō eſſet
natus hō ille. ¶ Beda. Dominus qui de ſua paſſio
ne ꝑdixerat · etiam de ꝑditore ꝑdicit. dans locū pe
nitencie · vt cū intellexiſſet ſciri cogitacōnes ſuas.
peniteret eū facti ſui. Vnde dicit̄ Veſpere autē fa
cto venit cū xij. & diſcū. eis & mā. ait iheſus Am
en dico vobis quia vn? ex vobis me tradet. qui mā
ducat mecū ¶ Chriſ. in ſer. de paſſi. Vbi patet ꝙ
non aperte eū omnibꝰ publicabat ne impudētōrem
eū faceret. nec etiā penit? ſilentō pteribat. ne cela-
ri arbitratus · audacter ad ꝑditionem ꝑpararet ·
¶ Theo · Sed quomō diſcūbētes cenabant · cum
lex preciperet ꝙ ſtantes erecti deberent paſcha
comedere · Probabile autem eſt · prius eos adim
pleſſe paſcha legale. deinde diſcubuiſſe. incipien-
te eo proprium tradere paſcha ¶ Hieronimus
Veſpera autem diei veſperam indicat mundi ·
Circa vndecimam namq̄ horam veniunt noui-
ſſimi · qui primi denarium eterne vite accipiūt
Omnes igitur diſcipuli tanguntur a domino. vt
fiat harmonia cithare · omnes nerui bene ſuſpē
ſi conſona voce reſpondent · Nam ſequitur · At
illi ceperūt contriſtari · & dicere ei ſigillatim ·
Nunquid ego · Vn? autem remiſſus & pecunie

amore madefactus. dixit. Nunquid ego ſũ rabi? ſi
cut in matheo legitur. Theophilus. Ceperũt au
tem alii diſcipuli contriſtari propter domini verbũ
Nam et ſi extra hanc exiſteret paſſionem. magis
tamẽ credũt illi qui omniũ novit corda quam ſibi
Sequitur. Qui ait illis unus ex duodecim qui intin
git mecũ manum in catino. Beda. Judas ſcilicet
qui ceteris contriſtatis et retrahentibus manum. cũ
magiſtro manum mittit in catinum. Et qui prius
dixerat. Unus ex vobis me tradet. perſeverat proditor
in malo. manifeſtius arguit. et tamen nomen propriũ
non deſignat. Hieronimus. dicit autem. unus
de duodecim quaſi ab eis ſeparatus. Separat enim ſeor
ſũ lupus ovem quam capit. Ovis que de ovili
egreditur. lupi morſibus patet. Judas autem nec
primo nec ſecũdo correptus a proditione retrahit pedẽ
Unde pena predicitur. ut quem pudor non vicerat.
corrigant denunciata ſupplicia. Et hoc eſt quod ſub
ditur. Et fi. quidẽ ho. va. ſicut ſcriptum eſt de eo.
Theophilus. Per hoc quod dicitur vadit. oſtendi
tur quod mors xpi. fuit voluntaria et non neceſſaria.
Hieronimus. Sed quia multi bonũ ut iudas faci
unt. ſed omnino illis non proficit. recte ſubditur. Ve
autem homini illi per quem fi. ho. tradetur. Beda.
Sed et hodie et quotidie in ſempiternum ve illi homini.
qui ad menſam domini malignus accedit. Etenim
ille in exemplũ iude filiũ hominis tradit. non quidẽ
iudeis peccatoribus. ſed tamen peccatoribus membris ſuis.
Sequitur. Bonum erat ei ſi non eſſet natus homo ille
Hieronimus. Scilicet intimo latens utero matris
no. melius ei eſt non eſſe quam ad tormenta eſſe.
Theophi. Quantũ enim ex fine. melius fuiſſet
ei quod eſſet. ſi non proditor exiſteret. Nam deus fecit ip
ſũ ad opera bona. ſed poſtquam ad tantam devenit maliciã.
melius fuiſſet ei ſi natus non fuiſſet. Textus

Et manducantibus illis. accepit iheſus panem.
et benedicens fregit. et dedit eis. et ait. Sumite.
hoc eſt corpus meũ. Et accepto calice gracias agens
dedit eis. et biberũt ex illo omnes. et ait illis. hic
eſt ſanguis meus novi teſtamẽti qui pro multis effũ
detur. Amen dico vobis quia iam nõ bibam de genimine
vitis uſque in diem illũ cũ illud bibam novũ in reg
no dei. Beda. Finitis paſce veteris ſolemniis tranſiit
ad novũ. ut ſcilicet pro carne agni ac ſanguine. ſui cor
poris ſanguiniſque ſacramentum ſubſtitueret. Unde
dicitur. Et man. illis acce. iheſus panẽ. ut ſcilicet
ipſũ ſe eſſe monſtraret. cui iuravit dominus. Tu
es ſacerdos in eternũ ſecũdum ordinẽ melchiſedech.
Sequitur. Et bene. fre. Theophil. Id eſt gracias
agẽs fregit. quod et nos facimus orationes ſuperadden
tes. Beda. Frangit etiam ipſe panem quem diſci
pulis porrigit. ut oſtendat corporis ſui fractionem
non abſque ſua ſponte vel procuratione futurã. que
etiam benedixit. quia naturã humanã quam paſſu
rus aſſumpſit. ipſe una cũ patre et ſpiritu ſancto.
gracia divine virtutis implevit. Benedixit panem
ac fregit. quia hominem aſſumptũ ita morti ſubdere

dignatus eſt. ut ei divine immortalitatis ineſſe po
tenciam demonſtraret. Ideoque velocius eum a mor
te reſuſcitandũ eſſe doceret. Sequitur. Et dedit eis. et
ait. Sumite. hoc eſt corpus meũ. Theophilus.
Hoc ſcilicet quod nũc do. et quod nũc ſumitis. Non autẽ
panis figura tantũ corporis xpi eſt. ſed in propriũ xpi
corpus tranſmutatur. Nam dominus ait. Panis quem
ego dabo caro mea eſt. Sed tamẽ caro xpi nõ vide
tur propter nram infirmitatẽ. panis enim et vinũ de noſtra
conſuetudine eſt. Si vero carnẽ et ſanguinẽ cerne
remus. ſumere non ſuſtineremus. Propter hoc do
minus noſtre infirmitati condeſcendens. ſpecies panis
et vini conſervat. ſed panem et vinũ in veritatem
convertit carnis et ſanguinis. Chriſoſto. in ſer. de
paſſi. Et nũc etiam ille preſto eſt xps. qui illam
ornavit menſam. ipſe iſtam quoque conſecrat. Non enim homo
eſt qui propoſita corpus criſti facit et ſanguinem
ſed ille qui pro nobis crucifixus eſt xps. ſacerdotis
ore verba proferũtur et dei virtute conſecrantur et gracia
hoc verbo quod dicit Hoc eſt corpus meũ. propoſita con
ſecratur et ſicut illa vox que dicit. Creſcite et mul
tiplicamini et implete terrã ſemel quidẽ dicta eſt.
ſed omni tempore ſentit effectũ ad generationẽ ope
rante natura. ita et vox iſta ſemel quidẽ dicta eſt.
ſed per omnes menſas eccleſie uſque in hodiernũ diẽ
et uſque ad eius adventũ preſtat ſacrificio firmitatem.
Hieronimus. Miſtice autem in pane tranſfigurat
dominus corpus ſuũ. quod eſt eccleſia preſens. que ac
cipitur in fide. benedicitur in numero. frangitur in
paſſionibus. datur in exemplis. ſumitur in doctrinis
formatur in ſanguinem ſuũ in calice vino et aqua
commixtũ. ut alio purgemur a culpis. alio redima
mur a penis. Sanguine namque agni ſervantur domus
a percuſſione angeli. et aqua maris rubri extinguũt ini
mici que ſũt miſteria eccleſie xpi. Unde ſequitur.
Et acci. ca. gracias agens de. eis. Gracia enim et nõ
meritis ſalvati ſumus a deo. Gregorius. ii. mo
ra. Cum appropinquaret etiam paſſioni accepto pane
gracias egiſſe perhibetur. gracias itaque egit qui fla
gella aliene iniquitatis ſuſcepit. Et qui nil percuſſi
one dignum exhibuit humiliter in paſſione benedi
cit. ut hinc oſtendat quid unuſquiſque in flagello
culpe facere debeat. ſi ipſe equanimiter flagella
culpe portat aliene. Ut hinc etiam oſtendat quid
in correctione faciat ſubditus. ſi in flagello po
ſitus patri gracias egit equalis. Beda. Quia et
nos in chriſto et in nobis xpm manere oportet.
vinum dominici calicis aqua miſcetur. Atteſtan
te enim iohanne aque populi ſunt. et neque aquã
ſolam neque ſolum vinum cuique licet offerre. ne
talis oblatio. caput a membris ſecernendum eſſe
ſignificet. Et vel criſtum ſine noſtre redemptio
nis amore pati potuiſſe. vel nos ſine illius paſ
ſione ſalvari ac pati poſſe offerri contingat. Se
quitur. Et biberunt ex illo omnes. Hieroni
mus. Ebrietas felix. ſacietas ſalutaris. que quã
to copioſius ſumitur. tanto ſobrietatem mentis

donare dignatur ¶ Theoph il· Quidam autem di
cūt iudam miſteriorum non fuiſſe participem. ſed
ꝙ exiuerit anteꝙ̃ domin⁹ miſteria largiretur· Alij
etiam dicunt ꝙ illi tradidit de illo miſterio. ¶ Cri
ſoſtomus in ſer· de pa. Criſtus enim ſanguinē ei
qui eū vēdidit offerebat· vt haberet remiſſionem
peccatorū ſi tamē impi⁹ exiſtere noluiſſet· ¶ Hie
ronim⁹· Bibit ergo iudas· ſed non ſaturatus· nec
ſitim extinguit ignis eterni ·quia in igne ſummit
miſteria xp̄i· cuius ſacrificiū non emundat · Sed
eos cogitatō iſipiens perducit adculpas. qui ſe ſce
noſis crudelitatis fetoribꝫ miſcuerūt ¶ Chriſoſto-
mus· in ſer· de paſſi· Nullus ergo ſit iudas in domi
ni mēſa· hoc ſacrificiū cibꝫ ſpiritalis eſt· Nam ſicut
corpalis cibꝫ cum ventrē inuenerit aduerſis humo
ribꝫ occupari· āplius ledit. ita ē & iſte ſpiritalis
cibus· ſi aliquem reperit malignitate pollutum·
magis eum perdit non ſua natura · ſed accipi-
entis vicio Pura igitur ſit mens in omnibꝫ· pu
ra cogitatō quia & ſacrificiū purum eſt· Sequi-
tur· Et ait illis. hic eſt ſan· meus noui teſtamenti
¶ Beda· hoc ad diſtinctionē recipit veteris teſta-
menti· qd hircorū & uitulorū eſt ſanguine dedica-
tū· dn̄te inter aſpergentē legiſlatorem. hic eſt ſang
uis teſtamenti qd mandauit ad nos deus· Sequit
Qui pro mul. effundetur· ¶ Hieroīmus· Non. n.
omnes emundat. Sequit· Amen dico vobis ꝙ iā
non bi. ex hoc geni· ui· uſqꝫ in diem illū cū illud bi
no· in regno dei. ¶ Theo· Quaſi· d· Non bibam de
vino vſqꝫ ad reſurrectionē. regnum enim reſurre-
ctionē vocat· quaſi tunc regnauerit contra mortē.
Poſt reſurrectionem vero bibit cum diſcipulis &
comedit· oſtendens ꝙ idem ipſe eſſet. qui paſſus eſt
Nouum autem bibit illud. id eſt nouo quodam mo
do & alieno· Non enim corpus habebat paſſibile in
dig ns cibo· ſed immortale & incorruptibile· Intel
ligendum eſt autem & ſic· Vitis eſt ipſe domin⁹.
genimen vitis miſteria & intellectus occult⁹· quē
ipſe generat· qui docet hominem ſcientiam· In reg
no autem dei · ideſt in futuro ſeculo bibet cum ſuis
diſcipulis miſteria & ſapienciā· noua quedā nos
docens & reuelans q̃ nunc occultat· ¶ Beda· Vel
aliter· Vitem ſiue vineam domini appellatam eſſe
ſinagogam eſaias teſtat᷑. dicēs· Vinea domini ſa
baoth domus iſrahel eſt. Iturus ergo dominus ad
paſſionem· ait· Iam non bibam de ge· ui· Ac ſi ap
te dicat· nō vltra carnalibꝫ ſinagoge cerimonijs de
lectabor· in quibꝫ etiam iſta paſchalis agni ſacra.
locum tenuere p̃cipuū· Aderit enim tempus mee
reſurrectioīs· aderit dies illa cū ī regno dei poſitus
ideſt gloria vite immortalis ſublimatus. de ſa-
lute eiuſdē populi fonte g̃cie ſpiritalis regnanti vo
biſcū gaudio perfundar· ¶ Hieroninus. Conſide
randū autem ꝙ hic domin⁹ mutat tantū ſacrifici
um· ſed nō mutat temp⁹· vt nos nūꝙ̃ cenā domini
ante quartādecimā lunā faciam⁹· qui facit in xiiij
reſurrectionē· ī xj· lu na cenā domini faciet· qd nū

quam in veteri teſtamēto nec in nouo factū eſt

¶ Et ymno dicto exierūt in montem oliuaꝝ · Et
ait illis ihesus · Omnes ſcandalizabimini in me in
nocte iſta· quia ſcriptū eſt· Percuciam paſtorem
& diſpergent᷑ oues gregis · Sed poſtꝙ̃ ſurrexero
p̃cedam vos in galileā. Petrus autē ait ei· Et ſi
omnes ſcandalizati fuerint· ſed non ego· Et ait illi
ihesus· Amen dico tibi. in nocte hac p̄us ꝙ̃ gallus
bis vocē dederit · ter me es negatur⁹ · At ille am-
pli⁹ loquebatur. Et ſi oportuerit me ſimul commo
ri tecū non te negabo Similit᷑ autē omēs dicebāt·
¶ Hilarius. Sicut g̃cias egerunt anteꝙ̃ biberēt·
ita etiā g̃cias agūt & poſtꝙ̃ biberūt · Vnde dici
tur· Et ymno dicto exi· in mon. oli. vt ſcilicet ad-
diſcas & ante cibū & poſt cibum graciarū reddere
actiones. ¶ Hieronim⁹. Hymnum enim dicit lau
dē domini vt eſt ī pſalmo· Edent pau. & ſa. & lau·
do· qui req. eum. Et adorauerūt & manducauerūt
omnes pingues terre· ¶ Theo . Simul etiam &
hic oſtendit qd amplectibile erat ſibi ꝑ nobis mo
ri · quia cū tradēdus erat· deū laudare dignatus ē.
Docet etiam nos cum in anguſtias incidim⁹ ꝑt
multorum ſalutem non contriſtari . ſed deo g̃cias
agere qui in noſtra tribulatione operatur multoꝝ
ſalutem· ¶ Beda Poteſt etiā ymnus ille intelligi
quem domin⁹ ſecūdū iohannē patri gracias agēs
decantabat· In quo & pro ſeipō & pro diſcipulis
& pro eis qui ꝑ verbū ipſoꝝ credituri erāt· eleua-
tis ſurſū oculis precabatur · ¶ Theophilus· Exi-
uit autem in montem vt ad eū ſolitarium exiſtētē
exeūtes· ipſū caperēt abſqꝫ tumultu· Si enim ac
ceſſiſſent cū in ciuitate manebat· forte fuiſſet multi
tudo populi conturbata. & tunc manifeſte occaſio-
nem inimici captantes ·viderent᷑ iuſte interficere
tanꝙ̃ populū concitantē· ¶ Beda . Pulchre etiā
domin⁹ diſcipulos ſac̄mentis imbutos in montem
educit oliuaꝝ· vt tipice deſignet nos per acceptō-
nem ſac̄mentorū· ad alciora v̂tutū dona & chriſma-
ta ſancti ſpiritus quibꝫ in corde perungamur· aſcē-
dere debere ¶ Hieronimus· In monte etiam oliue
ti ihesus tenetur. vnde ad celos aſcēdit vt nos ſcia
mus quia inde aſcēdim⁹ ad celos ·vnde vigilam⁹
& oramus & ligamur nec repugnam⁹ in terra·
¶ Beda · Predicit autem dominus diſcipulis q̄d
paſſuri ſūt vt cū paſſi fuerint. nō deſperēt ſalutem.
ſed agentes penitenciam liberentur . Vnde ſequi
tur Et ait illis ihesus · omnes ſcandaliſabimini in
me in nocte iſta · ¶ Hieronimus· Omnes quidē
cadunt . ſed non omnes iacent . Nunquid enim q̃
dormit nō adiciet vt reſurgat: Carnale eſt cadere
ſed diabolicū ē iacere · ¶ Theophilus . Permiſit
autem eos dominus cadere . vt non in ſeipſis con-
fidant· & ne videretur hoc quod predixerat ex quo
dam argumento apparenti predixiſſe · īducit teſti
monium zacharie prophete· Vnde ſequitur· percu
ciam paſtorem & diſpergentur oues gregis ¶ He

da · Hoc alijs verbis i zacharia ꝓpheta scritpum est & ex persona prophete ad dominum dicitur · percute pastorem & dispergentur oues · ꝓpheta enim postulat passionem domini · pater rn̄det · pcu ciam pastorē · pcibꝰ inferioꝝ · filiꝰ a patre mittitꝰ · & pcutitur idest incarnatꝰ & patitur · ¶ Theophi lus · Dicit autem pater percuciam pastorē · quia ipsū percuti dimisit · Oues discipulos dicit quasi innocētes & quasi absq; malicia · Vltimo cōsolatō nem īducit dicens · Sed postq̄ resurrexero · pcedā vos in galileam · ¶ Hieronimus · In quo vera ꝓ mittitur resurrectio · vt spes non extinguatur · pe trus autem ait ei · Et si omnes scan · fu · sed nō ego Ecce auis sine penis in altū volare nititur · sed cor pus agguat animam vt timore humane mortis · ti mor dn̄i superet · ¶ Beda · Et petrus ergo de ardorē fidei ꝓmittebat · & saluator quasi deus futura noue rat · Vnde sequitur · Et ait illi ihesus · Amen dico tibi in nocte hac priusq̄ gallus bis vo · de · ter me es negaturus · ¶ Augustinus · de cō · euan · Cum om nes euangeliste dicāt predixisse dn̄m · q eū petrꝰ esset negaturus anteq̄ gallꝰ cantaret · Marcus hoc solum narrauit expssiꝰ · Vnde nōnullis videtꝰ nō cōgruere ceteris quia parꝝ attendūt · Tota eīm pe tri negatō trina est · que si tota post pmū gallicātū incipet · falsū dixisse viderentꝰ tres alij euangeliste q scilicet anteq̄ gallus cantaret · ter eum esset ne gaturꝰ · Rursus si totam trinam negatōnem ante peregisset q̄ cantare gallꝰ incipet superfluo dixis set marcus ex psona domini · Priusq̄ gallus bis vocem dederit · ter me negaturus es · Sed quia āte pmū gallicantū cepta est illa trina negatō · atten derūt illi tres non quādo eam completurus esset pe trus · sed quāta futura esset · idest trina · & quando ceptura · idest āte gallicantū · quāq̄ i animo eius & ante pmū gallicantū tota concepta est · Marcꝰ au tem de ipsaꝝ vocū interuallo planius elocutus est ·

¶ Theophilus · Quod sic intelligitꝰ · petrus semel negauit · deinde gallꝰ cantauit · Negāte vero eo dua bus alijs negatōnibꝰ · tūc gallꝰ secūdo vocē emisit · ¶ Hieronimus · Gallꝰ lucis nuncius quis est nisi spiritus sanctus · cuiꝰ voce in ꝓphecia & in aposto lis nos de trina negatōne excitamur · ad amarissi mos post lapsū fletus · qui male cogitauimꝰ de deo & male locuti sumꝰ ad pximos · & male fecimꝰ ad nosmetipsos · Beda · Fides at apostoli petri & ar dēs affectꝰ ad dn̄m cōseqn̄tꝰ ondit · Seqtꝰ · Et ille ā pli · loq · Et si opor · me si · cōmo · tibi · te nō negabo ·

¶ Theo · Feruorē ec̄ itrepiduꝫ & alij dis · onderūt · Nā seqtur · Simlr aūt & oēs dicebāt · sed tamen resistebant veritati quam cristus predixerat ·

¶ Et veniūt i prediū · cui nomen getbsemani · Et ait discipulis suis · sedete hic donec orem · & assūmit petrū & iacobū & iohannem secū · Et cepit pauere & tedere · & ait illis · Tristis est anima mea vsq; ad mortē · Sustinete hic & vigilate · Cum at pcessis set paululū pcidit sup terram · & orabat · vt si fieri posset · transiret ab eo hora · Et dixit · Aba pater omnia possibilia tibi sūt · transfer calicē hunc a me sed non quod ego volo · sed quod tu · Et venit & in venit eos dormiētes · Et ait petro · Simon dormis · Non potuisti vna hora vigilare mecū · Vigilate & orate · vt non intretis in temptatōnem · Spiritus quidē pmtus est · caro autem infirma · Et iterum abiens · orauit eūdē sermonem dicens · & reuersus denuo · inuenit eos dormientes · Erāt enim oculi eo rum aggrauati · & ignorabāt quid responderent ei Et venit tertiō & ait illis · dormite iā & requiescite sufficit · venit hora · ecce tradetur filius hominis in manus peccatoꝝ · Surgite eamus · Ecce qui me tradet prope ē · ¶ Glosa · Postq̄ dominus scandalū discipuloꝝ pdixerat · nūc euangelista narrat de ora tōne ipsius · in qua ꝓ discipulis creditꝰ orasse · & pmo describēs locū oratōnis dicit · Et veniūt i pre dium cui nomen geth · ¶ Beda · Monstratur vsq; hodie locus gethsemani · in quo dominus orauit ad radices montis oliueti · interptatur autem gethse mani vallis pinguiū siue pinguedinū · Cum aūt dominus in monte orat · nos docet sublimia tātum orando inquiri debere · At cū in valle pinguedinis orat insinuat nobis humilitatem semp in oratōnibꝰ & interne pinguedinē dilectōnis esse seruādā · Ipse eciam per vallem humilitatis & pinguedinē cari tatis ꝓ nobꝰ mortē subijt · ¶ Hiero · in valle eciā pinguedinum thauri pingues obsederūt eum · Se quitur · Et ait discipulis suis · Sedete hic donec orem · Separantur in oratōne qui separantur in passione · quia ille orat · illi dormiūt · pinguedine cordis oppressi · ¶ Theophilus · Singulariter eciā erat consuetudo illi semper orare · formam nobis tradens vt silencium & solitudinem in oratōnibus requiramus · Sequitur · Et assumit petrum & ia cobum & iohannem secum · Illos tres tm̄ assumit qui glorie eius in monte thabor inspectores extite rant · vt qui gloriosa viderant · viderent & tristia · et addiscerent q verus erat homo · in hoc q̄ trista tur · Vnde sequitur · Et cepit pauere & tedere · qz enim totum assumpserat hominē · assumpsit & na turales ꝓprietates hominis · pauere & tedere & con tristari naturaliter · Nā hoīes naturalitꝰ inuiti ten dunt ad mortem Vnde sequitur · Et ait illis · Tri stis est anima mea vsq; ad mortem · ¶ Beda · Quasi deus in corpore cōstitutꝰ fragilitateꝫ carnis expo nit · vt eorū qui sacramētū incarnatōnis obiurgāt excluderetur impietas · Nā qui corpꝰ suscepit oīa debuit suscipe q corpis sūt · vt esuriret · sitiret · āge retur · cōtristaretꝰ · Diuinitas eīm p hos cōmutari nescit affectꝰ · ¶ Theo · Quidā at hoc sic intellexe rūt · q · d · Tristor · n̄ q mori debeo · s q israhelite ꝓpiq mei me crucifixuri sūt · ac p hoc a regꝰ dei dn̄t excludi · ¶ Hiero · In hoc eciā pauē & tristari doce mur ante iudicium mortis · quod non possumus per nos dicere · sed per illum · Venit princeps mū di huius & in me non habet quicq̄ · Sequitꝰ susti ·

hic & vigilate. ¶ Beda. Non a ſomno dormitõis prohibet. cuius tempus nõ erat imminente diſcri mine. ſed a ſomno infidelitatis. & torpore mentis. Paululum aũt procedens ruit in faciem ſuam. & humilitatem mentis habitu carnis oſtendit. Vñ ſequitur. Et cum proceſ. pau. proci. ſuper terram. & orauit vt ſi fieri poſſit trãſi. ab eo hora ¶ Aug⁹ de cõ. euan. Non dixit ſi facere poſſet. ſed ſi fieri poſſet. fieri eñ poteſt quod ille voluerit. Sic itaqꝫ dictum eſt Si fieri poteſt ac ſi diceret. ſi vellet. Ac ne quis putaret eum patris minuiſſe poteſta tem. manifeſtauit quo intellectu accipiendum ſit quod dictum eſt. Nam ſequitur. Abba pater. oĩa tibi poſſibilia ſunt. In quo ſatis oſtendit nõ ex im poſſibilitate ſed ex voluntate patris dictũ eſſe. ſi fieri poteſt. Quod aũt marcus nõ ſolum pater. ſed abba pater eũ dixiſſe cõmemorat. hoc eſt abba he braice quod latine pater. Et fortaſſe dñs ꝓpter ali qd̕ ſacramentum vtrũqꝫ dixit. volens oſtendere ſe illã triſtis pſonam iam ſui corporis. i. eccleſie ſu ſcepiſſe. cui factus eſt angularis lapis venienti ad eũ pãtim ex hebreis ad quos ptinet ꝙ ait abba. partim ex gentibus ad quos ptinet ꝙ ait pater. ¶ Beda. Orat aũt tranſire calicez. vt oñdat vere ꝙ homo erat. Vñ ſubdit. Transfer calicem hunc a me. Reminiſcens aũt & ꝓpter quid miſſus eſt. perficit diſpẽſationẽ ad quã miſſus eſt. & clamat. Sed non quod ego volo. ſed qd̕ tu. Quaſi. d. Si moritur mors me non moriente ſcd̕m carnẽ. tranſeat calix. Verũ qꝛ non aliter hoc fiet. non quod ego volo. ſed qd̕ tu. Multi adhuc ꝯtriſtant̕ futura morte. ſ; habeant rectũ cor. vitent mortẽ quã pñt ſ; ſi nõ pñt. dicant id qd̕ ꝓpter nos domin⁹ dixit. ¶ Hiero. Ex quo etiã vſqꝫ infinem non ceſſat nos docere. patrib⁹ obedire & voluntatẽ eoꝝ voluntati nr̃e ꝑponere. Seq̃t̕ Et venit & inuenit eos dor. Sicut eñ dormiũt mente. ſic & corpore. Poſt ora tionẽ autẽ dominus veniens & videns diſcipulos dormientes petrũ ſolum increpat. Vnde ſequitur Et ait petro. Simon dormis? non po. vna hora vi gi. mecũ. Quaſi diceret. Qui vna hora nõ potuiſti mecũ vigilare. quomodo mortẽ ſpernis? tu qui rñ des mori mecũ. Sequitur Vigilate & orate vt nõ intre. in temp. ſcꝫ negandi me. ¶ Beda. Non ait orate ne temptemini. qꝛ impoſſibile eſt humanam animã nõ temptari. ſed ne intretis in temptatõnẽ. hoc eſt ne vos temptatio ſuperet. ¶ Hieroni. In temptatõnẽ aũt intrare dicit̕ qui orare negligit. Sequitur. Spiritus quidẽ promptus ẽ. caro aũt infirma. ¶ Theo. Quaſi. d. ſpũs quidẽ veſter ꝓm ptus ẽ ad me non negandũ. & ꝓpterea hoc ꝓmitti tis. ſed caro veſtra intantum infirmata eſt ꝙ niſi dñs p oratõnẽ virtutẽ carni dederit. in temptatõez intrabitis. ¶ Beda. Temerarios hic repmit qui quicquid crediderint. putant ſe cõſequi poſſe. ſed q̃ntum ex mentis ardore cõfidimus. tantũ ex fra gilitate carnis timeamus. Facit etiã hic locus ad

uerſus eos qui dicunt vnam in domino operationẽ & vnam voluntatem fuiſſe. Duas enim volũtates oſtendit. humanam ſcꝫ que propter infirmitatem carnis recuſat paſſionem. Et diuinam que prom ptiſſima eſt. Sequit̕. Et iterũ abi. ora. eundem ſermonem dicens. ¶ Theo. Vt ſcilicet p ſecun dariam orationẽ ꝙ verus homo eſſet. affirmaret. Sequit̕. Et reuerſus denuo inue. eos dor. tamẽ nõ vehementer redarguit. Erant eñ oculi eoꝝ gra uati. ſcꝫ ſomno. Et igno. quid rñderent ei. p hoc infirmitatem humanam addiſcas. ne ſcꝫ grauati ſomno. ꝓmittamus ea que nobis nõ poſſibilia ſũt. Ideo tercio abijt ad orandũ ratione ꝑdicta. Vnde ſequitur. Et venit tercio. & ait illis. Dormi. iã & requi. Non turbatur contra illos cũ poſt redargu tionem peius fecerint. ſed ironice dicit illis. Dor. iam & requi. qꝛ iã ſciebat ꝙ ꝓditor appropinq̃bat Et ꝙ ironice dixerit. apparet p hoc ꝙ ſubditur. Sufficit. venit hora. ecce tra. fi. ho. in ma. pec. Hoc dicebat deridens ſomnũ eoꝝ. Quaſi. d. nunc temp⁹ eſt vt dormiatis. qñ inimicus appropinq̃t. Deinde ſubiungit. Surgite eamus. ecce qui me tradet ꝓpe eſt. Non vt fugerent. hoc dixit. ſed vt inimicis obuiarẽt. ¶ Aug⁹. de con. euan. Vel aliter. Per hoc ꝙ dixiſſet Dor. iã & requi. adiũ git. Sufficit. & deinde infert. venit hora ecce tra. fi. ho. Vtiqꝫ ĩtelligendũ eſt poſt illud dor. & req̃. ſiluiſſe dominũ aliquantũ. vt hoc fieret. qd̕ pmiſe rat. & tunc intuliſſe. venit hora. Et ideo interponit Sufficit ſcꝫ ꝙ requieuiſtis. ¶ Hiero. Trina aũt diſcipuloꝝ dormitio tres mortuos quos dñs ſuſci tauit ſignificat. Prim⁹ in domo. Secundus ad ſe pulchrũ. Terci⁹ de ſepulchro. Trina aũt domini vigilia docet nos orãdo & de ꝑteritis & de futuris & de pñtib⁹ veniam rogare. Sequit̕ textus

¶ Et adhuc eo loq̃nte. venit iudas ſcharioth vn⁹ de. xij. Et cũ eo turba multa cũ gladijs & lignis. miſſi a ſummis ſacerdotib⁹ & ſcribis & ſenioꝛib⁹. Dederat aũt traditor eis ſignũ. dicens. Quemcũqꝫ oſculatus fuero ipẽ eſt tenete eũ & ducite caute. Et cũ veniſſet. ſtatim accedens ad eũ. ait. Rabbi. Et oſculatus eſt eũ. At illi manus iniecerũt ĩ eũ. & tenuerũt eũ. vn⁹ aũt de circumſtantib⁹ educẽs gladiũ. percuſſit ſeruũ ſummi ſacerdotis & ampu tauit illi auriculam. Et rñdens ihesus. ait illis. Tanq̃ ad latronem exiſtis cum gladijs & lignis comprehendere me. Quotidie eram apud vos in tẽ plo docens. & non me tenuiſtis. ſed vt imple antur ſcripture. Tunc diſcipuli relinquentes eum omnes fugerunt. Adoleſcens autem quidam ſe q̃bat̕ illũ. amict⁹ ſindone ſup nudo. & tenuerũt eũ At ille relicta ſindone. nud⁹ ꝓfugit ab eis. ¶ Be da. Poſtq̃ tercio dominus orauerat. & apoſtoloꝝ timorem ſequente penitentia impetrauerat corri gendum. ſecurus de paſſione ſua. pergit ad per ſecutores. de quorum aduentu euangeliſta dicit. Et adhuc eo loquente venit iudas ſcarioth vnus

de · xij · ¶ Theo · Hoc non fruſtra ponitur · ſed ad maiorẽ proditoris redargutõnẽ ꝙ cū de ꝑmo choro diſcipuloꝝ exiſteret · contra dominū in rabiem verſus eſt · Sequit᷑ · Et cū eo turba mul · cū gla · & lignis miſſi a ſum · ſa · & ſcri · & ſenio · ¶ Hiero · Incūbit em̄ virtuti ſeculi · qui deſperat de adiutorio dei · ¶ Beda · Adhuc tamen habet aliquid iudas de verecundia diſcipuli · cū eū nō palā tradidit ꝑſecutoribꝫ · ſed per ſignū oſculi · Vnde ſeq̄tur Dederat aūt tra · eis ſignū dicēs · Quemcūqꝫ oſcu · fu · ip̄e eſt te · eum · ¶ Theo · Vide eius inſenſibilitatē quō credebat in oſculo chriſtū decipere · vt q̄i amic⁹ eſtimaret᷑ · Si aūt amicus eras o iuda cui⁹ gratia cum inimicis acceſſiſti? Sed omnis ꝑuitas ſine ꝓuidentia ē · Sequit᷑ · Et cū ve · ſtatim ac · ad eū ait · Rabbi · & oſcu · eſt eum · ¶ Hieroni · Dat iudas ſignū oſculi · cū veneno doli · ſic chaim obtulit ſacrificiū ſubdolū & reprobatū · ¶ Beda · Inuidēs aūt & ſcelerata ꝯfidentia · magiſtrū vocat · & oſculū īfert ei quem tradit · Suſcipit aūt dn̄s oſculū traditoris · non quo ſimulare nos doceat · ſed ne ꝓditionē fugere videatur · ſimul & illud pſalmi cōplens · Cū hijs qui oderunt pacem eram pacificus · Sequit᷑ · At illi ma · inie · in eū · & tenuerūt eum · ¶ Hiero · Hic adeſt ioſeph venditus a fratribꝫ & ferrū ꝑtranſiuit animā eius · Sequit᷑ · Vnus aūt de circum · edu · gla · percuſ · ſer · ſum · ſa · & am · illi auri · ¶ Beda · Petrus hoc fecit vt iohānes declarat · eodem mentis ardore quo cetera faciebat · Sciebat em̄ quō phinees puniendo ſacrilegos · mercedē iuſticie & ſacerdotij pennis accepit · ¶ Theo · Tacet aūt nomē eius marcus · vt nō videret᷑ ſuū laudare magiſtrū q̄ſi zelantem ꝓ chriſto · Innuit aūt petrus ex hoc ꝙ inobedientes erant & increduli ſpernētes ſcripturas · Nā ſi habuiſſent aures audiētes ſcripturas · nō crucifixiſſent dn̄m glorie Amputauit autem auriculam ſerui ſummi ſacerdotis · Nā ſummi ſacerdotes · ꝑmo ꝑteribāt ſcripturas · quaſi ſerui non audientes facti · Sequitur Et reſpondens iheſus ait illis · Tanq̄ꝫ ad latro · exi · cū gla · & lignis · ¶ Beda · Quaſi · d · Stultum eſt cū gladijs & fuſtibꝫ q̄rere eū · qui vltro ſe veſtris tradit manibꝫ · & in nocte quaſi latitantem ꝑ proditorē īueſtigare · qui q̄tidie ī tēplo doceat · ¶ Theo · Iſtd̕ aꝫ diuinitatē ei⁹ oñdit · Quādo ei ī tēplo docebat · ñ valuert̄ ip̄m cape q̄uis ī maībꝫ eoꝝ eſſet · qꝛ nondū tēpus aduenerat paſſionis · Quando aūt ip̄e voluit · tūc tradidit ſeip̄m · vt adimplerent᷑ ſcripture · qꝛ tanq̄ꝫ agnus ad occiſionē ductus eſt · nō clamans neqꝫ vociferans · ſed voluntarie patiens · Sequit᷑ · Tunc diſci · ei⁹ re · eū omnes fugierūt · ¶ Beda · In hoc implet᷑ ſermo · quē dn̄s dixerat · ꝙ omnes diſcipuli ſcandalizarentur in illo in ipſa nocte · Sequit᷑ · Adoleſcens aūt quidā ſequebat᷑ illū amic · ſin · ſup nudo · ſubaudit᷑ corꝑe · quia nō aliud indumēti q̄ꝫ ſolū habebat ſindonem · Sequitur · Et tenuerunt eū · At ille re · ſin · nu · ꝓfu · ab eis · quoꝝ ſcilicet preſentiam deteſtabat᷑ & facta · non a domino · Cui⁹ amorem & abſens corꝑefixum ſeruauit in mente · ¶ Hiero · Sicut etiam ioſeph relicto pallio nudus de manibꝫ impudice femine aufugit · qui vult effugere manus iniquoꝝ relinquens mente que mundi ſunt · fugiat poſt iheſum · ¶ Theo · Probabile aūt videtur · ꝙ hic adoleſcens erat de illa domo in qua paſcha comederant · Quidam vero dicunt hunc adoleſcentē fuiſſe iacobum fratrem domini qui dicebat᷑ iuſtus · qui ab apoſtolis poſt chriſti aſcenſionem cathedram hieroſolimoꝝ accepit · ¶ Grego · iiij · moꝝ · Vel hoc de iohanne dicitur · qui etſi poſt vt verba redemptoris audiret · ad crucem redijt · ꝑus tamen territus fugit · Nam & illum eo tempore fuiſſe adoleſcentem longa poſt hoc in carne vita eius inditō eſt · Potuit em̄ fieri vt ad horam tenentium manibꝫ elapſus · mox reſumpto indumento redierit · & ſub dubia lucis nocte · ſe turbis ducentiū iheſum quaſi vn⁹ de ip̄is immiſcuerit · donec ad atriū pontificis (cui erat notus) perueniret · vt ip̄e ī ſuo euangelio cōmemorat · Sicut aūt petrus qui culpam negatõnis penitentie lachrimis abluit · recuꝑationem oſtendit eoꝝ qui ī martirio labuntur · ita ceteri diſcipuli qui articulum comp̄henſionis fugiēdo ꝓuenerūt · cautelā fugiēdi docēt eos · q̇ ſe minus idoneos ad tolerāda ſupplitia ſentiūt ·

¶ Et adduxerunt iheſum ad ſummū ſacerdotem · & conuenerunt in vnū omnes ſacerdotes & ſcribe & ſeniores · Petrus autem a longe ſecutus eſt eū vſqꝫ intro in atrium ſummi ſacerdotis & ſedebant cū miniſtris & calefaciebat ſe ad ignem · Summi vero ſacerdotes & omne concilium · querebant aduerſus iheſum teſtimoniū vt eum morti traderēt · nec inueniebant · Multi enim falſum teſtimonium dicebāt aduerſus eum · & conuenientia teſtimonia non erant · Et quidam ſurgentes · falſum teſtimoniū ferebant aduerſus eum dicentes · quoniam nos audiuimus eum dicentem · Ego diſſoluam tēplū hoc manufactum · & per triduum aliud non manufactum edificabo · & non erat conueniens teſtimonium illorum · ¶ Gloſa · Narrauerat euangeliſta ſuperius · quomodo dominus a miniſtris ſacerdotū fuerat captus · nunc narrare incipit quomodo in domo principis ſacerdotū morti adiudicatus fuit · Vnde dicit᷑ · Et addux · iheſum ad ſummū ſacer · ¶ Beda · Summum ſacerdotem ſignificat caypham · qui ſicut iohannes ſcribit erat pontifex anni illius · de quo teſtatur ioſephus · ꝙ pontificatum ſibi emerit a principe romano · Sequitur · Et conuenerunt in vnum omnes ſacerdotes & ſcribe & ſeniores · ¶ Hieronimus · Tunc facta eſt congregatio thaurorum in vaccis populorum · Sequitur · Petrus aūt a longe ſequebat᷑ eū vſqꝫ itro īatriū ſummi ſacerdotis · Timor enim retrahit · ſed caritas trahit · ¶ Beda · Merito aūt a longe ſequebatur qui iam erat proxime negaturus · Neqꝫ

enim negare poſſet. ſi chriſto proximus adheſiſſet. Sequitur. Et ſede. cum miniſtris & cale. ſe ad igne. ¶ Hiero. In atrio cū miniſtris calefacit ſe ad ignē. Atriū ſacerdotis eſt ſecularis circuitus. miniſtri demonia ſunt. cū quibꝰ qui manet. flere peccata non pt. Ignis deſideriū carnale. ¶ Beda. Eſt eñ ignis caritas. de quo dicit. Ignē veni mittere ī terram. qui ſup credentes deſcendens. varijs linguis eos laudare dominū docuit. Eſt & ignis cupiditatis de quo dicit. Omnes adulterantes velut clibanus corda eoꝝ. Hic ignis in atrio cayphe inſtinctu maligni ſpiritus accenſus. ad negandū. ad blaſphemandū dñm pfidoꝝ linguas armabat. Quod eñ intus in domo maligna ſinodus gerebat. hec ignis in atrio inter frigora noctis accenſus figurabat. Quoniā eñ habundat iniquitas. refrigeſcit caritas multoꝝ. hoc frigore torpens ad horaꝫ petrus. qſi pmus prunis miniſtroꝝ cayphe calefieri cupiebat. qr temporalis cōmodi ſolatiū perfidoꝝ ſotietate querebat. Sequit. Summi vero ſacer. & omne cō. que. aduerſus ihe. te. vt eū mor. traderent. ¶ Theo. Lege pcipiente vnus exiſtēt ſummus ſacerdos. tunc multi erant ſubſtituti & deſtituti annis ſingulis p principem romanoꝝ. Sūmos ergo ſacerdotes dicit illos. qui determinatū eis tempus complentes iam cōpleuerāt. a ſacerdotio deſtituti erant. Figuram aūt iudicij quod in pindiciū agebant operant. teſtimonia qrentes vt videāt iheſum iuſte dānare & pdere ¶ Hiero. Sed mentita eſt iniquitas ſibi. vt regina aduerſus ioſeph. & ſacerdotes aduerſus ſuſannam. Sed ignis ſine materia deficit. Vnde ſequit. Nec inueniebant. Multi eñ fal. teſti. di. aduerſus eum. & cōue. teſti. non erant. Quod eñ variat. incertum habetur. Sequitur. Et quidam ſur. fal. teſti. ferebāt. Moris eſt hereticoꝝ. vmbram de veritate trahere. Non ille dixit. quod illi dicunt. ſed ſimile verbū de templo corporis ſui. qđ poſt biduū reſuſcitauit. ¶ Theo. Non eñ dominus dixerat. ego diſſoluam illud. ſed ſoluite. Neqꝫ manufactū dixit ſed ſimpliciter templū. ¶ Hiero. Dixit etiā. ſuſcitabo viuū animal ſignificans & ſpirans tēplū. Falſus teſtis eſt. qui in eo ſenſu dicta intelligit. quo non dicuntur. Sequitur textus

¶ Et exurgens ſummus ſacerdos in medium. interrogauit ipm. dicēs. Nō reſpondes quicq̄ ad ea que tibi obijciūt ab hijs. Ille aūt tacebat. & nihil rñdit. Rurſus ſummus ſacerdos interrogauit eū. & dixit ei. Tu es chriſtus filius dei benedicti. Iheſus aūt dixit ei. Ego ſum. Et videbitis filiū hominis a dextris virtutis dei. venientem cum nubibus celi. Summus aūt ſacerdos ſcindens veſtimenta ſua. ait. Quid adhuc deſideramus teſtes? Audiſtis blaſphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes cōdemnauerūt eū reū eſſe mortis. Et ceperūt qdā cōſpuere eū & velare faciē eiꝰ. & colaphis eū cedere & dicere ei pphetiza. Et miniſtri alapis eum cedebant. ¶ Beda. Quanto iheſus tacebat ad indignos reſponſione ſua falſos teſtes & ſacerdotes impios. tanto magis pontifex furore ſuperatus eū ad reſpondendum prouocat. vt ex qualibet occaſione ſermonis. locum inueniat accuſandi. Vñ dicitur. Et exur. ſum. ſa. in mediū inter. ipm di. Nō reſpondes quicq̄ ad ea que tibi obijci. ab hijs? Iratus quidem princeps & impatiens non inueniens calumnie locum exurgit de ſolio. vt inſaniam mentis motu corporis demonſtraret. ¶ Hieroni. Sed ipe deus & ſaluator noſter qui mundo ſalutē contulit. & humano generi ſua pietate ſubuenit. ſicut ouis. ad occiſionē ſine voce ducitur. & obmutuit & ſiluit a bonis. Vnde ſequit. Ille aūt tacebat & nihil reſpondit. Taciturnitas chriſti apologiam idest excuſatōnē ade abſoluit. ¶ Theo. Tacebat autē ſciens non attenderent verbis eius. Vñ ſcđm lucam rñdit. Si dixero vobis. nō credetis mihi. Vnde ſequit. Rurſus ſum. ſacer. inter. eū. & dix. ei. Tu es chriſtus filius dei benedicti? Interrogat quidem hoc ſūmus ſacerdos non vt addiſcens crederet. ſed vt ex hoc aliquam occaſionē captaret. Querit aūt. Tu es chriſtus filius dei benedicti? Multi namqꝫ erant chriſti. idest vncti. ſicut reges & ſummi ſacerdotes. ſed nullꝰ eoꝝ dicebatur filius dei benedicti qſi ſemp collaudati. ¶ Hiero. Hunc aūt expectabant delonge. in ſpe non vident. ſicut iſaac caligantibꝰ oculis iacob ſub manibꝰ non agnoſcit. ſed longe de eo futura canit. Iheſus aūt dixit illi. Ego ſum. vt ſcilicet inexcuſabiles ſint. ¶ Theophi. Sciebat namqꝫ quoniā nō crederent. tñ rñdit. ne poſtea diceret. ſi audiſſemꝰ aliqđ ab eo. credidiſſemꝰ ei. Hoc atēī eoꝝ pindiciū qr audierūt. & nō crediderūt. ¶ Augꝰ. de cō. euan. Mathēꝰ aūt non dixit reſpondiſſe ihm ego ſum. ſed tu dixiſti. Sꝫ mācus tātū valere oñdit. qđ ei dicit ihus. tu dixiſti. quantum ſi dicēt ego ſum. Sequitur. Et vide. fi. ho. a dex. vir. dei ſe. & ve. cū nubibꝰ celi. ¶ Theo. Ac ſi. d. Videbitis me tanq̄ filiū hoīs a dextris patris ſedētem. Virtutem namqꝫ hic patrē dicit. Nō aūt ſine corpore veniet. ſed qualis apparuit crucifigentibꝰ. in iuditō eis apparebit. ¶ Beda. Si ergo tibi in chriſto o iudee o pagane & heretice cōtemptus. infirmitas. & crux cōtumelia ē. vide qr p hoc filiꝰ hoīs ad dextrā dei pris ſeſſurus. & in ſua cū nubibꝰ celi ē maieſtate futurus. ¶ Hiero. Equidē ſacerdos interrogat filiū dei. Iheſus aūt rñdit filiū hoīs. vt hinc intelligamꝰ dei filiū. idē eſſe & filiū hominis. & ne quaternitatem faciamus in trinitate. ſed hō in deo & deus in hoīe ſit. Dicit autē a dextris virtutis ſedētē. idest in vita regnantē ſempiterna. & virtute diuina. Et veni. in nu. celi. In nube aſcēdit. cū nube veniet. idest in corpe ſuo ſolo qđ ſumpſit a virgine aſcendit. & cū multiformi eccīa q̄ corpus ipius & plenitudo eiꝰ ad iudiciū vēturꝰ eſt. ¶ Leo papa. Cayphas aūt ad exaggerādā auditi

ſermonis inuidiam · ſcidit veſtimenta ſua · & ne=
ſciens quid hac ſignificaret inſania · ſacerdotali ſe
honore priuauit · oblitus ꝑcepti illius · quod legit̃
de principe ſacerdotũ · de capite ſuo cidarim nõ depo
net · & veſtimenta ſua non diſrumpet · Nam ſeqt̃ ·
Sum · aũt ſa · ſcin veſti · ſua · ait · Quid adhuc de ſi ·
teſtes ! aud · blaſ · quid vobis videt̃ ! ¶ Theo · Ad
implet quidem ſacerdos conſuetudinẽ iudaicã · Cũ
eñ aliquid intolerabile & triſte illis occurrebat ·
veſtimẽta ſcindebãt · Vt ergo mõſtraret · ꝙ xp̃us
magnã & intolerabilem blaſphemiã dixerit · veſti
menta ſcidit · ¶ Beda · Altiori aũt miſterio factũ
eſt · vt in paſſione domini pontifex iudeoꝝ ſua ipe
veſtimẽta diſcinderet · hoc eſt ephot · cũ tunica dñi
nec ab ipis qui eũ crucifixere militibꝫ ſcindi pote
rit · Figurabat̃ eñ · q᷑ ſacerdotiũ iudeoꝝ · ꝓſcele=
ribꝫ ipoꝝ pontificũ · eſſet ſcindẽdũ · Solidita s vo
eccleſie que veſtis ſui redemptoris ſolet appellari ·
nunꝙ̃ valet diſrumpi · ¶ Theo · Ex eo autem ſa=
cerdotium iudeoꝝ ſcindendũ erat · ꝙ ꝯdemnauerũt
chriſtũ eſſe reum mortis · Vñ ſequit̃ · Qui omnes
condem · eũ eſſe reũ mortis · ¶ Hiero · Condemnãt
quidem eũ eſſe reum mortis vt reatu ſuo · reatũ no
ſtrum ſolueret · Sequit̃ · Et ceperũt quidã ꝯſpuẽ
eũ vt ſcꝫ ſputaminibꝫ ſuſceptis · faciem anime nr̃e
lauaret · & velamine faciei ſue velamen cordiũ no=
ſtroꝝ auferret & colaphis quibꝫ ĩ caput ꝑcuſſus ẽ
caput hũani generis qđ eſt adã ſanaret · & alapis
quibꝫ expalmatus eſt · maxima laus eius noſtris
manibꝫ labijſqꝫ plauderet vt dicit̃ · Omnes gẽtes
plaudite manibꝫ · ¶ Beda · Qꝫ vero dicũt ei · Pro=
phetiza · quis eſt qui te ꝑcuſſit · q̃ſi ĩ contumeliam
faciũt ei⁹ · qui ſe a populis ꝓphetã haberi voluit ·
¶ Aug⁹ · de cõ · euange · Hoc aũt intelligit̃ paſſus
dominus vſqꝫ ad mane · in domo principis ſacerdo
tũ · quo prius adductus eſt · Sequit² textus

¶ Et cũ eſſet petrus in atrio ſeorſum · venit vna
ex ancillis ſummi ſacerdotis · & cũ vidiſſet petrum
calefacientem ſe · aſpiciens eũ · ait · Et tu cũ iheſu
nazareno eras · At ille negauit · dicens · Neqꝫ ſcio
neqꝫ noui quid dicas · Et exiuit foras ante atriũ ·
& gall⁹ cantauit · Rurſus aũt cũ vidiſſet eum an
cilla · cepit dicere circũſtantibꝫ · q᷑ hic ex illis eſt ·
At ille iterũ negauit · Et poſt puſillũ rurſus qui
aſtabãt · dicebant petro · Vere ex illis es · nam &
galileus es · Ille aũt cepit anathematizare & iu=
rare q᷑ neſcio hominẽ iſtum quẽ dicitis · Et ſtatim
iterum gallus cantauit · Et recordatus eſt petrus
verbi quod dixerat ei iheſus · priuſꝙ̃ gallus cantet
bis · ter me negabis · Et cepit flere · ¶ Aug⁹ · de
conſenſu euange · De petri temptatõne que inter
ꝑdictas domini contumelias facta eſt · non eodem
ordine omnes euangeliſte narrant · Nam lucas
explicat prius temptatõnez petri · tum demũ has
domini cõtumelias · Iohannes autem incipit petri
tẽptatõnẽ dicere · & iterpoſuit quedã de cõtumelijs
domini · & adiunxit ꝙ inde miſſus ẽ ad cayphã
pontificem · & inde recapitulat vt explicet quam
ceperat temptationem petri · Matheus autem &
Marcus primo commemorãt chriſti contumelias ·
deinde petri temptatõnem · de qua dicit̃ · Et cũ eſſet
petrus in atrio ſeorſum · ve · vna ex an · ſum · ſacer ·
¶ Beda · Quid aũt ſibi vult ꝙ prima eum prodit
ancilla · cum viri vtiqꝫ eum magis potuerunt re=
cognoſcere · vt & iſte ſexus peccaſſe in necem vi=
deretur domini · & iſte ſexus redimeretur · per dñi
paſſionem · Sequitur · At ille negauit · di · Neqꝫ
ſcio neqꝫ noui quid dicas · ¶ Hiero · Petrus ſine
ſpiritu voci ancille ceſſit · Cum ſpiritu nec princi=
pibꝫ nec regibꝫ cedit · ¶ Theo · Hoc aũt eũ pati
diſpenſatiue ꝑmiſit dominus · ne ſcilicet extolleret
ſe · ſimulqꝫ vt peccantibꝫ miſericors oſtendatur ·
tanꝙ̃ ex ſeipſo inſtructus humane infirmitatis
euentũ · Sequit̃ · Et exi · fo · añ atri · & ſtatim gal ·
cantauit · ¶ Beda · De hoc gallicantu ceteri euã=
geliſte tacent · non tamen factum negant · ſicut &
multa alia alij ſilentio ꝑtereunt que alij narrant ·
Sequit̃ · Rurſus aũt cum vi · eũ an · cepit dicere
circum · q᷑ hic ex illis eſt · ¶ Aug⁹ · de cõ · euãge ·
Hec ancilla non eadem ſed alia eſt ſicut dicit ma=
theus · Sane hoc q̃ꝫ intelligit̃ q᷑ in ſecunda nega=
tione a duobꝫ compellatus eſt · ab ancilla ſcilicet
quam commemorant matheus & marcus · & ab
alio quem cõmemorat lucas · Sequitur · At ille
iterum nega · Iam petrus redierat vt quemad=
modum dicit iohannes ad focum ſtans iterũ ne=
garet · vnde ancilla dicebat qđ ſupra dictum eſt ·
non illi ſcilicet petro · ſed hijs qui illo exeunte ibi
remanſerant · Sic tamen vt ille audiret · Vnde
rediens & rurſus ad ignem ſtans · reſiſtebat ne=
gando verbis eoꝝ · Liquido enim colligit̃ · collatis
de hac re omnibꝫ euangeliſtarum teſtimonijs · nõ
ante ianuam ſecundo petrum negaſſe · ſed intus in
atrio ad ignem · Matheum aũt & Marcũ qui com=
memorauerunt exiſſe eum foras · regreſſum eius
breuitatis cauſa tacuiſſe · ¶ Beda · In hac autem
negatõne petri · diſcimus non ſolum abnegari chri
ſtum ab eo ꝙ dicit eum non eſſe chriſtum · ſed ab
illo etiam qui cum ſit · negat ſe eſſe chriſtianum ·
Dñs ei non ait petro · Diſcipulũ meũ te negabis ·
ſʒ me negabis · Negauit ergo chriſtum cũ ſe nega
uit eius diſcipulum · Sequitur · Et poſt puſillum
rurſus qui aſtabant di · pe · vere ex illis es · Nam
& galile · es · Nõ ꝙ alia lingua galilei ꝙ̃ hieroſoli=
mite loquerentur · qui vtiqꝫ fuerunt hebrei · ſed ꝙ
vna queqꝫ prouintia & regio ſuas habet proprie=
tates ac vernaculũ loquẽdi ſonũ vitare nõ pn̄t ·
¶ Theophilus · Igitur petrus timore perterritus
& domini ſermone oblitus dicentis · Qui me con=
feſſus fuerit coram hominibus · confitebor & ego
eum coram patre meo · dominum abnegauit · Vñ
ſequitur · Ille autem cepit ana · & iura · quia ne ·
ho · iſtum quem di · ¶ Beda · Quã noxia ſunt pra=
uoꝝ cõſilia inter infideles hoĩem negauit ſe noſſe ·

quem inter diſcipulos deū fuerat cōfeſſus. Solet
aūt ſcriptura ſacra meritū cauſaꝝ per ſtatū deſig-
nare tempoꝝ. Unde petrus qui media nocte nega
uit. ad gallicantū penituit. Uñ ſubdit̃. Et ſtatim
iterū gal. can. Et recor. pe. ve. qđ dixit ei ihus.
priuſq̄ gall⁹ can. bis. ter me nega. Et cepit flere
¶ Theo. Lachrime .n. petrū chriſto ꝑ penitētiā
adduxerūt. Confundantur itaqꝫ nouatiani qui di
cunt. ꝙ qui poſt ſuſceptōnē baptiſmatis peccaue-
rit. non ſuſcipit̃ vt ſibi delictū remittatur. Ecce
eñ petrus qui & chriſti corpus ſumpſit & ſangui
nē. ꝑ penitentiam eſt ſuſceptus. Etem̄ ſanctoꝝ de
fectus ꝓpter hoc ſcripti ſunt. vt & nos ſi ꝑ incau
telam deciderimus. recurſum haberemus. per eoꝝ
exemplū. & ſperemus per penitentiam ſubleuari.
¶ Hiero. Miſtice aūt p̄ma ancilla titubatio eſt.
ſecunda cōſenſio. Terci⁹ vir. act⁹ eſt. Hec trina
negatio quā abluit ꝑ fletus verbi chriſti recorda
tio. Tunc nobis gallus cantat. quando p̄dicator
quiſqꝫ ꝑ penitentiā corda noſtra ad cōpunctōnem
excitat. Tūc incipimus flere quando ignimur in-
tus ꝑ ſcintillam ſcientie. & foris eximus cū extra
eijcim⁹ qđ intus fuimus. ¶ Capitulum. xv.

ET cōfeſtim mane ꝯſiliū faciētes.
ſummi ſacerdotes cū ſenioribꝫ &
ſcribis & vniuerſo cōcilio. vinci-
entes ihesum. duxerūt & tradide
rūt pilato. Et interrogauit eum
pilat⁹. Tu es rex iudeoꝝ! At ille
rñdens. ait illi. Tu dicis. Et accuſabāt eū ſummi
ſacerdotes in multis. Pilatus aūt rurſus interro-
gabat eū. dicens. Non rñdes quicq̄! Vides ī quā-
tis te accuſant. Jhesus autem amplius nihil reſpō
dit. ita vt miraret̃ pilatus. ¶ Beda. Habebāt iu-
dei hunc morem. vt quē adiudicaſſent morti. liga
tū iudici traderent. Uñ poſt cōdemnatōnē chriſti
ſubiungit euangeliſta. Et cōfeſtim mane cōſiliū
facientes ſummi ſacerdotes cū ſenioribꝫ & ſcribis
& vniuerſo concilio. vincientes ihm duxerūt &
tradiderunt pilato. Attamen notandū ꝙ nō tunc
primum ligauerunt eum. ſed mox comprehen-
ſum nocte in orto vt iohannes declarat. ligaue-
runt. ¶ Theophilus. Tradiderunt itaqꝫ ihesum
romanis. ſed & ipſi a deo traditi fuerunt in ma-
nibus romanorum. vt adimplerentur ſcripture
dicentes. Scd̄m opera manuum eorum retribue
illis. Et inter. eum pilatus. Tu es rex iudeorum!
¶ Beda. Pilato nihil aliud criminis īterrogāte
niſi vtrū rex iudeoꝝ ſit. arguūt̃ impietatis iudei.
ꝙ nec falſo quidē inuenire potuerūt qđ obijcerent
ſaluatori. Sequit̃. At ille rñdens ait illi. Tu di-
cis. Sic reſpondet. vt verū diceret. & ſermo eius
calumnie nō pateret. ¶ Theo. Dubiam eñ rñſio
nē emiſit. Nam tu dicis poteſt ſic intelligi. Tu di-
cis hoc. ſed ego nō dico. Et nota. ꝙ pilato qui in-
uitus fert ſententiā aliqua in parte rñderit. Sa-
cerdotibꝫ aūt & principibꝫ reſpondere noluerit. in

dignoſcꝫ ſmone ſuo indicauerit. Seqt̃. Et accu-
ſauert eū ſūmi ſacerdotes ī multis ¶ Aug⁹. de cō.
euange. Lucas etiam iſta crimina que falſo obie-
cerunt aperuit. Sic. n. narrat. Ceperunt accuſare
eum dicentes. Hunc inuenimus ſubuertentem gē-
tem noſtram. & ꝓhibentem tributa dari ceſari.
& dicentem ſe chriſtū regem eſſe. Sequit̃. Pi-
latus aūt rurſus interrogabat eū dicens. Non rñ-
des quicq̄. vides in quantis te accuſant. ¶ Beda
Ethnicus quidem eſt qui condemnat ihesum. ſed
cauſam refert in populum iudeoꝝ. Sequit̃. Jhs
autem amplius nihil reſp. ita vt miraret̃ pilatus.
Nihil quidem reſpondere voluit. ne crimen diluēs.
dimitteret̃ a preſide & crucis vtilitas differret̃.
¶ Theo. Mirabat̃ aūt pilatus. quia cū legis do-
ctor eſſet. & eloquens & potens rñſione ſua. eoꝝ
accuſatōnes infringere. nō rñdebat quicq̄. ſed ma
gis accuſatōnes virilit̃ ſuſtinebat. Textus

¶ Per diem aūt feſtū dimittere ſolebat illis vnū
ex vinctis quēcūqꝫ petiſſent. Erat aũt qui dicebat̃
barrabas. qui cū ſeditioſis vinctus erat. qui in ſe-
ditione fecerat homicidiū. Et cum aſcendiſſet tur-
ba. cepit rogare ſicut ſemper faciebat illis. Pilat⁹
ergo rñdit eis & dixit. Vultis dimittam vobis re
gem iudeoꝝ! Sciebat eñ ꝙ ꝑ inuidiā tradidiſſent
eū ſummi ſacerdotes. Pontifices aūt cōcitauerunt
turbam vt magis barraban dimitteret eis. Pila-
tus autē iterū rñdens ait eis. Quid ẽ vultis faciā
regi iudeoꝝ! At illi iterū clamauerunt. Crucifige
eū. Pilatus aūt dicebat eis. Quid eñ mali fecit!
At illi magis clamabant. Crucifige eū. Pilatus
aũt volēs ſatiſfacere populo dimiſit illis barraban.
& tradidit ihm flagellis ceſum vt crucifigeretur.
¶ Beda. Multas liberandi ſaluatorem pilatus oc
caſiones dedit. p̄mo latronem iuſto cōferens. Uñ
dicitur. Per diē aūt feſtum dimittere ſolebat illis
vnū ex vinctis quemcūqꝫ petiſſent. ¶ Glo. Quod
quidem ſolitus erat facere vt gratiā populi capta-
ret. & p̄cipue in die feſto quando de tota prouintia
iudeoꝝ populus hieroſolimam confluebat. Et vt
maior iudeoꝝ improbitas appareat. deſcribit̃ con-
ſequenter enormitas culpe latronis. quē iudei xp̄o
pretulerunt. Unde ſequitur. Erat autem qui di-
cebatur barrabas qui cum ſeditioſis vinctus erat
qui in ſeditione fecerat homicidium. In quo oſten
ditur & ex grauitate culpe notabilis ꝙ homici-
dium fecerat. & ex modo faciendi quia cum per
turbatione ciuitatis hoc fecerat. ſeditionem con-
citando. & etiam quia culpa eius manifeſta erat.
Nam & cum ſeditioſis fuerat vinctus. Sequitur.
Et cum aſcēdiſſet turba cepit ro. ſicut ſemper fa-
ciebat illis. ¶ Auguſtinus de con. euangeliſtaꝝ
Nulla queſtio eſt ꝙ matheus tacet ipſos petiſſe
vt aliquis eis dimitteretur. quod marcus hic di-
cit. Nihil enim intereſt. ſi alius aliud tacet quod
alius commemorat. Sequitur. Pilatus ergo

reſpondit eis & dixit. Vultis dimittam vobis re-
gem iudeorum? Sciebat enim ꝙ ꝑ inuidiā tradidiſſent
eū ſummi ſacerdotes. Queri poteſt que verba pila
tus dixerit. vtrū que a matheo. an que a marco re
ferunt᷑. Aliud enim videt᷑ eſſe. Quē vultis dimittā
vobis barraban. an iheſum qui dicit᷑ chriſtus vt
mathe⁹ refert. Aut. vultis vobis dimittam regē
iudeorum vt hic dicit᷑. Sed q̄ chriſtos reges dice-
bant & qui dixit illum an illū. manifeſtum eſt eū
dixiſſe an vellent dimitti regem iudeorum ideſt chri
ſtum. Nihil autē intereſt ſententie ꝙ hic tacuit
marcus de barraba. hoc ſolū volēs dicere quod ad
dominū ꝑtinebat. quandoquidē in eorum reſponſione
ſatis & ipſe oſtendit quem ſibi dimitti voluerint.
Nam ſequit᷑. Pontifices aūt cōcitauerūt turbam
vt magis barraban dimitteret eis. ¶ Beda. He-
ret iudeis vſq; hodie ſua petitō. quam tanto labore
impetrarunt. q̄ enim data ſibi optione. pro iheſu.
latronem. ꝓ ſaluatore īterfectorem elegerunt. me
rito ſalutē perdiderūt & vitam. & latrocinijs ac
ſeditōnibꝰ ſe intantū ſubdiderunt. vt patriam reg
numq; ſuū. qđ plus chriſto amauerunt. ꝑdiderint
& libertatem corpus & animā nunq̄ reciperent.
Deinde aliam occaſionē dat pilatus liberādi ſal-
uatorē. cū ſequit᷑. Pilatus aūt iterū reſpondēs.
ait illis. Quid ergo vultis faciam regi iudeorum.
¶ Aug⁹ de cō. euā. Jam ſatis apparet ꝙ id mar-
cus velit oſtendere. dicendo regem iudeorum. qđ ma
theus dicendo chriſtū. Nō enim dicebant᷑ chriſti re
ges niſi iudeorum. Jn hoc enim loco ſm matheū dicit᷑.
Quid igit᷑ faciam de iheſu qui dicit᷑ chriſtus? Se-
quit᷑. At illi clamabant. Crucifige eū. ¶ Theo.
Vide aūt iudeorum ꝑuitatē & pilati cōmēſuratōnē.
quamuis & ipſe dignus ſit condemnatōne pro eo
ꝙ populo non reſiſtebat. Jlli namq; clamabant.
Crucifige. hic temptat humiliter ab illo ꝑuiditio
eruere ihm. Et ideo rurſus īterrogat. Vn̄ ſeqt᷑.
Pilatus aūt dicebat eis. Quid ei mali fecit? Occa
ſionem namq; ex hoc ſumere volebat. vt chriſtum
ſolueret innocentē. Judei vero inſanie ſue ſatiſfati
entes interrogatōni ꝑſidis nō reſpondent. Vnde
ſequit᷑. At illi magis clamabant. Crucifige eum.
vt impleret᷑ illud hieremie. Facta eſt mihi heredi
tas mea. ſicut leo īſilua dederunt ſup me vocē ſuā.
Sequit᷑. Pilatus aūt volens ſatiſfacere populo.
dimiſit illis barraban. & tradidit ihm flagellis ce
ſum vt crucifigeretur. ¶ Theophilus. Volebat
quidem ſatiſfacere populo. ideſt eorum facere
voluntatem. & non quod erat placitum iuſticie
& deo. ¶ Hieronimus. Hic duo hirci aſſunt.
vnus apompeius. ideſt emiſſarius cum peccato
populi in deſertum inferni. Abſolutus dimitti-
tur. Alter pro peccatis abſolutorum vt agnus oc
cidit᷑. Pars domini ſemp mactat᷑. Pars diaboli
qui ē magiſter eorum quod ſonat barrabas. effrena
ta in tartarū ꝑcipitatur. ¶ Beda. Jheſus autem
flagellatus non ab alio q̄ ab ipſo pilato intelligē-
dus eſt. Scribit namq; iohannes. Apprehendit pi
latus iheſum & flagellauit. quod quidē ideo feciſſe
credendus eſt vt ſatiati penis ac obprobrijs eius.
Judei mortem eius vltra ſitire deſiſterent.

¶ Milites aūt duxerunt eū intro in atriū ꝑtorij.
& cōuocant totā cohortem & induunt eū purpura
& imponunt ei plectentes ſpineam coronam. Et ce
perunt ſalutare eū. Aue rex iudeorum. & ꝑcutiebant
caput ſuū harundine & ꝯſpuebant eū. Et ponētes
genua adorabant eū. Et poſtq̄ illuſerūt ei. exue
rūt eū purpura. & induerūt eū veſtimentis ſuis.
¶ Theo. Militaris vana gloria ſemp īordinatis
gaudēs & obprobrijs. ſibi ꝓpria oſtendebat. Vn̄
dicitur. Mili. autem duxerunt eum intro in atrio
ꝑtorij. & conuocant totam cohortem. i. totū ordinē
militie. Et induunt eum purpura ſicut regem.
¶ Beda. Quia enim rex iudeorum fuerat appellatus.
& hoc ei ſcribe & ſacerdotes crimen obiecerant. ꝙ
ſibi in populo iſraelitico vſurparet imperiū. illudē
tes hoc faciunt. vt nudatū priſtinis veſtibꝰ. indu
ant purpura. q̄ reges veteres vtebant᷑. ¶ Grego
de con euang. Jntelligit᷑ aūt ꝙ matheus ait. chla
midē coccineam circumdederūt ei. hic marcū dix-
iſſe indutū purpura. Pro regia ei purpura chla-
mis illa coccinea ab illudentibꝰ adhibita erat. & ē
rubra quedam purpura cocco ſimillima. Poteſt
enim fieri vt purpuram etiam marcus cōmemora-
uerit quam clamis habebat. q̄uis eſſet coccinea.
¶ Beda. Pro diademate autem ponunt ei coronā
ſpineam. Vnde ſequitur. Et imponunt ei plecten
tes ſpineam coronam. Pro ſceptro autem regali.
dant calamum vt mathe⁹ ſcribit. & adorant quaſi
regem. Vnde ſequitur. Et ceperūt ſalutare eum.
Aue rex iudeorum. Et ꝙ milites eum quaſi qui
deum ſeipſum falſo dixiſſet. adorabant illudentes.
patet ex hoc ꝙ ſubditur. Et percutiebant caput
eius harundine & conſpuebant eum. Et ponentes
genua adorabant eum. Quaſi falſo ſe dixiſſet deū.
¶ Hieronimus. Obprobria autem eius. noſtrum
abſtulere obprobrium. Vincula eius nos liberos
fecerūt. Corona ſpinea capitis eius. diadema reg
ni adepti ſumus. Vulneribus eius ſumus ſanati.
¶ Auguſtinus de con. euangeliſtarum. Apparet
autem matheum & marcum recapitulando iſta
poſuiſſe. non quo tunc factum ſit. cum eum pila-
tus iam crucifigendum tradidiſſet. Johannes
enim apud pilatum dicit hec geſta. Hoc autem
quod ſequitur. Et poſtq̄ illuſerunt ei. exuerunt
eum purpura. & induerunt eum veſtimentis ſuis
Jn fine factum intelligitur cum iam adduceretur
ad crucifigendum. ¶ Hieronim⁹. Miſtice autem
veſtimentis ſuis nudatur iheſus. ideſt iudeis.
purpura induitur. ideſt gentili eccleſia. que de
ſcopulis collecta eſt. Jtem ea exutus in fine ſcā-
dalizante iudaica. rurſum induitur plebe. Cum
enim intrauerit plenitudo gentium. tunc omnis

iſrael ſaluus erit. ¶ Beda. Vel in purpura qua indutus ē dominus. ipſa eius caro. quā paſſionib obiecit. inſinuatur. In corona vero quā portabat ſpinea. noſtroꝝ ſuſceptio peccatoꝝ. ¶ Theophi. Induamus & nos purpuram ſtolam regalē. quia vt reges ambulare debemus. calcantes ſuper ſerpentes & ſcorpiones. & ſuppeditantes peccatum. Xpiani namq; dicimur. id eſt vncti. ſicut & tunc reges vncti dicebantur. Sumamus & coronam ſpineā id eſt feſtinemus coronari vita arcta. & abſtinētijs & puritate. ¶ Beda. Caput aūt chriſti percutiunt. quoniam eum verum deum eſſe negāt. Et qꝛ per harundinem ſcriptura ſolet confici. quaſi harūdine caput chriſti feriunt. qui diuinitati illi? contradicentes errorem ſuū cōfirmare autoritate ſacre ſcripture conant̄. Spuunt in faciem eius qui gratie pn̄tiam verbis execrandis reſpuunt. Sunt & hodie qui eum certa fide vt deū verum adorant. Sed puerſis actib. verba eius quaſi fabuloſa deſpiciunt. ac pmiſſā verbi illi? tēporalib illecebris poſtponunt. Sicut autē cayphas neſcius dixit. Oportet vnū hominē mori pro populo. ſic milites omnia neſcientes faciunt. Sequit̄ textus

¶ Et educūt eū. vt crucifigerent illū. & angariauerunt quempiā pterеunteꝫ ſimonē cireneū. venientē de villa. patreꝫ alexandri & ruffi. vt tolleret crucem eius. Et pducunt eum in golgatha locum quod eſt interpretatum calparie locus. & dabāt ei bibere mirrhatum vinū & non accepit. Et crucifigentes eū. diuiſerunt veſtimenta ſua. mittētes ſortem ſuper eis quid quiſq; tolleret. Erat autem hora tercia. & crucifixerunt eum. Et erat titulus cauſe eius inſcriptus. Rex iudeoꝝ. Et crucifigūt cum eo duos latrones. vnū a dextris. & vnū a ſiniſtris eius. Et impleta eſt ſcriptura que dicit. Et cū iniquis deputatus eſt. ¶ Gloſa. Poſt codemnationeꝫ chriſti & cōtumelias condemnato illatas ad crucifixionē eius narrandam euangeliſta accedit. dicens. Et educūt eum. vt crucifigerent illū. ¶ Hiero. Hic educit̄ abel in agrū a fratre vt perimatur. Hic adeſt iſaac cū lignis. & abraham cū ariete vepribꝰ herente. hic etiam ioſeph. cū faſce ſomniato & tunica talari ſanguine lita. Hic adeſt moiſes cum virga & ſerpente ſuſpenſo in ligno. Hic eſt botrus in ligno portat?. Hic adeſt heliſe? cū ligno ad querendā ſecurim que in imo demerſa eſt. & natauit ad lignū. id eſt genus humanū qd a ligno vetito in infernū decidit. p lignum crucis chriſti. & p baptiſmum aque ad paradiſum natauit. hic adeſt ionas de ligno ſorti i mare. ventrē q; ceti. triduo miſſus. Sequitur & angariauerunt quempiā ptereūtem ſimonē. cireneū. venientem de villa. patrē alexandri & ruffi. vt tolleret crucē eius. ¶ Theophil?. Iohannes aūt ait qꝫ ipſemet baiulabat ſibi crucem. vtrumq; ei fuit. Nam ipſe quidem pmo baiulauit ſibi crucem. donec ptеrijt quidam quē angariauerunt. & tunc ille portabat.

Dixit aūt quoꝝ filioꝝ erat pater. ad maiorē fidē & affirmatōnem. Nam homo ille adhuc viuebat. qui poterat omnia q̄ circa crucem facta ſunt. enarrare. ¶ Hiero. Cū aūt alij per merita patrū ſuoꝝ commemorentur. alij per merita filioꝝ ſuoꝝ. hic ſimon qui crucem in angaria portat. meritis filioꝝ ſuoꝝ qui erāt diſcipuli. cōmemoratur. De hoc nos in preſenti vita admonemur. parentes adiuuari p natoꝝ ſuorum ſapientiam vel merita. vt populus iudaicus propter patriarcharum & prophetarum & apoſtoloꝝ merita ſemper cōmemoratur. Simō autem iſte qui portat crucem in angaria. ipſe ē q̄ laborat pro laude humana. Cogunt enim homines hunc laborare. quem nō cogit timor & dilectō dei. ¶ Beda. Vel qꝛ ſimon iſte non hieroſolimita. ſed cireneus eſſe perhibet̄. Cirene enim libie ciuitas eſt. recte per eum populi gentium deſignātur. qui quondam peregrini & hoſpites teſtamentoꝝ nunc obediendo heredes ſunt dei. coheredes autē chriſti Vnde apte ſimon. obediens. Cirene. heres interpretatur. De villa aūt veniſſe refertur. Villa eñ grece. pagus dicitur. Vnde paganos appellamus eos. quos a ciuitate dei alienos videmus. De pago igit̄ egrediens ſimon. crucem portat poſt ihm cū populus nationum. paganis ritib derelictis. veſtigia dominice paſſionis obedīēter amplectit̄. Sequit̄. Et pducunt eum in gol. locū. qd eſt interpretatum. cal. locus. Extra vrbem & foris portam loca ſunt. in quibus truncantur capita damnatoꝝ. & caluarie. i. decollatoꝝ ſumpſere nomen. Propterea aūt ibi crucifixus eſt dominus. vt vbi prius erat area damnatoꝝ. ibi erigeret̄ vexilla martirij. ¶ Hiero. Tradūt aūt iudei qꝫ in hoc montis loco immolatus eſt aries pro iſaac. & ibi decaluatur chriſtus. i. a carne ſua. carnali videlicet iudea ſeparatur. Sequit̄. Et da. ei bibere mirrhatū vinū. ¶ Aug?. de cō. euan. Hoc intelligendum eſt matheum dixiſſe cū felle mixtum. fel quippe p amaritudine poſuit & mirrhatū vinū amariſſimū eſt. Quamq; fieri poſſit. vt & fel & mirrha vinū amariſſimū redderent. ¶ Theo. Vel ordinatōne q̄dam exiſtente. alij alia offerebāt. quidam acetū & fel. quidam vinum mirrhatum. ¶ Hiero. Vel mirrhatum vinū hoc eſt acetum per hoc ſuccus letalis pomi abſtergit̄. ¶ Beda amara vitis amaꝝ vinū fecit. quo ppinat dominum iheſum. vt impleatur quod ſcriptū eſt. Dederunt in cibum meū fel. & i ſiti mea potauerūt me aceto. ¶ Aug?. de con. euā. Quod autem ſubditur. Et nō accepit. itelligit̄ nō accepit vt biberet. guſtauit autem vt matheus teſtis eſt. & ſicut idem matheus ait. noluit bibere. hoc marcus dixit. tacuit autē qꝫ guſtauit. ¶ Hieronimus. Non accepit etiam id pro quo patitur. Vnde de eo dicitur. Que non rapui. tunc exoluebam. Sequitur. Et crucifigentes eum diuiſerunt veſtimenta ſua mittentes ſortem ſuper eis. quid quiſq; tolleret. Hoc loco figuratur ſalus.

lignū ꝑmū · lignū ſcīe boni & mali fuit. Secundū
lignū boni tātū nob · & vite lignū ē · Extenſio ma
nꝰ ꝑme ad lignū · mortē appꝛ̄hēdit · Extēſio aūt ſe-
cūde · vitā q̄ perierat · inuenit ligno hoc vehimur ꝑ
mare vndoſū ad terrā viuētiū · Cruce em̄ ſua xp̄us
cruciatū nr̄m abſoluit · & morte ſua mortē noſtrā
necauit · Cū forma ſerpētis ſerpentē necat · qꝛ ſerpē
te de virga facto · alij abſorbebant̄ ſerpētes · Ipſa aūt
ſpecies crucis quid ē niſi forma quadrata mundi?
Oriens de vertice fulget · Arctos dexteram tenet ·
Auſter leua cōſiſtit · Occidēs ſub plantis firmat̄ ·
Vnde apoſtolus · vt ſciamus que ſit altitudo & la
titudo · longitudo · & ꝓfundū · Aues quando volāt
ad ethera · formā crucis ſumūt · hō natans ꝑ aq̄s ·
forma crucis vehit̄ · Nauis marine antēna cruci
ſimilata ſufflatur · Tau littera · ſignū ſalutis &
crucis deſcribit̄ · ¶ Beda · Vel ī tranſuerſo ligno
crucis vbi figunt̄ manus · gaudiū ſpei ſignatur ·
Per manus em̄ opera · Per latitudinē hilaritatez
operantis intelligimꝰ · qꝛ triſticia facit anguſtias ·
Per altitudinē cui caput adiungit̄ · expectatōnez
retributionis de ſublimi iuſticia dei · Per longitu-
dinem qua totum corpus extendit̄ · tolerantiam ·
Vn̄ longanimes dicunt̄ ꝑ profundū · q̄d terre eſt
infixum · ip̄m ſacramentū ſecretū · Quamdiu ergo
hic agunt corpora noſtra · vt deſtruat̄ corpus pec-
cati · tempus nobis eſt crucis · ¶ Theo · Quod aūt
ponebant ſortem ſuꝑ veſtimenta eius · & hoc illu-
dentes fecerūt q̄ſi regis veſtimēta diuidētes · etem̄
vilia erant · & nō valde p̄cioſa · Hoc aūt iohannes
euangeliſta plenius exponit · qꝛ · ſ · milites cetera ī
quatuor ꝑtes · iuxta ſuū numeꝝ diuidētes · de tuni-
ca que in cōſutilis erat deſuꝑ cōtexta ꝑ totum ſortē
miſerūt · ¶ Hiero · Veſtimenta aūt dn̄i · eius mā-
data ſunt quibꝰ tegit̄ corpus eius · i · eccleſia que
diuidunt inter ſe milites gentiū · vt ſint quatuor
ordines cū vna fide · i · cōiugati & viduati · p̄poſiti
& ſeparati · Sortiti ſunt tunicam indiuiſam · que
ē pax & vnitas · ſeq̄t̄ · Erat aūt hora tercia & cru ·
eū · Hoc vere & ꝓprie marcꝰ tulit · Naz ſexta hora
tenebre ſuffuderunt terram · vt nō quiſq̄ potuiſſet
mouere caput · ¶ Aug̃ · de cō · euange · Si autez
hora q̄ſi ſexta pilato ſedēte ꝓ tribunali traditus ē
iīꝰs crucifigēdꝰ iudeis · vt iohēs refert · quō hora
tercia crucifixꝰ ē · ſic verba marci · nō intelligētes
q̄dam putauerūt · Prius ḡ qua hora crucifigi po-
tuerit videamus · deinde videbimꝰ cur hora tercia
crucifixū dixerit marcus · Hora erat q̄ſi ſexta cū
traditꝰ ē crucifigēdꝰ a pilato ſedēte ꝓ tribunali ·
vt dictū ē · nō · n · iam plena ſexta erat · ſ̄ q̄ſi ſexta
ideſt peracta q̄nta · & aliq̄d etiā de ſexta eſſe ceperat
vt peracta q̄nta & inchoata ſexta gererentur hec q̄
narrata ſunt in crucifixione dn̄i noſtri · donec cō-
pleta ſexta · illo pendēte · fierent hec q̄ dicunt̄ tene
bre · Queramꝰ aūt iam cur dixerit marcus · Erat aūt
hora tercia & cru eū · Iam certe dixerat · & cruci-
figētes eū · diui · veſti · eius · ſic etiā ceteri atteſtāt̄
ꝙ eo crucifixo · veſtimenta diuiſa ſunt · Si · n · rei
geſte tempꝰ voluit cōmemorare marcus · ſufficerēt
dicere · Erat autez hora tercia · vt q̄d adiunxit · Et
crucifixerūt eū · niſi qꝛ voluit aliq̄d recapitulando
ſignificare q̄d q̄ſitū inueniret̄ · cū ſcr̄ptura ip̄a illis
temporibꝰ legeret̄ · quibꝰ vniuerſe eccleſie notum
erat · q̄ hora dn̄s ligno ſuſpenſus ē · vn̄ poſſet huiuſ-
modi vel error tolli · vel mendaciū refutari · Sz qꝛ
ſciebat a militibꝰ ſuſpenſum dn̄m · non a iudeis · ſic
iohānes aptiſſime dicit · occulte oſtendere voluit
eos magis crucifixiſſe qꝛ clamauerūt vt crucifige
ret̄ · ꝙ illos q̄ miniſteriū p̄ncipi ſuo ſcd̄m ſuū of-
ficiū p̄buerunt · Intelligit̄ ḡ fuiſſe hora tercia cū
clamauerūt iudei vt dn̄s crucifigeret̄ · & veriſſime
demonſtrat̄ tūc eos crucifixiſſe qn̄ clamauerunt ·
In conatibꝰ aūt pilati ad excipiendū dn̄m · & in
tumultu iudeoꝝ cōtradicentiū cōſumptū tempus
duaꝝ horaꝝ intelligimus · & circa horā fuiſſe ſex
tam q̄ nō dū terminata geſta ſunt · q̄ ab eo tēpore q̄
pilatus dn̄m tradidit vſq̄ ad tenebras factas nar-
rātur · Facile aūt videbit · q̄ ſine impietatis duritie
voluerit attendere · ꝙ oportuno loco marcus hoc de
tercia hora poſuerit · vbi · ſ · factū miſtroꝝ multū
cōmemoratum eſt · Ergo ne quiſq̄ cogitatōnem
tanti criminis auerſus a iudeis in milites illos cō
uertēt · Erat īquit hora tercia · & cru · eū · vt illi eū
potius crucifixiſſe inueniant̄ · quos hora tercia vt
crucifigeret̄ clamare potuiſſe diligens inq̄ſitor in-
ueniet · cū aduerterit hoc q̄d a militibꝰ factū ē · ho-
ra ſexta factū eſſe · ¶ Augꝰ · de queſ · ve · & no · te-
ſtamēti · Iudeoꝝ ḡ ſententiā de crucifixione chri-
ſti · tercia hora datā vult intelligi · Omis em̄ q̄ mor
ti adijcit̄ · ex eo iā mortuꝰ · cōputat̄ q̄ ſentētiā ex-
cepit · Manifeſtauit ḡ marcus · qꝛ nō iudicis ſen-
tentia ſaluator crucifixus ē · Difficile ē · n · īnocētē
ꝓbare eū · q̄ ſententia iudicis punit̄ · ¶ Augꝰ · de
cō · euange · Quanq̄ nō deſint q̄ paſceue quā iohā-
nes cōmemorat dicens · Erat aūt paſceue hora q̄ſi
ſexta · horam diei terciam velint intelligi · Dicūt
em̄ Die quidē illo quē dies ſabbati ſequebat̄ · pa-
ſceuē fuiſſe paſche iudeoꝝ · ꝙ ab eodē ſabbato iā ī
cipet azima · Sz tn̄ veꝝ paſcha q̄d iā ī paſſiōe dn̄i
celebrat̄ · nō iudeoꝝ · ſ̄ xp̄ianoꝝ cepiſſe p̄parari · i ·
paſceuen hr̄e ab ea hora noctis · ix · in eo ꝙ dn̄s a
iudeis occidēdus p̄parabat̄ · Paraſceuen q̄ppe īter
p̄tatur p̄paratio · Ab illa ḡ hora noctis vſq̄ ad eiꝰ
crucifixionē occurrit hora paſceuē ſexta ſm̄ iohā
nē · & hora diei tercia ſm̄ mācū · Quis fidelis n̄ huic
faueat ſolutōni q̄ſtiōis? Si nō poſſit aliq̄s articu-
lus cōijci · vn̄ ab hora nona noctis cepiſſe paſceuē
paſche noſtre · i · p̄paratōnē mortis chriſti cōgru-
enter intelligamus · Si · n · dicamꝰ eam cepiſſe qn̄
a iudeis apprehēſus eſt dn̄s · adhuc noctis ꝑtes ꝑme
erāt · Sz qn̄ ad domū ꝑducꝰ ē ſoceri cayphe · vbi
& auditus ē a p̄ncipibꝰ · adhuc gallꝰ nō cātauerat
Si aūt qn̄ pilato traditꝰ ē · iā mane fuiſſe aptiſſime
ſcriptū eſt · Reſtat ḡ vt intelligamus tunc cepiſſe

preparatõne mortis dñi. qñ omẽs pncipes sacerdo
tũ dixerũt. re⁹ ẽ mortis. Non. n. absurde cõijcit eo
tempoẽ nonã horã noctis ẽẽ potuisse. vt recapitulã
do intelligat de petri negacione postea dictũ esse
qđ ãtea factũ erat. Seq̃t & erat. n. cau. ei⁹ ĩ scp.
rex iudeorum. Theophilus. Scripserunt autem
hũc titulũ scz causam ꝓpter quã crucifixus est q̃si
vituperãtes eius opinionem qui regem seipm̃ facie
bat. vt sic ꝑtereũtes misereri nõ valerẽt. Sed ma-
gis ei imꝑperarent tãq̃ tirãno. Hieromi. Scp
serũt aũt hoc trib⁹ linguis. Hebraice Malchus iude
oꝝ. Grece basilios exomoloseõ. Latine Rex cõfesso
rũ. Hec tres lingue ad pncipatũ in crucis titulo cõ
secrate sũt. vt õnis lingua cõmemoret ꝑfidiã iude-
oꝝ. Beda. Titul⁹ aũt hic positus sup̃ crucẽ illđ
õndit. qꝛ nec occidẽdo efficere potuerũt. vt eũ regẽ
non haberent. q̃ eis scđm sua opa redditur⁹ ẽ. Se
quit̃. Et cũ eo cru. duo latro. vnũ a dex. & vnum
a sini. eius. Theo. Vt. s. homines pũã opinio
nem cõtra eũ cõcipẽt. q ipse latro & maleficus eẽt
Hoc aũt dispẽsatiue factũ ẽ adimplẽdum scpturã.
Vnde sequit̃. Et impleta ẽ scrip. q̃ dicit & cũ ini
quis deputat⁹ est. Hiero. Cum iniquis veritas
deputata vnum reliquit sinistrum. alterum assum-
mit dexterũ. Sicut in die iudicij faciet. & simili cri
mine tã dissimiles sortiũt̃ vias. Alter ãtecedit pe-
trũ in padisũ. alter iudã in infernũ. Cõfessio breuis
vitã acquisiuit lõgã. & blasphemia finita pena ple
ctit̃ eterna. Beda. Mistice autẽ latrones q̃ cũ do
mino crucifixi sũt. significãt eos q̃ sub fide & cõfes
sione xp̄i. vel agonẽ martirij vel q̃libet artioris
discipline instituta subeũt. Sed q̃ hoc ꝓ eterna glo-
ria gerũt. dextri latronis fide designãt. Qui vero
humane laudis intuitu. sinistri latronis mẽtẽ imi-
tãt̃ & actus. Theo. Vel alit̃. Indiciũ erãt duo
latrones duoꝝ populoꝝ. s. iudaici & gẽtilis. am-
bo namq̃ iniqui. Gentilis q̃dẽ tãq̃ legẽ naturalẽ ꝑt
grediẽs. Judaicus vero scptã legẽ quam ei tradide-
rat dñs. Sed gentilis penitens. Judaicus vsq̃ infinẽ
blasphem⁹. in quoꝝ medio crucifigit̃ dñs. ipe. n.
est lapis ãgularis nos cõiungens Textus

Et ꝑtereũtes blasphemabãt eũ mouẽtes capita
sua. & dicentes. Vach q̃ destruis templuz dei. &
in trib⁹ dieb⁹ reedificas. Saluũ fac temetipm̃ descẽ
dens de cruce. Similit̃ & summi sacerdotes illudẽ-
tes ad alterutꝝ cũ scrib. dicebãt. Alios saluos fecit
seipz ñ pt̃ saluũ facẽ xp̄s rex israhel descẽdat nũc de
cruce vt videam⁹. & creda⁹. Et q̃ cũ eo crucifixi
erãt cõuiciebãt ei. Hier. pullo inde ligato ad vi
tem & eius pallio in sanguine vue intincto lacerãt
hedi vineã. blasphemãtes xp̄m. & mouentes capi
ta sua. Vnde dicit̃. Et ꝑte. blas. eũ mo. ca. sua &
di. vach q̃ des. tem. Theo. Trãseũtes. n. xp̄m
blasphemabãt. exꝓbrãtes ei tãq̃ seductori. Dia-
bolus autẽ mouebat illos ad dicendum q de cruce
descẽderet. qꝛ. n. nouerat q salus fiebat p crucem.
rursus ingerebat se ad tẽptãdũ xp̄m. vt si a cruce
descẽderet. cert⁹ fieret q nõ est vere filius dei. &
sic salus q̃ p crucẽ ẽ destrueret̃. Sed ipse dei verus
existens filius nõ descẽdit. Si. n. descẽdẽ debuisset
ñ illuc a pncipio ascẽdisset. S; qꝛ videbat q p hũc
modũ salutem fieri oportebat. sustinuit crucifigi
& multa alia pati. & pficẽ opus suũ. Sequit̃ Si
milit̃ & sũ. sa. illu. ad alte. cũ. scri. dice. Alios sal
fecit. seip. nõ pt̃ sal. facẽ. Hec dicebãt. eius mira-
cula abolentes. q̃si ab eo scđm apparẽtiã ꝑpetrata
fuissent. Operãs nãq̃ miracula. multos saluabat.
Beda. Sic etiã nolẽtes cõfitet̃. q alios saluos
fecerit. itaq̃ vos vr̃a cõdẽnat sñia. q̃. n. alios saluos
fecit. seipm̃ saluare poterat. Sequit̃. Xp̄s Rex
israhel des. nũc de cruce vt vi. & cre. Hiero. Et
viderũt postea resurgẽtem de sepulchro. quẽ de cru
cis descẽdere non credebãt posse patibulo. Vbi est
o iudei infidelitas vestra? vos ip̄os consulo. vos ip̄os
iuditiũ peto. Quanto mirabilius ẽ mortuũ posse re-
surgere. q adhuc viuũ de cruce velle descẽdere.
Paruã petistis dũ maiora ꝑuenerint. Sed infideli
tas vestra non potuit sanari signis. multo fortiori-
bus q petistis. hic omẽs declinauerũt simul inutiles fa
cti sũt. Vnde Sequit̃ Et qui cũ eo cru. erãt cõui.
ei. Augustin⁹. de cõ. euãg. Quomodo hoc verũ ẽ.
quãdoq̃dẽ vn⁹ eoꝝ cõuitiat⁹ ẽ secũdũ Luce testimo
niũ. alter & cõpescuit eũ. & ĩ deũ credidit. nisi intel
ligam⁹ Matheũ & Marcũ breuit̃ ꝑstringẽtes hũc
locũ. pluralẽ numerũ ꝓ singulari posuisse Theo.
Vel duo a pncipio cõuiciabãt ei deinde vn⁹ cogno
scẽs ip̄m esse innocentẽ increpat alterũ blaspheman
tem. Sequitur textus

Et facta hora sexta. tenebre facte sũt per totã terrã
vsq̃ in horã nonã. Et hora nona exclamauit ihus
voce mag. di. Heli. heli. lamasabathani. Quod est
interptatum. Deus meus. deus meus. vt quid dere
liquisti me? Et quidam de circumstãtib⁹ audien-
tes. dicebãt. Ecce heliã vocat. currẽs aũt vnus. &
implẽs spongiã aceto circumponẽs calamo potum
dabat illi. dicens. Sinite. videamus si veniat heli
as ad deponẽdũ eũ. ihesus autẽ emissa voce magna.
expirauit. Beda. Clarissimũ lumẽ mũdo retra
xit radios suos. ne aut pẽdẽtẽ videret dñm. aut im
pij blasphemãtes sua luce fruerẽt. Vnde dicit̃. Et
facta ho. sexta. te. fa. sũt p to. ter. vsq̃ ĩ horã nonã
Augustin⁹. de cõ. euã. Addidit autẽ lucas. vn
de facte sũt ten. i. solẽ obscuratũ. Theo. Si aũt tẽ
pus eclipsis fuisset. posset quis dicẽ q naturalis fu
isset hec passio. S; tũc. xiiij. erat luna. cũ naturalis
eclipsis fieri nõ posset. Sequit̃. Et hora nona ex-
cla. ih̄s vo. mag. di. heli heli. Hie. Nona hora ĩ
uenit̃ euersa domo. decima dragma q̃ pierat. Be-
da. Nã & adã peccãte scriptũ ẽ q audierit vocẽ dñi
dei ĩ ambulantis in paradiso ad auram post meridiez
Et qua hora primus adam peccãdo mortem huic
mundo inuexit. eadem hora secundus adam mor-
tẽ moriẽdo destruxit. Et notãdũ q recedẽte a cẽ-
tro mũdi sole crucifix⁹ ẽ dñs. Oriente aũt sole. re-

ſurrectõis ſue miſteria celebrauit · qꝛ mortuꝰ ẽ ꝓpt̃
peccata noſtra · & reſurrexit ꝓpt̃ iuſtificationem
nr̃am · Nec mireris vboꝝ humilitatem · q̃rimonias
derelicti · cũ formã ſerui ſciẽs ſcãdalũ crucis vide-
as · Hic ei eſurire & ſitire & fatigari ñ erãt ꝓꝓa dei
tatis · ſ; corꝑales paſſiones Ita q̃d dr̃ · Vt quid de-
reliq̃ſti me! corꝑalis vocis erat ꝓꝓriũ · qꝛ ſolet ſecũ
dũ naturã corpꝰ nullatenꝰ velle a ſibi cõiũcta vi-
ta fraudari · Licet ei ip̃e ſaluator dicebat hoc · ſed
ꝓꝓrie oñdebat corpis fragilitatẽ · vt hõ q̃ loq̃tur in
eos circũferens motus · ꝙ ĩ ꝑiculis poſiti a dño de-
ſeri nos putamꝰ · ¶ Theo · Vel hoc loq̃t̃ hõ cruci
fixus deo ꝓ me · nos ei hoies ſumus derelicti · ip̃e
nũq̃ꝫ a pr̃e derelictꝰ fuit · Audi ei q̃d dicit · Nõ ſũ ſo
lꝰ · ſ; qꝛ pr̃ mecũ ẽ · Et ſi etiã hoc ꝓ iudeis dixerit · q̃
ſi & ip̃e ſcd̃m carnẽ iudeꝰ exiſtẽs · ac ſi dicẽt · Vt
q̃d hebraicũ ꝓꝓl̃ũ dereliq̃ſti! vt tuũ crucifigerẽt fi
liũ! Hic ei aliq̃ñ ꝯſueuimꝰ dicẽ · Deꝰ induit me · i ·
meã naturã · ſ · hũanã · ſic & hic dereliq̃ſti me · oꝫ in
telligẽ hũanã naturã · vel iudaicũ populũ · Seq̃tur
Et q̃dã de cir · au · di · Ecce heliã vo · ¶ Hed · Quos
arbitror milites fuiſſe romanos · ñ itelligẽtes ſmo
nis hebraici ꝓꝓrietatẽ · ſ; ex eo ꝙ dixit hely putan
tes ab eo heliã vocatũ · Si at̃ iudeos q̃ hoc dixert̃
itelligere volueris · hoc faciũt · vt eũ ĩbecilitatis in
famẽt ꝙ helie auxiliũ depcet̃ Seq̃t̃ · Currẽs aũt
vnꝰ ad · ſpõ · ace · Quã ob cãm dño acetum ſit potui
datũ iohãnes plenꝰ oñdit · dicẽs · ꝙ ihs vt cõſũma
ret̃ ſcptura · dixit · Sitio Illi at̃ ſpõgiã plenã ace-
to obtulert̃ ori eiꝰ · ¶ Hie · Inuenit at̃ hic iudeorũ
ſimilitudinẽ · ſpõgiã · ſ · cãnã ĩfirmã aridã · ignibus
aptã · ĩplet aceto · hoc ẽ malitia & dolo ¶ Augꝰ · de
cõ euã · De helia vero ñ ip̃m q̃ obtulit ſpõgiã cũ a-
ceto · ſ; ceteros dixiſſe mathe' nãrauit · vñ itelligi-
mꝰ & illũ & ceteros hoc dixiſſe · ¶ Hie · Infirmata
at̃ carne · vox inualuit diuina · q̃ dicit · Aꝑite mihi
portas iuſticie Vñ ſeq̃t̃ · Ihs at̃ emiſſa vo · mag ·
expirauit · Cũ ima voce ſiue ſine voce nos morimur
q̃ de t̃ra ſumꝰ Ille vero cũ exaltata voce expirauit
q̃ de celo deſcẽdit · ¶ The · Et q̃ morti dñat̃ & p̃ci-
pit · ſicut dñs ꝑtatiue expirat · Qualis at̃ hec vox
fuerit lucas d̃clarat · Pr̃ inq̃t ĩ manꝰ tuas cõmẽdo
ſpũm meũ · Etẽm xp̃s extũc ꝑ hoc nobis voluit de
clarare · ꝙ ſãctoꝝ aĩe ĩ manꝰ dei aſcẽdũt · Nã pꝛiꝰ
ab ĩferis oĩm aĩe tenebãt̃ · donec venit q̃ p̃dicauit
captiuis remiſſionẽ · Sequit̃ᷣ textus

¶ Et velũ tẽpli ſciſſum ẽ ĩ duo a ſũmo vſq; deorſũ
Vidẽs at̃ cẽturio q̃ ex aduẽſo ſtabat · qꝛ ſic clamãs
expiraſſet · ait · Vẽ hõ hic filius dei erat · Erãt aũt
ibi & mulieres delõge aſpiciẽtes · Int̃ q̃s erat ma ·
mag · & ma · io · mi · & ioſeph mr̃ & ſalome · & cum
eẽt ĩ galilea · ſeq̃bant̃ eũ · & miſtrabant ei · Et alie
multe q̃ ſimꝉ aſcẽderãt cũ eo hiero · ¶ Glo Poſtq̃ꝫ
nãrauit euãgeliſta paſſionẽ & mortẽ xp̃i · nẽ ꝓſeq̇
tur de his q̃ poſt mortẽ dñi cõtigert̃ · Vñ dr̃ · Et ve
lũ tẽ · ſci · ẽ ĩ duo a ſũ · vſq; · deor · ¶ Hie · Velũ tẽpli
ſcindit̃ · i · celũ aꝑit̃ · ¶ Theo · Sciſſum ẽ etiã ve
lũ inuente deo · ꝙ ſpũs ſãcti g̃tia a tẽplo recedit &
ſcidit̃ vt ſcã ſcõꝝ ab oĩbꝫ videda eẽnt · & ꝙ tẽplum
lugebit ĩ iudeis cũ calamitates d̃plorabũt & veſti
mẽta ſcidẽt · Hoc etiã & tẽplũ aĩatũ · ſ · corpus xp̃i
oñdit · ĩ cuiꝰ paſſione veſtimẽtũ eius laceratũ ẽ · ſ ·
caro & aliud etiã ſignificat · Caro nãq; velũ ẽ nr̃i tẽ
pli · ſ · mẽtis nr̃e · Virtꝰ at̃ carnis ſciſſa ẽ ĩ xp̃i paſ
ſionibꝫ aſũ · vſq; deor · ſ · ab adã vſq; ad vltĩos hoies
Nã & adã effectꝰ eſt ſanꝰ ꝑ paſſionẽ xp̃i · & eiꝰ ca
ro ñ manet ſub maledicto · neq; digna ẽ corruptõe ·
ſ; oẽs ĩcorruptione honorati ſumꝰ · Vidẽs at̃ centu
rio · Cẽturio dr̃ centũ militũ p̃nceps · Vidẽs at̃ ꝙ
ita ꝑtatiue & dñabiliter expiraſſet · miratꝰ ẽ & cõ-
feſſus ẽ · ¶ Hed · Manifeſta at̃ cauſa miraculi cen
turiõis exponit̃ · ꝙ vidẽs dñm ſic expiraſſe · i · ſpũm
emiſiſſe · dixerit Vẽ hõ hic filius dei erat · Nullꝰ ei
hẽt ꝑtatem mittẽdi ſpũm niſi q̃ aĩarum conditor ẽ
¶ Augꝰ · iiij · de trini · Et hoc maxiẽ miratꝰ eſt ꝙ
poſt illã vocẽ ĩ q̃ figurã peccati noſtri edidit · cõti-
nuo tradidit ſpũm · demõſtrauit ei ſpũs mediatoris
ꝙ nulla pena peccati vſq; ad mortẽ carnis eius ac
ceſſerit · qꝛ ñ eũ deſeruit inuitus ſed quomodo vo-
luit · quippe dei verbo ad vnitatẽ perſone coniũctꝰ
¶ Hieronimus · Nouiſſimi autem nũc p̃mi efficiũ
tur · Gentilis confitetur populus · Iudea cecata ne
gat ne fiat eis error peior priore · ¶ Theophilus ·
Et ſic ordo conuertitur dum iudei occidũt · & gẽti-
lis confitetur · & diſcipuli fugiunt · & mulieres ex-
pectant · Sequitur enim Erant aũt & muli · de lon
ge aſpici · inter quas erat ma · mag · & mar · ia · mi ·
& ioſeph mẽ & ſalome Salome dicta ẽ mr̃ filiorũ
zebedei · ¶ Origenes Opinatus autem ſum hoc vi
dens apud matheũ & marcum · hic tres precipuas
mulieres nominatas · & duas quidem vterq; euan-
geliſta exponit · Mariam magda · & mariam ia ·
Tertia autem a matheo dicitur mater filiorũ zebe
dei · A marco autem tertia illa ſalome appellatur ·
¶ Beda · Iacobum autem minorem dicit iacobum
alphei qui & frater domini dicebatur · eo ꝙ eẽt fi-
lius marie martertere domini · Cuius meminit io-
hannes dicens · Stabant iuxta crucem iheſu mat̃
eius & ſoror matris eius maria cleophe & maria
magda · Mariam autem cleophe videtur eam dicẽ
a patre ſiue a cognatione · Vocabatur autem mi-
nor iacobus ad diſtinctionem maioris iacobi · vide
licet filij zebedei · qui inter primos apoſtolos vo-
catus eſt a domino · Conſuetudinis autem iudaice
fuit · nec inducebatur ĩ culpã more gẽtis antiq̃ · vt
mulieres de ſua ſubſtantia victum atq; veſtitum ·
preceptoribus miniſtrarent · Vnde ſequitur · Et
cum eſſet in galilea ſeque · eum & mi · ei · Mini-
ſtrabant domino quidem de ſubſtantia ſua · vt me-
tent earum carnalia cuius ille metebant ſpirita-
lia · & vt tipũ oñderet magiſtroꝝ · ꝙ victu atq; ve
ſtitu ex diſcipulis deberẽt eẽ ꝯtẽti · Sed videãꝰ q̃-
les comites habuerit Seq̃t̃ ei Et alie mlt̃e q̃ ſi · aſ ·

cum eo hieroſolimã· ¶ Hiero· Sicut nõ excludit
muliebris ſex⁹ a ſalute p Mariã virginẽ · ita non
repellit a miſterij crucis ſciẽtia & reſurrectõis per
viduã Magdalenã Mariã & ceteras matres textus
¶ Et cũ iã ſero eẽt factũ qr erat paſceue qd ẽ ãte ſa
batũ· venit Joſeph ab arimathia nobilis decurio·
qui & ipſe erat expectãs regnũ dei · & audacter in
troiuit ad pilatũ · & peciјt corp⁹ ihesu · pilat⁹ au-
tem mirabat ſi iã obiſſet · Et accerſito cẽturione · ĩ
terrogauit eũ ſi iã mortu⁹ eſſet · Et cũ cognouiſſet
a cẽturiõe donauit corp⁹ ioſeph · Joſeph autem
mercat⁹ ſindonẽ · & deponẽs eũ · inuoluit ĩ ſindo
ne · & poſuit eũ in monumẽto qd erat exciſũ de pe
tra · Et aduoluit lapidem ad oſtium monumenti
Maria autẽ magdalene & maria ioſeph aſpiciebãt
vbi poneret · ¶ Gloſa · Poſt paſſioẽm & mortem
xp̃i · euangeliſta ſepulturã eius enarrat · dicens
Et cum iã ſero eſſet fac · qr erat paſ · qd ẽ ante ſa-
ba · ve · io · ab · ar · ¶ Beda · Paraſceue gre
ce · latine p̃paratõ dicit · quo nomiẽ iudei q̃ inter
grecos morabant · ſextã ſabbati appellabãt · eo
ꝙ in illo ea que requiei ſabbati neceſſaria eẽnt p̃pa
rare ſolerẽt · Quia g ſexta die hõ fact⁹ eſt · Septi-
ma autẽ die cõditor ab omni opere ſuo requieuit ·
recte ſaluator ſexta die crucifix⁹ · humãe reſtau
ratõnis impleuit archanũ · Sabbato autẽ in ſepul
chro quieſcens · reſurrectõnis que octaua die ven-
tura erat · expectabat euentum · Sic & nos in
hac quidem ſeculi etate mundo neceſſe ẽ crucifigi
in octaua die · i · cũ mortis quis debitũ ſoluit · cor
pa quidẽ ĩ tumulis · aĩas aũt ſecreta in pace cũ do
mino poſt bona opa oportet quieſcere · donec octa
ua etate etiã corpa ipa reſurrectõe glorificata cum
aĩmab⁹ incorruptõnẽ accipiãt · Talẽ autẽ eſſe de
cebat q̃ corp⁹ domini ſepeliret · q̃ etiã p iuſticiã
meritoꝝ tali miniſterio dign⁹ eſſet · & p nobilitatẽ
potẽtie ſecularis · facultatem poſſet obtinere mini-
ſtrandi · Et ideo dicitur ꝙ erat nobilis decurio ex
ſpectãs reg · dei · Decurio vocat ꝙ ſit de ordine
curie & officiũ curie adminiſtraret · q̃ etiã curia-
lis a pcurãdo muẽra ciuilia ſolet appellari · Arima
thia autẽ ipſa ẽ ramatham ciuitas helchane & ſa
muelis · ¶ Hieroni · Que int̃ p̃tat deponẽs · de qua
fuit ioſeph qui venit ad deponẽdum corpus xp̃i de
cruce · Sequitur · Et · au · intro · ad · pi · & pe
cor · ihu · ¶ Theo · audet auſũ laudabilẽ · Nõ enim
excogitauit · a diuicijs decidã · & expellar a iude-
is ſi corp⁹ petã ei⁹ · q̃ ẽ blaſphem⁹ condẽnat⁹ · Se-
quit Pilat⁹ autẽ mi · ſi iã obiſſet · putabat · n ·
ꝙ diu viueret in cruce · ſic & latrones in patibulo
viuebãt diu · Sequit · Et accer · cẽtu · int eũ ſi
iã mortu⁹ eſſet · ſ · ãte horã q̃ ceteri mori ↄſueuerũt
Sequitur · Et cum cog · a cen · ſ · ꝙ mortu⁹ eſſet do
nauit corp⁹ ioſeph ¶ Beda · Non aũt quilibet ig-
not⁹ aut mediocris ad p̃ſidẽ accedere & crucifixi
corp⁹ poterat impetrare · Seq̃t · Joſeph aũt mer ·
ſin · & depo · eum in vol · in ſido · ¶ Theophi · Pre-
ciosum corpus precioſe ſepeliens · cũ ei eſſet diſci-
pulus domini · ſciebat qualiter corpus domini hono
rari deberet · ¶ Beda · Poſſumus autem ſecundũ
intelligentiam ſpiritalem hoc ſentire · ꝙ corpus do
mini non auro · non gemmis & ſerico ſed linteami-
ne puro obuoluendum ſit · hinc eccleſie mos obtin
uit · vt ſacrificium altaris non in ſerico neqꝫ in pan
no tincto · ſed ĩ lino terreno celebretur · ſicut corp⁹
ẽ dñi ĩ ſindone mũda ſepultũ · iuxta qd ĩ geſtis põ-
tificalib⁹ a bt̃o ſiluestro legi⁹ eẽ ſtatutũ · quãq̃ꝫ &
hoc ſig̃ficet ꝙ ille ĩ ſindõe mũda ĩuoluit ihm q̃ pu-
ra eũ mẽte ſuſcepit · ſeq̃t · & po · eũ ĩ mo · qd erat ex
ci · ĩ pe · & aduol · la ad oſti mo · dr̃ ꝙ monumĩtũ dñi
do⁹ rotũda fuit de ſubiacẽte rupe exciſa tãte altitu-
dis vt hõ rect⁹ exñs vix extẽta maũ culmẽ poſſet
attigẽ & ht̃ ĩtroitũ ab oriẽte · cui lapis magn⁹ ĩuo-
lut⁹ atqꝫ ĩpoſit⁹ ẽ ĩ e⁹ pte aq̃lonari ipꝫ ſepulchꝝ i ·
loc⁹ dñici corpis ẽ eadẽ petra factũ ẽ · ſeptẽ hñs pe
des lõgitudis triũ palmoꝝ mẽſura a pauimẽto alti⁹
eminẽs q̃ · ſ · loc⁹ ñ deſup ſꝫ a latẽ meridiano p totũ
patꝫ vñ corp⁹ ĩferebat · Color aũt monumẽti & lo
culi albo & rubeo dr̃ eſſe pmixtus · ¶ Hiero · Se-
pultura at xp̃i reſurgim⁹ · deſcẽſione ei⁹ ad inferos
nos aſcẽdim⁹ ad celos · hic ĩuenit mel · ĩ ore leonis
mortui · ¶ Theo · Imitemur at & nos ioſeph · re-
cipiẽtes xp̃i corp⁹ p vnitatẽ · & ponam⁹ illd ĩ mo
numẽto exciſo de petra · i · in aĩa memorãte & ñ ob
liuiſcẽte deũ · Illa eñ anima ex petra exciſa · i · ex
xp̃o qui eſt petra qui cõtinet firmitatẽ · Inuoluere
etiam debemus ipm in ſindone · i · ĩ corpore puro ſu
ſcipere · Sindon nãqꝫ ẽ corpus qd eſt anime indu
mentũ · Decet eñ nõ ſolũ pura anima corpus xp̃i
ſuſcipe · ſed in corpore puro · Inuoluere aũt opor
tet · ſed nõ aperire · nam ſecretum clauſum ẽ & oc
cultum · Sequit · Maria aũt magda · & maria io-
ſeph aſpiciebant vbi poneret · ¶ Beda in luca le-
gimus ꝙ ſtabant noti eius a longe & mulieres q̃
ſecute erãt eũ · Hijs g notis ihu poſt depoſitũ eius
corpus ad ſua remeantib⁹ · ſole mulieres q̃ artius
amabant · fun⁹ ſubſecute · quõ poneret reſpicere
curabant · vt ei tempore cõgruo mun⁹ poſſent deuo
tõnis offerre · Die aũt paſceues ſancte mulieres
ideſt anime hũiles · idẽ faciũt · cũ amore ſaluatoris
feruẽtes paſſionis eius veſtigijs in hoc ſeculo q̃ p̃
parãda ẽ reqes futura diligẽt obſequũt · & ſi forte
valeãt imitari pia curioſitate q̃ ordine ſit ei⁹ paſ-
ſio cõpleta ppendũt · ¶ Hiero · Hec etiã congruũt
ad populũ iudaicũ in fine credẽtẽ · q̃ nobilitat fide
vt abrahe ſit filius · deponit deſperatõnẽ · expectat
regnũ dei · Intrat ad xp̃ianos vt baptizet · qd ſig
ficat nomen pilati · i · malleatoris · q̃ domat ferreas
gẽtes · vt regat eas ĩ vĩga ferrea · & petit ſacrificiũ
qd donat penitẽtib⁹ ĩfine viaticũ · & corde mũdo &
pctis mortuo · voluit ĩ vnũ miſericordie fide ſta-
bilitũ opculo ſpei p opa caritatis cõcludit · Finis
ei p̃cepti ẽ caritas aſpiciẽtib⁹ a lõge electis q̃ ſũt ſte
lle maris · qñ ſi fieri pt̃ · ſcãdalizabũt etiã electi ·

Capitulum · xvj ·

ET cũ trãſiſſet ſab · maria magda-
& maria iacobi & ſalome · emerũt
aꝛomata · vt venietens vngerent
ihesum · Et valde mane vna ſab-
batoꝛũ veniũt ad monumẽtũ · oꝛ-
to iam ſole. Et dicebãt ad inuicẽ ·
Quis reuoluet nob lapidẽ ab oſtio mouũẽti ! Et re
ſpiciẽtes viderũt reuolutũ lapidẽ. Erat quippe ma
gnus valde · Et ĩtroeũtes in monumentũ · viderũt
iuuenẽ ſedẽtez in dextris · cooptum ſtola cãdida &
obſtupuerũt · Qui di · illis. Nolite expaueſcẽ · Ihesũ
queritis nazarenũ crucifixũ · Surrexit · nõ eſt hic
Ecce loc? vbi poſuerũt eũ. Sed ite dicite diſcipu
lis eius & petro qꝛ pcedet vos in galilea · Ibi eũ vi
debitis · ſicut dixit vobis · At ille exeũtes · fugie-
rũt de monumẽto · Inuaſerat · n · eas tremoꝛ & pa-
uoꝛ · & nemini qδ ꝙ dixerũt · Timebant enim ·
Hic · poſt ſab · triſtitiã · felix irradiat dies q̃ p-
matũ in diebꝫ tenet luce pma in eo luceſcẽte & do
mino in eo cũ tũphꝫ reſurgẽte · Vñ dicit · Et cum
trãſiſſet ſab · ma · maga · & ma · ia · & ſa · eme · aꝛo · ut
ve · vn · ihesũ · Gloſa · Religioſe · n · mulieres ſe-
pulto dño cũ licuit opari · i · uſqꝫ ad ſolis occaſum
vngẽta pauerũt ut Lucas dicit. Et quia p angu
ſtia tẽpoꝛis nõ poterãt explere · mox trãſa ẽto ſab
bato · i · occidẽte ſole vt opãdi licẽcia redit · feſtina-
uerũt eme aꝛomata · ſicut Marc? dicit hic venien-
tes mane · vngerẽt coꝛp? ihesu · neqꝫ veſpere ſabba
ti poccupãte iã noctis articulo monumẽtũ adire
valuerũt Vñ ſequit Et valde ma · vna ſab · ve ·
ad monumẽtũ oꝛ · iã ſole · Seuerian? Mulieres
hoc loco feminea deuotiõe diſcurrũt · q̃ nõ vt viuẽti
fidẽ ſ; vt moꝛtuo vngẽta deferũt ad ſepulchꝝ · &
vt ſepulto parãt meroꝛis obſequia · ñ vt reſurgẽ-
ti pparãt diuinoꝝ gaudia triũphoꝝ · Theo Nõ
em̃ magnitudinẽ atqꝫ dignitatẽ diuinitatis xp̃i ſa-
piũt · Venerũt aũt iuxta cõſuetudinẽ iudeoꝝ vn-
gere coꝛp? ihesu · vt · ſ · maneret odoꝛiferꝝ · & ne hu
miditate ſcaturiret. Nã aromata virtutem habent
deſicatiuã · humiditatẽ coꝛpis abſoꝛbentia · vnde ĩ
coꝛruptũ coꝛp? cõſuãt Gregoꝛi? in home · Nos
aũt in eũ q̃ ẽ moꝛtu? credẽtes · ſi odoꝛe virtutũ re-
ferti cũ opinione bonoꝝ opeꝝ · dominũ q̃rim? · ad
monnmẽtũ illius cũ aromatibꝫ venim? · Sequit ·
Et valde ma · vna ſab · ve · ad mo · orto iã ſole
Auguſtinus de cõ · euã · Quod Lucas dicit · valde
diluculo & Iohannes mane cũ adhuc tenebꝛe eẽnt
hoc ĩtelligit Marcus dicẽ valde mane oꝛiẽte iã ſo
le · i · cũ celũ ab oꝛiẽtis pte albeſceret · qδ fit vtiqꝫ
ſolis oꝛiẽtis vicinitate · Eius · n · ẽ ille fulgoꝛ qui
nomine auroꝛe appellari ſolet · ideo nõ repũgnat ei
qui ait Cum adhuc tenebꝛe eſſent. Hic q̃ppe ſurgẽ
te alique reliquie tenebraꝝ tãto min? ſunt · quãto
magis oꝛit lux Nec accipiẽdũ ẽ · qδ ait Valde ma
ne oꝛto iã ſole · tãquã ſol ip̃e iã videret ſup t̃rã · ſ;
de pximo aduẽniẽte in has ptes ſole · i · oꝛtu ſuo iã

celum illuminare incipiẽte · Hic · Valde g° mane
dicit · qδ alius euãgeliſta dicit diluculo · Dilucu-
lũ aũt ẽ inter tenebꝛas noctis & diei claritatẽ · In
q̃ ſal? huãni generis pueniit · felici vicinitate in ec
cleſiã declarãdã moꝛe ſolis · q̃ pxima luce cõſurgẽs
roſeã pmittit aurorã · vt g̃ram pclari ſplẽdoꝛis pre
paratis oculis poſſit ĩtueri · qñ tempus dñice reſur-
rectõis illuxit · vt tũc laudes xp̃i tota canerz ſcδm
exẽplũ feiaꝝ eccleſia · qñ gen? huãnũ exemplo ſue
reſurrectõis aĩauit · qñ vitã pſtitit · & lumẽ credu-
litatis ĩfundit · Beda · Sicut aũt ꝙ valde mane
mĺieres venerẽt ad monumẽtũ · iuxta hiſtoꝛiã mag
nus feruoꝛ caritatis oñdit · ita iuxta intellectũ mi-
ſticũ · nob dat exẽplũ vt illumiata facie · diſcuſſiſ-
qꝫ vicĩoꝝ tenebꝛis · odoꝛez bonoꝝ opm dño & oꝛonũ
ſuauitatẽ ſtudeam? offerre · Theo · Dicit at vna
ſab · i · pma dieꝝ hebdomade · Sabbata namqꝫ dies
hebdomade nũcupãt · vna vo dĩ pma · Beda · vel
pma ſabbatoꝝ pma dies ẽ a die ſabbatoꝝ · i · reqẽtõ
nũ q̃ ĩ ſabbatis cuſtodiebãt · ſeq̃t · Et di · adin · q̃s
re · no · la · ab ho · mo · Seueri · obſcuratũ erat vr̃m
pect? oculi clauſi & ideo patefacti ſepulchꝛi gĺiam
pus nõ videbatis · ſeq̃t · n · Et res · vi · re · la · Be
da · Quõ lapis p ãgelũ reuolut? ſit · mathe? ſufficiẽ
ter exponit · Hec reuolutõ lapidis miſtice reſeratõ
nẽ ſac̃mẽtoꝝ xp̃i q̃ velamine littere legalis tenebã
tur · inſinuat · Lex em̃ lapide ſcripta ẽ · ſeq̃tur · Erat
quippe magnus valde · Seuerianus · Et plus iã
magnus merito ꝙ foꝛma · q̃ creatoꝛis mundi coꝛp?
& claudere & operire ſufficit · Gregoꝛius · Muli
eres autem angelos vident que cum aromatibꝫ ve
nerunt · quia ille mentes supernos cives aſpiciunt ·
Vnde ſequitur · Et intro · in mo · vi · iuue · ſe · ĩ dex ·
cooper · ſtola candi · & obſtu · Theophilus · Si
matheus dicit angelũ ſedere ſuper lapidem · marc?
vero ꝙ mulieres introeuntes monumentum vide-
runt ſedentem iuuenem · non mireris · nam quem
viderunt primus ſedentem ſuper lapidem · ipſum etiã
intus in monumento poſtmodũ viderunt · Au-
guſtinus · de con · euangeliſtarum · Aut intelliga-
mus matheũ tacuiſſe de illo ãgelo quẽ intrãtes vi-
derũt · marcũ vo de illo quẽ foꝛis ſup lapidẽ ſedẽtem
viderunt · vt duos viderint · & a duobꝫ ſigillatim ·
audierit · q̃ dixeꝛt ãgeli de ihu · aut certe ĩtrãtes in
monumẽtũ ĩ aliq̃ ſepta macerie debem? accipẽ q̃ cõ
muitũ locũ tũc fuiſſe credibile ẽ in aliq̃ ſpacõ añ pe-
trã · q̃ exciſa loc? fact? fuerat ſepulture · vt ip̃m vi-
derit ĩ eodẽ ſpacõ ſedẽtẽ a dextris quẽ dicit matheus
ſedẽtez ſup lapidẽ · Theo · Quidã at dicũt ꝙ alie
fuerũt mĺieres q̃ dicũt a matheo · alie q̃ a marco · ſ;
maria magda · ſeq̃bat oẽs feruidã feſtinatõem hñs
& ardẽtez affectũ · Seue · Introierũt g° mĺieres
ſepulchꝝ vt ↄſepulte xp̃o · xp̃o ↄſurgerẽt de ſepul
chꝛo · videt iuuenẽ vt cernerẽt nr̃e reſurrectõis eta
tẽ qꝛ neſcit reſurrectõ ſenectutẽ · & vbi naſci moꝛiqꝫ
neſcit ibi etas nec admittit detrimẽta · nec ĩdigz ĩcre
mtis vñ iuuenẽ ñ ſenẽ ñ ĩfãtẽ ſ; iocũdã etatẽ videt

¶ Beda · Viderūt aūt iuuenē ſedētē in dextris · i.
ad meridianā partē loci illi⁹ vbi poſitū erat · Cor
pus · n · q̄d ſupinū iacens · caput habebat ad occa
ſum · dextrā neceſſe erat habere ad auſtrū · ¶ Gre=
gori⁹ · in home · Quid aūt per ſiniſtrā · niſi vita p̄=
ſens · Quid vero p dextrā niſi vita ꝑpetua deſig=
nat̄ · Quia igit̄ redēptor noſter iam p̄ntis vite cor
ruptionē tranſierat · recte angelus qui nūciare p=
hennē eius vitā venerat · in dextra ſedebat · ¶ Se
uerianus . Videt etiā iuuenē ſedētē a dextris quia
reſurrectio recipit nil ſiniſtrū · Videt etiā cooper=
tum ſtola cādida · Stola iſta nō eſt ex mortali
vellere · ſed ex virtute vitali ſplēdēs celeſti lumīe.
nō colore terreno · dicēte propheta · amictus lumi=
ne ſicut veſtimēto · Et de iuſtis . Tunc iuſti fulge=
būt ſicut ſol · ¶ Gregori⁹ · in home · Vel ſtola cādi
da coopertus apparuit quia feſtiuitatis noſtre gau
dia nūciauit Cādor etenim veſtis · ſplēdorē noſtre
denūciat ſollēnitatis · ¶ Hiero · Veſtis eciā cādida
vera leticia eſt hoſte depulſo regnoq̄ʒ adepto rege
pacis queſito & inuēto · & nūq̄ȝ dimiſſo · Hoc igit̄
iuuenēs · formā reſurrectiōis timētibꝫ mortē oñdit ·
Quod autē obſtupuerūt · i · q̄d oculus nō vidit · nec
auris audiuit · nec in cor hominis aſcēdit que pre=
parauit deus diligētibꝫ ſe · Sequit̄ Qui dicit illis
no · expa · ¶ Grego · in ho · Ac ſi dicat · Paueāt il
li qui nō amāt aduētū ſupnoꝝ ciuiū · Pertimeſcāt
qui carnalibꝫ deſiderijs p̄ſſi · ad eoꝝ ſotietatē ptin=
gere ſe poſſe deſperant · vos autē cur ptimeſcitis .
qui veſtros cōciues videtis · ¶ Hiero · Nō · n · ē ti=
mor in caritate · Quid expaueſcerent · que inuene=
rūt quē queſierūt · ¶ Gregori⁹ · in home · Sed iā
q̄d angelus ſubiungat audiamus · ihm queritis
Nazarenū · ihus latino eloquio ſalutaris · i · Salua
tor interp̄tat̄ · At vero tūc multi ihus dici poterāt
nec tñ ſubſtātialiter · ſed nūcupatiue · ideo & loc⁹
ſubiungit̄ · vt de quo ihu dictū ſit manifeſtet̄ · na=
zarenū · Et cauſā ptin⁹ ſubdit · Crucifixū · ¶ Te
ophi · Nō · n · erubeſcit crucē · In hac nāq̄ʒ ſalus ho
minū ē · & beatoꝝ p̄ncipiū · ¶ Hier · Radix at̄ ama
ra crucis euanuit · Flos vite cū fructibꝫ erupit · i ·
qui iacuit in morte · ſurrexit in gloria · Vñ addi=
dit · ſurrexit · nō ē hic · ¶ Grego · i home · Nō ē hic
dicit̄ p p̄ntiā carnis · qui tñ nuſq̄ȝ deerat · p p̄ntiā
maieſtatis · ¶ Theo · Et q̄ſi · d · vultis certificari
de ei⁹ reſurrectiōe · ſubdit ecce locus vbi poſuerūt
eū · Propter hoc · n · & reuoluerat lapidē · vt locū
oſtēderet · ¶ Hiero · oſtēditur aūt immortalitas
mortalibꝫ ad gratiaꝝ actionē debitā · vt intelliga=
mus quid fuerimus · & ſciamus q̄d futuri erimus ·
Sequit̄ · Sed ite di · dis · ei⁹ & pe · quia p̄ce · vos ī
galileam · Mulieribꝫ dicitur vt nūciēt apoſtolis ·
quia per mulierē mors annūciata ē · per mulierem
vita reſurgēs · Dicit aūt ſpetialiter · Et petro · qꝛ
ſe indignū iudicauit diſcipulatu · cum ter negauit
magiſtrū · Sed peccata p̄terita nō nocēt · qñ non
placēt · ¶ Grego · In home · Si aūt hūc angelus

nō noīati exp̄meret qui mgr̄m negauerat veīre in
ter diſcipu · ñ auderet · vocat̄ g̊ ex noīe ne deſparz
ex negatōe ¶ Aug⁹ · de con · euāg · Quod aūt dicit
Pre · vos ī ga · ibi eū vi · ſi · di · vo · vid̄ꝛ hoc ſonare
q̄ȝ ihus nō erat demonſtraturus ſe diſcipul̄ poſt re
ſurrectionē niſi ī · galilea · Quā demōſtrationē nūc
ip̄e marc⁹ commemorauit · Quod · n · dixit mane pri=
ma ſabati apparuit maria madalene · poſt hoc duo=
bꝫ euntibꝫ in villā · factū eſt in hieruſalē ipſo die
reſurrectionis · deinde venit ad vltimam manife=
ſtationem · quam factā ſcim⁹ in mōte oliueti non
longe a hieruſalem · Nunquam igitur commemo=
rat marcus impletū q̄d ab angelo prenunciatum
eſſe teſtat̄ · Matthe⁹ vero nullū aliū locū oīno cō=
memorat · vbi diſcipuli poſtq̄ȝ ſurrexit viderint
dñm · niſi in galilea ſcdm̄ angeli p̄dictionē · Sʒ cū
nō ſit exp̄ſſum qñ id futuꝝ eſſet · vtrū p̄mū anteq̄ȝ
alibi ab eis viſus eēt · idq̄ʒ ipſum q̄ disci · matth̄
dicit eſſe in galilea ī mōte · nō exp̄mit diē nec narrā
di ordinē · nō aduerſat̄ quidē matthe⁹ narrationi
bꝫ ceteroꝝ · Sed dat eis intelligēdis atq̄ʒ accipiē=
dis locū · Verūtñ q̄ȝ dñs nō ibi p̄mū ſe demonſtra=
tur⁹ erat · Sed in galilea · vbi poſtea viſus ē ſe vi
dēdū mādauit · q̄uis fidelē facit ītētū ad querēdū ī
quo miſterio dictū ītelligat̄ · ¶ Grego · ī home .
galilea nāq̄ʒ trāſmigracio interpretat̄ · Iā quippe
redēptor noſter a paſſione ad reſurrectionē · a mor
te ad vitā trāſmigrauerat · & nos reſurrectiōis ei⁹
gloriā · poſt leti videbim⁹ · ſi mō a vitijs ad v̄tutū
celſitudinē trāſmigram⁹ · Qui ergo ī ſepulchro nū
ciat̄ ī trāſmigracionē oñdit̄ · qꝛ is qui ī mortificati
one carnis agnoſcit̄ in trāſmigratiōe mētis videt̄ .
¶ Hiero · Breuis g̊ ſentētia ī ſillabis · Sed īgēs
ī q̄ntitate ꝑmiſſio Ibi ē gaudij noſtri fons & ſalu
tis eterne origo p̄parata Ibi cōgregāt̄ diſpſiones
& ſanāt̄ cōtriti corde · Ibi inquit eū videbitis · ſ
non ſicut vidiſtis · ¶ Auguſtinus · de con · euāg ·
Significat̄ etiam q̄ȝ g̃tia chriſti de populo iſrael
erat trāſmig̃tura ad gētes · a quibꝫ apoſtoli nullo
mō p̄dicātes ſuſcipiēt̄ · niſi eis viā dñs ī coꝝ cordi
bꝫ p̄ueniēs p̄parauſſet · Et hoc ē · Pre · vos in ga · ibi
eū ui · i · ibi mēbra ei⁹ īuenietis · Sequit̄ · At ille
exeūtes fugierūt de mōumēto Inuaſerat · n · eas tre
mor & pauor ¶ Theo · Ideſt ſtupor ꝑpter viſiōʒ
angeli & admiratiōʒ reſurrectōis · ¶ Seueri · an=
gel⁹ quidē ſedet in monumēto · de monumēto fugiūt
mulieres · quia ille de celeſti ſubſtātia cōfidit · tur=
bāt̄ iſte de cōditione terrena · Sepulchrū qui mori
nō pōt · timere neſcit · mulieres aūt & de p̄nti facto
tremūt & ſepulchrū vt mortales adhuc mortalit̄
expaueſcūt ¶ Hiero · hoc etiā dicit̄ de futura vita
ī q̄ fugiet dolor & gemit⁹ · Imitāt̄ · n · mulieres añ
reſurrectionē · oīaq̄ʒ faciūt · poſt reſurrectiōʒ fugi
ētes mortē & pauorē · Sequit̄ Et ne · quicq̄ȝ dix ·
time · eni · ¶ Theo · aut ꝑpter iudeos · aut timore
viſionis detēte tacebāt hoc · q̄d audierāt · ¶ Aug⁹
de cō · euā · Queri at̄ pt̄ q̄madmodū hoc dicat mār⁹

cū dicat mathēꝰ & exierunt cito de mouūmēto cum
timore & gaudio magno · currentes nūciare diſci-
puliꝭ eius · niſi intelligamus ipſoꝝ angeloꝝ nemi
ni auſas fuiſſe aliqͩ dicere · i · rn̄dere ad ea que ab
illis audierant · aut certe cuſtodibꝰ quos iacentes
viderūt · Nam illud gaudiū qͩ matheus cōmemo-
rat · nō repugnat timori de quo marcus dicit · De-
buimus · n · vtrūqꝫ in illarum animo factū i̅ tellige
re · etiā ſi mathēꝰ de timore nō diceret · Cū vero &
ipſe dicat · Exierūt cito de monumēto cum timore
& gaudio magno · nihil ex hac re queſtionis re-
manere ꝑmittit · ¶ Theo · Signāter etiā dicit̄ ꝙ
nemini quicꝙ̄ dixerūt · quia mulieribꝰ audire · non
loqui datū ē diſcere · nō docere · ſequit̄ textꝰ
¶ Surgēs aūt mane ꝑma ſabbati apparuit ꝑmo
marie magdalene de q̄ eiecerat ſeptē demonia · illa
vadēs nūciauit hijs qui cū eo fuerāt lugētibꝰ & flē
tibꝰ · Et illi audiētes qꝛ viueret · & viſus eēt ab ea
nō crediderūt · poſt hec duobꝰ eis ambulantibus ·
oſtēſus ē i̅ alia effigie eūtibꝰ i̅ villā · Et illi exeun
tes nūtiauerūt ceteris · nec illis crediderūt ¶ Au
guſtiꝰ · de cōſenſu · euāgel · Jam poſt reſurrectionē
quē admodū apparuit dn̄s cōſiderādū ē · Dicit · n ·
marcꝰ · Surgēs autē mane ꝑma ſab · ap · pri · ma ·
mag · de q̄ eie · ſeptē demonia · ¶ Beda · Hec appari
tō q̄modo & vbi facta ſit · Johannes pleniſſime
docet · Surrexit aūt dn̄s mane de monumēto · i̅quo
ſero iā facto erat depoſitꝰ · vt adimpleretur illud
pſalmiſte ad veſperā demorabitur fletus · & adma
tutinū leticia ¶ Theo · Vel aliter ꝙ dicit Surgēs
ihesus · ibi pūcta · Dei de dicas · Mane pri · ſab · ap ·
prio Marie ma · ¶ Gre · i̅ homelia · Vt · n · ſampſon
media nocte nō ſolū de gaza exijt · ſed etiā portas
tulit · ſic & redemptor nr̄ an̄ lucē reſurgēs n̄ ſolum
liber de i̅ferno exijt · ſed ip̄a etiā i̅ferni clauſtra de-
ſtruxit · De maria aūt hic marcus ſeptē demonia
eiecta fuiſſe teſtat̄ · & qͩ ſeptē demonia niſi vniuer
ſa vicia ſignificāt qꝛ em̄ ſeptē diebꝰ omne tēpus cō
p̄hēdit̄ · recte ſeptenario numero vniuerſitas figu
rat̄ ¶ Theo · Septē ꝰ demonia Maria habuit · q̄
vniuerſis vitijs plena fuit · Aut ſeptē demonia ſep
tē v̄tutibꝰ ſp̄us contrarios dicit · vt ſp̄us abſqꝫ ti-
more · abſqꝫ ſapiētia · abſqꝫ intellectu · & q̄cūqꝫ alia
donis ſp̄us ſācti opponūt̄ · ¶ Hiero · Ei aūt de qua
eiecerat ſeptē demonia · ꝑmo oſ̄dit̄ · q̄a meretrices
& publicani p̄cedēt ſinagogā in regnū dei vt latro
p̄ceſſit apoſtolos ¶ Beda · In p̄ncipio etiā mulier
i̅ductrix culpe viro fuit · Nūc q̄ mortē ꝑmo guſta-
uit · reſurrectionē ꝑmo videt · ne ꝑpetui reatus ap-
ud viros obꝓbriū ſuſtineret · Et que viro culpam
tranſfuderat · trāſfudit & grām · Nā ſeq̄t̄ · illa va ·
nū · hijs q̄ cū eo fu · lu · & flē · ¶ Hier · Flēt & lugēt
q̄ nōdū viderūt · Sꝫ n̄ poſt multū cōſolabūt̄ · Be-
ati em̄ q̄ lugēt nūc · q̄m̄ · ip̄i cōſolabūt̄ · ¶ Beda ·
Recte aūt hec mulier q̄ leticiā dominice reſurrecti
oīs ꝑma nūciauit · a ſeptē demoībꝰ curata eſſe me-
morat̄ · ne q̄ſquā digne penitens de admiſſoꝝ venia

de ſperaret · & vt vbi abūdauit peccatū ſuperabun
daſſe & gratia mōſtraret̄ ¶ Seueri · Nuntiat aūt
maria · ſed iam nō femina · ſed eccleſiā geſtās · vt
ſup̄ ſicut femīa tacebat · hic in eccleſia · & nuntiet
et loquat̄ · Sequit̄ · At illi au · qꝛ vi · & vi · eēt ab
ea · non cre · ¶ Greḡ · in home · Qꝛ reſurrectionem
dn̄icam diſcipuli tarde crediderunt · nō tam illorū
infirmitas q̄ꝫ noſtra vt ita dicā · tarditas fuit · Ip
ſa nāqꝫ reſurrectio illis dubitātibꝰ ꝑ multa argu
menta monſtrata eſt · que dū nos legentes agnoſci
mus · quid aliud q̄ꝫ de eoꝝ dubitatōne ſolidamur?
Sequit̄ · Poſt hoc autē du · ex eis am · oſtē · ē in
alia effi · eun · i̅ vil · ¶ Aug · de con · euā · De iſtis
duobꝰ quoꝝ vnus erat cleophas Lucas totū nar
rat ſ; marcꝰ hic breuit̄ perſtringit · Caſtellū q̄ꝑpe
illud de quo lucas loquit̄ · non abſurde accipimus
etiam villam potuiſſe appellari · Et i̅ codicibꝰ qui
dem grecis magis agruꝫ inuenimꝰ q̄ꝫ villā · Agri
aūt noīe non caſtella tm̄ · verū etiā municipia · &
colonie ſolēt vocari extra ciuitatē · q̄ quaſi caput
et mat̄ eſt ceterarū · Quod aūt ait Marcꝰ eis i̅ alia
effigie dn̄m appariuiſſe · hoc Lucas dicit ꝙ eorum
oculi tenebant̄ · ne agnoſcerēt eū · Oculis em̄ eoꝝ
acciderat aliqͩ qͩ ita manē ꝑmiſſum ē vſqꝫ ad fra
ctōem panis ¶ Seueri · Nemo aūt putet xp̄m ſua
r̄ſurrectōe ſui vultꝰ effigiē cōmutaſſe ſ; mutat̄ ef
figies · dū efficit̄ ex mortali i̅mortalis · vt hoc ſit
acq̄ſiſſe vultꝰ gloriā · nō vultꝰ ſubſtātiā ꝑdidiſſe ·
Duobꝰ aūt viſus ē qꝛ duobꝰ populis · i · gētibꝰ &
iudeis reſurrectōis fide ꝑ̄dicāda mōſtrat̄ · Seq̄t̄
Et illi ex · nū · ce · nec il · cre · Quod marcꝰ di · a nū-
tiauerūt ceteris · nec illis crediderūt cū Lu · di · ꝙ
iā inde loq̄bant̄ vere reſurrexiſſe dm̄ · & Simoni
appariuiſſe · qͩ intelligēdū ē niſi aliq̄s ibi fuiſſe q̄
nollēt credē ! ¶ Hiero · Nō · n · de · xi · apoſtol̄ hoc
dicit · ſ; de q̄buſdā alijs q̄s cetꝰ os noīat · ¶ Hiero ·
Miſtice aūt intelligit̄ ꝙ fides hic laborat agens
actiuā vitā · illic cōtēplatiā ſecura viſiōe regnat
Hic ꝑ ſpeculū cōtuemur imaginē · illic facie ad fa
ciē videbimꝰ veritatē · Vn̄ ambulātibꝰ · i · laborā
tibꝰ oſtēſus ē in alia effigie & nūciātibꝰ nō ē cre
ditū · dū ſicut Moyſes viderūt · qͩ non ſufficiebat
eis qui dicit · Oſ̄de mihi temetip̄m · Oblitꝰ · n · car
nis ſue · poſtulat in vita iſta qͩ ſperamꝰ i̅ futura ·
¶ Nouiſſime aūt recūbētibꝰ illis · xi · apparuit il-
lis Jhs · & exprobrauit incredulitatē illoꝝ & du
ritia cordis qꝛ hijs qui viderāt eū reſurrexiſſe · non
crediderūt · Et dixit eis · Euntes in mūdū vniuer
ſū · p̄dicate euāgeliū oī creature · Qui crediderit et
baptizatꝰ fuerit · ſaluꝰ erit · Qui v̄o n̄ crediderit cō
denabit̄ · ſigna aūt eos q̄ crediderit · hec ſeq̄nt̄ · In
noīe meo demoīa eiciēt · Linguis loq̄nt̄ nouis · ſꝑē
tes tollēt · & ſi mortiferꝫ qͩ biberit · n̄ eis nocebit ·
ſup̄ eg̊s manꝰ i̅ponēt · & bn̄ hēbūt ¶ Glo · Cōplec
turꝰ euāgelicā narratōꝫ Mar · nouiſſimā appitōꝫ q̄
xp̄c pꝰ reſ r · diſci · appa · cōmēorat di · Nouiſſime
aūt recū · illis · xi · appa · ¶ Gre · i̅ home · Notādū aūt

q̄ꝺ lucas in actib⁹ refert dicēs. Cōueſcēs ꝓcepit eis ab hieroſolymis ne diſcederent. & poſt pauca videtib⁹ illis eleuatus eſt. Comedit. n. & aſcēdit. vt videlicet ꝑ effectū comeſtiōis veritas pateſceret carnis. Vñ & hic dicit̄ ꝙ recūbētib⁹ illis. nouiſſime apparuit. ¶ Hiero. Apparuit autem xi. ſimul cōgregatis vt om̄es teſtes ſint & enarrarent om̄ib⁹ q̄ꝺ cōmunit̄ viderūt & audierūt. Sequit̄ Et ex. incre. & du. cor. eoꝝ. q̄a hijs qui vi. eū re. nō cre. ¶ Auguſtin⁹. de cō. euāg. Quō aūt nouiſſime hoc factū eſt? Nouiſſimum quippe illud eſt ꝙ dn̄m ī terra apoſtoli viderūt. q̄ꝺ factū ē. xl. die poſt reſurrectionē ei⁹. Nunq̄d nā tūc exprobraturus erat ꝙ nō credidiſſent eis qui eū viderāt reſurrexiſſe. q̄n iā & ipſi poſt reſurrectionē totiēs eū viderant. Reſtat igit̄ vt intelligamus nūc marcū breuiter cōmemorare voluiſſe & iā dixiſſe nouiſſime. q2 ipo die hoc nouiſſimū fuit iā incipiēte nocturno tēpore poſtea ꝙ̄ diſcipuli de caſtello redierūt ī hieruſalē & īuenerūt ſicut dicit lucas. xj. & qui cū illis erāt colloquētes de reſurrectiōe dn̄i. Sed erāt ibi vtiq3 nō credētes. His ergo ſicut marc⁹ dicit diſcūbētib⁹ & adhuc inde ſicut lucas dicit loquētib⁹. ſtetit ī medio eoꝝ dn̄s. & ait illis. Pax vobis ſicut lucas & iohannes dicunt. Verbis itaq3 dn̄i. que tunc eū locutum eſſe diſcipulis lucas iohanneſq3 dixerunt. interponitur & illa exprobratio de qua marcus hic dixit. Sed hic rurſus mouet quomodo diſcūbētib⁹. xj. dicit appariuſſe marc⁹ ſi illud tēpus ē diei dn̄ici. iā noctis initio. cū apte iohānes dicat nō cū eis fuiſſe thomā. quē credimus exiſſe inde anteq̄ꝫ domin⁹ ad eos ītraret. poſtea ꝙ̄ illi duo redeūtes de caſtello cū ipis. xj. collocuti ſunt ſicut apud lucam inuenit̄. Sed lucas in ſua narratione dat locū. quo poſſit intelligi dū hec loq̄ret̄ p⁹ inde exiſſe thomā & poſtea dn̄m intraſſe. marc⁹ aūt q̄ dicit. Nouiſſime diſcūbētib⁹ illis. xj. apparuit etiā thomā illic fuiſſe cogit fateri. niſi forte ꝙ̄uis vno abſente. xj. tn̄ voluit appellare. quia eadē tūc apoſtolica ſocietas hoc numero nūcupabatur. anteq̄ꝫ mathias in locū inde ſubrogaret̄. aut ſi hoc durū eſt accipe illud accipiam⁹ poſt multas demōſtratiōes eius eū nouiſſime recūbētib⁹. xj. apparuiſſe. i. ipſo. xl. die. Et q̄n iam erat ab eis aſcēſurus in celū. hoc eis illo die magis exprobrari voluiſſe. quia hijs qui audierāt eū reſurrexiſſe. nō crediderāt. anteq̄ꝫ ipſi eū viderēt. cū vtiq3 poſt aſcēſionē ſuā ꝑdicātib⁹ euāgeliū etiā gētib⁹ que nō viderūt fuerāt crediture. poſt illā quippe exprobrationē ait idē marcus. Et dixit eis Eūtes ī mūdū vniuer. Et infra. Qui vero nō cre. cōdē. Hoc ergo ꝑdicaturi. nōne ipſi ꝑmit⁹ fuerāt obiurgādi. qui aū ꝙ̄ dn̄m vidiſſent. nō crediderūt eis quib⁹ prius appa ruiſſet. ¶ Grego. in hom. Idcirco etiā tūc dn̄s diſcipulos īcrepauit. cū corꝑaliter reliquit. vt verba que recedēs diceret. ī corde audiētiū artius impſſa remanerēt. ¶ Hiero. Exprobrat aūt incredulitatē vt ſuccedat credulitas. Exprobrat duriciā cordis lapidei. vt ſuccedat cor carneū caritate plenū ¶ Grego. ho. increpata igit̄ eoꝝ duricia. quid admonēdo dicat. audiam⁹. Sequit̄. n. Euntes in mū. vni. ꝑdi. Euā. om̄i crea. Om̄is creature noīe ſignat̄ hō. Om̄is. n. creature aliquid habet hō. habet nāq3 cōmune eē cū lapidib⁹. viuere cū arborib⁹ ſentire cū aīalib⁹. intelligere cū angelis. Om̄i. n. creature ꝑdicat̄ euangeliū. cū ſoli homini ꝑdicat̄ quia ille videlicet docet̄. ꝓpter quē ī terra cūcta creata ſunt. & a quo om̄ia ꝑ quādā ſimilitudinem aliēa non ſunt. Pōt etiā om̄is creature noīe om̄is nacio gētiū deſignari. aū. n. dictū fuerat. In viā gētiū ne abieritis. Nūc aūt dicit̄. Predicate om̄i creature. vt ſ. ꝑ⁹ a iudea apoſtoloꝝ repulſa ꝑdicatio. tūc nobis ī adiutoriū fieret. cū hāc illa ad dānatiōis ſue teſtimoniū ſupbe repuliſſet. ¶ Theo. Vel om̄i creature. i. credēti & nō credēti. Sequitur. Qui cre. & bap. fu. ſal. erit. Nō. n. ſufficit credē nā qui credit & nōdū ē baptizatus. ſed cathecumin⁹ nōdū ē ꝑfecte ſalutē adeptus. ¶ Grego. in ho. Fortaſſe autē vnuſquiſq3 apud ſemetipm̄ dicat. Ego iam credidi. ſaluus ero. Verū dicit ſi fidē opibus teneat. Vera etenim fides ē. que ī hoc q̄ꝺ vbis dicit. opib⁹ nō cōtradicit. Sequit̄. Qui vero nō cre. cōdē. ¶ Beda. Quid adhuc hic dicē⁹ de paruulis qui ꝑ etatē adhuc credere nō valēt. nā de maiorib⁹ nulla queſtio ē. In eccleſia. n. ſaluatoris ꝑ alios paruuli credūt ſic ex alijs ea que illis ī baptiſmo peccata remittūtur. ptraxerunt. Sequit̄. Signa aūt eos qui cre. hec ſequen. in no. meo demo. ejcient. Lin. lo. no. ſer. tollent. ¶ Theo. Id eſt diſpergēt intellectuales. ſic illud. Calcabitis ſup ſerpētes & ſcorpiones. itellectualit̄ intelligit̄ Pōt aūt itelligi de ſenſibilib⁹ ſpētib⁹. ſic etiā paul⁹ a vipa nullū habuit nocumētū. Seq̄t̄. Et ſi mor. q̄ꝺ bi. n̄ eis no. Multa talia facta ī hiſtorijs legi⁹ Multos nāq3 venena bibita xp̄i munita ſignaclo ledē nō valebāt. Seq̄t̄. Sup egros ma. impo. & bn̄ habebūt. ¶ Grego. ī ho. Nūq̄d aūt q2 iſta ſigna nō facim⁹. mīme credim⁹? Sz hec nec̄ia in exordio eccleſie fuerūt. vt eni fides creſceret credētiū. miraculis fuit nutrienda. q2 & nos cū arbuſta plātam⁹. tā diu eis aquaꝫ fundim⁹. quſq3 ea ī t̄ra cōualuiſſe videā⁹. At ſi ſemel radicē fixerit a rigādo ceſſam⁹. Habē⁹ & hijs ſignis atq3 vtutib⁹ q̄ adhuc ſubtili⁹ ꝯſiderare debeam⁹. ſācta q̄ppe eccia q̄tidie ſpiritalit̄ facit. q̄ꝺ tūc ꝑ ap̄los corꝑalit̄ faciebat. Nā ſacerdotes ei⁹ cū ꝑ exorciſmi grāꝫ manū credētib⁹ īponūt. habitare malignos ſp̄us ī eoꝝ mētib⁹ ꝯtradicūt. q̄ꝺ aliud faciūt. niſi demōia ejciūt? Et fideles. quiq3 q̄ iā ſecularia vba derelinquūt. ſācta aūt miſteria iſonāt. linguis loquūt̄ nouiſ. q̄ dū bonis ſuis exhortatōib⁹ maliciā de alieīs cordib⁹ aufferūt̄. ſpētes tollūt. & dū peſtiferas ſuaſiōes audiūt. ſ tn̄ ad opatōnē pīuā mīme ptrahūt̄. mortiferū ē q̄ꝺ bibūt. ſ nō eis nocebit. q̄ quotiēs ꝓximos

ſuos ī bono ope īfirmari cōſpiciūt. dū exēplo ſue
operatiōis. illoꝝ vitā roborāt. ſuper egros manus
imponunt. vt bñ habeāt. Que nimirū miracula tā-
to maiora ſūt. q̄nto ſpiritalia. Et q̄nto ꝑ hec ñ cor-
pa. ſed anime ſuſcitāt̄.

¶ Et dñs q̄dē iheſus poſtq̄ꝫ locut⁹ eſt eis. aſſum-
ptus eſt ī celū & ſedet a dextris dei. Illi aūt ꝓfecti
p̄dicauerūt vbiq̄ꝫ dño cooperāte. & ſmonē cōfirmā-
te. ſequētib⁹ ſignis. ¶ Hiero. dñs iheſus qui de ce-
lo deſcēderat ad liberādam infirmitatis noſtre na-
turā. ipſe etiā ſup celos aſcēdit. Vnde dicit̄. Et
dñs quidē ihūs poſtq̄ꝫ lo. eſt eis. aſſ. ē in celum.
¶ Auguſtinus. de co. euāg. In quo ſatis videtur
oſtēdere. nouiſſimū cū illis in terra premiſſum ha-
buiſſe ſmonē. Quis non om̄i modo ad id coartari
videat̄. Nō. n. ait. poſtq̄ꝫ hec locutus ē eis. vnde
admittit ſi neceſſitas cogeret. nō illā fuiſſe nouiſſi-
mā locutōnē. ſed ad om̄ia que cum eis om̄ib⁹ illis
dieb⁹ locutus eſt. poſſe ꝑtinere qd̄ dictū ē. poſtq̄ꝫ
locut⁹ ē eis aſſ. ē in celum. Sed quia ea que ſupra
diximus magis ſuadēt nouiſſimum diē fuiſſe. ideo
poſt ꝑmiſſam locutōez quā marcus cōmēorauit. ad-
iūctis etiā illis verbis que cōmēorāt̄ in actib⁹ apo-
ſtoloꝝ. credēdū ē aſſumptū eē dñm ī celū. ¶ Gre-
gori⁹ in homelia. In veteri teſtamēto cognouimus
ꝙ helias ſit raptus in celū. Sed aliud ē ethereū ali-
ud celū aereū. Celū quippe aereū terre ē ꝓximū.
In celum itaq̄ꝫ aereū helias ſubleuatus ē. vt ſecre-
ta quadā regione terre repente duceret̄. vbi ī mag-
na iam carnis & ſpūs quiete viueret. quoaduſq̄ꝫ
ad finē mundi redeat. & mortis debitū ſoluat. No-
tādū quoq̄ꝫ ē. ꝙ helias in curru legit̄ aſcēdiſſe. vt
videlicet aperte demonſtret̄. quia hō purus adiuto-
rio indigebat alieno. Redēptor autē noſter nō cur-
ru. nō angelis ſubleuatus legit̄. quia qui fecerat
oīa ſup oīa ſua v̄tute ferebat̄. Conſiderādū v̄o no-
bis eſt ꝙ marcus ſubdit. Et ſedet a dextris dei. cū
ſtephan⁹ dicat. Video celos apertos & filiū hoīs
ſtantē a dextris dei. Sed ſedere iudicantis ē. ſtare
vero pugnātis vel adiuuantis. Stephanus ergo
in laboris certamine poſitus. ſtantē vidit quē ad-
iutorē habuit. ſed hūc poſt aſſumptionē marc⁹ ſe-
dere deſcribit. quia poſt aſſumptionis ſue gloriā. iu-
dex in fine videbit̄. ¶ Auguſtin⁹ de ſimbolo. Seſſi-
onē igitur iſtā non accipiamus q̄ſi ſit ī humanis
mēbris poſit⁹. tāq̄ꝫ pater ſedeat in ſiniſtra vt fili⁹
ſedeat a dextris. ſed ipſam dextrā intellgimus po-
teſtatē quā accepit ille hō a deo. vt veniat iudica-
turus qui ꝑmo venerat iudicandus. Sedere enim
habitare intelligit̄. quomodo dicim⁹ de quocūq̄ꝫ ho-
mine In illa patria ſedit per tres annos. Sic er-
go credite habitare chriſtū in dextra dei patris.
Beat⁹. n. ē & habitat ī beatitudine que dextra pa-
tris vocat̄. Ibi enim omnis dextra ē. quia nulla eſt
ibi miſeria. Sequit̄. Illi autem ꝓfecti p̄di. vbi-
q̄ꝫ dño coop. & ſer. cōfir. ſequē. ſignis. ¶ Beda.
Nota ꝙ marcus euāgeliſta euāgeliū ſuū q̄to ichō-
auit tardius. tanto in lōginquiora tēpora ſcribēdo
porrexit. ab initio. n. euāgelice p̄dicationis qd̄ a io-
hanne factum eſt cepit. & ad illud vſq̄ꝫ tēpus nar-
rādo puenit. quo apoſtoli idē euāgelij verbū ꝑ totū
orbē ſeminauerūt. ¶ Gregori⁹. ī homelia. Quid
aūt ī hijs cōſiderādū ē niſi ꝙ p̄ceptū obediētia. obe-
diētiā vero ſigna ſecuta ſunt. Preceperat. n. dñs
Euntes ī mūdū vniuerſum p̄dicate euāgeliū. Et
ī actib⁹. Eritis mihi teſtes vſq̄ꝫ ad extremū terre
¶ Auguſtin⁹. de cō. euāg. Quo autē pacto ab apo-
ſtolis ē p̄dicatio iſta cōpleta. qn̄ vſq̄ꝫ adhuc ſunt
gētes in quib⁹ modo cepit. & in quib⁹ nō dū cepit
impleri. Nō vtiq̄ꝫ hoc a dño ſic mandatū ē apoſto-
lis. tanq̄ꝫ ipſi ſoli quib⁹ tunc loquebat̄. tātū mu-
nus fuerint impleturi. Sed ſicut eis ſolis videtur
dixiſſe. Ecce ego vobiſcū ſū vſq̄ꝫ ad cōſūmationē
ſeculi. qd̄ tñ eum vniuerſe Eccleſie ꝓmiſiſſe que
alijs moriētib⁹ alijs naſcētib⁹ hic vſq̄ꝫ in ſeculi cō-
ſūmationē futura ē quis non ītelligat! ¶ Theo.
Sciēdū ē autē & hic. ꝙ ſmo per opera cōfirmat̄.
ſicut ī apoſtolis tūc opatiōes cōfirmabāt ſmonē ſe-
quētib⁹ ſignis. Fiat aūt o chriſte vt noſtri ſmo-
nes quos de virtute dicim⁹ per opera cōfirmēt̄ &
act⁹. vt tandem ſim⁹ perfecti te cooperante in om-
nibus verbis & operibus. quia te decet ſermonum
& operum gloria A M E N.

Feria tercia poſt dominicam in ra. pal.	
Erat paſcha azimorum.	xiiij.
Dominica in ſancto paſcha.	
Marie magdalene.	xvj.
In aſcenſione domini.	
Recumbentib⁹. xj.	vltimo
Dominica ſexta poſt penthecoſten.	
Cum turba multa.	viij.
Dominica. xj.	
Exiens iheſus de finib⁹.	vij.
In decollatione ſancti iohannis baptiſte.	
Miſit herodes.	vj.
In vigilia ſancti iacobi apoſtoli.	
Acceſſerūt ad ihm̄ iacob⁹ & iohā. fi.	x.
In ſanctoꝝ cyriaci largi & ſmaragdi.	
Euntes in mundum vniuerſum.	xvj.
In natali confeſſorum.	
Videte vigilate & orate.	xiij.
Feria. iiij. q̄tuor tēpoꝝ ſeptemb.	
Reſpondens vnus de turba.	ix.
Sabbato ꝑmo quadrageſime.	
Cum ſero eſſet factum.	vj

Sup euāgelio sancti luce ·
Continuum sancti thome ·

Inter cetera icar
nationis christi
misteria que esa
ias ꝓpheta dili-
genter & aperte
prenūtiat · dicit.
Induā celos te
nebris · & saccū
ponam opertimē
tum eorū · domi-
nus dedit mihi
linguā eruditā
vt sciā sustētare eū qui lapsꝰ ē vbo · Erigit mane ·
mane erigit mihi aurem · vt audiā q̄si magistrum
Ex q̄bo vb̄ & accipe possūꝰ euāgelij scd̄m lucam
materiā · modū scribēdi · finē · & cōditiōȝ scriptoris ·
Augꝰ · de cōsen euā · Lucas ei circa sacdotalē do
mi stirpē atq3 psonā magis occupatꝰ videt · Vn̄
p vitulū significatꝰ ē · ꝓpt maxiā victoriā sacer
dotis · Ambro · Vitulꝰ ei sacdotalis ē victima ·
vn̄ bn̄ cōgruit vitulo hic euāgelij lib q̄ a sacdotib9
ichoauit · & cōsūmauit i vitulo · q̄ oīm pctā suscipi
ēs p totiꝰ mdi vita ē imolatꝰ · & ipsam vituli imo
latione lucas stilo quodā pleniore diffudit · Glo
sa · Quia igit passioēȝ xp̄i pncipalit expone lucas
itēdit · hmꝰ euāgelij materia significari pt in eo q
dicit · Induam celos tenebris & saccū ponam ope-
rimentū eoꝝ · Nam ad litterā in passione xp̄i tene-
bre facte sūt · & i discipl'is fides obscurata ē · Hie
roni · sup esaiā · Et christꝰ despectꝰ erat & ignobi-
lis quādo pēdebat i cruce · & abscōditꝰ ē vultꝰ eiꝰ
atq3 despectꝰ vt humano corpore diuina potētia ce
laret · Hieronimus · Sermo autem luce tam in
euangelio q̄ i actibus apostoloꝝ comptior est · &
seculari redolet eloqētia · Vn̄ subdit · Dominꝰ de
dit mihi liguā eruditam · Ambrosius · Nam licȝ
scriptura diuina mundane euacuet sapientie disci-
plinam · q in maiore fucata verborum ambitu q re
rum ratione submixa sit · Tamen siquis in scriptu-
ris diuis (etiā illa q̄ imitāda illi putāt) q̄rat · iueiet
Sāctꝰ em̄ lucas velut quendam historicum ordi-
nem tenuit · & plura nobis gestorum domini mira-
cula reuelauit · Ita tamen · vt omnes sapientie vir
tutes euangelij ipsius cōplecteretur historia · Quid
enim precellentius ad sapientiam naturalem · quā
q spiritum sanctum creatorem etiam dominice icā
nationis extitisse reserauit? Docet moralia in eodē
libro · quemadmodum scilicet amare inimicum de-
beam · Docet etiam rationalia cum lego · quoniam
qui fidelis est in minimo · & in magno fidelis est ·
Eusebius · i ecclesiastica historia · Is ergo gene
re q̄dē ātiochēꝰ · arte medicus · secundum hanc me
dicinam quam ex apostolorum vel societate vel tra
ditione susceperat · Duos nobis medicinales libros
quibus non corpora · sed anime curentur · explicuit
Vnde sequitur · Vt sciam sustentare eum qui lap-
sus est verbo · Hieronimus super esaiam · Dicit
enim se a domino accepisse sermonē · quoniam lap
sum errantemq3 populum sustentet & reuocet ad
salutem · Grecus · expositor · Cum autem
lucas bone indolis esset & capacitatis strenue &
grecorum scientiam consecutꝰ est · Grammaticam
siquidem atq3 poesin adeptus perfecte · Rhetoricā
autem & persuadendi leporem assecutus ad plenū ·
neq3 philosophie muneribꝰ caruit · Deniq3 & medi
cinā acquirit · Et quoniam nature velocitate satis
de humana gustauerat sapientia · ad altiorem con-
uolat · Accelerat igitur ad iudeā & visibiliter & ver
botenus christum adit · Cumq3 veritatem cognosce
ret · verus efficitur christi discipulus · plurimum
magistro conmoratus · Glosa · Vnde subditur ·
Erigit mane quasi a iuuentute ad secularem sapiē
tiam · Mane erigit mihi aurem ad diuinam · Vt au
diam quasi magistrum scilicet ipsum christum ·
Eusebius · in ecclesiastica historia · Tradunt au
tem q euangelium suum ex pauli ore cōscripserit ·
sicut & marcus que ex petri ore fuerant predicata ·
conscripsit · Chrisostomus · super matheū · Vt-
q3 autem eorum magistrum imitatus est · hic qui-
dem paulum super flumina fluentem · ille autē pe-
trum breuiloquio studentem · Augustinꝰ · de cō-
cordātia euangelistarum · Eo autem tempore scrip
serunt quo non solum ab ecclesia christi · verum eti
am ab ipsis adhuc in carne manentibus apostolis
ꝓbari meruerīt · Et hec ꝓhemialit dctā sufficiāt ·

Prohemium.

Quoniamquidē multi conati sunt or
dinare narrationem que in nobis cō
plete sunt rerum · sicut tradiderūt no
bis qui ab initio ipsi viderunt · & mi
nistri fuerunt sermonis · Visum est
& mihi assecuto a pncipio oīa diligēt ex ordīe ti-
bi scribere optīe theophile · vt cognoscas eoꝝ vbo
rum de quibus eruditus es · veritatem · Eusebi ·
in ecclesiastica historia · Lucas in inicio euangelij
sui causam cur scripserit indicauit · videlicet quo-
niā multi alij temere presumpserant enarrare res
que sibi magis erant ad liquidū cōperte · Et hoc ē
q̄d dicit · Quoniāquidē multi conati sūt ordinare nā
ratione rerū · Ambro · Nā sic mlti i iudeoꝝ popu
lo diuino isusi spū ꝓphetauerūt · alij autē pseudo ꝓ
phete erant · potius q̄ prophete · sic & nunc in no-
uo testamento · multi euangelia scribere conati sūt
que boni nummularij non probarunt · & aliud qui
dem fert euangelium quod duodecim scripsisse di-
cuntur · Ausus est etiam basilides euāgelium scri-
bere · Fertur aliud scd̄m thomam · & aliud secundū
mathiam · Beda · Multos g̃ eos nō tam numero
sitate quam hereseos multifarie diuersitate commē
dat · Qui non spiritus sancti munere donati · sed va
cuo labore conati magis ordinauerunt narrationem

ꝙ hiſtorie texuerīt veritatē. Amb. Qui ei conat⁹ ē ordiare. ſuo labore cont⁹ ē nec īpleuit ſn̄ conatu. Sūt em̄ & donatiões & gratia dei. q̄ vbi ſe īfude-
rit. rigare cōſueuit. vt n̄ egeat ſed redūdet ſcripto
ris ingeniū. Et ideo bene dicit. Rerū que in nobis
cōplete ſūt. vel q̄ i nob redūdāt qđ ei redūdat nl'li
deficit. & de cōpleto nemo dubitat. cum fidem effe
ctus aſtruat. exitus probat. Orige. Dicit autē
rerū quia nō ſecūdū phantaſiā iuxtā hereticos ex
ercuit ihs cānalē ipſi⁹ aduētū. ſed cū veritas eſſet
reuera negotiū proſecutus eſt. Affectum autē ſu-
um indicat ex hoc ꝙ ait. Que ī nobis cōplete ſunt
id ē que in nobis manifeſtiſſime ſunt oſtenſe. Cer
ta enim fide & ratiōe ꝯgnouerat. Neq; in aliquo flu
ctuabat. Chirſoſtom⁹. Euangeliſta autem nō
ſolum teſtimonio contentus eſt proprio. ſed ad apo
ſtolos totū refert. Jnde robur venatur ſermoni. &
ideo ſubdit. Sicut tradiderūt nob qui ab initio ip-
ſi viderūt. Euſebius. i eccleſiaſtica hiſt. Certus
ē ꝙ veritatē vel paulo exponētes. vel alijs apoſto-
lis q̄ ab initio ipſi viderāt vel ſibi tradiderāt conſe-
cutus ſit. Chriſo. Dicit autē viderunt quia hic
maxīe robur nāſcicit credulitatis. quod addiſci-
tur ab his qui preſentialiter viderūt. Origenes.
Palam eſt autem ꝙ cuiuſdam doctrine finis ē ip-
ſa doctrīa. ſicut geometrice. alteri⁹ vero doctrine
finis in opere cōputatur. ſicut medicine. Et ita eſt
in ſermone dei Et ideo poſtꝙ ſignificauerat ſcien-
tiā. ex hoc ꝙ dixerat. ipſi viderunt. demonſtrat ope
ra. Ex hoc ꝙ ſequitur. Et miniſtri fuerunt ſermo
nis vel verbi. Ambroſius. Nam congruit iſta lo
cutio vt maius miſterium verbi ꝙ auditū eſſe cre
damus. ſed quia nō prolatiuū verbum ſed ſubſtā-
tiale ſignificatur. non vulgare verbum. ſed celeſte
intelligamus. cui apoſtoli miniſtrarunt. Ciril.
Qꝛ autem dicit hui⁹ verbi viſores fuiſſe apoſtolos
concordat cum iohanne qui dicit. Verbum caro fa
ctū eſt & habitauit in nobis. & vidimus gloriā ei
us. Verbum namq; mediante cāne viſibile factū
eſt. Ambro. Non ſolū autē ſecūdū corpus vide
rūt dominum. ſed etiam ſecundū verbum. Vide-
runt enim verbum qui cum moiſe & helia viderūt
gloriam verbi. alij non viderunt. qui corpus tan-
tūmodo videre potuerunt. Origenes. Et in exo-
do quidem ſcriptum eſt. Populus videbat vocem
domini. vox autē auditur potius ꝙ videtur. Sed
propterea ita ſcriptum eſt. vt oſtenderetur nobis
alijs videre oculis vocē dn̄i q̄bus illi aſpiciunt. qui
merent̄. Porro in euangelio nō vox cernit̄. ſed ſer
mo qui voce preſtātior ē. Theophilus. Ex hoc
em̄ manifeſte īnuit̄. ꝙ lucas non fuit diſcipul⁹ ab
initio. ſed proceſſu temporis. Alij autē fuerūt diſci-
puli ab initio. vt petr⁹. & filij zebedei. Beda. Et
tamē mathe⁹ quoq; & iohānes in multis que ſcri-
berent ab his qui īfantiā. pueritiā genealogiāq; ei⁹
ſcire & geſtisītereſſe potuerūt audire op⁹ habebāt
Orige. Deinde facultatē ſcribēdi replicat. quo-
niā ea q̄ ſcpſit. n̄ rumore ꝯgnouit. ſ ab īitio fuerat
ipē ſubſecut⁹. Vn̄ ſeqt̄. Viſū ē & mihi aſſecuto a
pncipio oīa diligēt̄ ex ordīe tibi ſcribē optīe theo-
phile. Ambro. Cū dicit. Viſū ē & mihi. n̄ negat
deo viſū. a deo ei pparat̄ volūtas hoīm. Prolixiorē
aūt hūc euāgelij libꝝ ꝙ ceteros eē nēo dubitauerit.
& ido n̄ ea q̄ falſa ſūt. ſ q̄ vera ſibi vēdicat. Et ido
dicit. Aſſecuto qđ oīa viſū ē ſcribē. n̄ oīa ſ ex oīb
qꝛ q̄ fecit ihs. ſi ſcbāt̄ oīa. nec ipm mūdū capē ar-
bitror. cōſulto aūt q̄ ab alijs ſūt ſcpta pterijt vt pro
pīs q̄buſdā ſinguli euāgelioꝝ libri miſterioꝝ ge-
ſtorūq; miraculis emīerēt. Theo. Debit aūt ad
theophilū virū iclitū fortaſſis & pncipem. qꝛ ꝙ di
cit optīe. n̄ dicebat̄ niſi pncipib & pſidib. ſic &
paul⁹ feſto pſidi dixit. optīe feſte. Beda. The
ophil⁹ aūt iterptat̄ amās deū. vel amat⁹ a do. Quiſ
q̄s g̊ amat deū ſiue a do ſe dſiderat amari. ad ſe ſcp
tū putꝫ euāgeliū. & vt ſibi datū mū⁹ ſibiq; cōmē-
datū pignus cōſuet. Nō aūt nouoꝝ q̄rūlibꝫ eidē the
ophilo & velut ignotoꝝ ratio pandēda. ſ eoꝝ de q̄
bus eruditus eſt vborū promitti t̄ vitas exprimē-
da cū ſubdit̄. Vt cognoſcas eoꝝ vboꝝ de q̄b eru-
ditus es. veritatē. ſ. vt q̊ qđ ordine a domino geſtū
dictum ve ſit. agnoſcere queat. Chriſoſtomus.
Vel aliter. vt certitudinem habeas. & ſecurus ex
iſtas. que auditu perceperas pſpicies in ſcriptura.
Theophilus. Plerumq; em̄ cum ſine ſcripto ali
quid dicitur. calumniantur illud quaſi falſum. Cū
vero quis que dicit ſcripſerit. tūc magis credim⁹.
q̄ſi niſi putaret vera. nō ſcriberet. Chriſo. Vel
aliter. Totū euangeliſte phemium duo continet.
conditionem eorū qui ante eum euangeliū ſcripſe-
rāt. puta mathei & marci. Et rurſū cur & ipē ſcri
bē pposuit. Cū vo dixiſſet. Conati ſūt. Vocabulū
potens applicari & ad preſūptuoſe aggredictes ma
teriam & ad honeſte pertractantes illam. Duab
additionibus dubiam ſententiam certificat. primo
quidem quia dixit. Que in nobis complete ſunt re-
rum. Secundo quia dixit. Sicut tradiderunt nob
qui ab initio ipſi viderunt. Simul autem hoc quod
dico tradiderunt. indicare mihi videt̄ ꝙ & ipſi mo
neantur propagare. Velut enim illi tradiderūt. ip
ſos quoq; oportebit accipientes ſeriatim adinuicē
promulgare. Nondū autem cōmendantes ſcriptu-
re q̄ tradita fuerāt. cōtingebāt incōuemētia pluri-
ma pueīre diuturnitate tpis. Vn̄ merito q̄ de pri
mis viſorib verbi & miſtris vbi acceperāt in ſcp
tis vniuerſo mūdo traditiōꝫ pſtiterīt & calūnias pro
pellentes & obliuinem deſtruentes. & ex ipſa tra-
ditione integritatem accommodantes.

Capitulum primum.

Fuit ī diebꝫ herodis regis iudee ſacē
dos q̄dā noīe zacharias de vice abia
Et vxor illi de filiab aarō & nomē
ei⁹ helizabeth. Erāt aūt iuſti āb añ
deum incedentes in omnibus manda
tis & iuſtificatiōib dn̄i ſine q̄rela.

& nõ erat illis filius eo ꝙ eſſet helizabeth ſterilis.
& ambo ꝓceſſiſſent ĩ diebus ſuis. ¶ Chriſ. Euan
geli.e narrationis exordiũ a zacharia ſũmit & nati
uitate iohãnis. mirũ ante mirũ ediſſerens. minꝰ añ
maius. Nã qm̃ virgo paritura erat. ꝑparauit g̃tia
vt vetꝰ prius cõciperet. Declarat autẽ tempꝰ. cũ
dicit. Fuit in diebus herodis. Et adijcit dignitatẽ
cum ſubdit. regis iudee. Alius aũt herodes fuit. q̃
iohãnẽ occidit. ſed ille tetrarcha fuit. hic aũt rex.
¶ Beda. Tempꝰ aũt herodis alienigene regis do
minico atteſtat᷑ aduẽtui. Predictũ namq; fuerat.
quia nõ deficiet princeps de iuda. neq; dux de femo
re eiꝰ donec veiat qui mittẽdus ẽ. Ex q̃ em̃ patres
ex egipto exierũt. ſue gẽtis iudicibꝰ vſq; ad ſamu
el prophetam. ac deiñ regibus vſq; ad trãſmigrati
onẽ babilonie. regebant᷑. Poſt reditum vero babi
lonie per pontifices rerꝝ ſũma gerebat᷑. vſq; ad hir
canũ regem ſimul & pontificem. Quo ab herode in
terempto. Iudee regnũ ipſi herodi alienigene iuſſu
auguſti ceſaris tradit᷑ gubernãdum. Cuiꝰ. xxxi.
anno iuxta prophetiã ſupradictã. q̃ mittẽdꝰ erat.
aduenit. ¶ Ambro. Docet aũt nos diuina ſcriptu
ra nõ ſolũ mores in his qui ꝑdicabiles ſũt. ſed etiã
parẽtes oportẽ laudari. vt veluti trãſmiſſa imma
culate puritatis hereditas. in his quos volumus
laudare. precellat. non ſolum igitur a parentibus
ſed etiã a maioribus ſancti iohannis nobilitas pro
pagatur non ſeculari poteſtate ſublimis. ſed religi
onis ſucceſſione venerabilis. Plena eſt igitur lau
datio que genus. mores. offitium. factum. iudici
um. cõprehendit officium in ſacerdotio. Vnde di
cit ſacerdos quidam nomine zacharias. ¶ Beda.
in homelia. De ſacerdotali enim proſapia iohannes
ortus. vt eo potentius imitationẽ ſacerdotij ꝑcom
paret quo ipm̃ ad ſacerdotale genus pertinere cla
reſceret. ¶ Ambroſiꝰ. Genus autem comprehen
dit in maioribus. Vnde ſequit᷑. De vice abia id ẽ
nobilis inter familias. ¶ Beda. Erant enim prin
cipes ſanctuarij id ẽ ſummi ſacerdotes tam de filijs
eleazar q̃ꝫ de filijs ithamar. quorũ vices ſecundum
miniſteria ſua vt ĩgrederentur domũ dei. xxiiij. ſor
tibus dauid diſtinxit. In quibus familie abia de q̃
zacharias ortus eſt. ſors contigit octaua. Non aũt
fruſtra primus noui teſtamenti preco in octaue ſor
tis iure naſcitur. quia ſicut ſeptenario ſepe numero
ꝓpter ſabbatum vetus teſtamentum. ſic nouũ ali
quotiens per octonariũ ꝓpter ſacramentũ domini
ce vel noſtre reſurrectionis exprimitur. ¶ Theo.
Volens etiam oſtendere ꝙ legaliter ex ſacerdotali
genere erat. ſubdit. Et vxor illi de filiabus aaron.
& nomẽ eius helizabeth. ¶ Leuitici. xxij. Non em̃
permittebatur de alia tribu vxorem accipere. ſed d
ſua. Heliſabeth interpretatur requies. Zacharias
vero memoria domini. ¶ Beda. in homelia. Iuſtis
enim parentibus iohannes eſt genitus. vt eo con
fidentius iuſticie precepta populis daret. quo hec
ipſa non quaſi nouicia didiciſſet. ſed velud heredi

tario iure a progenitoribus accepta ſeruaret. Vñ
ſequitur. Erant autem ambo iuſti añ deũ. ¶ Am
broſius. Et ſic mores in equitate cõprehendit. Be
ne autem dicit ante deum. Fieri enim poteſt vt ali
quis affectata bonitate populari iuſtus videat᷑ mi
hi. iuſtus autem ante deum non ſit. ſi iuſticia non
ex mentis ſimplicitate formetur. ſed adulatione ſi
muletur. Perfecta igitur laus eſt ante deũ iuſtũ
eſſe. ſolꝰ ei perfectior eſt qui ab eo probatur. q̃ nõ
poteſt falli. Factum autẽ cõprehendit in mãdato.
in iuſtificatione iudicium. Vnde ſequitur. Ince
dentes in omnibꝰ mãdatis & iuſtificationibꝰ domi.
Cum em̃ mandatis celeſtibus obedimus. in mãda
tis domĩ ĩcediꝰ. Cũ ↄgrue iudicamus. tenere domi
ni iuſtificationes videmur. Prouidere autem opor
tet bona. nõ ſolum coram deo. ſed etiam coram hoĩ
bus. Vnde ſequitur. Sine querela. Nulla em̃ que
rela eſt vbi & mentis bonitas concordat & facti. &
plerumq; iuſtitia durior hominũ querelã excitat.
¶ Origenes. Poteſt etiam aliquid iuſtum iniuſte
fieri. vt ſi iactantie cauſa quis pauperi elargiatur
quod non eſt ſine querela. Sequitur. Et non erat
illis filius. eo ꝙ erat ſterilis heliſabeth & ãbo pro
ceſſiſſent in diebus ſuis. ¶ Chriſoſtomus. Non ſo
lũ autem heliſabeth erat ſterilis. ſed & patriarcha
rum coniuges. Sara. Rebecca. Rachel. quod de
decus erat antiquis. non poſſumus dicere ꝙ pecca
ti effectꝰ eſſet ſterilitas. cũcti iuſti cũcti virtuoſi.
Hec aũt fuit ſterilitatis cauſa. vt cũ videris v̓ginẽ
pariẽtem dominum. non ſis incredulus exercitans
mentem tuam in aluo ſterilũ. ¶ Theophilus. Et
vt etiam tu addiſceres ꝙ lex dei multiplicationem
filiorum non appetit corporalem. ſed magis ſpiritu
alem. Proceſſerant autem ambo. non ſolum ſecun
dum corpus. ſed ſecundum ſpiritum aſcenſiones ĩ
corde ponentes & vitam ſuam vt diem & nõ vt no
ctem habentes quaſi in die honeſte ambulãtes.
¶ Factum eſt autẽ cũ ſacerdotio fungeretur zach
arias in ordine vicis ſue ante deum ſecundum con
ſuetudinem ſacerdotij. ſorte exijt vt incenſum pone
ret ingreſſus in templum domini. Et omnis multi
tudo populi erat orans foris hora incenſi. ¶ Beda.
Per moiſen dominꝰ vnum conſtituit ſummum ſa
cerdotem. cui mortuo vnum ſuccedere iuſſit. & hoc
vſq; ad dauid tempora ſeruatum eſt a quo plures
fieri domino agente decretum eſt. Vnde nunc zach
arias in ordine vicis ſue ſacerdotio functꝰ eſſe aſſe
ritur cum dicitur. Factnm eſt autem cum ſacerdo
tio fungeretur zacharias in ordine vicis ſue ante de
um. ſecundũ conſue. ſacer. ſorte exijt vt incenſum
poneret ingreſſus in templum domini. ¶ Ambro.
Videt᷑ autem hic zacharias ſummus deſignari ſa
cerdos. quia ſemel in anno ſolus ſummus ſacerdos
in ſecundo ſanctuario intrabat. non ſine ſanguine
quẽ offerret pro ſe & ꝓ populi delictis. ¶ Beda.
Nõ aũt nũc noua ſorte electꝰ ẽ cũ ĩcenſũ cẽt adolẽdũ
ſed ꝑſca ſorte cũ ex ordine ſui põtificatꝰ ĩ vicẽ abia

ſucce𝔡eret · Sequit̃ · Et oĩs multitu𝔡o populi erat
orãs foris hora icenſi · Inceſũ iſancta ſãctoꝝ a põ
tifice 𝔡eferri expectante foris tẽplum omni populo
𝔡ecimo 𝔡ie ſeptimi menſis ẽ iuſſum · & hãc 𝔡iem ex
piationis ſiue ꝓpitiationis vocari · Cui⁹ 𝔡iei mi⸗
ſteriũ apoſtolus a𝔡 hebreos pãdens · Ihesum oſtẽ
𝔡it pontificẽ eſſe verũ qui in ſanguine proprio celi
ſecreta ſubijt · vt propitiũ nobis faceret patrẽ · & i
terpellaret pro peccatis eorũ · qui a𝔡huc pro foris⸗
bus orantes expectant · Ambro · Hic eſt autem
ille ſũmus ſacer𝔡os qui a𝔡huc ſorte querit̃ · quia ve
rus a𝔡huc ignorat̃ · Qui enim ſorte eligitur · huma
no iu𝔡icio non cõprehen𝔡it̃ · Ille igit̃ querebatur
& alius figurabat̃ verus ineternũ ſacer𝔡os qui nõ
hoſtiarum cruore ſe𝔡 proprio patrẽ 𝔡eũ generi re⸗
conciliaret humano · & tunc qui𝔡em vices erant ·
nunc autem eſt perpetuitas · Textus
Apparuit aũt illi angelus 𝔡ñi ſtans a 𝔡extris
altaris incenſi · Et zacharias turbatus eſt vi𝔡ens ·
& timor irruit ſuper eum · Ait autẽ a𝔡 illũ angel⁹
Ne timeas zacharia · qm̃ exau𝔡ita ẽ 𝔡eprecatio tua
& vxor tua heliſabeth pariet tibi filium · & vocabis
nomẽ eius iohãnẽ · & erit tibi gau𝔡ium & exulta
tio · & multi i natiuitate eius gau𝔡ebũt · Chriſ ·
Ingreſſus zacharias in templum vt preces ferret
pro cunctis a𝔡 𝔡eum · & quaſi 𝔡ei & hominũ me𝔡ia
tor · vi𝔡it angelum intus ſtantẽ · Vn𝔡e 𝔡icit̃ · Ap⸗
paruit autẽ illi angelus 𝔡ñi ſtans a 𝔡extris alta⸗
ris incenſi · Ambro · Bene appariuiſſe 𝔡icitur ei ·
qui eũ repente cõſpexit · & hoc ſpecialiter aut 𝔡e an
gelis aut 𝔡e 𝔡eo ſcptura 𝔡iuina tenere cõſueuit · vt
q𝔡 nõ poteſt preui𝔡eri · apparere 𝔡icat̃ · Nõ eñ ſimi
liter ſenſibilia vi𝔡etur · & is cuius in voluntate ſi
tũ eſt vi𝔡eri · & cui⁹ nature eſt nõ vi𝔡eri · Orige
nes · Et hoc tm̃ in p̃ſenti ſeculo 𝔡icimus · ſe𝔡 & in
futuro cum migrauerimus a mun𝔡o · non omnibus
vel 𝔡eus vel angeli apparebũt · ſe𝔡 ille tm̃ vi𝔡ebit q
mũ𝔡um habuit cor · Locus autẽ nec nocere poterit
quemq̃ nec iuuare · Chriſoſtomus · Manifeſte
autem apparuit non in ſomnis · eo ꝙ nimis ar𝔡uũ
annunciabatur · Vn𝔡e manifeſtiori & mirabiliori
viſione egebat · Damaſcenus · Tamen angeli ñ
vt ſunt · hominibus patefiunt · ſe𝔡 trãſfigurati pro
ut poſſunt viſores aſpicere in quo𝔡cunq; iuſſerit 𝔡o
minus · Baſilius · Dicit autem altaris incenſi ·
eo ꝙ & alterum erat altare 𝔡eputatum a𝔡 holocau⸗
ſta · Ambroſius · Non immerito autem angelus
vi𝔡etur in templo quia veri ſacer𝔡otis annunciaba
tur iam a𝔡uentus · & celeſte ſacrificiũ parabatur ·
in quo angeli miniſtraret · non eñ 𝔡ubites aſſiſte⸗
re angelum qñ chriſt⁹ immolat̃ · Apparuit autem
a 𝔡extris altaris incenſi · quia 𝔡iuine inſigne miſe⸗
ricor𝔡ie 𝔡eferebat · Dominus enim a 𝔡extris eſt mi
hi · ne commouear · Chriſoſtom⁹ · Non poteſt aũt
homo quantumcunq; ſit iuſtus abſq; timore cerne
re angelum · Vn𝔡e & nunc zacharias aſpectũ non
tolerans preſentie angeli · nec fulgorem illũ valẽs

ſufferre turbatur · Et hoc eſt q𝔡 ſub𝔡itur · Et zach
arias turbatus ẽ vi𝔡ẽs · Sicut autẽ auriga perter⸗
rito loraq; 𝔡imittẽte corruũt equi precipites · totaq;
q𝔡riga peruertitur · ſic acci𝔡ere cõſueuit anime quo
tiens ab aliquo ſtupore vel ſollicitu𝔡ine 𝔡eprimit̃ ·
Vn𝔡e & hic ſub𝔡itur · Et timor irruit ſuper eum ·
Orig · Noua quippe facies humanis ſe obtuitib⁹
prebens turbat mentẽ animũq; conſternat · Vn𝔡e
angelus ſciens hanc humanã eſſe naturam primũ
perturbationi me𝔡et̃ · Nam ſequit̃ · Ait aũt a𝔡 illũ
angelus · ne timeas zacharia · Athanaſius · in
vita antonij · Vn𝔡e non 𝔡ifficilis eſt bonorũ ſpiri⸗
tuũ malorũq; 𝔡iſcretio · Si ei poſt timorem ſucceſ
ſerit gau𝔡ium · a 𝔡ño veniſſe ſciam⁹ auxiliũ · quia
ſecuritas anime p̃ſentis maieſtatis in𝔡iciũ eſt · Si
autem incuſſa formi𝔡o permanſerit · hoſtis eſt qui
vi𝔡etur · Nõ ſolum autem trepitantẽ refocillat · ſe𝔡
etiam nouo letificat nuntio ſub𝔡ẽs · Quoniã exau
𝔡ita eſt 𝔡eprecatio tua · & vxor tua heliſabeth pa⸗
riet tibi filium · Auguſtin⁹ · 𝔡e queſt · euange ·
Vbi p̃mo hoc attẽ𝔡en𝔡ũ eſt · quia nõ eſt veriſimile
vt cũ pro peccatis populi vel ſalute vel re𝔡emptio
ne ſacrificiũ ille offerret · ꝙ potuerit publicis votis
relictis homo ſenex vxorẽ habens pro accipien𝔡is
filijs orare preſertim · nã nemo orat accipere q𝔡 ac
cepturũ eſſe 𝔡eſperat · Vſq; a𝔡eo autẽ ille iam ſe ha
biturũ filios 𝔡eſperabat · vt hoc angelo promittenti
nõ cre𝔡eret · Ergo q𝔡 ei 𝔡icit̃ · Exau𝔡ita eſt 𝔡epre
catio tua · pro populo itelligen𝔡ũ eſt · cuius populi
qm̃ ſal⁹ & re𝔡eptio & peccatoꝝ abolitio ꝑ chriſtũ
futura erat · a𝔡huc nunciat̃ zacharie naſciturus fili
us · quia p̃curſor chriſti 𝔡eſtinabat̃ · Chriſoſto ·
Vel ꝙ ſit exau𝔡ita ei⁹ 𝔡eprecatio probat per hoc · ꝙ
gignen𝔡us erat ei filius clamãs · Ecce agnus 𝔡ei ·
qui tollit peccata mun𝔡i · Theophi · Quaſi ipſo
𝔡icente · Vn𝔡e erit mihi hoc manifeſtũ⁹ ait augel⁹
ex hoc ꝙ heliſabeth pariet · cre𝔡es ꝙ peccata popu
lo ſunt remiſſa · Ambro · Vel aliter · plena ſem⸗
per & re𝔡ũ𝔡antia ſunt 𝔡iuina beneficia nõ exiguo
conſtricta munere · ſe𝔡 vberi bonorũ coaceruata cõ
geſtu · vt hic primũ p̃cationis fructus promittit̃ ·
Dein𝔡e ſterilis partus vxoris · cuius nomen pre⸗
nũtiat ſub𝔡ens · Et vocabis nomen eius iohannẽ ·
Be𝔡 · Singularis meriti in𝔡icium 𝔡atur · quoti
ens hominibus a 𝔡eo vel imponit̃ nomẽ · vel nunti
atur · Chriſo · ſup iohannẽ · Illu𝔡 quoq; oportet
expmere · qm̃ i quib⁹ ab ipſa teneritate ifantie vir
t⁹ refulgere 𝔡ebebat · a principio 𝔡iuinit⁹ ſumebãt
nomina · His vero qui poſtea 𝔡ebebãt excreſcere ·
nomen poſtea imponebatur · Be𝔡a · Iohannes
g̃ iterpretat̃ i quo ẽ gratia · vel 𝔡ñi grã quo noĩe 𝔡e
claratur primo parentibus eius gratiam quibus 𝔡e
crepitis naſceretur filius eſſe 𝔡onatam · Dein𝔡e ipſi
iohãni q magn⁹ corã 𝔡ño erat futurus · poſtremo
etiã filijs iſrael q̃s a𝔡 𝔡ñm erat ꝯuerſur⁹ · Vñ ſeq̃t̃
Et erit gau · tibi & exul · Orig · qñ ei iuſt⁹ orit̃ i
mũ𝔡o miſtri natiuitatis ei⁹ letat̃ · qñ vo ille naſcit̃

qui quaſi ad penas & ergaſculū relegatur · miſter
cōſternatur · & concidit · ¶ Ambro · Sanctus aūt
non ſolū parentū gratia · ſed etiā ſalus eſt plurimo
rum · Vnde ſequitur · Et multi in natiuitate eius
gaudebūt · admonetur hoc loco ſanctorum genera-
tione letari · admonentur parentes gratias agere.
Nō enim mediocre munus eſt dei · dare liberos · pro
pagatores generis · ſucceſſionis heredes · Textus
¶ Erit enim magnus coram dn̄o · & vinū & ſicerā
nō bibet & ſpiritu ſancto replebitur adhuc ex vte
ro matris ſue & mltos filioꝝ iſrael ↄuertet ad domi
nū deū ipſoꝝ · & ipſe precedet ante illum in ſpiritu
& virtute helie · vt cōuertat corda patrum ī filios ·
& incredulos ad prudentiā iuſtorū parare domino
plebē perfectā · ¶ Ambro · Poſt letitiā plurimorū
magnitudo virtutis promittit̄ · cū dicit̄ · Erit enim
magnus coram domino · Nō corporis ſed anime ma
gnitudinem declarauit · Eſt coram domino magni-
tudo anime magnitudo virtutis · ¶ Theophilus ·
Multi nanqꝫ magni dicuntur · ſed coram hominibꝰ ·
non coram deo · ſicut hipocrite · Ita autē & paren-
tes iohannis iuſti corā domino dicti ſunt · ¶ Am-
broſius · Denicꝫ non fines alicuius propagauit im
perij · nō triumphos bellici certaminis reportauit ·
ſed quod eſt amplius · predicans in deſerto · delici-
as hominum corporiſqꝫ laſciuiā magna animi vir-
tute depreſſit · Vnde ſequitur · Et vinum & ſicerā
nō bibet · ¶ Beda · Sicera interpretatur ebrietas ·
quo vocabulo hebrei om̄e quod iebriare poteſt po-
culū ſiue de pomis ſiue de frugibus ſeu de qualibet
alia materia confectū ſignificāt · Propriū vero in
lege nazareorū erat · vino & ſicera tēpore obſecra-
tionis abſtinere · Vnde iohānes ceteriqꝫ tales vt
ſemper nazarei id ē ſancti manere poſſint · ſemper
his abſtinere ſatagunt · non enim decet vino ī quo
eſt luxuria · inebriari cū qui muſto ſpiritus ſancti
deſiderat impleri · Vnde recte cui vini ebrietas tol
litur · ſpiritus gratia cumulatur · Sequitur autem
Et ſpiritu ſancto replebit̄ adhuc ex utero matris
ſue · ¶ Ambroſiꝰ · Cui ſpiritus ſanctꝰ infunditur ·
magnarū eſt plenitudo virtutū · Siquidē ſanctus
iohānes anq̄ naſceret̄ · matris adhuc in vtero po-
ſitus ſpūs accepti gratiā deſignauit · cū in vtero pa
rentis exiliens dn̄i euāgelizauit aduentum · Alius
eſt ſpiritus vite huius · Alius gratie · Ille naſcēdo
ſumit exordiū · moriendo defectū · iſte nō etatibus
cohercet̄ · non obitu extinguitur · nō aluo matris
excludit̄ · ¶ Grecus · Quod autem erit opus iohā-
nis · quid ve per ſpiritum ſanctum peraget · oſten-
dit ſubdens · Et multos filiorum iſrael cōuertet ad
dominū deum ipſorum · ¶ Orige · Iohannes quidē
plurimos conuertit · Domini autē opus eſt vt om-
nes ad deum patrem conuertat · ¶ Beda · Cū aūt
iohannes qui chriſto teſtimonium perhibens · ī eiꝰ
fide populos baptizabat · dicit̄ filios iſrael ad domi
nū deum ipſoꝝ cōuertiſſe · patet chriſtū dominū deū
eſſe iſrael · Vn̄ deſināt arriani xp̄m dn̄m deū eſſe ne
gare · Erubeſcant fotiniani xp̄o ex virgine princi-
pium dare · Ceſſent manichei · aliū populi iſrael at-
qꝫ aliū chriſtianoꝝ deū credere · ¶ Ambro · Nō at̄
egemꝰ teſtimonio · ꝙ plurimorū ſanctus iohānes
corda conuertit · in quo nobis prophetice ſcripture
& euāgelice ſuffragant̄ · Vox eīn clamātis ī deſer
to · Parate viā dn̄o · Non enim de ſe · ſed de dn̄o p̄di
cabat prenūtius xp̄i · Et ideo ſequit̄ · Et ipſe pre-
cedet ante illū in ſpiritu & virtute helie · bn̄ p̄cedet
ante illū · qui prenūtius natus & p̄nūtius mortuꝰ
eſt · Bene etiā iūgitur · In ſpiritu & virtute helie ·
¶ Orige · Non dicit in anima helie · ſed in ſpiritu &
virtute · Spiritus enim qui fuerat in helia venit in
iohāne · & ſimiliter virtus eius · ¶ Ambro · Nunq̄
eīn ſine virtute ſpiritus vel ſine ſpiritu virtus · Et
ideo in ſpiritu & virtute · quia ſāctus helias & vir
tutem habuit magnā & gratiā · Virtutē vt ad fidē
animos populoꝝ a p̄fidia retorqueret · Virtutē ab
ſtinētie · atqꝫ patientie · & ſpiritū ꝓphetandi · In de-
ſerto helias · In deſerto iohānes · Ille achab regis
grāz n̄ queſiuit · Hic ſpreuit herodis · Ille iordanē
diuiſit · hic ad lauacrū ſalutare cōuertit · Ille prio-
ris hic ſequētis dn̄ici p̄curſor aduentus · ¶ Beda ·
Quod autē de helia per malachiā p̄dictū eſt · hoc p
angelū de iohāne dicit̄ cū ſubditur · Vt cōuertat
corda patrū ī filios · ſpiritualē antiquoꝝ ſanctorum
ſcientiā populis p̄dicando infundēs · Et incredulos
ad prudentiā iuſtoꝝ · Que eſt non de legis operibꝰ
iuſtitiā p̄ſūere · ſed ex fide ſalutē q̄rere · ¶ Grecꝰ ·
Vel aliter · parentes iohānis & apoſtoloꝝ iudei fu
erūt · ſed tn̄ cōtra euāgeliū ex ſup̄bia & infidelitate
ſeuiebāt · itaqꝫ tanq̄ benigni filij iohānes prius &
apoſtoli cōſequent̄ eis veritatē mōſtrabāt · ī ꝓpriā
iuſtitiā & prudentiā eos attrahentes · Sic etiā he
lias reliq̄as hebreoꝝ cōuertit ad apoſtoloꝝ verita-
tem · ¶ Beda · Quia vero zachariā pro plebe ſuplicā
tem dixerat exauditū · ſubiūgit · Parare dn̄o plebē
perfectā · in quo docet · quo ordine plebs eadē ſalua
ri & perfici debeat · ad p̄dicationē ſcʒ iohānis peni-
tendo & credendo in chriſtū · ¶ Theophi · Vel ali
ter · Iohānes plebē parauit · nō incredulā · ſed per-
fectā id ē p̄paratā ad ſuſcipiendū chriſtū · ¶ Ori-
genes · Sacr̄mentum autē iohānis vſqꝫ nūc explet̄
ī mūdo · Quicūqꝫ eī crediturꝰ eſt ī ihm̄ chriſtū · an-
tea ſpūs & v̄tus iohānis ad animā illius venit · &
p̄parat dn̄o populum perfectum · Textus
¶ Et dixit zacharias ad angelū · Vnde hec ſciam?
Ego enim ſum ſenex · & vxor mea proceſſit in die-
bus ſuis · Et reſpondēs angelus dixit ei · Ego ſum
gabriel · qui aſto ante deū · & ſū miſſus loqui ad te ·
& hec tibi euāgelizare · Et ecce eris tacēs & nō po
teris loqui vſqꝫ in diem quo hec fient · pro eo ꝙ nō
credidiſti verbis meis · que implebuntur tempore
ſuo · Et erat plebs expectans zachariā · & miraban
tur · ꝙ tardaret ipē ī tēplo · Egreſſꝰ at̄ n̄ poterat lo
q̄ ad illos · Et ↄgnouert̄ · ꝙ viſiōē vidiſſʒ ī tēplo · &
ipē erat īnuēs illis & p̄manſit · mutꝰ · Chri · Habito

reſpectu zacharias ad propriā etatē · quin etiā con
iugis ſterilitate conſpecta · diffiſus eſt · Unde di-
citur · Et dixit zacharias ad angelū · Un̄ hoc ſciā?
q̄ſi dicat · quō hoc fiet? Et cauſā dubitationis ſub-
dit · Ego ei ſū ſenex · & vxor mea ꝓceſſit in diebus
ſuis · q̄ſi diceret · etas intempeſta · natura inepta · ego
generās debilis · terra ſterilis · Nō autem cenſetur
propter hoc dignus eſſe venia ſacerdos · dū ſeriem
rerū expoſtulat · qn̄cunqꝫ enim deus aliquē indicat
oportet in fide ſuſcipe · Nam ſup huiuſmōi diſcepta
re cōtumacis eſt anime · Unde ſequitur · Et reſpō-
dens angelus dixit ei · Ego ſū gabriel · qui aſto an-
te deū · ¶ Beda · Quaſi diceret · Si hō talia ſigna
ꝓmitteret · impune ſignū flagitare liceret · at cū an
gelus ꝓmittat iā dubitare non decet · Sequit̄ · Et
miſſus ſū loq̄ ad te & hec tibi euāgelizare · ¶ Chri
ſoſtō9 · Ut cum audias me a deo miſſum fore · nihil
humanū eſtimes ex his que tibi dicunt̄ · Neqꝫ em̄
ex me loquor · ſed mittētis relata denūtio · hec ē em̄
nūtij bonitas vt nihil ex ſe referat · ¶ Beda · Ubi
notandum eſt · ꝙ angelus ſe & ante deū ſtare & ad
euāgelizandū zacharie miſſū eſſe teſtatur · ¶ Gre.
ī hom · Quia & cū ad nos veniūt āgeli · ſic exterius
īplent miſteriū vt tn̄ nūq̄ꝫ interi9 deſint percōtem
platioꝫ · Quia & circumſcriptus eſt angelicus ſpiri
tus · ſummus tamen ſpiritus qui deus eſt · circum-
ſcriptus nō eſt · Angeli itaqꝫ etiam miſſi ante ipm
ſunt · quia quomodolibet miſſi veniant · intra ipſū
currunt · ¶ Beda · Dat autem ei ſignum · quod ro-
gatur · vt qđ diſcredēdo locut9 ē · iā tacēdo credere
diſcat · Unde ſequit̄ · Et ecce eris tacens · & nō po-
teris loqui · ¶ Chriſoſtomus · Ut a vi generatiua
ad organa vocalia vincula transferant̄ · Nec intui-
tu ſacerdotij ei parcit̄ · Sed ob hoc plectebatur am
pli9 quia circa fidē ceteris p̄eſſe debebat · ¶ Theo-
philus · Sed quia verbum qđ iugi animo habetur
poteſt etiā ſurdū ſignificare · quia bene talis eris
ſurdus & non poteris loqui · Conuenienter em̄ hec
duo paſſus eſt · tanq̄ꝫ em̄ inobediēs ſurditatem īcur
rit · & tāq̄ꝫ ꝯtradictor taciturnitatē · ¶ Chriſ · Dicit
autem · Et ecce · quaſi diceret in hoc inſtanti · Sed
cōſidera miſerationē domī in hoc ꝙ ſequit̄ · Uſqꝫ in
diem quo hec fient q̄ſi diceret · Cum per euentus re
rum qđ dico oſtendo · & noueris te iure punitum
tunc te de pena eripiam · Et cauſam pene oſtendit ·
cū ſubditur · Pro eo ꝙ non credidiſti verbis meis
que implebuntur in tempore ſuo · non attendēs vir-
tutem eius qui miſit me · cui ego aſiſto · Si autem
is qui erga natiuitatē mortalem incredulus erat ·
punitur · qualiter qui celeſtem & ineffabilem calū
niatur · vitabit vltionem; ¶ Grecus · Dum autem
hec intrinſecus agerentur · dilatio temporis admi-
rari cogebat expectantem forinſecus multitudinē ·
Unde ſequitur · Et erat plebs expectans zachari-
am & mirabantur ꝙ tardaret ipſe in templo · Cūqꝫ
per diuerſa vagaretur ſuſpitio · quilibet dictabat
ad libitum donec zacharias egrediens docuit ſilen
do qđ latendo perpeſſus ē · Unde ſequit̄ · Egreſſus
autem non poterat loqui ad illos · & cognouerunt
ꝙ viſionem vidiſſet in templo · ¶ Theophilus · In
nuebat autem populo zacharias forte cauſam taci-
turnitatis interroganti · quā loqui non valens · per
nutū declarabat · Unde ſequit̄ · Et ipſe erat innuēs
illis & permanſit mutus · ¶ Ambro · Eſt autē mu
tus quidē ſine verbo corporales actus indicare mo
liens · nec exprimens eius voluntatem · Textus
¶ Et factū eſt vt impleti ſunt dies offitij eius
abijt in domū ſuā · Poſt hos autē dies concepit he
liſabeth vxor eius · & occultabat ſe menſibus quin
qꝫ dicens · Quia ſic fecit mihi domin9 in diebus qui
bus reſpexit auferre obprobriū meū īter homines
¶ Beda · Uicis ſue tempore pontifices templi tm̄
offitijs mancipati nō ſolū a cōplexu vxorū · ſed ab
ipſo quoqꝫ domorū ſuarū abſtinebant ingreſſu · Un̄
dicitur · Et factum eſt vt impleti ſunt dies offitij
eius · abijt in domum ſuam · Quia em̄ tunc ſacerdo-
talis ex ſtirpe aaron ſucceſſio querebatur · neceſſa-
rio tempus ſubſtituende ſoboli procurabatur · At
quia nunc nō carnalis ſucceſſio ſed profectio ſpiri-
talis inquiritur · ſacerdotib9 vt ſemper altari que-
ant aſſiſtere · ſemper caſtitas obſeruanda precipi-
tur · Sequitur · Poſt hos autem dies cōcepit heli
ſabeth vxor eius · poſt dies ſcꝫ offitij zacharie con
pletos · Geſta ſunt autem hec menſe ſeptēbri · viij ·
kalendas octobr · qn̄ oportebat iudeos ieiuniū ſce-
nophegie celebrare imminente eq̄noctio in quo in
cipit nox eē maior q̄ꝫ dies · quia chriſtū oportet cre
ſcere · Iohannē autē minui · Nec fruſtra tūc dies ie
iuniorū erant · quia per iohannē erat hominibus af
flictio penitētie p̄dicanda · Sequit̄ · Et occultabat
ſe menſibus quiqꝫ · ¶ Ambro · Que cauſa occultati
onis niſi pudor? Sunt em̄ q̄dam tēpore p̄ſcripta cō-
iugio · qn̄ dare operam ꝓcreandis liberis ſit decorū ·
dum anni vigent · dū ſuſcipiendorū liberorū ſpes
eſt · at vbi & matura eui ſenect9 ſucceſſerit & etas
eſt regendis liberis habilior q̄ꝫ creandis · pudor eſt
legitimis licet fetus geſtare inditia & grauari alie
ne etatis onere · & tumeſcere aluum non ſui tempo
ris fructu · Pudebat ergo propter etatem · Unde ī
telligi poteſt cauſa qꝛ iam nō cōueniebāt īter ſe cō
cubitu coniugali · Neqꝫ enim ea que ſenilē nō erube
ſceret coitū · erubeſceret partū · Hec tamē erubeſcit
onus parētis · q̄ꝫ diu neſcit miſteriū religionis · Sꝫ
que occultabat ſe quia cōceperat filiū · iactare ſe ce
pit quia generabat prophetā · ¶ Orige · Et ideo di
cit · Menſib9 quiqꝫ id eſt donec maria conciperet · &
fetus eius exultans cū gaudio ꝓphetaret · ¶ Am
broſius · Et q̄ꝫuis part9 ſui erubeſceret etatem · rur
ſus caruiſſe ſe gaudebat obprobrio dicēs · Quia ſic
fecit mihi dn̄s · ¶ Chriſ · Scꝫ ſoluit ſterilitatē do
nū ſup̄ naturā ꝯceſſit · Et petra īfructuoſa ſpicas
virētes p̄duxit · abſtulit dedec9 dū genitricē fecit ·
Un̄ ſeq̄t̄ · In die · q̄ · re · auf · ob · meū īter hō · ¶ Am
bro · Pudor ei ē femīs nuptiaꝝ p̄mia n̄ habē · quib9

hec ſola ē cauſa nubendi. ¶ Chriſ. Dupliciter igitur gaudꝫ dñs & a nota ſterilitatis ipſaꝫ eripuit dñs & qm̄ illuſtrē partū enixa ē. Nō ei vt ī ceteris gignentiū ſolꝰ cōcubitꝰ īterueīt. ſ; grā celeſtis huiꝰ ortꝰ fuit exordiū. ¶ Beda. Miſtice aūt p zachariā ſacerdotiū iudeoꝝ. p heliſabeth poteſt lex ipſa deſignari. q̄ ſacdotū doctrīs exercitata ſpiritales deo filios gignē debebat. ſed nō valebat. quia neminē ad perfectionem adduxit lex. Erāt ambo iuſti. quia bona eſt lex & ſacerdotium pro illo tēpore ſanctū. Ambo proceſſerant in diebus ſuis. quia aduenīēte xp̄o iam incuruantur ad ſenium. Ingrediť zacharias tēplum. quia ſacerdotum eſt intrare ī ſanctuariū miſterioꝝ celeſtiū. Foris orat multitudo quia miſtica penetrare nequit. Dū altari thimiama imponit. naſcituꝝ iohānem agnoſcit. qꝛ dum doctores flāma diuine lectionis ardent. gratiam dei per iheſum prodituram reperiūt. & hoc per āgelum quia lex per angelos ordinata eſt. ¶ Ambroſiꝰ. In vno autē vox totius plebis obmutuit. quia in vno totꝰ ad deū loquebať populus. traſiuit enim ad nos dei verbum. & in nobis non tacet. Mutus eſt qui non intelligit legē. Cur enim tibi magis videať mutꝰ eſſe qui ſonū ꝙ̄ qui miſteriū neſcit. Innuenti ſimilis eſt populus iudeorū. qui actuū ſuorū preſtare nō poteſt rationem. ¶ Beda. Et tñ heliſabeth concipit iohānem quia interiora legis ſacramētis xp̄i abundant. Conceptum quinqꝫ menſibus occultat. quia moiſes quinqꝫ libris miſteria xp̄i deſignat. Seu quia chriſti diſpenſatio in quīqꝫ mūdi etatibus per ſanctorū dicta vel facta figurať. textꝰ

¶ In mēſe aūt ſexto. miſſus eſt angelus gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomen nazareth ad virginem deſponſatam viro cui nomen erat ioſeph de domo dauid. & nomē v̄ginis maria. ¶ Beda. Quia xp̄i incarnatio vel ſexta etate ſeculi futura vel ad impletionem legis erat profutura. recte ſexto menſe cōcepti iohannis miſſus ad mariam angelus naſciturū nūtiat ſaluatorē. Vnde diciť. In menſe aūt ſexto. Menſem ſextū. martiū intellige cuius. xxv. die domīꝰ noſter & cōceptꝰ tradiť. & paſſus. ſicut & . xxv. die menſis decembris natus. Qꝛ ſi vel hoc die vt nonnulli arbitrantur. equinoctium vernale. vel illo ſolſtitium brumale fieri credamus. conuenit cum lucis incremēto cōcipi vel naſci eū qui illuminat omnē hominē venientē in hūc mundū. At ſi quis ante dñice natiuitatis & cōceptionis tpꝰs cōſiderat lucē vel creſcere vel tenebras ſuperare conuicerit. diciꝰ & nos quia iohānes ante faciē aduētus eius regnū celoꝝ euangelizabat. ¶ Baſilius. Adeūt aūt nos celeſtes ſpiritus nō q̄ſi ex ſeipſis. ſed ex eo ꝙ diuine ſapiētie decorē cōſpiciunt. Vnde ſequiť. Miſſus eſt angelus gabriel a deo. ¶ Grego. in home. Ad mariam enī virginē non quilibet angelꝰ. ſed gabriel archāgelꝰ mittiť. ad hoc quippe miniſteriū ſummū angelū venire dignū fuerat. qui ſummū omniū nuntiabat. Qui idcirco priuato nomīe cenſeť. vt ſignetur per vocabolū in operatione quid valeat. Gabriel enī dei fortitudo nominatur. p dei ergo fortitudinē nuntiandꝰ erat. qui virtutū domīꝰ & potens in prelio ad debellandas poteſtates aereas veniebat. ¶ Gloſa. Additur autē & locus quo mittiť. cū ſubdiť. In ciuitatem galilee cui nomen nazaret. Nazareus enī id ē ſanctꝰ ſanctorū nuntiabať venturus. ¶ Beda. in home. Aptum aūt humane reſtaurationis p̄ncipiū vt angelꝰ a deo mittereť ad virginē partu conſecrandū diuino. quia p̄ma pditionis humane fuit cauſa cū ſ'pēs a diabulo mittebať ad mulierē ſpiritu ſupbie decipiendam. Vnde ſeqitur. Ad virginē. ¶ Auguſtinꝰ. de ſancta v̄ginitate. Illū enī ſolum virginitas decenter parere potuit. qui in ſua natiuitate parem habere nō potuit. Oportebat ei caput nr̄m ꝓpter inſigne miraculū ſcđm corpꝰ naſci de virgine. qđ ſignificaret membra ſua de virgine etiam ſecundum ſpiritum naſcitura. ¶ Hieronimus. ī ſermōe aſſumptionis. Et bene angelus ad virginem mittitur. quia ſemper eſt angelis cognata virginitas. Profecto. in carne preter carnem viuere non terrena vita eſt. ſed celeſtis. ¶ Chriſ. Non aūt angelus poſt partū annūtiat v̄gini ne nimiū exiñ turbareť. Et ideo añ cōceptionē illā alloqť. nō ī ſōnis. ī o viſibiliter aſſiſtit. Nā q̄ſi magnā valde relatioꝫ accipiēs. egebat añ rei euentū viſiōe ſollēni. ¶ Ambro. Bene aūt vtrūqꝫ poſuit ſcptura. vt & deſpōſata eēt & v̄go. Deqꝫ enī deſpōſatā viro. Virgo vt exp̄s virilis cōſortij videreť. Deſpōſata ne temerate v̄ginitatis adurereť ī famia. cui ḡuis aluꝰ corruptele videreť īſigne p̄ferre. Maluit aūt domīꝰ aliq̄s de ſuo ortu ꝙ̄ de matris pudore dubitare. ſciebat enī tenerā eē v̄ginis verecundiā & lubricā famā pudoris. nec putauit ortꝰ ſui fidem matris iniurijs aſtruēdā. Seruať itaqꝫ ſācte marie ſic pudore integra. ita & īuiolabilis opiniōe v̄ginitas. Nec decuit ſiniſtra v̄ginibꝰ opīone viuētibꝰ velamē excuſatiōis relīq ꝙ infamata mater quoqꝫ dñi videreť. Quid aūt iudeis q̇d herodi poſſet aſſcribi. ſi natum videreť ex adulterio pſecuti? Queadmodū aūt ipſe diceret. Nō veī legē ſoluē. ſed adimplere ſi videreť cepiſſe a legis iniuria? cū partꝰ īnupte lege dāneť. Quid ꝙ etiā fides marie verbis magis adſciſcitur. & mendacij cauſa remouetur. Videretur enim culpā obumbrare noluiſſe mendatio innupta pregnans. Cauſam autem mentiendi deſponſata non habuit. cū ꝯiugij p̄miū & grā nuptiaꝝ partꝰ ſit feminaꝝ. Nō mediocris quoqꝫ cauſa eſt vt v̄ginitas marie falleret principem mundi. qui cum deſponſatam viro cerneret. partū nō potuit habere ſuſpectum. ¶ Orige. Si ei ñ habuiſſꝫ ſpōſū. ſtatim cogitatio tacita diabolū ſubrepſiſſet. q̊modo q̄ ñ accubuit cū viro pregnans eſſet. debet iſte conceptus eſſe diuinus. debet aliquid humana natura eſſe ſublimius. ¶ Ambroſius. Sed tamē magis refellet p̄ncipes

ſeculi· demonū enī malicia facile etiā oculta depre-
hendit· At vero qui ſecularibus vanitatibꝫ occu-
pantur· ſcire diuina nō poſſunt· quin etiā locuple-
tior teſtis pudoris maritus adhibet̃· q̃ poſſet & de-
lere īiuriā & vindicare obprobriū· ſi ñ agnoſceret
ſacramentū· de quo ſubdit̃· Cui nomē erat ioſeph
de domo dauid· ¶ Beda. in homelia· Quod non tm̄
ad ioſeph· ſed etiā pertinet ad mariam· Legis nāqꝫ
erat preceptū· vt de ſua quiſqꝫ tribu aut familia ac
ciperet vxorē· Sequit̃· Et nomē virginis maria·
¶ Beda ſuper lucam· Maria hebraice ſtella maris
ſiriace vero domina vocat̃· & merito quia hec totiꝰ
mundi dominū lucem ſeculis meruit generare per-
hennem· Sequit̃ textus

¶ Et ingreſſus angelus ad eam dixit· Aue gratia
plena dominus tecum· benedicta tu in mulieribus·
Que cum audiſſet turbata eſt in ſermone eius· & co
gitabat qualis eſſet iſta ſalutatio· ¶ Ambroſius·
Diſce v̄ginem moribus ſola ī penetralibus quam
nemo virorum videret· ſolus āgelꝰ reperiret. Vñ
dicitur· Et ingreſſus angelus ad eam. Et ne quidē
degeneri deprauaretur affatu· ab angelo ſaluta-
tur· ¶ Grecus· Contra vocē primꝰ editam mulieri
dirigitur nunc ſermo ad virginem· in illa doloribꝫ
partus eſt cauſa peccati punita· In hac per gaudi
um meſtitia pellitur· Vnde iocunditatem non ab-
ſurde prenuntiat angelus virgini dicens· Aue· Qꝫ
autem digna cognoſceretur ſpōſalium· atteſtatur·
cū dicit· gratia plena· quaſi enim quedam arra aut
dos ſponſi oſtenditur ꝙ fecunda ſit gratijs· Horū
enim que dicit· hec ſunt ſponſe· alia ſponſi· ¶ Hie
ronimus· in ſermone de aſſumptione· Et bene gra
tia plena· quia ceteris per partes preſtatur. Marie
vero ſimul ſe totam infudit gratie plenitudo· Ve-
re gratia plena· per quā largo ſpiritus ſancti hym-
bre ſuperfuſa eſt omnis creatura· Iam autē erat cū
virgine· qui ad virginem mittebat angelū· & pre
ceſſit nuntium ſuū dominꝰ· nec teneri potuit locis·
qui omnibus habetur in locis. Vñ ſequit̃· Domi
nus tecum· ¶ Auguſtinꝰ· ī ſermone de natiuitate·
Magis ꝙ̃ mecum· Ipſe enim ni tuo eſt corde· in tuo
fit vtero· adiplet mētē adiplet vētrē. ¶ Grecus·
Hoc atꝫ ē totū legationis cōplemetū· Dei enim ver
bum vt ſponſus ſupra rationem vnionem effitiens
tāꝙ̃ ipe germinans ideꝙ germinatꝰ totā naturā huā
nā ſibiipſi ꝯformauit. Vltimū vero ponit̃ tāꝙ̃ pfe
ctiſſimum & conpendioſum· Benedicta tu in muli
eribus· Vna ſcilicꝫ pre cūctis mulieribus· vel eti-
am benedicantur in te mulieres· ſicut mares ī filio·
Sed magis vterqꝫ in vtriſqꝫ· Velut enim per vnā
& vnū feminā & marē pctm̄ ſimul ac triſtitia· ſic
& nunc per vnam & vnum benedictio reuocata ē
& letitia· & ad ſingulos eſt profuſa. ¶ Ambroſius
Diſce autem virginem verecundia· quia pauebat·
Nam ſequitur· Que cum audiſſet· turbata eſt ī ſer
mone eius· Trepidare virginum eſt· & ad omnes
ingreſſus viri pauere· omnes viri affatus vereri·

Diſce virgo verborū vitare laſciuiam. Maria etiā
ſalutationem angeli verebatur· ¶ Grecus· Cum
autem aſſueta foret his viſionibus· Euangeliſta
non viſioni· ſed relatibꝫ turbationem attribuit di-
cens· Turbata eſt in ſermone eius· attende autē
virginis & pudicam & prudentem & animā ſimul
& vocem· audita letitia dictum examinauit· & ne
qꝫ manifeſte abſtitit per incredulitatem nec ſtatī
paret ex leuitate· eue leuitatem euitās ſimul & du-
ritiam zacharie· Vnde ſequitur· Et cogitabat qua
lis eſſet iſta ſalutatio· non conceptio· Nam ad huc
ignorabat immēſitatem miſterij· ſed ſalutatio· Nū
quid libidinoſa vt a viro· ad virginem· an diuina
dum dei faceret mentionem dicens· Dominus tecū
¶ Ambroſius· Benedictionis etiam nouā formu-
lam mirabatur· que nuſꝙ̃ eſt ante comperta· ſoli-
marie hec ſeruabatur· ¶ Origenes· Si enim ſciuiſ
ſet maria ad alium quempiam ſimilem factum eſſe
ſermonem· vtpote que habebat legis ſcientiā· nun
ꝙ̃ eā q̄ſi peregrinā talis ſalutatio exterruiſſet·

¶ Et ait ei āgelꝰ· ne timeas maria· īueniſti eī gra
tiam aput deum ecce concipies in vtero· & paries
filium· & vocabis nomen eiꝰ ihesum· hic erit mag
nus· & filius altiſſimi vocabitur· Et dabit illi do-
minus deus ſedem dauid patris eius· & regnabit
in domo iacob in eternum· Et regni eius non erit fi-
nis· ¶ Beda· Quia ſalutatione inſolita virginem
turbatam viderat· quaſi familiarius notam vocans
ex nomine· ne timere debeat iubet· Vnde dicit̃· Et
ait ei angelus· ne timeas maria· ¶ Grecus· Quaſi
diceret· non acceſſi decepturus· immo deceptiōis ab
ſolutionem depromere· Non veni predaturus inui-
olabilem tuam virginitatem ſed conditoris puri-
tatis & cuſtodis contubernia reſerare· Nō ſum ſer
pentis miniſter· ſed perimentis ſerpentem legatus
ſponſalium tractator· non inſidiarum molitor· Sic
ergo nequaꝙ̃ diſtrahentibus ipſam conſiderationi
bus vexari permiſit· ne diiudicaretur inſidus mini
ſter negotij· ¶ Chriſoſtomꝰ· Qui autem apud de
um meretur gratiam· non habet quid timeat· Vñ
ſequitur· Inueniſti enim gratiam apd̉ deum· Qua
liter autem illam quiſqꝫ reperiet· niſi humilitate me
diante? humilibus enim dat deus gratiam· ¶ Gre
cus· Inuenit enim gratiam virgo coram deo· quia
ſplendore pudicitie propriam exornans animam·
gratum deo ſe habitaculum preparauit· nec ſolum
celibatum inuiolabilem conſeruauit· ſed etiam im-
maculatam conſcientiam cuſtodiuit· ¶ Origenes·
Inuenerant enim plures gratiam añ eam· Et ideo
ſubdit quod proprium eſt dicens· Ecce concipies ī
vtero· ¶ Grecus· Quod dicitur ecce celeritatem &
preſentiam denotat· inſinuans cum eiꝰ verbo cele-
bratam eſſe conceptionem· Dicit autem· Concipi-
es in vtero· vt demonſtret dominum ab ipſo vte-
ro virginali & de noſtra ſubſtantia carnem ſuſcipe
re· Venit enim diuinum verbum emundaturū na-
turā humanā & partū & nr̃e generatiōis p̃mordia

Et ideo ſine peccato & humano ſemine per ſingu la ſicut nos in carne cōcipit᷑. & nouem menſiū ſpa cio geſtatur ī vtero. ¶ Gregorius Niſenus. Sed qm̄ contingit ſpecialiter diuinum cōcipi ſpiritū. & ſpiritum parere ſalutarem ſcd'm prophetam. Ideo addidit. Et paries filium ¶ Ambroſius. Nō aūt omnes ſunt ſicut maria. vt dū de ſpiritu ſancto con cipiunt. verbū pariāt. Sunt aūt que abortiuum excludāt verbū anteq̄ꝫ pariant. Sunt que in vte ro chriſtū habeāt. ſed nōdum formauerint ¶ Gre gorius. Cum autem exſpectatio partus mulieribꝰ timorē incutiat. ſedat timoris metum dulcis par tus relatio. cum ſubditur. Et vocabis nomen eius iheſuꝫ. ſaluatoris enim aduētꝰ eſt cuiuſlibet timo ris propulſio ¶ Beda. Iheſus autem ſaluator ſiue ſalutaris interpretatur. ¶ Grecus. Dicit autem tu vocabis ñ pater. patre enim caret quantum ad inferiorem generacionem. ſicut & matre reſpectu ſuperne ¶ Cirillus. Hoc autem nomen de nouo fu it verbo impoſitum. natiuitati cōgruens carnis ſe cundū illud propheticū. Vocabit᷑ tibi nomē nouū quod os domini nominauit. ¶ Grecus. Verum quia hoc nomen cōmune ē ſibi cum ſucceſſore moi ſi. Idcirco innuēs angelus q̄ non erit ſcd'm illius ſimilitudinē. ſubiungit. Hic erit magnus. ¶ Am broſius. Dictum eſt quidē eciam de iohanne quia erit magnꝰ. ſed ille quaſi homo magnus. hic qua ſi deus magnꝰ. Late enim funditur dei virtus. la te celeſtis ſubſtantie magnitudo porrigitur. Non loco clauditur. non opinione comprehenditur. non eſtimatōe concluditur. non etate variatur. ¶ Ori genes. Vide ergo magnitudinem ſaluatoris quo modo in toto orbe diffuſa ſit. Aſcende in celos. quo celeſtia repleuerit. Deſcende cogitatōe ad abyſſos et vide eum illuc deſcendiſſe. ſi hoc videris. parit᷑ intueberis opere completum. hic erit magnus.

¶ Grecus. Neq̄ꝫ carnis aſſumptō deitatis derogat celſitudini. ymmo pocius humanitatis humilitas ſublimatur. Unde ſequitur. Et filius altiſſimi vo cabitur. Non vtiq̄ꝫ tu impones vocabulum. ſed ipſe vocabitur. a quo niſi a conſubſtanciali geni tore. Nullus enim filium nouit. niſi pater. Pe nes quem vero infallibilis eſt noticia geniti. nec verus interpres eſt erga impoſitōnem cogruam no minis. Propter quod dicit. hic eſt filius meus di lectus. ab eterno ſiquidē eſt quamuis nunc ad no ſtram doctrinam nomen eius patuerit. Et ideo ait vocabitur. non fiet vel generabitur. Nam & ante ſecula fuerat conſubſtancialis patri. Hunc ergo cō cipies. huius mater efficieris. hūc virginalis cel la concludet. cuius celeſte ſpaciuꝫ capax ñ extitit ¶ Chriſoſtomus. Ceterum ſiquidem enorme qui buſdam videtur deum habitare corpus. Nonne ſol cuius eſt corpus ſenſibile quocunq̄ꝫ radios mittit. nō leditur in propria puritate. Multo ergo magis iuſticie ſol. ex vtero virginali mūdiſſimum corpꝰ aſſumens. non tm̄ contaminatus non eſt. ymmo eciam ipſam matrem ſanctiorem oſtendit. ¶ Gre cus. Et vt virgineꝫ redderet memorem propheta rum. ſubdit. Et dabit illi dominus deus ſedem da uid patris eius. vt noſcat liquido. quoniam qui na ſciturus eſt ab ea ipſe eſt xp̄c quem illi ꝓmiſerūt ex dauid ſemine naſciturum. ¶ Cirillus. Non tm̄ ex ioſeph eſt editum corpus xp̄i mundiſſimum. ſe cundum enim vnam lineam cognacōnis profluxe rant ioſeph & virgo. ex qua formaꝫ humanitatis vnigenitus ſumpſit. ¶ Baſilius. Non autem in materiali ſede dauid ſedit dominus tranſlato iudai co regno ad herodem. ſed ſedem appellat dauid. in q̄ reſedit dn̄s indiſſolubile regnum. Unde ſequitur Et regnabit in domo iacob ineternum ¶ Chriſo᷒ Dicit autem ad preſens domū iacob eos qui de nu mero iudeorum crediderunt in illuꝫ. Ut enim pau lus dicit. Non omnes qui ex iſrahel ſunt hij ſunt iſrahelite. ſed qui ſūt filij ꝓmiſſionis computantur in ſemine ¶ Beda. Uel domum iacob totam eccle ſiam dicit. vel que de bona radice nata. vel cum o leaſter eēt. merito tamem fidei in bonam eſt inſer ta oliuam. ¶ Grecus. Nullius autem eſt ineternū regnare niſi dei ſolius. Quo fit vt & ſi ꝓpter incar natōnem dicatur dauid ſedem accipere tamen idem ipſe inquantuꝫ deus rex eternus agnoſcicur. Se quitur. Et regni eius non erit finis. non ſolum ī quantuꝫ deus eſt. ſed eciam in eo q̄ homo. & in pre ſenti quidem habet regnum multoꝝ. finaliter ve ro vniuerſorum. cum ei omnia ſubiciantur. ¶ Be da. Omittat ergo neſtoriꝰ dicere hominem tm̄ ex virgine natum. & hunc a verbo dei non in vnitate perſone eē receptum. Angelus enim qui eundem ipſum patrem habere dauid. quem filium altiſſimi vocari ꝓnūciat. in duabꝰ naturis vnam criſti per ſonam demonſtrat. Non autem ideo futuri tempo ris verbis angelus vtitur. q̄r ſcd'm hereticos xp̄c ante mariam non fuerit. ſed quia ſecundum ean dem perſonam homo cum deo idem filij nomen ſor titur Sequitur textus

¶ Dixit autem maria ad angelum. Quomodo fiet iſtud. quoniam virum non cognoſco. et reſpondēs angelus dixit ei. Spiritusſanctus ſuperueniet in te. & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoq̄ꝫ & quod naſcetur ex te ſanctum vocabitur filius dei.

¶ Ambroſius. Neq̄ꝫ non credere angelo maria de buit. neq̄ꝫ tam temere vſurpare diuina. Unde dici tur. Dixit autem maria ad angelum. Quomodo fi et iſtud. Temperatior eſt iſta reſpōſio q̄ verba ſa cerdotis. Hec ait. Quomodo fiet iſtud. Ille reſpon dit. Unde hoc ſciam. Negat ille ſe credere & quaſi fidei adhuc alium querit autorem. Iſta ſe facere ꝓ fitetur. nec dubitat eſſe faciendum. q̄ quomodo fiat inquirit. Legerat maria. Ecce cōcipiet in vte ro. & pariet filium. ideo credidit futurum. ſed quo modo fieret. ante non legerat. non eniꝫ quemadmo dum fieret. vel prophete tanto fuerat reuelatum. tantum em̄ miſterium nō hoīs fuit. ſed angeli ore

promendum ¶ Gregorius Nisenus. Attede eciam
munde virginis vocem · partum annunciat angel?
ipsa vero virginitati innititur · Prestanciorem in
corruptibilitatem angelica visione dijudicas. Vn
dicit Quoniam virum non cognosco ¶ Basilius
Cognitio multifarie dicitur · dicitur enim cognitio
nostri conditoris sapiencia · ac magnalium suorum
noticia · necnon mandatorum custodia · et que fit
apud eum appropinquatio et copula nupcialis. vt
hic accipitur. ¶ Gregorius Nisenus. Hec igitur
marie verba · indicium sunt eorum que tractabat
in mentis archano · Nam si causa copule coniuga
lis ioseph desponsari voluisset · cur admiratione duc
ta est. dum sibi narratur conceptio · cum nimirum ip
sa prestolaretur ad temp? mater effici iuxta legis
naturam · Verum · qz oblatum corp? deo · quasi quod
dam ex sacris inuiolabile reseruari decebat · Et ideo
dicit · Quoniam vir non cognosco. q. d. Et si sis an
gelus · tamen qp virum cognoscam · ex impossibili
bus cernitur · Qualiter igitur mater ero carens co
iuge? ioseph quidem in sponsum agnoui ¶ Grecus ·
Sed considera qualiter virgini soluit dubium an
gelus · ac explanat intemeratum connubium et in
effabilem partum · Sequitur enim · Et respondens
angelus dixit ei · Spiritussanctus superueniet in
te · ¶ Chrisostomus · Quasi dicat. Non queras or
dinem naturalem · vbi natura transcendunt et supe
rant · que tractantur · Dicis · Quomodo fiet istud · quo
niam virum non cognosco? quinimmo eo ipso contin
get · qp es coniugis inexperta Nam si virum experta
fuisses · non digna censereris hoc misterio · non qz
prophanum sit coniugium · sed qz virginitas potior ·
Decebat enim communem omnium dominum et in nati
uitate nobiscum participare · et ab ea discrepare ·
Qz enim ex vtero nasceretur · habuit commune nobi
scum · Qz autem absqz concubitu nasceretur · plus a no
bis obtinuit · qp beatum corpus illud quod ob exube
rantem mundiciam virginis marie vt videtur donum
anime ad seipsum allexit · In singulis · n · ceteris vix
vtiqz anima sincera sanctispirit? impetrabit presen
ciam · sed nunc caro receptaculum efficitur spiritus
¶ Grego · Nisenus · Tabulas enim nostre nature
quas culpa confregerat · denuo ver? legislator de ter
ra nostra sibi dolauit absqz concubitu diuinitatis sue
corpus susceptibile creans · qd diuinus digit? scul
psit scilicet spiritus superueniens virgini ¶ Chriso
Insuper et virtus altissimi obumbrabit tibi. Altis
simi regis virtus xpc est qui per aduentum spirit?
sancti formatur in virgine ¶ Grego · xviij · mora ·
Per obumbrationis enim vocabulum incarnandi
dei vtraqz natura significatur · Vmbra enim a lu
mine formatur et corpore · Dum autem per diuini
tatem lumen est · quia ergo lumen incorporeum in
ei? erat vtero corporandum · recte ei dicitur · Vir
tus altissimi obumbrabit tibi · idest corpus in te hu
manitatis accipiet · in corporeum lumen diuinitatis ·
hoc enim marie dicitur propter mentis refrigerium

celitus datum ¶ Beda · Non ergo virili qd cogno
scis semine · sed spiritussancti quo impleris opere con
cipies · concupiscencie in te non erit estus · vbi vm
bram faciet spiritussanctus ¶ Gregorius Nisenus
Vel dicit · Obumbrabit tibi · qz sicut corporis vm
bra precedenciu caractere conformatur · ita inditia
deitatis filij ex virtute generandi patebunt · Sicut
enim in nobis quedam viuifica virtus in materia
corporali conspicitur · quare homo formatur sic in
virgine altissimi virtus per viuificantem spiritum
pariter corpori viuificam materiam carnis ex vir
gineo corpore ad formandum nouum hominem as
sumpsit · Vnde sequitur · Ideoqz et quod nascetur ex te
sanctum · ¶ Athanasius · Profitemur enim quo
niam nature humane assumptum ex maria corp?
verissimum extitit · et idem secundum naturam corpori
nostro · soror namqz nostra maria cum omnes ab
Adam descenderimus · ¶ Basilius · Vnde et pau
lus dicit · Quoniam misit deus filium suum natum
non per mulierem · sed ex muliere. Nam hoc quod
dico per mulierem transituram poterat indicare nati
uitatis sentenciam · Quod autem dicitur ex muliere
manifestat communionem nature geniti respectu pa
rentis · ¶ Gregorius · xviij · mora · Ad distinctionem
autem nostre sanctitatis ihesus singulariter sanct?
nasciturus asseritur · nos quippe et si sancti effici
mur · non tamen nascimur · qz ipsa nature corrup
tibilis cognatione constringimur · Ille autem sol?
veraciter sanctus est · qui ex coniunctione carnalis
copule conceptus non est · Qui non sicut heretic? de
sipit · alter in humanitate · alter in deitate est · vt
purus homo conceptus atqz editus · et post per me
ritum vt deus esset · accepit · Sed nunciante angelo
et adueniente spiritu · mox verbum in vtero · mox
intra vterum verbum caro Vnde sequitur · Voca
bitur filius dei · ¶ Grecus · Tu autem attende qua
liter virgini angelus totam trinitatem edidit · dum
spiritumsanctum commemorat · virtutem · et altissimum
trinitas enim indiuisibilis est textus
¶ Et ecce elisabeth cognata tua et ipsa concepit fi
lium in senectute sua · et hic mensis est sextus illi
que vocatur sterilis · qz non erit impossibile apud
deum omne verbum · Dixit autem maria · Ecce ancil
la domini · fiat mihi secundum verbum tuum · Et
discessit ab illa angelus · ¶ Chrisostomus · Quoni
am precedens dictum superabat virginis mentem
ad humiliora declinauit sermonem per sensibilia
ipsi suadens · Vnde dicit · Et ecce elisabeth cognata
tua · Animaduerte gabrielis industriam · non me
morauit eam sare vel rebecce vel rachelis quia an
tiquiora erant exempla · sed imminens factum in
ducit vt eius mentem corroboret · et ob hoc et eta
tem commemorauit · cum dicit · Et ipsa concepit filium
in senectute sua Et defectum nature · Sequitur · n · Et
hic mensis est sext? illi que vocatur sterilis · Non · n · a prin
cipio concept? elisabeth stati annunciauit · sed acto sex
mensium spacio · vt tumor ventris probibeat argumentum

¶ Gregorius Nazianzenus. Sed queret aliquis.
Qualiter ad dauid xp̄c refertur. Siquidem maria
de ſanguine manauit Aaron. cuius cognatã ange
lus elizabeth aſſeruit. ſed hoc nutu ſuperno cõtigit
vt regium genus ſacerdotali ſtirpi iungeretur vt
xp̄c qui rex eſt & ſacerdos ab vtriſq; ſcd̕m carnem
naſceref. Legit & in Exodo. Quomã aarõ prim⁹
ſcd̕m legem ſacerdos duxit ex tribu iude cõiugem
elizabeth filiam aminadab. & attende ſacratiſſimã
ſpũs adminiſtratõem. dum & hanc zacharie coniu
gem ſtatuit eliſabeth vocari. reducens nos ad illã
eliſabeth quam duxerat aaron ¶ Beda. Sic ergo
ne virgo ſe parere poſſe diffidat. accepit exemplũ
ſterilis anus pariture. vt diſcat omnia deo poſſibi
lia. eciam que nature ordine videntur eẽ contraria
Vnde ſequit. Quia non erit impoſſibile apud deũ
omne verbum ¶ Criſoſto. Ipſe namq; cũ ſit natu
re dñs cuncta poteſt. cum velit. qui cũcta peragit
& diſponit. vite mortiſq; loca gubernans. ¶ Au
guſtin⁹ cõtra fauſtum. Quiſquis autem dicit. Si
omnipotens deus eſt. faciat vt ea que facta ſunt.
facta non fuerint. non percipit ſe dicere. vt ea que
vera ſũt. eoipſo q2 vera ſunt. falſa ſint. Poteſt em̄
facere q2 aliquid non ſit. quod erat. velut cum ali
quem qui cepit eẽ naſcendo. faciat non eẽ moriendo
Quis aũt dicat vt id quod iam non eſt. faciat non
eẽ. Quicquid enim preteritũ eſt iam non eſt. ſi de ip
ſo fieri aliquid poteſt. adhuc eſt de quo fiat. Et ſi
eſt. quomodo preteritũ ẽ? non ergo ẽ. qd̕ vere dix
imus fuiſſe. ſed ideo verũ eſt illud fuiſſe. quia in no
ſtra ſentẽtia verũ eſt. non in ea re que iam non eſt
hanc autẽ ſentẽtiã deus falſam facere non poteſt.
Omnipotentem aũt deum non ita dicimus ac ſi eũ
etiã mori poſſe credamus. Ille plane omnipotens
vere ſolus dicit. qd̕ vere eſt. etiã a quo ſolo ẽ quic
quid aliquo modo eſt ¶ Ambroſius. Vide autem
humilitatem virginis. vide deuotõem. Sequitur
em̄. Dixit autem maria. Ecce ancilla domini. An
cillam ſe dicit que mater eligitur. nec repentina ex
altata promiſſione eſt. Mitem. n. humilemq; pari
tura. humilitatem debuit etiam ipſa preferre. ſimul
eciam ancillam ſe dicendo nullã ſibi prerogatiuaz
tante gratie vendicauit. quin faceret. quod iubere
tur. Vnde ſequitur Fiat mihi ſcd̕m verbum tuuz
Habes obſequium. vide votuz. Ecce ancilla domi
ni apparatus officij eſt. Fiat michi ſcd̕m verbum
tuum. conceptus eſt voti ¶ Euſebius. Alius aliud
Quiddã in preſenti ſermone virginis extollet api
cibus. hic quidam cõſtanciã. hic obediencie prom
titudinem. alius q2 non allecta eſt tam ſplendidis
et arduis per magnum archangelũ promiſſis polli
citis. alius q2 non exceſſit modum in dando inſtan
cias. ſed eq̃liter cauit & eue leuitatem & zacharie
inobedientiam. mihi aũt humilitatis profunditas
non minus cõſpicitur admiranda ¶ Gregorius.
xviij. mora. Per ineffabile namq; ſacramentum
concepto ſancto partu inuiolabili ſcd̕m veritatez
vtriuſq; nature eadem virgo ancilla domini fuit et
mater ¶ Beda. Accepto autem virginis conſenſu
mox angelus celeſtia repetit. Vnde ſequit. Et di
ſceſſit ab illa angelus ¶ Euſebius. Non ſolum im
petrans quod optabat. ſed ſtupẽs in virginea for
ma & virtutis plenitudine. Sequitur textus

¶ Exurgens autem Maria in diebus illis abijt in
montana cum feſtinatõe in ciuitatem iuda. & ĩtra
uit domum zacharie. & ſalutauit eliſabeth. Et
factum eſt vt audiuit ſalutatõnem marie eliſabeth
exultauit infans in vtero eius. Et repleta eſt ſpũ
ſancto elizabeth. & exclamauit voce magna. & di
xit. Benedicta tu in mulierib⁹ & benedictus fruc
tus ventris tui. Et vnde hoc mihi vt veniat mat
domini mei ad me? ecce enim vt facta eſt vox ſalu
tatõnis tue in aurib⁹ meis. exultauit in gaudio in
fans in vtero meo. Et beata que credidiſti quomã
perficientur ea que dicta ſunt tibi a domino. ¶ Am
broſius. Angelus cum abſcondita nunciaret vt fi
des aſtrueretur exemplo femine ſterilis conceptũ
virginis nunciat. Vbi hoc audiuit maria nõ qua
ſi incredula de oraculo nec quaſi incerta de nuntõ
nec quaſi dubitans de exemplo. ſed quaſi leta pro
voto. religioſa pro offitõ. feſtina pre gaudio ĩ mõ
tana perrexit. Vnde dicitur. Exurgẽs aũt maria
in dieb⁹ illis abijt in montana. Quo enim iam deo
plena niſi ad ſuperiora cũ feſtinatõe conſcenderet?
¶ Origenes. Iheſus enim qui in vtero illius erat
feſtinabat adhuc in ventre matris Iohannem poſi
tum ſanctificare. Vnde ſequitur. Cum feſtinatõe
¶ Ambroſius. Neſcit tarda molimina ſpiritusſan
cti gracia. Diſcite virgines non demorari in pla
teis non aliquos in publico miſcere ſermones.
¶ Theophilus. Propter hoc abijt in montana.
quia zacharias in montanis habitabat. Vnde ſe
quitur. In ciuitatem iuda. & intrauit domũ zach
arie. ¶ Ambroſius. Diſcite vos ſancte mulieres
ſedulitatem quam pregnantib⁹ debeatis exhibere
cognatis. Mariam autem que ſola in intimis pene
trabilibus verſabatur. non a publico virginitatis
pudor. non a ſtudio aſperitas montium. non ab
offitõ prolixitas itineris retardauit. Diſcite eciã
virgines humilitatem marie venit propinqua ad
proximam. iunior ad ſeniorem. Nec ſolum venit
ſed et prior ſalutauit. Vnde ſequitur. Et ſaluta
uit elizabeth. Decet enim vt quanto caſtior vir
go tanto humilior ſit. noueritq; deferre ſeniorib⁹
Sit magiſtra humilitatis in qua eſt profeſſio ca
ſtitatis. Eſt eciam cauſa pietatis. quia ſuperior
venit ad inferiorem. vt inferior adiuuetur. Maria
ad eliſabeth. Criſtus ad iohannem. ¶ Chriſo
ſtomus. ſuper matheum. Vel aliter celabat que
ſupradicta ſunt in ſe virgo. nec cuiquam hominũ
pandit. non enim credebat ab alijs poſſe fidem ad
hiberi mirandis relatibus. ymmo magis putabat
ſe pati conuitia ſi diceret. quaſi volens ſcelus pro
prium palliare ¶ Grecus. Ad ſolam autez refugit

Eliſabeth. Hic enim conſueuerat ꝓpter cognationē
et ꝓpter ceteram huiuſmodi coniunctionem ¶ Am
broſius. Cito autem euentus marie & preſentie do
minice beneficia declarantur. Nam ſequitur. Et fa
ctum eſt vt audiuit ſalutatōnem marie eliſabeth.
exultauit infans in vtero eius. Vide diſtinctionē
ſingulorumqꝫ verborum ꝓprietates. Vocem prior
eliſabeth audiuit. ſed Johannes prior graciam ſen
ſit. Illa nature ordine audiuit. iſte exultauit raci
one myſterij. Illa marie. iſte domini ſenſit aduen-
tum. ¶ Grecus. Propheta enī parente acutius vi
det. & audit. ſalutatqꝫ ꝓphetatum. ſed quoniā ver
bis non poterat. ſaltat in vtō. quod maximum ex
iſtit in gaudio. quis vnq̃ nouit tripudium nati-
uitate antiquius? Inſinuauit gracia quē nature ig
nota extiterant. recluſus ventre miles agnouit do
minum. ac regem oriturum. ventris tegmine non
obſtante miſtice viſioni. Inſpexit enim nō palpe-
bris. ſed ſpiritu. ¶ Origenes. Non autem antea
repletus fuerat ſpiritu donec aſſiſteret. que xp̄m
gerebat in vtero. Tunc autem & ſpiritu erat ple
nus et reſultabat in parēte. Vnde ſequitur. Et re
pleta eſt ſpirituſancto eliſabeth. Non aūt dubium
eſt. quin que tunc repleta eſt ſpirituſancto. ꝓpter
filium ſit repleta ¶ Ambrō. Illa autem que ſe oc
cultauerat. & conceperat filium. iactare ſe cepit qꝛ
generabat ꝓphetam. & que erubeſcebat ante. bene
dicit. Vnde ſequitur. Et exclamauit voce magna
et dixit. Benedicta tu inter mulieres. Magna vo
ce clamauit. verbi domini ſenſit aduētum. quia re
ligioſum credidit partum ¶ Origenes. Dicit aūt
Benedicta tu inter mulieres. Nulla enim vnq̃ tā
te fuit gracie particeps aut eē poterit. Vnus enim
diuini germinis parens eſt vnica. ¶ Beda. Eadē
autem voce ab eliſabeth qua a gabriele benedicit̃.
quatenus & angelis & hominibꝰ veneranda mon-
ſtretur ¶ Theophilus. Quia vero alie ſancte mu
lieres fuerunt que tamen genuerunt filios peccato
inquinatos. ſubiungit. Et benedictus fruct? ven
tris tui. Vel aliter intelligitur. dixerat. Benedic
ta tu inter mulieres. Deinde quaſi interrogāte ali
quo quare? ſubiungit. Et benedictus fructus ven
tris tui. ſicut dicitur in pſalmo. Benedict? qui ve
nit in nomine domini deus dominus & illuxit nob.
Conſueuit enim ſacra ſcriptura et. pro qꝛ recipere.
¶ Origenes. Fructū autem ventris dei genitricis
dn̄m dixit. qꝛ nequaq̃ ex viro. ſed ex ſola maria
proceſſit. Nam qui ſemen ſumpſerunt a patribus
fructus eorum exiſtunt ¶ Grecus. Sol? ergo hic
fruct? bn̄dictus. qꝛ & abſqꝫ viro & abſqꝫ peccato
ꝓducit̃. ¶ Beda. Iſte eſt fructus qui dauid pro
mittitur. De fructu ventris tui ponam ſuper ſedē
tuam. ¶ Seuerus. In qua parte emergit eutycis
redargutō dum fructus ventris xp̄c aſſeritur. Om
nis enim fructus eſt eiuſdem nature cum planta.
Vnde & virginem relinquitur eiuſdem fuiſſe natu
re cum ſecundo adam qui tollit peccata mundi.

Sed & qui phantaſticam opinionem de carne cri
ſti confingunt. in vero dei genitricis partu erube-
ſcant. Nam ipſe fructus ex ipſa ſubſtancia proce
dit arboris. Vbi ſunt eciam dicentes quaſi per aq̃
ductum xp̄m tranſiſſe per virginem. aduertant ex
dictis eliſabeth quam repleuit ſpiritus. xp̄m fruc
tum fuiſſe ventris. Sequitur. Vnde hoc michi
vt veniat mater domini mei ad me ¶ Ambroſius
Non quaſi ignorans dicit. Scit enim eſſe ſancti
ſpiritus gratiam. & operatōnem vt mater domini
matrem prophete ad profectum ſui pignoris ſalu
tet. ſed quaſi non humani hoc meriti. ſed diuine
gracie munus eſſe cognoſcat. ita dicit. Vnde hoc
mihi. hoc eſt qua iuſticia. quibꝰ factis. pro quibꝰ
meritis. ¶ Origenes. Conuenit autem hec dicēs
cum filio. nam & iohannes indignum ſe ſentiebat
aduentu criſti ad ipſum. Matrem autem domini
nuncupat adhuc virginem exiſtentem. preoccu-
pans euentum ex dicto prophetico. Diuina autem
promiſſio duxerat mariam ad eliſabeth. vt Johan
nis teſtimonium ab vtero perueniret ad dominum
Et tunc enim iohannem dominus in prophetam
conſtituit. Vnde ſequitur. Ecce enim vt facta eſt
vox ſalutatōnis tue in auribus meis exultauit in-
fans in vtero meo. ¶ Auguſtinus ad dardanum
Hoc autem vt diceret ſicut euangeliſta prelocut?
eſt. repleta eſt ſpiritu ſancto. quo proculdubio re-
uelante cognouit. quid illa exultatō ſignificaſſet.
īfantis enim illius veniſſe matrem. cuius ipſe pre
curſor & demonſtrator eſſet futurus. Potuit ergo
eē iſta ſignificatō rei tante a maioribus cognoſcen
de non a paruulo cognite. non enim dixit. exulta
uit in fide infans in vtero meo. ſed exultauit in
gaudio. Videmus autem exultatōnem non ſoluꝫ
paruulorum. ſed etiam pecorum. non vtiqꝫ de ali-
qua fide vel religione vel quacunqꝫ ratōnabili cog
nitōne venientem. ſed hec inuſitata & noua exti
tit. quia in vtero & eius aduentu que omnium ſal
uatorem fuerat paritura. Ideo hec exultatō & tam
quam matri domini reddita reſalutatō ſicut ſolent
miracula fieri. facta eſt diuinitus in infante. non
humanitus ab infante. q̃q̃ etiam ſi vſqꝫ adeo in
illo puero eſt acceleratus vſus ratōnis & volunta
tis. vt intra viſcera materna iam poſſet agnoſcere
credere. conſentire. Eciam hoc in miraculis ha-
bendum diuine potentie. non ad humane trahen
dum exemplar nature. ¶ Origenes. Venerat au
tem mater domini viſura eliſabeth miraculoſum cō
ceptum quem retulerat angelus. vt per hoc ſequa
tur credulitas pocioris ad virginem manaturi Et
ad hanc fidem facit ſermo eliſabeth dicentis. Et be
ata que credidiſti. quoniam perficientur ea que di-
cta ſunt. tibi a domino. ¶ Ambroſius. Vides
minime dubitaſſe mariam. ſed credidiſſe. & ideo
fructum fidei conſecutam. ¶ Beda. Necmirum.
ſi domin? redempturus mundum. opatōem ſuā in
choauit a mr̄e. vt p quā ſal? oībꝰ parabat̃. eadem

perſona fructum ſalutis hauriret ex pignore ·
¶ Ambro · Sed & vos beati qui audiuiſtis & cre
didiſtis · Quecunqꝫ enim crediderit aīa & cōcipit
et generat dei verbū & opera eiꝰ agnoſcit ¶ Beda
Omnis autem anima que verbum dei mente con
cepit · virtutum ſtatim celſa cacumina greſſu
conſcendit amoris · quatenꝰ ciuitatem iuda · i · cōfeſ
ſionis & laudis arcem penetrare & vſqꝫ ad pfectō
nem fidei · ſpei & caritatis · quaſi trib9 in ea menſi
bus valeat cōmorari ¶ Grego · ſup ezech · Simul
et de preterito & de preſenti & de futuro per ꝓphecie
ſpiritū tacta ē · que & eam ꝓmiſſionib9 angeli cre-
didiſſe cognouit · & matrē nominās q̃ redemptorez
humani generis in vtero portare intellexit · eciam
cū omnia perficienda prediceret · quid eciam de fu
turo ſequeret aſpexit · Sequitur textus
¶ Et ait Maria · Magnificat anima mea dominuꝫ
¶ Ambro · Sicut peccatum a mulierib9 cepit · ita
& bona a mulierib9 inchoant · Vnde non ocioſum
videt ꝙ & ante Iohannē eliſabeth ꝓphetizat · &
Maria ante domini generatōem · Sequit autem vt
Marie quo pſona melior · eo ꝓphecia ſit plenior
¶ Baſilius · Virgo eni intentōe ſublimi ac ſpecu-
latōe ꝓfunda immenſitatem cōtemplans miſterij ·
quaſi ꝓfundius gradiens magnificat deū · Vn̄ dici
tur · Et ait Maria · Magnificat anima mea dominū
¶ Grecus · quaſi diceret Mirabilia que deus p̄nū
ciauit · in meo corpore exercebit · ſed anima mea in
fructuoſa apud deum non erit · Conuenit aūt mihi
et voluntatis fructū afferre · Nam quantū amplo
decorꝫ miraculo tantū teneor glorificare in me mira
bilia operantē ¶ Origenes · Si aūt dn̄s nec aug
mentum nec detrimentum recipere poteſt · quid eſt
quod Maria loquit · Magnificat anima mea domi
num ? Sed ſi conſiderē dn̄m ſaluatorē ymaginē eē
inuiſibilis dei · & animam factam ad eius ymaginē
vt ſit ymago ymaginis · tunc videbo qm̄ in exem
plo eoꝝ qui ſolent ymagines pingē · qn̄ magnifica
uero animam meaꝫ · opere · cogitatōe · ſermone · tūc
ymago dei grandis efficit · vt ipſe dn̄s cuiꝰ yma
go eſt in anima mea magnificatur · Textus
¶ Et exultauit ſpūs meus in deo ſalutari meo
¶ Baſilius · Primꝰ ſpūs fructꝰ ē pax & gaudiuꝫ
Quia ergo virgo ſancta totam ſibi hauſerat ſpūs
gratiam · merito ſubiungit · Et exultauit ſpūs me
us in deo ſalutari meo · Idem animam dicit & ſpm̄
Conſueta aūt in ſcripturis exultatōnis ꝓlatō · inſi
nuat alacrē quendā & iocoſū habitū anime in hijs
qui digni ſūt · Proinde virgo exultat in domino in
effabili cordis tripudio · & reſultatōne in ſtrepitu
honeſti effectꝰ · Sequit · In deo ſalutari meo ·
¶ Beda · Quia eiuſdem Ihesu · i · ſaluatoris ſpūs
virginis · eterna diuinitate letatur · cuius caro tē-
porali conceptōe fetat · ¶ Ambroſius · Magnificat
ergo anima Marie dominum · & exultat ſpiritus
eius in deo · eo ꝙ anima & ſpū patre filioqꝫ deuota
vnum deum per quē omnia pio venerant affectu ·
Sic autēꝫ in ſingulis Marie anima vt magnificet
dominum · Sit in ſingulis ſpiritus Marie vt exul
tet in domino · Si ſcdm carnē vna mater eſt xp̄i ·
ſcdm fidem tamen omnium fructus eſt xp̄c · Om
nis enim anima accipit dei verbum · ſi tamen im
maculata & immunis a vicijs ītemerata caſtimo
nium pudoris cuſtodiat · ¶ Theophilus · Ille au
tem deum magnificat qui digne ſequitur criſtum
et dum criſtianus vocatur · criſti non minuit dig-
nitatem magna & celeſtia operando · et tunc ſpiri
tus eius ideſt ſpirituale criſma exultabit ideſt per
ficiet · & non mortificabitur ¶ Baſilius · Si quan
do vero lux in cor ſuum irrepſerit & ad deum dili-
gendum & contempnenda corporea · per illam ob-
ſcuram & breuem ymaginem perfectam percipere
iuſtorum conſcientiam abſqꝫ vlla difficultate con
ſequencium in domino gaudium · ¶ Origenes ·
Prius autem anima magnificat dominum vt po
ſtea exultet in deo · niſi enim antea crediderimus
exultare nō poſſumꝰ Sequitur textus
¶ Quia reſpexit humilitatem ancille ſue · ecce eniꝫ
ex hoc beatam me dicent omnes generationes ·
¶ Grecꝰ expoſitor · Cauſā manifeſtat cur ſe mag
nificare deum deceat · ac exultare in illo dicens ·
Quia reſpexit humilitatem ancille ſue · quaſi di-
ceret · Ipſe prouidit non ego expectaui · humilib9
eram contenta · Nunc autem ad ineffabile conſiliū
eligor · & exaltor de terra ad ſidera · ¶ Auguſtinꝰ
in ſermone de aſſumptione · O vera humilitas · que
deum hominibus peperit · vitam mortalibus edidit
celos innouauit · mundum purificauit · paradiſum
aperuit · & hominum animas liberauit · Facta eſt
Marie humilitas ſcala celeſtis · per quam deus de
ſcendit ad terras · Quid enim eſt dicere reſpexit ·
niſi approbauit · Multi enim videntur in conſpectu
hominum humiles eſſe · ſed eorum humilitas a do
mino non reſpicitur · Si enim veraciter humiles
eſſent · deinde ab hominibus non ſe laudari vellēt ·
non in hoc mundo · ſed in deo ſpiritus eorum exul
taret · ¶ Origenes · Sed quid humile atqꝫ deiectū
que dei filium geſtabat in vtero ? Sed conſidera
quoniam humilitas in ſcripturis vna de virtutibꝰ
predicatur · que a philoſophis modeſtia dicitur ·
Sed & nos eam poſſumus appellare quodam cir
cuitu · cum aliquis non eſt inflatus · ſed ipſe ſe de
icit · ¶ Beda · Cuius autem humilitas reſpicitur
recte beata ab omnibus cognominatur · Vnde ſe
quitur · Ecce enim ex hoc beatam me dicent om̄es
generatōnes · ¶ Athanaſius · Si enim ſecundum
prophetam · Beati ſunt qui habent ſemen in ſion ·
et proximos in hieruſalem · quantum debet eſſe
preconium diuine ac ſacroſancte virginis Marie ·
que ſecundum carnem vbi genitrix eſt effecta
¶ Grecus · Non autem ſe beatam appellat inani
vexata gloria · Vnde enim focus in ipſa ſuperbie
que ſe ancillā dn̄i nūcupauit · ſꝫ ſacro tacta ſpū q̄
futura ſūt pſciuit ¶ Beda · Decebat · n · vt ſicut per

ſuperbiam primi parentis mors in mundum intra
uit · ita per humilitatem Marie vite introitus vi-
deretur · Theophil⁹ · Et ideo dicit omnes gene
ratiões · Non ſolum Eliſabeth · ſed etiam omnes
credentium natiões ſequit² textꝰ

Quia fecit mihi magna qui potẽs eſt · & ſanctũ
nomen eius. Theophi. Oſtendit virgo nõ per
ſuam virtutem ſe beatam predicandã · ſed cauſam
aſſignat dicens · Quia fecit mihi magna qui potẽs
eſt. Que tibi magna fecit ? credo vt creatura ede-
res creatorem · famula dominũ generares. vt per
te mundum deus redimeret · per te illuminaret · ꝑ
te ad vitam reuocaret · Titus · Quomodo vero
magna niſi ꝙ manens illibata concipio ſuperans
nutu dei naturã Digna reputata ſum viro · nõ quo
modocũqꝫ genetrix effici · ſed vnigeniti ſaluatoris
Beda. Reſpicit autẽ hoc ad inicium carminis
vbi dictum eſt. Magnificat anima mea dominum.
Sola enĩ anima illa cui dñs magna facere dignat᷑
dignis eũ preconijs magnificare poteſt. Titus
Dicit autem Qui potens eſt · vt ſi quis diffidat in
cõceptiõis negotiõ · dum virgo manens concepit ·
retorqueat miraculum ad potenciam operãtis · Nec
qꝛ vnigenitus acceſſit ad feminã · ex hoc inquinat᷑
qꝛ ſanctum eſt nomen eius. Baſilius · Sanctũ
vero dicit᷑ nomen dei · non qꝛ in ſillabis quandam
ſignificatiuam virtutẽ cõtineat · ſed qꝛ quomodoli
bet dei ſpeculatiõ ſancta dinoſcit᷑ & ſincera · Be
da · Singularis enim potentie diuine tranſcendit
omnez creaturam & ab vniuerſis que fecit lege ſe
gregatur · quod greca locutiõne melius intelligitur
In quo ipſum verbum quod dicit᷑ agion quaſi ex
tra terram eẽ ſignificat · ſequit² textꝰ

Et miſericordia eius a progenie in progenies ti
mentibꝫ eum Beda. A ſpecialibꝫ ſe donis ad ge-
neralia dei iudicia cõuertens · tocius humani gene
ris ſtatum deſcribit ſubdens · Et miſericordia eius
a progenie in progenies timentibꝫ eum · quaſi dice
ret · Non ſolum mihi fecit magna qui potens eſt.
ſed & in omni gente qui timet deum acceptus eſt
illi · Origen · Miſericordia enim dei vt dicit Au
guſtinus · Non in vna generatiõe · ſed in ſempiter
num extenditur a generatiõe in generatiõem Gre
cus · Et miſericordia eius quam habet in generati-
one generatiõnum · ego concipio · ac ipſe corpori ani
mato cõiungitur · Noſtram tractans ſalutem ſoli⁹
intuitu pietatis · Miſeretur aũt non qualitercũqꝫ
ſed hijs quos timor eius cõpeſcuit in qualibet nati
one. Vnde dicit᷑ · Timentibꝫ eum · qui ſcilicet pe
nitencia ducti & ad fidẽ & penitenciam cõuertunt᷑
Nam qui obſtinati ſunt · incredulitatis vitiõ · clau
ſerunt ſibi ianuam pietatis · Theophilus · Vel
per hoc innuit ꝙ timẽtes miſericordiam conſequẽ
tur in generatiõe iſta · ideſt in preſenti ſeculo & fu
turam ideſt in ſeculo futuro · In hoc ſeculo centu-
plum accipientes · in illo vero multo maiora Tex
Fecit potenciã in brachio ſuo diſperſit ſupbos
mente cordis ſui · Beda · Humani generis ſtatũ
deſcribens quid ſuperbi & quid humiles mereãtur
oſtendit dicens · Fecit potentiam in brachio ſuo · i ·
ĩ ipſo dei filio · Sicut · n · tuum brachium eſt q̊ ope
raris · ſic brachium dei dictum eſt eius verbũ · per
quod operatus eſt mundum · Origenes · Timen
tibus autez ſe fecit potenciã in brachio ſuo · qꝛ licꝫ
infirmus ad deum acceſſeris · ſi timueris eum · pro
miſſam virtutem cõſequeris · Theophilus · In
brachio ſuo ſcilicet eius filio incarnato potenciam
fecit · qꝛ natura deuicta eſt virgine parente & deo
humanato · Grecus · Vel dicit fecit · pro faciet
potenciam · non vt dudum per moiſen cõtra egip
cios · nec per angelum puta · quando multa milia
rebellium proſtrauit Aſſyriorum · nec quoqꝫ alio
mediante · niſi in ꝓprio brachio triumphum docu
it intelligibiles hoſtes ſuperando. Vnde ſequitur
Diſperſit ſuperbos mente cordis ſui · ſcilicet quam
libet mentem elatam · non parentem eius aduentui
quin etiam aperuit & vicioſas oſtendit ſuperbas
cogitatiões eorum · Cirillus · Magis autẽ ꝓprie
demonum hoſtili caterua intelligenda ſũt hic · hos
enim ſeuientes in terra diſſipauit aduemens domi
nus · & compeditos ab eis obedientie ſue reſtituit ·
Theophilus · Poteſt eciam hoc de iudeis intel-
ligi · quos in omnem diſperſit regionem · ſicut nũc
diſperſi ſunt · Sequitur textus

Depoſuit potentes de ſede · & exaltauit humi-
les · Beda · Quod dixit · fecit potenciam in bra
chio ſuo · & quod premiſerat · Et miſericordia eius
a progenie in progenies · His verſiculis per ſingu
la continuata eſt annectendum · qꝛ ſcilicet per om
nes ſeculi generatiões & perire ſuperbi & humiles
exaltari · pia iuſtaqꝫ diuine potentie diſpenſatiõne
non ceſſant · Vnde dicitur · Depoſuit potentes de
ſede & exaltauit humiles Cirillus · Magna ſapi
ebant demones & dyabolus gentilium ſapientes
pharisei & ſcribe · hos tñ depoſuit erexitqꝫ humili
antes ſe ſub potenti manu dei · dans illis virtutem
calcandi ſerpẽtes & ſcorpiones · omnẽqꝫ poteſtatẽ
inimici · Erãt & quandoqꝫ iudei poteſtate ſuperbi ·
ſed proſtrauit hos incredulitas · Ex gentibꝫ autem
ignobiles & humiles per fidem ad apicem conſcen
derũt Grecus · Deitatis enim tribunal noſter in
tellectus eẽ cognoſcitur · ſed inique virtutes poſt
tranſgreſſionẽ incubuerũt precordijs prothoplaſti
tamqꝫ in proprio ſolio · Ob hoc ergo venit domin⁹
ſpiritus iniquos eiecit a ſedibꝫ voluntatũ & ꝓſtra
tos a demonijs exaltauit · eoꝝ cõſciencias purgans
et eoꝝ mentem ſtatuens ꝓpriam ſedẽ · Textꝰ

Eſurientes impleuit bonis & diuites dimiſit in
anes Gloſa · Quia humana proſperitas precipue
in honoribꝫ potẽtatuũ · & in abũdancia diuiciaꝝ cõ
ſiſtẽ vid᷑ · poſt deiectionẽ potenciũ · & exaltatiõem
hũiliũ · & diuitũ exīanitõe · & paupũ repletiõe mẽti
onẽ facit di · Eſuriẽtes ĩple · bo · & di · dimi · inanes
Baſil · Diſponit quidẽ nos pñs verbũ etiã q̊ ad

ſenſibilia edocens rerum mūdanaꝝ incertitudinē
Caduca ſiquidem ſunt hec. ſicut vnda que ab im
petu ventoꝝ hincinde diffundit. intellectualiter
autē ſumendo eſuriebat genus humanū exceptis
iudeis. hos namqꝫ ditauerat legis traditō & ſan
ctorum dogmata ꝓphetaꝝ. Quia vero non humi
lit deſerūt vbo humanato dimiſſi ſunt inanes. ni
hil deferentes. non fidem. non ſcienciā & ſpe bono
rum priuati ſūt. & a terrena hieruſalē & a vita fu
tura excluſi. Quos vero de gentibꝫ fames & ſitis
cōtriuerat. cū heſiſſent domino repleti ſūt ſpirita
libꝫ bonis. Gloſa. Qui eciam eterna toto ſtudio
quaſi eſurientes deſiderāt. ſaturabunt. cū xpc ap
paruerit in gloria. ꝫ qui terrenis gaudent in fine
tucius beatitudinis inanes dimittent. Textus
Suſcepit iſrahel puerū ſuū recordat᷒ miſericor
die ſue. Sicut locutus eſt ad patres noſtros abra
ham & ſemini eius in ſecula. Gloſa. Poſt ge
neralem diuine pietatis & iuſticie cōmemoratōem
ad ſingularem noue incarnatōis diſpenſatōeꝫ con
uertit verba dicens. Suſcepit iſrahel puerū ſuuꝫ
quaſi medic᷒ egrum. viſibilis in homines factus
vt faceret iſrahel idest videntem deum pueruꝫ ſu
um. Beda. Obedientem ſcilicet & humilem. nā
qui cōtemnit humiliari. non poteſt ſaluari. Ba
ſilius. Iſrahel. n. dicit non materialem quem ſola
nobilitabat appellatō. ſed ſpiritaleꝫ q̄ nomen fidei
retinebit. habēs oculos tendentes ad deum viden
dum per fidem. poteſt eciam ad iſrahel carnalem
hoc adaptari. cum ex eo infiniti crediderunt. Hoc
aūt fecit recordat᷒ miſericordie ſue. Hoc. n. ipleuit
qḋ Abra. pmiſ. di. qm̄ bn̄dicentur in ſemine tuo
omnes cognitōes terre. Huius ergo promiſſionis
dei genitrix recordata dicebat. Sicut locutus eſt
ad patres noſtros abraham & ſemini eius in ſecu
la. Nam & abrahe dictum eſt. Statuā pactū meū
inter me & te. & int̄ ſemē tuū poſt te in generatō
nibꝫ ſuis federe ſempiterno. vt ſim de᷒ tu᷒ & ſemi
nis tui poſt te. Beda. Semen aūt dicit non tam
carne ꝓgenit᷒ q̄ꝫ fidei eius veſtigia ſecutus. qui
bus aduentus ſaluatoris in ſecula ꝓmiſſus eſt
Gloſa. Quia ipſa promiſſio hereditatis nullo
fine claudet. & vſqꝫ in finem ſeculi credentes non
deerunt. & beatitudinis gloria erit perhennis
Manſit autem Maria cum illa quaſi menſibus
tribus & reuerſa eſt in domum ſuam. Ambro.
Tamdiu manſit Maria q̄diu Eliſabeth pariendi
tempus impleret. Unde dicit. Māſit autē Maria
cum illa quaſi tribꝫ mēſibꝫ. Hiero. In ſexto eniꝫ
menſe conceptōnis precurſoris venit angelus ad
Mariam que manſit cū Eliſabeth menſibꝫ tribus
et ſic nouem menſes implent. Ambro. Non at
ſola familiaritas eſt cauſa qꝫ diu manſit. ſed etiā
tanti nati ꝑfectio. Nam ſi primo ingreſſu tantus
ꝓgreſſus extitit vt ad ſalutatōꝫ Mar. exultaret i
fans in vtero. repleret ſpirituſancto mater infan
tis. quantū putamus vſu tanti tēporis ſancte Ma
rie addidiſſe preſentiam. Bene ergo inducitur ꝫ
exhibuiſſe officium & miſticū numeruꝫ cuſtodiſ
ſe. Beda. Anima. n. caſta que ſpiritalis verbi
deſiderium concipit. neceſſe eſt vt alta celeſtis ex
ercitus iuga ſubeat. & quaſi trium menſium dies
ibi demorata. quouſqꝫ fidei & ſpei & caritatis luce
radietur. perſeuerare non deſiſtat. Theophilus
Quādo vero Eliſabeth paritura erat virgo receſſit
Unde ſequit. Et reuerſa eſt in domum ſuā. ſcili
cet ꝓpter multitudinem que ad partum cōgregari
debebat. Inconueniēs auteꝫ erat in talibꝫ virginē
eē preſentem. Grecus. Mos enī eſt virginibus
cedere. quociens pregnās parit. vt aūt ꝓpriā ap
plicuit domū. alio qui dē nullaten᷒ abījt. ibi vero
manebat vlterius donec adeſſet part᷒ horā cogno
uit. ibiqꝫ ioſeph dubitans ab angelo edocet. Textus
Eliſabeth aūt impletū eſt tempus pariendi. & pe
perit filium. & audierūt vicini & cognati eius qꝫ
magnificauit domin᷒ miſericordiam ſuā cū illa. &
congratulabant ei. Ambroſius. Si diligenter
aduertas. plenitudinis verbum. nuſqꝫ inuenies
poſitum niſi in generatōe iuſtorum. Unde & nūc
dicitur. Eliſabeth autem impletū eſt temp᷒ pari
endi. Plenitudinem enim habet iuſti vita. inanes
autem ſunt dies ipiorum. Criſoſtomus. Idcir
co autem deus Eliſabeth partum retardauit. vt
gaudium augeretur. & famoſiorem faceret muli
erem. Unde ſequitur. Et audierunt vicini & co
gnati eius qꝫ magnificauit dominus miſericordiā
ſuam cum illa et congra. ei. Nam qui ſterilitatem
eius cognouerant teſtes diuine gratie ſunt effec
ti. Nemo autem viſo infante cum ſilentō diſcede
bat. ſed deum qui illum ex inſperatō cōceſſerat col
laudabat. Ambroſius. Habet enim ſanctorum
editō leticiam plurimorum quoniam commune ē
bonum. Iuſticia. n. communis eſt virtus & ideo
in ortu iuſti future vite inſigne premittitur. &
gratia ſecuture virtutis exultatōe vicinorum pre
figurante ſignificatur. Textus
Et factum eſt in die octauo venerunt circumci
dere puerum. & vocabant eum nomine patris ſui
zachariam. Et reſpondens mater eius dixit. ne
quaqꝫ. ſed vocabitur Iohannes. & dixerunt ad
illam. quia nemo eſt in cognatōe tua qui vocetur
hoc nomine. Innuebant autem patri quem vellet
vocari eum. et poſtulans pugillarem ſcripſit. di
cens. Iohannes eſt nomen eius. & mirati ſūt vni
uerſi. Apertū eſt at̄ illico os eius & lingua eius &
loquebatur benedicens deum. Criſoſtomus
Circumciſionis norma primo tradita eſt abrahe
in ſignum diſtinctionis. vt genus patriarche im
permixtum conſeruetur. & ſic promiſſa bona con
ſeq valeāt. Ubi aūt pacti conſumat̄ negotiū. ap
poſitū ſignū de medio tollit̄. ſic igit̄ & p xpm cir
cūciſiōe ceſſante baptiſm᷒ ſuccedit. ꝫ antea Iohā
nē circūcidi decebat. Vn̄ dr̄. Et factum eſt in die
octauo venerunt circūcidere pueꝝ. dixerat enim

dominus · Infans · viij · dierum circūcidatur in vo
bis. Hanc autē temporis menſurā a diuina clemē
cia cōſtitutam autumo duplici de cauſa · Primo
quidem vt in tenerrima etate leuius paciatur do=
lorem ſectionis carnis · Secundo vt ex ipſis ope
ribꝰ moneamur qm̄ hoc agebat̄ in ſignū · Tener
em̄ puer minime diſcernit q̄ circa ipſū fiūt. Poſt
circumciſionem aūt nomē imponebat̄ . Vn̄ ſequi
tur · Et vocabant eum nomine patris ſui zachari=
am. Hoc autē ideo fiebat. qꝛ prius oportet ſumē
ſignaculum domini. & poſtea nomen humanum
Vel qꝛ nullus niſi prius abiciat carnalia (qđ ſig=
nificat circūciſio) dignus eſt ꝙ in libro vite nom̄
eius ſcribat̄ ❡ Ambro. Mire aūt ſanctꝰ euange
liſta premittendum putauit. ꝙ plurimi infantem
patris nomine zachariam appellandū putarunt ·
vt aduertas matri non nomen alicuiꝰ diſplicuiſſe
de generis. ſed id ſancto infuſum ſpū · quod ob an
gelo ante zacharie fuerat p̄nunciatum. Et quidē
ille mutus intimare vocabulum filij nequit vxo
ri. ſed per prophetiam Elizabet didicit. quod nō di
dicerat a marito. Vnde ſequit̄ · Et reſpondēs ma
ter eius dixit · Nequaq̄. ſed vocabit̄ Johannes ·
Nec mireris ſi nomen mulier quod non audiuit ·
aſſeruit · quando ſpiritus ei ſanctꝰ qui angelo man
dauerat · reuelauit · Neqꝫ poterat domini ignorare
prenunciū · qui prophetauerat xp̄m. Et bene ſequi
tur. Et dixerunt ad illam · qꝛ nemo eſt in cognaci
one tua qui vocet̄ hoc nomine · vt intelligas nom̄
non generis eē. ſed vatis · Zacharias quoqꝫ nu
tu interrogauit · Vnde ſequitur · Innuebant aūt
patri eius quem vellet vocari eum · Sed qꝛ incre
dulitas ei affatum eripuerat & auditum · quod vo
ce non poterat. manu litteris eſt locutus. Vnde
ſequitur · Et poſtulans pugillarem ſcripſit dicēs
Johannes eſt nomen eius. Hoc eſt. non ei nos no
men imponimus qui iam a deo nomen accepit
❡ Orige · Zacharias quidem interpretat̄ meōr
dei. Johannes autem ſignificat demonſtrantem ·
ceterū & abſentis memor & preſentis demonſtra
cio eſt. Debebat aūt Johannes non memoriā dei
vt abſentis exprimere · immo digito demonſtra=
re preſentem dicens. Ecce agnus dei. ❡ Criſoſt ·
Quin etiam hoc nomen Johannes gracia dei inter
pretat̄ · Quod ergo gracia diuina fauente non na=
tura Eliſabeth hūc filium cepit · Beneficij memo
riam in nomine pueri cōſcripſerūt ❡ Theo · Quia
vero cum muliere circa hoc nomē pueri pater mu
tus cōcordauit · Sequit̄ Et mirati ſunt vniuerſi ·
Nemo em̄ huiꝰ nominis erat in cognatōne eoꝝ vt
aliquis diceret · ꝙ antea hoc ambo cogitaſſent
❡ Grego. Nazianzenus · Editus ergo Johannes
zacharie ſoluit ſilentium · Vnde ſequit̄ · Apertū
eſt aūt illico os eiꝰ · & lingua eiꝰ · Abſurdū. n · erat
vt cū vox vbi progreſſa fuiſſet · pater maneret elin
guis ❡ Ambroſius · Merito etiam continuo reſo
luta eſt lingua eius · qꝛ quā vinxerat incredulitas
ſoluit fides · Credamꝰ igitur & nos vt lingua no
ſtra que incredulitatis vincul' ē ligata · ratōis vo
ce ſoluatur. ſcribamus ſpiritu miſteria · ſi volumꝰ
loqui · Scribamus per nūcium xp̄i · ſed non in ta
bulis lapideis. ſed in tabulis cordis carnalibus ·
Etenim qui Johannem loquitur · criſtum propheti
zat · Sequitur enim · Et loquebatur benedicens
deum · ❡ Beda. Allegorice autem Johannis cele
brata natiuitas gratia noui teſtamenti eſt inchoa
ta · cui vicini & cognati patris nomen q̄ Johan=
nis imponere mallebant · quia iudei qui legis ob
ſeruatōne quaſi affinitate iuncti erant · magis iu
ſticiam que ex lege eſt ſectari · q̄ fidei graciam ſu
ſcipere cupiebant. ſed Johannis hoc eſt gratie dei
vocabulum mater verbis pater litteris nunciare
ſatagunt · quia & lex ipſa pſalmiqꝫ & prophete ap
tis ſentenciarum vocibus · graciam xp̄i predicant
et ſacerdotium illud vetus figurans cerimoniarū
et ſacrificiōrum vmbris eidem teſtimonium perhi
bet. Pulchreqꝫ zacharias · viij · die prolis edite lo
quitur · quia per domini reſurrectionem que octa
ua die hoc eſt poſt ſeptimum ſabbati facta eſt · oc
culta legalis ſacerdocij arcana patuerūt textus
❡ Et factus eſt timor ſuper omnes vicinos eorū ·
et ſuper omnia montana iudee diuulgabantur om
nia verba hec · & poſuerunt omnes qui audierant
in corde ſuo dicentes · Quiſputas puer iſte erit ·
etenim manus domini erat cum illo ❡ Theophilꝰ
Sicut in taciturnitate zacharie miratus eſt popu
lus · ita & cum locutus eſt. Vnde dicitur · Et fac
tus eſt timor ſuper omnes vicinos eorum & ſuper
omnia montana iudee diuulgabantur omnia ver
ba hec · vt propter hec duo magnū aliquid circa na
tum pueꝝ vniuerſi exiſtiment. Hec aūt omnia di
ſpenſatiue fiebant · vt qui teſtis eē xp̄i debebat ex
iſteret fidedignus. Vnde ſequitur · Et poſuerunt
omnes qui audierant · in corde ſuo dicentes · Qui=
ſputas puer iſte erit ! ❡ Beda · Precurrentia em̄
ſigna prebent iter precurſori veritatis · & futurus
propheta premiſſis commendatur auſpicijs . Vn
de ſequitur · Etenim manus domini erat cum illo
❡ Gloſa · Prodigia enim deus in illo peragebat
que non faciebat Johannes · ſed dextra diuina
❡ Grecus · Miſtice autē tēpore dominice reſurrec
tionis predicata gracia criſti · ſalubris timor · non
ſolum · iudeorum quia erāt vicini vel ſitu loci vel
ſciencia legis · ſed eciam exterorū gencium corda
concuſſit · nec tantum montana iudee · ſed omnia
mundani regni mundaneqꝫ ſapiencie culmina cri
ſti fama tranſcendit Sequit̄ textus
❡ Et zacharias pr̄ eius ip̄letꝰ ē · ſ · ſ · et prophetauit
di · Bn̄dictꝰ dn̄s deꝰ iſra · qꝛ viſi · & fe · re · ple · ſue
❡ Ambro · Bonꝰ deꝰ & facilis īdulgere peccatis
n̄ ſolū ablata reſtituit · ſ; eē īſperata cōcedit Nēo ḡ
diffidat · nēo veteꝝ cōſciꝰ delictoꝝ p̄mia diuīa de
ſperē · Nouit deꝰ mutare ſentēciā ſi tu noueris em̄
dare delictū · ille ſiquidem dudū mutus prophetizat

Vnde dicitᷣ · Et zacharias pater eius impletus ē
ſpiritu ſancto · ¶ Chriſ · Scilicet operatione ſan:
cti ſpūs · nec quocūq modo gratiā ſpiritus ſancti
nactus · ſed ad plenū · & fulgebat in eo ꝓphetie do:
num · vn̄ ſequitᷣ · Et ꝓphetauit · ¶ Orige · plenus
aūt ſpiritu ſancto Zacharias duas prophetias ge
neraliter nunciat · primā de xp̄o · alterā de iohanne
qd̓ manifeſte de verbis illiꝰ ꝓbatᷣ · in quibꝰ q̄ſi de pre
ſenti & quaſi iam verſarētur in mūdo loquitᷣ de io
hanne · Et primo de ſaluatore dicens · Benedictus
dominus deꝰ iſrael quia viſitauit & fecit redēptionē
plebis ſue · ¶ Chriſ · Dū deū benediceret zachari:
as · viſitationē dicit eſſe factā ab eo erga populum
ſuū · ſiue materiales iſraelitas quis velit accipere ·
venit em̄ ad oues que perierāt · domꝰ iſrael · ſiue ſpi
ritales ideſt fideles · qui digni fuerunt hac viſitati
one · efficacē erga ſe diuinā prouiſionē facientes ·
¶ Beda · Viſitauit aūt dominꝰ plebē ſuam q̄ſi lon
ga infirmitate tabeſcētem · & q̄ſi venditā ſub pec:
cato · vnici filij ſui ſanguine redemit · Quod q̄a za:
charias proximo fatiēdum cognouerat · prophetico
more quaſi iam factū viderat · Dicit aūt plebē ſuā ·
non quia veniēs ſuā inuenit ſed qꝛ viſitando ſuam
fecit · Sequitur textus

¶ Et erexit cornu ſalutis nobis ī domo dauid pu
eri ſui · ¶ Theo · Videbatur deꝰ dormire peccata
multa recipiens · ſed in nouiſſimis incarnatus tēpo:
ribꝰ excitatus eſt & cōtriuit demones · qui nos ode
rant · Vnde · dicitur · Et erexit cornu ſalutis nob
in domo dauid pueri ſui · ¶ Orige · Quia de ſemine
dauid ſcd̓m carnē natus eſt chriſtus · Vnde dicitᷣ ·
cornu ſalutis nobis in domo dauid · ſicut & alibi di
ctum eſt · Vinea facta eſt in cornu ideſt in ihesu
chriſto · ¶ Chriſoſtomus · Cornu autē nōiat pote
ſtatē · gloriam · & famā · metaphorice · a brutis aīa:
libꝰ illud accipiens · quibꝰ loco munimīnis & glo:
rie cornua deus dedit · ¶ Beda · Cornu etiā ſalutis
regnū ſaluatoris xp̄i vocatᷣ · Oſſa ſiquidem omnia
carne inuoluta ſunt · Cornu excedit carnem & ideo
cornu ſalutis regnum chriſti vocatur · quo mūdus
& carnis gaudia ſuperantur · in cuius figuram da:
uid & ſalomon cornu olei ſunt in regni gloriam
conſecrati · Sequitur textus

¶ Sicut locutus eſt per os ſāctorum qui a ſeculo
ſunt prophetarum eius · ¶ Theophilus · Quod de
domo dauid xp̄s naſcereᷣ · micheas mentionē facit
dicens · Et tu betlehem terra iuda nequaq̄ minima
es · ex te enim exiet dux qui reget populum meū
iſrael · Sed & omēs prophete de incarnatione dixe
runt · Et ideo dicitur · Sicut loquutꝰ eſt per os ſā:
ctorum prophetarum · ¶ Grecus · Per quod in:
nuit deum per illos eſſe locutum & non eſſe huma:
num quod dixerunt · ¶ Beda · Dicit autem · Qui a
ſeculo ſunt · quia tota veteris teſtamenti ſcriptura
prophetice de chriſto proceſſit · Nam & ipſe pater
Adam & ceteri patrum · factis ſuis eius diſpen:
ſationi teſtimoniū reddūt · Sequitur textus

¶ Salutem ex inimicis nr̄is & de manu omniuꝫ q̄
oderunt nos · ¶ Beda · Cum primo breuiter p̄miſiſ
ſet · erexit cornu ſalutis nobis · cōtinuo explanans
quid dixerit · ſubdit · ſalutem ex inimicis noſtris · q̄
ſi diceret · erexit nobis cornu ideſt erexit nobis ſa:
lutem ex inimicis noſtris · Et de manu omniū q̄ ode
rūt nos · ¶ Orige · Nō aūt putemus nūc de corpora
libꝰ inimicis dici · ſed de ſpiritalibꝰ · Venit em̄ dn̄s
ihesus fortis in prelio · deſtruere omēs inimicos no
ſtros · vt nos de eorum inſidijs & temptationibꝰ li:
beros faceret · Sequitᷣ textus

¶ Ad faciendam miſericordiam cuꝫ p̄ribꝰ noſtris
& memorari teſtamenti ſui ſancti · Iuſiurādū quod
iurauit ad abraham p̄rem noſtrum daturum ſe no:
bis · ¶ Beda · Dixerat dominū iuxta eloq̄ū ꝓpheta
rum in domo dauid naſcituꝝ · Dicit eundem ad ex:
plendum teſtamentum quod abrahe diſpoſuit nos
eſſe liberatuꝝ · qꝛ his precipue patriarchis · de ſuo
ſemine vel congregatō gentium vel xp̄i eſt incar:
natō promiſſa · p̄mittitur autem dauid · quia abrahe
ſanctus eccleſie cetus eſt promiſſus · dauid autem
ꝙ ex eo chriſtus naſciturus eſſet · audiuit · Et ideo
poſt id quod dictum eſt de dauid · ſubdit de abrahā
dicens · Ad faciendam miſericordiam cum patribꝰ
noſtris · ¶ Origenes · Ego puto ꝙ in aduentu do:
mini ſaluatoris & abrahā & Iſaac & iacob functi
ſunt miſericordia eius · Non em̄ credibile vt q̄ p̄us
viderunt · diem illius & letati ſunt · & poſtea in ad:
uentu ip̄ius nihil vtilitatis acciperent · cū ſcriptuꝫ
ſit · pacem faciens p ſanguinem crucis ſue ſiue ſup
terrā ſiue in celis · ¶ Theophilus · Chriſti etiam
g̃ra ſe vſq ad illos extendit · qui mortui extiterūt
quia per eum reſurgemus · non ſolum nos · ſed & q̄
fuerunt ante mortui · Fecit & miſericordiam cum
patribus noſtris · ſecundum ꝙ eorum ſpem & de
ſiderium impleuit · vnde ſequitur · Et memorari te:
ſtamenti ſui ſancti · illius ſcilicet de quo dicitur · be
nedicens benedicam tibi · & multiplicabo te · Multi
plicatus eſt enim abraham in omnibus gentibus p
imitatōnem fidei eius adoptatis in filios · ſed etiam
patres videntes ſuos filios talia benefacere cepiſſe
cōgaudēt & recipiunt miſericordiā in ſeip̄is · vnde
ſeq̄tᷣ iuſiurādū qd̓ iurauit ad abrahā p̄rem noſtrum
datuꝝ ſe nobis · ¶ Baſilius · Nemo autem audiens
ꝙ iuraſſet dominus abrahe · ad iurandum ſit promp
tus · ſicut · n · furor de deo dictus nō ſignificat paſſio
nem · ſed punitōnem · ſic neq deus iurat vt hō ſ; ver
bū eius loco iuramenti nobis ad veritateꝫ exprimi
tur immutabili ſententia quod promiſſum eſt · ap:
probans · Sequitur textus

¶ Vt ſine timore de manu inimicoꝝ noſtroꝝ libe:
rati ſeruiamꝰ illi · ¶ Chriſ · Quia exortū nob cornu
ſalutis ex domo dauid dixerat · ꝙ p ip̄m & gloriā
p̄ticipamꝰ & diſpendia inimici vitauimꝰ · vn̄ dicit ·
vt ſine timore de manu inimicoꝝ nr̄oꝝ liberati ſerui
amus illi · Duo p̄dicta non facile reperiet aliquis

ſeſe comitātia · plures em̄ euitant pericula ſed vita glorioſa priuantur ſicut ſceleris patratores q̄ de carcere ex indulgētia regia abſoluūť · ecōtra gaudent alij gloria · ſed ob hanc periclitari cogūtur · ſicut milites bellicoſi vitā inclitā amplexātes ſecuritate multociēs caruerūt · Sed hoc cornu & ſaluat & glorificat · ſaluat quidē eripiēs a manibꝫ hoſtiū non leuiť ſed veriſſice vt non ſit vltra timēdum · Et hoc eſt qđ dicit · vt ſine timore · Origenes · Vel ait crebro de hoſtium manu aliq̄ liberatur · ſed non abſqꝫ timore · Cū em̄ metus & diſcrimē ante pceſſerint · & ſic de inimicoꝝ manu q̄s eruať · liberatus eſt q̄dē · ſed non ſine timore · ideo dixit q̄ xp̄i aduētus ſine timore nos a manibꝫ hoſtiū eripi fecit · Nō ei coꝝ inſidias ſenſimus · ſed repente ab eis nos ſegregans · eduxit ad fortis ꝓpe māſionem · textus

Jn ſanctitate & iuſtitia corā ip̄o omnibꝫ diebus noſtris · Chriſ · Glorificat zacharias dominū quia fecit nos ſibi ſeruire cū plena fiducia · nō carnaliť vt iudei in ſanguine victimaꝝ · ſed ſpiritaliť in bonis opibꝫ · Et hoc eſt qđ dicit · Jn ſanctitate & iuſticia · Eſt em̄ ſanctitas apta circa deū eq̄tas · Juſticia vero que ē circa homines · puta q̄ aliquis reuereť ex q̄uatur diuina · & q̄ ad homines laudabiliter cōuerſeť · Dicit aūt · non corā hoībꝫ vt ypocrite volentes hominibꝫ placere ſed corā deo · ſicut hij quoꝝ cōmendatio non eſt ab hoībꝫ · ſed a deo · & hoc nō ſemel aut ad tēpus ſed ſingulis diebꝫ & q̄diu vixerint · vn̄ dicit oībꝫ diebꝫ noſtris · Beda · Nam qui vel ante mortem ab eius ſeruitio diſcedit vel inmūditia qualibet ſiue iniuſtitia fidei ſue ſinceritatem cōmaculat · vel corā hoībꝫ tātū & nō corā deo · ſact' & iuſtus eſſe cōtendit · nōdū perfecte de manu ſpiritaliū inimicoꝝ liberat' dn̄o ſeruit · Sed exemplo veterū ſamaritanoꝝ dijs gentiū pariter & demonio ſeruire conatur · Requiť textus

Et tu puer ꝓpheta altiſſimi vocaberis · preibis em̄ ante faciē dn̄i parare vias eius · Ambroſius · Pulchre cū de domino ꝓphetaret · ad ꝓphetam ſua verba cōuertit · vt hoc q̄s beneficiū eſſe domini deſignaret · ne cū publica numeraret · ſua q̄ſi ingratus tacuiſſe videretur · vn̄ dicitur · Et tu puer ꝓpheta altiſſimi vo · Origenes · ideo reor Zachariam feſtinaſſe vt loqretur ad puerū · q̄a ſciebat eum poſt paululū i heremo moratuꝝ · nec ſe ei' poſſe hūc p̄ntiā · Ambro · Sed fortaſſe q̄ octo dierū īfantē alloqť · verū ſi tenem' ſupiora · itelligim' pfecto q̄ potuit vocē patris nat' audire · qui marie ſalutationē anteq̄ naſcereť audiuit · ſciebat ꝓpheta alias eſſe aures ꝓphete · que ſpiritu dei nō corporis etate reſeruātur · habebat intelligēdi ſenſū · q̄ exultandi habebat affectū · Beda · Niſi forte putād' eſt zacharias · ꝓpter eos qui aderāt poti' inſtruēdo futura ſui filij que dudū per angelum didicerat · mox vt loqui potuit · p̄dicare voluiſſe · audiāt arriani q̄ chriſtum quē iohānes ꝓphetādo preibat · altiſſimū vocat · ſicut in pſalmo dicitur · homo natus eſt in ea & ipſe fundauit eā altiſſim' · Chriſoſto · Sicut autem regibus cōmitones ſunt qui eis viciniores exiſtunt · ſic iohannes cum eſſet amicus ſponſi de prope eius aduentum preceſſit · & hoc eſt quod ſubditur · Preibis enim ante faciem domini parare vias eius · Alij em̄ prophete eminus chriſti miſterium predicauerunt · hic vero propius predicauit vt eum ceteris indicaret · Gregorius xix mora lium · Quiſquis ať p̄dicādo a ſordibꝫ viciorum corda audiētium mundat · venientis ſapientie ad cor viam preparat · Requiť textus

Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius i remiſſionem peccatorum eorum · Theophilus Qualiter precurſor viam domini preparauit · exponit ſubdens · Ad dādam ſcienciam ſalutis plebi ei' · Salus dominus iheſus eſt · data eſt autem plebi ſciētia ſalutis ideſt chriſti a iohanne · qui teſtimonium perhibebat de chriſto · Beda · Qui em̄ iheſu id eſt ſaluatoris nomen exponere deſiderans ſalutis mentionem frequētat · Sed ne temporalē ſalutem promitti putarent · ſubdit · in remiſſionem peccatoꝝ eoꝝ · Theophilus · Non enim aliter cognitus eſſet deus · niſi plebi peccata dimiſiſſet · Dei em̄ eſt peccata dimittere · Beda · Verum iudei chriſtum ſuſcipere · ſed antichriſtū malunt expectare · quia non intus a peccati dominio · ſed foris ab humane ſeruitutis iugo cupiunt liberari · textus

Per viſcera miſericordie dei noſtri · in quibꝫ viſitauit nos oriens ex alto · Theophilus · Quia deus peccata nobis dimiſit · non propter opera noſtra ſed propter miſericordiam ſuam · ideo conuenienter addidit · Per viſcera miſericordie dei noſtri · Chriſoſtomus · Quam quidem miſericordiā non ipſi met inquirentes inuenimus · ſed deſuper nobꝫ deus aperuit · Vnde ſequitur · In quibꝫ ſcilicet miſericordie opibꝫ viſitauit nos · aſſumpta carne · oriens ex alto · Grecus · Jn altis permanens tam̄ in terrenis preſens · non diuiſionem patiens · neqꝫ circumſcriptionem quod intellectus noſter cōprehendere nō poteſt · nec vlla ſerie verborum exp̄me · textus Illuminare hijs qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis · Beda · Recte chriſtus oriens vocatur quia nobis ortum vere lucis aperuit · Vnde dicitur · Jlluminare hijs qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent · Chriſoſtomus · Tenebras hic appellat non materiales ſed errorem & a fide diſtantiam · Baſilius · Tenebroſa enim erat plebs gentilis que idolorum cultu grauabatur · donec lux orta diſperſit caliginem & ſplendorem veritatis expandit · Gregorius quarto mora · Vmbra vero mortis obliuio mentis accipiť · Sic enim mors hoc quod interficit · agit · vt non ſit in memoria · Vnde Judeorum populus qui dei oblit'

fuerat · dicit͛ in vmbra mortis ſedere · Vmbra etiã mortis mors carnis accipit͛ · Quia ſicut vera mors eſt. qua anima ſeparat͛ a deo · ita vmbra mortis ē · qua caro ſeparatur ab aïa · Vnde voce martirum dicit͛ · Operuit nos vmbra mortis · Per verbũ etiã mortis · imitatio diaboli q̃ mors in apocalipſi dicit͛ · deſignat͛ · quia ſicut vmbra iuxta qualitatē corpis ducitur · ita actiones iniquoꝝ de ſpecie imitationis eius ex pmũt͛ · ¶ Chriſoſtom⁹ · Recte autē dicit ſedet · nõ em̃ ambulabam⁹ i tñbris · ſed ſedebam⁹ · ¶ Theophil⁹ · Non ſolum aũt oriēs domin⁹ hijs q̃ in tenebris ſedēt illuminat · ſed aliquid ampli⁹ facit · Vñ ſequitur · Ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis · Via pacis eſt via iuſticie ad quã direxit pedes idēſt affect⁹ animaꝝ noſtrarũ · ¶ Gregorius in bomelia · Tunc em̃ greſſus noſtros i viam pacis dirigim⁹ · quãdo p illud actionũ iter pergimus · in quo ab autore noſtri grã n̄ diſcordem⁹ · ¶ Ambro · Simul & illud aduerte q̄ paucis heliſabeth q̄ multis zacharias ꝓphetizet · & vterq̃ ſãcto impletus ſpiritu loq̄batur · ſed diſciplina ſeruatur vt mulier diſcere magis q̃ diuina ſũt ſtudeat q̄ docere · Sequitur textus

¶ Puer aũt creſcebat & cõfortabat͛ ſpũ · & erat in deſertis vſq̃ ad diem oſtẽſionis ſue ad iſrael · ¶ Beda Predicator penitẽcie futurus · vt liberi⁹ auditores ſuos a mũdi illecebris erudiẽdo ſufficeret · primeuã in deſertis trãſigit vitam · vñ dicitur Puer autem creſcebat · ¶ Theophil⁹ · Scd̃m corporalem etatem · & cõfortabatur ſpiritu · Simul em̃ cũ corpore ſpirituale donũ creſcebat · & ſpiritus operatiões in eo magis ac magis oſtẽdebãtur · ¶ Origenes · vel creſcebat ſpũ nec i eadē pmãebat mẽſura q̃ ceperat ſed ſemp creſcebat ſpirit⁹ in eo · ſemp volũtas ei⁹ ad meliora tendẽs habebat ꝓfect⁹ ſuos · & mẽs diuinius aliquid cõtemplabatur · Exercebat ſe memoria vt pura i theſauro ſuo recõderet · Addit autem & cõfortabatur · Infirma em̃ eſt humana natura · Legim⁹ em̃ · caro infirma · Cõfortanda eſt itaq̃ ſpiritu · ſpiritus em̃ ꝓmpt⁹ · Multi cõfortãtur carne · athleta dei ſpiritu roborãd⁹ eſt · vt ſapiẽtiã carnis elidat · Vnde receſſit fugiens tumultũ vrbiũ ꝓpter frequẽtiã · ſequit͛ em̃ · Et erat in deſertis · vbi purior aer ē · celũ apertius · & familiarior de⁹ · vt q̃ nõdũ baptiſmi & pdicatiõis tēp⁹ aduenerat · vacaret oratiõibus · & cũ angelis cõuerſaret͛ · appellaret dominum · & illũ audiret dicẽtem ecce adſum · ¶ Theophilus · Vel erat in deſertis vt extra multoꝝ malitiã nutriret͛ & vt neminē vereretur arguere · Si em̃ fuiſſet in mũdo · forte fuiſſet amicicia & cõuerſatione hoim deprauat⁹ · ſimul etiã vt eēt fidedign⁹ qui pdicaturus erat xp̄m · Occultabat͛ aũt in deſ̄tis donec placuit deo ipm̄ iſraelitico populo demonſtrare · Vnde ſequit͛ · Vſq̃ ad diem oſtẽſionis ſue ad iſrael · ¶ Ambroſi⁹ · Pulchre aũt tp̄⁹ quo fuit i vtero ꝓpheta deſcribit͛ · ne marie pñtia taceat͛ · ſed tp̄⁹ ſiletur infantie · eo q̄ preſentia matris dñi in vtero roborat͛ · q̃ infantis impedimẽta neſciuit ·

¶ Capitulum · ij ·

Actũ ē aũt i diebꝰ illis · Exijt edictũ a ceſare auguſto vt deſcriberet͛ vniuerſus orbis · Hec deſcriptõ pria facta ē a pſide Syrie cyrino Et ibãt omẽs vt profiterentur ſinguli i ciuitatẽ ſuã · Aſcẽdit aũt & ioſeph a galilea de ciuitate nazaret in iudeã ciuitatẽ dauid q̃ vocat͛ bethleem · eo q̄ eēt de domo & familia dauid vt ꝓfiteret͛ cũ maria deſpõſata ſibi vxore pregnãte · ¶ Beda · Naſciturus i carne dei fili⁹ ſicut de virgine natus virginitatis ſibi decus oſtẽdit eſſe gratiſſimum · ita pacatiſſimo tempore ſeculi procreatur · quia pacem querere docuit · & pacis ſectatores inuiſere deſignatur · Nullum autem potuit maius eſſe pacis inditium q̄ vna totum orbē deſcriptione concludi · cuius moderator auguſtus Tanta duodecim annis circa tempus dominice natiuitatis pace regnauit · vt bellis toto orbe ſopitis prophete preſagium ad litteram videatur impleſſe · Vnde dicitur · Factum eſt autem in diebus illis · Exijt edictum a ceſare auguſto vt deſcriberetur vniuerſus orbis · ¶ Grecus · Tunc etiam naſcitur chriſtus · cum principes iudeorum defecerant · & ad romanos principes tranſlatum erat imperiũ · quibus iudei tributa ſoluebant · Et ſic impletur prophetia predicens non deficere ducem de iuda nec principem femoribꝰ eius · donec veniat qui mittendus eſt · Iam vero ceſare auguſto quadrageſimum ſecundum annum imperij peragente · exijt ab eo edictum · totum orbem conſcribi ad tributa ſoluenda · quod cuidam nomine cyrino ceſar commiſerat · quem iudee & ſyrie preſidem ſtatuit · Vñ ſequitur · Hec deſcriptio prima facta eſt a preſide ſyrie cyrino · ¶ Beda · Signat hanc deſcriptionem vel primam eſſe earum que totum orbem concluſerint · quia plereq̃ iam partes terrarum ſepe leguntur fuiſſe deſcripte · Vel primo tũc cepiſſe quãdo cirinus in ſyriam miſſus eſt. ¶ Ambroſius · Pulchre autẽ preſidis nomen addidit · vt ſeriem temporis deſignaret · Nam ſi conſules aſcribuntur tabulis emptionis · quantomagis redemptioni omniũ debuit tp̄⁹ aſcribi · ¶ Beda · Superna autẽ diſpenſatione profeſſio cenſus ita deſcripta eſt · vt in ſuam quiſq̃ patriam ire iuberetur · ſcd̃m q̄ ſequitur · Et ibant omnes vt profiterentur ſinguli in ciuitatem ſuam · Quod ideo factum eſt · vt dominus alibi conceptus · alibi natus · inſidiantis herodis furorem facilius euaderet · Vnde ſequitur · Aſcendit autem & ioſeph a galilea de ciuitate nazareth in iudeam · ¶ Chriſoſtomus · Domino aũt dirigente auguſtus hoc edictum cenſuit · vt vnigeniti preſentie famuletur · Nam hoc edictum matrem attrahebat in patriam · quam prophete predixerant ſcilicet in bethleem iude · Vnde dicit ·

ciuitatem dauid que vocat̃ bethleem· ¶ Grecus·
ideo autẽ addidit ciuitatem dauid · vt promiſſionẽ
factã dauid a deo ex fructu vẽtris eius rex ꝑpetu
us adueniret· eſſe cõpletam anuntiet. vnde ſequit̃·
Eo ꝙ eſſet de domo & famili a dauid. per hoc aũt ꝙ
ioſeph erat de cognatione dauid· cõtentus fuit euã
geliſta ipſam q̃ꝫ virginẽ de cognatione dauid pro:
mulgare· cũ lex diuina preciperet cõiugales copu
las ex eadẽ progenie cõtrahi · vnde ſequit̃. Cũ ma
ria deſponſata ſibi vxore pregnante· ¶ Cirillus·
Dicit autẽ eam fuiſſe deſponſatã innuens ꝙ ſolis
ſpõſalibus precedẽtibꝫ eſt cõceptio ſubſecuta. Neqꝫ
eñ ex virili ſemine ſancta virgo concepit· ¶ Gre
gorius in homelia · Miſtice aũt naſcituro domino
mundus deſcribitur· quia ille apparebat ĩ carne q̃
electos ſuos aſcriberet in eternitate. ¶ Ambroſiꝰ.
Et dum ꝓfeſſio ſingularis oſtendit̃· ſpiritalis im:
plicatur· nõ terraꝝ regi dicanda· ſed celi. profeſſio
iſta fidei cenſus animoꝝ eſt. Abolito eñ ſinagoge
cenſu vetuſto· nouꝰ cenſus eccleſie parabat̃ · deniqꝫ
vt ſcias cenſum non auguſti eſſe ſed xp̄i totus or:
bis ꝓfiteri iubet̃ Quis at̃ poterat ꝓfeſſiõez totiꝰ or
bis exigẽ. niſi qui totiꝰ orbis habebat imperium!
Nõ eñ auguſti ſed domini ẽ terra & plenitudo eius
¶ Beda· Qui etiã vocabulũ auguſti ꝑfectiſſime cõ
pleuit· vtputa ſuos & augere deſiderãs· & augere
ſufficiens· ¶ Theophilꝰ· Conueniẽs etiã erat vt
per xp̄m cultus multoꝝ deoꝝ deficeret· & vnꝰ deꝰ
coleretur· vñ vnus rex orbi imperaſſe deſcribitur·
¶ Origenes. Diligẽtius aũt intuenti ſacramẽtum
quoddã videtur figurari. ꝙ in tocius orbis profeſ
ſione deſcribi oportuit xp̄m· vt cũ omnibꝫ ſcriptꝰ
ſanctificaret om̃es· & cum orbe relatꝰ in cenſum cõ
muniõez ſui preberet orbi· ¶ Beda· Sicut autem
tũc imperãte auguſto & preſidẽte cyrino ibant ſin
guli in ſuã ciuitatem vt profiterẽtur cenſum · Sic
modo imperante xp̄o per doctores eccleſie preſides
profiteri debemus cẽſum iuſtitie· ¶ Ambroſius·
Hec ẽ ergo prima profeſſio mentiũ domino cui oẽs
profitẽtur· non preconis euocatione ſed vatis dicẽ
tis· om̃es gentes plaudite manibus· Deniqꝫ vt ſci
ant cenſũ eſſe iuſtitie· veniũt ad eum ioſeph & ma
ria· hoc eſt iuſtꝰ & virgo. ille qui verbũ ſeruaret
iſta que pareret· ¶ Beda· Ciuitas noſtra & pr̃ia
eſt beata ad quã creſcẽtibus quottidie virtutibus
ire debemus· Quottidie autem ſancta eccleſia ſuũ
comitata doctorẽ de rota mundane cõuerſatiõis q̃d
galilea ſonat. ſanctitatẽ iuda ſcilicet cõfeſſionis &
laudis aſcendẽs· cẽſum ſue deuotionis regi eterno
perſoluit. que in exemplo beate virginis marie con
cepit nos virgo de ſpiritu· Que aliȷ̃ quidẽ deſponſa:
ta ab alio fecũdat̃ . dũ ꝓpoſito ſibi põtifici viſibili
ter iũgit̃. ſed inuiſibilis ſpiritꝰ virtute cumulat̃
indicans ipſo nomine ꝙ inſtantia loquentis magi
ſtri nil valet· niſi augmentũ ſuperni iuuaminis vt
audiatur· acceperit. Sequitur textus

¶ Factum eſt autem cum eſſent ibi · impleti ſunt
dies vt pareret· & peperit filium ſuum primogeni:
tum & pannis eum inuoluit· & reclinauit in preſe
pio. quia non erat ei locus in diuerſorio · ¶ Am:
broſius· Breuiter ſanctꝰ lucas & quomodo & quo
tempore & quo loco ſcd̃m carnem chriſtus natus
ſit. explicauit dicẽs· Factum eſt autem cum eſſent
ibi· impleti ſunt dies· vt pareret· Quomodo quidem
quia nupta concepit ſed virgo generauit· ¶ Gre:
gorius· Niſenus· Apparens enim vt homo nõ per
omnia legis humane nature ſubijcitur· Nam ꝙ ex
muliere naſcitur . humanitatem redolet· Virgini:
tas vero que ortui deſeruiuit · oſtendit q̃ꝫ tranſcẽ:
deret hominem· Huiꝰ ĝ iocunda portio· ortꝰ imma
culatus· partus facilis abſqꝫ corruptela · natiuitas
nec ex luxu incipiens· nec doloribus edita · quia
namqꝫ ea que nature noſtre mortem per culpam in
ſeruit· damnata eſt vt cum doloribus pareret· opor
tebat parentem vite cum gaudio partum perfice:
re· Eo autem tempore per incorruptionem virgine
am ad vitã trãſmigrat mortalium· in quo diminui
incipiunt tenebre & nocturna immẽſitas exuberã
tia deficere cogitur· Mors enim peccati finem pra:
uitatis attigerat· ſed decetero tendit ad nihilum
propter lucis penitentiam que radijs euangelicis
totum orbem luſtrauit· ¶ Beda· Eo etiam tempo
re dignatꝰ eſt incarnari. q̃ mox natꝰ cenſu ceſaris
aſcriberetur. atqꝫ ob noſtri liberationem ipſe ſerui
tio ſubderetur· Vnde etiamnon ſolum propter in:
ditium regij ſchematis· ſed etiã propter nominis
ſacramentum dominꝰ ĩ bethleem naſcitur. ¶ Gre:
goriꝰ· bethleem quippe domꝰ panis interꝓtat̃· Ipſe
nãqꝫ ẽ qui ait· Ego ſũ panis viuꝰ qui de celo deſcẽ
di· Locꝰ ĝ in quo dominꝰ naſcit̃ domꝰ panis ãtea
vocabat̃· quia futurũ erat· vt ibi ille ꝑ naturã car:
nis appareret · qui electorũ mẽtes interna ſacietate
reficeret· ¶ Beda· Sed & vſqꝫ ad cõſumationẽ ſe
culi dominꝰ in nazareth cõcipi in bethleẽ naſci non
deſinit · cũ quilibet audientiũ verbũ flore ſuſcepto
domũ in ſe eterni panis efficit· quotidie in vtero v̉
ginali hoc eſt in animo credentiũ per fidẽ concipit̃
per baptiſmum gignitur · Sequitur· Et peperit
filium ſuum primogenitum · ¶ Hieronimus.
contra heluidium. Ex hoc heluidius nititur ap:
probare primogenitum dici non poſſe niſi eum
qui habeat & fratres · ſicut vnigenitus ille voca:
tur qui parentibus ſit ſolus filius · Nos autem
ita diffinimus · Vnigenitus eſt primogenitus·
non omnis primogenitus eſt vnigenitus. Primo
genitum non eſſe dicimus eum quem aliȷ̃ ſubſe:
quuntur · ſed ante quem nullus · alioquin ſi non
eſt primogenitus niſi is quem ſequantur & fra
tres · tamdiu ſacerdotibus primogenita non de
bentur · quamdiu & aliȷ̃ fuerint procreati · ne
forte partu poſtea non ſequente vnigenitus ſit
& non primogenitus. ¶ Beda· Eſt etiam vnige:
nitꝰ ĩ ſubſtãtia diuinitatis. primogenitꝰ ſuſceptiõe

bumanitatis · primogenitus in gratia · vnigenit⁹
in natura · ¶ Hieronimus · contra heluidium ·
Nulla autem ibi obſtetrix nulla muliercularum
ſollicitudo interceſſit · ipſa pannis inuoluit infantē
ipſa mater & obſtetrix fuit · Vnde ſequitur · Et
pannis eum inuoluit · ¶ Beda · Qui totum mun
dum vario veſtit ornatu · pannis vilibus inuolui-
tur · vt nos ſtolam primam recipere valeamus ·
per quem omnia facta ſunt · manus pedeſq; aſtrin-
gere · vt noſtras manus ad opus bonum exercitꝫ
pedeſq; ſint in viam pacis directi · ¶ Grecus ·
O admirabilem coartationem & peregrinationem
quam ſubijt · qui continet orbem · ab initio captat
penuriam & eam in ſeipſo decorat · nimirum ſi vo-
luiſſet venire poterat mouendo celum · concutiendo
terram emittens fulmina · non autem ſic proceſſit ·
non enim perdere ſed ſaluare volebat · ab ipſis pri-
mordijs humanam conculcare ſuperbiam · atq; ideo
non tm̄ homo fit · ſed etiam homo pauper · & pau-
perem matrem elegit · que caret hijs quibus natū
infantem reclinet · Sequitur enim · Et reclinauit
in preſepio · ¶ Beda · Duri preſepis anguſtia
continetur cui celum ſedes eſt · vt nos per celeſtis
regni gaudia dilatet · Qui panis eſt angelorum in
preſepio reclinatur · vt nos quaſi ſancta animalia
carnis ſue frumento refitiat · ¶ Cirillus · Rep-
perit etiam hominem factum beſtialem in anima ·
& ideo in preſepio loco pabuli ponitur · vt vitam
beſtialem mutantes ad conſonam homini perduca
mur ſcientiam · pertingentes non fenum · ſed panē
celeſtem vite corpus · ¶ Beda · Qui autem ad
dextram patris ſedet · in diuerſorio loco eget · vt no
bis in domo patris ſui multas māſiones preparet ·
Vnde ſequitur · Quia non erat ei locus in diuerſo-
rio · Naſcitur · non in parentum domo · ſed in diuer
ſorio · & in via · quia per incarnationis miſterium
via factus eſt · qua nos ad patriam vbi veritate &
vita fruemur · adduceret · ¶ Gregorius in ho-
melia · Et vt oſtenderet · quia per humanitatem
quam aſſumpſerat · quaſi in alieno naſcebatur non
ſcd̄m poteſtatem · ſed ſcd̄m naturam · ¶ Am-
broſius · Propter te ergo infirmitas in ſe potentia
Propter te inopia in ſe opulentia · Noli hoc eſtima
re quod cernis · ſed quod redimeris agnoſce · Plus
domine iheſu iniurijs tuis debeo ꝙ redemptus ſum
q̄ꝫ operibus ꝙ creat⁹ · Nō pdeſſet naſci · niſi etiā re
dimi profuiſſet · Sequit² textus

¶ Et paſtores erant in regione eadem vigilan
tes & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem
ſuum · & ecce angelus domini ſtetit circa illos &
claritas dei circumfulſit illos · Et timuerunt ti
more magno · & dixit illis angelus · Nolite timere
Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum
quod erit omni populo · quia natus eſt nobis ho-
die ſaluator qui eſt chriſtus dominus in ciuitate
dauid · Et hoc vobis ſignum · inuenietis infantem
pannis inuolutum · & poſitum in preſepio · ¶ Am
broſius · Videte quemādmodum diuina curia fidē
aſtruat · Angelus mariam · angelus ioſeph · ange-
lus paſtores edocet · de quibꝰ dicit᷑ · Paſtores erāt
in regione eadē vigilātes & cuſtodientes vigilias
noctis ſup gregē ſuū · ¶ Chriſoſtomus · Ioſeph
quidē in ſomnis apparuit angel⁹ · paſtoribꝰ autem
viſibiliter q̄ſi rudioribꝰ · non aūt angelus iuit ihe-
roſolimā · non reqſiuit ſcribas & phariſeos · erant
em̄ corrupti · & pre inuidia cruciabant᷑ · Sed hij erāt
ſinceri · antiquā cōuerſatōꝫ patriarchaꝝ & moyſi
colētes · Eſt aūt ſemita quedā ad philoſophiā per-
ducens innocētia · ¶ Beda in homelia · Nuſq; aūt
in tota veteris teſtamēti ſerie reperim⁹ angelos ·
qui tam ſedulo apparuere patribꝰ · cū luce appruiſ
ſe · Sed hoc priuilegiū recte huic tēpori ē ſeruatū ·
quādo exortū eſt in tn̄bris lumē rectis corde · Vn̄
ſeqtur · Et claritas dei circūfulſit illos · ¶ Ambro-
ſi⁹ · Ex vtero fundit᷑ · ſed coruſcat a celo · terreno ī
diuerſorio iacet · ſed celeſti lumine viget · ¶ Gre-
cus · Verū pauidi facti ſūt in miraculo · Vn̄ ſeqt᷑ ·
& timuerūt timore magno · Sed angel⁹ cū pauor ī
gruerit · fugat ip̄m · Vn̄ ſeqtur · Et dixit illis an-
gelus · nolite timere · nō ſolū ſedat terrorē ſed etiā
alacritatē īfundit · Sequit᷑ em̄ Ecce ei euangelizo
vobis gaudiū magnū q̄d erit omni populo · Nō ſo
li populo iudeoꝝ · ſed etiā oībꝫ · Cauſa aūt gaudij oñ
dit᷑ · nou⁹ & admirabilis part⁹ māifeſtat᷑ ex ip̄is
nōibꝰ · Nā ſeqt᷑ Quia nat⁹ ē nob̄ hodie ſaluator q̇ ē
xp̄s dn̄s · q̄ꝝ p̄mū · i · ſaluator ē actiōis · tertiū aūt
ſcꝫ domin⁹ maieſtatis · ¶ Cirill⁹ · Sed id q̄d in
medio poīt᷑ ſcꝫ xp̄s nō naturā ſignificat · ſed hypo
ſtaſin cōpoītā · In xp̄o em̄ ſaluatore vnctiōeꝫ fore
celebratā fatemur · nō tn̄ figuralē ſicut olim ī regi-
bꝰ ex oleo q̄ſi ex ꝓphetica grā · neq; ad pfectiōeꝫ ali
cui⁹ negocij iuxta illd̄ Eſaie hec dicit dn̄s chriſto
meo cyro · Qui quāq; eēt idolatra · dict⁹ xp̄s vt ce-
leſti cēſura totā occuparet babiloīoꝝ ꝓuintiā · fuit
aūt vnct⁹ ſaluator ſp̄ū ſācto hūanit⁹ ī forma ſerui ·
vngēs aūt vt de⁹ ſp̄ū ſancto credētes ī eū · ¶ Grec⁹
hui⁹ aūt natiuitatis & tp̄⁹ oñdit · cū dicit · hodie · &
locum cū ſubdit ī ciuitate dauid & ſigna cū ſubiū
git · & hoc vob̄ ſignū · iuenietis īfantē pānis īuolu
tū & poītū ī p̄ſepio · Ecce paſtoribꝰ angeli paſtoꝝ
p̄cipuū p̄dicāt · tāq; agnū ī antro māifeſtatum &
editū · ¶ Beda · Crebris aūt īfantia ſaluatoris & an
geloꝝ p̄conijs & euangeliſtaꝝ nobis eſt conculca
ta teſtimonijs · vt noſtris altius cordibus quid ꝓ
nobis factum ſit · infigatur · Et notandum ꝙ ſi
gnum nati ſaluatoris datur non tyrio exceptum
oſtro · ſed pannis ſqualentibus inuolutum · Non
in ornatis auro ſtratorijs · ſed in preſepibus in
ueniendum · ¶ Maximus · in ſermone nati-
uitatis · Sed ſi tibi panni fortaſſis vileſcunt ·
angelos collaudantes admirare · Si preſepe de-
ſpicis · erige parumper oculos · & nouam in celo
ſtellam proteſtantem mundo natiuitatem domini-
cam contuere · Si credis vilia · crede mirifica ·

Si de his que humilitatis sunt disputas. que alta
sunt celestia venerare. ¶ Gregorius in homelia.
Mistice autem quod vigilantibus pastoribus angelus
apparet. eosque claritas dei circumfulsit. hoc est quod illi
pre ceteris videre sublimia merentur. qui fidelibus
gregibus preesse sollicite sciunt. Dumque ipsi pie sup
gregem uigilant. diuina super eos latius gratia co
ruscat. ¶ Beda in homelia. Significant enim mi-
stice pastores isti gregum doctores quosque ac recto-
res fidelium animarum. Nox cuius vigilias custodie-
bant super gregem suum. pericula temptationum
indicat quibus se suosque subiectos custodire non de-
sistunt. Et bene nato domino pastores super gregem
vigilant. quia natus est. qui dicit. Ego sum pastor
bonus. sed et tempus imminebat quo idem pastor
oues suas que disperse erant. ad vite pascua reuo-
caret. ¶ Origenes. Ceterum si ad secretiorem opor-
tet ascendere intellectum. dicam quosdam fuisse pa
stores angelos qui res humanas regerent. Et cum
horum vnusquisque suam custodiam conseruaret. ve-
nisse angelum nato domino. et annuntiasse pastori
bus quod verus esset pastor exortus. Angeli enim an
te aduentum saluatoris. parum poterant commis
sis sibi vtilitatis afferre. Vix enim aliquis vnus
ex singulis gentibus credebat in deum. Nunc autem
populi accedunt ad fidem ihesu. Sequitur textus
¶ Et subito facta est cum angelo multitudo ce
lestis militie laudantium deum et dicentium. Glo-
ria in altissimis deo. et in terra pax hominibus bo
ne voluntatis. ¶ Beda. Ne parua vnius angeli vi
deretur autoritas. postquam vnus sacramentum noue
natiuitatis edocuit. statim multitudo celestium ag
minum affuit. Vnde dicitur Et subito facta est cum
angelo multitudo militie celestis ¶ Bene chorus
aduenientium angelorum militie celestis vocabulum
accipit. qui et duci illi in prelio qui ad debel-
landas aereas potestates apparuit humiliter ob-
secundat. et ipse potestates easdem contrarias ne morta
les tantum temptare valeant. quantum volunt. forti
ter armis celestibus perturbat. quia vero deus et
homo nascitur. iure hominibus pax et deo gloria
canitur. Vnde sequitur. Laudantium deum et di-
centium. Gloria in altissimis deo. vno angelo vno
euangelizante nuntio natum in carne deum mox mul
titudo militie celestis in laudem creatoris prorum
pit. vt et christo deuotionem impendat et nos suo
instruat exemplo. quotiens aliquis fratrum sacre
eruditionis verbum insonuerit. vel ipsi que pieta-
tis sunt. ad mentem reduxerimus. deo statim lau-
des corde ore et opere reddamus. ¶ Chrisostomus
Et olim quidem angeli ad puniendum mittebantur
puta ad israelitas. ad dauid. ad sodomitas. ad ge-
mitus conuallem. Nunc econtra canunt in terra gra
tias agentes deo. eo quod suum descensum ad homines
eis reseruauit. ¶ Gregorius vicesimo octauo mo
ralium. Simul etiam laudant quia redemptioni no
stre. voces sue exultationis accomodant. simul etiam quia
dum nos conspiciunt recipi. suum gaudent numerum impleri
¶ Beda. Optant etiam pacem hominibus cum sub-
dunt. Et in terra pax hominibus. quia quos infir-
mos prius abiectosque despexerant. nascente in carne
domino. iam socios venerantur. ¶ Cirillus. Hec
autem pax per christum facta est. Reconciliauit enim
nos per se deo et patri. culpam hostilem de medio au
ferens. duos populos in vnum hominem pacifica-
uit. ac celicolas et terrenos in vnum gregem composuit.
¶ Beda. Quibus autem hominibus pacem poscant. exponunt
dicentes. Bone voluntatis. eis scilicet qui suscipiunt
natum christum. Non enim est pax impiis. sed pax mul-
ta diligentibus nomen dei. ¶ Origenes. Sed di-
ligens lector inquirat quomodo saluator dicat.
Non veni pacem mittere super terram. et nunc an
geli de eius natiuitate cantant. in terra pax homi-
nibus. sed hoc quod pax esse dicitur in hominibus bo-
ne voluntatis soluit questionem. pax enim quam
non dat dominus super terram. non est pax bone vo-
luntatis. ¶ Augustinus. tredecimo de trinitate.
Pertinet enim iustitia ad bonam voluntatem.
¶ Chrisostomus. Aspice autem mirandum pro-
cessum. angelos ad nos deduxit prius. ac deinde
duxit hominem ad superna. factum est celum ter-
ra. cum terrena deberet recipere. ¶ Origenes. Mi
stice autem videbant angeli se opus quod eis creditum
fuerat. implere non posse absque eo qui vere saluare
poterat. et medicinam suam inferiorem esse quam homi
cura poscebat. Vnde sicut si veniat aliquis qui ha-
beat summam in medicina noticiam. et illi qui prius
sanari nequiuerant. cernentes ad magistri manus
putredines cessare vulnerum. non inuideant. sed in
laude medici erumpant. et dei qui sibi egrotantibusque
tante scientie hominem miserit. multitudo angelo-
rum aduentum christi deum laudet. Sequitur textus
¶ Et factum est vt discesserunt ab eis angeli
in celum. pastores loquebantur ad inuicem. Trans
eamus vsque bethleem. et videamus hoc verbum.
quod factum est quod fecit dominus et ostendit no-
bis. et venerunt festinantes et inuenerunt mariam
et ioseph et infantem positum in presepio. Viden
tes autem cognouerunt de verbo quod dictum erat
illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mira-
ti sunt de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos
Maria autem conseruabat omnia verba hec confe-
rens in corde suo. Et reuersi sunt pastores glorifi-
cantes et laudantes deum in omnibus que audierant
et viderant. sicut dictum est ad illos. ¶ Grecus.
Que visa sunt et relata stuporem ingesserunt pa-
storibus. et sic ouilia sua omiserunt. et profecti
sunt nocte bethleem. lucem indagantes saluatoris
Vnde dicitur. Et factum est vt discesserunt ab eis
angeli in celum. pastores loquebantur ad inuicem. Transe
amus vsque bethleem et vi. hoc ver. quod fa. e. ¶ Beda.
Vere quasi vigilantes non dixerunt videamus puerum. sed
verbum quod factum est. id est verbum quod semper erat. videamus quo
modo pro nobis caro factum est sicque hoc ipsum verbum dominus est

Sequit̄ eñ quod fecit dn̄s. & oſtēdit nobis. ideſt videam⁹ quomō verbū ipſū ipſe ſe fecerit. & oſtēdit nobis carnem ſuam. ¶ Ambroſius. Vide q̄ ſingulariter ſcriptura ſingulorum libret momēta verborum. Etenim cum caro domini videtur. videtur verbū. quod eſt filius. non mediocre fidei tibi hoc videatur exemplum. non vilis perſona paſtorum. Simplicitas eñ querit̄ nō ambitio deſideratur. Et venerunt feſtinantes. Nemo eñ cum deſidia xp̄m requirit. ¶ Origenes. Quia vero feſtinantes venerunt. & non pedetētim. Ideo ſequit̄. Et inuenerunt mariā que ſcʒ fudit iheſum in partu. & ioſeph ſcʒ diſpenſatorē ortus dominici. & infantem poſitum in preſepio ſcʒ ipſum ſaluatorem. ¶ Beda. Eſt aūt iuſti ordinis. vt honore digno celebrata verbi incarnatōe. ad ipſam quādoq̄ verbi gloriam intuendā pertingat̄. Vnde ſequit̄. Videntes aūt cognouerūt de verbo qđ dictū erat illis de puero hoc. ¶ Grecus. Occulta ſcilicet fide felicia relata cōtinentes. nec contenti de veritate. ſtupere q̄ primitus viderāt & perceperant angelo nunciante. nō ſolū marie & ioſeph promebāt. ſed etiā ceteris. & quod eſt amplius eoꝝ mentibus infigebant. Vnde ſequitur. Et omnes qui audierūt. mirati ſunt. de hijs que dicta erāt de paſtoribꝰ ad ipos. Quomodo eñ nō erat mirādū videre celicolā in terrenis. & terrā pace cōciliari celeſtibꝰ & ineffabilē illum infantulum numine quidē celeſtia. humanitate vero terreſtria connectentē adinuicē & ſui cōpagine fedus mirandum preſtantē. ¶ Gloſa. Nec ſolum mirantur de incarnationis miſterio. Sed etiam de tanta paſtorum atteſtatione. q̄ fingere inaudita neſcirent. ſed ſimplici facundia vera p̄dicarent. ¶ Ambroſius. Nec contemnēda putes quaſi verba vilia ꝓphetarum a paſtoribꝰ. & maria colligit fidem. Vnde ſequit̄. Maria autem cōſeruabat omnia verba hec conferens in corde ſuo. Diſcam⁹ ſancte virginis in omnibus caſtitatem. que nō minus ore pudica q̄ corpore. argumenta fidei cōferebat in corde. ¶ Beda in homelia. Virginalis eñ pudicicie iura cuſtodiens. ſecreta xp̄i que nouerat nemini diuulgare volebat. ſed conferebat ea que facienda legerat. cum hijs que iā facta cognouit. non ore promens. ſed clauſo in corde cuſtodiēs. ¶ Grecus. Quicquid etiam ei retulerat angelus quicq̄d a paſtoribus audierat. cuncta cōgregabat in mente & ad inuicem cōparans. vna in omnibus mater ſapientie cernebat concordiam. vere de⁹ erat qui natus erat ex ea. ¶ Athanaſius. Singuli autem in xp̄i natiuitate exultabāt non humanitus. ſicut in puero nato ſoliti ſunt homines congaudere. ſed in xp̄i preſentia & lucis diuine fulgore. Vnde ſeq̄t̄. Et reuerſi ſūt paſtores glorificātes & laudantes deum in omnibus que audierāt. ¶ Beda. Scilicet ab angelis. Et viderāt ſcʒ in bethleem ſicut dictū ē ad illos ideſt ī hoc glorificantq̄ non aliud venientes inuenerāt. q̄ dictū ē ad illos. ſiue ſic dictū ē ad illos gloriā deo laudeſq̄ referūt. etei hoc illis facere dictū ē ab āgelis nō q̄dē v̄bo iperātibꝰ. ſed formam ſue deuotionis offerētibꝰ. cū deo in excelſis gloriā reſonarēt. ¶ Beda. Miſtice aūt intellectualiū paſtores gregū. immo cūcti fideles exemplo horū paſtoꝝ trāſeant cogitatione vſq̄ ī bethleem. & incarnationē xp̄i dignis celebrent honoribꝰ. Trāſeam⁹ aūt abiectis cōcupiſcētijs carnalibꝰ toto mentis deſiderio. vſq̄ ad bethleem supernā ideſt domū panis viui. vt quē illi in preſepio videre vagientē. nos in patris ſolio mereamur videre regnātem. Non eſt aūt tanta beatitudo cū deſidia ac torpore querēda. ſed alacriter ſunt xp̄i ſequenda veſtigia. Videtes aūt cognouerūt. Et nos que dicta ſūt de ſaluatore noſtro plena dilectiōe feſtinem⁹ amplecti. vt hoc ī futuro p̄fecte cognitōis viſu cōp̄hendere valeā⁹. ¶ Beda ſup lucā. dominici etiā gregis paſtores p̄cedētium patꝝ vitam in qua panis vite ſeruatur quaſi bethleem port⁹ cōtemplādo ſubeūt. nihilq̄ in hac aliud reperiūt. q̄ virginalē eccleſie pulchritudinē q̄ſi mariā. virilē ſp̄italiū doctoꝝ cetū. quaſi ioſeph. & humilē xp̄i aduētum ſcripture paginis ſacre inſertū quaſi in p̄ſepio poſitum xp̄m infantem. ¶ Origenes. Vel p̄ſepe illud iſrael erat. ſcđʒ illud eſaie. Cognouit bos poſſeſſorem ſuū. & aſinus p̄ſepe domini ſui. ¶ Beda in homelia. Non celauere autem ſilentio paſtores que agnouerāt. quia eccleſie paſtores in hoc ordinati ſūt. vt que ī ſcripturis didicerūt. auditoribus oſtēdant. ¶ Beda ſuper lucam. Magiſtri etiam ſpiritalium gregum modo ceteris dormientibus contemplando celeſtia ſubeūt modo fidelium exempla querendo circūeunt. modo ad publicum paſtoralis officij docendo reuertunt̄. ¶ Bede in homelia. Vnuſquiſq̄ etiam qui priuatus viuere creditur. paſtoris offitium tenet. ſi bonorum actuum cogitationumq̄ mundarū aggregās multitudinem. hanc iuſto moderamine gubernare ſcripturaꝝ paſtu nutrire & contra demonum inſidias ſeruare contendit. Sequit̄ textus

¶ Et poſtq̄ cōſūmati ſunt dies octo vt circumcideret̄ puer. vocatū eſt nomē ei⁹ iheſus. qđ vocatum ē ab angelo priuſq̄ in vtero cōcipetur. ¶ Beda. in ho. expoſita natiuitate dn̄ica. ſubiūgit euāgeliſta atq̄ ait. Et poſtq̄ cōſūmati ſūt dies octo vt c̄cūcideret̄ puer. ¶ Ambro. Quis puer niſi ille de q̄ dictū ē. Puer natus ē nobis & fili⁹ dat⁹ ē nobis. fact⁹ ē ei ſub lege. vt eos q̄ ſub lege erāt. lucrifacēt. ¶ Epiphani. Dicūt aūt hebiōis & cherinthi ſeq̄ces ſufficit diſcipulo. ſi ſit ſicut mgr̄ ei⁹. Circūcidit aūt ſe xp̄s. tu g̊ circūcidaris. Fallunt aūt deſtruētes ſua p̄ncipia. Si ei fateret̄ hebion xp̄m deū celitus deſcēdētē octauo die fuiſſe circūciſū tūc p̄beret circūciſiōi materiā argumēti ſed cū nudū hūc aſſerit hoinē. n̄ puer ē cauſa vt circūcidat̄ ſic nec īfantes ſūt ſue circūciſiōis autores. Nos ei deū ip̄m fatemur celit⁹ deſcēdētē & ī clauſtro v̄gineo morā debitā fetibus protraxiſſe. quoadusq̄ ſibi ex vtero virgineo

humanitatis carnē pfecte cōponeret · q̄ circūciſus ē veracit · nō appareter octauo die · q̄tm̄9 cū ad ſpiritalē effectū figure puenerint · tā ab ipo ꝙ a ſuis diſcipulis diuulgētur non vltra figure · ſed veritas · ¶ Orige. Sicut em̄ mortui ſum9 cū illo moriēte · & cōſurreximus reſurgēti · ſic cū eo circūciſi ſumus vn̄ nequicꝙ nūc indigem9 circumciſione carnali · ¶ Epipha. Pluribꝰ aūt ex cauſis circūciſus eſt xp̄s · Et pmo quidē vt oñdat carnis veritatē · cōtra manicheū · & illos q̄ apparenter eum dicūt pdiſſe · Deinde vt pateat ꝙ nequaꝙ deitati cōſubſtantiale corpus extiterit · vt fatur apolinaris · neqꝫ celitus detulit illud. vt aſſerit valentin9 · & vt confirmet circūciſionē · quā olim inſtituerat eius aduētui ſeruientē · Quin etiā vt nulla ſit iudeis excuſatio · Nā niſi circūciſus fuiſſet · obijcere poterāt · ꝙ nō poſſent incircūciſū xp̄m recipe · ¶ Beda in home · Vt etiam nobis obediendi vtutē cōmēdaret exemplo · & vt eos q̄ ſub lege poſiti legis onera portare nequerāt · ſua cōpaſſione iuuaret · vt q̄ in ſimilitudine carnis peccati aduenit · remediū q̄ caro peccati cōſueuerat mundari · nō reſpuit · idē em̄ ſalutifere curationis auxiliū circūciſio in lege cōtra originalis peccati vuln9 agebat · q̄d nūc baptiſm9 reuelate gr̄e tēpore cōſueuit · excepto ꝙ regni celeſtis ianuā nōdū intrare poterāt · tm̄ in ſinu abrahe poſt mortē beata requie cōſolati ſupne pacis ingreſſum ſpe felici expectabāt. ¶ Athana · Nihil ei aliud exp̄mebat circūciſio · niſi generatōis vetuſte ſpoliationē per hoc ꝙ circūcidebat̄ pars corporis · q̄ corporalis natiuitatis cauſa exiſtit · Hoc aūt tūc tēporis agebatur i ſignum futuri per xp̄m baptiſmatis · Idcirco poſtꝙ venit ſignatū · ceſſauit figura · vbi nāqꝫ tota vetuſtas tollit̄ p baptiſmū · ſupfluū ē q̄d partis ſectio p̄figurat · ¶ Ciril · Octauo aūt die conſuetū erat carnalē celebrari circūciſionē · Octauo em̄ die xp̄s a mortuis reſurrexit · & inſinuauit nob ſpitalē circūciſiōez dicēs · Eūtes docete oēs gētes baptiſātes eos · ¶ Beda · In ei9 aūt reſurrectiōe p̄figurata ē vtraqꝫ nr̄a reſurrectio & carnis & ſpūs · Xp̄s ei circūciſus nr̄am docuit · & nūc p ip̄m a viciorū labe purgādā & i nouiſſimo die a mortis peſte reſtaurādā · & ſicut dn̄s octaua die hoc ē poſt ſeptiaꝫ ſabati reſurrexit · ita & ipi poſt ſex hui9 ſeculi etates · & ſeptiaꝫ ſabati aīaꝝ q̄ nūc interim i alia vita gerit̄ · q̄ſi octauo tēpore ſurgem9 · ¶ Ciril · Sedꝫ aūt legis p̄ceptū eodem die impoſitiōez nōis recepit · Vn̄ ſeq̄tur · Vocatū eſt nomē eius iheſus q̄d interpretat̄ ſaluator · Edit9 em̄ fuit ad toti9 orbis ſalutem · quā ſua circūciſiōe p̄figurauit · ſcd̄m ꝙ aplūs dicit · Circūciſi eſtis circūciſiōe nō manufacta inexpoliatione corporis carnis ſcꝫ in circūciſiōe chriſti ¶ Beda · Sed & hoc q̄d eodē die ſue circūciſionis nomē accepit · ad imitationem priſce obſeruatōis fecit · Abrahā em̄ qui primū circūciſionis ſacm̄entū accepit · in die ſue circūciſionis amplificatiōe nominis benedicti promeruit · ¶ Orige · nomen aūt iheſu glorioſū · omniqꝫ cultu digniſſimū · nomē q̄d eſt ſuper omne nomē · non decuit primū ab hoībus appellari · neqꝫ ab eis afferri in mundū · Vn̄ ſignāter euangeliſta ſubdit · Quod vocatū eſt ab angelo p̄uſꝙ in vtero cōciperet̄ · ¶ Beda · Hui9 aūt noīs etiam electi in ſua ſpiritali circūciſione participes exiſtere gaudēt · vt ſicut a xp̄o xp̄iani · ita etiā a ſaluatore ſaluati vocētur · q̄d illis a deo vocabulū non ſolū p̄uſꝙ in vtero eccleſie p fidem cōciperent · ſed etiā ante tēpora ſecularia vocatū eſt · textꝰ

¶ Et poſtꝙ impleti ſūt dies purgationis eius ſcd̄m legē moyſi · tulerūt illū in hieruſalē vt ſiſterēt eū domino · ſicut ſcriptū eſt in lege dn̄i · quia oē maſculinū adaperiēs vuluā ſanctū domino vocabitur · & vt darēt hoſtiam ſcd̄m ꝙ dictū eſt in lege domini · par turturū aut duos pullos columbarum ¶ Cirillus · Poſt circumciſionem rurſus expectat̄ purgationis temp9 · Vn̄de dicit̄ · Et poſtꝙ impleti ſunt dies purgationis eius ſcd̄m legem moyſi · ¶ Beda · Si legis ipſius verba diligēti9 inſpexeris · profecto reperies quod ipſa dei genitrix ſicut a cōmixtione virili ſic a legali fit iure immunis · Non enim omnis mulier pariēs · ſed ea que ſuſcepto ſemine peperit · deſignatur immūda · ritūqꝫ legis docet̄ eſſe mūdāda ad diſtinctionem ſcilicet illius que virgo concepit · & peperit · Sed vt nos a legis vinculo ſolueremur · ſicut chriſt9 · ita & beata maria legi eſt ſponte ſubiecta · ¶ Titus · Vnde eleganter euangeliſta protulit · ꝙ completi ſunt dies purgationis eius ſcd̄m legem · Nam reuera non incumbebat neceſſitas virgini ſacre · vt dies purgationis eius expectaretur · que cum ex ſpiritu ſancto concepiſſet · caruit coniugio · Sequitur · Tulerūt illū in hieruſalem vt ſiſterēt eū domino · ¶ Atha · Sed quādo a paternis aſpectibus latuit dominus? aut quis locus excipit̄ ab eius imperio? vt ibi exiſtendo ſemotus a patre ſit · niſi afferatur hieroſolimam · & introducatur in templum? Sed forte cauſā noſtri · huiuſmodi ſcripta ſunt · Sicut em̄ non gratia ſui homo factus eſt & circumciſus in carne · ſed vt nos per gratiam faceret deos · & vt ſpiritaliter circumcidamur · ſic propter nos ſiſtitur domino · vt diſcamus deo preſentare noſipſos · ¶ Beda · Poſt triceſimum autem & tercium circumciſiōis diem domino ſiſtitur · miſtice inſinuans neminem niſi circumciſum vicijs · dominicis dignum eſſe cōſpectibꝰ · neminē niſi mortalitatis nexibꝰ abſolutū · ſuperne ciuitatis gaudia poſſe perfecte ſubire · Sequitur ſicut ſcriptū eſt in lege dn̄i · ¶ Orige · Vbi ſūt · q̄ deū legis negāt a xp̄o fuiſſe in euāgelio p̄dicatū? An putādū eſt ꝙ filiū ſuū bon9 deus ſub lege inimici fecit · quam ipe nō dederat? In lege em̄ moyſi ſcriptū eſt · q̄d ſequit̄ · Quia omē maſculinū adaperiens vuluā ſanctū dn̄o vocabit̄ · ¶ Beda · Quod dicit · adapiēs vuluā & hoīs & pecoris p̄mogenitū ſignificat · q̄d vtrūqꝫ ſāctū domino vocari ·

atq; ideo ſacerdotis eſſe preceptū eſt· ita dūtaxat
vt pro hominis primogenito pretium accipere· &
omne animal immūdum redimi facet· ¶ Gregori⁹
niſenus. Hoc autem legis decretū in ſolo incarna-
to deo ſingulariter & ab alijs differēter impleri vi
detur. Ipſe namq; ſolus ineffabiliter cōceptus ac ī-
cōphenſibiliter editus· virginalem vterū aperuit
non antea cōnubio reſeratū. ſeruans & poſt partū
mirabile īuiolabiliter ſignaculū caſtitatis. ¶ Am
broſius· Nō enim virilis coitus vulue virginalis
ſecreta reſerauit. ſed immaculatum ſemen inuiola
biliter vtero ſpiritus ſanct⁹ infudit. Qui ergo vul
uam ſanctificauit alienam vt naſceretur prophe-
ta. hic eſt. qui aperuit matri ſue vuluā· vt imma-
culatus exiret· ¶ Beda. Quod ergo ait adaperiēs
vuluam· conſuete natiuitatis more loquitur· non
ꝙ dominus ſacri vētris hoſpicium quod ingreſſus
ſanctificarat· egreſſus de uirginaſſe credendus ſit.
¶ Gregorius niſenus Solus autē hic partus ma
ſculinus ſpiritaliter eſſe cōſpicitur· qui nil de femi-
neitate culpe portauit· Vnde reuera ſanctus voca-
tus eſt. Vnde & gabriel quaſi hoc decretū ad ipm
ſolum pertinere memorās dicebat· Quod ex te na
ſcetur ſanctum· vocabitur filius dei· Et in ceteris
quidem primogenitis ſanctos illos vocari euange
lica ſollertia ſtatuit. tamq; oblatione diuina ſorti-
tos huiuſmodi nomē At ī totius primogenito cre
ature quod naſcitur ſāctum pronuntiat angelus.
quaſi proprie ſanctum exiſtens· ¶ Ambroſius·
Solus enim per omnia in natis de femina· ſanct⁹
dominus iheſus qui terrene contagia corruptele· ī-
maculati partus nouitate non ſenſerit· & celeſte
depulerit. Nam ſi litteram ſequimur· quomodo ſan
ctus omnis maſculus· cum multos ſceleratiſſimos
fuiſſe non lateat. Sed ille ſanctus per quē figurā fu
turi miſterij legis diuine preſcripta ſignabant· eo
ꝙ ſolus ſanctus eccleſie virginis ad generādos po
pulos aperiret genitale ſecretum· ¶ Cirillus· O
profunditas ſcientiarum ſapientie & ſcientie dei·
offert hoſtias· qui per ſingulas hoſtias honoratur
cū patre· figuras legis cuſtodit veritas· qui legis
ē cōditor ſicut deus legē cuſtodiuit vt ho. vn̄ ſeqt̄·
Et vt darēt hoſtiā ſcd̄m ꝓdictū erat in lege dn̄i·
par turturum· aut duos pullos columbarꝝ· ¶ Be
da in homelia. Hoſtia autem hec pauperum erat·
p̄cepit quippe domin⁹ in lege· vt qui poſſent agnū
pro filio aut filia ſimul & turturem ſiue columbā
offerrent· Qui vero non ſufficiebant ad offerendū
agnum duos iam turtures vel duos columbe pul
los offerrent· ergo dominus cum diues eſſet· paup
fieri dignatus eſt. vt nos ſua paupertate diuitia-
rum ſuarum donaret eſſe participes· ¶ Ciril. Vi-
dendum autem quid hec oblata inſinuāt· Nimirum
loq̄ciſſima eſt turtur in auibꝰ· at columba eſt ani-
mal māſuetum· Talis autē ſanctus eſt· erga nos
ſaluator manſuetudinem pfecte colēs & turtur or
bem allexit· replens ortum ſuū proprijs melodijs·
Occidebatur ergo turtur· at columba vt ipſe per fi
guras nobis pādatur paſſurus ī carne ꝓ vita mū-
di. ¶ Beda in home· Vel colūba ſimplicitatē· tur
tur indicat caſtitatē· qꝛ & columba ſimplicitatis·
& caſtitatis amator ē turt̄ ita vt ſi cōiugē caſu pdi
derit· nō vltra aliā q̄rere curet· Merito ergo turtur
& colūba dn̄o offerūt̄ in hoſtiā· qꝛ ſimplex & pu-
dica fideliū cōuerſatio ē· illi iuſtitie ſacrifitiū g̃tū·
¶ Athana· Ideo vero bina iuſſit offerri· quia hoīe
cōſiſtēte ex anima & corpore duplū a nobis· poſcit
de⁹ caſtitatē & māſuetudinē nō ſolū corporis ſed
etiā anime· alioquin erit homo fictor & hipocrita·
gerēs in tegumētū occulte malitie innocētiā apparē
tem. ¶ Beda in homeli· Cū vero vtraq; auis ꝓpt
cōſuetudinē gemēdi p̄ſentes ſāctorꝝ luct⁹ deſignat·
in hoc tamē differūt qd̄ turt̄· ſoliuagus· columba
aūt gregatim volare ꝯſueuit· & ob id iſte ſecretas
orationū lachrimas· illa publicos eccleſie cōuētus
inſinuat· ¶ Beda ſup lucā· Vel columba que gre
gatim volat· actiue vite frequētiā demōſtrat. Tur
tur q̄ ſingularitate gaudet· ſpeculatiue vite culmīa
denūtiat. Et qꝛ eque vtraq; cōditori accepta eſt ho
ſtia· cōſulte lucas vtrꝝ turtures an pulli colūbarꝝ
ꝓ dn̄o ſint oblati nō dixit· ne vnū alteri viuēdi or
dinē p̄ferret· ſed vtrūq; ſequēdum docēt· textus

¶ Et ecce homo erat in hieruſalē· cui nomē ſimeon
& homo iſte iuſt⁹ & timorat⁹ expectās cōſolatōez
iſrael· & ſpirt⁹ ſanct⁹ erat in eo & reſponſum acce
perat a ſpiritu ſācto· nō viſurꝝ ſe mortē· niſi videret
xp̄m dn̄i· & venit in ſpū in templū. Et cū induce-
rēt puerꝝ iheſum parētes ei⁹· vt facerēt ſcd̄m cōſue
tudinē legis pro eo· & ipſe accepit eū in vlnas ſuas
¶ Ambro· Nō ſolū ab angelis & ꝓphetis a paſto
ribꝰ & a parētibꝰ· ſed etiā a ſeniorībꝰ & iuſtis ge-
neratio dn̄i accepit teſtimoniū. Vn̄ dicit̄· Et ecce
homo erat in hieruſalem cui nomē ſimeon & homo
iſte iuſt⁹ & timorat⁹· ¶ Beda· Quia difficulter
iuſtitia ſine timore cuſtodit̄· nō illū dico timorem
qui tēporal a ſibi bona ſu' trahi phorreſcit· quem
pfecta dilectio foras mittit· ſed timorē dn̄i ſanctū
qui manet in ſecula· q̄ iuſt⁹ deum quāto ardētius
diligit· tāto ſollerti⁹ offendere cauet· ¶ Ambro·
Et bene iuſt⁹ q̄ non ſuā ſed populi g̃tiā req̄rebat.
Vnde ſequit̄· Expectās cōſolatiōz iſrael· ¶ Gre-
go. Niſen⁹. Nō vtiq; mūdanā felicitatē ī cōſolatio
nē iſrael prudēs ſimeon expectabat· ſed verā trāſla
tionē ad veritatis decorē p ſeparatiōez a legis vm-
bra· habuerat nāq; p oracula ꝙ viſur⁹ eſſet xp̄m
domini p̄uſq; de ſeculo p̄nti trāſmigraret· Vn̄ ſeqt̄
Et ſpirit⁹ ſanct⁹ erat ī eo a q̄ ſcꝫ iuſtificabat̄· Et
reſpō· ac· a ſpū ſan· nō vi· ſe mor· niſi p̄us videret
xp̄m dn̄i· ¶ Ambro· Cupiebat ipſe quidē corporee
vinculis fragilitatis abſolui· ſed expectabat vide
re promiſſum· ſciebat enim quia beati oculi qui vi
derēt· ¶ Grego. xviij morali· In q̄ etiā diſcim⁹·
quanto deſiderio ex plebe iſraelitica· ſancti viri

incarnationis ei⁹ miſteriū videre cupierūt. ¶ Beda. Videre aūt mortē expiri eam ſignificat. Multum(qȝ) felix mortem videbit carnis. quicūqȝ xp̄m domini prius oculis carnis videre ſatagerit. conuerſationem habendo in celeſti hieruſalē. templi dei limina frequentādo. hoc eſt ſanctorū in quibꝰ de⁹ habitat exempla ſectādo. Eādē autē ſpiritus gratia qua olim venturū precognouerat & nunc venientē cognouit. Vnde ſequit̄. Et venit in ſpiritu in templum. ¶ Origenes. Et tu ſi vis tenere iheſum. & amplexari manibꝰ. omni labore nitere. vt ducē habeas ſpiritum. veniaſqȝ ad templū dei. Sequit̄ enī. Et cum inducerent puerum iheſum parētes ei⁹ ſcȝ maria mater & ioſeph qui putabat̄ pater. Vt facerent ſcd̄m cōſuetudinē legis p̄ eo. & ipſe accepit eum in vlnas ſuas. ¶ Gregorius. Quā beatus ille ſacer ad ſacra introitus. per quē ad vite terminum maturauit. Beate manus que verbum vite palpauerūt. & vlne quoqȝ quas ad ſuſceptionē parauit. ¶ Beda. Accepit aūt iuſtus ſcd̄m legē puerum iheſum in vlnas ſuas. vt ſignificet iuſtitiā operū que ex lege erat per man⁹ & brachia figuratorum. humili quidē. ſed ſalutari fidei euangelice grē immitandum. accepit ſenior infantem xp̄m. vt inſinuet hoc ſeculū quaſi ſenio iam defeſſum. ad infantiā & inocētiā xp̄iane cōuerſatiōis reditur. Textus

¶ Et benedixit deum. & dixit. Nunc dimittis ſeruum tuum domine ſcd̄m verbū tuū in pace. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum. Quod paraſti an̄ faciem omnium populorū. Lumē ad reuelationem gentium & gloriam plebis tue iſrael. ¶ Origenes. Si ad tactum fimbrie veſtimēti mulier ſanata eſt quid putandū eſt de ſimeone qui in ſuas vlnas accepit infantem. & gaudebat vidēs paruulū a ſe geſtari. qui venerat ad vinctos reſoluēdos. ſciens neminē eū poſſe de clauſtro corporis emittere cū ſpe future vite. niſi is quem in brachijs continebat. Vnde dicitur. Et benedixit deum. & dixit. Nunc dimittis ſeruum tuum domine. ¶ Theop. Qr̄ dicit domine confitētis eſt ꝙ ipſe mortis eſt & vite dn̄s & ſic puerum quem ſuſcepit. deū cōfitet̄. ¶ Origenes. Quaſi diceret. Quādiu xp̄m non tenebā. clauſus eram. & de vinculis exire non poterā. ¶ Baſilius. Si autem voces iuſtorum īquiras. omnes ſuper hoc mundo & ei⁹ flebili mora ingemiſcūt. Heu mihi dicit dauid. quia incolatus meus prolongat⁹ eſt. ¶ Ambroſi⁹. Vide ergo iuſtum velut corporee carcere molis incluſum velle diſſolui. vt incipiat eſſe cum xp̄o. Sed qui vult dimitti. veniat ī templum. veniat in hieruſalem. expectet xp̄m domini. accipiat in manibus verbum dei. & cōplectatur velut quibuſdam fidei ſue brachijs. tunc dimittetur. vt non videat mortem. qui viderit vitam. ¶ Grecus. Simeon autem benedicebat deum int̄ cetera. ꝙ promiſſa ſibi facta ſortita erant efficacie veritatem. Nam cōſolationē iſrael oculis perſpicere meruit. & manibus portare Et ideo dicit. Secundum verbum tuum. ideſt cum finem obtinuerim promiſſorum. At vbi viſibiliter ſenſi. quod deſiderabam. nunc ſoluis tuū ſeruum. nec guſtu mortis attonitum nec heſitationis cogitationibꝰ cōturbatum. Et ideo ſubditur. In pace. ¶ Gregori. Niſe. Quia poſtq̄ xp̄s culpam hoſtilē deſtruxit. nos qȝ patri recōciliauit. facta eſt tranſlatio ſanctorum in pace. ¶ Origenes. Quis eſt aūt qui de ſeculo iſto recedit in pace. niſi is qui intelligit ꝙ de⁹ erat in xp̄o mundum reconcilians ſibi. nihilqȝ habēt inimicum deo. ſed omnem pacem bonis in ſe operibꝰ aſſumpſit. ¶ Grecus. Fuerat autem ſibi repromiſſum nō viſurū ſe mortē. niſi p⁹ videret xp̄m domini. Et ideo impletū oſtendēs ſubdit. Quia viderūt oculi mei ſalutare tuū. ¶ Gregor. Niſen⁹. Beati oculi tui tam anime q̄ corporis. Hij quidē viſibiliter deum ſuſpicientes. illi vero non ſolum que viſa ſunt attendētes. immo illuminati fulgore ſpiritus domini verbū ī carne cognoſcentes. ſalutare nāqȝ qd̄ tuis oculis p̄cepiſti. ipſe iheſus ē. quo nomine ſalus declarat̄. ¶ Ciril. Fuerat autem xp̄i miſterium. quod patuit in vltimis temporibꝰ ſeculi preparatū ante mundi originē. Vnde ſeq̄t̄ Quod paraſti ante faciē omnium populorū. ¶ Athanaſi⁹. Scilicet cōfectam toti mundo per xp̄m ſalutem. qualiter ergo ſup̄dictū eſt. ꝙ expectabat iſrael cōſolatiōēm. eo ꝙ ſcilicet tūc futurā eſſe cōſolationem iſrael agnouit in ſpiritu. cum & omnibꝰ populis paratum eſt ſalutare. ¶ Grecus. Attende etiam ſagacitatem digni & venerādi ſenis. anteq̄ dignus videret̄ beate viſionis. preſtolabat̄ ſolamē iſrael. Vt autē qd̄ ſperabat obtinuit. exclamat ſe vidiſſe ſalutē oīm populorū. adeo ei infantis ineffabile iubar illuſtrauit eū. vt proceſſu tēporis ſecutura mox ſibi fierēt nota. ¶ Theo. Signāter aūt dicit ante faciē. vt ſcȝ oībꝰ eius incarnatio appareret. Hoc autem ſalutare dicit eſſe gentium lumen. & gloriam iſrael. Vnde ſequitur. Lumen ad reuelationem gentium. ¶ Athanaſius. Gentes enī ante chriſti aduentum in vltimis tenebris erant conſtitute. cognitione diuina priuate. ¶ Cirillus. Sed chriſtus adueniens factus eſt lux tenebroſis & erraticis. quos diabolica manus preſſit. Vocati ſunt autem a deo patre ad notitiam filij. qui eſt lux vera. ¶ Athanaſius. Iſrael autem licet tenuiter lege illuminabatur. & ideo non dicit ꝙ lumen illis protulerit. ſed ſubdit. Et gloriam plebis tue iſrael. Memorans antiquam hiſtoriam ꝙ ſicut olim moyſes dominum alloquendo glorioſam retulit fatiem. ſic & ipſi diuinam humanitatis lucem pertingentes. vetus abijcientes velamen. in eandem imaginem transformarentur de gloria in gloriam. ¶ Cirillus. Nam & ſi quidam eorū inobediētes fuerint. tn̄ reliq̄e ſalue facte ſūt. & p̄ xp̄m p̄uenerūt ad gloriā. Harum primitie

fuere diui apoſtoli · quorũ fulgores vniuerſũ orbẽ
illuminãt · fuit etiã xp̃s ſingularit̃ iſrael gloria · q̃
ſecundũ carnem ex eis ꝓceſſit · quamuis cũctis vt
deus p̃eſſet p ſecula bñdict⁹. ¶ Grego · Niſenus ·
Et iõ ſignãter dixit plebis tue · quia non ab eis tm̃
eſt adoratus · ſed inſuper ex eis eſt ſecũdum carnẽ
natus · ¶ Beda · Et bene reuelatio gẽtiũ iſraelis glo
rie prefert̃ · quia cũ plenitudo gentiũ itroierit · tũc
omnis iſrael ſaluus erit Sequit̃ texto
¶ Et erant pater eius & mater mirãtes ſup hijs · q̃
dicebãtur de illo · & benedixit illis ſimeõ · Et dixit
ad mariã matrẽ ei⁹ · Ecce poſit⁹ ẽ hic i ruinã & re
ſurrectiõẽ mltoꝝ i iſrael & i ſignũ cui ꝯtradicet̃ · &
tuã ip̃i⁹ aiaꝫ ptrãſibit gladi⁹ · vt reuelẽtur ex mlt
tis cordibus cogitaciones ¶ Grecus · Trãſcendẽ
tiũ rerũ notitia · quociens ĩ memoriã venerit · toci
ens renouat in mente miraculum · Vnde dicitur ·
Et erãt pater eius & mater mirantes ſup hijs que
dicebãtur de illo · ¶ Origenes · Tam ab angelo q̃
a multitudĩe celeſtis exertitus · nec nõ & apaſtori
bus & ipſo ſimeone · ¶ Beda · Patrem ſaluatoris
appellat · non q̃ vere pater fuerit ei · ſed q̃ ad famã
marie cõſeruandã pater ſit ab omnibꝰ eſtimatus ·
¶ Auguſtinus · Quamuis & eo modo pater illius
valeat dici quo & vir marie recte intelligit̃ · ſine
cõmixtione carnis · ipſa copulatione cõiugij multo
videlicet cõiunctius quaſi eſſet aliunde adoptatus ·
Neq; enim ꝓpterea nõ erat appellãdus ioſeph pat̃
chriſti q̃ nõ eũ cõcumbendo genuerat · q̃ñq̃dẽ pat̃
eẽt & ei · quem non ex ſua cõiuge procreatũ aliũde
adoptaſſet · ¶ Origenes · Qui aũt altius aliquid in
q̃rit · poteſt dicẽ q̃m generatiõis ordo a dauid vſq;
ad ioſeph deducit̃ · ne videret̃ fruſtra ioſeph noia
ri · q̃ pater nõ fuerat ſaluatoris · vt generatiõis or
do haberet locũ · pat̃ dñi appellat⁹ ẽ · ¶ Gregorius
Laudibus autem diuinis exhibitis · vertit ſe ſime
on ad benedictionem adducẽtiũ puerũ · Vnde ſe
quit̃ · Et benedixit illis ſimeon · Benedictiõe igit̃
vtrũq; donat · occultoꝝ võ preſagia dirigit tm̃ ad
matrẽ · quatenus per cõmunẽ benedictionẽ non p̃
uetur · ioſeph ſimilitudine patris · per ea vero que
dicit matri ſeorſum a ioſeph · Verã eã predicit ge
nitricem · Vnde ſequitur · Et dixit ad mariam ma
trem eius · ecce poſitus eſt hic in ruinam & reſur
rectionem multorum in iſrahel · ¶ Ambroſi · Vide
vberem in omnes gratiam domini in generatione
diffuſam · & ꝓphetiam incredulis negatam eſſe ·
non iniuſtis · Ecce & ſimeon prophetizat in rui
nam & reſurrectionem multorum veniſſe chriſtũ
iheſum · ¶ Orige · Qui ſimpliciter exponit · poteſt
dicere in ruinam eum veniſſe infidelium · & in re
ſurrectionem credentium · ¶ Chriſoſtomus · Sicẽ
enĩ lux etſi oculos debiles turbet · lux eſt · hoc mõ
ſaluator pſeuerat · & ſi corruãt plurimi · neq; enĩ ẽ
eius offitium deſtructio · ſed eorum veſanie · Quã
obrem non ſolum ex ſalute bonorum ſed etiam ex
malorum diſſipatione virtus eius oſtenditur · nã
ſol quoniam multum radiat · propterea viſus debi
les precipue perturbat · ¶ Grego · Niſenus · Attẽ
de at̃ diſtintionis exquiſitã prolatiõꝫ · preparatio
q̃ppe ſalutis dicitur coram omni populo · ſed caſus
& ſubleuatio plurium · Diuinum enim propoſitum
eſt ſalus & nõ deificatio ſinguloꝝ · Caſus autem
& ſubleuatio cõſiſtit in pluriũ intentione credẽtiũ
& nõ credentiũ · Q̃ aũt iacẽtes & ĩcreduli ſubleuẽ
tur · non eſt abſurdum · ¶ Orige · Qui autem curi
oſus interpres eſt · dicit nequaq̃ eũ cadere qui añ
non ſteterit · Da mihi igitur qui fuerit ille · qui ſte
tit · ĩ cuius ruinã ſaluator aduenerit ¶ Gregorius
Sed per hoc deſignat ruinam ad infima · q̃ſi nõ pu
niend⁹ eq̃liter añ incarnatiõis miſterium & poſt
datã diſpenſationẽ & predicationem · Et maxime
hij ſunt ex iſrahel · quos neceſſe erat & p̃ſtinis bo
nis carere & penas luere grauiores · q̃ omnes alie
gentes eo q̃ dudum ꝓphetatũ ĩ eis & adoratũ & ex
eis ꝓductũ minime ſuſceperũt · Ideo ſpetialit̃ eis
minat̃ ruinã · nõ ſolum a ſpiritali ſalute · ſ; etiã ꝑp̃t
deſtructionẽ vrbis · & habitantium ciuitatẽ · Re
ſurrectio võ ꝓmittit̃ credẽtibꝰ partim quidẽ velut
ſub lege iacẽtibꝰ & ab ei⁹ ſuitute ſubleuãdis · pti
võ velut cõſepultis cũ xp̃o & ei cõſurgẽtibꝰ · His
at̃ vbis ĩtellige p cõcordiã ĩtellectũ ad dicta ꝓphe
tica vnũ & eũdẽ deũ & legiſlatorẽ & in prophetis
in nouo teſtamento locutum eſſe · lapidem nãq;
ruine & petrã ſcãdali futurum ne confundantur cre
dentes in eũ ſermo propheticus declarauit · ¶ Ori
genes · Eſt autem & altius quid ĩtelligendum ad
uerſus eos qui contra conditorem latrant dicẽtes ·
Ecce deus legis & prophetarum · videte qual' ſit ·
ego inquit occidam · & ego viuificabo · Si propte
rea cruẽtus eſt iudex & crudelis cõditor · maniſe
ſtiſſimum eſt & iheſum eſſe illius filiũ · eadẽ ſiq̃dem
de eo hic ſcripta ſunt · q̃ veniat in ruinã & reſurre
ctionem multorum · ¶ Ambro · Vt ſcilicet iuſto
rum iniquorumq; merita diſcernat · & pro noſtro
rum qualitate factorum iudex verus & iuſt⁹ aut
ſupplitia decernat · aut premia · ¶ Origenes · Vidẽ
dũ ẽ at̃ ne forte ſaluator non alijs atq; alijs ĩ ruinã
venerit & in reſurrectionem · q̃ enĩ peccato ſtabã ·
p̃mo mihi vtilitas fuit vt caderem · & peccato mo
rerer · Denicq; & ſancti prophete q̃ñ anguſtius a
liquid contẽplabantur · cadebant in fatiem ſuam ·
vt peccata per ruinam plenius purgarentur · hoc
ipſum & ſaluator tibi primum concedit · peccator
eras · cadat in te peccator · vt poſſis dehinc reſur
gere · & dicere · Si commortui ſumus · & conuiue
mus · ¶ Chriſoſtomus · Reſurrectio quidem ẽ con
uerſatio noua · Cum enim laſciuus caſtus efficit̃ ·
auarus miſericors · atrox manſueſcit · reſurrectio
celebratur · Mortuo quidem peccato · reſurgẽte ve
ro iuſtitia · Sequitur · Et in ſignum cui contradi
cetur · ¶ Baſilius · Signum contradictionem ac
cipiens ꝓprie crux dr̃ a ſcptura · Fecit enĩ iq̃t moi
ſes ſerpẽtẽ eneũ & poſuit pro ſigno · ¶ Gregorius.

Miſcet aūt dedecus glorie. Huius enim rei nobis
xp̄icolis eſt hoc ſignū inditiū cōtradictionis vero
dū ab his quidē accipit̄ vt ridiculoſū & horribile.
Ab his vō a dmodū ad venerādū. Vel forſā ip̄m
chriſtū nominat ſignum. tāq̄ ſup̄ naturā exiſtētē
& ſignorū autorem. ¶ Baſilius. Eſt em̄ ſignum
alicuius rei mirabilis & occulte indicatiuū. Viſū
quidem a ſimplicioribus. Intellectū vero ab habē
tibus exercitatū intellectū. ¶ Orige. Oībus aūt
que de xp̄o narrat hiſtoria cōtradicit̄. nō q̄ cōtra-
dicāt hi qui credebant in eū. Nos quippe ſcim⁹ oīa
vera eē que ſcp̄ta ſunt. Sed quia apud incredulos
vniuerſa que de eo ſcp̄ta ſūt. ſignū ſunt. cui cōtra-
dicet̄. ¶ Grego. Niſenus. Hec ſiquidē de filio di-
cūtur. ſpectāt tn̄ ad eius genitricē. dum ſingula ſi-
bi aſſumit ſimul periclitata & glorificata. Nec tn̄
proſpera. ſed illa denuntiat etiā doloroſa. Nā ſequi
tur. Et tuā ipſius aīam ptranſibit gladi⁹. ¶ Ori
genes. Nulla docet hiſtoria beatam mariā ex hac
vita gladij occiſione migraſſe. preſertī cū nō aīa.
ſed corpus ferro ſoleat interfici. Vnde reſtat in
telligi gladiū illū de quo dicit̄. Et gladi⁹ ī labijs
eoꝝ hoc eſt dolorē dominice paſſiōis animā eius p
tranſiſſe. que & ſi xp̄m vtpote dei filiū ſponte pro
pria mori. mortemq̄ ipſam nō dubitaret eſſe devi-
cturū. ex ſua tamē carne procreatū. non ſine dolo
ris affectu potuit videre crucifigi. ¶ Ambroſius
Vel prudentiā marie n̄ ignaram miſterij celeſtis
oſtendit. Viuum eſt enim verbum dei & validū.
& acutius omni gladio acutiſſimo. ¶ Auguſti⁹.
de queſti. no. & ve. teſtamēti. Vel p hoc ſignifica
uit q̄ in maria per quam geſtū eſt incarnationis
miſteriū in morte domini ſtupore quodam dubita
uit. videns filium dei ſic humiliatū vt vſq̄ mortē
deſcenderet. Et ſicut gladius pertranſiens iuxta
hominem timorem facit. non percutit. ita dubita-
tio meſtitiam fecit. non tn̄ occidit. quia non ſedit
ī aīo. ſed ptranſijt q̄ſi p vmbrā. ¶ Greg. Niſen⁹.
Sed nec ipſam ſolam in ea paſſiōe occupari ſigni-
ficat. cū ſubdit̄. vt reuelēt̄ ex multis cordib⁹ cogi
tationes. quod dicit. vt. euentum deſignat. Nō aūt
cauſaliter ponitur. His enim oībus euenientibus.
ſecuta ē erga multos intentionū directio. Quidam
em̄ deū fatebant̄ in cruce. Alij ne ſic ab infamijs &
criminationib⁹ deſiſtebāt. Vel hoc dictū eſt. qua-
tinus tempore paſſiōis pateāt ex pluribus cordibus
meditatiōes. & emendentur p reſurrectionē. velox
ei ill̄ poſt ābiguitatē certitudo ſupuenit. niſi forte
reuelationē illuminatiōꝫ quis eſtimet. vt ſolitū ē
ſcp̄ture. ¶ Beda. Sed & vſq̄ ad cōſumatiōꝫ ſecu
li p̄ſentis eccleſie aīam gladius duriſſime tribula
tionis ptranſire non ceſſat. cum ſigno fidei ab im-
probis contradici. Cum audito dei verbo multos
cū chriſto reſurgere. ſed plures a credulitate ruere
gemebunda pertractat. cum reuelatis multorum
cordium cogitationibus. vbi optimum euangelij
ſeuit ſemen. vbi zizania viciorum vel plus iuſto
preualere vel ſola germinare conſpicit. ¶ Orige-
nes. Cogitationes etiam male in hominibus erāt.
que propterea reuelate ſunt. vt occideret eas ille.
qui pro nobis mortuus eſt. Quamdiu enim abſcon
dite erant. impoſſibile erat eas penitus interfici.
Vnde & nos ſi peccauerimus. debem⁹ dicere. Ini
quitatem meam non abſcondi. Si enim reuelaue-
rimus peccata noſtra. non ſolum deo. ſed his qui
poſſunt mederi vulnerib⁹ n̄ris. delebūt̄ pc̄ta n̄ra.

¶ Et erat anna prophetiſſa filia phanuel de tribu
aſſer. hec proceſſerat in diebus multis. & vixerat
cum viro ſuo annis ſeptē a virginitate ſua. & hec
vidua vſq̄ ad annos octogintaquatuor. que non
diſcedebat de tēplo ieiunijs & obſecrationibus ſer
uiēs. die ac nocte. & hec ipſa hora ſuperueniēs cō
fitebatur domino. & loquebat̄ de illo oībus qui
expectabant redemptionē iſrahel ¶ Ambro. Pro
phetauerat ſimeon. prophetauerat copulata con-
iugio. prophetauerat virgo. debuit & vidua pro-
phetare. ne qua profeſſio deeſſet aut ſexus. Et iō
dicitur. Et erat anna prophetiſſa filia phanuel de
tribu aſſer ¶ Theophilus. Immoratur euangeli-
ſta circa anne deſcriptionem. & patrem & tribū
enarrans. teſtes quaſi multos adducens qui patrē
& tribum viderunt. ¶ Grego. Niſenus. Vel q̄r
tunc temporis cum hac alie quedam eodem nomi-
ne nuncupabantur. Vt igitur ad eam manifeſta
diſcretio fieret. patrem eius commemorat. & gene
ris qualitatem deſcribit. ¶ Ambroſius. Antea
vero & ſtipendijs viduitatis & moribus talis in-
ducitur. vt digna fuiſſe credatur. que redemptorē
omnium nuntiaret. Vnde ſequitur. Hec proceſ
ſerat in diebus multis. & vixerat cum viro ſuo an
nis ſeptem a virginitate ſua. & hec vidua vſq̄ ad
annos octogintaquatuor. ¶ Orige. Neq̄ enim ſpi
ritus ſanctus fortuitu. habitauit in ea. Bonum ei
eſt primum. ſiqua poteſt virginitatis gratiam poſ
ſidere. Si autem hoc non potuerit. ſed euenerit ei
vt perdat virum. vidua perſeueret. Quod quidem
non ſolum poſt mortem viri. ſed etiam cum ille vi
uit. debet habere in animo. vt etiam ſi non eueni-
rit. voluntas ipſius & propoſitum a domino coro-
netur. Et dicat. hoc voueo. hoc promitto. ſi mihi
humanum aliquid quod nō opto. contigerit. nihil
aliud fatiam. q̄ incontaminata & vidua pſeuerē.
Iuſte ergo ſancta mulier ſpiritum prophetandi
meruit accipere. quia longa caſtitate longis etiā
ieiunijs ad hoc culmen aſcenderat. Vnde ſequitur.
Que non diſcedebat de templo ieiunijs & obſecra
tionibus ſeruiens die ac nocte. ¶ Gregorius. In
quo liquet q̄ ceterarum virtutū inerat ei cōgeries.
& aſpice conformem ſimeoni virtutibus. ſimul em̄
erāt ī tēplo. ſil̄ etiā digni reputati ſūt ꝓphetica grā
vn̄ ſeq̄t̄. Et hec ip̄a hora ſupueniēs ꝯfitebat̄ dn̄o.
¶ Gre. Niſen⁹. hoc ē regrābat̄ vidēdo mūdi ſalu
tē ī iſrael. & ꝯfortabat̄ de ihu q̄m ip̄e eēt redēptor.

idemq; ſaluator. Vnde ſeqꝰ. Et loquebatꝰ de illo
omnibus: qui expectabant redẽtionẽ iſrabel. Verꝝ
quia anna propbetiſſa modicũ aliquid & ñ nimis
clarum de xp̄o diſſeruit. euãgeliũ non ſeriatim in
duxit. que ab ea ſũt dicta. Forſan autem ob boc a
liquis ſimeonem p̄ueniſſe fatebitꝰ. eo ꝙ is quidem
formã legis gerebat. Nã & ip̄m nomẽ notat obe:
diẽtiam. illa vero gratie. qꝺ ĩterpretatio nominis
manifeſtat. inter quos chriſtus medius erat. ideo
illũ quidẽ dimiſit cũ lege morientẽ. banc vero fo:
uet vltra viuẽtẽ per gratiã. ¶ Beda. Juxta itel:
lectũ etiam miſticũ anna eccleſiã ſignificat. que ĩ
p̄nti ſp̄oſi ſui eſt morte q̃ſi viduata. Numerus etiã
annoꝝ viduitatis eius. tẽpus eccleſie deſignat. q̃ ĩ
corpore cõſtituta pegrinatꝰ a dño. Septies quidẽ
duodeni octogintaquatuor fatiũt. & ſeptẽ q̃dẽ ad
buiꝰ ſeculi curſũ qui diebꝰ ſeptẽ voluitꝰ. Duodeci
vero ad perfectionẽ doctrine apoſtolice pertinent.
Ideoq; ſiue vniuerſalis eccleſia. ſeu q̃libꝫ aĩa fide
lis. que totum vite ſue tẽpus apoſtolicis curat mã:
cipare inſtitutis. octogintaquatuor annis dño ſ:
uire laudatur. Tempus etiã ſeptẽ annoꝝ quo cũ
viro ſuo mãſerat congruit. Nã propter dominice
priuilegiũ maieſtatis quo ĩ carne verſatus docuit
in ſignũ p̄fectionis ſimplex ſeptem annorum ẽ nu
merus expreſſus. Arridet etiã eccleſie miſterijs &
anna & gratia eiꝰ interpretatꝰ. & filia ẽ phanuelꝰ.
q̃ faties dei dĩ. & de tribu aſſer ideſt beati deſcẽdit.

¶ Et vt perfecerũt oĩa ſcd̓m legẽ domini. reuerſi
ſunt in galileã ciuitatẽ nazareth. Puer aũt cre:
ſcebat. & cõfortabatꝰ plenus ſapientia. & gr̄a dei
erat in illo. Et ibãt parentes eius per omnes an:
nos ĩ bieruſalẽ in die ſollẽni paſcbe. ¶ Beda. Pre
tmiſit boc loco lucas que a matbeo ſatis expoſita
nouerat. dñm videlicet poſt boc ne ab berode necã
dus inueniretur. in egiptum a parẽtibus eſſe dela:
tum. defunctoq; berode ſic demũ in galileã reuer
ſum nazareth ciuitatem ſuã inbabitare cepiſſe. ſo
lent enim euangeliſte ſinguli ſic omittere quedã.
que vel ab alijs cõmemorata viderũt. Vel ab alijs
cõmemoranda in ſpiritu p̄uiderunt. vt continuata
ſue narrationis ſerie q̃ſi nulla pretermiſiſſe videan
tur. que tñ alterius euangeliſte cõſiderata ſcptura
quo loco tranſita fuerint. diligens lector inueniat.
Vnde multis pretermiſſis lucas dicit. Et vt p̄fece
runt oĩa ſecũdũ legẽ domini. reuerſi ſunt in gali:
leã ciuitatẽ ſuã nazareth. ¶ Theo. Erat quidem
eoꝝ ciuitas betbleem ſicut patria. Nazareth vero
tanq̃ꝫ babitaculũ. ¶ Auguſtinus. de con. euãge.
Forte aũt boc mouet. quõ dicat matbeus ꝓpterea
cũ puero parentes eius iſſe in galileã q2 metu ar:
chelai ĩ iudeã ire noluerũt. cũ ꝓpterea magis iſſe ĩ
galileã videantꝰ. q2 ciuitas eoꝝ erat nazareth gali:
lee. ſicut lucas bic nõ tacet. Sed intelligẽdum ẽ.
vbi angelus inſomnis in egipto dixit ad ioſeph.
Surge & accipe puerũ & matrẽ eius & vade ĩ ter

rã iſrabel. ſic intellectũ p̄mo eſſe a ioſeph. vt puta
ret iuſſum ſe eſſe pergere in iudeã. Ipſa eĩ intelligi
p̄mitus potuit terra iſrabel. porro autẽ poſtea qm̃
cõperit illic regnare filiũ berodis archelaum. no:
luit obijcere ſe illi periculo. cũ poſſet terra iſrabel
etiã ſic intelligi. vt etiã galilea illi deputaretꝰ. q2
& ipſã populus iſrabel incolebat. ¶ Grecus. Vel
aliter enumerat bic lucas tẽpus ante deſcenſum in
egiptũ. Neq; eĩ ante purgationẽ eã ioſeph dedux:
iſſet. Ante vero ꝙ in egiptũ deſcenderet. nõ recepe
ratꝑ oracula vt nazareth pergerẽt. Immo q̃ſi libẽ
tius in patria cõuerſantes illuc vltro pergebant.
Cũ enĩ ad nibil aliud aſcẽſus in betbleem eueniſ:
ſet. niſi cauſa deſcriptionis. expedito eo cuiꝰ cau
ſa aſcẽderãt. deſcendũt in nazareth. ¶ Theo. Pote
rat aũt ſcd̓m corpus ex ip̄o vtero in mẽſura matu:
re etatis prodire. Sed videretꝰ boc ſcd̓m phantaſi
am. ꝓpterea paulatim creſcit. Vñ ſequitꝰ. Puer
aũt creſcebat & cõfortabatꝰ. ¶ Beda. Notãda eſt di
ſtinctio v̓boꝝ. quia dñs ihs chriſtus in eo ꝙ pu:
er erat. i. babitũ bumane fragilitatis induerat. cre
ſcere & cõfortari babebat. ¶ Atha. Ceterũ ſi ſecũ
dũ quoſdã caro in diuinã naturã mutata ẽ. quõ ca
piebat augmẽtũ. Increato enĩ augmẽtũ attribuẽ
nefariũ ẽ. ¶ Ciril. Decẽter vero etatis incremẽto ſa
piẽtie cõiũxit augmẽtũ. cũ dicit. & cõfortabatꝰ ſcꝫ
ſpiritu. nã iuxta mẽſurã etatis corporee. Natura
diuina ſapiẽtiã ꝓpriã reuelabat. ¶ Theo. Si enim
dum paruus etate erat omnẽ ſapiẽtiã demõſtraſſet.
videretꝰ ꝓdigiũ. ſed per ꝓfectũ etatis ſeip̄m oſten
debat. vt totũ impleret orbem. Nõ aũt quaſi ſuſci
piẽs ſapiã ſpũ cõfortari dicitꝰ. Quod enĩ ab initio
perfectiſſimũ eſt. quõ poteſt deinde perfectiꝰ fieri.
Vñ ſequitꝰ. Plenus ſapiã. & gr̄a dei erat in illo.
¶ Beda. Sapiã quidẽ. q2 in ipſo babitat oĩs ple:
nitudo diuinitatis corporalitꝰ. gratia aũt q2 bomini
ibeſu chriſto magna gratia donata eſt. vt ex quo
bõ fieri cepiſſet. perfectus eſſet & deus. Multo aũt
magis ĩ eo ꝙ v̓bũ dei & deus erat. Nec cõfortari in
digebat. nec babebat augeri. Adbuc autẽ cũ par
uulus eẽt. babebat gratiã dei. vt quõ ĩ illo oĩa mi
rabilia fuerãt. ita & ꝑitia mirabilis eẽt. vt dei ſa
piẽtia cõpleretꝰ. ſeqꝰ. Et ibãt parẽtes eiꝰ ꝑ omẽs
ãnos ĩ bieruſalẽ ĩ die ſollẽni paſcbe. ¶ Chri. In be
breoꝝ ſollẽnitatibꝰ nõ ſolũ tẽpꝰ. ſed etiam locũ ob
ſeruare lex iuſſerat. Et ideo nec dñi parẽtes extra
bieroſolimã celebrare paſcba volebãt. ¶ Augꝰ.
de con. euã. Quõ aũt ibãt parẽtes eiꝰ ꝑ oẽs ãnos pu
eritie xp̄i ĩ bieruſalẽ. ſi archelai timore illuc ꝓbibe:
bãtꝰ accedere. boc mibi diſſoluere ñ eẽt difficile. nec
ſi aliq̃s euãgeliſtaꝝ exp̄ſſiſſet. q̃ꝺiu regnet archi:
laus. Fieri enĩ poterat vt ꝑ diẽ feſtum iter tam ĩ:
gentẽ turbã latenter aſcenderẽt. mox reuerſuri.
vbi tñ alijs diebꝰ babitare metuerũt. vt nec ſolẽ:
nitate p̄termiſſa eẽnt irreligioſi. nec ↄtinua mãſio
ne conſpicui. Cum vero etiam de regno archelai
omnes ꝙ fuerit diuturnum tacuerint. Iſte quoq;

intellectus patet. ꝙ lucas dicit per omnes annos
eos aſcendere ſolitos in hieruſalē tunc accipimus
factū. cū iā nō timeret archelaus. Textus

¶ Et cū factus eſſet iheſus annoꝝ. xij. aſcēdētibꝰ
illis hieroſolimā ſecūdum cōſuetudinē diei feſti.
Conſūmatiſq; diebus vt redirent. remanſit puer
ihēus in hieruſalē. & nō cognouerūt parentes eiꝰ.
Exiſtimantes aūt illum eſſe in comitatu. venerūt
iter diei. & requirebāt eū inter cognatos & notos
Et nō inuenientes regreſſi ſūt in heiruſalem requi
rentes eum. Et factū eſt poſt triduū. inuenerunt
illum in tēplo ſedētem in medio doctoꝝ audientem
illos & interrogantē. Stupebant aūt omēs qui eū
audiebāt. ſup prudentia & reſpōſis eiꝰ. Et vidētes
admirati ſūt. & dixit mater eiꝰ ad illū. Fili quid
feciſti nobis ſic? Ecce pater tuus & ego dolentes
querebamꝰ te. Et ait ad illos. Quid ē. ꝙ me quere
batis? neſciebatis q: in his q̄ patris mei ſunt. opoꝛ
tet me eſſe? Et ipſi nō intellexerūt verbū. quod lo-
cutus ē ad illos. ¶ Ciril. Quia dixerat euāgeliſta
ꝙ puer creſcebat. & cōfortabat. ꝓpriū ſermonē ve
rificat. inducēs ihm̄ vna cū ſacra virgīe ī hieruſa
lem aſcendētē. Vnde dicit. Et cū factus eēt iheſus
annoꝝ duodecī aſcēdētibꝰ illis hiero. ¶ Grecus.
Nō enī inditiū ſapie trāſcēdit etatis meſurā. ſed q̄
tpe penes nos diſcretiōis ratio pfici cōſueuit. xij.
ſcʒ āno xp̄i ſapīa demōſtrat. ¶ Ambro. vel a. xij.
āno dn̄ice ſūitur diſputatiōis exordiū. Hic enī pre
dicāde fidei euāgelizātiū numerus debebat. ¶ Ba
ſilius. poſſumꝰ & hoc dicē. q: ſicut ſeptenario nu-
mero ſic duodenario qui multiplicatis int ſe inuicē
ſeptenarij partibus cōſtat. vel rerū vel tēpoꝝ vni
uerſitas ac pfectio deſignet. atq; ideo quo oīa loca
vl' tempora doceat occupari. recte a duodecimo nu
mero iubar chriſti ſumit exordiū. ¶ Beda. in ho.
Quod aūt dn̄s per omēs ānos cū parētibꝰ ī paſcha
hieroſolimā venit. humilitatis ē humane inditiū.
hoīs namq; eſt ad offerenda deo ſacrifitia cōcurre
re. & eū oratiōibꝰ cōciliare. Fecit ergo dominus ī-
ter homines homo natus. quod fatiendū hoībꝰ per
angelos imperauit deus. Vnde dicit. Scd̄m cōſue
tudinē diei feſti. Sequamur igit iter humane cō-
uerſationis eiꝰ. ſi deitatis gloriā delectamur intue
ri. ¶ Grecus. Celebrato aūt feſto alijs remeanti-
bꝰ. iheſus latenter remāſit. Vn̄ ſeqt. Cōſūmatiſq;
diebꝰ cū redirēt. remāſit puer iheſus in hieruſalē.
& nō cognouerūt parētes eiꝰ. Dicit aūt cōſūma-
tis diebus q: ſeptē diebꝰ durabat ſolēnitas. Ideo
aūt latenter remanet. ne parētes impedimēto eſſent
diſputationi pagende cū legiſperitis. Vel forſitan
hoc euitās videat parētes contēnere. ſi mandātibꝰ
nō pareret. Latent g° remanet. ne aut retrahatur.
aut ſit īobediēs. ¶ Orige. Nō aūt miremur parētes
vocatos. quoꝝ alter ob partū. alt ob obſeqū pr̄is
& matris meruerūt vocabula. ¶ Beda. ī ho. Sed
q̄ret aliq̄s. quō dei filiꝰ tāta parētū cura nutritus
potuerit obliuiſcēdo relīq? Cui reſpōdēdū. Quia fi

lijs iſrahel moris fuit. vt tēporibꝰ feſtis. vel hiero
ſolimā cōfluentes. vel ad ꝓpria redeūtes. ſeorſū vi-
ri ſeorſū femine īcederēt. Infanteſq; vel pueri cū
q̄libet parēte indifferēter ire potuerint. Ideoq; ma
riā. vel ioſeph viciſſim putaſſe puerū ihm̄ quē ſe-
cū n̄ cernebāt. cū altero parēte reuerſū. Vnde ſe-
quit. Exiſtimātes aūt illū eſſe in comitatu venerūt
iter diei. & req̄rebant eū īter cognatos & notos.
¶ Orig. Sic aūt q̄n īſidiabant ei iudei. elapſus ē
de medio eoꝝ & nō apparuit. ſic & nūc puto remā
ſiſſe puerū iheſū. & parētes eiꝰ vbi remāſerit. ig-
noraſſe. Sequit enim. Et non inuenientes regreſſi
ſunt in hieruſalē req̄rētes eum. ¶ Glo. Vna q̄dē
die reuerſi ſūt a iheruſalē. Scd̄a querūt inter cog
natos & notos & non inuenientes. Tertia die re-
greſſi ſunt in hieruſalē. & ibi inuenerunt. Vnde
ſequitur. Et factū ē poſt triduū īuenerūt eū in tē
plo. ¶ Orige. Nō ſtatī vt q̄rit. īuenit. Nō eī iter
cognatos & carnis ꝓpiq̄s īuenit ihs. Neq; eī pote
rat humana cognatio dei filiū cōtinere. Nō īueit ī
ter notos. q: maioꝛ ē mortali notitia. ī multoꝝ co-
mitatu nō pt īueniri. nec vbiq; īuenerūt. ſ; ī tēplo.
Et tu g° q̄re ihm̄ in tēplo dei. q̄re ī eccleſia. vbi xp̄i
ſmonē atq; ſapīaʒ. ī. filiū dei reperies. ¶ Ambro.
poſt triduū reperit ī tēplo. vt eēt īdicio q: poſt tri
duū triūphal' paſſiōis. ī ſede celeſti & honore diui
no fidei noſtre ſe oñderet reſurgēs q̄ mortuꝰ crede-
batur. ¶ Gloſa. Vel quia queſitus aduentus
chriſti a patriarchis ante legem non eſt inuen-
tus. queſitus a ꝓphetis & iuſtis ſub lege nō eſt
inuentus. queſitus a gētilibus ſub gratia in-
uenitur. ¶ Orige. Quia vero paruulus erat. in-
uenitur in medio preceptorum. ſanctificās & eru
diēs eos. vnde dicitur. Sedentē in medio doctoꝝ
audiētem illos & interrogantē. Et hoc pietatis of-
fitio. vt nos doceret. quid pueris quāuis ſapiētes
& eruditi ſint. conueniret. vt audiant potius ma-
giſtros q̄ꝫ docere deſiderent. & ſe vana oſtentatiōe
non iactent. Interrogabat autem non vt addiſce
ret. ſed vt interrogatus erudiret. ex vno quippe
doctrine fonte manat. & interrogare. & reſpōdere
ſapienter. vnde ſequit. Stupebant autem omnes
qui eum audiebant. ſuper prudētia & rn̄ſis eius.
¶ Beda. Ad oſtendendū enim quia homo erat.
homines magiſtros huīliter audiebat. Ad pbādū
vo q: deus erat. eiſdē loquētibꝰ ſublimit rn̄debat.
¶ Grecꝰ. Querit eī rōnabilit. audit prudēt. reſpō
detq; prudentius. quod ſtuporē fatiebat. Vnde ſe
quit. Et videntes admirati ſunt. ¶ Chriſoſtomꝰ
ſuper iohannem. Nullum quippe miraculum egit
dominus in pueritia. hoc tamen vnum prodit lu-
cas. per quod mirabilis videbatur. ¶ Beda. diui
na ſiquidem lingua ſapientiam prodebat. ſed infir
mitatem etas pretendebat humanam. Vnde iudei
inter alta que audiunt. & infirma que vident. du-
bia admiratiōe turbāt. Nos aūt neq̄q̄ꝫ miremur. ſi
ſcientes ſcd̄m ꝓphetā ꝙ ſic paruulꝰ natꝰ ē nob. ꝙ

permanet deus fortis. ¶ Grecus. Miranda vero dei genitrix maternis affecta visceribus. q̄si cum lamentis inq̄sitionē dolorosā ondit. & oīa sicut mat̄ & fiducialiter & humiliter & affectuose exp̄mit. Vn̄ seq̄tur. Et dixit mater eius ad illū. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pa. tu. & ego dolē. quere. te. ¶ Orige. Nouerat virgo sacrata hunc nō esse filium ioseph. & tn̄ patrē vocat illius sponsū suū. ꝓpt iudeoꝝ suspitionē estimatiū ipm vulgo fore coceptū. Dicet aūt forte simplicius ꝙ eum honorauit sp̄us sāct? patris noīe eo ꝙ puerū ihesū educauit artificiosius vero. eo ꝙ genealogiam ioseph ex dauid ꝑduxit. ne sup̄flua censeret. Cur aūt dolētes eū querebāt. an ex eo ꝙ piret puer. an errauerit? Absit. Nūquid ei fieri poterat vt perditū formidarent infantē. quē dominū esse cognouerant. ſʒ quō tu sicq̄n sc̄pturas legis. queris ī eis sensū cum dolore. nō ꝙ sc̄pturas errasse arbitreris. ſʒ veritatē quā ī trinsecus habēt. queris iuenire. Ita illi querebāt ihm. ne forte reliquens eos reuersus esset ad celos. cū illi placuisset iterū descēsuru. Oportet ergo eū q̄ querit ihm. nō negligenter & dissolute trāsire sicut multi querūt. & nō iueniūt. sed cū labore & dolore. ¶ Glosa. Vel metuebāt. ne q̄d herodes ī infantia ei? patrasse quesierat. tunc iā ī pueritia positū nacta opportunitate alij inficerent. ¶ Grecus. Sed ipse dn̄s respōdet ad oīa & corrigens quodāmō dictū ei? de eo qui putabat pater. verū patrē manifestat docēs nō ꝑ infima gradi. ſʒ ī altū extolli. vn̄ sequit. Et ait ad illos. Quid est ꝙ me querebatis? ¶ Beda. Et q̄d potius debebat ei cui ē etern? fili?. mētis oculos attollere cogit. vn̄ seq̄t. Nesciebatis q2 in his que patris mei sūt. oportet me esse? ¶ Ambro. Due sunt in christo generationes. vna ē patna. altera materna. paterna diuinior. Materna vero que ī nostrū laborē vsumq3 descendit. ¶ Ciril. hoc igit̄ dicit ostendēs se mensurā humanā trāscendere. & innuens ꝙ sacra virgo effecta sit ministra negocij cū peperit carnē. Ipe vero naturalit̄ & vere deus erat. & filius patris excelsi. Hinc antē valentini seq̄ces audiētes ꝙ tēplū erat dei pudeat dicere ꝙ creator & legis deus & tēpli non ipe pater est christi. ¶ Epipha. Attēdat & hebion ꝙ post annos. xij. & n̄ post tricesimū ānū christus reperit̄ stupendus in sermonibus ḡtie. Quāobrē non est dicere ꝙ postq̄ uenit ad eum sp̄us in baptismo. factus fuit christus. sed ab ipsa pueritia & tēplum agnouit & patrem. ¶ Grecus. Hec est demōstratio prima sapiētie & vtus pueri ihesu. que nāq3 puerilia eius vocāt. diabolice putamus eē cōsiderationis. nisi q̄s ea sola velit acceptare neq̄q̄ his que tenemus oppugnātia. sed magis cōsona ꝓpheticis dictis. quia speciosus ꝑ filijs hominū. & matri obediens & moribus facetus. & visu non modicum venerandus & placidus. ad loquendū facundus. dulcis & promidus. & multū strēnuitate cognitus tanq̄ qui repletus sapientia fuerat. & sicut in alijs. sic cōuersatiōis humane atq3 locutiōis ꝙuis supra hominē terminus & ratio. Nā suetudo eī sibi precipuū. Super hec autem omia vbi ascēdit sup verticē eius. nec humana manus excepta materna. Hinc aūt possum? vtilitatē cōsequi. Dū eī mariā increpat dn̄s querētē ipm int̄ ꝓpinquos. omissionē vinculoꝝ sanguinis aptissime suggerit. ondens ꝙ non cōtingit metā pfectionis attingere eū. q̄ adhuc vagat̄ ī his que corpori cōferūt. & ꝙ homo deficit a perfectione ꝑ affectū cognatorum. Sequit̄. Et ipsi non intellexerūt verbumquod locutus est ad illos. ¶ Beda. Quia scilicet de sua diuinitate ad eos loquebatur. ¶ Origenes. Vel nesciebāt vtrū dicēs in his que patris mei sunt. significaret in templo. an aliq̄d altius. & q̄d magis edificat. Vnusquisq3 ei nr̄m si bonus fuerit. potius sessio dei patris est. Si q̄s aūt nostrū sessio dei p̄ris est. hꝫ ī medio sui ihm.

¶ Et descendit cū eis & venit nazareth. & erat subditus illis. Et mater cōseruabat oīa vba hec cōferens ī corde suo. Et ihs ꝓficiebat etate & sapia. & gratia apud deū & homines. ¶ Grecus. Totā intermediā christi vitam que est inter ostensionē etatis & tēp? baptismatis velut immunē alicui? famosi & publici miraculi & doctrine euangelista sub vno verbo colligit dicens. & descendit cū eis. Et veit nazaret. ¶ Orige. Crebro ihs descendit cū discipl'is suis nec semp versat̄ ī mōte. q2 nō valebāt. q̄ varijs morbis laborāt. ascēdere ī mōtem. Idcirco & nūc descēdit ad illos. q̄ deorsū erāt. Sequitur. Et erat subditus illis. ¶ Grecus. Quādoq3 eī verbo ꝑ? legis instituens. ipe secūdario opere cōprobabat. sicut illud. Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis. Ipso namq3 paulo post nr̄am salutē exquirēs aīaꝫ exposuit propriā. aliq̄n vero ꝑus uiuendi ꝓponit exēplar. & postea promebat verbotenus sanctionem. Sicut hic. hec tria preceteris ope mōstrās. Diligere deū. honorare parētes. deū vero & ipsis pferre parētib9. Cum ei reprehenderet a parentibus minoris cure cetera reputat. ꝙ que sunt dei. Demq3 ipsis quoq3 parentib9 obedientiam prestat. ¶ Beda. Quid ei magister virtutis nisi offitiū pietatis impleret? Quid iter nos aliud ꝙ quod agi a nobis vellet. ageret? ¶ Origenes. Discamus ergo & nos filij parētibus nostris esse subiecti. Quod si patres non fuerint. Subijtiamur his qui patrum habēt etatem. Ihesus fili? dei subijcit̄ ioseph & marie. Ego vo subijtiar epo qui mihi cōstitut? est pater. puto ꝙ intelligebat ioseph quia maior se erat ihesus. & trepidus moderabat̄ imperiū. videat ḡ vnusquisq3 ꝙ sepe qui subiect? ē maior sit. Quod si itellexerit Nō eleuabit̄ supbia q̄ ē sublimior dignitate. sciens sibi meliorē eē subiectū. ¶ Grego. Nisenus. Ampli? q̄m impuberib9 adhuc est impfcta discretio. egetq3 ꝑ ꝑfectos ad statū puebi pfectiorē. iō cū

pertigiſſet duodecimum annū· paret parentibꝫ· vt
oñdat ꝙ quicq̄d p ꝓmotionē ꝑficiᷓ· anq̄ ad finē
pueīat· obedietiā tāq̄ pducētē ad bonū· vtiliᷓ am-
plexatᷓ· ¶ Baſil· ī lib· religionū· ab ip̄a aᷓ p̄meua
etate parētibꝫ obediēs quelibꝫ laborē corporeū hūi
liᷓ & reuerētᷓ ſuſtinuit· Cū eī hoīes eēnt honeſti
& iuſti· egeni tñ neccioꝝ penuriā patiētes· teſte p̄
ſepi part⁹ venerādi miniſtro· maīfeſtū ē ꝙ ſudo-
res corporeos ꝯtinuo frequētabāt· neccia vite ſibi q̄
rētes· ibꝫ aᷓ obediēs illꝭ vt ſcp̄tura teſtatᷓ· etiā ī ſu
ſtiēdo labores ſubiectiōꝫ plenariā ſuſtiebat ¶ Am
bro· Et miraris· ſi patri defert· q̄ ſubdiᷓ matri: nō
vtiqꝫ infirmitatis· ſed pietatis ē iſta ſubiectio· at-
tollat licet caput hereticus· vt alienis auxilijs aſ
ſerat eum qui mittitur indigere· nūq̄d & humano
egebat auxilio· vt materno ſeruiret imperio: defe-
rebat ancille· deferebat ſimulato patri· & miraris
ſi deo detulit· an homini deferre pietatis eſt· defer
re deo infirmitatis: ¶ Beda· V̄go aᷓ ſiue q̄ itellexit
ſiue q̄ nondū itelligere potuit· oīa ſuo pariter ī cor
de q̄ſi ruminanda & diligēti⁹ ſcrutanda recōdebat·
vñ ſeq̄ᷓ· Et matᷓ ei⁹ cōſuabat oīa v̄ba hec cōferēs
ī corde ſuo· ¶ Grecus· Cōſidera prudētiſſimā muli
erē mariā· vere ſapiē matrē· q̄liᷓ ſcholaris ſit pue
ri· Nō eī ei vt puero· neqꝫ vt viro· ſed vt deo vaca
bat vlteri⁹· & illi⁹ voces diuinas & opera reputa
bat· idcirco nil ex dictis aut actis ab eo incaſſum
illi patebat· Sed ſic ip̄m v̄bū ꝑus ī viſceribꝫ· ita
nūc eiuſdē modos & dicta ꝯcipiebat· & ī corde ſuo
q̊dāmō fouebat· Et hoc quidē iā ſecū ī p̄ñti cōtem
plabatᷓ· hoc aᷓ exſpectabat ī futuꝝ clari⁹ reuelan-
dū· & hac q̊dē tāq̄ regula & lege & p totā vitam
vtebatᷓ· vñ ſeq̄ᷓ· Et ibꝫ ꝓfitiebat etate & ſapiētia
& gratia apud deum & homines· ¶ Theophilus·
Sed inquiunt· Quomodo poteſt equalis patri eſſe
in ſubſtantia qui ſcilicet imperfectus creſcere di-
citur: non autem in eo ꝙ eſt verbum· dicitur in-
crementum ſuſcipere· Sed in eo ꝙ factus eſt ho-
mo· Si enim vere proficit· poſtq̄ factum eſt
caro q̄ añ imperfectus extiterat· quid ergo gra-
tias agimus ei· velut incarnato pro nobis· Qua-
liter autem ſi ipſe eſt vera ſapientia· In ſapien-
tia poteſt augeri: Vel qualiter qui ceteris lar-
gitur gratiam· Ipſe in gratia promouetur: Am
plius ſi nemo ſcandalizatur· cum audit· ꝙ ver-
bum ſeipſum humiliauerit· infima quedam de
deo verbo ſentiens· Sed potius miratur miſe-
ricordiam eius quomodo nō eſt ſupuacaneū ſcan-
dalizari audiendo ꝙ ꝓfecit· Nā ſic ꝓ nobis humili
atus ē· ſic ꝓ nobis ꝓfecit· vt nos in eo ꝓfitiā⁹·
qui lapſi ſuim⁹ p pc̄tm· Nā quicq̄d ſpectat ad nos
ip̄e vere ꝓ nobis xp̄s ſuſcepit· vt cūcta reformet ī
melius ¶ Cirillus· Et attende ꝙ nō dixit ꝓficere
verbū ſed ih̄m· ne ſimplex verbū ꝓficē itelligas·
ſed v̄bū caro factū ¶ Theo· Et ſicut verbū ī car
ne paſſum fatemur· q̄uis ſola caro fuit paſſa· quia
caro verbi erat· que patiebatᷓ· ita ꝓficere dr̄ ex eo
ꝙ huaītas ꝓfitiebat ī ip̄o· ¶ Grego· Naziāzen⁹·
Diciᷓ aūt ſcd̄m humanitatē proficere· non ꝙ ip̄a
ſuſcipiat augmētū· q̄ ab īicio fuit ꝑfecta ſ; ex eo ꝙ
paulatī maīfeſtabatᷓ· ¶ Theo· Naturalꝭ eī lex re
ſpuit hoīeꝫ ſenſu maiore vti q̄ etas corporis patia
tᷓ· eāt itaqꝫ v̄bū factū hō ꝑfectū· cū ſit v̄t⁹ & ſap̄ia
p̄ris· veꝝ qꝛ dādū eāt aliq̄d nr̄e nature moribꝫ· ne
aliq̄d extraneū a vidētibꝫ reputetᷓ· tamquam hō
paulatim creſcente corpore manifeſtabat ſeipſum
& quotidie ſapientior ab audientibus & videntibꝫ
cenſebatur· ¶ Grecus· Profitiebat ergo ſecūdū
etatem quidem corpore in virilem ſtatum promo-
to· Sapientia autem per eos qui ab eo diuina doce
bantur· Gratia vero qua cum gaudio promoue-
mur· credentes in fine obtinere que ab ipſo promiſ
ſa ſunt· vt hoc quidem apud deum ex eo ꝙ aſſump
ta carne paternum opus peregit· apud homines
vero per conuerſationem eorum a cultu idolorum
ad ſumme trinitatis notitiam· ¶ Theophilus· Di
cit autem apud deum & homines· quia prius decet
placere deo & poſtea hominibus· ¶ Gregorius·
Niſenus· Differenter etiam proficit verbum in
hijs qui ipſū ſuſcipiunt· ſcd̄m eī menſurā illius ap
paret aut infans aut adultus aut perfectus

¶ Capitulum· iij·

Anno autem quintodecimo impe-
rij tiberij ceſaris· procurante pon
tio pilato iudeam· Tetrarcha au
tē galilee herode· philippo autem
fratre eius tetrarcha ituree & tra
chonitidis regionis· & lyzama
abylīne tetrarcha· ſub principibus ſacerdotum an
na & caypha· factum eſt verbum domini ſuper io-
hannem zacharie filium in deſerto· ¶ Gregorius·
in homelia· Redemptoris precurſor· quo tempore
verbum p̄dicationis accepit· memorato romane
reipu· p̄ncipe & iudee regibus deſignatur· cū dr̄·
Anno autem quintodecīo imperij tiberij ceſaris· qꝛ
enim illum predicare veniebat· qui ex iudea q̊ſdā
& multos ex gentibus redempturus erat· per re-
gem gentium & principes iudeorum predicatiōis
eius tempora deſignantur· Quia autem gentilitas
colligenda erat in romana reipublice· Vnus
prefuiſſe deſcribitur· Cum dicitur· Imperij tiberij
ceſaris· ¶ Grecus· Mortuo enim auguſto· Monar
cha a quo romani principes nomen auguſti adepti
ſunt· Tyberius poſt illum ad iura monarchie ſuc
cedens· quintumdecimum annum ſuſcepti princi-
patus agebat· ¶ Origenes· Et in ꝓphetico quidē
ſermone ſolis iudeis predicato· ſolum iudeorum
regnum deſcribitur· Viſio inquit eſaie in diebus
ozie ioathan achas regum iuda· At in euangelio
quod erat predicandum vniuerſo mundo dominū
deſcribitur· Tiberij ceſaris· qui totius orbis do-
minus videbatur· Veꝝ ſi ſolū hij qui ſunt de gen
tibus eſſent ſaluandi· Satis erat ſolius tiberij fa
cere mētionē· Sed qꝛ oportebat· & iudeos credere·

Ob hoc etiam iudeoꝝ regna deſcribuntur· ſeu Te
trarchie· cū ſubdit᷑· ꝓcurāte pōtio pilato iudeā· te
trarcha aūt galilee herode· Philippo aūt fratre ei⁹
Tetrarcha iturée ⁊ trachomtidis regiōis ⁊ lyza
nia abylíne tetrarcha· ¶ Greg· in home· Quia ei
iudea erat pro culpa perfidie diſpergēda· Jn iudee
regno ꝑ partem ⁊ partē plurimi ꝑncipabāt᷑· De
cūdū illud. Omne regnū in ſeipm̄ diuiſū deſolabi
tur· ¶ Beda· Pilatus quidē· xij· anno tiberij ceſa
ris in iudeam miſſus ꝓcuracionem gentis ſuſcepit.
atq̧ ibi per decē cōtinuos ānos vſq̧ ad ipſū pene fi
nē tiberij ꝑdurauit· Herodes aūt ⁊ philipp⁹ ⁊ ly
zanias filij ſūt herodis illi⁹· ſub q̊ dn̄s natus eſt·
īter quos ⁊ ipē herodes archelaus frater eoꝝ decē
ānis regnauit· q̊ a iudeis apud auguſtū crimina
tus apud Viennā exilio perijt· Regnū aūt iudee
quo minus validū fieret· idē auguſtus per tetrar-
chias diuidere curauit· ¶ Gregori· in ho· Et q2 io
hānes illum predicauit· q̊ ſimul rex ⁊ ſacerdos exi
ſteret. lucas euangeliſta predicatiōis ei⁹ tp̄a non
ſolū ꝑ regnum· ſed etiā per ſacerdotiū deſignauit·
vn̄ ſubditur· Sub ꝑncipib⁹ ſacerdotū anna ⁊ cay
pha· ¶ Beda· Ambo q̊dē īcipiēte ꝑdicatiōe ioha
nis idest annas ⁊ cayphas ꝑncipes fuere ſacerdo
tū· Sed annas illū annū· Cayphas vō eū quo cru
cem dominus aſcendit adminiſtrabat· tribus alijs
in medio pōtificatu perfunctis· Verum hij maxi
me qui ad domini paſſionem pertinent· ab euange-
liſta commemorantur· Legalibus namq̧ tunc pre
ceptis vi ⁊ ambitione ceſſantibus· nulli pontifica
tus honor vite vel generis merito reddebatur· ſed
romana poteſtate ſumma ſacerdocij preſtabatur·
Joſephus enim refert· ꝙ valerius gracchus an-
na a ſacerdotio deturbato iſmahelem pontificem
deſingnauit filium baphi· Sed etiam hunc non
multo poſt abijciens· Eleazarum ananie pontifi
cis filium ſubrogauit· poſt annum vero ⁊ hunc
arcet offitio ⁊ ſimoni cuidam Caphi filio pontifi
catus tradidit miniſterium· quo non amplius ipē
q̄ꝫ vnius anni ſpatio ꝑfunct⁹ ioſephum cui ⁊ cay
phas nomē fuit· accepit ſucceſſorem· per hoc omne
tempus quo dominus noſter docuiſſe deſcribitur·
intra quadriennij ſpacia coartatur ¶ Ambroſius·
Congregatur⁹ aūt eccleſiā dei fili⁹ añ operat᷑ ī ſer
uulo· Et ideo bn̄ dicit᷑· Factū ē vbum dn̄i ſuꝑ iohā
nē zacharie filiū· vt eccleſia nō ab homine ceperit
ſed a verbo· bene autem lucas cōpendio vſus eſt·
vt iohānē declararet ꝓphetā dicēs· Factū ē ſuꝑ eū
vbū dei alia nō adderet Null⁹ ei eget iudicio ſui·
qui vero dei abundat· vnum itaq̧ dicens omnia
declarauit· At vō mathe⁹ ⁊ marc⁹ veſtitu ⁊ cictu
⁊ cibo ꝓphetā declarare voluerūt· ¶ Chri· verbū
autem dei hic mandatum eſſe dicitur· quia non a ſe
venit zacharie fili⁹· ſed deo ipm̄ mouente ¶ The
ophilus· Per totū aūt temp⁹ preteritū vſq̧ ad ſui
oſtenſionē occultus fuit ī deſerto· Et hoc ē quod
ſubdit᷑ in deſerto vt nulla ſuſpitio naſcat᷑ hoībus
vt gratia affinitatis ad chriſtum vel cōuerſatiōis
a teneris annis· talia de ipſo teſtaret᷑· vn̄ ipē teſti
ficās dicebat· Ego neſciebā illum· ¶ Greg· Niſſe
nus· Simul etiā qui ī ſpiritu ⁊ virtute helie hāc
vitā īgreſſus eſt· amotus a cōuerſatiōe humana ī
uiſibiliū ſpeculationi vacās· ne huiuſmodi fallati-
as que per ſenſus ingeruntur· aſſuetus q̄dam cōfu
ſione ac errorē īcurreret erga viri boni diſcretionē
Et ideo ad tantā diuinaꝝ gratiaꝝ eleuatus ē api-
cē· vt pluſq̄ꝫ ꝓphetis ſibi gratia īfunderetur· quia
mūdus ⁊ expers cuiuſlibet naturalis paſſiōis de-
ſideriū ſuū a ꝑncipio vſq̧ ad finē diuinis aſpectib⁹
obtulit· ¶ Ambro· Deſertū etiā eſt ipſa eccleſia
quia plures filij deſerte magis q̄ꝫ eius que habet
virum· Factum eſt ergo verbum domini vtq̧ erat
ante deſerta· fructum nobis terra generat. textus

¶ Et venit ī oēm regionē iordanis· ꝑdicās baptiſ
mū pn̄itētie ī remiſſionē pc̄toꝝ· ſic ſcriptū ē ī libro
ſmonū eſaie ꝓphete. Vox clamātis ī deſerto· pare
viā dn̄i· rectas facite ſemitas ei⁹· Oīs vall᷑ imple
bit᷑· ⁊ oīs mōs ⁊ collis humiliabit᷑· Et erūt praua
ī directa· ⁊ aſpera ī vias planas· ⁊ videbit oīs ca
ro ſalutare dei· ¶ Amb· Factū vbū vox ſecuta ē·
Verbū ei prī⁹ int⁹ operat᷑· ſeq̄t᷑ nobis offitiū· vn̄
dr̄· Et venit ī oēm regionē iordanis· ¶ Orig· Jorda
nis idē ē qd̄ deſcendēs· Deſcēdit ei dei flui⁹ aqua
ſalubris· Que aūt loca decebat ꝑābulare baptiſtā·
niſi iordam circumadiacentia? vt ſi quem penitere
contingeret· protinus occureret fluenti humili
tas ad recipiendum penitentie baptiſmum· Sub
ditur enim predicans baptiſmum penitentie in re-
miſſionem peccatorum· ¶ Gregorius· in homelia
Cunctis legentibus liquet· quia iohannes baptiſ-
mum penitentie non ſolum predicauit· Verum eti
am quibuſdam dedit· tamen baptiſmum ſuum in
remiſſionem peccatorum dare non potuit ¶ Chri
ſoſtomus ſuper iohānem. Cum enim nondum ob-
lata eſſet hoſtia· Nec deſcendiſſet ſpiritus· qualiter
erat fienda remiſſio? Quid eſt ergo· quod lucas di-
cit· Jn remiſſionem peccatorum? Erant ſiquidem
iudei ignari· nec culpas proprias perpendebant·
Quoniam igitur hec erat cauſa malorum vt pecca-
ta agnoſcerēt ad redemptorem querendum· venit
iohannes hortans illos penitentiam agere· vt per
penitentiam effecti meliores atq̧ contriti ad reci-
piendam veniam ſatagant· Apte ergo cum dixiſ-
ſet· ꝙ venit predicans baptiſmum penitentie in
remiſſionem peccetorum· quaſi diceret· Jdcirco
ſuadebat illis penitere· vt ſubſequentem veniam
facilius impetrarent· credentes in chriſtum· Nā
niſi penitentia ducerentur· nequaquam expoſcerēt
gratiā· Vnde baptiſma illud nullam aliam ha-
bet cauſam niſi ꝙ preparatoriū erat ad fidem chri
ſti· ¶ Gregorius· in homelia· Vel iohannes dici
tur predicans baptiſmum penitentie in remiſſio
nem peccatorum· Quoniam baptiſmum quod·

peccata ſolueret· quia dare nō poterat p̄dicabat·
vt ſicut incarnatū verbū patris precurrebat v̂bo
p̄dicatiōis· ita baptiſmū penitētie quo peccata ſol
uunt̄· p̄curreret ſuo baptiſmate quo peccata ſolui
nō poſſūt· ¶ Ambroſius· Et ideo pleriqȝ ſancto io
hāni typum legis imponūt· eo ꝙ lex pctm denū-
tiare potuit· donare nō potuit ¶ Grego· Nazianze
nus· Et vt aliquatenus de baptiſmatū differētia
diſſeramus· baptiſauit moiſes· ſed in aqua· nube
& mari hoc autem figuraliter agebatur· Baptiſa-
uit quoqȝ iohānes· non vtiqȝ ritu iudeorum· nō eī
ſolum in aqua· ſed etiam in remiſſionem· Non tn̄
omnino ſpiritaliter· Neqȝ eī addit in ſpiritu· Bap-
tiſat ihesus· ſed in ſpiritu· & hic eſt perfectio· Eſt
quoqȝ q̄rtum baptiſma· qd̓ fit per martiriū & ſāg
uinē· quo etiā ipſe christus eſt baptiſatus· quod
ceteris ē venerabilius nimis eatenus quatinus ite-
ratis contagijs non fedatur· Eſt etiā quintum ex
lachrimis· laborioſius tamen· iuxta quod quidem
ſingulis noctibꝰ ſuum rigant cubile & ſtratum in
lachrimis· Sequit̄· Sicut ſcriptū eſt ī libro eſaie
prophete· vox clamātis in deſerto· ¶ Ambro· Bn̄
vox dicitur iohannes verbi prenuntius· q2 vox p̄-
cedit inferior· verbū ſequit̄· qd̓ p̄cellit· quia dere-
licte ac deſtitute iudee ſolatium redemptionis an-
nuntiat· Quid autem clamaret· aperitur· cum dici
tur· Parate viā domini rectas facite ſemitas eiꝰ·
Omnis enim qui fidem rectam & bona opera p̄di-
cat· quid aliud quam venienti domino ad corda au-
dientiū viā parat· vt rectas deo ſemitas fatiat·
dum mundas ī animo cogitationes per ſermonem
bone predicationis format· ¶ Origenes· Vel in
corde noſtro via preparanda eſt domino· Magnū
enim eſt cor hominis & ſpatioſum· Si tamen fue-
rit mundum· neqȝ in corporis quantitate· ſed in v̂-
tute ſenſuū magnitudinem eius intellige· que tā
tam ſcientiam capiat veritatis· Prepara ergo in
tuo corde viam domino per conuerſationē bonā· &
egregijs vel perfectis operibꝰ dirige ſemitam vi-
te· vt in te ſermo dei abſqȝ offenſa perambulet·
¶ Baſilius· Et quia ſemita iſta via quā p̄ceden-
tes calcauerāt & quā priores homines corruperūt
eam iterato dirigere iubet ſermo· ilľ qui a p̄cedē-
tiū zelo recedunt· ¶ Chri· Clamare autem· Para
te viam domini· n̄ regis erat· ſ precurſoris offitiū
Et ideo eum vocauerat vocē· quia verbi erat pre
curſor· ¶ Ciril· Sed quaſi q̄s reſpōderet· & dicēt
Qualiter viā preparabimꝰ dn̄o vel qualiter eius ſe
mitas rectas fatiemus· cum plura ſint impedimē-
ta honeſtā vitam volentibus ducere· At hoc ꝓphe
ticus ſermo reſpōdet· Sūt eñ vie quedā & ſemite
neq̄q̄ ad eundū habiles· adeo vt alicubi ad tumu-
los & iuga tollantur· alicubi declines ſint· Et ad
hoc remouēdū dicit· Oīs vallis implebitur· & om
nis mons & collis humiliabit̄· Quedā viarum in
equaliter diſpoſite ſunt· & dum nunc ſurſum eri
gūt· nūc v̂gūt deorſū· valde ſūt ad eūdū difficiles·

Et q̄ntū ad hoc ſubdit· Et erūt p̄ua in directa· &
aſpera ī vias planas· hoc aūt ītelligit̄ actū eē· per
nr̄i ſaluatoris potētiā· q̄ndā eī euāgelice cōuerſa-
tiōis & vite iter eāt ad eūdū difficile· ex eo ꝙ & mē
tes ſingulorꝝ mūdane voluptates oppreſſerāt· vt
aūt deꝰ factus homo peccatum dānauit in carne· ex
planata ſūt omnia· & reddita ſūt ad eundū facilia
& nec collis nec valľ proficere volentibus obuiat·
¶ Orige· Quando enim venit ihesus & ſpiritum
ſuum miſit· omnis vallis repleta eſt operibus bo-
nis & fructibus ſpiritus ſancti· Quos ſi habueris
non ſolum vallis eſſe deſiſtis· ſed etiā mōs dei eſſe
incipies· ¶ Grego· Niſenus· Vel quietam in vir
tutibus conuerſationem ſignificat p cōualles· ſe-
cūdū illud pſalmi· Valles habūdabūt frumento·
¶ Chri· Elatos autem ſupbos nomine montis de
nuntiat· quos christus humiliauit· Colles autem
deſperatos appellat· non ſolum ob ſuperbiam men-
tis ſue· ſed propter deſperationis ſterilitatem· Col
lis enim nullos fructus producit· ¶ Orige· Vel
intelligas quoniā montes & colles qui ſunt aduer
ſarie poteſtates· per aduentū christi proſtrati ſūt·
¶ Baſilius· Sicut autem colles reſpectu montiū
magnitudine differunt· In alijs ſunt idem· ſic &
aduerſe poteſtates propoſito quidē conformes ſūt·
immanitate tn̄ offenſionū ſecernūtur· ¶ Grego·
in homelia· Vel vallis impleta creſcit· mons aūt
& collis humiliatus decreſcit· quia in fide christi
& gentilitas plenitudinē gratie accepit· & iudea p
horrorem perfidie hoc vnde timebat· perdidit· Hu-
miles enim donum accipiunt quod a ſe corda ſuper
bientiū repellunt· ¶ Chriſoſtomus· Vel per hoc
declarat legis difficultatem ī fidei facilitatē cōuer
ſam· ac ſi dicat· non vlterius ſudores & dolores in
uenient· ſed gratia & remiſſio peccatorꝝ facilē viā
pariunt ad ſalutē· ¶ Grego· Niſenus· Vel iubet
valles impleri· deijci vero colles & montes· volens
oſtēdere ꝙ nec ob defectū virtutis ordo ſit conca-
uus· nec diſcrepet ob exceſſum· ¶ Gregorius· in
homelia· Praua autem directa fiunt· cum malo-
rum corda· per iniuſtitiam detorta· ad iuſtitie regu
lam diriguntur· Aſpera autem in vias planas im-
mutantur· cum immites atqȝ iracunde mentes· p
infuſionem ſuperne gratie ad lenitatem manſuetu
dinis redeunt ¶ Chriſoſtomus· Deinde horꝝ ſubij
cit cauſam dicens· Et videbit omnis caro ſaluta-
re dei· Oſtendens quoniam vſqȝ ad fines mundi
diffundetur euāgelij virtus· atqȝ cognitio ex mo-
re ferino & obſtinata voluntate· ad māſuetudinē
& lenitatē hūanū genꝰ cōuertēs· Non aūt ſolum
iudei & proſeliti· immo tota hūana natura ſaluta
re dei videbit· ¶ Chri· Ideſt patris qui filiū miſit
vt nr̄m ſaluatorē· Caro aūt ad p̄ns accipit̄ ꝓ toto
hoīe· ¶ Gre· ī ho· Vel alit̄· oīs caro· i· oīs hō ſa-
lutare dei videlicet christū ī hac vita videre nō po
tuit· ꝓpheta g̓ oculū ad extremū iudicij diē tēdit·
q̄n hūc oēs & electi & reꝓbi parit̄ videbūt· texto

¶ Dicebat autem ad turbas que exibant. vt bap
tiſarentur ab eo. Genimina viperaꝝ quis oſtēdit
vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus di:
gnos penitētie. & ne ceperitis dicere. Patrē ha:
bemus abraham. dico eñ vob. quia poteſt deus de
lapidibus iſtis ſuſcitare filios abrahe. Jam eñ ſe
curis poſita eſt ad radicē arboris. Omnis ergo ar:
bor non faciēs fructū bonum excidet. & in ignem
mittet. ¶ Chri. Manēs aliquis in priſtino ſtatu
& mores ſuos & cōſuetudinē nō relinquēs. neq̄ꝙ
rite ad baptiſmū venit. Si quis ergo velit bapti:
ſari. egrediatur. Vñ ſignāter dicitur. Et dicebat ad
turbas. que exibant. vt baptiſarent ab eo. Egredi
ētibꝰ itaq; ad lauacrū turbis loquitur. que ſequūtur.
Si eñ iam egreſſi eſſent. nequaq̄ꝙ ad eos diceret.
genimina viperaꝝ. ¶ Chri. Jlle itaq; cultor deſer
ti. videns omēs incolas paleſtine cōſtates ipm &
admirantes. nō iflectebatur ꝑ tāta reuerētia ſed in:
ſurgens ipſos arguebat. Sacra autē ſcriptura ſe:
cūdū ſtimulātes paſſiones plerūq; ferarū noīa im
ponit hoībꝰ. Jnterdū canes eos nominās cauſa ꝓ:
cacitatis. equos ob luxum. aſinos ꝓpter demētiā
Et leones & pardos cauſa rapacitatis & petulan:
tie. Aſpides cauſa doli. ſerpētes & vipas cauſa ve
neni & calliditatis. Vñ & nūc iohānes iudeos au
dacter genimina viperaꝝ vocat. ¶ Baſili. Opor:
tet aūt ſcire ꝙ hec noīa natus & filiꝰ de aīalibꝰ dicū
tur. genimen vero pt̄ dici fetus anteq̄ꝙ effigietur. fru
ctus etiā palmaꝝ genimina dicūtur. Raro autē in
aīalibꝰ accipiūtur. & ſemꝑ in malo ¶ Orige. Ferūt
aūt viperam marem coeundo necare. cuius ſemen
excreſcens perimit matrē & ſic prodit in lucē ſciſ
ſo parentis vtero ī vindictā quodāmō parentis
genitoris. Jta parricida ē proles vipera. tales erāt
iudei. qui patres ſpiritales eoꝝ atq; doctores occi
debant. Qui autem ſi inuenit eos peccantes. ſed in:
cipientes conuerti? Nō debebat eis conuitiari. ſed ꝑ
mulcere. Dicendum ꝙ non adhibebat mentē hijs
que fiebāt exterius. Mentis enim eoꝝ arcana cog:
nouerat domino reuelāte. Nimis enim ſe iactabat
in progenitoribus. Hanc ergo radicē ſcindēs noīat
illos genimina viperaꝝ. non quidē vituperans pa
triarchas. aut eos viperas nominās. ¶ Grego.
Sed quia ꝑ hoc ꝙ bonis inuident. eoſq; perſequū
tur. patrum ſuorum carnalium vias ſequētes. q̄ſi
venenati filij de venefitis parētibus nati ſūt. Quia
vero ſupradicta ſentētia intendit ꝙ extremo chri:
ſtus examine ab omni carne videbitur. recte ſub:
dit. Quis oſtendit vobis fugere a ventura ira? Vē
tura ira eſt animaduerſio vltionis extreme ¶ Am
broſius. Oſtenditur autem hijs dei miſeratione in
fuſa prudentia. vt gerant ſuorum penitentiam deli
ctorum. futuri terrorem inditij prouida deuotiōe
metuentes. aut fortaſſe iuxta quod ſcriptum eſt.
Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. oſtenduntur ha
bere prudentiam naturalem qui profutura videant
& ſponte depoſcant. ſed adhuc noxia nō relinquāt

¶ Gregorius. in homelia. Quia vero tunc fugere
ab ira peccatorum non valet. qui nunc ad lamēta
penitentie non recurrit. Subdit. Facite ergo fru:
ctus dignos penitentie. ¶ Chri. Non enim ſatis
eſt penitentibus peccata dimittere ſed opꝰ ē eius
fructus ferre ſcd̄m illud. Declina a malo. & fac
bonū. ſicut nō ſufficit ad ſanationē ſagittā euellē.
ſed oportet vlceri medicamētū apponere. Nō aūt
dicit fructū ſed fructus copiā deſignās. ¶ Grego
ī ho. Nec ſolū fructꝰ penitētie. ſed dignos peītētie
admonet eſſe faciēdos. Quiſquis eñ illicita nulla
cōmiſit. huic ꝯcedit vt licitis vtatur. ac ſi q̄s ī culpā
lapſus eſt. tāto a ſe licita debet abſcindere. q̄nto
meminit ſe perpetraſſe illicita. Neq; eñ par fructꝰ
eſſe boni operis debet eiꝰ q̄ minus & q̄ ampliꝰ deli:
q̄t. aut eiꝰ qui in nullis. & eiꝰ q̄ in q̄buſdā facino
ribꝰ cecidit. per hoc ergo cuiuſlibet cōſciētia cōueni
tur. vt tanto maiora querat bonoꝝ opeꝝ lucra ꝑ peī
tētiā. q̄nto grauiora ſibi ītulit dāna per culpam.
¶ Maxi. Penitentie fructꝰ ē impaſſibilitas aīe
q̄ plenarie ñ fruimur. dū nt̄ dū paſſiōibꝰ inſtiga:
mur. nōdū eñ fructꝰ peītentie dignos ꝑegimus pe
niteamꝰ ergo veraciter. vt a paſſiōibꝰ expediti pec:
catoꝝ veniā ꝯſeq̄mur. ¶ Gre. ī ho. Sꝫ iudei de gene
ris nobilitate gl̄antes. ideo ſe agnoſcē pctores no
lebāt. q2 de abrahe ſtirpe deſcenderāt. q̄bꝰ recte dr̄
Et ne ceperitis dicē. patrē habēꝰ abrahā ¶ Chri.
Nō hoc īdicās ꝙ ab abrahā naturali origīe nō de:
ſcēderāt. ſꝫ q2 nihil ꝓdeſt ab abraā deſcēdiſſe. niſi hmōi
virtutem ꝯgnatiōꝫ obſeruēt. Cognatiōis nāq; le:
ges cōſueuit ſcriptura vocare nō eas. q̄ ſcd̄m natu
rā cōſiſtūt. ſꝫ q̄ determinātur a virtute vel vitio Quibꝰ
nāq; ſe quiſq; conformē ſtatuit. hoꝝ filiꝰ vel fratr
vocatur. ¶ Cirillus. Quid eñ cōfert carnalis genero
ſitas. niſi cōſimilibꝰ ſtudijs fulciatur? Vanū ē igitr
extolli de bonis ꝓdeceſſoribꝰ. & deficere ab eoꝝ vir:
tutibꝰ ¶ Baſili. Neq; eñ equū velocē eſſe facit pa
tris erga curſum ſtrēnuitas. Sed veluti ceterorū
aīaliū probitas conſideratur in ſingulis. Sic quoq;
laus ꝓpria viri diſcernitur quā preſentiū bonorum
in ſe comprobat argumentum. Turpe namq; eſt
alienis ornari decoribus. quem virtus propria nō
venuſtat. ¶ Gregorius. Niſenus Sic igitur iude
orum ꝓmulgato exilio. conſequenter ingerit cō:
uocationem gentilium. quos lapides appellat. vn
de ſequitur. Dico enim vobis quia poteſt deus de
lapidibꝰ iſtis ſuſcitare filios abrahe ¶ Chriſoſto
mus. Quaſi diceret ne putetis ꝙ ſi vos perieritis.
filijs priuetur patriarcha. poteſt enim deus etiā
ex lapidibus. homines illi prebere & ad illum per
ducere ſanguinem. Nam & ab ipſo principio ſic
euenit. Et nāq; quod eſt ex lapidibus homines fi
eri. equipollet exitus filij ab illo emortuo vtero
ſare. ¶ Ambroſius. Sed licet deus poſſit diuerſas
conuertere & mutare naturas. tamen mihi plus
miſteriū. q̄ꝙ miraculum ꝓdeſt. Quid eñ aliud q̄ꝙ la:
pides habebātur. q̄ lapidibꝰ ſeruiebāt. Siles vtiq;

bꝫs qui fecerāt eos· prophetatᷣ igitᷣ ſaxoſis gentiliū fides infundēda peccatoribꝫ & futuros per fidem abrahe filios oracula pollicetᷣ· Vt aūt ſcias· quia lapidibꝫ cōparati ſunt hoīes· arboribꝫ quoqꝫ hoīes cōparauit· cum ſubdit· iam eī ſecuris poſita eſt ad radicē arboris· Exēpli aūt ideo facta ē mutatio vt illo cōparationis ꝓceſſu quidā ītelligatᷣ hoī clemētior iā ꝓfectus ¶ Orig· Et quidē ſi iā vigeret cōſumatio· & tempoꝝ finis inſtaret· nulla mihi queſtio naſceretᷣ· Dicerē eī ꝓpterea hoc ꝓphetatū eē qꝛ illo tēpore cōplebitᷣ· Cū aūt tāta poſt ſecula fluxerit quo ſpiritus ſanctus hoc dicit· ego puto iſrahelitico populo ꝓphetari ꝙ ꝑciſio ei⁹ vicina ſit hijs eīn qui egrediebātᷣ ad eū· vt baptiſaretᷣ· hec inter cetera loquebatᷣ· ¶ Ciril· Securim gᷣ ī pn̄ti nominat mortiferā irā· que diuinitus irruit ī iudeos propter exercitā impietatē in chriſtū· nō tn̄ heſiſſe radici· ſecurim ꝓnuntiat· ſed ad radicē· ī· iuxta radicē poſitā· Deciſi nāqꝫ fuerūt rami· nec radicit⁹ exſtirpata ē plāta· relique enim iſrahel ſālue fient·

¶ Grego· in home· Vel aliter· arbor hui⁹ mūdi eſt vniuerſū genus humanū· Securis vero eſt redēptor noſter· qui velut ex manubrio & ferro tenetᷣ ex humanitate· ſed īcidit ex diuinitate· q̄ videlicet ſecuris iā ad radicē arboris poſita eſt· qꝛ etſi per patiētiam expectat· videtᷣ tn̄ quid factura eſt· Et notandū ꝙ nō iuxta ramos ſecurim poſitam· ſed ad radicē dicit· Cum eīn maloꝝ filij tollūtur· quid aliud ꝙ̄ rami infructuoſe arboris abſcīdūtur? Cū vero tota ſimul ꝓgenies cū parēte tollitᷣ· īfructuoſa arbor a radice abſciſa eſt· Vnuſquiſqꝫ autē peruerſus paratā citius gehēne cōcremationē īuenit qui fructū boni operis contēnit· Vn̄ ſequitᷣ· Omnis gᷣ arbor que nō facit fructū bonū excidetᷣ· & ī ignē mittetᷣ· ¶ Chri· Elegāter dictū ē non fatiēs fructū· & adijcitᷣ bonū· offitioſū eīn hoc animal deus & creauit & naturalis ē ſibi exercitioꝝ inſtantia· otiū vero innaturale· Obeſt eīn inertia etiā cūctis corporis mēbris· nulli autem vt anime· Ea nāqꝫ cū cōtinuo ſit naturaliter mobilᷣ· ociari non patitur· ſicut autem otiū malū eſt· ita & indecens exercitiū· Ex eo aūt ꝙ permiſit penitētiā· ꝓdicat ꝙ ſecuris adiacet· non quidē incidens· ſed tᷣrorem incutiens· ¶ Ambroſi· Fatiat ergo fructū qui poteſt gratie· qui debet penitētie· adeſt dn̄s qui fructum requirat fecundos viuificet· ſteriles reprehendat·

¶ Et interrogabāt eū turbe dicētes· Quid ergo faciem⁹? Reſpōdēs aūt dicebat illis· Qui habet duas tunicas det nō habēti· & q̄ habet eſcas· ſilitᷣ fatiat· Venerūt aūt & publicani vt baptiſaretᷣ· & dixerūt Magiſter qd̄ faciē⁹? & ille dixit ad eos· Nihil āplius ꝙ̄ qđ cōſtitutū ē vobꝫ fatiatis· Intᷣrogabāt aūt eū & milites· d· Quid faciē⁹ & nos? Et ait illis· neminē cōcutiatis· neqꝫ calūniā faciatis· & cōtenti eſtote ſtipēdijs vrīs ¶ Gre· ī ho· In p̄miſſis vbᷣ baptiſte iohānis cōſtat ꝙ audiētiū corda turbata ſūt· que cōſiliū querebāt· cū ſubinfertᷣ· Et iter· eū turbe di· Quid ergo fa? ¶ Orig· Tres ordines īdicūtᷣ ſuſcitantiū iohānē ſup ſalute ſua· Vnus quē ſcriptura appellauit turbas· ali⁹ quē publicanos nominat· Tercius qui militū appellatiōe cenſetᷣ· ¶ Theo· Et quidē publicanis & militibꝫ a malo abſtinere ꝑcipit· Turbis aūt q̄ſi nō malicioſis exiſtētibus bonū aliqđ ꝑcipit obſeruari· vn̄ ſeqtur· Rn̄dēs aūt di· illis· q̄ ha· du· tu· det nō hn̄ti ¶ Grego· in ho· propter hoc ꝙ tunica plus eſt neceſſaria vſui noſtro ꝙ̄ palliū· ad fructū dignū penitētie ptinet· vt nō ſolū exteriora q̄cūqꝫ ſed ipſa nobis valde neceſſaria diuidere cū ꝓximis debeamus· ſ· vel tunicā qua veſtimur· vel eſcā qua carnaliter viuimus· Vn̄ ſequitᷣ· Et q̄ habet aſcas ſimilitᷣ fatiat ¶ Baſi· Hic aūt docemur· ꝙ ex omni eo ꝙ affluit ſupra ꝓprij victus neceſſitatē· tenemur erogare illi q̄ nō habet ꝓpter deū· q̄ quecūqꝫ poſſidē⁹ largit⁹ ē· ¶ Grego· in ho· Quia· n· in lege ſcriptū ē· Diliges ꝓximū tuū ſicᷣ teipſū· minus ꝓximū amare cōuincitᷣ· q̄ nō cū eo in neceſſitate illius etiā ea que ſūt ſibi neceſſaria partitᷣ· idcirco de diuidēdis cum ꝓximo duabꝫ tunicis datur ꝑceptū· qm̄ ſi vna diuiditᷣ· nemo veſtitur· Inter hec aūt ſciendū ē q̄ntū miſericordie opera valeāt· cū ad fruct⁹ dignos penitētie ipſa p̄ ceteris ꝑcipiūtᷣ ¶ Ambro· Alia eī offitia ꝑcepta ꝓpria ſūt ſinguloꝝ· miſericordia cōmunis ē vſus· Ideo cōmune ꝑceptū ē oībꝫ vt cōferāt n̄ hn̄ti· Miſericordia ē plenitudo v̄tutū· Miſericordie tn̄ ipſi⁹ ꝓ poſſibilitate cōditioni humane mēſura ſeruatᷣ· vt nō ſibi vnuſquiſqꝫ totū eripiat· ſed ꝙ habet· cū paupe ptiatᷣ· ¶ Orig· Profundiorē aūt loc⁹ iſte recipit intellectum· Quomo eīn non debē⁹ duobꝫ ſeruire dn̄is· ſic nec duas habere tunicas· ne ſit vnū indumētū veteris hoīs & alteꝝ noui· ſed debem⁹ nos exuere veterem hominē & ei dare q̄ nudus eſt· Alius eī habet vnū· Alius vero oīno nō habet Contraria· ſ· fortitudo· & quō ſcriptū eſt vt ī ꝓfundū maris ꝑcipitē⁹ nr̄a delicta· ſicᷣ ꝓijci a nobꝫ oportet vitia atqꝫ pcc̄a· & iacere ſup eū q̄ coꝝ nobꝫ cā extitit· ¶ Theo· Quidā aūt tunicas duas eē dixit ſpiritū ſcripture & lrām· habētem vero duo hec monet iohānes· vt īſtruat ignorātē· & det ei ad mi⁹ lrāꝫ ¶ Beda· Quātā aūt baptiſte ſᷣmo v̄tutē habuerit· hinc ꝓbatᷣ· cū & publicanos & milites ad cōſiliū ſalutis ſue coegerit īqrēdū· vn̄ ſeqtᷣ venerūt aūt publicani vt baptiſarentur· & dixerūt· Mgr̄ qđ faciē⁹? ¶ Chri· Magna ē v̄tutis fortitudo dū felicitatis viā reqrunt ab īdiguo locupletes· ¶ Beda· Precepit ergo eis ne vltra preſcriptum exigant· Vnde ſequitᷣ· Et ille dixit ad eos· Nihil amplius quam quod coſtitutum eſt vobis fatiatis· Publicani vero appellantur hij qui vectigalia publica exigunt· ſiue qui conductores ſunt vectigaliū fiſci vel reꝝ publicaꝝ· nec n̄ & hij qui ſeculi huius lucra per negotia ſectantᷣ· Eodē vocabulo cenſentᷣ· q̄s oēs paritᷣ ī ſuo queqꝫ gradu

ab agenda fraude coercet· vt dū pmo ſe ab alienorum tēperarēt appetitu· tandez ad ꝓpria cū pximis cōmunicanda ptingerēt· Sequit᷑· Interrogabāt aūt eū & milites dicentes· Quid faciemus & nos? Juſtiſſimo aūt moderamine pmonet· ne ab eis calūniando pdam requirant· quibꝰ militando ꝓfeſſe debuerant· Vnde ſequit᷑· Et ait illis· neminē cōcutiatis· ſ· p violentiā· neqꝫ calūniā faciatis· ſ· p fraudulentā malitiā· Et cōtenti eſtote ſtipendijs veſtris. ¶ Ambro· docens idcirco ſtipendia militie conſtituta· ne dū ſumptus querit᷑· predo graſſet᷑· ¶ Grego· Nazianzenus· Stipendiū em̄ appellat imperialem ꝓuiſionē & deputata p legē dignitatibꝰ munera· ¶ Aug? · cōtra fauſt· Sciebat em̄ eos cū militarent nō eſſe homicidas· ſed miniſtros legis· & nō vltores iniuriaꝝ ſuaꝝ· ſed ſalutis publice defenſores· alioquin rn̄deret eis· Arma abijcite miliciaꝫ iſtam deſerite neminē pcutite vulnerate ꝓſternite· Quid em̄ culpat᷑ in bello? an quia moriūtur qnqꝫ morituri· vt dn̄ent᷑ in pace victuri· hoc repꝛehendere timidoꝝ eſt· nō religioſoꝝ nocendi cupiditas· vlciſcēdi crudelitas· impacat? atqꝫ implacabilis animus· feritas rebellandi· libido dn̄andi· & ſiq̄ ſimilia· Hec ſūt que in bellis iure culpant᷑· q̄ pleruqꝫ vt etiā inde puniant᷑ aduerſus violētiā reſiſtentiū· ſiue deo ſiue aliquo legittimo imperio iubente· gerēda ipa bella ſuſcipiunt᷑ a bonis· cū in eo rerū humanaꝝ ordine inueniunt᷑· vbi eos vel iubere tale aliquid vel in talibꝰ obedire iuſte ipſe ordo cōſtringit· ¶ Criſ· ſup mathe· Volebat autē iohannes qn̄ publicanis & militibꝰ loq̄bat᷑· ad aliā maiorē philoſophiā ipſos traducē· Sz qm̄ nōdū erāt ad illa idonei· minora reſerat· ne ſi potiora ꝓferret nequaq̄ ill' itēderēt· & his etiā puarent᷑·

¶ Exiſtimante aūt populo & cogitantibꝰ omnibꝰ in cordibꝰ ſuis de iohanne ne forte ipſe eſſet xp̄us· Reſpondit iohannes dicens omnibꝰ· Ego quidem baptizo vos in aqua· venit em̄ fortioꝛ me poſt me· cuius nō ſum dignus ſoluere corrigiā calciamētorum eius. Ipſe vos baptizabit in ſpiritu ſancto & igne· cuius ventilabrū in manu eius· & pmūdabit areā ſuā· & cōgregabit triticū i horreū ſuū· paleas aūt cōburet igne inextinguibili· ¶ Orige· dignū erat vt plus Johanni q̄ ceteris hominibus deferretur· qui aliter q̄ cūcti mortales vixerat· Quam ob cauſā diligebant quidem eū iuſtiſſime· ſed non ſeruabant in charitate modū· Vnde dicit᷑· exiſtimante aūt populo & cogitantibꝰ omnibꝰ in cordibus ſuis de iohāne ne forte eſſet xp̄s· ¶ Ambro· Quid aūt ineptius q̄ ꝙ is qui in alio eſtimatur in ſeipſo eſſe nō credit᷑! quē p mulierē venturū putabant· p virginē veniſſe nō credūt· Et vtiqꝫ diuini aduentus ſignū in virginis partu nō in mulieris cōſtitutū eſt· ¶ Orige· Habet aūt picula dilectō· ſi modū tranſeat. Debet em̄ qui aliquā diligit naturam & cauſas cōſiderare diligendi· & nō plus diligere q̄ meret᷑· Nam menſurā charitatis modūqꝫ

ſi trāſcenderit· & qui diligit· & qui diligit᷑· in peccato erūt· ¶ Grego· Vnde iohānes nō fuit gloriatus in habita opinione de ipſo ab omnibꝰ· nec aliq̄tenus viſus eſt pmatū appetere· ſed infimā humilitatē āplexus eſt. Vn̄ ſequit᷑· Reſpōdit iohannes dicēs oībꝰ ego quidē baptizo vos in aqua· ¶ Beda· Quō aūt reſpōdit eis qui in decreto cordis qui xp̄us eſſet cogitabāt niſi ꝗ nō ſolū cogitabāt· ſed etiā ſicut aliꝰ euāgeliſta declarat· miſſis ab eū ſacerdotibꝰ ac leuitis an eēt xp̄us inq̄rebāt ¶ Ambro· Vel· videbat iohannes cordis occulta· Sed cōſiderem? cuius gr̄a· dei em̄ mun? eſt qui reuelat· nō virt? hoīs q̄ diuino magis adiuuat᷑ beneficio· q̄ naturali cernit officio· Cito aūt reſpondēs ꝓbauit nō eſſe ſe xp̄m qui viſibili operet᷑ offitio· Nā cū ex duabꝰ naturis· i· ex anima hō ſubſiſtit & corpe· viſibile per viſibilia· inuiſibile p inuiſibilia miſteriū cōſecrat᷑· aq̄ em̄ corpus abluit᷑· ſpiritu aīe delicta mūdant᷑ licet etiā in ipſo fonte ſanctificatō diuinitatis aſpiret· & ideo aliud fuit baptiſma penitētie· Aliud eſt gratie· Iſtud baptiſma ex vtroqꝫ· illud ex vno· opus hominis eſt gerere penitentiā delictoꝝ· Dei munus eſt gratiā implere miſterij · Declinās ergo maieſtatis inuidiā nō verbo ſʒ ope declarauit nō eſſe ſe xp̄m· Vn̄ ſequit᷑· Venit em̄ fortioꝛ me poſt me· in hoc ꝙ dicit fortioꝛ me· cōparationē nō fecit· neqꝫ em̄ int᷑ dei filium & hoīem vlla poterat eē cōpatio· ſʒ ꝗ multi fortes fortioꝛ nemo niſi xp̄us· Deniqꝫ nō fecit cōparationē eo ꝙ addiderit· Cuius nō ſū dignus ſoluere corrigiā calciamētoꝝ eius· ¶ Aug? · de con· euan· Matheus q̄dem dicit· Cuius nō ſū dignus calciamēta portare Itaqꝫ ſi ad rē ptinet ad aliq̄d aliud itelligē i eo ꝙ dictū ē caltiamēta portare· & corrigiā calciamētoꝝ ſoluere· vt vn? euāgeliſtaꝝ hoc· alij aliud diceret omnes veꝝ narrauerūt· Si aūt nihil itēdit iohānes cum de calciamētis dn̄i diceret· niſi excellētiaꝫ eius & humilitateꝫ ſuam· quodlibet hoꝝ dixerit· ſiue de ſoluenda calciamentoꝝ corrigia· ſiue de portandis calciamentis· eandem tn̄ ſententiā tenuit· Quiſquis etiā verbis ſuis p calciamētoꝝ memoꝛiā eandē ſignificatōꝫ humilitatis expſſit. ¶ Ambro· p hoc etiā ꝙ dic· C? nō ſū dign? calciamēta portare euāgelice pdicatōis oſ̄dit i apoſtolos gr̄a eē collatā q̄ ſūt calciati i euāgeliū. Videt᷑ tn̄ iō hoc dicē ꝙ pleruqꝫ iohēs pſonā accipit ꝑ'i indeoꝝ· ¶ Gre· Sz & iohānes ſe idignū eē ad ſoluendū corrigiā calciamenti eius denunciat· ac ſi aperte dicat· Ego redēptoꝛis veſtigia dnudare nō valeo q̄ ſpōſi nomē mihi imerit? nō vſurpo· Mos em̄ apd veteres fuit· vt ſiquis eam que ſibi competeret· accipere nollet vxoꝛē· ille ei calciamētū ſoluet· q̄ ad hāc ſpōſus iure ꝓpinq̄tatis veniret· Vel ꝗ calciamēta ex mortuis animalibꝰ fiūt incarnatus domin? quaſi calciatus apparuit· qui morticina noſtre corruptōis aſſumpſit· Corrigia ḡ calciamēti eſt ligatura miſterij iohānes itaqꝫ ſoluē corrigiā calciamēti ei?

non valet. quia incarnationis miſteriū. nec ipe in
ueſtigare ſufficit. qui hāc pphetie ſpiritū agno=
uit. ¶ Chriſ. Et quia dixerat. ꝙ ſuū baptiſma
nihil plus haberet ꝙ̄ aquaꝫ. cōſequenť oſtēdit ex
cellentiā exhibiti p xp̄m baptiſmatis. cū ſubdit.
Ipſe vos baptizabit in ſpiritu ſancto. & igne. per
ipſaꝫ dicti metaphorā oſtēdens abūdantiam gratie
nō em̄ ait. Dabit vobis ſpiritū ſanctū. ſed baptiza
bit. ac rurſ9 p id qđ de igne ſubijcit oñdit vtutē g̃
tie & ſic xp̄s aquā vocat ſpiritus gratiā. oñdens p
vocabulū aque nitorē qui cōtingit ex ea. & cōſola=
tionē immenſam que mētibꝰ capacibꝰ illius inge=
riť. Hic & iohānes p ignis vocabulū exp̄mit fer
uorē & rectitudinē gratie. nec nō & peccatoꝝ cō=
ſumptionē. ¶ Beda. poteſt & ſpiritus ſanctus no
mine ignis ſanctificatus intelligi. quia incendit p
amorē & p ſapientiā corda q̄ replet. illuminat. Vñ
& apoſtoli baptiſma ſpiritus in ignis viſione pci
piūt. Sūt qui ita exponūt. ꝙ in p̄ſenti in ſpiritu
& in futuro baptizaremur in igne. vt videlicet ſi=
cut in remiſſionē omniū peccatoꝝ ex aqua & ſpiri
tu renaſcimur. ita & tūc de leuibꝰ quibuſdam pec=
catis purgatorij ignis baptiſmate mundemur.
¶ Orige. Et quō iohannes iuxta iordanē fluuium
venientes ad baptiſmū p̄ſtolabať & alios abige=
bat dicens. generatio viperaꝝ. Eos vero qui cōfi=
tebanť peccata. ſuſcipiebat. Sic ſtabit in igneo
flumine dñs iheſus iuxta flammeā rumpheā. vt q̄
cūqꝫ poſt exitū vite huius ad paradiſū trāſire deſi=
derat. & purgatione indiget. hoc eū lauamine ba
ptizet. & ad paradiſū tranſmittat. eū vero qui non
habet ſignū p̄oꝝ baptiſmatū lauacro igneo nō ba=
ptizet. ¶ Baſil. Nō aūt ꝑpť hoc ꝙ dicit. Baptiza
bit vos in ſpiritu ſācto integrū quis eſſe baptiſma
fatebiť. in quo nomē ſolius ſpiritus inuocatū eſt.
Oportet enim ſemp illibatam manere aſſignatam
traditionē in viuificāte gratia. Nam addere vel mi
nuere quicq̄. excludit uita ꝑpetua. ſicut em̄ credi
mus ſic & baptiſma ſuſcipim9 in noīe patris & fi=
lij & ſp̄ūs ſancti. ¶ Orige. Per hoc ergo ꝙ dicit.
baptizabit in ſp̄ū ſancto. oſtēdit abundantiā gra=
tie & beneficij copiā. Ne autē aliqui putēt ꝙ dona
largiri & poteſtas & voluntas eſt creatori. puni=
re vero inobediētes nullam ſibi fore cauſam. ob hoc
ſubdit. c9 ventilabꝝ in manu eius. oſtēdens ꝙ nō
ſolū munificus eſt dignis. ſed etiā p̄uaricationuꝫ
vltor. Vētilabꝝ aūt ꝑmtitudinē iudicij exp̄mit.
Non em̄ cū inducijs. ſed in inſtanti & abſqꝫ quoli=
bet interuallo ſeparat dānandos a collegio ſaluan=
doꝝ. ¶ Ciril. Per hoc aūt ꝙ ſubdit. Et pmūdabit
aream ſuā. deſignat. Baptiſta eccleſiā ptinere ad
xp̄m q̄ſi ad dñm ¶ Beda. Per areā em̄. p̄ñs eccle
ſia figuratur. in qua multi ſunt vocati. pauci vero
electi cuius aree purgatio & nūc viritim geriť. cū
quiſqꝫ puerſus vel ob manifeſta peccata de eccle=
ſia. ſacerdotali caſtigatione eijcitur. vel ob occul=
ta poſt mortem diuina diſtrictione damnatur. Et

vniuerſaliť in fine pficieť. qñ mittet filius homi=
nis angelos ſuos & colligent de regno eius omnia
ſcandala. ¶ Ambro. Ventilabri ergo indicio di=
ſcriminandoꝝ dñs declarať ius habere meritoꝝ.
eo ꝙ dū frumēta ventilanť in area. plena a vacu=
is velut quodā aure ſpirantis examine ſeparanť.
Vñ ſequiť. Et congregabit triticū in horreū ſuū
paleas aūt cōburet igne inextinguibili. p hāc cō=
paratione dñs oſtendit ꝙ iudicij die. ſolita merita.
fructuſqꝫ virtutis ab inanis iactātie exilijſqꝫ facto
rū īfructuoſa leuitate diſcernat. pfectioris meriti
viros locaturus ī māſione celeſti. Ipſe em̄ pfecti=
or fruct9 eſt. qui meruit eius eſſe cōformis. qui ſi
cut granū tritici excidit. vt plurimos fructus af=
ferret. ¶ Ciril. At palee lentos & inanes ſignāt
& quolibet vento peccati ventilatos & volubiles.
¶ Baſili. Conferūt aūt his qui digni ſūt regno
celoꝝ velut palee tritico nō tñ intuitu diuine chari
tatis & ꝑximoꝝ hoc faciūt. ſiue ſpiritalibꝰ donis
ſiue corpalibꝰ beneficijs. ¶ Orige. Vel quia abſqꝫ
vento nō poſſunt triticū & palee ſeparari. Ideo ha
bet ventilabrū in manu ſua quod aleos paleas. ali=
os triticū eſſe demōſtrat. Cū em̄ eſſes palea leuis
ſcilicet incredulus. oſtēdit te eſſe tēptatio quod la=
tebas. Cū autē fortiť tēptamēta tolleraueris. nō te
facit fidelē tēptatō atqꝫ patientē. ſed virtutē que in
te latebat. pfert in mediū ¶ Greg. Niſenus. Ex=
pedit aūt ſcire ꝙ nec bona que p repromiſſiones re
poſita ſūt honeſte viuētibꝰ. talia ſūt. vt verbo va=
leat explicari. qꝛ nec oculus vidit. nec auris audi
uit. nec in cor hoīs aſcenderūt. Nec peccatoꝝ pene
ad aliquid eorum que in p̄ſenti ſenſum afficiunt
proportionem habēt. & q̄uis aliqua illarum pena
rum per noſtra nominentur vocabula. differt ta=
men non modicum. Cum enim audis ignem. ali=
ud quiddam conijcere doceris ex eo ꝙ addiť. inex=
tinguibili. quod in iſtū ignem non cadit. ¶ Gre.
x. morū. Miro modo expreſſus eſt ignis gehenne
ignis nanqꝫ noſter corporeus per congeſta ligna
nutritur Nec valet niſi fotus ſubſiſtere. at contra
gehenne ignis cum ſit corporeus & in ſe miſſos re
probos corporaliter exurat. lignis non nutriť. ſed
creatus ſemel inextinguibilis durat. Textus
¶ Multa quidē & alia exhortans euangelizabat
populo. Herodes aūt thetracha cum corriperetur
ab illo. de herodiade vxore fratris ſui. de omnibus
malis que fecit herodes adiecit & hec ſuper omnia
& incluſit iohannē in carcere ¶ Orige. Annūtia=
uerat iohannes chriſtum baptiſmū ſpiritus ſancti
predicabat. & cetera que euangelij tradit hiſtoria.
Exceptis ergo his alia anuntiaſſe monſtratur in
eo ꝙ diciť. Multa quidem & alia exhortans euan=
gelizabat populo. ¶ Theophilus. exhorta=
tio enim eius erat bona doctrina. & ideo cōuenien=
ter euangelium dicitur. ¶ Orige. Et quō in euan
gelio ſecundū iohannem de chriſto refertur. quia
multa & alia locutus eſt. ſic & in preſenti loco

intellige quod lucas hic dixit·qm̄ maiora quedam
a iohanne anūtiabanť · q̄ vt deberent litteris cre
di·Miramur aūt iohannē quo inter. natos mulie=
rū maior nemo fuerit·ꝙ in tantā opinionē meritis
virtutis aſcenderit. vt a pleriſq; xp̄us putareť !
Sed illud multo mirabilius·ꝙ nō timuit herodez
nō formidauit interitū· Vn̄ ſequiť ·Herodes autē
tetrarcha cū corripeť ab illo ¶ Euſebi·Dicit ať
tetrarcha·ad differētiā alterius herodis q̄ regnā
te nat⁹ ē xp̄s· Erat em̄ ille rex·hic aūt tetrarcha
Erat aūt illi cōiunx arethe regis arabū filia· quā
cū cōiūx eēt fratris ſui philippi more ſacrilego dux
it·q̄uis ꝓlem haberet a fratre.hijs em̄ ſolū lice=
bat hoc agere.quoꝝ fratres ſine ꝓle vitā cōpleue
rant·Sup hoc herodē reꝑhenderat baptiſta·Pri=
mo quidem diligenť eius audiebat ſermones·cuz
ſciret eos ponderoſos·& conſolatione plenos. ſed
herodiadis cōcupiſcētia cogebat eū aſpernari v̄ba
iohā nis· Vn̄ & eū detrudit in carcerē·Et hoc eſt
quod diciť · Adiecit & hec ſup omnia· & incluſit
iohānem in carcere· ¶ Beda·Non aūt hijs diebꝰ
captus eſt iohannes·ſed iuxta euangeliū iohānis
poſt aliqua geſta ſigna a dn̄o·& poſt ei⁹ baptiſmū
diffamatū·Sz a luca ꝓpť exaggerandā malitiā he
rodis p̄occupatū eſt.Qui cū videret ad p̄dicationez
iohannis multos confluere.milites credere·publi
canos penitere·totum vulgus baptiſma ſuſcipere
ipſe econuerſo nō ſolū iohannē contempnit. ſed vin
culat·& occidit· ¶ Gloſa·Ante etiā q̄ lucas ali=
quid narret de actibꝰ iheſu·dicit iohannē ab hero=
de captum· vt oſtendat· ſe ſolūmodo eadem facta
p̄cipue deſcriptuꝝ·que eo anno geſta ſūt·quo io·
hannes captus eſt·vel punitus· ¶ Textus

¶ Factū eſt aūt cū baptizareť omnis populus &
iheſu baptizato & orante·aptum eſt celum·& de=
ſcendit ſpirit⁹ ſanctus corporali ſpecie ſicut colum
ba in ipſū· & vox de celo facta eſt· tu es filius me⁹
dilectus·in te cōplacui mihi· ¶ Ambro·Pulchre
in hijs que a ceteris dicta ſūt.Lucas cōpendiū ſū=
pſit·Et intelligendum magis ꝙ a iohanne domi=
nus baptizatus eſt·q̄ exp̄ſſum reliquid. Vnde di
ciť ·Factū eſt aūt cum baptizareť omnis popul⁹·
& iheſu·baptizato & orante·aptum eſt celū·Ba=
ptizatus eſt aūt dominus nō mundari volens. ſed
mundare aquas· vt ablute p carnē xp̄i que pecca
tum nō cognouit·baptiſmatis ius haberēt ¶ Gre·
Nazianzenus·Accedit etiā xp̄s ad baptiſmū. for
ſan ſanctificans baptiſtam· qđ aūt nulli dubium
eſt vt totū veteranū adam immergat aque· ¶ Am
bro·Que etiā ſit dn̄ici cauſa baptiſmatis· dn̄s ip̄e
declarat dicens· Sic decet implere iuſticiam· que
eſt ergo iuſticia niſi quia qđ alteꝝ tibi facē velis·
prior ipſe incipias.& tuo alios horteris exemplo·
Nemo igiť refugiat lauacꝝ gratie.qn̄ xp̄us laua
crū penitētie n̄ refugit ¶ Chri·Fuerat aūt baptiſ
ma iudaicū·quod ſordes carnis amouebat·nō cōſci
entie crimina.Noſtrū aūt baptiſma· ſeparat a pec
catis·Lauat animā·& ſpiritus copiā elargiť·Ba
ptiſma vero iohannis iudaico p̄ſtantius fuit· neq;
em̄ ad obſeruantiā corporaliū mūdificationū īdu
cebat·ſed monebat a vitio in virtutē cōuerti·No=
ſtro vero baptiſmate minus·eo ꝙ nec ſpiritū ſan=
ctū adminiſtrabat·nec remiſſionē que p gratiā fit·
exhibebat·cū quaſi finis quidā eſſet vtrorumq; ba
ptiſmatū · Sed neq; iudaico baptiſmate nec no=
ſtro baptizatus eſt xp̄s·quia nec indulgentia pec
catorum egebat· nec illa caro expers erat ſpiritus
ſancti · que p ſpiritū ſanctū ab ipſo p̄ncipio cōce=
pta eſt·ſed baptizat⁹ ē iohānis baptiſmate. vt ex
ipſa natura baptiſmatis ſcias quia neq; cauſa pec
cati neq; ꝓpter indigentiā domi baptizatus eſt. Di
cit ať baptizato & orante · vt ꝑp̄edas ꝙ ſuſcepto
baptiſmate oportuna ſit iugis oratio· ¶ Beda·
Quia etſi peccata ſūt omnia in baptiſmo laxata·
nō adhuc terrene carnis ē fragilitas ſolidata·Nā
quaſi tranſito mari rubro gratulamur ſubmerſos
Egiptios·Sed in deſerto mūdane conuerſationis
hoſtes occurrūt· alij q̄ duce chriſti gratia noſtro
ſudore vincantur. donec pueniamus ad patriam·
¶ Chriſ·dicit aūt aptum eſt celum· tanq̄ hacte=
nus recluſū fuiſſet·Jam aūt ouili ſupno & infimo
in vnū redacto & vno exiſtente oiūū paſtore·ce=
lum patuit·& homo terricula aggregatus eſt an=
gelis· ¶ Beda·Non em̄ ei celū tūc aptum eſt· c⁹
oculi celoꝝ interiora cernebant·ſed virtus ibi ba=
ptiſmatis oñdiť·ꝺ quo q̄ſq; cū egrediť·regni cele
ſtis ei ianua aperiť·dūq; caro innoxia frigenti=
bus tangiť aquis oppoſita quondā noxijs rūphea
extinguiť ignea· ¶ Chriſo·Deſcendit etiam
ſpiritus ſanctus ad xp̄m tanq̄ ad generis noſtri
p̄ncipiū·vt in xp̄o ſit p̄mo·qui nō ſibi·ſed nobis
potius illū ſuſcepit·Vnde ſequiť· Et deſcēdit ſpi
ritus ſanctus corporali ſpecie ſicut colūba in ipſū·
Non exiſtimet aliq̄s ꝙ cū nō habuit eum ſuſcepit
ipſum· Namq; illum deſurſum tanq̄ deus mitte=
bat.at idem vt homo recipiebat inferius·Jgitur
ex eo deuolauit in eum·ex ipſi⁹ deitate ad eius hu
manitatē· ¶ Aug⁹·xv·de trini· Abſurdiſſimum
aūt eſt·cū iam·xxx·annoꝝ eſſet accepiſſe ſpirituz
ſanctum·Sed venit ad baptiſmum ſicut ſine pec=
cato ita nō ſine ſpiritu ſācto·Si em̄ de iohāne ſcri
ptum eſt ſpiritu ſancto replebiť ab vtero matris
ſue· quid de homine xp̄o credendum eſt · cuius
carnis ipſa cōceptio nō carnalis ſed ſpiritalis fu=
it!Nunc ergo corpus ſuum·i·eccleſiam prefigura=
re dignatus eſt·in qua baptizati p̄cipue accipiunt
ſpiritum ſanctum· ¶ Chriſ·Redolebat illud ba=
ptiſma aliq̄d vetuſtatis & ptim ſapiebat nouitatē
Quod em̄ baptiſma ſuſcipet a ꝓpheta·oſtēdebat ali
q̄d vetuſtatis·Quod ať ſp̄us deſcēderit·nouū aliq̄d
deſignabat ¶ Am·Merito ať ſp̄us ſe ī corpe demō
ſtrauit· qm̄ in diuinitatis ſubſtātia nō videť·Ad
uertam⁹ miſteriū q̄re ſicut colūba·ſimplicitatē em̄
lauacri req̄rit ḡtia· q̄m ī typo veteri colūba q̄ndā

ad illam arcam que ſola fuit diluuij immunis · re
uerſa eſt. ¶ Chriſ. Vel nunc vt manſuetudinem
magiſtri declaret · in ſpecie colūbina apparet · in pē
thecoſte aūt queādmodū ignis. vt oſtēdat penā ·
Cum enī oportebat delictis ignoſcere · manſuetudo
neceſſaria erat · ſed vt adepti ſumus gratiam · re=
ſtat examinis & iudicij tēpus ¶ Cipria · de vnita
te eccleſie. Eſt aūt colūba ſimplex & letū animal
nō felle amarꝫ · nō morſibꝫ ſeuum · nō vngule lace=
ratione violentū · hoſpicia humana diligere vnius
domꝰ noſſe cōſortiū · cū generant filios · ſimul ſedē
cōmeāt volatu · īuicē coherere · cōuerſatōe cōmuni
vitā ſuā degere · oris oſculo cōcordiam pacis agno
ſcere. legem circa omnia vnanimitatis implere ·
¶ Chriſ · Et quidē xp̄us in ortu ſuo ꝑ plurima ſe
manifeſtauerat oracula · Verū quia noluerūt ad=
uertere. cū medio latuerit tēpore. rurſuꝫ ſe ab alio
clariore patefecit principio . non ſtella ſed deſuper
indicabat pater in vndis iordanis · & ſpūs deuola=
bat ꝓtrahens illam vocē ſuꝑ verticē eius · qui ba=
ptizabatꝰ. Vnde ſequitꝰ · & vox de celo facta eſt ·
Tu es filius meus dilectus · in te cōplacui mihi ·
¶ Ambro · Vidimus ſpiritū · ſed in ſpecie corpora
li · Et patrē quē videre nō poſſumus · audiamus ·
Inuiſibilis enim eſt pater · ſed & filius inuiſibilis
ſcdm diuinitatē · ſed demonſtrare ſe voluit ī corpo
re · & quia pater corpus non gerebat · Ideo ꝓbare
voluit nobis in filio ſeſe p̄ſentem dicens · Tu es fi
lius meus. ¶ Athanaſi · Sacra quidem ſcriptura
ex nomine filij duplicē intellectū oſtēdit · Vnū q=
dē vt in euāgelio dicitꝰ · Dedit eis poteſtatē vt fiāt
filij dei · Alterū aūt intellectū iuxta quē iſaac eſt
filius abrahe · Xp̄us ergo nō ſimplicitꝰ dicitꝰ dei fi
lius · ſed cū articulari additōe · vt cōprehendamꝰ ·
qm̄ ipſe ſolus eſt qui reuera & ſcdm naturā eſt fi=
lius · quāobrem & vnigenitus dicitꝰ · Nam ſi ſcdm
inſaniam arrij dicitꝰ filius · ſicut qui hoc nomen ꝑ
gratiā aſſequuntꝰ · in nullo a nobis differre videbitꝰ
Reſtat ergo ſcdm alium intellectū fatendum eſſe
xp̄m filiū dei ſcdm quē iſaac filius abrahe eſſe co=
gnoſcitꝰ · quod enī ab alio naturalitꝰ gignitꝰ · nō aūt
ab extrinſeco ſumit exordiū · filiū natura recēſet.
ſed dicit · Nūquid vt hominis eſt paſſibilis natiui
tas filij? minime · ſ; deꝰ cū ſit īdiuiſibilis īpaſſibilitꝰ
pater eſt filij · Vn̄ verbū patris dicitꝰ · quia nec ip
ſum vt humanū paſſibilitꝰ ꝓducitꝰ · & cū ſimplex
ſit natura diuina · vnīꝰ ſolius filij patꝰ eſt. Et ꝓptꝰ
hoc additꝰ dilectus ¶ Chriſ · Cū enī quis vnū ſo
lū poſſidet maxime diligit · Si vero pater factꝰ ſit
pluriū · diſpertitus affectus remittitꝰ · ¶ Atha ·
Cum aūt antea ꝓpheta ꝓtulerit dei ꝓmiſſa dicētis
Mittam xp̄m filiū meū nunc apud iordanē q̄ſi cō=
ſūmato p̄miſſo · decentꝰ ſubiūgit · In te complacui
mihi · ¶ Beda · Ac ſi dicat · in te placitū mihi con=
ſtitutū · i · hoc ꝑ te gerere · qd̄ mihi placet ¶ Gre ·
Vel alitꝰ omnis qui penitēdo corrigit aliqua · que
fecit · eo ipſo ꝙ penitet · ſe ſibi diſplicuiſſe indicat ·
quia emēdat · qd̄ fecit · Et omnipotēs pater huma=
no modo de peccatoribꝫ locutus eſt dicēs. Penitet
me feciſſe hominē · q̄ſi ſibimetipſi diſplicuit in pec=
catoribꝫ · quoꝝ creauit · in ſolo aūt xp̄o ſibi cōpla=
cuit q̄a in ſolo eo nō inuenit culpā · in qua ſe rep̄=
hēdat q̄ſi ꝑ penitētiam. ¶ Augꝰ · de con · euange ·
Quod aūt matheus dicit hic eſt filius meus · Lu=
cas aūt · Tu es filius meus dilectus · ad eandē ſen=
tentiā explicandā valet · Vox enī celeſtis vnū ho
rū dixit · Sed matheus oñdere voluit ad id valere
quod dictū eſt · hic eſt filius meus · vt illis qui po
tius audiebāt · indicaretꝰ ꝙ · ipſe eſſet filius dei · nō
enī xp̄o indicabatꝰ · qui ſciebat · ſed audiebant · qui
aderant · ꝓptꝰ q̄ꝝ etiā ipſa vox facta eſt · Textꝰ
¶ Et ipſe iheſus erat incipiēs q̄ſi annoꝝ triginta
vt putabatꝰ filius ioſeph. Qui fuit hely · Qui fuit
mathat · Qui fuit · leui · Qui · fuit melchi · Qui fuit iā
ne · Qui fuit ioſeph · Qui fuit mathathie · Qui fuit
amos · Qui fuit naū · Qui fuit heſly · Qui fuit nagge ·
Qui fuit maat · Qui fuit mathathie · Qui fuit ſemei ·
Qui fuit ioſeph · Qui fuit iuda · Qui fuit · iohanna ·
Qui fuit reſa · Qui fuit zorobabel Qui fuit ſalathiel ·
Qui fuit neri · Qui fuit melchi · Qui fuit addi · Qui fu=
it coſaꝫ · Qui fuit elmadā · Qui fuit her · Qui fuit ieſu
Qui fuit elyezer · Qui fuit iorim · Qui fuit mathat ·
Qui fuit leui · Qui fuit ſimeō · Qui fuit iuda · Qui fuit
ioſeph · Qui fuit iona · Qui fuit elyachim · Qui fu=
it melcha · Qui fuit menna · Qui fuit mathatha ·
Qui fuit nathan · Qui fuit dauid · Qui fuit ieſſe · Qui
fuit obeth · Qui fuit booz · Qui fuit ſalmō · Qui fuit na
aſon · Qui fuit aminadab · Qui fuit aram · Qui fuit eſ
rom · Qui fuit phares · Qui fuit iude · Qui fuit iacob ·
Qui fuit iſaac · Qui fuit abrahe · Qui fuit thare · Qui
fuit nachor · Qui fuit ſeruth · Qui fuit ragan · Qui fu
it phales · Qui fuit heb · Qui fuit ſale · Qui fuit chai=
nan · Qui fuit arphaxat · Qui fuit ſem · Qui fuit noe ·
Qui fuit lamech · Qui fuit mathuſalē · Qui fuit en=
och · Qui fuit iared · Qui fuit malehel · Qui fuit cai=
nan · Qui fuit enos · Qui fuit ſeth · Qui fuit adā · Qui
fuit dei ¶ Orige · Cū atꝰ baptizatū dn̄m dixiſſet ge
neratōꝫ dn̄i exponit nō a ſuꝑioribꝫ ad īferiora dedu
cēs · ſ; a xp̄o vſqꝫ ad ipſū ꝑuenit deū · Vn̄ dicꝰ · Et
ip̄e iheſꝰ erat īcipiēs q̄ſi ānoꝝ · xxx · Quādo ei ba=
ptizatꝰ ē & miſteriū ſecūde generatōis aſſumpſit ·
tūc dicitꝰ īcepiſſe · vt tu q̄qꝫ p̄orē natiuitatē deſtru=
as · & ī ſecūda regeneratōe naſcaris · ¶ Gre · Nazi=
anzenꝰ · Eſt g̊ cōſiderādū q̄s eēt · q̇ baptizatꝰ ē · &
a q̊ · & qn̄ · Mūdꝰ ſiqdē & a iohāne & iā inceptis mi
raculis · vt & h̄ ſuſcipiamꝰ doctrinā nos p̄mūdādi
& humilitatē āplexādi · Quin & ī pfectōe & ſpiri=
talis & carnalis etatis p̄dicādi · q̄ꝝ p̄mū dictū ſit
baptiſma ſuſcipiētibꝫ & nō p̄muniētibꝫ ſe ꝑ habi=
tū bonū · Nā etſi relaxatōꝫ pctoꝝ faciat donū baptiſ
mi · Verēdū tn̄ ē · ne ad eūdē vomitū reuertamur ·
Scdm dictū ē aduerſus īſurgētes cōtra diſpēſato
res miſterij · Siqdē ipī dignitate p̄cellūt · Terciū
editū eſt illis q̄ de iuuēta cōfidūt · & q̄dlibet tēpus

arbitrant̄ ad ꝑlatoꝝ vel doctrinā ſpectare. ¶Pur-
gat̄ ihesus & tu purgatoꝝ contēnis a iohanne. ac
tu in tuum monitorem inſurgis tricenarius tu
autem docendo ſeniores lanuginē pueris. Sed
aſſunt danielis & ſimiliū exempla in ore. Nam q̄-
libet noxius ad reſpōdendū paratus eſt. Non eſt
aūt lex eccleſie. quod raro cōtingit. eo ꝙ nec vni-
ca hirūdo ver ſtatuit ¶Chri. Vel idcirco vſq; ad
illā etatē q̄ cūcta peccata recipit. expectat totā le
gē ꝑficiēs. ne q̄s dicat. ꝙ iō legē ſoluit ꝙ eā n̄ pote
rat cōſūmare. ¶Grec⁹. Ob hoc etiā tricenari⁹ ac
cedit ad baptiſma. vt oſtendat ꝙ ſpiritalis rege-
neratio viros parit ꝑfectos ſcd̄m ſpiritalē etatē.
¶Beda. Pōt eciā tricenalis baptizati ſaluatoris
etas. noſtri etiam baptiſmatis ſeminare miſteriū
ꝓpt̄ fidē. ſ. trinitatis & opatoꝝ decalogi ¶Grego.
Baptizandū eſt tn̄ infantulos ſi neceſſitas vrge-
at. nam vtilius eſt inſenſibilit̄ ſanctificari. q̄ꝫ nō
ſignatos tranſmigrare. Sed dices. Xp̄us trice-
narius baptizat̄ cū deus eſſet. tu vero iubes accele
rare baptiſma cū dixiſti deus. ad obiectū ſoluiſti.
ipſe nō idigebat purgamine nec aliq̄d imminebat
ei ꝑiculū dū differret baptiſma. at tibi in paruuꝫ
nō redūdat piaculū. ſi trāſmigres in corruptōe na
tus. nō aūt incorruptionis veſte indutus. Et qui-
dem bonū eſt baptiſmi mūditiā cuſtodire. ſed po-
tius eſt interdū paulisper maculari. q̄ꝫ gratia ca-
rere omnino. ¶Ciril. Licet tn̄ xp̄us ſcd̄m carneꝫ
careat patre. ſuſpicabant̄ aliqui eū patrē habere.
Vnde ſequit̄. vt putabat̄ filius ioſeph. ¶Am.
Bene vt putabat̄. Qui vere non erat. Sed ideo
putabat̄. q̄a eū maria q̄ ioſeph viro ſuo erat deſpō
ſata. genuerat. Cur aūt ioſeph magis q̄ꝫ marie ge
neratio deſcribit̄. cū maria de ſpiritu ſancto genu-
it xp̄m. & ioſeph a generatione dn̄i videat̄ alienus
Dubitare poſſem⁹ niſi conſuetudo nos inſtrueret
ſcripturaꝝ. que ſemꝑ viri originem querat. maxi
me cū in ioſeph etiā origo ſit marie. Nā cū vir iu-
ſt⁹ fuerit ioſeph. vtiq; ex tribu ſua & ex patria ſua
accepit vxorem. Itaq; & cenſus tēpore. aſcēdit io-
ſeph de domo & de patria dauid vt ꝓfiteret̄ cū ma
ria vxore ſua. que ex ea domo & ex eadeꝫ patria ꝓ-
feſſionē defert. Vtiq; eiuſdem trib⁹ & eiuſdeꝫ pa
trie ſe eſſe deſignat. Vnde generationē ioſeph ex-
plicās ſubdit qui fuit hely. illud aūt aduertamus
ꝙ ſanct⁹ mathe⁹ iacob qui fuit pater ioſeph filiū
Nathā eſſe cōmemorat. Lucas vero ioſeph cui de-
ſponſata fuit maria. filiū hely eſſe deſcripſit. Quo-
modo vni⁹ duo patres. ſ. hely & iacob eſſe potuer̄t
¶Grego. Nazian. Dicūt aūt quidā ꝙ vnica eſt
ſucceſſio a dauid vſq; ad ioſeph. licet diuerſis no-
minib⁹ ab vtroq; euangeliſta narrat̄. Sed hoc ab
ſurde fatent̄. q̄m initiū huius generationis duos
fratres obtinuit nathā. ſ. & ſalomonē. vnde gene-
rationes diuerſimode ꝓfluxerūt. ¶Euſebi⁹. Ipſo
rū ergo verboꝝ ſentētie intellectū attentius expli-
cem⁹. Si em̄ approbante matheo ioſeph eſſe filiū
iacob. Lucas ſimilit̄ approbaſſet ioſeph eē filium
hely. eēt aliqua cōtrouerſia. Ceterū cū approbante
matheo lucas pluriū opinionē declararet. nō ꝓpriā
dicens vt putabat̄. nō arbitror aliq̄d relinqui du-
biū. Cū em̄ eēnt int̄ iudeos diuerſe opiniones de
xp̄o. & omnes reducerent ipſū ad dauid. ꝓpter ꝓ-
miſſiones ei factas. Plurimi aūt aſſererēt xp̄m a
dauid eē futurū. ꝑ ſalomonē & alios reges. Quidā
hāc opinionē vitabāt. eo ꝙ plurima de regib⁹ di-
cunt̄ enormia. Et quia de iechonia hieremias dix
it. ꝙ nō oriet̄ ſemē ex eo collocandū in ſede dauid.
quoꝝ opinionē cōmemorat lucas ſentiens enarra-
re matheū q̄lis eēt veritas generationis. Et hec ē
p̄ma ratio. Eſt & alia ꝓfundior. Matheus em̄ cuꝫ
inciperet ſcribere ante cōceptionē marie & carnaleꝫ
natiuitatē ihesu. oportune velut in hiſtoria p̄mit-
tit carnalē ꝓgeniē. vnde & generationē a ſuperiori
b⁹ deriuat deſcēdens. Cū em̄ v̄bū dei carnē acciperet
deſcēdebat. Sꝫ lucas ad factaꝫ ꝑ lauacrū regenera
tōꝫ ꝓſilit. & ibi aliā generū ſucceſſionē exponit. &
ab imis ad p̄ma ſubleuās & parit̄. & peccatoꝝ q̄s
narrauit mathe⁹ memoriā abdicat. eo ꝙ q̄cūq; i deo
renaſcit̄. fit alien⁹ a criminoſis parentib⁹ dei fili⁹
factus. & eoꝝ qui ſcd̄m deū vitā duxerunt hone
ſtā. Hic em̄ abrahe dictū eſt. tu ꝓficiſceris ad pa
tres tuos. nō quidē carnales ſed in deo patres. ꝓpt̄
ſimilitudinē honeſtatis. igit̄ ei qui in deo naſcitur
aſcribit parentes qui ſūt ſcd̄m deū ꝑ equiparātiā
moꝝ. ¶Aug. de que. no. & ve. teſtamenti. Vel
alit̄ matheus a dauid ꝑ ſalomonē deſcendit ad io-
ſeph. Lucas vero ab hely qui tēpore fuit ſaluato-
ris aſcēdit ꝑ traduceꝫ nathā filij dauid & hely &
ioſeph iūxit tribū oſtendens vnius generis eſſe
vtrūq;. ac per hoc non ſolum ioſeph filium eē ſal-
uatorē. ſed & hely. Ipſa em̄ ratione q̄ ioſeph fili⁹
dicit̄ eē ſaluator. ipſa etiā eſt & hely fili⁹ & cete-
roꝝ omniū qui de eadē tribu ſūt. Hinc eſt. q̄d dicit
apoſtolus. quoꝝ patres & ex quib⁹ xp̄s ſcd̄m car
nem. ¶Aug⁹. de queſtionib⁹ euan. Vel tres cau
ſe occurrūt. quaruꝫ aliquam euangeliſta ſecutus
ſit. aut em̄ vnus euangeliſta patrē eius a quo ge-
nit⁹ eſt nominauit. alter vero vel auū maternū vel
aliquē de cognatis maiorib⁹ poſuit. aut vnus erat
ioſeph naturalis pater & alter euꝫ adoptauit. aut
more iudeoꝝ cū ſine filijs vnus deceſſiſſet. eius vx
orem ꝓpinquus recipiens filium quē genuit. ꝓpin-
quo mortuo deputauit. ¶Ambro. Tradit̄ em̄ na
thā qui a ſalomone genus duxit. Iacob generaſſe
filium. & vxore ſuperſtite deceſſiſſe. quam poſtea
melchi accepit vxorem. ex qua generatus eſt he-
ly. Rurſus hely fratre iacob ſine liberis deceden-
te. copulatus eſt fratris vxori & generauit filiuꝫ
ioſeph. qui iuxta legem iacob filius dicitur. quoni
am ſemen fratris defuncti iuxta legis veteris ſeri
em ſuſcitabat. ¶Beda. Vel alit̄ iacob fratris he-
ly ſine liberis defuncti vxorē de mādato legis acci
piēs genuit ioſeph natura q̄deꝫ germinis filiū ſuū.

ſcðm vo legis ꝑceptū efficit̄ fili⁹ helý ¶Aug. de
cõ. no. & ve. teſtamēti. ꝓbabili⁹ ei itelligim⁹ lucā
adoptantis originē tenuiſſe. qui noluit ioſeph ge-
nituꝫ dicē ab illo cuius filiū eē narrauit. Commo-
dius eñ fili⁹ dict⁹ eſt a quo fuerat adoptat⁹ ꝙ̄ di
ceret̄ ab illo genit⁹. cuius carne nõ erat nat⁹. Ma
the⁹ aūt dicēs abraam genuit iſaac. Iſaac aūt ge
nuit iacob. atqꝫ in hoc verbo qð eſt genuit. pſeue-
rans. donec in vltimo diceret. Iacob aūt genuit io
ſeph. ſatis expreſſit ad eū ſe patrē pduxiſſe origi-
nē generatiū a quo ioſeph nõ adoptat⁹ ſed genit⁹
erat. Quanꝗ̄ ſi etiā genitū lucas diceret ioſeph ab
helý. nec ſic nos hoc verbū pturbare deberet. Neqꝫ
eñ abſurde quiſqꝫ dicit̄ nõ carne ſed charitate ge-
nuiſſe. quē ſibi filiū adoptauit. Merito autē lucas
adoptõis originē ſuſcepit. q̄ꝛ p adoptionē efficimur
filij dei. Per carnalē vero generationē fili⁹ dei po
tius ꝓpter nos fili⁹ hõis fact⁹ eſt. ¶Chriſ. Quia
vero hec pars euangelij cõſiſtit in ſerie nominū.
nihil ptioſū exinde acquiri exiſtimāt. Ne igit̄ hoc
patiamur. experiamur etiā hūc paſſum ſcrutari.
Eſt eñi ex nudis noĭbꝫ copioſū haurire theſaurū q̄ꝛ
pluriū rerū indicatiua ſūt noĭa. nā & dñā clemētiā
& oblatas a mulieribꝫ gratiarū actões ſapiūt. Cuꝫ
eñ filios ĭpetrabāt nomē ĭponebāt a dono. ¶Glo.
Interptat̄ igit̄ helý de⁹ me⁹ vel ſcādens. Qui fuit
mathat. i. donās peccata. Qui fuit leui. i. additus.
¶Ambro. Pulchre lucas qñ filios iacob nõ pote
rat plures comprehendere. ne extra generationes
euagari ſupflua ſerie videret̄. licet in alijs. i. lõge
poſterioribꝫ. Patriarcharū tñ antiqua nomina nõ
ptermittēda arbitratus eſt ioſeph. iude. ſimeonis
& leui. quatuor eñ genera in hijs cognoſcim⁹ fu-
iſſe virtutū. In iudea paſſiõis dominice p figurā mi
ſteriū ꝓphetatū. In ioſeph. pceſſiſſe caſtitatis ex-
emplū. In ſimeone vindictā pudoris. in leui offi-
tiū ſacerdotis. Vñ ſequit̄. Qui fuit melchi. i. rex
meus. Qui fuit iane. i. dextra. Qui fuit ioſeph. i.
accreſcens. Fuit at̄ ali⁹ iſte ioſeph. Qui fuit matha
thie. i. donū dei vl' aliqñ. Qui fu amos. i. onerās vl'
onerauit. Qui fu naū. i. cõſolatõ vel cõſolator. Qui fu
it eſlý. i. adiuua me. Qui fuit nagge. i. meridies vl'
meridianū. Qui fuit naat. i. deſideriū. Qui fuit ma-
thathie vt ſup. Qui fuit ſemei. i. obediēs. Qui fuit
ioſeph. i. augmētū. Qui fuit iuda. i. cõfitēs. Qui fu
it iohanna. i. dñs vel gratia ei⁹ vel dñs miſericors.
Qui fuit reſa. i. miſericors. Qui fuit zorobabel. i.
pnceps vel magiſter. babylonis. Qui fuit ſalatiel.
i. petitio mea de⁹. Qui fuit neri. i. lucerna mea. Qui
fuit melchi. i. regnū meū. Qui fuit addi. i. robuſt⁹
vel violēt⁹. Qui fuit coſā. i. dñans. Qui fuit helma
dā. qð ē dei menſura. Qui fuit her. qð ē vigilās vel
vigilia vel pelliceus. Qui fuit iheſu qð ē ſaluator.
Qui fuit elyezer. i. de⁹ me⁹ adiutor. Qui fuit iorā. i.
dñs exultās vel exaltās. Qui fuit mathat vt ſup.
Qui fu leui. vt ſup. Qui fu ſimeõ. i. audiuit triſtitiā
vel ſignū. Qui fuit iuda vt ſup. Qui fuit ioſeph. vt
ſup. Qui fuit iona. i. colūba vl' dolēs. Qui fu eliachī
qð ē dei reſurrectõ. Qui fuit melcha. i. rex ei⁹. Qui
fuit mēna. qð ē viſcera mea. Qui fuit mathathia. i.
donū. Qui fuit Nathā. i. dedit vel dantis. ¶Am-
p nathā aūt expſſaꝫ aduertim⁹. ꝓphetie dignitatē
vt quia vn⁹ oĭa xp̄us iheſus in ſingulis q̄ꝫ maio
ribꝫ genera vtutū diuerſa pcedēt. Sequit̄. Qui
fuit dauid. ¶Orig. Dñs deſcēdens ĭ mūdū aſſump
ſit peccatorū hoĭm pſonā. & naſci voluit de ſtirpe
ſalomonis vt refert mathe⁹ cuius peccata ſcripta
ſūt & ceterorū ex qbꝫ multi fecerūt malū in cõſpe-
ctu dei. Qui vero aſcēdit & ſecūdo p baptiſmū ort⁹
eē deſcribit̄. vt refert lucas. nõ p ſalomonē. ſed p
nathā naſcit̄ q̄ arguit patrē ſup vrie morte ortuqꝫ
ſalomonis. ¶Aug. in libro retracta. dicendū aūt
ꝙ huiuſmodi nominis ꝓpheta arguit dauid. ne pu
tet̄ idem fuiſſe hõ cū alt' fuerit. ¶Grego. Nazian.
Sed ad dauid. vltra ſecūdū vtrūqꝫ euāgeliſtā eſt
generis pceſſus indiuiſibilis. Vñ ſequit̄. Qui fu-
it ieſſe ¶Gloſa. Interptatur dauid manu fortis
Ieſſe incenſū. Sequit̄. Qui fuit obeth. qð ē ſerui
tus. Qui fuit booz. quod eſt fortis. Qui fuit ſalmõ
qð ē ſenſibilis vel pacificus. Qui fuit naaſon qð ē
auguriū vel ſerpētin⁹. Qui fuit aminadab. i. popu-
lus volūtari⁹. Qui fuit aram qð ē erect⁹ vel excel
ſus. Qui fuit eſrõ. i. ſagitta. Qui fuit phares qð ē di
uiſio. Qui fuit iude. i. cõfitēs. Qui fuit iacob qð ē ſu
plātator. Qui fuit iſaac qð ē riſus vel gaudiū. Qui
fuit abraā qð eſt pat' multarū gētiū vel videns po-
pulū. ¶Chriſ. Matheus quidem tanꝙ̄ qui iudeis
ſcribebat. nihil ſtuduit vlterius ſcribere. niſi ꝙ ab
abraam & dauid xp̄us pceſſerat. hoc eñ maxime
placabat iudeos. Lucas vero ſicut qui omnibus
communiter loquebatur vlterius protendit ſermo
nem attingens vſqꝫ ad adam. Vnde ſequitur. Qui
fuit Thare. ¶Gloſa. Quod interpretatur ex-
ploratio ſiue nequitia. Qui fuit nachor. quod eſt re
quieuit lux. qui fuit ſeruth quod eſt corrigia vel
comprehendens lorum vel perfectio. Qui fuit ra-
gau quod eſt egrotus vel paſcens. Qui fuit pha-
les quod eſt diuidens vel diuiſum. Qui fuit heber
quod eſt tranſitus. Qui fuit ſale. quod eſt tollens
Qui fuit chaýnan. quod eſt lamentatio vel poſſeſ-
ſio eorum. ¶Beda. Nomen & generatio chaý
nan iuxta hebraicā veritatē neqꝫ in geneſi neqꝫ in
verbis dierum inuenitur. Sed arfaxat ſelaa vel ſa
le filium nullo interpoſito genuiſſe perhibetur.
Scito ergo lucam hanc generationem de. lxx.
interpretum editione ſumpſiſſe. vbi ſcriptum eſt.
ꝙ arphaxat. cxxxv. annorum genuerit caýnan.
et ipſe caýnan cum. xxxv. fuerit annorum genu
erit ſela. Sequitur qui fuit arfaxat. ¶Gloſa
quod eſt ſanans depopulacionem. qui fuit ſem.
quod eſt nomen vel nominatus. Qui fuit Noe quod
eſt requies. ¶Ambroſius. Noe quidem iuſti
inter dominicas generatiões commemoratõ non de
buit ptermitti. vt q̄ꝛ edificator eccleſie naſcebat̄.

cũ ſui generis autorẽ premiſiſſe videatur· quia eam
in typo ante fundauerat· Qui fuit lamech· ¶ Glo.
q̃d ẽ humiliatũ vel ꝑcucientẽ ꝑcuſſũz vel humilẽ.
Qui fuit mathuſalem quod eſt mortis emiſſio vel
mortuus ⁊ interrogauit· ¶ Ambro· Huius vltra
diluuium numerant̃ anni· vt quoniam ſolus eſt
xp̃us vnus· cuius vita nullam ſentit etatem· in
maioribꝰ quoqꝫ ſuis nõ ſenſiſſe diluuia videretur·
Qui fuit enoch· ⁊ hic pietatis domĩce ⁊ diuinita=
tis manifeſtum indicium eſt· eo ꝙ nec mortẽ ſenſe
rit dominus· ⁊ ad celũ remeauerit· cuius generis
autor raptꝰ ad celũ eſt. Vnde manifeſtũ eſt xp̃m
potuiſſe nõ mori· ſed voluiſſe· vt nobis mors illa ꝓ
deſſet. ⁊ ille quidem raptus ne malicia mutaret
cor eius· dñs autẽ quem malitia ſeculi mutare non
poterat. eo vnde venerat· nature ſue maieſtate re=
meauit ¶ Beda· Pulchre aũt a baptizato dei filio
vſqꝫ ad deũ patrẽ aſcendens· lxx· gradu enoch po
nit· qui dilata morte tranſlatus eſt in paradiſum
vt ſignificet eos qui in gratiã adoptionis filiorũz
ex aqua ⁊ ſpiritu ſãcto regenerant̃· interim poſt
corporis abſolutionẽ eternã ſuſcipiẽdos in requiez·
Septuagenarius eñi ꝓpter ſeptimã ſabati· illorũ
requiem ſignificat· qui iuuante dei gratia decalo=
gũ legis implerũt ¶ Gloſa. Interp̃tat̃ aũt enoch
dedicatio· Qui fuit iared quod eſt deſcendens ſiue cõ
tinens· Qui fuit malaleel quod eſt laudatus dei vel
laudans deum· Qui fuit caynan· vt ſupra· Qui fuit
enos· i· homo deſperans vel violẽtus. Qui fuit ſeth
quod eſt poſitio· ſiue poſuit· ¶ Am· Seth poſte=
rior filius ade nõ ſilet̃· vt cũ due ſint populi gene=
rationes ſignificarent̃ in typo in poſteriore potius
q̃ꝫ in p̃ore generatione xp̃m numerandũ· Sequit̃·
Qui fuit adam· ¶ Gloſa· Quod eſt homo vel terre=
nus vel indigens· qui fuit dei· ¶ Ambroſi· Quid
pulchrius potuit cõuenire· q̃ꝫ vt ſancta generatio
a dei filio incipet ⁊ vſqꝫ ad dei filium duceret̃· cre
atuſqꝫ p̃cederet in figura vt natus in veritate ſeq̃=
ret̃· ad imaginẽ factus preiret· ꝓpter quem dei ima
go deſcenderet. Putauit etiam lucas ad deũz xp̃i
originem referendã· ꝙ verus xp̃i generator deus
ſit· vel ſecundũ generationẽ verã pater· vel ſecũdũ
lauacrũ ⁊ regeneratõz miſtici autor muneris· Et
ideo nõ a p̃mo generationẽ eius cepit deſcribere· ſꝫ
poſtea q̃ꝫ baptiſma eius explicuit. vt ⁊ ſecundũz
naturã ⁊ ſecũdũ gratiã dei filiũ demõſtraret· Quod
autẽ euidentius diuine generationis indiciũ· q̃ꝫ q̃d
de generatõe dicturꝰ patrẽ p̃miſit loq̃ntẽ· Tu es fi
lius meꝰ dilectꝰ· ¶ Aug· de con· euã· Satis etiã
ꝑ hoc demonſtrauit· nõ ſe ideo dixiſſe ioſeph filiũ
hely ꝙ de illo genitus· ſed ꝙ ab illo potius illi fue
rit adoptatus· cũ etiam ipſũ adam filiũ dixit cum
ſit factus a deo· ſed ꝑ gratiã (quã poſtea peccando
amiſit) tanq̃ꝫ filius in paradiſo conſtitutus ſit·
¶ Theo· ideo etiã generationẽ finit in deũ· vt ad=
diſcamus· ꝙ qui in medio ſũt patres xp̃us ad deũ
eriget· ⁊ filios dei faciet· vt etiã crederet̃ xp̃i ge=
neratio ſine ſemine fuiſſe· Quaſi diceret· Si nõ cre
dis ꝙ ſecundus adam factus ſit ſine ſemine· deue=
nias ad p̃mũ adam· inuenies eũ abſqꝫ ſemine factũ
a deo. ¶ Augꝰ· de con· euan· Et matheus quidẽz
ſignificare voluit dñm deſcẽdentẽ ad noſtram mor
talitatẽ. Ideo generationes ab abraã vſqꝫ ad xp̃i
natiuitatem deſcẽdendo cõmemorauit ab initio euã
gelij· ſui· Lucas autẽz nõ ab initio· ſed a baptiſmo
xp̃i generationes narrat· nec deſcẽdendo· ſꝫ aſcẽden
do tanq̃ꝫ ſacerdotẽ expiandis peccatis magis aſſi=
gnans· vbi teſtimoniũ ꝑhibuit dicens. Ecce qui
tollit peccata mũdi· Aſcendendo aũt ꝑuenit ad deũ
cui mundati ⁊ expiati recõciliamur· ¶ Ambro·
Nec ſic euãgeliſte diſcrepare videant̃· qui veterẽ
ordinem ſũt ſecuti· Nec mireris ſi ab abraham plu
res· ſecũdum lucam ſucceſſiones vſqꝫ ad xp̃m ſũt
pauciores ſecundũ matheũ· cũ ꝑ alias ꝑſonas ge=
nerationeꝫ fatearis eſſe decurſam. Poteſt eñi fieri
vt alij longeuam tranſegerint vitã· alterius vero
generationis viri in matura etate deceſſerint· cũ vi
deamus q̃ꝫ plures ſenes· cũ ſuis nepotibus viuere
alios vo viros ſtatĩ filijs obire ſuſceptis ¶ Aug·
de con· euan· Cõuenientiſſime autẽ lucas baptiza=
to domino generationes ꝑ· lxxvij· ꝑſonas ſurſum
verſus numerat nam ⁊ aſcẽdens ad deũ· cui ꝑ pec=
catoꝝ obliuionẽ reconciliamur exp̃ſſus eſt ⁊ ꝑ ba
ptiſmũ fit homini omniũ remiſſio peccatorũ· que
illo numero ſignificat̃· nam vndecies ſeptẽ· ſeptu
aginta· ⁊ ſeptẽ ſũt· In denario aũt ꝑfectio beati=
tudinis eſt· quod tranſgreſſio denarij deſignat pec
catũ ꝑ ſupbiam plus aliquid haberi cupientis· hoc
aũt ſepties ꝓpterea ducit̃· vt motu hominis facta
ſignificet̃ illa tranſgreſſio. Ternario eñi numero
incorporea pars hominis ſignificatur· quaterna=
rio vero corpus· motus autem in numeris non ex
primitur cum dicimus vnum duo tria ſed cum di=
cimus ſemel bis ter. Vnde ꝑ ſepties· xj· ſignifi=
cat̃ motu hominis facta tranſgreſſio·

¶ Capitulum· iiij·

Ihesus autem plenus ſpiritu ſan=
cto regreſſus eſt a iordane· ⁊
agebat̃ in deſertum ĩ ſpiritu· xl·
diebus ⁊ temptabat̃ a diabolo ⁊
nihil mãducauit ĩ illis diebꝰ· Et
cõſumatis illis eſurijt· Dixit au
tem illi diabolus· Si filius dei es· dic lapidi huic
vt panis fiat· ⁊ reſpondit ad illum ihesus. ſcrip=
tũ eſt. Non in ſolo pane viuit homo· ſed in omni
verbo dei· ¶ Theophilus· Poſt baptiſmum
chriſtus temptatur· innuens nobis ꝙ poſtq̃ꝫ eri=
mus baptizati temptationes imminent nobis·
Vnde dicitur· Ihesus autem plenus ſpiritu ſan=
cto regreſſus eſt a iordane· ¶ Cirillus· Du=
dum dixit deus non permanebit ſpiritus meus in
hominibus iſtis eo ꝙ ſunt caro· Vbi vero rege=
neratione per aquam ⁊ ſpiritum ditati ſumus·

facti ſumus diuine nature participes· Per ſpiritꝰ
autē participationē ꝓmogenitꝰ· aut in multis fra
tribus ꝓmus· recepit ſpiritū qui & ſpiritus dator
eſt. vt etiā ad nos ꝑ ipſū ꝑueniat gratia ſpiritus
ſancti. ¶ Orige· Quando igitᷣ legis ihesum plenū
ſpiritu ſancto· & in actibꝰ ſcribitᷣ de apoſtolis ꝙ re
pleti fuerint ſpiritu ſancto· vide ne equales putes
eſſe apoſtolos ſaluatori · Quomodo eñ ſi volueris
dicere· Hec vaſa plena ſūt vino vel oleo nō ſtatim
dices ꝙ equali menſura ſūt plena· ſic & ihesus &
paulus pleni erāt ſpiritu ſācto· ſed vas pauli mul
to minus erat ꝙ̄ ihesu· & tñ erat ſecundū menſurā
ſuam vtrūqꝫ repletū· accepto itaqꝫ a ſaluatore ple
no ſpiritu ſancto baptiſmo qui ſuper eum in ſpe=
cie columbe de celis venerat· ducebatur a ſpiritu
quia quotquot ſpiritu dei ducuntur · hij filij dei
ſunt iſte autē ſupra omnes proprie filius dei erat ·
¶ Beda· Ne cui autem veniret in dubium a quo
ſpiritu ductū ſiue expulſū· alij euangeliſte diceret
in deſertū· cōſulte lucas demū intulit· Et agebatᷣ i
deſertum ſpiritu· xl· diebꝰ. ne quid contra eū valu
iſſe ſpiritus putaretᷣ immūdus· qui plenus ſpiritu
ſācto quecūqꝫ· volebat agebat ¶ Grecꝰ· Si vero
nos arbitrio ꝓprio noſtrā vitā diſponimꝰ· quomō
ipſe trahebatᷣ inuitus? ꝙ ergo dicitᷣ agebatᷣ ſpiri=
tu· huiuſmodi habet intellectū ſponte ſpiritalē du
xit conuerſationē. vt locum exhiberet temptanti·
¶ Baſilius· Non eñ verbo ꝓuocans inimicū· ſꝫ
ope viſitans querit deſertū· delectatᷣ eñ diabolus
in deſerto· nō patitᷣ eſſe in vrbibꝰ· cōtriſtat ipſum
concordia ciuiū. ¶ Ambro· Agebatᷣ igitᷣ in deſer
tū cōſilio vt diabolū ꝓuocaret. Nā niſi ille certaſ
ſet· non mihi iſte viciſſet· miſterio· vt illū adā de
exilio liberaret· q̄ de paradiſo in deſertū eiectꝰ eſt·
exemplo· vt oſtenderet nobis diabolū ad melio=
ra tēdentibꝰ inuidere & tūc magis eſſe cauendū. ne
miſterij gratiā deſerat mentis infirmitas· Vnde ſe
quitᷣ· Et temptabatᷣ a diabolo· ¶ Ciril· Ecce fa=
ctus eſt in athletis iubens agones deus in hijs qui
coronat ſanctoꝝ vertices· ¶ Grego· iij· mora· Po
ſtis tñ noſter mentē mediatoris dei & hominū tēp
tatione quaſſare non valuit· Sic eñ dignatus eſt
tēptationes exterius ſuſcipe· vt tñ eius mens inte
rius diuinitati inherens inconcuſſa permaneret ·
¶ Orige· Temptatᷣ aūt ihesus a diabolo· xl· die
bus & que fuerint tēptamenta neſcimus. que ideo
forſitan ꝓtermiſſa ſūt· quia maiora erāt· ꝙ̄ vt litte
ris crederentᷣ· ¶ Baſi· Vel dñs ꝑ quadragenā in
tēptatus manſit· Nouerat eñ diabolus ꝙ ieiuna=
bat· & nō fameſcebat· & ideo nō audebat accedere
Vnde ſequitᷣ· Et nihil manducauit in illis diebꝰ
Ieiunauit ſiquidē oſtendens· ꝙ illi qui ſe vult ad
pugnas tēptationū accingere ſobrietas eſt neceſ=
ſaria. ¶ Ambro· Tria igitᷣ ſūt que ad vſum ꝑfici
unt ſalutis humane· ſacramētum· deſertum· ieiu=
nium· Nemo niſi qui legittime certauerit· corona
tur. Nemo aūt ad certamē virtutis admittitᷣ· ni=
ſi ꝑus ab oībꝰ ablutꝰ maculis delictoꝝ gratie cele=
ſtis munē cōſecretᷣ ¶ Grego· Quadraginta ſiquidē
diebꝰ ieiunauit nihil manducans· erat eñ deꝰ. nos
autē ieiuniū poſſibilitati ꝓportionamus. licet zelꝰ
aliquibꝰ ꝓgredi ſuadeat vltra poſſe. ¶ Baſi· Sed
tamen nō ſic vtendū eſt carne· vt ꝑ egeſtatem ali=
menti naturalis vigor eius ſoluatur· neqꝫ vt ad vl
timatum torporem intellectus vrgeatur ꝑ diſſolu
tionis exceſſum· Vnde dominus noſter ſemel hoc
ꝑegit· Sed ꝑ totum conſequens tēpus ordine de=
bito gubnauit corpus· & ſimilitᷣ moyſes & helias
¶ Chriſ. Valde aūt prudentᷣ factū eſt· ꝙ in ieiu=
nando eoꝝ non exceſſit numerū· ne ſcilicet putare=
tur apparentᷣ veniſſe nō aūt recepiſſe veram carnē
aut ꝓter humanam eſſe naturam· ¶ Ambro· Qua
dra ginta aūt dierū miſticū numerū recognoſcis ·
tot eñ diebus aquas abiſſi effuſas eē memeniſti· &
tot ieiunio dierū ſanctificato refuſā celi ſerenioris
oſtendit clementiam· tot ieiunio dieꝝ moyſes ꝑ=
ceptionem legis emeruit· tot annos in heremo con
ſtituti patres panem angeloꝝ cōſecuti ſūt ¶ Aug·
de con· euan· Numerus aūt iſte laborioſi huius tē=
poris ſacramentū· quo ſub diſciplina regis xp̄i ad
uerſus diabolū dimicamus· Hic eñ numerus tē=
poralem vitam ſignificat· tp̄a eñ annoꝝ quadrip
titis vicibus currūt. Quadraginta aūt quatᷣ habēt
decem· Porro ip̄a decem ab vno vſqꝫ ad quatuor ꝓ
grediēte numero conſūmantᷣ· Quod declarat ꝙ· xl·
dieꝝ ieiuniū hoc eſt humiliatōꝫ anime cōſecrauit
& lex· & ꝓphete ꝑ moyſen & heliam· & euangeli=
um ꝑ ipſius domini ieiuniū. ¶ Baſi· Verū quia
non eſurire ſupra hominē eſt· aſſumpſit dominus
paſſionem famis indicans eam non eē peccatū · &
conceſſit· cū voluit nature humane que ſua ſūt pa=
ti & agere. Vnde ſequitᷣ· & conſūmatis illis eſu=
rijt· non coactus ad neceſſitatem que preeſt natu
re· ſed quaſi prouocās diabolum ad duellum ·
Sentiens enim diabolus quia vbi fames· ibi im=
becilitas· aggreditur ad tēptandum & quaſi tēp=
tationum excogitator· famem chriſto patienti ·
ſuadebat lapidibus appetitū ſedare· Vnde ſequitᷣ
Dixit aūt illi diabolꝰ· ſi filiꝰ dei es· dic lapidi hu
ic vt panis fiat· ¶ Am· Tria ꝑcipue docemur te=
la eſſe diaboli q̄bꝰ ad cōuertendā mentē hoīs con=
ſueuit armari· Gule vnum· aliud iactantie· Ter=
tium ambitionis. Inde ergo cepit· vnde iam vi=
cit ſcilicet adam· Diſcamus igitur cauere gulam·
cauere luxuriam· quia telum eſt diaboli· Sed
quid ſibi vult talis ſermo· ſi filius dei es. niſi q̄a
cognouerat dei filium eſſe venturum ſed veniſſe
per hanc infirmitatem corporis non putabat ·
Aliud explorantis. aliud temptantis. ideo profite=
tur ſe credere· & homini conatur illudere. ¶ Ori=
genes· Rogato autē patre a filio panem nec dan=
te lapidem pro pane. iſte quaſi aduerſarius & fal
lax· pro pane dat lapidem· ¶ Baſi. Suadebat
quidem lapidibꝰ appetitū ſedare. hoc eſt ꝑmutare

desiderium ab alimento naturali ad existentiā pre ter naturam. ¶ Orige. Puto etiā q usq hodie lapidem diabolus ostēdit. & hortet singulos ad loquendum. dic vt lapis iste panis fiat. Si videris hereticos dogmatū suo mendatiū p pane comedere. scito lapidem eo esse sermonem quē monstrat ei diabolus. ¶ Basilius. Dissipator aūt temptationū xpus. nō repellit a natura famem. Vnde sequit. Et respondit ad illū ihesus. scriptū est quia nō in solo pane viuit homo. sed in omni verbo dei. ¶ Theo. Quasi diceret non solis panibus humana natura sustentat. immo sufficit verbū dei ad nutriendū vniuersā naturam humanam. Taliter pastus est israheliticus populus colligēs annis. xl. manna & gaudens volatiliū pda. Diuino cōsilio helias conuiuas habuit coruos. Heliseus herbis agrestibus socios nutriuit. ¶ Ciril. Vel aliter. Terrenis cibis terrenū nostrū alitur corpus. anima vero rationalis diuino verbo vigorat ad bonā habitudinem spiritus. nō em̄ naturam incorporeā corpus alit. ¶ Grego. Vnde nō alitur virtus pane. nec p carnes bene se habz anima & pinguescit. aliis epulis vita sublimis educat & crescit. nutrimentū boni castitas panis. sapientia pulmentū. iustitia potus. impassibilis status delectatio bene sapere. ¶ Ambro. Vides igit quo genere vtat armorum quo hominem a spiritalis nequitie incursione defendat aduersum incitamenta gule. Non em̄ quasi deus vtitur potestate quid em̄ mihi pderat. Sed quasi homo cōmuni sibi accepit auxilio vt diuino pabulo lectionis intentus famem corporis negligat. alimentū verbi acquirat. nō em̄ potest qui verbū sequit panem desiderare terrenū. humanis em̄ diuina prestare non dubiū est. simul cū dicit. Non in solo pane viuit homo. ostendit hominem esse temptatum hoc est susceptionem nostram. nō suam diuinitatem. Sequit 2 tepta9

¶ Et duxit illū diabol? ī mōtē altissimū & ostēdit ei oīa regna orb terre in momēto tpis. & ait illi. Tibi dabo potestatem hanc vniuersam & gloriā illorum. quia mihi tradita sūt. & cui volo do illa. Tu ergo si adoraueris coram me. erunt tibi omnia subdita. Et respondens ihesus dixit illi. scriptum est. dominū deū tuū adorabis. & illi soli serui es. ¶ Theophi. Primo inimic? xpm de gula tēptauerat. sicut & adam. Deinde de cupiditate siue auaritia. in hoc q ostendit ei omnia regna mūdi. Vnde sequit. Et duxit illum diabolus & ostendit ei omnia regna orbis terre in momento temporis. ¶ Grego. in ho. Quid mirū si se pmisit ab illo in mōtem duci. qui se ptulit etiam a membris ipsius crucifigi. ¶ Theophi. Sed qualiter ostendit ei omnia regna orbis terre? Quidam dicunt q mēte hec ei ostendit. ego aūt dico q sensibiliter & in phantasia apparere fecit. ¶ Titus. Vel describsit orbem verbo & velut quandā domū intētioni eius manifestat. vt existimabat. ¶ Ambro. Bene aūt in momento tēpo secularia & terrena mōstrant non em̄ tam conspectus celeritas indicat. q caduce fragilitas potestatis exprimit. In momento em̄ cuncta illa ptereunt. & sepe honor seculi abiit. anteq venerit. Sequit. Et ait illi. Tibi dabo potestatem hāc vniuersam & gloriam illo. quia mihi tradita sūt. & cui volo do illa. ¶ Grec? In vtroq mentiebatur. neq em̄ habebat. nec cōferre poterat. quo carebat. nullus em̄ obtinet potestatem. sed ad pugnam est aduersarius derelictus. ¶ Ambro. Alibi enim legis. quia omnis potestas a deo est. itaq a deo est potestatū ordinatio. a malo ambitio potestatis nec ē potestas mala. sed is q̄ male vtit potestate. Quid ḡ bonū ē vti potestate? Studere honori? bonū. si deferatur nō eripiat. Distingue tū hoc ipsū bonū. altus em̄ bon? in seculo. ali? pfecte vtutis vsus. Bonū est em̄ deū querē. & cognoscēde diuinitatis studiū nullis occupatōibus impediri. Quod si is qui deum querit. ppter fragilitatem carnis & mentis angustias sepe temptat. q̄tomagis qui seculū querit. obnoxius est. Docemur ergo ambitionē despicere. eo q diabolice subiecit potestati. ¶ Titus. Habet aūt forensis gratia domesticū piculū. & vt dominet aliis. prius seruit. curuat ad obsequiū. vt honore donet. & dū vult esse sublimior. simulata humilitate fit vilior. Vn subdit. Tu ergo si adoraueris coram me. erūt tibi omnia subdita. ¶ Ciril. Quomodo tu cuius sors est inextinguibilis flamma. qualit omniu domino que sua sūt. spondes? putasti cultorem habere cuius metu tremūt vniuersa. ¶ Orige. Vel aliter totū. duo reges certatim regnare festinant. peccati rex peccatoribus diabolus. & iusticie rex iustis xpus. Sciensq diabolus ad hoc venisse xpm. vt regnum eius tolleret. ostendit ei omnia regna mūdi. Non quidem regnū persarū medo. sed regnum suū. quomodo regnaret. in mundo. quomodo scilicet alii regnent a fornicatione. alii ab auaricia. Et ostēdit ei in puncto temporis. hoc est in presenti tēporum cursu. quia ad compationem eternitatis. pūcti obtinet instat. Neq em̄ necessariū habebat saluator vt ei diutius huius seculi negotia monstrarent. sed statim vt aciem luminum suo ad contemplādum vertit. & peccata regnantia & eos qui regnarentur a vitiis conspexit. dicit ergo ad eum. Venisti vt aduersus me de imperio dimices. adora me & accipe regnum quod teneo. Verum dominus vult quidem regnare. & quasi iusticia vt absq peccato regnet. vult gentes sibi esse subiectas. vt seruiant veritati. nec sic vult regnare ceteris. vt ipse regnetur ab alio. Vnde sequitur. Et respōdens ihesus & dixit illi. scriptum est. dominum deum tuū adorab. & illi soli seruies. ¶ Beda. Dicēs diabolus saluatori si pcidēs adoraueris me. ecōtrario audit. q ipse mgr adorare eū debeat qsi dnm & deum suū. ¶ Ciril. Qualit at si secundū hereticos filius

est creatura · adoratori: qd crimen inferret aduersus eos · q fuerūt creatē · & nō creatori · si filiū secundū eos creaturam existentē colimus tanꝗ deū. ¶Origenes · Vel aliter hoc inquit omnes ꝑterea mihi volo esse subiectos · vt dominū deū adorent · & ipsi soli seruiant · tu aūt a me vis incipe peccatum qd ego dissolutur? huc veni ¶Ciril · Hoc aūt mādatū eius tetigit intima · ante aduentū em̄ eius ipse vbiq; colebat · lex autē diuina eijciens ipsum a dominio vsurpato adorare statuit solū eū · qui naturaliter deus est · ¶Beda · Querat aūt aliquis quomodo conueniat quod hic ꝑcipit · soli domino seruiendū · Apostoli verbo qui dicit · Per charitatē seruite inuicē · Sed in greco dulia intelligit seruit? cōmunis hoc est siue deo siue homini exhibita · secundū quam iubemur seruire inuicem · Latria aūt vocatur seruitus diuinitatis cultui debita · q iubemur soli deo seruire · Sequit' textus

¶Et duxit illū in hierusalē · & statuit eū sup pinaculū templi & dixit illi · si filius dei es · mitte te hinc deorsum · Scriptum est em̄ quoniam angelis suis mandauit de te · vt conseruent te · & qa in manibus tollent te · ne forte offendas ad lapidem pedem tuum · Et respondens ihesus ait illi · Dictū est non temptabis dominum deum tuum · Et consūmata omni temptatione diabolus recessit ab illo vsq; ad tēpus · ¶Ambro · Sequit' iactantie telū · quo in proclive delinquitur · quia dum homines gloriā virtutis sue iactare desiderant · de loco meritorū & statione recedunt · Vnde dicit' · Et duxit illum in hierusalē · & statuit eū sup pinnaculū tēpli ¶Orige · Sequebatur plane q̄si athleta ad temptationē sponte proficiscēs · & quodāmodo loquebat' · Duc quo vis & inuenies me in omnibus fortiorem · ¶Ambro · Ista est autē iactantia vt dum se putat vnusquisq; ad altiora conscendere · sublimium vsurpatōe factoꝝ ad inferiora trahat' · Vn̄ sequit' Et dixit illi · si fili? dei es · mitte te hinc deorsum · ¶Athanasius · Nō aūt contra diuinitatem certamen diabolus inijt · neq; em̄ audebat · Et ideo dicebat · si filius dei es · sed cum homine certamen inijt quē q̄ndam seducere potuit · ¶Ambro · Vere aūt diabolica vox est · que mentem hominis de gradu altiori meritorum ꝑcipitare contendit · simul infirmitatem suā diabolus malitiāq; designat · quia nemini potest nocere · nisi deorsum se miserit · nam qui relictis celestib? terrena elegit · volūtariū quodam ꝑcipitiū vite labentis incurrit · simul quomā telum suum diabolus vidit obtusū qui omnes homines ꝓprie subiecerat potestati · plus cepit ꝗ hominē iudicare · Transfigurat aūt se sathanas velut angelum lucis · & de scripturis sepe diuinis laqum fidelibus parat · Vnde sequit' · Scriptum est em̄ quoniam angelis suis mandauit de te · vt cōseruent te · & qa in manib? tollent te · ne forte offendas ad lapidem pedem tuum · ¶Orige · Vnde tibi diabole scire ꝙ ista scripta sunt · nūquid legisti ꝓphetas vel diuina eloquia? legisti quidem · non vt ipse ex lectione eoꝝ melior fieres · sed vt de simplici littera eos qui amici sunt littere interficias · scis qui si de alijs eius voluminib? loqui volueris · non decipies · ¶Ambro · Ergo nō te capiat hereticus quia potest de scripturis aliqua exempla proferre · vtit' & diabolus testimonijs scripturaꝝ · nō vt doceat · sed vt fallat · ¶Orige · Vide aūt quomō & in ipsis testimonijs versipellis est · vult em̄ minuere gloriam saluatoris · quasi angeloꝝ indigeat auxilio offensur? pedem nisi eoꝝ manib? subleuet' Hoc em̄ testimoniū nō de xp̄o · sed de sanctis generaliter scriptū est · neq; em̄ indiget angeloꝝ auxilio qui maior est angelis · Quin potius disce diabole ꝙ nisi deus adiuuaret angelos · offenderent pedem suum · & tu ꝑterea cū fulgure cecidisti · quia credere in ihesū xp̄m dei filiū noluisti · Quare aūt siles · quod sequit' · sup aspidem & basiliscū ambulabis · nisi quia tu es basiliscus · tu draco · tu leo · ¶Ambro · Sed dominus rursus neq; que de se fuerant ꝓphetisata ad arbitriū diaboli putauit eē facienda · ꝗ diuinitatis ꝓprie autoritate seruata versutie eius occurrit · vt quia scripturaꝝ exemplum ꝑtenderat · scripturaꝝ vinceret' exemplis · Vnde sequitur · Et respondens ihesus ait illi · Dictū est qz non temptabis dn̄m deum tuum · ¶Chris · Diabolicū em̄ est seipsum inijcere ad pericula · & temptare si eripiat · ¶Ciril · Non em̄ temptantib? largitur deus auxilia · sed credentibus in eum · Vnde xp̄us temptantibus eum nō ostendebat miracula · quibus dicebat · generatio praua signum querit & non dabit' ei · ¶Chris · Aspice autē quomodo non turbatus est dominus · immo de scripturis humillime cum iniquo disceptat · & conformeris xp̄o proposse · Nouit diabolus arma xp̄i quibus succubuit · ex mansuetudine eum cepit · ex humilitate deuicit · Tu quoq; cum videris hominem effectum diabolum · & tibi obuiantē eo modo deuincas · Doceas animam tuam formare os condecens ori xp̄i · sicut em̄ cum romanus forsan resides iudex non exaudiet responsum ignorantis eo modo loqui quo ipse · sic & xp̄us nisi suo modo loquaris · non exaudiet te · nec vacabit tibi · ¶Grego · nisenus · Legittime autē pugnanti agonum reperit' terminus vel ꝙ aduersarius sua sponte cedat vincenti · vel trino casu deponitur secundum pugnatorie artis decretum · Vnde sequitur · Et consumata omni tēptatione diabolus recessit vsq; ad tēpus ab illo · ¶Am · Nō dixisset script' a omēz tēptatōz cōsumatā nisi i trib? ꝑmissis eēt oīm materia delictoꝝ qz cāe tēptatōnū cāe cupiditatū sūt · s · carnis oblectatō · spes glīe auiditas ꝑtētie · ¶Athana · accesserat qdē ad eū hostis ad vt hoiēz · nō inueniēs at i ipo antiq̄ sui seminis signa · discessit ¶Am · Vides ꝗ ipsū diabolū in studio nō eē ꝑtinacē · cedē vere solere vtuti · & si inuidē nō desinat tn̄ istare formidat · qz frequentius refugit triumphari · audito itaq; dei

nomine receſſit inquit vſqꝫ ad tempus · poſtea ei nõ
temptaturus · ſed apte pugnatur⁹ venit · ¶ Theo.
Vel qꝛ de voluptate temptauerat ĩ deſerto · receſſit
ab eo vſqꝫ ad tempus crucis · in quo eũ erat de tri-
ſticia temptaturus · ¶ Maxim⁹. Vel diabolus in
deſerto xpo ſuggeſſerat · preferre mũdi materiam
diuino amori · quẽ dñs retrocedere iuſſit · quod erat
indicium diuini amoris · vñ poſtea ſatagebat pre-
uaricatorem eũ facere dilectionis ad pximos · & io
docente eo ſemitas vite · puocabat ad illius inſidi-
as phariſeos & ſcribas · vt ad eoꝝ odium peruer-
tantur · ſed dñs dilectionis intuitu quẽ habebat in
eos · monebat · arguebat · beneficia cõferre non ceſ
ſabat · ¶ Aug⁹. de con euan · Totum aũt hoc ſimi
liter matheus narrat · ſed non eodem ordine · vnde
incertũ eſt quid prius factum ſit · vtrũ regna terre
prius demonſtrata ſint ei · & poſtea in pinnã tem-
pli leuatus ſit · an hoc prius & illud poſtea · nihil
tamen ad rem dum omnia facta eẽ manifeſtum ſit
¶ Maxim⁹. Ob hoc autem euangeliſtarum · hanc
iſte · illã vero ille premittit · qꝛ inanis gloria & a-
uaricia adinuicem ſeſe gignũt · ¶ Orige. Johãnes
autem qꝛ a deo exordium fecerat dicens · In princi
pio erat verbum · temptationem domini nõ deſcrip
ſit · quia deus temptari nõ poteſt · de quo ei erat ſer-
mo · quia vero in mathei euangelio & in luca gene-
ratio hominis ſcribitur · & in marco · homo autem
eſt · quia temptatur · Ideo matheus lucas & mar-
cus temptationem dñi deſcripſerunt · Textꝰ
¶ Et regreſſus eſt ihesus ĩ virtute ſpũs ĩ galileã ·
& fama exijt per vniuerſam regionem de illo · & ip
ſe docebat in ſinagogis illorũ & magnificabatur
ab omnibus · & venit nazareth · vbi erat nutritus ·
& intrauit ſecundũ conſuetudinem ſuam die ſabba
ti ĩ ſinagogã · & ſurrexit legere · & traditus eſt ei
liber eſaie · & vt reuoluit librum inuenit locum vbi
ſcriptum erat · ſpirit⁹ domini ſuper me propter qđ
vnxit me · euangelizare pauperibꝫ miſit me · ſana-
re contritos corde · & predicare captiuis remiſſiõẽ ·
& viſum cecis · dimittere confractos · ĩ remiſſiõẽ ·
predicare ãnum domini acceptum & diem retribu-
tionis · Et cum plicuiſſet librũ · reddidit miniſtro ·
& ſedit · & omnium in ſinagoga oculi erant inten-
dentes in eum · Cepit autem dicere ad illos · Quia
hodie impleta eſt ſcriptura hec in auribus veſtris
¶ Orige. Quia dominus temptatorem vicerat · v-
tus ei addita eſt · quantum ſcilicet ad manifeſtatõ
nem · Vnde dicit · Et regreſſus eſt ihesus in virtu
te ſpiritus in galileam · ¶ Beda. Virtutem ſpiri-
tus ſigna miraculorum dicit · ¶ Ciril · Agebat aũt
miracula · nõ ab extrinſeco & quaſi acquiſitam ha
bens ſpũs ſancti gratiam ſicut alij ſancti · ſed poti⁹
cũ eẽt naturaliter filius dei & conſors omnium que
ſunt patris · tanqꝫ ppria virtute & operatione vti-
tur ea que eſt ſpiritus ſancti · Decebat aũt ex tunc
eum notum fieri · & humanatõis fulgere miſteri
um apud eos qui erant de ſanguine iſrael · Ideo ſe-
quit · Et fama exijt per vniuerſam regionẽ de illo
¶ Bed · Et quia ſapientia pertinet ad doctrinam ·
virtus vero refertur ad opa · vtraqꝫ hic coniungunt
Vnde ſequitur · Et ipſe docebat in ſinagogis eorũ
Sinagoga grece latine dicitur cõgregatio · quo no
mine non ſolũ turbarũ conuentũ · ſed & domum in
qua ad audiendum verbũ dei conueniebant iudei ·
appellare ſolebãt · ſicut nos eccleſias & loca & cho
ros fidelium vocamus · verum differt inter ſinago
gam que cõgregatio · & eccleſiam que cõuocatio in
terpretatur · quia ſcilicet & pecora & queqꝫ res con
gregari in vnũ poſſunt · conuocari non poſſunt · ni
ſi ratione vtentia · Ideo noue gratie populũ quaſi
maiore dignitate preditum · rectius eccleſiam qꝫ ſi
nagogam nominare apoſtolicis doctrinis viſum ẽ
Merito aũt & magnificatus a preſentibꝫ aſſeueratꝰ
precedentibꝫ factorum dictorum ve indicijs · cũ ſe-
quitur · Et magnificabatur ab omnibꝫ · ¶ Orige ·
Caue autem ne beatos tm̃ illos iudices · & te arbi-
treris primatum eẽ xpi doctrina · quia nunc etiam
in toto orbe docet per organa ſua · & nunc magis
glorificatur ab omnibus qꝫ illo tempore quo tm̃ ĩ
vna prouintia cognoſcebatur · ¶ Ciril · Largitꝰ aũt
ſui noticiam illis inter quos educatus eſt ſecũdum
carnem · Vñ ſequitur · Et venit nazareth vbi erat
nutritus · ¶ Theophilus · Vt & nos doceat pri⁹
proprios beneficiare & docere · deinde & ad reliqs
amiciciam ſpargere · ¶ Beda Confluebant autem
die ſabbati in ſinagogis · vt feriatis mũdi negotijs
ad medicanda legis monita quieto corde reſiderent
Vnde ſequitur · Et intrauit ſecundum conſuetudi
nem ſuam die ſabbati in ſinagogam · ¶ Ambroſi⁹
Ita autẽ dominus ad omnia ſe curuauit obſequia ·
at ne lectoris quidem aſpernaretur offitium · Vñ
ſequitur · Et ſurrexit legere · & traditus eſt illi li-
ber eſaie · Accepit quidem librum · vt oſtenderet ſe
ipm̃ eẽ qui locutus eſt in prophetis · & remoueret
ſacrilegia perfidorum · qui alium deum dicunt ve-
teris teſtamenti alium noui · vel qui initium xpi
dicunt eẽ de virgine · Quomodo eñ cepit ex vgine ·
qui ante vginem loqbatur ! ¶ Orige · Non aũt for
tuitu reuoluit librũ · & caput de ſe vaticinans repe
rit lectionis · ſed hoc prouidentie dei fuit · Vnde
ſequitur · Et vt reuoluit librum · inuenit locũ vbi
ſcriptũ erat · ſpũs domini ſuper me · xpꝰ ei eſt q̃ ita
commemorat · ¶ Athanaſius · Explicans enim no
bis cauſam facte in mundo reuelationis & ſue hu-
manationis hoc dicit · ſicut eñ filius cũ ſit ſpũs da
tor · non recuſat fateri tanqꝫ homo qꝫ in ſpiritu dei
eijcit demonia · ita non recuſat dicere · ſpũs domini
ſuper me · pro eo qꝫ factꝰ eſt homo · ¶ Ciril · Simi
liter aũt fatemur eum vnctum fuiſſe · inqꝫtum car
nem ſuſcepit · Vnde ſequitur · Propter qđ vnxit
me · non enim vngitur diuina natura · ſꝫ qđ nobis
cognatũ exiſtit · ſic etiã & qꝫ dicit ſe miſſum · ipu
tãdũ ẽ hũanitati · nã ſeqꝰ · Euãgelizare paupibus
miſit me · ¶ Am Vides tritatẽ coetnã atqꝫ pfectã.

ipſum loquitur ſcriptura ihesum deū hominemq; i
vtero perfectū· loquit̃ & patrē & ſpūm ſanctum q̄
cooperator oſtendit̃· quando corporali ſpecie ſicut
colūba deſcendit in xp̄m· ¶ Orige· Paupes autē
natões dicit· Iſti at erāt paupes nihil omnio poſſi
dētes· non deū· non legem· non ꝓphetas· non iuſti
ciam reliquaſq; virtutes· ¶ Ambro· Vel vniuer
ſaliter vngit̃ oleo ſpiritali & virtute celeſti· vt
pauptatem conditionis hūane· theſauro reſurre-
ctionis rigaret eterno· ¶ Beda· Mittit̃ etiā euā-
gelizare pauperibus dicens· Beati pauperes quia
veſtrum eſt regnū celorū· ¶ Ciril· Forſitan em̄
pauperibꝰ ſpū in his oſtendit exhibitū liberale do-
num inter omnia dona que per xp̄m obtinent̃· Se
quitur· ſanare contritos corde· vocat contritos cor
de debiles· fragilem mentem habentes· & reſiſtere
nequeūtes inſultibꝰ paſſionum· quibꝰ remedium ſā
nitatis promittit· ¶ Baſili· Vel contritos corde
venit ſanare· id eſt remedium dare habentibus cor
contritum a ſathana per peccatum· eo ꝙ pre ceteris
peccatū cor humanū proſternit· ¶ Beda· Vel qꝛ
ſcriptum eſt· Cor contritum & humiliatum deꝰ n̄
ſpernit· ideo miſſum ſe dicit ad ſanandum cōtritos
corde ſecundum illud pſalmi· Qui ſanat contritos
corde· Sequitur· Et predicare captiuis remiſſionē
¶ Chriſ· Captiuationis vocabulum multiplex ē
Eſt enim captiuatio bona· ſicut paulus dicit· Cap
tiuantes omnem intellectum ad obedientiam xp̄i
Eſt & praua & ſenſibilis· que eſt a corporalibꝰ ho-
ſtibus· ſed deterior eſt intelligibilis· de qua hic di-
cit· Fungitur enim peccatū peſſima tirannide· pre
cipiens mala & obedientes confundens· ab hoc in-
telligibili carcere nos xp̄s eripuit· ¶ Theo· Poſ
ſunt autem & hec de mortuis intelligi· qui captiui
exiſtentes· ſoluti ſunt ab inferni dominio per xp̄i
reſurrectionem· Sequit̃· Et viſū cecis· ¶ Ciril·
Profluentes enim a diabolo tenebras in corda hu
mana· Xp̄s quaſi ſol iuſticie remouit· faciens ho
mines filios non noctis & tenebrarꝫ ſed lucis & di
ei· Qui em̄ aliquando errabant· perceperūt· iuſtorꝫ
ſemitas· Sequitur· Dimittere confractos in re-
miſſionem· ¶ Orige· Quid enim ita fractum atq;
colliſum fuerat vt homoꝰ q̄ a ihesu dimiſſus eſt· &
ſanatus· ¶ Beda· Vel dimittere confractos in re-
miſſionem· eſt eos qui legis pondere importabili
fuerant depreſſi releuare· ¶ Orige· Iſta autem om
nia predicta ſunt· vt poſt viſionem ex cecitate·
poſt libertatem ex vinculis· poſt ſanitatem a di-
uerſis vulneribus veniamus ad annum domini ac
ceptum· Vnde ſequit̃· Predicare annum domini
acceptū· Aiunt aūt quidā iuxta ſimplicem intelli
gentiam āno vno euangelium ſaluatorem i iudea
predicaſſe· & hoc eſt quod dicit̃· predicare annum
domini acceptum· Vel ānus domini acceptus eſt
totum tempꝰ eccleſie· quo dū verſatur in corpore
peregrinatur a domino· ¶ Beda· Neq; em̄ ſolꝰ ille
ānus quo dominus predicabat· fuit acceptabilis· ſ

etiam iſte quo p̄dicat apoſtolus dicens· Ecce nc̄
tempus acceptabile· Poſt annū ſane domini ſub-
dit· Et diem retributionis ſcilicet extreme· quādo
reddet vnicuiq; ſcd̄m opus ſuū· ¶ Ambroſiꝰ· Vt
diem hunc annum domini acceptum dicit perpetu
is difuſum temporibus· qui redire in orbem labo-
ris neſciat· continuationem fructus hominibus &
quietis indulgeat· Sequitur· Et cum plicuiſſet li
brum· reddidit miniſtro· & ſedit· ¶ Beda· Librꝫ
audientibus illis qui aderant· legit· ſed lectum mi
niſtro reddidit· quia dum eēt in mundo· palam lo
cutus eſt docens in ſinagogis & templo· ſed ad ce-
leſtia reuerſurus his qui ab initio viderant· & mi-
niſtri ſermonis fuerant· euangelizandi offitium
tradidit· Stans legit· quia nobis ſcripturas que
de ip̄o erant· apperuit· qꝛ i carne dignatꝰ eſt opa-
ri· ſed reddito libro reſidet· qꝛ ſe ſupne quietis ſo-
lio reſtituit· Stare em̄ opantis eſt· ſedere autem
quieſcentis vel iudicantis· ſic & predicator verbi
ſurgat· legat id eſt operetur· & predicet· & reſideat
id eſt premia quietis expectet· Reuolutum autē
librū legit· quia eccleſiam miſſo ſpū omnem verita
tem docuit· plicatum miniſtro reddidit· qꝛ non om
nia omnibꝰ dicenda· ſed pro captu audientium cō
mittit doctori diſpenſandum verbū· Sequit̃· Et
omnium in ſinagoga oculi erant intendentes in eū
¶ Orige· Et nūc etiam ſi volumus· oculi noſtri
poſſunt intendere ſaluatorem· Cum em̄ principale
cordis tui direxeris ad ſapiētiam· veritatem deiq;
vnigenitū contemplandum· oculi tui intuent̃ ihesū
¶ Ciril· Tunc aūt omniū oculos conuertebat ad
ſe· quodāmodo ſtupentium qualiter litteras nouit·
quas nō didicit· ſed quoniam mos erat iudeis· pro
mulgatas de xp̄o ꝓphetias dicere conſūmari· vel i
quibuſdā eorꝫ p̄poſitis· vel in aliquibꝰ ſāctis ꝓphe-
tis· dn̄s hoc predicauit· Vn̄ ſequitur· Cepit autē
dicere ad illos· qꝛ hodie impleta eſt hec ſcriptura i
auribꝰ veſtris· ¶ Beda· Quia ſcꝫ ſicut illa ſcriptu
ra p̄dixerat· & magna faciebat· & maiora dominꝰ
euangelizabat· Sequit̃ textus
¶ Et oēs teſtimoniū illi dabāt· & mirabant̃ i ver
bis gr̄tie· q̄ ꝓcedebāt de ore ipiꝰ· & dicebant· Nōne
hē filiꝰ ioſeph· & ait illis vtiq; dicetis mihi hāc
ſimilitudiēꝫ· Medice cura te ip̄m· Quāta audiuiꝰ fa
cta i capharnaū· fac & hic i p̄ria tua· Ait at· Amē
dico vob· qꝛ ꝓpheta nemo acceptꝰ ē i p̄ria ſua· In
veritate dico vob· Multe vidue erāt i diebꝰ helie in
iſrael qn̄ clauſū ē celū ānis tribꝰ & mēſibꝰ ſex· cū fa
cta eēt fames i oī t̃ra· & ad nullā earꝫ miſſus ē he-
lias niſi i ſareptā ſidonie ad mulierē viduā· Et mul
ti leproſi erāt i iſrael ſub heliſeo ꝓpheta· & nemo
eorꝫ mūdatꝰ ē niſi naamā ſirꝰ· ¶ Chri· Cū veniſſet
i nazareth dn̄s a miaclis abſtiet ne ꝓuocaret eos
ad maiorē liuorē· Pretēdit at eis doctrinā n̄ minꝰ
admirādā miraculis· Erat ei q̄dā diuina gratia in
effabilis in dictis ſaluatoris cōcurrēs· aīas ꝓmul-
cens auditorꝫ· Vn̄ dr̄· Et omnes teſtimonium illi

dabant & mirabant̃ in verbis gratie que procede-
bãt de ore ipſius. ¶ Beda. Teſtimoniũ illi dabãt.
atteſtando illũ vere eẽ vt dixerat. de quo ꝓpheta ce
cinerat. ¶ Chriſ. Sed ſtulti admirãtes ſermonis
vtutem paruipendũt ipm ab eo q̃ putabat̃ pater.
Vnde ſequit̃. Et dicebãt. Nõne hic eſt filius io-
ſeph? ¶ Ciril. Sed quid impedit vt venerabilis
& admirabilis ſit. ſi filius eẽt. vt putabat̃ ioſeph?
Nõne vides diuina mira? Sathanam iam ꝓſtratũ?
nõnullos ab his egritudinib9 liberatos. ¶ Chriſ.
Poſt multũ eñi tempus & ſignoꝝ oſtenſionẽ pro
fectus eſt ad eos. nec eũ ſuſtinuerũt. ſed iterum ſe
ſuccendebãt inuidia. Vnde ſequitur. Et ait illis
vtiq; dicetis mihi hãc ſimilitudinẽ. Medice cura te
ipm. Quãta audiuim9 facta in capharnaũ. fac &
hic in patria tua. ¶ Ciril. Cõmune quidẽ ꝓuerbi
um apud hebreos ad improperium excogitatum.
Clamabãt eñi aliqui cõtra medicos infirmos. Me-
dice ſana teipm. ¶ Gloſa. Quaſi dicerent. qui in
capharnaũ plures te curaſſe audiuimus. cura etiã
teipm. id eſt fac ſimiliter in tua ciuitate vbi cõcep
tus es. & nutritus. ¶ Aug9. de queſti. euan. Cũ
autem iam magna ab illo facta fuiſſe cõmemorãt.
que ſe nondũ narraſſe ſcit. quid euidentius q̃ꝫ hoc
eũ ſcienter preoccupaſſe narrandũ? Neq; eñi tantũ
ab eius baptiſmo progreſſus eſt vt oblitus putet̃
nondũ ſe aliquid cõmemoraſſe de his que in caphã
naũ geſta fuerant. ¶ Ambro. Non otioſe aũt ſal-
uator ſe excuſat ꝙ nulla in patria ſua miracula v̂-
tutis operatus ſit. ne fortaſſis aliquis viliorem pa
trie nobis eẽ debere putaret affectũ. Nã ſequitur
Ait aũt Amen dico vobis quia ꝓpheta nemo ac-
ceptus eſt in patria ſua. ¶ Ciril. Quaſi dicat Vul
tis multa prodigia inter vos a me fieri penes q̊s
ſum nutritus. ſed nõ latet me quedã cõmunis que
multis accidit paſſio Cõtemnũtur eñi quodãmodo
ſemper etiã optima queq; quãdo non raro contin-
gũt alicui. ſed ſuppetũt ad velle. Et ſic etiã contin
git in hominib9. familiaris eñi qz ſemꝑ preſto eſt.
debita reuerentia priuat̃ a notis eius. ¶ Beda ꝓ-
phetam aũt dici in ſcripturis xp̃m & moyſes te-
ſtis eſt. qui dicit. Prophetã vobis ſuſcitabit deus
de fratrib9 veſtris. ¶ Ambro. Hoc aũt exemplo
declaratur ꝙ fruſtra opem miſericordie celeſtis ex
pectes. ſi aliene fructib9 vtutis inuideas. Aſperna
tor eñi deus iudeoꝝ eſt. & ab his qui diuina bene-
fitia in alijs perſequuntur. miracula ſue poteſtatis
auertit. Dominice quippe carnis actus diuinitatis
exemplũ eſt. & inuiſibilia nobis eius ꝑ ea q̃ ſũt vi
ſibilia demonſtrant̃. Videte igit̃ quid mali inui-
dia afferat. indigna ꝓpter inuidiã patria iudicat̃.
in q̃ ciuis operetur q̃ digna ſũt. in q̃ dei filius naſce-
ret̃. ¶ Orig. Q̃ntũ ad luce hiſtoriã ptiet. ne dñi i ca
pharnaũ feciſſe aliquod ſignũ deſcribit̃. Nam an-
tequã veniret in capharnaũ in nazareth dixiſſe le-
git̃. Quecũq; audiuim9 facta in capharnaũ. Vñ
puto in preſenti ſermõe aliquid latitare miſterij.
& nazãreth eẽ typũ iudeoꝝ. Capharnaũ typũ gẽ
tium. Erit eñi temp9 qñ dicturus eſt populus iſ-
rael. que oñdiſti vniuerſo orbi. oſtende & nobis. p̃
dica ſermonẽ tuũ populo tuo iſrael. vt ſaltem cum
ſubintrauerit plenitudo gẽtium tũc omnis iſrael ſal
uus fiat. Quãobrem videt̃ mihi cõuenienter reſpon
diſſe ſaluator. Nemo ꝓpheta acceptus eſt ĩ patria
ſua. plus iuxta ſacramentũ q̃ꝫ iuxta litteram. licet
& hieremias in anatheoth patria ſua non fuerit ac
ceptus. & reliqui ꝓphete. ſed magis videtur mihi
intelligi vt dicamus patriam oĩm ꝓphetarũ fuiſſe
populũ circũciſionis. Et nationes quidem ſuſcepe-
runt vaticiniũ xp̃i iheſu. magis habentes moy-
ſen & ꝓphetas de xp̃o p̃dicantes. q̃ꝫ illi qui ex his
non ſuſceperũt iheſum. ¶ Ambro. Bene aũt apto
compationis exemplo. arrogantia ciuiũ retundit̃
inuidorũ. dñicũq; factum ſcripturis docetur veteri-
bus cõuenire. Nam ſequitur. In veritate dico vo-
bis. multe vidue erant in iſrael in diebus helie. non
quia helie dies fuerunt. ſed in quibus helias opera
tus eſt. ¶ Chriſ. Ipẽ quidem terreſtris angelus.
celeſtis homo. qui nec tectum nec mẽſam nec ami-
ctum habebat vt multi. Clauem celorum gerit in
ligua. Et hoc eſt quod ſequitur. Quando clauſum
eſt celum annis tribus & menſibus ſex. Poſtq̃ꝫ at
celum ſerauit. terramq; reddidit ſterilẽ. regnabat
fames & conſumpta ſunt corpora. Vnde ſequitur.
Cum facta eẽt fames in terra. ¶ Baſilius. Vt
enim aſpexit ex ſaturitate non modicum generari
obprobrium. per famem illis ieiunium attulit. q̊
culpam eorũ que in immenſum creſcebat. cohibuit
Corui autem facti ſunt iuſto cibi miniſtri. qui cõ-
ſueuerunt aliorum pabula vſurpare. ¶ Chriſo-
ſtomus. Sed quoniam exiccatus eſt fluuius ex
quo pocula iuſte dabantur. vade inquit deus in ſa-
reptam ſidonie. illic mandabo mulierei vidue vt
paſcat te. Vñ & hic ſequitur. Et ad nullam earũ
miſſus eſt helias niſi in ſarepta ſidonie ad mulierẽ
viduam. quod ex quadam dei diſpenſatiõe factum
eſt. fecit enim deus eum per longum iter pergere
vſq; in ſidonem. vt viſa mundi peſte. poſcat a do-
mino pluuias. Multi autem tunc temporis opulen
ti erant. ſed nullus tale aliquid fecit vt vidua. re-
uerentiam enim mulieris ad prophetam. non pre-
diorum ſed voluntatis fiebant diuitie. ¶ Ambro-
ſius. Miſtice autem dicit in diebus helie. quia di-
es faciebat illis qui in eius operibus lucem vide-
bant gratie ſpiritalis. Et ideo aperiebatur celum
videntibus diuina miſteria Claudebatur. quando
fames erat. quia nulla erat cognoſcende diuinitatis
vbertas. In vidua autem illa ad quam helias di-
rectus eſt. typus eccleſie premiſſus eſt. ¶ Orige.
Occupante enim fame populũ iſrael ſcilicet audi-
endi ſmonẽ dei. venit ꝓpheta ad viduã. de qua dr̃.
Multi filij deſte magis q̃ꝫ ei9 q̃ h̃t virũ. & cũ ve-
niſſz panẽ illi9 & alimẽta mltiplicat ¶ Be. Sidoia
at̃ venatõ iutilis Sarepta ĩcẽdiũ vl̃ ãguſtia panis

interpretat᷑. Quibus omnibus gentilitas exprimitur. que inutili venationi dedita. id eſt lucris & negocijs ſeculi ſeruiens. incendium carnalium cupiditatũ. paniſq; ſpiritalis anguſtias patiebat᷑. donec helias. id eſt ꝓpheticus ſermo ceſſante ſcripturarũ intelligentia. pro perfidia iudeoꝝ venit ad eccleſiam. vt receptus paſceret & reficeret corda credentium. ¶ Baſi. Quelibet etiã anima viduata & priuata virtute. & diuina noticia. poſtꝙ diuinũ verbum recipit ꝓpria delicta cognoſcens. docet᷑ nutrire verbũ ṽtutũ panibꝰ. & irrigare fonte vite doctrinã veritatis. ¶ Orige. Sed & aliud ad eũdem ſenſum pertinens loquit᷑. cũ ſubdit. Et multi leproſi erant in iſrael ſub heliſeo ꝓpheta. & nemo eoꝝ mũdatus eſt niſi naamã ſirus. Qui vtiq; non erat ex iſrael. ¶ Ambro. Miſtice aũt popul? eccleſiam cõtingit vt ſequatur popul? ille ex alienigenis congregatus. ante leproſus priuſꝙ miſtico baptizaret᷑ in flumine. id eſt poſt ſacramẽta baptiſmatis. maculis corporis & mẽtis ablutis immaculata virgo cepit eẽ ſine ruga. ¶ Beda. Naamã enĩ qui decor? inťpretat᷑. populũ ſignificat nationũ. qui ſepties lauari iubetur. q2 illud baptiſma ſaluat qđ ſeptiformis ſpũs regenerat. Caro eius poſt lauacrũ ſicut pueri apparet. q2 mater gratia oẽs in vnam parit infantiam. Vel q2 xp̃o cõformat᷑. de quo dicit᷑ puer natus eſt nobis. Sequit᷑ textus

¶ Et repleti ſũt oẽs in ſinagoga ira hec audientes. Et ſurrexerũt. & eiecerũt illũ extra ciuitatẽ. & duxerũt illũ vſq; ad ſupercilium montis. ſuper quem ciuitas illoꝝ erat edificata. vt precipitarẽt eũ. Jpſe aũt tranſiens per mediũ illoꝝ ibat. ¶ Grecus. Quia prauã eoꝝ intentionẽ redarguerat. ideo indignantur. Et hoc eſt quod dr̄. Et repleti ſunt oẽs in ſinagoga ira. pro eo etiã quod dixerat. hodie cõpleta eſt hec ꝓphetia. arbitrati ſũt ꝙ ſeipm̃ compareret ꝓphetis. & ideo indignant᷑. & fugãt eũ extra ciuitatem. Vnde ſequitur. Et ſurrexerũt. & eiecerũt illũ extra ciuitatem. ¶ Ambro. Necmirũ ſi perdiderunt ſalutem. qui eiecerũt de ſuis finibꝰ ſaluatorem. Dominus aũt qui docuerat apoſtolos exemplo ſui oĩbus omnia fieri. nec volentes repudiat. nec inuitos alligat. nec eijcientibꝰ reluctat᷑. nec rogantibꝰ deeſt. non mediocriter aũt inuidia prodit᷑. que caritatis oblita in acerba odia cauſas amoris inflectit. Cũ enĩ ipſe dñs per populos benefitia diffunderet. illi iniurias irrogabant. Vnde ſequit᷑. Et duxerũt illũ vſq; ad ſuperciliũ montis. ſuper quẽ ciuitas illorũ erat edificata. vt precipitarent eũ. ¶ Beda. Peiores ſũt iudei diſcipuli. diabolo magiſtro. Jlle vero ait. Mitte te deorſum. iſti facto mittere conant᷑. ſ; illorum mente mutata ſubito vel obſtupefacta deſcẽdit. q2 adhuc illis penitentie locũ reſeruat. V̄n ſequit᷑. Jpſe aũt tranſiens per medium illorũ ibat. ¶ Chriſ. Jn q̃ & que ſũt humanitatis & q̃ ſũt diuinitatis. oñdit. ſtare enĩ in medio inſidiantiũ & non apprehendi. diuinitatis eminentiã oñdebat. diſcedẽ vero diſpenſationis approbabat miſterium. ¶ Ambro. Simul intellige non ex neceſſitate fuiſſe. ſed volũtariam corporis paſſionem. etenĩ qñ vult. capitur. quãdo vult. labit᷑. nã quẽadmodũ a paucis teneri potuit. qui a populo non tenet᷑? ſed voluit ſacrilegium eẽ multoꝝ. vt a paucis quidẽ affligeret᷑. ſed pro toto orbe moreret᷑. Quin etiã malebat iudeos adhuc ſanare. ꝙ perdere. vt efficaci furoris exitu deſinerent velle quod implere non poſſent. ¶ Beda. Nõdũ etiã venerat hora paſſionis. que in paraſceue paſce futura extiterat. nec dũ locum paſſionis adierat. qui nõ in nazareth ſ; hieroſolimis hoſtiarũ ſãguine figurabat᷑. nec hoc genus mortis elegerat. qui crucifigendũ ſe a ſeculo ꝓconabat᷑. Sequit᷑ textus

¶ Et deſcẽdit ĩ capharnaũ ciuitatẽ galilee. ibiq; docebat illos ſabbatis. Et ſtupebãt ĩ doctrina ei?. q2 ĩ poteſtate erat ſmo ipi?. Et ĩ ſinagoga erat hõ habens demoniũ immũdũ. & exclamauit voce magna dicẽs. ſine. Quid nobis & tibi iheſu nazarene! veniſti perdere nos. Scio cĩ te q̃ ſis. ſãctus dei. Et increpauit illũ dicens. Obmuteſce. & exi ab illo. & cũ proieciſſet illũ demoniũ in mediũ exijt ab illo. nihilq; illi nocuit. Et factus eſt pauor in omnibꝰ. & colloquebant᷑ adinuicem dicẽtes. Quod eſt hoc verbũ. q2 in poteſtate & virtute imperat immũdis ſpiritibꝰ. & exeũt. Et diuulgabatur fama de illo in omnem locũ regionis. ¶ Ambro. Non indignatione commot? dñs nec ſcelere offenſus iudeã deſeruit. qn etiã immemor iniurie. memor clementie. nũc docendo. nũc ſanando in fide plebis corda demulcet. V̄n dicit᷑. Et deſcendit in capharnaũ ciuitatem galilee ibiq; docebat illos ſabbatis. ¶ Ciril. Quamuis enim ſciret ꝙ inobedientes eſſent & duri cordis. tamen viſitat illos. ſicut bonus medicus illos qui vltima laborant egritudine temptat ſanare. Docebat autem in ſinagogis confidenter ſecundum illud eſaie. nequaꝙ occulte locutus ſũ. nec in obſcuro loco terre. Jn ſabbato quoq; diſputabat cum eis quia vacabant. Mirati ſunt ergo de doctrine virtute in poteſtatis magnitudine. Vnde ſequitur. Et ſtupebant in doctrina eius quia in poteſtate erat ſermo ipſius. id eſt non blandus ſed imperioſus ad ſalutem. Judei autem putabant eſſe chriſtum. ſicut aliquem ſanctorum aut prophetarum. Vt autem maiorem de eo opinionem accipiant. tranſcendit menſuram propheticam. non enim dicebat. Hec dicit dominus. vt prophete conſueuerant dicere. ſed ſicut dominus legis que ſunt ſupra legem. proferebat. transferens litteram ad veritatẽ. & figuras ad ſpũalẽ itelligentiã. ¶ Bed. Sermo etiã doctoris ĩ poteſtate fit. cũ ea q̃ docet. opatur. Qui enim facto deſtruit quod predicat contemnitur. ¶ Cirillus. Opportune aũt dogmatibꝰ plerũq; ardua miſcet opa. quos enim non diſponit

ratio ad cognoſcendum. hos inſtigat ſignorū oſtē
ſio. Vnde ſequitur. Et in ſinagoga erat homo ha-
bens demonium immundum. ¶ Ambroſius. Sab
bato medicine diuine opera cepta ſignificat. vt inde
noua creatura ceperit. vnde vetus creatura ante de
ſinit. Ne ſub lege eē dei filium. ſed ſupra legem in
ipō principio deſignaret. Bene etiā ſabbato cepit.
vt ipſum ſe oſtenderet creatorem. quia opera operi
bus interſerit. & proſequitur opus. quod ipſe ante
iam ceperat. vt ſi domū faber renouare diſponat.
non a fundamentis ſed a culminibus incipit ſoluē
vetuſtatem. ita ibi primus manum admouet. vbi an
deſiderat. Deinde a minoribus īcipit. vt ad maiora
perueniat. liberare a demone etiam homines ſed in
verbo dei poſſunt. reſurrectionem mortuis impera-
re diuine ſolius eſt poteſtatis. ¶ Cirillus. Calū-
niabantur autem iudei gloriam xp̄i dicentes. hic
non eijcit demones niſi in beelzebub principe demo
niorum. ad quod remouendum cum repreſentarē-
tur demones inuicte poteſtati eius. nec tolerarent
congreſſum deitatis. ſeuā vocem emittebant. Vn̄
& hic ſequitur. Exclamauit voce magna dicens.
ſine. quid nobis & tibi ihesu nazarene? veniſti per
dere nos. ¶ Beda. Quaſi diceret paululum a me
vexando quieſce. cui nulla eſt ſotietas cum noſtra
fraude. ¶ Ambroſius. Nec quēq̄ mouere debet. q̄
ihesu nazareni nomen in hoc libro diabolus dixiſſe
primus inducitur. Nec enim ab eo xp̄s nomen ac-
cepit. quod de celo angelus ad virginem detulit.
Eſt huius impudentie diabolus. vt inter homines
aliquid primus vſurpet. & ad homines quaſi nouū
deferat. quo terrorem ſue poteſtatis incuciat. Vn̄
ſequitur. Scio ei te. quia ſis ſanctus dei. ¶ Atha.
Non dicebat eū ſanctū dei. quaſi alijs ſanctis ſimi-
lis. ſed quaſi eo ſingulariter ſancto exiſtente. cū
articuli adiectione. ipſe eſt enim naturaliter ſan-
ctus cuius participatione omnes alij ſancti vocan-
tur. Neq̧ tamen hoc dicebat quaſi eum veraciter
noſſet. ſed ſe cognoſcere fingebat. ¶ Cirillus. Pu
tauerunt enim demones q̄ per huiuſmodi laudē fa-
cerent ipm̄ inanis glorie amatorem. vt abſtineret
ab eorum contrarietate. vtpote pro gratia gratiam
recompenſans. ¶ Chriſoſ. Voluit etiam demon
perturbare ordinem rerum. & apoſtolorum rapere
dignitatē. & ſurgē multis vt ei obediāt. ¶ Atha.
Quamuis igitur vera fateretur. compeſcebat tamē
eius ſermonem. ne ſimul cum veritate etiam ſuam
iniquitatem promulget. vt nos etiam aſſuefaciat
ne curemus de talibus. & ſi vera loqui videantur.
nefas eſt enim vt cum aſſit nobis ſcriptura diuina.
inſtruamur a diabolo. Vnde ſequitur. Et increpa
uit illum dicēs obmuteſce. & exi ab illo. ¶ Bed.
Diuina autem permiſſione liberandus a demone hō
proijcitur in medium. vt virtus patefacta ſaluato
ris. plures ad viam ſalutis inuitet. Vnde ſequitur
Et cū proieciſſet illum demonium in medium. exijt
ab illo. nihilq̧ illi nocuit. videt̄ autem repugna-
re quod hic dicit̄ marco. qui ait. & diſcerpens eū
ſpūs immundus. & exclamās voce magna exiuit
ab eo. niſi intelligamus hoc dixiſſe marcum diſcer-
pens eum quod hic lucas dicit. & cum proieciſſet
illum in medium. vt q̄ ſecutus ait. nihilq̧ illi no-
cuit intelligatur. quia ictatō illa membrorum atq̧
vexatio non eum debilitauit. ſicut ſolent exire de-
monia etiam quibuſdam membris amputatis &
euulſis. vnde merito pro tam integra reſtitutione
ſanitatis mirantur. Nā ſequitur. Et factus eſt pa
uor in omnibus. & colloquebant̄ adinuicem dicen
tes. Quod eſt hoc verbum q̄ ī poteſtate & virtute
imperat immundis ſpiritibus. & exeūt. ¶ Theo.
Quaſi dicant. quale eſt preceptū hoc quod p̄cepit.
exi ab eo. & exit? ¶ Beda. Expellere quidem de-
monia & homines ſancti. ſed in verbo dei poſſunt.
Ipm̄ autem dei verbum ꝓpria poteſtate virtutes
operatur. ¶ Ambro. Miſtice autem qui in ſinago
ga ſpiritum habebat immundum. populus eſt iu-
deorum qui innodatus diaboli laqueis. ſimulatam
corporis mundiciam interioris mentis ſordibꝰ in-
quinabat. & bene ſpiritum immūdum habebat. q̄
ſpiritū ſanctum amiſerat. introierat enim diabolꝰ.
vnde xp̄s exierat. ¶ Theo. Sciendum eſt etiam
q̄ multi nūc demonia habent. ſcilicet qui demonio-
rum deſideria implent. vt furioſi habent demoniū
ire. & ſic de ceteris. ſed dominus in ſinagogam ve-
nit cum mens hominis fuerit congregata. & tūc di
cit demoni inhabitati obmuteſce. & ſtatim eijciēs
eum in medium. egreditur ab eo. non enim decet ho
minem ſemper iracundum eē. beſtiale nāq̧ hoc eſt.
nec ſemper abſq̧ ira. Inſenſibile namq̧ eſt hoc. ſ3
medium iter ambulare oportet. & iram cōtra mala
habere. & ſic proicitur homo. cū immūdus ſpūs
ab eo egreditur. ſequitur textus
¶ Surgens autem de ſinagoga. introiuit in domū
ſimonis. ſocrus autem ſimonis tenebatur magnis
febribus. & rogauerunt illum pro ea. Et ſtans
ſuper illam imperauit febri & dimiſit illam. Et con-
tinuo ſurgens miniſtrabat illis. ¶ Ambr. Poſtq̄
lucas virum a ſpū nequicie liberatum ante p̄miſit.
ſubſtituit femine ſanitatem. vtrūq̧ enī ſexum do
minus curaturus aduenerat & prior ſanari debuit.
qui prior creatus eſt. Vn̄ dicit̄. Surgens aūt de
ſinagoga introiuit in domū ſimōis. ¶ Chriſ. Ma-
nebat enī apud diſcipulos honorās ipſos & ob hoc
animoſiores reddens. ¶ Ciril. Aſpice aūt quō ma
net penes virū inopem xp̄s. q̇ ſpōtaneā paup̄tatē
ꝓ nobis paſſus ē. vt diſcamꝰ cū paupibꝰ cōuēſari.
nec ſpnē dep̄ſſos & paupes. Seq̄t̄. ſocrꝰ aūt ſimōis
tenebat̄ magnis febribꝰ. & rogauerūt. illū pro ea.
¶ Hiero. ſup math. Modo ſaluator rogatꝰ modo
vltro curat egrotos. oīs ſe cōtra peccatorꝫ quoq̧
paſſiōes & p̄cibꝰ ſp āimē fideliū. & ea q̄ ipſi minie ī
ſe ītelligūt vel ītelligēda dare vl̄ n̄ i tellecta dimit
tē. ſcd̄m illd̄. Delicta q̇s ītelligit? ab occultis meis
mūda me dn̄e. ¶ Chriſ. Quod aūt mathęꝰ hic reti-

cuit non differt · illud em̄ eſt breuitatis · hoc autē
exquiſite interpretationis · Sequitur; Et ſtans ſu
per illam imparuit febri · & dimiſit illā · ¶ Baſili ·
In quo lucas figurauit ſermonem tanꝙ de p̄cepto
aīali ſenſibili facto · ſic dicens · febri īpatum · & ꝙ
febris non omiſit impantis operationem · Unde ſe
quitur · Et continuo ſurgens miniſtrabat illis ·
¶ Chriſ · Quia em̄ morbus curabilis erat · per mo
dum medendi poteſtatem ſuam declarauit · faciens
quod minime ars medicine facē potuiſſet · Poſt fe
bris ei ſedatōz multo tē pore paciētes egent · vt p̄
ſtine reſtituantur ſanitati · tūc autem ſimul omnia
facta ſunt · ¶ Ambroſi · Si autem altiori conſilio
iſta perpendamus · animi debemus intelligere &
corporis ſanitatem · vt prius animus qui ſerpentis
laborabat inſidijs abſolutus ſit · Deniqꝫ non prius
eua eſurijt ꝙ̄ ſerpentis eam verſutia temptauit · &
ideo aduerſus ip̄m autorem peccati prius debuit
medicina ſalutis operari · fortaſſis etiam in typo
mulieris illius · varijs criminum febribꝫ caro no
ſtra langueſcebat · nec minorem febrem amoris eē
dixerim ꝙ̄ caloris · ¶ Beda · Si em̄ virum a demo
nio liberatum moraliter animum ab immūda cogi
tatione purgatum ſignificare dixerimus · conſe
quēter femina febribus tenta · ſed ad imperium do
mini curata · carnem oſtendit a concupiſcentie ſue
feruore per cōtinentie precepta frenatā · ¶ Ciril ·
Et nos ergo ſuſcipiamus iheſum · Cū em̄ viſitaue
rit nos · & portamus eū in mente & corde · tūc enor
miū voluptatum eſtum extinguet · & incolumes
faciet · vt miniſtremus ei · hoc eſt ei beneplacita p
agamus · Sequitur textus

¶ Cū autem ſol occidiſſet · omnes qui habebant ī
firmos varijs languoribus · ducebāt illos ad eum
At ille ſingulis manus imponens curabat omnes ·
Exiebant autem demonia a multis clamātia & di
centia · quia tu es filius dei · Et increpans non ſine
bat ea loqui · quia ſciebant eū eē xp̄m · ¶ Theo ·
Conſiderandū eſt turbe deſiderium · nā cū ſol occi
diſſet · adducūt ad eū infirmos · n̄ a tempore īpediti
Unde dicit̄ · Cū aūt ſol occidiſſet · omnes qui ha
bebant infirmos varijs languoribꝫ ducebant illos
ad eū · ¶ Orige · Ideo quidē circa ſolis occaſū · id ē
elapſa die illos educebant · qꝛ verecūdabant̄ · vel ti
mebant phariſeos · vel qꝛ de die intenti erāt circa
alia · vel qꝛ putabant non licere ſanare in ſabbato
Ipſe aūt ſanabat eos · Un̄ ſequit̄ · At ille ſingulis
man⁹ imponens curabat omnes · ¶ Ciril · Quāuis
aūt vt deus potuiſſet om̄es verbo pellere morbos ·
tamen tangit eos · oſtendēs ꝓpriam carnem efficа
cem ad preſtanda remedia · nam caro dei erat · Si
cut em̄ ignis appoſitus vaſi eneo imprimit ei pro
prie caliditatis effectum · ſic omnipotens dei ver
bū cū vniuit ſibi veraciter aſſumptū templū ex v̄
gine animatū & intellectū particeps ſue poteſta
tis eius effectū inſeruit · Tangat igit̄ & nos · im
mo potius nos illū tangamus · quatinus & nos ab

animarum infirmitatibꝫ liberet · nec nō a demonū
īpugnatiōe & ſuperbia · Sequitur ei · Exiebāt aūt
demonia a multis clamantia & dicentia · qꝛ tu es fi
lius dei · ¶ Beda · Demonia filium dei cōfitentur ·
& ſicut poſtea dicitur ſciebant ip̄m eē xp̄m · qꝛ cum
ieiunio fatigatum eū diabolus videret · verum ho
minem intellexit · ſed qꝛ temptādo non preualuit ·
vtrum filius dei eēt dubitabat · Nūc aūt per ſigno
rum potentiam vel intellexit vel potius ſuſpicatus
eſt eē filium dei · Non igitur iō iudeis eū crucifigē
pſuaſit qꝛ xp̄m ſiue dei filium nō eē putauit · ſed qꝛ
ſe morte illius non vidit eē damnādū · De hoc em̄
miſterio a ſeculis abſcondito · dicit apoſtolus ꝙ
nemo principum huius ſeculi cognouit · Si eī cog
nouiſſent · nūꝙ dn̄m glorie crucifixiſſent · ¶ Chr ·
In hoc aūt ꝙ ſequit̄ & increpans · non ſinebat ea
loqui · percipe xp̄i humilitatē · Nō ſinebat vt demo
nes immūdi eū manifeſtarent · Non em̄ oportebat
eos ſubripere offitij apoſtolici gloriā · nec decebat
xp̄i miſterium ligua feda publicari · ¶ Theoph ·
Quia non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris · vel qꝛ
nolebat inuidiā accendere iudeoꝝ · ex hoc ꝙ ab oī
bus laudaretur · ¶ Beda · Ipſi aūt apoſtoli p̄cipiūt̄
reticere de illo · ne diuina maieſtate predicata · paſ
ſionis diſpenſatō differet̄ · Sequit̄ textus

¶ Facta aūt die egreſſus ibat in deſertū locum &
turbe requirebant eum · & venerūt vſqꝫ ad ip̄m &
detinebant illū ne diſcederet ab eis · Quibꝫ ille ait ·
Quia & alijs ciuitatibꝫ oportet me euāgelizare re
gnū dei quia ideo miſſus ſum · Et erat predicās in
ſinagogis galilee · ¶ Chri · Poſtꝙ̄ ſatis vtilitatis
populis per miracula eſt collatū oportebat eum
abeē · maiora nāqꝫ putantur miracula poſt abſenti
am opantis · dum ip̄a magis exclamant & vice vo
cis fruūtur · Unde dicitur · Facta aūt die egreſſus
ibat in deſertum locū · ¶ Grec⁹ · Abijt etiā in deſ
tum vt marcus dicit & orabat · n̄ ꝙ ip̄e orōne īdige
ret · ſ vt nobis bone opatōis fieret forma · ¶ Criſ ·
Phariſei quidē ip̄is ꝓdigijs p̄dicātibꝫ potentiam
xp̄i ſcādalizabant̄ · Populi vero eloquia audien
tes acqeſcebāt & ſeqbant̄ · Un̄ ſeqt̄ · Et turbe re
quirebāt eū & venerunt vſqꝫ ad ip̄m & detinebāt
illū ne diſcederet ab eis · n̄ quidē aliq̄ p̄matum aut
ſcribaꝝ ſ quoſcūqꝫ malitie fucus n̄ denigrauerat &
illeſam habebāt cōſcientiā · ¶ Grec⁹ · Quod autem
marcus dicit apoſtolos ꝓueniſſe ad eū dicētes · ꝙ
omnes querūt te · Lucas vero dicat p̄p̄los pueniſſe ·
n̄ diſcrepant abinuicem · Applicuerāt eī ad ip̄m po
puli · apoſtoloꝝ ſequentes veſtigia · Domin⁹ autē
gaudebat detentus · ſed mādabat vt eū dimitterēt ·
vt etiam alij pticipes forent eius doctrine · quaſi tē
pore ſue p̄ſentie non multū duraturo · Unde ſequi
tur · Quibꝫ ait · Quia & alijs ciuitatibꝫ oꝫ me euāge
lizare regnum dei · quia ideo miſſus ſum · Marc⁹
dicit · ad hoc veni · oñdens diuinitatis eius celſitu
dinem & voluntariam exinanitionē Lucas vero di
cit · ad hoc miſſus ſū id eſt īcānatōz oñdens · nec n̄

beneplacitum patris miſſionem appellans. & ille quidem ſimpliciter dicit vt predicē. iſte vero regnū dei adiungit quod eſt ipſe xp̄s. ¶ Chriſ. Simul etiā cōſidera ꝙ poterat in eodem loco manendo oīs attrahere ad ſe. non tamen hoc fecit. p̄bens nobis exemplū vt pambulemus & requiramus pereuntes ſicut paſtor ouem pditam & medicus accedit ad infirmū. Vna eñ anima recuperata. poterit aliquis mille delicta abolere. Vñ & hic ſequitur. Et erat p̄dicās in ſinagogis galilee. frequētabat quidem ſinagogas. docēs illos ꝙ ñ eēt ſeductor. nā ſi iugiter inhabitata coleret. diffamarent eū velut latitantem. ¶ Beda. Si aūt occaſus ſolis miſtice mors dñi exprimit̄. die redeūte reſurrectio illi⁹ indicat̄. cuius manifeſta luce a credētium turbis requiritur. Et in gentium deſerto inuent⁹. ne abeat detinet̄. maxīe cū hoc cōtigerit prima ſabbati q̊ reſurrectio celebrata eſt.

¶ Capitulum. .v.

Factū eſt aūt cū turbe irruerent ī eū vt audirent verbū dei & ipſe ſtabat ſec⁹ ſtagnū genezareth. & vidit duas naues ſtātes ſecus ſtagnū. piſcatores aūt deſcēderāt & lauabant retia. Aſcendens aūt in vnā nauim q̄ erat ſimonis rogauit eū a terra reducē puſillū. & ſedēs docebat de nauicula turbas. ¶ Ambro. Vbi dñs impertiuit multis varia genera ſanitatū. nec tempe nec loco cepit a ſtudio ſanādi turba cohiberi. veſpera incubuit. ſequebant̄ ſtagnū & turbe vrgebant. Vnde dicit̄. Factū eſt aūt cū turbe irruerent in eū. ¶ Chriſ. Erat eñ ei connexi diligētes eū & mirātes. tenere cupiētes. Quid ei diſceſſiſſet dū huiuſmōi miracula faciebat. q̄ voluiſſet ſolā pſpicere faciem & os talia loquēs neq̧ eñ in agendo miracula ſolū admirabilis erat ſed & viſus eius habūdabat plurima gratia. Vnde & loquentē eū audiūt in ſilentio. ſeriem locutionis ñ irrūpentes. dicit̄ eñ vt audirent v̄bū dei. & ipſe ſtabat ſec⁹ ſtagnū genezareth. ¶ Bed. Stagnū genezareth idē dicūt eē ꝙ mare galilee vel mare tyberiadis. Sed mare galilee ab adiacente puīntia dicit̄ mare aūt tyberiadis a pxīa ciuitate. Porro genezareth a laci ipſius natura. q̄ criſpantibꝰ aquis de ſe ipō ſibi exercitare aura p̄hibet̄. greco vocabulo quaſi generās ſibi aurā dicit̄. Neq̧ eñ in ſtagni morem ſtermit̄ aqua. ſ frequētibꝰ auris ſpirātibꝰ agitat̄. hauſto dulcis & ad potādū abilis. Sed hebree lingue cōſuetudine oīs aquaꝝ cōgregatio ſiue dulcis ſiue ſalſe mare nūcupat̄. ¶ Theo. Fugit aūt dñs gloriā q̄ntomagis ipā eū ſequebat̄. Et idō a turbis ſe ſepās aſcēdit in nauē. Et vidit duas naues ſtātes ſec⁹ ſtagnū. piſcatores aūt deſcēderāt. & lauabāt retia. ¶ Chriſ. Quod ſignū erat vacatōnis. Scdm vero matheū īuenit eos reficiētes retia tant⁹ eñ erat pauptatis exceſſus. vt laniata reparent. noua nequeūtes habere. volens aūt diligēter cōgregare ſpectaculū. vt nemo remaneret poſt tergū. ſed oēs facie ad faciem cernerent. aſcēdit in nauim. Vñ dicit̄. Aſcēdens aūt in vnā nauim q̄ erat ſimonis. rogauit eū a terra reducere puſillum. ¶ The. Vide aūt xp̄i māſuetudinē. quō rogat petrū. & petri obedientiam. quō in oībꝰ fuit obediēs. ¶ Chri. Poſtq̄ꝫ vero multa peregerat miracula. iterū doctrinā ꝓponit. & exiſtens in mari piſcat̄ exiſtentes in terra. vñ ſequit̄. Et ſedens docebat turbas de nauicula. ¶ Greg. nazianzen⁹. Cūctis cōdeſcēdens vt a pfundis extrahat piſcē hoīem ſcꝫ natantē in mobilibꝰ rebꝰ & a maris huius vite pcellis. ¶ Beda. Miſtice aūt due naues circūciſionem & p̄putiū figurāt. quas videt dñs. qꝛ ī vtroq̧ populo nouit qui ſūt eius. & ad future vite trāq̄llitatē quaſi ad litt⁹ vidēdo hoc eſt miſericorditer viſitādo puehit. Piſcatores ſūt eccleſie doctores. qui nos p rete fidei cōprehendunt. & quaſi littori ſic terre viuentiū aduehūt. Sed hec retia mō laxant̄ in capturā. mō lota plicant̄. qꝛ non omne tempus eſt abile doctrine. ſ nūc exercenda eſt ligua doctoris. & nūc ſuimet cura gerenda. Nauis ſimonis eſt eccleſia p̄mitiua de qua paul⁹ dicit Qui operatus eſt petro in apoſtolatū circūciſiōis. bene vna dicta qꝛ multitudīs credētium erat cor vnū & aīa vna. ¶ Aug⁹. de cōſenſu euā. De qua docebat turbas. quia de autoritate eccleſie docet gētes. ꝙ aūt dominus aſcendens in nauim rogat eum a terra reducere puſillum. ſignificat temparate vtendum v̄bo ad turbas. vt nec terrena eis precipiantur. nec a terrenis in profunda ſacramentorum recedatur. Vel prius in proximis regionibus gentibus predicandum. vt quod poſtea dicit. duc in altum. ad remotiores gentes poſtea predicandum precipiat. Sequitur Textus

¶ Vt autem ceſſauit loqui. dixit ad ſimonē. Duc in altum. & laxate retia veſtra in capturam. Et reſpondens ſimon dixit illi. Preceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus. In verbo autem tuo laxabo rete. Et cū hoc feciſſet. cōcluſerūt piſcium multitudinem copioſam. Rumpebatur autem rete eorum. & annuerunt ſotijs q̄ erant in alia naui. vt venirēt. & adiuuarent eos. & venerūt. & impleuerunt ambas nauiculas ita vt pene mergerēt̄. ¶ Cirillus. Poſtq̄ꝫ ſufficienter populū docuerat. regreditur iterum ad magnificentias proprias & per piſcatoria magiſteria piſcatur diſcipulos. Vnde ſequitur. Vt autem ceſſauit loqui. dixit ad ſimonem. Duc in altum. & laxate retia veſtra in capturam. ¶ Chriſoſtomus. Condeſcendens enim hominibus ſicut magos per ſidus vocauit. ſic & piſcatores per piſcatoriam artem. ¶ Theophilus. Petrus autem non diſtulit. Vnde ſequitur. Et reſpondens ſimon dixit illi. Preceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus. Non autem addidit. non te audiam. nec ſecundis laboribus me exponam. Sed magis ſubdidit. in verbo

autē tuo laxabo rete. Quia vero turbā de nauicula
dominus inſtruxerat. nō ſine mercede nauicule do-
minū dereliquit. dupliciter beneficians ipm̄. qꝛ pri
mo dedit ei multitudinē piſciū. & deinde diſcipulū
ipm̄ fecit. Vn̄ ſequitur. Et cū hoc feciſſet. cōcluſe
rūt piſcium multitudinē copioſā. Tot aūt piſces
cepit. vt non poſſet eos foras educere. ſꝫ a ſotijs
auxilium peteret. Vnde ſequitur. Rumpebat̄ aūt
rete eoꝝ & ānuerūt ſotijs qui erāt in alia naui. vt
venirent. & adiuuarent eōs Per nutū ipos vocāt.
qꝛ ex ſtupore ꝓpter capturā piſcium loqui non po-
terāt. Et ſequitur de eoꝝ auxilio cum dicitur. Et
venerūt. & impleuerūt ambas nauiculas. ita vt pe
ne mergerent̄. ⁋ Aug⁹. de cōſenſu euā. Iohānes
quidem videt̄ ſimile miraculū dicere. ſꝫ illud lon-
ge aliud eſt. quod factū eſt poſt reſurrectionē do-
mini ad mare tiberiadis. ibi em̄ n̄ ſolū ipm̄ tempus
valde diuerſum eſt. ſꝫ etiā res ipa plurimū diſtat.
nam retia illic in dexterā partem miſſa. centū qui-
quagintatres piſces ceperūt. magnos quidem. ſed
ptinuit ad euāgeliſtam dicere. ꝙ cū tā magni eſ-
ſent. retia non ſūt diſrupta. reſpicientem ſcilicet ad
hoc factū quod lucas cōmemorat. vbi pre multitu
dine piſcium retia rūpebant̄. ⁋ Ambro. Miſtice
aūt nauis petri ſcđm matheū fluctuat. ſcđm lucā
replet̄ piſcibꝫ. vt & ꝑncipia eccleſie fluctuātis. &
poſteriora exuberātis agnoſcas. Non turbat̄ iſta
que petrū habet. Turbatur illa que iudam habet. ī
vtraqꝫ petrus. ſꝫ qui ſuis meritis firm⁹ eſt. turbat̄
alienis. Caueam⁹ igit̄ proditorē. ne per vnū plu-
rimi fluctuem⁹. Illic turbatio vbi modica fides.
hic ſecuritas vbi pfecta dilectio. denīqꝫ & ſi alijs ī-
peratur. vt laxent retia ſua. ſoli tn̄ petro dicit̄. duc
in altum hoc eſt in profundū diſputationū. Quid
eſt tam altū ꝙ ſcire dei filium? Que ſunt aūt apo-
ſtoloꝝ que laxari iubent̄ retia: niſi vboꝝ cōplexi-
ones. & quaſi quidam orationis ſinus & diſputa-
tionū receſſus. qui eos quos ceperint. nō amittāt
Et bene apoſtolica inſtrumenta piſcandi retia ſūt.
que non captos perimūt. ſed reſeruant. & fluctuā
tes de infimis ad ſuperna tranſducunt. Dicit autē
p̄ceptor per totā noctem laborantes nihil cepim⁹.
quia non hoc humane facundie opus. ſed ſupne vo
cationis eſt mun⁹. Qui aūt nihil ante ceperāt. ma-
gnam in verbo dn̄i cōcludūt piſcium multitudinē.
⁋ Ciril. Hoc aūt fuit figura futuri. non incaſſum
laborabūt euāgelice doctrine rethe tendentes. ſed
greges gentiū aggregabūt. ⁋ Auguſtinus de cō.
euang. Quod aūt retia rūpebantur piſcium copia
& nauicule īplete ſūt ita vt pene mergerentur. ſig
ficat hominū carnalium multitudinem tantā futu-
ram in eccleſia. vt etiā diſruptione pacis per here
ſes & ſciſmata ſcinderent̄. ⁋ Beda. Rumpit̄ aūt
rethe. ſed non labitur piſcis. qꝛ ſuos dn̄s inter p
ſequentium ſcandala ſeruat. ⁋ Ambro. Alia aūt
nauis eſt iudea. ex qua iohānes & iacobꝫ eligunt̄
Hij igit̄ ꝰ ſinagoga ad nauim petri. hoc eſt ad ec
cleſiam cōuenerūt vt implerent ambas nauiculas
Omnes em̄ in nomine iheſu genu flectunt. ſiue iu
deus ſiue grecus. ⁋ Beda. Vel alia nauis eſt ec-
cleſia gentium. que & ipa vna nauicula non ſuffi-
ciente piſcibꝫ implet̄ electis. Quia nouit dominus
qui ſūt eius & apud ipm̄ certus eſt ſuoꝝ numer⁹
electoꝝ. dumqꝫ tot ī iudea credituros nō inuenit.
quot ad fidē vitāmqꝫ p̄deſtinatos nouit eternā. q̄ſi
alterius nauis receptacula piſcibꝫ querēs ſuis. cor
da quoqꝫ gētium fidei gratia replet. & bene rupto
rethi ſocia nauis aduocat̄ Quādo aūt iudas prodi
tor. Simon mag⁹. Ananias. & ſaphira. & multi
diſcipuloꝝ abierunt retro. ac deinde barnabas &
paulus a gētium ſūt apoſtolatu ſegregati. ⁋ Am
broſius. Poſſum⁹ tn̄ & aliam eccleſiam. intelligē
nauim alterius. ab vna em̄ plures eccleſie deriuan
tur. ⁋ Ciril. Innuit aūt ſotijs vt auxiliarētur eis
Multi em̄ ſequūt̄ apoſtoloꝝ labores. & prius illi
qui euāgelioꝝ ediderūt ſcpturas. poſt quos alij p̄-
ſides & populoꝝ paſtores. & in deitatis doctrina
periti. ⁋ Beda. Harum autem impletio nauiū
in fines ſeculi creſcit. ſed ꝙ implete merguntur.
hoc eſt in ſubmerſione premuntur. non enim ſunt
ſubmerſe. ſed periclitate. Apoſtolus exponit. In
nouiſſimis diebꝫ erunt tempora periculoſa & erūt
homines ſeipſos amantes & cetera. Nam mergi
naues eſt homines in ſeculo ex quo electi per fidē
fuerāt moꝝ ꝑuitate relabi. Sequit̄ textus
⁋ Quod cum videret ſimon petrus. procidit ad
genua iheſu dicens. Exi a me quia homo peccator
ſum domine. Stupor enim circumdederat eum. &
omnes qui cum illo erant in captura piſcium quā
ceperant. ſimiliter autem iacobum & iohannem
filios zebedei qui erant ſotij ſimonis. Et ait ad ſi-
monem iheſus. Noli timere. ex hoc iam homines
eris capiens & ſubductis ad terram nauibus re-
lictis omnibus ſecuti ſunt eum. ⁋ Ambroſius.
Admirabatur petrus dona diuina. & quo plus
metuerat preſūmebat minus. Vnde dicitur. Quod
cum videret ſimon petrus. procidit ad genua ihe-
ſu dicens. Exi a me quia hō peccator ſū domine.
⁋ Cirillus. Reducens enim ad conſcientiam
patrata delicta. tremit & trepidat & velut im-
mundus mundum non credat ſe poſſe ſuſcipere.
acceperat enim a lege diſtinguendum eſſe inter
maculatum & ſanctum. ⁋ Gregorius niſenus.
Cum enim mandaſſet. demergere retia tota copia
piſcium capta eſt. quantum ipſe maris domi-
nus & terre voluerat. Vox enim verbi ſemper
eſt vox virtutis. cuius precepto in origine mun-
di lux & cetere creature prodibant. In his admi
ratur petrus. Vnde ſequitur. Stupor enim circū
dederat eum & omnes qui cum illo erant in captu-
ra piſcium quam ceperant. ſimiliter autem iacobū
& iohānem filios zebedei. qui erant ſotij ſimonis.
⁋ Aug⁹. de con. euā. Andreā non nominat. q̄ tn̄
intelligitur in ea naui fuiſſe ſcđm mathei & marci

narrationē. Et ait ad ſimonē ihesus. Noli timere.
¶ Ambroſi. Dic & tu. Exi a me dn̄e. q2 peccatoꝛ
ſū. vt reſpondeat deus. Noli timere. Indulgēti do-
mino peccatū fatere. Vides ꝙ bon⁹ dn̄s. q̇ tātum
tribuit hoib⁹. vt viuificādi habeāt poteſtatē. Vn̄
ſequit̄. Ex hoc iā hoies eris capiēs. ¶ Bed. Hoc
ad ipm petrū ſpecialit̄ ꝑtiet. Exponit ei ei dn̄s q̇d
hec captura piſciū ſignificet. ꝙ ſcʒ ipe ſicut nūc ꝑ
retia piſces. ſic aliqn̄ ꝑ v̂ba ſit capturus hoies. to-
tuſcꝫ facti huius ordo q̇d in eccleſia cui⁹ ipe typū
tenet ꝯquotidie gerat̄. oñdit. ¶ Chriſ. Conſide-
ra aūt eoꝝ fidem & obedietiā. hn̄tes em̄ op⁹ ꝑ ma-
nib⁹ appetibilis piſcatōis cū audiſſent mādātem. n̄
diſtulerūt. ſꝫ relictis oib⁹ ſequebant̄. Talē ei obe
dietiam requirit a nobis xp̄s. vt eā non ꝑtermitta
mus. etiā ſi aliquid valde neceſſariū vrgeat. Vn̄
& ſequit̄. Et ſubductis ad terrā nauib⁹. relictis
oib⁹ ſecuti ſūt eū. ¶ Aug⁹. de cō. euā. Mathe⁹ &
marcus breuit̄ hoc ꝑſtringūt. queādmodū geſtū
ſit. quod lucas hic apti⁹ explicauit. Hoc tn̄ vide
tur diſtare ꝙ tm̄ petro a dn̄o dictū cōmemorat. ex
hoc iā hoies eris capiens. qđ illi. āb ob⁹ fratrib⁹
dictū eē nārauert. Pꝫ potuit vticꝫ pri⁹ hoc petro
dici. cū de capta ingēti multitudine piſciū miraret̄.
quod iſinuauit āb ob⁹ poſtea. quod illi duo cōme-
morauerūt. vel intelligēdū ē hoc ꝑmo fuiſſe factū.
quod lucas cōmemorat. Nec tē eos a dn̄o vocatos.
ſꝫ tm̄ fuiſſe ꝑdictū petro. ꝙ hoies eēt capturus. nō
aūt ꝙ nūꝗ piſces eēt capturus. vn̄ dat̄ locus in-
telligere eos ad capturā piſciū remeaſſe. vt poſtea
fieret quod mathe⁹ & marc⁹ narrāt. Tūc non ſub-
ductis ad terrā nauib⁹ tanꝗ cura redeūdi. ſꝫ ita eū
ſecuti ſūt. tanꝗ vocantē aut iubentē. ſꝫ ſi ſcđm io-
hānē iuxta iordanē ſecuti ſūt eū petrus & ādreas.
quō ab alijs euāgeliſtis dicit̄. ꝙ eos in galilea pi
ſcātes īuenit. & ad diſcipl'atū vocauit: niſi q2 ītelli
gendū eſt nō ſic eos vidiſſe dn̄m iuxta iordanē. vt
ei inſeꝑabiliter coherērent. ſꝫ tm̄ cognouiſſe quis
eēt. eūcꝫ miratos ad ꝓꝓria remeaſſe. ¶ Ambr. Mi
ſtice aūt quos petrus in v̂bo capit. ī v̂bo credidit.
negat ſuā ꝑredā. negat ſuū mun⁹. Exi inq̇t a me
dn̄e. Noli timere & tu que tua ſūt dn̄o deferre. q2 q̄
ſua nobis ille cōceſſit. ¶ Aug. de queſt. euā. Vel
aliter ex ꝑſona eccle ſie cānalib⁹ hoib⁹ plene petr⁹
dicit. Exi a me q2 homo peccatoꝛ ſū. tanꝗ eccleſia
turbis carnaliū ipleta & eoꝝ morib⁹ pene ſubmer-
ſa. regnū ſpiritaliū in quib⁹ maxīe ꝑſona xp̄i emi
net. a ſe quodāmō repellit. Non em̄ hoc voce lin-
ue dicūt hoies bonis miſtris dei. vt eos a ſe repel-
lant. ſꝫ voce moꝝ & actuū ſuadent a ſe recedi. ne ꝑ
bonos mergant̄. & eo vehementi⁹ quo deferunt
eis honorem vt honorificentiam eoꝝ ſignificauerit
Petrus cadens ad pedes domini. Mores aūt in eo
ꝙ dixit. Exi a me. ¶ Beda. Confoꝛtat autem do-
minus timorem carnalium ne quis vel de ſue cōſcie
tia culpe tremens. vel de alioꝛum innocentia ſtu-
pens ſanctitatis iter formidet aggredi. ¶ Aug⁹.

de queſti. euā. Dominus aūt dum non receſſit ab
eis. ſignificat in bonis & ſpiritualib⁹ viris non eſſe
opoꝛtere hanc voluntatem. vt peccatis turbarum
cōmoti. quo quaſi ſecuri⁹ tranquilliuſcꝫ viuant.
munus eccleſiaſticū deſerāt. ꝙ autē ſubductis ad
terram nauib⁹ relictis omnib⁹ ſecuti ſūt eum. po-
teſt ſignificare finem temporis quo ab hui⁹ mū-
di ſalo. q̇ xp̄o inheſerūt penit⁹ receſſuri ſūt. ¶ Textus
¶ Et factū eſt cū eēt in vna ciuitatum & ecce vir
plen⁹ lepra. & videns ihesum & ꝓcidens in faciē.
rogauit eum dicens. Domine ſi vis potes me mū-
dare. & extendens ihesus manū tetigit illū dicens.
Volo. mundare. Et confeſtim lepra diſceſſit ab il-
lo. Et precepit vt nemini diceret. ſed vade oſtende
te ſacerdoti. & offer ꝓ emūdatione tua ſicut prece-
pit moyſes in teſtimoniū illis. Perambulabat aū̄
magis ſmo de illo. & conueniebant turbe multe vt
audirent. & curarentur ab infirmitatib⁹ ſuis. Ipe
aūt ſecedebat. in deſertū. & oꝛabat. ¶ Ambroſius
Quarto ſigno ex quo in capharnaū dn̄s venit. le ꝓ
ſus ſanat̄. Qui aūt quarto die ſolem illuminauit.
& clarioꝛem ceteris fecit. hoc clari⁹ opus eſtima
re debemus de quo dicit̄. Et factū eſt cū eēt in vna
ciuitatum & ecce vir plen⁹ lepra. Bene vbi lepro
ſus mūdatur. certus nō exꝑmit̄ locus. vt oñdatur
n̄ vnū populū ſpecialis alcuius ciuitatis ſꝫ oēs po-
pulos fuiſſe ſanatos. ¶ Athana. Adoꝛauit aū̄ le ꝓ
ſus dn̄m deū exiſtentē in coꝛꝑe. & necꝫ ꝓꝓter carnē
putauit eē creaturā verbū dei. nec ꝓ eo ꝙ verbum
erat vilipendit carnē. q̄m veſtiebat. imo vt ī tēplo
creato adoꝛabat oīm creatoꝛē in faciem ꝓcidens.
Sequitur enim. Et videns ihesum & procidens ī
faciem rogauit eum. ¶ Ambroſius. Quod in faciē
procidit. humilitatis eſt & pudoꝛis. vt vnuſquiſcꝫ
de vite ſue maculis erubeſcat. ſed confeſſionem ve-
recundia non repreſſit oſtēdit vulnus. remedium
poſtulauit dicens. domine ſi vis. potes me mūdare
De voluntate domini. non quaſi pietatis incredu-
lus dubitauit. ſed quaſi iniquitatis ſue ꝯſcius non
preſumpſit. Religionis autem & fidei plena con-
feſſio eſt in voluntate domini tribuit poteſtatem.
¶ Cirillus. Nouerat enim lepram experimentis
medicoꝛum non cedere. ſed vidit diuina maieſtate
pelli demones. & ceteros ab alijs valitudinibus
curari. que coniecit diuina dextra fieri. ¶ Titus.
Addiſcamus etiam ex verbis leproſi coꝛpoꝛalium
infirmitatum medelam non querere. ſed diuino be-
neplacito totum committere. qui nouit oppoꝛtu-
na & omnia iudicio diſpoſuit. ¶ Ambroſius.
Eo autem ſanat genere quo fuerat obſecratus.
Unde ſequitur. Et extendens ihesus manum.
tetigit illum. Lex tangi leproſos prohibet. ſed
qui dominus legis eſt non obſequitur legi. ſed
legem facit. Non ergo tetigit. quia ſine tactu
mundare non poterat. ſed vt probaret. quia
ſubiectus non erat legi. nec contagium timebat
vt homines. ſed quia cōtaminari non poterat. quia

alioꝝ liberabat· Simul ecōtrario vt lepra tactu do
mini fugaret᷑. que ſolebat cōtaminare tangentem
¶ Theo· Ipſius ei ſacra caro eſt purgatiua & vi
tam tribuēs· ſicut exiſtēs vbi dei caro· ¶ Ambr·
In hoc aūt ꝙ ſubdit. Volo· mūdare· hēs volūtatē.
hēs & pietatis effectū· ¶ Ciril· A maieſtate aūt
ꝓceſſit impioſū mandatū· q̄liter igit᷑ in ſeruis cō=
putat᷑ vnigenit⁹ filius q̄ volēdo tantūmodo cūcta
pt̄? Legit᷑ de deo patre· ꝙ oīa quecūq̄ voluit fecit·
Qui vero ſui patris poteſtate fungit᷑. quō diuerſi=
eret in natura ab eo? Solēt etiā quecūq̄ ſūt eiuſ=
dem v̄tutis· eiuſdē eē ſubſtantie. Mirare tn̄ in his
xp̄m diuīe & corporalit᷑ opantē· Diuinū ei eſt ita
velle. vt p̄ſto fiāt oīa· hūanū aūt extendere dexte=
ram· Vnus itaq̄ xp̄s ex vtriſq̄ pficit᷑. eo ꝙ ver=
bū caro factū eſt· ¶ Gre· niſen⁹. Et q̄ cū vtraq̄
hoīs ꝑticl'a aīa· ſ· & corpe vnita ē deitas· p vtraq̄
patebāt ſupne nature indicia. Corp⁹ eīn recōditū
ī ſe lumē declarabat· cū palpādo p̄ſtabat remedia·
ſ aīa p̄potenti volūtate diuinā oñdebat v̄tutē· ve=
lut eīn ſenſus tactus ꝓprius corpis eſt· ſic & aīe
volūtarius mot⁹· vult aīa· tangit corp⁹· ¶ Am.
Dicit g̊ volo· ꝓpter photinū· Impat· ꝓpter arriū·
Tangit ꝓpter manicheū· Nihil aūt medium ē īt᷑
op⁹ dei atq̄ p̄ceptū· vt ītelligas medētis affectū·
virtutē opis· Vñ ſequit᷑· Et cōfeſtim lepra diſceſ
ſit ab illo· Sed ne lepra trāſire poſſit in medicum·
vnuſquiſq̄ dñice hūilitatis exēplo iactātiam vi=
tet· nā ſequit᷑· Et p̄cepit illi· vt nemini dicēt. vt
ſcʒ doceret ñ vulgāda noſtra benefitia ſ p̄menda·
vt nō ſolū a mercede abſtineam⁹ pecunie· ſ etiam
gratie· aut fortaſſe· illa ſilentij cauſa eſt impati ꝙ
meliores putabat. q̊ fide magis ſpōtanea q̄ꝙ ſpera=
tis benefitijs credidiſſent· ¶ Ciril· Leproſo etiā ſi
lēte ſufficiebat ip̄a negotij vox· ad narrandū oībꝫ
agnoſcentibꝫ p eū poteſtatē curātis· ¶ Chri· · Et
q̄ vt plurimū hoīes dū egrotāt· dei ſūt memores.
vt aūt cōualeſcūt· hebetant᷑· mandat vt deū p̄ ocu
lis hēat· dans gloriā deo· Vñ ſequit᷑· Sed vade?
oſtēde te ſacerdoti· vt ſcʒ mūdat⁹ leproſus cōmit=
teret ſe ſacerdotis aſpectui. ac ſic p illius cēſuram
numeraret᷑ inter ſuos· ¶ Amb· Et vt etiā intelli
geret ſacerdos ñ legis ordine ſ ḡtia dei ſup̄ legē eē
curatū· vt dū mādat᷑ ſacrifitiū ſcd̓m p̄ceptū moy=
ſi oñderet dñs q̄ legē ñ ſolueret· ſ īpleret· Vñ ſe=
quit᷑· Et offer ꝓ emū· tua ſicut p̄cepit moyſes.
¶ Aug⁹· de q̄ſti· euā· Videt᷑ hic ꝓprobare ſacri=
fitiū qd̓ p moyſen p̄ceptū ē· cū id ñ recipiat eccle=
ſia· quod iō iuſſiſſe intelligi pt̄· q̄ nondum ceperat
eē ſacrifitiū ſāctū ſanctoꝝ qd̓ corp⁹ eius eſt· ñ eīn
optebat aufferri ſignificatiua ſacrifitia· priuſq̄ꝙ
illud qd̓ ſignificabat᷑· cōfirmatū eēt cōteſtatōe apo
ſtoloꝝ p̄dicātiū & fide credētiū ꝓploꝝ· ¶ Ambr·
Vel q̄ lex ſpiritalis ē· videt᷑ ſacrifitiū mādaſſe ſpi
ritale· Vñ dixit· ſicut p̄cepit moyſes· Deniq̄ ad
didit· In teſtimoniū illis· ¶ Titus· Heretici ꝑpe
rā hoc accipiūt dicētes ī obprobriū legis eē dictū

qualiter aūt iuberet offerre ꝓ emūdatione ſcd̓m
p̄ceptū moyſi· ¶ Chriſ· Dicit g̊· In teſtimoniū
illis· q̄ ex hoc facto oñditur xp̄m īcōparabili ex
cellentia moyſi p̄ferri· q̄ eīn moyſes inſufficiens
erat a ſorore lepre pellere morbum· orabat dñm vt
eā liberaret· Sed ſaluator in poteſtate diuina ꝓtu
lit· Volo· mūdare· ¶ Ciril. Vel in teſtimonium
illis hoc ē ad rep̄henſionē eoꝝ & ad ꝓbationē ꝙ le=
gem reuereor· Cū ei te curauerim· mitto te ad ſa=
cerdotū expientiā· vt atteſteris mihi ꝙ ñ ſum pre
uaricat⁹ in legē· Et q̄ꝙuis dñs īpendens remedia
moneret nemini dicere· Inſtruens nos euitare ſu=
perbiā· Fama tn̄ eius volabat vndiq̄ inſtillās au
ditui cūctoꝝ miraculū· Vñ ſequit᷑· Perambula=
bat aūt magis ſermo de illo· ¶ Bed· Vni⁹ aūt pfe
cta ſaluatio multas ad dñm cogit turbas· Vñ ſeq
tur· Et cōueniebāt turbe multe vt audirent & cu=
rarēt᷑ ab īfirmitatibꝫ ſuis· Vt eīn leproſus exteri⁹
& interius ſe ſanatū doceret· pceptū benefitium vt
marcus ait etiā iuſſus non tacet· ¶ Greg· vj· mo
ralium· Redēptor aūt noſter p diē miracula in vr=
bibꝫ exhibet· & ad orationis ſtudiū in nocte pno=
ctat· Vñ ſequit᷑· Ipe aūt ſecedebat in deſertū· &
orabat· vt perfectis videlicet p̄dicatoribꝫ innuat
q̄tin⁹ nec actiuā amore ſpeculatōis fūdit⁹ deſerāt·
nec ꝯtēplatōis gaudia opatōis nimietate cōtēnāt
ſ q̀eti· nec cōtēplātes ſorbeāt ꝙ occupati erga ꝓxi
mos loquētes ꝓfundāt· ¶ Beda· Quod aūt ſecedit
orare· non ei nature tribuas· que dicit· volo· mūda
re· ſed ei que extendens manum tetigit leproſum·
Non ꝙ iuxta neſtorium gemina ſit filij perſona·
ſed eiuſdem perſone ſicut nature· ſic & operatōnes
ſunt due· ¶ Gregorius nazianzenus· Et opera
quidem in populo· orationes autem in deſerto per=
agebat· vt plurimum· ſanciens ꝙ liceat parum
quieſcere· vt mente ſincera cum deo colloquamur
Neq̄ enim ip̄e indigebat remotione· quia non erat
in eo quod remitteretur· cum deus eēt· ſed vt pa=
teat nobis & operationis hora & altioris ſollertie.
¶ Beda. Tipice autem leproſus humanum ge=
nus languidum peccatis deſignat· plenum lepra·
quia omnes peccauerunt & egent gratia dei· vt ſci=
licet extenta manu id eſt verbo dei humanam cō
tingente naturam· a priſci erroris varietate mun=
dentur· & offerant pro emundatione· corpora ſua
hoſtiam viuam. ¶ Ambroſius· Si autem le=
pre medicina verbum eſt· contemptus verbi le=
pra mētis eſt· ¶ Theo· Vide aūt ꝙ poſtq̄ꝙ mūdat⁹
ē aliquis tūc dign⁹ ē offerre hoc mun⁹ ſcʒ corp⁹ &
ſāguinē domini· quod eſt diuine vnitū nature·
¶ Et factum eſt in vna dierum & iheſus ſede=
bat docens· & erant phariſei ſedentes & legiſdo=
ctores qui venerant ex omni caſtello galilee & iu=
dee & hieruſalem· & virtus erat domini ad ſanan=
dum eos· Et ecce viri portantes in lecto hominem
qui erat paraliticus· & querebant eū inferre· & po
nere ante eū· & non īueniētes q̊ pte eū īferrent· p̄

turba · aſcenderunt ſupra tectum · & ꝑ tegulas ſub
miſerunt illū cū lecto in mediū añ ihm · quoꝝ fidē
vt vidit · dixit · Homo remittūť tibi peccata tua ·
Et ceperūt cogitare ſcribe & phariſei · Quis ē hic ·
q̇ loquitur blaſphemiã! Quis pť peccata dimittere
niſi ſolus deus! Vt aūt cognouit ihus cogitatõēs
eoꝝ · rñdens dixit ad illos · Quid cogitatis ī cordibꝫ
veſtris! Quid eſt facilius dicere · dimittūť tibi pec-
cata an dicere · ſurge & ambula! Vt aūt ſciatis ꝗꝛ
filius hoīs poteſtatem hꝫ ī terra dimittendi pcta ·
ait paralitico. Tibi dico, ſurge · tolle grabatū tuū
& vade ī domū tuā · Et cōfeſtim ſurgens corā illis
tulit lectum · in quo iacebat · & abijt in domū ſuam
magnificans deū · & ſtupor apprehēdit omnes · &
magnificabãt deū · & repleti ſunt timore dicētes ꝗꝛ
vidimus mirabilia hodie · ¶ Cirillus · Scribe &
phariſei qui facti fuerãt ꝓdigioꝝ chriſti viſores
iudicebant ipm ꝗꝫ docentez · vñ dr̄ · Et factū eſt in
vna dieꝝ & ihesus ſedebat docens · & erant phari-
ſei ſedētes & legis doctores qui venerant ex omni
caſtello · galilee & iudee & hieruſalē · & virtus dñi
erat ad ſanandū eos · Nō q̄ſi mutuo acciperet pťatē
alteri9 ſed quaſi deus & dñs ꝓpria operabať vir-
tute · ſiūt aūt hoīes ſepe donoꝝ ſpiritaliū digni · ſꝫ
plerūqꝫ deficiūt ea rõne quã nouit donoꝝ largitor ·
quod in chriſto non accidit · affluebat eñ in pre-
ſtandis remedijs virtus diuina · Quia vero neceſ-
ſariū erat · vbi tanta ſcribaꝝ & phariſeoꝝ turba
conuenerat · aliquid fieri ex hijs q̄ virtuti atteſta-
renť ipius · coram eis q̇ eū puipendebant · factū ē
quoddã miraculū in paralitico · In quo ꝗꝛ defeciſſe
videbať medicinalis ars · portabať a ꝓximis ad
ſupnū & celeſtem medicū · vñ ſequiť · Et ecce viri
portantes ī lecto hoīem qui erat paraliticus · & q̄-
rebant eum inferre · & ponere añ eū · ¶ Chriſoſ.
Mirandi vero ſunt q̇ paliticū adduxerūt · qualiter
cū neq̄ſſent intrare per oſtiū nouū aliq̇d & alienū
attēptarūt · Vnde ſeq̄ť · Et nō inuenientes q̄ parte
eū inferrent p̄ turba · aſcenderunt ſup̄ tectū · detegē
tes aūt tectum deponūt grabatū & ponūt in medio
paliticū · Vñ ſequiť · Et ꝑ tegulas ſubmiſerūt illū
cū lecto in mediū añ ihm · Dicet aliquis demiſſum
fuiſſe locū a q̊ ꝑ tegulas depoſuerūt palitici lectū ·
¶ Beda · Hoīem aūt dñs a paliſi curaturus p̄mo
peccatoꝝ vincula diſſoluit vt oſtēderet eū ob nex
us culparū artuū diſſolutõne dãnari · nec niſi hijs
relaxatis mēbroꝝ poſſe recuperatõne ſanari · Vñ
ſeq̄ť · Quoꝝ fidē vt vidit · dixit · Homo · remittūť
tibi peccata tua · ¶ Ambro · Magnus dñs q̇ alioꝝ
merito ignoſcit alijs · & dū alios ꝓbat · alijs relax
at errata · Cur apud te hō collega nō valeat · cum
apud deū ſeru9 & interueniēdi meritū & ius habe
at impetrãdi! ſi grauiū pctoꝝ diffidis veniã · ad-
hibe p̄catores · adhibe eccleſiã q̄ ꝓ te p̄ceť · cui9 cō
templatõne qđ tibi dñs negare poſſet · ignoſcat ·
¶ Chriſ · Occurrebat aūt & in hoc ipius patiētis
fides · non eñ ſuſtinuiſſet ſe inferius ſubmitti · niſi
credidiſſet · ¶ Aug9 · de q̄ſti · euan · Qꝫ aūt dicit ·
Homo · dimittunť tibi peccata · ad hoc inſinuandū
valet · ꝗꝛ homini dimittebãť pcta · q̇ hoc ipo ꝙ hō
erat · nō poſſet dicere · nō peccaui · ſimul etiã vt ille
ꝙ homini dimittebat · intelligereť deus · ¶ Chriſ ·
Nos aūt ſi corpaliter patimur · ſatagimus nociuū
abijcere · Cū vero male ſit anime & differim9 · at-
qꝫ ideo nec a corporis nociuis curamur · Abſcinda
m9 igr̄ fontē maloꝝ & ceſſabūt egritudinū flux9 ·
Metu aūt multitudinis ſuã ītētõēz apire phariſei
nō audebant · ſed ſolū in cordibꝫ ſuis meditabanť ·
Vñ ſequiť · Et ceperūt cogitare ſcribe & phariſei
dicentes · quis eſt hic qui loquitur blaſphemiam!
¶ Ciril · In quo mortis p̄cipitãt ſententiã · Erat
eñ mãdatū in lege ꝙ q̇cūqꝫ blaſphemaret in deū ·
morte puniret · ¶ Ambro · Itaqꝫ ab ipis ex opibꝫ
ſuis dei fili9 accipit teſtimoniū · Nã & validius ē
ad fidē · qđ cōfitenť inuiti · & ꝑnitioſius ad culpã
ꝙ negant · q̇ ſuis aſſertionibꝫ relinquūť · Vñ ſeq̄ť ·
Quis pť pcta dimittere niſi ſol9 de9! Magna īfidē
plebis amētia · vt cū cōfeſſa fuerit ſoli9 dei eſſe do-
nare peccata · nō credat deo peccata donãti · ¶ Be
da · Verū · n · dicunt · quia nemo pcta dimittere niſi
de9 poteſt · qui ꝑ eos qꝫ dimittit · quibꝫ dimittēdi
tribuit pťatē · Et ideo chriſt9 vere de9 eſſe ꝓbať ·
ꝗꝛ dimittere pcta q̄ſi deus pť · ¶ Ambro · Dñs ať
ſaluos volens facere pctores · ex occultoꝝ cognitõ-
ne deū ſe eſſe demōſtrat · Vñ ſequiť · Vt aūt cog-
nouit deus cogitatõnes eoꝝ · rñdēs dixit ad illos ·
Quid cogitatis ī cordibꝫ veſtris! ¶ Ciril · Quaſi · d ·
O phariſei ꝗꝛ dicitis · Quis pť peccata dimittē niſi
ſolus deus · Rñdeo vobis · Quis pť ſecreta cordis
ſcrutari niſi ſolus de9! qui ꝑ ꝓphetas dicit · Ego
dñs · ſcrutãs corda & ꝓbãs renes · ¶ Chriſ · Si g̊
increduli eſtis erga p̄mū · ſcꝫ remiſſionē peccati ·
ecce aliud adijcio dū intima veſtra patefacio · q̇n
etiã aliud · dū palitici corpus cōſolido · Vñ ſubdit
Quid ē facili9 dicere · dimittūť tibi pcta · an dicē ·
ſurge & ambula · palã quidē ē ꝗꝛ cōſolidare corpus
facili9 ē · q̄nto nãqꝫ nobilior ē anima corpore · tãto
eſt excellentior abſolutio criminū · verū ꝗꝛ illud nō
creditis eo ꝙ lateat · adijciam qđ minus ē · aptius
tamē · q̄tmus qđ eſt magis occultū · ꝑ hoc demon-
ſtreť · Et quidē cū allocutus ē infirmantem · non
dixit · dimitto tibi pcta · ꝓpriam exp̄mens pote-
ſtatem · ſed remittuntur tibi peccata · Cogentibꝫ
autem illis euidētius propriam declarat poteſtatē
dicens · Vt aūt ſciatis ꝗꝛ filius hoīs poteſtatē ha-
bet in terra dimittēdi peccata · ¶ Theo · Vide ꝙ
in terra dimittit peccata · dum eñ ſumus in terra ·
peccata noſtra delere poſſum9 · Poſtq̄ꝫ vero a ter
ra tollimur · non valebim9 confiteri · clauditur eñ
ianua · ¶ Chriſ · Demonſtrat autem peccatoꝝ ve
niam ꝑ corporis ſanatõnē · Vñ ſeq̄ť · Ait palitico
tibi dico ſurge · Ipam vero corpis ſanatõnē demrãť
per lecti portatõnē · vt ſic nō reputeť fantaſia quod
factum eſt · Vnde ſequiť · Tolle grabatum tuum ·

& vade in domū tuā· quaſi·d· Ego volebā p tuam
paſſionē curare illos q̄ ſani vident̄ infirmāt̄ aūt in
anima· ſed q2 nolūt· vade tuā correcturus familiā·
¶ Ambro· Nec mora vlla ſanitaꝫ interuenit· vnū
dictoꝝ remediorūq3 momētū ē· Vn̄ ſeq̄t̄· Et cōfe=
ſtim ſurgēs corā illis tulit lectū in quo iacebat· &
abijt in domū ſuā magnificans deū· ¶ Ciril· Quo
facto patuit q filiꝰ hoīs pt̄ in terra relaxare pec=
cata qd̄ p ſe & p nobis dixerat· ipe nāq3 vt deus
factus homo tāq dn̄s legis pcta dimittit· Sortiti
ſumꝰ etiā nos ab eo tā mirabilem gratiā· Dictū ē
em̄ diſcipulis· quoꝝ remiſeritis pcta· remittūtur
eis· Quō aūt nō magis ipe peccata dimittit· q̄ cete=
ris ptatē faciēdi hoc tradidit! ¶ Chriſ· Reges ac
terreni & pncipes homicidas abſoluentes a pena
pn̄ti liberant· a criminibꝰ expiare aūt nō poſſunt·
¶ Ambro· Spectāt aūt ſurgētē icreduli· mirāt̄
abeuntē. Vn̄ ſequit̄· Et ſtupor apphēdit omnes
& magnificabāt deū· ¶ Chriſ· Paulati ſerpunt
iudei magnificātes deū· nō tn̄ putant eū deū eſſe·
obſtabat ei eis caro· nec tn̄ erat modicū extimare
eū pcipuū eſſe mortaliū· & a deo pceſſiſſe· ¶ Am
broſiꝰ· Diuini aūt opis miracula malūt timere q
credere· Vn̄ ſeqt̄· Et repleti ſunt timore dicētes·
q2 vidimꝰ mirabilia hodie· Si aūt credidiſſent· nō
timuiſſent vtiq3· ſ dilexiſſent· Perfecta em̄ dile=
ctō foras timorē excludit· Nō ocioſa aūt huiꝰ pa
ralitici nec anguſta medicina eſt· qm̄ oraſſe pmit=
tit̄· nō pter ſuffragiū· ſ pter exēplū· ¶ Augꝰ·
de queſti· euan· De paralitico· n· pt̄ intelligi aīam
diſſolutā mēbris· hoc ē opatōibꝰ xp̄m querere· i·
volūtatē verbi dei· Impediri aūt a turbis ſcȝ co=
gitatōnū· niſi tecta ideſt opta ſcripturaꝝ apiat· &
p hoc ad noticiā xp̄i pueniat· hoc ē ad eius humi=
litatē fidei pietate deſcendat· ¶ Beda· Et bene do
mus iheſu tegulis cōtecta deſcribit̄· q2 ſub cōtēp=
tibili litteraꝝ velamīe ſpiritalis grē virtus inue=
nit̄· ¶ Ambro· Vnuſquiſq3 aūt eger petēdo pca=
tores ſalutis dt̄ adhibē· p q̄s nr̄e vite cōpago reſo
luta actuūq3 nr̄oꝝ clauda veſtigia verbi celeſtis
remedio reformēt̄· Sint igr̄ aliq̄ monitores mētis
q̄ aīmū hoīs q̄uis exterioris corpis debilitate tor
pentē ad ſupiora erigāt· quoꝝ rurſus adminiculis
& attollere & humiliare ſe facilis aīa ihm locetur
dn̄ico videri dignus aſpectu· hūilitatē· n· reſpicit
dn̄s· ¶ Augꝰ· de q̄ſti euan· Hij ḡ a qbꝰ depomit̄·
doctores eccleſie pn̄t ſignificare· q aūt cū lecto de=
pomit̄· ſignificat ab hoīe i iſta carne adhuc cōſti=
tuto xp̄m debere cognoſci· ¶ Ambro· Dn̄s ac ple
nā ſpē reſurrectōis oñdēs· pcta donat animoꝝ·
debilitatē cārnis excludit· Hoc ē· n· totū hoīeꝫ eſſe
curatū· q̄uis igr̄ magnū ſit hoībꝰ pcta dimittere
tn̄ multo diuiniꝰ ē reſurrectōeꝫ donare corpibꝰ qn̄=
quidē deꝰ reſurrectō eſt· lectꝰ aūt q̄ tolli iubet̄· ni=
hil ē aliud q̄ corpꝰ hūanū· ¶ Augꝰ· de q̄ſti euā·
Vt nō iā in carnalibꝰ gaudijs tāq in lecto reqe=
ſcat īfirmitas aīe· ſ magis ipa ɔtineat affectōnes
carnales· & tēdat ad domū ſuā ideſt reqem ſecre=
toꝝ cordis ſui· ¶ Ambro· Vel domū repetere ſuā·
hoc ē ad padiſum redire· ea· n· ē vera domꝰ· q̄ hoīeꝫ
pma ſuſcepit· nō iure amiſſa· ſ fraude· Merito ḡ re
ſtituit̄ qn̄ venerat q̄ nexū fraudis aboleret iuſq3
reformaret· Sequitur textus

¶ Et poſt hoc exijt· & vidit publicanū noīe leui
ſedētē ad theloneū· & ait illi· ſeqre me· Et relictis
oībꝰ ſurgēs ſecutus ē eū· Et fecit ei cōuiuiū mag=
nū leui in domo ſua· & erat turba multa publica=
noꝝ & alioꝝ q̄ cū illis erāt diſcūbētes· & murmu
rabant phariſei & ſcribe dicētes ad diſcipulos eiꝰ·
Quare cū publicanis & pctoribꝰ manducatis & bi
bitis! Et rn̄dēs ihūs dixit ad illos· Nō egent me=
dico q̄ ſani ſunt ſed q̄ male hn̄t· nō em̄ veni vocare
iuſtos ſ peccatores in penitētiā· ¶ Augꝰ· Poſt
paliticū ſanatū de cōuerſiōe publicani ſubiūgit·
dicēs· Et poſt hec exijt & vidit publicanum noīe
leui· ſedētē ad theloneū· Ipſe ē matheꝰ q̄ & leui·
¶ Beda· Sȝ lucas & marcus pter honorē euan=
geliſte nomē tacēt vulgatū· Matheꝰ aūt i p̄mōis
pncipio accuſator ſui factꝰ matheū ſe & publica=
nū noīat· ne q̄s a ſalute deſperet p immanitate pec
catoꝝ· cū ipe de publicano i apoſtolū ſit mutatꝰ·
¶ Ciril· Publicanꝰ em̄ fuerat leui· vir auarus·
effrenis erga ſupflua· alieni amator· hoc enim eſt
publicanoꝝ officiū· ſ ab ipis officiis malicie de
trahit̄· Xp̄o eū vocāte· Vn̄ ſeqt̄· Et ait illi· Se=
quere me· ¶ Ambro· Seq̄ iubet nō corpis greſſu·
ſ mētis affectu· Itaq3 ille verbo vocatus ppria de
reliqt· q̄ rapiebat aliena· vn̄ ſeqt̄· Et relictis oībꝰ
ſurgēs ſecutꝰ ē eū· ¶ Chriſ· Vbi & vocātis vir=
tute & vocati obediētiā cōſidera· Neq3 em̄ obſtitit·
neq3 facillauit· ſ ptinꝰ paruit· nec in ppriā domū
ire voluit vt ſuis hoc intimaret· ſic nec piſcatores
¶ Baſili· Nec ſolū fenora theolonei poſtpoſuit· ſ
etiam cōtempſit picula q̄ ſibi ac ſuis accidere po=
terat· dū calculos theolonei dimitteret impfectos
¶ Theo· Et ſic ab accipiente cēſum a trāſeuntibꝰ
xp̄us cēſum accepit· non quidē eius accipiens pe=
cuniā· ſed totaliter eū trāſferens ad ſuū cōſortiū·
¶ Chriſ· Vocatū aūt leui dominus honorauit· dū
cum eo confeſtim epulatus eſt· Hoc· n· ei maio=
rem preſtabat fiduciam· Vnde ſequitur· Et fe=
cit ei conuiuiū magnum leui in domo ſua· Nec ſo=
lum cum eo diſcumbit· imo cum pluribus· Vnde
ſequitur· Et erat turba multa publicanorum &
aliorum qui cum illis erant diſcumbentes· Con=
uenerant· n· publicani ad eum ſicut ad collegam·
& hominem eiuſdem officij· Sed & ipſe glorias
de pſentia chriſti cōuocauit omnes· Xp̄us etiam
quodlibet genus remedij exhibebat· & non ſolum
diſputando & pſtando ſanitatis remedia vel etiam
redarguendo emulos· ſed etiā comedēdo nōnullos
errantiū corrigebat· Inde nos iſtruēs q quodlibȝ
opus & tēpus pt̄ nobis vtilitatē afferre· Sȝ nec
publicanoꝝ participatōnē vitauit ppt̄ vtilitatem

ſequētem· more medici qui niſi tangeret ſaniem·
nō liberaret a morbo· ¶ Ambro· Cū pctoribꝫ· n·
māducando etiā cū gētibꝫ nō ꝓhibet nos inire cō=
miuiū· ¶ Chriſ· Sed tñ dñs inculpatus ē inde a
phariſeis inuidētibꝫ & volentibꝫ a xp̄o diſcipulos
ſepare· Vñ ſeqꝉ· Et murmurabāt phariſei & ſcri
be dicētes ad diſcipulos eius· Quare cū publicanis
& pctoribꝫ māducatis & bibitis? ¶ Ambro· Ser
pentina vox ē· hāc p̄mā vocez ꝑpens emiſit dicens
eue· Quid dixit deꝰ· nolite māducare &c· ꝗ patris
ſui venena diffundūt· ¶ Augꝰ· de cō· euan· Vi=
deꝉ aūt lucas hoc aliqnto diffe rētiꝰ ab alijs euā=
geliſtis cōmemoraſſe· nō· n· dicit tm̄ dño obiectū
ē· ꝙ cū publicanis & phariſeis māducaret· & bi
beret· ſ; diſcipl'is ꝙ de ip̄o ac de ip̄is accipeꝉ· Pro
pterea em̄ matheꝰ & marcus de xp̄o diſcipulis ob
iectū narrant· q2 ꝙ diſcipuli cū publicanis & pcto
ribꝫ māducabāt· mgr̄o magis obiciebāt· queꝫ ſe=
ctādo imitabāꝉ· vna ꝗ ſententia ē tāto meliꝰ iſinu
ata· qnto q̄buſdā verbis manēte veritate variata·
¶ Chriſ· Ipſe aūt dñs incōtrariū eoꝝ ſermonem
cōuertit· oñdēs nō ee culpā cū pctoribꝫ cōuerſari·
ſed etiā cōſonū miſericordie xp̄e· Vñ ſeqꝉ· Et rñ=
dēs ibus dixit ad illos· Nō eget medico q̄ ſani ſūt·
ſ; q̄ male hñt· in quo cōmemorat eos cōmunis īfir=
mitatis· & de numero lāguētiū eos ee oñdit· ſe vo
medicū eſſe latēter ſubiūgit· Nō· n· veni vocare iu
ſtos ſed pctores· ¶ Grego· miſenꝰ· Quaſi· d· adeo
pctores nō abominoꝛ· q2 eoꝝ tm̄ gratia veni nō vt
maneant pctores· ſ; vt conuertanꝉ· & boni fiant·
¶ Augꝰ· de· cō· euan· Vñ addidit· in penitētiā·
qđ ad explanandā ſentētiā valet· ne qſq pctores
i hoc ip̄o ꝙ pctores ſunt· diligi arbitreꝉ a xp̄o cū
illa ſimilitudine de egrotis vñ bene intimet quid
velit deus vocando pctores tāq̄ medicus egrotos·
vt ab iniquitate tāq̄ ab egritudine ſalui fiant·
¶ Ambro· Sed quō dū iuſticias dilexit· neqꝫ vi
dit dauid iuſtū derelictū· ſi iuſtus dereliqꝉ· pec=
catoꝛ aſciſcit· nō intelligas· ꝙ eos iuſtos dicit· q̄
ex lege p̄ſumant· & euangelij gratiā nō reqrant·
Nemo aūt iuſtificatur ex lege· ſ; redimiꝉ ex gra·
nō vocat ꝗ eos q̄ ſe iuſtos dicunt· vſurpatores· n·
iuſticie nō vocanꝉ ad gratiā· nā ſi gratia ē ex pe=
nitētia· vtiqꝫ q̄ faſtidit p̄niam· abdicat gratiam·
¶ Beda· Pctores aūt vocat eos q̄ ſua mala atten
dētes· nec p legē iuſtificari ſe poſſe putantes· xp̄i
gratie ſe penitēdo deſpiciūt· ¶ Chriſ· Ironice aūt
dicit illos iuſtos· ſicut qñ dꝛ· Ecce adā factꝰ ē q̄ſi
vnꝰ nr̄m· ꝙ aūt nullꝰ erat iuſtus ſup terrā· oñdit
paulꝰ dicēs· om̄es peccauerūt· & egēt gratia dei·
¶ Grego· miſenꝰ· Vel dicit nō egere ſanos & iu
ſtos medico ſcꝫ angelos· ſed male hñtes· & pcto=
res· i· nos q2 morbū peccati incurrimꝰ· q̄ i celis ñ
ē· ¶ Beda· Per mathei aūt electōnē fides gentiū
exp̄miꝉ· q̄ p̄us mūdanis inhiabant· ſed nunc xp̄i
corpꝰ ſedula deuotōne cōficiūt· ¶ Theophi· Vel
publicanus ē q̄ p̄ncipi mūdi ſeruit & debitū cāni
reddit· cui guloſus reddit eſcas· adulꝉ voluptatē·
& alius aliud· Cū aūt viderit eū dñs ſedētē in the=
loneo· ideſt nō mouetē· ſe ad maiorē neqciam· tūc a
malo erigeꝉ· & ſeqꝉ ipm̄· & ſuſcipiet in domo aīe
dñm· ¶ Ambro· Qui aūt domicilio xp̄m recipit i=
terno maximis delectatōnibꝫ exuberātiū paſcitur
voluptatū· itaqꝫ libēter dñs ingrediꝉ & in eius re
cūbit affectu· ſ; rurſus accēdiꝉ inuidia pfidoꝝ· &
future pene ſpecies p̄figuraꝉ· epulātibꝫ· n· fidelibꝫ
in regno celoꝝ pfidia ieiuna torqbiꝉ· ¶ Beda·
Vel p hoc deſignaꝉ iudeoꝝ inuidia q̄ de gentium
ſalute torqueꝉ ¶ Ambro· Simul etiā oñdiꝉ qntū
ſit inꝉ emulos legis & gratie· ꝙ illi q̄ legē ſequūꝉ
mētis famē patieꝉ eternā· Qui vero verbū i interi
oribꝫ aīe receperūt· alimēti celeſtis & fontis vber=
tate recreati eſurire & ſitire nō p̄nt· Et ideo q̄ aīo
ieiunabant· murmurabant· Sequit̄ textꝰ
¶ Et illi dixerūt ad eū· Quare diſcipuli iohānis
ieiunant freqnter· & obſecratōnes faciūt· ſimiliter
& phariſeoꝝ· tui aꝉ edūt· & bibūt· Quibꝫ ip̄e ait·
Nunqđ poteſtis filios ſp̄oſi dū cū illis ē ſp̄oſus· fa
cere ieiunare? veniēt aūt dies cū ablatus fuerit ab
illis ſp̄oſus· tūc ieiunabūt i illis diebꝫ· Dicebat aꝉ
& ſimilitudinē ad illos· q2 nemo commiſſurā a veſti=
mēto nouo imittit i veſtimētū vetus· alioqn & no
uū rūpit· & veteri nō cōuenit cōmiſſura a nouo· Et
nemo mittit vinū nouū i vtres veteres· alioquin
rumpit vinum nouum vtres & ip̄m effundeꝉ· &
vtres perēūt· ſed nouū vinū in vtres nouos mit=
tendū ē· & vtraqꝫ cōſeruanꝉ· Et nemo bibens vetꝰ
ſtati vult nouū· Dicit eī vetus meliꝰ ē· ¶ Ciril·
Poſtq̄ p̄mū vbū acceperūt a xp̄o ab alijs ad alia
ſe transferūt· volentes oñdere ſacros diſcipulos &
ip̄m cū eis ibm̄ minime curaſſe de lege· Vñ diciꝉ·
At illi dixerūt ad eū· Quare diſcipuli iohānis ieiu
nāt freqnter & obſecratōnes faciunt· Similiter &
phariſeoꝝ· tui aūt edunt· & bibunt? Quaſi diceret
comeditis cū publicanis & pctoribꝫ· cū iubeat lex
immūdo nō cōmunicare· ſed in excuſatōne p̄uari=
catōnis vobis accedit miſericordia· Cur ergo nō
ieiunatis· vt mos ē ſm legē volentibꝫ viuere? Sꝫ
ſancti quidem idcirco ieiunant· vt corpus affligē=
tes quietent paſſiones ip̄iꝰ· Sed xp̄us nō egebat
ieiunio ad pfectōneꝫ virtutis· cum tamq̄ deus ab=
ſolutus eſſet a quolibet vinculo paſſionis· ſed nec
eius comitiua ieiunio egebat· ſed pticeps gratie
eius· ſine ieiunio decorata virtuoſe conuerſabatur·
ꝙ ſi chriſtus· xl· diebꝫ ieiunauerat· non hoc fuit
vt in ſe paſſionem mortificaret· ſed vt normam
abſtinentie oſtendat carnalibus· ¶ Auguſtinꝰ de
con· euange· Euidenter auteꝫ lucas alios de alijs
hoc dixiſſe narrauit· Vnde ergo matheus dicit·
Tunc acceſſerunt ad eum diſcipuli iohannis di=
centes· Quare nos & phariſei ieiunamus· niſi q2
& ipſi aderant· & omnes certatim vt quiſqꝫ pote=
rat· hoc obiecerunt· ¶ Auguſtinus in eodem· Eſt
auteꝫ duplex ieiunium· vnum in tribulatione ad

ꝓpiciādū dē ū i pctīs· aliud i gaudio· cū tāto min⁹
delectāt carnalia· quāto ſpiritaliū maioꝛ ſarcina
ē· Interrogat⁹ ḡ dn̄s cur diſcipuli ei⁹ nō ieiunarēt·
de vtroq̄ȝ ieiunio rn̄dit· & p̄mo de ieiunio tribula-
tōnis· Seq̄r̄· n· Quibꝫ ip̄e ait Nūq̄d poteſtis filioꝛ
ſpōſi dū cū illis ē ſpōſus facere ieiunare? ¶ Chꝛi·
Quaſi· d· pn̄s tp̄us leticie ē & alacritatis· non igr̄
immiſcēda ſūt triſtia· ¶ Ciril· Saluatoꝛis ei nr̄i
in hoc ſeculo demōſtratō nihil aliud fuit q̄ꝫ q̄dā fe-
ſtiuitas· intelligibiliter q̄ſi q̄ndā ſpōſam copulās
illi noſtrā naturā· vt quōdā ſterilis fecūda fieret·
Igiť filij ſponſi eſſe noſcūť· q̄cūq̄ȝ vocati ſūt ab eo
p nouā & euangelicā diſciplinā· nō aūt ſcribe cū
phariſeis q̄ ſolā legis vmbrā cōſiderāt· ¶ Aug⁹·
de cō· euan· Per hoc aūt q̄ꝫ ſol⁹ lucas dicit· Nō po
teſtis filioꝛ ſpōſi facē ieiunare· intelligiť eos ipoꝛ
q̄ loq̄bant̄ fuiſſe facturos vt lugētes ieiunarēt filij
ſpōſi· qm̄ ipī eēnt ſponſum occiſuri· ¶ Ciril· Vbi
vero cōceſſerat fili⁹ ſpōſi q̄ꝫ nō decebat eos laborāē
tāq̄ꝫ q̄ ſpiritalē ſollēmitatem habebāt· ne inter nos
anullareť ieiuniū diſpēſatiue ſubiūgit dicēs· veni
ent aūt dies cū ablatus fuerit ab eis ſpōſus· tūc ie-
iunabūt i illis diebꝫ· ¶ Aug⁹· de q̄ſti· euā· Quaſi
diceret· tūc deſolabūť & i meroꝛe & luctu erūt· do-
nec eis p ſpiritūſanctū gaudia cōſolatoꝛia retribu
anť· ¶ Ambꝛo· Vel aliť· nō hoc ieiuniū relegať·
q̄ cōficiť caro· & coꝛpoꝛis luxuria caſtigatur· hoc
ieiuniū nos cōmēdat deo· Sed nō poſſum⁹ ieiunaē
q̄ xp̄m habem⁹· & xp̄i cārnē epulamur & ſāguinē·
¶ Baſi· Filij etiā ſponſi ieiunare neq̄ūt· hoc ē aīe
nutrimētū nō ſumere· nec viuere i omī v̄bo q̄d de
oꝛe dei ꝓcedit· ¶ Ambꝛo· Sꝫ q̄ ſunt illi dies q̄bꝫ
nobis xp̄us auferetur· cū ip̄e dixerit· vobiſcū ero
vſq̄ȝ ad cōſūmatōnē mūdi· ſꝫ nemo tibi xp̄m pt̄ au
ferre· niſi te illi ip̄e auferas· ¶ Beda· Quādiu em̄
ſponſus nobiſcū ē i leticia ſum⁹· nec ieiunare poſſu
m⁹ nec lugere· Cū aūt p pctā ille recedit· tūc in-
dicēdū ē ieiuniū· & req̄rēdus luctus· ¶ Ambꝛo·
Deniq̄ȝ de aīmi dictū ē ieiunio vt ſeq̄ntia declarāt·
Seq̄r̄ em̄ Dicebat aūt ſimilitudīnē ad illos· q̄ꝛ ne
mo cōmiſſuram ideſt particulā ablatā a veſtimēto
nouo immittit i veſtimētū vet⁹· Appellauit vet⁹·
q̄d exuēdū apl̄⁹ eſtimauit· dicēs ſpoliate vos ve-
terē hoiem cū actibꝫ ſuis· In eadē igr̄ foꝛma ſeries
cōuenit p̄ceptoꝝ· ne actus veteris & noui hoīs mi
ſceam⁹· ¶ Aug⁹· de q̄ſti· euan· Vel aliter· dono
ſpūſſancti ꝓcepto· Gen⁹ aūt ieiunij q̄d fit p leti-
tiā· iā renouati in vitā ſpiritalē cōuenītiſſime ce-
lebrāt· Quod anteq̄ꝫ accipiāt· dicit eos eſſe tāq̄ꝫ ve
tera veſtimēta· q̄bꝫ i cōueniēter pān⁹ nou⁹ aſſuiť
ideſt aliq̄ ꝑticula doctrine q̄ ad noue vite tēꝑātiā
ꝑtinet· q̄ꝛ ſi hoc fiat & ip̄a doctrina q̄dammō ſcin-
diť· q̄ docꝫ generale ieiuniū nō a ꝯcupiſcētia ciboꝝ
tm̄ ſꝫ ab omī leticia tp̄aliū delectatōnū· cui⁹ ꝑticu
lā q̄ ad cibos ꝑtinet· dicit nō opoꝛtere hoībꝫ adhuc
veteri cōſuetudini deditis impꝑtiri· q̄ꝛ & illic q̄ſi cōci
ſio videť fieri· & ip̄i vetuſtati non cōuenit· Dicit

etiā eos eſſe ſimiles veteribꝫ vtribꝫ· Vn̄ ſeq̄ť· Et
nemo mittit vinū nouū in vtres veteres· ¶ Am-
bꝛo· Fragilitas hūane cōditōnis apiť· cū coꝛpoꝛa
nr̄a exuuijs defunctoꝝ aīaliū cōꝑanť· ¶ Aug⁹·
de q̄ſti· euā· Veteribꝫ ať vtribꝫ cōꝑanť apl̄i· qui
vino nouo q̄ſi ſpiritalibꝫ p̄ceptis facil⁹ diſrūpūť
q̄ꝫ contineant· Vn̄ ſeq̄ť· Alioq̄n rūꝑit vinū nouū
vtres· & ip̄m effundeť· & vtres ꝑeunt· Erūt aūt
noui vtres cū poſt aſcenſionē accepto deſiderio cō-
ſolatōnis eius· orādo & ſꝑando īnouabūť· Vn̄ ſe-
q̄tur· Sed nouū vinū ī vtres nouos mittēdū ē· &
vtraq̄ꝫ cōſeruāť· ¶ Beda· Vino ſiq̄dē intus refici-
mur· veſte aūt foꝛis tegimur· Veſtis ḡ ſūt bona
oꝑa q̄ foris agim⁹· quibꝫ corā hoībꝫ lucem⁹· vinū
feruoꝛ fidei· ſpei· & caritatis· Aliť Veteres vtres
ſunt ſcribe & phariſei· nou⁹ pān⁹ & nouū vinū·
p̄cepta euāgelij· ¶ Grego· niſen⁹· Vinū ei de no
uo elicitū· ꝓpť feruoꝛē naturalis humidi fumoſū ē
deſpumās naturali agitatōne a ſe materialē imiū
dicię· Tale nouū teſtamētū ē· q̄d antiq̄ vtres q̄
ꝓpter incredulitatē inueterati ſūt· nō capiūt· imo
ſcindūť excellētia doctrine· nec nō & grām ſpūs ī
caſſum fluere faciūt· q̄ꝛ in maliuolā aīam nō intra-
bit ſapiētia· ¶ Beda· Sed cuicūq̄ȝ aīe nō dū in-
nouate ſed i vetuſtate malicie perſeuerāti· nouoꝝ
miſterioꝝ ſacramēta n̄ dn̄t cōmitti· q̄ etiā p̄ceptis
euāgelicis p̄cepta legis miſcere volūt· vt galathe·
vinū nouū in vtres veteres mittunt· Seq̄tur· Et
nemo bibēs vetus ſtatim vult nouū· dicit· n· vet⁹
meli⁹ ē· q̄ꝛ iudeis vite veteris ſaliua imbutis· noue
grē p̄cepta ſoꝛdebāt· q̄ꝛ maioꝝ traditōnibꝫ cōmacu
lati dulcedinem ſpiritalium verboꝛum percipere
non valebant· · ¶ Capitulum· vj·

FActū ē aūt i ſabbato ſecūdo p̄mo
cū trāſirēt p ſata· vellebāt diſci-
puli eius ſpicas· & māducabāt·
cōfricātes manibꝫ ſuis· Quidā ať
phariſeoꝝ dicebant illis· Quid
facitis q̄d nō licet ī ſabbatis? Et
rn̄dēs iēſus ad eos dixit· Nec hoc legiſtis· q̄d fecit
dauid cū eſuriſſet ip̄e & q̄ cū eo erant· quomodo in-
trauit in domum dei & panes propoſitōnis ſump-
ſit· & manducauit? & dedit hijs· qui cum ip̄o erāt?
quos non licebat manducare niſi tm̄ ſacerdotibꝫ·
& dicebat illis quia dominus eſt filius hominis
etiam ſabbati· ¶ Ambꝛoſius· Non ſolum compꝛe-
henſione verboꝛum ſed etiam ipſo vſu ſpecieq̄ȝ ge-
ſtoꝛum incipit hominem dominus veteris obſerua
tione legis exuere· Vnde dicitur· Factum ē autē
in ſabbato ſcd̄o pꝛimo cum tranſiret per ſata· velle
bant diſcipuli eius ſpicas & māducabāt confricā
tes manibꝫ ſuis· ¶ Beda· Non habentes enim di-
ſcipuli ſpacium manducandi pꝛopter impoꝛtuni-
tatem turbarum· eſuriebant vt homines· ſed vel-
lentes ſpicas inediam conſolabanť· quod eſt indi
cium auſterioꝛis vite· nō pꝛeparatas eſcas ſed ſim
plices querere cibos· ¶ Theophilus· Dicit autē

in ſabbato ſecūdo p̄mo· q᷑ iudei omnē feſtiuitatez ſabbatū nūcupabāt· reqes em̄ dr̄ ſabbatū· Multociens g̊ cōtingebat in paſceue feſtiuitas· & vocabant paſceuē feſtū ꝓpter ſabbatū· deinde p̄ncipale ſabbatū ſecūdū p̄mū dicebant qđ ſcđm exiſtens a p̄cedētis diei feſtiuitate ¶ Chriſ· Duplex ei erat feſtū & p̄ncipalis feſti & alteri⁹ ſollēnitatis ſabbati· ¶ Iſidorus· Vel dicit ſecūdo p̄mo· q᷑ ſcđm erat paſcha· p̄mū autē azimoꝝ cū immolarent em̄ paſcha in ſero· ſeq̄nti die feſtū azimoꝝ celebrabāt ꝙ aūt ita fit· patet ex hoc· ꝙ apoſtoli vellebant ſpicas· & mādacabāt· ī illo nāq; tp̄e ſpice flectūt᷑ a fructu· ¶ Epiphani⁹. Die igr̄ ſabbati viſi ſunt tranſeūtes p ſegetes & ſpicas edebāt· oſ̄dētes q̄m diſſolutū ē vinculū ſabbati· vbi magnū aduenit ſabbatū· hoc ē xp̄us q̄ fecit nos q̄ſcere ab opere delictoꝝ noſtroꝝ· ¶ Ciril· Phariſei autez & ſcribe ignari ſacraꝝ ſcripturaꝝ· in vnū cōſpirauerāt ad rep̄hendēdū xp̄i diſcipulos· Vn̄ ſequit᷑· Quidā aūt phariſeoꝝ dicebāt illis· Quid facitis· qđ nō licet in ſabbatis? Dic mihi tu cū in ſabbato tibi menſa p̄ponit᷑· nōne frangis panē? Quid igr̄ alios reprehēdis? ¶ Beda. Alij vero dicūt ip̄i dn̄o hec fuiſſe obiecta· ſ; a diuerſis & ip̄i dn̄o & diſcipul' potuerīt obijci· & cuicūq; obiectū· ad ip̄m maxime reſpicit ¶ Ambro· Dn̄s aūt defenſores legis arguit neſcire q̄ legis ſunt· exēplū inducēs dauid· Vn̄ ſeq̄t᷑ Et r̄n̄dens ih̄us ad eos dixit· Nec hoc legiſtis qđ fecit dauid· & q̄ cū eo erant. ¶ Ciril· Quaſi· d· cū exp̄ſſe dicat lex moyſi· Iudicate iuſtū iudicium· nec cōſiderabis p̄ſonā in iudicio· q̄liter increpatis diſcipulos q̄ vſq; ī hodiernū diē extollitis dauid vt ſanctū & ꝓphetā· cū moyſi p̄ceptū nō ſeruauerit ¶ Chriſ· Et attende ꝙ q̄n̄cūq; dn̄o fit ſermo ꝓ ſeruis id eſt diſcipulis· ſeruos ducit in mediū ſcʒ dauid & ſacerdotes· qn̄ vero ꝓ ſe· introducit p̄rem ſicut ibi· pater meus vſq; modo opat᷑· & ego operor· ¶ Theo· Aliter aūt eos rep̄mit cū ſubdit᷑· Et dicebat illis· q᷑ dn̄s ē filius hoīs etiā ſabbati· Quaſi dicat· Ego ſum dn̄s ſabbati tāq̄ᵽ diſpoſitor· & ſicut legiſlator p̄tatem habeo ſoluere ſabbatū· filius em̄ hoīs vocatus ē xp̄us· q̄ dei exiſtens filius miraculoſe dignatus ē filius hoīs ꝓpter hoīes fieri & vocari· ¶ Chriſ· Marcus aūt de cōmuni natura hoc ip̄m ꝓtuliſſe fatet᷑· Dicebat ei ꝓpt᷑ hoīes ſabbatū factū ē· nō homo ꝓpter ſabbatū· Expedit igr̄ poti⁹ ſabbatū hoī ſubici q̄ᵽ huic colla ſubicere ſabbato· ¶ Ambro. Nō mediocre aūt miſteriū hic ē. Ager em̄ ē hic mūdus· agri ſeges in ſatione humani generis fecūditas numeroſa ſanctoꝝ· Spice agri· fructus eccleſie q̄s operibus diſcutientes ſuis ap̄li paſcebant᷑· noſtro ſe alentes ꝓfectu· & tāq̄ᵽ folliculis corpoꝝ· mentiū fructus ad fidei lucē p̄claris operū ſuoꝝ miraculis eruebāt· ¶ Beda· Spicas em̄ cōfricant q᷑ in illis quos in corpus xp̄i volunt traicere· mortificant veterē hoīem cū actibꝫ ſuis· a terrena intentōne extrahendo ¶ Ambro· Sed hoc putabant iudei ſabbato nō licere· Xp̄us aūt noue grē munere deſignabat otiū legis opus grē· Mire tn̄ ſecūdo p̄mū· nō p̄mo ſecūdū ſabbatū dixit· quia ſabbatū illud ex lege ſolutū ē qđ erat p̄mū· & hoc p̄mū factū ē qđ ſecūdo cōſtitutū ē· Sabbatū igit᷑ dr̄ ſecūdū iuxta numerū· p̄mū iuxta opatōnis gratiā· Meli⁹ ē ei ſabbatū quo impunitas dat᷑· q̄ᵽ quo pena p̄ſcribit᷑· Hoc forte p̄mū ē. hoc ī p̄deſtinatōe cōſilij & ſcđm ī ſāctōne decreti· Deinde ꝙ dauid cū ſocijs fugit· hic p̄figuratus ī lege xp̄us ē· q̄ cū apoſtolis p̄ncipē mūdi lateret· Quō aūt ille obſeruator legis atq; defenſor· panes & ip̄e mādacauit· & dedit hijs· q̄ ſecū erāt· q̄s nō licebat manducare· niſi ſacerdotibꝫ! niſi vt p illā demōſtraret figurā ſacerdotalē cibū ad vſū trāſire populoꝝ ſiue ꝙ omēs vitā ſacerdotalē debem⁹ imitari· ſiue q᷑ om̄es filij eccleſie ſacerdotes ſūt· vngimur ei ī ſacerdociū ſāctū offerentes noſmetip̄os deo hoſtias ſpiritales· Si aūt ſabbatū ꝓpt᷑ hoīes factū ē· vtilitas aūt hoīm poſtulabat eſuriētē hoīem q̄ diu fuerit terre fructibꝫ abdicatis veteris panis vitare ieiunia· n̄ vtiq; lex ſoluit᷑· ſed impletur. Sequitur textus

¶ Factū eſt aūt & in alio ſabbato vt intraret in ſinagogā· & doceret· & erat ibi homo & man⁹ eius dextra arida· Obſeruabant aūt ſcribe & phariſei ſi ſabbato curaret· vt inueniret· vnde accuſaret eū· ip̄e vero ſciebat cogitatōnes eoꝝ· & ait homini· q̄ habebat manū aridam· Surge· & ſta in medio. Et ſurgens ſtetit· Ait aūt ad illos ihēſus· Interrogo vos· ſi licet ſabbato benefacere· an male? animam ſaluā facere· an p̄dere? & circūſpectis om̄ibꝫ dixit homini· Extende manū tuam· & extendit· & reſtituta eſt man⁹ eius. Ipſi aūt repleti ſūt inſipiētia & circūloquebant᷑ adinuicē q̄d nā facerent de ih̄u· ¶ Ambro. Hic ad alia progreditur dn̄s· nam qui totū hominem ſaluū facere diſpoſuerat· p ſingula membra currebat· Vnde dicit᷑ factū eſt aūt in alio ſabbato vt intraret in ſinagogā & doceret· ¶ Beda· Sabbatis maxime curat· & docet· non ſolum ꝓpter inſinuandum ſpiritale ſabbatum· ſed etiam ꝓpter celebriorem populi conuentum· ¶ Cirillus Docebat aūt reuera tranſcendentia intellectum· & que ſalutis future p eum reſerabant audientibꝫ ſemitam· Deinde precedente doctrina· ſubito diuinā oſtendebat virtutem· Vn̄ ſequit᷑· Et erat ibi hō & manus eius dextra arida· ¶ Beda· Quia vero deſtructōnem ſabbati quam in diſcipulis arguebāt· probabili magiſter excuſauerat exemplo· Nunc ipſum obſeruando magiſtꝝ calūniari volūt· Vn̄ ſequitur· Obſeruabant aūt ſcribe & phariſei ſi in ſabbatis curaret· vt ſcilicet ſi non curet· crudelitatis vel imbecillitatis· ſi curet· trāſgreſſionis vitio arguant· Vn̄ ſeq̄tur· Vt inuenirent vnde accuſarent illum· ¶ Ciril· Hic em̄ eſt mos aduerſarij· paſcit in ſe doloris morbū alioꝝ p̄conijs· Sʒ dn̄s nouit omnia· & corda rimat᷑· Vn̄ ſeq̄t᷑· Ip̄e autez ſciebat cogitationes eorum· & ait homini· qui

babebat manũ aridã· ſurge & ſta ĩ medio· Et ſur-
gens ſtetit· vt forſan incitaret ad pietatẽ crudelez
phariſeũ· & ip̃a paſſio flãmas mitigaret liuoris·
¶ Beda. Preueniẽs aũt dñs calũniã q̃ ſibi p̃para
bãt· arguit eos· q̃ p̃cepta legis male ĩterp̃tando·
etiã a bonis opib9 ſabbato eſtimabãt feriãdũ· cũ
lex a ſeruili ope· id eſt a malis abſtinere p̃cipiat ĩ
ſabbato· Vñ ſeq̃t̃· Ait aũt ad illos ih̃us. Intro-
go vos ſi licet ſabbato bñfacere an male? ¶ Ciril·
Nimis ẽ idonea q̃ſtio· nã ſi licet ĩ ſabbato benefacẽ
nec aliq̃d obſtat vt laborãtes a deo miam ↄſeq̃nt̃·
deſinas colligere aduerſus xp̃m calũniã· Si aũt
nõ licet in ſabbato benefacere. & lex ꝓhibet aĩarũ
ſalutẽ· factus es legis accuſator. Ipſam q̃ꝫ ſabbati
ſanctõnẽ ſi velim9 diſcutere· ad opus pietatis ĩtro
ductũ fuiſſe repiem9· Juſſit eñ ĩ ſabbato feriari·
vt q̃eſcat inq̃t puer tu9· & ancilla tua· bos tu9 &
q̃libet pecus tuũ· Qui vero bouis miſeret̃ & cete-
roꝝ pecoꝝ· quõ nõ miſerebit̃ hoĩs graui morbo p
plexi· Lex aũt ĩ p̃ntib9 formã p̃figurauit futuroꝝ·
in q̃b9 vtiq̃ꝫ maloꝝ ferie ſũt nõ bonoꝝ· nã licet ſe-
cularia opa cõq̃eſcãt· nõ ocioſus tñ boni opis act9
ẽ· in dei laudes req̃eſcere. ¶ Aug9· de q̃ſti euan.
Cũ aũt dñs corpus curauerit· ſic ĩtrogauit· Aĩaz
ſaluã facere an p̃dere? Vel q̃r illa miracula ꝓp̃t ſi
dẽ faciebat· vbi ſalus ẽ anime. vel q̃r ip̃a ſanatõ ma
n9 dextre ſalutẽ anime ſig̃ficabat· q̃ a bonis opib9
ceſſans· aridã q̃dãmodo dexterã hoĩe videbat̃· vel
aĩam p̃ hoĩe poſuit· ſicut dici ſolet· tot aĩe ibi fue-
rũt. ¶ Aug9. de cõ· euange. Sed pt̃ mouere quõ
mathe9 dixerit· q̃ ip̃i interrogauerũt dñm ſi licet
curare ſabbato· cũ lucas hic illos potius a dño in-
terrogatos eſſe ꝓhibeat. Itaq̃ꝫ ĩtelligẽdũ ẽ q̃ illi
p̃us interrogauerũt dñm· ſi licet ſabbato curare.
Deinde intelligẽs cogitatõnes eoꝝ. aditũ accuſan
di q̃rentiũ· cõſtituit ĩ medio eũ quẽ fuerat ſanatu-
rus. & interrogauit q̃ marcus & lucas eũ interro
gaſſe cõmemorãt· Seq̃t̃· Et circũſpectis oĩbus.
¶ Titus. Quaſi collectis oĩm oculis· q̃n etiã inci-
tata mẽte eoꝝ ad ↄſideratõnẽ negotij dixit hoĩ· Ex
tẽde manũ tuã ego tibi mãdo· q̃ creaui hoĩez· audit
aũt q̃ leſam habebat manũ· & ſan9 fit· Vñ ſeq̃t̃·
Et extẽdit & reſtituta ẽ ſanitati man9 eius· Quos
aũt oportebat ĩ miraculo ſtupere augẽt malitiam.
Vñ ſeq̃t̃· Ip̃i aũt repleti ſunt inſipiẽtia & colloq̃
bant̃ adinuicẽ· q̃d nã facerẽt de ih̃u. ¶ Orige. Et
vt narrat mathe9. exeũt· & cõſiliãt̃· vt occidant
eũ· ¶ Ciril. Cernis o phariſee opantẽ diuine ac ſu
p̃na maieſtate liberãtẽ lãguentes. & mortẽ portas
ex liuore· ¶ Beda. Homo aũt iſte hũanũ genus
ſignificat· ĩ fecũditate boni opis arefactũ. p̃ manu
in p̃mo parẽte ad pomũ extẽſa· q̃ ſanauit ĩnocẽs
man9 in cruce extenſa· & bene man9 in ſinagoga
erat arida· q̃r vbi mai9 donũ ſciẽtie· ibi trãſgreſſor
maiori ſubiacet culpe. ¶ Ambro. Audiſti igitur
verba dicentis· Extẽde manũ tuã. Cõmunis iſta
generaliſq̃ꝫ medicina ẽ. & tu q̃ putas manũ hẽre te

ſanã· caue· ne auaricia vel ſacrilegio cõtrahat̃· Ex
tende ſepi9 eã. vt p̃ximũ iuues· vt vidue p̃ſidiũ
feras· eripias iniurie quẽ vides iniuſte contumelie
ſubiacere. extende ad paupem· q̃ te obſecrat. Ex-
tende ad dñm p̃ pctĩs tuis. ſic man9 extẽditur. ſic
ſanatur. Sequitur textus

¶ Factũ ẽ aũt in illis dieb9 exijt in montẽ orare·
& erat pnoctans in orone dei. Et cũ dies fact9 eẽt
vocauit diſcipl'os ſuos. & elegit duodecim ex ip̃is
quos & apoſtolos noĩauit· Simonẽ quẽ cognoia-
uit Petrũ· & Andreã fratrẽ eius· Jacobũ & Jo-
hãnẽ· Philippũ & Bartholomeũ· Matheũ & Tho
mã. Jacobũ alphei & Simonẽ q̃ vocat̃ zelotes·
Judã iacobi & Judam ſcarioth· q̃ fuit proditor·
¶ Gloſa· Inſurgẽtib9 aduerſarijs cõtra xp̃i mira-
cula & doctrinam· Apoſtolos elegit q̃ſi defenſores
veritatis & teſtes· quoꝝ electõm orone p̃mittit·
Vñ dicit̃. Factũ ẽ aũt in illis dieb9· exijt in mõtẽ
orare· ¶ Ambro. Noli inſidiatrices apire aures·
vt putes filiũ dei q̃ſi infirmũ rogare vt impetret·
quod implere nõ poſſit· poteſtatis eñ autor· obedi
entie magiſter ad precepta virtutis ſuo nos infor-
mat exẽplo· ¶ Ciril· Scrutemur igr̃ in hijs que
xp̃us egit· q̃liter nos doceat oratõnib9 diuinis in-
ſiſtere· ſemotim ſcz & ſecreto· nemine vidente·
amota q̃ꝫ mundana ſollicitudine· vt ſurſum ad di-
uine ſpeculatõnis ĩtuitũ erigat̃ ĩtẽtõ· q̃d deſig̃t̃ ĩ
hoc q̃ ſemotĩ orabat ih̃s exiẽs ĩ mõtẽ· ¶ Ambro.
Vbiq̃ꝫ etiã ſol9 obſecrat. dei eĩ cõſiliũ hũana vota
ñ capiũt. Nec q̃ſq̃ ĩterioꝝ pt̃ eẽ p̃ticeps xp̃o· nõ aũt
oĩs q̃ orat. aſcẽdit ĩ mõtẽ· ſ3 q̃ orat a terrenis ad ſu-
piora p̃gregiẽs· ſ3 nõ ille q̃ de ſeculi diuitijs aut de
honoẽ ſollicit9 ẽ. oẽs ſublimes ĩ mõtẽ aſcẽdũt· q̃re
ĩ euãgelio· ĩuenies ſolos ĩ mõtẽ. cũ dño aſcẽdiſſe di
ſcipl'os· Spẽs aũt tibi xp̃iane dat̃. forma p̃ſcribit̃
quam debeas emulari· Cum ſequit̃. Et erat pno-
ctans in oratõne dei· Quid eñ te p̃ ſalute tua facere
oportet· q̃ñ p̃ te xp̃us ĩ oratõne pnoctat· ¶ Chri.
Et ſurge igitur tu tempore noctis· Purior eſt tũc
temporis anima· ip̃e tenebre ſilentium nimiũ poſ-
ſunt ſufficienter ad cõpunctionem perducere· Ce-
terum ſi ipſum q̃ꝫ celum inſpicias punctatum ſtel
lis quaſi infinitis luminibus· ſi conſideres q̃ qui p̃
diem ſaltant inquirianturq̃ꝫ hij· tunc nihil a mor-
tuis diſcrepant. deteſtaberis quemlibet auſum hu
manum. Hec omnia ſufficiunt ad animam erigen
dam· tunc non vexat inanis gloria· non accidia·
non concitatio occupat· non ſic ignis ferri ſeque-
ſtrat rubiginem. velut nocturna oratio eruginem
peccatorum· Quem die ſol percuſſit· nocte refri-
geratur· quemlibet rorem ſuperant nocturne la-
chrime· & contra concupiſcentiam valent· &
quemlibet timorem. ſi vero predicto rore non fo-
ueatur homo· areſcit ſub die· Quapropter licet nõ
multũ ores noctu. ſemel ora vigilãdo. & ſufficit·
oſtende q̃ nõ ſolũ ad corpus nox p̃tinet. ſed etiam
ad animam· ¶ Ambroſius. Quid autem te facere

conuenit cū vis aliqđ officiū pietatis adoriri · qn̄
xp̄us miſſurus apoſtolos p̄us orauit? Sequtur ei·
Et cū dies factus eſſet · vocauit diſcipulos ſuos &
elegit duodecim ex ip̄is. q̄s & apoſtolos noīauit.
Quos ſcʒ ad ꝓpagandū auxiliū ſalutis hūane per
terraꝝ orbē ſatores fidei deſtinauit. Simul aduer
te celeſte cōſiliū · nō ſapiētes aliquos nō diuites. n̄
nobiles · ſed piſcatores & publicanos q̄s dirige=
ret · elegit · ne diuitijs aut potentie nobilitatiſq̄ au
toritate traxiſſe aliq̄s ad ſuā grām videret · vt ve=
ritatis ratio nō diſputatōis grā p̄ualeret · ¶ Ci=
rill9 · Attende aūt maximā euāgeliſte ſedulitatē.
nō ſolum dicit electos fuiſſe ſacros apoſtolos. imo
noīatim eos enumerat · ne quiſq̄ audeat alios īſcri=
bere apoſtoloꝝ catalogo · Simonē quē ꝯgnoīauit
petrū & andreā fratrē eius ¶ Beda · Nō mō p̄mū
eū cognoīauit ſ lōge p̄us cū ab andrea adducto dr̄.
Tu vocaberis cephas. qđ īterp̄tatᷣ petr9 · Sʒ vo=
lens lucas noīa apoſtoloꝝ enumerare · cū neceſſe
hr̄et petrū dicere · breuiter voluit innuere · q̄ non
hoc antea cognoīaret · ſed ita dn̄s cognoīauerit ·
¶ Euſebius · Secūda aūt cōbinatio ē iacobi & io=
hānis · Vn̄ ſeq̄t · Jacobū & Johānē · ambos ſcʒ fi
lios zebedei · q̄ etiā piſcatores fuerūt · Poſt hos aᷣt
dicit · philippū & bartholomeū · philippū dicit io=
hānes fuiſſe de bethſayda · cōciuē andree & petri ·
Jp̄e q̄s bartholome9 vir ſimplex & expers ſciētie
mūdane & amaritudinis · Matheus vero ex hijs q̄
p̄us cēſus exigebāt · vocat9 ē · de q̄ ſubdit · Matheū
& thomā · ¶ Beda · Matheus cōpari ſuo thome in
ordine · hūilitatis cā ſe ſupponit · cū a ceteris euā=
geliſtis p̄latus ſit · Seq̄t iacobū alphei & ſimonē
q̄ vocatᷣ zelotes · ¶ Glo. Quia ſcʒ fuit de chana ga=
lilee q̄ īt p̄tatᷣ zel9 · qđ additᷣ ad drāʒ ſimonis petri
Seq̄t iudā iacobi & iudā ſcarioth q̄ fuit ꝓditor ·
¶ Aug9 · de cō · euan · Jn noīe iude iacobi lucas vi
detᷣ diſcrepare a matheo q̄ eū thadeū appellat · ſed
q̄s vnq̄ ꝓhibuit duobꝰ vel tribꝰ noībꝰ vnū hoīem
vocari? Eligitᷣ aūt iudas ꝓditor nō p imprudētiā
ſed p ꝓuidētiā · ſuſcepat q̄dē hoīs fragilitatē · & iō
nec has p̄tes recuſauit infirmitatis hūane · voluit
ab apoſtolo ſuo tradi · vt tu a ſotio ꝓditus modera
te feras · tuū erraſſe iudiciū piſſe bn̄ficiū · ¶ Beda ·
Miſtice aūt mons in quo ap̄l'os elegit · altitudineʒ
deſignat iuſticie · q̄ inſtituēdi erāt & eā p̄dicaturi
ſic & lex in mōte data fuit · ¶ Ciril · Quod ſi libet ī
terp̄tatōnē ap̄l'icoꝝ nominū ſcire. ſcito q̄ petrus dr̄
diſſoluēs vel agnoſcēs · Andreas decora potētia vl'
r̄ndēs · Jacobꝰ aūt ſupplātator doloris · Johes dn̄i
gratia · Mathe9 donat9 · Philippus os magnū vel
orificiū lampadis · Bartholome9 filius aq̄s ſuſpē
dētis · Thomas abyſſus vel geminus · Jacobꝰ al=
phei · ſupplantator greſſus vite · Judas cōfeſſio · &
ſimon obedientia. Sequitᷣ textus

¶ Et deſcendens cum illis ſtetit in loco campeſtri
& turba diſcipuloꝝ eius & multitudo copioſa ple=
bis ab omī iudea & hieruſaleʒ & maritima & tyri
& ſidonis · q̄ venerant · vt audirēt illum & ſanarētᷣ
a languoribꝰ ſuis. Et qui vexabantur a ſpiritibus
immundis curabantur · Et omnis turba querebat
eum tangere · q̄ꝛ virtus de illo exibat · & ſanabat
omnes · ¶ Ciril. Celebrata ordinatōne apoſtoloꝝ ·
pluribꝰ congregatis & de regione iudeoꝝ · nec non
a maritima tyri & ſidonis qui erant idolatre · con=
ſtituit eos totius orbis doctores · vtpote qui euo=
carent iudeos a legis ſeruitute · cultores autem
demonū ab errore gentili ad veritatis cognitōnem
Vnde dicitur · Et deſcendens de monte cum illis
ſtetit in loco campeſtri & turba diſcipuloꝝ eius ·
& multitudo copioſa plebis ab omni iudea & hie=
ruſalē & maritima · ¶ Beda · Non a proximo mari
galilee maritimam dicit · q̄ꝛ hoc non miraculi · loco
poneretᷣ · ſed a mari magno cognominatur · in quo
etiam tyrus & ſidon comprehendi poterant · de q̄bꝰ
ſequitur · Et tyri & ſidonis · Que q̄ꝛ ciuitates gen=
tium ſunt · conſulte nominatim ponuntur · vt
quanta ſit fama virtuſq̄ ſaluatoris intimetur · que
externas q̄s ad ſanitatem doctrinamq̄ capeſſendā
ciuitates accerſat · Vnde ſequitur · Qui venerant ·
vt audirent eum · ¶ Theo · Hoc eſt ad animarum
medelam & ſanarentur a languoribꝰ ſuis · hoc eſt
ad medelam eoꝝ corpoꝝ · ¶ Cirillus · Poſtq̄ aūt
ſacerdos publicauit apoſtolos · plurima ardua fe=
cit miracula · vt qui conuenerant iudei & gentiles ·
ſcirent eos decoratos eſſe a chriſto dignitate apo=
ſtolatus · & q̄ ipſe non erat ſicut vnus alioꝝ ho=
minum · magis autem deus vt verbum incarna
tum · Vnde ſequitur · Et omnis turba querebat
eum tangere · quia virtus de illo exibat & ſanabat
omnes · Neq̄ enim alienam virtutem accipiebat
chriſtus · ſed cum naturaliter eſſet deus · propriam
virtutem ſuper infirmos emittens ſanabat oīes ·
¶ Ambroſius · Aduerte autem omnia diligenter ·
quomodo & cum apoſtolis aſcendat ac deſcendat
ad turbas · Quomodo eum turba ſequitur ad ex=
celſa · Denique vbi deſcendit · inuenit infirmos in
excelſis enim infirmi eſſe non poſſunt · ¶ Beda ·
Raro hoc quoq̄ vſpiam vel turbas dominum · ad
altiora ſequi · vel quempiam debilem inuenies in
monte curari · ſed extincta febre libidinum accen=
ſaq̄ ſcientie luce pedetentim quemq̄ ad culmen
ſubire virtutum · Turba auteʒ que dominum tan
gere potuit · ſpiritus illius virtute ſanatur · vt ſup̄
leproſus domino tangente mundatur · Tactus er=
go ſaluatoris · op9 ē ſalutis · quē tāgere ē fidelitᷣ in
eū credere · a q̄ tāgi ē eius munere ſanari · Textus

¶ Et ip̄e eleuatis oculis ī diſcip̄l'os ſuos dicebat ·
Bt̄i paupes · q̄ꝛ vr̄m ē regnū dei · Bt̄i q̄ nc̄ eſuritis
qm̄ ſaturabimī · Bt̄i q̄ nc̄ fletis · qm̄ ridebitis · Bt̄i
eritis cū vos oderint hoīes · & cū ſepauerint vos · &
exprobrauerint · & eiecerint nomē vr̄m tāq̄ malū
ꝓpt̄ filiū hoīs · Gaudete ī illa die & exultate · ecce
eī merces vr̄a multa ē ī celo · Scdm̄ hoc eī faciebāt
ꝓphīs p̄res eoꝝ · ¶ Ciril · Poſt ap̄l'oꝝ ordinatōnē

ad euangelice vite nouitatem· ſaluator ſuos diſci-
pulos rectificauit· ¶ Ambro· Diuinitatis autem
prompturus oracula incipit eſſe ſublimior· & ſi in
humili ſtabat· tñ oculos eleuauit· Vñ dr̃· Et ipſe
eleuatis oculis· Quid ẽ leuare oculos· niſi interius
lumẽ apire· ¶ Beda· Et q̃uis generaliter oĩbꝰ lo
quatur· ſpecialiꝰ tñ oculos ĩ diſcipulos leuat· De
quiꝰ· n· in diſcipulos ſuos· vt hiis q̄ verbũ itenta
cordis aure pcipiũt· latius ſaporis intimi lumẽ a-
periat· ¶ Ambro· Quatuor autez tm̃ beatitudines
lucas poſuit· octo vero mathe9· ſ; ĩ iſtis octo· ille
ſũt q̃tuor· & ĩ iſtis quatuor ille octo· Hic eĩ q̃tuor
velut virtutes amplexus ẽ cardinales· ille ĩ illis
octo miſticũ ordinẽ reſerauit· ſic eĩ ſpei nr̃e octa
ua pfectio ẽ· ita octaua ſũma vtutũ ẽ· Primã aũt
btitudinẽ pauptatis vterq; euangeliſta poſuit· Or
dine· n· pma ẽ· & parens quedã vtutũ· q2 qui con-
tẽpſerit ſecularia· ipſe merebitur ſempiterna· Nec
pt quiſq; meritũ regni celeſtis adipiſci· qui mũdi
cupiditatẽ poſt ſe emergẽdi nõ habet facultatẽ· vñ
ſequiꝰ· Dicebat· Beati paupes· ¶ Ciril· In euã
gelio quidem qđ eſt ſm matheũ beatos fieri dixit
paupes ſpiritu· vt intelligam9 eſſe paupem ſpũ
habẽtẽ intellectũ modeſtũ & quodãmodo remiſſum
Vñ dicit ſaluator· Diſcite a me· q2 mitis ſum &
humilis corde· Hic aũt beatos aſſerit paupes non
addito ſpiritu· paupes appellãs diuitias cõtẽnẽtes
Decebat· n· vt cũ pnunciaturi eſſent ſalutiferi euã
gelij dogma· mẽtẽ nõ gererent cupidã· ſed pmp-
tũ affectũ hñent erga maiora· ¶ Baſili· Non aũt
oĩs quẽ pauptas pmit· beat9 ẽ· ſed q̄ xp̄i pceptũ
mundanis ptulerit opibꝰ· Plures eñ paupes ſũt
in ſubſtantia· auariſſimi tñ ſcđm affectũ· q̄s non
ſaluat pauptas· ſed affect9 damnat· Nihil· n· in-
uoluntarioꝝ beatificabile ẽ· eo q; oĩs virtus li-
bero deſignatur arbitrio· Beatus ğ paup· q̃ſi xp̄i
diſcipulus· q̄ p nobis pauptatẽ ſuſtinuit· nam ipſe
dñs quodlibet opus impleuit· qđ ad btitudinem
ducit· ſe pbens exẽplar diſcentibꝰ· ¶ Euſebi· Er
cũ celeſte regnũ· ĩ multis gradibꝰ bonoꝝ oſideret·
Prim9 gradus ſcandẽtiũ ẽ eoꝝ qui diuino intuitu
colũt pauptatẽ· tales aũt fecit eos· q̄ pmo facti ſũt
eius diſcipuli· Ob hoc in eoꝝ perſona dicit· Quia
veſtrũ ẽ regnũ dei· q̃ſi demonſtratiue hoc pferens
ad pſentes ad quos etiam oculos eleuauit· ¶ Ci-
rill9· Poſtq; igr̃ mandauit pauptatẽ colere· ea q̄
cõſequũꝰ inopiam· coronat honoribꝰ· Contingit
aũt pauptatẽ colentes· neceſſarioꝝ incurrere defe
ctũ· & vix acquirere victũ· idcirco non ſinit diſci
pulos puſillanimes ſup hoc fieri· dicẽs· Beati qui
nũc eſuritis· ideſt beati q̄ caſtigatis corpus vẽm·
& ſuituti ſubicitis· q̄ ĩ fame & ſiti verbo operã da-
tis· q2 celeſtiũ tũc gaudioꝝ habebitis vbertate p-
frui· ¶ Grego· niſſen9· Alij aũt ſic ſcđm ſenſibilẽ
eſcã diuerſificaꝰ pticipantiũ appetitus ad comeſti
biliũ ſpecies· ſic & in cibo aĩe ab hiis qđ opinabile
ab hiis aũt appetiꝰ qđ naturaliꝰ ẽ bonũ· vñ hic ſm
matheũ beatificanꝰ· q̄ iuſticiã loco cibi & pot9 re
putãt· nõ inq; pticularẽ· ſ; vniuerſalez vtutẽ· quã
q̄ eſurit beatificãdũ dicit· ¶ Beda· Aptiſſime nos
inſtruẽs nũq; nos ſatis iuſtos eſtimare debere· ſed
q̃tidianũ iuſticie ſemp amare pfectũ· ad cui9 pfe
ctã ſaturitatẽ nõ in hoc ſeculo· ſ; ĩ futuro poſſum9
puenire pſalmiſta oñdit dicẽs· Satiabor cũ mani
feſtabiꝰ gloria tua· Vñ ſequiꝰ· Quia ſaturabimi·
¶ Grego· Auidis· n· iuſticie deſideratoꝝ copiam
ſpondet· Nihil eñ eoꝝ q̄ ſm voluptatẽ in vita que-
ranꝰ· ſaciat ingrentes· Solũ aũt vtutis ſtudium
ſubſeq̄ꝰ pmiũ quod ideficiens gaudiũ inſerit aĩe·
¶ Ciril· Conſequiꝰ aũt inopiam nõ ſolũ defectus
reꝝ ad delectatões facientiũ· ſed etiam depreſſus
vultus pter meſticiã· Vñ ſequiꝰ· Beati q̄ nunc
fletis· Beatificat flentes· nõ eos qui ſimpliciter ab
oculis lachrimas emittũt· Cõmune· n· eſt hoc tam
fidelibꝰ q; infidelibꝰ ſi qđ triſtiũ accidat· Magis aũt
illos beatos aſſerit· q̄ leuẽ vitam & implicitã car-
nalibꝰ voluptatibꝰ deditã vitant· refutantes deli-
tias & pene lachrimãtes pter odium mũdanoꝝ·
¶ Criſ· Magnũ qđ vero ſm deum triſticia ẽ· &
impetrat ei penitentiã in ſalutẽ· vñ paulus cũ non
hñet ſuos defectus flere p alienis lugebat· Talis
luctus ẽ alacritatis materia· Vnde ſequiꝰ· q2 ride
bitis etenĩ ſi nihil pſumus hiis p quibꝰ flem9· tñ
pficimus nobiſmetipſis· nam qui ſic aliena deflet·
multomagis non pteribit inflebiliter ſua delicta·
Magis aũt nec facile labetur in ſcelus· nõ diſſolua
mur in hac breui vita ne ſuſpiremus in infinita·
Nõ q̃ram9 delicias a q̄bꝰ manat luctus & dolor in
inus· ſed triſtemur triſticia q̄ germinat veniam·
Eſt etiam dñm ſepi9 repire lugentẽ· ridentẽ neq;-
q̄;· ¶ Baſili· Promittit aũt flentibꝰ riſum· nõ qđ
emiſſum p mandibulas ſonũ· ſed merã & imper-
mixtã cuilibet triſticie alacritatem· ¶ Beda· Qui
ğ pter diuitias hereditatis xp̄i· pter panẽ vite
eterne· pter ſpem celeſtiũ gaudioꝝ flet9· eſuriẽ·
pauptatemq; pati deſiderat· beatus ẽ· Multo autẽ
beatior qui has virtutes inter aduerſa ſeruare nõ
trepidat· Vñ ſequiꝰ· Beati eritis· cũ vos oderint
hoĩes· Licet· n· hoĩes odiant corde nephando dile-
ctũ cor xp̄o ledere nequeũt· Seq̄ꝰ· Et cũ ſepaue-
rint vos· ſeparent & a ſinagoga expellũt· Xp̄us
inuenit· & cõfirmat· Seq̄ꝰ· Et exprobrauerint·
exprobrẽt nomẽ crucifixi· Ipſe cõmortuos ſibi cor-
reſuſcitat· & cõſedere facit in celeſtibꝰ· Sequitur·
Et eiecerint nomẽ veſtrũ tãq; malum· vbi nomẽ
xp̄ianoꝝ ſignificat q̄ a gẽtilibꝰ iudeiſq; ſepiſſime
quãtum ad ipſos memorie abraſum & ab hoĩbꝰ eſt
abiectũ· nulla exiſtente cauſa odij· niſi pter filiũ
hominis qui ſcz credentes nomẽ xp̄i· ſuũ cognomẽ
facere voluerũt· Docet ergo eos ab hoĩbꝰ iſectan-
dos· ſed vltra hoĩes eſſe beandos· Vñ ſequiꝰ· Gau
dete in illa die & exultate· ecce· n· merces veſtra
multa eſt in celo· ¶ Criſ· Multũ & paucũ men-
ſuratur dignitate proferentis· Queramus igitur

quis multã ꝓmiſit mercedẽ · ſiqdẽ ꝓpheta vel apl'?
velut homo paucũ eſſe multũ exiſtimauit · nũc aũt
dñs q̇ poſſidet phennes theſauros · opes q̃ quelibet
intellectũ traſcendũt · multã pollicit? ẽ mercedẽ ·
¶ Baſili · Rurſus magnũ aliqñ abſolutã habet in
tentõnẽ · ſic magnũ eſt celũ & magna ẽ terra · Ali-
qñ vero ad aliquid habet relatõnẽ · vt magn? equ?
& bos in cõpatõne ſimiliũ · Hic arbitror multam
fore mercedem repoſitã patientibꝰ obprobria ꝓpter
xp̃m · nõ tãq̃ comparatã ad ea q̃ penes nos ſut · ſꝫ
in ſe multã exiſtentẽ & tãq̃ a deo donatã · ¶ Da-
maſce · Jlla etiã q̃ menſurari vel numerari pñt · ter-
minate ingerũt · Quod aũt ex q̃dã excellentia omnẽ
tranſcẽdit mẽſurã & numerũ · indeterminate dicitur
magnũ & multũ · puta qñ dicimus multã eſſe dei
miſericordiã · ¶ Euſebi · Deinde muniẽs diſcipu
los ad pugnã aduerſariorũ q̃m paſſuri erãt p totũ
orbẽ p̃dicãtes ſubdit · Scd̃m hec ei faciebãt ꝓphis
p̃res eorũ · ¶ Ambro · Quia ꝓphetas iudei vſq; ad
mortẽ corporis perſecuti ſunt · ¶ Beda · Quia vera
dicẽtes ſolẽt pſecutõnem pati · Nec tñ ideo ꝓphete
antiq̇ timore pſecutõnis a veritatis p̃dicatõne defe
cerũt · ¶ Euſebi · Hoc aũt dicebat muniens diſci-
pulos ad pugnã aduerſariorũ p̃dicantes per totũ
orbẽ · ¶ Ambro · Jn hoc g̃ q̃ dicit · Bt̃i paupes ·
habes tpantiam · q̃ te a peccato abſtinet · ſeculum
calcat · illecebroſa nõ querit · Beati q̇ eſuritis · ha-
bes iuſticiã · Qui · n · eſurit · eſurienti cõpatit̃ · cõpa-
tiendo largit̃ · largiendo fit iuſtus · q̃ iuſticia eius
manet ineternũ · Beati q̇ nũc fletis · habes prudẽ-
tiã cui? ẽ flere quotidiana · & ea q̃ eterna ſunt · q̃rẽ
Beati eritis cũ vos oderint hoĩes · habes fortitudi
nem · ſed eã q̃ nõ odiũ meret̃ ex crimine · ſed pſe-
cutõnẽ patiat̃ ex fide · Hic em̃ ad paſſionis puenit̃
coronã · ſi gratiã hoĩm negligas · diuinã ſequaris ·
g̃ tempãtia cordis habet mũdiciã · iuſticia pacẽ ·
miſericordiã prudentia · manſuetudinẽ fortitudo ·
Cõnexe ſibi ſũt & cõcathenate virtutes · vt q̇ vnã
habet · plures habere videat̃ · & ſanctis vna cõpe-
tit virtus · ſed eius q̃ fuerit vberior ẽ p̃miũ · Quãta
hoſpitalitas in abraam · q̃nta humilitas · ſed quia
fide p̃ſtitit · fidei p̃ ceteris meruit p̃ncipatũ · Ergo
vnicuiq; plura p̃mia · q̃ plurima ĩcentiua virtutũ ·
ſed quo in aliquo merito copioſi? hoc etiã in p̃mio
redundantius · Sequit̃ textus

¶ Verũptamen veh vobis diuitibꝰ · q̇ habetis cõ
ſolatõnẽ veſtrã · Veh vobis q̇ ſaturati eſtis · q̃ eſu
rietis · Veh vobis q̇ ridetis nũc · q̃ lugebitis & fle
bitis · Veh cũ benedixerint vobis omnes hoĩes ·
ſcd̃m hec faciebant ꝓphis p̃res eorũ · ¶ Ciril · Pre
dicto q̃ pauptas ꝓpt̃ deũ cauſa ſit cuiuſlibꝫ boni ·
& q̃ eſurire & flere nõ vacabit mercede ſanctorũ ·
tranſfert ſermonẽ ad oppoſita · & innuit ip̃a dam-
natõnis & ſupplicij fore materiã · Vñ dr̃ · Verũ-
tamẽ veh vobis diuitibꝰ q̇ habetis cõſolatõnem ve-
ſtrã · ¶ Chri · Hec · n · dictõ veh · ſemp in ſcpturis
dr̃ hijs q̇ nõ pñt euadere a futuro ſupplitiõ · ¶ Am-
bro · Licet aũt pecuniarijs copijs multa ſunt leno-
cinia delictorũ · pleraq; tñ ſũt ĩcẽtiua v̇tutũ · quãq̃
v̇tus ſubſidia non req̇rat · & cõmẽdatior ſit collatio
paupis · q̃ diuitis liberalitas · tñ nõ eos q̇ habeant
diuitias · ſꝫ eos q̇ vti hijs neſciant · ſentẽtie celeſtis
autoritate cõdẽnat · Nã vt ille paup laudabilior ẽ ·
q̇ ꝓmpto largit̃ affectu · ita crimĩoſior diues ẽ ·
q̇ de eo cõferre gratiam deo debuit · q̃d accepit · nec
cẽſum ad cõmunẽ vſũ datũ ſine vſu abſcõdere · Nõ
cenſus igr̃ · ſed affectus in crimine ẽ · Et quamq̃
nulla pena grauior ſit q̃ ſucceſſorũ ꝓ futura cõpen-
dijs anxio timore ſeruare · tñ q̃m auaritie deſideria
cõgerendi q̃dã voluptate paſcũt̃ · q̇ cõſolatõnẽ vite
p̃ntis habuerũt · remuneratõnẽ ppetuã p̃diderunt ·
Poſſumus tñ hic diuitẽ intelligere populũ iudeorũ
vel hereticos vel certe phariſeos · qui vbertate ver
borũ & quodã ambitioſe facũdie p̃imonio delecta-
ti · ſimplicitatẽ vere fidei ſupgreſſi · theſauros in-
utiles · cõdiderũt · Seq̃t̃ · Veh vob q̇ ſaturati eſtis ·
q̃ eſurietis · ¶ Beda · Diues ille purpuratus ſatu
rabat̃ · epulãs q̃tidie ſplendide · ſꝫ dirũ veh ſuſtine
bat eſuriẽs · qñ de lazari quẽ deſpexerat digito gut
tã aque q̃rebat · ¶ Baſili · Quod aũt neceſſaria ſit
abſtinẽtie ratio · palã ẽ ex eo · q̃ apl'? eã inter fru-
ctus ſpũs enumerauit · Subiectõ · n · corporis per
nihil aliud ſic obtinet̃ · ſicut p abſtinẽtiã · q̃ ſic q̃dã
freno decet cõpeſcere iuuẽtutis feruorẽ · Eſt igitur
abſtinẽtia interemptio criminis · amotõ paſſionũ ·
vite ſpiritalis initiũ · obtundẽs in ſe illecebrarum
aculeũ · Ne aũt coincidẽtia fiat cũ inimicis dei · doc-
accipi · q̃dlibet · cũ exigit tpus · ad oñdendũ q̃ mũ-
dis oĩa mũda · Procedẽdo q̇dẽ ad neceſſaria vite ·
abſtinẽdo aũt oĩno ab hijs q̃ faciũt ad voluptatẽ ·
Attamẽ nec eãdẽ horã ſibi cũctis ſancire poſſibile ·
nec modũ nec mẽſurã · Sit aũt cõmunis itentõ nõ
expectare repletõnẽ · Replere nãq; ventrẽ · ip̃m q̃
corpus ĩutile facit erga ꝓprias opatões · ſõnolẽtũ
& ad nocumẽta diſpoſitũ · ¶ Beda · Aliter · ſi bt̃i
ſunt illi · q̇ iuſticie ſemp eſuriũt opa · infelices ecõ
tra eſtimãdi ſũt · q̇ ſibi in deſiderijs placẽtes nullã
viri boni famẽ patiũt̃ · Sequit̃ · Veh vobis q̇ ride
tis nũc · q̃ lugebitis · & flebitis · ¶ Baſili · Cum
dñs ridẽtes nũc arguat · palã eſt q̃ nũq̃ erit fideli
tpus riſus · & p̃cipue in tãta multitudine eorũ qui
ĩ pctõ moriũt̃ · p quibꝰ oportet lugere · Supflu?
aũt riſus ẽ immoderãtie ſignũ & effrenis aĩe mot? ·
ſed vſq; ad vultus iocunditatẽ exp̃mere paſſionẽ
anime nõ decet · ¶ Chriſ · Dic aũt mihi · cur cõcu
teris & defluis qui debes aſſiſtere terribili iudicio
& ponere rationem de omnibꝰ ſic opatis · ¶ Beda ·
Quia vero ip̃a peccati nutrix adulatio · ſicut oleum
flãmis · ſic in culpa ardentibꝰ ſolita eſt miniſtrare
fomentum · ſubdit · Veh cum benedixerint vobis
omnes hoĩes · ¶ Chriſ · Nõ aũt contrarium eſt q̃d
hic dicit̃ ei · quod alibi dñs dicit · Luceat lux v̄ra
corã hominibꝰ vt ſcilicet manifeſtenus bene agere
ad gloriam dei · non ad propriam · Perniciosum

em̄ q̄d eſt inanis gloria · & inde ſumit ortū iniq̄tas
atq; deſperatō · & mater maloꝝ auaricia · ꝙ ſi viam
q̄ris diuertēdi ab hoc · dirigas aſpectū ſemper ad
deū. & eſto cōtentꝰ ea q̄ apud eū ē gloria · nā ſi in
q̄libꝫ facultate doctōres eligere oportꝫ ī arbitros.
quō v̄tutis expimentū pluribꝰ credis! Nō aūt illi
q̄ p̄ oībꝰ eā nouit & dare & coronare pt̄! a q̄ ſi glo:
riā cupis · vita laudē hūanā · De nullo · n · alio ma
gis cōſueuimꝰ admirari. ꝙ̄ de reſpuēte gloriā · ꝙ ſi
nos · multomagis dn̄s oīm. Deinde illud ꝯſideres ·
ꝙ hoīm gloria celeriter deficit · q̄r p curſum tp̄is ob
liuioni tradūt̄ · Seq̄t̄ · Scd̄m hec faciebāt ꝓphis
patres eoꝝ · ¶ Beda pſeudo ꝓphete ſignificāt̄ · eo
ꝙ ad captādū vulgi fauorē · futura ꝓloqui conēt̄ ·
itaq; dn̄s ī mōte beatitudines ſolūmodo ꝓboꝝ · In
campo vero etiā veh deſcribit reproboꝝ · q̄r rudes
adhuc auditores neceſſe ē t̄roribꝰ ad bona cōpelli ·
pfectos aūt ſatis ē p̄mijs inuitari · ¶ Ambro. Et
attende ꝙ matheꝰ p̄mijs ad v̄tutē & fidē populos
ꝓuocauit. Hic aūt etiā a criminibꝰ atq; pc̄tis futu
roꝝ ſupplicioꝝ denuntiatōne deterrūt Textꝰ
¶ Sed vobis dico q̄ auditis · diligite inimicos ve:
ſtros. Benefacite hijs q̄ oderunt vos · Benedicite
maledicētibꝰ vobis. & orate ꝓ calūniantibꝰ vos · &
ei q̄ pcutit te ī maxillā · p̄be ei & alterā · & ab eo q̄
aufert tibi veſtimētum · etiā tunicā noli ꝓhibere ·
Omni petenti te tribue · & q̄ aufert q̄ tua ſunt · ne
repetas · & ꝓut vultis vt faciant vobis hoīes · &
vos facite illis ſimilit̄ · ¶ Beda. Quia dixerat ſup
quid ab inimicis pati poſſent · nunc q̄liter cū eiſdē
inimicis agere debeant · oñdit dicēs · Sed vobis di
co · q̄ auditis. ¶ Ambro. Nō otioſe plurimoꝝ fa:
ctoꝝ celeſtiū enumeratōne ꝓgreſſus · ad hūc locū
ſerius venit · vt populꝰ diuinis miraculis robora:
tus · vltra legis tramitē v̄tutum veſtigijs ꝓgredi
edoceret̄ · Deniq; inter tria maxima ſpem · fidē &
caritatē · maior ē caritas q̄ ordinat̄ · cū dr̄ · Diligite
inimicos veſtros · ¶ Baſili · inimici q̄dē ꝓpriū ē ob
eſſe · & inſidiari · Oīs igr̄ q̄ q̄litercūq; nocet ali:
cui · dr̄ inimicꝰ · ¶ Ciril. Cōueniens aūt erat huiꝰ
modi cōuerſatio doctoribꝰ ſanctis q̄ p̄dicaturi erāt
vbiq; terraꝝ ſalutarē ſermonē · quos ſi cōtingeret
velle recipe de pſeq̄ntibꝰ vindictā · omiſiſſent eos
ad cognitōnē veritatis vocare. ¶ Chriſ · Nō autē
dicit · Ne odio habeas · ſed diligas · neq; ſimpliciter
mandauit diligere · ſed etiā benefacere · Vn̄ ſeq̄t̄ ·
Benefacite hijs q̄ oderūt vos · ¶ Baſiliꝰ · Verū q̄r
homo ex corpe cōſiſtit & anima · ſcd̄m aīam q̄dem
benefacie mꝰ huiuſmōi āguētes & cōmonētes eos ·
& oīno ad cōuerſionē manuducētes · ſcd̄m corpus
aūt benefaciētes eis ī neceſſarijs victui · Seq̄uit̄ ·
Benedicite maledicētibꝰ vobis. ¶ Chriſ · Qui · n ·
pcutiūt ꝓprias aīas · digni ſūt lachrimis & fletibꝰ
nō maledictōnibꝰ. Nihil · n · deteſtabiliꝰ ē aīa ma:
ledicta · nec immūdius lingua q̄ maledictiones of:
fert · Homo es · aſpidū venena nō euomas · nec ver
taris in beluā · ē tibi datū os nō vt mordeas · ſed vt

alioꝝ vulnera ſanes · Inimicos aūt mādauit nob
annumerare gradui amicoꝝ · nō quorūcūq; ſed p̄ci
puoꝝ · p q̄bꝰ orare ſolemꝰ · Vn̄ ſeq̄t̄ · Orate ꝓ pſe
q̄ntibꝰ vos · Pleriq; aūt ecōtra pcūbentes · & frōte
ſup terrā pcucientes · & manꝰ expandētes · non ꝓ
ſuis criminibꝰ orant deū · ſed aduerſus inimicos q̄d
nihil aliud ē ꝙ̄ ſeip̄m transfodere · Cū q̄ ꝓhibuit
cōtra inimicos orare · p̄caris vt te maledicētem ini:
micis exaudiat · Quō poſſibile ē audiri q̄n ꝓuocas!
exauditurū verberādo inimicū coram rege · & ſi nō
manibꝰ · verbis tn̄ · Quid facis hō! ſtas vt veniam
impetres peccatoꝝ · & imples os amaritudine · Mi:
tigatōnū ē tp̄us orationis & gemitus · nō furoris ·
¶ Beda · Sed merito mouet̄ q̄ſtio quō in ꝓphis
inueniunt̄ multe imp̄catōnes aduerſus inimicos ·
vbi videdū ē · q̄r ꝓphete p imp̄catōnē quid eſſet fu:
turū cecinerūt · nō optātis voto · ſed ſpiritū p̄uidē:
tis · ¶ Ciril · Vetus aūt lex mandabat · non offen
dere alios · vel ſi prius fuerimus leſi · non vltra pro
portiones ledentium iras protendere · Sed pfectō
legis in chriſto eſt & in ſuis mandatis. Vnde ſe:
quitur · Et qui te percuſſerit in maxillam · prebe
ei & alterā · ¶ Ciril. Nam & medici cū calce feri:
untur ab inſanis · tunc maxime miſerentur eis · &
accingunt ſe ad eoꝝ remedia · Tu quoq; ſimilem
habeas coniecturam erga perſequentes · Ipſi nāq;
ſunt qui precipue ī firmantur · nec prius deſiſtamꝰ
ꝙ̄ totam amaritudinem euomuerint · tunc vberes
gratias aget tibi · & ipſe deus te coronabit · eo ꝙ
fratrē tuum a peſſima egritudine liberaſti · ¶ Be
da · Fere aūt cuncti contra hoc mandatum proce:
dimus & preſertim potentes vel principes non ſo
lum ſi paſſi fuerint contumelias · ſed & ſi preſtita
eis non ſit reuerentia · aduerſarios reputantes
quicūq; eos minus reueriti ſunt · ꝙ̄ ſe reputaue:
rint dignos · Eſt aūt magna infamia principis eē
promptum ad vindictam · Nam & qualiter alium
docebit nil mali ꝓ malo rependere · qui nocenti re:
tribuere ſatagit! ¶ Cirillꝰ · Vult aūt dn̄s inſuper
eſſe contemptorem reꝝ · Vnde ſequitur · Et ab eo
qui aufert tibi veſtimentum · etiā tunicā noli ꝓ:
hibere · Hec eſt em̄ virtus anime q̄ omnino auerſa
eſt a paſſione cupiditatis diuitiaꝝ · Decet · n · eum
qui pius eſt · & obliuiſci maloꝝ · vt & ea quibꝰ ca
ros amicos iuuamus · perſequentibꝰ conferamus ·
¶ Chriſ · Nō aūt dixit · fer humiliter iniuriantis
impetū · ſed procedas per ſapientiā · & vlterius te
diſponas ad patiendū · que ille cupiat facere · ſupe:
rans inſolentiā eius vbertate prudēti · vt habito
pudore in excellenti patientia tua diſcebat · Sed
dicet aliq̄s · Quō pt̄ hoc fieri cū videris deū factum
hoīem tot paſſuꝫ ꝓ te · adhuc q̄ris & dubitas quō
poſſibile ſit neq̄tijs ig̃ſcere ꝯſeruoꝝ q̄s tale paſſus
ē q̄le dn̄s tuꝰ dū ligaret̄! flagellaret̄! ſputa pferēs
mortē patiēs · Vn̄ ſeq̄t̄ · Omi aūt petenti te tribue ·
¶ Augꝰ · Nō dicit oīa petēti vt id des · q̄d iuſte &
honeſte potes · id eſt q̄d nec tibi nec alteri noceat ·

quantum sciri aut credi ab homine potest. Et cui iuste negaueris quod petit iudicanda est iusticia et aliqñ melius aliqd tribues. cū petentem iniusta correxeris. ¶ Chris. In hoc tñ peccam9 nō modo cū nō solū nō dando petentibꝫ. ſꝫ et eos increpādo Cur inqt non laborat. cur ociosus alitur. dic mihi et tu laborādo possides. ſꝫ et si laboras. ad hoc labo ras. vt vitupes aliū. ꝓpter vnicū panē et tunicam appellās cupidū. tribuas. nec cōuiticris. Cur nec tu misereris. et volētibꝫ dissuades. Si cuncti inſ dēnter erogauerim9. semper miserebimur. Quia enī abrahā cūctos recipiebat. recepit et angelos. Nā et sis homicida sit. et predo. nōne tibi dignus videtur. panis hūdi. Nō igr̄ sim9 seueri alioꝝ cen sores. ne nos qꝫ exqsite iudicemur. Seqtur. Et q aufert q tua sūt. ne repetas. ¶ Chris. A deo pci pim9 oīa. quod autē dicim9 meū et tuū. nuda tm̄ sunt vba. si nāqꝫ domū tuā asseris. emisisti vbū ca rens subsistētia rei. Nā et aer et solū et cementum creatoris sunt. Tu etiā ipe q domū destruxisti. ſꝫ et si tuus sit vsus. dubitatur. nō solū ꝓpter mortē ſꝫ etiā ꝓpter reꝝ euentus aīa tua nō possidetur a te et q pacto tue reputabuntur opes. Vult aūt deus tua fore. q tibi ꝓ fratribꝫ credita sunt. fiūt autē tua. si ꝓ alijs dispēsaueris. Sin vo tibi affluēter expenderis q sūt tua iam facta sūt aliena. Sed ꝓp ter nefandā opum cupidinē hoīes in curijs cōrix antur. Cōtra quod xp̄us dicit. Et q aufert q tua sūt ne repetas. ¶ Augus. de ver. do. in mon. Quod de veste. domo. fundo. iumento. et generaliter om ni pecunia dicit. Nō aūt xp̄ianū oportet sic possīde re huiꝰ quō equū aut argētum. huius si honestius a te regeret. qꝫ ab illo q eū tibi cupit auferre. ne scio vtꝝ quisqꝫ dicere audeat eū debere contemni. ¶ Chris. Est aūt nob insita lex naturalis ꝑ quā dinoscim9. qd sit vtus et vitiū. Vn̄ sequitur. Et prout vultis vt faciāt vobis hoīes. et vos facite illis similiter. Nō ait qcūque nō vultis vt faci ant. nec vos faciatis. Cū enī due sint vie. q ducūt ad vtutem. scilicet abstinētia mali et opatō boni. hāc ponit ꝑ istā et illā sigficās. et si q dē dixisset. vt sitis hoīes. diligite bestias. esset mandatū diffi cile. si vero hoīes diligere iussit. ad quod naturalis motiō est qm difficultatem res cōtinet. quam leo nes et lupi seruāt: in qbꝫ naturalis cognatō ami citiam cogit. ondītur igr̄ qꝫ xp̄s nihil statuit no strā trāscendens natura sed quod dudū inseruit cō scientie nostre. docet vt. ꝓpria volūtas plege sit ti bi. vt si vis bene tibi. bene facias alij. si vis vt ali us tui misereaṫ. pximi miserere. Textus

¶ Et si diligitis illos. q vos diligūt. que vobis est grā: nam et peccatores diligentes se diligunt Et si benefacitis his. q vobis benefaciunt. q vob est grā: Siqdem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuū dederitis. his a qbꝫ speratis recipe. que grā est vobis. nam et peccatores peccatoribꝫ fenerantur. vt recipiant eqlia. Verumtam̄ diligite. ini micos vros. et benefacite et mutuū date nihil inde sperātes. et erit merces vr̄a mlt̄a. et eritis filij al tissimi. qz ipe benign9 est sup ingratos et malos ¶ Estote ergo misericordes sicut et pr̄ vr̄ miseri cors ē. ¶ Chris. Dixerat dn̄s diligēdos esse ini micos. ne aūt putares hyꝑbolice esse dictuꝫ. esti mās solū ad terrorē eis dici. adijcit rōneꝫ dicēs. Et si diligitis illos q vos diligūt. q vob est grā: plu res q dē cause sūt q dilectōes ꝯstituūt. Dilectō vo spiritalis vniuersas ꝑcellit. nihil ei terrenū eā pa rit. nō vtilitas. nō bn̄ficiū. nō natura. nō tpus. ſꝫ de celo descēdit. Quid aūt miraris. si nō idiget. bn̄ ficō vt cōsistat. qn̄ nec ex casu maloꝝ puertit. pr̄ q dē passus iniurias. rūpit foedus amoris. cōiunx post iurgia viꝝ relīqt. fili9 si lōgeuū videat pr̄em gūaṫ. at paulus ibat ad lapidātes bn̄factur9 eis moyses lapidaṫ a iudeis. et orat ꝑ eis. Venere mur itaqꝫ spiritales amicicias. qz sūt insolubiles. vn̄ arguēs volētes pigrescere. Subdit. nā et pcto res diligentes se diligunt. Quasi diceret. quia vo lo vos his āplius aliquid possidere nō moneo ami cos diligere. sed etiam inimicos. Benefacientibꝫ. etiam benefacere commune est omnibꝫ. Ostendit autem se parum plus petere. qꝫ sit moris peccato rum qui benefaciunt amicis. Vnde sequitur. Et si benefacitis his qui vobis benefaciunt. que vob est gratia. siquidem et peccatores hoc faciunt. ¶ Beda. Non solum autem dilectionem vel be ne ficium peccatorum quasi infructuosā redarguit. sed etiam mutuum. Vnde sequitur. Et si mu tuum dederitis his. a quibus speratis recipere. que gratia est vobis. nam et peccatores peccato ribꝫ fenerātur. id ē mutuāt vt recipiant equalia. ¶ Ambro. In tres aūt ptes philosophia sibi vi detur diuisisse iusticiā. vnā in deū q pietas vocaṫ. alterā in parentes vl̄ reliquū gen9 hūanū. terciā in mortuos vt his exeqaꝝ iura soluāṫ. at dn̄s legis oraculū ac ꝓphecie fastigiū supgress9 i eos qꝫ q le sert. pietatis correxit officiū. cū subdit veꝝtn̄ di ligite inimicos vr̄os. ¶ Chris. In q pl9 tibi qꝫ il li cōferes. ille n diligit a cōfuo. tu vo efficieris. filis deo. ē at maxie vtutis. qn̄ nocē volētes bn̄fi tijs ꝯplectimur. vn̄ subdiṫ. et bn̄facite sicut ei for nacē successā aq ꝓiecta extīguit. sic irā rō cū leni tate. qd. n. ē aq igni. hoc est ire hūilitas. et māsue tudo Et sicut nō extīguiṫ ignis ꝑ ignem. sic nec ira ꝑ irā mitigaṫ. ¶ Gre. nisen9. Debꝫ at hō vi tare dānosā sollicitudiem. ne qrat ab iope diuitiaꝝ augmēta eris. et auri metalloꝝ sterilium exigēs fru ctū. vn̄ subdit. Et mutuū date nihil sperātes. Ma lignā foenoꝝ excogitatōneꝫ siqs appellet furtū et homicidiū. nō peccabit. Nā qd refert suffosso pari ete queqꝫ erepta possidere. ac fenoꝝ necessitate pos sidere illicita. ¶ Basi. Talis at auaricie modus tolleos merito nūcupaṫ in greco. a pariēdo. ꝓpt̄ mali fecūditatē. Aialia siqdē tractu tpis adolescūt et pariūt. ſꝫ fen9 statim cū oritur. incipit ꝓcreare

Animaliũ que citius pariunt· citius a generatõne deſiſtũt· Sed nũm? auaroꝝ cũ tpe ꝑpagat᷑· animalia trãſferentia partũ ad ꝑpos alũnos· ipa parere ceſſant. Eſ at᷑ auaroꝝ & ſupuemẽtia ꝑcreat· & pcedẽtia renouat· nõ attẽptes igr̃ mortiferã beluã. Que nãqꝫ vtilitas q̃ cauet᷑· hodierna paupeꝛies q̃ iterato irruet· augm̃tata iã meditare vñ reſtituas. vñ intãtũ m̃ltiplicabit᷑ cenſus. vt tuã p᷑tim releuet egeſtatẽ· ptim integret capitale· & inſup pariat fen?· Sed ais· Qualiter g̃ victũ acq̃rã laboꝛa. fui· tãdẽ mẽdica· Vnũquodqꝫ tolerabili? eſt fenoris mutuo. Dicis at᷑· Quodnã ẽ illud mutuũ cui ſpes retributõnis nõ heret? Cõſidera vtutem fmonis. & miraberis pietatẽ autoris. Cũ daturus es pauperi diuine caritatis intuitu· idipſuz & mutuũ ẽ & donũ. Donũ q̇dẽ ob iſperatã retributõnez· at mutuũ ob munificẽtiã dñi q̇ vice illi? reſtituit· Vñ ſeq̇t᷑. Et erit merces vr̃a multa· Non vis oĩpotentem tibi obligari ad reſtitutõnem· an quemq̃ꝫ opulentium ciuiũ ſi fideiubeat acceptas? Deũ at᷑ ꝑ paupibꝫ fideiubẽtez repudias. ¶ Chriſ. Attẽde mutui naturã mirabilem· alius recipit· & ali? obligat ſe ꝑ debitis cẽtuplũ in pñti reddẽs· in futuro v̇o vitã eternã. ¶ Ambro· Quanta miſericoꝛdie merces q̃ filijs diuine mĩe aſciſcit᷑. ſeq̇t᷑. n· Et eritis filij altiſſimi ſeq̇re igr̃ mĩam· vt merearis gr̃am. late patꝫ benig̃tas dei ſup ing̃tos pluit· malis fecũda nõ negat terra ꝓuẽt?· ſeq̇t᷑ q̃ꝛ ipẽ benign? ẽ ſup ĩg̃tos & maloſ· ¶ Beda· Vel tpalia bona largiẽdo· vl̃ celeſtia dona ſingulari gr̃a iſpirãdo· ¶ Ciril· Magnũ ẽ g̊ pconiũ pietatis· Reddit em̃ hec v̇tus nos deo cõfoꝛmes· & q̃ſi quedã ſigna ſublimis nature nr̃is ĩpmit aĩabꝫ vñ ſeq̇t᷑· Eſtote ergo miſericoꝛdes ſicut & pr̃ vr̃ miſericoꝛs eſt. ¶ Atha· Vt· ſ. aſpiciẽtes bñficia ei?· bona q̃ facim?· nõ hoĩm ſ ei? ĩtuitu faciam?· q̃tin? a deo ñ ab hoĩbꝫ pmia cõſeq̇mur·

Sequit᷑ textꝯ

¶ Nolite iudicare. & nõ iudicabimĩ. Nolite cõdẽnare· & nõ cõdẽnabimĩ. Dimittite. & dimittet᷑ vobis· Date & dabit᷑ voƀ· Mẽſurã bonã & cõfertam & coagitatã & ſupefluẽtez dabt̃ ĩ ſinũ vr̃m· eadẽ q̇ppe mẽſura q̃ mẽſi fueritis. remetiet᷑ voƀ· ¶ Ambꝛo. Addidit dñs nõ temẽ iudicãdũ· ne cui cõſci? ipẽ delicti· ĩ alteꝝ cogaris ferre ſentẽtiã· vñ dicit· Nolite iudicare. ¶ Chriſ· Nõ iudices pcedẽtes te id ẽ q̇ diſcipul? es mgr̃m pctoꝛ ĩnocẽtẽ· q̃s ñ opoꝛtet increpare. ſ monere. & caritatiue coꝛrigẽ. nec etiã iudicãdũ ẽ ĩ ĩcertis & q̃libuſcũqꝫ q̃ nec ſil̃itudinem hñt pcti· aut q̃ non ſũt g̃uia ſiue ꝓhibita. ¶ Ciril· Sedat g̊ hic peſſimã paſſionẽ nr̃aꝝ conſciẽtiaꝝ cõtẽpt? pncipiũ q̃uis em̃ deceat aliq̇s ſe circũſpicere & ſcd̃m deũ cõuerſari· hoc nõ faciũt· ſ examinãt aliena. Et ſi videãt aliq̇s ĩfirmari· tam q̃ꝫ ꝓpꝛiaꝝ paſſionũ obliti faciũt hec detractõis materiã· ¶ Chriſ· Nec facile repies quẽ ꝓ neqꝫ prẽm familias neqꝫ clauſtralẽ exptẽ hui? erroꝛis· ſũt at᷑ he diabolice tẽptatõnis ĩſidie nã q̇ ſeuere diſcutit· aliena nũq̃ꝫ ꝓpꝛioꝝ reatuũ merebit᷑ veniã· vñ ſeq̇t᷑ Et non iudicabimĩ· Sicut· n· pius & mitis repꝛimit pctoꝝ tioꝛẽ ſic ſeuerus & dirus adicit crimibꝫ ꝓpꝛis· ¶ Gꝛe· miſen?· nõ igr̃ cũ acrimonia pcipitetis ĩ fuoꝛ ſentẽtiã· ne ſil̃ia patiamĩ· vocat· n· iudiciũ aſperioꝛẽ dãnatõnem· Vñ ſeq̇t᷑· nolite cõdẽnare & nõ cõdẽnabimĩ· nõ eĩ iudiciũ cũ venia ꝓhibet. ¶ Beda· Breui at᷑ ſentẽtia cũcta q̃ de cõuerſando cũ inimicis mãdauerat· cõphẽdẽdo cõcludit dicẽs. Dimittite· & dimittet᷑· voƀ· Date· & dabit᷑ voƀ· vbi dimttẽ nos ĩiurias & dare bñficia iubet vt & noƀ pcta dimittẽt᷑· & vita det᷑ eterna· ¶ Cirillus Quod at᷑ ãplioꝛi manu recõpenſatõnẽ accipiemus a deo q̇ largiflue donat diligẽtibꝫ eũ· oñdit ſubdẽs Mẽſurã bonã & cõfertã & coagitatã & ſupefluentez dabt̃ ĩ ſinũ vr̃m· ¶ Theo· q· d· ſicut ſi farinã ſine pcitate mẽſurare velles· cõferres eã· coagitares. & ſupereffunderes habunde· ſic dominus menſuram magnam & ſupereffluentem dabit in ſinuz veſtrum· ¶ Auguſtinus· de concoꝛ· euangeliſta Dicit autem dabunt· quia per illoꝛum merita q̇bꝫ vel calicem aque frigide in nomine diſcipuli dederunt mercedem celeſtem recipere merebuntur· Sequitur· Eadem quippe menſura qua menſi fueritis remetietur vobis· ¶ Baſilius· Qua enim menſura vnuſquiſqꝫ veſtrum menſurat in bene operando· aut peccando eadem vel pꝛemia vel penas feret· ¶ Theophilus· Interrogabit autem foꝛtaſſis aliquis ſubtilius. Si enim ſupereffluenter redditur· quomodo eadem eſt menſura? Ad q̇d dicimus q̃ꝛ non dixit· In tanta menſura· remetietur vobis· in eadem· Qui enim benefecit· benefiet ei· quod eſt remetiri eadem menſura· Sed ſupereffluentem menſuram dicit· quia millies benefiet ei· ſic & in iudicando· Qui enim iudicat· & deinde iudicatur· accipit eandem menſuram· ſecundum vero q̃ꝛ ad plus diiudicatur· quia ſibi ſimilem iudicauit· ſecũdum hoc ſuperefluẽs eſt menſura· ¶ Cirillus. Hoc etiam ſoluit apoſtolus dicens· Qui parce ſeminat· hoc eſt modice & manu tenaci· parce· & metet· hoc eſt non copioſe· & qui ſeminat in benedictionibus. in benedictionibꝫ & metet hoc ẽ copioſe. Siquis autem non habet· ſi non faciat· non delinquit· In eo enim quod habet· acceptatur· non in eo quo caret·

Sequit᷑ Textus

¶ Dicebat at᷑ illis & ſimilitudinẽ· nũq̇d pt̃ cecus cecũ ducere· nonne ãbo ĩ foueã cadũt. nõ ẽ diſcipulus ſup mgr̃m· pfectus at᷑ oĩs erit· ſi ſit ſicut mgr̃ eius· Quid at᷑ vides feſtucã in oculo frãris tui· trabẽ at᷑ q̇ in oculo tuo ẽ· nõ cõſideras· Et quõ potes dicere fratri tuo. frat᷑ ſine eiciã feſtucã de oculo tuo ipẽ in oculo tuo trabẽ nõ vidẽs· hypocrita· eice pꝛimũ trabẽ de ocl̃o tuo· & tũc pſpicies vt educas feſtucã de ocl̃o frĩs tui ¶ Ciril· addidit dñs p̄dictis pabolã valde neceſſariã vñ dr̃. Dicebat at᷑ & illis ſil̃itudiẽz erãt· n· ei? diſcipl̃i futuri mũdi doctores vñ docebat eos ſcire viã cõuerſationis honeſte q̃ſi

illuſtratam mētem habētes diuino fulgore ne ceci
cecos ducerēt · & ideo ſubdit · Nūqd pt cecus cecū
ducere? nonne ambo in foueā cadūt? Et ſi cōtingat
aliqs hoc attingere · vt eqlem v̇tutem docentium
v̇tute poſſideāt · ſiſtāt in mēſura docentiū · & illoꝝ
ſeqntur veſtigia. Vn̄ ſequitur · Nō eſt diſcipulꝰ
ſup mgr̄m · perfectus aūt omnis erit ſcilicet diſci
pulus · ſi ſit ſicut mgr̄ eius · vnde & paulus dicit ·
Imitatores mei eſtote ſicut & ego xp̄i · xp̄o g̊ nō
iudicante cur tu iudicas? neqꝫ enim venit iudicare
mūdū · ſꝫ miſeri · ¶ Theo · vel aliter ſi tu aliū iu-
dicas · & ip̄e in eiſdē peccas · nonne aſſimilaris ceco
cecū ducenti · quō em̄ ille a te ducet̄ ad bonū · cū &
tu pecces? Nō eſt . n · diſciplꝰus ſup mgr̄m · Si igr̄
tu peccas · q̇ te mgr̄m & ductorem putas · vbi erit
q̇ a te diſciplinatur · & ducit̄? Perfectus enī erit
diſcipulus · ſi ſit ſicut mgr̄ eius. ¶ Beda. Vł ſen
ſus huius ſententie pendet ex ſuꝑioribꝰ · vbi dan
da elemoſina & iniuria dimittenda ꝑcipit̄ Si te
inquit ira cōtra violentū & cōtra petentem auari-
cia cecauerit · nūqd tua mēte vitiata vitium eius
curare poteris · Hic etiā mgr̄ xp̄us q̇ q̄ſi deus po-
tuit ſuas vlciſci iniurias · maluit pſecutores red-
dere mitiores · eandē neceſſe eſt · ꝙ diſcipuli q̇ puri
hoīes ſūt · regulā pfectōnis ſeqntur · ¶ Auguſ · de
cō · euan · vel ꝙ dicit · nūqd pt cecus cecū ducere ·
ideo ſubiūxit · vt nō ſperarēt a leuitis ſe acceptu-
ros mēſurā illā de q̇ dixit · dabūt in ſinū vr̄m · qm̄
decimas dabāt eis · qs cecos dixit · qꝛ euāgeliū nō
tenerēt vt illā remuneratōem p diſcipulos dn̄i po-
tius plebs inciperet iā ſperare · qs imitatores ſuos
volēs oñdere addidit · Nō eſt diſcipłus ſup mgr̄m
¶ Theo · Inducit aūt dn̄s & aliā pabolā de eo dē
ſubdēs · Quid aūt vides feſtucā id eſt modicū cri-
minis in oculo fratris tui · trabē autē que in oculo
tuo eſt · id eſt peccatū tuū maximū nō conſideras ·
¶ Beda Hoc aūt ad ſuperiorem ſenſum reſpicit ·
vbi cecū a ceco duci id ē peccātē a peccatore caſti-
gari non poſſe premonuit · Vn̄ dr̄ · Aut quō potes
dicere fratri tuo · frater ſine eiciā feſtucā de ocu-
lo tuo · ip̄e in oculo tuo trabē nō vides. ¶ Cirillus
Quaſi diceret · qui grauibꝰ obnoxiꝰ eſt peccatis q̄
trabem vocat q̄liter damnat eū q̇ pauca vel q̄nqꝫ
nil mali cōmiſit Hoc · n · feſtuca ſignficat ¶ Theo.
Cōuenit aūt hoc oībꝰ & maxime doctoribꝰ · q̇ ſub
ditoꝝ cū minima peccata puniant · ꝓpa impunita
relinquūt ꝓpter hoc eos dn̄s hypocritas vocat · q̇
ex hoc alioꝝ peccata iudicāt · vt iuſti videantur ·
vnde ſequit̄ · hypocrita eice p̄mū trabē de oculo
tuo & tūc p ſpicies vt educas feſtucā de oculo fra
tris tui · ¶ Ciril · videlicet te ip̄m p̄mū mūdū oñ-
das a magnis peccatis · cōſeqnter cōſules ꝓximo ·
modica confitenti · ¶ Baſilius · videtur · n · reuera
cognitō ſui ipſius grauiſſimum omnium · neqꝫ em̄
ſolus oculus exteriora vidēs ſuper ſe viſu non vti
tur · ſed & ipſe noſter intellectus cum alienū velo
citer coniectat peccatum · lentus eſt erga ꝓpoꝝ p

ceptōnem defectuū · Sequit̄ textus
¶ Non eſt enī arbor bona · que facit fructus ma-
los · neqꝫ arbor mala faciēs fructū bonū · vnaqueqꝫ
em̄ arbor de fructu ſuo cogſcitur · Neqꝫ eī de ſpinis
colligūt ficus · neqꝫ de rubo vindemiāt vuā · Bonꝰ
hō de bono theſauro cordis ſui profert bonū · & ma
lus hō de malo theſauro ꝓfert malū · Ex habūdā
tia em̄ cordis os loqtur · ¶ Beda · Cōtra hypocri-
tam q̄ cepat dn̄s exeqtur dicens · Nō eſt em̄ arbor
bona · q̄ facit fructus malos neqꝫ arbor mala faci-
ens fructū bonū · q · d · ſi verā & non fictā vis hr̄e
iuſticiam · que verbis oſtentas · etiam facto com-
penſa · quia & ſi ſe bonum fingat hypocrita · nō eſt
bonus · qui facit opera mala · & ſi reprehendat in
ſontem · non ideo malus eſt · qui facit opera bona ·
¶ Titus. Hoc autem audiens non ſumas inde ti-
bi fauorem inertie · naturaliter enim arbor mouet̄
tu vero libero arbitrio fungeris · Et omnis arbor
ſterilis ad aliquid ordinata eſt · tu vero factus es ·
ad opera virtutum ¶ Theophi · abbas nō g̊ peni-
tentiā ſꝫ ꝑtinatiā mali excludit · cū em̄ mala ſit nō
poteſt fructus bonos producere · in virtutem ve-
ro conuerſa fructificat · Quod autem eſt arboribꝰ
natura · hoc eſt nobis affectō · & ſi ergo arbor ma-
la non poteſt fructum bonum producere · poterit
tamen · ¶ Chriſoſtomus · Quamuis autem fructꝰ
cauſetur · ex arbore · facit tamen notitiam arboris
eo ꝙ arboris diſtinctō per fructum apparet · vnde
ſequitur · vnaqueqꝫ enim arbor de fructu ſuo cog-
noſcitur ¶ Cirillus · Sed & vita morum vniuſ-
cuiuſqꝫ erit ſignificatiua · neqꝫ enim extrinſecis ·
ornamentis & fictis humilitatibꝰ vere felicitatis ·
apprehenditur decor · ſed & ex his que aliquis ope
rat̄ · cuiꝰ rei exēplū ponēs ſubdit · neqꝫ · n · de ſpinis
colligūt ficus · ¶ Ambro · In ſpinis iſtiꝰ mūdi fi-
cus illa repiri nō pt̄ q̄ fecūdis fructibꝰ melior eſt
bone ſpes ei reſurrectōis aptat̄ · vel qꝛ vt legiſti ·
ficꝰ dedert groſſos ſuos · ꝙ ımaturꝰ & caducꝰ &
ıutilis ı ſinagoga fructꝰ añ ꝑceſſit · vel qꝛ ımatura
nr̄a vita ē ı corpe matura ı reſurrectōe · & iō ꝓcul
a nob̄ debemꝰ ſeculares ſollicitudīes abdicare que
mordēt aīmū mēteqꝫ adurt̄ · vt maturos fructꝰ cul
ture diligētis poſſimꝰ adipiſci · hoc g̊ ad mūdū &
reſurrectōez · alteꝝ ad aīmā & corpꝰ refert̄ · cum
ſubdit̄ · neqꝫ de rubo vīdemiāt vuā vł qꝛ nemo pec
catis fructū acqrit aīe ſue · q̄ ſicut vua ꝓxima ter
ris corrūpitur · in ſuꝑioribꝰ maturat̄ · vel qꝛ nemo
pt̄ domīatōz carnis euadē · niſi quē xp̄s redemerit
q̇ ſicut vua pepēdit in ligno · ¶ Beda · vel ſpinas
& rubū ſeculi curas & pūctōnes puto eſſe vicōꝝ ·
ficus v̇o & vuā nouā cōuerſationis īferuorē dile-
ctōnis · nō at̄ de ſpinis ficus neqꝫ vua de rubo colli-
git̄ · qꝛ mēs adhuc veteris hoīs cōſuetudine deꝓſſa
ſimulare pt̄ ſꝫ fructus noui hoīs ferre nō pt̄ · Sed
ſciēdū ꝙ ſicut ferax palmes ſepi inuolutus recū-
bit · portāſqꝫ fructū ſpina nō ſuū vſibꝰ ſuat huma
nis · ſic dicta vel acta maloꝝ ſi qñ proſūt bonis · nō

hoc ipi faciūt mali ſ fit de illis dei cōſilio ¶ Ciril.
Poſtq̄ aūt oñdit q̄ ex operibꝫ poteſt diſcerni hō
bonus & malus · ſicut ex fructibꝫ arbor · nūc ideʒ
oñdit per aliud ſignū dicens · Bonus hō de bono
theſauro cordis ſui profert bonum · & malus hō de
malo ꝓfert malū · ¶ Beda · Idē ē theſaurus cordꝭ
qđ radix ē arboris · Qui ergo i corde theſaurꝫ patiētie
pfectiq̄ꝫ habet amoris optimos fructus effundēs
diligit inimicū & cetera · facit q̄ ſup̄ edocuit · at q̄
theſaurꝫ neq̄ corde ſuat · cōtraria facit · ¶ Baſiliꝰ
Verbi etiā cōditō cor a q̄ ꝓceſſit · maīfeſtat · euidē
ter oñdēs diſpoſitōneʒ p̄cordiorꝫ nr̄orꝫ · vñ ſequitꝰ ·
Ex habūdātia · n · cordis os loq̄tꝰ · ¶ Chriſ · Natu
ralis em̄ cōſeq̄ntia ē vt cū intus habūdet neq̄cia ·
effluāt oretenus v̄ba neq̄ · vñ cū audieris hoiem
inhoneſta ꝓferēteʒ · nō tantā i eo putes latere ma
litiā q̄nta v̄bis exp̄mitꝰ · Sed cōiecta fonteʒ riuo
eſſē vberiorē · ¶ Beda · Per oris etiā locutōneʒ do
minꝰ vniuerſa q̄ dictu vl̄ factu vel cogitatu de cor
de ꝓferimꝰ · īſinuat · Moris em̄ ē ſcripturarꝫ verba
pro rebꝫ ponere · Sequitur textus

¶ Quid aūt vocatis me dn̄e · & non facitis · q̄ dico?
Omnis q̄ venit ad me · & audit ſmones meos · &
facit eos · Oñdā vobis cui ſimilis ſit · Similis eſt
homī edificanti domū · q̄ fodit in altum · & poſuit
fundamenta ſupra petram · Inundatōne autem fa
cta illiſum eſt flumen domui illi · & non potuit eā
mouere · fundata enim erat ſup̄ petram · Qui auteʒ
audiuit · & non fecit · ſimilis eſt homini edificanti
domum ſuam ſuper terrā ſine fundamento · in quā
illiſus eſt fluuius · & continuo cecidit · & facta eſt
ruina domus illius magna · ¶ Beda · Ne aliquis
ſibi fruſtra blandiretur ex eo q̄ dictū eſt · Ex ha
bundantia cordis os loquitur · quaſi verba ſolum
& non magis opera veri chriſtiani querantur · con
ſequenter dn̄s adiungit · Quid auteʒ vocatis me do
mine · & non facitis · que dico? quaſi dicat · quid fo
lia recte confeſſionis vos germinare iactatis · qui
nullos operis boni fructus oſtenditis · ¶ Cirillꝰ ·
Conuenit autem ſoli ſupreme omnium nature domi
natōnis & nomen & res · ¶ Athana · Nō eſt ergo
hoc verbum hominis ſed dei · oſtendentis ꝓprium
ortum a patre · dominus enim eſt qui natus eſt a
ſolo domino · non timeas autem dualitatem · non
enim ſecundum naturam ſeperantur · ¶ Cirillus ·
Que autem ſit vtilitas in mandatorum obſeruatō
ne · quodue damnum accidere poſſit ex inobedien
tia · oſtendit ſubdens · Omnis qui venit ad me · &
audit ſmones meos · & facit eos · oñdā vobꝫ cui ſi
milis ſit · Similis ē hoi edificanti domū q̄ fodit in
altū & poſuit fundamētū ſup̄ petrā · ¶ Beda petra
aūt xp̄s q̄ fodit i altū · q̄ p̄ceptis humilitatis terre
na oīa de cordibꝫ fideliū eruit · ne ꝓpter cōmodū tē
porale ſuiāt deo ¶ Baſi · ponere aūt fundamētū ſup̄
petrā hoc ē initi fidei xp̄i vt imobilis pſeuerꝫ i ad
uerſis ſiue hūanitꝰ ſiue diuinitꝰ accidāte ¶ Beda
vl̄ fundamētū domꝰ ip̄a ē intētō bone ꝯuerſatōis · q̄
perfectus verbi auditor in adimplendis xp̄i man
datis firmiter inſerit · ¶ Ambro · Vel oīm funda
mentum docet eſſe v̄tutum obedientiā celeſtiū pre
ceptorꝫ · p̄ q̄m domus hec nr̄a nō in ꝓfluuio volup
tatum · non neq̄cie ſpiritalis incurſu · non hymbre
mūdano · non hereticorꝫ poſſit nebuloſis diſputa
tōnibꝫ cōmoueri · Vñ ſequitur · Inundatione autē
facta illiſum eſt flumen domui illi · & non potuit
eam mouere · ¶ Beda · Inundatō tribꝫ modis fit
vl̄ immūdorꝫ ſpirituum · vl̄ improborꝫ hominū vl̄
ip̄a mentis aut carnis inquietudine · & quantum
ꝓpriis viribꝫ hoies fidunt · inclinantꝰ · Quantū ve
ro inuictiſſime illi petre adherēt · etiā labefactari
nequeunt · ¶ Chriſoſ · oſtēdit etiā nobis dominus ·
q̄ nullam parit fides vtilitatem · ſi feda ſit cōuer
ſatō · Vñ ſequitꝰ · Qui aūt audit · & nō facit · ſimi
lis eſt homini edificanti domum ſuā ſup̄ terrā ſine
fundamento · ¶ Beda · Domus diaboli mundus
qui in maligno poſitus eſt · quem ſuper terram edi
ficat · quia obſequentes ſibi de celis ad terrena de
trahit · ſine fundamento edificat · quia omne pec
catum fundamentum non habet · quia non ex pro
pria natura ſubſiſtit · Malum quippe ſine ſubſtan
tia eſt · quod tamen quodcumq̄ꝫ fit · in boni natura
conualeſcit · Quia vero a fundo dicitur fundamen
tum · Poſſumus etiam fundamentum pro fundo
poſitum non inconuenienter accipere · ſicut qui in
puteo mergitur · putei fundo retinetur · ſic anima
corruens quaſi in quodam fundi loco cōſiſtit · ſi ſe
in aliqua peccati menſura continet · Sed cum pec
cato in quo labitur · non poteſt eſſe contenta · dum
quotidie ad deteriora deicitur · quaſi in puteo i quo
cecidit · fundum non inuenit · quo figatur · Ingru
ente auteʒ qualibet temptatōne · & vere mali & fi
cte boni peiores fiūt · donec ad extremū ꝑpetuam ·
labantur in penam · Vnde ſequitur · In quam il
liſus eſt fluuius · & continuo cecidit · & facta eſt
ruina domus illius magna · Poteſt etiam per im
petum fluminis extremi iudicij diſcrimen intelli
gi · quando vtraq̄ꝫ domo conſummata ibunt impij ·
iſupplicium eternū · Iuſti aūt i vitā eternā · ¶ Ciril ·
vl̄ ſup terrā ſine fundamēto edificāt q̄ ſup harenā
dubietatis q̄ ſcđm opīoꝫ ē · ponūt fundamētū ſpirita
lis fabrice · qđ pauce ſtille tēptatōnū diſſiparunt ·
¶ Augꝰ · đ cō · euā · hūc aūt ſmonē dn̄i ꝓlixū ſic
exorſus ē lucas ſic & mathēꝰ · vterq̄ꝫ eī dixit bti
pauperes · deide mlt̄a q̄ ſequūtꝰ · i vtriſq̄ꝫ narratōe ſi
milia ſūt · & ad extremū ſmōis ip̄a ꝯcluſio ꝓrſus
eadē repitꝰ ſcʒ đ hoie q̄ edificat ſup̄ petrā & ſup ha
renā poſſʒ ergo facilliē credi eūdē lucas dn̄i iſt poſuiſ
ſe ſmonē · aliq̄s tñ p̄t miſiſſe ſñias q̄s mathē · poſuit
Itē alias poſuiſſe q̄s maꝫ · nō dixit niſi moueꝫ · q̄
maꝫ · i mōte dicit habitū ſmonē a dn̄o ſedēte lucas
aūt i loco cāpeſtri a dn̄o ſtāte · non tñ iſtos duos
ſermones longa tp̄is diſtantia ſepari improbabili
ter creditꝰ q̄ & añ & poſtea q̄dam ſimilia vel eadē
ābo narrarūt · quāq̄ illud poſſit · occurrere in aliq̄

excellentōri parte montis· pꝛimo cum ſolis diſci=
pulis fuiſſe dñm· quãdo ex eis illos· xij· elegit · de
inde cũ eis deſcẽdiſſe de mõte· ſcilicet de ipa mõtis·
celſitudine· in campeſtrem locũ· id eſt in aliq̃m eq̃
litatẽ q̃ in latere montis erat · & multas turbas ca
pere poterat· atq̃ ibi ſtetiſſe donec ad eũ turbe con
gregarẽtur· ac poſtea cuz ſediſſet· acceſſiſſe ꝓpin=
quius diſcipulos ſuos · atq̃ illis ceteriſq̃ turbis
pñtibꝫ vnũ habuiſſe ſmonem·

Capitulum · vij ·

Cum autẽ impleſſet om̃ia verba
ſua in aures plebis · intrauit in
capharnaũ· centurionis aũt cui=
uſdã ſeru⁹ male hñs erat mori=
turus· q̃ illi erat p̃cõſus · Et cum
audiſſet de iheſu · miſit ad eũ ſeni
oꝛes iudeoꝝ· rogãs eũ vt veniret & ſaluaret ſuum
eius· At illi cũ veniſſent ad ihm̃· rogabãt eũ ſolli=
cite dicẽtes ei q꞉ dign⁹ ẽ · vt hoc illi p̃ſtes· diligit
em̃ gentem nr̃am & ſinagogã ipe edificauit nob̃.
Jhus aũt ibat cũ illis · & cũ iam non longe eſſet a
domo miſit ad· eũ centurio amicos dicẽs· Dñe noli
vexari· nõ em̃ dign⁹ ſum vt ſub tectũ meũ intres
ꝓpter quod & me ipm̃ nõ ſum dignũ arbitrat⁹ vt
venirez ad te· ſed dic tm̃ verbo & ſanabitur puer
meus. Nã & ego hõ ſũ ſub p̃tate cõſtitutus habẽs
ſub me milites & dico huic vade & vadit · & alio
veni & venit· & ſeruo meo fac hoc· & facit· q̊ audi
to ihus miratus eſt· & cõuerſus ſeq̃ntibꝫ ſe turbis
dixit· Amen dico vobis · nec in iſrael tantã fidem
inueni· Et reuerſi qui miſſi fuerãt domũ· inuene r̃t
ſeruum qui languerat· ſanũ. ¶ Titus · Cum per
fectõribꝫ documẽtis ſuos refeciſſet diſciplos · vadit
capharnaũ ibi pꝛodigioſa opaturus· vñ dꝛ· Cum
aũt impleſſet oı̃a v̓ba ſua in aures plebis· ĩtrauit
in capharnaũ· ¶ Auguſ· de con· euan· Hic intel=
ligendum eſt q꞉ non anteq̃ꝫ hec verba terminauit
intraſſet· ſed nõ eſſe expreſſum poſt quãtũ tempo=
ris interuallũ cum iſtos ſmones terminaſſet · in=
trauerit· capharnauz· ipo quippe interuallo lepꝛo=
ſus ille mũdatus eſt · quem ſuo loco matheus in=
terponit· ¶ Ambꝛo· Pulchre aũt vbi p̃cepta cõ=
pleuit· foꝛma docetur ſuoꝝ p̃ceptoꝝ exequi· Nam
ſtatim gentilis centurionis ſuus dño curãdus of
fertur· Vñ ſequit̃· Centurionis aũt cuiuſdã ſer=
uus male hñs erat moꝛiturus· qui illi erat p̃cioſus
q̃ꝫ moꝛituꝝ· dixerit euãgeliſta nõ fefellit · moꝛitu
rus em̃ erat· niſi fuiſſet ſanatus a xp̃o· ¶ Euſebi.
Strenuus ſiquidẽ imbecillis erat iſte centurio · &
militibꝫ romanis p̃fectus· Quia v̓o ſpecialis ſuiẽs
eius domi languens iacebat· Conſiderãs q̃les ſal=
uatoꝛ erga ceteros v̓tutes agebat· ſanãdo langui=
dos· & iudicans q̃ꝫ non ſecũdũ vires humanas hec
agebantur miracula mittit ad eũ· vt ad deũ · non
habito reſpectu ad apparens oꝛganum · q̊ cũ hoibꝫ
cõuerſabatur. Vñ ſequit̃ · Et cuz audiſſet de ihu·
miſit ad eũ ſenioꝛes iudeoꝝ· rogãs eũ vt veniret·
& ſaluaret ſeruum eius· ¶ Auguſ· de con· euan·
Quõ g̊ veꝝ erit quod matheus narrat acceſſit ad
eum quidã centurio· cum ipe nõ acceſſerit· vbi di=
ligenter aduertentes intelligamus matheum nõ
deſeruiſſe vſitatum modum loquendi · Si· n· ipſa
peruentõ vſitate dicitur per alios fieri· quantoma
gis acceſſus per alios fieri poteſt. Non ergo abſur
de matheus· per alios facto acceſſu centurionis ad
dominum compendio dicere voluit ipſum potius ac
ceſſiſſe ad chꝛiſtum q̃ꝫ illos per quos verba ſua mi=
ſit· quia quo magis credidit , eo magis acceſſit·
¶ Chꝛiſoſtomus · Qualiter etiam matheus dicit·
q̃ꝫ ipſe dixit· Non ſum dignus vt intres ſub tectũ
meum· Lucas autem hic dicit · quoniam rogat·
vt veniat· Sed mihi videtur· q̃ꝫ lucas ſig̃ficat nob̃
iudaicas blanditias· Credibile enim eſt vt cũ vel
let abire centurio· retraheretur a iudeis blandien=
tibꝫ & dicentibꝫ· quia nos euntes ducemus eum·
vnde & eoꝛum pꝛeces adulatõibꝫ plene ſunt · Se
quitur· enim· At illi cum veniſſent ad iheſum· ro
gabant eum ſollicite dicẽtes · quia dignus eſt vt
hoc illi pꝛeſtes · diligit enim gentem noſtram· &
ſinagogam ipſe edificauit nobis · decebat ſiquidẽ
ipſos dicere· quoniã ipſe volebat venire & ſuppli=
care· nos autem detinuimus· calamitatem viden=
tes & cadauer quod in domo iacebat· aut pꝛeme=
re fidei eius immenſitatem · ſed nolebant ꝓpter in
uidiam fidem viri detegere · ne magnus aliquis
eſſe videretur cui pꝛeces poꝛriguntur· q̃ꝫ autẽ ma=
theus ſignificat ipſum iſraelitam non eſſe· Lucas
vero dicit· quoniam edificauit ſinagogam· nõ eſt·
contrarium· Potuit enim & iudeus non eſſe· & ſi=
nagogam conſtruxiſſe · ¶ Beda · In hoc autem
oſtendunt· quia ſicut nos eccleſiam · ſic etiam illi
ſinagogã nõ cõuentũ ſolummodo fideliũ· ſ; etiã lo
cũ q̊ cõueniebãt ſint ſoliti appellare · ¶ Euſebius
Et ſenioꝛes q̃dẽ iudeoꝝ ꝓ medicis ſũptibꝫ ad cp⁹
ſinagoge datis gr̃am poſcũt · ſ; dñs non ꝓpter hoc
ſed pꝛo maioꝛi · volens ſcilicet generare credulita=
tem in cũctis moꝛtalibꝫ p ſuã v̓tutem · ſemetipm̃
exhibuit· Vnde ſequitur · Jheſus autem ibat cuz
illis. ¶ Ambꝛoſius· Quod vtiq̃ non ideo faciebat
quia abſens curare non poterat· ſed vt foꝛmam ti=
bi daret humilitatis imitande· ad reguli filium no
luit pergere · ne videretur magis diuitijs detuliſſe
hic ipe pꝛexit · ne videretur in centurionis famu
lo cõditõnẽ deſpexiſſe ſuilẽ· cẽturio v̓o militari tu=
moꝛe depoſito reuerentiã ſumit· & ad fidẽ facilis &
ad honoꝛificẽtiã pmptus· vñ ſeq̃t̃ · Et cũ lõge eẽt
a domo · miſit ad eũ cẽturio amicos dicẽs · dñe noli
vexari · non em̃ hoĩs ſed dei poteſtate cõiecit dari
a xp̃o hominibꝫ ſanitatem · Judei quidẽ dig̃tatem
eius p̃tenderãt· Jſte v̓o indignũ ſe aſſeruit · nõ ſo
luz bñficij · ſ; etiã ſuſceptõnis dñi· non em̃ dignus
ſũ vt ſub tectũ meũ itres ¶ Chꝛiſ· Poſtq̃ꝫ em̃ libe
ratus ẽ a iudeoꝝ tedio· tũc mittit dicẽs ne putes p̃
tedio me nõ veniſſe· ſ; indignum reputauit ei domi

recipere. ¶ Ambro. Bene aũt lucas in occurſum
amicos dicit eſſe a centurione trãſmiſſos. ne pñtia
ſua. & generare domini verecundiam videretur. &
officiõ prouocaſſe. Vñ ſequitur ꝓpter quod & me=
ipm nõ ſum dignũ arbitratus. vt venirem ad te. ſ
dic tm̃ verbo. & ſanabitur puer meus. ¶ Chriſ.
Vbi attende centurionem debitam opinionem ha
bẽtem de domino. non em̃ dixit. ora ſed tantummõ
iube dubitans ne ſe humiliando renueret. ſubdit.
Nam & ego hõ ſum. ſub poteſtate conſtitutus. ha
bẽs ſub me milites. & dico huic vade. & vadit. &
alio veni & venit. & ſeruo meo fac hoc. & facit.
¶ Beda. Hominem ſe vt poteſtati vel tribuni vł
preſidis ſubditum dicit. imperare tamen minoribꝰ
vt ſubaudiatur cum multomagis qui deus ſit.
non per aduentum tm̃ corporis. ſed per angelorũ
miniſteria poſſe implere. quod vellet. repellende
enim erant vel infirmitates corporum vel fortitu=
dines contrarie. & verbo domini & miniſterijs an=
gelorum. ¶ Chriſoſtomus. Eſt autem hic notã
dum. ꝙ hoc verbum fac imperium deſignat dictũ
ſeruo. ob hoc deus cum hominem vellet creare. nõ
ait vnigenito. fac hominem. ſed faciamus homi=
nem. vt per formam conſenſus verborum declara
ret equiperantiam. Quia ergo in chriſto conſidera
bat excellentiam domini. ob hoc ait dic verbo. nam
& ego dico ſeruo meo & cetera. chriſtus autez nõ
eum reprehendit. ſed eius intentionem roborauit
Vnde ſequitur. Quo audito iheſus miratus eſt.
¶ Beda. Sed quis in illo fecerat ipſam fidem. ni
ſi ille qui admirabatur? ſed & ſi alius eam feciſſet
quid miraretur. qui preſcius erat? ꝙ ergo mira=
tur dominus. nobis mirandum eſſe ſignificat. om=
nes enim tales motus cum de deo dicuntur. non ꝑ
turbati animi ſigna ſunt. ſed docentis magiſtri.
¶ Chriſoſtomus. Vt autem liqueat tibi ꝙ domi=
nus hoc ideo dixit. vt alios inſtruat. prudenter
enim euangeliſta hoc aperiens ſubdit. Amen di=
co vobis. nec in iſrael tantam fidẽ inueni. ¶ Am=
broſius. Et quidem ſi ſic legas. Jn nullo tantam
fidem inueni in iſrael. ſimplex intellectus & faci=
lis eſt. Si vero iuxta grecos nec in iſrael tantam
fidem inueni. fides huiuſmodi etiam electoribꝰ &
deum videntibus antefertur. ¶ Beda. Non autẽ
de omnibus retro patriarchis. & ꝓphetis. ſed de
preſentis eui. loquitur hominibus. Quibus ideo
centurionis fides antefertur. quia illi legis ꝓphe=
tarumqꝫ monitis edocti. hic autem nemine docente
ſponte credidit. ¶ Ambroſius. Probatur autem
fides domini. & ſerui ſanitas roboratur. Vnde ſe=
quitur. Et reuerſi qui miſſi fuerant domum. inue=
nerunt ſeruum qui languerat. ſanum. Poteſt er
go meritum domini & famulis ſuffragari. non ſo
lum fidei merito. ſed & ſtudio diſcipline ¶ Beda.
Plenius autem hec explicat matheus. ꝙ dicente
domino centurioni. Vade ſicut credidiſti. fiat tibi.
ſanatus ſit puer ex illa hora. Sz beato luce moris

eſt que plene viderit ab alijs euangeliſtis expoſi=
ta abbreuiare. vel etiam de induſtria ꝑterire. que
vero ab eis omiſſa vel breuiter cognouerit tacta.
dilucidare ſolertius. ¶ Ambro. Miſtice aũt ſer=
uo centurionis populus natõnum qui mundane ſ
uitutis vinculis tenebatur. eger letalibꝰ paſſioni=
bus. beneficiõ domini ſanandus exꝑmitur. ¶ Be=
da. Centurio autem cuius fides iſraeli prefertur.
electos e gentibꝰ oſtendit. qui quaſi centenario mi
lite ſtipati virtutum ſpiritalium ſunt perfectione
ſublimes. Numerus enim centenarius qui de leua
trãſfertur ad dexterã in celis vite ſignificatõne po
ni conſueuit. Tales ergo pro his neceſſe eſt domi
no ſupplicent. qui adhuc ſpiritu ſeruitutis premũ
tur. Nos autem qui de gentibꝰ credimus. non ipſi
ad dominum venire poſſumus. quem in carne vi=
dere non valemus. ſed ad eum accedere debemus
per fidẽ. Seniores autem iudeoꝝ mittere. hoc eſt
ſummos eccleſie viros qui nos ad dominum pre=
ceſſerunt. ſuppliciter obſecrando patronos acqui=
rere. qui nobis teſtimonium reddẽtes ꝙ eccleſiam
edificare curemus pro noſtris peccatis intercedãt
Pulchre aũt dr̃. qꝛ iheſus nõ longe erat a domo qꝛ
ꝓpe timentes eum ſalutare ipſius. Et qui naturali
lege recte vtitur. quo bona que nouit operatur. eo
illi qui bonus eſt. aperiat. ¶ Ambroſi. Non vult
autem iheſum vexari centurio qꝛ quem iudeorum
populus crucifixit. inuiolatum ab iniuria mane=
re deſiderat ꝓplꝰus natõnũ. & qḋ ad miſterium ſpe
ctat. vidit in pectora adhuc gentiliũ nõ eſſe pene=
trabilem xp̃m. ¶ Beda. Milites aũt & ſerui q̃ cen
turioni obediunt. virtutes ſunt naturales. q̃ꝝ co=
piã mł'ti ad dñm veniẽtes deferũt ſecũ. ¶ Theo.
Vel aliter. Centurio eſt intellectus qui mł'toꝝ ĩ
militia ꝑnceps exiſtit. duz mł'tas in hac vita res
habet. Habet aũt ſuũ infirmũ. irrõnabilẽ anime
partem. iraſcibilem & concupiſcibilem dico. Et
mittit ad ihm mediatores iudeos id ẽ cõfeſſionis co
gitatões & v̾ba & cõfeſſi ſuſcipit ſuũ ſanũ. Text
¶ Et factũ eſt deinceps ibat in ciuitatem q̃ voca=
tur naym. & ibãt cũ illo diſcipuli eius & turba co
pioſa. Cũ at̃ a ꝓpinq̃ret porte ciuitatis. ecce defun
ctus efferebatur filiꝰ vnicus mr̃is ſue. & hec vi=
dua erat. & turba ciuitatis mł'ta cũ illa. Quã cũ vi
diſſet dñs. miſericordia motus ſup eã dixit illi. no=
li flere. & acceſſit & tetigit loculũ. hi aũt q̃ porta
bãt. ſteterũt. & ait adoleſcẽs tibi dico. ſurge. Et re
ſedit q̃ erat mortuꝰ. & cepit loq̃. Et dedit illũ mr̃i
ſue. Accepit at̃ omnes timor. & mag̃ficabãt deum
dicentes. qꝛ ꝓpheta magnus ſurrexit in nobis. &
qꝛ deus viſitauit plebem ſuã. Et exijt hic ſermo in
vniuerſam iudeã de illo. & ĩ om̃em circa regionẽ.
¶ Ciril. Mira dominus miris annectit. & ſup̃ qui
dem accerſitus occurrit. hic vero non vocatus ac=
cedit. Vnde dr̃. Et factũ eſt deinceps ibat in ciui
tatem q̃ vocat̃ naym. ¶ Beda. Naym eſt ciuitas
galilee in ſecũdo miliario mõtis tabor. diuino aũt

nutu multa turba dominum comitatur · vt multi eſſent tanti miraculi teſtes· Unde ſeqtur· Et ibat cum illo diſcipuli eius & turba copioſa · Greg. niſenus · reſurrectionis autem experimentum nõ ita verbis ſicut operibꝫ a ſaluatore didicimus· qui ab inferioribꝫ inchoans opus miraculi · fidem noſtram aſſuefacit ad maiora · Primo quidē in egritudine deſperata · ſerui centurionis · reſurrectõis incepit poteſtatem. poſt hec altiori poteſtate ducit homines ad fidem reſurrectionis · dum ſuſcitauit filium vidue · qui ferebatur ad monumentum · vñ ſequitur · Cum autem appropinquaret porte ciuitatis ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris ſue · Diceret. n. aliquis de puero centurionis· q moriturus non erat · vt igitur temerariam linguam compeſceret · iam defuncto iuueni chriſtum · obuiare fatetur · vnico filio vidue · Illam ſequitur· Et hec vidua erat · & turba ciuitatis multa cum illa. Erumne molem breuibꝫ verbis explicuit · Mater vidua erat & non ſperabat vlterius filios procreare. non habebat in quem aſpectum dirigeret · vice defuncti. hunc ſolũ lactauerat. ſolus aderat· alacritatis cauſa in domo quicquid mri dulce ac p̃cioſum hic ſolus extiterat. Cirillus · Miſerãda paſſio & ad fletum & lachrimas potens prouocare · Unde ſequitur · Quam cum vidiſſet dominus· miſericordia motus ſuper eam dixit illi · noli flere · Beda · quaſi diceret · deſiſte quaſi mortuum flere · quem mox viuũ reſurgere videbis · Chriſoſtomus · Iubens autem ceſſare a lachrimis · qui cõſolatur meſtos · monet nos preſentibꝫ defunctis conſolationem recipere reſurrectionem ſperantes · Tenet autem feretrum vita obuians morti · Vñ ſequitur · Et acceſſit & tetigit loculum · hi autem qui portabant · ſteterunt · Cirillus. Ideo autem non ſolo verbo peragit miraculum · ſed & feretrũ tangit · vt cognoſcas efficax eſſe ſacrum xpi corpus ad humanam ſalutem · Eſt enim corpus vite & caro verbi omnipotentis cuius habet virtutem ſicut enim ferrum · adiunctum igni perficit opus ignis · ſic poſtq̃ caro vnita eſt verbo · quod viuificat omnia · ipſa quoq; facta ē viuificatiua & mortis · Titus · Non autem ſaluator ſimilis eſt helie deflenti filium ſaraptene · nec qualis heliſeus · qui proprium corpus applicuit corpori defuncti · nec qualis eſt petrus · qui pro thabita orauit · Sed ipſe qui nõ entia velut entia vocat · qui mortuos vt viuos alloqui poteſt. Unde ſequitur · Et ait adoleſcens tibi dico ſurge · Gregori⁹ niſenus · Qui dixit adoleſcentem · florentis ſignificauit temporis horam · primam producentem lanuginem · qui paulo ante mulcebris erat maternorum oculorum aſpectui. Iam aſpirans ad tempus ſponſalium virga generis · ſucceſſionis ramus · baculus ſenectutis · Titus · Incontanter autē erectus eſt cui ſunt mandata directa · Diuina enim poteſtas eſt · irrefragabilis · nulla mora nulla oratõnũ inſtãtia

Unde ſequitur · Et reſedit · qui erat mortuus · & cepit loqui · & dedit illum matri ſue · Indicia ſunt hec vere reſurrectõis · Corpus enim examime loqui nõ poteſt · Nec reportaſſet mulier ad domum defunctũ filium inanimatum · Beda · Pulchre autem euangeliſta dominum prius miſericordia · motum eſſe ſuper matre. ac ſic filium reſuſcitare teſtatur · vt in vno nobis exemplum imitande pietatis oſtenderet · in altero fidem mirande poteſtatis aſtrueret · Unde ſequitur · Accepit autem omnes timor & magnificabant deum dicentes · quia propheta magnus ſurrexit in nobis · & quia deus viſitauit plebem ſuam · Cirillus · Hoc magnum fuit in populo inſenſibili & ingrato · Poſt modicum eni · nec prophetam nec ad vtilitatem populi pcedere ipm exiſtimauit · Neminem autem habitãtium iudeam hoc miraculum latuit · Unde ſequit Et exiit hic ſermo in vniuerſam iudeã · & in omnem circa regionem · Ambroſius. Idoneum aut eſt dicere · q ſeptem reſurrectiones ante dominicam narrantur · quarũ prima eſt filij ſaraptene · Secunda filij ſunamitis · Tercia que facta eſt in reliquijs heliſei · Quarta que facta eſt in naym · Quinta filie archiſinagogi · Sexta laſari · Septima · in chriſti paſſione · Multa nãq; corpora ſanctorum ſurrexerunt · Octaua eſt chriſti qui expers mortis remanſit vlterius in ſignum q communis reſurrectõ q morte futura eſt in octaua etate · nõ tolletur morte · ſ; indiſſolubilis permanebit · Beda. Defunctus autē qui extra portam ciuitatis multis eſt intuentibꝫ elatus · ſignificat hominem letali funere criminum ſoporatum · & anime mortem non cordis adhuc cubili tegentem · Sed ad multorum noticiam per locutõis operiſue indicium quaſi per ciuitatis hoſtia propalantem · Portam enim ciuitatis puto aliquē de ſenſibus eſſe corporalibꝫ · qui bene filius vnicus matris ſue fuiſſe perhibetur · quia vna eſt ex multis perſonis collecta mr eccleſia · viduã aũt eſſe eccleſiã oĩs aĩa q ſe dñi morte redeptã meminit · agſcit · Ambro · Hanc eni viduã pplo turba circuſeptã plus video eſſe q̃ feminã q reſurrectõem vnici adoleſcẽtis filij a pompa funeris reuocat ad vitã ſuarũ cõtemplatõne lachrimarũ · q flere phibet euʒ · cui reſurrectõ debebat · Beda · vł nouati dogma cõfunditur · q dũ penitẽtiũ mũdatõeʒ euacuare conat · matrẽ eccleſiã de natorũ ſuorũ ſpiritali extinctõne plorantem ſpe vite reddende · negat conſolari debere · Ambro · Hic aũt mortu⁹ in loculo materialibꝫ qtuor ad ſepulchrũ ferebat elementis · ſ; ſpẽ reſurgẽdi habebat · q ferebat in ligno · qd & ſi nob ante non pderat · tñ poſteaq xpus id tetigit · pficere cepit ad vitã & ē indicõ ſalutẽ pplo p crucis patibulũ refundẽdã · In ſecreto · n · iacem⁹ examines · cũ vł ignis imodice cupiditatis exeſtuat vł frigidus humor exundat · & pig qdã corpis habitudine vigor hebetat aĩmorũ · Beda · vel loculus

In quo mortuus effert̃ · male ſecura deſperati cor
poris conſcientia eſt · Qui vero ſepeliendū portāt ·
vel immunda deſideria · vel blandimenta ſunt ſocō
rum · qui domino loculum tangente ſteterunt · q̄
ſupernī formidine iudicij tacta conſcientia · carna
les ſepe voluptates & īuiſte laudātes cohercēs ad
ſe reuertitur · vocantiqꝫ ad vitam · reſpondet ſal
uatori · ¶ Ambroſius · Si ergo graue peccatum
eſt · quod penitentie tue lachrimis ipē lauare non
poſſis · fleat pro te mater eccleſia · aſſiſtat & turba
iam reſurgens a funere · & incipies alia vita loqui
timebunt omnes · vnius enim exemplo omnes cor
riguntur · Laudabunt etiam deum · qui tanta no
bis remedia vitā de mortis indulſit · ¶ Beda · vi
ſitauit autem deus plebem ſuam · non ſolum ſemel
verbum ſuum incorporando · ſꝫ ſemper in corda mit
tendo · ¶ Theophilus · Viduam etiam potes in
telligere animam virum amittentem id eſt diuinū
ſermonem · filius enim eſt intellectus qui extra ci
uitatem effertur viuencium · Loculus eius eſt ·
corpus eius quod quidam dixerunt eſſe per ſepul
chrum · Tangens autem eum dominus · eleuat ip
ſum · iuueneſcere faciens eum · qui ſurgens a pec
cato incipit loqui · & alios edocere · Non enī prius
ei crederetur · Sequit̃ textꝰ

¶ Et nuntiauerunt iohanni diſcipuli eius de om
nibꝫ his · Et cōuocauit duos diſcipulos iohannes
& miſit eos ad iheſum dicens · Tu es · qui venturꝰ
es · an alium expectamus? Cum autem veniſſent
ad eum viri · dixerunt · Iohannes baptiſta miſit
nos ad te dicens · Tu es · qui vēturus es · an aliū
expectamus? In ipſa autem hora curauit multos
a languoribꝫ · & plagis · & ſpiritibꝫ malis · & cecis
multis donauit viſum · Et reſpondens dixit illis ·
Eūtes renūtiate iohāni · q̄ audiſtis & vidiſtis · q̄
ceci vidēt · claudi ambulant · leproſi mundantur ·
ſurdi audiunt · mortui reſurgunt · pauperes euan
geliſantur · Et beatus eſt · qui non fuerit ſcandali
ſatus in me · ¶ Cirillus · Miraculum quod omnes
inhabitantes iudeam & galileam ſciuerant · refe
runt ſancto baptiſte quidā ex eius diſcipulis · vn̄
ſequitur · Et nuntiauerunt iohanni diſcipuli eius
de omnibꝫ his · ¶ Beda · Non ſimplici corde vt op
pinor · ſed inuidia ſtimulante · Nam & alibi conq̄
runtur dicentes · Rabbi · qui erat tecum trans ior
danem · ecce hic baptiſat · & omnes veniunt ad eū
¶ Chriſoſtomus · Tunc autem magis ad euꝫ eri
gimur · cuꝫ incumbit neceſſitas · Et ideo iohannes
detruſus in carcerem · quando magis diſcipuli eiꝰ
indigebant iheſu · tunc mittit eos ad chriſtum · ſe
quitur · enim · Et conuocauit duos diſcipulos io
hannes · & miſit eos ad iheſum dicens · Tu es · qui
venturus es · an alium expectamus? ¶ Beda · nō
ait · tu es · qui veniſti · ſed tu es · qui venturus es?
Et eſt ſenſus · Manda mihi · quia interficiēdꝰ ab
herode & ad inferna deſcenſurus ſum · vtrum te &
infimis debeam nuntiare qui ſuperis nuntiaui? an
hoc non cōueniat filio dei · & alium ad hec ſacramen
ta miſſurus es? ¶ Cirillus · Sed omnino reprobā
da eſt talis opinio · nūq̄ enī reperimꝰ ſacrā ſcrip
turā diſſerere · q̄ infernalibꝫ p̄nūtiauerit baptiſta
iohannes ſaluatoris aduentum · Illud & verū eſt
dicere · q̄ non ignorauit baptiſta v̄tutem miſterij
incarnatōnis vnigeniti · Vn̄ & hoc cū alijs noue
rat · q̄ illuminaturus erat in inferno manentes · cū
pro omībꝫ guſtauerit mortē tā viuis q̄ mortuis
Sed quoniā ſmo ſacre ſcripture huc q̄dē p̄dixit
v̄turū tamq̄ deū & dn̄m · alij vero miſſi ſunt ſicut
famuli āte xp̄m · ideo omniū ſaluator & dn̄s a p̄p
hetis noīabatur · qui venit · vl' qui v̄turus eſt · ſe
cūdū illud pſalmi · Benedictus qui venit in nomi
ne domini · & ī abacuc poſt modicū · qui v̄turus ē ·
veniet · & non tardabit · Igitur diuinus baptiſta
quaſi nomen accipiens a ſacra ſcriptura · miſit q̄ſ
dam diſcipulorū ſuorū queſituros an ipē ſit · qui ve
nit · vl' qui v̄turus eſt · ¶ Ambroſius · Sed quo
modo fieri poſſet · vt de quo dixerat · Ecce qui tol
lit peccatum mundi · adhuc eum dei filium eſſe nō
crederet? aut enim inſolentie eſt ei tribuere diui
na que neſcit · aut de dei filio dubitaſſe perfidie eſt
Nonnulli autem de ipō iohanne intelligunt mag
num quidem ita p̄phetam vt xp̄m agnoſceret · ſed
tamen non tamq̄ dubium ſed tamq̄ pium vatem
quem v̄turum crediderat · non credidiſſet moritu
rum · Non igitur fide · ſed pietate dubitauit · ſicut
& petrus · p̄pitius tibi eſto domine · non fiet hoc ·
¶ Cirillus · Vel ex diſpenſatōne interrogat · No
uerat enim vt p̄curſor paſſionis chriſti · miſteriū
ſed vt diſcipulis ſuis conſtet quanta ſit excellen
tia ſaluatoris · ex p̄prijs diſcipulis prudentiores
miſit · q̄s p̄cepit ſciſcitari · & viua ſaluatoris voce
conicere · ſi ipē eſt qui expectabatur vn̄ ſubditur ·
Cum aūt ad euꝫ veniſſent viri · dixerūt · iohannes
baptiſta miſit nos ad te dicens · Tu es · qui v̄tu
rus es · an aliū expectamꝰ? Sciens aūt vt deus q̄
aīmo miſiſſet eos iohannes · & cauſam aduentus
eorū · tūc tp̄is egit vberiora miracula · Vn̄ ſequit̃
In ipā autē hora curauit multos a languoribꝫ &
plagis & ſpiritibꝫ malis · & cecis multis · donauit
viſū · Nō dicit eis exp̄ſſe ego ſū · ſꝫ ducit eos magis
ad rei certitudīeꝫ vt cōgrua rōne ſumētes fidē ip
ſius reuertāt̃ ad eū · q̄ miſit eos · vn̄ nō ad v̄ba · ſꝫ
ad p̄poſitū mittētis rn̄ſum exhibuit · nā ſeq̄t̃ · Et
rn̄dēs dixit illis · Eūtes renūtiate iohāni · q̄ vidi
ſtis & audiſtis · q · d · narrate iohāni · que quidem
audiſtis p p̄phetas · cōſūmari vero vidiſtis a me ·
Ea enī tūc agebat · q̄ p̄dixerāt p̄phete eū facturū ·
de quibꝫ ſubditur · quia ceci vident · claudi ambu
lant · leproſi mundātur · ſurdi audiunt · mortui re
ſurgunt · ¶ Ambro · Plenū ſane teſtimoniū · quo
dominum p̄pheta cognoſceret · de ipſo enim fuerat
p̄phetatū · Quia dn̄s dat eſcā eſurientibꝫ erigit eli
ſos · ſoluit cōpeditos · illumīat cecos · & q̄ iſta facit
regnabat īeternū · Ergo nō humane iſta ſꝫ diuine

virtutis inſignia ſunt. Huius aũt euãgelij exem-
pla vel rara vel nulla inueniuntur. vnus thobias
oculos recepit & hec fuit angeli nõ hominis medi
cina. helias mortuũ ſuſcitauit. ipẽ tamẽ rogauit.
& fleuit. hic iuſſit. heliſeus leproſum mundari fe-
cit. nõ tamen ibi valuit p̃cepti autoritas. ſed mi-
ſterij figura. ¶ Theo. Sunt etiã hec verba eſaie
dicentis. deus ipẽ veniet. & ſaluabit nos. tũc ape-
rientur oculi cecoꝝ. & aures ſurdoꝝ patebũt. tũc
ſaliet ſicut ceruus claudus. ¶ Beda. Et qđ his
nõ minus eſt. ſubdit. Pauperes euãgeliſantur.
paupes ſcilicet ſpũ vel opibꝰ. intus illuminãt̃. vt
inter diuites & egenos. in p̃dicatõne nulla diſtan
tia ſit. hoc mgr̃i cõprobauit veritatem qñ omnis
qui apud euꝫ ſaluari poteſt eq̃lis eſt. ¶ Ambro.
Sed tñ parua adhuc iſta dominice. teſtificatõnis
exempla plenitudo fidei. crux domini. obitus. ſe-
pultura eſt. vñ addidit. Et beatus eſt. qui nõ fu-
erit ſcãdaliſatus in me. Crux em̃ etiã electis ſcã-
dalũ poſſet afferre. Sed nullũ hoc maius diuine
pſone eſt teſtimoniũ. Nihil eſt em̃ qđ magis eſſe
vltra humana videatur. q̃ꝫ totum ſe obtuliſſe pro
mũdo. ¶ Cirillus. Vel p hoc volebat oñdere q̃ꝫ q̃-
cumqꝫ verſabãtur in cordibꝰ eoꝝ. ab oculis ipẽius
effugere nequiuerũt. ipi em̃ erãt. q̇ ſcandaliſaban
tur de ipõ. ¶ Ambro. Miſtice aũt in iohanne ſup̃
diximꝰ tipum eſſe legis q̃ p̃nuntia fuit xp̃i Mittit
g̊ iohannes diſcipulos ſuos ad xp̃m. vt ſuplemen
tum ſcientie cõſeq̃mur. qꝛ plenitudo legis eſt xp̃s
Et fortaſſe iſti diſcipuli ſunt duo p̃p̃li. quoꝝ vnꝰ
ex iudeis credidit. alter ex gentibꝰ. q̇ ideo credi-
dit. qꝛ audiuit. voluerunt g̊ & iſti videre. qꝛ beati
oculi q̇ vidẽt. Cũ aũt venerint ad euãgeliũ & cog̊
uerint illuminari cecos. ambulare claudos. tũc di
cent. oculis nr̃is perſpeximꝰ. videmur em̃ nobis
vidiſſe q̃ legimꝰ. aut fortaſſe in pte q̃dam corporis
nr̃i. omnes videmur inueſtigaſſe dominice ſeriem
paſſionis. fides em̃ p paucos ad plures peruenit.
Lex g̊ xp̃m ventuꝝ annuntiat. euangelij ſcriptura
veniſſe confirmat. Sequit̃ textus

¶ Et cum diſceſſiſſent nuntij iohannis. cepit di-
cere de iohanne ad turbas. Quid exiſtis in deſer-
tum videre. arundinem vẽto moueri? Sed q̇d ex
iſtis videre hominem mollibꝰ veſtimentis indutũ?
Ecce qui in veſte p̃cioſa ſunt & in delitijs. in domi
bus regum ſunt. ſꝫ quid exiſtis videre? p̃phetam?
vtiqꝫ dico vobis. & plus q̃ꝫ p̃phetam. hic eſt de q̊
ſcriptum eſt. Ecce mitto ãgelum meũ ante faciẽ
tuã. qui preparabit viã tuã ante te. Dico em̃ vob̃
maior inter natos mulieꝝ p̃pheta. iohanne bapti
ſta non eſt. Qui aũt minor eſt in regno dei. maior
eſt illo. ¶ Cirillus. Coniecit dñs tam q̃ꝫ hominuꝫ
ſecreta cog̊ſcens aliq̊s dicturos. ſi vſqꝫ hodie ig-
rat iohannes iheſum. q̃liter euꝫ oñdebat nobis di-
cens. Ecce agnus dei. qui tollit peccatũ mũdi? vt
igr̃ ſanaret hanc paſſionem. q̇ eis acciderat. dãnũ

quod ex ſcandalo procedebat. excluſit. Vnde dr̃.
Et cum diſceſſiſſent nuntij iohannis. cepit dicere
de iohanne ad turbas. Quid exiſtis in deſertum vi
dere? arundinem vento moueri? Quaſi diceret. mi-
rati eſtis de iohãne baptiſta & pluries prexiſtis
ad eum percurrẽtes tam longa deſerti itinera. fru-
ſtra ſiquidem ſi ſic leuem. ipſum exiſtimatis. vt ſi
milis ſit arundini declinantis quocumqꝫ agitat vẽ-
tus. Talis enim eſſe videtur. ſi que cognouit. ex
leuitate ſe ignorare fatetur. ¶ Titus. Non autẽ
exiſtis in deſertum vbi nulla iocunditas. ciuitati
bus omiſſis. niſi de hoc viro curã gerẽtes. ¶ Gre-
cus. Hoc autem poſt receſſum diſcipulorum iohã
nis dominus dixit. non enim eis proferre volebat
baptiſte precomia. ne blandientis verba eſſe puta-
rẽtur. ¶ Ambroſius. Non ocioſe autem iohannis
hic perſona laudatur. qui vite amore poſthabito
iuſtitie formam nec mortis terrore mutauit. De-
ſerto enim mundus hic comparari videtur. adhuc
ſterilis adhuc incultus. in quem negat nobis do-
minus ita prodeundum. vt mente carnis inflatos
natoſqꝫ virtutis interne viros & fragilis glorie
ſecularis ſublimitate iactantes. exemplari quo-
dam & imagine nobis putemus imitandos quos
procellis huius mundi obnoxios vita mobilis in
quietat. iure arundini comparandos. ¶ Grecus.
Eſt etiam infallibile teſtimonium vite iohannis
veſtitus cum carcere. in quem detruſus nõ fuiſſet.
ſi ſciuiſſet fauere principibus. Vnde ſequitur.
Sed quid exiſtis videre? hominem mollibus ve
ſtimentis indutum? ecce qui in veſte p̃cioſa ſunt
& in delitijs. in domibus regum ſunt. mollibus
veſtimentis indutos viuentes in delitijs ſignifi-
cat. ¶ Chriſoſtomus. Mollis autem veſtis diſſol
uit rigidam animam & ſi rigidum corpus aſſu-
mat & aſperum. facile per huiuſmodi mollitiem.
delicatum reddit & fragile. Facto vero corpore
molliori neceſſe eſt & animam participare leſio-
nem. Nam vt plurimum operationes ipſius conſo
nant diſpoſitõnibꝰ corporis. ¶ Cirillus. Qualiter
ergo tanta ſedulitas religionis vt carnales paſ-
ſiones ſubijceret. ad tantam ignorantiam deueni
ret. niſi ex mentis leuitate quam non aſperitates
ſed illecebre mundane delectant. Igitur ſi velut
non colentem delitioſa iohannem imitamini. date
ei robur continentie competens. ſi vero nihil am-
plius debetur honeſte conuerſatõni. quid omiſſa re
uerentia delicatoꝝ incolam deſerti. vileqꝫ tegumẽ
& camelorum vellus miramini. ¶ Chriſoſtomus
Per vtrumqꝫ autem dictorum deſignat. q̃ꝫ Jo-
hannes nec naturaliter nec facile mobilis erat.
nec vlla voluptate flecteretur. ¶ Ambroſius. Et
q̃muis pleroſqꝫ molliores. cura veſtis effeminet
tam̃ alia videtur hic indumenta ſignificare. hu-
mana ſcꝫ corpa. q̇bꝰ aĩa nr̃a veſtit̃. ſũt aũt mollia
indumẽta delicioſi actꝰ & mores hi võ q̇bꝰ fluida

deliciis membra ſoluuntur · regni celeſtis exteriores ſunt · quos rectores mundi huius atque tenebrarum ceperunt · hi ſunt ei reges qui dominantur ſuorum operum emulos · Cirillus · Sed forte inconueniens eſt circa hoc excuſare iohannem · fatemini enim eum immitabilem eſſe · vnde ſubdit · ſed quid exiſtis videre prophetam? vtique dico vobis plusquam prophetam prophete namque predicabant venturum · Hic autem non ſolum venturum predicauit · ſed et preſentem indicauit dicens · ecce agnus dei · Ambroſius · Maior ſane propheta · in quo finis eſt prophetarum quia multi cupierunt videre quem iſte conſpexit · quem iſte baptiſauit · Cirillus · Cum igitur et a loco et a veſtibus et ex concurſu hominum morem eius deſcripſerit · introducit prophete teſtimonium dicens · Hic eſt de quo ſcriptum eſt · ſcilicet in malachia · Ecce mitto angelum meum · Titus · Angelum appellat hominem · non quia natura eſſet angelus · homo enim naturaliter erat · ſed quia opus angeli exercebat nuntiando xpi aduentum · Grecus · Quod autem ſubdit · Ante faciem tuam · propinquitatem deſignat · apparuit enim hominibus prope xpi aduentum · Qua propter et plusquam prophetam ipſum eſſe exiſtimandum eſt · Nam et hi qui in militiis collaterales ſunt regibus digniores et familiariores ſunt · Ambroſius · Viam autem domino non ſolum naſcendi ſecundum carnem ordine · fideique nuntio · ſed etiam precurſu quodam parauit paſſionis · vnde ſequitur · qui preparabit viam tuam ante te · Ambroſius · Si autem et xpus propheta · quomodo maior hic omnibus · ſed inter mulieres non virginis natos · maior enim his fuit · quibus equalis poterat eſſe ſorte naſcendi · vnde ſequitur · Dico enim vobis maior inter natos mulierum propheta iohanne baptiſta non eſt · Chriſoſtomus · Sufficit quidem domini vox prebens teſtimonium preeminentie iohannis inter homines · reperiet autem · qui vult et rei veritatem conſonam · ſi menſam eius conſiderauerit · ſi vitam · ſi mentis excellentiam · velut enim qui celitus deſcendiſſet · degebat in terra fere nullam gerens curam de corpore intellectualiter erectus in celum · et ſoli deo coniunctus · de nullo mundanorum ſollicitus · ſermo ſeuerus et lenis · nam cum populo iudeorum viriliter et feruenter · cum rege audacter cum propriis diſcipulis leniter conferebat · Nil fruſtra vel leuiter · ſed omnia conuenienter agebat · Iſidorus abbas · maior etiam inter natos mulierum iohannes · eo quod ab ipſo matris vtero prophetauit · et poſitus in tenebris lumen quod iam venerat non ignorauit · Ambroſius · Denique eo vſque cum dei filio non poterit · iohannis eſſe vlla collatio vt et infra angelos eſtimetur · vnde ſequitur · Qui autem minor eſt in regno dei · maior eſt illo · Beda · Hec ſententia duobus modis poteſt intelligi · aut enim regnum dei appellauit · quod nondum accepimus · in quo ſunt angeli · et quilibet in eo minor · maior eſt quolibet iuſto portante corpus · quod aggrauat animam · aut ſi regnum dei intelligi voluit huius temporis eccleſiam · ſeipſum dominus ſignificauit quod naſcendi tempore minor erat iohanne · maior autem diuinitatis autoritate et poteſtate dominica proinde ſecundum primam expoſitionem ita diſtinguitur · Qui autem minor eſt in regno dei · ac deinde ſubinfertur · maior eſt illo · ſecundum poſteriorem vero ita · Qui autem minor eſt · ac deinde ſubinfertur · in regno dei maior eſt illo · Chriſoſtomus · Vt enim copia laudum iohannis occaſionem iudeis non daret preferendi iohannem chriſto hoc ſubdidit · Ne autem putes · quod comparatiue ſe dixerit maiorem iohanne · Ambroſius · Alia enim eſt iſta natura · nec cum humanis generationibus comparanda · Non poteſt enim homini cum deo vlla eſſe collatio · Cirillus · Miſtice autem cum iohannis prerogatiuam oſtendit · inter natos mulierum · ponit ex oppoſito aliquid maius eo ſcilicet qui per ſpiritumſanctum natus eſt filius dei · regnum enim donum dei ſpiritus eſt · Quamuis ergo ſecundum operationem et ſanctitatem · minores ſumus his qui legis miſterium ſunt aſſecuti · quos iohannes ſignificat · tamen maiora per xpm attigimus participes facti diuine nature · Textus

Et omnis populus audiens et publicani iuſtificauerunt deum baptiſati baptiſmo iohannis · pharisei autem et legiſperiti conſilium dei ſpreuerunt in ſemetipſis · non baptiſati ab eo · Cui ergo ſimiles dicam homines generationis huius et cui ſimiles ſunt · pueris ſedentibus in foro · et loquentibus ad inuicem et dicentibus · Cantauimus vobis tibiis · et non ſaltaſtis · Lamentauimus et non ploraſtis venit enim iohannes baptiſta neque manducans panem neque bibens vinum · et dicitis demonium habet · venit filius hominis manducans et bibens et dicitis · Ecce homo deuorator et bibens vinum · amicus publicanorum et peccatorum · et iuſtificata eſt ſapientia ab omnibus filiis ſuis · Chriſoſtomus · Premiſſa commendatione Iohannis · magnum phariſeorum et legiſperitorum prodidit crimen · Qui nec poſt publicanos baptiſma iohannis acceperunt · Vnde dicitur · Et omnis populus audiens et publicani iuſtificauerunt · deum baptiſati baptiſmo Iohannis · Ambroſius · Iuſtificatur deus per baptiſmum · dum ſe homines peccata propria confitendo iuſtificant · Qui enim peccat et confitetur deo peccatum · iuſtificat deum · credens ei vincenti · ab eoque gratiam ſperans · In baptiſmate igitur iuſtificatur deus in quo eſt et confeſſio et venia peccatorum · Euſebius · Quia etiam crediderunt · iuſtificauerunt deum · apparuit enim eis iuſtus in omnibus que fecit · pharisei autem repellendo iohannem tanquam inobedientes · non conſonabant prophete dicenti · vt iuſtificeris in ſermonibus tuis · Vnde ſequitur · pharisei autem et legiſperiti conſilium dei ſpreuerunt · in ſemetipſis non baptiſati ab eo · Beda · hec verba ſiue ex perſona euangeliſte ſiue ex perſona ſaluatoris vt quibuſdam placet · dicta ſunt quod at

dicit in ſemetipſis · vel contra ſemetipſos ſignifi-
cat · quia qui gratiam dei reſpuit · contra ſemetipſū
facit · vel ad ſemetipſos miſſum dei conſilium ſtulti
& ingrati vituperantur noluiſſe recipere · Conſiliū
ergo eſt dei ꝙ per paſſionem & mortem chriſti ſal-
uare decreuit · quod phariſei & legiſperiti ſpreuerūt
¶ Ambroſius · Non condemnamus ergo ſicut pha
riſei conſilium dei · quod eſt in iohannis baptiſte ·
hoc eſt conſilium quod magni conſilij angelus rep
perit · Iohannis conſilium nemo contemnit · dei cō-
ſilium quis refutet · ¶ Cirillꝰ · Erat autem quidā
modus ludendi talis conſuetus apud filios iudeo-
rum · bipertiebatur puerorum caterua · qui rerum
preſentis vite deridentes repentinam tranſmuta-
tionem · hi quidem canebant · hi vero merebant · ſed
nec gaudentibus congaudebant merentes · nec qui
gaudebant conformabant ſe flentibus · deinde argu
ebāt ſe inuicem improperantes incōpaſſionis ma-
litiam · tale quid paſſam fuiſſe iudeorum plebē vna
cum principibus chriſtus innuebat · inde ex perſo-
na chriſti ſubditur · Cui ergo dicam ſimiles homi-
nes generationis huius & cui ſimiles ſunt · Simi-
les ſunt pueris ſedentibus in foro · & loquentibus
adinuicem & dicētibꝫ · Cantauimus vobis tibijs &
non ſaltaſtis · lamentauimus · & non ploraſtis ·
¶ Beda · Generatio iudeorum comparatur pueris ·
quia doctores olim prophetas habebant · de quibus
dicitur · Ex ore infantium & lactentium perfeciſti
laudē · ¶ Ambroſius · Cantauerunt autem prophe
te ſpiritalibus modulis publice ſalutis oracula re-
ſultantes · fleuerunt threnis flebilibꝫ iudeorum du
ra corda mulcentes · Hoc canticum non in foro · nō
in plateis canebatur · ſed in hieruſalem · ipſa eſt ei
dominicum forum · in quo preceptorum celeſtium
iura conduntur · Canticum autem & lamento nil
aliud eſt · ꝙ exceſſus · hoc quidem gaudij · illud ve-
ro meroris · Reſonat autem quedam conſona melo
dia ex organo muſico · ſecundum quam dum homo
pede & motu conſono corporis commouetur · intrin-
ſecam · diſpoſitionem manifeſtat · & ideo dicit · La-
men · & cetera · ¶ Auguſtinus · de queſtionibꝫ euan
geliſtarum · Hec autem pertinent ad iohannem &
chriſtum · ꝙ enim dicit · Lamentauimus · & nō plo
raſtis · ad iohānem pertinet cuiꝰ abſtinētia a cibis
& potu luctum penitentie ſignificabat · vnde expo-
nendo ſubdit · venit enim iohānes baptiſta neqꝫ mā
ducās panē · neqꝫ bibēs vinū · & dicitis · demoniū hꝫ
¶ Cirillus · Preſummunt criminari virum q̄libꝫ
admiratione dignum · demoniū habere · dicunt mor
tificātē legem peccati q̄ latꝫ in mēbris · ¶ Aug · de
que · euāgeliſtarꝫ · Quod autem dixerat · cantauimꝰ
tibijs · & non ſaltaſtis · ad ipſum dominum perti-
net · q̄ vtēdo de ceteris cibꝫ & potu · letitiam regni ſi
gnificabat · Vnde ſequitur · venit filius hominis
manducans & bibens · & dicitis · Ecce homo deuo-
rator & bibens vinū · ¶ Titus · Noluit enī chriſtꝰ
abſtinere ab huiuſmoi cibis ne occaſiōꝫ daret here

ticis · qui dicunt creaturas eſſe malas & vituperāt
carnes & vinum · ¶ Cirillus · Vbi autem potue-
runt oſtendere dominum voratorem · inuenitur ei
chriſtus vbiqꝫ reprimere immoderantiam & ad mo
deſtiam ducens · Conuerſabatur autem cum publi
canis & peccatoribus · vnde contra eum dicebant ·
Amicus publicanorum & peccatorum · cum tamē
nullatenus ipſe poſſet in peccatum incidere · ſed ecō
tra fiebat eis cauſa ſalutis · non enim coinquinatur
ſol radians ſuper totam terram & frequēter ſuper-
ueniens immundis corporibus · Nec ſol iuſtitie lede
tur conuerſando cum prauis · Nemo autem conetur
comparare propriam menſuram dignitatibꝫ chri-
ſti · ſed quilibet propriam fragilitatem conſiderās
vitet conſortia talium · Praua nāqꝫ colloquia mo-
res corrumpunt bonos · Sequitur · Et iuſtificata
eſt ſapientia ab omnibus filijs ſuis · ¶ Ambroſiꝰ
Sapientia dei filius eſt per naturam non per pro-
fectum que iuſtificatur per baptiſma in eo ꝙ non
per contumatiam refutatur · ſed per iuſtitiā dei mu-
nus agnoſcitur · In eo ergo iuſtificatio dei eſt · ſi n̄
ad indignos & obnoxios · ſed per innocentes per
ablutionem ſanctos & iuſtos videatur ſua munera
tranſtuliſſe · ¶ Chriſoſtomus · Filios autem ſapi-
entie dicit ſapientes · Conſueuit enim ſcriptura ma
los magis ex peccato q̄ꝫ ex noīe iudicare · Bonos
autem filios appellare informantis eos virtutis ·
¶ Ambroſius · Bene autem dicit ab omnibus ·
quia circa omnes iuſtitia reſeruatur · vt ſuſceptio fi
at fidelium & eiectio perfidorum · ¶ Auguſtinus ·
de queſtionibus euangeliſtarum · Vel dicit · Iuſti
ficata eſt ſapientia ab omnibus filijs ſuis · oſten-
dit filios ſapientie intelligere · nec ī abſtinendo nec
ī māducādo eē iuſtitiā · ſꝫ ī eq̄nimitate tolerādi ino
piā · n̄ enī vſus ſꝫ cōcupiſcētia reprehēdēda ē · dūmō
congruas in generibꝫ alimentoꝝ his cū quibꝫ tibi
viuendum eſt · Sequitur textus
¶ Rogabat autem eum quidam phariſeꝰ · vt man
ducaret cum illo · Et ingreſſus domum phariſei di
ſcubuit · Et ecce mulier que erat in ciuitate pecca-
trix · vt cognouit ꝙ iheſus accubuit in domo phari
ſei · attulit alabaſtrum vnguēti · & ſtās retro ſecꝰ
pedes eius lachrimis cepit rigare pedes eius · & ca-
pillis capitis ſuis tergebat · & oſculabat̄ · ſui pedes
eiꝰ · & vnguēto vngebat · Videns autem phariſeꝰ q̄
vocauerat eum · ait intra ſe dicens · Hic ſi eſſet pro-
pheta · ſciret vtiqꝫ que & qualis eēt mulier · que tā-
git eum quia peccatrix eſt · Et reſpondens iheſus
dixit ad illum · Simon · habeo tibi aliquid dicere ·
At ille ait magiſter dic · Duo debitores erant cui-
dam feneratori · vnus debebat denarios quīgentos
& alius quinquaginta · Non habentibus autē illis
vnde redderent · donauit vtriſqꝫ · Quis ergo eū plus
diligit ? Reſpondens ſimon dixit · Eſtimo quia is
cui plus donauit · At ille dixit ei · Recte iudicaſti ·
Et cōuerſus ad mulierem dixit ſimoni · Vides hāc
mulierē ? itraui ī domū tuā · Aquā pedibꝫ meis non

dediſti. Hec autem lachrimis rigauit pedes meos.
& capillis ſuis terſit. Oſculum mihi non dediſti.
hec autem ex quo intraui. non ceſſauit oſculari pe-
des meos. oleo caput meum non vnxiſti. hec autē
vnguento vnxit pedes meos. propter quod tibi di
co. remittuntur ei peccata multa. quoniam dilexit
multum. Cui autem minus dimittitur. minus dili
git. Dixit autem ad illam. Remittuntur tibi pec
cata. Et ceperunt. qui ſimul accumbebant. dicere
intra ſe. quis eſt hic qui etiam peccata dimittit?
Dixit autem ad mulierem fides tua te ſaluā fecit.
Vade in pace. ¶ Beda. Quia ſuperius dictum fue-
rat. Et omnis populus audiens & publicani iuſti-
ficauerunt deum baptizati baptiſmate iohannis.
Idem euangeliſta que verbis propoſuerat etiam
factis aſtruit. iuſtificatam ſcilicet ſapientiam a iu
ſtis & penitentibus dicens. Rogabat autem illū
quidam phariſeus vt manducaret cū illo. ¶ Gre-
goriꝰ. in ſenus. Hec conſcripito quendam vtilem
intellectum ſapit. Sunt enim pleriq; eorum qui
ſe iuſtificant inflati ſuſpitione vani ſenſus. priuſ-
ꝙ veniat verum iuditium. ſeparantes ſeipſos velut
agnos ab hedis. nec tecto nec eſcis cum pleriſq; cō-
municare volent. exabominantes omnes quicumq;
non extremum ſed medium tenent callem in vita.
Lucas ergo plus medicus animarum ꝙ corporū.
oſtendit ipſum deum & ſaluatorem noſtrum pꝛiſſi
me alios viſitantem. Vnde ſequitur. Et ingreſſus
domum phariſei diſcubuit. Nō vt aliquid de victis
eius ſortiať ſed vt impertiať de iuſtitia propria.
¶ Cirillus. Mulier autem inhoneſte vite. prom-
ens autem fidelem affectum. venit ad chriſtū qua
ſi potentem veniam commiſſorum largiri. Sequi-
tur enim. Et ecce mulier que erat in ciuitate pecca
trix. vt cognouit quod iheſus accubuit ī domo pha
riſei. attulit alabaſtrum vnguenti. ¶ Beda. Ala-
baſtrum eſt genus marmoris candidi variis colo
ribꝰ intercincti. qđ ad vaſa vnguētaria cauari ſolet.
eo ꝙ optime ſeruare incorrupta dicatur. ¶ Grego
rius. in homelia. Quia enim hec mulier turpitudi-
nis ſue maculas aſpexit. lauanda ad fontem miſeri
cordie cucurrit. conuiuantes non erubuit. Nā quia
ſemetipſam grauiter erubeſcebat intus. nihil eſſe
credidit ꝙ verecūdaretur foris. Diſcite quo dolo-
re ardet. que flere & inter epulas non erubeſcit.
¶ Gregorius. in ſenus. Indignitatem autem ſuā
oſtendens ſtabat poſt tergum deiectis luminibus
& effuſa coma pedes amplectens. lachrimiſq; eius
perfundēs. rebus triſtem animum oſtendebat. ve-
niam implorans. Sequiť enim. Et ſtās retro ſecꝰ
pedes eiꝰ. lachrimis cepit rigare pedes eiꝰ. ¶ Gre
goriꝰ. ī home. Oculis eī terrena cupierat. ſed hos iā
per penitentiā conterens flebat. Capillos ad compo
ſitionem vultus exhibuerat ſed iam capillis lachri
mas tergebat. Vnde ſequitur. Et capillis capitis
ſui tergebat. ore ſuperba dixerat. ſed pedes domini
oſculans. hoc in redemptoris ſui veſtigia figebat.
Vnde ſequitur. Et oſculabatur pedes eius. vngu-
entum ſibi pro odore ſue carnis exhibuit. Quod er
go ſibi turpiter exhibuerat. hoc iam deo laudabiliť
offerebat. Vnde ſequitur. Et vnguento vngebat
Quot ergo in ſe habuit oblectamenta. tot de ſe iue
nit holocauſta. Conuertit ad virtutum numerum.
numerum criminum. vt totum deo ſeruiret in pa-
tientia. quicquid ex ſe deum contempſerat in cul-
pa. Sic igitur meretrix effecta eſt honeſtior vir
ginibus. Poſtꝙ enim accenſa eſt penitentia. exar
ſit ī chriſti amorem & hec quidem que dicta ſunt.
agebantur exterius. Que vero reuoluebat eius in
tentio multo feruentiora his erant. que ſolus deus
inſpitiebat. ¶ Gregorius. in homelia. Hec autem
phariſeꝰ intuens deſpicit. & non ſolum venientem
peccatricem mulierem. ſed etiam ſuſcipientem do-
minum reprehendit. videns autem phariſeus qui
vocauerat eum. ait ītra ſe dicens. Si hic eſſet pro
pheta. ſciret vtiq; que & qualis mulier eſt. que tā
git eum. ecce phariſeus veraciter apud ſe ſuperbꝰ
& fallaciter iuſtus. egrum reprehendit de egritudi
ne. medicum de ſubuentione. que profecto mulier
ſi ad phariſei pedes veniſſet. calcibus repulſa diſce
deret. Inquinari enim ſe alieno peccato crederet.
quia hūc vera ſua iuſtitia ñ replebat. Sic & quidā
ſacerdotali offitio prediti. ſiquid fortaſſe iuſte ex-
terius vel tenuiter egerint. protinus ſubiectos deſpi
ciunt & peccatores. quoq; in plebe poſitos dedignā
tur. Neceſſe eſt autem vt cum peccatores quoſq;
conſpicimus. noſmetipſos prius in eorum calami-
tate defleamus. quia fortaſſe in ſimilibus aut lapſi
ſumus. aut labi poſſumus. Oportet autem vt ſolli-
cite diſcernamus. quia diſtrictionem debemꝰ vi-
tiis. ꝯpaſſioꝫ nature. Si eī feriēdꝰ ē pctōꝛ nutrien
dꝰ ē ꝓxius. Cum vero iam per penitentiam percu
tit ipſe quod fecit. iam noſter proximus peccator
non eſt. quia hic in ſe punit quod iuſtitia diuina
reprehendit. Inter duos ergo egros medicus ade-
rat. ſed vnus in febre ſenſum tenebat. alter ſenſum
perdiderat mentis. Illa quippe flebat quod fecerat.
phariſeus autem de falſa iuſtitia elatus. vim ſue
valitudinis exaggerabat. ¶ Titus. Dominus au
tem non verba eius audiens ſed cogitationes inſpi
tiens. dominū ſe prophetarum oſtendit. Vnde ſe
quitur. Et reſpondens iheſus dixit ad illum. Si-
mon habeo tibi aliquid dicere. ¶ Beda. Quod qui-
dem dixit eiꝰ cogitationi reſpondens. Phariſeus
autem ex verbis domini attentior eſt factus. Vnde
dicitur. At ille ait. Magiſter. dic. ¶ Gregorius.
De duobus autem ei debitoribus paradigma oppo
nitur. quorum vnus minus. alius amplius debet.
Vnde ſequitur. Duo debitores erant cuidam fene-
ratori. vnꝰ debebat denarios quīgētos & aliꝰ quīq̃
gīta. ¶ Titꝰ. quaſi. d. neq; tu abſq; debito es. qđ
igiť ſi ī paucioribꝰ teneris? ñ ſupbias qꝛ tu qꝫq; venia

eges· vnde de venia ſubdit dicens· Non habentibꝫ autem illis vnde redderet· donauit vtriſq;· Gloſa. Nullus enim poteſt per ſeipſum a debito peccati liberari· niſi diuina gratia veniam conſequatur. Gregoriꝰ· in homelia· Vtrorumq; autem debito dimiſſo· quis amplius largitorem debiti diligit phariſeus interrogatur. Sequitur enim. Quis ergo plus eum diligit? Quibus verbis protinus ille reſpondit· Eſtimo quia is· cui plus donauit· Qua in re notandū eſt· ꝙ dum ſua ſententia phariſeus conuincitur· quaſi phreneticus funem portat· ex q̄ ligetur· Vnde ſequitur. At ille dixit ei· Recte iudicaſti. Enumerantur· autem ei bona peccatricis· enumerātur & mala falſi iuſti. Vnde ſequitur· Et conuerſus ad mulierem dixit ſimoni· vides hanc mulierem· intraui in domum tuam. Ambroſius· Quaſi diceret· facilis eſt vſus aquarum· non eſt facilis lachrimarum effuſio· tu promtis non es vſus. hec effudit non promta lauans lachrimis pedes meos· lauit maculas proprias· terſit crinis· vt per eas ſibi aſſumat ſacros ſudores· & quibꝫ venata eſt ad peccatum iuuentutem· venata eſt ſanctitatem. Chriſoſtomus. Sicut autem vbi vehemens hiber prorumpit· fit ſerenitas· ſic lachrimis effuſis apparet tranquillitas· & perit caligo reatuum & ſicut per aquam & ſpiritum· ſic per lachrimas & confeſſionem denuo mundamur· Vnde ſequitur. Propter quod dico tibi· remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. nam qui vehementer ſe ingeſſerunt malis· rurſus & bonis vehementer inſiſtent· conſcij ad quot debita ſe obligauerunt· Gregorius. Tanto ergo amplius peccati rubigo conſumitur· quanto peccatoris cor magno caritatis igne concrematur. Titus. Contingit autē ſepius eum qui multum peccauit· per confeſſionē purgari. Pauca vero· peccantem· ex arrogantia non venire ad confeſſionis remedium· Vnde ſequitur· Cui autem minus dimittitur· minus diligit. Criſoſtomus. Opus eſt ergo nobis feruenti anima· quia nihil impedit hominem fieri magnū· Nullꝰ ꝯſtitutorum in peccatis deſperet· nemo virtuoſus dormitet· nec hic confidat· Sepe enim meretrix precedet eum· nec ille diffidat. poſſibile namq; eſt eū etiā p̄mos ſuperare· Vn̄ & hic ſubdit· Dixit autem ad illam· Remittuntur tibi peccata tua· Gregorius· Ecce que ad medicum venerat egra· ſanata eſt· ſed de ſalute eius adhuc alij egrotant. Sequitur enim. Et ceperunt qui ſimul accumbebant· dicere intra ſe· quis eſt hic· qui etiam peccata dimittit? ſed celeſtis medicus egros non reſpicit· quos etiam de medicamento fieri deteriores vidit· eam autem quam ſanauerat· per pietatis ſue ſententiam confirmat· Vnde ſequitur· Dixit autem ad mulierem· fides tua te ſaluam fecit· quia ſcilicet hoc quod petijt· poſſe ſe accipere non dubitauit. Theophilus· Poſtꝙ autem ei peccata dimiſit· non ſiſtit in remiſſionem peccati· ſed adijcit operationem boni· Vnde ſubditur. Vade ī pace id eſt in iuſtitia. quia iuſtitia eſt pax hominis ad deū ſicut peccatum eſt inimicitia inter deum & hominē quaſi diceret· operare omnia que ad pacem dei te ducunt· Ambroſius· Hoc autem loco pleriq; pati videntur ſcrupulum queſtionis· vtrum videantur euangeliſte diſcordaſſe de fide· Grecus· Quia ei quatuor euangeliſte dicūt chriſtum vnctum fuiſſe vnguento a muliere· tres puto fuiſſe mulieres ex perſonarum qualitate· ex modo agendi. ex differētia temporum· Johannes quidem narrat de maria ſorore lazari· quoniam ſex diebus ante paſcha vnxit pedes iheſu in propria domo. At matheus. Poſtꝙ dominus dixerat ſcitis quia poſt biduum fiet paſcha· ſubdit ꝙ in bethania in domo ſimonis leproſi mulier fudit vnguentum ſuper domini caput· Non autem vnxit pedes vt maria. Marcus etiā matheo ſimiliter· Lucas autem non circa tempus paſche· ſed in medio euangelij hoc refert· Chriſoſtomus autem binas aſſerit has mulieres fuiſſe· vnam quidem que continetur in iohanne· alteram vero cuiꝰ mentio fit a tribus. Ambroſius. Hanc ergo mulierem inducit matheus ſupra caput chriſti effudentem vnguentum· & ideo noluit dicere peccatricem· Nam peccatrix ſecundum lucam ſupra chriſti pedes effudit vnguentum. Poteſt ergo non eadem eſſe· ne ſibi contrarium euangeliſte dixiſſe videantur. Poteſt etiam queſtio meriti & temporis diuerſitate diſſolui· vt adhuc illa peccatrix ſit· iam iſta perfectior. Auguſtinꝰ· de concordantia euāgeliſtarum· Eandem enim mariam bis hoc feciſſe arbitror intelligendum· ſemel ſcilicet ꝙ lucas narrauit cum primo accedens cum humilitate & lachrimis meruit remiſſionem peccatorum· Vnde iohannes cum de lazaro reſuſcitando cepiſſet loqui· anteꝙ veniret in bethaniam dicit· Maria autē erat que vnxit dominum vnguento. & terſit pedes eius capillis ſuis· cuius frater lazarus infirmabatur· Iam itaq; hoc maria fecerat· Quod autem in bethania rurſum fecit· aliud eſt. quod ad luce narrationem non pertinet ſed pariter narratur ab alijs tribus. Gregorius· in homelia· Miſtico autem intellectu phariſeus de falſa iuſtitia preſumens iudaicum populum· peccatrix mulier ſed ad veſtigia domini veniens & plorans conuerſam gentilitatem deſignat. Ambroſius· Vel princeps huius ſeculi quidam leproſus eſt· Domus autem ſimonis leproſi terra eſt· ergo dominꝰ ex illis ſuperioribus locis deſcendit in terram· Neq; enim ſanari potuiſſet hec mulier que ſpetiem habet anime vel eccleſie niſi chriſtus veniſſet in terram· Merito autem ſpeciem accipit peccatricis· quia chriſtus quoq; formam peccatoris accepit· itaq; ſi cōſtituas animam fideliter appropinquantem deo· non peccatis turpibus & obſcenis· ſed pie ſeruientem dei verbo· habētē imaculate fiduciā caſtitatis· ad ipm xpi caput aſcēdit· Caput aūt xpi deꝰ ē. Sꝫ q̄ caput n̄ tenꝫ ipi

ille pedes teneat. Peccator ad pedes. iuſtus ad ca-
put. Habet tamen etiam ea que peccauit. vnguen
tum. ¶ Gregorius. Quid aliud vnguento niſi bo-
nus odor opinionis exprimitur. ſi igitur recta ope-
ra agimus. quibus opinione boni odoris eccleſiam
reſpergamus. Quid in corpore domini niſi vnguen-
tum fundimus. Sed ſecꝰ pedes mulier ſtetit. Con
tra pedes enim domini ſtetimus. cum in peccatis po
ſiti eius itineribus renitebamur. ſed ſi ad veram pe
nitentiam poſt peccata cōuertimur. iam retro ſecꝰ
pedes ſtamus. quia eius veſtigia ſequimur. que
impugnabāꝰ. ¶ Ambroſi. Defer & tu poſt pecca
ta penitentiam. vbicunqꝫ audieris chriſti nomen.
accurre. In cuiuſcunqꝫ interiorem domum iheſum
intraſſe cognoueris. & ipſe feſtina. cum reppereris
ſapientiam. cum reppereris iuſtitiam in aliquibus
penetralibus recumbentem. accurre ad pedes. hoc
eſt vel extremam partem querere ſapientie. lachri
mis confitere peccata. Et fortaſſe ideo non lauit pe
des ſuos chriſtus. vt eos lachrimis nos lauemus.
bone lachrime que nō ſolum noſtrum poſſunt laua
re delictum. ſed etiam verbi celeſtis rigare veſtigi-
um. vt greſſus eius nobis exuberent. bone lachri-
me in quibus non ſolum redemptio peccatorum. ſed
etiam iuſtorum refectio eſt. ¶ Gregorius. Lach-
rimis enim domini pedes rigamꝰ. ſi quibuſlibet vl
timis membris domini cōpaſſiōis affectu incline-
mur. Capillis pedes domini tergimus. quando ſan
ctis eius quibus ex caritate compatimur. ex his
que nobis ſuperfluūt. miſeremur. ¶ Ambroſius.
Expande etiam capillos ſterne ante eum omnes
corporis tui dignitates. non mediocres capilli ſunt
qui poſſunt pedes tergere xp̄i. ¶ Grego. Oſculatur
mulier pedes. quos terſit. quod nos quoqꝫ plene agi
mus. ſi ſtudioſe diligimus. quos ex largitate con-
tinemus. Poteſt quoqꝫ per pedes ipſum miſteriū
incarnationis eius intelligi. oſculamur igitur redē
ptoris pedes cum miſterium incarnationis eius ex
toto corde diligimus. Vnguento pedes vngimus.
cum ipſam humilitatis eius potētiam ſacri eloquij
bona opinione predicamus ſed hoc etiam phariſeꝰ
vidit. & vidit quia cū iudaicꝰ populꝰ. gētilitatem
deū predicare conſpicit. ſua aput ſe malitia tabe-
ſcit. ſic autem phariſeus retunditur. vt per eū per
fidus ille populus oſtendatur. quia videlicꝫ infide
lis ille populus nec ea que extra ſe erant. nūquam
pro domino tribuit. Conuerſa autem gentilitas ꝓ
eo non ſolum rerum ſubſtantiam. ſed etiam ſang-
uinem fudit. Vnde phariſeo dicit. Aquam pedibꝰ
meis nō dediſti. hec autem lachrimis rigauit pedes
meos. Aqua quippe extra nos ē. lachrimarum hu-
mor intra nos eſt. Infidelis etiam ille populus deo
oſculum non dedit. quia ex caritate eum amare no
luit. cui ex timore ſeruiuit. oſculum quippe dilecti
onis eſt ſignum. vocata autem gentilitas redemp-
toris ſui veſtigia oſculari non ceſſat. quia ī eius con
tinuo amore ſuſpirat. ¶ Ambroſiꝰ. Nō mediocris
at hec meriti ē. de q̄ dicitur. intraui exq̄ non ceſſauit
oſculari pedes meos. vt aliquis niſi ſapientiam loq̄
neſciat. niſi iuſtitiam diligere. niſi caſtitatem liba
re. niſi pudicitiam oſculari. ¶ Gregoriꝰ. Phariſeo
autem dicitur. oleo caput meum non vnxiſti. quia
ipſam quoqꝫ diuinitatis potentiam in qua ſe iuda-
icus populus credere ſpopondit. digna laude predi
care neglexit. Hec autem vnguento vnxit pedes
meos. quia dum īcarnationis eius miſterium gen
tilitas credidit. ſumma laude eius etiam ima predi
cauit. ¶ Ambroſius. Beatus qui poteſt & oleo vn
gere pedes chriſti. ſed beatior qui vngit vnguento
Multorum enim florum in vnum collecta ſparſit.
Et fortaſſe iſtud vnguentum non poſſet alius niſi
eccleſia ſola deferre. que diuerſi ſpiraminis innūe-
rabiles habet flores. & ideo nemo poteſt tantum di
ligere. quantum illa. que ī pluribus diligit. In do
mo autem phariſei. id eſt in domo legis & prophe
te. non phariſeꝰ ſed eccleſia iuſtificatur. Phariſeꝰ
enim non credidit. iſta credebat. lex miſterium
non habet. quo occulta mundantur. Et ideo quod
in lege minus eſt. conſummatur in euangelio. Duo
autē debitores duo populi ſunt feneratori illi the-
ſauri celeſtis obnoxij. Non materialem autē fene-
ratori huic debemus pecuniam. ſed meritorum ex
amina. era virtutum. quaꝝ merita grauitatis pon
dere. iuſtitie ſpecie ſono confeſſionis expenduntur.
Non mediocris autem eſt iſte denarius in quo re-
gis imago formatur. veh mihi ſi non habuero quod
accepi. aut quia difficile quiſqꝫ eſt. qui feneratori
huic debitum integrum poſſit exoluere. veh mihi
ſi non petiero concedi mihi debitum. Sed quis eſt
populus iſte qui amplius debet niſi nos quibꝰ am-
plius creditum eſt. Illis credita ſunt eloquia dei.
nobis creditur virginis partus emanuel id ē nobiſ-
cum deus. domini crux. mors. reſurrectio. itaqꝫ nō
ē dubiū ꝙ plꝰ debꝫ. q̄ plꝰ accipit ſecūdū hoīes plꝰ
fortaſſe offendit. qui plus debuerit. Sed per miſe
ricordiam domini cauſa mutatur. vt amplius dili-
gat qui amplius debuit. Si tamen gratiam conſe
quatur. Et ideo quoniam nihil eſt. quod digne deo
referre poſſimus. veh mihi & ſi nō dilexero. Red-
damus ergo amorem pro debito. amplius enim di
ligit cui donatur amplius.

Capitulum. viij.

ET factum eſt deinceps. & ipſe iter
faciebat ꝑ ciuitates & caſtella p̄
dicans & euangelizans regnum
dei. Et duodecim cum illo. & mu-
lieres que erant curate a ſpiritibꝰ
malis & infirmitatibus. Maria q̄
vocatur magdalena de qu ſeptem demonia exie-
rant. & iohanna vxor huze procuratoris herodis
& ſuſanna. & alie multe que miniſtrabant ei de fa-
cultatibus ſuis. ¶ Theophilus. Qui celitus de
ſcendit vt exemplum fieret nobis & forma. inſtru
it nos non pigritare in docendo. Vnde dicitur.

Et factum eſt deinceps & ipe iter faciebat per ciui
tates & caſtella predicans & euangelizans regnũ
dei. ¶ Gregorius · nazianzenus. Vadit quippe de lo
co in locum · non ſolum vt plures lucretur. ſed eti
am vt multa dedicet loca. Dormit · laborat · vt ſom
num & laborem ſanctificet · plorat vt det precium
lachrimis · predicat celeſtia. vt audientes exaltet ·
¶ Titus · Qui em̄ de celo ad terram deſcendit. an
nuntiat habitantibus terram regnum celeſte. vt
terram in celum conuertat · Quis autem predicare
debebat regnum dei · niſi filius dei cuius eſt regnũ?
venerunt plures prophete · non tamen predicaue=
runt regnum celorum · nam qualiter eorum que nõ
viderunt · ſermonem pretenderent · ¶ Iſidorus ·
abbas. Hoc autem regnum dei aliquibus videtur
altius & melius regno celeſti · Quibuſdã vero vnũ
& idem ſecundum eſſentiam ſed diuerſimode nomi=
nari · aliquando quidem regnum dei a regnante · ali
quando autem regnũ celorum a ſubditis agelis &
ſanctis qui celi dicuntur. ¶ Beda · More aũt aqui
le prouocantis ad volandum pullos ſuos dominus
pedetentim diſcipulos ſuos ad ſublimia erigit · Si
quidem primo docet in ſinagogis & miracula facit.
ex his duodecim quos apoſtolos nominat elegit ·
Poſtmodum omẽs predicans ſecum ducit · Vnde
ſequitur · Et duodecim cum illo · ¶ Theophilus ·
Non docentes aut predicantes · ſed inſtruendi ab
eo · Ne autem femineus ſexus prohiberi videretur
ſequi chriſtum. Subditur · Et mulieres alique q̄
erant curate a ſpiritibus malis · & infirmitatibus.
Maria que vocat̄ magdalena de qua ſeptem demo
nia exierant · ¶ Beda · Maria magdalena ipſa eſt
cuius tacito nomine proxima lectio penitentiã no=
minat · Nam pulchre euangeliſta vbi eam cum do=
mino iter facere commemorat · noto hanc vocabulo
manifeſtat · vbi vero peccatricem ſed peniten=
tem deſcribit · mulierem generaliter dicit · ne no=
men tante fame priſci erroris nota fuſcaret · de qua
demonia ſeptem exiſſe referuntur · ¶ Gregorius ·
in homelia · Quid enim per ſeptem demonia niſi vni
uerſa vitia intelliguntur? Quia enim ſeptem dieb9
omne tempus comprehẽditur · recte ſeptenario nu
mero vniuerſitas figuratur · Septem ergo demo=
nia maria habuit · que vniuerſis vitijs plena fuit ·
Sequitur · Et iohanna vxor huze procuratoris he
rodis · & ſuſanna. & alie multe que miniſtrabant ei
de facultatibus ſuis. ¶ Hieronimus · contra vigi=
lantium · Conſuetudinis iudaice fuit · nec ducebat̄
in culpam more gentis antiquo · vt mulieres de ſub
ſtantia ſua victum atq; veſtitum preceptoribus
darent · hoc quia ſcandalum facere poterat in nati=
onibus paulus ſe abieciſſe commemorat · Miniſtra
bant autem domino de ſubſtantia ſua · vt meteret
earum carnalia · cuius ipſe metebant ſpiritalia · nõ
ꝙ indigeret cibis dominus creaturarum · ſed vt ti=
pum oſtenderet magiſtrorum · ꝙ victu atq; veſti=
tu de diſcipulis deberent eſſe contenti · ¶ Beda ·
Interpretatur autem maria amarum mare propter
penitentie rugitum · Magdalene · turris · vel melius
turrenſis · a turre de qua dicitur · fact9 es ſpes mea
turris fortitudinis · a facie inimici · Iohanna dom9
gratia eius vel domus miſericors interpretatur · vi
delicet q2 eius eſt omne quod viuimus · Si autẽ ma
ria mundata a ſorde vitiorum eccleſiam de genti=
tibus inſinuat · cur non iohanna eandem deſignat
eccleſiam · quondam idolorum cultui ſubditã? Nam
quilibet malignus ſpiritus · dum pro regno diaboli
facit · quaſi herodis procurator exiſtit · Interpreta
tur ſuſanna lilium · aut gratia eius · propter odorife
rum celeſtis vite candorem aureumq; interne dile
ctionis ardorem · Sequit² text9

¶ Cum autem turba plurima conueniret · & de ci=
uitatibus properarent ad eum · dixit per ſimilitudi
nem · Exijt qui ſeminat ſeminare ſemẽ ſuum · & dũ
ſeminat · aliud cecidit ſecus viam · & conculcatum
eſt · & volucres celi comederunt illud · Et aliud ce=
cidit ſupra petram · & natum aruit · quia non habe=
bat humorem · & aliud cecidit inter ſpinas · & ſimul
exorte ſpine ſuffocauerunt illud · Et aliud cecidit ĩ
terram bonam · & ortum fecit fructum centuplum
Hec dicens clamabat · qui habet aures audiẽdi au
diat · Interrogabant autem diſcipuli eius · que eſſet
hec parabola · Quibus ipſe dixit · vobis datum eſt
noſſe miſterium regni dei · ceteris autem in para=
bolis · vt videntes non videant · & audientes non
intelligant · Eſt autem hec parabola · Semen eſt
verbum dei · Quod autem ſecus viam hi ſunt · qui
audiunt · deinde venit diabolus & tollit verbum de
corde eorum · ne credentes ſalui fiant · Nam qui ſu=
pra petram · hi ſunt qui cum audierint · cum gaudio
ſuſcipiunt verbum · hi radices non habent · quia ad
tempus credunt · & in tempore temptionis rece=
dunt · Quod autem in ſpinis cecidit · hi ſunt · qui au=
dierunt · & a ſollicitudinibus & diuitijs & volup=
tatibus vite euntes ſuffocantur · & non referũt fru
ctum · Quod autem in terram bonam · hi ſunt · qui
in corde bono & optimo audientes verbum reti=
nẽt · & fructũ afferunt in patientia · ¶ Theophi ·
Quod dauid in perſona chriſti predixerat · Aperiã
in parabolis os meum · hic dominus implet · Vnde
dicitur · Cum autem turba plurima conueniret · &
de ciuitatibus properarent ad eum · dixit per ſimili
tudinem · Loquitur autem dominus per ſimilitudi=
nem primo quidem vt attẽtiores faceret auditores
Conſueuerunt enim homines in obſcuris ſe exerci=
tare · & ſpernere manifeſta · Deinde vt non caperẽt
indigni que miſtice dicebantur · ¶ Origenes · Et
ideo ſignanter dicitur · Cum turba plurima conue=
niret · Non em̄ ſunt multi ſed pauci qui per artam
viã incedunt · & q̄ inueniunt viam · que ducit ad vi
tam · Vñ mathe9 dicit · ꝙ extra domũ docebat ꝑ pa
rabolas · ſed intra domum parabolam diſcipulis ex
poſuit · ¶ Euſebius · Satis autem congrue chriſt9

pꝛimā pꝛoponit parabolam multitudini · non ſolū
tunc aſtantium · ſed etiam futurozum poſt illos in
ducentem ad audientiam verbozum ſuozum · cum
dicit · Exijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum ·
¶ Beda · Satozem iſtum nullum melius quam fi
lium dei intelligere poſſumus · qui de ſinu patris q̄
creature non erat acceſſus · egrediens ad hoc venit
in mundum · vt teſtimonium perhiberet veritati ·
¶ Chriſoſtomus · Exijt autem qui vbiqꝫ non lo:
caliter · ſed per amictum carnis nobis appꝛopinqua
uit · decenter aūt aduētū ꝓpriū chriſt? exitum no:
minat · Eramus enim excluſi a deo · & ſicuti cōdem:
nati & rebelles regi eiecti ſunt · qui vero cum recon
ciliare vult eos exeundo ad ipſos extra cum eis lo
quitur · donec dignos iam factos aſpectu regio eos
introducat · Hic etiam chriſt? fecit · ¶ Theophi ·
Exijt autem nunc non vt agricolas perderet aut
conbureret terram · ſed exijt ſeminare · Sepe enim
agricola qui ſeminat ob aliam cauſam exijt · nō ſo
lum vt ſeminet · ¶ Euſebius · Exierūt autem nō:
nulli a patria celeſti & ad homines deſcenderunt · nō
tamen vt ſererent · neqꝫ enim ſatozes erant · ſed ad:
miniſtratozij ſpiritus in miniſterium miſſi · Moi:
ſes etiam & pꝛophete poſt eum · non inſeruerūt ho
minibus miſteria regni celozum · Sed retrahendo
inſipientes ab errore nequitie & idolozum cultu ·
quaſi colebant animas hominum & in noualia redi
gebant · Sol? autem omnium ſatoꝛ verbum dei ex
iuit euangelizaturus · noua ſemina ſcilicet miſte:
ria regni celozum · ¶ Theophilus · Non ceſſat au:
tem dei filius ſemper in noſtris animabus ſemina:
re · non ſolum cum docet ſed etiam cum creat in no
ſtris animabus ſeminat ſemina bona · ¶ Titus ·
Exijt aūt vt ſeminaret ſemen ſuum · Non autem
accepit verbum · quaſi mutuatum · cum ipſe natura
liter ſit verbum dei viui · Non eſt igitur ſuum pꝛo:
pꝛium ſemen pauli vel iohannis · ſed habent cū ac
ceperint · Chriſtus autem habet pꝛopꝛium ſemen
pꝛoferens doctrinā ex ſua natura · Vnde & iudei di
cebant · qualit̃ hic litteras nouit quaſi nō didicit ·
¶ Euſebius · Docet igitur duos eſſe gradus eozū
qui recipiunt ſemina · pꝛimum quidem eozum qui
digni facti ſunt vocatione celeſti · ſed labūtur a gra
tia pꝛopter negligentiam & tozpozem · Secūdum
vero multiplicantium ſemen in bonis fructibus ·
Ponit autem ſecundum matheum tres differen:
tias · in quolibet gradu · Nam qui cozrūpunt ſemē ·
non ſimilem habent perditionis modum · & qui ab
eo fructificant · non equam recipiunt copiā · Sane
actiones perdentium oſtendit ſemen · Quidam enī
cum non peccauerint · ſuis animabus inſita ſibi ſe:
mina ſalubꝛia perdiderunt · ſubtracta ab intentione
& memozia eozum per ſpiritus malignos & demo:
nes · qui volant per aerem · vel viros fallaces & cal
lidos que volatilia nuncupauit · Vnde ſubdit · Et
dum ſeminat aliud cecidit ſecus viam · ¶ Theo ·
Non dixit ꝙ ſeminās pꝛoiecit aliud ſec? viā · ſed
ꝙ ſemen cecidit · Qui enī ſeminat docet rectū ſermo
nē · ſed ſermo diuerſimode cadit ī audiētes · vt q̄dā
eoꝝ via dicāt̃ · Et cōculcatū eſt · & volucres celi co
mederūt illud · ¶ Ciril · Arida ei eſt & īculta quod
ammodo omnis via · eo ꝙ a cūctis cōculcatur · ac ni
hil ex ſeminib? humat̃ in ea · Sic igit̃ habētes coꝛ
īdocile n̄ penetrat diuina monitio vt poſſit laudē ger
minare virtutū · ſed tales ſunt via frequentata im
mundis ſpiritibus · Sūt iterū aliqui leuit̃ gerētes
fidem ī ſe · quaſi ī vboꝝ ſimplicitate · hoꝝ fides ca
ret radice · de quib? ſubdit̃ · Et aliud cecidit ſup̈ pe
tram & natum aruit · quia nō habebat humozem ·
¶ Beda · Petrā dicit durū & indomitū coꝛ · hoc ē
autē humoꝛ ad radicē ſeminis · quod iuxta aliā pa:
rabolam oleum ad lampades virginum nutriēdas ·
ideſt amoꝛ & perſeuerantia virtutis · ¶ Euſebius
Sunt etiā aliqui q̄ per auaritiā & appetitū volup:
tatum & mundanas ſollicitudines quas quidā ſpi
nas nuncupant immiſſum ſibi ſemen ſuffocari fe:
cerunt · de quibus ſubditur · & aliud cecidit ītra ſpi
nas & ſimul exozte ſpīe ſuffocauerūt illud · ¶ Chri:
ſoſtomus · Sicut enim ſpine non permittunt oꝛiri
ſemen · ſed ex condēſatione ſuffocant immiſſum · ſic
ſollicitudines vite pꝛeſentis ſemen ſpiritale fructi
ficare non ſinunt · increpandus autem eſſet agrico
la qui ſup̈ ſenſibiles ſpinas & petram & viā ſemi:
naret · Non enim poſſibile eſt petram terram fieri
nec viā nō eſſe viā · nec ſpinas nō eſſe ſpīas · In ra:
tionalib? aūt ſec? ē · Poſſibile ē enī petrā cōuerti in
terrā pinguē · & viā nō cōculcari · & ſpinas diſſipa:
ri · ¶ Ciril · Sūt aūt terra pinguis & ferax anime
honeſte & bone q̄ ī ꝓfundo ſuſcipiūt vbi ſemina &
retinent & fouent · Et quantum ad hoc ſubdit̃ · Et
aliud cecidit ī terram bonā · & oꝛtū fecit fructū cen:
tuplum · Cum enī in mentem mundam ab omnib?
perturbantibus verbum diuinum infunditur · tunc
immittit radices in pꝛofundum · & germinat tanꝗ̄
ſpica & conuenienter perficitur · ¶ Beda · Fructū
enim centuplum fructum perfectum dicit · Nam de
nari? numer? ꝓ pfectiōe ſemp̈ accipitur · quia ī de
cem pꝛeceptis legis cuſtodia continetur · Denari?
autem numerus per ſemetipſum multiplicatus ·
in centenarium ſurgit · Vnde centenarius mag:
na perfectio ſignificatur · ¶ Cirillus · Que aūt ſit
ſententia parabole accipiamus per eum · qui eam
compoſuit · Vnde ſequit̃ · Hec dicēs clamauit · Qui
habet aures audiendi · audiat · ¶ Baſilius · Audire
pertinet ad intellectum · Vnde per hoc dominus ex
citat ad exaudiendū · attētē mētionē eozū que dicū:
tur · ¶ Beda · Quotiens enim hec admonitio · vel in
euangelio vel in apocalipſi iohannis interponitur ·
miſticum eſſe quod dicitur · querendumqꝫ a nobis
intentius oſtenditur · Vnde diſcipuli ignozantes
ſaluatozē iterrogāt · Seq̄t̃ ei · Interrogabāt aūt di
ſcipuli ei? q̄ eēt hec parabola · Nemo tn̄ putz · finita
mox pabola diſcipl'os hoc īterrogaſſe ſ; vt mā? ait
cū eēt ſingularis īterrogauerūt eū · ¶ Orige · Eſt aūt

parabola ſermo quaſi facti · non autem facti · iuxta
quod dicitur · poſſibilis autē fieri · rerum ſignifica-
tiuus · per tranſſūptionem earum que in parabola
traduntur · Enigma vero eſt proceſſus ſermonis ī
his que dicuntur quaſi facta · que tamen non ſunt
facta · nec poſſibilia fieri · ſignificant vero aliquid
in occulto · Sicut quod dicitur in libro iudicum ꝙ
ligna ierunt vt vngerent ſibi regem · Non eſt au
tem ad litteram factum quod dicitur · Exijt · qui ſe
minat ſicut ea que narrat hiſtoria · poſſibile tamen
fuit fieri · ¶ Euſebius · Dominus vero docuit eos
cauſam quare turbis per parabolas loquebatᷣ · Vñ
ſubditur · Quibus ipſe dixit · Vobis eſt datum noſ
ſe miſterium regni dei · ¶ Gregorius · nazianzenꝰ
Cum hoc audis · non introducas diuerſas naturas
ſecundum quoſdam hereticos · qui putant hos qui
dem eſſe pereuntis nature · hos vero ſalubris · Quoſ
dam vero ſic ſe habere vt eorum voluntas eos du-
cat ad peius vel melius · Sed addas ei · quod dicitᷣ ·
Vobis datum eſt id eſt volentibus & ſimiliter di-
gnis · ¶ Theophilus · His autem qui ſunt indigni
tantis miſterijs · obſcure dicuntur · Vnde ſequitᷣ ·
Ceteris autem in parabolis · vt videntes non vide-
ant · & audientes non intelligant · Videre enim ſe
putant · non vident autem · & audiunt quidem · ſed
non intelligunt · Huius ergo gratia hoc eis chriſtꝰ
abſcondit · ne maius eis preiudicium generetur ſi
poſtꝙ nouerint chriſti miſteria · contēpſerint · Qui
enim intelligit · & poſtea ſpernit · grauiꝰ punietur ·
¶ Beda · Recte igitur in parabolis audierunt · qñ
clauſis ſenſibus cordis · non curant cognoſcere veri
tatem · obliti enim quod dominus dixerat · Qui ha-
bet aures audiendi audiat · ¶ Gregorius · in home
lia · Dominus autem dignatus eſt exponere quod
dicebat · vt ſciamus rerum ſignificationes querere
etiā ī his · que per ſemetipſū voluit explanare · Se
quitur enim · Eſt autem hec parabola · Semen eſt
verbum dei · ¶ Euſebius · Deſtruentium autē im-
miſſa ſemina ſuis animabus tres dicit eſſe cauſas ·
Quidam enim deſtruūt in ſe ſemē reconditum dan-
tes leuiter auditum volentibus fallere · de quibus
ſubdit · Quod autem ſecus viam · hi ſunt · qui audi-
unt · deinde venit diabolus · & tollit verbum de cor-
de eorum · ne credentes ſalui fiāt · ¶ Beda · Qui ſci
licet verbum quod audiūt · nulla fide · nullo intelle
ctu · nulla ſaltem temptande vtilitatis actione per-
cipere dignantur · ¶ Euſebius · Quidam vero cum
in mentis profundo non ſuſceperint verbum dei · fa-
cile extinguuntur · adueniente aduerſitate · de qui-
bus ſubditur · Nam qui ſupra petram · hi ſunt · qui cū
audierint · ſuſcipiunt verbum · & hi radices non ha
bent · quia ad tempꝰ credūt · & in tempore tempta
tiōis recedūt · ¶ Ciril · Cū em̄ intrāt eccleſiam le-
tanter attentant diuina miſteria · ſed ex leui volū
tate · vt autem egreſſi ſunt eccleſiam · obliuiſcūtur
ſacrarum diſciplinarum · & ſi fides chriſtiana ñ flu
ctuet permanent · turbante vero perſecutione pfu-
gam habēt mētem · fides eoꝝ caret radice · ¶ Gre ·
in home · Multi boni operis ītia ꝓponūt · ſed mox
vt fatigari aduerſitatibꝫ vel temptationibus cepe
rint · inchoata derelinquūt · Petroſa ergo terra hu
morē nō habuit · que hoc quod germīauerat · ad fru
ctus perſeuerantiam non perduxit · ¶ Euſebi · Qui
dam vero ſuffocant recōditum ī eis ſemen diuitijs
& illecebris · quaſi quibuſdam ſuffocantibus ſpi-
nis · de quibꝫ ſubditᷣ · Quod autem in ſpinis cecidit ·
hi ſunt · qui audierunt · & a ſollicitudinibus & diui
tijs & voluptatibus vite euntes ſuffocantur · & nō
referunt fructum · ¶ Gregoriꝰ · in homelia · Mirū
quomodo domiꝰ diuitias ſpinas interpretatꝰ ſit · cū
ille pungant · iſte delectent · & tamen ſpine ſunt · qꝛ
cogitationum ſuarum punctionibus mentem lace-
rant · & cum vſqꝫ ad peccatum pertrahunt · quaſi in
flicto vulnere cruentant · Duo autem ſunt que di
uitijs iungit ſollicitudines & voluptates · quia per
curam mentem opprimunt · & per affluentiam re-
ſoluunt · ſuffocant autem ſemen · quia importunis
cogitatiōibus guttur mentis ſtrangulant · & dum
bonum deſiderium intrare ad cor ñ ſinūt · q̄ſi aditum
vitalis flatus necāt · ¶ Euſebiꝰ · Hec aūt ex promi
ſſiōe a ſaluatore p̄dicta ſunt · Sic aūt ſe habere pa-
tefacit effectꝰ · Non em̄ alitᷣ aliqui a verbo diuini
cultꝰ deficiūt · niſi ſecundum aliquē modorū predi-
ctorū ab eo · ¶ Chriſ · Et vt plura breuibꝫ compre
hendā · hi q̄de tamꝙ negligētes audire · hi tāꝙ deli
cati & debiles · Hi vero tamꝙ ſerui facti voluptatis
& rerū mūdi a bono deſiſtūt · Bonus etiā ordo vie ·
petre · & ſpinarū · opꝰ eſt em̄ p̄mo memorie & cau-
tele · deinde fortitudīs · cōſequēter cōtemptꝰ preſen
tiū · Cōſequēter ponit bonā terrā cōtrario modo ſe
habētē ad viā & petram & ſpinas · cū ſubdit · Quod
aūt ī terrā bonā · hi ſūt · qui ī corde bono & optimo
v̄bū recipiūt · & fructū afferūt ī patientia · Nā qui
ſecꝰ viā poſiti ſūt · ñ retinēt v̄bum · ſed rapit eis ſe
men diabolꝰ · Qui vero ſūt in petra · nō ſuſtinent in
patiētia tēptationis inſultū · propter imbecillitatē ·
Qui vero ſūt ī ſpinis · nō fructificāt · ſed ſuffocantᷣ ·
¶ Grego · in home · Terra gͦ bona fructū per pati-
entiam reddit · quia nulla ſunt bona que agimus · ſi
non equanimitᷣ etiam ꝓximorum mala toleramꝰ ·
fructum ergo per patiētiā reddūt · quia cum humilitᷣ
v̄ba ſuſcipiūt · poſt flagella ad requiem ſublimiter
cum gaudio ſuſcipiuntᷣ · Sequitur textus
¶ Nemo autem lucernam accēdēs operit eam vaſe
aut ſubtus lectum ponit · ſed ſuper candelabrum po
nit · vt intrantes videant lumen · Non enim ē occul
tum · quod non manifeſtetur · neqꝫ abſconditum ·
quod non cognoſcatur · & in palam veniat · Videte
ergo quomodo auditis · Qui em̄ habet · dabitur illi ·
Et quicumqꝫ non habet · etiam quod putat ſe habe
re · auferetur ab illo · ¶ Beda Quia ſupra dixerat
ap̄lis · vobꝫ datū eſt noſſe miſteriū regni dei · ceteris
aūt ī pabolis · Nūc oñdit p eos aliqñ etiā ceteris idē
miſteriū eē reuelādū · dicēs · nemo aūt lucnā accēdēs

operit eam vaſe· aut ſubtus lectum ponit·ſed ſup candelabrum ponit vt· intrantes videant lumen· ¶ Euſebi?· Quaſi dicēt ſicut lucerna accenditur· vt luceat· nō vt operiat̄ ſub modio vel lecto. ſic eti am ſecreta regni celorū in parabolis edita· quāuis lateant alienos a fide· non tamen penes omnes ma nifeſtum habebunt ſenſum· Vnde ſubdit· Non emē occultum· quod nō manifeſtetur· neq̧ abſconditum quod nō cognoſcat̄ & i palam veniat· Quaſi dicēt quāuis plurima i parabolis dicta ſunt· vt viden tes non videant· & audientes non intelligant· pro pter ſui incredulitatem· tot? tamen ſermo patebit ¶ Auguſtinus· de queſtionibꝰ euangeliſtarum· Vel aliter· Totam his verbis tipice docet fiduciā predicandi· ne quis timore carnalium incōmodorū lucem ſcientie abſcondat· vaſis enim & lecti nomi ne carnem· lucerne autem vocabulo verbum deſig nat· quod ob metū carnalium incomodorum occul tat· qui ipſam carnem preponit manifeſtationi ve ritatis· & ea quaſi operit verbū· qui predicare tre pidat· Supra cādelabrum autem ponit lucernā· q corpus ſuum miniſterio dei ſubijcit· vt ſuperior ſit predicatio veritatis· & inferior ſeruitus corporis· ¶ Origenes· Sed & qui vult adaptare lucernam perfectioribus chriſti diſcipulis· pſuadebit nobis per ea que dicta ſūt de iohanne· qm̄ ipſe erat lucer na ardēs· & lucēs· nō decz ḡ eū q̄ lucernā rōnalē ac cendit i aīa· abſcōdere eā ſub lecto· vbi q̄s requieſcit· nec ſub aliquo alio vaſe· quia qui facit hoc· nō pro uidet intrantibus domum· quibus lucerna parat̄· ſed oportet ſupponere candelabro id ē omni eccleſie· ¶ Chriſ· Hoc autem dicens inducit eos ad vite di ligentiam docens eos ſtrenuos eſſe quaſi expoſi tos aſpectibus omniū· ac pugnātes in mundo qua ſi in theatro· Quaſi dicēt· ne cōſideretis ꝙ mane mus in modica parte mundi· eritis enim omnibus noti· quia tantam virtutem impoſſibile eſt latere· ¶ Maximus· Vel forſan ſeipſū appellat dominus lucernam radiantē cūctis habitātibus domum id ē mundū· cum ſit naturaliter deus· & factus diſpen ſatiue caro· & ſic quaſi lux adinſtar lucerne retie tur in teſta carnis per mediam animam ſicut per lichnum ignis in teſta lucerne· Vocat autem cā delabrum eccleſiam· ſupra quam verbum diuinum effulgēs· quaſi quandam domum illuminat radijs veritatis· Dixit aūt ſimilitudinarie vas aut lectū· corporalem cultum legis· ſub quo cōtineri nō vult· ¶ Beda· Inſtanter autem nos dominus docet ver bo auſcultare· vt etiam & noſtro illud pectore con tinue ruminare & alieno eructare ſufficiam? audi tui· Vnde ſequitur· Videte ergo quomodo audi atis· Qui enim habet· dabitur illi· Et quicumq̧ nō habet· etiam quod putat ſe habere· auferetur ab illo· Quaſi diceret· tota intentione verbo quod au ditis· operam date· quia qui amorem habet verbi· dabitur illi· & ſenſus intelligendi quod amat· at q̄ verbi audiendi amorem nō habet· & ſi vel naturali īgenio vel litteratorio callē ſeputarit exercitio· nul la ſapiētie dulcedine gaudebit· Sepe em̄ deſidioſus ingenium accipit· vt de negligentia iuſtius punia atur· quia quod ſine labore aſſequi poterit· ſcire cō temit· & nōnumq̧ ſtudioſus tarditate intelligentie premitur· vt eo maiora premia retributionis inue niat· q̄ magis ſtudio iuentiōis elaborat· Textꝰ ¶ Venerunt autem ad illū mater & fratres ei?· & non poterant adire eum pre turba· & nuntiatum eſt illi· Mater tua & fratres tui foris ſtant· volen tes te videre· Qui rn̄dens dixit ad eos· Mater mea & fratres mei hi ſunt· qui verbum dei audiunt· & faciunt· ¶ Titus· Derelictis cognatis carnalibꝰ dn̄s iſiſtebat doctrine p̄ne· q2 vō deſiderabat ꝑpt̄ abſentiā· accedūt ad eum· Vnde dicitur· Venerūt aūt ad illum mr̄ & fratres eius· & non poterant ad ire eum pre turba· Si audieris de fratribus domi ni addiſce pietatē· & intellige gratiam· nullus em̄ ſecundum diuinitatem ſaluatoris frater ē· vnige nit? em̄ eſt· ſed pietatis gratia communicauit no bis in carne & ſanguine· & factus ē frater noſter· cum eſſet naturaliter deus· ¶ Beda· Fratres tamē domini ſecundum carnem dicuntur· non filij beate marie genitricis dei· nec filij ioſeph de alia vxore ſecundum quoſdam putandi ſunt· ſed eorum poti us itelligēdi ſūt etiā ɔgnati· ¶ Tit?· Putabāt aūt frēs ei? ꝙ cū eoꝝ audiret pſentiā· dimittēt ꝑpl̄m· reuerit? matr̄ nū nomē· & flex? amore matr̄no· Vn̄ ſeqt̄· Et nūciatū ē illi· Mater tua & frēs tui foris ſtant volentes te videre· ¶ Chriſ· Conſidera qua le erat aſtante ei toto populo & ab ore ei? pendente iā incohata doctrina eū foras extrahere· Ob hoc do mi? q̄ſi increpando reſpōdit· Sequit̄ enim· Qui re ſpondēs dixit ad eos· Mater mea & fratres mei hi ſunt· q̄ verbū dei audiunt· & faciūt· ¶ Ambroſi?· Moralis magiſter qui de ſe ceteris prebz exemplū· preſcripturis ceteris quoniam qui non reliquerit patrē aut matrem ſuam· non eſt filio dei dignus· Sententie huic ipſe primus ſe ſubicit· non ꝙ ma terne refutet pietatis obſequia· ipſi? enim precep tum eſt· qui non honorificauerit patrem & matrē morte morietur· ſed quia paternis ſe miſterijs am plius ꝙ maternis affectibꝰ debere cognoſcit· Neq̧ tamen iniurioſe refutantur parentes· Sed religio ſiores copule mentium docent̄ eſſe ꝙ corpoꝝ· Ergo hic non vt quidam heretici tendiculas aucupant̄· mater negatur· que etiam de cruce agnoſcitur· ſed neceſſitudini corporali preſcriptorum celeſtium for ma prefert̄· ¶ Beda· Si igitur qui verbū dei au diunt· & faciunt· mater dn̄i vocātur· eo ꝙ illū q̄ti die ſuo exēplo vel dicto q̄i parturit i cordibꝰ pxio rum· fratres quoq̧ ſūt ei?· cū & ipſi faciāt volūtatē p̄ris ei?· q̄ i celis ē ¶ Chriſ· Nō aūt hoc dixit icre pādo mrēm· ſ; eā plurimū adiuuādo Nā ſi erga cete ros ſollicit? erat· vt generaret eis de ſe debitā opio nem· multomagis erga matrem· Non autē eleuaſ ſet eā ad illa faſtigia· ſi ſemp expectaret honorari

ab eo tamq̄ a filio· non autem eum dominum repu
taret· ¶ Theo· Quidam vero hec ſic intelligunt· ꝙ
chriſto docente quidam inuidentes· ſubſanãtes eũ
ſuper doctrina eius dixerunt. Mater tua & fratres
tui ſtant foris volentes te videre· tãq̄ propter hoc
ignobilem eum demonſtrarent· & ideo qui mentem
eorum cognouit· ſic eis rñdit· quoniam non nocet
vilis cõſanguinitas· Sed ſi ignobilis q̃s exiſtat·
Audiat aũt verbum dei· ipſum cõſanguineũ repu-
tat. quia tamen audire ſolum neminem ſaluat. ſed
magis condemnat. ſubiungit. Et faciunt· Decet ei
audire & facere. verbum aũt dei dicit ſuam doctri
nã· quecũq; enim ipſe dicebat· patris erãt. ¶ Am
broſius· Miſtice autem non debuit foris ſtare· qui
chriſtum querebat· Vnde & ille ait accedite ad eũ·
& illuminamini· Si enim foris ſtant. nec ipſi ag
noſcũtur parentes. & propter noſtrum fortaſſe nõ
agnoſcuntur exemplum· quemadmodum nos non
agnoſcimur· ſi foris ſtemus· Illud quoq; intellige
re non abhorret· quia per figuram parentum demõ
ſtrat iudeos. ex quibus eſt chriſtus ſcðm carnem·
Eccleſiamq; ſinagoge credidit pferendã ¶ Beda·
Intus enĩ eo docente venientes intrare nequeunt·
c9 ſpiritalit̃ ĩtelligẽ dicta negligũt· p̃occupans aũt
turba intrauit in domum. quia differente iudea gen
tilitas confluxit ad chriſtum. foris autem ſtantes
volunt chriſtum videre qui ſpiritalem in lege ſen
ſum querentes· ſeſe ad cuſtodiã littere foris fixe-
runt. & quaſi chriſtũ poti9 ad docenda carnalia co
gunt exire· q̃ ſe ad dicenda ſpiritalia conſentiunt
intrare· Sequitur textus

¶ Factum eſt aũt ĩ vna dierũ & ipſe aſcẽdit ĩ vnã
nauiculam & diſcipuli eius. & ait ad illos· Trans
fretemus trans ſtagnum· & aſcenderunt· Naui-
gantibus aũt illis obdormiuit· & deſcendit ꝓcella
venti in ſtangnum· & cõpellebantur· & periclita-
bant̃· Accedentes aũt ſuſcitauerũt eũ dicẽtes· Pre
ceptor pimus· at ille ſurgens increpauit ventum·
& tempeſtatem aque· & ceſſauit. & facta eſt tran-
quillitas· Dixit autem illis· Vbi eſt fides veſtra!
Qui timentes mirati ſunt adinuicẽ dicentes· Quiſ-
putas hic eſt quia & ventis impat· & mari! & obe
diunt ei· ¶ Cirillus· Quia diſcipuli omnes benefi-
ciatos a chriſto videbãt· decebat etiã ipſos ſenſim
in beneficijs chriſti delectari· non enĩ ſimiliter q̃s
conſiderat· que fiunt in alienis corporibus & in ſuo·
& ideo dñs diſcipulos & mari & ventis expoſuit·
Vnde dicitur· factũ eſt autem in vna dierũ· & ipſe
aſcẽdit in vnam nauiculam· & diſcipuli ei9· & ait
ad illos. Transfretemus trans ſtagnum· & aſcẽde
runt· ¶ Chriſo. Vitans quidem lucas queſtionẽ
que ſibi fieri poſſet de tẽpoꝝ ordine· dicit eũ in vna
dieꝝ ĩtraſſe nauiculã. ¶ Ciril· Si aũt vigilãte do
mio accidiſſet tẽpeſtas· vel nõ timuiſſent diſcipl'i· vl'
ñ exhorruiſſent vel nec credidiſſent eũ poſſe tale ali
quid facẽ· Quapropt̃ dormit p̃ſtans temp9 timori·
Seq̃t̃ enĩ· Nauigãtibꝰ aũt illis obdormiuit· & de-

ſcẽdit ꝓcella venti ĩ ſtagnũ· ¶ Ambro· Supra ha
bes quia pernoctabat ĩ oratiõe. quõ hic ĩ tẽpeſtate
dormit! ſed exprimitur ſecuritas tempeſtatis· quõ
oĩbus timẽtibus ſol9 intrepid9 q̇eſcebat· ſed q̇eſce
bat corporis ſõno· cum intenderet diuinitatis mi-
ſterio· nihil enĩ ſine v̂bo fit· ¶ Ciril· Cũ magna aũt
diſpenſatione videt̃ eſſe pactũ· ne mox poſtq̄ tẽpe
ſtas ĩuadere cepit nauiculã. q̄rerẽt ab eo ſuffragiũ
Sed poſtq̄ malũ ĩualuit· vt manifeſtior fiat diui-
ne maieſtatis poteſtas. Vñ dicit̃. Et ꝯpellebant̃·
& piclitabant̃· Quod q̇dẽ dñs pmiſit exercitatõis
gratia· vt cũ cõfeſſi fuerit periculũ· cognoſcãt mi-
raculi magnitudĩe. Vñ poſtq̄ magnitudo periculi
ĩ intolerabilẽ metum eos vrgebat· tãq̄ aliam ſpem
nõ habẽtes ſalutis· niſi ſolũ ipſũ dominũ virtutũ·
eum excitauerũt. Sequit̃ ei· Accedentes autem
ſuſcitauerunt eum dicentes· Preceptor perimus.
¶ Auguſtinus· de con· euan· Matheus quidem di
cit· domine ſalua nos perimus· Marcus autem ma
giſter· non ad te attinet· quia perimus! Eadem aũt
eſt ſententia excitantium dñm volentiũq; ſaluari·
Nec opus eſt querere· quid horum potius chriſto
dictũ ſit· ſiue enim aliquid horum trium dixerit·
ſiue alia verba que nullus euangeliſtarum cõme-
morauit· tantundem autem valentia· quid ad rem
intereſt· quamq̄ etiam hoc fieri potuerit· vt pluri-
bus eum excitantibus· omnia hec. aliud autem ab
alio diceretur· ¶ Cirillus· Non autẽ erat poſſibile
eos perire. exiſtente cũ eis omnipotente· Vnde il-
lico ſurgit· chriſtus· q̇ habet omnium poteſtatem·
& ſedat confeſti procellam· & ventoꝝ impetum· &
ceſſauit tẽpeſtas· & facta eſt trãquillitas. ĩ quo oñ
dit ſe deum eſſe· cui ĩ pſalmo dicit̃· Tu dominaris
poteſtati maris· motũ aũt fluctuũ ei9 tu mitigas·
¶ Beda· Sic igitur in hac nauigatiõe dñs vtraq;
vni9 eiuſdemq; perſone naturam oſtendit· dum is
qui vt hõ dormit ĩ naui· furorẽ maris vt de9 v̂bo co
ercet. ¶ Ciril· Simul aũt cũ tempeſtate aquarũ
ſoluit tempeſtatẽ animarũ· Vnde ſequitur· Dixit
aũt illis· Vbi eſt fides veſtra! In quo verbo oſtẽ-
dit· ꝙ timorẽ nõ facit temptationũ ĩductio· ſed im
becillitas mentis. Sicut enĩ aurũ probat̃ in igne.
ſic in temptationibus fides. ¶ Auguſtinus· de cõ
cordãtia euangeliſtarum· Hoc autẽ ab alijs euãge
liſtis alijs verbis dictũ ẽ· Mathe9 enĩ· d· eũ dixiſſe·
Quid timidi eſtis modice fidei! Marcus autẽ dicit·
Quid timidi eſtis· ne dum habetis fidem! id eſt illã
perfectam· velut granum ſinapis. hoc ergo & ille
ait· Modice fidei· Lucas autem· Vbi eſt fides ve-
ſtra! Et totum quidẽ dici potuit· Quid timidi eſtis!
vbi eſt fides veſtra! Modice fidei· Vñ aliud hic ali
ud ille cõmemorat· ¶ Ambroſius· Pacata igitur
tempeſtate ad imperium chriſti. diſcipuli ſtupefa
cti miraculo ſuſurrabant ad inuicẽ· Vñ ſeq̇tur· Qui
timẽtes mirati ſũt adinuicẽ dicẽtes. Quiſputas hic ẽ
q2 & vẽtis ĩpat· & mari & obediũt ei· Nõ aũt diſcipl'i
vt ignorãtes eũ hoc dixerunt adinuicẽ· Nouerãt eũ

deū eē & filiū dei ihm · admirātur aūt ī nāte poteſta
tis abundantiā · & diuinitatis gloriam · quamuis ſi
milis nobis eſſet · & viſibilis ſecūdum cārnē · Vnde
dicunt · Quis eſt hic id eſt qualis & quantus & in
quāta virtute & maieſtate · Imperioſū ei eſt opus
dominantium preceptū · nō ſeruilis petitio · ¶ Beda
Vel non diſcipuli · ſed naute & alij mirantur · qui
in naui erant · Allegorice aūt mare vel ſtagnum te
nebroſus eſt & amarus mūdi eſtus · Nauicula ar-
bor crucis · cuius bñficio fideles adiuti emerſis mūdi
fluctibus obtinēt littus patrie celeſtis · ¶ Ambroſi ·
Itaq; dñs qui ſe intelligit propter diuinum in terras
miſterium veniſſe relictis nauem aſcendit paren-
tibus · ¶ Beda · Aſcendūt autem & diſcipuli admo
niti cū eo · Vñ ipſe ait · Si qs vult poſt me venire
abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam · & ſeq-
tur me · Diſcipulis nauigantibus id eſt fidelibus
ſeculū calcantibus · & futuri ſeculi animo quietē
meditantibus · & per ſancti ſpiritus flatum · vel eti
am proprij remigij conatum · infidos mundi faſtus
certatim poſt terga iactantibus · ſubito obdormiuit
dominus id eſt aduenit tempus dominice paſſiōis ·
& deſcendit procella · quia domino ſomnum mortis
in cruce ſubeūte · fluctus perſecutionū demoniacis
flatibus excitati exurgunt · fluctibus autē ñ domi
patientia turbatur · ſed diſcipulorum imbecillitas con
cutitur · & trepidat · qui ſuſcitarūt dñm · ne eo dor-
miēte peant · quia cuius mortē viderant · reſurrectionē
optāt · que ſi differretur · ipſi ī perpetuū perirēt · Vñ
ſurgens īcrepat ventū · quia celeſti reſurrectione per
mortē deſtruit ſupbiā diaboli qui habebat imperiū
mortis · Tempeſtatē aūt aque facit ceſſare · quia ra
biem iudeorum · morti eius inſultantium · reſurgens la-
befacit ¶ Ambro · Et aduertas ſine tēptatione ne
minē poſſe ex hoc vite curriculo demigrare · quia exerci
tiū fidei tēptatio ē · Subiecti igitur ſumus neqtie ſpiri
talis procellis · Sed quaſi peruigiles naute gubna
torem excitemus · qui nō ſeruiat · ſed īperet vētis ·
Qui & ſi iā nō dormiat ſui corporis ſōno · & caueāmus
tamē ne noſtri corporis ſomno nob dormiat · & qui
eſcat · Bene aūt arguūtur · q pñte chriſto timebāt ·
cum vtiq; ibi aderat · qui perire nō poſſit · ¶ Beda ·
Cui ſimile eſt · quod poſt mortem diſcipulis apparēs
exprobrauit incredulitatem eorum & ſic tumidis
gurgitibus ſedatis patefecit cunctis potentiam ſue
diuinitatis · Sequitur textus

¶ Et nauigauerūt autem ad regionem gerazenorum
que eſt contra galileam · Et cum egreſſus eſſet ad
terram · occurrit ei vir quidam · qui demonium ha-
bebat · iam temporibus multis · & veſtimento non
induebatur · neq; in domo manebat · ſed in monumē
tis · Is vt vidit ihesum · procidit ante illum · & ex
clamans voce magna dixit · Quid mihi & tibi eſt
ihesu fili dei altiſſimi ? obſecro te ne me torqueas
Precipiebat enim ſpiritui immundo vt exiret abho
mine · Multis enim temporibus arripiebat illum ·
& vinciebatur cathenis & compedibus cuſtoditus ·
& ruptis vīculis agebatur a demonio ī deſerto · In
terrogauit autem illū ihesus dicens · Quod tibi no
men eſt · At ille dixit legio · quia intrauerūt demonia
multa ī eum · & rogabant eū ne imparet illis vt in
abiſſum irent · Erat autem ibi grex porcorum multo
rū paſcentium in monte · & rogabant eū · vt pmitte
ret eos in illos ingredi · & pmiſit illos · Exierūt
ergo demonia ab homine · & intrauerūt ī porcos · Et
impetu abijt grex pceps in ſtagnū & ſuffocatus
eſt · Quod vt viderunt factum qui paſcebant · fu-
gerunt · & nuntiauerunt in ciuitatem & in villas ·
Exierunt autem videre quod factum eſt · & vene-
runt ad ihesum · & inuenerunt hominem ſedentem
a quo demonia exierant · veſtitum · ac ſana mēte ad
pedes eius · & timuerūt · Nuntiauerūt autem illis ·
qui viderant · quomodo ſanus factus eſt a legione ·
Et rogauerunt illum omnis multitudo regiōis ge
razenorum · vt diſcederet ab ipſis quia timore mag
no tenebantur · Ipſe autem aſcendēs nauem reuer-
ſus eſt · & rogabat illum a quo demonia exierant ·
vt cum eo eſſet · Dimiſit autem ihesus dicēs · Redi
in domum tuam · & narra quanta tibi fecit deus · Et
abijt per vniuerſam ciuitatem predicans quanta il
li fecit ihesus · ¶ Chriſoſtomus · Saluator nauigā
do vna cum diſcipulis ad portum peruenit · Vñ di
citur · Et nauigauerūt autem ad regionem geraze-
norum que eſt contra galileam · ¶ Titus · Verati-
ora exēplaria nec gerazenorum habent nec gadarorum ·
ſed gergezinorum · Eſt eīm gadara ciuitas ī iudea · ſtag
num autē vel mare nullatenus inuenitur in ea · Sed
geraza ciuitas arabie eſt nec ſtagnū nec mare iux
ta habēs · Eſt autē gergeſa aqua · gergezei vrbs
antiq iuxta tiberiacum ſtagnū · circa quā eſt rupes
ſtagno vicino · In qd oſtenditur deiectos fuiſſe por
cos a demonibus · Quia tamē geraza & gadara confi
niū habent cū terra gergezinorū · veriſimile ē ide ad
horum terram porcos fuiſſe adductos · ¶ Beda · Ge
raza eñi vrbs eſt inſignis arabie trans iordanē iun
cta monti galaad · quam tenuit tribus manaſſe · nō
longe a ſtangno tiberiadis in quo porci precipita-
ti ſunt · ¶ Chriſoſtomus · Cum autem dominus
deſcēdiſſet a mari · occurrit ei aliud terribilius mira-
culum · Nam demoniacus tanquam ſeruus videns do-
minum ſeruitutem confitetur · Vnde ſequitur · Et
cū egreſſus eſſet ad terrā occurrit ei vir quidā q de-
moniū habebat iam temporibus multis · ¶ Augus de
con · euan · Quod matheus duos dicit fuiſſe demonia-
cos · Marcus & lucas aūt vnū cōmemorāt · intelli-
gas vnum eorum fuiſſe perſone alicuius clarioris
& famoſioris · quē regio illa maxime dolebat · & pro
cuius ſalute plurimum ſatagebat · hoc volentes ſi
gnificare duo euāgeliſte ſolū cōmemorādū iudica-
uerunt · de quo facti huius fama latius preclarius ſcꝫ
fragrauerat · ¶ Chri · Vel lucas elegit ex illis du
obus eū q ſeuior erat · Vñ flebilius nārat eius īfortuniū
cū ſubdit · Et veſt · ñ ī due · neq; in do · ma · ſ; in mo ·
Viſitant autem demones mortuorum ſepulchra ·

volētes imbuere homines ꝑiculoſa doctrina · ꝙ · ſ.
mortuoꝝ anime demones fiūt. ¶ Cirillus · Quod
aūt nudus petebat defunctoꝝ ſepulchra · demoni
ace ferocitatis erat inditium ꝑmittit aūt quoſdam
diſpenſatiue deus ſubeſſe demonibꝫ · vt nos ꝑpēda=
mus ꝑ eos q̄les ſunt demones erga nos · vt renua
mus eis ſubiici velle · & ſic vno patiente edificat̄
ꝗplures · ¶ Chriſ. Quia vero hominem eū popu=
li fatebantur · acceſſerūt demones diuinitatem pre
dicantes ip̄ius · quā etiā mare ſua trāquillitate cla
mauerat · Vn̄ ſequitur · Is vt vidit ih̄m · procidit
an̄ illū & exclamans voce magna dixit. ¶ Ciril.
Attendas hic timorē annexum audacie & deſpe
ratōni multe · Signū em̄ diabolice deſperatōnis ē
in audiendo dicere · Quid mihi & tibi eſt iheſu fili
dei altiſſimi · Timoris vero cum ꝑcatur · Obſecro
te ne me torqueas · Sed ſi noſti eum eſſe filiū dei
altiſſimi · fateris eum deū celi & terre · & eoꝝ que
cōtinentur in eis · q̄liter igr̄ nō tua immo ſua vſur
pas? Et dicis · Quid mihi & tibi? Quis aūt ꝑncipū
terrenoꝝ om̄ino ſuſtinebit a barbaris laceſſiri ſuo
ſubiectos imperio · Vn̄ ſequitur · Precipiebat em̄
ſpiritui immundo vt exirē ab homine · Et neceſſi=
tatem ꝑcepti oñdit ſubdēs · Multis em̄ temporibꝫ
arripiebat illū · & vinciebatur cathenis · & cōpedi
bus cuſtoditus & ruptis vinculis agebatur · a de=
monio in deſerto · ¶ Chriſ · Vnde qꝛ nemo aude=
bat demoniacū tenere · ip̄e xp̄us ad eū vadit · allo
quens ip̄m. Sequitur · em̄ · Interrogauit aūt illū
iheſus dicens · quod tibi nomen eſt · Non velut in=
ſcius nomen inquirit · ſed vt cōfeſſa peſte quā to=
lerabat · virtus curantis ḡtior emicaret · ¶ Beda ·
Sed & noſtri temporis ſacerdotes q̇ ꝑ exorciſmi
gr̄am demones eiicere norunt · ſolent dicere patiē=
tes non aliter valere curari · niſi omne quod ab im
mūdis ſpiritibꝫ vigilantes dormienteſue ꝑtulerit
cōfitendo patenter exponāt · & maxime quādo cor
poris humani cōcubitum petere ſe ac patrare con
fingunt · vn̄ & hic cōfeſſio ſubditur · At ille dixit.
legio qꝛ intrauerūt demonia multa in eū ¶ Greg̊ ·
Nicenus · Imitantes q̄dam demones ſuꝑnas ma=
litias & legiones āgelicas dicūt ſe legionem · ſicut
& eoꝝ ꝑnceps dicit ſe poſituꝝ thronū ſuꝑ aſtra.
vt fiat altiſſimo ſimilis · ¶ Chriſ. Poſtꝗ autem
dn̄s ſuꝑuenerat · demonibꝫ creaturā dei perturban=
tibꝫ · putabant eū ꝓpter exceſſum eoꝝ que fiebāt
nō expectare tempus ſupplicii · Et qꝛ culpā diffi=
teri nō poterāt · inſtant ne cito ſuſtineant penam ·
Vnde ſequitur · Et rogabāt eū ne imparet illis ·
vt in abiſſum irent · ¶ Theo · Quod quidē poſtu=
lant demones volentes adhuc cū hominibꝫ cōuer=
ſari · ¶ Ciril · Hoc aūt palam eſt · ꝙ emule cater=
ue maieſtatis · diuine · ineffabili potentia ſaluato=
ris detrudebantur ad inferna · ¶ Maximus · Sta
tuit aūt deus vnicuiqꝫ manerici peccatoꝝ cōſonā
penam · Gehennam ignis ꝓpter carnis incendiū ·
Stridorē dētium ꝓpter riſū laſciuiū · Intolerabilē
ſitim · ꝓpter voluptatem & crapulam · peruigilem
vermen · ꝓpter obliquum & malignum cor · Cali=
ginem perpetuam ꝓpter ignorantiam & fallatiā ·
Limbum abiſſi ꝓpter ſuꝑbiam · Vnde demonibꝫ
tamꝗ ſuperbis abiſſus delegatur · Sequitur · Erat
autē ibi grex multoꝝ porcoꝝ paſcentiū in mōte ·
¶ Auguſtinus · de cō · euang · Quod marcus dixit
circa montem fuiſſe gregem porcoꝝ · Lucas autē
in mōte · nō repugnat · grex em̄ porcoꝝ tam mag=
nus fuit · vt aliquid eius eſſet in monte · aliq̄d cir=
ca montem. Erāt em̄ duo milia porcoꝝ ſicut mar=
cus expreſſit · ¶ Ambroſius. Demones autē ce=
leſtis luminis claritatem ſuſtinere non poterant ·
vt qui oculos dolent radios ſolis ferre nō poſſunt ·
¶ Cirillus · Et ideo turba immundoꝝ ſpirituū pe
tit mitti in conformem ſibi gregem immundorum
porcoꝝ · Sequitur · enim · Et rogabant eum · vt ꝑ
mitteret eos in illos ingredi · ¶ Athana · in vita
antonii · Quod ſi ſuper porcos poteſtatem non hn̄t ·
multomagis nullum habent dominium contra ho
mines factos ad imaginem dei · Oportet ergo deū
ſolum timere · illos autem contemnere · ¶ Ciril=
lus · Dominus autem conceſſit eis poteſtatem vt
hoc inter cetera fiat nobis cauſa ſalutis & roboris
ſpes · Sequitur · enim · Et permiſit illos · Conſide
rare ergo oportet · ꝙ demones praui ſūt & hoſtiles ·
his qui eis ſunt ſubditi · vt poteſt patere ex eo ꝙ
precipitauerunt & ſuffocauerunt in aquis · vnde
ſequitur · Exierunt ergo demonia ab homine & i=
trauerunt in porcos · & impetu abiit grex perpre=
ceps in ſtagnum · & ſuffocatus eſt · Et ideo con=
ceſſit eis chriſtus petentibꝫ · vt ex euentu appareat
ꝙ ſint crudeles · Erat etiam neceſſarium oſtendere
filium dei prouidentiam rerum habere non minus
ꝙ̄ pater · vt equalitatis decor in vtroqꝫ appareat ·
¶ Titus · Fugam autem paſtores arripiunt · ne
cum porcis perirent · Vnde ſequitur · quod vt vi=
derunt factum qui paſcebāt · fugerūt & nūtiauerūt
in ciuitatem & in villas · & huiuſmodi terrorem ·
ciuibꝫ intulerūt · Duxit aūt eos ad ſaluatorē dāni
neceſſitas · Seq̄tur em̄ · Exierūt aūt videre quod
factum eſt · & venerūt ad ih̄m · Vbi cōſidera ꝙ dū
deus homines punit in rebꝫ · confert beneficiū ani=
mabꝫ · Cum aūt profecti eſſent · viderūt ſanū eū q̇
iugiter vexabat̄ · Seq̄r em̄ · Et inuenerūt hoīem
ſedētem a q̊ demonia exierāt · veſtitū · Qui antea cō
tinuo nudus erat · ac ſana mente ad pedes eius nō
em̄ diſcedit a pedibꝫ a q̇bꝫ ē nactus ſalutem · & ſic
agnoſcentes ſignū · mirati ſūt paſſionis remedium
& obſtupuerūt in facto · Seq̄r · ei & timuerūt · hoc
aūt factū ꝑtim viſu cōpiūt · ꝑtim v̂bis audiuerāt ·
Seq̄tur em̄ · Nūtiauerūt aūt illis qui viderāt quō
ſanus factus ē a legione · Oportebat aūt eos ſuppli=
care dn̄o ne inde recederet · ſʒ cuſtos eſſet regionis ·
ne demones hn̄t acceſſum ad eos · ſʒ ꝑ timore ꝓꝑa
ſalutem amiſerūt · rogantes ſaluatorem recedere ·
Seq̄tur em̄ · Et rogauerunt illū omnis multitudo

regionis geraſenoꝝ vt diſcederet ab ipſis q꜡ timore
magno tenebantur. ¶ Theo. Timebant enim ne
iterum damnū aliquod paterentur. ſicut paſſi fue-
rant in ſubmerſione porcoꝝ ¶ Chriſo. Attendas
autem xpi humilitatem. Poſtq̄ enī collatis a ſe
talibus beneficijs emittebant eū nō obſtat ſed diſce
dit. eos qui ipſos indignos ſua doctrina promulga
uerāt relinquens. Sequitur enī. Ipſe aūt aſcen-
dens nauem reuerſus eſt. ¶ Titus. Sed eo deſcē
dente ille qui paſſus fuerat a ſaluatore non diſce-
dit. Sequitur enī. Et rogabat illum a quo demo
nia exierant. vt cū eo eſſet. ¶ Theophilus. Nam
ſicut expertus timebat ne forte elongatus a iheſu
rurſus demonibus eſſet paratus. dn̄s aūt oſtendit
ei q꜡ q̄uis nō ſit cum eo pſentialiter. tn̄ poteſt eū
gratia ſua protegere. Sequitur enī. Dimiſit autē
iheſus dicens. Redi in domum tuam & narra q̄n
ta tibi fecit deus. Non autem dixit quanta tibi fe-
ci ego. formam prebens humilitatis. vt rectitudi-
nes noſtras referamus in deum. ¶ Titus. Nec ta
men preuaricatur in lege veritatis. quicquid enim
filius operatur. pater operatur. Cur autem q̄ vbiq;
omnes liberatos monebat nulli dicere. huic libera
to a legione dicit. narra quanta tibi fecit deus. q꜡
ſcilicet tota regio illa deum ignorabat irretita cul
tibus demonū vel verius. Quandoquidem ad patrem
retorquet miraculum dicit narra. Cum vero loq̄t
deſeipſo monet nulli dicere. Ille autem qui libera
tus eſt a demonibus. nouerat deum eſſe iheſum. &
ideo predicauit quanta fecit illi iheſus. Sequitur
enim. Et abijt per vniuerſam ciuitatem predicās
quanta illi fecit iheſus. ¶ Chriſoſtomus. Et ſic
illos qui ſe indignos ſua doctrina promulgauerāt
derelinquens. ſtatuit eis eum in magiſtrum qui
fuerat a demonibus liberatus. ¶ Beda. Miſtice aūt
geraſa ſignificat nationem gentium quas poſt paſ
ſionem & reſurrectionem ſuam dominus per predi
catores viſitauit. Vnde geraſa vel gergeſi vt qui
dam legunt. interpretatur colonum eijciens. ideſt
diabolum a quo prius incolebatur. vl' aduena ppin
quans qui prius longe erat ¶ Ambroſius. Licet
autem diſcordet numerus curatorum a chriſto ſe-
cundum lucam & matheum. tamen concordat mi
ſterium. Vt enim iſte qui habebat demonium po
puli gentilis eſt figura. duo q̄z illi ſimiliter figu-
ram populi gentilis accipiunt. Quoniam cum tres
filios noe generauit. ſem. cham & iaphet. ſem tā
tummodo familia in poſſeſſionem aſcita eſt dei. ex
duobus illis diuerſarum nationum populi pullularūt
qui multis inquit temporibus habebat demonium.
vtpote qui a diluuio vſq; ad aduentum domini vex
abatur. Nudus autem erat q꜡ tegumentum natu-
re ſue & virtutis amiſit. ¶ Auguſ. de queſtionibus
euangeliorum. In domo non habitabat. hoc eſt
in conſcientia ſua non requieſcebat. In monumen
tis manebat. id eſt in mortuis operibus. hoc eſt pec
catis delectatur ¶ Ambroſi. Vel q̄ſ ſunt corpora

perfidorum niſi quedam ſepulchra in quibus dei verba
non habitant. ¶ Auguſ. de queſtionibus euange-
liorum. Quod aūt compedibus ferreis & cathenis liga
batur. ſignificat graues & duras leges gentium. quibus
etiam in eorum republica peccata cohibentur. quod
autem vinculis talibus diruptis agebatur. a demo-
nio in deſertum. ſignificat q꜡ etiā ipſis tranſgreſ-
ſis legibus ad ea ſcelera cupiditate ducebatur. que
iam vulgarem conſuetudinem excederet q꜡ vero in
eo legio demonum erat. ſignificate ſunt gentes q̄
multis demonibus ſeruiebāt. q꜡ in porcos paſcentes
in montibus demonia ire conceſſa ſunt. ſignificant
etiam immundos & ſuperbos homines quibus de-
monia dominatur ppter idoloꝝ cultus. ¶ Ambro
Porci enim hi ſunt. qui immundorum vſu animaliū
vocis & rationis expertes. luculentis vite ſue acti-
bus. naturalium coinquinauerunt ornamenta vir
tutum. ¶ Auguſtinus. de queſtionibus. euangeli-
orum. quod autem in ſtagnum precipitati ſunt
ſignificat q꜡ iam clarificat' eccleſia. & liberato po-
pulo gentium a dominatione demoniorum in abditis.
agunt ſacrilegos ritus ſuos qui chriſto credere no
luerunt ceca & profunda curioſitate ſubmerſi.
¶ Ambroſius. Impetum autem fecerunt in pre-
ceps. quoniam nullius meriti cōtemplatione reuo-
cantur. ſed tamq̄ deſuperioribus ad inferiora p im-
probitatis procliue detruſi. inter fluenta mundi
huius. intercluſo pereunt ſpiritus commeatu. Ne-
q; enim in his qui fluido eſtu voluptatis huc atq;
illuc feruntur. illius ſpiritus poteſt eſſe commer-
tium. Videmus igi' q꜡ ho ipſe ſue eſt autor erūne.
Nā niſi qs porci more vixiſſet. nūq̄ accepiſſet in
eū diabolus ptatē. aut ſi accepiſſet nō vt pderet.
ſ vt pbaret. Et fortaſſe diabolus q꜡ poſt dn̄i ad-
uētū bonos iā depdari nō poterat. nō omīum hoīm
ſ leuiū q̄rit interitū. vt latro nō armatis ſ inſidia
tur inermibus. Viderūt hoc mgr̄i gregū & fugerūt
Neq; enī vl' philoſophie pfeſſores vl' pncipes ſina
goge peuntibus pp̄lis poſſunt ferre medicinā. ſolus
eſt xpus. qui aufert peccata pploꝝ. ¶ Auguſti.
de q̄ſtō. euang. Vel q꜡ porcoꝝ paſtores fugientes
iſta nūtiauerunt. ſignificat quoſdā pmates impioꝝ
tamq̄ xpianā legē fugientes. potentiā tn̄ eius per
gentes ſtupēdo & mirādo pdicare q꜡ autē geraſeni
cogſcentes qd factū eſt. rogant iheſum vt ab eis
diſcederet. magno timore ppulſi. ſignificat magni-
tudinem vetuſta ſuauitate delectatā. honorare qdē
ſ nolle pati xpianā legē. dū dicūt q꜡ eam implere
nō poſſunt. Admirātes tamē fidelem pp̄lm a priſti-
na pdita cōuerſatione ſanatū. ¶ Ambro. vel in ge
raſenoꝝ ciuitate ſpecies ſinagoge videt' exiſtere.
qui rogabāt vt diſcederet. q꜡ timore magno tene-
batur. Infirma enī mens nō capit dei vbū. nec pt
pondus ſuſtinere ſapie. Et ideo diutiꝰ moleſtꝰ nō
fuit. ſ aſcēdit ab inferioribus ad ſupiora. a ſinago-
ga. ſ. ad eccleſiā. & egreſſus e p ſtagnū. Nemo enī
de eccleſia ad ſinagogā ſine piculo tranſit ſalutis.

Sed ille qui de ſinagoga ad eccleſiam trāſire deſi-
derat · crucem ſuam tollat vt diſcrimen euadat ·
¶ Auguſ · de cō · euang · Quod autem ille ſanatus
cupit iam eſſe cū xp̄o · & dr̄ ei · Redi in domū tuā
& narra q̄nta tibi fecit deus · ſic intelligit̄ · vt ſic
q̄ſq̄s intelligat poſt remiſſionē peccatoꝝ redeūdū
ſibi in cōſcientiā bonā ſicut in domū · & ſeruiendū
euāgelio ꝓpter eoꝝ ſalutē · vt deīde cū xp̄o requie-
ſcat · ne cū p̄ꝓpere vult eſſe cū xp̄o · negligat miſte-
riū p̄dicatōnis · fraterne redēptōni accōmodatum ·
¶ Factū ē at̄ cū rediſſet iħus · excepit illū turba ·
Erāt · n · omēs expectātes eū · Et ecce vir cui no-
men iair⁹ · & ip̄e p̄nceps ſinagoge erat & cecidit
ad pedes iħu rogās eū vt īttraret ī domū ei⁹ · q꞉ fi-
lia vnica erat illi · fere ānoꝝ xij · & hec moriebat̄ · &
ↄtigit dū iret a turba cōp̄mebat̄ · & mlr̄ q̄dā erat ·
ī fluxu ſāguīs ab āīs · xij · q̄ ī medicos erogauit
omēz ſubſtātiā ſuā · nec ab illis potuit curari · ac-
ceſſit retro · & tetigit fibriā veſtimēti ei⁹ · & ↄfeſti
ſtetit flux⁹ ſāguīs ei⁹ · & ait iħs · q̄s ē q̄ me teti-
git? negātibꝫ at̄ oībꝫ · dixit petr⁹ & q̄ cū illo erāt ·
p̄ceptor · turbe te cōp̄mt̄ · & affligt̄ · & dicis · q̄s me
tetigit · & dixit iħs · tetigit me aliq̄s · nā & ego no-
ui v̄tutē de me exiſſe · vidēs at̄ mlr̄ · q꞉ n̄ latuit eū ·
tremēs veīt · & ꝓcidit an̄ pedes illi⁹ · & ob quam
cauſam tetigerit eū indicauit corā omī ꝓp̄lo · &
queādmoduz cōfeſtim ſanata ſit · At ip̄e dixit · fi-
lia fides tua te ſaluā fecit · vade in pace ¶ Auguſ ·
de con · euang · Poſt narratū apud geraſenos mi-
raculū tranſit ad narrandū de archiſinagogi filia ·
dicens · Factum eſt autē cum re · iħus ecce · illum
tur · Erāt em̄ omnes expec · eum · ¶ Theophilus ·
Simul quidē ꝓpter doctrinam & ꝓpter miracula ·
¶ Auguſtinus · de concor · euangeliſtarum Quod
vero adiungit · Et ecce vir cui nomen iairus · Nō
continuo factum accipiendum eſt · ſed prius illud
de conuiuio publicanorum · ſicut narrat matheus ·
cui rei ſic coniungit hoc · vt non poſſit aliud factū
conſequenter intelligi · ¶ Titus · Eſt autem poſi-
tum nomen iudeorum cauſa qui tunc nouerunt ·
quod accidit · vt nomen demonſtratō miraculi fiat
Acceſſit autem non aliquis infimorum · ſed prin-
ceps ſinagoge · vt magis obturarentur iudeorum ·
ora · Vnde ſequitur · Et ipſe princeps ſinagoge ·
erat · Acceſſit autem ad chriſtum cauſa neceſſita-
tis · vrget enim aliquando dolor ad agendum ea q̄
decent · ſecundum illud pſalmi · In chamo & fre-
no maxillas eorun conſtringe · qui non a ꝓximi-
ant ad te · ¶ Theophilus · Vnde neceſſitate inſtā-
te cecidit ad pedes eius · ſeq̇tur em̄ · Et ceci · ad pe-
iħu · Decebat at̄ vt abſqꝫ neceſſitate cogēte cade-
ret · ad pedes eius & cog̊noſceret ip̄m deum eſſe ·
¶ Chriſ · Sed cōſidera ei⁹ iertiā · q̄rit em̄ a xp̄o ·
vt in domū veīat · ſeq̇t̄ · em̄ · rogās eū vt intra · do ·
eius ig̊rās · ſ · ꝙ abſens poterat liberare · nā ſi ſciuiſ-
ſet · dixiſſet ſicut cēturio · dic v̂bo & curabit̄ filia
mea · ¶ Gre · Cauſa autē aduentus eius ponit̄ · cū

ſubditur · q꞉ vnica filia erat illi · domus fundamen-
tum · ſucceſſio generis · fere annoꝝ · xij · in ipſo · ſ ·
flore etatis · & hec moriebat̄ · ꝓ thalamis efferen-
da ad tumulū · ¶ Chriſoſtomus · Aduenerat aūt
dominus · non vt iudicaret mundū · ſed vt ſalua-
ret · Quaꝓpter non examinat · dignitatem peten-
tis · ſed equanimiter arripit opus · ſciens quod q̄re-
batur · vocabatur autez ad remedium egrotantis ·
nouit autem ſe ſuſcitaturum iam mortuam inſer-
turū terrenis firmā ſpem reſurrectōis ¶ Ambro-
ſius · Suſcitaturus autem mortuam ad faciendū
fidē · emorroiſſam curauit · ſic vt & reſurrectō tē-po-
ralis in paſſione domini celebrabatur · vt perpetua
illa credatur · Et cōtigit duz iret a turba cōprime-
batur · ¶ Cirillus · Quod maximum erat inditium
ꝙ veram carnem induerat · & omnem cōculcaret ſu-
perbiam · Neqꝫ em̄ alonge ſequebantur ſed eū cir-
cumdabant · ¶ Gre · Quedam autem mulier graui
morbo detenta ob cuius infirmitatis curā medici
omnes diuitias conſumpſerant · ſolam ſpem in tā-
ta diffidentia reꝑperit vt procideret domino · De
qua ſequit̄ · Et mulier quedā erat influxu ſang ·
ab annis duodecim · que in me erogauerat om-
nem ſubſtantiam ſuam nec ab illis potuit curari ·
acceſſit retro · ¶ Titus · Qualiter autem non eſt
digna p̄conio hec mulier · que viribꝫ extinctis cor-
poreis ob cōtinuū ſanguinis fluxum & tanto ꝓp̄lo
cōcurrente circa illū affectu roborata & fide peti-
erat populum · & retro latens tetigerat fimbriam ·
veſtimenti · Sequitur · enim · Tetigit fimbriam
veſtimenti eius · ¶ Cirillus · Neqꝫ em̄ licebat im-
mundis vl̄ tangere quemq̄ ſanctoꝝ vl̄ a ꝓpinq̄re
viro ſancto · ¶ Chriſoſtomus · Ritu autem legis
huiuſmodi paſſio reputabatur immundicia mag-
na · aliter etiam · non dum enim nec ipſa habebat
dignam opinionem de eo · Non enim · putauiſſet
latere · ſ; tn̄ confiſa de ſanitate accedit · ¶ Theo ·
Sicut aūt cū aliq̄s oculū lucerne lucēti adhibet ·
aut igni ſpinas ſtatim opant̄ · ſic q̄dem qui fidem
affert potēti curare · ſtatim curatōnem cōſeq̇t̄ · Et
cōfe · ſte · flux · ſan · eius · ¶ Chriſ · Nō at̄ ſola ve-
ſtimenta ip̄ius mulierē ſaluauerūt · nā & milites
ſortiti ſūt ea intra ſe · ſ; fidei eius intentō ¶ Theo ·
Credidit em̄ & ſaluata eſt · & vt cōgruū fuit · p̄mo
tetigit xp̄m intellectualiter · deinde corporaliter ·
¶ Gre · Audiuit aūt dn̄s tacitas mulieris cōſide-
ratōnes · liberauit tacentez · paſſus ſua ſponte ſani-
tatis rapinā · ſ; poſtea miraculū publicat vn̄ ſeq̇t̄ ·
Et ait iħus · q̄s ē q̄ me tetigit? ¶ Ciril · Nō · n · la-
tuit dn̄m ꝑpetratū miraculū · ſ; q̄ cūcta cog̊ſcit · q̄ſi
neſciret · interrogat · ¶ Grec⁹ · Neſcientibꝫ autem
diſcipulis qđ q̄rebatur · ſ; putantibꝫ de ſimplici q̊-
dā tactu dicere dn̄i q̄ſtōnī rn̄det · Seq̇t̄ · n · Negā-
tibꝫ autē · omnibꝫ dixit petrus & qui cū illo erant ·
p̄ceptor tur · te · cōp̄mūt · & affligūt · & dicis · quis
me tetigit? Et ideo dn̄s tactū ſua rn̄ſione diſting-
uit · ſeq̇t̄ · n · & dixit illis iħs · tetigit me aliq̄s ſicut

etiam dicebat · qui habet aures audiendi audiat ·
quamuis omnes habeant huiuſmodi corporalem
auditum · ſed non eſt vere audire · Si audiatur in
caute · Nec vere tangere · ſi infideliter tangatur ·
¶ Cirillus · Propalat autem conſequenter quod
factum eſt · cū ſubditur · Nam & ego noui virtutē
de me exiſſe · ¶ Ciril · Reſpondet ſecundū opinio-
nem audientium · his tamen nobis manifeſtatur ·
ꝙ ipſe verus eſt deus · & ex eo quod prodigialiter
factum eſt · & ex ſermonibꝫ · tranſcendit em̄ natu-
ram noſtram & forſan angelicam · poſſe quemꝗ̃
virtutem emittere · quaſi a ꝓpria natura · Conueīt
autem hoc ſoli ſupreme nature · Nulla namqꝫ crea
turarum aliquam gerit · ſaluandi poteſtatem · Vel
etiam aliqua alia · ſ · miracula faciendi · ſed diuini-
tus preſtitam · non em̄ ambitōne glorie non dimi-
ſit latere diuine virtutis oſtenſionem · qui multo
ciens preceperat taceri ſua miracula · ſed qꝛ ſpecta
bat ad vtilitatem eoꝝ qui vocabantur · per fidē ad
grām · ¶ Chriſoſtomus · Primo em̄ ſoluit femi-
neum metum · ne remorſum cōſcientie pateret̄ q̄ſi
ſurripiens grām · Secūdo corrigit eā qꝛ latere pu-
tauerat · ¶ Tercō fidē eius exprimit cunctis · vt &
alij imitentur proditqꝫ non min⁹ miraculū reten-
tōne ſanguinis · dum oſtendit ſibi cuncta patere ·
¶ Cirillus · Inſuper principem ſinagoge perſuade
bāt indubitabilit̄ credere ꝙ a laqueis mortis eri-
piet filiam eius · ¶ Chriſoſto · Ob hoc aūt dn̄s nō
ſtatim eam manifeſtauerat · vt oſtenſio ꝙ omnia
ſibi liquent · faciat mulierem p̄dicare quod factuꝫ
eſt · vt ſuſpitōne miraculū careat · Vnde ſequitur ·
Videns autez mulier qꝛ non latuit eum tre · ve · &
proci · ante pedes eius · & ob quam cauſam teti · eū
indicauit · co · om · po · & quemadmodum cōfeſtim
ſa · ſit · ¶ Origenes · Eandem aūt ſanitatem quam
nacta eſt mulier ex cōtactu verbi cōfirmauit ſal-
uator · Vnde ſequitur · At ip̄e dixit illi · fi · fi · t ·
te ſal · fe · vade · in pa · id eſt eſto ſana a tuo flagello
& ſanat quidem primo per fidē animā · deinde vero
corpus · ¶ Titus · Vocat aūt filiam iam fidei cau
ſa ſanatam · fides em̄ grām adoptōnis impendit ·
¶ Euſebius · Dicunt autez hanc mulierem in pa
meade que eſt ceſarea philippi · vnde fuit oriunda ·
ſtatuiſſe triumphos inſignes collati ſibi beneficij
a ſaluatore · ſtabat nāqꝫ ſup altam baſim ad limi
na domus eius eneum ſimulacruꝫ mulieris flexis
genibus · manibuſqꝫ iunctis quaſi precaretur · ex
cuius oppoſito aliud erectum ſimulacrū adinſtar
viri eiuſdemqꝫ materie amictum diploide & ma-
num verſus mulierem extendens · ante cuius pe-
des ſuper ip̄am baſim aliena ſpecies plante orta q̄
vſqꝫ ad enee diploidis oras pertingens medicina
omnium paſſionū eſſe ferebatur · Hanc aūt ſtatuā
dicebat rep̄ſentare xp̄m · quā maximus deſtrux-
it · ¶ Ambro · Miſtice aūt reliquerat in geraſenis
ſinagogam xp̄us · & quem ſui non receperant · re-
cepim⁹ alieni · ¶ Beda · Vel in fine ſeculi domin⁹

eſt ad iudeos rediturus · atqꝫ ab eis per fidei confeſ-
ſionem libēter accipiendus · ¶ Ambroſius · Quem
autem putamus ſinagoge principem eſſe · niſi le-
gem cui⁹ cōtemplatōne dn̄s ſinagogā nō penitus
dereliq̄t · ¶ Beda · vel p̄nceps ſinagoge moyſes in
telligitur · Vn̄ bn̄ iairus · i · illuminās vel illumi-
natus vocat̄ · qꝛ q̇ accipit v̇ba vite dare nob̄ · & p
hoc ceteros illuminat & a ſpūſancto illuminatur ·
cecidit at̄ archiſinagogus ad pedes ih̄u · qꝛ legiſla
tor cū tota patꝝ ꝓgenie xp̄m in carne apparētem
lōge ſibi p̄ferēdū eſſe cognuit · Si em̄ caput xp̄i de
us cōuenīēter pedes accipiēdi ſūt incarnatō q̄ ter-
rā nr̄e mortalitatis tetigit · rogauit aūt intrare in
domū eius qꝛ eius videre deſiderabat aduētū · filia
aūt vnica eius ē ſinagoga · q̄ ſola legali ē īſtitutōe
cōpoſita q̄ · xij · etatis anno · hoc ē tp̄e pubertatis ·
appinquāte moriebat̄ · qꝛ nobiliter a ꝓphetis edu
cata · poſtꝗ̃ ad intelligibiles annos peruenerat · in
quibꝫ ſpiritales deo fructus gignere debebat · ſubi
to erroꝝ languore cōſternata ſpiritalis vite viam
amiſit · & ſi xp̄us nō ſuccurreret corruiſſet in mor
tem · Ad puellā aūt ſanādā pgens dn̄s a turba cō
primitur · qꝛ genti iudee ſalutaria monita p̄bēs car-
nalium populorum eſt conſuetudine grauatus ·
¶ Ambroſius · Ad hanc autem principis filiam
dum properat dei verbum vt ſaluos faceret filios
iſrael · ſancta eccleſia ex gentibus congregata que
inferiorum lapſu criminum deperibat · paratā alijs
fide p̄ripuit ſanitatem · ¶ Beda · Dupliciter autē
ſanguinis fluxus poteſt intelligi · hoc eſt & ſuper
idolatrie proſtitutione & ſuper his que carnis &
ſanguinis oblectatione patrantur · ¶ Ambroſius
Quid autem ſibi vult ꝙ hec principis filia annoꝝ ·
duodecim moriebatur · & mulier iſta fluxu ſang-
uinis ab annis · duodecim laborauit · niſi vt intelli-
gatur quia ꝙ̃ diu ſinagoga viguit · laborauit · ec-
cleſia · ¶ Beda · Vna enim pene ſeculi etate ſina-
goga in patriarchis naſci cepit · & gentilium na-
tionem idolatria fedauit · ¶ Ambroſius · Sicut
autem illa in medicis erogauerat omnem ſubſtā-
tiam ſuam · ita congregatio gentium amiſerat om
nia dona nature · ¶ Beda Medicos autem intelli-
ge ſiue falſos theologos · ſiue philoſophos · legum
qꝫ doctores ſecularium qui multa de virtutibꝫ vi-
tijſqꝫ differentes · vtilia ſe viuendi inſtituta mor-
talibus dare promittebant · ſeu ipſos immundos
ſpiritus qui velut hominibus cōſulendo · ſe pro deo
colendos ingerebant · quibꝫ audiendis gentilitas
quātomagis naturalis induſtrie vires expenderat
tanto min⁹ potuit ab iniquitatis ſue ſorde curari ·
¶ Ambro · audiēs at̄ egrotare ꝑp̄l'm iudeoꝝ · ſpera
re cepit ſalutis ſue remediū · Tempus veniſſe cog-
nuit · q̊ medicus adeſſet de celo · ſurrexit vt occurre-
ret fide ꝓmptior · pudore cōtactior · hoc ei ē pudoris
& fidei ag̊ſcē īſirītatē · n̄ deſperare veniā · verecūda
g̊ fibriā tetigit · fidelis acceſſit · religioſa credidit
ſapiens ſanatā ſe eē cognuit · ſic ſācta plebs gentiū

que deo credidit · peccatum erubuit · vt deſereret ·
fidem detulit · vt crederet · deuotōnem exhibuit · vt
rogaret · ſapienciam induit · ut ſanitatē ſuam ipſa
ſentiret · fiduciā ſūpſit · ut fateretur ꝙ preripuiſſet
alienum · Retro autē tangitur xp̄c · qꝛ ſcriptū eſt ·
Poſt dn̄m deū tuū ambulab · ¶ Beda · Et ipſe ait
Si quis mihi miniſtrat · me ſequatᷣ · ſiue qꝛ p̄ntez
in carne dn̄m non videſ · vel qꝛ pactis diſpenſatō-
nis ſacramētis per fidē cepit veſtigia ei⁹ ſubſequi
¶ Grego · iij · mor · Premente aūt turba vna redē-
torem noſtrū mulier tetigit · qꝛ carnales quiq; in
eccleſia eum cōprimūt a quo longe ſūt · & ſoli tan
gunt · qui huic veracitᷣ humiles adiungunt · Tur
ba igitur premit · & non tangit · qꝛ & importūa eſt
per p̄nciam · & abſens per vitam · ¶ Beda · Vel
vna credula mulier dn̄m tangit · qꝛ qui diuerſ he
reſibus inordinate affligitur · ſolo catholice eccleſie
corde fideliter queritur ¶ Ambro · Non em̄ credūt
qui cōprimūt · credunt qui tangunt · fide tangitur
xp̄c · fide videtᷣ · Deniq; vt fidem credētis exprime
ret · dicit · Ego cognoui virtutem de me exiſſe · qd
eſt euidentius inditum quia nō intra poſſibilitatē
cōdicionis humane atq; intra corporis clauſtrum
diuinitas coartata eſt · Sed vltra finem noſtre me
diocritatis virtus exundat eterna · Nō enim huma-
na ope plebs gentium liberatur · ſed dei munus eſt
cōgregatio nacionum · que eciam breui fide miſeri-
cordiam inclinat eternam · Nam ſi conſyderemus
quāta ſit fides noſtra · & intelligamus quant⁹ ſit
dei filius · videmus qꝛ cōparatōe ei⁹ fimbriaz tantū
modo tangam⁹ · Superiora vero veſtimenti ei⁹ ne
quimus attigere · Si igitur & nos curari volum⁹
fide tangamus fimbriaz xp̄i non aūt latet eum qui
cunq; tetigerit · Beat⁹ qui extremam partem ver
bi tetigerit · Nam totum quis poteſt cōprehendere
¶ Adhuc illo loquente venit quidam ad principē
ſinagoge di · ei · qꝛ mortua eſt filia tua · noli vexare
illū · Jheſus aūt audito hoc verbo r̄ndit patri puel
le · Noli timere · crede tm̄ · & ſalua erit · Et cum ve
niſſet ad domum · non permiſit intrare ſecū quēꝙ ·
niſi petrum & iohannez & iacobū · & patrem & ma
trem puelle · flebant aūt om̄es & plangebāt illam
At ille dixit · Nolite flere · non eſt enim mortua · ſꝫ
dormit · & deridebant eū ſcientes qꝛ mortua eſſet ·
Ipſe aūt tenens manū eius clamauit dicens · Pu
ella ſurge · Et reuerſus eſt ſp̄us eius · & ſurrexit
cōtinuo & iuſſit illi dari manducare · Et ſtupue-
runt parentes eius · quibꝫ precepit · ne alicui dice-
rent · quod factum erat · ¶ Chriſ · Oportune domi
nus expectabat puelle mortē · ut propalaretᷣ reſur
rectionis miraculū · ꝓpter quod & tardius incedit
et loquitur cum muliere diuci⁹ vt archiſinagogi
filia expiraret · & huius aduentus nuncij aduenī-
rent · Vn̄ dicitᷣ Adhuc illo loquēte ve · qui · ad pri ·
ſina · di · ei qꝛ mor · eſt fi · t · no · vex · il · ¶ Aug⁹ · de
con · euan · Sed cum matheus archiſinagogū non
morituā filiam ſuam narret dn̄o nunciaſſe · ſed om

nino defunctam · Lucas aūt & marcus nondū mor
tuaz vſq; adeo vt dicant veniſſe poſtea qui mortu
am nunciarent cōſiderādum eſt ne repugnare vide
atur Et intelligendū eſt · breuitatis hoc cauſā ma
theum pocius dicere voluiſſe · rogatū eē dn̄m ut fa
ceret · quod eum feciſſe manifeſtū eſt · ſcz mortuam
ſuſcitare · Attendit · n · non verba patris de filia ſua
ſed quod eſt potiſſimū volūtatem · Sane ſi alij duo
vel quiſꝙ eoꝝ patrem cōmemoraſſet dixiſſe · quod
venientes de domo dixerūt · vt iam non vexaretur
Jhs qꝛ puella mortua fuiſſet · repugnarēt ei⁹ cogi-
tatōni verba que poſuit mathe⁹ · Nūc vero illud
nunciantibꝫ & ꝓhibentibꝫ ne magiſter veniret · nō
legitur ꝙ ipſe cōſenſerit · Vnde domin⁹ non diffi-
dentem reprehendit · ſed credentē robuſtius cōfir-
mauit · Vnde ſequitᷣ · Jheſus aūt au · hoc ver · reſ ·
pa · pu · no · ti · ſed crede tm̄ · & ſalua erit · ¶ Atha ·
Fidem dominus exigit ab inuocantibꝫ eum · nō qꝛ
indiget adminiculo alioꝝ · Ipſe namq; & dn̄s &
largitor eſt fidei · Sed ne videretᷣ ex acceptōne per
ſonarum ſua dona cōferre · oſ̄dit · ꝙ credentibꝫ fa-
uet · & ne ſine fide accipiant beneficia & ea per infi
delitatē aboleant · vult em̄ benefaciens durare gra-
ciam · & ſanans inconcuſſum ꝑmanere remedium ·
¶ Theo · Mortuam aūt ſuſcitatur⁹ eiecit omnem
quaſi nos docens abſq; inani gloria eē · & nihil ad
demonſtratōem facere · Et ꝙ cum quis debet mira-
cula perpetrare non decet ipſum eē in medio pluri
morum · ſed ſolitarium & ab alijs ſeparatum · Et cū
perue · ad do · non permi · intra · ſecū quēꝙ niſi petꝝ
et iohannem & iacobum · & patrem & matrem pu
elle · Solos autem hos intromiſit tanꝙ diſcipu-
los · diſcipulorum vertices · & potentes miraculuz
occultare · Non enim volebat ipſum ante tempus
pluribus reuelari · forte ꝓpter inuidiam iudeorum
Hic & cum quis nobis inuidet · non debemus in-
ſticias noſtras ei reuelare · ne ei maioris inuidie oc
caſio tribuatᷣ ¶ Chriſoſtomus · Ceteros autem
diſcipulos non aſſumpſit · prouocans eos ad ap̄pe-
titum maiorez · ob id quoq; ꝙ nondum erant plene
diſpoſiti · ut & alij iſtos imitentur · Aſſumſit eciaz
parentes in teſtes · ne quis dicere poſſet fallax eē
reſurrectionis indicium · Ad hoc eciam illud nota
ꝙ deflentes excluſit a domo & indignos oſtendit
huiuſmodi viſione · Sequitur enim · Flebant em̄
omnes & plangebant illam · Quod ſi tunc excluſit
multomagis nunc · tunc enim non patuerat in ſom
num mortem fuiſſe conuerſā · Null⁹ ergo decetero
ſe cōtendat iniuriam inſerens xp̄i victorie qui ſu-
perauit mortem · & eam in ſomnum cōuertit · ad cu
ius oſ̄ſionem ſubditur · At ille dixit · No · fle · non
eſt enim mor · ſed dormit · Oſtendens ſingula ſibi
fore in promptu · & ꝙ eam viuificaret · quaſi ſuſci-
taret in ſomno Nichilominus tamen deridebant eū
Sequitur enim · Et deridebant eum ſcientes quia
mortua eēt · Quos non obiurgauit · nec deriſionem
repreſſit · vt eciā deriſio fiat mortis indiciū · Nā qꝛ

vt plurimum poſt acta miracula homines perſeue
rent increduli · verbis ꝓprijs eos preuenit · vt aūt
quaſi per viſū diſponeret ad reſurrectionis fidē te
net manū puelle · Vnde ſequitur · Ipſe autem te
ma · e · cla · di · pu · ſurge · Cūq; tenuiſſet · ſuſcitat eā
Vnde ſequitur · Et reuer · eſt ſpiritus eius & ſur ·
continuo · Non enim infudit aliam animā · ſed illam
eandem que expirauerat reſtituit · Nec ſolummodo
ſuſcitat · immo iubet eciam illam cibari · Sequitur
enī & iuſſit illi da · man · ne ſcȝ phantaſticū eē vide
atur · quod factū ē · Nec ipſe ꝓpinat · ſed alijs man
dat · Sicut & in lazaro dixit · Soluite eum ac de-
inde participem mēſe fecit ¶ Grecus · Deinde ſtu
pefactos miraculo & pene clamantes parentes co-
hibet ne factum predicent · Sequitur · n · Et ſtu ·
pa · e · qui · prece · ne alicui dicerent · qđ factū erat ·
Oſtendēs ꝙ largitor bonoꝝ eſt · non autem cupid⁹
glorie · datq; totū nihil recipiens · Qui vero vena
tur opeꝝ gloriam aliquid quidez exhibuit · aliqđ
vo recepit · ¶ Beda · Miſtice aūt ſaluata a fluxu
ſanguinis muliere · mox filia pncipis mortua nū-
tiatur · qꝛ dū eccleſia a vicioꝝ labe mūdata eſt · con
tinuo ſinagoga perꝑfidia atq; inuidia ſoluta eſt ·
Perfidia quidē qꝛ in xp̄m credere noluit · Inuidia
vero qꝛ eccleſiam crediđiſſe doluit · ¶ Ambroſius
Adhuc aūt & ſeruuli principis increduli erant ad
reſurrectōnem quā ibus in lege p̄dixit · in euan-
gelio cōpleuit · Vnde dicūt · Noli vexare illuȝ · q̄ſi
ſit ſibi impoſſibile ſuſcitare mortuā · ¶ Beda · vel
per eos ſignificat̄ · qui a deo deſtitutum ſinagoge
ſtatū vidēt · vt reſtaurari poſſe nō credant · Ideo-
q; pro ſuſcitatōne illius ſupplicandū eſſe eſtiment ·
Sed qꝛ impoſſibilia ſunt apud homines · Vn̄ do-
minus ei dixit · noli timere · crede tm̄ & ſalua erit ·
Pater puelle cetus doctoꝝ legis accipitur · qui ſi
credere voluerit · etiam ſubiecta ei ſinagoga ſalua
erit · Itaq; cum veniſſet in domū · ¶ Ambroſi · pau
cos future reſurrectōnis arbitros aſciuit · Nō enim
a multis · continuo eſt credita reſurrectō que tam̄
tante diuerſitatis eſt cauſā · Supra publice filius
vidue ſuſcitatur · hic remouentur plures arbitri ·
ſed puto ꝙ pietas ibi domini declaratur · quia vi-
dua mater vnici filij nō patiebatur moras · Eſt enī
forma ſapientie in filio vidue cito eccleſiam credi
turam · In archiſinagogi filia credituros quidem
iudeos · ſed ex pluribꝰ paucōres · Denīq; dicente
domino · Nō eſt mortua puella · ſed dormit · deride-
bāt · Quicumq; enī non credit · irridet · fleant igit̄
mortuos ſuos qui putāt mortuos · vbi reſurrectō
nis fides eſt · non mortis ſpecies ſed quietis eſt ·
¶ Beda · Sinagoga etiam quia ſponſi leticiam q̄
viuere poſſit · amiſit · quaſi inter plangentes mor
tua iacens · Nec hoc ip̄m quare plangatur · intelli
git · ¶ Ambroſi⁹ · Tenens aūt dn̄s manū puelle
ſanauit eam · Beatus enī ſi cuius man⁹ ſapientia
teneat · inducat in penetralia ſua · dari iubeat man
ducare · Panis enī celeſtis eſt dei verbum · inde &
illa ſapientia q̄ dei corpis & ſanguinis altaria re
pleuit alimentis · Venite inq̄t edite panes meos &
bibite vinū qđ miſcui vobis · ¶ Beda · Surrexit
autē puella cōtinuo · qꝛ xp̄o manū cōfortante ho a
morte aīe reſipiſcit · Sūt enī nonnulli q̄ iacēte tm̄
cogitatōne pcti ſibi mortē cōſciſcūt · Sed tales ſe
viuificare ſigĥcās · dn̄s ſuſcitauit filiā archiſina-
gogi · Alij vo ip̄m malū qđ delectātur agēdo mor-
tuū ſuū q̄ſi extra portas efferūt · & hos ſe ſuſcitare
demōſtrās ſuſcitauit filiū vidue extra portas ciui
tatis · Quidā vo etiā peccati cōſuetudīe ſe q̄ſi ſepeli
endo corrūpūt · & ad hos etiā dirigēdos adeſt gr̄a ·
ſaluatoris ad qđ intimādū reſuſcitauit · laſaꝝ q̄tu
or dies in monumēto hn̄tem · Quāto autē g̃uior eſt
mors aīe · tāto acrior pītentis feruor inſiſtat · vn̄
iacētez in cōclaui mortuā leui voce reſuſcitat · de la
tū foras iuuenē pluribꝰ dictis corroborat · Ad q̄-
triduanū vo ſuſcitādū fremuit ſpū · lachrimas fu
dit · & voce magna clamauit · Sed & hic notādū
ꝙ publica noxa publico egēt remedio · Leuia pec-
cata ſecreta q̄ūt pītentia deleri · Puella in domo
iacēs paucis arbitris reſurgit · Iuuenis extra do-
mū turba multa comitāte ſuſcitat̄ · laſarus de mo
numento vocatus multis populis innotuit ·

¶ Capitulum · nonum ·

Conuocatis autem duodecim apo
ſtolis dedit illis virtutez & pote-
ſtatem ſuper omnia demonia · &
vt languores curarent · & miſit il
los predicare regnum dei & ſa-
nare infirmos · Et ait ad illos ·
Nihil tuleritis in via · neq; virgam · neq; peram ·
neq; pecuniam · neq; duas tunicas habeatis · Et
in quamcumq; domum intraueritis · ibi manete · &
inde ne exeatis · Et quicumq; non receperint vos ·
exeuntes de ciuitate illa · etiam puluerem pedum
veſtrorum excutite in teſtimonium ſuper illos ·
Egreſſi autem circuibant per caſtela · euangeliſan
tes · & curantes vbiq; · ¶ Cirillus · Decebat inſti-
tutos miniſtros ſacrum doctrinarum poſſe mira ꝑ
agere & per ipſos effectus credi ꝙ eſſent dei mi-
niſtri · Vn̄ dr̄ · conuocatis autem duodecim apo ·
dedit illis virtutem & poteſtatem ſup omnia de-
monia · In quo eleuatum ſupciliū diaboli flectit ·
qui dicebat aliquando · Non eſt qui cōtradicere va
leat · ¶ Euſe · Et vt p eos venetur genus huma-
nū · non ſolū dat eis vt p̄uos ſpūs pellāt · ſ etiam
quālibet infirmitatē ſanēt ex ei⁹ īperio · vn̄ ſeq̄t̄ ·
Et vt languores curarēt · ¶ Criſ · Attendas hic
diuinā filij p̄tatem nature corporali nō cōuenientez
agere nāq; miracula aderat ſanctis · non natura · ſ
participatōne ſpūſſancti · Sup hoc aūt alijs cōce
dere p̄tatem prorſus alienum erat ab eoꝝ virtute ·
Qualiter enī poſſet natura creata ſuper ſpūs dona ·
poſſidere dn̄m · At dominus noſter iheſus chriſt⁹
tamq̄ naturalit̄ deus exiſtens impcit̄ huiuſmodi
gr̄am q̇bꝰ vult · nō iuocās ī eos alienā v̂tutem · ſ

infundens ex ꝓptuarijs ꝓpis ¶ Chriſ. Poſtq̃
autẽ ſatis cõfortati fuerãt ex ei⁹ cõmitiua & cõpo
tes nacti ſunt argumẽtum virtutis ei⁹ mittit eos
Vnde ſequit᷑. Et mi. ill. ꝑdi. reg. dei. & ſan. infir
Vbi conſidera ꝙ non cõmittit᷑ eis aliqđ ſenſibile
dicere ſicut moiſes & ꝓphete qui terrã & bona ter-
rena ꝓmittebant. hĳ vero regnũ celoꝝ & quecũq̃
cõtinent᷑ in eo. ¶ Grego. Nazianzenus. Mittens
autem diſcipulos ad predicanduz dominus multa
eis iniunxit. quoꝝ ſumma eſt ſic eos virtuoſos eẽ
ſic conſtantes atq̃ modeſtos. & ut breuiter loquã
ceeſtes vt non minus ꝓpter eorũ modũ viuendi
q̃ ꝓpter verbũ. euangelica doctrina ꝓpagaretur.
Et ideo cum eris & baculi carencia & amictus ſin
gularitate mittebant᷑. Et ideo ſubdit. Et ait ad il
los. Nihil tuleritis in via. neq̃ virgam. neq̃ peram
neq̃ pecuniã. neq̃ duas tunicas habeatis Cirill⁹
Plurima quidẽ per hoc cõſtituebat. Primo quidẽ
inſuſpectos reddens diſcipulos. Scđo ſequeſtrãs
eos a qualibet cura. vt totum ſtudium adhiberent
verbo. Tertiõ docens eos ꝓpriam virtutẽ. Sed for
ſan dicet aliquis cetera quidẽ habere ratõnem. ſed
non habere perã in via. nec duas tunicas. nec ba-
culum. cui⁹ rei cauſa precipit: Volens ſcilicet ex-
citare eos in qualibet diligencia. Et vt loquar ex
hominib⁹ angelos faciet eos. dirimens a qualibet
cura vite vt vna ſola cura detineãt᷑ doctrine ¶ Eu
ſebi. Volens igitur eos carere cupidine rerum in
ſollicitudinib⁹ vite ꝓteſtat⁹ eſt hec. ſumebat. n.
experimentũ fidei & animoſitatis eorũ. qui habito
in mandatis extreme vitã ducere paupertatis non
effugiunt que iubentur. decebat eñ eos quoddã cõ
mercium facere. & recipiẽtes ſalubres virtutes re
compenſare obediencia mandatoꝝ. & cum milites
eos faceret regni dei. accingit eos ad pugnam in
hoſtes. monens colere paupertatẽ. Null⁹ eñ mili
tãs deo implicat ſe vite ſecularis negocĳs. ¶ Am
broſi⁹. Qualis ergo eẽ debeat qui euãgelizat regnũ
dei. preceptis euangelicis deſignatur. hoc eſt vt
ſubſidĳ ſecularis amminicula non requirat. fideiq̃
totus inherens putet quo min⁹ iſta requirat. ma-
gis poſſe ſubpetere. ¶ Theo. Sic. n. ipſos mendi
cos mittit ꝙ neq̃ panes ipſos portare vult. nec ali
quid aliud quib⁹ indigent multi. ¶ Aug⁹. de con.
euan. Vel domin⁹ hec poſſidere diſcipulos ac ferre
noluit. non ꝙ neccia non ſint ſuſtentatõi hui⁹ vite
ſed q2 ſic eos mittebat. vt eis hec deberi mõſtraret
ab illis quib⁹ euangelium credentib⁹ annũciarent.
vt ſic ſecuri non poſſiderent. neq̃ portarẽt huic vi
te neccia. nec magna. nec minima. Ideo poſuit ſe-
cũdum marcũ nec virgã. oñdens a fidelib⁹ ſuis om
nia deberi miniſtris ſuis nulla ſuperflua requiren
tibus. Hanc autem poteſtatem virge nomine ſi
gnificauit. cum diceret. ne quid tollerẽt in via niſi
virgam tm̃ ¶ Ambro. Pñt eciaz qui volũt hoc ad
eum deducere tractatum. vt ſpiritalem tm̃modo lo
cus iſte firmare videat᷑ affectũ. qui velut indumẽ

tum quoddam videatur corporis exuiſſe. non ſoluz
poteſtate reiecta cõtemptiſq̃ diuicĳs. ſed eciã car
nis ipſius illecebris abdicatis. ¶ Theo. Quidam
eciam apoſtolos nõ portare peram neq̃ baculũ aut
duas tunicas ſic intelligunt. ꝙ non theſauriſent.
hoc. n. pera innuit cõgregans multa. neq̃ ſint ira
cundi & tribulati ſpiritus. quod ſignificat bacul⁹
neq̃ ſint ficti & duplici corde quod ſignificat tuni
ca duplex ¶ Cirillus. Sed diceret aliquis. Vnde
eis neceſſaria erunt. Et ideo ſubdit. Et in q̃cumq̃
do. intra. ibi ma. & inde ne exe. Quaſi. d. ſufficiat
voƀ diſcipuloꝝ fruct⁹ qui recipientes a voƀ ſpiri-
talia vos ꝓcurabũt. Juſſit autem eos in vna domo
manere. vt nec hoſpitez grauent eum ſcilicet dimit
tendo. nec ipſi guloſitatis & leuitatis ſuſpitõem in
currãt ¶ Ambro. Alienum nãq̃ a ꝑdicatore regni
celeſtis aſſerit curſitare per domos. & inuiolabilis
hoſpicĳ iura mutare. Sed vt hoſpicĳ gracia defe-
renda cenſetur. ita eciam ſi non recipiant᷑ excuci
endum puluerem egrediendũq̃ de ciuitate manda
tur. cum ſequitur. Et quicũq̃ non rece. vos exe.
de ciui. illa. eciam puluerem pedum ve. excu. in te
ſti. ſuper illos ¶ Beda. Puluis excutit᷑ de pedib⁹
apoſtoloꝝ. in teſtimoniũ laboris ſui. ꝙ igreſſi ſũt
in ciuitatem & predicatõ apoſtolica ad illos vſq̃ ꝑ
uenerit. Siue excutitur puluis cum nihil ab eis
accipiant. nec ad victum quidem neccium qui euan
gelium ſpreuerunt ¶ Chriſoſ. Nam improbabile
valde eſt cõtemnentes ſermonẽ & patremfamilias
ſe famulis benignos oſtendere. vel benedictiones
eoꝝ exigẽ ¶ Ambro. Vel mediocris & boni remu
neratõ docet᷑ hoſpicĳ. vt non ſolum pacem tribua-
mus hoſpitib⁹. verum eciam ſi qua eos terrene ob
umbrat delicta leuitatis. receptis apoſtolice pre-
dicatõnis veſtigĳs auferãtur ¶ Beda. Qui vero ꝑ
fidia negligencia vel eciam ſtudio verbũ dei cõtem
nunt. horum vitanda communio eſt. excuciendus
puluis pedum ne geſtis inanibus pulueri compa-
rãdis mentis caſte veſtigium polluatur. ¶ Euſe.
Cum autem precinxiſſet dominus diſcipulos ſuos
tanq̃ milites dei diuinis virtutib⁹ & ſapiencie mo
nitis. mittens eos in deis vt doctores. & medicos
ipſi ſcđm hoc precedebant. Vñ ſequit᷑. Egreſſi at
circu. per ca. euang. & curã. vbiq̃. Quaſi doctores
quidem euangelizantes. ſed quaſi medici preſtan-
tes remedia. & verba miraculis comprobantes
¶ Audiuit autez herodes tetrarcha omnia que fi
ebant ab eo. & heſitabat. eo ꝙ diceretur a quibuſ-
dam. quia iohannes ſurrexit a mortuis. a quibuſ
dam vero q2 helias apparuit. ab alĳs aũt. q2 ꝓphe
ta vnus de antiqs ſurrexit. Et ait herodes. Johez
ego decollaui. Quis aũt eſt iſte de quo audio talia
et querebat videre eũ ¶ Chri. Multo trãſacto tpe
ñ a ꝑncipio ꝑcepit herodes facta Jhu. vt pateat ti
bi tyrãni ſuꝑbia. Vñ dr̃. Audiuit aũt herodes te
oĩa que fi. ab eo. ¶ Theo. Iſte herodes erat filius
magni hẽodis q̃ pueros interemit. ſ ille q̃dẽ rex eãt

Iſte autem tetrarcha· Inquirebat autem de criſto quis eēt. Vnde ſequitur. Et heſitabat ¶ Chriſoſ. Peccatores eñ ſcientes & neſcientes quādoq; ſtrepitum pertimeſcūt · peccatū aūt nemine arguente homine pdit. nemine accuſante condēpnat· & timidū & pigꝝ reddit delinqntē Cauſa aᵗ tioris pomiſ coſeqnt cū dr̄. co ꝙ di·a q̇·ꝙ Ioh·ſur. a mor. a q̇. vero qꝛ He. ap. ab aliȷ̄s aūt qꝛ propb. vnꝰ de anti. ſurrex · ¶ Theo. Iudei ·n· reſurrectionē mortuorum expectabant in vita carnali & in comeſſatōibꝫ et pot. bus· Sed reſurgentes non erunt in carnalibꝫ actibus ¶ Criſoſ. Cū gº audiſſet herodes quibus Iħs vtereꝫ miraculis ait· Iohannem ego decollaui. Quod non erat oſtētacōnis verbū· ſed conſolantis ·ſuum timorem· & perſuadentis anime perturbate recolere ꝙ ipſe eum occidit· Et quia iohānem decollauerat ſubdit. Quis autem iſte de quo au·ta· ¶ Theophil. Quaſi d· Si iohannes eſt & a mortuis reſurrexit· vidēs eum cognoſcam· Vn̄ ſeq̇ꝫ · Et que·vi·cū ¶ Augꝰ·de con·euan· Lucas autem hunc eundem narrādi ordinē quem marcꝰ tenens non cogit credi rerum geſtaꝝ eundem ordinem fuiſſe. In hiȷ̄s eciam verbis marcꝰ atteſtaꝫ· ad hec dumtaxat ·ꝙ aliȷ̄ dixerint non herodes · iohannem a mortuis ſurrexiſſe· Sed quia heſitantem commemorauit herodē· Intelligendū eſt aūt poſt iſtam heſitatōnem confirmaſſe in anīo ſuo qđ ab aliȷ̄s dicebatur ·cum ait pueris ſuis ſicut matheus narrat. Hic eſt iohannes baptiſta ipſe ſurrexit a mortuis· aut ita pnūciāda ſūt hec v̂ba mathei vt heſitantem adhuc indicent· Textus

¶ Et reuerſi apoſtoli narrauerūt illi quecūq; fecerunt· & aſſumptis illis receſſit ſeorſum in locum deſertum qui eſt bethſaida. Quod cum cognouiſſent turbe· ſecute ſūt illum· & excepit illos & loquebatur illis de regº dei· & eos qui cura indigebāt ſanabat· Dies aūt ceperat declinare. Et accedētes. xiȷ̄. dixerunt illi · Dimitte turbas vt euntes in caſtella villaſq; que circa ſūt diuertant· & inueniant eſcas ·qꝛ hic in loco deſerto ſumꝰ· Ait aūt ad illos Vos date illis manducare. At illi dixerunt· Non ſūt nob plus ꝙ̄ quinq; panes & duo piſces· niſi forte nos eamus & emamus in omnem hanc turbam eſcas · Erāt autem viri quaſi quinq; milia· Ait aᵗ ad diſcipulos ſuos. facite illos diſcumbere per conuiuia quinquagenos· & ita fecerūt· & diſcumbere fecerunt omnes. Acceptis autem quinq; panibus & duobus piſcibus reſpexit in celum· & benedixit illis & fregit· & diſtribuit diſcipulis ſuis vt ponerent ante turbas· & manducauerunt om̄es· & ſaturati ſūt . Et ſublatum eſt quod ſuperfluit illis fragmentoꝝ cophini· xiȷ̄· ¶ Augꝰ· de con·euan· Matheus & marcus ex precedenciū occaſione narrant quemadmoduꝫ ſit iohannes ab herode occiſus Lucas aūt qui iam longe ſupra de paſſione iohannis nārauerat. poſtꝙ̄ commemorauit illā herodis heſitacionē de domo quiſnam eēt continuo ſubiungit. Et reuer·apo·nar· illi que·fecerunt ¶ Beda. Non ſolum autem narrant que ipſi fecerunt· & docuerunt. ſed eciam que iohannes eis in docendo occupatus ſit paſſus· vel ſui vel eiuſdem iohannis ei diſcipuli renunciant ſicut matheus inſinuat Textus

¶ Iſido. Quia vero dominus viros ſanguinuꝫ abhominatur· & commorantes cum eis· ſi a ꝓpriȷ̄s criminibꝫ non diſcedant· poſt occiſionem baptiſte deſerēs occiſores diſceſſit. Vnde ſequitur. Et aſſumptis illis ſeceſ· ſeor· in lo·de ·qui eſt bethſaida.

¶ Beda. Eſt autē bethſaida in galilea ciuitas andree & petri & philippi apoſtoloꝝ ꝓpe ſtagnuꝫ genezareth . Non autem timore mortis hec egit· ut quidam arbitrantur. ·ſed parcens inimicis ſuis ne homicidio homicidium iungerent. ſimul & oportunum ſue paſſionis tempus expectans· ¶ Chriſo· Non autem prius ſed relato ſibi quod acciderat diſceſſit· manifeſtans per ſingula carnis veritatem ¶ Theophilus · In deſertum autem locum abiȷ̄t dominus ·quia operaturus erat miraculum panum Ne quis diceret de ciuitate ꝓpe exiſtente oblati ſūt panes ¶ Chriſoſtomꝰ. Vel vadit in deſertum lo· vt nemo ſequeretur · Sed nec ſic plebs diſceſſit· ſed comitatur ipſum· Vnde ſequitur. Quod cum cognouiſſent turbe ſecu·ſunt illum· ¶ Cirillus· Hiȷ̄ quidē poſtulantes a demonibus liberari · Hiȷ̄ vero languoꝝ remotōē. necnō quos eiꝰ oblectabat doctrina illum attentiſſime viſitabant · ¶ Beda. Ipſe autem vt potens piuſq; ſaluator excipiendo fatigatos· docendo inſcios· ſanando egrotos. reficiendo ieiunos· quantum deuotōne credencium delectetur ·inſinuat . Vnde ſequitur· Et excepit illos et lo·il· de regno dei · & eos qu cura indigebant ſanabat ¶ Theophilꝰ· Vt addiſcas ꝙ que ſecundū nos eſt ſapiencia diuiditur verbo & opere· & quod decet dicere operata· & operari dicta. Reclinante autem die diſcipuli iam incipientes alioꝝ curaꝫ habere· turbe miſerētur· Vnde ſequitur· Dies autē ceperat declinare· & acce·xiȷ̄·dix. illi· Dimit. tur· vt eun ·in caſtella villaſq; que circa ſunt· diuer· & inue. eſcas· qꝛ hic in loco deſerto ſumus ¶ Cirillus· Sicut enim dictum eſt diuerſarum paſſionuꝫ poſtulabat remedia· Et qꝛ videbant diſcipuli ſolo nutu poſſe perfici· quod infirmi petebant ·dicunt dimitte eos· ne amplius anxienꝫ· Aſpice aūt exuberātem manſuetudinē eius qui rogatur· non eñ illa tm̄ largitur que poſtulant diſcipuli· ſed ſequētibꝫ ipm adicit bona munifice dextre· mādās eis eſcas exhiberi· Vn̄ ſequiꝫ · Ait aᵗ ad illos· Vos da·il· man· ¶ Theo· Nō aūt hoc di·eoꝝ rn̄ſionem ignorās· ſ; volēs ipōs inducē vt dicerēt q̊t panes haberent· & ſic magnū oñderet ex eoꝝ cōfeſſiōe miraculum panū quātitate audita ¶ Cirillꝰ· Sed qđ mādabaꝫ intolerabile diſcipulis erat· q̊ nō hēbant penes ſe niſi· v· panes & ·ȷ̄ȷ̄· piſces. Vn̄ ſequiꝫ · At illi dixerūt· Non ſūt nobis pluſ ꝙ̄· v· panes & ·ȷ̄ȷ̄· piſces · niſi forte eamꝰ & ema· in om· hāc tur· eſ·

¶ Auguſtinus de con. euan. In quibus quidez ver
bis lucas in vnam ſentenciaz conſtrinxit rñſióez
philippi dicentis. Ducentoꝝ denariorum panes ñ
ſufficiũt eis vt vnuſquiſqꝫ modicũ q̃d accipiat. Et
rñſióz andree di. Eſt puer vn⁹ hic q̃ hꝫ. v. panes
hordeaceos & duos piſces. vt narrat iohes. Quod
eñ ait. Nõ ſũt nob pl⁹ q̃ꝫ q̃nqꝫ panes & duo piſces
Ad ãdree retulit reſpõſióz. Quod vero adiũxit. ni
ſi forte nos eamus et emamus in omnez hanc tur
bam eſcas. Videtur ad reſponſionẽ philippi perti
nere. niſi ꝙ de ducentis denarijs tacuit. quanq̃ꝫ &
in ipſius andree ſentencia hoc poſſet intelligi. Cuz
eñ dixiſſet Eſt puer vn⁹ hic qui habet quinqꝫ pa
nes hordeaceos & duos piſces. adiunxit. Sed hec
quid ſũt. inter tãtos. hoc eſt differencie niſi forte
nos eam⁹ & emam⁹ in omnem hanc turbam eſcas
Ex qua varietate verboꝝ. reruz aũt ſententiaꝝqꝫ
cõcordia ſatis apparet ſalubriter nos doceri. nichil
querendũ in verbis niſi loquentium voluntatem.
cui demonſtrande inuigilare debẽt omnes veridici
narratores. cum de homine vel de angelo vel de deo
aliquid narrãt ¶ Cirillus. Vt autez adhuc ad ma
gis ardua feratur miraculum. oſtenditur non par
ua fuiſſe multitudo virorum. cũ ſequitur. Erant
autem viri fere quinqꝫ milia. exceptis. ſ. mulierib⁹
atqꝫ pueris vt alius euangeliſta refert ¶ Theo.
Docet autem domin⁹ ꝙ decet cum hoſpitamur ali
quem. reclinare ipſũ. & omnis conſolatõis parti-
cipem facere. Vnde ſequit̃. Ait aũt ad diſcipulos
facite illos diſcumbere per cõuiuia quinquagenos
et ita fecerũt. & diſcumbere fecerũt omnes. ¶ Au
guſtin⁹ de con. euã. Quod lucas hic dicit quinqua
genos iuſſos eẽ diſcumbere. Marcus vero quinqua
genos. & centenos. Ideo non mouet. qꝛ vnus par
tem dixit. alter totum. Veꝝ ſi alius de quinquage
nis tñ cõmemoraret. alius de centenis. valde vidẽ-
tur eẽ contrarium. nec ſatis dinoſceret̃ vtrumqꝫ di
ctum eẽ. vnum autẽ ab altero. alteruz ab altero eẽ
cõmemoratum et tamen attenci⁹ cõſideratum inue
niri debuiſſe quis non fateat̃? Hoc ideo dixi. qꝛ ex
iſtunt ſepe aliqua eiuſmodi que parum intendenti
bus temere iudicantib⁹ cõtraria videant̃. & non
ſint. ¶ Criſ. Et quia credẽdum erat xp̃m venisſe
a patre facturus miraculum aſpexit in celũ Vnde
ſequitur. Acceptis aũt quinqꝫ panib⁹ & duob⁹ pi
ſcib⁹ reſpexit in celũ ¶ Cirillus. Hoc eciã diſpẽſa
tiue pro nobis fecit. vt diſcam⁹ ꝙ in principio mẽ
ſe cum frãgere debemus panem. debemus deo offer
re & elicere ſuper ipſũ benedictionẽ ſupnam. Vñ
ſequitur. Et benedixit et fregit & diſcipulis ſuis
diſtribuit. vt ponerent ante turbas. ¶ Criſoſt.
Dat quidem eis per manus diſcipulorum honoran
do eos. & ne dent obliuioni iam peracto miraculo.
Non autẽ ex non entib⁹ facit eſcas ad paſcendum
turbas. ut obturet os manichei aſſerentis alienaz
eẽ ab eo creaturã. oſtendens ſe eẽ victualium largi
torem. & eum qui dixit. germinet terra. Multipli
cat quoqꝫ piſces ad ſignificandum ꝙ tam mari q̃ꝫ
aride dñabat̃. Pñ aũt in lãguẽtib⁹ ſpãle pegit mi
raculũ. agit & bñficiũ generale alẽs oẽs eciã nõ lã
guẽtes. vñ ſequit̃. Et mãdu. om. & ſaturati ſunt.
¶ Gregorius Niſenus. Quib⁹ nec celum fluebat
manna nec tellus iuxta ſui naturaz producens fru
mentum eorum ſatiſfaciebat egeſtati. ſed ineffabi
libus horreis diuine potencie beneficiuz affluebat
Panis paratur factus in manibus miniſtrancium
necnon per ſaturitatem edencium augmentatur.
Eſum eciam piſcium eoruz neceſſitati non admini
ſtrabat mare. ſed ille qui in mari piſcium gen⁹ in
ſeruit ¶ Ambroſius. Non exiguo ſed multiplica
to cibo populum liquet eẽ ſaciatum. videns incom
prehenſibili quodam rigatu inter diuidencium ma
nus quas non fregerant multiplicare particulas.
et intacta frangencium digitis ſponte ſua fragmẽ
ta ſurripere ¶ Cirillus. Nec vſqꝫ adhuc tñ perue-
nit miraculum. ſed ſequitur. Et ſublatuz eſt quod
ſuperfluit eis fragmentorum cophini. xij. vt hinc
eẽt manifeſta certificacio ꝙ opus caritatis in prox
imos vberem vendicat retributõnem a deo ¶ The
ophilus. Et vt addiſceremus quantum hoſpitali-
tas poteſt & quantum augentur noſtra cum indi
gentibus ſubuenimus ¶ Chriſoſtomus. Fecit au
tem superabundare non panes. ſed fragmenta. vt
oſtendat illorum panum eẽ reliquias. que tot facte
ſunt. vt totidem cẽnt cophini. quot & diſcipuli
¶ Ambroſius. Miſtice autem poſtq̃ꝫ illa que eccle
ſie typum accepit fluxu curata ſanguinis. poſtea
q̃ꝫ apoſtoli ad euangelizandum ſunt deſtinati. gra-
cie celeſtis impartitur alimentum. Sed quib⁹ im
parciatur aduerte. non ocioſis. nõ in ciuitate qua
ſi in ſinagoga. vel ſeculari dignitate reſidentibus
ſed inter deſerta querentibus Criſtum. ¶ Beda.
Qui derelicta iudea que ꝓphecie ſibi non creden-
do caput abſtulerat. in deſerto eccleſie que virum
non habebat. verbi pabula largitur. Petentem ve
ro deſerta gencium criſtuz multe fidelium caterue
relictis menibus priſce conuerſatõis & variorum
dogmatum ſequuntur. ¶ Ambroſius. Qui autem
faſtidiunt. ipſi excipiuntur a xp̃o. & cum ipſis lo
quitur dei verbum. non de ſecularibus. ſed de re-
gno. Et qui corporalis gerunt vlcera paſſionis.
hijs medicinam ſuam libenter indulget. Vbiqꝫ au
tem myſterij ordo ſeruatur. vt prius per remiſſio
nem peccatorum vulneribus medicina tribuatur.
poſtea alimonia menſe celeſtis exuberet ¶ Beda.
Die autem declinante turbam reficit. i. fine ſeculo
rũ appropinq̃nte. vel cum ſol iuſticie ꝓ nobis occu
buit ¶ Ambro. q̃ꝫq̃ꝫ nondũ validiorib⁹ hec turba
reficiatur alimẽtis. primũ. n. in modũ lactis quinqꝫ
ſũt panes. ſcd̃m. vij. terciũ ip̃m corp⁹ xp̃i eſt eſca
ſolidior. Si quis aũt petere cibum veretur. ip̃e reli
ctis ſuis omnib⁹ feſtinet ad dei v̂buz. Dũ aũt aliq̃s
audire incipit dei v̂bũ. ĩcipit eſurire. Incipiũt apo
ſtoli eſurientẽ vidẽ & ſi illi adhuc non ĩtelligãt q̃d

eſuriant intellexit criſtus· ſcit ꝙ non ſecularem ci
bum eſuriant· ſed cibum xp̄i· Nondum.n· intellex
erāt apoſtoli cibū credentes nō eē venalem· Noue
rat xp̄c nos pocius eē redimendos· ſuas vero epu=
las eē gratuitas· Beda· Nondū aūt erāt apoſtol'
niſi quinq3 panes moſayce leg̃· & duo piſces vtri=
uſq3 teſtamenti· que in abdito myſteriorꝫ latenciū
quaſi aquis abyſſi regebantur· Quia vero quinq3
ſūt exterioris hominis ſenſus· quinq3 milia viri do
minum ſecuti· deſignant eos qui in ſeculari adhuc
habitu poſiti exterioribꝫ que poſſident bene vti no
uerūt· Qui quinq3 panibꝫ aluntur q2 tales neceſſē
eſt legalib⁹ adhuc preceptis inſtrui· Nam qui mū
do ad integrum renūciāt· euāgelica refectione ſub
limes ſūt· Diuerſi aūt cōuiuāciū diſcubitus· deſig
nant diuerſos per orbē terrarꝫ eccleſiarꝫ cōuentus·
qui vnā catholicā faciūt· Ambro· Hic vero pāis
quem frangit Jheſus· myſtice quidē dei verbū eſt
et ſermo de xp̄o· qui cū diuidit augetꝰ· de paucis
em̄ ſermonibꝫ populis redūdantē alimoniam mini
ſtrauit· Dedit ſermones nobis velut panes· qui
noſtro dū libātꝰ ore geminātꝰ· Beda· Turbis au
tem eſurientibꝫ ſaluator non noua creat cibaria·
ſ3 acceptis hijs que habuerūt diſcipuli· bn̄dicit· q2
veniens in carne· non alia ꝙ predicta ſunt· predi=
cat· ſed prophetie dicta myſterijs gracie grauida
demōſtrat· Reſpicit in celum· vt illuc dirigēdam
mentis aciē· ibi lucem ſcientie doceat eſſe querendā
frangit & ante turbas ponenda diſtribuit diſcipu
lis· quia legis & prophetie ſacram eis vt per mun
dum predicent· patefecit· Ambroſius· Non oci
oſe autē que turbe ſuperſunt· a diſcipulis colligun
tur· quia ea que diuina ſunt apud electos facilius
poſſis ꝙ apud populos reperire· Beatus ille qui
poteſt colligere· que eciā doctis ſuperſunt· Qua ra
tione autē cophinos xp̄c· xij· implevit· niſi vt illđ
populi iudaici ſolueret· quia man⁹ eius ī cophino
ſeruierūt· hic eſt popul⁹ qui añ lutum in cophinis
colligebat· ſed iam per crucē xp̄i vite celeſtis ope=
ratꝰ alimoniā· Nec paucorꝫ hoc mun⁹· ſ3 omniū ē·
Nam in per· xij· cophinos tanꝙ tribuū ſingularū fi
dei firmamentum redūdat· Beda· Vel per co=
phinos· xij· apoſtoli figuratur· & omēs ſequentes
doctores· foris quidē hominibꝫ deſpecti· ſed intus
ſalutaris cibi reliquijs cumulati· Textus
Et factum eſt cum ſolus eſſet orans· erant cum
illo & diſcipuli· & interrogauit illos dicens· Quē
me dicūt eē turbe? At illi reſpōderūt· & dixerūt·
Johannē baptiſtā· alij aūt Heliam· alij q2 ꝓpheta
vn⁹ de priorib⁹ ſurrexit· Dixit aūt illis Vos autē
quē me eē dicitis· Reſpondēs ſimon petrus dixit·
Criſtū dei· At ille increpans eos precepit· ne cui
diceret· hec dicens· q2 oportet filiū hominis multa
pati· & reprobari a ſenioribꝫ & a p̄cipib⁹ ſacerdo
tum & ſcribis & occidi· & tercia die reſurgere·
Ciril· Seqſtrat⁹ a populis dn̄s & ſeorſū poſit⁹
vacabat orōnibus· Vñ dicitꝰ· Et factū eſt cū ſol⁹
eſſet orans· erant cum illo & diſcipuli· formā em̄
ī hoc ſeipſū cōſtituebat· docēs diſcipulos artē faci
lem docti in alium dogmatum· Reor em̄ oportē po=
pulorꝫ antiſtites eciā meritis preeſſe ſubditis ſuis
in rebus neceſſarijs iugiter cōuerſantes & illa trac
tantes quibus deus placatꝰ· Beda· Aderāt aūt
diſcipuli dn̄o ſed ipſe patrē ſol⁹ orauit· q2 poſſunt
ſancti dn̄o fidei amoriſq3 ſocietate cōiungi· vbiq3 ſo
lus obſecrat· q2 dei cōſilium humana vota non ca=
piunt· nec quiſꝙ poteſt interiorꝫ particeps eē cū
xp̄o· Cirillus· Poterat autem oracionis negoci
um turbare diſcipulos· Videbant enim humani=
tus orare· quem olim viderant autoritate diuina ꝑ
agentem miracula· Vt igitur huius propelleret
turbatōnem· eos interrogat· non quia neſciret ab
exterioribus ſibi collata preconia· ſed ut eos a plu
rium opinione auferret· & rectam fidem eis inſere
ret· Vnde ſequitur· Et interrogauit illos dicens
Quem me dicunt eē turbe· Beda· Pulchre domi
nus fidem diſciplulorum exploratur⁹· prius turba
rum ſentenciam interrogat· ne illorum confeſſio·
non veritatis agnitōne probata· ſed vulgi videatꝰ
opinione formata· nec comperta credere· ſed inſtar
herodis de auditis heſitare putentur· Auguſti·
de con· euange· Poteſt autem illud mouere ꝙ Lu
cas dominum interrogaſſe diſcipulos ſuos quem il
lum dicerent homines· tunc dixit cum eſſet ſolus
orans· & adeſſent eciam ipſi· Porro autem Marc⁹
in via dicit illos hoc ab eodem interrogatos· ſ3 hoc
eum mouet· quia nunꝙ orauit in via· Ambro
ſius· Non eſt autem ocioſa turbe opinio quā diſci
puli reſpondent· cum ſubditur· At illi reſponderūt
et dixerunt· Johannem baptiſtam quem decolla=
tum ſciebant· alij autem heliam quem venturꝫ pu
tabāt· Alij aūt q2 ꝓpheta vnus de prioribus ſurre
xit· Sed hoc querere alterius prudēcie eſt· Nam
ſi paulo apoſtolo ſatis ē nihil ſcire niſi xp̄m Jhe=
ſum & hunc crucifixum· quid amplius nihil deſide
randum eſt ſcire ꝙ xp̄m· Cirillus· Vide autē in
terrogatōnis elegan̄ciam· Dirigit enim omnes eos
ad extrinſecas laudes· vt eis vniuerſis veram opi=
nionem generet· Vnde cum dixiſſent diſcipuli
plebis opinionem· eorum ſentenciam interrogat·
cum ſubditur Dicit autem illis· Vos autem quē
me eſſe dicitis· O ꝙ precipuum illud vos· Exci=
pit eos ab alijs vt eorum vitent opiniones· quaſi
diceret· Vos qui cenſura mea vocati eſtis ad apo
ſtolatū· teſtes miraculorꝫ meorꝫ· quē me eē dicitis
Preuenit aūt petr⁹ ceteros· fitq3 os toci⁹ collegij
eructatq3 diuini amoris eloquia· ꝓfertq3 fidei cōfeſ
ſionē· cū dicitꝰ· Rn̄dens aūt petr⁹ dixit· xp̄m dei·
Non ait ſimpliciter eū eē xp̄m dei· ſ3 magis cum ar
ticulo· Vñ in greco habetꝰ ton xp̄on· Nā plures di
uinit⁹ vncti· diuerſimode vocati ſūt xp̄i· Quidā ei
vncti fuerūt in reges· quidā in ꝓphetas· Nos autē
per xp̄m ſancto peruncti ſpiritu nomē obtinuimus
xp̄i· ſed vn⁹ ſolus eſt qui eſt xp̄c dei & patris q̄ſi

ipſo ſolo proprium habente patrem qui in celis ē.
& ſic lucas concordat quidem in ſententijs cũ ma-
theo. qui narrauit petrum dixiſſe. Tu es xp̄s filiꝰ
dei viui. ſed vtens breuiloquio ait eũ dixiſſe chri-
ſtum dei. ¶ Ambroſius. In vno em̄ hoc nomine
& diuinitatis & incarnationis expreſſio & fides ē
paſſionis. Complexus eſt itaq; omnia qui & na-
turam & nomen expreſſit in quo ſumma virtutum
eſt. ¶ Cirillus. Sed notandum ꝙ vnum confeſ-
ſus eſt eſſe chriſtum prudentiſſimus petrus. cõtra
preſumentes emanuelem in duos xp̄os diuidere.
Neq; enim ſciſſitatus eſt eos dicens. Quem dicũt
homines eſſe diuinum verbum. ſed filium hominis
quem petrus confeſſus eſt eſſe filium dei. In hoc gͦ
admirandus eſt & dignus factus tã precipuis ho-
noribus. quia quem admiratus eſt in forma noſtra
hunc credidit eſſe xp̄m patris ſcilicet hominē fa-
ctum verbum quod proceſſit de patris ſubſtantia.
¶ Ambroſius. Dominus autem iheſus chriſtus
predicari ſe primo noluit ne vllus ſtrepitus naſce
retur. Vnde ſequitur. At ille increpans eos prece
pit ne cui dicerent. Multis ex cauſis iubet tacere
diſcipulos. vt fallat principem mundi. vt declinet
iactantiam. doceat humilitatem. ergo chriſtus no
luit gloriari. & tu qui ignobilis natꝰ es gloriaris?
Simul ne rudes & iperfecti adhuc diſcipuli maxi
me predicationis molibꝰ opprimantur. Prohibe-
tur ergo euangelizare eum dei filium. vt euangeli-
zarent poſtea crucifixum. ¶ Chriſoſtomus. Op-
portune etiam dominus tunc vetuit nulli dicere ꝙ
ipſe eſſet xp̄s. quatinꝰ ſublatis de medio ſcandalis
& crucis conſumato patibulo. habitualiter impri-
meretur audientium menti cõueniens de eo opinio.
Nam radicatũ ſemel & poſtmodũ euulſũ vix vnꝗ̄
denuo inſitum retinebitur. Quod autem ſemel inſi
tum perſeuerat immobile de facili cõcreſcit. Nam ſi
petrus ex ſolo auditu ſcandalizatꝰ eſt. quid ꝗ̄ plu-
res paterentur. cum audiſſent filium dei eſſe. iude-
rent autem crucifixum & conſputum. ¶ Cirillus.
Oportebat ergo diſcipulos eum vbiq; terrarum
predicare. hoc enim erat opus electorum ab eo ad
apoſtolatꝰ offitium. Sed vt ſacra ſcriptura teſta
tur. tempus eſt vnicuiq; rei. Dicebat em̄ vt crux
& reſurrectio impleret̄. & ſic ſequeretur apoſto-
lorum predicatio. Vnde ſequitur. Hec dicẽs quia
oportet filium hominis multa pati & reprobari a
ſenio. & principibꝰ ſacerdotũ & ſcribis. & occidi.
& tercia die reſurgere. ¶ Ambroſius. Fortaſſe q̄a
ſciebat dn̄s difficile paſſiõis & reſurrectiõis miſte
riũ etiam diſcipulos credituros. ip̄e voluit eſſe ſue
paſſiõis & reſurrectiõis aſſertor. Textus

¶ Dicebat autem ad omnes. Si quis vult poſt
me venire. abneget ſemetipſum & tollat crucē ſuã
quottidie & ſequatur me. Qui em̄ voluerit animã
ſuam ſaluam facere. perdet illam. nam qui perdide
rit animam ſuam propter me. ſaluam faciet illam
Quid em̄ proficit homini. ſi lucret̄ vniuerſũ mũdũ
ſeip̄m aũt perdat? & detrimentũ ſui fatiat? Nã qui
me erubuerit & ſermones meos. hũc filiꝰ hominis
erubeſcet. cũ venerit in maieſtate ſua & patris &
ſãctoꝝ angeloꝝ. Dico aũt vobis vere. ſũt aliq̄ hic
ſtãtes qui nõ guſtabũt mortē. donec videãt regnũ
dei. ¶ Cirillus. Cum magnanimi ſtrenuos in ar
mis ad audaciã prouocãt. non ſolum eis honores
pollicendo victorie. ſed etiã ip̄m pati generoſũ eſſe
fatentes. Tale quid videmꝰ docere dominum ihe-
ſum xp̄m. Predixerat em̄ apoſtolis ꝙ oporteret eũ
perpeti iudeoꝝ calũnias. occidi. & tercia die reſur
gere. Ne igitur putarent xp̄m quidē paſſurum per
ſecutiones pro vita mũdi. eis vero liceret lentam
vitam ducere. oſtendit neceſſario ꝙ per equa cer-
tamina gradi decet cupiẽtes eius gloriã obtinere.
Vnde dicitur. Dicebat aũt ad omnes. ¶ Beda.
Pulchre poſuit ad om̄es qui ſuperiora que ad fidē
dominice natiuitatis vel paſſionis pertinent. cum
ſolis diſcipulis ſeorſũ egit. ¶ Chriſoſtomꝰ. Cũ
autem ſaluator ſit pius & benignus. nullũ inuitũ
aut coactum habere vult famulũ. ſed ſpontaneos
& gratias agẽtes ei pro famulatu. Et ideo neminē
cogendo aut neceſſitatē imponẽdo. ſed perſuadendo
& benefatiendo vniuerſos volentes attrahit. dicẽs
Si quis vult. ¶ Baſilius. Vitam autem propriã
in formam optime cõuerſationis tradidit volentibꝰ
ei obedire. cum dicit. poſt me venire. non obſecu-
tionem corporalem inſinuans. eſſet em̄ in omnibus
impoſſibilis domino iam in celis exiſtente. ſed de-
bitam conuerſationis pro poſſe imitationē. ¶ Be
da. Niſi autē quis a ſemetipſo deficiat ad eũ q̄ ſup
ipſũ eſt. non appropinquat. Vnde dicitur. Abneget
ſemetipſũ. ¶ Baſilius. Abnegatio quidē ſuꝑ̄pſiꝰ ē
totalis preteritorũ obliuio. & receſſus a proprijs
voluntatibus. ¶ Origenes. Abnegat etiã aliquis
ſeipſũ dũ vitã prius in malitia conſuetã alteratiõe
debita cõmutat. puta qui dudũ in laſciuia vixerat.
abneget ſemetip̄z laſciuũ cũ ſit caſtꝰ. & ſil'it̄ abſti
nẽtia cuiuſlibꝫ criminis ſuꝑ̄pſiꝰ abnegatio ē. ¶ Ba-
ſilius. Appetitus autem mortis tollerãde pro chri
ſto & mortificatiõ membrorum que ſunt ſuper ter
ram. & viriliter diſponi ad omne periculum ſuſtinē
dum pro chriſto. & non affici quemꝗ̄ ad vitam p̄-
ſentem hoc eſt tollere crucem ſuam. Vnde ſubdit̄.
Et tollat crucem ſuam quottidie. ¶ Theophilus
Crucem hic dicit. mortem exprobrabilem inuens
Quod ſi quis vult xp̄m ſequi. non debet effugere
ꝓpt̄ ip̄m etiam exprobrabilē mortē. ¶ Gregorius
in home. Duobus etiã modis crux tollit̄. dũ aut
ꝑ abſtinẽtiã affligit̄ corpꝰ aut ꝑ cõpaſſiõez affici-
t̄ animꝰ. ¶ Grecꝰ. Recte aũt cõiũgit hec duo. abne
get ſemetip̄m & tollat crucē ſuã. Sicut ei q̄ patꝰ
ē aſcẽdere crucē. ſumit ĩ mẽte ſua mortis intẽtionez.
ſicq; vadit vt nõ eſtimãs ampliꝰ hanc vitã ꝑtici-
pare. Ita qui ſequi vult dominũ. primo debet abne
gare ſeipſum & ſic tollere crucem vt eius volũ-
tas ſit prompta ad omnem miſeriã ſuſtinendam.

¶ Baſi. In hoc igitur cõſiſtit perfectio vt in poſ
ſibiliter ſe habeat ſecũdũ affectum etiam ad ipſũ
viuere. & habeat in pmptu mortis reſponſum vt
nequaq̃ in ſeipſo cõfidat. Sumit autẽ exordium
pfectio ab exteriorũ alienatione puta poſſeſſionũ
vel inanis glorie vel preciſe affectionis inutilium
rerum. ¶ Beda. Predictam igitur crucem & q̃t-
tidie tollere & ea ſumpta dominum ſequi iubemur
qui crucem propriam baiolauit. Vnde ſequitur.
Et ſequatur me. ¶ Origenes. Huius autem cau
ſam aſſignat ſubdens. Qui enim voluerit animam
ſuam ſaluam facere. perdet illã id eſt qui vult ſcdʒ
vitam preſentem viuere. & propriam animam in
ſenſibilibus conſeruare. hic eam perdet. non ducẽs
eam ad terminos beatitudinis. E contrario autẽ
ſubdit. Nam qui perdiderit animam ſuam propter
me. ſaluam faciet illam id eſt qui negligit ſenſibi-
lia intuitu veritatis. exponens ſe morti. hic tanq̃
animam perdens pro chriſto eam potius ſaluabit.
Itaq; ſi animam ſaluari beatum eſt. relatum ad eã
que eſt in deo ſalutem. debet eſſe & quedam bona p
ditio anime. que fit intuitu chriſti. Videtur etiam
mihi per ſimile ei quod eſt abnegare ſeipſum. ſcdʒ
predicta dicere. perdere quemlibet propriam aĩam
peccatricem. vt ſumat eam que per virtutẽ ſalua-
tur. ¶ Cirillus. Et autem incomparabiliter ex-
ercitium pacis chriſti. ſuperet delitias & precioſa
mundi inſinuat ſubdens. Quid proficit homini. ſi
lucret̃ vniuerſum mundum. ſeipſum aũt perdat
& detrimentum ſui fatiat? quaſi diceret. Cum aliq̃s
aſpitiens preſentem dulcedinem aut vtilitatem. re
nuit quidẽ pati. eligit aũt ſplendide viuere. ſi ſit opu
lentus. quod inde ſibi commodum erit. cum perdi-
derit animam? Tranſit enim huius mundi figura.
& amena velud vmbra diſcedunt. Non enim pro
derunt theſauri impietatis. eripit autem a morte
iuſtitia. ¶ Gregorius in homelia. Quia ergo ſan-
cta eccleſia habet aliud tempus perſecutionis. atq;
aliud pacis. dominus vtraq; tempora deſignauit ĩ
preceptis. Nam perſecutionis tempore ponẽda eſt
anima. quod ſignificauit dicẽs. Qui perdiderit ani
mam. Pacis autem tempore ea que amplius domi
nari poſſunt. frangenda ſunt deſideria terrena. qđ
ſignificauit dicens. Quid proficit homini. Plerũq;
autem labentia cuncta deſpicim⁹ ſed tamen adhuc
humane verecundie vſu prepedimur. vt rectitudi-
nem quam ſeruamus in mente nondum exprimere
valeam⁹ in voce. Sed huic quidẽ vulneri congru
um dominus ſubiungit medicamentum dicens.
Nam qui me erubuerit & meos ſermones. hunc fi-
lius hominis erubeſcet. ¶ Theophilus. Erube-
ſcit chriſtum. qui dicit. Nũquid credam crucifixo?
Sed & ſeniores eius erubeſcit. qui euangelij rudi
tatem contemnit. Quod autem hunc dominus eru
beſcet ĩ regno ſuo. tale eſt. ſicut ſi aliquis paterfa
milias habens ſeruum prauum. erubeſcat eum no
minare. ¶ Cirillus. Incutit autem eis timorem
dicẽs ſe celitus deſcenſurum. nõ in priſtina humi-
litate & menſura proportionabili nobis. ſed in gloria
patris miniſtrantibus angelis. Sequitur eñ. Cũ
venerit in maieſtate ſua & patris & ſanctorꝫ an-
gelorum. Peſſimum igit̃ & damnoſũ notari ini-
micitia & operis inertia quando tantus iudex deſcẽ
derit. agminibus circumſtantibꝰ angelorꝫ. Hinc
autem percipias ꝙ carne ſumpta & ſanguine fili⁹
non minus eſt deus ꝙ ſe pollicet̃ in maieſtate dei
patris vẽturum. Et ꝙ ei tanq̃ iudici omniũ mini
ſtrabũt angeli. qui factus eſt homo ſimilis nobis.
¶ Ambroſius. Semper autem dominus ſicut exi
git ad premia futura virtutum. atq; vtilem ſecula
rium rerum docet eſſe contemptum. ita etiam infir
mitatem mentis humane preſentium renumeratõe
ſuſtentat. Arduũ quippe eſt crucẽ tollere. & aĩam
piculis. morti corpus offerre. Negare quid ſis cũ
velis eẽ qđ ñ ſis. Raroq; q̃uis excelſa vt⁹ futuris
cõmutat pñtia. Ergo bo⁹ mgr̃ ne q̃s deſpatõe fra
gat̃ aut tedio. cõtinuo ſe videdũ fidelibꝰ pollicet̃.
dicens. Dico autẽ vobis vere. ſunt aliqui hic ſtã-
tes qui non guſtabũt mortem. donec videãt regnũ
dei. ¶ Theophilus. Ideſt gloriam in q̃ iuſti erũt.
hoc autem dixit de trãſfiguratione que forma erat.
future glorie. Ac ſi dicẽt ſũt aliqui hic ſtãtes ſcʒ.
petrus. iacobꝰ & iohannes qui nõ attingẽt mor-
tem. donec in tẽpore trãſfiguratõis videãt in q̃ glo-
ria erũt. qui me cõfitentur. ¶ Gregorius in ho.
Vel regnũ dei hoc loco preſens eccleſia vocat̃. &
quidã ex diſcipulis vſq; adeo ĩ corpore victuri erãt
vt eccleſiã dei conſtructã cõſpicerent. & cõtra mũ-
di hui⁹ gloriã erectam. ¶ Ambroſius. Itaq; ſi &
nos volumus mortẽ non timere. ſtemus vbi xp̃s ẽ
ſoli enim non queũt guſtare mortẽ. qui ſtare poſ-
ſũt cũ chriſto. in quo licet ex verbi ipſi⁹ q̃litate p-
pẽdere. nec tenuem quidẽ ſenſũ mortis habituros.
qui xp̃i videant̃ meruiſſe cõſortia. Certe mors cor
poris libãdo guſtet̃. vita anime poſſidẽdo teneat̃.
Nõ ei hic mors corpis. ſed aĩe denegat̃. ¶ Textus
¶ Factum eſt autẽ poſt hec verba fere dies octo.
& aſſumpſit petrũ & iacobum & iohannem. & aſcẽ
dit in montem vt oraret. Et facta eſt dum oraret
ſpecies eius altera. & veſtit⁹ eius albꝰ refulgens.
Et ecce duo viri loquebãt̃ cum illo. Erãt autem
moyſes & helyas viſi in maieſtate & dicebant ex-
ceſſum eius quem completurus erat in hieruſalem.
¶ Euſebius. Cum dominus diſcipulis ſuis ſecun
de apparitõis ſue promulgauerit ingens miſteriũ
ne ſolis verbis credere videret̃. procedit ad opera
oſtendẽs eis occulata fide imaginẽ regni ſui. Vñ
dr̃. Factũ eſt autẽ poſt hec verba fere dies octo &
aſſ. pe. & iaco. & io. & aſcẽ. ĩ mõ. vt ora ¶ Dam.
Mathe⁹ q̃dẽ & marc⁹ ſexto die poſt factã pmiſſio
nẽ diſcipul̃. Lucas aũt poſt octauũ dicit celebratã
fuiſſe trãſfiguratõʒ. nec ẽ diſſonãtia ĩ dictis. ſed qui
ſex numerauerũt demptis extremis. primo dico &
vltĩo. q̃ pollicit⁹ ẽ. & q̃ fecit. medios cõputauert.

At qui octo cõnumerauit · vtrumq̄ p̄dictoꝝ copu
tauit · Sed cur non omnes · ſed aliqui vocati ſunt
ad hanc viſionem? Vnus quidē erat qui ſolus in
dignus erat diuinitatis viſiōe ſcȝ iudas ſecundum
illud · Tollatur impius · ne videat gloriam dei · Si
ſolus ergo eſſet omiſſus · tanq̄ inuidus ad maiorē
eſſet malitiam ꝓuocatus · Proinde proditori tol-
lit proditionis occaſionem cum dimiſit inferi⁹ re-
liquam apoſtolorum congeriem · Aſſumpſit autē
tres · vt in duobus vel tribus ſtet omne verbum
Petrū quidē aſſumpſit · volens teſtimoniū q̄d te-
ſtatus fuerat ei oñdere · p patris teſtimoniū cōfir-
mari · & q̄ſi preſidē futuꝝ toti⁹ eccleſie · Sed iaco-
bū aſſumpſit tāq̄ moriturū pro xp̄o ante om̄es di-
ſcipulos · iohānem vero tanq̄ theologie puriſſimū
organū · vt viſa gloria filij que nō ſubiacet tēpori ·
reſonet illud · Inprincipio erat verbū · ¶ Ambro.
Vel petrus aſcendit · qui claues regni celoꝝ acce-
pit · iohānes cui cōmittit̄ mater · iacob⁹ qui prim⁹
ſolium ſacerdotale cōſcendit · ¶ Theophil⁹ · Vel
aſſumit hos tāq̄ hāc rē celare potētes & nulli alij
reuelare · Aſcendit aūt in mōtem vt oraret · docēs
nos ſolitarios & aſcēdētes orare ad nihil t̄renoꝝ
declinātes · ¶ Damaſcen · Aliter tamē orāt ſerui ·
aliter orabat domin⁹ · Nam ſerui orātis oratio eſt
per intellect⁹ aſcēſum ad deū · ſed ſacer intellectus
xp̄i · qui ſcd̄m hipoſtaſim deo vnit⁹ erat · manudu
cens nos ad aſcenſū · quo p oratione ad deū aſcēdit̄
& docēs q̄ aduerſari⁹ dei nō eſt · ſed tāq̄ principiū
venerat̄ genitorē quin etiā alliciēs tirānum explo
rātem ſi de⁹ eſſet · quod miraculoꝝ virt⁹ p̄dicabat
q̄ſi ſub quadā eſca hamum cōtegeret · vt q̄ ſpe dei
ficatōis amauerat hominē · corp⁹ amictu decenter
amaret̄ · vn̄ ſeq̄t̄ · Et facta ē dū oraret ſpēs vult⁹
eius altera · ¶ Cirill⁹ · Nō tamq̄ corpore humanā
formā mutāte · ſed q̄dam ſplēdida gloria ſupuenien
te · ¶ Damaſcenus · Vidēs aūt diabolus oratiōib⁹
refulgentē · recordatus eſt moyſi cui⁹ glorificata
eſt facies · Sed moyſes quidē glorificat̄ extrinſe
cus aduenien te gloria · Domin⁹ aūt ex innato glo
rie diuine fulgore · Cum em̄ ſcd̄m hipoſtaſis vniōȝ
vna & eadē ſit gloria verbi & carnis · trāſfigurat̄ ·
non quaſi accipiēs quod non erat · ſed q̄d erat mani
feſtās diſcipulis · Vn̄ ſcd̄m matheū dicit̄ · q̄ trāſfi
guratus eſt corā eis · & q̄ faties ei⁹ refulſit vt ſol ·
Quod em̄ eſt in ſenſibilib⁹ ſol · hoc in intelligibilib⁹
deus · Et ſicut ſol qui eſt lucis fons defacili videri
nō poteſt · lux autē eius exeo q̄ ad terram ꝑuenit ·
aſpicitur · ſic faties xp̄i intenſi⁹ refulget vt ſol · ve
ſtimēta eius dealbantur · Vnde ſequitur · Et veſti-
tus eius albus refulgēs · illuſtrat⁹ ſcȝ p diuine lu-
cis participatōeȝ · Hijs aūt ita ſe habētib⁹ vt vn⁹
oſtēderetur dn̄s noui & veteris teſtamēti · & here-
ticoꝝ ora obturent̄ · & fides fiat reſurrectiōis · nec
non qui trāſfigurabat̄ viuoꝝ & mortuoꝝ domin⁹
crederet̄ · Moyſes & helias tāq̄ famuli aſiſtūt dn̄o
in gloria · Vnde ſeq̄tur · Ecce duo viri loquebātur
cum illo erant autem moyſes & helias viſi in ma-
ieſtate · Oportebat enim vt videtes cōſeruorum glo
riam & fiduti am mirarentur quidē piū dominicū de
ſcenſum · zelarēt vero eos qui prius laborauerant
viſuri amenitatem futurorum bonorum · & magis
fortificarentur in laborib⁹ · Nam qui laboꝝ noue
rit emolumēta labores facilius tollerabit · ¶ Chri.
Aliter quoq̄ quoniā vulgus aſſerebat eum eſſe he
liam vel hieremiam · vt diſcerneret̄ inter dominū
& famulos · & vt pateat eum non eſſe aduerſa-
rium dei & legis trāſgreſſorē · eos ſibi aſſiſtētes mō
ſtrauit · Non em̄ legiſlator moyſes & qui pro glo
ria diuina zelat⁹ eſt helias aſtitiſſent ei ſed & pro
pter virtutes virorum demonſtrādas · Nam vterq̄
pro mādatis diuinis q̄pluries ſe morti expoſuerat
Volebat etiam diſcipulos eos imitari in regimine
populi vt fierēt mites ſicut moyſes · & zelantes ſicͤ
helias · Inducit etiam eos vt oſtēdat crucis gloriā
ad cōſolādū petꝝ & alios paſſiōȝ timētes · vn̄ ſeq̄t̄
Et dicebāt exceſſum ei⁹ quē cōpletur⁹ erat in hie-
ruſalem · ¶ Cirill · Videlicet miſterium diſpenſati
onis ī carne · nec non ſalutiferā paſſiōeȝ cōpletā in
venerabili cruce · ¶ Ambroſi · Miſtice aūt poſt ver
ba p̄dicta trāſfiguratō xp̄i oſtēdit̄ · q̄m is qui ver-
ba xp̄i audit · & credit · reſurrectiōis gloriā videbit
Octaua em̄ die facta eſt reſurrectio · Vn̄ & pleriq̄
pſalmi pro octaua ſcribunt̄ · aut forte vt oñderet
nobis · q̄d dixerat q̄ is q̄ ꝓpter dei verbū perdiderit
aīaȝ ſuā ſaluā faciet eā · q̄m ꝓmiſſa ſua ī reſurrecti
one reſtituet · ¶ Beda · Nā ſicut ip̄e poſt ſeptīaȝ
ſabati qua ī ſepulchro quieuerat · a mortuis reſur
rexit · & nos · poſt · vj · ſeculi etates & ſeptīaȝ quie
tis aīaꝝ · que interim ī alia vita gerit̄ · q̄ſi octaua
etate reſurgem⁹ · ¶ Ambro · Sed matheus & mar
cus poſt dies ſex aſſumptos hoc eē cōmemorarunt
de q̄ poſſem⁹ dicē q̄ poſt ſex milia ānoꝝ · Mille em̄
āni in cōſpectu dei tanq̄ dies vna · Sed plures q̄
ſex milia cōputāt̄ anni · & maluim⁹ ſex dies p ſim
bolū intelligē q̄ · vj · dieb⁹ mūdi opa ſunt creata ·
vt p tp⁹ opera · & p opa mūdū intelligam⁹ · Et iō
mūdi tēporib⁹ impletis · reſurrectio futura mōſtra
t̄ · aut q̄a is qui ſup̄ mūdū aſcēderit · & hui⁹ poſt ſe
culi momēta trāſcēderit · velut ī ſublimi locat⁹ · fu-
ture reſurrectionis fruct⁹ expectabit in eternum ·
¶ Beda · Vnde in montem oraturus & transfigu-
raturus aſcendit · vt oſtendat eos qui fructum re-
ſurrectionis expectant · & regem in decore ſuo vide
re deſiderāt · mētem excelſis habitare & continuis
precibus debere incumbere · ¶ Ambroſius · Pu
tarem in tribus qui ducuntur ad montem · mi-
ſtice genus humanum comprehenſum · quia ex
tribus filijs noe genus omne defluxit humanum ·
niſi electos cernerem · tres igitur eliguntur · qui
aſcendunt in montem · quia nemo poteſt reſur-
rectionis videre gloriam · niſi qui miſterium tri-
nitatis ī corrupta fidei ſinceritate ſeruauerit · ¶ Be
da · Transfiguraturus autē ſaluator gloriā future

vel ſue vel noſtre reſurrectionis oſtendit · qui qͣlis
tũc apoſtolis apparuit · poſt iudiciũ cũctis appare
bit electis · Veſtitꝰ autẽ domini ſanctorum illius
corpus accipitur · qui videlicet domino in terris cõ
ſiſtente deſpectus videbatur · ſed illo montem petẽ
te · nouo candore refulget · quia nunc filij dei ſumꝰ
& nondum apparuit quid erimꝰ · Scimꝰ aũt qm̃
cum apparuerit · ſimiles ei erimus · ¶ Ambroſius ·
Vel aliter pro tua poſſibilitate tibi verbũ aut mi
nuitur aut creſcit · ac niſi altioris prudẽtie cacumẽ
aſcendas · nõ tibi apparet quãta ſit gloria in dei ver
bo · Veſtimenta autem verbi ſunt ſermones ſcrip
turarũ · & quedã intellectus indumẽta diuini · Et ſi
cut veſtitus albus refulſit · ita in oculis tue mẽtis ·
diuinarũ lectionum ſenſus albeſcit · Inde apparet
moyſes & helias · hoc eſt lex & ꝓpheta in verbo ·
Neq; enim lex poteſt eſſe ſine verbo · nec ꝓpheta
niſi qui de dei filio ꝓphetauit · ſeqᷣ textꝰ
¶ Petrus vero & qui cum illo erant · grauati erãt
ſomno · & vigilantes viderunt maieſtatem eius · &
duos viros qui ſtabãt cum illo · Et factum eſt · cũ
diſcederẽt ab illo · ait petrus ad iheſum · preceptor ·
bonum eſt nos hic eſſe · & faciamus tria tabernacu-
la vnum tibi & vnum moyſi · & vnum helie · neſci
ens quid diceret · Hec autem illo loquente · facta ẽ
nubes & obumbrauit illos · & timuerũt intrãtibus
illis in nubẽ · Et vox facta eſt de nube dicẽs · Hic ẽ
filius meus dilectus · ipſum audite · Et dum fieret
vox · inuentus eſt iheſus ſolus · & ipſi tacuerunt ·
& nemini dixerũt in diebꝰ illis quicq̃ ex hijs que
viderãt. ¶ Theophilus · Xp̃o vacãte orationi pe-
trus ſomno deprimitur · Infirmus enim erat · & qđ
humanum erat · impleuit · Unde dicitur · Petrus
vero & qui cum illo erant · grauati erant ſõno · Ex-
citati autem gloriam eius cernunt · & duos viros
cum eo · Unde ſequitᷣ · Et vigilantes viderũt ma
ieſtatem eius · & duos viros qui ſtabant cum illo ·
¶ Chriſoſtomus · Vel ſomnum vocat ingeſtum
eis nimium ſtuporem ex illa viſione · Neq; enĩ no-
cturnum tempus erat ſed lucis excellentia graua
bat oculorum debilitatem · ¶ Ambroſius · Premit
enĩ incomphenſibilis ſplendor diuinitatis noſtri
corporis ſenſus · Nã ſi ſolis radiũ e regione oculoꝝ
cõtuentium corpora nequit acies continere · quomo-
do dei gloriam humanorum ferret corruptela mem
brorum? Et fortaſſe ideo grauati ſomno erant · vt
reſurrectionis viderent ſpeciem poſt quietẽ · Itaq;
vigilantes viderunt maieſtatem eius · Nemo enim
niſi vigilans gloriam videt chriſti · Delectatus eſt
petrus & quem ſeculi huius illecebroſa nõ caperẽt
gloria reſurrectionis illexit · Unde ſequitᷣ · Et fa
ctum ẽ cũ diſcederent ab illo ait petrus ad iheſum
preceptor · bonum eſt nos hic eſſe · ¶ Ciril · Eſti-
mabat forſan diuus petrus imminere tempꝰ regni
dei · & ideo approbat montis incolatum · ¶ Dama ·
Non eſt autẽ bonum petre tibi ꝙ xp̃s ibi moretᷣ
quoniam ſi manſiſſet · nequaq̃ tibi facta promiſſio
conſequeretᷣ effectum · Neq; enim claues obtinuiſ-
ſes regni · nec mors tiranni abolita eſſet · Non
queras ante tempus felicia vt adam deificationem
Erit quando hunc aſpectum indeſinentur ꝑcipias
& cohabitabis illi qui lux eſt & vita · ¶ Ambro ·
Petrus autẽ non ſolum affectu · ſed etiam factoꝝ
deuotõne ꝑſtantior · ad edificanda tabernacula tria
impiger operarĩ cõmunis obſequij miniſterium
pollicetur · Sequitur enim · Et faciamꝰ tria ta-
bernacula · Vnum tibi · & vnum moyſi & vnum
helie · ¶ Damaſcenꝰ · Non autem te dominus taber
naculorũ ſed vniuerſalis eccleſie conſtructorẽ cõ-
ſtituit · verba tua tui diſcipuli oues tue mandaue-
runt effectum xp̃o tabernaculum conſtruẽtes · nec
non & ſeruis eius · Hoc autem non ex intentione
petrus proferebat · ſed inſpiratõe ſpiritus reuelãtis
futura · Vñ ſequitᷣ · Neſciẽs quid diceret · neſciebat
etiam quid diceret · neq; enim aderat tempus finis
ſeculi · nec participande a ſanctis promiſſe ſpei · &
cũ iam ſumeret exordiũ diſpenſatõ quo pacto xp̃m
oportebat deſiſtere a mundi dilectione volentẽ pa
ti pro eo? ¶ Damaſcenus · Decebat etiam nõ ſolũ
perſtringere fructum incarnatõis ad opus exiſtẽ-
tium in monte · ſed diffundi ad omnes credẽtes qđ
per crucem & paſſionem erat cõſumandũ · ¶ Titꝰ
Ignorabat etiam petrus quod dixerat · quia non
oportebat tribus tria tabernacula facere · Non enĩ
connumerantur domino famuli · nec cõparantᷣ crea-
ture creatori · ¶ Ambroſius · Neq; capit humana
conditio in hoc corruptibili corpore facere taberna
culum deo ſiue in animo ſiue in corpore ſiue in quoli
bet alio loco · Et q̃uis neſciret · quid diceret · tamen
pollicebatur officium · cum non in cõſulta petulan-
tia ſed primatum deuotio fructus pietatis accumu
lat · Nam ꝙ ignorabat · conditionis fuit · ꝙ promit
tebat · deuotõis ¶ Chriſ · Vel aliter · audiebat ꝙ
oportebat ipſũ mori & tertia die reſurgere · videbat
autem multam diſtantiam & ſolitudinem · vñ cõ-
ſiderauit · ꝙ plurimam haberet locus tutelã ob hoc
dixit · Bonum eſt nos hic eſſe · Aderat quoq; moy
ſes qui nubem intrauit · & helias · q̃ in mõte ignem
deduxit · Igitur euangeliſta confuſionẽ mentis eiꝰ
ex qua hoc ꝓferebat · oſtendens dixit · Neſciens q̃d
diceret · ¶ Auguſtinus de concordantia euangeli-
ſtarum · Quod autem hic lucas dixit de moyſe &
helia · Et factum eſt dum diſcederent ab illo · ait
petrus ad iheſum · Preceptor bonum eſt nos hic
eſſe · non debet putari contrarium ei quod mathęꝰ
& marcus ita coniunxerunt petrum hec ſugeſſiſſe
quaſi adhuc moyſes & helias cum domino loque-
rentur · non enim expreſſerũt tunc ſed tacuerunt
potius quod iſte addidit illis diſcedentibus hoc
petrum domino ſuggeſſiſſe · ¶ Theophilus · Pe-
tro autem dicente · faciamus tria tabernacula ·
dominus tabernaculum non manufactum fabri-
cat · & in eum ingreditur cum prophetis · Vn-
de ſubditur · Hoc autem illo loquente facta eſt

nubes et obumbrauit eos· vt oſtenderet ꝙ non mi=
nor eſt patre· Sicut enim in veteri teſtamento in
nube habitare dominꝰ dicebatur· ſic & nunc nubes
ſuſcepit dominū· nō caliginoſa· ſed lucida· ¶ Ba=
ſilius· Nam obſcuritas legis tranſierat. Sicut em̄
fumus ab igne· ſic nubes a luce cauſata eſt Verū
quia nebula ſignum tranquillitatis eſt· quies futu
re manſionis oſtenditur per nubis operimentum·
¶ Ambro· Diuini eī ſpiritꝰ eſt obumbratō iſta q̄
non caligat affectibꝰ hominū· ſed reuelat occulta·
¶ Orige· Hanc aūt gloriā diſcipuli ſufferre neq̄=
untes· procubuerunt humiliati ſub potenti dextra
dei nimium timentes· cum ſcirent ꝙ dictū fuit moy
ſi. Non videbit homo faciem meam & viuet· Vnde
ſequitur· Et timuerunt intrantibus illis in nubem
¶ Ambroſius· Congnoſce autem nubem iſtā non
coacti aeris caligine piceam & que celum tenebra=
rum horrore ſubtexerat· ſed lucidam nubē que nos
non pluuialibus aquis immadidet· ſed qua mētes
hominum voce dei omnipotentis emiſſa fidei rore ri=
gauit· Sequitur enim· Et vox facta eſt de nube
dicens· hic eſt filius meus dilectus· Nō helias fi=
lius· non moyſes filius· ſed hic eſt filius quem ſo=
lum videtis· ¶ Cirillus· Qualiter ergo oportebat
eum qui reuera filius eius· factum vel creatum ex
iſtimare· deo patre deſuper intonāte: Hic eſt filius
meus· quaſi diceret non vnus ex filijs· ſed qui ve
re & naturaliter filius· ad cuius exemplar· alij ſūt
adoptiui· Illi ergo iuſſit obedire cum ſubdit· Ipm
audite· Et magis q̄ȝ moyſen & heliam· quia chri=
ſtus eſt finis legis & prophetarum· Vnde ſignat̄
euangeliſta ſubdit· Et dum fieret vox· inuentus ē
ihesus solꝰ· ¶ Theoph· Ne ſcilicet putaret aliq̄s
hoc dictum· hic eſt filius meus dilectus· de moyſe
vel helia fuiſſe prolatum· ¶ Ambroſius· Receſſe=
runt ergo illi· vbi ceperat dominus deſignari· tres
etiam in principio videntur· vnus in fide· perfecte
enim fidei vnum ſunt· Ergo & illi quaſi recipiunt̄
in chriſti corpus· quia & nos vnum erimus ī chri
ſto ihesu· Aut fortaſſe quia lex & prophete ex ver
bo· ¶ Theophilus· Que autem ex verbo ceperunt
in verbo deſinunt· Per hoc enim innuit· ꝙ vſq; ad
tempus aliquod lex & prophete apparerent· ſicut
hic moyſes & helias· Poſtmodum autem ſolus
ihesus illis recedentibus· nam tunc euangelium
manet tranſactis legalibus· ¶ Beda· Et nota· ſi=
cut domino in iordane baptiſato ſic etiam in monte
clarificato tocius trinitatis miſterium declarari q̄ꝛ
gloriam illius quam in baptiſmate cōfitemur· ī re
ſurrectione videbimus· Nec fruſtra ſpiritꝰ ſanctꝰ
hic in lucida nube· illic apparet in columba· quia q̄
nunc ſimplici corde fidē quam percipit· ſeruat· tūc
luce aperte viſionis que crediderat· contemplabit̄
¶ Origenes· Non vult autē ihesus dici que ipſiꝰ
ſpectant ad gloriam ante ſuam paſſionem· Vnde ſe
quitur· Et ipſi tacuerunt· & nemini dixerunt in il
lis diebus quicq̄ȝ ex hijs que viderant· offenſi em̄
fuiſſent· & precipue vulgus ſi vidiſſet crucifigi eū
qui ſic fuerat glorificatus· ¶ Damaſcenus· Hoc
etiā precepit dominꝰ· ſciēs diſcipulos imperfectos
qui nondum ſortiti erant plenam ſpiritus partici=
pationem· nec corda aliorum qui nō viderant· ſub=
uerterentur triſtitia· Et ne proditor incitaret̄ ad
inuidie rabiem· Sequit̄ textus
¶ Factum eſt autem in ſequenti die deſcendentibꝰ
illis de mōte· occurrit illi turba multa· Et ecce vir
de turba exclamauit dicens· Magiſter obſecro te·
reſpice in filium meum quia vnicus eſt mihi· Et
ecce ſpiritus apprehendit eum· & ſubito clamat· &
elidit· & diſſipat eum cum ſpuma· & vix diſcedit
dilanians eum· & rogaui diſcipulos vt eijcerent
illum· & non potuerunt· Reſpondens autem ihūs
dixit· O generatio infidelis & peruerſa· quouſq; ero
aput vos & patiar vos? Adduc huc filium tuum·
& cum accederet· eliſit illum demonium· & diſſipa=
uit· Et increpauit ihesus ſpiritum immundum· ſa
nauit puerum· & reddidit illum patri eius· Stu=
pebant autem omnes in magnitudine dei· ¶ Beda
Loca rebus congruunt· In monte dominus orat·
transfformatur· diſcipulis archana ſue maieſtatis
aperuit in inferiora deſcendens· turbe occurſu exci
pitur· Vnde dicitur· Factum eſt autem in die ſe=
quenti deſcendētibus illis de mōte· occurrit illi tur
ba multa· Surſum patris vocem pandit· deorſum
ſpiritus malos expellit· Vnde ſequit̄· Et ecc vir
de turba exclamabat dicēs· Magiſter obſecro te re
ſpice in filium meum· ¶ Titus· Videtur mihi ſa=
piens quidem hic eſſe· Nō enim dixit ſaluatori· fac
hoc vel illud· ſed reſpice· Hoc enim ſufficit ad ſalu
tem ſicut propheta dicebat· Reſpice in me & miſe
rere mei· & dicit ſup filium meū· vt rationabilem
demōſtret inuerecūdiam· ꝙ ſolus in multitudine
clamat· Addit· q̄ꝛ vnicꝰ ē mihi· Quaſi diceret· nul=
lus alius expectat̄ futurꝰ· remediū ſenectutis· Cō
ſequēt̄ explicat paſſiōē· vt audiētē moueat ad pie
tatē dicēs· Et ecce ſpiritꝰ apprehēdit eū & ſubito
cla· & eli· & diſ· eū cū ſpu· & vix diſce· dila· illū·
Deinde videt̄ criminari diſcipulos· Sed magis re
ſpōdit ꝙ iuſte verecūdiam depoſuerit dicēs· Et ro
gaui tuos diſcipulos vt eijcerēt illū· & n̄ potuerūt
Quaſi dicēt· nō putes ꝙ leuit̄ ad te puenerim· ſtu=
pēda ē dignitas tua· nec ſtatim te moleſtaui· ad di
ſcipulos tuos acceſſi primo· nunc q̄ꝛ nō curauerūt·
cogor pficiſci ad te· Vn̄ & dn̄s nō ipm̄ ſed genꝰ
īcredulū īcrepat· Seq̄t̄ ei· Reſpō· aūt ihs di· O ge
nera· īfide· & puer· vſq; q̄ ero apud vos· & patiar
vos? ¶ Chriſ· Sȝ hūc hoīeȝ multū īfirmari ī fide
euāgeliorū ſcptura oñdit ex pluribꝰ· ex eo ſcȝ ꝙ di
xit· Adiuua īcredulitatē meā· & ſi potes· Et exeo
ꝙ xp̄s dixit credēti oīa poſſibilia ſūt ¶ Ciril· Vn̄
meliꝰ puto ī credulū reputatū demoīaci p̄rem ꝙ
& ſacros apl'os obiurgauit dicēs eos n̄ poſſe īpare
demoībꝰ· potiꝰ aūt erit honorādo deū ab eo petē ḡtiaȝ
ānuit ei venerat· Qui aūt dicit debilitati erga v̄tutē

que eſt in ſpirit? malignos·eos qui a xp̄o adepti ſunt poteſtatem eijciendi eos·grāƺ magis calūnia tur ꝙ fulgentes ea in quibus chriſt? operatᷣ·Vn̄ offenditur chriſt? accuſatis ſanctis quib? eſt cō miſſum verbū predicationū ſacraꝝ·ꝓpter quod do minus increpat eū & cōcordes ei dicēs·O generatō infidelis & puerſa·quaſi diceret·cauſa tue infide litatis·gratia effectū ſortita non eſt.¶ Chriſo· Non autem dirigit ſermonem ad eū tm̄ ſed ad oēs iudeos·ne faciat eum heſitare·oportebat enim ſcā daliƺari ꝙplures·¶ Theophi·Qꝛ aūt dicit puer ſa·demonſtrat ꝙ nō a pricipio neqꝫ naturaliter in erat eis malicia·ſed natura quidē erāt recti ſemē abrahe exiſtentes·ſed per maliciaƺ erant puerſi. ¶ Cirill?·quaſi neſcientes ꝓcedē rectis inceſſibꝰ Cum eis autē qui ſic ſūt diſpoſiti·chriſt? cōmora ri dignatᷣ·Vn̄ dꝛ·Vſqꝫ q̄ ero apud vos & patiar vos!ferēs q̄ſi moleſte eoꝝ cōuerſationem propter prauitatem ipſorum·¶ Chriſ·Per hoc etiā oſtē dit deſideratum ſibi eſſe ſuum receſſum·ꝙ non erat graue crucis patibulum·ſed magis ipſoꝝ cōuer ſatō·¶ Beda·Non ꝙ tedio ſuperatus ſit māſuet? ac mitis·ſed in ſimilitudine medici ſi egrotum vide at cōtra ſua precepta ſe gerere dicat·vſqꝫ quo acce dam ad domum tuam! me aliud iubēte·te aliud faci ente. In tantum autem non eſt iratus homini·ſed vitio·vt ſtatim intulerit·Adduc huc filium tuū· ¶ Titus·Poterat quidē ſolo iuſſu eū liberare·ſed propalat ſuam paſſionē ſubitiens infirmū preſen tiū viſiōi·Dein̄ demoniū poſtꝙ dn̄m ſenſit·cōcutit puerū·Vn̄ ſequitur·Et cum accederet·eliſit illū demoniū & diſſipauit·vt ſic prius exp̄matᷣ paſſio deinde adhibeatur remedium·¶ Chriſoſtom?·Nō tamē hoc dominus ad oſtētatōꝫ facit·ſed cauſa pa tris·vt cū viderit demoniū cōturbari ꝓpter ſolam vocationem·ſic ſaltem inducatur ad fidē futuri mi raculi·de quo ſequitur·Et increpauit iheſus ſpiri tum immundū·& ſanauit puerum·& reddidit illū patri eius·¶ Cirillus·Antea auteƺ nō erat patris ſed demonis occupantis·Subdit autem euangeli ſta ſtupere plebē in magnalijs dei dicens·Stupe bant autem omnes in magnitudine dei·Quod dicit propter donum chriſti·qui ſacris quoqꝫ apoſtolis cōtulit poteſtatem agendi diuina miracula & impe randi demonibꝰ·¶ Beda·Miſtice autem pro qua litate meritorum quottidie alijs aſcendit dominus dum pfectos quoꝝ cōuerſatō in celis eſt·ſublimi? extollendo glorificat·& de eternis inſtruit·& do cet·que a turbis audiri non valēt·Alijs aūt deſcē dit·dum terrenos & inſipientes cōfortat·docet·& caſtigat·Hunc autem demoniacum matheus luna ticum marcus ſurdum & mutum deſcribit·Signi ficat em̄ illos qui vt luna mutantur p diuerſa vitia creſcentes & decreſcētes·qui muti ſunt·nō cōfiten do fidē·Sic ſurdi·nec ip̄m fidei audiēdo ſermonē· Dum puer autem ad dominū accedit eliditᷣ·qꝛ cō uerſi ad dominum plerūqꝫ a demonio graui? pulſā

tur·vt vel odium virtutis incutiat vel expulſiōis ſue vindicet iniuriam·ſicut eccleſie primordijs tot grauiſſima intulit certamina·quot ſuo regno do luit ſubito illata diſpēdia. Non puerū autē q̄ vim paciebatᷣ·ſed demonem qui inferebat·increpat·qꝛ qui peccantē emendare deſiderat·vitium arguendo & odiendo depellere·ſed hominē debet amādo refo uere·donec ſanatū ſpiritalibꝰ eccleſie poſſit reddē patribus· Sequitur Textus

¶ Omnibuſqꝫ miratibꝰ in omnibꝰ q̄ faciebat dixit ad diſcipulos ſuos. Ponite vos in cordibꝰ veſtris ſermones iſtos·filius em̄ hominis futuꝝ eſt vt tra datur in man? hominū. At illi ignorabāt verbum iſtud·& erat velatum ante eos·vt non ſentirent il lud·& timebāt eū interrogare de hoc verbo·¶ Ci rillus·Omnia quecūqꝫ operabatᷣ iheſus admiratōe digna penes omnes erāt·irradiabat ei quiddā pci puū & diuinum in qualibet operatione ipſius ſcꝫ illud·gloriam & decorem ſuperpones ei. Et ſi om nes quidem mirarentur in hijs que faciebat·ipe tm̄ hec que ſequuntᷣ·nō omnibus ſed diſcipulis retu lit·Vnde dicitur·Omnibuſqꝫ mirantibus in omni bus que faciebat dixit ad diſcipulos ſuos·Ponite vos in cordibus veſtris ſermones iſtos·oſtēderat in monte diſcipulis gloriam ſuam·& poſt hoc li berauerat quendam a ſpiritu nequam·ſed oportebat eum ſuſtinere paſſionem pro nobis·poterant autē diſcipuli conturbari dicentes·Nunquid decepti ſu mus dum deum eſſe eum arbitraremur? Vt ergo ſcirēt·quid circa ipſum futurum erat velut quod dam depoſitum iubet eos in mente habere paſſiōis miſterium dicens·Ponite vos in cordibus veſtris Quod dicit·vos·diſtinguit eos ab alijs·Neqꝫ enim oportebat vulgares ſcire quoniam paſſurus eſſet· ſed erant potius certificandi quoniam mortuus re ſurgeret deſtruens mortem ne ſcandaliƺarentur· ¶ Titus·Cunctis igitur admirantibus ſigna. ipſe prenunciat paſſionem. Nō enim ſigna ſaluāt· ſed crux beneficia preſtat. Vnde ſubdit·Filius ei hominis futurum eſt vt tradatur in manus homi num·¶ Origenes. Non autem exprimit manife ſte a quo tradendus ſit·aliquis enim dicit eum tra ditū a iuda·aliquis a populo·Paulus autem di cit ꝙ deus pater pro nobis omnibus tradidit eum. Sed iudas tanꝙ pro pecunia tradens eum beſtili ter prodidit·ſed pater beneficij cauſa·¶ Theop· Eorum autem infirmitati dominus condeſcendens· & eos diſciplina quadam gubernans quod de cru ce dictū eſt·intelligere nō pmiſit·Vnde ſequitᷣ· At illi ignorabant verbū iſtud·& erat velatū ante eos vt nō ſentirēt illud. ¶ Beda·Hec igr̄atia di ſcipuloꝝ nō tā de tarditate ꝙ de amore naſcitᷣ·qui carnales adhuc & miſterij crucis igri·quē dn̄m re rū crediderūt·moritūꝝ credē nequerūt·Et qꝛ p figu ras eū ſepe loq̄ntē audire ſolebāt·etiā q̄ de ſua tra ditōe loq̄batᷣ·figuratiue eū illd̄ ſiḡficare putabāt· ¶ Ciril·dicꝫ at aliq̄s forſā·q̄lit iḡrauerūt diſcipuli

crucis xpi misteriū cū per vmbram legis in pluri
bus locis tangeret. Sed vt paulus commemorat
vsq ad hodiernū diē quādo legit moyses. velamē
adiacet cordi eo℞. Expedit ergo accedētes ad chri
stum dicere. Detege oculos meos & cōtemplabor
mirabilia de lege tua. ¶ Theoph. Vide etiā disci
pulo℞ reuerētiā. In hoc qđ sequit. Et timebāt in
terrogare eum de hoc verbo. Nam timor gradus
est. reuerentie. Sequit textus
¶ Intrauit autē cogitatio in eos qs eo℞ esset ma
ior. At ihesus vidēs cogitatōēs cordis eorū. appre
hendens puerū statuit illum penes se. & ait illis.
Quicūq pue℞ susceperit istū in noīe meo me reci
pit. & quicūq me recipit. recipit illum. qui me mi
sit. Nam q minor est inter vos omnes. hic maior ē
Respōdens aūt iohānes dixit. preceptor. vidim⁹
quēdam in noīe tuo eijcientē demonia. & prohibui
mus eū. q non sequit te nobiscū. Et ait ad illum
ihesus. Nolite phibere. Qui enī non est aduersum
nos. pro nobis est. ¶ Ciril. Insidiatur diabolus
multimode diligētibꝰ optimā vitam. & siquidē per
carnales illecebras obsidere valet alicui⁹ mentem
affect⁹ voluptatū exacuit. si qs hos effugerit laq
os cupiditatis. glorie suscitat passionē. q quidē passio
vane glorie inuasit quēdā apostolo℞ suo℞. Vn dr
Intrauit aūt cogitatō in eos qs eo℞ eēt maior. hoc
enī cogitare est cupiētis ceteris superesse. Improba
bile autē puto omēs hāc egritudinē incurrisse. Et
ideo ne crimē aliquod cōtra aliquē discipulo℞ euā
gelista machinari videret. exprimit indetermina
te dicēs. qđ intrauit i eos cogitatō. ¶ Theophilus
Videt autem hāc passionē ex hoc ortam fuisse. qđ
demoniacū curare non valuerūt. eis de hoc altricā
tibus. vno dicēte qđ non pter meam impotētiam.
sed alterius curari non voluit. vt ex hoc accēsa cō
tencio fuerit. quis eo℞ maior esset. ¶ Beda. Vel
quia viderat petrum iacobum & iohānem seorsum
ductos in montē. Et petro claues regni celo℞ pro
missas fuisse. rati sūt vel ipos tres ceteris vel petrū
oībus esse prelatum. Vel qz tributi solutōe petrum
ipsi domino parificatū viderāt. ipm pre ceteris ar
bitrabant preferendū. Sed diligēs lector hāc in
tra eos qstiōez pter didrachma redditū inueniet
fuisse vsatā. Deniq mathe⁹ hoc i capharnaū me
morat esse gestum. Dicit autem marcus. Et vene
runt capharnaum. qui cū in domo essent. interro
gabat eos. quid in via tractabatis? At illi tacebāt
siquidē inter se in via disputauerūt quis illorum
esset maior. ¶ Cirill⁹. Domin⁹ aūt qui nouit sal
uos facere. vidēs in mēte discipulorum super hoc co
gitationē exortam velut quandā amaritudinis ra
dicem prius quā augmentum susciperet. radicitus
eam euellit. Cum enī inchoant passiones in nobis
facile deuincuntur. sed aucte difficile sūt mobiles.
vn seqt. At ihe vi. cog. eo℞ appre. pu. sta. eū pe. se
Discat qui nudū hominem putat esse ihesum. se er
rasse. quāuis enī verbum carofactum sit. māsit tn
deus. Nā solius dei est posse rimari corda & renes
Quod aūt puerū assūpsit. & ponebat penes se. age
bat causa apostolo℞ vtilitatis & nre. Depascit ei
inanis glorie morbo vt plūmū q preminet in hoībus
alijs. Puer at sincerā gerit mētē. immaculatū cor
& manet in simplicitate cogitationum. non ambit
honores. nec nouit cuiusuis progatiue modum.
nec refugit videri non minus se habere. Multam ge
rit seueritatem in mente & corde. Tales autem do
minus āplexatur. & diligit. & prope se dignatur
habere. q. qui elegerunt que sua sunt sapere. Ait
enim discite a me. quia mitis sum & humilis corde
Vnde sequitur. & ait quicumq susceperit istum in
nomine meo. me recipit. quasi diceret. quādo vna
& eadem est merces honorantibus sanctos. siue
forsan minimus sit. siue preclar⁹ honore & gloria
quia in eo christus suscipitur. quo non vanum est
petere inuicē fungi prerogatiua. ¶ Beda In hoc
autem non simpliciter pauperes christi ab hijs q
velint esse maiores. pro eius docet honore suscipiē
dos. vel malitia paruulos istos esse suadet. Vnde
cum diceret. quicumq susceperit puerum istum.
addit in nomine meo. vt scilicet formam virtutis
quam natura duce puer obseruat. ipsi pro nomine
christi rationis industria sequātur. Sed quia & se
in puero suscipi docet & ipse puer natus est nobis
Ne putaretur hoc esse solum. quod videbatur. sub
iunxit. Et quicumq me recipit. recipit illum qui
misit me. Talem se vtiq ac tantum credi volens.
qualis ac quantus est pater. ¶ Ambrosius.
Qui enim imitatorem christi. recipit. christum
& qui imaginem dei recipit. deum recipit. Sed qz
imaginem dei non poteramus videre. facta est no
bis per incarnationem presens. vt reconciliaretur
nobis. que supra nos est diuinitas. ¶ Ciril⁹. Ad
huc autem magis insinuat promissi verbi intentō
nem dicens. Nam qui minor est inter vos omnes
hic maior est. quod de modesto dicit. qui nihil de
se sublime putat propter honestatem. ¶ Theo.
Quia dominus dixerat. Qui minor ē inter vos om
nes hic maior est. timuit iohannes. ne forte malū
aliquid fecerint. propria potestate quendam homi
nem prohibentes. Nam prohibitio non minorem
prohibentem ostendit. sed maius aliquid sapientē.
Vnde subditur. Respondens autem iohannes dix
it. Preceptor vidimus quendam in nomine tuo eij
cientem demonia. & prohibuimus eum. Non qui
dem inuidentes. sed operationem miraculorum di
iudicantes. non enim cum eis miraculorum pote
statem acceperat. neq eum dominus miserat sicut
illos. Neq ihesum in omnibus sequebatur. Vnde
subdit. qui non sequitur te nobiscum. ¶ Ambro
sius. Iohannes enim plurimum diligens & ideo
reamat⁹. excludendū putat hnificō eū q nō vtat obse
qo. ¶ Ciril. Sed oportebat magis pēsare nō hūc
ipm eē miraculo℞ autorē. sed grām que ē in eo. que
in virtute christi miracula perficit. Quid autem

ſi nõ cõnumeratũr · multe ſunt differentie chriſti
donoꝝ · Sed qꝛ tradidit ſaluator poteſtatẽ apoſto
lis vt ſpirit⁹ immundos ei̇̃ceret · putauerũt nulli
alioꝝ ꝙ ſibi ſolis licere cõceſſam gerere dignita=
tem · & ideo accedũt ſciſcitãtes ſi liceat & alios hoc
agere · ¶ Ambroſi · Nõ reprehẽditur aũt iohannes
quia amore fatiebat · ſed docet̃ · vt nouerit infirmo
rum eſſe firmoꝝq̃ diſtantiam · Et ideo dominus &
ſi fortõres remuneret · tamẽ nõ excludit infirmos ·
Vnde ſequit̃ · Et ait ad illum iheſus · Nolite pro=
hibere · Qui em̃ non eſt aduerſum nos · pro nobis ẽ ·
bene domine · Nã & ioſeph & nicodem⁹ occulti di=
ſcipuli ꝓpter metum · in tempore tñ ſuum tibi offi=
tiũ non negauerunt · Sed tamẽ qui alibi dixiſti ·
Qui nõ ẽ mecũ aduerſũ me ẽ · & q̃ mecũ nõ colligit
diſpgit · api nob · ne videat̃ ɔtrariũ · & puto qꝛ ſiqs
mẽtiũ ɔſidẽt ſcrutatorẽ · ñ debeat dubitare vniuſcu=
iuſq; factũ mẽte diſcẽnit · ¶ Chriſ · Illic ei cũ dixit
Qui non eſt mecum · aduerſum me ẽ · oſtẽdit diabo=
lum & iudeos ſibi eſſe cõtrarios · hic autem oſtẽdit
eum qui in nomine xp̃i demones ei̇̃tiebat · in parte
cum eis exiſtere · ¶ Cirillus · Quaſi dicẽt Pro vo
bis qui xp̃m diligitis · ſunt · qui perſeq̃ volunt · que
ad ipſi⁹ gloriam ſpectãt · eiuſdem gratia coronati ·
¶ Theophilus · Mirare autẽ xp̃i virtutẽ quali=
ter per indignos & non diſcipulos eius gratia opa
tur · ſicut & ꝑ ſacerdotes ſanctificantur homines ·
quãuis ſacerdotes ſancti non fuerint · ¶ Ambro ·
Cum aũt hoc eos qui poſſunt ꝑ manus impoſitõꝫ
immũdis imperare ſpiritib⁹ in nomine iheſu neget
eſſe prohibẽdos · ſcd̃m matheum dicit hĳs · nõ noui
vos · Sed aduertere debem⁹ · non eſſe ſentẽtiarum
diſcordiam · ſed illud cẽſeri ꝙ non ſolum offitĳ in
clericos · ſed etiã virtutis opera requirãtur · tñq;
eſſe chriſti nomẽ · vt etiam parũ ſanctis opituletur
ad gratiã · Vnde nemo purgati hominis ſibi grati
am vẽdicet · ĩ quo eterni nominis virtus operata ſit
Non em̃ merito ſuo diabolus · ſed odio ſui vincitur
¶ Beda · Itaq; in hereticis & malis catholicis nõ
ſancta cõmunia in quib⁹ nobiſcum ſunt · & aduerſũ
nos non ſunt · ſed diuiſionẽ paci veritatiq; cõtrari
am qua aduerſum nos ſunt · & dominum nõ ſequũ
tur · nobiſcũ deteſtari & ꝓhibere debem⁹ · Textꝰ

¶ Factum eſt aũt dum cõplerẽtur dies aſſumpti
onis eius · & ipẽ fatiem ſuam firmauit · vt iret ĩ hie
ruſalem · & miſit nũtios ante conſpectum ſuum · Et
euntes intrauerũt ciuitatem ſamaritanorum · vt pa
rarent illi · & non receperũt illum · quia facies eius
erat euntis ĩ hieruſalẽ · Cũ vidiſſent autẽ diſcipuli
eius iacobus & iohannes dixerũt · Domine vis di
cim⁹ vt ignis deſcẽdat de celo · & cõſumat illos ? Et
cõuerſus increpauit illos · & dixit · Neſcitis cui⁹
ſpiritus eſtis · filius hominis non venit animas per
dere ſed · ſaluare · & abierunt in aliud caſtellum ·
¶ Cirill⁹ · Cum ĩmineret temp⁹ quo decebat do=
minum pacta paſſione ſalubri · celũ aſcẽdere · decre
uit aſcẽdere hieroſolimã · Vnde dicitur · Factum
eſt autem dum cõplerẽtur dies aſſumptõis eius &
ipſe faciem ſuam firmauit · vt iret in hieruſalem ·
¶ Titus · Quia ibi oportebat verũ agnum offerri
vbi figuralis agnus imolabatur · Dicit autem · fir
mauit faciem ſuam ideſt non huc & illuc ibat · nec
perambulabat municipia · ſed iter tenebat uerſus
hieruſalem · ¶ Beda · Ceſſent ergo pagani quaſi
hominem videre crucifixum · quem & tempus ſue
crucifixionis conſtat · quaſi deum preuidiſſe · & q̃ſi
ſponte crucifigendus locum quo crucifigend⁹ erat
firmata facie ideſt obſtinata atq; impterrita mẽte
petiſſe · ¶ Ciril · Miſit autem nuntios · paraturos
ei & comitibus eius hoſpitium · qui cũ iuiſſent ad
terram ſamaritanorum · non fuerunt admiſſi · Vñ
ſequitur · Et miſit nuntios ſuos ante conſpectũ ſu=
um · Et euntes intrauerunt in ciuitatem ſamarita
norum · vt pararent illi · & non receperunt illum ·
¶ Ambroſius · Diſce quia recipi noluit ab hĳs ·
quos ſciebat non ſimplici mente conuerſos · Nam
ſi voluiſſet ex indeuotis deuotos feciſſet · Sed deus
quos dignatur · vocat · & quem vult · religioſum fa
cit · Cur autem non receperunt euangeliſta memo
rat dicens · Quia facies eius erat euntis in hieruſalẽ
¶ Theophilus · Sed ſi intelligamus · ꝙ propter
hoc illum non receperunt · quia ire hieruſalem de=
terminauerat · inueniuntur hĳ excuſati qui non re
ceperunt eum · Sed dicendum eſt · ꝙ in hoc ꝙ di=
cit euangeliſta · & non receperũt illum · intelligit̃
illud · ꝙ neq; in ſamariam venit · Deinde quaſi ali=
quo interrogante · quare non receperunt ipſum ·
neq; eos adiuit · hic dicitur · non quia impotens
eſſet · ſed ꝙ illuc ire nolebat · ſed magis hieroſoli=
mam · ¶ Beda · Vel hieruſalem ire conſpiciunt
ſamaritani dominum non recipiunt · Non enim cou
tuntur iudei ſamaritanis · vt iohannes oſtendit ·
¶ Cirillus · Sed cum dominus qui omnia no=
uerat · ſciret ꝙ eius nũcĳ non eſſent a ſamaritanis
recipiendi · ideo tamen precepit eis ꝙ precederent ·
quia mos erat ei omnia ſatagere erga profectum
diſcipulorum · Aſcendebat quidem hieroſolimam
propinquante tempore paſſionis · Vt igitur quan
do pati eum viderent · ſcandalizarentur · confide=
rantes ꝙ oportet patientes eſſe cum contume=
lias inferunt aliqui · premiſit · quaſi quoddam pre
ludium ſamaritanorum repulſam · Profuit au=
tem eis & aliter · Futuri enim erant doctores or
bis terraꝝ · ciuitates & villas ꝑcurãtes ad p̃dicã
dum euãgelicã doctrinã · q̃b⁹ aliqñ occurrẽt aliqui
minime recipiẽtes ſactã p̃dicatõꝫ · q̃ſi non conce=
dẽtes ſecũ commorari ihm · docuit igit̃ eos ꝙ diui
nã ãnũtiãtes doctrinã pleni eẽ debebãt mãſuetudĩe
Non autem hoſtiles & iracundi · & in peccantes
in eos atrociter inſurgentes · ſed adhuc non ſunt
tales · immo zelo feruido ɔcitati · volebãt ignẽ de ce=
lo ſuꝑ eos deducẽ · Seq̃t̃ ei · Cũ vidiſſent aũt diſci=
ei⁹ iaco · & io · dixe · Dñe vis dici · vt ig · deſcendat

de celo & conſumat illos? ¶ Ambroſius. Sciebāt
enim & phinees reputatū ad iuſticiā. quia ſacrile
gos interemerat. & ad p̄ces helie ignē deſcendiſſe
de celo. vt prophete vindicaret̃ iniuria. ¶ Beda.
Sancti enim viri qui optime ſcirent mortē iſtam
que animā diſſoluit a corpore nō eſſe formidandā.
ſed eorū tamen animum qui illā timerēt. nonnulla
peccata morte punirent. q̄ & viuētibus vtilis me
tus incuteret̃. illis qui morte puniebantur. non
ipſa mors nocēt. ſed peccatū quod augeri poſſet.
ſi viuerent ¶ Ambroſi9. Sed vindicet̃. qui timet.
vindictā nō querit. qui nō timet. ſimiliter oſtēdit̃
nobis in apoſtolis fuiſſe merita ꝓphetarū. quando
eandē ſibi poteſtatē quam ꝓpheta meruit īpetrādi
iure pſumūt. ꝙ ad ſermonē ſuū ignis de celo deſcē
derit. quoniā filij ſunt tonitrui. ¶ Titus. Cēſet̃
aūt ab eis multo iuſtius eſſe ſamaritanos perire.
dominum non admittentes. ꝙ̄ quinquaginta. ſer-
uum excludere temptantes. Dominus autē in eos
non cōmouetur. vt oñderet. quia non habet vltioīs
ſtudium perfecta virtus. nec vlla ſit iracūdia. vbi
plenitudo ē caritatis Nam nec excludēda eſt īfir-
mitas. ſed iuuanda. procul a religioſis indignatio.
ꝓcul a magnanimis cupiditas vltionis. Unde ſeq
tur. Et cōuerſus īcrepauit illos. & dixit. Neſcitis
cuius ſpiritus eſtis. ¶ Beda. Reprehendit in eis
dn̄s non exemplū ꝓphete ſancti. ſed ignorantiam
vindicandi que adhuc erat in rudibus. animaduer
tens eos non amore correptionē. ſed odio deſiderare
vindictā. Itaq3 poſteaq3 eos docuit. quid eſſet
diligere proximū tanq̄ ſeipſum. infuſo & ſpiritu
ſancto non defuerūt tales vindicte quāuis multo
rarius quā in veteri teſtamēto. Quia ſicut ſequit̃.
filius hominis nō venit animas pdere. ſed ſaluare.
Quaſi. d. & vos ergo qui eius ſpiritu ſignati eſtis
etiā acta eius imitamini. nūc pie cōſulentes. ſed
in futuro iuſte iudicātes. ¶ Ambroſi9. Non enim
ſemper in eos qui peccauerūt eſt vindicandū. quia
nonnunq̄ amplius ꝓdeſt clementia tibi ad patiē-
tiā. lapſo ad correptionē. Denique ſamaritani citius
crediderūt a q̄bus hoc loco ignis arcet̃. Textus

¶ Factum eſt autem. ambulantibus illis in via.
dixit quidam ad illum. Sequar te. quocūq3 ieris.
Et ait illi ih̄s. Vulpes foueas habent. & volucres
celi nidos. filius autem hominis non habet vbi ca
put ſuum reclinet. Ait autem ad alterum. ſequere
me. Ille aūt dixit. Domine permitte mihi primo
ire & ſepelire patrem meum. dixitq3 illi ihesus. ſi
ne vt mortui ſepeliant mortuos ſuos. tu autem va
de & annuntia regnum dei. Et ait alter. Sequar
te domine. ſed primū permitte mihi renuntiaē his
qui domi ſunt. Ait ad illum ihesus. Nemo mittēs
manum ſuam in aratrum & reſpitiēs retro aptus
eſt regno dei. ¶ Cirillus. Et ſi munificus ſit om-
nium dominus. non ſimpliciter & īprouide ſingu-
lis dat & ſupna diuina dona. ſed ill' qui digni ſūt
recipere. qui ſcilicet animam ſuam alienant a ma-
culis prauitatum. & hoc nos docet euangelicorum
verborum virtus. cum dicitur. Factum eſt autem
ambulantibus illis in via. dixit quidam ad illum
Sequar te. quocunq3 ieris. primo quidem pluri-
ma continetur ī acceſſu inertia. conſequenter oſtē
ditur. ꝙ plenus ſit impudentia nimia. neq3 enim ſi
militer chriſtum ſequi petebat. ſicut alij plures d
populo. ſed magis inſiliebat ad apoſtolicas digni
tates. cum paulus dicat. Nō aſſumat quiſq̄ ſibi ho
norem. ſed a deo vocatus. ¶ Athana. Auſus etiā
fuit comparare ſe incomprehenſibili ſaluatoris po-
teſtati dicens. Sequar te quocunq3 ieris. eo ꝙ ſe
qui ſaluatorem ſimpliciter ad eius audiendum do-
ctrinam poſſibile eſt humane nature propritate
qua fungitur erga homines. non eſt autem poſſibi
le ſecum concurrere vbilibet exiſtenti. Ipſe nāq3
incomprehenſibilis eſt. & non circumſcribitur lo-
co. ¶ Cirillus. Alio quoq3 modo non immerito re
cuſabilem facit eum. Decebat enim ipſum crucem
ſuā accipere ad ſequēdū dn̄m. & abrenuntiare pn̄-
tis vite affectib9. Et hoc dominus in eo rephēdit.
non vituperās. ſed corrigens. Seq̄t̃ ei. Et ait illi
ih̄s. Vulpes foueas habent. & vo. celi nidos. ſu. fi
li9 autem hoīs nō habet vbi caput ſuum reclinet.
¶ Theo. Quia enī viderat dn̄m multum populum
adducētem. putauit ꝙ ab eis haberet pretium. &
ꝙ ſi ipe dn̄m ſequeretur. poſſet pecuniam cogrega
re. ¶ Beda. Unde dicitur ei. Quid me ꝓpter diui-
tias & lucra huius ſeculi cupis ſequi? cum tante
ſim paupertatis. vt nec hoſpitiolum quidem habe
am? & non meo vtar tecto. ¶ Chri. Aſpice quali
ter paupertatem quā dn̄s docuerat. per opera dmō
ſtrat. Non erat ei menſa. non candelabrū. non do-
mus. nec quicq̄ aliud talium. ¶ Cirillus. Miſti
ca autem ſignificatio. vulpes & volatilia celi. ma-
lignas & aſtutas poteſtates demonū vocat. q̄ſi. d.
qn̄ vulpes & volatilia ī te māſionē habent. qualit̃
xp̄s in te requieſcet? Quid cōmune eſt luci & tene
bris. ¶ Athanaſius. Vel in hoc dominus mag-
nitudinem ſui muneris docet. quaſi diceret omnia
generabilia circumſcribi poſſunt. verbū vō īcomp̄
hēſibilis poteſtatis eſt. Et ideo ne dicas. Sequar
te. quocūq3 ieris. Ceterum ſi velis diſcipulus fiei.
abdices irrationabilia. eo ꝙ impoſſibile eſt eū qui
morat̃ in irrationabilitate. verbi diſcipulum fiei.
¶ Ambroſius. Vel vulpes hereticis comparat.
fallax quippe animal. & inſidijs ſemper itentum.
& rapinam fraudis exercet. Nihil tutum. nihil oci
oſum. nihil patitur eſſe ſecurum. eo ꝙ intra hoſpi-
tia hominum predam requirit. Ita ſunt heretici.
qui domum ſibi parare nō norunt. ſed circumſcp̄
tionibus ſuis alios decipere conant̃. hoc animal ne
q3 manſueſcit vnq̄. Unde apoſtol9 ait. hereticum
poſt vnā correctōz deuita. volucres vō celi frequēt̃
ad neq̄tie ſpiritalis ſil'itudinē deriuāt̃. & veluti ni
dos q̄ſdā ſtruūt ī pectorib9 īproboꝝ. & iō dn̄ante
v̄ſutia ī affectib9 ſinguloꝝ nulla poteſt diuinitatis

eſſe poſſeſſio· Vbi autem mentem probarit innoxiam· ſupra ipſum quodammodo vim ſue maieſtatis reclinat· quia profuſiore quadam gr̃a pectoribus inſonatur· Hic igit̃ non videtur conuenire rationi vt ſimplicem fidelemq; ipſum arbitremur. qui dñi dignatione reſpuit̃· cũ indefeſſi famulatus obſeq̃ũ ſpopondiſſet· Sed dñs nõ obſeq̃orũ ſpetiem· ſed puritatem querit affectus· Nec obſequium eius admittitur. cuius non probat̃ offitiũ· circumſpectũ etenim fidei debet eſſe hoſpitiũ· ne dũ infidelib; nr̃e domus interna reſeramus· in alienã perfidiã miꝑuida crudelitate labamur· Itaq; vt aduertas deũ nõ cultũ aſpernãtem eſſe ſed fraudis· q̃ repudiauit fraudulentum. elegit innocentem· Seq̃tur enim. Ait autem ad alterũ· ſequere me· Sed hec dicit ei cuius patrem iã ſciebat mortuũ· Vnde ſeq̃t̃· Ille at̃ dixit· Dñe permitte mihi primũ ire & ſepelire patrẽ meũ· ¶ Beda. Non diſcipulatũ reſpuit· ſed expleta p̃mũ pat̃ni funeris pietate. liberior aſſeq̃ d̾ſiderat· ¶ Ambro· Sed dominus quos miſeratur· aduocat· Vñ ſeq̃t̃· Dixitq; ihesus· Sine vt mortui ſepeliant mortuos ſuos. tu at̃ vade & annũtia regnũ dei. Cum religioſũ hũani corporis ſepeliẽdi accipim⁹ offitiũ· quõ pat̃ni quoq; funeris ſepultura prohibet̃: niſi vt intelligas humana poſthabẽda diuinis· bonũ ſtudiũ· ſed maius impedimẽtũ· nam qui ptitur ſtudiũ· deriuat affectũ· q̃ diuidit curam· differt ꝓfectũ· ergo prius ſunt obeunda q̃ maxĩa· Nã & apoſtoli ne occuparẽt̃ ſtudio diſpenſandi miniſtros pauperib; ordinarũt· ¶ Chriſo· Quid aũt magis neceſſarium pat̃nis exeq̃ijs· quid facilius: cum non eſſet multum temporis dandũ· per hoc docemur ꝙ minimũ tempus fruſtra duceſre docet & ſi mille cogentia ſunt· ĩmo preferre ſpiritalia cunctis admodum neceſſarijs· Diabolus ei inſiſtit attentius volens aliquẽ aditũ inuenire· & ſi modicã ſumat negligentiam. magnam operatur puſillanimitatẽ· ¶ Ambro· Nõ g̊ pat̃ni funeris ſepultura ꝓhibetur ſed neceſſitudini generis diuine religionis pietas antefertur· Illud cõſortib; reliq̃tur· hoc mandat̃ electis· quõ at̃ mortui ſepelire mortuos poſſunt· niſi geminã hic ĩtelligas mortẽ· vnã nature alterã culpe· Eſt etiã mors t̃tia· in q̃ peccato morimur· deo viuimus· ¶ Chri· Cũ g̊ dixiſſet mortuos ſuos oñdit hũc non eſſe mortuũ ei⁹ puto em̃ de numero infideliũ fuiſſe defunctum· ¶ Amb· Aut q2 ſepulchrũ patens ẽ guttur impiorũ· memoria eoꝝ abolenda preſcribitur· quoꝝ ſil̃ cũ corpore meritum occidit. nec reuocat̃ ab offitio patris filius· ſed fidelis a pfido cõmuĩcatione ſecernit̃· nõ interdictũ ẽ muneris· ſed religiõis miſteriũ cõmunionẽ nob̃ cũ gẽtilib; mortuis nõ futurã· ¶ Ciril· Vel alit̃· Erat ei pat̃ ſenectute grauat⁹. putat aũt honeſtũ aliquid agere dũ ꝓponeret obſ̃uare ei debitam pietatem· ſcd̾m illud. honora patrẽ tuũ & matrem tuã· vnde vbi vocat⁹ ẽ ad euãgelicũ miſteriũ dicẽte dño· ſeq̃re me· q̃rebat ĩdutias q̃ ſufficere poſſent ad decrepiti p̃ris ſuſtẽtationẽ. dicẽs· p̃mitte mihi p̃mũ ire & ſepelire patrẽ meũ. Non ꝙ defunctũ patrẽ ſepelire rogaret· neq; enim xp̃s hoc agere volẽtẽ impediuiſſet· ſed dixit ſepelire· i· ſuſtentare in ſenectute. Sed dñs ad eũ dixit Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos· erant enim & alij curatores· linea parẽtele aſtricti· ſed vt eſtimo mortui eo ꝙ nondũ xp̃o crediderãt· Hinc p̃cipe ꝙ p̃ferenda ſit pietas q̃ deo tenemur· amori parẽtũ· q̃b; reuerẽtiã exhibem⁹· q2 p eos geniti ſũ⁹· Sed oĩm de⁹ cũ ñ eẽ⁹· ad eẽ nos cõduxit· parẽtes at̃ facti ſũt miniſtri introitus ad eẽ. ¶ Aug⁹. d̾ cõcor· euã· Hec g̊ dicebat dñs illi cui dixerat· ſeq̃re me· Alius vero diſcipulus miſit ſe in medio· cui nemo aliquid dixerat· Vnde ſequitur· Et alt̃ ait. Sequar te· dñe· ſed p̃mũ p̃mitte mihi ire & renũtiare his q̃ domi ſũt. ne forte quõ fiẽi ſolet. q̃rãt me ¶ Ciril· Imitãda at̃ huiuſmõi ꝓmiſſio & oĩ laude plena· ſed querere renuntiare his qui domi ſunt· licentiãdo ſe ab eis· oſtendit ꝙ vtcumq; diuiſus ſit a domino· dum hoc perfecte adire propoſuerit mente· Nam velle conſulere proximos non conſenſuros Huic propoſito indicat ſe vtcunq; labentem Propter quod dominus hoc improbat· Sequitur enim· Ait ad illum ihesus· Nemo mittens manũ ſuam in aratrum & reſpitiens retro aptus eſt regno dei· Apponit manum aratro qui affectuoſus eſt ad ſequendum· tamen reſpicit retro qui dilationem petit occaſione redeundi ad dominum· & cum propinquis conferendi· ¶ Auguſtinus· de verbis domini· Quaſi dicat ei· vocat te oriens· & tu attendis occidentẽ· ¶ Beda· Manum etiã cuilibet in aratrum mittere eſt quaſi quodam compunctionis inſtrumẽto· ligno & ferro dominice paſſionis duritiam ſui cordis atterere· atq; ad ſerendos bonorum operum fructus aperire· quam ſiquis excolere incipiens· cum vxore loth ad ea que reliquerat· reſpicere delectatur· futuri iam regni munere priuatur· ¶ Grecus· Crebri namq; intuitus eorũ que deſeruimus· propter conſuetudinem trahunt ad retroacta· violentum enim quid vſus ad retinẽdum ſibi· Non h̃itus ex vſu ex habitu vero natura innaſcitur· Naturam vero amouere vel alterare difficile· Nam etſi pauliſper declinet coacta· redit ad ſeipſam velociter· ¶ Beda· Si autẽ ſecuturus dominum diſcipulus quia vel domi renuntiare velit. arguĩt̃· q̃d fiet illis· qui nulla vtilitatis gr̃a ſepe viſitant domos illoꝝ quos in mundo reliquerunt:

¶ Capitulum decimum

Poſt hec aũt d̾ſignauit dñs & alios ſeptuaginta duos & miſit illos binos ante fatiem ſuã in omnem ciuitatem & locum· quo erat ip̃e venturus· & dicebat illis· Meſſis quidem multa· operarij vero pauci· Rogate autem dominum meſſis· vt mittat

operarios in meſſem ſuam. ¶ Cirillus. Certifica-
uerat deus per prophetas q̄ euāgelij predicatio ſa
lutaris comprehenſura erat non ſolum iſrael. ſed
etiam gentiū greges. Et ideo a chriſto poſt. xij
apl'os & alij. lxxij ſūt īſtituti. vn̄ dr̄. poſt hec aūt d̄
ſignauit dn̄s & alios. lxxij. ¶ Beda. Hn̄. lxxij.
mittūt. q2 totidē mūdi gētilib9 euāgeliū p̄dicādū
erāt. vt quō. xij. p̄mo ppt̄. xij. trib9 iſrael. ita & hij
ppt̄ exteras gētes deſtinarēt imbuēdas. ¶ Aug9.
De queſtionibus euange. Sicut etiam. xxiiij.
horis totus orbis peragitur atq3 luſtratur. ita miſte
rium illuſtrādi orbis per euāgelium trinitatis in
lxxij. diſcipulis intimatur. ter enim. xxiiij. ſep-
tuaginta duo fatiunt. ¶ Beda. Sicut autem. xij.
apoſtolos formā epiſcoporū premonſtrare nemo ē
qui dubitet. ſic & hos. lxxij. figurā preſbiterorū
id eſt ſecundi ordinis ſacerdotum geſſiſſe. Sciedū
eſt tamen etſi primis eccleſie temporib9 vt apoſto
lica ſcriptura teſtis. vtriq3 preſbiteri vtriq3 voca-
bantur & epiſcopi. quorum vnū ſapientie maturi
tatem. aliud induſtriam cure paſtoralis ſignificat
¶ Cirillus. Huius etiā forma in verbis moiſi fi-
guratur. qui iubente deo. lxx. elegit quibus deus
ſpiritū infundebat. In numeris etiā ſeptū ē d̄ filijs
iſrahel q̄ venerunt in helim. quod īterpretatur aſcē
ſus. & erant ibi. xij. fontes aquarum. & lxx. pal
me. Conuolātes enim ad augmentum ſpiritale re
periemus. xij. fontes ſcʒ ſacros apoſtolos. a q̄bus
haurimus ſalutis ſcientiam. Sicut a fontibus ſal
uatoris. & lxx. palmas. hos ſcilicet qui nūc deſti
nati ſūt a chriſto. Eſt enim palma arbor bone me
dulle. bene radicata. & fertilis. & ſemper naſcens
in aquis. alta ſimul & frondes porrigens ſurſum.
Sequitur. Et miſit illos binos. ¶ Grego. in ho.
Binos in predicatiōe diſcipulos mittit. quia duo
ſunt precepta caritatis. dei ſcʒ amor & proximi.
Et minus q̄ inter duos caritas haberi nō poteſt.
quatenus hic nobis tacitus innuat. quia qui cari
tatem erga alterū non habet. predicationis offi-
tium ſuſcipere nullatē9 debet ¶ Orige. Sicut etiā
& xij. bini & bini numerati fuerunt. vt in eorum
cathalogo matheus oſ̄dit. quod enim bini famu-
larentur dei verbo. antiquum eſſe videtur. Eduxit
enim de9 iſrael de egipto per manus moiſi & aarō.
Joſue quoq3 & caleph concordantes precauerunt
puocatū a. xij. exploratoribus populū. Vnde dr̄
frater a fratre adiutus vt ciuitas vallata. ¶ Ba
ſilius. Simul etiā per hoc indicauit. q̄ ſi aliq pa-
res ſūt in ſpiritalibus donis. hoc non ſinet in eis p̄
ualere ppr̄ie opinionis paſſionē. ¶ Grego. in ho.
Bene aūt ſubdit. Ante fatiē ſuā in oēm ciuitatem
& locum q̄ erat ipſe venturus. Predicatores antē
ſuos dn̄s ſequitur. quia predicatio. p̄uenit. & tūc
ad mentis noſtre habitaculū dominus venit. qn̄ v̄
ba exhortationis precurrūt. atq3 per hoc veritas in
mente ſuſcipitur. Hinc predicatoribus eſaias dicit
Parate viam domini. rectas facite ſemitas dei no-
ſtri ¶ Theo. Deſignauerat aūt dn̄s diſcipulos ppt̄
multitudinē doctoribus indigentem. Sicut enim
agri ſpicati multos meſſores deſiderant. ſic qui cre
dituri erant. innumerabiles exiſtētes. multis do-
ctorib9 indigebāt. Vn̄ ſequitur. Meſſis quidē mul-
ta. ¶ Chri. Sed qualiter meſſem vocat. cum res ad
preſens exordiū ſumāt. nondum tanto aratro aut
ſulcis productis de meſſib9 tractat. poterant enim
diſcipuli vacillare. & ſecum meditari. & dicere q̄
liter nos numerus breuis emendare poterim9 totū
mūdū. Idiote ſophiſtas! mutitos nudi! dominan
tes ſubiecti! Ne igitur cōſideratiōe taliū turbarent.
vocat euangeliū meſſem. quaſi diceret. parata ſūt
omnia. mitto vos ad paratā collectionem fructuū
eodem die & ſerere poteſtis. & metere. Sic ergo
colonus exiens ad meſſes letatur. ſic etiā vos mul-
to amplius & alacrius neceſſarium eſt exire ī mū
dum. nam hoc negotium meſſis eſt. agros nobis
exhibens preparatos. ¶ Gregorius. in homelia.
Sed non ſine graui merore loqui poſſum9. quod
ſubditur. Operarij vero pauci. quia etſi ſunt qui
bona audiant. deſunt qui dicant. Ecce mundus
ſacerdotibus plenus. ſed tamen in meſſe dei rarus
valde reperitur operator. quia offitium quidem ſa
cerdotale ſuſcipimus. ſed opus offitij non imple-
mus. ¶ Beda. Sicut autem meſſis multa eſt oīs
turba credentium. ita operarij pauci ſunt apoſtoli
& imitatores eo2 q̄ mittuntur ad meſſem. ¶ Ci
rillus. Sicut autem agri ſpatioſi meſſores mul-
tos exigunt. ſic & multitudo crediturorum chri-
ſtū. Vnde ſubdit. Rogate autem dominum meſſis
vt mittat operarios in meſſem ſuam. Illud autem
attende. q̄ cū dixiſſet. Rogate dominum meſſis vt
mittat operarios in meſſem ſuam. ipſe poſtmodū
hoc peregit. Ipſe igitur eſt dominus meſſis. ac p
eum & cum eo deus pater omnibus dn̄atur. ¶ Chri
ſoſtomus. Multiplicauit autem poſtmodum eos.
non addens ad numerum. ſed concedens virtutē.
Inſinuat. autem q̄ magnum donum eſt operarios
mitti in meſſem diuinam. per hoc q̄ dicit. dominū
meſſis ſuper hoc eſſe rogandum. ¶ Gregori. Per
hoc etiam inducendi ſunt ſubditi. vt pro ſuis pa-
ſtoribus rogent. vt digna eis operari valeāt. nec
ab exhortatione torpeat lingua. Sepe enim p̄ ſua
nequitia predicantium reſtringitur lingua. Sepe
vero ex ſubiectorum culpa agitur. vt eis qui pre-
ſūt p̄dicatiōis ſmo ſubtrahatur. ¶ Textus
¶ Ite. Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lu-
pos. Nolite portare ſacculum neq3 peram. neq3 cal-
tiamenta. & neminem per viam ſalutaueritis.
¶ Cirillus. Narrat lucas conſequenter. lxx. di-
ſcipulos vendicaſſe ſibi a chriſto apoſtolicam eru-
ditionem. modeſtiam. innocentiam. equitatem.
nihilq3 mundano2 ſacris p̄dicatiōib9 p̄ferre. aſpi
rare aūt adeo ad fortitudinē mētis vt nullum terribi
lium formident. neq3 ipſam mortem. Vn̄ dicit. Ite
¶ Chri. Erat enim inter oīa picula eorum ſolatiū

virtus mittentis eos. Et ideo dicit. Ecce ego mit
to vos. Quasi diceret hoc sufficit ad cõsolationem ve
stram. hoc sufficit ad sperãdum & non timendum
supuenientia mala que significãt subdens. Sicut
agnos inter lupos. ¶ Ysidorus. Abbas. denotãs
simplicitatẽ & innocentiã. nam debacchantes &
sua enormitate iniuriantes nature non agnos ap-
pellat. sed hedos. ¶ Ambrosius. Contraria autem
sunt sibi ista animalia vt alia ab alijs deuorentur.
scilicet agni a lupis. sed bonus pastor lupos gre
gi suo timere non nouit. Ideoq̧ isti discipuli non ĩ
predam sed ad gratiã dirigunt̃. sollicitudo enim
pastoris boni efficit vt lupi in agnos audere nihil
possint. Mittit ergo agnos inter lupos vt cõplere
tur illud. tunc lupi & agni simul pascent̃. ¶ Chri
sostomus. Hoc enim fuit manifestũ inditiũ precla
ri triũphi. vt cũ circũdati essent discipuli christi
ab hostibus. q̃si agni inter lupos eos tamem cõuer
terent. ¶ Beda. Vel spetialiter lupos vocat scri-
bas & phariseos qui sunt clerici iudeoꝝ. ¶ Am-
brosius. Vel lupis sunt heretici compandi. Lu-
pi enim bestie sunt. que insidiantur ouilibꝫ & cca
pastorales versant̃ casas. Habitacula domorum ĩ
trare non audent. somnum canum. absentiam aut
desidiam pastorum explorant. omium guttur ĩua
dunt. vt cito strangulent. feri. rapaces. natura cor-
poris rigidiores. vt se facile non possint iflectere.
Impetu quodã suo ferũt̃: & ideo sepe deludunt̃.
Si quẽ priores hominẽ viderint. vocem ei⁹ q̃dam
nature vi ferunt̃ eripere. Si aũt homo prius vi-
derit. exagitati memorantur. Si heretici insidiãt̃
ouilibꝫ christi. fremunt circa caulas nocturno tẽ-
pore. semper enim perfidis nox est. qui lucẽ xp̄i
nebulis praue interpretationis obducunt. Stabu
la tamẽ christi intrare nõ audent. & ideo non sanã
tur. sicut curatus est ille in stabulo qui incidit in
latrones. Explorãt pastoris absentiam. quia pre-
sentibus pastoribus oues christi ĩcursare nõ pos
sũt. Quadam etiam mentis intentione duri ac rigi
di nequaq̃ solent a suo errore deflectere. Quos scp-
ture verus interpres christus illudit. vt in vanũ
suos effundant impetus. & nocere ñ possunt. Qui
siquem versuta disputationis sue circumsceptione
peruenerunt. fatiũt obmutescere. Mutus est enĩ qui
verbum dei non eadem qua est gloria confitetur.
Caue igitur ne tibi vocem tollat hereticus. ne pri
orem non ipse deprehenderis. Serpit enim dum la
tet eius perfidia. si aũt cõmeta impietatis eius ag
noueris. iacturam pie vocis timere non poteris.
Guttur inuadunt. vitalibus vulnus affigunt. dũ
animam petunt. Si etiam audies aliquẽ sacerdo-
tem dici & rapinas ei⁹ cognoscis. foris ouis. intus
lupus est qui humane necis insaturabili crudelita
te. rabiem suam desiderat explere. ¶ Gregorius. ĩ
pastorali. Multi enim cum regiminis iura suscipi
unt. ad lacerandos subditos inardescunt. terrorem
potestatis exhibent. Et quia caritatis viscera nõ
habent. deum videre appetunt. patres se esse mini-
me recognoscunt. humilitatis locum in elationem
dominationis immutant. Contra que oĩa considerã-
dum nobis est quia sicut agni inter lupos mittun
t̃. vt sensum seruantes innocentie morsum mali-
tie non habeam⁹. Qui enĩ locum p̄dicationis susci-
pit. mala inferre non debet. sed tolerare. Quem &
siquando zelus rectitudinis exigit. vt erga subie-
ctos seuiãt. intus patna pietate diligat. quos fo
ris q̃si insequẽdo castigat. Quod tunc rector bene
exhibet. cum terrene cupiditatis honoribus neq̃-
q̃ mentis colla supponit. Vnde subdit. Nolite por
tare sacculum neq̧ peram. ¶ Grego. Nazianzen⁹.
Quorum summa est vt adeo virtuosi existãt. q᷑ ñ
minus ꝓpter vite modum q̃ ꝓpter eoꝝ verbũ euã
geliũ proficiat. ¶ Grego. in Ezechielem. Tanta
enim predicatorum debet esse in deo fidutia. vt p̄-
sentis vite sumptibus q̃uis non prouideat. tamẽ
sibi hos nõ deeẽ certissime sciat. Ne dum mens ei⁹
occupatur ad temporalia. minus alijs prouideat et-
na. ¶ Cirillus. Sic igit̃ preceperat. nec de ipso
subiecto curam habere cum dixerat. Mitto vos sic
agnos inter lupos. Nec etiã concessit sollicitos eẽ
erga extrinseca corpori. cum dixit. Nolite porta
re sacculum neq̧ peram. Nec etiam concessit porta
re aliquid eorum que nondum vnita sunt corpori.
Vnde subdit. Neq̧ caltiamenta. Nõ aũt sacculum
& perã portare ꝓhibuit. sed nec aliq̃ studij distra-
ctionẽ permisit assumere. qui nec ab obuiantium
salutatione distrahi voluit. Vnde subdit. Et nei-
nem per viam salutaueritis. Quod & dudũ ab heli
seo dictũ fuit. Quasi diceret recto tramite ad op⁹
procedite. non alternãtes benedictionibus benedi-
ctiones. Damnũ enim est expẽdere tempus predi-
cationibus competens. ¶ Ambrosius. Non ergo
hic dominus prohibuit q᷑ beniuolentie displiceret
offitium. sed q᷑ persequende deuotionis intentio
plus placeret. ¶ Gregorius. Nazianzenus. Man
dauit etiam hoc eis dominus ad verbi gloriam ne
videret̃ in eis magis vigere blanditias. voluit etiã
eos non esse sollicitos in verbis alienis. ¶ Grego.
in ho. Nec at verba siquis etiã per allegoriã velit
ĩtelligi pecunia clausa in sacculo est sapietia occul
ta. Qui igit̃ sapiẽtie verbum habet. & hoc eroga-
re proximo negligit. quasi peccuniam in sacculo
ligatam tenet. Per peram vero onera seculi. per
caltiamẽta mortuoꝝ opeꝝ exẽpla significãt̃. Qui g̃
offitiũ p̄dicatõis suscipit. dignũ ñ ẽ vt op⁹ secula
riũ negocioꝝ portet. ne dũ hoc ei⁹ colla d̄pmit. ad
p̄dicãda celestia ñ assurgat. nec debꝫ stultoꝝ opeꝝ
exẽpla aspicẽ. ne sua opa q̃si ex mortuis pellibꝫ cre
dat muire. ne scꝫ q᷑ alios talia fecisse cõsiderat. se e
tiã facẽ licẽt putet ¶ Amb. Nihil etiã dñs ĩ nob
mortale vult eẽ. Mortale ei atq̧ terrenũ caltiamẽtũ
moises iubet̃ soluẽ cũ mittet̃ ad ꝓp̄l'm lib'ãdũ. q̃d
siquẽ mouet. q̃ rõe ĩ egipto caltiati iubẽt̃ edẽ agnũ
Ap̄l'i at ñ caltiamẽto ad p̄dicãd euãgeliũ dirigũt̃.

Is coſiderare debet quia in egipto poſitus debet ad
huc morſus cauere ſerpentis. Multa em̄ venena ī
egipto. Et qui typo paſcha celebrat. patere poteſt
vulneri. qui aūt miniſter eſt veritatis. venena nō
trepidat. ¶ Grego. in ho. Om̄is aūt qui ſalutat ī
via. ex occaſione ſalutat itineris. nō ex ſtudio op-
tāde ſalutis. Qui igit̄ n̄ amore etn̄e patrie ſ; p̄mio
rū ambitu ſalutē audiētibus predicat. q̄ſi in itine-
re ſalutat q; ex occaſione. & nō ex intētiōe ſalutē
audiētibus exoptat. Sequit̄ textus

¶ In quamcūq; domū intraueritis. primū dicite.
pax huic domui. & ſi ibi fuerit filius pacis. reque
ſcet ſup illū pax veſtra. ſin aūt ad vos reuertet̄.
In eadē aūt domo manete edentes & bibentes que
apud illos ſūt. Dignus eſt em̄ operarius mercede
ſua. Nolite trāſire de domo in domū. Et ī quācūq;
ciuitatē intraueritis. & ſuſceperint vos. māduca
te que apponūt̄ vobis. & curate infirmos. qui in il
la ſūt. & dicite illis. appinquauit in vos regnū dei
In quācūq; ciuitatē intraueritis. & nō receperint
vos. exeūtes in plateis ei? dicite. Etiā puluerē q̇
adheſit nobis de ciuitate veſtra extergi? in vos.
tamē hoc ſcitote qm̄ appinquauit regnū dei. Dico
aūt vobis. quia ſodomis ī die illa remiſſius erit. q̄
illi ciuitati. ¶ Chri. Bonoꝝ oīm mat̄ pax ē ſine
q̄ cetera inania ſūt. ppt̄ quod dn̄s diſcipl'is ītrāti
bꝰ domos. illico pacē iuſſit pferre tāq̄ bonoꝝ idi
tiū dicēs. In quācūq; domū ītraueritis p̄mū dici
te pax huic domui ¶ Ambro. Vt ſcꝫ pacis pfera
mus nūtium. ipſe prim? ingreſſus pacis benedi-
ctione celebret̄. ¶ Chri. Vnde pontifex eccleſie
tradit eā dicens. Pax vobis. Implorant aūt pacē
ſancti. non ſolum eā que verſatur inter hoīes adī
uicē. ſed & eā que pertinet ad nos ipſos. Nā ſepi?
in pectore bellū gerimus. & nullo moleſtāte turba
mur. nec non praua deſideria cōtra nos crebro in-
ſurgunt. ¶ Titus. Dicit̄ aūt pax huic domui.
ſcꝫ habitātibus domū. omnes alloquāt̄. maiores
pariter & minores. neq; cū indignis veſtra ſaluta
tio diriget̄. Vn̄ ſubdit̄. Et ſi ibi fuerit filius pa-
cis. requieſcet ſup illū pax veſtra. Quaſi diceret.
vos quidem proferetis verbū. res aūt pacis appli-
cabit̄ meo iuditio vbicūq; dignū eē videbitur. Si
quis aūt non ſit dignus. non eſtis deluſi. nec v̄bo
rū veſtroꝝ gratia perijt. immo reciprocat̄ ad vos
Et hoc eſt quod ſubditur. Sin aūt ad vos reuer-
tet̄ ¶ Grego. Pax em̄ que ab ore predicatoris of
fertur aut req̄eſcet in domo. ſi in ea fuerit quiſq̄ p̄
deſtinatus ad vitam. & celeſte verbū ſequitur. q̄d
audit. aut ſi nullus audire voluerit. ipſe predica-
tor ſine fructu non erit. quia ad eū pax reuertit̄.
dum ei a dn̄o pro labore ſui operis merces recom
penſatur. Si aūt pax veſtra recipitur. dignū eſt.
vt ab eis terrena ſtipendia conſequamur. quibus
patrie celeſtis premia offerimus. Vnde ſequitur.
In eadem autem domo manete edentes & bibentes
que apud illos ſunt. Ecce qui peram ſaculum por

tari prohibuit. ſumptus & alimēta ex eadē p̄dicati
one concedit. ¶ Chri. Sed ne aliquis diceret. con
ſumo res proprias pando aduenis menſam. illum
primo intrantē facit tibi pacis donū offerre cui ni
hil eſt equale. vt ſcias te maiora q̄ des. ſuſcipere.
¶ Titus. Vel aliter cōtinua. quia non eſtis cōſti
tuti iudices coꝝ. qui ſunt digni vel indigni. edatis
& bibatis que vobis offeruntur ab eis. Dimittite
aūt mihi eoꝝ qui vos recipiūt examen. niſi vobis
quoq; ſit notū. nō eſſe ibi filiū pacis. tunc em̄ for-
taſſis retrocedere debetis. ¶ Theophi. Vide igit̄.
qualiter diſcipulos mendicare inſtituit. & pro pre
tio eos nutrimentū habere voluit. Nā ſubdit̄. Dig
nus eſt em̄ operarius mercede ſua. ¶ Greg. Sūt
em̄ iam de mercede operarij ipſa alimenta ſuſtenta
tionis. vt hic merces de labore predicationis īchoe
tur. que illic de veritatis viſione perficitur. Qua in
re cōſiderandum eſt. q̄ vni noſtro operi due mer-
cedes debent̄. Vna in via que nos in labore ſuſtē
tat. alia in patria. que nos reſurrectione remune
rat. Merces itaq; que in p̄ſenti recipitur. hoc ī no
bis debet agere. vt ad ſequētē mercedem robuſti?
tendatur. Verus ergo quiſq; predicator nō ideo
predicare debet. vt in hoc tempore mercedem acci-
piat. ſed ideo mercedē recipere vt p̄dicare valeat.
Quiſquis nāq; ideo predicat. vt hic laudis vel mu-
neris mercedem recipiat. eterna mercede ſe priuat
¶ Ambro. Subditur virtus alia ne de domo ad do
mū q̇s vaga facilitate demigret. Seq̄t̄ ei. Nolite
trāſire de domo in domū. vt ſcꝫ amore hoſpitali ſer
uemus cōſtāciam. neq; aliquā amicitie neceſſitu-
dinē facile reſoluam?. ¶ Beda. Deſcripto autem
diuerſe domus hoſpitio. quid iā in ciuitatibus agē
debeant. docet. pijs ſcꝫ in omnibus communicare.
ab impioꝝ vero per omnia ſocietate ſecerni. Vnde
ſequitur. Et in quamcūq; ciuitatē intraueritis. &
ſuſceperint vos. manducate. que apponūt̄ vobis.
¶ Theophilus. Quāuis modica exiſtant & vilia
nihil amplius inquirentes. denuntiat etiā eis vt o-
perantes miracula homines ad ſuas predicationes
attraherent. Vnde ſubdit. Et curate infirmos. q̇
in illa ſunt. Et dicite illis. appinquauit ī vos reg
num dei. Si ei p̄? curaueritis. deinde docueritis.
proſperabitur ſermo. & homines credent regnum
dei appropinquare. non enim curarent̄ niſi hoc ali
qua virtus diuina perficeret. Sed etiā cum ſecun
dum aīam curantur. appiquat in eos regnū dei.
quod longe eſt ab eo. cui dn̄at̄ peccatū. ¶ Chri.
Vide at̄ dignitatē apoſtoloꝝ. nihil ſenſibile monē
t̄ pferre. qualia ē ca moiſen & pphetas ſcilicꝫ bo
na terrena. ſed quedam noua & mirabilia ſcilicet
regnum dei. ¶ Maximus. Dicitur autem appro-
pinquauit. non vt oſtendat temporis breuitatem.
neq; enim regnum dei venit cū obſ̄uatione. ſed oſ̄n-
dit diſpoſitionem hominum ad regnum dei. quod
quidem potentia eſt in omnibus credentibus. actu
vero ī his qui reſpuunt corporalem vitam. & ſolā

eligunt ſpiritalem· qui dicere poſſunt· Viuo autē
non ego· ſed viuit in me xp̃s· ¶ Ambro. Deinde
docet excutiendū de pedibꝰ puluerē. ſiquis recipiē
dos ciuitatis hoſpitio non putauerit. dicens· In
quācūqꝫ ciuitatē intraueritis· & nō receperint vos.
Exeūtes in plateas dicite· Etiā puluerem pedum
qui adheſit in nobis de ci· veſtra. extergimus in
vos· ¶ Beda· Vel ad ꝯteſtationē terreni laboris.
quē pro illis inaniter ſuſceperūt· vel vt oñdatᷣ vſqꝫ
adeo ſe ab ipis nihil terrenū querē vt etiā puluerē
de terra eoꝝ non ſibi patiantur adherē· Vel p pe=
des ipſum opus & inceſſus p̄dicationis ſignificatᷣ.
puluis vero quo aſperguntur· terrene leuitas eſt
cogitationis. a qua & ſūmi doctores immunes eſſe
nequeūt. Qui ergo ſpreuerit doctrinā· labores &
pericula docentiū adteſtioniū ſue dampnatiōis in=
flectūt· ¶ Orige· Extergendo ergo puluerē pedū
in eos quodamodo dicūt· puluis peccatorū nr̃oꝝ
merito veniet ſuper vos· Et attēde ꝙ quecūqꝫ ciui
tates nō ſuſcipiūt apoſtolos· ſanamqꝫ doctrinā· ha
bent plateas. iuxta illud· Lata eſt via q̄ ducit ad p
ditionē. ¶ Theophilus· Et ſicut recipiētibꝰ a po=
ſtolos appropinquare. regnum dei dicitᷣ & benefi=
tiū ſic non recipiētibꝰ in preiuditiū. Vnde ſubdit·
Tamen hoc ſcitote qm̄ appropinquauit regnū dei·
Sicut aduentus regis ē q̄buſdā ad penā· q̄buſdā
vo ad honorē. vñ & eoꝝ pena ſubditᷣ· Dico atᷣ vob̄
quia ſodomis in illa die remiſſius erit· ꝙ̄ illi ciuita
ti. ¶ Euſebius· Nam in ciuitate ſodomitaꝝ nō ca
ruerūt angeli hoſpitio. ſed loth inuentus ē dignus
eos hoſpitari. ſi ergo ad acceſſum diſcipuloꝝ nec
vnus inuenietur in ciuitate qui eos recipiat· quō ñ
peior erit ciuitate ſodomoꝝ! Hic igitᷣ ſermo doce=
bat eos audacter aggredi regulā paupertatis· Nō
em̄ poſſet cōſiſtere ciuitas nec villa nec vicus ſine
aliquo incola noto deo· Nam nec ſodoma ſubſiſte=
ret. nō reperto loth· quo recedēte tota repēte periȷ̄t
¶ Beda· Sodomite quoqꝫ ipſi etſi ī hoſpitales fue
rit· inter cetera carnis anime ꝓ flagitia· nulli tamē
apud eos tales hoſpites quales apoſtoli repti ſūt.
Et loth quidē aſpectu & auditu iuſtus erat· non ta
men ibi aliquid docuiſſe aut ſigᷣ feciſſe perhibetᷣ.

¶ Veh tibi Corozaim· veh tibi bethſaida. quia ſi
in tiro & ſidone facte fuiſſent virtutes que in vob̄
facte ſunt· olim in cilitio & cinere ſedentes penite=
rent· Verūtamē tiro & ſidoni remiſſius erit in iudi
tio. ꝙ̄ vob̄. Et tu capharnaū vſqꝫ in celū exaltata
vſqꝫ ad infernū demergeris. Qui vos audit· me au
dit· & qui vos ſpernit· me ſpernit· Qui aūt me ſper
nit· ſpernit eū qui miſit me ¶ Ambroſius· Docet
dominus grauiori pene obnoxios fore qui euange
lium non ſequendum ꝙ̄ qui legem iudicauerunt eē
ſoluendam· dicens. Veh tibi corozaim. Veh tibi
bethſaida· ¶ Beda· Corozaim bethſaida & ca=
pharnaum tiberias quoqꝫ quas iohannes nomi=
nat· ciuitates ſunt galilee. ſite in littore laci ge=
nezereth. qui ab euangeliſtis mare galilee vel
tiberiadis appellatᷣ· plangit ergo dñs has ciuita=
tes. que poſt tāta miracula atqꝫ virtutes nō peni=
tuerūt· peiores ꝙ ſunt gētilibꝰ. naturale tantū ius
diſſipātibꝰ· quia poſt deſcripte legis cōtēptū. filiū
quoqꝫ dei & gloriā eiꝰ ſpernere nō timuerūt. Vnde
ſequitᷣ· Quia ſi in tiro & ſidone facte fuiſſent virtu
tes que in vobis facte ſūt. olim in cilitio & cinere
ſedentes peniterent· In cilitio quod de pilis capra
rū cōtexitᷣ· aſperā peccati pungētis memoriā ſigni
ficat. In cinere autē mortis cōſideratiōeꝫ· per quā i
puluerē redigimur demonſtrat· Porro in ſeſſione
humiliationē ꝓprie cōſciētie ſignificat· Impletum
aūt videmus hodie dictū ſcꝫ ſaluatoris quia coro=
zaim & bethſaida preſente dño credere noluerunt·
Tirus atᷣ & ſidon & quondā dauid ac ſalomoni ai
ce fuere· & poſt euāgeliſantibꝰ chriſti credidere di
ſcipulis ¶ Cri. Deplorat atᷣ dominꝰ has ciuitates
ad noſtrū exemplū· eo ꝙ effuſio lachrimaꝝ & ge
mitus amarus ſup patientes īſenſibilitatē doloris.
non modicū antidotum eſt. & ad correctionē patiē=
tiū. & ad remediū ingemiſcētiū ſup eos· Nō ſolum
aūt per deplorationē inducit eos ad bonū· ſed etiā
per terrorem· Vñ ſequitᷣ. Verūtamē tiro & ſidoni
remiſſius erit ꝙ̄ vobis in iuditio· Hoc & nos audi
re debemꝰ. Non eī ſolis illis· ſed etiā nobis peius
iuditium ſtatuit· niſi receperimus intrantes ad
nos hoſpites quorum puluerem precepit excute=
re. Cum autem plurima ſigna feciſſet dominus
in capharnaum· & eum incolam habuiſſet. vide=
batur ſuper alias ciuitates exaltata. ſed propter
incredulitatem cecidit in ruinam. Vnde ſequitur
Et tu capharnaum vſqꝫ in celum exaltata vſqꝫ
ad infernum demergeris· vt ſcilicet iuditium ſit
proportionabile honori· ¶ Beda· Duplex autem
in hac ſententia ſenſus eſt. vel ideo ad infernum
demergeris. quia contra predicationem meam ſu=
perbiſſime reſtitiſti. vt ſcilicet intelligatur in ce=
lum exaltata per ſuperbiam. Vel ideo quia es ex
altata vſqꝫ ad celum meo hoſpitio & meis ſignis.
maioribus plecteris ſupplitijs· quia his quoqꝫ cre
dere noluiſti. Et ne quis putaret hanc increpatio
nem vel tantummodo ciuitatibus vel perſonis con
uenire· que dominum in carne videntes ſperne=
bant· & non omnibus qui hodie quoqꝫ euangelij
verba deſpitiunt· Conſequenter adiunxit dicēs·
Qui vos audit· me audit· ¶ Cirillus· Per qđ
docet quicquid per ſanctos apoſtolos dicitur. ac=
ceptandum eſſe· quia qui illos audit· Chriſtum
audit. Ineuitabilis ergo pena hereticis imminet·
qui appoſtolorum negligunt verba. Sequitur ei
Et qui vos ſpernit· me ſpernit· ¶ Beda. Vt
ſcilicet in audiendo quiſqꝫ vel ſpernendo euange
lij predicationem. nō viles quaſqꝫ perſonas· ſed do
minum ſaluatorem· immo ipſum patrem ſpernē

ſe vel audire diſceret. Nam ſequitur. Qui aute me ſpernit. ſpernit eum qui miſit me. q᷑ in diſcipulo magiſter audit᷑. & in filio pater honorat᷑. ¶ Auguſtinus. de verbis domini. Si aūt ſermo dei ad vos quoqꝫ puenit. & ī eo loco vos cōſtituit. videte ne ſpernatis nos. ne ad illum perueniat. quod nob feceritis. ¶ Beda. Poteſt & ita ītelligi. Qui vos ſpernit. me ſpernit. i. qui non facit miſericordiam vni de fratrib9 meis minimis. nec mihi facit. Qui aūt me ſpernit. nolens credere filiū dei. ſpernit eū q̄ me miſit. q᷑ ego & pater vnū ſumus. ¶ Titus. Simul aūt in hoc diſcipulos cōſolat᷑. quaſi dicēt. Non dicatis. cur imus paſſuri cōtumelias? accomodate liguā. Ego ꝑbeo grām. ī me vr̄a redūdat contumelia. Sequit᷑ textus

¶ Reuerſi ſūt antem ſeptuaginta duo cū gaudio dicētes. Domine etiā demonia ſubijciūt᷑ nobis in nomine tuo. Et ait illis. Videbam ſathanā ſic᷑ fulgur de celo cadentē. Ecce dedi vobis poteſtatē calcandi ſupra ſerpētes & ſcorpiones. & ſup̄ omnem virtutē inimici. & nihil vobis nocebit. Veruntn̄ in hoc nolite gaudere. q᷑ ſpiritus ſubijciūt᷑ vobis. Gaudete aūt. q᷑ nomina veſtra ſcpta ſunt ī celis. ¶ Cirillus. Supra dictum eſt ꝙ domin9 miſit diſcipulos gratia ſpiritus ſācti inſignitos & facti p̄dicationis miniſtri poteſtatē ſuper immundos ſpiritus acceperunt. Nūc aūt reuerſi confitentur honorantis eos potētiā. Vnde dicit᷑. Reuerſi ſunt aūt. lxxij. cum gaudio dicētes. dn̄e etiā demonia. ſubijciūtur nobis in nomine tuo. Videbant᷑ quidē gaudere magis ꝙ facti ſūt miraculoꝝ autores. q̄ꝫ ꝙ facti erant predicationis miniſtri. Erat aūt melius eos gaudere in illis quos ceperāt. ſicut vocatis p ipſum dicit paulus. gaudium meū & corona mea. ¶ Gregorius. xxiiij. moraliū. Mire aūt dominus vt in diſcipuloꝝ cordibus elationem premeret. iuditiū ruine retulit. quod ipſe magiſter elatiōis accepit. vt in autore ſupbie diſcerent quid de elationis vitio formidarent. Vnde ſequitur. Videbam ſathanam ſicut fulgur de celo cadētem. ¶ Baſili. Dicitur ſathanas eo ꝙ aduerſatur bono. hoc em̄ ſignificat nomē hebraicum. Sed diabolus dicit᷑. eo ꝙ cooperat᷑ nobis in malo. & accuſator fit. Natura eius eſt incorporea. locus aereus. ¶ Beda. Nō autem dicit. modo video. ſed prius videbam. quando corruit. Qꝫ autē ait ſic᷑ fulgur. vel p̄cipitē de ſupernis ad ima lapſū ſignificat. vel q᷑ deiectus adhuc tranſfigurat ſe in angelū lucis. ¶ Titus. Se aūt dicit vidiſſe tamq̄ꝫ iudicē qui nouit in corporeoꝝ paſſiones. vel dicit. ſicut fulgur. quia natura fulgidus erat vt fulgur. ſed factus ē tenebroſus propter affectum. quia quod deus fecit bonū. hoc ipſe in ſe alterauit in malum. ¶ Baſili. Supne enim virtutes non ſunt naturaliter ſancte. ſed ſecundum analogiam diuini amoris menſurā ſanctificationis ſortiuntur. Et ſicut ferrum poſitum in igne non deſinit eſſe ferrum. vehementi tamen flāme vnione tā effectu q̄ꝫ aſpectu ī ignē ptrāſit. ſic & alme virtutes ex participatione eius quod ē naturaliter ſacrum. inſitam habent ſcificationem. Neqꝫ em̄ cecidiſſet ſathanas. ſi natura fuiſſet inſuſceptibilis mali. Ciril. ¶ Vel alit᷑ videbā ſathanam ſicut fulgur de celo cadentē. i. ab vltima virtute in extremam fragilitatem. Nam ante ſaluatoris aduētum ſubegerat ſibi orbem. & ab omnibus colebatur. ſed cum vnigenitum verbum dei de celo deſcendit. corruit tamq̄ꝫ fulgur. q᷑ conculcatur ab adorantibus chriſtum. Vnde ſequit᷑. Et ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes & ſcorpiones ¶ Titus. Serpentes quidem aliqn̄ figuraliter in deſerto mordebant iudeos. & necabāt eos. eo ꝙ infideles erant. venit autem qui ſerpentes illos pimeret eneus ſerpens crucifixus. vt ſiquis credens in eum proſpexerit. liberetur a morſibus. & ſaluet᷑. ¶ Chri. Deinde ne putarem9 hoc dici de beſtijs. ſubiunxit. Et ſup̄ oēm virtutē inimici. ¶ Beda. Hoc eſt omne genus immundorum ſpirituum de obſeſſis corporibus eijciendi. Et q̄ꝫntū ad ipſos ſubdit. Et nihil vobis nocebit. q̄ꝫuis & ad litteram poſſit accipi. Paulus enim a vipera īuaſus nihil mali patitur. & iohānes hauſto veneno non leditur. Hoc aūt inter ſerpentes qui dente & ſcorpiones qui cauda nocent. diſtare arbitror. ꝙ ſerpentes aperte ſeuientes. ſcorpiones clanculo inſidiantes vel homines vel demones ſignificent. vel ſerpentes qui inchoandis virtutibus venena p̄ue per ſuaſionis obijciunt. Scorpiones qui cōſummatas virtutes ad finem vitiare intendūt. ¶ Theo. Vel ſerpentes ſunt qui viſibiliter nocent. veluti fornicationis & homicidij demon. Qui vero inuiſibiliter nocent. ſcorpiones vocātur. ſicut in vicijs ſpiritalibus. ¶ Gregorius. Voluptas etiam ſerpens dicitur in ſcriptura. cuius natura eſt. ꝙ ſi caput eius muri ſcricturā attigerit. totum ſequens corpus ad ſe trahit. ſic natura neceſſariū conceſſit homini domicilium. Sed per hanc neceſſitatem aggrediens voluptas animum ad immoderatum quendā ornatū peruertit. ad hoc ſubſequētē auaritiā trahit. q̄ꝫ impudicitia ſeq̄t᷑. i. vltimū mēbꝝ & cauda beſtialitatis. Sꝫ queādmodū nō ē p caudā ſerpētē retrahi. ſic non eſt īcipiendū ab vltimis ad euellendū voluptates. niſi q̄s priorē aditum obturet malicie. ¶ Athana. Deludūt aūt nūc p xp̄i v̄tutē pueri voluptatē. que quondā ſeducebat grādeuos. & virgines pſeuerāt cōculcātes ſerpētie voluptatis fallatias. Sꝫ & q̄dē ip̄m aculeū ſcorpiōis idest diaboli cōculcātes ſcꝫ mortē. nō timuerūt iteritū. Verbi gr̄a. martires facti pleriqꝫ v̄o poſtpoſitis t̄renis libero greſſu cōuerſat᷑ ī celis p̄ncipem aeris nō timētes. ¶ Titus. Sꝫ q᷑ leticia q̄ eos letos videbat. inanē gl̄iaꝫ ſapiebat. gaudebāt ei ꝙ q̄ ſi ſublimes effecti t̄ribiles hoīb9 & demoīb9 erāt. io dn̄s ſubiūgit. verūtn̄ ī hoc nolite gaudē. q᷑ ſpūs ſubijciūt᷑ uob. ¶ Beda. de ſubiectiōe ſpirituum

cū caro ſint· gaudere ꝓhibet᷑ ·quia ſpiritus eiicere
ſicut & virtutts alias facere interdum non eſt ei⁹
meriti qui operatur· ſed inuocatio nominis chriſti
hoc agit· ad condempnatiōez eoꝝ qui inuocant·
vel ad vtilitatē eorum qui vidēt· & audiūt· ¶ Ci-
rillus· Sed cur dn̄e non ſinis letari ī honoribus a
te collatis· cū ſcriptū ſit. In noīe tuo exultabunt
tota die· Sed domin⁹ eos ad maius gaudiū erigit.
Vnde ſubdit· Gaudete aūt ꝗ nomina veſtra ſcrip-
ta ſunt in celis. ¶ Beda· Quaſi diceret nō oportet
vos de demonū humiliatiōe ſed ꝺ veſtra ſublimati
one gaudere· Salubriter aūt intelligēdum eſt. ꝙ
ſiue celeſtia ſiue t̃reſtria quis opera geſſerit· per
hoc quaſi litteris ānotatus apud dei memoriā ſit e
ternaliter affixus· ¶ Theophi· Scripta ſūt em̄
nomina ſanctorum in libro vite· nō incauſto· ſed
memoria dei & gratia. Et diabolus quidem deſup
cadit. homines vero inferius exiſtentes ſuperius
aſcribuntur in celis· ¶ Baſilius· Quidam aūt ſūt
qui ſcribuntur quidem non in vita. ſed ſecūdū hie-
remiam ī terra· vt ſecundū hoc intelligat᷑ duplex
quedam deſcriptio. horum quidem ad vitam· illoꝝ
ad perfectionē· Quod aūt dicit᷑ deleantur de libro
viuentiū· intelligitur de his qui digni putabant᷑
in libro dei cōſcribi. Et ſecundum hoc fieri dicitur
ſcripture mutatio· quando a virtute delabimur in
peccatum· vel econtra. Sequit᷑ textus

¶ In ipſa aūt hora exultauit ſpiritu ſācto & dixit
Confiteor tibi pater domine celi & terre· ꝙ abſcō-
diſti hec a ſapientibus & prudentibus. & reuela-
ſti ea paruulis· Etiā pater quia ſic placuit ante
te· Omnia mihi tradita ſunt a patre meo· & nemo
ſcit· qui ſit filius· niſi pater· & qui ſit pater· niſi fi
lius. & cui voluerit filius reuelare· ¶ Theophi.
Sicut benignus pat᷑ vidēs filios ſuos dirigi gau
det. ſic & chriſtus exultat· ꝙ apoſtoli tantis bo-
nis facti ſunt digni. Vnde dicit᷑· In ipſa aūt hora
exultauit ſpiritu ſancto· ¶ Ciril· Inſpexit quidē
ꝑ ſpiritus opatiōnē quā apoſtolis tradidit· pluriū
acquiſitionē. Vnde in ſpū ſancto letat⁹ dicit᷑ ·i· in
effectibꝰ qui per ſpm̄ ſanctū ꝓueniūt· Quaſi enim
amator hoim· gaudij reputabat materiā cōuerſio-
nē errātiū· de quo gratias agit· Vn̄ ſequit᷑· Confi
teor tibi pater dn̄e celi & terre. ¶ Beda· Cōfeſſio
non ſemꝑ penitētiā ſed gratiaꝝ actionē ſignificat·
vt in pſalmis ſepiſſime legim⁹. ¶ Ciril· Ecce aūt
inquint illi· quoꝝ corda ꝑuerſa ſūt· gratias refert
filius patri tāꝗ̃ minor· Sed quid impedit cōſub-
ſtātialem filium laudare ꝓpriū genitorē mundū
ſaluantē per eū? Quod ſi cenſes cōfeſſionis cauſa
hunc eſſe minorem· aſpice ꝙ vocat eum patrē ſuū
& dominum celi & terre· ¶ Titus· Alia enim per
chriſtum ex nonentibus producta ſunt· ſed ſol⁹
ipē incōprehenſibiliter a patre eſt genitus· Soli⁹
em̄ vnigeniti tamꝗ̃ veri filij patris pater ē. Vn̄
ſolus patri dicit· Confiteor tibi pater· hoc ē glori-
fico te· Ne mireris ſi patrē fili⁹ glorificat· Tota ei

hypoſtaſis vnigeniti genitoris eſt gloria· nā que
facta ſunt & celum & angeli gloria ſunt creato-
ris· veꝝ quia hec nimis infime ſita ſunt· reſpectu
dignitatis ipſius· ſolus filius cum deus ꝑfecte ſit
ſimilis genitori. perfecte glorificat patrē ¶ Atha
naſius· Nominꝰ etiā ſepius ſaluatorē humana ꝓ
ferre· habet em̄ adiūctā humanitatem diuinitas·
nec tamen ꝓpter corporis tegimen deum ignores.
Sed quid reſpondent in hoc qui volūt ſubſiſtētiā
eſſe mali? formant vero ſibi deum alium a vero pa
tre chriſti. Et hunc dicūt eſſe vnigenitum mali
creatorē· & nequitie ꝑ̃ncipem· nec non mūdialis
machine conditorem· Ait aūt dn̄s approbans v̂ba
moiſi· Confiteor tibi pater domine celi & terre.
¶ Epipha· Editum aūt amartōne. Euangeliū
habet· Regratior tibi domine celi· tacens ꝙ dicit᷑
terre. & qꝺ dicitur pater· ne intelligatur ꝙ vocat
chriſtus patrem creatorem celi & terre· ¶ Amb.
Poſtremo aperit celeſte miſteriū· qᵒ placuit deo·
vt paruulis magis ꝗ̃ prudentibus huius mundi
ſuam gratiam reuelaret· Vnde ſequitur· Quod ab
ſcondiſti hec a ſapientibus & prudentibus & reue
laſti ea paruulis· ¶ Theo· Poteſt ſic diſtingui·
vt dicatur a ſapientibꝰ ·i· a phariſeis & ſcribis le-
gem interp̄tantibus· & prudentibus ·i· ab his qui
a ſcribis fuerant docti. Sapiens enim eſt qui i do-
cet· prudens vero qui docet᷑· Paruulos vero vo-
cat dn̄s ſuos diſcipulos· quos non legis doctores·
ſed de turba & piſcatores elegit· qui ſūt vocati nō
maliuoli quaſi paruuli· ¶ Ambro· Vel puulū hic
accipiam⁹· qui ſe exaltare nō nouerit· & phalera-
tis ſermonibus artem ſue iactare prudentie· quod
phariſei pleriqꝫ fatiūt· ¶ Beda· Gratias igitur
agit ꝙ apoſtolis quaſi paruulis aduentus ſui ape
ruit ſacramenta· que ignorauerunt ſcribe & pha-
riſei· qui ſibi ſapientes videntur· & ī cōſpectu ſuo
prudentes· ¶ Theophilus· Abſcōdita igitur ſūt
miſteria· ab his qui putant ſe eſſe ſapientes· & nō
ſūt. nā ſi eſſent· eis reuelata fuiſſent ¶ Beda· Vn̄
ſapientibus & prudentibus non inſipientes & he-
betes. ſed paruulos ·i· humiles oppoſuit· vt proba
ret ſe tumorem damnaſſe non acumen. ¶ Orige·
Senſus enim defectus preparatio ſit ſuperuenien-
tis perfectionis· Qui enim non ſentit ꝙ careat ve-
ro bono. propter bonum preſens quod ſibi ineē
videtur· vero bono priuatur ¶ Chri· Nō aūt letat᷑
& gr̄as agit· ꝙ dei miſteria latebāt ſcribas & pha
riſeos· hoc em̄ non erat materia alacritatis· ſed ge
mit⁹· Sz de hoc gr̄as agit· ꝗ qꝺ ſapiētes n̄ noue
rāt· hi nouerūt· Gr̄as aūt ſup hoc agit pr̄i cū qᵒ ipē
fil' hoc facit· Oſtendens nimiam dilectionē qua di
ligit nos· Oſtendit autē cōſequet᷑ ꝙ hui⁹ rei pri
ma volūtas ſua ſit. & pr̄is qᵒ ꝓpa volūtate hoc age-
bat· Vn̄ ſeq̇t᷑· Etiā pr̄ ꝗ ſic placuit an̄ te ¶ Gre·
Dis v̂bis exēpla huilitatis accipi⁹· ne temere di-
ſcutē ſupna cōſilia ꝺ alioꝝ vocatiōe· alioꝝ ve repul
ſiōe ꝑ̄ſumā⁹· Iniuſtū ei eē n̄ pt̄· qꝺ placuit iuſto·

videtur. ſed hijs qui deũ ex tota diligunt mente.
quibꝫ cõuenit dicere. Quis nos ſepabit a caritate
criſti? qui autem non tales ſũt. labiles ſũt. & ad ꝑ
ſieulidũ parati porro dñs dicit. maiorẽ hac dilectõꝫ
nemo habet. ꝙ vt animã ſuã ponat quis ꝑ amicis
ſuis. Quõ aũt non eſt incõuenientiſſimũ criſto non
rependere. qđ ab eo recepimꝰ. ¶ Ambroſiꝰ. Mor
tem etiam docet non eſſe terribilem quã locupletio
re fenore ſit immortalitas receptura. ¶ Cirillus.
Eſt ergo aduertendũ ꝙ laboribꝫ parãt̃ corone &
homĩes quibꝫ mortales vſqꝫ ad tempus ſuã irã ex-
tẽdũt. fitqꝫ illis noſtre pſecucionis finis corpalis
interitus. Vnde ſubdit. Et poſt hoc non habẽt am-
plius quid faciãt. ¶ Beda. Ergo ſupuacua furiũt
inſania? q mortua martirũ membra feris auibuſqꝫ
diſcerpenda piciũt cũ nequaꝙ omnipotẽcie dei qn
ea reſuſcitãdo viuificet. reſiſtere poſſint ¶ Chriſo.
Cõſidera qualit̃ dñs diſcipulos omnibꝫ ſuperiores
cõſtituit. ipſam mortem cũctis terribilẽ hortãs cõ-
tẽnere. Simul autẽ & documẽta immortalitatis aĩ
me oſtẽdit eis cũ ſubdit. Oſtẽdã autẽ vobis. quẽ ti
meatis. timete eũ q poſtꝙ occiderit. habet poteſta
tem mittere in gehẽnã. ¶ Ambroſius. Mors enĩ
nature finis nõ pene ẽ. & ideo mortẽ ſupplicij corpo
ralis eſſe defectũ. Penã vero aĩe cẽ ppetuã. deũ qꝫ
ſolũ eſſe metuẽdũ. cuiꝰ poteſtati non natura pſcri
bat. ſed eadẽ natura ſubiaceat. cõcludit. Ita dico
vobis. hũc timete. ¶ Theophilus. Hinc nota. ꝙ
peccatoribꝫ quidẽ mors ad ſuppliciũ fertur. & hic
cruciatis ipſis p interitũ & cõſequẽt̃ in gehennam
detruſis. ſed ſi ſermonẽ diſcuſſeris. quid nam aliud
intelliges. Non. n. dicit. qui mittit in gehennam
ſed q poteſtatẽ habet mittere. Non. n. q̃cũqꝫ cũ pec
cato moriũt̃. ſtatim detrudũt̃ in penã. ſed fit ĩt̃dũ
remiſſio oblatõnũ & oratõnũ cauſa q ꝑ defunctis
dant̃. ¶ Ambroſius. inſpirauerat ergo dominus
ſimplicitatis affectũ. virtutẽ mẽtis erexerat. fides
ſola nutabat. Ben: eã de rebꝫ vilioribꝫ roborauit.
ſubdẽs. Nonne quiqꝫ paſſeres venerũt diſpondio. &
vnus ex illis nõ ẽ in obliuiõe corã deo? quaſi. d. ſi
deus obliuionẽ paſſerũ non habet. hominũ quomõ
habere poteſt? ¶ Beda. Diſpondius genus ẽ ponde
ris leuiſſimi ex duobꝫ aſſibꝫ compoſiti ¶ Gloſa.
Quod autem in numeris eſt vnũ hoc in ponderibꝫ
aſſis quod duo hoc diſpondius. ¶ Ambroſiꝰ. For
taſſe autem dicat aliquis quomõ apoſtolus dixit.
Nũnc de bobꝫ cura ẽ deo? cũ bos paſſere pcioſior ſit.
ſed aliud ẽ cura. aliud ſciẽtia. ¶ Origenes. Ad lit
terã igit̃ acumẽ diuine ꝓuiſionis q ꝓcedit vſqꝫ ad
minima p hoc ſignificat̃. Miſtice autẽ quiqꝫ paſſe
res. ſpiritales ſenſus iuſti ſignificant. Qui excelſa
& ſupra homines ſenciunt. deum intuentes. vocem
audientes diuinam. guſtantes panem vite. olfaciẽ
tes odorem vngentorũ criſti palpantes viuũ ver-
bum. Qui diſpondio veneũtes ideſt vilipenſi ab eis
qui ea que ſũt ſpiritꝰ ſtulticiam iudicant. non dãt̃
in obliuione corã deo. Dicitur autem deus aliquoꝝ

immemor fieri ꝓpter eorum facinora. ¶ Theophi-
lus. Vel hij q̃nqꝫ ſenſus duobꝫ aſſibꝫ vẽdũtur. no-
uo. ſ. & veteri teſtamento. & ideo non dantur obli
uioni a deo. quoꝝ. n. ſenſus tradũtur verbo vite vt
ſint apti ad ſpiritale pabulũ. hoꝝ ſemp memor ẽ
dominus. ¶ Ambroſius. Vel aliter. Paſſer bonꝰ
eſt cui volandi natura ſuppeditat. Volãdi eĩ nobis
graciã natura dedit. voluptas abſtulit. que malo-
rum meſſis grauat animã. atqꝫ in naturã corporee
molis inclinat. Quinqꝫ igit̃ corporis ſenſus ſi terre
narum ſordium cibum querãt. ad ſupiorum opeꝝ
fructus reuolare nõ poſſunt. Eſt ergo malꝰ paſſer
qui volandi vſũ terrene vitõ labis aboleuerit. q̃les
ſũt iſti paſſeres qui diſpondio veneũt luxurie ſcꝫ
pcio ſecularis. aduerſarius enim taꝙ captiua mã
cipia vilioris pcio eſtimatõnis adicit. At dominꝰ
taꝙ ſpetĩoſa ſeruicia. que ad imaginem ſui fecit.
idoneos ſui opis eſtimat. & magno pcio nos rede-
mit. ¶ Cirillus. Eſt igitur ſibi cure diligent̃ noſſe
ſanctorum vitam. Vnde ſubditur. Sed & capilli
capitis veſtri omnes numerati ſũt. per quod ſigni
ficat ꝙ omnia que ad eos ſpectant. diligentiſſime
nouit. diligenciã. n. cure adhibite numeratõ mani
feſtat. ¶ Ambroſius. Demqꝫ numerus capillorũ
non in actu computatõnis ſed in facilitate cognitõ
nis accipit̃. Bene tamen numerati dicuntur. qꝛ ea
que volumus ſeruare. numeramus. ¶ Cirillus.
Miſtice autem caput quidẽ hominis intellectus.
capilli vero cogitatões que patent deo. ¶ Theo-
philus. Vel caput vniuſcuiuſqꝫ fidelium ĩtelliges
aptam criſto conuerſatõnem. Crines autem eius
mortificatiua corporis opera que numerãt̃ a deo &
digna ſũt prouiſione diuina. ¶ Ambroſius. Si
igitur tanta dei eſt maieſtas. vt vnus ex paſſeri
bus aut noſtroꝝ numerus capilloꝝ pter ſcienciã
dei non ſit. ꝙ indignũ eſt eſtimare ꝙ fidelium cor-
da dominꝰ aut ignoret aut ſpernat. qui viliora cog
noſcat. Vnde conuenient̃ concludit. Nolite ergo
timere. multis paſſeribꝫ pluris eſtis vos ¶ Beda.
Non plures eſtis legendum eſt qđ ad cõpatõnẽ
numeri ptinet. ſed pluris eſtis. hoc eſt apud deum
maioris dignitatis ¶ Athanaſius. Quero autẽ ab
Arrianis ſi q̃ſi dedignaretur deus alia facere. ſolũ
filiũ fecit. cetera vero filio ſubrogauit. quomõ ꝓ-
uiſioẽ vtitur vſqꝫ ad tã modica. capillũ & paſſerẽ
quoꝝ eĩ ꝓuiſioẽ fungit̃. hoꝝ creator ẽ ſuo verbo
¶ Dico autẽ vobis. omnis quicumqꝫ confeſſus fue
rit me corã hominibꝫ & filius hominis confitebitur
illum corã angelis dei. Qui autem negauerit me co
ram hominibꝫ denegabit̃ corã ãgelis dei. Et omnis
qui dicit verbum in filiũ hominis. remittetur illi.
Ei autem qui in ſpiritum ſanctum blaſphemauerit
nõ remittetur. Cũ autẽ inducẽt vos ĩ ſinagogas.
& ad magiſtratus & poteſtates. nolite ſoliciti eẽ q̃lit̃ ã qđ
reſpõdeatis ã qđ dicatis. ſpũs eĩ ſctꝰ docebit vos in
ipſa hora q oporteat dicẽ ¶ Beda. Supra dictum
eſt opera q̃libet & verba abſcondita eſſe reuelãda.

Nunc aūt concludit hanc reuelatōnē. non in vili quodlibet conciliabulo. ſed in cōſpectu ſuperne ciuitatis eterniq3 regis ac iudicis agendam dicens. Dico aūt vobis. omnis quicū3 cōfeſſus fuerit me coram hominibꝰ. & filius hominis cōfitebit̃ illum coram angelis dei. ¶ Ambro. Preclare etiā fidē acuēdo intexuit. & fidei ipſi virtutum fundamēta ſubiecit. Nam vt fortitudinis incentiuū eſt fides. ita fidei fundamentum eſt fortitudo. ¶ Chriſ. Nō eſt ergo dominus contentus intrinſeca fide. ſed exteriorem cōfeſſionem expoſtulat vrgens nos ad fiduciam & maiorē affectū. Et qꝛ hoc omnibꝰ vtile eſt cōmuniter loquitur. dicens Omnis quicū3 cōfeſſus fuerit me. ¶ Ciril. Ait aūt paulus. Si cōfitearis ore tuo dominū iheſum. & credas in corde tuo. ꝙ deus eum a mortuis ſuſcitauit. ſaluꝰ eris. Totū chriſti miſteriū in hijs īterpretat̃. decet enī primꝰ ortū a deo patre verbū. i. vnigenitū ex ipſiꝰ ſubſtantia fateri dn̄m oīm. nō tā3 ab extrinſeco & furtiuū ſortitū dn̄m. ſed exiſtentem reuera & naturaliter dn̄m. ſicut & pater. Cōſequēter oportz fateri ꝙ deus hunc a mortuis ſuſcitauit. ipm̄. ſ. factū hoīem & paſſum in carne ꝓ nobis. Hic. n. reſurrexit a mortuis. Quiſquis ergo ſic confitebitur xp̄m coram hoībꝰ videlicet deū & dn̄m xp̄us eum cōfitebit̃ coram angelis dei. tūc temporis cū deſcēdet cū ſanctis angelis in gloria patris ſui in ſeculi cōſummatōne. ¶ Euſeb. Quid aūt erit glorioſius. q̄m ipm̄ vnigenitū dei verbū atteſtari ꝓ nobis in diuino iudicō ac ipſo effectu remuneratōnē teſtimonij ꝓmere inditū in aīam eius cui teſtimoniū perhibetur. Non enī manens extra eū cui teſtimoniū reddet̃. ſed habitans in eo & implens eum lumine ſuo teſtimoniū dabit. Cum aūt corroboraſſet eos ſpe bona per tanta ꝓmiſſa. iterum eos inducit terribilioribꝰ minis dicens. Qui aūt negauerit me corā hoībꝰ. denegabit̃ coram angelis dei. ¶ Chri. Et ī damnatōne maius ſuppliciū & in bonis maior recōpenſatio ponit̃. q̄ſi. d. tu hic cōfiteris. aut negas. ego aūt illic. Bonoꝝ. n. maloꝝq3 retributio cū augmēto in futuro ſeculo te ꝑſtolat̃. ¶ Euſebi. Opportune aūt hanc cōminatōnē ponit. ne cōfeſſionem ipſius cōtemnerent. ꝓpter penā que eſt negari a filio dei. quod eſt a ſapiētia denegari. & a vita deficere. & lumine priuari. & omnibꝰ deſtitui bonis. Sed & hec cuncta pati coram patre q̄ eſt ī celis & angelis dei. ¶ Ciril. Negantes aūt ſūt ꝑmo q̄dē qui imminēte ꝑſecutōne fidē poſtpoſuerūt. Abnegāt etiā hereſum doctores & diſcipuli. ¶ Chri. Sunt etiā alij abnegatōnis modi. quos paulus deſcribit dicens. Cōfitentur ſe noſſe deū. factis aūt negant. Et iteꝝ. ſiq̄s ſuoꝝ & maxīe domeſticoꝝ curā nō h̄t. fidē negauit. & infideli ē deterior. Item auariciā fugite. q̄ ē idolatria. poſtq̄3 g° tot ſūt modi negatōnis palā ꝙ totidē ſunt ꝯfeſſionis quos q̄cū3 ſeruauerit. audiet illam beatiſſimā vocem qua xp̄us laudauit omnes qui ꝯfeſſi fuerint eū. Attēde aūt verboꝝ cautelam. In greco. n. dicit quiſquis cōfitebitur in mē. oſtendens ꝙ non ꝓprijs viribꝰ. ſed adiutus ſuperna gratia xp̄m aliquis cōfitebit̃. De negāte vero nō dixit ī me ſ3 me. Nā deſtitutꝰ gratia denegat. redarguit̃ tamē. qꝛ deſtitutō ꝓpter eum qui deſerit̃. fit. ¶ Beda. Ne autē ex eo ꝙ ait eos q̄ ſe negauerint eſſe denegandos. vna cūctoꝝ. hoc eſt eoꝝ qui ſtudio & eoꝝ qui infirmitate vel ignorantia negant. conditio putaret̃. continuo ſubiecit. Et omnis qui dicit verbū in filiū hominis. remittet̃ illi. ei aūt qui in ſpiritūſanctū blaſphemauerit. non remittet̃. ¶ Ciril. Sed ſi hoc vult innuere ſaluator. ꝙ ſiquod iniurioſum verbū dicat̃ a nobis in hominē cōmunem obtinebimus ſi peniteamus. veniā. Nulla difficultas eſt in ſermone. qꝛ cum naturaliter bonus ſit deus. emendat volentes penitere. Verum ſi ad ipm̄ xp̄m retorqueatur ſermo. qualiter incōdemnabilis eſt qui dicit verbum in eum. ¶ Ambroſiꝰ. Vti3 filium hominis xp̄m intelligimus. qui de ſpirituſancto generatus ex virgine eſt. eo ꝙ parens eius in terris ſola ſit virgo. Nūquid ergo maior ſpirituſſanctus xp̄o. vt in xp̄m. peccantes veniā cōſequantur. in ſpiritūſanctum derelinquentes remiſſionem non mereantur adipiſci? Sed vbi vnitas poteſtatis ē. nulla comparationis eſt queſtio. ¶ Athana. Viri q̄dem antiqui. ſtudioſus origenes. & mirandus theognoſtus. hanc conſcribunt eſſe ſpirituſſancti blaſphemiam. quando qui digni reputati ſunt dono ſpirituſſancti per baptiſmū. regrediuntur ad peccādū. ob hoc. n. aiunt illos nec veniam obtinere. prout paulus dicit. Impoſſibile eſt eos qui facti ſunt ꝑticipes ſpirituſſancti & prolapſi ſunt. reuocari rurſum ad penitentiam. Addit aūt vter3 intentōnē ꝓpriam. Nam origenes cauſam huiꝰ ſic explicat. Deꝰ quidē pater omnia ꝑcurrit. & ſingula cōtinet virtus aūt filij ad ſola rationalia extendit̃. ſp̄us vero ſanctus ſolꝰ ineſt participantibꝰ eum ī domo baptiſmatis. Quando ergo cathecumini peccant & gentiles. peccant in filium. qui in eis manet. ꝓn̄t tamen veniam obtinere cum digni fiunt dono regenerationis. Quando vero baptizati delinquūt. dicit hoc nephas attingere ſpiritū ad quē cū ꝑueniſſent. peccauerūt. & ideo irreuocabilem fore damnatōnē. Theognoſtꝰ vero ait. ꝙ q̄ ꝑmū & ſcd̄m exceſſit limē. minorē penā meret̃. ſ3 q̄ terciū q3 ꝑtranſit. nō ampliꝰ accipiet veniā. Primū quidē & ſecūdū limē vocauit doctrinā p̄ris & filij. Terciū vero in participatōne ſpirituſſancti. ſcd̄m illud Cū venerit ſpiritꝰ veritatis. Docebit vos omnem veritatē. nō tā3 doctrina ſp̄us dogma filij ſuperet ſed qꝛ filius cōdeſcēdit imꝑfectis. ſp̄us vero ſignaculū ē eoꝝ qui ꝑficiunt̃. Hic igr̄ nō qꝛ ſuꝑet ſp̄us filiū. expers ē venie blaſphemia ſp̄us. ſed quidē qꝛ imꝑfectoꝝ eſt remiſſio ꝑfectis vero nulla reſtat excuſatio ſed cum filius ſit in patre. eſt in illis in quibus eſt pater. nec abeſt ſpiritus. Indiuiſibilis

eſt·n·ſancta trinitas. Ad hec ſi omnia p filiū fa-
cta ſunt. & omnia in ipo cōſiſtunt·erit ipe nimirū
in omibꝰ·vt neceſſariū ſit peccantē in filiū ī patrē
& in ſpiritūſanctū peccare·Sacrū aūt baptiſma ī
nomine patris & filij & ſpūſſancti dat̄. & ſic pec-
cantes poſt baptiſmū·in ſanctā trinitatē exercent
blaſphemiā. Ceterū ſi phariſei baptiſmū nō ſuſce
perāt·qualiter redarguebat eos. ac ſi blaſphemaſ-
ſent in ſpiritūſanctū·cuiꝰ nondū erant facti par-
ticipes. pſertim cū non de peccatis ſimpliciter ſed
de blaſphemia eos increpabat! Differunt aūt qm̄
qui peccat·tranſgredit̄ legem·qui vero blaſphe-
mat·in ipam offendit deitatem. Sed aliter·ſi eis
qui delinquūt poſt baptiſma. non indulget̄ vin-
dicta reatuum·qualiter apoſtolꝰ penitenti in co-
rintho cōdonat. Retrogreſſos vō galathas parit·
quouſq; xp̄us denuo formet̄ in eis. Cur aūt & no
uatū arguimꝰ interimentē penitentiā poſt baptiſ
mū! Apoſtolus aūt ad hebreos non diſſipat peni-
tentiam peccatoꝝ. Sed ne putarent ſcd̄m ritū le
gis penitētie cauſa multa fore & quotidiana bap-
tiſmata·ob hoc penitere quidē monet·vnicam aūt
fore inſinuat p baptiſma renouatōnē. Talia vero
cōſiderans recurro ad diſpenſatōnem q̄ fit in xp̄o.
qui deus exiſtens homo factus eſt·tāq̄ꝫ deus ſuſci
tat mortuos. ſicut carne veſtitus ſitiebat·labora-
bat·& patiebat̄. Quando igr̄ aliq̄ ſpectantes hūa-
na vident dn̄m ſitientē & patientem·& obloquūt̄
in ſaluatorem. velut in hoiem·peccant quidē·pn̄t
tn̄ cito cū penituerint accipe veniam·ptendētes p
cauſa fragilitatem corporis. Quando vero rurſus
aſpicientes aliqui opa deitatis dubitant de natura
corporis ipi q; nimiū peccant. Sed & hijs penitē-
tibus cito poteſt ignoſci. eo q & ipi excuſatōnem
hn̄t ab operū magnitudine. Quando vero diuinita
tis opera retorquēt ad diabolū·merito eī irreuoca
bilem ferunt ſentētiā. qm̄ arbitrati ſunt diabolū
fore deū·& verū deū nihil plus q̄ꝫ demones in opi-
bꝰ putauerūt habere. Ad hanc ergo pfidiam pha
riſei puenerant. Saluatore·n·oſtendēte pr̄is opa
mortuos ſuſcitans·cecos illuminans·& ſimilia fa-
ciens·huiuſmodi opa dicebant eſſe beelzebub. Eq
nāq; dicere poterant vidētes mūdi ordinē·& erga
eū puiſionem. q mūdus a beelzebub eſt creatus.
Quādiu igr̄ ad hūana ſpectantes mēte claudicabāt
dicētes. Nōne hic eſt carpentarij filius! & quō lit
teras quas nō didicit·nouit! ſuſtinebat eos tāq̄ꝫ in
filiū hoīs peccantes·ſed vt magis inſaniūt dicen-
tes. opa dei eē beelzebub·nō ampliꝰ eos ſuſtinuit.
Sic·n·& tādiu pr̄es eoꝝ ſuſtinebat q̄ꝫdiu cauſa
panis & aq̄ murmurabāt. ſed poſtq̄ꝫ vitulū cōflā
tes in eū collata ſibi diuinitus bn̄ficia referūt·pu
niti ſunt·pmo quidē nō paucis eoꝝ occiſis. Poſt-
modū dixit. Ego aūt in die vltionis viſitabo hoc
peccatū eoꝝ. Talē g° & nūc phariſei audiūt ſentē
tiā·vt in flāma diabolo parata·ppetuo corrodātur
cū eo. Nō igr̄ faciendo collatōnē inter blaſphemiā
dictā in ipm̄ & ſpiritūſanctū hec dixit·tāq̄ꝫ maior
ſit ſpūs. ſed vtraq; blaſphemia in ipm̄ plata. hāc
minorē·illā validiorē oñdit. ipm̄ em̄ videntes ho-
minē vitupabant. & eius opa beelzebub ēē dice-
bant. ¶ Ambro. Sic igr̄ videt̄ quibuſdā vt eūdē
& filiū & ſpiritūſanctū intelligamus. ſalua diſtin
ctione pſonaꝝ & vnitate ſubſtantie qꝛ vnꝰ & deꝰ
& homo chriſtus eſt ſpūs. ſicut ſcriptū eſt. Spūs
ante faciē veſtrā chriſtus dn̄s. Idem ſpūſſanctꝰ.
qꝛ & pater ſanctus & filius ſanctꝰ & ſpūſſanctꝰ.
Si g° vtrūq; chriſtus eſt. q̄ eſt diuerſitas niſi chri
ſti! vt ſciamꝰ qꝛ diuinitatē chriſti nobis negare nō
liceat. ¶ Beda. Vel aliter q̄ opa ſpūſſancti dicit
eſſe beelzebub. iſti nō dimittet̄. neq; in pn̄ti ſeculo
neq; ī futuro. Nō q negemꝰ ei ſi penitentiā agere
poſſit. poſſe dimitti a deo. ſed q credamꝰ eū. bla-
ſphemū exigentibꝰ meritis ſicut nūq̄ꝫ ad remiſſio-
nem. ita nec ad ipos digne penitentie fructus eſſe
peruenturū. ſcd̄m illud. Excecauit oculos eoꝝ ne
cōuertantur & ſanem illos. ¶ Ciril. Qꝫ ſi creatura
eēt ſpūſſanctus. nō aūt de diuina ſubſtantia pr̄is
& filij. qualiter acta in eū contumelia tantam fert
penam quanta pmulgatur contra blaſphemantes
in deū. ¶ Beda. Neq; tamen quicūq; ſpiritūſanctū
non eē aut deū nō eē·ſed patre filioq; minorem cō-
fiteret̄. hoc irremiſſibil̄ blaſphemie crimine tenet̄
qꝛ humana ignorantia ducti faciunt·non inuidē-
tia diabolica ſicut principes iudeoꝝ. ¶ Augꝰ. de
verbis domini. Vel aliter ſi hic diceret̄ q blaſphe
mauerit quamcūq; blaſphemiam in ſpiritūſanctū.
omnē intelligere deberemus. Sed qꝛ dictum eſt.
qui blaſphemauerit in ſpiritūſanctū. ille intelli-
gatur. qui nō omni modo. ſed eo modo blaſphema-
uerit vt ei nunq̄ꝫ poſſit ignoſci. Sic enim dictum
eſt. Deus neminē temptat. ſ. non omni ſed quo-
dam temptatōnis modo. Quis autem ſit iſte modꝰ
blaſphemandi contra ſpiritumſanctum. dicamus.
Primū quidem credentium beneficium eſt in ſpi-
rituſancto remiſſio peccatoꝝ. Contra hoc donum
gratuitū loquitur cor impenitens. Ipſa ergo impe
nitentia. eſt ſpūs blaſphemia que non remittitur.
neq; in hoc ſeculo neq; in futuro. qꝛ penitentia im-
petrat remiſſionem in hoc ſeculo que valeat ī futu-
ro. ¶ Ciril. Cū aūt tantum metū incuſſerit dn̄s
diſcedentibus a recta confeſſione. precepit decete-
ro non curare de reſponſo. eo q fideliter diſpoſitis
conſtituit verba congrua ſpiritus tanq̄ꝫ doctor in-
habitans. Vnde ſequitur. Cum autem inducent
vos in ſinagogas & ad magiſtratus & poteſtates.
nolite ſolliciti eē qualiter aut quid reſpondeatis.
aut quid dicatis. ¶ Gloſa. Dicit autem qualiter.
q̄ntum ad modum proferendi. quid q̄ntum ad mo
dum inueniendi. reſpondeatis interrogantibus.
aut quid dicatis diſcere volentibus. ¶ Beda.
Cum enim propter chriſtum ducimur ad iudices
voluntatem tm̄ noſtram pro chriſto debemus of-
ferre. ceterum in reſpondendo ſpiritusſancti gratia

miniſtrabitur. Vnde ſubditur. Spiritus eñ ſanctus docebit vos in ipſa hora que oporteat vos dicere. ¶ Chriſ. Alibi vero dicitur. Eſtote parati cunctis ad reſpondendum quicũqꝫ queſiuerit a vobis rationem ſpei que fouet vos. Quando nãqꝫ orit̃ inter amicos agon. p̃cipit nos meditari. Quando vero terribile eſt pretoriũ & pauor circũquaqꝫ. dat p̃mium monimentũ vt audendũ ſit & loquẽdum. non aũt obſtupeſcendum. ¶ Theo. Quoniã igit̃ duplex ẽ nrã ĩfirmitas & aut pene formidine martirium fugimus. aut qꝛ rudes ſumus & neſcimus reddere rationẽ fidei. vtrũqꝫ excluſit. metũ quidẽ penarum in eo ꝙ dixit. Ne timeatis occidentes corpus. timorẽ vero inſcientie in hoc ꝙ dixit. Nolite ſolliciti eſſe qualiter aut quid reſpondeatis. textꝰ

¶ Ait aũt ei quidam de turba. Magiſter dic fratri meo vt diuidat mecũ hereditatẽ. At ille dixit ei. Homo quis me conſtituit iudicẽ aut diuiſorẽ ſup vos. Dixitqꝫ ad illos. Videte & cauete ab oĩ auaricia. qꝛ non in habundantia cuiuſqꝫ vita eius eſt ex hijs que poſſidet. ¶ Ambro. Totus ſuperior locus ad ſubeundã pro ꝯfeſſione dñi paſſionem. aut contemptu mortis. aut ſpe premij. aut manſuri denuntiatione ſupplicij cui nunqꝫ venia laxetur inſtruit̃. Et quoniã auaricia plerũqꝫ ſolet temptare virtutem. etiã huiꝰ abolende rei p̃ceptũ ſubijcit̃ & exemplũ. cum dicit̃. Ait aũt ei quidã de turba Magiſter dic fratri meo vt diuidat mecũ hereditatẽ. ¶ Theo. Hij duo fratres qꝛ de hereditate paterna diuidenda cõtendebant. conſequens erat. vt alter alterum fraudare intenderet. Dñs aũt docẽs nos ꝙ non oportet ad terrena flecti. repellit vocãtem eũ ad hereditatis diuiſionẽ. Vnde ſequit̃. At ille dixit ei. homo quis me cõſtituit iudicem aut diuiſorem ſcilicet facultatũ. ſup vos. ¶ Beda. Qui magiſtro ſupne pacis gaudia cõmẽdanti. terrene diuiſionis vult ingerere moleſtiam. merito homo vocatur. ſcd̃m illud. Cũ ſit inter vos zelus & contentio. nõne hoĩes eſtis? ¶ Ciril. Fuit aũt dei filiꝰ quando factus eſt ſimilis nobis. conſtitutus a deo patre in regem & principẽ ſup ſion montem ſanctũ eius annũtians mandatũ diuinũ. ¶ Ambro. Bene ergo terrena declinat. qui propter diuina deſcenderat. nec iudex dignat̃ eſſe litiũ & arbiter facultatum. viuorũ habens mortuorũqꝫ iudiciũ arbitriumqꝫ meritorũ. Non g° quid petas. ſed a quo poſtules intuendũ eſt. nec maioribꝫ intento animo putes minoribꝫ obſtrependũ. Vnde non immerito refutat̃ hic frater. qui diſpẽſatorẽ celeſtiũ geſtiebat corruptibilibꝫ occupare. cũ inter fratres patrimoniũ. non iudex mediꝰ ſed pietas debeat ſequeſtra diuidere quãqꝫ immortalitatis patrimoniũ nõ pecunie ſit hoĩbꝫ expectandũ. ¶ Beda. Occaſione aũt huiꝰ ſtulti petitoris aduerſus auaricie peſtẽ. & turbas etiã diſcipulos p̃ceptis pariter & exemplis munire ſatagit. Vñ ſequit̃. Dixitqꝫ ad illos Videte & cauete ab omni auaricia. Dicit autẽ ab omni qꝛ non nulla ſimpliciter geri videntũr. ſed ĩternus arbiter qua intentione fiant. diiudicat. ¶ Ciril. Vel dicit ab omni auaricia. ſ. magna & parua. Eſt eñ inutilis auaricia dicente dño. Domos celatas edificabitis & ñ habitabitis ĩ eis. Et alibi. decem iugera vinearũ faciẽt lagunculã vnã. & . xxx. modij ſementis. facient modios tres. Sz & ſcd̃m alium modũ eſt inutilis. quẽ oſtẽdit ſubdens. qꝛ non in habundancia cuiuſqꝫ vita eius ẽ. ex hijs que poſſidet. ¶ Theo. Hoc dicit dominus refellens auarorũ intentiones. que vident̃ coaceruare diuicias quaſi diu victuri. Sed nunquid te opulẽtia lõgeuũ efficiet? Quid igr̃ manifeſte ſuſtines mala. incerte cauſa quietis? nam dubiũ eſt an debeas attingere ſeniũ cuiꝰ grã theſaurizas. textꝰ

¶ Dixit aũt ſimilitudinem ad illos dicens. Hoĩs cuiuſdam diuitis vberes fructus ager attulit. Et cogitabat intra ſe dicens. Quid faciam ꝙ non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit. hoc faciam. Deſtruã horrea mea & maiora faciam. & illuc cõgregabo omnia. que nata ſunt mihi. & bona mea. & dicam anime mee. Anima habes multa bona poſita in annos plurimos. requieſce. comede. bibe epulare. Dixit aũt illi deus. Stulte hac nocte animam tuã repetent a te. que aũt paraſti. cuius erunt? Sic eſt qui ſibi theſaurizat. & non ẽ in deũ diues. ¶ Theo. Dicto ꝙ ex affluẽtia opũ non ꝓtendat̃ vita humana. ad huiꝰ fidem parabolã ſubdit dicens. Dixit aũt ſimilitudinẽ ad illos dicens. Hominis cuiuſdã diuitis vberes fructus ager attulit. ¶ Baſi. Nõ facturi q̃dẽ ex vbertate fructuũ aliquid boni. vt magis diuina longanimitas pateat. que vſqꝫ ad malos ſuã bonitatem extendit. pluẽs ſup iuſtos & iniuſtos. Que vero ſũt. que hic homo benefactori recompenſat? Nõ meminit cõmunis nature. nec arbitratus eſt oportere quod ſupfluit. diſpenſari egentibꝫ. & horrea quidẽ crepabant pre copia conditorũ. auarus tamẽ animus nequãqꝫ implebatur. nolens veteribꝫ cedere propter auariciam. noua nõ valens ſuſcipere propter multitudinem. propter quod imperfecta eius conſilia & ſteriles cure. Vnde ſubditur. Et cogitabat ĩtra ſe dicens. Quid faciam. ꝙ non habeo quo congregẽ fructus meos. Conqueritur eque pauperibꝫ. an nõ quem premit inopia. dicit. quid faciam? Vnde victus? vnde calciamẽta? talia & locuples profert. Vrgent enim ipſius animam diuitie a promptuarijs emanantes. ne forte cum exiuerint proſint egentibus. a ſimili guloſorum. qui mallent edacitate crepare qꝫ indigentibꝫ de reliquijs impartiri. ¶ Gregorius. xv. moralium. O anguſtia ex ſacietate nata. Dicens enim quid faciam? profecto indicat quia votorum ſuorum effectibus preſſus ſub quodam rerum faſce laborabat. ¶ Baſilius. Erat quidem in promptu dicere. aperiam horrea. conuocabo egenos. ſed cogitat non vt

diſtribuat · ſed vt congreget · Sequitur enim · Et
dixit · hoc faciam · Deſtruam horrea mea · Bene fa
cis · Nam digna deſtructione nequicie promptua-
ria · diſſolue horrea · ex quib9 nullus conſolationem
accepit · ſubdit · Et maiora faciam · At ſi & hoc im-
pleueris · nūquid deſtrues iterū? quid ſtultius q̄m
in infinitū laborare? Horrea ſunt tibi ſi vis · paupe
rum domus · Sed dices · Cui iniuriam facio ꝓpria
retinendo? Nam & ſequitur · Et illuc congregabo
omnia · que nata ſunt mihi · & bona mea · Dic mihi
q̄ tua? vnde ea ſumens in vitam tuliſti? Sicut qui
preueniens ſpectacula prohiberet aduenientes ap
propriando ſibi quod ad vſum cōmunem ordinat̄
Similes ſunt diuites qui cōmunia que p̄occupa-
uerunt · eſtimant ſua eſſe · Si em̄ quilibet ſue neceſ
ſitatis ſufficientiam recipiens · relinqueret ſuper-
fluū indigēti · nō eſſet diues nec pauper · ¶ Ciril ·
Attende & aliter eſſe friuolū eius verbū cū dicit ·
Congregabo omnia que nata ſunt mihi quaſi non
putaret ea diuinitus obtinere · ſed fructus eſſe la-
borꝫ ſuorꝫ · ¶ Baſili · Ceterum ſi fateris ea tibi di
uinitus prouenisse · an iniuſtus eſt deus inequalit̄
res nobis diſtribuens? Cur tu habundas ille vero
mendicat? niſi vt tu bone diſpenſationis merita cō
ſequaris · ille vero patientie brauijs decoretur · At
tu nōne ſpoliator es que diſpenſanda ſuſcepiſti ꝓ
pria reputando? Eſt panis famelici · quē tu tenes ·
nudi tunica quā in conclaui conſeruas · diſcalciati
calceus qui penes te marceſcit · Indigentis argen
tum qđ poſſides ī humatū · Quo circa tot iniuriaris
quot dare valeres ¶ Chriſ · Sed & in hoc errat ·
ꝙ bona putat · que ſūt indifferētia · Rerū · em̄ q̄dā
ſunt bone · quedam male · quedā medie · Bona q̄dē
ſunt caſtitas & hūilitas & huiuſmodi · Que cum
homo eligit · fit bonus · His aūt oppoſita ſūt mala
que homo dū eligit · fit malus · Media vero ſunt vt
diuitie · q̄ quandoqꝫ quidē ordinantur ī bonū ſcꝫ ad
elemoſinam quandoqꝫ ad malū ſcilicet ad auariciā ·
& ſimiliter inopia quādoqꝫ ad blaſphemiam · q̄nqꝫ
ad ſapientiam ſcđm affectū vtentiū · ¶ Cirillus ·
Diues igr̄ nō parat ꝑmanētia horrea · ſed caduca ·
& quod ſtultius eſt · vite longitudinē ſibi taxat ·
Sequitur em̄ · Et dicā anime mee · Anima habes
multa bona poſita ī annos plurimos · Sꝫ o diues
fruct9 quidē habes in horreis · ſed annos plurimos
vnde poteris obtinere? ¶ Athana · Siquis autē
ſic viuat · quaſi quotidie moritur9 · eo ꝙ incerta ē
naturaliter vita noſtra · non peccabit · Semp em̄
maior timor plurimū voluptatis diſſoluit · Sꝫ ecō
trario diues longeuitatē ſibi repromittens ad vo
luptates aſpirat · Sequit̄ em̄ · Requieſce ſcilicet
a labore · comede · bibe · epulare · magno · ſ · appara-
tu · ¶ Baſi · Tam improuid9 es erga bona anime ·
vt eſcas corporeas anime aſcribas? ſiquidē virtutē
habet ſi fecunda ē · operationū bonarꝫ ſi deo adheſit ·
bona plurima poſſidet · & bono gaudio gaudet · Ve
rū q2 totus carnalis es paſſionib9 ſubiectus a ven
tre non ab anima clamas · ¶ Chriſ · Non aūt decet
vacare delitijs · & impinguare corp9 & attenuare
animā · faſcemqꝫ ei grauare & tenebras obducere ·
ſpiſſumqꝫ velamen · eo ꝙ in delitijs dominatiuū aīe
ſeruit · ſeruile vero corpori dominatur · Alimētorꝫ
aūt indiget corpus non delitiarꝫ vt nutriatur · nō
vt ſcindat̄ · & fluat · Neqꝫ em̄ anime ſoli · ſed & ipi
corpori ſunt nociue delitie · eo ꝙ ex forti fit debile
ex ſano egrotatiuū · ex agili graue · ex formoſo de
forme · ex iuuene veteroſū · ¶ Baſil · Permiſſus at̄
eſt deliberare in omnib9 · & manifeſtare ꝓpoſitum
ꝓprium · vt condignam mereatur ſui affectus ſen-
tentiam · Sed dū in abdito loquitur eloquia eius
examinantur ī celo · Vnde ſibi reſponſa ꝑuenīūt ·
Sequitur em̄ · Dixit aūt illi deus · Stulte hac no
cte aīam tuā repetent a te · Audi conueniens tibi
ſtulticie nomen · quod tibi nullus impoſuit hoīm ·
ſed ipe deus · ¶ Grego · xxij · mora · Eadem nocte
ſublatus eſt qui multa tempora fuerat p̄ſtolatus ·
vt · ſ · qui in longū ſibi ſubſidia colligendo ꝓſpexe-
rat · ſubſequentem diem vel vnū minime videret ·
¶ Chriſ · Dicit aūt · repetent a te · Expoſcebant
enim eam forſan terribiles quedā virtutes ad hoc
miſſe · quoniā ſi de ciuitate in ciuitatē tranſeuntes
egem9 ductore · multomagis anima abſoluta a cor
pore & ad futuram vitam tranſmigrans indigebit
ducatu · Ob hoc multociēs recuſat anima & regre-
ditur in ꝓfundū · cum debet exire a corpore · ſemper
em̄ ſtimulat nos cōſcientia peccatorꝫ · ſed p̄cipue
cum debemus trahi ad terribile iudiciū · Tūc enim
tota cōgeries criminū innouatur · & pre oculis po
ſita mentē percellit · & ſicut carcerati ſemp quidē
doloroſi ſunt · tunc aūt p̄cipue cum debent iudici p̄
ſentari · ſic & anima maxime in ipo tempore de pec
cato cruciatur · & dolet · Multo aūt magis cū fuerit
euulſa ¶ Grego · xxv · mora · In nocte aūt ablata
eſt anima · que in obſcuritate cordis eſt emiſſa · In
nocte ablata eſt · que conſiderationis lucem habere
noluit · vt quod pati poterat · preuideret · Subdit
aūt · que aūt paraſti · cui9 erūt · ¶ Chriſ · Hic em̄
ea deſeres · non ſolū nullum inde percipiens cōmo-
dum ſed & ſarcinam peccatorꝫ portans ſuper hu-
meros proprios · Et que quidem a te cōgeſta ſūt ·
plerumqꝫ in manus inimicorꝫ peruenient · a te vero
ſuper hijs ratio requiretur · Sequitur? Sic eſt qui
ſibi theſaurizat · & non eſt in deū diues · ¶ Beda ·
Hic enim ſtultus eſt & in nocte rapiendus · Ergo
qui vult eſſe in deum diues · non ſibi theſaurizet ·
ſed pauperib9 poſſeſſa diſtribuat · ¶ Ambroſius ·
Fruſtra enim congregat opes · qui ſe hijs neſcit
vſurum · Neqꝫ enim noſtra ſunt · que non poſſum9
auferre nobiſcū · ſola virt9 comes eſt defunctorꝫ ·
ſola nos ſequitur miſericordia · que tabernacula de
functis acquirit eterna · Sequitur textus

¶ Dixitqꝫ ad diſcipulos ſuos · ideo dico vobis ·
Nolite ſolliciti eſſe anime veſtre quid mād ucetis ·

Neq; corpori vestro quid vestiamini. Anima plus est q̄ esca. & corpus plus q̄ vestimentū. ¶ Theophilus. Paulatim dominus prouehit ad perfectiorem doctrinam. Docuit enim supra cauendum esse ab auaricia. subdiditq; parabolam diuitis insinuans per eam q stultus est qui superflua cupit. Deinde procedēte sermone neq; de necessarijs sinit nos sollicitudinem gerere. auaricie radicem euellens. Vnde dicit. Ideo dico vobis. quasi diceret. Postq̄ stultus est qui sibi maiorem vite mensurā attribuit. & exinde magis efficitur cupidus. Nolite solliciti esse anime vestre quid manducetis. nō quia intelligibilis anima comedat. sed quia non videtur aliter animam posse coniunctā manere corpori. nisi dum nutrimur. vel quia animati corporis est nutrimentum suscipere. congrue anime nutriri attribuit. Nam & virt? nutritiua dicitur anima. vt sic intelligatur. Ne solliciti sitis nutritiue parti anime. quid edatis. potest aūt etiā corpus mortuū vestiri. Vnde subdit. Neq; corpori vestro quid vestiamini. ¶ Chris. Quod aūt dicitur nolite sollicitati esse. non idem est quod nolite operari. sed nolite reb; mundanis mente affigi. Contingit enī aliquem operantem nihil sollicitū esse. ¶ Cirillus. Preeminet autē anima cibo. & corpus vestitui. Vnde subdit anima plus ē q̄ esca & corpus plus q̄ vestimentū. Quasi diceret deus. qui qd maius est exhibuit. quomodo non dabit quod min? est. Non ḡ multū nostra intentō modicis insistat. nec intellectus noster seruiat ad vestitū & victū querendum. magis aūt cogitet quecūq; saluant aīaz & subleuant ad regnū celoꝝ. ¶ Ambrosius. Nihil autē moralius ad faciendam fidem omnia credentib; a deo posse cōferri q̄ q aereus ille spiritus vitale collegium anime. corporisq; cōtubernio federatum non deficit. nisi cum venerit dies suprema moriendi. Cum igitur anima indumento corporis vestiatur. & vigore anime corpus animetur. absurdum est vt victus nobis copiam defuturam putemus. qui viuendi iugem substantiam consequamur. Sequitur textus

¶ Considerate coruos q2 non semināt. neq; metūt. quib; non est cellarium. neq; horreum. & deus pascit illos. Quātomagis vos pluris estis illis. Quis aūt vestrum cogitando potest adijcere ad staturā suam cubitum vnum? Si ergo neq; quod minimū ē potestis. quid de ceteris solliciti estis? ¶ Ciril. Sicut supra erigendo nos ad spiritalem audaciā per aues induxit dicens. Multis passerib; pluris estis vos. sic & nunc ex volatilib; firmam & indubitabilem fiduciam nobis adducit dicens. Considerate coruos. quia non seminant. neq; metunt scilicet ad acquirendum cibum. quib; non est cellarium neq; horreum scilicet ad conseruandum. Et deus pascit illos. quantomagis vos pluris estis illis. ¶ Beda. Idest cari? vos valetis. quia rationale animal sicut homo. sublimius ordinatum est in rerum natura q̄ irrationabilia. sicut sunt aues. ¶ Ambro. Magnū aūt quod fide sequamur exēplū. Nā volatilib; celi quib; nullū exerciciū cultionis. nullus de messium fecunditate prouētus ē. indeficientē prouidentia diuina largitur alimoniā. Verū est igiť causam inopie nostre auariciā videri etenī illis idcirco sine labore pabuli vsus exuberat. quo fructus ad escam cōmunem datos. spetiali quodā nesciunt vendicare dominatu. Nos cōmunia amisim?. dum ppria vendicamus. nam nec pprium quicq̄ vbi perpetuū nihil. nec certa copia vbi incertus euentus. ¶ Chris. Cum autē posset dominus exēplū ab hominib; sumere. qui minime terrena curauerunt. Heliam dico moysen & iohānē & ceteros huiusmodi. cōmemorauit volatilia. sequens vetus testamētum. quod ad apem transmittit & formicam. & alia huiusmodi. quib; naturales quosdam mores inseruit cōditor. ¶ Theodorus. Ideo aūt omissa mentione alioꝝ volatiliū. coruoꝝ mentionem facit. q2 pullos coruoꝝ spetiali prouidentia deus nutrit. Nam corui pariunt quidē non aūt nutriunt. sed negligunt pullos suos. q̄b; miro modo ab aere pabulum quadā aura delatum ad os peruenit. quod hiantes suscipiunt. & sic nutriuntur. Forsan etiā & talia per sinodochen dicta sunt toto significato p partem. Vñ ī matheo dñs remittit ad volatilia celi. hic vero specialiter ad coruos tāq̄ gulosiores & rapatiores. ¶ Eusebius. In coruis etiam aliquid plus significat. Auibus enim colligentib; legumina pmptius est alimētū. vescentib; vero carnib; sicut coruis. difficilius est ad habendū. nec tamen huiusmodi aues defectum pabuli patiuntur pter prouidentiam dei diffusam vbiq;. Vtitur aūt ad idem & tercio sillogismo dicens. Quis autē vestrum cogitans potest adijcere ad staturā suā. cubitū vnū? ¶ Chri. Nota q aīaz quidē semel dedit de?. & eadē perseuerat. sed corp? quotidie sumit incrementū. pertransiens igr̄ aīam quasi non recipientē augmentū. de solo corpe fecit mentionē. dans intelligere q non augeť per solū alimentū. sed prouisione diuina. p hoc q nullus nutrimentū accipiēdo aliquid ad suā staturā adijcere potest. Vnde concludit. Si ergo neq; quod minimum est potestis. quid de ceteris solliciti estis? ¶ Eusebi. Quasi. d. si nullus sua cura corpoream ingeniatus est sibi staturā. Sed neq; termino temporis vite potest aliq̄s vł breuissimū tempus hore excogitādo adijcere. cur oportet supflue de necessarijs vite cogitare? ¶ Beda. Illi ḡ tegēdi corporis curā relinq̄te. cui? videtis cura factū esse vt tante stature corpus habeatis. ¶ Aug?. de q̄sti. euang. Cū aūt de augenda corporis statura loqueretur. dicit q minimū est hoc scilicet deo corpora opari.

¶ Considerate lilia agri quō crescūt. nō laborāt. neq; nent. Dico aūt vob. q2 nec salomon ī omī gľia sua vestiebatur. sicut vnū ex istis. Si autē fenū

quod hodie in agro eſt · & cras in clibanum mittitur · deus ſic veſtit · quantomagis vos puſille fidei! Et vos nolite querere quid mãducetis · aut q̃d bibatis · & nolite in ſublime tolli · Hec em̃ omnia gentes mundi querunt · pater autẽ veſter ſcit q̃m̃ his indigetis · Verū̃tamen querite · regnū dei & hec omnia adijcientur vobis · ¶ Chriſ · Sicut ſuperius dominus de alimentis monebat · ita & nūc monet de veſtitu dicẽs · Conſiderate lilia agri q̃uo creſcūt · non laborant · neqꝫ nent · vt ſcilicet ſibi faciant indumenta · Sicut aūt ſup̃ cū dn̄s dixit · nō ſeminant volatilia · non reprobauit ſementem · ſed ſuperfluã curam · ſic cum dixit · non laborant · neqꝫ nent · non opus interemit ſed cogitationẽ · ¶ Euſebius · Siquis autem mortalium vult decorari p̃cioſo veſtitu videat oculate ꝙ deus etiam vſqꝫ ad flores qui ex terra oriunt̃ · multiplicem ſui ſapiẽtiã ꝓpagans · ornauit hos diuerſis coloribꝰ · tenuibꝰ membranis floꝝ auro longe meliores tincturas accomodans adeo ꝙ nec penes aliquem regem delitioſum · nec etiam ip̃m ſalomonem qui apud antiq̃s tam in diuitijs & in delitijs celeber fuit tam p̃cioſū opus fuerit inuentū · Vnde ſeq̃t̃ · Dico aūt vobis q2 nec ſalomon in omni gloria ſua veſtiebat̃ ſicut vnū ex iſtis · ¶ Chriſoſtomus · Non vtitur hic volatilium exemplo cignū commemorans aut pauonem · ſed lilia · Vult enim vtrinqꝫ declarare hyperbolem ſcilicet ab infirmitate rerum · que tantū ſūt ſortite decorem & a precio decoris qui conceſſus ẽ lilijs · Vnde poſtmodū nō vocat ea lilia · ſed fenū · cum ſubditur · Si aūt fenū quod ĩ agro eſt hodie · nec dicit cras non entia · ſed ſubdit · Sed cras in clibanū mittetur · neqꝫ dicit ſimpliciter de⁹ veſtit · ſed dicit · deus ſic veſtit · quod multam habet expreſſionem · & ſubdit · Quantomagis vos · quod ẽ exprimentis precioſitatem & prudentiam humani generis · Denīqꝫ cum increpare deceret vtitur & hic moderantia non infidelitatis ſed paucitatis fidei · arguens cum ſubdit · Puſille fidei vt per hoc magis excitet nos ad dictoꝝ perſuaſionẽ · vt non ſolū non cogitemus de veſtibꝰ · ſed nec affectem⁹ veſtimentoꝝ decorem · ¶ Cirill⁹ · Sufficit enim prudentibꝰ ſolius cauſa neceſſitatis aptum habere veſtitum · & ciboꝝ modeſtiam non excedētẽ quod ſatis eſt · ſufficiunt etiam ſanctis que ſunt in chriſto ſpiritales delitie · & ſubſequens gloria · ¶ Ambroſi⁹ · Non otioſum aūt videt̃ · ꝙ flos vel homini confertur vel certe plus pene q̃ꝫ hominibꝰ in ſalomone prefertur · vt pre claritate coloris · angeloꝝ celeſtiū gloriã putem⁹ expreſſam · qui vere mūdi iſtius flores ſunt · ꝙ eoꝝ claritatibꝰ mūd⁹ ornat̃ · & bonū odorez ſanctificationis aſpirant qui nulla ſollicitudine prepediti nullo vſu laboris exerciti · diuine in ſe liberalitatis gratiã & celeſtis ſeruant dona nature · Vnde bene & hic veſtit⁹ gloria ſua · Salomon & alibi coopertus oſtenditur · ꝙ infirmitatẽ corporee nature velut virtute quadã mẽtis ad opertã opeꝝ gloriã veſtiebat · Angeli vo quoꝝ natura diuinior expers manet iniurie corporalis · recte licet maximo viro preferuntur · Nec tamen ĩ nobis miſericordiã dei deſperare debemus · quibꝰ ꝑ reſurrectionis gratiã dn̄s ſimilez angeloꝝ ſpeciem pollicetur · ¶ Cirill⁹ · Abſonū aūt erat diſcipulos debentes normã & exemplar conuerſationis honeſte alijs tradere · in ea incidere a quibꝰ diſcedendū eẽ oportebat eos conſulere · Et ideo domin⁹ ſubdit · Et vos nolite querere quid manducetis aut quid bibatis · In hoc etiã domin⁹ conſuluit non modicū ſtudio ſacraꝝ predicationū · monens diſcipulos ſollicitudinẽ humanã abijcere · ¶ Beda · Notandū tamen eſt ꝙ nō ait · Nolite querere aut ſolliciti eſſe de cibo aut potu aut indumento · ſed q̃d manducetis · aut bibatis · vbi mihi videntur argui q̃ ſpreto victu vel veſtitu cōmuni · lautiora ſibi vel auſteriora pre hijs cum quibꝰ vitã ducūt alimenta vel indumenta req̃runt · ¶ Gregorius · Niſen⁹ · Sed dicetur · aliq̃ obtinuerunt dominia · honores · & diuitias cum oraſſent · qualiter ergo ꝓhibẽs nos talia orando querere · Et quidẽ ꝙ omnia hec ad diuinū conſiliū pertineant · omībꝰ patet · hec tamen a deo conferunt̃ petentibꝰ · vt diſcentes deū nos exaudire in minoribꝰ petitionibꝰ eleuemur ad altiorẽ affectū · Sicut in pueris videm⁹ q̃ mox nati maternis adherẽt vberibꝰ · Si vero pubuerit paruul⁹ ſpernit mãmas querit aut monile aut aliq̃d taliū quibꝰ ocul⁹ delectatur · Poſtq̃ꝫ aūt mens cū corꝑe creuerit · cedens cunctis puerilibꝰ deſiderijs querit a parentibꝰ que cōueniunt vite perfecte · ¶ Aug⁹ de q̃ſti euan · Prohibita aūt ſollicitudine de alimẽtis · conſeq̃nter ne extollantur admonuit dicens · Nolite ĩ ſublime tolli · Primo em̃ hoc ad neceſſitatẽ cōplendã hō querit · Cū aūt hijs habūdauerit incipit de talibꝰ ſuperbire · Tale eſt hoc ac ſi ſe vulneratus aliquis iactet q2 habeat multa emplaſtra in domo · cū hoc illi bonū eſſet · vt vulnera nō haberet · & ne vno quidẽ ĩdigeret emplaſtro · ¶ Theo · Vl̃ eleuationẽ nihil aliud vocat q̃ꝫ vagū mentis motū alias aliud meditantis · & ex hoc ſalientis ad aliud & ſublimia cogitantis · ¶ Baſil · Et vt intelligas huiuſmodi eleuationẽ · memento vanitatis ꝓprie iuuentutis · ſi q̃n manens ſol⁹ cogitaſti de vita & ꝓmotionibꝰ diſcurrens a p̃ncipatu in p̃ncipatū · amplex⁹ es diuitias edificaſti palatia amicis benefeciſti · vlt⁹ es inimicos · ẽ aūt peccatū talis abſtractio · Intenta em̃ circa ſuperflua delectatio a veritate ſeducit · Vnde conuenienter ſubdit · Hec · n · om̄ia gentes mundi querunt ſcilicet voluptatẽ · diuitias · & huiuſmodi · ¶ Grego · Niſen⁹ · Adhibere em̃ ſollicitudinez rebꝰ apparentibꝰ · propriū eſt coꝝ qui nullã ſupponūt ſpem futuri ſeculi · neqꝫ metū iudicij · ¶ Baſil · Sed de neceſſarijs vite ſubdit · Pater autem veſter ſcit quoniam hijs indigetis ¶ Chriſoſtomus · Non dixit deus · ſed pater · vt ipſos ad maiorem promoueret fiduciam ·

Quis em̃ eſt pater · qui patiatur neceſſaria filijs nõ miniſtrare? ſed & aliud adijcit · Non em̃ poteris dicere · ꝙ pater quidẽ eſt · ignorat tñ hijs nos indigere · Nã qui naturã creauit · eius indigentiã nouit. ¶ Ambroſi9 · Oſtendit aũt conſequenter nec ad preſens nec in reliquũ fidelib9 gratiã defuturã · ſi modo qui diuina deſiderant · terrena non querãt · Indecoꝝ quippe eſt homines curare de cibo qui militant pro regno · Nouit rex queadmodũ familiã ſuã paſcat · alat · & veſtiat · Vnde ſequitur · Verũtamen querite p̃mũ regnũ dei & hec omnia adijcientur vobis · ¶ Chriſ. Non regnũ ſed etiã opes chriſtus pollicetur cũ eo · Si em̃ nos eos a curis eripimus · qui pretermittentes ſua noſtroꝝ diligentiã habent · multomagis deus · ¶ Beda · Indicat enim aliud eſſe quod principaliter datur aliud quod ſuperadditur · quia nobis intentione eternitas in vſu vero temporalitas eſſe debet. Textus

¶ Nolite timere puſillus grex · quoniã cõplacuit patri veſtro dare vobis regnũ · Vendite que poſſidetis · & date elemoſinã · Facite vobis ſacculos · qui non veteraſcunt · theſaurũ nõ deficientẽ in celis · quo fur ñ appropiat · neq̃ tinea corrũpit · Vbi ei theſaurus ẽ veſter · ibi & cor veſtrũ erit · ¶ Glo. Poſtq̃ domin9 temporaliũ curam a cordib9 diſcipuloꝝ remouit · hic excludit ab eis timorẽ ex quo ſuperflua cura procedit dicens · Nolite timere puſillus grex · ¶ Theo · puſillum gregem dominus vocat volentes diſcipulos eius fieri · vel q2 in hoc ſeculo ſancti parui videntᷣ · cauſa voluntarie paupertatis · Vel q2 ſuperãtur · a multitudine ãgeloꝝ qui incõparabiliter precellũt q̃ noſtra ſunt · ¶ Beda · Puſillũ etiam domin9 gregem electoꝝ noĩat · vel ob cõparationem maioris numeri reproboꝝ · vel potius ob humilitatis deuotionẽ · ¶ Cirillus · Quare aũt timere non debent oſtendit ſubdens · q2 cõplacuit patri veſtro dare vobis regnũ · Quaſi · d · eũ qui tam p̃cioſa largitur · qualiter pigebit erga vos clementiam exercere? Quãuis enim hic grex paru9 ſit · & natura · & numero · & gloria · bonitas tamẽ patris conceſſit & huic puſillo gregi celeſtiũ ſpirituũ ſortem · ſcilicet regnum celoꝝ · ergo vt poſſideatis regnum celoꝝ · opes terrenas ↄtemnite Vnde ſubditur · Vendite q̃ poſſidetis · & date elemoſinam · ¶ Beda · Quaſi · d · Nolite timere ne ꝓpter regnũ dei militantib9 hui9 vite neceſſaria deſint · quin etiã poſſeſſa propter elemoſinã vendite quod tunc digne fit · quando qui ſemel pro domino ſuis omnib9 ſpretis · nihilominus poſt hoc labore manuũ operatur vnde & victum tranſigere & elemoſinam dare queat · ¶ Chriſ · Non eſt em̃ peccatum quod elemoſina nequeat abolere · antidotũ eſt cuilibet conueniens vulneri · Sed & elemoſina nõ ſolum in pecunijs fit · ſed & in reb9 · dum aliquis alium protegit · dum medicus medetur · dũ ſapiẽs cõſulit. ¶ Gregorius Nazianzen9 · Vereor aũt ne putes pietatis tibi neceſſitatem non eẽ · ſed arbitriũ opinabar & ipſe hoc · ſed terrẽt me edi ad ſiniſtram ſtatuti · non q2 rapuerunt · ſed q2 chriſtum ĩ egentib9 nõ placarunt · ¶ Chriſ. Nam ſine elemoſina impoſſibile eſt regnũ videre · Sicut eĩ fons ſi aquas in ſe continuerit · vitiatur · ſic & diuites cũ omnia penes ſe teneant · ¶ Baſili · Sed queret aliquis · q̇d conſiderantẽ oportet vendere que poſſidetᷣ? nunq̇d tam̃q̃ eis naturaliter noxijs vel propter tẽptationem accidentem animab9 ab eis · Ad hoc dicendũ eſt · p̃mo quidem ꝙ ſingulum eoꝝ que ſunt · ſi per ſeipſum malum exiſteret · nõ eẽt creatura dei omnis em̃ creatura dei bona · Conſeq̃nter aũt quia mandatum dominicũ nõ docuit abijcere tãq̃ mala que poſſidentur · ſed diſpenſare dicens · Et date elemoſinam. ¶ Cirillus · Moleſtum aũt forte eſt hoc mandatum diuitib9 · ſanam tamen mentem habentib9 non eſt inutile · Theſaurizant enim ſibi regnũ celeſte. Vnde ſequitᷣ · Facite vobis ſacculos · q̇ non veteraſcunt · ¶ Beda · Elemoſinas videlicet operando · quaꝝ merces in eternũ maneat · Vbi nõ hoc p̃ceptũ eẽ putandũ ẽ · vt nil pecunie reſeruetᷣ a ſanctis · vel ſuis vel pauperũ vſib9 · cũ & ipſe dominus cui angeli miniſtrabant ↄloculos habuiſſe legatur · a fidelib9 oblata conſeruans · ſed ne deo ꝓpter iſta ſeruiatur · & ob inopie timorem iuſticia deſeratur · ¶ Grego · Niſenus · Precipit aũt ſenſibiles & terrenas opes ſurſum condere · quo virtus corruptiua nõ attigit · Vnde ſubdit · Theſaurũ nõ deficientẽ in celis q̊ fur non appropiat · neq̃ tinea corrumpit · ¶ Theo · Quaſi diceret hic tinea demolitur · non aũt in celis · Deinde q2 tinea quedam nõ demolitur · addidit de fure · Aurũ em̃ non demolitᷣ tinea · ſed fur tollit · ¶ Beda Siue igitur hoc ſimpliciter accipiẽdũ eſt · ꝙ pecunia ſeruata deficiat · data aũt proximo perhennẽ fructũ conferat in celis · Seu ita ꝙ theſaurus boni operis ſi commodi terreſtris occaſione condatur · facile corruptus intereat · at ſi celeſti ſolum intentione congeratur · non exterius hominum fauorem · quaſi a fure qui deforis rapit · nõ intus inani gloria q̃ſi a tinea que interius ſcindit · valet maculari · ¶ Gloſa · Vel fures ſunt heretici & demones qui ad hoc intenti ſunt vt ſpiritalibus nos ſpolient · Tinea que veſtes latenter rodit · inuidia eſt que ſtudium bonum lacerat · & compaſſionem vnitatis diſſipat · ¶ Theophilus · Porro quia non omnia furto tolluntur · addit potiorem rationem & nullam prorſus patientem inſtantiam · dicens · Vbi enim eſt theſaurus veſter · ibi & cor veſtrum erit · Quaſi diceret · Eſto ꝙ nec tinea demoliatur · nec fur tollat · hoc ipſum quod eſt habere cor affixum theſauro ſepulto · & diuinum opus ſcilicet animam terre immergere · quanto eſt dignum ſupplicio? ¶ Euſebius · Nam quilibet homo naturaliter depẽdet ab eo · erga q̇d ſtudet · illuc totũ aĩm applicat · vbi totũ cõmodũ poſſidere putauit · Vñ ſiq̇s

in rebꝫ p̃ſentis vite habet totam mentem & inten-
cõꝫ quam cor nominauit . in terrenis verſat̃ · Si
vero mentem applicuerit ad celeſtia · vbi mentẽ ha-
bebit · vt videat̃ ſolo corpore cũ hominibꝫ cõuerſari
animo vero iam ſit agreſſus manſiones celeſtes .
¶ Beda · Hoc autẽ nõ ſolũ de pecuña · ſed de cũctis
paſſionibꝫ ſenciendũ eſt · luxurioſi epule ſũt theſau-
ri · laſciui ludicra amatoris libido . Textus
¶ Sint lumbi veſtri p̃cincti · & lucerne ardẽtes in
manibꝫ veſtris · & vos ſimiles hominibꝫ expectan-
tibꝫ dominũ ſuũ quando reuertat̃ a nupcijs · vt cũ
venerit · & pulſauerit · cõfeſtim aperiant ei · Beati
ſerui illi quos cum venerit dominus inuenerit vi-
gilantes . Amen dico vobis ꝙ p̃cinget ſe · & faciet
illos diſcumbere · & trãſiẽs miniſtrabit illis · Etſi
venerit in ſecũda vigilia · Et ſi ĩ tercia vigilia vene-
rit · & ita inuenerit · Beati ſũt ſerui illi · Hoc autẽ
ſcitote quoniã ſi ſciret paterfamilias qua hora fur
veniret vigilaret vtiqꝫ · & nõ fineret perfodi domũ
ſuã · Et vos eſtote parati quia q̃ hora non putatis fi-
lius hominis veniet · ¶ Theophilus · Poſtq̃ ſuũ
diſcipulum modeſtũ ſtatuit dominus · ſpolians eũ
q̃libet vite cura · & eleuatione · iam nũc ad miniſtrã-
dum inducit dicens · Sint lumbi veſtri p̃cincti id
eſt ſemp̱ ꝓclues ad exequendũ quedam opera do-
mini noſtri · Et lucerne ardẽtes · i · ñ ducatis vitã ĩ
tenebris · ſed aſſit vobis lux ratõnis · oſtẽdẽs vobis
agenda & fugienda . Eſt enim hic mundus nox ·
Cincti vero lumbos ſũt qui practicam exequuntur
Nam talis eſt miniſtrãtium habitus · quibꝫ oportet
ad eſſe · & lucernas ardẽtes · ideſt diſcretõnis donũ
vt valeat dinoſcere practicꝰ non ſolum quid opor-
teat agere ſed & quomodo . Alioquin in p̃cipicio ſu-
pbie homines ruũt · Notandum autem quod p̃mo
iubet lumbos p̃cingi · ſecũdo lucernas ardere . Nã
p̃mo quidẽ eſt operatõ · deinde ſpeculatõ · que eſt illu-
ſtratõ mentis . Ideo ſtudeamꝰ exercere virtutes ·
vt duas lucẽnas habeamꝰ ardẽtes · ſcilicet cõceptũ
mentis iugiter in anima emicãtẽ quo nos illuſtra-
mur · & doctrinã qua ceteros illuminamꝰ · ¶ Max-
imꝰ · Vel lucẽnas accenſas docet hēe p oratõꝫ & cõ-
templatõnem & ſpiritalem dilectionem · ¶ Ciril-
lus · Vel ſubcingi ſignificat agilitatẽ & ꝓmptitu-
dinem ad ſuſtinenda mala intuitu diuini amoris ·
Lucerne autẽ accẽſio ſignificat · vt non paciamur
aliquos in tenebris ignorãcie viuere · ¶ Gregorius
In homelia · Vel aliter lumbos precingimus cum
carnis luxuriam per cõtinenciam coartamus . Vi-
ris enim luxuria in lumbis eſt · feminis ĩ vmbilico
a p̃cipali igitur ſexu lumborum nomine luxuria
deſignatur . Sed quia minus eſt mala non agere
niſi etiam quiſqꝫ ſtudeat bonis operibꝫ inſudare · ad-
ditur · Et lucerne ardẽtes in manibꝫ veſtris · Lucer-
nas quippe ardẽtes in manibꝫ tenemus . cũ p bona
opera ꝓximis noſtris lucis exempla monſtramus
¶ Auguſtinus · de queſti euã · Vel docet & lum-
bos p̃cingere ꝓpter continenciam ab amore rerum
ſecularium · & lucernas ardẽtes habere vt hoc ipſũ
vero fine & recta intentõne fiat · ¶ Gregorius · In
homelia · Sed ſi vtrumqꝫ horum agitur · reſtat · vt
q̃ſquis ille eſt totã ſpem ſuam in redẽptoris ſui ad-
uentum cõſtituat · Vnde ſubditur · Et vos ſimiles
ho · expec · do · ſu · quando reuertatur · a nup · Ad nup-
cias quippe dominus abijt · quia aſcendẽs in celum ·
ſupnam ſibi multitudinẽ angelorũ nouus hõ copu-
lauit · ¶ Theophilus · Quottidie etiam in celis de-
ſponſat ſanctorum animas quas ei paulus vel aliꝰ
ſimilis offert virginem caſtam · Redit autẽ a nup-
cijs celebratis in celis · forſan quidẽ vniuerſaliter in
cõſummatõne totius · quando veniet de celo ĩ gloria
patris · forſan etiam ſingulis horis aſtans inopina-
te particulari vniuſcuiuſqꝫ conſummatõni ¶ Ciril-
lus · Conſidera etiam ꝙ a nupcijs quaſi a ſolemnita-
te venit in qua ſemp̱ exiſtit diuinitas · Nihil enim
poteſt ĩcorruptibili nature ĩferre triſticiã ¶ Grego-
rius · Niſenus · Vel aliter conſummatis nupcijs &
deſponſata ſibi eccleſia & admiſſa ea in thalamum
ſecretorum · p̃ſtolabant̃ anegeli reditum regis ad
naturalem beatitudinem · quibꝫ ſimilem fieri decet
noſtrã vitam · vt ſicut illi ſine malicia cõuerſantes
parati fuerint dominicum regreſſum recipere · ſic &
nos vigilantes ad obedienciã ꝓmptos nos facia-
mus cum aduenerit pulſans · Sequitur enim · Vt
cum venerit · & pulſauerit · cõfeſtim aperiant illi ·
¶ Gregorius · In home · Venit quippe cum ad iu-
diciũ ꝓperat . pulſat vero cum iam per egtudines
moleſtam eſſe mortem vicinã deſignat · cui cõfeſti
aperimus ſi hunc cum amore ſuſcipimus . Aperire
enim iudici pulſanti non vult · qui exire de corpore
trepidat · & eum quẽ cõtemſiſſe ſe meminit · videre
iudicem formidat · Qui autẽ de ſua ſpe & opatõne ſe-
curus eſt · pulſanti confeſtim aperit · quia cum tem-
pus propinque mortis agnouerit · de gloria retribu-
tionis hilareſcit . Vnde ſubditur · Beati ſerui illi
quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes ·
Vigilat · qui ad aſpectum veri luminis mentis ocu-
los apertos tenet · qui ſeruat opando quod credit
qui a ſe torporis & negligencie tenebras repellit ·
¶ Gregorius Niſenus · Propter hanc igitur vigi-
liam obſeruandam · ſupra dominus monuit · vt ſint
lumbi precincti & lucerne ardentes · Lumen enim
oppoſitum oculis pellit ſomnolenciam oculorum ·
Lumbi etiam cingulo perſtricti reddunt corpus in-
ſuſceptibile ſomni · Nam qui precinctus eſt caſtita-
te & pura conſciencia illuſtratus perſeuerat inſom-
nis · ¶ Cirillus · Cum igitur dominus veniens ſuos
inſomnes inuenerit · & precinctos · cor illuminatum
habẽtes · tũc eos ꝓmulgabit beatos · Sequitur eñ
Amen dico vobis · quia p̃cinget ſe · Ex quo p̃cipi-
mus · ꝙ ſimilia nobis retribuet · dum ſuccinctis ſe
p̃cinget · ¶ Orige · Erit ei p̃cinctꝰ iuſtitia circa lũ-
bos ſuos ſcd̃m eſaiã · ¶ Grego · p quã p̃cigit ſe · id
eſt ad retributõꝫ p̃parat · ¶ Theo · Vel p̃ciget ſe in
eo ꝙ ñ totã vbertatẽ bonoꝝ largit̃ · ſed hãc cohibꝫ

ſcd̃m cẽtam menſurã · Quis enim deum cape poteſt
quantus eſt ! Vnde ſeraphin mihi velari dicuntur
propt̃ excellenciã diuini ſplẽdoris · Sequitur. Et
faciet illos diſcumbere ideſt omnino reqeſcẽ · Si:
cut enim diſcumbẽs totũ corpus facit pauſare · ſic
in futuro aduentu ſancti totalit̃ reqeſcent · Hic ei
nõ habuerũt requiem corporis · Illic vero ſimul cũ
animabꝫ ſpiritalia corpora incorruptõnem ſortita
plena gaudebũt quiete. ¶ Cirillus · Faciet igitur
illos diſcũbere quaſi feſſos refocillans · apponẽs de
licias & ſtatuẽs · dapſidẽ donorum ſuorum mẽſam
¶ Dioniſius · In epiſtola ad titũ · Diſcubitũ enim
opinamur quietẽ a multis laboribꝫ · & vitam ſine
leſione · & cõuerſatõnem diuinam in lumine & regi
one viuẽcium vniuerſo ſancto affectu adimpletã
& copioſam donatõnẽ omniũ bonoꝝ ſcd̃m quã leti:
cia adimplentur · hoc eſt enim ꝙ iheſus facit eos
recumbere dans eis ꝑpetuã quietem & diſtribuens
eis bonoꝝ multitudinẽ · Vnde ſeqtur · Et trãſiens
miniſtrabit illis · ¶ Theophilus · Quaſi vicem eq
lem eis reddens · vt ſicut ipſi miniſtrauerũt ei ita &
ipſe eis miniſtret. ¶ Gregorius In homelia Trãſi
ens vero dictum eſt cum de iudicio ad regnum redit
Vel dominus nobis poſt iudicium trãſit qui ab hu
manitatis forma in diuinitatis ſue contemplatõnẽ
nos eleuat · ¶ Cirillus Nouit autem dominus lu:
bricum fragilitatis humane ad peccandum · Sed
quoniam bonus eſt deſperare non ſinit · ſed magis
miſeretur & dat nobis penitẽtiam in ſalutis antido
tum · Et ideo ſubdit. Et ſi venerit ĩ ſecunda vigilia
& ſi in tercia vigilia venerit · & ita inuenerit · beati
ſũt ſerui illi · Diuidũt · n · excubantes in menijs ci:
uitatũ & hoſtium ſeruantes aggreſſus · noctem in
tres aut quatuor vigilias · ¶ Gregorius · In ho ·
Prima ergo vigilia p̃meuũ temp⁹ eſt vite noſtre
ideſt pueritia · ſecunda adoleſcencia vel iuuentus ·
Tercia autẽ ſenectus accipit̃ · Qui ergo vigilare
in prima vigilia noluit · cuſtodiat in ſecundam · Et
qui in ſecunda noluit · tercie vigilie remedia non
amittat · vt qui conuerti ĩ puericia neglex · itſalutẽ
in tempore iuuentutis vel in ſenectute reſipiſcat ·
¶ Cirillus · De p̃ma tamen vigilia mentõnẽ non
facit · quia puericia non punitur a deo · ſed veniam
meretur · Secunda vero & tercia etas debet obediẽ:
ciam deo & vitam honeſtam ducẽ ad voluntatem
ipſius. ¶ Grecus · Vel ad primam vigiliam per
tinent diligencius viuentes quaſi p̃mum gradum
ſortiti · Ad ſecundam vero medie conuerſatõnis mẽ
ſurã tenentes · Ad terciam vero qui ſunt infra hos
Et inde de quarta putandum eſt · & ſi cõtingat de
quinta · Diuerſe enim ſũt cõuerſatõnum mẽſure &
bonus remunerator metitur vnicuiqꝫ qd̃ dignũ ẽ.
¶ Theophilus · Vel quia vigilie ſũt hore noctis
ꝓuocantes ſoporẽ hominibꝫ · ĩtelligas etiam ĩ vita
noſtra eſſe quaſdam horas que faciunt nos beatos
ſi inſomnes repti fuerimus · rapuit tibi aliquis fa:
cultates · defuncti ſũt tibi filij · accuſat⁹ es · Sed ſi ĩ
hijs temporibꝫ non feceris contra dei mandata quit
q̃ꝫ · vigilantem te inueniet · ſecunda & tercia vigi:
lia · i · in tempore malo pernicioſũ ſomnũ animabus
lentis inferentem · ¶ Gregorius · In homelia · ad
excuciendã vero noſtre mentis deſidiam · etiam ex:
teriora damna per ſimilitudinem ad medium dedu
cuntur · Nam ſubditur · Hoc autẽ ſcitote quoniam
ſi ſciret paterfamilias qua hora fur veniret vigi:
laret vtiqꝫ · & ñ ſineret pfodi domum ſuã · ¶ Theo ·
Quidam hunc furem intelligũt eſſe diabolum · do:
mum animam · patremfamilias hominem · Non tñ
videtur hec acceptõ conſonaẽ ſequẽtibꝫ · Aduentus
enim domini comparatur hinc furi tanq̃ꝫ ex inopi:
nato ꝓueniens · ſcd̃m illud apoſtoli · Dies domini
ſicut fur ita in nocte veniet · Vnde & hic ſubditur ·
Et vos eſtote parati · quia q̃ hora non putatis · fili⁹
hominis veniet · ¶ Gregorius · In homelia · Vel ali
ter neſciente patrefamilias fur domũ perfodit · qꝛ
dũ a ſui cuſtodia ſpirit⁹ dormit · ĩprouiſa mors ve
niens carnis noſtre habitaculum irrumpit · furi at̃
reſiſteret · ſi vigilaret · quia aduentus iudicis qui
occulte aĩaꝫ capit · p̃cauẽs ei penitẽdo occurrẽt · ne
inpenitẽs periret · Horã vero vltimã dñs idcirco
nob̃ voluit eẽ ĩcognitã · vt dũ illã preuidere ñ poſ:
ſum⁹ · ad illã ſine intermiſſione · ꝑparemur Textus

¶ Ait autem ei petrus · Domine ad nos dicis
hanc parabolam · an ad omnes ! Dixit autẽ domi:
nus · Quis putas eſt fidelis diſpẽſator & prudẽs quẽ
conſtituit dominus ſup familiam ſuam · vt det illi ĩ
tempore tritici menſurã ! Beatus ille ſeruus quem
cum venerit dominus · inuenerit ſic facientem · Ve:
re dico vobis quia ſup omnia que poſſidet · conſtitu
et illũ · Quod ſi dixerit ſeruus ille in corde ſuo · morã
facit dominus meus venire · & cepit pcutere pue:
ros & ancillas · & edere & bibere & inebriari · veniet
dominus ſerui illius in die qua non ſperabit · & ho
ra qua neſcit · & diuidet eum · patremqꝫ eius cũ infi
delibꝫ ponet. ¶ Theophilus · Petrus cui iam com
miſſa ecc̃ia fuerat · q̃ſi oĩm curã gerẽs · ĩqrit vtꝝ ad
oẽs dñs parabolã ꝓtuliſſet · Vñ dicit̃ · Ait at̃ ei pe
trus · domine ad nos dicis parabolã hãc an ad om
nes ! ¶ Beda · Duo dominus in p̃miſſa parabola
mouerat · & ſe videlicet ſubito vẽtuꝝ · & illos para
tos eũ expectaẽ debere · Sed de q̃ hoꝝ an de vtroqꝫ
petrus ĩtrogauerit · q̃ ſue ſibi ſocijſqꝫ ſuis cõparaue
rit cũ ait · ad nos dicis an ad oẽs · Non facile patꝫ ·
Et q̃dẽ in eo ꝙ ait · nos & oĩs · nõ alios q̃ꝫ apoſto:
los apl̃orũqꝫ ſimiles & ceteros fideles · vl̃ xp̃ianos
& ĩfideles vel eos q̃ viritim · i · ſigillatĩ morientes
ſui iudicis aduẽtum nolẽtes volẽteſqꝫ ſuſcipiũt &
eos q̃ ĩ vniuerſali iudicio viui ſũt ĩ carne repiẽdi ſi
g̃ficare putãd⁹ ẽ ! Mirũ ẽ at̃ ſi petr⁹ dubitauit · vl̃
oĩbꝫ ſobrie & pie & iuſte viuẽdũ expectãtibꝫ bea:
tam ſpẽ vl̃ ĩopinatũ ſinglõꝝ & oĩm futuꝝ eẽ iudi
ciũ vñ reſtat intelligi hijs · ſ · duobꝫ iã bñ cognitis
ea q̃ neſcire poterat queſiſſẽ videlicꝫ ſi ſublimia illa
vite celeſtis ĩſtituta q̃bꝫ poſſeſſa vẽdẽ · ſacculos q̃ ñ

veteraſcerent facere · lumbis precinctis. luceriſq͡z
ardētibꝯ vigilaē p̃ceperat · ad apoſtolos ſolum ſimi
leſq͡z eoꝝ aut ad omnes qui ſaluandi ſūt ꝑtineant ·
¶ Cirillus · Validam autem mentē habētibꝯ con=
ueniūt ardua & excellencia mandatoꝝ ſanctorum
hijs vero q̄ nōdū ad hāc v̾tutem cōtigerīt cōueniūt
ea a quibꝯ oīs facultas excludit̃ · Vñ dominus ex
emplo manifeſtiſſimo vtitur oſtendēs mandatum
p̃miſſum cōuenire hijs qui admiſſi ſunt in gradum
diſcipuloꝝ · Sequit̃ enim · dixit autem dominus ·
Quiſputas eſt fidelis diſpenſator · ¶ Ambroſius ·
Vel alit̃ ſuperioris quidē in omnes p̃cepti forma ē
generalis · Verū ſeries ſequentis exempli diſpenſa
toribꝯ hoc eſt ſacerdotibꝯ videtur eē ꝓpoſita Vnde
ſequit̃ dixit autem dominꝰ · Quiſputas eſt fidelis
diſpēſator & prudēs quē cōſtituit dominus ſuper fa
miliā ſuam · vt det illi in tēpore tritici menſuram!
¶ Theophilus · Quaſi d · p̄dicta parabola cōmuni
ter omnes fideles attingit · ſed quid vobis apoſtolis
& doctoribꝯ cōueniat · audiatis · Quero enim quis
diſpēſator inueniat̃ in ſe habēs fidelitatem & pru=
deciam · ſic enim in diſpenſatōibꝯ facultatum ſiue
aliquis incautus ſit fidelis domino exiſtēs · ſiue eci
am prudēs ſit & infidelis · diſperiunt res domini ·
Sic & in rebꝯ diuinis opꝰ eſt fidelitate & prudēcia
Noui enim multos deum colētes & fideles · q͛ vero
non poterāt prudēt̃ eccleſiaſtica tractaē negotia · nō
ſolū poſſeſſiones · ſed etiā animas deſtruebāt · vten
tes in peccatores indiſcreta v̾tute per immoderata
penitencie mandata vel importunā māſuetudinem
¶ Chriſoſtomus · Querit autē hic dominus nō q̄ſi
fidelē & prudētem diſpēſatorem ignorās · ſed volens
innuere raritatē rei & huiꝰmodi preſulatꝰ magitu
dinē · ¶ Theophilus · Quiſquis ergo fidelis fuerit
inuentus & prudēs p̄ſideat familie domini · vt ſin
gulis temporibꝯ det tritici menſurā vel ſermonem
doctrine quo paſcunt̃ anime vel operꝝ exemplum
quo vita informet̃ · ¶ Auguſtinus · de queſti · euā ·
Menſurā autē dicit ꝓpt̃ modū capacitatis q̄rūcūq͡z
audienciū · ¶ Iſidorus · Additū eſt etiā in tempore
q͛ beneficium non ſuo tempore datum reddit̃ caſſuꝫ
& nomen beneficij perdit · Idē eſt panis · eſurienti q̄
de appet . bilis · ſaciato autem non multum · De hijs
autē ſerui diſpēſatoris p̃mio ſubdit dicens · Bea
tus ille ſeruꝰ quē cū venerit dominus inuenerit ſic
facientē · ¶ Baſilius · non dicit agentē a caſu · ſed
ſic facientem · non enim vincē ſolū cōuenit · ſed etiā
certaē legittime · hoc autē eſt ſic ſingula exequi ſic
recipimus in mandatis ¶ Cirillus · Sic ergo fidel̃
ſeruꝰ & prudēs oppoztuno tēpore diſtribuēs prudē=
ter cibaria famulis · hoc eſt ſpiritales eſcas beatꝰ
erit iuxta dictū ſaluatoris · in hoc ſcꝫ q͛ obtinebit
adhuc maiora & merebit̃ p̃mia familiaribꝯ debita
Vnde ſequit̃ · Vere dico vobis · quia ſuper omnia
que poſſidet · conſtituet illum · ¶ Beda · Quanta ei
inter bonos auditores & bonos doctores ē meritoꝝ
diſtācia tāta ē etiā p̃mioꝝ · hos ei aduenīēs cū vigi
lātes inuenerit · faciet diſcūbere illos atq͡z cū fidelit̃ pru
dēterq͡z diſpēſantes inuenerit ſup̱ oīa q̄ poſſidꝫ cōſti
tuet · i · ſup̱ oīa celeſtis regni gaudia · n̄ vtiq͡z vt ho
rū dominiū teneāt · ſed vt eoꝝ habūdācius ceteris
ſanctis et̃na poſſeſſione fruantur · ¶ Theophilus ·
Vel ſup̱ omnia bona ſua cōſtituet eum · non ſolum
ſup̱ ſuam familiam · ſed vt tam terrena q͛ celeſtia
ei obediant · qualis fuit iheſus naue & helias · alter
ſoli alter nubibꝯ mandans · Et omnes ſancti quaſi
dei amici rebꝯ dei vtūt̃ · Quicūq͡z etiā vitam v̾tuoſe
peragit · & ſeruos ſuos · ideſt irā & cōcupiſcenciam
recte diſpoſuit · exhibēs tēporibꝯ ſingulis menſurā
frumēti · ire quidē vt afficiat̃ in habētes odio deū ·
cōcupiſcēcie vero vt neceſſaria vtat̃ carnis ꝓuiſi=
one · ordinās eam ī deum · Talis inq͛ cōſtituet̃ ſup̱
omnia que poſſidet dominus · dignus omnia ꝑ ſpe=
culatiuū intellectū intueri · ¶ Criſoſtomus · domi
nus autem non ſolum ex honore bonis reſeruato ſ͛
eximiis pene ī malos corrigit auditorem · Vnde
ſequit̃ · Quod ſi dixerit ſeruus ille in corde ſuo · mo=
ram facit dominus meus venire · ¶ Beda · Nota in
ter vicia ſerui mali aſcriptum q͛ tardum dn̄i ſui
reditum putauerit · Non autem inter boni virtu=
tes annumeratum q͛ hunc citum ſperauerit · ſed
q͛ tm̄ fideliter miniſtrauerit · Nil ergo melius eſt
q̄m vt pacienter ſuſtineamus ignorare quod ſciri
non poteſt · ſed tantum laboremus vt idonei inue=
niamur · ¶ Theophilus · Ex eo autem q͛ non cō
ſideratur hora finis multa peccata eueniunt · nam ſi
cogitaremus dominum venire & preſto eſſe termi=
num vite noſtre · minꝰ vtiq͡z peccaremus · Vnde
ſequitur · Et ceperit percutere pueros & āci llas &
edere & bibere & inebriari · ¶ Beda · In hoc ſeruo
cunctorum preſulum malorum narratur damnatio
qui neglecto domini timore non modo ipſi luxurie
vacant · ſed etiam ſubditos iniurijs ſtimulant · q͛=
uis & tipice poſſit intelligi pueros & ancillas per=
cutere · corda infirmorum prauo exemplo viciare ·
Edere autem · bibere & inebriari · facinoribus &
ſeculi illecebris que hominem dementant occupari ·
de eius autem pena ſubditur · Veniet dominus ſer=
ui illius die qua non ſperat ſcilicet iudicij · Et di=
uidet eum · ¶ Baſilius · Non quidem diuidetur ·
corpus vt hoc quidem exponatur tormentis · illud
vero dimittatur · nam fabuloſum eſt hoc · neq͡z
iuſti iudicij cum deliquerit totum · dimidium pa=
ti penam · Nec anima ſecatur tota criminoſam cō=
ſcienciam poſſidens & cum corpore mala cooperans
Sed diuiſio eius eſt perpetua alienatio anime a ſpi
ritu · Nunc enim & ſi non ſit gracia ſpiritꝰ indig
nis · videtur tamen vtcumq͡z adeſſe conuerſionem
eorum expectans ad ſalutem · Tunc vero totali=
ter amputabitur ab anima · Spiritus ergo ſanctus
& brauium eſt iuſtorum & prima condemnatio
peccatorum quoniam eum indigni amittēt · ¶ Be=
da · Vel diuidet eum a fidelium conſortio ſegre
gando · & eis q̄ nunquam ad fidem pertinuerant

ſociando. Vnde ſequitur. Partemqꝫ eius cum infidelibꝫ ponet. quia qui ſuoꝝ & domeſticoꝝ curã non habet. fidẽ negauit. & eſt infideli deterior vt ait apoſtolus. Theophilus. Recte etiam infidelis diſpenſator cum infidelibꝫ partem accipiet quia vera caruit fide. Sequitur textus

Ille autem ſeruus qui cognouit voluntatẽ domini ſui. & non preparauit. & non fecit ſecũdum voluntatem eius. vapulabit multis. Qui autem nõ cognouit & fecit digna plagis. vapulabit paucis. Omni autem cui datum eſt multum. multum queretur ab eo. & cui commendauerunt multũ. plus petent ab eo. Theophilus. Hic nobis dominus maius aliquid & terribilius oſtẽdit. Non. n. ſolũ diſpenſator infidelis. accepta ꝑuabitur gracia vt nihil eum iuuet ad vitandũ ſupplicia. ſed magis fiet ei damnatõis cauſa dignitatis immenſitas. Vnde dicitur. Ille autem ſeruꝰ qui cognouit voluntatem domini ſui. Et non fecit ſecundum voluntatem eius vapulabit multis. Criſoſtomus. Non. n. ſimiliter ĩ omnibꝫ omnia iudicant. ſed maior cognitõ fit maioris pene materia. Vnde ſacerdos eadẽ peccans cum populo. multa grauiora paciet. Cirillus. Homo. n. ꝑſpicax qui turpioribꝫ ſuam volũtatem inclinauit. iexcuſabile peccatum cõmiſit. qſi propt maliciam recedẽs a domini voluntate. ſed hõ ruſticanus ratõnabilius implorabit veniam vindicantis. Vnde ſubditur. Qui autem non cognouit & fecit digna plagis. vapulabit paucis. Theo. Hic obiciunt aliqui. merito punit qui ſciens volũtatem domini non ꝓſequit. Sed cur punit ignorans? qꝛ cum & ipſe ſcire potuiſſet. noluit. ſed pigritans ipſe fuit ignorácie ſue cauſa. Baſilius. Sed dices. ſi hic quidẽ multa ſuſtinet verbera. hic autẽ pauca. qlit dicunt quidam qꝫ non imponit finẽ ſuppliciis. Sed ſciendũ ẽ qꝫ hoc quod hic dicit. nõ numerum penaꝝ. ſed differenciam indicat. poteſt ei aliquis eſſe dignus inextinguibili flamma vel remiſſiori & indeficiente verme vel micius torquente vel forcius. Theophilus. oſtendit autẽ cõſeqnter quãe doctoribꝫ & ſcientibꝫ inteſior pena debeat cum dicit. Omni autem cui multũ datum ẽ. multum queret ab eo. & cui commendauerunt multũ plus petent ab eo. dat quidẽ doctoribꝫ gcia faciendi miracula. ſed cõmendat eis ſermonis & doctrine gcia. ſed in dato quidẽ non dicit aliquid plꝰ petendum. ſed ĩ commendato ſiue depoſito. Nam gracia verbi incremento eget & a doctore requirit aplus Non ei decet eũ torpere ſed augere verbi talentum Beda. Vel alit multum ſepe datur etiã quibuſdam ꝑuatis qbꝫ etiam cognitõ dominice voluntatis & exequendi que cognoſcunt. facultas impeditur. Multum autem commẽdat illi cui cũ ſua ſalute dominici quoqꝫ gregis paſcendi cura cõmittit. maiori ergo gcia donatos ſi deliquerint. maior vindicta ſequet. Mitiſſima autem omniũ pena erit eorum qui ꝑter peccatũ qꝺ originalit traxerũt. nullum in ſup addiderũt. & in ceteris qui addiderũt. tãto qlibet ibi tolerabiliorẽ habebit damnatõnẽ. quãto hic minorẽ habuit iniquitatem. Textus

Ignem veni mittere in terrã. & quid volo. niſi vt accẽdat. Baptiſma autẽ habeo baptizari. & qͦmodo coartor vſqꝫ dũ ꝑficiat? Putatis quia pacẽ veni dãe in terra. Non dico vobis. ſed ſepatõnem Erunt enim ex hoc quinqꝫ in domo vna diuiſi. tres in duos & duo in tres diuidẽt. pat in filium & filiꝰ in patrem ſuũ. mater in filiã. & filia in matrẽ ſuam ſocrus in nurũ ſuã & nurus in ſocrũ ſuã. Ambroſius. Diſpenſatoribus ideſt ſacerdotibus premiſſa videntur eſſe prepoſita. qꝫ ſciant ſibi grauẽ ĩ futurũ penam eſſe ſubeundam. ſi familiam domini gubernare neglexerint. ſed quia exiguus eſt profectus metu ſupplicij ab errore reuocari. ideo dominus ad querendam cupiditatem diuinitatis inflammat dicens. Ignem veni mittere in terram. Non vtiqꝫ illũ conſumptorem bonorum. ſed bone voluntatis autorem qui aurea dominice domus vaſa meliorat. fenum vero conſummit & ſtipulam. Cirillus. Mos eſt autem ſacre ſcripture ignem quandoqꝫ dicere ſacros & diuinos ſermones. Sicut enim qui aurum & argentum purgare nouerunt. per ignẽ conſumunt eorum ſordiciam. ſic ſaluator per euangelica documenta in virtute ſpiritus abſtergit intellectum eorum qui credunt in eum. Hic eſt igitur ignis ſalubris & vtilis. quo habitatores terre frigidi quodammodo & extincti propter peccatũ incaleſcunt ad pietatis vitam. Criſoſtomus. Terrã ei ad preſens vocat non eam quam pedibus terimus. ſed plaſmatam manibus eius ſcilicet hominem. cui dominus ignem ingerit ad conſumptõnem peccatorum. & innouationem animarum. Titus. Eſt autem intelligendum eum de celo veniſſe. Non enim ſi de terra veniſſet in terram diceret Ignem veni mittere in terram. Cirillus. Huiꝰ autem ignis dominus accelerabat incendium. Vnde ſequitur. Et quid volo. niſi vt accẽdatur? Credebant enim iam quidam ex iſrahel quorum exordium fuerant venerandi diſcipuli. Sed ignis ſemel in iudea accenſus totum orbem occupare debebat. conſummata tamen paſſionis eius diſpenſatione. Vnde ſequitur. Baptiſma autem habeo baptizari. Nam ante venerabilem crucem & eius reſurrectionem a mortuis in ſola iudea fiebat mencio predicationis & miraculorum ipſius. poſtqꝫ autem principem vite inſanientes occiderunt. tunc apoſtolus precepit dicens. Euntes docete omnes gentes. Gregorius. ſuper ezechielem. Vel aliter ignis in terram mittitur. cum per ardorem ſancti ſpiritus afflata. terrena mẽs a carnalibꝫ ſuis deſiderijs crema. ſuccẽſa autẽ ſpiritali amore malũ qꝺ fecit plãgit. Et ſic t͛ra ardet qñdo accuſante ſe cõſciẽcia cor pectoris ĩ dolore penitẽcie cremat. Beda. Addit at batiſma habeo baptizari ideſt ſanguinis proprij tinctiõe ꝑꝰ habeo ꝑfundi. & ſic corda credẽciũ igne

inflammari. ¶ Ambroſius. Tanta autē eſt dñi
dignatō. vt infundēde nobis deuocionis. & cōſumā
de perfectionis ī nobis. & maturāde ꝓ nobis paſſio
nis ſtudium ſibi ineſſe teſtet̃. Vnde ſequitur. Et
quomodo coartor vſqꝫ dum pficiat̃. Quidā codices
habēt & coangor. i. cōtriſtor. Cum enim ī ſe nihil
habet quod doleret. noſtris tamen angebat̃ erūnis
& tempore mortis meſticiam pretendebat. quā non
ex metu mortis ſue ſed ex mora noſtre redēptōnis
aſſumpſerat. Qui enim vſqꝫ ad pfectionem angit̃
de pfectione ſecurus eſt. quia cum cōditō corporal̃
affectus non formido mortis offendit. Nam qui cor
pus ſuſcepit omnia debuit ſubiē. que corporis ſunt.
vt eſuriret. ſitiret. angeret̃. & cōtriſtaret̃. Diuini
tas autem p hos affectus neſcit cōmutari. Simul
etiam oſtendit ꝙ in certamine paſſionis mors cor
poris abſolutō anxietudinis non coaceruatiua ſit
doloris. ¶ Beda. Quomō autē poſt baptiſma ſue
paſſionis poſt ignis ſpiritalis aduentū terra ſit ar
ſura. declarat. ſubdēs. Putatis quia pacem veni da
re in terrā. non dico vobis. ſed ſeperatōnem. ¶ Ci
rillus. Quid dicis domine! Non veniſti pacem datu
rus qui factus es nobis pax. pacificans p crucem
celeſtia & terreſtria: qui dixiſti. Pacem meam do
vobis. ſed manifeſtum eſt ꝙ vtilis quidē eſt pax
quādoqꝫ autem damnoſa. & ſeprās ab amore diui
no. per quam. ſ. cōſentit̃ hijs qui a deo diffidēt. &
ob hoc federa terrena docuit vitare fideles. Vnde ſe
quit̃. Erunt enim quinqꝫ ex hoc in domo vna diui
ſi. tres in duos & duo in tres diuidēt̃. pater in fili
um ¶ Ambroſius. Cum ſex pſonarum videatur
facta ſubiectio patris & filij. matris & filie. ſocrus
& nurus. quinqꝫ tñ ſūt. quia eadē mater que ſocrus
accipi poteſt. que enim eſt mater filij. ſocrus eius
vxoris eſt. ¶ Chriſoſtomus. Per hoc autē futuꝝ
euentū protulit. Contingebat enim in eadē domo
aliquem eſſe fidelem. cui⁹ pater vellet eum ad infi
delitatē ꝑtrahere. ſed intantū ꝑualuit v̄tus doctri
ne criſti. vt filij patres dimitterēt. matreſqꝫ filie.
& liberos parentes. Libuit enim fideles chriſti nō
ſolū cōtemnere ꝓpꝛa. ſed & cūcta ſimul pati. dūmō
cultu fidei nō careant. Si autē purus hō eſſet. vnde
ſuppeteret ei hoc poſſe meditari. ꝙ a patribus plus
amaretur ꝙ̄ filij. & a filijs pluſꝙ̄ patres. & a viris
pluſꝙ̄ cōiuges. & hoc non in vna domo aut centū
ſed vbiqꝫ terraꝝ! & non ſolum hoc pdixit. ſed etiā
opere cōſūauit. ¶ Ambroſius. Miſtica aūt interptatō
ne dom⁹ vna. hō vnus eſt. duos aūt legim⁹ frequē
ter. animā & corpus. ꝙ ſi duobꝫ cōuenerit. efficit
vtraqꝫ vnū. aliud eſt qđ ſeruit. aliud cui ſubicitur.
Tres aūt anime affectiōes ſūt. vna ratōnabilis. alia
cōcupiſcibilis. Tercia irrpetibilis. Duo ḡ in tres &
tres ī duo diuidūtur. Etenim p aduentū chriſti hō
qui erat irratōnabilis. ratōnabilis factus eſt. Era
mus carnales terreni. miſit deus ſpiritum ſuū ī cor
da noſtra. facti ſum⁹ filij ſpirituales. poſſum⁹ etiā
dicere ꝙ hac domo ſūt alij quinqꝫ. i. odor. tactus.

guſtus. viſus. & audit⁹. Si ergo ſecūdū ea q̄ au
dim⁹ aut legim⁹ ſenſu viſus atqꝫ auditus excluda
m⁹ ſupfluas voluptates corporis. que guſtu tactu
qꝫ & odore percipiūt̃. duo in tres diuidim⁹. eo ꝙ
mentis habitus vicioꝝ non capiat̃ illecebris. aut
ſi quinqꝫ ſenſus acceperim⁹ corporales. vicia iā cor
poris & peccata ſe ſeparāt. Poſſūt etiā caro videri
atqꝫ anima ab odore tactu guſtuqꝫ luxurie ſepata
fortior enim rationis ſexus velut viriles fert̃ affe
ctus. hec molliorē ſtudet tenere ratōnem. Ex hijs
itaqꝫ diuerſarum cupiditatū mot⁹ inoleuit. Sed
vbi in ſe anima redit degenēs abiurat heredes. Ca
ro quippe cupiditatibus ſuis quas ſibi ipſa genera
uit tanꝙ̄ ſentibꝫ mundi voluit eſſe cōfixam. Sed
velut corporis quedam atqꝫ anime nurus volup
tas motui praue cupiditatis innubit. Ergo ꝙ̄diu
manſit in vna domo conſpirātibꝫ vicijs indiuidua
conſenſio nulla videbat̃ eſſe diuiſio. vbi vero criſt⁹
ignē quo delicta cordis exureret. vel gladium quo
ſecreta penetrāt̃. miſit in terras. tunc caro atqꝫ aīa
regeneracōnis innouata miſterijs copula poſteri
tatis eliminat. vt diuidāt̃ parentes in filios. dum
intemperās motus intemperāciam abdicat. & ani
ma declinat ī cōſorciū culpe. filij quoqꝫ in parentes
diuidunt̃. dum renouati homines vicia vetuſta de
clinant. voluptaſqꝫ adoleſcentior ſerioſe domus re
fugit diſciplinam. ¶ Beda. Vel alit̃. Per tres
ſignificatur qui fidē trinitatis habēt. Per duo infi
deles. qui a fidei vnitate diſſentiūt. Pater autem
diabolus eſt cui⁹ filij imitando eramus. ſed poſtꝙ̄
venit ignis ille celeſtis. nos ab inuicem ſeparauit
et oſtendit alterum patrem qui eſt in celis. Mat̃
ſinagoga. filia eſt eccleſia p̄mitiua. que & eam de
qua genus ducit ſinagogā fidei perſecutricē ſuſti
nuit. & ipſa eidē ſinagoge fidei veritate contradix
it. ſocrus ſinagoga. nurus eccleſia de gētibꝫ. quia
ſponſus eccleſie chriſtus. filius eſt ſinagoge ſecū
dum carnem. Sinagoga ergo in nurum & in filiā
eſt diuiſa. que credētes de vtroqꝫ populo perſequi
tur. ſed & ille in ſocrum & in matrem ſūt diuiſe q̄
volunt carnalem circumciſionem ſuſcipe. Textus
¶ Cum videritis nubem orientem ab occaſu. ſta
tim dicitis. nimbꝫ venit & ita fit. Et cum auſtruꝫ
flantem. dicitis. quia eſtus erit. & ita fit. Hipo
crite. faciem celi & terre noſtis probare. hoc autē
tempus quomodo non probatis! Quid autem & a
vobis non iudicatis quod iuſtum eſt. ¶ Theophi
lus. Cum de predicatōne diſceptaſſet. & eam nomi
naſſet gladium. poterāt audientes turbari neſcien
tes quid diceret. Et ideo dominus ſubdit. ꝙ ſicut
aereas diſpoſitōnes per quedam ſigna cognoſcunt
ſic deberent eius aduentum cognoſcere. Et hoc eſt
quod dicit. Cum videritis nubem orientem ab oc
caſu. ſtatim dicitis. nimbus venit. & ita fit.
& cum auſtrum flantem. dicitis. quia eſtus erit
& ita fit. Quaſi diceret. verba mea & opera mea
me īdicāt contrariū vobis. Poteſtis igit̃ cōiectare

quia non veni pacem dare sed himbrē & turbinē Ego ei sū nubes & venio ab occasu . i . ab humana natura p̄dē multa induta peccatoꝝ caligine . Veni etiam ponē ignem . i . estum incitare . Sum enim auster vetus calidus & oppositus boreali frigiditate . ¶ Beda . Vel qui ex elementoꝝ immutatōne statum auraꝝ quia voluerunt . facilime prenoscere potuerūt . Possent etiam si vellent . tempus aduēt⁹ domini ex dictis intelligere ꝓphetaꝝ . ¶ Cirillus . Prophete enim multifarie p̄nunciauerunt christi misteriū . Dicebat ergo si prudētes essent ad futura ꝓspectum intendere . nec ignorare futuras tēpestates post vitā p̄sentem valerent . erit enim ventus & pluuia . & suppliciū futuꝝ perignē . & hoc significatur . cum dicit̄ . Nimbo venit . decebat etiā salutis tempus non ignorare . s . aduentum saluatoris . p quē pfecta pietas intrauit mundū . Et hoc significatur cū dicitur . dicitis quia estus erit . Unde in eoꝝ reprehensionem subdit̄ . Ypocrite . faciem celi & terre nostis ꝓbare . hoc autem tempus quomō non ꝓbatis ? ¶ Basilius . Est autem notandum ꝙ necessarie sūt humane vite sideꝝ coiecture . dummō quis ultra mensurā non ꝑquirat eoꝝ indicia . Est . n . nōnulla de pluuijs futuris pcipe . plura quoqꝫ de estibꝫ & impetu ventoꝝ vel particularibꝫ vel vniuersalibus . vel violentis vel lenibus . Quanta vero cōmoditas ex eorū coniectura vite prestet̄ . quis nescit . Interest enim naute ꝓnosticari ꝓcellaꝝ picula . Viatori mutatōēs aeris . colono fructuū copiā ¶ Beda . Sed ne aliqui de turba se ꝓphetice lectionis ignaros tempoꝝ cursus ꝓbaē non posse causarentur . vigilant̄ adiungit . Quid autē & vobis ipsis non iudicatis quod iustum est . Ostendēs eos & si litteras nesciant . naturali tamē ingenio posse dinoscere eum . qui opera fecit que nullus alius fecisset sup hominē & deū eē . Unde post hui⁹ seculi iniusticias . iustū creatoris iudiciū eē ventuꝝ . ¶ Orige . Nisi autē eēt nobis natura insitū id qd̄ iustū ē iudicaē . nūqꝫ saluator hoc diceret . Seqt̄ textus

¶ Cum autem vadis cum aduersario tuo ad p̄ncipem . in via da opam liberari ab illo . ne forte trahat te apud iudicem . & iudex tradet te exactori . & exactor mittat te i carcerē . Dico tibi . non exies inde donec etiam nouissimum minutum reddas . ¶ Theophilus . Postq̄ ostendit domin⁹ laudabilem discordiā ex hinc docet laudabilē pacē cū dicit Cum autem va . cū ad . tuo ad p̄n . i via da ope . li . ab illo . Quasi . d . cū trahit te aduersarius ad iudicium da opā . i . omnibꝫ modis excogites vt absoluaris ab illo . Vel da opā . i . & si nihil habeas . mutuū accipe . vt absoluaris ab illo . ne te corā iudice conueniat . Unde sequit̄ . ne forte trahat te apud iudicem & iudex tradet te exactori & exactor mittat te in carcerē . ¶ Cirillus . In quo angustias pacieris donec etiā nouissimū assem exigent . Et hoc est quod subdit . Dico tibi . nō exibis inde donec etiā nouissimū minutū reddas . ¶ Crisostom⁹ . Videt̄ mihi de p̄sentibꝫ iudicibꝫ dicē . & de itinē ad p̄sens iudiciū & de carcē hui⁹ mūdi . Per hec ei que apparent & in ꝓmtu sūt irratōnabiles homines se corrigē cōsueuerūt . freqn̄t enim nō solū ex futuris bonis vel malis commonet . sed etiā ex p̄sentibꝫ ꝓpt̄ grossiores auditores . ¶ Ambrosius . Vel aduersarius noster diabolus est q̄ serit illecebras delictoꝝ vt habeat in supplicio participes . quos habuit i errore cōsortes Aduersarius etiā nobis ē omnis vicioꝝ vsus . Deniqꝫ aduersaria est nobis mala cōsciēcia . que nos & hic afficit & in futuꝝ accusabit . & pdet . Demus igit̄ opā vt dum in hoc sum⁹ vite curriculo cōstituti . tāq̄ a malo aduersario ita ab impꝛobo liberemur actu . ne dum imus cum aduersario ad magistratū in via nostrū cōdēnet errorē . Quis autem est magistratus nisi penes quē omnis potestas est? Hic aūt magistratus tradit reum iudici . ei . s . cui vivoꝝ & mortuorum tribuit potestatem . s . ihesu christo . p quē occulta redāguūt̄ & impbi operis pena mandat̄ . Ipse exactori tradit & in carcerem mittit . dicit ei tollite & mittite illū i tenebras exteriores . & exactores suos mōstrat eē angelos de qbꝫ dicit . Exibunt angeli & sepabunt malos de medio iustoꝝ . & mittēt eos in caminū ignis . Sed subdit̄ Dico tibi nō exies donec etiā nouissimū minutū reddas . Sicut ei qui pecuniam soluūt non p̄us euacuant fenoris nomen . q̄tocius sortis vsqꝫ ad minimū quocūqꝫ solutōnis genere quantitas vniuersa soluat̄ . Sic compēsatōne caritatis actuūqꝫ reliquorum vel satisfactione quacūqꝫ pcti i pena dissoluit̄ ¶ Origenes . Vel alit̄ . Quatuor psonas hic ponit aduersarij . p̄ncipis . exactoris . & iudicis . Apud matheum vero psona p̄t̄missa est p̄ncipis . & p exactore minister incertus . Discrepant etiam ꝙ ille quadrātem iste minutum posuit . vterqꝫ autē dixit nouissimum . Cunctis autem hominibꝫ duos angelos adesse legim⁹ . malum qui aduersa exhortatur bonum qui optima psuadet . ille autem aduersarius noster quocienscumqꝫ peccamus . exultat . sciens quoniam habet potestatem apud principem seculi huius qui se miserat exultandi & gloriandi . Cū articulo autem in greco eum posuit . vt explurib⁹ vnum mōstraret . quia vnusquisqꝫ sub sue gentis est principe . Da ergo operam vt libereris ab aduersario tuo . siue a principe ad quem te aduersarius trahit . habendo sapienciam . iustitiam . fortitudinem & temperanciam . Si autem dederis operam esto in eo qui dicit . Ego sum via . alioquin trahet te aduersarius ad iudicem . Dicit autem trahit . vt ostendat nolentes ad condemnationem compelli . Iudicē autem alium nescio nisi dominū nostrum ihesum christum qui tradit exactori . Singuli exactoēs ꝓprios habem⁹ . dominat̄ exactoēs si debuerim⁹ aliqd̄ . Si oibꝫ vniuersa reddidero . nemo exactor ē & itrepida mēte r̄ndeo . nihil . tibi debeo . Qꝫ si debitor fuero . mittet me exactor i carcerē

nec pacieť exire niſi debitū oīm ꝑſoluero. Nō em̄
habet exactor poteſtatem vt mihi ſaltem q̄drātem
concedat. Qui donauit debitori quingentos denari-
os. & alij q̄nq̄ginta. dn̄s erat. Iſte qui exactor eſt
dn̄s non eſt. ſed a dn̄o ad exigenda debita ꝑpoſit⁹
Nouiſſimū aū minutū dicit gcile & tenue. peccata
.n. noſtra aut pinguia ſūt aū tenuia. Beatus igiť
eſt qui non peccat. Secūdo aut ſi tenue peccatū ha
beat inť ipſa quoq; tenuia diuerſitas eſt. alioq̄n nō
diceret. donec nouiſſimū redderet minutū. Si ei
paꝝ debet. non egredietur niſi ſoluat minimū qua
drantē Qui auť magno debito fuit obnoxius. infini
ta ei ad reddēdum ſecula numerabūtur. Beda.
Vel aliter. aduerſarius noſter in via eſt. ſermo
dei contrari⁹ noſtris carnalibꝫ deſiderijs ī p̄nti vi
ta. a q̄ liberať. q̄ p̄ceptis ei⁹ ſubdiť. Alioq̄n trade
tur iudici. q̄ ſermone dn̄i cōtēpto pctor reus tene-
biť in examiē iudicis. Quē iudex exactori tradet id
eſt maligno ſpiritui ad vltōnē q̄ mittiť ī carcerē.
ideſt ī infernū. Vbi q̄ ſemꝑ ſoluē penas paciēdo
ſed nūq̄ꝫ ꝑſoluēdo. veniā cōſeq̄ nō poterit. nūq̄ꝫ ex
inde exibit. ſed cū terribiliſſimo ſerpēte diabolo ꝑ-
petuas penas luet.

Capitulum xiij.

Aderāt q̄dā ipſo in tēpore nūciātes
illi de galileis. Quoꝝ ſanguinem
pilatus miſcuit cū ſacrificijs eoꝝ.
Et reſpōdēs dixit illis. Putatis
q̄ hij galilei p̄ omnibꝫ galileis
pctores fuerūt. q̄ talia paſſi ſūt.
nō dico vobis. Sed niſi penitēciā habueritis omēs
ſimul ꝑibitis. Sicut illi decē & octo ſuꝑ q̄s ceci
dit turris ī Siloa. & occidit eos. putatis q̄ & ipſi
debitores fuerūt p̄ť omnes homines habitātes in
hieruſalē. Non dico vobis. ſed ſi non penitēciā ege-
ritis. omnes ſimiliť ꝑibitis. Gloſa. Quia de peis
peccāciū fecerat mētōnē. oportune nūciať q̄rūdā
peccāciū pena. ex cui⁹ exemplo etiā alijs peccato-
ribꝫ penā cōminať. Vnde diciť. Aderāt quidam
ipſo ī tēpore nunciātes illi de galileis. q̄ꝝ ſangui
nem miſcuit pilatus cū ſacrificijs eoꝝ. Cirillus.
Erāt .n. ſeq̄ces dogmatū iude galilei. Cui⁹ mētō-
nem lucas in actibꝫ apoſtolorum fecit. qui dicebat
non oportet quenq̄ꝫ vocari dominum. Vnde q̄ꝫplu
res eoꝝ q̄. Ceſarē nō fatebāť dn̄m. a pilato puīti
ſūt. Dicebāt etiā non oportere alias a ſtatutis vic
timis in lege moyſi offerre deo. Vnde ꝓhibebāt
ſtatutas a populo victimas ꝓ ſalute imꝑatoris &
populi romani offerre. pilatus ḡ indignatus in ga
lileos iuſſit inť ipſas victimas q̄s ritu legis ſe of-
ferre putabāt. occidi. Ita q̄ ſanguis offerēciū ob
latis victimis miſcereť. Credēt aū vulgo iuſtiſſi
me p̄dictos talia paſſos eē q̄ſi ſcādala ſeminātes ī
populo. incitātes p̄ncipes ī odium ſubditoꝝ. narra
uerūt hec ſaluatori. volentes ꝑcipe q̄d ei ſuꝑ hoc
videreť. Ipſe aū pctores hos eē poit. Non tn̄ hic
aſſerit talia paſſos eſſe. tāq̄ꝫ peiores non paciētibꝫ.

Vn̄ ſeq̄ť. Et r̄ndēs dixit illis. putatis q̄ hij gali
lei p̄ oībꝫ galileis pctores fuerūt. q̄ talia paſſi ſūt.
non dico vobis. Criſoſtom⁹. punit .n. de⁹ q̄ſdā
pctoꝝ amputans eoꝝ neq̄ciā. & penā illi ſtatuēs
leuiorē & plene ſemouens eos ab alijs & viuētes ī
malicia corrigēs ꝑ hoꝝ damnatōnē. Rurſus alios
hic nō puīt vt ſi ſibi cauerint penitētes. p̄ſentem
penā effugiēt & futurū ſuppliciū. Si vero ꝑſeuera-
uerint. maius paciāť tormentū. Titus. Mani-
feſtat & hic q̄ q̄cūq̄ꝫ ex iudicijs accidūt in reorū
ſuppliciū. non ſolū iudicāciū poteſtate ſed etiā nu-
tu dei cōtingūt. Vnde ſiue iuſta cōſciencia puniat
iudex. ſiue aliud intēdēs cōdēnet. cōmēdādū eſt ne
gociū diuine cenſure. Cirillus. Remouēs ergo
populares ab inteſtinis inſidijs occaſione religiois
cōcitatis. ſubiungit. Sed niſi peitēciā habueritis.
& niſi ceſſaueritis cōſpirare cōtra p̄ncipes. q̄d nutu
diuino non agitis. omnes ſimul vel ſimiliť ꝑibitis.
& veſter ſanguis veſtris victimis commngetur.
Criſoſtomus. In hoc auť oſtēdit q̄ illos puīſit
talia pati. vt viuētes alienis ꝑiculis territi fierēt
regni heredes. Quid igiť dices vt melior ego fiam
ille puīť. non ideo. ſed puīť q̄dē ꝓpť ꝓp̄a crimina.
Fit vero ex hoc vidētibꝫ ſalutis materia. Beda.
Sed quia penitenciam non habuerūt. xl. domice
paſſionis anno venientes romani. quos deſignabat
pilat⁹ ad eoꝝ gētes ꝑtinēs. & īcipiētes a galilea
vnde dominica p̄dicatō cepat. radicitus impiā gētē
deleuerunt. & nō ſolū atria templi quo ſacrificia de
ferri cōſueuerāt. ſed interiora dom⁹ humano ſangui
ne fedarūt. Criſoſtomus. Iteꝝ auť alij decem &
octo obruti fuerāt a q̄dā turre. de quibꝫ eadē ſubdit
dicens. Sicut illi. xviij. ſuꝑ quos cecidit turris in
Siloa & occidit eos. putatis q̄ & ipſi debitores
fuerunt. p̄ter omnes homines habitantes in hieru
ſalem: non dico vobis. Non .n. hic omēs puniť dās
alijs inducias penitēdi. Nec tn̄ cūctos future puī
tōni reſeruat ne plures ꝓuidēciam abnegarent.
Titus. Vna autem turris comꝑatur toti ciuita
ti vt pars totum ꝑterreat. Vnde ſubditur. Sed ſi
nō penitenciam egeritis. omnes ſimiliter ꝑibitis
quaſi .d. tota ciuitas paulopoſt occuꝑabitur ſi ꝑ
ſeuerauerint īdigene in infidelitate. Ambroſius
Miſtice auť in illis quoꝝ ſanguinē pilat⁹ miſcuit
cum ſacrificijs eorum figura quedam videtur. eos
tangens. qui coactu diabolico non pure offerunt ſa
crificium. quorum oracio eſt in peccatum ſicut de
iuda ſcriptum eſt qui ꝓditōnem ſanguinis dn̄ici in
ter ſacficia poſit⁹ cogitabat. Beda. Pilat⁹ .n. q̄
inť ꝑtať os malleatoris diabolū ſignificat. ſemꝑ ce-
dere patū. ſanguis pctm ſacrificia bonas actioēs ex
p̄mūt. pilat⁹ ḡ ſanguinē galileoꝝ cū ſacficijs eoꝝ
miſcet q̄n diabol⁹ eleēſinā & cetera bona fidliū uľ
carnis dlectatōe uel hūane laudis ābitōne uel q̄libet
alia peſte ꝯmaculat. illi etiā hieroſolimite a ruina ť
ris opp̄ſſi ſignificāt iudeos q̄ peitere noluerūt cū mēi
bꝫ ſuis eē ꝑituros ne fruſtra. xviij. q̄ numer⁹ apud

grecos · xiȷ · Hoc ē eiſdē litteris qbꝫ nomē iheſu īci
pit · expͥmit̃ · Significat aūt iudeos hinc maxīe
perituros ꝙ nomē ſaluatoris recipe noluerūt · illa
turris ſignificat illū q̄ eſt turris fortitudinis que
merito in ſiloa · q̄ int̃pretat̃ miſſus · Significat eī
eum qui miſſus a patre venit in mūdū qui omnes
ſup q̄s cecidit conteret. Sequit̃ textus

¶ Dicebat autē hāc ſimilitudinē · Arborē fici ha
bebat q̄dā plātatā ī vinea ſua · & venit querēs fruc
tum ī ea · & non īvenit · dixit at̃ ad cultorē vinee ·
Ecce anni tres ſūt ex q̄ veī q̄rēs fructū ī ficulnea
hac & nō inveīo · Succide ergo illā · vt q̄d etiā t̃rā
occupat! At ille reſpōdēs dixit · Dn̄e dimitte illā &
hoc anno vſqꝫ dū fodiā circa illā & mittā ſtercora ·
Et ſiq̄dē fecerit fructū · ſin at̃ ī futurꝝ succides illā ·

¶ Titus · Jactabāt ſe iudei ex eo ꝙ · xviiȷ · pierāt
ipſi vero oīs remāſerūt illeſi · Vnde ꝓpoīt eis fici
parabolā · Dicit · n · Dicebat aūt hāc ſimilitudinē
arborem fici habebat q̄dam plātatam in vinea ſua

¶ Ambroſius · Vinea dn̄i ſabaoth erat · quam de-
dit in rapinā gēciū · Apta autem ſinagoge arboris
iſtius compatō ē · qꝛ ſic iſta arbor redūdat folijs
fluētibꝫ · ſpē poſſeſſoribꝫ ſuis caſſa ſperatorꝝ ꝓuen-
tuū exſpectatōne deſtituit · Jta etiam in ſinagoga
dū doctores ei⁹ operibꝫ infecūdi · verbis tn̄ velut
folijs redūdātibꝫ gloriat̃ · inanis vmbra legis exu-
berat · Hec etiā ſola arbor ab inicio germinat poma
ꝓ floribꝫ & poma decidūt · vt poma ſuccedāt manēt
tn̄ aliq̄ p̄orꝝ prata nec decidūt · Etenim p̄mū ſina-
goge popul⁹ velut inutilis decidit fructus vt de
pinguedine religionis ātique nou⁹ eccleſie popul⁹
emergeret · Primi tn̄ ex iſrahel groſſi mat̃eſcētis
exēplo pulcherrimorꝝ ḡcia fructuū ceteris p̄ſtite-
rīt q̄bꝫ dicit̃ · Sedebitis ſup · xiȷ · thronos · Nonulli
tn̄ ficū iſtā nō ſinagoge ſed malitie & impbitatis
figurā putāt hīj tn̄ in nullo diſtant niſi ꝙ ꝑ ſpecie
genus eligūt ·

¶ Beda · Jpſe at̃ dominus ſinago-
gam ꝑ moyſen īſtituit · in carne natus apparuit ·
& crebrius in ſinagoga docēs fructū fidei queſiuit
ſed in phariſeorꝝ mēte non inuenit · Vnde ſequit̃ ·
Et venit fructum querens in illa · & non inuenit ·

¶ Ambroſius · Querebat autē dn̄s non qꝛ fructum
ficulnee deeſſe neſciret · ſed vt oſtenderet ī figura · qꝛ
fructū ſinagoga iā habere deberet · Deniqꝫ ex ſeq̄n
tibꝫ docet non ſe āte tempus veniſſe · qui ꝑ triēniū
venit · Sic · n · habes · Dixit autē ad cultorē vinee ·
Ecce anni tres ſūt ex quo venio querēs fructum ī
ficulnea hac & non inuenio · Venit ad abraham · ve
nit ad moyſen · venit ad Mariam · hoc eſt venit in
ſignaculo · venit in lege · venit in corpore · aduētum
ei⁹ ex bn̄ficijs recogſci⁹ alibi purificatō alibi ſan-
ctificacō · alibi iuſtificacō ē · circūciſio purificauit ·
Lex ſanctificauit grā iuſtificauit · ḡ ꝑpl⁹ iudeorꝝ
neqꝫ purificari potuit · qꝛ cicūciſionē corpis n̄ aīmi
habuit · Neqꝫ ſanctificari qꝛ v̄tutē legis igrās · cāna
lia magis ꝙ̄ ſpiritualia ſeq̄bat̃ · Neqꝫ iuſtificari qꝛ
delictorꝝ ſuorꝝ peītēciā nō gerens ḡciam neſciebat

Merito ḡ nullus fructus ī ſinagoga inuent⁹ eſt · &
ideo iubet̃ excidi · Sequit̃ eī · Succidite ḡ illā vt
q̄d etiā terrā occupat! Bonus at̃ cultor & fortaſſis
ille in quo eccleſie fundamentū ē p̄ſagiēs alterū ad
gentes · ſe autem ad eos qui ex circumciſione ſūt ·
eſſe mittendum · religioſe ne excidat̃ interuenit ·
fret⁹ vocatōne ſua · etiā populum iudeorꝝ per eccle
ſiam poſſe ſaluari · Vnde ſequit̃ · At ille reſpondēs
dixit illi · Dn̄e dimitte illam & hoc anno · Cito duri
ciam · ſupbiamqꝫ iudeorꝝ cauſas eſſe ſterilitatis ag
nouit · Jtaqꝫ venit excolere · qui nouit vicia rep̄hē
dere Vnde ſubdit · Vſqꝫ dum fodiam circa illam ·
Pollicet̃ dura cordis eorum apoſtolicis ligonibꝫ
eſſe fodienda · ne radicē ſapiencie · terrarum aceru⁹
obruat & abſcondat · Subdit autē · Et mittaꝫ ſter
cora · ideſt humilitatis affectum ꝑ quem in euāge
lium chriſti etiam iudeus fore exiſtimat̃ fructuo
ſus · Vnde ſubdit · Et ſiquidē fecerit fructum · bene
· ſ · erit · Sin autē in futurum ſuccides illam ·

¶ Be
da · Quod quidē per romanos factū eſt a quibꝫ gēs
iudea ſucciſa & a t̃ra promiſſionis expulſa eſt ·

¶ Auguſtinus · de ver · domini · Vel alit̃ totum
arbor ficulnea genus humanum eſt · Primus eī
hō qui peccauit folijs ficulnee pudēda velauit &
hoc eſt membra vnde nati ſumus ·

¶ Theophi ·
Sed & quiſqꝫ noſtrum ficus eſt ī vinea dei · hoc ē
in eccleſia · vel in hoc mundo plantata ·

¶ Gregori
us · Jn home · Tercio autē dominus ad ficulneā
venit · quia naturā generis humāi · ante legem · ſub
lege · ſub · gracia · Expectando · admonendo · viſitā-
do · requiſiuit Sed tn̄ intribꝫ annis fructum ſe nō
inueniſſe conqueritur · quia quorundam prauorum
mentes nec īſpirata lex naturalis corrigit · nec pre
cepta erudiunt · nec incarnatōnis eius miracula cō
uertūt ·

¶ Theophil⁹ · Tercio autē natura noſtra
fructum petita non tribuit · ſemel quidē cū ī para
diſo p̄uaricati ſumus preceptū · Secundo cum in
lege vitulum conflauerunt · Tercio cum ſaluatorē
renuerunt · Sed in triennium intelligendum eſt ꝑ
tribus etatibus · puerili · virili · & ſenili

¶ Grego
rius · Jn homelia · Sed cum magno timore audien
dum eſt quod dicitur · Succide eam vt quid terrā
occupat · Vnuſquiſqꝫ enim iuxta modum ſuum
inꝗ̄tū locū vite p̄ntis tenet · ſi fructū bone opatōis
n̄ exhibet · velut īfructuoſa ābor terrā occupat · qꝛ
ī eo loco ī q̄ ipē ē · & alijs operādi occaſioneꝫ negat

¶ Baſili · ꝓprium enim ē diuine propiciatōis non
ſilenter penas īfligere · ſed p̄mittere minas reuocā
do ad penitēciā · ſic ninuitis fecit · & nūc cultori di
cit · ſuccide eā · ꝓuocās q̄dē ipm ad curā ei⁹ · ſuſci
tās vero ſterilē aīam ad ꝓducēdos debitos fruct⁹

¶ Grego · Naziāzen⁹ · Jgit̃ nec nos feriam⁹ ſubi-
to · ſed ꝑualeam⁹ miſericordia · ne ſecem⁹ ficū potē
tē ad huc fructū facere quā forſitā curabit periti
cuſtodis ſtudium · Vnde & hic ſubditur · Et ille
reſpondens dixit illi · dimitte illam hoc anno vſqꝫ
dum fodiam circa illam

¶ Gregorius · Jn Home ·

Per cultorē vinee ꝑpoſitoꝝ ordo exprimitur· qui
preſunt eccleſie · dominice vinee curam gerunt ·
¶ Theo. Vel paterfamilias deus pater eſt· Cul-
tor vero chriſtus qui ficum amputari vt ſterilem
non ꝑmittit· quaſi ad patrem diceret· Si ꝑ legē
& ꝓphetas fructum penitentie non dederunt· meis
eos irrigabo paſſionibꝫ & doctrinis. & forſitan da-
bunt obedientie fructū· ¶ Aug⁹. de verbis dñi.
Vel colonus qui intercedit eſt omnis ſanctus· q̄
intra eccleſiam orat ꝓ eis qui ſunt extra eccleſiam
dicens Domine dimitte illam· hoc anno· i· tēpore
iſto ſub gratia vſqꝫ dum fodiam circa illam · Cir-
cūfodere eſt humilitatem & patientiā docere· Foſ-
ſa enī eſt humilis terra· Stercus aūt in bono in-
tellige· ſordes ſunt ſed fructū dant· ſordes cultoris
dolor eſt pctoris· Qui aūt agūt penitētiā. ī ſordibꝫ
agant. & veracit̄ agant. ¶ Grego. in home· Vel
pcta carnis ſtercora vocantur · Ex ſtercore igr̄ ad
fructū reuiuiſcit arbor· qꝛ de ꝯſideratōne peccati ad
bona ſe opera reſuſcitat animus· Sed ſunt pleriqꝫ
qui increpatōnes audiūt· & tamen ad penitentiam
redire cōtemnunt. Propter qđ ſubdit̄ · Et ſiquidē
fecerit fructū· ¶ Aug⁹· de ver· dñi· Bene ſcilicet
erit· Sin aūt in futuꝝ ſuccides eā. qñ· ſ· in iudicō
venies iudicare viuos & mortuos. Interim modo
parcit̄ · ¶ Grego· in home· Qui aūt nunc nō vult
ad fecūditatem pingueſcere· ꝑ increpatōnem· illic
cadit · vñ iam reſurgere ꝑ pñiam nō valet. textus
¶ Erat aūt docens in ſinagoga eoꝝ ſabbatis · Et
ecce mľier que habebat ſpiritū īfirmitatis annis.
xviij. & erat inclinata. nec omnino poterat ſurſū
reſpicere· Quam cum vidiſſet iheſus· vocauit ad ſe
& ait illi· Mulier dimiſſa es ab infirmitate tua· Et
impoſuit illi manus . & cōfeſtim erecta eſt & glo-
rificabat eum · Reſpondens autē archiſinagog⁹
indignans quia ſabbato curaſſet hominē iheſus
dicebat turbe· Sex dies ſunt in quibus oportet
operari. in hijs ergo venite & curamini & · nō in die
ſabbati · Reſpondit aūt ad illum dominus & dixit
hipocrita vnuſquiſqꝫ veſtrum in ſabbato non ſol-
uit bouem ſuum aut aſinum a ꝑſepio· & ducit ad
aquare? Hanc aūt filiam abrahe · quam alligauit
ſathanas ecce decem & octo annis non oportebat
ſolui a vinculo iſto die ſabbati? Et cum hec diceret
erubeſcebant omnes aduerſarij ei⁹ & omīs popul⁹
gaudebat in vniuerſis que glorioſe fiebant ab eo
¶ Ambroſius· Cito quod de ſinagoga dixerat īdi
cauit· ad ipſam vtiqꝫ arborem veniſſe ſe mōſtrat·
qui ī eadem predicabat· Vnde dicitur. Erat autē
docens in ſinagoga eorum ſabbatis. ¶ Chriſoſto.
Docet quidē non ſeorſū· ſed in ſinagogis ſecure in
nullo dubitans· nec aliquid cōtra legem moijſi ſta-
tuens· Sabbato aut̄· quia tūc iudei legi vacabant
¶ Cirillus Ad expugnatōnem autē corruptōnis
& mortis & inuidie diaboli cōtra nos· ꝓdijt īcarna
cione verbi. Et hoc apparet ex ipſis euentibꝫ. Se-
quit̄ enim· Et ecce mulier que habebat ſpiritū īfir-
mitatis annis xviij · Dicit aūt ſpiritū infirmitatis
qꝛ mulier hec paciebat̄ atrocitate diaboli · dere
licta a deo ꝓpt̄ ꝓpa crimina vel ꝓpt̄ tranſgreſſionē
ade · ob quā humana corpora infirmitatem & mor-
tem incurrerūt. Dat aūt ſuꝑ hoc deus diabolo po-
teſtatem· vt homīēs mole aduerſitatis deꝑſſi· velit
ad meliora trāſire. Genus autem īfirmitatis oñdit
dicens · Et erat inclinata . nec omnio poterat ſur-
ſū reſpicere· ¶ Baſilius. Brutorum ſiquidē caput
humi deflexum eſt· terram cernit· Caput hominis
erectum eſt in celum· oculi ſuꝑna cōſpiciunt. Con
uenit enim querere ſuꝑna· trāſcendere terrena ītui
tu. ¶ Cirillus· Oſtendēs autem dominus aduētū
ſuum ī hūc mundum diſſolutiuū eē humanaꝝ paſſi
onum· mulierē ſanauit · Vnde ſequitur· Quam cū
vidiſſet iheſus vocauit ad ſe· & ait illi. Mulier di-
miſſa es ab infirmitate tua· Vox aptiſſima deo· ple
na maieſtate ſuꝑna · Fugat enim morbum impera-
torio motu· qui etiam manus illi imponit· Sequit̄
enim impoſuit illi manus & confeſtim erecta eſt &
glorificabat deum· In quo oportet ꝑpēdere ſacrā
carnem induiſſe virtutē diuinam. Erat enim ipſi⁹
dei caro· non aut̄ alicuius alterius· quaſi ſeparatim
exiſtente filio homīs a filio dei · ſicut falſo aliquibꝫ
viſū eſt· Sed ingrate ſinagoge preſul· poſtq̄ꝫ vidit
feminam humi repētem ſolo tactu erectam & diui-
na referentē magnalia ardēs dominī gloria · irretit̄
īuidia· arguitqꝫ miraculum quaſi videretur ſollici
tari ꝓ ſabbato· Vnde ſequitur. Reſpondens autē
Archiſinagog⁹ indignans quia ſabbato curaſſet
hominem iheſus· dicebat turbe. Sex dies ſunt· in
quibꝫ oportet operari in hijs venite & curamini &
non in die ſabbati · Hortat̄ ceteris diebꝫ diſperſos
& ꝓprijs vacantes operibus non ſabbato videre &
mirari ꝓdigia dominī · Sed dic lex prohibuit ab
opere manuali die ſabbati abſtinere. nunquid ab
eo quod verbo & ore fit · Ceſſes ergo comedere &
potare ac loqui & pſallere ī ſabbato· Et ſi nec legē
legis· cur tibi ſabbatum? Ceterum ſi manuale op⁹
lex prohibuit· quomodo manuale opus in feminā
verbo poteſt erigere? ¶ Ambro· Deniqꝫ & de⁹ ab
operibus mundi quieuit · nō ab operibus quibus
ſempiterna & iugis operatō ē· ſicut filius ait· Pat̄
meus uſqꝫ mō operatur· & ego operor· vt ad ſimili-
tudinem dei ſecularia noſtra opera nō religioſa ceſ
ſarent. Vnde dominus ſpecialit̄ ei reſpōdit· Seq̄t̄
enim . Reſpondit aut̄ ad illum dominus & dixit
Hipocrita vnuſquiſqꝫ veſtrum ī ſabbato nō ſoluit
bouem ſuū aut aſinum a ꝑſepio · & ducit ad aq̄re?
¶ Baſilius. Hipocrita eſt qui in theatro aſſumit
alienā ꝑſonā · ſic & ī vita ꝑſenti q̄dā alia gerūt ī
corde· & alia ſuꝑficialit̄ oſtēdūt hoībꝫ ¶ Crīſ. Be
ne igit̄ dicit hipocritā pricipē ſinagoge qꝛ faciē
habebat legis cultoris. Mens vero ei⁹ erat v̂ſuti
& īuidi · Nō ei ē bat̄ ꝓpt̄ ſabbatū qꝛ violat̄ ſꝫ ꝓpt̄
chriſtū qꝛ glorificat̄ · Tu tñ attēde ꝙ vbi q̄dē op⁹
fieri iuſſit · ſic̄ cum palitico iuſſit grabatum tollē.

tranſtulit ſermonē ad manus cōuincens nos p dig nitatē patris cū dicit. Pater meus vſq modo ope ratur. & ego operor. hic aūt vbi totū faciēs verbo nihil aliud adicit ex hijs que ipſi faciebant. calum niā ſoluit. Ciril. Arguit̄ aūt archiſinagogus. vt hypocrita. dum bruta quidā adaquat in ſabba to. mulierē vero ñ magis genere ꝙ fide filiā abra he. non dignū putat ſolui ab egritudinis vinculo Vñ ſubdit. Hanc aūt filiā abrahe quam alligauit ſathanas ecce xviij. annis non oportuit ſolui a vi culo iſto die ſabbati? Valebat ſiquidē mulierē tā quā quadrupedia cernere terrā. ꝙ hominū ſtaturā recipere. dūmodo xp̄c nō magnificaret̄. Non aūt erat eis quid rñderent. ſ ipſi ſibipſis erāt irrefra gabilis rephenſio. Vñ ſequit̄. Et cū hec diceret erubeſcebant oēs aduerſarij eius. ſed popul? qua ſi commoda ex miraculis cōſequēs. letabat̄ de ſig nis. Vñ ſequit̄. Et omis popul? gaudebat in vni uerſis que glorioſe fiebant ab eo. nam claritas o perū omnem q̄ſtionē ſoluebat apud eos. qui ñ que rebant mentibꝰ peruerſis. Grego. in home. Mi ſtice aūt hoc ſignificat ficulnea infructuoſa. quod mulier inclinata. Humana em̄ natura ad peccatū ex volūtate corruens. q2 fructū obediencie ferre no luit. ſtatum rectitudis amiſit. Et hoc ſignificat fi culnea reſeruata q8 mulier erecta. Ambro. Vel ficus ſinagogā figurat. Deniq in muliere infirma quaſi eccleſie figura ſuccedit. que cū menſurā legis et reſurrectōnis impleuerit. in illa quiete perpetua in ſublime erecta faſtigium inclinatoꝝ noſtre infir mitatis ſentire non potuit. Nec aliter curari potu iſſet hec mulier. niſi q2 legem impleuit & graciam Nam in decem verbis legis perfectō eſt. In octauo numero reſurrectōis plenitudo. Grego. in home. Vel aliter. Sexto die homo factus eſt. atq eodē ſexto die opera cūcta dñi pfecta ſūt. Senarius aūt numerus in trigonum ductus. xviij. facit. q2 g ho mo qui ſexto die factus eſt. perfecta opera habere noluit. ſed ante legem. ſub lege. atq in exordio in choantis grē infirmus extitit. xviij. annis mulier curua fuit. Aug. de verb dñi. Quod g ſignificauit triennium in arbore. hoc. xviij. anni in illa mulie re. q2 ter ſeni. xviij. faciunt. Curua aūt erat ſurſū aſpicere non poterat. q2 ſurſū corda ſine cauſa audi ebat. Grego. in homel. Omnis em̄ peccator ter rena cogitans celeſtia non requirens. ſurſū reſpicē non valet. q2 dū deſideria inferiora ſeqtur. a mētis ſue rectitudine curuat̄. & hoc ſemp videt. & ſine in termiſſione cogitat. Vocauit eam dñs. & erexit. q2 illuminauit & adiuuit. Vocat enim qñq. ſ non erigit. q2 pleruq videmus que agenda ſūt. ſed opa nō implemus. Viſitata. n. culpa obligat mentem. vt nequaꝙ ſurgē poſſit ad rectitudinē. Conat̄ & labit̄. q2 vbi diu ſponte perſtitit. ibi cum noluerit cadit. Ambro. Opus aūt ſabbati ſignū futuri ē ꝙ vnuſquiſq pfunct? lege & grā p miſcðiam dei corporee fragilitatis moleſtijs exuet̄. Cur autem

aliud animal indicauit. niſi vt oſtenderet futurū. vt iudaic? & gētilis popul?. ſitim corporis eſtuſq mundi hui?. dominici fontis vbertate deponat. & ſic per euocatōem duoꝝ populoꝝ eccleſiā ſaluā fu turā. Beda. Filia aūt abrahe eſt anima quecūq fidelis. vel eccleſia de vtroq populo ad fidei vnita tem collecta. Idē g miſtice eſt bouē vel aſinuꝫ ſolu tum a preſepio potū duci. quod eſt filiā abrahe a vinculo noſtre inclinatōis erigi. Textus

Dicebat ergo. Cui ſimile eſt regnū dei? & cui ſi mile cē eſtimabo illud? Simile eſt grano ſinapis quod acceptū homo miſit in ortum ſuū & creuit. & factum eſt in arborem magnam. & volucres celi requieuerūt in ramis eius. Et iteꝝ dixit. Cui ſilē eſtimabo regnum dei. ſimile eſt fermento. q8 acce ptū mulier abſcondit in farine ſata tria. donec fer mentaret̄ totū. Gloſa. Erubeſcentibꝰ aduerſa rijs & populo gaudēte de hijs que glorioſe fiebant a xp̄o pfectū euangelij. cōſequenter ſub quibuſdā ſimilitudinibꝰ manifeſtat. Vñ dicit̄. Dicebat g. Cui ſimile eſt regnum dei. & cui ſimile eſtimabo il lud. ſimile eſt grano ſinapis. Ambro. Alio loco granū ſinapis legit̄. vbi cōfertur. Ergo ſi regnuꝫ celoꝝ ſicut granū ſinapis eſt. & fides ſicut granuꝫ ſinapis. fides eſt vtiq regnū celoꝝ quod intra nos eſt. Granum quidē ſinapis res eſt vilis & ſimplex ſi teri ceperit. vim ſuam fundit. Et fides ſimplex primo vidē. ſed ſi atterat̄ aduerſis. grām ſue vir tutis effundit. Grana ſinapis martires ſunt. habe bant odorē fidei. ſed latebant. Venit pſecutō. cōtri ti ſunt gladio. per tocius mundi terminos. grana ſui ſparſere martirij. Ipe eciā dñs granū eſt ſina pis. teri voluit. vt diceremus xp̄i bonus odor ſu mus. ſeminari voluit velut gñu ſinapis. q8 acce ptum homo miſit in ortum ſuū. In orto enim xp̄c capt? & ſepult? eſt. Vbi eciā reſurrexit & fact? ē arbor. Vñ ſequit̄ Et factū eſt in arborē magnā Dominus. n. noſter granū eſt cum ſepelitur in ter ra. arbor cū eleuatur in celū. Eſt eciaꝫ arbor mūdū obumbrans. Vñ ſequitur. Et requieuerunt volu cres celi ī ramis eius. Poteſtates celoꝝ & quicūq ſpiritalibꝰ factis euolare meruerūt. Ramus eſt pe tr?. Ram? ē paul?. in q̄rū ſinus & quoſdā diſpu tatōnum receſſus. qui eram? longe aſſumptis vir tutum remigijs aduolamus. Ergo ſemina in ortū tuum xp̄m. ort? vtiq locus eſt plenus floꝝ. in q̄ grā tui opis effloreat. & multiplex odor varie vir tutis exalet. Ciril. Vel alit̄ regnū dei eſt euan geliū p q8 acqrimus poſſe regnare cū xp̄o. Sicut igit̄ ſinapis ſem̄ ſupat̄ quiđ q̄ntitate a ſemibꝰ ole rū alioꝝ. Creſcit aūt adeo vt pluriū fiat vmbracu lū auiū. ſic & ſaluatoris doctria penes paucos erāt in pricipio. ſed poſtea recepit augmētū. Beda. Homo aūt xp̄c eſt. ortus eſt eccleſia. eius diſciplis colēda. q̄ bñ dē gñu accepiſſe. q2 dona q̄ nob cū pře tribuit ex diuinitate. nobiſcū accipit ex humaita te. Creuit aūt euangelij pdicatō cūctū diſſeminata

per orbem. Creſcit & in mente cuiuſq; credentis q
nemo repente fit perfect?. Creſcendo aūt non her=
barū que velociter areſcunt. ſed arborū inſtar exur
git. Rami hui? arboris dogmatū ſūt diuerſitates
in quib9 anime caſte virtutum pennis ad ſuperna
tendētes nidificant. & requieſcūt. ¶ Theop. Vel
homo quilibet grnū ſinapis. i. euangelicū ſermonē
accipiēs. & in orto anime ſue ſerēs arborē magnā
facit. vt & ramos producat. & celi volatilia. ideſt
qui terrenis ſupeminēt. in ramis predicatōis. ideſt
in expāſis cōſideratōib9 requieſcūt. Paul?. n. q̄ſi
grnū modicū accepit a namie rudimentū. ſed plan=
tans illud ī viridario ſuo. pduxit mltas & bonas
doctrinas. in quib9 habitant. qui ſūt intellectu ex
celſi. Puta dyoniſi? hierotheus. & aliȷ̄ q̄plures.
Deinde ſimile dicit fermento regnū dei. Sequitur
enim. Et iterū dixit. Cui ſimile eſtimabo illud ſi=
mile eſt fermēto. ¶ Ambro. Pleriq; fermētum
xp̄m putant. q fermentū ex farina virtute n̄ ſpē
generi ſuo preſtat. Sic & xp̄c ex patrib9 equalis
corpore. ſed dignitate incōpabilis pemine bat. Igit
ſancta eccleſia typū mulieris figurat. de q̄ ſubdit
quod acceptū mulier abſcondit in farine ſata tria
donec fermentaret totum. ¶ Beda. Satū eſt ge=
nus menſure iuxta gen? puīcie paleſtine. vnū &
dimidiū modiū capiēs ¶ Ambro. Farina hui? mu
lieris nos ſum?. que dn̄m Iħm ī interiorib? noſtre
mentis abſcōdit donec nr̄a ſecreta penetralia calor
ſapientie celeſtis obducat. Et q in trib9 menſuris
abſconditum dicit eē fermentū. cōgrue viſū eſt ut
dei filium crederem? abſconditū in lege. ac optū
in pphetis. euangelicis pdicatōib9 adimpletū. Me
tamē ſequi viuat qd ipſe dn̄s docuit. fermentū eē
ſpiritalem doctrinā eccleſie. Eccleſia aūt renatum
hominem in corpore & anima & ſpū fermēto ſpiri=
tali ſanctificat. cū tria hec pari quadā cupiditatū
lance cōſenciūt. & equalis aſpirat cōcordia volup=
tatū. Itaq; ſi in hac vita tres menſure in eodē man
ſerint. donec fermentent. & fiant vnū. erit in futu
rum diligētib9 xp̄m incorrupta cōmunio ¶ Theo.
Vel pro femina intelligas animam. tria vero ſata
trinam partem eius. ratōnabilē. iraſcibilē. & cōcu
piſcibilem. Si igitur aliquis in hac trina parte cō
diderit verbū dei. faciet hoc totū ſpiritale. ut nec ra
tōnale peccet in documentis. nec ira aut cōcupiſcē
cia enormiter ferātur. ſed cōformenē verbo dei.
¶ Aug?. de verb dn̄i. Vel tria ſata farine genus
humanū eſt. quod de trib9 noe filiȷ̄s eſt reparatū
Mulier que abſcondit fermentū. dei ſapiencia eſt.
¶ Euſe. Vel aliter fermentū dn̄s nomīat ſpiritū
ſanctum. quaſi virtutem pcedentem ex ſemine.
ideſt verbo dei. Tria aūt ſata farine. ſignificāt no
ticiam patris & filiȷ̄ & ſpirituſſancti. quā mulier.
ideſt diuina ſapiencia & ſpirituſſanct? largitur.
¶ Beda. Vel fermentum dilectionem dicit. que
feruere facit & excitat mentem. Abſcondit g̊ muli
er. ideſt eccleſia. fermentū dilectionis in ſata tria

q precipit vt diligamus deum ex toto corde. ex to
ta anima & ex tota virtute. Et hoc donec fermen
tetur totum. ideſt donec caritas totam mentem
in ſui perfectione commutet. quod hic inchoatur.
ſed in futurum perficietur. Textus
¶ Et ibat per ciuitates & caſtella docēs & iter fa
ciens in hieruſalem. Ait aūt illi quidam domine.
ſi pauci ſūt qui ſaluantur. Ipſe autem dixit ad il
los. Contendite intrare per anguſtam portam. q
multi dico vobis querunt intrare. & non poterunt.
Cum autem intrauerit paterfamilias. & clauſerit
oſtium. & incipietis foris ſtare. & pulſare oſti=
um dicentes. Domine aperi nobis. Et reſpondēs
dicet vobis. neſcio vos vnde ſitis. Tunc incipietis
dicere. Manducauimus coram te & bibimus. & in
plateis noſtris docuiſti. Et dicet vobis. Neſcio vos
vnde ſitis. Diſcedite a me omnes operariȷ̄ iniquita
tis. ibi erit fletus & ſtridor dentium. Cū videritis
abraham yſaac & iacob & omnes pphetas in reg=
no dei. vos autem expelli foras. Et venient ab ori
ente & occidente & aquilone & auſtro. & accum=
bent in regno dei. Et ecce ſunt nouiſſimi. qui erant
primi. & ſunt primi qui erant nouiſſimi. ¶ Gloſa
Premiſſis ſimilitudinibus de multiplicatōne euan
gelice doctrine. eius diffuſioni vbiq; predicando in
tendit. Vnde dicitur. Et ibat per ciuitates & ca=
ſtella docens & iter faciens in hieruſalē ¶ Theo
philus. Non enim ſola parua loca viſitabat. ſicut
faciunt qui ſimplices fallere volunt. neq; ſolas ci=
uitates vt oſtentatores faciunt. & gloriam querē
tes. ſed ſicut communis dominus & pater omnib9
prouidēs omnia circuibat. Non aūt viſitabat mu=
nicipia. vitans hieruſalem. ac ſi timeret legiſperi
torū reprehenſiones aut mortem. que poterat inde
cōtingere. Vnde ſubdit. Et iter faciens in hieruſa
lem. Nam vbi plures erāt egroti. ibi ſe medic? ma
gis ingerebat. Sequitur. Ait aūt quidā illi. domi
ne ſi pauci ſūt. qui ſaluantur. ¶ Gloſa. Que qui
dem queſtio ad hoc ptīere videtur. de quo ſupra
agebatur Nam in premiſſa ſimilitudine dixerat. q
requieuerunt volucres celi in ramis eius. per quod
intelligi poteſt multos eē qui ſalutis requiem cōſe
querentur. Et quia ille vnus pro omnibus queſie
rat. dominus non ſingulariter ei reſpondet. Vnde
ſequitur. Ipſe autem dixit ad illos. Contendite
intrare per anguſtam portam ¶ Baſilius. Sicut
enim in via terrena exitus a recto multam latitu=
dinem habet. ſic qui egreditur a tramite ducēte ad
regnum celorum in multa latitudine erroris repe
ritur. Rectum autem iter eſt anguſtum. qualibet
declinatōne periculoſa exiſtente. ſiue dextrorſum.
ſiue ſiniſtrorſum. ſicut in ponte. a quo vtrinq; di
uertens flumini immergitur. ¶ Cirillus. Angu
ſta eciam porta erumnam & pacienciam ſanctorū
ſignificat. Sicut enim pungnarum victoria atte=
ſtatur militis ſtrenuitatem. ſic preclarū efficiet
valida perpeſſio laborum & temptatōnū ¶ Ciril.

Quid eſt ergo quod dominꝰ alibi dicit. Iugum me
um ſuaue eſt. & onus meum leue? Non quidē con
tradicitur. ſed hoc dictum eſt ꝓpter temptacōnum
naturā. illud vero ꝓpter affectum trāſeunciū. Eſt
enī moleſtum aliquid nature facile reputari qn̄ id
affectātes amplectimur. Si etiā via ſalutis āgu
ſta erit introitu. tamē per eam peruenitur ad lati
tudinem. E contrario vero lata deducit ad interitū
¶ Grego. xi. mor. Dicturus autem āguſte porte
introitū. premiſit. contendite. q2 niſi mentis cōten
tio ferueat. vnda mundi non vincitur. per quam
anima ſemper ad ima reuocatur. ¶ Cirillus. Non
videtur autē dominꝰ ſatiſfacere quere͞ti vtrū pau
ci ſint qui ſaluentur. dū declarat viā ꝑ quā quiſꝗ
poteſt fieri iuſtus. Sed dicendum. ꝙ mos erat ſal
uatoris. nō reſpondere interrogantibꝰ ſcd̄m ꝙ eis
videbatur. quociēs inutilia querebant. ſed reſpici
endo quod vtile audientibꝰ foret. Quid aūt cōmodi
proueniret audientibꝰ. ſcire. an multi ſint qui ſal
uentur. an pauci? neceſſarium aūt magis erat
ſcire modū quo aliquis peruenit ad ſalutem. Di
ſpenſatiue ḡ ad queſtionis vaniloquium nihil di
cit. ſed trāſfert ſuū ſermonē ad rem magis neceſſa
riam. ¶ Augꝰ. de verb̄ domini. Vel aliter. Con
firmauit dn̄s quod audiuit. ſcilicet ꝙ pauci ſūt q̄
ſaluant̄. q2 per anguſtā portam pauci intrāt. Alio
aūt loco hoc idē ipſe ait. Arta eſt via que ducit ad
vitam. & pauci ſūt qui ingrediunt̄ per illam. Vn̄
ſubdit. Quia multi dico vob̄ querunt intrare ¶ Be
da. Salutis amore ꝓuocati. Et non poterunt. iti
neris aſperitate deterriti ¶ Baſilius. Vacillat. n.
anima quandoquidem conſiderat eterna. eligendo
virtutē. quando pn̄cia reſpicit. p̄ferendo illecebras
hic intuet̄ ocia carnis. illic ſubiectōnem ipſiꝰ. hic
ebrietatē. illic ſobrietatē. hic diſſolutos riſus. illic
copiam lacrimarum. hic coreas. illic orōnes. hic fi
ſtulas. illic fletus. hic luxuriā. illic caſtimoniaꝫ
¶ Augꝰ. de verb̄ domini. Non aūt cōtrarius ſibi ē
dominus qui dixit ꝙ pauci ſūt qui intrāt per angu
ſtam portaꝫ. Et alibi dicit. Multi ab oriente & oc
cidēte venient. Pauci ſūt in cōparatōe perditorum
multi in ſocietate angeloꝝ. Vix videntur grana.
quādo area trituraṫ. ſed tanta maſſa ꝓceſſura ē de
area hac. vt impleat horreū celi. ¶ Cirillꝰ. Quod
autē deteſtabiles ſint. qui intrare non pn̄t per eui
dens exēplū declarauit ſubdēs. Cū autē intrauerit
paterfamilias. & clauſerit oſtiū. incipietis foras
ſtare. & pulſare oſtiū dicentes. Domīe aperi no
bis. Sicut ſi paterfamilias qui multos ad cōuiuiū
vocauit ingreſſo cum cōuiuis & oſtio recluſo poſt
modū pulſantes adueniant. ¶ Beda. Eſt aūt pa
terfamilias xp̄c. qui cū vbiꝗ ex diuinitate ſit. illꝰ
iam intus eē dicitur. quos in celo preſens ſua viſio
ne letificat. ſed quaſi foris eſt hiis quos in hac pe
regrinatōe certātes occultus adiuuat. Intrabit ve
ro cum totam eccleſiaꝫ ad ſui cōtemplatōem perdu
cet. Claudet oſtiū. cum reprobis locū penitentie
tollet. qui foris ſtātes pulſabant. i. a iuſtis ſegre
gati. miſericordiam quā cōtempſerunt. fruſtra im
plorabunt. Vnde ſequitur. Et reſpōdens dicet vo
bis. neſcio vos. vnde ſitis ¶ Grego. ii. moꝝ. Sci
re dei improbare eſt. ſicut & neſcire mentiri. Vir
verax dicitur. qui labi per mendacium dedignat̄.
non ꝙ ſi mentiri velit neſciat. ſed ꝙ falſa loqui ve
ritatis amore cōtemnat. Veritatis igitur lumen
tenebras q̄s reprobat ig͞rat. Sequit̄. Tūc incipie
tis dicē mādncauimꝰ corā te. & bibiꝰ. & ī plateis
noſtris docuiſti. ¶ Cirillꝰ. Hoc iſrahelitis cōueīt
qui ſcd̄m ritum legis offerentes deo victimas ede
bant & gaudebant. Audiebant q̄ꝫ in ſinagogis li
bros moiſi. qui in ſuis ſcriptis non q̄ ſua ſunt. ſed q̄
dei tradebat. ¶ Theop. Vel ſimplicit̄ ad iſraheli
tas dr̄. eo ꝙ ex eis xp̄c ſcd̄m carnē natus eſt. & cū
eo cōmedebant & bibebant. & eū p̄dicantem audie
bant. ſed & xp̄ianis hec cōgruent. Nos. n. cōmedi
mus corpus xp̄i. & bibimus ſanguinem eiꝰ quoti
die ad menſam miſticā accedētes. docetꝗ in plateis
animaꝝ nr̄arum. ¶ Beda. Vel miſtice manducat
coram dn̄o. & bibit. qui verbi pabulum auide ſuſci
pit. Vnde quaſi exponendo ſubdit̄. In plateis no
ſtris docuiſti. Scriptura. n. in obſcurioribꝰ cibus
eſt. q2 quaſi exponēdo frangit̄. & manducādo glu
titur. Potus eſt in apercōribꝰ. vbi ita ſorbet̄. ſicut
inuenit̄. Non aūt feſtiuitatū epulatō iuuat. queꝫ ſi
dei pietas non cōmēdat. Non ſciencia ſcripturaruꝫ
notū deo facit. queꝫ opeꝝ iniquitas indignū oñdit
Vnde ſubditur. Et dicet vob̄. Neſcio vos vn̄ ſitis
Diſcedite a me operarij iniquitatis. ¶ Baſili. Il
lis forſitan loquit̄ quos deſcribit apoſtolꝰ in ꝓpria
perſona dicens. Si linguis hoīm loq̄r & angeloruꝫ
et habeam oīem ſciēciā. & diſtribuero facultates
meas in cibos paupeꝝ. caritatem aūt non habuero
nihil mihi ꝓdeſt. Quod. n. non fit diuini amoris in
tuitu. Sed ad acquirēdā ab hominibus laudē. nō
inuenit laudē apud deū. ¶ Theo. Attende eciā ꝙ
deteſtabiles ſūt illi. in quoꝝ plateis dn̄s docet. Vn̄
ſi docentem eum audiermus. Non in plateis ſed
in anguſtijs & humilibꝰ cordibꝰ. nō erimꝰ deteſta
biles. ¶ Beda. Duplex aūt oſtenditur geheenne pe
na. ſ. frigoris & feruoris. Vnde ſequitur. Ibi erit
fletus & ſtridor dentium. Fletus. n. de ardore. ſtri
dor dencium de frigore ſolet excitari. Vel ſtridor
dētiū ꝓdit indignātis affectū ꝙ qui ſero penitet.
ſero ſibi iraſcat̄. ¶ Gloſa. Vel ſtridebūt dentes
qui hic de edacitate gaudebant. flebunt oculi qui
hic ꝑ cōcupiſcētias vagabāt̄. Per vtrūꝗ aūt verā
impioꝝ reſurrectionē deſignat ¶ Theo. Pertinet
etiā hoc ad iſraelitas cū quibꝰ loq̄bat̄. qui ex hoc
maxime ꝓcellunt̄ ꝙ gētiles cū p̄ribꝰ reqeſcūt. ipſi
vero excludūt̄ Vn̄ addidit. Cū videritis abrahā
iſaac & iacob & oēs ꝓphas in reḡ dei. vos aūt expelli
foras. & veniēt ab oriēte & occidēte & ab aq̄lone &
auſtro & accūbēt in reḡ dei. ¶ Euſe. Predicti. n.
p̄res ante tp̄a legis. ſcd̄m euangelicā formā errorē

multorum deorum derelinquentes. aſſumpſerunt
ſublimis dei noticiam. quibꝯ pares facti ſunt multi
gentilium. ob ſimilem vitā. filij aūt eoꝝ alienatō
nem ſunt paſſi ab euangelica diſciplina Vn̄ ſequi
tur. Et ecce ſūt nouiſſimi qui erāt primi. & ſūt pri
mi q̄ erāt nouiſſimi ¶ Ciril. Judeis. n. q̄ p̄mū locū
tenebāt. p̄late ſūt gentes ¶ Theo. Nos aūt vt vi
deť primi ſumꝰ. q̄ ab ipſis cunabulꝭ rudimēta acce
pimus. & forſitan erimus nouiſſimi reſpectu gēti
lium. qui circa finē vite crediderūt. ¶ Beda. mul
ti eciam prius feruētes poſtea torpent. multi prius
frigidi ſubito inardeſcūt. multi ī ſeculo deſpecti in
futuro ſūt glorificandi. Alij apud homines glorio
ſi in fine ſūt damnandi Sequitur textus

¶ In ipſa die acceſſerunt quidā phariſeorū dicen
tes illi. Exi & vade hinc. q2 herodes vult occide
re te. Et ait illis. Ite & dicite vulpi illi. Ecce eiciō
demoīa. & ſanitates perficiō hodie. & cras. & tercia
die conſūmor. Veruntn̄ oportet me hodie & cras
et ſequēti die ambulare. q2 non capit perire ꝑphetā
extra hieruſalē. Hieruſalē hieruſalem. que occidis
ꝑphas & lapidas eos. qui mittunť ad te. quociēs
volui cōgregare filios tuos. quēadmodū auis nidū
ſuū ſub pennis. & noluiſti. Ecce relinqueť vobis
domus veſtra deſerta. Dico aūt vobis q2 non vide
bitis me. donec veniat cū dicetis. Benedictus qui
venit in nomine domini ¶ Cirillus. Predicta do
mini verba. phariſeoꝝ animos ꝓuocauerunt ad
iram. Videbant. n. populos iam cōtritos fidē eius
arripere. itaqꝫ quaſi perdētes officiū populis pre
ſidēdi & deficientes in lucro. ſimulātes ſe cū diligē.
ſuadent illi vt inde diſcederet Vnde dicitur in ipſa
die acceſſ. qui pha. di. illi. Exi. & va. hinc. quia
hero. vult occidere te. Xp̄c aūt qui renes & corda
ſcrutať eis leniter & figuraliter reſpondet. Vnde
ſequitur. Et ait illis. Ite & dicite vulpi illi. ¶
¶ Beda. Propter dolos & inſidias herodem vul
pem appellat. quod plenuꝫ fraudis eſt animal. In
fouea ꝓpter inſidias latens. odore fetens. nunq̄ꝫ rec
tis itineribꝯ incedēs. Que omnia hereticis cōueniūt
quoꝝ typū herodes tenet. qui xp̄m. i. hūilitatem
xp̄iane fidei in credētibꝯ conanť extinguē ¶ Ciril
Vel aliter videť hic ſermo mutatꝰ eē & non ſpec
tare ad perſonaꝫ herodis. vt aliqui putauerūt. ſed
magis ad phariſaicas fictiones. pene. n. ip̄m pha
riſeū oſtendit ꝑpe manētem dū dixit. Ite & dicite
vulpi huic. ſicut ī greco habeť. Vnde hoc p̄cepit
dicenduꝫ quod poterat vrgere phariſeoꝝ turbā.
Ecce inquit eicio demoīa & ſanitates perficiō hodie
& cras. & tercia die conſumor. Hoc ſe promittit
operaturū. quod iudeis diſplicebat. ſ. q̄ꝫ immundis
imperaret ſpiritibꝯ. & eriperet a morbis infirman
tes vſqꝫ dū ꝓpria ſpōte ſuſtineret crucis patibulū
Quia vero phariſei credebant q̄ꝫ manū trepidaret
herodis. qui dn̄s erat virtutuꝫ. hoc includit dicēs
Verūtamē oportet me hodie & cras. & ſequēti die
ambulare. Quod dicit. oportet. nequaq̄ꝫ ſibi neceſſi
tatem ingruentē oſtendit. ſed magis arbitrio ꝓpe
voluntatis pergere quo volebat. quouſqꝫ finem ve
nerādē crucis ſubiret. cuius iam xp̄c imminere tem
pus oñdit. cum dixit. Hodie & cras ¶ Theophi.
Ac ſi dicat. Quid de morte mea cogitatis. ecce fiet
poſt modicum. Quod aūt dī. hodie & cras. hoc mul
tos dies ſignificat. ſicut & nos in communi ſermo
ne ſoliti ſumꝰ dicē. hodie & cras fit hoc. quod fiat
in tanta diſtancia temporis. Et vt euangelicū ſer
monē euidenciꝰ exponamꝰ. nō intelligas q̄ꝫ opor
tet me hodie & cras ambulare ſed ſiſtas hodie &
cras. deinde ſic iungas. & ſequenti die ambulare.
Sicut & pluries numerādo cōſueuimꝰ dicē die dn̄i
ca et ſcđa feria & t̄cia egrediar. q. cōputādo duas
vt tercia denoteť. Sic & dn̄s quaſi cōputando di
cit. oportet me hodie & cras. & poſtea t̄cio die ire
hieruſalem. ¶ Augꝰ. de queſti. euan. Vel miſtice
ab illo hec dicta intelliguntť. vt referantur ad cor
pus eius quod eſt eccleſia. Expelluntť ei demonia
cum relictis illis ſuperſtitōnibꝯ credūt in eū gētes
et perficiuntur ſanitates cuꝫ ſcđm precepta eiꝰ po
ſteaq̄ꝫ fuerit dyabolo & huic ſeculo renūciatū vſqꝫ
in finem reſurrectionis. qua tanq̄ꝫ tercia cōſūmabi
tur. hoc eſt ad plenitudinem angelicam. per corpo
ris eciā immortalitatē perficietur eccleſia. ¶ The
ophilꝰ. Sed q2 illi dicebant ei. exeas hinc. q2 hero
des te querit occidere. in galilea loquentes. vbi re
gnabat herodes. oſtendit. q̄ꝫ nō in galilea. ſed ī hie
ruſalem preordinatū fuerat ei pati. Vnde ſequiť.
Quia non capit ꝑphetam perire extra hieruſalem.
Cum audiſ. non capit. ideſt non decet extra hieru
ſalem prophetam interemi. Non putes viam coac
tiuam iudeis inductam. ſed q̄ntum ad eorum af
fectum ſanguinis auidum conuenienter hoc dicit.
Velut ſi quis predonem atrociſſimum videns di
cat. Non oportet hanc viam in qua predo inſidiať
viatoribus immunē eē a ſanguine. ſic et non opor
tebat alibi q̄ꝫ vbi morabantur predones. perire do
minum ꝑphetarum. Nam aſſueti ꝑphetarum ſan
guinibus. occident & dominum. Vnde ſequitur.
Hieruſalem hieruſalem que occidis ꝑphetas & la
pidas eos. qui mittuntur ad te. ¶ Beda. Hieruſa
lem non ſaxa & edificia ciuitatis. ſed habitatores
vocat. quam patris plangit affectu ¶ Chriſoſto.
Geminatō enim verbi miſerentis eſt. aut nimium
diligentis. Nam tanq̄ꝫ ad amicam negligentem
amatorem. & ideo puniendam dominus loquitur.
¶ Grecus. Sed & nominis geminatō vehementē
reprehenſionem oſtendit. Nam que nouit deum. q̊
modo dei miniſtros perſequiť. ¶ Ciril. Quod aūt
eēnt immemores diuinoꝝ bonoꝝ oſtendit ſubdens
Quotiens volui cōgregare filios tuos. quēadmodū
auis niduꝫ ſuū ſub pennis & noluiſti. Manuduxit
eos per ſapientiſſimū moyſen. monuit p ꝑphas.
Voluit ſub alis. i. ſub tegmīe ſue v̄tutis illos hr̄e.
at illi caruerunt tam deſiderabilibꝯ bonis ingr̄ti exi
ſtētes ¶ Aug. in enchi. Dicit at. ego vo. & tu no.

quaſi diceret · illud aggregaui mea volūtate ſemꝑ
efficace. Te nolente feci · qꝛ ingrata ſemper fuiſti.
¶ Beda · Pulchre aũt qui herodē de ſua nece trac
tantem vulpem vocauit · ſeipſũ aui cōparat · qꝛ vul
pes fraudulenter ſemꝑ auibꝫ inſidias intendit.
¶ Baſilius · Filios eciā hieruſalē pullis in nido cō
parauit · ac ſi dicat · aues que in altũ cōſueuerũt vo
lare · excepte ſũt a nocumētis inſidiancium · tu tamē
eris vt pullus egens alieno ſuffragio. Matre igit̃
auolante auferꝛeris a nido · quaſi impotēs ad tutelā ·
et debilis ad fugā. Vñ ſequit̃ . Ecce relin · do. ve ·
deſerta · ¶ Beda · Ipſam ciuitatem quam nidum
vocauerat eciam nunc domum iudeorum appellat ·
Occiſo · n · dño venerũt romani · & quaſi nidũ vacu
um diripiētes · tulerũt locũ & regnũ · ¶ The. Vel
domus veſtra · i · templũ · ac ſi dicat . q̃diu virtus
erat in voƀ · templũ erat meũ · ſed poſtq̃ feciſtis ip
ſũ ſpelũcam latronũ · non eſt de cetero dom⁹ mea · ſ;
veſtra. Vel domũ dicit totā gētem iudeoꝝ · Iuxta
illud · Domus iacob bñdicite dño · per quod oñdit
q̄ ipſe erat qui gubernabat eos · & eripiebat ab ho
ſtiũ manibꝫ · Sequit̃ · Dico aũt voƀ · non videbitis
me donec veniat · cũ dicetis · Bñdict⁹ qui ve. in no ·
dñi · ¶ Aug⁹ · de con · euan · Huic narratōni luce ·
non videt̃ aduerſari q̄ turbe dixerũt veniente dño
in hieruſalē · bñdict⁹ qui venit in nomīe dñi · quia
nōdũ illuc venerat · & nondũ dictũ erat · ¶ Ciril.
Diſceſſerat · n · dñs a hieroſolymis tanq̄ indigꝰs
exiſtentes ſui pñcia deſerens · Deinde multis mira
culis factis · rurſum hieroſolimā redit · vbi ei turba
occurrit dicēs · Oſanna filio dauid · Bñdict⁹ q̄ ve=
nit in noīe dñi ¶ Aug⁹ · de con · euan · Sed qꝛ nō di
cit lucas quo inde tunc acceſſit dñs · ut non veniret
niſi eo tp̄e quo iam illud diceret̃ · Perſeuerat quip
pe in itinere ſuo · donec veniat hieruſalē · De illo ſuo
aduentu quo in claritate ventur⁹ ē · hoc ſignificat ·
¶ Theo · Tunc · n · & inuiti cōfitebunt̃ eũ ſaluato
rem & dominũ · q̃ndo nullus erit eis inde ꝓfectus.
Dicens autē · non videbitis me donec veniat · ꝛc̃ ·
non ſignificat illam horā · ſ; tp̄⁹ crucis · q · d · poſtq̄
crucifixeritis me · nō āplius videbitis me · donec ve
niam ¶ Aug⁹ · de con · euan · Intelligēdus eſt ergo
lucas velle p̄occupaſſe anteq̄ ei⁹ narratō dñm ꝑdu
ceret hieruſalē · aut eidē ciuitati iam appropinq̄ntē
talia reſpōdiſſe monētibꝫ ut caueret herodē · qualia
matheꝰ dicit eē locutũ · cũ iam perueniſſet hieruſalē
¶ Beda · Vel dicit · non me videbitis · q̄ſi · d · niſi
penitēciam egeritis · & cōfeſſi fueritis me · filiũ om
nipotentis patris · in ſecundo aduentu faciem meā
non videbitis.

¶ Capitulũ · xiiij ·

ET factum eſt cum intraret in do
mũ cuiuſdā p̄ncipis phariſeorū
ſabbato manducare · & ipſi obſer
uabant eum · Et ecce homo quidā
hidropicus erat añ illũ · & reſpon
dens Ihs dixit ad legiſperitos et
phariſeos · ſi licet ſabbato curare · At illi tacuerũt
Ipſe vero apprehenſũ ſanauit eũ · ac dimiſit · Et re
ſpondēs ad illos dixit · Cuius veſtrũ aſin⁹ aut bos
in puteū cadet · & ñ extrahet cōtinuo eũ in die ſab
bati · & non poterāt rñdere illi · ¶ Ciril · q̄uis dñs
maliciam phariſeoꝝ cogꝰſceret tñ eoꝝ fiebat conui
ua ut ꝓdeſſet p̄ñtibꝫ ꝑ verba & ꝑ miracula · Vnde
ſubditur Et factũ eſt cũ intra · in do · cu · p̄ꝛin · pha ·
ſab · man · & ipſi obſer · eum · ſi ſcilicet reuerentiam
legis cōtēneret · & an quicq̄ ꝓhibitorū faceret in
die ſabbati · Itaq; hydropico veniēte in medium in
terrogatōe repꝛhendit inſolenciā phariſeoꝝ · eũ ar=
guē volētiũ · Vñ dr̃ · Et ecce hō quidā hydropic⁹
erat añ illũ · Et rñdens Ihs dixit ad legiſperitos ·
et phariſeos · ſi licet ſab · cura ¶ Beda · Quod dicit̃
rñdiſſe Ihus · ad hoc reſpicit · qꝺ premiſſum eſt · &
ipſi obſerua · eũ · Dñs eñi nouit cogitatōes hoīm ·
¶ Theo · In ſua aũt interrogatōe deridet eos · ſicut
amētes · deo ei benedicēte ſabbatũ · ipſi ꝓhibēt ope
rari bona in eo · dies aũt que bonoꝝ operā nō admit
tit · maledicta eſt · ¶ Beda · Sed merito interroga
ti tacent · qꝛ cōtra ſe dictũ quicq̃d dixerint · videt ·
Nam ſi licet ſabbato curare · quare ſaluatorē an cu
ret obſeruāt · ſi non licet · quare ipſo ſabbato peco
ra curāt · Vñ ſequit̃ · At illi tacuerũt · ¶ Cirillus
Neglectis igit̃ iudeoꝝ inſidijs · liberat a morbo hy
dropicũ · qui metu phꝛiſeoꝝ remedia nō poſtulabat
ꝓpter ſabbatũ · ſ; ſolũ aſtabat · vt ex aſpectu miſer
tus eius · ſaluaret eũ · Quod dñs cogꝰſcens nō poſtu
lat ab eo ſi vellet ſaluus fieri · ſed ꝓtin⁹ eũ ſanauit ·
Vñ ſequit̃ · Ipſe vero appre · ſana · eũ · ac dimiſit ·
¶ Theo · In quo nō hoc ꝓſpexit dñs · ne ſcādaliza
ret phariſeos · ſ; vt benefaciat egēti remedijs · De
cet eñi nos cũ magna reſultat vtilitas · non curare
ſi ſtulti ſcādalizent̃ · ¶ Ciril · Sed qꝛ phariſei inep
te tacuerũt · ſoluit xp̄c inflexibilē eoꝝ imprudēciā
cōſideratōibꝫ ſerijs ad hoc vtens · Vñ ſeq̃t̃ · Et re
ſpōdens ad illos dixit · Cuius vr̃m aſinus aut bos
in pu · ca · & nō cōti · extra · illũ die ſab · ¶ Theo ·
Quaſi · di · Si ꝓhibuit lex miſereri in ſabbato · ne
curam habeas filij tui periclitantis in ſabbato · ſed
quid dico filij q̃n nec bouē preteris ſi periclitantē
videris ¶ Beda · In quo ſic obſuatores ſuos phari
ſeos cōuincit · ut eoſdē eciā auaricie cōdemnet · q̄ in
liberatōe aīalis · ſue auaritie cōſulebāt · Quāto gꝰ ma
gis xp̄c hoīem qui multo melioꝛ eſt pecoꝛe · debuit
liberare · ¶ Auguſtinus · de concoꝛ · euangeliſta ·
Cōgruēter aũt hydropicũ aīali qꝺ cecidit ī puteũ
compauit · humoꝛe · n · laboꝛabat · ſicut illā mulierē
quā alligatā dixerat · & ipſe ſoluebat · vt ad aquā
ducat̃ · ¶ Beda · Competēti gꝰ exemplo ſoluit que
ſtionē · vt oñdat eos violare ſabbatũ in opere cupi
ditatis qui eum violare arguerunt in opere carita
tis · Vnde ſequitur · Et non poterant ad hoc reſpō
dere illi · Miſtice autem hydropicus comparatur ei
quem fluxus carnalium voluptatum exuberans
aggrauat · Hydropicus enim morbus ab aquoſo

humore vocabulū trahit · ⁋ Aug⁹ · de que · euan.
Vel hydropicū recte cōpamus diuiti auaro · sicut
eni ille q̄tomagis abūdat humore inordinato · tāto
āpli⁹ sitit · sic & iste q̄to ē copiosior diuicijs q̄bo
non bene vtitur · tanto ardentius talia cōcupiscit ·
⁋ Grego · xiiij · mor · Recte ergo hydropicus an
phariseū curat · q̄r per alterius egritudinē corporis
in altero exprimit lāguor seu egtudo cordis & mē
tis · ⁋ Beda · Bene aūt in exēplo bouē & asinū no
minat · vt vel sapiētes & hebetes · vel vtrūq3 populū
significet · s · iudeū iugo legis pressum · & gētilē nul
la rōne domitum omnes em̄ a puteo concupiscentie
demersos dominus extrahit Textus
⁋ Dicebat aūt ad īuitatos parabolā intendēs quō
pmos accubit⁹ eligerent · dicēs ad illos · Cū inui
tatus fueris ad nupcias · nō discūbas in pmo loco ·
ne forte honoratior te sit inuitatus ab eo · & veniēs
is qui te & illū inuitauit · dicat tibi · da huic locum
et tūc incipies cū rubore nouissimū locū tenē · Sed
cū vocat⁹ fueris · vade recube in nouissimo loco · vt
cum venerit qui te inuitauit · dicat tibi · Amice ascē
de superi⁹ · Tūc erit tibi gloria corā sil' discumbenti
bus · q̄r oīs qui se exaltat humiliabit · & q̄ se humi
liat exaltabit · ⁋ Amb · Pri⁹ curat⁹ est hydropi
cus · in quo fluxus carnis exuberās aīe grauabat of
ficia · sp̄us extinguebat ardorē · Deinde docet hūi
litas · dū in cōuiuio nupciali appetēcia loci superio
ris arcet · Vnde dī · Dicebat aūt ad inuitatos para
bolam · intēdēs quō pmos accubit⁹ eligerēt · dicens
ad illos · Cū inuitatus fueris ad nupcias nō discū
bas in pmo loco · ⁋ Ciril · Prosilire · n · pmpte ad
honores qui nob nō cōueniūt · indicat nos temera
rios eē · & nr̄a facta vituperio replet · Vn̄ sequit ·
Ne forte hono · te sit inui · ab eo · & veni · is q̄ te & il
lū inui · dicat tibi · Da huic locū · & tūc incipias cū
rubo · nouis · locū tenē · ⁋ Chris · Et sic q̄ cōcupi
uit · nequaq̄ obtinuit ambicōsus honoris ꝫ passus
est repulsā · & satagens q̄liter abūdet honoribꝫ nō
honorat · Et q̄r nihil ē equipollēs modestie · audito
rem ad oppositū ducit · Non solū ꝓhibet ambire p
matū · sed venerari vltima · Vnde sequit · Sed cū
voca · fue · va · recum · in nouis · lo · ⁋ Grego · Si ei
aliqs nō vult alijs ꝑlocari · hoc ꝓuenit ex diuina
sentētia · Vn̄ sequit · Et cū vene · q̄ te inui · dicat
tibi · Amice ascēde supius · Nec dicēs nō grauiter ob
iurgat · ꝫ leniter iniungit Sufficit · n · monitio apud
discretos · & sic ꝑ hūilitate aliqs coronat honore ·
Vnde sequit · Tūc erit tibi glo · co · sil' discumbē ·
⁋ Basilius · Occupare igit locū vltimum in cōui
uijs iuxta mādatū dn̄icum · cōueniēs est · ꝫ rursus
in hūc cōtencōse irruē reprobū · tanq̄ interceptoriū
ordinis & causatiuū tumultus · & de eo mota cōtē
tio equipabit vos litigātibꝫ de primatu · Qua ꝓpter
sicut hic dn̄s dicit · expedit cōuiuiū facienti cōmittē
accubit⁹ ordinē · Sic · n · in paciētia nos mutuo su
stinebim⁹ honeste & scd̄m ordinē oīa ꝓsequentes
non ad apparēciā pluriū · Nec videbimur humiltatē
ꝑtractare p vehemētem cōtradictōez · magis autez
per humilitatē paciēciā obtinebim⁹ · Natus est · n ·
ex repugnantia supbie iudiciū q̄ ex pmo accubitu
quādo eū cū impio obtinem⁹ · ⁋ Theo · Nemo aūt
putet p̄missaꝝ xp̄i doctrinā modicā eē & indignā
culminis dei verbi · Nō · n · pmum dices eē medicum
pollicitū sanare podagrā · ictū vero digiti vel dētis
dolorē nolentē curare · Porro q̄ō pua passio vane
glorie · que versabat primos pquirētes accubitus
Decebat igit hūilitatis mgr̄m oēm ramū pue ra
dicis āputare · sed & illud cōsidera · q̄r p̄sto cena &
passione pmatus corā saluatore vexāte miseros op
portunitatē habebat monitio ⁋ Cirill⁹ · Ostēso igi
tur tā modico exēplo ābicōsoꝝ cōtēptū & nō abitio
soꝝ exaltatōem · adijcit magnū paruo · generalem
sentenciā ꝓferēs cū subdī · quia oīs q̄ se exal · hu
et qui se humi · exal · q̄d dī scd̄m diuinū iudicium
non scd̄m humanā cōsuetudinē · scd̄m quā plures
cōcupiscētes honorē cōsequunt · Alij vero se humi
liātes inglorij remanēt ⁋ Theo · Porro nō finali
ter nec omībꝫ hominibꝫ ē reuerēd⁹ · qui se honoribꝫ
ingerit · sed dū a quibusdā honorat · Alij detrahūt
ei · & quādoq3 eciā ipsi honorātes · ⁋ Beda · Sed q̄
niā hāc admonitōem euangelista parabolā vocat ·
breuit intuendū q̄d mistice significet · q̄squis nup
cias xp̄i & ecclesie inuitat⁹ adierit · mēbris ecclesie
per fidē coniunct⁹ · non se extollat · q · sublimior cete
ris de meritis gloriādo · Dabit · n · locū honoratio
ri post inuitato cū illoꝝ qui se in xp̄o secuti sūt ·
agilitate pitur · & cum rubore nouissimū locū tenet
quādo de alijs meliora cogscēs quicq̄d de sua opini
one celsū senciebat humiliat · Sed recubit aliquis
in nouissimo loco · scd̄m illud · q̄to magnus es · hu
milia te in omnibꝫ · Veniēs aūt domin⁹ quē humi
lem inuenerit · amici nomine beatificās ascēdere su
perius pcipiet · Quicunq3 em̄ humiliauerit se sicut
paruulus · hic est maior in regno celoꝝ · Pulchre
autem dicitur · Tunc erit tibi gloria · ne nunc que
rere incipias · quod tibi seruatur in fine · Potest
eciam & hoc in hac vita intelligi · quia quotidie do
minus suas nupcias intrat · superbos despiciens · et
humilibus sepe tanta sui spiritus onera prestans ·
vt discumbentium · idest fidelium cetus eos admi
rando glorificet · Ex conclusione vero generali que
subditur manifeste claret precedentem domini ser
monem typice intelligendum · Neq3 enim omnis
qui se coram hominibus exaltat · humiliatur · aut
qui se in conspectu hominum humiliat · exaltatur
ab eis · sed qui se de meritis eleuat humiliabitur a
domino · & qui se de beneficijs humiliat exaltabi
tur ab eo · Sequit textus

⁋ Dicebat autem ei qui se inuitauerat · Cum fa
cis prandium · aut cenam · noli vocare amicos tuos
neq3 fratres tuos · neq3 cognatos · neq3 vicinos di
uites · ne forte & ipsi te reinuitēt · & fiat tibi retri
butio · Sed cum facis conuiuium · voca pauperes ·

debiles · claudos . cecos · & beatus eris · quia non habent retribuere tibi · retribuet̃ · n · tibi in reſurrectione iuſtoꝝ · ¶ Theo · Ex duabꝰ partibꝰ cena compoſita · ſcilicet ex vocantibꝰ & vocatis · partẽ vocatorũ ad humilitatẽ iam monuerat . Conſequenter vocantem monẽdo remunerat retrahẽs eum ne grã hominũ conuiuaret . Vnde dr̃ · Dicebat aũt ei qui ſe inuitauerat · Cũ facis prandium aut cenã . noli vocare amicos tuos · neqꝫ fratres tuos . neqꝫ cognatos neqꝫ vicinos diuites · ¶ Chriſ . Multe cauſe ſunt · quibus amicicie fedus cõtrahit̃ . & illicitas quidez pretermittemꝰ . Proponemꝰ aũt naturales & morales · Naturales quidẽ puta patris ad filium · fratris ad fratrez & alioꝝ huiuſmõi · Quod ſignificat dicens · Neqꝫ fratres neqꝫ cognatos · Morales autẽ ſũt puta cõuiua factꝰ eſt · aut cõuicinꝰ eſt . Et q̃ntum ad hos dicit · neqꝫ vicinos · ¶ Beda · Fratres igitur & amicos & diuites alterutrum cõuiuia celebrare non quaſi ſcelꝰ interdicit · ſed ſicut cetera neceſſitatis humane cõmercia . ad ꝓmerẽda vite celeſtis p̃mia nil valere oſtẽdit . Vnde ſubdit . Ne forte & ipſi te reinuitent · & fiet tibi retributiõ . Non ait · & fiat tibi peccatum . Cui ſimile eſt id quod alibi dicit · Et ſi benefeceritis hiis qui vob̃ benefaciũt que vob̃ eſt gracia · Sũt tamen quedã mutua fratrum vicinorũqꝫ cõuiuia que non ſolum in preſenti retributiõem . ſed & damnatiõem percipiunt in futuro · que aut collatiõne omniũ celebrãtur · aut vicibus ſolent cõtubernalibꝰ in quibus ad hoc cõueniũt vt feda gerantur copia vini · & incitet̃ libidinis diuerſa voluptas . ¶ Chriſoſt · Non igitur hac ſpecie aliis beneficia cõferamus · vt nobis retribuãt . Hec enim frigida eſt intentiõ · Vnde talis amicicia celerius euaneſcit . Si vero pauperem vocaueris · deũ nunq̃ obliuiſcentẽ habebis debitorẽ . Vnde ſequit̃ Sed cum facis cõuiuium · voca pauperes · debiles claudos · & cecos · Quãto em̃ minor eſt frater · tãto magis ꝑ eũ xp̃c accedit · & viſitat · Nam qui magnum ſuſcipit ſepe per vanã gloriã facit · ſꝫ & vtilitas pluries querit̃ · vt ꝓmoueat̃ per illũ · Poſſem quidẽ plures ꝓponere ab hoc celeberrimos ſanctoꝝ colentes . vt illis mediãtibꝰ ampliorẽ grãm obtineant principũ · Non igit̃ illos queramꝰ · qui nob̃ retribuere poſſunt · Sequit̃ · n · Et beatus eris · qꝛ n̄ hñt retribuere tibi . Non g̊ turbemur · cũ nõ recipimus bñficii recõpenſatiõem · ſed cũ receperimꝰ · qm̃ ſi receperimus · non amplius recipiemꝰ illic . ſed ſi minime retribuat homo · tũc tibi deꝰ retribuet Vñ ſequit̃ · Retribuet̃ em̃ in reſurrectione iuſtorum · ¶ Beda · Et ſi oẽs reſurgũt iuſtoꝝ tñ reſurrectio dicit̃ · qꝛ in hac reſurrectiõe beatos ſe eẽ nõ dubitãt Ergo qui pauperes ad cõuiuiũ vocãt · in futuro premia recipient · Qui aũt amicos . fratres · & diuites vocat · recepit mercedẽ ſuam · Sed & ſi hoc ꝓpter deum facit in exẽpluz filioꝝ iob . ſicut cetera f̃rne dilectionis officia · ipſe qui iuſſit · remũerat . ¶ Chriſoſto . Sed dicis immũdꝰ ẽ paup & ſordidꝰ · laua eum . & fac tecum in menſa ſedere · Si veſtes ſordidas habet · mundũ indumentũ exhibeas . Xp̃c accedit per eũ & tu friuola loqueris · ¶ Greg · niſſenꝰ Non ergo negligas iacẽtes quaſi nullo ſint digni Cogita quid ſint & precõſitatẽ eoꝝ inuenies . Saluatoris induerunt ymaginẽ · futuroꝝ bonoꝝ hẽdes regni clauigeri accuſatores & excuſatores ydonei . non loquẽtes ſed inſpecti a iudice · ¶ Chriſo · Decet g̊ eos ſurſũ in ſolaria ſuſcipere · ſi nõ placet · ſaltem deorſũ vbi ſũt ſubiugalia & famuli xp̃m ſuſcipias · fiat ſaltem pauper edituus vbi em̃ eſt elemoſina · non audet intrare dyabolus . Et ſi non ſecũ conſedeas · mitte ſaltẽ eis de menſa fercula . ¶ Ori · Myſtice vero qui vanam gloriam vitat · vocat ad ſpiritale cõuiuiũ pauperes id ẽ imperitos · vt dicet debiles hoc eſt leſam cõſcientiã habentes . vt ſanet claudos · id ẽ declinantes a ratione . vt rectas ſemitas faciant · Cecos · i · qui carent contemplatione veritatis . vt verã lucem videant · Quod autem dicitur · Non poſſunt retribuere tibi id eſt non nouerũt reſponſum proferre Sequit̃ textus

¶ Hec cum audiſſet quidam de ſimul diſcumbẽtibꝰ dixit illi · Beatus qui mãducabit panem in regno dei · At ille dixit ei · Homo quidam fecit cenã magnam · & vocauit multos · & miſit ſeruum ſuum hora cene dicere inuitatis · ut venirent · quia iam parata ſũt omnia · Et ceperunt ſimul omnes excuſare · Primꝰ dixit ei · Villam emi & neceſſe habeo exire & videre illam · Rogo te . habe me excuſatum Et alter dixit · Iuga boum emi quinqꝫ & eo ꝓbare illa · Rogo te habe me excuſatũ · Et alius dixit Vxorem duxi · & ideo non poſſum venire · Et reuerſus ſeruꝰ nunciauit hec dño ſuo · Tunc iratus paterfamilias dixit ſeruo ſuo · Exi cito in plateas et vicos ciuitatis · & pauperes · ac debiles · cecos · & claudos introduc huc · Et ait ſeruus · Domine factum eſt vt imperaſti · & adhuc locus eſt · Et ait dñs ſeruo · Exi in vias & ſepes & cõpelle intrare · vt impleatur domus mea · Dico autem vob̃ · qꝛ nemo viroꝝ illoꝝ qui vocati ſũt · guſtabit cenam meam

¶ Euſebius · Docuerat ſupra dominus preparare conuiuiũ rependere nequeuntibꝰ · cum ſit recompenſandum in reſurrectione iuſtorum · & ideo quidaz intelligens vnũ & idẽ eẽ reſurrectionem iuſtorum et regnum dei · recompenſatiõez predictam commendat · Sequitur em̃ · Hec cum audiſſet quidam de ſimul diſcumbentibꝰ dixit illi · Beatus qui manducabit panem in regno dei ¶ Cirillus · Homo iſte animalis erat · non diligenter percipiens ea que xp̃c protulerat · putauit enim corporeas eẽ remuneratiões ſanctorum · ¶ Auguſtinus de verbis domini Vel quia in longinqua iſte ſuſpirabat · & panis iſte quem deſiderabat · ante illuz diſcumbebat · Quis enim eſt panis regni dei · niſi qui dicit · Ego ſum panis viuꝰ qui de celo deſcẽdi · nolite parare fauces · ſꝫ cor ¶ Beda · Sꝫ qꝛ nonnulli hũc panẽ fidetenꝰ q̃ſi

adorando percipiunt · dulcedineꝫ vero eius attinge
re veraciter guſtādo faſtidiunt · Subiecta parabo
la dominꝰ talium torporem celeſtibꝫ epulis dignū
non eē redarguit · Sequitᷣ enī · At ille dixit ei · ho
mo quidam fecit cenam magnā & vocauit multos
Cirillꝰ · Homo iſte deus pater eſt · ſcđm ꝙ yma
gines ad ſimilitudinē veritatis figuratur Chri ·
Quociens enī punitiuam ſuā virtutē indicare vult
deus · vrſa · pardus · leo · & huiuſmodi nuncupatur
qn̄ vero miſcđiam exprimere vult · dr̄ homo · Ci
rillus · Hic ḡ cōditor omniū · atqꝫ glorie pr̄ parauit
cenam magnam in xp̄o peractā · In nouiſſimis eī
temporibꝫ & quaſi in occaſu noſtri ſeculi · illuxit
nobis dei filius · & mortē pro nobis ſuſtinens · dedit
nobis ꝓprium corpus comedere · Vnde & agnus in
veſpere immolabatᷣ iuxta legeꝫ moſaicam · Merito
igitur cena dictum eſt paratū in xp̄o conuiuium
Grego · in home · Vel facit cenam magnam · qꝛ
ſocietatē nob̄ dulcedinis eterne preparauit · Qui vo=
cauit multos · ſed pauci veniunt · qꝛ nonnunꝙ̄ ipſi
qui ei per fidē ſubiecti ſūt · eterno eius conuiuio viuē
do cōtradicūt · Hoc aūt diſtare inter delicias corpo
ris & cordis ſolet · ꝙ corporalies delice cū non habē
tur · graue in ſe deſiderium accendūt · Cū vero habi
te eduntᷣ · comedentem ꝓtinus in faſtidium per ſaci
tatem vertūt · At cōtra · ſpirituales delicie cū non
habentur in faſtidio ſunt cum vero habentur in de
ſiderio · Sed ſuperna pietas cōtemptas illas delici
as ad memorie noſtre oculos reuocat · atqꝫ vt faſti
dium noſtrū repellere debeamus · inuitat · Vnde ſe
quitur · Et miſit ſuū ſuū hora cene dicē inuitatis
vt venirent · Cirillus · Iſte ſeruꝰ qui miſſus eſt
ipſe xp̄c eſt · qui cuꝫ eēt naturaliter deus · & verus
dei filius · exinaniuit ſeipſū formā ſerui accipiens
Melius eſt aūt hora cene · Non enim a principio
verbum patris noſtram naturā ſuſcepit · ſed in no
uiſſimo tempore Subdit autem · Quia parata ſunt
omnia · Parauit enim pater in xp̄o bona collata
mūdo per ipſū peccatoꝝ ammotōeꝫ ſpūſſancti par=
ticipatōeꝫ adoptōis ſplendorē · Ad hoc vocauit xp̄c
per euangelica documenta Augꝰ · de verb̄ domini
Vel aliter · Homo iſte mediator eſt dei & homis
xp̄c Ihs · Miſit vt venirēt inuitati · ideſt p miſſos
vocati ꝓphas · qui olim inuitabant ad cenam criſti
ſepe miſſi ſūt ad populū iſrahel · ſepe vocauerūt vt
ad horam cene venirent · Illi inuitantes acceperūt ·
cenam repudiarunt · Prophas legerunt · & xp̄m
occiderunt · & tunc nobis cenam neſcientes paraue
rūt · Parata iam cena ideſt immolato xp̄o miſſi ſūt
apoſtoli ad quos miſſi fuerāt ante ꝓphe · Greg ·
in home · Per hūc ḡ ſeruū qui a pr̄efamilias ad in
uitandū mittitur · p̄dicatoꝝ ordo ſignificatur · ſepe
aūt ſolet euenire vt perſona potens famulū habeat
deſpectum · Cumqꝫ per eum dominus aliquid man
dat · nō deſpicitur perſona loquentis ſerui · qꝛ ſerua
tur in corde mittentis reuerentia domini · Offert ḡ
deus quod rogari debuit · non rogare · dare vult qđ

vix ſperari poterat · Et tn̄ ſimul omnes excuſant ·
Sequitur · n · Et ceperunt omnes ſimul excuſare
Ecce homo diues inuitat · & pauperes occurrē fe
ſtinant · Ad dei inuitamur conuiuiū · & nos excuſa
mus · Auguſtinꝰ de verbis domini · Tres aūt
fuerunt excuſatōes de quibꝫ ſubditur · Primꝰ dix
it ei · Villam emi · & neceſſe habeo exire & videre
illam · rogo te habe me excuſatum · In villa emp=
ta dominatō notatur · Ergo ſupbia caſtigatᷣ viciū
primum · Primꝰ enim homo dominari voluit · qui
dominum habere noluit · Gregorius in homelia
Vel per villam terrena ſubſtancia deſignatur ·
Exit ergo videre villaꝫ · qui ſola exteriora cogitat
propter ſubſtanciam · Ambro · Hic igitur eme
rite militie viro condemnendaruꝫ ſtipendium pre
ſcribitur facultatum · ꝙ neqꝫ ille qui ſtudijs inten
tus inferioribus poſſeſſiones ſibi terrenas coemit ·
regnum celi poſſit adipiſci · cum dominus dicat ·
Vende omnia tua & ſequere me · Sequitur · Et al
ter dixit · Iuga boum emi quinqꝫ · & eo probare il
la · Auguſtinus de verbis domini · Quinqꝫ iuga
boum ſenſus carnis huius quinqꝫ numerantur · In
oculis viſus eſt · in auribꝫ auditus · in naribus odo
ratus · in faucibꝫ guſtus · in omnibus membris tac
tus · Sed quia iuga ſunt in tribus prioribus ſenſi
bus facilius apparet · Duo ſunt oculi · due aures ·
gemine nares · Ecce tria iuga · & faucibꝫ · i · ſenſu
guſtandi geminatō quedam inuenitur · qꝛ nihil gu
ſtando ſapit niſi lingua & palato tangatur · volup
tas carnis q̄ ad tactum pertinet occulte geminatᷣ
Eſt enī et forinſecus & intrinſecus · Dicuntur aūt
iuga boū · qꝛ per ſenſus iſtos carnis terrena reqrun
tur · Boues enim terram verſant · homines autem
remoti a fide terenis dediti · nolūt credere aliqđ niſi
ad qđ ſenſu corporis perueniūt quinqꝫ partito · Nō
inqt ego credo · niſi qđ video · Si talia cogitare=
mus quinqꝫ illis iugis boum a cena impediremur ·
vt noueritis autem iſtoꝝ quinqꝫ ſenſuum non de
lectatōem que mulcet · & ingerit voluptatem · ſed
curioſitatem quandam notatam fuiſſe · Non ait ·
quinqꝫ iuga boum emi · eo paſcere illa · ſed eo pro=
bare illa · Grego · in homelia · Corporales eciaꝫ
ſenſus quia interna comprehendere nequeunt · ſed
ſola exteriora agnoſcunt · recte per eos curioſitas
deſignatur · que dum alienam querit vitam diſcu=
tere · ſemper ſua intima neſciens ſtudet exteriora
cogitare · Sed notandum ꝙ is qui propter villā et
is qui ꝓpter probanda iuga boum a cena ſui inuita
toris ſe excuſat · humilitatis verba permiſcet · Dū
enim dicit · rogo · & venire cōtemnit · humilitas ſo
nat in voce · ſuperbia in actione · Sequitur Alius
dixit · Vxorem duxi · & ideo non poſſum venire ·
Auguſtinus de verbis domini · Iſta eſt volup=
tas carnis que multos impedit · vtinam foris & nō
intus · Qui enim dixit · vxorem duxi · carnem am=
plexatᷣ · carnis voluptatibꝫ iocundatᷣ a cena excu=
ſatᷣ · obſeruet ne fame interna moriatur · Baſili ·

Dicit autez non poſſum venire eo ꝙ intellectus hu
manus vergens ad mūdanas illecebras debilis eſt
ad agendū · Grego · in home · Quamuis aūt bonū
ſit coniugiū · atqꝫ ad ꝓpagandā ſobolem diuina ꝓui
dentia cōſtitutum · nonnulli tamen per hoc nō fecū
ditatem prolis · ſed deſideria expetunt voluptatis ·
Et idcirco per rem iuſtam ſignificari poteſt nō in
cōgrue res iniuſta Ambroſi. Vel coniugiū non
reprehendit · ſed ad maiorem honorē vocat integri
tas · qm̄ mulier innupta cogitat que ſūt domini · vt
ſit ſancta corpore & ſpiritu · Que aūt nupta eſt · co
gitat que ſūt mūdi Augꝰ · de ver · dn̄i · Johannes
aūt dicens omne quod eſt in mūdo concupiſcentia
carnis eſt · & cōcupiſcentia oculorū & ambitō ſecu
li · inde cepit vbi euangelium terminū poſuit · Con
cupiſcentia carnis vxorem duxi · Concupiſcentia
oculoꝝ · Quinqꝫ iuga boū emi · Ambitō ſeculi · Vil
lam emi · Aperte aūt in totum commemorati ſunt
quinqꝫ ſenſus per ſolos oculos · quorū eſt in quiqꝫ
ſenſibꝫ principatus · ꝓpterea cū ꝓprie ad oculos per
tineat viſus · ipſū videre per omnes quinqꝫ ſenſus
ſolemus appellare · Cirillꝰ · Quos autem itellige
mus fuiſſe eos qui renuerūt predictoꝝ cauſa veni-
re · niſi preſides iudeorum · quos per totam ſacrā pa
ginam de hiis redargutos eſſe videmus · Orige ·
Vel aliter hii qui villam emeruut & refutant ce
nam · ſūt qui receperūt alia dogmata diuinitatis ·
nec experti ſūt verbū · quod poſſidebant · Js autem
qui quinqꝫ paria boum emit eſt · qui naturā intellec
tualem contemnit & ſenſibilia ſequitur · Vnde in
corpoream naturā cōprehendere non poteſt · Qui aūt
vxorem duxit · eſt qui cōiunctus eſt carni · volup
tatū magis amator ꝙ̄ dei · Ambro · Vel tria ge
nera hominum a cōſortō iſtius cene eſtimemꝰ ex-
cludi · gentilium · iudeoꝝ · & hereticoꝝ · iudei corpo
rali myſterio iuga ſibi legis imponūt · Quinqꝫ autē
iuga ſūt verboꝝ decem · vel quinqꝫ libri veteris le
gis · At vero hereſis velut eua femineo rigore fidei
temptat affectū · Et apoſtolus dicit auariciam eē
fugiendam · ne impediti more gentili ad regnū xp̄i
peruenire nequeamꝰ · Ergo & ille qui villam emit
aliennꝫ a regno eſt. Et ille qui iuguz pocius legis
ꝙ̄ gratie munꝰ elegit · Et ille qui ſe ꝓpter ducēdā
excuſat vxorem · Sequitur · Et reuerſus ſeruꝰ nū
ciauit hec domino ſuo Auguſtinꝰ quinto ſuper
gen̄ · ad litteram · Non ꝓpter inferiorū ſcientiam de
us nūciis īdiget quaſi per eos fiet ſcientioꝛ · ſed no
uit omnia ſtabiliter atqꝫ incōmutabiliter · Habet
aūt nuntios ꝓpter nos & ꝓpter ipſos · quia illo mo
do deo parere & aſſiſtere · vt eum de inferioribus cō
ſulant · eiuſqꝫ ſupernis iuſſis obtemperent bonum
eſt eis in ordine ꝓprie nature · Cirillꝰ · Judeorū
autem primatibꝰ vocatōnem renuentibꝫ ſicut ipſi
dicebāt · Nunqd aliqs ꝑncipū credidit ī eum · Jndi
gnatus eſt paterfamilias quaſi eis dignis indig-
natōe & ira · Vnde ſequitur · Tunc iratus paterfa
milias · Baſilius · Non ꝙ ire paſſio diuine ſub
ſtantie accidat · ſed talis operatio que in nobis ab
ira fit · dei ira & indignatō dicitur · Cirillꝰ · Sic
ergo indignatꝰ dicitur paterfamilias in principes
iudeorū & vocati ſunt loco eoꝝ · qui erant de multi
tudine iudeoꝝ fragilem & impotentē mentē haben
tes · Loquente em̄ petro primo quidem tria milia ·
deinde quinqꝫ milia crediderunt · Et poſtmodū plu
rimus populus · Vnde dicitur · Dixit ſeruo ſuo ·
Exi cito in plateas & vicos ciuitatis · & pauperes
ac debiles cecos & claudos introduc huc Ambro
ſius · Jnuitat autem pauperes · debiles · & cecos · vt
oſtendatur ꝙ nullum debilitas corporis excludit a
regno rariuſqꝫ delinquat · cui deſit illecebra peccan
di · Vel ꝙ infirmitas peccatoꝝ per miſericordiā do
mini remittatur · vnde mittit ad plateas · vt de lató
ribus vitiis ad anguſtam venirent viam · Gre
gorīꝰ in home · Quia ergo venire ſuperbi renuunt
pauperes eligūtur · Dicūtur enim debiles qui iudi
tio ſuo apud ſemetipſos infirmi ſūt · Nam paupes
et quaſi fortes ſunt · qui poſiti in paupertate ſuper
biunt · Ceci ſūt qui nullius ingenii lumen habent ·
Claudi ſūt qui rectos greſſus in operatōne non ha
bent · Sed dum horum vitia in membrorū debilita
te ſignificantur · ſicut illi peccatores fuerunt · qui
vocati venire noluerunt · ita hii quoqꝫ qui inuitan-
tur & veniūt · ſed peccatores ſuperbi reſpuuntur ·
humiles eliguntur · Hos itaqꝫ elegit deus · quos de
ſpicit mundus · quia plerūqꝫ ipſa deſpectio hominē
reuocat ad ſemetipſū · Et tanto celerius vocem dei
aliqui audiunt · qnto in hoc mundo non habent vn
de delectentur · Cuz ergo de vicis & plateis ad cenā
quoſdam dominus vocat · illum populum deſignat
qui tenere legis vrbanam cōuerſatōnem nouerat ·
Sed multitudo que ex iſrahel populo credidit · lo
cum ſuperni conuiuii non impleuit · Vnde ſequit̃
et ait ſeruus · Domine factum eſt vt imperaſti · et
adhuc locus eſt · Jntrauit enim iam frequentia iu
deorum · ſed adhuc locus vacat in regno vbi ſuſci
pi debeat numeroſitas gentium · Vnde ſubditur ·
Et ait dominꝰ ſeruo · Exi in vias & ſepes · & com
pelle intrare · vt impleatur domus mea · Cum cōui
uas ſuos colligi ex viis & ſepibus precipit · agre-
ſtem populum · i · deſt gentilem querit Ambro ·
Vel mittit ad vias & circa ſepes · quia hii apti ſūt
in reguo celorum · qui nullis preſentium cupidita
tibus occupati · ad futura feſtinant in quodaz bono
voluntatis tramite conſtituti · & qui modo ſepis q̄
ab incultis culta ſecernat · & incurſus arceat beſti
arū norint bona malaqꝫ diſtinguē · & aduerſus tēp
tamēta neqtie ſpiritalis fidei mūimē ꝑtendē Au
guſ · de ver · dn̄i · Venerunt de plateis & vicis gen
tes · veniūt de ſepibꝫ heretici · Nam ſepes qui cōſtru
unt · diuiſiones querūt · abſtrahant̃ a ſepibꝫ · euellā
tur a ſpinis · ſed cogi nolūt · volūtate inquiunt nr̄a
intremus · Non hoc dn̄s imparauit coge inquit intra
re · foris inueniat̃ neceſſitas naſcitur inde volūtas ·
Orego · in ho · Qui g̊ huius mūdi aduerſitatibꝫ

fracti a dei amore redeunt · cõpellũtur intrare · Sed valde tremẽda eſt ſentẽcia que ſubinfert · Dico aũt vobis quod nemo viroꝝ illorum qui vocati ſũt · guſtabit cenam meam · Nemo ergo contemnat · ne cũ vocatꝰ excuſat · cum voluntatem habuerit · intrare non valeat Sequitur textus

¶ Ibãt aũt turbe multe cum eo · et conuerſus dixit ad illos · Si quis venit ad me · & non odit patrem ſuum · & matrem · & vxorem · & filios · & fratres & ſorores · adhuc autem et animam ſuã · nõ poteſt meꝰ eſſe diſcipulus ¶ Grego · in home · Ad audita celeſtia premia inardeſcit animus · Iamq̃ illic cupit aſſiſtere · vbi ſe ſperat ſine fine gaudere · Sed ad magna premia perueniri non poteſt · niſi per magnos labores · Vnde dicitur · Ibant autem turbe multe cũ eo · & cõuerſus dixit ad illos · Si quis venit ad me · & non odit patrem ſuum & matrem & vxorem & filios & fratres & ſorores ad huc autem & animã ſuam non poteſt eẽ meus diſcipulus ¶ Theophilꝰ · Quia enim multi comitãtiũ ipſum non ex toto affectu · ſed tepide ſequebantur · oſtendit qualem deceat eẽ ſuum diſcipulum ¶ Grego · in home · Sed percontari libet quomodo parentes & carnaliter propinquos precipimur odiſſe · qui iubemur & inimicos diligere · Sed ſi vim precepti ꝑpendimus · vtrunq̃ agere per diſcretõnem valemꝰ vt eos qui nobis carnis cognatõne coniuncti ſunt & quos proximos nouimus · diligamus · Et quos aduerſarios in via dei patimur · odiendo · & fugiẽdo neſciamus · Quaſi enim per odium diligitur qui carnaliter ſapiens dum praua nobis ingerit · non auditur ¶ Ambroſiꝰ · Etenim ſi propter te dominus ſue renuntiat matri dicens · Que eſt mater mea & q̃ fratres mei · cur tu domino tuo cupias anteferri! Sed neq̃ ignorare naturam neq̃ ſeuire dñs iubet Sed ita indulgere nature vt venereris autorẽ nec a deo parentum amore deſiſtas ¶ Grego · in home · Vt autem dominus demonſtraret hoc erga proximos odium non de affectione procedere · ſed de caritate · addidit dicens · Adhuc autem & animã ſuam Conſtat ergo quia amando debet odiſſe proximũ qui ſic eum odit · ſicut ſeipſum · Tunc em̃ bene animã noſtrã odimus · cum eiꝰ carnalibus deſiderijs non acquieſcimus cum eius appetitum frangimus eius voluntatibus reluctamur · Que ergo contẽpta ad meliꝰ ducitur · quaſi per odium amatur ¶ Ciril · Non eſt autem fugienda vita qua in corpore viuitᷣ ſed ſeruanda ſicut & paulus ſeruauit · vt xp̃m adhuc viuens in corpore ꝑdicet · Sed vbi oportebat vitam contemnere vt curſum cõſumaret · nec aĩam preticoſam ſibi eẽ fatetᷣ ¶ Grego · in home · Hoc aũt anime odium qualiter exhibere debeat · manifeſtat ſubdens · Qui nõ baiulat crucẽ ſuã & venit poſt me non poteſt meꝰ eẽ diſcipulus ¶ Chriſoſt · Non aũt hoc dicit vt trabem ſup humeros apponamus · ſed vt ſemp mortem pre oculis noſtris habeamus · ſicut & paulus moriebatᷣ quottidie · & mortẽ contemnebat ¶ Baſiliꝰ · Crucem etiam tollens · mortẽ domini ãnuntiabat dicens · mihi mundꝰ crucifixus eſt · & ego mundo · quod etiã nos in ipſo baptiſmate anticipamus · vbi verus homo noſter crucifixꝰ eſt · vt deſtruatur corpus peccati ¶ Grego · in ho · Vel quia crux a crutiatu dicitur · Duobus modis crucem domini baiulamus · cum aut per abſtinẽtiã carnem affligimus · aut per cõpaſſionem proximi neceſſitatem illius noſtrã putamus · Sed quia nõnulli carnis abſtinentiam non pro deo · ſed ꝑ inani gloria exhibent · & cõpaſſionem nõ ſpiritaliter ſed carnaliter impendunt Recte additur · et venit poſt me · Baiulare enim crucem & poſt dominum ire · ẽ vel carnis abſtinentiam vel conpaſſionem proximorum pro ſtudio eterne intentõnis exhiberi · textus

¶ Quis em̃ ex vobis volẽs turrem edificare · nonne prius ſedens computat ſumptus qui neceſſarij ſũt ſi habeat ad perficiendum; ne poſteaq̃ poſuerit fundamentum · & non potuerit perficere · om̃es qui viderint · incipiant illudere ei dicentes · quia hic homo cepit edificare · & non potuit conſũmare Aut quis rex iturus cõmittere bellum aduerſus alium regem nonne ſedens prius cogitat · ſi poſſit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit ad ſe · Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis ſunt · Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que poſſidet non poteſt meus eſſe diſcipulus. ¶ Greg · in home · Quia ſublimia precepta data ſunt · protinus comparatio edificande ſublimitatis adiungitur · cum dicitur · Quis enim ex vobis volens turrem edificare · nonne prius ſedens cõputat ſumptus qui neceſſarij ſunt · Si habeat ad perficiendum · Omne enim quod agimus · preuenire per ſtudium conſiderationis debemus · Si igitur humilitatis turrim conſtruere cupimus · priꝰ nos preparare ad aduerſa huiꝰ ſeculi debemus · ¶ Baſilius · Vel turris eſt alta ſpeculatio ad cuſtodiã ciuitatis & perceptionem hoſtilium occurſuum apta · Ad huius iſtar nobis datus eſt intellectus conſeruatiuus bonorum premeditatio contrariorũ Ad huius edificationem precipit dominus ſedentes põnere calculum · ſi ſuppetat facultas adfinem

¶ Gregorius · Niſenus · Inſiſtendum eſt enim vt cuiuſlibet ardui propoſiti terminus attingatur varijs augmentis mandatorum dei conſummando opus diuinum · Nã neq̃ lapis vnꝰ ẽ tota turris fabrica · neq̃ vnicum mandatum ducit ad anime perfectionem · Sed fundamẽtum oportet ſubſiſtere & ſecundum apoſtolum inſuper apparatus eſt auri & argenti & precioſorum lapidum apponendus · ¶ Vnde ſubditur Ne · poſteaq̃ poſuerit fundamentum & non potuerit perficere · omnes qui viderint · incipiant illudere ei dicentes · Quia hic homo cepit edificare · & non potuit conſummare

¶ Theophilus · Nos enim debemus ponere fundamẽtum ideſt ſe qui chriſti initium & finem

non imponere · ſicut illi de quibus iohannes dicit quod multi ex diſcipulis eius abierunt retrorſū Vel fundamentum intellige doctrinalem ſermonē puta de abſtinētia · Op⁹ eſt igitur predicto fundamento operatōis edificiū · vt pficiatur nobis turris fortitudinis afacie inimici · Alioqn deridet hō a videntibus eum tam hominibus quam demonibus · Greg. in home · In bonis enim operationibus intenti niſi contra malignos ſpiritus ſollicite vigilem⁹ · ipſos irriſores patimur quos ad malum perſuaſores habemus · Sed ex minori adinaius ſimilitudo ſubditur · vt ex rebus minimis maiora penſentur · Nam ſequitur · Aut quid rex iturus committere bellum aduerſus alium regem · nōne prius ſedens cogitat ſi poſſit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit adſe · Cirillus · Incumbit enim nobis prelium contra ſpiritalia nequicie i celeſtibus · Vrget autem nos & aliorum hoſtium multitudo · carnale flagitium lex ſeuiens in mēbris noſtris · & varie paſſiones hoc eſt dira hoſtium multitudo · Auguſtinus de queſt · euage · Vel decem milia pliaturi cū rege qui habet viginti milia · ſignificat ſimplicitatē chriſtiani hominis dimicaturi cum duplicitate diaboli · Theophi · Eſt autem rex peccatum regnans in noſtro mortali corpore · Sed & noſter itellectus creatus eſt rex · Ergo ſi repugnare velit peccato · toto aīo cogitet ſecum · Nam demones ſūt peccati ſatellites qui videntur viginti milium numero precellere decem milia noſtrum · quia cum incorporei ſint nobis cōparati corporeis multo maiorem fortitudinem habere cenſentur · Auguſ · de queſt · euang · Sicut autem de turri non perfecta per obprobrium deterruit dicentium · quia hic homo cepit edificare · & non potuit conſummare · Sic in rege cum quo dimicandū eſt · ipſam pacem accuſauit cum ſubdit · Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis ſunt · Significans etiam minas imminentium temptationum a diabolo nō ſuſtinere eos qui renuntiant omnibus que poſſident · & pacē cū eo facere conſentiendo illi ad committendum peccata · Gregor · Vel aliter i illo tremendo examine cum rege noſtro ex quo ad iuditium nō venim⁹ · decem milia quippe ad viginti milia ſimplum ad duplū ſūt · Cū duplo ḡ exercitu cōtra ſimplū veit q̄a nos vix i ſolo opere pparatos · ſil' de opere & cogitatōne diſcutit · Dum ergo adhuc longe eſt · quia adhuc preſens per iuditium non videtur · mittamus ad eum legationem lacrimas noſtras · miſericordie opa · hoſtias placatiōis · hec eſt noſtra legatō que regē venientem placat · Auguſt · ad letū · Quomodo autem pertineant iſte ſimilitudines ipſa occaſione ſatis aperuit dicens · Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que poſſidet · nō pt̄ meus eē diſcipulus · Itaque ſumptus ad turrem edificandam · & valentia decē milium aduerſus regē qui vigīti milia habet · nihil aliud ē quam vt renūtiet vnuſquiſque omnibus que ſunt eius · Prelocutio aūt ſuperior cum extrema locutione concordat · In eo enim quod adhuc renuntiat omnibus que ſunt eius etiam illud continetur · vt oderit patrem ſuum aut mrēm & vxorē & filios & frēs & ſorores · adhuc & animā ſuam · Omnia enim hec propria alicuius ſunt · que plerumque implicant & impediunt ad obtinenda non iſta propria temporaliter tranſitura ſed ineternum manſura cōmunia · Baſili⁹ · Eſt autem intentio domini per exempla predicta · non vtique prebere poteſtatem eius diſcipulū fieri vel non fieri ſicut licet · vel non inchoare fundamentū vel tractare pacem ſed oſtendere impoſſibilitatem diuini beneplaciti obſernādi inter diſtrahētia aīaz inter que piclitatur facta venalis ab aſtutijs demonis · Beda · Diſtat autem inter renuntiare omnibus & relinquere ōnia · Paucorum enim pfectorum eſt relinquere omnia · hoc eſt curas mūdi poſt ponere · Cunctorum autem fidelium ē renuntiare omnibus · hoc eſt ſic tenere q̄ mundi ſunt · vt tamē per ea non teneantur in mundo · Textus

Bonum eſt ſal · Si autem ſal euanuerit · iquo condietur · neque in terram neque in ſterquilinīū vtile eſt ſed foras mittetur · Qui habet aures audiendi audiat · Beda · Dixerat ſuperius turrem virtutum non ſolum conſummandam · ſed etiam inchoādam · ad quod pertinet · quod dicitur · Bonum eſt ſal · bonum eſt ſale ſapientie ſpiritalis cordis archana condire · immo cum apoſtolis ſal terre fieri · Euſebius · Sal enim ſecundum ſubſtantiam quidem ex aqua conſtat · & ſpiritu modicum quid terreſtritatis pticipās · deſiccat autem fluidam naturā corruptorū corporū vt mortua corpa cōſeruet · Merito igitur diſcipulos ſuos comparat ſali · eo quod ipſi regenerati ſunt per aquam & ſpiritum · Cumque toti ſpiritualiter viuerent & non ſecundum carnē ad modum ſalis corruptam vitam hominū i terra degentium conuertebant · & virtuoſa vita ſuos ſequaces oblectando condiebant · Theophil⁹ nō ſolum autē eos qui donati ſunt magiſtrali gratia ſed etiam idiotas expoſcit ad modum ſalis fieri vtiles proximis · Si vero qui futurus eſt vtilis alijs fiat reprobus · inuari non poterit · Vnde ſequitur · Si autem ſal euanuerit · in quo condietur? · Beda · Quaſi diceret ſi quis ſemel condimento veritatis illuminatus ad apoſtaſiam redierit quo alio doctore corrigetur? qui ſcilicet eam quam ipſe guſtauit ſapientie dulcedinem · vel aduerſus ſeculi perterritus vel illecebris illectus abiecit · Vnde ſequitur · Neque in terram · neque in ſterquilinium vtile eſt · ſed foras mittetur · Sal enim cū ad condiendos cibos carneſque ſiccandas valere deſierit · nulli iam vſui aptum erit · Neque enim in terram vtile eſt · Cuius in iectu germinare prohibet · Neque in ſterqlinīū agriculture pfuturū · Sic q̄ p⁹ agnitōz veritatis retrocedit · neque ipſe fructum

boni operis ferre neq₃ alios excolere valet ſed foras
mittendus eſt · hoc eſt ab eccleſie vnitate ſecernē
dus · ¶ Theo · Verum quia ſermo parabolicus &
obſcurus erat excitans dominus auditores ne qua-
litercũq₃ acciperent quod dictũ eſt de ſale · ſubdit ·
Qui habet aures audiendi audiat · hoc eſt ſi cui ſa-
piencia ineſt intelligat · Aures enim hic cognoſciti
uam vim anime & aptitudinē intelligendi accipe-
re debem⁹ · Audiat eciam nō cōtemnendo · ſed obe-
diendo & faciendo que dicit

¶ Capitulum · xv

Erant autem appropinquantes ei
publicani & peccatores vt audi-
rēt illũ · Et murmurabant ſcribe
& phariſei dicētes · quia hic pecca
tores recipit & manducat cũ illis
Et ait ad eos parabolā iſtā dicēs
Quis ex vobis hō cui cētũ oues & ſi pdiderit vnam
ex illis nōne dimittit nonagintanouē in deſerto &
vadit ad illam que perierat · donec inueniat illā · &
cũ inuenerit illā · imponit in humeros ſuos gaudēs
& veniēs domum cōuocat amicos & vicinos dicēs
illis · Cōgratulamini michi quia inueni ouē q̄ peri
erat · Dico vobis ꝙ ita gaudium erit in celo · ſuper
vno peccatore penitēciā agente quam ſup nonagin
tanouē iuſtis qui nō indigēt penitēcia ¶ Ambro ·
Didiceras ī ſuperioribꝫ ſecularibꝫ occupatōibꝫ nō
teneri · caduca non preferre perpetuis · Sed quia
fragilitas humana firmum nequit intanto ſecu-
li lubrico tenere veſtigium · eciam aduerſus erro-
rem · remedia tibi bon⁹ medicus demōſtrauit ſpem
venie iudex miſericors non negauit · Vnde ſubdit̄
Erāt autē appropinquantes ei publicani & pcto-
res vt audirēt eũ Glo · Id eſt qui publica exigũt
vectigalia vel cōducũt · & qui lucra ſeculi p nego
cia ſectant̄ · ¶ Theo · Hoc enim exequebat̄ cuius
cauſa carnem ſuſceperat · admittens pctores ſicut
medicus egrotantes · Sed phariſei vere criminoſi
huic pietati murmurare cōpenſabant · Vnde ſequi
tur · Et murmurabāt phariſei & ſcribe · di · quia h
pec · re · & · man · cũ illis ¶ Gregori⁹ · In home · Ex
qua re colligit̄ q̄ vera iuſticia cōpaſſionē cũ hȝ fal
ſa dedingnatōne quamuis & iuſti ſoleāt recte pecto
ribꝫ indignari · ſed aliud eſt quod ag̃ t̄ tipo ſupbie
aliud quod zelo diſcipline · quia iuſti & ſi foris in
crepatōnes p diſciplinam exaggerāt · int⁹ tamē dul
cedinē p caritatem ſeruāt · Preponũt ſibi in animo
ipſos plerũq₃ quos corrigũt · quod agētes p diſcipli
nā ſubditos & p humilitatē cuſtodiunt ſemetipos
At cōtra hij qui de falſa iuſticia ſupbire ſolent · cete
ros q̄ꝫ deſpiciũt · nulla infirmātibꝫ miſericordia cō
deſcendũt · Et quo ſe pctores eſſe non credũt · eo de
teri⁹ pctores fiũt de quoꝝ numero phariſei erant
qui deiudicātes dñm ꝙ peccatores ſuſciperet arenti
corde ipſũ fontē miſericordie dephēdebāt · Sed q̄
egri erāt ita vt egros ſe eē neſcirēt · q̃tin⁹ quod erāt
agnoſcerēt · celeſtis medic⁹ blandis eos fomētis cu
rat · Sequit̄ enī · Et ait ad illos parabolam iſtam
dicens Quis ex vobis homo ſimilitudinē dedit · quā
in ſe homo recognoſceret · & tñ ad autorem homi-
nũ ptineret · Quia enī centenari⁹ pfect⁹ eſt nume-
rus · ipſe cētum oues habuit cũ ſanctoꝝ angeloꝝ &
hominũ naturā poſſedit · Vnde ſubdit · Qui habet
cētũ oues ¶ Cirill⁹ Hinc pcipe latitudinē regni ſal
uatoris noſtri · Dicit enī oues eſſe cētum · referens
numerũ ſubiectaꝝ ſibi racōnaliũ naturaꝝ ad inte-
grā multitudinē · Eſt enī cētenari⁹ numer⁹ pfect⁹
ex decē decadibꝫ cōſtitut⁹ · Sed ex hijs vna oberra
uit · ſ · gen⁹ humanũ quod t̄ram colit · ¶ Ambro ·
Diues paſtor cuius nos omnes cētesima porcō ſu-
m⁹ · Vnde ſequit̄ · Et ſi pdiderit vnam ex illis ·
¶ Grego · Vna ouis tũc perit · quando peccādo ho
mo paſcua vite reliquit · In deſerto autē nonagin-
tanouē remāſerāt quia racōnalis creature numer⁹
angeloꝝ videlicet & hominũ que ad uidēdum deū
cōdita fuerat · pereũte homine erat imminut⁹ · Vñ
ſequit̄ · nōne dimittit nonagintanouē in deſerto · q̄
ſcilicet angeloꝝ choros reliquit in celo · Tũc autē
homo celum deſeruit cũ peccauit · Et vt pfecta ſũ-
ma ouiũ integraret̄ i celo hō pdit⁹ querebat̄ i t̄ra
Vnde ſequit̄ Et vadit ad illam que perierat donec
inueniat illam · ¶ Cirill⁹ · Nũquit autem ſeuiens
in reliquas · mot⁹ eſt pietate vni⁹ · nequaq̄ꝫ · Sunt
enim ille in tuto circumſepiente illas potentiſſima
dextera · ſed magis oportebat miſereri pereuntis ·
ne imperfecta videretur reſidua multitudo · Vna
enim reducta ſortitur centenarius ppriam ſpeciem
¶ Auguſtinus · de que · euan · Vel illas nonagin-
tanouem dixit · quas reliquit in deſerto · ſuperbos
ſignificans tanq̄ꝫ ſollicitudinem gerentes in animo
dũ ſolo ſe videri volũt · quibꝫ ad perfectionem vni
tas deeſt · cum enim quiſq₃ a vera vnitate diuellit̄
ſuperbe diuellitur · ſue quippe poteſtatis eſſe cupi-
ens non ſequitur vnum quod deus eſt · Vni autem
deputat oīs p penitenciā recōciliatos que humili
tate obtinetur · ¶ Gregori⁹ · miſenus · Cum autem
paſtor inueniſſet ouem · non puniuit · nō duxit ad
gregem vrgendo · ſed ſupponens humero & portās
clement̄ annumerauit gregi · Vnde ſequitur · Et
cum inuenerit ouem imponit in humeros ſuos gau
dens · ¶ Gregori⁹ · in homel · Ouem humeris ſuis
impoſuit · quia humanam naturam ſuſcipiens pec
cata noſtra ipe portauit Inuēta autē oue ad domũ
redit · quia paſtor noſter reparato homine ad reg
num celeſte redijt · Vnde ſequitur · Et veniens do-
mũ cōuocat amicos & vicinos dicēs ill̄ · cōgratula
mini michi quia īueni ouē meam que perierat · ami
cos & vicinos vocat angelorum choros · quia ami
ci ei⁹ ſunt · quia voluntatem ei⁹ cōtinue in ſua ſta
bilitate cuſtodiunt · Vicini quoq₃ eius ſunt · quia
claritatem viſionis illius ſua aſſiduitate perfruun
tur ¶ Theophilus · Superne igit̄ virtutes oues
dicũt̄ ī eo ꝙ omnis natura creata reſpectu dei beſti
alis ē · In eo vero ꝙ rōnal̄ ē · amici & vicini dicũt̄

¶ Grego. in home. Et notandum ꝙ non dicit Cõgratulamini inuente oui. ſed mihi. quia videlicet eius eſt gaudium vita noſtra. & cū nos ad celū reducimur. ſollennitatē leticie illi⁹ implem⁹. ¶ Ambroſi⁹. Angeli aūt quoniā ſunt racōnabiles. non inmerito hominum redemptōe letantur. Vnde ſeq̄t. Dico vobis. ꝙ ita gaudiū erit in celo ſup vno peccatore penitētiam agēte. quā ſupra nonagitanouē iuſtis. qui non indigent penitentia. Hoc proficiat ad incentiua probitatis. ſi vnuſquiſq conuerſionē ſuam ḡtam fore credat cetib⁹ angelorū. aut q̄r affectare patrociniū aut vereri debet offēſā. ¶ Gre. In home. Plus autē de cōuerſis peccatoribus q̄ de ſtantibus iuſtis in celo gaudium eſſe fatetur. quia plerūq₃ hij qui nullis ſe oppreſſos peccatorum molibus ſciunt. ſtant quidem ī via iuſticie. ſed tamē ad celeſtem patriam anxie nō anhelant. & plerūq pigri remanent ad exercenda bona precipua. quia ſecuri ſibi ſunt ꝙ nulla cōmiſerint mala grauiora. At contra nōnunq̄ hij qui ſe aliqua illicita egiſſe meminerunt. ex ipſo ſuo dolore compuncti ad amorem dei inardeſcūt. Et q̄r erraſſe ſe a deo cōſiderant damna precedencia lucris ſequentibus recōpēſant Maius ergo gaudiū fit in celo. quia & dux ī p̄lio pl⁹ eum militem diligit. qui poſt fugam reuerſus hoſtem fortiter premit. quam eū qui nūquam terga p̄buit. & nūquā aliquid fortiter fecit. Sic agricola illam ampli⁹ terrā amat. que poſt ſpinas vberes fructus ꝓfert. quam eam que nūquam ſpinas habuit & nūquam fertilem meſſem ꝓducit. Sed inter hec ſciendum eſt. quia ſūt plerīq iuſti. in quorum vita tantum eſt gaudium vt eis quelibet peccatorum penitēcia prepōi nullatenus poſſit. hinc ergo colligendum. quantū deo gaudium facit quādo humiliter plangit iuſtus ſibi facit in celo gaudium. quando hoc quod male geſſit per penitenciam damnat iniuſtus. Sequit̄ textus

¶ Aut que mulier habens dragmas decem. ſi pdiderit dragmā vnam. nonne accendit lucernam & euertit domum. & querit diligenter. donec īueniat & cū inuenerit. conuocat amicas & vicinas di. Cōgratulamini mihi. quia inueni dragmam. quā pdiderā. Ita dico vobis. quia gaudiū erit corā āgelis dei ſup vno peccatore penitenciā agente. ¶ Ciril. Per precedentem parabolam ī qua gen⁹ humanū dicebatur ouis erratica. docebamur nos fore creatura ſublimis dei qui fecit nos & nō ipſi nos. cuius paſcue oues ſum⁹. ſubiungit̄ ſecunda pabola. qua genus humanū cōpat̄ dragme q̄ perijt. Per quā oſtendit nos ad ſīlitudinem & ymaginem regiam factos eē ſcilicet ſummi dei. Nam dragma nūmus eſt impreſſam habens regiā figurā. Vnde dicitur Aut que mulier habens decē dragmas. ¶ Grego. in home. Qui ſignificat̄ per paſtorē. ipſe per mulierem. ipſe enim de⁹. ipſe & dei ſapiētia. Angelorum autem & hominum naturā ad cognoſcendum ſe domin⁹ cōdidit. et ad ſimilitudinem ſuā creauit Decem ergo dragmas habuit. quia nouem ſūt ordines angelorꝫ. ſed vt cōpleret̄ electorū numerus homo decimus eſt creatus. ¶ Auguſtinus de queſtione euangeliorum. Vel in nouem dragmis. ſicut & ī nonagitanouem ouibus ponit eorum ſignificatōnem qui de ſe preſumentes. peccatoribus ad ſalutem redeūtib⁹ ſe preponūt. vnū enim deeſt a nouem vt decem ſint & a nonagintanouē vt centū ſint. cui vni deputat oēs p penitēciā recōciliatos ¶ Grego. in home. Et q̄r ymago exprimit̄ ī dragma. mulier dragmā perdiderat. quando homo qui conditus ad imaginem dei fuerat. peccando a ſimilitudine ſui cōditoris receſſit. Et hoc eſt q̄d ſubditur Si perdiderit dragmam vnam nonne accendit lucernā. Accēdit mulier lucernā q̄r dei ſapīa apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumen ī teſta ē Lumen vero ī teſta ē diuinitas in carne. Accenſa autem lucerna. ſequit̄. Et euertit domū. quia ſcilicet mox vt ei⁹ diuinitas p carnē claruit. omnis ſe noſtra cōſciencia concuſſit. Qui euerſionis ſermo ñ diſcrepat in eo ꝙ ī alijs codicib⁹ legit̄ emūdat. q̄r p̄ua mēs ſi nō pri⁹ p̄ timore euertitur. ab aſuetis vicijs nō mūdat̄. Euerſa aūt domo inuenit̄ dragma Sequit̄ enim. Et querit diligenter donec inueniat quia ſcilicet cum perturbatur cōſciencia hoīs. repatur in homine ſimilitudo cōditoris. ¶ Grego. naziazen⁹. Inuenta aūt dragma. celeſtes virtutes facit pticipes gaudij. quas miniſtras diſpenſatōis fecit. Vnde ſequit̄. Et cū inuenerit. cōuocat amicas & vicinas dicens. Congratulamini mihi quia inueni dragmam quā pdiderā ¶ Grego. in home. Supne enim virtutes tanto diuine ſapie iuxta ſūt quāto ei p gratiam cōtinue viſionis appropinquāt ¶ Theophil⁹. Vel amice ſunt vt exequentes voluntatē ipſi⁹. vicine vero vt incorporee. vel forte amice ipſi⁹ ſunt omēs ſupne virtutes. vicine vero ſunt propinquiores ſcilicet throni. cherubin & ſeraphin. ¶ Gregori⁹. niſen⁹. Vel aliter hoc reor dominum nobis proponere inquiſitōne perdite dragme. quia nulla nobis a ceteris virtutibus vtilitas prouenit quas dragmas vocat. q̄uis preſto ſint omnes. vna ſola deficiente anime viduate qua ſcilicet diuine ſimilitudinis nitorem ſortitur. Propter quod primo quidem iubet lucernam accendere ſcilicet verbum diuinum quod abſcondita patefacit Vel forſan penitencie lampadem. ſed in domo ꝓpria. id eſt in ſeipſo & in ſua conſciencia oportet perquirere dragmam perditam id eſt Regis imaginem. que non penitus deperijt. ſed eſt tecta ſub fimo. qui ſignificat carnis contagia. quibus ſtudioſe abſterſis id eſt dilutis per ſollertiam vite eluceſcet quod queritur. Vnde oportet ipſam que uenit ḡtulari necnō ad pticipia gaudij vocare vicinas. id eſt contubernales virtutes. id eſt rationalē & cōcupiſcibilē & innatū iracūdie affectū. Et ſi q̄ ſint tales vires circa aīam cōſiderate quas docet

gaudere in domino· Deinde cõcludens parabolam
ſubdit· ita dico vobis· gaudium erit angelis ſuper
vno peccatore penitenciam agente· ¶ Grego· in
homel· penitenciam agere eſt preterita mala plan-
gere & plangenda non ppetrare· Nam qui ſic alia
deplorat· vt tamen alia cõmittat adhuc penitenciã
agere aut ignorat. aut diſſimulat· Cogitandum ē
eciã· vt per hoc cõditori ſuo ſatiſfaciat· vt qui com
miſit prohibita ſibi· abſcindere debeat eciam cõceſ
ſa & ſeſe rephendat in minimis· qui ſe meminit in
maximis deliquiſſe· Textus

¶ Ait autem· Homo quidam habuit duos filios·
& dixit adoleſcencõr ex illis patri· Pater da michi
porcõnem ſubſtancie que me cõtingit· Et diuiſit il
li ſubſtanciã· & nõ poſt multos dies adoleſcencõr
fili? cõgregatis omnibꝫ pegre pfectus eſt in regi
onē longinquam· & ibi diſſipauit ſubſtanciam ſuã
viuendo luxurioſe· & poſtꝗ̃ omnia cõſũmaſſet· fac
ta eſt fames valida in regione illa· & ipſe cepit ege
re· Et abijt & adheſit vni ciuium regionis illi?· &
miſit illum in villam ſuã vt paſceret porcos· & cu-
piebat implere ventrē ſuum de ſiliquis quas porci
mãducabant· & nemo ille dabat ¶ Ambro· Tres
ex ordine· lucas parabolas poſuit Ouis perierat &
inuēta eſt· Drachma perierat & īuenta eſt fili? q̃
erat mortu? reuixit· vt triplici remedio puocati
vulnera noſtra curem?· Criſtus vt paſtor te ſuo
corpore vehit· querit vt mať eccleſia· recipit deus
pater pma miſericordiam· ſcd̃a ſuffragio· tercia re
cõciliacõ ¶ Criſoſto· Eſt eciam inť pabolas ſupra
dictas racõ diſtinctõnis ſecũdũ pſonas vel mētes
peccanciũ· vt pater filiũ recipiat penitentem q̃ ar-
bitrij ſui libertate vtitur· vt cognoſcat vnde cecide
rit· Paſtor vero ouem errantem & non ſapientem
reuerti· reqrat· & humeris ſuis referat· irracõnabi
li animali imprudētem hominē cõparans· qui alie
no dolo circumuēt? errauerat· ſicut ouis· Preſens
ergo parabola ppoň cum dicit· Ait autē· Homo
quidam habuit duos filios· Sunt qui dicant de
duobꝫ filijs iſtis ſeniorem angelos eſſe· Iuniorem
vero hominem ponunt qui in longinquam peregri-
nacõnem abierit· quando in ťram de celis & paradi
ſo cecidit· & aptant cõſequēcia reſpicientes ad cau
ſam vel ſtatum ade ſed hic ſenſus pius quidem vi
deť neſcio tñ ſi ver? ſit qr iunior fili? ad penitenci
am venit ſua ſponte· recordatus pterite abundancie
patris ſui· Domin? autem veniens ad penitenciã
vocauit humanum genus dum ſponte ſua regredi
vñ ceciderat ñ cogitaret deinde ſenior fili? ī redditu
& ſalute fratris ſui triſtať· cum domin? dicat letici
am eſſe apud angelos ſup vno peccatore penitenciã
agente· ¶ Cirill?· quidam vero p ſeniorem filium
dicunt ſignificari iſrael ſcd̃m carnem p aliũ vero q̃
diſceſſit a patre· deſcribiť multitudo genciũ ¶ Au-
guſtin?· de que· Euange· Hic ergo homo habens
duos filios· de? habens duos populos intelligitur·
& tamquam duas ſtirpes generis humani· vnam

eorꝫ qui permãſerunt in vni? dei cultu· alterã eo-
rum qui vſqꝫ ad colendũ idola deſerũt deũ· Ab ipo
ergo exordio creature mortaliũ· maior fili? ad cul
tũ vni? dei pertinet· minor autem petit vt ſibi pꝫ
ſubſtancie que eum tangeret dareť a patre· Vnde
ſequiť· & dixit adoleſcencior ex illis patri· Pater
da michi porcõnem ſubſtancie· que me cõtingit· tã
ꝗ̃ anima poteſtate ſua delectata· id quod illi eſt vi
uere intelligere meminiſſe vel ingenio alacri excel-
lere· petit que diuina ſũt· munera· hec autem in po-
teſtate ſua accepit p liberum arbitrium· Vnde ſe-
quiť· Et diuiſit illi ſubſtanciã ¶ Theo· hominis
ſubſtancia racionalitas eſt· quã comitať libertas
arbitrij· & ſimiliť quecũqꝫ domin? dedit nobis· p
ſubſtancia noſtra putabiť· ut celum ťra & vniuer
ſa creatura· lex & pphete· ¶ Ambro· vides autem
ꝙ diuinũ patrimoniũ petētibꝫ dať· nec putes cul-
pam patris ꝙ adoleſcenciori dedit nulla dei regno
infirma etas· nec fides grauať annis· Ipſe certe ſe
indicauit idoneũ· qui popoſcit· atqꝫ vtinam non re
ceſſiſſet a patre· impedimētũ neſciſſet etatis· ſequiť
enim· & non poſt multos dies cõgregatis omnibꝫ
adoleſcencõr fili? pegre pfect? eſt in regionē lon-
ginquam ¶ Criſoſto· Minor fili? in regionē longin
quam pfect? eſt· nõ localiť a deo decedēs· qui vbi
ꝗ eſt· ſed affectu· fugit enim deũ peccator vt a lõ
ginquo ſtet ¶ Auguſti· de verbis domini· quiſquis
enim ita vult eſſe ſimilis deo· vt fortitudinem ſuã
ad illam cuſtodiat· non ab illo recedat ei coherendo
vt cuſtodiat ſimilitudinē & imaginē ad quã factus
eſt· Porro nõ pverſe vult imitari deũ ut quomo-
do de? nõ habet a quo regatur· ſic ipſe velit ſua po
teſtate vti· vt nullo regēte viuat· quod reſtat· niſi
vt recedens ab ei? calore torpeſcat· recedēs a veri-
tate vaneſcat· ¶ Auguſti· de que· euan· Quod
autē non poſt multos dies dixit factũ· vt cõgrega
tis omnibꝫ peregre pficiſceretur in regionē lõgin-
quam· que eſt obliuio dei· hoc eſt quia non multo
poſt inſtitucõnē humani generis· placuit anime p
liberum arbitriũ ferre ſecum velut quandam potē
ciam nature ſue· & deſerere eum a quo cõdita eſt fi
des de viribꝫ ſuis· quas vires tanto cõſumit ciciꝰ·
quanto eum deſeruit a quo date ſunt· Vnde ſequiť
Et ibi diſſipauit ſubſtanciam ſuam viuendo luxuri
oſe· Luxurioſam vero vel prodigam vitam vocat
amantem fundere atqꝫ ſpaciari pompis exterioribꝫ
it? inaneſcētē· cum ea quiſqꝫ ſequitur· que ad alia
procedunt· & relinquit eum· qui ſibi eſt interior·
Vnde ſequitur· Et poſtꝗ̃ cõſummaſſet omnia fac
ta ē fames magna ī regione illa· Fames eſt indigē
cia verbi veritatis· Sequitur· Et ipſe cepit egere
¶ Ambroſi?· Merito egere cepit· qui theſauros
ſapiencie & ſciencie dei diuiciarumqꝫ celeſtium al-
titudinem dereliquit· Sequitur· Et abijt & ad
heſit vni ciuium regionis illi?· ¶ Auguſtinus·
de queſtione euangeliſtarum. Vnus ciuium re-
gionis illius aliquis aere? princeps eſt ad miliciã

diaboli pertinens. cuiꝰ villa eſt modus poteſtatis
ipſiꝰ. de qua ſequitur. Et miſit illum in villam ſuã
vt paſceret porcos. Porci ſunt immundi ſpiritus
qui ſub ipſo erant. ¶ Beda. Porcos autem paſce
re eſt ea quibꝯ immundi ſpiritꝰ gaudent. operari
ſequitꝛ. Et cupiebat implere ventrem ſuum de ſi
liquis quas porci manducabant ¶ Ambroſiꝰ. Si
liqua genꝰ leguminis eſt. intus inanis. foris mol
lis. quo corpus non reficitur. ſed impletur. vt ſit
magis oneri ꝙ vſui. ¶ Auguſti. de que. euan. Si
lique ergo. quibꝯ porcos paſcebat. ſeculares doctri
ne ſunt. ſteriles. vanitatem perſonantes. de quibus
laudes idolorum fabularũꝗ ad deos gencium ptinẽ
tium vario ſermone atꝗ carminibꝯ percrepant qui
bus demonia delectanꝛ. Vnde cum iſte ſatiari cu
piebat. aliquid ſolidum & rectum quod ad beatam
vitam pertineret. inuenire volebat in talibus & nõ
poterat. Vñ ſequitꝛ. Et nemo illi dabat. ¶ Ciril.
Sed cum iudei multipliciꝛ arguãtur in ſacra ſcri
ptura de multis criminibus. quomodo populi illi
cõuenient verba maioris filij dicentis. Ecce tot an
nis ſeruio tibi. & nũꝗ mandatum tuum pterii;
Eſt ergo hic ſenſus parabole. arguẽtibus eũ phari
ſeis & ſcribis ꝙ reciperet peccatores. ꝓponit pſen
tem parabolam. in qua hominem vocat deũ. qui pa
ter eſt duoꝝ fratrum. iuſtorum ſcilicet & peccato
rum. quoꝝ pmꝰ gradꝰ eſt iuſtorũ ab inicio iuſti
ciam ſequẽcium. Secũdus gradus eſt hominum p
penitenciam ad iuſticiam reductoꝝ. ¶ Baſiliꝰ. Fa
cit eciam ad antiquioris. cõſiſtenciam. magis ani
mꝰ ſenilis & grauitas ꝙ canicies capillorum. nec
q̃ ſcd̃m etatẽ ẽ iuuenis icrepaꝛ. ſ; iuuenis moribꝯ
qui ſcd̃m paſſiones viuit ¶ Titus. Abijt ergo ado
leſcencior nondum adultꝰ mente. petitꝗ a patre id
quod ei de hereditate cõtingit. vt ſcz non ex neceſ
ſitate ſeruiat. Sumus enim animalia rationalia li
berum arbitrium habencia. ¶ Criſoſto. Dicit au
tem ſcriptura diuidere patrem ex equo filijs ducbꝯ
ſubſtanciam ſuam id eſt ſcientiã boni & mali. que
vere & perpetue ſũt opes bene vtendi. Que enim ex
deo eſt in pma natiuitate hominibus ſubſtãcia ra
tõnalis equaliter cunctis naſcentibus daꝛ. De ſub
ſequẽti autem cõuerſatõne vnuſquiſꝗ plꝰ aut mi
nus huius ſubſtancie poſſidere inueniꝛ. dum vnus
ea que ſũpſerit. patris eſſe credens. quaſi paterna
cuſtodit aliꝰ ſicut ꝓprie poſſeſſionis licencia diſſi
pandis abutiꝛ. Oſtendiꝛ autem libertas arbitrij
quia pater qui neꝗ diſcedere volentem retinuit. ne
liberi arbitrij aufferat poteſtatem. neque manere
cupientem cogit abſcedere. Abijt autem longe nõ
locorum trãſlacõne. ſed mentis declinacõne. Vnde
ſequitur. Peregre ꝓfectꝰ eſt in regionem longin
quam. ¶ Ambroſiꝰ. Quid enim longinquiꝰ eſt ꝙ a
ſe recedere! nec regionibus. ſed moribus ſeperari!
etenĩ qui ſe a xp̃o ſeprat. exul eſt patrie. & ciuis
mundi. Merito ergo ꝓdegit patrimoniũ qui receſ
ſit ab eccleſia. ¶ Titꝰ. Vnde. & denoĩatus ẽ
ꝓdigus diſſipans ſubſtanciam ſuam. id eſt intel
lectum rectum. caſtimoniam. documenta veritatis
noticiam genitoris. memoriam creacõnis. ſenſum
¶ Ambroſiꝰ. Facta eſt autẽ in regione illa fames
non epularum ſed bonorum operum atꝗ virtutum
que ſunt miſerabiliora ieiunia. etenim qui recedit
a verbo dei eſurit. quia nõ in ſolo pane viuit hõ ſed
in omni vbo dei. Qui recedit a theſauro eget. Ege
re ergo ideo cepit & famẽ pati. quia nihil ꝓdige
ſatis eſt voluntati. abijt itaꝗ & adheſit vni ciuiũ
Qui enim heret. ĩ laqueo ẽ. & videtur ciuis iſte pn
ceps eſſe iſtiꝰ mundi. Deniꝗ ad villam eiꝰ mittiꝛ
quam emit. qui ſe excuſat a regno ¶ Beda. In vil
lam enim mitti eſt ſubſtancie mundialis cupidita
te ſubiugari. ¶ Ambro. Paſcit autem porcos il
los in quos petit diabolꝰ introire. in ſordibus ac fe
tore viuentes. ¶ Theo. Nos igitur paſcit. qui ali
os pcellit in vicõ. vt ſunt lenones. archipꝛcoenes.
archipublicani. qui alijs ſunt doctores operacõnis
male ¶ Chriſo. Vel ſpiritalibus deſtitutꝰ operibꝯ
quaſi prudencia & intellectu porcos paſcere diciꝛ
hoc eſt ſordidas & immundas in aĩa ſua cogitatões
nutrire. & edit eſcas irratõnabiles praue cõuerſa
tõis dulces quidem egenti bonorum. quia ſuaue
peruerſis videtur omẽ opus carnee voluptatis. q̃
virtutes anime penitꝰ eneruat & perimit. huiuſ
modi cibos quaſi porcinos. & male dulces id ẽ car
nalium delectatõnum illecebras. ſiliquarũ nomine
ſcriptura deſignat. ¶ Ambr. Cupiebat aut filiqs
ventrem implere ſuũ. nec eñi alia eſt cura luxurio
ſis niſi vt ventrem ſuum impleant. ¶ Theo. Qui
bus nullus dat ſaturitatẽ maloꝝ. Diſcat eĩ a deo q̃
talibꝯ veſcitur. Demones autem ad hoc ſtudent. ne
vtiꝗ ſaturitas malorum proueniat. ¶ Gloſa. Vel
nemo illi dabat q2 cũ diabolus aliquem ſuũ facit.
vltra ei abũdãtiã ñ ꝓcurat. ſciẽs eũ eẽ mortuũ.

¶ Ipſe aũt in ſe reuerſus dixit. Quãti mercenarij
in domo patris mei abundant panibus. ego au
tem hic fame pereo! Surgam. & ibo ad patrem
meum. & dicam illi. Pater peccaui in celum &
coram te. & iam non ſum dignus vocari filius tu
us. fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis. &
ſurgens venit ad patrem ſuum. Cum autem ad
huc longe eẽt. vidit illum pater ipſius. & miſeri
cordia motus eſt. Et occurrens cecidit ſuper col
lum eius. & oſculatus eſt eum. Dixitꝗ ei filius
Pater peccaui in celum & coram te. iam non ſum
dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad
ſeruos ſuos. Cito proferte ſtolam primam. & in
duite illum. Et date annulum in manu eius & cal
ciamenta in pedes. Et adducite vitulum ſagina
tum & occidite. & manducemus. & epulemur. q2
hic filius meus mortuus erat. & reuixit. perie
rat. & inuentus eſt. & ceperũt epulari. ¶ Grego.
niſenꝰ. Cõtẽpſerat patrẽ ĩ pmo receſſu adoleſcẽtior
filiꝰ. & opes patnas ꝓfuderat. At vbi lapſu tpis ẽ
attritꝰ laboribꝯ. dũ mercenariꝰ fieret. & eodẽ cũ

porcis pabulo paſceretur. redijt in domum pater-
nam caſtigatus. Unde dicitur. ipſe autem in ſe re
uerſus dixit. Quanti mercenarij in domo patris mei
abundant panibꝰ. ego autem hic fame pereo.
Ambro. bene in ſe reuertitur. qui a ſe receſſit.
etenim qui ad deum regreditur. ſe ſibi reddit. Et q̄
recedit a criſto ſe ſibi abdicat. Auguſtinꝰ. de
que. Euan. in ſe autem reuerſus eſt cum ab eis que
forinſecus fruſtra illiciunt. et ſeducunt in conſci-
encie ſue interiora ſuam intencōnē reduxit.
Baſiliꝰ. ē autem ſecūdū tres differencias obediēcie
diſcrecio. aut enim metuentes ſupplicia declinamꝰ
a malo. et ſumus in diſpoſicione ſeruili. aut merce
dis lucra venantes exequimur que mandātur mer
cenarijs aſſimulati aut ipſius gratia boni et dilecti
onis ad eum qui dedit legem. ſeruimus et ſic diſpo
ſitōnem redolemus filiorū. Ambroſius. Filius
enim qui habet ſanctiſpū pignus in corde. ſecu-
laris mercedis lucra non querit. ſed ius ſeruat he
redis. Sūt eciam mercenarij boni qui conducūt
ad uineam. Iſti non filiquis. ſed panibꝰ abundāt
Auguſtinus. de que. euan. unde autem hoc ſci-
re poterat in quo tanta erat obliuio dei. ſicut in om-
nibꝰ idolatris fuit niſi quia iſta recogitacō reſipiſcē
tis eſt. cum euangelium p̄dicaretur. iam poterat
talis anima aduertere multos p̄dicare veritatē int
quos quidam eſſent nō ipſiꝰ amore veritatis ducti
ſed cupiditate comparandorū ſecularium cōmodorū
qui tamen non aliud ānunciant. ſicut heretici.
unde mercenarij recte appellantur. in eadem quippe
domo eundem panem verbi tractantes. non tamen
in hereditatem eternam vocati. ſed temporali mer
cede conducti. Chriſo. Dignāter autem ſubdi-
dit. ego autem hic fame pereo. quaſi diceret. ego
non alienꝰ. ſed filiꝰ boni patris et frater. filij obſe
quentis. ego liber et generoſus factꝰ ſum miſerior
mercenariꝰ a ſumma celſitudine prime nobilitatis
ad infimam humilitatem delapſus. Gregoꝰ. mi
ſenus. Non pꝰ autem redijt ad priſtiam felicitatē
ꝙ in ſe rediens ſentiret opprimentis erumne p̄ſen-
ciam et meditaret̄ penitencie verba. que ſubdunt̄
ſurgam. Auguſti. de que. euan. Quia iacebat.
et ibo quia longe aberat. ad patrem meum. quia
ſub p̄ncipe porcorum erat. Cetera vero ſunt penitē
ciam meditantis in cōfeſſione peccati. nondum tn̄
agentis. non enim iam dicit patri ſed dicturum ſe
eſſe ꝓmittit cum venerit. Intelligas igitur hoc nūc
accipiendum eſſe venire ad patrem in eccleſia con-
ſtituti ꝑ fidem. ubi peccatorū legittima et fructu-
oſa iam poſſit eſſe cōfeſſio. dicit ergo dicturū ſe eſſe
pater. Ambroſiꝰ. Quam miſericors qui offenſꝰ
nec paternum nomen dedignatur audire. Peccaui
hec eſt p̄ma cōfeſſio apud autorem nature. Pre-
ſulem miſericordie arbitrum culpe. Sed et ſi deus
nouit omnia. vocē tamē tue cōfeſſionis exſpectat.
Ore enim cōfeſſio ſic ad ſalutē. quia alleuiat pon-
dus erroris quiſquis ipſe ſe onerat. et accuſacōis

excludit īuidiam. Qui accuſatorem preuenit cōfi-
tendo fruſtra velis occultare. quem nichil fallat.
et ſine periclo ꝓdas quod ſcias ēē iam cognitū cō
fitere magis ut inꝰ ueniat ꝓ te xp̄ꝰ. roget ꝓ te ec
cleſia. illacbrẏmet populꝰ. Nec verearis ne nō im
petres aduocatꝰ ſpondet veniam. Patronꝰ ꝓmit-
tit recōciliacōnem tibi paterne pietatis pollicetur
aſſertor. ſubdit autem in celum et coram te.
Criſoſto. Dicens coram te oſtendit hunc patrē
deum debere intelligi deꝰ enim ſolꝰ conſpector eſt
omnium a quo nec in corde meditata peccata abſcō
di poſſunt. Auguſtinꝰ. De que. euan. utrū autē
hoc eſt peccatum in celum quod eſt coram te ut ce
lum appellauerit ipſam ſūmitatē patris an pocius
peccaui in celum coram ſanctis animabꝰ. coram te
autem in ipſo penetrali cōſciencie. Chriſoſtomꝰ
vel celum hoc loco intelligatur. Qui enim in celum
peccat quod et ſi ſupernum tamen uiſibile elemen
tum ē. ipē ē. Qui peccat in hoīnem quē ſuſcepit fili
us dei pro ſalute noſtra. Ambroſiꝰ. vel peccato
anime celeſtia ſignificāt̄ dona ſpūs imminuta vel
quia ab illiꝰ gremio matris iheruſalem que eſt in
celo non oportuit demiari deiectꝰ autē ſe exaltare
non debet. unde ſubdit iam non ſum dignꝰ vocari
filiꝰ tuꝰ. Et ut merito ſue humilitatis poſſit attoli
ſubdit. Fac me ſicut unum de mercenarijs tuis
Beda. Ad filij affectum qui omnia que patris
ſunt ſua eſſe non ambigit aſpirare nequaꝙ̄ p̄ſūmit
ſed mercenarij ſtatum iam ꝓ mercede ſeruiturus
deſiderat verum nec hunc quidem niſi paterna dig
nacōne ſe mereri poſſe teſtatur. Grego. miſenus
Hūc autem filiū ꝓdigū ſpūſſanctꝰ nobis deſcrip
ſit ut inſtruamur nos qualit̄ debeamus cordis de-
plorare peccamina. Criſo. Qui poſtꝙ̄ dixit Ibo
ad patrem meum ꝙ ei cuncta attulit bona non mā
ſit ſed totum iter trāſiuit. Sequit̄ enim. Et ſur-
gens venit ad patrem ſuum ſic et nos faciamꝰ nec
pigeat nos lōgitudis vie qꝛ ſi volueriꝰ fiet regreſ
ſus celer et facilis dūmodo deſeramꝰ peccatū quod
nos a domo paterna reduxit. eſt autem et pater
redeuntibꝰ clemens nam ſubdit̄ cum autem adhuc
longe eſſet uidit illū pater ſuꝰ. Auguſtinꝰ. de q̄
Euā. ante enim ꝙ̄ intelligeret deum longe exiſtēs
cum tn̄ iam pie quereret uidit ille pat̄ ipſiꝰ. Impi
os enī et ſuꝑbos cōuenient̄ non uidere dicitur tā-
ꝙ̄ ante oculos non habens. Ante oculos enim habe
ri non niſi qui diliguntur dici ſolent. Criſoſto.
Penſit autē pat̄ penitēciam nō expectauit recipe
cōfeſſiōis verba ſed p̄uenit peticōnē miſericorditer
agens vn̄ ſubdit̄ et miſericordia motꝰ ē. Grego
miſenꝰ. cōfeſſionis meditacō placauit ei patrem ut
obuiā iret ei et oſcula collo cōferret. ſeqt̄ enim et
occurrēs cecidit ſup collū eiꝰ et oſculatꝰ eſt eum
Quod ſignificat racōnale iugū hominis ori impo-
ſitū ꝑ euāgelicā tradicōnē q̄ abiecit obſuāciā legis
Chriſ. qd ei ē aliꝰ ꝙ occurrit niſi qꝛ nos pctis
īpedientibꝰ nīs i uirtute ad deū ꝑueire nō poteramꝰ

Ipſe antem potens ad inualidoꝝ peruenire deſcen-
dit· oſculatur autem os· per quod emiſſa de corde cō
feſſio penitentis exierat· quam pater letus excepit
¶ Ambroſiꝰ. Occurrit igitur tibi quia audit te in
tra mentis ſecreta tractantem· Et cum adhuc lon-
ge ſis· occurrit· nequis impediat· complectitur quo
qꝫ· In occurſu enim p̄ſciencia eſt· in complexu cle-
mencia· & quaſi quodam patriȷ̄ amoris affectu ſup̄
collum cadit· vt iacentem erigat· & oneratum pec-
catis atqꝫ interrena deflexum· reflectat ad celum
Malo ergo filiꝰ eſſe qꝫ ouis. Ouis enim a paſtore
reperitur· a patre filiꝰ honoratur· ¶ Auguſtinus
De que· euan. Vel occurrens cecidit ſuper collum
eiꝰ· non enim pater vnigenitum filium ſuum de-
ſeruit· in quo vſqꝫ in noſtram longinquam peregri
nacōnem cucurrit· quia deꝰ erat in criſto mundum
recōcilians ſibi. Cadere autem ſuper collum eiꝰ eſt
humiliari in amplexum eiꝰ brachium ſuū· quod ē
dominꝰ iheſus criſtus· Conſolari autem verbo gra
cie dei ad ſpem indulgencie peccatorū· hoc eſt poſt
longa itinera remeantem mereri a patre oſculum
caritatis· Incipit autem iam cōſtitutus in eccleſia
peccata confiteri· Nec dicit omnia que dicturū ſe
eſſe ꝓmiſerat· Sequitur enim· Dixitqꝫ filiꝰ ei· pa
ter peccaui in celum & corā te· & iam nō ſum dig-
nus vocari filiꝰ· hoc enim vult fieri per graciam·
quo ſe indignum per merita fatet̄· Nō addit quod
in illa meditacōne dixerat· Fac me ſicut vnū de mer
cenariȷ̄s tuis· Cum enim panem non haberet· vel
mercenariꝰ eſſe cupiebat· quod poſt oſculū patris
generoſiſſime iam dedignabatur· ¶ Criſoſtomus.
Pater autem ad filium ſermonem non dirigit· ſed
miniſtris loquitur qꝛ qui penitet orat· ſed reſponſū
verbo nō accipit· miſericordiam vero efficaciter ī
effectu intuetur Sequitur enim· Dixit autē pat̄
ad ſeruos ſuos· Cito ꝓferte ſtolam p̄mam & indui
te illum· ¶ Theo· Seruos vel angelos intelligas
adminiſtratorios ſpiritꝰ· vel ſacerdotes qui baptiſ
mate & verbo doctrine animā veſtiunt ipſo criſto
Quotquot enim in criſto baptiſati ſumꝰ criſtū in-
duimꝰ· ¶ Auguſtinꝰ· de que· euan· Vel ſtola pri
ma eſt dignitas quam ꝑdidit adam· Serui qui eā
ꝓferunt· recōciliacōnis p̄dicatores· ¶ Ambroſius
Vel ſtola eſt amictus ſapiencie· quo nuda corpo-
ris app̄li tegunt· accepit aūt ſapiā p̄mā· ē ei & alia
que miſterium neſcit· Annulus autem eſt ſincere
fidei ſignaculum· & exſpreſio veritatis· de quo ſeq̄
tur· Et date ei annulum in manu eiꝰ· ¶ Beda. Id
eſt in operatōne· vt ꝑ opera fides clareſcat· & per fi
dem opera cōfirmentur· ¶ Auguſti· De que· euā.
Vel ānulus ī manu pignꝰ eſt ſpiritusſancti· ꝓpt̄
gracie ꝑticipacōnem que digito bene ſignificatur·
¶ Criſoſtomꝰ· Vel iubet annulum dari ſiue ſig-
naculi ſalutaris ſimbolum· ſeu magis deſpōſacōis
inſigne & nuptiarum pignus quibus chriſtus ec
cleſiam ſponſat· cum anima reſipiſcens ꝑ ānnulum
fidei iungitur· ¶ Auguſti· De que· euan· Calcia
menta autem in pedes· Preparacō eſt euangelizan
di ad non tangenda terrena· de quibꝫ ſequitur· Et
calciamenta in pedes ¶ Criſoſto· Vel mandat cal-
ciamēta pedibꝫ imponi· aut ꝓpter cooperiēda veſti
gia· vt per lubricum mundi iſtius fixus incedat·
aut ꝓpter mortificatōnem membroꝝ· vite enī nr̄e
curſus in ſcripturis pes appellat̄· & mortificacōis
ſpecies calciamentis imponit̄· quia de animalium
mortuoꝝ pellibus cōficiuntur. Addit & vitulum
illi ſaginatum iugulandum in cōuiuiȷ̄ exhibicōne.
Sequit̄ enim· & adducite ad vitulum ſaginatum
· i· dominum iheſum chriſtū· quem vitulum nomi
nat ꝓpter hoſtiam corporis immaculati· ſaginatum
autem dixit· quia pinguis & opimꝰ intantū eſt.
vt ꝓ totiꝰ mundi ſalute ſufficiat· Non autem ipſe
pat̄ vitulū imolauit· ſꝫ aliȷ̄s imolandum tradidit·
permittēte enim patre cōſenciens filiꝰ ab hominibꝫ
crucifixꝰ eſt· ¶ Auguſti· de que· euan. Vel vitu
lus ſaginatus eſt ipſe dominꝰ ſcd̄m carnem ſacia-
tus obprobriȷ̄s· Qꝛ autē imparat vt adducant eū
quid aliud eſt niſi vt p̄dicēt eū & ānunciando faci
ant venire ī exhauſta fame viſcera filiȷ̄ eſurientis·
Nam eciam vt occidant eum iubet· hoc eſt vt mor-
tē eiꝰ īſinuent Tunc enim cuiqꝫ occidit̄· cum cre-
dit occiſū· Sequitur· Et manducemꝰ· ¶ Ambro·
Bene carnem vituli qꝛ ſacerdotalis eſt victima que
ꝓ peccatis fiebat Epulantem autem inducit· cum
dicit epulemur· vt oſtenderet quoniā paternus ē
cibꝰ ſalus noſtra· & patris eſt gaudium noſtrorū
redemptō peccatoꝝ· ¶ Criſoſto· Ipſe enim pat̄
gaudet in reditu filiȷ̄· & cōuiuatur in vitulo qꝛ mi
ſericordie ſue fructum in immolacōne filiȷ̄ ſui gau-
dens creator ī acquiſicōne populi credentis epulat̄
Vnde ſequit̄· Quia hic filiꝰ meꝰ mortuꝰ erat & re
uixit· perierat· & inuentus eſt· ¶ Amb· Ille pe-
riȷ̄t q̇ fuit· itaqꝫ gentes non ſūt· Xp̄ianꝰ eſt· Po-
teſt tn̄ & hic vna ſpecies accipi generis humani·
fuit adam· & in illo fuimꝰ omnes· periȷ̄t adam· &
in illo omnes perierūt· Homo igitur in illo homine
q̇ perierat reformatur· poteſt & de agēte penitēciā
dictū videri qꝛ non morit̄ niſi q̇ aliquando vixerit·
Et gentes q̇dem cum crediderit· ꝑ graciā viuificā
tur Qui vero lapſus fuerit ꝑ penitēciā reuiuiſcit·
¶ Theo· quantū ergo ad vicioꝝ cōdicōnē mortuꝰ
fuerat deſperatus· Sed quantum ad humanā natu
rā· q̄ mutabilis ē· & pt̄ a vicio ad virtutē cōuerti
deꝑditus dicit̄· nā minꝰ eſt ꝑdi qꝫ mori Quilibet
autē reuocatus & mūdatꝰ a crimine ſaginati vitu
li ꝑticeps cauſa leticie fit pr̄i & famulis eiꝰ· i· an
gelis & ſacerdotibꝫ· Vn̄ ſeq̇tur· & ceperūt omnes
epulari· ¶ Auguſti· iſte epule atqꝫ feſtiuitas nūc
celebrāt̄ ꝑ orbē t̄raꝝ eccleſia dilatata atqꝫ diffuſa·
vitulꝰ enī ille ī corpe & ſāguine dominico & offert̄
patri· & paſcit totam domum

Erat antem filins eins ſenior in agro· &
cum veniret & appropinquaret domui· audiuit

ſimphoniam & chorum · & vocauit vnum de ſeruis
et interrogauit que hec eſſent · Iſq; dixit illi · Fra
ter tuus venit · & occidit pater tu⁹ vitulū ſagina
tum · q2 saluū illum recepit · Indignatus eſt autē
et nolebat introire · Pater ḡo illius egreſſus cepit
rogare eum · At ille reſpondēs dixit patri ſuo · Ec
ce tot annis ſeruio tibi · & nunq̄ mandatū tuum
preterivi · & nunq̄ dediſti mihi hedum · ut cū ami
cis meis epularer · ſed poſtq̄ filius tuus hic qui de
uorauit ſubſtanciam ſuam cum meretricibus venit
occidiſti ei vitulum ſaginatum · At ipſe dixit illi
Fili tu ſemper mecum es · & omnia mea tua ſunt ·
Epulari autem & gaudere oportebat q2 frater tu⁹
hic mortuus erat · & reuixit · perierat & invent⁹ ē
Beda · Murmurātibꝫ de peccatorum ſuſceptōne
ſcribis & phariſeis · tres per ordinē parabolas ſal
uator poſuit · Duabꝫ primis q̄ntum ipſe cū ange
lis de penitencium ſalute gaudeat inſinuat · In hac
vero tercia · non ſuum tm̄modo ſuorūq; gaudiū de
monſtrat · ſed & inuidēcium murmur reprehēdit ·
Dicit̄ enim Erat aūt filius eius ſenior in agro
Aug⁹ · de queſti · euang · Maior filius popul⁹
iſrahel eſt · non quidē pfectus in longinquā regio
nem · ſed tñ in domo non eſt · In agro aūt eſt · ideſt
in ipſa hereditaria opulencia legis & pphetaꝝ ter
rena pocius operat̄ · Veniens aūt de agro · domum
appropinquare cepit · ideſt labore ſeruilis operis
improbato · ex eiſdem ſcripturis eccleſie libertatē
cōſiderauit · Vnde ſequitur · Et cum veniret · & ap
propinquaret domum · audiuit ſimphoniam & cho
rum · ideſt ſpū ſancto plenos vocibus cōſonis euan
gelium predicare · Sequitur Et vocauit vnum de
ſeruis · & interrogauit quid hoc eſſet · ideſt ſumit
ad legendū aliquē pphetarum · & in eo querēs qđ
ammodo interrogat · vnde iſta feſta in eccleſia cele
brantur in qua ſe eē non videt · Reſpōdeat ei ſeru⁹
patris ppheta · Sequitur · n · Iſq; dixit illi · Frat
tuus venit · & occidit pater tuus vitulum ſagina-
tum · q2 saluum illum recepit · Quaſi diceret · In ex
tremis terre fuit frater tuus · ſed inde maior exul-
tacō cantancium domino canticum nouum · q2 laus
eius ab extremis terre · & pter eū qui abſens erat
occiſus eſt vir ſciens ferre imbecillitatem · q2 quibꝫ
non eſt narratum de eo viderunt · Ambro · Ado
leſcentiori aūt filio · ideſt populo & gentibꝫ iſrael tā
quā maior frater beneficium paterne benedictōnis
inuidit · quid faciebant iudei q2 xp̄c cum gentibus
epularetur · Vñ ſequit̄ · Indignatus eſt aūt & no
lebat introire · Aug⁹ · de queſti · euan · Indigna
tur eciam & nunc · & adhuc non vult intrare · Cū
ergo pleītudo gencium introierit · egredietur opor
tuno tēpore pater eius · vt eciam omnis iſrahel ſal-
uus fiat · Vnde ſequitur · Pater ergo illius egreſ
ſus cepit rogare eū · Erat enī qñq; aperta vocatō
iudeorum in ſalutem euangelij · quam manifeſtatō
nem vocacionis tamq̄ egreſſum patris appellat ad
rogandum maiorem filium · Deinde que reſpondit

maior filius queſtiones duas habent · Sequit̄ · n ·
At ille reſpondēs dixit patri ſuo · Ecce tot annis
ſeruio tibi · & nunq̄ mandatum tuum preterivi ·
De mandato non pretergreſſo facile illud occurrit
non de omni mandato dictum · ſed de vno maxime
neceſſario · ꝙ nullum alium deum preter vnū crea
torem omnium colere viſus eſt · Neq; iſte filius in
omnibꝫ iſrahelitis · ſed in hijs ītelligit̄ perſonā ha
bere qui nunq̄ ab vno deo ad ſimulacra cōuerſi ſūt
Quanq̄ enī terrena deſideraret · ab vno tñ deo iſte
deſiderabat bona · q̄ uis cōmunia cum peccatoribꝫ ·
vnde & in pſalmo dicitur · Vt iumentum fact⁹ ſū
apud te · & ego ſemp tecum · Sed quis eſt hedus
quem nunq̄ accepit ad epulandum · Sequitur enī
Et nunq̄ dediſti mihi hedum vt cum amicis meis
epularer · Peccator hedi nomine ſignificari valet ·
Ambro · Iudeus hedum requirit · xp̄ianus ag-
num · & ideo illis barrabas ſoluitur · nobis agnus
immolatur · Queri eciam in hedo videtur · q2 iudei ri
tū veteris ſacrificij perdiderunt · Vel qui hedū que
runt · expectant antixp̄m Aug⁹ · de que · euan ·
Sed nō inuenio exitū hui⁹ ſentēcie · Multum · n ·
abſurdū eſt eū cui poſt dr̄ · Tu mecū es ſemp · hoc
a p̄re optaſſe · vt antixp̄o crederet · Neq; omnīo ali
quē iudeoꝝ · qui antixp̄m credituri ſūt · iſtū filium
fas eſt intelligi · Quomodo aūt epularet̄ ex illo he
do ſi ipſe eſt antixp̄us · qui ei non crederet · Ac ſi
hoc eſt epulari ex hedi occiſione · qđ eſt de antixp̄i
pditōe letari · quomodo dicit filius quē recepit pa
ter · hoc ſibi non fuiſſe cōceſſum · cū omnes filij dei
de eius perdicōe letaturi ſūt · Ipſū igit̄ ſibi dominū
negatum ad epulandū conqueritur · dum eum pec-
catorem putat · Cū enim hedus eſt illi genti ideſt
cum eam ſabbati violatorē & pphanatorē eſtimet
iocundari epulis illius non meruit · Gregorius
Quod autem dicit · Cum amicis meis · aut ex perſo
na principum cum plebe intelligit̄ · aut ex perſona
populi iuda · Hiero · Vel dicit · Nunq̄ dediſti mi
hi hedum ideſt nullus ſanguis pphete vel ſacerdo
dotis a romano imperio nos liberauit · Ambroſ ·
Impudēs autem filius ſimilis eſt publicano iuſti
ficanti ſe · q2 legem ſeruabat in lr̄a · impie accuſa-
bat fratrem · ꝙ cum meretricibꝫ paternam ſubſtan
ciam prodegiſſet · Sequitur enim · Sed poſtq̄ fili-
us tuus hic · qui deuorauit ſubſtanciam ſuam cū
meretricibꝫ · venit · occidiſti illi vitulum ſaginatū
Aug⁹ · Meretrices autem ſūt ſuperſticōnes gen
tiliū · cū quibꝫ ſubſtanciā diſſipat · qui relicto vero
cōnubio veri dei · cū demōe feda cupiditate fornica
tur · Hiero · In hoc aūt ꝙ dicit · Occidiſti illi vi-
tulū ſaginatū · cōfitet̄ veniſſe xp̄m · ſꝫ inuidia ñ vult
ſaluari · Aug · Nō aūt p̄r eum · q · mencientē redar
guit · ſꝫ ſecū pſeuerācia ei⁹ approbās ad pfectōē po
cioris atq; iocūdioris exultatōis inuitat · Vñ ſequit̄
At ipſe dixit illi · Fili tu ſemp mecū es · Hiero ·
Vel quod dixerat · iactancia eſt non veritas · cui
pater non conſentit · ſed alia cōpeſcit ratōe dicens ·

Mecum es lege qua ſtringeris. Non q2 non pecca-
uerit. ſed quia deus eum ſemꝑ caſtigando retraxit
Nec mirū ſi patri mentit᷑ qui fratri inuidet ¶ Am
Sed ben9 pater eciā hunc ſalutare cupiebat dicēs
Tu mecum ſemper es. Vel quaſi iude9 in lege. Vel
quaſi iuſtus in cōmunione ¶ Aug. Quid autē ſibi
vult ꝙ addidit Et oīa mea tua ſunt. quaſi non ſint
& fratris ſed ſic a pfectis & immortalib9 filijs ha
bentur omnia. vt ſint & omnium ſingula & omnia
ſingulorum vt enim cupiditas nichil ſine āguſtia
ita nichil cum anguſtia caritas tenet. Sed quomō
omnia nonne & āgelos deus in poſſeſſionē tali filio
ſubieciſſe putandus eſt. ſi poſſeſſionem ſic accipias
vt eius poſſeſſor ipſe ſit dominus. non vtiqꝫ omnia
Non enim domini erimus ſed cōſortes potius ange
lorum. Si vero poſſeſſio ſic intelligitur. quomodo
recte dicimus poſſidere animas veritatem. non in
uenio cur non vere ac ꝓprie id poſſimus accipere.
Non enim illud loquimur. Vt dominas veritatis
dicam9 animas Aut ſi nomine poſſeſſionis ab hoc
ſenſu impedimur. Illud quoqꝫ auferat᷑. Non enim
ait pater. omnia poſſides. ſed omnia mea tua ſunt
Nec tamē vt ipſi9 domini. Quod enim eſt in noſtra
pecunia. poteſt familie noſtre vel alimentum eſſe
vel ornamentum vel aliud huiuſmodi. Et certe cū
ipſum patrē recte ille poſſit dicere. non uideo quo-
modo ipſius recte vocari poſſit. diuerſis dum-
taxat modis. Cum enim beatitudinem illam ob-
tinuerimus. noſtra erūt ad uidendum ſuperiora
ad conuiuendū equalia. ad dominandum inferiora.
Congaudeat igit᷑ ſecuriſſimus maior frater.
¶ Ambro. Si enim deſinat inuidere. omnia ſua
ſunt. vel Iudeus ſacramenta veteris teſtamēti vel
Baptiſatus noua etiam poſſidens. ¶ Theo. Vel
aliter totū Perſona filij q̄ uidet᷑ murmurare. ſumi
tur ꝓ omnib9 quicūqꝫ ſcandaliſantur in ſubditis. ſi
cut Dauid introducit pſonam paſſam ſcandalum
in peccatorum pace. ¶ Titus. Maior igitur filius
ſicut agricola inſiſtebat agriculture. non terreſtrē
ſed anime agrum fodiēs. & ſalutis arbores inſerēs
ſcilicet uirtutes. ¶ Theo. vel erat in agro hoc eſt
in mundo colens ꝓpriam carnem. vt repleatur pa-
nib9. & ſeminans in lachrimis vt in gaudio metat
Sed cognitis geſtis nolebat intrare ad commune
gaudium. ¶ Chriſoſ. Queritur autem ſi afficitur
paſſione liuoris. dolens in ꝓſperis. alioꝝ. Dicen-
dū eſt autem ꝙ nullus ſanctorū dolet in talibus.
immo bona alioꝝ ſua exiſtimat non autem oportet
omnia quecūqꝫ parabola cōtinet. ad litterā ꝑtracta
re. ſed ſenſum eliciētes cuius cauſa cōponit᷑ nichil
aliud ꝑſcrutari. Hec ergo parabola ad hoc eſt cōpo
ſita. vt peccatores non diffidāt reuerti. ſcientes ꝙ
magna cōſequentur. Vnde introducit alios turba
tos in eoꝝ bonis. vt indicet eos liuore tabeſcentes
ſed tanto decore honoratos redeuntes. vt etiam in-
uidioſi poſſint alijs fieri. ¶ Theo. Vel phariſeoꝝ
intencōnem corrigit domin9 ꝑ preſentē parabolā
quos ex hijpoteſi nominat iuſtos. Quaſi diceret.
Eſto vos vere iuſtos eſſe Nec trāſgreſſos aliquod
mandatoꝝ. Nūquid igitur ꝓpter hoc non oportet
admittere a flagicijs redeuntes. ¶ Hiero. vel alit᷑
Omnis iuſticia in cōparacōne dei eſt iniuſticia
Vnde paulus. Quis me liberabit de corpore mortis
huius. vnde apoſtoli dedignati ſūt ꝑ peticōne ma
tris filioꝝ Zebedei. ¶ Ciril. Quod & noſipſi quā
doqꝫ patimur uiuūt enim quidam preſtantiſſimā
& optimam uitam ali9 autem in ipſo ſenio multo
ciens ad deū cōuertitur vel forſitan extremum diē
claudere debens hac diluit reatus domino miſerāte
Hoc quidem aliquando reſpuūt ex importuna pu-
ſillanimitate nō attendentes mētē ſaluatoris qui de
ſalute peruncium gaudet ¶ Theo. dicit ergo filius
patri. gratis duxi in doloribꝫ vitam a peccatoribꝫ
moleſtat9. & nūqꝫ cauſa mei decreuiſti mactandū
eſſe hedum id eſt perſequentem me peccatorem. vt
paululum recrearer. qualꝫ hed9 fuit Achab Helie
Qui dicebat domine ꝓphetas tuos occiderunt.
¶ Ambro. uel aliter notatur hic frater vſqueadeo
vt de uilla venire dicatur hoc eſt terrenis operibus
occupatus. ignorās que ſunt ſpiritus dei. vt demqꝫ
nūqꝫ ꝓ ſe vel hedum querat᷑ occiſum. nō ei ꝓ inui
dia. ſꝫ ꝓ venia mūdi. Agn9 eſt īmolat9 inuidus he
dum querit innocēs agnū ꝓ ſe deſiderat immolari
ideo & ſenior dicitur eo ꝙ cito quis per inuidiam
cōſeneſcat ideo & foris ſtat eo ꝙ maliuolēcia eū ex
cludat ideo chorum & ſimphoniam audire non po
teſt hoc eſt in nulla theatralis incentiua laſciuie.
ſed plebis cōcordiā concinētes que de peccatore ſal
uato dulcem leticie ſuauitatem reſultat Qui enim ſi
bi iuſti uidentur indignantur quando alicui pecca-
tum fatenti venia laxatur. Quis tu es qui domino
contradicas. ne uidelicet culpā relaxaret cū tu cui
volueris ignoſcas ſed remittendis poſt penitenciā
debemus fauere peccatis ne dum venie alterius in-
uidemus ipſi eam non mereamur a domino. non in
uideam9 delonginq̄ regione remeantibus. quia &
nos fuimus in regione lōginqua

¶ Capitulū. xvj.

Dicebat aūt & ad diſcipulos ſuos
Homo quidā erat diues. qui ha
bebat villicum. & hic diffamat9
eſt apud illum. quaſi diſſipaſſet
bona illius. Et vocauit eum. Et
ait illi Quid hoc audio de te. Red
de racōnem villicatōnis tue. Iam enim nō poteris
villicare. Ait aūt villicus intra ſe. Quid faciā. q2
dn̄s meus aufert a me villicatōē. fodere nō valeo
mēdicare erubeſco. Scio quid faciā. vt cū amot9
fuero a villicatōe. recipiūt me in domos ſuas. Con
uocatis itaqꝫ ſingulis debitoribus dn̄i ſui. dicebat
ꝑmo. Quātū debes dn̄o meo. At ille dixit. Cētū ca
dos olei. dixitqꝫ illi. Accipe cautōē tuā & ſede cito
& ſcribe quinq̄gīta Deīde alio dixit. Tu vō q̄ntū
dēs. Qui ait. cētū choros tritici. ait illi. Accipe lras

tuaſ & ſcribe. lxxx. ¶ Beda. Poſtq̄ murmuran
tes de penitentium receptione tribus parabolis ſal
uator redarguit· quartā mox quītāq; de elemoſina
danda & pſimonia ſequēda ſubiūgit · quia & ordo
predicādi aptiſſim9 eſt vt poſt penitētiā elemoſina
ſubiungat̃. Vn̄ dicit̃ · Dicebat aūt ad diſcipulos
ſuos· Homo quidā erat diues· qui habebat villicū·
¶ Chriſ. Opinio quedā erronea adgrauata mor=
talibus auget crimīa· minuit bona· Ea vero ē opi=
nari· q̄ ea quecūq; poſſidem9 ī vſu vite poſſideam9
vt domini· & ideo etiam oportune ea aprehendim9
tamq̄ bona precipua· ſed contrariū eſt· Non enim
nos vt domini in vita p̄ſenti collocati ſum9 ī ꝓpria
domo· ſed tamq̄ hoſpites & aduene quo nolumus
ducimur. & quo tempore non putamus· qui nunc
locuples eſt· in breui fit mendicus· Ergo quicunq;
ſis· noueris te eſſe diſpenſatorem alienorum · & trā
ſitorij vſus & breuis· tibi iura conceſſa ſunt· Abie
cto ergo ab anima dominij faſtu· ſumas humilita=
tem· & modeſtiam villici ¶ Beda· Villicus quip
pe ville gubernator eſt· vnde & a villa nomen ac=
cepit· yconomus autem tam peccunie q̄ frugum
& omnium que habet dn̄s· diſpēſator eſt ¶ Am
broſius· Ex hoc ergo diſcimus non ipſos eſſe domi
nos· ſed potius villicos alienarum facultatum·
¶ Theophilus· Deinde q̄ cum non exercemus di
ſpenſationem opum ad libitum domini· ſed ad pro
prias illecebras· commiſſis abutimur· criminoſi vil
lici ſumus· Vnde ſequitur· Et hic diffamatus eſt
apud illum· quaſi diſſipaſſ; bona illius· ¶ Chri
ſoſtomus· Interea euulſus a villicatione eripitur
Sequitur em̄· Et vocauit illū· & ait ei· Quid hoc
audio de te? Redde ratione villicationis tue· Iam ei
nō poteris villicare· Quottidie talia nobis per af=
fectus exclamat dominus· oſtendens nobis fruen=
tem in meridie ſoſpitate· priuſq̄ veſperaſcat· exani
mē· & aliū inter prādia expirātem· & diuerſimode
ab hac villicatiōe diſcedimus· Sed fidelis diſpen=
ſator qui de propria diſpenſatione cōfidit· deſiderat
cum paulo diſſolui· & eſſe cū chriſto· Is autem cu=
ius ſunt vota terrena· anxiatur in exitu· Vn̄ & hoc
villico ſubditur· Ait autem villicus intra ſe· Quid
fatiam? quia dominus meus aufert a me villicatio
nem· fodere non valeo· mendicare erubeſco· Impo
tentem eſſe in opere crimen eſt vite inertis· Non eī
timeret ſi cōſueuiſſet affectare labores· Quod ſi ſecū
dum allegoriā accipiā9 parabolā· poſt trāſmigratiōē
hic factam non ē tempus operandi· Vita preſens
habet exercitium mandatorum· futura vero ſolati
um· Si nihil operatus es hic· fruſtra ī futurum cu=
ras· ſed nec mendicando proficies· Huius indici=
um ſunt virgines fatue que imprudenter a pru=
dentibus mendicauerunt· ſed reuerſe ſunt vacue·
Quilibet enim ſuam conuerſationem vt tunicam in
duit· Non eſt autem eam exuere nec cambire cum
alio· Sed debitorum remiſſionem ingeniatus eſt ne
quitie villicus ſtatuens ſibi malorum remedium in

conſeruis· Sequitur enim· Scio quid faciam· vt
cum amot9 fuero a villicatione· recipiant me in do
mos ſuas· Quotiens enim quis exitum ſuum perci
piens leuat benefitio ſarcinam peccatorum· vel re=
laxando debita debitori vel tribuens inopibus copi
am· ea que ſunt domini largiens· multos amicos cō
ciliat p̄bituros ſibi corā iudice teſtimōiū veritatis
nō vocib9· ſed bonorū operū oſtenſione· Quīetiā pa
raturos ꝑ teſtimōiū refrigerij manſionē· Nihil aūt
eſt nrm̄· ſed oīa ſūt ditionis dei· Vn̄ ſeq̄t̃· Conuoca
tis itaq; ſingulis debitorib9 dn̄i ſui dicebat primo·
Quantū debes dn̄o meo? At ille dixit· Cētū cados
olei· ¶ Beda· Cados grece ē amphora cōtinēs vr=
nas tres· Sequit̃· Dixitq; illi· Accipe cautionem
tuā & ſede & cito ſcribe quīquagīta· dimidiā ei ꝑtē
dimittēs· Seq̄t̃· Dein alio dixit· Tu vero q̄tū debes? ait· cen
tū choros tritici· Chor9 modijs· xxx· cōplet̃· Seq̄t̃
Ait illi· Accipe litteras tuas· & ſcribe· lxxx· quītā
partē ei dimittens· Simplicit̃ ergo ſic poteſt acci
pi· Quiſquis indigētiam pauperis vel ex dimidia
vel ex quīta alleuiat parte· miſericordie ſue merce=
de donandus eſt. ¶ Auguſtinus· de queſtionibus
euangeliorum· Vel q̄ de centum cadis olei quīn
quaginta fecit ſcribi a debitore· & de centum choris
tritici octoginta· ad hoc valere arbitror· vt ea que
in ſacerdotes atq; leuitas iudeus quiſq; operatur· in
eccl̄ia xp̄i abūdet· vt cū illi decīas darent· iſti dimi
dias dēt· ſic de bonis ſuis fecit zache9 aut certe duas
decimas dādo· i· vnā q̄ntā ſupēt īpēdia iudeorū·
¶ Et laudauit dn̄s villicū iniq̄tatis· quia pruden=
ter feciſſet· q2 filij huius ſeculi prudētiores filijs lu
cis in generatione ſua ſunt· Et ego vob̄ dico· facite
vobis amicos de mammona iniq̄tatis· vt cū defece
ritis recipiāt vos in eterna tabernacula· Qui fidelis
eſt in minimo· & in maiori fidelis eſt· Et q̄ in modico
iniquus eſt· & in maiori iniquus eſt· Si ergo ī ini
quo mām̄ona fideles nō fuiſtis q̄d verū ē· q̄s credet
vobis? Et ſi in alieno nō fuiſtis fideles· q̄d veſtrū ē·
q̄s dabit vobis? Nemo ſeruus poteſt duobus dn̄is
ſeruire· Aut em̄ vnū odio habebit· & alterū diliget
Aut vni adherebit· & alterū cōtēnet· Non poteſtis
deo ſeruire & mammone· ¶ Aug9· Villicū quem
domi9 eiciebat a villicatu laudauit domi9· eo q̄
in futurū ſibi ꝓſpexerit· Vn̄ dr̄· Et laudauit dn̄s
villicū iniq̄tatis· quia prudenter egiſſet· Non tamē
omnia debemus ad imitandū ſumere· non enim do=
mino noſtro facienda eſt in aliquo fraus· vt de ipſa
fraude elemoſinas faciam9· ¶ Origenes· Verum
quia gentiles dicunt prudentiam eſſe virtutem· &
diffiniunt eam peritiā bonorū malorū & neutrorū·
vel cognitionē agendorū & non agendorum· Conſi
derādū ē· vtrū hec dictio plura aut vnū ſignificet·
Dicitur enim q̄ deus parauit celos prudētia· Con
ſtat bonam eſſe prudentiā qua dominus celos para=
uit· Dr̄ etiā ī geneſi ſcd̄m· Lxx· q̄ ſerpēs prudē=
tiſſim9 erat· vbi prudentiā n̄ v̄tutē dicit· ſed aſtuti=
am ad mala inclinationem habentem· & ſecundum

hoc dicitur · ꝙ dominꝰ laudauit villicum quia pru
denter egiſſʒ · hoc eſt callide & perperam · Et forſitā
ꝙ dixit laudauit · non ſcđm veram cōmendationē ·
ſed abuſiue dictum eſt · vt cū dicimꝰ aliquē cōmen
dari in mediocribus & indifferētibus rebꝰ · & quod
ꝗmodo mirandos eſſe concurſus & acumē · quibus
vigor mentis elicitꝰ · ¶ Augꝰ · de que · euan · E con
trario dicuntur iſte ſimilitudines · vt intelligamus
ſi laudari potuit ille a domino · qui fraudē faciebat ·
quāto amplius placeant deo qui ſcđm eius ꝑceptū
opera illa faciunt · ¶ Origen · Filij ergo huiꝰ ſeculi nō
ſapientiores ſed prudentiores dicuntur lucis filijs ·
Et hoc non abſolute & ſimpliciter · ſed ī genere ſuo
Sequitur · Quia filij huiꝰ ſeculi prudentiores filijs
lucis in generatiōe ſua ſūt · ¶ Beda · Filij lucis &
filij huius ſeculi vocantur · quomodo filij regni &
filij ꝑditionis · Cuius enim vnuſquiſqʒ agit opera
eius cognominatur & filius · ¶ Theo · Filios ergo
huꝰ ſeculi vocat cogitantes que ſibi cōmoda ſunt in
terra · filios vō lucis · ſpiritales opes tractātes ītuī
tu diuini amoris · Inuenimur at ī humanis quidem
adminiſtratioībꝰ prudentꝰ oīa diſponentes & ſumo
pere ſatagētes · vt ſi deſierimꝰ ab adminiſtratione
habeamus vite refugium · Cum vero diſpenſare de
bemus diuina · non premeditamur que nobis poſt-
modū ſūt ꝑ futura · ¶ Gre · xviij · mor · Vt ergo ī ſua
manu homīes poſt mortem quicqʒ inueniant · ante
mortem diuitias ſuas in pauperū manibus ponant ·
Vnde ſequitꝰ · Et ego vobis dico facite vobis ami-
cos de māmona iniquitatis · ¶ Augꝰ · de verb · do ·
Quod hebrei vocant mammona · latine diuitie vocā
tur · ac ſi diceret · Facite vobis amicos de diuitijs
iniquitatis · Hoc autē quidā male intelligēdo rapi
unt aliena · & inde aliquid pauperibus largiuntur ·
& putant ſe facere qđ preceptum eſt · Intellectus
iſte corrigendus eſt · De iuſtis laboribus elemoſi-
nas facite · Non enī corrupturi eſtis iudicem chri-
ſtum · ſi de preda inops dares aliquid iudici · vt ꝓ
te iudicaret · Si iudex ille ꝓ te iudicabit · tanta vis
ē iuſtitie · vt etiā tibi diſpliceat · Noli tibi pīgē ta
lē deū · fons iuſtitie ē · Noli ergo elemoſinas facere
de fenore & vſuris · fidelibus dico quibꝰ corpꝰ chri-
ſti erogamus · Sed ſi peccunias tales habetis · de
malo eſt · qđ habetis · Iā nolite malū facere · Zach
eus dixit · Dimidiū rerū mearū do pauperibꝰ · Ecce
quomodo currit qui currit facere amicos · de mam-
mona iniquitatis · & ne reus aliunde teneretur · Si
cui aliquid tuli · quadruplum reddam · Eſt & alius
intellectus · Mammone iniquitatis diuitie ſeculi
ſunt omnes vndecumqʒ ſint · Si enim veras diuiti
as queris · alie ſunt quibus iob nudus abundabat ·
qui ī deū cor plenū habebat · Iſte autē ab iniquitate
appellantꝰ diuitie · quia vere nō ſūt · paupertate ei ple
ne ſūt · & ſemper obnoxie caſibus · Si eī vere diui
tie eēnt · ſecuritatē tibi darēt · ¶ Augꝰ · de q̄ · euan ·
Vel diuitie īiq̄tatis dicūtꝰ · quia ñ ſūt iſte diuitie niſi
iniq̄s · & q̄ ī eis ɔſtituūt ſpē atqʒ copiā ſue btitudīs ·

A iuſtis vero cum hec poſſidetur · ē quidem iſta pec
cunia · ſed nō ſunt illis diuitie niſi celeſtes & ſpiri-
tales · ¶ Ambro · Vel iniquum māmona dixit · quia
varijs diuitiarū illecebris noſtras auaritias tēptat
affectus · vt velimus ſeruire diuitijs · ¶ Baſilius
Vel ſi ſucceſſeris patrimonio ab iniuſtis cōgrega-
ta cepiſti · In pluribus enim predeceſſoribus neceſ
ſe eſt · aliquem reperiri qui iniuſte vſurpauerit ali
ena · Ponatur autem vt nec pater exegerit · ſed au
rum vnde habes? Siquidem dicis a me · ignarꝰ dei
es · non habens notitiam creatoris · Si vero a deo ·
dic nobis ratiōem propter quam eas accepiſti · An
non dei eſt terra & plenitudo eius? Ergo ſi cōmunis
domini noſtra ſunt · erūt & conſeruorū noſtrorum ·
¶ Theo · Ille ergo dicūtur opes nequitie quaſcūqʒ
domiꝰ dedit ad impendia neceſſitatis · fratrum ac
cōſeruorū noſtrorū · nos vero tenemꝰ nobis · Dice
bat igitur a principio omīa paupibus tradi · Verū
quia iniquitatis fuimus villici · nequiter retinētes
quod deputatū eſt ad aliorum opus · non eſt omni
no manendum in hac crudelitate · ſed impartiēdū
eſt pauperibus vt recipiamur ab eis in celeſtibus
tabernaculis · Sequitꝰ enī · Vt cū defeceritis reci-
piant vos in eterna tabnacula · ¶ Grego · xxij · mo
raliū · Si aūt eorū amicicijs eťna tabernacula acq̄
rimus dātes penſare debemus · quia patronis potius
munera offeriꝰ q̄ꝫ egenis dona largimur · ¶ Augꝰ ·
de ver · do · Qui ſūt enī qui habebūt tabnacula eťna ·
niſi ſancti dei? Et qui ſūt · qui ab ipſis accipiēdi ſūt
in tabernacula eterna · niſi q̄ eorū indigentie ſerui-
unt? Et ꝙ eis opus eſt hilariter ſubmiſtrāt · Iſti
ſunt mini xp̄i · qui omnia ſua dimiſerunt · & ſecuti
ſunt eū · Et quicq̄d habuerūt · pauperibus diſtribu
erunt · vt deo ſine ſeculari compede expediti ſerui-
rent · & ab oneribus mundi liberatos velut pennā-
tos ſurſū hūeros tollerēt · ¶ Augꝰ · de q̄ · euā · Nō ergo
eos a quibus recipi volumus ī tabernacula eterna
tāq̄ꝫ debitores dici fas eſt intelligi · cum iuſti & ſan
cti ſignificentur hoc loco · qui eos introducant · qui
neceſſitatibus ſuis terrena bona communicauerūt ·
¶ Ambroſius · Vel aliter · Facite vobis amicos de
iniquo māmona · vt largiendo pauperibus · angelo
rum ceterorumqʒ ſanctorum gratiam cōparemus ·
¶ Chriſ · Attēde etiā ꝙ ñ dixit · vt ſuſcipiant vos
in ſuis manſionibꝰ · non enim ipſi ſunt qui ſuſcipi-
unt · Vñ cū dixiſſet · Facite vobis amicos · addidit
de mammona iniquitatis · oſtendens ꝙ non ſimpli-
citꝰ eorū amicitia nobis patrociabitꝰ · niſi bona opa
nos comitētꝰ · niſi euacuemꝰ iuſte diuitias ɔgeſtas
iniuſte · Ars igitur artiū peritiſſima eſt elemoſina
nō ei nobis domos fabricat luteas · ſed vitā ꝑhen-
nē impēdit · Singularū ārtiū alia alteriꝰ adminiculo
indigʒ · Cū aūt miſereri oportʒ · nulliꝰ alteriꝰ · ſed
ſolius voluntatis eſt opus · ¶ Cirillus · Hic igi-
tur docebat chriſtus affluentes diuitijs ſummopē
diligere amicitiam pauperum · & theſaurizare in
celis · Nouerat autem humane mentis deſidiam ·

quõ ambiẽtes diuitias nullũ caritatiuũ opus impẽ
dunt egẽtibus · ꝙ igiť talibus nullus ſpiritalium
donoꝝ fruct⁹ ꝓueniat · manifeſtis exẽplis oſtẽdit
ſubdens · Qui fidelis eſt in minimo · & in maiori fidelis
eſt · & qui ĩ modico iniquus eſt · & ĩ maiori iniqu⁹
eſt · Aperit autem nobis dominus oculũ cordis ex-
ponens q͛d dixerat. cum ſubdit · Si ergo in iniquo
mammone fideles nõ fuiſtis. quod verum eſt quis
credet vobis: Eſt igitur minimũ iniquis mãmona
id ẽ terrene diuitie que ſuperna ſapientibus nihil
eſſe videntur · Arbitror ergo aliquem eſſe ĩ modico
fidelem · cum de his minimis oppreſſis erumna ſub
ſidium impartitur · Itaqȝ ſi ĩ modico fuerimus per
fidi · quo pacto ab eo obtinebimus verum id ẽ diui
norum chariſmatum nobis donum anime humane
imprimẽs diuinã ſpeciem · Qꝛ autem ad hoc tendat
intẽtio verborum domini · per ſequentia patet · dicit
enim · Et ſi in alieno nõ fuiſtis fideles · quod veſtrũ
eſt · q̃s dabit vobis: ¶ Ambro · Aliene nobis diui-
tie ſunt · quia preter naturam ſũt · neqȝ nobiſcum na
ſcũť · neqȝ nobiſcum trãſeunt · Xp̃us autẽ noſter
eſt · quia hominum vita eſt · Deniqȝ ĩ propria venit ·
¶ Theo · Sic igitur huc vſqȝ docuit nos ꝙ̃ fideliť
deceat diſpenſare diuitias. ſed quia opum diſpenſa
tio ſcd͛m deum nõ aliter obtineť · ꝙ̃ per impaſſibili
tatem animi ad diuitias non affecti · ſubiungit · Ne
mo ſeruus poteſt duobus dominis ſeruire · ¶ Am
broſius · Non quia duo · ſed vn⁹ ẽ dñs · Nam & ſi ſint
qui mãmone ſeruiãt · tamẽ ñ ille nouit aliqua iura
dominatus · ſed ipſi ſibi iugũ ſeruitutis imponũt ·
Vnus eſt domin⁹ · quia vnus eſt deus · vnde patet
patris & filij vnum eſſe dominatũ · Et hui⁹ rationẽ
aſſignat. ſubdens · Aut enim vnum odio habebit ·
& alterũ diliget · aut vni adherebit · & alterũ contẽ
net · ¶ Aug⁹ · de que · euan · Hec aũt nõ paſſim aut
quaſi temere dicta ſũt · Nemo enĩ interrogatus vtꝝ
diligat diabolum · reſpondet ſe diligere · ſed potius
odiſſe · deum autem ſe diligere proclamãt · ergo aut
vnũ odiet ſcilicet diabolum · alterum diliget ſcilicꝫ
deũ · Aut alteri adherebit ſcilicet diabolo · cũ quaſi
eius premia temporalia ſectatur · & alterum con-
temnet ſcilicet deum · ſicut ſolent minas eius poſt-
ponere cupiditatibꝰ ſuis · qui de bonitate ei⁹ ad im-
punitatẽ ſibi blandiuntur · ¶ Cirillus · Concluſio
autem eſt totius ſermonis quod ſequitur · Nõ pote-
ſtis deo ſeruire & mammone · Totum igitur ſtudi-
um transferamus ad alteꝝ diuitijs abrenuntiãtes ·
¶ Beda · Audiat ergo hoc auar⁹ · non poſſe ſimul
diuitijs chriſtoqȝ ſeruiri · & tamẽ non dixit qui ha
bet diuitias. ſed qui ſeruit diuitijs · Qui enĩ diuiti-
arũ ſeruus eſt. diuitias cuſtodit vt ſeruus. qui aũt
ſeruitutis excuſſit iugũ · diſtribuit eas vt dñs · Sꝫ
qui ſeruit mãmone · illi vtiqȝ ſeruit · qui rebꝰ iſtis
terrenis merito ſue peruerſitatis prepoſitus · & pn̄-
ceps huius ſeculi nominatur · Textus
¶ Audiebant autem omnia hec pharisei · qui erãt
auari · & deridebant illũ · Et ait illis · Vos eſtis ·
qui iuſtificatis vos coram hominibus · deus autẽ
nouit corda veſtra · quia q͛d hominibus altũ eſt · ab
ominatio eſt apud deum · Lex & prophete vſqȝ ad
iohãnem · ex eo regnum dei euangelizatur · & omĩs
in illud vim facit · facilius eſt aũt celum & terram
preterire · ꝙ̃ de lege vnũ apicem cadere · Omnis qui
dimittit vxorẽ ſuam & ducit alteram · mechať · Et
q̃ dimiſſam a viro ducit · mechať · ¶ Beda · Monu
erat xp̃us ſcribas & phariſeos de ſua iuſtitia non
preſumere · ſed peccatores penitẽtes recipere · & ele
moſinis ſua peccata redimere · ſed illi p̃ceptorẽ mi-
ſericordie humilitatis & pſimonie · deridebant · Vñ
dicitur · Audiebant autem omnia hec phariſei qui
erant auari · & deridebãt eũ · Duas ob cauſas · quia
vel min⁹ vtilia imparet · vel a ſe iam facta ſuperflu
is ingereret ¶ Theophilus · At dominus detegẽs
in eis occultam malitiam · oſtendit eos ſimulare iu
ſtitiam · Vnde ſubdiť · Et ait illis · Vos eſtis qui
iuſtificatis vos coram hominibus · Iuſtificant ſe
coram hominibus qui peccatores tãꝙ̃ infirmos de-
ſperatoſqȝ cõtemnũt · ſe aũt ipſos tãꝙ̃ perfectos ele
moſinaꝝ remedio opus nõ habere credũt · ſed noxij
tumoris altitudo · ꝙ̃ ſit iuſte dãnãda videt ille qui
illuminabit abſcondita tenebrarũ · Vnde ſequitur
Deus autem nouit corda veſtra · ¶ Theophilus ·
Et ideo abominabiles ei eſtis · ob arrogantiã & am
bitũ humani fauoris · Vnde ſubdit · Quia quod hoĩ
bus altũ eſt · abominabile eſt apud deũ · ¶ Beda ·
Diſputantẽ autem contra auaritiã ſaluatorẽ · pha-
riſei deridebant · quaſi cõtraria legi propheti ſqȝ pre
ciperet · vbi multi ditiſſimi deo placuiſſe legũť · ſed
& ipſe moiſes populum quem regebat · ſi legem ſe
queretur · oĩbus terrenis bonis abundaturũ p̃dixit
quibus dominus occurrens oſtendit inť legem &
euangeliũ · ſicut promiſſionũ ita & preceptorũ non
minimam eſſe differentiam · Vnde ſubdit · Lex &
prophete vſqȝ ad iohãnem · ¶ Ambroſi · Non quia
lex defecit · ſed quia incepit euangelij p̃dicatio, vi-
dentur enĩ minora compleri · cum pociora ſuccedãt ·
¶ Chriſ · Per hoc aũt reddit eos celeres ad ſui fi-
dem · quia ſi vſqȝ ad tempus iohannis conſummata
ſunt omnia · ego ſum · qui venio · Non ei deſtitiſſent
prophete · niſi veniſſem ego · Sed dices · q̃liter pro
phete vſqȝ ad iohãnẽ: cũ multo plures prophete in
nouo ꝙ̃ in veteri teſtamẽto fuerint: ſed de illis pro
phetis dicit · qui prenũtiauerũt chriſti aduentum ·
¶ Euſebi · Nouerant autem priores prophete pre
dicationẽ regni celorũ · ſed nullus eorũ exp̃ſſe anũ
tiauerat populo iudeorũ · eo ꝙ puerilem mentẽ iudei
habentes imbecilles erãt circa p̃dicationis immen-
ſitatẽ · Prim⁹ aũt iohãnes manifeſte p̃dicauit ap-
piq̃ſſe regnũ celorũ · necnõ & peccatorũ remiſſionẽ
per lauacrũ regenerationis · Vnde ſequitur · ex eo
regnum dei euangelizatur · & omnis in illud vim
facit · ¶ Ambro · Lex enim multa ſcd͛m naturam
tradidit vt naturalibꝰ indulgentior deſiderijs ad iu
ſtitie ſtudiũ nos vocaret · Xp̃⁹ naturã ĩcidit · quia

naturales quoq₃ amputat voluptates· ſed ideo vim
facimus nature· vt nō ad terrena demergat· ſed ad
ſuperna ſe erigat. ¶ Euſebius· Magna em̄ pug-
na incūbit mortalibus in aſcenſu celorū. Quod em̄
homines carne mortali veſtiti ſubiugent volupta-
tem· & omnem illicitum appetitum· imitari volen-
tes vitam angelicam· quomō nō fit violentꝰ? Quis
autem vidēs diuino inſudantes cultui· & pene ſuā
carnem mortificantes· non reuera fatebitur illos
vim inferre regno celorum· ſed & ſi quis indaga-
uerit mirandum propoſitum venerandorum marti
rum· fatebitur eos vim irrogare in regnum celo-
rum. vt non ſolū temporalia iſta contemnant· ſed
etiā linguas deridentiū ſe talia contemnentes· Hoc
em̄ ſubiunxit euāgeliſta· cum dixiſſet· deriſū fuiſſe
ihesum· cum de contemnendis terrenis diuitijs lo-
queretur· ¶ Beda. ne aūt putarent in eo ꝙ dixit·
Lex & prophete vſq₃ ad iohānē. legis vel prophe-
tarum ab eo deſtructionē predicari· hoc excludit
ſubdens. Facilius autem eſt celum & terram prete
rire· ꝙ̄ de lege vnum apicem cadere· Preterit enim
figura huius mundi· De lege aūt nec vnius quidē
littere ſummitas· id eſt nec minima queq₃ a ſacramē-
tis ſpiritalibus vacant· & tñ lex & prophete vſq₃
ad iohānem· quia nō potuit vltra veterꝫ propheti-
zari qđ iohānis preconio iā veniſſe clarebat· Quod
aūt de lege in perpetuū non violāda ꝑdixerat. vno
exēpli gratia de illa ſuꝑto ꝯfirmat teſtimōio dicēs·
Oīs q̄ dimittit vxorē ſuā & ducit alterā· mechatꝰ·
& qui dimiſſam a viro ducit· mechatur· vt ex hoc
vno diſceret etiam in ceteris eum nō ad ſoluenda·
ſed ad implēda decreta legis veniſſe ¶ Theophilꝰ·
Ꝗ enim cum imperfectis lex imperfecte loqueretꝰ·
ex hoc patꝫ· ꝙ duris precordijs iudeorum ait· ſi vir
odio habuerit coniugē· dimittet eā· quia cū homi-
cide eſſent. & gauderet ī ſāguine· nec aſtrictorꝫ ſibi
miſerebantꝰ· adeo vt filios & filias mactarent de-
monibus. nūc vero perfectioris doctrine opus eſt·
Ob hoc igitur dico· ꝙ ſiquis repudiat coniugem·
non incumbente cauſa fornicatiōis mechatur· & q̄
aliam duxerit· mechatur· ¶ Ambro· Prius autē
dicendum arbitror de lege cōiugij· vt poſtea d̾ pro
hibendo diuortio diſputemus· Quidam putāt omne
cōiugiū a deo eſſe· quia ſcriptum eſt. quos deus con
iunxit· homo n̄ ſeparat· Quō ergo apoſtolꝰ dixit·
ſi īfidelis diſcedit diſcedat. In q̄ oñdit n̄ a deo eē
omne coniugiū· neq₃ em̄ chriſtiane gentilibus dei
iudicio coniūguntur· Noli ergo vxorem dimittere
ne deum tue copule diffitearis autorem· Etenim ſi
alienos multomagis vxorios debes tolerare & emē
dare mores· Que cum paruulis feta dimittitur· du-
rum ſi excludas parētem· Pignora teneas· vt ad
contumeliam parentis addas etiam pietatis iniuri
am· durius. ſi propter matrem etiam filios ſimul
pellas. pateris ne liberos tuos viuēte te eſſe ſub vi
trico? ac īcolumi matre eē ſub nouerca? Quā piculo
ſū ſi fragilē adoleſcētie etatē errori offeras· ꝙ̄ im-
piū ſi eius deſtituas ſenectutē cꝰ deflorateris iuuē
tutē· Pone ſi repudiata nō nubat· & hoc tibi debu
it diſplicē cui adultero fidē ſeruat. Pone ſi nubat·
neceſſitas illiꝰ tuū crimē eſt· & qđ cōiugiū putas.
adulteriū ē· Hoc moralit̄ tamē q̄z ſupra ꝓpoſuerat
regnū dei euangelizari· & cū dixiſſet de lege vnum
apicē n̄ poſſe cadē· ſubiecit· oīs qui dimittit vxorē
ſuā &c̄· Vir xp̄us ē· vxor eccleſia· caritate vxor·
integritate v̄go· ergo quē deus traxit ad filiū· non
ſeparat ꝑſecutio· nō auertat luxuria· nō philoſo
phia depᵱdet· hereticꝰ nō inficiat· iudeus n̄ ſeparet.
Adulteri ſūt· omēs qui adulterare cupiūt fidei &
ſapientie veritatē· Textus

¶ Homo quidā erat diues· & induebatꝰ purpura
& biſſo. & epulabatꝰ quottidie ſplēdide· Et erat qui
dam mendicus nomine lazarus· qui iacebat ad ia-
nuam eius vlceribus plenus· cupiens ſaturari de
micis que cadebant de menſa diuitis· & nemo illi
dabat· Sed & canes veniebāt. & lingebant vlcera
eiꝰ· ¶ Beda· Admonuerat ſupra dn̄s facere ami-
cos de mammona iniquitatis· quod audiētes pha-
riſei deridebant· deinde illa que propoſuerat· exem-
plis aſtruit dicēs· Hō· q̄ erat· di· ¶ Chriſ. Erat· n̄
ē· quia preterijt q̄ſi vmbra fugiens· Non autē om-
nis ſancta paupertas aut diuitie criminoſe· ſed vt
luxuria infamat diuitias· ita paupertatem conmē-
dat ſanctitas· Sequitur enim· Et induebatur pur
pura & biſſo· ¶ Ambroſi· Purpura color regij ha
bitus eſt & conchis marinis ferro circūciſis emiſ-
ſa· Biſſus vero genus lini candidi & molliſſimi·
¶ Gregoriꝰ· in homelia· Si autem ſubtilium pre
cioſarumq₃ veſtiū cultus culpa nō eſſet· nequaq̄ꝫ ſer
mo dei hoc tā vigilāter exp̄meret· Nemo quippe ve
ſtimēta p̄cioſa niſi ad inanem gloriā querit· vt ho-
noratior ceteris eſſe videatur· Nemo ei vult ibi pre
cioſis veſtibus indui· vbi ab alijs nō poſſit videri·
¶ Chriſ· Cinerem & puluerem & terram purpu-
ra & ſerico protegebat· ſcđm veſtimenta eiꝰ ita &
epule· Et nos· q̄les epule· talia & veſtimēta· Vnde
ſequitꝰ· Et epulabatꝰ quottidie ſplendide· ¶ Gre-
goriꝰ· ꝑmo mo· Vbi ſollertꝰ intuēdum eſt· quia ce
lebrari ſine culpa conuiuia vix poſſunt· pene ſemꝑ
concomitatur voluptas· Nam cum corpus ī refecti
onis delectatiōe reſoluitur· cor ad inane gaudium
relaxatur· Sequitur· Et erat quidam mendicꝰ no
mine lazarus· ¶ Ambroſiꝰ· Narratio magis ꝙ̄ pa
rabola videtur· quando etiam nomen exprimitur·
¶ Chriſ· Parabola vero illa eſt· vbi exemplū po-
nitur· & tacentur nomina· Interpretatur aūt laza
rus qui adiutus eſt· pauper enim erat· & illum do-
minus adiuuabat ¶ Cirillus. Vel aliter· preſens
ſermo de diuite & lazaro ſimilitudinarie ſcriptus
eſt ī pabola· vt innoteſcat· ꝙ qui terrenis affluūt
opibus· niſi velint opitulari neceſſitatibus paupe-
rū· g̃uē īcurrāt ſentētiā· Refert aūt traditō iudeorū
lazarum quendā fuiſſe tūc temporis ī hieroſolimis

extrema preſſum ĩopia & infirmitate · c⁹ meminit dominus · introducens eum in exemplum ad maiorem ſ̃monis maĩfeſtatõẽ · ¶ Grego · ĩ hom · Notãdũ etiã ẽ q̃ ĩ populo plus ſolet nomina diuitũ q̃ pauperũ ſciri · Domi⁹ aũt nomẽ paupis dicit & nomen diuitis non dicit · quia deus humiles nouit atq3 approbat · vt aũt amplius probaretur pauper · ſimul hunc & paupertas & egritudo tabefecit · Sequitur enĩ · Qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plen⁹ ·

¶ Chriſ · Jdeo iacebat ad ianuã ne diues diceret · nõ vidi · nemo mihi nuntiauit · videbat eũ exiens & reuertẽs · Jdeo vlceribus plenus vt crudelitatẽ diuitis ſuo corpore demõſtraret · mortẽ corpis tui vides iacere ante ianuam · & non miſereris · ſi dei precepta nõ conſideras · ſaltem cõditiõis tue miſerere · & time ne ip̃e tal' efficiaris · Egrotatõ aũt habet aliquod ſolatiũ · ſi opes habet · Quanta ergo ĩ iſto pena eſt · in quo inter tanta vulnera non meminit dolores plagarum · ſed famem · Sequitur · enim · Cupiens ſaturari de micis que cadebãt de mẽſa diuitis · Quaſi diceret · Quod p̃icis de mẽſa hoc prebe in elemoſinã fac damna lucrũ · ¶ Ambro · Jnſolentia aũt diuitum in diuitijs competentibꝰ ſubinferẽ · Seq̃ enim · Et nemo illi dabat · Jta enim ſunt conditiõis humane immemores · vt tamq̃ ſupra naturam ſiti · de miſerijs pauperum incentiua ſuarum capiãt voluptatum · rideant inopem · inſultent egenti · & q̃rũ miſereri deceat · his auferant · ¶ Aug⁹ · de ver · dñi · Jnexplebilis enĩ auaritia diuitum · nec timet deũ nec hominem veref̃ · non parcit patri · amico fidem nõ ſeruat · viduam opprimit · rem pupilli inuadit ·

¶ Grego · ĩ hom · Jnſuper pauper videbat procedẽtem diuitem ab obſeq̃ntibus circũfulciri · ſe ĩ infirmitate & inopia a nullo viſitari · nam quia nemo ei ad viſitãdũ aderat · teſtantur canes qui vulnera ei⁹ lingebant · Sequitur enĩ · Sed & canes veniebãt · & lingebãt vlcera eius · ¶ Chriſ · Vlcera que nullus hoĩm lauare dignabaf̃ · & contractare · fere mites lambiunt · ¶ Gregorius · in homeli · Ex vna ğre omnipotẽs deus duo iudicia exhibuit · dum lazarum pauperem ante ianuam diuitis iacere permiſit · vt & diues impius dãnationis ſibi augeret vltionẽ · & temptatus paup creſceret ad remunerationem · q̃ conſpiciebat quottidie cui miſereretur · videbat iſte de quo probaref̃ · Textus

¶ Factum eſt aũt vt moreretur mendic⁹ · & portaretur in ſinũ abrahe · Mortuus eſt aũt & diues · & ſepultus eſt in inferno · Eleuans autẽ oculos ſuos cum eſſet in tormentis · vidit abraham a longe & lazarum in ſinu eius · & ipſe clamãs dixit · Paf̃ abraham · miſerere mei · & mitte lazarum · vt intingat extremum digiti ſui in aquã · vt refrigeret linguã meam · quia crucior in hac flamma · Et dixit illi abraham · Fili recordare quia recepiſti bona in vita tua · & lazarus ſimiliter mala · Nunc autem hic conſolatur · tu vero cruciaris · Et ĩ his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatum eſt · vt hi qui volũt hic trãſire ad vos · ñ poſſint · neq3 ĩde huc trãſmeare · ¶ Chriſoſtom⁹ · Audiuimus quid vtriq3 in terra paſſi ſũt · videamus quid vtriq3 patiantur apud inferos · Quod temporale fuit preterijt quod ſequitur · eternum eſt · Vterq3 mortuus eſt · illum angeli · hunc pene ſuſceperunt · Dicitur enim · Factum eſt aũt vt moreretur mendicus & portaretur in ſinum abrahe · Tante pene repente delicijs cõmutãtur · Portatur poſt tantos labores · q̃ defecerat · ne ſaltem ambulãs laboraret · & portabatur ab angelis · Non ſuffecerat ad portandum pauperẽ vnus angelus · ſed propterea plures veniunt · vt chorum letitie faciant · gaudet vnuſquiſq3 angelus tãtum onus tangere · libenter talibus oneribꝰ pregrauantur · vt ducant homines ad regna celorum · Portatus eſt autem ĩ ſinu abrahe · vt illum palparet · & refocillaret · Sinus abrahe paradiſus eſt · Jdeo autẽ angeli miniſtrantes tulerunt pauperẽ · & locauerũt eum in ſinu abrahe · quia licet deſpectus iaceret · nõ tamen deſperauit · nec blaſphemauit dicens · hic diues in nequitia viuẽs gaudet · & tribulationem nõ patitur · Ego vero nec obtinere valeo neceſſariam eſcam · ¶ Auguſtinus · de origine anime · Quod autem abrahe ſinum exiſtimas eſſe corporeum · vereor ne in re tanta ioculariter non ſerio agere credaris · Neq3 enim vſq3 adeo deciperis · vt arbitreris corporeum ſinum hominis vnius ferre tot aĩas · immo vt ſcd'm te loquar · tot corpora quot illuc angeli · ſicut lazarum perferunt · niſi opineris fortaſſe illam vnam animam ſolam ad eundem ſinum peruenire meruiſſe · ſi errare pueriliter non vis · ſinum abrahe intelligẽ remotam ſedem quietis · atq3 ſecretã · vbi eſt abraham · & ideo abraham dictam non q̃ ipſi⁹ tm̃ ſit · ſed q̃ ipſe multarum gẽtium pater ſit · qui ad imitandum fidei principatum prepoſitus eſt ·

¶ Gregorius · in homelia · Cum aũt duo eſſent inferius corda · pauperis ſcilicet & diuitis · vnus deſuper erat inſpector · qui & pauperem temptando exercebat ad gloriam · & diuitem tolerãdo expectabat ad penam · Vnde ſequitur · Mortuus eſt aũt & diues ·

¶ Chriſoſtomus · Mortuus quidem eſt tũc corpore · ſed erat illi ante anima mortua · nihil enim agebat ex operibus anime · Nam totus feruor eius qui prouenit ex dilectione proximi · expirauit · & erat corpore defuncto defunctior · Nullus aũt eſt · qui ſepeliendo diuiti miniſtraſſe dicatur · vt lazaro · eo namq3 q̃ ĩ lato itinere delectat⁹ multos habuit obſequentes adulatores · vt peruenit ad finem · priuatus eſt omnibus · Simpliciter enim ſequitur · Et ſepultus eſt in inferno · ſed etiam anima eius dum viueret · ſepeliebaf̃ obruta corpore quaſi ſepulchro · ¶ Auguſtinus · de queſtionibus euãgeliſtarum · Sepultura autem inferni penarum profunditas eſt · que ſuperbos & immiſericordes poſt hanc vitã vorat ·

¶ Baſi · Eſt aũt ĩfern⁹ q̃dã loc⁹ cõmuĩs ĩ intimo t̃re obũbratus vndiq3 · & opac⁹ · c⁹ ẽ quoddã orificium in profundum tendẽs · per quod patz deſceſus

animabus ad mala damnatis· ¶ Chriſo· Vel ſic vt regū carceres extra manent· ſic & extra mundū foris alicubi eſt infern⁹· vn̄ & exteriores tenebre dicte ſunt· ¶ Theo· Quidā vero dicunt infernum eſſe trāſitum ab apparenti ad diſparē: & deformitatem anime· Quādiu enim anima peccatoris in corpore eſt· apparet per proprias operationes· vt autem euolat a corpore· fit deformis· ¶ Chriſ· Sicut aūt pauperi dum viueret grauiorem penā reddebat iacere ante ianuam diuitis· & aliena bona proſpicere· ſic diuiti mortuo augebat exitiū acubitus in gehenna· & ꝓſpectus delectationis lazari· ne ſola tormentorum natura· ſed & collatione honoris illius intolerabilius ſentiret ſupplicium· Vnde ſequit̄· Eleuans autem oculos ſuos cū eſſet in tormētis· vidit abraham a longe· Eleuauit quidem oculos· vt illū inſpiceret· Lazarus enim ſurſum erat· ille deorſū· Illum plures angeli portabant· Iſtum infinita tormēta poſſidebant· Vnde nō dicit. Cum eſſet in tormento· ſed in tormētis· totus em̄ in tormentis erat· oculos ſolos liberos habebat· vt alteri⁹ letitiā poſſit aſpicere· vt magis torqueatur· quia non habet· quod ali⁹ habet· Aliorum diuitie eorum qui ī pauptate ſūt· tormēta ſūt ¶ Gregorius· Si autem abrabam adhuc in imis non eſſet· hunc diues ī tormētis poſitus non videret· Eos enim qui celeſtis patrie vias ſecuti ſūt· poſt egreſſum cārnis īferni clauſtra tenuerūt· Non vt pena q̄ſi peccatores plecteret ſed vt illos in locis remotioribꝫ requieſcentes· quia necdum interceſſio mediatoris aduenerat· ab īgreſſu regni reat⁹ ꝑme culpe retīeret· ¶ Chriſ· Multi autem erāt pauperes iuſti· ſed qui iacuit ad limina eius aſpectui occurrit ad eius triſtitiam· Sequit̄ enim· Et lazarū in ſinu eius· Hinc innoteſcit ꝙ omnes q̄ a nobis offēdunt̄· obijciuntur noſtro conſpectui· Diues autem lazarum nō penes alium iuſtū· ſed in ſinu abrahe videt· erat enim abraham caritatiuus· hic autem crudelitatis arguitur· Ille ſedens ante fores venabatur traſeuntes· & in domū patriam īgerebat· hic vero & manētes intus auertebat· ¶ Gregori⁹· in home· Qui nimirum diues· cū cui⁹ in hac vita miſereri non voluit· ī ſuo iam ſupplitio poſitus patronū querit· ¶ Theo· Non tamen dirigit ſermonem ad lazarum· ſed ad abraham· quia forſan erubeſcebat & putabat lazarū reminiſci malorum ex proprijs iudicans de illo· Vnde ſequitur· Et ipſe clamans dixit· ¶ Chriſ· Magne em̄ pene magnam vocem reddebat· Pater abraham· Quaſi diceret patrē te voco natura· quomō fili⁹ qui perdidit ſuā ſubſtantiam· licet meo vicio te patrem perdiderim· Miſerere mei· Fruſtra agis penitentiam vbi non eſt penitentie locus· Tormenta te cogunt· non mentis affectus· Quicumq; in regno celorum eſt· neſtio an ei⁹ qui ī inferno eſt valeat miſereri· Creator creature miſeretur ſue· Vnus venit medicus· qui ſanaret morbos· alij ſanare non poterāt· Mitte lazaꝝ· erras miſer· Abrahā mittē nō pt̄ ſed

ſuſcipē pt̄· Vt intigat extremū digiti ſui in aquā· Lazarum videre non dignabaris· & nunc digitum eius deſideras· hoc qđ petis· tu ei debebas facere cū adhuc viueret· Aquā deſideras qui delicatos cibos ante faſtidiebas· vide conſcientiam peccatoris· nō totum audet poſcere digitū· Inſtruimur aūt ꝙ ſit vtile in diuitijs non confidere· Ecce diues indiget paupere· qui q̄nq; eſuriebat· Mutant̄ res & notificat̄ omibꝫ· quis eſſet diues· quis eſſet pauper· ſicut em̄ in theatris cū adueſperaſcit & aſtātes recedūt· exeuntes & amictum deponentes· qui reges & pretores viſi fuerant· omibus vlceribus pleni vident̄· vt ſunt· ſic & aduemente morte· & ſoluto ſpectaculo· vniuerſi laruis egeſtatis & diuitiarū depoſitis· ex ſolis opibus diiudicant̄· qui nam vere ſint diuites· qui paupes· qui glorioſi· q̄ ve inglorij· ¶ Gregorius· in home· Diues enim iſte qui vlcerato paupi menſe ſue vel minuta dare noluit· in inferno poſit⁹ vſq; ad minima querenda peruenit· Nam guttam aque petiuit· q̄ micas panis negauit· ¶ Baſi· Condignū aūt premiū reddit̄ diuiti· illi ignis & infernalis pena· lingua arefacta· vice lire ſonātis gemitus· vice potus deſiderium ſtille· vice ſpeculatorū enormiū caligo profunda· vice ambitus īceſſantis peruigil vermis. Vnde ſequitur· Vt refrigēt linguam meā· quia crucior in hac flamma· ¶ Chriſo· Non autē quia diues fuerat· torquebatur· ſed quia miſertus nō fuit· ¶ Grego· in ho· Hinc colligēdū eſt qua pena mulctandus ſit· qui aliena diripit· ſi inferni damnatione percutitur· qui ꝓpria non largit̄ ¶ Ambro· Cruciat̄ etiā q̄ luxurioſo carere delitijs pena eſt· Aqua aūt eſt refectio aīe in doloribꝫ conſtitute· ¶ Grego· in ho· Quid aūt eſt ꝙ in tormētis poſitus linguā ſuā refrigerari poſtulat· niſi ꝙ is qui cōuiuendo de loq̄citate peccauerat· per retributionis iuſtitiam ī lingua atroci⁹ ardebat! abūdare enim in conuiuijs loquacitas ſolet· ¶ Chriſ· Multa etiā lingua eius ſupba locuta eſt· vbi peccatum· ibi & pena· Et q̄ plurimum lingua peccauit· ampli⁹ torquet̄· ¶ Aug⁹· de que· euā· Vel ꝙ linguā ſuā vult refrigerari cum in flamma totus arderet· ſignificat quod ſcriptū ē· Mors eſt vita in manibus lingue· Et q̄ ore cōfeſſio fit ad ſalutem quod per ſupbiā ille nō fecit· Extremū aūt digiti vel minimā opationē ſignificat qua p ſpiritū ſanctū ſubuenit̄· ¶ Aug⁹· de origie aīe· Dicis aūt membra hic aīe deſcribūt̄· & vis p oculū totū caput intelligi· quia dict⁹ eſt leuare oculos ſuos· p linguā fauces· p digitū manū· Quid aūt cauſe ē· vt noīa iſta mēbroꝝ ī deo tibi corpus nō faciant· in aīa faciāt! An vero q̄a de creatura dicunt̄ ꝓprie accipienda ſūt quādo aūt de creatore tropice atq; trāſlate! Penas itaq; corporeas datur⁹ es nobis! q̄m n̄ creator· ſed creatura id ē hō dicit· Si aſſumpſero pēnas meas diluculo· Porro ſi ꝓpterea liguā habuit diues ille corporeā· q̄m dixit· refrigēt linguā meā in nob ꝙ adhuc ī cārne viuētibꝫ man⁹ hʒ ipa ligua corpea· q̄

ſcriptũ eſt. Mors & vita i manibꝰ lingue. ¶ Gre.
niſenus. Sicut aũt pſtantiſſima ſpeculoꝝ tales re-
preſentant facieꝝ imagines quales & ipſe obiecte
facies extant. letas qdem letantiũ. triſtiũ vero tri
ſtes. ſic & iuſtũ dei iudiciũ ſimile fit diſpoſitiõibus
noſtris. vnde qꝛ diues nõ fuit miſertus pauperis ia
cẽtis ad ianuã. cũ miſericordia egeat. nõ exaudit̃.
Sequit̃ em̃. Et dixit illi abrahã. fili recordare qꝛ
recepiſti bona in vita tua. ¶ Chriſ. Aſpice patri-
arche bonitatẽ. vocat illũ filiũ. qđ manſuetudinem
eiꝰ poteſt exprimẽ. Nullũ tñ prebet auxiliũ ei. qui
ſe remedio puauerat. Vñ dicit. recordare id ẽ aĩ ad
uertas peccata. ne obliuiſcaris. ꝙ fueris oblectatꝰ
diuitijs recepiſti bona in vita tua. id ẽ illa que vera
bona eſſe putabas. non potes & in terra regnaſſe. &
hic regnare. Diuitie nõ poſſunt eſſe vere & in terra
& i inferis. Sequit̃. Et lazarꝰ ſimiliter mala. non
ꝙ lazarus ea mala putauerit. ſed ex cẽſura diuitis
hoc dicebat. qui iopiã & famẽ & duram egritudieꝫ
eſtimabat mala. Quãdo igitur infirmitatis & egro
tatiõis magnitudo pnit lazarũ cogitemꝰ. & letant̃
accipiamus mala i vita noſtra. ¶ Aug. de q̃. euã.
Hec igit̃ ei dicunt̃. qꝛ felicitatẽ dilexit ſeculi. nec
aliã vitã pter illã i q̃ ſupbꝰ tumebat adamauit. La
zarũ aũt dicit mala recepiſſe. qꝛ intellexit huiꝰ ſe-
culi mortalitatẽ. labores. & erũnas. penã eſſe pecca
ti. quia omẽs in adã morimur. qꝛ factꝰ eſt trãſgreſ-
ſione mortalis. ¶ Chriſ. Dicit etiã recepiſti bona
in vita tua. q̃ſi debita. Quaſi. d. ſiqđ boni feciſti vñ
pmiũ deberet̃. oĩa recepiſti i illo mũdo. epulãs. di
tatus. oblectatꝰ ſucceſſibꝰ pſperis. hic aũt ſiqđ mali
cõmiſit. vniuerſa recepit. pauptate fame & extre-
mis oppreſſus miſerijs. & vtqꝫ veſtrũ huc nudus
acceſſit. hic quidẽ a peccatis ꝓpter qđ & cõſolatiõꝫ
ſortitur. tu vo a iuſtitia. ꝓpter quod immitigabileꝫ
pfers penã. Vñ ſequit̃. Nũc autem hic conſolat̃.
tu vero cruciaris. ¶ Grego. in hom. Quecũqꝫ ergo
in hoc ſeculo bene habetis. cũ vos bona egiſſe reco
litis. valde de ipſis ptimeſcite. ne conceſſa vobꝭ pſpe
ritas eorũ ſit remũeratõ fit bonoꝝ. & cũ q̃libꝫ pau
pes nõnull reꝓhenſibilia ppetrare cõſpicitis. quia
fortaſſe quos ſupfluitas teuiſſime puitatis coinq̃-
nat. caminꝰ pauptatis purgat. ¶ Chriſ. Sed di-
ces. Nõne eſt aliquis qui & hic & illic venia pfru-
atur? hoc quidẽ difficile eſt. & de numero impoſſi-
biliũ. nam & ſi pauptas nõ vrgeat. vrgꝫ tñ ambi
tio. Si egritudo nõ ſtimulet. ira inflammat. ſi tem
ptatões nõ impetũt. emergunt ſepius cogitatiões
inique. Non eſt autem paruus labor iracũdiã refre
nare. compeſcere illicita deſideria. oſtentationes ſe-
dare. deſpectioneꝫ remittere. vitã aſperam ducere.
Talia vero non agentem impoſſibile eſt ſaluari.
¶ Gregorius. in homelia. Reſpõderi etiam poteſt
ꝙ mali in hac vita bona recipiunt. quia omne ſuũ
gaudium felicitatem tranſitoriam putant. Iuſti aũt
habẽt hic qdẽ poſſunt bona. nec tñ in recõpẽſatione
recipere. quia dum meliora id eſt terrena appetũt.

eorum iudicio quelibet bona affuerit. bona minime
videntur. ¶ Chriſ. Poſt miſericordiam aũt dei in
ꝓprijs ſtudijs ſperandũ eſt de ſalute. nõ numerando
patres aut pximos vel amicos. Frater em̃ nõ libe-
rat. Et ideo ſubdit̃. Et in his oĩbus magnũ chaos
firmatũ eſt inter nos & vos. ¶ Theo. Chaos ma
gnũ ſignificat iuſtoꝝ a peccatoribꝰ diſtantiã. Nã
ſicut affectꝰ eoꝝ varij fuerant. ſic etiã manſiones
nõ modicũ differũt. ¶ Chriſ. Quod firmatũ dicit̃.
quia nõ poteſt diſſolui. agitari. vel cocuti. ¶ Am
broſiꝰ. Inter diuitẽ igit̃ & pauperẽ chaos magnũ
eſt. quia poſt mortẽ nequeũt merita mutari. Vñ
ſequit̃. Vt hi qui volũt hinc ad vos tranſire non
poſſint. neqꝫ ĩde huc trãſmeare. ¶ Chriſ. Quaſi. d.
videre poſſumus. tranſire nõ poſſumus. & nos vide
mus. qđ fugerimꝰ. & vos videtis. quid pdideritis.
& noſtra gaudia cumulãt veſtra tormẽta. & veſtra
tormẽta cumulãt noſtra gaudia. ¶ Grego. in ho.
Sicut enim tranſire reprobi ad electos cupiũt id ẽ
a ſuplitiorum ſuorũ afflictione migrare. ita ad affli
ctos atqꝫ in tormẽtis poſitos tranſire iuſtoꝝ eſt mẽ
te ire p miſericordiã. eoſqꝫ velle liberare. ſed iuſtoꝝ
anime q̃uis in ſue nature bonitate miſericordiã ha
beant. iam tamẽ auctoris ſui iuſtitie coniuncte. tãta
rectitudine reſtringuntur. vt nulla ad reprobos cõ
paſſione moueantur. nec iniuſti ergo ad beatiorem
ſortem traſeunt. quia damnatione perpetua cõſtri
guntur. Nec iuſti ad reprobos tranſire poſſunt quia
erecti iã p iuſtitiã iudicij eis nullo mõ ex aliq̃ com
paſſiõe miſerent̃. ¶ Theo. Hinc eliciãs argumen
tum cõtra origenis ſequaces. q̃ dicũt. cũ terminus
ſit imponendus ſupplicijs. erit tempus quo aggre-
gabunt̃ peccatores iuſtis & deo. ¶ Augꝰ de que.
euan. Oſtẽdit̃ enim p incõmutabilitatẽ diuine ſen-
tẽtie nullum auxiliũ miſericordie poſſe pberi pecca
toribus a iuſtis. etiã ſi velint pbere. quo admonet
vt in hac vita hoĩes ſubueniãt. q̃bus poſſunt. ne ſi
poſtea etiã optime recepti fuerint eis quos diligũt.
opitulari nõ valeãt. Illud ei qđ ſcriptũ eſt. Vt &
ipſi recipiãt vos i eterna tabernacula. nõ de ſuperbꝭ
& imiſericordibꝰ ſcriptũ eſt. ſed de his qui ſibi eos
amicos de opibus mĩe fecerunt. quos iuſti nõ velut
propria poteſtate quaſi gratificando recipiunt. ſed
permiſſione diuina. Sequit̃ textus
¶ Et ait. Rogo te pat̃. vt mittas eũ i domum pa
tris mei. habeo ei quinqꝫ fratres. vt teſtetur illis. ne
& ipſi veniãt i hunc locũ tormẽtorũ. Et ait illi abra
ham. habẽt moiſen. & prophetas. audiãt illos. At
ille dixit. Nõ pater abrahã. ſed ſi quis ex mortuis
ierit ad eos penitentiam agẽt. Ait aũt illi. Si moi
ſen & prophetas nõ audiũt neqꝫ ſi quis ex mortuis
reſurrexerit. credẽt. ¶ Grego. i ho. Poſtq̃ ardẽti
diuiti de ſe ſpes tollit̃. eiꝰ animꝰ ad ꝓpinquos quos
reliquerat. recurrit. Vñ dicit̃. Et ait rogo te pat̃.
vt mittas eũ in domũ patris mei ¶ Augꝰ de que.
euãgeliſta. Lazarũ petit mitti ꝙ ſenſit ſe indignũ
qui teſtimoniũ pbibeat veritati. Et quia nõ ipetra

nerat paululū refrigerari · multo min⁹ credit ſe re-
laxari poſſe ab inferis ad predicationem veritatis.
¶ Chriſ. Vide aūt peruerſitatē · nec in ipſis penis
continet veritatē. Si pater eſt abrahā · quō dicis ·
Mitte eū in domū patris mei? ſed ñ es oblitus pa-
tris tui quia ille te perdidit. ¶ Grego · in hom. Re
proborū aūt mentē pena ſua qñq; inutiliter erudit
ad caritatem · vt iam tunc etiam ſuos ſpecialit dili
gant · qui hic dum peccata diligerent · nec ſe ama-
bant. Vnde ſequitur · Habeo em̄ quinq; fratres · vt
teſtet illis ne & ipſi veniant i hūc locū tormētoꝝ.
¶ Ambroſi⁹. Serius autē diues iſte magiſter eſſe
incipit · cū iā nec diſcendi tēpus habeat vel docēdi.
¶ Grego · in hom · Qua in re notandū eſt ardenti di
uiti quāta ſupplitia cumulant · ad penā namq; ſuā
ei cognitio ſeruat & memoria · cognouit enim laza
rum quē deſpexit · & fratrū ſuoꝝ meminit · quos re
liquit · vt em̄ peccatores in ſupplitio amplius puni-
ant · & eoꝝ videt gloriā · qs cōtēpſerit · & de illorū
pena torquentur · quos inutiliter amauerit · Peteti
aūt diuiti vt lazarus mitteret ab abraham ꝓtinus
reſpondet · Vnde ſequit · Et ait illi abrahā · habēt
moiſen · & prophetas · audiāt illos ¶ Chriſ. Quaſi
diceret · non ſint tibi magis cure fratres tui q̄ deo
qui eos creauit · ſtatuitq; eis doctores q̄ eos commo
neret · & ſollicitarent. Vocat autem hic moiſen · &
prophetas ſcripta moſaica & prophetica · ¶ Am-
broſi · Quo loco euidētiſſime declarat dn̄s vet⁹ teſta
mentū eē fidei firmitatē · retundens pfidiā iudeorū
& excludēs nequitias hereticoꝝ. ¶ Grego · in ho ·
Sed qui dei verba deſpexerat · hoc audire nō poſſe
ſuos ſeq̄ces eſtimabat · Vnde ſequit · At ille dixit
Non pater abrahā · ſed ſiquis ex mortuis ierit ad
illos penitētiā agent · ¶ Chriſ · Quia em̄ audiendo
ſcripturas contēnebat · & fabulas eſſe putabat · ex
his que paſſus fuerat · ipe quoq; diiudicabat de fra
tribus · ¶ Grego · miſen⁹ · Sed & aliud quoddam
dogma docemur · q lazari q̄de aīa ñ ē erga pñtia ſol
licita · nec retorq̄t ſe ad aliq̄d relictorū · At diues
quaſi quodā viſco etiā poſt mortē a vita detinetur
carnali · Nā ſiq̄s omnino carnalis ſcd̄m mentē fiat ·
nec poſtq̄ corpus exuerit · remouet a paſſionibus
eius · ¶ Grego · i hom · Sed mox diuiti veraci ſen
tentia rñdetur · Sequit em̄ · Ait aūt illi · ſi moiſen
& prophetas nō audiūt · neq; ſi quis ex mortuis re
ſurrexerit · credēt ei · Quia q̄ verba legis deſpiciūt ·
redemptoris precepta qui ex mortuis reſurrexit ·
q̄to ſubtiliora ſunt · tanto hic difficili⁹ implebūt ·
¶ Chriſoſtomus · Q autem verum ſit · q qui non
auſcultat ſcripturis · nec mortuis auſcultat · oſten
derūt iudei · qui nūc quidē volebant occidere lazaꝝ ·
nunc vero inuadebant apoſtolos · cum tamē a mor
tuis nonnulli reſurrexerint hora crucis · ſed & illd
conſidera q quiſq; mortu⁹ ſeru⁹ eſt · Quecūq; vero
dicunt ſcripture · dicit dominus · Vnde & ſi reſur-
gat mortuus etſi celitus deſcenderit angelus · oībo
magis ſūt digne fide ſcripture · Nam angeloꝝ dn̄s
viuorū & mortuorū eas inſtituit · Si aūt ſcirz hoc
deus q mortui reſurgentes prodeſſent viuentibus ·
non hoc omiſiſſet · qui pro vtilitate noſtra ſingula
queq; tractat · ſed & ſi crebro reſurgerent mortui ·
hoc iterū tp̄e contemneretur · ſed & diabolus facile
introduceret ꝑuerſa dogmata · Id quoq; ꝑ organa
ſua fingens · nō quidem ſuſcitās vere defunctos · ſed
q̄buſdā fallatijs ſpectātiū fruſtrās intuitū · vel in-
gemās quoſdā mortē ſimulare · ¶ Aug⁹ · de curis
ꝓ mortuo habēdis · Diceret aūt aliqs · ſi nulla eſt
mortuis cura de viuis · quomodo diues rogauit la-
zarum · vt mitteret abrahā ad quinq; fratres ſuos?
ſed nunquid quia hoc diues ille dixit · ideo quid fra
tres agerent · vel quid paterentur · in illo tempore
ſciuit? Ita illi cura fuit de viuis · q̄uis q̄d agerent ·
oīno neſciret · ſicut nobis ē cura de mortuis · q̄uis
quid agant omnino neſciam⁹ · Sed rurſus occurrit
queſtio · quō hic abrahā eſſe ſciebat moiſen & pro-
phetas · id ē libros eorū · vbi etiā nouerat diuitem
illū in delitijs · lazarum vero in doloribus vixiſſe ·
verū nō cū hec agerent in viuis · ſed eis mortuis ·
potuit lazaro idicāte cognoſcē · ne falſum ſit · q̄d ait
ꝓpheta · Abrahā neſciuit nos · Poſſunt & ab ange
lis · q̄ rebꝰ que aguntur hic · preſto ſūt · audire aliq̄d
mortui · poſſunt etiā aliqua que neceſſariū eſt eos
noſſe · nō ſolū ꝑterita veꝝ etiā futura · ſpū dei reue
lāte cognoſcere · ¶ Aug⁹ · de q̄ · euā · Per allegoriā
aūt hec ſic accipi poſſunt · vt i diuite intelligantur
ſupbi iudeoꝝ ignorātes dei iuſtitiā · & ſuā volētes
cōſtituere · Purpura & biſſus dignitas regni ē · &
auferet inq̄d a vobis regnū dei · epulatio ſplendida
iactātia legis eſt · in q̄ gloriabant · plus ad pompā
elatōis abutētes ea q̄ ad neceſſitatē ſalutis vtētes ·
Mendic⁹ autē noīe lazarus qui interꝑtat adiut⁹ ·
ſignificat indigentē · veluti getilē aliquē aut publi-
canū · qui tantomagis adiuuat · q̄to minus de ſuaꝝ
copia facultatū ꝓſumit · ¶ Gregori · in ho · Lazarus
igitur vlceribus plenus · gentilē populū figuralit
exprimit · qui dum ad deum conuerſus peccata ſua
confiteri nō erubuit · huic vulnus i cute fuit · Quid
enim eſt peccatorū confeſſio · niſi qrēdā vulnerum
ruptio · ſed lazar⁹ vulneratus cupiebat ſaturari de
mēſa diuitis · & nemo illi dabat · quia gentilē queq;
ad cognitionē legis admittere · ſupbus ille popul⁹
deſpiciebat · Et quia ea verba defluebant de ſcientia
q̄ſi mice cadebāt de mēſa ¶ Aug · de q̄ · euā · Canes
aūt qui vlcera paupis lingebāt · neq̄ſſimi hoīes ſūt
amantes peccata · q̄ lata lingua etiā laudare nō ceſ
ſant opa mala · que in ſe ali⁹ gemēs & cōfitēs dete
ſtabatur · ¶ Gregorius in homelia · Nonnūq̄ etiā
ſolent in ſacro eloquio per canes predicatores itel
ligi · ſcd̄m illud lingua canum tuorum ex inimicis
ab ipſo · Canum etenim lingua vulnus dum lingit
curat · qui doctores ſancti dum i confeſſione peccati
noſtri nos inſtruunt · quaſi vulnus mentis per lin
guam tangunt · Diues autem ſepultus eſt in infer
no · in ſinum vero abrahe lazarus ab angelis duct⁹

eſt·id eſt in ſecretā requiem. de qua veritas dicit·
Multi venient ab oriente & occidente & recūbent
cū abrahā & iacob in regno celoꝝ· Filij aūt regni
eijcient̄ ī tenebras exteriores· De lōginquo aūt ad
videndū lazarū oculos diues leuat· qꝛ dū ꝑ dānatō
nis ſue ſupplitia īfideles ī imo ſūt. fideles quoſcꝫ an̄
diē extremi iudicij ſuꝑ ſe in requie attendūt· quoꝝ
poſt gaudia contēplari nullaten⁹ poſſunt· Longe
vero eſt qđ ↄſpiciūt qꝛ illuc ꝑ meritū nō attingūt.
Jn lingua aūt ampli⁹ ardere oñdit̄· qꝛ infidelis po:
pulus verba legis ī ore tenuit· que oꝑe ſeruare con
tempſit. ibi g̊ ampli⁹ ardebit· vbi ſe oñdit ſcire qđ
facere noluit· Abrahā aūt filiū eum vocat· quē tñ a
tormento nō liberat· qm̄ h⁹ infidelis populi patres.
quia multos a ſua fide deuiaſſe cōſiderant. eos nulla
cōpaſſione a tormētis eripiūt· quos tñ per carnem
filios recognoſcūt· ¶ Aug⁹· de que· euā· Quīcꝫ aūt
fratres quos habē dicit ī domo patris ſui· Judeos
ſignificauit· q̇ appellati ſūt q̇ncꝫ qꝛ ſub lege detine:
bant̄· que ꝑ moiſen data eſt· qui quīcꝫ libros con
ſcripſit· ¶ Chriſ. Vel habuit q̇ncꝫ fratres id eſt
q̇ncꝫ ſenſ⁹· q̇b⁹ an̄ ſeruierat· & iō lazaꝝ amare nō
poterat· qꝛ illi fratres nō amāt paupertatē· Jlli te
fratres in hec tormēta miſerunt· ſaluari nō poſſunt
niſi moriāt̄· alioq̇n neceſſe ē vt fratres habitēt cū
fratre ſuo· Sed qđ q̄ris vt mittā lazarū. habēt moi
ſen & ꝓphetas· Moiſes lazar⁹ pauꝑ fuit· maiores
diuitias eē arbitrat⁹ pauꝑtatē xp̄i q̄ꝫ diuitias pha
raōis· Hieremias in lacū miſſ⁹ pane tribulatōis ve
ſcebat̄· & omēs ꝓphete iſtos fratres docēt· ſed iſti
frēs ſaluari nō poſſunt· niſi aliq̇s ab īferis reſurrex
erit· Jſti em̄ fratres· anteq̄ꝫ xp̄us reſurgeret· me
ducebāt ī mortē· ille mortu⁹ ē· ſed iſti fratres reſur
rexerūt· nūc ocul⁹ me⁹ xp̄m videt· auris eū audit·
tactus amplectit̄· Ex hoc aūt ꝙ dixim⁹· locū det̄:
minam⁹ martioni & manicheo qui deſtruūt vetus
teſtamētū· Vide ergo q̇đ dicat abrahā· Si moiſen
& prophetas nō audiūt· Quaſi diceret· Bene facis
eū qui reſurrectur⁹ eſt· expectādo· ſed ī illis xp̄us
loquit̄· ſi illos audies· & illū auditur⁹ es. ¶ Gre:
gori⁹· ī hom· Judaic⁹ aūt popul⁹ qꝛ moiſi v̇ba ſpi:
ritaliter intelligere contēpſit· ad eū de quo moiſes
locut⁹ fuerat· nō ꝑueīt ¶ Ambro· Vel alit̄· Laza
rus ē pauꝑ ī ſeculo· ſed deo diues. neqꝫ em̄ oīs ſan:
cta pauꝑtas· aut diuitie crimioſe· ſed ſic luxuria in
famat diuicias· ita pauꝑtatē cōmendat ſanctitas·
Diue apoſtolic⁹ aliq̇s pauꝑ ī verbo locuples ī fide.
qui verā teneat fidē· verboꝝ infulas nō req̇rat· Cui
ſimilē illū puto· qui ceſus ſepi⁹ a iudeis· vlcera ſui
corporis lambēda quibuſdā velut canib⁹ offerebat.
Beati canes ī quos vlcerū taliū diſtillat humor· vt
impleat os· q̇ cuſtodire domū· ſeruare gregē· caue
re aſſueſcā lupos· & qꝛ panis v̇bum ē· fides aūt v̇bi
eſt. mice velut quedā dogmata fidei ſunt· miſteria
ſcilicꝫ ſcripturaꝝ· Arriani aūt qui ſocietatē poten
tie regalis affectāt· vt impugnēt eccleſie veritatē.
nōne tibi videt̄ ī quadā purpura & biſſo iacere? qui
cum ꝓ veris fucata defendāt· diuitib⁹ abūdant ſer:
monib⁹· Diues hereſis euāgelia multa cōpoſuit· &
pauꝑ fides hoc ſolū euangeliū tenuit· qđ accepit·
Diues philoſophia plures ſibi deos fecit· pauꝑ ec:
cleſia vnū deū nouit· nōne ille videt̄ egene diuitie
& redūdare pauꝑtas? ¶ Aug⁹· de que euā· Aliter
etiā intelligi poteſt illa narratio· vt lazarū dn̄m ſig
nificare accipiam⁹· iacentē ad ianuā illi⁹ diuitis·
quia ſe ad aures ſuꝑbiſſimas iudeoꝝ· incarnationis
huilitate deiecit· cupiēs ſaturari de micis que cade:
bant de mēſa diuitis· id ē querēs ab eis vel minima
oꝑa iuſtitie que ſue menſe id ē ſue poteſtati· ꝑ ſuꝑ:
biam nō vſurparēt· Que oꝑa q̄ꝫuis mīma & ſine di
ſciplīna ꝑſeuerātie vite bone· ſaltē interdū vel caſu
facerēt· ſicut mice de mēſa cadere ſolēt· Vlcera paſ:
ſiōes ſunt dn̄i· Canes q̇ ea lingebāt· gētes ſūt· quos
immūdos iudei dicebāt· & tñ paſſiōes dn̄i ī ſacramē
tis corporis & ſāguis eius ꝑ totū iā orbē ſuauitate
deuotiſſima lābunt· Sinus abrahe intelligit̄ ſecre
tum patris quo poſt paſſionē reſurgens aſſumpt⁹
eſt domi⁹· Quo eū portatū ab angelis ideo dictum
puto· quia ipſā receptionē q̇ in ſecretū patris ac:
ceſſit· angeli anūtiauerunt diſcipulis· Cetera ſcđm
ſuꝑiorē expoſitōnē accipi poſſunt qꝛ ſecretū patris
bene intelligit̄· vbi etiā an̄ reſurrectionem iuſtoꝝ
aīe viuūt cū deo.

¶ Capitulū· xvij·

ET ad diſcipulos ſuos ait· Impoſ
ſibile ē vt n̄ veniāt ſcādala· Veh
aūt illi ꝑ quē veniūt· Vtilius eſt
illi ſi lapis molaris imponat̄ cir:
ca collū ei⁹ & ꝓijciat̄ ī mare q̄ꝫ
vt ſcādalizet vnū de puſillis iſtis
¶ Theo· Quia phariſei exiſtētes auari cōuitiabāt̄
xp̄o de pauꝑtate predicāti· induxit ꝑabolā diuitis
& lazari· Deinde cū diſcipulis confert de phariſeis
indicans eos ſciſmaticos & diuine vie impeditores
eſſe. Vnde dicitur· Et ad diſcipulos ſuos ait· Im:
poſſibile ē vt nō veniāt ſcandala id ē impedimenta
bone & deo placite cōuerſatōnis· ¶ Chriſ· Sūt aūt
duplitia ſcandala· quoꝝ hec quidē diuine glorie re
fragant̄· hec vero ꝓdeunt ſolū ad irrogandū fra:
tribus impedimētū· Nā excogitatōes hereſū & qui
cōtra v̇itatē fit ſmo· diuine glorie refragāt̄· Nō tñ
ad p̄ns memorari videt̄ huiuſmoi ſcādala. ſed ma:
gis ea q̇ cōtigūt int̄ amicos & frēs· ſic iurgia· detra
ctatōes· & huiuſmoi· Vn̄ poſtea ſubdit· ſi peccaue:
rit in te frater tuus· ¶ Theo· Vel dicit ꝙ neceſſe
ē emergē mlta p̄dicatōis & veritatis obſtacula· ſic
phariſei īpediebāt xp̄i p̄dicatōꝫ· Querit aūt aliq̇· Si
nccē ē vt veiant ſcādala· cur dn̄s āguit ſcandaloꝝ
autorē· Seq̇t̄ ei· Veh aūt illi ꝑ quē veiunt· Quicq̇đ
em̄ parit neceſſitas veiale ē· Sed attēde ꝙ nccitas
iſta ex libero ābitrio ſortit̄ originē· vidēs em̄ dn̄s
q̄liter hoīes inuitūtur malo· nec ꝓponūt aliq̇đ boi·
dixit ꝙ q̄ꝫtū ē ex ↄſeq̄ntia eorū q̇ videt̄· nccē ē cōtin
gere ſcādala. ſic ſi medic⁹ vidēs quemq̄ꝫ mala dieta

vtentē · dicat · necesse est huc egrotare · & ideo īdu
centi scandala veh dicit · & penā ei cominatᵗ dicens ·
Vtilius ē illi si lapis molaris imponatᵗ circa collū
eius · & pjciatur ī mare · q̄ vt scādalizet vnū de pu
sillis istis · Beda · Secūdū morē pvintie palestie
loqᵗ · cū maiorꝝ crimīnū apud veteres iudeos fuerit
pena · vt in pfundū ligato saxo demergerentᵗ · & re
uera vtiliꝰ est innoxiū pena q̄uis atrocissima tem
pali vitā finire corporeā · q̄ fri nocentē mortē aīe
mereri ppetuā · Recte atᵗ q̄ scādalizari pt pusillꝰ
appellatᵗ · Qui em magnus ē · quodcūq3 viderit · q&
cūq3 passus fuerit · nō declinat a fide · Inq̄tū ḡ sine
peccato possumꝰ · euitare pximorū scandalū debeᵗ
Si aūt de veritate scādalū sumitᵗ · vtilius pmittitᵗ
scandalū · q̄ veritas relinquatᵗ · Chris · Per scan
dalizātis aūt penā brauiū saluātis adisce · nisi em
vniꝰ aīe salꝰ eēt sibi nimiū cure · nō cōminaretᵗ scā
dalizantibꝰ tantā penā · Textus

Attēdite vobis · Si peccauerit in te fratᵗ tuus ·
increpa illū · & si penitētiā egerit · dimitte illi · Et si
septies ī die peccauerit ī te · & septies in die cōuer
sus fuerit ad te dicēs · penitꝫ me · dimitte illi · Am
brosi · Post diuitē qui cruciatᵗ ī penis · subiecit pre
ceptū venie largiende his qui se ab errore conuer
tūt · ne quē desperatio nō reuocet a culpa · Vn̄ dicit ·
Attendite vobis · Theo · Quasi diceret · Necesse
est scādala cōtingē · nō tn̄ necessariū ē vos perire si
peccaueritis · sicut nō ē necesse oues perire lupo vei
ente · si vigilet pastor · Et q̄m multe sūt scandalizā
tiū differētie · quidā em sūt insanabiles · quidā sana
biles · & ideo subiūgit · Si peccauerit ī te fratᵗ tuꝰ ·
īcrepa illū · & si penitētiā egerit dimitte illi · Am
bro · Vt neq3 difficilis venia nec remissa sit īdulgē
tia · neq3 austera pcellat inuectio vel cōniuētia · nō
inuitet ad culpā · vn̄ & alibi dicitᵗ · Corripe ipm īt
te & ipsū solū · Plus em pficit amica correctio q̄
accusatio turbulenta · Illa pudorem incutit · hec in
dignationem mouet · Vereatur potius quod prodi
metuat qui monetur · Bonum quippe est vt amicū
magis te qui corripitur · credat · q̄ inimicum · Faci
liꝰ eī cōsilijs acquiescitur · q̄ iniurie succumbitur ·
Infirmus custos diuturnitatis est timor · Pudor
autem bonus magister officij · Qui enim metuit re
primitur · non emendatur · Pulchre aūt posuit · Si
peccauerit in te · Non enim est equa conditio in deū
homi nem q3 peccare · Beda · Intuendum est aūt
quia non passim peccanti dimittere iubet · sed peni
tentiam agenti · hoc enim ordine scandala declina
re possumus · si nullum ledamus · si peccantem zelo
iusticie corripimus · si penitenti misericordie visce
ra pandimus · Theo · Sed quereret aliquis · Si
cum pluries indulserim fratri · iterū fit nociuus ·
quid agendū est secum ? Ideo questioni huic respō
dens subdit · Et si septies in die pec · in te & sep · in
die conuer · fue · ad te · di · pe · ni · me · di · illi · Beda ·
Septenario numero non venie dande terminus po
nitur · sed vel omnia peccata dimittēda vel semper
penitenti dimittendum precipitur · Solet enim se
pe p septē cuiusq3 rei aut tpis vniuersitas īdicari
Ambro · Vel q̄ septia die requieuit deꝰ ab opibꝰ
suis post ebdomodā istiꝰ mūdi requies nobꝰ diutur
na pmittitᵗ · vt quēadmodū mala istiꝰ mundi opa
cessabūt · ita etiā vindicte seueritas cōquiescat ·

Et dixerūt apostoli domino · adauge nobis fidē
Dixit aūt dominꝰ · Si habueritis fidē · sicut granū
sinapis · diceretis huic arbori moro eradicare · & trās
plantare in mare & obediet vobis · Theo · Audi
entes discipuli dominū de q̄busdā arduis disserētē
puta de paupertate & scandalis euitandis · petūt sibi
fidē augeri · per quā possent paupertatē sequi · nihil eī
adeo cultū suggerit paupertatis · sicut credere & spe
rare in domino · Et vt p fidē scandalis valeāt resi
stere · Vn̄ dicitᵗ · Et dixerūt apostoli domino · ad
auge nobis fidē · Grego · xxvij · morali · Vt que
iam accepta p initium fuerat · q̄si p augmētū gra
duū ad pfectionem veniret · Aug · de que · euan ·
Potest q̄dē intelligi hanc fidē sibi augeri postulas
se · qua credūtᵗ ea · que non videntᵗ · sed tn̄ dicitᵗ etiā
fides rerū · q̄n nō verbis sed ipsis rebus presentibꝰ
creditur · quod futurū est · cū iam p speciem mani
festam se cōtemplādū prebebit sanctis ipsa dei sapiē
tia p quā facta sūt oīa · Theo · Dn̄s autē ondit
eis q̄ bene peterent · & q̄ credere deberēt cōstantᵗ ·
ondens eis q̄ fides multa potest · vn̄ sequitᵗ · Dixit
autē dn̄s · Si habueritis fidē sicut granū sinapis ·
diceretis huic arbori moro eradicare & trāsplantare
in mare · & obediet vobis · Duo magna concurrūt
in idem · trāspositio radicati in terra · & plantatio ī
mari · Quid enim in vndis plantatᵗ ? p que duo vir
tutem fidei maīfestat · Chri · Mētionē autē facit
sinapis · quia eius granū & si sit paruū quātitate
est tn̄ potestate virtuosiꝰ oībus · Insinuat igitᵗ q̄
minimū sue fidei magna potest · Si aūt morū non
transposuerunt apostoli · non calumnieris · Non
enim dixit · transferetis · sed transferre poteri
tis sed noluerunt · quia opus nō erat · cū maiora
fecerit · Quereret aūt aliqs · Quō xp̄s dicit minimam
ptē eē fidei q̄ morū vel montem potest transponē
cū paulus dicat hāc eē omnem fidē q̄ mōtes trāsfert
dicēd igitᵗ ē q̄ apłꝰ attribuit toti fidei mōtē trāspo
nere · nō tā q̄ tota fides solū hoc possit · s3 q̄a hec car
nalibꝰ magnū videbatᵗ ppt eminētiā corpis · Be
da · Vel fidē pfectā dn̄s hic ḡno sinapis cpat eo q̄
sit ī facie hūilis · & ī pectore feruēs · Mistice atᵗ per
morꝝ · cuiꝰ colore sāguineo fructꝰ & virgulta rubēt
euāgeliū crucis expmitᵗ · q̄ p fidē apłorꝝ de gēte iu
deorꝝ · ī q̄ velut ī stirpe generis tnbatᵗ · vbꝰ pdicatō
nis eradicata & ī mare gētiū plātata ē · Ambro ·
Vel hec dī q̄n fides spūꝫ excludit immūdū · nā fru
ctꝰ mori pmo albꝫ ī flore q̄ ide iā formatꝰ erutilat ·
maturitate nigrescit · dyabolꝰ q̄ ex albēti āgelice
flore nature & ptate rutilāti puaricatōe deiectꝰ te
tro ihorruit odore peti · Chris · Morꝫ etiā diabolo
aptaꝫ · nā sic mori frōdibꝰ vmes alūtᵗ sic diabolꝰ p

cogitatõnes exortas ab eo · alit nob̄ vermem perpe
tuū · ſ; hāc moꝝ pt̄ fides ab aīabꝫ nr̄is euellere · &
in abiſſum demergere. textus

¶ Quis aūt vr̄m hn̄s ſuū arātē aut boues paſcen-
tem · q̄ egreſſo de agro dicat illi · Statim trāſi & re
cūbe · & nō dicat illi · para qđ cenē · & p̄cinge te &
miſtra mihi · donec mādućem · & bibā · & poſt hoc
manducabis · & bibes · nūq̄d grām habet ſuo illi ·
q2 fecit · q̄ ſibi impauerat? nō puto · ſic & vos cū fe
ceritis oīa q̄ p̄cepta ſūt vob̄ · dicite · ſui inutiles ſu
mus · qđ debuimꝰ facere fecimꝰ · ¶ Theo · Quia fi
des ꝓpꝛium poſſeſſorem facit diuinoꝝ mandatoꝝ ob
ſuatorē viuificis eū exornās opibꝫ exinde videba
tur hoīem incurrere poſſe ſupbie vitiū · vn̄ p̄mo-
nuit dn̄s apoſtolos · ne ſupbiāt in v̄tutibꝫ ſuis · p
exēplū cōueniēs dicēs · Quis aūt ve · ha · ſer · arā · aut
bo · paſc · q̄ regreſ · de agro di · illi ſta · trā · & recūbe
¶ Auguſ · de q̄ · euā · vl̄ alit̄ · hāc ḡ fidē p̄ntiſſime
veritatis pleriſq; nō intelligentibꝫ videri pt̄ dn̄s ·
diſcipulis ſuis n̄ ad id qđ petierāt · rn̄diſſe · Diffi-
cile aūt mihi apparet niſi intelligamꝰ ex fide in fidē
id ē ex fide iſta q̄ miſtrat̄ deo · in eā fidē ſigni caſſe
trāſferri vbi fruat̄ deo · Augebit̄ eñ fides cū pri
mo v̄bis p̄dicātibꝫ · deīde rebꝫ apparētibꝫ credit̄ · ſ;
illa cōtemplatō ſūmā q̄etem habet · q̄ in eterno dei
regno tribuit̄ · Sūma v̄o q̄es illa p̄miū ē iuſtoꝝ
laboꝝ q̄ ecclesie adminiſtratōne pagūtur · & ideo q̄
uis in agro aret ſuus aut paſcat · hoc ē in vita ſe-
culari vl̄ terrena v̄ſet negocia vl̄ ſtultis hoībꝫ tā-
q̄ pecoribꝫ ſeruiat · opus eſt · vt poſt illos labores
domū veniat · hoc ē ecclesie ſociet̄ · ¶ Beda · Vel
ſuus de agro egredit̄ · cū intermiſſo ad tp̄us ope
p̄dicādi ad cōſcientiā doctoꝛ recurrit · ſua ſecū acta
vel dicta retractās · cui nō ſtatim dn̄s dicit · tranſi
de hac vita mortali · recūbe id ē in eterna ſede bt̄e
vite fouere · ¶ Ambro · Intelligit̄ eñ q2 nullꝰ re-
cūbit niſi an̄ trāſierit · deniq; & moyſes an̄ trāſiuit
vt magnū viſū videret · Sicut ḡ tu nō ſolū dicis
ſuo tuo recūbe · ſ; exigis ab eo aliud miſteriū · ita
nec in te patit̄ dn̄s vnꝰ vſū eſſe opis & laboris ·
q2 dū viuimꝰ debemꝰ ſemp opari · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et n̄
dicat ei · para qđ cenē & p̄cinge te · & miſtra mihi
donec mādućē · & bibā · ¶ Beda · Iubet parari qđ
cenet · hoc ē poſt laborē apte locutōnis · hūilitatē
q; cōſideratōnis ꝓpꝛie exhibere · tali cena dn̄s paſci
deſiderat · p̄cingi aūt ē mētem hūiliatā ab oībꝫ flu-
ctuātiū cogitatōnū ſinibꝫ q̄bꝫ opeꝝ greſſus impe-
diri ſolet cōſtringere · Nā q̄ veſtimēta p̄cingit · hoc
agit · ne incedēs inuoluat̄ ad lapſū · Miſtrare v̄o
deo ē abſq; grē eius auxilio nihil viriū hn̄ti ꝓfite
ri · ¶ Auguſ · de · q̄ · euā · Miniſtrātibꝫ etiā hoc ēſt
euāgeliſantibꝫ ſuis ſuis mādućat & bibit dn̄s cō
feſſionē & fidē gentiū · Seq̄tur · Et poſt hoc man-
ducabis · & bibes · ¶ Beda · Quaſi diceret · poſtq̄
tue p̄dicatōnis ope delectatus tueq; cōpunctōnis
epulis fuero refectus · tūc demū trāſies & eternis
mee ſapientie dapibꝫ ineternū reficieris ¶ Ciril ·

Docet aūt dn̄s ꝙ ius p̄tatis dominice q̄ſi debitam
ſubiectōnem requirit a famulis · cum ſubdit · Nū
quid grām habet ſeruo illi · q2 fecit · q̄ ſibi impaue
rat? non puto · per hoc morbꝫ ſupbie tollitur · Quid
ſupbis · ignoꝛas ꝙ ſi non pſoluis debitū · piculū
imminet · Si vero pſoluas · nullā grām facis · ſe
cundū illud pauli ſi euangeliſauero nō ē mihi glo
ria · neceſſitas enim mihi eſt · veh mihi ſi non euā
geliſauero · Conſidera ergo ꝙ qui apud nos domi-
nantur · non referunt grās · cum aliqui ſubditoꝝ
ſtatuta ſibi proſequuntur obſequia ſed ex beniuo
lentia ſepius ſuoꝝ prouocantes affectum maiorē
eis appetitum ſeruiendi aggenerant · Sic & deus
petit quidem a nobis famulatum iure ſeruitij · ve-
rum quia clemens & bonus eſt · honores laboran-
tibꝫ pollicetur · & ſupereminet ſudoꝛibꝫ ſubiectoꝝ
beniuolentie magnitudo · ¶ Ambroſi · Non ergo te
iactes ſi bene ſeruiſti · quod facere debuiſti · Obſe
quitur ſol · obtemperat luna · ſeruiunt angeli · &
nos ergo non a nobis laudem exigamus · Vnde
cōcludens ſubdit · Sic & vos cum omnia benefece
ritis · dicite · quia ſerui inutiles ſumꝰ · quia quod
debuimus facere · fecimus · ¶ Beda · Serui quidē
quia precō empti · inutiles · quia dominus bonorū
noſtrorum non indiget · vel quia non ſunt condig
ne paſſiones huius temporis ad futuram gloriā ·
Hec igitur eſt in hominibꝫ fidei perfectō ſi omni-
bus que ſunt precepta · impletis imperfectos eſſe ſe
nouerint · Sequit̄ textus

¶ Et factum eſt dum iret iheſus in hieruſālem ·
tranſibat per mediam ſamariam & galileam · & cū
ingrederetur quoddam caſtellum · occurrerunt ei ·
decem viri leproſi · qui ſteterunt a longe & leuaue
rūt vocē dicētes · iheſu p̄ceptoꝛ miſerere nr̄i · q̄s vt
vidit · dixit · Ite oſ̄dite vos ſacerdotibꝫ · Et factū
eſt dū irēt mūdati ſūt · vnꝰ aūt ex illis vt vidit · q2
mūdatus ē · regreſſus eſt cū magna voce mag̅ficās
deū · & cecidit ī faciē ſuā an̄ pedes eiꝰ grās agens ·
Et hic erat ſamaritanꝰ · rn̄dēs aūt ih̄s dixit · nonne ·
x · mūdati ſūt · & nouē vbi ſūt · Nō ē īuētus q̄ redi
ret & darē gloriā deo · niſi hic alienigena · & ait illi
ſurge · vade · q2 fides tua te ſaluū fecit · ¶ Ambro ·
poſt p̄dictā pabolā rep̄hēdūt̄ ingti · di eñ Et fa-
ctū ē dū iret ih̄s in hieruſalē · trāſibat p mediā ſa-
mariā & galileā · ¶ Titꝰ · vt oſ̄dat ꝙ ſamaritani
q̄dē beniuoli iudei v̄o p̄dictis bn̄fitijs ſūt ig̅ti · erat
etiā diſcoꝛdia int̄ ſamaritanos & iudeos · quā ipe
q̄i pacificās int̄ vtroſq; trāſit · vt vtroſq; cōpingat
in vnū nomē hoīes · ¶ Ciril · deīde ſuā gl'iam ſal-
uatoꝛ maīfeſtat · attrahēs ad fidē iſrael · vn̄ ſeq̄tur ·
Et cū īgrederet̄ q̄dđā caſtellū · occurrert̄ ei · x · vi
ri lep̄ſi ab vrbibꝫ & oppidis expulſi & q̄i īmūdi
ritu legis moſaice ¶ Titꝰ · cōuerſabāt̄ aūt ad īuicē
q2 fecerat eos vnanimes cōmūitas paſſiōis · & p̄ſto
labāt̄ trāſitū ih̄u ſolliciti donec adueīentē xp̄m vi
derēt · vn̄ ſeq̄t̄ · q̄ ſteterūt a lōge · eo ꝙ lex iudeoꝝ le
prā immūdā iudicat · lex aūt euāgelica n̄ externā ·

ſed internã aſſerit eſſe immundã. ¶ Theo. Alon-
ge ḡ ſtant. q̄ſi verecūdantes de immundicia q̄ eis
imputabatur. putabāt em̄ ꝙ xp̄us eos faſtidiret
ad modū alioꝝ. ſic ḡ abſtiterūt loco. ſ; facti ſunt
proximi deprecando. ꝓpe em̄ ē dn̄s omnibꝫ inuocāti
bus eū in veritate. Vn̄ ſequit᷑. Et leuauerūt vo-
cem dicētes. ihesu p̄ceptor miſerere nr̄i. ¶ Titus
Dicūt nomen ihesu & lucrifaciunt rē. Nã ihesus
interp̄tatur ſaluator. dicunt miſerere nobis. ꝓpter
experientiã v̄tutis eius. neq̄ʒ argentum petentes.
neq̄ʒ auꝝ. ſ; vt aſpectū corporis ſanū obtineant.
¶ Theo. Nec ſimpl̄r obſecrāt eū. nec rogāt eū vt
mortalem. vocāt em̄ eū p̄ceptorem. id eſt dn̄m. q̄
pene videtur hunc opinari deū. At ip̄e iubet illis.
vt oñderent. ſe ſacerdotibꝫ. Vnde ſequitur. Quod
vt vidit. dixit. Ite. oñdite vos ſacerdotibꝫ. Ipi em̄
experiebātur ſi mūdati forēt a lep̄. vl̄ n̄. ¶ Ciril.
Lex etiã mūdatos lep̄ iubebat offerre ſacrificium
cauſa purgatōnis. ¶ Theo. Iubere ḡ eis vt irēt
ad ſacerdotes. nihil aliud innuebat niſi ꝙ debebāt
curari. Vn̄ ſequitur. Et factū eſt dū irent. mūda
ti ſūt. ¶ Ciril. In q̄ iudeoꝝ pontifices emuli glo-
rie eius cogſcere poterāt. ꝙ inopinate & mirifice
ſanati ſūt. cōcedēte xp̄o eis ſalutē ¶ Theo. Cū at̄
x. eſſent. ix. qui iſraelite erāt. ingrti fuerūt. ſ; alie-
nigena ſamaritanus reuerſus. voces emittebat be
nignas. Vn̄ ſequit᷑. Vnus aūt ex illis vt vidit.
quia mūdatus eſt. regreſſus eſt. cum magna voce
magnificās deū. ¶ Titus. Dedit aūt ei a ꝓpinq̄ndi
fiduciã ſuſcepta purgatō. Vn̄ ſequit᷑. Et cecidit
in faciem ſuã añ pedes eius grãs agens. Ex ꝓ cu-
bitu & ſupplicatōne. fidē ſuã ſimul cū beniuolentia
pandēs. Seq̄t᷑. Et hic erat ſamaritan⁹. ¶ Theo.
Hinc poterit quiſq̄ʒ coniicere. ꝙ nihil impedit q̄n ē
q̄ꝙ placere deo & ſi de genere ꝓphano pceſſerit dū
modo bonū gerat ꝓpoſitum. Nullus etiã natus ex
ſanctis ſuꝑbiat. ix. em̄ q̄ iſraelite erāt. ingrti fuerūt
Vn̄ ſeq̄tur. Rn̄dēs aūt ihus dixit. nonne. x. mū
dati ſūt. & ix. vbi ſūt? Nō eſt inuētus q̄ rediret &
daret gloriã deo. niſi hic alienigena. ¶ Titus. p
hoc oñdit᷑. ꝙ ꝓmptōres ad fidē erāt alienigene. le-
tus em̄ ad fidē erat iſrael. Vn̄ ſubdit᷑. Et ait illi.
ſurge. vade. q̄r fides tua te ſaluū fecit. ¶ Auguſ.
de q̄. euan. Miſtice aūt leproſi intelligi poſſunt. q̄
ſcientiã vere fidei nō hn̄tes varias doctrinas ꝓfi-
tent᷑ erroris. Nō em̄ abſcondūt imperitiã ſuã. ſed
ꝓ ſūma pericia ꝓferūt in lucē. & iactātiã ſmonis
oñdūt. coloris q̄ppe vitiū lep̄ eſt. vera ḡ falſ inor-
dinate permixta in vna diſputatōne vel narratōne
hoīs tãq̄ꝙ in vnī⁹ corporis colore apparētia. ſignificat
leprã tãq̄ꝙ veris falſq̄ʒ coloꝝ locis. humana corpa
variãtē atq̄ʒ maculãtē. hij aūt tã vitãdi ſūt ec-
cleſie. vt ſi fieri pt̄. longius remoti magno clamo-
re xp̄m interpellent. ꝙ aūt p̄ceptorē eū inuocaue-
rūt. ſatis puto vere leprã falſã eſſe doctrinã. quam
bonus p̄ceptor abſtergat. Nullū aūt eoꝝ q̄bꝫ hec
corpalia bn̄ficia dn̄s p̄ſtitit. inuenit᷑ miſiſſe ad ſa-
cerdotes niſi leproſos ſacerdotiū em̄ iudeoꝝ figura
fuit ſacerdotij. q̄d ē in eccleſia. Cetera aūt vitia per
ſeipſū interius in cōſciētia dn̄s ſanat. & corrigit.
Doctrina v̄o vl̄ imbuēdi ꝑ ſacmenta vl̄ cathetiſã
di ꝑ ſmonē ꝑtas eccleſie tributa eſt. Qui dū irēt
mūdati ſūt. q̄r gētiles ad q̄s venerat petrus. nondū
accepto baptiſmatis ſacramento. ꝑ q̄d ſpiritaliter
ad ſacerdotes ꝑuenit᷑. infuſione ſpūſſancti mūda-
ti declarãtur. Quiſq̄ʒ ḡ in eccleſie ſocietate doctrinã
integrã verãq̄ʒ aſſeq̄tur. eo ꝙ manifeſtet᷑ varieta-
te mendacoꝝ. tamq̄ꝙ lep̄ caruiſſe. hic tñ ingrtus deo
mūdatori ſuo grãꝝ agendaꝝ pia hūilitate nō pro
ſternit᷑. ſimilis eſt illis. de q̄bꝫ dicit apl̄us. ꝙ cū
deū cognouiſſent. nō vt deū magnificauerūt. aut grãs
egerūt. ideo tales in nouenario numero tãq̄ꝙ imꝑ-
fecti remanebūt. Nouē. n. indigēt vno. vt quadã
vnitatis forma coagulēt᷑. vt. x. ſint. Ille at̄ q̄ grãs
egit. vnice eccleſie ſignificatōne a ꝓbatus ē. Et q̄r
illi erāt iudei amiſiſſe ꝑ ſuꝑbiã declarati ſūt regnū
celoꝝ vbi maxime vnitas cuſtodit᷑. Iſte vero qui
erat ſamaritan⁹. q̄d interp̄tat᷑ cuſtos. illi a q̄ ac-
cepit tribuēs q̄d accepit. ſcd̄m illud. Fortitudin-
em meã ad te cuſtodiã. vnitatē regni humili deuo
tōne ſeruauit. ¶ Beda. Cecidit aūt in faciē. q̄r ex
malis que ſe ꝑpetraſſe meminit. erubeſcit. qui ſur
gere & ire p̄cipitur. quia qui infirmitatem ſuam
cognoſcens humiliter iacet. per diuini verbi con-
ſolatōnem ad fortia opera proficere iubetur. ſi aūt
fides ſaluum fecit eum qui ſe ad agendas gratias
inclinauit. ergo perfidia perdit eos. qui de accep-
tis beneficijs deo dare gloriam neglexerunt. qua
ꝓpter fidem per humilitatem augeri debere. ſicut
in parabola ſuperiori. decernit᷑. ita hic ipſis rebꝫ
oſtenditur. Sequit᷑ textus

¶ Interrogatus autem a phariſeis. quando ve-
nit regnum dei. Reſpondit eis. & dixit. Non ve-
nit regnū dei cū obſuatōne neq̄ʒ dicēt ecce hic aut
ecce illic. ecce. n. regnū dei ītra vos ē ¶ Ciril. Cū
ſaluator in ſmonibꝫ q̄s ad alios dirigebat. freq̄nt᷑
regnū dei meminiſſet. ob hoc phariſei eū deridebāt.
vn̄ dr̄. interrogat⁹ at̄ a phariſeis. q̄ñ veīt regnū dei
q̄ſi irriſorie dicerēt. ãteq̄ꝙ veīat regnū de q̄ loq̄ris.
mors crucis te occupabit dn̄s at̄ patiam oñdēs. in
crepat⁹ n̄ icrepat. ſ; poti⁹ malos exiſtētes ſuo nō
& dign᷑ rn̄ſo. ſeq̄t᷑. n. rn̄dit eis. & dixit. n̄ veīt reg
nū dei cū obſuatōne. q. d. n̄ q̄ratis de tpibꝫ q̄bꝫ ite
rū inſtabit tpus regni celoꝝ. ¶ Beda. Illud. n.
tp⁹ neq̄ʒ ab hoībꝫ neq̄ʒ ab ãgelis pt̄ obſuari. ſicut
tpus incarnatōnis ꝓphetaꝝ vaticinijs & ãgeloꝝ
ē maifeſtatū p̄conijs. Vn̄ ſubdit. neq̄ʒ dicēt. ecce
hic. aut ecce illic. vl̄ alit᷑. Interrogāt de tpe regni
dei. q̄r ſicut ītra dr̄ exiſtimabāt ꝙ veniēte hiero-
ſolimã dn̄o. cōfeſtim regnū dei. manifeſtaret᷑. vn̄
dn̄s rn̄det. ꝙ regnū dei n̄ veīt. cū obſuatōe. ¶ Ci-
ril. Solū at̄ ad utilitatē cuiuſlibꝫ hoīs eē fatet᷑ il-
lud. q̄d ſubdit᷑. ecce. n. regnū dei ītra vos ē id ē in
vr̄is affectibꝫ & ī ꝑtate vr̄a id capē pt̄ ei q̄libꝫ hō

iuſtificatus p fidē xpi. & vtutibꝰ oꝛnatus regnū obtinere celoꝝ. ¶ Greḡ. naſianſenus. Vel forſitā regnū nobis inſitū. dicit indutā aīabꝰ nr̄is leticiā p ſpūſanctū. Ea. n. ē velut imago & arra pphenis leticie. q̄ in futuro ſeculo ſanctoꝝ aīe gaudēt. ¶ Beda. Vel regnū dei ſeipm̄ dicit intra illos poſitū. hoc ē in coꝛdibꝰ eoꝝ p fidē regnātē. textꝰ ¶ Et ait ad diſcipulos ſuos. venient dies qn̄ deſideretis videre vnū diē filij hoīs. & non videbitis. Et dicēt vob. ecce hic. & ecce illic. nolite ire. neqꝫ ſectemini. Nā ſicut fulgur coruſcās de ſub celo in ea q̄ ſub celo ſunt fulget. ita erit filius hoīs in die ſua. Primū aūt opoꝛtet illū multa pati. & reprobari a generatōne hac. ¶ Cirillꝰ. Quia dn̄s dixerat. Regnū dei intra vos ē. voluit diſcipulos eē paratos ad patiētiā. vt effecti ſtrenui intrare valeāt regnū dei. predicit ḡ eis. ꝙ anteꝙ̄ de celo veniat. in fine ſeculi pſecutō irruet ſup eos. Vn̄ dr̄. Et ait ad diſcipulos ſuos. venient dies qn̄ deſideretis videre vnū diē filij hoīs. & nō videbitis. ſigficās ꝙ tāta erit pſecutō ꝙ vnū diē eiꝰ videre cupiant. illiꝰ. ſ. tpis q̄ adhuc cōuerſabātur cū xpo. ſane iudei xpm̄ multis āguſtiauerūt in ꝑperijs & iniurijs. ſꝫ in cōpatōne maloꝝ maioꝝ minora eligenda videt̄. ¶ Theo. Tūc eni abſqꝫ ſollicitudīe viuebāt. xpo eos pcurāte & ꝓtegente. ſꝫ futuꝝ erat qn̄ xpo abſente traderent̄ piculis. ad reges & pncipes ducti. & tūc tpus pmū cuperēt q̄ſi trāquillū. ¶ Beda. Vel dieꝫ xpi dicit regnū dei. qd̄ ſperamus futuꝝ. & bn̄ dicit vnū diē. q2 in illa beatitudinis gloria tenebraꝝ interruptō nulla ē. bonū ḡ eſt diem xpi deſiderare. nec tn̄ magtudīe deſiderij nob ſomnia fingē debem̄ꝰ. q̄ſi inſter dies dn̄i. Vn̄ ſeq̄t̄. Et dicēt vob. Ecce hic. ecce illic. nolite ire. neqꝫ ſectemini. ¶ Euſe. q. d. Si aduenīete antixpo fama de eo volet. q̄ſi apparuerit xp̄s. nō egrediamini neqꝫ ſeq̄mini. nā impoſſibile ē eū q̄ ſemel in terra viſus ē. iterꝫ in āgulis terre cōuerſari. erit igr̄ hic de q̄ dr̄. nō verus xp̄s. maifeſtū em̄ ſignū ſancti aduētus ſaluatoꝛis nr̄i hoc ē. ꝙ ſubito totuꝫ oꝛbē claritas eiꝰ aduētus replebit. Nam ſicut fulgur coruſcās de celo in ea q̄ ſub celo ſūt fulget. ita erit filiꝰ hoīs in die ſua. ſ. n. apparebit ſup terram ābulās. ſicut qdā hō cōmunis. ſꝫ vniuerſalit̄ irradiabit. oñdēs cūctis iubar ꝑpe deitatis. ¶ Beda. Et pulchre ait. Coruſcās de ſub celo. q2 iudicium ſub celo. hoc eſt in aeris medio gerēt̄. ſcd̄m illud apoſtoli. Simul rapiemur cū illis in nubibꝰ obuiā xpo in aera. Si aūt dn̄s in iudicō ſicut fulgur apparebit. nullꝰ tūc. in ſua mēte latere pmittit̄. q2 ipō iudicis fulgoꝛe penetrat̄. pt̄ aūt hec dn̄i r̄nſio & de illo eiꝰ aduētu q̄ qttidie veit in eccleſia accipi. Intātū eī ſepe heretici turbauērt eccleſiā. dicendo in ſuo dogmate fidē xpi manere. vt fideles illoꝝ tēpoꝝ deſideraret dn̄m. vl̄ vno die ſi fieri poſſet redire ad terras. vt p ſeipm̄ quō ſe habeat. fidei veritas intimaret. & n̄ videbitis inquit. q2 n̄ eſt opus coꝛpoꝛali viſione dn̄m redhibere. q2 ſemel p vniuerſū mūdū euāgelij vigoꝛē exhibuit. ¶ Cirilꝰ. Opinabāt aūt diſcipuli ꝙ vadēs hieroſolimā. ſtatim oñderet regnū dei. hāc igr̄ opinionem reſecās notū facit eis. ꝙ pmo dicebat eū ſalubrē paſſionē ſufferre. deinde ad prēm aſcendere. & deſup fulgere. vt oꝛbē terraꝝ in iuſticia iudicet. Vn̄ ſubdit. Primū aūt opoꝛtet illū multa pati. & reprobari a generatōne hac. ¶ Beda. Generatōnem nō tm̄ iudeoꝝ. veꝝ etiā omniū reproboꝝ appellat. a quibꝰ etiā nūc filius hoīs in coꝛpoꝛe ſuo. hoc eſt in eccleſia multa patit̄. & reprobatur. Inſerit aūt de ſua paſſione loq̄ns. de gloria ſui aduentus vt dolorem paſſionis. ſpe pmiſſe clarificatōnis mitigarent. ſimulqꝫ ſeipos pararēt. ſi gloriam regni diligerēt. moꝛtis nō hoꝛrere periculum. Textus

¶ Et ſicut factum eſt in diebꝰ noe. ita erit in diebus filij hominis. edebant. & bibebant. & vxores ducebant. & dabantur ad nuptias. vſqꝫ in diē qua intrauit noe in arcam. & venit diluuium. & perdidit omnes. ſimilit̄ ſicut factū eſt in diebꝰ loth. edebant. & bibebant. emebant. & vēdebant. plantabant. & edificabant. Qua die autem exijt loth a ſodomis. pluit ignē & ſulphur de celo & omnes pdidit. ſcd̄m hoc erit q̄ die filius hoīs reuelabit̄. ¶ Beda. Aduentū domini quem fulguri cito trāſuolanti comperauerat. nunc comperat diebꝰ noe. & loth. quando repentinus moꝛtalibꝰ ſuperuenit interitus. Vnde dicitur. Et ſicut factū eſt in diebus noe. ita erit in diebꝰ filij hominis. ¶ Chriſoſtomus. Quia enim tunc non crediderunt cōminatōrijs verbis. paſſi ſūt repente reale iudicium. eoꝝ autēꝫ incredulitas ex anima lenta procedebat. Nā qcumqꝫ vult aliquis & intendit. ea etiā expectat. Vn̄ ſeq̄t̄. edebāt. & bibebāt. vxores ducebāt. & dabāt ad nuptias vſqꝫ ī diē q̄ ītrauit noe in arcā. & veit diluuiū. & pdidit oēs. ¶ Ambro. Bene cauſā diluuij de nr̄is aſſerit pceſſiſſe pctīs. q2 deus malū n̄ creauit. ſꝫ nr̄a ſibi merita repiert n̄ q2 oīa dānent̄. neqꝫ eī alimēta dānāt̄. cū in iſtis ſucceſſiōis. ī illis nature ſubſidia ſint. ſꝫ ī oībꝰ modꝰ q̄rit̄. qcqd. n. habūdātiꝰ ē. a malo ē. ¶ Beda. Miſtice aūt noe arcā edificat. cū dn̄s eccleſiā de xpi fidelibꝰ. q̄ſi lignis leuigatis adunādo cōſtituit. quā pfecte cōſūmatā īgredit̄. cū hāc in die iudicij pn̄tia ſue viſiōis eternꝰ habitatoꝛ illuſtrat. ſꝫ cū arca edificat̄. inīq luxuriāt̄. cū vo ītrat̄. itereūt. q2 q̄ ſactis hic certātibꝰ īſultāt. eis illic coꝛonatis eterna dāna tōc plectēt̄. ¶ Euſe. q2 vo vſus ē dn̄s exēplo diluuij. ne putaret aliqs futuꝝ diluuiū ex aq. vtitur ſcd̄o exēplo loth docēs. modū pditōis impioꝝ ꝙ igne dimiſſo celitus ſupueīet impijs ira dei. vnde ſubdit̄. Silit̄ ſicut factū ē in diebꝰ loth. edebāt & bibebāt. emebāt. & vēdebāt. plantabāt. & edificabant. ¶ Beda. Pretermiſſo illo īfando ſodomoꝝ ſcelere. ſola ea q̄ leuia vl̄ nulla putari poterāt. delicta cōmemorat. vt intelligas illicita quali pena

ferian̄tur · ſi licita immoderatius acta igne & ſulphure puniūť. ¶ Seqť · n · q̄ die aŭt exijt loth a ſodomis pluit ignē & ſulphur de celo & omēs pdidit · ¶ Euſe · Nō pus dixit ignē celitus decurriſſe ſup impios ſodomoꝝ · q̄ꝫ loth exiſſet ab eis · ſicut & diluuiū ñ pus terre incolas pdidit · q̄ꝫ noe arcā intraſſet · qꝛ q̄diu noe vł loth cōuerſabāť · cū impijs deus ñ irrogabat irā · ne vna cū pctoribꝫ deperiret volēs aūt eos pdere · ſubtraxit iuſtū · ſic & in conſūmatōne ſeculi ñ pus erit finis · q̄ꝫ omēs iuſti ſint ſemoti ab impijs · Vñ ſeqť · Scđm hoc erit q̄ die filius hoīs reuelabiť · ¶ Beda · Quia q̄ interim nō appat ē oīa iudicabit · apparebit aūt iudicaturus eo maxime tpe q̄ cūctos iudicoꝝ ei9 oblitos · huic ſeculo cōſpexerit eē mācipatos · ¶ Theo · poſtq̄ꝫ enī venerit ātixpus · hoīes fiēt laſciui · dediti enormibꝫ vitijs · ſcđm illud apoſtoli · Voluptatū amatores magis q̄ꝫ dei · i · ſi n · ātixpus ē cuiuſlibet pcti · habitaculū q̄d aliud inferet miſero tūc tpis hoīm generi niſi ſua · & hoc dñs innuit p exempla diluuij & ſodomitaꝝ · ¶ Beda Miſtice aūt loth q̄ interptatur declinās ē pplus electoꝝ · q̄ dū in ſodomis · id ē inter reprobos vt aduena morať · q̄ntū valet · eoꝝ ſcelera declinat · Exeūte aŭt loth ſodoma perit qꝛ in cōſūmatōne ſeculi exibūt angeli & ſepabunt malos de medio iuſtoꝝ · & mittēt eos in caminum ignis · Ignis tñ & ſulphur q̄ de celo pluiſſe cōmemorat · nō ipam p hemnis ſupplitij flamā · ſʒ ſubitaneū diei illius ſignificat aduentum · *textus*

¶ In illa hora qui fuerit ĩ tecto & vaſa eius in domo · non deſcendat tollere illa · & qui in agro ſimiliter · nō redeat retro · memores eſtote vxoris loth Quicumq; queſierit animam ſuam ſaluam facere · perdet illam · & quicumq; perdiderit illam · viuificabit eam · ¶ Ambroſius · Quia ppter improbos neceſſe eſt vt probi in hoc ſeculo contritōnem cordis animiq; patiantur · quo vberiorem mercedem accipiant in futurum · quibuſdam remedijs inſtruunť cum dicitur · In illa hora qui fuerit in tecto & vaſa eius · in domo · non deſcendat tollere illa · hoc eſt ſiq̄s ſupiora iā dom9 ſue eminentiumq; vtutū culmen aſcēdit · ad terrena mūdi hui9 opa ñ accedat ¶ Auguſ · de q̄ · euā · In tecto enī ē · q̄ excedēs carnalia taq̄ꝫ in aura libera ſpiritaliť viuit · vaſa enī in domo ſūt ſenſus carnales · qbꝫ ad inueſtigādum veritatē q̄ intellectu capiť · mlti vtētes penitus errauerūt · Caueat g° ſpiritalis hō · ne ĩ die tribulatōnis rurſus vita carnali · q̄ p ſenſus corpis paſciť · delectatus ad vaſa hui9 mūdi tollenda deſcendat · Seqť · Et q̄ in agro ſimiliť nō redeat retro · id eſt qui opať in eccleſia · ſicut paul9 plantās · & ſicut apollo rigās · nō reſpiciat ſpem ſecularem · cui renūciauit · ¶ Theo · Hec aūt oīa mathe9 · p captōne hieroſolimoꝝ a dño dicta fateť · vt ſupueniētibus romanis · nec domi cōſiſtētes deſcēdere deberēt p q̄cūq; neceſſario · ſʒ ptin9 arripere fugā · nec in agro manentes redire domū · Et nimiꝝ in captōne hieroſolimoꝝ cōſtat hec euenifſe · & iteꝝ fore vētura ĩ ātixpi aduētu · magis aŭt ĩ ipo tpe cōſūmatōnis cum & tunc intolerabilis ſit futura calamitas · ¶ Euſe · Innuit g° p hoc futurā eē pſecutōꝫ a filio pditōis ĩ xpi fideles · Dic igr illā vocat · tpus pcedēs finē mūdi · In q̄ q̄ fugit ñ reuertať & amittēs bona ñ curet · nec imiteť ɔiugē loth · q̄ poſt fugā ĩ exitu de ciuitate ſodomoꝝ reuerſa mortua ē & colūna ſalis effecta · Vñ ſeqť · memores eſtote vxoris loth · ¶ Ambro · Que id° qꝛ retroſpexit pdidit nature ſue mun9 · retro · n · ſathanas · retro · n · ſodoma · q̄ꝛpt fuge intēpātiā declinato luxuriā recedare qꝛ ille q̄ ſe veteribꝫ ſtudijs ñ reflexit · id° euaſit · qꝛ preit ad mōtē · Illa · n · ad poſteriora reſpexit · nec mariti adiuta ſuffragio ad mōtē puenire potuit ſʒ remāſit · ¶ Aug · de q̄ · euā · Significat igr vxor loth eos q̄ ĩ tbulatōe retroſpiciūt · & ſe a ſpe diuine pmiſſiōis auertūt · & id° ſtatua ſalis facta ē · vt admonēdo hoīes ne hoc faciāt · taq̄ꝫ cōdiat eoꝝ cor ne ſint fatui · ¶ Theo · Cōſeq̄nt ſubiūgit ſalſeq̄ntia pmiſſoꝝ dicēs · q̄cūq; q̄ſierit ſaluare aīam · pdet illā · q · d · ñ q̄rat aliq̄s in pſecutōibꝫ ātixpi curare ppā aīam · nā pdet eā · q̄ſq̄s aŭt cedibꝫ & piculis ſe dederit · ſalu9 erit · vñ ſeqť · & q̄cūq; pdiderit illam viuificabit eā · neq̄ꝫ ſe tirāno ſubijciēs ppť vite amorē · ¶ Ciril · quō etiā aliq̄s pdat ppā aīam · vt ſaluā eā faciat · maīfeſtat paul9 dicēs de q̄buſdā q̄ carnē ſuā crucifixerūt · cū vitijs & cōcupiſcētijs · laboꝛe ſcz & pietate aggrediētes agones · *textus*

¶ Dico autem vobis · In illa nocte erunt duo in lecto vno · vnus aſſumetur · & alter relinquetur · Due erunt molentes in vnum · vna aſſumetur · & altera relinquetur · Duo in agro · vnus aſſumetur alter relinquetur · Reſpondentes dicūt illi · Vbi domine ? Qui dixit eis · Vbicumq; fuerit corpus · illic congregabūtur & aquile · ¶ Beda · Dixerat ſupra dominus eum qui in agro ſit · retro redire · ñ debere · q̄ꝫ ne de his tm̄ qui aperte de agro redituri · hoc eſt palam dominum negaturi ſunt · dictū putares · pergit oſtendere nonnullos eſſe qui cum faciem hīc in anteriora videantur · animo tñ retro reſpiciunt · Vnde dicitur · Dico autem vobis · In illa nocte erunt duo in lecto vno · vnus aſſumetur alter relinquetur · ¶ Ambroſius · Bene noctem dicit · quia ante chriſtum hora tenebrarum eſt · eo q̄ꝫ pectoribꝫ hoīm tenebras antixpus infundat cū dicat ſe eſſe xpm · xpus autē ſicut fulgur coruſcans fulget · vt in illa nocte reſurrectōis gloriā videre poſſim9 · ¶ Aug · de q̄ · euā · vł in illa nocte dicit · hoc ē ĩ illa tbulatōe ¶ Theo · vł iopinatum docet eē xpi aduētū · q̄ē futuꝝ eē nocttu docemur · Cū aūt dixiſſet diuites vix ſaluari · oſtēdit · q̄ꝫ nec omēs diuites pereūt · nec omēs paupes ſaluātur · ¶ Ciril · p duos eī exiſtētes ĩ vno lecto videť deſigᷓre diuites q̄ſcētes in mūdanis delitijs · Lectus nāq; ſignū q̄tis eſt ñ aŭt q̄cūq; diuitijs affluūt ſūt impij · ſʒ aliq̄s ē · ꝓ b9 & ĩ fide elect9 · hic aŭt aſſumeť

Alter v̾o q̇ talis nõ exiſtit · dimittet̾ · Deſcendẽs enĩ dñs ad iudiciũ mittẽt ãgelos ſuos q̇ ceteris in terra derelictis penã paſſuris ſanctos & iuſtos ei adducẽt · ſcd̾m ill̾d apoſtoli · Rapiemur ĩ nubib̾ obuiã xp̄o ĩ aera · ¶ Ambro · vl̾ ex vno ſtrato ĩfirmitatis hũane vn̾ reliq̄t̾ id ẽ ĩ ꝓbat̾ · alt̾ v̾o aſſumit̾ id ẽ rapit̾ obuiã · xp̄o ĩ aera · ſeq̄t̾ : due erũt molẽtes ĩ vnũ · vna aſſumet̾ · & altera reliq̄t̾ · ¶ Ciril · Per molẽtes inuere videt̾ paupes & ꝑſſos laborib̾ · ad q̇d etiã ptinꝫ · q̇d ſubdit̾ · Duo ĩ agro · vn̾ aſſumet̾ · & alt̾ reliq̄t̾ · In his ẽi modicũ differt · nã hi ſarcinã pauptatis virilit̾ ſuſtinẽt · vitã agẽtes honeſtã & hũilẽ q̇ aſſumẽt̾ · hi v̾o ſũt ad ꝓbana ꝓmptiſſimi · q̇ reliq̄nt̾ · ¶ Ambro · vl̾ per molẽtes ſig̃ficari videt̾ q̇ ex occultis alimẽta q̄rũt · & ĩ aptũ ex inferiorib̾ ꝓferũt · Et fortaſſe mũdus iſte piſtrinũ ẽ · aĩa aũt nr̃a velut q̇dã carcẽ ĩcludit̾ corꝑali · In hoc g̾ piſtrĩo vel ſinagoga · vl̾ aĩa obnoxia delictis t̾ticũ molẽdo madefactũ & g̃ui hũore corruptũ ñ pt̄ ĩteriora ab exteriorib̾ ſepare · & iõ reliq̄t̾ · qꝛ ei̾ ſimilago diſplicuit · At v̾o ſancta ecc̄ia vel aĩa nullis maculata cõtagĳs delictoꝝ q̄ tale triticũ molit · q̇d ſolis et̾ni calore torridũ bonã ſimilaginẽ de penetralib̾ hoĩm deo offert · Qui ſint aũt agricole · poſſum̾ reꝑire · ſi aduertam̾ duas mẽtes eẽ ĩ nob̾ · vnã exterioris hoĩs q̄ corrũpit̾ aliã ĩterioris · q̄ p ſac̃mẽtũ renouat̾ · Iſti igr̃ ſũt opãtes ĩ agro nr̃o · q̄ꝝ altera bonũ fructũ diligẽtia dat · altera amittit ĩcuria · vl̾ duos ꝓꝑlos ĩt̾ꝑtemur ĩ hoc mũdo q̇ agro ꝯ ꝑãt̾ · q̄ꝝ alt̾ q̇ ĩfidelis ẽ · reliquit̾ · ¶ Aug · de q̄ · euã · vel tria genera hoĩm hic videt̾ ſig̃ficari · vnũ eoꝝ q̇ ociũ & q̇etẽ eligũt · neq̃ negotĳs ſecularib̾ neq̃ eccleſiaſticis occupati · q̄ illoꝝ q̇es lecti noĩe ſig̃ficata ẽ · Alteꝝ eoꝝ q̇ in plebib̾ ꝯſtituti regũt̾ · a doctorib̾ · agẽtes ea q̄ ſũt hui̾ ſeculi · q̄s & feiaꝝ noĩe ſig̃ficauit · qꝛ ꝯſilĳs ꝑlatoꝝ regĳs expedit · & molẽtes dixit · qꝛ tẽpaliũ orbẽ negocõꝝ atq̃ circuitũ v̾tũt q̄ſi tñ ĩ vno molẽtes dixit · ĩq̄ntũ de iſtis reb̾ & negotĳs ſuis ꝑbẽt vſib̾ ecc̄ie · Terciũ gen̾ ẽ eoꝝ q̇ oꝑãt̾ ĩ ecc̄ie miſterio · · tãq̃ ĩ agro dei · In his g̾ trib̾ generib̾ bina ſũt rurſus genera hoĩm ĩ ſingulis · q̄ꝝ aliq̇ in ecc̄ia ꝑmanẽt · q̇ aſſumũt̾ · aliq̇ cadũt · q̇ reliquũt̾ · ¶ Ambro · Nõ ẽi iniqu̾ ẽ de̾ · vt pares ſtudĳs · in ſotietate viuẽdi atq̃ ĩdiſcreta actuũ q̄litate meritoꝝ remuneratõne diſcernat · Nõ aũt merita hoĩm copule vſus exeq̄t · qꝛ ñ omẽs q̃ adoriũt̾ · efficiũt · ſꝫ q̇ ꝑſeuerauerit · vſq̃ ĩ finẽ · hic ſalu̾ erit ¶ Ciril · Quia g̾ dixit · q̃ q̇dã aſſumerẽt̾ · vtilit̾ & bñ ĩq̄rũt diſcipuli · q̇ aſſumerẽt̾ · Vñ ſeq̄t̾ · rñdẽtes dicũt illi · vbi dñe ? ¶ Beda · Quo aũt ſaluator ĩterrogat̾ vbi · ſ · ſint boni aſſumẽdi · & vbi mali reliq̄ndi vnũ dixit · aliud ſubĩtelligẽdũ reliq̄t · Vñ ſeq̄t̾ · q̇ dixit eis · vbicũq̃ fuerit corpus · illic cõgregabũt̾ & aq̇le · ¶ Ciril · q · d · ſicut de iecto cadauere aues q̄ꝝ pabulũ ſũt carnes ad ill̾d cõueniũt · ita cũ venerit fili̾ hoĩs · tũc omẽs aq̇le id ẽ ſãcti cõcurrẽt ad eũ ·

¶ Ambro · Iuſtoꝝ ẽi aĩe aq̇lis cõꝑant̾ eo q̃ alta petãt · hũilia derelinq̄ãt · & lõgeuã ducere ferũtur etatẽ · de corpe aũt dubitare nõ poſſum̾ maxime ſi meminerim̾ · q̃ a pilato ioſeph corp̾ accepit · nõne tibi videtur aq̇le circa corpus mulieres · apoſtoloꝝq̃ cõuẽtus circa dñi ſepulturã ? nõne tibi videt̾ aq̇le circa corp̾ qñ veiet ĩ nubib̾ & videbit eũ oĩs ocul̾ ? · Eſt etiã corp̾ de q̄ dictũ ẽ · Caro mea vere ẽ cib̾ · Circa hoc corp̾ aq̇le ſũt · q̄ circũuolãt ſpiritalib̾ alis · Sũt etiã circa corpus aq̇le · q̄ credunt iħm xp̄m ĩ carne veiſſe · ẽ etiã eccleſia in q̄ p baptiſmi g̃ram renouamur · ¶ Euſe · vel p aq̇las mortua aĩalia depaſcẽtes ꝑncipes hui̾ ſeculi denotauit · & eos q̇ tũc t̾pis ſanctos dei ꝑſequent̾ penes quos reliquũt̾ aſſumptõis ĩdigni · q̇ corp̾ vel cadauer dicũt̾ · vel puniẽces v̾tutes q̄ fracture ſũt impioꝝ hic p aq̇las denotãt̾ · ¶ Aug · de cõ · euã · Hec aũt q̄ lucas hic poĩt · ñ ĩ eo ſ̾mone ĩ q̄ matheus vel recordat̾ ꝑoccupãdo vt ꝑus cõmemoraret · que poſt a dño dicta ſunt · vel bis a domino dicta facit intelligi. ¶ Capitulũ · xviĳ ·

Dicebat autem & parabolam ad illos · quoniam oportet ſemper orare & non deficere dicens Iudex quidam erat in quadam ciuitate · qui deum non timebat & hominem non reuerebatur · vidua autem quedam erat in ciuitate illa & veniebat ad eum dicens · vindica me ab aduerſario meo & nolebat p ml̾tũ tꝑus · poſt hec aũt dixit ĩtra ſe · & ſi deũ nõ timeo · nec hoĩem reuereor · tñ qꝛ moleſta eſt mihi hec vidua · vĩdicabo illã · ne ĩ nouiſſimo veniens ſugillet me · Ait autem dominus · Audite quid iudex iniquitatis dicit · Deus autem non faciet vindictam electoꝝ ſuoꝝ clamantium ad ſe die ac nocte · & patientiam habebit in illis dico aũt vobis · quia cito faciet vindictam illorum · verumtamen filius hominis veniens putas inueniet fidẽ in terra ¶ Theophilus · Poſtq̃ erumnaꝝ & periculorum dominus meminit · ſubdit horum remedium · quod eſt oratõ iugis & premeditata · Vnde dicitur · Dicebat autem & parabolam ad illos q̇ñ oportet ſemper orare · & non deficere ¶ Chriſoſtomus · Qui te redemit · quid te facere voluit · demonſtrauit · Non vult ceſſare a precibus · vult te beneficia meditari · dum petis · vult te rogando accipe benignitas deſiderat impertiri · Nec nunq̃ oranti beneficia denegat · qui vt orãtes non deficiant · ſua pietate inſtigat · hortamenta domini libent̾ admitte quod precipit velle debes · nolle ſi ipſe domin̾ prohiberet · Deniq̃ conſidera quanta eſt tibi conceſſa felicitas · oratõibus fabulari cum deo · quod deſideras · poſtulare · qui & ſi verbis ſilet · tamen beneficĳs reſpondet · non aſpernatur quod petis · non tedet niſi forte tacueris · ¶ Beda · dicendum eſt aũt eũ ſemꝑ orare & non deficere · q̇ canonicis horis rogare nõ deſiſtit · aut oĩa q̄ iuſtus ſecundum

deum gerit · et dicit · ad orõnem sunt reputanda · ¶ Augus. de q̃ · euã · Parabolas aũt dñs aut scd̃m similitudinez ponit · sicut de feneratore · q̃ cũ duobus debitoribus donasset q̄d debebãt · ab eo pl? dilectus est · cui plus donauit · aut de ipã similitudie aliqd ꝓbat · veluti ẽ illud · ꝙ si fenũ agri q̄d hodie est · et cras in clibanũ mittit̃ · deus sic vestit · quãtomagis vos modice fidei · Hic ꝗ iniquus iudex non ex similitudie · ꝟ ex dissimilitudie adhibitus est · de q̃ subdit̃ · Iudex qdã erat in ciuitate qdã q̃ deũ non timebat · et hoiem nõ reuerebat̃ · ¶ Theo. Vide ꝙ impudẽtem erga hoies esse ꝑuicioꝛis ẽ mali indiciũ · Deũ eĩn ꝗplures nõ timent · attñ hũano cohibet̃ pudore · et ideo min? peccãt · Cũ vero fit aliqs impudẽs etiã q̃ ad hoies · tũc excrescit cumul? viciorũ · Seqtur · Vidua aũt qdã erat in illa ciuitate · ¶ Augus. de q̃ · euã · Ista vidua pt̃ hr̃e similitudinem ecclesie q̃ desolata videt̃ · donec veniat dñs · qui nũc in secreto curã eius gerit · Sed q? seq̃t̃ · Et veniebat · ad eũ dicẽs · vindica me de aduersario meo et nolebat ꝑ multũ tꝑus · Hic monet cur electi dei se vindicare depcent̃ · q̄d etiã in apocalipsi iohis de martiribus dr̃ · cũ aptissime moneamur vt ꝓ nr̃is inimicis et psecutoribus orem? · Intelligẽdũ ẽ autẽ eã vindictã ee iustorũ vt omẽs mali pereãt · Pereant aũt duobus modis · aut cõuersione ad iusticiã aut amissa ꝑ suppliciũ ꝑtate · Itaqꝫ si omẽs hoiẽs conuerteret̃ ad deũ · diabolus tñ remaneret in seculi fine dãnandus · quẽ finẽ cũ iusti videre desiderãt · nõ absurde vindictã desiderare dicũt̃ · ¶ Ciril. vel aliter · q̃ciens nob ab aliqbus irrogãt̃ offense · tunc gloriosã esse putabim? obliuionem maloꝝ · q̃ciens vero aliq ad ipam dei gloriã peccãt · cõtra dogmatis diuini ministros bellãtes · tũc deũ adim? postulantes subsidiũ · et exclamãtes ꝯtra impugnãtes gl̃iã eius · ¶ Augus. de q̃ · euã · Apud iniqssimũ ꝗ iudicem · vsqꝫ ad affectũ implẽdi desiderij valuit trahere pseuerãtia depcãtis · Vñ seq̃t̃ · Post hec autẽ dixit itra se · Et si deũ ñ timeo · neqꝫ hoiem reuereor · tñ q? molesta ẽ mihi hec vidua · vĩdicabo illã · ne i nouissimo veniens sugillet me · Mlto igr̃ certõ res ee dñt · q̃ deuz pseuerãter rogãt · fontẽ iusticie atqꝫ misericordie · Vñ seq̃t̃ · Ait aũt dñs · Audite q̄d iudex iniqtatis dicat · de? aũt nõ faciet vĩdictam electorũ suorũ clamãtiũ ad se die ac nocte · et patiẽtiã habebit · i illis ¶ Theo. q · d · si iudicẽ ĩbutũ q̃libet scelere demulsit assiduitas · q̃ntomagis p̃cem mie deũ flectem? ad pietatẽ orãdo · Vñ seq̃t̃ · Dico aũt vob q? cito faciet vindictã illoꝝ · Tẽptauerũt aũt qdã subtili? hãc indagare pabolã · dicũt ei viduã ee quãlibet aĩam · q̃ pristinũ viꝝ · s · diabolũ excludit · ob hoc ei aduersantẽ · ꝙ accedit ad deũ iusticie iudicẽ · q̃ neqꝫ deũ timet · nã ipe sol? ẽ de? · ꝟ nec veret̃ hoiem · nõ ẽ ei apud deũ psonaꝝ accepcõ · hui? igr̃ vidue id ẽ aĩe supplicãtis iugit̃ sibi cõtra diabolũ miseret̃ deus · demulcente eũ instantia eius · Postꝗ dñs docuit ꝙ vtẽdũ sit i tꝑe cõsumatõis orõne pro tũc futuris piculis subdit · Veꝝtñ fili? hoĩs veniens · putas ĩueniet fidẽ ĩ terra · ¶ Augus. de v · do · dicit aũt hoc dñs de fide q̃ pfecta ẽ · Ipa · n · vix ĩueit̃ ĩ terra · Ecce plena ẽ ecclesia dei · q̃s huc accederet · si nulla eẽt fides · q̃s ñ mõtes trãsferret si plena eẽt fides · ¶ Beda Cũ aũt oĩpotẽs coditor in forma filij hoĩs apparuerit tãta erit raritas electorũ vt ñ tã ob claõrez fideliũ ꝙ torpore alioꝝ toti? mũdi sit accelerãda ruina q̄d aũt dñs hic q̄i dubitatiue dicit · ñ dubitat ꝟ ãguit nã et nos aliqñ de rebus q̃s certas habem? · ĩcrepatiue vbũ dubitatõis ponim? · vt si dicat suo · cõsidera · forsitã dñs tuus sũ · ¶ Aug · de v · do · hoc aũt dñs adicit · vt oñdat ꝙ si fides deficit · orõ perit · ꝗ vt orem? · credam? · vt et ipa fides nõ deficiat orem? · Fides fundit orõnẽ · fusa orõ fidei impetrat firmitatem · Textus

¶ Dixit aũt et ad q̃sdã q̃ i se cõfidebãt · tãꝗ iusti · et aspernabãt̃ ceteros · pabolã istã · Duo homies ascẽderũt in tẽplũ vt orarẽt · vn? pharise? · et alter publican? · pharise? stãs hec apud se orabat · de? gr̃as ago tibi · q? nõ sũ sicut ceteri hoim · raptores · iniusti · adulteri · velut etiã hic publican? · ieiuno bis ĩ sabbato · decimas do oĩm q̃ possideo · Et publican? a lõge stãs nolebat nec oculos ad celũ leuare · ꝟ pcuciebat pect? suũ dicens · de? ꝓpitius esto mihi peccatori · Amẽ dico vob · descẽdit hic iustificatus ĩ domũ suã ab illo · q? oĩs q̃ se exaltat · hũiliabitur · et qui se humiliat · exaltabitur · ¶ Augustinus · de verbis domini · Quia fides non est superboꝝ sed humilium · pmissis subiecit parabolam de humilitate · et cõtra superbiam · Vnde dr̃ · dixit autem et ad quosdam · qui in se cõfidebant · tamꝗ iusti et aspernabantur ceteros · parabolam istam · ¶ Theop · Quia enim superbia plusꝗ alie passiones · vexat hominum mentes · ideo crebrius de hac monet · Est autem superbia dei contemptus · Quociens enim aliquis non deo · sed sibi ascribit bona que facit · quid est aliud ꝙ dei negato causa · igitur confidentium in seipsis · non autem totum attribuentiũ deo · ꝟ ob ea etiã ceteros cõtẽnẽtiũ · parabolã ꝓponit · oñdẽs · ꝙ iusticia ꝗuis homines approximet deo · si tñ assumat supbiã · ad infimũ deicit hoiez Vnde sequitur · duo homines ascenderũt in tẽplũ vt orarẽt · vn? pharise? · et alr̃ publican? ¶ Gre · diligentiam quidem orõnis docuit nos ꝑ viduã et iudicem · hic aũt ꝑ phariseũ et publicanum docet nos · quomodo sint ei dirigenda precamina · ne sit infructuosum orõnis negocium · Condemnatus ẽ autem phariseus · cum incaute oraret · Nam seq̃t̃ phariseus aũt stans hec apud se orabat · ¶ Theophilus · Per hoc ꝙ dicit · stans · elatum eius animũ notat · ipo · n · habitu superbissimus videbatur ¶ Basili · dicit aũt · apud se orabat · q̃si non apud deũ · q? ad seipsũ redibat ꝑ pc̃m supbie · seq̃t̃ · n · deus · gr̃as ago tibi · ¶ Aug · de ver · do · Non reprehenditur · q? deo gr̃as agebat ꝟ q? nihil sibi addi cupiebat · Ergo iã plen? es · iã habũdas · nõ ẽ q̃re

dicas. dimitte nobis debita nr̃a · Quis eſt igitur q̃
impune obpugnat grãm · ſi rep̃hendit̃ qui ſupbe
agit grãs! Audiant · q̃ dicũt · Deus me hoiem fe-
cit ego me iuſtũ facõ · O peior & deteſtabilior pha
riſeo q̃ ſupbe iuſtuȝ ſe dicebat · ſȝ tñ inde grãs deo
agebat · ¶ Theo · Attende aũt ſeriẽ orõnis pha-
riſei · Primo nãqȝ dixit · que ei aberãt · deinde ſub-
iungit · q̃ habebat · Seq̃t̃ enĩ · qꝛ nõ ſũ ſicut ceteri
hoĩm · raptores · iniuſti · adulteri ¶ Auguſ · de ver-
bo · Diceret ſalteȝ · ſicut multi hoĩes · Quid ẽ ceteri
hoĩes · niſi omñes p̃ter ipſum! ego inq̃t iuſtus ſũ · cete
ri peccatores ¶ Greg̃ · xxiij · moral · Quatuor q̃ppe
ſũt ſpecies q̃bꝫ omĩs tumor arrogãtium demõſtra
tur · cũ bonũ aut a ſemetipſis hr̃e ſe eſtimãt · aut ſi
ſibi datũ deſup credũt · p ſuis ſe hoc accepiſſe me
ritis putãt · aut certe cũ iactãt ſe hr̃e · qđ nõ hñt ·
aut deſpectis ceteris ſingulariter videri appetunt
hr̃e qđ hñt · Vñ & phariſeus hic bonoꝝ ſibi ope-
rũ merita ſingulariter tribuit ¶ Auguſ · de ver-
bo · Ecce autẽ ex vicino publicano maioris erat ei
tumoris occaſio · Seq̃t̃ · n · Velut etiã hic publi-
canus · Quaſi · d · Ego ſolus ſũ · iſte de ceteris eſt ·
¶ Chriſ · Nõ · n · ſatiauerat cõtẽptũ eius tota hũa
na natura · ſȝ & publicanũ aggreſſus ẽ moderatius
aũt peccaſſet · ſi publicanũ excepiſſet · Nunc auteȝ
vno ṽbo & abſentes inuadit · & vulnera p̃ntis la-
ceſſit · Nõ eſt aũt grãꝝ actio inuectiua alioꝝ · Si
regratiaris deo · ipſe tibi tm̃ ſufficias · nec te ad ho
mines trãſferas · nec proximũ cõdẽnes · ¶ Baſili ·
Diſcrepat aũt elatus a conuitiatore ſola habitudie
Is enĩ in alios vtitur conuitijs · hic aũt ſe mẽtis te
meritate extollit · ¶ Chriſ · Qui aũt alijs conuicia
tur · ſibi & alijs multa mala facit · p̃mo enĩ audi
entẽ reddit peiorẽ qꝛ ſi ſit peccator · fit letior crimi
nis inuento collega · Si ſit iuſtus · extollit̃ · p alie
na crimina inductus de ſe magna putare · Scdo
comunitatem eccleſie ledit · nõ enĩ omñes audientes
vituperãt eũ ſolũ · q̃ peccauit · ſȝ ritui xp̃iano con-
tumelias innectunt · Tercõ dei gloriã blaſphema-
re facit · ſicut enĩ recte agentibꝫ nomẽ dei glorifica
tur · ſic nobis peccãtibꝫ blaſphemat̃ · Quarto eũ q̃
audiuit obprobria cõfundit · imprudẽtiorem eum &
aduerſariũ faciens · Quinto ſtatuit ſe pene obnox-
ium rebꝫ p̃latis q̃ ſibi nõ conueniũt · ¶ Theo · Ex
pedit aũt nõ ſolũ declinare a malo · ſȝ etiã agere bo
nũ · Et ideo cũ dixiſſet · nõ ſũ ſicut adulteri · Sub-
iungit · p oppoſitum · Ieiuno bis in ſabbato · ſabba
tum hi dicebãt · hebdomadã ad vltimã diem q̃etis
Ieiunabãt enĩ phariſei ſecũda & quinta feria · ſic
igit̃ ieiunia obiecit cõtra paſſionẽ adulterij · Nam
ex voluptate eſt laſciuia · Rapacibꝫ ṽo & iniuſtis
oppoſuit decimaꝝ ſolutõnem · Seq̃t̃ enĩ · Decimas
do oĩm q̃ poſſideo · Quaſi · d · adeo rapinas & nequi
cias refugio · vt etiã mea cõtribuã · ¶ Grego · xix
moral · Ecce ciuitatẽ cordis ſui inſidiantibꝫ hoſti-
bus p elatõnem aperuit · quã fruſtra p ieiuniũ &
orõnes clauſit · In caſſum munita ſunt cetera · cũ
locũs vnus de q̃ hoſti patet adit⁹ munit⁹ nõ eſt ·
¶ Aug⁹ · de v̂ · do · Quere aũt ĩ v̂bis ei⁹ · nihil ĩue-
nies qđ deũ rogauerit · aſcẽdit q̃dẽ orare · noluit de
um rogare · ſȝ ſe laudare · & rogãti inſultare · pub-
licanũ aũt cordis cõſciẽtia remouebat · ſȝ pietas ap
plicabat · Vñ ſeq̃t̃ · Et publican⁹ alõge ſtãs nole
bat nec oculos ad celũ leuare · ¶ Theo · Quãuis aũt
publicanus ſtetiſſe dicat̃ · diſtabat tñ a phariſeo
tã v̂bis q̃ȝ habitu · necnõ & corde cõtrito · nã vereba
tur oculos leuare in celũ · cẽſens indignos viſionis
ſupne · eos q̃ maluerũt bona terrena ſpectare & q̃-
rere · Necnõ & pectus tũdebat · Vñ ſeq̃t̃ · Sed p-
cuciebat pectus ſuũ · cor q̃dãmõ pũgẽs cauſa cogi
tatõnũ p̃uaꝝ necnon & excitãs vt dormitãs · Vñ
nõ aliud q̃ȝ ꝓpitiatõnem petebat · Seq̃t̃ · n · dicẽs ·
deus ꝓpitius eſto mihi peccatori · ¶ Chriſ · Audi
uit · qꝛ nõ ſũ velut hic publican⁹ · nec indignat⁹ ẽ
ſȝ cõp̃nct⁹ · detexit ille vuln⁹ · q̃rit hic medicinam
Nemo igr̃ illud frigidũ ꝓferat v̂bũ · Nõ audeo pu-
dorosus ſũ apire os · Talis reuerẽtia ẽ diabolica ·
Vult enĩ diabolus obſerare tibi fores acceſſus ad
eũ · ¶ Aug⁹ · de v̂ · do · Quid igr̃ miraris ſi de⁹ ig-
ſcit · qñ ipſe agn̊ſcit · delonginq̃ ſtabat · deo tñ aꝓpin
q̃bat · & eũ dñs de ꝓpe attẽdebat · Excelſus enĩ dñs
& humilia reſpicit · Nec oculos ad celum leuabat ·
vt reſpiceret · tremebat · conſcientia ſpem ſubleua
bat · percuciebat pectus ſuũ · penas de ſeipſo exige
bat · ꝓpterea dominus confitenti parcebat · audiſti
ſuperbum accuſatorem · audiſti humilem reum au
di nunc iudicem dicentem · Amen dico vobis · de-
ſcendit hic iuſtificatus in domum ſuam ab illo ·
¶ Chriſoſtomus · Geminos aurigas & duas bi-
gas in ſtadio poſitas ſermo preſens ꝓponit · In al
tera quidem iuſticiam cum ſuperbia · in altera pec
catum & humilitatem · & vides bigam peccati ſu-
perare iuſticiam · non ꝓprijs viribꝫ · ſed humilita-
tis coniuncte · Illam vero deuictam non fragilita
te iuſticie ſed mole & tumore ſupbie · Nã ſicut hu
militas p ſui eminẽtiã peccati pondus ſuperat & ſa
liens attigit deũ · ſic ſupbia ob ſui molẽ de facili iu
ſticiã dep̃mit · ſi g̃ plura facta ſtrẽnue geras · pu-
tas aũt te poſſe p̃ſumẽ tota caruiſti orõne · ſi v̂o mil
le feras ĩ cõſcia facies reatuũ · & hoc ſolũ de te cre
das q̃ȝ es ĩfim⁹ oĩm mľtã obtineb an̄ d. ũ fiduciã ·
Et ideo ſue ſentẽtie cauſã aſſignãs ſubdit · qꝛ oĩs q̃
ſe exaltat · hũiliabit̃ · & q̃ ſe hũiliat exaltabit̃ · hu
militatis nomẽ mľtiplex ẽ · Eſt · n · q̃dã v̂t⁹ hũili-
tas · iuxta illđ · cor ꝯtritũ & hũiliatũ de⁹ ñ deſpicias
Eſt & hũilitas ab erũnis · iuxta illđ · hũiliauit in
t̃ra vitã meã · Eſt & hũilitas a pctĩs & ſupbia &
inſatiabilitate diuitiaꝝ · Quid · n · hũili⁹ his q̃ ſe
ſubmittũt in diuitijs & potentatu & hec reputant
magna ! ¶ Baſi · ſil̃it̃ etiã & exaltari laudabilit̃
ꝯtigit · qñ · ſ · ñ hũilia cogitas · ſȝ mẽs tua ẽ p mag-
nanimitatẽ ĩ v̂tute erecta · talis aũt aĩ celſitudo eſt
eminẽtia ĩ t̃ſtitijs t̃renoꝝ ꝯtẽpt⁹ ꝯuerſatõ ĩ celis
& videt̃ h⁹modi mẽtis ſublimitas eadẽ hr̃e diffe-

rentiam ad elatōnem · quā arrogantia parit · quā
habet corpulētia corpis bn̄ diſpoſiti ad inflatōnez
carnis cū ex hydropiſi tumet · ¶ Chri · hec igr̄ fa
ſtus īflatō ab ipīs celis pt̄ deprimē nō cauētē · hūi
litas vero & ab ipā abiſſo reatuū hoīem ſublimare
hec · n · p̄ phariſeo publicanuz ſaluauit · latronez
añ apoſtolos in padiſū duxit · Jlla vo etiā incorpo
reā ingreſſa ē ptatem · Ceterꝝ ſi iuxta delicta hu-
militas tā facile currit vt ſupbiā iuſticie trāſeat ·
ſi iuſticie cōmixeris eā · q̄ nō ibit · aſſiſtet ipā tri-
bunali diuino in medio āgelorꝝ cū fiducia multa ·
Rurſus ſi faſtus coniunctus iuſticie eā depmere
potuit ſi cōiunctus ſit pctō · in q̄ntam gehennā de-
trudet · hoc dico nō vt negligamus iuſticiā · ſ; vt
faſtū vitem⁹ · ¶ Theo · Sed forſitā mirabit̄ ali-
q̄s · quō phariſe⁹ cū pauca vba ſue laudis ꝓtule-
rit cōdēnat̄ · Job vo cū plurima fuderit coronat̄ ·
Eo · ſ · ꝙ phariſeus talia dicebat criminādo alios
nulla rōne cogēte · iob vo vrgētibꝫ eum amicis &
p̄ſſuris p̄mentibꝫ coactus ē ꝓpas vtutes referre ad
dei gloriā · ne homines deſiſterēt · a ꝑfectu vtutis ·
¶ Beda · Tipice aūt phariſeus ē ꝓplus iudeorꝝ q̄
ex iuſtificatōnibꝫ ſuis extollit merita ſua · publica
nus vo gētilis ē · q̄ lōge a deo poſitus confitet̄ pctā
ſua · q̄rꝝ vn⁹ ſupbiēdo receſſit hūiliat⁹ · alt̄ lamētā
do a ꝓpinq̄re meruit · exaltatus · textus

¶ Afferebāt aūt ad illū infantes vt eos tāgeret
Quod cū viderēt diſcipuli · increpabāt illos · ihus
aūt cōuocās eos dixit · Sinite puulos venire ad
me · & nolite vetare eos · taliū em̄ ē regnū dei · Amē
dico vob̄ q̄cūq; nō acceperit regnū dei ſicut puer ·
nō intrabit in illud ¶ Theo · Poſt p̄dictā hūilita
tem dn̄s docet · p ea q̄ fecit nō repellēs ſ; ḡtant p-
uulos admittēs · Vn̄ dr̄ · afferebāt at̄ ad iſtum in
fantes vt eos tangeret · ¶ Auguſ · de ver · dō · Cui
afferūt̄ tāgendi niſi ſaluatori · ſ; ſi ſaluator ē · ſal-
uādi offerūt̄ illi q̄ venit ſaluū facere · qd̄ perierat
Vbi iſti perierāt · q̄ntū ad ipos ptinet innocētes ·
Sed ſcd̄m apoſtolū p vnuz hoīem intrauit pecca
tū in orbē terrarꝝ · Veniant ḡ puuli · vt languidi
ad medicū · pditi ad redēptorē · ¶ Ambro · Durū
aūt aliq̄bꝫ videri pt̄ · ꝙ diſcipuli dn̄m infantulos
adire ꝓhibebāt · Seq̄t̄ · n · Quod cū vidiſſent · diſci
puli · increpabāt illos · vbi vl̄ miſteriū intelligas
vl̄ affectū · Neq; em̄ hoc inuidie aut in pueros mē
tis aſperitate faciebāt · ſ; ſedule ſuitutis obſequia
dn̄o deferebāt · ne cōpmeret̄ a turbis · Reſpuenda
q̄ppe ē vtilitas nr̄a vbi diuinitatis iniuria eſt · Jn
miſterio at̄ · q2 p̄us ſaluari ꝓpl̄m iudeorꝝ ex q̄ ſcd̄m
carnē nati fuerāt · geſtiebāt · Sciebāt q̄dē miſteriū
ꝙ vtriſq; ꝓpl̄is vocatō deberet̄ · Nā & ꝓ chananea
muliere ſupplicarūt ſ; fortaſſe adhuc ordinē neſcie
bāt · Vn̄ ſeq̄t̄ · ihus at̄ cōuocās eos dixit · Sinite
puulos veīre ad me · & nolite vetare eos · taliū eſt
em̄ regnū dei · Nō etas p̄fert̄ etati · alioq̄n obeſſet ·
adoleſcere · Cur ḡ pueros dicit aptos eſſe regno
celorꝝ · fortaſſe q2 maliciā neſciant · fraudare non

nouerint · referre nō audeāt · ſcrutari igrēt · operꝝ ·
honorem · ābitōnem · nō appetāt · ſ; non igꝫrare iſta
vtus ē · ſ; cōtēnere · Nō · n · vtus ē nō poſſe peccare ſ;
nolle · Nō igr̄ puericia ſ; emula puerilis etatis boni
tas deſignat̄ · ¶ Beda · Vn̄ ſignāter dixit taliū ·
nō iſtorꝝ · vt oñderet nō etatem regnare · ſ; mores ·
& his q̄ ſimilē hn̄t innocētiā · & ſimplicitatē pre
mia repromitti · ¶ Ambroſi · Deniq; hoc ſaluator
exp̄ſſit dicēs · Amen dico vob̄ q̄cumq; nō acceperit
regnum dei ſicut puer · nō intrabit in illud · Quis
puer imitādus ē apoſtolis xp̄i · niſi de q̄ Eſaias di
cit · Puer natus ē nob̄ q̄ cū malediceret̄ · nō male
dixit · Jtaq; in puericia ē q̄dā venerabilis morꝝ ſe
nectus · & in ſenectute innocēs puericia · ¶ Baſi ·
Suſcipiem⁹ at̄ regnū dei vt puer ſi diſpoſiti fueri
mus erga doctrinā dn̄i · vt puer in diſciplina neq;
ꝙ cōtradicēs · nec diſputās cū mḡris · ſ; credibilit̄
& obedieter · inbibēs documēta · ¶ Theo · Gentiliū
ḡ ſapientes q̄rentes ſapiētiā in miſterio qd̄ ē reg
num dei · nec volentes hoc abſq; fide ſillogiſtice ꝓ
batōnis admittere merito excluſi ſunt ab hoc reg
no · textus

¶ Et interrogauit eum quidam princeps dicens ·
Magiſter bone · quid faciendo · vitam eternā poſſi-
debo · dixit autem ei · iheſus · Quid me dicis bonū ·
Nemo bonus · niſi ſolus deus · Mandata noſti · nō
occides · non mechaberis · non furtum facies · non
falſum teſtimonium dices · Honora patrem tuum
& matrem · Qui ait · Hec omnia cuſtodiui a iuuen-
tute mea · Quo audito iheſus ait illi · Adhuc vnū
tibi deeſt · Omnia quecumq; habes vende & da pau
peribꝫ · & habebis theſaurum in celo · & veni ſe-
quere me · His ille auditis contriſtatus eſt · quia
diues erat valde · ¶ Beda · Audierat princeps q̄dā
a domino tm̄ eos qui puerorū vellent eſſe ſimiles ·
regnum dei intraturos · atq; ideo poſcit ſibi non
parabolam · ſed palam quibꝫ operum meritis vi
tam eternam conſequatur · exponi · Vnde dicit̄ ·
Et interrogauit eum quidam princeps dicens · ma
giſter bone quid faciendo vitam eternam poſſide-
bo · ¶ Ambroſi · Temptator princeps iſte magi-
ſtrum bonum dixit · qui deum bonū dicere debuiſ-
ſet · Nam licet in diuinitate bonitas ſit & in bonita
te diuinitas · Tamen addendo magiſter bone · in
portōne bonum dixit · nec in vniuerſitate · Nam de
us in vniuerſitate bonus · homo ex parte · ¶ Ciril
lus · Putauit autem ſe chriſtum capere · dū vitu-
peraret moyſaicū p̄ceptū · introduceret · vo ſua ſta
tuta · accedit ḡ ad mḡrm & bonū euz nūcupās di-
cit ſe velle doceri · q2 ḡ tēptatiue q̄rebat · q̄ apph̄ē-
dit ſapiētes ī aſtutia ſua · cōueient̄ ei rn̄det · nā ſe-
q̄tur · dixit at̄ ei ihs · qd̄ me dicis bonū · nemo bon⁹
niſi ſol⁹ de⁹ · ¶ Ambro · Nō bonū ſe negat · ſ; deū
deſig̃t · bon⁹ q̄dē n̄ ē · niſi plen⁹ veritatis · qd̄ ſi quē
moueat · q2 nemo bon⁹ · moueat & illd̄ niſi deus · ꝙ
ſi a deo fili⁹ n̄ excipit̄ vtiq; nec a bono xp̄s excipi
tur · nā quō nō bon⁹ ex bono nat⁹ · arbor em̄ bona

fructus bonos facit · Quō non bonus cū bonitatis
ſua ſubſtātia ex pr̄e aſſumpta nō degenerauit in
filio q̄ non degenerauit in ſpū. Spūs tuus inquit
bonus deducet me in terrā rectam. Quod ſi bonus
ſpūs q̄ excepit a filio. bon⁹ vtiq; & ille q̄ tradidit ·
Itaq; q2 legiſ ꝑitus ē iſte q̄ temptat · ſicut in libro
alio demōſtrat̄ · & bn̄ dixit · nemo bon⁹ niſi vnus
deus · vt admoneret q2 ſcriptū eſt · non temptabis
dn̄m deū tuū · ſ magis cōfiteret̄ dn̄o qm̄ bonus ·
¶ Chriſ. Vel aliter · auaꝝ q̄d̄ dicere hunc p̄nci·
pem · nō verebor · nā hoc xp̄us ei iniꝑperat · temp·
tatorem aūt minime. ¶ Titus · Ergo cū dicit · ma
giſter bone · q̄d faciendo · & cetera · q · d · bonus es ·
dignare me rn̄ſo in eo ꝙ q̄ro doctus ſū vetus teſta
mentū · te tn̄ p̄ſtantiorem video · non ꝑmittentem
terrā · ſ p̄dicantē regnū celoꝝ · dic g̊ mihi quid fa
ciendo · vitam eternā potero poſſidere? Intentōnē
igr̄ attendēs ſaluator · q2 fides eſt via ad opa · cum
dixiſſet ille q̄d faciā · hac q̄ſtōne omiſſa in noticiā
fidei eū ducit · velut ſiq̄s interrogaret medicum ·
quid comedā · · ille oñderet · q̄ deberent cibū p̄cede·
re · Et ideo eū ad p̄em remittit dicens · Quid me
dicis bonū? nō ꝙ ip̄e bonus nō eſſet · Erat em̄ bonū
ex bono pr̄e germen · bon⁹ boni filius. ¶ Auguſ ·
de cō · euā · Pōt at̄ videri diſtare aliq̄d ꝙ ſcd̄m ma·
theū d̄r · quid me interrogas de bono? quod ad il·
lud magis referri poteſt q̄d ait ille q̄rens · q̄d boni
faciam. Ibi · n · & bonū noīauit · & interrogatō eſt
cōmodiſſime intelligit̄ vtrūq; dictū · quid me dicis
bonū · & q̄d me interrogas de bono · quod ad illud
magis referri pt̄ · ¶ Titus · Demq; poſtq̄ docuit
cognitōnem dei · ſubiūgit · Mādata noſti · q · d · qn̄
prius deū noueris · tūc optime q̄res · quid faciam ·
¶ Chriſ · Expectante aūt p̄ncipe audire · xp̄m di
cente · recedas a mandatis moiſaycis & meis attē
de · ad moyſaica eū mittit · Vñ ſeq̄t̄ · Nō occides ·
nō mechaberis · ¶ Theo. Primo q̄d̄ lex ea corri·
git · ad q̄ facilius labunt̄ · vt mechari · cui⁹ incen·
tiuū ē · intrinſecū & naturale · & occidere · q2 imma
nis belua furor · Sed furtū & falſi teſtimonij cul·
pam raro cōtingit incurrere · ſ & g̃uiora illa exi·
ſtūt · & ideo ſecūdario furtū & falſū teſtimonium
ponit · vt rarius fallētia & leuiora · Seq̄t̄ · n · Non
furtū · facies · Nō falſū teſtimoniū dices. ¶ Baſil.
Nō ē at̄ intelligēdū fures eſſe ſoluz burſaꝝ inciſo·
res vel latrocinātes in balneis · Sed & ſi q̄ duces
legionū ſtatuti vel cōmiſſo ſibi regimine ciuitatū
gentium hoc q̄d̄ furtiui tollūt · hoc v̊o vi ac pub·
lice exigūt · ¶ Titus · Sed videas in nō agēdo p̄·
cepta cōſiſtere · qm̄ ſi mechatus non fueris · caſtus
es · ſi nō fureris · beniuolus · ſi falſo nō teſteris · ve·
ridicus · Attēde v̊tutem iam facilē p bonitatē ſta
tuentis. Nā mali fugā ingerit · nō boni exertitiuz
quelibet aūt q̄es q̄libet ē facilior ope · ¶ Theop ·
Sed q2 in parētes cōmittere · quāq̄ magnū ſit cri
men raro tn̄ accidit · poſt oīa ponit · Honora p̄em
tuū & m̄rem · ¶ Ambro · Eſt aūt honor non ſolū

honorificentie · ſed etiā largitatis · Honor em̄ ē de·
ferre ꝑ meritis · Paſce p̄rem tuū paſce m̄rem &
ſi paueris · adhuc nō reddidiſti dolores & cruciat⁹
q̊s pro te m̄r paſſa eſt · Illi debes q̄d habes · cui de·
bes q̄d es · q̄ntum iudicium ſi paſcat eccleſia q̊s tu
paſcere nolis. Sed dices · Quod erā ꝑentibꝰ colla·
turus · eccleſie mallē cōferre · Nō q̄rit deus donū de
fame parētum · ſ vt paſcendos ſcriptura dicit parē
tes · ita ꝑpter deū relinq̄ndos · ſi impediant deuote
mētis affectū · ſeq̄t̄ · q̄ ait · Hec oīa cuſtodiui a iu
uentute mea · ¶ Hie · Mentit̄ adoleſcēs · Si ei q̄d
poſtpoſitum ē in mādatis · diliges proximū tuuz
ſicut te ip̄m · ope cōpleſſet · quō poſtea audiēs · va·
de & vende oīa q̄ habes · & da pauꝑibꝰ · triſtis ab·
ſceſſit · ¶ Beda · Vel nō ē putādus eē mētitus · ſ
ſimplr̄ vt vixerit · ſ · exterius eſſe cōfeſſus · alioq̄n
neq̄q̄ marcus diceret · ꝙ ih̄us intuit⁹ eū · dilexit
eū · ¶ Titus · Oñdit aūt cōſeq̄nter dn̄s ꝙ ſi aliq̄s
vetus teſtam̄tū ꝑegerit · ꝑfectus nō ē · ſ deeſt ei ſe
qui xp̄m · Vñ ſubdit̄ · Quo audito ih̄us ait ei · ad·
huc vnū tibi deē · oīa q̄cūq; habes vēde & da pau·
ꝑibꝰ · & habebis theſauꝝ in celo · q · d · queris quō
ſit poſſidēda vita eterna · ſparge facultates paupe
ribꝰ · & obtinebis illā · Parua ſūt q̄ impēdis · mag
na que recipis. ¶ Athanaſius · Non em̄ munduz
deſpicientes putemus grādia quidem abdicaſſe · q2
tota terra eſt in comparatōne celi breuiſſima · qua
ꝑpter ſi toti terre dominaremur · ei abrenuntiātes ·
nihil dignū eſſet in cōpatōne regni celoꝝ ¶ Beda
Quicūq; g̊ ꝑfectus eſſe voluerit · oportet vendere q̄
habet · non ex parte ſicut ananias fecit · & ſaphira
ſed totum · ¶ Theophilus · Vnde dicens · omnia
que habes ſummam paupertatem ſuadet · Si quid
enim reſtiterit · illius ſeruus eſt · ¶ Baſilius · Nō
tamen docet facultates vendere · eo ꝙ naturaliter
ſint praue · alioquin creatura dei non eſſent · vnde
eas non tamq̄ malas abijcere · ſed diſponere mo·
nuit · & condemnatur aliquis · non quia eas poſſi·
det · ſed quia eis abuſus eſt · quo fit · vt facultatuz
ſcd̄m mādata dei diſpēſatō · & crimīa deleat & reg
nū cōferat · Vñ ſubdit & da pauperibꝰ · ¶ Chriſ ·
Poterat q̄d̄ deus alere paupes & ſine hoc ꝙ nos
miſeremur eoꝝ · ſ vult dātes dilectōe aſtrigi acci
piētibꝰ · ¶ Baſi · dicēte at̄ dn̄o · da pauꝑibꝰ · puto n̄
expedire cuiq̄ negligēt̄ gerē ſ oīa diligēt̄ diſpo·
nere · p̄cipue p ſe ip̄m · ſi ex ꝑte ſe habeat · ſin at̄ p
eos de q̄bꝰ ꝯſtat ꝙ fidelit̄ & prudēt̄ diſponāt · ma
ledict⁹ · n · q̄ negligēt̄ ꝑficit opa dn̄i · ¶ Chri · ſed
illd̄ q̄rit̄ quō erogare cūcta pauꝑibꝰ ꝑfectōis eſſe
videt̄ · paul⁹ at̄ abſq; dilectōe hoc aſſerit eē impfe
ctū · ſ valde ꝯſonat q̄ ſubiūxit · & veī ſeq̄re me q̄d
oñdit̄ ex dilectōe · In hoc em̄ cogſcēt om̄es ꝙ mei
eſtis diſcipuli · ſi dilectōnē habueritis adinuicem ·
¶ The · Cū pauꝑtate eī ceteras q̄ꝫ v̊tutes hoīem
hr̄e oportz · ob hoc ait · & veī ſeq̄re me id ē ī ceteris
eſto me⁹ diſcipulus · ingit̄ me ſeq̄ris · ¶ Ciril · p̄n
ceps at̄ ille vini recētis capax nō fuit vetus vter

exiſtens· ſ triſtitia ruptus eſt. Vn̄ ſeqt̄ · His il
le auditis cõtriſtatus ē · q2 diues erat valde · ¶ Ba
ſilius · Mercator nō triſtat̄ in nundinis paciſcen-
do q̄ poſſidet · aq̄rendo ſibi oportuna · Tu vo tri-
ſtaris puluerē dās · vt acq̄ras vitā btam. textus
¶ Vidēs aūt ihus illū triſtem factū · dixit · Quā
difficile q̄ pecunias hn̄t in regnū dei intrabūt · fa-
cilius ē em̄ camelū p foramen acus trāſire · q̄ diui-
tem intrare in regnū dei · Et dixerūt · q̄ audiebant
Et q̄s pt̄ ſaluus fieri · Ait illis · Que impoſſibilia
ſūt apud hoīes · poſſibilia ſūt apud deū · Ait at̄ pe-
trus · Ecce nos dimiſimus oīa · & ſecuti ſum⁹ te ·
Qui dixit · Amen dico vob̄ · · Nemo ē · q̄ reliq̄rit do
mū · aut pentes · aut fratres · aut vxorem · aut fi-
lios · aut agros ꝓpter regnū dei · & nō recipiat ml̄
to plura in hoc tpe & in ſeculo futuro vitā eternā
¶ Theo · Quoniā diues audita opū abiectōne tri
ſtatus fuit · dn̄s admirāter locutus ē · Pr̄ em̄ · Vi-
dens at̄ ihus illū triſtē factū · dixit · Quā difficile q̄
pecunias hn̄t regnū dei ītrabūt · Nō dicit · Impoſ
ſibile ē eos intrare · ſ difficile · Poſſunt em̄ p diui
tias adipiſci ſupna · ſ difficile ē · q2 viſcoſiores ſūt
viſco diuitie · & vix euellit̄ animus occupatus ab
eis · ſ ſubſeq̄nter vt impoſſibile hoc indicat · cuꝫ di-
cit · Facilius ē em̄ camelū p foramē acus trāſire · q̄
diuitē intrare in regnū dei · Nomē qd̄ in greco po-
nit̄ equocū ē ad aīal qd̄ camelus dr̄ · & ad rudētē ·
quocūq3 g° mō intelligas · impoſſibile ē · q̄d igr̄ di-
cēdū ē · pmo q̄dē q̄ reuera ita ſe hȝ · Aliud em̄ ē di-
ues aliud yconom⁹ · Nā diues ē q̄ ſibi reſuat diui-
tias · yconom⁹ vo ſiue diſpēſator q̄ ad opus alioꝝ
has tenet · ¶ Chriſ · Abrahā q̄dā poſſidebat opes
paupibꝫ · & q̄ iuſte eas poſſidet · q̄ſi ſuſcipientes a
deo · diſpēſant ī diuinis mādatis · q̄ vo cōtra deū ac
q̄ſierūt · & in expēdēdo faciūt illud ideꝫ meretricibꝫ
& paſitis dātes · vl̄ humi abſcōdētes · egenis vero
nihil impēdentes · Nō g° ꝓhibet ditari · ſ opibꝫ fa-
mulari · Vult vt neceſſarijs vtamur eis · nō vt cu
ſtodiam⁹ · Nā famuli ē cuſtodire · ſ dn̄i diſpēſare ·
ſi cōſuari eas vellet · nō tradidiſſet hoibꝫ · ſ ſineret
in terra iacere · ¶ Theo · Porro attendas illud q̄
diuitē q̄dē impoſſibile dicit ſaluari · poſſidētem vo
diuitias difficile · q̄ſi dicat · diues q̄ captus eſt a
diuicijs & famulat̄ eis n̄ ſaluabit̄ · hn̄s vo illas · ſ ·
q̄ eis dn̄at̄ vix ſaluabit̄ · cauſa hūane fragilitatis ·
Conat̄ ei nos diabolus ſupplātare · q̄adusq3 poſſide
mus diuitias · & difficile ē aufugere decipulas ei⁹
Ideoq3 bonū ē pauptas & q̄ſi temptatōne carens ·
¶ Chriſ · Nulla em̄ ē diuitiaꝝ cōmoditas aīa pa-
tiēte penuriā · nec leſio pauptatis · aīa diuitijs af-
fluēte · Si at̄ diteſcentis indiciū ē nulli⁹ egere · &
paupaſcentis indigere · palā ē · q̄ magis ēē paupe-
rē facit magis diteſcere · Facilius ē ei q̄ q̄s in pau
ptate q̄ in diuitijs opes cōtēnet · neq3 ei talis ē ā-
bitus · vt p magis hr̄e ſedet̄ · Sed p hoc cōſueuit ·
magis attēdi · ſicut ignis q̄n maiorē ſuſcipit eſcā ·
que at̄ mala videt̄ eē in opie · cōmunia ſūt · que vo
diuitiaꝝ · ꝓpa ſūt eaꝝ · ¶ Auguſ · de q̄ · euā · diuitē
g° hic appellat cupidū reꝝ tpaliū · & de talibꝫ ſup-
biētē · his diuitibꝫ · ɔtrarij ſūt · paupes ſpū q̄ꝝ eſt
regnū celoꝝ · Miſtice at̄ facili⁹ ē xp̄m pati p di-
lectoribꝫ ſeculi · q̄ dilectores ſeculi ad xp̄m poſſe
cōuerti · Cameli · n · noīe ſe ītelligi voluit · q2 ſpōte
hūiliatus · īfirmitatis nr̄e onera ſuſtulit · p acū autē
pūctōes ſigficat · p pūctōes dolores in paſſiōe ſuſ-
ceptos · foramē autē acus dicit āguſtiā paſſionis ·
¶ Chriſ · Hic at̄ ſmo q̄ſi gūis trāſcēdebat diſcipu
loꝝ vtutē · Vn̄ ſeqt̄ · Et dixerūt · q̄ hec audiebāt
Et q̄s pt̄ ſaluus fieri · Hoc dixerūt diſcipuli nō de
ſe ſ de toto mūdo timētes · ¶ Auguſ · de q̄ · euan ·
Cū at̄ ī cōpabilit̄ maior ſit turba paupeꝝ · q̄ diui-
tibꝫ pditis pt̄ ſaluari · intellexerūt oēs q̄ diuitias
amant · etiam ſi adipiſci nequeant in diuitū nume-
ro deputari · Sequitur · Ait illis · que impoſſibi-
lia ſunt apud homines · poſſibilia ſunt apud deum
quod non ita intelligendum eſt quaſi diues cum
cupiditate & ſuperbia in regnū dei ſit intraturus
ſed poſſibile eſt deo vt a cupiditate & ſuperbia ad
caritatem & humilitatem conuertat̄ · ¶ Theop ·
Apud homines ergo quorum ſerpit intentō ad ter
rena · impoſſibilis eſt ſalus · vt dictum eſt · apud
deum vero poſſibilis eſt · Cum enim homo conſili
arium habet deum · & iuſtificatōnes & doctrinas
paupertatis imbiberit · necnon eius auxilium in-
uocet · hoc fiet poſſibile · ¶ Cirillus · Congrue aūt
diues cum multa contempſerit · recompenſatōnem
expectabit · qui vero parua poſſidens ea abdicauit
quid ei ſperandum eſſet · querere decebat · Vnde
ſequitur · Ait autem petrus · ecce dimiſimus om-
nia · matheus addit · quid ergo erit nobis ¶ Beda
quaſi diceret · fecimus quod iuſſiſti · quid igit̄ da-
bis nobis pmij · Et quia non ſufficit dimittere om
nia iungit quod perfectum eſt · dicens · Et ſecuti
ſumus te · ¶ Cirillus · Illud autem neceſſe eſt di-
cere · q̄ paucis abrenunciantes q̄tum ſpectat ad
ꝓpoſitum & obedientiam · pari lance cum opulen-
tis pendūt̄ · paribꝫ vtētes affectibꝫ · dū reꝝ q̄s poſ
ſidebant abiectōnē vltro inferūt · Vn̄ ſeqt̄ · Amē di-
co vobis · Nemo eſt qui reliquerit domū aut pen-
tes aut fratres aut vxorē aut filios aut agros ꝓp
ter regnū dei · & nō recipiat ml̄to plura ī hoc tpe
& ī ſeculo futuro vitā eternā · Eleuat ad acceptiſ
ſimā ſpē oēs audiētes iureiurādo pmittēs · dū appo
nit ſmoni amen · Doctrina em̄ diuina mūdū vo-
cāte ad fidē xp̄i · forſitā aliq̄ reſpiciētes pntes ī fi-
deles voluerīt eos turbare veniendo ad fidē & filiis ē
rō alioꝝ germanoꝝ · Deſerit at̄ q̄dā prem & mr̄eꝫ
& toti⁹ parētele amorē deſpiciūt · ꝓpt̄ amorē xp̄i ·
¶ Beda ſenſus igr̄ iſte ē · q̄ ꝓpt̄ regnū dei īq̄rēdū
oēs affect⁹ ɔtēpſerit oēs ſecl̄i diuitias delicias ri-
ſuſq3 calcauerit ml̄to plura in pn̄ti recipiet cuius
ſentētie occaſiōe q̄dā iudaicā mille ānoꝝ fabulam
poſt reſurrectōeꝫ iuſtoꝝ edificāt · q̄n oīa q̄ ꝓpter
deū dimittim⁹ ml̄tiplici nob̄ ſint fenore reddēda

& inſuper vita eterna donanda· Nec videt inexpti
ꝙ ſi ī ceteris digna ſit repromiſſio in vxoribus tn̄
iuxta alios euangeliſtas centenis· appareat turpi
tudo· p̄ eſertim cu m dominus in reſurrectione non
eſſe nubendum teſtetur· Et iuxta marcum ea que
dimiſſa fuerint· in hoc tempore cū perſecutōibꝰ acci
pienda cōfirmet· quaſi illis mille ānis dogmatizāt
¶ Cirillus· Hoc ergo dicimꝰ ꝙ omiſſis tpalibus
& carnalibꝰ multo maiora ſibi aliquis vēdicabit·
quoniā & apoſtoli cum pauca dimiſerint· obtinu
erunt multiplitia dona charismatum· & celebres re
putati ſunt vbiqꝫ· Erimꝰ ergo ſimiles illis. ſi do-
mum q̄s dimittat. recipiat manſiones ſupernas. ſi
patrem· patrē habebit celeſtē· Si a germanis re-
ceſſerit· in fratrē hunc recipiet xp̄s· Cum dimiſe-
rit cōiugem· inueniet diuinam ſapiētiaꝫ a q̄ ꝑcepta
bit ſpūales fructus· Inueniet hieruſalem celeſtē
que eſt mater noſtra· A fratribꝰ etiā & a ſororibꝰ
ſui propoſiti glutino ſpūali colligatis multo ī hac
vita gratioſiorem recipiet caritatem· textus
¶ Aſſumpſit aūt ih̄s· xij· & ait illis· Ecce aſcēdi-
mꝰ hieroſolimā & cōſumabūt oīa q̄ ſcripta ſūt ꝑ
ꝓphetas de filio hoīs· Tradet̄ em̄ gētibus· & illu-
det̄· & flagellabitur & cōſpuet̄· & poſtq̄ flagella-
uerint occidēt eū· & tercia die reſurget· Et ipſi ni-
hil hoꝝ intellexerūt· Et erat verbum iſtud abſcon
ditum ab eis· & non intelligebant que dicebantur.
¶ Theo. Preuidēs ſaluator ex paſſione ſua diſci-
puloꝝ animos turbandos· eis longe ante & paſſio
nis ſue penā· & reſurrectionis ſue gloriā predicit·
Vnde dicit̄ Aſſumpſit aūt ih̄s· xij· & ait illis Ec
ce aſcē· hier· & cōſū· oīa q̄ ſcrip· ſūt ꝑ ꝓphe· de filio
hoīs· ¶ Beda· Preuidēs em̄ q̄ſdā hereticos futu-
ros· q̄ xp̄m diceret̄ legi· ꝓphetiſqꝫ docuiſſe cōtraria
oñdit ꝙ ꝑ ꝓphetarū preſagia ſue paſſiōis & poſte-
rioris glorie ſit celebrata ꝑfectio. ¶ Chriſ· Seor
ſum aūt de paſſiōe cum diſcipulis cōfert· Nō enim
oportebat hūc ſermōꝫ pluribꝰ diuulgari· ne turba
rentur· Ob hoc aūt p̄dicebat diſcipulis· vt exerci
tati ꝑ expectatōꝫ facilius ſuſtinerēt· ¶ Cirillꝰ Et
vt ſciāt· q̄m paſſiōeꝫ p̄nouit· & ſpōtaneꝰ ad eā ac-
ceſſit. ne dicerēt· q̄liter in manꝰ hoſtium incidit? q̄
nos ꝑmittebat ſaluare· Vnde ſeriatim ordinē paſſi
onis enarrat· ſubdēs· Tradet̄ em̄ gētibꝰ & illudet̄·
& flagellabit̄· & cōſpuet̄· ¶ Chriſ· Hoc eſaias p̄-
dixerat dicēs· Obtuli ſcapulas meas ad verbera·
genas meas ad alapas· & faciē meā non diuerti a
ſputoꝝ dedecore· Sed & crucis patibulū p̄dixit ꝓ
pheta cū ait Tradidit in mortē aīaꝫ ſuā· & cū ſce-
leratis reputatꝰ eſt· Vn̄ & hic ſubdit̄· Et poſtq̄
flagellauerint· occidēt eū· Sed & reſurrectōeꝫ eius
dauid p̄dixit dicēs. Non derelinques aīaꝫ meā in i-
ferno· Vnde hic ſubditur· Et tercia die reſurget.
¶ Iſidorꝰ· Admiror aūt demētiam q̄rentium cur
xp̄s ante triduū reſurrexit· ſi em̄ reſurgeret tar-
dius q̄ predixerat· impotēcie eſſet. celerius vero ē
ſūme virtutis iudiciū. Si quē em̄ cum ſpopōderit

ſuo creditori poſt triduū ꝑſoluere debitū· eadē die
ſatiſfaciētem viderimꝰ nō fallacē ſed potiꝰ vt veri
dicū eū mirabimur· Dicā etiā ꝙ non dixit ſe poſt
tres dies reſurrectuꝝ· ſed die tercia. Habes para-
ſceuē· habes ſabatum vſqꝫ ad ſolis occaſū· & poſt
ſabbatū reſurrexit· ¶ Cirillus. Diſcipuli autē nō
dū nouerāt exquiſite q̄d ꝓphete p̄dixerāt. ſed poſt
q̄ reſurrexit aperuit eis ſenſū· vt intelligerēt ſcrip
turas· Vnde ſequit̄· Et ipſi nihil hoꝝ intellexerūt
¶ Beda· Quia em̄ diſcipuli eiꝰ vitā maxime deſide
rabāt eiꝰ mortē audire nō poterāt· Et q̄m non ſolū
hoīeꝫ innocētem· ſed & deū veꝝ ſciebāt· hūc nul-
latenꝰ mori poſſe putabāt. Et q̄ ꝑabolas eum ſepe
loquētē audire ꝯſueuerāt. q̄ciēs aliq̄d de ſua paſſiōe
dicebat. ad aliud allegorice referēdū eſſe credebāt.
Vn̄ ſeq̄tur· Erat aūt verbū iſtud abſcōditū ab eis·
& nō intelligebāt· q̄ dicebāt· Iudei vero q̄ in eiꝰ
necem cōſpirauerāt· ꝙ de paſſiōe ſua loq̄ret̄ dicēs ī
iohāne· Oportet exaltari filium hoīs· intelligebāt
Vn̄ dixerūt· Nos audiuimꝰ ex lege q̄a xp̄s maneꝫ
in eternū· & quomō tu dicis oporteꝫ exaltari filium
hominis? textus
¶ Factū eſt aūt cū appropinquaret hiericho· cecꝰ
quidā ſedebat ſecus viā mēdicans· & cum audiret
turbā p̄ tereūtem. interrogabat q̄d hoc eſſet· Dixe-
rūt aūt ei ꝙ ihesus nazarenꝰ trāſiret· & clamauit
dicēs· Ihesu fili dauid· miſerere mei· Et q̄ p̄ibant·
increpabāt eū· vt taceret· ipſe vero multomagis cla
mabat. Fili dauid miſerere mei· Stās aūt ihesus
iuſſit illū duci ad ſe. Et cū appropīquaſſet· interro
gauit illū dicēs. Quid tibi vis faciā? At ille dixit·
Dn̄e· vt videam· Et ihesus dixit illi. reſpice. fides
tua te ſaluū fecit. Et cōfeſtim vidit· & ſeq̄bat̄ illū
magnificās eū· Et oīs plebs vt vidit· dedit laudē
deo· ¶ Gre· ī home· Quia carnales adhuc diſcipuli
nō valebāt cape verba miſterij· venit̄ ad miraculū
ante eoꝝ oculos cecꝰ lumē recipit· vt eos ad fidem
celeſtia facta ſolidarēt. vn̄ dr̄. Factū ē aūt cū appro
pinq̄ret hiericho cecꝰ q̄dā ſedebat ſecꝰ viam mēdi-
cās· ¶ Theo. Et ne inceſſus domini eſſet inutilis·
in via fecit ceci miraculum· hoc documentum diſci-
pulis ſuis dās· vt in omnibꝰ ſimus proficui. & ni-
hil ſit in nobis ocioſū· ¶ Auguſtinꝰ de cōcor. euā·
Poſſemus de appropinquātibꝰ hiericho ſic intelli-
gere· vt iam inde egreſſi. ꝓpe tamen adhuc eſſent
ad eam ciuitatē· quod tamen minus vſitate dicit̄
Sed tamē videri poſſet hoc dictum. quoniā mathe
us egredientibꝰ eis ab hiericho dicit illuminatos
duos cecos· qui iuxta viam ſedebant· De numero
q̄dē nulla eēt q̄ſtio ſi alt̄ euāgeliſtaꝝ de vno tacu-
iſſet vnīꝰ reminiſcēs· Nā & marcꝰ vnū ꝯmemorat
cū & egrediētibꝰ eis ab hiericho dicit illuīatū· cꝰ
& nom̄ dixit & patrē· vt itelligamꝰ eū fuiſſe potiſ
ſimū· alteꝝ ignotū vt merito ille notꝰ etiā ſolꝰ de
cēt ꝯmemoraret̄· Sed q̄m q̄ ſequūt̄ in euangelio
ſcd̄ꝫ lucā aptiſſime oñdūt illd̄ q̄d ipſe nārat adhuc
venientibꝰ ipſis hiericho factū eē· nihil aliud reſtat

intelligere · niſi bis eſſe factū hoc miracuculum · ſe-
mel ī vno ceco cū adhuc veniret ī illā ciuitatē · iterū
in duobꝫ cū egrederet̄ · vt illd̄ vnū lucas · alterum
matheꝰ enarret. Chriſ. Multus aūt erat popu-
lus circa xp̄m & cecus eū q̄de n̄ nouerat · ſentiebat
aūt effectū & rapiebat ꝑ affectū qd̄ nō hauſit aſpe-
ctꝰ · Vn̄ ſubdit̄ . Et cū audiret turbā p̄tereūtem ·
interrogabat · qd̄ hoc eſſet · Et oculati q̄de ſcꝫ opi
nionē loq̄bant̄ · Seq̄t̄ em̄ · Dixerūt autē ei · ꝙ ih̄s
nazarenus trāſiret · cecus vero vera clamabat · alia
docet̄ · & alia predicat · Nam ſequitur · Et clama-
uit dicens · iheſu fili dauid miſerē mei quis te docu
it hec o homo · nō plegiſti libros p̄uatꝰ luminibꝫ ·
Vnde igit̄ noſti luminare mundi ! Vere dominꝰ
illuminat cecos Cirillꝰ · In iudaiſmo aūt nutri
tus non ignorauit · ꝙ de ꝓgenie dauid deꝰ ſcꝫ car
nem naſcētur · & ideo ei vt deo loq̄tur dicēs . miſere
re mei · hūc imitent̄ · qui ī duo diuidūt xp̄m · hic eī
xp̄m tāq̄ deū adit · & filium dauid eū noīat · Miret̄
aūt inſtātiā cōfeſſiōis eius · Quidā em̄ eū cōfitentē
fide cōpeſcebāt · Sequit̄ ei · Et q̄ p̄ibāt increpabāt
eū vt taceret · ſed ꝑ inhibitōes huiuſmodi non im-
pediebat̄ eius audatia · Nouit em̄ fides omnibꝫ re-
pugnare & in oīa triūphare · vtile em̄ ē ꝓ cultu di
uino pudorē deponē · Nam ſi cauſa pecunie ſunt im
pudētes nōnulli ꝓ aīe ſalute nō decet bonā indue-
re impudētiam ! Vn̄ loq̄t̄ · Ipſe vero multomagis
clamabat · Fili dauid miſerē mei · Diſtit aūt xp̄m
vox inuocātis infide · & inuocātes in fide reſpicit ·
& iō merito vocat cecū & accedere iuſſit · vn̄ ſequit̄
Stās aūt ih̄s iuſſit illū adduci ad ſe vt ſcꝫ q̄ prius
fide eū tetigerat · appropinq̄ret & corpore · Appropi
q̄ntem cecū · dn̄s interrogat · Nā ſequit̄ Et cum ap
propinq̄ſſet interrogauit illū dicēs · Quid tibi vis
faciā ! Diſpēſatiue interrogat · non q̄ ignorās · ſed
vt ſcirēt aſtātes ꝙ nō petebat pecuniā · ſed diuinā
efficaciā · vt a deo · vn̄ ſeq̄t̄ · At ille di · Dn̄e vt vi ·
Chriſo · Vel q̄a calumniatores veritatis iudei
poſſent dicere · vt in ceco nato · non ē hic ſed ſimilis
eiꝰ · voluit vt cecus priꝰ oſtēderet defectū nature ·
& tūc cognoſcat gratie maieſtatē · At vbi petitōis
modū cecus explicuit · tunc cū ſūma maieſtate pre
cepit ei vt videret · vn̄ ſequitur · Et dixit illi ih̄s ·
Reſpice · qd̄ redūdabat ī crimen ꝑfidie iudeorum ·
Quis em̄ ꝓphetarū talia dixit ! Aſpice tamē q̄d aſſu
mat medicꝰ ab eo cui collata eſt ſanitas · ſequit̄ ei
Fides tua te ſaluū fecit · Pro fide em̄ vēdunt̄ bn̄fi-
tia · diffundit̄ em̄ grā · quā ſuſcepit · Et ſicut ab ali
quo fonte hij quidē p̄uis vaſis modicū aq̄ hauriūt
hij vero maioribꝫ multū fonte nō diſtinguēte mē-
ſuras · & ſcꝫ feneſtras q̄ aperiunt̄ magis vel minꝰ
ſplēdor ſolis infundit̄ · ita ſcd̄m capacitatē intentō
nis haurit̄ grā · Vertitur aūt vox xp̄i in lucē lan-
guētis · Erat em̄ verbū vere lucis · vn̄ ſequit̄ · Et cō
feſtim vidit · At cecꝰ & an̄ beneficiū fidē oñdit fer
uidā · & poſt bn̄ficiū beniuolētiam obſeruauit · Se
quit̄ em̄ · Et ſeq̄bat̄ illū magnificās deū · Ciril.

Ex q̄ patet · ꝙ a duplici cecitate liberabat̄ · corpo-
rali ſcꝫ & intellectuali · neq̄ em̄ glorificaſſet vt deū
niſi vere vidiſſet · ſed & alijs factꝰ eſt occaſio glo-
rificādi deū · ſeq̄t̄ em̄ · Et oīs plebs vt vidit dedit
laudē deo · Beda · Nō ſolū ꝓ ipetrato munere lu
cis · ſed & merito fidei ipetrātis · Chriſ · Hic aūt
neceſſe eſt q̄rere · cur xp̄s demoniacū q̄de curatū ſe
q̄ volētē ꝓhibet · cecū aūt illuiatū ſeq̄ntē nō ꝓhibꝫ ·
ſed neutꝝ irratōnale puto · Illū em̄ mittit preconē
vt ex ſua cōſiſtētia bn̄factorē p̄dicet · Erat em̄ ex-
cellēs miraculū videre furioſū ſane mētis effectum
Cecū vero p̄mittit ſeq̄ · q̄n hieroſolimā aſcendebat
ꝓ crucē ꝑficturꝰ altū miſteriū · vt recētem haben
tes miraculi mētōꝝ · nō exiſtimarēt eū ī īfirmitate po
cius ꝙ̄ mīa pati · Ambro · In hoc aūt ceco tipus
populi gētilis ē · q̄ ſac̄mēto dominico recepit amiſſi
luīs claritatē · Nihil aūt intereſt · vtꝝ ī vno ceco me
dicinā · an ī duobꝫ accipiat · q̄m ex cham & iaphet
noe filijs originem ducēs ī duobꝫ cecis duos gene
ris ſui pretēdebat autores · Gre · ī hōme · Vel ce
cū ē genꝰ hūanū qd̄ ī parēte p̄mo claritatē ſup̄ne
lucis ignorās · dānatōis ſue tn̄bras patit̄ · Hiericho
aūt int̄pretat̄ luna · q̄ dū mēſtruis momētis decre-
ſcit · defectū nr̄e mortalitatis deſignat · Dū igit̄ cō
ditor nr̄ appropinq̄t hiericho · cecꝰ ad lumē redit · q̄
dū diuinitas defectū noſtre carnis ſuſcepit · hūa-
num genꝰ lumē qd̄ amiſerat recepit · Qui g̊ eťne lu
cis claritatē neſcit · cecus ē · Si aūt iā redēptorē cre
didit · qui dixit · ego ſū via · iuxta viā ſedet · Si ve
ro credidit · & exorat · vt eť nū lumē recipiat · iux-
ta viā ſedet · & mēdicat · Illi aūt q̄ ih̄m venētē p̄ce-
dūt · deſignāt carnaliū deſideriorū turbas · tumul-
tuſq̄ vitiōꝝ · q̄ p̄uſq̄ iheſus ad cor nr̄m ꝑueniat · diſ
ſipant cogitatōeꝫ noſtrā · & in ipa nos noſtra oratō
ne cōturbat · Ipſe vero magis clamabat · q̄ quanto
grauiori tumultu cogitatōnū premimur · tāto ora-
tōi inſiſtere ardētiꝰ debemꝰ · Cū aūt adhuc turbas
phātaſmatū ī orōe · patimur · ih̄m aliq̄tenꝰ trāſeūtē
ſentimꝰ · Cū vero oratōi vehemēt̄ inſiſtimꝰ · deꝰ in
corde figit̄ · & lux amiſſa repat̄ · vel trāſire hūani-
tatis ē · ſtare diuinitatis · Cecū igit̄ clamātem dn̄s
trāſiēs audiuit · ſtās illuminauit · q̄a ꝑ hūanitatem
ſuā vocibꝫ nr̄e cecitatis cōpatiēdo miſertꝰ ē · ſed lu-
mē nobis grē ꝑ diuinitatis potētiā īfudit · Ad hoc aūt
req̄rit q̄d velit vt cor ad orōnē excitet · Peti ei hoc
vult · qd̄ & nos petē & ſe cōcedē p̄noſcit · Amb ·
Vel int̄rogauit cecū vt crederemꝰ · niſi cōfitētem
poſſe ſaluari · Gregorius in homelia · Cecus au
tem a domino non aurum · ſed lucem querit · Et nos
non falſās diuitias · ſed lucem queramus · quam vi
dere cū ſolis angelis poſſimꝰ · ad quā lucem via fi-
des ē · Vn̄ recte ceco dicit̄ · Reſpice · fides tua te ſal
uum fecit · Qui videt · & ſequit̄ · quia bonum quod
intelligit operatur · Auguſtinus de queſtionibꝫ
euangeliorum · Si autem hiericho lunam & ob
hoc mortalitatem interpretamur · morti propin-
quās dominꝰ iudeis ſolis lumen euangelij iuſſerat

predicari quos ſignificauit ille vnus cecus · quem
lucas cõmemorat · a morte autem reſurgens atqꝫ de
ſcendens & iudeis & gentibus quos duos populos
ſignificare videtur duo ceci cõmemorati a matheo

¶ Capitulum · xix.

Et ingreſſus ihs pãbulabat hieri
cho & ecce vir noĩe zacheꝰ · & hic
erat princeps publicanoꝝ · & ipẽ
diues · Et querebat videre iheſũ ·
q̇s eſſet · & nõ poterat p̃ turba · q̇a
ſtatura puſillus erat · Et precur
rens aſcẽdit in arborẽ ſicomoꝝ · vt videret illũ · q̇a
ĩde erat trãſiturꝰ · & cũ veiſſet ad locũ · ſuſpiciẽs ihs
vidit illũ · & dixit ad eũ · Zachee feſtinãs deſcen
de · qꝛ hodie in domo tua oportet me manere · Et fe
ſtinãs deſcẽdit · & excepit illũ gaudẽs · Et cũ vide
rẽt oẽs murmurabãt dicẽtes · qꝛ ad hoĩeꝫ peccatorẽ
diuertiſſet · Stãs aũt zacheꝰ dixit ad iheſũ · Ecce
dimidiũ bonoꝝ meoꝝ domine do paupibꝰ · & ſi q̇d
aliquẽ defraudaui · reddo q̃druplũ · Ait iheſus ad
eũ · q̇a hodie ſalus huic domui facta ẽ · eo ꝙ & ipſe
filiꝰ ſit abrahe · veĩt ei filiꝰ hoĩs q̃rẽ · & ſaluũ facẽ
qd̕ perierat · ¶ Ambro · Zacheꝰ in ſicomoro · cecꝰ
in via q̊ꝝ alteꝝ dñs miſeratus expectat · alteꝝ ſue
mãſiõis claritate nobilitat · de q̊ dr̃ · Et igreſſus ihs
pambulabat hiericho · & ecce vir noĩe zacheus · &
hic erat princeps publicanoꝝ · & ipẽ diues · Et he
ne pnceps inducit̃ publicanoꝝ · Quis ei de ſe deſpe
ret qñ iſte puenit ad grãꝫ · cui cẽſus ex fraude ! &
ipſe q̇dẽ diues · vt ſcies oẽs diuites auaros · ¶ Ci
rillꝰ · Sed zacheꝰ in hijs morã nõ traxit · ſed factꝰ
eſt dignꝰ ꝓpitiatõe dei · q̇ cecos illumĩat · & longin
quos vocat · ¶ Titus · pullulauerat aũt ĩ eo ſemẽ
ſalutis · q̇a cupiebat ihm videẽ · vñ ſeq̇t̃ · Et q̃rebat
videre iheſũ · q̇s eſſet · vtpote q̇ nũꝙ eũ viderat · qꝛ
ſi vidiſſet · dudũ iam receſſiſſet a neq̇tia publicana ·
Si q̇s em̃ ihm videt · nõ poteſt neq̇cijs immorari ·
Duo aũt erãt impedimẽta huic viſiõi · nã retarda
bat eũ populꝰ · nõ tã viroꝝ ꝙ̃ peccatoꝝ · erat etiaꝫ
puꝰ ſtatura · vnde ſeq̇t̃ · Et non poterat p̃ turba qꝛ
ſtatura puſillus erat · ¶ Ambro · Quid ſibi vult ꝙ
nulliꝰ alteriꝰ ſtaturã ꝙ̃ huiꝰ exp̃ſſit · vide ne forte
malitia puſillꝰ · aut adhuc puſillus fide · nõ dũ em̃
ꝓnꝰ erat · cũ aſcẽdẽt · nõ dũ viderat xp̃m · ¶ Titꝰ
Sꝫ ille bonũ adinueĩt igeniũ · nã p̃currẽs ĩ arborẽ ſi
comoꝝ aſcẽdit · & trãſeũtẽ ihm deſideratũ videbat ·
vñ ſequit̃ · Et precurrẽs aſcẽdit ĩ arborẽ ſicomoꝝ
vt videt̃ illũ · qꝛ inde erat trãſiturꝰ · Hic g̊ ſolã viſi
onẽ deſiderauit · ſed q̇ nouit plus facẽ ꝙ̃ q̃ramꝰ · de
dit ei ſup̃ id qd̕ expectabat · Et cũ veniſſet ad locũ
ſuſpiciẽs iheſus vidit illũ · ¶ Cirillꝰ · Vidit q̇dem
hoĩs aĩaꝫ ꝓmptiſſime nitẽtem ad ſancte viuẽdum
& eũ ad pietatẽ cõuertit · ¶ Ambro · Capit eum ſe
inuitatus inuitat · vñ ſequit̃ · Et dixit ad eũ · Za
chee feſtinãs deſcende · qꝛ hodie ĩ domo tua oportet
me manẽ · Sciebat ei vberẽ hoſpitis ſui eẽ mercedẽ
ſed tñ etſi non vocẽ · inuitãtis audierat affectum ·

¶ Beda · Ecce aũt camelus depoſita ibi ſarcina p
foramẽ acus trãſit · hoc ẽ diues & publicanus reli
cto amore diuitiaꝝ · cõtẽpto cẽſu fraudũ · bñdictõꝫ
dñice ſuſceptõis accepit · Sequit̃ em̃ · Et feſtinãs
deſcẽdit · & excepit illũ gaudẽs · ¶ Ambro · Diſcãt
diuites nõ ĩ facultatibꝰ crimẽ habere · ſed ĩ hijs qui
vti neſciũt facultatibꝰ · Nã diuitie ſicut impedimẽ
ta ſũt improbis · ita bonis ſũt adiumenta virtutis ·
¶ Criſ · Sed cõſidera nimiã ſaluatoris bonitatẽ ·
Inſõs cũ ſõtibꝰ cõuerſat̃ · fons iuſticie cũ auaricia q̄
ẽ materia p̃uitatis · ingreſſꝰ domũ publicani · nullã
ex auaritie nebula iniuriã patit̃ · ſed fulgore iuſti
cie auaritiã delet · Sꝫ mordaces & crimiatõis ama
tores inuehi tẽptãt ĩ hijs · q̄ ab eo fiebãt · Sequit̃
em̃ · Et cũ viderẽt · oẽs murmurabãt dicẽtes · qꝛ ad
hoĩeꝫ peccatorẽ diuertiſſet · Ipſe vero incuſatꝰ vt
epulo & publicanoꝝ amicꝰ ſpernebat hec · vt cõ
ſumaret ꝓpoſitũ · qꝛ & medicꝰ niſi paciat̃ ſaniẽ eg̊
toꝝ · nõ liberat a morbo · qd̕ & tũc cõtigit · qm̃ con
uerſus ẽ publicanꝰ & factꝰ ẽ melior · Seq̇t̃ · Stãs
aũt zacheꝰ dixit ad iheſũ · Ecce dimidium bonoꝝ
meorũ dñe do paupibꝰ · & ſiq̇d aliquẽ defraudaui ·
reddo q̃druplũ · Audi mirabile · nõdũ didicit · &
obedit · Et ſicut ſol p radios ĩfuſus ĩ domũ nõ illu
ſtrat verbo · ſed ope · ita ſol iuſticie neq̇cie fugauit
caliginẽ · Nã lux in tenebris lucet · Quodlibet auteꝫ
vnitũ ẽ validũ · diuiſũ aũt debile · & iõ bip̃tit ſubſtã
tiã · Eſt aũt diligẽtiꝰ attẽdendum ꝙ opes zachei · ñ
ſolũ erãt iniuſte · ſed etiã ex patrimonio fuerũt con
gregate · alioq̇n quõ poterat extorta iniq̃ reſtituere
in q̃druplũ ! Sciebat em̃ legẽ iubẽtẽ reſtituẽ ĩ q̃dru
plũ male ablata · vt ſi lex nõ terreat · dãna mitigẽt
Non g̊ expectat zacheꝰ legis cẽſurã · ipẽ ſibi iudex
effectꝰ · ¶ Theo · Sed ſi ſubtiliꝰ indagare velimꝰ
nihil de ꝓpꝛiis reſtabat facultatibꝰ · Data ei medieta
te bonorũ paupibꝰ ex reſiduo reddebat leſis ĩ q̃dru
plo · nec ſolũ hoc ꝓmittebat · ſed faciebat · Non em̃
ait dabo medietatẽ & reſtituã quadruplũ ſed do ·
& reddo · At xp̃s ei ſalutẽ anũciat · ſeq̇tur em̃ · Ait
iheſus ad eũ · qꝛ hodie ſalꝰ domui huic facta ẽ · ip̃m
zacheũ ſignificãs aſſecutũ fuiſſe ſalutẽ · per domum
habitatorem ſignificans · Sequitur enim · Eo ꝙ
& ipſe filius ſit abrahe · Non enim vocaſſet abra
he filium inanimatam fabricam · ¶ Beda · Filius
autem abrahe zacheꝰ dicitur · Non quia de eiꝰ ſtir
pe genitus · ſed quia eius eſt fidem imitatus · vt ſi
cut ille terram domũq̃ꝫ paternam deſeruit · ita iſte
bona ſua parcienda pauperibus relinqueret · Pul
chre autem dicit · Et ipſe · vt non ſolum eos qui
iuſte vixerant · ſed & eos qui ab iniuſtitia reſipi
ſcunt · ad filios promiſſionis pertinere declaret ·
¶ Theophilus · Non autem dixit ꝙ filius erat
abrahe · ſed quoniam nunc eſt · Nam prius quan
do erat publicanorum princeps · nullam ſimilitu
dinem habens ad abraham iuſtum · non erat abra
he filius · Sed quia murmurabant quidã · eo ꝙ mo
raret̃ cũ viro peccatore · ad cõpeſcẽdos illos ſubdit ·

Venit enim filius hominis querere & ſaluum face
quod perierat · ¶ Chriſoſto · Quaſi diceret · quid
me criminamini ſi rectifico peccatores · tam enim
procul eſt a me odium peccatorum ꝙ eorum cauſa
aduenerim · Nam medicus veni · non iudex · ob hoc
conuiua fio languentium · patiorq; fetorē · vt pre-
ſtem remedia · Queret autē aliquis · quomodo pau-
lus iubet · ſi quis frater fuerit procax aut auarus ·
cum huiuſmodi nec cibum eſſe ſumendum · Xp̄us
autem erat publicanorum conuiua · Sȝ nondum
prouecti erant iſti · vt fierent fratres · ſed & tūc vi
tare precepit paulus fratres cum perſtant in ma-
lo · hij vero erant mutati · ¶ Beda · Miſtice autēȝ
zacheus qui interpretatur iuſtificatus · credentem
ex gentibus populum ſignificat · qui per occupatō-
nem temporalium depreſſus erat & minimus · ſed a
deo ſanctificatus · qui intrantem hiericho ſaluatorē
videre voluit · dum fidem quā mundo attulit · par-
ticipare queſiuit · ¶ Cirillus · Turba autē eſt im-
perite confuſio multitudinis · que verticem nequi-
uit videre ſapiētie · ergo zacheus quamdiu in tur-
ba eſt · non vidit xp̄m · ſed plebeiam tranſgreſſus
inſcitiam · meruit quem deſiderabat · aſpicē · ¶ Be
da · Vel turba ideſt vitiorum conſuetudo que cecū
clamantem increpabat · etiam hunc ſuſcipientē tar
dat · ſed ſicut amplius clamando cecus turbam vi
cit · ita puſillus terrena relinquendo & arborē cru-
cis aſcendendo turbam obſtantem tranſcēdit · Si-
comorus namq; que eſt arbor folijs moro ſimilis ·
ſed altitudine preſtans · vnde & a latinis celſa nū-
cupatur · ficus fatua dicitur · & eadē dominica crux
credentes alit vt ficus · ab incredulis irridetur · vt
fatua · Quam arborem puſillus ſtatura zacheus vt
coexaltari poſſit aſcendit · cum quilibet humilis &
proprie conſcius infirmitatis clamat · Mihi abſit
gloriari · niſi in cruce domini noſtri iheſu chriſti ·
¶ Ambroſius · Pulchre autem addidit · quia illa
parte erat tranſiturus dominus · vel vbi ſicomorus
vel vbi crediturus · vt miſterium ſeruaret · & grāȝ
ſeminaret · ſic em̄ venerat · vt per iudeos veniret ad
gentes · vidit itaq; zacheū ſurſum · Iā em̄ ſublimi-
tas fidei inter fructus bonorū operū inter fecunde
altititudinē arboris eminebat · Zache⁹ aūt ſup̄ ar-
borem eſt · quia eſt ſupra legem · ¶ Beda · Peram
bulans autem domin⁹ venit ad locū · vbi zache⁹ ſi-
comorum aſcenderat · quia miſſis per mūdum pre-
dicatoribꝫ · in quibꝫ ipſe loquebatur · & ibat · venit
ad populum nationū · qui paſſionis eius fide iā ſub
limis erat · quē ſuſpiciens vidit · quia per gratiā ele
git · Manebat autem aliqn̄ domin⁹ in domo princi
pis phariſeorū · Sed eum opera digna deo facien-
tem lingua venenata carpebant · Vnde eorū pero-
ſus facinora diſceſſit · dicēs · Relinquet̄ domus ve-
ſtra deſerta · Hodie aūt in domo puſilli zachei opor
tet illū manere ideſt noue legis gratia coruſcante
in humilium nationū corde quieſcere · Quod autēȝ
deſcendere de ſicomoro & ſic manſionēȝ in domo pa
re iubetur · hoc eſt · quod ait apoſtolus · etſi cogno-
uimus ſcd̄m carnem xp̄m · ſed iam nunc non noui
m⁹ · Etſi ei mortu⁹ eſt ex infirmitate · ſed viuit ex
virtute dei · Manifeſtum eſt autēȝ iudeos gentium
ſemꝑ odiſſe ſalutem · ſed ſalus que olim iudeorū do-
mos implebat · hodie populum nationum illuxit ·
eo ꝙ & ipe populus filius ſit abrahe credēdo in de-
um · ¶ Theophilus · Sȝ & facile eſt hoc ad mora
lem vtilitatem retorquere · Quiſquis enim pluribꝫ
in malitia preeſt · paruus eſt ſtatura ſpiritali · & n̄
poteſt videre iheſum pre turba · Nam perplexus a
paſſionibus & ſecularibus rebus · non aſpicit ihe-
ſum ambulantem · ideſt in nobis operantem · nullū
opus ei⁹ cognoſcēs · Aſcēdit autem ſuper ſicomorū
ideſt voluptatis dulcedinem · que ſignificatur per
ficum · deprimens eam · & ſic ſublimior factus · vi-
det · & videtur a xp̄o · ¶ Gregorius · Vel quia ſico
morus ficus fatua dicitur · puſillus zache⁹ ſicomo
rum ſubijt · & dominum vidit · quia qui mundi ſtul
titiam humilit̄ eligunt · ipi de hijs ſapientiam ſub
tiliter contemplantur · Quid em̄ in hoc mundo ſtul
tius · ꝙ̄ amiſſa non querere · poſſeſſa rapientibus re
laxare · nullam pro acceptis iniurijs iniuriam red
dere · Per hanc autem ſapientem ſtultitiā · & ſi non
dum ſolide vt eſt · iam tamē per contēplationis lu-
men dei ſapientia videtur · ¶ Theophil⁹ · Dicit aū
ei dominus feſtinās deſcende · hoc eſt · Aſcendiſti ꝑ
penitentiā ad altiorem locum · deſcende per humili
tatem · ne te ſupplātet elatio · oportet enim me in hu
milis domo manere · Geminis autē bonis in nobis
exiſtentibus corporalibꝫ ſcilicet & ſpiritualibꝫ · cū-
cta corporalia derelinquit iuſtus pauperibꝫ · ſed ſpi
ritalia nō deſerit bona · ſed ſiq̄d exegit ab aliq̄ · red-
dit quadruplū · ſignificās per hec ꝙ ſiqs per peni-
tenciā pergit in contrario tramite priſce prauitatis
per multiplices virtutes ſanat oīa priſtina delicta
ac ſi ꝓmeret̄ ſalutē · Vocat̄ ꝙ fili⁹ abrahe · eo ꝙ a
ꝑ̄pa cogitatōe exierit ſcȝ ab antiq̄ nequitia · Textus
¶ Hec illis audientibus adijciens parabolam · eo
ꝙ eſſet prope hieruſalem · & quia exiſtimarent · ꝙ
ſtatim regnum dei manifeſtaretur · Dixit ergo ·
Homo quidam nobilis abijt in regionē longinquā
accipere ſibi regnum · & reuerti · Vocatis autem
decem ſeruis ſuis · dedit eis decem mnas Et ait ad
illos · negotiamini dum venio · Ciues autem eius
oderant illum · & miſerunt legationem poſt illū di-
centes · Nolumus hunc regnare ſuper nos · Et fa-
ctum eſt · vt rediret accepto regno · & iuſſit vocari
ſeruos quibus dedit pecuniam · vt ſciret · quantum
quiſq; negociatus eſſet · Venit autem primus di-
cens · Domine mna tua decē mnas acquiſiuit · Et
ait illi · Euge ſerue bone · quia in modico fuiſti fide
lis eris ꝑtatē habēs ſup̄ decē ciuitates · Et alt̄ venit
dicēs · Dn̄e mna tua fecit q̄nq; mnas · Et huic ait ·
Et tu eſto ſup̄ q̄nq; ciuitates · Et t̄ci⁹ venit dicēs ·
Dn̄e mna tua quā habui repoſitā i ſudario · Timui
em̄ te quia homo auſter⁹ es · tollis qđ non poſuiſti ·

& metis quod non ſeminaſti. Dicit ei. De ore tuo
te iudico ſerue nequã. Sciebas quia ego homo au=
ſterus ſum. tollens quod non poſui. & metens qđ
non ſeminaui. Et quare non dediſti pecuniã meaꝫ
ad mẽſam & ego veniẽs cũ vſuris vtiqꝫ exegiſſem
illam. Et aſtantibus dixit. Auferte ab illo mnã
& date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt ei.
Domine habet decẽ mnas. Dico aũt vobis. q̃a omi
habẽti dabitur. & habũdabit. ab eo aũt qui nõ ha
bet. & qđ habet. auferetur ab eo. Veruntamẽ ini=
micos meos illos qui noluerũt me regnare ſupra
ſe adducite huc. & interficite ante me. ¶ Euſebi⁹.
Eſtimabãt quidã in primo ſaluatoris aduẽtu reg=
nũ eius venire. & hoc putabãt mox tunc fieri. cũ
aſcenſurus erat hieroſolimã. adeo obſtupefecerãt
eos miracula diuina. que fecerat. Et ideo inſtruit
eos nõ pri⁹ recipere regnũ a patre. ꝙ ab hominibꝫ
iret ad patrem. Et ideo hec illis audientibus adij=
ciens dixit parabolam. eo ꝙ eſſet prope hieruſalez
quia eſtimarent ꝙ cõfeſtim regnũ dei manifeſta=
retur. ¶ Theophi. Sed domin⁹ oſtẽdit eis ꝙ va=
na quedam eſtimarẽt. Non enim eſt ſenſibile reg=
nũ dei. oſtendit etiam ꝙ quaſi deus nouit cogitatõ=
nes eoꝝ proponẽs eis ſubſequentẽ parabolã. Vñ
ſequitur. Dixit ergo. Homo quidam nobilis abijt
in regionem longinquã accipere ſibi regnum & re=
uerti. ¶ Cirillus. Deſcribit aũt ſenſus hui⁹ para
bole miſteria xp̃i a primo vſqꝫ ad vltimum. homo
enĩ factus eſt deus verbũ exiſtens. & q̃uis ſeruus
factus ſit. eſt tamen nobilis ſcđm ineffabilem or=
tum a patre. ¶ Baſili. Nec nõ ſolum ſcđm deitatẽ
dominus nobilis eſt. ſed etiam ſcđm genus huma
num ex ſemine dauid ſcđm carnẽ exortus. Abijt
aũt in regionem longinquã. non tam locali diſtan
tia ſeparatam ꝙ rerũ cõditione. Ipſe enĩ deus pro
pe eſt vnicuiqꝫ noſtrũ. cũ bona opera nos ei aſtrin
gunt. & diſtat. quotiens nos herendo perditõni elõ
gamur ab eo. Ad hanc igitur terrenam regionem
acceſſit longinquam a deo. vt gentiũ regnum acci
peret. ſcđm illud. Poſtula a me & dabo tibi gen=
tes hereditatem tuam. ¶ Auguſtinus de queſtio
nibꝫ euangeliorũ. Vel regio lõginqua eccleſia gẽ=
tium eſt. vſqꝫ ad fines terre. Abijt enim vt ple=
nitudo gentium intraret. Reuertetur vt omnis iſra
hel ſaluus fiat. ¶ Euſebius. Vel per hoc ꝙ profe
ctus eſt ad regionem longinquam. aſcenſum pro=
prium a terra in celos deſignat. Cum vero ſubdit.
accipere ſibi regnum & redire ſecundam ſui apari
tõnem glorioſam & regiam oſtendit. Et primo qui
dem hominem ſe vocat propter natiuitateꝫ in car
ne. deinde nobilem. nondum aũt ſe regem appel=
lat. quia nondum in prima apparitõne regia funge
batur maieſtate. Sed & bene dicitur obtinere ſibi
regnum. nam dante patre illud obtinuit. ſcđm
illud danielis. Ecce filius hominis veniebat in nu=
bibus & datum eſt ei regnum. ¶ Cirillus. Aſcen
dens enĩ ad celos. ſedet ad dexteram maieſtatis in
excelſis. aſcẽdẽs aũt diſpẽſauit credẽtibꝫ i eũ diui=
norum chariſmatum differentiã ſicut ſeruis cõmit
tũtur dominice facultates. vt aliquid lucrãtes fa=
mulatus ſui ferãt preconia. vnde ſequit̃. Vocatis
aũt decẽ ſeruis ſuis dedit illis decẽ mnas. Cõſueuit
ſacra ſcriptura in ſignũ perfectõnis vti numero de
nario. quẽ ſiquis numerãdo excedere velit ab vnita
te iterum ĩchoabit. quaſi denario ꝑducto ad metã.
& ideo in diſpẽſatõe talentorũ eũ qui metã attigit
diuini officij. decẽ ait mnas recepiſſe. ¶ Auguſti.
de q̃ſti. euã. Vel per decẽ mnas legẽ ſignificat ꝓpt̃
decalogũ. Decẽ aũt ſeruos hos q̃bꝫ ſub illa poſitis
gratia predicata eſt. Sic enim intelligendum eſt
eis datas mnas ad vſum cum intellexerunt le=
gem remoto velamine ad euangelium pertinere.
¶ Beda. Mna namqꝫ (quã greci minam vocant)
cẽtũ tragmis appẽdit̃. Et omnis ſcripture ſermo
q̃a vite celeſtis ꝑfectionẽ ſuggerit. q̃ſi numeri cẽ=
tenarij põdere fulgeſcit. ¶ Euſe. Significat ergo
ꝑ eos q̃ mnas recipiũt ſuos diſcipulos q̃bꝫ mnas
exhibẽs ſingulas parem cũctis diſpẽſatõnẽ cõmit=
tẽs negotiari iuſſit. Seq̃tur enĩ. Et ait ad illos. ne
gociamini. dũ venio. Nullũ aũt aliud negotiũ erat
niſi dogma regni ſui intẽtis mortalibꝫ predicatum
ꝑ ſuos diſcipulos. Idem aũt eſt omnium documẽ=
tuꝫ. eademqꝫ fides. vnum baptiſma. & ob hoc mna
ſingulis datur. ¶ Cirillus. Multa aũt eſt horum
differẽtia ad illos qui inſitiati ſunt regnum dei. De
quibꝫ ſubditur. Ciues aũt ei⁹ oderant illum & mi=
ſerunt legationem poſt illum dicentes. Nolumus
hunc regnare ſuper nos. hoc eſt quod xp̃s impro=
perauit iudeis dicens Nunc vero viderũt. & oderũt
me & patrẽ. Renuerũt aũ regnũ ei⁹ dicẽtes pilato
Non habem⁹ regẽ niſi ceſarẽ. ¶ Euſebi. ꝑ hoc enĩ
ꝙ dicit. ciues eius. iudeos ſignificat ortos ex eadẽ
ꝓgenie ſcđꝫ carnẽ. & q̃m ritu legis cũ illis ꝑiter
vtebatur. ¶ Auguſtin⁹. de q̃ſtio. euã. Miſerunt
autẽ legionẽ poſt eum. quia etiã poſt reſurrectiõeꝫ
immiſerunt perſecutõnes apoſtolis. & predicatõeꝫ
euangelij reſpuerunt. ¶ Euſebius. Poſtꝙ autem
ſaluator hec docuit ꝑtinẽtia ad ꝑmũ ei⁹ aduẽtũ. oſe
quẽt̃ glorioſũ & regium ei⁹ reditũ oñdit dicẽs. Et
factũ ẽ vt rediret accepto regno. Et iuſſit vocari
ſeruos. q̃bꝫ dedit pecuniã. vt ſciret q̃ñtũ q̃ſqꝫ negoti
at⁹ eẽt. ¶ Chriſ. Duo regna dei nouit ſac̃ ſcriptu
ra. Alteꝝ q̃dẽ ex creatõe. ſcđꝫ ꝙ ẽ rex oĩm creatõis
iure. Alterũ aũt ex appbatõe ſcđꝫ ꝙ iuſtis dñat̃.
ꝓpria ſpõte eis ſubiectis. & hoc regnũ hic dicit̃ ac
cepiſſe. ¶ Augu. de q̃. euã. Redit etiã accepto re
gno. qꝛ i maifeſtiſſima claritate vẽtur⁹ ẽ. q̃ eis hũi
lis appuit cũ dicẽt. Regnũ meũ nõ ẽ de hoc mũdo
¶ Cirill⁹. Redeũte at̃ xp̃o. ſũpto regno. merebũt̃
ꝓconia. & delectabũt̃ vbi miniſtri i ſupnis hono
ribꝫ quia multiplicauerunt talentum pluribus ac
quiſitis. Vnde ſubditur. Venit autem primus
dicens. Domine mna tua decem mnas acquiſi=
uit. ¶ Beda. Primus ſeruus ordo doctorum

eſt in circumciſione miſſorum · qui vnā mnam ne-
gociaturus accepit · quia vnā fidē predicare iuſſus
eſt · Sed hec mna decem mnas acquiſiuit · quia po-
pulū ſub lege ↄſtitutū ſibi met docēdo ſociauit · ſeq̄t̄
em̄ · Et ait illi. Euge ſerue bone qꝛ ī modico fuiſti fi
delis · eris poteſtatem habēs ſup decē ciuitates · In
modico ſeruus ē fidelis · quia non adulterat verbū
dei · Quicquid em̄ in preſenti percipim⁹ donorū in
cōpatōe futuroꝝ paucū eſt · ¶ Grecus · Sed quia
mercedē ꝓ ꝓorum bonorū accipit · decem dicit̄ ciui-
tatibus preeſſe de hijs promiſſis quidā infime cōie
ctantes exiſtimāt ſe preturis & prefecturis dona
ri in terrena hieruſalē reparata lapidib⁹ precioſis ·
ſi honeſte in xp̄o fuerint cōuerſati · ambitum pote-
ſtatis & prelatōnis ab anima minime deponentes ·
¶ Ambroſi⁹ · Sed ciuitates decē ſūt anime · quib⁹
iure preponitur · q̄a pecuniā domini & eloq̄a caſta
probata ſicut argentū mētib⁹ hominū fenerauerit ·
nā ſicut hieruſalē dicit̄ edificata vt ciuitas · ita ſūt
aīme pacifice · Et ſicut angeli preſunt · ita & hij q̄
vitā meruerūt angeloꝝ · Sequit̄ · Et alter venit di
cens · Domine mna tua fecit quinq̄ mnas · ¶ Beda
Seruus ille cetus eſt eoꝝ q̄ preputō euangelizare
miſſi ſūt · cui⁹ mna ideſt euāgelica fides q̄nq̄ mnas
fecit · q̄a gētes corporis ſenſib⁹ antea mācipatas ad
fidei euangelice grāz cōuertit · Seq̄tur Et huic ait
Et tu eſto ſup̄ q̄nq̄ ciuitates · hoc eſt ex earū quas
imbueras aīaꝝ fide & cōuerſatōe ſublimis fulgeas ·
¶ Ambro. Vel alit̄ fortaſſe · Iſte qui q̄nq̄ mnas
acq̄ſiuit · moralia habet · qꝛ · v · ſūt corporis ſenſus ·
Ille q̄ decem · duplitia · ideſt miſtica legis · & mora
lia ꝓbitatis · Poſſum⁹ & hic decē mnas decē verba
intelligē ideſt legis doctrinā · q̄nq̄ mnas magiſte-
ria diſcipline · ſed legiſperitū in oīb⁹ volo eſſe per-
fectū · Bene autē qꝛ de iudeis dicit · duo ſoli multi-
plicatā pecuniā deferunt · nō vtiq̄ eris ſed diſpu-
tatōis vſuris · ¶ Chriſ · Alia eſt em̄ pecunia feno
ris · alia doctrine celeſtis vſura · In terrenis ei ope
rib⁹ nō euenit vnū fieri diuitē · niſi alt̄ depaupet̄ ·
ſed ī ſpiritualib⁹ nō eueīt queq̄ ditari · niſi faciat &
alium locupletē · In corporeis em̄ ꝑticipatō minuit
ſed in ſpiritalib⁹ auget · ¶ Augu · de q̄ſtio · euāge ·
Vel alit̄ q̄ vn⁹ eoꝝ q̄ bene vſi ſūt · x · acq̄ſiuit · &
alt̄ · v · ſignificat eos eē acq̄ſitos ī gregē dn̄i a q̄b⁹
iā lex per grāz intellecta ē · ſiue ꝓꝑt decē legis pre-
cepta · ſiue quia ille p̄ quē lex lata eſt · quinq̄ libros
cōſcripſit · ad hoc ꝑtinēt & decē & · v · ciuitates qui
bus eos ꝑpoīt multiplicatōez ſcꝫ intelligētie in ipā
veritate q̄ de vnoq̄q̄ precepto vel de vnoq̄libet li-
bro pullulat · & ad vnū reducta q̄ſi ciuitatē facit
viuētiū ratōnū eternaꝝ · Eſt em̄ ciuitas nō q̄ꝝlibꝫ
aīantium · ſed ratōnaliū multitudo · legis vni⁹ ſo
ciate deuincta · Qꝛ ḡ ſerui reddentes ratōez ex eo q̄d
acceperāt · laudāt̄ · q̄ lucrati ſunt · ſignificat eos bo-
nā reddere ratōnē · q̄ bene vſi ſunt · q̄d acceperūt ad
augēdas diuitias domini per eos qui credunt in eū
Quod q̄ facere noluēt · in illo ſignati ſūt · qui mnā

ſuā in ſudario ſeruauit · De q̄ ſequit̄ · Et terci⁹ ve
nit dicēs · Domine ecce mna tua quā habui repoſi-
tam in ſudario · Sūt em̄ homines hac ſibi ꝑuerſita
te blādiētes · vt dicāt · ſufficit vt de ſe vnuſquiſq̄
ratōez reddat · quid opus eſt alijs predicare · & mi
niſtrare · vt etiā ratōez de ipſis q̄ſq̄ reddere cogat̄ ·
cū apud dominū etiā illi ſint inexcuſabiles · q̄b⁹ lex
data n̄ eſt · neq̄ & q̄ audito euāgelio n̄ obediuerūt ·
quia per creaturā poterāt cognoſcē creatorem · Vn̄
ſeq̄t̄ · Timui em̄ te · qꝛ homo auſter⁹ es · tollis q̄d
nō poſuiſti · & metis q̄d nō ſeminaſti · Hoc eſt eī q̄i
metere vbi nō ſemiauit · ideſt eos in pietate reos te
nere · q̄bus verbū legis aut euangelij miniſtratum
nō ē · Hoc at̄ veluti iudicij ꝑiculū deuitātes pig̊ la
bore a verbi miniſtratōe cōquieſcūt · & hoc eſt q̄ſi ī
ſudario ligare quod acceperūt · ¶ Theo · Sudario
em̄ mortuoꝝ facies velat̄ · merito ḡ hic piger dici
tur mnā in ſudario obuoluiſſe · q̄a eā mortificās · &
ocioſam dimittēs nō tractauit · nec auxit · ¶ Beda
Vel pecuniā ī ſudario ligare · eſt ꝑcepta dona ſub
ocio lenti corporis abſcōdere · Quod aūt putauerat
ſe p̄ excuſatōez dixiſſe · in culpā propriā vertitur ·
Vnde ſequit̄ · Dicit ei · De ore tuo te iudico ſerue
neq̄ · Seruus neq̄ vocatur q̄ſi piger ad exercēdū
negocium · & ſupb⁹ ad accuſādum domini iuditiū
Sciebas q̄d ego auſter⁹ homo ſum · tollēs q̄d non
poſui · metens q̄d nō ſeminaui · & q̄re nō dediſti pe-
cuniā meā ad mēſam? Quaſi dicēt durū me eſſe no-
ueras · & aliena ſectari · quare nō tibi hec cogitatio
incuſſit timorē · vt ſcires me mea diligēti⁹ queſitu-
rū? Pecunia at̄ vel argētum predicatō euāgelij ē &
ſermo diuin⁹ · qꝛ eloq̄a domini eloquia caſta · argē
tū igne examinatū · q̄ ſermo dn̄i dari debuit ad mē
ſam · hoc eſt promptis cordib⁹ intimari · ¶ Augu ·
de q̄ſtio · euā · Vel mēſa ad quā dāda erat pecunia ·
profeſſiōez ipāꝫ religiōis accipim⁹ · que tā̄q̄ publi-
ce proponit̄ ad vſū neceſſariū ſaluti · ¶ Chriſ · In
ſenſibilib⁹ aūt diuitijs debitores ſolius obſeruatō-
nis obnoxij ſūt · quātum em̄ recipiūt tātū eos red
dere neceſſe ē & nihil plus ab eis querit̄ · In diui-
nis aūt eloq̄is nō ſolū ad cuſtodiam obligamur ·
ſed etiā multiplicare monemur · Vn̄ ſequit̄ · Et
ego veiens cum vſuris vtiq̄ exegiſſeꝫ illā · ¶ Be-
da · Qui em̄ verbi pecuīaꝫ a doctore ꝑcipit credēdo ·
neceſſe eſt eam cum vſuris ſoluat operādo vel vt ex
eo quod audiuit etiam alia ſtudeat intelligere · que
necdum ex predicatoris ore didicit · ¶ Cirillus ·
Doctoꝝ em̄ eſt inſerere auditorib⁹ ſalutarē & ꝓ-
ficuū ſermonē · op⁹ aūt diuine v̄tutis ē attrahē obe
diētes ad audiētiā · & fertilem eoꝝ reddē ītellectū
Nō ē aūt hic ſeru⁹ laudat⁹ · neq̄ honorē ꝓmeruit ·
ſed poti⁹ tā̄q̄ iners ē cōdēnat⁹ · Vn̄ ſeq̄t̄ · Et aſtā
tib⁹ dixit · Auferte ab eo mnam & date illi qui · x ·
mnas h̄t · ¶ Augu · de q̄ · euā · Per q̄d ſignificatur
& illū poſſe amittē mun⁹ dei · q̄ hn̄s n̄ h̄t · i · eo n̄ vti
tur · & eo augeri qui habēs habet ideſt bene vtit̄ ·
¶ Beda · Miſtice autem hoc vt reor indicat

intrāte plenitudine gētium. omnē iſrael ſaluū futu
rū. & tūc abūdātiam gracie ſpiritalis quā mō nos
tepide exercemus. illius populi doctoribus eſſe cō
ferēdam. ¶ Criſ. Ideo aūt dicit aſtātibus. Au-
ferte ei mnam. quia non eſt prudētis animi punire
ſed alio quodā ſcʒ miſtro eget ad puniendū offitio
iudicis. nam & deus ipſemet penas irrogat. ſed me
diātibꝫ angelis. ¶ Ambroſius. De alijs ſeruis ſi-
letur. qui q̄ſi prodigi debitores que acceperāt. ꝑdi-
derunt. Induobꝫ ſeruis illis qui lucrati ſūt. pauci
ſunt ſignati. qui per duas vices ad cultores vinee
ſunt deſtinati. In reliquis om̄es iudei. Sequit̄. Et
dixerūt illi. domine habet decē mnas. Et ne hoc in-
iuſtū videretur ſubdit. Dico aūt vobis. quia omni
habēti dabitur. ¶ Theophi. Quia cū decē auxerit
decuplando. palam eſt ꝙ & plura decuplās pluris
lucri fiet occaſio domino. A deſide vero & ocioſo q̄
non ſatagit augē. qđ acceperat. ipm̄ qꝫ qđ poſſidet.
auferetur. Unde ſeq̄tur. Ab eo aūt qui non habet
& qđ habet auferetur ab eo. Ne vacet ſenſus domi-
nicus. cum poſſet dari alijs & multiplicari. Hec aūt
non ſolū ad ſermonē & doctrinā referēda ſunt. ſed
etiā ad morales virtutes. qm̄ & in hijs dat nobis
deus ſua chariſmata. hūc dotans ieiunio. illū ora-
tōe. aliū māſuetudine vel hūilitate. q̄bꝫ ſi inuigi-
lauerimus. multiplicamus ea. Si vero tepeamus
extinguemus. Deinde de aduerſarijs ſubdit. Ve-
rūtamen inimicos meos illos qui noluerūt me re-
gnare ſup ſe. adducite & īterficite an̄ me ¶ Augu.
de que. euā. Per quod deſignat impietatem iudeoꝝ
q̄a ad eū noluerūt cōuerti. ¶ Theophilus. Quos
tradidit morti mittens eos in ignem exteriorem.
Sed & in hoc mūdo mactati ſūt flebilit̄ ab exerci
tu romanorū. ¶ Criſ. Hec cōtra martōniſtas cō-
petūt. Nam & xp̄s dicit. adducite hoſtes. & occi-
dite corā me. cū tn̄ illi bonū dicāt xp̄ʒ. deū v̂o vete
ris teſtamēti malū. Patʒ aūt ꝙ pr̄ & fili⁹ eadē facit
Nā pr̄ ad vineā exercitū deſtinat. fili⁹ aūt hoſtes co
rā ſe trucidari facit Hec aūt q̄ ī luca ſcribit̄ ꝑabola.
alia ē ab ea q̄ ī matheo nārat̄ de talētis. Nā hic q̄dē
ex vno capitali accepto. varij fuē ꝓuēt⁹ qꝛ ex vna
mna accepta. h̄. v. talēta. ille obtulit. x. Sʒ apud
matheū ↄtrariū. nā q̄ duo accepit duo ſupaddidit.
& q̄. v. tātūdē. vn̄ & ꝑmijs donāt̄ ī ꝑibꝫ. textus
¶ Et hijs dictis. precedebat aſcendēs hieroſolimā
Et factū ē. cū appropinq̄ſſet ad bethfage. & bethani
am ad mōtē q̄ vocat̄ oliueti. miſit duos diſcipulos
ſuos dicēs. Ite in caſtellū qđ cōtra vos eſt. in qđ ī
troeūtes inuenietis pullū aſine alligatū cui nemo
vnq̄ꝫ hoīm ſedit. Soluite & adducite. Si q̄s vos
interrogauerit. quare ſoluitis? ſic dicetis. quia do-
min⁹ operā eius deſiderat. Abierūt aūt q̄ miſſi erāt
& inuenerūt. ſicut dixit illis. pullū ſtātem. Sol-
uētibus aūtillis pullū. dixerūt dn̄i eius ad illos.
Quid ſoluitis pullū? At illi dixerūt. q̄a domin⁹ eū
neceſſarium habet. Et duxerunt illū ad iheſum. &
iaciētes veſtimēta ſua ſup̄ pullū impoſuerūt. iheſū

Exeūte aūt illo ſubſternebāt veſtimēta ſua in via
¶ Titus. Quia domin⁹ dixerat. appropinquit re-
gnū dei. vidētes illū ī hieruſalē aſcendētem. puta
bant ideo aſcēdere vt regnū dei inchoaret. Cōſuma
ta ergo parabola in qua errorē ꝑdictū correxit. Et
oſtēſo ꝙ nōdū inſidiātem ſibi mortē deuicerat. ꝑ-
cedebat ad paſſionē aſcēdēs hieroſolimā. ¶ Beda.
Oſtēdēs etiā de eiuſdē ciuitatis euētu ꝑabolā fuiſ-
ſe premiſſam. q̄ & ipm̄ erat occiſura & hoſtili cla-
de peritura. Sequitur. Et factū eſt. cū appropinq̄
ret ad bethfage & bethaniā ad mōtē q̄ vocat̄ oliue-
ti miſit duos diſcipulos ſuos. bethfage erat loc⁹ ſa
cerdotū in monte oliueti. Bethania qꝫ ciuitas ſiue
villula ex latere mōtis eiuſdē. q̄i ſtadijs. xv. a hie
ruſalem. ¶ Criſ. Et quidē in exordijs indifferē-
ter ſe dominus ingerebat iudeis. ſed vbi ſufficiēter
edidit ſue poteſtatis experimētū. autoritate multa
ſingula q̄qꝫ ꝑtractat. Multa igit̄ fiunt miracula.
Predixit qm̄ inuenietis pullū indomitū. Et hoc ē
qđ ſubdit̄ dicēs. Ite in caſtellū qđ cōtra vos eſt. ī
qđ introeūtes inuenietis pullū aſine alligatū. cui
nemo vnq̄ꝫ hoīm ſedit. Predicit etiā ꝙ nemo ꝓhi-
bebit. ſed cū audierit ſilebūt. Vn̄ ſeq̄t̄. Soluite
illū & adducite. Si q̄s vos interrogauerit. Quare
ſoluiſtis. ſic dicetis ei. qꝛ dn̄s operā ei⁹ deſiderat.
¶ Titus. In hoc aūt diuinā fore vocatōeʒ patuit.
Nō em̄ poteſt aliq̄s reſiſtere deo q̄ ſua ſūt euocāti.
Diſcipuli aūt iuſſi ducē pullum. nō refutauerunt
hoc officiū vt paruū. ſed abierūt. vt adducerēt eū.
Vn̄ ſeq̄tur. Abierūt aūt q̄ iuſſi erāt. & inuenerunt
ſicut dixit pullū ſtātē. ¶ Baſili⁹. Sic quoqꝫ decʒ
nos & infima oꝑa plurimo cū affectu & ſtudio ag
gredi. ſciētes ꝙ q̄cq̄d intuitu dei fit. non ē paruū.
ſed dignū regno celoꝝ. ¶ Titus Obmuteſcūt aūt
ob excellētiā fortis virtutis. nequentes reſiſtere ſal
uatoris eloq̄is q̄ ligauerūt aſinū. Seq̄tur em̄. Sol
uētibꝫ aūt illis dixerunt domini eius ad illos. Quid
ſoluitis pullū? At illi dixerūt. q̄a dn̄s eū neceſſari
um habet. Maieſtatiuū em̄ nomē eſt dn̄s. Rex em̄
erat venturus in conſpectu multitudinis. ¶ Aug-
ſtinus de conſenſu euange. Nec moueat ꝙ mathe-
us aſinam & pullum dicit. ceteri autem de aſina ta
cent. vbi enim vtrumqꝫ factum poteſt itelligi. nul
la repugnancia eſt. nec ſi alius alia commemora-
ret. q̄to minus vbi alius vnum. alius vtrumqꝫ?
¶ Gloſa. Nec ſolum diſcipuli obſecuti ſunt xp̄o ī
pullo alieno. ſed etiam in proprijs veſtimentis q̄
partim aſino impoſuerunt. partim ſternebant in
via. Vn̄ ſequitur. Et duxerūt illū ad iheſū. & ia-
ciētes veſtimenta ſua ſupra pullū impoſuerunt ihe
ſum. Exeūte autem illo ſubſternebant veſtimēta
ſua in via. ¶ Beda. Iuxta alios euangeliſtas. nō
diſcipuli tantū. ſed etiam plurimi de turba veſti-
menta ſternebant in via. ¶ Ambroſius. Miſti-
ce aūt dominus ad montem venit oliueti. vt nouel
las oleas in ſublimi virtute plantaret. Et for-
taſſe ipſe mons chriſtus eſt. Quis enim alius tales

Bethania īꝑtaᵗ domꝰ obedīe

fructꝰ ferret olearū ſpiritu ſancto fecundarum.
¶ Origenes. Pulchre aūt ciuitates poſite in mon
te oliueti referunt̄. hoc eſt in ip̄o domino. q̄ vncti
onē ſpiritaliū chariſmatū & ſciētie pietatiſqꝫ luce
refouet. ¶ Beda. Bethania aūt interpretat̄ domꝰ
obediētie. Bethfage vero domꝰ maxillaꝝ. Sacer=
dotalis quidē locꝰ. Maxille em̄ ſacerdotibꝫ dabāt̄.
ſicut in lege precipit̄. Illuc v̂o vbi obediētia vbi
locꝰ ſacerdotibꝫ mācipat̄. mittit ſaluator diſcipu=
los ſuos vt ſoluant aſine pullū. ¶ Ambro. In ca=
ſtello em̄ erāt. & ligatus erat pullus cū aſina. nec
poterat ſolui niſi iuſſu domini. Soluit eum manꝰ
apoſtolica. talis actꝰ. talis vita. talis grā. Eſto ta
lis vt ligatos poſſis ſoluere. in aſina quidē mathe
us euam q̄ſi matrē figurauit erroris. hic aūt ī pul
lo generalitatē populi gētilis exp̄ſſit. Et bene. ī q̄
nemo ſedit. qꝛ nullus anq̄ꝫ xp̄s nationum populos
vocauit ad eccleſiā. Alligatꝰ at̄ p̄fidie vinculis te
nebat̄. in quo adductꝰ domino erroris famulatu.
ſed dn̄atū vendicare ſibi non poterat. quē dn̄m fe=
cerat nō natura. ſed culpa. Et ideo cū dominus di=
cit̄. vnus agnoſcit̄. Miſera ſeruitꝰ cui vagū ius
eſt. Plures em̄ habet dn̄os q̄ vnū nō habet. Alie=
ni alligāt. vt poſſideāt. iſte ſoluit. vt teneat. Ve=
hemētiora em̄ dona nouit eē q̄ꝫ vincula. ¶ Origen.
Multi g̊ erāt domini huiꝰ pulli anteq̄ꝫ ſaluator eū
haberet neceſſariū. poſtq̄ꝫ vero ille cepit eē dominꝰ
plures eē dn̄i ceſſauerūt. Nemo em̄ poteſt deo ſer=
uire & māmone. Quādo malitie ſeruimꝰ. multis ſu
mus paſſioībꝫ vicijſqꝫ ſubiecti. Neceſſariū aūt ha=
bet dominꝰ pullū. q̄ cupit nos ſolui v̄iculis peccato
rū. ¶ Orige. ſup iohānē. Ego aūt opinor nō fru=
ſtra caſtellū eē hūc locū vbi ſtabat aſina ligata &
pullus quaſi caſtellū em̄ reſpectu totiꝰ orbis cele=
ſtis tota terra deſpicitur abſqꝫ adiectōe alteriꝰ no=
minis nūcupatū. ¶ Ambroſiꝰ. Nec illud eſt ocio=
ſū. q̄ꝫ duo diſcipuli dirigūt̄. Petrꝰ ad cornelium.
Paulus ad reliq̄s. Et ideo nō p̄ſonas deſtinauit.
ſed numerū definiuit. Tamen ſiq̄s eſt qui p̄ſonas
exigat. poteſt eſtimare de philippo. quē ſpiritꝰ ſan
ctus miſit in gazā quādo candacis regine baptiſa=
uit eunuchū. ¶ Theophilus. Vel duo miſſi hoc
īnuūt. q̄ꝫ ad introductionē gētilis populi & ſubie
ctionē eius ad xp̄m. duos faciunt gradus prophete
& apoſtoli. Ducūt aūt eū a quodā caſtello vt īno
teat nobis q̄ꝫ hic populus ruſticanꝰ erat & īdoctꝰ
¶ Ambro. Illi ergo directi cū ſoluerēt pullū. nō
ſuis v̄bis ſūt vſi. ſed dixerūt. ſicut dixerat illis ihe=
ſus. vt agnoſcas. q̄ꝫ non ſuo ſermone ſed verbo dei.
nec proprio ſed xp̄i noīe fidē populis infudere gen
tilibꝫ. atqꝫ aduerſarie p̄tates q̄ ſibi natōnū obſeq̄a
vendicabāt. mādato ceſſere diuino. ¶ Origenes.
Deinde mittūt diſcipuli veſtes ſuas ſup aſinū. &
ſedere faciunt ſaluatorē dū aſſumunt ſermonē dei.
& imponūt eū ſup aīas audientiū. Veſtibꝫ exuū
tur. & ſubſternūt eas ī via. quia veſtimēta apoſto=
loꝝ opera eoꝝ bona ſūt. Et reuera ſolutꝰ a diſcipu
lis aſinus & portās ihēſū. incedit ſuper veſtimēta
apoſtoloꝝ. q̄n doctrinā eoꝝ imitat̄ & vitā. Quis
noſtrū ita beatꝰ ē. vt ſedeat ſup illū iheſus? ¶ Am
broſi. Nō em̄ mūdi dominū geſtari ſuper dorſū aſini
delectauit. ſed vt latēte miſterio in ſecretis anima
rū interiore cōſenſu miſticꝰ rector inſideret regēs
mētis veſtigia. laſciuiā carnis infrenās. ſermo eiꝰ
habena eſt. ſtimulus eſt. textus
¶ Et cū appropinq̄ret iā ad deſcēſum mōtis oliue=
ti. ceperūt omnes turbe deſcēdētiū diſcipuloꝝ gau=
dētes laudare deū voce magna ſup oībus quas vi=
derāt v̄tutibꝫ dicētes. Bn̄dictꝰ q̄ vēit rex ī noīe do
mini. pax in celo. & gloria in excelſis. Et quidam
phariſeoꝝ de turbis dixerūt ad illū. Magiſter in
crepa diſcipulos tuos. Quibꝫ ip̄e ait. Dico vobis.
quia ſi hij tacuerint lapides clamabunt. ¶ Orige.
Quādiu ī mōte fuit dn̄s. cū ſolis apoſtolis moraba=
tur. q̄n aūt vicinꝰ cepit eſſe deſcēſui. tūc occurrit ei
turba populoꝝ. Vnde dr̄. Et cū iam appropinq̄ret
ad deſcēſū mōtis oliueti. ceperūt om̄es turbe deſcē=
dētium diſcipuloꝝ gaudētes laudare deū vocema=
gna. ¶ Theo. Diſcip̄los vocat nō ſolum. xij. aut
lxx. ſed oēs q̄ xp̄m ſeq̄bāt̄ ſeu cauſa miraculoꝝ ſeu
ad aliquā delectatōez doctrine. quibꝫ ingeri pueri
potuerūt. vt nārāt alij euāgeliſte. Vn̄ ſeq̄t̄. Sup
oībꝫ q̄s viderāt virtutibꝫ. ¶ Beda. Multas quidem
virtutes dn̄i viderāt. ſed maxime lazari reſurrecti
onē ſtupebāt. Nā vt iohānes ait. ꝓpterea obuiam
venit ei turba. quia audierūt eū feciſſe hoc ſignum
Notādū em̄ eſt nō tūc primū ſaluatorē hieruſalem
adijſſe. ſed multociēs ātea. ſicut iohānes cōmemo
rat. ¶ Ambroſi. Turba igit̄ agnoſcēs deū regem
appellat. ꝓphetiā repetit. Expectatū q̄ꝫ ſcd̄z carnē
dauid filiū veniſſe declarat. Vn̄ ſeq̄t̄. Dicētes. Be
nedictꝰ q̄ venit rex ī noīe dn̄i. ¶ Beda. Ideſt ī no
mine dei patris. q̄ꝫuis poſſit intelligi & in noīe ſuo.
qꝛ & ip̄e dominꝰ eſt. Sed meliꝰ verba eiꝰ noſtrū
dirigūt intellectū. q̄bꝫ ait Ego veni in noīe patris
mei. hūilitatis em̄ magiſter eſt xp̄s. Nō autē rex
xp̄s dicit̄ ad exigēdū tributū. vel ferro exercitum
armādum. hoſteſqꝫ viſibilit̄ debellādos. ſed q̄ꝫ mē=
tes regat. & ī regnū celoꝝ credētes p̄ducat. Quod
em̄ rex eē voluit iſrael. miſeratōis indiciū eſt. nō po
teſtatis augmētū. Veꝝ qꝛ xp̄s ī carne totiꝰ mūdi
ꝓpitiatō illuxit. pulchre ſibi inuicē ī eiꝰ laude cele
ſtia ſimul & terrena cōcinūt. Eo em̄ naſcēte cele=
ſtiū agmina cantāt. Eodē at̄ celis ſe reddituro mor
tales vicē laudis repēdunt. Vn̄ ſequit̄ pax ī celo
¶ Theop. Hoc ē bellū ātiquū quo deo aduerſaba
mur. euanuit. Et gloria in excelſis. laudātibꝫ ſcꝫ
angelis deū in tali reconciliatōe. Nā hoc ip̄m q̄ꝫ deꝰ
viſibiliter ambulat in territorio inimicoꝝ ſuorum
ſignificat ipſum nobiſcum habere concordiam.
Sed phariſei hoc audientes murmurabant. eo q̄ꝫ
turba eum regem vocabat. & laudabat vt deum.
referentes nomen regis ad ſedicionem. nomē vero
dn̄i ad blaſphemiā. Vnde ſeq̄t̄. Et q̄dā phariſeoꝝ

de turbiſ dixerunt ad illum. Magiſter increpa di-
ſcipulos tuos. ¶ Beda. Mira inuidorũ dementia.
quem magiſtrũ appellandũ nõ dubitãt. quia vera
docẽtem nouerãt. huius diſcipulos q̃ſi meliꝰ edocti
redarguendos eſtimant ¶ Cirillus. Sed dominꝰ
nõ cõpeſtuit laudãtes eũ vt deũ. ſed magis repre
henſores cõpeſcẽs. atteſtat̃ ſibi ſup glorĩa deitatis.
Unde ſequitur. Quibus ipſe ait. Dico vobis. quia
ſi hij tacuerint. lapides clamabũt. ¶ Teophilus.
Quaſi diceret ñ ſine cauſa vt homines me talit̃ lau
dant. ſed cõmoniti virtutibꝫ q̃s viderũt. ¶ Beda.
Crucifixo etiam domino notis eius tacentibus pre
timore. lapides & ſaxa canebant. dũ poſtq̃ emiſit
ſpiritũ terra mota eſt. & petre ſciſſe ſunt. & monu
menta aperta ſunt. ¶ Ambroſius. Neque etiã mirũ
eſt ſi laudes domini contra naturã ſuã ſaxa rñdeãt
quẽ ſcopulis duriores p̃dicant ꝑemptores. ſcilicet
turba poſt exiguũ crucifixura deũ. negãs affecti-
bus. quẽ vocibus confitetur. Aut fortaſſe. quia ob
muteſcentibus iudeis poſt domini paſſionem viui
erãt ſecundum petrum lapides clamaturi. qñ etiã
nos tacemus id eſt refrigeſcit caritas multoꝝ. la-
pides clamant. poteſt eñ deus ſuſcitare de lapidibꝫ
filios abrahe. Pulchre aũt turbas laudantes deũ
ad deſcenſionem mõtis occurriſſe legimꝰ. vt opato
rem miſterij ſpiritalis ſignificarent ſibi veniſſe de
celo. ¶ Origenes. Deſcendente etiã domino de mõ
te oliuaꝝ turbe deſcendũt. quia humiliato miſeri-
cordie autore neceſſe eſt eos qui miſericordia indi-
gent. eius veſtigia imitari textus

¶ Et vt appropinquauit. videns ciuitatem. fleuit
ſup illam dicẽs. Quia ſi cognouiſſes & tu. & quidẽ
in hac die tua que ad pacem tibi. nunc aũt abſcõdi
ta ſũt ab oculis tuis. q2 veniẽt dies ĩ te & c̃cũdabũt
te ĩimici tui vallo. & c̃cũdabũt te. & coanguſtabũt
te vndiq3. & ad terrã proſternent te. & filios tuos
qui in te ſunt. & nõ relinquẽt in te lapidẽ ſup lapi
dem. eo q2 non cognoueris tempꝰ viſitatõis tue.
¶ Augꝰ. Omnes beatitudines q̃s locutus eſt ihs
in euãgelio. ſuo firmat exemplo. ſicut q2 dixerat.
Beati mites. probat dicẽs. diſcite a me. q2 mitis
ſum. Et quia dixerat. Beati flentes. ipſe quoq3 fle
uit ciuitatem. Uñ dicit̃. Et cũ appropinquauit.
videns ciuitatem fleuit ſup illã. ¶ Ciril. Miſere-
batur eñ eoꝝ chriſtus qui omnes hoĩes vult ſal-
uari. qð nobis non patuiſſet. niſi ꝑ aliquod huma
nũ fieret eiudẽs. Effuſe eñ lachrime ſũt ſigna tri
ſtitie. ¶ Grego. in homĩe. Fleuit igitur pius redẽ
ptor ruinã ꝑfide ciuitatis. quã ipſa ciuitas ſibi nõ
cognoſcebat eẽ venturã. Unde ſubditur. Dicens.
Si cognouiſſes & tu. ſubaudi fleres. que mõ quia
neſcis. quod imminet. exultas. Unde ſubdit̃. Et
quidẽ in hac die tua. que ad pacẽ tibi. Cũ eñ carnis
ſe voluptatibus daret in die ſua que ad pacẽ ei eſſe
poterant habebat. Cur vero bona pñtia ad pacem
habuerit. manifeſtat̃. cũ ſubditur. Nunc autẽ ab
ſcõdita ſũt ab oculis tuis. Si eñ a cordis eius ocu
lis mala que imminerẽt. abſcondita nõ eẽnt. leta in
pñtibꝫ ꝓſperis non fuiſſet. vnde mox eius pena q̃
imminebat. adiũcta eſt. cũ ſequitur. Quia venient
dies in te. ¶ Cirillus. Vel aliter. quia ſi cogno-
uiſſes & tu. Non enim erant digni ꝑcipere diuini-
tus inſpiratas ſcpturas. que narrant chriſti miſte
rium. quotiẽs eñ legitur moiſes velamen obnubi
lat cor eoꝝ. Et quia non ſunt intuiti veritatẽ. in-
dignos ſe fecerunt ſalute que manat a chriſto.
vnde ſequit̃. Et quidem hac die tua que ad pacẽ
tibi. ¶ Euſebius Ubi notat ſuũ aduentũ ad pacẽ
tocius mundi factũ fuiſſe. venit enim ad hoc vt pa
cẽ p̃dicaret ꝓpinquis & lõgĩq̃s. ſ3 quia annuntiatã
ſibi pacẽ recipere noluerunt. hoc eos latebat. vnde
ſubditur. Nunc aũt abſcõdita ſũt ab oculis tuis.
Et ideo obſidionẽ que in breui erat ſupuẽtura exp̃ſ
ſiſſime p̃nũtiat. ſubdẽs. Quia veniẽt dies in te & cir
cũdabũt te ĩimici tui vallo ¶ Grego. vbi romani
principes denũtiantur. Illa eñ hieroſolimoꝝ ſub-
uerſio deſcribitur. que a veſpaſiano & tito romãis
principibꝫ facta eſt. vñ ſubdit̃. Et circũdabũt te
& coanguſtabũt te vndiq3 & ad terrã ꝓſternent
te & filios tuos q̃ in te ſũt ¶ Euſebius. Quõ autem
hec cõpleta ſint ex his q̃ tradita ſũt a ioſepho colli
gẽ poſſũꝰ. q̃ cũ eẽt iudeus. ſingula quoq3 geſta nar
rauit cõſone his q̃ ſũt a xp̃o predicta. ¶ Grego.
hoc q̃q3 qð addit̃. Et ñ relinquẽt ĩ te lapidẽ ſup la
pidẽ. Et ipſa iam eiuſdẽ ciuitatis trãſmĩgratio teſta
tur. q2 dũ nũc in eo loco cõſtructa ẽ. vbi extra por
tã dñs fuerat crucifixus. prior illa vt dicit̃ hieruſa
lẽ. funditus eſt euerſa. Cui ex q̃ culpa euerſionis
pena fuerit illata. ſubiũgit̃. Eo q2 ñ cognoueris tẽ
pꝰ viſitatõis tue. ¶ Theo. Id eſt mei aduẽtꝰ. veñ
eñ viſurꝰ & ſaluaturꝰ te. Quod ſi cognoſceres. &
ĩ me crederes. eẽs pacata romãis & ab oĩbꝫ exep-
ta ꝑiculis ſicut oĩes q̃ crediderũt in xp̃m euaſerũt
¶ Orige. Non nego igit̃ & illã hieruſalẽ ꝓpt̃ ha-
bitatoꝝ ſcelera fuiſſe deſtructã. ſed quero ne forte
ad hanc hieruſalẽ fletus iſte pertineat. Si eñ poſt
miſteria veritatis aliquis peccauerit. planget̃. Ne
mo eñ gentilis flet̃. ſed ille qui fuit de hieruſalẽ. &
eẽ ceſſauit ¶ Gre. Redemptor eñ noſter ꝑ electos
ſuos plangere nõ ceſſat. cũ quoſdã ex bona vita ad
mores reprobos ꝑueiſſe ꝯſiderat. q̃ ſi dãnatõnẽ ſuã
q̃ eis imminet. agnouiſſent. ſemetipſos cũ lachrimis
electoꝝ plãgerẽt. Suã at̃ diẽ hic habet aĩa ꝑuer
ſa. q̃ trãſitorio gaudet ĩ tpe. Cui ea q̃ aſſũt. ad pacẽ
ſũt. dũ ex rebꝫ tẽpalibꝫ letat̃. hec ꝓuidẽ futura refu
git. q̃ pñtẽ letitiã ꝑt̃ bẽt. vñ dĩ. Nũc at̃ abſcõdita
ſũt ab oculis tuis. ¶ Orige. Flet̃ at̃ & nr̃a hieruſa
lẽ q2 poſt peccata c̃cũdãt eã ĩimici .i. ſpũs neq̃. & ĩ
mittãt ĩ c̃cuitũ eiꝰ vallũ. & obſideant eã. & lapidẽ
ſup lapidẽ ñ relinquãt. Maxĩe ſi poſt multã ꝯtinẽti
am ſi poſt aliq̃t ãnos caſtitatis victꝰ q̃s fuerit &
blãdimẽtis carnis illectꝰ patiẽtiã pudicitiãq3 amiſe
rit. ſi fuẽit fornicatꝰ. lapidẽ ſup lapidẽ ñ relinquẽt ĩ
eo ſcðm illud. ñ recordabor primaꝝ iuſtitiaꝝ eiꝰ.

¶ Grego. Vel aliter. Maligni ſpiritus animam
a corpore exeuntem obſident. quam in carnis amo
re poſitā deceptoriis delectatōibꝰ fouet. Qui vallo
circūdāt qꝛ añ mētis eiꝰ oculos reductis iniqtatibꝰ q̄s
ꝑpetrauit. hāc ſocietate ſue dānatōis coartant vt
i ipſa extremitate vite dꝓhenſa. a quibꝰ hoſtibus
circūcluſa ſit. videat. & tamē euadendi aditum in
venire non poſſit. quia operari iam non licet bona.
que cum licuit agere cōtempſit. vndiq; etiā aīam
coanguſtāt qñ ei nō ſolū operis veꝝ etiā locutionis
atq; cogitatōis iniquitates replicāt. vt que prius
ſe ꝑ multa dilatauit in ſcelere. in extremū de om
nibꝰ anguſtet̄ in retributōe. Tunc aūt aīa ꝑ cōdi
tionē reatus ſui ad terrā cōſternit̄. cū caro quā vi
tā ſuā credidit. redire ad puluerē vrget̄. Tunc in
morte filii illius cadunt. cū cogitatōes illicite que
modo ex illa prodeūt. in extrema vite vltione diſſi
pantur. que etiā cogitationes ꝑ lapides ſignifica
ri valent. Peruerſa eñ mēs cum ꝑuerſe cogitatōi
ꝑuerſiōē adiicit. q̄ſi lapidē ſup lapidē ponit. Sed
cū ad vltionē ſuā anima ducitur. Omnis cogitatio
nū conſtructio diſſipatur. Prauā autem animam
deꝰ aſſidue viſitat ꝑcepto. aliqñ flagello. aliqñ at
miraculo. vt vera q̄ neſciebat. audiat & ea otēnēs
a dolore cōpūcta redeat. aut bñfitiis deuicta. malū
q̄d fecit erubeſcebat. Sz qꝛ viſitatōis ſue tpꝰ ñ co
gnſcit i extremo vite tradit̄ ſuis inimicis. textus
¶ Et ingreſſus in templū. cepit eiicere vendentes
in illo & emētes. dicēs illis. Scriptum eſt. quia
domꝰ mea domus orationis eſt. vos autem feciſtis
eam ſpeluncam latronū. Et erat docēs quottidie ī
tēplo. Principes autem ſacerdotum & ſcribe & ꝑn
cipes plebis querebant illum perdere. & nō inuenie
bant. quid facerēt illi. Omnis enim populus ſuſpē
ſus erat audiēs illum ¶ Grego. Qui narrauerat ma
la ventura protinus templū ingreſſus eſt. vt de il
lo vendētes & ementes eiiceret. oſtendēs ꝙ ruina
populi maxime ex culpa ſacerdotū fuit. Vnde di
citur. Et ingreſſus in templū cepit eiicere venden
tes i illo & emētes. ¶ Ambro. Deus eñ tēplū ſuū
non mercatoris vult eſſe diuerſoriū. ſed domiciliū
ſanctitatis. nec vēdibili religiōis offitio. ſed obſe
quio gratuito vſū miniſterii ſacerdotalis iformat.
¶ Ciril. Erat autē in tēplo multitudo mercatorū
qui vendebāt animalia ritu legis mactanda in ho
ſtiis. ſed iam aderat tempus deſinendi vmbrā. re
fulgendi vero xp̄i veritatem. ob hoc xp̄s q̄ cū pře
ſimul colebat̄ in tēplo. iuſſit ritus corrigi legis. fie
ri vō tēplū orōnis domū. vñ ſubdit̄. Dicēs ill'. Scp
tū eſt. quia domꝰ mea domꝰ orōnis eſt. vos autem
feciſtis eam ſpeluncā latronū. ¶ Grego. Qui enim
ad accipienda munera in tēplo reſidebant. quia q̄
buſdā nō dantibus leſiones exquirerēt. dubiū nō
erat. ¶ Theo. Hoc etiā dñs fecit in principio ꝑdi
cationis ſue. vt narrat iohannes. & nunc iteꝝ illd
fecit. quia ad maius crimen. iudeorū redundat. q̄
nō fuerūt ex priori admonitione caſtigati. ¶ Au
guſtinꝰ. de queſti. euan. Miſtice aūt tēplū ipm ho
minē chriſtū intelligas. vel etiā adiuncto corpore
eiꝰ ꝙ eſt eccleſia. ſcd'm autē id quod eſt caput
eccleſie dictū ē. Soluite templū hoc. & triduo ſu
ſcitabo illud. ſcd'm id vero ꝙ eſt adiuncta eccleſia
itelligit̄ tēplū d' q̄ videt̄ dixiſſe. auferte iſta hic.
ſignificauit enim futuros in eccleſia. qui ſua nego
tia potius agerent. vel receptacula ibi haberēt ad
occultanda ſcelera ſua. q̄ vt caritatē chriſti ſeque
rent̄. & peccatoꝝ confeſſione accepta venia corri
gerentur. ¶ Gregorius. in home. Redeptor vero
noſter ꝑdicationis verba nec indignis nec igratis
ſubtrahit. Vnde poſtq̄ rigore diſcipline eiiciendo
peruerſos tenuit. donū his gratie oñdit. Nā ſubdi
tur. Et erat docens quottidie in tēplo. ¶ Cirillꝰ.
Decebat autē ex his que chriſtus dixerat. & fece
rat. eum adorare vt deū. Sed ipi nequeq̄ hoc fatiē
tes. querebant eum occidere. Sequit̄ enim. Prin
cipes aūt ſacerdotum & ſcribe. & principes plebis
querebāt illum perdere. Beda. Vel quia quotti
die docebat in templo. vel quia latrones eiecerat d'
templo. vel quia veniēs illuc quaſi rex & dominꝰ
a credentiū turba laudem hymni celeſtis accepit.
¶ Cirillus. Sed populus grauiorē eſtimationē
accepit de xp̄o q̄ ſcribe & pharisei & ꝑncipes iude
orū. q̄ fidem xp̄i non acceptātes alios increpabant
Vñ ſequit̄. Et non iueniebāt. quid facerent illi.
Oīs eñ populꝰ ſuſpēſus erat audiēs illū. ¶ Beda
Quod duobꝰ modis intelligi pt̄. qꝛ vel timentes po
puli tumultū. & non inueiebāt quid facerēt de ihe
ſu. quē perdere diſpoſuerūt. vel ideo iheſum ꝑdere
querebāt. quia ſuo magiſterio neglecto plures ad
cū audiendū cōfluere cernebant. ¶ Grego. in ho.
Miſtice aūt ſicut templū dei in ciuitate eſt. ita in
plebe fideli vita religioſoꝝ. Et ſepe nonnulli reli
gionis habitum ſumunt. & dum ſacrorum ordinū
locum percipiunt. ſancte religionis offitium in cō
mertium terrene negotiatōis tradūt. vēdētes q̄ppe
in templo ſūt. qui hoc q̄d quibuſdam iure compe
tit. ad premiū largiuntur. Juſtitiam enim vende
re eſt hāc pro premii acceptione ſeruare. Emen
tes vero in templo ſunt. qui dum hoc perſoluere
proximo quod iuſtum ē. nolunt. dumq; rem iure
debitam facere contemnunt. Dato patronis pre
mio emunt peccatum. ¶ Origenes. Si quis ergo
vendit eiicietur. Et precipue ſi vendit columbas.
Si enim ea que mihi a ſpiritu ſancto ſunt reuela
ta & credita aut in vulgus pretio vendidero. aut
abſq; mercede non docuero. quid aliud fatio niſi co
lumbam id eſt ſpiritum ſanctum vendo. ¶ Am
broſius. Generaliter itaq; dominus docet ſecula
res a dei templo abeſſe debere contractus. Spiri
taliter aūt nummularios repulit. qui de pecunia
domini ideſt ſciptura diuina lucrum querūt. nec bo
na malaq; diſcernunt. ¶ Grego. in home. Qui do
mum dei ſpelūcam latronum fatiūt. quia dū ꝑuer
ſi hoīes locū religiōis tenēt. ibi malitie ſue gladiis

occidunt · vbi viuificare proximos orationis ſue
interceſſione debuerunt · Templum quoqȝ eſt ipſa
mens fideliũ · que ſi in leſione ꝓximi ꝑuerſas cogi
tationes profert · quaſi in ſpelunca latrones reſi-
dent · Cum autem mentem fidelium ad cauenda
mala ſubtilit᷑ erudit · q̄ttidie veritas ĩ tẽplo docet ·

¶ Capitulum · xx ·

Et factũ eſt in vna dierũ docente
illo populũ in templo & euange-
lizante · cõuenerũt ꝓncipes ſacer
dotum & ſcribe cum ſenioribus &
aiunt dicentes ad illũ · Dic nob ĩ
qua poteſtate hec facis? aut quis
eſt · q̄ dedit tibi hãc poteſtatẽ? Reſpõdens aũt ihs
dixit ad illos · Interrogabo & ego vos vnũ v̄bũ ·
rñdete mihi · Baptiſmus iohannis de celo erat · an
ex hoib9? At illi cogitabant intra ſe dicẽtes quia ſi
dixerim9 de celo · dicet · q̄re g̊ non crediſtis ei?
Si aũt dixerim9 ex hoib9 · plebs vniuerſa lapida-
bit nos · Certi ſunt enim iohãnẽ ꝓphetã eẽ · Et rñ-
derũt ſe neſcire vnde eſſet · Et ihs ait illis · Nec ego
dico vob ĩ qua ꝑtate hec fatio · ¶ Aug9 · d̾ cõ · euã ·
Cũ memoraſſet lucas eiectos d̾ tẽplo emẽtes & vẽ
dẽtes · ꝑt᷑miſit ꝙ exibat ĩ bethaniã · & regrediebat᷑
ĩ ciuitatẽ · & quid de ficulnea factũ eſt · & ꝙ mirãti
bus diſcipulis de fidei v̄tute reſpõſũ eſt · Atqȝ his
ꝑt᷑miſſis · nõ quaſi ex ordine dies ꝓſequens ſicut
marc9 · intulit dicẽs · Et factũ eſt ĩ vna dierũ docẽ
te illo populũ in templo & euãgelizãte · cõuenerũt
ꝓncipes ſacerdotũ & ſcribe cũ ſeniorib9 · Quod dicit
factũ in vna dierũ ea dies intelligit᷑ · in q̄ id geſtũ
matheus & marcus retulerũt · ¶ Euſebius · Cum
aũt principes mirari deberẽt docẽtẽ celeſtia dogma
ta · & cognoſcere ꝑ dicta & facta hunc eẽ chriſtũ ·
quẽ ꝓphete precinerãt · ĩcũbẽtes ſubuerſioni popu
li xp̄m prohibebãt · Seq̄tur enĩ · Et aiunt dicẽtes
ad illũ · Dic nobis · In q̄ poteſtate hec facis? Aut
q̄s eſt q̄ dedit tibi hãc poteſtatẽ? ¶ Cirillus · Qua
ſi dicãt · ſcd̾m legẽ moſaicã ſolis exorciſtis ex le
uitico ſanguine data eſt autoritas docẽdi · necnõ ſa
croꝝ atrioꝝ poteſtas · At tu ortus ex iuda cõmiſ
ſos nobis faſces vſurpas · Sed ſi nouiſſes o pha-
riſee ſc̄pturas · recoleres ꝙ hic eſt ſacerdos q̄ ſcd̾m
ordinẽ melchiſedech offert deo ĩ ſe credentes ꝑ cul
tũ · q̄ legẽ trãſcẽdit · Quid igit᷑ anxiaris? eiectis ab
atrijs ſacris que oportuna videbantur legalibus
victimis eo vocante ad verã iuſtificationẽ ꝑ fidem ·
¶ Beda · Vel quando dicũt · In qua poteſtate hec
facis · de dei dubitant poteſtate · & ſubintelligi vo-
lũt diaboli eẽ quod facit · Addentes quoqȝ · Aut q̄s
eſt qui dedit tibi hanc poteſtatem · manifeſtiſſime
dei filium negant · quem putant non ſuis · ſed alie-
nis viribus ſigna facere · poterat autem dominus
aperta reſpõſione temptatorum calumniam cõfuta
re · Sed prudenter interrogat · vt ſuo ſilentio vel
ſententia condemnentur · Sequitur enim · Reſpõ-
dens autem dixit ad illos · Interrogabo & ego vos
vnum verbum · reſpondete mihi · Baptiſmus iohã
nis de celo erat · an ex hoib9 · ¶ Theo · Vt enĩ oſtẽ
deret eos ſemꝑ fuiſſe ſpiritui ſancto rebelles · & ne
dũ eſaie cuius non erat memoria · ſed nuper viſo
iohãni credere noluerũt · Ob hoc verſa vice oppoĩt
eis hanc queſtionem · oſtendens ꝙ ſi tanto prophe
te iohãni qui apud eos maior videbatur · minime
crediderunt · perhibente teſtimonium eius · qualit᷑
ei crederent reſpondenti qua autoritate hoc faceret
¶ Euſebius · Querit autem de iohanne baptiſta ·
non vnde erat oriundus · ſed vnde legem ſuſcepiſ
ſet baptiſmatis · ¶ Cirillus · Sed illi fugere veri-
tatem non horruerunt · Deus enim miſit iohãnem
ſicut vocẽ clamantem · Parate viam domino · Ti-
muerunt autem dicere veritatem · ne diceretur eis
Cur non credidiſtis · & cauent reprehendere pre-
curſorem · non metu diuino · ſed populi · Vnde ſeq̄
tur · At illi cogitabant intra ſe dicẽtes · quia ſi dix
erimus de celo · dicet · Quare g̊ non credidiſtis ei ·
¶ Beda · Quaſi diceret · quem confitemini de celo
habuiſſe prophetiam · mihi teſtimoniũ perhibuit
Et ab illo audiſtis · in qua poteſtate hec fatiam ·
Sequitur · Si autem dixerimus · ex hominibus ·
Plebs vniuerſa lapidabit nos · Certi ſunt enim io
hannem prophetam eſſe · viderunt ergo quomodoli
bet reſpondiſſent · in laqueum ſe caſuros timentes
lapidationẽ · ſed magis veritatis confeſſionẽ · Vñ
ſequitur · Et reſpõderunt ſe neſcire vnde eẽt · Quia
ergo nolunt fateri hoc quod ſciunt · repulſi ſunt ·
vt eis dominus non diceret · quod dicebat · Vnde ſe
quitur · Et ait illis iheſus · Neqȝ ego dico vobis · In
qua poteſtate hec fatio · Ob duas eĩ cauſas maxĩe
ſcientia veritatis eſt occultanda querentibus · cũ
ſcilicet is qui querit minus capax eſt ad intelligen
dum ea q̄ q̄rit · aut odio vel contemptu · veritatis ĩ
dignus eſt cui debeat aperiri · quod querit ·

¶ Cepit autem dicere ad plebem parabolam hãc
Homo plantauit vineã · & locauit eam colonis · &
ipẽ peregre fuit multis temporib9 · Et in tꝑe vinde
mie miſit ad cultores ſeruũ · vt de fructu vinee da
rent illi · qui ceſum dimiſerũt eum inanem · Et ad
didit alium ſeruum mittere · Illi autem hunc q̊qȝ
cedentes · & afficiẽtes cõtumelia dimiſerunt ina-
nem · Et addidit tertium mittere · qui & eum vul
nerantes eiecerunt · Dixit autem dominus vinee ·
Quid fatiam · Mittam filium meum dilectum · for
ſitan · cum hunc viderint verebuntur · Quem cum
vidiſſent coloni · cogitauerunt intra ſe dicentes ·
hic eſt heres · occidamus illum · vt noſtra fiat here
ditas · & eiectum illum extra vineam occiderunt ·
Quid ergo fatiet illis dominus vinee? veniet & per
det colonos iſtos · & dabit vineam alijs · Quo au-
dito · dixerunt illi · Abſit · Ille autem aſpitiens
eos ait · Quid eſt ergo hoc quod ſcriptum eſt · La
pidẽ quem reprobauerunt edificantes · hic factus
eſt in caput anguli · Omnis qui ceciderit ſuꝑ illũ

lapidem conquaſſabitur. Super quem autem ceci
derit. comminuet illum. ¶ Euſebius. Congrega
tis ī vnū principibꝰ populi iudeoꝝ in ipſo templo
ea que contra ipſum facturi erant. & ſuperuentuꝝ
eis exterminiū figurate parabolā protulit. Dici
tur ei. Cepit autē dicere ad plebem parabolā hāc.
Homo plantauit vineā ¶ Aug⁹. de cōſenſu euā.
Tacuit matheus breuitatis cauſa quod lucas non
tacet. parabolam iſtam non ad ſolos principes di
ctā qui de poteſtate interrogauerāt. ſed ad plebē.
¶ Ambro. Pleriqꝫ aũt varie ſignificationes de vi
nee appellatione deriuant. ſed euidenter eſaias vi-
neam domini ſabaoth domum iſrael eſſe memorat.
Hanc vineam quis alius niſi deus cōdidit? ¶ Be
da. Homo ergo qui plantauit vineā ipſe eſt qui
iuxta aliam parabolā cōduxit operarius in vineā
ſuā. ¶ Euſebius. Sed parabola quā eſaias dicit
vineam reprehendit. Saluatoris vero parabola ñ
eſt contra vineam dicta. ſed de cultoribꝰ vinee de q̄
bus ſubditur. Et locauit eam colonis. Id eſt ſeni
oribꝰ populi. & principibus ſacerdotum. & docto-
ribꝰ. & optimatibus cunctis. ¶ Theophil⁹. Vel
quilibet de populo eſt vinea. Idē eſt etiā cultor.
Quilibet enim noſtrū ſeipſum colit. Hac igitᷣ vi-
nea commiſſa cultoribꝰ. Abijt ideſt dimiſit illos
progredi ſuo arbitrio. Vnde ſequitur. Et ipſe pe
regre fuit multis temporibꝰ. ¶ Ambroſius. Non
quia ex loco ad locum profectus eſt dominus. qui
vbiqꝫ ſemp preſens eſt. ſed quia preſentior ē dili
gentibus. negligentibus abeſt. Multis autem tem
poribus abfuit. ne propera videretur exactio. nam
quo indulgentior liberalitas. eo excuſabilior. per
uicatia ¶ Cirillus. Vel deus abſentauit ſe a vi
nea pluriū annorum curriculis. quia poſtq̄ viſus
eſt in ſpetie ignis deſcendiſſe in monte ſina. nō am
plius viſibiliᷣ prebuit eis ſuam preſentiā. Nulla
tamē interpellatio contigit qua non mitteret deus
ꝓphetas & iuſtos commonētes. Vnde ſequitur.
Et in tempore vindemie miſit ad cultores ſeruum.
vt de fructu vinee darent illi. ¶ Theo. Dicit aũt
de fructu vinee. quia non totum fructū. ſed aliq̄d
de fructu valeat accipere. Nam quid lucratᷣ deus a
nobis. niſi ſuam noticiā. que etiā eſt noſtra vtili-
tas? ¶ Beda. Bene autem fructū poſuit non pro
uentum. Nullus enim huius vinee. prouentus in-
uentus eſt. Seruus ergo primus miſſus eſt moi
ſes. qui per quadraginta annos fructum aliquē
legis quam dederat. a cultoribꝰ requirebat. ſed
vexatus eſt propter eos. quia exacerbauerūt ſpiri
tum eius. Vnde ſequitur. Qui ceſum dimiſerūt
eum inanem. ¶ Ambroſius. Factum ē autem vt
plures alios deſtinaret quos iudei ī honores & ina
nes ſibi de quibus nihil potuerunt proficere. dimi
ſerunt. Vnde ſequitur. Et addidit alterum ſeruū
mittere. ¶ Beda. Seruus alter dauid ſignificatᷣ.
q̄ miſſus eſt vt poſt edicta legalia cultores vinee
pſalmodie modulamine ad exercitium boni operis
excitaret. Sed & contra hunc dixerunt. Que no-
bis pars in dauid. aut que hereditas in filio iſai?
Vnde ſequitur. Illi autem hunc cedentes & affi
cientes contumelia dimiſerunt inanem. Sed nec
ſic deſtitit. Sequitur enī. Et addidit tertium mit
tere. Per quem prophetarū chorum intellige. qui
continuis atteſtationibus populum conuenerūt.
ſed quem prophetarum non ſūt perſecuti? Vnde
ſequitur. Qui & illum vulnerantes eiecerunt. His
autem tribꝰ ſeruorū gradibus omniū ſub lege do
ctorum figuram poſſe comprehendi. dominus ali-
bi manifeſtat dicens. Quoniā neceſſe eſt impleri
omnia que ſcripta ſunt in lege moiſi & prophetis
& pſalmis de me. ¶ Theophilus. Prophetis igi
tur talia mala paſſis filius deſtinatur. Sequitur
enim. Dixit autem dominus vinee. quid faciam?
¶ Beda. Quod dominus vinee dubitatiue loquitᷣ.
non de ignorantia venit. Quid enim neſciat deus
pater. ſed ambigere dicitᷣ. vt libra voluntas hoīs
ſeruetur. ¶ Cirillus. Deliberat etiam ſecum do-
minus vinee quid agat. non quaſi carēs miniſtris
Sed qꝛ pertractato quolibet ingenio ſalutis hūa-
ne. populo vero nequaq̄ adiuto. aliud maius ad-
iungit. Vnde conſequenter dicit. Mittam filium
meum dilectum. forſan cum hunc viderint. verebū
tur. ¶ Theophilus. Dixit autem hoc non tanq̄
ignorās. qꝛ peius eū eſſent tractaturi q̄ꝫ prophetas
Sed quia oportebat filium eis fieri reuerendū. qꝛ
ſi contumaces fuerint occidendo. hoc cumulat eorū
crimen. Ne ergo dicerent aliqui diuinam preſcien
tiam neceſſario fuiſſe. inobedientie cauſam. ideo ſic
figurat ſermonem. ¶ Ambroſius. Filium igitur
vnigenitum ſibi miſſum perfidi iudei quaſi heredē
remouere cupientes occiderunt crucifigendo. Et
eiecerunt negando. Vnde ſequitur. Quē cum vidiſ
ſent coloni. cogitauerunt intra ſe dicentes. Hic ē
heres occidamus eum. vt noſtra fiat hereditas.
Heres chriſtus eſt. idemqꝫ teſtator. Heres quia
morti proprie ſuperuixit. & teſtamentorū que ip
ſe contulit. tanq̄ hereditaria in noſtris profectibꝰ
emolumenta conſequitur. ¶ Beda. Manifeſtiſſi-
me autem dominus probat iudeorum principes nō
per ignorantiam. ſed per inuidentiam crucifixiſſe
filium dei. Intellexerunt enim hunc eſſe cui dictū
eſt. Dabo tibi gentes hereditatem tuam. Sequi
tur. Et eiectum illum extra vineam occiderunt.
Quia iħs vt ſanctificaret per ſuū ſanguinē ꝓplm.
extra portā paſſus ē. ¶ Theo. Sed qꝛ ſupius po
pulū ī hieruſalē loco vinee ſūpſim⁹. forſan magis
ꝓprie dici poteſt. qꝛ occidit quidē eū popul⁹. ex-
tra vineam. ¶ Theo. Id eſt extra populi ma-
nus paſſus eſt dominus. Quia ſcilicet populus
ei non proprijs manibus necem intulit. ¶ Sed
tradens hunc pilato & gentibus. Quidam autem
per vineam ſcripturā intellexerūt. cui nō credētes

dominum necauerunt · vnde extra vineã id eſt ex
tra ſcripturam dicitur dñs paſſus. ¶ Beda · Siue
eiectꝰ extra vineam & occiſus eſt · quia prius eſt
ab infideliũ corde repulſus . ac deinde cruci addictꝰ
eſt · ¶ Chriſoſto · Diſpenſationis aũt nõ negligẽ
tie eſt poſt prophetas chriſtũ veniſſe · Non ei deus
oĩa repente proſequiť · ſed cõdeſcẽdit ꝓpter ſui pie
tatem · quia ſi poſt ſeruos veniente filiũ cõtempſe
rũt · multomagis nec antea eũ audirent · Qui enim
non audiebant minora precepta · quõ audiuiſſent
maiora · ¶ Ambroſi · Pulchre aũt interrogat · vt
ſua ſeipſi damnent ſententia · Sequiť em̃ · Quid ğ
fatiet illis dñs vinee ? ¶ Baſilius · Hoc autem fit
quaſi hijs qui damnanť nihil habentibꝰ opponere
euidentie iuris · Propꝰum aũt eſt diuine miſeratio
nis non infigere penas ſilentio · ſed predicere mi
nis · reuocando reos ad penitentiã · Vñ & hic ſeqť
Veniet & perdet colonos iſtos & dabit vineam
alijs ¶ Ambro · Venturum dominũ dicit vinee ·
ꝙ in filio aſſit etiã paterna maieſtas · vel ꝙ vlti
mis temporibus preſentior humanis aſpiret affe
ctibꝰ ¶ Ciril · Excluſi ſũt igitur iudeoꝝ primates
quaſi dominice voluntati repugnãtes · & ſterilem
reddentes vineam ſibi commiſſam · Eſt autem da
tus cultus vinee ſacerdotibꝰ noui teſtamenti · Cũ
autem virtutem enigmatis ſenſerunt · recuſant il
lud pati · vnde ſequiť · Quo audito dixerunt illi ·
abſit · Nec tamẽ euaſerũt ob ſui ꝑtinatiã & inobe
dietiã erga fidem chriſti · ¶ Theophilus · Aliter
autem videtur matheus dicere · dominum ſcilicet
queſiuiſſe · Quid fatiet illis cultoribus dominus vi
nee ? Iudeos vero reſpondiſſe · malos male pdet · nõ
eſt autẽ repugnãtia · Nã vtrũq factũ eſt · pmo em̃
ipſi ꝓmulgauerũt illã ſentẽtiã · poſtea ſentientes
quo tẽdebat pabola dixeȓt · abſit · vt lucas hic nar
rat · ¶ Auguſtinus · de conſ · euan · Vel aliter · in
illa · de qua loquimur turba · erãt qui doloſe dñm ĩ
terrogauerant · in qua poteſtate faceret ? Erãt etiã
q̇ non doloſe ſed fideliter acclamauerũt · Benedictꝰ
qui venit in noĩe domini · ac p hoc erant · q̇ diceret ·
perdet illos & vineã ſuã dabit alijs · Que vox recte
etiã ipſiꝰ dñi fuiſſe intelligiť · ſiue ꝓpter veritatẽ ·
ſiue ꝓpter membroꝝ eius cũ ſuo capite vnitatem ·
Erant etiam qui talia reſpondentibus dicerent ·
Abſit · quia intelligebant in ſeipſos hanc pabolã
dictam · Seqť · Ille aũt aſpitiens eos ait · Quid eſt
ergo qđ ſcptũ eſt · Lapidem quẽ reꝓbauerũt edifi
cãtes · hic factus eſt ĩ caput anguli ¶ Beda · Qua
ſi · d · quõ implebitur hec ꝓphetia · niſi qꝛ xp̃s a vo
bis reprobatus & occiſus · credituris eſt gentibus
predicandus · vt quaſi lapis angularis ex vtroq
populo vnũ ſibi templum edificet · ¶ Euſebius ·
Lapis autem dicitur chriſtus propter terreſtre
corpus abſciſus ſine manibus ſecundum viſionem
danielis propter ortum ex virgine · Lapis autem
non argenteus aut aureus · quia non rex aliquis
glorioſus · ſed homo humilis & abiectus · propter

quod edificantes eum reprobauerunt · ¶ Theo ·
Reprobauerunt em̃ eum principes populi cũ dixe
runt · Hic a deo non eſt · Ille vero tam vtilis fuit ·
tam electus · vt in capite anguli poneretť ¶ Ciril
lus · Angulo vero cõpat ſacra ſcptura concurſũ vť
uſq populi · Iſraelitici ſcilicet & gentilis · in vnam
fidem · Cõpegit enim · Saluator vtrũq populũ ĩ
vnũ nouũ hoĩem cõcilians eos in vno corpore pa
tri · Salubris ergo eſt lapis angulo facto ab eo ·
Detrimẽtũ autem infert iudeis impugnantibꝰ hũc
ſpiritalem cõcurſum · ¶ Theo · Duas aũt condem
nationes cõmemorat · Vnã quidẽ aĩarum ſuarum ·
quã paſſi ſunt ſcandalizati in xp̃o · Et hoc tangit
cũ dicit · Omnis qui creciderit ſuper illum lapidẽ ·
cõquaſſabiť · Aliã vo captiuitatis & extminij · ꝙ
intulit eis lapis ab ip̃is contẽptus · Et hoc tãgit
cum ſubdit · Supra quẽ autẽ ipſe ceciderit · conmi
nuet illum · vel vẽtilabit eum · Sic enim ventilati
ſunt iudei a iudea per vniuerſũ orbem · vt ab area
palee · Et attende ordinem · Nam preambulum eſt
ſcelus in eum commiſſum · ſequitur autem iuſta
dei vindicta · ¶ Beda · Vel aliter · qui peccator ẽ ·
& tamẽ illi credit · cadit quidem ſuper lapidem &
conquaſſať · reſeruatur em̃ per patiẽtiã ad ſalutẽ ·
Supra quẽ vero ille cecidit · hoc eſt cui lapis ip̃e
irruerit quia ipſum negauit · cõminuet eũ · vt nec
teſta quidem remaneat · in qua hauriatur aque pu
ſillum · Siue de his dicit · ꝙ cadũt ſuper eũ · qui il
lũ modo cõtemnũt · Ideo nondũ penitus ĩtereũt · ſ
conquaſſantur · vt non recti ambulent · Super q̊s
autem cadit · veniet illis deſuper in iuditio cum
pena perditionis · Ideo comminuet eos · vt ſint
tamq̃ puluis quem proijcit ventus a fatie terre ·
¶ Ambro · Vinea etiã tipus noſter eſt · Agricola
quippe omnipotens pater · Vitis chriſtꝰ · At vero
nos palmites · Recte vinea chriſti populus nomi
natur · vel ꝙ crucis in frõte pretextatur indicium ·
vel ꝙ fructus ex poſtrema anni legatur etate · vel
ꝙ oibꝰ vt ordinibꝰ vinearũ ita pauperibꝰ atq diui
tibus ſeruis & dñis in eccleſia eq̃ dimẽſio nulla di
ſcretio ſit · Et vt vitis maritatur arboribꝰ ita cor
pus aĩe hanc vineã diligẽs agricola fodere & ton
dere cõſueuit · ne luxuriet vmbra folioꝝ verborũ
q infructuoſa iactãtia maturitatem ĩdolis naturał
impꝯdiat · decet tociꝰ orbis hic eẽ vindemiã · vbi to
ciꝰ orbis ẽ vinea · ¶ Beda · vel morali ĩtellectu cui
q fideliũ vinea quã excolat locať · dũ miſteriũ bap
tiſmi quod exerceat · ſibi committitur · Mittiť ſuus
vnꝰ · alť terciꝰ · cũ lex · pſalmodia · & ꝓphetia le
giť · Sꝫ miſſus ſuus cõtumelijs affectꝰ vel ceſus
dicitur · cũ ſmo auditꝰ cõtẽniť vel blaſphematur ·
Miſſum herede q̃ntũ ĩ ſe ẽ occidit · q̇ filiũ dei peccã
do conculcat · pdito malo cultore · vinea dať alteri · cũ
dono gr̃e qđ ſupbꝰ ſpreuit · huił ditať · textus
¶ Et q̃rebãt pncipes ſacerdotũ & ſcribe mittẽ ĩ il
lũ manꝰ in illa hora · & timuerũt populum · Cog
nouerunt enim ꝙ ad ip̃os dixẽit ſimilitudinẽ iſtã ·

Et obſeruantes miſerunt inſidiatores · qui ſe iu-
ſtos ſimularent vt caperent eum in ſermone. &
traderent illum principatui & poteſtati preſidis ·
Et interrogauerūt illū dicētes · Magiſter · ſcimus
quia recte dicis · & doces · & non accipis perſonam
hoīs · ſed in veritate viā dei doces · Licet nos tribu
tum dari ceſari · an non? Conſiderās aūt dolū eoꝝ ·
dixit ad illos · Quid me temptatis ? Oſtendite mi
hi denariū · cuius habet imaginē · & ſupſcptionē ·
Reſpōdentes dixerūt · Ceſaris · Et ait illis · Reddi
te ergo que ceſaris ſūt ceſari · & que dei ſūt · deo ·
Et nō potuerūt verbū eius reprehēdere corā plebe ·
Et mirati in reſponſo eius tacuerūt · C Ciril. De
cebat quidē principes iudeoꝝ intelligētes ꝙ de ip
ſis parabola diceretur · a malo ſic diſcedē · quaſi de
futuris īſtructos · ſed hoc non cōſiderātes · occaſio
nē ſuoꝝ colligunt criminū · Vnde dicit · Et quere
bāt principes ſacerdotū & ſcribe mittere in illū ma
nus in illa hora · Nec refrenauit eos legis precep-
tū quod dicit · Innocentē & iuſtum non occides · ſ3
compeſcuit eoꝝ nefandū propoſitū plebis timor ·
Sequitur enim · Et timuerūt populum · Preferūt
enim diuine reuerentie humanū timorē · Que autē
huius prepoſiti fuerit occaſio · ſubditur · Cognoue
runt em̄ ꝙ ad ipſos dixerit ſimilitudinem iſtam ·
C Beda · Et ita querendo ipſum occidere docebāt
vera eſſe · que in parabola dixerat · Ipſe em̄ eſt he-
res cuius iniuſtam necem dicebāt eſſe vindicandā
illi nequam coloni · qui dei filiū querebāt occidere
Hoc etiā quottidie geritur in eccleſia · Cū quilibet
ſolo nomine frater · eam quā nō diligit eccleſiaſti-
ce fidei ac pacis vnitatem propter bonorum multi
tudinē · vel erubeſcit · vel timet impugnare · Et qꝛ
principes querētes dominum comprehendere · qđ
per ſe non poterāt · preſidis manibus efficere tēp-
tabant · Vnde ſequitur · Et obſeruantes miſerūt
inſidiatores qui ſe iuſtos ſimularēt · C Cirillus ·
Videbātur enim eſſe leues · erāt autem graues · ob
liti dei dicētis · Quis hic qui mihi abſcondit conſi-
liū ? adeunt enim chriſtū omniū ſaluatorem quaſi
hominem communem · Vnde ſequitur · Vt cape-
rēt eum in ſermone · & traderent eum principatui
& poteſtati preſidis · C Theophilus · Parauerāt
autem domino laqueos · illaqueati ſunt tamen in
eis pedes eorum · Audi namqꝫ aſtutiam · Et inter-
rogauerunt illum dicentes · Magiſter ſcimus quia
recte dicis & doces · C Beda · Blanda & fraudulē
ta interrogatio illuc prouocat reſpondentē vt ma-
gis deum ꝙ̄ ceſarem timeat · Sequitur enim · Et ñ
accipis perſonam hominis · ſed in veritate viam
dei doces · Et hoc dicunt ad hoc · vt dicat non debe-
re tributa ſolui · vt ſtatim audientes miniſtri pre
ſidis · qui iuxta alios euāgeliſtas affuiſſe legūt ·
ſeditionis eū contra romanos autorē teneant · Vñ
cōſequenter querunt · Licet nobis dare tributum
ceſari · an non? Erat enim in populo magna ſeditio
dicentibus alijs ꝓ ſecuritate qua romani pro oī

bus militabant · debere tributa perſolui · Phariſe
is contradicentibus · non debere populum dei q̄ de-
cimas & primitias daret · humanis legibus ſubia
cere · C Theophilus · Intendebant ergo ꝙ ſi dice
ret oportere dari cenſum ceſari · crimnaretur a po
pulo quaſi ſeruituti ſubijciens gentem ! Si vero
prohiberet cenſum reddere · eum repreſentarēt vt
ſciſmaticum preſidi · Ipſe vero laqueos eoꝝ effu-
git · Sequitur em̄ · Conſiderās aūt dolū eoꝝ dixit
ad eos · Quid me tēptatis ? Oſtendite mihi denariū
cuius habet imaginē & ſupſcptionē ? C Ambroſi ·
Docet hoc loco dominus circumſpectos nos in re-
ſpōdēdo aduerſus hereticos vł iudeos eē debere · ſicˀ
alibi dixit · Eſtote aſtuti ſicut ſerpentes · C Beda
Qui autem putant interrogationē ſaluatoris igno
rantiam eē · diſcant ex preſenti loco ꝙ potuerit ſci-
re ihesus cuius imago eſſet ī nūmo · ſed īterrogat ·
vt ad ſermonem eoꝝ competenter reſpōdeat · Se-
quitur em̄ · Reſpondētes dixerūt · Ceſaris · Nō pu
temus ceſarem auguſtū · ſed tiberium ſignificari
Omnes em̄ romani reges a primo · C · Ceſare · Ce
ſares appellati ſunt · Ex eorū autē reſponſione cō-
uenieter dominus queſtionē ſoluit · Sequitur em̄
Et ait illis · Reddite ergo que ſunt ceſaris ceſari ·
& que ſunt dei · deo · C Titus · Quaſi diceret · verb
temptatis · operibus obedite · ſubiſtis ceſaris ſer-
uitutem · ſuſcepiſtis que eius ſunt · Date ergo illi
cenſum deo timorem · Non enim exigit deus denari
um · ſed fidem · C Beda · Reddite etiam deo · que
dei ſunt · decimas ſcilicet primitias · oblationes · &
victimas · C Theo · Et attende ꝙ non dixit · Date
ſed reddite · debitum enim eſt tuetur enim te prin-
ceps tuus ab hoſtibꝰ · vitam tuam reddit trāqllā ·
pro his ergo teneris ei in cenſu · Sed & hoc ipſum
quod offers nūmiſma ſcilicet · Ab eo habes · Red
das ergo nūmiſma regium regi · Deus etiam tibi
tradidit intellectum & rationem · reſtituas hoc ei
non comparatus beſtijs · ſed in omibus rationabi-
liter procedens · C Ambroſius · Tu ergo ſi vis nō
eē obnoxius ceſari · noli habere que mundi ſunt ·
Et bene prius que ceſaris ſunt reddenda diſcernit
Neqꝫ enim pt̄ quis eē dn̄i niſi pus renuntiauerit
mūdo ꝙ̄ grauia vincula promittere deo & non ſol
uere · maior eſt contractꝰ fidei ꝙ̄ pecunie · C Ori ·
Habet autem locus iſte aliquid miſtici · Due enim
ſunt imagines in homine · Vna quā accepit a deo
Altera inimici · Sicut enim denarius habet magi
nem Imperatorum mundi · ſic qui facit opera tene
brarum portat imaginem eius cuius habet opera ·
Dicit ergo · Reddite que ſunt ceſaris · Ceſari · hoc
eſt · Abijcite terrenam imaginem vt poſſitis vobis
imaginem celeſtē imponentes reddere que dei ſūt ·
deo · vt ſcilicet deum diligamus & cetera · Que vt
moiſes dicit · deus requirit a nobis · Poſtulat au-
tem a nobis · non quia neceſſarium habet · vt ei ali
quid tribuamus · ſed vt poſtꝙ̄ ei dederimus · hoc
ipm̄ nob tribuat ī ſalutē · C Beda · Qui aūt credere

debuerāt ad tantam ſapiētiā mirati ſūt. q̄ callidi
tas eoꝝ inſidiādi nō īueniſſet locum. Vñ ſequit᷑.
Et non potuerūt verbū ei⁹ reprehendere corā ple-
be. & mirati in reſponſo eius tacuerūt. ¶ Theo.
Hoc ei erat q̄d p̄cipue ītēdebāt. increpare eū corā
populo. q̄d obtīnē neq̄erūt ꝑpt̄ ſapiētiſſimā ei⁹ re
ſponſionē. textus
¶ Acceſſerunt quidam ſaduceorum qui negant
eſſe reſurrectionē. Et īterrogauerūt eum dicētes.
Magiſter moiſes ſcp̄ſit nobis. Si frater alicuius
fuerit mortu⁹ habens vxorem. & hic ſine filiis fu
erit. vt accipiat eam frater ei⁹ vxorē. & ſuſcitet
ſemen fratri ſuo. Septem ergo fratres erant. &
p̄mus accepit vxorē. mortu⁹ eſt ſine filiis. & ſe-
quēs accepit illā. & mortu⁹ eſt ſine filio. & t̄tius
accepit illā. Similiter & oēs ſeptē. & non reliq̄rūt
ſemen & mortui ſūt. Nouiſſima aūt oīm mortua ē
& mulier. In reſurrectione ḡ cuius erit vxor? ſiq̄
dē ſeptē habuerāt eam vxorē. Et ait illis ihesus.
Filii hui⁹ ſeculi nubūt. & tradūt᷑ ad nuptias. illi
vero qui digni habebuntur ſeculo illo & reſurre-
ctione ex mortuis. neq̄ nubunt. neq̄ ducūt vxores
neq̄ vltra mori poterūt. Equales ei āgelis ſūt. &
filii dei ſūt cū ſint filii reſurrectionis. Quia vō re-
ſurgent mortui & moiſes oſtēdit ſecus rubum. ſi
cut dicit. dominū deū abrahā. & deū iſaac. & deū
iacob. Deus autem non eſt mortuoꝝ. ſed viuoꝝ.
Omnes eīm viuūt ei. Reſpōdētes aūt quidam ſcri
barū dixerūt. Magiſter bene dixiſti. & amplius n̄
audebāt eū quicq̄ interrogare. ¶ Beda. Due erāt
hereſes in iudeis. Vna phariſeoꝝ qui traditionū
& obſeruationū ſibi iuſtitiā preferebāt. vnde &
diuiſi vocabāt᷑ a populo. Altera ſaduceoꝝ qui int̄
pretant᷑ iuſti. vendicantes ſibi quod non erant. Il
lis ergo abeūtibus hi ad tēptādū accedūt. Vnde
dicitur. Acceſſerūt aūt quidam ſaduceorū qui ne-
gant eſſe reſurrectionem ¶ Origenes. Saduceoꝝ
hereſis n̄ ſolū reſurrectōnē mortuoꝝ negat. ſ; etiā
putat animā interire. cum corpore. hi ergo verbis
ſaluatoris inſidiantes. eo tempore queſtionem pro
poſuerūt quo eum viderūt de reſurrectione docere
diſcipulos. Vñ ſequit᷑. Et int̄rogauerūt eū dicē
tes. Magiſter ſcp̄ſit nobis moiſes. Si frater ali-
cui⁹ mortu⁹ fuerit habens vxorem. & hic ſine fi-
liis fuerit. vt accipiat eam frater eius in vxorem
& ſuſci. ſe fratri ſuo. ¶ Ambroſius. Secundum
legis litteram nubere cogitur etiā inuita. vt defun
cti ſemen excitet frater. Spirit⁹ autem magiſter
eſt caſtitatis. ¶ Theophilus. Saducei autē fra
gile fundamētū ſubſtituentes. non credebant reſur
rectionis ſermonem. Opinātes enim carnalem eē
futuram vitam in reſurrectione merito fallebāt᷑.
& ideo tanquam impoſſibile calūniantes dogma re
reſurrectionis. fingunt hanc narrationē dicētes.
Septem ergo fratres erāt. & primus accepit vxo
rem & mortuus eſt ſine filiis. Et ſequēs accepit
illam. & mortu⁹ eſt ſine filio. Et tertius accepit

illam. & ſimiliter omnes ſeptem. & non reliquerūt
ſemen. & mortui ſunt. Nouiſſima autē omnium
mortua eſt & mulier. ¶ Beda. Hanc fabulā cōfin
gunt. que deliramenti arguat eos qui reſurrectio-
nē aſſerunt mortuorum. Turpitudinem ergo fabu
le opponunt. vt reſurrectionis denegent veritatē.
Vnde ſubditur. In reſurrectione ergo cuius eoꝝ
erit vxor? ſiquidem ſeptem habuerunt eā vxorē.
¶ Ambroſius. Miſtice hec mulier. Sinagoga ē.
que ſeptem viros habuit. ſicut dicitur ſamarita
ne. quinq̄ viros habuiſti. quia ſamaritana tm̄
quinq̄ libros moſi. Sinagoga ſeptem ſequit᷑ prin
cipaliter. & de nullo ꝑpt̄ perfidiam ſuam heredita
rie poteſtatis. ſemen accepit. & ideo ꝑtē cū viris
ſuis in reſurrectione habere nō potuit. q̄ ſpiritale
preceptum ſecundum ſenſum carnis inuertit. Non
enim frater carnalis aliquis denuntiatus ē qui ſe-
men fratris ſuſcitaret d̄functi. Sed ille de mortuo
populo iudeoꝝ. ſapiētiā ſibi diuini cultus aſſciſce-
ret in vxorem. atq̄ ex ea ſemen in apoſtolis ſuſci
taret. qui quaſi defunctoꝝ reliquie iudeoꝝ. infor-
mes adhuc ī ſinagoge vtero derelicti. ſecundū ele-
ctionem gratie reſeruari noui ſeminis admixtione
meruerunt. ¶ Beda. Siue ſeptem hii fratres re-
probis congruūt. qui per totam huius ſeculi vitā
que ſeptem diebus voluitur a bonis operibus ſte-
riles exiſtūt. quibus iunctim morte prereptis ad
vltimū & ipſa mundana cōuerſatio quaſi vxor in-
fecunda tranſibit. ¶ Theophilus. Dominus aūt
oſtendens reſurrectionem nō eſſe futuram cōuerſa-
tionē carnalem. eoꝝ dogma euulſit. ſimul cum fra
gili fundameto. Vnde ſequitur. Et ait illis. ihs.
Filii huius ſeculi nubunt. & traduntur ad nupti-
as. ¶ Auguſtinus. de queſtionibus euangeliorū.
Quia connubia ꝑpter filios. filii ꝑpter ſucceſſionē
Succeſſio ꝑpt̄ mortē. vbi ḡ mors non eſt. neq̄ cō
nubia. Vñ ſeq̄t᷑. Illi vō qui digni habebūt᷑ ſeculo
illo & reſurrectione ex mortuis. neq̄ nubūt. neq̄
ducūt vxores. Neq̄ ei vltra mori poterunt. ¶ Be-
da. Quod non ita intelligendū eſt quaſi ſoli digni
vel reſurrecturi vel ſine nuptiis futuri ſint. ſed om
nes etiā peccatores reſurrecturi & abſq̄ nuptiis
ſūt ī ſeculo illo māſuri. Dn̄s aūt vt ad reſurrectōis
gloriā inquirēdam animos incitaret. de electis tm̄
voluit facere ſermonem. ¶ Auguſtinus de queſti
onibus euangeliorum. Sicut autem nunc ſermo
noſter decedentibus & ſuccedentibus ſillabis pera
gitur atq̄ perficitur. ita & ipſi homines quorum
ſermo eſt. decedendo & ſuccedendo peragunt atq̄
perſiciunt ordinem huius ſeculi qui temporali re-
rum pulchritudine contexitur. In illa autem vita
quando verbum dei quo fruemur. nulla deceſſio-
ne atq̄ ſucceſſione ſillabarum completur. Sed om
nia que habet ſemper manendo ſimul habet. ita
participes eius quibus ipſum ſolum erit vita. ne-
q̄ moriendo decedent. neq̄ naſcendo ſuccedent. ſic
nūc ē ī angelis. Vnde ſeq̄t᷑. Equales ei āgelis ſūt

¶ Cirillus. Sicut eī multitudo āgelorū plurima
quidē eſt. non autem ꝑpagata per generationem.
ſed ex creatione cōſiſtēs. Ita & hijs qui reſurgūt
non eſt opus vlterius nupcijs. Unde ſequitur. Et
filij dei ſunt. cum ſint filij reſurrectionis ¶ Theo.
Quaſi diceret quia deus eſt qui operatur in reſur-
rectione. merito dicūtur dei filij qui ꝑ reſurrectio
nē regenerantur. Non eī aliquid carnale ī reſur-
gentiū generatione conſpicitur. non coitus. nō ma-
trix. non ꝑtus. ¶ Beda. Vel equales āgelis & fi
lijs ſūt dei. quia gloria reſurrectionis innouati. ſi
ne vllo mortis metu. ſine vlla labe corruptionis.
ſine vllo terreni ſtatus actu. perpetua dei viſione
fruūtur. ¶ Origenes. Sed quia dn̄s in matheo
dicit. quod hic ꝑtermittitur. Erratis. neſciētes
ſcripturas. ꝑpono ſcpturam vbi ſcptū ſit. Neq; ne-
bent neq; nubent̄. Quantū eī ego eſtimo. neq; in
veteri neq; ī nouo teſtamēto quicq̄ tale reperitur.
Sed omnis eoꝝ error de ſcripture lectione. quā n̄
ītelligūt ſubrepſit. Dicit̄ eī in eſaia electi mei bi
bent. & putant hec & ſimilia futura eſſe in reſurre
ctione. Paulus aūt oēs has benedictiones ſpirita
lit̄ int̄pretans & ſciens nō eſſe carnales. ad epheſi
os dicit. Benedixiſti nos in omni benedictione ſpi
ritali. ¶ Theophilus. Vel dn̄s rationis ſuppoſi-
te ſcripture teſtimoniū addit ſubdens. Quia vero
reſurgāt mortui & moiſes oſtendit ſecus rubum.
ſicut dicit dn̄m deū abrahā & deū iſaac. & deū ia-
cob. Quaſi diceret. ſi ſemel redierūt in nihilū patri
arche ne viueret apud deū in ſpe reſurrectionis
non dixiſſet ego ſū. ſed fuerā. Conſueuimus eī de
rebꝫ corruptis & preteritis dicere. Eram dn̄s illi⁹
rei. Nunc vero quoniā dixit. Ego ſū. oſtēdit q̄ vi
uentiū eſt deus dn̄s. Et hoc eſt qđ ſubdit̄. De⁹
aūt non eſt mortuoꝝ. ſed viuorū. oēs eī viuunt
ei. Quāuis ei examines ſunt viuūt tamē apud deū
in ſpe reſurgendi. ¶ Beda. Vel hoc dicit. vt cū
probauerit aīas permanere poſt mortem. quod ſa-
ducei negabāt. cōſequens introduceretur & corpo
rū reſurrectio. que cū animabus bona. mala ve geſ
ſerunt. Eſt autem vera vita. qua iuſti deo viuūt.
etiā quando corpore moriunt̄. Ad comprobandam
autem reſurrectionis veritatem. multo manifeſti-
oribus exemplis ex prophetis vti valuit. ſed ſa-
ducei qnq; tm̄ libros moiſi recipiebāt. Propheta
rū vaticinia reſpuentes. ¶ Chri. Sicut autem ſā-
cti cōmunem orbis dn̄m ſibi appropriāt. non dero
gantes eius dominio. ſed ꝓpriū affectū pandētes.
ſcđm morem amantiū qui non patiuntur cū mul
tis diligere. ſed volunt precipuā & ſpetialem quā
dam dilectionē expmere. Sic & deus ſpecialit̄ ſe
horum deum dicebat. nō coartando ſuum dominiū
Sed ampliando. Non enim ſic multitudo ſubdito-
rum. ſicut virtus famulantium pandit eius domi
nium. Unde non ſic gaudet dici deus celi & terre.
ſicut cum dicit̄. Deus abrahā deus iſaac. & deus
iacob. Et apud mortales quidē a dn̄is denominat̄
famuli. Dicim⁹ eī villicus talis ducis. Econtra-
rio autem deus dicitur abrahe. ¶ Theophi. Con
futatis aūt ſaduceis. fauent iheſu ſcribe tamq̄ ſa
duceoꝝ oppoſiti. Vn̄ ſequitur. Reſpondentes aūt
quidam ſcribaꝝ dixerūt. Magiſter. bene dixiſti.
¶ Beda. Et quia in ſermonibus cōfutati ſūt. vltra
non īterrogant. Unde ſequit̄ Et amplius nō au-
debant eum quicq̄ interrogare. ſed comprehenſū
Romane tradūt ꝑtati. Ex q̊ ītelligi⁹ venena inui-
die poſſe quidē ſuperari. ſed difficile conquieſcere.

textus

¶ Dixit autem ad illos. Quomodo dicunt chriſtū
filium dauid eſſe. Et ipſe dauid dicit in libro pſal-
morū. Dixit dominus domino meo ſede a dextris
meis Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedū
tuorum. Dauid ergo eum dominū vocat & quomō
filius eius eſt? ¶ Theo. Quāuis dominus ad paſ
ſionem erat iturus in breui. predicat ꝓpriā deitatē.
Nec hoc tamē incaute aut arrogāter. ſed modeſte
querit. Unde dicitur. Dixit autē ad illos. Quomō
dicūt chriſtum filiū dauid eſſe. ¶ Ambroſi. Non
reprehēdūtur hoc loco quia dauid filium cōfitēt̄.
quia cecus ille Dauid filium confitēdo meruit ſani
tatem. Et pueri dicentes. Oſanna filio dauid. pre
celſe predicationis gloriam deo deferebant. ſed re-
prehenduntur quia non credunt filium dei. Unde
ſubdit. Et ipſe dauid dicit in libro pſalmoꝝ. Dix
it dominus domino meo. Et. pater dominus. & fi
lius dominus. ſed non duo domini. ſed vnus eſt do
minus. quia pater in filio & filius in patre. Ipſe
ad dextram patris ſedet. quia patri conſors nulli
ſcđus eſt Sequitur enim. Sede a dextris meis.
Nec prefert̄ qui ad dextrā ſedet. nec iniuriam pati
tur qui admittitur. gradus non queritur dignita
tis. vbi plenitudo eſt diuinitatis. ¶ Auguſtin⁹.
de ſimbolo. Seſſione autem iſta non accipiamus
humanis menbris poſitum. tamq̄ pater ſedeat in ſi
niſtra. & fili⁹ ſedeat ad dextrā. ſed ipſam dextrā in
telligam⁹ poteſtatē quā accepit ille homo ſuſcep-
tus a deo. vt veniat iudicatur⁹ qui primo venerat
iudicand⁹. ¶ Ciril. Vel q̄ ſedet ad dextrā patris
ſupernam eius gloriam probat. Nam quorum eſt
tronus equalis & maieſtas. Seſſio vero in deo ſig
nificat regnum & omnium poteſtatem. Sedet g̊
a dextris dei patris quia verbum ex paterna ſub-
ſtantia prodiens. factum caro diuinam non exuit
dignitatem. ¶ Theophilus. Manifeſtat ergo q̄
aduerſarius patris non eſt. ſed ſecum concordat.
cum pater repugnet aduerſarijs eius. Sequitur
enim. Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pe-
dum tuorum. ¶ Ambro. Ergo & deum chriſtum
& hominem eſſe credam⁹. cui a patre ſubijciuntur
inimici. non per infirmitatem poteſtatis ſue. ſed
per vnitatē nature. quia in altero alter operatur.
nam & fili⁹ ſubijcit īimicos pr̄i. q; pr̄em clarificat
ſuper terram. ¶ Theophilus. Querit ergo ipſe.
& mota dubitatōe. ſinit illos colligere qđ ſeq̄t̄.

Vnde ſubdit · Dauid ergo dominum illum vocat
et quō filius eſt eius · ¶ Chriſoſ · Dauid quidē pa
ter xp̄i & ſeru⁹ hoc quidē ſcd̄m carnē · illud ſcd̄m
ſpm̄ ¶ Chri · Et nos ğ nouis phariſeis qui nec ve
rum dei filium · neq̧ deum eē fatent̄ natuꝫ ex ſacra
virgine · ſed diuidūt vnū filium in duos · talem ob
iciem⁹ q̄onem · q̄ pacto filius dauid dn̄s ei⁹ eſt · &
non humano dominio · ſed diuino Textus
¶ Audiente autem omni populo · dixit diſcipulis
ſuis · Attendite a ſcribis qui volūt ambulare in ſto
lis · & amant ſalutatōnes in foro · & primas cathe
dras in ſinagogis · & primos diſcubit⁹ in cōuiuīs
qui deuorāt domos viduaꝝ ſimulātes longā oratō
nem hīj accipient maiorē damnatōem · ¶ Chriſo ·
Nihil aūt eſt forci⁹ q̄ ex ꝓphis diſputare · Hoc ei
eſt & ipſis reb⁹ validius · Nam xp̄o faciēte miracu
la cōtradicebāt mlt̄ociēs · cū vero allegauit ꝓphiaꝫ
tacuerūt · qꝛ non habebāt quid diceret · Eis aūt ta
centib⁹ cōtra eos inuebit̄ Vn̄ dicit̄ · Audiente aūt
omni populo dixit diſcipulis ſuis · ¶ Theophil⁹ ·
Quia enim eos orbis doctores mittebat · merito mo
net non eē eis imitandā phiſeoꝝ ambitōem · Vnde
ſequit̄ · Attendite a ſcribis qui volunt ābulare in
ſtolis · ¶ Beda · Ideſt cultōrib⁹ veſtimētis induti
ad publicū ꝓcedere · In quo inter cetera diues pec
caſſe deſcribitur · ¶ Ciril · Paſſiones aūt erāt ſcri
baꝝ · amor glorie inanis & lucri · vt igit̄ tam peſſi
ma crimina euitarēt diſcipuli · cōmonet eos ſubdēs
Et amāt ſalutatōes in foro ¶ Theo · Quod ē a blā
dientib⁹ venancium opinionem fame · Vel agunt
hoc cauſa cōgregādē pecunie · Sequit̄ · et primas
cathedraſ in ſinagogis · et p̄mos diſcubit⁹ in cōui=
uīs · ¶ Beda · Non primos ſedere vel diſcūbere ve
tat eos quib⁹ hoc officīj ordine cōpetit · ſed eos qui
hoc indebite amāt · docet eē cauēdos · animū vel gra
dū redarguēs · q̄uis & hoc culpa non careat · ſi idē
in foro litib⁹ velint intereſſe · qui in ſinagoga mgr̄i
deſiderāt appellari · Duplici aūt ratōe a vane glorie
cupidis attendē iubemur · ne vel eoꝝ ſimulatōne
ducamur eſtimātes bona eē que faciūt Vel emula
tōne inflammemur · fruſtra gaudētes in bonis lau=
dari que ſimulāt · Non ſolū aūt laudes ab homini
bus · ſed & pecunias querūt · Seq̄tur · n · Qui deuo=
rant domos viduaꝝ ſimulātes lōgam orōnem · Ju
ſtos eniꝫ & magni meriti apud deū ſe ſimulantes ·
ab infirmis & pctoꝝ ſuoꝝ cōſciētia turbatis · q · pa
troni pro eis in iudicō futuri · pecunias accipe non
dubitāt · ¶ Ciril · Jniurgitātes eciam ſe viduarū
bonis pauptatē atterūt nō q̄litercūq̧ comedētes · ſ
deuorātes & ad p̄uitatē orōne vtētes · qđ ğuiori pe
na facit eos obnoxios · vn̄ ſeq̄tur · Hīj accipiēt ma
iorem dānatōꝫ ¶ Theo · Quia nō ſolū mala faciūt
ſed & orōnes ꝑtendūt · & virtutē faciūt prauitatis
excuſacōem · Viduas eciā depauperāt · quaꝝ opor
tebat miſereri · dū ob ſui p̄nciā eas cogūt exponere
¶ Beda · Vel qꝛ laudes ab hominibus & pecunias
querūt · maiori damnatōne plectuntur ·

¶ Capitulum · xxi ·
Reſpiciens autem vidit eos · qui
mittebant mūera ſua in gazophi
latiū diuites · Vidit aūt et q̄ndā
viduā paupculā mittentē era mi
nuta duo · Et dixit · Vē dico vob
qꝛ vidua hec paup · pluſq̄ oēs mi
ſit · Nam omnes hīj ex abundanti ſibi miſerunt in
munera dei · hec autē ex eo quod deeſt illi · omnem
victū ſuū quem habuit miſit ¶ Gloſa · Poſtq̄ do
min⁹ redarguit ſcribaꝝ auariciā · qui domos vidu
arum deuorabāt · cōmendat vidue elemoſinā · Vn̄
dicit̄ · Reſpitiēs aūt vidit eos qui mittebāt mune
ra ſua in gazophilatiū diuites · ¶ Beda · Quia ſmo
ne greco philaxe ſeruare dicit̄ & gaza ligua pſica
diuitie vocant̄ · gazophilatiū locus appellari ſolet
quo diuitie ſeruant̄ · Erat aūt · Arca foramē hn̄s
deſup poſita iuxta altare ad dextrā ingredientibus
domū domini · Jn quā mittebant ſacerdotes qui cu
ſtodiebāt hoſtia oēm pecuniaꝫ que deferebat̄ ad tē
plū domini · Dn̄s aūt · ſicut opantes in domo ſua di
ſcutit · ita & dona ferentes reſpicit · & quē dignum
viderit · laudat · quē reprobū · damnat · Vnde ſequi
tur · Vidit aūt & quandam viduam pauperculam
mittentem era minuta duo · ¶ Cirillus · Duos obo
los offerebat quos cum ſudorib⁹ ad diurnū victum
acquiſierat · Vel que quotidie per aliena poſcit ſuf
fragia deo donat oſtendēs ei ſuam paupertatē fruc
tiferam · vincit igitur alios & iuſta cenſura corona
tur a deo · Vnde ſequit̄ · Et ait illis · Vere dico vo
bis · qꝛ vidua hec pauper pluſq̄ omnes miſit ·
¶ Beda · Acceptabile enim eſt deo quicquid bono
animo obtulerim⁹ · qui cor & non ſubſtantiam pen
ſat · nec perpendit quantum in eius ſacrifitō · ſed ex
q̄to proferatur · Vn̄ ſequitur · Nam omnes hīj ex
habūdāti ſibi miſerunt in mūera dei · hec aūt ex eo
quod illi deeſt · omnem victum quem habuit miſit
¶ Chriſoſto · Non enī paucitatem oblati · ſed copiā
affect⁹ intuit⁹ eſt deuſ · Non eſt elemoſina ex plu
rib⁹ pauca impendere · ſ illud vidue que totam ſibi
euacuauit ſubſtantiam · Quod ſi nequis tm̄ offerre
ſicut & vidua · offer ſaltem totum ſuperfluum ·
¶ Beda · Miſtice autem diuites qui in gazophila
cium munera mittebant · ſignificant iudeos de iu=
ſtitia legis electos · Vidua pauper eccleſie ſimplici
tatem que paupercula vocat̄ · quia vel ſuperbie ſpi
rituꝫ vel peccata tanq̄ mundi diuitias abiecit · Vi
dua vero · quia vir eius pro ea mortem pertulit ·
Hec in gazophilatium duo era minuta mittit · qꝛ
in conſpectu dei apud quem noſtri operis oblatōes
conſeruantur · munera ſua defert · ſiue dilectionem
dei & proximi · ſiue fidei & oratōis · que cunctis ſu
perboꝝ iudeorum operib⁹ preſtant · Ex abundanti
enim in munera dei immittūt iudei · qui de iuſticia
ſua preſumunt · Eccleſia autem omnem victum ſu
um mittit · quia om̄e quod viuit · dei eē muneris in
telligit · ¶ Theophi · Vel vidua poteſt intelligi

quelibet anima · orbata quaſi primo viro priſtina
lege · & non digna copule verbi dei · que loco arre
offert deo fidẽ & cõſcientiã bonã · plus videt̃ offer
re ditātibꝫ in ſermone · & ſuperfluentibꝫ moralibꝫ
gentilium virtutibus textus

¶ Et quibuſdam dicentibꝫ de templo ꝙ lapidibus
bonis & donis exornatum eẽt · dixit · Hec que vide
tis · veniẽt dies · in quibꝫ non relinquet̃ lapis ſuper
lapidẽ qui non deſtruatur · Interrogauerũt aũt il
lum dicentes Preceptor · quando hec erunt · & qꝫ
ſignum cum fieri incipient · Qui dixit · videte ne ſe
ducamini · Multi enĩ veniẽt in nomine meo dicẽtes
quia ego ſũ · & tempus appropinquabit · Nolite er
go ire poſt illos · ¶ Euſe · Quod ſpectanda forent ·
que pertinebant ad templi ſtructurã manifeſtant
hyſtorie et hucuſqꝫ quedã cõſeruant̃ reliqe · quibꝫ
percipiunt̃ · que dudũ erãt fabricarum veſtigia ·
Sed dominꝰ mirantibꝫ tẽpli fabricas ꝓmulgauit
ꝙ in eo lapis ſup lapidẽ nõ maneret · Dicit̃ · n · Et
quibuſdã dicentibꝫ de templo ꝙ lapidibꝫ bonis &
donis exornatũ eẽt dixit Hec que videtis veniẽt di
es · in quibꝫ nõ reliquetur lapis ſup lapidẽ · qui nõ
deſtruatur · Decebat enĩ locũ illuꝫ ꝓpter cultorum
audatiam omnimodam deſolatõem pati · ¶ Beda ·
Diuina etiam diſpenſatõ procurauit vt ciuitas ip
ſa & templũ ſubuerteret̃ · ne quis forte adhuc par
uulus in fide videns illa conſtare · dũ ſacrifitiorũ ri
tum attonitus ſtuperet · raperetur intuitu · ¶ Am
bro · Verum igitur dictum eſt de tẽplo manufacto
ꝙ eẽt ſubuertendũ · Nihil enĩ eſt manufactũ · quod
non aut fetuſtas conſitiat · aut vis ſubruat · aut ig
nis exurat · Vñ eſt & aliud templũ · ſ · ſinagoga ·
cuius ſtructura vetus eccleſia ſurgente diſſoluitur
Eſt etiam templuꝫ in vnoquoqꝫ · quod deficiente fi
de labitur · et maxīe ſi quis falſo xp̄i noīe obtẽdat ·
quo interiorem expugnet affectum · ¶ Ciril · Ne
quaqꝫ aũt diſcipuli aduerterãt vim dictoꝝ · ſed ar
bitrabantur de conſummatõne ſeculi dictum eẽ · Et
ideo querebãt quo tempore deberent accidere · Vñ
ſequitur · Interrogauerunt autem illum dicentes ·
Preceptor · quando hec erunt · & quod ſignum cũ
fieri incipiẽt · ¶ Ambro · Mathēꝰ terciã interroga
tõnem addidit · vt & templi tempora deſtruendi · et
ſignum aduentus · & cõſummatõ ſeculi a diſcipul'
quereretur · Interrogatus aũt dñs qñ tẽpli futura
eẽt deſtructio · & qꝫ ſignũ eẽt eiꝰ aduẽtꝰ · De ſigꝭ
docet de tempore nõ curat intimandũ · Sequit̃ enĩ
Qui dixit videte ne ſeducamini · ¶ Athana · Cum
enĩ ſint nob̃ a deo chariſmata & dogmata que ſũt
ſuper hominem tradita ſcilicet celeſtis cõuerſatõis
forma · virtus cõtra demones · & adoptõ · & noticia
patris & verbi · & ſpũſſancti donum · Aduerſariꝰ
noſter dyabolus circuit · querẽs nobis ſubripere in
ſita ſeĩa verbi · Dñs aũt tanqꝫ ſua pretoſa dona in
nob̃ ſua documẽta concludẽs · monet · ne ſeducamur
Magnum aũt quoddam donũ tribuit nobis dei ver
bum · vt nõ ſolum ex apparentibꝫ non decipiamur
ſed eciam ſiqua latentia ſint · dijudicemus per ſpiri
tus gratiam · Cum enim ſit odioſus dyabolus inuẽ
tor malitie · hoc quod ipſe eſt · occultat · Nomen ve
ro cũctis cupitum ſimulat callide · puta ſiquis ſub
ijcere ſibi volens filios alienos · parentibꝫ abſentibꝫ
fingat eorum vultus · & filios deſiderantes ſeducat
Ergo in vnaquaqꝫ hereſum dyabolus figuratus di
cit · Ego ſum xp̄c · & apud me veritas eſt · Vnde
ſequitur · Multi enim venient in nomine meo dicẽ
tes · qꝛ ego ſum · et tempus appropinquabit · ¶ Ci
rillus · Ante ſuum enim deſcenſũ de celo preueniẽt
aliqui · quibus acquieſcere non oportet · Voluit · n ·
vnigenitum verbum dei cum venit vt mundum ſal
uaret · latere · vt crucem ſuſtineret pro nob̃ · Sed
ſecundus eius aduentus non erit clanculo vt ante ·
ſed terribilis & manifeſtus · deſcendet enim in glo
ria dei patris miniſtrantibus angelis vt mundum
in iuſtitia iudicet · Vnde cõcludit · Nolite ergo ire
poſt illos · ¶ Titus · Vel forſitan non dicit pſeu
do xp̄os ante cõſumatõem venientes · ſed eos qui fu
ere tempore apoſtoloꝝ · ¶ Beda · Multi enim im
minẽte hieroſolymorum excidio principes extite
re · qui ſe dicerent eẽ xp̄os · tempuſqꝫ libertatis ap
propinquare · Multi eciam in eccleſia hereſiarche
diem domini inſtare predicarunt · quos apoſtolus
ad Theſſa · damnat · Multi eciaꝫ in nomine xp̄i ve
nere antixp̄i · quoruꝫ primus eſt ſimon magus ·
cui dicebãt · hic eſt virtus dei que vocatur magna
textus

¶ Cum autem audieritis prelia & ſeditiones noli
te terreri · Oportet primũ hec fieri · ſed nondũ ſta
tim finis · Tunc dicebat illis · Surget gens cõtra
gentem · & regnũ aduerſus regnũ · & terremotus
magni erũt ꝑ loca & peſtilẽtia & fames · terroreſqꝫ
de celo & ſigna magna erunt · ¶ Grego · in home ·
Perituri mundi precurrentia mala denuntiat domi
nus · vt eo minus perturbent venientia · quo fuerint
preſcita · Minꝰ enim iacula feriunt · que preuident̃
Vnde dicit · Cum autem audieritis prelia & ſedi
tõnes · nolite terreri · Bella ad hoſtes pertinent · ſe
ditõnes ad ciues · Vt ergo nos indicet exterius
interiuſqꝫ turbari · aliud nos fatetur ab hoſtibus
aliud a fratribus perpeti · ¶ Ambroſius · Verbo
rum autem celeſtium nulli magiſqꝫ nos teſtes ſu
mus · quos mundi finis inuenit · quanta prelia · &
quas opiniones accepimus preliorum · ¶ Grego
rius in homelia · Sed hijs malis preuenientibus
quia non ſtatim finis ſequatur · adiungitur · Opor
tet hec primum fieri · Vltima enim tribulatõ mul
tis tribulatõnibus preuenitur · quia multa debent
mala precurrere · vt malum valeant ſine fine nun
tiare · Vnde ſequitur · Tunc dicebat illis · Sur
get gens contra gentem · & regnum aduerſus reg
num · Quia neceſſe eſt vt alia ex celo · alia ex terra
alia ab elemẽtis · alia ab hominibus patiamur · hic
ergo ſignatur perturbatõ hominum · Sequitur · Et

terremotus magni erunt per loca · Ecce reſpectus
ire deſuper · ¶ Chriſo. Terremotus enim quãdoqꝫ
ire ſignuz eſt. Nam & quando crucifixus eſt domi
nus · mota eſt terra Quandoqꝫ vero ꝑuiſionis indi
tium · ſicut orantibus apoſto is commotus eſt lo-
cus in quo erãt cõgregati · Sequitur · Et peſtilẽtie
¶ Grego · in homelia. Ecce inequalitas corporum
et fames ecce ſterilitas terre. terroreſqꝫ de celo &
ſigna magna erũt · ecce inequalitas aeris quod ad
eas tempeſtates referendum eſt · que nequaꝗ̃ ordi
nem temporum ſeruant · Que enim ordinate veni-
unt ſignum non ſunt · Omnia autem que ad vſum
vite accepimus · ad vſum cõuertimus culpe · Sed
cuncta que ad vſum prauitatis inflexinus · ad vſũ
nobis vertuntur vltõis. ¶ Ambroſius · Occaſũ er
go ſeculi precedunt quedam egritudines mundi · ſ.
fames peſtilentia & perſecutõ · ¶ Theophilus.
Quidam autem hec non ſolum in conſummatõe fu
tura. ſed et tempore captionis hieruſalem fuiſſe im
pleta voluerunt · Autore nanqꝫ pacis pempto. me-
rito in eis ſeditiones & bella locum habuerũt · Ex
bellis autem peſtis & fames cõſequitur. hec quĩ
aere cadaueribꝰ infecto · illa incultis manentibus
agris · Sed & ioſephus ĩtolerabiles erũnas eueniſ
ſe recitat ꝑpter famem · & tempore Claudij ceſa
ris fames inualuit vt in actibꝰ legiť · Et plurima
terribilia cõtigerunt captõnem hieruſalem indican
tia · vt Joſephus narrat · ¶ Chriſoſto · Dicit aũt
ꝙ non ſtatim finis ciuitatis eueniet · vt ſcilicet hie
roſolyma capiatur · ſed poſt prelia multa · ¶ He
admonentur eciam apoſtoli ne terreantur hijs pre
currentibꝰ · ne hieroſolymã iudeamqꝫ deſerant · Po
teſt autem regnum contra regnum & peſtilentia
eorum quoꝝ ſermo ſerpit · vt cancer · & fames au
diendi verbi dei & commocõ vniuerſe terre. & a ve
ra fide ſeperatõ · eciam in hereticis intelligi · qui cõ-
tra ſeinuicem dimicantes · eccleſie victoriam faci-
unt · ¶ Ambroſius. Sunt autem & alia bella que
vir ſuſtinet xp̃ianus · diuerſarum quoqꝫ prelia cu
piditatuz ſtudiorumqꝫ cõflictus · Multo etiã graui
ores ſunt domeſtici hoſtes ꝗ̃ extranei · textus

¶ Sed ante hec omnia inijcient vobis manus ſuas
et perſequentur · tradẽtes in ſinagogas & cuſtodi
as. trahentes ad reges & preſides ꝑpter nomen me
um · Continget autem vobis in teſtimoniũ. Poni
te ergo in cordibus veſtris non premeditari quem
admodum reſpondeatis · Ego enim dabo vobis os
et ſapientiam · cui non poterunt reſiſtere & contra-
dicere omnes aduerſarij veſtri · Trademini autem
a patribus & fratribus & cognatis & amicis · &
morte afficient ex vobis · Et eritis odio omnibus
propter nomen meũ · Et capillus de capite veſtro
non peribit. Jn paciencia veſtra poſſidebitis anĩas
veſtras ¶ Gregorius in homelia · Quia cuncta que
predicta ſunt non de iniuſtitia ferientis ſunt · ſ; de
merito mundi pacientis · facta prauorum hominuz

prenunciantur · cuz dicitur Sed ante hec oĩa inijci
ẽt vobis manus ſuas · & perſeq̃ntur · tradentes in ſi
nagogas & cuſtodias · trahentes ad reges & preſi
des ꝑpter nomen meum · Ac ſi dicat · Prius corda
hominum poſt elementa turbabunť · vt cum reruz
ordo confunditur · ex qua tribulatõe veniat demon
ſtretur · Nam ꝗ̃uis finis mundi ex ipſo ſuo ordine
pendeat · peruerſiores tñ quoſqꝫ inueniens · quia di
gne ruinis illorum opprimantur · innoteſcit · ¶ Ci
rillus · Vel hoc dicit · quia priuſꝗ̃ a romanis hie
ruſalem caperetur · paſſi perſecutõnes a iudeis diſci
puli incarcerati ſunt · & preſentati principibus ·
Miſſus eſt paulus romam ad ceſarem · Aſtititqꝫ
feſto & agrippe Sequitur · Continget autem vobꝭ
in teſtimoniũ ¶ Grecus · Jn martiriũ ideſt in mar
tirij gloriam · ¶ Gregorius in homelia · Vel in te-
ſtimonium videlicet eorum qꝛ vos perſequẽdo mor
tes inferunt · aut viuendo non imitantur · vt inde ꝑ
uerſi ſine excuſatõe pereant · Vnde electi exemplũ
capiunt · vt viuant · ſed auditis tot terroribus tur
bari poterant auditorum corda · Vnde ad eorum cõ
ſolatõnem ſubdit · Ponite ergo in cordibꝰ veſtris
non premeditari quemadmodum reſpondeatis ·
¶ Theophilus · Quia enim ydiote erant & impe
riti hoc eis dominus dicit · ne conturbarentur · red
dituri ſapientibus ratõez · Et cauſam ſubdit · Ego
enim dabo vobis os & ſapientiam cui non poterũt
reſiſtere et contradicere omnes aduerſarij veſtri ·
Quaſi diceret · ſtatim a me ſortiemini facundiam et
ſapiẽtiaz · vt nec omnes aduerſarij veſtri ſi in vnũ
conueniant · reſiſtere valeant vobis · nec in ſapien
tia · ideſt vita theoreumatum · nec in eloquentia &
ſermonis lepore · Sepe enim multi ſapientiam qui
dem habent in mente · ſed cum ſint prouocabiles
ad turbatõnem totum confundunt · cum tempus fu
erit ꝑponendi · Non autem tales fuerunt apoſtoli
ſed vtrimqꝫ gracõſi fuerunt · ¶ Gregorius · Ac ſi
dominus ſuis dicat · Nolite terreri · vos ad certa-
men acceditis · ego prelior · vos verba editis · ſ; ego
ſum qui loquor · ¶ Ambroſius · Alibi autem xp̃c
in diſcipulꝭ · alibi pr̃ · alibi ſpiritꝰ loquitur pr̃is · non
diſcordant iſta ſed congruunt · quod vnus loquiť
tres loquuntur · quia vox eſt vna trinitatis ·
¶ Theophilus · Hijs autem dictis · & ꝑpulſo impe
ritie timore · ſubdit et aliud quiddam neceſſarium ·
Quod eorum animos poterat commouere · ne ſubito
irruens eos turbaret · ¶ Sequitur enim · Trade
mini autem a parentibus & fratribus & cognatis
et morte affitient ex vobis · ¶ Gregorius in home
lia · Plus in nobis ea tormenta ſeuiunt · que ab illꝭ
patimur · de quorum mentibus preſumebamus · qꝛ
cum damno corporis mala nos crutiant amiſſe ca
ritatis ¶ Gregorius niſenus · Conſideremus aũt
ſtatũ qui tũc temporis erat · omĩbꝰ ſuſpectis · adin
uicẽ diuidebanť · cognatões inuicem diſgregate ꝑ
cultꝰ · & filiꝰ gẽtilꝭ ꝑditor fiebat pntũ fideliũ · & ĩ
filiũ q̃ crediderat · pr̃ ĩfidelitate obſtinatꝰ accuſator

fiebat· Omnis etas erat expoſita perſequentibus fi
dem · Nec mulieribus ſuccurrebat naturalis ſex⁹
fragilitas· ¶ Theo· Hijs autem dictis & de odio
ſubiungit quod ab omnibꝰ patientur· Sequit̃ enim
Et eritis odio omnibꝰ ꝓpter nomen meum· ¶ Gre
gorius in home Sed quia dura ſunt· que predicun
tur de afflictione mortis· ꝓtinus cõſolatõ ſubditur
de gaudio reſurrectionis· Cum dicitur· Et capil-
lus de capite veſtro non peribit· Quaſi diceret mar
tiribus ſuis· cur timetis ne pereat quod inciſũ dolet
quando & illud in vobis perire non poteſt· quod in
ciſũ non dolet· ¶ Beda· Vel aliter· Capillus de ca
pite diſcipulorũ domini non peribit· quia non ſolũ
fortia facta vel dicta ſanctorũ· ſed & tenuiſſima co
gitatõ digna mercede donabitur· ¶ Gregorius· v·
mor· Qui autem patiẽciam in aduerſis tenet· in
de cõtra aduerſa omnia fortis efficit̃· vnde ſibi & ſe
ipſũ vincendo dominat̃· Vnde ſequitur· In patiẽ
cia veſtra poſſidebitis animas veſtras· Quid enim
eſt animas poſſidere· niſi perfecte in omnibꝰ viuere
cũctiſqꝫ mẽtis motibꝰ quaſi ex arce virtutis dñari
¶ Gregorius in home· Per patiẽciam igitur aĩas
noſtras poſſidemus· quia dum nobiſmetipſis domi
nari diſcimus· hoc ipſũ incipimus poſſidere quod
ſumus· Idcirco autẽ poſſeſſio anime in virtute pa
tiẽcie ponitur· quia radix omniũ cuſtoſqꝫ virtutũ
patientia eſt· Patientia vero eſt aliena mala equa
nimiter perpeti· cõtra eum quoqꝫ qui mala irrogat
nullo dolore morderi· Sequitur textus

¶ Cum autem videritis circũdari ab exercitu hie
ruſalem· tunc ſcitote quia appropinquabit deſola
tio eius· Tũc qui in iudea ſũt· fugiant in montes·
et qui in medio eius ſũt· diſcedãt· et qui in regioni
bus· non intrent in eam· quia dies vltõnis hij ſũt·
vt impleant̃ oĩa que ſcripta ſũt· Veh aũt pregnã
tibꝰ & nutrientibꝰ in illis diebꝰ· Erit enim preſſu
ra magna ſuꝑ terrã & ira populo huic· & cadẽt in
ore gladij· & captiui ducẽtur in oẽs gentes· & hie
ruſalẽ calcabitur a gẽtibꝰ· donec impleãtur tpa na
tõnum· ¶ Beda· Hactenus ea que per ·xl· annos
nec dũ fine aduenĩete futura erãt· dicta ſũt· hinc ip
ſe finis deſolatõnis· que a romano exercitu facta ẽ
domini verb̃ exponit̃· cũ dicitur· Cũ aũt videritis
circũdari ab exercitu hieruſalẽ· tunc ſcitote· qꝛ ap-
propinquauit deſolatõ eius· ¶ Euſebius· Deſola
tõnem hieruſalẽ vocat non amplius eam a ſuis nec
ſecũdũ ritum legalẽ cõſtituti· ita ꝙ null⁹ expectet
poſt futurã obſidionem aliam innouatõem fieri· ſi
cut accidit tempore regis perſarũ· & illuſtris anti
ochi· & iterum tpe pompeij· ¶ Auguſtinus· ad
heſitium· Hec aũt domini verba ideo Lucas hoc lo
co commemorauit· vt oſtẽdat tũc factam fuiſſe ab
ominatõem deſolatõnis que a daniele predicta eſt·
de qua matheus & marcus locuti ſunt quãdo expũ
gnata eſt hieruſalem· ¶ Ambroſius· Iudei enim
putauerunt abominationẽ deſolationis tunc factam

eo ꝙ caput porci in templo iecerunt· illudentes ro
mani iudaice ritũ obſeruantie ¶ Euſebius· Domi
nus autem futuram in ciuitate preuidẽs famem·
monebat diſcipulos ne in futura obſidiõe in ciuita
tem cõfugerent· tanꝙ ad locũ tutum· & a deo pro
tectum· ſed magis inde diſcederent· & ad montes
confugerẽt· Vnde ſequitur· Tunc qui in iudea ſũt
fugiant in montes· ¶ Beda· Eccleſiaſtica narrat
hyſtoria· cunctos qui in iudea erãt criſtianos im
minẽte hieroſolymorum excidio· commonitos a do
mino loco diſceſſiſſe· & trãs iordanem habitaſſe in
ciuitate quadã pella nomine· donec deſolatõ iudee
compleretur· ¶ Auguſtin⁹ ad heſitium· Pro hoc
autem Mathe⁹ & marcus dixerunt· Et qui ſupra
tectum eſt· non deſcendat in domum· Addidit aũt
nec introeat· vt tollat aliquid de domo· Pro quo
Lucas ſubdit· Et qui in medio eius ſũt diſcedant·
¶ Beda· Sed quomodo ab exercitu ciuitate iam
circũdata qui in medio eius ſũt· diſcedent· niſi for
te quod promiſit tũc· nõ ad ipſũ temp⁹ obſidionis
referatur· ſed ad proximũ ante obſidionẽ tempus
cum ſe primũ miles romanus per galilee vel ſama
rie fines cepit diffundere ¶ Auguſtin⁹ ad heſitiũ
Pro eo aũt ꝙ Mathe⁹ & Marc⁹ poſuerunt· Et qui
in agro erit· non reuertatur retro tollere veſtimen
tum ſuũ· apertius iſte ſubdit· Et qui in regionibꝰ
nõ intrent in eam· quia dies vltõnis hij ſũt· vt im
pleantur omnia que ſcripta ſũt ¶ Beda· Dies aũt
vltõnis hij ſũt dies· videlicet dominici ſanguinis
vltõnem petẽtes· ¶ Auguſtinus ad heſitium· De
inde ſimiliter Lucas proſequitur ſicut & alij duo·
Veh autẽ pregnantibꝰ & nutriẽtibꝰ in illis diebꝰ·
Et ſic ergo Lucas patefacit· quod poterat eẽ incer
tum· ſcilicet id quod dictum eſt de abominatõe de
ſolacõnis· nõ ad ſeculi finem· ſed ad expugnacõem
hieruſalem· pertinere· ¶ Beda· Dicit ergo· Veh
pregnantibꝰ preſente captiuitate· & nutrientibus
ſiue mammantibus· vt quidam interpretantur·
quarum vel vteri vel manus filiorũ ſarcina pregra
uate· fuge neceſſitatem nõ minimũ impediũt
¶ Theophilus· Quidam vero dicunt dominũ per
hoc ſignificare filiorum eſum· quẽ & ioſephus nar
rat· ¶ Chriſoſtomus· Deinde predictorum aſſig
nat cauſam dicens· Erit enim preſſura magna ſu-
per terrã· & ira populo huic· Talia enim mala eos
occupauerunt vt nulla deinceps erumna poſſit eo
rum calamitatibꝰ adequari· vt ioſephus narrauit·
¶ Euſebius· Qualiter ſcilicet aduenĩetibus roma-
nis & vrbem capientibꝰ· multe caterue iudaici po
puli in ore gladij periere· Vnde ſequitur· & cadẽt
in ore gladij· Sed & plures necati ſũt fame· Hec
vero accidebant ꝑmo quidẽ ſub tito· & veſpaſiano
Poſt hec autẽ tẽpore hadriani principis romano
rum· quãdo natale ſolum iudeis inacceſſibile ẽ fac
tum· Vnde ſequitur· Et captiui ducẽtur in omnes
gentes· Totum enim orbem iudei repleuerunt· &
vſqꝫ ad fines terre peruenerũt· & cum eorum terra

ab alienigenis inhabitetur · ſolis ipſis eſt inacceſſi
bilis facta · Unde ſequitur · Et hieruſalem calcabitᷣ
a gentibꝫ · donec impleantur tempora natōnum ·
¶ Beda · Que · ſ · apl̄us cōmemorat di · Cecitas ex
ꝑte facta eſt in iſrahel · & ſic omnis iſrahel ſaluus
fiet · Qui cū promiſſa ſalute fuerit potitus ad patriū
ſolum rediturus non temeꝛ̄ ſperatur · ¶ Ambro · Mi
ſtice aūt abominatō deſolatōnis aduentus antixp̄i
eſt · eo ꝙ ſacrilegijs infauſtis mentium interiora
cōtaminet · ſedes iuxta hyſtoriam in tēplo vt ſibi
vendicet diuine ſolium poteſtatis · Juxta interpre
tatōem aūt ſpiritalē pulchre inducitᷣ · eo ꝙ in effec
tibꝫ ſinguloꝝ veſtigiū perfidie ſue confirmare deſi
deret · & ſcripturis diſputās ſe eē xp̄m · tūc appropi
quabit deſolatō · qm̄ a vera religione pleriq̨ lapſi
deſiſtent · tunc erit domini dies quoniam ſicut p̄mꝰ
aduentus domini fuit ꝓpter redimenda peccata · ita
& ſecundus erit propꝛ̄ repꝛ̄meda delicta · ne plures
perfidie errore labantᷣ · Eſt & alius antixp̄c · ideſt
dyabolus · qui hieruſalem ideſt animā pacificā ob-
ſidere nitatur ſue legis exercitu · Ergo quādo in me
dio templi eſt dyabolus · deſolatō abominatōis eſt
Cum autem vnicuiq̨ laboranti xp̄i p̄ntia ſpiritalꝛ̄
illuxerit · tollitur iniquus ex medio & incipit reg
nare iuſtitia · Eſt etiam tercius antixp̄c vt arrius
et ſabellius · & oēs q̄ nos praua intentōe ſeducunt
He aūt ſūt pregnantes quibꝫ verꝫ dicitᷣ · que ad rui
nam ſue carnis extendunt · & quibꝫ intimoꝝ greſ
ſus pigreſcat animoꝝ & effete virtutū · feteq̨ vitō
rum · Sed nec ille pregnantes condemnatōnis exor
tes ſūt · que in bonoꝝ actuum molimine conſtitute
Nec dum aliquos ſuſcepti operis dedere proceſſus ·
Sunt que dei timore cōcipiunt · ſed non omnes pa
riunt · Sunt em̄ que abortiuū excludūt verbū an
teq̄ pariant · Sunt etiam que in vtero xp̄m habe
ant · ſed nondum formauerunt · Ergo que parit iu
ſtitiam · xp̄m parit · Nos etiam paruulos noſtros
ablactare ꝓperemus · ne nos quaſi imperfectorum
parētes aut iudicij dies aut mortis inueniat Qu od
ita fit · ſi omīa dicta iuſtitie in corde cuſtodias · nec
ſenectutis tempus expectes · ſed in p̄ma etate ſapi
entia ſine corruptela corporis tui cito cōci pias · cito
nutrias · In fine aūt iudea omnis · a natōnibꝫ credi
turis ſubijcietur in ore gladij ſpiritalis qui eſt ſer
mo bis accutus Sequitꝛ̄ textus

¶ Et erūt ſigna in ſole & luna & ſtellis · & terris
preſſura gentium pre confuſione ſonitus maris et
fluctuū · areſcentibꝫ hominibus pre timore & expec
tatōne · que ſuperuenīēt vniuerſo orbi · Nam virtu
tes celoꝝ mouebuntᷣ · Et tūc videbūt filiū hoīs ve
nientē in nube cū poteſtate magna & maieſtate

¶ Beda · Quid impletis natōnum tēporibus ſequa
tur ex ordine manifeſtat dicens Erūt ſigna in ſole
et luna & ſtellis · ¶ Ambro · Que quidꝫ ſigna ſcd̄m
Math · euidētius exp̄muntᷣ · Tūc inquit · ſol obſcu
rabitur · & luna non dabit lumē ſuū · & ſtelle cadēt
de celo · ¶ Euſe · Tūc · n · cū vite corruptibilis cōſū
matio agetur · et ſcd̄m apoſtoluꝫ ſpecies huiꝰ mū
di trāſibit · & nouū ſuccedet ſeculum · In quo vice
ſenſibiliū luminariū ip̄e xp̄c fulgebit · q · iubar &
rex noui ſeculi · cuiꝰ erit tanta numinis virtus &
gloria · vt ſol qui nūc radiat atq̨ luna & cetera ſide
ra · aduētu maioris luminis occultentᷣ ¶ Chri · Si
cut · n · in hoc ſeculo luna & ſidera mox obfuſcan-
tur orto ſole · ſic in glorioſa xp̄i apparitōne ſol obte
nebraſcet · & luna non dabit ꝓprium iubar · & ſtel
le cadēt de celo · p̄ore ſpoliate amictu · vt potōris lu
cis amictu pociantur ¶ Euſe · Que aūt euenīēt orbi
poſt luminarium ob tenebratōꝫ ex quibus fiet an
guſtia gentium · cōſequenter exprimit dicens · Et
in terris preſſura gentiū pre cōfuſione ſonitus ma
ris & fluctuū Ubi videtᷣ docere principiū trāſmu
tatōis vniuerſi · futuꝝ ex defectu ſubſtantie humi
de · Hac · n · prima deuorata vel cōgelata vt non am
plius audiatᷣ ſonitꝰ maris nec cōtigāt arenā fluctꝰ
eius cauſa exuberātis ſiccitatis · cetē modi ꝑtes nō
ampliꝰ obtinētes vaporeꝫ ſolitū emiſſuꝫ ex ſubſtā
tia humida tranſmutacionē pacientᷣ · & ſic cum ap
paritio ſaluatoris cōfutare debeat repugnātia deo
prodigia · exordium ſument furoris ꝓhemia ex ſic
citatibꝫ · vt nec tempeſtas nec fremitus maris vlte
rius audiatur · Quo facto ſubſequetur anguſtia ſu
perſtitum hominū Unde ſequitᷣ · Areſcentibus · i ·
tabeſcentibus hominibus pre timore et expectatōe
eoꝝ que ſuperuenient vniuerſo orbi · Que aūt tunc
ingruunt mundo · conſequenter oſtendit ſubdens ·
Nam virtutes celorum mouebuntur ¶ Theophi ·
Cum alterabitur ſuperior orbis · & elementa inferi
ora merito patientur iacturam · Unde ſequitur · &
in terris preſſura gentium pre confuſione ſonitus
maris & fluctuum · Quaſi diceret · Mare terribili
ter fremet & litus maris agitabitur tempeſtate ·
ita vt ſit populo terre preſſura · ideſt communis mi
ſeria · vt tabeſcant timore & expectatōne malorum
irruentium mundo · Unde ſequitur · Areſcentibus
hominibus pre timore & expectatōne que ſuperue
nient vniuerſo orbi · ¶ Auguſtinus ad heſitium ·
Sed dices · Confiteri vos pena veſtra compellit ad
eſſe iam finem · dum impletur quod prenunciatum
eſt · Nullam enim patriam · nullum locum noſtris
temporibus non affligi aut tribulari certum eſt ·
ſed ſi iſta mala que nunc patitur genus humanuꝫ
certa ſunt inditia iam dominum eſſe venturum ·
quid eſt quod dicit apoſtolus · Cum dixerint pax
et ſecuritas · Videamuꝫ ergo ne forte melius intel
ligatur non eo modo impleri que predicta ſunt hijs
verbis · ſed tunc potius eē ventura quādo ſic erit tri
bulatō vniuerſo orbi · vt ad eccleſiam pertineat ·
que vniuerſo orbe tribulabitur · non ad eos qui tri
bulabunt eam · ipſi enim ſunt dicturi · pax & ſecu
ritas · Nunc autem iſta mala que tanq̄ ſumma ex
tremaq̨ creduntur vtriq̨ regno criſti · ſcilicet &
dyaboli videmus eſſe communia · pariter quippe
hijs boni affliguntur & mali · Interq̨ tam mala

adhuc vſquequaque frequentantur luxurioſa conuiuia. Hoccine eſt areſcere pre timore. an potius marceſcere pre libidine? Theo. Non ſolum aūt mortales fluctuabūt. cum alterabit' mūdus. ſed etiam angeli ſtupebūt. in tam terribilibꝰ mutatōibꝰ vniuerſi. Vñ ſequit'. Nam v̄tutes celoꝝ mouebunt'. Grego. in homel'. Quid enī virtutes celoꝝ niſi angelos dn̄atōes et principatus et poteſtates appellat? que in aduentu diſtricti iudicis. noſtris tūc oculis viſibiliter apparebunt. vt diſtricte tūc a nobis exigant hec quod nos modo inuiſibilis conditor equanimiter portat. Euſebius. Cum etiam dei filius ſit venturus in gloria. et confutaturus elatam tyrānidē filij peccati. miniſtrātibꝰ angelis. celi fores a ſclo clauſe patebūt vt ſpectentur excelſa. Chriſo. Vel virtutes celice mouebūtur. q̄uis ſibi coſcie non ſint. videtes. n. infinitas multitudines cōdempnari. nō intrepide ſtabūt illic. Beda. Vnde et in iob dicitur. Columne celi cōtremiſcūt. et pauent ad nutū eiꝰ. Quid ergo faciāt tabule. qn̄ tremēt columne. Quid virgula deſerti patit'. cum cedrus paradiſi cōcutitur. Euſe. Vel virtutes celoꝝ ſūt que preſunt ſenſibilibꝰ partibꝰ vniuerſi. que quidē tunc mouebunt'. vt potiorem ſtatum attingant. Abſoluent' enī in ſeculo nouo a miniſterio. quo deo ſeruiūt circa ſenſibilia corpora ſcd̄m corruptōnis ſtatū. Aug'. ad heſitium. Sed ne dn̄s ꝓpinquāte ſcd̄o aduentu ſuo. ea ꝓ magno predixiſſe videat' que huic mūdo etiā ante primū eiꝰ aduentū fieri cōſueuerāt. et rideamur ab eis q̄ plura in hyſtoria gentiū et maiora legerīt. Hec que dicta ſūt melius in eccleſia exiſtimo intelligi. Eccleſia enim eſt ſol et luna et ſtelle. cui dictū eſt. pulchra vt luna. electa vt ſol. que tunc non apparebit. ꝑſecutoribꝰ vltra modū ſeuiētibꝰ. Ambro. Plurimis etiam a religione deficiētibꝰ clara fides obſcurabit' nube perfidie. q2 ſol celeſtis in fide ī ea minuit' vel auget'. et ſicut mēſtruis. id eſt mēſiū defectibus luna l' terre oppoſitu cū fuerit ex regione ſolis vaneſcit. ſic et ſancta eccleſia cū lumini celeſti vitia carnis obſiſtūt. fulgorē diuini luminis de xp̄i radijs non poteſt mutuari. Nā in perſecutōnibus lucē diuini ſolis plerūq3 amor vite huiꝰ excludit. Cadūt etiā ſtelle. i. gloria micātis viri ſi perſecutōis acerbitas cōualeſcat. que oportet fieri donec eccleſie multitudo cumulet'. ſic. n. ꝓbant' boni. ſic ꝓdunt' infirmi. Aug'. ad heſitiū. Quod aūt dictū eſt. Et in terris preſſura gentiū. gentes voluit intelligi. nō que in ſemine abrahe benedicētur. ſed que ad ſiniſtrā ſtabunt. Ambro. Ergo varij animoꝝ eſtus ita ḡues erūt. vt delictoꝝ multitudine male cōſcijs futuri iudicij metu ſacri nobis fontis areſcat. Queadmodū aūt dn̄i expectatur aduētus. vt eiꝰ p̄ntia in toto fiat vel hominis orbe vel mundi. que fit in ſingulis cum oībus affectibꝰ receperis xp̄m. ſic virtutes celoꝝ in aduentu domini augmētum ḡre cōſequent'. et plenitudine diuini tatis ꝓpius ſe infundente mouebuntur. Sunt etiam virtutes celoꝝ que enarrant gloriā dei. que pleniore xp̄i infuſione mouebunt' vt videāt xp̄m. Aug'. ad heſitiū. Vel virtutes celoꝝ mouebūtur. q2 impijs ꝑſequētibus quidā fideles fortiſſimi turbabunt'. Sequit'. Et tūc videbūt filiū hoīs. Theo. Tam fideles q̄ infideles. Radiabit. n. ap̄lius ſole tam ipſe q̄ crux eiꝰ. vñ ab oībꝰ cogſcet'. Aug'. Quod aūt dicit. venietem in nube duobꝰ modis accipi poteſt. ſiue in eccleſia ſua tanq̄ in nube venietē. ſicut nūc venire n̄ ceſſat. ſ3 iō tūc cū ꝑtate mag̃ et maieſtate. q2 maior maieſtas et ꝑtas illiꝰ apparebit ſctis qbꝰ magnā virtutē dabit ne tāta ꝑſecutōe vincant'. ſiue in corpore ſuo in quo ſedet ad dextrā p̄ris merito credēdus eſt non ſolū in eodem corpore. verū etiā in nube venturus. qm̄ ſic veniet ſicut abijt. Nubes aūt ſuſcepit eū ab oculis eorum. Chriſ. Semp enī deꝰ in nube apparet. ſcd̄m illud. Nubes et caligo in circuitu eiꝰ. Vñ et filius hominis in nubibꝰ veniet. vt deus et dn̄s. nō latenter. ſed in gloria digna deo. Et ideo ſubdit. Cū poteſtate magna et maieſtate. Ciril. Intelligendū eſt ſimilit' mag̃. Primā. n. apparitōeꝫ ꝑſecutꝰ eſt cū infirmitate et humilitate nr̄a. ſed ſcd̄am celebrabit cū ꝓpria poteſtate et magna maieſtate. Grego. in home. In poteſtate enī et maieſtate viſuri ſūt quē in humilitate poſitū audire noluerūt vt virtutem eius tanto tunc diſtrictius ſenciant. quanto ceruicem cordis ad eius patientiam non inclinant. Textus.

His autem fieri incipientibus. reſpicite et leuate capita veſtra quoniam appropinquat redempcō veſtra. Et dixit illis ſimilitudinem. Videte ficulneam et omnes arbores cum producunt iam ex ſe fructū. ſcitis quoniam ꝓpe eſt eſtas. Ita et vos cū videritis hec fieri. ſcitote quoniaꝫ prope eſt regnū dei. Amen dico vobis. quoniam non p̄teribit generatō hec. donec omnia fiant. Celum et terra tranſibunt. verba autem mea non tranſient. Grego in homelia. Quia premiſſa contra reprobos dicta ſūt mox ad electorum conſolatōnem verba vertuntur. Nam ſubditur. His autem fieri incipientibus. reſpicite et leuate capita veſtra quoniam appropinquat redemptō veſtra. Ac ſi dicat. Cum plage mūdi crebreſcunt. leuate capita. id eſt exhilarate corda. quia dum finitur mundus. cuius amici non eſtis. prope fit redemptio quam queſiſtis. In ſcriptura enim ſacra ſepe caput pro mente ponitur. Quia ſicut capite reguntur membra. ita cogitatōnes mente diſponuntur. Capita itaq3 leuare eſt mentes noſtras ad gaudia patrie celeſtis erigere. Euſebius. Vel aliter. Tranſactis corporalibus aderunt intelligibilia celeſtia. ſcilicet regnum ſeculi non amplius tranſituri. et tunc dignis ſalubria promiſſa tribuentur. Vnde dicitur. His autē fieri incipientibꝰ. reſpicite. et leuate capita veſtra quoniam appropinquat redēptō veſtra. Acceptis

enim dei promiſſis que ſperamus erigemur qui an
te curui fueramus. & eleuabimus capita noſtra.
humiliati quondã. eo ꝙ redemptio noſtra quã ſpe
rabamus aderit. illa ſcilicet quã tota creatura expe
ctat ¶ Theo. Id eſt perfecta libertas corporis &
anime. Sicut enĩ primus aduent⁹ domini fuit ad
reformatõem animaꝝ noſtrarum. ſic ſecundus ad
reformatõnem corporum celebrabit᷑. ¶ Euſeb. Di
cit autem hec ad diſcipulos ſuos. non tanꝙ ad eos
qui durare deberent in vita iſta vſqꝫ ad terminum
mundi. ſed quaſi vno corpore exiſtente ipſis & no
bis & poſteris vſqꝫ ad conſũmatõem mundi credi
turis in xp̄m ¶ Grego. in home. Qꝛ aũt calcari mũ
dus atqꝫ deſpici debeat. prouida cõparatõne manife
ſtat. cum ſubdit. Videte ficulneam & omnes arbo
res. cum producũt iã ex ſe fructum. ſcitis quoniã
ꝓpe eſt eſtas. ita & vos cuꝫ videritis hec fieri. ſcito
te quoniam ꝓpe eſt regnuꝫ dei. Quaſi diceret. ſicut
ex fructu arboris vicina eſtas agnoſcit᷑. ita ex ru
ina mundi ꝓpe eẽ cognoſcetur regnum dei. Et ex
hoc oſtendit᷑ qꝛ fructus mundi ruina eſt. Ad hoc
enim germinat. vt quecũqꝫ germine aluit. cladibꝫ
conſumat. Bene autem regnum dei eſtati compara
tur. qꝛ tunc meroris noſtri nebule tranſeunt. & vi
te dies eterni ſolis claritate fulgeſcũt. ¶ Ambro.
Matheus autem de ſola dixit ficulnea hic de arbo
ribꝫ omnibꝫ. Duplicem autem habet figurã ficul
nea. Vel cum dura miteſcunt. vel cum peccata lux
uriant. Siue ergo cum fructus omnibus vireſcit
arboribꝫ. & ficulnea fecũda iam floret. id eſt cum
omnis ſinagoga confitetur deo. confitente etiaꝫ po
pulo iudeoꝝ. ſperare domini debemus aduentũ quo
tanꝙ temporibꝫ eſtiuis reſurrectionis fructus me
tentur. Siue cum leuem fragilemqꝫ iactãtiã tanꝙ
folia ſinagoge homo iniquitatis induerit. conijce
re debemus appropinquare iuditium. Nam remũe
rare fidem dominus & delinquendi finem afferre fe
ſtinat. ¶ Aug⁹. ad heſitium. Cum autem dicit.
Cum videritis hec fieri. que intelligere poterimus
niſi ea que ſupra memorata ſunt. In hijs autem eſt
quod ait. Et tunc videbunt filium hominis venien
tem. Proinde cum hoc viſum fuerit. non iam erit
regnum dei. ſed ꝓpe erit. An dicendum eſt. nõ om
nia que ſupra commemorate ſunt. eẽ intelligenda.
vbi ait. Cum videritis hec fieri. ſed aliqua eorum.
hoc ſcilicet excepto quod dictum eſt. Et tunc vide
bunt filium hominis. Sed matheus aperuit nullis
exceptis eẽ accipiendum dicens. Ita & vos cuꝫ vi
deritis hec omnia. Inter que eſt qđ videbitur fili⁹
hominis veniens. vt intelligatur de aduentu quo
nunc venit in membris ſuis tanꝙ in nube magna.
¶ Titus. Vel aliter dicit. Prope eſt regnum dei
quia dum hec fient. nondum vltimus finis rerum
eueniet. ſed iam in finem tendunt. Nam & ipſe ad
uentus domini eliminans omniuꝫ principatum et
poteſtatẽ preparat regno dei. ¶ Euſebius. Sicut
enim in hac vita ſol hyeme recedente ac ſuccedente
vere radium calidum mittens fouet. ac viuificat
humi condita ſemina exuentia priſcam figuram.
pullulant autem noua varium virorem habentia.
ſic & glorioſus vnigeniti dei aduentus. viuificati
uis radijs illuſtrans nouum ſeculum dudũ condi
ta per totum mundum ſemina. ſcilicet dormientes
in puluere terre potioribꝫ corporibꝫ ꝙ prius produ
cet in lucem. ac cõfutata morte regnabit deinceps
vita ſeculi noui. ¶ Gregorius in homelia. Omnia
autem predicta ſub magna certitudine confirman
tur. cum ſubditur. Amen dico vobis. qꝛ non prete
ribit generatõ hec donec omĩa fiant ¶ Beda. Mul
tum cõmendat quod ita pronuntiat. Et ſi dicẽ fas
eſt. iuratõ eius eſt. ꝙ dicit. Amen dico vobis.
Amen quippe interpretatur verum. Igitur veri
tas dicit Verum dico vobis. ꝙ ſi non diceret. mẽ
tiri omnino non poſſ;. Generatõnem autem aut om
ne humanum genus dicit. aut ſpetialiter iudeoruꝫ
¶ Euſebius. Vel generatõeꝫ dicit nouam genera
tionẽ eccleſie ſancte ſue. oſtendens duraturũ popu
lum fidelium vſqꝫ ad id temp⁹ quo viſurus ſit om
nia & euẽtus verboꝝ ſaluatoris oculis apprehẽdet.
¶ Theo. Quia enim turbatões & bella. & alteratõ
nes tam elementorum ꝙ ceterarum rerum futuruꝫ
eẽ predixerat. ne quis ſuſpicaretur ꝙ & ipſa Chri
ſtianitas peritura foret ſubiungit. Celum & terra
tranſibunt. verba autem mea non tranſient. Quaſi
dicat. Et ſi cuncta commoueantur. fides tamen
mea non deficiet. Ex quo innuit eccleſiam pre
ferre toti creature. Sed creatura patietur alteratõ
nem. fidelium vero eccleſia & ſermones euangelij
permanebunt. ¶ Gregorius in homelia. Vel ali
ter Celum & terra trãſibunt & cetera. Quaſi dicat
Omne quod apud nos durabile eſt. ſine mutatõne
durabile ad eternitatem non eſt. & omne quod a
pud me trãſire cernitur. fixum & ſine tranſitu tene
tur. quia ſine mutabilitate manentes ſententias
exprimit ſermo meus qui tranſit. ¶ Beda. Celũ
autem quod tranſibit non ethereum. ſiue ſidereum
ſiue aereum. a quo aues celi nominantur intellige
re debemus. Si autem terra tranſibit. quomodo
eccleſiaſtes dicit. Terra in eternum ſtat. ſed aper
ta ratione celum & terra per eã quã nunc hñt yma
ginem tranſeunt. Attamen per eſſentiam ſine fi
ne ſubſiſtunt textus

¶ Attendite autem vobis ne forte grauentur corda
veſtra in crapula & ebrietate. & curis huius vite.
et ſuperueniat in vos repentina dies illa. Tanꝙ la
queus. n. ſupueniet in oẽs q̃ ſedẽt ſup faciẽ oĩs t̃re. Vi
gilate itaqꝫ oĩ tp̄e orãtes vt dig̃ habeamĩ fugẽ iſta
oĩa que futura ſũt & ſtare ante filiũ hoĩs ¶ Theo
philus. Poſuit ſupra dominus terribilia & ſenſi
bilia malorum inditia que occupabũt peccatores.
ſed contra hec mala remedium eſt cautela & oratõ
Vnde dicitur. Attẽdite aũt vobis ne forte grauent᷑
corda veſtra in crapula & ebrietate. ¶ Baſilius.
Singulum animalium a conditore omnium deo

habet intrinſecus cauſas facientes ad tutelam cō=
ſiſtencie ꝑpe. ꝑpt quod & chriſtus nobis dedit hāc
mentōnē. vt que illis a natura. hec nobis auxilio
ratōnis & cautela cōtingat. Fugientibꝰ quidē pec
catū vt irratōnalia fugiunt mortifera pabula. īq̄rē
tibꝰ vero iuſticiaȝ ſicꝰ illa herbas nutritiās req̄rūt
Et ideo dicit attendite vobis vt ſcȝ diſcernere poſſi
tis a ſalubri nociuū. Sed quoniā dupliciꝰ cōtingit
attēdere. hinc quid corporis oculis. illic vero p̄ in
tellectiuā virtutem. oculꝰ corporis virtutem non
attingit. Reſtat igitur dictū eſſe de ope intellectꝰ
Attēdite. hoc eſt vndiq̄ȝ circūſpicite vos. peruigil
habētes ad veſtrā cuſtodiam anime lumen. Neq̄ȝ
aūt dixit. Attendite veſtris aut eis que circa vos
ſūt. ſed vobis. Vos enim eſtis intellectus & āīa
Veſtrū aūt corpus eſt ſenſus. Circa vos aūt opes
artes & reliqua vite ſuppellex. q̀bꝰ non monet at=
tendēdū. ſed anime. cuiꝰ precipua cura habēda. Ea
dē vero admonitō egrotātes ſanat. & ſanos p̄ficit
Seruatores p̄ſenciuȝ. puiſores futuroꝝ. nō alieo
rum cenſores. ſed ſuorum ſcrutatores. non dimittē
tes intellectū ſeruū fieri paſſionū. Sed irratōnale
anime ſubycientes ratōali. Cur aūt ſit attēdēdū ſub
iungit dicens. ne forte g̃uentꝰ corda veſtra in cra=
pula & ebrietate & curis huiꝰ vite. ¶ Thitus.
quaſi diceret. Cauete ne lumīa mētis veſtre g̃uen
tur. Cura namq̄ȝ p̄ſentis vite & crapula & ebrietas
fugant prudēciā. quaſſant fidem. operātꝰ naufragia
¶ Baſilius. Eſt autem ebrietas nimius vſus vini
Crapula vero anxietas & nauſea que ē ī ebrietate
a motōne capitis greco vocabulo dicta. Sicut igitꝰ
cibis vt non eſuriamus. ſic & potibꝰ ne ſitim pacia
mur. vtendū ē. vitādo diligenciꝰ lapſū. Fallax. n.
eſt vini ingeſtio. anima atꝰ vino libera prudētiſſima
erit. & optima. ſed humecta vini vaporibꝰ quaſi
q̄dam nube velatꝰ. curioſitas autem huius vite q̄p̄=
uis nihil inhibitoꝝ. cōtinere videatꝰ. ſi tamē ad cul
tū diuinū non coadiuuet. vitanda eſt. Et quaē hoc
dixerit. oſtendit ſubdēs. Et ſupueniat in vos repē=
tina dies illa. ¶ Theophilus. Non. n. cū delibera=
tōne veniet dies illa. ſed ex impulſo & furtim capi
ens tāq̄ȝ laqueus non cauentes. Vnde ſequitur.
Tanq̄ȝ laqueꝰ. n. ſupuēiet ī omēs qui ſedēt ſup faci
em om̄is t̄re. Quod diligēciꝰ diſcuti poteſt. Capiet
enim dies illa ſedētes īſupficie terre quaſi imp̄me=
ditatos & īertes. Quotquot vero ſunt ſolertes & a
giles ad bonū. nō ſedētes & otiātes īteremis ſed ſur
gentes ab eis ſibi dicentes. Surge vade. quoīā nō
eſt hic tibi req̄es. Talibꝰ nō ē illa dies vt laqueus
& diſcrimen ſed vt dies feſtiuus. ¶ Euſebius.
Predicta igitꝰ docuit eē attēdēda ad cauēdā g̃uedi
nē inde puenientē. Vnde ſequitꝰ. Vigilate itaq̄ȝ oī
tēpoē orātes vt digni habeamī fugere iſta oīa. q̄ fu
tura ſūt. ¶ Theo. ſcȝ famē. peſtē. & cetera huiuſm
odi que temporalitꝰ electis & alijs imminēt. & ea q̄
poſtmodū accidūt eis perhenitꝰ. Illa enim alitꝰ ca
uere nō poſſumus. niſi p̄ vigilias & orationes.

¶ Auguſtinus. de cō. euā. Hec intelligitur illa fu
gura quā matheus conmemorat. que non debet fie
ri in hieme vel ſabbato. Ad hiemem pertinēt cure
huius vite. que triſtes ſunt velut hiems. Ad ſab=
batum vero crapula & ebrietas. que carnali leticia
luxuriaq̄ȝ cor ſubmergit atq̄ȝ obruit. Quod malum
ſabbati nomīe ſignificatꝰ. quia illo die iudei delicijs
affluunt. dū ſpiritale ſabbatū ignorāt. ¶ Theoph
ilus. Et quia chriſtianū decet non ſolū fugere ma
la. ſed etiam niti ad gloriam exequēdā. ſubdit. Et
ſtaē ante filiū hominis. Hec eſt enī angelica gloria
ſtaē ante filium hominis deū noſtꝝ. & faciem eius
iugitꝰ cernere. ¶ Beda. Et certe ſiq̄ȝ ſapiēs medi=
cus p̄cipet attendere a ſucco alicuiꝰ herbe. ne repē=
tinꝰ interitus ſupueniat. magno ſtudio medici mā
data ſeruaremꝰ. Nūc aūt ſaluatore admonēte ebri
etatem & crapulam & curas ſeculi eſſe cauendas.
hijs ſauciari & cōſūmi non timēt. qui fidē quā medi
ci dictis p̄bēt. domini verbis p̄bere cōtēnūt. textus

¶ Erat autē diebꝰ docens in templo. noctibꝰ vero
exiēs morabatꝰ in monte. qui vocatꝰ oliueti. Et oīs
populus manicabat ad eū in templo. audire eum.
¶ Beda. Que verbis p̄cepat dominꝰ ſuis cōfirmat
exemplis. Nam qui nos ante iudicis aduētū & in=
certum ſingulorum exitum ad vigilandū hortatꝰ
eſt & orandum. & ipſe imminente tempore paſſionis
ſue doctrine vigilijs & precibus inſtat. Vnde dicitꝰ
Erat autem diebꝰ docens in templo. in quo ſuo exē
plo inſinuat hoc eſſe digne deo vigilare vel dicto vꝉ
facto proximis viam veritatis oſtendere. ¶ Ciril
lus. Que autem erant que docebat. niſi tranſcenden=
cia cultum legis. Inſtabat enim tempus quo debe=
bat vmbra in veritatem trāſformari. ¶ Theophi
lus. Tacuerunt autem euangeliſte pleraq̄ȝ docum̄
torum chriſti. qui cum per triēnium fere predicaue
rit. documenta eiꝰ que cōſcripſerunt. dicet aliquis
vix ad vnius diei ſermonem ſufficere. Ex pluribꝰ
ergo pauca deſcribentes. dederunt nobis quendam
guſtum dulcedinis doctrine ipſius. Oſtendit autē
nobis dominus q̄ȝ oporteat noctu & quiete alloqui
deum. & in die prodeſſe hominibꝰ. & colligere quidē
in nocte. diſtribuere vero collecta in die. Vnde ſub
ditur. Noctibꝰ vero exiens morabatur in monte q̄
vocatur oliueti. Non quaſi opus habēs oratōne. ſed
ad exemplum dandum hoc egit. ¶ Cirillus. Quia
vero eloquium eius ī poteſtate erat. & poteſtatiue
tranſferebat in ſpiritalem cultū que per moyſen &
ꝑphetas tradita fuerant in figuris. populus eum
auidius audiebat. Vnde ſequitur. Et omnis popu
lus manicabat ideſt mane venire accelerabat ad eū
in templo audire eum. Populo autem ante lucanū
venienti ad eum congruum erat dicere. Deus deus
meus ad te de luce vigilo. ¶ Beda. Miſtice autem
& nos cum inter proſpera ſobrie & pie & iuſte
conuerſamur. diebus in templo docemus. Quia
formam boni operis fidelibus prebentes. noctibꝰ

vero in monte oliueti moramur · quia in tenebris
anguſtiarum ſpiritali cõſolatõne reſpiram⁹ · & ad
nos quoqꝫ populus manicat · cũ vel diſcuſſis operi
bus tenebrarum vel cunctis nebulis preſſurarum
nos imitantur ·

¶ Capitulum · xxij ·

Appropinquabat autem dies feſt⁹
azimoꝝ · qui dicit̃ paſcha · Et q̃re
bant pn̄cipes ſacerdotũ & ſcribe ·
quomõ ihesũ ĩtficeret · Timebãt
võ plebez · ¶ Chriſoſto · Vmbra
noſtroꝝ fuerũt feſta iudaica · &
ideo ſi q̄ſiueris a iudeo de paſcha & azimis · nil mag
ni pferet · cõmemorãs liberatõnem ab egipto · Si
quis autem a me queſierit · non audiet egiptum nec
pharaonem · ſed abſolutõnem erroris & tenebraꝝ
diaboli · nõ p moyſen · ſed p filiũ dei · ¶ Gloſa · Ad
cuius paſſionem enarrãdam accedẽs euãgeliſta pre
mittit de figura dicẽs · appin · au · dies feſtus azimo
rum qui · d · paſcha · ¶ Beda · Paſcha quidẽ hebrai
ce dicit̃ phaſe · non a paſſione · ſed a trãſitu nomina
tur · eo ꝙ exterminator vidẽs ſanguinem ĩ foribꝫ
iſrahelitaꝝ ptrãſierit · nec pcuſſerit p̄mogenita eoꝝ
Vel ipẽ dominus p̄bẽs auxiliũ populo ſuo deſuper
ambulauit · Hoc autem int̃ paſcha & azima diſtat
ꝙ paſcha ipẽ ſol⁹ dies appellat̃ · ĩ q̊ agn⁹ occideba
tur ad veſperã · hoc ẽ · xiiij · luna p̄mi menſis · xv ·
aũt luna qñ egreſſus ẽ de egipto · ſuccedebat feſtiui
tas azimoꝝ ſeptẽ diebꝫ vſqꝫ ad viceſimã p̄mã dieꝫ
eiuſdẽ mẽſis · Vnde euãgelij ſcriptura indiffẽt vnũ
p alio ponẽ ſolet · Vnde hic dicitur dies azimoꝝ q̊
dicitur paſcha · Significat̃ aũt p miſteriũ ꝙ xp̄s
ſemel p nobis paſſus · p totũ tempus hui⁹ ſeculi
qđ ſeptẽ diebꝫ agit̃ in azimis ſinceritatis & verita
tis p̄cepit eẽ viuẽdũ · ¶ Criſoſto · Principes aũt
ſacerdotũ nefarias res tractãt in feſto · Vnde ſeq̃t̃
Et q̃rebãt pn̄cipes ſacerdotũ & ſcribe quomodo ihe
ſum int̃ficerẽt · Moyſes q̇dẽ vnũ p̄cepit eẽ pn̄cipẽ
ſacerdotũ · & illo defuncto creari aliũ · Tunc vero
cũ incipẽt iudaici ritus diſſolui · multi erãt pn̄cipes
ſacerdotũ annuati creati · Hij g̊ volẽtes ihesũ occi
dẽ nõ metuũt diuina ne · ſcꝫ ex tempoẽ ſacro mai⁹
incurrãt peccati cõtagiũ · ſed vbiqꝫ timẽt humana
Vnde ſequit̃ · Timebãt vero plebẽ · ¶ Beda · Non
quidẽ ſeditõnẽ metuẽtes ſed cauẽtes ne auxilio po
puli de ſuis manibꝫ tolleret̃ · Hec aũt añ biduũ pa
ſche cõgregatis eis in atrio cayphe matheus acta
atteſtatur · Sequit² textus

¶ Intrauit aũt ſathanas in iudam qui cognomi
nat̃ ſcarioth · vnũ de duodecim · Et abijt · & locut⁹
eſt cũ pn̄cipibꝫ ſacerdotũ & magiſtratibꝫ · quemad
modũ illũ traderet eis Et gauiſi ſũt · & pacti ſũt pe
cuniã illi daẽ · & ſpopõdit · & q̃rebat oportuitateꝫ
vt traderet illũ ſine turbis · ¶ Theo · Quia dictũ ẽ
ꝙ pn̄cipes ſacerdotũ q̃rebãt modũ q̊ int̃ficiẽtes ihe
ſũ · nullũ incurrerẽt piculũ · Cõſequent̃ modus q̊
eis occurrit · narrat̃ cũ dicit̃ Intrauit aũt ſathanas
in iudã · ¶ Titus · In iudã ſathanas intrauit · non
impellens · ſed patulũ inueniẽs hoſtiũ · Nã oblitus
omniũ q̄ viderat · ad ſolã auariciã dirigebat ĩtuitũ ·
¶ Criſ · Ponit aũt eius cognomẽ · ſubdẽs q̊ cogno
minat̃ ſcharioth · Erat enim alius iudas · ¶ Tit⁹ ·
Subdit aũt vn⁹ de duodecim · Nã numeꝝ adimple
bat · non autem fungebatur · apoſtolica dignitate ·
¶ Chriſ · Vel hoc addit euãgeliſta velut abſonũ
quid · ac ſi diceret · Erat de p̄mo choro diligencius
electorum · ¶ Beda · Non eſt autem huic contra
rium quod iohannes dicit · poſt bucellã intraſſe in
eum ſathanam · quia nunc intrauit · vt quaſi alienũ
temptaret · nunc autem quaſi proprium ad quecũ
qꝫ vellet · agenda attrahẽt · ¶ Chriſoſtomus · Attẽ
de autem magnam iude nequiciam · tum quia per
ſe proficiſcitur · tum quia pro precio hoc facit · Seq̊
tur enim · Et abijt & locutus eſt principibus ſacer
dotum & magiſtratibus quemadmodum illum tra
deret eis · Et gauiſi ſunt · ¶ Theophilus · Magi
ſtratus hic appellantur prepoſiti conſtructionum
templi · vel etiam illi quos romani populo prefece
rãt · ne prorucrent in tumlt̃us Erant enim ſeditioſi
¶ Chriſoſtom⁹ · Propter auariciam autem iudas
factus eſt talis · Sequitur enim · Et pacti ſunt pe
cuniam illi dare · Tales enim auaritia generat paſſi
ones · reddit impios & deum ignorare compellit · Et ſi
milies benefactum ſit eis · ad nocendum impellit ·
Vnde & hic ſequitur · Et ſpopondit · ¶ Theophi
lus · Ideſt pepegit & promiſit · & querebat oportu
nitatem vt eum traderet ſine turbis ideſt querebat
eum tradere quando videret eum ſeorſum exiſten
tem ſine turbis · ¶ Beda · Multi autem iude ſcel⁹
exhorrent · nec tamen cauent · qui enim caritatis &
veritatis iura ſpernit · chriſtum qui eſt veritas &
caritas prodit · maxime cum non infirmitate vel
ignorancia peccet · ſed ad ſimilitudineꝫ iude querat
opportunitatem · vt arbitris abſentibꝫ veritatem
mẽdatõ v̊tutẽ crimine immutet textus

¶ Venit autem dies azimorum · in qua neceſſe
erat occidi paſcha · Et miſit petrum & iohannem di
cens · Euntes parate nobis paſcha · vt mãducem⁹
At illi dixerunt · Vbi uis parem⁹? Et dixit ad eos
Ecce introeuntibus vobis in ciuitatem · occurret
vobis homo amphoram aque portans · ſequimini eũ
in domum in quam intrat · & dicetis patrifamilias
domus · Dicit tibi magiſter · Vbi eſt diuerſorium
vbi paſcha cum diſcipulis meis manducem? Et ip
ſe vobis oſtendet cenaculum magnum ſtratum · &
ibi parate · Euntes autẽ inuenerunt ſicut predixit
illis ihesus · & parauerunt paſcha · ¶ Titus · Vt
nobis dominus celeſte paſcha dimitteret · tipicum
manducauit · figuram remouẽs · vt veritas locũ ob
tineret · Vnde dicitur · Venit autem dies azimorũ

in qua neceſſe erat occidi paſcha. ¶ Beda. Dies az-
imorum paſche q̄rtādecimā p̄mi menſis appellat.
quando fermento abiecto paſcha ideſt agnus occi-
di ad veſperā conſueuerat ¶ Euſebius. Si quis aut̄
dicat. Si p̄ma azimorum diſcipuli ſaluatori parāt
paſcha. ergo & eadem die oportet nos paſcha cele-
brare. dicemus hoc non fuiſſe monitōnem. ſed hiſto
riam facti. q̄d accidit tempore ſalutifere paſſionis
Aliud autē eſt narrare. geſta vetera. & aliud ſacti-
re. & poſteris ſtatuta relinquere. Quinetiā ſalua
tor nō egit paſcha cum iudeis quando agnum immo
labant. Nam illi quid̄ hoc egerūt in paraſceue quā
do paſſus eſt domin⁹. Vnde non introierunt in at-
um pilati vt manducarent paſcha. Ex quo enim
veritati inſidiati ſūt. verbum veritatis a ſe expule
runt. Nō p̄mo die azimorum quo die debebat immo
lari paſcha. manducantes ſolitū ſibi paſcha. Erāt
enim erga aliud attenti. ſed die ſequenti poſt illam
que erat azimorum ſcd̄a. Dominus vero p̄ma die
azimorum. hoc eſt quinta feria ſabbati. paſcha cū
diſcipulis peregit. ¶ Theophilus. Eadem autem
quinta feria. mittit duos ex diſcipulis ſuis ad parā
dum paſcha. petrum ſcz & iohannem alterum ſci-
licet vt diligentem alterum vt dilectum. Vnde
ſequitur & miſit petrum & iohānem dicens. Eun-
tes parate nobis paſcha. vt manducemus. per
omnia manifeſtans ꝙ vſq; ad extremum vite non ē
aduerſatus legi. Mittit autem eos ad alienam do-
mum. nam nulla domus erat ei neq; diſcipulis ſuis
alioquin apud aliquem eorum paſcha celebraſſet
Et ideo ſubditur. At illi dixerūt. Vbi vis parem⁹.
¶ Beda. Quaſi dicant. Non habemus domicilium
non habemus tabernaculum. audiant quib⁹ edificā-
darum domorum cura eſt. cognoſcant criſtum oīm
dominum. locum vbi caput reclinaret non habuiſſe
¶ Chriſoſtomus. Cum autē ignorarent ad quem
mitterentur. ſignum dedit eis. ſicut & ſamuel ſauli
Vnde ſubditur. Et dixit ad eos. Ecce introeunti-
bus vobis in ciuitatem. occurret vobis homo. am-
phoram aque portans. ſequimini eum in domum
in quam intrat ¶ Ambroſius. Primum maieſta-
tem diuinitatis aduerte. cum diſcipulis loquitur.
& iam nouit quid alibi ſit futurum. deinde dignatō
nem eius intuere. quia non perſona diuitis aut potē
tis eligitur. ſed pauper ambitur. & anguſtū hoſpi
cium pauperis. amplius nobilium edib⁹ anteferṫur
Sciebat autem dominus nomen eius cuius ſciebat
miſterium & occurſum. ſed ideo ſine nomine de
ſignatur vt ignobilis eſtimetur ¶ Theophil⁹.
Vel ideo mittit eos ad hominem ignotum. vt oſtē
dat ꝙ paſſionem voluntarie ſubijt. Qui enim mentē
huius ignoti viri ſubegit vt eos ſuſciperet. poterat
q̄cumq; voluiſſet cum iudeis tractare. dicunt aut̄
quidam. ꝙ ideo non dixit nomen hominis. ne pro-
ditor cognito nomine domū p̄deret phariſeis q̄ ve-
niētes cepiſſent eū p̄uſq̄ cena fieret & ſpiritalia mi-
ſteria diſcipulis traderet. Sed quibuſdam indicijs
in quandam domum dirigit eos. Vnde ſequitur.
Et dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi magiſtē
vbi eſt diuerſorium vbi paſcha cū diſcipul' meis
manducem Et ipſe vobis oſtendet cenaculum ma-
gnum ſtratum. & ibi parate. ¶ Gloſa Quibus ſig
nis inuentis diſcipuli ſollicite que mandata eius fu
erāt implerunt. Vnde ſequitur. Euntes autem in
uenerunt. ſicut predixit illis iheſus. & parauerunt
paſcha ¶ Beda. Hoc paſcha exponens apoſtolus
ait. Paſcha noſtrum immolat⁹ eſt chriſtus. Quod
quid̄ paſcha tunc neceſſe erat occidi. quaſi paterno
conſilio ac definitōne ſancitū. qui licet die ſequenti
hoc eſt. xv. luna ſit crucifix⁹. hac tamen nocte
qua agnus immolabat̄ a iudeis tētus ac ligatus im
molatōis hoc eſt paſſionis ſue ſacrauit exordium
¶ Theophilus. intelligam⁹ autē diē q̄dē azimoꝝ
totam conuerſatōnem que eſt in luce ſpiritali nul-
lam redolentem vetuſtatem prime preuaricatōnis
ade in qua viuentes non decet delectari in chriſti
miſterijs. Hec autem miſteria petrus & iohānes
parant ideſt actio & contemplatō feruor celi & mā
ſuetudo pacifica. Hijs autem paratoribus occurrit
homo. qui per predicta reperimus ſtatum homi-
nis qui creatus eſt ad imaginem dei. Qui portat am
phoram aque que ſignificat graciam ſpiritus ſancti
Amphora autem eſt humilitas cordis. Humilibus
enim dat graciā. qui ſe cognoſcunt eſſe terram &
puluerem. ¶ Ambroſius. Vel amphora eſt men-
ſura perfectior. aqua autē ē que ſacramentū chriſti
eſſe meruit. que lauare meruit non lauari. ¶ Be-
da. Parant autem paſcha vbi aque infertur ampho
ra. quia temp⁹ adeſt quo veri paſche cultorib⁹. tipi
cus de limine auferatur cruor. Et ad tollenda cri
mina viuifici fontis baptiſma conſecratur. ¶ Ori-
genes. ſuper matheum. Ego autem puto ꝙ ho-
mo qui ingredientibus diſcipulis ī ciuitatē occur
rit. amphoram aque portans erat quidam miniſter
patriſfamilias. portans mundatoriam aut potabi
lem aquam in vaſe fictili. quem puto eſſe moyſen
ſpiritalem doctrinam portantem in corꝑalibus hi
ſtorijs. Qui autem non conſequūtur ſpiritaliter
eum. non celebrant paſcha cum iheſu. Attendamus
ergo ipſo domino conſtituto nobiſcū ad ſuperiorez
locum in quo eſt diuerſorium. quod demonſtratur
ab intellectu. qui eſt in vnoquoq; homine paterfa
milias. diſcipulis chriſti. hec autem domus ſuperi
or ſit nobis magna vt capiat iheſum verbum dei
quod non capitur. niſi a magnis ſenſu. Et ſit dom⁹
hec a patrefamilias ideſt intellectu preparata filio
dei. & ſit mundata nullo modo habens malicie
ſordes. Sit etiam domus illius princeps. non
qualibuſcumq; cognitum habens nomen. Vnde
miſtice dicit ſecundum matheum. Ite ad quen-
dam. ¶ Ambroſius. In ſuperioribus autē magnū
hab; ſtratū vt magnū meritū ei⁹ aduētas ī q̄ dn̄s

cum diſcipulis ſublimium virtutum eius delectatõne requieſceret ¶ Origenes· ſuper matheum ſcire aut̃ debem⁹ qm̄ q̄ ĩ epulatõib⁹ & ſollicitudib⁹ ſecuaribus ſũt· non aſcendũt in domũ illam ſuperiorem & ꝑpterea non celebrant cũ ihesu paſca· Poſt ſermones enim diſcipulorum quib⁹ cathetizauerunt patremfamilias· ideſt intellectum venit & diuinitas coepulans diſcipulis in domo predicta· *textus*

¶ Et cum facta eẽt hora· diſcubuit & duodecim apoſtoli cum eo· & ait illis· Deſiderio deſideraui hoc paſca manducare vobiſcum anteꝗ͂ paciar· Dico enim vobis· quia ex hoc non manducabo illud· donec impleat̃ in regno dei· Et accepto calice gracias egit· & dixit· Accipite & diuidite int̃ vos· Dico enim vobis ꝙ non bibam de generatõne vitis· donec regnum dei veniat· ¶ Cirill⁹· Poſtꝗ͂ diſcipuli paſca parauerant agitur de paſce comeſtione· Vnde dicitur· Et cum facta eẽt hora· diſcubuit & duodecim apoſtoli cum eo ¶ Beda· Hora manducandi paſce deſignat quartamdecimã diem primi menſis perductam ad veſperam· xv· luna iam terris apparẽte ¶ Theo· Sed qualiter domin⁹ diſcũbere dicit̃· cum iudei ſtantes paſca manducarent· Dicunt ergo ꝙ cum manducauiſſent legale paſca accubuerunt ſcd̃m cõmunem vſum manducantes quoſdam alios cibos· Sequitur· Et ait illis· deſiderio deſideraui hoc paſca manducare vobiſcum· ante ꝗ͂ paciar ¶ Cirill⁹· Quod ideo dicit· quia diſcipul⁹ auarus proditõnis tempus explorabat· ſed ne traderet eum ante feſtum paſce· non explicauerat dominus domum vel virum· penes quem paſca perageret· Cui⁹ cauſã per hec verba oſtendit·

¶ Theo· Vel dicit Deſiderio deſideraui· Quaſi dicat Hec vltima mihi cena vobiſcum eſt ꝑpter quod & amabilis ẽ michi· ſicut & qui peregere ꝓfecturi ſunt vltima verba ſuis dulcius proferũt ¶ Chriſo· Vel hoc dicit quia poſt illud paſca crux imminebat Jnuenim⁹ autem pluries eum predicentẽ ſuã paſſionem· & eam cupientem euenire· ¶ Beda· Deſiderat ergo p̃mo typicum paſca cum diſcipulis manducare· & ſic paſſionis ſue mũdo miſteria declarare· ¶ Euſebius· Vel aliter· cum domin⁹ nouum paſca celebraret· opportune dixit· deſiderio deſideraui hoc paſca· ideſt nouum miſterium noui teſtamenti· quod tradebat diſcipulis· quod plures ante eum ꝑphete & iuſti cupiuerãt· Sed & ipſe ſitiens cõmunem ſalutem· hoc tradebat miſterium quod toti mũdo cõpeteret· Paſca vero moyſi ſtatutũ erat in vno loco ſcilicet in hieruſalem celebrari· Vñ non cõgruebat omnib⁹ gẽtib⁹· & ideo non erat deſideratũ ¶ Euſe· Ex hoc hebionitaꝝ clemẽtia de carnis eſu redargui poterat· dño mãducante paſca iudeoꝝ· Vñ ſignãt̃ dixit· hoc paſca ne q̇s ad aliud ĩuertere poſſet ¶ Beda· ſic ergo dñs legalis paſce approbare extitit & hoc ad ſue diſpẽſatõis figurã docẽdo ꝑtinuiſſe vetat vltra carnalit̃ exhiberi· vñ ſubdit· dico em̃ vobis q: ex hoc ñ mãducabo illd̃ donec ĩpleat̃ ĩ regno dei· i· neq͂ꝗ͂ vltra moſaicũ paſca celebrabo donec in eccleſia ſpiritalit̃ ĩtellectũ cõpleat̃· ipſa em̃ ẽ regnũ dei· ſcd̃m illud Regnum dei intra vos eſt· Ad vetus autem illud paſca cui finem deſiderabat ĩponere pertinet etiam illud quod ſubdit̃ Et accepto calice gracias egit & dixit· accipite & diuidite int̃ vos ob hoc gracias egit quia vetera trãſitura & ventura fuerãt omnia noua· ¶ Criſoſto· Memento ergo cum ad mẽſam ſederis· ꝙ poſt mẽſam oportet te orare atꝗ ideo ventrem impleas ſobrie· ne grauatus nequeas genuflectere ac ſupplicare deo· Non igitur poſt eſcas ad lectum· ſed ad oratõnem vertamur· Euidenter em̃ hoc xp̃s ſignificauit· ꝙ poſt eſcas non ſomnus· non cubile· ſed oracõ· & ſacrarum lectio ſcripturaꝝ ſuccedere debeat· Sequitur· Dico enim vobis ꝙ non bibam de generatõe vitis· donec regnum dei veniat ¶ Beda Poteſt quidẽ hoc & ſimpliciter accipi· ꝙ ab hac hora cene vſꝗ ad tempus reſurrectionis quo in regno dei erat venturus· vinum bibitur⁹ non eẽt· poſtea nãꝗ cibum potumꝗ ſumpſiſſe eum teſtat̃ petrus dicens· Qui manducauim⁹ & bibimus cum illo poſtꝗ͂ reſurrexit· ¶ Theo· Dicitur autem reſurrectio regnum dei· quia mortem exterminauit· Vnde & dauid ait dominus regnauit decorem indutus eſt ſcilicet formoſi amictus· ſcd̃m yſaiam· exuta corporis corruptela· Reſurrectione autẽ adueniente iterum cum diſcipulis bibit· vt probaret ꝙ reſurrectio non erat phantaſtica· ¶ Beda· Sed multo cõſequenci⁹ eſt· vt ſicut ſup̃ typicum agni eſum· ſic & potum paſce neget ſe guſtaturum· donec oſtenſa gloria regni dei· fides mundi aduemat vt per duo maxima legis edicta· eſcam ſcilicet & potũ paſcalem ſpiritaliter immutata· diſceres omnia legis ſacramenta ad ſpiritalem obſeruanciam fuiſſe transferenda *textus*

¶ Et accepto pane gracias egit & fregit· & dedit eis dicens· Hoc eſt corpus meum· quod pro vobis tradetur· Hoc facite in meam commemoratõnẽ Similiter & calicem poſtꝗ͂ cenauit· dicens· Hic eſt calix nouum teſtamentum in ſanguine meo q̇ pro vobis fundetur· ¶ Beda· Finitis paſce veteris ſolemnijs· tranſiit ad nouum quod in ſue redẽptõnis memoriam Eccleſiam frequentare deſiderat· pro carne agni & ſanguine· ſue carnis ſanguiniſꝗ ſacramentum in panis ac vini figura ſubſtituens· ſacerdos ineternum fact⁹ ſecundum ordinem melchiſedech· Vnde dicitur· Et accepto pane gracias egit· ſicut & de veteribus terminandis gracias egerat· nobis exemplum tribuens in omni boni operis inchoatõne & perfectione deum eſſe glorificandũ Sequitur· & fregit· Frangit ipſe panem· quem porrigit· vt oſtendat corporis ſui fractionem· non ſine ſua ſponte futurã· Et dedit eis dicens· Hoc eſt corpus meum· quod pro vobis tradetur· ¶ Gregorius· Niſenus· Panis enim ante conſecratõnem communis panis· ſed vbi conſecratur myſterio

fit · & dicitur corpus xp̄i ¶ Cirillus. Nec dubites
an hoc verum ſit eo manifeſte dicēte. Hoc eſt cor-
pus meū · ſed potius ſuſcipe verba ſaluatoris in fi-
de. Cum enim ſit veritas · non mentitur. Inſani-
unt igitur dicentes miſticam benedictionem ſanc-
tificatōne ceſſare · ſi que reliquie remanſerint eius
in diem ſubſequentem · Non enim mutabitur ſacro
ſanctum corpus xp̄i · ſed virt⁹ benedictionis & vi
uificatiua gracia iugis in eo eſt · Virtus em̄ viui-
ficatiua dei patris vnigenitum verbum eſt · quod
caro factum eſt · non deſinens eē verbum · ſed effici
ens carnem viuificatiuam · Si em̄ in aliquo liquo
re modicum panis immiſeris · reperies hunc inbibi
tum qualitati illius · Igitur viuificatiuum dei ver
bum · vniens ſeipſum ꝓprie carni · fecit eam viuifi
catiuam · Nūquid ergo & quoniam in nobis vita
dei eſt · dei verbo exiſtente in nobis viuificatiuum
erit noſtrum corpus? Sed aliud eſt ſcd̄m partici-
patōnis habitudinem nos habere in nobis dei filiū
aliud ipſum fuiſſe factum carnem · i · corpus ſump-
tum ex alma virgine ꝓprium corpus effeciſſe · De
cebat ergo eum noſtris quodammodo vniri corpo-
rib⁹ · per ſacram eius carnem & pretōſum ſanguinē
que accipim⁹ in benedictione viuificatiua in pane
& vino · Ne em̄ horrerem⁹ carnem & ſāguinem ap
poſita ſacris altarib⁹ · cōdeſcendens de⁹ · noſtris fra
gilitatib⁹ influit oblatis vim vite · Conuertēs ea
in veritatē ꝓprie carnis · vt corpus vite quaſi quod
dam ſemen viuificatiuū inueniatur in nobis · Vn̄
ſubdit · Hoc facite in meam commemoratōnem.

¶ Chriſoſt · ſuper iohannem · Hoc fecit xp̄s ducēs
nos ad maius amicicie fedus · ſuamq; claritatem de
clarans erga nos · preſtans ſe non ſolum videri de-
ſiderantib⁹ · ſed & palpare & comedere & amplecti
& totum affectum explere · Igitur vt leones flam
mam ſpirantes · ſic ab illa menſa diſcedim⁹ terribi-
les facti diabolo ¶ Baſili⁹ Diſce autem quo pacto
decet edere corpus xp̄i in memoriā ſcilicet obediē-
tie xp̄i vſq; ad mortem vt qui viuunt non ampli⁹
in ſe viuant · ſed in eo qui pro eis mortuus eſt · &
reſurrexit ¶ Theo · Duos autem calices lucas cō
memorat · de altero quidē ſupradixit · Accipite &
diuidite inter vos · quem dicet aliquis eſſe typum
veteris teſtamenti · alterum vero poſt panis fracti
onem & diſtributōnem ipſe partitur diſcipulis.
Vnde ſubditur · Similiter & calicem poſtq̄ cena-
uit. ¶ Beda · ſubauditur · dedit eis · vt ſit plena cō
ſtructio ¶ Auguſtin⁹ · de con · euange · Vel q̄ lu-
cas bis de calice cōmemorauit · prius anteq̄ panē
daret · Inde poſtq̄ panem dedit · illud quod ſuperi-
us dixit · preoccupauit · vt ſolet · illud vero quod
ordine ſuo poſuit · nō cōmemorauerat ſuperi⁹ Vtrū
q̄ autem cōiunctum eandam ſentenciam facit · que
illoꝝ eſt ſcilicet mathei & marci. ¶ Theo · Nomi
nat autem dominus hūc calicem noui teſtamenti.
Vnde ſequit᷑ · Dicens hic eſt calix nouum teſta-
mentū in ſanguine meo · qui ꝓ vobis effundet᷑ · ſig
nificās nouum teſtamētum in ſuo ſanguine ex or
dinum ſumere · Nam in veteri teſtamento ſanguis
animalium affuit · cum data fuit lex · Nūc vero ſāg
uis verbi dei ſignificat nobis nouum teſtamentū
Cum autem dicit ꝓ vobis non ſignificat pro ſolis
apoſtolis corp⁹ xp̄i datum · & ſanguinem effuſum
fuiſſe · ſed cā toti⁹ humane nature & vet⁹ q̄d paſca
ad remouēdā ſ͛uitutē egipti fiebat ſāguis aut᷑ agni
ad p̄mogenitoꝝ cuſtodiā · Nouū vero paſca ad pec
catorum remiſſionem · ſanguis autem xp̄i ad cōſer-
uatōnem eorum qui dedicati ſunt deo ¶ Chriſoſt ·
Hic enim ſanguis operat᷑ in nobis imaginem regi
am nobilitatem anime non p̄mittit marceſcere · ꝓ
tinus irrigans animam · magnamq; inſpirans vir-
tutem · Hic ſanguis fugat demones · aduocat ange
los & dominum angelorum · Hic ſanguis effuſus
lauit orbem & adibilem fecit celum Hui⁹ ꝑticipes
ſanguinis ſūt ſupernis virtutib⁹ amicti · regio pal-
lio · magis autem ipſo rege induti · Et ſicut ſi mun
dus acceſſeris ſalubriter acceſſiſti · ſic ſi imbutus
cōſciencia praua · damnoſe accedis in penam & ſup
plicia · Nam ſiqui imꝑatoriam comquinat purpurā
pari pena plectuntur cum eis qui diuellunt · abſur
dum non eſt · ſi & qui obſcena mente corpus xp̄i
recipiunt · pari pena plectūtur cū hijs qui illud cla
uis transfoderunt ¶ Beda · Quia vero panis cōfir-
mat · vinū vero ſanguinem operat᷑ in carne hoc ad
corpus xp̄i · illud refert᷑ ad ſanguinem · Verum q̄r
& nos in xp̄o · & in nobis xp̄m manere oportet · vi
nū dominici calicis aqua miſcet᷑ · teſte · em̄ iohanne
aque populi ſunt · ¶ Theo · Primo autem datur
panis · ſecundario calix · prior em̄ eſt in ſpiritalib⁹
laborioſus actus velut panis non ſolū q̄r in vultus
ſudore laborat᷑ · ſed eciam quia dum comeditur · non
eſt facilis ad glutiendum · Deinde poſt labores ſeq̄-
tur exultatō diuine gracie que eſt calix · ¶ Beda ·
Ideo autem tunc cenati cōmunicarunt apoſtoli · q̄r
neceſſe erat paſca typicum ante conſummari · & ſic
ad veri paſce ſacramenta tranſiri · Nunc autem in
honorem tanti ſacramenti placuit magiſtris eccle-
ſie · prius nos ſpiritalib⁹ epulis refici · ac deinde ter
renis ¶ Grec⁹ · Totum autem corp⁹ & ſanguinem
domini ſuſcipit etiam ſi miſterioꝝ partem accipiat
Sicut em̄ vnum ſigillum diuerſis totam ſuā figu-
ram impertit᷑ · & integrum manet poſt diſtributō-
nem · & ſicut vna vox penetrat ad multorum audi-
tus · ſic nulli dubium ſit corpus & ſanguinem do-
mini totum in omnib⁹ reperiri · Fractio autē panis
venerādi paſſionē ſignificat [Textus]

¶ Veruntamen ecce manus tradentis me · mecum
eſt in mēſa · Et quidem fil⁹ hominis · ſcd̄m q̄ defi-
nitum eſt vadit · Verūtamē veh homini illi ꝑ quē
tradet᷑ · Et ipi ceperunt querere int᷑ ſe quis eēt ex
eis · qui hoc facturus eēt · ¶ Auguſti · de con · euā ·
Cum tradidiſſet domin⁹ diſcipulis calicem rurſus
de traditore ſuo locut⁹ eſt · dicens · Verūtn̄ ecce ma
nus tradentis me mecum eſt in menſa · ¶ Theo ·

Quod dixit non ſolum vt oſtendat ſe ſcire futura.
ſed eciam vt oſtendat nobis ꝓpriam bonitatē. ſcd̄m
quam nō ꝑtermiſit. quin perſequeret̄ ea que ſpec-
tabāt ad deum. Pat enim nobis exemplū. vt vſqꝫ
ad finem ſatagamꝰ lucrari peccatores. & vt oſtē-
dat ꝓditoris nequitiam. qui & cōuiua fieri nō eru-
buit. ¶ Chriſoſto. Et particeps exiſtens miſteri
orum cōuerſus nō eſt. fit enim ſcelus eius vtrūqꝫ in
maniꝰ. tum qꝛ tali ꝓpoſito imbutus adijt miſteria.
Tum quia adiens melior factus nō fuit. nec metu
nec beneficiō nec honore ¶ Beda. Et tamē nō deſig-
nat ſpecialit̄. ne manifeſtius correptus impudētior
fieret. Mittit autē crimen in numero. vt agat cōſci
us penitentiam. Predicit autem & penam. vt quē
pudor nō vicerat. corrigant denuntiata ſupplitia.
Vnde ſequit̄. Et quidē filiꝰ hominis ſcd̄m qꝫ diffi
nitū eſt vadit. ¶ Theo. Non qſi nō valēs tueri ſe
ipſū. ſed ſicut definiens ſibi mortem. ꝓpt̄ humanā
ſalutem ¶ Criſoſto. Sed quia iudas ea q̄ ſūt ſcri-
pta praua intēcōne agebat. ne quis putet eum in-
noxiū tāqꝫ diſpēſatōnis miniſtrū. ſubdit. Verūta-
mē veh homini illi per quem tradet̄ ¶ Beda. Sed
& veh homini illi qui ad mēſam domini indignꝰ ac
cedens in exemplum iude filium hominis tradit. nō
quidē iudeis. ſed peccatoribꝫ mēbris ſuis. Et qꝫuis
ſciret. xi. apoſtoli qꝫ nihil cōtra dominū cogitarēt
quia tamē plus credūt magiſtro qꝫ ſibi. timentes
fragilitatem ſuam. querūt de peccato cuius cōſciē-
tiam nō habent. Sequit̄ enī. Et ipſi ceperūt querē
int̄ ſe. quis eēt ex eis q̄ hoc facturꝰ eēt. ¶ Baſili.
Sicut enim in corporalibꝫ paſſionibus ſunt multe
quas nō ſentiunt patientes. porro magis adhibēt
fidem coniecture medicoꝝ qꝫ ꝓpriam ſenſibilitatem
attēdant. ſic & anime paſſionibꝫ. ſi quis in ſe pec-
catū nō ſentiat. credere tamē debet hijs q̄ plus poſ
ſūt cognoſcere ſua peccata. Textus

¶ Facta eſt autem & cōtentio int̄ eos. quis eoꝝ
videret̄ eſſe maior. Dixit autem eis. Reges gen-
tium dominant̄ eoꝝ. Et qui poteſtatem habent ſu
per eos. benefici vocantur. Vos autem non ſic. ſed
qui maior eſt in vobis. fiat ſicut iunior. Et qui pre
ceſſor eſt. ſicut miniſtrator. Nam quis maior eſt.
qui recumbit. an qui miniſtrat? Nonne qui recum-
bit? Ego autem in medio veſtrum ſum ſicut qui
miniſtrat ¶ Theo. Cum int̄ ſe quererent quis eēt
dominum traditurꝰ. conſequens erat adinuicem ſi-
bi dicere. tu ꝓditurus es. & ex hoc coacti ſunt dicē
ego potiōr. ego maior. & ſimilia. Vnde dicit̄ Facta
eſt autem & cōtentiō int̄ eos quis eorum videret̄ eē
maior. ¶ Grecus. Vel hec cōtentiō videt̄ habuiſſe
motiuum. qꝫ cum dominus ab hominibus tranſmi-
graret. oportebat aliquem fieri alioꝝ principem.
quaſi domini vicem gerentem. ¶ Beda. Sicut au
tem boni. in ſcripturis patrum quibus ꝓficiant &
humiliet̄ requirūt. ſic reprobi. ſi quid forte in elec
tis reprehenſibile repererint quaſi ſuas ex eo nequi
cias obtecturi libent̄ ſolent amplecti. Ideo multi
ardentius legunt. qꝫ facta eſt contentiō inter diſci-
pulos criſti. ¶ Ambroſiꝰ. Si enim cōntendebant
apoſtoli. non excuſatōni obtendit̄. ſed cautōni ꝓ
ponitur. Caueamus ergo ne in proditōne aliqua in
ter nos de prelatōne poſſit eē cōtencio ¶ Beda. Po
tius autem videamꝰ. nō quid carnales adhuc diſci
puli geſſerint. ſed quid iuſſerit ſpiritalis magiſter.
Sequit̄ enim. Dixit autem eis. Reges gencium
dominantur eorum. ¶ Criſoſtomꝰ. Gentilium me-
minit. vt ex hoc rem vituperandam oſtendat. Gē-
tilium eſt ambire primatum. ¶ Cirillus. Sed &
blandi ſermones eis offeruntur a ſubditis. Vnde
ſequit̄. Et qui poteſtatem habent ſuper eos bene-
fici vocāt̄. Sed illi quidē quaſi extorres a ſacris
legibꝫ huiuſmodi ſubiacēt morbis. Veſtrum autē
culmen eſt in humilitate. Vnde ſequitur. vos autē
non ſic. ſed qui maior eſt in vobis. fiat ſicut iuni-
or. ¶ Baſiliꝰ. Non ergo extollat preſidentem dig
nitas. ne ab humilitatis beatitudine corruat Illud
autē nouerit. qꝫ humilitas vera miniſterium plu-
riū eſt. Sicut enī q̄ pluribꝫ miniſtrat vulneratis
& abſtergit cuiuſlibet vulneris ſaniem. non ſumit
miniſterium in cauſā elatōnis. Sic multo magis
cui cōmiſſe ſūt cure fraternoꝝ languorum. vt om
nium miniſter. redditurus pro omnibꝫ ratōnem. co-
gitare debet. & eſſe ſollicitus. Et ſic qui maior eſt.
fiat ſicut minor. Decet autem & corporale obſe-
quium ab hijs qui preſident. offerri. exemplo do-
mini lauantis pedes diſcipulorum. Vnde ſequitur
Et qui preceſſor eſt. ſicut miniſtrator. Non eſt au-
tem timendum. ne in ſubdito ſoluatur humilitatis
ꝓpoſitum. dum ei a maiori ſeruitur. ſed in imita-
tōne pandit̄ humilitas. ¶ Ambroſiꝰ. Contuendū
eſt autem quia non omnis honorificētie ſtudio hu
militas definitur Poteſt enī deferre alicui ꝓpter ſe
culi graciam. potencie metum. vtilitatiſqꝫ contui-
tum. tua edificatō querit̄ non alterius. & ideo vna
datur omnibꝫ forma ſentencie. vt non de prelatōne
iactancia fit. ſed de humilitate contentō. ¶ Beda.
In hac tamen forma a domino tradita. maiores nō
minima diſcretōne opus habēt. ne ſcilicet ad inſtar
regū gencium dominari ſubiectis. ſeqꝫ ab eis gau
deant laudibꝫ attolli. & tamen cōtra delinquenciū
vicia per zelum iuſticie ſint erecti. Ad verba autē
exhortatōnis ſuimet adiungit exemplum. Vnde ſe
quitur. Nam quis maior eſt qui recumbit. an qui
miniſtrat. Nonne qui recumbit. Ego autem in me
dio veſtrum ſum. ſicut qui miniſtrat. ¶ Criſoſto.
Quaſi dicat. nō putes diſcipulum tui egē. te vero n̄
illius. Ego enī qui nullo egeo. quo vniuerſa egēt
celeſtia & terreſtria. ad miniſterialē gradum cōdeſ
cendi. ¶ Theophilus. Oſtendit autem ſe mi-
niſtrantem eis cum panem & calicem diſtribuit.
cuiꝰ miniſterij mentōnē facit. rememorās eos ſi de
eodem pane comederunt. & de eodem calice biberūt
ſi ipſe chriſtus omnibꝫ miniſtrauit. vnum debent
omnes ſentire. ¶ Beda. Vel loquit̄ de miniſterio

quo ſcd'm iohannem eoꝝ pedes lauit dominus & magiſter· q̄uis etiam verbo miniſtrandi poſſint omnia que in carne geſſit· intelligi· ſed & ſuum ſanguinem ſe pro nobis effundere miniſtrando ſignificat· Sequitur textus

¶ Vos autem eſtis· qui permanſiſtis mecum in tēptatōnibꝫ meis· & ego diſpono vobis· ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum· vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo· & ſedeatis ſup thronos duodecim iudicantes· xij· tribꝫ iſrabel

¶ Theo· Sicut dominus proditori prenuntiauerat veh· ſic diſcipulis remanentibꝫ ecōtrario bona· prenunciat dicens· Vos autem eſtis· qui permāſiſtis mecum in temptatōnibꝫ meis· ¶ Beda· Non enim inchoatio pacientis· ſed perſeuerātia celeſtis regni gloria donatur· quia perſeuerentiam· que cōſtancia ſeu fortitudo mentis vocatur· dicimus eē cūctarum columnam virtutum· Filius ergo dei ſecum permanentes in temptatōnibꝫ eternum ducit ad regnum· Si enim complantati facti ſum⁹ ſimilitudini mortis eius· ſimul & reſurrectionis erim⁹· Vnde ſequit̄· Et ego diſpono vobis· ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum· ¶ Beda· Regnum dei non eſt de hoc mundo· Non autem equalitas ad dominum ſed ſimilitudinis emulatō eſt· Solus enī xp̄us plena imago dei eſt· ꝓpter expreſſam in ſe paterne gratitudinis vnitatem· Iuſtus autem homo ad imaginem dei eſt· ſi ꝓpter imitandam diuine cōuerſatōnis ſimilitudinem mundum hunc dei cognitōne cōtemnat· Vnde & corpus criſti edim⁹ vt vite eterne poſſim⁹ eē participes· propter quod ſequitur· Vt edatis & bibatis ſuper menſam meā in regno meo· Non enim victus & potus nobis premij loco ſpondetur ſed communicatō gracie celeſtis & vite· ¶ Beda· Vel menſa ꝓpoſita omnibꝫ ſāctis ad fruendum celeſtis eſt gloria vite· qua qui eſuriūt· & ſitiunt iuſticiam ſaturabunt̄ fruendo deſiderato gaudio veri boni· ¶ Theo· Non autem hoc dixit quaſi futuris illic corporalibꝫ eſcis· & q̄ſi regno ſuo ſenſibili futuro· erit enī illic angelica cōuerſacō ſicut ſaduceis predixit Sed & paul⁹ dicit nō eē regnum dei eſcam & potum· ¶ Cirill⁹· Sed ex hijs que ſunt apud nos ſpiritalia deſignat· Nam p̄ rogatiua quadam fungunt̄ apud reges terrenos· qui eis quaſi cōuiue cōſident· Ex humano ergo iudicio oſtēdit· qui apud eum in p̄mis honoribꝫ ſtatuentur· ¶ Beda· Hec eſt enim immutatō dextre excelſi· vt qui nūc humiles gaudent miniſtrare cōſeruis· tunc ſuper domini menſam· ſublimes vite perpetue dapibꝫ alant̄· Et qui hic in temptatōnibꝫ iniuſte iudicati cum domino permanent· illic cum eo ſuper tēptatores ſuos iuſti iudices veniant· Vn̄ ſequit̄· Et ſedeatis ſuper thronos· xij· iudicantes xij· tribꝫ iſrabel· ¶ Theo· Hoc eſt cōdemnātes ex duodecim tribubꝫ infideles· ¶ Ambroſi⁹· Nō autē xij thronī tāq̄ aliqua corporalis ſunt receptacula ſeſſionis· ſed quia ſcd'm diuinam ſimilitudinem iudicat xp̄us cognitōne cordium· non interrogatōne factoꝝ virtutem remunerās· impietatem cōdempnās· Ita apoſtoli in iudicium ſpiritale formantur· remuneratōne fidei· execratōne perfidie virtute errorem redarguentes· ſacrilegos odio perſequentes

¶ Chriſoſtom⁹· Nūquid autem illic ſedebit & iudas· Sed cōſidera q̄ lex eſt data a deo per hieremiam· Si quid boni ꝓmiſero· ſi cenſearis indignus mulctabo te· Et ideo loquens cum diſcipulis· non ſimpliciter ꝓmiſit· ſed addidit· Qui permanſiſtis mecum in temptatōnibꝫ ¶ Beda· Ab ei⁹ ergo ſublimitate ꝓmiſſi iudas excipit̄· Nam & anteq̄ hec domin⁹ diceret· exiſſe credendus eſt· Excipiunt̄ & illi quicūq̄ audītis incōp̄hensibilis ſācmenti verbis abierunt retro Textus

¶ Ait autem dominus ſimoni· Simon· Ecce ſathanas expetiuit vos· vt cribraret ſicut triticum· Ego autem rogaui ꝓ te· vt non deficiat fides tua· Et tu aliquando cōuerſus· confirma fratres tuos· Qui dixit ei· Domine tecum paratus ſum & in carcerem & in mortem ire· Et ille dixit· Dico tibi petre· Non cantabit hodie gallus· donec ter abneges noſſe me· ¶ Beda· Ne gloriarent̄ vndecim apoſtoli· & ſuis viribꝫ tribuerēt· q̄ ſoli pene inter tot milia iudeorum dicerentur in temptatōnibꝫ permanſiſſe cum domino· oſtendit eos ſi non iuuantis ſe domini eēnt opitulatōne protecti· eadem procella cū ceteris potuiſſe conteri· Vnde ſequitur· Ait autem dominus ſimoni· ſimon· Ecce ſathanas expetiuit vos· vt cribraret ſicut triticum ideſt expetiuit vos temptare· & velut qui triticum purgat ventilando concuttere· In quo docet nullius fidem a diabolo· niſi deo permittente temptari· ¶ Theophilus· Hoc autem petro dixit· eoq̄ fortior alijs erat· & ſuperbire poterat i hijs que promiſſa erāt a chriſto ¶ Cirillus· Vel vt oſtendat q̄ homines nihil exiſtentes quantum pertinet ad humanam naturam & lubricum mentis noſtre· non decet· vt preeſſe ceteris velint· Et ideo omiſſis ceteris venit ad petrum ceteris prelatum· Vnde ſequitur· Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua·

¶ Chriſoſtomus· Non autem dixit· Ego permiſi· ſed oraui· humiliter enim loquit̄ tendēs ad paſſionem· vt humanitatem demōſtret· Nam qui non deprecatōne· ſed imperio dixerat· Super hanc petrā edificabo eccleſiam meā· & tibi dabo claues regni celoꝝ· quomodo op⁹ habebat oratōe vt cōcitatā vni⁹ hominis animam coerceret· Non autē dixit· rogaui vt nō neges· ſed ne deſeras fidem ¶ Theo· Nā & ſi paululū agitād⁹ ſis· habes tn̄ recōditū ſemē fidei q̄uis deiecerit folia ſp̄us tēptatoris· viget radix· petijt ergo ſathanas te ledē tāq̄ inuidēs tibi de mea dilectōe· Sed q̄uis egomet ꝓ te ſim depcat⁹ tu tn̄ deliques· Vn̄ ſequit̄ Et tu aliq̄n cōuerſus confirma fratres tuos· Quaſi diceret· Poſtq̄ me negato ploraueris ac penitueris· corrobora ceteros· cum te principem apoſtolorum deputauerim

Hoc enim decet te qui mecum robur es & petra ec
cleſie. Hoc autem intelligendum eſt non ſolum de
apoſtolis. qui tunc erant. vt roboraretur a petro ſꝫ
& de omnibus. qui vſqꝫ ad finem mundi futuri ſūt
fidelibus. ne ſcilicet aliquis credentium diffidat vi
dens eum qui cum eēt apoſtolus denegauit. ac ite
rum per penitentiam obtinuit prerogatiuam.
vt eēt antiſtes mundi. Admirare igitur exuberāti
am diuine patientie. ne diffidere diſcipulū faceret.
nondum patrato crimine largitus eſt veniam. ac
iterum ipſum in apoſtolico gradu reſtituit dicens.
Confirma fratres tuos. ¶ Beda. Quaſi dicat. Si
cut ego tuam fidem ne deficiat orando protexi. ita
tu infirmiores fratres. ne de venia deſperent confor
tare memento. ¶ Ambro. Caue ergo iactantiam
caue ſeculum. Ille iubetur confirmare fratres ſuos
q̄ dixit omnia reliquim⁹ & ſecuti ſum⁹ te. ¶ Beda
Quia vero ſe dominus dixerat pro fide petri rogaſſe
conſcius ille preſentis affectus fideiqꝫ feruentis.
Sed futuri caſus neſcius. non credit ſe vllatenus
ab eo poſſe deficere. Vn̄ ſeq̄t̄. Qui dixit ei. Dn̄e
tecū patus ſū & ī carcerē & ī mortē ire. ¶ Theo.
Pre nimia q̄dē dilectiōe flāmeſcit & īpoſſibilia ſibi
pollicet̄. Decebat aūt audito ſcił a ueritate q̄ ceptā-
dus eēt non ampli⁹ cōtēdere. Sed dn̄s videns eum
preſumptuoſe loquentem. promit temptatōis ſpeci
em ſcilicet q̄ negaturus eēt. Vnde ſequit̄. Et ille
dixit dico tibi petre non cantabit hodie gallus. do
nec ter abneges noſſe me. ¶ Ambroſius Petrus
quidē & ſi ſpiritu promptus corporis tamē adhuc
infirm⁹ affectu. denuntiat̄ dominū negaturus.
Neqꝫ enim poterat diuine conſtantiam intentionis
equare. Paſſio domini emulos habet pares non ha
bet. ¶ Theo. Hinc autem magnam doctrinā hau
rimus. q̄ non ſufficit humanum propoſitum abſqꝫ
diuino ſubſidio. Petrus enim q̄uis feruens eēt de-
relictus tamen a deo ſubplantatus fuit ab hoſte
¶ Baſilius. Sciendum autem q̄ deo permittente
timorati lapſum patiuntur quandoqꝫ ad faſtus pre
cedentis remedium. Sed q̄uis idem videatur eē de
lictum timorati & aliorum. refert non modicum.
Nam timoratus ex quibuſdam inſidijs & pene pro
vt voluit peccauit. Alij vero nullam gerendo curā
neqꝫ ſui neqꝫ dei peccant. non diſtinguentes inter
peccare & agere virtuoſe. Vnde reor & iuſſionis
modum in eis debere fore diuerſum. Nam timorat⁹
quodam iuuamine indigens. & circa eandem rem
erga quam peccauit iuſſa debet perferre. Alij vero
cum totum bonum anime deſtruxerint. affligi &
moueri & preceptis ſubici debent. quouſqꝫ ratū ſit
illis. deum iuſtum iudicem eē. & contremiſcant
¶ Auguſt. de con euan. Hoc autem quod hic dici
tur de petri negatione predicta. omnes quidem euā
geliſte commemorant. ſed non omnes ex vna eadē
q̄ occaſione ſermones ad eam cōmemorandam ve-
niunt. Nam matheus & marcus eam ſubnectunt
Poſtea q̄ dominus egreſſus eſt ex illa domo vbi
manducauerant paſca. lucas vero & iohannes. an
teq̄ inde eēt egreſſus. Sed facile poſſem⁹ intelligē.
aut illos duos ea recapitulando poſuiſſe. aut iſtos
preoccupando. niſi magis moueret q̄ tam diuerſa
non tantum verba. ſed etiam ſententias domini p̄-
mittūt quibus permotus petrus illam preſumptōez
preferret. vel pro domino vel cum domino moriēdi
vt magis cogant intelligi ter eum expreſſiſſe pre-
ſumptionem ſuam diuerſis locis ſermonis chriſti.
& ter illi a domino reſponſum. q̄ eum ante gallican
tū eēt negaturus. Textus
¶ Et dixit eis. quando miſi vos ſine ſacculo & pe-
ra. & calciamentis nunq̄d aliquid defuit vobis? At
illi dixerunt. Nihil. Dixit ergo eis Sed nūc qui
habet ſacculum. tollat ſimiliter & peram. Et qui
non habet. vendat tunicam ſuam. & emat gladium
Dico enim vobis. quoniam adhuc hoc quod ſcrip-
tum eſt oportet impleri in me. Et cum iniquis de-
putatus eſt. etenim ea que ſunt de me finem habent
At illi dixerunt. Domine. Ecce gladij duo hic.
At ille dixit eis. Satis eſt. ¶ Cirillus Predixe-
rat autem domin⁹ petro. q̄ eum eēt negatur⁹ tem-
pore ſcilicet ſue captōnis. Sed quia ſemel facta eſt
mentō de captōne ei⁹. conſequēter nunciat ſuperue-
nientem cōtra iudeos conflictum. Vnde dicit̄. Et
dixit eis. quādo miſi vos ſine ſacculo & pera & cal
tiamētis. nūquid aliquid defuit vobis. Miſerat em̄
ſaluator ſanctos apoſtolos predicare ciuitatibus &
oppidis regnum celorum. precipiēs vt euntes nul
lius corporalium curam gererent. ſed in eo totam
ſpem viuendi reponerent. ¶ Criſoſtom⁹. Sicut
autem qui docent natare circa principium quidem
manus ſuas ſupponentes attentius ſuſtētant ſuos
diſcipulos. poſtea plerūqꝫ manum abſtrahētes iu-
bent vt ſibi opitulenter. quinimmo & paululum
emergi permittunt ita & chriſtus fecit diſcipulis.
In exordijs quidem preſto in cunctis eis aderat.
parās eis vberrime affluētiam omnium. Vnde ſe-
quit̄. At illi dixerunt. Nihil at vbi oportebat &
proprias vires oſtendere. ſubtraxit eis aliquantulū
graciam. iubens eis ex ſe nōnulla peragere. Vnde
ſequit̄. Dixit ergo eis. ſed nunc qui habet ſaccu-
lum. quo ſcilicet portatur pecunia. tollat ſimiliter
& peram qua ſcilicet portant̄ cibaria. Et quidem
quando nec calciamenta nec zonam habebant. non
baculum. nec es. nullius paſſi ſunt penuriam. vt
autem marſubium cōceſſit eis & perā. Eſurire vi-
dent̄ & ſitire & nuditatem pati. ac ſi eis diceret.
Hacten⁹ cuncta vobis vberrime affluebant nunc
autē volo vos & inopiā experiri. Ideoqꝫ nō addico
neceſſitati p̄ſtine legis. ſed mādo & loculū habere
& perā. Poterat autē & de⁹ vſqꝫ in finē eos in tāta
cōſtituere copia. ſed noluit ob multas cās Primo
q̄dē vt nihil ſibi tribuerēt. ſed recognoſceret totū
emanaſſe diuinit⁹. Scd̄o vt moderari ſibi ſciant.
Tertō ne maiora de ſe opinēt̄. Hoꝝ igit̄ cā p̄mit-
tēs eos ī currere mł'ta inopinatoꝝ relaxauit p̄oris

legis rigorem· ne grauis & intollerabilis fieret eis vita· ¶ Beda. Non enim eadem viuendi regula ꝑ ſecutōnis qua pacis tempore diſcipulos informat· miſſis quidem diſcipulis ad p̄dicandum· ne quid tollerent in via pcepit· ordinās ſcilicet vt qui euāgelium nūciat· de euāgelio viuat· Inſtāte vero mortis articulo· & tota illa gēte paſtorem ſimul & gregem perſequente· cōgruam tempori regulā decernit permittēs vt tollāt victui neceſſaria· donec ſopita inſania pſecutoꝝ· tempus euangelizandi redeat· vbi nobis quoqꝫ dat exemplum· iuſta nōnūq̄ cauſa inſtante quedam de noſtri ꝓpoſiti rigore poſſe ſine culpa intermitti ¶ Auguſti· cōtra fauſtū Nulla ergo inſtantia pcipientis ſed ratōne diſpēſatis ꝓ tempoꝝ diuerſitate pcepta vel cōſilia vel permiſſa mutant̄ ¶ Ambroſi· Qui autem ferire ꝓhibet· cur emere gladium iubet? niſi forte vt ſit parata defenſio· non vltio neceſſaria· Et videri potuiſſe vindicari· ſed noluiſſe· Vnde ſequit̄· Et qui non habet· ſcilicet ſacculū· vendat tunicam ſuā & emat gladiū ¶ Chriſoſto· Quid eſt hoc· Qui dixerat· ſi quis te percuſſerit in dextra gena· vertas ei & aliam· nunc armat diſcipulos· & ſolo gladio· nam ſi penit⁹ armare decebat· nō ſolū oportebat gladium poſſidere ſed & ſcuta & galeas· Sed & ſi mille huiuſmodi poſſiderent arma· ꝓ tot inſultibꝫ & inſidijs populorum tyrānoꝝ· vrbium natōnum· qualiter· xij· cōpareret· & ex ſolo aſpectu agminū non cōtremiſcerent? nutriti in ſtagnis & fluuijs· Non ergo putem⁹ eum iuſſiſſe vt gladios poſſiderent· ſed ꝑ gladios innuit imminētes inſidias iudeoꝝ Vnde ſequit̄ Dico enim vobis· qm̄ adhuc hoc quod ſcriptū eſt oportet impleri in me· Et cū iniquis deputat⁹ eſt· ¶ Theo· Cum em̄ ipſi int̄ ſe ſupra de pꝛogatiuis cōtenderit· non eſt inquit temp⁹ pꝛerogatiuarum immo piculoꝝ excidium· Nā ego magiſter veſter ducoꝛ ad mortem non honorabilem cum impijs deputandus· Etenim ea que ſūt de me ſcilicet p̄dicta finem habent· i· impletōnē· Volens ergo violentū inſultū innuere· meminit gladij· nec pꝛorſus reuelauit· ne tangerent̄ accidia· nec ꝓſus obtituit· ne repentinis aggreſſibꝫ fluctuarent· Sed poſtea recolētes mirarent̄· quomodo ſeipſū ꝓprium exhibuit paſſioni pro ſalute humana ¶ Baſili· Vel domin⁹ non iubet portare marſupium & perā & emere gladium· ſed predicit futuꝝ qꝫ ſcilicet apoſtoli obliti tempoꝛe paſſionis donoꝝ & legis domini auderent ſumere gladios· Sepius em̄ ſcriptura vtitur imparatiua ſermonis ſpecie loco ꝓphetie· In pluribꝫ tamen libꝛis non inuenit̄· accipiat· tollat· vel emat· ſed tollet & emet· ¶ Theo· Vel per hoc prenūtiat eis qꝫ incurrerent famem & ſitim· quod innuit per peram· & aduerſitates nonnullas· quod innuit per gladium· Vel aliter· qꝫ domin⁹ dicit· Qui habet ſacculū tollat ſimilit̄ & peram· videt̄ ſermo ad diſcipulos fieri· ſed reuera reſpicit quālibet iudei perſonam· Quaſi diceret ſi q̄s iudeoꝝ abūdat facultatibꝫ congeſtis omnibꝫ fugiat· Si autem quis vltima oppꝛeſus penuria colit regionem· hic eciam amictū vendat & gladium emat· Inuadet em̄ eos intollerabilis impetus pugne· vt nihil ad reſiſtendum ſufficiat· Deinde pandit hoꝝ maloꝝ cauſam· quia ſcilicet paſſus eſt penam ꝓphanis debitam cū latronibꝫ crucifixus· Et cum ad hoc puentum fuerit· ſumet finem verbum diſpenſatōnis· Perſecutoꝛibꝫ autem accident· que a ꝓphetis ſunt p̄dicta· Hec igit̄ domin⁹ p̄dixit de futuris regioni iudeoꝝ· ſed diſcipuli non intelligebant ꝓfunditatem dictoꝝ putantes ob futurum ꝓditoꝛis inſultum gladijs op⁹ eē· Vn̄ ſequit̄· At ille dixerūt· domine ecce duo gladij hic At ille dixit eis· ſatis eſt ¶ Criſoſto· Et quidem ſi humano eos volebat vti auxilio nec centum ſufficerent gladij· qꝫ ſi nolebat eos vti humano ſubſidio· & duo ſupuacui ſunt· ¶ Theo· Noluit ergo domin⁹ eos reprehēdere quaſi non intelligentes· ſed dicēs ſatis eſt· eos dimiſit· Quidam autē dicūt dominū ironice dixiſſe· ſatis eſt· Quaſi diceret· Ex quo duo ſunt gladij ſufficiant nobis ad tātam multitudinem q̄ta nos debet inuadere· ¶ Beda· Vel duo gladij ſufficiunt ad teſtimoniū ſponte paſſi ſaluatoris· Vn⁹ qui & apoſtolis audatiam ꝓ domino certandi & domino virtutem medicandi doceret inē· Alt̄ qui nequaq̄ vagina exept⁹ oſtēderet eos nec totū quod potuere ꝓ eius facere defenſione permiſſos· ¶ Ambro· Vel quia lex referre non vetat fortaſſe petro duos gladios offerēti ſatis eē dicit· q̄ſi licuerit vſqꝫ ad euāgeliū· vt ſit in lege eq̄tatis eruditō in euangelio bonitatis perfectio· Eſt etiam gladius ſpiritalis· vt vendas patrimoniū· & emas verbum quo mentis penetralia veſtiuntur· Eſt etiam gladius paſſionis vt exuas corpus & immolate carnis exuuijs ematur tibi ſacra coꝛona martirij Mouet adhuc qꝫ duos gladios diſcipuli protulerūt ne forte vnum noui· vnum veteris teſtamenti ſit· Deinde dicit dominus· ſatis eſt quaſi nil deſit ei quem vtriuſqꝫ teſtamenti doctrina munierit·

¶ Et egreſſus ibat ſecundum conſuetudinem in montem oliuarum· Secuti ſunt autē illum & diſcipuli eius· Et cum perueniſſet ad locum· dixit illis Orate· ne intretis in temptatōnem· Et ipſe auulſus eſt ab eis quantum iactus eſt lapidis· Et poſitis genibus orabat dicens· Pater ſi vis transfer calicem iſtum a me· Veruntamen non mea volūtas· ſed tua fiat· ¶ Beda· Tradendus a diſcipulo dominus conſueti receſſus locum quo facillime reperiri poſſit adit· Vn̄ ſequit̄· Et egreſſus ibat ſcd̄m cōſuetudīnē in mōtē oliuaꝝ ¶ Ciril· De die neqꝫ cōuerſabat̄ hieruſolimis· obſcura vero nocte ſuccedēte i mōtē oliuaꝝ cū ſuis cōuerſabat̄ diſcipulis· Vn̄ ſubdit̄· Secuti ſūt autē illū & diſcipl̄i ei⁹ ¶ Beda Pulchre autem ſui coꝛpoꝛis miſterijs imbutos in montem oliuarum diſcipulos educit· vt omnes in morte ſua baptizatos ſācti ſpiritus chariſmate cōfirmādos eē deſignet ¶ Theo· Poſt cenā aūt nequaq̄

inertia & iocus & ſomnus occupant dominum · ſed oratio & doctrina · Vnde ſequitur · Et cum peruemiſſet ad locum dixit illis · Orate ne intretis in temptationem · ¶ Beda Impoſſibile quidem eſt humanam animam non temptari · Vnde non ait · orate ne temptemini · ſed orate ne intretis in temptacionē hoc ē ne tēptatio vos ſuperet vltima · ¶ Cirillus · Sed ne ſolis verbis eis prodeſſet · procedens paululum · orabat · Vnde ſequitur · Et ipſe auulſus ē ab eis · quātū iactus eſt lapidis · Vbiqꝫ inuenies eum ſemotum orantē · vt diſcas ꝙ animo attēto & corde quieto colloquendum eſt cum deo ſublimi · Non autem quaſi egens alieni ſuffragij precibus inſiſtebat · qui eſt omnipotentiſſima virtus patris · ſed vt diſcamus non eſſe in temptationibꝰ dormitandum · ſed magis orationibus inſiſtēdum ¶ Beda · Solus etiam orat pro omnibus · qui ſolꝰ erat paſſurus pro omnibus ſignificans tantum orationem ſuam ꝗtum & paſſionem a noſtra diſtare ¶ Auguſt · de que euan · Auulſus eſt autē ab eis quantum iactus lapidis tanquam tipice admonuerit · vt in eum dirigerent lapidem ideſt uſqꝫ ad ipſū perducerent intentionem legis que ſcripta erat in lapide ¶ Grego · niſenꝰ Quid autē ſibi vult flexus genuum de quo dicitur · Et poſitis genibus orabat · humanus quidē vſus eſt pronos terre ſupplicare maioribus · facto oſtendentes fortiores eē qui rogantur · Palam eſt autem humanam naturam nihil habere deo cōdignum · Et ideo honorifica ſigna que inuicem exhibemus fatentes nos humiliores eē reſpectu excellentie proximi tranſumpſimus ad obſequia incōpabilis nature · Vnde ille q̇ noſtros languores portauit ac pro nobis interceſſit per hominem quem ſumpſit · genuflectit orando · ſanciēs non eē ſuperbiendum orationis tempore · ſed ꝑ omnia humilitati conformandum · quia deus ſuperbis reſiſtit · Dat autem humilibus gratiam · ¶ Chri · Quelibet autem ars verbis & operibus oſtenditur ab eo qui docet · quia ergo dominus venerat docturus nos ꝗlibet virtutem · ob hoc eadem dicit · & facit · Vnde quia iuſſerat verbis orare ne intrarent in temptationem · hoc etiam opere docet · Sequitur enī Dicens · Pater ſi vis tranſfer calicem iſtum a me Non dicit ſi vis · quaſi ignorans an patri placeret · neqꝫ enim magis ardua cognitio eſt · hac cognitiōe paterne ſubſtantie quam ipſe ſolus perſpicaciter nouit ſecundum illud · Sicut nouit me pater · & ego noui patrē · Neqꝫ hoc dicit · quaſi reſpuēs paſſionem · Qui enim conuitiatus eſt diſcipulo volēti eius paſſionem impedire vt ſathanā eum vocaret poſt mlta ꝓomia · q̄liter crucifigi nolebat ! Cur igit̄ ita dictum eſt · conſideres quantum erat audire · ꝙ deꝰ ineffabilis qui quemlibet intellectum tranſcendit voluit vterum ſubire virgineum · lac ſuggere · & humana queqꝫ pati · quoniam ergo fere incredibile erat · quod erat futurum · Primo quidē miſit ꝓphetas hoc nuntiantes poſtea ipſe indutus carne veniens vt non phantaſma putaretur · permittit carnē ferre naturales defectus · eſurire · ſitire · & dormire · laborare · affici · & anxiari · ob hoc & recuſat mortē veram humanitatem demonſtrans · ¶ Ambroſiꝰ · Dicit ergo · Si vis trāſfer a me calicem iſtum q̄ſi homo mortem recuſans · quaſi deꝰ ſententiam ſuā ſeruans · ¶ Beda · Vel tranſferri a ſe calicē poſtulat · non quidem timore patiendi · ſed miſericordia prioris populi · ne ab illo bibat calicem ꝓpinatum · Vnde & ſignanter non dicit tranſfer a me calicē ſed calicem iſtum · hoc eſt populi iudeorum · qui excuſationem ignorantie habere non poteſt · qui me quottidie vaticinantur · ¶ Dioniſius Alexādrinꝰ Vel ꝙ dicit · Tranſfer calicem iſtum a me · non ē hoc · nō adueniat mihi · niſi enī aduenerit trāſferri nō poterit · igitur vt ſenſit iā preſentē · cepit affici & triſtari & q̄ſi iam propiquātē eo dicit · Trāſfer calicem hunc · Sicut enī quod preterit nec intactū eſt nec permanens · ſic & ſaluator leuit̄ inuadentē temptatōnem flagitat pelli · & hoc eſt non intrare in temptatōnem · quod conſulit eē orandum · perfectiſſimꝰ autem modus temptatōnes euitandi manifeſtatur · cum dicitur · Veruntamen non mea volūtas · ſed tua fiat · deꝰ enim inexpertus eſt malorum · Vult autem nobis bona largiri ſupra id quod petimꝰ · vel intelligimus · Ergo perfectam voluntatē patris quam ipſe nouerat · petit ſortiri effectum · que eadem eſt & ſua ſcd̄m deitatem · Renuit autē impleri humanam voluntatem · quam dicit ſuam · paterna voluntate minorem · ¶ Athanaſiꝰ · Geminum enim hic velle oſtendit · alterum quidem humanum quod eſt carnis · alterum vero diuinum · humanitas enī ob carnis fragilitatem recuſat paſſionem · ſed diuinus eius affectus affectanter eam ſubijt · eo ꝙ non eēt poſſibile eum detineri a morte · ¶ Gregoriꝰ · niſenus · Appollinaris autem aſſerit ꝙ criſtus non habuit · ſecundum terrenam naturā ꝓpriam voluntatem · ſed ſolum in chriſto eſt volūtas dei qui de celo deſcendit · Dicat ergo quam voluntatem vult dominus nequaꝗ̄ euenire ! Neqꝫ enim deitas aufert ꝓpriam voluntatem · ¶ Beda · appropinquans etiam paſſioni ſaluator · infirmancium in ſe vocē ſumpſit · vt cum hoc imminet · quod fieri volumus ſic per infirmitatē petamus · vt nō fiat quatinus per fortitudinem parati ſimus · vt voluntas cōditoris noſtri etiā contra noſtrā volūtatē fiat ¶ Textus

¶ Apparuit autem illi angelus de celo confortans eum · Et factus in agonia prolixius orabat · Et factus ē ſudor eiꝰ ſicut gutte ſāguinis decurrētis ī terrā · Et cū ſurrexiſſet ab oratōe · & veniſſet ad diſcipulos ſuos · īuenit illos dormiētes ꝑ triſticia & ait illꝭ Quid dormitis ! ſurgite & orate ne ītretis intēptatōꝫ

¶ Theo · Vt nobis innoteſceret orōnis virtꝰ · q̄tinꝰ eā aduerſis ꝓponamꝰ · Orans dn̄s ab angelo cōfortat̄ · vt dicit̄ · Apparuit aūt illi angelꝰ de celo cōfortās eū ¶ Beda · Alibi legimꝰ qꝛ āgeli acceſſert

& miniſtrabant ei. In documento ergo vtriuſq; na
ture angeli & ei miniſtraſſe & eum confortaſſe dicu̅
tur. Creator enim creature ſue non eguit preſidio
ſed homo factus. ſicut propter nos triſtis eſt. ita
propter nos confortatur. ¶ Theophilus. Quidam
autem dicunt. quoniam apparuit ei angelus glori
ficans eum & dicens. Domine tua eſt virtus. tu
nanq; potes contra mortem & infernum genus
humanum liberare. ¶ Chriſ. Et quia non phanta
ſtice ſed vere noſtram carne̅ ſuſcepit. vt approbet
diſpenſationis veritatem. & oppilet hereticorum
ora. queq; humana ſuſtinet. Sequitur enim. Et fa
ctus in agonia prolixius orabat. ¶ Ambro. Hor
rent pleriq; hoc loco. qui triſticiam ſaluatoris ad ar
gumentum moliu̅t potius a principio ꝙ ſuſcepte ad
ad tempus infirmitatis inclinant. Ego autem no̅
ſolum excuſandum no̅ puto. ſed nuſq; magis pie-
tatem eius maieſtatemq; demiror. Minus enim co̅
tulerat mihi. niſi meum ſuſcepiſſet affectum. Su
ſcepit enim triſticiam meam vt mihi ſuam leticiam
largiretur. Confidenter triſticiam nomino. quia
crucem predico. Debuit ergo dolorem ſuſcipere. vt
vinceret. Neq; enim habent fortitudinis laude̅ qui
ſtuporem magis vulnerum tulerint ꝙ dolorem.
Nos ergo voluit erudire. quemadmodum mortem
& quod eſt amplius. future mortis meſticiam vin
ceremus. Doles ergo domine non mea. ſed tua vul
nera. Infirmatus eſt enim propter delicta noſtra.
Et fortaſſe triſtis e̅ ideo. q2 pꝰ ade lapſu̅ tali tra̅ſitu
nobis erat ex hoc ſeculo recedendum. vt mori eēt
neceſſe. Nec illud diſtat a vero. Sed triſtis erat ꝓ
perſecutoribꝰ ſuis quos ſciebat in malis ſacrilegijs
penas daturos. ¶ Grego. xxiiij. mora. Appropin
quante etiam morte noſtre mentis in ſe certamen
expreſſit. qui vim quandam terroris ac formidinis
patimur. cum per ſolutio̅em carnis eterno iudicio ꝓ
pinquamus nec immerito. quoniam anima poſt
puſillum hoc inuenit. quod ineternum mutare non
poſſit. ¶ Theo. ꝙ autem humane nature foret ꝑ
miſſa oratio non autem diuine vt dicunt arriani.
patet etiam ex eo ꝙ ſudauit. Sequitur enim. Et fa-
ctus eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguinis decurre̅tis
in terra̅. ¶ Beda. Nemo ſudorem hunc infirmitati
deputet. quia contra naturam eſt ſudare ſanguine̅.
ſed potius intelligat per hoc nobis declaratum. ꝙ
effectum iam ſue precis obtineret. vt ſcilicet fidem
diſcipulorum quam terrena adhuc fragilitas ar-
guebat. ſuo ſanguine purgaret. ¶ Auguſt. in ſen
tencijs proſperi. Orans etiam cum ſudore ſanguieo
dominus ſignificabat de corpore ſuo toto quod eſt
eccleſia manatura martiria. ¶ Theo. Vel hoc pro-
uerbialiter dicitur de eo qui vehementer ſudauit.
ꝙ ſudauit ſanguinem. Volens igitur euangeliſta
innuere ꝙ groſſis ſudorum guttis madebat. ſumit
guttas ſanguinis ad exemplum. Poſt hoc autem
inueniens diſcipulos dormie̅tes pre triſtitia impro
perat eis. ſimul admonens vt orarent. Sequit̄ en̄

Et cum ſurrexiſſet ab oratio̅e & veniſſet ad diſcipu-
los ſuos. inuenit eos dormientes pre triſticia.
¶ Chriſoſto. Erat enim intempeſtu̅ noctis. & diſci
puloꝝ oculi p̄anguſtia premeba̅t. & erat ſomnꝰ
non corporis. ſed meroris. ¶ Auguſti. de con. eua̅.
Non aute̅ expreſſit hic lucas quota oratio̅ne domi-
nꝰ ad diſcipulos venerit. nihil tame̅ hoc matheo
& marco repugnauit. ¶ Beda. Demo̅ſtrat aute̅
dominꝰ co̅ſequenter. quia ꝓ diſcipulis orauerit q̄s
monet orationum ſuaꝝ vigilando & orando exiſtere
participes. Sequit̄ enim. Et ait illis. Quid dormi
tis? ſurgite. & orate. ne intretis intemptationem.
¶ Theo. Hoc eſt. Ne a temptatio̅ne ſupere̅t. Hoc
enim eſt no̅ induci in temptatio̅nem. n̄ demergi ab
ea. Vel ſimplicit̄ nos iubet orare. vt tra̅quilla ſit
noſtra vita nec immergamur in aliquod moleſtoꝝ.
Diabolicum enim e̅ & ſuperbum queq; ſe in temp
tatio̅ne̅ p̄cipitare. Vnde & iacobꝰ non dixit. inijcite
vos in temptatio̅nes. ſed cu̅ incideritis. omne gaudi
um eſtimate. de inuito voluntarium facie̅tes.
¶ Adhuc eo loquente ecce turba. & qui vocat̄ iu-
das vnꝰ de. xij. antecedebat eos. Et appropinquauit
iheſu vt oſcularet̄ eu̅. Iheſus aute̅ dixit ei. Iuda
oſculo filium hominis tradis? vide̅tes autem hij.
qui circa ipſu̅ era̅t. quod futurum erat. dixeru̅t ei.
Domine ſi pcutimꝰ in gladio. Et pcuſſit vnꝰ ex
eis ſeruum principis ſacerdotum & amputauit au-
riculam eiꝰ dextra̅. Reſpondens autem iheſus ait.
Sinite vſq; huc & cu̅ tetigiſſet auriculam eius. ſa-
nauit eum dixit autem iheſus ad eos qui venerant
ad ſe principes ſacerdotu̅ & magiſtratus templi &
ſeniores. Quaſi ad latronem exiſtis cum gladijs &
fuſtibus. cum quottidie vobiſcum fueri̅ intemplo
no̅ extendiſtis manꝰ in me. Sed hec eſt hora veſ-
tra. & poteſtas tenebraꝝ. ¶ Gloſa. Premiſſa ora-
tione chriſti. ſubiicitur de eius proditione qua a di-
ſcipulo proditur. Dicitur enim. Adhuc eo loque̅te
ecce turba & qui vocatur iudas vnꝰ de. xij. ante-
cedebat eos. ¶ Cirillus. Dicit autem qui vocabat̄
iudas. quaſi nome̅ eiꝰ habens exoſu̅. addit autem
vnꝰ de. xij. ad ſignificantiam nequicie proditoris. Na̅
qui honoratꝰ fuerat eq apoſtolis factꝰ e̅ occiſionis
cauſa in xp̄m ¶ Criſo. Sicut en̄ inſanabilia vul
neꝝ nec auſteris medicame̅tis obediunt nec demul
ce̅tibꝰ ſic aīa vbi ſemel eſt captiuata & ſi ipſa̅ dede
rit cuicu̅q; peccato nullu̅ emolume̅tu̅ ex admonitio̅ni
bꝰ oſeq̄t̄ qd' & ide accidit a proditoe n̄ ceſſanti. ꝙuis
om̄i mō doctrine eēt a xp̄o cohibitꝰ. Vn̄ ſeq̄t̄. Et
appropinquit ihū vt oſcularet̄ eu̅. ¶ Ciril. Imme
mor en̄ gl'e xp̄i. putauit forſita̅ poſſe latere̅ age̅. au
ſus p̄cipuu̅ dilectio̅is ſignu̅. organu̅ effice̅ doli.
¶ Criſo. No̅ aute̅ diſcede̅du̅ e̅ a fratrꝝ admonitio̅ne
q̄nq; nihil p̄ficere n̄ra vba euēiat na̅ & riuuli & ſi nul
lꝰ hauriat. fluu̅t. & ſi forſa̅ n̄ pſuaſeris hodie pote
ris forſa̅ cras. Piſcator en̄ p tota̅ diem vacua tra-
he̅s retia circa ſero piſcem capit. Vnde dominus
& ſi ſciret iuda̅ no̅ co̅uerte̅dum. no̅ deſtitit facere q̄

ſua intererat· Sequitur enim· Jheſus autem dixit
ei· Juda oſculo filium hominis tradis! ¶ Ambro·
Per interrogationem pronuntiandum puto· quaſi
amantis affectu corripiat ꝓditorem· ¶ Chriſo·
Proprium autem nomen ponit· quod magis dolē
tis erat· & reuocātis· ꝙ prouocati ad irā· ¶ Am-
broſius· Dicit autem oſculo tradis· hoc eſt amo-
ris pignore vulnus infligis! & pacis inſtrumento
mortē irrogas! Seuus dn̄m· diſcipl9 ꝓdis mgr̄m
elect9 autorē ¶ Chr· Nō aūt dicit· tradis mgr̄m tuū
dn̄m tuū· bn̄factorē· ſꝫ filiū hoīs· hoc eſt māſuetū &
mitē· Qui ſi nō eſſet mgr̄ & dominus· quia tamen
tam ſuauiter erga te geſſit· non eſſet a te prodend9
¶ Ambroſius· Magna o domine ſignificatio po-
teſtatis· magna diſciplina virtutis & conſilium ꝓ
ditionis aperitur· et adhuc patientia non negatur
Oſtendit deum quem proderet· dum occulta mani-
feſtat· Oſtendit quem traderet· dum dicit filium
hominis· quia caro non diuinitas comprehenditur
Jllud tamen plus confutat ingratum ꝙ eum tradi
derit· qui cum eſſet dei filius· propter nos filius ho
minis eſſe voluiſſet· quaſi diceret propter te ſuſce-
pi ingrate quod tradis hypocrita· ¶ Auguſtinus
hoc ergo domin9 cum traderetꝰ· primo dixit· quod
ait lucas· Juda oſculo filium hominis tradis! De
inde quod mathe9· Amice ad quid veniſti· Deinde
id quod iohannes cōmemorat· Quem queritis·
¶ Ambroſi9· Oſculatus eſt autem eum dominus
non quo ſimulare nos doceat· ſed ut neqꝫ ꝓditorē
refugere videretꝰ· & plus afficeret ꝓditorē cui amo
ris officia non negaret· ¶ Theo· zelantur autem
diſcipuli & gladios euaginant· Vnde ſequitꝰ· Vi
dentes autem hÿ qui circa ipſum erāt· quod futurꝝ
erat· dixerant ei· Domine ſi percutimus in gladio
Sed qualiter habent gladios· qꝛ mactauerāt agnū
& a mēſa diſceſſerant· Alÿ autem diſcipuli querūt
an percuterent· Sed petr9 vbiqꝫ feruēs ꝓ domino
perſuaſionem non expectat ſed percutit ſeruū pon
tificis· Vnde ſequitur· Et percuſſit vnus ex illis
ſeruum principis ſacerdotum· & āputauit auricu-
lam eius dexteram· ¶ Auguſt· de con· euan· Qui
percuſſit· ſecundum iohannem petrus erat· quē per
cuſſit autem malcus vocabatur· ¶ Ambro· Erudi
tus enim in lege petr9 promptus affectu· qui ſciret
phinees reputatum ad iuſtitiam ꝙ ſacrilegos pere
miſſet· percuſſit principis ſeruum· ¶ Auguſtin9·
de con euan· Deinde lucas dicit· Reſpondens aūt
iheſus ait· Sinite vſqꝫ huc· Et hoc ē qđ matheus
commemorat· conuerte gladium tuum in locum ſu
um· Nec moueat quaſi contrarium ſit· quod lucas
huc dicit dominum reſpondiſſe· Sinite vſqꝫ huc·
quaſi poſt iſtam percuſſionem ita dictum fuerit·
vt placuerit ei uſqꝫ huc factum· Sed amplius fieri
noluerit· Cum in verbis que mathe9 poſuit· intelli
gatur potius totum factum quo vſus eſt gladio pe
trus· domino diſpliciuiſſe· Jllud enim verum eſt· ꝙ
cum interrogaſſent dicentes· Domine ſi percutim9
in gladio! tunc reſpondit· Sinite vſqꝫ huc· ideſt
non vos moueat· quod futurum eſt· permittēdi ſūt
huc uſqꝫ progredi· hoc eſt vt me apprehendāt· &
impleātur que de me ſcripta ſunt Nō enim diceret
Reſpondens autem iheſus· niſi ad interrogationē
eorum reſponderet· nō facto petri· Sed inter mo-
ras verborum interrogantium dominum & illius
reſpondentis Petrus auiditate defenſionis ꝑcuſſit
Sed non potuit ſimul dici que ſimul fieri potuerꝰ
tunc ſicut dicit lucas ſanauit eū· qui ꝑcuſſus erat
Sequitur enim· Et cum tetigiſſet auriculam eius
ſanauit eum· ¶ Beda· Nunquā enim pietatis ſue
dominus obliuiſcitur· Jlli iuſto mortem inferunt
iſte perſequentium vulnera ſanat ¶ Ambro· Sed
cum dominus vlnere cruentum deterſit· miſteria
diuina ſubiecit· vt ſeruus principis mundi non na
ture conditione· ſed culpe auris vulnus exciperet·
qui non audiſſet verba ſapientie· Aut ſi petrus vo
lens percuſſit aurem· docuit ꝙ aurē in ſpem habere
non deberet· quam in miſterio non haberet· Sed
quare petrus· quia ipſe ligandi & ſoluendi adept9
eſt poteſtatem· Et ideo tollit gladio ſpiritali aurem
interiorem male intelligentis· Sed dominus ipſe
refundit auditum· demonſtrans & ipſos ſi conuer
tantur· poſſe ſanari qui in paſſione domini vulnera
ti ſunt· eo ꝙ omne peccatum fidei miſterÿs abluatꝰ
¶ Beda· Vel ſeru9 iſte populus eſt iudeorꝝ prin-
cipibus ſacerdotum indebito mancipatus offitio·
qui in paſſione domini dexterā auriculam ideſt ſpi
ritalem legis intelligentiā perdidit· que ſcilicet au
ris· petri gladio deciditur· non ꝙ ille ſenſum intel
ligendi audientibus tollat· ſed diuino ablatum iu-
dicio negligentibus pandat· Verum eadem dexte
ra auris in hÿs que in eodem populo crediderūt diui
na dignatione priſtino eſt reſtituta offitio· Seq-
tur· Dixit autem iheſus ad eos qui venerāt ad ſe
principes ſacerdotum & magiſtratus templi & ſe
niores· Quaſi ad latronem exiſtis cum gladÿs &
fuſtibus· ¶ Chriſoſt· Acceſſerunt enim nocte ti-
mentes multitudinis impetum & ideo dicit quid
vobis op9 erat hÿs armis ī eum q̀ vobiſcū eſt ſem
per· Et hoc eſt quod ſequitur· Cum quottidie vo
biſcum fuerim in templo· non extendiſtis manus
in me· ¶ Cirillus· Vbi non inculpat dominus pre
ſides iudeorum ꝙ non ſibi mature parauerant inſi-
dias mortis· ſed arguit eos qui temere opinabantꝰ
eum ſe inuaſiſſe ipſo inuito· Ac ſi dicat· Tunc nō
cepiſtis me· quia nolebam· & nec nūc poſſetis· niſi
me ſponte veſtris ſubicerem manib9· Vnde ſequitꝰ
Sed hec eſt hora veſtra· i· paruum tempus conceſ
ſū eſt vobis exercende in me veſtre ſuperbie patre
votis meis fauente· Dicit etiam quod hec poteſtas
ē tebris data· i· diabolo & iudeis inſurgēdi ī xp̄m·
Et hoc ē qđ ſubditꝰ· & ptās tebrarꝝ· ¶ Beda· q̄ſi
diceret ideo aduēſū me ī tebris cōgregami· qꝛ ptās
vr̄a q̄ ſic cōtra lucē mūdi armami· ī tebris ē· Queritꝰ
aūt q̄mō iheſus pric. pes ſacerdotū· Mgrāt9 tēpli &

ſeniores qui ad ſe venerūt· alloqui dicatur· Cum apud alios euangeliſtas nō ipſi veniſſe· verum in atrio cayphe expectantes miniſtros miſiſſe perhibeant· ſed huic cōtrarietati dat quod illi non per ſe ipſos· ſed per eos quos miſerunt ad apprehendendum criſtum· in ſue iuſſionis poteſtatem venerunt. Sequitur textus

Comprehendentes autem eum· duxerunt ad domum principis ſacerdotū· petrus vero ſequebat eū a longe· Accenſo autē igne in medio atrio & circumſtantibꝫ illis· erat petrus in medio eorꝫ· Quem cum vidiſſet ancilla quedam ſedētem ad lumen· & eum fuiſſet intuita dixit· Et hic cū illo erat· At ille negauit eum dicens· Mulier non noui illum· Et poſt puſillū· ali⁹ videns eum· dixit· Et tu de illis es· Petrus vero ait O homo· non ſū· Et interuallo facto quaſi hore vni⁹· ali⁹ quidam affirmabat dicens· Vere & hic cum illo erat· nam & galile⁹ ē· Et ait petrus· O homo neſcio quid dicis· Et cōtinuo adhuc illo loquente· gall⁹ cantauit· Et cōuerſus dominus reſpexit petrum· Et recordatus eſt petrus verbi domini quod dixerat· quia priuſqꝫ gall⁹ cantet· ter me negabis· Et egreſſus foras petrus fleuit amare. Ambroſi⁹· Non intellexerunt infelices miſterium· nec venerati ſūt tam clemētem pietatis affectum qꝫ etiam hoſtes ſuos nō paſſus eſt vulnerari· Dicit enim· Comprehendētes autē eū duxerūt ad domum pncipis ſacerdotum· Cum legimus teneri ihesū· caueamus ne putem⁹ eū teneri ſecūdū diuinitatem & inuitum· quaſi infirmum· tenetur em̄ & ligat ſcd̄m corporis veritatem. Beda· Princeps autem ſacerdotū caypham ſignificat qui ſcd̄m iohānem erat pontifex anni illi⁹· Auguſtin⁹· de con· euan· Sed pmo ad annam duct⁹ eſt ſocerum cayphe· ſicut iohānes dicit· qꝫ ad cayham vt mathe⁹ dicit· Marcus autem & lucas nomen non dicūt pontificis· Criſoſt· Ideo autem ducitur ad domum pontificis· ut de cōſenſu principis ſacerdotum ſingula queqꝫ facerent· illuc enim omnes cōuenerāt criſtum preſtolantes· magn⁹ autem feruor petri oſtendit qui nō auffugit· cū alios fugientes vidiſſet· Sequitur em̄· Petrus autē ſequebat eum a longe· Ambroſi⁹· Bene a longe ſequebat iam pximi⁹ negatur neqꝫ em̄ negare potuiſſet· ſi xp̄o proxim⁹ adheſiſſet· Sed in hoc fit reuerendus qꝫ dominū non reliquit· etiam cum timeret metus nature eſt· cura pietatis. Beda· Quod autem ad paſſionem euntem dominum a longe ſequitur petrus· ſignificat eccleſiam ſecuturam quod eſt imitaturam paſſionem domini· ſed longe differenter· Eccleſia enim p ſe patitur· at ille pro eccleſia. Ambroſi⁹· Iam autem in domo principis ſacerdotum ignis ardebat· Vnde ſequitur· Accenſo autem igne in medio atrio & circūſtantibus illis erat petrus in medio eorum· Acceſſit petr⁹· vt calefaceret ſe· quia clauſo domino calor mentis iam in eo refrigerat. Criſoſto· Tradite enim erant petro claues regni celorꝫ· credenda erat ei populorꝫ innumera multitudo· q̄ eēt inuoluta peccatis· Erat autem petrus paulo durior· ſicut truncata ſerui principis ſacerdotū declarat auricula· Hic igit tā dur⁹ tāqꝫ ſeuer⁹· ſi donum non peccandi fuiſſet adeptus· que venia commiſſis populis donaretur! quē diuina prouidētia permiſit qꝫ primo ipe laberetur in peccatum· quo erga peccantes duriorem ſententiā proprij caſus intuitu temparet· Et cum ſe calefacē vellet ad prunas· acceſſit ad eum puella de qua ſequitur· Quem cum vidiſſet ancilla quedā ſedentem ad lumen· & eum fuiſſet intuita· dixit· Et hic cum illo erat. Ambro· Quid ſibi vult qꝫ primo eū prodit ancilla· cum viri vtiqꝫ magis potuerint eum recognoſcere· niſi vt iſte ſex⁹ peccare ī nece domī videret· vt & iſte ſexus redimeretur p domini paſſionem· Petrus autem pditus negat· Malo enim negaſſe petrum qꝫ dominum fefelliſſe· Vnde ſequitur· At ille negauit dicens· Mulier non noui illum. Chriſoſt· Quid ais o petre! Vox tua repēte mutata eſt· Os enim plenum fidei & amoris ī odium perfidiamqꝫ conuerſum eſt· Non tibi flagella· non dum ſunt admota tormenta· qui te interrogat nullus eſt eorum qui autoritate ſui poſſit formidine m incutere confitenti· mulier te ſimplici voce interrogat & forte nec proditura confeſſum· Nec tamen mulier ſed puella hoſtiaria· vile mancipium· Ambroſius· Sed ideo negauit petrus· quia pmiſit incaute· non negat in monte· non in templo· non in ſua domo· ſed in pretorio iudeorum· Ibi negat· vbi ihesus ligatus eſt· vbi veritas non eſt· Negans autem dicit· Non noui illum temerariū quippe erat· vt diceret quia nouerat eum· quē mēs humana non poteſt comprehendere· Nemo enim nouit filium niſi pater· Rurſum ſecūda vice chriſtum negat Sequitur enim· Et poſt puſillum· ali⁹ videns eum· dixit· Et tu de illis es· Auguſtin⁹ de con euange· Intelligitur autem qꝫ in hac ſecunda negatione· a duobus eſt compellatus ab ancilla ſcilicet quam comemorant matheus & marc⁹ & ab alio quem commemorat lucas· Hoc ergo quod hic lucas dicit· & poſt puſillum· iam egreſſus erat ianuam petrus· & primum gallus cantauerat vt marcus dicit· Iam redierat· vt quemadmodum dicit iohannes· ad focum ſtans iterum negaret· de qua negatōne ſequitur· Petrus vero ait o homo· non ſū· Ambroſi⁹· Maluit em̄ ſe negare· qꝫ xp̄m aut quia videbatur negare chriſti ſocietatem· vtiqꝫ ſe negauit. Beda· In hac autem negatōne petri dicim⁹· non ſolū ab eo negari xp̄m· q̄ dicit eū non eē xp̄m· ſed ab illo etiam qui cū ſit· negat ſe eē criſtianum· Ambroſius· Tertio quoqꝫ interrogat· Seqt em̄· Et interuallo facto qſi hore vni⁹ ali⁹ qdā affirmabat· dicēs Vē & h cū illo erat· Aug· de cō· euā· Quod math· & mar· dicūt p⁹ puſillū· qntū eēt hoc tpis· maīfeſtat h lucas dicēdo Et iteruallo facto qſi hore vni⁹ de hoc aūt interuallo

tacet Iohãnes· Item quod Matheus & Marc⁹ nõ
ſingulari ſed plurali numero enũtiant eos qui cũ
petro agebãt. cũ Lucas & iohãnes vnũ dicãt. faci-
le eſt ĩtelligere aut pluralẽ numerũ ꝓ ſingulari vſi
tata locutõne vſurpaſſe matheũ & marcũ· Aut qđ
vnus maxime tanꝗ̃ qui eũ viderat· affirmabat.
ceteri autem ſecuti eius fidẽ petrũ ſimul vrgebãt
Iam vero illud qđ matheus ipſi petro dictũ aſſeue
rat· nonne te vidi in orto! Marcus autem & lucas
int̃ ſe illos de petro locutos· aut ſententiam ĩtelli-
gim⁹ tenuiſſe eos. qui compellatũ dicũt petrũ· Tã
tũ enim valet ꝙ de illo corã illo dicebatur. quãtum
ſi illi diceretur· aut vtroqꝫ modo dictũ· & alios hũc
alios illũ modũ commemoraſſe. ¶ Beda. Subdit
autẽ· nam & galileus eſt. Non ꝙ alia lingua gali-
lei atqꝫ alia loquerentur· Hierosolimite· qui vtriqꝫ
fuerũt hebrei. ſed ꝙ vnaqueqꝫ ꝓuincia & regio·
ſuas habẽdo ꝓꝓ̃etates vſitatũ loquẽdi ſonũ vitare
non poſſit· Sequit̃· Et ait petrus· O hõ neſcio· qđ
dicis· ¶ Ambroſius· Hoc eſt ſacrilegia veſtra ne-
ſcio. ſed nos excuſam⁹· ipſe non excuſauit· Non ei
ſatis eſt inuoluta reſponſio cõfitentis ihesũ. ſed ap
ta cõfeſſio· Et ideo petrus non de induſtria reſpon-
diſſe ſic inducit̃· q2 poſtea recordat⁹ eſt· & tamen
fleuit· ¶ Beda· Solet aũt ſacra ſcriptura ſepe me
ritũ cauſarum p meritum deſignarẽ temporũ· Vnde
petr⁹ qui media nocte peccauit· ad gallicantum pe
nituit· Sequitur enim· Et continuo illo adhuc loquē
te. gallus cantauit. Quia qđ in tenebris obliuionis
errauit· vere lucis rememoratõne correxit· ¶ Au-
guſtin⁹· de cõ· euã. Galli autem cãtũ poſt trinam
negatõnẽ petri intelligim⁹ ſicut Marcus exp̃ſſit·
¶ Beda. Hunc gallum miſtice opinor aliquẽ docto
rum intelligẽdũ. qui iactãtes & ſomnolẽtos incre-
pat dicẽs. Euigilate iuſti· & nolite peccare· ¶ Ch
riſoſtom⁹· Admirarẽ aũt curã magiſtri q2 cũ vict⁹
eſſet. multa vtebat̃ ꝓuiſione erga diſcipulũ quẽ nu
tu erigẽs ad lacrimas ꝓuocauit. Sequitur· n· Et
cõuerſus dominus reſpexit petrũ· ¶ Auguſtinus
de cõ· euã· Quod quo mõ accipiẽdũ ſit· diligencius
cõſiderãdũ eſt. dicit· n· mathe⁹· petrus· n· ſedebat fo
ris in atrio quod nõ diceret· niſi illa cũ dño intus
agerẽt̃· Similit̃ & in eo ꝙ dixit marcus· & cum
eſſet petrus in atrio deorſũ· oſtẽdit nõ ſolũ ĩ interi
oribꝰ. ſed etiam in ſuperioribꝰ geſta que dixerat·
Quomõ ergo reſpexit dominus petrũ facie corporali
Qua ꝓpt̃ mihi videt̃ illa reſpectio diuinit⁹ facta· Et
ſicut dictũ eſt· Reſpice & exaudi me· & cõuertere
domine libera animã meã· ita dictũ arbitror· cõuer
ſus dñs reſpexit petꝝ· ¶ Beda· Reſpicerẽ nãqꝫ ei⁹
miſereri ẽ· q2 ñ ſolũ cũ agit̃ pñia· verꝫ etiã vt aga
tur dei mĩa neceſſaria ẽ. ¶ Ambro· Deniqꝫ q̃s ihs
reſpicit· plorãt delictũ· Vnde ſequitur· Et recorda-
tus eſt petrus verbi domini qđ dixerat· q2 p̃us ꝗ̃
cgallus cãtet· ter me negabis· Et egreſſus foras pe
trus fleuit amare· Quarẽ fleuit! q2 errauit vt hõ· la-
crimas eius lego. ſatiſfactionem non lego· Lauẽt

lacrime delictũ· quod voce pudor eſt cõfiteri. Nega
uit p̃mo & ſecũdo & non fleuit· quia adhuc non re
ſpexerat dominus. Negauit tercio. reſpexit eũ ihe-
ſus· & amariſſime fleuit. Et tu ſi veniam vis mere
ri· dilue lacrimis culpã tuã. ¶ Criſoſtom⁹ nõ aũt
audebat petr⁹ palã flere· ne a lacrimis dep̃hẽderet̃
Sed foras exiẽs lacrimabat̃· Flebat aũt nõ ꝓpter
penã· ſed q2 dilectũ negauerat. qđ moleſtius erat ei
quolibet ſupplitõ· Sequit̃ textus
¶ Et viri q̃ tenebãt eũ· illudebãt ei cedẽtes· & ve-
lauerũt eũ· & ꝑcuciebãt faciẽ eius· Et interrogaue
runt eũ. dicẽtes· ꝓphetiza· q̃s eſt· q̃ te ꝑcuſſit! Et
alia multa blaſphemãtes· dicebãt in eũ· Et vt fac
tus ẽ dies· cõuenerũt ſeniores plebis· & principes
ſacerdotum & ſcribe. & duxerunt illum in con ſili-
um ſuum dicentes· Si tu es chriſtus· dic nobis·
Et ait illis· Si vobis dixero· non credetis mihi·
Si autem int̃rogauero non reſpondebitis mihi· ne
qꝫ dimittetis· Ex hoc autẽ erit fili⁹ hominis ſedẽs
a dextris v̉tutis dei· Dixerũt autẽ omnes. Tu ẽ̊
es filius dei! qui ait. Vos dicitis. quia ego ſũ· At
illi dixerũt. Quid adhuc deſideram⁹ teſtimonium.
ipi enim audiuimus. ¶ Auguſtinus. de cõ euã· De
petri temptatõne q̃ inter domini contumelias facta
eſt. non eodẽ ordie oẽs narrãt· Nã illas primo con-
memorat matheus & marcus· deinde petri tempta
tõnem· Lucas vero explicauit prius temptatõnem
petri. deinde domini cõtumelias dicens. Et viri qui
tenebant eum· illudebant ei cedẽtes· ¶ Chriſoſto.
Celi & terre dominus ceſus ſuſtinet· & patit̃ impi-
orum ridicula· formam nobis paciencie ꝓbens.
¶ Theophilus. Necnõ domin⁹ ꝓphetaꝝ vt pſeu
do ꝓpheta deluditur· Sequitur enim· Et velauerũt
eum & ꝑcuciebant faciem eius· & interrogauerunt
eum dicentes· Prophetiza nobis· quis eſt. qui te
percuſſit! ¶ Be· Hec quaſi ĩ cõtumeliam faciebãt
eius· qui ſe a populis ꝓphetam voluit haberi· Sed
tunc qui ceſus eſt colaphis iudeorum· ceditur eciã
nunc blaphemijs falſorum chriſtianorum· Vela-
uerunt autem eum non vt eorum ille ſcelera non vi
deat. ſed vt a ſe ipi faciẽ eius abſcondant· Heretici
autẽ & iudei & mali chatholici eũ reꝓbis actibus
exacẽbãtes. q̃ſi ei illudẽtes dicũt· q̃s ẽ q̃ te ꝑcuſſit!
dũ ab illo ſuas cogitatõnes & opa tenebraꝝ cogno-
ſci nõ eſtimãt· ¶ Auguſtin⁹ de cõ· euã. Hec at̃ in-
telligit̃ paſſus dñs vſqꝫ mane ĩ domo p̃ncipis ſacer
dotũ q̊ p̃⁹ adductus eſt· Vnde ſeq̃t̃· Et vt factus
eſt dies· cõuenerũt ſeniores plebis & p̃ncipes ſacer-
dotũ & ſcribe & duxerũt eũ in cõſiliũ ſuũ dicẽtes.
Si tu es xp̃s· dic nobis. ¶ Beda· Nõ veritatẽ de-
ſiderabãt· ſ; calũniã p̃pabãt· Siquidẽ xp̃m· hoiem
tm̃mõ de ſtirpe dauid v̉tuꝝ ſperãtes· hoc ab eo q̃
rebãt· vt ſi diceret· Ego ſũ xp̃s· calũniarent̃ ꝙ ſi
bi arroget regiã poteſtatẽ. ¶ The· Ipſe vero ſcie-
bat eoꝝ p̃cordia ꝙ q̃ ñ crediderãt opibꝰ· mĺtomin⁹
ſmonibꝰ crederẽt· Vñ ſequit̃· Et ait illis· Si vo-
bis dixero· nõ credetis mihi· ¶ Beda· Sepe enim

dixerát ſe chriſtū eſſe puta cū dicebat. Ego & patꝰ
vnū ſuꝰ. & ceťa talia. Si aꝰ interrogauero. nō reſpō
debitis mihi. neq̃ dimittetis. Interrogauerat enim
eos. quomō diceret chriſtū filiū eē dauid. cū dauid
in ſpū dn̄m ſuū illū vocauerit. veꝝ illi neq̃ dicēti
credere neq̃ interrogāti reſpōdere voluerūt. Quia aꝰ
ſemē dauid calūniari q̄rebāt. plus ē qđ audiūt.
Seq̄ꝰ .n. Ex hoc aūt erit filiꝰ hoīs ſedēs a dextris
v̂tutis dei. ¶ Cirillus. Quaſi d. nō ē vobis de cetero
tēpus ſermonū & doctrine. ſed deinceps iudicij tē-
pus erit. cū videbitis me filiū hoīs ſedētē a dextris
v̂tutis dei. ¶ Cirillus. Cum aꝰ de deo ſeſſio dicitur
atq̃ thronus. regia & vniuerſis p̄ncipās dignitas
deſignaꝰ. Nō .n. putabimꝰ tribunal quodā poſitū
eē. cui credamꝰ initi dn̄m oīm. ſed nec oīno dex-
teꝝ vel ſiniſtꝝ eē penes diuinā naturā. Ꝓpū enim
eſt corpoꝝ figura & locꝰ & ſeſſio. Qualiter aꝰ paris
honoris. paris quoq̃ cōſeſſus filius videbiꝰ eē. ſi
nō ē ſcđm naturā filius. naturalē i ſe ꝓpetatē habēs
patris. ¶ Theophilus. Hoc igiꝰ audiētes timere
debebāt. Sed illi pꝰ hec v̂ba magis iſaiūt. Vn̄ ſe
q̄ꝰ. Dixert aꝰ oēs Tu g̊ es filiꝰ dī ¶ Be. Ꝙ ſe filiū
dei dixerit. acceperūt i eo qđ ait. Erit filiꝰ ho. ſe.
a dex. vir. dei. ¶ Ambroſius. Dominꝰ aꝰ maluit
ſe regē ꝓbaē ꝙ dicere. vt cōdēnādi cauſam habere
nō poſſint. Qui qđ obiciūt. hoc fatēꝰ. Sequiꝰ .n.
Qui ait. Vos dicitis q̄ ego ſū. ¶ Ciri. Hoc aꝰ dicē
te chriſto. ſuccēſuit phariſeoꝝ cohors vſurpās ig-
nominie vocē. Vn̄ ſeq̄ꝰ. At illi dixerūt. Quid ad-
huc deſideramꝰ teſtimoniū. ipi ei audiuimꝰ de ore
eius. ¶ Theo. Ex q̊ patꝫ. ꝙ iobediētes nulla cōmo
da ferūt reuelatis ſibi ſecretōribꝰ. ſed maiorē penā
acq̄rūt. ꝓpꝰ qđ talia oportet eis eē occulta.

¶ Capitulum. xxiij.

ET ſurgēs oīs mꝉtitudo eoꝝ duxe
erūt illū ad pilatū. ceperūt aꝰ ac-
cuſare illū dicētes. Hūc iuenimꝰ
ſubuertētē gētē noſtrā & ꝓhibētē
tributa dari ceſari. & dicētem ſe
chriſtū regē eē. Pilatus aꝰ inꝰro
gauit eū dicēs. Tu es rex iudeoꝝ: At ille reſpōdēs
ait Tu dicis. Ait aꝰ pilatus ad p̄ncipes ſacerdotū
& turbas. Nihil inuenio cauſe i hoc homine. At il
li iualeſcebāt dicētes. Cōmouit populū docēs p vni
verſaꝫ iudeā. incipiēs a galilea vſq̃ huc. ¶ Au-
guſtinꝰ. de cō. euā. Poſtq̄ꝫ compleuit lucas narrā
do petri negatōꝫ. recapitulauit q̄ cū dn̄o geſta ſūt
circa mane. cōmemorās q̄dā q̄ alij tacuerūt. atq̃ ita
cōtexuit narratōꝫ. ſimilia alijs narrās. cū dicit. Et
ſurgēs oīs multitudo eoꝝ. duxerūt illū ad pilatum
¶ Beda. Vt impleretꝰ ſermo ihesu q̄m de ſua mor
te p̄dixit. Tradetꝰ gētibꝰ. i. romaīs. Nā pilatus ro
manꝰ erat. eumq̃ romani in iudeā p̄ſidem miſerat
¶ Auguſtinus. de cō. euā. Deinde apud pilatum
geſta ſic narrat. Ceperūt aꝰ accuſaē illum dicentes
Hūc iuenimꝰ ſubuertētē gētē noſtrā. & ꝓhibētem

tributa dari ceſari. & dicētē ſe criſtū regē eē. Hoc
matheꝰ & marcꝰ nō dixiert. cū tn̄ diceret. ꝙ eū ac
cuſabāt. ſ; iſte eciā ipa c̄mīa q̄ falſo obiecert. apuit
¶ Theo. Euidēter aꝰ aduerſanꝰ veritati. Nō .n. do
minꝰ ꝓhibuit dari cēſū. ſed magis daē iuſſit. Qua-
liꝰ aꝰ populū ſubuētebat: an vt regnū aggrederetꝰ
ſed hoc eſt incredibile cūctis. q̄ volēte multitudi-
ne tota eū i regē eligere. ſciēs fugit. ¶ Beda. Du
obꝰ aꝰ dn̄o obiectis. ſ. ꝙ & tributa ceſari dari ꝓhi
buerit. & ſe criſtū regē diceret. potuit fieri vt illud
qđ dn̄s ait. Reddite q̄ ſūt ceſaris ceſari. etiā pilatū
audiſſe cōtigerit. Ideoq̃ cauſam hāc quaſi aptum
iudeoꝝ mēdacium paruipēdēs ſolū qđ neſciebat. de
regni verbo interrogādū putauit. Sequitur .n. Pi
latus aūt interrogauit eum dicens. Tu es rex iudeo
rum. ¶ Theo. Mihi videꝰ ꝙ hoc a chriſto q̄ſierit
cōtēptum obiecti criminis ſubſanando. Quaſi dicēt
Tu paup. humilis. nudus. cui nullus adiutor ac-
cuſaris te regem ambitōne. ad quod opus ē multo-
rum adiutoꝝ & ſūptuū. ¶ Beda. Eodē aꝰ verbo p̄
ſidi. quo & p̄ncipibꝰ ſacerdotū reſpōdet. vt ꝓpa ſen
tencia cōdemnetꝰ. Seq̄ꝰ .n. At ille reſpōdēs ait.
Tu dicis. ¶ Theo. Illi aꝰ cū nihil aliud haberet
coꝝ calūnie ꝯrecurrūt ad clamoꝝ ſubſidia. Sequiꝰ
.n. At illi inualeſcebāt dicētes. Cōmouit populū
docēs p vniuerſam iudeā. incipiens a galilea vſq̃
huc. q̄ſi diceret. pūertit populum. nec in vna parte
tm̄. ſed a galilea icepit. & hucuſq̃ pūenit. trāſiens
p iudeā. puto aꝰ eos nō abſq̃ cauſa meminiſſe gali
lee. ſed volētes incutere timorē pilato. Galilei em̄
ſiſmatici fuerunt. & noua temptātes. q̄lis fuit iu-
das galileus. cuiꝰ in actibꝰ apoſtolorū fit mentio.
¶ Beda. His autem verbis non illum. ſed ſe accu
ſāt. Docuiſſe enim populum & a p̄ſtini temporis
ignauia docendo commonuiſſe. taliq̃ actu totam
terram promiſſionis pertranſiſſe non criminis ſed
iudicium eſt virtutis. ¶ Ambroſius. O accuſatur
autem dominus & tacet. q̄ defenſione non indi
get. ambiant defendi qui timent vinci. Non ergo
accuſatōnem tacendo confirmat. ſed deſpicit non re
fellendo. Quid ergo timeret. qui non ambit ſalutē:
Solus vim ſuam prodit. vt acquirat oīm. textus
¶ Pilatus aꝰ audiens galileā. interrogauit ſi ho
galileꝰ eſſet. & vt cognouit q̄. de herodis ptāte
eſſet. remiſit eum ad herodem. quia & ipſe hieroſo
limis erat illis diebꝰ. herodes autem viſo ihesu. ga-
uiſus eſt valde. Erat em̄ ex multo tempore cupiēs
videre eum. eo ꝙ audiret multa de illo. & ſperabat
ſignum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat aꝰ
illum multis ſermonibus. & ipſe nihil ei reſponde
bat. Stabant etiam principes ſacerdotum & ſcribe
conſtanter accuſantes eum. Spreuit autem il-
lum herodes cum exercitu ſuo. & illuſit indutum
veſte alba. & remiſit ad pilatum. Et facti ſunt ami
ci herodes & pilatus in ipſa die. Nam ātea inimici
erant adinuicem. ¶ Beda. Pilatus de premiſſa ac
cuſatione non interrogandum dominum ratus.

Sed ipm magis nacta occasiõe cupit ab eo iudicã
do liberum reddere. Vnde dicitur. Pilatus aũt au
diens galileam interrogauit. si hõ galileus eẽt. Et
ne cõtra eũ. quẽ insontem & ꝑ inuidiam traditũ
cognouerat. sententiam dare cogeret. herodi eum
misit audiendũ. vt ipe pocius eũ qui eius patrie te
trarcha existebat. vel absolueret. vel puniret. Se
quit. n. Et vt cognouit ꝙ de herodis potestate eẽt
remisit eũ ad herodẽ. qui & ipe hierosolimis erat il
lis diebꝫ. Theophilus. In hoc sequit legem ro
manã. que iubebat quẽlibet a pncipe sue dicionis cõ
denari. Gregorius. x. mora. Christi autem fa
mam herodes explorare voluit cũ eius miracula vi
dere cõcupiuit. Sequit. n. Herodes autẽ viso ihesu
gauisus est valde. Erat eñ cupiẽs ex multo tempo
re videre illũ. Theophilus. Non tanꝙ lucraturꝰ
quitquã vtilitatis ex eius aspectu. sed paciens no
uorum cupidinem credebat videre quẽdam extrane
um hominem. de quo audierat ꝙ sapiens & mirifi
cus eẽt. Vnde sequit. Eo ꝙ audierat multa de il
lo. & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.
Volebat etiam audire ab eo quid diceret. Et ideo
interrogat eũ. quasi derisorie se habẽs ad ipm & eum
subsãnãs. Sequit enim. interrogabat aũt illũ mul
tis sermonibꝫ. ihesus aũt qui cuncta ratõne pegit
& qui teste dauid suos sermones in iuditio dispõit
ptium eẽ iudicauit in talibꝫ habere silencium. Ser
mo. n. prolatus ei cui nihil pficit. cõdẽnatõis fit
causa. Vnde sequit. Et ipe nihil ei respondebat.
Ambrosius. Tacuit. & nihil fecit. quia nec il
lius credulitas merebat videre diuina. Et dominꝰ
iactanciam declinabat. & forte tipice in herode oẽs
impij significant. qui si legi non crediderint & ꝓphe
tis. mirabilia christi opera in euangelio videre non
possunt. Gregorius. xxij. mora. Hoc etiam au
dientes nos oportet addiscere. vt quociens audito
res nostri nostra volunt quasi laudando cognoscere
Non aũt sua puersa mutare. omnino tacemꝰ. ne si
ostentatõis studio verbum dei loquimur. & illoꝝ
que erat. culpa esse non desinat. & nostra que non
erat. fiat. Multa aũt sũt q̃ audientis animũ ꝓdunt
maxime si auditores nostri & semp laudant quod
audiunt. & nũꝙ qd laudant sequũt. Gregoriꝰ
x. mora. Inquisitꝰ ergo redẽptor tacuit. expectatꝰ
miracula adhibere cõtempsit. seseqꝫ apud se in oc
cultis retinens. eos quos exteriora querere compe
tit. ingratos foris reliquit. magis eligens aperte a
superbientibꝫ despici. ꝙ a non credẽtibꝫ vacua voce
laudari. Vnde sequitur. Stabãt etiã pncipes sa
cerdotum & scribe cõstãt accusantes eum. spreuit.
autẽ illum herodes cũ exercitu suo. & illusit indutũ
veste alba & remisit ad pilatum. Ambrosius.
Non ociosũ ꝙ veste alba induit ab herode. inmacu
late tribuens indicia passiõis. ꝙ agnus dei sine
macula. cũ gloria mũdi pctã susciperet. Theo.
Tu tamen cõsidera ꝙ p ea que facit. diabolꝰ impedi
tur. congerit derisiones & obꝓbria i christũ. ex qbꝫ
declaratur ꝙ dominꝰ seditiosus non sit. alioquin
non derideret. plebe reddita suspecta. & nouitatibꝫ
gaudẽte. Missio autẽ christi a pilato ad herodẽ fit
amicicie cõmunis exordium. quasi pilato non vsur
pante sibi subditos dicioni herodis. Vnde subdit
Et facti sũt amici herodes & pilatus in ipa die.
Nam antea inimici erãt ad inuicẽ. Attende diabolũ
vbiqꝫ cõiungentem disiuncta. vt christi pagat ne
cem. Erubescamꝰ ergo nos si causa nostre salutis
nec amicos in xp̃o federe conseruemꝰ. Ambrosi
us. In tipo etiam herodis atqꝫ pilati. qui amici ex
inimicis p ihesũ christum facti sũt. plebis israhel
& populi gentilis figura seruat. ꝙ p domini passio
nem vtriusqꝫ fit futura cõcordia. ita tamẽ vt prius
populꝰ natõnũ capiat dei verbũ. & ad populũ iude
orum fidei sue deuotõnem trãsmittat. vt illi quoqꝫ
gloria maiestatis sue corpus vestiant christi. quod
ante despexerãt. Beda. Vel hoc herodis & pila
ti fedus significat. qd gentiles & iudei genere &
religione & mẽte dissidẽtes. i christianis psequẽdis
consenciũt. textus

Pilatus autem conuocatis pncipibꝫ sacerdotũ
& magistratibꝫ & plebe. dixit ad illos. obtulistis
mihi hunc hominem quasi auertentem populum.
Et ecce ego coram vobis interrogans nullã causaꝫ
inuenio in homine isto ex hijs in quibus eum accu
satis. Sed neqꝫ herodes. Nam remisi vos ad illum
& ecce nihil dignũ morte actum est ei. emendatum
ergo illum dimittam. Necesse autem habebat dimit
tere eis per diem festum vnum. Exclamauit auteꝫ
simul vniuersa turba dicens. Tolle hũc. & dimit
te barrabam qui erat propter seditõnem quandam
factam in ciuitate & homicidium missus in carcerẽ
Iterum autẽ pilatꝰ locutꝰ ẽ ad illos volẽs dimittẽ
ihesum. At illi succlamabant dicentes. Crucifige
crucifige eum. Ille autẽ tercio dixit ad illos. Quid
enim mali fecit iste? nullam causam mortis inuenio
in eo. Corripiam ergo illum & dimittam. At illi i
stabant vocibus magnis postulantes vt crucifige
retur. & inualescebant voces eorum. Et pilatus ad
iudicauit fieri petitõnem eorum. dimisit autem illis
eum. qui propter homicidium & seditõnem missus
fuerat i carcerem. quem petebãt. ihesum vero tradi
dit voluntati eorum. Augustinus. de cõ. euan.
Rediens lucas ad ea que apud presidẽ gerebantur
vnde digressus erat vt narraret. quod apud herodẽ
actum est. ita dicit. pilatus autẽ conuoca. princi.
sacer. & magistra. & plebe dixit ad eos. obtu. mihi
hunc ho. quasi auer. po. & ecce ego coram vobis int
ro. nul. cau. inue. in ho. isto ex hijs in quibus euꝫ
accusatis. Hic intelligimꝰ eũ pret misisse. quem ad
modum a domino quesierit. Quid accusatoribus re
sponderet. Ambrosius. Hic pilatus christum
absoluit iudito crucifigit ministerio. ad herodem
mittitur ad pilatum remittit. Vnde seqt. Sed ne
qꝫ hero. nã remisi vos ad illũ. & ecce nihil dignũ
morte actum est ei. Et si vterqꝫ reum nõ ꝓnũciat

ob metum tamen alienecrudelitatis ſtudijs pilat⁹
obſequitur ¶ Theo· Duorꝝ ergo virorū teſtimo
io Jheſus inſons oſtendit· Judei vero quia accuſa
bant nullū teſtem obtulerūt· cui credere oporteret
Vide ergo q̄modo ſuperet veritas· Jheſus tacet
et teſtātur inimici· ꝓclamant iudei· et nullus eorꝝ
atteſtatur clamoribꝰ· ¶ Beda· Pereāt ergo ſcripta
que tanto poſt tempore contra criſtum compoſita·
non illum apud pilatū magice artis accuſatum· ſed
componētes apud dominū ꝑfidie & falſitatis accuſā
dos eſſe demonſtrāt· ¶ Theophilus· Lentus ergo
pilatus nec ſatis apud veritatē ſeuerus· quia time
bat accuſatōnes· ſubiungit· Emendatū ergo illum
dimittam ¶ Beda· Quaſi· d· flagris illum & ludi
brijs quātum iubetis afficiam· dummō innoxium
ſanguinem non ſiciatis· Sequitur· Neceſſe autē ha
bebat dimittere eis ꝑ diem feſtum vnum· neceſſe
habebat non impialis legis ſanctione· ſed annua
gentis conſuetudine deuictus· cui ꝑ talia gaudebat
placere· ¶ Theophilus· Romani· n· iudeis con
ceſſerāt· ſecūdū leges & ritus ꝓprios conuerſari· Mos
autem patrius erat iudeis petere damnatos a ꝑnci
pe· ſicut a ſaule ionathan petiuerūt· Vñ & de eorꝝ
petitōne nunc ſubditur· exclamauit autē ſimul vni
uerſa turba dicens· tolle hunc· & dimitte nobis bar
rabā· qui erat ꝓp· ſeditō· q̄ndā factam in ciuitate
& homici· miſſus in carcerem· ¶ Ambroſius·
Non immerito homicide abſolutōnē petūt· qui fla
gitabāt innocentis exitiū· Tales leges habet iniq
tas· vt ꝙ oderit innocencia· ſcelus diligat· In quo
tamen nominis interꝑtatō ſpeciem dat figure· bar
rabas· n· patris filius latine dicitur· Illi ergo q̄bꝰ
dicitur· Vos ex patre diabolo eſtis· vero dei filio·
patris ſui filium· i· antixp̄m ꝑlaturi eſſe ꝓduntur·
¶ Beda· Heret autem iudeis vſq; hodie ſua petitō·
quia enim data ſibi optōe ꝓ iheſu latronē pro ſalua
tore interfectorē elegerunt merito ſalutem vitāq; ꝑ
diderunt et latrociniis ſe ac ſeditōnibus in tantum
ſubiecerunt· vt et patriam et regnum ſuum ꝑdide
rit ¶· Theo· Sic ergo gēs olim ſancta furit ad ce
dedū· Pilat⁹ gētilis cede ꝓhibꝫ Sequitur enim· Jte
rū autem pilatus locutus eſt ad illos volēs dimit·
ihe· At illi ſucclamabāt dicentes· Crucifi· cru· eū
¶ Beda· Peſſimo· n· genere mortis occidere innocē
tem· hoc eſt crucifigere deſiderāt· Pendētes· n· in
ligno crucifixi clauis ad lignū pedibꝰ manibuſq;
confixis ꝓducta morte necabātur· ne dolor cicius fi
niretur· Verum a domino electa erat mors crucis·
quam diabolo ſupato· tanq̄ tropheum in frontibus
fidelium erat poſiturus· ¶ Theophilus· Tercio at
pilatus criſtum abſoluit· Sequitur· n· Jlle autem
tercio dixit ad illos· Quid· n· mali fecit iſte? nullā
cauſam mortis inuenio in eo· Corripiā ergo illū &
dimittam· ¶ Beda· Hanc correptōnem qua popu
lo ſatiſfacert· ne vſq; ad crucifigendum ſaluatorē
ſeuirent· pilatus querebat· non ſolum obtuliſſe· ſed
etiā deridēdo & flagellando exhibuiſſe· verba iohā

nis teſtātur· Quia vero totā accuſatōnē q̄m aduer
ſus dominum detulerunt· ſollicita īterrogatōne vide
bant euacuatam· Tandē ad ſolas ſe ꝑces cōuertūt
Vnde ſequitur· At illi inſtabant vocibꝰ magnis
poſtulantes vt crucifigeretur· & inualeſcebant vo
ces eorꝝ· ¶ Theophilus· Tercio clamāt cōtra chri
ſtum· vt ꝑ trinam hanc vocem· ſuā eē occiſionem
criſti a ꝓꝓhēt· q̄m petendo extorſerūt· ſequitur· n· Et
pilatus adiudicauit fieri petitōnem eorum· dimiſit
aute eum illis· qui ꝓpter homicidium & ſeditōnem
miſſus fuerat in carcerem· iheſū vero tradidit volū
tati eorꝝ· ¶ Criſoſtom⁹· Putabāt· n· hoc ſe poſſe
aſtruere ꝙ iheſus deterior eēt latrone & adeo neq̄·
vt neq; ꝓ pietate· neq; ꝓ feſti prerogatiua deberet
liberari· Sequitur textus

¶ Et cum educerent eū apprehēderūt ſimonē q̄ndā
cirenenſem veniētē de villa· & impoſuerūt ei crucē
portare poſt iheſū· Sequebatur āt illum multa turba
populi & mulierū· que plāgebāt· & lamētabātur eū
Conuerſus autē ad illas iheſus dixit· Filie iheru
ſalem· Nolite flere ſuꝑ me· ſed ſuꝑ voſipās flete &
ſuꝑ filios veſtros· Quoniam ecce veniūt dies· i qui
bus dicent· Beate ſteriles· & vētres qui non genue
run· & vbera que non lactauerūt· Tunc incipient
dicere montibꝰ· cadite ſuꝑ nos· & collibus· operite
nos· Quia ſi in viridi ligno hoc faciunt· in arido q̄d
fiet· Ducebātur autē & alij duo neq̄ cū eo· vt interfi
cerentur· ¶ Gloſa· Poſita cōdemnatōne chriſti cō
uenienter agitur de eius crucifixione· cum dicitur· Et
cum ducerent eum· apprehenderunt ſimonē q̄ndam
cirenenſem venientē de villa· & impoſuerūt ei cru
cem portaē poſt iheſū· ¶ Auguſtinus· de cō· euā·
Johannes autē narrat ꝙ iheſus baiulabat ſibi cru
cem· Vnde intelligitur· ꝙ ipſe ſibi portabat crucē
cum exiret in eum· qui dicitur caluarie locum Si
mon antem ī itinere angariatus ē· cui data eſt por
tanda crux· vſq; ad locum· null⁹· n· aliorum accep
tabat crucem baiulaē· eo ꝙ lignum deteſtabile pu
tabatur· & ideo ſimoni cireneo quaſi in quandam
iacturā īpoſuerūt crucē portaē· quā alij recuſabāt·
Hic adimple illd Eſaie cui⁹ ꝑncipat⁹ ſuꝑ humerꝝ
ei⁹· ꝑncipat⁹· n· chriſti ē crux ei⁹ ꝓpter quā ſcd̄m
apoſtolum de⁹ eū exaltauit· Et ſicut in ſignū digī
tatis alij baltheū alij mitrā portāt· ſic & dn̄s crucē·
Et ſi īq̄ras īueies non aliter ī nobꝭ regnaē iheſū· niſi
ꝑ aſperitates· q̄ fit· vt delicioſi inimici ſūt criſti cru
cis· ¶ Ambro· Chriſt⁹ g̊ crucē baiulās iā trophe
um ſuū victor attollit· crux ſuꝑ hūeros imponitur· q̄
ſiue ſimō ſiue ipē portauerit & xp̄s ī homie & hō
portauit ī xp̄o Nec diſcordāt euāgeliſtarꝝ ſentēcie
q̄n ꝯcordat miſteriū· Et bon⁹ ordo nr̄i ꝓfect⁹ ē vt ꝑ
us crucis ſue trophea ipē erigeret· deīde martiribꝰ
traderet erigēdū· Nō iude⁹ ē q̄ crucē portat· ſꝫ alieni
gena· atq; ꝑegrin⁹· nec ꝑcedit· ſꝫ ſequitur· iuxta hoc q̄d
ſcriptū ē· Tollat crucē ſuā & ſequatur me· ¶ Beda· Si
mō āt obediēs· cirene heres īterꝑtatur· vñ ꝑ eū populi
gēciū deſignātur· q̄ q̄ndā ꝑegri & hoſpites teſtōrꝝ nc

obediendo facti sũt dei heredes · De villa aũt simon
egrediens crucem portat post ihesũ · cũ paganis ri-
tibus derelictis · vestigia dominice passionis obedient
amplectit · villa · n · grece pagos vocatur · a qua
pagani nomẽ trahunt · Theophil⁹ · Vel ille tol
lit crucẽ christi · qui venit a villa · i · dimittit hunc
mundũ & opa eius · i hierusalem · i · in supnam liber
tatem tendẽs · Ex hoc etiã non modicum sumit do-
cumentum · Qui enim ad modum christi magister
ẽ · debet ipe prius tollere crucẽ · & timore dei ppa car
nem cõfigere · & sic subditis & obedientibus eã impo
nere · Sequitur autẽ xpm etiam multitudo plebis
& mulierum · Nam subditur · Sequebat autẽ illum
multa turba populi & mulierum · q plangebãt & la-
mentabant eum · Beda · Multa quidẽ turba cru-
cem domini · sed non vna eadẽq mente seqbat · Nã
populus qui eius mortem impetrauerat · vt mori
entem letus aspiceret · Mulieres vero vt moriturum
plorarent · Non autem ideo solus mulierũ planctus
sequebat · q non etiam innumerus virorum cetus · de
eius erat passione mestissim⁹ · sed q femineus q̃si
cõtemptibilior sexus liberius poterat · qd senserat
ostẽtare · Cirillus · Amans etiam lachrimarum est
semp sexus feminei & mentem habẽs flexibilem
ad pietatem · Theophil⁹ · Per hoc etiam sigfica
batur · q multitudo magna iudeorum pcẽt post crucem
itura credẽs in ihesũ · Sed & mens infirma · q̃ sigfi
cat p feminã · si supta cordis cõtritiõne p penitenci-
am fleat · seqt ihesũ ppt nostrã salutem afflictum ·
Flebant igitur mulieres per cõpassionẽ · Eum aũt
qui vltro patitur · flere nõ oportet · sed magis ei ap
plaudere et ideo eas flere vetat · Sequit enim · Con
uersus autem ihesus ad illas dixit · Filie Iherusalẽ
· Nolite flere sup me · Beda cuius · s · cita resurre-
ctio mortem soluere potest · cuius mors et omnem
mortem et ipsum mortis destructura est autorẽ · No
tandum autem cũ filias Iherusalem appellat · q nõ
sole que cũ eo venerãt a galilea · sed & eiusdẽ vrbis
ciues ei mulieres adheserũt · Theo · Mandat de
ploratibus eũ in futura mala pspectum intendere · &
sup illis flere · sequit · n · Supuos ipas flete & sup
filios vestros · Cirillus · Significãs i futuro mu
lieres liberis eẽ orbãdas · Nã irruente bello i tra iu
deorum cũcti simul pibũt magni & parui · Vnde seq-
tur · Quia ecce venient dies · i qbus dicẽt · beate steri
les · & ventres q nõ genuerũt · & vbera q̃ n lactauert
Theophil⁹ · Cum · n · femine crudelit suos assa
bũt filios · & venter q pduxerat flebilit · iterato reci
piet genitũ · Beda · In q die venture a romanis
obsidionis & captiuitatis temp⁹ sigficat · de qbus su-
pra dixerat · Ve pgnãtibus & nutrientibus i illis diebus
Naturale ẽ at imminẽte captiuitate hostili alta vel
abdita qbus abscõdãt homines refugia q̃rere · Vñ
seqt · Tunc incipiẽt mõtibus dicere cadite sup nos ·
& collibus · operite nos · Refert enim iosephus⁹ i iste
tibus sibi romanis · certati iudeos cauernas mõcium
colliumq petisse spelũcas · potest · n · q beatificãdas
dicit steriles de hijs intelligi · q vtrolibet sexu se
castrauert ppt regnũ celorum · mõtibus collibusq dici
cadite sup nos · & opite nos · cum qlibet sue fragili
tatis memores ingruente temptatiõnũ articulo · sub
limiũ q̃rũcũq virorum quesierint exemplis muniti
& pcibus defendi · Sequit · Quia si i viridi ligno hoc
faciunt in arido qd fiet · Gregorius · xxij · mora ·
De lignũ viride & nos lignũ aridũ dixit · q ipe i se
vim diuinitatis habuit · nos vero q puri hoies sũ⁹ ·
lignũ aridũ appellamur · Theophi · Quasi · d · iu
deis · Si erga in me lignũ fructiferum iugit virens
talit seuierunt romani · qd ñ attemtabũt erga vos ·
populum dico q̃si lignũ aridũ · pũatũ q̃libet viuifi
cãte vtute · nec vllũ fructum ferẽtẽ · Beda · Vel
q̃si cibus diceret · si ego q pctm non feci · lignũ vite
a ppellatus · sine igne passionis a mũdo nõ exeo · qd
putas eis manere tormenti · q sũt fructibus vacui ·
Theo · Malam autem opinionẽ de dño innuere
volẽs diabol⁹ etiam latrones faciebat crucifigi cum
eo · Vnde sequitur · Ducebantur autem & alij duo
neq̃ cum eo · vt interficerentur · textus

Et postq̃ venerũt in locũ · q vocat caluarie · ibi
crucifixerunt eum & latrones vnum a dextris ·
& alium a sinistris · Athanasius · Vbi corruptũ
est gen⁹ humanũ · ibi xps ppũ corpus exposuit · vt
vbi seminata ẽ corruptio · ibidẽ icorruptio oriat · ppt
qd i loco caluarie crucifigit · Dicit · n · Et postq̃
venerũt i locũ · q vocat caluarie · ibi crucifixert eum
Quẽ locũ doctores iudeorum aiunt eẽ sepulchrũ ade ·
Beda · Vel alit · foris portã loca erãt i qbus trũca
bãt capita dãnatorum · & caluarie · i · decollatorum sũpse
rũt nomẽ · Et sic p omniũ salute q̃si noxius it noxi
os crucifigat · vt vbi abũdauit pctm · supabũdet &
gra · Cirill⁹ · Nõ at ipe vnigenit⁹ dei filius i ppa
natura q de⁹ ẽ · passus ẽ · q sũt corpis · sed magis in
natura terrena · Decet · n · vtrũq de vno & eodẽ filio
dici · scz & nõ pati diuine · & passum esse humanit⁹ ·
Eusebius · Si at alit post cõuersatiõnẽ cũ hoibus
euanescens subito euolaret fugiens mortẽ ab hoibus
compareret phãtasmati · & q̃madmodũ siqs icõbusti
bile quodd nobis vas · & pualẽs ignis natẽ vellet
ostẽdere · flãme illd tradẽt · & cõseqnt a flãma illd
illesũ extraheret · Sic dei verbũ volens ostẽdere
instrumentũ q vsus ẽ ad humanã salutẽ eẽ pualẽs
morti · mortale morti exposuit ad demõstrãdã eius
natura · deinde p⁹ modicũ a morte illd eripuit i sig
nũ diuine vtutis · Et pma qdẽ causa mortis xpi
hec ẽ · Secũda vero diuine potestatis ostensio · cor-
pus christi inhabitãtis · Cum enim antiquitus dei
ficarent homines cõmunem exitum mortis sorti-
tos · quos heroas & diuos nominabãt · decuit illum
solum mortuum verum deum esse fatendum · quem
brauia victorie morte pstrata decorat · Tercia ra-
tio est victima pro toto genere hominum mactanda
q oblata tota potestas demonũ periit · & error qlibz
est sedatus · Est & alia causa salutifere mortis · vt

diſcipl'i oculata fide cõſpiceret̃ reſurrectionẽ poſt
mortem. ad quam ꝓꝑam ſpem erigere docebant̃ · vt
mortem contemnentes. agonem contra errores ini
rent alacrit̃ · ¶ Criſoſto · Non autem ſui mortem
quã non habebat · cũ ſit vita. ſed hoĩm venit cõſũ-
pturus ſaluator. Vnde nõ ꝓꝑa morte corpus depo
ſuit. ſed ab hominib' illam ſuſtinuit · ſed & ſi egro
taſſet corp' eius · & in cõſpectu omnium ſoluere
t̃. icõueniẽs erat eũ q̃ ſanaẽ alioꝝ lãguoẽs hr̃e ꝓꝑuz
corp' affectũ lãguorib' ſ & ſi abſq; aliq̃ morbo ſe
orſũ alicubi corp' d' poſuiſſꝫ ac deĩn rurſ' ſe offẽret
nõ crederet̃ ei de reſurrectione diſſerẽti · Oportet eĩ
mortẽ reſurrectionẽ p̃cedere · Cur g° reſurrectionẽ
palam quidẽ predicaret · clanculo vero moreretur
mirum ſi latenter hec euenĩſſent · quod excog taret
homĩẽs incredulitatis calũnias · quõ pateret xp̃i in
mortem victoria · niſi coram oĩbus eam patiens p
incorruptõnem corpis ꝓbaſſet extinctam? Sed di-
ces Decebat ſaltẽ glorioſam mortẽ ſibi excogitare
vt euitaret ignominiam crucis · ſed & ſi hoc feciſſet.
ſuſpectũ ſe reddidiſſet · q̃ſi non habẽs v̾tutẽ cõtra q̃p
libet mortem · Sicut g° pugil ꝓſternẽs illũ quem
hoſtes obtulerint · oſtẽdit̃ excellẽtior omnib'. Sic
oĩm vita · ab hoſtib' illatã quã putabãt eẽ dirã & ĩ
famem & deteſtabilẽ mortẽ ĩ cruce ſuſcepit. vt hac
ĩtempta dominum mortis totalit̃ deſtruat̃ · ꝓꝑt q̃d
non caput ei amputat̃ · vt iohanni neq; ſect' ẽ vt
eſaias · vt corp' integrũ & indiuiſibile morti ſeruet
& ñ fiat occaſio volẽtib' eccleſiã diuidere · Volebat
etiã ſubportaẽ quã incurreram' maledictionẽ · male
dictã mortẽ ſcꝫ crucis ſuſcipiẽdo · ſcd'ꝫ illd' · Male-
dictus hõ qui pẽdet ĩ ligno · In cruce etiã expãſis
manib' morit̃ · vt altera quidẽ manu veterẽ populũ
altera eos qui ſũt ex gentib' trahat · vtroſq; ſibi cõ
iungẽs · Moriẽs etiã ĩ cruce a demonib' expiat aerẽ
& aſcẽſũ nobis parat ĩ celũ · ¶ Theo · Quia etiã per
lignũ mors intrauerat · neccẽ erat · vt p lignũ exter
minaret̃ · Et vt dñs p ligni dolores inuictus trãſi-
ens cõfutaret delectatõnem ꝓuenientem ex ligno.
¶ Gregorius Niſenus · Sed & figura crucis a me-
dio cõtactu in quatuor extrema ptita · ſigñficat v̾tu
tem & ꝓuidẽciã eius q̃ ĩ ea pẽpẽdit vbiq; diffuſam.
¶ Auguſtin' · de queſti · no · & veteris · teſtamẽti ·
Nõ fruſtra etiã tale gen' mortis elegit vt latitudi-
nis & altitudinis & lõgitudinis & ꝓfunditatis(de
q̃b' apoſtolus loq̃t̃)magiſter exiſteret · Nã latitu-
do ẽ in eo ligno. q̃d' trãſuerſũ deſup figit̃ · hoc ad bo-
na opa ptinet. q̃r ibi extẽdũt̃ manus. Longitudo ĩ
eo q̃d' ab ip̃o ligno vſq; ad terrã ꝓſpicuũ eſt · Ibi
enim quodãmõ ſtatur · i · pſiſtit̃ · & pſeuerat̃ · q̃d'
longanimitati tribuit̃ · Altitudo eſt in ea ligni par
te que ab illo quod trãſuerſũ figit̃. ſurſũ verſus re-
linquit̃ · hoc eſt ad caput crucifixi · quia bene ſperã-
cium ſupna expectatõ eſt · Iam vero illd' ex ligno
quod fixũ occultat̃ · vnde totum illud exurget. pro
funditatem ſignificat gratuite gracie. ¶ Criſoſto
mus · Duos etiam latrones vtrimq; crucifixerunt.

vt eorum ſuſpitõnis fieret particeps · Vnde ſeq̃tur
Et latrones · vnũ a dextris. aliũ a ſiniſtris · ſed non
ita euenit · Nã d' illis nil dicit̃ · Vbiq' aũt crux vbiq;
honorat̃ · Reges diademata deponẽtes aſſumunt
crucẽ · In purpuris ĩ diadematib' · In armis ĩ men
ſa ſacrata · vbiq; terraꝝ crux emicat · nõ talia ſũt
hũana · Viuẽtib' eĩ iſtis q̃ egerunt ſtrẽnue arridẽt
ꝓꝑa geſta · hijs aũt pereũtib' pereũt · ſed ĩ xp̃o totũ
cõtrariũ · Nã crucẽ oĩa meſta · vt aũt crucifix' ẽ · oĩa
clariora facta ſũt · vt noſcas nõ puꝝ hoĩem eẽ cruci
fixũ. ¶ Beda · Duo aũt latrones cũ xp̃o crucifixi ·
ſigñficãt eos q̃ ſub fide xp̃i vel agone martirij vel cõ
tinẽcie artõris ĩſtituta ſubeũt. ſed q̃ hec ꝓ et̃na glo
ria faciũt dexteri latronis · Qui aũt humane laudis
intuitu · ſiniſtri latronis act' imitãt̃ ·

textus

¶ Ihesus aũt dicebat · Pater dimitte illis · nõ · n · ſci
ũt · q̃d faciũt. diuidẽtes vero veſtimẽta eius · miſert
ſortes · Et ſtabat populus ſpectãs · & deridebãt eum
p̃ncipes cũ eis dicẽtes · alios ſaluos fecit · ſeip̃m ſal
uũ faciat · ſi hic ẽ xp̃s dei elect' · Illudebãt aũt ei &
milites accedẽtes & acetũ offerẽtes illi dicẽtes. ſi tu
es rex iudeoꝝ · ſaluũ te fac ¶ Cri · Quia dñs dixerat
Orate p pſeq̃ntib' vos · hoc etiã crucẽ aſcẽdẽs fecit
Vnde ſeq̃t̃ · Ihesus aũt dicebat · Pater dimitte illis
nõ q̃r nõ poſſet ip̃e relaxaẽ · ſed vt nos p pſeq̃ntib'
oraẽ doceret · nõ ſolũ verbo · ſed & ope · Dicit autẽ
dimitte eis. ſi penituerint · Fauet · n · penitẽtib' ſi v'l
lent poſt tãtaꝫ neq̃ciã reat' p fide diluere · ¶ Be-
da · Neq; putãdũ ẽ eũ fruſtra oraſſe · ſed ĩ eis q̃ poſt
eius paſſionẽ crediderunt · q̃d' orabat impetraſſe · No
tãdũ ſane q̃p nõ ꝓ eis orauit q̃ filiũ dei ĩtellexerũt
crucifigẽ · nec cõfiteri voluẽrt · ſed ꝓ eis q̃ neſciebãt
q̃d facerẽt zelũ dei hñtes · ſed nõ ſcd'ꝫ ſciẽciã · Vñ
ſubdit · Nõ eĩ ſciũt q̃d faciunt · ¶ Grecus · perma
nẽtes vero poſt crucem in infidelitate nullus p ig-
noranciam iuuari putabit dignis miraculis ſonora
voce eum predicantibus eſſe deum · ¶ Ambroſius ·
Refert ergo cõſiderare qualis crucem aſcendat · nu-
dum enim video · Talis ergo aſcendat · qui ſeculuꝫ
vincere parat · vt ſeculi adiumenta non querat · vic
tus eſt autem adam · qui veſtimenta queſiuit · vicit
ille qui tegumenta depoſuit · & talis aſcendit qua-
les nos autore deo natura formauit · talis in paradi
ſo primus homo habitauerat · talis in paradiſo hõ
ſecũd' ĩtrauit · Pulchre aũt aſcẽſur' crucẽ regalia
veſtimenta depoſuit · vt ſcias quaſi hominẽ paſſum
eſſe · non quaſi deum · regem · & ſi vtrumq; chriſt'
¶ Athanaſius · Qui etiam cunctas conditiones
noſtras cauſa nr̃i ſuſcepit · induit veſtimenta noſtra
ſigna mortificationis ade · vt exuat illa · & horum
vice induat nos vitam & incorruptõnem · Sequit̃
enim · Diuidẽtes vero veſtimẽta ei' · miſerũt ſortes
¶ Theophilus · Forſitan enim plures eorum age
bant · vel forte magis ad obprobrium hoc faciebãt
& ex quadam laſciuia · quid enim precioſum inueni
ebant in veſtibus? ¶ Beda · In ſorte autẽ dicitur ·

gratia commendata · & quia cū ſors mittitur nō p
ſone cuiuſq̄ vel meritis ſed occulto dei iuditio cedi
tur. ¶ Auguſtinus · de con · euange · Hoc quidem
breuiter dictum eſt a trib⁹ Euangeliſtis · Johānes
diſtinctius hoc explicat · quemadmodum hoc geſtū
ſit. ¶ Theo · Deludētes igitur hoc agebant · Nam
vbi principes ſubſannabant · quid dicere oportet ꝺ
vulgo · Sequitur enim · Et ſtabat populus qui · ſ ·
petierat eum crucifigi · ſpectans · ſcilicet finem · Et
deridebant eum principes cum eis · ¶ Augu · de cō
euange · Quia principes dixit · nec addidit ſacerdotū
Omnes primates generali nomine complexus eſt ·
vt ibi poſſent ītelligi ſcribe & ſenioēs ¶ Beda. qui
etiam nolentes cōfitētur ꝙ alios ſaluos fecit · Se-
quit̄ enim · Dicentes. alios ſaluos fecit · ſeipm̄ ſal-
uū faciat · ſi hic eſt chriſtus dei electus. ¶ Atha-
naſius · Dominus autem vere ſaluator non ſaluā-
do ſeipm̄ · ſed creaturā liberādo · volebat cognoſci ſal
uator · Neq̄ enim medicus q̄ ſibi medetur · medic⁹
eſſe cognoſcitur · niſi erga languidos artem probet ·
ſic domi⁹ ſaluator exiſtēs · nō habebat op⁹ ſalutis ·
neq̄ deſcēdēdo de cruce volebat cognoſci ſaluator
ſed morādo · Multo nanq̄ maiorē ſalutē mors ſalua
toris affert hominibꝰ · q̄ꝫ deſcēſus de cruce · ¶ Gre-
cus · Videns autē diabol⁹ nullum eſſe ſibi defenſa
culū · titubabat · & q̄ſi aliud nō valēs · temptauit vl
terius propinare ſaluatori acetū ad bibēdū · ſequit̄
enim · Illudebant autem ei & milites accedētes · &
acetū offerētes illi · qꝺ cōtra ſeipm̄ faciens diabo-
lus ignorabat · Nam amaritudinem ire ex p̄uarica
tōne legis factam qua cunctos detinebat ſaluatori
p̄bebat · quā ille ſūmens cōſūmebat · vt vice aceti vi
num det nobis ī potū · qꝺ ſapiēcia miſcuit · ¶ The
ophilus · Obtulerunt autem milites chriſto acetum
quaſi regi subminiſtrātes · Sequitur enim · Dicētes
Si tu es rex iudeoꝝ · ſaluū te fac · ¶ Beda · Et no-
tandū qꝺ iudei vocabulū chriſti ſcripture ſibi au
toritate creditum blaſphemantes irrident · Milites
vero vt pote ſcripturaꝝ neſcij nō chriſto · ſed regi
iudeorum inſultāt · textus

¶ Erat autē & ſupſcriptō ſcripta ſup illā litteris
grecis · latinis · & hebraicis · hic eſt rex iudeorum ·
Vnus autem de hijs qui pēdebāt latronibꝰ blaſphe
mabat eum · dicens · Si tu es chriſtus · ſaluū fac te-
metipm̄ & nos · Reſpōdēs autē alter increpabat eū
dicēs · neq̄ tu times deū · ꝙ in eadē damnatōne es ·
nos quidē iuſte · nam digna factis recipimus · Hic
vero nihil mali geſſit · Et dicebat ad iheſū · Domīe
memēto mei · cum veneris in regnū tuum. Et dixit
ei iheſus · Amen dico tibi · hodie mecum eris in pa-
radiſo · ¶ Theophilus · Aliam attēde ſagacitatem
demonis agitatam in chriſtum · triplici ei litteraꝝ
figura ꝓmulgabat accuſatōnem iheſu · ne ſcꝫ quē
quam trāſeuntem lateat ꝙ ob hoc ſuſpenſus fuerat ·
quia ſe regem faciebat · Dicitur enim · erat autem
& ſuper ſcriptō ſcripta ſuper illum litteris grecis ·
latinis · et hebraicis · Hic eſt rex iudeorum · per qꝺ

ſignificabatur · potentiſſimāſq̄ gencium quales erāt
romani · prudētiſſimas quales greci · maxime deum
colentes quale fuit iudeoꝝ genus · ſubici debere im-
perio chriſti · ¶ Ambroſius · Merito autē ſup̄ cru-
cem ponitur titulus · q̄ nō humani corporis · ſed di-
uine poteſtatis eſt regnum · qꝺ habet criſtus · Le-
go titulum regis iudeoꝝ · cum lego regnum meum
non eſt de hoc mundo · lego cauſam chriſti ſuper ca
put eius ſcriptam · cū lego · & deus erat verbum ·
caput enim chriſti deus · ¶ Cirill⁹ · Alter at̄ latro
num cū iudeis eructabat · Seq̄t̄ ei · Vn⁹ at̄ de hijs
qui pēdebāt latroībꝰ blaſphemabat eū dicēs · ſi tu
es chriſt⁹ · ſaluū fac temetipꝫ & nos · alt̄ vero re
frenabat voces ipſius · Seq̄t̄ ei · Reſpōdēs at̄ alter
increpabat eum dicens · Neq̄ tu times deum · ꝙ in
eadē damnatōne es · ſed & ꝓpū reatū cōfeſſus eſt ·
ſubdēs · Et nos quidē iuſte · nam digna factis recipi
mus · ¶ Chriſo · Hic fungit̄ vice iudicis cōdēnat⁹
& incipit de veritate cēſere · qui corā pilato p multa
tormēta cōfeſſus ē ſcelera · Quia aliud eſt hō cenſor ·
q̄ ē latēt intima · & aliud de⁹ q̄ mētes penetrat · Et
ibi q̄dē poſt cōfeſſionē pena ſubſeq̄t̄ · hic at̄ cōfeſſio
fit ad ſalutem · ſed & chriſtū ꝓnunciat innocentē ·
hic vero nihil mali geſſit · quaſi · d · nouam vide ī
iuriā · honeſtatem damnari cum ſcelere · Nos viuen
tes cecidim⁹ · hic mortuos ſuſcitauit · nos aliena ſū⁹
furati · hic & ſua iubet tribuere · beatus igitur latro
aſtātes docebat talia diſſerēs · q̄bꝰ alteꝝ increpabat
Sed vt videt extinctos auditus aſtāciū · redit cōue
nient̄ ad eū · qui nouit p̄cordia · Seq̄t̄ enim · Et di
cebat ad iheſū · Domine memento mei cum veneris
ī regnū tuū · crucifixū aſpicis · & dn̄m ꝓfiteris · cō-
dēnati vides figurā & regis p̄dicas dignitatē · Mille
malis imbut⁹ · poſtulas iuſticie fontē remiſci tue ne
q̄cie · ſ; dices · video q̄dē apparēs obprobriū · ſed ītue
or latēs regnū · & tu auertis mea publica ſcelera · &
acceptas fidē ītētōis occl̄te · diſciplū veritatis vſur
pauit neq̄cia · diſcipulū nequicie n̄ cōmutabit veri
tas · ¶ Grec⁹ · In cruce claui man⁹ ei⁹ pedeſq̄ liga
uerāt · nihilq̄ a penis ī eo liberū · niſi cor & lingua
remanſerūt · īſpirāte deo totū ei obtulit · qꝺ ī ſe libe
rū īueīt · vt iuxta hoc qꝺ ſcriptū ē · Corde crederet
ad iuſticiā · ore cōfiteret̄ ad ſalutē · Tres at̄ v̄tutes
q̄s apl̄s memorat · ſubito replet⁹ g̃cia · & accepit la
tro · & ſeruauit ī cruce · Fidē nāq̄ habuit · regnaturū
deū credit · q̄m ſecū parit̄ morietē vidit · ſpē habuit
q̄niā regni ei⁹ aditū poſtulauit · caritatē q̄q̄ ī mor
te ſua viuacit̄ tenuit · q̄ frēꝫ & collatronē p ſimili
ſcelere morietē de iniq̄tate ſua redāguit ¶ Ambro ·
Pulcherrimū at̄ dat̄ affectāde cōuerſiōis exēplm̄ ꝙ
tā cito latrōi venia relaxat̄ · cito ignoſcit dn̄s ·
q̄ cito ille cōuertit̄ · & vberior ē g̃cia · q̄ꝫ p̄catio ·
ſemp · n · dn̄s pl⁹ tribuit · q̄ꝫ rogatur · ille rogabat
vt memor ſui eēt · de dn̄o at̄ ſeq̄t̄ · Et dixit illi iheſus
Amē dico tibi hodie mecū eris in paradiſo · Vita
ē enim eſſe cum chriſto · & vbi criſtus · ibi regnum.
¶ Theophi · Et quēadmodū q̄ſq̄ rex victorioſus

rediens ex triumpho optima p̄daꝝ fert ſecum ·
ſic & dominus p̄datus potiorem diabolicaꝝ p̄darū
ſcilicet latronem ducit ſecū in paradiſū · ¶ Chriſo
ſtomus · Erat ergo videre ſaluatorem in medio la
tronum · trutinam iuſticie trutinantem fidē & in
fidelitatem · expulit diabolus de paradiſo Adam ·
xp̄us latronem impulit · ante totum orbē & ante
apoſtolos · nudo verbo ſola fide in paradiſum in=
troiuit · ne quis poſt errores introitum deſperaret
Attende celeritatem · a cruce in celos · a condemna
tōne in paradiſum · vt noueris non ad beniuolen=
tiam illius · ſed ad clementiam dominū totum fe=
ciſſe · Si autem iam facta eſt bonorū retributō ·
nūquid ſuperuacua erit reſurrectō ? Si enī intro=
duxit · latronem in paradiſum · corpus autem eius
corruptum remāſit foris · liquet nō eſſe reſurrectō
nem corpoꝝ · hec dicūt illi Sed caro que fuit labo
rum particeps · numquid priuabitur p̄mijs · audi
paulum dicentem · Oportet corruptibile hoc incor
ruptōnem induere · Sed ſi dominus pollicitus eſt ·
regnum celoꝝ introduxit aūt latronem in paradi
ſum · nondum ei retribuit p̄mia · Sed dicunt noīe
paradiſi regnū celoꝝ nominauit · vſitato nomine
vtens dum alloqueretur latronem qui nihil audi
uerat · de arduis documentis · Quidam autem non
ſic legunt · hodie mecum eris in paradiſo · ſed ſic di
co tibi hodie · & conſequenter mecū eris in p̄adiſo
Sed adhuc euidentiorem ſolutōnem ſubiungem⁹ ·
Nam medici cum vidēt aliquem deſperatum · dicūt
iam mortuus eſt · Sic & latro quoniam non am=
plius timebatur · eius regreſſus ad perditōnem · dr̄
paradiſum intraſſe · ¶ Theo · Hoc tamē eſt verius
omnib⁹ · ꝙ quāuis omnia promiſſa ſortiti ſunt · &
latro & alij ſancti · ne ſine nobis conſumeretur · vt
dī in epiſtola ad hebreos · ſunt tū in regno celoꝝ ·
& in paradiſo · ¶ Grego · niſenus hoc iteꝝ oportꝫ
diſcutere quomō latro cenſeatur dignus paradiſo
cum ſanctis flammea framea prohibeat introitū ·
Sed attende ꝙ ſermo diuinus eam verſatilem di=
cit vt indignis quidē obuiet · dignis vero liberꝝ ad
vitam patefaciat aditum · ¶ Grego · xij · moral ·
Vel illa rumphea flammea verſatilis dī · pro eo ꝙ
ſciſſet quandoq; venire tempus · vt etiā remoueri
debuiſſet · quādo ſcilicet veniret qui ſue incarnatō=
nis miſterio paradiſi nobis iter aperiret · ¶ Am=
broſius · Sed & illud ſoluendum eſt · quia alij · ſ ·
matheus & marcus duos cōuitiantes inducunt la
trones · iſte vnum cōuitiantem · vnum regnantē ·
fortaſſe & iſte prius cōuitiatus eſt · ſed repēte con
uerſus eſt · Potuit etiam de vno pluraliter dici · ſi
cut eſt illud · In capzinis pellib⁹ ābulabāt · Secti
ſunt · cum ſolus helias melotidem habuiſſe · Eſaias
ſectus eſſe doceatur · Miſtice aūt duo latrones po
pulos peccatores ſignificant per baptiſmū crucifi
gendos eſſe cum chriſto · quoꝝ diſſenſio diuerſitatē
pariter credentium ſignificat · ¶ Beda · Quicum=
q; enim baptiſati ſumus in chriſto iheſu · in morte
ipſius baptiſati ſumus · p baptiſmū aūt cū pecca=
tores eſſem⁹ · abluimur · Sed alij dū deū in carne
paſſum laudāt · coronāt̄ · Alij dū aut fidē aut op̄a
baptiſmi habere renuerūt · Dono quod accepere
priuantur · textus
¶ Erat aūt fere hora ſexta · & tenebre facte ſunt
in vniuerſā terra vſq; in horā nonā · & obſcuratus
eſt ſol · & velum templi ſciſſum eſt mediū · Et cla
mans voce magna iheſus ait · p̄r · in manus tuas
cōmēdo ſp̄ūm meū · & hec dicēs expirauit · ¶ Ciril
Poſtꝙ cruci tradiderūt dn̄m oīm · mūdi machina
lugebat · ꝓp̄um dn̄m · & obtenebrata eſt lux in me
ridie · Vn̄ dī · Erat aūt fere hora ſexta & tenebre
facte ſunt in vniuerſa terra vſq; ad horā nonā qḋ
erat manifeſtū inditiū ꝙ forent paſſure caliginem
crucifigētiū aīe · ¶ Auguſ · de · cō · euā · Hoc autē
qḋ de tenebris dictū eſt · etiā duo alij matheus &
marcus · cōteſtātur · addit aūt lucas · Vn̄ facte ſūt
tenebre cū ſubdit · & obſcuratus ē ſol · ¶ Aug · iij ·
de ciui · dei · Quam ſolis obſcuratōnem nō canonico
curſu ſiderum accidiſſe ſatis oñdit · tūc erat paſcha
iudeoꝝ · qḋ plena luna ſollemniter agitur · Regu
laris aūt ſolis defectō non niſi fine lune cōtingit ·
¶ Dionſius · ad policarpū · apud heliopolim enī
tūc p̄ntes inopinabiliter ſoli lunā incidētem vide=
bamus · Non enī erat conueniēs tempus · & rurſus
ipſam a nona hora vſq; ad veſperā ad ſolis diame=
trū ſupnaturalit̄ reſtitutā eclipſim etiā illā ex ori
ente vidim⁹ inchoatā & vſq; ad ſolarē terminū ve
niētem poſtꝙ regrediētem rurſus ñ ex eodē defectū
& repurgatōnē · ſ; ecōtrario ſcḋm diametꝝ factam
talia ſūt ei⁹ tp̄is ſupnaturalia · & ſoli xp̄o q ē oīm
cauſa · poſſibilia · ¶ Grecus · Hoc igī · ꝓdigiū fa=
ctum eſt · vt pateret · ꝙ q morte ſuſcepat · guberna
tor eſſet totius creature · ¶ Ambro · Sol etiā occi=
dit ſacrilegis vt funeſti ſpectaculū ſceleret obum
braret tenebre effuſe ſūt oculis pfidoꝝ · vt fidei lu
mē reſurgeret · ¶ Beda · Volens aūt lucas mira=
culū miraculo adiungere ſubiungit · & velū tēpli
ſciſſum ē mediū · Hoc ex ſpirāte dn̄o factū ē · ſicut
mathe⁹ & marc⁹ cōteſtant̄ · ſ; lucas p̄occupando
narrauit · ¶ Theo · Per hoc aūt dn̄s oñdebat · ꝙ ñ
erūt vlterius ſancta ſanctoꝝ inacceſſibilia · ſ; tra=
dita in man⁹ romanoꝝ inqnarētur & eoꝝ aditus
pateret · ¶ Ambro · Velū etiam ſcindit̄ · q duoꝝ
ꝓploꝝ diuiſio ſinagoge ꝓphanatō declarat̄ · Scin
dit̄ velū vetus vt eccleſia noua fidei ſue vela ſuſpē
dat · ſinagoge velamē ſuſpēdit̄ · vt religionis inter
na miſteria reuelata · mentis cernamus obtuitu ·
¶ Theo · p hoc etiā oñdit̄ · ꝙ velū qḋ ſeqſtrabat
nos a ſacris q ſūt ī celo · diſrūpit̄ · i · dei inimicicia
& pctm · ¶ Ambro · Deniq; etiā vbi aſſumpte mor
talitatis ipletū ē oē miſteriū · & īmortalitas ſola
remāſit · vn̄ ſeqt̄ · & clamās voce magna ait ihs ·
p̄r ī man⁹ tuas cōmēdo ſp̄ūm meū · ¶ Beda · p̄rem
iuocādo filiū dei ſe eē declarat ſp̄ūm vō cōmēdādo ·
non defectū ſue vtutis · ſ; cōfidētiam eiuſdem cum

patre poteſtatis inſinuat. ¶ Ambro. Caro moritur. vt reſurgat ſpūs. Patri commendatur vt celeſtia qꝫ ab iniquitatis vinculo ſoluerētur. & pax fieret in celo. quā terrena ſequerentur. ¶ Cirill. Hec autem vox edocet ꝙ anime ſanctoꝝ non deinceps in inferno clauduntur vt prius. ſed apud deū ſunt. huius rei facto xpo principio. ¶ Atha. Commendat enim patri per ſe vniuerſos mortales in ſe viuificatos. Nam ſumus membra eius. ſcd'm illud apoſtoli ad galath. Omnes vnū eſtis in xpo. ¶ Gregorius. niſenus decet autem querere qualiter in eodē tempore dn̄s tripertitur ſeipm̄ in viſcera terre. vt dixerat phariſeis. in paradiſum dei. vt dixit latroni. in manus paternas. vt nunc dr̄. Sed recte cōſiderantibꝫ hoc nec queſtione dignum videtur. Nam qui vbiqꝫ eſt per diuinam potentiam. quolibet loco adeſt. ¶ Ambroſi. Commendatur ergo patri ſpūs. ſed cum ſit in ſuperioribꝫ. illuminat & inferna. vt vniuerſa redimantur. Etenim chriſtus omnia. & in chriſto. omnia. ¶ Gregorius. niſenus alia ſolutō eſt ꝙ tempore paſſionis neutram partem humanitatis ſemel vnita diuinitas dimiſit. Sed animam de corpore ſponte diſiunxit. ſe tamen in vtroqꝫ permanentem oſtendit. Nam per corpus in q̊ mortem ſuſcepit. confutauit mortis potentiam. per animam vero latroni parauit introitum paradiſi. Dicit aūt eſaias. de ſuperna hieruſalem que a paradiſo non eſt alia. Super manus meas depinxi menia tua. Vn̄ palam eſt ꝙ exiſtens in paradiſo manus patris inhabitabat. ¶ Damaſcenus. Vel expreſſius loquendo in ſepulchro erat ſecundum corpus In inferno ſecundum animam. ſed ſicut deus in paradiſo cum latrone. & in throno erat cum patre & ſancto ſpū. ¶ Theophilus. Clamans vero alta voce expirat. qꝛ inerat ei poteſtas ponendi animam ſuam. & eam reſumendi. Vnde ſequitur. Et hoc dicens. expirauit ¶ Ambroſius. Quaſi diceret. tradidit ſpiritum. quia non inuitus amiſit. qd' enim emittitur. voluntarium eſt. quod amittitur. neceſſarium. textus

¶ Videns autem centurio quod factum fuerat. glorificauit deū. dicens. Vere hic hō iuſtus erat. & omnis turba eorum qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud. & videbant que fiebant. percucientes pectora ſua reuertebantur. Stabant aūt omnes noti alonge. & mulieres que ſecute erant euz a galilea. hec videntes. ¶ Auguſtinus. quarto. de trinitate. Cum poſt illam vocem continuo tradidit ſpūm. hoc maxime qui aderant ſunt mirati. longa enī morte cruciabāt̄ ligno ſuſpenſi. Vnde dr̄. Videns aūt centurio quod factum fuerat. glorificauit deum dicens. Vere hic hō iuſtus erat. ¶ Auguſ. de con. euang. Non eſt autem cōtrariū ꝙ matheus viſo terremotu. dicit admiratum centurionem. cum lucas dicat. hoc eū admiratū fuiſſe ꝙ emiſſa illa voce expiraſſet. oſtendens quoniam poteſtatem habuit quando moreretur. In eo aūt quod matheus dixit. nō ſolū viſo terre motu. ſed addidit & his q̄ fiebāt. integꝝ locū fuiſſe demonſtrauit luce. vt diceret ipſū dn̄i mortem fuiſſe miratū. Qꝛ aūt lucas etiā ipē dixit. vidēs aūt centurio qd' factū erat. in eo genere incluſit oīa. q̄ facta erāt in illa hora mirabilit̄ tāqꝫ vnū mirabile factū cōmemorās. cui᷒ q̄ſi membra & ptes erāt oīa illa miracula. Qꝛ autē ali᷒ dixit centurionem dixiſſe Vere filius dei erat iſte. lucas autez ait. ꝙ iuſtus erat. putari pt̄ diuerſū. ſꝫ vl' vtrūqꝫ dictū a centurione debem᷒ intelligē & aliud illos & aliud iſtuz cōmemoraſſe. vl' fortaſſe lucā exp̄mere voluiſſe ſententiā centurionis quō dixerit. ihm filiū dei. forte enī nō eū vnigenitū eq̄lem p̄ri centurio intellexerat. ſꝫ ideo filiū. qꝛ iuſtū crediderat ſicut mlti iuſti dicti ſūt. filij dei. Jam v̂o qꝛ matheus addidit eos q̇ cū centurione erāt. lucas v̂o hoc tacuit. nō eſt cōtrariū. cuz ali᷒ dicit. qd' ali᷒ tacet. & matheus dixit. timuerūt valde. lucas aūt nō dixit. timuit. ſꝫ glorificauit deū. q̇s nō intelligat. deuz timendo glorificaſſe. ¶ Theo. Nūc aūt videt̄ effectū ſortiri. qd' dn̄s dixerat. Cū exaltatus fuero. oīa ad me trahā. Exaltatus nāqꝫ in cruce attraxit latronem & centurionē. ſꝫ & q̊ſdā iudeoꝝ. de q̇bꝫ ſeq̄t̄. Et omnis turba eoꝝ q̇ ſimul aderāt ad ſpectaculū iſtud. & videbāt q̄ fiebāt. pcuciētes pectora ſua reuertebāt̄. ¶ Beda. Qꝛ pcuciebāt pectora. qꝛ pn̄ie & luctus indicium pt̄ duplr̄ intelligi. ſiue enī eum cuius vitā dilexerūt. iniuſte occiſū dolebant. ſiue cuius mortem ſe impetraſſe meminerant. hunc in morte āplius. glorificatū tremebāt. Notandū aūt ꝙ gentiles deū timentes. aperte confeſſionis voce glorificāt. iudei pcucientes ſolū pectora. ſilentes domū redeunt. ¶ Ambro. O duriora ſaxis pectora iudeorum. Judex arguit. credit miniſter. proditor ſcelus ſuū morte condēnat elementa fugiunt. terra cōcutitur. monumēta reſerātur. Judeoꝝ tn̄ immobilis via manet orbe cōcuſſo. ¶ Beda Vn̄ merito p centurionem fides eccleſie deſignatur. que dei filium tacente ſinagoga cōfirmat. Implet̄ autē qd' dn̄s p̄ri conq̄rit̄. dicens. Elongaſti a me amicū & proximū. & notos meos a miſeria. Vn̄ ſeq̄t̄. Stabāt aūt omēs noti eius alonge. ¶ Theo. Sed feminaꝝ gen᷒ olim maledictū manet. & videt hec omīa. Seq̄tur enī. Et mulieres q̄ ſecute erāt eū a galilea hec videntes. Et ſic p̄me refocillāt̄ iuſtificatōne aut benedictōne a paſſione profluente ſicut & reſurrectōne. textus

¶ Et ecce vir noīe ioſeph. q̇ erat decurio. vir bonus & iuſtus. hic nō cōſenſerat conſilio & actibꝫ eoꝝ ab arimathia ciuitate iudee. q̇ expectabat & ipē regnū dei hic acceſſit ad pilatū. & petijt corpus ihu. & depoſituz inuoluit. in ſindone & poſuit eū in monumēto exciſo. in q̊ nōdū q̇ſqꝫ poſitus fuerat. & erat dies paraſceues. & ſabbatuz illuceſcebat. Subſecute aūt mulieres q̄ cum ipō venerant

de galilea· viderūt monumētū· & queadmodū po‑
ſitū erat corpus eiꝰ. Et reuertētes parauerūt aro‑
mata & vnguēta & ſabbato q̇dē ſiluerūt ſecūdū mā
datū. ¶ Gre. Fuerat quoq; ioſeph occultus xp̄i di
ſcipulus· dein ꝙ vinculū timoris· rūpēs feruētior fa
ctus· dn̄icū corpus turpiter pendēs a ligno depoſuit·
cōpans p̄cioſā margaritā vbo ꝝ modeſtia· Et ecce
vir noīe ioſeph· q̄ erat decurio ¶ Beda decurio vo
cat̄ ꝙ ſit de ordīe curie & officia curie admīſtret·
q̄ etiā curialis a ꝓcurādo mūia ciuilia ſolet appel
lari. Magne ḡ ioſeph digtatis apud ſeculū. Sed
maioris apud deuz meriti fuiſſe laudat̄· vn̄ ſeq̄t̄·
vir bonꝰ & iuſtꝰ· hic n̄ cōſenſerat ɔſilio in actibꝰ
eoꝝ ab arimathia ciuitate iudee · arimathia ip̄a ē
ramatha ciuitas helcane & ſamuelis· ¶ Augꝰ· de
cō· euā. Dicit aūt iohānes ꝙ erat diſcipulꝰ ih̄u· vn̄
& hic ſubdit̄· Qui expectabat & ip̄e regnum dei·
Merito aūt mouet. Cur ille q̄ ꝓpt̄ timorez occultus
erat diſcipulꝰ· auſus ſit petē corpꝰ eiꝰ· qḋ nullꝰ
eoꝝ q̄ eū palā ſeq̄bāt̄· auderet· Seq̄t̄ em̄· hic ac‑
ceſſit ad pilatū· & petijt corpꝰ ih̄u· ſ; itelligēdū ē.
iſtū fiducia digtatis hoc feciſſe q̄ p̄ditꝰ poterat fa
miliarit̄ itrare ad pilatū· In extremo aūt illo officō
funeri exhibēdo minꝰ videt̄ curaſſe de iudeis· quā
uis ſoleret ī dn̄o audiēdo eoꝝ inimicicias deuitare
¶ Beda· Hic igr̄ ꝓ iuſticiā meritoꝝ ſepeliēdo cor
pori dn̄ico· dignꝰ fuit ꝓ nobilitatē potentie ſecula
ris illḋ ipetrare· vn̄ ſeq̄t̄. Et depoſitū īuoluit ī ſin
done· Ex ſimplici ſepultura dn̄i· ābitō diuitū cōdē
nat̄ . q̄ nec in tumulis q̇dē poſſint carere diuitijs·
¶ Atha· Enormit̄ etiā agūt· q̄ cōdiūt corpa mor
tuoꝝ & ea n̄ ſepeliūt· etiā ſi ſācta ſint. qḋ eī ſāctiꝰ
aut maiꝰ dn̄i corpe? qḋ tn̄ ī monum̄to poſitū ē. do‑
nec die tercia reſurrexit· ſeq̄t̄ em̄· Et poſuit eū in
monum̄to exciſo. ¶ Beda· Si n̄ de petra ſ; ex mul
tis lapidibꝰ edificatū eēt· poſt reſurrectōꝫ ſuffoſ‑
ſis tumuli fundamētis ablatus furto diceretur. In
nouo etiā ponit̄ monum̄to. Nā ſeq̄t̄. In q̊ n̄dū q̄s
ꝗ poſitꝰ fuerat. ne poſt reſurrectōꝫ ceteris corpo‑
ribꝰ remanentibꝰ. ſurrexiſſe aliꝰ ſuſpicaret̄· q2 vō
ſexta die hō factꝰ ē· recte dn̄s ſexta die crucifixꝰ
hūane repatōis īpleuit ācanū· vn̄ ſeq̄t̄· & erat di
es paraſceues qḋ p̄ ꝑatō īt ꝑ̄tat̄· q̄ noīe ſextā feriā
appellabāt· q2 ea die q̄ in ſabbatū forēt neceſſaria p̄
parabāt· q2 vō ſeptimo die req̇euit cōditor ab ope
ſuo· ſabbato dn̄s ī ſepulchro req̇euit· vn̄ ſeq̄t̄. Et
ſabbatū illuceſcebat· ſup̄ aūt legimꝰ· q2 ſtabāt oēs
noti eiꝰ alōge & mulieres q̄ ſecute erāt eū his ḡ no
tis ih̄u poſt depoſitū eiꝰ cadauer ad ſua remeātibꝰ
ſole mulieres q̄ artius amabāt funꝰ · ſubſecute q̊
poneret̄ īſpicē cupiebāt· ſeq̄t̄ eī. ſubſecute aūt mu
lieres q̄ cū ip̄o venerāt de galilea· viderūt monumē
tū. & quemadmodū poſitū erat corpꝰ eiꝰ· vt. ſ. ei
t p̄e congruo munꝰ poſſent ſue deuotōis offerre.
¶ Theo· Neq; tn̄ fidē debitā adhuc habebāt. ſ; q̄ı
puro hoī aromata & vnguēta p̄abāt more iudeoꝝ
q̄ talia exhibebāt defunctis. vn̄ ſeq̄t̄. Et reuerten
tes parauerunt aromata & vnguenta. ¶ Beda·
Sepulto eī dn̄o ꝗ diu licebat opari . ideſt vſq; ad
ſolis occaſum vnguentis p̄parādis erāt occupate·
Mandatū aūt erat· vt ſabbati ſilentiū· i· q̇es a ve‑
ſpera vſq; ad veſperā ſeruaret̄. Seq̄tur em̄· & ſab
bato q̇dē ſiluerūt ſcḋm mādatū ¶ Ambro· Miſtice
aūt iuſtus xp̄i corpus ſepelit· Talis em̄ eſt xp̄i ſe
pultura qui fraudē iniquitatemq; nō habeat. Me‑
rito aūt matheus hunc diuitem dixit· ſuſcipiendo
em̄ diuitem neſciuit fidei pauꝑtatem iuſtus corpꝰ
xp̄i operit. ſindone veſti & tu domini corpus glo‑
ria ſua· vt & ipſe ſis iuſtus · & ſi mortuū credis·
operi tn̄ diuinitatis plenitudine ſue ·ſed & veſtit̄
eccleſia innocentie gr̄a· ¶ Beda· Ille etiā in ſin‑
done munda inuoluit iheſum qui pura euz mente
ſuſceperit. ¶ Ambroſius· Nec ocioſe alius euan‑
geliſta monumentum nouū dixit· alius monumē
tum ioſeph· etenim tumulus his patur· qui ſub le
ge ſunt mortis· victor mortis tumulū ſuū n̄ habet
Que em̄ cōmunicatō tumulo & deo? ſolus enim tu‑
mulo includit̄ quia mors chriſti & ſi ſit cōmunis
ſcḋm naturā · ſpecialis eſt ſcḋm virtutem. Bene
autem xp̄us in monumēto cōditur iuſti· vt iuſti‑
cie habitatōne requieſcat· monumentum enim hoc
in duricie gentilis petra iuſtus excidit· penetralis
verbi in natōnibꝰ virtus xp̄i · Quicumq; in ſe bene
humauerit xp̄m · diligenter cuſtodiat ne eum per
dat· ne ve perfidie ſit ingreſſus· ¶ Beda · Q2 autē
dominus ſexta die crucifigitur · ſeptima in ſepul
chro quieſcit · ſignificat ꝙ in ſexta mundi etate·
nos pro domino pati· & velut mundo crucifigi ne
ceſſe eſt · In ſeptima vero ideſt poſt mortez corpa
q̇dē in tumulis· aīe vō cuz domino requieſcūt vſq;
nunc · & mulieres ſancte id eſt aīe humiles dile‑
ctōne feruentes paſſioni xp̄i diligenter obſequū‑
tur· · & ſi forte valeant imitari · ſedula curioſitate
quo ordine ſit eadem paſſio completa perpēdunt· q̄
lecta· audita· recordata · mox ad paranda ſe opera
virtutum quibꝰ chriſtus delectetur· conuertunt ·
vt futura p̄ſentis vite paraſceue & requie beata
t p̄e reſurrectōnis occurrere xp̄o valeāt cū aroma
tibꝰ ſpiritalium actōnum ·

Capitulum· xxiiij·

Una autez ſabbati valdē diluculo
venerunt ad mounmentum por‑
tantes que parauerant aromata·
& inuenerunt lapidem reuolu‑
tum a monumento · & ingreſſe
non inuenerunt corpus domini
iheſu · & factum eſt dum mente cōſternate eſſent
de iſto · ecce duo viri ſteterunt ſecus illas in
veſte fulgenti · Cum timerent autem · & decli‑
narent vultum in terram dixerunt ad illas ·
Quid queritis viuentem cum mortuis · non eſt
hic ſed ſurrexit · Recordamini qualiter locutus ē
vobis cū adhuc in galilea eēt. dicens · q2 oportet fi
liū hominis tradi in manꝰ hominum peccatoꝝ. Et

crucifigi & tercia die reſurgẽ. Et recordate ſũt ver
boꝝ eius. Et regreſſe a monumẽto. nũciauerũt hec
oĩa illis .xi. & ceteris oĩb9. Erat aũt maria mag-
dalene. iohãna. & maria iacobi. & cetere q̃ cum eis
erãt. q̃ dicebãt ad apoſtolos hec. Et viſa ſũt ante il
los ſicut deliramẽtum verba iſta. & non credebant
illis. Petrus aũt ſurgens cucurrit ad monumen-
tum. & procumbẽs vidit linteamina ſola poſita Et
abijt ſecum mirans quod factum fuerat. Beda.
Religioſe mulieres nõ ſolũ in die paraſceue. ſed e
tiam ſabbato ſancto ſole occidente. mox vt operãdi
licẽtia remeauit emerũt aromata vt venientes vnge
rẽt corp9 iheſu ſicut marcus teſtat᷑. preoccupante
iam noctis articulo monumentum adire non volue
runt. Et ideo dicitur. Una autem ſabbati valde di
luculo venerunt ad monumentum portãtes que pa
rauerant aromata. Una ſabbati ſiue prima ſabba-
ti. Prima ẽ a ſabbato. quam diem dominicam poſt
reſurrectionem mos chriſtianus appellat. Qr autẽ
valde diluculo mulieres venere ad monumentum.
magnus querendi & inueniendi dominum feruor ca
ritatis oñdit᷑. Ambro. Sed magna orit᷑ hoc loco
pleriſq; dubitatio. Siquidem hic valde diluculo.
Matheus veſpere ſabbati ad monumentum veniſſe
dixerũt. Sz euãgeliſtas de diuerſis putes dixiſſe
tẽporib9. Ut primas alias mulierꝫ & alias cõſcias
viſiones. Quod autem ſcriptum eſt. Veſpere ſab-
bati que luceſcit in prima ſabbati reſurrexiſſe domi
num. ſic temperandum eſt. vt neq; mane dominica
que eſt prima poſt ſabbatum. Neq; ſabbato reſur-
rectio facta credatur. Nam quomodo triduum cõ-
pletur? non ergo veſperaſcẽte die. ſed veſpere no-
ctis reſurrexit. Denique grecus. ſero dixit. ſero aũt
& horam ſignificat in occaſu diei cuiuſlibet tardi-
tatem. quomodo ſi dicas. ſero mihi ſuggeſtum eſt
Eſt ergo & ſero tempus noctis profundum. Vñ
& mulieres ad monumentum accedendi habent
facultatem cuſtodibus quieſcentibus. Et vt ſcias
nocte factum. mulieres alie ſciunt. alie neſciunt.
Sciunt que obſeruant noctibus & diebus. neſci-
unt que receſſerunt. neſcit maria magdalene ſcdm
iohãnem. Nam eadẽ & ante ſcire & poſtea neſcire
nõ potuit. Ergo ſi plures marie plures etiam for-
taſſe Marie magdalene cum illud nomen perſone
ſit. hoc ſumatur a loco. Aug. de con. euan. Vel
Matheus a prima parte noctis quod eſt veſpere.
ipſam voluit noctem ſignificare. cuius noctis fine
venerunt ad monumentum. Et hoc ea de cauſa. q2
iam a veſpere parauerant. & licebat afferre aroma
ta tranſacto ſabbato. Euſebius. Iacebat aũt
organum verbi extinctum. magn9 vero lapis clau
debat ſepulchrum quaſi mors eum duxiſſet capti-
uum. Sed nondum lapſo triduo vita ſe promit ite
rum poſt ſufficientem mortis coniunctionem. Vñ
ſequitur. Et inuenerunt lapidem reuolutum a mo-
numento. Theophi. Nam angelus reuoluerat
eum. vt teſtatur matheus. Origenes. Amotus
eſt autem lapis poſt reſurrectionem propter mu
lieres vt credant reſurrexiſſe dominum. Videntes
monumentum vacuum corpore. Unde ſequitur.
Et ingreſſe non inuenerunt corpus iheſu. Ciril.
Cum igitur non inueniſſent corpus chriſti quod
reſurrexerat. ducebantur diuerſis cogitationibus
& ꝓpter amorem chriſti & adhibitã ſollicitudinẽ
meruerunt viſionem angelicam. Sequitur enĩ Et
dum mente conſternate eẽnt. de iſto. ecce duo viri
aſtiterunt iuxta illos in veſte fulgenti. Euſe.
Iocũditatis & gaudij indicia ſalutifere reſurrectio
nis & fulgentes amictus preſtantes. Moiſes enim
plagas egipcijs preparans inflãma ignis angelũ
ꝓſpexit. Sz nõ tales viſi ſũt mulierib9 i ſepulchro
ſꝫ mites & hilares. q̃les decebat cõſpici in regno &
gaudio dñi. Et ſicut i paſſiõe eclipſat9 ẽ ſol mero
ris & anguſtie ſigna promens crucifigentibus fi-
lium dei. Ita angeli vite ac reſurrectionis preco-
nes habitum ſalutiferi feſti candidati deſignabant
Ambroſius. Sed quomodo marcus vnum iu-
uenem in albis ſedentem matheus vnum. Iohan-
nes & lucas duos angelos in albis ſedentes viſos
eẽ memorauerunt? Auguſtinus de conſen. euã.
Poſſumus intelligere vnum angelum viſũ a muli
eribus. & ſecundum marcum & ſecundũ matheũ
vt eas ingreſſas in monumentum accipiamus ſcz
in aliquod ſpatium. qđ erat aliq̃ maceria cõmunitũ
ante illum ſaxei ſepulchri locum. atq; ibi vidiſſe ã
gelum ſedentem a dextris quod dicit marcus. De
inde intus ab eis. dum inſpicerent locum. in quo
iacebat corpus domini. viſos duos angelos ſtãtes
ſicut dixit lucas locutos ad earundẽ exhortandum
animum. & edificandam fidem. Unde ſequit᷑. Cũ
timerent autem. & declinarent vultum in terram
Beda. Sancte mulieres aſtantibus ſibi ãgelis
non in terram cecidiſſe. ſed vultum dicuntur i ter-
ram declinaſſe nec quẽpiã ſanctorum legimus tpe
dominice reſurrectionis. vel ipſi domino vel ãgelis
ſibi viſis terre proſtratum adoraſſe. Unde mos ob
tinuit eccleſiaſticus vt vel in memoriam dominice
vel in noſtre ſpem reſurrectionis. omnibus domi-
nicis dieb9 & toto quĩquageſimo tẽpore nõ flexis
genib9. ſꝫ declinatis i terrã vultib9 orem9. Non erat
aũt i monumẽto q̃ locus ẽ mortuorũ q̃rẽd9 ille q̃ ad
vitã reſurrexit a mortuis. Et iõ ſubdit᷑. Dixerũt
ad illas. ſcz ãgeli ad muliẽs. Quid q̃ritis viuẽtẽ cũ
mortuis. ñ ẽ hic. ſꝫ ſurrexit. Die aũt t̃cia ſic ipẽ iã di
ſcipl'os tã viros ꝗ̃ fẽias ꝑdixit reſurrectõnis ſue
triũphũ celebrauit. Vñ ſeq᷑. Recordamĩ q̃lr locu
t9 ẽ vob. cũ adhuc i galilea eẽt. dicẽs. q2 opꝫ filiũ
hoĩs tradi i man9 hoĩm peccatoꝝ. & crucifigi. & t̃cia
die reſurgẽ. Die nãq; paſceue hora ix. ſpũm tradẽs
veſpere ſepultus mane prima ſabbati ſurrexit.
Athanaſius. Poterat ſiquidem ſtatim ſu-
ſcitare corpus a morte. Sed dixiſſet aliquis. eũ
nequaq̃ fuiſſe. vel non plene mortem ei inheſiſſe
Et fortaſſe ſi reſurrectio domini fuiſſet dilata

latuiſſet in corruptionis honor. Vt igitur corpus
oſtenderet mortuum vnius interpellationem diei
paſſus eſt. & tertia die corp9 ſuum incorruptum de
monſtrauit. ¶ Beda. Vno etiam die in ſepulchro
& duabus noctibus iacuit. quia lucem ſue ſimple
mortis. tenebris duple noſtre mortis adiunxit.
¶ Cirillus. Inſtructe autem mulieres ange-
lorum affatibus accelerantes ea retulerunt di-
ſcipulis. Vnde ſequitur. Et recordate ſunt ver
borum eius. Et regreſſe amonumento. nuncia-
uerunt hec omnia illis vndecim & ceteris omnib9
Nāq; femina q̄ quondā mortis fuit miniſtra venerā-
dum reſurrectionis miſterium prima percepit. &
nuntiat. Adeptum eſt igitur femineum genus &
ig̊minie abſolutionem & maledictionis tripudiū
¶ Ambroſi9. Mulieribus autem docere in eccleſia
non permittitur. ſed domi viros ſuos īterrogāt.
Ad eos ergo femina mittitur. qui domeſtici ſunt.
Que aūt fuerīt he mulieres oñdit. ſubdens. Erat aūt
maria magdalene. ¶ Beda. Ipſa eſt ſoror lazari.
Et iohāna. vxor cuſe ꝓcuratoris herodis. Et ma
ria iacobi ideſt mr̄ iacobi minoris & ioſeph. Et cō
muniter de alijs ſubdit̄. Et cetere que cū eis erāt.
dicebant ad apoſtolos hec. Vt enim perpetui rea-
tus apud viros mulier obprobrium nō ſuſtineret
que culpam viro transfuderat. transfudit & gratiā
¶ Theophilus. Eſt autē naturaliter incredibile
mortalibus reſurrectionis miraculum. Vnde ſeq̄
tur. Et viſa ſunt ante illos ſicut diliramentum ver
ba iſta. & non credebant illis. ¶ Beda. Quod non
tam illorū infirmitas ꝙ noſtra vt ita dicā. futura
firmitas fuit. Ipſa namq; reſurrectio illis dubitā
tibus per multa argumenta monſtrata eſt. que dū
nos legentes agnoſcimus. de eorum dubitatione
ſolidamur. ¶ Theophilus. petrus autem hoc au
diēs tollit moras. & vadit ad monumentum. quia
nec ignis nouit moras in geſtus materie. Vnde
ſequitur. Petrus autem ſurgens cucurrit ad mo
numentum. ¶ Euſebius. Solus enim ipſe credit
feminis dicentibus ſe angelos vidiſſe. Et cum eēt
eximij affectus pre ceteris. ſedulum ſe promebat
paſſim circumſpiciens dominum. Vnde ſequitur.
Et procumbens vidit ſola linteamina poſita Cum
autem ad monumentum fuiſſet. hoc primo cōſecu-
tus eſt. vt miraretur que prius ab ipſo vel ab alijs
deridebantur. Vnde ſequitur. Et abijt ſecum mi-
rans quod factum fuerat. ideſt apud ſe mirās rei
euentum. qualiter ſola linteamina derelicta fuere
corpore mirrha peruncto. Vel quantam oportu
nitatem habuiſſet fur. vt ſemotum inuoluta dimit
tens circumſtantibus militibus corpus aufferret.
¶ Auguſtinus. de conſen. euan. Intelligit̄ aūt hoc
lucas recapitulando poſuiſſe de petro. Tunc enim
cucurrit petrus ad monumentum. quando & iohā-
nes. cum tantummodo a mulieribus precipue a ma
ria magdalene nuntiatum eis fuerat de corpore ab-
lato. Poſtea autem facta ſunt hec de viſione āge-
lorum. Ideo autem lucas petrū ſolū cōmemorauit.
quia illi primitus maria nuntiauerat. Itē poteſt
mouere ꝙ petrum non intrantem ſed procumbentē
dicit lucas ſola linteamina vidiſſe & diſceſſiſſe mi-
rantem. Cum iohannes dicat ita ſe linteamina
vidiſſe poſita. & ſeipſum poſt petrum intraſſe. Sz
intelligendum eſt petrum primo procumbentem
vidiſſe. quod lucas commemorat. Iohannes tacet.
poſt autem ingreſſus eſt anteꝙ iohannes intraret
¶ Beda. Iuxta intellectum vero miſticum per
hoc ꝙ mulieres valde diluculo veniunt admonu-
mentum. datur nobis exemplum. diſcuſſis vicio-
rum tenebris ad domini corpus accedere. Nam &
ſepulchrum illud figuram dominici habebat al-
taris. in quo corporis chriſti miſteria non in ſeri
co. non in panno tincto ſed inſtar ſindonis quo
eum ioſeph inuoluit in lintheo puro debent con-
ſecrari. Vt ſicut ipſe veram terrene nature ſub
ſtantiam pro nobis morti obtulit. Ita & nos
in commemoratione ipſius purum de terre germi
ne cādidūq; & multimō q̄i mortificatōis genē ca
ſtigatū altari linum imponamus. Aromata au-
tem que mulieres deferunt. ſignificant odorem
virtutum. & orationum ſuauitatem. quibus alta
ri appropinquare debemus. Reuolutio autem lapi
dis inſinuat reſerationem ſacramentorum. que
tegebantur velamine littere legis. que in lapide
ſcripta eſt. Cuius ablato tegmine corpus domini
mortuum non inuenitur. ſed viuum euangelizatur
Quia & ſi cognouimus ſecundum carnem chriſtū
ſed iam nūc n̄ nouim9. Quomodo autem poſito in-
ſepulchro corpore domini angeli aſtitiſſe leguntur
ita etiam tempore conſecrationis miſterij corpo
ris chriſti aſſiſtere ſunt credendi. Nos ergo exem
plo deuotarum mulierum. quotiens celeſtibus ap
propinquamus. propter angelicam preſentiam
ſeu propter reuerentiam ſacre oblationis cum om
ni humilitate vultum declinemus in terram nos
cinerem & terram eſſe recolentes. textus

¶ Ecce duo ex illis ibant ipſa die in caſtel-
lum quod erat in ſpatio ſtadiorum ſexaginta ab
hieruſalem nomine emaus. Et ipſi loquebantur
ad inuicem de hijs omnibus que acciderant. Et
factum eſt dum fabularentur. & ſecum quere-
rent. & ipſe iheſus appropinquans ibat cum.
illis. Oculi autem eorum tn̄bantur. ne eum ag-
noſcerent. Et ait ad illos. Qui ſunt hij ſermones
quos confertis ad inuicem ambulantes? Et eſtis
triſtes? Et reſpondens vnus cui nomen cleophas
Dixit ei. Tu ſolus peregrinus es in hieruſalem
& non cognouiſti que facta ſunt in illa hijs die-
bus? Quibus ille dixit. Que. Et dixerunt ei.
De iheſu nazareno. qui fuit vir propheta potens
in opere. & ſermone coram deo & omni populo
& q̊mō tradiderūt eū ſūmi ſacdotes & p̄ncipes nr̄i
in cōdenatōnē mortis & crucifixerūt eū. Nos autē

ſperabam⁹ · ꝙ ipē eſſet redempturus iſrael · Et nūc
ſuper hec omnia tercia dies eſt hodie ꝙ hec facta
ſunt · Sed & mulieres quedam ex noſtris terrue
runt nos · que ante lucem fuerunt ad monumentū ·
& non inuento corpore eius venerunt dicentes ſe
etiam viſionem angeloꝝ vidiſſe · qui dicunt eum
viuere · & abierunt quidam ex noſtris ad monu-
mentum · & ita inuenerūt ſicut mulieres dixerūt ·
Ipſū vero non inuenerunt · ¶ Gloſa poſt manife
ſtationē reſurrectionis chriſti per angelos mulie-
rib⁹ factam · manifeſtatur vlterius eadem reſurre-
ctio per ipſius chriſti apparitionē diſcipulis · Vñ
dicitur · Et ecce duo ex illis ibant ipſa die in ca-
ſtellū · ¶ Theo · Quidam alterum hoꝝ duoꝝ lucā
inquiunt eſſe · & ob hoc ſuum nomen occultaſſe ·
¶ Ambro · Vel duob⁹ diſcipulis ſeorſum domin⁹
iā ſe veſpere demonſtrat ſcilicet ammaoni & cle-
ophe · ¶ Aug⁹ · de conſenſu euange · Caſtellū aūt
illud nō abſurde accipim⁹ etiam villam ſm marcū
potuiſſe appellari · Deinde caſtellū deſcribit · dicēs ·
Quod erat in ſpacio ſtadioꝝ ſexaginta a hieruſa-
lem nomine emaus · ¶ Beda · Ipſa eſt nicopolis ci
uitas inſignis paleſtine · que poſt expugnationē
iudee ſub marco aurelio antonio pncipe reſtaurata
cum ſtatu mutauit & nomen · Stadium aūt quod
greci autore vt dicunt hercule viarū ſpacia menſu
rat · octaua ē pars miliarij · Et ideo ſexaginta ſta
dia · ſeptē milia paſſuum & quinquaginta ſignifi-
cat · Quod ſpaciū itineris eis congruit · qui de mor
te & ſepultura domini certi gradiebantur · de reſur
rectione domini dubij · Nam reſurrectionē q̄ poſt
ſeptimam ſabbati facta eſt · octauo numero conti-
neri null⁹ ambigit · Diſcipuli ergo qui de domino
loquentes incedunt · ſextum miliarium cepti itine
ris compleuerant · quia illū ſine querela viuentem
vſq; ad mortem quam in ſexta ſabbati subijt · per-
ueniſſe dolebant · Compleuerant & ſeptimū · quia
hunc in ſepulchro non dubitabant quieuiſſe · Sz
de octauo dimidium tm̄ peregerant · q; gloriā iam
celebrate reſurrectionis non credebant perfecte ·
¶ Theophilus · Predicti aūt diſcipuli loquebāt̄
de hijs adinuicem que acciderant · non quaſi cre-
dentes · ſed ſicut ſtupentes in reb⁹ extraneis · Vñ
ſequitur · Et ipſi loquebantur adinuicem de hijs
omnib⁹ que acciderāt · ¶ Beda · Loquentes aūt de
ſe dominus appropinquans comitatur · vt & fidem
reſurrectōnis mentib⁹ eoꝝ incendat · & quod ſe fa
cturū promiſerat · impleat · ſcilicet vt vbi ſunt duo
vel tres in nomine meo congregati · ibi ſum ī me-
dio eoꝝ · Vnde ſequitur · Et factum eſt · dum fa-
bularentur · & ſecū quererent · & ipē iheſus appro
pinquans ibat cum illis · ¶ Theophilus · Obtento
enim iam ſpiritali corpore non obſtat loci diſtātia
quin adeſſet quib⁹ volebat · nec vlterius naturalib⁹
legib⁹ corp⁹ ſuum regebat · ſed ſpiritaliter & ſup
naturam Vnde vt marcus dicit · ſub alia forma eis
videbatur · in qua non concedebatur eis eius cog-
nitio · Sequitur enim · Oculi autē eoꝝ tenebant̄ ·
ne illum agnoſcerent · vt ſcilicet totam ſuam du-
biam intentionem reuelent · & vulnus detegentes
recipiant medicinam · & vt cognoſcerent ꝙ q̄uis
corp⁹ ipſum quod paſſum fuerat · reſurrexerit · nō
tamen amplius tale erat vt eſſet omnib⁹ viſibile ·
ſed tm̄ ab hijs a quib⁹ vellet videri · & vt non du-
bitent quare decetero nō conuerſatur inter plebē ·
quia ſcilicet poſt reſurrectionem conuerſatio eius
non eſſet digna hominib⁹ · ſed diuina magis · quod
etiam eſt forma reſurrectionis future in qua ſicut
angeli conuerſabimur & filij dei · ¶ Gregorius in
homelia · Conuenienter etiam eis ſpeciem quam re
cognoſcerent · nō oſtendit · hoc agens foris in ocu-
lis corporis · quod apud ipſos agebatur intus in
oculis cordis · Ipſi namq; apud ſeipſos intus &
amabant & dubitabant · De ſe ergo loquentibus
preſentiam exhibuit · ſed de ſe dubitantib⁹ cogni-
tionis ſue ſpeciem abſcondit · verba quidem eis con
tulit · Nam ſequitur · Et ait ad illos · Qui ſunt hij
ſermones quos confertis adinuicem ambulātes?
Et eſtis triſtes? ¶ Grecus · Conferebant quidem
inter ſe quaſi non amplius expectantes chriſtum
viuentem · ſed doloroſi quaſi perempto ſaluatore ·
Vnde ſequitur · Et reſpondens vnus cui nomen
cleophas · dixit ei · Tu ſolus peregrinus es in hie-
ruſalem · & non cognouiſti que facta ſunt in illa
hijs dieb⁹ · ¶ Theophilus · Quaſi diceret · Tu ſo
lus peregrin⁹ es & extra confinia hieruſalem ha-
bitans · & expers eoꝝ que in medio eius contige-
runt · vt hec ignoras · ¶ Beda · Vel hoc dicit · q;
peregrinum putabant eum cuius vultum non ag
noſcebant · Sed reuera peregrin⁹ erat eis · a quoꝝ
nature fragilitate percepta iam reſurrectionis
gloria longe diſtabat & a quorum fide vtpote re-
ſurrectionis eius neſcia manebat extraneus · Sed
adhuc dominus interrogat · Nam ſequitur · Quib⁹
ille dixit · Que? Et ponitur eorum reſponſio cum
ſubditur · Et dixerunt ei · De iheſu nazareno · qui
fuit vir propheta · Prophetam fatentur · filium
dei tacent · Vel nondum perfecte credentes · vel
ſolliciti ne inciderent in manus iudeorum perſequē
tium · quia neſciebant quis eſſet quod verum cre-
debant celantes · Ad cuius commendationem ſub-
ditur · Potens in opere · & ſermone · ¶ Theophi ·
Primo quidem eſt opus · ſecundo ſermo · Nullus
enim doctrine ſermo approbatur · niſi prius is qui
docet · ſe oſtendat autorem · Precedit enim opus
aſpectum · Nam niſi mundaueris intellectus ſpe-
culum per opera · non enitcat decor optatus · adhuc
aūt ſubditur · Coram deo & omni populo · Nā pmo
cōplacendum eſt deo · deinde curandum quantum
poſſibile eſt de innocentia apud homines · vt pre-
cedente diuino cultu viuamus ſine ſcandalo plu-
rimorum · ¶ Grecus · Deinde aſſignat̄ cauſa
triſticie · traditio & paſſio chriſti · Cum ſequitur ·
Et quomodo tradiderunt eum ſummi ſacerdotes

& principes noſtri in condempnationem mortis. & crucifixerunt eum. Subditur autem de ſperatiũ vox cum dicitur. Nos autem ſperabam⁹ ꝙ ipſe eēt redemptur⁹ iſrahel. Sperabamus inquit. non ſperamus. ac ſi mors domini ſimilis eēt mortibus alioꝝ. ¶ Theophilus. Expectabant enim chriſtum ſalvaturum & recepturum populum iſrahel ab ingruentibus malis & a ſeruitute romanorum ipſum ꝗꝫ credebant terrenum regem fieri. quem putabant promulgatam in ſe mortis ſententiam cauere potuiſſe. ¶ Beda. Merito ergo triſtes incedebant. quia & ſeipſos quodãmodo arguebant ꝙ in illo redemptionem ſperauerint. quem iam mortuum viderãt. Nec reſurrecturꝝ credebãt. & maxīe dolebãt cũ ſine cauſa occiſum. quē nouerant innocentem. ¶ Theophilus. Videntur tamen hij viri non omnino increduli eē per hoc ꝙ ſubditur. Et nunc ſuper hec omnia tercia dies eſt hodie ꝙ hec facta ſũt. In quo videntur habere memoriam eius quod eis dominus dixerat. ſe tercia die reſurrecturum. ¶ Grecus. Porro relatam a mulieribus reſurrectionis famam commemorant. Cum ſubditur. Sed & mulieres quedam ex noſtris terruerunt nos. que ante lucem fuerunt ad monumentum. & non inuento corpore eius. venerunt dicentes ſe etiã viſionem angelorum vidiſſe. qui dicunt eum viuē. Dicunt quidem hoc quaſi non credentes. propter quod referunt ſe territos ideſt ſtupefactos. Non enim quod erat eis relatum firmum eſtimabant. aut angelicam illuminationem fuiſſe ſed ſtuporis & turbinis cauſam inde ſumebant. Teſtimonium quoqꝫ petri non certum eſtimabant dum diceret. ſe non vidiſſe dominum. ſed reſurrectionem eius. conijcere ex eo quod corpus in ſepulchro non iacebat. Unde ſequitur. Et abierunt quidam ex nr̄is ad monumentum. & ita inuenerũt ſicut mulieres dixerunt. Ipſum vero non inuenerunt. ¶ Aug. de conſen. euangeli. Cum autem lucas dixerit petrum accurriſſe ad monumentum. Et cleopham dixiſſe. ipſe retulerit ꝙ quidam eorũ ierant ad monumentum. intelligitur atteſtari iohanni ꝙ duo ierint ad monumentum. ſꝫ petrum commemorauit quia illi primitus maria nuntiauerat. textus

¶ Et ipſe dixit ad eos. O ſtulti & tardi corde ad credendum in omnibus que locuti ſunt prophete Nonne hec oportuit pati chriſtum? & ita intrare in gloriam? Et incipiens a moiſe & omnibus prophetis. interpretabatur illis in omnib⁹ ſcripturis que de ipſo erant. Et appropinquauerunt caſtello quo ibant. Et ipſe ſe finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiſcum quoniam aduеſperaſſit. & inclinata eſt iam dies Et intrauit cũ illis. Et factum eſt. cũ recumberet cũ illis. accepit panem. & benedixit. ac fregit. & porrigebat illis Et aperti ſunt oculi eorum. & cognouerunt eum. Et ipſe euanuit ab oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem. Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via. & aperiret nobis ſcripturas? Et ſurgentes eadem hora regreſſi ſunt in iheruſalem. & inuenerunt congregatos. vndecim & eos qui cum ipſis erant. dicentes ꝙ ſurrexit dominus vere. & apparuit ſimoni & ipſi nãrauerũt q̄ geſta erant in via. & quomodo cognouerunt eum in fractione panis ¶ Theophilus. Quia predicti diſcipuli nimia dubietate laborabant. dominus eos redarguit. Unde dicitur. Et ipſe dixit ad eos O ſtulti. Fere enim eadem dixerant que & aſtantes cruci. Alios ſaluos fecit. ſeipſum non poteſt ſaluum facere. Et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti ſunt prophete. Contingit enim credere que locuti ſunt prophete particulariter quedam. & non vniuerſaliter omnia. Puta ſi aliquis credat que de cruce chriſti dicuntur a prophetis ſicut eſt illud. Foderunt man⁹ meas. & pedes meos. Que vero ſpectant ad reſurrectionem non credant. Sicut eſt illud. Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Decet autem in omnibus fidē adhibere prophetis. tam in glorioſis que de chriſto predixerunt ꝗꝫ in inglorijs quia ex paſſione malorum eſt ingreſſus in gloriam. Unde ſequitur Nonne hec oportuit pati chriſtum. & ita intrare in gloriam ſuam. ſcilicet ſecundum humanitatem ¶ Iſidorus. Sed & ſi oportebat chriſtum pati tamen qui crucifixerunt. rei ſunt pene. Non enim ſatagebant perficere quod deus diſponebat. Unde & eorum executio fuit impia dei vero diſpenſatio prudentiſſima. qui nequitiam eorũ in beneficia generis humani conuertit quaſi vtens vipereis carnibus ad antidoti ſalutiferi confectionem. ¶ Chriſoſtomus Et ideo dominus oſtendit conſequenter hec omnia non eueniſſe ſimpliciter. ſed ex dei propoſito ante predeſtinato Unde ſequitur. Et īcipiens a moiſe & omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus ſcripturis que de ipſo erant. Quaſi diceret poſtꝙ eſtis tardi. ꝗ promptos vos reddam. miſteria ſcripturarum vobis exponendo Nã ſacrifitium abrahe. cum iſaac dimiſſo immolatus eſt aries. hoc prefigurauit. Sed & in alijs ſcripturis propheticis ſparſim iacent miſteria crucis & reſurrectōis xp̄i. ¶ Beda. Si autem moiſes & prophete de chriſto locuti ſunt. & eum per paſſionem in gloriam intraturum predixerunt. quomodo gloriat̄ ſe eſſe chriſtianum. qui neqꝫ qualiter ſcripture ad xp̄ꝫ ptineãt. inueſtigat. Neqꝫ ad gloriã quã cuꝫ chriſto habere cupit. per paſſionem attingere deſiderat. ¶ Grecus. Quia vero predixit euangeliſta. Tenebantur oculi eorum ne eum agnoſcerent. donec ſermo domini mentem eorum moueret ad fidem. conuenienter opportunum aſpectum ſui auditui ſubiungit. Unde ſequitur. Et appropinquauerunt caſtello quo ibant. & ipſe finxit ſe longius ire. ¶ Auguſtinus. de queſtionibus euangeliorum. Quod non ad mendacium pertinet. Non em̄ omne quod fingim⁹

mendacium est· sed quādo id fingimus· quod nihil
significat· tūc mendacium ē· cū aūt fictio nostra re
fertur ad aliquam significationē· nō est mendaciū
sed aliqua figura veritatis · alioquin omnia que a
sapientibꝰ & sanctis viris · vel etiā ab ipō dn̄o fi-
gurate dicta sunt· mēdacia deputabuntur· qꝛ secd̄m
vſitatū intellectū non conſiſtit veritas in talibꝰ di-
ctis· Sicut aūt dicta· ita etiā finguntᷣ facta sine
mendacio ad aliquā rem ſignificandā· Grego·
in homelia· Quia ergo adhuc in eoꝝ cordibꝰ pere-
grinus erat a fide· ire se longius finxit· Fingere
nāqꝫ cōponere dicimus· Vnde & cōpositores luti
figulos vocamus· Nihil ergo simplex veritas per
duplicitatem fecit· sed talem se exhibuit ī corpe·
qualis apud illos erat ī mente· Sed qꝛ eē extranei
a veritate non poterant· hij cum quibꝰ caritas gra
diebatᷣ· eum ad hoſpicium quaſi peregrinū vocāt·
Vnde sequitᷣ· Et coegerunt illū· Ex quo exēplo
colligitᷣ qꝛ peregrini ad hoſpiciū non solū inuitādi
sunt· sed etiam trahendi· Glosa· Nec solū factis
eū cogūt· sed etiā verbis inducūt· Sequitᷣ enim·
Dicentes· Mane nobiscū· quoniam aduesperascit·
& inclinata ē iā dies scilicet ad occasū· Grego·
in homelia Ecce aūt cum per membra sua christꝰ
suscipitur· susceptores suos etiā per semetipm̄ re-
quirit· Sequitᷣ em̄· Et intrauit cum illis· Mensā
ponūt· cibos afferunt· & deum quem in scripture
sacre expositiōne non cognouerāt· in panis fractiō-
ne cognoscunt· Sequitᷣ em̄· Et factum est· dum
recumberet cum illis· accepit panē· & benedixit·
ac fregit· & porrigebat illis· & aperti sunt oculi
eoꝝ· & cognouerūt eū· Chris· Quod non de sen
sibilibꝰ oculis dictū ē· s; de sensu mentali· Augꝰ
de cōsensu euange· Neqꝫ em̄ clausis oculis ambu-
labant· sed inerat aliquid quo non sinerentur ag-
noscere quod videbant· qd̄ scilicet caligo· & aliqs
humor efficere solet· Non qꝛ dominꝰ non poterat
transformare carnem suā· vt alia reuera esset effi-
gies· quam solebant intueri· qn̄quidē & ante passi
onē transformatus est in monte· vt facies eius cla
resceret· sicut sol· Sed non ita nunc factū est· Non
em̄ incongruenter accipimus hoc impedimentū in
oculis eoꝝ a sathana fuisse ne agnosceret ihesus· s;
tm̄ a christo facta est permissio vsqꝫ ad sacramētū
panis· vt veritate corporis eius participata· remo
ueri intelligatur impedimentū inimici· vt christꝰ
possit agnosci· Theo· Sed & aliud innuit· qꝛ
scꝫ sumentibꝰ sacrum panē aperiuntᷣ oculi· vt eū
agnoscant· Magnā enim & in effabilem vim habet
domini caro· Augꝰ de questi· euange· Vel qꝙ
dn̄s se ire longius finxit· cum comitaretᷣ· discipu
lis exponens sacras scripturas· vtrū ipe esset igno
rantibꝰ significat· qꝛ hospitalitatis officio· ad suā
cognitiōne peruenire posse hoīes intimauit· vt cum
longius ipe ab hoībꝰ abscesserit sup omnes celos
cum eis transit· qui hec exhibet seruis eius· Tenet
ergo christum ne longius abeo eat· quisquis ca-
thetizatur verbo ī omnibꝰ bonis eiꝰ qͥ se cathezizat·
cōmunicat· Etenī isti cathetizati erant verbo cum
exponeret eis scripturas· Et qꝛ hospitalitatē secta
ti sunt· eum quē in ipa expositione scripturaꝝ nō
cognouerunt· in panis fractione cognoscunt· Nō
em̄ auditores legis iusti sunt apud deū· sed facto
res legis iustificabuntᷣ· Grego· in home· Quis-
quis ergo audita vult intelligere· festinat ea que
iam intelligere potuit· opere implere· Ecce dominꝰ
non est cognitus dum loqueretur· Et dignatus ē
cognosci· dum pascitur· Sequitᷣ· Et ipe euanuit
ab oculis eoꝝ· Theophilus· Non enim tale cor
pus habebat· vt diutius cum eis commorari debe-
ret· Et vt hoc pariter augeret affectum eoꝝ· Vn̄
sequitur· Et dixerunt ad inuicem· Nonne cor no-
strum ardens erat ī nobis dum loqueretur in via
& aperiret nobis scripturas· Origenes· Per
quod innuit qꝙ prolati sermones a saluatore accen
debant audientium corda ad amorē diuinū· Gre-
gorius in homelia· Penthecos· Ex audito enim
sermone inardescit animus· torporis frigus re-
cedit· Mens in superno fit anxia· Audire libet
precepta celestia· & quot mandatis instruitur·
quasi tot facibus inflammatur· Theophilus·
Ardebat ergo cor eorum vel igne verborum do-
mini quibus intendebant tanqꝫ veris· Vel quia
eo disserente scripturas· percellebatur intrinsecus
cor eorum· qꝙ ille qui disserebat· dominus esset·
Adeo ergo letati sunt· vt nullam moram passi
mox reuersi sint in hierusalem· Et hoc est quod
sequitur· Et resurgentes eadem hora regressi sunt
in hierusalem· Surrexerunt quidem eadem hora·
peruenerunt autem per plures horas· sicut oporte-
bat sexaginta stadia transeuntes· Augustinꝰ·
de consensu euangelistarum· Jam autem fama
erat qꝙ surrexerat ihesus a mulieribus facta· & a
simone petro· cui iam apparuerat· Etenim isti
duo hec inuenerunt loquentes illos ad quos in
hierusalem venerunt· Sequitur enim· Et inuene-
rūt congregatos vndecim· & eos qui cū ipsis erāt
dicentes qꝙ surrexit dominus vere· & apparuit si-
moni· Beda· Omnium enim virorum primo do-
minus apparuisse videtur petro ex hijs quos euā-
geliste quatuor & paulus apostolus commemora-
uerunt· Chrisostomus· Non enim simul omnibꝰ
se manifestabat· vt sereret fidei semina· Nam qui
pmo viderat· & certꝰ erat alijs referebat· Deinde
sermo prodiens preparabat animum auditoris vi-
sioni· Et ideo primo digniori & fideliori omnibus
apparuit· Erat enim opus anime fidelissime· que
prius acciperet hunc aspectum· vt minime turba-
retur inopinata visione· Et ideo primo videtur
a petro· vt qui primo confessus est eum chri-
stum· primo resurrectionem videre mereatur· &
etiam quia eum negauerat· prius ei voluit appa-
rere consolans eum ne desperaret· Post petrum
vero alijs apparuit quandoqꝫ paucioribꝰ quandoqꝫ

pluribꝫ · quod duo discipuli cõfitentur · Sequitur enim · Et ipſi narrauerunt que geſta erant in via · & quomodo cognouerunt eum in fractione panis · ¶ Auguſtinus de con · euange · Quod autem ait marcus annuntiauerunt ceteris · nec illis crediderunt · cum lucas dicat · ꝙ iam inde loquebantur vere reſurrexiſſe dominum · quid intelligendum ē · niſi aliquos ibi fuiſſe q̄ hoc credere nollent? textꝰ

¶ Dum hec autem loquerẽtur iheſus ſtetit in medio eoꝝ · & dixit eis · Pax vobis · Ego ſum · nolite timere · conturbati vero & conterriti exiſtimabant ſe ſpiritũ videre · Et dixit eis · Quid turbati eſtis? & cogitationes aſcendunt in corda veſtra · Videte manꝰ meas & pedes · Quia ipſe ego ſum · Palpate · & videte · Quia ſpiritus carnem & oſſa non habet · ſicut me videtis hr̃e · Et cum hoc dixiſſet · oſtēdit eis manus & pedes · ¶ Cirillus · Vndiqꝫ reſurrectionis fama per apoſtolos diuulgata & affectu diſcipuloꝝ erecto ad chriſti viſionem venit deſideratus · & querentibꝫ & expectantibꝫ reuelatur · nec diſceptat vt de alio · ſed euidenť ſe offert · Vñ dicitur · Dum hec autem loquuntur · Iheſus ſtetit in medio eorum · ¶ Auguſtinus de conſenſu euã · Hanc oſtenſionem domini poſt reſurrectionem & iohannes commemorat · Sed quod dicit iohãnes · non cum illis fuiſſe apoſtolum thomam · cum ſꝫm lucam duo illi regreſſi in hieruſalem inuenerũt cõgregatos vndecim · Procul dubio intelligendum eſt · ꝙ inde thomas exierit · anteq̄ eis dominus hec loquentibꝫ appareret · Dat enĩ lucas locum in ſua narratõne · ꝙ poſſit intelligi dum hec loquerentur · prius inde exiſſe thomam · & poſtea dominũ ĩtraſſe · niſi quis dicat · non illos vndecim qui iam tũc apoſtoli vocabantur · ſed diſcipulos illos · xj · fuiſſe ex multo numero diſcipuloꝝ · Sed cum adiunxit lucas · Et eos qui cum ipſis erant · ſatis vtiqꝫ declarauit euidentius illos · xj · apoſtolos qui vocabāť apoſtoli · cum quibus ceteri erant · Sed videamus cuius miſterij gratia ſꝫm matheum & marcum reſurgens ita mandauerit · Precedam vos in galileam · ibi me videbitis · Quod etſi completum eſt · tamen poſt multa completum eſt · cum ſic mandatum ſit · vt aut hoc ſolum aut hoc primum expectaretur fieri debuiſſe · ¶ Ambroſius · Vnde hoc conuenientius arbitror · ꝙ dominus quidem mandauerit diſcipulis · vt in galilea eum viderent · ſed illis ob metum intra conclaue reſidentibus primum ſe obtuliſſe · ¶ Grecus · Nec hoc eſt promiſſi tranſgreſſio · ſed potius feſtinata ex benignitate impletio propter puſillanimitatẽ diſcipulorum · ¶ Ambroſius · Poſtea võ confirmatis animis · xj · illos galileam petiſſe · Vel nihil obſtat · ſi dicantur paucioꝛes intra conclaue · in monte q̄ plures fuiſſe · ¶ Euſebius · Duo enim euangeliſte ſcilicꝫ lucas & iohannes ſolis · xj · hunc ſcribunt appariuſſe hieruſalem · Ceteri vero duo in galileam properare

non ſolum vndecim · ſed vniuerſis diſcipulis & fratribus dixerunt angelum & ſaluatorem vidiſſe · De quibus & paulus meminit dicens · Deinde apparuit pluſq̄ quingentis fratribus ſimul · Eſt autem verioꝛ ſolutio · ꝙ primſq̄ in hieruſalem latitantibus ſemel aut bis viſus eſt ad eorum conſolationem · In galilea vero non in conclaui aut ſemel aut bis · ſed cum multa poteſtate oſtenſionem ſui fecit · prebens ſe eis viuentem poſt paſſionem in ſignis multis vt lucas teſtať in actibꝫ · ¶ Auguſtinus de conſenſu euangeliſtarum · Vel quod ab angelo hoc eſt a domino dictum eſt · prophetice accipiendum eſt · In galilea enim ſcđm tranſmigrationis ſignificationem intelligendum occurrit · quia de populo iſrael tranſmigraturi erant ad gentes · quibus apoſtoli predicantes non crederent · niſi ipſe dominus viam in cordibus hominum prepararet · Et hoc intelligitur precedet vos in galileam · Scđm autem illud ꝙ galilea interpretať reuelatio · non iam in foꝛma ſerui intelligendum eſt · ſed in qua eſt equalis patri · quam promiſit dilectoꝛibus ſuis · Illa erit reuelatio tanq̄ vera galilea · cum videbimus eum ſicuti eſt · Ipſa etiam erit beatioꝛ tranſmigratio ex iſto ſeculo in illam eternitatem · Vnde ad nos veniens non receſſit · & quo nos precedens non deſeruit · ¶ Theophilus · Primo igitur dominus in medio diſcipuloꝛum ſtans ſolito pacis affatu eorum turbinem ſedat · oſtendens ꝙ ipſe idem eſt magiſter eorum · qui hoc verbo gaudebat · quo etiam eos muniuit · cum ad predicandum miſit · Vnde ſequitur · Et dixit eis · Pax vobis · ego ſum nolite timere · ¶ Grecus · Pudeat ergo nos · pacis munus deſerere · quam nobis hinc diſcedens chriſtus reliquit · Pax · & res · & nomen dulce · quam & dei eſſe accepimus iuxta illud · Pax dei · & eius eſſe deum · iuxta illud · Deus pacis · ipſam eſſe deum · iuxta illud · Ipſe eſt pax noſtra · Pax bonum commendatum ab omnibus · obſeruatum autem a paucis · que autem eſt cauſa? foꝛtaſſis ambitio dominij aut facultatum · aut liuoꝛ · aut odium · aut contemptus · aut aliquid huiuſmodi ex hijs que dei ignaros videmus incurrere · Dei quippe precipue pax eſt · que confederat omnia · cuius nihil eſt adeo propꝛium ſicut vnitas nature · & pacificus ſtatus · Tranſſumitur vero ab angelis & diuinis poteſtatibus que ad deum & adinuicem pacifice ſe habent · Diffunditur vero per totam creaturam cuius eſt decoꝛ · tranquillitas · in nobis autem manet ſcđm animam quidem per inueſtigationem virtutum & communicationem · Scđm coꝛpus vero in membroꝛum & elementoꝛum commenſuratione quorum alterum pulchꝛitudo alterum ſanitas appellatur · ¶ Beda · Diſcipuli autem nouerant chꝛiſtum verum hominem · cum quo tanto tēpoꝛe fuerant conuerſati · ſed poſtq̄ mortuus eſt · non credunt tercia die potuiſſe veram carnem de

ſepulchro reſurgere. Putant ergo ſe videre ſpiri
tum · quē emiſit ī paſſione. Vñ ſequit̃ · Cōturbati
vero & cōterriti exiſtimabant ſe ſpiritum videre ·
Error ille apoſtoloꝝ · ſecta ē manicheoꝝ. ¶ Am=
bro · Adducti aūt virtutū exemplis petrū & iohā=
nem non credimus potuiſſe dubitare · Cur ergo
lucas īducit fuiſſe turbatos? Primo oīm quia pau
coꝝ opinionē ſententia maioris ptis includit · De
inde quia & ſi petrus de reſurrectione crediderat.
turbari tamen potuit ꝙ ſe domin⁹ cū corpore vecti
bulis obſeratis · improuiſus infunderet. ¶ Theo ·
Verum qꝛ per verbum pacis non eſt ſedat⁹ turbo
in animabus diſcipuloꝝ · aliunde indicat eis ſe fi=
lium dei eē · qui mētis cognoſcebat archana · Vnde
ſequit̃ · Et dixit eis · Quid turbati eſtis? & cogita=
tiones aſcendunt ī corda veſtra? ¶ Beda · Quales
vtiqꝫ cogitationes. niſi falſe & pernitioſe? Perdi=
dit eñ chriſtus fructum paſſionis · ſi non eēt veri
tas reſurrectionis · tāꝗ̄ bonus agricola diceret · qđ
ibi plantaui · inueniā · ideſt · fidē q̄ in cor deſcendit ·
qꝛ deſuper eſt · Cogitationes aūt iſte non deſuper
deſcenderūt. ſ; de imo ī cor ſic herba mala aſcēderūt
¶ Cirill⁹ · Hoc aūt fuit euidētiſſimū ſignū · ꝙ nō
alius eſt qui videtur · ſed ille idē quem viderant in
ligno mortuū · & poſitū in ſepulchro quē nō late=
bat aliquid eoꝝ que erant in homine · ¶ Ambroſi ·
Cōſideremus aūt qua gratia ſcđm iohannez apo=
ſtoli crediderunt · qui gauiſi ſunt · ſcđm lucā qui
increduli redarguunt̃ · Et videtur mihi iohannes
quaſi apoſtolus maiora & altiora tetigiſſe hec ſe=
quentia & humanis proxima · hic hiſtorico vſus
circuitu · ille cōpendio · qꝛ & de illo dubitari nō pt ·
qꝛ teſtimoniū perhibet de hijs · quibꝫ ipē interfuit ·
Et ideo vtrūqꝫ verum putamus · Naz ſi & in p̄mo
lucas eos non crediđiſſe dicat · poſtea tamen credi
diſſe demonſtrat · ¶ Ciril · Comprobans aūt dñs
deuictam eſſe mortē · & humanā naturā iam ī xp̄o
corruptionē exuiſſe · p̄mo oſtendit eis manus & pe
des · & clauoꝝ foramina · Vñ ſubdit · Videte ma=
nus meas & pedes · Quia ego ipē ſum · ¶ Theo ·
Sed & aliud ſubiungit · palpationē · ſ · manuum
atqꝫ pedū · cum dicit · Palpate · & videte · Quia ſpi
ritus carnē & oſſa nō habet · ſicut me videtis habe=
re · quaſi · d · Vos putatis me eē ſpiritū · i · phan=
taſma · ſicut plures defunctoꝝ circa ſepulchra vi
deri ſunt ſoliti · Sed ſcitote ꝙ ſpūs neqꝫ carnez hꝫ
neqꝫ oſſa · ego aūt carnē & oſſa habeo. ¶ Ambro ·
Hoc aūt dñs ideo dixit · vt ſpem nobis ſue reſur=
rectionis oſtenderet · Nam quod palpatur corpus
eſt · In corpore aūt reſurgem⁹ · ſed illud ſubtili⁹ ·
hoc craſſius · vtpote adhuc terrene labis qualitate
concretū · Non ḡ per incorpoream naturā · ſed per
reſurrectionis corporee qualitatē xp̄us clauſa pe=
netrauit · ¶ Grego · xi · mora · Nō eī in illa reſurre
ctionis gloria corp⁹ noſtrū erit impalpabile cum
vento aereo ſubtilius vt eutitius dixit · ſed ſubtile
quidē per effectū ſpiritalis potentie · palpabile aūt

per veritatem nature. Sequit̃ · Et cum hec dixiſſz
oſtendit eis manus & pedes. ¶ Beda · Quibꝫ · ſ · in
dicata clauoꝝ veſtigia claruere · Sed ſcđm iohā=
nem etiam latus eis oſtendit · cum fuerit lancea p
foratum · Vt · ſ · oſtenſa vulneꝝ cicatrice dubieta
tis eoꝝ vulnus ſanaret · Solent autez in hoc loco
gentiles calūniam ſtruere · quaſi nō valuerit dñs
vulnera ſibi inflicta curare · Quibꝫ reſpondendū ē ·
qꝛ non eſt conſequens. vt q̄ maiora feciſſe probat̃ ·
minora facere nequiuerit · ſed certe diſpenſationis
gratia · qui mortem deſtruxit ſigna mortis delere
noluit · p̄mo quidem vt per hoc diſcipulis fidē ſue
reſurrectionis aſtrueret · Deinde vt patri ꝓ nobis
ſupplicans quale genus mortis pro homine pertu=
lerit · ſemper oſtendat · Tercio vt ſua morte redēp
tis ꝗ̄ miſericorditer ſint adiuti · propoſitis eiuſdez
mortis indicijs inſinuet · poſtremo vt in iudicio ꝗ̄
iuſte damnentur impij denuntiet · textus
¶ Adhuc autem illis non credentibꝫ · & mirātibꝫ
pre gaudio · dixit Habetis hic aliquid quod man=
ducetur · At illi attulerunt ei partem piſcis aſſi &
fauū mellis · Et cum manducaſſet coram illis · ſu=
mens reliquias · dedit eis · Et dixit ad illos · Hec
ſunt verba que locutus ſum ad vos · cū adhuc eēm
vobiſcum · quoniam neceſſe eſt impleri omnia que
ſcripta ſunt in lege moyſi & prophetis & pſal=
mis · de me · ¶ Ciril · Oſtenderat dominus diſcipu=
lis man⁹ & pedes vt certificaret diſcipulos ꝙ cor=
pus quod paſſum fuerat · reſurrexit · Vt adhuc aꝫ
magis certificaret aliquid māducabile petijt · Vñ
dicitur · Adhuc aūt illis non creden · & miran · pre
gau · dixit · habe · hic ali · qđ māducet̃ · ¶ Grego ·
Niſenus Et iuſſu quidē legis paſcha cum amari=
cantibꝫ edebatur · quia adhuc amaritudo manebat ·
poſt reſurrectionē vero cibꝫ fauo mellis dulcorat̃ ·
Vnde ſequitur · At illi obtu · ei par · piſ · aſſi & fa ·
mellis · ¶ Beda · Ad inſinuandū ergo reſurrectō
nis ſue veritatē · nō ſolum tangi a diſcipulis ſ; etiā
conueſci cum illis dignatur · Ne arbitrentur eum
non ſolide · ſed imaginabiliter ſibi apparere · Vnde
ſeq̄t̃ · Et cū mādu · co · eis · ſumēs reli · dedit eis · Mā
ducauit quidē poteſtate · non ex neceſſitate · Aliter
enim abſorbet aquam terra ſitiens · aliter ſol calēs
illa indigentia · iſte potentia · ¶ Grecus · Si da=
mus dominum vere comediſſe · demus & omnes
homines poſt reſurrectionem vti ciborum fomen=
tis · Sed que ex quadam diſpenſatione fiunt a ſal
uatore · non ſunt regula & norma nature · quoniam
in quibuſdam alijs diſpenſauit · Reſuſcitabit eniz
noſtra corpora incorrupta · qui tamen dereliquit
proprij corporis foramina · que claui forauerant &
lateris cicatricem · vt oſtendat ꝙ manſit poſt re=
ſurrectionem natura corporis · Nec eſt in aliam
mutatus ſubſtantiam · ¶ Beda · Manducauit ḡ
poſt reſurrectionem non quaſi cibo indigens nec
quaſi in reſurrectione quam expectamus cibis
egere ſignificans · ſed vt eo modo naturam corpis

reſurgentis aſtrueret · Miſtice autem piſcis aſſus
quem xp̄us comedit · ſignificat chriſtum paſſum
Ipſe · n · latere dignatur ĩ aquis generis humani ·
Capi voluit laqueo mortis noſtre · & quaſi tribu-
latione aſſatus eſt tempore paſſionis ſue · ſed fau⁹
mellis nobis extitit ĩ reſurrectione · In fauo quidẽ
mellis vtraq; naturaȝ exp̄mere voluit perſone ſue ·
Fauus quippe mellis in cera eſt · Mel vero in cera
eſt diuinitas in humanitate · ¶ Theo · Videntur
aũt & comeſta aliud habere miſteriũ · ꝙ eñ man-
ducauit partem piſcis aſſi · ſignificauit · ꝙ naturã
noſtram in hui⁹ vite mari natantem · aſſans eam
igne ꝓprie deitatis · · & exiccans eius humiditatẽ ·
quã a ꝓfundis verbis contraxerat · eſcã fecit diui-
nam · Et eam que prius erat abominabilis · prepa-
rauit deo cibum ſuauẽ · quod ſignificat fau⁹ mel-
lis · Vel per piſcẽ aſſum ſignificat vitã actiuam
conſumentẽ noſtrã humiditatẽ laboꝝ prunis · Cõ-
templationeȝ vero ſignificat p fauũ mellis · ꝓpter
dulcedinem eloquioꝝ dei · ¶ Beda · Poſtq̃ auteȝ
viſus eſt & tactus manducauit · ne in aliquo ſen-
ſus humanos ludificaſſe videret̃ · miſit manus ad
ſcripturas · Vnde ſequitur · Et dixit ad illos · Hec
ſunt verba que locutus ſum ad vos · cũ adhuc eẽm
vobiſcum · i · cũ adhuc eẽm in carne mortali in qua
eſtis & vos · Tunc quidẽ in eadẽ carne reſuſcitat⁹
erat · ſed cum illis in eadẽ mortalitate non erat · &
ſubdit · Quomã neceſſe eſt impleri oĩa q̃ ſcripta
ſunt in lege moy · & pro · & pſal · de me · ¶ Aug⁹ ·
de conſen · euangeli · Illud attendant qui magicis
artibꝫ xp̄m tanta potuiſſe · & nomẽ ad apoſtolos ĩ
ſe cõuertendos arte ipa cõſecraſſe delirant · vtꝝ po
tuit magicis artibꝫ · ꝓphetas diuino ſpiritu anteq̃
in terra naſceret̃ ĩplere · Neq; · n · ſi magicis artibꝫ
fecit vt coleretur · & mortuus · Magus erat anteq̃
natus · cui ꝓphetando venturo gens vna deputata
eſt textus

¶ Tunc aperuit illis ſenſũ · vt intelligerent ſcri
pturas · & dixit eis · qm̃ ſic ſcriptũ eſt · & oporte-
bat xp̄m pati & reſurgere a mortuis die tercia · &
p̄dicare in noĩe eius penitentiam & remiſſionem
peccatoꝝ in omnes gentes incipientibꝫ ab hieroſo
lima Vos aũt eſtis teſtes hoꝝ · & ego mitto pro-
miſſum patris mei in vos · Vos aũt ſedete in ciui
tate · quoaduſq; induamini virtute ex alto · ¶ Be
da · Poſtq̃ prebuit ſe videndũ oculis · manibꝫ cõ-
tractandum · legis cõmemorauit ſcripturas · conſe-
quenter aperuit ſenſum · vt ĩtelligat̃ · quod legit̃ ·
Vñ dr̃ · Tũc ape · illis ſen · vt ĩtel · ſcrip ¶ Theo ·
Alioq̃n quõ eoꝝ aĩa turbata & vacillãs circa xp̄i
miſteriũ ſtuduiſſ3! Sȝ & v̂bis eos docuit · Seq̃t̃
ei · Et dixit eis · qm̃ ſic ſcrip · eſt · & ſic opor · xp̄m
pati · ſ · p lignũ crucis ¶ Beda · Perdidit autem
xp̄us fructũ paſſionis · ſi non eẽt veritas reſurre-
ctõis · Vñ ſubdit · Et reſur · a mor · die ter · De-
inde poſt cõmẽdatã ſui corpis veritatẽ · cõmendat
eccleſie vnitatẽ · cũ ſubdit · Et p̄di · ĩ no · eius peni ·

& re · pec · ĩ om gen · ¶ Euſeb · Dictũ · n · erat · Po-
ſtula a me & dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuã · Opor
tebat aũt cõuerſos ex gẽtibꝫ expiari a q̃libet conta
gio & macula ꝙ ip̄ius v̂tutẽ · q̃ſi cõtaminatos ab er
rore demonũ idolatrie · & nup̄ q̃ſi cõuerſos a vita
execrabili & ĩpudica · & ideo dicit · ꝙ oportet p̄di-
cari p̄us quidẽ p̄niam · cõſequẽt̃ remiſſionẽ pctoꝝ
in om̃s gẽtes · Eis · n · q̃ p̄uſq̃ verã oñderũt maloꝝ
p̄niam ſalubri grã veniã cõmiſſoꝝ donauit · p q̃bꝫ
& mortẽ ſubijt · ¶ Theo · In hoc v̂o ꝙ dicit p̄niam
& remiſſionẽ pctoꝝ · etiã de baptiſmate meminit · in
q̊ p depoſitionẽ prioꝝ ſceleꝝ · ſubſeq̃t̃ venia pctoꝝ
Sȝ quo pacto intelliget̃ ĩ ſolo xp̄i noĩe baptiſma
fieri · cũ alibi mãdet hoc fieri ĩ noĩe patris & filij &
ſp̄uſſancti · Et p̄mo quidẽ dicim⁹ · ꝙ ñ ĩtelligit̃ · ꝙ
ĩ ſolo xp̄i noĩe fiat baptiſma · Sȝ ꝙ xp̄i baptiſma
te aliq̃s baptizet̃ · i · ſpiritalit̃ · nõ iudaice · nec tali
q̃li iohãnes baptizabat ad ſolã p̄niam · ſȝ ad ſp̄us
almi ꝑticipationẽ · ſicut & xp̄us ĩ iordane baptizat⁹
oñdit ſp̄umſanctũ ĩ ſpecie colũbina · Porro baptiſ
ma ĩ xp̄i noĩe · i · morte xp̄i ĩtelligas · ſicut · n · ip̄e p⁹
mortẽ triduo reſurrexit · ſic & nos ter ĩ aq̃m mer-
gimur & cõuenient̃ emergimur · ĩcorruptibilitatis
ſp̄us arrã recipiẽtes · Hoc etiã xp̄s nomẽ cõtinet in
ſe · & p̄reȝ q̃ſi vnctorẽ · & ſpm̃ q̃ſi vnctionẽ · & filiũ
q̃ſi vnctũ · ſ · ſm̃ hũanã naturã · Nõ aũt decebat am
pli⁹ biptitũ eẽ hũanũ gen⁹ ĩ iudeos & gẽtiles · Et
ideo vt om̃s ĩ vnũ vniret · mãdauit incipe ſmo-
nẽ a hieruſalẽ · & ad gẽtes terminari · Vñ ſeq̃t̃ · In
cipi · ab hieru ¶ Beda · Nõ ſolũ q2 credita ſũt illis
eloq̃a dei · & eoꝝ ẽ adoptõ filioꝝ & gloria · veꝝ etiã
vt gẽtes varijs erroribꝫ implicate hoc maxĩe in-
dicio diuine pietatis · ad ſpem venie ꝓuocẽt̃ ꝙ eis
q̃ filiũ dei crucifixerũt venia cõcedet̃ · ¶ Chri · In
ſup ne diceret aliq̃ · ꝙ omiſſis notis iuerũt ſe oſtẽ-
taturos ad extraneos · Ideo p̄us apud ip̄os occi-
ſores pandũt reſurrectionis ſigna in eadẽ ciuitate
in qua prorupit temerarius auſus · Vbi · n · cruci-
fixores credere vident̃ · reſurrectio plurimũ demõ
ſtratur · ¶ Euſe · Q2 ſi ea q̃ xp̄us p̄dixit iã ſortiũt̃
effectũ · Et v̂bũ ei⁹ viuax & efficax p vniuerſũ
mũdũ oculata fide pſpicit̃ · tp̄us ẽ · nõ incredulos
eẽ erga eũ q̃ ꝓtulit v̂bũ · Eũ · n · neceſſe ẽ diuinã vi
tã ducere · cui⁹ opa viuida v̂bis cõſona oñdunt̃ ·
Que quidẽ miſterio ap̄loꝝ ĩpleta ſũt · Vñ ſubdit ·
Vos aũt eſtis teſtes hoꝝ · mortis · ſ · & reſurrectõ-
nis · ¶ Theo · Conſequẽter ne turbati cogitarent
quõ nos hoĩes idiote teſtioniũ p̄hibebim⁹ gẽtibꝫ
& iudeis qui te occiderũt · ſubiũgit · Et ego mitto
ꝓmiſ · pa · mei ĩ vos · q̃d · ſ · p ioelẽ ꝓmiſerat dicẽs ·
Effundã ſpm̃ meũ ſup omnẽ carnẽ · ¶ Chri · Sicut
autẽ milites inuaſuros multos nemo dux exire
ſinit donec armati ſint · & ſic diſcipulos ante ſp̄us
deſcẽſum · ad cõflictũ egredi non permittit · Vnde
ſubdit · Vos aũt ſe · in ciui · quo indua · vir · ex alto
¶ Theo · Ideſt v̂tute nõ hũana · ſed celeſti · Nec
dixit · ſuſcipiatis · ſed induamini · integram tutelã

ſpiritalis velaminis indicans. ¶ Beda · De hac
aũt virtute . i . ſpũſancto dicit etiaꝫ angelꝰ marie·
Et virtus altiſſimi obũbrabit tibi. Et ipe dñs ali-
bi. Nã & ego noui virtutẽ de me exiſſe. ¶ Theo·
Cur aũt nõ xp̃o p̃nte vel eo diſcedẽte ſtatim ſpũs
venit? Decebat . n . eos fieri cupidos rei · & demũ re
cipere grãꝫ· Tũc . n . magis ad deũ erigimur . cũ i-
cũbit neceſſitas · Oportebat . n . iterim nr̃aꝫ cõpere
naturã in celo & federa cõſũmari · ac deinde ſpm̃ ad
uenire & gaudia celebrari ſerena · Attẽde etiã q̃n-
tam eis neceſſitatẽ impoſuit hieroſolimis eẽ · in eo
ꝙ illic ſpũm ꝓmiſit largiri · Ne eĩ rurſus poſt eiꝰ
reſurrectionẽ aufugerẽt . hac expectatione q̃ſi q̄dã
vinculo om̃s ſimul eos ibi detinuit · Dicit at̃ donec
induamini v̾tute ex alto · nec expreſſit q̃n · vt ſint
iugiter vigiles . q̄d ḡ miraris · ſi diẽ nouiſſimũ non
pandit . cũ diẽ hũc ꝓpinquũ pãdere noluit? ¶ Gre
go · in paſto . Admonẽdi ſũt ḡ quos a p̃dicatõis
officio imꝑfectõ vel etas ꝓhibet · & tñ p̃cipitatio
impellit ne dũ ſibi tantũ onus officij p̃cipitatõne
arrogant · viã ſibi ſubſeq̄ntis melioratõis abſcin
dant · Ipa . n . veritas q̃ repente q̄s vellet · reproba
re potuiſſet . vt exẽplũ ſeq̄ntibꝫ daret · ne imꝑfecti
p̃dicare p̃ſumerẽt . poſtq̃ꝫ plene diſcipulos de vir-
tute p̃dicationis inſtruxit . mãdauit eis · vt ĩ ciui-
tate ſederent · donec induerent̃ v̾tute · ex alto . In
ciuitate q̄ꝓpe ſedemꝰ · ſi intra mẽtiũ nr̃aꝝ nos clau
ſtra cõſtringimꝰ · ne loq̃ndo exterius euagemur ·
vt cũ virtute diuina ꝑfecte induimur · tũc q̃ſi a no
biſmetipis foras etiã alios inſtruentes exeamus ·
¶ Ambro · Cõſideremꝰ aũt quõ ſc̃m iohãneꝫ acce-
perint ſpm̃ſanctũ · hic aũt in ciuitate iubẽt̃ ſedere ·
quoadusq̄ꝫ induant̃ virtute ex alto · ſed ſpm̃ſc̃tũ
vel illis · xj · q̃ſi ꝑfectioribꝫ inſufflauit · & reliq̄s
poſtea tribuendũ ꝓmittit · vel eiſdẽ ibi inſufflauit
hic ſpopondit · Nec videt̃ eſſe cõtrariũ · cũ diuiſio
nes ſint grãꝝ · Ergo aliã inſufflauit ibi opatõnẽ ·
hic aliã pollicet̃ · Ibi . n . remittẽdoꝝ grã tributa ẽ
pctoꝝ · q̄d eẽ videt̃ auguſtiꝰ · Et iõ ĩſufflat̃ a xp̃o
vt credas ſpm̃ſc̃tũ xp̃i & credas de deo ſpm̃ · Deꝰ
eñ ſolꝰ pcta dimittit · Lucas aũt linguaꝝ gratiaꝫ
deſcribit effuſaꝫ · ¶ Chriſ · Vel dicit accipite ſpm̃
ſanctũ · vt eos idoneos faceret ad receptioneꝫ aut
q̄d futurũ eſt · vt p̃ns indicauit · ¶ Augꝰ · xv · de
trini · Vel dñs poſt reſurrectõeꝫ ſuã bis dedit ſpm̃
ſanctũ · ſemel in terra ꝓpter dilectionẽ ꝓximoꝝ &
iteꝝ de celo ꝓpter dilectõnẽ dei. Textus

¶ Eduxit autẽ eos foras in bethaniã · & eleuatis
maibꝫ ſuis bñdixit eis. Et factũ ẽ dũ benediceret
illis . receſſit ab eis & ferebatur in celũ · Et ipi ado
rantes regreſſi ſunt ĩ hieruſalẽ cũ gaudio magno
Et erãt ſemꝑ intẽplo laudãtes & bñdicentes deũ.

¶ Beda · Pretermiſſis omibꝫ q̃ p · xliiij · dies agi
a domino cum diſcipulis potuerunt · primo diei
reſurrectionis eius contingit tacite nouiſſimum
diem quo aſcẽdit in celũ dicẽs. Eduxit aũt eos fo-
ras ĩ bethaniã · Primo quidẽ ꝓpter nomẽ ciuitatis
q̃ domꝰ obedietie dr̃ · Qui . n . ꝓpter inobedietiã per-
ſoꝝ deſcendit · ꝓpter obedietiã cõuerſoꝝ aſcen-
dit · Deinde ꝓpter ſitũ eiuſdẽ ville q̃ in latere mõ-
tis oliuaꝝ poſita eẽ narrat̃ · Quia videlicet obediẽ
tis eccleſie domꝰ in ipius ſũmi montis · i · in xp̄i la
tere · fid · i · ſpei · dilectõiſq̄ꝫ ſue fundamẽto locauit ·
Eos aũt benedicit · q̄bꝫ p̃cepta docẽdi tradiderat ·
Vnde ſeq̄t̃ · Et eleua . ma . ſuis bene eis · ¶ Theo ·
Forſan vim cõſeruatiuã influens eis vſq̄ꝫ ad aduẽ
tũ ſpũs · & fortaſſis inſtruẽs nos · vt quotiẽs rece-
dimꝰ · bñdictõibꝫ ſubditos deo cõmẽdemꝰ · ¶ Ori ·
Or aũt eleuatis manibꝫ bñdixit eos . ſignificat · ꝙ
deceat bñdicentẽ quẽq̃ꝫ ornatum eẽ varijs opibꝫ &
arduis reſpectu alioꝝ · Sic . n . manꝰ tollũt̃ in al-
tũ · ¶ Chriſ · Attẽde aũt ꝙ dñs breuia repromiſſa
aſpectu ſubijcit · Promiſerat quidẽ corpoꝝ reſurre-
ctõnẽ · a mortuis reſurrexit · & p · xl · dies diſcipu
los certificat · ꝓmittit̃ etiã ꝙ in nubibꝫ rapiemur ĩ
aere · Et hoc ipe patefecit p opera · Sequit̃ . n . Et
factũ eſt dũ bñdiceret illis . receſſit ab eis . & fere
bat̃ ĩ celũ · ¶ Theo . Et helias quidẽ videbat̃ q̃ſi
aſſumi in celũ · Sed ſaluator ipe p̃curſor oĩm aſcẽ-
dit in celũ · apariturus diuino cõſpectui in ſacro
ſuo corpore . Et iã noſtra natura in xp̃o honorat̃ a
q̃libet v̾tute angelica · ¶ Chriſ · Sed dices · quid
intereſt mea? qr & tu ĩ nubibꝫ ſuſcipieris ſimilit̃ ·
nã corpus tuũ cõnaturale ẽ illi corpori · Erit igr̃ &
corpus tuũ iã agile vt poſſit tranſire p aera . Nam
ſicut caput . ſic & corpꝰ · ſicut p̃ncipiũ · ſic & finis
Aſpice aũt quõ honoratus es p hoc p̃ncipiũ · Infi-
ma pars rationalis creature homo erat · ſed pedes
effecti ſunt caput · ſublimati in regiã ſedẽ in ſuo ca
pite · ¶ Beda . Aſcendẽte aũt in celũ dño . diſcipli
adorantes vbi ſteterũt nouiſſime pedes eius · cõfe-
ſtim hieroſolimã redeũt · vbi ꝓmiſſionẽ patris ſũt
expectare p̃cepti · Sequit̃ . n . Et ipſi ador̃an . re-
greſ . ſũt in hieru · cũ gau · magno · Gaudia magna
agunt · qr deũ ac dñm ſuũ poſt triũphũ reſurrectõ
nis etiã celos penetraſſe letant̃ · ¶ Grecꝰ · Et erãt
vigilãtes nõ degentes in ꝓprijs laboribꝫ ſed expe
ctantes ſupernã gratiã cõuerſant̃ in templo · inter
cetera · etiã loci honeſtatẽ addiſcẽtes · Vñ dr̃ · Et
erãt ſemꝑ ĩ tẽplo · ¶ Theo · Non dũ aderat ſpũs .
& iã ſpiritalit̃ cõuerſãt̃ · pꝰ erãt recluſi · iã ſtanti
medio p̃ncipũ ſacerdotũ nec aliq̄ diſtrahũt̃ mũda
no · ſ; oĩbꝫ cõtẽptis iugit̃ deũ laudãt · Seq̄tur . n ·
Laudãtes & bñdicẽtes deũ · ¶ Beda · Et attẽde ꝙ
lucas int̃ q̃tuor aĩalia celi deſignatꝰ accipit̃ p vi-
tulũ · Cꝰ victia q̃ ĩ ſacerdotiũ eligebãt̃ initiari ſũt
iuſſi · eo ꝙ ipm̃ ſacerdotiũ xp̄i ceteris ãplius expo
nẽdũ ſuſcepit · & euãgeliũ ſuũ q̄d a miſterio tẽpli
p ſacerdotiũ zacharie cepit · ĩ tẽpli deuotõe ↄpleuit
Et aplos ibi miſtros noui ſacerdotij futuros nõ ĩ
victimaꝝ ſãgne · ſ; ĩ laude dei & ĩ bñdctiõe cõclu-
ſit · vt ĩ loco orõnis & it̃ laudũ deuotõnes ꝓmiſſuꝫ
ſpũſſancti aduẽtũ patris cordibꝫ expectẽt ¶ Theo ·
Quos nos imitãtes ĩ ſac̃ vita ſemꝑ degamus · lau-
dãtes & benedicẽtes deũ · cui ẽ gloria & benedictio
& virtus in ſecula Amen ·

Dominica prima de aduentu.
Erunt ſigna in ſole & luna. xxj.
Dominica quarta.
Anno q̄ntodecimo imperij. iiij.
Dominica poſt natiuitatē dn̄i.
Erat ioſeph & maria. ij.
In octaua natiuitatis domini.
Poſtq̄ cōſumati ſunt dies. ij.
Dominica p̄ma poſt epiphaniā.
Cū factus eſſet ihus annoꝝ. ij.
In ſexageſima.
Cum turba multa. viij.
In quinquageſima.
Aſſumpſit ihesus. xij. viij.
Feria q̄nta poſt dn̄icam ſc̄dam in. xl.
Dixit ihs diſci. ſuis pabolā hāc. xvj.
Sabbato poſt eandem.
Dixit ihs diſci. ſuis hō quidā. xv.
Dominica tercia in quadrageſima
Erat ihesus eijciens. xj.
Feria ſc̄da poſt eandem.
Dixerūt pharisei ad ihm q̄nta au. iiij.
Feria quinta poſt eandem.
Surgens ihesus de ſinagoga. iiij.
Feria q̄nta poſt dn̄icā q̄rtam in. xl.
Ibat ihs in ciuitatē q̄ vocat̄ naim. vij.
Feria q̄nta poſt dominicā in paſſione.
Rogabat ihm quidā phariſeus. vij.
Feria q̄rta poſt dn̄icā in ramis palmaꝝ.
Approping̃bat dies feſtus. xxij.
Feria ſc̄da poſt dn̄icā reſurrectionis.
Duo ex diſcipulis ihu ibant. xxiiij.
Dominica p̄ma poſt penthe.
Eſtote miſericordes. vj.
Dominica ſecunda.
Homo quidam fecit cenam. xiiij.
Dominica tercia.
Erant appropinquantes. xv.
Dominica quarta.
Cum turbe irruerent. v.
Dominica octaua.
Homo quidam erat diues. xvj.
Dominica nona.
Cū appropinquaret ihesus. xix.
Dominica decima.
Dicebat ihesus ad quoſdam. xviij.
Dominica duodecima.
Beati oculi qui vident. x.
Dominica terciadecima.
Dū iret ihesus hieroſolimam. xvij.
Dominica quintadecima.
Ibat ihesus in ciuitatem. vij.
Dominica ſextadecima.
Cum intraſſet ihesus. xiij.
In dedicationibꝰ.
Egreſſus ihesus perambu. xix.
In feſto ſancti ſiluestri pape.
Sint lumbi veſtri precincti. xij
In purificatione b̄te marie vir.
Poſtq̄ impleti ſunt dies. ij.
In annūciatione ſancte marie
Miſſus eſt angelus gabriel. j.
In feſto ſancti marci euange.
Designauit dn̄s ihus & alios. x.
In natiuitate ſancti io. bap.
Helizabet impletum eſt. j.
In feſto ſancte marie magda.
Rogabat ihesum quidam. vij.
In aſſumptione ſancte marie.
Intrauit ihesus in quoddam. x.
In vigilia ſancti io. bap.
Fuit in diebꝰ herodis. j.
In ſancti apollinaris epi & mar.
Facta ē cōtētio iter diſcipulos. xxij.
In vigilia aſſumptionis.
Loq̄nte ihu ad turbas extollens. xj.
In vigilia ſancti mathei.
Vidit ihs publicanū noīe leui. v.
In vigilia plurimoꝝ apoſtoloꝝ.
Designauit dominꝰ & alios. x.
In natali vnius martiris.
Si q̄s venit ad me & nō odit. p. xiiij.
In natali plurimoꝝ martirum.
Deſcendens ihus de monte. vj.
Attēdite a fermēto phariſeoꝝ. xij.
Dicebat ihs tur. iu. veh vo. q̄ edi. xj.
Cū audieritis p̄lia & ſedi. noli. xxj.
Qui vos audit me audit. x.
In feſto confeſſoꝝ pontificum.
Sint lumbi veſtri precincti. xij.
Nemo accendit lucernam. xj.
Nolite timere puſillus grex. xij.
Homo quidā nobilis abijt. xix.
Feria q̄nta in q̄tuor tēpo. aduen.
Exurgens maria abijt. ij.
In nocte natiui. dn̄i i ſc̄da miſſa.
Paſtores loq̄bantur adinuicem. ij.
Feria tercia reſurrectionis.
Stetit ihesus ī medio diſci. ſuoꝝ. xxiiij
Feria quinta poſt penthe.
Cōuocatis ihs. xij. apoſ. dedit ill̄. ix.
Feria quinta poſt penthe.
Factū eſt in vna dierum. v.
Sabbato.
Surgens ihesus de ſinagoga. iiij.
Sab. iiij. tēpoꝝ in menſe ſeptēbris.
Dicebat ihus turbis ſimli. hanc. xiij
In natiuitate dn̄i ad ſc̄dam miſſam.
Exijt edictum a ceſare. ij.
In letanijs maioribꝰ
Quis veſtrū habebit amicum. xj.
Dominica tercia poſt penthe.
Erāt at̄ appropinq̄ntes publi. &. xv.

Beati thome aquinatis. Continuū
in euangelium ſancti iohannis.

DIuine viſionis
ſublimitate illu
ſtrat⁹ eſaias p̄=
pheta dixit. Vi
di dn̄m ſedentē
ſup ſoliū excel=
ſum & eleuatū.
& plena erat do
mus a maieſta=
te ei⁹. & ea que
ſub ip̄o erant re
plebant templū
¶ Hier. ſuper eſaiam. Quis ſit iſte dominus qui
videt̄ in euangeliſta iohanne plenius diſcimus.
qui ait. Hec dicit eſaias qn̄ vidit gloriā dei. & locu
t⁹ eſt de eo. haut dubiū qn xp̄m ſignificet. ¶ Glo.
Vnde ex verbis iſtis materia huius euangelij.
qd̄ ſm iohannē deſcribit̄. de ſignat̄ Euāgelica hi
ſtoria. Quia em̄ natiuitatē ſaluatoris ſcd̄m carnē.
vel matheus vel lucas deſcripſerāt. reticuit hic io
hannes. & a theologia atq; ab ipſa eius diuinitate
ſumit exordiū. Que pars ſine dubio ipſi velut ex=
imio p ſpiritū ſanctū reſeruata eſt. ¶ Alchuin⁹.
Vnde cū oib⁹ diuine ſcripture paginis euangeliū
excellat. quia quod lex & p̄phete futurū p̄dixerūt
hoc cōpletū dicit euangeliū. Inter ipſos aūt euan
gelioꝝ ſcriptores iohannes eminet in diuinoꝝ mi
ſterioꝝ p̄funditate. qui a tēpore dominice aſcēſio=
nis p annos. lxv. verbū dei abſq; adminiculo ſcri=
bendi. vſq; ad vltima domiciani tp̄a p̄dicauit. Sz
poſt occaſionē domitiani cū nerua p mittēte de ex
ilio rediſſet ephesū. cōpulſus ab epiſcopis aſie de co
eterna patri diuinitate xp̄i ſcripſit aduerſus here=
ticos. qui xp̄m ante mariā fuiſſe negabāt. Vn̄ me
rito in figura quatuor animaliū aquile volāti cōpa
rat̄. que volat alti⁹ cūctis auib⁹. & ſolis radios ir
reuerberatis aſpicit lumib⁹. ¶ Aug. ſup iohānē.
Tranſcēdit em̄ iohannes oīa cacumina terraꝝ trā
ſcēdit oēs cāpos aeris. tranſcēdit oēs altitudines ſi
derū. trāſcēdit oēs choros & legiones angeloꝝ. Ni
ſi em̄ tranſcēderet iſta oīa q̄ creata ſūt. nō peruenī=
ret ad eū p quē facta ſūt oīa. ¶ Aug. de con. euā.
Ex quo itelligi dat̄ ſi diligent̄ aduertas. tres euā
geliſtas tēporalia facta dn̄i & dicta que ad infor=
mandos mores vite p̄ſentis maxime valerēt. circa
actiuā virtutē fuiſſe verſatos. Iohannē vero facta
dn̄i multo pauciora narrantē. dicta vero eius p̄ſer
tim que trinitatis vnitatē & vite eterne felicitatē
inſinuarēt. diligētius & vberius cōſcribentē. i vir
tute contēplatiua cōmendandā. ſuam intentōz p̄di=
cationēq; tenuiſſe. Vnde animalia tria p que tres
alij euangeliſte deſignant̄. ſiue leo. ſiue homo. ſiue
vitulus in terra gradiunt̄. quia tres euangeliſte in
hijs maxime occupati ſūt. que xp̄us in carne opa=
tus eſt. & que p̄cepta mortalis vite exercende car
nem portantib⁹ tradidit. At vero iohannes ſup nu
bila infirmitatis humane velut aquila volat. & lu
cē incōmutabilis vitatis. acutiſſimis. atq; firmiſſi=
mis oculis cordis intuet̄. ipſā em̄ maxime diuini=
tatē dn̄i qua patri eſt equalis intēdit. eā q; p̄cipue
ſuo euangelio quantū inter hoēs ſufficere credidit
cōmēdare curauit. ¶ Glo. Poteſt igit̄ euāgeliſta
iohānes cū eſaia p̄pheta dicere. Vidi dn̄m ſedentē
ſup ſoliū excelſū & eleuatū. inquantū acumie vi=
ſus ſui xp̄m in diuinitatis maieſtate regnantē in=
ſpexit. Que quidē etiā ſua natura excelſa eſt. & ſup
omnia alia eleuata. Dicat etiā euāgeliſta iohānes
Et plena erat domus a maieſtate eius. quia p ip̄m
narrat omnia eſſe facta. & ſuo lumine omnes homi
nes in hūc mundū venientes illuſtrari. Dicat etiā
q; ea que ſub ipſo erant replebāt tēplū. quia dicit
verbū caro factū eſt. & vidimus gloriā eius glori
am quaſi vnigeniti a patre plenū gratie & verita=
tis. ſcd̄m q; de plenitudine eius nos oēs accipim⁹.
Sic igit̄ p̄miſſa verba materiā huius euangelij cō
tinēt. in quo iohannes dominū ſup ſoliū excelſū ſe
dentē inſinuat. diuinitatē xp̄i oſtēdens. & terrā ab
eius maieſtate impleri oſtēdit. Dū oīa p eius vir
tutē in eſſe p̄ducta oſtendit. & p̄prijs p̄fectionib⁹
repleta. & inferiora eius. id eſt humanitatis miſte
ria. tēplū id ē eccleſiā replē docet. dū in ſacramētis
hūanitatis & gr̄iā & gloriā fidelib⁹ repromittit.
¶ Chriſo. Quando igit̄ barbarus hic & indiſci=
plinatus talia loquit̄. qui nullus eoꝝ que in terra
ſūt hoīm nouit vnq̄. ſi hic ſolus eſſet. miraculum
magnum eſſet. Nunc aūt cū hijs & aliud iſto ma
ius tribuit argumentū. q; a deo iſpirata ſūt ei que
dicunt̄ hic. ſ. quod omnes audiūt & ſuadet omni=
b⁹ p omne tēpus. Quis ergo nō admirabit̄ habitā
tem in eo virtutē. ¶ Orige. in ho. Iohannes inter
p̄tatur gratia dei. ſiue in quo eſt gratia. vel cui do=
natū eſt. Cui aūt theologoꝝ donatū eſt ita abſcō
dita ſūmi boni penetrare miſteria. & ſic humanis
mētib⁹ intimare.

¶ Capitulum. j.

IN p̄ncipio erat verbū. ¶ Chriſ.
Omnib⁹ alijs euangeliſtis ab in=
carnatione incipiētib⁹. Iohānes
tranſcurrens cōceptionem natiui
tatem educationem. augmenta=
tionem. mox de eterna nobis ge=
neratione narrat dicens. In principio erat verbū.
¶ Aug⁹. lxxxiij. que. Quod. grece logos dicitur
latine & rationem & verbum ſignificat. ſed hoc lo
co melius verbum interpretamur. vt ſignificetur
non ſolum ad patrem reſpectus. ſed ad illa etiam
que per verbum facta ſunt. operatiua potentia.
Ratio autem. & ſi nihil per eam fiat recte ratio
dicitur. ¶ Auguſtinus. ſuper Iohannem. Quoti=
die autem dicendo verba viluerunt nobis. quia
ſonando & tranſeundo viluerūt. Eſt verbum & in
ipſo homine quod manet intus nam ſonus p̄cedit

ex oꝛe. ¶ Eſt verbū quod vere ſpiritaliter dicitur il
lud quod intelligis de ſono· nō ipſe ſonus ¶ Aug·
xv. de trini· Quiſq̄s aūt poteſt intelligē verbū· nō
ſolū anteq̄ꝫ ſonet · verū etiam anteq̄ꝫ ſonorū eius
imagines cogitatione voluant̄ · iam poteſt videre
ꝑ hoc ſpeculū atqꝫ in hoc enigmate · aliquā verbi
ſimilitudinem. de quo dictū eſt· In principio erat
verbū. Neceſſe eſt em̄ cū id quod ſcimus loquimur
ex ipſa ſcientia quā memoria tenemus· naſcat̄ ver
bum· qđ eiuſmodi ſit oīno· cuiuſmodi eſt illa ſciē=
tia· de qua naſcit̄ · Formata quippe cogitatio ab ea
re quā ſcimus verbū eſt. quod in corde dicim⁹ · qđ
nec grecū eſt · nec latinū. nec lingue alicuius· Sed
cū id opus eſt in eoꝝ quibꝫ loquimur· ꝓferre noti
tiā· aliquod ſignū q̄ ſignificet̄ aſſumit̄ · Proinde
verbū quod foris ſonat. ſignū eſt verbi quod int⁹
latet· cui magis verbi cōpetit nomen . Nam illud
quod ꝓfertur carnis oꝛe· vox verbi eſt· verbūqꝫ &
ipſum dicit̄ ꝓpter illud a quo vt foris appareat ſū
ptum eſt· ¶ Baſil· in homelia· Hoc aūt verbū nō
eſt humanū verbū· quomodo em̄ erat in p̄ncio hu=
manū verbū· vltimo loco accipiente homine gene
rationis p̄ncipiū. nō igit̄ in p̄ncipio verbum erat
humanū· ſed nec angeloꝝ· Omnis em̄ creatura in
fra ſeculoꝝ terminos eſt a creatoꝛe eſſendi ſumēs
principiū· Sed audi euangeliū decent̄ · Ipſū em̄
vnigenitū verbū. dixit· ¶ Chriſ· Si aūt quis di=
xerit cur patrē dimittēs· mox nobis de filio loquit̄
quoniam ille quidem manifeſtus omnibꝫ erat· & ſi
nō vt pater· ſed vt deus· vnigenitus antē ignora=
batur· Ideo decent̄ eam que de iſto eſt cognitionē
confeſtim in initio ſtuduit imponere hijs qui ne=
ſciebant eum· ſed neqꝫ patrē in hijs que de filio ſūt
ſermonibꝫ tacuit . Proter hoc aūt & verbū eū vo
cauit· Quia em̄ docturus erat q̄ꝫ hoc verbū vnige=
nitus eſt filius dei · vt nō paſſibilē eſtimet quis ge
nerationē· ꝓueniens verbi nuncupatione· deſtruit
ꝑnitioſam ſuſpitionē eſſe ex deo filiū impaſibiliter
oſtendens· Secunda· vero ratio eſt· q̄a ea que ſūt
patris nobis anūtiare debebat· Non ſimplicit̄ ve=
ro eū verbū dixit· ſed cū articuli adiectione. a re=
liquis ipſū ſeparans· Conſuetudo em̄ eſt ſcripture
verba vocare leges dei · & precepta . Hoc autem
verbū ſubſtantia quedā eſt hypoſtaſis ens ex ip=
ſo ꝓueniens impaſſibilit̄ patre· ¶ Baſili· Quare
igit̄ verbū quia impaſſibilit̄ natū eſt· quia eſt ge
nerantis imago· totū in ſeipſo generantem demō=
ſtrās nihil inde ſepās ſed in ſeipſo ꝑfectū exiſtēs·
¶ Aug· xv· de trini. Sicut em̄ ſcientia noſtra illi
ſcientie dei. ſic & noſtrū verbū quod naſcit̄ ex no
ſtra ſcientia· diſſimile eſt illi verbo dei quod natum
eſt de patris eſſentia. Tale eſt aūt ac ſi dicerē· de
patris ſcīa de p̄ris ſapiētia vel qđ eſt exp̄ſſi⁹ de p̄re
ſciētia· de patre ſapiētia · Verbū ergo dei patris
vnigenitus filius· ꝑ omnia patri ſimilis & equa=
lis· hoc enim eſt omnino quod pater· non tamē pa
ter· quia iſte filius· ille pater. Ac ꝑ hoc nouit om=

nia que nouit pater. ſi ei noſſe de patre eſt · ſicut
eſſe. Noſſe enim & eſſe ibi vnū eſt · & ideo patri
ſicut eſſe nō eſt a filio· ita nec noſſe. Proinde tanq̄ꝫ
ſeipſū dicens · pater genuit v̄bū ſibi equale ꝑ oīa
Non em̄ ſeipſum integre perfecte q̄ꝫ dixiſſet. ſi ali
quid minus aut amplius eſſet in eius verbo q̄ꝫ in
ſeipſo. Noſtrū aūt verbum interius quod inueni=
m⁹ eſſe vtcunqꝫ illi ſimile· quantum ſit etiam diſſi=
mile nō pigeat intueri. Eſt em̄ verbum mentis no
ſtre quandoqꝫ formabile non dum formatum quidē
mentis noſtre· quod hac atqꝫ hac· volubili quadam
motione iactamus· cum a nobis nūc id nūc illud
ſicut inuentum fuerit vel occurrerit· cogitatur. Et
tunc fit verum verbum quando illud quod nos
diximus volubili motione iactare ad id quod ſci=
mus· peruenit· atqꝫ inde formatur. eius omnimo=
dam ſimilitudinem capiens· vt quomodo res queqꝫ
ſcitur· ſic etiam cogitetur· Quis non videat quāta
ſit hec diſſimilitudo ab illo dei verbo quod in forma
dei ſic eſt· vt non ante fuerit formabile. poſtq̄ꝫ for
matum· non aliquando poſſit eſſe informe · ſed ſit
forma ſimplex equalis ei de quo eſt . Quapropter
ita dicitur illud dei verbum vt dei cogitatio nō di=
catur. ne aliquid eſſe quaſi volubile dicatur in deo
quod nūc habeat nūc accipiat formam. vt verbū
ſit· ea nqꝫ poſſit amittere atq̄ꝫ informiter quodam=
modo volutari. ¶ Aug· de verbis dn̄i· Eſt enim
verbum dei forma quedam non formata· ſed forma
omniū formarum forma incōmutabilis· ſine lapſu
ſine defectu· ſine tempoꝛe· ſine loco· ſuperās omnia·
exiſtens in omnibꝫ fundamentuꝫ quoddam in quo
ſūt & faſtigium ſub quo ſunt · ¶ Baſili· Habet au
tem & verbū noſtrum exterius diuini verbi ſimi=
litudinem quandam. Nam noſtrum verbum totā
declarat mentis conceptionem . que nanqꝫ mente
concipimus· ea verbo proferimus. Et quidem coꝛ
noſtrum quaſi fons quidam eſt· verbum vero pro
latum quaſi quidam riuulus manans ex ipſo·
¶ Chriſoſtomus. Conſidera etiam in euan=
geliſta prudentiam ſpiritualem· nouerat homines
id quod antiquius eſt & quod eſt ante omnia ma=
xime honorantes & ponentes deum· propter hoc
primum dicit principium· In principio inquit erat
verbū. ¶ Orige· Plura aūt ſunt ſignata ab hoc
noīe principium . Eſt em̄ p̄ncipium ſicut itineris
& longitudinis· ſcđm illud . Initiuꝫ boni itineris
iuſtorum exercitium. Eſt aūt principium & ge=
nerationis· iuxta illud· hoc eſt principium creatu=
re domini · Sed etiam deum non enormiter aſſeret
aliquis omnium principium . Illud etiam ex quo
ſicut expreiacente materia alia fiunt · principi=
um eſt penes eos qui credunt illam ingenitam ·
Eſt etiam principium ſcđm ſpeciem · ſicut xp̄us
principium eoꝛū eſt qui ſcđm imaginem dei for=
mati ſunt. Eſt etiam principium diſcipline ſcđm
illud. Cum deberetis eſſe magiſtri propter tem=
pus · rurſus indigetis vt doceamini que ſunt ele=

menta excordij ſermonum dei · Duplex enim eſt
documenti principium · hoc quidem natura. hoc ve
ro quo ad nos. Vt ſi dicatur initium ſapientie fore ·
Natura quidem chriſtum inq̃tũ ſapientia & ver⸗
bum dei eſt. quo ad nos vero inquãtum verbũ ca⸗
ro factũ eſt · Tot igitur ſignificatis ad pñs nobis
de principio occurrentibꝰ · poteſt accipi illud ex q̃
quod eſt agens · Conditor enim chriſtus eſt velut
principiũ ſcd̃m quod ſapientia eſt · vt verbum in
principio quaſi in ſapientia ſit · Plura enĩ bona de
ſaluatore dicuntur · Velut igitur vita in verbo eſt ·
ſic verbũ in principio id eſt in ſapientia erat · Cõ⸗
ſidera vero ſi paſſibile eſt ſcd̃m hoc ſignificatũ ac⸗
cipere nos p̃ncipiũ · put ſcd̃m ſapientiã. & exem⸗
pla que in ea ſũt. fiunt omnia. Vel quia p̃ncipiũ
filij patr eſt · & p̃ncipiũ creaturarũ & omniũ entiũ
p illud. In p̃ncipio erat verbũ · Verbum filium in
telligas in p̃ncipio · i · in p̃re dictũ fore ¶ Au · vj ·
de tri · Aut in principio ſic dictũ eſt · ac ſi diceretur añ
omnia · ¶ Baſilius · Preuidit enĩ ſpiritus ſanctus
futuros quoſdam inuidentes glorie vnigeniti. qui
p̃ferrent ſophiſmata ad ſubuerſionem auditorꝫ · q̃a
ſi genitus eſt nõ erat · & anteq̃ genitus eſſet · non
erat · Ne igitur talia garrire p̃ſumant · ſpiritus ſan⸗
ctus ait. In principio erat verbũ · ¶ Hila. Secũ⸗
do de trini. Tranſeunt tempora · tranſeunt ſecula
tolluntur etates · pone aliquod quod voles tue opini
oni principiũ · non tenes tempore erat enĩ vnde tra⸗
ctatur · ¶ Chriſ. Sicut autẽ quis cum ſtat in naui
ſecus littꝰ videt ciuitates & portus. cum vero eũ
aliquis in mediũ pelagi duxerit a prioribꝰ quidez
deſiſtere facit nõ tamẽ alicubi defigit ei oculũ. Ita
euangeliſta hic ſup omnẽ nos ducens creaturam ·
ſuſpenſum dimittit oculũ. nõ dans ſup ſpicere ali⸗
quem finẽ ad ſuperiora · hoc enĩ in principio erat ·
ſemp & infinite eſſendi ſignificatiuũ eſt ¶ Aug ·
de verbis dñi. Sed dicũt. Si filius eſt · natus eſt ·
hoc fatemur · adiungũt deinde · ſi natus eſt patri fi
lius · erat pater antequã ei filius naſceretur · hoc re⸗
ſpuit fides · ergo ait · rationem mihi redde · quomo⸗
do & filius naſci potuit patri · vt coeuꝰ eſſet ei a q̃
natus eſt · Poſt patrẽ enĩ naſcitur filius · vtiq̃ patri
morituro ſucceſſurus. Similitudines adhibent de
creaturis · & nobis laborandũ eſt · vt & nos inue⸗
niamus ſimilitudines earũ rerũ quas aſtruimus ·
Sed quid poſſumꝰ in creatura inuenire coeternũ ·
q̃n in creatura nil inuenimus eternũ ! Sed ſi poſ⸗
ſunt inueniri hec duo coeua generans & generatũ ·
ibi intelligimus eterna. Ipſa quidem ſapientia di
cta eſt in ſcripturis candor lucis eterne · dicta eſt
imago patris · Hinc capiamus ſimilitudinẽ · vt in⸗
ueniamus coeua · ex quibꝰ intelligamus coeterna ·
Nemo aũt dubitat q̃ ſplẽdor de igne exit · ponamꝰ
ergo ignem patrem illius ſplendoris · mox quidem
vt lucernã accendendo · ſimul cum igne & ſplendor
exiſtit · Da mihi hic ignem ſine ſplendore · & cre⸗
do tibi patrem ſine filio fuiſſe · Imago exiſtit de ſpe

culo · hominis intuẽtis ſpeculũ exiſtit imago · mox
vt aſpector extiterit · Sed ille qui inſpicit erat an
tequam accederet ad ſpeculum · Ponamus ergo
aliquid natũ ſuper aquam vt virgultum aut her⸗
bam · nonne cum imagine ſua naſcitur ! Si ergo
ſemper eſſet virgultum · ſemper eſſet & imago de
virgulto · Quod autem de alio eſt · vtiq̃ natum eſt ·
Poteſt ergo ſemper eſſe generans & ſemper cum
illo quod de eo natum eſt · Sed dicet aliquis. Ec⸗
ce intellexi eternum patrem coeternum filium · ta
men ſicut effuſum ſplendorem · minus igne lucen⸗
tem · aut ſicut effuſam imaginẽ minus q̃ virgul⸗
tum exiſtentem · dicimus non · ſed equalitas om⸗
nimodo eſt. Non credo ait · quia non inueniſti ſimi
litudinem. Fortaſſis autem inuenimus in creatura
quomodo intelligamus filium & coeternum patri
& nequaq̃ minorem · ſed non illud poſſumus inue
nire in vno genere ſimilitudinum · Iungamus
ambo genera · vnum vnde ipſi dant ſimilitudines
& alterum vnde nos dedimus · dederunt enĩ illi ſi⸗
militudines ex hijs que precedunt tẽpore ab hijs
a quibus naſcuntur · ſicut homo de homine · ſed ta
men homo & homo eiuſdem ſubſtantie · Laudamꝰ
ergo in iſta natiuitate equalitatem nature · deeſt
equalitas temporis. In illo autem genere ſimilitu⸗
dinum quod nos dedimus de ſplendore ignis & de
imagine virgulti · equalitatẽ nature nõ inuenis · in
uenies coeuitatẽ · Totũ ergo ibi quod hic ex p̃tibꝰ
ſingulis & rebus ſingulis inuenitur. & non hoc ſo
lum quod increaturis totum inuenio ibi · ſed tã q̃
in creatore. ¶ Exgeſtis · Cõcilij epheſini · p̃pterea
alicubi quidez filiũ appellat patris alicubi aũt ver⸗
bũ nominat alicubi aũt ſplendorẽ vocat ſcriptura
diuina. ſingula horum nominum de ipſo dicens ·
vt intelligas ea q̃ de xp̃o dicuntur · eſſe cõtra blaſphe
miam · Quia enĩ tuꝰ filius eiuſdem tibi nature ſit ·
volens ſermo oſtendere vnam ſubſtantiam patris
& filij · dicit filium patris qui ex eo natus eſt vni⸗
genitus Deinde quoniam natiuitas & filius apud
nos oſtentationem prebent paſſionis · ideo q̃ hunc
filium appellat & verbũ · impaſſibilitatẽ natiuita⸗
tis eius. nomine iſto demonſtrans · Sed quoniam
pater quiſpiam factus vt homo indubitanter ſeni
or filio ſuo demonſtratur · ne hoc ipſum etiam de di
uina natura putares · ſplendorem vocat vnigenitũ
patris · Splendor enim naſcitur quidem ex ſole ·
non autem intelligitur ſole poſterior · Coexiſte⸗
re ergo ſemper patri filium · ſplendor tibi denun⸗
tiet · impaſſibilitatẽ natiuitatis oſtendat verbum ·
conſubſtantialem filij nomen inſinuet · ¶ Chriſ ·
Sed dicunt illi quoniam hoc · id eſt in principio ·
non eternitatem oſtendit ſimpliciter · Etenim &
de celo iſtud & de terra dictum eſt · In principio
inquit fecit deus celum & terram · Sed quid com⸗
mune habet erat · ad fecit ! Sicut enim quod eſt ·
cum de homine quidem dicitur · tempus preſens
ſignificat tm̃ · Cum autẽ de deo · id quod eſt ſemp

& eternaliter · ita & erat · He noſtra quidem cum
dicit̃ natura · preteritum ſignificat tēpus · cum aūt
de deo eternitatem oſtendit · ¶ Origenes · in home ·
Cum em̄ verbū duplicem habet ſignificationem ·
Aliquando em̄ temporales mot⁹ ſcd̄m analogiam
aliorum verborum declarat · aliquando ſubſtantiā
vniuſcuiuſq; rei de qua predicat̃ · ſine tēporali mo-
tu vllo · deſignat · ideo & ſubſtantiuum vocatur ·
¶ Hilarius · Secūdo de trinitate · Reſpice igit̃ ad
mūdum · intellige quid de eo ſcriptum eſt · In pn-
cipio fecit deus celum & terram · Fit ergo in princi
pio quod creatur · & etates cōtinent · quod in pnci-
pio continet̃ · vt fieret · Piſcator autē illiteratus ·
indoctus · liber a tempore · ſolutus a ſeculis eſt · vi-
cit omne pncipium · erat em̄ quod eſt · Neq; in tem
pore aliquo concludit̃ vt ceperit quod erat potius
in principio quam fiebat · ¶ Alchuinus · Contra
eos ergo qui ꝑpter temporalem natiuitatem dice-
bant xp̄m nō ſemper fuiſſe · Incipit euangeliſta de
eternitate vbi dicens · In pncipio erat verbū ·

textus

¶ Et verbū erat apud deum · ¶ Chriſ · Quia ma-
xime dei hoc eſt ꝑprium · eternum & ſine principio
eſſe · hoc pmum poſuit · Deinde · ne quis audiens ·
In principio erat verbum · ingenitum verbum di-
cat · cōfeſtim hoc remouit dicens · Et verbum erat
apud deum · ¶ Hilarius · ij · de trini · Sine prin-
cipio em̄ eſt apud deū · & qui abeſt a tempore · nō
abeſt ab autore · ¶ Baſi · Rurſus hoc dicit ꝑpter
plaſphemantes quod non erat · vbi ergo erat ver-
bum · non in loco incircūſcriptibilia cōtinent̃ · ſed
vbi erat · apud deum · Neq; pater loco neque filius
circumſcriptione aliqua continent̃ · ¶ Orige · Vti
le eſt etiam inducere ꝙ verbum dicit̃ ad aliquos
fieri · puta ad oſee vel eſaiam aut hieremiam · ad de
um aūt non fit · quaſi prius non ens apud ipſum ·
Ex eo igit̃ ꝙ iugiter eſt in eo · dicit̃ · Et verbum
erat apud deum · quia nec a principio a patre ſepa
tus eſt · ¶ Chriſ · Non etiam dixit · In deo erat ·
ſed apud deum erat eam que ſcd̄m hyṕoſtaſim ei⁹
eternitatem nobis oſtendens · ¶ Theo · Videtur
etiam mihi ꝙ ſabellius ex hoc dicto ſubuerſus eſt ·
Ipſe em̄ dicebat ꝙ pater & filius & ſpiritus ſan-
ctus vna eſt pſona · que aliquando vt pater appa-
ruit · aliquando vt filius · aliquando vt ſpiritus ſā-
ctus · Manifeſte · vero cōfundit̃ ex hoc verbo · Et
verbum erat apud deum · Hic em̄ euangeliſta · ali
um declarat eſſe filium · alium deū · ſ · patrem ·

textus

¶ Et deus erat verbum · ¶ Hila · ij · de tri · Dicēs
verbum ſonus vocis eſt · enuntiatio negotiorū &
elocutio cogitationū · hoc verbū · in principio apud
deum erat · quia ſermo cogitationis eternus eſt ·
cum qui cogitat ſit eternus · Sed quomō in prin-
cipio erat · quod neq; ante tempus neq; poſt tēpus
eſt? Et neſcio an ipſum poſſit eſſe in tempore · Lo-
quentium em̄ ſermo · neq; eſt anteꝙ̄ loquantur · &
cum locuti erūnt · non erit · In eo em̄ ipſo ꝙ loquū
tur · dum finiunt iam non erit id vnde ceperunt ·
Sed ſi primam ſententiam rudis auditor admiſe-
ras · In principio erat verbum · de ſequenti quid q̄-
reris · Et verbum erat apud deum · Nunquid au-
dieras de deo vt ſermonem recondite cogitationis
acciperes · aut fefellerat iohannem quid eſſet mome
ti inter ineſſe & adeſſe · Id em̄ quod in principio
erat · nō in altero eē ſ; cū altero pdicat̃ · ſtatū igit̃
verbi & nomē expecta · Dicit nanq; · Et deus erat
verbū · Ceſſat ſon⁹ vocis & cogitationis eloquiū ·
Verbum hic res eſt non ſonus · natura · non ſer-
mo · deus non inanitas eſt · ¶ Hilarius · vij · de tri ·
Simplex autem nuncupatio eſt & caret offendi-
culo affectionis aliene · Ad moyſen dictum eſt ·
Dedi te deum pharaoni · Sed nūquid adiecta no-
minis cauſa eſt · cum dicitur pharaoni? Moyſes
enim pharaoni deus datus eſt · dum timetur · dum
oratur · dum punit · dum medetur · Et aliud eſt deū
dari & aliud deū eſſe · Memini quoq; & alterius nū
cupationis · vbi dicitur · Ego dixi dij eſtis · ſed in
eo indulti nominis ſignificatio eſt · Et vbi refert̃
ego dixi · loquētis potius ſmo eſt ꝙ̄ rei nomē · Cū
autem audio · Et deus erat verbum · non dictum ſo
lum audio verbum ſed demonſtratum eſſe intelli-
go quod deus eſt · ¶ Baſilius · Hic igitur exclu-
dens accuſationē blaſphemantium · querentium ·
quid eſt verbum · reſpondet · ¶ Theophilus · Et
deus erat verbum · Vel aliter continua · poſtꝙ̄ ver
bum · erat apud deum · manifeſtum eſt ꝙ due per-
ſone erant · quamuis vna natura duabus exiſtat ·
Vnde dicitur · Et deus erat verbum · ita vt vna na
tura ſit patri & filio · cum ſit vna deitas ¶ Orige ·
Adijcendū etiam ꝙ verbū in eo ꝙ fit ad ꝑphetas
illuſtrat ꝑphetas ſapientie lumine apud deū vero
eſt verbū obtinēs ab eo ꝙ ſit deus · Vnde preloca-
uit hoc quod eſt · verbum erat apud deum · ei quod
eſt deus erat verbum · ¶ Chriſ · Et non vt plato
hic quidem intellectum quēdam · hic vero animam
mundi eſſe dicēs · hec em̄ procul ſunt a diuina na-
tura · Sed dicūt · pater cum articuli adiectione di
ctus eſt deus · filius autem ſine hac · Quid ergo
apoſtolus dicit · magni dei & ſaluatoris noſtri ihe
ſu chriſti · Et rurſus · qui eſt ſuper omnia deus ·
Sed & romanis ſcribens dicit · Gratia vobis &
pax a deo patre noſtro · ſine adiectione articuli ·
aliterq; & ſuperfluum erat hic apponere ſuperius
continue adiectum · Non igitur & ſi non eſt adie-
ctus filio articulus ꝑpter hoc filius minor de⁹ eſt ·

¶ Hoc erat in principio apud deum · ¶ Hilarius ·
ij · de tri · Quia dixerat deus erat verbū · trepido indi
cto & me inſolēs ſermo commouit · cum vnum de-
um prophete nūtiauerūt · Sed ne quo vltra trepe-
datio mea ꝓgredi poſſit reddit ſacramenti tanti pi
ſcator diſpenſationem · Et refert ad vnum om-
nia · ſine contumelia · ſine abolitione · ſine tempore ·

dicens. Et hoc erat in principio apud deum. apud
vnum ingenitum deum ex quo ipſe vnus vnigeni
tus deus eē p̄dicat᷑. ¶ Theo. Et rurſus ne ſuſpi=
tio diabolica aliquos conturbaret. ne forte cū ver=
bū deus ſit. inſurrexerit contra patrem. vt aliqui
famulant᷑ gentilium. & ſeparatus a patre fuerit
ipſi patri cōtrarius dicit. Hoc erat in p̄ncipio apud
deum. Quaſi diceret hoc dei verbū nunꝙ̄ a deo ex=
titit ſepatum ¶ Chriſ. Vel ne audiens. In princi
pio erat verbum. eiuternum quidem eſtimes. ſeni=
orem vero ſpatio aliquo patris vitam ſuſcipias.
induxit. hoc erat in principio aput deum. non eñ
fuit vnꝙ̄ ſolitarius ab illo. ſed ſemp deus apud de
um erat. Vel quia dixerat deus erat verbū. vt nō
eſtimet quis minorem eſſe deitatē filij. confeſtim co
gnoſcitiua ꝓprie deitatis ponit. & eternitatē aſſu=
mens cum dicit. hoc erat in principio apud deū. &
quod factum eſt adijciēs. omnia p ipſum facta ſūt
¶ Orige. Vel aliter. poſtquā p̄miſerat tres ꝓpo=
ſitiones euangeliſta. reſumit tria in vnum dicēs
hoc erat in principio apud deū. In p̄mo eñ triū di
dicim⁹. in q̊ erat verbū. qꝛ in p̄ncipio erat. In ſecū
do apđ quē. qꝛ apđ deū. In tertō q̄d erat verbū q̄a
deus. Vel ergo demonſtrās verbū p̄dictū deū. per
hoc ꝙ dic᷑ hoc. & colligēs ī ꝓpoſitōꝫ quartā. hoc qđ
eſt. In principio erat verbū & verbū erat apud de
um. & deus erat verbum. ait hoc erat in principio
apud deum. Querat aūt quis. Cur non eſt dictū.
In principio erat verbum dei. & verbum dei erat
apud deū. & deus erat verbum dei. Quiſquis autē
vnicam veritatem fatebitur eſſe. palam eſt quoniā
& demonſtratio eius que eſt ſapientia vna eſt. Sꝫ
ſi veritas vna & ſapientia vna verbo quoqꝫ quod
veritatēꝫ enūtiat ſapientiā expandit in hijs qui ſu
ſceptibiles ſūt. vnum ſiquidem erit. Nec hoc dici=
mus inficiantes verbū dei fore. ſed oſtēdentes vti
litatem omiſſionis huius vocabuli dei. Ipſe quoqꝫ
iohannes in apocalip. dicit. Et nomen eius ver=
bum dei. ¶ Alchuin⁹. Qualiter aūt ponit ſubſtan=
tiuū verbum. erat. vt intelligeres omnia tempo=
ra p̄ueniſſe coeternū deo patri verbū. textus

¶ Omnia per ipſū facta ſūt. ¶ Alchuin. Poſtꝙ̄
dixit de natura filij. de operatione eius ſubiungit
dicēs. omnia per ipſū facta ſūt. id eſt quicquid eſt
ſiue in ſubſtātia ſiue in aliqua ꝓprietate. ¶ Hila.
ſecundo de trini. Vel aliter. Erat quidem verbum
in p̄ncipio. ſed potuit nō eſſe ante principiū. Sꝫ
quid ille omnia p ipſum facta ſūt. Infinitum eſt
per quod fit oīe quod factum eſt. Et cū ab eo ſint
omnia. & tēpus ab eo eſt. ¶ Chriſ. Moyſes qui=
dem incipiens ſcripturam veteris teſtamēti de ſen
ſibilibus nobis loquitur. & hoc enumerat p multa
In principio eñ ait fecit deus celum & terrā. De=
inde inducit. quoniam & lux facta eſt. & firmamē
tum & ſtellarum nature & genera animaliū. Euā
geliſta vero hec omnia excedens vno verbo com=
prehendit. vt cognita auditoribus ad altiorem fe=
ſtinans materiam. totum hūc librum inſtituens.
non de operibꝰ. ſed de conditore. ¶ Aug⁹. primo
ſuper geneſin ad litterā. Cū eñ dicit᷑ omnia p ipſū
facta ſunt. ſatis oſtendit᷑ & lux p ipſum facta. cū
dixt deus. fiat lux. & ſimiliter de alijs. Quod ſi ita
eſt eternum eſt quod ait deus fiat lux. quia verbū
dei. deus apud deum patri coeternus eſt. ꝙ̄uis cre
atura tēpalis facta ſit. Cū eñ verba ſint tēpis cū
dicimus. quando & aliquando. eternum tamē eſt
in verbo dei. quando aliquid fieri debeat. & tunc fit
quando fieri debuiſſe in illo verbo eſt. in quo nō eſt
quando & aliquando ꝙ̄ totum illud verbum eternū
eſt. ¶ Aug. ſup iohannem. Quando ergo poteſt fi
eri vt verbū dei factum ſit. quando deus p verbuꝫ
fecit omnia. ſi & verbū ipſum factum eſt per quod
aliud verbū factum eſt? Si hoc dicis quia eſt ver
bum verbi p quod factum eſt illud. ipſun dico ego
vnigenitum filium dei. Si autem non dicis verbū
dei. concede non factū verbū p quod facta ſūt oīa.
¶ Aug⁹. primo de trini. Et ſi factū nō eſt. crea=
tura non eſt. Si aūt creatura non eſt. eiuſdem cū
patre ſubſtantie eſt. omnis eñ ſubſtantia que de⁹
non eſt. creatura eſt. & que creatura nō eſt de⁹ eſt.
¶ Theophilus. Solēt aūt arriani dicere ꝙ ſicut
p ſerram oſtiū fieri dicimus. quaſi p organū. ſic
& p filium omnia facta fuiſſe dicunt᷑. Non ꝙ ipſe
ſit factor. ſed organum. & ſic facturam aiūt filiū
tanꝙ̄ factū ad hoc vt p eū omnia fierent. Nos aūt
ad huiuſmodi fictores mendatij ſimplicit᷑ reſpon=
dem⁹. ſi eñ vt dicitis pat᷑ creaſſet ad hoc filiū. vt
eo tanꝙ̄ organo. vteret᷑ videret ꝙ inhonorabilior
ſit filius ꝙ̄ q̄ facta ſūt. ſicut ea q̄ p ſerrā ſūt facta.
ipſo organo nobiliora exiſtunt. nā ſerra ꝓpter ipſa
facta eſt. ſic & ꝓpter ipſa que facta ſūt. vt aiunt
pater creauit filium. tanꝙ̄ non deberet deus cun=
cta creare nequaꝙ̄ filium ꝓduxiſſet. Quid hijs ver
bis inſanius. Sed aiūt. Quare nō dixit. ꝙ omnia
verbum fecit. ſed vſus eſt hac prepoſitione. per.
ne filium ingenitum intelligeres & ſine princi=
pio & dei conditore. ¶ Chriſ. Sed ſi prepoſitō
per. conturbat te. & queris in ſcriptura ꝙ ipſum
verbum omnia faceret. audi dauid. Initio tu domi
ne terram fundaſti & opera manuum tuarum ſunt
celi. Quod autem hoc de vnigenito dixerit ad di
ſces ab apoſtolo vtente hoc verbo in epiſtola ad
hebreos de filio. Si vero de patre hoc prophetam
dixiſſe dicis. Paulū vero ad filium adaptaſſe. idē
ſit rurſus. Neqꝫ enim filio conuenire dixiſſet. niſi
vehementer conſideret. quoniam que ſunt digni=
tatis cohonorabilia ſūt vtriqꝫ. Si rurſus. per. pre
poſitio. aliquam ſubiectionem tibi videtur induce
re. cur paulus eam de patre ponit. Fidelis inquit
dominus. per quem vocati ſumus in ſotietatem fi=
lij eius. Et iterum paulus apoſtolus per volunta=
tem dei. ¶ Origenes. Errauit etiam in hoc va=
lentinus. dicens verbum eſſe quod mundane crea=

tionis p̄ſtitit cauſam creatori. Sed ſi ſic ſe habet veritas rerum prout ipſe intelligit· oportebat ſcriptum fore ꝑ creatorem vniuerſa conſiſtere a verbo. non autē econtra ꝑ verbū a creatore. textus

¶ Et ſine ipſo factum eſt nihil. ¶ Chriſ. Ut nō eſtimes cum dicit omnia per ipſum facta ſunt· illa omnia ſolum dicere eum· que a moyſe dicta ſunt. conuenienter inducit. & ſine ipſo factum eſt nihil ſiue viſibile quid ſiue intelligibile. Vel aliter· Ne hoc quod dixit omnia per ipſum facta ſunt· de ſignis ſuſpiceris nunc dici· de quibus reliqui euangeliſte locuti ſūt· inducit. Et ſine ipſo factum eſt nihil. ¶ Hila· Vel aliter dicetur hoc ꝙ dicitᷣ. omnia ꝑ ipſū facta ſūt. non habet modū· eſt ingenitꝰ qui factus a nemine eſt· eſt & ipſe genitus ab innato. reddidit autorem cum ſotium ꝓfeſſus eſt dicens. Sine ipſo factum eſt nihil. Cum enī nihil ſine eo intelligo· non eſſe ſolum· quia alius eſt per quem· alius ſine quo non. ¶ Orige· in homelia. Vel aliter ne exiſtimares ea que ꝑ verbum facta ſūt· per ſe exiſtentia· non contenta a verbo ait. Et ſine ipſo factum eſt nihil. hoc eſt· nihil factum eſt extra ipſum· quia ipſe ambit omnia conſeruās ea· ¶ Augꝰ· de que. no. & ve· teſtamenti. Vel dicens. Sine ipſo factum eſt nihil· nullo modo ipſū facturam eſſe ſuſpicari debere edocuit· Quomodo enī poteſt dici. ipē eſt factura cum nihil dicatᷣ deꝰ ſine ipſo feciſſe· ¶ Orige· ſup iohannē Vel alitᷣ· Si omnia per verbum facta ſūt· De numero vero omnium eſt malitia & totus fluxus peccati· & hec per verbum facta ſunt· & hoc eſt falſum quantum igitur ad ſignificata· nihil & non ens vnum ſunt. Videtur autem apoſtolus nō entia praua dicere· vocat inquit deus ea que nō ſunt tanꝙ ea que ſunt Totaq; prauitas nihil dicitᷣ dum abſq; verbo facta eſt· ¶ Aug. ſuper iohannē. Peccatū enī non ꝑ ipſum factum eſt· & manifeſtum eſt. quia peccatum nihil eſt· & nihil fiunt homines cum peccant Et idolū nō ꝑ verbū factū eſt· habet quidē formā quandam humanam· & ipſe homo ꝑ verbū factꝰ eſt· Sed forma hominis in idolo non ꝑ verbū facta eſt· Scriptum eſt enī· ſcimus ꝙ nihil eſt idolum· Ergo iſta non ſunt facta ꝑ verbum· ſed quecunq; facta ſunt naturaliter· vniuerſa natura rerꝝ· omnis omnino creatura· ab angelo vſq; ad fermiculū· ¶ Orige. Valentinus aūt excluſit ab omnibus per verbū factis que ſūt in ſeculis facta. que credit ante verbū extitiſſe· preter euidentiam loquens· Siquidē que putantur ab eo diuina· remouentur ab omnibꝫ· Que aūt velut ipſe putat penitus deſtruuntᷣ· vere dicuntᷣ omnia· Quidam enim falſo· dicunt diabolum non eſſe creaturam dei· In ꝙtū enī diabolꝰ eſt· creatura dei nō eſt· Is aūt cui accidit eſſe diabolū· diuina eſt creatura· ac ſi dicerēmꝰ homicidā creaturā dei nō eſſe· qui tamē in eo ꝙ homo eſt. creatura dei eſt. ¶ Aug· de natura hom.

Non aūt ſūt audienda deliramenta hominum· qui nihil hoc loco aliquid intelligendum putant. quia ipſum nihil in fine ſententie poſitum eſt· Nec intelligunt nihil inter eſſe vtrū dicatur· ſine ipſo nihil factum eſt· an· ſine ipſo factum eſt nihil ¶ Orige. Si accipiatᷣ verbū ꝓ eo quod in quolibet hominū eſt· quia & ipſum inſitum eſt cuilibet ab eo quod in principio erat verbo. Etiam ſine hoc verbo nihil committimus· ſimpliciter accipiendo quod dicitur nihil· Ait enī apoſtolus ꝙ ſine lege peccatū mortuum erat· aduemente vero mandato peccatum reuixit· Non enī reputatᷣ peccatū lege non exiſtente· Sed nec peccatum erat· non exiſtente verbo. quia dominus dicit. Si non veniſſem & eſſem illis locutus· peccatum non haberent· Quelibet enī excuſatio deficit volenti dare reſponſum de crimine. dum verbo preſente ac indicante quid eſt agendū non obedit quis illi· Nec ꝓpter hoc inculpandū eſt verbum· Sicut nec magiſter per cuius diſciplinā nō remanet locus excuſationis diſcipulo delinquēti velut de ignorantia· Omnia ergo per verbum facta ſunt· non ſolum naturalia ſed etiā que ab irrationalibus fiunt. textus

¶ Quod factum eſt in ipſo vita erat. ¶ Beda· Quia euangeliſta dixit omnem creaturam factam eſſe per verbum· ne quis forte crederet mutabilem eius voluntatem quaſi qui ſubito vellet facere creaturam. quam ab eterno nunꝙ ante feciſſet ideo docere curauit· factam quidem creaturam in tempore. Sed in eterna creatoris ſapientia. quando & quos crearet· ſemꝑ fuiſſe diſpoſitum· Vnde dicit Quod factum eſt in ipſo vita erat. ¶ Augꝰ· ſuper iohannem. Poteſt autem ſic pūctari· Quod factum eſt in ipſo· & poſtea dicatur· vita erat· ergo totum vita eſt ſi ſic pronuntiauerimꝰ. Quid enim non in illo factum eſt? Ipſe eſt enī ſapientia dei. Et dicitᷣ igitᷣ in pſalmo· oīa in ſapiētia feciſti· oīa ſicut per illum· ita in illo facta ſūt. Si ergo quod in illo factum eſt. vita eſt· ergo & terra vita eſt. & lapis vita eſt· Inhoneſtum eſt ſic intelligere. ne nobis ſubrepat ſecta manicheorum· & dicat· quia habet vitam lapis & habet vitam paries· ſolēt enī iſta delirantes dicere. Et cum reprehenſi fuerint ac repulſi. quaſi de ſcripturis proferunt dicentes· Ut quid dictum eſt· quod factum eſt in ipſo vita erat? Pronūtia ergo ſic. Quod factū eſt· hic ſubdiſtingue & deinde infer· In ipſo vita erat. Facta eſt enī terra· ſed ipſa terra que facta eſt· nō eſt vita. Eſt aūt in ipſa dei ſapiētia ſpiritualitᷣ ratio quedā qua terra facta eſt· hec vita eſt. Sicut arca in oī ope nō eſt vita· arca in arte vita eſt· quia viuit anima artificis. Sic ergo quia ſapientia dei per quam facta ſunt omnia. ſcd̄m artem continet omnia que fiunt per ipſam artem· non hec continuo ſunt vita. ſed quicquid factum eſt· vita eſt in illo ¶ Orige· in ho· Poteſt aūt & ſic diſtingui ſine errore quod factū

eſt in ipſo. & poſtea dicatur vita erat. vt ſit ſen-
ſus. omnia que per ipſum & in ipſo facta ſũt. in ip
ſo vita ſũt. & vnum ſunt. Erant enĩ hoc eſt in ip-
ſo ſubſiſtunt cauſaliter. priuſq̃ ſint in ſemetipſis
effectiue. Sed ſi queris. Quomodo & qua ratione
omnia que ꝑ verbum facta ſũt. in ipſo vitaliter
& vniformiter & cauſaliter ſubſiſtunt. accipe exẽ
pla ex creaturarum natura. Conſpice quomõ om-
nium rerum quas mundi huius ſenſibilis globoſi
tas cõprehendit. cauſe ſimul & vniformit̃ in iſto
ſole qui eſt maximum mundi luminare ſubſiſtũt.
quõ numeroſitas herbarũ & fructuũ in ſingulis
ſeminibus ſimul continet̃. quomodo multiplices
regule in arte artificis vnũ ſunt. & in animo diſpo
nentis viuunt. quomodo infinitus linearũ nume-
rus in vno puncto vnum ſubſiſtit. & huius va-
ria perſpice exempla. ex quibꝰ velut phiſice theo
rie pennis poteris arcana verbi mentis acie inſpi-
cere. & quantum datur humanis rationibus vide-
re. quomodo omnia que ꝑ verbum ſunt facta. in
ipſo viuunt & facta ſũt. ¶ Hila. Vel aliter po-
teſt legi. in eo quod dixerat. ſine ipſo factum eſt
nihil. poſſet aliquis perturbatus dicere. eſt ergo
aliquid per alterum factum quod tamẽ non ſit ſine
eo factum. & ſi aliquid ꝑ alterũ. licet non ſine eo.
iam non ꝑ eum omnia. quia aliud eſt feciſſe aliud
eſt interueniſſe facienti. Enarrat ergo euangeli-
ſta quid non ſine eo factum ſit dicens. Quod factũ
eſt in eo hoc igit̃ non ſine eo quod in eo factũ eſt.
Nam id quod in eo factum eſt. etiam ꝑ eum factũ
eſt. Omnia enĩ ꝑ ipſum & in ipſo creata ſũt. In ip
ſo aũt creata q̃ naſcebat̃ creator deus. Sed ex hoc
ſine eo nihil factũ eſt. quia naſcens deus. vita erat
& qui vita erat. non poſteaq̃ natus erat factus eſt
vita. Nihil ḡ ſine eo fiebat ex hiis. q̃ in eo fiebant.
Et deꝰ q̃ ab eo natꝰ eſt. nõ poſtea q̃ natꝰ eſt. ſed na
ſcẽdo quoqꝫ extitit. ¶ Chriſ. Vel aliter. Non ap
ponemꝰ finale pũctũ vbi dicit̃. ſine ipſo factũ eſt
nihil. ſecundũ hereticos. Illi enim volentes ſpiri-
tũ ſanctũ creatum dicere. aiũt. quod factũ eſt in ip
ſo vita erat. Sed ita non poteſt intelligi. Primũ
quidem neqꝫ tempus erat hic ſpiritus ſancti memi-
niſſe. Sed ſi de ſancto ſpiritu hoc dictum eſt. age.
ſed eorũ interĩ legamus modũ. ita enĩ nobꝭ hoc in-
conueniẽs erit. Cum enĩ dicit̃. quod factum eſt in
ipſo vita erat. ſpiritum ſanctũ dicunt dictum eſſe
vitam. Sed vita hec & lux inuenitur eſſe. Indu-
cit enĩ vita erat lux hominum. quo circa ſcd̃m eos
lucem omnium hunc ſpiritum dicit. Quod autem
ſuperius verbum dixit. hic cõſequenter & deum &
vitam & lucem nominat. Verbũ aũt caro factũ
eſt. erit igit̃ ſpiritus ſanctus incarnatus. nõ filiꝰ.
Ideo dimittentes hunc modum legendi. ad decen-
tem veniamꝰ lectionẽ & expoſitionẽ. Hec autẽ eſt
cum dicitur. Omnia per ipſum facta ſunt. & ſine
ipſo factum eſt nihil. quod factum eſt. ibi quieſce-
re fac ſermonem. Deinde ab ea que deinceps eſt di
ctione incipe. que dicit. In ipſo vita erat. ac ſi di-
cat. Sine eo factum eſt nihil quod factum eſt. id
eſt factibiliũ. Vides qualiter hac breui adiectione
omnia correxit ſuperueniẽtia inconueniẽtia. In-
ducens enĩ ſine eo factum eſt nihil. & adiiciens q̃d
factum eſt. & intelligibilia comprehendit. & ſpiri
tum ſanctum excepit. Spiritus enĩ ſanctus fa-
ctibilis non eſt. Hec igitur que dicta ſunt de cõdi-
tione rerum dixit iohannes. Inducit autẽ & eum
qui eſt de prouidentia ſermonem dicens. In ipſo
vita erat. quemadmodum in fonte qui generat ab-
yſſos & in nullo minoratur fons. ita & in operatiõe
vnigeniti quecũqꝫ credas per eum facta eſſe non mi
nor ipſe factus eſt. Nomen autem hic non ſolum
conditionis eſt. ſed & prouidentie rerum. que eſt
ſcd̃m permanentiam eorum. Cum autem audis.
quoniã in ipſo vita erat. nõ compoſitum eſtimes.
Sicut enĩ pater habet vitam in ſeipſo. ita dedit &
filio vitam habere. Ergo ſicut patrem non vtiqꝫ di
ces cõpoſitũ eſſe. ita nec filiũ. ¶ Orige. Vel alit̃.
oportet ſcire q̃ ſaluator quedam dicitur non ſibi
eſſe. ſed aliis. quedam vero & ſibi & aliis. In hoc
ergo q̃ dicitur. Quod factum eſt in verbo vita erat
ſcrutandum eſt. an ſibi & aliis vita eſt. vel aliis
tantũ. & ſi aliis. quibus aliis. Idem autem eſt vita
& lux. Lux autem hominum eſt. Fit itaqꝫ homi-
num vita quorum eſt lux. & ſic in eo q̃ dicitur vi
ta ſaluator non ſibi. ſed aliis. Hec quidem vita ver
bo preexiſtenti aderit. ex eo q̃ expiata a peccatis
anima ſit. ſerena vita inferat̃ ei. qui verbi dei ſe ſu
ſceptibilem ſtatuit. vnde verbum quidem in princi
pio non dixit factum. Non enĩ erat quando prin-
cipium verbo careret. Vita autẽ hominũ non ſem-
per erat in verbo. ſed hec vita hominum facta eſt
eo q̃ vita eſt lux hominum. Cum enim homo non
erat. nec lux hominũ erat. luce ſcd̃m habitudinem
ad homines intellecta. Et ideo dicit. Quod factũ eſt
in verbo. vita erat. non aũt quod erat in verbo vi-
ta erat. Inuenit̃ aũt alia littera nõ incõgrue habẽs
quod factũ eſt in eo vita eſt. Si aũt intelligamus
vitã hoĩm que in verbo fit. eũ eſſe qui dixit. Ego
ſum vita. fatebimur neminẽ infideliũ xp̄i viuere.
ſed cũctos eſſe mortuos. qui nõ viuũt in deo. textꝰ
¶ Et vita erat lux hominũ. ¶ Theo. Dixerat In
ipſo vita erat. ne putares q̃ abſqꝫ vita ſit verbum.
ſed vita ſit ſpiritalis & lux rationalibus cunctis.
Vnde dicit̃. Et vita erat lux hominũ. quaſi dice-
ret. lux iſta nõ eſt ſenſibilis ſed intellectualis illu
minans ipſam animam. ¶ Augꝰ. ſup iohannẽ ex
ipſa enĩ vita illuminant̃ homines. pecora non illũ-
minant̃. quia non habẽt rationabiles mentes. que
poſſint videre ſapiẽtiam. homo aũt factus ad ima-
ginem dei. habet rationalem mentem per quam poſ
ſit percipere ſapientiam. Ergo illa vita per quam
facta ſunt omnia. lux eſt. & non quorumcunqꝫ
animalium. ſed hominum. ¶ Theophi. Non aũt
dixit lux eſt ſolum iudeis. ſed omnium hominũ.

Omnes em̄ homines inquantum intellectum &
rationez recipimus ab eo quod nos condidit verbo
intantum ab eo illuminari dicimur. Nam ratio
nobis tradita ꝑ quam rationales dicimur. lux eſt.
ad opanda nos dirigens & nō opanda. ¶ Orige.
Non eſt autem ꝑtermittendū ꝙ vitā ꝑmittit luci
hominum. inconſequens em̄ erat illuminari nō vi-
uentem & aduenire illuminationi vitam. Si aūt
idem eſt. vita erat lux hominum. ꝙ ſolū hominū.
erit xp̄us lux. atq̄ȝ vita ſolorum hominū. hoc aūt
opinari hereticū eſt. Non igitur quicquid dicit̄ ali
quoꝝ. illoꝝ ſolum eſt. Scriptum eſt em̄ de deo. ꝙ
ſit deus abraam iſaac & jacob. non tamē iſtoꝝ tm̄
patrum dictus eſt deus. Non ergo ex eo ꝙ dicit̄.
Lux hoīm. excludit̄ q̄n ſit alioꝝ. alios vero conti-
nens eo ꝙ eſt. faciamus hominem ad imaginē no-
ſtram. quicquid ad imaginē ac ſimilitudinē dei fa
ctum eſt intelligi decet per hominez. Sic igit̄ lux
hominū lux cuiuſlibet rationalis creature eſt.
¶ Et lux in tenebris lucet & tenebre eam nō com-
prehenderūt. ¶ Aug. ſup iohannē. Quia vita illa
eſt lux hominū. ſed ſtulta corda capere iſtam lucē
non poſſunt. quia peccatis ſuis agrauant̄. vt eam
videre nō poſſint. ne ideo cogitent quaſi abſentem
eſſe lucem quia eam videre nō poſſunt. Seq̄t̄. Et
lux in tenebris lucet. & tenebre eam non compre-
henderūt. Quomodo em̄ homo poſitus in ſole cecus
preſens eſt illi ſol. ſed ipſi ſoli abſens eſt. ſic om-
nis ſtultus cecus eſt. & ꝑ̄ſens eſt illi ſapientia.
Sed cū ceco ꝑ̄ſens eſt. oculis eius abſens eſt. nō
quia illi abſens eſt. ſed q2 ipſe abſens eſt ab illa.
¶ Orige. Tenebre aūt hꝰmōi hoīm nō natura ſūt
ſcđm illud pauli. Eramus aliquādo tenebre. Nunc
autē lux in domino. ¶ Orige. in homelia. Vel ali
ter. Lux in tenebris fidelium animarū lucet a fide
inchoans. ad ſpē trahens. Imperitorū vero cordiū
perfidia & ignorantia lucem verbi dei in carne ful
gentis non comprehenderūt. Sed iſte ſenſus mo-
ralis eſt. Phiſica vero horum verboꝝ theoria ta-
lis eſt. humana natura & ſi non peccaret ſuis pro-
prijs viribꝫ lucere non poſſet. Non em̄ naturaliter
lux eſt. ſed particeps lucis. capax ſiquidem ſapi-
entie eſt non ipſa ſapientia. Sicut ergo aer ꝑ ſe-
metipſum non lucet ſed tenebrarū vocabulo nun-
cupatur. ita noſtra natura dum ꝑ ſeipſam conſide-
ratur quedam tenebroſa ſubſtantia eſt. capax ac
particeps lucis ſapientie. Et ſicut aer dum ſolares
radios ꝑticipat. nō dicit̄ ꝑ ſe lucere. ſed ſolis ſplē-
dor ī eo apparē. Ita rationabil̄ noſtre nature pars
dum preſentiam verbi dei poſſidet. non ꝑ ſe res in-
telligibiles & deum. ſuum ſed ꝑ inſitum ſibi di-
uinum lumē cognoſcit. Lux itaq̄ȝ in tenebris lucȝ
quia dei verbū vita & lux hominū. in noſtra natu
ra que ꝑ ſe inueſtigata & conſiderata informis que
dam tenebroſitas inuenitur. lucere non deſinit. Et
quomā ipſa lux omni creature eſt incomprehenſi
bilis. tenebre eam non comprehenderūt. ¶ Chriſ.
Vel aliter. Totum ab illo loco. Et vita erat lux
hominū. primū nos de cōditione docuerat. Deinde
dicit. & que ſecundum animam bona prebuit no-
bis veniens verbum. Unde dicit. Et vita erat lux
hominum. Non dicit. Lux iudeorum. ſed vniuer-
ſaliter hominū. Non em̄ iudei ſolum. ſed & genti-
les ad hanc venerunt cognitionē. Non autē adiecit
& angeloꝝ. quoniam ei de natura humana ſermo
eſt quibꝫ verbū venit euāgeliſans bona. ¶ Orige.
Querunt aūt quare non verbum lux hominū dictū
eſt. ſed vita que in verbo ſit. quibus reſpondemus
quia vita ad preſens non ea que communis eſt ra-
tionaliū & irrationalium dicit̄. ſed que adiungit̄
verbo quod in nobis fit per participationem verbi
primarij. ad diſcernendum apparentem vitam &
non veram & cupiendam veram vitam. Prius er-
go participamus vitam que apud quoſdam quidē
eſt potentia non actu lux. qui ſcilicet non ſūt aui-
di ꝓquirere que ad ſcientiā pertinent. apud quoſ-
dam vero & actu lux efficit̄. qui ſecundū apoſto-
lum emulantur dona meliora. ſcilicet verbum ſapi
entie. ſi tamen & tunc idem eſt vita & lux hominū
nullus manens in tenebris ꝑfecte viuere compro-
batur. nec quiſq̄ȝ viuentium conſiſtit in tenebris.
¶ Chriſ. Vita em̄ adueniente nobis ſolutum eſt
mortis imperium. & luce lucente nobis non vltra
ſunt tenebre. ſed ſemꝑ manet vita quam mors ſu-
perare non poteſt. nec tenebre lucem. Unde ſequi
tur. Et lux in tenebris lucet. Tenebras mortē &
errorem dicit. Nam lux quidem ſenſibilis non in
tenebris lucet. ſed ſine illis. Predicatio vero chri
ſti in medio erroris regnantis fulſit. & eum diſpa-
rare fecit. & in vitam mortem fecit mortuus chri-
ſtus. ita eam ſuperans. vt eos qui detinebant̄. re-
duceret. Quia igit̄ neq̄ȝ mors eam ſuꝑauit. neq̄ȝ
error. ſed fulgida eſt eius predicatio vbiq̄ȝ. & lu-
cet cum ꝓpria fortitudine. ꝓpterea ſubdit. tenebre
eam non comprehenderunt. ¶ Origenes. Eſt
etiam ſciendum. ꝙ ſicut lux hominum nomen eſt
duarum ſpiritualium rerum. ſic & tenebre. Dici-
mus enim hominum lucem poſſidentem opera lu-
cis perficere. & etiam cognoſcere. quaſi illuſtratū
lumine ſcientie. & econtrario tenebras dicimus
illicitos actus. & eam que videtur ſcientia. non eſt
autem. Sicut aūt pater lux eſt & in eo tenebre
non ſunt vlle. ſic & ſaluator. Sed quia ſimilitu-
dinem carnis peccati ſubijt. non incongrue de eo di
citur ꝙ tenebre in eo ſunt alique. ipſo in ſe ſuſcipi-
ente noſtras tenebras. vt eas diſſiparet. Hec igit̄
lux que facta eſt vita hominum. radiat in tenebris
animarum noſtrarum & venit vbi princeps tene-
brarum harum cum genere bellat humano. Hanc
lucē perſecute ſunt tenebre. quod patet ex hijs q̄
ſaluator & eius filij ſuſtinent. pugnantibus tene-
bris cōtra filios lucis. Verū quia deus patrocinat̄
non inualeſcunt. Unde nō apprehendūt lucē. Vel
q2 celeritatē curſus lucis ſubſeq̄ nō valēt ꝓpt̄ ꝓpriam

tarditatē · Vel quia ſi ſuperuenientem expectant · fugantur luce appropinquātē · Oportet autem id cōſiderare ꝙ non ſemper tenebre in ſiniſtra parte ſumūtur · ſed quādoqꝫ in bona ſecundū illud pſalmi · Poſuit tenebras latibulū ſuum · dum ea que ſunt erga deum · ignota & imperceptibilia ſunt · De hac ergo laudata caligine dicam · quoniam verſus lucem pergit · illamqꝫ apprehendit · quia quod erat caligo dum ignorabatur · in lucem cognitam vertit ei qui didicit ¶ Aug · decimo de trinitate dei · Hoc autem initium ſancti euangelij · quidam platonicus aureis litteris perſcribendum · & per omnes eccleſias in locis eminentiſſimis proponendum eē dicebat · ¶ Beda · Nam alij euangeliſte chriſtum in tempore natum deſcribūt · Johannes vero eūdem in principio teſtatur fuiſſe dicēs · In pricipio erat verbum · Alij inter homines eum ſubito apparuiſſe commemorant · ille ipm apud deum ſemper fuiſſe teſtatur · dicens · Et verbum erat apud deum · Alij eum verum hominem · ille verꝫ confirmat deum dicens · Et deꝰ erat vbū · Alij hoīez apd homines cū temporaliter conuerſatum · ille deum apud deum in principio manentem oſtendit dicens · hoc erat in principio apud deum · Alij magnalia que in homine geſſit · perhibent · ille ꝙ omnem creaturam per ipm deus pater fecerat docet · dicens · omnia per ipſum facta ſunt & ſine ipo factum eſt nihil · textꝰ

¶ Fuit homo miſſus a deo · cui nomen erat iohannes · hic venit in teſtimonium · vt teſtimonium perhiberet de lumine · vt omnes crederent per illum · Non erat ille lux · ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine · ¶ Augꝰ · Ea que dicta ſunt ſuperius · de diuinitate chriſti dicta ſūt · qui ſic venit ad nos · ſecundum ꝙ apparuit homo · Quia igitur ſic erat homo · vt lateret in illo deus · miſſus eſt ante illū magnus homo · per cuius teſtimonium inueniretur pluſqꝫ homo · & quis eſt hic? Fuit homo · ¶ The · Non angelus vt ſuſpitōnem multorum deſtrueret · ¶ Augꝰ · Et quō poſſet iſte verum de deo dicē Miſſus a deo · ¶ Chriſ · Nihil de reliquo humanū eē eſtima eorum que dicuntur ab illo · Non enim q̄ eius ſunt · ſed que mittentis omnia loquitur · Ideo & angelus nūcupatus eſt a propheta dicēte · Ego mitto angelum meum · angeli enim virtus eſt · nihil ꝓprium dicere · Hoc aūt quod dicit · Fuit miſſus · non eius qui ad eē proceſſus oſtenſiuum eſt · Sicut aūt eſaias miſſus fuit · non aliunde q̄ꝫ a mūdo · ſed a ſtatu quo vidit dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum ad plebem · ſic & iohannes a deſerto ad baptizandū mittitur · Ait enī qui miſit me baptizare ille mihi dixit · Super quē videris &c̄ · ¶ Augꝰ · Quid vocabatur · Cui nomē erat iohannes · ¶ Alchuinꝰ · Id eſt gratia dei vel in quo eſt gratia · qui gratiam noui teſtamenti · id eſt chriſtum ſuo teſtimonio primū mūdo innotuit Vel iohannes interpretatur · cui donatum eſt · qꝫ per gratiam dei donatum eſt illi · regem regum · nō ſolū precurrere · ſed etiam baptizare · ¶ Auguſt · Quare venit · Hic venit in teſtimoniū vt teſtimonium perhiberet de lumine · ¶ Orige · Quidam improbare nitūtur edita de xp̄o teſtimonia ꝓphetaꝝ dicentes · nō egere teſtibꝰ dei filium habentem credulitatis ſufficientiam · Cū in his que protulit ſalubribꝰ verbis · tum in mirabilibꝰ operibꝰ ſuis · Siquidem & moyſes credi meruit per verbū & virtutes · non egens preuijs teſtibꝰ · Ad hoc dicendū eſt ꝙ multis exiſtentibꝰ cauſis inducentibꝰ ad credendū · Plerumqꝫ quidā ex hac demonſtratōne nō admirantur · ex alia vero habent cauſam vt credant · Deus aūt eſt qui pro cūctis hominibꝰ homo factus eſt · Conſtat igitur quoſdam ex dictis propheticis ad xp̄i admiratōem coactos · mirantes tot ꝓphetarū ante eius aduentum vocem · conſtituentes natiuitatis eius locum & alia huiuſmodi · Illd quoqꝫ animaduertendū ꝙ prodigioſe virtutes · ad credendū prouocare poterant eos qui tempore xp̄i erant · Non autē poſt longa tempora non fabuloſa quedam exiſtimata fuerūt · Plus enī peractis virtutibꝰ facit ad credulitatem que cum virtutibꝰ queritur prophetia Eſt aūt & tale quid dicere · ꝙ quidam in hoc ꝙ teſtimoniū prebent deo honorati ſunt Priuare vult ergo chorū prophetarum ingenti ḡtia · qui dicit illos non oportere de xp̄o teſtimoniū exhibere · Acceſſit aūt hijs iohannes · vt teſtimonium de luce perhibeat · ¶ Chriſoſtomus · Non indigente teſtimonio · ſed propter quid ipe iohannes docet dicens · vt omnes crederent per illum · Sicut enim carnem induit ne omnes perderet · ita & preconem hominem miſit · vt cognatam audientes vocem facilius aduenirent · ¶ Beda · Non autē ait · vt omnes crederent in illum · Maledictus enī homo qui confidit in homine · ſed vt omnes crederent per illum · hoc eſt · per illius teſtimonium crederent in lucem · ¶ Theophilus · Si vero aliqui non crediderint · excuſabilis permanet ipe · Nam & ſi aliquis includens ſe in domo caliginis · & ipm ſolis radius non illuſtret · ipe cauſam tribuit · & n̄ ſol · ſic iohannes vt omnes crederent miſſus fuit · ſz ſi minime conſecutum eſt · ipe huius rei cauſa non extitit · ¶ Chriſoſtomus · Quia vero multum apd nos maior qui teſtatur · eo qui teſtimonium perhibet · & dignior fide eē videtur · Ne quis & de iohanne hoc ſuſpicetur · hanc ſuſpitōnem deſtruit dicēs Non erat ille lux · ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine · Si vero non huic inſtans opinioni hoc reſumpſit vt teſtimonium perhiberet de lumine · ſuperfluum eēt quod dicitur · & magis iteratō ſermonis · ꝙ explanatō doctrine · ¶ Theophilus · Sed dicet aliquis · Ergo neqꝫ iohannem · neqꝫ ſāctorum quempiam lucem eē vel fuiſſe dicemus · ſed ſi ſanctorum aliquem lucem velimus dicere · ponemus lucem abſqꝫ articulo · vt ſi interrogatus fueris · vtrum iohannes eſt lux ſine articulo ·

ſecure concedas. Si vero cum̄ articulo non conce-
das. Non em̄ eſt ip̄a lux principalior. ſed lux dici
tur quia ſcd̄m participatōnem lucem habet a vero
lumine. textus

¶ Erat lux vera que illuminat omnem hominem
venientem in hūc mūdum. ¶ Aug⁹. De quo lu-
mine iohānes teſtimonium perhibeat oſtendit di-
cens. Erat lux vera. Vel aliter. ¶ Chriſ. Quia ſu
perius de iohanne dixerat ꝙ venit & miſſus eſt. vt
teſtetur de luce. ne quis hoc audiens ꝓpter teſtan-
tis recentem preſentiam & de eo cui teſtimonium
perhibetur. talem quandam ſuſpitōnem accipiat.
reduxit mentem & ad eam que ſupra omne princi
pium eſt. traſmiſit exiſtentiam dicens. Erat lux
vera. ¶ Aug⁹. Quare additum eſt vera? quia & hō
illuminat⁹ dicitur lux. ſed vera lux illa eſt que il-
luminat. Nam & oculi noſtri dicuntur lumina &
tamen niſi aut per noctem lucerna accēdatur. aut
per diem ſol exeat. lumina illa ſine cauſa patent.
Vnde ſubdit. Que illuminat omnem hominem.
Si omnem hominem ergo & ip̄m iohannem. Ip̄e
ergo illuminabat. a quo ſe demonſtrari volebat.
Quomodo em̄ plerūqꝫ fit. vt in aliquo corpore radia
to cognoſcatur ortus eē ſol. quem oculis videre nō
poſſumus. quia qui ſaucios habent oculos. idonei
n̄ ſūt videre parietem illuminatum aut aliquid hu
iuſmodi. Sic omnes ad quos venerat xp̄s. minus
erant idonei eum videre. Radiauit iohannem. &
per illum confitentem ſe illuminatum. cognitus ē
ille qui illuminat. Dicit aūt venientē ī hūc mūdū
Nam ſi illinc non recederet. non eſſet illuminan-
dus. ſed iō hic illuminandus quia illinc receſſit.
vbi homo poterat eēt illumiatus. ¶ Theo. Erube
ſcat manicheus qui conditoris maligni & tenebro
ſi nos aſſerit creaturas. Non em̄ illuminaremur.
ſi veri luminis creature non eēm⁹. ¶ Chriſ. Vbi
ſunt etiam qui non dicunt eum verum deum? hic eī
lux vera dicitur. Sed ſi illuminat omnem hominē
venientem in hūc mūdum. qualiter tot ſine lumīe
permanſerunt? Non em̄ omnes cognouerunt. xp̄i
culturam. Illuminat igitur omnem hominem quā
tum ad eum pertinet. Si aūt quidam mentis ocu-
los claudentes noluerunt recipere lucis huius radi
os. non a lucis natura obtenebratō eſt eis. ſed a ma
licia eorum qui volūtarie priuant ſe ip̄os gratie do
no. Nam gratia quidem ad omnes effuſa eſt Qui ve
ro nolūt dono hoc frui ſibi ip̄is hanc debent repu-
tare cecitatem. ¶ Aug⁹. Vel ꝙ dicitur. ꝙ illumi-
nat omnem hominem. ſic intelligimus. non quia
nullus eſt hominum qui non illuminetur. ſed quia
niſi ab ip̄o nullus illuminatur. ¶ Beda. Sine na
turali ingenio ſine ſapientia diuina. Sicut em̄ ne-
mo a ſe ip̄o eē ſic etiam nemo a ſe ip̄o ſapiēs eē po
teſt. vel aliter. ¶ Origenes in homelia. Non de his
qui de occultis ſeminū cauſis in ſpecies corporeas
procedūt. debemus intelligere ꝙ illuminat homi-
nem venientem in hūc mūdum ſed de his qui ſpiri

tualiter per regeneratōnem gratie que datur in ba-
ptiſmate in mūdum veniunt inuiſibilem. Eos ita
ꝙ vera lux illuminat qui in mūdum virtutum veni
unt. non eos qui ī mūdum vitōrū ruūt. ¶ Theo
philus Vel alit̄ intellectus nobis traditus ac nos
dirigens qui & naturalis ratō nominatur. dicitur
lux tradita nobis a deo. Sed quidam male ratōne
vtentes ſe ip̄os obſcurauerunt. textus

¶ In mūdo erat. & mūdus per ip̄m factus eſt. &
mūdus eum non cognouit. ¶ Aug⁹. Lux que il-
luminat omnem hominem venientem in hūc mū-
dū venit per carnem. quia dū hic eēt per diuinita-
tem. a ſtultis cecis & iniquis videri non poterat.
de quibꝯ ſupra dictum eſt. Tenebre eam non com-
prehenderūt. & ideo dicit̄. In mūdo erat. ¶ Orig.
in homelia. Vt enim qui loquitur. dū loqui ceſſat
vox eius eē deſinit. & euaneſcit. Sic celeſtis pat̄
ſi verbum ſuum loqui ceſſauerit. effectus verbi.
hoc eſt. vniuerſitas verbo condita non ſubſiſtet.
Non aūt putes. quia ſic erat in mūdo. quomodo in
mūdo eſt terra. pecora. & homines. ſed quomodo ar
tifex regens quod fecit. Vnde ſequitur. Et mun-
dus per ip̄m factus eſt. Non em̄ ſic fecit quomodo
facit faber. qui em̄ fabricat. extrinſecus eſt ad il-
lud quod fabricat. Deus aūt infuſus mūdo fabri-
cat vbiqꝫ poſitus. & non recedit ab aliquo. preſen
tia maieſtatis facit quod facit. ſic ergo erat in mū-
do. quomodo per quē factus eſt mūd⁹. ¶ Chriſo.
Et iterū qꝛ in mūdo erat. ſed non vt mūdi contem
paneus. Propter hoc induxit Et mūd⁹ per ip̄m fa
ctus ē. per hoc & rurſus te deducens ad eternā exi
ſtentiam vnigeniti. Qui em̄ audierit quomiā opus
eius hoc totum. & ſi valde inſenſibilis fuerit. coge
tur cōcedere ante opera eē factorem. ¶ Theo. Si-
mul aūt hic & martōnis ſubuertit rabiem. q̇ mali-
gnū conditorem cūcta ꝓduxiſſe dicebat. Nec nō &
Arrij qui filium dei dicebat creaturā. ¶ Auguſt.
Quid eſt aūt mūd⁹ p ip̄m fact⁹? Celū. terra. mare
& oīa que in eis ſūt. mūd⁹ dicit̄. Itē ī alia ſigi-
catōe. dilectores mūdi mūd⁹ dicūtur. de q̊ ſequit̄.
Et mūd⁹ eū n̄ cognouit. Nō eī celi aut angeli. aut
ſidera. n̄ cognouert creatorē quē cōfitent̄ demonia
oīa vndiqꝫ teſtimoniū ꝑhibuerūt. Sed q̇ n̄ cogno-
uerūt eū? q̇ amādo mūdū dicti ſūt mūdus. Amādo
em̄ mūdū habitamus corde in mūdo. Nam q̇ n̄ dili
gūt mūdū. carne verſantur in mūdo. ſ; corde inha-
bitant celū. ſicut apoſtol⁹ dicit. Noſtra cōuerſatō
in celis eſt. Amādo igr̄ mūdū. hoc appellari merue
rūt vbi habitabāt Quō eī cū dicim⁹. mala ē illa do
mus aut bona. n̄ parietes īcuſam⁹. aut laudam⁹.
ſ; īhitantes. Sic & mūdū dici⁹. q̇ īhitant mūdū
amādo. ¶ Chriſ. Qui aūt dei erāt amici. eū cognoue
rūt etiam an̄ corporalem p̄ſentiam. vn̄ & xp̄s ait.
Quomiā abrahā pr̄ vr̄ exultauit vt videret diē me-
um. Cū ḡ nos interpellant gentiles dicētes. Quid
ē ꝙ ī vltimo tempore venit noſtrā operatur⁹ ſalutē.
tanto tempore negligens nos? dicimus quomiam

& ante hoc in mundo erat & prouidebat operibus
ſuis. & omnibꝫ dignis cognitꝰ erat. Et ſi eum mū
dus non cognouit. hij tamen quibꝫ mūdus ñ erat
dignus. eam cognouerunt. Dicens autem. Mun
dus eum non cognouit. breuiter cauſam ignoran-
tie prebuit. Mundum enim vocat homines. qui ſo
li mundo affixi ſunt. & que mundi ſunt. ſapiunt.
Nihil autem ita turbat mentem. vt liquefieri amo
re preſentium. textus

¶ Jn propria venit. & ſui eum non receperunt.
Quotquot autem receperunt eum. dedit eis poteſta
tem filios dei fieri. his qui credunt in nomine eiꝰ.
qui non ex ſanguinibꝰ. neqꝫ ex volūtate carnis ne-
qꝫ ex volūtate viri. ſed ex deo nati ſunt. ¶ Chriſ.
Dixit ꝙ mūdus eū non cognouit de ſuperioribus
loquens temporibus. ſed de reliquo ſermonem in-
duxit ad predicatōnis tempora & ait. Jn propria
venit. ¶ Augꝰ. Quia ſcꝫ omnia per ipm̄ facta ſūt
Theo. Vt per ꝓpria mūdū intelligas. ſiue iudeā
quam pro hereditate elegerat. ¶ Chriſ. Jn ꝓpria
ḡ venit non gratia ſue neceſſitatis. ſed gratia be-
neficij ſuorum. Sed vnde venit qui omnia implet
& vbiqꝫ adeſt? Ea quidem que ad nos deſcenſione
hic operatus eſt. Quia enim in mūdo exiſtens. nō
putabatur adeē. eo ꝙ non dum cognoſcebatur.
dignatus eſt induere carnem. Manifeſtatōnē ve-
ro hanc & cōdeſcenſionem preſentiam vocat. Miſe
ricors autem exiſtens deus omnia fecit. vt nos ſe
cundū vtutem ſplendeamus. & ꝓpter hoc quidem
nullū neceſſitate. ſuaſione vero & beneficijs volētes
ad ſe attrahit. & ꝓpterea venientem eū hij quidem
ſuſceperūt. alij vero non receperūt. Nullū em̄ vult
inuitum neqꝫ coactum habere famulatum. Jnuitū
em̄ trahi par eſt cum eo qui totaliter non ſeruit.
Vnde ſequitur. Et ſui eum non receperūt. Judeos
nunc ſuos dicit. vt populū peculiarem. ſed & om̄s
homines vt ab ipſo factos. & ſicut ſuperius pro cō-
muni verecundatus natura dicebat. quoniam mū-
dus per ipm̄ factus conditorem non cognouit. ita
& hic rurſus pro iudeorum anxius indeuotōne. ḡ-
uius ponit accuſatōnem dicens. & ſui eum non re-
ceperūt. ¶ Augꝰ. Si aūt omnino nullus recepit.
nullus ḡ ſaluꝰ factus eſt. Nemo em̄ ſaluus fiet.
niſi qui xp̄m recepit venientem. & ideo addit. Quot
quot aūt receperūt eum. ¶ Chriſ. Siue ſint ſerui
ſiue liberi ſiue greci ſiue barbari. ſiue inſipientes.
ſiue ſapiētes. ſiue mulieres ſiue viri. ſiue pueri ſiue
ſenes. omnes eodem digni facti ſunt honore. de q̄
ſeqtur Dedit eis poteſtatē filios dei fieri. ¶ Am.
Magna beniuolentia. vnicus natus eſt. & noluit
manere vnus. non timuit habere coheredes. quia
hereditas eius nō fit anguſta. ſi multi poſſederint.
¶ Chriſ. Non aūt dixit quoniam fecit eos filios
dei fieri. ſed dedit eis poteſtatem filios dei fieri. oſt
dens enim quoniam multo opus eſt ſtudio. vt eā
que in baptiſmo adoptōnis formata eſt. imaginem
incontaminatam ſemper cuſtodiamus. Simul aūt
& oſtendens. quoniam poteſtatem hanc nullus no
bis vel auferre poterit. niſi nos ipſi auferamus Si
enim qui ab hominibꝰ dominium aliquarum rerum
ſuſcipiunt. tantū habent robur. quantum fere hij
qui dederunt. multomagis nos qui a deo potimur
hoc honore. Simul aūt oſtendere vult quoniā hec
gratia aduenit volentibꝰ & ſtudentibus. Etenim
in poteſtate eſt liberi arbitrij & gratie operatōne
filios dei fieri. ¶ Theo. Vel quia in reſurrectōne
filiatōnem perfectiſſimam conſequemur. ſecūdum
ꝙ apoſtolus dicit adoptōnem filiorum dei expectan
tes redemptōnem corporis noſtri. Dedit ergo pote
ſtatem filios dei fieri. id eſt hanc gratiam in futura
gratia conſequendi. ¶ Chriſ. Et quia in hiſ ipſis
ineffabilibꝰ bonis. hoc quidem eſt dei. ſ. dare gratiā.
illud vero hominis id eſt prebere fidem. ſubiungit
his qui credūt in nomine eius. Quid igitur non di-
cis nobis o iohannes quod eoꝝ ſit ſupplicium q̄ eū
non receperūt? quia nunq̄ iſto ſupplitio fiet maius.
quando preiacente eis poteſtate filios dei fieri. nō
fiant. ſed volentes ſeipſos tanto priuant honore. S
etiam inextinguibilis eos ſuſcipiet ignis. quod po
ſtea manifeſtius reuelabit. ¶ Augꝰ. Credentes
ergo quia filij dei fiūt. & fratres chriſti vtiqꝫ na-
ſcuntur. Illam ſi non naſcūtur filij quomodo eē poſ
ſunt? Sed filij hominum naſcuntur ex carne & ſā-
guine & ex volūtate viri & complexu coniugij.
Illi autem quomodo naſcātur ſubdit. Qui non ex
ſanguinibus. tanq̄ maris & femine. ſanguina. vel
ſanguines. non eſt latinum. ſed quia grece poſitū
eſt pluraliter. maluit ille qui interpretabatur ſic
ponere. & quaſi minus latine loqui ſecundum gra
maticos. & tamen explicare veritatem ſecundum
auditum infirmorum. Ex ſanguinibus enim ma-
ris & femine homines naſcuntur. ¶ Beda. Sciē-
dum etiam eſt. quia in ſcripturis ſanctis ſanguis
cum dicitur pluraliter. peccatum ſignificare ſolet.
vnde. libera me de ſanguinibus. ¶ Augꝰ. Jn eo
autem quod ſequitur. Neqꝫ ex volūtate carnis. ne
qꝫ ex volūtate viri. carnem pro femina poſuit. qꝛ
de coſta cum facta eēt. adam dixit. hoc nunc os de
oſſibus meis. & caro de carne mea. Ponit ḡ caro
pro vxore quomodo aliquando ſpiritus. ꝓ marito.
quia ille imperare debet. iſta ſeruire. Quid enim pe
ius eſt domo vbi femina habet imperium ſuper vi-
rum Hij ergo. neqꝫ ex volūtate carnis. neqꝫ ex vo
lūtate viri. ſed ex deo nati ſunt. ¶ Bed. Carnalis
enim ſingulorum generatō a cōplexu coniugij dux
it originem. At vero ſpiritualis. ſpūs ſancti gra-
tia miniſtratur ¶ Chriſ. Hoc autem narrat euā
geliſta. vt vilitatem & humilitatē prioris partus
qui eſt per ſanguinem & volūtatem carnis addiſcē
tes. & altitudinem ſecundi qui per gratiā & nobili
tatem eſt cognoſcētes. magnā quādā hic ſuſcipiāꝰ
intelligentiā & dignā dono ipſius q̄ genuit & mul
tū poſt hoc ſtudium demōſtremꝰ. textus

¶ Et vbū caro factū ē & hītauit ī nob̄. ¶ Aug.

Cum dixiſſet ex deo nati ſūt. quaſi ne miraremur & horreremus tantam gratiam & nobis incredibile videretur. quia homines ex deo nati ſunt. q̄ſi ſecuritatem faciens ait. Et verbum caro factū eſt Quid ergo miraris quia homines ex deo naſcūtur? attende ip̄m deum ex hominibꝫ natum. ¶ Chriſoſt. Vel aliter. Cum dixiſſet quoniam ex deo nati ſūt qui ſuſceperūt eum. huius honoris poſuit cauſam. hoc ſcilicet verbum fieri carnem. factus eſt em̄ ꝓprius filius dei. hominis filius. vt filios hoīm faciat filios dei. Cū aūt audieris. quoniā verbum caro factum eſt. ne turberis. neqꝫ em̄ ſubſtantiam cōuertit in carnem. hoc em̄ vere impium eſt īntelligē. ſed manēs quod eſt. ſerui formam aſſumpſit Quia em̄ ſunt qui dicunt. quoniam phantaſmata queda fuerint omnia que incarnatōnis ſunt. eorum blaſphemiam deſtruens hanc dictionem factum eſt poſuit. non tranſmutatōnem ſubſtantie. ſed carnis vere aſſumptōnem repreſentare volens. Si vero dixerint. quoniam deus omnipotens eſt. quare & in carnem tranſmutari n̄ potuit. Dicemus ꝙ trāſmutari ab illa incōmutabili natura omnino procul eſt. ¶ Aug. xv. de trinitate. Sicut aūt verbum noſtrum vox quodammodo corporis fit aſſumendo eam. in qua manifeſtatur ſenſibus hominum. ſic v̄bum dei caro factum eſt. aſſumēdo eā ī qua & ip̄m manifeſtaretur ſenſibus hominum Et ſicut verbū noſtrum fit vox. nec mutatur in vocem. ita verbū dei caro quidem factum eſt. ſed abſit vt mutaretur in carnem. aſſumendo quippe illam. non in eam ſe conſumendo & hoc noſtrum vox fit. & illud caro factū eſt. ¶ Exgeſtis Concilij epheſini. Sermo etiam quem proferimus quo in alterutris locutōnibus vtimur. ſermo eſt incorporeus non aſpectui ſubiectus non tactu tractabilis. ſed cum ſermo induerit litteras & elementa. viſibilis fit. aſpectu cōprehenditur. tactu tractatur. ſic & verbum dei qđ naturaliter inuiſibile eſt viſibile fit. & quod natura incorporeum eſt inuenitur eē tractabile. ¶ Alchuinus. Cum etiam credamus animā īcorporeā corpori coniungi. vt ex his duobus fiat vnus hō. facilius poſſumus credere diuinam ſubſtantiam incorpoream anime in corpore cōiungi in vnionem ꝑſone. ita vt verbum in carnē non ſit conuerſum. nec caro in verbum. cum nec corpus in animam. nec anima conuertatur in corpus. ¶ Theo. Appolinarius autem laodicenſis. in hoc verbo hereſim ſtatuit. dicebat enim ꝙ xp̄s animam ratōnalem n̄ habuit. ſed tm̄ carnem habens. diuinitatem ꝓ anima que corpus dirigit & gubernat. ¶ Aug. contra ſer. Arriani Si aūt mouentur ī eo quod ſcriptum eſt. ꝙ verbum caro factum eſt. nec ibi anima nominatur. intelligant carnem pro homine poſitā. a parte totum figurate locutōnis modo. ſicuti eſt. Ad te omnis caro veniet Item ex operibꝫ legis. ꝙ non iuſtificabitur omnis caro. Quod apertius alio loco dicitur. Non iuſtificabitur homo ex operibus legis. Sic itaqꝫ dictum eſt. Verbū caro factum ē ac ſi diceret. verbū homo factum eſt. ¶ Theop. Euangeliſta volens oſtendere. inenarrabilem dei condeſcenſum. carnem commemorat. vt illius admiremur miſericordiam. quoniam ꝓpter noſtram ſalutem quod omnino remotum & diſtans eſt ab eius natura. aſſumpſit ſcꝫ carnem. Anima namqꝫ habet aliquam ꝓpinquitatem ad deū. Si aūt verbū incarnatum eſt. & humanam animam non aſſumpſit. ſequeretur ꝙ adhuc anime noſtre curate non eēnt. quod em̄ non aſſumpſit. nō ſanctificauit Et qualis deriſio. cum anima prius peccauerit vt carnem aſſumendo ſanctificauerit. id quod eſt p̄ncipalius infirmū relinqueret. Subuertit̄ ex hoc dicto neſtorius. qui dicebat ꝙ non deꝰ verbū ip̄e idem factus eſt homo ex ſacro conceptus ſanguie virginis. ſed verbo peperit hominem qui omnis v̄tutis dotatus erat ſpecie. & dei verbū illi erat coniunctum. & ex hoc duos filios aſſerebat. vnū natū de virgine ſcilicet hominem. alterum de deo ſcilicet dei filium. homini illi cōiunctum ſecundū gratiam habitudinem. & amorem. Contra quem euāgeliſta dixit. ꝙ ip̄m verbū factum eſt homo. non ꝙ v̄bū inueniens hominem virtuoſum. ſe ſibi cōiunxerit. ¶ Cirill ad neſtorium. Carnem em̄ animatam anima ratōnali viuens verbū ſibi ſecundū ſubſiſtētiam ineffabiliter ꝙ & ītelligibiliter factꝰ eſt hō. & appellatus eſt filius hominis. non ſecundum volūtatem ſolam aut beneplacitum. ſed neqꝫ in aſſumꝑtōne perſone ſolius. diuerſe quidem quo ad vnionem collate nature. vnus aūt ex ambobꝫ chriſtus & filius. non quaſi differentia naturarū interēpta propter adunatōnem. ¶ Theo. Addiſcimus ergo per hoc ꝙ dicitur. verbū caro factum eſt. quia ipſum verbū eſt homo. & filius dei exiſtens factus ē filius mulieris. que principaliter dei genitrix nūcupatur. tanq̄ deū in carne genuerit. ¶ Hilarius. x. de trinitate. Quidam aūt volentes vnigenitum deū. qui in principio apud deū erat deus verbum. non ſubſtantiuū deū eē. ſed ſermōem vocis emiſſe. vt quod loquentibꝫ verbū ſuū. hoc ſit patri deo filius argute ſubripere volūt. ne ſubſiſtens verbum deus & manens in forma dei xp̄s homo natus ſit. vt cum hominem illū humane potius originis cauſa. q̄ ſpiritualis conceptōnis ſacramentum animauerit. nō deus verbū hominem ſe ex partu virgis efficiens extiterit. Sed vt prophetis ſpiritus prophetie. ita in iheſu verbū dei fuerit Et arguere nos ſolent ꝙ chriſtum dicamus eē natum non noſtri corporis atqꝫ anime hominem. cum nos verbum carnem factum. noſtre ſimilitudinis natum hominē predicemus vt vere dei filius vere hominis filius natus ſit. Et vt per ſe ſibi aſſumpſit ex v̄gine corpus ita ex ſe ſibi aīaꝫ aſſumpſit. q̄ vtiqꝫ ab hoīe nū q̄ gn̄etiū origibꝫ p̄bet̄. Et cū ip̄e ille filiꝰ hoīs ſit. q̄ ridicule p̄ter dei filiū q̄ v̄bū caro factū ē. aliū neſcioquē tanq̄ ꝓphetā v̄bo dei aīatū p̄dicabimꝰ.

cum dominus iheſus chriſtus & dei filius & homi
nis filius fit · ¶ Chriſ. ne aũt ab eo quod dictum
eſt verbum caro factum eſt · incõuenienter ſuſpice
ris verſionem illius incorruptibilis nature · ſubdit
Et habitauit in nobis · Quod em̃ habitat · non idẽ ẽ
cum habitaculo · ſed aliud · aliud aũt dico ſecundũ
naturam · vnitõne vero & copulatõe vnum eſt de?
verbum caro · neq; confuſione facta neq; deſtructõ
ne ſubſtantiarum · ¶ Alchuin? · Vel habitauit ĩ
nobis id eſt inter homines conuerſatus eſt. textus

¶ Et vidimus gloriam eius · gloriam quaſi vni-
geniti a patre · plenũ gratie & veritatis · ¶ Chri ·
Cum dixiſſet filij dei facti ſumus · & non aliter ꝙ
per hoc ꝙ verbum caro factum eſt · rurſus ipſius
dicit & aliud lucrum · Et vidimus gloriam eius ·
quam vtiq; non vidiſſemus · niſi per conſortiũ hu-
manitatis viſus eẽt nobis · Si enim moyſi nõ ſuſti
nuerunt faciem glorificatam videre · ſed velamine
opus fuit · qualiter diuinitatem nudam exiſtentẽ ·
inacceſſibilem etiam ipſis ſuperioribꝰ virtutibꝰ nos
lutei & terreſtres ſufferre poſſemus · ¶ August ·
Vel aliter · quia verbũ caro factum eſt & habita-
uit in nobis · Iſta natiuitate collyrium fecit vñ ter
gerentur oculi cordis noſtri · vt poſſimus videre
maieſtatem eius per eius humanitatem Et ideo di
citur · Et vidimus gloriam eius · gloriam eius ne-
mo poſſet videre niſi humilitate carnis ſanaretur ·
Irruerat ei homini quaſi puluis in oculũ de terra ·
oculus iſte ſauciatus erat & terra illuc mittit̃ vt
ſanetur · caro te obcecauerat · caro te ſanat · Carna
lis em̃ anima facta erat conſentiẽdo carnalibꝰ affe
ctibꝰ · inde fuerat oculus cordis cecatus · medic? fe-
cit tibi collyriũ · quomã ſic venit · vt de carne vitia
carnis extingueret · Verbũ em̃ caro factum eſt ·
vt poſſis dicere · vidimus gloriam eius · ¶ Chriſ ·
Subdit autẽ quaſi vnigeniti a patre · quia multi
prophetarum glorificati ſunt · puta moyſes · helias
Heliſeus · & alij multi · quicũq; miracula oſtẽdẽrt
Sed & angeli hominibꝰ apparentes & eam que ẽ
proprie nature coruſcantem lucem manifeſtantes
Sed & cherubin & ſeraphin cum multa gloria vi
ſa ſunt a propheta · ab omnibus his nos abducens
euangeliſta & ſupra omnem naturam & cõſeruorꝝ
noſtrorum claritatem erigens mentem · ad ipſum
nos bonorum perducit verticem · quaſi diceret · nõ
vt prophete aut alterius hominis vel angeli aut
archangeli aut alicuius ſuperiorum virtutum eſt
gloria quam vidimus · ſed quaſi ipſius dominato
ris · ipſius regis · ipſius naturalis filij vnigeniti ·
¶ Grego · In ſacro enim eloquio ſicut & quaſi · ali
quãdo non pro ſimilitudine ponitur · ſed pro verita
te · vnde eſt iſtud quaſi vnigeniti a patre ¶ Chri ·
Ac ſi diceret · vidimus gloriam qualem decebat &
conueniens eſt habere vnigenitum & naturalem fi
lium · Conſuetudo em̃ multorum · regem valde or-
natum videntium · vbi cum alijs enumerantes non

poſſunt vniuerſam repreſentare claritatem hoc in-
ducũt · Quid oportet multa dicere? quaſi rex ibat ·
Sic & iohãnes dicit Vidimus gloriam eius glori
am quaſi vnigeniti a patre · Angeli em̃ apparentes
vt ſerui & dominum habentes omnia agebant · Ip
ſe vero vt domin? cum humili forma apparens · ſ
& creature dominum cognouerũt · ſtella magos
vocans · angeli paſtores · puer exultans in vtero ·
Sed & pater teſtatus eſt de celis · & paraclitus ſu
per ipm̃ aduenit · Sed & ipa rerũ natura omni tu-
ba clarius clamauit · quoniam rex celorum adue-
nerat · Etem̃ demones fugiebant · Infirmitates ſol
uebantur · mortuos dimittebant ſepulchra · & aĩas
a malicia ad virtutis verticem agebat · quid vtiq;
quis dicat preceptorum philoſophiam · celeſtium
legũ virtutem angelice vrbanitatis bonã ordinatõ
nem · ¶ Orige · in home · Eius aũt quod ſequitur ·
Plenũ gratie & veritatis · duplex intellectus eſt ·
Poteſt em̃ de humanitate ac diuinitate incarnati
verbi accipi · Ita vt plenitudo gratie referatur ad
humanitatem ſecundũ quã xp̃s caput eſt eccleſie ·
& primogenitus creature vniuerſe · quomã maxi-
mũ · & principale gratie exemplũ qua nullis pre-
cedentibꝰ meritis hõ efficitur deus · in ipo primor-
dialiter manifeſtum eſt · Poteſt etiã plenitudo g̃-
tie xp̃i de ſpũ ſãcto itelligi · cuius ſeptiformis opa
tõ humanitatem xp̃i impleuit · Plenitudo vero ve
ritatis ad diuinitatem refertur · Si vero plenitu-
dinẽ gratie & veritatis de nouo teſtamento malis
intelligere · non incongrue pronũtiabis plenitudi-
nem gratie noui teſtamẽti eẽ per xp̃m donatã · &
legalium ſimbolorum veritatem in ipſo eẽ impletã
¶ Theophi · Vel plenum gratia · prout eius ver-
bum gratioſum erat · dicente dauid Difuſa eſt gra
tia in labijs tuis · & veritate · ſecũdũ ꝙ moyſes &
prophete loquebantur · aut operabantur in figura ·
xp̃s aũt cũ veritate · textus

¶ Johannes teſtimonium perhibet de ipo · & cla-
mat · dicens · Hic erat quem dixi · qui poſt me ve-
nit · ante me factus eſt · qui prior me erat · ¶ Alch ·
Dixerat ſuperius fuiſſe miſſum hominem ad perhi
bendum teſtimonium · hic determinat teſtimoniũ
ſuum quod manifeſte precurſor pronũtiauit · Vñ
dicitur · Johannes perhibet teſtimonium de ipſo ·
¶ Chriſ · Vel aliter hoc inducit ac ſi dicat · Non
eſtimetis ꝙ nos qui fuimus cum eo multo tempore
& menſe ipſius communicauimus · propter grati-
am hoc teſtamur · quia iohannes qui ante eum nõ
viderat · nec ei commoratus fuerat · ei teſtimonium
perhibeat · Multotiens autem euangeliſta reuoluit
eius teſtimonium quia multam admiratõnem hu-
ius viri habebant iudei · Et alij quidem euange-
liſte · antiquorum meminerunt prophetarum ·
dicentes · Hoc factum eſt vt impleatur quod di-
ctum eſt per prophetam · Hic autem altiorem &
recentiorem teſtem inducit · ñ itendẽs a ſuo dñato
rem facẽ fidedignũ · ſ auditorum imbecillitati con-

deſcendens. Quemadmodum enim niſi ſerui formā
aſſūpſiſſet. non ita facile ſuſceptibilis factus eēt.
ita niſi ſerui voce auditum conſeruorum preexci-
taſſet. nequaq̄m multi iudeorum verbum xp̄i ſu-
ſcepiſſent. Sequitur. Et clamat id eſt cum ꝑpala-
tōe cū libertate ſine ſubtractione omnia predicat.
Nō autem a principio dixit quoniam hic eſt filiꝰ
dei vnigenitus naturalis. ſed clamat. dicens. hic
erat quem dixi. qui poſt me venit. ante me factus
eſt. quia prior me erat. Quemadmodum enim ma-
tres auiū nō confeſtim pullos ſuos volatōnem do
cent. ſed primo quidem extra nidum educunt. po-
ſtea vero aliam multo velotōrem volatōnem appo-
nunt. Sic & iohannes. non confeſtim iudeos ad
alta duxit. ſed interim paululum a terra eos euola
re docuit dicēs. ꝙ chriſtus melior eo erat. Et vide
qualiter ſapienter inducit teſtimonium. non enim
ſolum apparentem chriſtum monſtrat. ſed & anq̄ꝫ
apparuiſſet. eum predicat quod ſignificatur in hoc
ꝙ dicit. hic erat. de quo dixi. Hoc autem fecit vt
facile ſuſceptiuus eēt chriſtus. hominum mente iā
predetenta vt ab alijs que de eo dicta erant. & ni-
hil ad hoc humilitas habitꝰ noceret. Ita enim hu
mili & cōmuni omnibus forma chriſtus vtebatur.
vt ſi ſimul & verba hec audiſſent de eo. & eum con
ſideraſſent. Iohannis teſtimonium deriſiſſent.
¶ Theophilus. Dicit autem qui poſt me venit.
videlicet ſecundum tempora natiuitatis. ſex enim
menſibus prior chriſto iohannes erat ſecundum
humanitatem. ¶ Chriſoſtomus. Vel hoc non di-
cit de ea generatōe que eſt ex maria. Iam enim na
tus erat chriſtus quando hec a iohanne dicebam-
tur. ſed de aduentu eius ad predicatōnem. Dicit
autem ante me factus eſt. id eſt clarior & honora-
bilior. ac ſi dicat. Non quia prior veni ad predican
dū ex hoc maiorē me eē illo exiſtimetis. ¶ Theo.
Arriani vero hanc litteram ſic exponunt. volētes
oſtēdere ꝙ dei filius n̄ ē a p̄re genitꝰ. ſ; factꝰ. ſicut
vna alia creatura. ¶ Auguſt. Non ergo intelligi-
tur factus eſt anteq̄ꝫ ego eēm factus. ſed anteposi-
tus eſt mihi. ¶ Chri. Si autem quod dicitur. añ
me factus eſt de productione ad eē intelligeretur.
ſuperfluum eēt quod additur. quia prior me erat.
Quis em̄ eſt ita inſipiens vt ignoret. quoniam ex
quo ante eum factus eſt. prior eo erat. quia ante
me factꝰ eſt. Ergo quod dicit. ante me factus eſt.
de honore intelligitur. hoc em̄ q̄d futurum erat. fa-
ctum dicit. quia conſuetudo erat antiquoꝝ ꝓpheta
rum de futuris quaſi de iā p̄teritis loqui. textus
¶ Et de plenitudine eius nos omnes accepimus.
& gratiam pro gratia quia lex per moyſen data ē.
gratia & veritas per iheſum chriſtum facta eſt.
¶ Orige. Sermo iſte in perſona baptiſte de xp̄o
teſtantis prolatus eſt. quod plurimos fallit ex-
hinc vſq; illuc ille enarrauit. credentes in perſona
iohānis apoſtoli recitari. Inconſequens autem eſt
putare ſubito & quaſi intempeſtiue interrumpi

baptiſte ſermonem ex verbo diſcipuli. & cuiq; ſci
enti percipere dictorum collatōnē in propatulo cō
ſtat series dicti. Dixerat enim ob hoc ante me fa-
ctus eſt. quia prior me erat. Ex hoc autem cōiecto
priorem me fore ꝙ ex eius plenitudine ego quidē
& ante me prophete accepimus gratiam. ſecundā
pro prima. Pertigerunt enim & illi poſt figuras
per ſpiritum ad veritatis ſpeculatōnem. hinc etiam
perpendimus ex plenitudine eius accipientes legē
quidem per moyſen fore datam. gratiam autem &
veritatem per iheſum chriſtum. ne dū fore datā.
ſed factam. patre quidem legem dāte per moyſen.
gratiam & veritatem faciente per iheſum. Sed ſi
iheſus eſt qui dicit Ego ſum veritas. quō veritas
ſit per iheſum. Sed intelligendū eſt ꝙ ip̄a veritas
ſubſtantialis ex qua prima veritate & eius imagi-
ne ſculpte ſunt multe veritates in his qui veritatē
tractāt. nequaq̄m per iheſum chriſtum facta eſt.
nec prorſus per aliquem. ſed veritas puta que con
ſiſtit in paulo & apoſtolis per iheſum xp̄m facta ē
¶ Chriſ. Vel aliter. coniungit hic teſtimonio io
hānis baptiſte ſuū teſtimonium Iohānes euan-
geliſta dicens. Et de plenitudine eius &c̄. Nō pre
curſoris eſt verbum. ſed diſcipuli. Quaſi. d. Etiam
nos omnes duodecim & omnis plenitudo fidelium
& qui nunc ſunt & futurorum de plenitudine eius
accepimus. ¶ Augꝰ. Quid aūt accepiſtis? Et ḡ-
tiam pro gratia. vt neſcio quid nos voluerit intel-
ligere de plenitudine eius accepiſſe. & inſuper gra-
tiam pro gratia. Accepimus enim de plenitudine
eius primo gratiam & rurſus accepimus gratiam
pro gratia. Quam gratiam primo accepimus? fidē.
Vocatur enim gratia. quia gratis datur. hanc ḡ
accepit gratiam primam peccator vt eius peccata
dimitterentur. & iterum gratiam pro gratia in q̄
ex fide viuimus recepturi ſumus aliam id eſt vitā
eternam. Vita em̄ eterna quaſi merces eſt fidei.
Sed quia ip̄a fides gratia eſt. vita eterna gratia ē
pro gratia. Non erat iſta gratia in veteri teſtamē
to quia lex minabatur. nō opitulabatur. iubebat.
non ſanabat languorem oſtendebat. n̄ auferebat.
ſed preparabat medico venturo cum gratia & veri
tate. Vnde ſequitur. Quia lex per moyſen data ē.
gratia & veritas per iheſum chriſtum facta ē. Mor
tem enim temporalem & eternam occidit mors do-
mini tui. Ip̄a eſt gratia que promiſſa & non habi
ta erat in lege. ¶ Chriſoſtomus. Vel accepimus
gratiam pro gratia id eſt pro veteri nouam. Sicut
em̄ eſt iuſticia & iuſticia. adoptō & adoptō. circun
ciſio & circunciſio. ita gratia & gratia. ſed illa qui
dem vt typus. hec vero vt veritas. Hoc autem in
duxit oſtendens quoniam & iudei gratia ſaluabā-
tur. ſ; & nos oēs ḡtia ſalui ſumꝰ. Miſericordie aūt
& ḡtie fuit legē ſuſcipere. Propterea cum dixiſſet.
ḡtiam pro ḡtia. oſtendens magnitudinem eorum
que data ſunt. ſubdit. Quia lex per moyſen data ē.
ḡtia & veritas per iheſum chriſtum facta eſt. Et

ſupra quidem iohānes ad ſeipm̄ compās chriſtū.
ait. Ante me factus eſt. hic aūt euāgeliſta ad eū
qui illo tempore magis in admiratōe apud iudeos
erat ꝙ iohānes. Chriſti cōpatōnem facit ſcilicȝ ad
moyſem. Et cōſidera prudentiam. non perſonaꝝ.
ſed rerum compatōnem facit. gratiam & veritatē
legi opponens. Et huic addit data eſt. quod miniſ
trātis erat. huic aūt facta eſt. quod eſt regis cum
poteſtate omnia opantis. cū gratia quidem qꝛ cū
poteſtate omnia dimittebat peccata. Et gratiam
quidem eius baptiſmatis donum. & adoptō que p
ſpiritum nobis datur. & alia multa oſtēdūt. veri
tatem autem plenī ſciemus. ſi figuras veteris le
gis didicerimus. Ea em̄ que in nouo teſtamento p
ficienda erant. in veteri teſtamento figuris pſcrip
ſerunt. quas xp̄s veniens adimpleuit. Vnde figu
ra data eſt per moyſen. veritas per xp̄m facta eſt
¶ Aug⁹. xiij de trinitate. Vel gratiam referamꝰ
ad ſcientiā. veritatem ad ſapientiā. In reb⁹ em̄ per
temp⁹ ortis. illa ſūma gratia eſt. ꝙ homo in vni
tate perſone cōiunctus eſt deo. In reb⁹ vero eternis.
ſūma veritas recte tribuitᷣ dei verbo. textus

¶ Deū nemo vidit vnꝙ̄. vnigenitus qui eſt in
ſinu patris. ipſe enarrauit. ¶ Orige. Incōgrue era
dius aſſerit hoc promulgatū fuiſſe non a baptiſta.
ſed a diſcipulo. Nā ſi illud de plenitudine eius nos
omnes accepimus. a baptiſta prolatū eſt. quomō
non eſt ſequens ipm̄ de gratia xp̄i ſuſcipientem &
ſecundam pro prima gratia. Confitentemqꝫ legem
per moyſen fore traditam gratiam vero & verita
tem per iheſū xp̄m prodiſſe: intellexiſſe qualiter
deum nemo vidit vnꝙ̄. ꝙ̄ꝙ̄ vnigenitus cum in
patris gremio requieſcat īterpretatōem ipi iohāni.
nec non omnib⁹ his q̄ de perfectione guſtauerint.
cōceſſerit. Non em̄ nūc primitus ānuntiauit. Nam
priuſꝙ̄ abrahā fieret. docet nos abrahā exultaſſe.
vt videat eius gloriam. ¶ Chriſ. Vel aliter euā
geliſta oſtendens multam eminentiam donoꝝ xp̄i
ad ea que per moyſem diſpenſata ſūt. vult de reli
quo cauſam ratōnalem differentie dicere. Nam ille
quidem famulus exiſtens. minorū rerum factus ē
miniſter. hic vero dominator & regis fili⁹ exiſtēs.
multa maiora nobis attulit coexiſtens ſemper
patri. & videns eū. Propter hoc ita ītulit dicens
Deū nemo vidit vnꝙ̄. ¶ Aug⁹. ad paulinam.
Quid ergo eſt quod iacob dicit. vidi dominū facie
ad faciem. Et quod de moyſe ſcriptū eſt. qꝛ loque
batur cū deo facie ad faciem. Et illud quod ꝓpheta
eſaias loquens de ſe ipſo. ait. vidi dn̄m ſabaoth ſe
dentem in throno. ¶ Grego. xvij. moraliū. Sed
patenter datur intelligi ꝙ q̄diu hic mortaliter vi
uitur. videri per quaſdam imagines poteſt deus. ſꝫ
per ipſam nature ſue ſpecie non poteſt. vt anima gr̄
tia ſpirit⁹ afflata. per figuras quaſdā deū videat.
ſed ad ipſam vim eius eſſentie non pertingat. Hic
eſt enim ꝙ iacob qui deum ſe vidiſſe teſtatur.

non niſi angelū vidit. Hinc eſt ꝙ moyſes qui cum
deo facie ad faciem loquitur. dicit. Oſtende mihi
temetipm̄ manifeſte. vt videam te. Ex qua ei⁹ pe
titōne colligitᷣ qꝛ eum ſitiebat per incircūſcripte na
ture ſue claritatem cernere. quem iā ceperat per q̄ſ
dam imagines videre. ¶ Chriſo. Si aūt antiqui
patres ipſam viderūt naturam nequaꝙ̄ differenter
conſideraſſent. Simplex em̄ quedam eſt & infigu
rabilis. nō ſedet. neqꝫ ſtat. neqꝫ ambulat. hec enim
corporū ſūt. Vnde & p ꝓphetam dicit. Ego viſio
nem multiplicaui eis & ī manib⁹ prophetarum aſ
ſimilatus ſum. hoc eſt. condeſcendi eis. non quod
eram apparui. Quia em̄ filius dei per veram carnem
appariturus erat nobis. primo exercitauit eos vi
dere deū. ſicut poſſibile erat eis videre. ¶ Aug. ad
paulinam. Sed cum ſcriptum ſit. Beati mūdo cor
de quoniam ipſi deum videbunt. Et iterum. cū ap
paruerit ſimiles eis erim⁹. quoniam videbimus eū
ſicuti eſt. Quid eſt quod hic dicitur. Deum nemo
vidit vnꝙ̄! An fortaſſe reſpondetur. ꝙ illa teſti
monia de videndo deo ſūt. non de viſo. Ipſi em̄ deū
videbūt dictum eſt. non viderunt. & non vidim⁹.
ſed videbimus eum ſicuti eſt. Deum enim nemo
vidit vnꝙ̄. vel in hac vita ſicuti ipſe eſt. vel etiam
in angelorum vita ſicuti viſibilia iſta que corpora
li viſione cernuntur. ¶ Gregorius xvij. moraliū
Si vero a quibuſdam poteſt in hac corruptibili cā
ne viuentibus. ſꝫ tn̄ ineſtimabili virtute creſcenti
bus. quodam contemplatōnis acumine eterna cla
ritas dei videri. hoc ab hac ſentētia non abhorret.
quomā quiſquis ſapientiā que deus ē videt huic
vite. funditus moritur ne iam eius amore teneatᷣ.
¶ Auguſtinus duodecimo ſuper geneſim ad litte
ram. Niſi em̄ ab hac vita quiſqꝫ quodammodo mo
riatur. ſiue omnino exiens de corpore. ſiue ita a
verſus & alienatus a carnalibus ſenſibus. vt me
rito neſciat ſicut apoſtolus ait. vtrum in corpore
an extra corpus ſit. non in illam rapitur & ſubue
hitur viſionem. ¶ Grego. xviij. mora. Sciendū
vero eſt ꝙ fuere nonnulli qui deum dicerent in
illa regione beatitudinis in claritate ſua conſpici.
ſed in natura minime videri. Quos nimirum mi
nor inquiſitōnis ſubtilitas fefellit. Neqꝫ enim illi
ſimplici & incommutabili eſſentie aliud eſt clari
tas. aliud natura. ¶ Auguſtinus ad paulinam.
Si autem dicitur. in hoc ꝙ ſcriptum eſt deum ne
mo vidit vnꝙ̄. homines tantummodo. intelli
gendos. Nam hoc apoſtolus planius explicans.
quem nemo inquit hominum vidit. ſed nec videre
poteſt vt ita dictum ſit. Deum nemo vidit vn
ꝙ̄. ac ſi diceretur nullus hominum. queſtio illa ſol
ui videbitur. vt non ſit huic ſententie contrarium
quod dominus ait. Angeli eorum ſemper vident
faciem patris mei. vt ſcilicet angelos deum videre
credamus. quem nemo vidit vnꝙ̄ ſcilicet hominū.
¶ Gregorius decimooctauo. moralium. Sunt
tamen nonnulli qui nequaquam deum videre nec

angelos ſuſpicantur. ¶ Chriſ. Dicentes ꝙ ipſm
quod deus eſt. non ſolū ꝓphete. ſed nec angeli vi
derunt. neqꝫ archangeli. Sed ſi īterrogaueris eos
audies de ſubſtantia nihil reſpondentes gloria ve
ro in excelſis deo non ſolū cantantes. ſed & in t̄ra
pax hominibꝫ bone volūtatis. Et ſi a cherubin & ſe
raphin concupiueris aliquid diſcere. miſticam ſan
ctimonij melodiam audies. Et quoniā plenum eſt
celum & terra gloria eius. ¶ Aug9. ad paulinam
Quod quidem intantum verum eſt qꝛ dei plenitudi
nem nullus non ſolum oculis corporis. ſed vel ipſa
mente aliquādo cōprehendit. Aliud eſt eñ videre.
aliud totum videndo cōprehendere. Quandoquidem
id videtur quod preſens vtcūqꝫ ſentitur. totū aūt
comprehenditur videndo quod ita videtur vt nihil
eius lateat videntem. aut cuius fines circumſpici
poſſunt. Sic igitur ſolus patrem videt filius &
ſpūs ſanctus. ¶ Chriſ. Qui eñ creabilis eſt natu⸗
re. qualiter poterit videre quod increabile eſt? Ita
igitur nullus nouit deum vt filius. Vnde ſequit̄
Vnigenitus filius. qui eſt in ſinu patris ipſe enar
rauit. ne ꝓpter nominis communionem vnū quen⸗
dam eorum qui gratia facti ſunt filiorum eē exiſti
mes eū. primo quidem adiectus eſt articulus. Si
vero hoc non ſufficit tibi. audi aliud nomen vnige
nitus. ¶ Hilar. vij. de trinitate. Nature quidem fi
des non ſatis explicita videbatur ex nomine filij.
niſi proprietatis virtus per exceptōnis ſignificatiua
adderetur. preter filium enim & vnigenitum nihil
cognominans. ſuſpitōnem penitus adoptōnis ex
cluſit. cū veritatem nominis vnigeniti natura pre
ſtaret. ¶ Chriſ. Sed & aliud poſuit dicens. Qui
eſt in ſinu patris. Etenim in ſinu cōuerſari multo
plus eſt ꝙ ſimpliciter videre. Nam qui ſimplicit̄
videt. non omnino eius quod videt. cognitōnem
habet. Qui vero in ſinu cōuerſatur. nihil ignorabit
Cū igit̄ audieris ꝙ nullus cognoſcit patrem niſi fi
lius. nequaꝗ̄ dicas. quoniā & ſi pl9 omnibꝫ nouit
patrem. ſed non quātus eſt nouit eū. ꝓpterea euan
geliſta in ſinu patris eū morari dicit. vt non eſti⸗
mem9 ꝑ id aliud ſignificatū ꝙ̄ familiaritatē vni
geniti & coeternitatem ad patrem. ¶ Aug9. In ſi
nu eñ patris. eſt in ſecreto patris. Non enim deus
habet ſinū quēadmodū nos habemus in veſtibꝫ.
aut cogitand9 eſt ſic ſedere. quomodo nos. aut for
te cinctus eſt vt ſinū haberet. Sed qꝛ ſin9 noſter
intus eſt. ſecretū patris ſinus patris vocatur. Qui
g° in ſecreto patris nouit patrem. ipſe enarrauit
quod vidit. ¶ Chriſ. Sed quid enarrauit? quoni
am vnus eſt deus. Sed & hoc reliqui ꝓphete &
moyſes clamant. quid g° plus didicimus a filio in
ſinibꝫ paternalibꝫ exiſtente? Primum quidem ipſa
hec que alij narrauerūt ſūt enarrata ex operatōne
vnigeniti. Deinde quoniā multo maiorem ſuſcepi⸗
mus doctrinam per vnigenitū. & cognouimus. q̄⸗
niam ſpūs deus. & eos. qui adorant eū in ſpū & ve
ritate adorare oportet. & quoniā de9 pater eſt vni⸗

geniti. ¶ Beda. Preterea ſciendū qꝛ ſi ad preteri
tū referatur. quod ait enārauit. homo factus enar
rauit. q̄d de trinitatis vnitate ſentiendū. qualiter
ad eius cōtemplatōnem ꝓperandū. quibꝫ actibꝫ ſit
perueniendū. Si vero referatur ad futurū. tūc enā
rabit cū electos ſuos ad viſionem claritatis ſue in⸗
ducet. ¶ Aug9. Fuerūt aūt homines qui dicent.
vanitate cordis ſui decepti. Pater inuiſibilis eſt.
filius aūt viſibilis eſt. Si g° ꝓpter carnem filius
viſibilis dicitur. & nos concedimus & eſt catholi⸗
ca fides. Si aūt vt ipſi dicūt. anteꝗ̄ incarnaretur.
multum delirant ſi xp̄s ſapientia dei & virtus dei ē
Sapientia eñ dei videri oculis non poteſt. Si ver
bum hominis oculis non videt̄. verbū dei ſic videri
poteſt? ¶ Chriſ. Non igit̄ ſoli ipſi ꝓprium eſt de⸗
um nemo vidit vnꝗ̄. ſed & filio. qꝛ vt paul9 dicit.
eſt imago dei inuiſibilis. q̄ vero inuiſibilis imago
ē. & ipſe inuiſibilis eſt. textus

¶ Et hoc ē teſtimoniū iohānis. qn̄ miſerūt iudei
ab hieroſolimis ſacerdotes & leuitas ad iohānem.
vt interrogarent eū. Tu quis es? Et cōfeſſus ē. &
& non negauit. Et cōfeſſus eſt. qꝛ non ſū ego xp̄s
Et īterrogauerūt eū Quid g°? Helias es tu? & dixit
non ſū. ꝓpheta es tu? Et reſpondit. non. Dixerūt
g° ei. Quis es? vt reſponſū demus his qui miſerunt
nos. quid dicis de te ipſo? Ait. Ego vox clamātis ī
deſerto dirigite viam dn̄i. ſicut dixit eſaias ꝓphe⸗
ta. ¶ Origenes. Secundum legitur hoc teſtimo⸗
nium a iohanne baptiſta de chriſto prolatum. in⸗
cipiente primo illic. hic eſt de quo dixi. & definēte
ibi. ipſe enarrauit. Vel aliter. ¶ Theophilus.
Poſtq̄m ſuperius dixit euangeliſta. ꝙ iohannes
teſtabatur de chriſto. ante me factus eſt. nunc ſub
iungit quando premiſſum teſtimonium reddiderit
chriſto iohannes. Vnde dicit. Et hoc eſt teſtimo⸗
nium iohannis. quando miſerunt iudei ab hieroſo⸗
limis ſacerdotes & leuitas ad iohannem. ¶ Orig.
Iudei quidem ab hieroſolimis vt cognati exiſten⸗
tes baptiſte de ſtirpe ſacerdotali exiſtentis. ſacer⸗
dotes & leuitas deſtinant. ſciſcitaturos quis eſſet
iohannes. eos ſcilicet qui reputati ſunt ſecun⸗
dum electionem ab alijs differre & ab electo hiero
ſolimorum loco. Iohannem itaqꝫ cum tanta que⸗
runt veneratōne. erga chriſtum autem nihil hu⸗
iuſmodi factum legitur a iudeis. Sed quod erga
iohannem iudei. hoc iohannes erga chriſtum pro
ſequitur. per proprios diſcipulos interrogans.
Tu es qui venturus es. an alium expectamus?
¶ Chriſoſtomus. Sic autem fidedignum eſti
mauerunt eſſe iohannem. vt ei de ſeipſo dicenti
crederent. Vnde dicitur. Vt interrogarent eum
Tu quis es? ¶ Auguſtinus. Non autem mit⸗
terent niſi mouerentur excellentia autoritatis.
quia auſus eſt baptizare. ¶ Orig. Iohānes autē
vt videt̄. diſcernebat ex q̄ōne ſacerdotū & leuitaꝝ
dubitatōꝫ. ne forte xp̄s eēt baptizās. apertius tñ

illud profiteri cauebat. ne temerarij putarentur.
Quapropter merito vt eorū opinio fallax de eo pri
mitus aboleretur. ac ſubinde veritas propalaretur.
ꝙ nō ſit chriſtus ante omnia manifeſtat. Vnde ſe
quitur. Et confeſſus eſt & non negauit. & cōfeſſus
eſt. quia non ſum ego xp̄s. Hic etiam adijciamus
quia tempus aduentus chriſti populum recreabat
quodamodo iam preſens exiſtēs legiſperitis ex ſa
cris ſcripturis illius temp⁹ ſperatum colligētib⁹.
propter quod theodas non modicam multitudinē
quaſi chriſtus cōgregauit. & poſt illum iudas ga
lileus. in diebus profeſſionis. Cum ergo feruenti-
us chriſti expectaretur aduentus. iudei tranſmit-
tunt ad iohannem per hoc quod eſt Tu quis es. cō
icere volentes. ſi ipſe ſe xp̄m fateretur. Non autē
ex eo ꝙ dicit. non ſum ego xp̄s. negauit. ex hoc
enī ipſo confeſſus eſt veritatem. ¶ Gregori. Ne-
gauit plane quod non erat. ſed non negauit quod
erat. vt veritatem loquens. eius membrum fieret.
cui⁹ ſibi nomen fallaciter non vſurparet. ¶ Chri
ſoſtom⁹. Vel aliter. Paſſi erant iudei quādā hu-
manam paſſionem ad iohannem. Indignum enim
eſtimabant ſubici eum xp̄o. propter multa que io
hānis claritatem demonſtrabāt. quorū primū erat
gen⁹ illuſtre. Principis enī ſacerdotum fili⁹ erat.
deinde dura educatio. humanorum deſpectio. In
xp̄o aūt contrarium videbatur genus humile. q̄d
ei exprobrabant dicentes. Nonne hic eſt fabri fili-
us? dieta cōmunis & veſtimenta. nihil plus mul
tis habentia. Quia igitur iohannes cōtinue ad xp̄m
mittebat volentes magis iohannem habere magi-
ſtrū. mittunt ad eum per blandicias eum allicere
ad confitendū ſe chriſtum eſſe. Non ergo quoſdā
contemptibiles mittunt. vt ad xp̄m miniſtros &
herodianos. ſed ſacerdotes & leuitas. & non quoſ-
cūqꝫ. ſed eos qui erant ex hieroſolimis. hoc eſt ho
norabiliores. Et ad hoc mittūt. vt interrogarent
tu quis es? non quaſi ignorantes. ſed volentes eū
inducere ad hoc quod dixi. vnde iohannes ad men
tem & non ad interrogatōnem eis reſpondit. Et cō
feſſus eſt & non negauit. & confeſſus eſt. quia non
ſum ego chriſt⁹. Et vide ſapientiam euangeliſte.
tertio quaſi idem dicit. & virtutē baptiſte indicās
& maliciam & amentiam iudeorum. Deuoti enī fa
muli eſt. non ſolum non rapere gloriā domini. ſed
oblatam a multis reſpuere. Turbe enī ex ignoran
cia ad hanc venerunt ſuſpitionem. vt iohannem
chriſtum eſtimarent. Hij vero a maligna men
te ex qua interrogabant eum. eſtimantes per blan
dicias attrahere ad hoc quod volebant. Niſi enī ex
cogitaſſent hoc. reſpondenti. non ſum ego chriſtus.
dixiſſent. Non hoc ſuſpicati ſumus. non hoc veni-
mus interrogaturi. ſed capti & maīfeſti effecti ad
aliud veniūt. Vn̄ ſequit̄. Et interrogauerūt eū.
Quid ergo? helias es tu? ¶ Auguſtin⁹. Nouerant
enī ꝙ preceſſurus erat helias xp̄m. Non enī alicui
igtū erat nomē xp̄i apd hebreos. ſed nō putabant
illū eſſe xp̄m. nec tn̄ omnino putauerunt xp̄m non
eſſe venturum. & cum ſperarent futurum. offende-
runt in preſentem. Sequitur. Et dixit. Non ſum.
¶ Gregorius in homelia. Ex hijs verbis queſtio
nobis valde implexa generatur. Alio quippe in lo-
co inquiſitus a diſcipulis dominus de helie aduen-
tu. reſpondit. Si vultis ſcire. iohannes ipſe eſt he
lias. Requiſitus aūt iohannes. dicit. Non ſum he
lias. Quomodo ergo propheta veritatis eſt. ſi eiuſ
dem veritatis ſermonibus concors non eſt. ¶ Ori
ge. Dicit autē aliq̄s ꝙ ſe ignorabat iohannes eſſe
heliam. & hoc nimirū vtet̄. q̄ aſſiſtūt iterate incor
porationis rationi tanꝙ anima denuo induente
corpora. Querunt enī iudei per leuitas ac ſacerdo-
tes. an eſſet helias. cum iterate corporis aſſumptio
nis documētū verax arbitrantur quaſi paternū exi
ſtens. nec alienum ab archanorꝫ ſuorum doctrina.
ob hoc itaqꝫ dicit iohannes. Helias non ſum. nam
neſcit primeuam vitam propriam Qualiter aūt vi
detur rationabile ſi tanꝙ propheta ſpiritu illumi-
nat⁹ eſt. & de deo & vnigenito tāta narrauit. igno
raſſe de ſeipſo an vnꝙ eius anima fuerit in helia.
¶ Gregorius in home. Sed ſi ſubtilit̄ veritas ipa
requiratur. hoc quidem quod inter ſe contrariū ſo-
nuit. quomodo contrarium non ſit. inuenitur. Ad
zachariam namqꝫ de iohanne angelus dixit. Ipſe
precedet ante illum in ſpiritu & virtute helie quia
ſcilicet ſicut helias ſecundum domini aduentū pre
ueniet. ita iohannes preuenit primum. Sicut ille
precurſor venturus eſt iudicis. ita iſte precurſor
factus eſt redemptoris. Iohannes igitur in ſpiritu
helias erat. ī perſona helias non erat. Quod aūt do
minus fatetur de ſpiritu. hoc iohannes denegat
de perſona. Quia & iuſtum ſic erat. vt diſci-
pulis dominus ſpiritualem de iohanne ſententiā di-
ceret. & iohannes turbis carnalibus non de ſuo ſpi
ritu. ſed de corpore reſponderet. ¶ Origenes. Re-
ſpōdit ergo leuitis & ſacerdotib⁹. nō ſum. colectās
ꝓpoſitū q̄ſtionis cor. Nō enī ſapiebat p̄miſſa exa-
minatō ſi idē ſpirit⁹ eēt ī vtroqꝫ. Sꝫ ſi iohannes eēt
ipe helias qui aſſumpt⁹ eſt. nūc apparēs ſcd̄m ꝙ
a iudeis expectabat̄ abſqꝫ natiuitate. p̄m⁹ aī arbi-
trās reſūptōnē corporū dicet. ꝙ icōſequēs ē filiū za
charie tāti ſacerdotis ī ſenio natū. ſup oēꝫ humanā
expectatōēꝫ ignorari a ſacerdotib⁹ & leuitis. ipſū
natū fuiſſe. maxīe luca teſtāte ꝙ fact⁹ eſt timor
in omnibus habitantibus circa eos. Sed forſā q̄-
niam ꝓpe finem heliam expectabant. ante chri-
ſtum. quaſi tropice ſciſcitari videt̄. an es tu q̄ pre
nuntias chriſtum venturum? Et caute reſpondit
Non ſum. Sed & nihil mirabile. ſicut in ſalua
tore pluribus ſcientib⁹ ex maria natiuitatem eius
Quidā fallebantur putantes eū vel iohannem ba-
ptiſtam vel heliam aut aliquem prophetarum.
Sic & in iohanne quoſdam ortus eius ex zacharia
non latebat. & quidam dubitabant. ſi forſan qui
expectabatur helias apparuit ī iohanne. Quoniam

vero cum plures in iſrael editi fuerint ꝓphete. vnꝰ de quo moyſes ꝓphetauerat preſertim expectabat̃. Juxta illud. Prophetam vobis ſuſcitabit deus ex fratribus veſtris ſicut mihi illi parebitis. Tertio ſciſcitantur non ſi foret propheta ſimpliciť. ſed cū articulo in greco ponitur. Unde ſequiť. Propheta es tu? Per ſingulos em̄ prophetas nouerat populus iſrael neminem eorum fore hunc. quē moyſes prophetauerat. qui ſicut moyſes medius ſtaret inter deum & homines. & accepto teſtamento traderet diſcipulis. Hoc aũt illis nomē nō xp̄o attribuētibus. ſed arbitrantibus alium a xp̄o ipſum fore. Johannes ſciuit quoniam & xp̄s ille propheta eſſet. Unde ſubditur. Et reſpondit non. Auguſtinꝰ. Vel quia iohannes maior erat ꝙ̄ propheta. qz prophete longe prenunciauerunt. Johannes preſentē demonſtrabat. Sequitur. Dixerunt ergo ei quis es? vt reſpõſū demus hijs qui miſerunt nos. quid dicis de te ipſo? Chriſoſtomus. Vides hic vehementius inſiſtentes & interrogantes. Hunc autē cum manſuetudine eas que non erant vere ſuſpitiones deſtruentem & ea que eſt vera ponentem. Unde ſequiť. Ait. Ego vox clamantis in deſerto. Auguſtinꝰ. Eſaias illud dixit. In iohāne ꝓphetia iſta completa eſt. Gregorius. Scitis aũt ꝙ vnigenitus filius verbum patris vocatur. Ex ipa aũt noſtra locutione cognoſcimus. quia prius vox ſonat vt verbum poſſit audiri. Johannes ergo vocem ſe aſſerit eſſe. quia verbum precedit. & per eiꝰ miniſterium patris verbum ab hominibus audiť. Origenes. Ineleganter aũt heracleon de iohanne & prophetis conſiderãs. ait. quoniam verbum quidem ſaluator eſt. vox aũt per iohannem intelligitur. Solus em̄ ſonus eſt omnis gradus propheticus. Cui dicendum. ꝙ ſi non ſignificatiuam vocem dederit tuba. nemo ſe accinget ad prelium. Si ergo nil aliud ꝙ̄ ſonus eſt vox prophetica. quomō traſmittit nos ad illam ſaluator. Scrutamini inquit ſcripturas. Dicit aũt iohannes ſe eſſe vocem non clamantem in deſerto. ſed clamantis. eius ſcilicet qui ſtabat & clamabat. Si quis ſitit veniat ad me & bibat. Clamat em̄ vt diſtãtes auditu percipiãt. & grauem habẽtes auditum ſentiãt immēſitatem eorum que dicũtur. Theophilus. Vel quia veritatem manifeſte annunciat. omnes enim qui in lege erant. obſcure loquebantur. Gregorius. Vel in deſerto iohannes clamat. quia quaſi derelicte ac deſtitute iudee. ſolatium redemptoris annunciat. Origenes. Opus autem vocis in deſerto clamantis eſt. vt anima deo deſtituta. ad rectam faciendam viam domini reuocetur. nequaquam prauitatem ſerpentini greſſus proſequendo. ſcd̄m contemplationem quidem ſublimatam in veritate abſq̧ permixtione mendacij. & ſecundum actionem poſt congruam ſpeculationem licitum opus referentem. Unde ſequitur. Dirigite viam domini ſicut dixit eſaias propheta. Gregorius. Via dei mira ad cor dirigitur. cum veritatis ſermo humiliter auditur. Via domini ad cor dirigitur cum ad preceptum vita preparatur. Textus

Et qui miſſi fuerant. erãt ex phariſeis. Et interrogabant eum. & dixerũt ei. Quid ergo baptizas ſi tu non es xp̄s neq̧ helias neq̧ propheta? Reſpondit eis dicēs. Ego baptizo in aqua. Medius autem veſtrū ſtetit. quē vos neſcitis. Ipſe eſt qui poſt me venit. qui ante me factus eſt. cuius non ſum dignus vt ſoluam corrigiam calciamenti. Hec in bethania facta ſunt trans iordanem. vbi erat iohannes baptizans. Origenes. Facta reſpõſione verſus ſacerdotes & leuitas. denuo miſſum eſt a phariſeis. Unde dicitur. Et qui miſſi fuerant erant ex phariſeis. Quantum em̄ ex ipſo ſermone coniecturari contingit. dico tercium eſſe hec teſtimoniū. Vide tamen quomodo iuxta ſacerdotalem & leuiticam perſonam eſt cum manſuetudine prolatum illud. Tu qui es? Nihil em̄ arrogans vel proteruū in eorum queſtione continetur. ſed cuncta decentia veros dei miniſtros. Sed phariſei ſcd̄m ſuum nomen diuiſi & importuni ex diſcordia cõtumelioſas voces pretendunt baptiſte. vnde ſequitur. Et dixerunt ei. Quid ergo baptizas? ſi tu nō es chriſtꝰ neq̧ helias. neq̧ propheta? Non quaſi ſcire volentes. ſed prohibere eum a baptiſmo. Deinde vero neſcio quo pacto proni ad baptiſmum fuerunt ad iohannem. Huiꝰ aũt ſolutio eſt. quia phariſei nō credentes accedunt ab baptiſma. ſed ex hipocriſi. cum timerent populū. Chriſoſto. Vel ipſi iidē ſacerdotes & leuite ex phariſeis erãt. Et quia blãdicijs eum non valuerunt ſupplantare. accuſationem ei immittere temptant. cogentes eum dicere quod non erat. Unde ſequiť. Et interrogauerũt eum & dixerunt. Quid ergo baptizas. ſi tu non es chriſtus neq̧ helias. neq̧ propheta. quaſi audacie videbatur eſſe baptizare. ſi xp̄s nō erat. nec precurſor illius. nec preco ideſt propheta. Gregorius. Sed ſanctus quiſq̧ etiam cum peruerſa mente requiritur a bonitatis ſue ſtudio non mutať. Unde Johannes ꝗ̄ ad verba inuidie predicamenta reſpõdit vite. vnde ſequiť. Reſpondit eis dicens. Ego baptizo in aqua. Origenes. Ad illud em̄. Quid ergo baptizas. quid aliud afferri decebat. niſi proprium baptiſma carnale ꝑtendere? Grego. Johannes em̄ non ſpiritu. ſed aqua baptizat. q̄ȝ peccata ſoluere non valebat. baptizatorum corpora ꝑ aquam lauat. ſed tamen animas per veniam nō lauat. Cur ergo baptizat. qui peccata per baptiſmum non relaxat? niſi vt precurſionis ſue ordinem ſeruans. ſic qui naſciturū naſcendo preuenerat. baptizaturū quoq̧ dominum baptizando preueniret. & qui predicando factus eſt precurſor chriſti. baptizando etiam precurſor eius fieret imitatione ſacramenti. Qui inter hec miſterium redemptoris

noſtre annunciās · hunc in medio hominum & ſte-
tiſſe aſſerit · & neſciri · Sequit᷑ enim · Medius au-
tem veſtrum ſtetit quem vos neſcitis. quia per car-
nem dominus apparens & viſibilis extitit corpore
& inuiſibilis maieſtate . ¶ Chriſoſtomus · Hoc
autem dixit quoniam decens erat chriſtum com-
mixtum eſſe populo · vt vnum multorum ſe vbiqꝫ
humilē eē docētē. Cum aūt dixit · Quem vos neſci-
tis. ſcientiam hic cognitionem certiſſimam dicit ·
puta quis eſt. & vnde ! ¶ Auguſtinus · Humilis
enim non videbatur · & ꝓpterea lucerna accenſa eſt
¶ Theophilus. Vel medius erat phariſeorum do-
minus · ſed ignorabant eum. quia ipſi ſcripturas
ſe ſcire putabant · & inquantū in illis prenuntiaba-
tur dominus · medius eorum erat · ſcilicet in cordi-
bus eorum · ſed neſciebāt eum · eo ꝙ ſcripturas nō
intelligebant · Vel aliter · Medius quidem erat · in
quantum mediator dei exiſtens & hominum chri-
ſtus iheſus medius phariſeorum extitit · volens il-
los deo iungere · ſed ipſi neſciebant eum · ¶ Orige-
nes · Vel aliter hoc edito · Ego baptizo in aqua ad
illud · Quid ergo baptizas ! Ad ſecundum · ſi tu non
es chriſtus ! preconium de precedente chriſti ſub-
ſtantia proponit · ꝙ tanta ſit ei virtus · ꝙ inuiſibi-
lis ſit ſua deitate · cum ſit preſens cuilibet & totum
per orbem diffuſus · quod notatur ex illo · Medius
veſtrum ſtetit · Hic enim per totam orbis machi-
nam effluxit · ſic vt que creantur · per ipſum creen-
tur · omnia enī per ipſum facta ſunt . Vnde palam
eſt · ꝙ inquirentibꝰ a iohanne quid ergo baptizas ·
ipſe medius erat . Vel ꝙ dicitur · in medio veſtrū
ſtetit · intelligendum eſt de nobis hominibus · Cū
enī ſimus rationales · in medio noſtrum exiſtit · ex
eo ꝙ principale ſcilicet cor · in medio tocius corpo-
ris inſitum eſt · Qui ergo verbum in medio gerunt
non autē cognoſcūt de illius natura · nec de quo fon-
te manauit · nec quomodo conſiſtit in eis · hij ver-
bum in medio ſui obtinentes ignorant · quod tamē
iohannes agnouit · vnde exprobrando dicit ad pha-
riſeos · Quem vos neſcitis · quia expectantes phari-
ſei chriſti aduentum · nihil tam arduum de eo con-
templabantur · ſolum hominem ſanctum exiſtimā-
tes eum eſſe · Dicit autem ſtetit. nam ſtat pater in-
uariabilis exiſtēs & inpermutabilis · Stat quoqꝫ
verbum eius ad ſaluandum continuo q̄uis carnē
ſuſcipiat · q̄uis medium hominum ſtet inuiſibile ·
Ne vero putet aliquis alium eē inuiſibilem ad om-
nes homines venientem · vel ad vniuerſum orbem
ab eo qui humanatꝰ eſt & in terra cōparuit · Sub-
dit · Qui poſt me venit · hoc eſt · qui poſt me appari-
turus eſt · Non aūt idem denotatur hic per hoc ꝙ di-
cit poſt · & cum iheſus nos poſt ſe inuitat · Illic ei
ſequi poſt ipſum precipitur nobis · vt eius indagā-
do veſtigia perueniamus ad patrem · hic autem vt
pateat quid ſequatur ex iohannis dogmatibus · ve-
nit enim vt cuncti credant per eum preparati ad
perfectū verbum per minora · Dicit ergo · Ipſe ē

qui poſt me venit · ¶ Chriſoſtomus · Ac ſi diceret
Ne exiſtimetis totum in meo conſiſtē baptiſmate ·
Si enī meum baptiſma perfectum eſſet · alius non
veniret poſt me · aliud baptiſma daturus · Sed hec
preparatio eſt illius & tranſibit ī proximo · vt vm-
bra & imago · Sed oportet eum qui veritatem im-
ponet · venire poſt me · Si enī hoc eſſet perfectum ·
nequaq̄ ſecundi locus quereretur · Et ideo ſubdit ·
Qui ante me factus eſt · hic eſt honorabilior & cla-
rior · ¶ Gregorius · Hic namqꝫ dicitur · ante me fa-
ctus eſt · ac ſi dicatur · antepoſitus eſt mihi · Poſt
me ergo venit · quia poſtmodum natus · ante me
autem factus eſt · quia mihi prelatus · ¶ Chriſo-
ſtomus · Ne autē exiſtimes comparabilem eſſe ex-
cellentiam hanc · incomparabilitatem oſtendere vo-
lens ſubiungit · cuius ego non ſum dignus vt ſol-
uam corrigiam calciamenti · Quaſi diceret intantū
eſt ante me · vt ego neqꝫ in vltimis miniſtrorum vo-
cari dignus ſim · Calciamentū enī ſoluere vltimi
miniſterij res ē · ¶ Auguſtinus · Vn̄ & ſi dignum
ſe dicēt tātūmō corrigiā calciamēti ſoluē multū ſe
humiliaſſet · ¶ Gregorius · Vel aliter · mos apud
veteres fuit vt ſi quis eam que ſibi competeret ac-
cipere vxorem nollet · ille ei calciamentum ſoluēt ·
qui ad hanc ſponſus iure propinquitatis veniret ·
Quid igitur · inter homines chriſtus niſi ſancte ec-
cleſie ſponſus apparuit · Recte ergo iohannes ſe in-
dignum eſſe ad ſoluendam corrigiam eius calcia-
menti denunciat · ac ſi aperte dicat · redemptoris ve-
ſtigia non denudare valeo · quia ſponſi nomen mi-
hi immeritus non vſurpo · Quod tamen intelligi &
aliter poteſt · Quis enī neſciat quod cacliamenta ex
mortuis animalibus fiant · Incarnatus vero domi-
nus veniens quaſi calciatus apparuit · qui in diuini-
tate ſua morticina nr̄e corruptōis aſſumpſit · Corri-
gia g° calciamēti ē ligatura miſterij · Iohānes ergo
ſoluere corrigiam calciamenti eius non valet · quia
incarnationis miſterium nec ipſe inueſtigare
ſufficit · Ac ſi patenter dicat · Quid mirum
ſi mihi ille prelatus eſt · quem poſt me quidem na-
tum conſidero · ſed natiuitatis eius miſterium non
comprehendo · ¶ Origenes · Quidam vero non in-
epte dixit hoc ſic intelligendum · Nō ſum ego tan-
ti · vt cauſa mei deſcendat a magnalibus · ac carnē
quaſi calciamentum ſuſcipiat · ¶ Chriſoſtomus ·
Et quia iohannes cum decenti libertate ea que de
chriſto ſunt omnibus predicabat · propterea euā-
geliſta & locū deſignat dicens · Hec in bethania fa-
cta ſunt trans iordanem · vbi erat iohannes bapti-
zans · Non enī in domo neqꝫ in āgulo chriſtum pre-
dicabat · ſed iordanē trāſiēs in media multitudine
preſentibus omnibꝰ q̄ ab eo baptizabantur · Quedā
vero exēplariorū cercīꝰ habēt ī bethabora · Bethania
enī non vltra iordanē · neqꝫ in deſerto erat · ſed ꝓpe
hieroſolimā · ¶ Gloſa · Vel due ſūt bethanie vna
trans iordanē · altera citra non longe a hieruſalem
vbi lazarus fuit ſuſcitatꝰ · ¶ Chriſoſto · Hoc autē

& propter aliam cauſam deſignat· quia enim res nō ātiq̄s nārabat· ſed aāte paruū tēpus contingētes preſentes· & vidētes teſtes facit eorum que dicūtur· demōſtratōez ī locis tribuens· ¶ Alchuinꝰ. Bethania vero· domꝰ obediētie interpretatur per quā innuitur quia per obedientiam fidei omnes ad baptiſma debent peruenire. ¶ Origenes· Bethabora vero interpretatur domus preparationis & conuenit cum baptiſmo· preparantis domino plebē perfectam· Jordanis aūt interpretat̄ deſcenſus eorū· Quis autem erit hic fluuius niſi ſaluator noſter per quem ingredientem in hunc mūdum mundari cōuenit· non ſuum deſcendentem deſcenſum. ſed humani generis· hic ſegregat donatas a moyſe ab hijs que per iheſum donantur ſortes· huius riuuli letificant ciuitatem dei. Sicut autem draco latitat in egiptiaco fluuio· ita deus in iſto· Pater enī eſt in filio· & qui proficiſcuntur illuc vbi ſe lauent· obprobrium egipti deponunt ac apti ad perceptionem hereditatis parantur· necnon a lepra mundantur· & duplicis capaces ſunt gracie ac prompti fiunt ad ſuſceptionem ſpiritus almi. In aliud flumen nequaꝗ̄ deſcendenti ſpiritali columba· Trās iordanē vero iohannes baptizat vt precurſor venientis nō innocētes· ſed peccatores vocare. textꝰ

¶ Altera die vidit iohannes iheſum venientē ad ſe· & ait· Ecce agnꝰ dei· ecce qui tollit peccata mūdi. Hic eſt de quo dixi· Poſt me venit vir qui āte me factus eſt· qui prior me erat· & ego neſciebā eū Sed vt manifeſtetur in iſrael· propterea veni ego in aqua baptizans. ¶ Origenes· Poſt teſtimonium iohannis iam videtur iheſus veniēs ad eum nō ſolum adhuc perſeuerantem· ſed & potiorem effectum· quod per diem ſecundariam deſignat̄. Vnde dicitur· Altera die vidit iohannes iheſum venientem ad ſe· Pridem autem iheſu mater protinꝰ vt illum concepit ad matrem iohannis pregnantē proficiſcitur. & per vocem prouenientem ad aures eliſabet ex marie ſalutatione exultat iohannes conceptus in vtero· Hic autem poſt iohannis teſtimonia ipſe videtur a baptiſta· accedens ad eum· priꝰ autem auditu aliorum inſtruitur aliquis· ac deinde oculate inſpicit illa. Per hoc autem ꝙ maria ad eliſabet venit minorem· & filius dei ad baptiſtā ad feruorem opitulandi minoribus & ad modeſtiā admonemur. Verum vnde ad baptiſtam venit ſaluator· non hic dicitur. ſed ex dictis mathei colligimꝰ dicētis· Tūc venit iheſus a galilea ad iordanem ad iohannē. vt baptizaretur ab eo· ¶ Chriſoſto. Vel aliter· Matheus aduentum xp̄i ad baptiſmū preſencialiter dicit. Johannes autem & rurſus eū veniſſe ad iohannem oſtendit poſt baptiſma. & hoc manifeſtat quod poſtea dicit· quia vidi ſpiritum deſcendentem &c̄· Partiti enī ſunt ſibi euangeliſte tempora narratōis· Matheꝰ enī ea q̄ anteꝗ̄ ligaretur iohannes baptiſta preteriens feſtinat ad ea q̄ deinceps ſunt tēpora· Sed iohannes hijs maxime immorat̄ que ſcz ante īcarceratōez iohānis fuerūt. Vnde hic dī. Altera die vidit iohānes iheſū venientem ad ſe· Cuiꝰ igitur grā ſecūdo poſt baptiſmū ad eū veniebat· quia ipm̄ baptizauerat cū multis· vt nullꝰ ſuſpicet̄ qm̄ ex eadē cauſa ex qua ad iohānē & alij ad iohānē veniret· puta peccata cōfeſſurꝰ aut ī penitētiā abluēdꝰ in flumīe. Propterea ḡ accedit dās iohāni occaſionē corrigēdi hāc ſuſpitōez quā iohannes per verba correxit· Vnde ſequitur· & ait· Ecce agnus dei· ecce qui tollit peccata mūdi· Qui igit̄ ita purus erat vt & alioꝝ peccata abſoluere poſſet· manifeſtum eſt quoniā non vt confiteretur peccata accedit. ſed vt occaſionē det iohāni loquendi de ipſo· Venit etiā ſecundo vt hij qui priora audierāt· certius recipiāt que predicta ſūt & alia rurſus audiāt. Dicit aūt· Ecce agnus dei· innuens ꝙ hic eſt qui olim querebat̄· rememorās prophetie eſaie· & vmbre que ſcd̄m moyſen erat· vt a figura facilius eos ducat ad veritatē· ¶ Auguſtinꝰ. Si aūt agnꝰ dei eſt innocēs· & iohannes agnus an nō & ipſe eſt innocēs· Sed omnes ex illa propagine venīūt de qua cantat gemens dauid. Ego in iniquitatibus cōceptus ſum. Solus ergo ille agnꝰ qui nō ſic venit. Nō enī in iniquitate conceptꝰ ē· nec ī peccatis mr̄ eiꝰ eū ī vtero aluit· quē virgo cōcepit· virgo peperit· quia fide concepit· & fide ſuſcepit· ¶ Orige· Sz cū quiꝗ offerāt̄ aīalia in tēplo. tria terreſtria. vitulꝰ ouis & capra· Volatilia vero duo· turt̄ & columba· Et de oībꝰ tria adducantur. aries ouis agnus· de genere oīū agnum memorauit· Agnum enī in oblationibus q̄tidianis offerri videmus· Vnū quidem mane alterū vero veſpere· Que nam aūt oblatio alia poteſt eſſe quottidiana a rationali natura comprehendēda niſi vbū ingēs· agnꝰ tipice nūcupatū? Hec nēpe cenſebitur oblatio matutina ad frequētiā intellectus in diuinis relatum. Neꝗ̄ enī anima pati poteſt vt ſūmis iugit̄ inſiſtat· eo ꝙ corporis terreſtris & grauis coniugium eſt ſortita· Ex hoc etiam verbo q̄d chriſtus eſt· coniectare de pluribus poterimus· & quodammodo veſpere contingemus ad corporalia procedentes· Qui aūt hunc obtulit agnum ad immolandum deus fuit in homine reconditus· magnus ſacerdos qui dixit· Nemo tollit animam meam a me ſed ego pono eam· Vnde dicitur agnus dei· Ipſe enim noſtros languores accipiens totius mundi tollens peccata· mortem quaſi baptiſmum ſuſcepit Apud deum enim non pertranſit incorrectum· q̇cquid agimus quod diſciplina indigeat· que per difficilia exercetur· ¶ Theophilus· Vel dicitur· chriſtus agnus dei· inquantum deus pater mortem chriſti acceptauit pro noſtra ſalute· vel ī quātū eū ꝓ nobis tradidit morti· Sicut ei dicē ꝯſueuimus· Hec oblatō ē talis hoīs· ideſt quā talis homo obtulit· ſic & chriſtus dicitur agnus dei· dantis ſcilicet filium ſuum pro noſtra ſalute in mortē· Et ille q̄dē agnꝰ tipicꝰ nulliꝰ oīno peccatū ſuſtulit·

hic vero peccatum vniuerſi orbis terrarum · pericli
tantem enim mudum eruit ab ira dei . Vnde ſub
dit . Ecce qui tollit peccata mundi · Nõ aũt dixit q̃
tollet · ſed qui tollit peccata mũdi · quaſi ſemp hoc
faciente ipſo · Non em̃ tũc ſolum tulit cũ paſſus eſt
ſed ex illo tẽpore vſq; ad preſens tollit · non ſemp
crucifixus · vnam em̃ pro peccatis obtulit oblatõ-
nem · ſed ſemper purgans per illam . ¶ Gregori9.
octauo moralium · Tunc aũt ab humano genere
plene peccatum tolletur · cum per incorruptõis glo
riam noſtra corruptio pmutabitur . Eſſe namq; a
culpa liberi non poſſum9 · quouſq; in corporis mor
te tenemur · ¶ Theophilus · Sed quare non dixit
peccata mũdi · ſed peccatum · vt videlicet p hoc q͞
dixit peccatum · vniuerſaliter peccatum videretur
innuere · ſicut cõſueuimus dicere q͞ homo eiectus ẽ
de paradiſo · ideſt omne genus humanum · ¶ Beda
Vel peccatum mundi dicitur originale peccatum ·
quod eſt commune tocius mundi · quod quidem ·
peccatum originale & ſingulorum ſuperaddita .
Xp̃us per graciam relaxat · ¶ Auguſtinus · Qui
em̃ de noſtra natura peccatum non aſſumpſit · ipſe
eſt qui tollit noſtrum peccatum · Noſtis quia qui-
dam homines dicunt · nos tollimus peccata ab ho-
minib9 · quia ſancti ſumus · Si em̃ non fuerit ſan-
ctus qui baptizat · quomodo tollit peccatum alteri-
us ? cum ſit ipſe homo plen9 peccato · Contra iſtas
diſputatões · hinc legamus . Ecce qui tollit pecca-
tum mundi · vt nõ ſit preſumptõ hominib9 in homi
nes · ¶ Origenes · Sicut tamen iugi oblationi co
gnate ſunt relique oblatões legales · ſic hui9 ag-
ni oblatõi cognate oblationes videtur mihi effuſio
nes ſanguinis martirum · quorum pacientia & con
feſſione & p̃optitudine ad bonũ obtunduntur ma
chinatões impiorum · ¶ Theophilus · Quia vero
ſuperius illis qui ex phariſeis venerant · Johãnes
dixerat · q͞ medius veſtrum ſtat quez vos neſcitis
hic ignorantib9 eum demonſtrat dicens · hic eſt de
quo dixi · Poſt me venit vir · qui ante me factus
eſt · Vir dominus dicitur propter etatis pfectio-
nem · Nam triginta annorum baptizatus eſt · Vel
quia ſpiritalis anime vir eſt · & eccleſie ſponſus .
Vnde paulus · Deſpondi vos vni viro · virginem
caſtã exhibere chriſto · ¶ Auguſtinus · Poſt me
aũt venit · quia poſterior natus eſt · ante me fact9 ẽ
quia prelatus eſt mihi · ¶ Gregori · Prelatõis aũt
eius cauſas aperuit · cum ſubiungit · quia prior me
erat · ac ſi aperte dicat · Inde me etiam poſt natus
ſuperat · quo eum natiuitatis ſue tẽpora non angu-
ſtant · Nam qui per matrem in tempore naſcitur ·
ſine tempore eſt a patre generatus · ¶ Theophil9.
Auſculta o arrie · non dixit quia prior me creatus
eſt · ſed quia prior me erat · Audiat hoc pauli ſamo
ſateni abuſio q͞ non ex maria ſumpſit primordiuz
quia ſi eſſendi principium ſumpſit ex virgine · qua
liter prior extitit precurſore ? Nam manifeſtum ẽ
q͞ precurſor xp̃m in ſex menſibus ſuperabat ſcd̃m
humanam generationem . ¶ Chriſoſtomus · Vt
aũt non videatur ex amicitia propter cognationez
ei teſtimonium perhibere · quia cognatus eius erat
ſcd̃m carnem · propterea dicit · Ego neſciebam eũ.
Et ſcd̃m rationem hoc contigit · Etenim in deſerto
conuerſatus eſt iohannes . Miracula vero quecũq;
xp̃o puero exiſtente facta ſunt · puta que circa ma
gos & quecumq; talia · ante multum contigerant tẽ
pus · Johanne & ipſo valde puero exiſtẽte · In me
dio vero tempore ignotus omnibus exiſtebat · pro
pter quod ſubdit · Sed vt manifeſtetur in iſrael ·
propterea veni ego in aqua baptizans · Hinc em̃
manifeſtum eſt quoniam & illa ſigna que quidam
dicunt a chriſto in pueritia facta · mẽdatia & ficti-
ones ſũt · Si em̃ a prima etate miracula feciſſet ihe
ſus · nequaq̃ neq; iohannes eum ignoraſſet · nec re
liqua multitudo indiguiſſet magiſtro ad maĩfeſtã
dum eum · Non igitur ipſe chriſtus baptiſmate in
digebat · neq; aliquam aliam cauſam habebat illud
lauacrum q̃ premonſtrationem facere eius fidei · q̃
eſt in xp̃z · Non em̃ dixit · vt mundem eos qui bap
tizantur · neq; vt liberem a peccatis veni baptizãs
ſed vt manifeſtetur in iſrael · Sed nunquid ſine ba
ptiſmate non licebat predicare & inducere turbas
ſed facilius ita factum eſt · Nequaq̃ em̃ concurriſ-
ſent omnes ſi ſine baptiſmate predicatõ facta eſſet
¶ Auguſtin9 · Vbi ergo cognitus eſt domin9 ſu-
perfluo ei via parabatur · quia cognoſcentibus ſe
ipſe factus eſt via · Itaq; non durauit diu baptiſ-
ma iohannis · ſed quoaduſq; demõſtratus eſt domi-
nus humilis . Ergo vt daretur nobis a domino hu-
militatis exemplum ad percipiendam ſalutem ba-
ptiſmi ſuſcepit baptiſmum ſerui · & ne proponeret̃
baptiſm9 ſerui baptiſmo domini · baptizati ſũt alij
baptiſmo cõſerui · ſed qui baptizati ſunt baptiſmo
cõſerui · oportebat vt baptizarent̃ baptiſmo domi-
ni · Qui aũt baptizabantur baptiſmo domini · non
opus habent baptiſmo conſerui . Textus

¶ Et teſtimonium perhibuit iohannes dicens ·
quia vidi ſpiritum deſcendentem quaſi columbam
de celo & manentem ſuper eum & ego neſciebam
eum · ſed qui miſit me baptizare in aqua · ille mihi
dixit · Super quem videris ſpiritum deſcendentem
& manentem ſuper eum · hic eſt qui baptizat in ſpi
ritu ſancto · Et ego vidi & teſtimonium perhibui ·
quia hic eſt filius dei · ¶ Chriſoſtomus · Quia io-
hannes teſtatus eſt ita magnum quid quod ſuffi-
ciens erat auditores omẽs ſtupefacere · puta q͞ toci
us orbis terrarum ſolus ipſe peccata tolleret · vo-
lens credibilius id facere · reduxit hoc ad deum &
ſpiritum ſanctum · Poſſet em̃ aliquis dicere iohan
ni · qualiter igitur tu cognouiſti eum ? Reſpondet
q͞ per deſcenſum ſpiritus ſancti · vnde ſequitur ·
Et teſtimoniũ phibuit iohãnes dicẽs · q̄ vidi ſpi-
ritũ deſcendẽtẽ q̃ſi colũbã de celo & manẽtẽ ſup eũ ·
¶ Augu · xv · de trinita · Nõ aũt tũc vnct9 ẽ xp̃s ſpũ
ſancto · qñ ſup eũ baptizatũ velut columba deſcẽdit .

Tunc enim corpus ſuum ſcilicet eccleſiam ſuam pfigurare dignatus eſt · in qua precipue baptizati accipiunt ſpiritum ſanctum · Abſurdiſſimum em̄ eſt vt credamus eum · cum iam triginta eēt annorum (eius enim etatis a iohanne baptizatus eſt) acepiſſe ſpiritum ſanctum · ſed veniſſe ad illud baptiſma · ſicut ſine vllo omnino peccato ita non ſine ſpiritu ſancto · Si em̄ de famulo eius & precurſore ipſo iohanne ſcriptum eſt · Spiritu ſancto replebitur ab vtero matris ſue · qui q̄uis ſeminatus a patre · tamen ſpiritum ſanctum in vtero formatus accepit · quid de homine chriſto intelligendū eſt vel credendum · cuius carnis ipſa conceptio nō carnalis · ſed ſpiritalis fuit? ¶ Auguſtinus · de agone chriſtiano · Non aūt dicimus ſolū chriſtum verū corpus habuiſſe · Spiritum aūt ſanctum fallacit apparuiſſe oculis hominum · Sicut em̄ non oportebat vt homines falleret filius dei · ſic nec ſpirit? ſanctus · ſed omnipotenti deo qui vniuerſam creaturā ex nihilo fabricauit · non erat difficile verū corpus columbe ſine aliarum columbarū miniſterio figurare · ſicut ei non fuit difficile verum corpus in vtero virginis ſine virili ſemine fabricare · ¶ Augu. ſup · io · Duobꝰ aūt modis oñdit viſibilit dn̄s ſpm̄ ſāctū · p columbā ſup dn̄m baptizatū · p ignē vō ſuper diſcipl'os ↄgregatos · ibi ſimplicitas · hic feruor oñdit · Ergo ne ſpū ſāctificati dolū habeāt · i columba demōſtratū ē · & ne ſimplicitas frigida remaneat · in igne demōſtratū ē · Nec moueat q2 ligue diuiſe ſūt · Noli diſſipatōꝫ timē · vnitatem in colūba cognoſce Sic ergo oportebat demonſtrari ſpiritum ſanctuꝫ venientem ſuper dominum · vt cognoſcat vnuſquiſ q̄ ſi habeat ſpiritum ſanctum · ſimplicem ſe eſſe debere ſicut columbam · & habere cum fratribus veram pacem · quam ſignificant oſcula columbarum Oſculantur & corui · ſed laniant · A laniatu innocens eſt natura columbarum · Nam corui de amore paſcuntur · columba non niſi de frugibus terre viuit · Si etiam gemunt columbe in amore · nolite mirari quia in columbe ſpecie voluit demonſtrari ſpiritus ſanctus · Ipſe em̄ interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus · Non aūt ſpiritus ſanct? in ſemetipſo · ſed in nobis gemit · quia gemere nos facit · Qui em̄ nouit in preſſura ſe eſſe mortalitatis huius peregrinari ſe a domino · q̄diu propter hoc gemit · bene gemit · ſpiritus illum docuit gemere · Multi aūt gemunt in infelicitate terrena · vel q̄ſſati dampnis · vel egritudine corporis pregrauati · ſed non columbe gemitu gemūt · Vnde ergo debuit demonſtrari ſpiritus ſanctus vnitatem quandam deſignans niſi per columbam · vt pacate eccleſie diceretur · vna eſt columba mea · Vnde debuit humilitas figurari · niſi per auem ſimplicem & gementem · Apparuit ibi ſancta & vera trinitas · Pat in voce dicente · Tu es filius meus dilect? · Spirit? ſanctus in columba · In iſta trinitate miſſi ſūt apoſtoli baptizare · in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti · ¶ Gregorius · ſecundo moralium · Dicit autem · Manentem ſuper eum · In cunctis namq̄ fidelibus ſpiritus ſanctus venit · ſed in ſolo mediatore ſemper ſingulariter permanet · quia eius humanitatem nunq̄ deſeruit · ex cuius diuinitate procedit · Sed cum de eodem ſpiritu diſcipulis dicatur · apud vos manebit · quomodo ſingulare ſignum erit · q̄ in chriſto permanet · quod citius cognoſcemus ſi dona ſpiritus diſcernamus · In hijs em̄ donis ſine quibus ad vitam peruenire non poteſt · ſpirit? ſanct? in electis omnibus ſemper permanet · vt ſunt manſuetudo · humilitas · fides · ſpes · karitas · In illis aūt quibus per oſtenſionem ſpiritus non noſtra ſeruatur · ſed aliorum queritur · non ſemper manet · ſed aliquando ſe a ſignorum oſtenſionibus ſubtrahit · vt humilius eius virtutes habeantur · Xp̄s autē in cunctis eum ſemper & continue habuit preſentem · ¶ Chriſoſtomus · Ne autē aliquis eſtimet quoniam chriſtus natiuitatem habebat ſpiritu ſancto adueniente · ſicut & nos · hanc etiam deſtruit ſuſpitionem · oſtendens q̄ ſpiritus ſancti deſcenſio ſolum pro manifeſtando chriſto facta eſt · Vnde ſeq̄tur · Et ego neſciebam eum · ſed qui miſit me baptizare in aqua · ille mihi dixit · Super quem videris ſpiritum deſcendētem & manentem ſuper eum · hic eſt qui baptizat in ſpiritu ſancto · ¶ Auguſti · Quis aūt miſit iohannem · ſi dicamus pater veruꝫ dicimus · ſi dicamus filius · verum dicimus · Manifeſtius aūt eſt vt dicamus pater & filius · Quomō ergo neſciebat eum a quo miſſus eſt? Si em̄ nō nouerat eum a quo voluit baptizari · temere dicebat · Ego a te debeo baptizari · nouerat ergo eum · Quid ergo eſt quod dicit · & ego neſciebam euꝫ · ¶ Chriſoſtomus · Sed cum dicit neſciebam eum · anteri? tempus dicit · non tempus quod eſt prope babtiſmum · cum prohibebat eum dicens · ego a te debeo baptizari · ¶ Auguſtin? · Sed legantur alij euangeliſte qui plani? illd̄ dixerūt · & inuenim? aptiſſime tūc deſcendiſſe colūbā cū domin? ab aqua aſcēdit · Si ergo poſt baptiſma deſcēdit colūba · & anteq̄ baptizaret̄ dixit illi iohannes · Ego a te debeo baptizari · an̄ baptiſmū illū nouerat · quomō ergo dixit · Ego neſciebam eū · ſed qui miſit me baptizare &c̄ · hoc audiuit iohannes · vt noſceret eū quē nō nouerat? an forte vt pleni? noſſet · quē iā nouerat? Nouerat quidē dominū · nouerat filiū dei · nouerat q2 ipſe baptizaret i ſpiritu ſācto · An̄ em̄ q̄ veniret ad fluuiū xp̄s · cū multi ad iohānē cōcurrerēt · Ait ill' Qui poſt me veīt · maior me ē · ipſe vos baptizabit i ſpū ſācto & igne · Sꝫ q̄d nō nouerat? ptatē baptiſmi ipſꝫ dominū habituꝝ & ſibi retētuꝝ · ne paulus aut petr? dicet · baptiſm? me? · ſicut i uenis dixiſſe euāgeliū meū · Sꝫ miniſteriū plane trāſituꝝ i bonos & malos · Quid tibi faciat mal? miſter vbi bon? ē dn̄s? Ecce poſt iohānē baptizatū ē · poſt homicidā nō ē baptizatū · q2 iohānes dedit baptiſmū ſuū · homicida dedit baptiſmū xp̄i · q̄d ſacmētū tā ſāctū ē ·

vt nec homicida miniſtrãte polluatur. Potuit au
tem dominus ſi vellet poteſtatem dare alicui ſer=
uo ſuo vt daret baptiſmum ſuũ tanq̃ vice ſua. &
cõſtitueret tantam vim in baptiſmate tranſlato in
ſeruũ. q̃tã vim haberet baptiſma datum a domino
Hoc noluit. vt in illo eſſet ſpes baptizatorũ a quo
baptizatos ſe agnoſcerẽt. & noluit ponẽ ſpem in
ſeruo. Si aũt daret hãc poteſtatem ſeruis. tot eſ=
ſent baptiſma. quot eſſent ſerui. vt quomõ dictum
eſt baptiſma iohannis. ſic dicẽtur baptiſma petri
vel pauli. Per hãc ergo poteſtatem quã ſolũ ſibi
xp̃s retinuit. ſtat vnitas eccleſie de qua dictũ eſt.
Vna eſt columba mea. Poteſt aũt fieri vt aliq̃s
habeat baptiſmum preter colũbam. vt proſit ei ba
ptiſmus preter columbam non poteſt. ¶ Chriſo
ſtomꝰ. Et quia pater vocem emiſit predicãs filiũ.
ſuperuenit ſpiritus ſanctꝰ vocẽ trahens ſup caput
xp̃i. ne quis preſentiũ exiſtimaret dici de iohanne
qđ dictũ eſt de chriſto. Sed dicet aliquis. qualit̃
non crediderũt iudei. ſi viderũt ſpiritum. ſed talia
nõ ſolũ indigẽt oculis corporis. ſed magis viſione
mentis. Si nãq; miracula faciẽtẽ videtes. intãtũ
ebrij erãt liuore. vt cõtraria hijs que videbantur
enuntiarẽt. qualiter ſolo aduẽtu ſpiritus ſancti in
ſpecie colũbe expuliſſent incredulitatem? Quidam
vero dicunt non omnes vidiſſe ſpiritum. ſed ſoluʒ
iohannem. & eos qui deuotius diſpoſiti erãt. Et
ſi em̃ ſenſibilibꝰ oculis poſſibile erat videre in ſpe=
tie colũbe ſpiritũ deſcendẽtem. non tamẽ propt̃ hoc
neceſſe eſt omnibꝰ hoc fuiſſe manifeſtum. Etenim
zacharias in ſpecie ſenſibili multa cõſiderauit. & da
niel & ezechiel. Sed & moyſes multa vidit. q̃lia
aliorum nullus. Vnde ſubdit iohannes. Et ego vi
di & teſtimoniũ perhibui. quia hic eſt filius dei.
Agnum quidẽ eũ vocauerat. & quoniam in ſpiritu
baptizare debebat dixit. filium aũt ante hoc nuſq̃
¶ Auguſtinus. Oportebat em̃ vt ille baptizaret
qui eſt filius dei vnicus. non adoptatus. Adoptati
filij miniſtri ſũt vnici. vnicꝰ aũt habet poteſtatẽ.
adoptati miniſterium. textus

¶ Altera die iterũ ſtabat iohannes & ex diſcipu=
lis eius duo. Et reſpiciens ihesum ambulantem di
cit. Ecce agnus dei. ¶ Chriſoſtomꝰ. Quia multi
hijs que a principio iohannes dicebat. non attende
bãt. Secũda rurſus eos excitat voce. Vnde dicit̃.
Altera die iterum ſtabat iohannes & ex diſcipulis
eius duo. ¶ Beda. Stabat quidẽ quia illam vir=
tutũ arcem cõſcẽderat. a q̃ nullis tẽptatõnũ poſſet
improbitatibꝰ deijci. Stabant cum illo diſcipuli.
quia magiſterium illius corde ſequebantur immo=
bili. ¶ Chriſoſtomus. Sed quare non totum mũ
dũ circuiuit ĩ omni loco iudee predicãs eũ. ſed ſta
bat circa flumen expectans eum venire & oſtende
re venientem? quia ſcilicet per opera xp̃i hoc fieri vo
lebat. Vide etiã qualit̃ hoc maioris edificatõis fu
it. quia em̃ paruam immiſit ſcintillam. repẽte flã
ma in altum eleuata eſt. Aliter aũt & ſi circuiens
hoc dixiſſet. videretur ex ſtudio quodã humano fi
eri que fiebant. & ſuſpitiõe plenum eſſet eiꝰ p̃comiũ
Igitur ꝓphete quidã & apoſtoli. omnes abſenteʒ
xp̃m predicauerũt. hij quidẽ ante preſentiã ſcđm
carnem. illi vero poſt aſſumptõeʒ. Vnde vt oſten
dat̃. q̃ non voce ſolum. ſed & oculis eum oſtende
bat. ſubdit̃. Et reſpiciẽs ihesum ambulantẽ dicit.
Ecce agnus dei. ¶ Theophilꝰ. Reſpiciẽs inquit.
quaſi oculis innuens gratiã & admiratõʒ quã ha=
bebat in xp̃o. ¶ Auguſtinꝰ. Johannes quidẽ ami
cus ſponſi erat. nõ querebat gloriam ſuam. ſed te=
ſtimoniũ perhibebat veritati. Nõ em̃ voluit apud
ſe remanere diſcipulos ſuos vt non ſequerent̃ do=
minum. ſed magis oſtendit. quẽ ſeq̃rentur dicẽs.
Ecce agnꝰ dei. ¶ Chriſo. Nõ longũ facit ſermonẽ
q̃niam vnũ ſolum ĩ ſtudio habebat adducẽ eos &
coniungere chriſto. ſciebat em̃ quoniam de reliquo
non indigerent eo teſtante. Non aũt ſingulariter
diſcipulis loquitur de hijs iohannes. ſed eis publi
ce cum omnibus. quia ex communi doctrina ſuſci=
pientes ſequelam chriſti. firmi de reliquo perman
ſerũt. non propter graciam chriſti ſequentes. ſed
propter ſuum lucrum. & non facit ſermonem ſuũ
deprecatiuum. ſed admiratur ſolum preſentem. &
demonſtrat eis preparationem propter quam ve=
nit. & modum preparationis. Agnus em̃ vtrumq;
inſinuat. & dicit agnus cum articuli adiectione.
excellentiam eius oſtendens. ¶ Auguſtinꝰ. Iſt e
enim ſingulariter dicitur agnus ſolus ſine macu=
la ſine peccato. non cuius macule abſterſe ſunt. ſed
cuius macula nulla fuerit. ſingulariter hic eſt ag
nus dei. quia ſingulariter huius agni ſanguine ſo
lo homines redimi potuerunt. hic eſt agnus quem
lupi timent. qui leonem occiſus occidit. ¶ Beda.
Ideo etiam agnũ vocat. quia dona ſui velleris ſpõ
te largiturum. ex quo veſtem nobis nuptialem fa=
cere poſſimus. id eſt exempla viuendi nobis reli
cturum preuidit. quibus in dilectione calefieri de
beremus. ¶ Alchuinus. Miſtice autem ſtat iohã
nes. ceſſat lex & venit ihesus id eſt gratia euan=
gelij. cui ip̃a lex ꝑhibet teſtimonium. Ambulat
ihesus diſcipulos collecturus. ¶ Beda. Ambula
tio etiam iheſu. diſpenſationem incarnationis. qua
ad nos venire ac nobis exempla prebere dignatus
eſt inſinuat. textus

¶ Et audierunt eum duo diſcipuli loquentem.
& ſecuti ſunt ihesum. Conuerſus autem ihesus &
videns eos ſequentes ſe. dicit eis. Quid queritis?
Qui dixerunt ei. Rabbi (quod dicit̃ interpretatũ
magiſter) vbi habitas? Dicit eis. venite & videte.
Venerunt & viderunt vbi maneret. & manſerũt
ibi die illo. Hora autem erat quaſi decima. Erat
autem andreas frater ſimonis petri vnus ex duo=
bus qui audierant a iohanne. & ſecuti fuerunt eũ?
¶ Alchuinus. Johanne perhibente teſtimoniuʒ
quia ihesus eſſet agnꝰ dei. diſcipuli q̃ prius erãt cũ
iohãne. magiſtri ĩperiũ ĩplẽtes ſecuti ſũt ihesum.

Vnde dicitur· Et audierunt eum duo diſcipuli lo=
quentem & ſecuti ſunt ihesum· ¶ Chriſ Conſide
ra aũt quia quando dixit· poſt me venies ante me
factus eſt· & quoniam non ſũ dignus ſoluere corri
giam calciamenti eius· nullum cepit. Sed quando
de diſpenſatõe locutus & humilius ſermonem dux
it. dicens· Ecce agnus dei· Tũc ſecuti ſũt eũ diſci
puli· Multi em̃ non ita adducũtur cum aliquid ex=
celſum de deo dicatur· ſicut cum benignum & ami
cum hominem audiunt· & aliquid ad ſalutem homi
nũ pertinẽs· Conſiderãdum aũt ꝙ iohannes dicit·
Ecce agnus dei. & xp̃s nihil loquitur· Nam & ſpõ
ſus cũ ſilentiõ adeſt· alij eũ inducũt & ſponſã in ma
nu eius ponunt· quã cum acceperit· de ea diſponit·
Ita xp̃s venit copulaturus ſibi eccleſiã. nihil ipe
dixit· ſed acceſſit ſolum amic⁹ eius iohannes. dex
terã ei ſponſe impoſuit per ſermones ſuos· animas
hominum in manus ei ponẽs. qd accipiens ita di=
ſpoſuit vt vltra ad iohannem non redirent· Sed
aliud hic obſeruãdum· ſicut em̃ in nupcijs· non pu
ella ad ſponſum vadit· ſed ipe ad eã feſtinat· Ita
hic contingit· Non em̃ in celum aſcendit hominũ
natura· ſed ad eam filius dei acceſſit· & ad domum
duxit paternam· Et quidem alij diſcipuli iohan
nis erãt· qui non ſolum ſecuti non ſũt. ſed & zelo=
tipe ad xp̃m diſpoſiti erant· Qui aũt meliores erant
ſimul audierũt· & ſecuti ſũt· nõ q̃ſi magiſtrũ porẽ
cõtemnẽtes. ſed ab eo pſuaſi pmittẽte ꝙ baptiza=
ret in ſpiritu ſancto xp̃s· & inde diſcipulorũ ſtudi
um cum verecundia fieri. Neq; em̃ mox aſcendẽtes
interrogauerũt ihesũ de neceſſarijs & maximis re
bus· neq; publice· ſed ſingulariter ei loqui ſtudue
rũt· vnde ſequit᷑· Conuerſus aũt ihesus & vidẽs
eos ſequẽtes ſe· dicit eis· Quid queritis? Hinc eru
dimur· quia cum nos bene velle incepermus· tunc
deus dat nobis multas ſalutis occaſiones· Inter=
rogat aũt non vt diſcat. ſed vt per interrogatõez
magis eos familiares faciat. & ampliorem fiduti
am det· & oſtendat eos auditione dignos. ¶ The
ophilus. Vide aũt ꝙ ſequentibus ſe dominus con
uertit faciem & reſpexit. quia niſi per bonam ope=
rationem ipſũ ſecutus fueris· ad viſionẽ faciei eius
nunq̃ꝫ pertinges· neq; ad domum eius poteris per=
uenire. ¶ Alchuinus. Ergo illi diſcipuli tergum
ipi⁹ ſequebantur. vt viderẽt. & faciem domini vi=
dere non poterãt. Ideo conuertit ſe. & quodãmodo
de ſua maieſtate deſcẽdit· vt poſſint faciem diſcipu
li illius cõtemplari· ¶ Origenes· Forte aũt non
fruſtra poſt ſextum teſtimoniũ deſinit iohannes
eos cõteſtari· & ihesus ſcd̃m ſeptimũ dicit· Quid
queritis? ¶ Chriſoſtomus· Sed illi non ſolum ſe=
quendo· ſed interrogando amorem ſuũ ad chriſtuz
manifeſtauerũt· vnde ſequit᷑· Qui dixerũt· Rabbi
(quod dicit᷑ interpretatũ magiſter) vbi habitas?
Nondum ab eo aliquid diſcentes· magiſtrum eum
vocant· ad diſcipulatum ſe impellentes & cauſam
oſtendentes propter qd ſequebantur· ¶ Orige·

Congrua vero prouectis ex iohannis teſtimonio
prolatio depromens xp̃m doctorem· ac exprimens
deſiderare habitaculum filij dei contueri. ¶ Alchu
inus· Nolunt em̃ tranſitorie vti eius magiſterio.
ſed inquirunt vbi maneat. vt & tunc in ſecreto ver
bis illius imbui· & exinde ſepius poſſent eum viſi=
tare· & plenius inſtrui. Miſtice aũt volũt ſibi oſtẽ=
di. in quibus xp̃s habitet· vt eorũ exemplo ſe ta=
les habeant· in quibus velit habitare· Vel ꝙ ihesũ
ambulãtem videt· & ſtatim vbi maneat· querunt·
nos monet. vt cum incarnationem eius ad mẽtem
reducimus· ſollicito corde eum rogemus· vt manſi
onem eterni tabernaculi nobis oſtẽdat. Vnde quia
videt bene petentes· libere eis ſua reſerat archana·
vnde ſequit᷑· Dicit eis· venite & videte· Quaſi di=
ceret. habitaculum meum expilcari non poteſt ſer
mone· ſed opere demonſtratur· venite ergo credẽdo
& operãdo. & videte intelligẽdo. ¶ Origenes· Vel
per hoc ꝙ dicit venite· ad actionem inuitat· per hoc
aũt ꝙ dicit videte· ad cõtemplationem. ¶ Chriſo
ſtomus. Xp̃s aũt non dicit eis ſigna domus neq;
locum· ſed attrahit eos ad ſequendũ. Non dixit·
non eſt tempus nunc· audietis cras· ſiquid vultis
diſcẽ. ſed vt ad amicos & familiares· loquit᷑· Qua
liter alibi ait. Filius hominis nõ habet vbi caput
reclinet· hic aũt dicit· Venite & videte· vbi habi=
to. Sed per hoc ꝙ dixit· non habet vbi caput ſuũ
reclinet· demonſtrauit ꝙ habitaculum propriũ nõ
habebat. Non ꝙ in domo non maneret· ſequit᷑ em̃·
Venerũt & viderunt vbi maneret· & manſerunt
ibi die illo. Cuius aũt grã mãſerunt· nõ adiungit
euangeliſta· quia manifeſtũ erat ꝙ ꝓpt᷑ doctrinã.
¶ Auguſtin⁹· Quã beatũ aũt diem dixerũt· q̃ꝫ be
atam noctem? Edificem⁹ ergo & nos metipi in cor
de noſtro & faciam⁹ domum· quo veniat ille & do=
ceat nos. ¶ Theophil⁹. Nõ fruſtra aũt & temp⁹
notauit euangeliſta cum ſubdit· Hora aũt erat q̃ſi
decima. vt tam doctores· q̃ꝫ diſcipulos erudiret ꝙ
doctrina propter tempus non eſt pretermittẽda·
¶ Chriſoſtomus. Multum em̃ ſtudium demõſtra
bant ad audiendum· in eo quia neq; ab hora auerſi
ſũt· cum ſol eſſet ad occaſũ· & multis quidem carni
ſeruientibus tempus quod eſt poſt eſcas· non eſt
aptũ ad quippiam neceſſariorum· eo ꝙ corp⁹ eſcis
grauatur· Iohannes vero cui⁹ iſti erant diſcipuli·
non erat talis. ſed cum multo maiori ſobrietate ve
ſpere degens q̃ꝫ nos mane· ¶ Auguſtin· Numer⁹
etiam iſte legem ſignificat· quia in decem precep
tis data eſt lex. Venerat aũt tempus vt impleret᷑
lex per dilectionem que a iudeis impleri nõ poterat
per timorem· vnde & decima hora dominus audiuit
rabbi· Magiſter em̃ legis non eſt niſi dator legis·
Sequitur· Erat autem andreas frater ſimonis pe
tri· vnus ex duobꝫ qui audierant a iohanne & ſe=
cuti fuerant eum· ¶ Chriſoſtomus· Cuius autez
gracia alterius nomen non ponit· quidam dicunt
ppterea qꝛ hic qui ſcribit eſt qui ſecut⁹ eſt eum·

Quidam vero dicunt ꝙ ille alius non inſignis erat que igitur vtilitas ſi didicerimus nomen illius. Neq; eñ ſeptuaginta duorũ diſcipulorum nomina euangeliſta poſuit. ¶ Alchuinus. Vel duo diſcipuli qui ſecuti ſũt iheſũ ſũt andreas & philipp⁹.

textus

¶ Inuenit hic primũ fratrem ſuum ſimonem & dixit ei. Inuenimus meſſiam. quod eſt interpretatum chriſtus. & adduxit eum ad iheſum. Intuit⁹ aũt eũ iheſus dixit. Tu es ſimon filius iohanna. tu vocaberis cephas quod interpretatur petrus.

¶ Chriſoſtom⁹. Andreas qui a iheſu didicit nõ detinuit apud ſe ipm̃. ſed feſtinat & currit cito ad fratrem. traditurus ei bona que ſuſcepit. vnde dicitur. Inuenit hic primũ fratrẽ ſuum ſimonem & dixit ei. Inuenim⁹ meſſiam quod eſt interpretatũ xp̃s. ¶ Beda. Hoc ẽ ei vere dominũ inuenire. vera illius dilectione feruere. fraterne ꝗ ſalutis curam gerere. ¶ Chriſoſtom⁹. Et quidẽ non dixerat euangeliſta que xp̃s fuerat ſequẽtibus ſe locut⁹. ſed ex his que hic dicunt̃ licet addiſcere. Quecumq; eñ andreas didicit. in breui oſtendit magiſtri virtutem. qui perſuaſerat eis. & eorũ deſideriũ qḋ prius habuerãt repreſentat. hoc eñ verbũ inuenim⁹. eſt patientis preſſurã ꝓpter abſentiã. & exultantis poſtq̃ apparuit. quod expectabatur. ¶ Auguſti. Meſſias aũt hebraice. grece xp̃s. latine vnct⁹ dicit̃. Chriſma eñ vnctio eſt. Ille aũt ſingulariter vnctus eſt. vnde omnes xp̃iani vngunt̃. ſcḋm ꝙ in pſalmo dicit̃. Vnxit te deus deus tuus oleo exultatõis. pre participib⁹ tuis. Participes eñ eius ſunt omnes ſãcti. ſed ille eſt ſingulariter ſanct⁹ & ſingulariter vnctus. ¶ Chriſoſtom⁹. Et ideo nõ dixit meſſiã ſimpliciter ſed cũ adiectione articuli. Conſidera vero ex ipſo principio obedientem petri mentem. cõfeſtim eñ cucurrit nihil tardans. Vñ ſequit̃. Et adduxit eũ ad iheſum. Sed nullus facilitatem ei imponat. ſi nõ prius multa perquirẽs ita ſermonem ſuſcepit. Cõueniẽs eñ eſt & fratrẽ diligentius ei dixiſſe hoc. & per longa verba. ſed euãgeliſte vbiq; multa intermittũt. breuiloqꝫ curã habẽtes. Aliter aũt neq; dictũ eſt. quoniam credidit ſimpliciter. ſed qm̃ duxit eũ ad iheſũ. illũ ei de quo dixerat traditur⁹ vt omnia ab illo diſcat. Ipſe aũt domin⁹ incipit reuelare ea que deitatis ſunt. & paulatim ea aperire p̄dicationib⁹. Nõ eñ min⁹ ꝙ ſigna ꝓphetie adducũt. Hoc eñ eſt maxime op⁹ dei. quod neq; imitari demones poſſunt. Nã in miraculis qḋem & phãtaſia fit vtiq;. Futura aũt predicere cum certitudine. illius ſolius incorruptibilis eſt nature. vnde ſequit̃. Intuitus aũt eũ iheſus dixit. Tu es ſimon filius iohanna. Tu vocaberis cephas. quod interp̄tatur petrus. ¶ Beda. Intuit⁹ aũt eſt eum nõ exterior ib⁹ oculis ſolum. ſed & etiã diuinitatis intuitu. vidit cordis eius ſimplicitatem. animi ſublimitatem. cui⁹ merito cũcte eſſet p̄ferendus eccleſie. Neq; aũt in petri vocabulo qſi hebreo vel ſiro aliam interpretatõẽ querere oportꝫ quia idẽ eſt grece & latine petr⁹. qḋ ſiriace cephas & in vtraq; lingua nomẽ a petra deriuatur. Vocatur aũt petrus ob firmitatem fidei. qua illi petre adheſit. de qua apoſtolus ait. Petra aũt erat xp̃s. qui ſperãtes in ſe ab hoſtis inſidiis reddit tutos & ſpiritualiũ chariſmatũ fluenta miniſtrat. ¶ Auguſti. Nõ eſt aũt magnum quia domin⁹ dixit cui⁹ filius eſſet iſte. Omnia eñ noĩa ſanctorũ ſuorũ ſciebat quos ante cõſtitutõẽ mundi p̄deſtinauit. Illud aũt magnũ. quia mutauit ei nomen & fecit de ſimone petrum. Petrus aũt a petra. petra vero eccleſia. Ergo in petri nomine figurata eſt eccleſia. Et quis ſecurus eſt. niſi qui edificat ſupra petrã. Intentu maũt te fecit dominus. Nam ſi antea petrus vocaretur. non ita videres miſterium petre. & putares caſu eum ſic vocari. non ꝓuidentia dei. Ideo eum voluit aliud prius vocari. vt ex ipſa commutatione nominis. ſacramẽti viuacitas cõmedaretur. ¶ Chriſo. Ideo etiã nomẽ mutauit vt oſtẽdat. quia ipſe eſt qui vetus teſtamẽtũ dedit. & nomina trãſmutauit. qui abram abraham vocauit. & ſaray ſaram. & iacob iſraelem. Igit̃ multis qḋeꝫ & a natiuitate nomina impoſuit vt yſaac & ſamſon. Aliis aũt poſt eã que a progenitorib⁹ eſt nũcupatõeꝫ. vt petro & filiis zebedei. Nã qbuſquidem a prima etate debebat virtus clareſcere. ex tũc nomina ſuſceperunt. quib⁹ aũt poſtea debebat augeri. poſtea nũcupatõ poſita ẽ. ¶ Auguſtin⁹ de cõ. euange. Non aũt parua repugnãtia poteſt putari ſi iuxta iordanem anteꝗ iheſus iſſet in galileã. ad teſtimoniũ iohãnis baptiſte ſecuti ſunt eum duo. quorum vn⁹ erat andreas qui fratrem ſuũ ſimonẽ adduxit ad iheſum. quãdo & nomẽ vt petrus noĩaretur accepit. cum ab aliis euangeliſtis dicatur. ꝙ eos in galilea piſcãtes inuenerit. atq; ad diſcipulatũ vocauerit. niſi quia intelligẽdũ ẽ. nõ ſic eos vidiſſe dominum iuxta iordanem. vt ei iam inſeparabiliter inhererent. ſed tantum cognouiſſe quis eſſet. eumq; miratos ad propria remeaſſe. Nõ aũt quis arbitretur ꝙ tũc petrus nomen accepit. vbi ait dominus. Tu es petrus & ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam. ſed vbi cõmemoratur ei dictum eſſe. tu vocaberis cephas quod interpretat̃ petrus. ¶ Alchui. Vel aliter. nondum imponit ei nomẽ. ſed p̄ſignat quod poſtea fuit ei impoſitum. quando dixit ei iheſus. Tu es petr⁹ & ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam. Mutaturus aũt nomen xp̃s. voluit oſtendere etiam nomen illud. quod a parentibus datum erat. non carere virtutis ſignificatione. Simon enim obediẽs interpretatur. Iohanna gratia. Iona columba. Quaſi diceret tu es obediens. filius gratie. vel filius columbe. id eſt ſpiritus ſancti. quia humilitatem de ſpiritu ſancto accepiſti. vt vocante andrea videre me deſiderares. Nõ ei dedignat⁹ ẽ maior minorẽ ſeq; q2 nõ ẽ ordo etatis vbi ẽ meritũ fidei.

Jn craſtina autē voluit exire in galileam & in-
uenit philippū. Dicit ei iheſus. Sequere me. Erat
autē philippus a bethſayda ciuitate andree & petri
Inuenit philippus nathanael. & dicit illi. Quem
ſcripſit moyſes in lege & pphete inuenimus iheſū
filium ioſeph a nazareth. Et dixit ei nathanael.
a nazareth poteſt aliquid boni eſſe. Dicit ei philip
pus veni & vide. Chriſo. Poſtq accepit xps
diſcipulos. venit de reliquo ad alios cōuertendum
ſcʒ p philippū & nathanaelem. Vnde dicit. Jn cra-
ſtinū autē voluit exire in galileā. Alchuinus.
A iudea ſcilicet vbi erat iohānes baptizās. deferēs
honorem baptiſte. ne videat magiſterium eius mi
nuere. dum adhuc statū habet. Vocaturus etiam
diſcipulum ad ſequendū. voluit exire in galileam
id eſt in trāſmigrationem factam vel reuelationē.
vt ſicut ipſe proficiebat ſapientia & etate & gratia
apud deū & homines. & ſicut paſſus ē & reſurrexit
& ita intrauit in gloriam ſuā. ſic etiam ſuos ſequa
ces oſtenderet & exire & profice in virtutibꝰ. & p
paſſiones ad gaudia trāſmigrare debere. Vnde ſe
quit. Et inuenit philippū. & dicit ei iheſus. ſeque
re me. Sequit q imitat humilitatē & paſſiōʒ eiꝰ. vt
ſit ſocius reſurrectionis & aſcenſiōis. Chriſoſt.
Et vide anteq aliquis ei adhereret. nullū vocauit
Nam ſiquidē nullo iam ſpōte adueniēte attraxiſſet
fortaſſis reſiliuiſſent. Nūc autē a ſeipſis eligētes ſe-
qui dominū. firmi de reliquo permāſerūt. Philip-
pū autē vocat magis notū ei exiſtētem. qꝛ in gali-
lea nutritus erat. Sed vnde philippus ſecutus eſt
xpm? Nam andreas quidē audiēs a iohanne bapti
ſta. Petrꝰ autē ab andrea. hic autē a nullo aliquid
diſcēs. ſolū dicēte xpo ad eū. ſequere me. cōfeſtim
pſuaſus eſt. Conueniēs eſt autē philippū a iohāne
audientem ſequi xpm vel etiam vocē xpi hoc ope-
ratam eſſe. Theophilus. Non enī ſimpliciter om
nibus vox xpi dicebat. ſed fidelium interiora ad eiꝰ
inflammabat amorem. Deinde quia in corde phi-
lippi de chriſto cogitatio inerat. & in libris moy-
ſi aſſidua lectio vt expectaret chriſtum. ſtatim
cum vidit credidit. Forte autem ab andrea & pe
tro de chriſto aliquid didicit. quia ex eadem pa-
tria erant. quod euangeliſta videtur innuere p
hoc q ſubdit. Erat autem philippus a bethſaida
ciuitate andree & petri. Chriſoſtomus. Xps
etiam hinc ſuā virtutem oſtendit. q a terra nul-
lum ferente fructum (nam a galilea propheta non
ſurgit) inclitos diſcipulorum elegit. Alchu
inus. Bethſayda etiam domus venatorum inter-
pretatur. quo nomine ciuitatis. curauit euange-
liſta oſtendere. quales tunc iam animo erant phi
lippus petrus & andreas. & quales offitio erant fu
turi. id eſt capiendis ad vitam animabus intenti.
Chriſoſtomus. Non ſolum autem philip-
pus a chriſto perſuaſus eſt. ſed preco alijs fit.
Vnde ſequitur. Inuenit philippus nathanael &
dicit ei. Quem ſcripſit moyſes in lege & prophe-
te. inuenimus iheſum filium ioſeph a nazareth.
Vide qualiter ſollicitā mentem habebat. & cōtinue
meditabatur. que ſunt moyſi & expectabat aduen
tum chriſti. & quidem q chriſtus debebat veni-
re nouerat prius. Quoniam autem hic chriſtus
erat ignorabat. Dicit autē. quē ſcripſit moyſes &
pphete credibile faciēs ſuā pdicatōʒ. & ex hinc per
ſuadēs auditorē. q circa legem & prophetas ſolli
citus erat. & omnia perſcrutans cum veritate. vt
& chriſtus teſtatus eſt. Si vero dicit filium io-
ſeph. ne turberis. eius enim filius eſtimabatur eſſe
Auguſtinus. Cui ſcilicet deſponſata erat mater
eius. nam q ea intacta conceptus & natus ſit. be-
ne nouerunt ex euangelio omnes chriſtiani. Ad-
dit autem & locum. a nazareth. Theophilus.
Non quia in ea natus erat. ſed nutritus. Generatō
enim eius multis erat incognita. ſed q in nazareth
eſſet nutritus cognitum erat. Et dixit ei nathanael
A nazareth poteſt aliquid boni eſſe. Auguſti-
nus. Ambas pronunciationes poteſt conſequens
vox philippi ſequi. ſiue ſic pronunties tamq con-
firmans. a nazareth poteſt aliquid boni eſſe. & ille
dicat. veni & vide. ſiue ſicut dubitans. & totum in
terrogans. a nazareth poteſt aliquid boni eſſe? Ve
ni & vide. Cum ergo ſiue illo modo ſiue iſto pronū
tietur. non repugnent verba ſequentia. noſtrum
eſt querere quid pocius intelligamus in hijs ver-
bis. Nathanael enim doctiſſimus legis. cum audi
ſet philippum dicentem. Inuenimus iheſum. audi
to a nazareth. erectus eſt in ſpem & dixit. A na-
zareth poteſt aliquid boni eſſe. Scrutatus enim
erat ſcripturas. & ſciebat q nō facile alij ſcribe &
pharisei nouerāt qꝛ inde erat expectādꝰ ſaluator.
Alchuinus. Qui ſingulariter ſanctus eſt. inno-
cens. impollutus. de quo propheta. Exiet virga
de radice ieſſe. & nazareus. id eſt. flos de radice
eius aſcendet. Vel poteſt hic verſiculus ſub dubi-
tatione interrogatiue proferri. Chriſoſtomus.
Audierat enim nathanael a ſcripturis q a beth
leem oportet chriſtum venire. ſcdm illud. Et tu
bethleem terra iuda ex te exiet dux qui reget po-
pulum meum iſrael. Cum igitur audiuit a naza
reth. dubitauit. non inueniens conuenire enuntia
tionem philippi. cum prophetica predicatōe. Na-
zareum autem vocant pphete ab educatōne & con
uerſatione. Conſidera vero eius inquirendo pru
dentiam & manſuetudinem. Non enim dixit.
Decipis me philippe. ſed interrogat dicens.
A nazareth poteſt aliquid boni eſſe. Valde au-
tem & philippus prudens erat. Non enim inter
rogatus frangitur. ſed immoratur. virum vo-
lens ducere ad chriſtum. Vnde ſequitur. Di-
cit ei philippus. veni & vide. Trahit quidem
eum ad chriſtum. ſciens de reliquo eum non con
tradicturū ſi verba & doctrinaʒ illius guſtauerit.

¶ Vidit ihesus Nathanael venientem ad ſe. & di
cit de eo. Ecce vere iſraelita. in quo dolus non eſt.
Dicit ei nathanael. Vnde me noſti? Reſpōdit ih̄s
& dixit ei. Priuſq̄ꝫ te philippus vocaret. cum eſſes
ſub ficu. vidi te? Reſpōdit ei nathanael & ait. Rab
bi tu es filius dei. Tu es rex iſrahel. Reſpondit
ihesus & dixit ei. Quia dixi tibi. vidi te ſub ficu.
credis. maius hijs videbis. & dicit eis. Amen amē
dico vobis. videbitis celum apertum & angelos dei
deſcendentes & aſcendentes ſuper filium hominis.
¶ Chriſo. Nathanael nō ſuſcipiendo ex nazareth
chriſtum eē eā que illi erat circa ſcripturas diligē
tiam oſtendit. In non reſpuēdo vero eū qui ānūti
auerat. multū deſideriū. quod hēbat circa chriſti
preſentiam monſtrauit. Sciebat enim ꝙ poterat
philippus circa locum falli. vnde ſequitur. Vidit
ihesus nathanael venītē ad ſe & dicit de eo. Ecce
vere iſraelita in quo dolus non eſt. Nequaq̄ꝫ enim
eum accuſare oportebat. licet verba non credentis
protulerit. magis īueſtigans prophetias q̄ꝫ philip
pus. Dicit autē vere iſraelita. In quo dolus nō eſt
quia nihil ad gratiā vel odium loquebat̄. ¶ Au-
guſti. Vel aliter. quid eſt in quo dolus non eſt.
forte non habebat peccatū. forte illi medicꝰ nō erat
neceſſarius? abſit. Nemo ſic natꝰ eſt vt medico illo
non egeret. Dolus enim eſt cū aliud agit̄. & aliud
fingitur. quomodo ergo in illo dolus nō erat. ſi pec
cator eſt? fatetur ſe peccatorem. Si enim peccator
eſt. & iuſtum ſe dicit. dolus eſt ī ore ipſius. Ergo
in nathanaele confeſſionem peccati laudauit. non
iudicauit nō eſſe peccatorem. ¶ Theophilꝰ. Sed
nathanael laudatus non acquieuit. ſed expectauit
adhuc volens aliquid manifeſtius diſcere & inter
rogat. Sequit̄ enim. Dicit ei nathanael. vnde me
noſti. ¶ Chriſoſtomꝰ. Ipſe quidē igitur vt homo
inueſtigat. Ihesus autem vt deus reſpondebat.
Sequit̄ eñ. Reſpōdit ihesus & dixit ei. Priuſq̄ꝫ
te philippus vocaret cum eſſes ſub ficu vidi te. Nō
vt homo eū intuens. ſed vt deus deſuꝑ cognoſcēs
vidi inquit te. id eſt morum tuoꝝ manſuetudinē.
Dicit autem cū eſſes ſub ficu. qm̄ nullus ibi erat.
ſed ſolus philippus & nathanael ſingularit̄ loque
batur. Et propter hoc dictum eſt ꝙ videns eum a
longe dixit. Ecce vere iſraelita. vt ſcires quoniam
anteq̄ꝫ appropinquaret philippus. hec loquebatur
chriſtus. & īſuſpicabile fiat chriſti teſtimonium.
Noluit autem chriſtus dicere non ſū ex nazareth.
vt annuntiauit tibi philippus. ſed ex bethleem. vt
non faceret alterabilem ſermonem. Neque etiam ꝑ
hoc dediſſet argumentum ſufficiens quod ipſe eſſet
chriſtus. ſed oſtendit ſe chriſtū ꝑ hoc. ꝙ preſens
erat loquentibus illis. ¶ Auguſtinus. Querēdum
eſt enim. an aliquid ſignificet arbor fici. Inuenimꝰ
arborem fici maledictam. quia ſola folia habuit &
fructu caruit. In origine humani generis adam
& eua. cum peccauiſſent. de folijs ficꝰ ſubcinctoria
ſibi fecerunt. Folia ergo ficulnee intelliguntur pec
cata. Erat autem nathanael ſub arbore fici. tanq̄ꝫ
ſub vmbra mortis. ac ſi dominus ei dicat. O Iſrael
ſine dolo quiſquis es. O popule iudeus ex fide. an-
teq̄ꝫ te per apoſtolos meos vocarem. & cū eſſes ſub
vmbra mortis & tu me non videres. ego te vidi.
¶ Gregorius. xviij. moralium. Vel cum eſſes ſub
ficu vidi te. i. poſitum te ſub vmbra legis elegi.
¶ Auguſtinus. de verbis domini. Recordatus eſt
autem nathanael ſe fuiſſe ſub ficu. vbi nō erat chri
ſtus preſentia corporali. ſed ſcientia ſpiritali. Et
quia ſciebat ſe ſolum fuiſſe ſub ficu agnouit in illo
diuinitatem. ¶ Chriſoſtomus. Hic ergo ab hac
p̄dicatione & ab eo ꝙ mentem ſcrutatus eſt eius
Et quia cum aduerſus eum dicere. videretur. non
culpauit. ſed laudauit. cognouit quoniā vere eſt
chriſtus. Vnde ſequit̄. Reſpondit ei nathanael
& ait. Rabbi. Tu es filius dei. Tu es rex iſrael.
Quaſi diceret. Tu es qui expectabaris. tu es qui
querebaris. quia enim argumentum inaltricabile
ſuſcepit. venit ad confeſſionem & in mora priori
diligentiam oſtendens & in poſteriori confeſſione
deuotionem. Multi autem legentiū ſermonem hūc
anxiant̄. Petrus ei qui poſt miracula & doctrinā
cōfeſſus eſt qm̄ filiꝰ ē dei. beatificat̄. vt a patre re
uelationē eā ſuſcipiēs. Nathanael aūt an̄ ſigna &
doctrinā hoc dicens. nihil tale audiuit. Eſt igitur
huiꝰ cauſa qm̄ v̄ba q̄dē eadē locutꝰ ē petrus & na-
thanael. nō aūt eadē mēte. ſed petrus quidē cōfeſſus
eſt filiū dei vt deū veꝝ. hic autē vt hoīem nudum
Dicēs eī tu es filiꝰ dei. induxit. Tu es rex iſrael
Dei aūt filius non iſraelitis eſt rex ſolū. ſed & orb
terraꝝ vniuerſi. Hoc etiā maīfeſtū eſt ex his que
cōſequuntur. Nam petro nihil poſtea addidit xp̄s
Sed quaſi perfecta eius exiſtente fide. Eccleſiam
ſe dixit in confeſſione illius fabricaturum eē. Na-
thanael autem quaſi multa parte & maiori confeſ
ſionis deficiente ad maiora educitur. Nam ſequit̄.
Et dixit ei. quia dixi tibi. vidi te ſub ficu credis.
maius his videbis. quaſi dicat. Magnum tibi vi-
ſum eſt hoc eē quod dixi. & propterea me regem
iſraelis confeſſus es. quid igitur dices cum maius
videbis? Et quid ſit iſtud maius oſtendit ſubdēs
Et dicit eis. Amen amen dico vobis. videbitis ce-
lum apertum & angelos dei aſcendentes & deſcen
dentes ſuper filium hominis. Vide qualiter paula-
tim eū a terra abducit. & facit ꝙ nō vltra eſtimet
chriſtum eē hominem ſolum. Cui enim angeli mi
niſtrant. qualiter hic homo purus eēt per hoc igit̄
ſuadet angeloꝝ ſe eē dominatorem. Sic eñ ī xp̄ū
regis filiū deſcenderīt & aſcenderīt in eū miniſtri re-
gales. hoc quidem in tempore crucis. hoc vero in
tēpore reſurrectionis & aſcēſionis. ſed & ante hoc
qn̄ acceſſerūt. & miniſtrabant ei. & quando euāge-
lizabant eius natiuitatē. Futurum vero a preteri
to probauit. Qui eñ in preteritis virtutem eius ag
nouerat. & de futuris audiens facilius ſuſcepit.
¶ Augꝰ. de verbis dn̄i. Recolamus aūt veterem

hiſtoriam quando iacob in ſomnis vidit ſcalam a
terra pertingentem vſq; in celum. & dominus incū
bebat ſuper eam. & angeli aſcendebant & deſcende
bant per eam. Deniq; ipſe iacob quia intellexit q̇d
viderit. poſuit lapidem & fudit oleum. Dū vnxit
lapidem iacob. nunquid idolum fecit? ſignificauit.
non adorauit. Agnoſcitis chriſma. agnoſcite &
chriſtum. Ipſe eſt lapis quem reprobauerūt edifi
cantes. Si ergo iacob vidit ſcalam q̇ eſt iſrael ap
pellatus. & nathanael iſte vere iſraelita erat. cōue
nienter ſomniū iacob dominus dixit ei. Quaſi dice
ret. cuius noīe te appellaui ipī9 ſomniū in te appa
ruit. Videbis ei celum apertū. & angelos dei aſcē
dētes & deſcēdentes ſup filiū hoīs. Si aūt ad illū
deſcēdt & ad illū aſcēdūt. & ſurſū ē & hic ē. Sur
ſum ī ſe. deorſū ī ſuis. ¶ Auguſtin9. ſup iohānē.
Sunt autem angeli dei. boni predicatores. p̄dicā
tes xp̄m. hoc eſt ſup filiū hoīs aſcēdūt & deſcēdūt
Sicut paulus qui aſcenderat vſq; ad tertiū celum
Deſcendit vſq; ad lac potum paruulis dandum.
Dixit aūt. maius his videbis. q2 plus ē ꝙ nos do
minus vocatos iuſtificauit. ꝙ̄ ꝙ vidit iacētes ſub
vmbra mortis. Quid em̄ nobis prodeſſet ſi ibi man
ſiſſemus. vbi nos vidit? Queritur autem quare na
thanael cui tātum teſtimoniū perhibuit filius dei.
inter. xij. apoſtolos nō inuenitur. Intelligere aūt
debemus ipſū eruditū fuiſſe & peritum legis. prop
terea noluit illum dominus inter diſcipulos ponē.
q2 ideotas elegit vnde cōfunderet mūdum. Volēs
enim ſuperborum frangere ceruices. non queſiuit
per oratorem piſcatorem. ſed de piſcatore lucrat9
eſt imperatorem. Magnus ciprianus orator. Sed
prius petrus piſcator per quem poſtea crederet
non tantum orator. Sed etiam imperator.

¶ Capitulum. ij.

Et die tertia. nuptie facte ſunt in
chana galilee. & erat mater iheſu
ibi. Vocatus eſt autem iheſus &
diſcipuli eius ad nuptias. Et defi
ciente vino. dicit mater iheſu ad
eum. Vinū non habent. Dicit ei
iheſus. Quid mihi & tibi mulier? Nondum venit
hora mea. ¶ Chriſoſtomus. Quoniam in galilea
notus erat dominus. vocāt eum ad nuptias. Vnde
ſequitur. Et die tercia nuptie facte ſunt in chana
galilee. ¶ Alchuinus. Galilea eſt prouintia in q̄
eſt chana. vicul9. ¶ Chriſoſto. Vocāt autem ad
nuptias dominum. non tamꝙ̄ magnificum aliquē.
ſed ſimpliciter tanꝙ̄ notum. & vnum multorum.
vnde hoc euangeliſta declarans ait. Et erat mater
iheſu ibi. Sicut enim matrem vocauerant. ita & fi
lium. Vnde ſequitur. vocatus eſt autem iheſus &
diſcipuli eius ad nuptias. & accedit. Neq; em̄ ad
dignitatem reſpiciebat ſuam. ſed ad beneficium no
ſtrum. Qui enim non dedignatus eſt formam ſerui
accipere. neq; dedignatus eſt ad nuptias venire ſer
uorum. ¶ Auguſtin9. de verbis domini. Erube

ſcat igitur homo eſſe ſuperbus. quoniam fact9 eſt
humilis deus. Ecce inter cetera filius virginis
venit ad nuptias qui cum apud patrem eſſet.
inſtituit nuptias. ¶ Beda. Quod etiam ad nuptias
venire dignatus eſt. iuxta litteram fidem recte
credentium confirmat. Porro tatiani & mar
tionis ceterorumq; qui nuptijs detrahunt perfidia
ꝙ̄ ſit damnabilis inſinuat. Si enim thoro immacu
lato & nuptijs debita caſtitate celebratis culpa in
eſſet. nequaꝙ̄ domin9 ad has venire voluiſſet. Nūc
autem quia bona eſt caſtitas coniugalis. melior
cōtinentia vidualis. optima perfectio virginalis.
Ad probandam omnium electionem graduum. di
ſcernendum tamē meritum ſingulorum ex inteme
rato marie virginis vtero naſci dignatus eſt. a ꝓ
phetico ore vidue mox natus benedicitur. a nupti
arum celebratoribus iam iuuenis inuitatus hos p̄
ſentia ſue virtutis honorat. ¶ Auguſtinus. Quid
autem mirum ſi in illam domum ad nuptias venit
Qui in hunc mundum ad nuptias venit. Habet ei
hic ſponſam quam redemit ſanguine ſuo. & cui pi
gnus dedit ſpiritum ſanctum. quam ſibi coniunxe
rat in vtero virginis. Verbum enim eſt ſponſus.
Et ſponſa caro humana. & vtrumq; vnus filius
dei & idem filius hominis. Ille vter9 virginis ma
rie thalamus eius eſt. vnde proceſſit tamꝙ̄ ſp̄ſus
de thalamo ſuo. ¶ Beda. Nec vacat a miſterio ꝙ
die tercia nuptie facte referuntur. Primum qui
dem ſeculi tempus ante legem patriarcharum ex
emplo. ſecundum ſub lege prophetarum ſcriptis.
Tertium ſub gratia. preconijs euangeliſtarum q̄
ſi tertie diei luce mundo refulſit. In quo dominus
in carne natus aparuit. Sed & hoc quod in chana
galilee. id eſt in zelo tranſmigrationis eedem nup
tie facte perhibentur. Tipice denuntiat eos maxi
me gratia xpiſti dignos exiſtere. q̇ zelo feruere
pie deuotionis. ac de vicijs ad virtutes. de terrenis
ad eterna norunt traſmigrare. diſcumbente autē
ad nuptias domino. vinum defecit vt vino meliore
per ipſum facto manifeſtaretur gloria latentis in
homine dei. Vnde ſequitur. Et deficiente vino. di
cit mater iheſu ad eū. vinum non habent. ¶ Chri
ſoſtomus. Dignum autem eſt querere vnde veīt
in mentem matri. magnum quid imaginari de fi
lio. Neq; enim ante miraculum fecerat. Sequitur
enim. Hoc fecit initium ſignorum iheſus. Sed re
uelari incipiebat & a iohanne & ab his que ad di
ſcipulos dixerat. Sed ante hec omnia. ipſa concep
tio & ea que poſt natiuitatem facta ſunt. Maxi
mam ei de puero impoſuerunt eſtimationem. Vn
de lucas dicit. Maria conſeruabat oīa verba hec cō
ferens in corde ſuo. Cui9 igit̄ gratia non ante mi
raculum eum incitauit. Nā antea. vt vn9 multorū
ita cōſeruabat̄. Vnde nō preſumebat ei mater tale
q̇d dicere. Quia vō audiuit ꝙ iohānes ei teſtificat9
eſt. & ꝙ diſcipulos iā hūit de reliq̄ cōfidēt̄ rogat.
¶ Alchui. Significat etiā in hoc loco ſinagogā

que chriſtum prouocat ad fatiendum miraculum Familiare enim eſt iudeis · Miracula inquirere · Sequitur · Et dicit ei ihesus · Quid mihi & tibi mulier ? ¶ Auguſtinus · Quidam derogantes euangelio & dicentes quod ihesus non fuit natus de maria virgine hinc argumentum ſumere conatur erroris ſui · vt dicant · quomodo erat mater eius cui dixit · quid mihi & tibi mulier ? Sed quis hoc narrauit · vt credam? · quia hoc dominus dixit · Idem quod iohannes euangeliſta · At ipſe dixit · & erat ibi mater iheſu · Quare hoc ? niſi quia vtrumque verum eſt ? Sed nunquid ideo venit ad nuptias · vt doceret matres contemni ? ¶ Chriſoſtomus · Sed quod valde venerabatur matrem · Audi lucam enarrantem · qualiter ſubditus parentibus erat · Nam vbi quidem parentes nihil impediunt eorum que ſunt ſecundum deum · debitum eſt ſubijci eis · Quando autem non tempore debito aliquid querunt · & abſcidunt nos a ſpiritualibus · non ex hoc fallaris · ¶ Auguſtinus · de ſimbolo · Vt ergo diſtingueret inter deum & hominem quia ſecundum hominem minor & ſubditus erat · ſecundum autem deum ſupra omnes erat · dixit · Quid mihi & tibi eſt mulier ¶ Chriſoſtomus · Sed & propter aliam cauſam vt non ſuſpecta eſſent miracula · que fiebant · Ab his ei qui indigebant · rogari oportuerat · non a matre · voluit oſtendere quoniam omnia decenti tempore operatur · non ſimul omnia fatiens · quia confuſio quedam eſſet · Et ideo ſequitur · Nondum venit hora mea · id eſt nondum cognitus ſum his qui aſſunt · Sed neque ſciunt quoniam defecit vinum · ſine eos primum hoc ſentire · Qui enim neceſſitatem non preſenſit · neque beneficij grande ſuſcipiet ſenſum · ¶ Auguſtinus vel ideo quia dominus noſter ſecundum quod deus erat · matrem non habebat · ſecundum quod homo erat · habebat matrem · Miraculum autem quod facturus erat · ſecundum diuinitatem facturus erat · non ſecundum infirmitatem humanam · Miraculum tamen exigebat mater · At ille tanquam non agnoſcens viſcera humana · operaturus facta diuina · dixit · Quid mihi & tibi eſt mulier ? tanquam dicat · Quod in me facit miraculum · non tu genuiſti · deitatem meam · Dicitur autem mulier ſecundum femineum ſexum · non ſecundum corruptionem integritatis · Sed quia genuiſti infirmitatem meam · tunc te cognoſcam cum ipſa infirmitas pendebit in cruce · Vnde ſubdit · Nondum venit hora mea · quaſi diceret · ibi te agnoſcam cum pendere in cruce infirmitas ceperit · cuius mater es · Commendauit enim matrem diſcipulo prius matre moriturus · & ante mortem matris reſurrecturus · Videte autem ne forte quomodo inuenerunt manichei occaſionem perfidie ſue · quia dixit dominus quid mihi & tibi eſt mulier ? ſic inueniant mathematici occaſionem fallatie · quia dixit · Nondum venit hora mea · dicunt enim · vides quia ſub fato erat chriſtus · quia dixit · Nondum venit hora mea · Credant autem deo dicenti · Poteſtatem habeo ponendi animam meam & iterum ſumendi eam · & querant quare ſit dictum · Nondum venit hora mea · Nec ideo iam ſub fato ponant conditorem celi · quia ſi eſſet fatum de ſideribus · non poterat eſſe ſub neceſſitate ſiderum conditor ſiderum · Quod non ſolum chriſtus non habuit · quod appellas fatum · ſed nec tu · aut ille · aut quiſque hominum · quare ergo dixit · Non dum venit hora mea ? quia in poteſtate habebat quando moreretur · ſed nondum videbat eſſe oportunum vt illa poteſtate vteretur · Vocandi erant diſcipuli · Annuntiandum erat regnum celorum · fatiende erant virtutes · comendanda erat diuinitas domini in miraculis · Commendanda erat humilitas domini in ipſa compaſſione mortalitatis · At vbi tantum fecit quantum ſufficere iudicauit · venit hora Non neceſſitatis · ſed voluntatis · non conditionis · ſed poteſtatis ·

Textus

¶ Dicit mater eius miniſtris · Quodcumque dixerit vobis facite · Erant ibi lapidee hidrie ſex poſite · ſecundum purificationem iudeorum capientes ſingule metretas binas aut trinas · Dicit eis iheſus · Implete hidrias aqua · Et impleuerunt eas vſque ad ſummum Et dicit eis iheſus · Haurite nunc & ferte architriclino · Et tulerunt · Vt autem guſtauit architriclinus aquam vinum factam · & non ſciebat vnde eſſet · Miniſtri autem ſciebant · qui hauſerant aquam · vocat ſponſum architriclinus · & dicit ei · Omnis homo primum bonum vinum ponit · & cum inebriati fuerint · tunc id quod deterius eſt · Tu autem ſeruaſti bonum vinum vſque adhuc · Hoc fecit initium ſignorum iheſus in chana galilee & manifeſtauit gloriam ſuam Et crediderunt in eum diſcipuli eius · ¶ Chriſoſto · Quamuis dixerit · Nondum venit hora mea · poſtmodum fecit quod mater dixerat · vt etiam ex hoc ſuffitiens eſſet demonſtratio quod non ſubiectus eſt hore · Si enim hore ſubijciebatur · qualiter debita hora nondum facta hoc fecit · deinde & propter honorem matris · vt non finaliter ei contradicere videretur · neque eam tot preſentibus erubeſcere faceret · Adduxerat enim ad eum miniſtros · vt a pluribus fieret petitio · Vnde ſequitur · Dicit mater eius miniſtris · quodcumque dixerit vobis facite · ¶ Beda · Quaſi diceret · Licet abnegare videatur · tamen fatiet · nouerat enim mater eum pium · & miſericordem · Sequitur · Erant autem ibi lapidee hidrie ſex poſite ſecundum purificationem iudeorum · capientes ſingule metretas binas vel trinas · Hidrie vocantur vaſa aquarum receptui parata · Grece enim aqua hidor dicitur · ¶ Alchuinus · Vaſa autem aquarum receptui parata erant · ſecundum purificationem iudeorum · quia inter alias phariſeorum traditiones etiam hoc obſeruabant · vt crebro ſe lauarent · ¶ Chri · Quia vero inaquoſa eſt paleſtina · & non erat multis in locis fontes & puteos inuenire · replebant hidrias aqua · vt non currerent ad flumina ſi quando immundi fierent · ſed de prope haberent purgationis modum · Ne autem quidam infidelium ſuſpicarentur · quoniam fece intus remanente · deinde aqua immiſſa ·

vinũ ſubtiliſſimum factum eſſet · propterea ait · ſe
cundum purificationem iudeorum · oſtendens · ꝙ
illa vaſa nunquam vini receptacula facta erant ·
¶ Auguſtinus · Metretas enim dicit menſuras q̃ſ
dam · tanq̃ ſi diceret vrnas · amphoras · vel aliud
huiuſmodi · Metron enĩ menſurã dicũt greci · Inde
appellate metrete · ¶ Beda · Quod autem ait binas
vel trinas · non ita accipiendum eſt ꝙ alie binas ·
alie trinas · ſed eedem ipſe caperent binas que etiã
trinas · Sequitur · Dixit eis iheſus · Implete hi
drias aqua · & impleuerunt eas vſqꝫ ad ſummum ·
¶ Chriſoſto · Sed quare anteq̃ impleuiſſent hi
drias aqua · non fecit ſignum : quod multo mirabi
lius eſſet · quia ſcilicet aliud eſt ſubſtantiam ĩ aliã
qualitatem tranſmutare · & ipſam ſubſtantiam ex
nihilo facere · quod quidem mirabilius eſt · ſed nõ
ita videtur credibile multis · Propterea enim mul
totiens a miraculorum magnitudine abſtinet · vo
lens magis credibile eſſe quod fiebat · Cum hoc &
peruerſa dogmata euertit · Quia enim ſunt quidam
qui mundi conditorem alium eẽ dicunt · plura mi
raculorum ex ſubiectis ſubſtantijs facit · ſi enim cõ
trarius ei eſſet · qui conditor eſt mundi · non vtiqꝫ
alienis vteretur ad proprie virtutis demonſtratio
nem · Non autem ipſe aquam hauſit & tunc vinũ
oſtendit · ſed hoc iubet miniſtris · vt eos teſtes ha
beret eius · quod fiebat · Vnde ſequitur · Et dicit
eis iheſus · Haurite nunc · & ferte architriclino ·
¶ Alchuinus · Triclinium · ordo trium lectorũ ·
clinem lectum ſignificat · Architriclinus · prin
ceps triclinij · id eſt primus inter cõuiuas · qui mo
re antiquo in lectis diſcumbebant · Vnde quidam
architriclinum intelligunt aliquem ex ſacerdotibꝰ
iudeorum · qui nuptijs intereſſe poterant vt illos ĩ
strueret qualiter nuptijs vti deberent · ¶ Chriſo
ſtomus · Vel aliter · quia aliqui poſſent dicere ꝙ cõ
uiue ebrij erant · & ſenſus iudicãtium corruptus ·
vt neſcirent vtrum aqua vel vinum eſſet · hij autẽ
quibus miniſtratio cõuiuiorum credita eſt · max
ime vigiles ſũt · vnũ opꝰ habẽtes vt ornate & ordi
nate oĩa diſponãt · Ideo ĩ teſtimonium eoꝝ que fie
bant · dixit dominus · Ferte architriclino · propter
euigilantem eius ſenſum · & non dixit · propinate
diſcumbentibus · ¶ Hilarius · iij · de trinitate · Aq̃
igitur hidrijs infunditur · vinum calicibus hauri
tur · ĩfundentis ſcientie · ſenſus non cõuenit hau
rientis · Qui ĩfuderunt hauriri aquam exiſtimãt ·
qui hauriunt · vinum infuſum arbitrantur · Vnde
ſequitur · vt autem guſtauit architriclinus aquã
vinum factam · & non ſciebat vnde eſſet · miniſtri
autem ſciebant qui hauſerant aquam · vocat ſponſũ
architriclinus · Non autem aque ſimplicitas defe
cit · & vini ſapor natus eſt · Non per tranſfuſionem
potioris obtinetur quod infirmius eſt · ſed abolet̃ ·
quod erat · & quod non erat · cepit · ¶ Chriſoſto ·
Paulatim autem dominus volebat cognoſci ſuorũ
ſignorum virtutem · & ideo neqꝫ ipſe reuelabat · qđ

factũ eſt · neqꝫ miniſtros architriclinus vocauit
Non enim eſſet eis creditum puro homine exiſtia
to · tale teſtimonium reddentibus · ſed vocat ſpõſũ ·
qui maxime poterat conſpicere quod fiebat · Non
ſimpliciter autem chriſtus vinum · ſed vinum op
timum fecit · vnde ſequitur · Et dicit ei · Omnis hõ
primum bonum vinum ponit & cetera · Talia enĩ
ſunt chriſti miracula · vt multo hijs que per natu
ram fiunt · ſpecioſiora & vtiliora fiant · Igitur aq̃
vinum facta miniſtros teſtes habuit · hĩ ni võ vi
ni facti architriclinum & ſponſum · Probabile au
tem eſt & ſponſum aliquid reſpondiſſe · ſed euange
liſta hoc pretermittit · tangẽs ſolum id quod ne
ceſſarium eſt ſcire · ſcilicet quoniam vinum aquã
fecit · vnde ſtatim ſubdit · Hoc fecit initium ſigno
rum iheſus ĩ chana galilee · Tũc enim ſigna max
ime neceſſarium erat facere · quando diſcipuli iam
congregati erant & deuoti · & attendentes his que
fiebant · manifeſte aderant · Si vero dixerit quis ·
non eſſe argumentum ſuffitiens · vt hoc ſit princi
pium ſignoꝝ · quia additur in chana galilee · Quaſi
contingat alibi prius eſſe facta · Dicemus quod &
antea diximus · quia iohannes dicit · vt maĩfeſte
tur iſraeli propterea veni baptizans · Si vero ſe
cundum primam etatem miracula fecit · nequaq̃ ĩ
digebant iſrahelite alio manifeſtante eum · Qui eĩ
in breui tempore ita per miraculorum multitudinẽ
claruit · vt eius nomen manifeſtum fieret omnibꝰ
multomagis ſi puer exiſtẽs a prima etate miracu
la feciſſet · Nam & ea que fierent inopinabiliora
exiſtimarentur ab infante facta · & tempꝰ amplꝰ
eſſet · Decenter autem non incepit ſigna facere ex
prima etate exiſtimaſſent enim phantaſiam eſſe in
carnationem & ante opportunum tempus cruci eũ
tradidiſſent liuore liquefacti ¶ Auguſtinꝰ · Hoc
autem miraculum domini ꝙ de aqua vinum fecit ·
non eſt mirum eis qui nouerunt quia deus fecit ·
Ipſe enim fecit vinum illo die in hidrijs qui om
ni anno hoc facit in vitibus · Sed hoc aſſidue ami
ſit admirationem · Itaqꝫ ſeruauit ſibi deus inuſi
tata quedam que faceret · vt tanq̃ dormientes ho
mines ad ſe colẽdum mirabiliter excitaret · prop
ter quod ſequit̃ · & manifeſtauit gloriam ſuam ·
¶ Alchuinus · Quia ipſe eſt rex glorie qui ſicut
dominus elemẽta mutabat · ¶ Chriſoſtomus · Et
hoc quantum ex parte ſua · Si vero & tunc mul
ti non cognouerũt · ſed tamen omẽs poſtea erant mi
raculum audituri · Sequitur · Et crediderunt in
eum diſcipuli eius · Hij enim debebant credere
& facilius · Et cum diligentia attendere hijs q̃
fiebant · ¶ Auguſtinꝰ · de concordã · euangelioꝝ ·
Sed ſi tunc in eũ crediderunt · nõdum erãt diſcipu
li cum ad nuptias vocati ſunt · Sed illo more locu
tionis hoc dictum eſt quo loquimur · cũ dicimus
apoſtolum paulũ ĩ tharſo cilitie natũ · Neqꝫ enim
tunc iam erat apoſtolus · ita diſcipulos xpriſti in
uitatos ad nuptias cũ audiꝰ · nõ ita diſcipulos · ſꝫ q̇

futuri erant discipuli intelligere debemus. ¶ Au
gustinus. Illa autem misteria que ī isto miraculo
domini latent. videte. oportebat impleri in christo
que de illo scripta erant. illa erat aqua. fecit autem
de aqua vinum cum aperuit eis sensum & expo-
suit scripturas. sic enim sapit. quod non sapiebat.
& inebriat. quod non inebriabat. ¶ Beda. Appa-
rente enim domino in carne. vinosa legalis sensus
suauitas paulatim ceperat ob carnalē phariseoꝝ
interpretationē a prisca sua virtute deficere. ¶ Au
gustinꝰ. Si autem iussisset aquam effundi & ipse
mitteret vinum ex occultis creature sinibus videre
tur scripturas veteres improbasse. Cum autē ipsā
aquam cōuertit in vinū. Ostendit nobis ꝙ & scrip
tura vetus ab ipso est. Nam iussu ipsiꝰ implete sūt
hydrie. sed nihil sapit illa scriptura si non ibi xp̄s
intelligatur. Nouimus autem legem. ex quibus tē
poribꝰ narret idest ab exordio mūdi. Inde vsq; ad
hoc tpꝰ q̄d nūc agimꝰ sexta etas est. Nam p̄ma
etas computatur ab adam vsq; ad noe. Secunda a
noe vsq; ad abrahā. Tercia ab abraham vsq; ad da
uid. Quarta a dauid vsq; ad trāsmigrationem ba
bilonis. Quinta vsq; ad iohannē baptistam. Sex
ta inde vsq; ad finem seculi. Sex ergo ille hydrie
sex etates significant. quibus non defuit prophe-
cia. Implete sunt prophetie. plene sūt hydrie. Quid
est autem capiebāt metretas binas vel trinas? Si
trinas tm̄ diceret. non curreret animus noster nisi
ad misterium trinitatis. Sed forte nec sic debemꝰ
inde sensum auertere quia dixit binas vel trinas.
quia nominato patre & filio consequenter & spiri
tus sanctus intelligendus est. Oportet enim intel
ligi caritatem inuicem patris & filij. quod est spi
ritus sanctus. Sed est & alius intellectus non p̄
termittendus. bine enim metrete intelliguntur in
duobus generibus hominum. idest iudeis & gre-
cis. Tres autem. propter Noe tres filios significa
tos. ¶ Alchui. Ministri autem sunt doctores no-
ui testamenti. qui scripturas alijs spiritualiter in
terpretantur. Architriclinus autem est aliquis le
gisperitus vt nicodemus. Gamaliel. Saulus. Dū
ergo talibus euangelij verbum committitur. quod
in littera legis occultabatur. quasi vinum de aqua
factum architriclino propinatur. Et bene ī domo
nuptiarum tres ordines discumbentium describū
tur. quia ecclesia tribus ordinibꝰ fideliū cōstat
Coniugatorū. Continētiū & doctorum. Optimū
autem vinum xpistus vsq; adhuc seruauit. idest
euangelium vsq; in sextam etatem distulit. textꝰ

¶ Post hec descendit capharnaum ipse & mater
eius & fratres eius. & discipuli eius. & ibi manse
rūt. nō multis diebus. Et prope erat pascha iudeo
rum. & ascendit hierosolimā. ¶ Chrisostomus.
Quoniam autem paulo post dominus hierosolimā
ascensurus erat. Capharnaum adijt. vt non vbiq;
fratres. & matrem secum trahat. Vnde dicitur.
Post hec descendit capharnaū ipse & mater illiꝰ.
& frēs eiꝰ & discipli eiꝰ & ibi mānserūt nō multis
diebꝰ. ¶ Augꝰ. Hic est aūt dominus deus noster
excelsus vt nos faceret. humilis vt nos reficeret.
ambulans inter homines. patiens humana. abscō
dens diuina. Ecce habet matrē. habet fratres. ha-
bet & discipłos. Inde fratres vnde matrē. Fratres
enim scriptura nostra appellare consueuit. non eos
solos qui nascuntur ex eodem vtero. aut ex eodem
patre. aut ex eodem gradu. velut compatrueles.
aut consobrinos. Vnde ergo fratres domino? Non
enim maria iterum peperit. absit. Inde cepit digni
tas virginum. Abraham patruus erat loth. & ia
cob. Laban filium habebat auunculum. & vterq; di
cti sunt fratres. ¶ Alchuinus. Fratres ergo domi
ni dicuntur cognati marie vel ioseph. quia nō solū
beata virgo. sed etiam ioseph in castitate. & ab
omni actione cōiugali immunis permansit. ¶ Au
gustinꝰ. de con. euā. Quod vero dicit & discipuli
eiꝰ incertū est. Vtrū iam illi adheserāt etiā pe-
trus & andreas. & filij zebedei. Matheus enī p̄mo
narrat ꝙ venerit. & habitauerit in capharnaum.
& postea ꝙ eos de nauibꝰ piscantes vocauerit. An
forte matheus quod pretermiserat. recapitulauit.
quia sine vlla consequentis temporis differentia
dixit. Ambulans iuxta mare galilee vidit duos
fratres. an potius alij discipuli fuerunt. Scriptu-
ra enim euangelica & apostolica. non solum illos
duodenos appellat discipulos eius. sed omnes qui
in eum credentes ad regnum celorum magisterio
eius erudiebantur. Illud etiā requirēdum est quo
modo hic dicit. Anteꝙ iohannes baptista missus
eēt in carcerē ihesū isse in galileā. cum matheꝰ di
cat. Cū autem audisset ꝙ iohānes traditus esset.
secessit in galileam. Similiter etiā & marcus. Lu
cas etiam nihil quidem dicit de tradito iohāne. s;
post baptismū & temptationem xpisti. dicit eum
isse in galileam. sicut illi duo. Vnde intelligitur
tres euāgelistas. nō iohāni euangeliste contraria
narrasse. sed pretermisisse p̄mū domini aduentum in
galileā. Posteaq̄m baptizatus est. quando illic
aquam conuertit in vinū. ¶ Eusebius. in ecclesia
stica historia. Cum enī triū euangelioꝝ ad iohā-
nem euangelistam notitia peruenisset. Probasse q̄
dem dicitur fidem & veritatem dictorum deesse ta
men vidit aliqua & ea maxime. que primo pre-
dicationis sue tempore dominus gesserat. Cer-
tum est enim ꝙ in superioribus tribus euange-
lijs hec videntur sola contineri. Que in eo gesta
sunt anno. Quo iohannes baptista vel inclusus
est in carcere vel punitus. Et ideo rogatus di
citur iohannes apostolus. Vt ea que preteri-
erant priores ante traditionem iohannis. Sal-
uatoris gesta conscriberet. Vnde si quis diligen
ter consideret. Inueniet euangelia non dissona-
re. Sed alterius temporis gesta esse. Que scri-
bit iohannes. Alterius vero que ceteri. ¶ Chri.

Neq; enim in capharnaum miraculum vllum tunc
operatus eſt. Qui enim ciuitatem habitabāt illam.
non ſane ſe habebant ad chriſtum. ſed erant valde
corrupti. Ideo tamen accedit. & parū ibi trahit tē
pus propter eum qui ad matrem honorem. ¶ Be
da. Ideo etiam non multis diebus ibi manſerunt.
propť feſtum paſche. quod iam appropinquabat
Vnde ſequitur. Et prope erat paſcha iudeorum.
¶ Origenes. Sed quid intendit ibi appoſitio iude
orum. Non enim nationis alterius paſche ſollēpni
tas fuerat. Forſan vero quia quoddam eſt paſcha
humanum. eoꝝ qui procul a propoſito ſcripture
celebrant illud. quoddam vero diuinum & verum
quod in ſpiritu & veritate perficitur. ad diſtincti
onem ergo diuini dicitur iudeorum. Sequitur. &
aſcendit hieroſolimā. ¶ Alchuinus. Bis in euā=
gelijs legitur iheſum aſcendiſſe hieroſolimam. ſe=
mel ī primo anno predicationis dum adhuc iohā
nes non erat miſſus in carcerem. De hoc aſcenſu
nunc agitur. Et iterum illo anno quo erat paſſus.
Dedit autem nobis exemplum dominus. quanta
cura diuinis ſubdi debeamus imperijs. Si enim ip
ſe dei filius decreta legis a ſe data implebat. cele=
brans ſollemnitates cum ceteris hominibus. quā=
to ſtudio bonorum operum ſerui debent ſollemni
tates & preuenire & celebrare ¶ Origenes. Miſti
ce autem cum facta eſt nuptiarum preparatio in
chana galilee. deſcendit vna cum matre. fratribꝰ
& diſcipulis in capharnaum. que īterpretatᷣ ager
conſolationis. Oportebat enim poſt vini alacrita
tem ad agrum conſolationis vna cum matre &
diſcipulis aſcendere ſaluatorem. conſolaturum in
futuris fructibus. in agrorum multitudine ſuſci=
piētes diſciplinam eius. & animam que illum ſpi
ritu ſancto concepit & iuuandos ibi. Sunt enim q̄
dam fructificantes ad quos dominus ipſe deſcen
dit. vna cum verbi miniſtris atq; diſcipulis. adiu=
uans huiuſmodi p̄ſente matre ſua. Videtur autē
qui capharnaū dicti ſunt. non capere diuturnam
apud ſe iheſu preſentiam. quoniam illuminationē
que de pluribus dogmatibꝰ eſt. inferioris conſola=
tionis agellus non capit. cum paucorum ca=
pax exiſtat. ¶ Alchuinus. Vel capharnaum vil
la pulcherrima eſt & ſignificat mundum. in quē
verbum patris deſcendit. ¶ Beda. Non multis
autem diebus ibi manſit. quia paruo in hoc mun=
do tempore cum hominibus conuerſatus ē. ¶ Ori
genes. Eſt autem hieroſolima ciuitas regis mag=
ni. velut ipſe ſaluator ait. ad quam nullus eorum
qui manent in terris conſcendit. nec ingreditur.
Sed quelibet anima que naturalem obtinet celſi=
tudinem & acumen intelligibilium perſpicuū eius
ciuitatis eſt incola. Ad quam ſolus iheſus aſcen
diſſe dicitur. Videntur tamen poſt diſcipuli fore
preſentes dum recolunt. Zelus domus tue come=
dit me. Sed quaſi in quolibet diſcipulorum ihe=
ſus aſcendit. Sequitur textus

¶ Et inuenit in templo vendentes boues & oues
& columbas & nummularios ſedentes. & cum fe=
ciſſet quaſi flagellum de funiculis. Om̄s vendētes
eiecit de templo. Oues quoq; & boues & nummula
riorum effudit es & menſas ſubuertit. Et his qui
vendebant columbas dixit. Auferte iſta hinc. Et
nolite facere domum patris mei. domum negotia=
tionis. Recordati vero ſunt diſcipuli eius quia ſcp̄
tum eſt. Zelus domus tue comedit me. ¶ Beda.
Dominus hieruſalem adueniens. continuo tem=
plum oraturus adijt. nobis dans exemplum vt q̊
cumq; properamus. domum dei p̄mo ingrediamur
dominū deprecaturi. Vnde dicitur. Et inuenit in
templo vendentes boues. & oues & colūbas ¶ Au
guſtinus. Sacrifitia enim illi populo pro eius
carnalitate talia data ſūt. Quibꝰ tenētur. ne ad ido
la deflueret. & immolabant boues & oues & colū
bas. ¶ Beda. Sed quia de longinquo properan=
tes. que iuſſa ſunt immolari domino. ſecum ferre
non poterāt. eorum pretia deferebant. vnde nacta
occaſione hec animalia in templo ſcribe & phari=
ſei vendi inſtituerunt. vt venientes emerent. & of
ferrent. Eademq; oblata ipſi alijs venderent. & ſic
ſua lucra accumularent. Vnde & nummularij ad
hoc ſedebant ad menſam. vt inter emptores vendi
toreſq; hoſtiarum prompta eēt pecunia. vnde ſub
ditur. Et nummularios ſedentes. Dominus autē
nolens aliquid in domo ſua terrene eſſe negotiatio
nis. neq; eius que honeſta putaretur. Negotiato=
res omnes expulit foras. ¶ Auguſtinus. Et qui
flagellandus erat ab eis. prior illos flagellauit
Vnde ſequitur. Et cum feciſſet quaſi flagellum
de funiculis. Omēs eiecit de templo. ¶ Theophi
lus. Neq; ſolum eos eiecit qui vendebant. & eme=
bant. ſed etiam res eorum. Vnde ſubditur. Oues
quoq; & boues & nummulariorum effudit es &
menſas euertit ſcilicet nūmularias. que erant qua
ſi vaſa denariorum. ¶ Origenes. Conſideremus
autem. Ne forte enorme videatur ꝙ dei filius cap
tis funiculis parat ſibi flagellum ad eijciendum de
templo. Vnum tamen refugium ad horum reſpō
ſionem relinquitur diuina poteſtas iheſu. vt cum
volebat poſſet iracundiam hoſtium ſuffocare. ꝗ̄=
uis eſſent innumeri. Et ſedare mentium turbi=
nes. Dominus enim diſſipat cogitationes gen=
tium. Preſens autem hiſtoria in nullo minorem
poteſtatem pretendit hijs que ab eo miraculo=
ſius edita ſunt. quinnimmo conſtat hanc maiorē
demonſtrare potentiam miraculo quo aqua con
uerſa eſt in vinum. eo ꝙ illic inanimata ſubſi
ſtit materia. hic vero tot milium hominum do=
mantur ingenia. ¶ Augꝰ de cō. euange. Manife
ſtum eſt autem non ſemel. ſed iterato hoc factū ēe
a domino. Sed illud primum commemoratᷣ hic a
iohāne iſtud vltimum a ceteris tribus. ¶ Orige
nes. Et iohannes quidē hic dicit. ꝙ expulit ven
dētes de tēplo. Matheus aūt ait. qm̄ expulit vēdētes

& ementes · Multo autem maior erat numerꝰ emē
tium ꝙ̃ vendentium · quorum expulſio tranſcende
bat dignitatem eiꝰ · qui reputabat̃ filiꝰ carpen
tarij · niſi ꝙ diuina poteſtate ſibi omnes ſubiecit ·
vt dictū eſt ¶ Beda · Commendatur autem in hac
lectione vtraqꝫ chriſti natura · humana quidem in
hoc ꝙ matrem comitem habuiſſe perhibet̃ · Diui
na in hoc ꝙ verus dei filius demonſtratur · Sequi
tur ei · Et his qui vendebāt columbas · dixit · Auf
ferte iſta hinc · & nolite facere domum patris mei
domum negotiationis · ¶ Chriſoſtomus · Ecce pa
trem vocat · & non iraſcuntur · eſtimat enim ſimpli
citer eum dicere · Sed quia poſtea apertiꝰ loque
batur · vt ſolā repreſentaret parilitatis intelligen
tiā · propterea ſeuiebāt · Et matheus quidē dicit ·
ꝙ eijciens eos dicebat · Nolite facere domum meā
ſpeluncam latronum · Illud enim fecit ad paſſionē
veniens · ideo durioribꝫ ſermonibus vtebat̃ · Hoc
autem in principio ſignorū fecit · Unde non ita aſ
pera · ſed remiſſa quodāmodo increpatione vtitur ·
¶ Auguſtinꝰ · Ecce templum illud figura adhuc
erat · & eiecit inde dominus omnes qui ad nundi-
nas venerant · & que ibi vendebant · que opus ha
bebant homines in ſacrifitio illiꝰ temporis · Quid
ſi ibi ebrioſos inueniret ? ſi negotiationis nō debet
fieri domus dei · potationis fieri debet · ¶ Chriſo-
ſtomus · Sed cuiꝰ gratia tali vehementia chriſtꝰ
vſus eſt Quia enim in ſabbato curaturus erat &
multa facturus que videbantur ab eis eē legis trāſ
greſſio · vt non videatur deo contrariꝰ hoc cum pe
riculo fecit · dans itelligere · ꝙ qui periculis ſe ex
ponit · pro bono ornatu domus dominum domus nō
contemnit · Et ideo vt oſtenderet ſui conſonantiā
ad deum · non dixit domum ſanctam · ſed domum
patris mei · Et propter hoc etiam ſubditur · Recor
dati vero ſūt diſcipuli eiꝰ · quia ſcptū eſt · Zelus
domus tue comedit me · ¶ Beda · Diſcipuli enī vi-
dentes in eo hunc feruentiſſimum zelum · recorda-
ti ſunt quia zelo domus patris ſaluator eiecit im-
pios de templo · ¶ Alchuinus · Zelus cū in bono
accipitur · eſt quidam feruor animi quo mens re-
licto humano timore pro defenſione veritatis accē
ditur · ¶ Auguſtinꝰ · Comeditur ergo zelo domꝰ
dei · qui omnia que videt ibi peruerſa cupit emenda
re · Et ſi emendare non poteſt · tolerat & gemit · ſi
ergo in domo tua ne quid peruerſum fiat ſatagis ·
in domo dei vbi ſalus propoſita eſt · debes pati q̄ntū
in te eſt · ſi quid peruerſi videris ? Amicus eſt ad-
moneat leniter · vxor eſt ſeueriſſime frenetur · an
cilla eſt etiam verberibus compeſcatur · Fac quic-
quid potes pro perſona quam portas · ¶ Alchui ·
Miſtice autem quottidie deus ſpiritaliter ſuam ec
cleſiam intrat · Et qualiter ibi vnuſquiſqꝫ conuer
ſetur · attendit · Caueamus ergo ne in eccleſia dei
fabulis vł riſibꝫ vł odijs vł cupiditatibꝫ vacemꝰ
Ne improuiſus veniēs nos flagellet · & de eccleſia
ſua eijciat · ¶ Origenes · Poſſibile enim eſt hiero
ſolimitanum quoqꝫ delicto ſubiacere & capaciſſi-
mos deuiare · qui niſi poſt delictum citiſſime cōuer
tantur · capacitatem amittunt · Inuenit igitur in
templo · id eſt ī ſacris · vel ī enūtiatione eccleſiaſti
ci ſermonis quoſdam · qui patris domum negotia-
tionis conſtituebant · qui ſcilicet venales exponūt
boues · quos oportet obſeruare ad aratrum ne re-
trocedentes non diſponantur ad regnum dei · Qui
etiam preferunt mammonā iniquitatis ouibꝫ · ex
quibus habent ornatꝰ materiam qui etiam ſoller-
tiam columbaꝝ · priuata qualibet amaritudine vi
lipēdūt · Cum ergo hos inuenit ſaluator in domo
ſacrata · facto de funiculis flagello fugat illos · vna
cum venalibus ouibus & bobus ſuis · Expargit
eris pondera velut indigna in domo dei retineri · ſub
vertitqꝫ conſtitutas tabulas in animabus auaro-
rum · & mandat ne vlteriꝰ in domo dei colūbe ven
dantur · Arbitror autem & exemplum ipſū ſtatu
iſſe per predicta ſecretiꝰ · vt intelligamꝰ per hoc
ſiquid agi debet erga ſacram illam oblationem a
ſacerdotibꝫ non debere ritu ſenſibilium oblationū
agi · nec legem obſeruari debere vt carnales iudei
volebant · Nam iheſu propellente boues & oues · iu
bente auferri columbas · que plurimum offerebāt̃
iuxta conſuetudinē iudeorum · & ſubuertente men-
ſas materialium nummorum non expreſſe · ſed fi-
guraliter continentium diuinas impreſſiones · ea
ſcilicet que ſecundum legis ſcripturam videbant̃
honeſta · Et vtente eo ī plebem flagellis · diſſoluē
da & diſpergenda hec erāt · tranſlato regno ad eos
qui ex gentibus crediderunt · ¶ Auguſtinꝰ · Vel
vendentes ī eccleſia ſunt qui que ſua ſunt querunt
Non que iheſu chriſti · Venale habent totū · qꝛ vo
lunt redimi · Simon ideo volebat emere ſpiritum
ſanctum · quia vendere volebat · Erat enim de illis
qui columbas vendunt · Etenim in columba appa
ruit ſpiritus ſanctus · Columba autem non eſt ve-
nalis · gratis datur · qꝛ gratia vocat̃ · ¶ Beda · Uē
dunt igitur · columbas qui acceptam ſpiritus ſan
cti gratiam non gratis vt preceptum eſt · ſed ad p̄
mium dāt · Qui manuum impoſicionem qua ſpiri-
tus ſanctus accipitur · & ſi non ad queſtum pecu-
nie · ad vulgi tamen fauorem tribuūt · qui ſacros
ordines · non ad vite meritum · ſed ad gratiam lar
giuntur ¶ Auguſtinus · Boues autem intelligun
tur apoſtoli & prophete · qui nobis ſcripturas ſa-
cras diſpenſauerunt · Qui ergo ipſis ſcripturis fal
lunt populus · a quibus querunt honores · vendūt
boues · vendunt & oues id eſt ipſas plebes · Et cui
vendunt niſi diabolo ? Quicquid enim de vnica ec-
cleſia preciditur · Quis tollit · Niſi leo rugiēs ¶ Be
da · Vel oues ſunt opera munditie & pietatis ·
Uendunt ergo oues qui humane gratia laudis
opera pietatis exercent · Nummos mutuo dant
in templo · Qui aperte terrenis rebus in eccleſia
deſeruiunt · Domum etiam domini faciunt domum
negociationis · nō ſolū hij q̄ ꝓpter ſacros ordines

pretium pecunie vel laudis vel honores querunt · verum etiam qui gradum vel gratiā ſpiritualē quā ī eccleſia domino largiēte perceperunt· nō ſimplici intentione· ſed cura humane retributionis exercēt ¶ Auguſtinus· Signum autem quoddam nobis oſtendit dominus ꝙ fecit flagellum de reſticulis & inde negotiatōeꝫ in dei tēplo fatientes flagellauit. Etenim vnuſquiſqꝫ in peccatis ſuis reſtē ſibi texit dum peccata addit peccatis· Quando ergo aliquid patiuntur homines propt̄ iniquitates ſuas· agnoſcant· quia dominus facit flagellum de reſticulis· & adhuc admonet eos vt mutent ſe. Nam ſi ſe nō mutauerint· audient in fine· Ligate illi manus & pedes· ¶ Beda. Facto igitur de funiculis flagello· illos eiecit de templo quia de parte ſortis ſāctorum eiciuntur· qui inter ſanctos poſiti vel ficte vel apte fatiūt opa mala· Oues quoqꝫ & boues eiecit· qꝛ talium vitā parit̄ & doctrinam oſtendit eſſe reprobā. Nummulariorum quoqꝫ effudit es & menſas ſubuertit· quia damnatis ī fine reprobis etiam ipſoꝝ quas dilexerūt rerum· tollet figuram· venditionē columbarum de templo auferri p̄cepit· quia gratia ſpiritus que gratis accipitur· gratis dari debet · ¶ Origenes· Poteſt etiam per templum ītelligi anima ſtudioſi· ꝓpter inhabitans verbum dei· In qua ante doctrinam iheſu conſtiterant terreſtes & beſtiales motus· Signum autem terreſtrium motuum bos eſt· quoniam eſt agricultor· Inſenſatoꝝ autem motuū oīs· quod eſt pluribus animalibus irrationalius · Leuium vero atqꝫ inconſtantium mentium ſignū eſt columba. Eorū vero que bona videt̄ ſig̃ ſūt era· q̃ xp̄s v̄bo doctrine expellit· vt n̄ vltra domꝰ p̄ris eiꝰ fit foꝝ. textus

¶ Reſponderūt ergo iudei & dixerunt ei. Quod ſignum oſtēdis nobis quia hec facis? Reſpondit iheſus & dixit eis. Soluite templū hoc· & ī tribꝰ diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudei· Quadraginta & ſex annis edificatum eſt templū hoc· & tu tribus diebus excitabis illud. Ille autem dicebat̄ de tēplo corporis ſui· Cum ergo ſurrexiſſet a mortuis· recordati ſunt diſcipuli eius· quia hoc dicebat de corpore ſuo· Et crediderunt ſcripture· & ſermoni eiꝰ· quē dixit iheſus ¶ Theophilꝰ· Quia iudei videbant iheſum talia facere cum poteſtate multa· & dicentem· Nolite facē domum patris mei domum negotiationis· ſignum ab eo petunt· vnde dicitur· Reſponderunt ergo iudei & dixerunt ei. Quod ſignum oſtēdis nob̄ qꝛ hec facis? ¶ Chriſoſtomus· Sed nunquid ſigna opus erāt· vt ea que male fiebant ceſſare faceret· Nonne zelum talem accipere pro domo dei maximum ſignū virtutis erat? Non autē illiꝰ prophetie meminerāt· ſed ſignum petebāt· ſimul quidem de ſuo turpi lucro impedito dolentes· ſimul autem & per hoc prohibere eum volentes· opinantur enim eum aut prouocare ad miracula· aut ceſſare ab hijs que fiebant· propterea non dat eis ſignum· ſicut & poſt petentibus ſignum reſpondit dicens· Generatio mala & adultera ſignū querit & ſignum non dabitur ei· niſi ſigunm ione prophete· Sed tunc quidem manifeſtius· Nunc autem obſcurius reſpondet idem· Non autem vtiqꝫ qui nō petentes preoccupat & ſigna dat hic petens aduertiſſet· niſi mentem eorum cognouiſſet doloſam· Sequitur enim· Et dixit eis· Soluite tēplum hoc & ī tribus diebus excitabo illud· ¶ Beda· Quia enim ſignum querebant a domino quare ſolita commertia proijcere debuerit extemplo · Reſpondit· Quia ipſum templum ſignificabat tēplum corporis ſui· in quo nulla prorſſus eſſet alicuius macula peccati· Quaſi diceret· Sicut iſtud inanimatum templum a veſtris commertijs ſceleribuſqꝫ mea expio poteſtate· ita & hoc corporis mei templum cuius iſtud geſtat figuram· veſtris manibus diſſolutum · tercia die reſuſcitabo. ¶ Theophilus · Nequaq̃ꝫ tamen illos ad homicidium prouocat dicens· Soluite· Sed hoc eis affectantibus Non ſibi eſſe abſcōditum demonſtrat. Audiant autem arriani· quomodo dominus mortis deſtructor dixit· Excitabo virtute videlicet propria· ¶ Auguſtinus · Reſuſcitauit eum quidem & pater cui dicit in pſalmis· Excita me & reddam illis · Sed quid fecit pater ſine verbo? quomodo ergo eum pater reſuſcitat · Sic & filius reſuſcitauit · quia filius dixit· Ego & pater vnum ſumus· ¶ Chriſoſtomus · Propter quid autem ſignum reſurrectionis dat eis? quoniam ſcilicet hoc maxime erat quod oſtendebat eum non eſſe hominem purum · poſſe aduerſus mortem ſtatuere triumphum · & tirannidem eius longam velocit̄ diſſoluere. ¶ Origenes· Vtraqꝫ autem ſcilicet & corpus iheſu & tēplum exemplar mihi fore videntur eccleſie · eo ꝙ ex viuis lapidibus conſtruitur in domum ſpiritualem in ſacerdotium ſanctum · Et propter illud · Vos eſtis corpus chriſti · & membra de membro Quamuis autem diſſolui lapidum videatur ſtructura ac diſſipari omnia oſſa chriſti aduerſitatibus tribalationum · inſtaurabitur tamen templū ac reſuſcitabitur die tercia· que in nouo celo & noua terra preſens erit· Sicut enim illud chriſti corpus ſenſibile crucifixum ē ac ſepultum & poſtea reſurrexit · ſic & totale ſanctorum chriſti corpus concrucifixum eſt xpriſto · Quilibet enim eorum in nullo alio gloriatur· niſi in cruce chriſti · Per quam ipſe crucifixus eſt mundo · Sed & conſepultus eſt xpriſto · & reſurrexit cum eo · quia in quadam nouitate vite ambulat · Sed ſecundum beatam reſurrectionem nondum ſurrexit · Vnde non ſcriptum eſt· Tercia die reſtaurabo illud ſed in tribus diebus · Perficitur enim eius erectio in omnibus tribus diebus · ¶ Theophilus· Iudei autem de inanimato templo putantes eum hoc dicere · Deridebant eum · Vnde ſequitur · Dixerunt ergo iudei · Quadraginta & ſex annis edificatum eſt templum hoc · Et tu tribus diebus

excitabis illud. ¶ Alchuinus. Et notandum ꝙ
non de prima edificatione. que a ſalomone ſeptem
annis perfecta eſt. ſed de reedificatione que facta
eſt ſub zorobabel per quadraginta & ſex ānos im
pedientibꝰ inimicis reſpondebāt. ¶ Origenes. vel
dicit laiquis quadraginta ſex annoꝝ exurgere cō
poſitum ex quo dauid allocutꝰ eſt nathan ꝓphetā
cōſulens de cōſtructiōe tēpli. ex tunc ſatagēs ad
cōgregandā materiam templi. Animaduerte vero
ſi poſſibile eſt quadragenariū numerū ſtatui erga
templū. propter quatuor elementa mūdi. ac ſena-
riū ꝓpter hoc ꝙ homo ſexto die creatus ē. ¶ Au
guſtinꝰ. iiijto de trinitate. Vel hic numerus perfe
ctioni dominici corporis apte cōgruit. quadrage-
ſies enī ſexies ſeni. fiūt ducenti ſeptuagintaſex.
qui numerus dierum complet nouem menſes &
ſex dies. Ipſa aūt perfectio corporis domini tot di
ebus ad partum producta compit̄. ſicut a maiori-
bus traditū ſuſcipiens eccleſie cuſtodit autoritas
Octauo enī kalendas aprilis cōceptus creditur.
quo & paſſus. Natus aūt tradit̄. octauo kalēd.
Januarij. Ab illo ergo die vſq3 ad iſtum. compu-
tati ducenti ſeptuagintaſex reperiūtur dies. qui
ſenarium numerum quadrageſies ſexies habent.
¶ Auguſtinꝰ octuagintatriū queſtionū. Dicitur
etiā conceptio humana ſic procedere & perfici pri
mis ſex diebus quaſi lactis habeat ſimilitudinem.
ſequētibus nouem diebus conuertatur in ſangui-
nem. deinde duodecī diebus ſolidetur. reliquis de
cem & octo diebus formet̄ vſq3 ad perfecta linea-
menta omniū membroꝝ. & in reliquo tempore vſ
q3 ad tempꝰ partus magnitudine augetur. Sex at̄
& nouem & duodecim & xviij. in vnū coacti fiūt
xlv. addito ergo vno fiūt quadragintaſex. qui ſi
fuerīt multiplicati per ipm̄ ſenariū numerū. qui
huius ordinationis caput tenet. fiunt ducenti &
ſeptuagintaſex. ideſt nouem menſes & ſex dies
Non ergo abſurde quadragintaſex annis dicitur fa
bricatum eē templū quod corpus eius ſignifica-
bat. vt quod anni fuerint ī fabricatione templi.
tot dies fuerunt in corporis dominici perfectione.
¶ Auguſtinꝰ. ſup io. Vel aliter. quia dn̄s noſter
de adam corpus accepit. non de adam peccātm trax
it. templū corporeū inde ſūpſit. non iniquitatē que
de templo pellenda ē. Si aūt facias quatuor noīa
greca. Anatole quod eſt oriens. Diſis quod eſt
occidens. Arctos quod eſt ſeptemtrio. Meſſem-
bria. quod eſt meridies. capita verborum adam
habent. A quatuor enim ventis dominus collectu
rū ſe dicit electos ſuos cū venerit ad iudicium. Ha
bent aūt littere nominis adā numerū ſcd̄m grecos
Et ibi inuenitur quadragintaſex annis edificatum
templum. Habet enim adam alpha qđ eſt vnum.
& delta quod eſt quatuor. & alpha quod eſt vnū.
& M. quod quadragīnta. & ſic habes quadragin
taſex. Sed iudei quia caro erant. carnalia ſapie-
bant. ille ſpiritualiter loquebat̄. & de quo templo
diceret. per euangeliſtam nobis aperuit. Seqtur
enim. Ille autem dicebat de templo corporis ſui.
¶ Theophilus. Ex hoc autem appollinarius con
tradictionem ſumit. volens oſtendere. ꝙ caro chri
ſti eſſet inanimata. eo ꝙ templum ſit inanimatum
Ergo carnem chriſti & lapidem & lignū faties.
quia ex his templum conſiſtit. Si autem quod di
citur Anima mea turbata eſt. & poteſtatem habeo
ponendi animam nequaq̄ꝫ dici dixeris. vbi pones
illud. In manus tuas domine commēdo ſpiritum
meum? Non enim de anima irrationali intelligere
poteris. Neq3 qđ dicitur. non derelinques animam
meam in inferno. ¶ Origenes. Ideo autem corpꝰ
domini templum intelligitur. quia ſicut templum
gloriam dei continebat habitantem in ipſo. ſic cor
pus chriſti. repreſentans eccleſiam vnigenitum
continet. qui eſt dei gloria ¶ Chriſoſtomꝰ. Duo
autem erant que obſtabant diſcipulis ne interim
intelligerent. vnum ipſa reſurrectio. Alterū vero
qđ maius erat ſcilicet ꝙ deus erat q̇ in illo corpore
habitabat. qđ dominus occulte oſtenderat. dicēs.
Soluite templū hoc &c̄. Et ideo ſubditur. Cum
ergo ſurrexiſſet a mortuis. recordati ſunt diſcipu-
li eius q2 hoc dicebat de corpore ſuo. & crediderūt
ſcripture & ſermoni quem dixit iheſus ¶ Alchui
nus. Ante reſurrectionem enim non intelligebāt
ſcripturas. q2 nondum acceperant ſpiritum ſanctū
Sed in die reſurrectionis apparens dominus. ape
ruit diſcipulis ſenſum. vt intelligerēt q̄ de ipſo ſcp
ta erant in lege & prophetis. & tunc crediderūt
ſcripture prophetarum. q̇ predixerunt chriſtum
tercia die reſurrecturum. & ſermoni quem dixit
iheſus. Soluite templum hoc. ¶ Origenes. Se-
cundum anagogem vero complementum fidei at-
tingemus in magna corporum reſurrectione to-
tius corporis iheſu. id eſt eccleſie eius. cū fides. q̄
ē ex ſpē. mltū differat ab ea q̄ ē p ſpeculū ī enigte

textus

¶ Cum autem eēt hieroſolimis in paſcha. in die
feſto multi crediderunt in noīe eius. videntes ſig-
na que fatiebat. Ipſe aūt iheſus n̄ credebat ſemet
ipm̄ eis. eo ꝙ ipſe noſſet oēs & q2 opꝰ ei nō erat.
vt quis teſtimoniū ꝑhiberet de hoīe. Ipē enī ſcie-
bat qđ eēt in homine. ¶ Beda. Superiꝰ euange-
liſta narrauit qđ dominus hieruſalē adueiens geſ
ſerit. Nunc vero eodem hieroſolimis commorante
Quid ab alijs erga eū actum fuerit. refert. Vnde
dicitur. Cum autē eēt hieroſolimis in paſcha in
die feſto. multi crediderunt in nomine eius. Vi-
dentes ſigna que faciebat. ¶ Origenes. Reſpiti-
endum autem quomodo ex ſignis eius pleriq3 vi
dentes credebant in eum. Non enim dicitur pro
digia feciſſe hieroſolimis. Niſi forte cū facta ſint
In ſcripturis non habentur. Animaduerte ve
ro ſi poſſibile eſt in miraculis deputari hđ fecerit
flagellum ex funiculis & cunctos ex templo pro
pulerit. ¶ Chriſoſtomus. Prudentiores autem

fuerant diſcipuli qui ad criſtum acceſſerant · non propter ſigna · ſed ꝓpt' doctrinam · Nam groſſiores quidem per ſigna trahũtur · rationabiliores vero · per ꝓphetias ſeu doctrinam · Vnde ſubditur · Ipſe autem iheſus non credebat ſemetipſum eis · ¶ Auguſtin⁹ · Quid ſibi vult hoc · Illi credebãt ĩ nomine eius & ipſe iheſus non credebat ſemetipſum eis · An forte nõ credebant ei & fingebant ſe crediſiſſe Sed nõ diceret euangeliſta · Multi crediderunt ĩ nomine eius · Magna ergo res & mira · Credunt homines in criſtũ · & criſtus nõ ſe credit hominib⁹ pſertim quia filius dei ẽ · & vtiq; volens paſſus eſt & ſi nollet · numquam pateretur · Sed tales ſunt omnes cathecumini · Si dixerimus cathecumino · credis criſto? reſpondet · credo · Et ſignat ſe · Si ĩterrogem⁹ eum · Manducas carnem filij hominis? neſtit quid dicimus · quia iheſus non ſe credidit ei ¶ Origenes · Vel dicendũ ꝙ iheſus nõ ſe credidit credẽtibus ĩ nomine eius · & nõ ĩ illũ · In illum eũ credunt qui anguſtam viam vadũt ducentẽ ad vitam · Qui autem credũt ſignis · nõ in eum ſed ĩ noĩe eius credũt · ¶ Chriſoſtomus · Vel hoc dicit quia non confidebat in eis · vt in diſcipulis pfectis · Neque cõmittebat eis omnia dogmata vt iam firmis fidelib⁹ fratrib⁹ · Non enim intendebat exteriorib⁹ verbis · ad mentem eoꝝ intrans & tempus opportunum manifeſte ſciens · vnde ſequitur · Eo quod ipſe noſſet omnes · & q2 opus nõ erat vt quis teſtimoniũ phiberet de homine · Ipſe enim ſciebat quid eſſet in homine · Scire enim ea que ſunt in corde hominum eſt dei · qui ſolus corda plaſmauit · Non indigebat ergo teſtibus vt ꝓpriorum plaſmatũ mentem addiſcat · ¶ Auguſtinus · Plus etiam nouerat artifex quid eſſet in opere ſuo · quam ipſũ opus quid eſſet in ſemetipſo · Nam & petrus nõ nouerat quid in ipſo eſſet · quando dixit · Tecum ero vſq; ad mortem · ſed dominus nouerat quid eſſet in homine dicens · priuſquam gallus cantet ter me negabis · ¶ Beda · Quapropter monemur vt numquam de conſcientia noſtra ſecuri ſimus · ſed ſemper ſoliciti formidemus quia quod nos latet eternum arbitrium latere non valet ·

¶ Capitulum · iij ·

ERat hõ ex phariſeis nicodemus nomine princeps iudeorum · Hic venit ad iheſũ nocte & dixit ei · Rabi ſcimus q2 a deo veniſti magiſter · Nemo eñ pt' hec ſigna facere que tu facis · niſi fuerit deus cum eo · Reſpondit iheſus & dixit ei · Amen amẽ dico tibi · niſi quis renatus fuerit denuo · nõ pt' vidẽ regnũ dei · ¶ Aug⁹ · Superius dixerat ꝙ cũ eſſet hieroſolimis multi crediderũt ĩ noĩe eius videntes ſigna & prodigia & que faciebat · Ex his aũt erat nicodemus · de quo dr' · Erat hõ ex phariſeis nicodemus noĩe · ¶ Beda · Cuius etiã dignitatis offitiũ oſtendit · cũ ſubdit · princeps iudeorum · Deinde qd egerit cũ ſubiecit · Hic venit ad ihm nocte cupiẽs ſcilicet ſecreta eius allocutione plenius diſcere miſteria fidei · cuius apta oſtenſione ſignorum iam rudimenta perceperat · ¶ Chriſoſtomus · Adhuc tamen a iudaica detinebatur infirmitate · propterea & nocte venit · trepidans in die hoc facere · Vñ & euangeliſta alibi dicit · quoniam ex principib⁹ multi crediderunt in eum · ſed propter iudeos non cõfitebãt' vt non extra ſinagogam fierent expulſi ¶ Auguſtinus · Nicodemus etiam ex illo numero erat · qui crediderunt · ſed nondum renati ſunt · vnde hoc ad rem pertinet ꝙ in nocte venit · Renati autem ex aqua & ſpiritu ſancto audiunt ab apoſtolo · Fuiſtis aliquando tenebre · nunc autem lux in domino · ¶ Haimo · Vel pulchre in nocte veniſſe dicitur · quia tenebris ignorantie obnubilatus · ad tantam lucem nondum peruenerat · vt perfecte deum verum crederet · Nox enim in ſacro eloquio ꝓ ignorantia ponitur · Vnde ſubditur · Et dixit ei · Rabi ſcimus quia a deo veniſti magiſter · Quod autem hebraice rabi · latine dicitur magiſter · Magiſtrum ergo appellat & deum tacet · quia credebat eum a deo miſſum · ſed tamen vt dictum eſt · deum non agnoſcebat · ¶ Auguſtinus · Vnde aũt iſte crediderat · patet per id quod ſubdit · Nemo eñ poteſt hec ſigna facere que tu facis niſi fuerit de⁹ cum eo · Hic ergo nicodemus de illis multis erat · qui crediderant in nomine eius · Videntes ſigna que faciebat · ¶ Chriſoſtomus · Sed tamen neq; a ſignis aliquid magnum exiſtimabat de eo · ſed adhuc humanam habens de eo mentem · vt de propheta loquitur · Ad operationem eum miſſum dicẽs Et alieno auxilio indigentem hec agere que agebat · Cum tamen pater perfectum eum genuerit · Et ſuffitientem ſibiipſi · Et nihil habentem imperfectum · Quia vero chriſto ſtudium erat · non ita interim dignitatem ſuam reuelare · ſicut perſuadere ꝙ nihil ex aduerſo agebat patri · propterea in verbis multotiens humiliter loquens videtur · In rebus autem cum poteſtate omnia operatur · Ideoq; & nicodemus nunc manifeſte quidem nihil excelſum loquitur de ipſo · Occulte autem ab humili eum opinione reducit · Docens ꝙ ſuffitiens ſibi ipſe eſt in miraculorum operatione · Vnde ſubditur · Reſpõdit iheſus & dixit ei · Amen amen dico tibi · Niſi quis renatus fuerit denuo · non poteſt videre regnum dei · ¶ Auguſtinus · Iſti ſunt ergo quibus ſe credit iheſus · qui nati fuerint denuo qui non ĩ nocte veniunt ad iheſum ſicut nicodemus · Tales enim iam etiam profitentur · Dicit ergo · Niſi quis renatus fuerit & cetera · quaſi diceret · quia nondum es natus denuo ideſt ex deo · Spirituali generatõe · noticia quã habes de me ſpiritalis nõ ẽ · ſ; aĩalis & hũana · Ego aũt dico tibi ꝙ ſiue tu · ſiue ali⁹ · qcũq; · niſi ex deo denuo

natus fuerit· non poterit apprehendere gloriam que
circa me eſt· ſed extra regnum erit· nam generatõ
que per baptiſmũ fit· illuminationẽ anime tribuit
¶ Chriſ· Vel littera talis eſt· Amen amen dico
tibi· niſi quis renatus· hoc eſt· ſi tu nõ natus fue
ris deſuper & dogmatũ ſuſceperis certitudinem ali
cubi· extra erras & longe es a regno celorum ſeipſũ
hic oſtendens & indicans· quoniam nõ eſt hoc tñ
quod videtur· ſed alijs oculis opus eſt ad videndũ
eum· Hoc aũt quod dicit deſuper hij quidem id eſt
de celo exponunt· Alij vero a principio· Igitur iu
dei quidem ſi hoc audiſſent· deridentes vtiq; diſceſ
ſiſſent· Hic vero & in hoc amorem diſcipuli oſten
dit q a chriſto vlterius interrogat· textus

¶ Dicit ad eum nicodemus· Quomõ poteſt homo
naſci cum ſit ſenex? Nunquid poteſt in ventrem
matris ſue iterato introire & renaſci? Reſpon
dit iheſus· Amen amen dico tibi· Niſi quis rena
tus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto· non poteſt in
troire in regnum dei· Quod natum eſt ex carne ca
ro eſt· & quod natum eſt ex ſpiritu ſpirit9 eſt· Nõ
mireris quia dixi tibi· oportet vos naſci denuo·
Spiritus vbi vult ſpirat· & vocem eius audis· &
neſcis vnde veniat· aut quo vadat· Sic eſt omnis
qui natus eſt ex ſpiritu· ¶ Chriſ· Veniens nico
demus ad iheſum vt ad hominem· audiens maiora
q̃ ab homine· erigitur ad altitudinem eorum que di
cuntur· non quidem excidens a fide· ſed infert hãc
impoſſibilitatem vt in apertiorem prouocet doctri
nam· Duo autem erant que admirabantur ſcilicet
natiuitas talis· & regnum· Neq; eñ audita erant
apud iudeos· Sed interim circa prius inſtat· & qḋ
maxime eius mentem concutiebat· Vnde dicitur·
Dicit ad eũ nicodemus· Quomodo poteſt homo na
ſci cum ſit ſenex? Nunquid poteſt in ventrem ma
tris ſue iterato itroire & renaſci? ¶ Beda· Sic ver
ba iſta ſonare videntur· quaſi puer queat iterato in
ventrem matris introire & renaſci· Sed ſciendum
q ipſe ſenex erat· Ideoq; de ſe protulit exemplum
ac ſi diceret· Ego ſum ſenex· & meam quero ſalu
tem· quomodo poſſum in ventrem matris introire
& renaſci? ¶ Chriſ· Rabbi eum vocas & a deo ve
niſſe dicis· & nõ ſuſcipis que dicuntur· ſed loqueris
ad magiſtrum dictionẽ que multã perturbationem
inducit· Hoc eñ ſcilicet quomodo querere eorum eſt
qui nõ valide credunt & multi ſic querẽtes a fide
ceciderunt hij quidem dicentes· Quomodo deus eſt
incarnatus? alij· quomõ manſit impaſſibilis? propte
rea & hic propter anxietatem· modũ exquirit· Sed
cum aliquis cogitationibus proprijs ſpiritualia euer
tit· deriſibilia loquitur· ¶ Aug· Spirit9 eñ loquitur
& ille carnem ſapit· Non nouerat iſte niſi vnam
natiuitatem ſcilicet ex adam· & eua· & ex deo &
eccleſia nondum nouerat· Sic tamen tu intellige
natiuitatem ſpiritus quomodo intellexit nicodem9
natiuitatem carnis· quomodo eñ vterus non po
teſt repeti· ſic nec baptiſmus· ¶ Chriſ· Nicode
mo autem decidenti ad eam que hic eſt natiuita
tem· chriſtus manifeſtius reuelat ſpiritualis na
tiuitatis modũ· Vnde ſequitur· Reſpondit iheſus·
Amen amen dico tibi· niſi quis renatus fuerit ex
aqua & ſpiritu ſancto· nõ poteſt introire in regnũ
dei· ¶ Aug9· Ac ſi dicat· Tu carnalem generati
onem intelligis· ſed ex aqua & ſpiritu oportet q
naſcatur homo propter regnũ dei· Si propter heredita
tem patris hominis temporalis naſcitur aliquis ex
viſceribus matris carnalis· & propter hereditatem
patris dei ſempiternam naſcatur ex viſceribus ec
cleſie· Cum autẽ ex duobus homo conſiſtat ex cor
pore videlicet & anima· duplicem habet & huiuſ
modi modum generationis· Aqua eñ que viſibi
lis eſt· ad emundationẽ corporis intelligitur· Spi
ritus vero inuiſibiliter concurrens· ad emundati
onem inuiſibilis anime inuenitur· ¶ Chriſ· Si ve
ro quis interrogat qualiter ab aqua homo naſcitur·
Interrogo & ego qualiter natus eſt adam a terra·
Sicut eñ in principio ſubijciebatur elementum ter
ra· totum vero opus plaſmantis erat· ita & nunc
ſubijcitur elementum aqua· totum vero eſt ſpirit9
gratie· Tunc paradiſum dedit in conuerſationem·
nũc aũt celũ nob aperuit· Sed que eſt neceſſitas
aque hijs qui ſpiritum ſanctum ſuſcipiunt? Diui
na eñ in ea perficiuntur ſimbola· ſepultura & mor
tificatio· reſurrectio & vita· Sicut eñ in quodam
ſepulchro in aqua nobis ſubmergentibus capita· ve
tus homo ſepelitur· & ſubmerſus deorſum occultatur
Deinde nouus rurſus aſcendit· Hoc etiam fit vt
diſcas quoniã virtus patris & filij & ſpiritus ſan
cti omnia complet· & q chriſtus tres dies ad reſur
gendum expectauit· Quod igitur eſt matrix fetui·
hoc eſt fideli aqua· In aqua eñ plaſmatur & figura
tur· Sed quod in matrice plaſmatur· tempore indi
get· quod vero in aqua non ita· ſed in vno momen
to omnia fiunt· Talis eñ eſt natura corporum vt
tempore aſſumunt perfectionem· In ſpiritualibus
vero non eſt ita· quoniam perfecta a principio cõ
ſtituuntur que fiunt· Ex quo igitur aſcendit a ior
dane dominus non adhuc reptilia animarum viuẽ
tiũ ſed animas ſpirituales & rationales aqua red
dit· ¶ Aug· de baptiſmo paruulorum· Sed quia
non ait niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu
non habebit ſalutem vel vitam eternã· ſed non in
trabit in regnum dei· Ad hoc inquiunt quidã par
uuli baptizandi ſunt vt ſint cum chriſto in regno
dei· vbi non erunt· ſi baptizati non fuerint· Quis
& ſine baptiſmo ſi paruuli moriantur ſalutem vi
tamq; eternam habituri ſint· qm nullo peccati vin
culo aſtricti ſũt· Sed cur naſcatur denuo niſi reno
uandus a vetuſtate· aut vnde imago dei non intrat
in regnum dei· niſi impedimento prohibente pec
cati· ¶ Damno· Talia autem ac tanta ſecreta mi
ſteria nicodemo capere non valenti· dominus ex
carnali natiuitate ſimilitudinem dedit dicens·

Quod natum eſt ex carne caro eſt. & quod natum
eſt ex ſpiritu ſpiritus eſt. Sicut enim caro carnem
procreat. Ita quoque ſpiritus ſpiritum parit. Chriſ.
Nihil igitur ſenſibilium inquiras neque eſtimes quod car
nem generet ſpiritus. dominum enim caro genita eſt.
non quidem a ſpiritu ſolum. ſed etiam a carne. Quod
autem natum eſt ex ſpiritu ſpirituale eſt. Natiuitatem enim
hic non eam que ſecundum ſubſtantiam dicit. ſed
eam que ſecundum honorem & gratiam. Si igitur & fi-
lius dei ita natus eſt. quid plus habebit omnibus
qui ita nati ſunt? Inuenietur autem & ſpiritu minor. cum
eius natiuitas gratia ſpiritus ſit. Et quid hec a iu
daicis diſtant dogmatibus? Vide autem & ſpiritus
ſancti dignitatem. Dei enim opus videtur facere. Su-
pra enim dixit Quoniam ex deo nati ſunt. hic autem
quoniam ſpiritus eos generat. Dicens autem xpus
quoniam qui natus eſt ex ſpiritu. ſpiritus eſt. quia
turbatum rurſus vidit. ad ſenſibile exemplum du
cit ſermonem dicens. Non mireris quia dixi tibi.
oportet vos naſci denuo dicendo enim ne mireris. oſten
dit animi eius turbationem. Ponit autem exemplum
quod neque communionem aliquam ad corporum groſſici
em habet. neque ad incorporeorum perueniens naturam
quod eſt venti delatio. dicens. Spiritus vbi vult
ſpirat & vocem eius audis. ſed neſcis vnde veniat
aut quo vadat. Sic eſt omnis qui natus eſt ex ſpi
ritu. Quod dicit. tale eſt. Si ventum nullus detinet.
ſed quo vult fertur. multomagis ſpiritus actionem
nature leges detinere non poterunt. non terminum cor
poralis natiuitatis neque aliud quid talium. Quoni
am autem de vento hic dictum eſt. manifeſtat illud
quod dicit. vocem eius audis. i. ſonitum percuſſio
nis. non enim loquens infideli & neſcienti ſpiritus acti
onem hoc diceret. Dicit autem vbi vult ſpirat. non
quaſi electionem quandam vento habente. ſed iam quod
a natura eſt mutationem que non prohibetur. & cum
poteſtate fit. Et neſcis vnde veniat. aut quo va-
dat. id eſt ſi huius ſpiritus cuius ſenſum ſuſcipis au
ditu & tactu interpretari neſcis viam. qualiter di-
uini ſpiritus operationem ſcrutaris. vnde ſubdit.
Sic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu. Auguſt.
Sed quis noſtrum non videat verbi gratia auſtrum
euntem a meridie ad aquilonem. aut alium ventum veni
entem ab oriente & occidente. quomodo ergo neſci
mus vnde veniat aut quo eat. Beda. Spiritus
igitur ſanctus eſt qui vbi vult ſpirat. quia ipſe in
poteſtate habet cuius cor gratia ſue viſitationis il-
luſtret. & vocem eius audis. cum te preſente loqui-
tur is qui ſpiritu ſancto repletus eſt. Aug. So
nat pſalmus. ſonat euangelium. ſonat ſermo diui
nus. vox ſpiritus eſt. hoc igitur dicit quia verbo &
ſacramento inuiſibiliter adeſt ſpiritus ſanctus vt
naſcamur. Alchuinus. Ergo neſcis vnde veniat
aut quo vadat. quia & ſi te preſente ſpiritus ad horam
quempiam repleuerit. non poteſt videri quomodo
in eum intrauerit. vel quomodo redierit. quia natu
ra eſt inuiſibilis. Haimo. Siue neſcis vnde ve-
niat. quia quomodo credentes ad fidem introducat
ignoras. vel quo vadat. quia quomodo fideles ad ſpe
ciem perducat neſcis. Et ſic eſt omnis qui natus eſt
ex ſpiritu. Ac ſi dicat. Spiritus ſanctus ſpiritus
inuiſibilis eſt. ita & quiſquis ex ſpiritu naſcitur inui-
ſibiliter naſcitur. Aug. Vel aliter. Et ſi tu na-
ſcaris de ſpiritu. hoc eris. vt ille qui non eſt na-
tus adhuc de ſpiritu. neſciat vnde venias. aut quo
eas. Hoc enim ſecutus ait. Sic eſt omnis qui natus
eſt ex ſpiritu. Theophi. Confundatur ergo ma
cedonius impugnator ſpiritus. qui ſeruum ſpiritum
ſanctum aſſeruit. Spiritus enim ſanctus propria poteſta
te & vbi vult. & qualiter vult operatur. textus

Reſpondit nicodemus & dixit illi. Quomodo poſ-
ſunt hec fieri. Reſpondit iheſus & dixit ei. Tu es
magiſter in iſrael & hec ignoras. Amen amen di-
co tibi. quia quod ſcimus. loquimur. & quod vi-
dimus teſtamur. & teſtimonium noſtrum non acci
pitis. Si terrena dixero vobis. & non creditis.
quomodo ſi dixero vobis celeſtia credetis. Ha-
imo. Miſterium diuine maieſtatis nicodemus cape
re non valet que a domino audiebat. & ideo ratio-
nem querens. factum non abnegans. non voto repre-
hendentis. ſed affectu diſcentis dominum interro-
gat. Vnde dicitur. Reſpondit nicodemus & dix-
it ei. Quomodo poſſunt hec fieri. Chriſo. Quia
igitur adhuc in iudaica vilitate manet. & exem-
plo ita manifeſto dicto ei. adhuc interrogat. de re
liquo aſperius ad eum xpus loquitur vnde ſequitur. Reſpon
dit & dixit ei. Tu es magiſter in iſrael & hec ig-
noras. Auguſtinus. Quid putamus dominum
huic magiſtro iudeorum quaſi inſultare voluiſſe.
volebat quidem illum naſci de ſpiritu. Nemo autem
ex ſpiritu naſcitur niſi humilis fuerit. quia ipſa hu
militas facit nos naſci de ſpiritu. Ille autem magi
ſterio inflatus erat. & alicuius momenti ſibi eſſe
videbatur. quia doctor erat iudeorum. Deponit
ergo dominus eius ſuperbiam. vt poſſit naſci
de ſpiritu. Chriſoſtomus. Nequaquam ta-
men nequitiam accuſat viri. ſed inſipientiam &
ruditatem ſolum. ſed dicet aliquis quid commune
habet hec natiuitas de qua ſcilicet chriſtus locu-
tus eſt ad iudaica dogmata. Habet quidem com-
mune. Nam qui primus homo factus eſt. & que
de coſta facta eſt mulier. & que ſteriles genue-
runt. & que per aquam miracula perfecta ſunt.
Dico autem quod heliſeus de aqua ferrum edux-
it. & quod iudei mare rubrum tranſierunt. & quod naa-
man ſirus in iordane purgatus eſt. Hec omnia na
tiuitatem ſpiritualem & purgamentum in ea futu
rum figuraliter preſonabant. Et ea que a pro-
phetis ſunt dicta occulte oſtendunt hunc natiui-
tis modum. vtputa illud. Renouabitur vt aqui-
le iuuentus tua. & beati quorum remiſſe ſunt ini-
quitates. Sed & iſaac figura huius natiuitatis
erat. Hec igitur rememorans dixit. Tu es magiſter

in iſrael & hec ignoras? ¶ Rurſus autē aliunde ſuū
ſermonē ei credibilem facit·ad imbecilitatem eius
condeſcendens cum ſubdit· Amen amen dico tibi·
quia quod ſcimus loquimur·& quod vidimus te=
ſtamur· & teſtimoniū noſtrū nō accipitis. Apud
nos viſus aliis ſenſibus certior eſt. Et ſi volumus
aliquem facere credere·ita dicimus·quoniam ocu=
lis noſtris vidimus. Propterea xp̄us humano lo
quens ad eum ſermone·non viſum ſenſibilem in=
ducit· Sed manifeſtum eſt ꝙ de certiſſima cogni=
tione & non aliter ſe habente loquitur· igitur hoc
quidem id eſt ꝙ ſcim⁹ ait de ſeipſo ſolo ¶ Haimo·
Queritur autem quare pluraliter dicat. Quod ſci=
mus loquimur· Ad quod dicendum ꝙ vnigenit⁹
dei filius erat qui hoc loquebatur oſtendens qualit̄
pater eſt in filio·& filius in patre·& ſpiritus ſan=
ctus ab vtroq; indiuiſibilis ꝓcedat· ¶ Alchuin⁹·
Vel dicit pluraliter·ac ſi dicat. Ego & illi qui mo
do ſpiritu ſunt renati· intelligimus illud quod lo=
quimur·& quod vidimus apud patrem in abſcō=
dito. hoc teſtamur foris in mūdo· & vos qui carna
les eſtis & ſuperbi non accipitis teſtimonium no=
ſtrum· ¶ Theo· Quod nequaq̄ꝫ de nicodemo dicit
ſed de genere iudeorum qui vſq; ad finem in perfi=
dia ꝑmanſerunt· ¶ Chriſ· Quod quidem non tur=
bati verbum eſt. ſed manſuetudinem oſtendentis·
Hinc em̄ erudit nos cum ad aliquos locuti fuerim⁹
& non perſuaſerimus·non triſtari neq; iraſci· ſed
noſtrum ſermonē credibilem facere non ſolū nō
iraſcendo. ſed etiam non clamando· Materia em̄ ire
clamor eſt. Jheſus autem dogmata excelſa tange=
re debens· ꝓpter audientium infirmitatem ſe deti=
net multotiens· & nō continue dignis ſua magni=
tudine dogmatibus immoratur·ſed magis hiis que
condeſcenſionem habent· Vnde hic ſubdit̄. Si
terrena dixi vobis & non creditis· quomodo ſi dix
ero vobis celeſtia credetis? ¶ Aug· Hoc eſt ſi nō
creditis quia templum poſſum ſuſcitare deiectum
a vobis· quomō credetis quia per ſpiritum ſanctū
poſſunt hoīes regenerari· ¶ Chriſ· Vel alit̄·ſi ba
ptiſmū terrenū dicat· nō mireris q̄ꝛ in terra ꝑficit̄
& comparatōne illius natiuitatis ſtupende que eſt
ex ſubſtantia patris· terrena eſt gratie natiuitas·
Et bene non dixit· Non intelligitis·ſed non credi=
tis· Nam cum quis aliqua per intellectū ſuſcipere
non valet·amentie vel ignorantie imputat̄· Cum
autem hoc non ſuſtipiat aliquis quod ſolum fide
oportet ſuſcipere· non amentie·ſed infidelitatis eſt
accuſatio· Dicebant̄ autem hec & ſi non credeban
tur quia poſteri erant ea ſuſcepturi· textus
¶ Et nemo aſcendit in celum niſi qui deſcēdit de
celo·filius hominis qui eſt in celo. ¶ Aug⁹·de ba
ptiſmo paruulorum· Notata paululum eius impe=
ritia·qui ſe ceteris de magiſterio p̄ferebat·& om=
nium talium incredulitate reprehenſa·reſpondet·
ꝙ alii credant ſi illi non credunt ad illud quod in
terrogatus eſt·quomodo poſſunt iſta fieri·dicēs·

Et nemo aſcendit in celum niſi qui deſcendit de ce
lo·filius hominis qui eſt in celo· q̄ſi diceret·ſic fi=
et generatio ſpiritualis vt ſint celeſtes homines ex
terrenis·quod adipiſci non poterunt·niſi membra
mea efficiant̄·vt ipſe aſcēdat q̊ deſcēdit. nō aliud
deputans corpus ſuum·id eſt eccleſiam ſuam q̄ꝫ ſe
ipſum. ¶ Gregori⁹·xxvii· moralium· Quia enim
nos vnum cum illo iam facti ſumus vnde ſolus ve
nit· in ſe ſolus redit·etiam in nobis & is qui in ce
lo ſemper eſt ad celum quotidie aſcendit· ¶ Aug·
de baptiſmo paruulorum· Quamuis autem in terra
factus ſit filius hominis diuinitatem tamen ſuam
qua in celo manens·deſcendit ad terram·non indi=
gnans cenſuit nomine filii hominis ſicut carnē ſu
am dignatus eſt nomine filii dei·ꝑ vnitatē em̄ per
ſone qua vtraq; ſubſtātia vnus eſt xp̄s & fili⁹ dei
ambulabat in terra·& idē ipſe filius hominis ma
nebat in celo· Fit g̊ credibiliorū fides ex incredibi
lioribus creditis· Si em̄ diuina ſubſtantia longe
diſtantior· potuit ꝓpter nos ita ſuſcipere humanā
ſubſtantiam·vt vna ꝑſona fieret· q̄ꝫto credibilius
alii ſancti fiunt cum homine xp̄o·vnus xp̄us· vt
omnibus ꝑ eius gratiam aſcendentibus· ipſe vn⁹
aſcendat in celum qui de celo deſcendit· ¶ Chriſ·
Vel aliter·quia dixerat nicodemus·ſcimus quo=
niam a deo veniſti magiſter ne eſtimet̄ ita eē ma=
giſter·vt multi prophetarum de terra exiſtiman=
tes·ſubiungit· Et nemo aſ·in celum niſi qui deſcē=
dit de celo filius hominis qui eſt in celo· ¶ Theo·
Cum vero filium hominis deſcendiſſe de celo audis
nō putes ꝙ de celo caro deſcendit. hoc em̄ heretico
rum dogma eſt·qui docebant ꝙ xp̄us de celo cor=
pus ſumpſerat & per virginē tranſierat ¶ Chriſ·
Filium em̄ hominis non carnem hic vocauit·ſed a
minori ſubſtantia ſe totum nominauit. Eſt em̄ ei
conſuetudo multotiens a diuinitate·multotiens ab
humanitate totum vocare· ¶ Beda· Si em̄ aliq̄s
homo nudus de monte ad conuallia deſcendat· &
aſſumptis veſtimentis etiā armis ad eundem mō=
tem aſcendat·recte ipſe idem qui prius deſcendit·
aſcendiſſe perhibet̄· ¶ Hilari·x·de trinita· Vel
quia de celo deſcēdit cōcepte de ſpiritu originis cau
ſa eſt· Non em̄ corpori maria originem dedit· licet
ad incrementa partumq; corporis omne quod ſen=
ſus ſui eſt naturale cōtulerit· Quod vero hominis fi
lius eſt·ſuſcepte in v̊gine carnis eſt partus· Quod
autem in celis eſt nature ſemper permanentis po=
teſtas· eſt que nō ex infinitatis ſue virtute in re
gionem diffiniti corporis coartauit verbi dei pote=
ſtatem· & in forma ſerui manens ab omni intra
extraq; celi mundiq; circulo· celi ac mundi domi=
nus non abfuit· Per hoc ergo & de celo deſcendit·
quia filius hominis eſt· Et in celis eſt quia verbū
caro factum non amiſerat manere quod factū eſt·
¶ Aug⁹· Miraris autem quia hic erat & in celo
Tales fecit diſcipulos ſuos· paulum audi dicen=
tem· Noſtra cōuerſatio in celis eſt· Si hō paulus

ambulabat in terra · & conuerſabatur in celis · de⁹ celi & terre nō poterat eē in celo & ī terra ⸗ Chriſ. Vide autem quia quod valde videt̃ excelſum · indignum eſt ſua magnitudine · Non enī ſolum in celo eſt · ſed vbiq; & omnia replet · Sed adhuc imbecilitatem auditoris loquit̃ paulatim eum reducere volens. textus

Et ſicut moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto ſic exaltari oportet filium hominis · vt omnis qui credit in ipſum non pereat · ſed habeat vitam eternam ⸗ Chriſ. Quia dixerat beneficiū baptiſmi inducit huius cauſam ſcilicet crucem dicens · Et ſicut moyſes ꝛc. ⸗ Beda. Magiſtrum legis moſayce ad ſpirituale ſenſū eiuſdē legis īducit · recordās veteris hiſtorie · & hanc in figuram ſue paſſionis atq; humane ſaluationis factā ediſſerens ⸗ Aug. de baptiſmo paruuloꝝ · Serpetum enī incurſibus in deſerto multi moriebant̃ · ac ſic moyſes ex pcepto domini exaltauit in deſerto eneum ſerpentem hunc videntes ſanabant̃ continuo. Exaltatus ſerpens eſt mors xp̄i · eo ſignificandi modo quo p efficientem id quod efficitur ſignificatur. A ſerpente quippe mors venit · qui peccatum quo mori merer̃ homini pſuaſit. Dominus autem in carnem ſuam non peccatum trāſtulit · tanq̄ venenum ſerpentis ſed mortem · vt eſſet in ſimilitudine carnis peccati pena ſine culpa · vnde in carne peccati & pena ſolueretur & culpa · Theo. Videas ergo figuram ad veritatem · Ibi enī ſerpentis ſimilitudo ſpeciem quidem beſtie habet · venenum autem non habet · Sic & hic xp̄us a peccato liber · in ſimilitudinem carnis peccati venit · Exaltari autem audiens ſuſpenſionem intelligas in altū · vt ſanctificaret aerē qui ſanctificauerat terram ambulādo in ea · intelligas etiam p exaltationē gloriam · Nam illa crucis altitudo gloria xp̄i facta eſt · In quo enī iudicari voluit · in hoc h⁹ mūdi principem iudicauit · Adā enī iuſte mortuus eſt · quia peccauit · dominus vero iniuſte quia peccatum non fecit · Poſtq̄ ergo iniuſte mortem ſuſtinuit · ſuperauit illum qui eum tradidit morti · & ſic liberauit adam a morte · ſed in hoc deuictum ſe inuenit · Non enim potuit in cruce dominū contriſtare vt crucifigentes odiret · ſed magis diligebat & p eis orabat · Sic igit̃ crux chriſti eius exaltatio & gloria facta eſt · Chriſ. Ideo etiam non dixit · Pendere oportet filium hominis · ſed exaltari · quia honeſtius hoc videbatur · Vnde & propter audientem & propter figuram hoc poſuit · vt diſcas quoniam cognata ſunt vetera nouis · Deinde vt cognoſcas quoniam non inuitus ad paſſionē venit · Et adhuc vt diſcas quoniam multis hinc naſcitur ſalus · August. de baptiſmo paruulorum · Sicut ergo tunc qui cōſpiciebat exaltatum ſerpentem & a veneno ſanabatur & a morte liberabatur · ſic nunc qui conformat̃ ſimilitudini mortis chriſti per fidem baptiſmūq; eius & a peccato per iuſtificationem · & a morte p reſurrectionem liberatur · hoc eſt enī quod ait · vt oīs qui credit in eū nō pereat · ſed habeat vitā eternā · quid ḡ opus eſt vt morti chriſti per baptiſmū conformetur paruulus ſi morſu ſerpentis non eſt omnino venenatus? Chriſ. Attende autem q̄ paſſionem obumbrate poſuit ne ex eius verbis fieret triſtis auditor · Fructum vero paſſionis poſuit manifeſte · Si enī qui credunt in crucifixū non pereunt · multomagis qui crucifixus eſt non perit. Aug. Hoc autē intereſt inter figuratam imaginem & rem ipſam · q̄ illi ſanabantur a morte ad temporalem vitam · Hij autem vt habeant vitam eternam. textus

Sic enim dilexit deus mundum · vt filium ſuum vnigenitum daret · vt omnis qui credit in eum non pereat · ſed habeat vitam eternam · Non enim miſit deus filium ſuum in mundum vt iudicet mūdum · ſed vt ſaluetur mundus per ipſum · Qui credit in eum · non iudicatur · qui autem non credit · iam iudicatus eſt · quia non credit in nomine vnigeniti filij dei. Chriſ. Quia dixerat oportet exaltari filium hoīs in q̄ mortē occulte ſignificauit ne auditor triſtis ab hijs fieret verbis humanum quid de eo ſuſpicans & mortem eius eſtimans nō eē exiſtentiam. hoc ad rectitudinem reducit · filium dei dicens eum qui datur ad mortem · & mortem eius cauſam eſſe vite eterne · Vnde dicit · Sic enim deus dilexit mundum vt filium ſuum vnigeni tuꝫ daret · vt omnis qui credit in eum · non pereat · ſed habeat vitam eternam · quaſi dicat · Ne mireris quoniam ego debeo exaltari vt vos ſaluemini · etenim & patri hoc videtur qui ita nos dilexit · vt pro ſeruis indeuotis filium dederit · Dicendo autem · Sic deus dilexit mundum · multam indicat amoris intentionem · Multa enim eſt & infinita diſtantia · Qui enim immortalis · qui ſine principio · qui magnitudo infinita · eos qui ſunt ex terra & cinere infinitis plenos peccatis dilexit · Sed & ea que p⁹ hoc ponit · oſtentatiua ſunt magni amoris · Non enī ſeruum non angelum non archangelum dedit · ſed filium ſuum · Rurſus ſi filios plures habuiſſet · & dediſſet vnum · hoc etiam eſſet maximum · Nūc vero filium vnicū dedit · Vnde ſubdit vnigenitum · Hila. ſeptimo de tri. Sed ſi dilectionis hinc fides eſt creaturam creature pſtitiſſe · non facit magni meriti fidem vilis & ſpernenda iactura · Precioſa autem ſunt que commendant charitatem & ingentia ingentibus eſtimantur · Deus diligens mūdum filium non adoptiuum · ſed ſuū & vnigenitū dedit · hinc ꝓprietas eſt · natiuitas ē · veritas eſt · non creatō eſt · nō adoptio eſt · nō falſitas eſt · hinc dilectionis & charitatis fides eſt vt ad mundi ſalutē & filium ſuum & vnigenitū preſtitiſſet · Theo. Videt̃ aūt mihi q̄ ſicut ſuperius dixit · q̄ filius hominis deſcēdit de celo · cū caro de celis nō deſcēderit ſed ꝓpt̃ vnā pſonā in xp̄o q̄ dei ſūt attribuit homini · Sic & nunc econuerſo que ſūt hominis · verbo dei

appropriat. Etenim deus dei filius impaſſibilis mã
ſit. Sed quia vnus erat ſcḋm hypoſtaſim dei fili⸗
us & homo qui paſſionem ſuſtinuit. filius dari di
citur in mortem qui paſſibiliter patiebatur. nõ na
tura propria. ſed carne propria. Eſt autem max⸗
ima vtilitas conſecuta ex huiuſmodi datione mẽ⸗
tem excedens humanam. Sequitᷣ eñ. vt omnis
qui credit in eũ non pereat. ſed habeat vitam eter
nam. Vetus nanqꝫ teſtamẽtum hijs qui ſeruabãt
illud dierum longitudinem promittebat. euange⸗
lium vero eternam & inſolubilem vitam. Aug.
Notandum vero ꝙ eadem de filio dei vnigenito re⸗
plicat. que de filio hominis in cruce exaltato pre⸗
miſerat dicens. vt omnis qui credit in eum. quia
idem redemptor & conditor noſter filius dei ante
ſecula exiſtens. filius hominis factus eſt in fine ſe
culorum vt qui per diuinitatis ſue potentiam nos
creauerat ad pfruendam beatitudinem perhennis vi
te. ipſe p fragilitatem humanitatis noſtre nos re
ſtauraret ad percipiendam quam pdidimus vitã.
Alchuin. Vere aũt per filium dei habebit mũ⸗
dus vitam quia non alia cauſa venit in mundum
niſi vt ſaluet mundũ. Vñ ſequitᷣ. Non eñ miſit
deus filiũ ſuũ in mũdum vt iudicet mũdum. ſ; vt ſaluetᷣ
mũdus p ipſũ. Aug. Quare eñ ſaluator mũdi di
ctus eſt. niſi vt ſaluet mundum? Ergo quantũ in
medico eſt ſanare venit egrotum. Ipſe ſe interimit
qui precepta medici ſeruare non vult aut contẽp
nit. Chriſ. Sed quia hoc dicit. multi pigrorũ
in peccatorum magnitudine & negligentie ſupha
baundancia. dei abutentes miſericordia dicunt.
non eſt gehenna. non eſt ſupplicium. omnia no⸗
bis deus peccata dimittit. Sed conſiderandum
ꝙ duo ſũt chriſti aduentus. qui iam factus eſt &
qui futurus eſt. Et prior quidem factus eſt. non
vt iudicet que facta ſunt a nobis. ſed vt dimittat.
Secundus autẽ non vt dimittat. ſed vt iudicet.
De priori igitᷣ ait. Non veni vt iudicem mundũ.
Quia eñ clemens eſt. non facit iudicium. ſed inte
rim remiſſionem omniũ peccatorꝝ p baptiſmũ pri⸗
mo. & poſtea p penitentiam quia ſi hoc modo nõ fe
ciſſet. vniuerſi ſimul perditi eſſent. Omnes eñ pec
cauerunt & egent gratia dei. Ne igitᷣ aliquis crede
ret ſe impune peccare. ſubdit de pena nõ credentis.
Qui credit in eũ non iudicatᷣ. Qui credit inquit.
non qui inueſtigat. quid igitᷣ ſi immũdam habeat
vitam? maxime quidẽ paulus tales non fideles eſſe
dicit. Confitenter inquit ſe noſſe deum. factis aũt
negant. ſed hoc illud ſignificat quia ſcḋm hoc qui
credit non iudicatur. ſed operum quidem grauio⸗
rem ſuſtinebit penam. infidelitatis autẽ cauſa nõ
torquebitᷣ. Alchui. Vel qui credit in eũ & adhe
ret ei vt membrum capiti. non iudicabitᷣ. Aug.
Quid autẽ dicturum ſperabas de eo qui non credit
niſi ꝙ iudicatᷣ? Sed vide quid dicit. Qui autẽ non
credit. iam iudicatus eſt. Nondum apparuit iudi⸗
cium. ſed iam factum eſt iudicium. Nouit eñ do⸗

minus qui ſunt eius. Nouit qui pmaneant ad coro
nam & qui pmaneant ad flãmam. Chriſ. Aut
hoc dicit quia ipſum diſcredere impenitentẽ ſuppli⸗
cium eſt. Eſſe eñ extra lumen etiam ſcḋm ſe ma⸗
ximum ſuppliciũ eſt. Vel quod futurum eſt pnũ⸗
tiat. Sicut eñ qui occidit hominẽ & ſi nondũ ſen
tentia iudicantis condemnatus ſit. rei tamen natu⸗
ra condemnatus eſt. ita & qui incredulus eſt. ſicut
& adam. qua die comedit de ligno mortuus eſt.
Grego. xxvij. moraliũ. Vel alitᷣ. In extremo
iudicio aliqui non iudicantur & pereunt. de quib
hic dicitur qui non credit iam iudicatus eſt. Non
eñ eorum tunc cauſa diſcutitᷣ. qui a conſpectu di⸗
ſtricti iudicis iã cũ damnatõe ſue infidelitatis ab⸗
ſcedunt. profeſſionem vero fidei retinentes. ſed p⸗
feſſionis opera non habentes. redarguuntᷣ vt pere
ant. Qui vero nec fidei ſacramẽta tenuerunt. incre
pationem iudicis in extrema examinatione non
audiũt. quia pindicati in infidelitatis ſue tenebris
eius quẽ deſpexerant inuectione argui nõ mereñ.
Princeps nanqꝫ terrenam rempublicã regens. ali
ter punit ciuem interius delinquentem. atqꝫ aliter
hoſtẽ exterius rebellantem. In illo iura ſua conſu⸗
lit. contra hoſtẽ vero bella mouet. dignaqꝫ eius ma
licie tormenta retribuit. De malo vero eius quid
lex habeat. non requirit. Neqꝫ eñ lege neceſſe eſt
perimi eũ qui lege nunqꝫ potuit teneri. Alchu.
Quare autem iudicatus eſt qui non credit. cauſam
aſſignat. dicens. Quia non credit in nomine vnige
niti filij dei. In hoc eñ ſolo nomine eſt ſalus. Nõ
habet deus multos filios qui poſſint ſaluare. hunc
habet vnigenitum p quem ſaluat. Aug. de bap
tiſmo paruulorꝝ. Vbi ergo paruulos ponim? baptiza
tos niſi int eos qui crediderũt? hoc eñ eis acquiritᷣ
p virtutẽ ſacramenti & offerentiũ reſponſionẽ. ac
per hoc eos qui baptizati non ſunt. inter eos qui
non crediderunt ſtatuimus. textus

Hoc eſt aũt iudiciũ. quia lux venit in mundũ.
Et dilexerunt homines magis tenebras ꝙ lucem.
Erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui
male agit. odit lucem. & nõ venit ad lucẽ. vt non
arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem.
venit ad lucem. vt manifeſtenᷣ opera eius. quia in
deo ſunt facta. Alchuinus. Reddit cauſam qre
non crediderunt & quare iuſte damnanᷣ. dicens.
Hoc eſt autem iudicium. quia lux venit in mũdum
Chriſ. Quaſi diceret. Nunquid ipſi eam queſie⸗
runt vel laborauerunt. vt inuenirent? Ipſa lux ve
nit ad eos nec ei occurrerunt. Vnde ſequitur. Et
dilexerunt homines magis tenebras ꝙ lucem. Ex
hoc modo priuantur homines excuſatione. venit
enim eripere a tenebris & ad lucem ducere. Quis
ergo eius qui non vult ad lucem accedere. miſere
bitur. Beda. Lucem ſeipſum appellat. de qua
ſupra euangeliſta dixit. Erat lux vera. Tene⸗
bras vero appellat peccata. Deinde quia videbatᷣ

multis eſſe credibile quod dictum eſt. Nullus em̄ tenebras p̄honorat luci. ſubdit cauſam quare hec paſſi ſunt dicens. Erant em̄ eorum opera mala. Et ſiquidē in iudicium veniſſet. haberet hoc aliquā rationē. Qui em̄ malorū ſibi conſcius eſt. fugere iudicem conſueuit. Parcenti vero qui deliquerunt occurrunt. Dicens igit̄. erant. eos qui multorum ſibi ipſi erant cōſcij peccatorum. maxime xp̄o ad ignoſcendum venienti occurrere. quod & in multis factum eſt. Etenim publicani & peccatores venientes recumbebant cum iheſu. Quia vero quidam ſunt ita molles ad eos qui pro virtute ſunt labores. vt vſq; ad vltimum velint adherere malitie. In hoꝝ iniuriam ſubdit. Omnis em̄ qui male agit odit lucem. Quod quidem dictū eſt de hijs qui eligunt in malitia manere ¶ Alchu. Quia omnis qui male agit odit lucem id eſt qui eſt in intētione peccandi. cui placet peccatum. odit lucem. que detegit peccatum. ¶ Aug. decimo confeſſionum. Quia em̄ falli nolunt & fallere volunt. amat em̄ eam cū ſe ipſam indicat. & oderunt eam cum eos ipſa indicat. Inde retribuetur eis. vt eos nolentes manifeſtet & eis ipſa non ſit manifeſta. Amant ergo veritatem lucentem. Oderunt eam redarguentē. Vn̄ ſequitur. Et non venit ad lucem vt non arguant̄ opera eius. ¶ Chriſ. Eum em̄ qui in paganiſmo viuit. nullus redarguit q̄a de⁹ tales habet. & digna dogmatibus opera demonſtrat. Qui vero xp̄i ſunt male viuentes. ab omnibus rectis accuſant̄. Si autem gentiles ſunt recte viuētes hec manifeſte nō noui. Nō em̄ mihi dicas eos qui a natura ſūt mites & honeſti. Non em̄ eſt hoc virtus ſed eum dic qui a paſſionibus ſuſtinet violentiam & ſapienter viuit. Sed nō vtiq; habes. Si em̄ regni enūtiatio & gehenne mine & alia tanta documēta vix detinent homines in virtute. nullo horum perſuaſi ꝑtranſibūt virtutē. Si vero hypocryſim fingūt. glorie gratia hec faciūt. Vnde cum potuerint latere non omittent vti malis deſiderijs. Que etiam vtilitas eſt cum aliquis ſobrius ſit. & non rapit. Fit vero vane glorie ſeruus. Hoc em̄ non eſt recte viuere. Inanis em̄ glorie ſeruus. fornicario non minor eſt. Multo em̄ plura & grauiora operatur. Si autem quidam recte ſunt viuentes in gentilib⁹. nō hoc aduerſatur huic ſermoni. quia non frequenter contingit. ſed raro. ¶ Beda. Moraliter etiam illi magis tenebras q̄ꝫ lucem diligunt. qui ſuos predicatores bene docentes odijs & detractionibus inſequuntur. Sequitur. Qui autem facit veritatem. venit ad lucem. vt manifeſtentur opera eius quia in deo ſunt facta. ¶ Chriſo. Non autem de hijs qui ab initio facti ſunt xp̄iani. hoc dicit. ſed tm̄ de hijs qui ex gentibus vel iudeis ad rectam diſponēdi erant fidem. oſtēdit enim quoniam nullus vtiq; eliget in errore viuens ad fidem venire. niſi prius inſcribat ſibijpſi vitam rectam. ¶ Aug. de baptiſmo paruulorum. In deo autē facta dicit opera eius qui venit ad lucem. quia intelligit iuſtificationem ſuam non ad ſua merita. ſed ad dei gratiam pertinere. ¶ Aug. ſup iohā. Sed ſi omnia opera deus mala inuenit. quomodo quidam fecerunt veritatē & venerunt ad lucē. id eſt ad xp̄m. Sed dilexerūt (inquit) ſupra (tenebras magis q̄ꝫ lucē. Ibi poſuit vim. Multi dilexerunt peccata ſua. multi ea cōfeſſi ſunt. Accuſat deus peccata tua ſi & tu accuſes. adiungeris deo oportet vt oderis in te opus tuum. & ames in te opus dei. Initium operum bonoꝝ cōfeſſio eſt opeꝝ malorū. & tunc facis veritatē quia non te palpas. non tibi blandiris. Venis autē ad lucem quia hoc ipſum quod tibi diſplicuit peccatum tuum. nō tibi diſpliceret niſi deus tibi luceret. & eius veritas tibi oſtenderet. Facit autē aliquis veritatem confeſſionis & venit ad lucē in operibus bonis etiam ꝓpter illa que vident̄ minuta eſſe peccata lingue. aut cogitationum. aut immoderationis in rebus conceſſis quoniam minuta plura peccata ſi negligant̄. occidunt. Minute ſunt gutte que flumen implent. Minuta ſūt grana harene. ſed ſi multa harene imponant̄. harena p̄mit atq; opprimit. Hoc facit ſentina neglecta. quod facit fluctus irruens. paulatim p ſentinam intrat. Sed diu intrando. non exhauriēdo mergit nauem. Quid eſt aūt exhaurire. niſi bonis opibus agē ne obruāt peccata. gemēdo. ieiunādo. tribuēdo ignoſcēdo.

¶ Poſt hec venit iheſus & diſcipuli eius in iudeā terram. & illic demorabatur cum eis & baptizabat Erat autem iohannes baptizans in enon iuxta ſalim. quia aque multe erant illic. & veniebant. & baptizabantur. Non dum em̄ miſſus fuerat iohannes in carcerem. Facta eſt ergo queſtio ex diſcipulis iohannis cum iudeis de purificatione & venerunt ad iohannem. & dixerunt ei. Rabbi qui erant tecum trans iordanem cui etiam tu teſtimoniū ꝑhibuiſti. Ecce hic baptizat. & omnes veniunt ad eū

¶ Chriſ. Nihil veritate apertius neq; fortius. que neq; latere vult. neq; periculum formidat. neq; inſidijs tremit. neq; gloriā que a multis eſt. deſiderat nulli humanorum obnoxia. Vnde & dominus in ſolemnitatibus hieruſalē aſcendebat non ſe oſtentans. neq; honorem diligens. ſed vt pluribus ſua dogmata proponeret & miraculorum vtilitatem. Poſtq̄ꝫ autem ſollennitates ſoluebantur ad iordanem frequenter veniebat quia & illic etiam turbe concurrebant. Vnde dicitur. Poſt hec venit iheſus & diſcipuli eius in iudeam terram. & illic demorabatur cum eis. ¶ Beda. Dicit autē poſt hec. Nō cōtinuo poſt diſputationē cū nicodemo q̄ facta eſt in hieroſolomis. ſed pacto ſpatō tēporis de galilea in iudeam redijt ¶ Alchui. Per iudeam quidem ſignificant̄ confitentes quos viſitat chriſtus. vbi enim eſt peccatorum confeſſio. vel diuinarum laudū. illic venit xp̄s & diſcipuli eius. i. doctrina & illuminatio eius. & ibi morat̄ purgādo a vitijs. Vn̄ ſeq̄t̄ Et illic demorabat̄ cū eis & baptizabat.

¶ Chriſ. Cum autem euangeliſta poſtmodum di-
cat ꝙ iheſus non baptizabat. ſed diſcipuli eius.
manifeſtum eſt quoniã & hic hoc dicit. ꝙ ſoli di-
ſcipuli baptizabant. ¶ Aug. Baptizatus autem
dominus baptizabat non eo baptiſmate quo bapti-
zatus eſt. baptizatus eſt eñ a ſeruo oſtendens hu-
militatis viam & ꝑducens ad baptiſmum domini
hoc eſt ſuũ. Baptizabat eñ iheſus quomodo dñs.
quomodo dei filius. ¶ Beda. Chriſto autem iam
baptizãte adhuc baptizat iohãnes. q̃a adhuc ꝑma
net vmbra. nec debet ꝑcurſor ceſſare donec veri-
tas manifeſtet̃. Vñ ſequit̃. Erat aũt iohãnes bap
tizans in ennon iuxta ſalim. Ennon hebraice aq̃.
vnde quaſi nominis interpretatõꝫ aperiẽs ſubdit.
Quia aque multe erant illic. ſalim oppidũ eſt iuxta
iordanem ſitum. vbi olim melchiſedech regnauit.
¶ Hiero. ad euagrium. Nec refert vtrum ſalem
aut ſalim nominet̃ cum vocalib9 in medio litteris
perraro vtant̃ hebrei. & ꝓ voluntate lectorum ac
regionũ varietate eadem verba diuerſis ſonis atq̧
accentibus proferantur. Sequit̃. Et veniebant &
baptizabantur. ¶ Beda. Quantum cathecuminis
nondum baptizatis prodeſt doctrina fidei. tantum
profuit baptiſma iohannis ante baptiſmũ chriſti.
Quia ſicut ille predicabat penitentiam. & baptiſ-
mum chriſti prenuntiabat & in cognitionẽ veri-
tatis que mũdo apparuit attrahebat. Sic miniſtri
eccleſie primo erudiunt venientes ad fidẽ poſt pec
cata eorum redarguunt. deinde ĩ baptiſmo xp̃i re-
miſſionem ꝓmittunt. & ſic in cognitionẽ & dilecti
onem veritatis attrahunt. ¶ Chriſ. Diſcipulis
autem iheſu baptizantibus. non ceſſauit iohãnes
baptizans vſq̧ ad incarcerationem. Quod ſigni-
ficat euangeliſta cum ſubdit. Nondum eñ miſſus
fuerat iohannes in carcerẽ. ¶ Beda. Ecce aperte
notat facta chriſti ante iohannẽ incarceratũ que
alij p̃terierũt. incipientes ab hijs que poſt miſſum
iohannẽ in carcerem facta ſũt. ¶ Aug. Quare aũt
baptizabat iohannes? quia oportebat vt dominus
baptizaret̃. Non ſolum autẽ baptizatus eſt ab eo.
ne baptiſmus iohannis melior baptiſmate domini
videret̃. ¶ Chriſ. Sed cuius gratia vſq̧ tũc bap-
tizabat. Si eñ ceſſaſſet. eſtimaret̃ zelo vel ira hoc
facere. Sed perſiſtens non ſibiipſi gloriam acqui-
rebat. ſed chriſto auditores mittebat. Et multo
efficatius hoc faciebat q̃ꝫ diſcipuli xp̄i. q̃a inſuſpi
cabile eius erat teſtimonium. & maiorem gloriam
apud omnes habebat. Ipſo etiã adhuc baptizabat
ne diſcipulos ſuos in ampliorẽ zelũ immitteret.
Eſtimo aũt & ꝓpter hoc ꝑmiſſam eſſe mortẽ iohã
nis. Et eo ſublato de medio iheſum maxime p̃dica-
re cepiſſe vt omnis multitudinis affectio ad xp̃m
tranſiret & non vltra hijs que de vtroq̧ erant ſen-
tẽtijs ſcinderent̃. Zelotipe eñ ſe habẽtes diſcipu-
li iohãnis ad xp̃i diſcipulos. & ad ipſũ chriſtũ. q2
viderunt diſcipulos xp̃i baptizantes ceperunt di-
cere ad eos qui baptizabant̃. quaſi aliquid maius
haberet baptiſma iohannis baptiſmate diſcipuloꝝ
xp̃i. Vnde ſubdit̃. Facta eſt ergo queſtio ex diſci
pulis iohannis cum iudeis de purificatione. Quo-
niam eñ ipſi queſtionẽ mouerunt. ſed non iudei.
Euangeliſta occulte mõſtrat. non dicẽs ꝙ iudeus
queſiuit. ſed ꝙ queſtio facta eſt ex diſcipulis io-
hannis. ¶ Aug. Intelligas ergo dixiſſe iudeos.
maiorem eſſe xp̃m. & ad eius baptiſma debere con
curri. Illi autem nondũ intelligentes defendebãt
baptiſmum iohannis. ventum eſt ergo ad ipſum
iohannem vt ſolueret queſtionẽ. Vnde ſequit̃. Et
venerunt ad iohannẽ & dixerunt ei rabbi. Qui erat
tecum trans iordanem. ¶ Chriſ. Hoc eſt. quẽ tu
baptizaſti. Non autẽ dixerunt quem tu baptiza-
ſti. quia coacti eſſent & vocis eius meminiſſe.
que ſuper eum eſt delata. ſed dicunt. qui erat te-
cum quaſi qui diſcipuli ordinem habebat. nihil
plus habens nobis. nũc ſe a te ſeparans baptizat.
Addunt autem. Cui etiam teſtimoniũ ꝑhibuiſti.
quaſi diceret quẽ tu clarum oſtẽdiſti & circumſpe
ctum feciſti. eadem tibi audet. Et hoc eſt quod di-
cunt. Ecce hic baptizat. Non autem in hoc ſolum
eſtimabant ſe excitare eum. ſed & in eo. ꝙ de reli-
quo ea que ipſoꝝ erãt reprobabant̃. Vñ ſubdũt.
Et omnes veniũt ad eũ. ¶ Alchuin9. quaſi. d. te
dimiſſo omnes currunt ad baptiſmum illius quem
tu baptizaſti.

¶ Reſpondit iohannes & dixit eis. Non poteſt
homo accipere quicq̃ꝫ niſi fuerit ei datũ de celo Ip
ſi vos mihi teſtimoniũ perhibetis ꝙ dixerim. Nõ
ſum ego chriſtus. quoniam miſſus ſum ante illum
Qui habet ſponſam ſponſus eſt. Amicus autẽ ſpon
ſi qui ſtat & audit eum. gaudio gaudet ꝓpter vocẽ
ſponſi. In hoc autẽ gaudium meum impletum eſt.
illum oportet creſcere. me autem minui. ¶ Chriſ.
Interrogatus iohannes non vehementer diſcipu-
los increpat. timens ne ab eo ſeparati aliquid ali
ud operentur. Sed remiſſe quodam modo eis lo-
quit̃. Vnde dicitur. Reſpondit iohannes & dixit
eis. Non poteſt homo accipere quicq̃ꝫ. niſi fuerit ei
datum de celo. Quaſi diceret. Et ſi preclara ſunt.
que chriſti ſunt. Et ſi omnes ad eum currunt mi-
rari nõ oportet. deus enim eſt qui hoc facit. huma
na enim facile deprehenſibilia ſunt & imbecillia &
velociter defluunt. Hec autem nõ talia ſunt. Non
ergo ſunt humanitus adinuenta. ſed diuinitus
ordinata. Si autem humilius loquitur de chri-
ſto. non mireris. Non enim erat contingens ꝙ
preaſſumptos a tali paſſiõe ſcilicet inuidie ab ini-
tio doceret omnia. ſed interim vult eos terrẽ. oſtẽ-
dens ꝙ ad impoſſibilia conantur. & ꝙ deo rebelles
inueniunt̃. ¶ Aug. Vel alit̃ hoc iohannes de ſeip
ſo dicit. q̃ſi hõ de celo accepi ẽ q2 accepi vt aliq̃d
eſſẽm. Inanẽ me vultis eſſe. vt loquar contra veri-
tatem. ¶ Chriſoſtomus. Et vide quia hoc quod
eſtimabãt ꝓ eis in chriſti ſubuerſiõꝫ. q̃ñ dixert.
Cui teſtimonium ꝑhibuiſti. hoc in eos conuertit

dicens· Ipſi vos mihi teſtimonium perhibetis ꝙ
dixerim· Non ſum ego xp̄us· Quaſi dicat. ſi verū
meum teſtimoniū eſtimatis· dicite· quoniam illū
mihi p̄honorare oportet vnde ſubdit. Sed quomā
miſſus ſum ante illū· quaſi .d. miniſter ſum· Et
ea que ſūt eius qui me miſit· dico non humana gra
tia blandiens ei· ſed patri eius qui me miſit mini=
ſtrans· Alchui. Sed ſi aliquis dicat qñquidez
tu non es xp̄us· quis ergo es tu? vel quis eſt ille
cui perhibes teſtimoniū. Ad hoc reſpōdet. Ille eſt
ſponſus· ego ſum amicus ſponſi. miſſus vt ꝑ me
ſponſa prepareť ſuo ſponſo. Unde ſubditur· Qui
habet ſponſam ſponſus eſt· Sponſam dicit eccle=
ſiam ex omnibus gentibus cōgregatam· que vir=
go eſt integritate mentis· ꝑfectione charitatis·
vnitate catholice fidei· concordia pacis integrita=
te anime & corporis· que habet ſponſū. de q̄ quoti
die generat· Beda. Ceterum fruſtra eſt virgo
corpe que virgo non manet in mente· Hanc autez
ſponſam xp̄us in thalamo vteri virginalis ſibi ſo
ciauit. & eandē p̄cio ſui ſanguinis redemit Theo
phi· Omnis etiam anime ſponſus xp̄us eſt· Spō
ſalium vero locus· vbi coniunctio efficitur. locus
eſt baptiſmatis ſiue eccleſia· Dat vero arram ſpō=
ſe· peccatorum remiſſionem· ſpiritus ſancti cōmu=
nionem· ꝑfectiora vero in futuro ſeculo retribuet.
dignis. Nullus aūt alius eſt ſpōſus niſi ſolus xp̄s.
Omnes nanqꝫ doctores paranimphi exiſtūt· ſicut
& precurſor. Nullus em̄ bonorum largitor eſt niſi
dominus· omnes alij miniſtri ſūt bonoꝝ· que danť
a domino· Beda· Sponſam igiť ſuā dn̄s amico
ſuo· i· ordini p̄dicatoꝝ cōmendauit· qui eam nō ſi=
bi· ſed xp̄o zelare debet. Unde ſubditur· Amicus
autem ſponſi qui ſtat & audit eū gaudio gaudet·
ꝓpter vocē ſponſi· Aug· Quaſi· d. Non eſt mea
ſpōſa. Sz nūqd nō gaudes in nuptijs? immo gau
deo ait· qꝛ amic⁹ ſponſi· Chriſ. Sz q̄liť q dixit·
Nō ſū dign⁹ ſoluē corrigiā calciamēti. amicū nūc
ſeipſū dic? nō q̄dez ꝓpť honoris eq̄litatē. ſ multitu
dinē gaudij rep̄ſentare volens. Nō em̄ in talib⁹ ita
miniſtri ſponſi letantur ſicut amici. Simul aūt &
cōdeſcendens eoꝝ imbecilitati amicū ſe dicit· quia
em̄ eſtimabant eū morderi ab hijs q fiebāt· oſtēdit
ꝙ nō ſolū nō mordeť· ſed & valde gaudet ſi ſponſū
ſpōſa cognoſcit· Aug· Sed q̄re ſtat? qa nō ca=
dit· qa humilis eſt· vide ſtantē in ſolido· Nō ſū di=
gnus corrigiā calciamēti eius ſoluere· ſtat aūt &
audit eū. ſi g̊ cadit nō audit eī· g̊ ſtare debz amic⁹
ſpōſi & audire id ē ꝑmanere in gratia. q̄m accepit
& audire vocē ad quā gaudeat. n̄ inq̄t gaudeo ꝓpť
vocē meā. ſ ꝓpť vocē ſpōſi gaudeo· ego in audiēdo.
ille in dicendo. ego auris. ille verbū. q em̄ cuſtodit
ſpōſaz vel vxorē amici ſui· dat q̄dez opā vt nullus
alius ameť· ſed ſi amari ſe ꝓ amico voluerit & vti
voluerit cōmēdata ſibi. q̄ꝫ deteſtādus vniuerſo ge
neri humano appareret? multos aūt adulteros video
quia ſponſam tanto p̄tio emptā poſſidere volūt. &

id agunt verbis ſuis vt ꝓ ſponſo ament. Chri.
Uel aliter ꝙ dicit· Qui. ſtat. nō ſine cauſa poſuit.
ſed indicās ꝙ que ſua ſūt· iā ceſſauerūt· & q̄m eū
de reliq̊ ſtare oportet & audire· q̄d quidē dicit a pa
bola ſmonē trāſferēs ad ꝓpoſitū· qꝛ em̄ ſpōſi & ſpō
ſe mētōz fecerat. oñdit q̄liter hec ſpōſalia fiant· q̇a
ꝑ vocē & doctrinā· fides em̄ eſt ex auditu· auditus
aūt ꝑ verbū dei· & q̄m ea q̄ ſpauerat euenerūt. Id=
circo ſubdit. In hoc aūt gaudiū meū impletū eſt·
i· ꝑfectū eſt a me opus q̄d fieri oportebat· & plus
nihil opari poſſim de reliquo. Theo. Uñ nūc
gaudeo· ꝙ· ſ· oēs illū attendūt. ſi em̄ nō acceſſiſſet
ad ſponſū ſpōſa· i· ꝓplus. tūc dolerē ego panimph⁹
Aug· Uel aliť· In hoc gaudiū meū impletū ē.
vt· ſ. gaudeā ad vocē ſpōſi habeo g̃tiā meā plus nō
mihi aſſumo· ne q̄d accepi amittā. Qui em̄ vult gau
dē de ſe triſtis eſt· q at vult d̄ deo gaudē ſemꝑ gau
debit. qꝛ de⁹ ſempitern⁹ ē. Beda. Gaudio at gau
det hō ꝓpť vocē ſpōſi· cū intelligit nō ſe debē gaudē
de ſapiētia ſua. ſ de ſapiētia q̄m accepit a dn̄o. Quiſ
quis em̄ in bn̄factis nō gloriā ſuā vel laudē req̄rit
neqꝫ terrena lucra ſ celeſtia cupit hic amic⁹ ē ſpō=
ſi Chri· Deinde nō ſolū circa p̄ſentia ſed etiā cir
ca futura paſſiōz inuidie a ſe remouet dicens. Illū
oportz creſcē me at minui· q̄i dicēt. q nr̄a ſūt ſtete
rūt. & ceſſauerūt de reliq̊· creſcūt aūt q̄ ſūt illius·
Aug· Sz q̄d eſt hoc· illū oportet creſcē· de⁹ nec
creſcit nec minuitur· ſed iohannes & iheſus quo
ad carnem coeui erant· ſex meſes qui intererant·
nullam diſtinguunt etatem· magnum eſt hoc ſa
cramentum· anteq̄ꝫ veniret dn̄s homines gloria=
banť de ſe· venit ille hō vt minuereť hōis gloria &
augereť gloria dei. ſic em̄ venit ille vt dimittēt pec
cata & hō cōfitereť· etem̄ cōfeſſio hōis humilitas
hominis miſeratio dei altitudo dei hāc aūt verita=
tē etiā paſſionib⁹ ſignificauerūt xp̄us & iohannes
nā iohānes capite minut⁹ eſt· Xp̄us aūt in cruce
exaltatus· deinde natus eſt xp̄us cū iā incipet cre
ſcere dies. natus eſt iohannes qñ cepat minui dies
creſcat g̊ in nobis gloria dei & minuať gloria no
ſtra. vt in deo creſcat & noſtra· q̄nto aūt magis in
telligis deū· videť in te creſcē deus· nō aūt in ſe cre
ſcit· ſed ſemꝑ ꝑfectus eſt· ſicut ſi curarenť alic⁹
oculi exꝑ̄ſtia cecitate & icipet vidē paululū lucis
& alia die pl⁹ videt. videť ei lux creſcē lux tñ ꝑfe
cta ē· ſiue ipē videat ſiue n̄· ſic ei & īterior hō ꝓficit
q̄de ī deo & de⁹ ī illo videť creſcē· ipē at minuiť vt a
glia ſua decidat· & ī glia dei ſurgat Theo· Uel
aliť ſicut alioꝝ lumiariū aduenīete ſole lumē extī
gui videť licz nō ſit ſm vitatē extictū. ſ a maiori
occultatū· ſic & p̄curſor tāq̄ꝫ ſtella a ſole celat⁹ mi
nui diciť. creſcit at xp̄s ꝓut paulatī maīfeſtat ſe.
ꝑ miracl'a· nō ꝙ ī vtutib⁹ creſcēt. aut ꝓficēt hec nē
pe neſtorij ē opio ſ ſm oñſiōz diuinitatis ei⁹·
Qui deſurſū venit ſup oēs eſt· Qui eſt de terra de
terra ē & de terra loquiť· q d̄ celo venit. ſup oq̊s ē·
& quod vidit & audiuit hoc teſtatur· Chriſ·

Sicut vermis ligna corrodit · & erugo ferrū · ita
vana gloria nutrientē ſe perdit aīam. Ideo multo
ſtudio opus eſt vt hāc deſtruamus paſſionem · vñ
iohānes multis rōnibꝫ diſcipulos ſuos hñtes paſſi
onem hanc vix mitigat . Poſt illa em̄ q̄ antea dix
erat rurſus eos alijs diſponit ſmonibꝫ dicens. Qui
de ſu. ve · ſu · om · eſt. Quaſi dicēt qꝛ vos meū extol=
litis teſtimoniū · & ex hoc dicitis me eē digniorē
fide eo ſcꝫ cui teſtimonium phibui . hoc neceſſe eſt
vos ſcire · ꝙ nō eſt eū q̄ de celis venit fieri fide dig=
num ab eo q̄ terrā habitat · Et hoc eſt ꝙ dic̄ · Sup
oēs eſt qꝛ ipē ſibi ſuffitiens · & ꝙ oībꝫ incōpabilit̄
maior eſt · ¶ Theo · Ipſe em̄ xp̄s deſurſū venit a
p̄re deſcendēs · & ſup om̄s eſt diſtinctus ab oībus
¶ Alch . Vel deſurſum venit id eſt de altitudine
hūane nature · quā hūit añ pc̄tm p̄mi hoīs . de illa
em̄ altitudīe aſſumpſit verbū dei hūanam naturā
Nō aſſumpſit culpam cꝰ aſſumpſit penā · Sequit̄
qui eſt de terra. de terra eſt · i · terrenus eſt Et de
terra loquit̄ id eſt terrena loquit̄ · ¶ Chri · Et mi
miꝝ nō ex terra erāt ei oīa · Etenim aīam habebat
& ſpū pticipabat · non ex terra · q̄liter igit̄ ipſe de
terra ſe eē dic̄ · Nihil em̄ aliud p hoc oñdit occulte
q̄ ꝙ puus eſt velut terrene veniēs · in terra natus
& nulla compatione dignus ad xp̄m q̄ nob̄ de ſup
venit · Non autē dicit de terra loquit̄ · qm̄ ex ꝓpria
mente loquebat̄ · ſ; de terra ſe loq̄ dicit in cōpatōne
ad xp̄i doctrinam. Quaſi diceret pua & humilima
ſunt q̄ mea ſunt cōpata hijs q̄ xp̄i ſunt · q̄lia decēs
eſt ſuſcipere terreſtrē naturam in cōpatōne ad illū
in quo ſunt oēs theſauri ſapīe & ſcīe dei abſcōditi.
¶ Augꝰ · Vel ꝙ dicit de terra loquit̄ de hoīe dice
bat q̄ntū ad ip̄m hoīem ptinet · Si em̄ aliq̄ loquit̄
diuina illuminatus eſt a deo . ſicut apoſtolus dicit
Non at̄ ego · ſ; gr̄a dei mecū · Ergo iohannes & qd̄
ad iohannē ptinet · de terra eſt . & de terra loquit̄
Siq̄d diuinū audiuiſtis a iohanne illuminātis eſt
nō recipientis · ¶ Chri · Extincta igit̄ diſcipuloꝝ
paſſione de reliquo cū ampliori ꝓlatōne loquit̄
de xp̄o. Nam añ hoc ſupfluū erat iſta p̄mittere · in
mente audientium locū habere nondum valentia.
Vñ ſequit̄ q̄ de celo. ¶ Augꝰ · Id eſt de p̄re venit
duobꝫ modis · ſup oēs eſt · p̄mo ſup omnem hūani=
tatem q̄ de ip̄a p̄uſq̄ peccaret venit · ſecundo iuxta
altitudinem p̄ris cui eſt eq̄lis. ¶ Chri · Magnum
at̄ quid · & excelſum dicēs de xp̄o · rurſus ad humi
lius ducit ſermonē dicēs. Et qd̄ vi · & au · hoc te ·
qꝛ ſcꝫ p ſenſus hoꝝ oīa certiſſime diſcimꝰ · & digni
fide eſtimamur eē mḡri de hijs q̄ viſu ſuſcepimus ·
vel auditu apprehēdimus · hoc de xp̄o aſtruē volēs
iohēs dixit · quod vi · & audi . hoc te · oñdēs ꝙ nihil
eoꝝ q̄ ab ipſo dicebant̄ · falſum eſt . ſ; oīa vera ſūt.
Quaſi dicēt · Ego indigeo audire ea q̄ ab illo dicūt̄
q̄ deſup venit · annūcians ea q̄ vidit · & audiuit · id
eſt q̄ ſolus ipſe manifeſte nouit · ¶ Theo · Cum g̊
audis ꝙ xp̄us ea q̄ audiuit & vidit a p̄re loquit̄ ·
nō putes ꝙ a p̄re indigeat addiſcē · ſ; qꝛ oīa q̄cunq̄
naturalit̄ nouit · a p̄re habꝫ · ꝓpt̄ hoc a p̄re audire
dicit̄ quecūq̄ nouit · ſ; q̄d eſt qd̄ filiꝰ audiuit a p̄re
forte filius p̄ris verbū audiuit ? immo filiꝰ patris
verbū eſt · ¶ Aug · Quando cōcipis verbū qd̄ ꝓfe
ras · rem vis dicē & ipſa rei cōceptio in corde tuo iā
v̄bum eſt · quō g̊ tu v̄bum qd̄ loqueris in corde ha
bes · & apud te eſt . ſic deus edidit v̄bum · hoc ē ge=
nuit filium · Cum g̊ verbū dei filius ſit · Filiꝰ autē
locutus eſt nobis . nō verbū ſuū ſed v̄bum p̄ris · ſe
nob̄ loq̄ voluit · q̄ verbū p̄ris loquebat̄ . hoc g̊ quō
decuit · & oportuit · dixit iohannes. textus
¶ Et teſtimonium eius nemo accipit · Qui at̄ acce
perit eius teſtimonium ſignauit qꝛ deus verax eſt
Quem em̄ miſit deus · verba dei loquit̄ . Non em̄ ad
mēſurā dat deꝰ ſp̄m · Pr̄ diligit filiū & oīa dedit in
manus eius · Qui credit in filiū · hꝫ vitam eternam
Qui at̄ incredulꝰ ē filio · nō videbit vitā · ſed ira dei
manet ſup eū ¶ Chri · Dixerat ꝙ vidit & audiuit
hoc teſtat̄ · q̄ſi excuſans · ne qꝛ pauci interim credi
turi erāt · Falſa eſtimarent̄ eſſe q̄ dicunt̄ · & ꝓpter
hoc ſubdit · Et teſti · eius ne · acc · i · pauci habebāt
em̄ diſcipulos q̄ accipiebāt teſtimoniū eiꝰ in hijs ·
q̄ dicebant̄ · In hoc at̄ ſuos diſcipulos tangit non
dum credētes in eū · ſimul etiā iudaycam oñdit in=
ſenſibilitatē · ſicut & in p̄ncipio euāgelij dc̄m eſt ·
In ꝓpria venit & ſui eum non recepert̄ · vel aliter ·
¶ Augꝰ · Eſt q̄dam ꝓplus p̄pat̄ ad irā dei dam=
nandus cū dyabolo · hoꝝ nemo accipit teſtimoniū
xp̄i · Attendit g̊ in ſpū diuiſionē · In genere at̄ hūa
no cōmixtionē & qd̄ nondū locis ſepatū eſt Sepa
uit cordis aſpectu · & vidit duos populos infideliū
& fideliū · Attēdit infidelis & ait · Et te · eiꝰ ne · ac ·
Deinde tulit ſe a ſiniſtra & aſpexit ad dextram · &
ſecutus ait · Qui at̄ ac · eiꝰ teſt · ſig · ¶ Chri · Id eſt
mōſtrauit · & adhuc augens timorē addit · Quoniā
deus verax eſt . oñdens qm̄ non aliter q̄s diſcredet
huic niſi falſi arguerit deū q̄ miſit illū . quia nihil
extra ea que ſūt p̄ris · loquit̄ · Et hoc eſt qd̄ ſubdit
Quē em̄ miſit deꝰ · v̄ba dei loquit̄ · ¶ Alchu · Vel
aliter ſignauit · i · ſignū poſuit ī corde ſuo q̄ſi ſingu
lare & ſpeciale aliq̄d hūc eē veꝝ deum · q̄ paſſus eſt
ad ſalutē hūani generis · ¶ Augꝰ · Quid eſt qꝛ deꝰ
verax ē · niſi qꝛ hō mēdax eſt ? & deus verax eſt ? qꝛ
nemo hoīm pt̄ dicere q̄d veritas ē . niſi illūinet̄ ab
eo q̄ mētiri nō pt̄ · Deus g̊ verax · xp̄s at̄ deus · vis
ꝓbare ? accipe teſtimoniū eius & inuenies · Sed ſi
nondū intelligis deū · nōdum accepiſti teſtimoniū
eiꝰ · Ipſe g̊ xp̄s eſt deꝰ verax · & miſit illū deꝰ · deꝰ
miſit deū · iunge ambos · vnꝰ deꝰ · hoc em̄ quē miſit
deꝰ de xp̄o dicebat vt ſe ab ip̄o diſtingueret · Quid
at̄ ip̄m iohannē nōne deꝰ miſit ? Sed vide q̄d adiun
gat · Non enī ad menſurā dat deꝰ ſp̄m . hoībꝫ ad mē
ſuram dat · vnico filio nō dat ad mēſurā · Alij q̄dem
dat̄ p ſp̄m ſmo ſapīe · alij ſmo ſcīe · aliud hꝫ ille &
alid̄ iſte hꝫ · Mēſura diuiſio q̄daꝫ donoꝝ ē · Sꝫ xp̄s
q̄ dat · nō ad mēſurā accepit · ¶ Chri Spiritū aūt
hic actionē ſpūſſancti dic̄ · vult enī oñdere qm̄ oēs

quare nos in menſura ſpūs actiones ſuſcipim⁹. Xp̄s aūt omnem ſpūs ſuſcipit actionem. q̄liter igit̄ erit dignus ſuſpectus haberi. Nihil em̄ dicit qđ nō dei eſt. neq̄ qđ non ſpūs eſt. Et interim de deo verbo nihil loquit̄. ſ3 a p̄re & ſpū dignā fide fac̄ doctrinā Nam qm̄ de⁹ eſt. ſciuerāt. & qm̄ ſpūs eſt. nouerāt & ſi nō decentē de eo opinionē habebāt. qm̄ autem fili⁹ ē. neſciuerāt. ¶ Aug⁹. Quia aūt de filio dixerat Nō ad menſurā dat de⁹ ſp̄m. ſubiungit. Pr̄ diligit filiū. & adiecit. Et oīa dedit i man⁹ ei⁹. vt noſſes & hic diſtincte q̄ dc̄m ē. Pr̄ diligit filiū. Pr̄ em̄ diligit iohānem aut paulum. & tn̄ nō oīa dedit in manu eoꝝ. Pr̄ diligit filiū ſ3 quō filiū. nō quō dn̄s ſuū. quō vnicū. nō quō adoptatū. Itaq̄ oīa dedit in manu ei⁹. vt tāt⁹ ſit fili⁹ q̄ntus eſt pr̄. Ergo cū ad nos dignatus eſt mittē filiū. nō putem⁹ nobis aliqđ min⁹ miſſum q̄ eſt pr̄. ¶ Theo. Sic ḡ ſm̄ diuinitatē oīa dedit pr̄ filio. natura. nō grā. Vel de dit oīa in manu ei⁹ ſm̄ hūanitatem. Dominat̄ em̄ eoꝝ & q̄ in celo & q̄ in terra ſūt. ¶ Alchu. Et q̄a oīa ſūt in manu eius. ḡ & vita eterna. vnde ſubdit Qui credit i filiū h3 vitā eternā. ¶ Beda Nō deb3 hic intelligi fides q̄ verbotenus tenet̄. ſed q̄ opib⁹ ad implet̄. ¶ Chri. Nō em̄ hic dicit q̄ credē in filiū ſufficiat ad vitā habendā perpetuā. cum ipſe alibi dicat. Nō oīs q̄ dic̄ mihi dn̄e dn̄e intrabit in regnū celoꝝ. ſ3 & q̄ in ſp̄m ē blaſphemia ſufficit ſola mit tē in gehennā. Sz & ſi in p̄rem & filiū & ſp̄mſc̄m q̄s recte crediderit. ne eſtimem⁹ ſufficere ad ſalutē opus em̄ eſt nob̄ vita & cōuerſatōne recta. Deinde ſciēs nō ita ꝓmiſſione bonoꝝ multos adduci vt ter ribiliū minis. in hoc ſmone cōcludit dicēs. Qui aūt incredulus ē filio. nō videbit vitā. ſ3 ira dei manet ſup eū. Vide q̄liter hic ad p̄rem reducit eū qui eſt ſupplitij ſmonē. Nō em̄ dixit ira filij. q̄uis ipſe ſit iudex. ſ3 p̄rem ei⁹ inſtituit. magis terrere volens. Et nō dicit manebit in eo. ſed ſup eū. oſtendēs q̄m nunq̄ ab eo deſiſtet. vt em̄ non eſtimet q̄s mortem eſſē temperaneā. dixit. Nō videbit vitā. ¶ Aug⁹ Et non dixit ira dei venit ad eū. ſed manet ſup eū q̄a omnes q̄ naſcuntur mortales habēt ſecum iram dei. quam accepit p̄mus Adam. venit filius dei. nō habens peccatum. & indutus eſt mortalitate. mortuus eſt vt viuas. Qui ergo non vult credē in filiū ira dei manet ſuper eum. de qua dicit Apoſtolus. eramus natura filij ire.

¶ Capitulum .iiij.

Ut ergo cognouit ihesus quia audierunt phariſei quia ih̄s plures diſcipulos facit & baptizat q̄ iohannes. quanq̄ ihesus non baptizaret. ſed diſcipuli eius. reliquit iudeam. & abijt iterum in galileā Oportebat autem eum tranſire per ſamariā. venit ergo in ciuitatem ſamarie q̄ dicit̄ Sychar. iuxta p̄dium qđ iacob dedit ioſeph filio ſuo. Erat autem ibi fons iacob. ih̄s aūt fatigatus ex itinere. ſedebat ſic ſuper fontem. hora aūt erat q̄ſi ſexta. ¶ Gloſa. Poſtq̄ oñdit euangeliſta q̄liter iohannes repſſit diſcipuloꝝ ſuoꝝ inuidiam quaꝫ de ꝓfectu doctrine xp̄i conceperant. hic oſtendit quō xp̄s declinauit phariſeoꝝ malitiā. q̄ contra ipſum ex eadem cauſa zelo inuidie mouebantur. vñ dicitur. vt ergo cognouit ih̄s q̄ audier̄t phariſei. ¶ Chri. Utiq̄ dn̄s ſi ſciret phariſeos ita de ſe cognouiſſe q̄ plures diſcipulos faceret. & q̄ plures baptizaret vt eis hoc ad ſalutem valeret ſequendi eum. nō relinqueret iudeam terrā. ſed ꝓpter illos maneret ibi. Quia vo cognouit eoꝝ ſciam ſimul & inuidētiam. q̄ nō hoc ꝓpterea didicer̄t. vt ſequerent̄. ſed vt pſequerent̄ abijt inde. Poterat q̄deꝫ & p̄ſens ab hijs nō teneri ſi nollet. Sed in omni re quā geſſit. vt hō hoib⁹ in ſe credituris p̄bebat exemplum. q̄ vnuſquiſq̄ ſu⁹ dei non peccat ſi ſeceſſerit in aliū locū. videns furoreꝫ ſe pſequentiū. Fecit ergo hoc ille mgr̄ bon⁹ vt doceret. nō vt timeret. ¶ Chri. Hoc etiā fecit mitigans eoꝝ inuidiam conueniens eſt etiam eum hoc feciſſe vt non diſcrederet̄ carnis diſpenſatio. Si em̄ retentus effugiſſet. in ſuſpicionē deueniſſet veritas carnis. ¶ Aug⁹. Fortaſſis aūt hoc moueat qđ dc̄m eſt baptizabat plures q̄ iohēs. & poſtea ſubiectū ē quanq̄ ih̄s nō baptizaret. Quid ḡ falſū dc̄m erat & correctū eſt. ¶ Chri. Nō aūt ipſe xp̄s baptizabat. ſed relatores volentes erigere eos qui audiebant inuidiā. ita annuntiabāt ſcʒ q̄ xp̄s plures baptizaret q̄ iohēs. Sed c⁹ grā ipſe non baptizaret. Iohēs p̄dixit dicens. ipſe vos baptizabit in ſpūſancto & igne. nondū aūt ſpiritūſanctū dabat Decenter igitur non baptizabat. diſcipuli vero id agebant. volentes multos adducere ad ſalutarem doctrinam. Ut enim non ſemper circueuntes congregarent eos qui credituri erant. vt in ſimone & fratre fecit. ideo baptizare inſtituerūt. Nihil enim amplius habebat diſcipulorum baptiſma iohānis baptiſmate. vtrūq̄ enim expers erat ea que ex ſpiritu eſt gratia. & vtriq̄ vna cauſa erat ſcilicet adducere ad xp̄m eos. qui baptizabantur. ¶ Aug⁹ Uel aliter. vtrunq̄ verum eſt. quia ih̄s & baptizabat. & non baptizabat. Baptizabat enim quia ipſe mundabat. non baptizabat. quia non ipſe tingebat. Prebebant diſcipuli miniſterium corporis p̄bebat ille adiutorium maieſtatis de quo dictum eſt. Hic eſt qui baptizat. ¶ Alchu. Solet autem queri ſi in baptiſmo diſcipulorum chriſti ſpirituſſanctus daretur. cum dicatur ſpirituſſanctus nondum erat datus. q̄ ih̄s nōdū erat glorificat⁹. Sz ſciend̄ q̄ dabat̄ ſpūs. licet non ea manifeſtatōne q̄ poſt aſcēſioneꝫ in linguis igneis datus eſt. q̄ ſicut ipſe xp̄s in hoīe quem gerebat ſp̄ habebat ſp̄m ſed tamen poſtea ſuper ip̄m baptizatum viſibiliter deſcendit ſpūs in ſpē colūbe. Sic ante manifeſtum & viſibileꝫ aduentū ſpirituſſancti quicunq̄ ſancti cum latenter habere potuerunt. ¶ Auguſtinus. Ad ſeleutianum. Intelligimus autem diſcipulos

xp̄i. iam fuiſſe baptizatos ſiue baptiſmo iohānis. ſicut nōnulli arbitrantur. ſiue quod magis credibile eſt baptiſmo xp̄i Necꝫ em̄ miniſterio baptizandi defuit. vt haberet baptizatos ſeruos. per quos ceteros baptizaret. qui non defuit illius humilitatis miſterio quādo eis lauit pedes. ¶ Chriſ. Recedēs aūt xp̄s de iudea. rurſus eiſdem adheret quibꝰ ⁊ prius. vn̄ ſubditur. Et abijt iterū in galileam. Sicut autē apoſtoli expulſi a iudeis ad gentes venerūt. ita ⁊ xp̄s ad ſamaritanos accedit. Sed tamē omnem auferens a iudeis excuſatōnē. non principaliter ad eos vadit. ſed quaſi tranſiens. quod euangeliſta occulte oſtendit dicens. Oportebat aūt eū tranſire ꝑ ſamariā. Accepit aūt hanc nominatōꝫ. ꝙ mōs ſamarie Somer dicebaẗ. ab eo qui poſſedit Sed qui ibi habitabant olim non ſamaritani. ſed iſraelite vocabantur. Tempore aūt procedēte offēderūt deū. ⁊ rex aſſiriorū vltra eos ibi manere non permiſit. ſed in babylonem ⁊ medos duxit. In ſamaria vero gentes ex diuerſis locis ductas habitare fecit. Volens autē deus oſtendere ꝙ non ꝓpter imbecillitatem iudeos tradidit. ſed ꝓpter peccata eorū qui traditi ſūt immiſit barbaris leones q̄ eos ledebāt. ānūtiata ſūt hec regi. ⁊ mittit ſacerdotem quendā tradi turum eis dei leges. ſed tn̄ necꝫ ita ex toto ab impietate deſtiterūt. ſed ex media parte. Etem̄ tempore ꝓcedēte rurſus ad idola quidam reſilierūt. venerabantur tamē deū qui a monte ſamaritanos ſeip̄os vocabant. ¶ Beda. Ideo aūt oportebat ip̄m tranſire per ſamariam. qꝛ ſita eſt inẗ iudeam ⁊ galileam. Eſt aūt ſamaria inſignis prouintie paleſtine ciuitas. adeo vt tota regio ei ſotiata ſamaria dicaẗ. Ad quē igiẗ ip̄ius regionis locū dominus verterit euangeliſta oſtendit. V n̄ g̊ dr̄. Venit g̊ in ciuitatem ſamarie que diciẗ ſichar. ¶ Chriſ. Locus ille erat vbi pro dina leui ⁊ ſimeon grauem occiſionem fecerūt. ¶ Theo. Poſtꝙ̄ aūt filij iacob illam ciuitatem deſertā fecerūt occidentes ſichimitas. hanc ciuitatem deſertam tempore ꝓcedente dedit iacob in ſortem ioſeph. Vnde diciẗ in geneſi. Do tibi partem vnā extra fratres tuos. quam tuli de manu amorrei in gladio ⁊ arcu meo. Et hoc ē quod ſubdiẗ. Iuxta p̄dium quod dedit iacob ioſeph filio ſuo. Sequiẗ. Erat aẗ ibi fons iacob. ¶ Augꝰ. Puteꝰ erat. ſed oīs puteus fons. non oīs fons puteus. Vbi em̄ aqua de terra manat ⁊ vſū p̄bet haurientibꝫ. fons diciẗ. Sed ſi in ꝓmptu ⁊ ſupꝰficie ſit. fons tantū diciẗ. Si aūt in alto ⁊ in ꝓfundo ſit. puteus vocaẗ vt nomen fontis n̄ amittat. ¶ Theo. Quare aūt euāgeliſta de predio ⁊ fonte facit mentōnē? Primo quidē vt cū audieris mulierem dicentē. ꝙ pater nr̄ iacob dedit nob̄ hūc fontē. non admireris. Secūdo ex cōmemoratōne fontis ⁊ p̄dij edocemur. ꝙ ea que patriarche ꝓpter fidē quā ī deo habebāt adepti ſūt. iudei ꝓpter eorū impietatē ꝑdiderūt. ⁊ eorū loca gentibꝫ tradita ſūt. quare nihil noui nūc accidit ꝙ gentiles ꝓ iudeis regnū celorū cōſecuti ſūt. ¶ Chri. Chriſtꝰ igiẗ in ſamariā accedens facilem ⁊ delicōſā vitam abijciens. laborioſam vero ſequēs. nō ſubiugalibꝫ vtitur. ſed ita difficulter incedit vt ex itinere fatigeẗ. erudiēs nos ita a ſupꝰfluis alienos eē. vt multa neceſſaria abſcidamꝰ a nob̄. Et hoc euangeliſta oñdit dicens. Iheſus ergo fatigatus ex itinere. ¶ Augꝰ. Inuenimus iheſū fortem ⁊ infirmū. fortem. qꝛ in principio erat verbū. Infirmū quia verbū caro factum eſt. Sic ergo infirmus iheſus ab itinere fatigatus. ſedebat ſic ſuper fontē. ¶ Chri. quaſi. d. non in thoro aut puluinari. ſed ſimpliciẗ vt cōtingebat ſuper terrā. Seſſio aūt ꝓpter laborē facta eſt. ⁊ vt expectaret diſcipulos ⁊ ꝓpter eſtū refrigerans corpus apud fontem. Vnde ſequitur Hora aūt erat quaſi ſexta. ¶ Theop. Et ne quis incuſaret dn̄m quare ip̄e ī ſamariā venerit. cū hoc diſcipulis ſuis ꝓhibuerit. ꝓpter hoc dicit ꝙ circa illum locū ſedebat ſcꝫ ab itinere feſſus. ¶ Alchui. Miſtice autem dominus reliquit iudeam id eſt infidelitatem eorum qui eum reprobauerunt. ⁊ per apoſtolos abijt in galileam. id eſt in volubilitatem huius mundi. docens ſuos tranſmigrare de vitijs ad virtutes. Predium autem non tam ioſeph ꝙ̄ chriſto arbitror derelictum. cuius figuram ioſeph portauerit. quem vere ſol adorat ⁊ luna ⁊ om̄es ſtelle. Ad hoc predium venit dominus. vt ſamaritani qui hereditatem ſibi patriarche iſrael vendicare cupiebant. agnoſcerent. ⁊ conuerterentur ad chriſtum qui eſt patriarche legittimus heres factus. ¶ Auguſtinus. Iter autem ip̄ius eſt caro pro nobis aſſumpta. Qui enim vbiꝫ eſt. quo iret niſi quia non ad nos veniret. niſi formam viſibilis carnis aſſumeret Ideo fatigatus ab itinere qui idē aliud ꝙ̄ fatigatꝰ in carne? Quare ergo hora ſexta. quia etate ſeculi ſexta. Computa tanꝙ̄ vnam horam vnam etatem ab adam vſꝫ ad noe. Secūdā a noe vſꝫ ad abraham. Tertiam ab abraham vſꝫ ad dauid Quartam a dauid vſꝫ ad tranſmigratōnem babylonis. Quintam vſꝫ ad baptiſmum iohānis. Inde ſexta agitur. ¶ Auguſtinus. lxxxiij. queſtionum. Hora igitur ſexta venit ad puteum dominus noſter. video in puteo tenebroſam profūditatem. Admoneor ergo intelligere mundi huiꝰ infimas partes id eſt terrenas quo venit dominus iheſus hora ſexta. id eſt ſexta etate generis humani. tanꝙ̄ ſenectute veteris hominis quo iubemur exui. vt induamur nouo. Nam ſexta etas ſenectꝰ eſt. quoniam prima eſt infantia. ſecunda pueritia tercia adoleſcentia. quarta iuuentus. quinta grauitas. Hora etiam ſexta venit dominus ad puteum id eſt medio die. vnde iam incipit ſol iſte viſibilis declinare in occaſum. quoniam nobis vocatis a xp̄o viſibilium delectatio minuiẗ. vt inuiſibiliū amore hō interior recreatꝰ ad interiorem luceꝫ q̄ nunꝙ̄ excidit. reuertaẗ Qꝛ aẗ ſedit hūilitatē ſig̃ficat. vl̄ q̊niā ſolēt ſedere doctores. mg̃ri denūctiat ꝑſonā.

Venit mulier de ſamaria haurire aquã. Dicit
ei ihus. Da mihi bibẽ. Diſcipuli aũt eius abierũt
in ciuitatẽ. vt cibos emerẽt. Dicit ergo illi mulier
illa ſamaritana. Quomodo tu cum iudeus ſis. a me
bibere poſcis. q̃ ſum mulier ſamaritana. non enim
coutuntur iudei ſamaritanis? Reſpondit ihus &
dixit ei. ſi ſcires donũ dei. & quis eſt qui dicit tibi
da mihi bibere. tu forſitan petiſſes ab eo & dediſſet
tibi aquam viuam. Dicit ei mulier. neq3 in q̊ hau-
rias habes. & puteꝰ altus eſt. vnde g̊ habes aquã
viuam. Nunquid tu maior es patre noſtro iacob?
qui dedit nobis puteum. & ipſe ex eo bibit. & filij
eius. & pecora eius. Chriſ. Ne q̃s dicat. quoniã
aduerſatur ſuo precepto. Samaritanis loquens.
Poſuit. Euangeliſta multas cauſas eius q̃ ad mu
lierem locutõis. Non eñ ad hoc venit antecedẽter
vt ſamaritanis loqueref. non tñ quia ꝓpter hoc
non venit. aduenientem ad ſe expellere oportebat.
Dicit̃ eñ venit mulier de ſamaria haurire aquam
vide ꝙ & mulierem oñdit ꝓpter eſtum exeuntẽ ad
aquã. Aug. Hec at̃ mulier forma eſt. Eccleſie
nõ iuſtificate. ſ3 iam iuſtificande. Pertinet at̃ ad
imaginem rei ꝙ ab alienigenis venit. Samaritani
eñ alienigene fuerunt quanq̃ vicinas terras inco
lerent. ventura enim erat. Eccleſia de gentibus &
aliena a genere iudeoꝝ. Theo. Cõgrue at̃ diſpu
tatio ad mulierem a ſiti ſumpſit occaſionẽ. ſequit̃
enim. Dicit ei iheſus. da mihi bibere quia ſm hu-
manitatẽ ſitiebat & ꝓpter laborẽ & eſtũ. Aug.
lxxxiij. queſtio. Sciebat etiam iheſus mulieris il
lius fidem. Eorum eñ fidem ſitit. ꝓ quibus ſangui
nem fudit. Chriſ. Diſcimus autẽ domini nõ ſolũ
circa itinera validum robur. ſ3 etiam circa cibaria
negligentiam. non enim diſcipuli eius deferebant
viatícula ꝓpter hoc enim ſubdit. Diſcipuli autem
eius abie. in ciuita. vt cibos emerent. Hinc etiam
Euangeliſta oſtendit xp̃m humilẽ. in eo ꝙ ſolus
relinquebatur. & nimirum poterat ſi vellet aut nõ
oẽs emittere. aut abeuntibꝰ illis alios miniſtros
habere. ſed noluit. Etenim ita diſciplos aſſuefecit
omnem ſupbiã conculcare. ſed fortaſſe dicet aliq̃s
Quid magnum eſt ſi humiles erant diſcipuli piſca
tores exiſtentes & tabernaculoꝝ factores? ſed re-
pente facti ſunt omnibꝰ Regibꝰ reuerentiores col-
locutores & ſecutores dñi orbis terrarũ. Maxime
autem qui ex humilibus ſunt. quando dignitates
quandoq3 aſſumpſerint facilius ad ſupbiã eleuant̃
velut inexperte ſe habentes ad tantum honorem.
Detinens igitur diſcipulos dominus in eadem hu
militate erudiebat eos vt per oĩa ſe reſtringerẽt
Mulier ergo audiens. Da mihi bibere. valde ſapi
enter ad formandam interrogationem. eum qui a
xp̃o accepit ſermonem. vnde ſequitur Dicit ergo
illi mulier. Quomodo tu cum iudeus ſis. a me bibẽ
poſcis que ſum mulier ſamaritana. Judeum quidẽ
eum eſſe eſtimauit a figura & a locutõne. Intuere
vero qualiter mulier inquiſitiua erat. Et ſi enim

oportebat cuſtodire iheſum vt non couteretur illi.
non tamen oportebat illam cuſtodire. Non dxit.
Euangeliſta ꝙ. Samaritani Judeis non coute-
rentur. Sed ſubdit. Non enim coutunt̃ Judei Sa
maritanis. Judei igitur a captiuitate reuertentes
zelotipe ſe ad ſamaritanos habebant ſicut ad alie-
nigenas & impugnatores. Neq3 etiam ſcripturis
oĩbꝰ vtebantur. ſolum eñ ea que Moyſi ſunt ſuſci
pientes. Prophetarum non multam curam habe-
bant. Contendebant etiã ſe in nobilitatẽ Judaycã
immittere. vnde & iudei eos cũ omnibꝰ gẽtibꝰ ab-
hominant̃. Aug. Et omnino eoꝝ vaſculis non
vtebantur iudei. Et quia ferebat ſecum mulier va
ſculum vñ aquã hauriret. eo mirata eſt q2 iudeus
petebat ab ea bibẽ. quod non ſolebant facere iudei
Chriſ. Sed qualiter xp̃s queſiuit ab ea bibere
lege nõ concedẽte? Si at̃ q̃s dixerit. q2 p̃ſciebat eã
nõ daturã. immo ꝓpt̃ hoc neq3 petẽ oportebat. Eſt
igit̃ dicend̃ ꝙ ideo petijt q2 indifferẽs erat de reliq̊
tales obſeruãtias p̃terire. Aug. Ille at̃ q̊ bibere
q̃rebat. ſitiebat fidẽ ipſius mulieris. vñ ſequitur
Rñdit ihs & dixit ei. ſi ſcires donũ dei. & q̃s eſt q̊
dicit tibi da mihi bibere. tu fortaſſis petiſſes ab eo
& dediſſet tibi aquam viuam. Ori. Nam quaſi
dogma quoddam eſt neminem accipere diuinum do
num. ex nõ querentibus illud. ipſum at̃ ſaluatorẽ
iubet p̃r poſcẽ. vt det illi ſm illd̃. Poſtula a me. &
dabo tibi gentes hereditatem tuam. Et ipſe ſalua
tor dicit. Petite & dabitur vobis. & ideo ſignant̃
dicit petiſſes. & dediſſet tibi. Auguſti. lxxxiij.
queſti. Hinc at̃ ei oñdit. non ſe talẽ aquam petiſſe
qualem ipſa intellexerat. ſed q̊a ipſe ſciebat fidem
eius. eidem ſitienti ſpiritũſanctum dare cupiebat
Hanc enim recte intelligimus aquã viuam quod
eſt donum dei. ſicut ipſe ait. Si ſcires donum dei
Aug. ſup iohannem. Dicitur enim vulgo aqua
viua illa que de fonte exit. illa enim que colligitur
de pluuia in lacunas. aut ciſternas aqua viua nõ
dicitur. Et ſi de fonte manauerit. & ĩ loco aliquo
collecta ſteterit. nec ad ſe illud vnde manabat ad-
miſerit. ſ3 in rupto meatu tanq̃ a fontis tramitte
ſepata fuerit. non dicit̃ aqua viua. Chri. Spi
ritus eñ ſancti gr̃am. qñq3 ſcriptura ignem qñq3
aquam vocat. oñdens quoniam non ſubſtantie ſũt
hec nomina rep̃ſentatiua. ſed actionis. Per ignis
quidem appellatõnem erectiuum & calidum gratie
& conſumptiuũ peccatorum enigmatice inſinuat.
Per aque vero nuncupationẽ purgamentum q̊d
eſt ex ſpiritu & multum refrigerium recipientibꝰ
eũ mentibus oñdit. Theo. Gratiam ergo ſpiri-
tuſſancti dixit aquam viuam id eſt viuificatiuã.
refrigeratiuã. & motiuã. Nam gr̃a ſpirituſſc̃ti ſp
mouet illum q̊ bona operat̃. aſcẽſiones in corde ſuo
diſponẽs. Chri. Iteꝝ aũt dñs eã ab humili ſuſpi
tione erexit. q̃ eſtimabat eũ vnũ m̃ltoꝝ eẽ. multũ
eñ honorẽ tribuẽs dñm vocat. Sequit̃ eñ. Dicit
ei mulier. Dñe neq3 in q̊ haurias habes. & puteus

latus eſt. vnde ergo habes aquam viuã. ¶ Aug.
Videte quomodo intellexit aquã viuam ſcʒ aquã
que erat in illo fonte. Quaſi diceret. Tu mihi vis
dare aquã viuam & ego fero vnde hauriam. & tu
non fers. de hac ergo aqua viua mihi dare non po-
tes quoniam hauritorium non habes. forte aliũ
fontem promittis. ſed nunquid tu maior es patre
noſtro iacob. qui dedit nobis puteũ iſtũ. & ipẽ ex
eo bibit & filij eius & pecora eius. ¶ Chriſ. quaſi
diceret. non potes dicere ꝙ iacob dedit nobis hunc
fontem & alio ipẽ vſus eſt. & eñ ipẽ & ſui ex eo bi
bebant. quod non eẽt ſi meliorẽ aliũ habuiſſent. de
hoc igit̃ fonte dare non potes. aliũ aũt meliorẽ nõ ẽ
te habere. niſi cõfitearis teipm maiorẽ eẽ iacob. vñ
igit̃ habes aquã quam ꝓmittis te daturũ nobis.
¶ Theo. Quod aũt dicit. & pecora eius. oſtẽſiuũ
eſt abũdantie aquarũ. quaſi diceret. non ſolũ ſua-
uis eſt aq̃ vt iacob ex ea biberet & filij eius. ſ etiã
intantũ eſt abũdans. vt tante multitudini pecorũ
patriarche ſufficiat. ¶ Chriſ. Vide aũt qualiter
ſeipam impulit in nobilitatem iudaicã. Samari-
tani eñ abrahã ꝓgenitorẽ ſuũ dicebãt. q̃ſi a chal-
dea exiſtentẽ. ſ & iacob patrẽ vocabãt. quaſi ipſi⁹
exiſtentem nepotem. ¶ Beda. Vel patrem ſuum
iacob vocat. qꝛ ipſa ſub lege moyſi vixerat & pre-
diũ quod iacob filio ſuo ioſeph dederat. poſſidebat.
¶ Orig. Miſtice aũt fons iacob. ſcripture ſũt. ſiq̃dẽ
inſtructi in ſcripturis bibũt. vt iacob & filij eius.
Simplices aũt & rudes bibũt. more pecoꝝ iacob.
¶ Reſpondit iheſus & dixit ei. oĩs qui biberit ex
hac aqua. ſitiet iterũ. Qui aũt biberit ex hac aqua
quam ego dabo ei. non ſitiet ineternũ. ſed aq̃ quam
ego dabo ei fiet in eo fons aque ſalientis in vitam
eternam. Dicit ad eũ mulier. Dñe da mihi hanc
aq̃m. vt nõ ſitiam. neqꝫ veniam huc haurire. dicit
ei iheſus. vade voca virũ tuũ. & veni huc. Reſpõ-
dit mulier. & dixit. Non habeo virũ. Dicit ei ihs
bene dixiſti qꝛ nõ habeo virum. q̃nqꝫ eñ viros ha
buiſti. & hũc quem habes. non eſt tuus vir. hoc
vere dixiſti. ¶ Chri. Cũ mulier queſiuiſſet. nũq̃d
tu maior es patre noſtro iacob. non dixit. maior
ſum. ne videret̃ gloriari. ſed per ea que ſubdit. hoc
oſtendit. Sequit̃ eñ. Reſpondit iheſus & dixit
ei. Omnis q̃ biberit ex aq̃ hac ſitiet iterum. q̃ autẽ
biberit ex aq̃ quã ego dabo ei. non ſitiet ineternũ.
quaſi diceret. ſi mirabilis fuit iacob qꝛ hanc aquã
dedit. ſi dabo tibi multo hac potiorẽ. quid dices?
non aũt ab hac excuſatõe. ſed ex ſupereminẽtia cõ-
patõnẽ facit. non eñ dicit. qm̃ hec aqua vilis ẽ &
cõtemptibilis ſed id quod natura teſtat̃. hoc põit
ſcʒ oĩs qui bibit ex aq̃ hac ſitiet iterũ. ¶ Aug⁹.
Quod q̃dem verũ eſt & de aq̃ ſenſibili. & de ea quã
ſignificat illa aq̃. etem̃ aq̃ in puteo voluptas eſt ſe-
culi. in profunditate tenebroſa. hic eã hauriunt ho
mines hydria cupiditatũ. nã q̃ non p̃miſerit cupi
ditatem. peruenire ñ poteſt ad voluptatem. Cũ pue
nerit q̃ſqꝫ ad voluptatem ſeculi huius. nunq̃d non
ſitiet. Ergo de hac aqua q̃ biberit. ſitiet iterũ. Si
aũt accepit a me aquã ñ ſitiet ineternũ. nã quõ ſi-
tiẽt q̃ inebriabũtur ab vbertate domus dei. ꝓmit-
tebat g̃ ſaginã quandam in ſatietatem ſpũs ſancti.
¶ Chri. Hãc aũt excellentiã huius aq̃. vt ſcilicet
q̃ ex ea biberit. non ſitiat ineternũ. per ea q̃ conſe-
quũtur oſtendit. Seq̃tur eñ. Sed aqua quã ego
dabo ei fiet in eo fons aq̃ ſalientis in vitã eternã.
quaſi diceret. ſicut q̃ fontem habet intra ſe poſitũ
nequaq̃ afficiet̃ ſiti. ita & q̃ hanc aquã habet ſcʒ
quam ego ei dabo. ¶ Theo. Nam aqua quam ego
tribuo. ſemper multiplicat̃. ſemina ei & principi
um boni. ſãcti ſumũt ꝑ g̃tiam. ipſi vero negotiant̃
& opant̃ ad eius augmentũ. ¶ Chriſ. Vide aũt
q̃lit̃ mł̃ier paulatĩ ad dogmatũ altitudinẽ ducit̃.
nã p̃mũ q̃dẽ eſtimauit eũ iniquũ quẽdã eẽ iudeũ.
deinde audiens aquã viuã ſuſpicata eſt de ſenſibili
hoc dici. poſtea diſcens qm̃ ſpũalia erãt q̃ diceban-
tur. credidit quidẽ qm̃ pt̃ aqua ſitis neceſſitatem
tollere. nondum aũt ſciebat que eẽt hec aqua. ſed
querebat eã. ſuperiorem ſenſibilibꝫ eſtimãs. vnde
ſubdit̃. dicit ad eũ mulier. Dñe da mihi hãc aquã
vt non ſitiam neqꝫ veniã huc haurire. & ſic cũ pa-
triarche iacob preponit. de quo tam magnã opinio
nem habebat ¶ Aug⁹. Vel aliter adhuc illa mł̃r
carnem ſapit. delectata eſt non ſitire. & putabat
hoc ſecundũ carnem ſibi ꝓmiſſum eẽ a dño. dederat
aũt de⁹ aliquãdo ſeruo ſuo helie. vt ꝑ dies. xl. nec
eſuriret nec ſitiret. q̃ hoc potuit dare ꝑ. xl. dies nõ
poterat dare ſemp? delectata aũt tali munere ro-
gat vt ei aquã viuam daret. vnde ſequit̃. dicit ad
eũ mulier dñe da mihi hanc aquã vt non ſitiã. nec
veniã huc haurire. Ad laborem eñ indigentia co-
gebat. & laborem infirmitas recuſabat. vtinã au-
diret. venite ad me oẽs q̃ laboratis & onerati eſtis.
& ego vos reficiam. hoc eñ dicebat iheſus. vt iam
non laboraret. ſed illa nõdũ intelligebat. deniqꝫ vo-
luit dñs vt intelligeret. vñ ſequit̃. Dicit ei iheſus
vade voca virũ tuũ. & veni huc. Quid eſt huc. per
virũ ſuũ ei volebat aquã illã dare. an qꝛ non intelli
gebat. per virũ ſuũ eã volebat docere. ſicut apoſto
lus dicit de mulieribꝫ. ſi que volũt diſcere. domi vi
ros ſuos interrogent. Sʒ ibi dicit̃ vbi non eſt ihe
ſus qui doceat. cũ vero ipẽ dñs aderat q̃d opus erat
vt per virũ ei loqueret̃. nũquid ꝑ virum loqueba
tur marie que ſedit ad pedes eius. ¶ Chriſo. Quia
igr̃ inſtabat mulier accipe aquã ꝓmiſſam querẽs
Dicit ei iheſus. voca virum tuũ. quaſi oñdens qm̃
& illũ oportet his cõmunicare. hoc aũt feſtinãs ac
cipe & rei turpitudinẽ occultans. adhuc eſtimabat
ſe ad hoĩem loq̇. vñ ſequit̃. Reſpondit mulier &
dixit. non habeo viꝝ. hoc audiens xp̃s. opportune
de reliq̇ redargutõnẽ inducit. nã & p̃ores viros enu
merat & eũ q̇ nũc occultabat̃. redarguit. vñ ſequi
tur. Dicit ei iheſus bene dixiſti. qꝛ non habeo viꝝ
¶ Aug⁹. Intelligas reuera iſtã mulierẽ non ha-
buiſſe tũc virũ. ſed vtebat̃ neſcio q̇ non legittimo

viro· vñ dñs ei conuenient miſteria loqtur dicẽs·
qnq viros habuiſti· ¶ Orig· Vide at ſi poſſibile
eſt fontẽ iacob miſtice totas eẽ ſcripturas·aquam
vero iheſu ea ꝑ quib edite ſunt·que non eſt licitũ
oib pſcrutari·eo ꝙ que ſcripta ſũt·dictauerũt ho
mines·Que vero oculus non vidit nec auris audi-
uit· nec i cor homĩs aſcenderũt·in ſcptis ñ poſſunt
redigi·ſed ex fonte aq̃ ſalientis in vitã eternã id ẽ
ex ſpũ ſancto diſcipline patefiũt his qui nõdũ hu
manũ cor geſtant·ſed poſſunt dicere· nos ſenſum
xp̃i habemus·Qui g̃ non ſuſcipit ꝓfunditatẽ ver
boꝝ & ſi ad modicũ qeuerit·denuo inſiſtens dubi-
tabit·q aũt bibit de aqua xp̃i· ad hoc promouet̃ ·
vt fons omniũ queſitoꝝ ꝓrũpat in eo·ſurſũ ſcaturi
zantib aquis & ꝓuolante eius mente ad cõſequẽti
am huius aq̃ ad vitã eternã · Volebat aũt mulier
ſine aqua iacob angelice & ſup hoiem diſcere veri-
tatẽ·neq em̃ angeli indigẽt fonte iacob vt bibãt·
ſed qlibet in ſe hẽt fontẽ aq̃ ſcuturientis in vitã et-
nam ab ip̃o verbo· Et hoc eſt qd ſubdit̃ · Dicit ei
mulier Dñe da mihi hãc aquã·ſed impoſſibile eſt
hic abſq ea que haurit̃ ex fonte iacob aquã cape·
q dat̃ a verbo·vñ petenti ſamaritane aquã· videt̃
dicere iheſus·ſe illã p̃bere ñ alibi ꝙ in fonte iacob
Vñ ſequit̃·Dicit ei iheſus·vade voca virũ tuũ &
veni huc·ſi em̃ ſitiamus idoneũ eſt p̃mo pocula ſu-
mẽ ex fonte iacob· Secundũ at apoſtolũ vir aĩe
lex eſt· ¶ Aug· lxxxiij· que· Quinq aũt viros·
qnq libros q p moyſen miſtrati ſũt nõnulli acci-
piunt·ꝙ aũt dictũ eſt·Et hũc quẽ hẽs nõ eſt tu
vir· de ſeip̃o dñm dixiſſe intelligũt·vt iſte ſit ſen
ſus·p̃mo qnq libris moyſi· quaſi qnq viris ſeruí
ſti· nũc aũt quẽ habes·id eſt·quẽ audis · non eſt
tu vir·q nondũ in eũ credidiſti· Sed qm̃ nõdũ
credens xp̃o· adhuc illorũ qnq virorũ id eſt qnq
librorũ copulatõne tenebat̃·poteſt mouere quõ di-
ci potuerit·qnq viros habuiſti· quaſi nũc eos iam
non haberet·deinde quõ poteſt intelligi a qnq illis
libris recedere hoiem vt ad xp̃m tranſeat· cũ ille q
credit in xp̃m ·ñ relinquẽdos illos qnq libros ſed
ſpũaliter intelligendos multo auidius ãplectatur
Eſt g̃ alius intellectus· ¶ Aug· ſup io· Videſ
em̃ iheſus q mulier non intelligebat ·& volens eã
intelligere· voca inqt virũ tuũ·i·p̃ſenta intellectũ
tuũ·Cũ em̃ ordinata fuerit vita · intellect animã
regit·ad ip̃am animã ꝑtinens· non em̃ aliud aliqd
eſt ꝙ aĩa · ſed aliquid aĩe ẽ intellect hoc ip̃m aĩe
qd intellectus & mẽs dicit̃ illuminat̃ luce ſupio-
re· Talis lux cũ muliere loquebat̃ & in illa intel-
lectus non aderat· Ergo dñs tanq diceret illuſtra
re volo·& non adẽ quẽ·voca inqt virũ tuũ·adhibe
intellectũ p quẽ docearis · quo regaris· & adhuc
illa nondũ vocato illo viro non intelligit· videtur
aũt mihi qnq viros p̃ores anime nos poſſe accipe·
qnq ſenſus corporis·ante em̃ ꝙ quiſq poſſit vti ra
tõe·non regit̃ niſi ſenſib carnis·ſed cũ cepit ani-
ma capax eẽ rõis·aut a ſapiente mẽte regit̃ · aut

ab errore·ſed error non regit·ſed ꝓdit Poſt illos
g̃ qnq ſenſus mulier illa adhuc errabat·error aũt
ille non erat legittimus vir·ſed adulter · Dicit g̃
dñs tolle iſtum adulteꝝ q te corrũpit·& voca viꝝ
tuũ vt intelligas me· ¶ Orig· Vbi aũt decebat cõ
futari a iheſu putatũ ſamaritane virũ·nõ eẽ virũ·
niſi apd fontẽ iacob! Poteſt etiã itelligi ſi vir aĩe
lex eſt ꝙ ſamaritana ſcdm cõgruã acceptõꝫ ver-
boꝝ legis ritui ĩfideliũ·tanq viro illegittĩo ſe ſub
iciebat· Reuocat̃ at ad verbũ veritatis·qd reſur-
rectuꝝ erat a mortuis·ñ deiceps moriturũ· textus
¶ Dicit ei mulier·Dñe video q ꝓpheta es tu· Pa
tres noſtri in mõte hoc adorauerũt ·& vos dicitis·
q hieroſolimis ẽ loc in q adorare oportet · Dicit
ei iheſus · Mulier crede mihi q venit hora qñ neq
in mõte hoc neq in hieroſolimis adorabitis patrem
Vos adoratis qd neſcitis·nos adoram qd ſcim·
q ſal ex iudeis ẽ· ſ venit hora & nc ẽ qñ veri ado-
ratores adorabũt patrẽ in ſpũ & veritate Nã & pa
ter tales querit qui adorẽt eum· Spũs ẽ de & eos
qui adorãt eũ · ĩ ſpũ & veritate oportet adorare ·
¶ Chriſ· Mulier aũt a xp̃o rep̃henſa· nõ cõtriſta
ta eſt·neq dimittens fugit· ſed admirat̃ magis &
immorat̃ Vñ dicit̃· Dicit ei mulier · Dñe video
q ꝓpheta es tu·quaſi diceret· In hoc ꝙ mihi occul
ta dicis·oñderis ꝓpheta eẽ· ¶ Aug· Et ſic cepit
ad eã venire vir· non dũ plene venit· Prophetam
dñm putabat·erat quidẽ & ꝓpheta· Nã & de ſe ip
ſo ait· Non ẽ ꝓpheta ſine honore niſi ĩ patria ſua·
¶ Chri· Deiñ q hoc ſuſpicata eſt· nihil mũdanũ
cũ interrogauit·non de corporis ſanitate·non de di
uitijs·non moleſtat̃ ſitiendo ꝑ doctrinis ſollicita·
¶ Aug· Et ĩcipit quẽ qd illã ſolet mouẽ dicens
Pr̃es no·ĩ mõ·hoc ado·& vos di·q hie·ẽ lo·vbi a-
dorare oꝫ Cõtẽtio q ꝑpe fuerat ĩter ſamaritãos & iu
deos· q iudei ĩ tẽplo a ſalomõe fabricato adorabãt
deũ·& iõ meliores ſe eẽ iactabãt · Quib ſamaritani
dicebãt quõ iactatis vos q tẽplũ hẽtis qd nos nõ
hẽm·nũqd pr̃es nr̃i q deo placuerũt ĩ illo tẽplo ado
rauerũt! Meli g̃ nos ĩ hoc mõte deũ rogã·vbi pa
tres nr̃i deũ adorauerũt ¶ Chri· Q at dicit pr̃es no
ſtri·eos q citra abrahã ſũt ĩtelligit · etenĩ illic aiũt
filiũ ſuũ obtuliſſe ¶ Ori· Vel ſamaritãi mõtẽ q dĩ
garizi·iuxta quẽ iacob hitauit·ſctm reputãtes·in
eo deũ adorãt · Sꝫ iudei mõtẽ ſyõ ſacrũ qd ãbitran-
tes·illũ locũ putãt eẽ electũ a deo·veꝝ q iudei c a
qb ſal ꝓceſſit) exẽplũ ſũt opinãtiũ ſanos ſmões
Samaritãi vero diuẽſimõe opinãtiũ·ꝯgrue garizi
qd ſamaritãi ſignificãt· qd vocat̃ diſtictõ ſeu diui
ſio·at iudei ſyõ qd ẽ ſpecula · ¶ Chr· Xp̃s at ñ ſol
uit qõꝫ ꝯfeſti· ſ ad altiora mlierẽ trahit·d qb ñ p
ei locut ẽ·donec ꝯfeſſa ẽ qm̃ ꝓpheta ẽ· vt cũ multa
certitudĩe audiat dcetero q dicũt̃ ·vñ ſeqt̃· Dicit
ei ie·mu·cre·mi q ve·ho·qñ neq ĩ mõ·hoc·neq ĩ
hie·ado·pr̃eꝫ Dicit at cre·mi·q vbiq nob op ẽ fi
de·mr̃e bonoꝝ·q ſalutis ẽ medicamtũ· ſine q nihil
magnoꝝ ẽ poſſidẽ· ſ q tẽptãt·aſſilãt his q ſine naui

pelag⁹ tēptāt trāſire · q̇ paꝝ q̇dē natare ſufficiūt · vltra vero ꝓcedētes cito mergūt̃ · ¶ Aug. Merito aūt iā pn̄te viro audit mulier: Crede mihi · Iā ei eſt ī te · q̇ credat · cepiſti adeē ītellectu · ſʒ niſi credideritis · non ītelligetis · ¶ Alchu · Quod aūt dicit · venit et hora · tpus euāgelice doctrine q̇d iā inſtabat dicit · qn̄ ablata oī vmbra · figuraꝝ veritas pura luce mētes credētiū illuſtratura erat · ¶ Chri. Superua cuū aūt erat xp̄o docē ꝓpter q̇d p̄res ī mōte & iudei ī hieroſolimis adorabāt. Ideo hoc tacuit · verū tn̄ reuerentiores iudeos iudicauit · n̄ a loco ſʒ a mēte · Vn̄ ſubdit · vos ad · q̇d neſ · nos ado · q̇d ſci · qꝛ ſalus ex iudeis eſt · ¶ Ori · Quod dico vos q̄ṫū ad lucē · Samaritāi q̄ṫū ad anagogē · q̇ erga ſcripturas aliene ſūt opinioīs. Nos q̄ꝫ q̇ ad verbū iudei · q̇ ad allegoriā vero ego verbū · q̇ vere ſcd̓m me formati ſunt · obtinentes ſalutem ex dictis iudaicis · ¶ Chri · Samaritāi q̇dē q̇d neſciebāt adorabant · qm̄ localē & ꝑticularē deū eſtimabāt · nihil de eo plus imaginātes q̄ de idolis Et idcirco cultū dei cū cultu demonum miſcuerūt · iudei vero ab hac eruti erāt ſuſpitōe · etem̄ orbis terraꝝ eū nouerāt eē deū ꝓpterea dixit · Nos ado · q̇d ſci · iudeis aūt ſeipm̄ cōnumerat ſcd̓m opinionē mulieris · loquēs q̄ſi ꝓpheta iude⁹ exn̄s. Ideo dixit · adoram⁹ · cū tn̄ manifeſtū ſit · q̄ ip̄e ē q̇ ab oīb⁹ adorat̃ Per hoc aūt q̄ dicit quia ſa · ex iu · ē · nihil aliud oñdit · q̄ q̄ orbi terrarū inde ſalutaria facta ſūt · Scire em̄ deū & idola deteſtari illinc p̄ncipiū habuit preſentiā etiā ſuā · & oīa alia dogmata · Sed ip̄m q̇d ē apd̓ nos orōis a iudeis p̄ncipiū habuit · Preſentiā ſuā etiā ſalutē vocat · quā dicit ex iudeis eē · ſcd̓m illud apoſtoli · Ex q̇b⁹ xp̄s ſcd̓m carnē · Vide q̄liter applaudit veteri teſtamēto q̇d radicem oñdit bonoꝝ · p oīa ſemetip̄m n̄ eē cōtrariū legi demōſtrās · ¶ Aug Multū igr̄ dedit iudeis ex q̇ꝝ pſona dixerat · Nos ado · q̇d ſci · Sʒ n̄ ex pſona iudeoꝝ reproboꝝ · ſed ex q̄libꝫ fuerāt apoſtoli · q̄les fuerāt oēs illi ſācti q̇ p̄cia rerū ſuarū ad pedes apoſtoloꝝ poſuerūt · ¶ Chriſ · Hic igr̄ ſupabūdāti⁹ vobis hn̄t iudei o mulier · ī mō adoratōis · verūtn̄ & hic adoratōis mōus de reliquo finē habebit · vn̄ ſubdit · Sʒ ve · ho · & nūc eſt qn̄ veri ado · adora · pa · ī ſpū & ve · Quia eī ꝓphete ān lōga tpa multa p̄dixerūt · Ideo dixit. Et nūc eſt · Ne eſtimes hanc talē eē ꝓphetiā q̇ poſt multū tpis impleat̃ · res iā īſtat · & ī ianuis ē · Dicit aūt veros adoratores · ad diſtinctōez falſoꝝ · qm̄ q̇dā ſūt falſi adoratores q̇ tpalia & caduca querūt ī orōne · ſiue q̇ cōtra hoc q̇d orāt · agere n̄ ceſſant · ¶ Chri · Vel dicens veros excludit cū ſamaritanis iudeos · Et ſi em̄ iudeis illis meliores eēnt · tn̄ futuris multo minores ſūt tanq̄ figura veritate · Sūt igr̄ veri adoratores q̇ neq̄ loco circūcludūt dei cultura · & deum in ſpū colūt · ¶ Ori · Vn̄ & paul⁹ dicit. Cui ſuio ī ſpū meo · His aūt ſcribit̃ · Venit hora · Et p̄mo q̇dē non adē & n̄ ē · In ſcd̓o vero dr̄ · Et nūc ē · & puto p̄mū q̇dē notare adoratōꝫ p̄ter corpus futurā ī pfectōne

Scd̓m vero eā q̇ fit ī vita pn̄ti pfecta q̄ṫum licet humanā ꝓcedē naturā · Cū g̊ venerit hora quā dicit dn̄s · euitādus ē mōs ſamaritanoꝝ · & ī ſion vbi ē hieroſolima · adorādus eſt deus · q̇ ciuitas eē dr̄ a xp̄o celſi p̄ncipis Et hec ē eccleſia · vbi ſacra oblatō · ſpūales victime diuinis aſpectib⁹ offerūtur ab his q̇ legē ſpūalē ītellexerūt · Cū aūt venerit tēpis cōplementū · tūc nequaq̄ penſandū veꝝ cultū hieroſolimis · id ē in pn̄ti eccleſia amplius ꝑtractari · Neq̄ꝫ em̄ angeli apd̓ hieroſolimā colūt patrē · Sic & q̇ ſimilitudinē nacti ſūt iudeoꝝ · melius q̄ hij q̇ ſūt hieroſolimis colūt patrē · Cū aūt hec hora euenerit · patri aliq̇s in filiū deputat̃ · Ea ꝓpter n̄ dictū eſt adorabitis deū · ſed adorabitis patrē · Sʒ in pn̄ti colunt patrem in ſpū & veritate veri adoratores · ¶ Chri · Dicit g̊ hoc de eccleſia · ī q̄ eſt vera adoratō & deo cōgrua · vn̄ ſubdit · Nā pr̄ tales querit qui adorāt eū · Et ſi olim volebat eos veterib⁹ īmorari · cōceſſit eis figurā hoc tn̄ fecit eis cōdeſcendēs · vt p hoc ad veritatē inducant̃ · ¶ Orig · Si aūt pr̄ q̄rit p iheſū querit · q̇ venit querere & ſaluare q̇d perierat quos erudiēs · veros cultores efficit · Quod aūt ſubdit̃ · Spūs eſt de⁹ · in abſtractū eē ſuſpicor · q̄ ad vitā verā nos p̄ducit · nā & corporali vita viuificamur a ſpū · ¶ Chri · Vel īdicat q̄ deus īcorporeus ē · oꝫ igr̄ & incorpoream eius culturā eē · hoc ē p animā & intellect⁹ puritatē nos ei offerre · vnde ſubdit · Et eos q̇ adorāt eū · ī ſpū & veritate oꝫ adorare · qꝛ em̄ iudei animā q̇dē negligebāt · multū aūt circa corpus ſtudiū faciebāt ad oī phariā purgantes · & ideo ait · qꝛ non corpis mūdatōe ſʒ incorporeo q̇d ē in nobis hoc eſt intellectu quē dicit ſpūm de⁹ incorporeus colit̃ · ¶ Hilar · ij · de trinitate · Vel cū in ſpū deū ſpūm docuit adorandū & libertatē ac ſciētiam adorantium & adorādi infinitatē oñdit ſcd̓m illud apoſtoli · vbi ſpūs dn̄i · ibi libertas · ¶ Chri · In veritate aūt oꝫ adorare · qꝛ p̄ora figura erāt · ſ · circūciſio · holocauſta · & thymiamata · nūc aūt totū ē veritas · ¶ Theo · Vel qꝛ multi putāt ſe deū ſcd̓m ſpūm id eſt animā adorare non rectā opinioꝫ de eo habentes vt heretici · ꝓpter hoc addidit · Et veritate · Forte etiam dicet aliquis · q̄ duas partes philoſophie que ſecūdū nos ſūt · incitat ī p̄dictis · actionē ſcꝫ & cōtemplatōnē · p ſpūm nāq̄ꝫ actiuum inſinuat · ſcd̓m illud apoſtoli · qui ſpū dei agūt̃ &c̄ per veritatem vero contemplatiuum · Vel aliter · Samaritanorum erat opinio q̄ deus loco concluderetur · & q̄ in hoc loco deum adorari oporteat · Cōtra quos dicit q̄ veri adoratores non localiter · ſed ſpiritualiter adorant · Iudeis vero omnia ſub figura & vmbra erant · & ideo dicit q̄ veri adoratores non in figura adorabūt · ſed in veritate · quia enim deus ſpiritus eſt · ſpirituales adoratores querit · qꝛ vero veritas · veros · ¶ Auguſtinus · Quereba s montem forte adorandum vt deo eſſes propinquior · ſed ip̄e qui in altis habitat · humilib⁹ approꝑinquat · ergo deſcende vt aſcēdas · aſcēſiōes inq̇t

in corde eius in conualle ploratõis q̄ humilitatē hꝫ in tēplo. vis orare ī te ora. ſꝫ prius eſto tēplū dei.

textus

¶ Dicit ei mulier. Scio qꝛ meſſias venit. q̄ dr̄ xp̄c Cū ḡ venerit ille nobis ānūtiabit oīa Dicit ei iheſus ego ſū q̄ loquor tecū. // Chri. Mulier eorꝫ que dicta ſūt altitudine fatigata obſtupuit. vn̄ ſequit̄ Dicit ei mulier. Scio qꝛ meſſias venit. q̄ dr̄ xp̄us ¶ Aug. Vnctus grece xp̄s eſt. hebraice meſſias ſte. Sciebat ḡ quis eā poſſet docē. ſed iā docentem nōdū agnoſcebat Vn̄ ſubdit. Cū ḡ venerit ille nobis ānūtiabit oīa. quaſi. d. mō iudei de tēplo cōtēdūt. nos de mōte. cū ille venerit & montē ſpernet. & templū euertet. & docebit nos vt in ſpū & veritate nouerimus adorare // Chriſ. Sed vn̄ erat ſamaritanis expectare xp̄i aduentū. Moyſi quidem ſuſcipientes legē. ab ipīs moyſi litteris hoc nouerant. Jacob eñ de xp̄o ꝓphetiſans dixit. non deficiet pnceps de iuda. nec dux de femore eius. donec veniat qui mittēdus ē. ſed & moyſes dicit. ꝓphetā nobis ſuſcitabit deus de fratribꝫ noſtris. ¶ Orig. Siquidē n̄ ē ignorandū ꝙ ſicut ex iudeis ſurrexit iheſus. xp̄m ſe eē non ſolū dicens. ſꝫ oſtendens. ſic ex ſamaritanis quidam doſitheus noīe aſſerebat ſe fore xp̄m. qui p̄dicabat. ¶ Aug. lxxxiij. que. Fortaſſe aūt vt intelligentibꝫ indicaret. q̄nqꝫ corporis ſenſus q̄nqꝫ viroꝝ noīe ſignificari. poſt q̄nqꝫ carnales reſponſiones que ſupra in littera patent. ſexta reſponſione noīat xp̄m. ¶ Chriſ. Xp̄s autē de reliq̄ mulieri reuelat ſeip̄m. vn̄ ſequit̄. Dicit ei iheſus. Ego ſū qui loquor tecū. & quidē ſi circa pncipium hoc mulieri dixiſſet. videret̄ ei ex vanitate loqui. nūc aūt paulatī ī memoriā xp̄i eā reducēs. oportune reuelauit ſeip̄m. & quidē iudeis querentibus. Si tu es xp̄s dic nobis palā. non manifeſte ſeip̄m reuelauit. quia non pro diſcendo querebāt. ſed ꝓ iniuriando. Hec vero ex ſimplici mēte loquebatur. Sequitur textus

¶ Et cōtinuo venerūt diſcipuli eius. & mirabant̄ qꝛ cū muliere loquebatur. nemo tñ dixit ei. quid q̄ris? aut quid loqueris cū ea? Reliquit ḡ mulier hydriā ſuā. & abijt in ciuitatē & dicit illis hoībꝫ. venite & videte hoīem qui dixit mihi omnia quecūqꝫ feci. nūquid ip̄e eſt xp̄s? Exierūt de ciuitate & veniebāt ad eū. // Chri. Expleta doctrina & conuenienter ad tempus diſcipuli occurrerūt. Vn̄ dicit̄. Et ōtinuo ve. diſ. ei? & mira. qꝛ cū mu. loq̄. Admirabant̄ quidē ſuperabūdantē xp̄i māſuetudinē & humilitatem. q̄m ita pſpicuus exiſtens. ſuſtinuit loq̄ cū tanta humilitate mulieri inopi & ſamaritane. ¶ Aug. Quia ſcꝫ querebat pditam qui venerat querere quod pierat. hoc illi mirabant̄. bonū enim mirabantur. & non malū ſuſpicabant̄. ¶ Chriſo. Sed tñ admirantes non interrogauerūt cauſā. vn̄ ſubdit̄. Nemo tñ dixit ei. quid queris? aut qd loq̄ris cū ea. erant eruditi diſcipuloꝝ ordinē obſeruare. ita eū timebant. & venerabant̄. & nimirū alibi videnť cōfidenter interrogare qꝛ ad eos ptinentia neceſſe habebant ſcrutari. hic aūt nihil ad eos pertinebat. quod fiebat. ¶ Orig. Et fere quidē quaſi quodā apoſtolo ad ciues vtit̄ hac muliere. adeo eā inflāmans per verba. vt amphora dimiſſa iret in ciuitatē relatura cōciuibꝫ. Vn̄ ſequitur. Reliquit ḡ mulier hydriā ſuā. non curans de corporeo ac viliori ꝓpter vtilitatem plurium. Intereſt quoqꝫ noſtra omiſſis corporeis & neglectis ſatagere ad impertiendū alijs de cōmodis acquiſitis. ¶ Aug. Hydria aūt greco noīe appellat̄ tanq̄ ſi aquarium diceret̄. quoniā grece aq̄ hydor vocat̄. ¶ Chri. Et ſicut apoſtoli vocati dimiſerūt retia. ita hec dimittit hydriam. & euangeliſtaꝝ opus fecit. & n̄ vnū tm̄ vocat. ſed ciuitatem integram. vnde ſequitur Et abijt in ciui. & dicit illis ho. venite & videte hominem. qui dixit mihi omnia quecūqꝫ feci. ¶ Origenes. Conuocat quidem illos ad videndū hominem continentem verbum ſupra hominem. Quecūqꝫ autem fecit mulier. erat cōtubernium q̄nqꝫ coniugum. & poſt illos conuerſatō cum ſexto nō proprio viro. quem deſerēs & ſeptimo adherens. lagenam dereliquit iam pudica. ¶ Chriſoſtomꝰ. Non verecundata autem eſt hoc dicere. Anima eñ cum ignita fuerit igne diuino. ad nihil eorum que ſūt in terra. dereliquo aſpicit. neqꝫ ad gloriam nec ad verecundiam. ſed ad vnam ſolam que detinet eam flammam. Volebat autem non ex propria ānuntiatōe eos inducere. ſed ex auditu proprio eos facere cōmunicatores doctrine chriſti. vnde dixit. venite & videte hominem Non dixit. venite & credite. ſed venite & videte. quod leuius erat. Nouerat enim manifeſte quoniam ſolum guſtantes de illo fonte eadem paterentur que & ipa. ¶ Alchuinꝰ. Paulatim autem venit ad predicandum chriſtū. primo vocat hominem. ne ſi diceret chriſtum. auditores iraſcerentur & nollent exire. ¶ Chriſoſt. Vnde etiam neqꝫ manifeſte ānuntiauit chriſtum. neqꝫ tamen totaliter ſiluit. ſed dixit. Nunquid ipſe eſt chriſtus. Et ideo ſermonem eius acceperūt. Vnde ſequitur. Exierunt de ciuitate & veniebāt ad eum ¶ Auguſtinꝰ in libro. lxxxiij. queſtionū Quod autem relicta hydria diſceſſit mulier. non negligenter pretereundum eſt. hydria enim amorem huius ſeculi ſignificat. id eſt cupiditatem. qua homines de tenebroſa profunditate (cuius imaginem puteus gerit) hoc eſt de terrena conuerſatōne hauriunt voluptatem Oportebat autem vt chriſto credens ſeculo renuntiaret & relicta hydria cupiditatem ſecularem ſe reliquiſſe demonſtraret. ¶ Auguſtinus ſuper iohannem. Proiecit ergo cupiditatem & properauit annuntiare veritatem. Diſcant qui volunt euangelizare. vt prius hydriam ad puteum proijciant. ¶ Origenes. Facta etiam mulier receptaculum honeſte diſcipline. ea que primitus ſapiebat. puipendens. deponit. textus

¶ Interea rogabant eum diſcipuli eius dicentes
Rabbi · manduca · Ille aūt dixit eis · Ego cibum
habeo mãducare quem vos neſcitis · Dicebãt ḡ di
ſcipuli ad inuicem · Nūq̄d aliq̄s attulit ei mãduca
re · Dicit eis iheſus · meus cibꝰ eſt vt faciã volũta
tem eius qui me miſit · vt pficiã opꝰ eiꝰ · ¶ Aug ·
Ierãt diſcipuli eius emere cibos · & venerãt · quos
xp̄o offerebãt · Vnde dr̄ · Interea rogabãt eū di
ſcipuli eius dicentes · Rabbi · mãduca · ¶ Chriſ ·
Videtes em̄ eū fatigatū ex itinere & eſtu q̇ erat ·
rogabãt eum vulgari eoꝝ voce · Neq̧ em̄ erat hoc
temeritatis · ſed amoris cura circa mg̃rm · ¶ Ori-
genes · Arbitrãtur aptū fore tempus ad prãdium
quod erat inter receſſum mulieris ad ciuitatē · &
aduentum ſamaritanoꝝ ad ip̄m · Non em̄ corã aliq̇
aduena ſibi ꝓpinabãt eſcas · Ob hoc bene poſitum
eſt · interea · ¶ Theophilus · Dn̄s vero ſciens ꝙ
ſamaritana totam ciuitatem ad eū attraheret hoc
diſcipulis ſignificauit · Vnde ſequitur · Ille autē
dixit eis · Ego cibum habeo mãducare quem vos
neſcitis · ¶ Chriſoſ · Dominū ſalutem hic cibum
vocauit · oñdens quantum deſiderium habet nr̄e ſa
lutis · Sicut em̄ nobis cõcupiſcibile eſt comedere ·
ita ei ſaluare nos · Tu vero intuere ꝙ non ſtatim
reuelat · ſed vbiq̧ in queſtõnem immittit audito-
rem · vt incipiens querere quod dr̄ · & laborãs · cū
ampliori ſuſcipiat · deſiderio · ¶ Theo · Dicit autē
quem vos neſcitis · id eſt neſcitis quem cibū voco
ſalutem hominū · vel neſcitis · ꝙ ſamaritani credi
turi ſunt · & ſalui fient · Diſcipuli aūt adhuc dubi
tabãt · Vnde ſequitur · Dicebãt ḡ diſcipuli ad in
uicem · Nūq̄d aliq̄s attulit ei mãducare · ¶ Aug ·
Quid miꝝ ſi mulier illa non intelligebat aquam ·
ecce diſcipuli non intelligunt eſcã · ¶ Chriſ · Et
quidē aſſuetã reuerentiã & honorem mg̃ro prebēt
ad ſeinuicem q̇dē loq̄ntes · ip̄m vero nõ p̄ſumentes
interrogare · ¶ Theo · In hoc aūt ꝙ dicūt diſci-
puli · Numq̇d aliquis attulit ei manducare · cõſide
rãdum eſt ꝙ cibos ab alijs oblatos dominus ſuſci
pere ſolebat · non ꝙ alieno miniſterio indigeret · q̇
dat eſcam omni carni · ſed vt deferentes meritum
cõſequerentur · Simulq̧ formã tradens non erube
ſcere pauꝑtatem · neq̧ ḡue putare ab alijs nutri
ri · ꝓpriū em̄ & neceſſarium eſt doctoribꝰ · alios
hr̄e ꝓcuratores ciboꝝ · vt ipſi de nullo curãtes ver
bi miniſtratõnem procurent ſollicite · ¶ Auguſ ·
Audiuit autē dn̄s cogitatõnes diſcipuloꝝ · & in-
ſtruit eos · vt mgr̄ · non ꝑ circuitum ſicut mulierē
ſed aperte · Vn̄ ſequitur · Dicit eis iheſus · meus
cibꝰ eſt vt fa · vo · eiꝰ q̇ miſit me · ¶ Ori · Idoneus
cibꝰ filio dei cum actor paterne volũtatis efficit ·
hoc velle in ſemetip̄o proteſtãs quod erat in pr̄e ·
ſolus autem filius perfecti operis paterne volũta
tis eſt capax · Ceteri vero ſancti nil p̄ter diuinam
peragunt · volũtatem · Plenam autem & integrã
facit dei volũtatem · qui dixit · meus cibꝰ &c̄ · ꝓpꝰ
em̄ cibꝰ eius oſtenditur · Quid autē ſit velle pr̄is ·
innuit ſermo ſequens · vt perficiã opus eius · Si-
quidē ſimplicius quis aſſereret · quoniam opus eſt
iuſſum mandãtis · puta ſi dicant edificantes vel fo
dientes ſe perficere opus eius qui cõduxit eos · ſꝫ
ſi per xp̄m perficitur opus dei · reſtat vt prius q̄ꝫ
perficeretur erat diminutum · Qualiter autem di-
minutum erat opus · cum eſſet dei · perfectio quidē
operis · rationalis nature eſt perfectio · Ad huius
enim operis perfectionem cum eſſet imperfectum ·
verbum caro factum acceſſit · Cum enim quodam
modo homo perfectus fieret · ob tranſgreſſionem fa
ctus eſt imperfectus · & ideo miſſus eſt ſaluator ·
primo quidē vt perficiat voluntatem eius qui mi-
ſit eum · Secundo vero vt conſummet opus dei ·
vt quilibet perfectus fiat ad ſolidi cibi vſum ·
¶ Theophilus · Opus etiam dei perfecit · ſcilicet
hominem dei filius · noſtram naturam in ſe ipſo ſi
ne peccato oſtendens in omni opere perfectam &
incorruptam · Opus etiam dei ſcilicet legem perfe-
cit · quia finis legis chriſtus eam ceſſare faciens ·
omnibꝰ que in ea erant perfectis & a corporali cul
tu in ſpiritalem reduxit · ¶ Origenes · miſtice aūt
poſt poculi negotium · ac diſciplinã diſtinctionis
aquarum · conſequens erat & de cibo diſceptare ·
Samaritana quidem petita potum · non habebat
prebere iheſu dignū poculum · Diſcipuli vero in-
uenientes humilia pulmenta apud alienigenas ei
obtulerunt · rogantes eum vt manducaret · Et at-
tende ſi forſan verentur · ne verbum dei proprijs n̄
vigoratum eſcis in eis deficiat · Quecunq̧ ergo re-
periunt diſcipuli · his iugiter · proponunt verbū
alere · vt corroboratum atq̧ roboratum perſeueret
penes eos qui nutriunt ipſum · Quemadmodum
autem corpora egentia cibo neq̧ eiſdem aluntur ·
neq̧ eadem quantitas ciborum cunctis ſufficiens
eſt · ſic intelligendum eſt & in his que ſunt ſupra
corpus · Nam horum hoc quidem plurimi hoc autē
paucõris indiget nutrimenti diſſimilis capedinis ·
entia · Sed neq̧ qualitas alentium verborum atq̧
intentõnum contemplatiuarum operatõnum eadē
congruit omnibus · Nam nuper geniti · infantes ·
ratõnale appetant lac · Perfectorum autem eſt ſo-
lidus cibꝰ · Veridicus · eſt ḡ iheſus · dicens · Ego
cibum habeo mãducare quem vos neſcitis · Sem-
per enim qui preeſt infimis ac nequeuntibꝰ eadem
cū validis videre hoc dicere pt̄ · textus
¶ Nonne vos dicitis · ꝙ adhuc quatuor menſes
ſunt · & meſſis venit · Et dico vobis · Leuate ocu-
los vr̄os & videte regiones q̄ꝛ albe ſūt iã ad meſſē
Et qui metit · mercedē accipit · & cõgregat fructū
in vitam eternam · Et qui ſeminat ſimul gaudeat ·
& q̇ metit · In hoc em̄ eſt v̄bum veꝝ · q̄ꝛ alius eſt
qui ſeminat · & alius qui metit · Ego miſi vos me-
tere qđ vos nõ laboraſtis · alij laborauerūt · & vos
in labores eoꝝ introiſtis · ¶ Chriſ · Que ſit volun
tas pr̄is decetero iterp̄tat̄ · dicēs · Nõne vos dicitis
ꝙ adhuc q̄tuor mēſes ſūt · & meſſis veīt ¶ Theo ·

Scilicet materialis · Ego autē dico vobis ꝙ meſ
ſis intelligibilis adeſt · hoc enim dicebat ꝓpter ſa-
maritanos venientes ad ip̄m · Vñ ſubdit · Leuate
oculos vr̄os & videte regiones qꝛ albe ſunt iam ad
meſſem · ¶ Chriſ · Rurſus conſuetis nominibꝰ ad
maximoꝝ eos cōtemplatōnem reducit · Regio em̄
& meſſis hic indicat multitudinem animaꝝ que
parate ſunt ad p̄dicatōnis ſuſceptōnem · oculos au
tem hic dicit & eos qui mentis & eos qui corpis ·
Etenim videbāt de reliquo multitudinem ſamari-
tanoꝝ venientem · Has autem p̄paratōnes homi-
nū decenter regiones albatas vocat · ſicut em̄ ſpice
cum dealbate fuerint · ad meſſem ſunt parate · ita
& hij ad ſalutem ſunt parati · Sed ꝓpter quid nō
manifeſte dicit ꝙ p̄parati ſunt homines ad ſuſcep
tōnem verbi · duaꝝ quidā occaſionū gr̄a · vnius q̇
dem vt manifeſtioꝛ fiat ſermo & maius ſub viſuz
ducat q̄ dicūtur · alterius aūt dulcioꝛ ſit narratō ·
& p̄manencioꝛ eoꝝ q̄ dicuntur memoria · ¶ Aug ·
In opus aūt feruebat & operarios mittere feſtina
bat · Vñ ſubdit · Et qui metit · mercedē accipit · &
cōgregat fructum in vitā eternā · vt q̇ ſeminat ſi-
mul gaudeat · & q̇ metit · ¶ Chriſoſ · Per ea que
hic dicit · diuidit terrena a celeſtibꝰ · ſicut enim ſup̄
dixerat de aqua · ꝙ qui bibit hāc aquam nō ſitiet ·
ita hic dicit · qui metit congregat fructū in vitam
eternā · & iteꝝ · Qui ſeminat ſimul gaudeat · & qui
metit · ꝓphete em̄ ſunt q̇ ſeminānt · ſed nō illi meſſu
erunt · ſed apoſtoli · qꝛ enim infra dicet · ꝙ alius ſe
minat & alius metit · ne quis eſtimet ꝙ ꝓphete ſe
minātes mercede p̄uentur · extraneū q̇ddam in-
ducit · & a ſenſibilibꝰ alienū · Nam in rebꝰ quidem
ſenſibilibꝰ · ſi contingat alium ſeminare · & alium
metere · nō ſimul letantur · ſed dolent qui ſemināt
q̄ſi alijs laborātes · letantur aūt ſoli qui metūt · hic
aūt non ita · Sed & qui non metūt ſeminantes · ſi
mul cū metentibꝰ letātur · qm̄ in mercede cōmuni-
cāt · ¶ Auguſ · Diſparis em̄ temporis labores ha
buerunt apoſtoli & ꝓphete · ſed gaudio pariter p-
fruentur · mercedē ſimul accepturi ſūt vitā eternā ·
¶ Chriſ · Ad hoc aūt quod dixerat · ſermonem ꝓ
uerbialem inducit · Vñ ſubdit · In hoc em̄ eſt ver
bum veꝝ qꝛ alius eſt q̇ ſeminat · & alius q̇ metit ·
Hoc q̇dem vulgariter dicebatur · ſi q̄n alij labores
ſuſtinuerunt · & alij fructus metebāt · Sed & hic
ſermo iſte maxime habet veritatem · qꝛ ꝓphete la
borauerunt · ſed vos fructus ex illoꝝ laboribꝰ me-
titis · Vñ ſubdit · Ego miſi vos metere quod vos ñ
laboraſtis · ¶ Auguſ · Quid g° meſſores miſit nō ſe
minatores ? Ibi g° meſſores mittendi · vbi iam ꝓ
phete p̄dicauerāt · legite labores illoꝝ & in omnibꝰ
eoꝝ laboribꝰ eſt ꝓphetia xp̄i · g° iam in iudea meſ-
ſis parata erat q̄n tot milia hominum p̄tia reꝝ ſu-
arum offerebant · & ad pedes apoſtoloꝝ ponentes
expeditis humeris a ſarcinis ſecularibꝰ · xp̄m do-
minum ſeq̄bantur · de ip̄a meſſe eiecta ſunt pauca
grana · & ſeminauerunt orbē terraꝝ · & ſurgit alia
meſſis que in fine ſeculi metenda eſt · Ad quā me-
tendam non apoſtoli · ſed angeli mittentur · Meſſo
res inquit ſunt angeli · ¶ Chriſoſtomus · dicit er
go ego miſi vos metere quod vos non laboraſtis ·
q̄ſi diceret · Vbi minoꝛ laboꝛ eſt · maioꝛ autem de-
lectatō · ad hoc vos reſeruaui · & quod laborioſius
erat · hoc fuit ꝓphetaꝝ · ſcilicet mittere ſemina · vñ
ſubdit · Alij laborauerūt · & vos in labores eoꝝ in-
troiſtis · Per hec omnia vult oñdere ꝙ ꝓphetaꝝ
voluntas erat vt homines ad eum accederent · Et
hoc lex ordinabat · & ꝓpterea illi ſeminauerunt vt
hunc facerent fructum · oñdit etiam ꝙ ipſe illos
miſit & ꝙ multa eſt cognatō noui ad vetus teſta-
mentum · ¶ Orige · Vel aliter totū q̄liter q̇dem nō
eſt inconueniens hoc quod eſt · Leuate oculos ve-
ſtros allegoriſare · Quod autem dr̄ · Nonne vos di-
citis quoniam quatuoꝛ menſes ſunt · & meſſis ve-
nit · nō ſecundum allegoriam tractare · Putamus
ergo talia quedam eſſe in hoc ꝙ dicunt diſcipuli ·
q̄tuoꝛ menſes ſunt · & meſſis venit · Pleriq̧ enim
diſcipuloꝝ verbi animaduertentes veritatem incō
prehenſibilem fore humane nature · quando conie-
cerunt aliā eſſe vitā a p̄nte · que corruptōni q̄tuoꝛ
elementoꝝ q̄ſi q̄tuoꝛ menſium ſubijcitur · putant
ſolum poſt hanc vitam cognitōnem eſſe veritatis ·
dicunt igitur diſcipuli de meſſibꝰ · q̄ ſunt terminus
opeꝝ ad veritatem conducentium · qꝛ poſt inſtan-
tem quaternitatem cōtingunt · huiuſmodi autem
opinionem arguens velut non ſanam inquit ver-
bum incarnatum his qui talia ſuſpicantur · Nōne
vos dicitis quia adhuc q̄tuoꝛ menſes ſunt · & meſ-
ſis venit · Ego autem hoc dico · Leuate oculos ve-
ſtros · In pluribꝰ locis ſcripture diuine hoc legi-
tur · iubente nobis verbo diuino extollere · ac ſub-
limare conſideratōnes & cogitatōnes deorſum con-
ſitas nec valentes erigi · niſi eleuante illas iheſu ·
Nemo enim conſiſtens in paſſionibꝰ & viuens car
naliter hoc ꝓpoſitum ſeruat mandatum · Qua ꝓpter
qui talis eſt · non videbit regiones · ſi albe ſunt ad
meſſem · Albeſcunt quidem regiones ad meſſem ·
cum adeſt dei verbum illuſtrans · ſingulas regio-
nes ſcripture fecundans in eius aduentu · & etiam
omnia ſenſibilia · ſunt quaſi regiones albe parate
ad meſſem · preſto exiſtente leuantibus oculis ra-
tōne q̄ de quolibet eſt · vt q̇ſq̧ fulgorem proſpiciat
profuſe vbilibet veritatis · Qui autem metit predi
ctas meſſes · duplex habet in metendo emolumen-
tum · vnum quidem dum accipit premium · Vnde
dicitur · Et qui metit · mercedem accipit · quod ar
bitroꝛ dictum cauſa futurarum remuneratōnum ·
Alterum quod ſequitur · Et congregat fructum
in vitam eternam · Bonum habitum quendam
denotat intellectus · qui eſt fructus ex ipſa ſpe-
culatione proueniens · Arbitroꝛ autem ꝙ in q̄li
bet doctrina ſeminat quidem qui principia exco
gitat · que ſuſcipientes alij ac pertractantes ſi-
quid noui potuerint exprimere coniungentes ·

fiunt ſue intentōis gr̃a · poſteris cauſa vt meten-
do quaſi maturos fructus aggregent quanto aũt
magis hoc in arte artium expedit contemplari ·
Siquidem ſeminantes ſunt moyſes & ꝓphete · p̃-
cinentes aduentum xp̃i · Metentes autē ſunt apl'i
q̇ xp̃m ſuſceperunt & eius gloriam perſpexerunt
Semen autem erat tota ratō ſecũduꝫ reuelatōnem
miniſterij temporibꝰ p̃teritis obfuſcati ſilentō. re-
giones autem id eſt legales ac ꝓphetice ſcripture.
nondum albuerant his · qui aduentus verbi neq̃q̃
extiterunt capaces · Quod aũt ſimul ſerens & me
tens gaudeat erit cum priuatō meroris & angu-
ſtie in futuro fiet ſeculo. dum etiam ihesus tranſfi
guraretur in gloria · ſimul cum meſſoribꝰ petro ia
cobo & iohanne · moyſes & helias ſatores pariter
gaudent in videndo filij dei gloriam · Attende tam̃
ſi hoc qđ dico alias & alias intelligi poteſt · ꝓpter
aliã & aliã vite conuerſatōnem · In qua homines
iuſtificati ſunt · vt liceat dicere alium quidē legis
cultorem · alium vero euangelij · & tñ exultant ſi-
mul dum idem finis ab vno deo per vnum chriſtũ
in vno ſpiritu ſancto reponitur Ad labores auteꝫ
ꝓphetaꝝ & moyſi aduenerunt apoſtoli inſtruente
ihesu · metentes · ac in horrea colligētes anime ſue
intellectum in ſcripturis illoꝝ recōditum & ſemꝑ
qui debite capiunt diſciplinam prioꝝ labores ad
maiorem euidētiam trahunt. non tantũ laborantes
ſunt hij qui ſemina cōdiderunt · textus

¶ Ex ciuitate autem illa m'lti crediderunt in euꝫ
ſamaritanoꝝ · ꝓpter verbũ mulieris teſtimonium
perhibētis · qꝛ dixit mihi omnia q̃cunq꜄ feci · Cum
ḡ veniſſent ad illum ſamaritani · rogauerunt eum ·
vt ibi maneret · Et manſit ibi duos dies · Et m'lto
plures crediderunt ꝓpter ſermonem eius · & muli
eri dicebãt · qꝛ iam non ꝓpter tuã loq̃lam credim?
Ip̃i em̃ audiuim? · & ſcim? · qꝛ hic eſt vere ſalua-
tor mundi · ¶ Origenes · Poſtq̃ꝫ dicta ſunt diſci-
pulis que tractata ſunt · reſumit ſcriptura de his q̇
venerãt de ciuitate ad ihesum · & crediderãt per te
ſtimoniũ mulieris · ¶ Chriſ · Sicut aũt in meſſe
cum facilitate fructus cōgregantur · & in momēto
to vno area manipulis repletur · ita & nũc fit · vñ
dr̃ · Ex ciuitate aũt illa multi crediderunt in eum
ſamaritanoꝝ · ꝓpter verbũ mulieris teſtimonium
perhibētis · qꝛ dixit mihi omnia q̃cunq꜄ feci · Cō-
ſiderabãt enim ꝙ neq̃q̃ mulier gratanter eum ad
mirata eſſet · q̇ eius delicta redarguerat · niſi mag-
nus quis eſſet & excellens qui p̃dicabatur ab illa
Hic ḡ ſolo mulieris teſtimonio credētes & nullũ
ſignum videtes exierunt · dep̃cantes chriſtum · vt
apud eos maneret · Et hoc eſt · quod ſequitur · Cũ
ḡ veniſſent ad illum ſamaritani · rogauerunt eum
vt ibi maneret · Iudei vero miracula videtes · non
detinuerunt eum apud ſeip̃os · ſed omnia egerunt
vt a regione eoꝝ eum abijcerent nihil enim liuore
& inuidia deterius · nihil inani gloria difficilius q̃
infinita corrumpere cōſueuit bona · Et quidem ſa-
maritani volebant eum ſemper ſecum detinere · ip
ſe autem hoc non ſuſtinuit · ſed ſolum manſit ibi
duobꝰ diebꝰ · & hoc eſt · quod ſubditur · Et manſit
ibi duos dies · ¶ Origenes · Non incongrue autem
aliquis illud obijciet · quomodo rogatus ſaluator
cum ſamaritanis manet · & qui iuſſit ciuitatem ſa
maritanorum non ingredi · Palam enim quoniam
& diſcipuli eius cum eo ingreſſi ſunt · Ad quod di-
cendũ ꝙ in viam gentium pergere eſt imbui gen
tili dogmate · & in illo ambulare · Ciuitatem vero
ſamaritanorum intrare · eſt acceptare falſam do-
ctrinam recipientium legales · ꝓphetica & euan-
gelicos & apoſtolicos ſermones · Cum autem de
ſeruerint propriam doctrinam & venerint ad ihe-
ſum · licet cum eis manere · ¶ Chriſoſtomus · Et
iudei quidem etiam ſignis viſis incorrecti manſe-
runt · hij autem & ſine ſignis multam circa eum fi
dem demonſtrauerunt · ſolum em̃ verba audierunt
Vnde ſequitur · Et multo plures crediderunt ꝓp-
ter ſermonem eius · Cuius igitur gr̃a hec verba ñ
dicunt euangeliſte · vt diſcas quoniam m'lta mag
noꝝ tranſcurrerunt · a fine vere totum oſtenderũt
ſuaſit · n · toti ciuitati per ea que dicta ſunt · Vbi
autem auditores non perſuadentur · tunc euange-
liſte coguntur dicere ea que dicta ſũt · ne quod eſt
ex indeuotōne auditorum imputet quis defectui p̃
dicantis · Ipſi autem diſcipuli chriſti iam facti ·
magiſtram repulerunt · Vnde ſequitur · & mulie-
ri dicebant · quia iam non propter tuam loquelam
credimus · Ipſi enim audiuimus · & ſcimus · quia
hic eſt vere ſaluator mundi · Vide auteꝫ qualiter
confeſtim intellexerunt ꝙ orbem terrarum libera-
re venerat · & ꝙ ad communem ſalutem veniens ñ
debebat in iudeis ſuam concludere prouidentiam ·
ſed vbiq꜄ ſeminare ſermonem · Dicentes etiam
ꝙ eſt ſaluator mundi · oſtenderunt ꝙ mundus p-
ditus erat · in magnis malis exiſtens & quidem ve
nerũt ſaluare ꝓphete & angeli · ſed hic eſt vere ſal
uator · qui ſalutem tribuit non ſolum temperaneã ·
ſed eternam · Vide etiam qualiter audientes muli
erem dubitanter dicentem · Numquid hic eſt xp̃s
non dixerunt hij · quoniam nos ſuſpicamur · ſed q̇
niam ſcim? · & nõ ſimplr̃ · ſed quoniam hic eſt ve
re ſaluator mundi · Non quaſi vnũ ex multis chri-
ſtum confitentes · ſolum verba audierunt & hoc
dixerũt · quod dicere habebant ſi miracula m'lta &
magna vidiſſent · ¶ Orige · Ceteꝝ ſi meminimus
predictoꝝ · non difficile eſt conicere · quomodo cũ
reꝑererint vbũ ſinceꝝ alias diſciplinas reliquũt
quaſi dogmatũ ciuitatē de q̃ egredietes ſalutifere
credũt · & puto ſtudioſe ꝓtuliſſe iohannem · cũ nõ
dixit · Rogabãt eũ ſamaritani intrare tm̃ ſamari
am · vel ingredi ciuitatem · ſ; etiã ibi manere · Ma-
net nãq꜄ ibus penes dep̃cantes · & p̃ſertim q̃ciens
qui precant̃ exeũt ciuitatem & verſus eũ veniũt ·
¶ Auguſ · Manet apud eos biduo · hoc ē dat illis
duo p̃cepta caritatis ¶ Orige · Neq꜄ em̃ capaces

erant tercie diei eius. non enim erant validi miraculoſum quid cernere. q̄le qui fuerāt in chana galilee poſt triduū cum iheſu conuiuantes. Initium aūt credendi multis fuit mulieris verbū. Non enī ſic per ſe ipm̄ verbū cōſpicitur illuminās capientem. velut cum alterius dicto ſibi teſtimoniū perhibetur. ¶ Auguſ. Sic ergo xp̄m cognouerunt primo per famā. poſtea per p̄ntiam. ſicut agitur hodie cum eis q̄ foris ſunt. et nondum ſunt xp̄iani. chriſtus nūciatur per xp̄ianos amicos tamq̄ illa muliere hoc eſt eccleſia nūciante ad xp̄m veniūt. credunt p iſtā feminā et multoplures et firmius in eum credunt. q̄m vere ipſe eſt ſaluator mundi. ¶ Origenes. Impoſſibile eſt namq̄ eandem circa intellectum fieri paſſionem videti et ei qui per videntem inſtruitur. Magiſq̄ eſt per ſp̄em ambulare q̄ per fidē. Vnde hij non ſolū teſtimonio hominis. ſed ob ip̄am q̄s veritatem credunt. textus

¶ Poſt duos aūt dies exijt inde et abijt in galileam. Ipſe enī iheſus teſtimoniū phibuit q2 ꝓpheta in ſua p̄ria honorem non habet. Cum ergo veniſſet in galileā. exceperunt eum galilei. cum omnia vidiſſent. q̄ fecerat hieroſolimis. in die feſto. et ipi enī venerāt ad diem feſtum. ¶ Alchuinus. Poſt biduum quod fecit in ſamaria. abijt in galileam. vbi nutritus fuerat. Vñ dr̄. Poſt duos autē dies exijt inde et abijt in galileam. ¶ Auguſ. Mouet aūt nos vt euangeliſta dixerit cōſequenter. Ipſe enī iheſus teſtimonium phibuit q2 ꝓpheta in ſua p̄ria honorem non habet. magis enī videtur atteſtari potuiſſe. q̄ ꝓpheta in p̄ria ſua honorem nō habet. ſi cōtemneret. pergere in galileam et in ſamaria remanſiſſet. hoc ego ſencio. in ſamaria biduum fecit et crediderunt in eum ſamaritani. tot dies fecit in galilea. et non crediderunt in eum galilei. et ꝓpter hoc dixit q̄ ꝓpheta in p̄ria ſua honorem non habet. ¶ Chriſ. Vel aliter ideo hoc adiectum eſt q2 non in capharnaū abijt. ſed in galileam et in chana. vt infra dicetur. Ego enim p̄riam eum hic eſtimo dicere capharnaum. quoniam aūt non poſitus eſt illic honore. audi eū dicentem. Et tu capharnaū. que vſq̄ ad celū exaltata es. vſq̄ ad infernū deſcendes. Dicit autem hic p̄riam ꝓpriam. in qua videtur. plus cōuerſatus. ¶ Theo. Vel aliter q2 dominus. exiens de ſamaria venit in galileam. ne aliquis dubitaret. et quereret. qua de cauſa nō ſemper in galilea maneret. dicit. q̄ ꝓpter hoc non manebat in galilea. q2 nullū ibidē recipiebat honorem. quod ipſe teſtatus eſt dicens. q2 ꝓpheta in ſua p̄ria non habet honorem. ¶ Orige. Perſcrutāda eſt autē huius dicti ſententia. P̄ria ſiquidem ꝓphetarum in iudea erat. et eſt non ignotum q̄ honorem a iudeis neq̄q̄ ſunt cōſecuti. iuxta illud. quem nam ꝓphetarum non perſecuti ſunt p̄res veſtri? mirāda etiam occurrit. huius decreti veracitas. cum p ueñerit nō t̄m ad ſanctos ꝓphetas vilipēſos a ꝓprijs et ip̄m dominū n̄rm. ſed protenſa ſit etiā in quoſdam ꝓphetie ſequaces cōtemptos a ſuis ciuibus et ad mortem deductos. ¶ Chriſoſtomus. q̄d igitur. nonne videmus et apud ſuos multos in admiratōnem deductos. ita quidem. Sed ab his que raro cōtingunt. non oportet talia pronūtiari. Sed et ſi in ꝓpria p̄ria aliqui honorantur multomagis in aliena. Conſuetudo enim facile homines contemptibiles facere conſueuit. Quando igitur venit in galileam. ſuſceperūt eum galilei. Vnde ſeq̄tur. Cū ergo veniſſet in galileam. exceperunt eum galilei. Vides quoniam qui mali dicebātur. hij maxime ad xp̄m accedere inueniūtur. Nam ꝓpter galileos dr̄. interroga et vide quomā ꝓpheta ex galilea nō ſurrexit. ꝓpter ſamaritanos autem imꝓperabāt ei Samaritanus es et demoniū habes. Sed ecce ſamaritani et galilei credunt in confuſionem iudeorum. Inueniuntur. aūt et galilei ſamaritanis meliores. Nam illi quidem a mulieris crediderūt verbis. hij vero vidētes ſigna que faciebat. Vnde ſequitur. Cum omnia vidiſſent. que fecerat hieroſolimis in die feſto. ¶ Origenes. Quod enim dominus eiecit de templo vendentes oues et boues. tā grāde repeƚitur. vt his moti galilei reciperent dominum. conſiderantes mirantesq̄ maieſtatem eius. Non enim minor potentia eius oſtenditur in his q̄ vt ceci videant. audiantq̄ ſurdi. Eſtimo vero nec hec ſola ip̄m tunc feciſſe ſed et alia ſigna. ¶ Beda Sed vnde data eſt eis videndi occaſio oſtendit. ſubdens. Et ipſi enim venerant ad diem feſtum. miſtice autem intimatur q̄ gentibꝰ in fide a duobꝰ preceptis caritatis. conſolidatis xp̄us circa fines mūdi reuertetur ad p̄riam. id ē ad iudeos. ¶ Origenes. Expedit autem galileum id eſt tranſmigrātem feſtare hieroſolimis. vbi eſt templum dei. et videre ſingula que peragit ibi iheſus. Hoc enim eſt principium vt galilei recipiant dei filium euntem ad ipſos. alioquin vel non recepiſſent illum. vel etiam ipſe nondum ipſis preparatis ad eius receptōnem adeo ꝓpe veniſſet ad eos. textus

¶ Venit ergo iterum in chana galilee. vbi fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaū. Hic cum audiſſet quia iheſus adueniret a iudea in galileam abijt ad eum et rogabat eum vt deſcenderet et ſanaret filiū eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo iheſus ad eum. Niſi ſigna et prodigia videritis. non creditis. Dicit ad eū regulus. Domine deſcende priuſq̄ moriatur filius meus. Dicit ei iheſus. Vade q2 filius tuus viuit. credidit hō ſermoni quem dixit ei iheſus. et ibat. Iam autem eo deſcendente. ſerui occurrerunt ei et nūtiauerūt ei dicētes. q2 filius eius viueret. Interrogabat aūt horam ab eis in q̄ melius habuerat et dixerūt ei. q2 heri hora ſeptima reliquit eū febris. cognouit ergo p̄r q2 illa hora erat in qua dixit ei iheſus. filius tuus viuit. Et credidit ip̄e et domus eius tota. Hoc iterū ſcd̄m ſignū fecit iheſus cū veniſſet a iudea in galileā. ¶ Chriſ. Prio

quidem dominus vt ſupra dictum eſt in chana ga
lilee venerat vocatus ad nuptias. Nūc autē ad eos
vadit. vt magis eos attrahat. ſponte ad eos veni-
ens ꝓpa patria dimiſſa & vt fidem a priori miracu-
lo in eis initiatam. forciorem faceret ꝓpter ſuā pñ
tiam. ¶ Auguſ. Ibi enī quando aquam in vinuz
cōuertit. crediderūt in euz diſcipuli eius. & vtiqꝫ
plena domus erat turbis cōuiuantium. & factum
eſt tam magnum miraculū & non crediderūt niſi
diſcipuli eius. & ideo hāc ciuitatem modo repeti-
uit. ſcilicet vt qui per priora non crediderāt. mo-
do credant. ¶ Theo. Rememorat aūt nobis euā
geliſta miraculū perpetratum in chana galilee. de
aqua cōuerſa in vinum. vt augeret xp̄i preconium
qꝫ galilei non ſolum ꝓpter miracula hieroſolimis
facta. ſed & ꝓpter ea que apud ipos facta erāt. re
ceperūt iheſum. ſimulqꝫ vt oſtenderet ꝙ regulus
credidit ꝓpter miraculum in chana perpetratum.
ꝙuis eius non perfecte coguerit digtatem. Vnde
ſequitur. Et erat quidā regulus cuius filius infir
mabatur capharnaū. ¶ Orige. Putabit aūt ali-
quis regis herodis hūc eſſe regulū. & aliquis aſſe
rit hūc eſſe de familia ceſaris. exercentem tūc tem
poris aliquid in iudea. Neqꝫ enī dr̄ ꝙ iudeus fue-
rit. ¶ Chriſoſ. Regulus aūt dr̄. aut quaſi gene-
ris exiſtens regalis. aut dignitatem aliquā princi
patus habēs. aut qꝛ ſic vocabatur. Igr̄ qdā hunc
eundem eſſe exiſtimāt centurionem. qui eſt apud
matheum. oñditur aūt alius eſſe ab eo. nam ille q̄
dem xp̄m volentem ire ad ſuā domū rogat remane
re. hic aūt. & nihil tale. promittentem ad domuz
trahit. Et ille quidē ad iheſū de monte deſcendentē
capharnaū intrauit. hic aūt ad iheſū in chana ve
nientem acceſſit. Et illius quidem puer a paraliſi
detinebatur. huius aūt filius a febre. De hec c g̊ re
gulo ſubditur. Hic cum audiſſet. ꝙ iheſus aduenī
ret a iudea in galileam. abijt. ad eū & rogabat eū
vt deſcenderet. & ſanaret filium eius. incipiebat
enī mori. ¶ Auguſ. Qui rogabat non credebat
Quid a me expectas audire. dominū interroga qd
de illo ſenſerit. Sequitur enī. Dixit g̊ iheſus ad
eum. Niſi ſigna & prodigia vide. non cre. Arguit
hominem in fide tepidum aut frigidum. aut omni
no nullius fidei. ſed temptare cupientem de ſanita
te filij ſui. q̄lis eſſet xp̄us. qd eſſet. q̄ntum poſſet.
Prodigium quidē appellatum eſt q̄ſi porro dituz
ꝙ porro dicat. porro ſignificet & ad futuꝝ aliqd
protendat. ¶ Auguſ. de con. euang. Adeo autem
dominus ſup̄ omnia mutabilia vult mentem cre-
dētis attollere. vt nec ipa miracula que ꝙuis diui
nitus de mutabilitate corpoꝝ fiūt. a fidelibꝫ queri
velit. ¶ Greg. Sed mementote etiā quid petijt. &
aperte cognoſcetis qꝛ in fide dubitauit. Popoſcit
namqꝫ vt deſcenderet. & ſanaret filium eius. Vñ
ſequitur. Dicit ad eū regulus. Domine. deſcende
priuſꝙ moriatur filius meus. Minus itaqꝫ in illo
credidit. quem nō putauit poſſe ſalutem dare niſi
pñs eſſet & corpore. ¶ Chriſ. Audi etiā qualiter
adhuc terrene xp̄m trahit. q̄ſi non poſſet euz poſt
mortem ſuſcitare. ſi aūt nō credēs venit. & roga-
uit nil mirabile. Conſueuerūt enī p̄res. ex multo
amore nō ſolū medicis loqui de qbꝫ confidunt ſed
de quibꝫ non confidunt nihil volentes p̄termittere
eoꝝ que ad ſalutem ptinent filioꝝ ſi tñ valde cre
deret xp̄i virtutez. non neglexerit etiā in iudeam
ire. ¶ Grego. Sed dñs qui rogatur vt vadat. qꝛ
non deſit vbi inuitatur. indicat. ſolo iuſſu ſalutez
reddidit. q̄ voluntate omnia creauit. Vnde ſequi
tur. Dicit ei iheſus. Vade filius tuus viuit. Hic
ſupbia nr̄a retunditur. qui in hominibꝫ nō naturā
q̄ ad imaginem dei facti ſunt. ſed honores & diui
tias veneramur. Redemptor vero noſter. vt oñde
ret quoniā que alta ſūt. hominibꝫ ſanctis deſpiciē-
da ſūt. & que deſpecta ſūt hominibꝫ. deſpicienda ñ
ſūt ſanctis. Ad filium reguli ire noluit. ad ſeruuz
centurionis ire paratus fuit. ¶ Chriſ. Vel aliter
Illic quidem fides confirmata erat. idcirco & pro-
miſit ire vt diſcamus. viri deuotōnem. hic autem
adhuc imperfectus erat. & nondum nouerat ma-
nifeſte ꝙ abſens curare poterat. Vnde ex hoc ꝙ
non accedit iheſus. hoc addiſcit. Sequitur enim.
Credidit hō ſermoni quem dixit ei iheſus & ibat.
Non tamen integre neqꝫ ſane. ¶ Origenes. Oſtē
ditur autē eius dignitas & officium ex hoc ꝙ ſer
uientes illi occurrunt. Vnde ſequitur. Iam autē
eo deſcendente ſerui occurrerunt ei. & nun. ei. di.
quia fi. eius viueret. ¶ Chriſoſtomus. Qui qdez
obuiauerunt. non vt annuntiarent ſolum. ſed q̄-
ſi eſtimantes de reliquo ſuperfluam eſſe chriſti p̄-
ſentiam quem credebant accedere. ꝙ autem regu
lus non integre credidit. neqꝫ ſane oſtenditur ex
hoc ꝙ ſequitur. Interrogabat ergo horam ab eis
in qua melius habuerat. Volebat enim ſcire vtꝝ
caſu vel ex precepto chriſti hoc factum eſſet. Seq̄
tur. Et dixerunt ei quia heri hora ſeptima reliqt
eum febris. Vide qualiter miraculū manifeſtum
eſt. non enī ſimplr̄ neqꝫ vt cōtingit a periculo libe
ratus eſt. ſed repēte & ſimul vt appareat non eſſe
ex nature conſeqntia quod fiebat. ſ actōne xp̄i.
vñ ſeqt̄. Cognouit g̊ pr̄ qꝛ illa hora erat in q̄ dix
it ei ihūs. fili⁹ tu⁹ viuit. & credidit ipe & dom⁹
eius tota. ¶ Aug⁹. Si g̊ ꝓpterea credidit qꝛ nun
tiatū eſt ei ꝙ filius eius eſſet ſanus. & comparauit
horā nūtiantiū hore p̄nūtiantis quando rogabat.
nondum credebat. ¶ Beda. vñ dat̄ intelligi & in
fide g̊dus eſſe. ſicut & in alijs v̄tutibꝫ. qbꝫ ē initiū
incrementum atqꝫ pfectō. Huius g̊ fides initium
habuit cū filij ſalutem petijt Incremētū dū credi-
dit ſmoni dñi dicētis. Filius tu⁹ viuit. deinde pfe
ctōnem obtinuit. nūtiātibꝫ ſuis. ¶ Auguſ. Ad
ſolū ſmonē crediderūt plures ſamaritani. Ad illud
miraculū ſola illa dom⁹ credidit. vbi factū ē. vnde
ſubdit euāgeliſta hoc iteꝝ ſcd̄m ſignū fecit ihūs.
cū veniſſet a iudea i galileā ¶ Chriſ. Nō ſine cauſa

hoc adiecit ſed oſtendens quoniam ſecundo ſigno
facto · non dū ad altitudinem ſamaritanoꝝ nullū
ſignū videntiū iudei puenerūt · ¶ Orige · Amphi
bologiā aūt cōtinet pñs dictū · vno em̄ modo deno
tat ꝙ ihesus veniendo a iudea ī galileam · duo fecit
miracula · quoꝝ ſcd'm eſt factuꝫ erga filium regu-
li · Alio modo ſic · Duobꝰ exiſtentibꝰ ſignis q̄ ihs
in galilea exercuit · ſecūdū egit veniens a iudea in
galileam · Et hic ſenſus verus eſt · Miſtice autem
p hoc ꝙ ihesus bis in galileam accedit · binus ſal-
uatoris aduentus in mundū oñditur · Primus q̄-
dem miſericordie · vt vino facto cōuiuas exhilaret
Scd' uſvero vt filium reguli ad mortem pene de-
ductū ſuſcitet · id eſt ꝓpl'm iudeoꝝ qui poſt pleni-
tudinem gentium accedet ſaluādus in fine · Mag-
nus aūt rex regum eſt qui cōſtitutus eſt a deo in
monte ſion ſancto eius · huius qui viderunt diem
& gauiſi ſunt · Reguli dinoſcuntur · Arbitramur
igitur regulum eſſe abrahā · egrotum vero filium
eius iſraeliticū genus · debilitatū erga cultū diui-
nū & ideo incaluit ignitis ſpiculis inimici · vt pro-
inde febrire cenſeatur · Apparet aūt ꝙ p̄cedentibꝰ
ſanctis poſtꝙ carnis exuerunt amictū ꝓpl'us fuit
cure · Vñ legitur in machabeis poſt mortem hie-
remie · hic eſt hieremias ꝓpheta dei · qui plurimuꝫ
orat pro ꝓpl'o · Abraham igr̄ obſecrat adiuuari a
ſaluatore ꝓpl'm infirmū · Et quidē poteſtatis ver-
bum de chana prodit · vbi dictum eſt · Filius tuus
viuit · Sed verbi efficacia in caphanaū agitur ·
Nam ibi filius reguli · curatus eſt q̄ſi in agro con
ſolatōnis morās quod ſignificat genus quoddā de
biliū · nō tñ omnino fructibꝰ p̄uatoꝝ · Illud auteꝫ
Niſi ſigna & prodigia vi · nō cre · Dictum illi re-
fertur ad multitudinem filioꝝ ſuoꝝ · & ad ip̄m q̄-
dammodo · Sicut em̄ iohannes expectabat datuꝫ
ſibi ſignū ſcilicet ſup quem videris ſp̄m deſcendē
tem · Sic & p̄mortui ſancti aduentum xp̄i in car
nem & ſignis & prodigijs manifeſtandū expecta
bant · Habebat aūt hic regulus non ſolū filium · ſ
etiā ſeruos per quos ſignificatur maneries quedā
minus bene · & infima credentiuꝫ · Nec a caſu hora
ſeptima deſerit filium febris · nā ſeptenarius nu-
merus eſt quietis · ¶ Alch · Vel quia per ſeptifor
mem ſp̄m · eſt omnis remiſſio peccatoꝝ · Septe-
narius em̄ ī tria & q̄tuor diuiſus ſigficat ſanctam
trinitatem in q̄tuor anni temporibꝰ · in q̄tuor mun
di partibꝰ · in q̄tuor elementis · ¶ Orige · Poſſunt
q̄s ſignificari duo aduentus xp̄i verbi ad animā ·
Primus quidem ex facto vino prebēs anime gau
diū ſpiritualis conuiuij · Secundus vero omnes
languoris ac mortis reliquias amputās · ¶ Theo
Regulus aūt eſt omnis hō · non ſolū q2 regi vni-
uerſoꝝ ꝓpinquus exiſtit ſcd'm animam · ſed q2 &
ip̄e ſup omnia p̄ncipatum ſumpſit · cuius filius id
eſt mens febricitat voluptatibꝰ p̄uis & deſiderijs ·
Accedit autē ad ihesum & dep̄catur · vt deſcendat
id eſt vt cōdeſcenſu mīe vtatur · & parcat peccatis

p̄riuſꝙ a voluptatum infirmitate mortificetur ·
Sed dominus dicit · Vade id eſt profectum con-
tinuū circa bonū oſtendas · & tunc filius tuuſ vi
uet · Si aūt ābulare ceſſaueris mortificabitur tibi
intellectus circa boni operatōnem ·

Capitulū · v ·

Poſt hoc erat dies feſtus iudeoꝝ
& aſcendit ihesus hieroſolimā ·
Erat aūt hieroſolimis probati-
ca piſcina que cognominat' he-
braice bethſaida · q̄nꝙ porticus
hñs · In his iacebat multitudo
magna languētium · cecoꝝ · claudoꝝ · aridorum ex
pectantium aque motum · Angelus autem domini
ſecundum tempus deſcendebat · in piſcinam · &
mouebatur aqua · & qui prior deſcendebat in piſci
nam poſt motōnem aque · ſanus fiebat a quacūꝙ
detinebatur infirmitate · Erat auteꝫ homo quidam
ibi triginta & octo annos habens in infirmitate
ſua · hunc cum vidiſſet ihesus iacentem · & cogno-
uiſſet quia multum iam tempus haberet · dicit ei
vis ſanus fieri? · Reſpondit languidus · Domine
hominem non habeo · vt cum turbata fuerit aqua
mittat me in piſcinam · dum venio eniꝫ ego · aliꝰ
ante me deſcendit · Dicit ei ihesus · Surge tolle g̃-
batum tuum & ambula · & ſtatim ſanus factus ē
homo · & ſuſtulit grabatum ſuum & ambulabat ·
Erat autem ſabbatum in die illa · Dicebant ergo
iudei illi qui ſanus fuerat factus · Sabbatū eſt ·
non licet tibi tollere grabatū tuum · reſpondit eis
Qui me ſanum fecit · ille mihi dixit · Tolle graba-
tum tuum & ambula · Interrogauerunt ergo euꝫ
Quis eſt ille hō qui dixit tibi · Tolle grabatum tu
um & ambula? Is autem qui ſanus factus fuerat ·
neſciebat quis eſſet · Ihesus autem declinauit a
turba conſtituta in loco · ¶ Auguſtinus · de con ·
euange · Poſt miraculum in galilea factum · inde
hieroſolimā redit · Vñ dicit · poſt hoc erat dies fe
ſtus iudeoꝝ · & aſcēdit ihs hieroſolimā ¶ Chri ·
Mihi videtur ꝙ erat dies feſtus pēthecoſtes · aſcē
dit at' ihs hieroſolimam ſemp in diebꝰ feſtis · vt
cū eis dies feſtos faciēs nō videat' legi cōtrariꝰ · &
ob hoc multitudinē ſimplicē p ſigna & doctrinam
attrahat · Maxime em̄ ī diebꝰ feſtis hij q̄ iuxta po
ſiti erāt · cōcurrebāt · ſeq̄t' · erat at' hiero · p · piſc · q̄
cogno · hebraice bethſaida · q̄nꝙ por · hñs ¶ Alch ·
Probaton grece ouis dr̄ · p̄batica g° piſcina pecu-
liaris dr̄ · vbi ſacerdotes cadauera hoſtiaruꝫ a blue-
bāt · ¶ Chriſ · decebat q̄dē baptiſma dari pc̄ta pur
gās · cuiꝰ imago p̄ſcripta fuit in piſcina & in alijs
pluribꝰ · & p̄mū q̄dē dedit deus aquā expurgātem
corpoꝝ ſordes & inq̄natōnes nō exiſtētes · ſ opina
tas · puta eas · q̄ a funere & q̄ a lep̄ & q̄ ab alijs tali
bus deinde infirmitates diuerſas p aq̄s facit ſolui
Vñ ſeq̄tur · In his iacebat mul · mag · lāg · cecoꝝ
clau · & ari · expe · aq̄ motū · Volēs ei deꝰ ꝓpinquꝰ
adducere ad baptiſmi donū · nō adhuc inq̄nameta

ſolum mundat. Sed etiã egritudines ſanat. Si-
cut em̃ miniſtri qui ꝓpe regem ſunt. his qui ſunt
alonge clariores ſunt. ita & in figuris fit. Non au
tem ſimplr̃ ſanabat aquaꝝ natura. ſemper em̃ hoc
fieret. ſed in angeli deſcenſione. Unde ſequitur.
Angelus aũt do. ſcd̃m temp⁹ deſc. in piſc. & mo.
aquã. Sic em̃ & in baptiſatis non ſimplr̃ aq̃ ope
ratur. ſed cum ſpũſſancti acceperit g̃ram. tũc om-
nia ſoluit peccata. Angelus em̃ deſcendẽs. turba-
bat aquam & ſanatiuam imponebat virtutem. vt
diſcant iudei. quoniã multo magis angeloꝝ domi-
nus omnes egritudines anime ſanare poteſt. Sz
tũc quidẽ infirmitas impedimentum volenti cura-
ri fiebat. Subditur em̃. Et qui prior deſc. in piſc.
poſt mot. aque. ſanus fiebat a quacumq̧ detineba
tur infirmitate. Nũc aũt vnuſquiſq̧ accedere po-
teſt. Non eniz angelus eſt. qui turbat aquã. ſed
angeloꝝ dominus qui omnia operatur. Sed & ſi
orbis terraꝝ vniuerſus veniat. g̃ra non cõſumitur
ſed ſimilis manet. Sicut em̃ ſolares radiȷ̃ per vnã
q̃q̧ illuminant diem & non conſumuntur. neq̧ a
multa largitõne. minor fit ſolis lux. Ita & mul-
to amplius ſpirituſſancti actio in nullo minuitur
a multitudine eoꝝ q̀ potiũtur ea. Hoc autez fiebat
ſcilicet vt vnus tm̃ poſt motõnem aque ſanaret̃.
vt qui didicerãt. quoniã in aq̃ egritudines corpo-
ris ſanabãtur. in hoc ꝑ multũ tempus exercitati.
facile crederent ꝙ & egritudines anime aqua ſa-
nare poteſt. ¶ Auguſ. Plus eſt aũt ꝙ xp̃us vi-
tia ſanauit animaꝝ. q̃ꝙ languores corpoꝝ mori-
turoꝝ. ſ; qꝛ ipã anima non eũ nouerat a q̊ ſanãda
erat. & oculos habebat in carne. vnde facta corpo-
ralia videret. & nondũ habebat in corde vnde deum
latenter cognoſceret. fecit quod videri poterat. vt
ſanaretur. vñ videri nõ poterat. Ingreſſus eſt lo-
cum vbi iacebat multitudo languentiũ. de q̃bꝫ ele-
git vnũ vt ſanaret. de quo ſubditur. Erat autem
quidã hõ ibi. xxx. &. viȷ̃. annos. hñs in infirmi
tate ſua. ¶ Chriſ. Non aũt cõfeſtim eum a ꝑnci-
pio ſanauit. ſed primũ eum familiarem ſibi facit.
per interrogatõnem future fidei faciens viã. Non
aũt expetit fidẽ vt in cecis fecit. dicens. Creditis
qꝛ poſſum hoc facere. qꝛ hic nondum nouerat eum
manifeſte quis eſſet. Nam illi q̀dẽ ex aliȷ̃s eius vir
tutem cognoſcentes. cõuenienter hec audierant.
Aliȷ̃ vero nõdum eum cognoſcentes. ſed ꝑ ſigna
eũ cognituri poſt miracula requirunt̃ de fide. vñ
ſeq̃tur. Hunc cũ vidiſſet iheſus iacentem & cog-
nouiſſet qꝛ multuz iam tempus haberet. dicit ei.
vis ſanus fieri. non querit. vt diſcat. hoc em̃ ſup-
fluuz eſſet. ſed vt oſtenderet iſtius patientiã qui
xxx. &. viȷ̃. annos hñs. per vnumquemq̧ annuz
eripi ab egritudine expectans aſſidebat. & non de
ſiſtebat. Et vt cognoſcam⁹ ꝓpter quã cauſam di
mittens alios ad hunc venit. & nõ dicit vis te cu-
rabo. nondũ em̃ aliq̃d magnũ imaginabatur. ille
de xp̃o. non autẽ turbatus eſt ad interrogatõnem

neq̧ dixit iniuriari mihi veniſti. quando interro-
gas ſi volo ſanus fieri. ſed manſuete rñdet. Seq̃-
tur em̃. Rñdit lang. Dñe hominem nõ habeo. vt
cum tur. fu. aq̃ mittat me in pi. dũ venio em̃ ego
alius ante me deſcendit. non nouerat quis eſſet. q̊
interrogabat. neq̧ ꝙ curaturus eſſet eum. Opina-
batur aũt fortaſſe vtilem ſibi fore. xp̃m ad mitten
duz eum in aquã. ſed xp̃us oñdit ꝙ verbo omnia
poteſt facere. Unde ſequitur. Dicit ei iheſus. ſur-
ge tolle grabatum tuum & ambula. ¶ Auguſti.
Tria dixit. Sed ſurge. non operis imperium fuit
ſed operatõ ſanitatis. Sano autem duo imparuit
Tolle grabatum tuum & ambula. ¶ Chriſ. In-
tuere diuine ſapientie ſuperhabundantiam. nõ ſo-
lum ſanat. ſed & lectum portare iubet. vt credi-
bile faceret miraculum. & nullus exiſtimet phan
taſiam eſſe quod factũ eſt. Non. n. niſi certiſſime
& vehementer compacta eſſent membra. lectulum
ferre poſſet. Audiens autem languidus. quoni-
am cum poteſtate & velut iubẽs dixit. Surge tol
le grabatum tuum. non deriſit dicens angelus de
ſcendit. & turbat aquam. & ſolum vnum curat.
Tu autem hõ exiſtens ex ſolo precepto. ſperas te
magis angelis poſſe. Sed audiuit & non diſcredi
dit ei qui iuſſit. & ſanus factus eſt. Unde ſequit̃
Et ſtatim ſanus factus eſt homo & ſuſtu. graba.
ſuum & ambulauit. ¶ Beda. Multum quippe in
ter ſanatõnem domini & que a medicis infertur di-
ſtare probatur. hec videlicet voce iubẽtis & mox
impletur. Illa vero per multa temporis interual-
la aliquociens ꝑficitur. ¶ Chriſoſ. Igitur mira-
bile quidem eſt hoc. q̃ autem ſeq̃ntur. multo maio
ra erunt. nam in initõ quidẽ nullo moleſtante ſua-
deri non ita mirabile eſt. ſicut q̃d poſt inſanienti-
bus iudeis & accuſantibꝫ. xp̃o obediuit. vt oñdit
euangeliſta cõſeq̃nter dicẽs. erat aũt ſabbatũ in il
lo die. dice. g̃ iudei illi q̃ ſan⁹ fuerat fact⁹. ſabba-
tũ eſt. nõ li. ti. tol. gra. tu. ¶ Auguſ. nõ calũnia
bãt̃ dño. qꝛ ſanũ fecerat ſabbato quaſi eis rñdere
poſſet. qꝛ ſi cuiuſq̃ꝙ eoꝝ. iumẽtum in puteum ceci-
diſſet. vtiq̧ die ſabbati erueret illud & ſaluaret. ſ;
q̊ portabat grabatuz ſuũ. q̃ſi. d. ſi ſanitas non erat
differenda. nũq̃d & opus fuerat imperandũ. ſ; ille
autorem ẽ ſanitatis ſue obȷ̃ciebat calũniatoribꝫ. vñ
ſeq̃t̃. rñdit eis. qui me ſanũ fecit. ille mihi dixit.
Tolle g̃batũ tuuz & am. q. d. q̃re non acciperem
iuſſionez a q̊ acceperã ſanitatem. ¶ Chriſ. niniꝝ
ſi malignari vellet poterat dicere. Si crimẽ ẽ. ac-
cuſate eũ q̀ iuſſit & deponã lectulũ. ſ; & curatõem
vtiq̧ occultaſſet. Etem̃ ſciebat nõ ita eos eſſe mor
ſos ex ſabbati ſolutõne ſicut ex infirmitatis ſana
tõne. ſ; neq̧ hoc occultauit. neq̧ veniã petȷ̃t. ſed
clara voce bñficiũ cõfeſſus ẽ. illi v̂o maligne inter-
rogauer̃t. vñ ſubdit̃. interrogauer̃t g̊ eũ q̃s ẽ ille
hõ q̀ dixit tibi. tol. gra. tu. & am. nõ dicũt. q̃s ẽ q̊
fecit te ſanũ. ſ; in mediũ inducũt id q̃d trãſgreſſio
eſtimabat̃. ſeq̃t̃. Is aũt qui ſanus fuerat effectus

neſciebat·q̄s eſſet·ihesus aũt declinauit a tur·cõſti
in loco·Et primũ quidẽ vt eo abſente teſtimoniũ
inſuſpicabile fieret·Qui em̄ adeptus fuerat ſanita-
tem idoneus erat beneficij teſtis·deinũ vt nõ plus
faceret furorem illorum accendi·Solus enim viſus
eius cui inuidetur·non parum inuidentibus immit
tit ſcintillam·ꝓpterea diſcedens·permiſit ab ipſis
ſuum factum examinari·Quidam eſtimant hunc
paraliticum eſſe eum qui in matheo poſitus eſt·ſed
non eſt·Ille em̄ multos habebat ſui curã hñtes &
eum ferentes·hic autem nullũ·Sed & locus vtro
rumq̄ diuerſus eſt·Auguſ·Siquidẽ mediocri
corde & humano ingenio cõſideremus hoc miracu
lum facientem quod ad poteſtatem pertinet·non
magnũ aliquid fecit·& quod ad benignitatem pa
rum fecit·Tot iacebant·& vnus curatus eſt cum
poſſet vno verbo omnes erigere·Quid ergo intelligẽ-
dum eſt niſi quia poteſtas illa & bonitas magis age
bat quid anime in factis eius pro ſalute ſempiter
na intelligerent·quam quid pro temporali ſalute cor-
poris mererentur·In illis em̄ factis quicquid tẽ-
poraliter ſanatum eſt in membris mortalibus in fi-
ne deficit·anima que credidit·ad vitam eternam
trãſitum fecit·Piſcina illa & aq̄ illa populũ mihi
videtur ſignificaſſe iudeorum·ſignificari enim popu-
los nomine aq̄rum aperte nobis indicat apocalip-
ſis iohannis·Beda·Bene autem piſcina pro-
batica fuiſſe deſcribitur·Ille em̄ populus ouis no-
mine ſignificatur·ſcd̄m illud pſalmi nos populus
tuus & oues gregis tui·Auguſti·Aqua ergo illa
id eſt populus ille quinq̄ libris moyſi tamq̄ quinq̄
porticibus claudebatur·ſed illi libri prodebant lãg-
uidos nõ ſanabãt·Lex em̄ peccatores cõuincebat
non abſoluebat·Beda·Denique multa genera
languentium in eadẽ iacuerũt·ceci ſcilicet qui ſcien
tie lumine carent·claudi qui ad ea que iubetur im
plenda vires non habẽt·Aridi qui ſupne dilectõ-
nis pinguedine carent·Auguſ·Venit autem
xp̄us ad populũ iudeorum & faciendo magna·docẽ-
do vtilia·turbauit peccatores id eſt aquã pñtia
ſua·& excitauit ad paſſionem ſuã·ſed latens tur
bauit·Si em̄ cognouiſſent·nunquam glorie dominum
crucifixiſſent·Subito em̄ videbatur aq̄ turbata·
& a quo turbabatur non videbatur·Deſcendere ergo
in aq̄m turbatam hoc eſt humiliter credere in do-
mini paſſionem·Ibi ſanabatur vnus·ſignificãs ec
cleſie vnitatem·poſtea quiſquis veniret·non ſana
batur·quia quiſquis preter vnitatem fuerit·ſanari nõ
poterit·veh illis qui oderũt vnitatem·& partem
ſibi faciunt in hominibus·Habebat autẽ·xxxviij·
annos in infirmitate·qui ſanatus eſt·hic enim nu-
merus ad languorem ptinet magis quam ad ſanitatem
Quadragenarius em̄ numerus ſacratus·nobis in
q̄dam pfectõne cõmendatur·quia lex in decem pcep
tis data eſt & pdicanda erat p totum mundum·q̄
q̄tuor partibus cõmendatur·Denarius aũt p q̄tuor
multiplicatus ad q̄dragenarium puenit·Vel quia p

euangelium·quod quatuor libros habet·implet
lex·Si ergo q̄dragenarius numerus habet perfectõ-
nem legis·& lex non impletur niſi in gemino pre
cepto caritatis·quid miraris quia lãguebat qui·xl·
minus duos habebat·neceſſarius erat illi homo ad ſa
nitatem·Sed homo ille qui & deus eſt·& quia illũ ia-
centẽ duobus minus inuenit·quia duo q̄dã iubendo q̄d
minus erat·impleuit·In duobus em̄ domini iuſſis
duo pcepta ſignificata ſunt caritatis·dei dilectio
prior eſt ordine pcipiendi·proximi autem dilectõ
prior eſt ordine faciendi·Dicit·ergo Tolle grabatum
tuum·quaſi·d·Cum eſſes languidus portabat te
proximus tuus·ſanus factus es·porta proximum
tuum·Dicit etiam ambula·Sed quo iter agis ni-
ſi ad dominũ deum tuum? Beda·Quid enim eſt
dicere·ſurge & ambula·niſi a torpore & ignauia
in quibus prius iacebas erigere·& in bonis operibus
proficere ſtude·Tolle grabatum tuũ id eſt proxi-
mum tuum a quo portaris & ipſe patienter tolera
Auguſti·Porta ergo eum cum quo ambulas·vt
ad eum peruenias cum quo manere deſideras·Ille
autem nondũ ihesum nouerat·quia & nos credimus
in eum·quem non videmus·Et vt non videatur·
declinat a turba·quadam ſolicitudine intentõnis·
videtur deus·Turba ſtrepitum habet·viſio iſta
ſecretum deſiderat· textus
Poſtea inuenit eum ihesus in templo & dixit
illi·Ecce ſanus factus es·iam noli amplius pec-
care·ne deterius tibi aliq̄d cõtingat·abijt ille homo &
nũciauit iudeis·quia ihesus eſſet·q̄ fecit eũ ſanũ ꝓpte
rea pſeq̄bãtur iudei ihm̄·quia hoc faciebat in ſabba-
to·ihesus aũt rñdit eis·Pater meus vſq̄ modo opatur·
& ego operor·ꝓpterea ergo magis q̄rebãt eũ iudei in-
terficere·quia non ſolũ ſoluebat ſabbatũ·ſed & patrem
ſuũ dicebat deũ·eq̄lem ſe faciẽs deo·Chriſ·Cu-
ratus homo nõ receſſit ad nũdinas neq̄ voluptati aut
vane glorie dedit ſeipm̄·ſed in templo cõuerſaba
tur·quod maxime religionis eſt ſignum·Vnde
dr̄·poſtea inuenit eũ ihesus in templo·Augu-
ſtinus·Dominus quidem ihesus & in turba eum
videbat & in templo·Ille autem languidus ihesũ
in turba non agnoſcit·in templo agnoſcit in loco ſa-
crato·Alcu·Quia ſi gr̄am cõditoris cognoſcere vo
lumus·& ad eius viſionẽ venire·fugiẽda eſt turba
cogitatõnũ & affectuũ prauorum·declinãda ſũt prauorum
cõuenticula·fugiẽdũ ẽ ad templũ·vt nos ipſos tem-
plũ dei ſtudeamus·facẽ q̄s deus inuiſere & in q̄bus ma
nere dignetur·Seq̄t·& dixit illi·ecce ſanus factus es
iam noli ãplius peccare·ne deterius tibi aliq̄d cõtin-
gat·Chriſ·vbi prius diſcimus quod ex pctis ei na-
ta ẽ hec egritudo·quia em̄ ſepius aĩam in nobis egrotãtẽ
inſenſibiliter habemus·corpus aũt ſi parũ ſuſcepit le-
ſionẽ·omẽ facit ſtudiũ vt ab infirmitate liberemur
ꝓpterea deus punit corpus pro his q̄ aĩa deliquit·
Sed vero quod verus eſt gehenne ſermo·Tercio quod lõ
gũ eſt & infinitũ ſupplitiũ·Dicũt em̄ q̄dã·Nunq̄d
quia in breui temporis momẽto adulteratus ſum·

immortaliter crucior · Vide ꝙ hic tanto tempore
pro peccatis cruciabatur · Non eñ temporis men
ſura peccata iudicatur · ſꝫ ipa delictoꝝ natura · Cū
his aūt & illud diſcim⁹ · ꝙ ſi q̄uem ſuſtineam⁹ pe
nam pro prioribꝫ peccatis · & inde in eadem incide
rimus · g̃uiora patiemur · Et hoc decēter · Qui eñ
neqꝫ ſupplitio factus eſt melior vt inſenſibilis de
reliq̄ & cōtemptor · ad maius ducetur tormentū · ſi
aūt hic non omnes pro peccatis torq̄ntur · nō cōſi
dam⁹ · Nihil eñ nos hic pati pro peccatis ſignuꝫ
eſt maioris illic futuri ſupplitij · Nō aūt oēs egri
tudines ſunt ex peccatis · ſꝫ plures · Quedā eñ & a
pigricia ſiūt · Quedā ꝓpter ꝓbatōneꝫ · ſicut in iob
Sed ꝓpter q̄d paralitico huic xp̄us de peccatis men
tōnem facit ? Quidā huic paralitico detrahētes dicūt
eū xp̄i fuiſſe accuſatorem · & ꝓpter hoc hec audiſſe
q̄d ig̃ dicent de paralitico q̄ eſt apud matheū · etēī
& illi dictū eſt · Remittuntur tibi peccata tua · ne
q̃ · etiā xp̄us hūc incuſauit de p̄teritis · ſꝫ ad futu
rū eum munit ſolū · Alios ig̃ curās peccatoꝝ non
meminit · q̃ his paraliticis ex peccatis egritudines
ſunt facte · alijs aūt ex infirmitate naturali · Vel
p hos reliq̄s oēs admonet · Cū his aūt & illud ē
dicere · quoniā multā vidit ineſſe anime huius pa
tientiā · & vt valenteꝫ ſuſcipere admonitōnem · eū
admonet · Tribuit aūt ſignū ei ꝓpe deitatis · dicen
do eñ · Nō amplius pecces · oñdit ſe ſcire omnia q̄
ab eo facta erāt delicta · Auguſti · Nūc aūt ille
poſtea q̄̃ vidit iheſum · & cognouit eum autorem
ſalutis ſue · nō fuit piger in euāgeliſando quem vi
derat · Vnde ſequitur · Abijt ille ho · & nuntiauit
eis · q̃ iheſus erat q̄ fecit eum ſanū · Chriſ · Nō
ita inſenſibilis erat · vt poſt tantū beneficiū & ad
monitōnem maligna mente hoc dicat · Si eniꝫ de
trahere vellet · ſanitatem tacens tranſgreſſionem ·
dixiſſet · Sed hoc nō fecit · Non eñ dixit · quoniā
ihus eſt q̄ dixit · Tolle graba · tuū · q̄d videbatur
iudeis crimen eſſe · ſꝫ dixit · quoniā iheſus eſt q̄ me
ſanū fecit · Auguſti · Hic ig̃ ille annūtiabat ·
illi inſaniebāt · Vn̄ ſequit᷑ · Propterea pſequebā
tur iudei iheſum · q̃ hoc faciebat in ſabbato · Mani
feſtum eñ opus corpale factū erat ante oculos iu
deoꝝ · nō ſanitas corporis · ſꝫ deportatō g̃bati q̄ non
videbat᷑ · ita neceſſaria quemadmodū ſanitas ap
te g̊ dicat dn̄s ſacramentū ſabbati & ſignū obſuā
di vnius diei ad tempus datū eſſe iudeis · Imple
tōnem vero ip̄am ſacramenti · in illo veniſſe cū ſe
q̄tur · iheſus aūt rn̄dit eis · Pater meus vſqꝫ mō
opatur · & ego operor · q̄ſi · d · Nolite putare q̃ ſab
bato ita req̄euit pr̄ meus · vt ex illo nō opetur · ſed
ſicut ip̄e nūc opatur ſine labore · operor & ego · ſꝫ
ideo dictū eſt deū req̄euiſſe · q̃ iam creaturā nullā
cōdebat poſtq̄̃ pfecta ſūt oīa · Quietem vero ꝓpte
rea appellauit ſcriptura · vt nos admoneret poſt
bona opa q̄eturos · Et ſicut deus poſtq̄̃ fecit homi
nem ad imaginem & ſimilitudinem ſuā · & pfecit
omnia opera ſua bona valde requieuit ſeptimo die

ſic & tibi requiem non ſperes · niſi cum redieris ad
ſimilitudinem in qua factus es · quā peccato per
didiſti · & niſi cuꝫ bona fueris opatus · Auguſ ·
quarto ſup genesim ad litterā · Dici ergo probabi
liter poteſt ad ſeruandum ſabbatum iudeis fuiſſe p̄
ceptum in vmbra futuri · que ſpiritualem requiem
ſignificaret · quam deus exemplo quietis ſue · fide
libꝫ bona opera facientibꝫ arcana ſig̃ficatōne polli
cebatur · Auguſ · ſuper iohannem · Erit eñ ſab
batum huius ſeculi cum tranſierint ſex etates q̄̃ſi
ſex dies ſeculi · tunc eñ ventura eſt requies que ꝓ
mittitur ſanctis · Auguſti · q̄rto ſuper geneſim
ad litteram · Cuius etiā quietis ipſe dominus ih̄s ·
miſterium ſua ſepultura confirmauit · Ipſo q̄ppe
die ſabbati requieuit in ſepulchro poſtq̄̃ ſexto die
conſummauit opera ſua quando ait · Conſummatū
eſt · Quid g̊ mirum ſi deus iſtū diem quo erat xp̄s
in ſepultura quieturus · volens etiam hoc modo p̄
nuntiare · ab operibꝫ ſuis in vno die requieuit · de
inceps operaturus ordinem ſeculoꝝ · Poteſt etiā
intelligi deum requieuiſſe a condendis generibus
creature · quia vltra iam non condidit aliqua ge
nera noua · Deinceps autem vſqꝫ nunc & vltra
operatur eorundem generuꝫ adminiſtratōnem que
tunc inſtituta ſunt · non vt ipſo ſalteꝫ die ſeptimo
potentia eius a celi & terre omnium qꝫ rerum q̄s
condiderat gubernatōne ceſſaret · alioquin cōtinuo
dilaberentur · Creatoris namqꝫ potētia cauſa eſt
ſubſiſtendi omni creature · que ab eis que creata
ſunt regendis · ſi aliquando ceſſaret · ſimul & eorū
ceſſaret ſpecies omniſqꝫ natura cōcideret · neqꝫ eñ
ſicut ſtructuram edium cuꝫ fabricauerit q̄s abſce
dit · atqꝫ illo ceſſante ſtat opus eius · Ita mundus
vel ictu oculi ſtare poteſt ſi ei deus regimen ſuuꝫ
ſubtraxerit · proinde quidem dominus ait · Pater
meus vſqꝫ modo operatur · continuatōnem quandā
operis eius que vniuerſam creaturā continet atqꝫ
adminiſtret · oſtendit · Aliter enim poſſet intelligi
ſi diceret · & nunc operatur · vbi non eſſet neceſſe ·
vt operis continuatōnem acciperemus · Aliter aūt
cogit intelligi · cum ait · vſqꝫ nunc ex illo ſcilicet
quo cuncta cum conderet · operatus eſt · Augu
ſtinus · ſuper iohannem · Ergo tamquam diceret ·
iudeis · Quid alias expectatis perſuadetis vt non
operer ſabbato · Sabbati dies vobis ad ſignifica
tōnem meam preceptus eſt · opera dei attenditis p
me facta ſunt omnia · operatus eſt pater lucem · ſꝫ
dixit · vt fieret · Si dixit · verbo operatus eſt · &
verbum eius ego ſum · Pater meus & tunc opera
tus eſt · cum fecit mundum · & vſqꝫ nunc opera
tur · cum regit mundum · ergo & per me fecit · cuꝫ
fecit · & per me regit · cum regit · Chriſoſtom⁹ ·
Et quideꝫ chriſtus cum diſcipulos excuſare opor
tebat · dauid conſeruum eorum in medium fere
bat · Quādo vero de ſeipſo erat accuſatō · ad patrem
refugit · Conſiderandum etiam ꝙ neqꝫ vt homo ſo
lum excuſat · ſed neqꝫ vt deus ſolum ſed quandoqꝫ

hoc quandoq̧ illo modo · Volebat enim vtrumq̧
credi & condeſcenſionis diſpenſatõnem & deitatis
dignitatem · Vnde hic eq̄litatem ſui ad pr̄em oñ=
dit · & in dicendo eum patrem ſingulariter · Dicit
em̄ pr̄ meus · & in agendo eadem illi · Dicit enim &
ego operoꝛ · Vñ ſequitur · Propterea g̊ magis q̄=
rebant eum iudei interficere · qꝛ non ſolū ſoluebat
ſabbatum · ſed & patrem ſuum dicebat deum ·
¶ Auguſ · Nõ q̊cūq̧ · ſ; q̊d' eq̄lez ſe facit deo · nam
omnes dicimus deo · Pater noſter qui es in celis ·
Legimus & iudeos dixiſſe · Cum tu ſis pr̄ noſter ·
Ergo non hinc iraſcebantur · qꝛ pr̄em ſuū dicebat
deum · ſed ꝙ longe alio modo q̄ꝫ homines · ¶ Au=
guſtinus · de con · euan · Dicendo em̄ pr̄ meus vſq̧
modo operatur · & ego operoꝛ · ꝙ ei eſſet equalis vo=
luit intelligi · cõſequens eſſe oñdens · vt quomā pr̄
operatur · & filius operetur · qꝛ pr̄ ſine filio nõ opa
tur · ¶ Chriſoſ · Si vero non naturalis eſſet filius
nec eiuſdem ſubſtantie · hec excuſatõ maioꝛ accu=
ſatõni eſſet · non em̄ perfectus regalem legem trāſ=
grediens poterit effugere · ſi accuſatus ſe excuſet
dicens · quoniam & rex ſoluit legem · Sed qꝛ par
eſt dignitas filij ad pr̄em · ꝓpterea perfecta excu=
ſatõ eſt · ſicut igr̄ pr̄ opans ſabbato abſolutus eſt a
crimine ita & filius · ¶ Auguſti · Ecce intelligūt
iudei qd̊ nõ intelligūt arriani · Arriani q̄ꝑpe ineq̄
lem dicunt filium patri · & inde hereſis pulſat ec=
cleſiam · ¶ Chriſ · Qui vero nolunt cum bona mē=
te hoc ſuſcipere · dicūt ꝙ xp̄us non fecit ſe equalez
deo · ſed iudei hoc ſuſpicabantur · ſed ad hoc per ea
que ſup̄dicta ſunt ſuperueniamus · Manifeſtū emꝫ
eſt ꝙ iudei perſequebātur xp̄m · & ꝙ ſoluebat ſab
batum · & ꝙ dicebat · pr̄em ſuū deum · vnde & qd̊
cõuenienter adiungitur · eq̄lem ſe faciens deo · ad=
heret p̄miſſis in veritate · ¶ Hila · vij · de trinitate
Expoſitõ em̄ euangeliſte cauſam demonſtrantis
cur dominū iudei interficere vellent · ¶ Chriſ · Et
iterum ſi ip̄e hoc ip̄m volebat aſtruere · ſed iudei
hoc inaniter ſuſpicabantur · non dimiſiſſet domin⁹
eoꝝ mentem in erroꝛe · ſed correxiſſet neq̧ em̄ euā
geliſta hoc tacuiſſet ſicut ſup̄ de eo quod dictum ē
Soluite templum hoc · ¶ Auguſt · non tamen iu
dei intellexerūt xp̄m eſſe filium dei · ſed intellexe=
runt in verbis xp̄i · qꝛ talis commendaretur filius
dei ꝙ eq̄lis eſſet deo · Quia g̊ neſciebant · Talem tñ
p̄dicari agnoſcebant · Ideo dicit · Eq̄lem ſe faciens
deo · non autez ip̄e ſe faciebat eq̄lem · ſed ille illum
genuerat equalem · textus

¶ Reſpõdit itaq̧ iheſus & dixit eis · Amen amē
dico vobis · non poteſt filius a ſe facere quicq̄ꝫ · ni
ſi quod viderit pr̄em facientem · Quecumq̧ em̄ ille
fecerit · hec & ſimiliter filius facit · pr̄ em̄ diligit
filium & omnia demõſtrat ei q̄ ip̄e facit · Et maio=
ra his demonſtrabit ei opera vt & vos miremini ·
¶ Hila · vij · de trinitate · Ad violati ſabbati obie
ctum ſibi reatuz · dixerat · pr̄ meus vſq̧ mõ opat̄ ·
& ego operoꝛ · vt vſurpaſſe hoc ex autoꝛis intelli=
geretur exemplis · Significans tamen hoc quod
ip̄e ageret pr̄is opus eſſe intelligendum · qꝛ ipſe in
ſe operaretur operante · & rurſum aduerſum eam
inuidiam ꝙ ſe deo eq̄ſſet paterni nominis vſurpa
tõne · volens & natiuitatem confirmare & nature
virtutem profiteri · rñdit · vnde dr̄ · rñdit itaq̧ ih̄s
& dixit eis · Amen dico vobis · non poteſt filius a
ſe facere quicq̄ꝫ niſi quod viderit pr̄em facientem ·
¶ Auguſt · Quidam qui xp̄ianos ſe haberi volūt
Arriani heretici · dicentes ip̄m filium dei qui ſu=
ſcepit carnem · minoꝛem eſſe q̄ꝫ pr̄ eſt · capiunt ex
his verbis cauſam calumnie & rñdent nobis · Vi
detis qꝛ dominus iheſus cum aduerteret iudeos
ex hoc moueri · qꝛ patri deo eq̄lem ſe faceret · talia
verba ſubiunxit · vt ſe eq̄lem non eſſe monſtraret
Qui em̄ non poteſt · inquiunt · a ſe facere quicq̄ꝫ ·
niſi quod viderit patrem facientem · vtiq̧ minoꝛ ē
non equalis · Sed ſi deus erat verbum & eſt deus
maioꝛ & deus minoꝛ · duos deos colimus · nõ vnuz
deum · ¶ Hilarius · vij · de trinitate · ne igitur ex=
equatõ illa per nomen naturam natiuitatis que fi
lij eſt · auferet eidem · ait filium ab ſe nihil facere
poſſe · ¶ Auguſtinus · Tamq̄ꝫ diceret · quid ſcan=
daliſati eſtis · quia patrem meum dixi deum · & qꝛ
equalem me feci deo · ita ſum equalis vt ille me ge
nuerit · non vt ille a me · ſed ego ab illo ſum filius ·
hoc eſt eſſe quod poſſe · Quia ergo ſubſtantia filij ·
de patre eſt · ideo potentia filij de patre eſt · Quia g̊
filius non eſt a ſe · ideo non poteſt · a ſe · Sic ergo
non poteſt filius a ſe facere quicq̄ꝫ · niſi quod vide
rit patrem facientem · quia videre filij hoc eſt natū
eſſe de patre · non alia viſio eſt eius & alia ſubſtā=
tia eius · Totum quod eſt · de patre eſt · ¶ Hilar ·
vij · de trinitate · Vt autem maneret ſalutaris in
patre & filio confeſſionis noſtre oꝛdo · naturam na
tiuitatis oſtendit · que poteſtatem efficiendi · non
per incrementa indultarum ad vnumquodq̧ op⁹
viriū ſumeret · ſ; de cognitõne p̄ſumeret · p̄ſumerꝫ
autem non de aliquo operis coꝛpoꝛalis exemplo ·
vt quod prius pater faceret · id poſtea filius fa=
cturus eſſet · Sed cuꝫ ex patre filius eſſet natus ꝑ
virtutis ac nature in ſe paterne conſcientiā · nihil
niſi quod patrem facientem vidiſſet · filium face=
re poſſe teſtatus eſt · non enim coꝛpoꝛalibꝫ modis
deus videt · ſed viſus ei omnis in virtute nature ē
¶ Auguſtin⁹ · ij · de trinitate · Hoc aūt ſi ꝓpterea
dictum accipimus · quia ex foꝛma accepta ex cre
atura minoꝛ eſt filius · cõſeq̄ns erit · vt pⁱoꝛ pr̄ ſup
aq̄s ābulauerit · & cetera q̄ fili⁹ ī carne apparēs in
ter hoīes fecit vt poſſit fili⁹ ea facere · q̄s autē vel
delirus iſta ſentiat · ¶ Auguſ · ſup iohānem · Am
bulatõ tñ illa carnis ſup̄ mare a pr̄e fiebat ꝑ filiuꝫ
Quando em̄ caro ābulabat & diuinitas filij guber
nabat · pr̄ abſens ñ erat cū fili⁹ dicat · pr̄ ī me ma=
nēs ip̄e facit opa · cū g̊ dixiſſet ñ pt̄ fili⁹ a ſe facē
q̄cq̄ꝫ · ne foꝛte carnalis ſubripet ītellect⁹ · vt facerꝫ

ſibi homo quaſi duos fabros· vnum magiſtrũ alte
rum diſcipulum. vt quomodo ille fecit archã. iſte
facit alteram ſecutus. ait ·Quecunq; enim ille fece=
rit ·hec & filius ſimiliter facit ·Non ait· quecunq;
pater facit & filius alia ſimilia facit· ſed hec eadem
Mundum pater. mũdũ filius· mũdũ ſpiritus ſãct9
Si vnus deus pater· & filius & ſpiritus ſanctus.
vnus mundus factus apatre per filium in ſpiritu
ſancto· Hec ergo eadem facit· Addidit autem· ſimi
liter ne alius error in animo naſceretur. Videt̃ em̃
corpus hoc idẽ facere quod anim9· ſed nõ ſimiliter
anim9 em̃ imperat corpori. corpus viſibile eſt· ani=
mus inuiſibilis. vt faceret aliquid ſeruus. iubẽte
domino fecit. Idẽ abutroq; factũ ẽ· ſed nũqd ſil'i=
ter· Nõ ergo ſic pater & filius· ſed hec eadem facit
& ſimiliter facit ·vt intelligamus ſimili potentia
facere filium eadẽ ipſa q̃ facit pater. Equalis igit̃
eſt patri filius. ¶ Hila· vij. de tri· Vel aliter. oĩa
& eadẽ ad oſtendẽdam nature virtutem locutus eſt
Eſt igitur natura eadem. cum eadem omnia poſſe
nature ſit. Vbi vero ſimiliter per filium omnia ea=
dem fiũt· ſimilitudo operꝝ ſolitudinẽ operãtis exclu
ſit. Hec igit̃ ẽ vere fidei noſtre intelligentia· quia
ſub vna hac ſignificatõne teſtant̃ & ſimiliter facta
natiuitatẽ· & eadẽ facta naturã· ¶ Chriſ· Vel alit̃
totũ quod dicit̃· A ſe ipſo non poteſt filius facere
quicq̃· intelligẽdũ ẽ ·quia nihil cõtrarium patri·
nihil alienũ ab eo facere pt̃· Ideo at̃ nõ dicit· quom
am nihil cõtrarium facit. Sed quoniã nõ poteſt fa
cere· vt hinc oſtẽdat indiſſimilitudinẽ & certitudi=
nem parilitatis· Non em̃ inbecillitatẽ filij. ſed mul
tam eius virtutẽ oſtendit hoc verbum. ſicut em̃ cũ
dicimus. Impoſſibile eſt deũ peccare· nõ inbecillita
tem eius accuſam9· ſed ineffabilẽ quãdam virtutẽ
eius teſtamur· ita cũ dicit filius. nõ poſſum a me
ipſo facere quicq̃· hoc dicit· quoniã impoſſibile eſt
eũ facere aliquid cõtrarium patri· ¶ Aug· contra
ſermonem arrianoꝝ· Hoc autẽ nõ defitientis eſt· ſ;
in eo q̃ de patre natus eſt permanentis ·tãq; lau=
dabile eſt omnipotẽtem nõ poſſe mutari· q̃ lauda=
bile eſt q̃ omnipotẽs nõ poteſt mori. Poteſt enim
filius facere quod nõ vidiſſet patrẽ fatiẽtẽ· ſi poſſet
facere quod per illũ nõ facit pater. hoc eſt. ſi poſſet
peccare· neq; nature immutabiliter bone que a pa=
tre ẽ genita cõueniret· Hoc autẽ· quia nõ poteſt· non
defitiẽter nõ poteſt· ſ; potẽter. ¶ Chri· Hijs at̃ que
dicta ſũt· atteſtat̃ ·q̃d ſeq̃t̃ ·Quecũq; ei ille fecerit
hec ſil'it̃ & fili9 facit. Si em̃ p ſe ipm̃ pr̃ oĩa facit·
vt hoc q̃d dicit· ſimiliter maneat. & fili9 etiã ſeip=
ſum facit. vides qualiter intelligentia eſt excelſa·
humilitatis aũt verba. Si em̃ humilius producit
verba quedã non mireris. Quia em̃ perſequebant̃
eum excelſa audientes. & contrariũ deo eẽ eſtima=
bãt· parũp verba remiſit. ¶ Aug· Cum g̃ dixiſſet
& ſe eadem facere· & ſimiliter que facit pater· ſubdi
dit. pater em̃ diligit filium & omnia demonſtrat ei
quecũq; ipſe facit. ad hoc quod ſupra dixit· niſi q̃d

viderit patrem facere· videtur pertinere. & q̃ oĩa
demonſtrat ei que ipſe facit. Sed rurſus mortalis
cogitatõ perturbatur. Dicet em̃ aliquis. Seorſum
facit pater vt poſſit filius videre quod facit· vel ut
ſi faber doceat filium artem ſuam· & demonſtret ei
quicquid facit· vt poſſit & ipſe facere quod viderit
patrem fatientem. Cum ergo pater facit filius
non facit· vt poſſit videre filius quod pater facit·
Porro ſi fixũ atq; incõcuſſum tenemus. quia per fi
lium omnia pater facit· anteq̃ fatiat demonſtrat fi
lio. Vbi etiã demõſtrat filio pater. quod facit· niſi
in ipſo filio per quẽ facit· ſi em̃ pater exempla fa=
tiat. & filius attendat manus patris quemadmo
dũ fatiat· vbi eſt illa inſeparabilitas trinitatis:
Nõ g̃ fatiendo demõſtrat pater filio· ſed mõſtrãdo
facit per filium· Videt em̃ patrem fili9 demõſtrãtẽ
anteq̃ aliquid fiat. & ex demonſtratione patris &
viſione filij fit· quod fit a patre per filium ·Sed
dices oſtẽdo filio meo· quod volo facere· & facit ipſe
atq; ego per ipſum· Sed verba dicturus es ei filio
tuo. ſed ipſe filius eſt verbum patris· Nũquid g̃
per verbum loqueret̃ ad verbũ· An quia fili9 ma=
gnum eſt verbũ· minora verba tranſitura erũt ĩter
patrẽ & filium· & ſonus aliquis & quaſi creatu
ra quedam temporalis exitura erat ex ore patris &
percuſſura aurẽ filij· Remoue omnia corporalia ſim
plicitatem vide ſi ſimplex es· ſi non potes cõprehẽ=
dere quid ſit deus. vel hoc cõprehende quid non ſit·
Multũ pfities· ſi nõ aliud q̃ ſenſeris de deo. In mẽ
te tua vide quod volo dicere· ĩ qua video memoriã
& cogitatõm· demõſtrat memoria tua cogitatõi tue
karthaginẽ· & quod ĩ illa erat anteq̃ incẽderes· cõ=
uerſe ad ſe cogitatõi oſtẽdit· Ecce facta eſt a mẽo
ria demonſtratõ. facta eſt in cogitatõe viſio & nul=
la verba in medio cõcurrerũt. Nullũ ex corpore ſig
nũ datũ eſt. Sed tamẽ oĩa que in memoria te nes·
forinſecus accepiſti. Pater que demonſtrat filio·
non accepit extrinſecus intus totũ agit̃. q2 nihil
creaturarũ eſſet extrinſec9 niſi pater hoc feciſſet p
filiũ· & eã pr̃ demõſtrãdo fecit q2 filiũ videtẽ fecit
Sic g̃ demõſtrãs pater filij viſionẽ gignit· queãd=
modũ pater filium gignit· Demonſtratõ quippe ge
nerat viſionẽ nõ viſio demõſtratõm· Quod ſi purius
& perfecti9 intueri valeremus· fortaſſe ĩuenirem9
nec aliud eſſe patrem· aliud eius demonſtratõm nec
aliud filiũ· aliud eius viſionẽ· ¶ Hila· vij de tri·
Non igitur per ignoratõem credendus eſt vnigeni
tus deus doctrina demonſtrationis eguiſſe· demon=
ſtratio em̃ operum nihil aliud h̃ nob̃ pterq̃ natiui=
tatis fidem ingerit· vt ſubſiſtentem filium ex ſubſi=
ſtente deo patre credam9· ¶ Aug· Videre em̃ pa=
trẽ hoc ẽ illi eẽ filiũ· Sic ergo demõſtrat pater oĩa
que facit filio· vt a patre videat filius. Videdo em̃
natus eſt· & ab eo eſt illi videre· a quo eſt illi eſſe
& natũ eẽ & pmanere. ¶ Hila· vij de tri ·Neq; aũt
incircũſpectũ ſe celeſtis ſermo egit· ne forte diuer
ſe nature ſignificatõ ſub occaſione dicti ambigui

ſubriperet · Demonſtrata em̄ potius opera patris
eē ait domino · ꝙ ad operatōm eoꝝ naturam virtu-
tis adiectā vt demonſtratio ipſa natiuitas eē doce
retur · cui per dilectionem patris operū paternorū
que per eum effici vellet · eſſet cognata cognitio ·
¶ Aug · Sed ecce quem diximus patri coeternū
videntem patrem & videndo exiſtētem · rurſus
nobis tempora nominat · Nam ſequit̄ · Et maiora
hijs demonſtrabit ei opera · ſi autem demonſtrabit ·
hoc eſt demonſtraturus eſt non dū demonſtrauit ·
& tūc filio demonſtraturus eſt · quando & iſtis · ſeq
tur em̄ · vt vos miremini · Et hoc difficile eſt videre
quomodo tanq̄ temporaliter filio coeterno aliquan
do monſtret eternus pater omnia ſcienti que ſunt
apud patrem · Que ſint autem illa maiora facile eſt
intelligere ex hoc quod ſubdit̄ · Sicut enim pater
ſuſci · mor · &c̄ maiora ei opa ſūt mortuos ſuſcitare
q̄ lāguidos ſanare ſ; q̄ paulo āte loquebatur vt de⁹
cepit loqui vt homo · Demonſtrabit em̄ quaſi tem-
poraliter homini facto in tempore opera maiora id
eſt reſurrectionem corporum · Corpora enim reſur-
gent per diſpenſationem humanam · ſed anime re-
ſurgent per ſubſtantiam dei · Participatione em̄
dei fit anima beata · nō participatione beate anime
Quomodo enim anima que inferior deo eſt · id quod
ipſa inferius eſt · hoc eſt corpus viuere facit · ſic eā
dem animam non facit beate viuere · niſi quod ipſa
anima ſuperius eſt ſcilicet deus · vnde & prius di-
ctum eſt · ꝙ pater diligit filium · & demonſtrat ei q̄
ipſe facit · Demōſtrat em̄ pater filio vt anime ſuſci
tentur · q2 per patrē & filiū ſuſcitant̄ · nec poſſunt
viuere niſi earū vita ſit deus · Vel nobis pater de-
monſtraturus eſt · non illi · Propterea ſubiungit ·
vt vos miremini · In quo expoſuit quid voluit dice
re · Et maiora hijs demōſtrabit ei opa · Sed q̄re nō
dixit · demonſtrabit vobis · ſed filio · quia & nos mē-
bra ſumus filij · & ipſe diſcit quodāmodo in mēbris
ſuis · quō & patit̄ in nobis · Sicut em̄ dixit · Quod
vni ex minimis meis dediſtis · mihi dediſtis · Ita ſi
interroget̄ a nobis · quādo eris diſcens · cū tu doce-
as omnia · Reſpondet · Cum vn⁹ · ex minimis meis
diſcit ego diſco · Textus

¶ Sicut em̄ pater ſuſcitat mortuos & viuificat ·
ſic & filius quos vult viuificat · Neq3 em̄ pater iu-
dicat quēq̄ · ſed om̄e iuditium dedit filio ſuo · vt ho
norificēt omnes filium · ſicut honorificāt prē3 · Qui
nō honorificat filium · nō honorificat patrē qui mi-
ſit illū · ¶ Aug · Quia dixerat · ꝙ maiora hijs opa
pater demonſtraturus eſt filio · Que ſint maiora ꝓ-
ſequit̄ · Et dicit · Sicut em̄ pater ſuſcitat mortuos
& viuificat · ſic & filius quos vult · viuificat · Pla
ne maiora ſunt iſta · Valde enim plus eſt vt reſur
gat mortuus quā vt cōualeſcat egrotus · Non autē
ſic hoc intelligamus · vt alios a patre ſuſcitari alios
a filio exiſtemus · ſed eoſdem quos pater ſuſcitat &
viuificat · ipos & fili⁹ ſuſcitat & viuifi · Et ne q̄s di
cēt · Suſcitat · pr̄ mortuos · p filiū · ille tāq̄ potens ·
iſte tāq̄ ex aliena p̄tate tāq̄ miniſter facit aliq̄d ·
Poteſtatem filij ſignauit dicēs · Filius q̄s vult · vi
uificat · Tenete hic nō ſolū p̄tatē filij · verū etiā
& volūtatē · Eadē ei patris & filij p̄tas eſt & volū-
tas · Nō ei vult pater aliud q̄ fili⁹ · ſed ſicut illis
vna ſubſtātia · ſic vna volūtas eſt · ¶ Hila · vij · de
tri · Velle q̄dē nature libertas ē q̄ ad pfecte v̄tutis
b̄titudinē cū arbitrij volūtate i libertate ſubſiſtat ·
¶ Aug · Sed q̄ ſūt iſti mortui quos viuificat pr̄ &
fili⁹ · Vult nobis inſinuare reſurrectōm mortuorū
quā oēs expectam⁹ · nō illā quā q̄dā habuerūt · vt
ceteri crederēt · reſurrexit ei lazar⁹ moritur⁹ · Cū g̊
dixiſſ; · Sic pr̄ ſuſci · mor · & viui · Ne ītelligēm⁹ illā
mortuorū reſurrectionē · quā fecit ad miraculū · non
ad vitā eternā · ſecutus ait · Neq3 ei pr̄ iudicat quē
q̄ &c̄ · vt oſtēdat q2 de illa reſurrectōe mortuorum
dixerat q̄ futura ē i iudicō vel aliter de reſurrectōe
aiaꝝ dictū ē · Sic pr̄ ſuſcitat mortuos &c̄ · de reſur
rectōe aūt corpoꝝ dicit neq3 ei pr̄ iudicat quēq̄ &c̄
Reſurrectio ei aiaꝝ fit p ſubſtantiā patris & filij
& ideo id ſimul operātur pater & fili⁹ · Reſurre-
ctio vero corporū fit per diſpēſatōm humanitatis n̄
patri coeternā · Sed vide quō verbū chriſti mentē
noſtrā huc atq3 illuc ducit · vno carnis loco remanē-
re non ſinit · vt verſando exerceat · exercēdo mūdet
mūdando capaces reddat · capaces factos impleat ·
Paulo enim ante dicebat q2 demōſtrat pater filio
quicquid facit · videbā quaſi patrem facientem &
filium expectantem · modo rurſus video filium faci-
entem patrem vacantem · ¶ Aug · primo de tri · Nō
enim quod dicit̄ · Omne iuditium dedit filio · ſecun
dum illam locutionem dictum eſt qua dicitur · ſic
dedit filio vitam habere in ſemetipſo · vt ſignifica-
ret quia ſic filium genuit · Si enim ſic diceretur
non vtiq3 diceretur · pater non iudicat quenq̄ · ſe
cundum hoc enim ꝙ pater equalem genuit filium ·
iudicat cum illo ſecundum hoc ergo dictum eſt ·
ꝙ in iuditio non forma dei · ſed forma filij homi-
nis apparebit · non quia non iudicabit qui dedit
omne iuditium filio · cum de illo dicat filius · Eſt
qui querat & iudicet · Sed ita dictum eſt · Pater
non iudicat quemq̄ · ac ſi diceretur · Patrē nemo
videbit in iuditō · ſ; oēs filiū q2 fili⁹ hoīs ē · vt poſſit
& ab impijs videri · cū & illi videbūt in quē pupu-
gerūt · ¶ Hila · vij · de tri · Vel alit̄ · q2 dixerat · Et
filius q̄s vult viuificat · ne n̄ natiuitatis videt̄ i ſe
habere naturā · ſed nō nate potius p̄tatis iure ſubſi
ſtere · cōtinuo ſubiecit · Neq3 ei pater iudicat quēq̄ ·
ſ; om̄e iuditiū dedit filio · & in eo ꝙ omne iuditium
datū ē nature natiuitas demōſtrat̄ · q2 & oīa habere
ſola natura poſſit īdifferēs · neq3 n̄titas aliq̄d poſſit
hr̄e niſi datū ſit ¶ Chri · Sic ei dedit vitā id eſt ge
nuit eū viuētē · ita dedit iuditiū · id ē genuit eū iudi
cē · Dedit ei h̄ poſitū ē · ne hūc igeitū ſuſpiceris ne-
q3 duos prēs eſtimes · Dicit at om̄e iuditiū q2 dn̄s
ē & puniendi & horādi vt voluerit · ¶ Hila · vij · de
tri · Datū ē ei ci ōe iuditiū q2 viuificat q̄s vult · neq3

aceptum patris iuditium poteſt videri · cum ipſe ñ
iudicet · quia filij iuditium ex iuditio eſt paterno ·
ab eo enim datum omne iuditium eſt · Sed dati iu
dicij cauſa non tacita ē · ſeqꝰ ei vt oēs honorificēt-
filium · ſicut honorificant patrem · ¶ Chriſ. Ne em̄
audiens quoniam patrem habet autorem · diſſimi-
litudinem ſubſtantie eſtimes & honoris minoratõ
nem · cõplicat honorē filij patris honori · eundē oſtē
dens eē honorem patris & filij · Sed nũquid patrē
eum dicemus? abſit · Qui enim patrē eũ dicit · non
adhuc filium vt patrem honorat · ſed totũ confun-
dit · ¶ Aug. Et prius quidē filius videbatꝰ vt ſer-
uus · pater honorabatꝰ vt deꝰ · apparebit filius equa
lis patri · Vt omnes honorificent filium ſicut ho ·
pa · Sed quid ſi inueniũtur qui patrem honorificāt
& ñ honorificāt filiũ · ñ pt fieri · Vñ ſeqꝰ · Qui nõ
honorificat filium non ho · pa · qui miſit illũ · Aliud
ē ei cũ tibi ꝯmēdatꝰ deꝰ · qꝛ deꝰ ē · & aliud cũ tibi ꝯmē
datꝰ deꝰ qꝛ pater ē · Cũ tibi ꝯmēdatꝰ deꝰ creator · tibi
ꝯmēdatꝰ oīpotēs · ſpiritus quidā ſummꝰ · eternꝰ · inui
ſibilis · incõmutabilis · Cum vero tibi quia pater ē
commendatur · nihil tibi aliud ꝙ̄ filius cõmendatꝰ ·
quia pater dici non poteſt · ſi filium non habet · Sꝫ
ſi forte patrem quidem honorificas tanꝙ̄ maiorem
filium vero tāꝙ̄ minorem · ibi tollis honorē patris
vbi minorē das filio · Quid enim tibi aliud videtur
ita ſentienti · niſi pater equalem ſibi filium genera
re aut noluit · aut non potuit · Si noluit inuidit · ſi
non potuit defecit · Vel aliter ꝙ dicitur · vt omnes
honorificent filium · ſicut honorificant patrem · red
ditum eſt reſurrectioni animarũ quā ſic operatur
filius ſicut pater · Sed propter reſurrectionem cor
porũ ſubditur · Qui non ho · fi · non ho · pa · qui miſit
illum · Non dixit ſic honoratur enim homo chriſtꝰ
ſed non ſicut pater deus · Sed dicit aliquis · miſſꝰ
eſt filius · & maior eſt pater · quia miſit · Recede a
carne · miſſionem audi · non ſeparatõem · Res hũa-
ne fallunt homines · res diuine purgant · quanꝙ̄ &
ipſe res humane dicant cõtra te teſtimoniũ · velut
ſi quis vxorē velit petere & per ſe nõ poſſet · ami-
cum maiorem mittit · qui eam petat · Et tamen at-
tende ꝙ̄ ſit aliud in rebus humanis · Nũquid enim
homo pergit cum eo quem mittit? Pater autē qui
miſit filiũ non receſſit a filio cum dicat · Non ſum
ſolus quia pater mecum eſt · ¶ Aug. iiij · de tri · Nõ
autem eo ipſo ꝙ de patre natus eſt · miſſus dicitur
filius · ſed vel eo ꝙ apparuit huic mundo · verbum
caro factũ · vnde dicit · A patre exiui & veni ī hũc
mundum · Vel eo ꝙ ex tempore cuiuſꝙ̄ mente per
cipitur ſicut dictũ eſt · mitte illā vt mecum ſit · &
mecũ laboret ¶ Hila · vij · de tri · Cõcluſa igitꝰ ſũt oīa
aduerſum heretici furoris ingenia · Filius eſt quia
a ſe nil facit · Deus eſt · quia quecunꝙ pater facit ·
& ipſe eadē facit · vnũ ſũt · qꝛ exeqꝰtꝰ ī honore Nõ ē
pater ipſe · qꝛ miſſus eſt · textꝰ
¶ Amen amen dico vobis quia qui verbũ meum
audit · & credit ei qui miſit me · habet vitam eternā
& in iuditium non venit · ſed tranſit a morte ī vitā
¶ Gloſa. Quia dixerat ꝙ filius quos vult viuifi-
cat · conſequenter oſtendit · qualiter per filium per
ueniatur ad vitam dicens · Amen amen dico vobis
quia qui ver · me · au · & cre · ei qui miſit me · habet
vitam eternam · ¶ Aug. Quandoquidem in audiē-
do & credendo vita eterna ē · multomagis in intel-
ligendo · Sed gradus pietatis eſt fides · fidei fructꝰ
intellectus · Et non dixit mihi ſed credit ei qui mi
ſit me · Quare verbum audit tuum · & credit alteri
quid voluit dicere · niſi quia verbũ eius eſt in me?
Et quid eſt · Audit verbum meum · non audit me?
Credit autem ei · qui miſit me · quia cum illi credit
verbo eius credit · mihi credit quia verbum patris
ego ſum · ¶ Chriſ. Vel nõ dixit · q̄ audit ſermones
meos & credit mihi · eſtimaſſent enim hoc eſſe tu-
morem & gloriationem verborum ſuperfluam · Di
cens autem · credit ei qui miſit me · ſuſceptibilem
faciebat ſuum ſermonem · Ex duobus enim ſuum
ſermonem ſuſceptibilem facit · & in hoc ꝙ patri cre
ditur ab eo qui ipſum audit · & in hoc ꝙ multis bo
nis potietur · Vnde ſequitꝰ Et in iuditium non ve-
nit · ¶ Aug. Sed quis eſt hic? erit quiſꝙ̄ paulo
apoſtolo melior qui ait · oportet nos exhiberi omēs
ante tribunal chriſti · Aliquando ergo iuditium pe
na dicitur · aliquando iuditium diſcretio dicitur ·
Ergo ſecundum iuditium diſcretionis oportet nos
omnes exhiberi ante tribunal chriſti · Secundum
iuditium damnationis hic dicitur in iuditium nõ
veniet id eſt non veniet in dānatõꝫ · Sequitꝰ · Sed
trāſit a morte in vitā · Non nunc tranſit · ſed iā trā-
ſijt a morte infidelitatis · ad vitam fidei · a morte ini
quitatis ad vitam iuſtitie · Vel aliter ne putares
credendo te non moriturũ ſecundũ carnē · ſcias te
mortem ꝙ̄ debes ſupplitio · Adam perſoluturum ·
Accepit enim ille (in quo tunc omnes fuimus) mor
te morieris · Nec potes euadere diuinā ſentētiā · Sꝫ
cũ pſolueris mortem veteris hominis · ſuſcipies vi-
tam noui hominis · & tranſitum facies de morte ad
vitam · ad quam vitam? ad eternam · Reſurrecturi
enim in fine ſeculi mortui in vitam eternam tranſi
bunt · Vita enim iſta nec vita nominanda eſt · qꝛ
non eſt vera vita niſi que eſt eterna · ¶ Auguſt ·
de verbis domini · Videmus autem homines ama-
tores preſentis vite temporalis ac finiende ſic pro ·
illa laborare · vt quando veniat mortis metus · quic
quid poſſunt faciant · non vt auferant · ſed vt diffe
rant mortem · Si ergo tanto labore · tanta cura agi
tur · vt aliꝙ̄tulum plus viuatꝰ · quomodo agendũ
ē · vt ſemp viuatꝰ? Et ſi prudētes dicũtꝰ · q̄ oībꝫ mo-
dis agũt · vt differāt mortē & viuāt paucos dies ·
ꝙ̄ ſtulti ſũt · q̄ ſic viuũt · vt pdāt eternũ diē · textꝰ
¶ Amen amen dico vobis qꝛ venit hora · & nũc eſt
quādo mortui audient vocem filij dei · & qui audi
erint · viuent · Sicut enim pater habet vitam
in ſemetipſo · ſic dedit & filio vitam habere in ſe
metipſo · ¶ Aug. Poſſet aliq̄s dicē ex patre aliq̄s

viuificatur cui credit· quid tu non viuificas · vide
quia & filius quos vult viuificauit · vnde dicit ·
Amen amen dico vobis quia venit hora & nunc est
quando mortui audient vocem filij dei· & qui audie
rint viuent· ¶ Chris· Cum autē dicat· venit hora·
ne forte longum suspiceris tempus· addidit & nūc
est· Sicut enim in resurrectione futura vocē audiē=
tes precipiētē suscitabimur· ita & tūc fit· ¶ Theo·
Hoc ei dixit ꝑ hijs q̄s a mortuis suscitatur? fuit
scʒ filia archisinagogi· filio vidue· & lazaro ¶ Au=
gusti· Vel aliter ·ne forte qꝛ dixit· trāsit de mor
te ad vitam· intelligamus hoc in futura resurrecti
one· ostendere volēs quomodo trāsit qui credit· sub
iungit· Amen amen dico vobis · qꝛ veīt hora ·que
hora? Et nūc est qñ mo· au· vo· fi· dei· & qui audie
rint· viuēt· Non inquit· quia viuūt · audiunt· sed
audiēdo reuiuiscūt· Quid ē enī audiēt· nisi obedient
Qui enī credūt & secudū verā fidē agūt· viuūt &
mortui non sunt· Qui aūt vel non credūt vel credūt
male viuētes & caritatem non habētes· mortui po=
tius deputādi sūt· Et tamē adhuc agitur hora ista
& vsqꝫ ad finem seculi ipsa hora vna agitur· vt io=
hannes dicit· Nouissima hora est· ¶ Aug· de ver·
domini· Quādo mortui id est infideles· audiēt vocē
filij dei id est euāgelium· & qui audierint id ē qui
obedierint· viuent id est iustificabūtur· & infideles
iam non erūt· ¶ Aug· super iohannē· Sed queret
aliquis· habet filius vitam vnde viuant credentes
Audi ipsū dicētē· Sicut ei hꝫ pater vitā ī semetipso·
sic dedit & filio hr̄e vitā ī semetipso· viuere q̄ꝑpe
suū ī illo ē n̄ aliūde· nō alienū ē· nō q̄si particepꝰ sit
vite q̄ nō ē· quod ipē· ꝭ habet vitam in semetipso·
vt ipa vita sibi sit ipē· Quid tu? anima mortua eras
Audi patrem per filium· surge vt in eo recipias vi
tam· quā nō habes in te· Qui habet vitam in se met=
ipso· & sic agitur prima resurrectio· Hec enī vita
ꝙ pater & filius est· ad animam pertinet· Non enī
vitam illam sapientie sentit corpus· sed mens rati=
onanalis· ¶ Hila· in libro de sinodis· Conclusi q̄=
dem heretici scripturarum autoritatibus· hoc solū
tribuere solent filio vt patri tantū virtute similis
sit tollunt aūt ei· similitudinem nature· non intel=
ligentes· non nisi ex nature similitudine similitu=
dinem esse virtutis· Neqꝫ enī aliquādo inferior na=
tura superioris a se potiorisqꝫ nature virtutem con=
sequitur Non autem potest negari quin filius dei
idem possit· cum dixerit· Quecūqꝫ pater facit· eadē
& filius facit similiter· sed similitudini virtutis·
nature similitudo succedit· cū dixit · Sicut habet
pater vitā ī semetipō· ita & filio dedit habere vitā
in semetipso· In vita nature & essentie significatō
ē q̄ sic habeť ita data eē doceť ad hn̄dū· Quod ei in
vtroqꝫ vita ē· id ī vtroqꝫ significať essentia· & vita
q̄ gigniť ex vita id est essentia q̄ de essentia nasciť
dum non dissimilis nasciť scilicet qꝛ vita ex vita
ē tenet ī se originis sue ī dissimilē naturā· ¶ Aug·
xv· de tri· Intelligiť aūt pater nō sine vita existēti
iam filio vitā dedisse· sed ita eum sine tem pore ge
nuisse· vt vitam quam pater filio gignendo dedit·
coeťna sit vite ei? q̄ dedit· ¶ Hila· vij· de tri· Quod
ei ex viuo viuū natū ē hꝫ natiuitatis ꝓfectūs sine
nouitate nature· Nō ei nouū ē ꝙ ex viuo generať
viuū· qꝛ nec ex nihilo ad natiuitatē vita q̄sita est
Et vita q̄ natiuitatē sumit ex vita nccē ē ꝑ nature
vnitatē & ꝓfecte natiuitatis sacrm̄tū· vt ī viuēte
viuat & in se habeat vitam viuentem· Et quidē na
ture humane infirmitas ex disparibus compatur
& ex inanimatis contineť ad vitam· nec statim in
ea quod gignitur· viuit· neqꝫ totū viuit ex vita· cū
in ea multa sint· que sine nature sensu cū excreue=
rint· deficcentur· In deo vero totum quod est viuit
Deus enī vita est· & ex vita non potest quidquā
esse nisi viuū· ¶ Aug· Ergo quod dicitur· Dedit
filio· tale est· ac si diceretur genuit filium· generā=
do enim dedit· Quomodo dedit vt esset? sic dedit vt
vita esset in semetipso· vt non aliunde vita indige=
ret· sed ipse esset plenitudo vite vnde credentes alij
viuerent· dum viuerēt· Quid interest? quia ille de
dit· iste accepit· ¶ Chris· Vides indissimilitudinē
in vno solo differētiam ostendēte in essendo· hunc
q̄dē patrē· illū vero filiū· ¶ Hila· de sino· Discerni
tur enim ꝑsona accipiētis & dātis· Nō enī pt̄ intel=
ligi ipē atqꝫ vn? a se accepisse q̄ dederit· qꝛ ali? ē ibi
viuēs· alius ꝑfitēs se viuere ꝑ autorē· textꝰ
¶ Et potestatem dedit ei iuditium facere quia fi=
lius hominis est· Nolite mirari hoc · quia venit
hora · in qua omnes qui in monumentis sunt· au=
dient vocem filij dei· & procedent· qui bona fecerūt
in resurrectionem vite· qui vero mala egerunt· in
resurrectionem iudicij· ¶ Theophilus· Non solum
pater dedit filio ꝙ viuificet· sed etiam ꝙ iuditium
fatiat · vnde dicit· Et potestatem dedit ei iuditium
facere · ¶ Chrisostomus· Cuius autem gratia cir
ca hoc continue vertitur iuditium dico & resur=
rectionem & vitam · quoniam hec maxime om=
nium sunt · que introducere possunt · & inflexi=
bilem facere auditorem · Qui enim persuasus est
quoniam resurget · & filio dabit noxas eorum ·
que deliquit · & si nihil aliud viderit signum hoc
suscipiens curret· benignum sibi iudicem fatiens·
Sequitur· quia filius hominis est ·nolite mirari
hoc · Paulus quidem samosetanus non ita ait·
sed sic· Dedit ei potestatem iuditium facere quia
filius hominis est · Sed nullam conuenientiam
habet hoc dictum ita· Non enim propterea susce=
pit iuditium quia homo est· quia quis prohibet om
nes homines esse iudices· Sed quia ineffabilis dei
filius est ·propterea & iudex est · Ita igiť legēdū
Quia filius hominis est· nolite mirari hoc· quia enī
videbať audiētibus obstare hijs que dicebāť· q̄n
nihil plus estimabant eē christum ꝙ purum homi
nem · que vero dicebantur erant maiora ꝙ secun
dum hominē· & etiā ꝙ secūdū āgelū· & erāt soli?
dei· Ideo hāc opinionē solues dixit· Ne miremi qꝛ

filius hominis eſt . Et ſubdit cauſam quare nō ſit
mirandum dicens · Quia venit hora in qua omnes q̇
in monumētis ſunt audiēt vocem filij dei · Et cui⁹
gratia non dixit . ne miremini quia filius hominis
eſt · etenim & ipſe filius dei eſt · Si reſurrectionem
poſuit q: ſcilicet opus dicēs quod dei ꝓprium erat .
dat audientibus ex eo ſilogizare de reliquo quoniā
deus erat . & dei filius · Etem̄ qui argumenta cōpli
cant · cum partes ponētes nobiliter demōſtrauerint
quod querit̄ multociens non inducunt ipſi cōcluſi:
onem · ſed clariorem fatientes victoriā . dimittunt
illi qui contradicit . vt pro eis ſententiam ferat .
Igitur eius quidem que ſcd̄m lazarum reſurrecti:
onis ſupra reminiſcēs d' iuditio tacuit · Nō enim ꝓpt
iuditium ſurrexit lazarus · Vniuerſalem vero re
ſurrectionē inducens · iuditium poſuit · vnde ſeq̄tur
Et procedent qui bona fecerunt . in reſurrectionē
vite . qui vero mala egerunt · inreſurrectionem iu:
ditij · Quia enim ſupra dixerat · Qui audit ſermoēz
meum · & credit ei qui miſit me · in iuditium nō ve:
nit · vt nō eſtimet quis ꝙ credere ſufficit ad ſalutē
adiecit hic & de vita · dum dicit · Et qui bona egerīt
& qui mala egerunt · ¶ Aug⁹ · Vel alit̄ · Inquā:
tum erat verbum inprincipio apud deum . dedit ei
vitam habere in ſemetipſo · Sed quia verbū caro
factum eſt . ex virgine maria . homo factus . filius
hominis eſt · Et q: fili⁹ hominis ē . accepit poteſta
tem iuditium facere . quod ſcz erit ī fine ſeculi · Et
ibi erit reſurrectio corpoꝝ mortuoꝝ · Animas g° ſu
ſcitat deus per chriſtum filiū dei . corpora ſuſcitat
ꝑ eūdem filium hominis · Vnde additur · Quia fili⁹
hominis eſt · Nam ſecundum ꝙ dei filius eſt · ſemꝑ
habuit · ¶ Auguſtinus · de verbis dn̄i · Ad iuditiuz
enim forma hominis ventura eſt . forma illa iudica
bit que iudicata eſt . ſedebit iudex . qui ſtabat ſub
iudice · Damnabit veros reos · qui factus eſt falſo
reus · rectum enim erat vt iudicandi viderent iudi
cem · iudicandi autem erant boni & mali . reſtabat
vt in iuditio forma ſerui & bonis & malis oſtende:
retur . forma dei ſolis bonis ſeruaretur . Beati em̄
mundo corde quoniam ipſi deum videbunt · ¶ Aug ·
Omnes autem qui inſtituerunt alicuius etiā falſe
religionis ſectam · negare reſurrectionem mentiū
non potuerūt · ſed multi carnis reſurrectionē nega:
nerunt . & niſi tu domine ihesu dixeris eam · quid
oppōnemus contradictoribus? Ad ipſā igit̄ oſtēdē
dam ſubdit · Nolite mirari hoc . ſcilicet ꝙ dedit po
teſtatem filio hominis iuditium fatiendi · quia ve
nit hora ¶ Aug⁹ de verbis dn̄i · Hic non addit . Et
nūc eſt · quia iſta hora ī fine ſeculi erit . Nolite iḡ
mirari · quia dixi · optet homines ab homine iudica
ri · ſ; q̊s hoīes · ñ ſolū q̊s ī veiēt viuos · vñ ſeq̄t̄ Quia
veīt hora ī q̄ oēs q̇ ī monumētis ſūt ¶ Aug · ſuꝑ io ·
Quid eni deti⁹? corpora ſūt ī monumētis ñ aīe · Supe
ri⁹ etiā cū dicēt · veīt hora · & addēt . & nūc ē · ſubie
cit quādo mortui audiēt vocē filij dei · Nō dixit · oēs
mortui · mortuos em̄ iiq̊s voluit ītelligi · Sed non

omnes ii qui obediūt euāgelio · At vero ī fine cēs q̊
ſunt ī monumentis · audient vocē eius . & procedēt
Noluit dicere . & viuent . quod ſupra dixit · vbi vi:
tam eternam intelligi voluit & beatam · quam non
omnes habebunt . qui de monumētis procedent .
Accepiſti certe poteſtatem iudicandi . quia filius
hominis es . Reſurgēt corpora de ipſo iuditio · Dic
aliquid · & hoc audite · Qui bona fecerunt in reſur:
rectionem vite viuere . ſcilicet cū angelis dei . Qui
male egerūt . in reſurrectionem iudicij . hic iudici:
um pro pena poſuit . textus
¶ Non poſſum ego a me facere quicq̄ꝫ · ſed ſicut au:
dio iudico . & iudicium meum iuſtum eſt quia non
quero voluntatem meam . ſed voluntatem eius qui
miſit me patris . ¶ Aug⁹ · Dicturi eramus xp̄o .
Tu iudicabis . & pater non iudicabit . nomne ergo
ſecundum patrem iudicabis? Et ideo adiecit . Non
poſſum ego a me facere quitquam · ¶ Chriſ · Hoc
ē · nō extraneum neq; diſſimile hijs que vult pater .
a me fieri videbitis · ſed ſicut audio iudico · In quo
michil aliud oſtendit · quam quoniam impoſſibile ē
eum aliquid aliud velle quam qd' pater vult · hoc ē ·
ita iudico · ac ſi ipſe pater eēt · q̇ iudicaret · ¶ Aug .
Cum ageretur de reſurrectione animarum . non di
cebat audio . ſed video · audio enim nunc dicit tan
quam precipiētis patris imperium · Iā g° ſicut hō lo
quit̄ · quo maior eſt pater · ¶ Auguſt · in ſer · cōtra
arrianos . Vel aliter dicit fili⁹ ſic̄ audio iudico ſiue
ex hūana ſubiectione quia filius hominis eſt . ſiue
ſecundum illam incommutabilem · ſimplicemq; na
turam · que ſic eſt filij · vt tamen ei de patre ſit · In
qua natura · nō eſt aliud audire · aliud videre · aliud
eſſe · Vnde ab illo eſt ei audire · & videre . a quo illi
eſt ipſum eſſe · & ideo ſicut audit . iudicat · quia ſic̄
genitum eſt verbum · vt idem verbum ſit veritas .
ita ſecundum veritatem iudicat · Sequitur · Et iu:
ditium meum iuſtum eſt . quia non quero vo · me .
ſed vo · eius qui mi · me patris . Hoc enim dicens ad
illum hominem voluit referre intentionem noſtrā
qui voluntatem ſuam querēdo nō eius a quo factus
eſt · non habuit iuſtū iuditium de ſeipſo · ſed iuſtū
iuditium habitum eſt de ipſo . Ipſe quippe fatiēs
voluntatem ſuam · non dei moriturum ſe eſſe non
credidit · Sed & hoc iuditium eius iuſtum nō fuit .
Deniq; fecit & mortuus eſt . quia iuditium dei iu:
ſtum eſt · quod iuditium fatit dei filius non querē
do voluntatem ſuam · cum ſit etiam hominis filius .
ñ q: ipſi⁹ in iudicādo nl'la volūtas ē · ſ; q: nō ita ē vo
lūtas ei⁹ ꝓpa · vt ſit a volūtate pr̄is aliēa . ¶ Aug ·
ſuꝑ iohānē Nō g° q̄ro volūtatē meā ꝓpam id ē filij
hoīs q̄ reſiſtat deo . fatiūt ei hoīes volūtatem ſuā ñ
dei · q̄ndo fatiūt qd' volūt · ñ qd' iubet de⁹ · Quādo at̄
ita fatiūt qd' volūt · vt tñ ſeq̄nt̄ volūtatē dei · ñ fati
ūt volūtatē ſuā · Vel iō dicit fili⁹ . Nō q̄ro volūtatē
meā . q: xp̄s nō eſt de ſe . ſ; de patre ſuo ē . ¶ Chri ·
Oſtendit em̄ non aliā eſſe patris volūtatē ꝑter ſuā .
ſed vnam vtriuſq; · Si vero humani⁹ hoc loq̄t̄ ne

mireris· hominem enim purum adhuc eum eſtima
bant· Jnde igitur ſuum iuditium iuſtum eē dixit
vnde q̄libet ali⁹ excuſās dixiſſet· qui enim ſua vult
ſtatuere· in ſuſpitionem deueniet de corruptione iu:
ſtitie· qui vero nō ſuis imititur· quā occaſionē habe:
bit· vt iniuſta iudicet. ¶ Aug· Filius vnic⁹ dicit
Non quero voluntatem meam· & homines volunt
facere voluntatem ſuam· fatiamus ergo voluntatē
patris· chriſti & ſpiritus ſancti· quia horū vna vo:
luntas. vna poteſtas. vna maieſtas eſt· textus
¶ Si ego teſtimoniū perhibeo de me ipō· teſtimo:
niū' meum non eſt verum· Alius eſt qui teſti:
monium perhibet de me· Et ſcio quia verū eſt teſti
moniū eius quod perhibet de me· Vos miſiſtis ad
iohannem· & teſtimonium perhibuit veritati· Ego
autem non ab homine teſtimonium accipio ſed hec
dico· vt vos ſalui ſitis· Jlle erat lucerna ardens &
lucens· vos autem noluiſtis exultare ad horam in
luce eius. Ego autem habeo teſtimonium maius
iohanne· Opera enim que dedit mihi pater vt per:
ficiam ea· ipſa opera que ego fatio· teſtimoniū per:
hibent de me· quia pater miſit me & qui miſit me
pater. ipē teſtimoniū ꝑhibuit de me· neq; vocē ei⁹
vnq̄ꝫ audiſtis. neq; ſpetiem eius vidiſtis· & verbū
eius nō habetis in vobis manens· quia quem miſit
ille· huic vos non creditis· Scrutamini ſcripturas
in quibus putatis vitam eternā habere· & ille ſunt
que teſtimoniū perhibent de me· & non vultis ve:
nire ad me· vt vitam habeatis· ¶ Johannes Chri·
Quia chriſtus magna de ſe enuntiauerat· quorū de
monſtratio non erat dicta ad cōfirmationem eorū
que dicta ſunt· oppoſitionem eorum inducit dicens
Si ego teſtimoniū ꝑhibeo de me· teſtimoniū meū
non eſt verū· Quis aūt non ſtatim turbabit· xp̄m
audiens hoc dicentē? Et em̄ in multis locis apparet
ſibi ipſi teſtatus. Si igit̄ oīa hec falſa ſūt· q̄ nobis
erit ſpes ſalutis? vnde veritatē inueniemus? cū ipa
veritas dicat· teſtimoniū meū non eſt verū· Hoc
igitur quod dicit· non eſt verum· nō q̄tū ad digni:
tatem ſuā ſ; q̄tū ad illorū ſuſpitionē loq̄bat̄· Pote:
rāt enim ei iudei ſubinferre· quoniam tibi nō credi
m⁹· Nullus ei vnq̄ꝫ ſibi teſtans dign⁹ eſt fide· De
inde poſt oppoſitionem· alias dat reſponſiones ma:
nifeſtas. & irrefragabiles tres inducens teſtes eo
rum que dicta ſunt· opera que ab ipſo ſunt facta·
patris teſtimonium· & iohannis predicationem &
ponit priorem minorem· eam ſcilicet que iohannis
Vnde dicit· Alius eſt qui teſtimonium ꝑhibet de
me· & ſcio quoniam verum eſt teſti· eius quod per
hi· de me· ¶ Aug· Nouerat enim ipſe verum eſſe
de ſe teſtimonium ſuum. ſed propter infirmos &
propter incredulos querebat ſol lucernas· fulgorē
quippe ſolis lippitudo eorum ferre non poterat· Jō
queſitus eſt iohannes qui teſtimonium perhiberet
veritati· Martires nomine teſtes ſunt chriſti vt teſti
monium perhibeant veritati· Sed ſi diligentius
inſpicimus quando martires perhibent illi teſtimo
niū· ipſe ſibi perhibet teſtimoniū· Jpſe em̄ habitat
in martiribus. vt perhibeāt teſtimonium veritati·
¶ Alch· Vel aliter quia chriſtus deus erat & ho:
mo· vtriuſq; nature proprietatem oſtēdit· aliq̄ꝫdo
loquens ſecundū hoc ꝙ ex hominibꝰ aſſumpſit. ali:
q̄ꝫdo ſecundū maieſtatem diuinitatis. Quod ergo
ait· Si ego teſtimoniū perhi· &c̄· ex parte hūani:
tatis eſt accipiendū. & ē ſenſus. Si ego homo de
me ꝑhibeo teſtimoniū ſcilic; abſq; deo teſtimoniū
meū non eſt verū· vnde ſequit̄· Alius eſt qui teſti
moniū perhibet de me· Pater em̄ teſtimoniū ꝑhibet
de chriſto· quia in baptiſmo vox patris audita eſt
& in monte transfigurato chriſto· Sequit̄· Et ſcio
quia verū ē teſtimoniū eius· Deus em̄ veritas ē·
ergo teſtimoniū veritatis· quid aliud poteſt eſſe q̄ꝫ
verū? ¶ Chriſ· Sed ſecundū priorem intellectū
poſſent illi dicere· Si non eſt verum teſtimonium
tuum· quomodo dicis. quoniam noui ꝙ verum eſt
teſtimoniū iohannis? Vnde ad eorū ſuſpitionem
reſpondet· dicēs. Vos miſiſtis ad iohannē & teſti:
monium perhi· veritati· quaſi diceret· Nō miſiſſetis
ad iohannem· ſi eum dignum fide nō opinaremini·
Et quod vtiq; maius eſt. nō miſerūt ad eum inter
rogandum de chriſto· ſed de ipſo· Qui em̄ miſſi ſūt.
non dixerunt quid dicis de chriſto? ſed tu quis es?
quid dicis de te ipſo· ita magnam de homine admi:
rationem habebant· ¶ Alch· Jlle autem teſtimoni
um perhibuit· non ſibi· ſed veritati· ſicut amicus
veritatis· veritati chriſto teſtimoniū ꝑhibuit· Nō
autē dominus refellit teſtimonium iohannis· quod
vere neceſſarium fuit· ſed oſtendit non ita debere
homines in iohannem intendere· vt iam non putēt
ſolum chriſtum ſibi eſſe neceſſarium· Vnde ſubdit·
Ego autem nō ab homine teſtimo· acci· ¶ Beda·
Quia non indigeo· Johannes autem & ſi teſtimoni
um perhibuit· non tamē vt chriſtus creſceret. ſed
vt homines ad ipſius cognitionem promoueret·
¶ Chriſoſtomus· Teſtimonium etiam iohannis·
dei teſtimonium erat· ab illo enim diſcens· dixit·
q̄d dixit· Sed ne dicāt. vn̄ maīfeſtū ē ꝙ a deo didi
cit q̄d didicit? ſuſpitōꝫ correxit dicēs. Sꝫ hoc dico·
vt vos ſalui ſitis· Quaſi· d· Ego q̄dē de⁹ exiſtēs nō
īdigebā hui⁹modi teſtīoīo hūano· qꝛ vero ei magis
attēditis & eū magis oībꝰ fide dignū putatis· mihi
aūt neq; miracula fatiēti credidiſtis· ꝑpter hoc vo
bis cōmemoro teſtimoniū illius· vt em̄ n̄ dicāt· q̄d
igr̄· ſi ille dixit· nos aūt n̄ ſuſcepim⁹· oñdit q̄m n̄ ac:
ceptauerūt q̄ ab eo dicta ſūt· vn̄ ſeq̄t̄· Jlle erat lu:
cerna ardēs· & lu· vos aūt no· exul· ad ho· ī lu· ei⁹·
Hoc aūt ꝙ dicit ad horā· facilitatē credēdi oñdit· &
q̄ꝫ cito ab eo reſilierūt· q̄d ſi nō feciſſent· cito eos ad
ihm manuduxiſſet· vocādo aūt eū lucnā oñdit· q̄m nō
ex ſe hēbat lumē· ſ; a ſpūs ſcti grā· ¶ Alch· Johes
eī erat lucna illuīat⁹ a xp̄o luce ardens fide & dile
ctōe lucēs verbo & actōe· q̄ ꝑmiſſus ē· vt inimicos
xp̄i ꝯfundēt· ſcd̄ꝫ illd̄· Paraui lucnā xp̄o meo inimi
cos ei⁹ īduā ꝯfuſiōe ¶ Chri· ad iohēꝫ· igr̄ vos duco

non quaſi illi⁹ indigens teſtimonio. ſ3 vt vos ſalue mini. Nã habeo maius teſtimoniũ iohãne. Et hoc eſt quod ſequit᷑. Ego aũt habeo teſtimoniũ mai⁹ iohanne. hoc aũt eſt quod eſt ab operib⁹. vñ ſeq᷑. Opera eñi que dedit mihi pater vt perficiã ea. ipſa opa que ego facio. teſti. perhi. de me quia miſit me pater. ¶ Alch. Quod enim cecos illuminat. aures aperit. ora mutoꝝ reſoluit. demoĩa fugat. mortuos ſuſcitat. opa hec teſtioniũ phibẽt de xp̃o. ¶ Hila. vij. de tri. Vnigenitus ei deus nõ nominis teſtimonio tm̃ ſ3 etiã virtutis docet eẽ ſe filiũ. Opera ei ei⁹ que facit teſtant᷑ eũ a patre miſſum. Jtaq3 filij obedientia & paterna autoritas docet᷑ ĩ miſſo. Sed qꝛ opa nõ ſuffitiũt incredibilib⁹ ad teſtimoniũ. Sequtur. Et qui miſit me pater. ipe teſtimoniũ phibet de me. Reuoluite euangelica volumina & omne eorũ op⁹ recenſete. Nullũ aliud patris de filio teſtimoniũ extat ĩ libris. q̃ ꝙ hic ſit fili⁹ ſuus. quod inferũt hodie calũnie vt ad optio noĩs ſit. vt mendax deus ſit. vt noĩa iania ſint? ¶ Beda. Miſſio aũt incarnatio eius debet intelligi. Deniq3 oſtẽdit ꝙ deus incorporeus ſit. & ꝙ corporalibus & viſibilib⁹ oculis videri non poſſit. vñ ſequit᷑. Neq3 vo. ei⁹ vn. au. neq3 ſpetiẽ ei⁹ vidiſtis. ¶ Alch. Poſſent enim iudei dicere. nos ſoliti ſumus vocem dñi audire in ſina. & eũ vidimus in ſpetie ignis. Si g̃ de⁹ perhibet teſtimoniũ de te. nos intelligerem⁹ vocẽ dñi. Contra hoc dicit. Ego habeo teſtimoniũ a pr̃e q̃uis non intelligatis. quia vos nũq̃ audiſtis vocẽ eius. neq3 ſpeciem eius vidiſtis. ¶ Chri. Quomõ ergo moiſes dicit. Si facta ẽ aliquãdo huiuſmodi res vt audiret populus vocẽ dei loquẽtis demedio ignis ſicut tu audiſti & vidiſti? vidiſſe etiam eum dicuntur eſayas & alij plures. Quid ergo eſt quod nunc ait xp̃s. Jn philoſophicũ eos ducit dogma. paulatim oſtendens quoniam neq3 vox circa deum eſt neq3 ſpecies ſed ſuperior & figuris eſt & loq̃lis talibus. Sicut enim dixit neq3 vocẽ eius audiſtis. Propter hoc non indicat ꝙ vocẽ emittat. ſed non audibilem ita dicens. Neq3 ſpetiẽ eius vidiſtis. nõ hoc dicit ꝙ ſpetiem ſenſibilem habeat & viſibilẽ ſed quoniã nihil horum eſt circa deũ. ¶ Alch. Nõ enim carnalibus auribus. ſed ſpirituali intelligentia per gratiam ſpiritus ſancti audiri poteſt. Non ergo vocem eius ſpiritalem audierãt. quoniam eũ amare & p̃ceptis eius obedire nolebant. Neq3 ſpẽ3 eius viderunt qꝛ non exteriorib⁹ oculis videri pt̃ ſed fide & dilectione. ¶ Chri. Sed neq3 poſſibile erat eis dicere. ꝙ precepta eius ſuſcepiſſent & ſeruarẽt. Jdeoq3 ſubiũgit. Et vbũ ei⁹ nõ habetis ĩ vobis manẽs. id eſt p̃cepta dei legez & ꝓphetas. Et ſi enim ea deus cõſtituit. ſed apud vos nõ ſũt ſi enim ſcripture vbiq3 docẽt vt mihi credatis vos autẽ nõ creditis. maĩfeſtũ ẽ ꝙ ſermo eius deficit a vobis. Et ꝓpter hoc ſubdit. Quia quẽ miſit ille. huic vos non creditis. ¶ Alch. Vel aliter. Verbũ quod ĩ principio erat. nõ hñt in ſe manẽs. qui verbum dei

quod audiunt & emmoria tenere & opere implere contemnunt. Dixerat igitur ſe habere teſtimoniũ a iohanne. ab operibus. a patre addit & teſtimonium a lege que data eſt per moiſen dicens. ſcrutamini ſcripturas ĩ quibus putatis vitam eternam habere. & ille ſũt que teſtimonium perhibẽt de me. q̃i diceret vos qui in ſcripturis putatis vitam eternam habere & me quaſi cõtrarium moiſi repudiatis. teſtimonio ipſi⁹ moiſi me eſſe deum intelligere poteſtis. ſi ipſas ſcripturas diligenter inueſtigatis. Omnis enim ſcriptura teſtimonium perhibet de chriſto. ſiue per figuras ſiue per prophetas ſiue per angelorum miſteria. Sed hij iudei de chriſto non crediderunt & ideo vitam eternam habere nõ poſſunt. Vñ ſequitur. & non vultis venire ad me vt vitam habeatis. quaſi diceret. Scripture phibent teſtimonium Et tamen per tot teſtimonia nõ vultis venire ad me. id eſt non vultis mihi credere & a me querẽ veram ſalutem. ¶ Chri. Vel aliter poteſt continuari. Poſſent illi dicere. Qualiter ſi vocem ei⁹ non audiuim⁹. de⁹ tibi teſtatus eſt? Et ideo dicit. Scrutamini ſcripturas. oſtendens ꝙ p has teſtat⁹ eſt de⁹ de eo. Etenim in iordane teſtatus eſt & in monte. Sed vocem quidem factam in monte non audierunt. factam aũt in iordane audierunt. ſed non attenderunt. Propterea mittit eos ad ſcripturas. oſtẽdẽs quoniam & p̃ris teſtimonium illic ẽ. Nõ aũt ad lectionem ſimplicem ſcripturarum ſed ad ſcrutationem exquiſitam eos mittebat. quia ea q̃ de eo dicebantur ĩ ſcripturis. de ſuperficie obumbrabãt᷑ neq3 ĩ ſupfitie exprimebãtur. ſed velut quidam theſaurus recondebantur. Non dicit autem quibus habetis vitam eternam. ſed in quibus eſtimatis vos habere. oſtendens quoniam nõ capiebant magnum fructum & nobilem ex ſcripturis ſola lectione eſtimantes ſe ſaluari cum fide eſſent priuati. Propter quod ſubdit. Et ñ vultis venire ad me. quia ei credere nolebant. ¶ Beda. Quod autem venire pro credere ponatur. pſalmiſta oſtẽdit dicẽs. Accedite ad eũ & illuminami. Subdit autem. vt vitam habeatis. Si enim anima que peccat morietur. & ipſi anima & mente mortui erãt Promittebat ergo illis vitam aĩe vel felicitatis eterne. textus

¶ Claritatem ab hominibus non accipio. ſed cognoui vos. quia dilectionem dei nõ habetis in vobis Ego veni in nomine patris mei. & nõ accipitis me ſi alius venerit ĩ noĩe ſuo. illũ accipietis. Quomõ vos poteſtis credere q̃ gl̃am ad inuicẽ accipitis. & gl̃am q̃ a ſolo deo ẽ. nõ q̃ritis. Nolite putare qꝛ ego accuſatur⁹ ſũ vos apd̃ p̃rem. Eſt qui accuſat vos moiſes ĩ quo vos ſperatis. Si crederetis moiſi crederetis forſitã & mihi. de me eĩ ille ſcripſit. Si aũt illi⁹ litteris nõ creditis. quõ verbis meis credetis? ¶ Chri. Quia dñs ſup memit & iohis & teſtioniũ dei & opũ ſuoꝝ vt eos ad ſeipm̃ attrahẽt. ꝓbabile erat multos ſuſpicari ꝙ hec diceret. gloriam hoim

amans. Et iðeo contra hoc dicit. Claritatē ab ho-
mīb9 nō accipio. hoc ē. nō īdigeo. Nō ei ē mea na-
tura talis. vt īdigeat q̄ ab hoīb9 ē gl'a. Si ei ſol. a lu
c̄ne luīe nō recipit adiectōꝫ. ml'tomagis ego hūana
gl'a nō īdigeo. ¶ Alch. Vel claritatē ab hoīb9 nō
accipio. ideſt laudē hūanā nō q̄ro. nō eī veni vt ho
norē ab hoīb9 accipere carnalē ꝫ hōrē hoībus darē
ſpiritualē. Nō g̊ iō hoc loquor. vt gl'am meā q̄rā. ꝫ
cōðoleo vob' errātib9. & volo vos reducere ad viā
veritatis. vn̄ dicit. Sꝫ cog̊ui vos qꝛ dilectōꝫ dei nō
habetis ī vobis ¶ Chri. quaſi. d. Iō hoc dixi. vt cō
uincā vos. qm̄ ꝓpt amorē dei me nō pſeq̄mī. Et eī
ip̄e teſtat' mihi & p opa & p ſcripturas. Optebat
igitur vt ſicut & me abījciebatis eſtimātes eē deo
contrarium. ita nunc ad me veniretis. ſi deū ama
retis. ſed non amatis. Non autem ab hījs ſolum.
ſed etiā a futuris hoc oſtendit dicens. Ego veni in
nomine patris mei. & non accipitis me. Si alius
venerit in nomine ſuo. illum accipietis. Iðeo dicit
ſe in nomine patris veniſſe. vt omnem abſcidat
occaſionem indeuotionis. ¶ Alchuinus. Ac ſi di
cat. iðeo veni in mundum vt per me glorificetur
nomen patris. quia patri omnia attribuo. Dilecti
onem ergo dei non habebant. quia nolebant eum
recipere. qui patris venerat facere voluntatem.
Antichriſtus autem veniet in nomine non patris
ſed ſuo. vt non gloriam patris. ſed ſuam querat.
Quia enim iudei noluerunt recipere chriſtum. pe-
na peccati huius congruet. vt recipiāt antichri-
ſtum. vt qui nolunt credere veritati. credant. mē
datio. ¶ Auguſtinus. de verbis domini. Sed au-
diamus & iohannem. audiſtis. quia antichriſtus
venit. & nunc antichriſti multi facti ſunt. Quid
autem expaueſcis in antichriſto niſi quia nomē
ſuum honoratur? eſt. & nomen domini contemptu
rus! Quid aliud facit q̇ dicit. ego iuſtifico. niſi boni
fuerimus periſtis! Ergo vita mea ex te pendebit
& ſalus mea ex te religabitur. ita ne oblitus ſim
fundamentum meum. nomine petra erat chriſtus!
¶ Chriſ. Sic igitur irrefragabilem indeuotōnis
eorū ponit demōſtrationē. quaſi. d. Si vt amātes
deū me pſequeremini. multomagis ī antichriſto
hoc vos facere oporteret. Ille enim non dicit ſe a
patre miſſum neq̧ ſecūdum voluntatem illius ve
nire. ſed ecōtrario ea que ſibi non cōgruunt rapiēs
ſup oīa deum ſe eſſe dicet. Manifeſtū ē igit' ꝙ liuo
ris perſecutio erat. qua xp̄m pſequebātur & odīj
in deū. Deinde cauſā eorū infidelitatis ponit dicēs
Quō vos poteſtis credere qui gloriā ab inuicē acci
pitis. & gloriā que a ſolo deo eſt. non queritis!
hinc enim rurſus oſtendit. quomiā non que dei ſūt
ītēdebāt. ꝫ ꝓpriā volebāt paſſioēꝫ ꝯſendere. ¶ Al
chuin9. Magnū igit' vicium ē iactātia & hūane
laudis ambitio que de ſe vult eſtimari. quod de ſe
nō habet. Iðeo eī nō poſſunt credere quia ſuperba
mens eorū laudari deſiderat & ſe ſup alios efferre
¶ Beda. Hoc at' vitium meli9 caueri n̄ poteſt. ꝙ

vt ad conſcientias noſtras redeamus. noſq̧ pulue
rem conſideremus. & ſi q̇d nobis boni ineſſe dep̄hen
dimus. non nobis. ſed deo aſcribamus. Inſtrui-
mur etiam vt ſemper nos tales exhibeamus. qua
les ab alījs videri deſideramus. Denique poſſent ipſi
reſpondere. Ergo accuſabis nos apud patrem. Et
iðeo eorum queſtionem preueniens ſubdit. Nolite
putare quia ego accuſatur9 ſū vos apud patrem
¶ Chriſoſtomus. Quia ſcilicet non veni damnare
ſed ſaluare. Eſt q̇ accu. vos Moiſes ī quo ſperatis
Sicut enī de ſcripturis ſup̄ dixit. Inq̄b9 putatis
vitā eternā habere. Ita & de moyſe ait ī quo vos
ſperatis. ex ꝓpījs eos vbiq̧ capiens. Sed dicent.
Qualiter nos ille accuſabit! q̇d tibi & moyſi cōmu-
ne. qui ſabbatū ſoluiſti! Et iðeo ſubdit. Si eī cre-
deretis moyſi. crederetis forſitan & mihi. De me
enī ille ſcripſit. Hec ex ſuperiorib9 cōſtitutōꝫ habē
Cū eī ī cōfeſſione deductū ſit. ꝙ a deo veni. ab ope-
rib9. a voce iohānis. a patris teſtimonio. maīfeſtū
eſt ꝙ moyſes eos accuſabit. Et enī dixit. Si quis
venerit ſigna fatiēs & ad deū ducēs & futura p̄di-
cēs. cū veritate. optet ei obedire. Chriſt9 aūt hec
oīa fecit nec crediderūt. ¶ Alch. Forſitan at' more
noſtro poſuit. nō qꝛ dubitatio ſit in deo. Scripſit
aūt de xp̄o moyſes dicēs. Prophetā vobis ſuſcita-
bit de9 de fratribus veſtris. tāq̧ me. ipſū audietis
¶ Auguſt. contra Fauſtū. Sed & omē q̇d ſcrip
ſit moyſes de xp̄o ē id eſt ad xp̄m oīno ptinet ſiue
ꝙ eū figuris reꝝ vel geſtaꝝ vel dictaꝝ p̄nuntiet
ſiue ꝙ ei9 grām. gloriāq̧ cōmēdet. ſeq̇t'. Si at' illi9
litteris nō creditis. quō verbis meis credetis! q̄ſi
diceret. Ip̄e etiā ſcripſit & ap9 vos libros reliquit
vt ſi forte obliuiſcēmini. de facili recordari poſſitis
& cū ſcriptis nō crediðiſtis. quō verb' meis n̄ ſcrip
tis credetis! ¶ Alch. Ex hoc etiā colligit' qꝛ q̇ legit
p̄cepta q̄ rapinā & alia mala ꝓhibēt. & ipleē negli
gūt dicta euāgelīj. q̄ pfectiora & ſubtiliora ſūt. im
plere nō valēt. ¶ Chri. Et q̇dē ſi attēderent hījs q̄
dicebāt'. optebat q̄rere. & ab eo diſcere q̄ ſūt illa q̄
moyſes de eo ſcripſit. ꝫ ſilēt. Tale enī ē neq̄tia. vt
quicq̇d dicat aliq̇s vel fatiat. maneat ꝓpium venenū
cōſeruans. ¶ Capitulum. vj.

POſt hec abījt ih̄s trās mare gali-
lee q̇d ē tiberiadis. Et ſeq̄bat' eū
ml'titudo magna qꝛ videbāt ſigna
q̄ fatiebat ſup hījs q̇ ifirmabātur
Subījt g̊ ī mōtē ih̄s & ibi ſedebat
cū diſcipul' ſuis. Erat aūt ꝓximū
paſca dies feſt9 iudeoꝝ. Cū ſubleuaſſꝫ g̊ ocl'os ih̄s
& vidiſſet qꝛ multitudo maxia venit ad eū. Dixit
ad philippū. Vn̄ emem9 paēs vt mādūcēt hījs! Hoc
at' dicebat. tēptās eū. ip̄e eī ſciebat q̇d eēt facturus
Rn̄dit ei philipp9. Ducētoꝝ denarioꝝ paēs n̄ ſuffi
ciunt eis vt vn9q̇ſq̧ modicū q̇d accipiat. Dicit
ei vnus ex diſcipulis eius andreas frater ſimonis
petri. Eſt puer hic q̇ habet q̇nq̧ paēs hordeaceos &
duos piſces. Sꝫ hec q̇d ſūt iter tātos! Dicit g̊ ih̄s

facite homines diſcumbere. Erat autē fenū multū
in loco. Diſcubuerunt ergo viri in numero quaſi
q̄nqꝫ milia. Accepit g̊ ihesus panes. & cū gratias
egiſſet. diſtribuit diſcumbētibus. Similiter ex pi
ſcib⁹ q̄ꝫtū volebāt. Vt aūt īpleti ſūt. dixit diſcipul'
ſuis. Colligite g̊ que ſupauerūt fragmenta ne pe-
reant. Collegerūt ergo & īpleuerūt duodecim co-
phinos fragmētorum ex q̄nqꝫ panibus hordeaceis
q̄ ſuperāt hijs qui māducauerāt. Illi ergo hoīes cū
vidiſſent. qđ fecerat ſignū dicebāt. Quia hic ē vere
ꝓpheta. qui venturus ē in mūdū. ❡ Chri. Sicut
iacula cum ī durū aliq̄d īciderint. cū multo impetu
iaciuntur. cū aūt nō habuerint aliquid obuiās. diſ
ſoluitur cito immiſſio & quieſcit. Ita & ſi cum au-
dacibus hominibus impetuoſe inceſſerimus ſeuiūt
magis. Si aūt ceſſerimus facile mollim⁹ eorum ī
ſaniam. Propterea xp̄us furorem ex p̄miſſis ſer-
monibus natum ſecedendo mitigauit. ī galileā va
dens. non tamē loca. vnde in hieruſalem aſcenderat
ñ eī ī chana galilee. ſꝫ vltra mare iuit. Vñ ait. P⁹
hec abijt trāſmare galilee qđ ē tyberiadis. ❡ Al-
chuinus. Hoc mare pro diuerſitate locoꝝ diuerſis
nominibus vocatur. ſed q̄ꝫtū ad p̄ntē locū. mare ga
lilee ꝓpter ꝓuintiam tyberiadis aūt a ciuitate dicit᷑
Mare autē dicit᷑ non qꝛ ſit amara aqua. ſed iuxta
hebraicum modū. oīm cōgregatōēs aq̄ꝝ maria vo
cantur. Quod mare dominus etiam frequēter trāſit
vt populis ibi manētibus verbū p̄dicatōis impen-
dat. ❡ Theo. Trāſit enim de loco ad locū ꝓbando
populi volūtatē. & audiores homines vniuſcui⁹-
ꝙ ciuitatis. & ſollitiores reddēs. vnde ſeq̄t᷑. Et ſe-
q̄batur eū multi. mag. qꝛ vide. ſig. que fa. ſup hijs
q̄ infirmabāt᷑. ❡ Alch. Scilicet ꝙ cecos illumi-
nabat. & alia huiuſmodi. Et ſciendū eſt. ꝙ quoſcū
ꝙ in corpore ſanabat. eos pariter reformabat ī aīa
❡ Chri. Tanta aūt doctrina potiētes a ſignis ma
gnis mouebāt᷑. ꝙ groſſioris mētis erāt. Sig. eī vt
ait paul⁹. ñ ſūt data fidelib⁹ ſꝫ īfidelib⁹. Sapiētores
aūt erāt illi. de q̄bus in matheo dicit᷑. ꝙ ſtupebant
in doctrina eius. Sed quare non dicit que ſigna vi
debāt eum fatientem. quoniā hic euangeliſta ma-
iorem partem libri in ſermonib⁹ dñi cōſumere ſtu
duit. Sequit᷑ Subijt in montē ihesus. & ibi ſede.
cū diſci. ſuis. In montē quidē aſcēdit ꝓpter ſignū
qđ fieri debebat. Sed quod diſcipulos ſecum aſcē
dere fecit. accuſatō multitudinis erat. non ſequētis
eum. Aſcendit etiam in montem. erudiēs nos a tu
multibus & ab ea que in mundo ē turbatione q̄eſcē
aptum enim ad philoſophiā ſolitudo ē. Sequitur
Erat aūt ꝓximū paſca dies feſtus iudeoꝝ. Vide
qualiter ī anno īntegro nihil plus euangeliſta nos
docuit de ſignis chriſti q̄ꝫ ꝙ paliticum ſanauit. &
filium reguli. non eñ ſtuduit vniuerſa anuntiare
ſed ex multis magna & pauca. Qualiter igitur nō
aſcēdit ad diē feſtū. paulatim enim ſoluebat legē
occaſionem capiens a iudaica nequicia. ❡ Theo.
Quia enim iudei eum perſeq̄bāt᷑. occaſionē receſſ⁹

accipiens. legem excluſit. innuens obſeruantibus
ꝙ veritate adueniente. omnis ceſſat figura. & ꝙ le
gibus nō ſubijcitur. vt legalia feſta perficeret. &
vide hoc quod non erat feſtum chriſti. ſed iudeoꝝ
❡ Beda. Si quis autem verba euangeliſtarū dili
genter conſiderauerit. facile cognoſcet. qꝛ vnius an
ni ſpatium fuit inter decollationē iohannis & paſſi
onem domini. Cum eñ matheus dicat. qꝛ dominus
audita nece iohannis ſeceſſit in deſertum locum &
ibi turbas pauit. & iohannes dicit. ꝙ proximum
erat paſca iudeorum quando turbas pauit. aperte
demonſtratur. quia imminente paſcali feſtiuitate
decollatus eſt iohannes. Euoluto autem vnius āni
ſpatio paſſus ē chriſtus in eadem feſtiuitate. ſeq̄t᷑
Cum ſubleuaſſet ergo oculos ihesus & vidiſ quia
multi max. ve. ad eum dixit. ad phi. vnde eme. pa
vt mā. hi. Dixit cum ſubleuaſſet oculos ieſus ꝙ di
ſceremus quia oculos non erigebat huc atqꝫ illuc
ſꝫ pudice ſedebat attētus cū diſcipulis ſuis ❡ Chri.
Neqꝫ etiam ſimpliciter ſedebat cum diſcipulis ſuis
ſed diligenter loquens aliquid eis. & eos ad ſeipſū
conuertens. deinde reſpiciens. vidit turbam ad ſe
venientem. Cuius igitur gratia philippum interro
gat. ſciebat enim ꝙ diſcipulorum eius cōgregatio
ampliori indigebat doctrina. Talis aūt erat phi-
lippus. qui poſtea dixit. Oſtende nobis patrem &
ſufficit nobis. propterea igitur prius eū erudiebat
Nā ſi ſimpliciter factum eēt miraculum non tantū
appareret. Nunc autem prius cogit confiteri inopi
am. vt certius diſcat miraculi magnitudinem. vñ
ſequitur. Hoc autem dicebat temptans eum. Non
quidem ignorans id quod debebat ab ipſo dici. ſed
humane hoc dictum eſt. Sicut eī qđ dicitur. Qui
ſcrutatur corda hominum. non oſtendit ignorātie
ſcrutationem. ſed certiſſime cognitionis. Ita cum
hic dicit. ꝙ temptauit eum. nihil aliud dicit q̄ꝫ quo
niam ſciebat certiſſime. Sed aliud eſt dicere quo-
niam probatiorem eū fatiebat. per talem īterroga
tionem inducens ī certiſſimā ſigni cognitōꝫ. propt᷑
hoc & euangeliſta ne īfirmitate locutōis minorati
onē aliquam ſuſpiceris ſubiungit. Ipſe enim ſcie-
bat q̄đ eēt facturus. ❡ Alch. Interrogat igitur
ñ vt ig̊rata diſcat. ſꝫ vt diſcipulo adhuc rudi ꝓꝓā
tarditatem oñdat. q̄ꝫ ipē in ſe ꝑpēdere nō valebat.
❡ Theo. Vel etiā vt alijs ipm oñderet. ñ tāq̄ꝫ cor
ei⁹ ig̊rās ❡ Aug. de cō. euā. Sꝫ ſi dñs ſcđꝫ nār ra
tōꝫ iohānis ꝓſpectis turb̄ q̄ſiuit a philippo tēptās
eū vñ ill' eſce dari poſſent. pt̄ mouē quō ſit veꝝ qđ
alij nārauert᷑ p⁹ dixiſſe dño diſcipl'os vt dimittēt
turbas. Quib⁹ ille rñdit ſm mathe. Nō hñt ncēe
ire date eis vos māducare. ītelligit᷑ igr̄ p⁹ hec v̂
ba dñꝫ ī ſpexiſſe ml'titudiēꝫ. & dixiſſe philippo qđ
ibes ? mēorat alij aūt p̄t miſert᷑. ❡ Chri. Vel alit᷑
alia q̄đ ſūt illa alia aūt ſūt hec ñ eiſdē facta tēporib⁹
❡ Theo. philippū igr̄ dñs tēptās vtꝝ fidē hrēt ī
ueit eū adhuc humanis paſſionib⁹ ſubiacētē. quod
patet ex hoc qđ ſeq̄t᷑. Rñdit ei philipp⁹. Ducētoꝝ

denarioꝝ panes ñ ſufficiũt eis · vt vnuſquiſq; modicũ
qd acci· ¶ Alcui· In q tarditatē ſuã oñdit· nã ſi ꝑ
fecte de creatore itelligerẽ · de ei⁹ potẽtie lãgitate ñ
diffideret · ¶ Augu· de cõ· euã· Quod aũt philipp⁹ hic
apud iohannem reſpondet· hoc marc⁹ a diſcipulis
reſponſum eſſe cõmemorat· volens intelligi hoc ex
ore ceterorum philippum reſpondiſſe· quãq; & plu
ralem numerum pro ſingulari vſitatiſſime ponere
potuerit· ¶ Theo· Sed & andream dominus ſi-
milem philippo inuenit· q̃uis altius de illo contem
plantem· Sequitur enim· Dicit ei vnus ex diſci-
pulis eius Andreas frater ſimo· petri· Eſt puer
vnus hic qui habet quinq; panes hordeꝫ· & duos
piſces· ¶ Chri· Eſtimo quidẽ non ſine cauſa id eũ
dicere· ſed quia audierat ſignũ quod heliſeus de
panib⁹ hordeaceis fecerat· pauit enim de· xx· pani-
bus centum homines· Aſcendit igitur mente in ali
quod excelſum· ſed ad ſummum non potuit perue
nire· quod patet per hoc quod ſubdit· Sed hec qd
ſunt inter tantos? Eſtimabat enim ꝙ de pauciorib⁹
pauciora· & de pluribus plura facturus eēt qui mi-
racula faciebat· ſed hoc non erat verum· Similiť
enim ei facile erat & de pluribus & de paucioribus
paſcere turbas· Non enim materia ſubiecta indige
bat· ſed ne viderentur creature aliene eē ab eius ſa
pientia ipſis creaturis vtitur ad materiam miracu
lorum· ¶ Theo· Confundantur manichei qui di-
cũt ꝙ panes & omnia huiuſmodi creata ſũt a ma-
lo deo· quia boni dei filius iheſus chriſtus panes
multiplicauit· Nã ſi creature male fuiſſent· neq;
bonus mala multiplicaſſet· ¶ Aug· de con euan·
Quod aũt andreas apud iohannẽ de quinq; panib⁹
& duobus piſcibus ſuggeſſit· hoc ceteri pluralem
numerum pro ſingulari ponentes ex diſcipulorum
pſona retulerũt· ¶ Chri· Diſcamus autem hic qui
voluptati attendim⁹· que comedebant mirabiles vi
ri illi & magni· & q̃titatem eoꝝ que inferebantur
& vtilitatem mẽſe eorũ· Non dum autem apparen
tib⁹ panibus· iuſſit eos diſcumbere vt diſcas quo-
niam non entia vt entia ei ſubſiſtunt· ſicut paulus
ait· Qui vocat ea que nõ ſunt· tanq; ea q ſũt· Seq̃ť
enim· Dicit eis iheſus· facite homines diſcumbere
¶ Alcu· Ad literã hoies diſcũbere dicim⁹ iacendo
comedere more antiquo· vñ ſequiť· Erat aũt fenũ
multum in loco ¶ Theophi· Id eſt herba viridis
Erat em̃ paſca quod in primo mẽſe veris ꝑficiebať
Seq̃ť diſcu· g viri nu· q̃ſi quinq; milia· Soli vi
ri numerãť ab euãgeliſta ꝗ legalẽ ꝯſuetudiẽ ſeq-
bať· Etẽm moyſes a· xx· ãnis & ſup ꝑpl'm ꝯnume
rauit· nulla mẽtõe de mulierib⁹ facta· inueñs ꝙ oĩe
qd virile ẽ & iuueile· dignũ & honorabile ẽ apd de
um· Seq̃ť· Accepit g ihs panẽ· & cũ grãs egiſſet
diſtri· diſcũ· ſimiliter ex piſcibus q̃tum volebat
¶ Chriſ· Sed q̃re paliticũ debẽs ſanare non orat
neq; ſuſcitans mortuos· neq; mare quietans· hic aũt
orat? gratias agens? vt ſcilicet oſtendat eos qui co
meſtionem icipiunt· grãs agere optẽ deo· Sed &
aliter i minorib⁹ maxie orat· vt diſcas ꝙ nõ ꝑpter
indigẽtiã orat· Si ei indigeret orare multomagis
in maiorib⁹ hoc feciſſet· Quia vero illa ex autorita-
te facit· maifeſtũ ꝙ hic cõdeſcẽdẽdo nob orat· Et ad
huc qm̃ turba multa erat pñs optebat eis ſuaderi·
ꝙ ſcd'm volũtatẽ dei aduenerat· & iõ cũ occulte ali
qd miraculũ faciebat· nõ orabat ſ corã multis ora-
bat· ne crederent ꝙ eēt deo cõtrarius· ¶ Hila· in·
de tri· Quinq; igiť panes offerũtur turbe· & frãgũ
tur· ſubrepũt i frangẽtium man⁹ qdã fragmẽtoꝝ
ꝓcreatões· Nõ imminuiť · vñ ꝑfringiť· & tñ pre-
fringẽtis manũ fragmẽta occupant· non ſenſus ñ
viſus ꝑfectũ tã cõſpicabilis opatõis aſſequiť· Eſt
quod non erat· videť quod nõ intelligiť· ſolũ ſup-
eſt vt deus omnia poſſe credať· ¶ Auguſt· Vnde
enim multiplicat de paucis granis ſegetes· inde in
manibus multiplicauit quinq; panes· poteſtas em̃
erat in manibus chriſti panes autem illi quinq; q̃-
ſi ſemina erant· non quidem terre mãdata· ſed ab
eo qui terram fecit· multiplicata· ¶ Chri· Vide
autem q̃ta eſt ſerui & domini differentia· Nam ꝓ-
phete q̃ſi ex menſura habentes gratiam ita miracu
la faciebant· Xp̃s aũt abſoluta virtute faciens cũ
multa ſuperhabundantia omnia operabatur· Seq
tur· Vt autem impleti ſunt· dixit diſcipulis ſuis
Colli· que ſupa· frag· ne pereant Collegerũt ergo
&c̃· Non quidem hec oſtentatio ſuperflua fuit· ſed
ne phantaſiã eſtimarẽt· qd factũ ẽ ꝑpť qd etiã ex
ſubiecta materia miraculũ fecit· Sꝫ q̃re nõ turbis
dedit fragmẽta portãda· ſ diſcipul'? qm̃ hos maxi
me erudire volebat· q orbis terraꝝ debebãt eē ma-
giſtri· Ego aũt nõ ſolũ admiror m'titudieꝫ panũ q
facta ẽ ſ & certitudieꝫ ſupfluoꝝ· ꝗ neq; plus neq;
min⁹ fecit ſupfluũ eē· ſ tm̃ q̃tũ volebat· ſcꝫ xij· co
phios· ſcđꝫ numeꝝ· xij· apoſtoloꝝ ¶ Theo· Ad-
diſcim⁹ aũt ex miraculo ꝑpetrato nõ fieri puſillam
mes i coartatõib⁹ paupťatis· ¶ Beda· Turbe aũt
cũ vidiſſent ſignũ qd fecit dñs· mirabãť· ꝗ ñ dũ eũ
deũ eē cognouerãt· Ideoq; euãgeliſta ſubdit· Illi g
hoies· ꝗ carnales erãt· & carnaliť intelligebãt· cũ
vidiſſent qd fecerat ſignũ· dicebãt· ꝗ hic ẽ vere pro-
pheta· q vẽtur⁹ ẽ i mũdũ· ¶ Alcu· Nõdũ pleni fide
dñm vocãt ꝓphetã q ñdũ deũ dicẽ nouerãt ſ iã m'l
tũ ꝓfecerãt ex vtute miracl'i q eũ ſecnẽtes ab alijs
ꝓphetã vocabãt· ſic ſciebãt i ꝑ'lo illo ꝓphetas ali
qñ miracula feciſſe· Nec fallũť ſi dicũt ꝓphetam cũ
ipe dñs nouerit ſe ꝓphetã dicẽs· Nõ capit ꝓphetã
pire extra ihl'm ¶ Aug· Sic aũt ꝓpheta ẽ xp̃us &
dñs ꝓphetaꝝ· ſic ãgel⁹ & dñs ãgeloꝝ· Ex eo eĩ ꝙ
pñs ãnũtiauit ãgel⁹ erat· ex eo ꝙ futura pdixit pro
pheta erat· ex eo ꝙ verbũ caro factũ eſt· & angelo
rũ & ꝓphetarũ dñs erat· Null⁹ em̃ ꝓpheta ſine ver
bo dei ¶ Chri· Ex hoc aũt ꝙ dicũt· q vẽtur⁹ ẽ i mũ-
dum manifeſtum eſt quod prophetam quendam
principalẽ expectabãt· Et ideo ꝙ diciť· hic ẽ vẽ
ꝓpheta· i greco cũ adiectõe articuli ponit ad oñdẽ
dũ ſcꝫ eũ eſſe diſcretũ ab alijs ꝓphetis· ¶ Auguſt·

Conſiderandum autem ꝙ dicitur quia deꝰ non eſt
talis ſubſtantia q̄ oculis videri poſſit · & miracula
eiꝰ (qbꝰ totū mundū regit · vniuerſamqꝫ creaturam
adminiſtrat) aſſiduitate viluerunt. ſeruauit ſibi q̄
dam que faceret oportuno tēpore · p̄ter vſitatū cur
ſum originēqꝫ nature · nō vt maiora · ſed inſolita vi
dēdo ſtuperent · quibꝰ quottidiana viluerūt · Maiꝰ
eñ miraculū ē gubernatō totiꝰ mūdi · ꝙ ſaturatō q̄n
qꝫ miliū hominū de q̄nqꝫ panibꝰ · & tñ hoc nemo mi
ratur · Jllud mirātur homines · non qꝛ maius · ſed qꝛ
rarū eſt. Nec tamē ſufficit hoc intueri in miraculis
xp̄i · quia eñ dominꝰ eſt in mōte · verbū dei eſt ī al
to · ꝓinde nō q̄ſi humilit̄ iacet · nec trāſeunter pret̄
eūdum ē · ¶ Alchui · Miſtice eñ noīe maris · tur-
bidū ſeculū deſignatur · Mox at̄ vt xp̄s mare mor-
talitatis noſtre adijt naſcendo · calcauit moriendo ·
trāſijt reſurgēdo · Secute ſūt eū credēdo & imitādo
turbe credētiū ex vtroqꝫ populo collectorū · ¶ Be
da · Tūc aūt dñs ſubijt in mōtem q̄n celū aſcēdit ·
quod deſignatur ꝑ montē · ¶ Augu · Quod eñ tur-
bis inferioribꝰ relictis ad altiora cū diſcipulis aſcē-
dit · oſtēdit ꝙ ſimplicibꝰ minora p̄cepta ſūt cōmit
tenda · ꝑfectioribꝰ altiora · Quod imminēte paſcha
illos reficit · ſignificat · qꝛ q̄ſqꝫ pane diuini verbi &
corpore & ſāguine domini deſiderat refici · debet ſpi-
rituale paſcha facē · id eſt de vicijs ad v̄tutes trāſi
re · Oculi v̄o dñi ſūt dona ſpiritualia · q̄ cū dominꝰ
electis ſuis miſericorditer cōcedit · tūc ī eos oculos
ſuos dirigit · id ē reſpectū pietatis impēdit · ¶ Au
guſti · lxxxiij · queſti · Quiqꝫ aūt panes hordeacei ſi
gnificāt veterē legē · ſiue qꝛ nondū ſpiritalibꝰ · ſed
adhuc carnalibꝰ data eſt lex · i · q̄nqꝫ corporis ſenſi
bus deditis. Nā & ip̄e turbe quiqꝫ milia hoīm fue-
rūt · ſiue q̄a ꝑ moyſen lex ip̄a data eſt · Moyſes eñ
quinqꝫ libros ſcripſit · Et ꝙ hordeacei erāt panes ·
bene ſignificauit vel ip̄aꝫ legē que ita data erat · vt
in ea vitale aīe alimētum corꝑalibꝰ ſacm̄ētis obte
geret̄ · Ordei eñ medulla tenaciſſima palea tegit̄ ·
vel ip̄m populū nondū expoliatū carnali deſiderio
qd̄ tāq̄ palea cordi eiꝰ inherebat · ¶ Beda · Hordeū
etiā pabulū eſt iumētoꝝ & cibꝰ ſeruoꝝ · & lex ve-
tus data ē ſeruis & iumētis id ē cārnalibꝰ · ¶ Aug ·
lxxxiij · q̄ſti · Duo aūt piſces q̄ ſaporē ſuauē pani
dabāt · duas illas ꝑſonas videt̄ ſignificare · qbꝰ po
pulus ille regebat̄ · regiā ſcꝫ & ſacerdotalē · que tñ
due ꝑſone dominū noſtꝝ ꝓfigurabāt · ambas eñ il
le ſuſtinuit · ¶ Alchu · Vel duo piſces dicta vel
ſcripta ꝓphetaꝝ & pſalmiſtarū ſignificāt · Et cū
q̄narꝰ ad q̄nqꝫ ſenſus corporis referatur · mille ad
ꝑfectōeꝫ refert̄ · Qui v̄o q̄nqꝫ ſenſus corꝑis ꝑfecte
regere ſtudēt · viri dicūt̄ a viribꝰ · q̄s feminea mol
licies non corrūpit · ſed ſobrie & caſte viuūt · & ce
leſtis ſapiētie dulcedine merēt̄ recreari · ¶ Aug ·
ſup io · Puer aūt qui iſta habebat · forte populus
iſrael erat · q̄ ſenſu puerili ea portabat · nec mandu
cabat · Jlla eñ q̄ portabat clauſa onerabāt · aperta
paſcebant · ¶ Beda · Pulchre aūt dicit · Hec quid
ſunt int̄ tātos · qꝛ lex vetꝰ parū ꝓficiebat · q̄uſqꝫ eā
ſuis manibꝰ ſuſcepit · id ē ope impleuit · & eādē ſpi-
ritualit̄ intelligēdā eſſe docuit · qꝛ lex neminē duce
bat ad ꝑfectū · ¶ Augu · ſup iohā · Frāgendo aūt
panes multiplicati ſūt · Quiqꝫ eñ libri moyſi · mul-
tos libros cū exponunt̄ tāq̄ frāgēdo · id eſt diſſerē
do fecerūt · ¶ Augu · lxxxiij · queſti · Dñs etiā tā-
q̄ frāgendo & aꝑiendo qd̄ duꝝ erat & clauſū ī le-
ge diſcipulos impleuit · cū eis poſt reſurrectioneꝫ
aperuit ſcripturas · ¶ Augu · ſup io · Quia aūt igno
rātia populi erat in lege · ꝓpterea tēptatō dñi igno-
rātiā diſcipuli demōſtrabat · Sup fenū aūt diſcū-
bebāt · q̄a carnaliter ſapiebāt · & ī carnalibꝰ q̄eſce-
bāt · omnis eñ caro fenū · Jlli aūt de panibꝰ dñi im
plētur · q̄ quod auribꝰ audiunt · operibus implent ·
¶ Augu · Que ſūt aūt fragmēta niſi q̄ populus non
poterat mādučare ! Quid ergo reſtat · niſi vt ſecre-
ciora intelligentie que nō pōt capē multitudo · illis
credāt̄ · qui idonei ſūt · & alios docere valēt · Sic
erāt apoſtoli · vñ & · xij · cophini impleti ſūt · ¶ Al-
chui · Cophinis ei ſeruilia implēt̄ offitia · Cophi-
ni igit̄ ſūt apoſtoli & eoꝝ imitatores · qui licꝫ in p̄
ſenti ſint deſpicabiles · ſpiritaliū ſacm̄ētoꝝ diuicijs
ſūt interiꝰ referti · Dicūt̄ aūt apoſtoli fuiſſe cophi
ni · q̄a ꝑ apoſtolos fides ſācte trinitatis erat predi-
cāda in q̄tuor ꝑtibus mūdi · Quod aūt nouos panes
noluit facē · ſed allatos cumulauit ſignificat · quia
veterē ſcripturam non reprobauit · ſed aperiendo
patefecit · textꝯ

¶ Jheſus ḡ cū cognouiſſet qꝛ vēturi eſſent · vt ra-
perēt eū · & facerēt eū regē · fugit iterū in mōtē ip̄e
ſolus · Vt at̄ ſero factū eſt · deſcēderūt diſcipuli eiꝰ
ad mare · & cū aſcēdiſſent nauē · venerūt trās mare
in capharnaū · & tn̄bre iā facte erāt · & nō venerat
ad eos · iheſus · Mare aūt vento magno flāte exur-
gebat · Cū remigaſſent ḡ q̄ſi ſtadia · xxv · aut · xxx
vidēt ih̄m ābulātē ſup̄ mare & ꝓximū naui fieri ·
& timuerūt · Jlle aūt dicit eis · Ego ſū · nolite timē ·
Voluerūt ergo eū accipē in nauem · & ſtatim fuit
nauis ad terrā ad quā ibāt · ¶ Beda · Turbe viſo
tāto miraculo · intellexerūt piū atqꝫ potētem · & id-
circo voluerūt ip̄m facere regē · homines nāqꝫ volūt
habē regē piū ad regēdū & potētē ad tuēdū · Dñs
igit̄ hoc cogñſcēs fugit in mōtem · id eſt aſcēdit ce-
leriter · vnde dicitur · Jheſus ḡ cū cognouiſſet · q̄a
vē · eſſ · vt ra · eū & fa · eū regē · fugit iterū in montē
ip̄e ſolus · Dat̄ ḡ intelligi ꝙ dñs cū ſedēt ī monte
cū diſci · ſuis · & videret turbas ad ſe veniētes · de-
ſcēderat de mōte · & circa īferiora loca · turbas paue
rat · Nā quō fieri pōt · vt rurſus ille fugēt · niſi ante
de monte deſcenderet ! ¶ Auguſtinꝰ · de cōcor · euā ·
Non aūt repugnat quod matheus dixit · aſcendit
in montem ſolus orare · Neqꝫ eñ cauſe orandi con-
traria eſt cauſa fugiendi · quandoquidem & hinc do
minus doceat · hanc eſſe nobis magnam cauſam
orandi quando eſt cauſa fugiendi · ¶ Auguſtinꝰ
Erat autē rex qui timebat fieri rex · Nec talis rex

qui ab hominibꝰ fieret· ſed talis qui hominibꝰ re-
gnum daret· ſemper quidē ille cum patre regnat·
ſcd̃m q̄ ē filiꝰ dei. Predixerūt aūt ꝓphete regnū
eius. & ſcd̃m id ꝙ homo factꝰ xp̄s· & fecit fideles
ſuos xp̄ianos· q̄ ſunt regnū eius qđ modo colligit̃
mō emit̃ ſanguine xp̄i· Erit aūt aliq̄n manifeſtū
regnū eius. q̄n erit aperta claritas ſanctoꝝ eius·
poſt iudiciū ab eo factū· Diſcipuli aūt & turbe
credētes in eū· putauerūt illū ſic veniſſe vt iam re
gnaret· Hoc ē· velle rape & facē eū regē· ¶ Chriſ·
Vide aūt q̄ta ē gule virtꝰ· nō vltra eis ſabbati trāſ-
greſſiōis cura· nō vltra zelāt ꝓ deo· ſed oīa remo-
ta ſūt· ventre repleto· & ꝓpheta iā erat apud eos·
& regē eū i thronizare volebāt. Xp̄s aūt fugit· eru
diēs nos mūdanas cōtēnere dignitates· Sic igit̃
ihesus dimittit diſcipulos & aſcēdit in mōtem· Hij
vero a magiſtro relicti· vt ſero factū eſt. deſcende-
rūt ad mare. Et hoc ē qđ ſubdit̃· Vt aūt ſero fa· ē
deſc· diſci· eiꝰ ad mare. Et qđē vſq; ad veſperā ex-
pectauerūt eū vētuꝝ eē putātes ad ſe· Facta vero
veſpera nō vltra ſuſtinent eū nō inq̄rere· tātꝰ eoꝝ
detinebat amor· Sed ab amore igniti aſcēderunt i
nauē· vñ ſeq̄tur· Et cū aſcē· na· ve· trās mare i ca
phar· Veniebāt quidē ad capharnaū eſtimātes ſe
illic eū inuēturos· ¶ Augu· Sic ḡ dixit finem &
redit· vt exponat quō venerūt· q̄ꝛ p ſtagnū naui
gātes trāſierūt· & dū nauigaret· recapitulādo expo
nit qđ acciderit dicēs· Et tenebre iā facte erāt & n̄
venit ad eos ihesus· ¶ Chriſ· Nō ſine cauſa euan
geliſta tempus deſignat· ſed vt p hoc calidū eoꝝ
amorē oſtēdat· Non eñ dixerūt· veſpera nunc ē &
nox aduenit· ſed ab amore igniti aſcēderūt in na-
uim· Multa aūt erāt ex q̄bus impediebāt a tēpore
Vnde dicitur· Et tenebre iam facte erant· a tem
peſtate· Vnde ſequitur· Mare autem vento ma-
gno flante exurgebat a loco· Non enim erat prope
terram· Vnde dicit̃· Cum remigaſſent ergo qua-
ſi ſtadia· xxv· vel· xxx· ¶ Beda· Eo genere lo-
cutionis· quo cum dubitando loquimur ſolemus
dicere ferme· xxv· aut prope· xxx· ¶ Chriſoſto
mus· Et vltimo ab inopinabili· Vnde ſequitur·
Vident ihesū ambulātē ſup mare & p̄ximū fieri
Apparet qđē eis· poſtq̄ illos dimiſerat· Illo qđem
docēs eos qđ eſt derelictio & amorē excitās maio-
rem· hic vero ſuā virtutē oſtēdēs· ꝓpt̃ hoc igit̃ illi
turbabāt· vñ ſeq̄t̃· Et timuerūt· Quibꝰ turbatis
dominꝰ cōfortatoreꝫ adhibet· vnde ſequit̃· Ille aūt
dicit eis. Ego ſum· nolite timē· ¶ Beda· Non aūt
dixit· Ego ſum ihesus· ſed tm̄· ego ſum· q̄ꝛ familia
res eiꝰ erāt· ideoq; audita voce· facile potuerūt cog-
ſcere magiſtrū· ſiue quod veriꝰ eſt. vt oſtendēt ſe
illum eſſe· qui moyſi dixit· Ego ſū· q̄ ſū· ¶ Chri·
Ideo aūt eis apparuit· vt oſtēdat q̄m ipē eſt· q̄ tē-
peſtatē ſoluet· Hoc eñ oſtēdit euangeliſta ſubdēs
Voluerūt ḡ accipe eum in naui & ſtati fuit nauis
ad terrā· ad quā ibāt· Trāquillam eñ prebuit eis
nauigatoreꝫ· Nō aūt nauim aſcēdit· volens maius
miraculum operari· & deitatem eiꝰ reuelare aptiꝰ·
¶ Theophi· Vide naq; tria miracula· Primū eſt
ꝙ ambulabat ſupra mare· Secūdum eſt ꝙ fluctꝰ
mitigat· Terciū ē ꝙ ſtatim fecit nauim ad terrā
ire· ad quam ibant· Nam multū diſtabant a terra·
cum eis dominꝰ apparuit· ¶ Chriſ· Turbe aūt nō
oſtendit ſe ihesus ſupra mare ambulantem· quia
hoc ſignum imbecillitatem eoꝝ excedebat· ſed neq;
diſcipulis diu viſus eſt hoc faciens· ſed ſtatim di-
ſparuit ab eis· ¶ Auguſtin· de cō euā· Non eſt ad
aduerſū ꝙ matheꝰ priꝰ eū dixiſſe diſcipulos aſcē-
dere i nauiculam & precedere eū trās fretū· donec
dimittēt turbas. ac deinde dimiſſis turbis aſcēdiſſe
in mōtem ſolus orare· Iohānes vero prius euꝫ fu-
giſſe cōmemorat ſolum in mōtem· Ac deinde īquit
Vt aūt ſero factum eſt. deſcēderūt diſcipuli eius
ad mare· & cum aſcē· naui· Quis eñ hoc videat re-
capitulando iohannē poſtea dixiſſe factum a diſci-
pulis· qđ iam ihesus iuſſerat· anteq̄ fugiſſet in mō
tem· ¶ Chriſ· Vel aliter· mihi videtur hoc ſignū
aliud ab eo quod apud matheū poſitū eſt· Tūc eñ
non ſtatim eum ſuſceperūt· nunc aūt pſuaſi ſūt ſta
tim ſuſcipe· Et tunc quidē adhuc tēpeſtas pmane
bat· concutiens nauim· Nunc autē cum voce tran-
quillitas aduenit· Multociēs enim eadem faciēs ſi
gna· vt facile ſuſceptibilia fiant· ¶ Auguſtinus·
Miſtice autē pauit dominus turbas & aſcendit in
montem· Sic eñ de illo predictum eſt· Congrega
tio populorum circumdabit te· & propter hāc in al
tum egredere· id eſt vt circumdet te cōgregatio po
pulorum regredere in altum Quare aūt dictum eſt
fugit· neq; enim ſi nollet tenerent· Aliquid ergo ſi
gnificauit fugiēdo· quia ſcꝫ non potuit intelligi al
titudo eiꝰ· Quicq̄d ei nō intellxeris· fugit me dicis·
Ergo fugit in montem ipſe ſolus· quia aſcendit ſu
per omnes celos· Illo autem ſurſum poſito. diſci-
puli in nauicula tempeſtatem paciebantur· Naui-
cula illa eccleſiam preſignabat· Tenebre iam facte
erant· & merito quia lux non erat· non enim vene-
rat ad illos ihesus· Quantum accedit finis mundi
creſcunt errores· creſcit iniquitas· Lux deniq; ca
ritas eſt· ſcd̃m illud Qui odit fratrem ſuum· in te
nebris eſt· Ipſi fluctus nauem turbantes· & tem
peſtates & venti· clamores ſunt maledictorum·
Inde caritas refrigeſcit· inde fluctus augentur.
& turbatur nauis· Nec tamen venti illi & tempe-
ſtas & fluctus & tenebre id agebant· vt vel na-
uis non promoueretur· vel ſoluta mergeretur·
Qui enim perſeuerauerit vſq; in finem· hic ſaluus
erit· Quinarius autem numerus ad legem pertinꝫ
Ipſi ſunt quinq; libri moyſi· Ergo legem ſignat
numerus viceſimus quintus quoniam quinquies
quini fiunt vigintiquinq;· Sed huic legi anteq̄
euangelium veniret· deerat perfectio· que in ſena-
rio numero comprehenditur· Ipſa ergo quinq;
per ſex multiplicetur· vt lex p euāgeliū impleat̃·
vt fiāt ſexies quini· xxx· Ad eos ḡ q̄ legeꝫ implēt

venit ihesus calcans fluctꝰ. id eſt omnes tumores
mūdi ſub pedibꝰ habēs. omnes altitudines ſeculi p̄
mens. Et tamē tāte ſūt tribulatōes. vt etiā ipi qui
credūt i ihesū. expaueſcāt ne deficiant. ¶ Theo.
Cū aūt hoīes vel demones nos p timorē nitūtur
mouere. audiamꝰ xp̄m dicētem. Ego ſū. nolite ti-
mere. id ē ego ſemp aſſiſto. & ſicut deus pmaneo.
& nūq̄ ptraſeo. nō pdatis in me fidē p falſis terro
ribꝰ. Vide etiā quō non in p̄ncipio piculi dn̄s aſti
tit. ſed in fine. Permittit nāq; nos eē in medio pi-
culoꝝ vt certātes ī tribulatōibꝰ. pbabiliores fiāꝰ.
& vt ad ip̄m ſolū recurramꝰ. q̄ potēs eſt ex inſpera
tis nos liberare. Cū eñ intellectꝰ hūanꝰ ſibi pro-
uidere nō poterit. tūc ſalus diuina aduenit. Si vo-
luerimꝰ etiā xp̄z ī nauiculā noſtrā ſuſcipe. id eſt ī
cordibꝰ noſtris habitare. ſtatim inueniemur ī ter-
ra ad quā ire volumꝰ id ē in celum. ¶ Beda. Quia
vero hec nauicula nō torpētes vehit. ſed fortit̄ re
migātes. ſignificatur. ꝙ in eccleſia. nō ſeditioſi &
molles. ſed fortes & ī bonis opibus pſeuerātes p
ueniūt ad portū ſalutis eterne. Textus

¶ Altera die turba que ſtabat trās mare. vidit q̄a
nauicula alia nō erat ibi niſi vna. & q̄a non intro-
iſſet cū diſcipulis ſuis ihesus ī nauē. ſed ſoli diſci-
puli eiꝰ abiſſent. Alie vero naues ſupuenerūt a ti-
beriade iuxta locū vbi mādocauerāt panē gratias
agētes deo. Cū ḡ vidiſſet turba q̄a ihesus non eēt
ibi. nec diſcipuli eiꝰ. aſcēderūt ī nauiculas & vene
rūt capharnaū querētes eū. Et cū inueniſſent eū
trās mare. dixerūt ei. rabbi. qn̄ huc veniſti? Reſpō
dit eis ihesus & dixit. Amē amē dico vobis. q̄ritis
me. non q̄ꝛ vidiſtis ſigna. ſed q̄ꝛ mādocaſtis ex pa
nibꝰ & ſaturati eſtis. Operamini nō cibū qui perit
ſed qui pmanet ī vitā etn̄ā. quē filiꝰ hoīs vobis
dabit. Hūc eñ pater ſignauit deꝰ. ¶ Chriſ. Dn̄s
etſi turbis non maīfeſte oſtēderit. quō ſupra mare
ambulauerit. dedit tn̄ eis latent̄ ſuſpicari qd̄ factū
erat. Et hoc euāgeliſta oñdit dicēs. Altera die tur
ba que ſtabat trās mare vidit q̄a nauicula alia nō
erat ibi niſi vna. Et q̄a non introiſſet cū diſcipulis
ſuis ihesus ī nauem. ſed ſoli diſcipuli eius abiſſent
Quid eñ hoc erat aliud q̄ꝫ ſuſpicari ꝙ mare pedes
trāſiēs receſſerat. Neq; eñ eſt dicē ꝙ in alia naui-
cula ptrāſiuit. q̄a vna erat ibi tn̄ in quā aſcēderūt
diſcipuli eius. cū quibꝰ ipe nō intrauerat. ¶ Au-
guſti. Inſinuatū aūt ē illis tam magnū miraculū
Venerūt ergo & alie naues iuxta locū illū vbi mā
ducauerāt panē. In q̄bꝰ turbe eū ſecute ſūt. Et hoc
eſt qd̄ ſubdit̄. Alie vero naues ſupue. a tibe. iuxta
lo. vbi mā. pa. gra. agē. deo. Cū vidiſſet turba q̄ꝛ
ihesus nō eēt ibi neq; diſcipuli eiꝰ. aſcē. ī na. & ve
ca. querētes eū. ¶ Chriſ. Sed tn̄ poſt miraculuz
tā magnū veniētes. nō interrogauerūt eū q̄liter p-
trāſijt. Neq; curauerūt tātū miraculū addiſcē. Se
quit̄ eñ. Et cū inueniſſent eū trās mare. dixerunt
ei. rabbi. qn̄ huc veniſti? Niſi quis dicat hic qn̄ p
q̄liter dictū eſſe ab eis. Dignū aūt ē & hinc cōſpi-
cere facilem eorum mētem. Qui eñ dicebāt. hic eſt
ꝓpheta. qui ſtudebāt rapere & facē eū regem. inue
mētes eum. nihil tale cōſiliantur. ¶ Auguſt. Ec-
ce eñ ille qui in montē fugerat turbas. cū ipis tur
bis loquit̄ nō teneāt. modo regē fatiant. Sed ille
qui poſt miraculi ſacramētum & ſermonem infert.
& quoꝝ ſaciauit panibꝰ ventrē. ſatiat ſermōibꝰ mē
tem. ¶ Alchui. Qui eñ dedit exemplum fugiende
laudis & terreni impij. dat exēplū doctoribꝰ q̄lit̄
debeāt inſiſtere p̄dicatōi. ¶ Chriſ. Manſuetudo aūt
& lenitas non vbiq; eſt vtilis. Cū eñ deſes fuerit
diſcipulus & groſſus. ſtimulo vti ad eum oportet.
hoc & hic filius dei facit. Venietibꝰ eñ turbis &
blandientibꝰ ei dicēdo. Rabbi qn̄ huc veniſti? vt oñ
dat ꝙ eū q̄ ab hominibꝰ ē honorē. nō cōcupiſcit. ſed
ſolum inſpicit eoꝝ ſalutē. redarguēdo eis reſpon-
det. non ſolum corrigē volens. ſed & mentem eorū
reuelare. Vnde ſequitur. Reſpondit eis ihesus &
dixit. Amē amē dico vobis queritis me non quia
vidiſtis ſigna. ſed quia manducaſtis ex panibꝰ &
ſaturati eſtis. ¶ Aug. Quaſi dicēt propter carnem
me queritis non propt̄ ſpiritū. ¶ Chri. Poſt re-
p̄hēſiōez aūt doctrinā eiꝰ adiūgit dicēs. Opamini. n̄
cib. q̄ pe. ſ; q̄ pma. in vi. et. Quaſi. d. Vos eſcā ex
q̄ritis tēporalē. ego autē corpora veſtra nutriui. vt
per hoc exquireretis illam eſcam. que non tempora
neam. ſed eternam tribuit vitam. ¶ Alchuinus.
Corporeus cibus. carnem tn̄ reficit exterioris ho
minis. & ſemel acceptꝰ non ſufficit. niſi quottidie
accipiatur. Spiritalis aūt cibꝰ pmanet ineternū
& ſacietatē ppetuā immortalitatēq; largit̄. ¶ Au
gu. Seipſū aūt inſinuat iſtum cibū. vt ī ſequētibꝰ
illuceſcit. ac ſi dicat. Queritis me ꝓpter aliud. que
rite me propter me. ¶ Chriſoſtomꝰ. Sed quia q̄
dam eoꝝ volunt pigre nutriri. abutuntur hoc ver
bo. neceſſarium eſt inducere id quod eſt pauli.
Qui furebatur. iam non furetur. magis autem labo
ret operando manibus ſuis. vt habeat vnde tri-
buat neceſſitatem patienti. Sed & ipſe corin-
thum veniens. morabatur apud aquilam & priſcil
lam & operabatur. Dicendo autem. Ne operemi-
ni cibum qui perit. non inſinuat ꝙ oporteat pigri-
tari. ſed ꝙ oporteat operari & dare. hic enim eſt ci
bus qui non perit. Operari autem cibum qui pe-
rit. eſt affici ſecularibus rebus. Hoc igitur dixit.
quia illi nullam fidei curam habuerunt. ſed ſolum
volebant ventrē implere. nihil laborantes. & hoc
decenter cibum qui perit vocauit. ¶ Auguſtinus
Sicut autem ſamaritane dixerat. Si ſcires qui pe
tit a te bibere. poſtulaſſes ab eo & daret tibi aquā
viuam. Ita & hic ſubdit. quē filius hominis vobis
dabit. ¶ Alchuinus. Quando autem per manum
ſacerdotis corpus chriſti accipis. non ſacerdotem
quem vides. ſed illum quem non vides attende.
Sacerdos eſt diſpenſator huius cibi non actor.
filiꝰ hominis ſeipſ̄ȝ dat nobis. vt nos ī ip̄o & ip̄e ī
nobis maneat. Iſtū filiū hoīs nolite ſic accipe. q̄ſi

alios filios hominum. Sequeſtratus eſt enim qua
dã gratia & except? numero omniũ. Iſte ei filius
hominis & dei fili? eſt hoc eſt qđ ſubdit. Hũc em̃
pater ſignauit de?. Signare eſt ſignũ ponere. q̃ſi
dicẽt. Nolite me cõtemnere quia fili? hominis ſũ.
ſic em̃ ſum fili? hoĩs. vt deus pater me ſignaret. i.
proprium aliquid mihi daret. quo nõ cõfunderer cũ
genere humano. ſed p me liberaret̃ gen? humanũ
¶ Hilari. viij. de trini. Signaculoꝝ aũt natura ẽ
vt oẽs impſſe ĩ ſe ſpẽi. explicet formã. & nihil mi-
n? ex eo in ſe habeãt. vñ ſignetur. & dũ totũ acci-
piant quod imprimitur. totũ ex ſe preferũt. quic-
quid impreſſum ẽ. Verbũ igit̃ hoc ad diuine nati-
uitatis nõ pficit exemplũ. q2 in ſignaculis & ma
teries ſit & diuerſitas & impreſſio. p quã molliori
bus naturis. validioꝝ generũ ſpecies imprimũt̃.
Unigenitus vero de? & p ſacramentũ ſalutis no-
ſtre hominis fili?. volẽs proprietatis nobis pater-
ne in ſe ſignare ſpeciez. ſignatũ ſe a deo ait. vt per
hoc poteſtas in eo dãdi ad eternitatez eſſe intelligi
poſſit. quia oẽz in ſe paterne forme plenitudinem
ſignãtis ſe dei cõtineret. ¶ Chriſo. Vel ſignauit
id ẽ in hoc miſit hãc nobis afferẽtem eſcã. Vel ſi-
gnauit. i. reuelauit p ſuũ teſtimonium. ¶ Alch.
Miſtice aũt. altera die. i. poſt aſcẽſionẽ xp̃i. turba
ſtans. in bonis operibꝰ. non iacẽs in terrenis vo-
luptatibus. expectat. vt veniat ad eos iheſus. vna
aũt nauis ẽ vna eccleſia. ſed & alie naues que ſup
uenerunt. ſunt cõuenticula hereticoꝝ. qui q̃ ſua ſũt
querũt nõ que iheſu xp̃i. vnde cõuenienter eis dr̃.
Queritis me quia mãducaſtis ex panibus. ¶ Au
guſti. Quãmulti etiã non querũt iheſũ niſi vt illis
benefaciat ſcđm temp?. alius negotium habet. q̃rit
interceſſioẽ clericoꝝ. ali? premit̃ a potẽtiore. fugit
ad eccleſiam. Uix queritur iheſus ꝑpter iheſum.
¶ Grego. xxiij. mora. Per eoꝝ etiã pſonã dñs il
los intra ſãctã eccleſiã deteſtat̃. q̃ p ſacros ordines
ad dominũ propinquãtes. non in eiſdem ordinibus
virtutũ merita ſed ſubſidia preſentis vite exq̃rũt
Saciari quippe de panibꝰ dominũ ſequi. eſt de ſã
cta eccleſia tẽporalia alimenta ſumpſiſſe & nõ pro
ſignis dñz ſed p paĩbꝰ q̃rẽ ẽ ad religiõis offitiũ ñ
p augẽdis v̄tutibꝰ. ſ; p reqrẽdis ſubſidijs inhiare.
¶ Beda. Illi etiã qui in oratiõe querũt nõ eterna.
ſed temporalia. querũt iheſũ non propter iheſum.
ſed ꝑpter aliquid aliud. Significatur aũt miſtice
quoniam hereticoꝝ cõuenticula carẽt hoſpitio xp̃i
ac diſcipuloꝝ eius. & dicunt̃ alie ſupueniſſe naues
q2 hereſes repẽtine fuerũt. Per turbã aũt q̃ cogno
uit q2 iheſus nõ erat ibi neq; diſcipuli eius. illi deſi
gnantur qui cognoſcẽtes errores hereticoꝝ. relin-
quũt eos & ad verã fidẽ veniunt. textus

¶ Dixerũt ergo ad eũ. Quid faciemus. vt opere-
mur opera dei? Reſpondit iheſus & dixit eis. hoc
eſt opus dei. vt credatis in eũ quẽ miſit ille. Dixe
rũt ergo illi. Quod ergo tu facis ſignum. vt videa-
mus & credam? tibi? Quid oparis? Patres noſtri
manducauerunt manna in deſerto. ſicut ſcriptum
eſt. Panem de celo dedit eis manducare. Dixit g̃
eis iheſus. Amen amẽ dico vobis. Non moyſes de
dit vobis panem de celo. ſed pater meus dat vobis
panem de celo verum. Panis em̃ verus eſt qui de-
ſcendit de celo. & vitam mundo dat. Dixerũt ergo
ad eum. Dñe ſemp da nobis hunc panem. ¶ Al-
chuin?. Intellexerant eſcam iſtam que permanet
in vitam eternã. eſſe opus dei. Et ideo interrogant
quid facerent. vt iſtum cibum. id eſt opus dei ope-
rari poſſint. Et hoc eſt quod dicit̃. Dixerũt ergo.
Quid faciemus. vt operemur opera dei? ¶ Beda.
Id eſt que precepta ſeruãdo poterim? implere ope
ra dei? ¶ Chriſ. Hoc aũt dicebant. non vt diſcant
& faciant. ſed ad cibi exhibitionem eum inducere
volentes. ¶ Theophil?. Xp̃s vero q̃uis cogno-
ſceret q2 eis nihil proderat. tamen propter cõmunẽ
vtilitatem reſpondit. & oſtendit eis immo omnibꝰ
hominibus quod ſit opus dei. vnde ſequit̃. Reſpõ
dit ihs. & dixit eis. hoc ẽ op? dei. vt credatis ĩ eũ.
quem miſit ille. ¶ Aug?. Non aũt dicit. vt creda
tis ei. ſed vt credatis in eũ. Nõ em̃ cõtinuo qui cre
dit ei. credit in eum. Nam & demones credebãt ei.
& non credebant in eum. Et nos credimus paulo.
ſed non in paulum. Credere ergo in eum eſt credẽ
do amare. credendo diligere. credendo in eum ire. &
eius membris incorporari. Ipſa eſt fides quã de no
bis exigit deus. que per dilectionem operatur. Di-
ſcernit̃ tamen ab operibus fides. ſicut dicit apoſto-
lus. iuſtificari hominem per fidem ſine operibus
legis. Et ſunt opera que videntur bona ſine fide
chriſti. & non ſunt bona. quia non referuntur ad
eum finem. ex quo ſunt bona. finis enim legis chri
ſtus ad iuſticiam omni credenti. Et ideo noluit di
ſcernere ab opere fidem. ſed ipſam fidem dixit eſſe
opus dei. Ipſa eſt enim fides que per dilectionem
operatur. Nec dixit. hoc eſt opus veſtrum. ſed
hoc eſt op? dei. vt credatis in eum. vt qui gloriat̃.
in domino glorietur. Credere ergo in eum eſt mã-
ducare cibum. qui permanet in vitam eternam.
vt quid paras dentem & ventrem. crede. & mandu
caſti. Quia ergo inuitabat eos ad fidem. illi adhuc
querebant ſigna. quibus crederent. Iudei enim ſi
gna querunt. Et hoc eſt. quod ſequitur. Dixerũt
ergo ei. Quod ergo tu facis ſignum. vt videamus
& credamus tibi? quid operaris? ¶ Chriſoſtom?
Nihil irrationabilius q̃ ſigno pre manibꝰ exiſten-
te. quaſi nullo iam ſigno facto hoc dicãt. Neq; ele
ctionem ſigni fiendi domino premittunt. ſed in ne-
ceſſitatem eum eſtimant ducere. vt nullum aliud
faciat ſignum. q̃ tale quale factum in eorum
parentibus. Unde ſubdunt. Patres noſtri man
ducauerunt manna in deſerto. ¶ Alchuinus.
Et ne videatur manna aliquo modo contemnen
dum. autoritate pſalmi illud extollunt. dicen-
tes. Sicut ſcriptum eſt. Panem de celo dedit eis
manducare. ¶ Chriſoſto. Multis quidem factis

ſignis. & in egipto & in mari rubro & in deſerto.
huius maxime meminerūt. quod valde cōcupiſce-
bāt propť ventris tirānidē. Neqꝫ aūt dicūt ꝙ deꝰ
hoc fecit. ne videantur eum exequare deo. Neqꝫ mo
yſen inducunt. vt non videantur chriſtum depme
re. ſed medium ponunt dicentes. Patres noſtri
manduca manna. Vel aliter. ¶ Augꝰ. Dominꝰ
iheſus talem ſe dicebat. vt ſe moyſi preponeret.
Non enim auſus eſt moyſes de ſe dicere ꝙ daret ci
bum qui non perit. Attēdebat itaqꝫ quāta feciſſet
moyſes. adhuc aliq̄ maiora volebāt fieri. q̄ſi dicāt
Tu promittis cibū q̄ non perit. & non talia opera-
ris. qualia moyſes. Panes hordeaceos ille non de-
dit. ſed manna de celo. ¶ Chriſ. Licebat aūt dño
dicere. quomā moyſe maiora miracula feci. ſed nō
erat tempꝰ hoꝝ verborū nūc. ſed vnum erat ad qḋ
ſtudebat. ſcꝫ ducere eos ad eſcā ſpiritualē. vnde ſe
quiť. Dicit ergo eis iheſus. Amen amen dico vo-
bis. Nō moyſes dedit vo. pa. de celo. ſed pať meꝰ
dat vobis panem de celo verū. An non ex celo erat
māna? q̄liter igiť ex celo diciť? ſicut & volucres ce
li dicūtur. & ſicut diciť. Intonuit de celo dominꝰ.
Panē aūt non verū vocat illū. nō quia falſum erat
miraculū de manna. ſed q̇a figura erat nō veritas.
Non dixit. nō moyſes dedit. ſed ego. ſed ꝓ moyſe
q̇dē deū. ꝓ māna vo ſeipꝫ poſuit. ¶ Augꝰ. Quaſi
dicēt. Illud māna hoc ſignificabat ſcꝫ cibū de quo
paulo ante locutꝰ ſum. & omnia ſigna mea erant.
Signa mea dilexiſtis. quod ſignificať cōtēnitis
Deus em̄ dat panem quē ſignificauit māna ipſū.
ſcꝫ dominū iheſū xp̄m. vnde ſequiť. Panis em̄ ve
rus eſt q̇ de celo deſcē. & dat vitā mūdo. ¶ Beda.
Nō q̇dē elemētis. ſed hominibꝰ habitatoribꝰ mūdi.
¶ Theo. Seipſū dicit panē verum. quia principa
le ſignificatum per manna eſt vnigenitus dei filiꝰ.
homo factus. Manna namqꝫ interpretatur quid ē
hoc? Nam iudei videtes ſtupefacti. vnꝰ ad alium di
cebant quid eſt hoc? filius aūt dei factus homo ip̄e
ē potiſſimū admiratiuū manna. ita vt cuilibet cō
tingat querere. quid eſt hoc? quomodo filius dei fi
lius hominis eſt? quomō ex duabꝰ naturis vna fit
perſona? ¶ Alchui. Qui per aſſumptam humani-
tatem deſcēdit de celo. & per aſſumentem diuinita
tem dat vitam mūdo. ¶ Theo. Hic aūt panis vi
ta ſcd̄m naturam exiſtens. tanq̄ viui patris filiꝰ.
proprium opus facit. quia viuificat cuncta. Sicut
em̄ panis ex terra. infirmā naturā carnis cōſeruat.
ſic & xp̄us per ſpiritꝰ operatōes viuificat animā.
& etiā corpus incorruptibile facit. Nā per eius re-
ſurrectionē corporalis inferť corruptō. & ideo dicit
ꝙ dat vitam mundo. ¶ Chriſoſtomꝰ. Non iudeis
ſolum. ſed orbi terraꝝ. Illi vero inferius adhuc in
ſpiciebāt. vnde ſequiť. Dixerunt ergo ad eū. Do-
mine ſemper da nobis hunc panem. Dicēte aūt eo
q̄m pater meus dat vobis panem. nō dixerūt roga
vt det. ſed da nobis. ¶ Augꝰ. Sicut em̄ ſamari-
tana cui dictū eſt. q̇ biberit de hac aqua. non ſitiet
vnq̄. ſcd̄m opus accipiens & carere indigētia vo
lens. Da mihi inquit domine de hac aqua. Sic &
iſti dicūt. Da mihi panē. q̇ reficiat & nō deficiat.

¶ Dixit aūt eis iheſus. Ego ſum panis vite. qui
venit ad me nō eſuriet. & qui credit in me nō ſitiet
vnq̄. Sed dixi vobis. quia & vidiſtis me. & non
credidiſtis. Omne quod dat mihi pater. ad me ve-
niet. & eum qui venit ad me. non eijciam foras. q̇a
deſcendi de celo. non vt faciam voluntatem meam.
ſed volūtatē eiꝰ qui miſit me patris. hec eſt aūt vo
lūtas eius qui miſit me patris. vt om̄e quod dedit
mihi pater. non perdam ex eo. ſed reſuſcitem illud
in nouiſſimo die. Hec eſt em̄ volūtas patris mei. q̇
miſit me. vt oīs q̇ videt filiū. & credit ī eū. habeat
vitam eternam. Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſi
mo die. ¶ Chriſ. De reliquo dominꝰ in miſterioꝝ
traditōeꝫ eos inducturꝰ eſt. & primo de deitate ſua
loquiť. Vnde dicitur. Dixit aūt eis iheſus. Ego
ſum panis vite. Non em̄ hoc de corpore eius dictū ē
de illo em̄ in fine dicit. Panis quem ego dabo. ca
ro mea ē. Sed interim de diuinitate loquiť. Ete-
nim caro propter deum verbum panis ē. quod ſpi-
ritum ipſum ſuſcipienti panis celeſtis fit. ¶ The
ophilus. Non aūt dixit. Ego ſum panis nutrimen
ti. ſed vite. Quia em̄ cūcta mortificata erāt. viuifi-
cauit nos chriſtus per ſeipſum. Eſt aūt panis non
conſuete vite. ſed illius que morte non reſecatur.
Vnde ſubditur. Qui venit ad me. nō eſuriet. & qui
credit in me. non ſitiet vnq̄. ¶ Auguſtinus. Qui
venit ad me. hoc eſt qui credit in me. Et ꝙ dixit.
non eſuriet. hoc intelligendum eſt. Et non ſitiet
vnq̄. Vtroqꝫ em̄ ſignificať eťna illa ſacietas. vbi
nulla ē egeſtas. ¶ Theophi. Vel nō ſitiet. neqꝫ
eſuriet id eſt ad verbum dei audiendum. neqꝫ tedio
ſus efficieť. neqꝫ ſitiet ſiti intellectuali. quaſi non
habeat aquam baptiſmi & ſanctificationem per ſpi
ritum factam. ¶ Auguſtinus. Panem igitur de
celo deſideratis. ante vos habetis. ſed non mandu-
catis. Vnde ſequitur. Sed dixi vobis. quia & vi
diſtis me. & non credidiſtis. ¶ Alchuinus. Quaſi
diceret. non ideo hoc dixi. ꝙ vos ſciam hoc pane ſa
ciandos. ſed pocius ad improperium veſtre incre-
dulitatis dico. quia videtis. & nō creditis. ¶ Chri
ſoſtomus. Vel per hoc ꝙ dicit. dixi vobis. inſinu-
at teſtimonium ſcripturarum. de quo ſupra dixe-
rat. Ille ſunt. que teſtimonium perhibent de me. Et
iterum dixerat. quoniam veni in nomine patris mei
& non ſuſcepiſtis me. Hoc aūt ꝙ dicit. quia vidi-
ſtis me. ſigna occulte inſinuat. ¶ Auguſtin. Sed
non ideo ego populum dei perdidi. quia vos vidi-
ſtis. & non credidiſtis. Vnde ſequitur. Omne qḋ
dat mihi pater. ad me veniet. & eum qui venit ad
me. non eijciam foras. ¶ Beda. abſolute dicit
omne. vt oſtenderet plenitudinem fidelium. Hij
aūt ſūt q̇s pať dat filio. quādo ꝑ occultā inſpiratōꝫ
facit eos credē ī filiū ¶ Alch. Quecūqꝫ ergo pater

traxerit ad hoc vt credat in me· veniet ꝑ fidem ad
me. vt mihi iungatur· Et eū qui paſſibꝰ fidei & bo
ne operatōis veniet ad me·non eȷ̄tiā foras· id ē in
ſecreto pure cōſciencie mecū morabiť ·& tādem re
cipiam eum in eterna beatitudine. ¶ Augu· Illď
em̄ intus vnde non exitur foras· eſt magnū pene-
trale & dulce ſecretum· ſine tedio· ſine amaritudīe
malarū cogitatōnū· ſine interpellatōe tēptatōnū &
dolorū· de quo dicitur· Intra in gaudiū domini tui·
¶ Chriſ. Per hoc aūt quod dicit. Quod dat mihi
pater· oſtendit quoniam non cōtingēs res eſt cre-
dere in xp̄m· neqȝ cogitatōibꝰ humanis· perficiť·
ſed ea que deſuper reuelatōe indiget & anima deuo
ta ſuſcipiente reuelatōez· Vnde non ſunt ab accu-
ſatōe eruti quibus non dat pater. Indigemus em̄
& ea que ex nobis eſt voluntate ad credēdū· Per
hoc aūt tangit incredulitatem eorū oſtendēs· quo-
niam qui non credit ei· voluntatem tranſgreditur
patris· Paulus aūt ait ꝙ ip̄e eos tradiderit patri.
cum tradiderit inquit regnum deo & patri· Sicut
igiť pať dās nō priuat ſeip̄m. ſic nec filiꝰ tradēs·
Dicitur aūt filius tradere ·quoniam ꝑ eum ad pa-
trem adducimur· Et de patre dictum eſt· per quē
vocati eſtis in ſocietatem filij eius· Sic igiť qui
venit ad me ſaluabiť. quia pro hijs veni & carnē
aſſumpſi· Vnde ſequitur· Quia deſcē· de celo nō vt
faciam vo· me ſed vo. eiꝰ qui miſit me· Quid dicis?
alia ſunt tua & que illius. Ne igitur hoc aliquis ſu
ſpicetur· ſubiunxit. Hec eſt aūt vo ·eiꝰ qui miſit
me · vt omnis qui videt filiū & credit in eū· habe.
vitā eter· Per hoc aūt & filius vult· quia filiꝰ q̊s
vult. viuificat· Quid eſt igitur quod dicit? Non
aliud acturus veni q̄ꝫ ꝙ pater vult· quaſi non ha
bens diuiſam voluntatem a patre · Omnia em̄ que
patris ſunt· mea ſunt. Sed hoc non dixit· ſed in fi
ne reſeruat· excelſa em̄ interim occultat· ¶ Aug.
Vel aliter· quare nō eȷ̄ciat foras ſubiūgit· dicēs.
qꝛ deſcen· de celo nō vt fa· vo· meā ſ; vo. eiꝰ q̄ miſit
me· Propterea em̄ anima a deo exijt· quia ſuperba
erat· Supbia ei eiecti ſūꝰ· hūilitate regredimur·
Medicus em̄ quando egritudinem diſcutit· ſi curet
ꝙ ꝑ aliquā cauſam factum eſt· & ipſā cauſam non
curet. ad tempus videtur mederi ſed cauſa manen
te morbus repetiť. Vt ergo cauſa omniū morboꝝ
curaretur id eſt ſupbia· deſcendit & humilis factꝰ
eſt filius dei· Quid ſuperbis homo? filius dei ꝓpter
te humilis factus ē· Puderet te fortaſſe imitari hu
milem hominem· ſaltem imitare humilem deū· hec ē
em̄ commendatō humilitatis· Nō veni facere volū
tatem meam. ſed vo· eius qui miſit me· Superbia
quippe facit voluntatem ſuam. humilitas volunta
tem dei· ¶ Hilari· iij· de tri· Nō igitur hoc dicit qꝛ
faciat quod nō velit· ſed obedientiam ſuam ſub ef-
fectu paterne voluntatis oſtendit. volens ip̄e vo-
luntatem patris explere· ¶ Augu· Ideo ergo qui
ad me venerit· non eȷ̄ciam eum foras· quia non ve
ni facere voluntatem meā humilis veni humilita-
tem docere· qui ad me venit incorporatur mihi· &
humilis fit· quia non faciet voluntatem ſuam· ſed
dei· & ideo non eȷ̄cietur foras· quia cū ſuperbꝰ eſſet
proiectus eſt foras. Ad me em̄ venire non poteſt.
niſi humilis· Non mittiť foras niſi ſuperbia· q̇ ſer-
uat humilitatem non labitur a veritate· Quare aūt
ideo nō eȷ̄ciat foras q̇ venit ad illū · quia nō venit
facere volūtatem ſuam· oſtēdit· cū ſubdit· Hec eſt
em̄ voluntas eius qui miſit me patris· vt omne qď
dedit mihi pater non perdam ex eo. Ipſe illi datus
eſt· qui ſeruat humilitatē· Non eſt voluntas in cō
ſpectu patris· vt pereat vnus de puſillis. De tumē
tibus poteſt perire· de puſillis nihil perit· quia niſi
fueritis ſicut puſillus iſte· non intrabitis in regnū
celoꝝ. ¶ Augꝰ· de correctione & grā· Qui ergo in
dei prouidētiſſima diſpoſitōe preſciti· predeſtinati·
vocati· iuſtificati· glorificati ſunt etiam nondū re
nati· ſed & nondum nati. iam filij dei ſunt. & oīno
perire non poſſunt· Hij em̄ vere veniunt ad xp̄m.
Ab illo ǧ datur perſeuerantia in bono vſqȝ in finē.
neqȝ em̄ datur niſi eis· qui nō peribūt· quoniā qui
non perſeuerant· peribunt. ¶ Chriſ. Per hoc aūt
ꝙ dicit. Nō perdam ex eo. non oſtendit ſe indigē
eorum cura. ſed hoc dicit propter eorum ſalutem·
Poſtq̄ꝫ aūt dixerat. Non perdam ex eo· & non eȷ̄
ciam foras. ſubiungit· Sed reſuſcitabo eum in no
uiſſimo die· Quia in reſurrectione cōmuni· mali eȷ̄
ciuntur ſcd̄m illud · Tollite eum & eȷ̄cite eum in
tenebras exteriores· Ipſi etiam perdētur ſcd̄ȝ illud·
qui poteſt aīaȝ & corpus ꝑdere in gehennam· Ideo
aūt multociens reſurrectōeȝ inducit. vt non ex ſo-
lis rebus preſentibꝰ iudicēt dei prouidētiā. ſed aliā
expectent vitā· ¶ Augu· Videte aūt quēadmo-
dum & hic geminam illā reſurrectōȝ deſignet· qui
venit ad me· modo reſurgit· humilis factus in mē-
bris meis· Sequiť aūt Sed reſuſcitabo illū in no-
uiſſimo die· Ad exponēdū aūt quod dixerat. Om̄e
qď dedit mihi pater. Et iteꝝ quod dixerat· non ꝑ
dam ex eo· ſubiungit ·Hec eſt em̄ volūtas patris
mei qui miſit me· vt oīs qui videt filium & credit
in eum habeat vitam eternā· Superius dixit · Qui
audit verbum meum· & credit ei qui miſit me · Mo
do autem · Qui videt filium & credit in eum· Non
dixit· & credit in patrem· Hoc eſt enim credere
in filiū· qď & ī patrē Quia ſicut pať habet vitā ī ſe
metip̄o· ſic dedit & filio hr̄e vitā ī ſemetip̄o· vt ſic
oīs q̄ videt filiū & credit ī eū· habeat vitā eternā.
credēdo & trāſeūdo ad vitam · tamq̄ꝫ prima illa re-
ſurrectione· Et quia ipſa non eſt ſola· ſubiungit
de ſecūda· Et ego reſuſcitabo eū in nouiſſimo die.

¶ Murmurabant ergo iudei de illo· quia dixiſ-
ſet · Ego ſum panis qui de celo deſcendi · & dice-
bant · Nonne hic eſt iheſus filius ioſeph? cuius
nos nouimus patrem & matrem? quomodo ergo
dicit hic · quia deſcendi de celo? Reſpondit ergo
iheſus· & dixit eis · Nolite murmurare inuicem·

Nemo poteſt venire ad me · niſi pater qui miſit me
traxerit illum · & ego reſuſcitabo eũ in nouiſſimo
die · Scriptũ eſt in ꝑphetis. Et erũt oẽs docibiles
dei · Oĩs qui audiuit a patre & didicit · venit ad me
non quia patrem vidit quiſꝗ̃ · niſi is q̃ a deo ẽ · hic
vidit patrẽ · ¶ Chriſ · Judei exiſtimãtes ſe come-
ſtiõe carnali potiri · non turbabanť · vſq̃ q̃ poſtea
diffiſi ſunt · vnde dicitur · Murmurabãt g̃ iudei de
illo · quia dixiſſet · Ego ſum panis · qui de ce · deſcẽ.
Videbantur quidẽ turbari in hoc ꝙ dixerat eũ de
celo deſcendiſſe · Sed non hoc erat · qđ turbatõez fa
ciebat · ſed hoc quod non expectabant potiri mẽſa
corporali · Adhuc tamẽ eũ venerabanť quia recẽs
erat ſignũ · & ꝑpterea nõ maĩfeſte ei cõtradicebãt.
ſed murmurando ſuam turbationem oſtendebant.
Quid aũt murmurãdo dixerint · ſubditur · Et dice-
bant · Nonne hic eſt ihesus filius ioſeph: cui⁹ nos
nouimus patrem & matrem: quomodo ergo dicit
hic quia deſcendi de celo: ¶ Aug⁹ · Longe aũt iſti
erant a pane de celo · nec eum eſurire nouerãt. Pa
nis em̃ iſte interioris hoĩs querit eſuriẽ. ¶ Chri ·
Manifeſtum eſt em̃ quoniam mirabilem eius non
dum ſciuerãt generationem · Propterea eũ adhuc
filium ioſeph dicunt · ſed nõ increpãtur · Nõ em̃ re
ſpondit eis · non ſum filius ioſeph · quia non pote-
rant illum mirabilem partum audire · Si vero eũ
qui ſcđm carnẽ nõ poterãt manifeſte audire · mul
tomagis nec ſuperiorem ineffabilem · ¶ Augu⁹ ·
Ab hominibꝰ em̃ carnem aſſumpſit · ſed non more
hominum · Nam patrem habens in celo matrẽ ele-
git in terra · & illic natus ſine matre & hic ſine pa
tre · Quid ergo talibus murmurantibꝰ reſpõdit · ſub
diť · Reſpõdit ergo ihesus & dixit eis · nolite mur
murare inuicem · quaſi diceret · ſcio quare non eſu-
ritis ſic · vt iſtum panem intelligatis neq̃ q̃ratis ·
Nemo poteſt venire ad me niſi pater qui miſit me
traxerit illum · Magna gratie commendatõ · nemo
venit niſi tractus · quem trahat: & quẽ non trahat:
Quare illum trahat: & illum non trahat: noli velle
iudicare · ſi non vis errare · Semel accipe · & intelli
ge · non traheris · ora · vt traharis · ¶ Chriſoſtom⁹ ·
Hic aũt inſiliunt manichei dicẽtes · quomã nihil in
nobis eſt poſitum · ſed hoc non quod ĩ nobis eſt de
ſtruit · ſed oſtendit nos diuino auxilio indigẽtes ·
oſtendit em̃ hoc non eum qui inuit⁹ venit · ſed eũ
qui multam patitur oppugnationem · ¶ Auguſti ·
Sed ſi inuiti trahimur ad xp̃m · inuiti credimus ·
ergo uiolentia adhibetur · non volũtas excitatur ·
Sed intrare quiſꝗ̃ eccleſiam poteſt nolẽs · credere
non p̃ot niſi volens · Corde em̃ creditur ad iuſtitiã ·
Si ergo inuitus venit qui trahitur · non credit ·
Si non credit non venit · Nõ em̃ ad xp̃m ambulan
do currimus · ſed credẽdo · nec motu corporis · ſed vo
luntate cordis accedim⁹ · ergo voluntate traheris ·
Quid eſt aũt trahi voluntate: delectare in domino ·
& dabit tibi petitões cordis tui · Eſt quedã volup-
tas cordis · cui dulcis ẽ panis ille celeſtis · Porro

ſi poete dicere licuit · Trahit ſua quemq̃ voluptas
Quanto forcius nos dicere debemus trahi hominez
ad xp̃m · qui delectatur veritate · beatitudine · iuſti
cia · ſempiterna vita · qđ totũ xp̃s ẽ · An nõ habent
corporis ſenſus voluptates ſuas & animus deſeriť
a voluptatibꝰ ſuis · Da amãtem · deſiderãtem · feruẽ
tem · fonti eterne patrie ſuſpirãtem · & ſcit quid di-
cam · Sed quare voluit dicere · quem traxerit pať ·
Si trahendi ſum⁹ · ab illo trahamur · cui dicit que
dam que diligit · Trahe me poſt te · Sed quid in-
telligi voluit · aduertamus · Trahit pater ad fi-
lium · eos qui ꝑpterea credũt in filiũ · quia eum co-
gitant patrem habere deũ · Deus em̃ pater equalẽ
ſibi genuit filium · & qui cogitat atq̃ ĩ fide ſua ſen
tit · ac ruminat equalem eſſe patri eũ in quẽ credit ·
ipſũ trahit pater ad filium · Arri⁹ credit creaturã
Nõ eũ traxit pater · Fotinus dicit · homo ſolus eſt
xp̃us · Qui ſic credit · nõ eum pater trahit · Traxit
petrum · qui dixit · Tu es chriſtus filius dei viui ·
Vnde ei dictũ eſt · non tibi reuelauit caro & ſan-
guis · ſed pater meus qui in celis eſt · Iſta reuelatõ
ipa attractio eſt · Si em̃ q̃ inť delitias terrenas re
uelãtur amãtibꝰ trahunt · nõ trahet reuelat⁹ xp̃us
a patre · Quid em̃ fortius deſiderat anima ꝙ̃ verita
tem: Sed hic homines eſuriũt · ibi ſaturabũť · Ideo
ſubiecit · Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die ·
quaſi diceret · ſaturabiť · eo ꝙ & hic ſitit in reſur-
rectione mortuoꝝ · quomã ego reſuſcitabo eum ·
¶ Aug⁹ · de queſti · no · & ve · teſta · Vel attrahit
pater ad filiũ per opa q̃ faciebat per illũ · ¶ Chri ·
Non parua dignitas filij ſi pater adducit · & ipſe
ſuſcitat · nõ diuidẽs ad patrẽ opa · ſed oñdẽs ꝑilitatẽ
v̂tutis · Deĩn oñdit modũ ſcđz quẽ pať trahit dicẽs
Scriptum eſt in prophetis · Et erunt omnes doci-
biles dei · Vides fidei dignitatem · quoniam non
ab hominibus · neq̃ per homines · ſed ab ipſo deo
eam debeant addiſcere · Magiſter em̃ preſidet omni
bus paratus exiſtens ſua tribuere · ad omnes ſuã
doctrinam effundens · Si autem erunt omnes doci
biles dei · qualiter quidam non credunt · quia hoc
de pluribꝰ dictũ ẽ · ſiue qm̃ omnes qui volũt ¶ Au
guſtinus · de predeſtinatione ſanctorum · Vel aliť
ſicut integre loquimur cum de aliquo litterarum
magiſtro qui in ciuitate ſolus eſt dicimus · omnes
iſte hic litteras docet · non quia omnes diſcunt ·
ſed quia nemo niſi ab illo diſcit quicumq̃ ibi litte
ras diſcit · Ita recte dicimus · omnes deus docet ve
nire ad chriſtum · non quia omnes veniunt · ſed
quia nemo aliter venit · ¶ Auguſtinus ſuper io-
hannem · Omnes regni illius homines docibiles
erunt dei · non ab hominibus audient · Et ſi hoc ab
hominibꝰ audiũt tamẽ qđ intelligũt · int⁹ dať · ſtre
pitũ verboꝝ ingero auribꝰ veſtris · niſi reuelet ille
q̃ int⁹ ẽ · Quõ g̊ o iudei me poteſtis ag̊ſcẽ · q̊s pater
nõ docuit · ¶ Beda · Dicit autem pluraliter in pro
phetis · q2 oĩs ꝑphete · vno eodẽq̃ ſpũ repleti · licet
diuerſa ꝑphetarẽt · tamẽ ad idẽ tẽdebãt quapropter

cum quouis eorum omnes alij concordant. Sicut
cum iohele ꝓpheta qui dicit. erūt oēs docibiles dei.
¶ Gloſa. Hoc aūt in iohele non inuenit̃. ſed aliqͣd
ſimile. Dicit̃ enī ibi Filij ſion exultate & letamini
in domino deo veſtro. qꝛ dedit vobis doctorem. Ex
preſſius tamē eſt in eſaia vbi dicitur. Ponam vni
uerſos filios tuos doctos a dn̄o. ¶ Chriſo. Quod
quidē precipuū eſt. q̄a ante per homines diſcebāt.
q̄ dei ſūt. nūc aūt ꝑ vnicū filiū dei & ſpirtū ſāctū.
¶ Auguſtinꝰ. de predeſtinatōe ſanctoꝝ. Omnes
aūt docibiles dei veniūt ad filiū. quoniā audierūt.
& didicerūt a patre per filium. vnde ſubdit̃. omnis
qui audiuit a patre & didicit. venit ad me. Si aūt
omnis q̄ audiuit a patre. & didicit. venit. ꝓfecto
oīs q̄ nō venit. nō audit a patre. nec didicit. Valde
remota ē a ſenſibꝫ carnis hec ſcola in q̄ pater audi
tur. & docet. vt veniat̃ ad filium. nec agit hoc cū
carnis aure. ſed cordis. ibi ē & ipē filius. qꝛ ipē eſt
verbū eiꝰ ꝑ qđ pater ſic docet. ſimul eſt & ſpiritꝰ
ſāctꝰ. Inſeꝑabilia eī didicimꝰ eſſe oꝑa trinitatis
Sed ideo patri hoc potiſſimū eſt attributū. q̄a de
ipō procedit & filiꝰ & ſpiritus ſanctꝰ. Itaqꝫ grā
que occulte & humanis cordibus diuina largitate
tribuit̃. a nullo corde duro reſpuitur. Ideo qͥppe tri
buit̃. vt cordis duritia primitꝰ auferat̃. Cur ergo
nō oēs docet. vt veniant ad xp̄m. niſi qꝛ omnes qͦs
docꝫ. miſericordia docꝫ. qͦs aūt n̄ docꝫ iudicio n̄ docꝫ. ſi
aūt dixeriꝰ qđ volūt diſcē. qͦs n̄ docꝫ. reſpōdebit̃ nob
Et vbi ē qđ ei dr̄. Deꝰ tu cōuertēs viuificab nos.
aut ſi nō faciat volētes ex nolētibꝰ deꝰ. vt quid orat
eccleſia ſcđm p̄ceptū domini ꝓ ꝑſecutoribus ſuis?
Non enī qͥſqꝫ dicere poteſt credidi. vt ſic vocaret.
Preuenit qͥppe eū miſericordia dei. q̄a ſic ē vocatꝰ
vt crederet. ¶ Augꝰ. ſuꝑ iohā. Ecce ergo q̄modo
trahit pater docēdo de veritate. nō neceſſitatē impo
nēdo. Trahiꝫ ei dei ē omīs q̄ audiuit a patre & didi
cit. venit ad me. Quid igit̃ xp̄s nihil docuit? Quid
ꝙ patrē magiſtꝝ hoīes nō viderūt. filiū viderūt.
Filius g̃ dicebat. ſed pater docebat. Si eī ego hō
cū ſim illū doceo. q̄ audiuit verbū meū. illum docet
& pater. qui audiuit verbum eius. Exponit autē
hoc ipē & oſtēdit nobis. quid dixerat. cōtinuo ſub
iungēs. Nō qꝛ patrem vidit quiſqꝫ. niſi q̄ a deo ē.
hic vidit patrē. q̄ſi dicēt. Ne forte cum dico vobis.
omnis qui audiuit a patre & didicit. dicatis apđ
vos. Nunqꝫ vidimꝰ patrem? quō ab eo diſcere potu
erimus? A me ipſo audite. Ego noui patrē. ab illo
ſū. quō verbū ē ab illo cuiꝰ ē verbū. non qđ ſonat.
& trāſit. ſꝫ qđ manet cū dicēte & trahit audiētem.
¶ Chri. Oēs q̄ x̄ a deo ſūꝰ. Id vͦo qđ ē p̄cipuū filij
& ꝓpͥū eiꝰ. hꝫ n̄ poſuit. ꝓpt̃ auditoꝝ ībecillitatē.
¶ Amen amen dico vobis. qui credit in me habet
vitam eternā. Ego ſum panis vite. Patres veſtri
manducauerunt manna in deſerto & mortui ſunt.
Hic eſt panis de celo deſcendēs. vt ſiqͥs ex ipō mā
ducauerit. non moriatur. Ego ſum panis viuus q̄
de celo deſcendi. ſiqͥs manducauerit ex hoc pane.
viuet in eternū. ¶ Augu. Reuelarē ſe voluit do
minus. quid eſſet. Vnde dicit. Amen amē dico vo
bis. qui credit in me. habet vitam eternam. Quaſi
diceret. qui credit in me. habet me. quid eſt autē
habere me? habere vitam eternam. Vita enim eter
na eſt verbum quod in principio erat apud deum.
& vita erat lux hominum. Aſſumpſit vita mortē
vt vita occideret mortem. ¶ Chriſoſtomꝰ. Quia
vero turbe inſtabant. cibum corporalem petentes.
& eius cibi qui patribus eorum datus erat remini
ſcentes. vt oſtendat quod omnia illa figura erant.
huius veritatis preſentis. mentionem de cibo ſpi
rituali facit. dicens. Ego ſum panis vite. Panē
quidem vite ſeipſum vocat. quoniā vitam noſtrā
continet & hanc & futuram. ¶ Auguſtinus. Sꝫ
quia illi de manna ſuperbiebāt. ſubiungit. Patres
veſtri manducauerunt manna in deſerto & mortui
ſunt. Ideo patres veſtri quia ſimiles eſtis illorum
murmuratores patres murmuratorum filiorum.
Nam de nulla re magis deum offendiſſe ille popu
lus dictus eſt. ꝙ contra deum murmurando. Ideo
autem mortui ſunt. quia quod videbant credebāt.
quod non videbant. non intelligebant. ¶ Chriſo
ſtomus. Non autem ſine cauſa addit. In deſerto.
ſed occulte inſinuans quoniam nō longum tempꝰ
fuit. quo ſcilicet manna datum eſt. Neqꝫ ſimul cū
venit in terram promiſſionis. ſed quia videbāt pa
nem datum a chriſto. minus eſſe illo quod patribꝰ
datum erat. in eo quod illud deſuper deſcendebat.
Miraculum vero panum inferius generabatur.
propterea ſubiungit. Hic eſt panis de celo deſcen
dens. ¶ Auguſtinus. Hunc panē ſignificauit mā
na. hunc panem ſignificabat altare dei. Sacramēta
hec ſunt. & illa fuerunt. In ſignis diuerſa ſunt. in
re que ſignificatur paria ſunt. Apoſtolum audi.
Omnes eandem eſcam ſpiritalem manducauerunt
¶ Chriſoſtomꝰ. Deinde oſtendit ꝙ maxime eos
poterat perſuadere quoniam ipſi patribus ſuis mul
to digniores effecti ſunt. qui manna manducātes
ſūt mortui. Et ideo ſubdit. Vt ſiquis ex ipſo mā
ducauerit. non moriatur. A fine vtriuſqꝫ cibi oſtē
dit differentiam. Panem autem hic dogmata ſalu
taria dicit. & fidem que in ipſū eſt aut corpus ſuū
hec enī conſeruant animam. ¶ Auguſtinus. Sed
numquid nos non morimur. qui manducamus
panem deſcēdētem de celo? ſic illi ſūt mortui. quem
admodum & nos ſumus morituri. quantū attinet
ad mortem huius corporis viſibilem atqꝫ carnalē.
quātum autem pertinet ad mortem ſpiritualem q̄
patres iſtorum mortui ſunt. Manducauit manna
moyſes & multi qui domino placuerunt & mortui
non ſunt. quia viſibilem cibum ſpiritualiter intel
lexerunt. ſpiritualiter guſtauerunt. vt ſpirituali
ter ſatiarentur. Nam & nos hodie accipimꝰ viſi
bilem cibum. Sed aliud eſt ſacramētum. aliud vir
tus ſacmēti. qm̄ multi de altari accipiunt & accipiē
do moriūt̃. vn̄ apl̄s. Iuditiū ſibi māducat & bibit.

Panem ergo celeſtem ſpiritualem manducare·eſt
innocencia ad altare apportare· Peccata & ſi ſint
quottidiana· non ſint mortifera· Anteq̄ ad altare
accedatis·attendite q̄d dicatis·Dimitte nobis de-
bita noſtra·ſicut & nos dimittim? debitoribꝫ nr̄is·
Si dimittis·dimittet̄ tibi·ſecurus accede·panis ē
nō venenū·Si quis ḡ ex hoc pane mādūcauerit·
nō morieť·Sed q̄d ptinet ad virtutē ſacr̄mēti·nō
q̄d ptinet ad viſibile ſacramētū·q̄ māducat ſcz in
tus·nō foris· ¶ Alchui· Ideo inq̄ nō morit̄ q̄ cō-
medit hūc panē·q̄ ego ſū panis viu?·q̄ de celo de-
ſcēdi· ¶ Theo· Per hoc ſcz q̄d incarnat? eſt·non
ergo p̄us ſolum fuit homo·& poſtmodū aſſumpſit
diuinitatē·vt neſtori? fabulať· ¶ Aug?· De ce-
lo deſcēdit & māna·vmbra erat·iſte veritas eſt·
¶ Alchui·Eſt aūt mea vita viuificās·vn̄ ſeq̄t·
Si q̄s māducauerit ex hoc pane·viuet·nō tm̄ in
p̄nti p fidē & iuſtitiā·ſ; ineternū· textus
¶ Et panis quē ego dabo·caro mea ē pro mundi
vita· ¶ Aug?· Determinat cōſequēt dn̄s quō ſe
panem dicat·nō tm̄ ſcd̄z diuinitatē que paſcit oīa
ſed etiā ſcd̄m humanā naturā que ē aſſumpta v̄bo
dei·cū ſubdit· Et panis quē ego dabo caro mea ē·
pro mūdi vita· ¶ Beda· Hūc panē tūc dn̄s dedit·
q̄n miſteriū corpis & ſanguinis ſui diſcipulis tra-
didit·& q̄n ſemetipſ̄z deo patri obtulit ī ara crucis
Quod v̄o dicit·p mūdi vita·nō debem? intelligere
p elemētis·ſed p hoībꝫ q̄ mūdi noīe deſignantur·
¶ Theop· In hoc q̄ dicit·quē ego dabo·poteſta
tem ſuā demōſtrat·q̄ nō ſicut ſeruus·minor patre
crucifix? ē·ſ; volūtarie·nam etſi a patre dari dica
tur·tn̄ ſeip̄m tradidit ip̄e· Attēde aūt q̄ panis qui
in miſteriis a nob aſſumit̄·nō ſolū figurā gerit car
nis xp̄i·ſed ip̄e ē vera caro xp̄i· Nō em̄ dixit· Pa-
nis quē ego dabo figurā carnis mee gerit·ſed caro
mea ē· Trāſmutat? aūt inenarrabilibꝫ verbis iſte
panis per miſticam benedictōez & habitatōez ſpi-
ritus ſancti ī carnē xp̄i· Sed q̄re nō videm? car-
nem! q̄a ſi caro videret̄ horror nos ī ei? aſſumptō
ne inuaderet·vn̄ vt noſtre infirmitati cōdeſcēdat̄·
talis nobis videt̄ miſtic? cibꝫ·ſcd̄m q̄ noſtre con
ſuetudini cōpetebat· Pro mūdi aūt vita carnē ſuā
tradidit·q̄ moriēdo mortem ſoluit· Ego etiā intel-
ligo·p mūdi vita·reſurrectōz· Nam domini mors
vniuerſalē reſurrectōz toti humano generi mini-
ſtrauit· Forte aūt & vitam q̄ ī ſanctificatōe & be-
atificatōe cōſiſtit & ſpiritu·mūdi vitā dixit· Quā-
uis em̄ nō oēs ſuſceperint vitā q̄ ē in ſactificatōe &
ſpiritu·tn̄ dn̄s ſeip̄m p mūdo tradidit·& q̄tū ī eo
eſt tot? mūdus ſactificat̄· ¶ Aug?· quādo aūt
caperet caro·q̄ dixit panem carnē! norūt aūt fide
les corp? xp̄i·ſi corpus xp̄i eſſe nō negligāt·fiant
corp? xp̄i·ſi volunt viuē de ſpiritu xp̄i· De ſpiritu
em̄ xp̄i non viuit·niſi corpus xp̄i· Nūq̄d em̄ corp?
meū viuit de ſpiritu tuo! Hūc panē ap̄lus exponit
dicēs· Vnū corp? multi ſum?· O ſacr̄mētum pieta
tis·o ſignum vnitatis·o vinculum caritatis· Qui
vult viuē accedat·credat·incorpet̄·vt viuificet̄·

¶ Litigabant ergo iudei ad inuicē dicentes· Quō
poteſt hic nobis carnem ſuā dare ad manducādū!
Dixit ḡ eis iheſus· Amē amē dico vobis· Niſi mā-
ducaueritis carnē filij hominis·& biberitis ei? ſan
guinem·nō habebitis vitā ī vobis· Qui manducat
meā carnē·& bibit meū ſanguinē·habet vitā eter
nam·& ego reſuſcitabo eū in nouiſſimo die· ¶ Au
guſti· Quia iudei panem cōcordie non intelligebāt·
adinuicē litigabant· Vnde dicit̄· Litigabāt ergo
iudei adinuicem dicentes·quō pt̄ hic nob dare car-
n ſuā ad māducādū! Qui aūt māducant talem pa
nem·non litigant ad inuicem·q̄m per hūc deus ha
bitare facit vnanimes in domo· ¶ Beda· Putabāt
ergo iudei·q̄ dominus particulatim carnem ſuam
diuideret·& eis ad manducandum daret· Et ideo
litigabāt·quia non intelligebant· ¶ Chriſ· Quia
igit̄ dicebant hoc eſſe impoſſibile·vt ſcilicet carnē
ſuam ad manducandum daret·oñdit·quoniam nō
ſolum non eſt impoſſibile·ſed valde neceſſarium·
Vnde ſequit̄· Dicit ḡ eis iheſus· Amen amen dico
vobis·niſi māducaueritis carnem filij hoīs & bi·
ci? ſangui·nō ha·vitā ī vo· ¶ Augu· Quaſi dicēt
Quō quidē det̄·& quiſnam ſit modus manducandi
iſtū panem·ignoratis·verūtamē niſi māduc·&c̄
¶ Beda· Et ne crederetur illis ſolis hec dixiſſe·
mox generalē ſentētiā intulit· Qui mādu·me·car·
& bibit·meū ſāgui· ¶ Augu· Et ne iſtam vitā in
telligentes de hac re litigarent·ſecutus adiunxit·
habet vitam eternā· Hanc ergo non habet·q̄ iſtā
carnē non manducat·nec iſtum ſanguinem bibit·
Nam temporalem vitam ſine illo habere homines
poſſunt·eternā vero omnino non poſſunt· Nō ita ē
in hac eſca·quā ſuſtētande hu? tēporalis vite cau
ſa ſumimus·nam q̄ eā nō ſumpſerit·nō viuet·nec
tn̄ q̄ eam ſumpſerit viuet· Fieri em̄ poteſt vt morbo
vel ſenio vel aliq̄ caſu plurimi qui eam ſumpſerit·
moriātur· In hoc vero cibo & potu·id ē corporis &
ſanguinis domini·non ita eſt· Nam & q̄ eam nō ſu
mit·nō habet vitam·& qui eam ſumit habet vitā
& hanc vtiq̄ eternā· ¶ Theo· Nō em̄ puri homi-
nis caro eſt·ſed dei·& hoīez diuinū facere valens·
tāq̄ diuinitate inebriās· ¶ Augu·xxj·decimi·dei
Sūt aūt quidā liberatōez ab eterno ſuplitio hoībꝫ
p̄mittentes xp̄i baptiſmate ablutis·q̄ participes
ſunt corporis ei?·quōlibet vixerint·p̄pter illud q̄d
dicitur hic· Sed cōtradicit eis ap̄lus dicēs· Mani-
feſta ſunt op̄a carnis·que ſunt·fornicatō·immūdi
tia &c̄·q̄ predico ſicut p̄dixi·q̄m q̄ talia agunt·re-
gnū dei nō poſſidebūt· Quāobrē quō ſit accipiendū
q̄d hic dr̄·merito querit̄! Qui em̄ in eius ē corporis
vnitate·id ē in xp̄ianoꝝ cōpagine mēbroꝝ·cuius
corpis ſacr̄mētū·fideles cōmunicātes·de altari ſumē
cōſueuerūt·ip̄e v̄o dicēd? ē māducare corp? & bi-
bere ſāguinē xp̄i· Ac p hoc heretici & ſciſmatici·
ab vnitate corpis ſepati·poſſunt idē pcipe ſacr̄mētū

ſed non ſibi vtile. immo etiam noxium quo indi-
cet̄ grauiꝰ ꝙ̄ vel tardius liberētur. Nec illi etiam
in ꝑditis & dānabilibꝰ moribꝰ. debēt eē ſecuri. qui
ꝑ vite iniq̄tatē. ipam vite iuſtitiā q̄ ē xp̄s deſerūt.
ſiue fornicādo. ſiue aliq̄d huiuſmodi faciēdo. Nō. n.
iſti dicēdi ſūt mādūcare corpꝰ xp̄i. qm̄ nec in mē-
bris cōputādi ſūt xp̄i. Vt eīi alia taceā. nō poſſunt
ſimul eē mēbra xp̄i. & mēbra meretricis. ¶ Augꝰ
ſup io. Hūc itaq̧ cibū & potū ſocietatē vult intelli-
gi corporis & mēbroꝝ ſuoꝝ. qđ eſt eccleſia in pre-
deſtinatis & vocatis & iuſtificatis & glorificatis
ſanctis & fidelibꝰ eiꝰ. huiꝰ rei ſacmētum .i. vnitas
corpis & ſāguinis xp̄i. alicubi quottidie alicubi ce-
teris interuallis dieꝝ. i dn̄ica mēſa ꝑparat̄. & de do-
minica mēſa ſumit̄. q̄buſdā ad vitā q̄buſdā ad ex-
itiū. Res vero ipa cuiꝰ ſacramētū eſt. oī homini ē
ad vitā. nulli ad exitiū. q̄cūq̧ eiꝰ particeps fuerit
Ne aūt putarēt ſic in iſto cibo & potu ꝓmitti vi-
tam eternā. vt q̄ eam ſumerēt. iā nec corpore more-
rent̄. Huic cogitatōi occurrēs. ſubiūgit dicēs. Et
ego reſuſcitabo eū in nouiſſimo die. vt ſcꝫ habeāt
interim vitā eternā. ſcđm ſpiritū i req̄e q̄ ſanctorū
ſpiritꝰ ſuſcipit. Quod aūt ad corpꝰ attinet. nec cor-
pus etiam vita eterna fraudet̄. ſed in reſurrectōe
mortuorum in nouiſſimo die eam habeat. textus

¶ Caro eīn mea vere eſt cibꝰ. & ſāguis meus vere
eſt potꝰ. Qui māducat meā carnē. & bibit meum
ſāguinē. in me manet. & ego i illo. Sicut miſit me
viuēs pat̄. & ego viuo ꝓpter patrē. & q̄ māducat
me. & ipē viuet ꝓp̄ me. Hic eſt panis q̄ de celo
deſcēdit. nō ſicut māducauerūt patres veſtri man-
na & mortui ſūt. Qui māducat hūc panē viuet in
eternū. Hec dixit i ſinagoga docēs in capharnaū.
¶ Beda. Dixerat ſupiꝰ. q̄ māducat meā carnē &
bibit meū ſāguinē. habet vitā eternam. Et vt oñ-
deret quāta diſtātia ſit int̄ corpalē cibū & potum.
& ſpirituale miſteriū corpis & ſāguinis ſui. adiecit
Caro. n. mea vere ē cibꝰ. Et ſāguis meꝰ vere ē po-
tus. ¶ Chriſ. Hoc aūt dicit. aut vt credāt hiis q̄
dicta ſūt. vt non eſtimēt enigma & ꝑabolā eē. ſed
ſciant qm̄ oīno oportet māducare corpus xp̄i. aut
vult dicere ꝙ verꝰ cibꝰ ē hic q̄ aīaꝫ ſaluat. ¶ Au-
gꝰ. Vel aliter. Cū cibo & potu id appetāt hoīes.
vt nō eſuriāt. neq̧ ſitiāt. hoc veracit̄ nō p̄ſtat niſi
iſte cibꝰ & potꝰ. q̄ eos aquibꝰ ſumit̄ immortales &
īcorruptibiles facit. i. ſocietas ipa ſāctoꝝ vbi pax
erit. & vnitas plena atq̧ perfecta. ꝓpterea dn̄s no-
ſter corpꝰ & ſāguinē ſuū. i eis rebꝰ cōmendauit. q̄
ad vnū aliq̄d redigūtur ex multis. Nāq̧ aliud ſcꝫ
panis ex multis granis i vnū cōſtat. aliud ſcꝫ vi-
nū ex multis acinis cōfluit. Deinde iā exponit q̄d
ſit māducare corpꝰ eiꝰ & ſanguinē bibere dicens.
Qui mā. me. cā. & bi. me. ſan. i me ma. & ego i illo
Hoc eſt ḡ māducare illā eſcā. & illum bibere po-
tum. in xp̄o manere. & xp̄m in ſe hr̄e. At ꝑ hoc q̄
nō manet in xp̄o. & i q̄ nō manet xp̄s. ꝓcul dubio

nec manducat eiꝰ carnē. nec bibit eiꝰ ſanguinē.
ſed magis tante rei ſacramentum ad iudicium ſibi
māducat & bibit. ¶ Chriſ. Vel aliter cōtinuat̄.
q̧ promiſerat ſe manducātibus vitam eternā. vt
ḡ hoc cōfirmet. induxit. Qui man. meā carnē. &c̄.
¶ Augꝰ. de verb̄ do. Multi q̄dem q̄ vel corde ficto
carnē illam manducāt. & ſanguinē bibūt. vel cum
manducauerint. apoſtate fiūt. numq̄d manent in
xp̄o. & xp̄s in eis? Sed ē profecto q̄dam modus
manducandi illam carnem. & bibendi illum ſāgui-
nem. quō q̄ manducauerit & biberit. in xp̄o manet
& xp̄s in eo. ¶ Augꝰ. xxi. de ciui. dei. Hoc ē illi
q̄ non ſacramentotenus tm̄. ſed reuera corpus xp̄i
māducant. & ſanguinem bibūt. ¶ Chriſ. Et quia
ego viuo. maīfeſtū eſt ꝙ ipē viuet. Et ad hoc oñ-
dendum ſubiūgit. Sicut miſit me viuēs pr̄. & ego
viuo ꝓp̄t prēꝫ. & q̄ manducat me. & ipē viuet ꝓp̄t
me. Ac ſi dicat. Viuo ego ſicut pat̄. Et ne ingeni-
tū eſtimes. adiecit. ꝓp̄t prēꝫ. patrē ſibi eē p̄ncipiū
occulte inſinuans. Quod aūt dicit. Qui manducat
me. & ipē viuet ꝓpter me. non de vita ſimpliciter
hoc dicit. ſed de approbata. Etēm etiā infideles vi-
uūt. non manducantes de carne illa. ſed neq̧ de re-
ſurrectione cōmuni hoc dicit. etēm omnes ſuſcita-
buntur. ſed de glorioſa & mercedē habēte. ¶ Au-
guſtinꝰ. Non aūt ait. Sicut māduco patrē & ego
viuo ꝓpter patrem. & qui manducat me & ipē vi-
uet ꝓpter me. Non eīi filius ꝑticipatōe patris ſit me-
lior. ſicut participatōe filii ꝑ vnitatē. corporis eiꝰ
& ſanguinis. quod illa manducatō & potatō ſigni-
ficat. nos efficimur meliores. Si ergo ita dictum
eſt. Viuo ꝓpter patrē. quia ipē de illo eſt. ſine de-
trimento eq̄litatis dictum eſt. Nec tamen eandem
noſtram & ſuam equalitatē ſignificauit. ſed ḡtiā
mediatoris oſtendit. Si aūt ſcđm id accipimus.
viuo ꝓpter patrē. qđ alibi ait. Pater maior me eſt.
Hec verba ita dixit. Sicut miſit me pater. Ac ſi
diceret. vt ego viuā ꝓpter patrem. id eſt ad illum
tamq̄ ad maiorē referā vitā meam. exinanitō mea
fecit. in qua me miſit. vt autem quiſq̧ viuat ꝓpter
me. participatō facit. quia māducat me. ¶ Hilari.
viii. de trinita. De veritate igit̄ carnis & ſangui-
nis xp̄i. non relictus ē ambigēdi locus. nūc eīn ex
ipiꝰ domini profeſſione & fide noſtra vere caro ē &
vere ſanguis eſt. hoc ḡ vite noſtre cauſa ē. quod
in nobis carnalibꝰ manēteꝫ per carnē xp̄m habeꝰ.
victuris nobis. ꝑ eū ea cōditione qua viuit ille per
patrem. Si ḡ nos naturalit̄ ſcđm carnem per eū
viuimꝰ id eſt naturā carnis ſue adepti. quomō nō
naturaliter ſcđm ſpiritū in ſe patrem habeat. cum
viuat ipſe per patrem? Per patrem aūt viuit. dū
natiuitas non alienam ei intulit diuerſamq̧ natu-
ram. ¶ Auguſtin. Vt aūt illum panem mandu-
cando viuamus. qui eternam vitam ex nobis habe-
re non poſſumus. de celo deſcendit. Vnde ſe-
quitur. Hic eſt panis. qui de celo deſcendit.
¶ Hilarius. decimo de trinitate. Se panem hic

Dicit· Ac ne verbi virtus atq; natura defeciſſe ex
iſtimaretur in carnē. Panem carnē ſuā eſſe dixit
vt per hoc qui deſcendens de celis panis eſt. non ex
humana cōceptione origo eſſe corporis eius extima
retur. dū celeſte eſſe corpus oſtēdit· At vero cum
panis eſt. aſſumpti ꝑ verbum corporis eſt ꝓfeſſio
¶ Theophilus. Non. n. purum deū comedimus.
Nam & impalpabilis & incorporeus eſt· Neq; em̄
hominis puri carnē cōmedimus ·que nil poſſet pro
ficere· Sed quia deus carnē ſibi vniuit. caro eius
viuificatiua exiſtit. Non ꝙ in dei naturā trāſierit·
ſed ſcd̓m quandam igniti ferri conſuetudinē quod
& ferrū manet & ignis actū oſtēdit· Sic & caro
dn̄i viuificatiua ē. tanq̄ caro verbi dei· ¶ Beda·
Et vt oſtenderet diſtantiam vmbre & lucis· typi
& veritatis· ſubiunxit· Non ſicut manducauerūt
patres veſtri manna & mortui ſunt· qui mādu cat
hunc panē viuet ineternum· ¶ Auguſtiꝰ· Qꝛ aūt
illi mortui ſunt. ita vult intelligi· vt nō viuant ieť
nū· Nā tēporaliter & hij profecto morienť. q̄ chri
ſtum manducāt. ſed viuunt ineťnū· quia xp̄s ē vi
ta eterna ¶ Chri· Si enim poſſibile fuit ſine meſſe
& frumento & alijs huiꝰ. xl· annis illoꝝ vitā cōſ
uare· multo magis nunc cibo ſpirituali hoc facere
poterit. cuius illa erāt figure· frequēter aūt vitam
repromittit. quia nihil eſt ita delectabile hominib
Vnde & in veteri teſtamēto lōgitudo vite ꝓmitte
batur. Hic aūt vita finē nō habens. Simul etiam
per hoc oſtendere vult· qm̄ ſententiā morti tradētē
pro pecc̄o nūc ſoluit· vitā etnā cōtrario promittēs
Sequitur· Hec dixit ī ſinagoga docens ī caphar
naum· vbi ſcilicet plurime virtutes eius ſūt facte.
Docebat aūt in ſinagoga & ī templo· multitudinē
attrahere volens· & oſtendens· qm̄ nō ē cōtrarius
patri ¶ Beda· Miſtice aūt capharnaū· que inter
pretať villa pulcherrīa · ſignificat mūdū· Sina
goga vero iudaicū populū· Per hoc ergo oſtēdiť.
ꝙ dn̄s per miſterium incarnationis mundo appa
rens iudaico populo. multa docuit· q̄ ipe ītellexit.

Textus

¶ Multi ergo audientes ex diſcipulis eius dixerūt
Durus ē hic ſermo· quis poteſt eū audire? Sciēs
aūt ihesus apud ſemetipm̄· quia murmurarent de
hoc diſcipuli eius dixit eis. Hoc vos ſcandalizat·
Si ergo videritis filiū hominis aſcendētē vbi erat
p̄us. Spiritus eſt· qui viuificat. caro nō prodeſt
quicq̄· Verba que ego locutꝰ ſū vobis. ſpiritus &
vita ſunt· Sed ſunt quidā ex vobis· qui non cre
dunt· Sciebat em̄ ab initio ihs· qui eſſent creden
tes· & quis traditurus eū eſſet · Et dicebat· Prop
terea dixi vob̄ · quia nemo poteſt venire ad me· ni
ſi fuerit ei datū a patre meo · Ex hoc multi diſci
puli eius abierūt retro· & iam non cū illo ambula
bant. Dixit ḡ ihs ad· xij. Nūqd & vos vultis abi
re? Reſpōdit ergo ei ſimon petrꝰ· Domine ad quē
ibimus? Verba vite etne habes. & nos credimus
& cognouimꝰ. quia tu es xpriſtus filius dei· Re
ſpondit ergo eis ihesus· Nonne ego vos duodecim
elegi. & vnus ex vobis diabolus eſt. Dicebat aūt
de iuda ſimonis ſcariothis· hic enim eū erat tradi
turus. cū eſſet vnꝰ ex. xij· ¶ Augꝰ. Talia loquē
te ihesu. non crediderunt aliqd magnū dicētē. & v̇
bis illis aliquā gratiā coopantē· ſed prout volue
rūt ītellexerūt· & more hominū quia poterat. aut
diſponebat ihs carnē q̄ indutū erat verbū. veluti
cōſciſſam diſtribuere credentibꝰ in ſe· vnde diciť·
Multi ergo audiētes· non ex inimicis. ſed. ex diſci
pulis eius· dixerūt· Durus eſt hic ſermo· ¶ Chri
ſoſtomus. Id eſt difficile ſuſceptibilis · ſupexce
dens eorū imbecillitatem· Putabāt enim eum ſu
pra ſeipſum loqui. maiora propria dignitate · Et
dixerūt · Quis poteſt eum audire quaſi pro ſeipis
reſpondentes. quia nō debebant. ¶ Augꝰ. Si aūt
diſcipuli durum habuerūt iſtum ſermonem· quid
inimici? Et tamem ſic oportebat vt diceretur· ꝙ n̄
ab hominibus intelligeretur· ſecretum dei intentū
debet facere. non aduerſos. ¶ Theophilus· Cum
autem audis ꝙ diſcipuli eius murmurabant. Nō
intelligas hos qui actu erant diſcipuli · ſed hos
qui in habitu & figura videbantur ab eo inſtrui·
Nā inter diſcipulos erant quidā ex plebe· qui dice
bantur eius diſcipuli · quia multo cum diſcipulis
manebant tempore· ¶ Augꝰ. Hic autem apud ſe
iſta dixerūt vt ab illo non audirentur. Sed ille q̇
nouerat in ſeipis apud ſemetipm̄ audiebat · Vn̄
ſequitur· Sciens autem ihesus apud ſemetipſum·
quia mur· de hoc diſci· eius· dixit eis· hoc vos ſcan
dalizat· ¶ Alchui· Quod ſcilicet dixi vobis man
ducare carnem meam & bibere ſanguinē meum·
¶ Chriſ· Erat autē hoc ſue deitatis ſignū· occulta
in mediū ferre· Vn̄ ſeqtur· Si ḡ vide· fi· ho· aſcen·
vbi erat p̄us. ſupple· q̇d dicetis? Hoc & in natha
naele fecit dicens · Quoniā dixi tibi· vidi te ſub fi
cu· credis. maiora hijs videbis. Non igiť queſtio
nes queſtionibus copulat· ſed magnitudīe dogma
tū & multitudīe eos īducere vult· Nō igiť diſcipu
los ī ſcādalū mittere volēs hoc dicit ſed eoꝝ ſcāda
lū ſoluē volēs· Nā dū eſtiant eū de ioſeph natū· n̄
ſuſcipiūt ea q̄ dicebāť· Qui v̇o credituri erāt· qm̄ d̓
celo deſcēdit· & illuc aſcendit· facilꝰ attēdūt his q̄
dicebanť ¶ Augꝰ. Vel aliť· Hinc ſoluit quod il
los cōmouerat. Illū em̄ putabāt erogaturū corpus
ſuū· Ille aūt dixit ſe aſcēſuꝝ ī celū vtiq; integrū·
Cū videritis īnqens filiū hoīs aſcēdētē vbi erat p̄ꝰ
Certe vel tunc videbitis· quia non eo modo quo pu
tatis erogat corpus ſuū· Et qꝛ grā eiꝰ nō cōſumiť
morſibꝰ. Filiꝰ aūt hoīs xp̄s ex virgine maria hic
eē cepit ī terra. vbi carnē aſſumpſit ex terra· Quid
ḡ vult ꝙ ait· Cū videritis fi· ho· aſcē· vbi erat p̄ꝰ?
niſi vt ītelligāꝰ vnā ꝑſonā eē xp̄z deū & hoīez· n̄ du
as ne fides nr̄a ſit q̄tnitas· ſꝫ tnitas. Sic ḡ erat fi
liꝰ hoīs in celo · quēadmodū filiꝰ dei erat ī terra·
filiꝰ dei ī terra in ſuſcepta carne· filiꝰ hoīs in celo ī
vnitate perſone· ¶ Theophilus · Non ergo ꝓpter

hec putes q͂ de celo corpus xp̄i deſcenderit· hoc
enī marciani heretici & apollinaris eſt dictū· Sed
q̄ vnus & idem erat filius dei & hoīs· ¶ Chriſoſto·
Propter hoc autē & aliā ſolutionē inducit dicēs·
Spiritus eſt qui viuificat caro non pdeſt qcq̄·
q͂ autē dicit· tale eſt· ſpiritualiter· oportet ea que
de me ſūt audire· Qui aūt carnaliter audit· nihil p
ficit· Eſt aūt carnalit intelligere· ſimpliciter ea q̄
ppoſita ſunt videre· & nihil plus imaginari· Opor
tet aūt nō ita iudicare· ſed omīa miſteria interio
ribus oculis inſpicere· Quod ſemp eſt ſpiritualit
audire· Carnale vero erat dubitare· Qualiter pt
nobis carnem dare manducare? qd igit· non eſt
vera caro? immo vtiq·. q͂ igit ait· Caro nō pdeſt
quicq̄· non de ſua carne dicit· ſed de eius carne qui
carnaliter accipiebat· que dicebāt· ¶ Aug?· Vel
aliter· caro non pdeſt quicq̄· Sed quō illi intel-
lexerūt? Carnem qppe ſic intellexerūt· quō in ca-
dauere dilaniatur aut in macello venditur· nō quō
ſpiritu vegetatur· accedat ſpiritus ad carnē· & p-
deſt plurimū· Nam ſi caro nihil prodeſſet· verbū
caro non fieret· vt habitaret in nobis· Sed ſpirit?
per carnē aliquid opatus eſt in nobis pro ſalute
noſtra· ¶ Aug?· x· de ciui· dei· Nō enim caro per
ſeipſam mundat· ſed per verbū a quo ſuſcepta eſt·
q̄ cum ſit principiū omniū ſuſcepta anima & car
ne· & animā credētiū mūdat & carnē· Spiritus ē
eſt qui viuificat· caro non pdeſt quicq̄· ſicut illi i
tellexerūt carnē· non ſic ego do ad manducandum
carnē meā· quia nec carnem debem? ſapere· ſcdm
carnem· proinde dicit· Verba que ego locut? ſum
vobis ſpiritus & vita ſunt· ¶ Chriſ· Id ē ſpiritua
lia ſunt· nihil habentia carnale· neq̧ conſequētiā
naturalem· ſed eruta ſunt ab omni tali neceſſitate
que in terra & a legibus que hic poſite ſunt· ¶ Au
guſti· Si ergo intellexiſti ſpiritualiter· ſpiritus &
vita tibi ſunt· Si intellexiſti carnaliter etiam ſic
ſpiritus & vita ſunt· ſ̄ tibi nō ſunt· Diximus enī
hic dominū cōmendaſſe in māducatione carnis ſue
& potatione ſanguinis ſui· vt in illo maneamus &
ipſe in nobis· hoc autē quid facit· niſi caritas? Ca
ritas autē dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per
ſpiritū ſāctū qui datus eſt nobis· Ergo ſpiritus ē
q̄ viuificat· ¶ Chri· Et q̄z de carnali audiētia ſup
locutus eſt· ſubiungit· Sed ſunt quidā ex vobis
qui non credūt· Dicens qdam· diſcipulos excepit
Suam autē dignitatem ondit· occulta reuelans·
¶ Aug?· Non dixit· Sunt quidam in nobis qui
non intelligunt· ſed cauſam dicit quare non intel-
ligant· Propheta enī dixit· Niſi credideritis n̄ in
telligetis· Nam qui reſiſtit· quō viuificatur? Ad-
uerſarius enī radio lucis quo penetrandus eſt· nō
auertit aciē· ſed claudit mentē· credant & aperiāt·
& illuminabūt· ¶ Chriſoſtomus· Et vt diſcas· q̄
niam ante hec verba & non poſtq̄ murmurauerūt
& ſcandalizati ſunt· hec xp̄us cognouerat· ſub
iūgit euāgeliſta dicēs· Sciebat eī ab initio ihs q̄

eſſent credituri· & quis traditur? eū eſſet ¶ Theo
phil?· Volens per hoc nobis euāgeliſta ondere· q̄
ante conſtitutionē mundi omnia cognoſcebat· q̄d
diuinitatis erat inditium· ¶ Aug?· Sed poſtq̄
diſtinxit credentes dn̄s a non credentibꝰ· expreſſit
cauſam quare non credūt· Vnde ſequit· Et dice-
bat· Propterea dixi vobis· quia nemo poteſt ve-
re ad me niſi fuerit ei datū apatre meo· ¶ Chriſo·
Quaſi· d· Non turbāt me· neq̧ ſtuporē inferunt q̄ n̄
credunt· Noui quibus dedit pater· Dixit at hoc·
vt oſtendat· quoniā nō illorū gloriā concupiſcēs
hoc dicebat· & vt ſuadeat eis q̄ patrē eius exiſti-
ment deum & non ioſeph· ¶ Auguſtin?· Ergo &
credere datur nobis· non enī nihil eſt credere· Si
enim magnū quid eſt· gaude quia credidiſti· ſed
noli extolli· quid enim habes· quod nō accepiſti?
¶ Auguſtin?· de pdeſtinatione ſanctorū· Hoc at
donū q̄buſdā dari & q̄buſdā n̄ dari oīno n̄ dubitat
Qui n̄ vult maīfeſtiſſimis ſacris litteris repugna
re· Cur autem nō omnibus detur· fidelem mouere
non debet· qui credit ex vno omnes iſſe in cōdēpna
tionē iuſtiſſimā· ita vt nulla dei eēt iuſta repħēſio
& ſi nullus inde liberaret· Vnde conſtat magnā
eē gratiam q̄ plurimi liberantur· Cur autem iſtum
potius· q̄ illū liberet· inſcrutabilia ſunt iudicia ei?
& inueſtigabiles vie eius· Sequitur· Ex hoc mł
ti diſcipli ei? abierūt retro & iā cū illo n̄ ābulabāt·
¶ Chri· Non dixit receſſerūt· ſed abierūt retro· ab
ea que ſcdm virtutem eſt auditione· & quam habe
bant olim fidem perdiderunt· ¶ Aug?· Et preciſi
a corpore vitam perdiderunt· quia forte in corpore
nec fuerūt· inter non credentes· & ipſi reputati ſūt
Abierūt retro n̄ pauci· ſed multi· poſt ſathanā· nō
poſt xp̄m· quomodo de quibuſdam feminis
dicit apoſtolus· Quedam conuerſe ſunt retro poſt
ſathanam· Petrum autem non repulit domin? re
troire poſt ſathanam· ſed fecit poſt ſe ire ¶ Chri·
Quereret autem aliquis quod tempus erat verba diſ
penſandi his que cōſtructa erāt nocentiū· Multa
q̄dē vtilitas & neceſſitas· Quia enī inſtabāt cibum
corporalē petentes· & eius qui ſub prībꝰ datus eſt
reminiſcentes· ondens quoniam omnia illa typus
erant· meminit cibi ſpiritalis· Non igitur ſcanda
lizari oportebat· ſed interrogare congruum erat·
Quare illorum amentie ſcandalum fuit· nō indiſſo-
lubilitatis eorum que dicebantur ¶ Chri· Et hec
etiam forte factum eſt ad cōſolationē noſtram· q̄-
niam aliquando contingit· vt homo dicat verum·
& quod dicit· non capiatur· atq̧ illi qui audiunt·
ſcandalizentur· & diſcedant· Penitet autem homi
nem dixiſſe· quod verum eſt· Dicit enim apud ſe
homo· Non debui ſic dicere· & ſic domino conti
git· Dixit· & perdidit multos· Sed non turbatur
ipſe· q̄z ab initio nouerat· q̄ n̄ eēnt credētes· Nos ſi
nobꝭ cōtingat cōturbamur· ſolatiū in dn̄o inueniam?
Et tn̄ caute verba dicam?· ¶ Beda· Sciebat at
dn̄s de alijs diſcipulis q̄ remāſerūt· an vellet abire·

ſed tamen eos interrogauit· vt fides illorum mon
ſtraretur & alijs imitanda pponeret· vnde ſeqtur·
Dixit ergo ihs ad·xij· Nūquid & vos vultis ab:
ire? Chri. Per hunc autem modum oportebat
eos trahi· Nam ſi eos laudaſſet· paſſi eſſent aliqd
humanum. exiſtimantes ſe gratiā xpo facere· eū
nō relinquendo· oſtēdens vero ſe non indigere eoꝝ
ſequela· magis eos detinuit· Non aūt eis dixit· ab
ite. hoc ei eēt eos expellē· ſed īterrogauit eos an vel
lent abire· auferens eis vi & neceſſitatē. & volens
eos verecūdia coartari· ex neceſſitate enim detineri
par eēt· ac ſi abirent· Petrus aūt fratrū amator·
amicitie conſeruator· pro toto reſpondet collegio.
Vnde ſeqtur· Reſpōdit ḡ ei ſimon petrus· Dñe
ad quē ibim? Aug? Quaſi .d. repellis nos a
te. da nob alteꝝ· ad quē ibim? ſi te relinqmus.
Chri. Hoc aūt vbū multe eſt amicitie oſtēſiuū
Quia ſcʒ xps eis honorabilior erat ꝙ patres & ma
tres. Deinde vt nō videat̄ hoc ꝓpterea dicere· q2 ñ
eēnt· q̄ eos reciperet· ſubiungit· Verba vite eterne
habes· Audiēs em̄ magiſtrū dicere· qm̄ reſuſcita:
bo eū· Et habebit vitam eternā· oñdit ſe recorda:
ri eoꝝ que dicta ſūt verborum. Et iudei quidē dice
bant· Hic eſt fili? ioſeph· hic vo dicit. Et nos cre
di? & cognouim? q2 tu es xps fili? dei. Chri.
Credidi? em̄ vt cognoſceremꝰ. Nā ſi prius cogno:
ſcere· deinde credere vellemus· nec cognoſcerem?·
nec credere valerem? Hoc credim? & cognouim?
Quia tu es xps fili? dei· i· q2 ipſa vita eterna tu es·
& non das in carne & ſāguine tuo niſi quod es.
Chri. Quia vero petrus dixerat. & nos credi?·
dñs de collegio· credentiū excipit iudam· Vnde ſe
quitur. Reſpondit ergo eis iheſus. Nonne ego vos
xij· elegi· & vn? ex vobis diabolus eſt? Quod aūt
dicit tale eſt· Ne eſtimetis ꝙ ſecuti eſtis me. non
redarguā malos· dignū autē ē hic querere· Quare
nunc nihil dicūt diſcipuli· ſed poſtea formidantes
dicūt. Nūqd ego ſū dñe? Q2 nondū petrus audie
rat· Vade retro me ſathana· & ꝓpt̄ hoc timorem ñ
habuit· Nunc etiā non dicit vn? ex vobis me tra:
det· ſed diabolus eſt. Ideo neſciebāt qd dicebat̄· ſꝫ
malitiā eſtimabāt vituperari ſolū· Accuſāt at̄ hic
xpm̄ gētiles inſipient̄· Nō em̄ electio ei? vim infert
hijs q̄ futura ſunt· ſed in volūtate poſitum ē ſalua:
ri & perire. Beda. Vel dicēdū· ꝙ ad aliud elegit
xj· & ad aliud vnū· xj· elegit vt i apl̄ica dignita
te pſeueraret· vnū elegit· vt p ꝓditionis ei? offi
tiū ſalutē oparetur humani generis. Aug? Ele
ctus ei eſt iſte· de quo nolente & neſciēte· magnū
aliqd boni fieret. Hic ei iniq male vtūt̄ bōis ope:
ribꝫ dei· ſic econtra de? bene vtit̄ malis opibꝫ hoīꝫ
Quid iuda peius? ſed malo ei? bn̄ vſus ē dñs· tradi
ſe ptulit· vt nos redimeret. Poteſt etiā ſic itelligi
quod ait· xij· elegi· q2 cōſecrat? ē duodenari? nu:
mer? eoꝝ· q̄ p quatuor cardines mūdi trinitatem
fuerāt denūtiaturi. Nō at̄ q2 perijt inde vn?· iō illi?
numeri honor adēpt? ē. Nā in locū pereūtis alius
ſubrogatus eſt. Grego. xiij. mora. Capitis au
tē noīe cēſetur corpus· cū de peruerſo hoīe dicit̄·
vn? ex vob diabol? ē· vnde euāgeliſta exponens·
ſubdit. Dicebat at̄ de iuda ſimonis ſcariothis· hic
ei erat traditurus eū· cū eēt vn? de· xij. Chriſ.
Cōſidera xpi ſapiā. Neq3 em̄ xps eum manifeſtū
fecit· ne inuerecundū fatiat & ſic litigioſior fiat.
Neq3 eū latere pmiſit· ne eſtimās ſe latere· ſine ti:
more oparet̄. Capitulum· vij.

Poſt hec āmbulabat ihs ī galileā·
nō em̄ volebat in iudeā ambulare·
q2 querebāt eū iudei interficere·
Erat at̄ ī pximo dies feſtus iude
oꝝ ſcenophegia. Dixerūt at̄ ad
eū fratres eius· Tranſi hic & va
de in iudeā· vt & diſcipuli tui videāt opera tua q̄ fa
cis· Nemo q̄ppe in occulto aliqd facit· & q̄rit ipſe
in palā eē. Si hec facis manifeſta te ipm̄ mundo·
Neq3 em̄ fratres ei? credebāt ī eū· Dicit ergo eis
ihs. Tēp? meū nō dū aduenit· tēpus at̄ vr̄m ſem
per eſt patū. Nō pt̄ mūdus odiſſe vos· me at̄ odit·
q2 ego teſtimoniū phibeo de illo· q2 opa e? mala ſūt·
Vos aſcēdite ad diē feſtū hunc. Ego at̄ nō aſcēdā
ad diē feſtū iſtū· q2 meū tēp? nōdū ipletū ē. Au
guſti. Futuꝝ erat vt aliqs fidelis xpi abſconderet
ſe ne a pſecutoribꝫ inueniretur· & ne illi p crimine
obijceret̄ latibulū· pceſſit i capite· qd i mēbris ꝯfir
maretur. Vñ dr̄. Poſt hec ābu· ihs ī gal· nō em̄
vole· in iu· ābu· q2 qre· eū iudei iterficere. Beda.
Hec vboꝝ cōnexio· talis ē· vt itelligā? qm̄ i me:
dio multa· geri & fieri potuerūt. Judea at̄ & gali·
regiones ſūt paleſtine ꝓuintie· Sed iudea dicta ē
a tribu iuda· nō tñ ſolū illa regio quā tribꝫ iuda· ſꝫ
& illa qm̄ tribꝫ beniamin poſſidebat· Judea dicta ē· q2
ex tribu iuda· Reges oriebant̄· Galilea vo dr̄· eo
ꝙ lacteū populū· i· candidū gignat· Galilea ei gre
ce. latine lac dr̄. Aug?. Hic at̄ hoc dñs dixit· q̄
ſi nō poſſet āmbulare int̄ iudeos & nō occidi a iudeis
Hāc ei potētiā qñ voluit demōſtrauit· ſꝫ ifirmitati
nr̄e p̄bebat exēplū nō ipſe pdiderat ptatē· ſꝫ nr̄am
cōſolabat̄ fragilitatē. Chri. Sed & illud ē di:
cere· qm̄ q̄ deitatis oñdebat & q̄ hūanitatis· Etem̄
fugiebat pſecutores· vt hō· & apparebat eis vt de?
Vtrūq3 vere exiſtēs. Theo. Deceſſit etiā nūc ī
galileā· q2 nōdū paſſiōis aderat tps. Vnde vanū
reputabat i medio inimicorum manere. & magis
ipos ad odiū incitare. vñ & cōſequet̄ tps deſcribi
tur· cū ſubdit̄· Erat aūt ī pximo dies feſtus iudeo
rū ſcenophegia. Aug?. Quid hic ſcenophegia· q̄
ſcripturas legerūt· nouerīt· faciebāt tabernacula i
die feſto ad ſimilitudinē tabernaculoꝝ in qbus ha
bitauerūt· cū ex egipto educti peregrinaret̄ in he
remo· celebrabāt ex hoc diē feſtū reminiſcētes bñ:
fitioꝝ domini q̄ tñ occiſuri erāt dñm. Appellabat̄
aūt apud iudeos dies feſtus· cū tñ nō eēt vn?· ſed
plures. Chri. Oſtēdit igit̄ p hoc euāgeliſta·
qm̄ multū tempus ꝑtermiſit· Cum enim domin?

ſedit in monte· erat prope dies feſtus paſche· Hic aũt ſcenophegie meminit· & in quatuor intermedijs menſibus nihil aliud nobis enarrauit· niſi miraculum panũ & allocutionem factam ad eos qui come derũt· Quia eñ indeficienter ſigna faciebat· & diſputabat· non poterant euãgeliſte om̃ia enumerare· ſed illa pcipue ſtuduerũt dicere· pro quibꝰ aut querela· aut contradictio quedã a iudeis ſubſequebatur· quod & hic apparet. ❡ Theo· Quia eñ fratres eius viderant ipm̃ nõ eſſe patũ ad aſcendendũ Subdit̃· Dixerũt aũt fratres eius ad eũ· Trãſi hinc. & vade in iudeã· ❡ Beda· Ac ſi dicãt· Tu ſigna facis· & pauci ea vident· Trãſi ergo ad regiã vrbem· vbi ſũt pncipes· vt viſis ſignis· laudẽ cõſequaris ab eis· Sed q2 nõ omnes diſcipuli ſemp dominũ ſequebãt̃· ſed eoꝝ multi in iudea erant. Ideo ſubdũt· Vt & diſc· tui videãt opa tua· que facis· ❡ Theo· Id eſt turbe que ſequunt̃ te· Nõ eñ de xij· dicũt diſcipulis· ſed de alijs qui cõuerſabãtur cũ illo· ❡ Chri· Cũ aũt auditis· Fr̃es dñi· Marie cogitate conſanguinitatẽ· nõ iterũ parietis vllam propaginẽ· Sicut ei in ſepulchro. vbi poſitũ ẽ corpus dñi· nec añ nec poſtea mortuꝰ iacuit· ſic vterus marie nec añ nec poſtea q̃cq̃ mortale cõcepit· opa quidẽ dñi diſcipulos nõ latebant. ſed iſtos latebant· Et iõ dicebãt· vt diſci· tui videãt opa que tu facis· Loquebant̃· aũt prudentia carnis· verbo quod caro factũ eſt. Vnde & ſubdũt· Nemo q̃ppe in occulto aliquid facit· & querit ipſe in palam eſſe Si hoc facis· manifeſta teipm̃ mundo· quaſi diceret· facis miracula· appare hominibus· vt laudari poſſis ab hominibus· Nam qui eũ vident̃ monere glorie ipſiꝰ conſulunt. & q2 humanã gloriã reqrebãt· in eum non credebant. vnde ſequit̃· Neq2 eñ fratres eius cre· in eũ. Xp̃m eñ cõſanguineũ potuerũt habere· credere aũt in eũ· ipſa propinq̃tate faſtidierunt. ❡ Chri· Dignũ eſt aũt mirari euãgeliſtarũ morem veritatis amicũ· qualiter nõ verecũdãt̃ dicere ea que magiſtro videntur ferre iniriã· ſed hoc maxime ſtuduerũt enũtiare· Non eñ paruam habet detractionem q2 fratres ei decredebãt· & videtur quidem initium verboꝝ quaſi amicorũ eſſe· Multe autẽ amaritudinis erant· que dicebantur· quia & de formidine. & de amore glorie eũ vocant· Nam dicunt· Nemo in occulto aliquid facit Quod erat dicere· formidinẽ incuſantiũ & ſimul ſuſpicãtium que fiebant. nõ vere facta eẽ· Per hoc aũt q2 dicũt· Et querit ipſe in palam eẽ amorẽ glorie notãt. Xpiſtus aũt manſuete eis reſpõdit· Docens nos nõ indigne ferre· ſi aliqui etiã viles nobis cõſilient̃· Sequitur eñ· Dicit eis iheſus· Tẽpus meũ nõdũ adueit· tẽpus aũt vr̃m ſemp ẽ patum. ❡ Beda. Ne aũt videat̃ hoc contrariũ ei qd apoſtolus dicit· At vbi venit plenitudo tẽporis· miſit deus filiũ ſuũ· referendũ eſt quod hic dicitur· ñ ad tẽpus natiuitatis· ſed ad tẽpus glorificationis. ❡ Augꝰ· Dabãt eñ illi cõſilium cõſequende glorie· veluti ſeculari & terreno affectu monẽtes ne eſſet ignobilis. & latitaret· Sed dñs voluit ipſam celſitudinẽ p humilitatis viã ſternere· Dicit ergo· Tempꝰ meũ id eſt glorie mee. qua veniã in altitudine iudicaturus nõ dũ venit· Tẽpꝰ aũt veſtrum id eſt mundi gloria ſemper eſt paratũ. Et qm̃ nos dñi corpꝰ ſuꝰ qñ nob̃ iſultãt amatores huiꝰ ſeculi dicãꝰ eis tps vr̃m adeſt patũ. tps noſtrũ nõ dũ aduenit. Excelſã ei patria humilis via. Qui recuſat viã. qd q̃rit pͥriaz· ❡ Chri· Vel alit̃ videt̃ aliud eccl'ie iſinuari· fortaſſis ei cũ pdẽ volebãt & tradẽ iudeis· iõ dicit· Tps meũ nõ dũ aduenit hoc eſt tps crucis & mortis· Tps aũt veſtrũ ſemp eſt patũ. Quia & ſi vos ſemp ſitis cũ iudeis· non interficiẽt vos eadem cũ illis zelantes. Vnde ſequitur· Nõ poteſt vos odiſſe mũdus. me aũt odit q2 ego teſti· perhi· de illo· q2 opa eius mala ſunt. Quaſi· d· q̃liter mũdꝰ eos odit· q̃ eadẽ cũ ipſo volũt & pro eiſdẽ ſtudẽt? me aũt odit· qm̃ redarguo eũ. Intantũ ergo gloriã hominũ nõ quero q2 nõ ptermitto eos redarguere· licet ſciam ex hoc odiũ naſci· & mortem intentari. Per hoc etiam oñdit q2 odium iudeorũ contra eum cõcitabat· publica redargutio nõ autẽ ſabbati ſolutio· ❡ Theophi· Vel dominꝰ contra duo de quibꝰ illi eum arguebãt· alia duo inducit· Contra formidinem quidem dicit· q2 opera mundi redarguit· id eſt opera eoꝝ· qui mũdana ſapiunt. quod non faceret· ſi formidoloſus eſſet. Sed contra inanem gloriam miſit illos ad feſtum· Vnde ſequitur· Vos aſcendite ad diẽ feſtũ hunc· nam ſi vane glorie paſſione detineretur· Retinuiſſet eos ſecum· nam glorie cupidi conſueuerũt multos habere qui ſeq̃ntur eos· ❡ Chriſoſto· Hoc etiam dicit oſtendens q2 eis blandiri non vult. ſed concedit· eis iudaica facere· ❡ Auguſtinus· Vel aliter· Vos aſcendite ad diem feſtũ hunc· vbi gloriam humanam queritis. vbi extendere vultis carnalia gaudia· non eterna cogitare· Sequit̃· Ego autem non aſcendam ad diem feſtum iſtũ ❡ Chriſoſtomus· Scilicet modo vobiſcum· quia meum tempus nondum impletum eſt· In futuro enim paſcha crucifigendus erat· ❡ Auguſtinꝰ· Vel meũ tempus id eſt glorie mee nondum aduenit· Ipſe erit dies feſtus meus· Nõ diebus iſtis percurrens & tranſiens· Sed permanens in eternũ· Ipſa erit feſtiuitas & gaudiũ ſine fine· eternitas ſine labore· ſerenitas ſine nube·

textus

❡ Hec cum dixiſſet· manſit in galilea· vt autem aſcenderunt fratres eius· tunc & ipſe aſcendit ad diem feſtum· non manifeſte· ſed quaſi in occulto· Iudei ergo querebant eum in die feſto. & dicebant· vbi eſt ille. Et murmur multꝰ erat de eo in turba· Quidã eñ dicebant· quia bonꝰ ẽ· alij aũt dicebãt· ñ· ſ; ſeducit t̃bas· Nẽo tñ palã loq̃bat̃ de illo· ppt̃ metũ iudeoꝝ· ❡ Chri· Quia dixerat dñs· ñ aſcedã vobiſcũ· i pncipio denegauit aſcenſũ· vitãs irã fremẽtiũ iudeoꝝ· vñ dr̃· Hec cũ dixiſſet· ipſe·

Manſit in galilea · Poſtea vero aſcendit · vnde ſe
qt̄ · Vt aūt aſcenderunt fratres eius · tunc & ipſe
aſcendit · Auguſtinus · Aſcendit aūt non glori
ari temporaliter · ſed aliquid docē ſalubrit̄ · de feſto
eterno admonere · Chriſoſtomus · Vel aſcēdit ·
non vt patiat̄ · ſed vt alios erudiat · Latenter aūt
aſcendit · Poterat enim manifeſte aſcendere · & de
tinere eoꝝ inordinatum impetum · quod multociēs
fecit · ſed nolebat hoc cōtinuo facere · ne magis ſuā
diuinitatē denudaret · & vt icarnatio ei⁹ certior eēt
& vt nos erudiret ad virtutem · vt igitur diſcere
mus quid nos oporteat facere · qui nō poſſumus
pſecutores detimere · voluit latenter aſcēdere · Non
autē dixit i occulto · vt oſtēdat diſpenſatione hoc
eſſe factū · Si em̄ omnia vt deus ageret · quomodo
poſſemus nos ſcire incidentes humanis periculis ·
quid oporteat facere ? Auguſtinus · Vel occulte
aſcēdit · quia fauorē hominū nō querit · nō pompis
ſtipantium ſe turbarū delectat̄ · Beda · Miſtice
autē deſignatur quia ſingulis quibuſq carnalibus
humanam gloriam querentib⁹ dominus manet in
galilea · que interpretatur tranſmigratio facta · id ē
i mēbris ſuis · q̄ trāſmigrāt de vicijs ad virtutes ·
& in eis proficiunt · Poſtmodum vero dn̄s aſcēdit
quia membra chriſti · nō huius vite · ſed et̄ ne glo
riam querunt · Occulte aūt dn̄s aſcendit quia oīs
gloria eius eſt ab intus id eſt de corde puro & con
ſcientia bona · & fide nō ficta · Auguſtinus · Vel
ꝙ qſi latenter aſcēdit · aliquid ſignificare voluit ·
Omnia enim que dicta ſunt antiquo populo iſrael ·
vmbre fuerunt futurorum · & ſcenophegia vmbra
erat futurorum · Omnia ergo que fiebant in figura ·
maīfeſtantur in nobis · Aſcendit ergo in occulto ·
Figura enim erat ipſum eſſe i occulto · In ipſo die
feſto chriſtus latebat · quia ipſe dies feſtus chriſti
membra peregrinatura ſignificabat · Ille · n · eſt in
tabernaculis · qui ſe i mūdo eſſe itelligit peregrinū
Scenophegia aūt erat celebratio tabernaculorū ·
Sequit̄ · Iudei aūt querebant eū i die feſto · & di
cebant · vbi eſt ille ? Chriſoſtomus · Ex multo
odio & inimicicia · neq enim nominatim vocare
volebāt · Non aūt multa erat eis in feſtiuitate reue
rentia · nec multa religio · q2 a feſtiuitate credebāt
chriſtū fraudulenter detimere · ſequit̄ · Et mur·
mur · erat de eo in turba · Auguſti⁹ · Murmur
erat de cotencione quā conuenienter exponit · dicēs
quidam enim dice · quia bon⁹ eſt · alij aūt dice · nō
ſed ſeducit turbas · Quicumq emicuerit in aliqua
gracia · alij dicūt · bonus eſt alij nō · ſed ſeducit tur
bas · Quod aūt dictum eſt de deo valet ad cōſolatō
de quocumq hoc dictū fuerit chriſtiano · Et quidē
ſi ſeducere eſt · nec chriſtus ſeductor · nec quiſq
debet ſeductor eſſe chriſtianus · Si autē ſeducere
aliunde aliquem ad aliud perſuadendo ducere eſt ·
querēdum eſt · vnde & quo · Si a bono ad malum ·
malus ſeductor eſt · Si a malo ad bonū · bonus eſt ·
& vtinā ſic omnes ſeductores vocemur & ſimus ·

Chriſoſto · Igit̄ illam quidē eſtimo opinionem
multitudinis eſſe · qua ſcilicet dicebat̄ bonus eſſe ·
hanc vero principum & ſacerdotū · quod oſtendit̄
per hoc ꝙ dicunt · ſeducit turbas · nō dicunt · ſedu
cit nos · Sequitur · Nemo tamen palam loquebat
tur · de illo · propter metum iudeorum · Auguſti ·
Eorum ſcilicet qui dicebant bonus eſt · non qui di
cebant · ſeducit turbas · Hec em̄ clarius ſonabāt ·
Sed bon⁹ eſt preſſius ſuſurrabāt · Chri · Vide
aūt eoꝝ qui principantur corruptionē · Hi autem
qui principatib⁹ ſubijciunt̄ · ſani qdē erant iudicio ·
ſ̄ n̄ habebāt libtatē dicēdi · qd̄ maxīe mltitudiſ ē ·

Jam autem die feſto mediante · aſcendit iheſus
in templum & docebat · & mirabantur iudei · dicen
tes · Quomodo hic litteras ſcit · cum non didicerit ?
Reſpondit eis iheſus · & dixit · Mea doctrina non
eſt mea · Sed eius qui miſit me · Si quis voluerit
voluntatem eius facere · cognoſcet de doctrina vtꝝ
ex deo ſit ? an ego a meipſo loquar · Qui a ſemetipſo
loquitur · gloriam propriam querit · Qui autem q
rit gloriam eius qui miſit illū · Hic verax eſt · & i
iuſticia in illo nō eſt · Chri · Dominus traditiōe
ſua auditores attentiores facere volens · non in p
mis diebus aſcendit · ſed circa ſollemnitatis medi
um · Vnde dicit̄ · Jam autem die feſto mediante
aſcen · Iheſus in tem · & doce · Qui ei pmis dieb⁹ eū
queſierūt · repente eū preſentem videntes · magis
intendebant docenti · & qui bonum eū dicebāt & q
malum · Illi quidē vt aliquid lucrarent̄ · & admira
rentur · Hij vero vt comprehenderent · Theo ·
Nam in pncipio feſti · Hijs que feſti erant · magis
attendebant · vn̄ poſtea xp̄m attentius audierūt ·
Aug⁹ · Quantū ei dat̄ itelligi ipſā feſtiuitatem
dieb⁹ plurib⁹ celebrabāt · Et iō dicit · Iā die feſto
mediāte · i · cū illi⁹ diei feſti tot dies remāſiſſent · qt
pteriſſent · vt etiā hoc ipleretur · qd̄ ait · nō aſcendā
ad diē feſtū huc · i · ad quē vos vultis pmū vel ſe
cūdū diē · aſcendit aūt poſtea · die feſto mediante ·
Aug⁹ de queſti · no · & ve · teſta · Tūc etiā aſcē
dit · n̄ qſi ad diē feſtū ſed qſi ad lucē · Illi vero aſcē
derūt · qſi ad pfruēdū delitijs diei feſti · Xp̄o vero
ille fuit dies feſt⁹ · quo paſſiōe ſua redemit mundū
Aug⁹ · ſup io · Ille at̄ q̄ pus latebat · docebat · &
palā loqbat̄ · & n̄ tenebat̄ · Illud ei ꝙ latebat · eāt
cauſa exēpli · hoc ptatis · Chri · Quid at̄ docebat ·
n̄ dixit euāgeliſta ſ̄ ꝙ mirabilit̄ docebat · hoc ſolū
oñdit · tāta ei erat vt⁹ docētis · vt q̄ dixerāt · ſedu
cit t̄bas · trāſmutati mirarēt̄ · vn̄ ſeqt̄ · Et mirabā
tur iudei dicētes · quō hic litte · ſcit · cū n̄ didicerit ?
vide admiratiōnē · neqtia plenā · n̄ ei dicit · ꝙ doct
na admirarēt̄ · ſ̄ i aliā admiratō icidert · Aug⁹ ·
Oēs qdē qntū arbitror · admirabāt̄ · ſ̄ n̄ oēs ouerte
bāt̄ · Et vn̄ admiratō ? q2 mlti nouerāt vbi nat⁹ ·
queādmod̄ fuerit educat⁹ · Nūq eū viderāt litte
ras diſcentē · audiebant tn̄ de lege diſputantem · le
gis teſtimonia proferentē · que nēo poſſet pferre ·

Niſi legiſſet. nemo legeret. niſi litteras didiciſſet. &
ideo mirabant᷑. ¶ Chri. Ab hac autem queſtione
cognoſcere debebant. qm̄ hec ſcientia humanit᷒ n̄
erat in eo. ſed diuinitus. ſed quia hoc ipſi nolebāt
reuelare. ſed in ſola admiratione ſtabāt. dn̄s hec
reuelauit. Seq̄t᷑ em̄. Reſpondit eis ih̄s & dixit.
Mea doctrina nō eſt mea. ſed eius qui miſit me.
¶ Aug᷒. Videtur aūt hoc eſſe contrariū ꝙ dicit.
mea & nō eſt mea. Nam ſi dixiſſet. Iſta doctrina
non eſt mea. nulla eſſet queſtio. Que eſt g̊ doctrina
patris. niſi verbum patris? Ipſe ergo xp̄s eſt do
ctrina patris. ſi verbū patris eſt. Sed qꝛ verbum
non poteſt eſſe nullius. ſed eſt alicuius. Et ſuā do
ctrinā dixit ſeipſum. & non ſuā. quia patris eſt v̂
bum. Quid eſt tam tuū. ꝙ̄ tu & quid tā non tuū ꝙ̄
tu? Si alicuius es. quid es. Breuiter ergo hoc mi
hi dixiſſe videtur. Mea doctrina non eſt mea. ac ſi
diceret. Ego non ſū a meipſo. Sabellianam here
ſim ſentētia iſta diſſoluit. q̇ dicere auſi ſunt. ip̄m
eſſe filiū qui eſt & pater. Duo eſſe noīa. ſed vnam
rem. ¶ Chri. Vel ſuā dicit. quoniā eam docuerat
Non ſuā antē. quoniā patris erat doctrina. Sed ſi
oīa que ſunt patris. eius ſunt. ex hoc ip̄o ꝙ patris
eſt. deberet eē & ſua. Sed hoc ꝙ dicit. Non ē mea
Vehementer oſtendit & ſui & patris vnam eē do
ctrinam. Ac ſi diceret. nihil habeo permutatum
aut diuerſum. ſed ita ago. vt dico. vt non eſtimet᷑
aliud quid pret᷑ patrē dicere vel agere. ¶ Aug᷒.
p̄mo de trini. Vel aliter. ſcd̓m aliud ſuā dixit. ſecū
dū aliud nō ſuā. ſcd̓m formā dei ſuā. ſcd̓m formā
ſerui nō ſuā. ¶ Aug᷒. Si q̇s aūt hoc parū intel
lexerit. audiat cōſiliū quod dn̄s cōſequēter dat. di
cēs. Si quis voluerit voluntatem ei᷒ facere. & co
gnoſcere. de doctrina vtrū ex deo ſit. an ego ex me
ipſo loquar. Quid eſt ſi q̇s voluerit voluntatē ei᷒
facere? hoc eſt credere in eū. ipſe ei ſup̄ dixit. hoc
eſt opus dei vt credatis in eū quē ipſe miſit. Quis
aūt hoc neſciat hoc eſſe facere volūtatem dei. opera
ri opus eius? Cognoſcere aūt hoc eſt intelligere.
Ergo noli intelligere vt credas. ſed crede. vt ītel
ligas. qꝛ niſi credideritis. n̄ intelligetis ¶ Chriſo.
Vel hoc ita dicit. ac ſi dicat. Auferte irā & inui
diā & odiū. quod ſine cauſa in me habetis. Et ni
hil erit qd̓ prohibeat vos cognoſcere. qm̄ dei v̂ba
ſūt q̄ loquor. Deinde aliud īducit argumētū īſolu
bile. ab his q̄ ſūt in cōſuetudīe hoīm nos erudiēs.
Vn̄ ſeq̄t᷑. Qui a ſemetipſo loq̄t᷑ gloriā ꝓpriā q̄irt.
Quaſi. d. qui aliquā ꝓpriā vult īſtituere doctrinā.
ꝓpt᷑ nihil aliud hoc vult. ꝙ̄ vt gloriam acq̄rat. Si
v̂o ego gloriā eius qui miſit me q̄ro. cur᷒ grā alie
na vellē vos docere? Et hoc eſt quod ſubdit. Qui aūt
querit gloriā eius q̇ miſit illū. hic verax eſt & iu
ſtitia ī illo non eſt. ¶ Theo. Quaſi. d. verax ſū. qꝛ
doctrina mea cōtinet veritatē. Iniuſtitia ī me non
eſt. qꝛ alteri᷒ gloriā nō vſurpo. ¶ Aug᷒. Qui q̄rit
gloriā ꝓpriā antixp̄s eſt. Dn̄s aūt noſter magnū
nobis exēplū p̄buit. humilitatis. dū habitu īuen

tus vt homo querit gloriam patris. non ſuam. ſed
tu qn̄ aliq̇d boni facis. gloriā tuā queris. qn̄ aliq̇d
mali facis. deo calūniā meditaris. ¶ Chri. Vide
ergo qm̄ cauſa quedā ꝓpt᷑ quā humilia de ſe dicit.
hec eſt vt credant qm̄ nō deſiderat gloriā. neqꝫ p̄n
cipatū. & etiam propter imbecillitatem audientiū
Et vt doceat homines moderata ſapere. & nihil
de ſe dicere magnum. Sed ſemper humile.

¶ Nonne moiſes dedit vobis legem? & nemo ex vo
bis facit legem. Quid me queritis interficere? Re
ſpondit turba. & dixit. Demoniū habes. quis te q̄
rit īterficere? Reſpondit ih̄s & dixit eis. vnū op᷒
feci. & oēs miramini. Propterea moiſes dedit vob̄
cīrcūciſionem. non quia ex moiſe eſt. ſed ex p̄rib᷒.
& in ſabbato circūciditis hominē. Si circūciſionē
accipit hō in ſabbato vt non ſoluat᷑ lex moiſi. mi
hi indignamini. qꝛ totum hominem ſanū feci ī ſab
bato. Nolite iudicare ſcd̓m faciem. ſed iuſtum iudi
tium iudicate. ¶ Chri. Duas criminationes iudei
contra xp̄m inducebāt. vnā. ꝙ ſabbatum ſolueret
Aliam ꝙ patrem ſuū dicebat deū. Equalē ſeip̄m
faciens deo. hoc igit᷑ prius cōfirmauit. dū oñdit ꝙ
non eſt deo cōtrarius ſed eadē illi docet. De reliq̊
ad ſabbati ſolutionem inſtat. dicēs. Nōne moiſes
de. vo. legē & nemo ex vob̄ facit legē? Ac ſi diceret.
lex dicit non occides. vos autem occiditis. & hoc ē.
qd̓ ſubdit᷑. Quid me queritis interficere? Ac ſi dice
ret. Et ſi ego diſſolui legem. hominē ſanans. trāſ
greſſio fuit. ſed in ſalutē. Vos aūt trāſgredimini
in malum. vnde non debeo a vobis de ſolutione le
gis diiudicari. In duobus ergo eos corripuit. Et
dicendo. quid me queritis interficere. & oſtendēdo
qm̄ occiſionē meditantes. non ſunt digni aliū di
iudicare. ¶ Auguſtinus. Vel hoc dicit. quia ſi le
gem facerent. in ipſis litteris xpriſtum agnoſce
rent. & preſentem non occiderent. Reſpondit aūt
ei turba. non ptinētia ad ordinem. ſed ad ꝑturba
tionem. Seq̄uit᷑ eī. Reſpondit turba & dixit. De
moniū habes. quis te querit interficere? Ei dictū
ē ꝙ demoniū haberet. q̇ demones expellebat. Dn̄s
aūt non turbat᷒. ſed in ſua veritate tranquillus.
non reddidit. maledictū pro maledicto. ſed reſpō
dit tranquille. ¶ Beda. In quo nobis patientie re
liquit exemplū. vt quotiens nobis ab aliquibus
falſa obijciuntur conuitia. pacienter toleremus. &
vera que poſſumus. nō obijciamus. ſed ſalutaria
monita predicemus. Seq̄uit᷑ em̄. Reſpōdit ih̄s &
dixit eis. vnū op᷒ feci & oēs miramini ¶ Aug᷒.
Ac ſi. d. Quid ſi oīa opa mea videretis? ipi᷒ ei opa
erāt. q̇ ī mūdo videbāt. & ip̄m q̇ fecit oīa non vide
bant. fecit vnā rem & turbati ſūt. qꝛ ſaluū fecit ho
minē in ſabbato. quaſi ſi q̇ſꝙ̄ eoꝝ egrot᷒ ſabbato
ſinceraret. ali᷒ illū ſanū feciſſet ꝙ̄ ille q̇ eos ſcāda
lizauit. qꝛ vnū hoīem ſabbato ſaluū fecit ¶ Chri.
Hoc enim ꝙ dicit. miramini. hoc ē turbamini. tu
multuatis. vide aūt quō prudēt᷑ a lege eos ſillogizat

Vult enim oſtendere q facere hoc opus non erat
legem ſoluere. Sunt enim multa principaliora q̄
lex de obſeruatione ſabbati. per quoꝝ obſeruatio-
nem lex non ſoluitur. ſed impletur. Et ideo ſub-
dit. Propterea moiſes dedit vobis circū. non q
ex moiſe eſt. ſed ex patrib9. & in ſabbato cīcūcidi-
tis hominem. ¶ Aug9. Quaſi diceret. Bene fa-
ctū eſt vt acciperetis circumciſionem a moiſe. nō
quia ex moiſe eſt. ſed ex patrib9. Abrahā ei p̄m9
accepit circumciſionem a dn̄o. & in ſabbato circū
ciditis. Conuicit vos moiſes. accepiſtis in lege vt
circūcidatis octauo die. Accepiſtis in lege vt va
cetis ſeptimo die. Si octau9 dies illi9 qui natus
eſt. occurrit ad diem ſeptimū ſabbati. circumcidi-
tis hominem. que circumciſio pertinet ad aliqd
ſignaculū ſalutis. & non debent homines ſabbato
vacare a ſalute. ¶ Alchui. Propter tres em̄ cau
ſas data fuit circumciſio. Primo vt ſignū eēt mag
ne fidei abrahe. Scdo vt per eam a ceteris natio-
nib9 diſcernerentur. Tertio. vt illam in virili mē
bro ſuſcipientes. caſtitatem mentis & corporis ob
ſeruare deberent. Et tantū conferebat tūc circū-
ciſio q̄tū nunc baptiſma. niſi q ianua nō dū aper-
ta erat. Concludit ergo ex premiſſis. Si circūci.
accipit ho. in ſabbato. vt non ſol. lex moi. mihi in
dignamini. q totum hoīem ſanum feci in ſabbato
¶ Chri. Quaſi d. ſabbati ſolutio in circumciſiōe.
legis eſt obſeruatio. Hic & ego hoīem curās ſabba
to. legē ſeruaui. Vos q nō eſtis legiſlatores. vltra
modum legem defenditis. Sed moiſes iubet legē
ſolui. ꝓpt mādatum qd nō erat ex lege. ſed ex pa
trib9. Per hoc autē q dicit. Totum hoīem ſanum
feci in ſabbato. oñdit circūciſionē eſſe particularē
ſanitatem. ¶ Aug9. Forte aūt illa circūciſio ipm
dn̄m ſignificabat. quid. n. eſt circumciſio. niſi car
nis expoliacō? Significauit ergo expoliationem
a corde cupiditatū carnaliū. Non ergo ſine cauſa
data eſt in eo mēbro per qd procreat creatura mor
taliū. q per vnū hoīem pctm intrauit in mūdum.
Ideo aūt quiſq cū preputio naſcitur. q omnis cū
vitio propaginis naſcitur. & non mundat deus.
ſiue a vitio cum quo naſcimur. ſiue a vitiis q̄ male
viuendo addimus. niſi p xp̄m. Cultellis em̄ petri-
nis circumcidebant. & petre noīe xp̄m figurabāt.
Iō aūt octauo die. quia poſt ſeptimū ſabbati dn̄s
die dominico reſurrexit. Ipſa autē reſurrectio nos
circumcidit. id eſt abſtulit deſideria carnalia. In-
telligite hoc ſignificari opus bonum quod ego fe-
ci totum hoīem ſaluū in ſabbato. q & curat9 ē vt
ſan9 eēt in corpore & credidit vt ſan9 eēt ī anima
Eſtis aūt prohibiti. ſeruilia opera facere ſabbato.
Nunquid ſeruile op9 eſt hoīem ſanare ī ſabbato?
Mādučatis ſiqdē & bibitis ſabbato. quia pertinet
ad ſalutem. per quod oñditis opa ſalutis. nullo mō
eſſe die ſabbati omittenda. ¶ Chriſoſtomus. Non
autem dixit. Ego maius circumciſione operatus
ſum. ſed ſolum factum narrans. iuditiū eis cōceſſit

Vnde ſubditur. nolite iudicare ſecundum faciem.
ſed iuſtum iuditiū iudicate. Quaſi diceret non q
moiſes apud vos habet maiorē gloriā q̄ ego. ex p
ſonarum dignitate feratis ſententiā. ſed a rerum
natura. Hoc enim eſt iuſte iudicare. Nullus aūt
incuſauit moiſen de hoc q iuſſit ſabbatū ſolui ꝓpt
mandatum circumciſionis. quod erat aliūde q̄ ex
lege inductum. Ergo fidedignior vob eſt moiſes
qui iubet ſolui legem a mandato non legali ¶ Au
guſti. Hoc aūt q dn̄s notauit hoc loco euadere in
hoc ſeculo. magni laboris eſt. non perſonaliter iu-
dicare. admonuit quidem dominus iudeos. admo-
nuit & nos. Quod em̄ precioſum ſonabat de ore do
mini & ꝓpter nos ſcriptum eſt & nobis ſeruatū &
ꝓpter nos recitatum. Surſum eſt dominus. ſ etiā
hic eſt veritas dn̄s. Corpus ei dn̄i in quo ſurrexit
Vno loco eē poteſt. veritas eius vbiq diffuſa eſt
Quis ergo eſt qui non iudicat perſonaliter qui eq-
liter diligit. Non em̄ cum hoīes diuerſo modo pro
ſuis gradib9 honoramus. timendum eſt ne pſonas
accipiam9. Nonnūq̄ enim eſt iuditiū inter p̄rem
& filium. non equamus filium patri in honore. ſed
p̄poī9 ſi bonā cauſā hꝫ. filiū p̄ri in veritate. & ſic
tribuī9 honorē debitum. vt nō pdat eqtas meritū.

¶ Dicebant g° quidā ex hieroſolimis. Nonne hic
ē quē iudei q̄rūt interficere? & ecce palā loquit. &
nihil ei dicūt. Nūqd vere cognouerunt p̄ncipes. q
hic eſt xp̄s? Sed hūc ſcim9 vnde ſit. Xp̄s aūt cū
venerit. nemo ſcit. vnde ſit. Clamabat g° ih̄s in tē-
plo docēs & dicēs. Et me ſcitis. & vn̄ ſim. ſcitis.
& a me ipſo nō veni. ſed eſt ver9 qui miſit me. quē
vos neſcitis. Ego ſcio eū. Et ſi dixero q neſcio eū
Ero ſimilis vob mēdax. Sed ego ſcio eū q ab ipo
ſū. & ipe me miſit. querebāt g° eū apphēdere. & nēo
miſit ī illū man9. q nōdū venerat hora ei9. ¶ Au
guſti. Sup̄ dictū ē. q dn̄s iō velut occulte aſcēdit
ad diem feſtum. non quia timebat ne teneretur.
Cui poteſtas erat vt nō teneretur. Sed vt ſigni-
ficaret etiā ī ipo die feſto q̄ celebrabat a iudeis ſe
occultari & ſuū eē miſteriū. nūc aūt apparet ptas
q̄ putabat timiditas. Loqbat em̄ palā in die feſto
ita vt mirarent turbe. vnde dr̄. Dicebāt g° qdā ex
hieroſolimis. Nōne hic ē quē iudei q̄rūt iterficere?
Et ecce palam loquitur. & nihil ei dicunt. Noue-
rāt ei q̄ ſeuitia q̄rebat. mirabāt q̄ potētia n̄ teneba
tur. ¶ Chri. Addit aūt euāgeliſta ex hieroſolimis.
qm̄ q magis potiti erāt ſignis. hii oēs erāt miſerabi
liores. q deitatis ei9 ſignū vidētes maximū. oīa iu
ditio corruptoꝝ p̄ncipū p̄mittebāt. an nō magnū
ſignū inſanietes & q̄rētes interficere. habere em̄ in
manibus. & repente quieſcere? ¶ Aug9. Igit nō
plene ītelligētes xp̄i potētiā. putauert eē p̄ncipū
ſcientiā q ei pepcerūt. Vnde ſubdūt. Nunqd vere
cognouert p̄ncipes. q hic ē xp̄s? ¶ Chri. Sz ipi
neq p̄ncipū ſequūt ſentētiam. ſ illā pfert corrup
tam & ꝓpria amentia dignā. Vnde ſubditur. Sed

huc ſcimus vnde ſit. Chriſtus autem cum ve. ne.
ſcit vnde ſit. Auguſti. Hec opinio apud iudeos
nõ inaniter nata eſt. Inuenimus tñ ꝙ ſcripture dix
erunt de chriſto. qm̃ nazareus vocabit᷑. Ergo pre
dixerũt vnde ſit. Iudei etiã dixerũt herodi queren
ti. ꝙ xp̃s in bethleem iude naſceret᷑. & teſtimoniũ
etiã ꝓpheticũ attulerũt. Vnde ergo nata eſt hec
opinio apud iudeos. ꝙ xp̃s cũ venerit. nemo ſciat
vnde ſit: niſi quia vtrũqꝫ pronũtiauerũt ſcripture.
ſcd̓m hoiem predixerũt vnde eſſet. ſcd̓m deũ late:
bat impios & querebat pios. Hãc igit᷑ opinionem
in eis generauerat. qđ per eſaiã dictũ eſt generati
onem eius quis enarrabit: Deniqꝫ dñs ad vtrumqꝫ
reſpondit. & q꞉ nouerãt eum vnde eẽt. & quia non
nouerãt. Vnde ſeq᷑. Clamabat ergo ihesus doces
in templo & dicens. Et me ſcitis. & vnde ſim ſcitis
hoc ẽ dicere. & vnde ſim ſcitis. & vñ ſim neſcitis
Et me ſcitis. & vnde ſim ſcitis & hoc eſt dicere. &
vñ ſim ſcitis. & vñ ſim neſcitis. vñ ſim ſcitis. ihs
a nazareth. cuius etiam parentes noſtis. Solus
eñ i hac cauſa latebat virginis partus. q̃ excepto
totum nouerant in ihesu. quod ad hominem perti:
net. Recte ergo dixit. Et me noſtis. & vnde ſim.
ſcitis. ſcd̓m carnẽ & effigiẽ hominis quã gerebat
Scd̓m diuinitatem aũt. A me ipſo nõ veni. ſed ẽ
verus qui miſit me. Chriſoſto. per quod ea que i
mente habebant. reuelat. Ac ſi diceret. Non ſũ de
numero eoꝝ qui ſine cauſa venerunt. ſed eſt verax
qui miſit me. & ſi verax eſt. in veritate miſit. & q̃
miſſus eſt. cõgruũ eſt veracem eſſe. Rurſus autẽ
ex ꝓpꝛijs ſermonibꝫ eos capit. quia eñ dicebant.
cũ venerit xp̃s. nullus cognoſcet vnde eſt. oñdit
etiã inde ſe xpiſtũ eẽ. quoniã a patre veit. quẽ ip
ſi neſciebant. Et ideo ſubdit. Quem vos neſcitis.
Hila. ſexto de trinitate. Nunquid autẽ nõ omis
homo licet in carne ex deo natus eſt: & quomodo
negat ab hijs vel ſeipſũ vel vnde ipẽ ſit. ſciri: niſi
id vnde eſt. ad nature ſue referret autorem. Nã id
quod vnde ſit. ignorat᷑. naturã ex qua ẽ. dũ vnde
ſit. neſcit᷑. oſtendit. Ignorari eñ vnde ſit. non pt
quicqđ ſubſiſtit ex nihilo. Quia hoc ipſũ quod non
ignorat᷑ ex nihilo. ignoratione eius vnde ſit. non
habet. Ob hoc aũt quid ſit ipſe. neſcit᷑. iđ ignorat᷑.
a q̃ ſit. nõ eñ cõfitet᷑ filiũ. qui negat natũ. nec na:
tũ intelligit. q̃ putabit eũ eẽ ex nihilo. Chri. vel
ignorantiã hic dicit. q̃ eſt per opera. ſic paulꝰ ait.
Cõfitent᷑ ſe noſſe deũ. factis aũt negant. Dupplici
ter aũt eos redarguit. Et primũ quidẽ q̃ occulte
loquebãt᷑. hec in mediũ inducit. clamans. vt eos
verecũdari faciat. Augꝰ. Deniqꝫ vt oñderet eis
vñ poſſent ſcire. ſubiecit. Ego ſcio eũ. Ergo a me
querite. vt ſciatis eũ. Patrẽ eñ nõ cognoſcit niſi fi
liꝰ. & cui voluerit filiꝰ reuelare. Et ſi dixero q꞉ ne
ſcio eũ ero ſimilis vobis mendax. Chri. Quod
eſt impoſſibile. q꞉ eñ verax ẽ q̃ miſit. cõgruũ ẽ & eũ
q̃ miſſus eſt veracem eẽ. vbiqꝫ aũt cognitionẽ pꝛis
ſoli ſibi attribuit. q꞉ a pꝛe ẽ. Vñ ſeq᷑. Et ego ſcio
eum quia ab ipſo ſum. Hilarius. vij. de trinita.
Quero aũt vtrũ id quod ab eo opus ẽ. in eo creatio
nis aut naturã generationis oſtẽdat. Si opus i eo
creationis ẽ. vniuerſa queqꝫ que creãt a deo ſũt. &
quõ patrẽ nõ vniuerſa nouerũt. cũ filius eñ idcirco
q꞉ ab eo eſt. nõ neſciat: Si vero idcirco ei q꞉ ab eo
ſit. eũ noſſe ſit ꝓpꝛiũ. quõ ñ hoc ei q̃ ab eo ẽ. erit ꝓpꝛiũ
ſcꝫ vt verꝰ filiꝰ ex natura dei ſit: Habes igitur
ꝓpꝛietatẽ cognitiõis de ꝓpꝛietate generatiõis. Tñ
ne forte id quod ab eo ẽ. aduentꝰ ſui tẽpꝰ. hereſis
iuaderet. cõtinuo ſubiecit. Et ipẽ me miſit. Tenuit
ordinẽ euãgelici ſacramẽti. natũ ſe ꝓfeſſus & miſ:
ſum. Augꝰ. Ab ipõ inqt ſũ. q꞉ filiꝰ de pꝛe. Quod
aũt videtis me in carne ipſe me miſit. vbi noli intel
ligere nature diſſimilitudinẽ. ſed generantis auto
ritatem. Chri. Irritauerũt aũt iudeos ea q̃ dice
bãt᷑. ꝓpt᷑ hoc ꝙ dixerat. quẽ vos neſcitis. q꞉ ſimila
bãt ſe ſcire. vñ ſeq᷑. Querebãt ergo eũ apprehẽdẽ
& nẽo miſit in eũ manus. vide furorem eoꝝ inuiſi
biliter refrenatum. Euãgeliſta vero humanius &
humilius loq̃ volẽs. vt ex hoc xp̃s hõ putaret᷑. nõ
dixit ꝙ eos inuiſibiliter detinuit. Sꝫ ſubiecit. q꞉ ñ
dũ venerat hora eiꝰ. Aug. Hoc ẽ q꞉ nolebat. ñ eñ
dñs ſub fato natꝰ ẽ. hoc nec de te credendum ẽ. qnto
magis đ illo ꝑ quẽ factꝰ es. ſi tua hora volũtas ẽ il
liꝰ. illiꝰ hora que ẽ niſi volũtas ſua: ñ ğ horã dixit
q̃ cogeret᷑ mori. ſꝫ q̃ dignaret᷑ occidi. textꝰ
De turba aũt multi crediderũt in eũ. & dicebãt.
Xpiſtus cũ venerit. nũqđ plura ſigna faciet. ꝙ̃ q̃
hic facit: Audierũt phariſei turbam murmurantẽ
de illo hec. Et miſerũt principes & phariſei mini:
ſtros. vt apprehenderẽt eũ. Dixit ğ ihs. Adhuc
modicũ tẽpꝰ vobiſcũ ſũ. & vado ad eũ. q̃ miſit me.
Queretis me. & nõ iuenietis. & vbi ego ſũ. vos nõ
poteſtis veire. Dixerũt ğ iudei ad ſemetipos. Quo
hic iturus ẽ. q꞉ nõ iuenie mꝰ eũ: Nũqđ in diſperſionẽ
gentiũ iturus ẽ. & docturus gẽtes: Quis ẽ hic ſer
mo. quẽ dixit. Queretis me. & ñ iuenietis. Et vbi
ſũ ego. vos nõ poteſtis veire: Augꝰ. Humiles
& pauperes ſaluos faciebat dñs. Vnde dicitur. De
turba autem multi crediderunt in eum. Turba eñ
q̃ ſuã egritudinẽ cito vidit. etiã illiꝰ medicinã ſine
dilatiõe cognouit. Chri. Verũtñ neqꝫ i his eãt
ſana fides. ſꝫ more multitudinis vulgaria loq̃bãt᷑.
Seq᷑ eñ. Et di. Xp̃s cũ venerit. nũqđ ſig plura
faciet. ꝙ̃ q̃ hic facit: Dicere enim xp̃s cũ venerit.
erat non firmiter credentium hunc eſſe xpiſtum.
Vel etiam hoc dicere. eſt oſtendere eum non eſſe
xpiſtum. Ac ſi dicat. Nõne ille cum venerit. me
lior erit. & plura ſigna faciet. groſſiores eñ nõ a do
ctrina. ſꝫ a ſignis iducũt᷑. Augꝰ. Vel itelligũt
Si duo nõ erũt. Hic ẽ xp̃s. principes aũt iſaniebãt
Et ideo medicũ non ſolum nõ agnoſcebãt. ſꝫ etiã
occidere cupiebant. vñ ſeq᷑. Audierunt phariſei
turbã murmurãtẽ de illo hec. Et miſe. pn. & pha.
miniſtros. vt apprehẽderẽt eũ. Chri. Multa q̃dẽ
locutus eſt ſupra. ſꝫ nihil tale fecerẽt. Quod maxie

enim eos mrodebat · hoc erat · ꝙ turbe ſcilicet chri
ſtum glorificabāt. Sabbati autē ſolutō apparens
cauſa erat · quam ſcilicet pretendebant · & ipſi qui
dem nō audebant xpiſtū capere periculum timen
tes. Miniſtros autem mittunt tāꝙ periculis expo-
ſitos. ¶ Auguſtinus · Quia ergo nō poterant ap-
prehendere nolentem · miſſi ſunt · vt audirēt docen
tem. Sequitur enim · Dixit ergo iheſus · Adhuc
moditum tempus vobiſcum ſum. ¶ Chriſoſtom⁹
Verba loquitur humilitatis plena · ac ſi diceret ·
quid feſtinatis me interficere? paruum expectate
tempus. ¶ Auguſti · Quod modo ergo vultis fa-
cere · facturi eſtis · ſed non modo · quia nolo · Im-
plere enim debeo diſpenſationem meam · & ſic per-
uenire ad paſſionem · ¶ Chriſoſtomus. Per hoc
igitur audatiorem turbam terruit · ſtudioſiorē vo
magis auidam fatiebat ad audiendum · quaſi par
uo tempore derelicto · in quo poſſent hac doctrina
potiri · Non autem dixit ſimpliciter · hic ſum · ſed
vobiſcum ſum · Quaſi diceret & ſi perſequamini
me · non tamen ceſſabo que ſunt pro vobis diſpen-
ſans & ea que ſunt ad ſalutem docens & monens
vos · Quod autem ſubdit · Et vado ad eum qui me
miſit · ſuffitiens erat eos terrere · ¶ Theophilus ·
Tamꝙ patri ſit de ipīs conqueſturus · quia ſi miſ-
ſum obprobrijs affecerunt · non eſt dubium ꝙ &
mittenti fecerunt iniuriam · ¶ Beda · Dicit autē ·
vado ad eum qui miſit me · ac ſi diceret · reuertens
aſcendo ad patrē qui me incarnari precepit · Illuc
ſe dixit ire a quo nunꝙ receſſit · ¶ Chriſoſtom⁹ ·
Quid vero eo indigebant · manifeſtat per hoc ꝙ di
cit · Quaeretis me · & non inuenietis · Sed vbi que-
ſierunt eum iudei? Dicit lucas quoniā plangebāt
mulieres ſup eum · Probabile autem ē & multos
alios hoc paſſos eſſe · & pͨipue dum ciuitas capere
tur · eos meminiſſe chriſti · & miraculoꝝ eius · & p̄
ſentiam eius querere · ¶ Auguſti · Vel hic iam
reſurrectionē ſuā predixit · quia queſituri illū erāt
poſt reſurrectionem compuncti · Noluerunt enim
eum agnoſcere preſentem · & poſtea queſierunt cū
viderēt in eum multitudinem credentē · vnde multi
conpuncti dixerūt · Quid fatiemus? viderūt ei xp̄m
ſuo ſcelere morientem · & crediderunt in chriſtum
ſuis ſceleribus ignoſcentē · & quouſqꝫ biberent ſan
guinem quē fuderunt · de ſua ſalute deſperauerunt ·
¶ Chriſoſtomus · Deinde ne quis eum per mortē
communi modo abire eſtimet · ſubiungit · Et vbi
ego ſum · vos non poteſtis venire · Si vero in mor
te maneret poſſent ad eum ire · illuc enim omnes
abimus · ¶ Aug⁹ · Non aūt dixit vbi ero · ſed vbi
ſum · Semp enī ibi erat xp̄s · quo fuerat rediturus
Sic redijt · vt nos nō derelinqueret · Erat enī xp̄s
ſcđm viſibilem carnem in terra · ſcđm inuiſibilem
maieſtatē i celo & in terra · Non autem dixit · nō
poteritis · ſed non poteſtis venire · Tales enim tūc
erant qui nō poſſent · Nā vt ſciatis · nō hoc ad deſpe
rationē dictū · & diſcipulis ſuis dixit tale · aliqđ ·
quo ego vado · vos non poteſtis venire · Petriꝙ hoc
petro expoſuit · dicens · Quo ego vado nō potes me
ſequi mō · ſequeris autem poſtea · ¶ Chriſoſto ·
Hec aūt omnia induxit · volens eos attrahere · etei
modicū tēpus quod relinquebaꞇ · & poſt receſſum
ipm̄ deſiderabilem eſſe · & eum non poſſe decetero in
ueniri · ſuffitientia erant ad ſuadendum vt ad eum
accederēt · Per hoc aꞇ ꝙ dicit · Vado ad eū q̄ miſit
me · oſtendit nullam ſibi fieri leſionem ab inſidijs
eoꝝ & paſſionem ſuam voluntariam ſibi eſſe · paſſi
ſūt autem ipſi iudei ad ea que dicta ſunt · & querūt
ad ſe ipſos · quo debeat ire · quod non erat eoꝝ qui
deſiderarent ab eo liberari · Sequitur enī · Dixerūt
ergo iudei ad ſemetipſos · quo hic iturus eſt · quia
non inueniemus eū · nunquid in diſperſionem gē-
tium iturus eſt & docturus gentes? Sic enī gen-
tes vocabant quaſi exprobrantes & magna in ſe-
metipſis gloriantes · quia ſcilicet gentes vbiqꝫ
diſſeminate erāt · & imperfecte ad inuicē permixte
Sed hoc obprobriū poſtea ipſi ſuſtinuerunt · quia
vbiqꝫ diſperſi ſunt · Antiquitus autem tota gens
i vnum collecta erat · Sed cum iudei vbiqꝫ terraꝝ
iā gentibꝰ pmixti eſſent · non diceret · quo ego va
do vos non poteſtis venire · ſi per hoc gentes intel-
lexiſſet · ¶ Aug⁹ · Dixerat aūt dn̄s · quo ego va
do de ſinu patris · Hoc ergo illi nullo modo itellex
erūt · & tn̄ ex hac occaſione ſalutē noſtrā predixe-
rūt · ꝙ domin⁹ itur⁹ eſſet ad gentes · nō preſentia
corpis · ſed tamen pedibꝰ ſuis · miſit enim ad nos
membra ſua & fecit nos membra ſua · ¶ Chri · Nō
aūt dixerūt ꝙ itur⁹ eſſet ad gentes ledere eos · ſed
docere · Iam enī irā ſubmiſerant & hijs que dicta
erant crediderāt · Nequaꝙ aūt niſi credidiſſent · q̄-
ſiſſent ad ſe ipōs · Quis ē hic ſmo · quē dixit · q̄retis
me & n̄ inuenietis · & vbi ego ſū · vos n̄ poteſtis venire

¶ In nouiſſimo aꞇ die magno feſtiuitatis · ſtabat
ihs & clamabat dicēs · Si q̄s ſitit · veniat ad me · &
bibat · Qui credit ī me ſic dicit ſcptura · flumīa đ vē
tre ei⁹ fluēt aque viue · Hoc aꞇ dixit de ſpiritu quē
accepturi erāt credentes in eū · Nondū enī erat ſpi-
rit⁹ dat⁹ · Quia ihs nōdū erat glorificat⁹ ¶ Chri ·
Cū receſſuri eēnt domū celebrata feſtiuitate · dn̄s
dat eis viatica ad ſalutē · vn̄ dꝫ · In nouiſſimo aūt
die ma · fe · ſta · ihs & cla · di · Si quis ſitit veni · ad
me & bi · ¶ Aug⁹ · Tūc ei agebaꞇ feſtiuitas q̄ ap
pellaꞇ · ſcenophegia · i · tabernaculorū conſtructio ·
¶ Chri · Que p ſeptem dies agebaꞇ · pͥma aūt dies
& vltīa eāt celeberrima ſcđm legē · & hoc ſignifica
uit euāgeliſta cū dixit · In nouiſſimo die magno
feſti · Medios aꞇ dies magis ad voluptatē cōſume
bāt · Iō g̃ pͥa die hoc eis n̄ dixit · ſ neqꝫ ſcđa aut t̄
cia · ne ea q̄ dicebāꞇ · deperirēt · eis voluptati vacā-
tibꝰ · Clamat aꞇ ꝑpꞇ turbe multitudinē · ¶ Theo ·
Simul q̄dē vt audibilis fiēt · atqꝫ vt cōfidentiā lar-
gireꞇ · & q̄ neiēz formidabat ¶ Chri · Dicit aūt · ſi
q̄s ſitit · ac ſi di · Neinē ncčitate & violētia attraho ·

Sed ſi quis habet deſiderium multum· hunc ego
voco· ¶ Auguſtin⁹. Eſt enim ſitis interior· q̃ eſt
homo interior· Conſtat autem plus amare hoiem
interiorem q̃ exteriorem· Si ergo ſitimus· venia
mus· non pedib⁹. ſed affectib⁹· nec migrando· ſed
amando· ¶ Chri· Quia ei ꝺ ītellectuali loquitᷣ po
tu. oſtendit per hoc· quod poſt inducit· Qui credit
in me. ſicut dicit ſcriptura· flu· de ven· eius fluent
aque viue· ſed vbi hoc dicit ſcptura ? nuſq̄. Quid
igitur ? Qui credit in me ſicut dicit ſcriptura· Hic
ſubdiſtinguere oportet. vt poſtea ſubſequatᷣ. Flu
mina de ventre eius fluent aque viue. oſtēdēs q̄m
rectam oportet habere cognitionem· & nō ita a ſig
nis ſicut a ſcripturis credere in ipſum· Etem̄ ſupe-
rius dixit· ſcrutamini ſcripturas· ¶ Hieronim⁹·
ī prologo gene· Vel hoc teſtimoniū de prouerbijs
ſumptum eſt. vbi ſcilicet dicitur· Deriuentur fon
tes tui foris & in plateis aquas tuas diuide ¶ Au
guſti· Venter autem interioris hoīs eſt cōſciētia
cordis eius· Bibito autē iſto liquore· viueſcit pur
gata cōſciētia. & hauriens fontem habebit· & ipſa
fons erit· Quis eſt fons· vel quis eſt fluui⁹ qui ma
nat de ventre interioris hominis· beniuolentia qua
vult conſulere proximo· Bibunt ergo qui credunt
in domino· ſi autē putet· q̃ quod bibit· ſoli ipſi de-
bet ſufficere· non fluit aqua viua de ventre eius.
Si autem proximo feſtinat cōſulere ideo n̄ ſiccatᷣ
quia manat ¶ Grego ſup Ezechielē· Cum enim a
mente fidelium ſancte predicationis verba defluūt
Quaſi de mente credentium aque viue flumina de-
currunt· ventris autem viſcera quid ſunt aliud· ni
ſi mentis interna· id eſt recta intencio· ſanctū deſi
derium· humilis ad deum· pia ad proximum vo-
luntas· ¶ Chri· Dicit autem flumina & non flu-
men. copioſitatem & vbertatem occulte inſinuās
Viuentem autem aquam dicit· agentem ſemper.
Spiritus enim gratia· cum in mentem intrauerit
& firmata fuerit omni fonte magis manat· & neq̄
deficit neq̄ euacuatᷣ· neq̄ ſtat· videbit q̄s vtiq̄ hoc
ad ſapiētiam ſtephani· ad petri linguam. ad pauli
fluxū inſpitiens· Nihil ei eos detinebat· ſed ſicut
flumina multo impetu delati. oīa ſecū trahentes
abibant. ¶ Aug⁹· Ad qualem autem potum do-
minus inuitaſſet. expoſuit euangeliſta· & dixit·
Hoc autem dixit de ſpiritu quē accepturi erāt cre-
dentes in eum· Quem dicit ſpiritū niſi ſpiritū ſan-
ctū. nam vnuſquiſq̄ hō habet ī ſe ꝓpriū ſpiritum·
¶ Alchui· Spiritum autem ſanctum aūte aſcen-
ſionem· apoſtolis ꝓmiſit· poſt aſcenſionēm in ling
uis igneis dedit· Inde dicit· Quem accepturi erāt
credentes in eū· ¶ Aug⁹· Erat ergo ſpiritus dei.
ſed non dū in eis erat· qui crediderant in iheſum·
Ita enim diſponit· non eis dare ſpiritum iſtum· ni
ſi poſt reſurrectionem ſuam. vnde ſequitur· Non-
dū enim erat ſpiritus datus· quia nō dū iheſus eāt
glorificatus. ¶ Chri· Apoſtoli quidē ꝑus ſpiritu
eijciebant demonia· ſed ea que a chriſto eſt· ꝑtate·

Quando enim mittebat eos· non dicitur· Dedit eis
ſpiritum ſanctum· ſed dedit eis poteſtatem· De ꝓ
phetis autem ab omnib⁹ confeſſum eſt. q̄ ſpiritus
ſanctus eis dabatur· ſed hec gratia a terra defece
rat· ¶ Auguſtin⁹· iiij· de trini· Sed quomodo &
de iohāne baptiſta dictum eſt· Spiritu ſancto re
plebitur ab vtero matris ſue· & ſpiritu ſancto re-
pletus zacharias inuenitur· vt de illo talia dicēt·
& ſpiritu ſancto maria vt talia de domino predica
ret· Spiritu ſancto ſimeon & anna vt magnitudi
nem chriſti paruuli agnoſcerent· Quō ergo intelli
gitᷣ· niſi quia circa illa ſpiritus ſancti datio· poſt
clarificationes chriſti futura erat· qualis nunq̄ an
tea fuerat· habitura erat quandam proprietatem in
ipſo aduentu· qualis antea nunq̄ fuit· Nuſq̄ eī le
gimus linguis quas non nouerant· homines locu
tos veniente in ſe ſpiritu ſancto. ſicut tunc factum
eſt· cum oportetet eius aduentum ſignis ſenſibili-
bus demonſtrari· ¶ Auguſtin⁹· ſuper iohannem·
Cum ergo & modo accipiatur ſpiritus ſanct⁹· q̄re
nemo loquitur linguis omnium gentiū· quia iam
ipſa eccleſia linguis gentiū loquitur· in hac qui n̄
eſt· nec mō accipit ſpiritū ſanctum· Si amas vni
tatem· etiam tibi habet quiſquis in illa aliquid ha
bet· Tolle inuidiam· & tuū eſt· qꝺ habeo· Liuor
ſeparat· caritas iungit· Ipſā habeto & cuncta ha
betis· q̃ ſine ipā nihil proderit quicq̄d habere potu
eris· Caritas autē dei diffuſa eſt in cordib⁹ nr̄is ꝑ
ſpiritum ſanctū q̄ datus eſt nob· Quare ergo dn̄s
poſt reſurrectionem ſuā ſpiritū ſāctū dare voluit ?
vt ſcilicet in reſurrectionē noſtram caritas flagra
ret· ab amore ſeculi ſepararetur· & tota curreret
in deum· Qui enim dixit· Qui credit in me veniat·
& bibat· & flumina de ventre eius fluent aque vi-
ue· vitam eternam promiſit· vbi nihil timeamus·
vbi non moriamur· quia ergo tale ē quod ꝓmiſit
ſpiritus ſancti caritate feruentib⁹· Ideo ipſum ſpi-
ritum noluit dare· niſi cum eſſet glorificatus· vt ī
ſuo corpore oſtenderet vitam· quam mō non hab̄e⁹·
ſed in reſurrectione ſperamus· ¶ Aug⁹· contra
fauſtū· Si itaq̄ hec cauſa erat vt nōdū daretᷣ ſpi
rit⁹ ſcūs. q̃ nōdū erat ih̄s glorificat⁹· ꝓculdubio
clarificato iheſu· iā cauſa erat· vt ſtatī daretᷣ· Ca-
taphrices aūt ſe promiſſum paclitū ſuſcepiſſe dix
ert· Et hic a fide catholica deuiaꝛt· Manichei etiā
q̄ de ꝓmiſſione ſpūs ſancti dicūtᷣ· de manicheo aſſe
rūt eē ꝑdictū· tanq̄· ſ· antea nō fuerit ſpūs datus·
¶ Chri· Vel aliᷣ gloriā xp̄i crucē vocat· q̃ eī ini
mici erā⁹· donū aūt nō inimicis· ſ; aīcis datᷣ· oporte
bat prius offerri hoſtiam· & inimicitiam in carne
diſſolui· & tunc factos dei amicos ſuſcipere donū·

¶ Ex illa ergo hora· turbe cum audiſſent hos ſer-
mones eius dicebant: Hic eſt vere propheta· Alij
dicebāt. hic ē xp̄s· quidā aᷣ dicebāt· Nunq̄d a ga-
lilea veīt xpriſtus ? Nonne ſcriptura dicit· quia ex
ſeīne dauid· & de bethleem caſtello vbi eāt dauid

venit chriſtus? Diſſenſio itaq; facta eſt ꝓpter eum in
turba. Quidam autem ex eis volebant apprehēdere
eū. ſed nemo miſit ſup illū manus. Venerūt ergo
miniſtri ad pontifices & phariſeos. Et dixerūt eis
illi. Quare non adduxiſtis eū? Reſpōderūt miniſtri
Nūquam ſic locutus eſt hō. ſicut hic hō loquitur. Reſponde
rūt ergo eis phariſei. Nūquid & vos ſeducti eſtis?
Numquid ex principibꝫ aliquis credidit in eū aut
ex phariſeis? Sed turba hec que nō nouit legem.
maledicti ſunt. Dixit Nicodemus ad eos. Ille qui
venit ad iheſū nocte. qui vnus erat ex ipſis. Nūquid
lex noſtra iudicat hominē niſi prius audierit ab ipſo
& cognouerit. quid faciat? Reſpōderūt. & dixerūt ei
Nūquid & tu galileus es? Scrutare ſcripturas. &
vide. quia ꝓpheta a galilea nō ſurgit. & reuerſi ſūt
vnuſquiſq; in domū ſuā. ¶ Auguſtinus. Cum
dominus inuitaſſet credētes in ſe ad potādum ſpiritū
ſanctum. nata eſt de illo in turba diſſenſio. vnde dici
tur. ex illa ergo hora tur. cū au. hos ſer. eius dice:
bant. hic eſt vere ꝓpheta. ¶ Theophilus. Qui ſcȝ
expectabatur. alij ſcȝ populus dicebāt hic eſt xp̄s.
¶ Alch. Iā iſti ſitī illā ſpiritualiter haurire cepāt
iam ſitim infidelitatis depoſuerāt. Alij in ſue īfideli:
tatis ariditate ꝑmanebāt. de quibꝫ ſubditur. Alij aūt
dicebāt. Nūquid a galilea venit chriſtus. nōne ſcri
di. q; ex ſemine da. & de beth. ca. vbi erat da. xp̄s
venit? Nouerāt enim quid de chriſto ꝓdixiſſent ꝓphe
te. ſed ignorabāt omnia ī ipſo impleta fuiſſe. & qui
nouerāt in nazareth nutritū. natiuitatis locum nō
attendebant. nec ꝓpheciā quā legerāt. in eo comple
tam credebāt. ¶ Chriſoſto. Sed eſto locum na
tiuitatis ignorabant. num etiā genus ignorabāt quoniam
am ex domo & familia dauid natus erat. Quare igi
tur dicebāt. Nonne ex ſemine dauid venit chriſtus?
Sȝ & hoc obumbrare volebāt. ꝑ educatōnē ī naza
reth omnia malitiōſe loquentes. vnde nō accedunt ad
chriſtum querētes quō ſcripture dicūt. q; a betlehem
oportet venire criſtū: Tu autem ex galilea veniſti
ſed omnia malitiōſe loquūtur. Et quia non diligēter at
tēdebant hijs que dicebātur. neq; diſcēdi gracia. ꝓpter
hoc nihil eis chriſtus reſpōdit. Nathanaelem autem
dicentem a nazareth poteſt aliquid boni eſſe lauda
uit. vt vere iſrahelitam. quia veritatis inquiſitor & om
nia vetera diligenter edoctus. Sequitur. diſſenſio ita:
q; facta eſt ꝓpter eū in turba. ¶ Theophilus. Nō in
principibꝫ. Nam principes vnius volūtatis erāt. vt vi
delicet nō eū reciperēt ſicut chriſtū. Qui ergo ma:
gis moderati erāt in malicia. verbis tamen glorie xp̄i
aduerſabātur. Qui vero peiores erāt manus etiam ap
petebāt imponē. de quibꝫ ſubditur. Quidā aūt ex eis
vo. ap. eū. ¶ Chriſoſtomus. Hoc autē induxit euā
geliſta oſtēdēs quoniam loquebantur neq; querētes ve
ritatem neq; diſcere volentes. ſequitur ſed nemo mi:
ſit ſup illum manus. ¶ Alch. Quia ſcȝ ipſe nō ꝑmi:
ſit. qui conatus illorum in ſua poteſtate habebat ¶ Chri
ſoſtomus. Hoc aūt ſufficiens erat eos in cōpūctio
nem deducere. ſed nō ſūt cōpūcti. Talis enim nequicia

nulli vult credere. ad vnū aſpicit ſolū. vt eū cui in
ſidiatur interficiat. ¶ Auguſtinus. Qui vero miſſi fue
rant. vt eum tenerēt. redierūt immunes a crimine
& pleni admiratōne. de quibꝫ ſubditur. venerūt ergo
miniſtri ad pon. & pha. Et dixerūt eis illi. Quare nō
addu. eū? ¶ Alch. Qui eū lapidare volentes. tenere
non potuerunt. arguūt miniſtros. quia eū non addux
erāt. ¶ Chriſoſtomus. Ecce phariſei & ſcribe mi:
racula videntes & ſcripturas legentes nihil ꝓfecerūt
miniſtri autem nihil horum habētes ab vna ſola allo
cutōne ſūt capti. & abeūtes vt eum ligarent. redie
runt ligati miraculo. Et non dixerunt. Non potui:
mus ꝓpter turbā. ſed precones efficiuntur chriſti ſa:
piencie. Nam ſequitur. Reſponderunt miniſtri. Nū:
quam ſic locutus eſt hō. ſicut hic hō loquitur. ¶ Auguſtin:
us. Ille autē ſic locutus eſt. quia deus erat & homo
¶ Chriſoſtomus. Non eſt autem ſolum eorum prudē
cia admirāda. quia ſignis non eguerunt. ſed a ſola
doctrina ſūt capti. Non enim dixerunt. Nūquā ta:
lia miracula fecit hō. ſed nūquā ſic locutus eſt hō
Sed etiam admirāda eſt eorum ſecuritas. quoniam
ad phariſeos qui cōtra chriſtum aduerſabātur. vene:
runt & eis talia locuti ſunt. Nec tamen longum ſer
monem audierāt. ſed breuem. Cum enim mens fue
rit incorrupta. non lōgis ſermonibus opus eſt.
¶ Auguſtinus. phariſei tamen eorum teſtimonium
repulerunt. Nam ſequitur. Reſponderunt ergo eis
phariſei. Nūquid & vos ſeducti eſtis? Quaſi dicāt
videmus vos delectatos eſſe in ſermonibus ſuis.
¶ Alch. Et reuera laudabiliter ſeducti erāt. quia di
miſſo malo infidelitatis. trāſierāt ad fidē. ¶ Chriſo
ſtomus. ab argumēto autem inſipienti. contra eos
ſyllogizāt. Nam ſequitur. Nūquid ex principibꝫ aliquis
credidit in eum. aut ex phariſeis. ſed turba hec que
non nouit legem. maledicti ſunt. Hec autem ē ipſo
rum accuſatō. quoniam turba quidē credidit. ipſi aūt
non crediderunt. ¶ Auguſtinus. Qui enim non no
uerāt legem ipſi & credebant in eum qui miſerat le:
gem. & eum qui miſerat legem condēnabant illi qui
docebant legem. vt impleretur. quod dominus dixe:
rat. Ego veni. vt non vidētes videant. & videntes
ceci fiant. ¶ Chriſoſtomus Qualiter igitur maledicti
ſunt illi qui a lege ſuadentur? vos pocius maledicti
eſtis. qui non obſeruaſtis legem. ¶ Theophilus.
Ideo autem ſuauiter & blande phariſei miniſtris
reſpondent. Dubitauerunt ne forte ab eis pror:
ſus ſegregentur. & chriſto adijciantur ¶ Chriſo:
ſtomus. Quia vero dixerant q; nullus principum cre
didit in eum. Ad hoc excludendum ſubiungitur.
dicit Nicodemus ad eos. ille qui venit ad iheſū nocte.
qui vnus erat ex illis. ¶ Auguſtinus. Ipſe non
quidem incredulus. ſed timidus. Nam ideo nocte
venerat ad lucem quia illuminari volebat. & ſciri
timebat. hic ergo reſpondit iudeis. Nunquid lex
noſtra iudicat hominem. niſi prius audi. ab ipſo &
cogno. quid faciat. Credebat ei quia ſi eū tantummodo
pacienter vellent audire. forte ſimiles fierent illis

qui miſſi ſūt tenere · & maluerunt credere · volebāt a' tem illi peruerſi ante eſſe damnatores ꝙ cognitores · ¶ Augu · xxij · de ciuitate dei · Dicit autem lex noſtra de lege que dei eſt · eo ꝙ ē ab illo data hoib⁹ ¶ Chriſoſtomus · Oſtendit autem nicodemus eos neqꝫ cognoſcentes legem · neqꝫ facientes que ſūt legis · Cum autem congrum eſſet oſtendere ꝙ non indiſcrete miſerūt vocaturi eū · rudius & iracūdius vtūť contradictione · Nam ſequitur · Reſponderūt & dixerūt ei · Nūquid & tu galileus es? ¶ Auguſtinus · Ideſt quaſi a galileo ſeductus · Dominus em̄ galileus dicebať · qm̄ de nazareth ciuitate erāt parentes eius · ſcdꝫ mariam dixi parentes · nō ſecūdum virile ſemen · ¶ Chriſoſtomus · Deinde iniurioſe qſi eo neſciente ſcripturas · induxerunt ſcrutare ſcripturas · & vide · quia ꝓpheta a galilea non ſurgit · Ac ſi dicerent · Vade & diſce · ¶ Alch · Nō enim locum vbi natus eſt · ſed vbi conuerſabatur attendebant · Et ideo non ſolū meſſiam ſed nec ꝓphetam eum credebant · ¶ Auguſtinus · Propheta quidē a galilea non ſurgit · ſed dominus ꝓphetarum inde ſurrexit · Sequit̄ · Et reuerſi ſūt vnuſquiſqꝫ in domum ſuam · ¶ Alch · Nullo perfecto negotio · vacui fide · & ideo fraudati vtilitate ſūt reuerſi in domū infidelitatis & impietatis ſue ·

¶ Capitulum · viij ·

IEſus autem perrexit in montem oliueti & diluculo iterum venit in templum · & omnis populus veniebat ad eum · & ſedens docebat eos · Adducunt aũt ſcribe & phariſei mulierem ī adulterio deꝑhēſā & ſtatuerūt eā ī medio · & dixerūt ei · Mgr · hec mlier deꝑhēſa ē nunc inadulterio · In lege aũt moyſes mandauit nobis huiuſmodi lapidare · Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant temptātes eum vt poſſent accuſaē eū · iheſus autem inclinans ſe deorſū · digito ſcribebat in ťra · Cum autem pſeuerarent īťrogantes eū · erexit ſe & dixit illis · Qui ſine peccato eſt veſtrum · pmus in illā lapidē mittat · Et iterum ſe inclinās ſcribebat in ťra · Audientes autem hoc · vnus poſt alium exibāt · incipientes a ſenioribꝰ · & remāſit ſolus iheſus · & mulier in medio ſtans · Erigens aut̄ ſe iheſus · dixit ei · Mulier vbi ſūt q̄ te accuſabāt? Ne · te cdē · Que dixit · Nemo dñe · Dixit ei ihs · Nec ego te cōdēnabo · vade & iam amplius noli peccare · ¶ Alch · Dominus maxime circa ſuā paſſionem hanc ſibi effecerat cōſuetudinē vt in die quidē in templo qd̄ erat hieroſolimis · verbum dei pdicaret · ſigna & miracula oſtēderet · ſero reuertebatur ī bethaniam · vbi apud ſorores lazari hoſpitabatur · & mane iterū ad ſimile opus reuertebatur · Igitur ſcdꝫ hunc morem cū ī vltimo die ſcenophegie tota die in templo pdicaſſet · veſpere perrexit ī mōtem oliueti · Et hoc eſt quod dicitur iheſus autē perrexit inmōtē oliueti · ¶ Aug · Vbi ei decebat docere chriſtū · niſi ī mōte oliueti? in monte vnguenti · in mōte chriſmatis · chriſti · n · nomen a chriſmate dictū ē · Chriſma aūt grece latine vnctio nominatur · Ideo aūt nos vnxit · qꝛ luctatores cōtra diabolū fecit · ¶ Alch · Vnctio etenim olei feſſis & dolentibꝰ mēbris ſolet afferre leuamē · Mons etiam oliuarū ſublimitatē dominice pietatis deſignat · oleos grece · latine miſericordia · Natura quoqꝫ olei miſterio aptiſſime cōgruit · ſupfert̄ eī omnibꝰ liquoribus · & ſicut ait pſalmiſta · Miſeratōnes eius ſuper omnia opera eius · Sequitur · Et diluculo iterum venit in templū · vt ſcꝫ miſericordiā cū incipiēte noui teſtamenti lumine · fidelibꝰ ītemplo videlicet ſuo pandēdam prebendamqꝫ ſignaret · Quod enim diluculo redibat · exortū noue gratie deſignat · ¶ Be · Significatur autem ꝙ poſtꝙ per graciam cepit inhabitare in templo ſuo · ideſt in eccleſia · ex omnibus gentibꝰ crediderunt in eū · Vnde ſequitur · Et omnis populus veniebat ad eū & ſedēs docebat eos · ¶ Alch · Seſſio humilitatē incarnatōnis inſinuat · Sedēte ergo domino ad eū venit popul⁹ · qꝛ poſtꝙ per ſuſceptam humanitatē viſibilis apparuit · ceperunt eū multi audire & in eū credere · quē p humanitatem ſibi pximū meminerāt · Māſuetis autem & ſimplicibꝰ ſermonem domini admirātibꝰ · ſcribe & phariſei ínťrogant · nō vt diſcāt · ſed vt veritati laqueos nectant · vnde ſequitur · Adducūt autem ſcribe · & phari · muli · inadul · depre · & ſtatu · eam ī medio · & dixe · ei · Magiſter · hec muli · depre · eſt modo in adulterio · ¶ Auguſtinus · Animaduerterant em̄ eū nimiū eē mitē · De illo quippe fuerat ante pdictū · Procede & regna · ꝓpť veritatem & māſuetudinē & iuſticiam · Ergo attulit veritatē vt doctor · māſuetudinē vt liberator · iuſticiā vt cognitor · Cū loqretur veritas agnoſcebať · cum aduerſus inimicos nō moueret̄ · māſuetudo laudabať · In tercio ģ · iuſticia ſcꝫ ſcādalū poſuerūt · Dixerūt ei apud ſe · ipos · ſi eā dimitti cēſuerit · iuſticiā ñ tenebit · Lex eī qd̄ iniuſtū erat · iubere nō poterat · & ideo legē īducūt dicētes · In lege aũt moyſi man · nob̄ huiuſmōi lapidare · vt aũt māſuetudinē nō pdat · ī q̄ iā popul' amabil' fact⁹ ē · eā dimitti debere dictur⁹ ē · vnde ei⁹ ſententiā reqrūt dicētes · Tu ģ qd̄ dicis? Hinc nos īueniem⁹ ad accuſādū occaſionē & reū faciem⁹ tāꝙ legis ꝑuaricatorē · vñ euāgeliſta ſubdit · Hec aũt dicebāt tē · eū vt poſſ · accu · eū · Sꝫ dñs ī reſpōdendo & iuſticiā ſeruatur⁹ ē · a māſuetudīe nō receſſur⁹ · Sequit̄ ei · Iheſus autē incli · ſe deorſum digi · ſcribe · in terra · ¶ Auguſtinus · de con euangeli · Tanꝙ illos tales ī terra ſcribēdos ſignificaret non in celo vbi monuit diſcipulos vt ſe ſcriptos eſſe gauderet aut ꝙ ſe humiliando quod capitis inclinatione mōſtrabat · ſigna in terra faceret · aut ꝙ iam tempus eſſet · vt in terra que fructum daret · non lapide ſterili · ſicut antea lex eius conſcriberetur · ¶ Alchuinus · Per terram enim cor humanum oſtenditur · quod bonarum vel malarū actionum ſolet reddere

fructus · p digitū autem qui articulorū compositō-
ne flexibilis est. sublimitas discretōnis exprimitur.
Nos ergo instruit · vt cū quelibet mala pximorum
conspicim9. nō statim ea temere damnem9. sed p9
ad cōsciēciā cordis humilit reuersi. digito discre-
tōnis ea sollicite disquiramus. ¶ Beda. Quantum
etiam ad historiam pertinet. per hoc q digito scrip
sit in terra · illum se forte monstrauit qui quōdā le-
gem in lapide scripsit. Sequit. Cū a ūt pseueraret
interrogantes eū erexit se ¶ Augustin9. Non dixit
non lapidet · ne cōtra legem dicere videret. Absit
aūt vt diceret lapidet. venit enim non pdere quod
inuenerat. sed qrere qd perierat. Quid g respondit?
Qui sine peccato est vestrum pmus in illam lapidē
mittat. Hec vox iustitie est puniat peccatrix. sed
non a peccatoribȝ impleat lex. sed non a puarica-
toribȝ legis ¶ Gregorius · xiiij mora · Qui ei p9 se
metipm n iudicat · quid i alio rectū iudicēt ignorat
Et si nouit etiam p auditū · recte tamen aliena me-
rita iudicare non valet. cui cōsciēcia innocēcie xpe
nullam iudicij regulam prebet ¶ Augustinus Cū
ergo eos telo iustitie percussisset · nec dignatus est
cadētes attēdere · sed auertit ab eis obtutū vnde se
quitur · Et iterum se inclinans scribebat in terra ·
¶ Alcbuinus Potest etiam intelligi fecisse hoc do
minus iuxta cōsuetudinem · vt quasi aliquid agēs
vultu intendēs in aliud · liberā eis exeundi facultatē
daret · in hoc etiam figurate admonet · vt & pusq
peccantem fratrem corripiamus · & post adhibitā
correctionem diligent pe r pendamus · vtrum ipis
peccatis de quibȝ alium castigam9 · aut etiam alijs
obnoxij simus. ¶ Augustin9. Hic igit illi voce
iustitie tanq telo percussi sese inspicientes & reos
inuenietes vnus post vnum omnes recesserunt. &
hoc est quod subdit. Audiētes autē hec. vnus post
alium exibant incipientes a senioribȝ. ¶ Glosa Qui
forte magis rei erāt · vel magis suas culpas cogno-
scebant · ¶ Augustinus · Relicti aūt sūt duo · mi-
seria & mia · Nam sequit · Et remāsit sol9 ihesus
& mulier in medio stās. Credo territa ē illa mulier
ab illo se puniendam sperabat · in quo peccatum
inueniri non poterat · Ille aūt qui aduersarios ei9
repulerat lingua iustitie · leuās in illam oculos mā
suetudinis · interrogauit eam · vnde sequit · Erigens
autē se ihes9 dixit ei · Mulier vbi sūt qui te accusa
bant? Nemo te condemnauit? que dixit · Nemo dñe
Audiuim9 sup vocem iustitie · audiam9 nunc man
suetudinis · Nam sequitur · dixit ei ihesus · Nec ego
te condemno · a quo te forte condemnari timuisti ·
quia in me peccatū non inuenisti · Quid est domine?
Faues ergo peccatis? non plane · attende quod se-
quit · vade & amplius noli peccare · Ergo & dñs
damnauit · sed peccatum · non hominē · Nā si pecca
torū autor eēt diceret · vade & viue vt vis. de mea
liberatōne esto secura · Ego te qtūcūq; peccaueris
etiam a gehenna & inferni tortoribȝ liberabo · Non

hoc dixit · intendāt ergo qui amant in dño māsue-
tudinē. & timeant veritatem · Et ei dulcis & rectus
dominus · textus

¶ Iterum ergo locutus est eis dicens · Ego sū lux
mundi · Qui sequitur me non ambulat in tenebris
sed habebit lumen vite · ¶ Alcbuinus · Quia mulie
rem absoluit a crimine · ne aliqui dubitarent · an
ille quem videbant verum hominem · posset peccata
dimittere dignatur ipse apertius sue diuinitatis po
tenciam demonstrare · Vnde dicitur · Iterum er-
go locutus est eis ihesus dicens · Ego sum lux
mundi · ¶ Beda · Vbi aduertendum est · quia
nō ait. Ego sū lux angelo vel celi · s lux mūdi id ē
hominū i tenebris commorāciū · sedȝ illud · Illu-
minare hijs qui in tenebris & in vmbra mortis se-
dent ¶ Chrisostom9. Vel aliter · qui superius ga-
lileam ei afferebāt · & quasi de quodam pphetarum
de eo dubitabāt · voluit ostēdere quoniam non vnus
pphetarum est · sed dominator orbis terrarum ·
vnde dicit · Iterum ergo lo · est eis ihesus dicens ·
Ego sū lux mūdi n galilee neqȝ palestine neqȝ iudee
¶ Augustinus · Manichei solem istum oculis car
nis visibilem christum dominum esse putauerunt ·
sed ecclesia catholica improbat tale commentum ·
Non enim est dominus christus sol factus · sed per
quē sol fact9 est · omnia ei p ipm facta sūt · Et ppt
nos sub sole factum est lumen quod fecit solem · Cā
nis nube tegitur · non vt obscuret · sed vt temperet
Loquēs ergo per nubem carnis lumen indeficiens
lumen sapiencie ait hominibȝ · Ego sū lux mundi ·
¶ Theophi · Vteris autem aduersus nestorium
hoc psenti sermone · Nō enim ait · quoniam in me ē
lux mundi · sed ego sū lux mundi · Ipse namqȝ qui
hō videbat idem & filius dei & lux mūdi erat · Non
sicut nugabatur nestorius · in simplici homine dei
filius habitabat · ¶ Augustinus · Abstulit aūt te
ab oculis carīs · & reuocauit ad oculos cordis · i hoc
q subdit · Qui sequit me non ambulat in tenebris ·
sed habebit lumen vite · Non enim sufficit dicere ·
habebit lumen · sed addit vite · Hec verba domini cū
verbis psalmi cōcordant · In lumine tuo videbim9
lumen · quoniam apud te est fons vite · In istis vsi
bus corporalibȝ · aliud est lumē & aliud fons · fontē
fauces qrt · lumē ocli · apd deū qd lumē ē hec ē fons
Qui tibi lucet vt videas · ipse tibi manat vt bibas ·
quod promisit futuri temporis verbum posuit · In
eo quod facere debemus · presens tempus posuit
Qui sequitur inquid · habebit modo per fidem · post
habebit p spem · Sequere istum solem visibilem ·
tendens ad occidentem quo & ille tendit · Et si vo-
lueris tu illum deserere · ipse te deseret · in occasu ·
Deus tuus vbiqȝ est totus si non ab illo facies ca
sum · nunquam a te ille faciet occasū · tenebre satis
metuende sunt morum · non oculorum · Et si oculo
non exteriorum · sed interiorum · vnde discernitur
non album & nigrum · sed iustum & iniustum

¶ Chriſoſtomus. Intellectualiter enim dixit. Nō ambulat in tenebris. ideſt non manet in errore. Hinc & nicodemum laudat & miniſtros. & ipſos occulte inſinuat dolos cōplicantes. qui ī tenebris & errore ſunt. ſed lucem non ſuſcepbūt. textus

¶ Dixerunt ergo ei phariſei. Tu de teipſo teſtimonium perhibes. teſtimonium tuum nō eſt verum. Reſpondit ihesus. & dixit eis. Et ſi ego teſtimonium perhibeo de meipſo. teſtimonium meum verū eſt. qꝛ ſcio vnde venio. & quo vado. Vos aūt neſcitis vnde venio. aut quo vado Vos ſcd̄ꝫ carnem iudicatis. ego non iudico quēq̄. Et ſi iudico ego. iudicium meū verum eſt quia ſolus nō ſū. ſed ego & qui miſit me pater. & in lege veſtra ſcriptum eſt quia duorū hominū teſtimoniū verū ē. Ego ſū qui teſtimoniū perhibeo de meipſo. & teſtimoniū perhibet de me. qui miſit me pater. ¶ Chriſoſtomus. Quia dominꝰ dixerat. Ego ſū lux mundi. & qui ſequitꝰ me nō ambulat ī tenebris. iudei hoc euertere voluerunt. vnde dicitur. dixerunt ergo ei phariſei tu de teipſo teſtimonium perhibes. & teſtimonium tuum non eſt verum. ¶ Alchuinus. Hic reſponderunt. tanq̄ ipſe dominus ſolus ſibi teſtimonium perhiberet. Cum conſtet ꝙ anteq̄ in carne appareret. multos teſtes premiſit qui eius ſacramenta predixerunt. ¶ Chriſoſtomus. Dominus autem euertit quod dixerant. vnde ſequitur. Reſpōdit ihesus & dixit eis. Et ſi ego teſtimonium perhibeo de me ipſo. verum eſt teſtimonium meum. Hoc iuxta eorum ſuſpitōnem locutus eſt. hominem eum nudū eſtimantium. Et cauſam ſubiungit. Quia ſcio vnde venio. & quo vado. ideſt ex deo ſum. & deus & dei filius. Non autem hoc dicit manifeſte. quia ſemꝑ humilia miſcet altis deus. deus autem ipſe ſibi fide dignus teſtis eſt. ¶ Auguſtinus. Verum eſt eī teſtimonium luminis. ſiue ſe oſtendat ſiue alia. locutus eſt ꝓpheta verum. Sed vnde habetur niſi de fonte veritas hauriret? ergo idoneus eſt ihesus qui ſibi teſtimonium perhibebat. Dicens autem qꝛ ſcio vnde venio. & quo vado. patrem volebat intelligi. patri enim gloriam dabat filius a quo eſt miſſꝰ. Quantum ergo debet homo glorificare eum a quo ē creatus. Non autem veniendo inde diſceſſit. aut redeundo nos dereliquit. Non poteſt hoc fieri ab iſto ſole qui quando pergit ad occidentem deſerit orientem. Sicut autem ſol iſte & videntis faciem illuſtrat & ceci. ſed videt ille. ille non videt. Sic & ſapiencia dei verbum dei. vbiq̄ preſens eſt etiam infidelibꝰ. ſed quibꝰ eā videant oculos non habēt cordis. vt ergo dominus inter fideles ſuos & inimicos ſuos iudeos tāq̄ īter tenebras & lucem diſtingueret ſubiungit. Vos autem neſcitis vnde venio. aut q̊ vado. Iſti ergo iudei videbant hominem nec credebant deum. Et ideo dominus ſubdit. Vos ſcd̄ꝫ carnem iudicatis. dum ſcꝫ dicitis. Tu de teipſo teſtimonium perhibes & teſtimonium tuum non eſt verum. ¶ Theophilus. Ac ſi dicat. Vos quoniam ī carne ſum carnem me ſolam eſſe putantes. non autē deum. ſcd̄m carnem fallibiliter iudicatis ¶ Auguſtinus. Quia enim deum non intelligitis & hominē videtis. ideo vobis arrogans videor. quia ego de me teſtimonium perhibeo. Omnis enim hō quando de ſe perhibere vult laudabile teſtimonium. ſuperbꝰ & arrogans videtur. homines enim infirmi ſumus. verum dicere & mentiri poſſumus. Lux mentiri n̄ poteſt. ¶ Chriſoſtomus. Vel aliter. Sicut ſcd̄m carnem viuere male viuere eſt. ita ſcd̄m carnem iudicare. iudicare iniuſtum eſt. Et quia poſſent dicere. Si iniuſte iudicamus. ꝑpter qd̄ non conuincis? ꝑpter quid non condemnas? ſubiungit. Ego nō iudico quenquam. ¶ Auguſtinꝰ. Quod duobꝰ modis intelligi poteſt. vt aut hoc intelligamus. Non iudico quenq̄ ideſt modo. ſicut dicit alio loco. Ego non veni vt iudicem mundum. ſed vt ſaluum faciā mundum non iudicium ſuum negādo ſed differēdo aut certe quia dixerat. vos ſcd̄m carnem iudicatis ita coniunxit. Ego non iudico quenq̄. vt ſubaudias ſcd̄m carnem chriſtum non iudicare. ſicut ab hominibꝰ iudicatus eſt. Nam vt agnoſcas iam iudicē chriſtum. ſubditur. Et ſi iudico ego. iudicium meū verum eſt ¶ Chriſoſtomus. Quaſi diceret. Propt̄ hoc dixi. non iudico q̄ſi non preſumens iudicare. quia ſi iudicarem iuſte vos condemnarem. ſed nūc tempꝰ iudicij nō eſt ſed de futuro iuditiō inſinuat cum ſubdit. Quia ſolus non ſum. ſed ego & q̄ miſit me pater. Oſtendens quia non ipſe ſolus eos cōdēnabit. ſed & pater. Hoc autem ad ſuſpitōnem illoꝝ loquitur. Non enim eſtimabant dignum fide eſſe filium. niſi patris teſtimonium aſſumpſiſſet. ¶ Auguſtinus. Si autem tecum eſt pater. quō te miſit? Ergo dn̄e miſſio tua. incarnatiō tua eſt. hoc ergo chriſtus erat ſcd̄ꝫ carnem & a patre non receſſerat. quia pater & filius vbiq̄ erant. erubeſce ſabelliane Non enim dixit. Ego ſum pater & ego ipſe ſum filius. ſed ſolus non ſum inquit qꝛ mecum eſt pat̄ Diſtingue ergo perſonas. diſtingue intelligenciā agnoſce quia pat̄ pater eſt & filius filius eſt. ſed noli dicere. pater maior eſt filius minor. Vna ſubſtancia eſt vna coeternitas. perfecta equalitas. Ergo verum eſt inquit iudicium meum quia filiꝰ dei ſum. vt tantum intelligas quia mecum eſt pat̄ non ſic ſum filius. vt ipſum deſeruerim. formam ſerui accepi. ſed formam dei non amiſi. De iuditiō dixerat. de teſtimonio vult dicere. Nam ſequitur. Et in lege veſtra ſcriptum eſt quia duorū ho. teſt. verum eſt. ¶ Auguſtinus. cōtra fauſtum. An forte manichei calumniantur. quia non ait. In lege dei. ſed in lege veſtra ſcriptum eſt. vbi vſitatam locutiōnem ſcripturarū q̄s n̄ cognoſcat? lege eī veſtra dixit vobis data. Sicut apoſtolus dicit euangeliū ſuum qd̄ ſe tamen accepiſſe teſtatur. nō ab hoīe. ſed ꝑ reuelatiōnē ihū xp̄i. ¶ Augu. ſup Iob. Magnā aūt habꝫ q̄ſtiōꝫ & valde videt̄ ī miſterio eē cōſtituta vbi deꝰ dixit. In or. du. vl̄ tri. teſt. ſta. omē ver.

Fieri .n. pōt vt duo mentiant̄. Suſanna caſta duobus falſis teſtibꝫ vrgebatur. vniuerſus populꝰ mētitus eſt contra chriſtuʒ. Quō ergo accipiendū eſt. In ore duorū vel triū teſtiū ſtabit omne verbum. Niſi qꝛ hoc mō per miſteriū trinitatis commendata eſt. in qua eſt perpetua ſtabilitas veritatis. Accipite ergo noſtrum teſtimoniū. ne ſenciatis iuditiū. Differo iuditiū non differo teſtimonium. Vnde ſequitur. Ego ſū qui teſti. phi. de meipō. & teſti. phi. de me qui miſit me pater. ¶ Beda. In multis enim locis pater filio ſuo phibet teſtimonium. vt ē illud. Ego hodie genui te. & itē. Hic ē filiꝰ meꝰ dilectus. ¶ Chriſoſtomus. Vel alit̄. Si quod dictū eſt ſimplicit̄ accipiat̄. queſtionē habet. Nam ī hominibꝫ quidē ꝓpt̄ hoc determinatū eſt. ꝙ in ore duoꝝ vel triū teſtiū ſtat omne verbum quia vnus ſolus nō eſt fidedignꝰ. In deo autem qualit̄ vtiqꝫ hoc habebit ratōnem. Sed & alit̄ ñ ſtaret quod dictū eſt Nam ī hominibꝫ. cū duo de aliena re teſtant̄. tunc teſtimoniū eſt verum hoc enim eſt duos teſtari. ſi vero vnꝰ eoꝝ ſibi ipī teſtet̄. ñ adhuc ſūt duo teſtes Ad nihil ergo aliud hoc dixit. ꝙ vt oſtendat nihil minus patre habētem. alioqn nō dixiſſet. Ego & q̇ miſit me pat̄. Conſidera etiam poteſtatē nihil habētem diminutū a patre. hō em̄ cū a ſeipō dignus fuerit fide teſtimōio nō indiget. ſed hoc in aliena re. In ꝓpa vero cū teſtimonio alieno indigeat. non adhuc dignus eſt fide. Hic vero totū cōtrariū. & em̄ in ꝓpa re teſtās & ab alio teſtimoniū habēs. dixit ſe fidedignū eē. ¶ Alchui. Vel poteſt ſic intelligi quod dicitur. q̄ſi. d. Si veſtra lex appbat teſtimoiū duoꝝ hoīm q̇ poſſunt decipi & plura teſtari q̄ ratōne meū & pr̄is teſtimū qd̄ ſūma ſtabilitate firmū ē. verū eē non dicitis! textus

¶ Dicebant ergo ei. vbi ē pat̄ tuꝰ? Reſpondit iheſus. Neqꝫ me ſcitis neqꝫ patrē meū Si me ſciretis. forſitā & patrē meū ſciretis. Hec verba locutus ē iheſus ī gazophilatō docēs in tēplo. & nemo apprehēdit eū. qꝛ nōdū venerat hora eius. ¶ Auguſtinꝰ. Illi q̇ audierāt a dn̄o. vos ſcdʒ carnē iudicatis. manifeſtauert̄. qd̄ audiert̄. patrē ei chriſti carnaliter acceperūt. vnde dicit̄. Dicebāt g̊ ei vbi ē pat̄ tuꝰ? quaſi. d. Audiuimꝰ te dicere. ſolꝰ nō ſū. ſed ego & q̇ miſit me pat̄. nos ſolū te videmꝰ. oſtende g̊ nobis tecū eē p̄rem tuū. ¶ Theo. Quidam vero notāt hoc ꝓlatū eē a iudeis quaſi ad cōtumeliā & cōtēptū. Improperabāt ei ei tāq̄ ex fornicatōne genito. & ꝓpꝛium genitorē ignorāti. vel tāq̄ vili exiſtēti eo ꝙ pat̄ eiꝰ putabat̄. ſ. ioſeph quaſi. d. ignotꝰ & ignobilis ē pat̄ tuꝰ. Quid frequēt̄ patrē nobis inducis Quia g̊ non vt ſcire volentes. ſed vt tēptātes q̄rebāt. ad p̄miſſam q̄ſtionē. ñ reſpōdet vnde ſeq̄t̄. Reſpōdit iheſus. Neqꝫ me ſcitis neqꝫ patrem meum. ¶ Augu. Quaſi. d. queritis. vbi ē pat̄ tuꝰ? q̄ſi me iam ſciatis. q̄ſi totū hoc ſit. qd̄ videtis. Ergo qꝛ me nō noſtis. ideo p̄rē meū vobis ñ oſtēdo. Me q̄ppe hominē putatis. ideo patrē meū hoīem queritis. Quia vero ſcdʒ ꝙ videtis. aliud ſū. & aliud ſcdʒ ꝙ nō videtis. p̄rē aūt meū loquor occultū occultus pꝰ eſt vt me noueritis. tūc & p̄rē meū ſcietis. Et hoc eſt. qd̄ ſubdit. Si me ſci. for. & pa. me. ſciretis. ¶ Chriſō. Dicit aūt hoc. vt oſtendat ꝙ nihil ei pdeſt dicere ꝙ ſciant p̄rem. & filiū neſciētes. ¶ Origenes. Cōtrariari autem videt̄ adinuicē qd̄ hic dicit̄. Neqꝫ me ſcitis neqꝫ p̄rē meū. Et qd̄ ſup̄ dictū ē. Et me ſcitis. & vn̄ ſim ſcitis. ſed tamē ꝙ dicitur & me ſcitis. ad quoſdam dicit. hieroſolimitarū dicēcium. Nūq̇d vere intellexerūt p̄ncipes qꝛ hic ē xp̄s Hoc vero qd̄ dicit. neqꝫ me ſcitis ad phariſeos dicitur. hieroſolimitis tamen ī p̄oribꝫ ait. Verax eſt qui me miſit. quē vos neſcitis. Queret itaqꝫ aliquis quō verū eſt quod dicit̄. Si me ſciretis & patrem meū ſciretis. cum hieroſolimite quibꝫ dicit̄. Et me ſcitis. patrem neſciuerūt. Dicēdum aūt ē ad hoc ꝙ ſaluator qn̄qꝫ q̇dē de ſeipō vt de hoīe loq̇t̄. qn̄qꝫ aūt ſcdʒ diuinā nat̄ā. hoc g̊ qd̄ dicit. & me ſci. de ſeipō hoīe d. hoc v̊o neqꝫ me ſci. de diuitate. ¶ Au. Quid ē ei. ſi me ſciritis & p̄rē meū. ſciretis! niſi ego & pat̄ vnū ſumꝰ. Quādo vides aliquē alicui ſimilē. quotidiana locutō ē. Si hūc vidiſti. illū vidiſti. ꝓpt̄ ſimilitudinē tale dediſti. reſpōſuʒ. Hinc & dn̄s. ſi me inq̇t ſciretis. & p̄rē meū ſci. ñ qꝛ pat̄ ē filiꝰ. ſʒ qꝛ p̄ri ſimil' ē filius. ¶ Theophi. Erubeſcat arrianus. nā ſi iuxta eū creatura filius ſit. q̄lit̄ q̇ nouit creaturam & deū nouit! Neqꝫ em̄ q̇ ſubſtāciā nouit angeli. nouit & diuinā. Cū itaqꝫ qui filium nouit. & patrem nouit. igit̄ cōſubſtācialis patri ē filius. ¶ Auguſtinꝰ. Hoc aūt verbū forſitā. increpatiue dicit̄. qd̄ videt̄ eē verbū dubitatōnis. Homines em̄ de rebꝫ q̄s certas habēt. aliquādo verbū dubitatōnis ponūt. velut ſi indigneris ſeruo tuo & dicas. Cōtemnis me! Cōſidera forſā dn̄s tuꝰ ſū. ſic & dn̄s dubitādo īcrepat infideles cū dicit. Et patrē meū forſitā ſciretis ¶ Origenes. Oportet autem videre quoniam qui alterius ſecte ſunt. opināt̄ ex hoc ꝓbari manifeſte deum quem iudei colebant. patrē nō eē chriſti. Si enim inquiunt hoc phariſeis. deum prouiſorem mūdi colentibus dicebat ſaluator. manifeſtum eſt ꝙ patrem Iheſu. alterum a cōditore mundi exiſtentem. nequaquam phariſei nouerunt. Hoc vero dicunt. non obſeruantes conſuetudinem locutionis in ſcripturis. Si enim aliquis valet inducere ea que de deo ſunt a parentibus eruditus. non autem bene viuat. hunc dicimus de deo noticiam non habere. Vnde & filij helij propter eorum maliciam deum ignoraſſe dicuntur. Sic igit̄ & phariſei patrem ignorauerūt. non enim viuebant ſecundum conditoris edictum. Eſt autem & aliud ſignatuʒ cognoſcendi deum. altero exiſtente cognoſcere dominum q̄m ſimpliciter credere. Dicitur enim in pſalmo. Studete & videte quoniam ego ſum deus. Quis non confitetur hoc ſcribi populo in conditorem credenti! Multum enim differt credēdo cognoſcere

& credere tantum · Sed phariſeis quibus ait ·
Neq̧ me ſcitis neq̧ prēm meū· ratōnabilit̄ diceret
neq̧ creditis pr̄i meo· q̄ em̄ negat filiū minime pa=
trē habꝫ ·ſ· neq̧ ſm̄ fidē neq̧ ſꝫ cogitōꝫ. Sꝫ & alit̄
dicit ſcriptura illos q̄ adiuncti ſūt alicui cognoſcere
illud · Tunc em̄ adam cognouit vxorē ſuā cū ei cō
iunctus eſt· Si ergo qui adheret mulieri mulierē
cognoſcit & qui adheret dn̄o· vn⁹ ſpiritus eſt & de
um cognoſcit· Si vero ſic ſe habet· phariſei nec pa
trem nouerunt nec filiū · Poſt hoc ē quidē aliquē
cognoſcere deum · non autē cognoſcere prēm · Inſi
nitis ḡ oratōnib⁹ editis ī lege nō īuenim⁹ aliquē orā
do dicentem deū patrē· tn̄ orāt eū tanq̄ deū & dn̄m·
Ne p̄uenirent graciā p ihesū toti mūdo effuſā· vo=
cantem cūctos ad filiatōnem iuxta illud· Narrabo
nomē tuū fratrib⁹ meis · Seq̄t̄· Hec verba locut⁹
eſt ihesus in gazophilatō docēs in templo· ¶ Alch·
Gaza perſica lingua diuicie · phila · reſeruare · Erat
autem loc⁹ in tēplo vbi ſeruabāt̄ diuicie· ¶ Chri=
ſoſtomus · In templo loquebat̄ in ordine magiſtri
& h̄ loquebat̄ ſup q̄b⁹ mordebāt & accuſabāt quōiā
ſeipſū facit parem patri· ¶ Auguſti· Magna igi=
tur fiducia ſine timore· Non em̄ pateret̄ q̄d nollet·
Vnde ſequit̄ · Et nemo apprehendit eū · q̄ nondum
venit hora eius· Nonnulli cū hoc audiūt · ſub fato
fuiſſe chriſtū credūt· ſed ſi fatū ſicut nōnulli ītellex
erūt · a fando dictū eſt· ideſt a loquēdo· verbum dei
quō habet fatū? Vbi ſunt fata? In celo inquis· In
ordine & cōuerſionib⁹ ſiderꝫ· Quō ergo fatū habet p
quē̄ factū ē celū · & ſidera· cū tua volūtas ſi recte ſa
pias trāſcēdat & ſidera · an q̄ noſti chriſti carnem
fuiſſe ſub celo· ideo putas & poteſtatē chriſti ſubdi
tam celo? Igitur· nōdū venerat hora eius · non qua
cogeret̄ mori · ſed qua dignaret̄ occidi· ¶ Origenes · Vbicūq̧ aūt addit̄ · Hec verba locut⁹ ē ihesus
in tali loco ſi bene attēdas · inuenies additōis oppor
tunitatem · Eſt autem gazophilatiū loc⁹ numiſma
tum in honorē dei & diſpēſatōnem pauperꝫ oblatorꝫ
Numiſmata aūt ſūt diuina verba imaginem regis
magni impſſam habēcia· vnuſquiſq̧ autē cōferat ī
edificatōnē eccleſie portās ad intellectuale gazophi
latiū· quitquid poteſt ad honorē dei & vtilitatē con
munē· Omnib⁹ aūt offerētib⁹ in gazophilatō tēpli·
magis oportebat ihesū portare munera q̄ erāt verba
vite etēne· Loq̄nte ergo ihesu ī gazophilatō· a nemi
ne detēt⁹ ē· q̄ ſermōes ei⁹ fortōres erāt hijs q̄ eū ca
pe volebāt· cū nō ſit infirmitas ī q̄b⁹ verbū dei loq̄t̄
¶ Beda· Vel alit̄ · in gazophilatō chriſtus loq̄tur
qm̄ in parabolis ad iudeos ſermonē pferebat· tunc
aūt q̄i gazophilaciū aperiri cepit· qn̄ diſcipul̄ ſuis ce
leſtia reſerauit· vnde etiam gazophilaciū tēplo in=
herebat· q̄ q̄ lex & pphete figuralit̄ predixerāt· ad
dominum pertinebant · textus

¶ Dixit ergo iterū eis ihesus · Ego vado & q̄retis
me· & in peccato veſtro moriemini· Quo ego vado·
vos non poteſtis venire · Dicebant ergo iudei· Nū
quid interficiet ſemetipſū? quia dicit· quo ego vado
vos nō poteſtis venire? · Et dicebat eis· vos deor=
ſū eſtis ego de ſuperius ſū · Vos de hoc mūdo eſtis·
ego nō ſū de hoc mūdo · Dixi ḡ vobis · q̄ moriemi
ni ī peccatis veſtris· ſi em̄ nō credideritis q̄ ego ſū
moriemini in peccato veſtro· ¶ Auguſtin⁹· Quia
ſup̄ dictū eſt q̄ nemo apprehēdit eum · q̄ nondum
venerat hora ei⁹· modo de ip̄a ſua paſſiōe que poſita
erat· non in eius neceſſitate · ſed poteſtate · locut⁹ ē
iudeis· vnde dicitur · Dixit ergo iterū eis ihesus·
Ego vado· Chriſto em̄ domino mors profectio fuit
illuc vnde venerat · & vnde diſceſſerat · ¶ Beda ·
Hec autem verborum cōnexio talis eē videtur vt
hec vno tempore· vnoq̧ ī loco· vel certo alio tēpoē
alioq̧ in loco geri potuiſſent· qm̄ nihil int̄ poni & q̄
dam vel m̄lta potuerūt ¶ Origenes· Sed obÿciet
aliquis ſic· Si hÿs qui manebāt in incredulitate
iſta dicebat· quomō eis dicit· Et queretis me? q̄rere
em̄ ihesū · eſt querere veritatem & ſapienciā · Sed
dices · q̄ & de pſequētib⁹ aliqn̄ dicitur· q̄ querebāt
ipſū capere· differēcie em̄ ſunt eorum q̄ querūt ihe
ſū· Nō om̄es ei p eorū ſalute & vtilitate q̄rūt e· ū pp
t̄ hoc ſoli hÿ q̄ recte q̄rteū īuenīūt pacē· Recte aūt q̄
rere dicūt̄ · q̄ verbum quod eſt in p̄ncipio apud de=
um querunt · vt illos patri adducat· ¶ Auguſtin=
us · Queritis ergo inquit me non pio deſiderio· ſed
odio· Nam illum poſtea q̄ abſceſſit ab oculis hoīm
inquiſierunt & qui oderunt· & qui amabant· illi p=
ſequēdo· illi habere cupiendo· & ne putetis quia me
bene queritis· In peccato veſtro moriemini· hoc ē
chriſtum male querere· In peccato ſuo mori· hoc ē
illum odiſſe· p quē poſſet ſaluus eē · Dixitq̧ ſentē
ciam preſcius q̄ in peccatis ſuis morientur· ¶ Be=
da· Sed nota q̄ peccato in ſingulari numero vtit̄
ſed veſtro in plurali · vt idē oīm ſcelus oſtenderet·
¶ Origenes· Quero autem pp̄ter hoc quod infra di=
citur q̄ hoc ipſo loquente multi e crediderūt in eum
Nunquid ad omnes preſentes dicit · In peccato
veſtro moriemini? ſed ad alios dicebat quos ſciebat
non eſſe credituros· & propter hoc in eorum pecca=
tis eſſe morituros · & non valentes poſt ipſum ſe=
qui· Nam ſequitur· Quo ego vado vos non poteſtis
venire · vbi ſcilicet veritas & ſapiencia eſt· hoc eſt
enim vbi eſt ihesus· Non poſſunt ait· quia non vo=
lunt· ſi enim voluiſſent· & non potuiſſent · non ratō
nabiliter eis diceretur· In peccato veſtro moriemi
ni· ¶ Auguſtinus· Hoc autem & diſcipulis alio lo
co dicit· nec tamen dixit eis · In peccato veſtro
moriemini · ſed quo ego vado· vos non poteſtis ve=
nire modo· non abſtulit ſpem · ſed predixit dilatōeꝫ
¶ Origenes· Preſens autē verbū minatur chriſti
receſſum· Sed q̄diu ſaluam⁹ ea que anime noſtre
ſunt inſita veritatis ſemina · nequaq̄ recedit a no=
bis verbum dei· Si vero a lapſu in maliciam corrū
pamur· tūc dicit̄ nobis · Ego vado · & cū q̄rem⁹
eum nequaq̄ inueniemus· ſed in peccatis noſtris
moriemur ab ipſa morte occupati· Nō oportet autē

pertrāſire ī exquiſite qđ dicit̄. In peccatis veſtris
moriemini. Si enim cōmunit̄ accipiat̄. manifeſtū
eſt ꝙ peccatores in peccatis eorū moriuntur. Iuſti
vero in iuſticia. Si vero dicitur moriemini. ſicut q̄
ad mortem peccat moritur. manifeſtū eſt ꝙ hij q̄
bus talia dicebātur. nequaꝗ̄ mortui erāt. ſed viue
bāt in infirmitate anime. Sed infirmitas illa ad
mortē erat. Propt̄ hoc medic⁹ vidēs eos grauit̄ īfir
mantes dicebat. & in peccatis veſtris moriemini.
Et ſic manifeſtū erat illud. Quo ego vado. vos nō
poteſtis venire. Cum em̄ aliquis ī ſuo peccato mo
ritur. quo vadit ihesus. non poteſt ire. Nullus em̄
mortuus poteſt ſequi ihesū. Non em̄ mortui lauda
bunt te domine. ¶ Auguſtinus. Hij aūt verbis
auditis quomō ſolent carnalia cogitantes interro-
gauerunt. Nam ſequitur. Dicebant ergo iudei. Nū
quid interficiet ſemetipm̄? qꝛ dicit quo ego vado vos
nō poteſtis venire. Stulta verba. Quid enim? nō po
terant illi venire quo ille precxiſſet, ſi interficeret ſe-
metipm̄? nūquid ipi nō erāt morituri. Ergo. q̄ ego
vado dixit. non quo itur ad mortem. ſed quo ipe
ibat poſt mortē. ¶ Theophilus. Per hoc enim ma
nifeſtauit ꝙ reſurget in gloria. & ſedebit ad dexte
ram dei. ¶ Origenes. Queremus tn̄ ſi hoc ab eis de
ſaluatore dicitur. aliquis aliquid cēnentibꝰ. Multa ei
aut ex traditōne aut ex appocriphis ipos cōtinge-
bat videre pre multis. Forte igitur in hijs que tra-
dita ſūt de chriſto. erat iuxta ſanas traditōes ꝓphe-
ticoꝝ ſermonū. ſicut generari eū in bethleem. ſic &
de morte eius vt hoc modo trāſire deberet ab hac vi
ta quō ipe dicit. nemo tollit animā meam a me. ſed
ego pono eam. Quare qđ hic dicitur. Nunquid inte
ficiet ſe nō ſm̄ ſimplicem ſenſū dicitur. ſed ſm̄ ali-
quā iudeoꝝ de chriſto traditōꝫ. multum em̄ ex hoc
ꝙ dixerat. Ego vado. apparet poteſtas volunta
rie morientis corpe derelicto. Eſtimo aūt ignomi-
niose ꝓferentes hoc qđ ſm̄ traditōnes ſuas de mor-
te chriſti ad ipos deuenerat. & nō gloriam dātes
dixerunt. Nunquid interficiet ſemetipm̄? Oporte
bat enim eos cum demonſtratōne glorie ſic dicere.
nūquid anima ei⁹ cū ipi placuerit egrediet̄ relicto
corpe? Dominus autē ad eos qui trena ſapiebāt
tanꝗ̄ ad trenos loq̄t̄. Vnde ſubditur. Et dicebat
eis. Vos de deorſū eſtis. id eſt trā ſapitis. ſurſū cor
non habetis. ¶ Chriſoſtomus. Quaſi. d. Non eſt
miꝝ vos talia cogitare. hoīes carnales & nihil in-
telligentes ſpirituale. Ego de ſuperius ſū? ¶ Augu
ſtinus. De quibꝰ ſuperius? Ab ipo patre quo nihil
ſupius. Vos hoc mundo eſtis. ego non ſū de hoc
mundo. Quō em̄ erat de mundo. p quē factus ē mun
dus? ¶ Beda. Et qui ante mundū fuit. Illi autem
de mūdo erāt qui poſtꝗ̄ mund⁹ eē cepit fuerāt crea
ti. ¶ Chriſoſtomus. Vel ꝓpt̄ mūdanas & vanas
cogitatōnes hoc dicit. Ego non ſum de hoc mundo.
¶ Theophi. Nichil mūdanū ſiue terrenū affectās
vnde nullatenus ad tantam inſaniā deuenirem. vt
meipm̄ occiderē. Sed appollinari⁹ male ſuſcipiens
hunc ſermonem ait. ꝙ corpus dn̄i non fuit de hoc
mundo. ſed de ſurſum celitus deſcendit. Nūquid igi
tur & apoſtoli quibꝰ a dn̄o dictum eſt. vos nō eſtis
de hoc mundo. omnia corpora ſūt celitus obtinētes?
Hic igitur intelligendū eſt cū dicitur. Ego nō ſum
de hoc mūdo. hoc eſt. nō ſū de numero veſtrum qui
mundana curatis. ¶ Origenes. Alius autē ſenſus
eſt eorum que ſunt de ſurſum. & eorum que ſunt de
hoc mundo. Deorſum enim ſicut de loco aliquo intel
ligitur. Sed mundus materialis. locis quidem diuē
ſis continetur. qui omnes ꝗ̄tum ad immaterialia
& inuiſibilia deorſum ſunt quo ad mundum vero cō
perandum mundi loca. erunt vtiqꝫ quedam deorſū
& quedam ſurſum. Vbi autem eſt theſaurus vniuſ
cuiuſqꝫ. ibi eſt & cor eius. Si itaqꝫ aliquis theſau
rizet in terra. deorſum efficitur. Si vero aliquis
theſaurizet in celis. fit deſuper. Sed & tranſcendēs
omnes celos. In fine beatiſſimo inuenitur. Et ite-
rum. qui circa hunc mūdum eſt amor facit eum
qui de hoc mundo eſt. Qui autem non diligit mun
dum nec ea que ſunt in hoc mundo. non eſt de mū
do hoc. tamen eſt & aliquis alius mundus preter
hunc ſenſibilem mundum ī q̄ ſūt inuiſibilia. cuius
viſū & decorē videbūt hij qui mūdo ſūt corde. Sed
& ipe pmogenitus omnis creature poteſt dici mū-
dus. put eſt ſūma ſapiēcia. ōnia ei ī ſapiēcia ſūt fa
cta. In ipo itaqꝫ erat totus mūd⁹. in tātū differēs
a mūdo materiali in ꝗ̄tū differt ratō tocius mūdi ab
omni materia denudata a materiali mūdo. Anima
ergo chriſti dicit. Ego nō ſū de hoc mūdo. qꝛ cōuer
ſatur in iſto mūdo. ¶ Auguſtin⁹. Expoſuit at̄ dn̄s
quid intelligi voluerit cū dixit. Vos de hoc mūdo
eſtis qꝛ ſcꝫ peccatores erāt. omnes aūt cū peccato
nati ſumus. omnes viuēdo a d id qđ nati eramus.
addimus. Tota ergo infidelitas iudeoꝝ ipa erat. nō
peccatū habere. ſed in peccatis mori. vnde ſubdit.
Dixi ergo vobis qꝛ moriemini in peccatis veſtris
Credo aūt ī illa multitudine que dominū audiebat.
& eos fuiſſe q̄ credituri erāt. ꝗ̄ſi in omnes at̄ ꝓceſſe
rat ſeueriſſima illa ſentēcia. In peccato veſtro mo
riemini. Ac p hoc & illis q̄ credituri erāt. ſpes erat
ablata. Reuocauit ergo eos ad ſpē. adiungēs. Si
em̄ nō credideritis. qꝛ ego ſū. moriemini in peccato
veſtro. Ergo ſi credideritis qꝛ ego ſū. nō moriemī ī
peccato veſtro. ¶ Chriſoſto. Si em̄ ꝓpt̄ hoc ve
nit vt peccatū tollat. & alit̄ nō cōtingit illud exue
re niſi p lauacrū. nec cōtingit eū qui nō credit bap-
tizari. neceſſe eſt eū qui non credit ex hac vita ab-
ire. veterem hominē ideſt peccatū habētē. nō ſolū
quia nō credit. ſed etiā qꝛ p̄ora peccata habēs hinc
recedit. Cū aūt dixit. Si non credideritis qꝛ ego
ſū. quia nihil addidit. multū eſt qđ cōmendauit
quia ſi etiam & deus moyſi dixerat. Ego ſum. q̄ ſū
. Sed quomodo audio. Ego ſum qui ſum. Et niſi
credideritis qꝛ ego ſum. ꝗ̄ſi alia nō ſint. Sed ꝓſus
ꝗ̄liſcūqꝫ excellēcia ſi mutabilis eſt. vere nō eſt.
Nō ei ē ibi veꝝ eē vbi ē & n̄ eē. diſcute reꝝ mutatōꝫ

iuenies fuit & erit. Cogita deū iuenies ē vbi tēp⁹
p̄teritū eſſe nō poſſit. Vt g° & tu ſis. trāſcēde tēpus
Hec itaq̄ ꝑmittēs. ne moriamur ī pcт̄s nr̄is mihil
aliud mihi videtur hijs verbis dixiſſe. niſi credide
ritis qꝛ ego ſū. q̄ꝑ niſi credideritis qꝛ de⁹ ſū. Deo g̃ci
as. qꝛ dixit. niſi credideritis. nō dixit. niſi ceperi-
tis. quis ei hoc capiat? Ori. Manifeſtū ē aūt ꝙ q̄
moriť ī pcт̄is ſuis q̄uis dicat ſe chriſto credere tn̄
in veritate non credit. qui enim credit iuſtitie. non
iniuſticiam faciet. & credēs in ſapiētiā. nil ſtultum
dicit aut facit. & ſic ſi ſcrutat⁹ fueris ceteros intel-
lect⁹ xp̄i iuenies quō q̄ nō credit xp̄o moriť ī pec-
catis ſuis. Accedēs aūt ad cōtraria eoꝝ q̄ deſideraťť ī
xp̄o ī pcт̄is ſuis moriť. textus

Dicebāt g° ei. Tu q̄s es? Dixit eis ihesus. p̄nci
piū q̄ & loquor vob̄. Multa habeo de vob̄ loq̄ & iudi
care. Sed q̄ miſit me verax ē. & ego q̄ audiui ab
eo hec loquor ī mūdo. Et nō cognouert qꝛ p̄rem eis
dicebat deū. Aug. Quia dixerat ſi p̄ dn̄s. niſi cre
dideritis. qꝛ ego ſū. moriemini ī pcт̄is veſtris. Inť
rogāt illi velut q̄rentes noſſe ī q̄uē deberēt credere
ne ī ſuo pcт̄o morerēť. Vnde diciť. dicebāt g° ei. tu
q̄s es? Nō ei cū dixiſti niſi credideritis qꝛ ego ſū. ad
didiſti q̄s eēs. Sciebat aūt ibi quoſdā eē credituros
& ideo cū dixiſſent. Tu q̄s es? vt ſcirēt q̄d illū cre
dere deberēt. dixit eis ihesus. p̄ncipiū q̄ & loquor
vob̄. Nō tāq̄ꝑ diceret. p̄ncipiū ſū. ſed tāq̄ꝑ diceret.
p̄ncipiū me credite. q̄d ī ꝑnomine greco euideť ap
paret. vbi p̄ncipiū feminini generis eſt. p̄ncipiū g°
me credite. ne moriamini ī peccatis veſtris. p̄ncipi
um eīn mutari nō poteſt. ī ſe manet. & innouat om
nia. Abſurdū ē aūt vt filiū dicam⁹ p̄ncipiū. & p̄rez
p̄ncipiū nō dicam⁹. Nō tn̄ duo p̄ncipia ſic nec du-
os deos. ſpiritus aūt ſanct⁹ patris & filij eſt ſpiritus
nec pať eſt nec filius. pater tamen & filius & ſpi-
ritus ſanctus ſunt vnus deus. vnū lumen. vnum p̄n
cipiū. Addidit aūt. Qui & loquor vobis. qꝛ humiľ
ꝓpter vos factus ad iſta verba deſcendi. Ergo cre
dite me eē p̄ncipium quia vt hoc credatis non ſolū
ſum p̄ncipium. ſed & loquor vobis. Nam ſi prin
cipium ſicuti ē ita maneret apud p̄rem. vt nō accip
et formam ſerui. quō ei crederēt. cū infirma corda ī
telligibile verbū ſine voce ſenſibili audire n̄ poſſent
Beda. Sāe in quibuſdam exēplaribꝫ īuenič. q̄
& loquor vob̄. ſ; cōgruēci⁹ eē ꝓbať. ſi qꝛ legať. vt
iſte ſit ſenſus. p̄ncipiū me eē credite. qꝛ ꝓpť vos ad
hec verba deſcēdi. Chriſ. Vel aliť. Cōſiderāda ē
amēcia iudeoꝝ. q̄ p⁹ tēp⁹ tm̄ & ſigna & doctrinā ī
terrogāt. Tu q̄s es? Quid igiť xp̄s? a p̄ncipio lo-
quor vob̄ q̄ſi. d. ſermōes meos īdigni eſtis audire
nō ſolū vt vob̄ dicā q̄s ego ſū. vos eīn oīa tēptātes
loq̄mi. Et hec oīa poſſem arguere & vos punire. vn̄
ſeq̄ť. Multa habeo de vob̄ loq̄. & iudicaē. Augu.
Sup̄ dixit. Ego nō iudico q̄nq̄ꝑ. ſed aliud ē nō iudi
co. & aliud habeo iudicaē. Nō iudico dixit ad p̄ñs
Quod aūt dicit. mľta habeo de vob̄ loq̄ & iudicaē. iu
diciū futuꝝ dicit. Ideo aūt ver⁹ ī iudicio ero. qꝛ fili⁹

veracis veritas ſū. Vn̄ ſeq̄ť. Sꝫ q̄ miſit me verax ē
Verax ē pať n̄ participādo. ſ; generādo veritatē. nū
q̄d eīn dicturi ſū⁹. pl⁹ veritas q̄ꝑ verax? ſi hoc dixe
rim⁹. filiū īcipiem⁹ dicere p̄rem maiorē. Chri.
Dicit aūt hoc vt nō eſtimēt q̄m tot audiēs ex ībecil
litate nō punit. aut qꝛ eoꝝ cogitatōes & cōtumeli-
as nō nouit. Theo. Vel qꝛ dixerat. mľta habeo
de vobis loqui & iudicare iudiciū futuro ſeculo reſ-
uans. Sed q̄ me miſit verax eſt. Quaſi. d. Et ſi vos
infideles eſtis pater meus verax eſt. qui diem ſta
biliuit. in quo vobis retributō fiet. Chriſo. Vel
aliter. Si in hoc me miſit pater. non vt iudicē mū
dum. ſed vt ſaluem mudum. verax eſt pater. Con-
uenienter nullum ego nunc iudico. ſed hec loquor. q̄
ſunt ad ſalutem. non ad iudicium. vnde ſequitur.
Et ego q̄ audiui ab eo. hec loquor ī mūdo. Alch.
Audiſſe autem a patre idem eſt & eſſe a patre quia
ab illo habet audienciam a quo habet eſſenciam.
Augu. Dat gloriam patri eq̄lis filius. tanq̄ꝑ di-
cat. do gloriam ei. cuius ſum filius. quomō tu ſup-
bus es aduerſus eum cuius es ſeruus? Alchui.
Cum autem audiſſent. Verax eſt qui miſit me. nō
itellexeŕt de q̄ diceret. vn̄ ſubdiť. Et nōcognouert.
qꝛ p̄rez eis dicebat deū. Nō dū ei oculos cordis ap-
tos habebāt q̄bꝫ p̄ris & filij eq̄litatē ītelligerent.
Dicit ergo eis ihesus. Cum exaltaueritis filiū
hoīs tūc cognoſcetis qꝛ ſū ego. & a meipſo facio ni
hil ſed ſic docuit me pater hoc loquor. Et q̄ me mi
ſit. mecum eſt. & non reliquit me ſolum. quia que
placita ſunt ei facio ſemper. Hec illo loq̄ēte. mul-
ti crediderunt in eum. Auguſtinus. Cū dixiſſet
dominus. verax eſt. qui miſit me. non intellexerūt
iudei. ꝙ de patre illis diceret videbat autem ibi ali
quos ques ipſe nouerat poſt paſſionem ſuam eē
crediturós. Et ideo ſequitur. Dicit ergo eis ihesus
Cum exaltaueritis fi. ho. tunc cogno. quia ego ſū.
Recolite illud ego ſum. qui ſū. & cognoſcetis quid
ſit dictum. Ego ſum. Differo cognitōnem veſtrā
vt impleam paſſionem meam. ordine veſtro cogno
ſcetis qui cū ſcilicet exaltaueritis filium hominis
exaltatōnem autem crucis dicit. quia & ibi exalta
tus eſt quando pependit in ligno. hec oportebat
impleri per manus eorum qui poſtea fuerāt credi
turi. quibus dicit hoc. quare? niſi vt nemo in quo-
cumq̄ ſcelere & male ſibi cōſcius deſperaret. quan-
do videat eis donari homicidium qui occiderāt
chriſtum. Chriſoſtomus. Vel aliter continua.
qui multa ſigna faciens & docens eos non conuer-
terat. de cruce de reliquo loquiť dicens. Cum exal
taueritis etcetera. Quaſi diceret vos eſtimatis ꝙ
tūc maxīe a me ſepati eritis. q̄n me occideritis. Ego
aūt dico q̄m tūc maxīe ſcietis & g̃cia ſignoꝝ reſur-
rectiōis & captiuitatis vr̄e. q̄m ego ſū xp̄s fili⁹ dei
& ꝙ n̄ ɔtrarior illi. ꝓpť q̄d ſubdit. Et a meipo ni-
hil facio. ſ; ſic docuit me pať ſic loquor. p hoc eīn ī
differēciā ſubſtācie manifeſtat & ꝙ nihil extra pa
ť nales ītelligēcias loq̄ť. ſi ei deo ɔtrari⁹ eēm n̄ tātā

iram mouiſſem cõtra eos qui me non audierunt.
¶ Auguſti. Vel aliť. qꝛ dixerat. Tũc cognoſce-
tis quia ego ſum. & ad ipm eẽ ꝑtinet tota trinitas
ne forte ſubintraret error ſabellianoꝝ cõtinuo ſub-
iunxit. Et a me fatõ nihil. Quaſi di. a meipſo non
ſum. filiꝰ em̃ de patre eſt deꝰ. Quod ergo addidit.
Sicut docuit me pať hoc loquor. nemini veſtrum
obrepat cogitatõ carnalis. Nolite vobis q̃ſi duos ho
mines ante oculos ponere. & loquentem patrem ad
filium. ſicut facis tu quãdo aliqua verba dicis filio
tuo. Que em̃ verba fierent vnico verbo? Si autem
deꝰ loquiť in cordibꝰ veſtris ſine ſono. quõ loquiť
filio ſuo? Incorporaliť pať locutꝰ eſt filio. quia in
corporaliť pater genuit filiũ. nec eum ſic docuit q̃ſi
indoctum genuerit. ſed hoc eſt eum docuiſſe quod ẽ
ſcientem genuiſſe. Si em̃ ſimplex eſt natura veri-
tatis. hoc eſt filio eẽ qđ noſſe. queãdmodum ergo
pater illi gignendo dedit. vt eẽt. ſic gignendo de-
dit. vt noſſet ¶ Chriſoſt. Rurſus ad humiliꝰ ſer-
monem reduxit. Sequiť em̃. Et qui me miſit. Ne
autem eſtiment hoc ꝙ dicit miſit me. minoratõis
eẽ. dicit mecum eſt. Nam hoc quidẽ diſpenſatõis.
hoc autem deitatis eſt. ¶ Augu. Et cum ambo ſiľ
ſint vnꝰ tñ eſt miſſus. alť miſit. quoniam miſſio in
carnatõ eſt. & ipã incarnatõ filij tm̃ eſt. non & pa
tris. Ergo inquit. Qui me miſit. ideſt cuius autori
tate tãq̃ paterna incarnatꝰ ſum. Miſit itaqꝫ pater
filium. ſed non receſſit a filio. Vnde ſequiť. Et nõ
reliquit me ſolum. Non em̃ quo miſit filiũ non ibi
erat pať. qui dixit. Celum & terram ego impleo.
Sed quare eũ non dereliquit. ſubdit. Quia que pla
cita ſũt ei fatõ ſemꝑ. nõ ex quodã initõ. ſꝫ ſine initõ
ſine fine. Dei em̃ generatõ non habet iniciũ tẽporis
¶ Chriſoſto. Vel aliť. Quia cõtinuo dicebat qm̃ ñ
ex deo eſt & quia ſabbatũ nõ cuſtodit. cõtra quod
ait. Quomã q̃ placita ſũt ei fatõ ſemꝑ. oſtendẽs qm̃
& ſoluẽ ſabbatum placitum eſt ei. Multipliciť em̃
ſtudet ut oſtendat ꝙ nihil facit patri cõtrarium. &
quia hoc humaniꝰ locutꝰ eſt. ſubdiť. Hec illo lo-
quente multi crediderunt in eum. Ac ſi diceret euã
geliſta. Ne turberis ſi q̃d humile a xp̃o audieris.
qui enim poſt tantam doctrinam nondũ ſuaſi erant
humiliora audiunt & ſuadeanť. Igiť crediderunt.
q̃dẽ. ſꝫ nõ ut oportebat. ſed ſimpliciť q̃ſi letantes &
requieſtentes in verboꝝ humilitate. Et hoc oñdit
euangeliſta in ſubſequẽtibꝰ ſermonibꝰ in q̃bꝰ nar-
rať ꝙ rurſus ei iniuriabãť textus
¶ Dicebat g̃ iheſus ad eos q̃ crediderũt ei iudeos.
Si vos manſeritis in ſermone meo. vere diſcipuli.
mei eritis. & cognoſcetis veritatem. & veritas li-
berabit vos. Reſponderũt ei iudei. Semen abrahe
ſumꝰ. & nemini ſeruiuimꝰ vnq̃. quõ tu dicis. li-
beri eritis? Reſpõdit eis iheſus. Amẽ amẽ dico vob
qꝛ oĩs q̃ facit peccatũ. ſeruꝰ ẽ pcti. ſeruus aũt ñ
manet i domo ieternũ. filiꝰ aũt manet ieternũ. ſi g̃
filiꝰ vos liberauerit. vere liberi eritis ¶ Augu. Vo
luit dñꝰ in ꝓfundum fundare fidẽ eoꝝ q̃ crediderãt

vt nõ ſuperficietenus crederent. Et ideo diciť. Di-
cebat ergo iheſus ad eos qui crediderunt ei iudeos.
Si vos manſeritis in ſermone meo. vere diſcipuli
mei eritis. Per hoc ꝙ dicit. Si manſeritis. oñdit
ea que in eoꝝ corde erãt. Sciebat em̃ quoniam cre-
diderunt q̃dem. ſed non manſerunt. & magnum q̃d
eis ꝓmittit ſcilicet vere diſcipulos eiꝰ fieri. in quo
occulte tãgit quoſdã q̃ p̃us ab ipſo receſſerãt & illi
eũ audierť & crediderť & receſſerť. qꝛ ñ ꝑmanſerť
¶ Auguſti. de verbis dñi. Omnes autem nos vnũ
magiſtrũ habemꝰ. & ſub illo cõdiſcipuli ſumꝰ. Nec
ideo magiſtri ſumꝰ qꝛ de loco ſuperiore loquimur.
ſed magiſter eſt omniũ qui habitat in omnibꝰ no-
bis. ad diſcipulũ autẽ parum eſt accedere. ſed opor
tet manẽ. nos ſi in illo nõ mãſerimꝰ. cademꝰ. Bre-
ue opus. breue verbum. magnũ opere ſi mãſeritis.
Quid em̃ ẽ in verbis dei manẽ. niſi nullis tẽptatõibꝰ
cedere? Si labor non eſt. gratis accipis p̃miũ. Si
labor ẽ. attende magnũ p̃miũ. cognoſcetis veritatẽ
¶ Auguſti. ſup iohannẽ. Quaſi diceret. quia nũc
credentes eſtis. manendo videntes eritis. Non em̃
quia cognouerunt. crediderũt. ſed vt cognoſcerẽt.
crediderunt. Quid em̃ eſt fides niſi credere quod nõ
vides. veritas quod credidiſti videẽ. Si ergo ꝑma
neať in eo quod crediť. ꝑueniť. ad id quod videa-
tur. vt ſcilicet cõtemplemur ipãm veritatem ſicuti
eſt. non per verba ſonancia. ſed per lucem ſplendẽ-
tem. veritas incõmutabilis eſt. panis eſt mẽtis. re
ficit nec deficit. mutat veſcentem. non ipſa in veſcẽ
tem mutať. Ipſa autem veritas verbum dei eſt.
Hec veritas carne induta eſt ꝓpter nos. latebat in
carne non vt negareť. ſed ut differreť. vt in carne
patereť. vt caro peccati redimereť. ¶ Chriſoſto.
Vel cognoſcetis veritatem. hoc eſt me. Ego enim
ſum veritas. Iudaica quidem omnia typus erant.
veritatem autem a me ſcietis. ¶ Auguſti. de ver.
domini. Forte aliquis diceret. Et quid mihi ꝓdeſt
cognoſcere veritatẽ. Et ideo ſubiungit. & veritas
liberabit vos. Quaſi diceret. ſi non delectat veritas
delectat libertas. Liberari em̃ ꝓprie diciť liberum
fieri. quomodo ſanari ſanum fieri. Hoc in verbo gre
co planiꝰ eſt. Nam in conſuetudine latina maxime
in eo conſueuimꝰ audire hoc verbum. vt quicumqꝫ
liberať. intelligať. pericula euadere. moleſtijs ca-
rere. ¶ Theophilꝰ. Sicut autem ſupra infidelibꝰ
ait. In peccatis veſtris moriemini. ſic manentibꝰ
in fide abſolutõnem annunciat peccatorum.
¶ Auguſtinꝰ. iiij. de trinitate. Vnde eciam veri-
tas liberabit niſi a morte? a corruptõne a mutabi-
litate? Veritas quippe immortalis. incorrupta. in
cõmutabilis permanet. Vera autem incõmutabi-
litas eſt ipã eternitas. ¶ Chriſo. Eorum autem q̃
crediderant erat eciam increpatõnes ſufferre. ſꝫ hij
ſtatim ſeuiũt Si aũt oportebat eos turbari in p̃ori
cõuemẽciꝰ erat vt turbareť. in hoc ſcilicet ꝙ dixit
Cognoſcetis veritatẽ. ut dicẽnt. Nũc g̃ veritatem
neſcimꝰ? lex igiť mẽdaciũ ẽ & cognitõ nr̃a ſꝫ nulliꝰ

hoꝝ eis cura erat · ſed de mundanis rebꝰ dolent · non
eñ aliã ſeruitutem nouerãt niſi mundanam · Vnde
ſequit᷑ · Rñderunt ei iudei · ſemẽ abrahe ſumꝰ & ne
ſerui · vnq̃. quõ tu di · li · eritis? Quaſi dicẽt · eos q̃
de genere ſunt abrahe qui ſũt ingenui · non oporte-
bat ſeruos vocare · nũq̃ eñ ſeruiuimꝰ ¶ Auguſt ·
Vel hoc reſponderũt non illi qui iam crediderãt ·
ſed qui in turba erãt non dum credentes · Hoc autẽ
ipm · Nemini ſeruiuimꝰ vnq̃ ſcd̃m huius tpis li-
bertatẽ quõ verũ dixiſtis · Joſeph nõ eſt venũdatꝰ
Prophete ſancti in captiuitatem non ſunt ducti?
O ingrati · q̃d eſt quod vobis aſſidue imputat deꝰ ·
ꝙ vos de domo ſuitutis liberarit · ſi nemi ſeruiſtis?
Vos autẽ qui loq̃mini · quõ ſolvebatis tributa ro-
manis · ſi nemini vnq̃ ſeruiſtis ¶ Chriſoſto · Quia
vero non ad vanã gloriam erãt que dicebãt᷑ a xp̃o
ſed ad ſalutem · non voluit oſtendere eos ſeruos eẽ
hominũ · ſed peccati · que difficillima ſeruitꝰ eſt · a
qua ſolus deꝰ eripere poteſt · Vnde ſequit᷑ · Rñdit
eis iheſus · Amen amẽ dico vobis · quia omnis qui
facit peccatum · ſeruꝰ eſt peccati ¶ Auguſti · Mul
tum cõmendat · quod ſic ꝓnũciat · q̃dãmodo ſi dici
fas eſt · iuratõ eiꝰ eſt · Amen quippe int᷑pretat᷑ verũ
& tñ non eſt int᷑pretatum · nec grecꝰ hoc interpres
auſus eſt facẽ vel latinꝰ · Nam hoc verbũ amen he-
breum eſt · Non eſt autẽ int᷑pretatum · vt honorem
haberet velamẽ to ſecreti · non vt eẽt ligatũ · ſed ne
vileſceret nudatum · Jam q̃tum hoc cõmẽdatũ ſit ·
ex ipa geminatõe cognoſcite · Verum verũ dico vo-
bis · veritas dicit · que vtiq̃ & ſi non dicẽt · verũ di-
co · mẽtiri omnino ñ poſſet · tñ inculcat · dormiẽtes
quodãmodo excitat · cõtemni non vult quod dicit ·
Omnis inquit · iudeꝰ · grecꝰ · diues · pauper · impe-
rator & mendicꝰ ſi facit peccatũ · ſeruꝰ eſt peccati ·
¶ Gregoriꝰ · iiij · moral · Quia quiſquis ſe p̃uo de-
ſiderio ſubijcit · iniq̃tatis domino dudũ libera mẽtis
colla ſuppomit · ſed huic dño cõtradicimꝰ · cũ iniq̃ta
ti que nos ceperat reluctamꝰ · cũ cõſuetudini violẽt᷑
reſiſtimꝰ · cũ culpã penitẽdo ꝑcutimꝰ & maculas
ſordium lachrimis lauamꝰ ¶ Grego · xxv · moral ·
Quanto aũt aliq̃ liberiꝰ peragũt · peruerſa q̃ volũt ·
tanto eiꝰ ſuitũ obnoxiꝰ obligant᷑ ¶ Aug · O miſe
rabilis ſeruitꝰ · ſeruꝰ hominis aliq̃n ſui dñi duris
imperijs fatigatus · fugiendo reqeſcit · ſuus pecca-
ti quo fugit? ſecũ trahit q̃cumq̃ fugerit · Peccatũ
eñ quod facit · intus eſt · voluptas tranſit · peccatũ
non tranſit · preterijt quod delectabat · remanſit q̃d
pungat · Solus de peccato liberare poteſt · q̃ venit
ſine peccato · & factus eſt ſacrificiũ ꝓ peccato · Nã
ſequit᷑ · Seruꝰ aũt non manet in domo ineternum
Eccleſia eſt domꝰ · ſuus peccator eſt · multi intrant
in eccleſia peccatores · Non ergo dixit ſeruꝰ non eſt
in domo · ſed non manet in domo ineternũ · Si ergo
nullꝰ ibi ſuꝰ erit · quis ibi erit? quis gloriabit᷑ mũ
dũ ſe eẽ a peccato? Multũ nos terruit · ſed adiungit
Filiꝰ aũt manet ieternũ · Ergo ſolꝰ in domo ſua erit
xp̃s · An forte in hoc ꝙ dicit filiꝰ · caput & corpus
eſt · Non eñ ſine cauſa & terruit · & ſpem dedit · ter
ruit · ne peccatũ amaremꝰ · ſpem dedit · ne de peccati
abſolutõe diffideremꝰ · Hec eſt ergo ſpes nr̃a · vt a
libero liberemur · Jp̃e eñ p̃cium dedit · non argen-
tũ · ſed ſanguinẽ ſuũ · Et ꝓpt᷑ hoc ſubdit᷑ · Si ergo
filiꝰ vos liberauerit · vere liberi eritis ¶ Auguſti ·
de ver · dñi · Non a barbaris · ſed a dyabolo · ñ in cor-
poris captiuitate · ſed ab anime iniq̃tate ¶ Augu ·
ſup iohannẽ · Prima libertas eſt carere criminibꝰ ·
ſed iſta inchoata eſt · non ꝑfecta libertas · quia ca-
ro cõcupiſcit aduerſus ſpiritũ · vt non ea que vultis
faciatis · Libertas autẽ plena atq̃ perfecta eſt · q̃n
nulle erũt inimicicie · q̃n nouiſſima inimica mors de
ſtruet᷑ ¶ Chriſo · Vel alit᷑ · quia dixerat · Qui facit
peccatum ſeruꝰ eſt peccati · ne precurrãt · & dicant ·
immolatões habemꝰ · ille nos eripere poſſunt · ꝓpte
rea induxit · Seruꝰ non manet in domo ineternũ ·
Filiꝰ manet ineternũ · Domꝰ mentõnem facit · pa-
tris p̃ncipatum domũ nominans · oſtẽdens ex trã-
latõe humanoꝝ · quoniã ſicut dominꝰ in domo · ita
ip̃e omniũ poteſtatem habet · Hoc eñ ꝙ dicit · Non
manet · ſignificat · non habet poteſtatem donandi ·
ſed filiꝰ qui eſt dominꝰ domꝰ habet · Et ideo ſacer-
dotes veteris legis ñ habebãt poteſtatem ꝑ ſacm̃ẽ-
ta legalia peccata dimittere · Omnes eñ peccaue-
rũt · eciam ſacerdotes qui ꝓ ſeipis vt dicit apoſtolꝰ
neceſſe habebãt ſacrificia offerre · ſed filiꝰ hãc ha
bet poteſtatem · Vnde cõcludit · Si ergo filius vos
liberauerit · vere liberi eritis · Oſtendẽs ꝙ mũdana
libertas de q̃ gloriabãt᷑ · non eſt vera libertas
¶ Augu · Noli ergo libertate abuti ad libere pec-
candum · ſed vtẽ ad non peccandum · Erit eñ vo-
lũtas tua libera ſi fuerit pia · eris liber · ſi fueris ſer
uus iuſticie textus
¶ Scio quia filij abrahe eſtis · ſed queritis me in-
terficẽ · quia ſermo meus non capit in vobis · Ego
q̃d vidi apud patrem loquor · & vos quod vidiſtis
apud patrẽ veſtrũ facitis · Reſpõderũt & dixerũt ei
Pat᷑ nr̃ abrahã eſt · Dicit eis ih̃s · Si filij abrahe
eſtis · opera abrahe facite · Nunc autem queritis me
int᷑ficẽ hominẽ qui veritatem locutꝰ ſũ vobis quã
audiui a deo · Hoc abraham non fecit · Vos facitis
opera patris veſtri · ¶ Auguſti · Judei ſe liberos
dixerant · quia ſemen erant abrahe · Quid ergo dñꝰ
ad hoc rñderit · ſubdit᷑ · Scio quia filij abrahe eſtis
Quaſi · di · agnoſco vos quia filij eſtis abrahe carnis
origine · non cordis fide · Et ideo ſubdit · Sed queri
tis me int᷑ficere ¶ Chriſoſto · Hoc eñ addidit · vt
non dicant · peccatum non habemꝰ · Dimittens eñ
omnem eoꝝ vitã redarguere hoc quod pre manibꝰ
erat · quod adhuc agere volebãt · ducit in medium ·
Paulatim eñ eos a cognitõe illa remouit · erudiẽs
in hoc non magna ſapere · Sicut eñ libertas & ſer
uitus eſt ab operibꝰ · ita & cognatõ · Sed ne dicẽnt
hoc iuſte agimꝰ · Subiũgit cauſã dicẽs · Quia ſer-
mo meꝰ ñ capit i vobꝭ ¶ Augu · Jd eſt nõ capit in
cor veſtrum · quia non recipitur · a corde veſtro ·

Hic eſt em̄ ſermo dei fidelib· tanꝙ piſci hamus·
Tunc capit· quādo capit̄· Nec fit iniuria illis qui
capiunt̄· Ad ſalutem quippe nō ad perniciem capi
untur ¶ Chriſoſto· Et non dixit· Non capitis me
um ſermonem· ſed non capit meꝰ ſermo in vobis
altitudinē ſuoꝝ dogmatū oſtēdēs. Sed quia poſſet
dicere· Quid ſi a teipſo loqueris: ꝓpter hoc inducit
ſubdens· Ego quod vidi apud patrem meū loquor
Non em̄ ſolum eandē ſubſtanciam· ſed eandē veri=
tatem habeo patri ¶ Auguſt· Dominꝰ autem ad
patrem ſuum deū vult intelligi· quaſi diceret· veri
tatem vidi· veritatē loquor· quia veritas ſum· Si
ergo dominꝰ veritatem loquit̄· quam vidit apud
patrē· ſe vidit· ſe loquit̄· quia ipſe eſt veritas pa=
tris ¶ Orige· Manifeſtat autem hec autoritas ſal
uatorem fuiſſe viſorem eoꝝ que ſunt apud patrem
cum tamen homines quib revelato fit viſores non
ſint ¶ Theo· Cum vero audis· quod vidi· loquor
nequaꝙ corporalem viſionem intelligas· ſed natu=
ralem noticiam verā & approbatam· Sicut em̄ ocu
li videntes integre aliquid· & vere ꝓſpiciunt· nec
fallunt̄· ſic ego veracit̄ ea loquor· q̄ cognovi a pa=
tre meo· Sequit̄· Et vos quod vidiſtis apud pa=
trem veſtrum facitis ¶ Orige· Adhuc non nomi=
nat patrem ipſoꝝ· paulo ſuperiꝰ abraham cōmemo
ravit· ſed dicturꝰ eſt alteꝝ patrem eoꝝ ſcilicet dy=
abolum· cuius filiȷ̄ erant inquantū mali erant· non
inꝙtū homines erāt· Malum ergo quod faciunt do
minꝰ eis obiurgat & corripit· ¶ Chriſoſti· Alia
littera habet· Et vos q̄ vidiſtis apud patrē veſtrū
facite· Quaſi diceret· Sicut ego verbis & veritate
oſtendo patrē· ita & vos a reb oſtendite abraham
¶ Orige· Item alia littera habet· Et vos que au=
ditis a patre facite· Audierant em̄ a patre ea que
in lege & ꝓphetis ſcripta ſunt· Qui autē hoc ver=
bo cōtra eos qui alteriꝰ opinionis ſunt· fuerit vſus
oſtendit ꝙ non aliꝰ deꝰ eſt qui legē dedit & ꝓphe
tas· & xp̄i pater· Queramꝰ eciam ab inferentib du
as naturas dicentes a patre quidem audiuiſſe alie=
nos inconueniens eſt· Si autē ꝓpriȷ̄ ſaluatoris erāt
& beate nature· qualit̄ querebāt illum occidere &
ſaluatoris ſermonem nō capiebant Illi autem lō=
ge moleſtius acceperunt· ꝙ ꝓtulerit dominꝰ· quis
eoꝝ eēt pat̄· Nam eum qui multaꝝ genciū pater ē
fatent̄ ſui fore patrem· Vnde ſequit̄· Reſpōderūt
& dixerunt· Pater noſter abrahā eſt ¶ Auguſti·
Quaſi dicēnt quid tu diturꝰ es cōtra abraham· Vi
debant̄ em̄ eum ꝓuocare ut aliquid mali diceret de
abraham· & eēt eis occaſio faciendi quod cogitabāt
¶ Orige· Sed & hoc ipſū ſaluator interimit taꝙ
falſo dictum· Vnde ſubdit̄· Dicit eis ihesus· ſi filiȷ̄
Abrahe eſtis opera abrahe facite· ¶ Auguſtinꝰ·
Et tamen ſuperiꝰ ait· Scio quia filiȷ̄ abrahe eſtis·
Vnde non negauit eoꝝ originem· ſed facta cōdem
nat· Caro eoꝝ ex illo erat· ſed vita non erat·
¶ Orige· Vel dicendum ꝙ ſupra in greco habet̄·
Scio ꝙ ſemen abrahe eſtis· vt ergo hec pateant·
Videamꝰ primo corporalis ſeminis & filiȷ̄ differē=
ciam· Manifeſtum eſt em̄ ꝙ ſemen habet in ſeipſo
ratōnes eius cuius eſt ſemen adhuc manentes &
pauſantes· filiꝰ vero traſmutato ſemine & agente
in appoſitam ſibi materiā a muliere· ꝑ ſuperinducta
nutrimenta ſimilitudinem accipit generantis· &
ꝙtum ad corporalia ſi aliquis eſt filiꝰ alicuiꝰ ſub=
ſiſtit ex ſemine· Si vero aliquid eſt ſemen nō om=
nino filiꝰ efficit̄· Quoniam autem ex operib indi=
cant̄ aliqui ſemen abrahe· videndum eſt ne forte
ex aliquib ſeminalib ratōnib infuſis quibuſdā
animab· oporteat imaginari eos qui ſemen ſunt
abrahe· Nō oēs igit̄ homines ſemē ſūt abrahe· neq
em̄ omnes habent huiuſmodi ratōnes cōſitas in eo
rum animab· Oportet igit̄ eum qui abraham ſe=
men eſt· eius fieri per ſimilitudinem· & filiū· Poſſi
bile vero eſt ex negligēcia & ocio deſtruere hoc qđ
eſt eius ſemen· Hȷ̄ autē ad quos ſermo erat adhuc
in ſpe erāt vnde ſciebat ihesus ꝙ adhuc ſemen erat
abrahe· Et nondum peremerant poſſibilitatem fiē=
di filiȷ̄ abrahe· Propt̄ quod eis dicit· Si filiȷ̄ ab=
rahe eſtis· opera abrahe facite· Si autem ſuper hoc
ꝙ erāt ſemē abrahe· ad augmentum magnitudinis
adoleuiſſent· verbum ihesu caperent· Sed quia nō
acceſſerāt ad hoc quod eēnt filiȷ̄· verbum non capi=
unt· ſed interficere volunt verbum & quaſi cōfringē
non capiētes magnitudinem eiꝰ· Si igit̄ aliquis
veſtrum ſemen eſt abrahe· & adhuc verbum dei n̄
capit· non querat interficere verbum· ſed tranſmu
tet ſe ad hoc quod ſit filius abrahe· & tunc poterit
capere filium dei· Quidam autē vnū ex operib eli=
gunt abrahe· illud ſcilicet· Credidit abraham deo &
reputatum eſt illi ad iuſticiam· vt at̄ concedat̄ eis
ꝙ fides ſit opus· Cur non dictum eſt ſingulariter
opus abrahe facite· ſed pluralit̄· puto em̄ ꝙ hoc dic
tum equipollet ei quod eſt cuncta opera abrahe fa=
cite· Vt tamē ex hiſtoria abrahe allegorice ſūpta
opera eiꝰ ſpiritualit̄ ꝓſequamur· Neq em̄ oportet
eū qui vult eē filiꝰ abrahe adire ancillaꝝ cōiugia·
nec poſt obitum coniugis in ſenectute aliam ducē
coniugem· Sequitur· Nunc autem queritis me in=
terficere hominem qui veritatem locutus ſum vob
¶ Chriſoſto· Hanc ſcilicet veritatem ꝙ eſt patri
eq̄lis· ꝓpter hoc em̄ iudei q̄rebant eū interficē· Et vt
oſtēdat ꝙ hoc nō eſt cōtrariū patri ſubdit· quā au=
diui a deo ¶ Alchu· Quia ipe q̄ eſt veritas a deo pa
tre genitꝰ erat· Audire em̄ nichil aliud eſt ꝙ eē a
patre ¶ Orige· Occidē me inq̄t hominē· Interim n̄
dico filiū dei· nō dico v̄bum· q̄ non morit̄ verbum
hoc dico q̄ qđ videtis poteſtis occidē· & quē nō vi
detis offēdē· Seq̄t· hoc abrahā nō fecit ¶ Alchu·
Quaſi di· in hoc ꝓbatis vos nō eē filios abrahe· q̄
facitis opa cōtraria opib abrahe ¶ Orige· ſed· di·
ad hoc q̄dā q̄m ſupflue dictū ē hoc qđ n̄ fecerit ab=
rahā· qđ ſuis tpib n̄ cōtingebat fieri· Nō em̄ i ſuis
dieb natꝰ erat xp̄s· ſed dicendū ꝙ in tpib abrahe
natus fuerat homo· qui quam audierat a domino

veritatem dicebat · Non tamen queſitus eſt ab ab-
raham vt eum occideret · Et ſcias ꝙ ſpiritualis ad
ventus iheſu · nullo tempore defuit ſanctis · Ex hoc
igitur cōprehendo omnem hominem · q̄ poſt regenera
tōnem & ceteras apud ſe factas diuinit⁹ gracias
peccat · denuo crucifigit dei filium ꝓprijs reatibꝰ in
quos rediȷt · Sed hec abraham non fecit · ſequitur ·
Vos facitis opera patris veſtri · ¶ Auguſti · Ad-
huc non dicit quis eſt iſte pater eoꝝ ¶ Chriſoſto ·
Dicit autem hoc dn̄s⁹ · volens eis auferre ſupfluā
gloriā de cognatōne & ſuadere eis vt non vltra ſpē
ſalutis habeant in cognatōne naturali · ſed in ea q̄
eſt ſcđm adoptōꝫ · hoc em̄ eos ꝓhibebat venire ad
xp̄m · quia eſtimabāt cognatōnem abrahe ſibi ſuf-
ficē ad ſalutem · textus

¶ Dixerūt itaqꝫ ei · Nos ex fornicatōne non ſum⁹
nati · vnū patrē habem⁹ deum · Dixit ergo eis ihe-
ſus · Si de⁹ pater veſter eēt · diligeretis me vtiqꝫ ·
Ego em̄ ex deo ꝓceſſi & veni · Neqꝫ em̄ a meipſo ve
ni · ſed ip̄e me miſit · Quare loquelam meam nō cog-
noſcitis? quia non poteſtis audire ſermonē meum ·
¶ Auguſti · Cepant iudei cognoſcere quia non de
carnis generatōe loquer̄ domin⁹ · ſed de vite inſti-
tutōne · Conſuetudo autē ſcripturaꝝ eſt fornicatōeꝫ
ſpiritualit̄ appellare cū dijs multis & falſis anima
tāq̄ ꝓſtituta ſubijcit̄ · Vnde dicit̄ · Dixerūt itaqꝫ
ei · Nos ex fornicatōe non ſum⁹ nati · vnum patrem
habem⁹ deum · ¶ Theo · Quaſi reſponderent ꝙ dei
quererent vltōnem & ideo aduerſus eū cōſiliarent̄ ·
¶ Orige · vel alit̄ · quia redarguti ſunt · non eē filij
abrahe · atroci⁹ reſpondent latent̄ deſignantes ex
adulterio ꝓductum fore ſaluatorem · Sed magis
mihi videt̄ ꝙ cōrixando reſponderunt · Cum enim
p̄us dixerāt · pater noſter abrahā eſt · & audiuiſſent
Si filij abrahe eſtis · opera abrahe facite · fatent̄ ſe
habere maiorem patrem q̄ꝫ abraham ſcilicet deum
& non ex fornicatōe ſumpſiſſe exordium · Non em̄
ex ſponſa · ſed ex meretrice ſeu materia · demon qui
nihil facit ex ſe producit · eos qui carnalibꝰ vſi in
herent materie · ¶ Criſoſto · Sed quid dicitis vos
patrem habetis deum? & xp̄m incuſatis hec dicen-
tem · Et nimirum ex fornicatōne multi eorum nati
erāt · etenim illicitas cōmixtōnes faciebant · Non tn̄
hoc redarguit · ſed inſtat vt oſtendat · ꝙ non ſunt
ex deo · Vnde ſequit̄ · Dixit ergo eis iheſus · Si de
us pater veſter eēt · diligeretis vtiqꝫ me · ego em̄ ex
deo proceſſi & veni · ¶ Hyla · vij · de trinitate · Re-
ligioſi nominis aſſumptōem dei · fili⁹ in hijs qui ſe
dei filios cōfitentes · patrem ſibi deum dicerēt · non
improbauit · ſed temerariā iudeoꝝ vſurpatōem ſibi
deum p̄ſumencium · per id ꝙ ſe non diligerent · ob-
iurgat · Non vtiqꝫ dici poteſt idip̄m eē ex deo exire
quod veniſſe · Sed cum ab hijs qui ſibi deum patrē
dicerent · idcirco ſe diligendum ait · quia ex deo ex
iſſet · cauſam dilectionis ex cauſa docuit eē naſcen-
di · Exiſſe em̄ ad incorporalis natiuitatis retulit no-
men · qꝛ religio profitendi ſibi patrē deū & ex dilec

tōne xp̄i ꝙ ex eo genit⁹ ſit · merenda eſt · Nec em̄ in
deum patrē ſit religioſus q̄ non diligit filium · Cū
diligendi filij non alia cauſa ſit q̄ꝫ ꝙ ex deo ſit · Ex
deo igit̄ fili⁹ eſt · non aduentu · ſed natiuitate · Di-
lectio autem in patrē hinc erit omnis · ſi filius ex
eo eē credat̄ · ¶ Auguſti · Sic ergo ꝙ de deo pro-
ceſſit verbum eterna proceſſio eſt · Ab illo em̄ pro-
ceſſit vt verbū patris & venit ad nos · quia verbū
caro factum eſt · Aduent⁹ ei⁹ humanitas eius · mā
ſio eius diuinitas ei⁹ · dicitis deum patrē cognoſci
te me vel fratrē ¶ Hyla · Non eē autem a ſe ſibi ori
ginem docuit · cum ſubdit · Neqꝫ em̄ a meipſo veni ·
ſed ille me miſit · ¶ Orige · Hec arbitror dici ꝓpt̄
quoſdam per ſe venientes & non miſſos a patre · de
quibꝰ in hieremia dicit̄ · Non mittebam eos & ip̄i
currebant · Quoniam autē q̄ duas naturas ingerūt ·
vtunt̄ hoc verbo · obijciendū eſt cōtra illos · Paul⁹
em̄ odiebat iheſum cū perſequeret̄ eccleſiā dei · Vn̄
domin⁹ ad eū · Quare me perſequeris? Si ergo ve-
rum eſt quod hic dicit̄ · Si de⁹ pater veſter eēt · di
ligeretis me · palam eſt quoniam & recte cōuertit̄
Si non diligeretis? nequāq̄ de⁹ pater veſter eēt ·
Paulus autem aliquo tempore non diligebat ihe-
ſum · fuit ergo tempus quo de⁹ pater pauli non exti
tit · Non igit̄ natura paul⁹ dei fili⁹ fuit · ſed poſt-
modum dei fili⁹ fact⁹ eſt · Quando vero de⁹ alicui⁹
ſit pater · niſi quando mandata ei⁹ cuſtodit?

¶ Chriſoſto · Quia vero ſemp querebant dicentes
Quid eſt hoc qđ dicit · Quo ego vado vos n̄ poteſtis
venire? ꝓpterea ſubdit · Quare loquelam meam non
cognoſcitis? quia non poteſtis audire ſermonē me-
um · ¶ Auguſti · Ideo autē audire non poterāt qꝛ
corrigi credēdo nolebant ¶ Chriſoſto · Primo igit̄
captanda eſt virt⁹ · que verbum diuinū exaudiat
vt deinceps validi ſiſtam⁹ ad percipiendam totam
locutōnem iheſu · quoniā q̄ꝺiu quis curat⁹ non eſt
in auditu ꝓprio · a verbo quod dicit ſurdo · aperiaris
auditu ꝑcipere nequit textus

¶ Vos ex patre dyabolo eſtis · & deſideria patris
veſtri vultis facē · Ille homicida erat ab initō & in
veritate nō ſtetit · qꝛ veritas non eſt in eo · Cū loq̄t̄
mēdaciū ex ꝓprijs loquit̄ · quia mēdax eſt & pater
ei⁹ · Ego aūt qꝛ veritatem dico vobis · non creditis
mihi · Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veri
tatē dico · quare nō creditis mihi? Qui ex deo ē · ver-
ba dei audit · ꝓpterea vos non auditis · qꝛ ex deo nō
eſtis ¶ Chriſoſto · Excluſit iudeos domin⁹ a cog-
natōe abrahā · & qꝛ maiora auſi ſūt vt ſcilicet patrē
ſuū deū dicerēt · de reliq̄ ꝑcutit eos dicēs · vos ex pa
tre diabolo eſtis ¶ Auguſti · Hic iam cauēda ē hēr
manicheoꝝ · q̄ dicit eē quādā naturā mali & gētem
q̄ꝺdam tenebraꝝ cū p̄ncipibꝰ ſuis · Vn̄ diabol⁹ ori
ginē ducit · & hinc dicūt ducē originē carnē n̄ram ·
& ſcđm hoc putāt dcm̄ a dn̄o vos ex patre diabolo
eſtis ꝙ eēt illi velut natura mali · ducētes orginē de
gēte cōtraria tenebrarum · ¶ Origenes · In hoc
autem ſimile videntur incurriſſe ei qui diceret ·

alteram eē oculi videntis ſubſtanciam · & alteram caligantis vel ſe auertentis · queadmodum em̄ in hijs non differt ſubſtancia · ſed quedam contingit cauſa que facit caligare · ſic ſubſtancia eadē eſt · ſiue recipiat ratōnē ſiue nō · Auguſti · Iudei ergo filij erāt dyaboli imitando · non naſcēdo · Vnde ſequit · Et deſideria patris veſtri vultis facē · Ecce vnde filij eſtis quia talia deſideratis · nō q̄z de illo nati eſtis Queritis em̄ me occidere hominē qui veritatē vobis dico · & ille inuidit homini & occidit · Vnde ſequit Ille homicida erat ab initō · Vtiq; in p̄mo homine · & i quo potuit fieri homicidium non em̄ poſſet occidi homo niſi p̄us fieret homo · Non ferro accinctus dyabolus ad hominē venit · verbū malū ſeminauit & occidit · Noli ergo putare non eē homicidium qn̄ fratri tuo mala pſuades · Vos autē ideo ſeruitis in carne · quia non poteſtis in mēte · Orige · Perpēde autem q̄ non p̄pter aliquē ſingularit tantū · ſed p̄ toto genere quod pemit inquantū in adam cūcti moriunt · & vere dictus eſt ab initō homicida ·

Chriſoſto · Et non dixit opera ſed deſideria ei? facitis · oſtēdēs quoniā vehement & ille & ipſi ab occiſionibȝ poſſidēt & quia cōtinue eum accuſabāt q̄ non eſt a deo · inſinuat occulte q̄ hoc etiā eis ex dyabolo eſt · Vnde ſequit · Et in veritate nō ſtetit · Auguſti · xj · de ciui · dei · Forte autē aliquis dicet q̄ ab initō ſue cōditōnis in veritate non ſteterit & ideo nūq̄ beatus cū ſanctis angelis fuerit · ſuo recuſans eē ſubditus creatori · ac p hoc falſus & fallax quia pia ſubiectione noluit tenere qd̄ nature eſt · affectans per ſupbam elatōnem ſimulare quod nō eſt · Huic ſentencie quiſquis acqeſcit non cum manicheis ſapit · vt ſuam quaſi p̄priam tnaq̄ diuerſo quodā principio diabol? habeat naturam mali · qui tanta vanitate deſipiunt · vt nō attendant non dixiſſe dn̄m a veritate alien? fuit · ſed in veritate nō ſtetit · vbi a veritate lapſum intelligi voluit · Illud eciā qd̄ ait iohannes · ab initō dyabol? peccat · hoc intelligunt ſi naturale eſt · nullo modo eē peccatum · Sed reſpondet p̄pheticis teſtimonijs · ſiue qd̄ ait Iſaias ſub figurata pſona principis babilonie · dyabolum notās · Quomodo cecidit lucifer · qui mane oriebat · Siue quod ezechiel · In delicijs paradiſi dei fuiſti · que ſi alit couenienciꝰ intelligi nequeūt oportet quod dictum eſt · In veritate non ſtetit ſic accipiam? · q̄ in veritate fuerit · ſed nō permāſerit Et illud q̄ ab initō diabolus peccat · nō ab initō ex quo creatus eſt · peccare putandus eſt · ſed ab initō peccati · Orige · Eſt autem vniforme qd̄ in veritate morari · varium autē ac multiforme non morari in ea · qbuſdā vt ita dicā tremētibȝ greſſibȝ & nitētibȝ ſiſtē in ea · nō tn̄ obtinere valentibȝ · Quibuſdā vero non paſſis illud · ſed in periculo cōſiſtentibȝ · ſcd̄m illud · Mihi autem pauliſper cōmoti ſunt pedes · & ceteris ab ea cadentibȝ · Cauſa igit cur dyabol? veritatem non colat · Subdit · Quia veritas nō eſt in eo · ſcilicet q̄ vana ſuſpicat · & ſeductus eſt ipſe a ſeipſo · In hoc deterior q̄ illi quidē ab eo fallunt · Is autē ſibiipſi deceptōnis autor exiſtit · ſed oportet inueſtigare quō dicit · q̄ veritas in ipſo nō eſt · vtrum quia nullā vnq̄ veram habet doctrinā · ſed cuncta que opinat · falſa ſunt · vel quia xp̄i particeps non eſt qui dixit · Ego ſū veritas · Impoſſibile autē eſt aliquam ratōnalē ſubſtantiā de cūctis opinari falſo · & de nullo vel exilit rectitudinē cōſpicē · Dyabol? igit ſaltem id vere capit dogma · cōſiderando de ſe q̄ ratōnalis eſt · Non igit eius natura cōſiſtit ex cōtrario veritatis id eſt ex errore & ignauia · Nunq̄ em̄ veritatem cognoſcere poſſet ·

Auguſti · xj · de ciui · dei · Vel cum · dicit · quia veritas in eo non eſt · ſubiecit iudicium quaſi queſiſſemus · Vnde oſtendat q̄ in veritate non ſteterit · ait quia veritas non eſt in eo · Eſſet autem in eo ſi in ipſa ſtetiſſet · Sequit · Cum loquit men · ex proloquit qui mendax eſt & pater eius · Auguſti · In hijs verbis quidā dyabolū putauerūt patrem habere & queſierunt qs eēt dyaboli pat · hic eſt error manicheor · Diabolum autem homin? dixit patrem mendacij · Non em̄ omnis qui mentit · pater mendacij ſui eſt · Si em̄ ab alio mendaciū accepiſti & dixiſti tu quidē mētitus es · ſed pater mendacij non es · Ille vero quia non aliunde accepit mendacium quo mendatō taq̄ veneno ſerpens hominem occideret · pater eſt mendacij · ſicut deus pater eſt veritatis · Theo · Is em̄ & deum apud homines criminatus eſt ad euam dicens · quoniam inuidens vobis lignum inhibuit · Et apud deum quondam criminat? eſt homines ut cū dixit An gratis colit iob dominum! Orige · Attende tn̄ q̄ hoc nomen mendax dicit tam de dyabolo qui mendacium genuit · ſicut hic dicit · quia mēdax eſt · q̄ de homine ſcd̄m illud pſalmi · Omnis homo mendax · Nam ſi quis mendax non eſt huiuſmodi nō eſt homo tm̄ · ita q̄ ei & ſimilibȝ dici poteſt · Ego dixi dij eſtis · Vnde cum aliquis loquit mēdacium · de p̄prijs loquit · Spirit? autem ſanctus loquit a verbo veritatis & ſapiencie · ſcd̄m illud · De meo accipiet & annūciabit vobis · Auguſtin? · de que · euange · Vel alit Diabolus nō ſpeciale nomē ē · ſed cōmune · In quocūq̄ em̄ opera dyaboli fuerint inuenta · dyabolus eſt appellandus · Operis em̄ nomen eſt n̄ nature · Itaq̄ hoc in loco patrem iudeor · Chaym ſignificat · cuius imitatores volentes eē iudei · ſaluatorem pemerūt · ab ipſo em̄ forma data eſt fratricidij · quem dixit mēdaciū de p̄prijs loqui · ut oſtēderet vnuquēq̄ nō niſi p̄pria volūtate peccare · ſed q̄z chaim imitator dyaboli eſt patrē ei? dyabolum dixit · ei? opa ſecutus eſt · Alchu · ſed q̄z dn̄s veritas eſt · & fili? veracis dei veritatē dicit · ſed iudei q̄ filij erāt diaboli · auerſi erāt a veritate · Et hoc eſt qd̄ ſeqt · ego aūt q̄z veri · di · vo · nō cre · mi · Ori · Sed quō hoc dicit iudeis q̄ in eū crediderāt! ſed cōſidera q̄ poteſt aliqs ſcd̄m aliquā intētōez credere · ſcd̄m aliā vero nō credere · ſicut q̄ credunt in eū qui

ſub pontõ pilato crucifixus eſt· non autem credunt in natum de maria virgine· In eundem credunt & non credũt· Hic igit̃ hij ad quos loquebat̃· crede bant in eum·ſcd̃m ꝙ videbat̃ ſignoꝝ factoꝛ· Non credebant autem hijs que ꝓfunde ab eo dicebant̃· ¶ Chriſoſto· Quia igit̃ inimici eſtis veritatis· in nullo me incuſantes vultis me interficere· & ideo ſubdit· Quis ex vobis arguet me de peccato· ¶ Theo· Quaſi diceret·ſi dei filij eſtis· vtiq; peccã tes debetis habere odio· Si ergo me quoq; quem exoſũ habetis· non poteſtis arguere de peccato· ma nifeſtũ eſt ꝙ ꝓpter veritatẽ me odio habetis· quo modo ſcilicet dicebat ſe filium dei ¶ Orige· Habet autem hoc verbum xp̃i magnam fiduciam· cũ nul lus hominum fiducialit̃ hoc dicere potuerit· niſi ſo lus domin⁹ noſter qui peccatũ nõ fecit· ¶ Grego· in homelia· Penſate autem manſuetudinẽ dei· non dedignat̃ ex ratõne oſtendere ſe peccatorem non eẽ qui ex virtute diuinitatis poterat peccatores iuſti ficare· Vnde ſubdit· Qui eſt ex deo verba dei audit ꝓpterea vos non auditis quia ex deo non eſtis· ¶ Auguſti· Noli attendere naturam ſed vicium· Sunt iſti ex deo & non ſunt ex deo· natura ex deo vicia non ex deo· Eis autẽ hoc dictũ eſt· qui nõ ſo lum pecc̃o vicioſi erãt· nã hoc cõmune erat omnib᷒ ſed eciam precogniti ꝙ nõ erant credituri ea fide q̃ poſſent peccatoꝝ obligatõne liberari· ¶ Grego· in home· Interroget ſe ergo vnuſquiſq; ſi verba dei aure cordis percipit· & intelligit· vnde ſit Nam ſũt nonnulli qui p̃cepta dei nec aure corporis percipere dignãt̃· Et ſũt nonnulli qui hec quidẽ corporis au re ꝑcipiunt· ſed nullo ea mẽtis deſiderio cõplectũt̃ Et ſunt nonnulli qui libent̃ verba dei ſuſcipiunt· ita ut eciam in fletib᷒ cõpungant̃· ſed poſt lachri maꝝ temp⁹ ad iniquitatem redeũt· hij ꝓfecto ver ba dei non audiũt· quia hec exercere in opere con temnũt **textus**

¶ Reſponderunt ergo iudei & dixerũt· Nonne be ne dicim⁹ nos quia ſamaritan⁹ es tu & demonium habes? reſpondit iheſus & dixit· Ego demonium non habeo· ſed honorifico patrem meum & vos in honoraſtis me· Ego autẽ gloriam meam non que ro· eſt qui querat & iudicet· Amen dico vobis· Si quis ſermonẽ meum ſeruauerit mortẽ non videbit ineternum ¶ Chriſoſto· Cum aliquid altum domi nus diceret· hoc apud iudeos qui valde inſenſibiles erant· inſania videbat̃· vt ex eoꝝ reſponſione colli git̃· Dicit̃ em̃· Reſponderunt ergo iudei & dixert̃ nonne bene dicim⁹ nos quia ſam· es tu & demoniũ habes· ¶ Orige· Sed dignum eſt querere· quomõ cũ ſamaritani· ſecula futura denegẽt· nec anime du rabilitatem acceptẽt· auſi ſũt ſamaritanũ dicẽ ſal uatorem· qui de reſurrectione & iudicõ tot & tanta edocuit· Sed forſan velut imꝑꝑerantes illi hoc di cunt· dum que ſenciũt ipſi· nõ docet ¶ Alchu· Sa maritani em̃ gens odioſa iſrahelitico populo· decem tribub᷒ in captiuitatẽ ductis· terrã eoꝝ poſſidebãt·

¶ Orige· Conuenit ẜ quod aliqui de eo arbitrent̃ ꝙ ſcd̃m ſamaritanos ſentiret· vt nihil poſt obitũ reſeruet̃ hominib᷒· ſed ficte ad placendũ iudeis de reſurrectione & eterna vita tractaret Demoniũ ve ro illũ habere dicebãt· ꝓpter ei⁹ ſermones· trãſcẽ dẽtes capacitatẽ humanã· quib᷒ deũ patrẽ ſuũ aſſe rebat & ſe de celo deſcendiſſe· & cetera huiuſmodi· Vel ꝓpt̃ ſuſpitõnẽ eoꝝ quia plures in beelzebub· p̃ncipe demonioꝝ opinabant̃ ipm̃ eijcẽ demones· ¶ Theo· Vel ſamaritanũ illũ dicebant· tãq̃ rit⁹ hebraicos diſſoluẽtẽ· vt pote ſabbati· Samaritani em̃ non pfecte iudaiſabãt· Ex hoc vero ꝙ eoꝝ co gitatõnes reuelabat· demonium ipſũ habere ſuſpi cabant̃· Quãdo vero eũ ſamaritanũ dixerũt· nuſq̃ euangeliſta dicit· ex quo palam eſt· ꝙ multa p̃t miſerũt euangeliſte· ¶ Grego· in home· Ecce in iuriam ſuſcipiens de⁹· nõ cõtumelioſa verba reſpõ dẽt· ſequit̃ em̃ Reſpondit iheſus & dixit· Ego de mo· nõ habeo· Ex qua re quid nobis innuit̃· niſi vt eo tpe cũ a proximis ex falſitate cõtumelias ac cipim⁹· eoꝝ etiã vera taceam⁹ mala· ne miniſteriũ iuſte correptõnis· in arma vertat̃ furoris ¶ Chri· Et attẽdendũ ꝙ vbi eos docẽ oportebat· & eoꝝ ſup biã ſubtrahere· aſper erat· vbi vero exprobratũ eũ oportebat ſufferre· multa manſuetudine· vtebat̃· erudiẽs nos· que q̃dẽ ad deum vindicare· que vero ad nos deſpicẽ· ¶ Auguſti· Et vt homo p̃us eius imitet̃· patienciã vt perueniat ad potenciam· Sed q̃uis maledictus maledicta nõ redderet· pertimuit tamẽ ad eum negare· Duo autẽ ſibi fuerãt obiecta Samaritan⁹ es & demonium habes· Non dixit· ñ ſum ſamaritanus· Samaritanus em̃ interpretatur cuſtos· nouerat autẽ ille ſe noſtrũ eẽ cuſtodem· nõ em̃ ꝑtinuit ad eũ vt redimeremur & ñ pertinet ut ſeruemur· Demiq; ipſe eſt ſamaritan⁹· qui acceſſit ad ſaucium & miſericordiam impẽdit· ¶ Orige· Alit̃ ẜ domin⁹ magis q̃ paulus omnib᷒ omnia fi eri voluit vt omnes nãciſcat̃· & ideo ſe nõ negauit eẽ ſamaritanum· Eſtimo autem ſoli⁹ iheſus fore vocem· Ego demonium non habeo· ſed nec habui· ſicut & illud· Venit princeps mundi huius & in me non habet quitq̃· Quia eciam que delictoꝝ re putata ſunt minima· demonibus adaptantur ¶ Auguſtin⁹· Deinde poſt tale cõuicium hoc ſolũ dixit de gloria ſua· ſed honorifico patrem meum· Quaſi diceret ne vobis arrogãs videar· habeo quẽ honorificẽ ¶ Theo· honorificauit aũt patrẽ vlciſcẽs eũ· & non tollerãs homicidas & mendaces ſe dei ve races filios appellari ¶ Orige· ſol⁹ aũt xp̃s veriſſime venerat⁹ ẽ patrẽ· null⁹ em̃ honorãs q̃tq̃ ex hijs q̃ ñ honorãt̃ a deo· honorat deũ ¶ Gre· i ho· ſed qꝛ q̃ſq̃s dei zelo vtit̃ a p̃uis homĩb᷒ dehoneſtat̃· i ſemetipõ nob dñ⁹ paciẽcie p̃buit exẽplũ q̃ ait & vos inhono me· ¶ Augu· q̃ſi dicẽt ego fatõ qd̃ debeo· vos ñ fa citis qd̃ debetis ¶ Orige· ñ aũt illis ſolũ hoc dictũ ẽ· ſed & omib᷒ iniuſte agẽtib᷒· q̃ iniuriam inferunt xp̃o qui eſt iuſticia· & inferentibus cõtumeliam·

ſapientie eo ꝙ xp̄us ē ſapiencia. & ſimiliter de aliјs
huiuſmodi ¶ Grego. Si q̄d nobis cōtra iniurias
faciendum ſit. ſuo exemplo nos admonet. cum ſub
iungit. Ego autem gloriam meam non quero. eſt
qui querat & iudicet. ¶ Chriſoſto. Quaſi diceret
ex honore quem ad patrem habeo hec locutus ſum
vobis. & ꝓpter hoc dehonoratis me. ſed nulla eſt
mihi cura huius cotumelie. illi enim noxas debebi
tis ꝓpter quem hec audio. ¶ Orige. Querit autem
deus gloriam xp̄i in quolibet ſuſcipientium illum.
quā quidē reperiret in operātibꝯ ſcd̄m inſitas vir
tutis cauſas. Cum autē non repperit. punit illos
in quibus non reperit gloriam filij ſui. Vnde dicit
Eſt qui querat & iudicet ¶ Auguſt. Quē aūt vult
intelligi niſi patrem? Quomodo ergo alio loco dicit
Pater nō iudicat quēꝙ̄. ſed omne iudicium dedit
filio? Sed videte ꝙ iudicium quandoꝗ ꝓ damna-
tōne accipitur. Hic autē ſcd̄m diſcretōnem poſitū
eſt. Quaſi diceret. Eſt pater qui gloriam meam a
veſtra diſcernat. Vos em̄ ſcd̄m hoc ſeculū gloria
mini. ego non ſcd̄m hoc ſeculum. Diſcernit etiam
gloriam filij ſui. a gloria omniū hominū. Non em̄
quia homo factus eſt. iam comparandus eſt nobis
Nos homines cum peccato. ille ſine peccato. & hoc
ſcd̄m ipſam formam ſerui. Nam illud quis digne
loquat̄. In p̄ncipio erat verbum ¶ Auguſti. Vel
aliter. Si vere dictū eſt a ſaluatore omnia mea tua
ſunt. palam eſt quoniam & ipſum iudiciū filij pa-
tris eſt ¶ Gregorius. Cum vero maloꝝ peruerſitas
creſcit. non ſolum frangi predicatō non debet. ſed
eciam augeri. Vnde dominus poſtꝙ̄ demonium ha
bere dictus eſt. predicatōnis ſue beneficia largius
impēdit dicens. Amen amen dico vobis. ſiquis ſer
monem meum ſeruauerit mortem non videbit ine-
ternum ¶ Auguſt. Videbit dictum eſt ꝓ eo quod
eſt experietur Cum ergo morituris moritur? loq̄ret̄
quid ſibi vult quod ait. Qui ſer. me. ſerua. mortem
nō videbit ineternum? niſi quia videbat aliam mor
tem de qua nos liberare venerat. mortem eternam.
mortem damnatōnis cum dyabolo & angelis eius
Ipſa eſt vera mors. Nam iſta migratō ē ¶ Orige.
Sic igit̄ intelligendum eſt. Si quis ſer. me. ſer.
mortem non videbit ineternum ac ſi diceret Si q̄s
lucē meam cuſtodierit. tenebras non videbit. Quod
autem dicit ineternum. cōmuniter eſt ſumendum.
vt ſit talis intellectus. Si quis ſermonem meum
ſeruauerit ineternum. mortem non videbit ineter-
num. quia eouſꝗ non videt aliquis mortem. quo-
uſꝗ ihesu verbum cuſtodit. Cū vero quis torpens
in obſeruancia ſermonis. & circa ſui cuſtodiam ne
gligens factus. eum ceſſat cuſtodire. ſubinde mor-
tem videt. non apud alium ꝙ̄ apud ſeipſum. Sic
igitur a ſaluatore inſtructi ꝓphete querenti. Quis
eſt homo qui viuit & non videbit mortem? reſpon-
dere poſſumꝰ. qui cuſtodit verbum xp̄i ¶ Chriſo.
Seruauerit autem dicit non ſolum fide. ſed eciam
per vitam puram. Simul autem & occulte inſinu

at. quoniam nihil poſſunt ei facē. Si enim qui ſer
monem eius ſeruauit. non morietur ineternū. mul
tomagis & ipſe poteſt non mori. textus
¶ Dixerunt ergo iudei. Nunc cognouimꝰ. quia de
monium habes. Abraham mortuus eſt & ꝓphete
& tu dicis. Si quis ſermonem meum ſeruauerit.
mortē non guſtabit ineternū. Nūquid tu maior es
patre noſtro abraham. qui mortuꝰ eſt. & ꝓphete
mortui ſunt. Quē teipſum facis? Reſpondit ihesus
Si ego glorifico meipſū gloria mea nihil eſt. Eſt
pater meꝰ qui glorificat me. quē vos dicitis quia
deus veſter eſt & non cognouiſtis eum. Ego autē
noui eum. & ſi dixero quia nō ſcio eum. ero ſimilis
vobis mēdax. Sed ſcio eum. & ſermonem eius ſer
uo. Abraham pater veſter exultauit vt videret diē
meum. vidit & gauiſus eſt. ¶ Grego. in homelia
Sicut bonis neceſſe eſt vt meliores etiam ꝑ cōtu-
melias exiſtāt. ita ſemꝑ reprobi de beneficio peio
res fiūt. Nam accepta p̄dicatōe iterum iudei blaſ-
phemāt. Dicitur em̄. Dixerunt ergo iudei. Nunc
cognouimꝰ quia demoniū habes ¶ Orige. Hij qui
ſacris ſcripturis credunt cōprehēdunt. ꝙ que p̄ter
rectam ratōnem ab hominibꝯ exercentur. non p̄ter
demones fiūt. Sic igit̄ iudei virtute demonis pu-
tabant ihesum dixiſſe. Si quis ſermonē meum ſer
uauerit. mortem non videbit ineternum. hoc autē
paſſi ſunt. quia dicti virtutem nō ꝑſpexerūt Nam
hic de morte quadā inimica ratōni qua peremit de
linquentes hoc faſſus eſt. Hij vero de cōmuni mor-
te coniectantes eē quod dicit̄. increpant dicentem
quaſi de functo abraham & ꝓphetis. Vnde ſubdit̄.
Abraham mortuꝰ eſt & ꝓphete & tu dicis. Si q̄s
ſer. me. ſerua. mor. non guſtabit ineternum. Cum
aliqua differēcia ſit int̄ mortem guſtare & videre
ꝓ eo quod mortem non videbit mortem non guſta
bit ꝓtulerunt velut incauti auditores. cōfundentes
dominicū ſermonem. Sicut em̄ dominus inquantū
panis viuꝰ eſt. guſtabilis eſt. In eo vero ꝙ eſt ſa-
piencia eſt viſibilis pulchritudinis Sic etiā aduer
ſaria eius mors & guſtabilis eſt & viſibilis. Cum
ergo quis ſteterit ꝑ ihesū in intellectuali loco mor
tē non guſtabit. ſi ſtatum ſeruat. ſcd̄m illud. Sūt
de hic ſtantibꝯ q̄ non guſtabūt mortem. Cum autē
aliquis ſermonem xp̄i acceperit & cuſtodierit. mor
tem nō videbit. ¶ Chriſoſto. Rurſus autē ex ina
ni gloria ad cognitōnem cōfugiunt. Vnde ſequit̄.
Nūquid tu maior es patre noſtro abrahā qui mor-
tuꝰ eſt. Poterant etiā dicere. nūquid tu maior es
deo cuius ſermonem qui audierunt mortui ſūt. ſed
non dicunt hoc. quia eciam ꝙ̄ abraham minorē eū
eſtimabāt. ¶ Orige. non em̄ diſcernunt. quia non
ſolum abraham. ſed eciā quolibet nato ex muliere
qui natꝰ a virgine maior eſt. nec verū dicebant iu-
dei. abrahā mortuꝰ ē. audiuit em̄ v̄bū xp̄i atꝗ ſer
uauit et huiuſmodi ſil̄e dicēs de ꝓphetis de q̄bꝯ ſub
dūt. Et ꝓphete mortui ſūt. nā & v̄bū filij dei cuſto
dierūt cū verbū dn̄i factū fuerit ad oſee vel eſaiā

vel ieremiam · ꝙ si quis alius custodiuit · ipsi ꝓphe
te custodierunt · Mendacium ergo dicũt · & in hoc
Dicim⁹ quia demonium habes · & in hoc abraham
mortu⁹ est. & ꝓphete · ¶ Grego · in homelia · Quia
enim eterne morti inheserant & in eandem mortem
cui inheserant non videbant · cum solam morte̅ car
nis aspiceret in veritatis sermone caligabant · sub-
dunt aute̅ · Quem teipsum facis? ¶ Theo · Quasi di
ceret · Tu qui nulla cura dignus es carpentarij fi-
lius de galilea · tibi subripis gloriam ¶ Beda · Que̅
teipsum facis? hoc est · Cuius meriti cuius ve dig-
nitatis vis credi? Abraham tñ mortu⁹ erat corpore
anima aute̅ viuebat · Maior autem est mors anime
ineternũ victure · ꝙ corporis qñq; morituri ¶ Ori.
Decucienciũ aute̅ fuit hec ꝓlatio · qm̃ non se fecit
ihesus id quod est · sed ex patre recepit · Unde se-
quit̃ · Respondit ihesus · Si ego glorifico meipsũ
gloria mea nihil est · ¶ Chrisosto · Hoc quantũ ad
eoꝝ suspitionem dixit · sicut & supra · Testimoniũ
meum non est verum · si testimoniũ perhibeo de me
ipso · ¶ Beda · Hijs autem verbis nihil ee̅ ostendit
gloriam · vite p̄sentis ¶ Augusti · Dixit aute̅ hoc
ꝓpter illud quod dixerãt que̅ teipsum facis · Refert
em̃ gloriam suam ad patrem de quo est · Unde sub
dit · Est pater me⁹ qui glorificat me · De isto ver-
bo calũniant̃ arriani fidei nostre · & dicunt · Ecce
maior est pater quia glorificat filium · heretici nõ
legistis & ipsum filium dicentem ꝙ glorificet pa-
trem suum? ¶ Alchu · Glorificauit autem pater fi-
lium · cum tempore baptismi · & in monte & tempo-
re passionis coram turbis vox facta est ad eum · &
post passionem cũ resuscitauit & collocauit eum ad
dextram sue maiestatis ¶ Chrisosto · Addidit aut̃
Quem vos dicitis quia de⁹ vester est · Volebat em̃
ostendere quoniam non solum patrem eum nescie
bant · sed neq; deum ¶ Theo · Nam si vere patrem
cognoscerent · filium eius venerarent̃ · Deum eciam
contempnunt · qui homicidium in lege ꝓhibuit · ad
uersus xp̄m clamantes · Unde subdit · Et non cog-
nouistis eum · ¶ Alchu · Quasi diceret vos carnali
ter illum deum vestrum vocatis · ꝑ temporalibꝫ ei
seruitis · & non cognouistis eum · sicut intelligen-
dus est · spiritaliter ei seruire nescitis · ¶ Augusti ·
Quidam heretici dicũt deum annũciatum in veteri
testamento · non ee̅ patre̅ xp̄i sed nescio que̅ princi
pem maloꝝ angeloꝝ · Cõtra ipsos ergo dicit patre̅
suum · quod illi dicebant deum suũ · Et non cogno-
uerunt · Si em̃ ipsum cognouissent · eius filium re-
cepissent · De se aute̅ subdit · Ego aute̅ noui eum ·
Secũdum carne̅ iudicãtibꝫ · potuit & hic arrogãs
videri · sed arrogãtia non ita caueat̃ · vt veritas re-
linquat̃ · ꝓpter quod subdit · Et si dixero · quia nõ
scio eum · ero similis vobis mendax ¶ Chrisosto ·
Quasi diceret · Sicut vos dicentes scire eum · menti
mini · ita ego si dixero me nescire · sed maxima de-
mõstratio est ꝙ ab illo sit missus · hoc quod sequit̃ ·
Sed scio eum · ¶ Theo · Naturalit̃ ipsi⁹ cognitoꝝ
obtine̅s · qualis em̃ ego sum · talis & pat̃ quoniam
ergo meipsũ cognosco · & illum cognosco · Prebet
aute̅ indiciũ ꝙ ipsũ cognoscat · cum subdit · Et ser-
mone̅ eius seruo · Sermonem mandata nũcupans
Quidam aũt sic intelligũt · hoc quod dicit̃ · Sermo
nem ei⁹ seruo · i · ratõne substãtie eius · Eade̅ em̃ est
ratio substãtie patris & filij · Ideoq; patre̅ cognosco
nã & ꝑ qm̃ sum̃ vt sit sensus qm̃ ei⁹ sermone̅ ser
uo · ¶ Augusti · Sermone̅ etiã patris tãq; fili⁹ lo-
quebat̃ · & ipse erat verbum patris quod hominibꝫ
loquebat̃ · ¶ Chriso · Et quia dixerat · Nũquid tu
maior es patre nostro abraham? nihil de morte ex-
pone̅s · se maiore̅ ꝙ abraham ee̅ ostendit cõsequent̃
cum subdit · Abraham pat̃ vester exul · vt vi · diem
meum · vidit & gauisus est scilicet ꝓpter beneficiũ
quod a me habet vt a maiore ¶ Theo · Quasi dice̅t
die̅ meum desiderabile̅ habuit & leticie plenum · nõ
q̃si alicui⁹ minimi aut fortuiti ¶ Augusti · Non ti
muit · sed exultauit vt videret · crede̅s vtiq; ex vlta
uit sperãdo ut videret intelligẽdo die̅ meũ · Incertũ
aute̅ potest ee̅ vtrũ dixerit te̅poralem die̅ dñi quo
erat ventur⁹ in carne · an diem dñi qui nescit ortum
nescit occasũ · Sed ego non dubito patre̅ abraham
scisse · Ait em̃ seruo suo que̅ mittebat · Pone manũ
sub femore meo · & iura mihi ꝑ deum celi · Ergo q̃
fuit illa iuratio · nisi qr significabat̃ de genere abra-
he venturꝫ in carne deũ celi ¶ Grego · Tunc eciam
diem dñi abrahã vidit · cũ in figura trinitatis tres
angelos hospitio suscepit ¶ Chriso · Vel diem suum
dixit die̅ crucis que̅ abraham in oblatiõne arietis &
Ysaac p̄figurauit · per hoc ostende̅s ꝙ non inuit⁹ ad
passione̅ venit & ostende̅s eos ee̅ alienos ab abrahã
Si in qbꝫ ille exultauit hij dolent ¶ Augu · Quale
aute̅ gaudium fuit cordis vide̅tis vbũ mane̅s · sple̅-
dore p̄ijs me̅tibꝫ refulge̅te̅ apud patrem mane̅te̅ deũ
& aliqñ i carne ve̅turꝫ ñ de patris gremio recessurꝫ ·
¶ Dixerũt ergo iudei ad eũ · quinquaginta ãnos nõ
dũ habes & abrahã vidisti? Dixit ergo eis · Amen
ame̅ dico vobis · anteq; abrahã fieret ego sũ · Tulerũt
ergo lapides vt iacere̅t in eũ · ihesus aũt abscõdit se
& exiuit de te̅plo ¶ Grego · carnales me̅tes iudeoꝝ
audie̅ciũ vba xp̄i oculos a carne ñ subleuãt dũ i eo
solã carnis etate̅ p̄sant · Vñ dicit̃ · dixerũt g̃ iudei
ad eũ · l · ãnos nõdũ habes & abrahã vidisti? q̃si dice
ret multa sũt ãnoꝝ curricula ex q̃ abrahã mortu⁹
e̅ & quõ vidit die̅ tuũ · carnalit̃ em̃ hoc itellexert ·
¶ Theo · tũc aũt · xxxiij · ãnoꝝ xp̄s erat · q̃re g̃ nõ
dixerũt · xxxx · ãnos nõdũ he̅s · sed · l · ? supuacua est
huiusmodi questio simplicit̃ · n · ꝓut eis occurrit
dixert · Respõdet tñ qdã ꝙ ꝑ quinquagesimũ ãnũ
ex reuere̅cia iubileũ noiant in q̃ & captiuos manu
mittebãt & e̅pticijs possessionibꝫ cedebãt ¶ Grego ·
q̃s benigne redeptor nr̃ a carnis sue itũitu submo-
uet & ad diuinitatis cõteplatioꝝ trahit · Vñ seq̃t̃ · dix
it g̃ eis ihesus ame̅ ame̅ dico vobis anteq; abrahã fie
ret ego sum ante enim preteriti temporis est · sum
vero presentis · Et quia preteritum & futurum ·

tempus diuinitas non habet · ſed ſemp eſſe habet · non ait · añ abraā ego fui · ſed añ abraā ego ſū · ſcḿ illud · Ego ſū qui ſū · Añ g̊ vel poſt abraā habuit eē · q̇ & accedē potuit p exhibitoꝝ p̄ñtie & recedē p curſū vite · ¶ Aug · Quia vero creatura eſt abraam non dixit · anteq̃ abraam eſſet · ſed anteq̃ fieret · Neq̧ dixit · ego factus ſum · nam in principio erat verbum · ¶ Grego · Sed ſuſtinere iſta eternitatis verba mentes infidelium non valentes · queꝫ intelligere non poterant · obruere querebant · Vñ ſequitur · Tulerunt ergo lap · Jud · vt ia · in eum · ¶ Aug · Tanta duricia quo curreret niſi ad ſimiles · ſ · lapides ? Quia vero poſtq̃ cuncta que ad eū ſpectabant docendo pſteterat · hij lapides iniĳciunt · deſerit eos quaſi correctionem non ſuſcipientes · Vnde ſubdit · Jheſus autem abſcondit ſe & exiuit de templo · Non autē abſcondit ſe in angulo tēpli · quaſi timens aut in domunculam fugiens vel poſt murum aut colūnam diuertens · ſed celica poteſtate inuiſibilem inſidiantibꝰ ſe conſtituens · per medium illoꝝ exiuit · Jheſus aūt abſcō · ſe & exi · de tēplo · ¶ Grego · Qui ſi diuinitatis ſue potentiā exercē voluiſſet · tacito nutu mētis in ſuis eos actibus ligaret · aut in penas ſubite mortis obrueret · Sed qui pati venerat exercere iuditium nolebat · ¶ Aug · Magis em̄ erat cōmendanda ſapiētia q̃ exercenda potentia · ¶ Alchui · ideo etiā fugit q̇a nondum venerat hora paſſionis · & q2 ipſe non elegerat hoc genus mortis · ¶ Aug · Ergo tanq̃ hō a lapidibꝰ fugit · ſed veh illis a quorū lapideis cordibus fugit deus · ¶ Beda · Miſtice aūt quotquot malas cogitationes quis aſſumit · quaſi tot lapides in iheſum mittit · ac deinde quantum ad ſe pertinet ſi ad deliberationem tranſit · Jheſum extinguit · ¶ Grego · Quid aūt abſcondendo ſe dñs ſignificat niſi q̧ eis ipſa veritas abſconditur · qui eius verba ſequi contemnunt · eam quippe quam non inuenit humilem · veritas fugit mentem · Quid autē nobis hoc exemplum loquit̄ · niſi vt etiā cū reſiſtere poſſumus · irā ſupbientiū humilit̄ declinemus ·

¶ Capitulum · ix.

Et preteriens iheſus · vidit hominem cecū a natiuitate · Et interrogauerunt eū diſcipuli eius · Rabbi · quis peccauit · hic an parētes eius vt cecꝰ naſceret̄ ? Reſpondit iheſus · Neq̧ hic peccauit · neq̧ parentes eius · ſed vt manifeſtarent̄ opera dei in illo · Me oportet operari opera eius qui miſit me · donec dies eſt · venit nox quando nemo poteſt operari · q̃diu ſum in mundo lux ſum mundi · Hec cum dixiſſet · expuit in terram · & fecit lutum ex ſputo · & liniuit lutum ſup oculos ceci · Et dixit ei · vade & laua in natatoria ſiloe · quod interpretatur miſſus · Abĳt ergo & lauit · & venit videns · ¶ Chri · Quia iudei ſermonū xp̄i altitudinē non ſuſceperāt · exiens de templo curauit cecum · ſui abſentia eorū furorem mitigans · & per operationem ſigni eorum duritiam molliēs · & de hĳs que dicta ſūt a ſe faciens fidem · Vnde dicit̄ · Et p̄teriens iheſus vidit hominē cecū a natiuitate · Vbi cōſiderandū q̧ egrediens de tēplo ſtudioſe venit ad opus ſui manifeſtiuū · Ipſe em̄ vidit cecū · nō cecꝰ ad eū acceſſit · Et ita ſtudioſe reſpexit · vt diſcipuli eius vidētes ſtudioſe aſpiciente interrogarēt · Sequit̄ em̄ · Et inter · eū diſci · eius Rabbi quis pec · hic an parentes eius ? vt cecus naſceret̄ ¶ Aug · Rabbi magiſter eſt · magiſtrū appellant · quia diſcere cupiebant · queſtionē quippe ꝓpoſuerat domino tāq̃ magiſtro ¶ Theo · Videt̄ tamē hec queſtio peccare · Neq̧ em̄ ſuſceperant · Apoſtoli nugas gentiliū · quoniā anima in alio ſeculo viuens peccauit · Sed diligēter intuēti nō apparet ſimplex hec q̄ſtio ¶ Chriſ · venerūt em̄ ad hanc interrogationem quia primus ſupra paraliticū curans dixit · Ecce ſanus factus es · non vltra pecces · Illi igit̄ cogitantes quia ꝓpt̄ peccata fuerat paraliſi reſolutus · querunt de iſto · ſi hic peccauit · quod nō eſt dicere · a natiuitate em̄ cecus eſt · aut parentes eius · Sed neq̧ hoc · filius em̄ ꝓ patre non ſuſtinet penam · Sequit̄ · Reſpondit iheſus · Neq̧ hic peccauit · neq̧ parentes eius · ¶ Aug · Nunquid vel ipſe ſine originali peccato natus erat · vel viuendo nihil addiderat ? Habebant ergo peccatum & ipſe & parentes eius · ſed non ipſo peccato factū eſt vt cecꝰ naſceret̄ · Ipē aūt cauſam dicit quare cecus ſit natus · cum ſubdit · Sed vt manifeſtarent̄ opera dei in illo · ¶ Chriſ · Non autē ex hoc oſtendit q̧ alĳ ceci facti ſūt ꝓpter peccata parētū · Neq̧ em̄ cōtingit vno peccante alium puniri · q̧ autē dicit · Vt manifeſtet̄ gloria dei · de ſeipſo dicit non de patre · Illius em̄ gloria iam manifeſta erat · ſed nunq̃ iſte iniuſta paſſus eſt ? ſed ego eū beneficium accepiſſe dico p cecitatem · Per hāc em̄ interioribꝰ reſpexit oculis · Qui vero ex nō ente ad eſſe eum deduxit poteſtatem habebat abſq̧ iniuria & ita eum dimittere · Dicūt aūt quidā · qm̄ vt · hic non eſt cauſatiuū · ſed ſignificat euentum · ſicut & illud · Lex ſubintrauit · vt abundaret delictū Sic & hoc conſecutū eſt vt dominus oculos clauſos aperiens & alia naturalis infirmitatis nocumēta corrigēs · ſuam demōſtrauit virtutem ¶ Greg · Alia itaq̧ eſt percuſſio qua peccator percutitur · vt ſine retractatōe puniat̄ · alia q̄ peccator pcutit̄ · vt corrigat̄ · alia qua quiſq̧ percutitur · non vt p̄terita corrigat · ſed ne ventura cōmittat · Alia p quam nec p̄terita culpa corripitur · nec futura prohibet̄ · Sed dum inopinata ſalus percuſſionem ſequit̄ · ſaluantis virtus cognita ardentius amat̄ ¶ Chriſoſtomus · Et quia de ſeipſo dixit · vt manifeſtet̄ gloria dei · ſubiungit · Me oportet operari opa eius q̇ miſit me · i · me oportet manifeſtare meipſū & facere ea q̄ manifeſtēt me p̄ri eadē facientē · ¶ Beda · Cū em̄ filius ſe opari opa p̄ris aſſerit · ſua & p̄ris opa eadē eē mōſtrauit · q̄ ſūt ifirma ſaluare · debilia

roborare · homines illuminare. ¶ Aug · p hoc aūt
ꝙ dicit · Qui miſit me · vniuerſam gloriam dat illi
de quo eſt · quia ille habet filium qui de illo ſit · ipſe
non habet · de quo ſit · ¶ Chriſ · Addidit autem ·
donec dies eſt · i · donec licet credere hominib9 in me
donec vita cōſiſtit · oportet me opari · Et hoc oſten=
dit ſubdens · venit nox qn̄ nemo poteſt operari ·
Nox dicta eſt · ſcd̄m illud · Proijcite eum in tene=
bras exteriores · Ibi ergo erit nox vbi nemo poteſt
operari · ſed recipe quod opatus eſt · Cū viuis fac ·
ſi quid facturus es · ¶ Chriſ · Vltra em̄ neq3 fides
eſt · neq3 labores neq3 penitentia · ¶ Aug · Si autē
modo opamur · hic eſt dies · hic xp̄us · Vnde ſub=
dit · q̄diu ſum in mundo · lux ſum mundi · Ecce ip=
ſe eſt dies · Dies iſte q̄ circuitu ſolis implet̄ · pau=
cas horas habet · Dies preſentie xp̄i vſq3 in conſu=
mationem ſeculi extendet̄ · Ipſe enim dixit · Ecce
ego vobiſcū ſum vſq3 in cōſumatōz ſeculi · ¶ Chri ·
Quia ſermonē quē dixerat p opera credi fecit · ſub=
iungit euangeliſta · Hec cum dix · exſpu · inter · &
fecit lu · ex ſpu · & li · ſu · ocu · ceci · Qui aūt maiores
ſubſtantias de nihilo ad eſſe ꝓduxit · multomagis
oculos ſine materia feciſſet · Sed voluit docere ſe=
ipſum eſſe creatorē · qui in principio vſus eſt luto
ad hoīs formationem · Ideo aūt nō aqua vtit̄ ad
lutum faciendū ſed ſputo · vt nihil aſcribatur fonti
ſed diſcas qm̄ virt9 oris eius oculos apuit & plaſ
mauit · & deinde · vt nō videat̄ eis ex virtute terre
eſſe curatio iuſſit lauari · Vnde ſequit̄ · Et dixit ei
vade & laua in na · Sy · quod interpre · miſſus · vt
diſcas · qm̄ non indigeo luto ad faciendos oculos ·
Et quia in ſyloe erat virtus xp̄i · que omnia opa=
batur · ꝓpter hoc & interpretatōz nobis euangeli=
ſta adiecit dicens · quod interp̄tat̄ miſſus · vt diſcat
quoniam & illic xp̄us eum curauit · Sicut enim
apoſtolus dicit ꝙ petra erat xp̄us · ita & ſyloe ſpi
ritualis erat · cuius repētin9 aque defluxus occul=
te inſinuat nobis xp̄i manifeſtationē p̄ter omnem
ſpem · Sed quare non ſtatim eū fecit lauari · Sed
ad ſyloe miſit · vt deſtruat̄ iudeoꝝ indeuotio · Cōue
niens em̄ erat omnes eum videre euntem & lutum
ſup oculos habentem · Et etiam volens oſtendere
quoniam non alienus eſt a lege & veteri teſtamē=
to · mittit eum ad ſyloe · Non autē erat timendū ne
ſyloe ſumeret hanc gloriam · Multi enim lauantes
ibi oculos · nullo tali benefitio ſūt potiti · Et iterum
vt diſcas ceci fidē qui non contradixit · neq3 cogita
uit apud ſeipſū · Lutū ſolet magis excecare · mul=
totiens laui in ſyloe · & in nullo ſū adiutus · ſi quā
virtutem haberet · preſens vtiq3 curaſſet · ſed ſim=
pliciter obediuit · Vn̄ ſequit̄ Abijt g̃ & lauit & ve
nit videns · Sic igit̄ manifeſtauit ſuā gloriā · Non
em̄ parua gloria eſt vt eſtimet̄ autor creationis ·
Ea em̄ que de maiori eſt fides · quod minus eſt · cer
tificat · In vniuerſa autē creatōe honorabilior eſt
homo · Eoꝝ aūt que in nobis ſūt membroꝝ hono=
rabilior ēſt oculus hoc em̄ corpus gubernat · hoc or

nat viſum · Et quod ſol eſt in orbe terrarum · hoc
eſt oculus in corpore · vnde ſuperiorē locum ſortit̄
ſicut in quodam regali loco collocatus · ¶ Theo ·
Quidam tn̄ dicunt · ꝙ lutū non fuit depoſitum · ſed
in oculos eſt conuerſum · ¶ Beda · Miſtice autem
poſtq̄ expulſus eſt de cordib9 iudeoꝝ · mox tranſi=
uit ad gentiliū populū · Preterire aūt eius vl' iter
facē eſt · de celis in terrā deſcendere · Itaq3 videt ce
cū · cū miſericordit̄ reſpexit gen9 hūanū ¶ Aug ·
Genus em̄ humanū eſt iſte cecus · Hec em̄ cecitas
contigit in primo homine per peccatum de quo om=
nes originem duximus · Cecus eſt ergo a natiuita
te · Spuit dn̄s in terram · de ſaliua ſua lutū fecit · q2
verbum caro factū eſt · & inunxit oculos ceci · In=
unctus erat · & nō dum videbat · Quando em̄ inun=
xit · forte eū cathecuminū fecit · Mittit illum ad
piſcinam que vocat̄ ſyloe · quia baptizatus eſt in
xp̄o · & tūc eū illuminauit · Pertinuit aūt ad euā
geliſtam vt cōmendaret nobis nomē huius piſci=
ne & ait · Quod interp̄tat̄ miſſus · Niſi em̄ ille fuiſ=
ſet miſſus · nemo noſtrū eſſet ab iniquitate dimiſſ9
¶ Grego · xviij · moraliū · Vel aliter · per ſaliuam
ſapor intime cōtēplationis accipit̄ · que ad os a ca
pite defluit · qa de claritate cōditoris adhuc in hac
vita nos poſitos guſtu reuelationis tangit · Vnde
dn̄s ſaliuam luto miſcuit · & ceci nati oculos repa
uit · quia ſupna gratia carnalez cogitationē noſtrā
p admixtionē ſue cōtēplationis irradiat · & ab ori
ginali cecitate hoīez ad intellectū reformat · textus
¶ Itaq3 vicini & qui viderant eū prius quia mēdi
cus erat · dicebant · Nonne hic eſt q̄ ſedebat & mē=
dicabat! Alij dicebant · quia hic eſt · alij autē ne=
quaq̄ ſed ſimilis eius eſt · Ille autē dicebat · quia
ego ſum · Dicebant ergo ei · Quomodo aperti ſunt
oculi tui! Reſpondit · Ille homo qui dicitur ihesus
lutum fecit · & liniuit oculos meos · & dixit mihi ·
Vade ad natatoria ſyloe · & laua · Et abij · & laui ·
& vidi · Et dixerunt ei · Vbi eſt ille · Ait neſcio ·
Adducunt eū ad phariſeos q̄ cec9 fuerat · Erat aūt
ſabbatum quando lutū fecit iheſus · & aperuit ocu=
los eius · Iterum ergo interrogauerunt eum pha=
riſei quomodo vidiſſet · Ille autē dixit eis · Lutum
poſuit mihi ſup oculos · & laui & video · Dixerūt
ergo ex phariſeis quidam · Nō eſt hic homo a deo
qui ſabbatum non cuſtodit · Alij dicebant · Quomo
do poteſt homo peccator hec ſigna facere! & ſciſma
erat inter eos · Dicunt ergo ceco iterum · Tu quid
dicis de illo qui aperuit tibi oculos! Ille autem di=
xit · q2 ꝓpheta eſt ¶ Chri · Inopinabilitas facti mi
raculi · incredulitatē inducebat · Et iō dicit̄ Itaq3 vi
cini · & q̄ viderāt eū p̄us q2 mēdic9 erat · dicebāt ·
Nōne hic eſt q̄ ſedebat & mēdicabat! Mirabilis dei
clemētia q̄ deſcēdebat! Eos q̄ mēdicabāt cū mlta de
uotōe curabat · & hic iudeoꝝ os obſtruēs · qm̄ nō p̄
claros · nō iſignes · neq3 p̄ncipes · ſ3 ignobiles · ſua di
gnos ducebat p̄uidētia · etem̄ i ſalutē oīm venerat ·
Sequit̄ · Alij dicebāt · q2 hic ē · Ceco em̄ p lōgā viā

eunte diligentes inſpectores facti ex inopinabili-
tate eius quod viderant. non vltra poterant dicere
nõ eſt hic. Sequitꝰ. Alij aũt. nequaꝗ̃. ſed ſimilis
eius eſt. ¶ Aug. Aperti eñ oculi vultũ mutaue-
rant. Sequitꝰ Ille autẽ dice. q2 ego ſũ. Vox gra-
ta ne damnetꝰ ingrata ¶ Chri. Nõ eñ verecũdatꝰ
eſt de priori cecitate. neqꝫ formidauit furorẽ pleb
neqꝫ renuit oſtendere ſeipſũ vt ꝓdicet benefactorẽ
Sequitꝰ. Dicebant ergo ei. quõ aperti ſunt oculi
tui? Nunc modũ neqꝫ nos ſcimus. neqꝫ ipẽ qui cu
ratus eſt nouit. ſed qd quidem factũ eſt. nouerat.
modũ aũt cõprehendere nõ poterat. Vnde ſequitꝰ.
Reſpondit. Ille homo qui dicitꝰ ihesus. lutum fe-
cit. & liniuit oculos meos. Vide quõ verax eſt. nõ
dixit. Vnde fecit. Quod eñ non nouerat non dicit
Neqꝫ eñ ſciuit quoniã in terra expuit. quoniã aũt
ſupunxit. p ſenſũ tactꝰ didicit. Sequitꝰ. Et dixit
Vade ad natatoria ſyloe & laua. Et hoc etiam ex
auditu teſtatus eſt. Recognouit eñ eius vocẽ ex
diſputatione cũ diſcipulis. Et quia ad vnũ ſe ꝑpa
rauerat. ſ. omnia ſibi ſuaderi a iubẽte ſubiungit. Et
abij & laui. & vidi. ¶ Chriſ. Ecce annuntiator
factus eſt gratie. Ecce euangelizat. & cõfitetꝰ iu-
deis. Cecꝰ ille cõfitebatꝰ. & cor ipſoꝝ ſtringebatꝰ.
quia nõ habebãt in corde quod iam ille habebat in
facie. Vñ ſequitꝰ. Et dixerũt. vbi ẽ ille? ¶ Chri.
Dicebant autẽ hoc occaſionẽ meditantes. Jam eñ
aduerſus ipſum cõſpirauerãt. Xp̃us autẽ non ad-
erat hijs. qui curabantꝰ. Non eñ querebat gloriam
neqꝫ ſe oſtentare. Recedebat etiã ſemꝑ curans ihe
ſus vt omnis ſuſpicio tolleretꝰ ſignoꝝ. Qui eñ nõ
cognoſcebant eũ. qualitꝰ ob gratiã eius ſe curatos
cõfiterentꝰ. Vnde ſequitꝰ. Ait. neſcio. ¶ Aug. In
hijs verbis iuncto ſimilis erat. nondũ videnti pre
dicat. & neſcit. quid ꝓdicat. ¶ Beda. Vnde figu
ram tenet cathecuminoꝝ. qui & ſi credũt in iheſũ.
adhuc tamẽ eũ quaſi neſciunt. quia nondum loti
exiſtunt. Phariſeoꝝ autem erat aꝓbare opus
vl' improbare ¶ Chri. Judei igitꝰ ꝗrentes vbi eſt
ille. volebant eũ inuenire. vt eum ducerẽt ad eos.
Quia vero nõ habuerũt eũ ducunt cecũ. Vnde ſe-
quitꝰ. Adducũt eũ ad pha. qui ce. fuerat. vt. ſ. ve-
hemẽtius eũ interrogarẽt. Propterea. aũt & euã
geliſta ſubdit. Erat autẽ ſab. qñ lu. fe. iheſus &
ape. ocu. eius. Vt. ſ. eorum malam metẽ demõſtra
ret. & cauſam ꝓpter quam eũ querebant. vt. ſ. oc
caſionem contra eum inuenirent. & vt detraherẽt
miraculo p eſtimatam legis preuaricationẽ. quod
& manifeſtum eſt ex hijs que ſequuntꝰ. Sequitꝰ
eñ. Iterum ergo inter eũ. Pha. quomodo vidiſſet
Vide autẽ qualiter non turbatꝰ cecus. Nam quan-
do quidem turbis dicebat ſine periculo interroga-
tus. non ita magnũ erat veritatẽ dicere. Mirabile
aũt eſt nunc ꝙ in ampliori periculo conſtitutus.
neqꝫ negat neqꝫ contraria dicit prioribꝫ. Sequitur
eñ. Ille autẽ dixit eis. Lutũ poſuit mihi ſuꝑ ocu-
los meos. & laui. & video. Hoc autem ad eos qui
iam audierant ſuccinctus loquitꝰ. Non eñ dixit.
nomẽ dicentis. neqꝫ quoniã dixit mihi. vade & la
ua. ſed confeſtim. Lutum poſuit 2c. Et ſic contra-
rium paſſi ſunt eius quod volebant. Duxerũt eñ
eum vt negaturum. ſed ab eo cercius didicerunt.
Sequitꝰ. Dicebant ergo ex phariſeis. ¶ Augꝰ.
Non omnes. ſed quidam. Jam eñ iungebantur
quidem. Dicebant ergo nec videntes nec iuncti.
Non eſt hic homo a deo qui ſabbatum nõ cuſtodit
Ipſe potius cuſtodiebat q̇ ſine peccato erat. Sab-
batum enim obſeruare ſpiritualiter eſt. non habe-
re peccatum. Et hoc admonet deus quando cõmen
dat ſabbatũ. Omne opus ſeruile nõ facietis. Quid
ſit opus ſeruile a domino audite. Omnis qui facit
peccatum ſeruus eſt peccati. ſed iſti ſabbatũ carna
liter obſeruabant. ſpiritualitꝰ violabant ¶ Chri.
Malitioſe aũt qd factũ eſt ſilẽtes. eſtimatã ꝑuari-
catõꝫ in mediũ ferebãt. Nõ eñ dicebãt qm̃ ſabbato
curat. ſꝫ qm̃ ſabbatũ nõ ſeruat. Sequitꝰ. Alij dice-
bant quõ poteſt homo peccator hec ſigna facere? a
ſignis eñ inducebantur. ſed imbecilliter erant di-
ſpoſiti. Congruũ eñ erat oſtẽdere q̃litꝰ ſabbatũ nõ
ſoluitur. ſed nondum hanc habebant mentem ꝙ
deus eſſet. vt poſſent reſpondere quoniam dominꝰ
ſabbati hec fecit. Nullus deniqꝫ eoꝝ audebat ea q̃
volebat manifeſte dicere. ſed in ambiguitate. hij
quidem ꝓpter improbabilitatẽ. alij vero ꝓpter amo
rem principatus. Sequitꝰ. Et ſchiſma erat inter
eos. Hoc ſchiſma primo incipit in populo. dein-
de in principibus. ¶ Auguſtinus. Dies enim
erat chriſtus qui inter lucem & tenebras diuidit.
¶ Chriſ. Volentes aũt qui dixerant. homo pecca
tor non poteſt talia ſigna facere. os alioꝝ obſtru
ere. eũ qui ſuſcepit virtutis experientiã in mediũ
ducunt. vt videantꝰ ipſi aduocatione vti. Vnde ſe
quitꝰ. Dicunt ergo ceco iterũ. Tu quid dicis de il-
lo qui ape. tibi oculos ¶ Theo. Vide quomodo be-
niuole querũt. Non eñ dixerũt. tu quid dicis de eo
qui ſabbatum non obſeruat. ſed miraculũ cõmemo
rant. quomõ aperuit tibi oculos. pene ipſum ſana
tum concitantes. quaſi dicerẽt benefecit tibi. vnde
debes eum ꝓdicare. ¶ Aug. Vel querebant quem
admodum hominem calumniarentꝰ vt eum de ſi-
nagoga eijcerẽt. Sed ille conſtantꝰ quod ſentiebat
expꝛeſſit. Vnde ſequitꝰ. Ille autẽ dixit q̇a propheta
eſt. adhuc quidem iunctus in corde. nondũ dei
filiũ confitebatꝰ nõ mẽtitꝰ tñ. Ipẽ eñ dñs de ſeipõ
ait. Non eſt ꝓpheta ſine honore niſi in patria ſua.

¶ Non crediderũt ergo iudei de illo quia cecus fu-
iſſet. & vidiſſet. donec vocauerũt parẽtes eius q̇ vi
derat. Et interrogauerunt eos dicentes. Hic eſt fi-
lius veſter quẽ dicitis. quia natus eſt cecꝰ? Quõ ꝰ
nunc videt? Reſponderunt ergo eis parentes eius
& dixerũt. Scimꝰ q2 hic ẽ filius noſter. & q2 cecꝰ
natꝰ eſt. quõ aũt nũc videat. neſcimꝰ. aut q̇s eius
aperuit oculos. nos neſcimus. Ipſum interrogate

etatem habet · ipſe de ſe loquat᷑ · Hec dicebãt pare
ntes eius quia timebant iudeos · Jam em̃ conſpira
uerant iudei vt ſiquis eũ cõfiteretur xp̄m · extra ſi-
nagogam fieret · Propterea parẽtes eius dixerũt
quia etatẽ habet ipſũ interrogate · ¶ Chriſ · Quia
phariſei cecũ attonitũ facere nõ valuerũt · ſed vide
bant eũ cũ omni ꝓpalatione benefactorem ſuũ p̄di
cantem · p parentes putabant xp̄i miraculũ anni-
hilare · Unde dicitur · Non credi · ergo iudei de illo
quia cecus fuiſſet & vidiſſet · donec voca · pa · eius q̃
viderat · ¶ Aug · i · cecus erat & viderat ¶ Chriſ ·
Sed hec eſt veritatis natura · p que putat᷑ inſidi-
as pati · p hec fortior fit · mendatiũ em̃ ſibiipſi q̃de
obuiat · & p ea p que ledere veritatem videt᷑ · p ea
clariorẽ eam oſtẽdit · quod & nũc factũ eſt · Ne em̃
aliquis diceret ꝙ vicini nihil certũ dixerũt · ſed p
quandam aſſimilationẽ locuti ſũt · parentes in me-
dium ducunt᷑ · qui maxime ſuũ filiũ cognoſcebãt
Statuentes aũt eos in mediũ · cũ multo furore in
terrogãt · Unde ſequit᷑ · Et inter · eos dicẽ · hic eſt
filius veſter · & non dicũt · qui quandoq̃ fuit cecus
ſed quẽ dicitis quia natus eſt cecus · O iniquitati ·
quis pater eligeret talia mentiri de filio ! Solum
dicunt · quem vos feciſtis cecum · Duobꝰ aũt hiis
ad negationẽ eos inducere conant᷑ · Et ni hoc ꝙ di
cunt quẽ dicitis quia natus eſt cecus · & in hoc ꝙ
ſubdunt · Quõ ergo nũc videt · ¶ Theo · Quaſi · d ·
Aut hoc falſum eſt · ꝙ nũc videat aut primũ ꝙ ce
cus fuerit · Sed conſtat hoc eſſe verũ ꝙ videt · falſũ
ergo fuit ꝙ cecũ eũ dicebatis · ¶ Chriſ · Tribꝰ er-
go interrogationibꝰ factis · ſi filius eorũ eſt · ſi cecꝰ
fuit · & qualiter vidit duas cõfitent᷑ · Unde ſequit᷑
Reſponderũt ergo eis parentes eius & dixerunt ·
Scimus quia hic eſt filius noſter · & quia cecus
natus eſt · Terciã aũt abiiciunt · Unde ſubdunt ·
quomodo aũt nũc videat · neſcimus · aut quis eius
aperuit oculos · nos neſcimus · Et hoc etiã ꝓ veri-
tate factũ eſt · vt nullus alius ſed is qui curatus
eſt & qui dignus fide erat · hoc cõfiteret᷑ · Unde ſe-
quit᷑ · Ipſum interrogate · etatẽ habet · ipſe de ſe lo
quat᷑ · ¶ Augꝰ · quaſi · d · Juſte cogeremur loq̃ ꝓ
infante · q̃a ipſe ꝓ ſe loqui non poſſet · Cecũ a nati
uitate nouimus · ſed loquentẽ · ¶ Chriſ · qualiter
ergo grati fuerint parentes · qui eorũ que ſciebant ·
quedã tacuerũt ꝓpt᷑ timorẽ iudeorũ · Sequit᷑ em̃ ·
Hec dicebãt parẽ · eiꝰ q̃ȝ timebãt iudeos · Rurſꝰ &
hic opinionẽ iudeorũ & mentẽ euangeliſta inducit ·
Unde ſequit᷑ · Jam em̃ cõſpi · iu · vt ſiquis eũ cõfi ·
xp̄m extra ſina · fieret · ¶ Aug · Jã non erat malũ
fieri extra ſinagogã · illi expellebant · xp̄s ſuſcipie
bat · Sequit᷑ · ꝓpterea paren · eius dixerũt · q̃ȝ etatẽ
habet ipſum interrogate · ¶ Alchui · In quo oſtẽ-
dit euangeliſta illos non p ignorantiã · ſed ꝓpter
metũ talia reſpõdiſſe · ¶ Theo · Imbecilliores · em̃
filio erãt q̃ teſtis aderat intrepidꝰ veritatis · illumi
natos habens oculos intellectus a deo · textus
¶ Uocauerũt ergo rurſus hominẽ qui cecus fue-
rat & dixerunt · Da gloriã deo · Nos ſcimus q̃a hic
homo peccator eſt · Dixit ergo ille · Si peccator eſt
neſcio vnũ ſcio · quia cecus cũ eſſem · modo video ·
Dixerunt illi · Quid fecit tibi ! Quomõ aperuit tibi
oculos ! Reſpõdit eis · Dixi vobis iam & audiſtis
quid iterũ vultis audire ! nunquid vos vultis diſci
puli eius fieri · Male dixerũt ei · & dixerũt · Tu di-
ſcipulus eius ſis · Nos aũt moyſi diſcipuli ſumus ·
Nos ſcimus q̃a moyſi locutus eſt deus · Hunc aũt
neſcimus vnde ſit · Reſpõdit ille homo & dixit eis ·
In hoc em̃ mirabile eſt · quia vos neſcitis vnde ſit ·
Et aperuit oculos meos · Scimus aũt quia pecca-
tores deus non audit · Sed ſiquis dei cultor eſt &
voluntatẽ eius facit · hunc exaudit · A ſeculo nõ eſt
auditũ quia aperuit quis oculos ceci nati · Niſi eẽt
hic a deo · non poſſet facere quicq̃ · Reſponderũt &
dixerũt ei · In peccatis natus es totus · & tu doces
nos ! & eiecerunt eũ foras ¶ Chriſ · Quia parentes
miſerũt phariſeos ad illũ q̃ curatus eſt · rurſus vo-
cauerũt eũ ſecũdo · Unde dicit᷑ · Uocauerũt g̊ rur
ſus ho · qui cecus fuerat · Non aũt manifeſte dicũt ·
nega q̃m xp̄us te curauit · ſed ſub p̄textu religio-
nis ad hoc eũ inducẽ volũt · Uñ ſequit᷑ · Da glo-
riã deo · quaſi d · Confitere quia hic nihil eſt operatꝰ
¶ Aug · Nega quod accepiſti · hoc plane nõ eſt deo
gloriã dare · ſed deũ potiꝰ blaſphemare ¶ Alchu ·
Hic autẽ volebãt illũ dare gloriã deo · vt ſicut &
ipſi xp̄m diceret peccatorẽ · Uñ ſequit᷑ · Nos ſcimꝰ
quia hic homo peccator eſt · ¶ Chriſ · Qualit᷑ er-
go non arguiſti eũ dicentẽ · quis ex vobis arguet
me de peccato ! ¶ Alchu · Sȝ ille vt neq̃ patẽt ca-
lumnie · neq̃ veritatẽ celaret nõ dixit · Scio eũ iu-
ſtum · Nam ſequit᷑ dicit ergo ille · Si peccator eſt ·
neſcio · ¶ Chriſ · Qualit᷑ qui dixit · q̃m ꝓpheta eſt
nũc dicit ſi peccator eſt neſcio · Nũquid mõ timuit
cecus · Abſit · Sed voluit chriſtum a rei teſtimo-
nio & nõ a ſua voce ab incuſatione eripere · & ſuã re
ſponſionẽ facere fidedignã ab accepto bñficio · Uñ
ſubdit · Unũ ſcio · quia cecus cũ eſſeȝ · modo video
quaſi · d · Nihil mõ de hoc dico · vtrum ſit peccator
ſed iterum dico · quod manifeſte noui · Quia igi-
tur neq̃ nequiuerunt euertere quod factum eſt ·
ad priores redeunt ſermones · rurſus modum cu-
ratõis inquirentes · ſicut canes quidem venationeȝ
nũc huc nũc illuc inueſtigãtes · Uñ ſequit᷑ · Dixe
runt ergo illi · Quid fecit tibi ! quõ aperuit tibi ocu-
los ! hoc eſt · Nunq̃d p̄ſtigio aliq̃ ! Non em̃ dixerũt
qualit᷑ vidiſti ! ſȝ qualit᷑ aperuit oculos tibi ! Dan-
tes occaſionẽ detrahendi · contra eius opatõȝ · Do-
nec igit᷑ res inquiſitõe indigebat cecus remiſſe loq̃
bat᷑ · Quia vero iam vicerat · audacter de reliq̃ eis
loquit᷑ · Unde ſequit᷑ · Reſpondit eis · Dixi vobis
iam & audiſtis · quid iterũ vultis audire ! quaſi · d ·
Non attenditis ad ea que dicunt᷑ · Unde vltra nõ
reſpondebo vobis inaniter interrogantibꝰ · & non
volentibꝰ addiſcere · ſed cauilari que dicunt᷑ · Uñ
ſequit᷑ · Nũquid & vos vultis diſcipuli eius fieri ·

¶ Aug· Quid eſt· Nunquid & vos· niſi quia iã
ego ſum! Nunquid & vos vultis· iam video ſed nõ
inuideo· Hec loquebat̃ iam ſtomachans aduerſus
duritiam iudeoꝝ· & ex ceco videns· non ferens ce
cos· ¶ Chriſ· Itaqꝫ forte quid eſt veritas· ita im
becille mendatiũ· Nam veritas quidem & ſi deſpe=
ctos aſſumpſerit· claros eos facit· vel oſtendit· Mẽ
datiũ aũ & ſi cũ fortibus fuerit· imbecilles eos mõ=
ſtrat· Sequit̃· Maledix· ergo ei & dix· Tu diſci·
eius ſis ¶ Aug· Maledictũ ẽ ſi cor diſcutias nõ ſi
verba ꝑpendas· Tale maledictũ ſup nos & ſup fi=
lios noſtros· Sequit̃· Nos aũt moyſi diſcipuli ſu
mus· nos ſcimus quia moyſi locutus eſt deus· Sꝫ
tũc ſciretis· qꝛ p moyſen ꝑdict⁹ ẽ de⁹· habetis eñ
dñm dicẽtẽ· Si credẽtis moyſi credẽtis & mihi d
me ille ſcripſit· Ita ne ſegnẽ ſeruũ & dorſũ ponitis
cõtra dñm· Nã ſubditis· Hũc aũt neſcimus· vñ ſit·
¶ Chriſoſtomus· Ea que per viſum cognoſci=
tis· auditu minora eſtimatis· Illa enim que noſſe
vos dicitis a progenitoribus audiſtis· Sed nonne
fide dignior eſt· qui certificauit ꝙ a deo venit per
miracula· que non ſolum audiſtis· ſed vidiſtis·
Vnde ſequitur· Reſpondit ille homo & dixit eis·
In hoc eñ mirabile eſt q̇a vos neſcitis vnde ſit· &
aperuit oculos meos· Vbiqꝫ ſignũ inducit· q̇a hoc
damnare non poterant· ſed ab eo conuincebant̃· Et
quia dixerat· ꝙ homo peccator non poteſt talia ſi=
gna facere· de cetero illoꝝ aſſumit iudiciũ ꝓpria
verba eis in memoriã reducẽs· Vñ ſubdit· Scim⁹
aũt quia peccatores de⁹ nõ audit· quaſi· d· opinio
hec & mea & veſtra cõmunis eſt· ¶ Aug· Adhuc
tñ vnctus loquit̃· Nam & peccatores exaudit de⁹
Si eñ nõ fruſtra publicanus diceret· Deus ꝓpiti
us eſto mihi peccatori· & ex illa cõfeſſione meruit
iuſtificationem· quomodo ipſe cecus illuminatio=
nem· ¶ Theophi· Vel dicendum eſt· quoniam
ꝙ dictũ eſt deũ nõ exaudire peccatores hoc ſignifi
cat· ꝙ facere miracula deus peccatoribꝫ nõ cõcedit
Cũ vero veniã implorãt de cõmiſſis trãſlati ſũt de
gradu peccantiũ ad ſtatũ penitẽtiũ· ¶ Chriſ· Et
vide ꝙ cũ ſup̃ dixit· Si peccator eſt· neſcio· nõ du
bitans dixit· hic eñ nõ ſolũ a peccatis eũ excuſat
ſꝫ valde deo placentẽ oñdit· Naꝫ ſubdit· Si q̇s dei
cultor ẽ & volũtatẽ ei⁹ facit hũc exaudit· Nõ ei ſuf
ficit deũ cognoſcẽ ſꝫ voluntatẽ ei⁹ facẽ· Deinde ex
tollit quod factũ eſt· d· A ſeculo nõ eſt auditũ q̇a
q̇s aꝑperuit oculos ceci nati· q· d· Si cõfitemĩ qm̃
deus peccatores nõ audit hic autem miraculũ fe=
cit & tale q̃le nullus hoĩm fecit manifeſtũ eſt v̄tu
tẽ qua hoc fecit maiorẽ eẽ· ꝙ̃ que eſt ſm hoĩeꝫ vir=
tus· Vnde ſubdit· niſi eẽt h a deo· nõ poſſet facere
quicꝙ̃· ¶ Aug· libere cõſtant̃· veracit̃· Hec eñ q̃
facta ſũt a dño· a quo fierẽt niſi a deo! Aut qñ a di
ſcipul̃ talia fierẽt niſi ĩ eis dñs habitaret! ¶ Chri·
Quia g° veritatẽ locut⁹ eſt· ĩ nullo cõfuſus ẽ qñ ma
xime admirari eũ oportebat tũc eũ cõdemnãt· Se
quit̃· eñ· Reſponderũt & dixerũt ei· In peccatis
natus es totus· & tu doces nos· ¶ Aug· Quid eſt
totus· cũ oculis clauſis· Sꝫ qui aperuit oculos ſal
uat & totũ· ¶ Chriſ· Vel dicũt· totus· ac ſi dicãt
a ꝑma etate in peccatis es· Hic igit̃ eius cecitatẽ
exprobrant oſtẽdentes ꝙ ꝓpt̃ peccata fact⁹ eſt ce=
cus quod rationẽ nõ habebat· Donec ergo expecta
bant eũ negaturũ eẽ· fidedignũ eſſe putabãt· ſꝫ nũc
eũ eijciũt Vñ ſequit̃· Et eiecerũt eũ foras ¶ Aug·
Ipſi illũ magiſtrũ fecerãt· Ipſi vt diſcerẽt totiẽs
interrogauerũt & ingrati docentẽ ꝓiecerũt· ¶ Be
da· Solet eñ maioꝝ cõſuetudo a minoribꝫ aliq̇d di
ſcere dedignari· textus
¶ Audiuit ihꝫ qꝛ eiecerũt eũ foras· Et cũ inueni=
ſſet eũ dixit ei· Tu credis in filiũ dei! Reſpõdit il
le· & dixit· q̇s eſt dñe vt credã in eũ· Et dixit ei
ihesus· Et vidiſti eũ· & qui loquit̃ tecũ· ipſe eſt·
At ille ait· Credo dñe· Et ꝓcidens adorauit eũ· Et
dixit ei ihesus· In iudiciũ ego in hũc mũduꝫ veni
vt q̇ nõ vident videãt· & q̇ vident· ceci fiãt· Et au=
dierũt q̇dã ex phariſeis q̇ cũ ipſo erãt· & dixerunt
ei· Nũquid & nos ceci ſum⁹· Dixit g° eis ihesus·
ſi ceci eſſetis· nõ haberetis peccatũ· Nũc vero q̇a di
citis· videm⁹· peccatũ veſtrũ manet ¶ Chri· Qui
ꝓpter veritatẽ & xp̄i cõfeſſionẽ iniuria opprimunt̃
hij maxĩe honorant̃· q̇d ĩ ceco factũ ẽ· eiecerũt· eñ
eũ ex templo iudei· & inuenit eũ dñs tẽpli & eum
ſuſcepit ſicut agonotheta athletã m̃ltũ laborantẽ
& coronauit· Vñ dicit̃· Audiuit ihꝫ q̇a eiecert eũ
foras· & cũ ĩueniſſet eũ· dixit ei· Tu credis ĩ filiũ
dei! Oñdit aũt euãgeliſta qm̃ ꝓpt̃ hoc venit ihꝫ vt
ei loq̃ret̃· Interrogat aũt nõ ignorãs· ſꝫ volẽs ſeip
ſũ notũ facẽ· & oñdens qm̃ multũ appreciat̃ ei⁹ fi
dẽ q̃ſi· d· plebs cõuiciata eſt mihi· ſꝫ nulla mihi eſt
cura illoꝝ· vnius cura eſt· vt tu credas· Melior ẽ
faciẽs volũtateꝫ dei· ꝙ̃ decies mille iniq̃ ¶ Hilari·
ſexto de trini· Si aũt ſola xp̄i qualiſcũqꝫ cõfeſſio
fidei eẽt conſũmatõ· dictũ fuiſſet· Tu credis ĩ xp̄m·
Sꝫ qꝛ hẽticis pene oĩbꝫ hoc nomẽ in ore eſſet futu=
rũ· vt xp̄m cõfiterent̃· & filiũ tñ negarẽt· Id q̇d
ꝓpriũ xp̄o eſt· ad fidem poſcit̃· vt credat̃ in dei fi
liũ· Credidiſſe aũt in dei filiũ q̇d proficit ſi creda
tur ĩ creaturã· cũ a nobis fides in xp̄o nõ creature
dei· ſed filij dei poſtulet̃· ¶ Chriſ· Nondũ aũt ce=
cus xp̄m nouerat· Cec⁹ eñ erat anteꝙ̃ veniret ad
xp̄m· & poſt curatõm a iudeis circũtrahebat̃· Vñ
ſequit̃· Reſpondit ille· & dixit· q̇s eſt dñe vt cre
dã in eũ! Deſiderantis & valde ingerẽtis aĩe verbũ
eſt· ꝑ q° tot diſputauit· hũc ignorat· vt diſcas ĩ eo
veritatis amorẽ· Non aũt dixit ei dñs· Ego ſum q̇
curaui te· ſꝫ medie adhuc loquit̃· Vñ ſequit̃· Et
vidiſti eum· ¶ Theophi· hoc autem dicit· vt re
ducat ei in memoriam ſanitatem & quia ab ipſo
virtutem videndi acceperat· Attende autem quo=
niam qui loquebatur· ex maria natus eſt· &
ipſe idem eſt dei filius· Non alius & alius· ſcd̃m
errorem neſtorij· Vnde ſequitur· Et qui loquitur
tecum· ipſe eſt· ¶ Aug· Modo lauat facieꝫ cordis

eius. Denicꝫ iam facie lota cordis & mũdata cõſci
entia. agnoſcit illum nõ filium hominis tm̃ quod
añ crediderat. ſed iam filiũ dei ſcđm carnem ſuſce=
perat. Vnde ſequit̃. At ille ait. Credo domine paꝝ
eſt credere. Vis videre qualẽ credat. Et ꝓcidens
adorauit eũ. ¶ Beda. In quo poſſunt ſumere exẽ=
plum. vt nõ erecta ceruice quis dominũ roget ſed
ſupplex in terram ꝓſtratus eius miſericordiã im=
ploret. ¶ Chriſ. Per hoc igit̃ ei⁹ diuinã ṽtutẽ oñ
dẽs & ṽbo op⁹ adiungẽs. Dñs aũt illũ feruẽtiorẽ
circa fidẽ fecit. & eos q̃ eũ ſeq̃bant̃. erexit. Vñ ſe
quit̃. Et dixit ei ihesus. In iudiciũ ego in hunc
mundũ veni. ¶ Aug. Dies em̃ erat inter lucẽ & te
nebras diſcurrens. Recte aũt ſubdit̃. Vt qui nõ
vident videant. quia de tenebris liberat. Sed quid
eſt quod ſequitur? Et qui vident ceci fiant. Au=
di quod ſequit̃. Commoti ſunt em̃ phariſei quidã
ex verbis iſtis. Vnde ſequit̃. Et audierũt quidã
ex phariſeis qui cum ipſo erant. & dixerũt ei. Nũ
quid & nos ceci ſumus? hoc em̃ eos mouebat. & q̃
vident ceci fiant. Sequit̃. Dixit ergo eis ihesus.
Si ceci eſſetis. non haberetis peccatũ id eſt. ſi vos
cecos diceretis. & ad medicũ recurreretis. Nũc ve
ro quia dicitis. videmus peccatum veſtrũ manet.
Quia em̃ dicendo videmus. medicum nõ queretis.
in cecitate veſtra remanebitis. Hoc eſt ergo quod
paulo ante dixit. Ego veni vt qui nõ vident vide
ant. i. qui ſe nõ videre cõfitent̃. & medicũ querũt.
vt videant. & qui vident ceci fiant. i. qui ſe putant
videre. & medicũ non querũt. in ſua cecitate ꝑma
neant. Ergo iſtam diſcretioneꝫ vocauit iudicium
cũ ait. In iudiciũ veni in hunc mundũ. Non illud
iudiciũ iam intulit mũdo quod de viuis & mortuis
in fine ſeculi iudicabit. ¶ Chriſ. Vel aliter. In iu
diciũ dixit. i. in maius ſuppliciũ. oſtẽdens qm̃ qui
cõdemnauerũt eũ ipſi ſũt. qui cõdemnati ſũt. Quod
aũt dicit. vt qui nõ videt. videãt. & qui videt ce=
cifiãt. idẽ eſt qđ paul⁹ dic̃. ꝙ gẽtes q̃ nõ q̃rebant
iuſticiam inuenerũt iuſticiam. que eſt ex fide chri
ſti. Iſrael aũt ꝑſequens legem iuſtitie in legem iu
ſtitie nõ ꝑuenit. ¶ Theo. quaſi. d. Ecce qui a na
tiuitate non viderat iam videt. anima in corpore.
qui vero videre videntur. excecati ſunt intellectu.
¶ Chri. Sũt em̃ due viſiones & due cecitates. ſ.
ſenſibilis & intellectualis. ille auteꝫ ad ſenſibilia
inhiant̃ ſolũ & de ſenſibili ſolũ verecũdabant̃ ce=
citate. Vnde oſtendit eis ꝙ melius eſſet eos eſſe ce
cos. q̃ ſic videntes. ꝓpter quod dicit. Si ceci eſſe=
tis. non haberetis peccatũ quia tollerabilius fieret
vobis ſupplitium. Sed nunc dicitis. quia videtis.
¶ Theo. Non conſiderantes factũ in ceco miracu=
lum. non eſtis digni venia. quaſi ex viſis miracu
lis ad fidem nõ attracti. ¶ Chriſ. Hoc igit̃ quod
eſtimabant eſſe magnam laudem. oſtendit ꝙ eis
fert ſupplitium. & ſimul conſolatus eſt eum qui a
natiuitate fuerat cecus de corporali cecitate. Non
aũt ſine cauſa euangeliſta dicit ꝙ audierũt hoc q̃=
dam ex phariſeis. qui cũ ipſo erant. ſed vt reme=
moret̃ quoniam iſti illi erant. qui prius reſtiterãt
xp̃o. deinde eũ lapidare voluerũt. Erant em̃ quidẽ
ſuꝑficietenus ſequentes & facile in cõtrariũ tranſ=
mutabant̃. ¶ Theo. Vel alit̃ ſi ceci eſſetis. i. inſciĳ
ſcripturarum. nequaq̃ꝫ tam grande vobis peccatũ
incumberet. tanq̃ꝫ ignorantia peccantibus. Nunc
vero quia prudentes vos atqꝫ legiſperitos aſſeritis
ꝑ vos ipſos condemnabiles eſtis.

¶ Capitulum. x.

Amen amen dico vobis. qui nõ in
trat ꝑ hoſtium in ouile ouiũ ſed
aſcendit aliunde. ille fur eſt & la=
tro. Qui aũt intrat ꝑ oſtium pa=
ſtor eſt ouium. Huic hoſtiarius
aperit. & oues vocem eius audi=
unt. & ꝓprias oues vocat nominatim & educit eas
& cũ ꝓprias oues emiſerit. ante eas vadit. & oues
illum ſequunt̃. quia ſciunt vocẽ eius. Alienũ aũt
non ſequunt̃. ſed fugiunt ab eo. quia nõ nouerũt
vocem alienorum. Hoc prouerbium dixit eis ihe=
ſus. Illi autẽ non cognouerunt quid loqueret̃ eis.
¶ Chriſ. Quia dominus de cecitate iudeoꝝ diſpu=
tauerat. ne dicant. nõ eſt ex noſtra cecitate. ꝙ ad
te non accedimus. ſed a te auertimur. vt erroneũ
fugientes. Vult oſtendere ꝙ non eſt errone⁹ ſed
paſtor. ponẽs ſigna latronis & paſtoris. Et p̃mo
oſtendit quis eſt erroneus & fur dicens. Amen
amen dico vobis. qui non intrat ꝑ hoſtium in ouile
ouium. ſed aſcendit aliunde. ille fur eſt. & latro.
Hoc aũt & eos qui ante eũ fuerũt. occulte inſinuat
& eos qui poſt eum futuri ſũt. Antixp̃m & pſeu=
do xp̃os. Hoſtium autem ſcripturas vocauit. Hee
em̃ dei. cognitionẽ aperiũt. Hee oues cuſtodiunt.
& lupos ſuperuenire nõ ꝑmittunt. hereticis introi
tũ precludentes. Qui ergo non ſcripturis vtit̃. ſed
aliunde aſcendit. hoc eſt aliam ſibi & non legitimã
viam facit. Hic fur eſt. Dicit autem. aſcendit. &
non intrat. ad ſimilitudinem furis maceriam tran=
ſcendere volentis & periculoſe oĩa agentis. Dicẽs
autẽ. aliunde. etiam ſcribas occulte inſinuauit. qui
docebant mandata & doctrinas hominum. & legeꝫ
preuaricabant̃. Si autem infra ſeipſum hoſtium
dicit. non oportet turbari. Et em̃ paſtorem ſeipſũ
& ouẽ different̃ p̃dicat. Quia em̃ adducit nos pa=
tri. hoſtium ſe dicit. Quia vero ꝓcurat. paſtoreꝫ.
¶ Aug. Vel alit̃ m̃lti ſũt qui ſcđm quandã vite
huius cõſuetudinẽ dicunt̃ boni hoĩes. qui ea que in
lege mãdata ſũt. q̃ſi obſeruãt. & xp̃iani non ſũt. &
plerũqꝫ ſe iactãt ſicut phariſei. Nunq̇d & nos ceci
ſum⁹? Quia ṽo oĩa iſta q̃ faciũt. & neſciũt ad quẽ fi
nẽ referãt. inanit̃ faciũt. Dñs de grege ſuo & oſtio
q̃ intrat̃ ad ouile ſil'itudinẽ poſuit dicẽs. Amẽ amẽ
Dicãt g° pagani vel iudei vel hẽtici. bñ viuim⁹. ſi
ꝑ hoſtiũ nõ ĩtrãt q̇d eis ꝓdeſt? Ad hoc em̃ debꝫ vni
cuiqꝫ ꝓdeſſe bñ viuẽ. vt det̃ illi ſp̃ viuẽ. qꝛ nec bñ
viuẽ dicẽdi ſũt. q̃ ſinẽ bñ viuẽdi vl' cecitate neſciũt

vel inflatione contemnunt. Non eſt autē cuiq̄ʒ ſpes
vera ſemp viuendi. niſi cognoſcat vitam quod eſt
xp̄us. & p hanc ianuā intret in ouile. Quicunqʒ er
go vult intrare ad ouile p hoſtiū intret. nō ſolum
xp̄m p̄dicet. ſed xp̄i gloriam querat nō ſuam. Hu-
milis aūt ianua eſt xp̄us. qui intrat p hanc ianuā
oportet humilem eſſe. vt ſano capite poſſit intrare.
Qui aūt ſe nō humiliat. ſed extollit. p murū vult
aſcendere. ideo exaltat᷑. vt cadat. Querūt ergo ple
rūqʒ tales homines etiam pſuadere hominibꝫ vt be-
ne viuant. & xp̄iani nō ſint. p aliam ptem volūt
aſcēdere. rapere & occidere. Tales ergo fures ſūt.
quia quod alienū eſt. ſuum dicunt. Latrones quia
quod furant᷑. occidunt ¶ Chriſ. Vidiſtis qualit᷑
deſcripſit latronem. Intuere & paſtoris diffinitio
nem. Sequit᷑ em̄. Qui aūt intrat p hoſtiū paſtor
eſt ouiū. ¶ Aug. de verb dn̄i. Intrat p hoſtiū q̇
intrat p xp̄m. qui imitat᷑ paſſionē xp̄i. q̇ cognoſcit
humilitatē xp̄i. vt cū deus fact᷒ ſit homo ꝓ nobis
cognoſcat ſe homo non eſſe deū. ſed hominem. Qui
em̄ vult de᷒ videri cū ſit homo. nō imitat᷑ illū qui
cū deus eſſet. hō factus eſt. Tibi aūt nō dicit᷑. Eſto
aliq̇d minus q̄ꝫ es. ſʒ agnoſce q̇d es. Sequit᷑. Huic
hoſtiarius apit. ¶ Chriſ. Nihil phibet hoſtiariū
vocare moyſen. Ille em̄ ē cui eloq̇a dei credita ſūt
¶ Theo. Vl ſpirit᷒ ſāct᷒ ē hoſtiari᷒. p quē ſcrip
ture reſerate nob̄ indicāt xp̄m. ¶ Aug. Vel alit᷑
hoſtiariū ipſū dn̄m debemus accipere. Multo ſūt
em̄ magis inter ſe diuerſa in rebus humanis pa-
ſtor & hoſtiū q̄ꝫ hoſtiarius & hoſtiū & tn̄ dn̄s &
paſtorem ſe dixit & hoſtiū. Cur ergo non intelli-
gamus ipſū & hoſtiariū. Ipſe em̄ ſe aperit. qui ſe
ipſū exponit. Si aliam pſonam queris hoſtiarij.
vide hoſtiariū forte ſpiritū ſanctū. de quo dn̄s dicit
Ipſe vos docebit omnē veritatē. Hoſtiū eſt xp̄us
qui eſt veritas. Quis aperit hoſtiū. niſi qui docet
veritatē? Cauendū tn̄ eſt ne maior eſtimet᷑ hoſtia
rius eſſe q̄ꝫ hoſtiū. quia in domibꝫ hominū hoſtiari
us hoſtio non hoſtiū p̄ponit᷑ hoſtiario. ¶ Chriſ.
Quia vero dicebant eū eſſe deceptorē & hoc ex infi
delitate ſui ipſoꝝ certificabant. dicentes quis prin
cipū credit in eū? Oſtendit nunc q̄ ex hoc q̄ non
attendūt ei. ex ordine ouiū excludunt᷑. Vnde ſeq̇
tur. Oues vocem eius audiūt. Si em̄ paſtoris eſt
p legitimū intrare hoſtium p q̇d ipſe intrauit. ab
ouium cōgregatione ſe abſtrahunt. qui ipſū nō au
diūt. Sequit᷑. Et ꝓprias oues vocat nominatim.
¶ Aug. Nouit em̄ nomina p̄deſtinatoꝝ. Vnde di
cipulis ait. Gaudete quoniā nomina veſtra ſcrip-
ta ſunt in celo. Sequit᷑. Et educit eas. ¶ Chriſo.
Oues educebat. quando eas mittebat. non extra lu
pos. ſed in medio lupoꝝ. Videt᷑ autē & de ceco oc
culte inſinuare. Etem̄ illū eduxit vocās ex medio
iudeoꝝ. & vocem eius audiuit. ¶ Aug᷒. Sed &
quis alius oues emittit. niſi qui eaꝝ peccata dimit
tit? vt eū ſequi duris liberate vinculis poſſint. Se
quit᷑ em̄. Et cū ꝓprias oues emiſerit. ante eas va
dit. ¶ Gloſa. Emittit ſiquidem eas de tenebris ig
norantie ad lucē. dum ante eas vadit. quaſi in co-
lumna nubis & ignis. ¶ Chriſ. Nimirū paſtores
contrariū faciūt. oues ſequentes. ſed ipſe oſtendit
ſe contrariū facere. qm̄ oues deducit ad veritatem.
¶ Aug. Et quis eſt. qui oues p̄ceſſit. niſi qui ſur-
gens a mortuis iam nō morit᷑. & patri dixit. q̇s de
diſti mihi. volo vt vbi ego ſū & ipſi ſint mecū. Se
quit᷑. Et oues illū ſequunt᷑. quia ſciūt vocem eius
alienum autē non ſequunt᷑. ſed fugiunt ab eo quia
non nouerunt vocem alienoꝝ. ¶ Chriſ. Alienos
dicit eos qui circa theodam & iudam. aut eos qui
p᷒ hoc alios debēt decipere pſeudoapoſtolos. vt ei
nō dicat᷑ vn᷒ illoꝝ eē. p mlta ſe ab eis ſepat p̄mo
q̇deʒ p doctrinā ſcripturaꝝ p q̄s xp̄us ad ſe hoīes
adducebat. Illi vō ab eis hoīes abſtrahebāt. Se-
cundo p ouiū obedientiam. Nam in eum quidem nō
ſolum viuentem ſed etiam mortuū homines credi
derunt. illos autē confeſtim reliquerunt ¶ Theo.
Significat etiam antixp̄m. qui paululum decipi
ens non obtinebit ſeq̄ces poſt eius mortē ¶ Aug.
Sed quomō ſoluet᷑ iſta queſtio. audiunt vocē xp̄i
quandoqʒ non oues. audiunt em̄ iudas. ſed lupus
erat. & nō audiunt oues. aliq̇ em̄ eoꝝ q̇ xp̄m cruci-
fixerunt. non audierūt. ſed oues erant. Sed dicet
aliquis. quando non audiebāt. oues nō erāt. Vox
audita eos mutauit & ex lupis oues fecit Me aūt
adhuc mouet. q̄ p ezechielem obiurgat dominus
paſtores. & dicit int᷑ cetera de ouibꝫ. Errāteʒ nō re
uocaſtis dicit & ouem appellat. Non erraret. ſi vo
cem paſtoris audiret. ſed ideo errauit. quia vocē
alieni audiuit. Dico ḡo. nouit domin᷒ q̇ ſūt ei᷒. no
uit preſcitos. nouit p̄deſtinatos. Ipſi ſūt oues. ali
q̄n ipſi neſciunt. ſed paſtor nouit eas. Multe em̄
oues foris ſūt. & multi lupi intus. De predeſtina
tis ergo loquit᷑. Eſt auteʒ aliqua vox paſtoris in
qua oues nō audiūt alienos. ſed xp̄m. Que eſt iſta
vox? Qui pſeuerauerit. vſqʒ in finē. hic ſaluus erit
Hanc vocem non negligit ꝓprius. non audit alie-
nus. Sequit᷑. Hoc ꝓuer. dixit eis iheſus. illi aūt
nō cogno. quid loquebat᷑ eis. Paſcit em̄ dominus
manifeſtis. exercet obſcuris. Cum autem duo au-
diūt verba euangelij. vnus impius alter pius. &
talia forte ſunt. vt ambo non intelligant. vnus di
cit. verum eſt quod dixit. & bonum eſt quod dixit
ſed nos non intelligimus. Iſte quia credit. iam
pulſat. dignus eſt. cui aperiatur. ſi pulſare perſi-
ſtat. Alius dicit. Nihil dixit. qui adhuc audiat.
Niſi credideritis non intelligetis. textus
¶ Dixit ḡo eis iteꝝ iheſus. Amē amē dico vobis.
ego ſum hoſtiū ouium. Omnes quotquot venerūt
fures ſunt & latrones. ſed nō audierunt eos oues
Ego ſum hoſtium per me ſiquis introierit. ſalua-
bitur. Et ingredietur. & egredietur. & paſcua in-
ueniet. Fur non venit. niſi vt furet᷑. & mactet &
perdat Ego veni vt vitā habeāt. & habūdantius
habeant ¶ Chriſ. Dn̄s attentiores volens iudeos

facere manifeſtat quod ſup̄ dixerat· Vnde dicit̄·
Dixit ergo iterũ eis ihesus· Amen amen dico vo-
bis ego ſum hoſtium ouium· ¶ Aug· Ecce quod
clauſum poſuerat· aperuit· ipſe eſt hoſtiũ· intre-
mus· & nos intraſſe gaudeamus· Sequit̄· Omnes
quotquot vene· fures ſũt & latrones ¶ Chriſ· Nõ
de pphetis hoc dicit ſicut heretici dicunt· ſed de ſe-
ditioſis· Vnde & laudans· oues ſubiungit· ſed nõ
audierunt eos oues· Nuſq̄ aũt videt̄ laudare eos
qui nõ obedierũt pphetis· ſʒ eis detrahit vehemẽter·
¶ Aug· Intellige ergo quotquot venerunt preter
me· Non autẽ preter illũ· pphete venerũt· quia cũ
illo venerũt· qui cũ verbo dei venerũt· qui veraces
fuerunt· quia ipſe verbũ & veritas venturus p̄co-
nes mittebat. Sed coꝝ corda quos miſerat poſſi-
debat Carneꝫ quippe ipſe accepit· ex tempore· qui
eſt ſemp· In principio eñ erat verbũ· Ante aduẽ-
tum aũt eius quo humilis venit in carne· preceſſe
runt iuſti· ſic eum credentes futurũ· quomodo nos
credimus in eũ qui venit· tempora variata ſũt· nõ
fides· Eadem eñ fides vtroſqʒ coniungit· & eos qui
venturũ eſſe· & eos qui veniſſe crediderunt· Quot-
quot ergo preter illũ venerunt· fures fuerunt & la
trones· i· ad furãdum & occidendũ venerũt· ſed nõ
audierunt eos oues· illi· ſ· de quibꝰ dictum eſt· No
uit dñs qui ſũt eius· Eos ergo non audierũt oues·
in quibꝰ non erat vox chriſti· errantes vana fin-
gentes· miſeros ſeducentes· Quare autẽ ſe hoſtiũ
dixerit· aperit ſubdens· Ego ſum hoſtium· p me ſi
quis intro· ſaluabit̄· ¶ Aug· Quaſi· d· Illos non
audiũt oues· ſed me audiũt· quia ego ſum hoſtiũ·
& qui p me non fictus· ſed verus introierit· pſe-
uerando ſaluabitur· ¶ Theo· Educit aũt ad pa-
ſcua dominus oues p hoſtiũ· Vnde ſequit̄· Et in-
gredietur & egre· & paſcua inueniet· Que ſunt autẽ
hec paſcua· niſi delectatio futura & requies in quã
nos dominus introducit· ¶ Aug· Sed quid eſt q̄
dicit· Ingredietur & egredietur· Ingredi quippe in
eccleſia p hoſtiũ xp̄m valde bonũ eſt· Exire aũt
de eccleſia non eſt bonũ· Poteſt ergo dici ingredi
nos· quãdo interius aliquid cogitamꝰ· Egredi aũt
quando exterius aliquid opamur· ſcd̓m illud· Ex-
iuit homo ad opus ſuum ¶ Theo· Vel ingredi di
citur cui eſt cure· homo interior· Egredi vero qui
hominem exteriorẽ· i· membra que ſũt ſup̄ terram
in xp̄o mortificat· Hic eñ paſcua in futuro reperi-
et ſeculo· ¶ Chriſ· Vel hoc dicit̄ pꝑter apoſtolos
qui cum otio introierũt· & exierunt· vt totius or-
bis terraꝝ facti domini· & nullꝰ eos eiicere valuit
& nutrimentum habuerũt· ¶ Aug· Sed plus me
delectat· q̄ ipſe quodammodo nos admonuit· cum
ſecutꝰ adiũgit· fur nõ venit niſi vt furet̄ ¶ Alcu·
Quaſi· d· merito· oues non audiũt vocem furis· q̄a
non venit fur niſi vt furet̄· alienam rem ſibi vſur
pãdo· nõ de preceptis xp̄i ſuos ſectatores inſtruẽs·
ſed ſuis exẽplis eos viuere ſuadens· Vnde ſubdit̄
Et mactet mala doctrina retrahendo a fide· & per

dat in eterna damnatione· Illi ergo furant̄· & occi
dunt· Ego veni vt vitã habeãt· & abundãtius ha
beant· ¶ Aug· Videt̄ mihi dixiſſe· vt vitam ha
beant ingredientes· hoc eſt p fidem que p dilectio-
nem operat̄· p quam fidem in ouile ingrediunt̄ vt
viuant· quia iuſtus ex fide viuit & abundantius
habeant· ſ· egredientes· quando veri fideles mori-
untur· & abundãtius habeant vitã· vbi nunq̄ de
inde moriant̄· Quãuis ergo & hic in ipſo ouili non
deſint paſcua· inueniẽt tamẽ paſcua vbi ſaturent̄·
q̄lia inuenit· cui dictũ eſt· Hodie mecũ eris in para
diſo· ¶ Greg· ſup ezech· in ho· xiij· Ingredietur q̄
ad fidẽ egredietur ad ſpẽ· paſcua vͦo inueniet i eterna
ſatietate ¶ Chri· Quod autẽ dicit· Fur nõ venit niſi
vt furet̄· & mactet & pdat· de ſeditioſis dicit qd̓
ad litteram eſt factũ· omnibus occiſis & perditis
qui eos ſequebant̄· & ſic etiam preſenti vita eos
priuauerunt· Ego autẽ veni p ſalute ciuiũ· vt vi-
tam habeant· & abundantius habeant in regno ce
lorum· & hec eſt tertia differentia· qua ſe diſcer-
nit a pſeudo pphetis· ¶ Theo· Miſtice autẽ fur
diabolus eſt qui venit temptando vt furet̄ per co-
gitationes illicitas· & mactet p conſenſũ· & dein-
de per opera deſtruat· textus

¶ Ego ſum paſtor bonus· Bonus paſtor animam
ſuam dat pro ouibus ſuis· Mercenarius autem &
qui non eſt paſtor· cuius non ſũt oues pꝓrie· videt
lupum venientem· & dimittit oues & fugit· & lu-
pus rapit· & diſpergit oues· Mercenarius autẽ fu
git· quia mercenarius eſt· & non pertinet ad eum
de ouibus· ¶ Augꝰ· Aperuit dominus duas res
quas quodãmõ clauſas pꝓpoſuerat· primo quidem
ſcimus quia hoſtium ipſe eſt· Nunc autẽ oſtendit
quia paſtor eſt dicens· Ego ſum paſtor bonus·
Supra autem dixerat paſtorem intrare p hoſtiũ
Si ergo ipſe eſt hoſtium· quomodo per ſeipſum
intrat? Sicut ergo ipſe per ſeipſum nouit patrem·
nos autem per illum· ſic intrat in ouile· per ſeipſũ
nos autem per ipſum· Nos quia xp̄m· predica-
mus· p hoſtium intramus· xp̄us aũt ſeipſũ p̄dicat
Lumen eñ & alia demonſtrat· & ſeipſũ· Si autẽ
p̄poſiti eccleſie qui filij ſũt· paſtores ſũt· quomodo
vnus paſtor eſt· niſi quia ſunt illi omnes vnius
membra paſtoris? Et quideꝫ qui paſtor eſt· dedit
membris ſuis· Nam & petrus paſtor & ceteri apo
ſtoli paſtores· & omnes boni epiſcopi· hoſtium ve
ro nemo noſtrum ſe dicit· Hoc ſibi ipſe proprie te
nuit· Non autem adderet bonus· niſi eſſent & pa-
ſtores mali· ipſi ſunt fures & latrones aut certe
vt multũ mercenarij· ¶ Chriſ· in ho· Atqʒ eius
bonitatis formã quã nos imitemur adiũgit dicẽs·
bonus paſtor animã ſuã ponit p ouibus ſuis· fecit·
quod monuit· oſtendit· qd̓ iuſſit· p ouibꝰ ſuis aiaꝫ
ſuã poſuit· vt i ſacramẽto nr̄o corpꝰ ſuũ & ſãguinẽ
verteret· & oues q̄s redemerat· carnis ſue alimẽto
ſatiaret· Oñſa eſt nobꝭ de contẽptu mortis via· quã

ſequamur apposita forma cui imprimamur· primū
nobis eſt exteriora noſtra miſericorditer ouibus
eius impendere· Poſtremum vero ſi neceſſe ſit· eti
am in mortē animā noſtram pro eiſdem ouibꝫ mi=
niſtrare· Qui autē non dat ꝓ ouibus ſubſtantiam
ſuam· quando pro hijs daturus eſt animam ſuam?
¶ Aug· Non aūt ſolus xp̄us hoc fecit· Et tamen
ſi illi qui fecerunt· membra eius ſūt· idem ipſe vnꝰ
hoc fecit· Ipſe enī potuit facere ſine illis· illi ſine
illo non poterant· ¶ Augꝰ· Omnes tn̄ paſtores
boni fuerunt nō ſolum quia ſāguinē fuderunt ſed
quia ꝓ ouibus fuderunt· Non enī fuderūt elatione
ſed charitate· Nā & apud hereticos qui ꝓpter ini=
quitates & errores ſuos aliq̄d moleſtiarū perpeſſi
fuerunt· nomine martirij ſe iactant· vt hoc pallio
dealbati facilius furent̄ quia lupi ſūt· Non aūt om
nes qui corpora ſua in paſſione etiā ignibꝫ tradunt
eſtimandi ſūt ſanguinē fudiſſe ꝓ ouibus· ſed potiꝰ
contra oues· dicit enī apoſtolus· Si tradidero cor=
pus meū vt ardeam· charitatē autē non habeam·
nihil mihi ꝓdeſt· Quomodo autē habet vel exigu=
am charitatē qui etiam cōuinctus nō amat vnita=
tem? quam dn̄s cōmendans noluit multos appella=
re paſtores· ſed paſtorem vnum dicens· Ego ſum
paſtor bonus· ¶ Chriſ· Hic igit̄ de cetero domi=
nus de paſſione ſua diſputabat oſ̄tendens qm̄ ꝓ ſalu=
te fieret mūdi & nō inuitus in hanc venit· Deinde
rurſus oſtendit ſigna paſtoris & mercenarij cum
dicit· Mercenarius autē & qui non eſt paſtor cu=
ius non ſūt oues· videt lupum venientē & dimit=
tit oues & fugit· ¶ Grego· ſūt enī nōnulli qui dū
plus terrenam ſubſtantiā q̄ꝫ oues diligūt· merito
nomē paſtoris ꝑdunt· Non enī paſtor ſed merce=
narius vocat̄ qui nō ꝓ amore intimo oues domini=
cas ſed ad temporales mercedes paſcit· Mercenari
us quippe eſt· qui paſtoris locum tenet· ſed lucrū
animarū nō q̄rit· terrenis cōmodis inhiat· honore
p̄lationis gaudet ¶ Aug· de ver· dn̄i· aliud ḡ q̄rit
in eccleſia· non deū q̄rit· Si deū quereret· caſtus
eſſet· quia legittimum maritum anima deū habet·
Quiſquis a deo querit p̄ter deum aliquid· non caſte
deum querit· ¶ Greg in ho· Vtrū vero paſtor ſit
vel mercenarius cognoſci veraciter non poteſt· ſi
occaſio neceſſitatis deeſt· trāquillitatis enī tp̄e ple
runq̄ꝫ ad gregis cuſtodiam· ſicut verus paſtor ſic
etiam mercenarius ſtat· Sed lupus veniens indi
cat quo quiſq̄ꝫ animo ſup gregis cuſtodiā ſtabat·
¶ Augꝰ· de verbis domini· Lupus autē diabolus
eſt & qui illum ſequunt̄· Nam dictū eſt q̄ꝫ induti
quidā pellibꝫ ouiū· intus ſūt lupi rapaces ¶ Aug·
ſup iohannē· Ecce lupus ouis guttur apprehēdit
diabolus fideli adulterium pſuaſit· excōmunican=
dus eſt· Sed excomunicatus inimicus erit· inſidi
abitur· nocebit cum potuerit· Vnde taces· nō in=
crepas· Lupum venientē vidiſti & fugiſti corpore
ſtetiſti animo fugiſti· affectiones enī noſtre mo=
tus animoꝝ ſūt Leticia animi diffuſio eſt· triſticia
animi cōtractio· cupiditas animi ꝓgreſſio· timor
animi fuga eſt· ¶ Grego· in ho· Lupus etiā ſup
oues venit cum quilibet iniuſtus & raptor· fideles
quoſq̄ꝫ atq̄ꝫ humiles opprimit· Sed is qui paſtor
eſſe videbat̄· & non erat· relinquit oues & fugit· q̄
dum ſibi ab eo periculū metuit· reſiſtere eius iniu=
ſticie nō p̄ſumit· fugit aūt nō mutādo locū· ſed ſub
trahendo ſolatiū· Sed cōtra hoc mercenarius nul=
lo zelo accendit̄· quia dū ſola exteriora cōmoda re
quirit· interiora gregis damna negligenter patit̄
Vnde ſubdit̄· Mercenarius autē fugit q̄a merce
eſt· & non ꝑtinet ad eū de ouibꝫ· Sola ergo cauſa
eſt vt mercenarius fugiat· quia mercenarius eſt·
ac ſi dicat· ſtare in ꝑiculo ouiū nō p̄t· q̄ in eo ꝓ oui
bꝫ p̄eſt· nō oues diligit· ſ lucrum terrenū q̄rit· &
ideo opponere ſe contra periculum trepidat· ne hoc
quod diligit· amittat· ¶ Aug· Si aūt apoſtoli pa
ſtores fuerunt non mercenarij· quare fugiebāt qn̄
pſecutionē patiebant̄? Et hoc domino dicēte ſi vos
pſecuti fuerint· fugite· Pulſemus aderit qui ape=
riat· ¶ Aug· ad honorat· Fugiant ergo omnino de
ciuitate in ciuitatē ſerui xp̄i· miniſtri vbi & ſacra
menti eius quando eoꝝ quiſq̄ꝫ ſpecialiter a pſecu=
toribus querit̄· vt ab alijs qui non ita requirunt̄·
non deſerat̄ eccleſia· Cum autē omniū· i· Epoꝝ &
clericorū & laicoꝝ· eſt commune periculū hij qui
alijs indigent· nō deſerant̄ ab hijs quibus indigēt
Aut igit̄ ad loca munita omnes tranſeāt· aut qui
habent remanendi neceſſitatē· non relinquant̄ ab
eis p quos eoꝝ eccleſiaſtica eſt implenda neceſſi=
tas· Tunc ergo de locis in quibꝫ ſumus· premente
pſecutione fugiendū eſt xp̄i miniſtris· qn̄ ibi aut
plebs xp̄i non fuerit· cui miniſtret̄ aut poteſt im=
pleri p alios neceſſariū miniſteriū· quibus eadem
non eſt cauſa fugiendi· Cum autem plebs manet·
& miniſtri fugiunt· miniſteriumq̄ꝫ ſubtrahit̄· quid
erit niſi mercenarioꝝ illa fuga damnabilis? quibꝫ
non eſt cura de ouibus· ¶ Augꝰ· Super iohan=
nem· In bonis ergo nominantur hoſtium hoſtia=
rius· paſtor· & oues· In malis fures & latrones·
mercenarij lupus· ¶ Augꝰ· de verbis domini· Di
ligendus eſt paſtor· cauendus latro· tolerandus
mercenarius· Tamdiu enī eſt vtilis mercenarius
q̄ꝫdiu non videt lupum· furem vel latronem· cum
autem viderit· fugit· ¶ Augꝰ· ſuper iohannem·
Nec enim mercenarius diceretur· niſi acciperet a
conducente· mercedem· filij eternam hereditatem
patris patienter expectant· mercenarius tēporalē
mercedē cōducti feſtinant exoptat· & tamē p lin=
guas vtrorūq̄ꝫ diuina xp̄i gloria diffamat̄· Inde
ergo ledit vn̄ mala facit· nō vn̄ bona dicit· botrum
carpe· ſpinā caue· q̄a botrꝰ aliqn̄ de radice vitis ex
ortus· pendet in ſpinis· multi quippe in eccleſia cō=
moda terrena ſectātes xp̄m p̄dicant· & p eos vox
xp̄i audit̄· & ſequunt̄ oues nō mercenariū· ſed vo
cem paſtoris p mercenarium· textus
¶ Ego ſū paſtor bonus· & cognoſco oues meas·

& cognoſcunt me mee · Sicut nouit me pater · &
ego agnoſco patrem · & animā meā pono ꝓ ouib9
meis · Et alias oues habeo que nō ſūt ex hoc ouili ·
& illas oportet me adducere · & vocem meam audi
ent · & fiet vnū ouile · & vnus paſtor · ꝓpterea pat̃
me diligit · quia ego pono animā meā vt iterū ſu-
mam eam · Nemo tollit eam a me · ſed ego pono eā
a me ipſo · Poteſtatez habeo ponēdi animā meā
& poteſtatē habeo iterū ſumēdi eam · Hoc manda
tum accepi a patre meo · Diſſenſio itaq; facta eſt
inter iudeos · ꝓpter ſermones hos · Dicebant autez
multi ex ipſis · demoniū habet & inſanit · Quid eū
auditis? Alij aūt dicebant · Hec verba nō ſūt demo
niū habentis · Nunquid demoniū poteſt cecoꝝ ocu
los aperire · Chriſ · Duos ſuperius malos p̃mi-
ſit dn̄s vnū qui furat̃ & mactat & rapit · Alterū
qui nō ꝓhibet · ꝑ illū ſediciosos inſinuans · ꝑ hūc
iudeoꝝ magiſtros cōfundens · & nō ꝓcurantes cre
ditas oues · Sed ab utriſq; ſeipſum xp̄us diſtinxit
ab illis quidem qui ad ledendū venerūt · in hoc ꝙ
dixit · veni vt vitam habeāt · ab hijs qui contem-
nunt luporū rapinas · ex eo ꝙ ꝓ ouib9 animā ponit
& ideo quaſi concludens · ſubdit · Ego ſum paſtor
bonus · Sed quia ſuperius dixerat · ꝙ oues pa-
ſtoris vocē audiūt · & ſequunt̃ eū ne quis dicat ·
quid ergo dicis de hijs qui tibi nō credūt? cōſequē
ter ſubdit · Et cognoſco oues meas & cognoſcunt
me mee · Quod & paulus oſtendit dicens · Non re-
pellit dn̄s plebem ſuā · quā p̃ſciuit · Greg · in ho ·
Ac ſi aperte dicat · diligo oues meas & ipſe me di
ligentes obſequunt̃ · qui eñ veritatem non diligit
adhuc minime cognouit · Theo · Hinc aūt diffe
rentiā mercenarij & paſtoris eliciens · Nam merce
narius ignorat oues · quia raro viſitat eas paſtor
vero cognoſcit oues ꝓprias · tanq̄ erga eas ſollici-
tus · Chriſ · Deinde vt nō eſtimes parē menſu-
ram · cognitōis · xp̄i & ouiū · cōſequent̃ ſubdit · Si-
cut nouit me pat̃ & ego cognoſco patrē · Quaſi · d ·
ita certiſſime ipſū ſcio · ſicut ipſe me · Hec ergo eſt
par cognitio · Nam ſequit̃ · Et animā meā pono ꝓ
ouib9 meis · Greg · in ho · Ac ſi apte dicat in hoc
cōſtat quia cognoſco patrē & cognoſcor a patre ·
quia animā meā pono ꝓ ouib9 meis · i · ea charitate
qua ꝓ ouib9 meis morior quantū p̄rez diligā oñdo
Chriſ Hoc etiā dicit oñdens ꝙ nō eſt erroneus ·
q̇a & apoſtol9 qn̄ ſeipſū voluit oſtendē verū ee̅ ma
giſtrū · cōtra pſeudoapoſtolos · induxit ratōz a pi-
culis · & mortib9 · Theo · Seductores eñ nō ex
poſuerūt animā ſuā ꝓ ouib9 · ſed ſicut mercenarij
deſerunt illos qui eos ſequebant̃ · Dn̄s aūt vt nō
caperent̃ · dixit ſinite hos abire · Greg · Quia vo
nō ſolū iudeā · ſed etiā gētilitatē redimere venerat ·
adiungit · Et alias oues habeo · que nō ſūt ex hoc
ouili · Aug · de vbis dn̄i · loquebat̃ eñ primo de
ouili de genere carnis iſrael · erant autē alij de genē
fidei ipſius iſrael extra erāt · adhuc in gentib9 erāt
p̄deſtinati · nondū cōgregati · Non ergo ſūt de hoc

ouili · quia nō ſūt de genere carnis iſrael · Sed erūt
de hoc ouili · Nam ſequit̃ · Et illas oportet me ad-
ducere · Chriſ · Oſtendit vtroſq; diſperſos &
paſtores nō habētes · Sequit̃ · Et vocē meā audi-
ent · Ac ſi dicat quid miramini ſi hij me ſūt ſecutu
ri & vocez meā audituri · quādo alios videbitis me
ſequētes & vocē meā audiētes · Deinde & futuram
coꝝ p̄nuntiat vnionez · Vnde ſubdit · Et fiet vnū
ouile & vnus paſtor · Greg · in ho · Quaſi ex duo
bus gregib9 vnū ouile effecit · quia iudaicū & gē-
tilē populū in ſua fide coniūgit · Theo · Idē nāq;
omnib9 eſt baptiſmi ſignaculū · vnus paſtor verbū
dei · Attēdant ergo manichei qm̄ vnū ouile & vn9
paſtor eſt noui & veteris teſtamēti · Aug · Quid
ergo eſt · Non ſū miſſus niſi ad oues que perierūt do
mus iſrael? niſi quia preſentiam ſuam corporalem
non exhibuit niſi populo iſrael ad gentes autem
non perrexit ipſe · ſed miſit · Chriſoſto · Hoc
autem verbum oportet quod hic poſitum eſt · non
neceſſitatis eſt demonſtratiuum · ſed eius quod om-
nino fiet · Quia autez alienū dicebant eum a patre
ſubiungit ꝓpterea me pat̃ diligit · q̇a ego pono aīaz
meā vt iteꝝ ſumā eā · Aug · Id eſt q̇a morior vt
reſurgam · Cū magno eñ pondē dictū eſt · ego po-
no · Non gloriant̃ iudei ſeuire potuerūt · ſi ego volu
ero ponē aīaz meā · q̇d ſeuiēdo facturi ſūt · The ·
Dilexit aūt pater filiū · nō tanq̄ ſtipendia mortis
ꝓ nobis ſuſtinēde · delectionē ſuā ei tribuēs · ſed q̄ſi
ſue quidditatis · ꝓprietatē ingenito intuens dū ex
eadē charitate ꝓ nob voluit mortē ſubire · Chri ·
Vel vtitur hic condeſcenſione quaſi · d · Etſi nihil
aliud eſſet hoc ſuaſit mihi amare vos quod vos ita
amamī a patre vt ego etiā ꝓpter hoc diligar ab eo
quia pro vobis morior · Non autem a patre antea
non amabat̃ · & nos ſumus facti amoris eius cau-
ſa · Similiter autem & hoc oſtendere vult · quoni-
am nō inuitus ad paſſionē venit · Vnde ſequitur ·
nemo tollit eam a me · ſed ego pono eam a meipſo ·
Aug9 · quarto de trinitate · in quo demonſtra-
uit ꝙ nulla cauſa peccati vſq; ad mortē carnis ac-
ceſſerit · ſed quia voluit · quando voluit · & quomo-
do voluit · Vnde ſequitur · Poteſtatem habeo po-
nendi animam meam · Chriſ · Quia eñ multoti
ens conſiliabant̃ eū interficere · dicit quoniam no-
lente eo inutilis erat hic labor · Ita eñ habeo pote
ſtatem animam meam ponere · vt nullus poſſit me
inuito facere · quod in hominib9 nō eſt · nos eñ nō
habemus poteſtatē aliter ponere · niſi interficiendo
noſmetipſos · Ipſe autem ſolus dominus eſt ponen
di eam · Hoc autez exiſtente vero & illud conſtat ·
ꝙ quandocunq; voluerit · eam ſuſcipere poſſit · Vn̄
ſequitur · Et poteſtatem habeo iterum ſumendi eā
In quo & reſurrectionem demonſtrauit indubita-
bilem · Vt autem non eſtiment · cum eū interfece-
rint · derelictū a patre ſubiungit · Hoc mandatū ac
cepi a p̄re meo · ſ · ponēdi animā & ſumēdi · Ex q̇ nō
eſt intelligendū · ꝙ prius expectauerit audire · &

opus ei fuerit diſcere · ſed voluntarium mōſtrauit
proceſſum · & cōtrarietatis ad patrem ſuſpitōnem
deſtruxit · ¶ Theophilus · Nihil enim aliud man
datum hic dicitur · ꝙ ea que ad patrem concordia.
¶ Alchuinus · Verbum enim non verbo ac⸗
cepit mandatum · ſed in verbo vnigenito patris ē
omne mandatum · Cum autem dicitur filius accipe
quod ſubſtantialiter habet · non poteſtas minuit̃ ·
ſed generatō eius oſtenditur · Pater eñ filio quē ꝑ
fectum genuit · omnia gignendo dedit · ¶ Theop ·
Poſtꝗ aūt de ſe ſublimia oſtenderat · mortis & vi
te ſe principem exp̄mens · rurſū inducit humilia ·
Sic mira diſpoſitōne vtraqȝ cōnectens · vt nec mi⸗
nor aut ſubditus patri reputetur · nec dei aduerſa⸗
rius · ſed eius poteſtatis & cōſilij · ¶ Auguſt · Per
hoc aūt quod dixit de anima ſua · inſtruimur cōtra
apollinariſtas · qui dicūt xp̄m nō habuiſſe animā
humanam id eſt ratōnalem · Queramus aūt quō do
minus animā ſuā ponit · Xp̄us eñ eſt verbū & hō
id eſt verbū & anima & caro · Xp̄s ergo ex eo ꝙ
verbū eſt ponit animā · & iterū ſumit eā? An ex eo
ꝙ anima humana eſt · ip̄a ſe ponit & iterū ip̄a ſe ſu
mit? an iterū ex eo ꝙ caro eſt · caro animam ponit
& iterū ſumit? Si aūt dixerimus qꝛ verbū dei po⸗
ſuit animā ſuā · & iterū ſūpſit eā · Ergo aliquando
anima illa ſeparata eſt a dei verbo · Mors eñ corpꝰ
ab anima ſeparauit · a verbo aūt animam ſepatam
nō dico · Si aūt dixerimus qꝛ ip̄a ſe anima poſuit ·
abſurdiſſimus ſenſus eſt · Si eñ a verbo ſepata ñ
erat · a ſeip̄a poterat ſeparari? Caro gͦ ponit animam
ſuā & iterū ſumit eā · non tñ poteſtate ſua · ſed po⸗
teſtate inhabitantis carnem · ſ · verbi · ¶ Alchui ·
Et qꝛ lux in tenebris lucebat · & tenebre eā non cō
prehenderūt · ſubiungit̃ · Diſſenſio itaqȝ facta eſt
inter iudeos · ꝓpter ſermones hos · Dicebāt autem
multi ex ip̄is demoniū habet & inſanit · ¶ Chriſo ·
Quia eñ maiora erāt ꝗ ſecūdū hominē ea que dice⸗
bantur · demoniū eū habere dicebant · Sed ꝙ demo
niū non habebat · oſtendūt alij ab his que fecit · vñ
ſequitur · Alij aūt dicebāt · Hec verba non ſūt de⸗
moniū habentis · Nūquid demoniū poteſt cecorum
oculos aperire? Quaſi · d · Nec ip̄a verba demoniū ha
bentis videntur · Si vero non ſuademini a verbis ·
ab operibꝫ moueamini · Quia ergo dominus eam q̄
per res eſt tribuerat demonſtratōnem · ſilebat de re
liquo · Neqȝ eñ reſponſione erāt digni · Sed & nos
erudiuit manſuetudinem & longanimitatem om⸗
nem · ip̄i etiam ſeip̄os cōpeſcebant quando ab inui⸗
cem diuiſi altricarent̃ · textus

¶ Facta ſūt aūt encenia ī hieroſolimis & hyems
erat · Et ambulabat iheſus in templo · in porticu ſa
lomonis · Circundederūt gͦ eū iudei · & dixerunt ei ·
Quouſqȝ animam noſtram tollis? Si tu es xp̄s · dic
nobis palam · Reſpondit eis iheſus · Loquor vobis ·
& non creditis · Opera que ego facio in nomine
patris mei · hec teſtimoniū perhibent de me · Sed
vos non creditis qꝛ vos non eſtis ex ouibꝫ meis ·
Oues mee vocē meā audiunt · & ego cognoſco eas ·
& ſequūtur me · & ego vitam eternam do eis · & nō
peribūt ineternū · & non rapiet eas quiſꝗ de manu
mea · Pater meus quod dedit mihi · maius oībus
ē · & nemo poteſt rapere de manu patris mei · ego
& pater vnū ſumus · ¶ Alchui · Audiuimus pa⸗
tientiam dei & inter obprobria p̄dicatōnē ſalutis ·
ſed ip̄i obdurati magis eum temptare ꝗ ip̄i obedi⸗
re volebant · Vnde dicitur · Facta ſunt autem ence
nia in hieroſolimis · ¶ Auguſtinus · Encenia fe⸗
ſtiuitas erat dedicatōnis templi · Grece enim ce⸗
non dicitur nouum · quandocūqȝ nouū quid fuerit
dedicatum encenia vocatur · ¶ Chriſoſtomus ·
Dicit enim diem ſecūdum quam templum dedica
tum eſt · redeuntibus eis a captiuitate babylonis ·
¶ The · Splendide gͦ ꝓſequebant̃ ſollēnitatem ·
veluti ꝓprium decorem recuperāte ciuitate poſt tā
longam captiuitatem · ¶ Alchui · Vel hec dedica
tō in memoriā illius erat dedicatōnis quam iudas
machabeus fecit · Prima eñ dedicatō a ſalomone
facta eſt tempore autūni · Secunda a zorobabel &
iheſu ſacerdote tempore veris · Hec aẗ tempore hye
mali · vnde ſequitur · Et hyems erat · ¶ Bed · Sub
iuda eñ machabeo ſtatutum legit̃ vt eadem dedi⸗
catō per omnes ānos in memoriam ſollēnibꝫ reno⸗
uaretur offitijs · ¶ Theop · Tempus aūt hyemis
euangeliſta exp̄mit · ad oſtendendū ꝙ ꝓximum eſ
ſet tempus paſſionis · nam in vere ſequēti paſſus ē
dominus · & ideo hieroſolimis cōuerſabat̃ ¶ Gre⸗
gorius · ſcd̾o mora · Vel idcirco hyemis curauit tē⸗
pus exp̄mere · vt incē iudeorum cordibus malicie
frigus indicaret · ¶ Chriſ · In hac aūt ſollēnitate
xp̄s cū multo ſtudio aderat · de reliquo eñ iudeam
frequentabat · qꝛ paſſio erat in ianuis · vnde ſequit̃
Et ambulabat iheſus in templo in porticu ſalomo⸗
nis · ¶ Alchui · Porticꝰ ſalomonis dicit̃ · vbi rex
ille ad orandū ſtare cōſueuerat · & ideo ex eius noīe
cognominabat̃ · Solent aūt porticus quibꝫ tēplū
cingebat̃ · ex nomine templi vocari · Si aūt filius
dei in templo in quo caro brutoꝝ aīalium offereba
tur · ambulare voluit · quātomagis noſtram orōis
domū in qua caro & ſanguis eius conſecrat̃ · viſita
re gaudebit · ¶ The · Satagas tu quoqȝ dū hyēs
imminet · i · vita p̄ns · turbinibꝫ iniquitatis cōcuſſa
ſpūales encenias tui templi celebrare · ſemꝑ reno⸗
uando teip̄m & aſcenſiones in corde tuo diſponēs ·
tūc iheſus erit p̄ſto tibi in porticu ſalomonis · paci⸗
ficū ſtatū tibi tribuēs ſub tegmine ꝓ̄o · In ſeculo
aẗ futuro nemo renouatōis ſollēnia celebrare pote⸗
rit ¶ Aug · Quia gͦ iudei friguerāt a diligēdi cari⸗
tate & ardebāt nocēdi cupiditate · ñ accedebāt ꝓſe
quendo · ſed premebant perſequendo · Vnde ſequi⸗
tur · Circū · ergo eum · iudei & dix · ei · Quouſqȝ ani⸗
mam noſtram tollis? Si tu es chriſtus · dic nobis
palam · Non veritatem deſiderabant · ſed calūniam
preparabant · ¶ Chriſoſto · Opera ei eius in nullo

incuſare valentes · captõnem quandam ex verbis
cupiebant inuenire · Et intuere. peruerſitatem illo
rum · Nam cum per ſermonem erudit · dicunt ei ·
Quod ſignum oſtendis? Cum autem per opera de-
monſtrat · dicũt ei · ſi tu es xp̃s · dic nob̃ palã · quaſi
ſemp ad cõtrarium ſtãtes · Sʒ & plenũ odio erat ·
quod dicũt · dic nobis palam · Et mirirũ ip̃e palã
omnia dicebat in feſtiuitatib9 ſemper aſſiſtens · &
nihil occulte loquebatur · Sed & adulatõis verba
p̃mittũt dicentes · Quouſqʒ animam noſtrã tollis?
vt · ſ · eũ prouocantes aliquam captõnem inueniãt
¶ Alchui · Cauſantur em̃ ꝙ animos eoꝝ incertos
& ſuſpenſos dimittendo tolleret · q̃ venerat vt ani
mas ſaluaret · ¶ Aug · Querebant aũt audire a do-
mino · Ego ſum xp̃s · & fortaſſe · de xp̃o ſcd̃m ho-
minem ſapiebãt · ſed diuinitatem xp̃i ĩ ꝓphetis nõ
intelligebant · Et ſic ſi diceret · Ego ſum xp̃s · ſecũ
dũ ꝙ illi ſapiebant de ſemine dauid · calũniarent̃ ·
ꝙ ſibi arrogaret regiam poteſtatem · ¶ Alchui ·
Et ſic cogitabant eũ tradere poteſtati preſidis ad
puniendũ · quaſi cõtra auguſtũ imperium vſurpa-
ret · Quare domin9 ita temꝑauit reſponſionem vt
etiam calũniatoꝝ ora concluderet · & qꝛ xp̃s eſt · ſi
delib9 panderet · & de homine querentib9 · diuinita
tis miſteria narrat · vnde ſequitur · Reſpondit eis
iheſus · Loquor vobis & non creditis · opera que
ego facio · in nomine patris mei · hec teſti · perhi ·
de me · ¶ Chriſo · Quia em̃ ſimulabãt a ſolo verbo
ſe ſuaderi · qui a tot operib9 non ſunt ſuaſi · arguit
malitiam eoꝝ · quaſi · d · ſi operib9 non creditis · qua
liter verbis credetis? Et quare non credant · oſtẽ
dit ſubdens · Sed vos non creditis · qꝛ non eſtis ex
ouib9 meis · ¶ Aug · Hoc aũt dixit qꝛ videbat eos
ad ſempiternũ interitum predeſtinatos · non ad vi
tam eternam ſui ſanguinis pretõ cõꝑatos · oues ei
ſunt credendo · paſtorẽ ſequendo · ¶ Theo · Poſtq̃
vero dixerat · Non eſtis ex ouib9 meis · cõſequẽter
induxit eos vt oues eius efficiant̃ · dicens · Oues
mee vocem meam audiunt · ¶ Alchui · i · preceptis
meis ex animo obediunt · & ego cognoſco eas · id ẽ
eligo · & ſequũtur me · hic manſuetudinis & inno
centie viã incedẽdo · & poſt ad gaudia eterne vite
intrando · vnde ſequitur Ego vitam eternam do eis
¶ Aug9 · Iſta ſũt paſcua de quib9 ſupra dixerat ·
& paſcua inueniet · bona paſcua · vita eterna dicit̃
Ibi nulla herba areſcit · totũ viret · Vos aũt calũ-
niam ꝓpterea queritis · quia de vita p̃nti cogitatis ·
Sequit̃ · Et non peribũt in eternũ · Subaudi · tan
q̃ eis dixerit · Vos peribitis in eternũ · qꝛ nõ eſtis
ex ouib9 meis · ¶ Theo · Sed quõ videmus iudã
periſſe · qꝛ non permãſit vſqʒ ad finem · Xp̃s aũt de
perſeuerantib9 hoc dixit · Nam ſi quis ſeꝑatur ab
ouiũ grege · deſinens ſequi paſtorem · cõfeſtĩ incur
rit ꝑiculũ · ¶ Aug9 · Quare aũt non ꝑeant · ſubdit ·
Et non rapiet eas quiſq̃ de manu mea · De illis ẽi
ouib9 de quib9 dr̃ Nouit dñs qui ſũt eius · nec lup9
rapit · nec fur tollit · nec latro interficit · Securus
eſt de numero illoꝝ qui p̃ro eis nouit · quid dedit ·
¶ Hilari · viij · de trini · Conſcie poteſtatis hec vox
eſt · at vero vt in natura licet dei · tñ ex deo intelli-
genda ſit eius natiuitas · ſubiecit · Pater meus qđ
dedit mihi · maius omnibus eſt · Non occultat ex
patre eẽ ſe natũ · quod ei a p̃re accepit · accepit na
ſcendo · non poſtea · ¶ Aug9 · Non em̃ creſcendo · ſ;
naſcẽdo equalis eſt · q̃ ſemp natus ẽ de patre fili9 ·
de deo deus · Hoc eſt g° quod dedit mihi pr̃ · qđ ma-
ius omnib9 eſt · vt · ſ · ſim verbũ eius · vt ſim vnige
nitus filius eius · vt ſim ſplendor lucis eius · Ideo
g° nemo rapit oues meas de manu mea · qꝛ nec de
manu patris mei · vñ ſequit̃ Et nemo pt̃ rapere de
manu patris mei · Si manũ intelligam9 ꝓtatem ·
vna eſt patris & filij poteſtas · qꝛ vna diuinitas ·
Si aũt manũ intelligamus filiũ · manus patris ẽ
ip̃e filius · qđ non ita dictũ ẽ tanq̃ deus pater habe
at corꝑis mẽbra · ſed ꝙ per ip̃m facta ſũt oĩa · Nam
ſolent & homines dicere man9 ſuas eẽ alios hoĩes
ꝑ quos faciunt quod volũt · Aliquãdo & ip̃m op9
hoĩs manus hominis dicit̃ · quod ſit per manũ · ſic
dicit̃ quiſqʒ agnoſcere manũ ſuam · cũ id quod ſcri
ptum ſit agnoſcit · hoc aũt loco manũ patris & filij
intelligimus poteſtatem · ne forte cũ hic manũ pa
tris ip̃m filium dictum acceperimus · incipiat car
nalis cogitatõ etiã filij querere filium · ¶ Hilari ·
viij · de trini · Vt enim per corporalem ſignificatõz ·
virtutem poſſis eiuſdem noſſe nature · cõmemora-
ta eſt filij manus · manus patris · qꝛ natura & v̂tus
patris eẽt in filio · ¶ Chriſ · Deinde vt non eſties
ꝙ ip̃e quid imbecillis eſt · Propter patris aũt virtu
tem in tuto ſũt oues · ſubdit · Ego & pater vnũ ſu-
mus · ¶ Aug9 · vtrũqʒ audi · & vnũ & ſumus · &
a charybdi & a ſcylla liberaberis · ꝙ dixit vnũ · li-
berat · te ab arrio · ꝙ dixit · ſũ9 · liberat te a ſabellio ·
ſi vnum · non ergo diuerſum · ſi ſumus · ergo pater
& filius · ¶ Auguſtinus · vj · de trinitate · Vnum
enim ſumus dictum eſt · quod ille · hoc & ego · ſecũ-
dum eſſentiam · non ſecundum relatiuum ¶ Hila ·
viij · de trinitate · Hec igitur quia heretici negare
non poſſunt · impietatis ſue mendatõ neganda cor-
rũpunt · temptant enim id ad vnanimitatis refer-
re conſenſum · vt voluntatis in his vnitas ſit · non
nature · i · vt non per id quod ſunt · ſed per id quod
idem volunt · vnum ſint · Sed per nature natiuita
tem dũ nihil deus in eo ex ſe gignendo eũ degene-
rat · vnũ ſũt · Duũqʒ de manu eius non rapiuntur · ñ
rapiuntur de manu patris · dum in oꝑante ſe oꝑat̃
pater · dum ip̃e in patre & in eo pater eſt · hoc nõ p̃
ſtat creatura · ſed natiuitas · non efficit volũtas · ſ;
poteſtas · non loquit̃ vnanimitas · ſ; natura · Nõ ne
gam9 igit̃ vnanimitatem · inter patrem & filium ·
nam hoc ſolent heretici mentiri · vt cũ ſolam cõcor
diam ad vnitatem ñ reſpicimus · diſcordes eos a no
bis affirmari loquant̃ · Sʒ audiant q̃ a nobis vna
nimitas ñ neget̃ · Vnũ ſũt pr̃ & filius natura · ho-
nore · & v̂tute · nec natura eadẽ · pt̃ velle diuerſa ·

Suſtulerūt lapides iudei: vt lapidarent eum. Reſ
ſpōdit ei ihesus. Multa bona opa oſtendi vobis ex
patre meo. ꝓpter quod eoꝝ opus me lapidatis? Re
ſponderūt iudei. De bono ope non lapidamus te. ſ3
de blaſphemia. Et qꝛ tu homo cum ſis. facis teipm̄
deum. Reſpondit eis ihesus. Nonne ſcp̄tum eſt in le
ge veſtra. qꝛ ego dixi dij eſtis? Si illos dixit deos
ad quos ſermo dei factus eſt. & non poteſt ſolui
ſcp̄tura. quem pater ſanctificauit & miſit ī mūdū.
& vos dicitis. qꝛ blaſphemas. quia dixi. filius dei
ſum. Si non facio opera patris mei. nolite credere
mihi. Si aūt facio. & ſi mihi non vultis credere.
operibꝰ credite. vt cognoſcatis. & credatis quoni
am pater in me eſt & ego in patre. ¶ Aug⁹. Au
dierūt iudei. Ego & pater vnū ſumus. & non ptu
lerūt & more ſuo duri ad lapides cucurrerūt. vnde
dicit̄. Suſtulerūt lapi. iu. vt lapi. eū. ¶ Hilar.
vij. de trinitate. Nūc hereticoꝝ furor iam domino ī
celis ſedente. pari infidelitate dictis non obedietes.
odium impietatis exercēt. verboꝝ lapides ījciūt.
& ſi poſſent de throno eum ſuo in cruce detraherēt
¶ The. Dn̄s aūt oſtendens ꝙ nullam iuſtam ha
bebant occaſionem furendi aduerſus eum. cōmemo
rat ſigna. que fecerat. Nam ſequitur. Reſpōdit eis
ihesus. Multa bona opera oſtendi vobis ex patre
meo. ¶ Alchui. ſ. in ſanitatibꝰ infirmorū in exhi
bitōe doctrine. & miraculorū que ex patre oſtēdi.
qꝛ eius gloriā per omnia queſiui. ꝓpter quod eorū
opus me lapidatis? Quāuis inuiti cōfitentur mul
ta benefitia ſibi impenſa a xp̄o. Sed quod de ſua
patriſq3 equalitate dixerat pro blaſphemia deputa
bant. vnde ſequit̄. Reſponderūt ei iudei. De bono
opere non lapidamus te. ſed de blaſphemia. & qꝛ
tu homo cū ſis. facis teipm̄ deū. ¶ Aug⁹. Ad hec
reſponderūt quod dixerat. Ego & pater vnū ſum⁹
Ecce iudei intellexerūt. quod arriani nō intelligūt.
Ideo em̄ irati ſūt. quoniā ſenſerūt non poſſe dici.
Ego & pater vnum ſumus. niſi vbi equalitas eſt
patris & filij. ¶ Hilari⁹. vij. de trinitate. Iudeus
dicit. cū ſis homo. arrianꝰ. cū ſis creatura. vtriq3 aūt
dicūt. facis te deū. Subijcit em̄ arrianus. ſubſtan
tie noue & aliene deū. vt aūt alterius generis de⁹ ſit.
aut omnino nec deus. Dicit em̄. non eſt filius ex
natiuitate. non eſt deus ex veritate. creatura eſt p̄
ſtantior cūctis. ¶ Chriſ. Domin⁹ aūt non deſtru
xit opinionem iudeoꝝ eſtimantium ꝙ ſe deo parē
diceret. ſed magis cōtrarium facit. Nam ſequitur
Reſpōdit eis ihesus. Nonne ſcriptum eſt in lege ve
ſtra. ¶ Aug. i. vobis data Quia ergo dixi dij eſtis
Deus hoc dicit per ꝓphetam in pſalmo hominibus
Et legem appellauit dn̄s generaliter omnes illas
ſcp̄turas. q̄uis alicubi ſpecialiter dicat legem. a ꝓ
phetis eam diſtinguens ſicuti eſt. In his duobꝰ p̄
ceptis tota lex pendet & ꝓphete. Aliquādo aūt in
tria diſtribuit eaſdem ſcp̄turas. vbi ait Oportebat
impleri omnia que ſcp̄ta ſunt in lege & ꝓphetis &
pſalmis de me. Nūc vero etiam pſalmos. legis no
mine nūcupauit. Ex quibꝰ ſic argumentatur. Si
illos dixit deos ad quos ſermo dei factus eſt. & n̄
poteſt ſolui ſcriptura. quem pater ſanctificauit. &
miſit in mūdū & vos dicitis. qꝛ blaſphemas. qꝛ di
xi. filius dei ſum. ¶ Hilari. vij. de trini. Demon
ſtraturus quidem ꝙ ipſe & pater vnum eēnt. in eo
primo ineptia ridiculi obprobrij cōfutatur. ꝙ ī rea
tū vocaretur. ꝙ ſe cum homo eēt. deum faceret.
Cū enim lex huius nominis appellatōnem ſanctis
hominibꝰ decerneret. & ſermo dei indiſſolubilis cō
firmaret hanc impertiti nominis profeſſionem. Iā
g⁹ non eſt criminis ꝙ ſe deū cū homo ſit. faciat. cū
eos qui homines ſunt. deos lex dixerit. Et ſi a ce
teris hominibꝰ nō irreligioſa huius nominis vſur
patō eſt. ab eo homine quem ſanctificauit pater. n̄
impudenter vſurpari videtur qꝛ dei filium ſe dixe
rit. cū precellat ceteros per id quod ſanctificatus
in filium eſt. beato paulo dicente ꝙ p̄deſtinatus ē
filius dei in virtute ſecūdū ſpūm ſāctificatōis. om
nis enim hec de homine reſponſio eſt ꝙ dei filius.
etiam hominis filius eſt. ¶ Aug⁹. Vel aliter ſan
ctificauit. i. vt ſanctus eēt gignendo ei dedit. quia
ſanctum eum genuit. Si autem ſermo dei factus ē
ad homines vt dicerentur dij. ipm̄ verbum dei quo
modo non eſt deus? Si per ſermonem dei homīes
pāticipando fiunt dij. verbum vnde participatur.
non eſt deus? ¶ Theo. Vel ſanctificauit eum. hoc
eſt. ſanxit ſacrificari pro mūdo. In quo oſtendit̄
ſe n̄ eē deū ſic ceteri Nā ſaluū facē mōm diuinū op⁹
ē. n̄ aūt hoīs deificati p grām. ¶ Chriſ. Vel īterim
quidem vt ſuſciperetur ſermo humili⁹ locutus eſt
Poſtea autem ad maius eos reduxit dicens. Si n̄
facio opera patris mei. nolite credere mihi. Per
hoc oſtendens ꝙ in nullo minor eſt patre. quia em̄
ſubſtantiam eius impoſſibile erat eis videre. ab
operum ꝑilitate & idētitate demonſtratōnem eius.
que ſecundum virtutem indiſſimilitudinis eſt t i
buit ¶ Hilarius. vij. de trinitate. Quid hec adoptō.
quid indulgentia nominis loci inuenit. ne ex natu
ra dei filius ſit. cum dei filius ex nature paterne
operibus credendus ſit. non exequatur. ac ſimilis
eſt deo creatura. Neq3 enim nature aliene poteſtas
comparatur. gerere autem ſe. non ſua. ſed que pa
tris ſunt teſtatur. ne per magnificentiam geſtorū
nature natiuitas auferatur. Et quia ſub ſacramen
to aſſumpti corporis nati ex maria. hominis & dei
filius non intelligebatur. fides nobis intimatur ex
geſtis. cum ait. Si aūt facio. & ſi mihi non vul
tis credere. operibus credite. Cum enim ſacramen
tum nati hominis intelligentiam diuine natiui
tatis impediat. cum diuina natiuitas omne opus
ſuum ſub miſterio aſſumpti hominis exequitur.
Faciens igitur opera patris demonſtrare debuit.
quid eēt operibus credendum. Nam ſequitur. Vt
cognoſcatis & credatis quia pater in me eſt & ego
in patre. hoc ē illud. dei filius ſū. hoc ē illud. ego &
pater vnū ſum⁹. ¶ Aug⁹. Non ei filius ſic dicit.

In me ē pater. & ego ī illo · quō poſſunt dicē hoīes
Si enim bene cogitemus · & bene viuamus · in deo
ſumus · & deus in nobis eſt . quaſi pticipantes ei⁹
gratiam & illuminati ab ipō · Vnigenitus aūt dei
filius in patre eſt & pater in illo tanq̄ eq̄lis.
¶ Querebāt ergo eū apprehendere. & exiuit de ma
nib⁹ eoꝝ. Et abiit iterū trans iordanem in eum lo
cum vbi erat iohānes baptizans primū · Et māſit
illic · Et multi venerūt ad eū & dicebant . q̄ꝛ iohan
nes quidem fecit ſignū nullū · Omnia aūt quecūq̄
dixit iohānes de hoc vera erant · Et multi credide=
rūt in eum · ¶ Beda · Adhuc iudeos in cepta demē
tia perſiſtere · Euangeliſta oſtendit dicens · Quere
bant ergo eū apprehendere · ¶ Aug⁹ · Non creden
do & intelligendo . ſed ſeuiendo & occidendo . Tu
apprehendas vt habeas · Illi apprehēdere volebāt ·
vt non haberent · vnde ſequitur · Et exiuit de mani
bus eorū · Non eū apprehenderūt · q̄ꝛ manus fidei nō
habuerūt · Sed non erat magnū verbo eiicere car=
nem ſuā de manib⁹ carnis · ¶ Chriſ. Cū aūt xp̄s
aliquid magnū locut⁹ fuerit . recedit velociter · vt
ſedet̄ eorū furor p abſentiā eius · quod vtiq̄ & nūc
fecit . vn̄ ſequit̄ . Et abiit iterū transiordanem in
eū locū vbi erat iohānes bapti · p̄mū & mā · illic ·
Ideo hūc locū euāgeliſta cōmemorat · vt diſcas q̄=
niam ꝓpe abiit . vt recordetur eoꝝ q̄ illic facta ſūt ·
& dicta a iohāne & teſtimonii illius ¶ Bed · Di
cit aūt vbi erat p̄mū · i · a p̄meua etate · Demorante
aūt eo ibi narrat · q̄ꝛ multi venerūt ad eū · vn̄ ſequit̄ ·
Et multi venerūt ad eū · & dicebāt · q̄ꝛ iohānes q̄dē
fecit ſignū nullū · ¶ Aug⁹ · i · nullū miraculū oñ=
dit · Nō demonia fugabat · n̄ cecos illūiauit · n̄ mor=
tuos ſuſcitauit ¶ Chri · Vide aūt q̄liter ſillogiſmos
cōponūt īdubitabiles · Iohānes quidē dicūt nullū
ſignū fecit · hic aūt facit . quare hui⁹ p̄eminētia oñ=
dit̄ · Deinde ne putet̄ iohānes q̄ꝛ nullū ſignū fecit
indignus teſtimonio ſubdunt · omnia autem que=
cumq̄ dixit iohannes de hoc . vera erant · Quaſi
dicant . Et ſi nullum ſignum fecerit . tamen de hoc
omnia veraciter dixit · Ergo dicunt · ſi iohanni cre
dere oportebat · multo magis huic · cum illius te=
ſtimonio etiam demonſtratōnem ſignorum haben=
ti · Vnde ſequitur · Et multi crediderunt in eum ·
¶ Auguſtinus · Ecce qui apprehenderunt perma=
nentem · non quomodo iudei volebant apprehendere
diſcedentem . Et nos ergo per lucernam veniam⁹
ad diem · quia iohānes lucerna erat & diei teſtimo
nium perhibebat · ¶ Theophilus · Notandum au
tem q̄ crebro dominus educit populos ad ſolitaria
loca · de perfidorum ſotietate eripiēs · vt magis fru
ctificent · ſicut legem veterem daturus · eduxit po=
pulum in deſertum · Miſtice aūt recedens a hieroſo=
limis dn̄s hoc ē a plebe iudaica · ad loca fontes ha=
bentia ſe trāſfert · i · ad eccleſiā ex gētib⁹ q̄ hꝫ fōtez
baptiſmi per quem multi ad xp̄m accedūt · quaſi
tranſeūtes iordanē ·

¶ Capitulum · xi ·

Erat aūt quidam lāguens lazarus
a bethania de caſtello marie &
marthe ſororum eius · Maria aūt
erat q̄ vnxit dn̄m vnguento · &
exterſit pedes eius capillis ſuis .
cui⁹ frat̄ lazar⁹ infirmabat̄ · Mi
ſerūt ḡ ſorores eius ad eū dicentes · Dn̄e ecce quem
amas · infirmatur · Audiens aūt ihesus · dixit eis ·
Infirmitas hec non ē ad mortē · ſed pro gloria dei
vt glorificetur filius dei per eam · Diligebat autē
ihesus martham · & ſororem eius mariam & lazaꝝ
¶ Beda · Dixerat euangeliſta dn̄m trāſiordanem
abiiſſe · tūcq̄ lazarū cōtigit infirmari · vn̄ dicitur ·
Erat quidam lan · la · a be · Hinc eſt q̄ in quibuſ=
dam exemplaribus copulatiua cōiunctio · & poſita
inuenitur · vt ſequentia verba ſuperiorib⁹ cōnexa
videantur · Interpretatur aūt lazarus adiut⁹ · In
ter omnes eñ mortuos quos domin⁹ ſuſcitauit · h
magis ab eo adiuuat̄ · quem non ſolū mortuū · ſed
quatriduanū ſuſcitauit · ¶ Aug⁹ · Inter omnia
eñ miracula que fecit domin⁹ lazari reſurrectio p̄=
cipue predicat̄ · Sed ſi attendam⁹ quis fecerit · de
lectari debemus potius q̄ꝫ mirari Ille ſuſcitauit ho
minem qui fecit hominē · Plus ei eſt · hominē cre=
are · q̄ꝫ reſuſcitare · Infirmabat̄ aūt in bethania la
zarus · vn̄ dr̄ · A bethania de caſtello marie & mar=
the ſoroꝝ eius · Quod caſtellū erat proximū hiero
ſolimis · ¶ Alchui · Et q̄ꝛ plures femine huius no
minis erant · ne erraremus in nomine oſtenditur
ex notiſſima actione · Nam ſequit̄ · Maria aūt erat
q̄ vnxit · dn̄m vnguento · & exterſit pedes eius ca=
pillis ſuis · cuius frat̄ lazar⁹ īfirmabat̄ · ¶ Chr ·
Igitur p̄mū quidē illud neceſſarium diſcere quoni
am hec non fuit illa meretrix que ī luca legit̄ · Hec
eñ honeſta fuit & ſtudioſa circa xp̄i ſuſceptōnem ·
¶ Aug · de cōſ euā · Vel aliter · hoc dicēs iohānes
atteſtat̄ luce · qui hoc ī domo phariſei cuiuſdam
ſimonis factū eē narrauit · iam itaq̄ hoc maria fece
rat · q̄ꝫ aūt in bethania rurſus fecit · aliud eſt · q̄d
ad luce narratōꝫ n̄ ptinet · ſꝫ pit̄ narrat̄ a tribus ·
¶ Aug⁹ · de ver · do · Inuaſerat igr̄ lazarū pnicies
inimica languoris miſerādi hoīs · corpus quotidie
edax febris incendiū ꝯſūmebat · Aderant aūt due ſo
rores languenti · & caſum dolentes · iuuenis egro=
tātis lectulo iugit̄ ihēbāt · vn̄ de eis mox ſubdit̄ ·
Miſerūt ḡ ſorores ei⁹ ad eū dicētes · Dn̄e · ecce quē
amas īfirmat̄ · ¶ Aug · ſup iohēꝫ · Nō dixerūt ve=
ni · & ſana · non auſe ſūt dicē · Ibi iube & hic fiet ·
ſed tantūmō · Ecce quē amas īfirmat̄ · quaſi · d · ſuf
ficit vt noueris · non eī amas · & deſeris · ¶ Chriſ ·
Per hoc ei ad miſerēdū volūt attrahē xp̄m · adhuc
ei ei q̄ſi hoī ītendebāt · iō aūt n̄ uenerūt ad xp̄m ſicͭ cē
turio & regul⁹ · ſꝫ mittūt · q̄ꝛ vehement̄ confidebāt
de xp̄o · ꝓpter multam familiaritatem · quam habe=
bant ad eū · & quia a luctu detinebant̄ · ¶ Theo ·
Et q̄ꝛ mulieres erant · quas n̄ decet de facili domum

exire · Multam aūt deuotōnem & fidei magnitu-
dinem exprimūt · dicentes · Ecce quē amas · infir
mat᷑ · Tātam em̄ potentiā in dn̄o eſſe credebāt · ꝙ
mir᷑ videret᷑ q̄liter vir᷑ ſibi dilectū infirmitas po
tuerit occupare · Sequitur · Audiens aūt ihūs dix-
it eis · Infirmitas hec nō ē ad mortē · qꝛ ip̄a mors
nō erat ad mortem · ſꝫ potius ad miraculū · q̄ facto
crederent · hoīes in xp̄m & vitarent verā mortem
Vnde ſequitur · Sed pro gloria dei · Vbi ex obli-
quo dn̄s deū ſe dixit cōtra hereticos qui dicūt · ꝙ
filius dei non ſit deus · pro gloria g̊ cuius dei · audi
q̄d ſeq̄t᷑ · vt glorificetur filiꝰ dei p̱ eā · ſ · infirmita
tem · ¶ Chriſ · Hoc aūt vt non eſt cauſale · ſꝫ euē
tus · Nā euenit q̄de aliunde infirmitas · vſus ē aūt ea
in gloriā dei · Seq̄tur · Diligebat aūt ihūs marthā
& ſor · eius · mari · & laſar᷑ · ¶ Auguſ · Ille lang-
uēs · ille triſtes · oīes dilecti · Habebāt g̊ ſpem q̄m
diligebāt᷑ ab eo q̄ ē dolentiū cōſolator · languentiū
ſaluator · ¶ Chriſ · Per hoc etiā erudit nos euan-
geliſta nō triſtari ſiq̄ infirmitas facta fuerit cir-
ca bonos viros · & dei amicos · textus

¶ · Vt autem audiuit · quia infirmabatur · tunc
quidem manſit in eodem loco duobus diebus · Dein
de poſt hec dicit diſcipulis ſuis · Eamus in iudeam
iterum · Dicunt ei diſcipuli · Rabbi · nunc quere-
bant te iudei lapidare · & iterum vadis illuc ? Re-
ſpondit ihesus · Nonne xij · hore ſunt diei ? Si
quis ambulauerit in die non offendit · quia lu-
cem huiꝰ mundi videt · Si autem ambulaue-
rit in nocte offendit · quia lux non eſt in eo ·
¶ Alchuinus · Dominus nunntiata infirmitate la
zari quouſq̄ꝫ quatriduum cōpleretur ſanare diſtulit
vt mirabilius ſuſcitaret · vnde dicit᷑ · Vt autem au
diuit quia infirmabat᷑ · tunc quidem manſit in eodē
loco duobus diebus · ¶ Chriſo · vt · ſ · exſpiraret &
ſepeliret᷑ et dicant · q̄m fetet · vt nullus poſſet dicē
quoniā nondū defunctum eū ſuſcitauit · Sed ſtu-
por fuit & nō mors · Seq̄t᷑ · Deinde poſt hec dicit di
ſcipulis ſuis · Eamus in iudeam iterū · ¶ Auguſt ·
Vbi pene fuerat lapidatꝰ · qꝛ ꝓpterea inde diſceſſiſſe
videbatur ne lapidaretur · Diſceſſit em̄ vt hō · Sꝫ
in redeūdo quaſi oblitus infirmitatē · oīdit poteſta-
tem · ¶ Chriſ · Nuſq̄ꝫ aūt alibi dn̄s p̄dixit diſcipu
lis quo iturus eēt · ſed hic p̄dicit · qꝛ formidabant
vehementer · vt non repente eos cōturbet · Nam ſe
quit᷑ · Dicūt ei diſcipuli · Rabbi · nūc querebant te
iudei lapidare & tu iterū vadis illuc ? formidabant
pro eo & pro ſeip̄is · nondū em̄ erant in fide firmati
¶ Augꝰ · Cū aūt vellent dare conſilium homines
deo · diſcipuli magiſtro · corripuit eos · Vnde ſequi
tur · Reſpōdit ihesus · Nōne · xij · hore ſūt diei · Vt
em̄ diem ſe oſtēderet · xij · diſcipulos elegit · In hoc
aūt verbo non ip̄m iudam · ſed ſucceſſorē eius p̄ui
debat · Iuda em̄ cadente · ſucceſſit mathias · & duo
denarius numerus māſit · Hore g̊ illuſtrent᷑ a die ·
& per horar᷑ p̄dicatōnem credat mūdus in diem ·

Me g̊ ſequimini · ſi non vultis offendere · vnde ſub
dit · Si quis ambu · in die · non offendit · qꝛ lucem
huius mūdi videt · ſiquis aūt ambu · in nocte · offē-
dit · qꝛ lux non eſt in eo · ¶ Chriſ · Quaſi · d · qui ſi-
bi nihil cōſcius eſt nequicie · nihil patiet᷑ verſutie ·
Qui vero mala agit · patiet᷑ · Itaq̄ꝫ non oportet for-
midare · nihil em̄ dignū morte geſſimus · Vel alit᷑
Siq̄s lucem huius mūdi videt · ſecurus eſt · m̄lto-
magis q̄ mecū eſt · niſi āmouerit ſe a me · ¶ The ·
Quidam vero hūc diem ītelligūt tempus precedēs
paſſionem · noctem vero ip̄am paſſionem · Dicit g̊
eis · dum dies eſt · i · dū non īminet tempus paſſio-
nis · non offendetis · Non em̄ vos perſequentur iu-
dei · Cū aūt nox venerit paſſiōem propriam dico ·
ex tūc noctem poſſidebitis anguſtiarū · textus

¶ Hec ait · & poſt hec dicit illis · Lazarus amicus
noſter dormit · ſed vado vt a ſomno excitem eū · Di
xerūt g̊ diſcipuli eius · Domine ſi dormit ſaluꝰ erit
Dixerat aūt ihesus de morte eius · illi vero putaue
rūt ꝙ de dormitōne ſomni diceret · Tūc g̊ dixit eis
ihesus manifeſte Lazarus mortuus eſt · & gaudeo
ꝓpter vos vt credatis quoniam non eram ibi · ſed
eamus ad eum · Dixit ergo thomas · qui dicitur di
dymus · ad condiſtipulos · Eamꝰ & nos & moria
mur cum eo · ¶ Chriſoſtomꝰ · Poſita vna cōforta
tōne diſcipulorum · hic alio modo eos confortat oſ-
dens · quoniā non hieroſolimam debent ire · ſed in
bethaniam Vnde dicitur · Hec ait · Et poſt hec di-
cit illis · Lazarus amicus noſter dormit · ſed vado
vt a ſomno excitem eum · Quaſi · d · Non eo rurſus
diſputaturus contra iudeos · ſed amicum noſtrum
excitaturus · Propter hoc ergo dicit · Amicus no-
ſter · vt oſtendat neceſſarium ſuum aduentum ·
¶ Auguſtinus · Quod autem dixit · dormit · verum
dixit · domino dormiebat · hominibus mortuus erat ·
qui eum ſuſcitare non poterant · Nam dominus tan
ta facilitate · excitabat de ſepulchro · quanta tu ex
citas dormientem de lecto · Ergo ſecundū potentiā
ſuam dixit dormientem · ſicut & apoſtolus dicit ·
De dormientibus aūt nolo vos ignorare · dormien-
tes appellauit · quia reſurrecturos prenūtiauit · Sꝫ
quomodo intereſt in ip̄is qui quotidie dormiunt ·
& exurgūt · quid quiſq̄ꝫ videat in ſomnis · alij ſen-
tiunt leta ſomnia · alij torquētia · Sic vnuſquiſq̄ꝫ
cū cauſa ſua dormit · cū cauſa ſua ſurgit · ¶ Chriſ ·
Diſcipuli aūt impedire voluerunt eius aduentum
in iudeam · vnde ſequitur · Dixerūt ergo diſcipuli
eius · Domine ſi dor · ſal · erit · Solet em̄ eē ſomnꝰ
egrotantium · ſalutis inditium · Quaſi diceret · Si
dormit non igit᷑ vtile ē · ꝙ tu vadas ad excitādum
eum · ¶ Augꝰ · Quō g̊ intellexerūt diſcipuli · ſic re
ſponderūt · Vnde ſequitur · Dixerat aūt ihesus de
morte eius · illi vero putauerūt ꝙ de dormitōe ſom
ni diceret · ¶ Chriſ · Si vero quis dicat · quō nō
cognouerūt diſcipuli mortuū eē ab eo ꝙ dixit · va-
do vt excitem illū · ſtultū em̄ erat eū ire p̱ tot ſta-
dia · vt lazarū a ſomno excitaret · Iſtud dicēꝰ · q̄m

eſtimabant hoc enigma eē qualia multa loquebat̄
Aug⁹. Quia ergo obſcure dixerat. dormit. ma-
nifeſtat quod dixerat. vnde ſequitur. Tūc ergo
dixit eis ihesus. manifeſte. Lazarus mortuus eſt.
Chriſ. Non aūt hic adiecit. vado vt reſuſcitē
eum. Non eñ volebat verbis predicere. quod per
opera debebat certificare. vanam gloriā vbiq; nos
fugere docens. Et ꝙ non oportet ſimpliciter pro-
mittere. ſequit̄. Et gaudeo ꝓpter vos vt credatis.
quoniam non eram ibi. Aug⁹. Eger enim non
mortuus fuerat nūtiatus. ſed quomō lateret eū qui
creauerat. ad cuius manus anima morientis exie-
rat? Ait ergo. Gaudeo ꝓpter vos vt credatis. qm̄
non eram ibi. vt iam incipent admirari. qꝛ domin⁹
poterat dicere mortuum ꝙ nec viderat. nec audiue-
rat Vbi meminiſſe debemus. ꝙ adhuc etiam ipoꝝ
diſcipulorū miraculis edificabatur fides. non vt eē
inciperet. ſed vt que cepat. creſceret. ꝙ g° dicit. vt
credatis. intelligendū eſt. vt amplius robuſtiusq;
credatis. Theo. Intellexerūt aūt quidam hoc
ſic. Gaudeo inquit pro vobis. nam cum illic non
extiterim. cōfert ad maioritatem fidei veſtre. quo-
niam ſi aſtitiſſem. egrotantem curaſſem. quod eēt
modicum ſignū ad mee virtutis indicium Quia ve-
ro me abſente superuenit mors. potius ī fide mea
corroboramini. cum videbitis me poſſe etiam defū-
ctum putreſcentem reſuſcitare Chri. Igit̄ om-
nes diſcipuli quidam timebant iudeos. ſuper alios
vero thomas. vnde ſequit̄. Dicit g° thomas qui dī
didym⁹. ad cōdiſcipulos. Eamus & nos & moria-
mur cū eo Infirmior ei erat alijs & īfidelior. poſtea
omnibꝫ fortior factus eſt & irreprehenſibilis. qui
ſolus orbem terrarum percurrit. & in medijs plebi-
bus voluebatur. volentibꝫ eū interficere. Bed.
Vel caſtigati diſcipuli ſuperioribꝫ dñi verbis non
auſi ſunt vltra cōtradicere. Sed thomas pre oībus
ſotios hortatur. vt irent. & morerentur cū eo. In
quo magna eius videtur eē conſtantia. Hic eñ lo-
quebatur. quaſi facere poſſet que alios hortabat̄.
immemor ſue fragilitatis. ſicut & petrus. textus
Venit itaq; ihesus & inuenit eū quatuor dies
iam in monumento habentem. Erat aūt bethania
iuxta hieroſolimam quaſi ſtadijs. xv. Multi autē
ex iudeis venerant ad mariam & martham. vt con-
ſolarentur eas de fratre ſuo. Martha aūt vt audiuit
qꝛ ihesus venit. occurrit illi. Maria aūt domi ſede-
bat. Dixit aūt martha ad ihesum. Domine ſi fuiſ-
ſes hic. frater meus non fuiſſet mortuus. Sed &
nūc ſcio qꝛ quecūq; popoſceris a deo. dabit tibi deus
Dicit ei ihesus Reſurget frater tuus. Dicit ei mā-
tha. Scio qꝛ reſurget in reſurrectione in nouiſſimo
die. Dicit ei ihesus. Ego ſum reſurrectio & vita.
Qui credit in me etiam ſi mortuus fuerit viuet. &
omnis qui viuit & credit in me. non morietur in
eternū. Credis hoc? Ait illi. Vtiq; dñe. Ego credi-
di qꝛ tu es xp̄s filius dei viui. qui in hūc mūdū ve-
niſti Alchui. Domin⁹ ad hoc venire diſtulerat.

vt quadriduū impleretur. vt lazar⁹ glorioſi⁹ reſu-
ſcitaretur. vnde dicit̄. Venit itaq; ihesus & inue.
eum quatuor di. iā in mo. habentem. Chriſoſ.
Māſerat eñ dñs duobꝫ diebꝫ. & ante duos dies ve-
nerat nūtius. In qua die lazarus eſt defunctus. ip-
ſe aūt quarta die acceſſit. Auguſt. De quatuor
aūt diebꝫ multa dici poſſunt. Diuerſis eñ modis
vna res ſignificari poteſt. Eſt eñ vnus dies mor-
tis quem hō trahit de mortis propagine. Sed & le-
gem naturalem tranſgrediuntur homines. ecce alt̄
dies mortis. Lex etiā ſcp̄ture data eſt diuinitus ꝑ
moyſen & ipā cōtemnit̄. adde tertium diem mor-
tis. Venit euāgelium & ip̄m tranſgrediunt̄ homi-
nes. Ecce quartus dies mortis. etiā ad tales exci-
tandos dñs non dedignat̄ accedere. Alchuin⁹.
Aliter. primū peccatū extitit latō in corde. Secun-
dū cōſenſus. Tertium factū. Quartum cōſuetudo.
Sequit̄. Erat aūt bethania iuxta hiero. quaſi ſta-
dijs. xv. Chriſ. Quod erat miliaria duo. Hoc aūt
dicit̄ ad oñdendū ꝙ congruū fuit multos iudeorū
a hieroſolimis adeē. Vnde ſubdit̄. Multi autē ex
iudeis venerant ad mariam & martham. vt conſo-
larentur eas de fratre ſuo. Sed quomodo iudei con-
ſolabantur dilectas a xp̄o. cum iam ſtatuiſſent ꝙ
ſi quis xp̄m confiteretur extra ſinagogam fieret.
Sed propter calamitatis neceſſitatem. aut quaſi
nobiles has mulieres reuerentes eas conſolaban-
tur. aut quia hij aderant qui non mali erant. Mul-
ti enim ex ip̄is credebant. Hoc autem dicebat euā-
geliſta. ad oſtendendum ꝙ lazarus vere mortuus
erat. Beda Nondum autem dominus caſtellū
introierat. Vnde adhuc extra caſtellum poſito oc-
currit martha. vnde ſequitur. Martha autem vt
audiuit. quia ihesus venit. occurrit illi. Maria aūt
domi ſedebat. Chriſoſtomus. Non autem aſſu-
mit ſororem obuiam xp̄o vadens Vult enim ſingu-
lariter chriſto loqui & quod factum eſt ei annun-
tiare. Cum vero eam in bonam ſpem duxit. tunc
abijt. & vocat mariam. Theophilus. Primo
itaq; non pandit ſorori. volens aſtantes hoc latē
quoniā ſi percepiſſet maria xp̄m accedere. obuiā
iret. & comitarent̄ eā p̄ntes iudei. q̄bꝫ notum fore
aduentū ihesu martha nolebat Seq̄tur. Dixit aūt
martha ad ihesum. dñe ſi fu. hic fra. me. non fuiſ-
ſet mortuus. Chriſ. Credebat enim in xp̄m. ſꝫ
non vt oportebat. Nondū eñ cognoſcebat. qm̄ de⁹
erat. Et ideo dicebat. Si fuiſſes hic. frater me⁹ ñ
fuiſſet mortuus. Theo. Quaſi diffidens qm̄ etiā
abſens ſi vellet. poſſet prohibere mortē fratris ſui
Chri. Nondū etiā cognoſcebat ꝙ ꝓpria virtute
hoc faceret. quod apparet ex hoc quod ſubditur.
Sed & nūc ſcio qꝛ quecūq; popoſceris a deo dabit
tibi deus. vt de virtuoſo q̄dam & approbato viro
loquens. Aug. Nō aūt dicit ei rogo te vt reſuſci-
tes frēꝫ meū Vñ ei ſciebat. ſi frī ei⁹ reſurgē vtile
fuerat. hoc tm̄ dixit. ſcio qꝛ potes. ſi vis facē. vtrū
facias. iudicij tui ē. ñ p̄ſumptōis mee. Chriſo.

Dominus aũt vtraq̧ quẽ non cognoſcebat · eam do
cuit · vnde ſequit̃ · Dixit ei iheſus reſurget frater
tuus · Nõ dixit petam vt reſurgat · Sed ſi diceret
Non indigeo adiutorio a meip̃o omnia facio · valde
fuiſſet graue mulieri · Sed hoc dicere reſurget me
dium erat · ¶ Aug9 · Ambiguum aũt fuit ꝙ dixit
reſurget · Non enim ait modo · Et ideo ſequit̃ · dic̃
ei martha · ſcio q̃a reſurget in reſurrectione in no-
uiſſimo die · De illa reſurrectione ſecura ſũ · de hac
incerta ſum ¶ Chri · Audierat aũt mulier multa
a xp̃o de reſurrectione loquente · Dominus autem
manifeſtius ſuam oſtendit autoritatem · Nam ſub
ditur dicit ei iheſus · Ego ſum reſurrectio & vita ·
oſtendens quoniam nõ indiget alio adiutorio · Si
enim alio adiutorio indiget · q̃liter erit reſurrectio
Si vero ipſe eſt vita · non loco circũcluditur · ſed
vbiq̧ exiſtens poteſt ſanare · ¶ Alchu · Ideo ego
ſum reſurrectio · quia vita p quem tunc cum alijs
reſurget p eundem pt̃ & modo reſurgere · ¶ Chri ·
Illa ergo dicẽte quecunq̧ petieris · Ipſe dicit · qui
credit in me etiam ſi mortuus fuerit viuet · oñdens
quoniã ipſe eſt tributor bonoꝝ & ab ipſo oportet
petere · per hoc autem eius intellectum eleuat · Non
enim hoc erat ſolum · quod querebat̃ · vt ſolum la-
zarum ſuſcitaret · ſed etiam oportebat eam & q̃ pre
ſentes erant diſcere reſurrectiõꝫ · ¶ Aug9 · Dicit
ergo qui cre · in me etiam ſi mor · fu · in carne · viuet
in aĩa donec reſurget caro nunq̃ poſtea moritura
Nam vita anime fides eſt · Sequitur & omnis qui
viuit in carne & credit in me · etiam ſi moriatur ad
tempus per mortem carnis nõ morieť ineternum ·
¶ Alchu · Propter vitam ſpũs & immortalitateꝫ
reſurrectionis · Sciebat auteꝫ dominus queꝫ nihil
latet · ꝙ hoc credebat · Sed confeſſionem q̃ ſaluare
tur · querit · Vnde ſequit̃ credis hoc · Ait illi vtiq̧
domine ego credidi · quia tu es xp̃us filius dei viui
qui in hunc mundũ veniſti · ¶ Chri · Videť mihi
non intellexiſſe mulier quod dictũ eſt · ſed quoniã
magnum quid erat intellexit · Nõ tamen cognouit
quid eſt · propterea aliud interrogata aliud reſpon
dit · ¶ Aug9 · Vel aliter qm̃ hoc credidi · ꝙ filius
es dei · credidi q2 tu es vita · quia & qui credit in te
etiam ſi moriatur viuet · textus

¶ Et cũ hec dixiſſet · abijt & vocauit Mariam ſo-
roreꝫ ſuã ſilentio dicẽs magiſter adeſt · & vocat te
Illa vt audiuit · ſurrexit cito & venit ad eum · Nõ-
dum enim venerat ihs in caſtellum · ſed erat adhuc
in illo loco · vbi occurrerat ei martha · Iudei igitur
qui erant in domo cum ea & conſolabant̃ eaꝫ · cum
vidiſſent mariam · q̃a cito ſurrexit & exijt · ſecuti
ſunt eam dicentes · quia vadit ad monumentũ · vt
ploret ibi · Maria ergo cum veniſſet vbi erat ihũs
videns eum cecidit ad pedes eius · & dixit ei · Dñe
ſi fuiſſes hic · fr̃ meus nõ fuiſſet mortuus · ¶ Chri ·
Ex virtute ſmonum xp̃i interim martha lucrata
eſt luctus diſſolutioneꝫ · Ea enim que ad magiſtrũ
erat deuotio · nõ permittebat eam ſentire preſentia
que luctum inducere poterant vnde dicitur · Et cũ
hec dixiſſet · abijt & vocauit mariam ſororeꝫ ſuam
ſilentio · ¶ Aug9 · Aduertend9 ꝙ ſuppreſſam voceꝫ
ſilentium nuncupauit · Nam quomodo ſiluit · cum
ſubdatur dicens · mgr̃ adeſt · & vocat te · ¶ Chri ·
Ideo autẽ occulte ſororem vocat · ſi enim ſciuiſſent
iudei criſtum aduenire receſſiſſent · & non fuiſſent
teſtes miraculi · ¶ Aug9 · Aduertendũ etiam quẽ-
admodum euangeliſta non dixerit · vbi vel quãdo
vel quomodo mariam domin9 vocauerit · vt hoc in
verb9 marthe potius intelligeretur narrationis bre
uitate ſeruata · ¶ Theo · Sue etiam ipſam xp̃i p̃
ſentiam vocationem reputauit quaſi diceret · inex
cuſabile eſt vt eo p̃ſente tu non exeas obuiam ip̃i
¶ Chri · Omnibus autem aſſidentib9 illa lugens &
plangens non expectauit ad ſe venire magiſtrum
neq̧ dignitatem ſeruauit · neq̧ a luctu detenta eſt
ſed ſurgens confeſtim obuiauit vñ ſequitur · Illa
vt audiuit ſurrexit cito · & venit ad eum · ¶ Aug ·
Ex quo patet ꝙ non illam preueniſſet martha ſi ei
notus fuiſſet aduentus ihu · Sequit̃ nõdum enim
venerat ihs in caſtellum · ſed erat adhuc ĩ illo loco
vbi occurrerat ei martha · ¶ Chri · Vacãtius enĩ
ibat · vt non videatur inijcere ſeipſum miraculo · ſ
rogari ab alijs Hoc igit̃ vult occulte · euangeliſta
inſinuare · aut q̃a cito currebat · vt anticiparet eum
venientem · Venit autem non ſola · ſed omnes tra-
hens iudeos · Vnde ſequitur iudei igitur qui erant
in domo cum ea · & conſolabantur eam cũ vidiſſent
mariam quia cito ſurrexit · & exijt · ſecuti ſunt eam
dicentes q̃a vadit ad mo · vt ploret ibi · ¶ Aug9 ·
Hoc ptinuit ad euãgeliſtam narrare vt videam9
que occaſio fuerit ꝙ plures ibi eſſent · quando laza
rus reſuſcitatus eſt · vt tam grande miraculũ qua
driduani mortui reſurgẽtis teſtes plures inueniret
Sequitur maria ergo cũ veniſſet vbi eſſet iheſus ·
videns eum cecidit ad pedes eius · ¶ Chri · Feruẽ-
tior hec ſorore erat non enim turbam verecundata
eſt · nec ſuſpicionem timuit · quam de xp̃o iudei ha
bebant cum aliqui inimicorum xp̃i intereſſent · ſed
omnia cõtempſit hũana p̃ſente mgr̃o & ſoli ſe da-
bat ei q̃ ad mgr̃m honori · ¶ Theo · Quãuis etiaꝫ
diminute ſe videbatur habere dicẽs · Dñe ſi fuiſſes
hic frater meus non fuiſſet mortuus · ¶ Alchui ·
quaſi diceret · Dum nobiſcum preſens fuiſti · non
morbus · non infirmitas aliqua apparere auſa eſt ·
apud q̃s vita nouerat hoſpitari · ¶ Aug9 · de verb9
dñi O infidelis conuentio te adhuc poſito in ſeculo
lazarus amic9 morit̃ · Si amicus moritur inimic9
quid patietur? parum eſt ſi non tibi ſoli ſuperi ſer-
uiunt Ecce tuũ dilectũ inferi rapuerũt · ¶ Beda ·
Non autem omnia dixit maria q̃ martha ꝓtulerat
q̃a conſueto hominum more lachrymis nõ omnia q̃
voluit & in animo habuit ꝓferre potuit · textus
¶ Ihs ẽ vt vidit eã plorãteꝫ · & iudeos q̃ venerãt
cum ea plorantes · ĩfremuit ſpũ & turbauit ſemet
ip̃m & dixit vbi poſuiſtis eũ? Dicũt ei dñe veni &

vide. Et lacrimatus eſt ihs. Dixerunt ergo iudei ecce quomō amabat eum. Quidam autem ex ipſis dixerunt. Non potuit hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt & hic nō moreretur? ihesus ergo rurſum fremens in ſemetipſo venit ad monumentum Erat aūt ſpelunca & lapis ſuperpoſit9 ei. Ait ihs Tollite lapidē. dicit ei martha ſoror ei9 q̄ mortu9 fuerat. Dn̄e iam fetet q̄driduanus enim eſt. Dicit ei ihesus. nonne dixi tibi quoniam ſi credideris. videb gloriam dei? Tulerunt ergo lapidē. ¶ Chri. marie loquenti. nihil xp̄s loquitur. neq3 ea dicit. q̄ ſorori dixerat. Turba em̄ aderat multa & non erat tempus illorum verborum. Sed cōdeſcendit. & humiliatur. humanam naturam denudās. quia enim miraculum magnum erat futurum. & multos p id lucraturus ſua cōdeſcenſione attrahit teſtes. & humanam mōſtrat naturam. Vnde dicitur ihesus g̃ vt vidit eam plorantē. & iudeos qui venerant cū ea plorātes infremuit ſpū & turbauit ſemetipſum ¶ Aug9. Quis enim eum poſſet niſi ipſe turbare? Turbatus eſt xp̄us q̄a voluit eſuriuit quia voluit in illius poteſtate erat ſic vel ſic. affici vel non affici. Verbum enim animam ſuſcepit. Et carnem totius hominis ſibi coaptans. in perſone vnitate naturam. ac p hoc vbi ſumma poteſtas eſt. ſm volūtatis nutum turbat̄ infirmitas. ¶ Theo. Ad approbandam enim conditionem humanam iubet ei quod ſuum eſt proſequi. nec non iniungit ei virtute ſpirituſſancti illamq3 compeſcit. Hec aūt cuncta naturam pati dn̄s cōminet. cum approbando q᷑ hō verus & non apparens fuerat. tū etiam nos monendo. ac metam meſtice & iocunditati imponēdo. Nā ex toto. nec compati. nec merē ferreum. ac horum exuberantia muliebre. Sequitur. & dixit. vbi poſuiſtis eum. ¶ Aug. De verbis domini. Non locū ſepulti ignorare credi debuerat. ſ; fidem populi approbare volebat. ¶ Chri. Non enim vult ipſe ſe inijcē. ſ; omnia ab alijs diſcere & rogatus facē vt ab omni ſuſpicione eripiat ſignū. ¶ Aug. lxxxiij queſti. Qr & interrogat vocacōnem n̄ram que fit in occulto arbitror ſignificare. Predeſtinatio em̄ noſtre vocationis occulta eſt. cuius ſecreti ſignum eſt interrogatio domini quaſi neſcientis cum ipſi neſciam9. Vel q᷑ ignorare ſe peccatores alio loco dominus oſtendit dicens. Non noui vos. qr in diſciplina & p̄ceptis eius non ſunt peccata. Sequitur dicunt ei domine veni & vide. ¶ Chriſ. Nondum enim aliquod ſignum reſurrectionis monſtrauerat vnde ita videbatur itur9. vt lachrymatur9. nō vt reſuſcitaturus. Propter hoc ei dicūt. veni & vide ¶ Aug9. Videt autē dominus quando miſeretur Vnde illi dicitur. vide humilitatem meam. & laborem meum. & dimitte omnia peccata mea. Sequitur & lachrymatus eſt ihs. ¶ Alchui. Quia fons pietatis erat. flebat pro parte humanitatis. quem reſuſcitare poterat p potētiā diuinitatis. ¶ Aug. Quare autem fleuit xp̄s niſi quia homines flere docuit. ¶ Beda. Eſt aūt hoīm cōſuetudo caros ſuos mortuos lugere. Scd̄m hanc conſuetudinem iudei dominum flere putabant. vnde ſubditur. Dixerūt ergo iudei. ecce quomodo amabat eum. ¶ Aug9. Quid eſt amabat eum? Non veni vocare iuſtos. ſed peccatores ad penitentiam ſequitur. Quidam autē ex ipſis dixerunt. Nō poterat hic qui aperuit oculos ceci nati. facere vt hic nō moreretur. Plus eſt quod facturus eſt. vt mortuus ſuſcitetur ¶ Chri. Erant autem ex inimicis eius q̄ hoc dixerunt. Ex quibus igitur oportebat eius admirari virtutē ex hijs ei detrahunt. ſcz ex illuminatione ceci nati q̄ nec illo miraculo facto. In hoc etiam ſe oſtendunt eſſe corruptos. quia nondum xp̄o aduenientē ad monumentum. preaſſumunt accuſationes non expectantes rei finē ſequitur. Ihesus ergo rurſum fremens in ſemetipſo venit ad monumentum. Studioſe euangeliſta frequenter dicit q᷑ lacrimatus eſt & q᷑ fremuit. vt diſcas q᷑ vere noſtram naturā induit. Quia em̄ hic magis alijs euangeliſtis magna de eo loquitur. etiam in rebus corporalibus humiliora dicit. ¶ Aug9. Fremas aūt & in te. ſi diſponis reuiuiſcere. omni homini dicitur q᷑ premit̄ peſſima conſuetudine. ſequitur. Erat autem ſpelunca & lapis ſuperpoſitus ei. Mortuus ſub lapide. re9 ſub lege. Lex em̄ q̄ data eſt iudeis in lapide ſcripta eſt. Omnes autē rei ſub lege ſunt. iuſto autē non eſt lex poſita. ¶ Beda. Eſt autem ſpelunca rupis cauata. Porro monumētum dicitur eo q᷑ mentem moneat. hoc eſt mortuos ad memoriam reuocat. Sequit̄. ait ihesus. tollite lapidem. ¶ Chri. Sed quare nō lapide iacente fecit reſuſcitari? Nonne poterat q̄ corpus mouit mortuum voce. etiam multomagis lapidē mouē? Nō aūt hoc fec̄. vt eos teſtes faciat miraculi. vt nō dicāt. qd̄ i ceco dixerant. Nō eſt hic. Man9 em̄ & acceſſus ad monumētū teſtabant̄. q᷑ ipſe ē. ¶ Aug. Miſtice aūt dic̄. remouete lapidē. remouete legis pondus. gratiā predicate ¶ Aug. lxxxiij. queſti. In q̄ puto illos ſignificare q̄ venientibꝫ ad eccleſiam ex gētibꝫ. onus circūciſionis imponere volebāt. vel eos q̄ in eccleſia corrupte viuunt & offenſioni ſunt credere volentibus ¶ Auguſtinus. De verbis domini iam autē maria & martha ſorores lazari que chriſtum frequenter mortuos reſuſcitaſſe viderant fratrem ſuū poſſe reſuſcitare penitus non credebant. Nam ſequitur. Dicit ei martha ſoror eius q̄ mortu9 fuerat. Dn̄e iam fetet. q̄driduan9 em̄ eſt ¶ Theo. Hoc aūt martha tanq̄ diffidens dicit. veluti impoſſibile credēs poſſe frēz ſuſcitari. ob dierꝫ diuturnitatē ¶ Beda Vel hec verba non ſunt deſperationis. ſ; poti9 admiracōis ¶ Chri. Sꝫ & hoc etiā qd̄ dicit valet ad obſtruendū indeuotos vt & miraculū teſtent̄. man9 tollētes lapidē & audit9 vocē audiēs xp̄i. & viſus videtiū lazarꝫ exire. & odorat9 fetorē recipiēs ¶ The. Xp̄s aūt rememorat mulieri ea de quibus ſecum contulerat. & pene vt obliuiſcenti loquitur

Vnde ſequit᷑. dicit ei ihesus. Nonne dixi tibi quo
niam ſi credideris. videb gloriã dei. ¶ Chriſoſto.
Non enim memor erat mulier eius quod xp̄us dix
erat. Qui credit in me etiam ſi mortu9 fuerit. viuet
Et diſcipulis quidem dixit. vt glorificet᷑ filius dei
in ea. Hic autem gloriam dei de patre dicit. Infir:
mitates enim eorum qui audiebãt cauſa erat diffe
rentie eorum que dicebantur. Nolebat dominus in
terim turbare aſtantes. & ideo dicit. videb gloriã
dei. ¶ Aug9. In hoc autem eſt gloria dei. quia &
fetentem & quadriduanum reſuſcitat. ſequitur.
Tulerunt ergo lapidem. ¶ Orige. Mora tollendi
lapidem adiacentem ex ſorore defuncti cauſata eſt
Niſi em̄ dixiſſet. iam fetet. eſt enim quadriduan9
non diceretur. dixit ihesus. tollite lapidez. Suſtu
lerunt ergo lapidem. Nunc ergo longe tardius ab:
latus eſt. Commodum eſt igitur nihil interponere
inter iuſſa ihesu & ipſorum executionem. textus
¶ Ihesus autez eleuatis ſurſum oculis dixit. Pa:
ter gratias ago tibi quomã audiſti me. Ego autẽ
ſciebam quomã ſemper me audis. ſed propter po:
pulum qui circũſtat dixi. vt credant. quia tu me
miſiſti. Hec cum dixiſſet. voce magna clamauit.
Lazare veni foras. Et ſtatim prodijt. q̇ fuerat mor
tuus ligatus manus & pedes inſtitis. & facies ei9
ſudario erat ligata. Dicit eis ihesus. Soluite eum
& ſinite abire. Multi ergo ex iudeis q̇ venerant ad
mariam & martham. & viderant que fecit. credi:
derunt in eum. Quidam autez ex ipſis abierunt ad
phariſeos. & dixerũt eis. que fecit ihs. ¶ Alchu.
Quia xp̄s ſm hominem minor erat patre ab illo pe
tit ſuſcitationez Lazari. atq̧ ideo ſe exauditum di
cit vñ dicitur. ihesus autez eleuatis ſurſum oculis
dixit. Pater gratias ago tibi quoniam exaudiſti
me. ¶ Orig. Eleuauit quidem ſurſum oculos quo
niam intelligentiam humanam erexit. adducens
illam per orationem ad excelſum patrem. Sz & ne
ceſſe eſt volentem ad exemplar oratõis xp̄i orare
eleuare oculos cordis ſurſum. ac erigere illos a pre
ſentibus rebus. memoria. cogitationibus. atq̧ intẽ
tionibus. Si autem digne orantibus huiuſmodi
quedam exprimitur a deo de ꝓpria oratõne ꝓmiſſio
adhuc te loquente dicam. ecce aſſum. quid expedit
arbitrari de domino & ſaluatore. erat enim oratur9
pro reſurrectione lazari. Sed ꝑueniens illius ora
tionem qui ſolus bonus pater eſt. exaudiuit di:
cenda Pro impletione igitur orationis. ſubdit gra
tiarum actiones dicens. Pater gratias ago tibi.
quoniaz exaudiſti me. ¶ Chriſoſtomus. Hoc eſt
nihil eſt cõtrarium mei ad te. Non aũt oſtendit. q̇d
ipſe non potuit. vel q̧ minor ſit patre. quia hoc &
amicis dicitur & honore equalibus. Vt autez oſtẽ
dat. quoniam nõ indiget oratione. ſubiungit. Ego
autem ſciebam. quoniam ſemper me audis. quaſi
diceret ad hoc q̧ fiat voluntas mea. nõ indigeo ora
tione ad hoc q̧ tibi ſuadeam. Vna enim eſt noſtra
voluntas. hoc autem obumbrate dicit propter au:
ditorum imbecillitatem. Deus enim non ita digni
tatem ſuam reſpicit. vt ad ſalutem noſtram. prop
terea excelſa q̇dem & magna pauca. & ipſa occul
tata. humilia vero multa circũfluunt eius ſermo:
nibus. ¶ Hilari. iij. de trinitate. Non igitur prece
eguit. nobis orauit. ne fili9 ignoraretur. vnde ſub:
ditur. Sz propter populum qui circumſtat. dixi
vt credant. quia tu me miſiſti Cum enim ſibi non
proficeret deprecatõis ſermo. ad profectum tamẽ
noſtre fidei loquebatur. Nõ inops ergo auxilij eſt
ſed nos ſumus inopes doctrine. ¶ Chriſoſtimus.
Non autem dixit. vt credant. quoniam minor ſum
quoniam ſine oratione non poſſum facere. ſed quo:
niam tu me miſiſti. Non dixit. miſiſti me imbecillẽ
ſeruitutem recognoſcentem. a meipſo nihil facien:
tem. ſed me miſiſti. vt nõ deo contrarium eſtimẽt
nec dicant. nõ eſt ex deo. & vt oſtendam ſm tuam
voluntatem opus hoc fieri. ¶ Auguſti. De verb
domini Venit autem xp̄s ad monumẽtum. in quo
lazarus dormiebat. & nõ tanq̄ mortuum. ſꝫ tanq̄
ſanum. tanq̄ viuum. tanq̄ audire paratum. de ſe
pulchro protinus euocauit. Vnde ſequit᷑. Hec cũ
dixiſſet. voce magna clamauit. Lazare veni foras.
ideo dicit nomen. ne om̄s mortui cogerentur exire
¶ Chri. Non autẽ dixit. Surge tu. ſed veni foras
vt viuenti loquẽs ei qui mortuus fuerat. Propter
quid non dixit. In nomine patris mei veni foras
aut reſuſcita eum pater. Sed hec omnia dimittens
poſtq̄ orantis formam acceperat. per res autorita
tem oſtendit. quoniam & hoc ſapientie ſue eſt per
verba q̇dem condeſcenſionem. per res v̄o oſtẽdere
poteſtatem. ¶ Theo. Alta v̄o ſaluatoris vox que
lazarum ſuſcitauit. inditium eſt tube magne ſona
ture in communi reſurrectione. Altius etiaz clama
uit vt gentilium ora refrenet. fabulantiũ in tumu
lis eſſe animas defunctorum. Nam quaſi foras ma
nentem eam aduocat per clamorem. Sicut autez
vniuerſalis reſurrectio in ictu oculorum proueniet
ſic & hec reſurrectio ſingularis. Et ideo ſequitur.
Et ſtatim ꝓdijt qui mor. fuerat ligatus manus &
pedes inſtitis. & facies eius ſudario erat ligata. Iã
mancipatur effectui quod dicitur. venit hora cum
audient defuncti vocem filij dei. & qui audierint vi
uent. ¶ Orige. Nam vox elata & clamor non incõ
uenienter dicetur excitaſſe illum. & ſic adimpletũ
eſt. quod dixerat vado vt excitem eum. Sed & pr̄
qui filium orantem exaudiuit ſuſcitauit lazarũ. vt
ſic reſurrectio lazari. commune opus ſit filij orãtis
& patris exaudientis. Sicut enim pater ſuſcitat
mortuos & viuificat. Sic & filius quos vult viui
ficat. ¶ Chriſoſtim9. Exijt autez ligatus vt non
putaret᷑ eſſe phantaſma. Sed & hoc q̧ exibat li:
gatus non minus videbat᷑ eſſe q̄ reſuſcitare. Seq̇
tur. dicit eis ihesus. ſoluite eum. Vt videlicet tan
gentes & ei appinquantes videant. q̇a vere eſt ille
Sequit᷑. & ſinite abire. & hoc ꝓpter humilitatem.
Non em̄ ducit eum. neq̧ iubet ſecum ambulare ad

ſui demonſtrationez. ¶ Orige. Dixerat autē ſupra dominus ꝓpter populum qui circumſtat. dixi. vt credant. q2 tu me miſiſti. nullo autem eoꝝ credente hoc dixiſſet. velut aliquis hoim inſcius futurorum Vnde ad hoc remouēdum. ſubditur. multi ergo ex iudeis qui venerant ad mariam. & martham. & viderāt q̄ fecit. crediderūt in eū. Quidam aūt ex ipſis abierūt ad phariſeos. & dixerūt eis q̄ fecit ihs. Cōtinet q̄d ambiguū ſmo p̄ns verꝫ q̄ ierūt ad phariſeos. fuerūt ex illis multi. q̄ crediderāt ꝓponētes cōciliari xp̄o hoſtiliter ſe hn̄tes ad eū. Vel alij a credētib9 irritare volētes inuidū phariſeoꝝ zelū i ip̄m. & videt̄ mihi hoc magis. Euangeliꝫaꝫ exprimere velle. multos eīm dixit q̄ p hoc q̄d viderūt crediderunt veluti paucis exiſtentib9. alijs de q̄bus ſubdit. Quidam autem rē. ¶ Aug9. lxxxiij. queſtionum. Quanq̄ autem ſm euangeliſte hiſtoriam reſuſcitatum lazarū plena fide teneam9 tn̄ in allegoria aliquid ſignificare non dubito. Neq3 cum res facte allegorizant̄. geſte rei fidē amittūt. ¶ Aug9 Sup iohem oīs quidem q̄ peccat. moritur ſed de9 magna miſericordia animas ſuſcitat. ne moriātur in eternum. Intelligimus ergo tres mortuos quos in corporib9 ſuſcitauit. aliquid ſignificare de reſurrectionib9 aīarum. ¶ Greg. iiij. moraliū. puellaꝫ eīm in domo. mulierem extra portaꝫ. In ſepulchro aūt lazaꝝ ſuſcitat. Adhuc quippe in domo mortuus iacet. q̄ iacet in peccato. Jam q̄ſi extra portam ducitur cui9 iniquitas vſq3 ad in verecūdiam publice perpetrationis operatur. ¶ Aug9. Vel intus eſt mors. q2 cogitatū malum nondum ꝓceſſit in factū Si aūt ip̄m malum feciſti. q̄i mortuū extra portā extuliſti. ¶ Greg9. Sepulture vero aggere p̄mitur. qui in perpetratione nequitie vſu conſuetudis preſſus grauat̄. ſed hos plerunq3 diuina gratia reſpectus ſui lumine illuſtrat. ¶ Auguſti. lxxxiij. queſtionū. Vel accipiamus lazaꝝ in monumēto aīam terrenis peccatis obrutam. ¶ Aug9. ſup iohannem. Et tn̄ lazarum dn̄s amabat. ſi eīm peccatores non amaret. de celo ad terras non deſcēderet Bene aūt de illo qui peccare conſueuerat dicit̄ fetet Incipit eīm habere peſſimam famam tanq̄ odorem teterrimum. ¶ Aug. lxxxiij. queſti. Recte etiam dicit q̄driduanus eſt. Vltimum eīm elementorum terra eſt. Significat eīm puteum terrenoꝝ peccatoꝝ id eſt cupiditatum carnalium. ¶ Aug9. ſup iohannez. Fremuit autem dn̄s lachrymauit. voce magna clamauit. quia difficile ſurgit. quez moles cōſuetudinis p̄mit. Turbat ſemetip̄m xp̄s. vt tibi ſignificet. quō tu turbari debeas. cum tanta mole peccati grauaris. & p̄meris. Fides enim hoīs ſibi diſplicentis fremere debet in accuſatione malorum operum vt violentie penitentis cedat cōſuetudo peccandi. Quando dicis illud feci. & pepercit mihi de9 euangelium audiui. & contempſi. Quid facio? iam fremit chriſt9. quia fides fremit. in voce fremētis apparet ſpes reſurgentis. ¶ Greg9. xxij. moraliū

Dicitur autē lazaro. veni foras. vt ab excuſatōne & occultatione pc̄ti ad accuſationem ſuam ore ꝓprio exire ꝓuocet̄. vt qui intra conſcientiam ſuam abſconſus iacet per nequitiam. a ſemetipſo foras exeat per confeſſionem. ¶ Aug9. lxxxiij. queſtio. Q2 autem lazarus exijt de monumento. animam ſignificat recedentez a carnalib9 vitijs. q2 vero inſtitis obuolutus. hoc eſt q2 etiam a carnalib9 recedentes & mente ſeruientes legi dei. adhuc tamen in corpe conſtituti. alieni a moleſtijs carnis eſſe non poſſumus. q2 autez facies eius ſudario tecta erat. hoc eſt q2 in hac vita plenam cognitionem habere nō poſſumus. q2 autez dicit. Soluite eum & ſinite abire hoc eſt q2 poſt hanc vitam auferuntur oīa velamina. vt facie ad faciē videam9. ¶ Aug9. ſup iohēz Vel aliter quādo contemnis. mortu9 iaces. quādo confiteris ꝓcedis. Quid eſt enim procedere. niſi ab occultis velut exeundo manifeſtari. Sed vt confitearis. deus facit. magna voce clamando. i. magna gratia vocando. Mortuus autem ꝓcedens adhuc ligatus eſt. Confitens adhuc reus. vt aūt ſoluerent̄ pc̄ta eius miniſtris hoc dixit. ſoluite eum & ſinite abire. Quod eſt que ſolueritis ſuper terrā erunt ſoluta & in celis. ¶ Alchu. Xp̄us ergo ſuſcitat q̄a interius per ſeip̄m viuificat. Soluūt diſcipuli. q̄a p miniſterium ſacerdotum. abſoluuntur viuificati ¶ Beda. Per eos aūt qui phariſeis annuntiauerūt ſignificant̄. nōnulli. q̄ videtes bona ſuoꝝ dei opera odijs inſequūtur & infamare conant̄. textꝰ

¶ Collegerūt ergo pontifices & phariſei conſilium aduerſus iheſum & dicebant. Quid facimus? q2 hic hō multa ſigna facit. Si dimittimus eum ſic. oēs credent in eum. & venient romani. & tollēt noſtrū locum. & gentem. Vnus autem ex ipſis cayphas nomine. cum eſſet pōtifex anni illius. dixit eis vos neſcitis quicq̄. neq3 cogitatis. q2 expedit vobis vt vnus moriatur homo ꝓ populo. & nō tota gens pereat. Hoc aūt a ſemetipſo nō dixit. ſed cū eſſet pontifex anni illius ꝓphetauit Quia iheſus moriturus erat ꝓ gente. Et non tm̄ ꝓ gente. ſed vt filios dei q̄ erāt diſperſi cōgregaret in vnum. Ab illo g° die cogitauerūt vt interficerēt eū. ¶ Theo. Decebat admirari ac extollē eū q̄ talia pagebat miracula. ipſi vo po]ius cōſiliant̄ illū occidē. vn̄ dicit̄. Collegerunt g°. Pon. & Pha. cōſilium aduerſus ihm̄ & dicebāt quid facim9 ¶ Aug. Nec tn̄ dicebāt. credam9. Plus eīm pditi hoīs cogitabāt quō nocerēt & pderent. q̄ quō ſibi cōſulerent. ne pirēt. & tn̄ timebant & q̄i cōſulebāt. Dicebāt eīm. Quid facim9? q̄a hic hō m̄lta ſigna fac̄. ¶ Chri. Hoīez eū adhuc vocant. q̄ tantā ſuſceperūt ei9 deitatis demōſtracōem. ¶ Orig. Eſt aūt p ea q̄ dicunt̄ ab ipſis. cōſiderare coꝝ inſipietiā & cecitatē. Inſipietiā quippe q2 teſtificabant̄ illū & m̄lta pegiſſe miracl'a. & tn̄ eſtimabant ſe poſſe aduerſus eū emulari. velut nō poſſe p ſe aduerſus eorū emulationes. Cecitatis autē hoc ip̄m erat. ad facientem enim tot miracula ꝑtinebat

vt ſe ab eorum inſidijs eximeret · niſi forte crederēt
ꝙ ſigna fecit · & putabāt ea non fieri diuina v̄tute
Hijquidē igitur deliberabāt nō dimittere ipm̄ · opi
nātes ſe ꝑ hoc eē impedimēto volentib⁹ credere in
eum. & romanis ne eis auferēt terrā & gētem. Vn̄
ſequitur · Si dimittimus eum ſic omnes credent in
eum · & ve · ro · & tol · · lo · no · & gentem. Hoc dicen
tes · populum volunt concutere vt periclitandum
ex ſuſpitōne tirā̄nidis · Quaſi . d. Si romani vide:
rint eum turba ſducētem · ſuſpicabuntur nos in ti
rā̄nidē velle cōſurgere . & deſtruent noſtrā ciuita:
tem · ſed fictio erat · quedicebātur · Quid · n · demon
ſtrabat tale! armigeros circūferebat! & eq̄tatu
ras trahebat! Nōne deſerta pſequebat̄ ! Sed vt nō
putentur ob paſſionem ſuā hoc dicere . totā ciuitatē
periclitari dicūt · ¶ Auguſtinus · Vel timuerunt
ne ſi omnes in chriſtum crederent · nemo remaneret
qui aduerſus romanos ciuitatem dei templumq̄ de
fenderet · quomiā cōtra ipm̄ templum & cōtra ſuas
paternas leges · doctrinam chriſti eē ſenciebant · tē
poralia ergo ꝑdere timuerunt · & vitam eternā non
cogitauerunt · Nam & romani poſt domini paſſionē
& glorificatōnem tulerunt eis · & locum & gentem
expugnādo & trāſferēdo · ¶ Origenes · Sed & ſm̄
anagogem · locum eorum q̄ ex circūcifione ſūt gen
tes occupauerūt q2 per eorum caſū · ſalus gentib⁹
euenit · Loco em̄ genciū romani ponunt̄ ex regnā:
tib⁹ qui regno ſuberāt nū̄cupatis · Gens etiam ab
eis ſublata eſt · q2 q̇ fuit populus dei · factus eſt nō
populus · ¶ Chriſoſtom⁹ · Cum aūt illi heſitabāt
& in ordine cōſilij ꝓponebant dicentes · quid facim⁹
vnus inverecūde & cum crudelitate clamauit · Vn̄
ſequitur . Vnus aūt ex ipis Cayphas nomine cū
eēt pont · anni illius . ¶ Auguſtin⁹ . Mouere poteſt
quomō dicatur pontifex anni illius · cū dominus
cōſtituerit vnum ſūmū ſacerdotē · cui mortuo vn⁹
ſuccederet · Sz intelligēdū eſt per ambitōes & cōte
tōnes inter iudeos poſtea cōſtitutū eē plures fore
pontifices . q̇ ꝑ annos ſingulos vicib⁹ miniſtrarēt ·
& forte etiam in vnum annū plures adminiſtrabāt
quib⁹ alio anno alij ſuccedebāt . ¶ Alchuin⁹ · Nam
de hoc caypha ioſephus refert ꝙ ꝓcio ſibi ſacerdo:
cium vnius anni redemerit · ¶ Origenes . Increpa
tur autē cayphe ꝑuitas in hoc quod dicitur · ponti
fex anni illius · quo ſcz noſter ſaluator exēcuit mi:
ſterium paſſionis · Et tamen cū eēt pontifex anni
illius · dixit eis · Vos neſcitis quicq̄ · neq̄ cogita:
tis · quia expedit vobis · vt vnus moriatur homo ꝓ
populo · & nō tota gēs pereat · Quaſi · d · vos ſedetis
& adhuc ſegnius rem attenditis . ſed attendatis
vnius hominis ſalutem ꝓ cōmuni republica opor:
tere cōtemnere . ¶ Theophilus · Hoc autem ipſe q̄:
dē praua dixit intentōe · tamen ſpiritus ſācti gracia
ore eius vſa eſt ad futuri preſagiū. vnde ſubditur ·
Hoc at̄ a ſemetipō n̄ dixit · ſed cū eēt pon · anni illi⁹
ꝓphetauit . quia iheſus moriturus erat ꝓ gente .
¶ Origenes · Non quicūq̄ ꝓphetizat ꝓpheta eſt ·

ſicut non quicūq̄ iuſ ꝓſequit̄ iuſtus eſt . Sicut q̇
facit aliq̄d opus ꝓpter humanā gloriā . Cayphas
ergo ꝓphetauit quidē · nec tn̄ erat ꝓpheta · ſic & bala
am · Audebit aūt q̄s dicere ꝙ non ꝑ ſpiritū ſāctum
caiphas ꝓphetauerit . quia etiam ſpiritus maligni
eſt atteſtari iheſu & ꝓphetare ꝓ eo · Juxta illō qu
od dicitur · Nouimus te ꝙ ſis ſāctus dei · nam eius
intentōnis eſt . non fideles auditores efficere · ſed in
citare in pretorio cōſidētes aduerſus iheſū · vt eum
perimerent · deinde ꝙ dicit . expedit vobis ꝙ pars
eius ꝓphecie fuit · dicit verū vel mentitur · Nam ſi
verum dicit · ſaluantur hij qui in ꝑterito aduerſus
iheſum nitūtur . mortuo iheſu ꝓ populo & ꝑtingūt
ad id quod expedit . Quod ſi incōueniens eſt mani:
feſtū eſt ꝙ nō fuit ſpiritus ſāctus q̇ dedit hec ꝓferri
quia ſpiritus ſāctus non mentitur . Si aūt quis
velit veridicū & in hoc eē cayphā · cōuertetur illo
ꝙ gracia dei ꝓ omnib⁹ guſtet mortem & ꝙ eſt ſal:
uator omnium hominum · maxime fidelium · fatebi
tur etiam cuncta que ſunt in hoc loco · ꝓpheciam eē
veridicam · Incipiendo ab illo · Vos nihil ſcitis ·
Nihil enim nouerant qui iheſum ignorabant eē ve:
ritatem · ſapīciam · iuſticiam & pacem · Et ꝙ ipis q̄
ꝙ erat expediens · vt hic vnus inq̄ntum eſt homo ·
moriatur pro populo · Non em̄ inq̄ntum eſt imago
inuiſibilis dei eſt ſuſceptibilis mortis . Pro populo
autē obijt · velut potēs tocius orbis culpā īſeipſ3 re
torq̄ēs diſſipare ac delere . Ex hoc vero quod dici
tur · Hoc autem a ſemetipō non dixit . docemur ꝙ
aliqua nos homines per nos dicimus · nulla inducē
te virtute ad proferendum · Quedam vero ſuadente
nobis quadam virtute . & ſi non integre exprima:
mus · & ſic cōſequenter diſponamur ad ea inſectan
tes ea que dicimus . ſed nō intentōnē dictorū velut ·
cayphas ex ſe nihil protulit · nec dixit intentōnem
quia ꝓpheciam dicti non accipiebat . Sed etiam
apud paulū quidā legis ꝑiti ſūt nō ītelligētes nec
ea que ꝓferuntur · ¶ Augu · Hic docemur etiā ho:
miēs malos ꝓphecie ſpiritu futura ꝑdicere · qō tamē
euāgeliſta diuino atribuit ſacmēto q2 pontifex fuit
id eſt ſūm⁹ ſacerdos . ¶ Chriſ · Vide at̄ q̄nta ſpūs
ſācti v̄tus eſt · a mēte ei mala · valuit verba ꝓferre
ꝓphetie . Vide etiā quāta ē pontificalis v̄tus pote:
ſtatis . Pōtifex eī effect⁹ & ſi indignus exiſtēs .
ꝓphetauit neſciens quid diceret · ore em̄ ſolum vſa
eſt gracia cōtaminatū autē cor non tetegit . ¶ Au:
guſtinus · Cayphas igitur de ſola gente iudeorum
ꝓphetauit · in qua erant oues de qui h⁹ ait ipſe domi
nus . Non ſum miſſus niſi ad oues que perierunt do
mus iſrahel . ſed nouerat euangeliſta alias eē oues
que non erant de hoc ouili quas oportebat adduci ·
& ideo addidit · & non tantum pro gente · ſed vt fi
lios dei qui erant diſperſi congregaret in vnum ·
Hec autem ſm̄ predeſtinatōnem dicta ſunt . Nam
neq̄ oues eius · neq̄ filij dei adhuc erant · ¶ Grego:
rius · vj mora · Perſecutores igitur peregerunt hoc
quod perniciōſe moliti ſunt · intulerunt mortem vt

ab eo abſcinderent fidelium deuotõnem · Sed fides
inde creuit · vnde ſe hanc extinguere infidelium cru
delitas credidit · Non em̄ ad pietatis ſue obſequium
redegit · quod cõtra illum humana crudelitas extor
ſit · ¶ Origenes · Concitati aũt ad iram ex verbis
cayphe · taxauerunt · vt occiderent dominũ · Vnde
ſequitur · Ab illo ergo die cogitauer̃t vt interficerẽt
eũ · Et q̃dẽ ſi nõ ſpiritu ſãcto cypha ꝓphetauerat ·
ali⁹ ſpiritus fuit qui valuit & ꝑ impium loq̃ · & ſi-
bi cõpares aduerſus chriſtũ incitare · Qui aũt vult
reſpõdere ꝑ ſpiritu ſãcto · dicet ꝙ ſicut ſacrarũ intẽ
tõnẽ ſcripturarũ ad vtilitatẽ ꝓlatam · aliqui praue
ſuſcipiunt ad cõſtituẽdã enormẽ diſciplinã · ſic edi
tam ꝓ ſaluatore ꝓpheciam veridicam · nõ debito mo
do ꝑcipiẽtes cõſiliati ſunt · vt interficerent chriſtum ·
¶ Chriſoſtomus · Querebant q̃dẽ p̃us & eum interfi
cere · nũc & ſentenciam firmauerũt. textus

¶ Ihesus ergo iam non in palã ambulabat apd̓ iu
deos · ſed abijt in regionẽ iuxta deſertũ in ciuitatẽ
que dicitur effrem · & ibi morabat̃ cum diſcipulis
ſuis · Proximũ autẽ erat paſcha iudeoꝝ · & aſcẽde-
runt multi hieroſolimam de regiõe ante paſcha vt
ſãctificarent ſeip̃os · Querebant ergo ihesũ & collo
quebant̃ adinuicem ĩ templo ſtãtes · Quid putatis
q̃ non venit ad diem feſtũ ? Dederãt em̄ ponti-
fices & phariſei mãdatũ · vt ſiquis cognouerit vbi
ſit · indicet · vt apprehẽdãt eum · ¶ Origenes · Cum
cõſiliũ cõgregauer̃t pontifices & phariſei vt occide
rent ihesũ · ip̃e cautius ſe obſeruans · non vltra cum
fiducia cõuerſabat̃ cũ iudeis · Sed neq3 ad aliã ciui
tatem abijt populatã · ſed ad quãdã remotã · Vnde
dicitur · Ihesus ergo iam non ĩ palã ãbulabat apd̓
iudeos · ſed abijt in regionẽ iuxta deſertũ in ciuita-
tem que dicitur effrem · ¶ Auguſtin⁹ · Non quia
potẽcia eius defecerat · in qua ſi vellet · palã cum iu-
deis cõuerſaret̃ · & nihil ei facerent · Sed exemplũ
diſcipulis demonſtrauit · quo appareret non eẽ pec-
catũ · ſi fideles eius oculis pſeq̃nciũ ſe ſubtraherent
& furorem ſceleratoꝝ latendo pocius euitarẽt q̃ ſe
oſtẽdẽdo magis accẽderent · ¶ Origenes · Honeſtũ
namq3 eſt imminente agone cõfitẽdi ihesũ · non eui
tare cõfeſſionẽ · nec recuſare ſubire mortem gracia
veritatis · nec minus honeſtũ eſt non tradere occa-
ſionem tante tẽptatõni · non ſolũ ꝓpt̃ certitudinem
euentus ꝓpꝫ · ſed ne nos occaſionem preſtemus vt
alij magis impij ac noxij fiãt · Nã ſi q̃s factus erga
queq̃ materia criminis luet penas · quodãmõ perſe
cutorem non declinans · nõ etiã de pſequẽtis delicto
dabit reſpõſũ · Nõ ſolus aũt dominus illic iuit · im-
mo vt nullam daret cauſã perquirẽtib9 eũ diſcipu-
los etiam ſecum duxit · Vnde ſequit̃ · Et ibi mora
bat̃ cũ diſcipulis ſuis · ¶ Chriſoſtomus · Qualiter
putas turbatos diſcipulos humane vidẽtes eũ ſal-
uatũ ! Ipſi autem quãdo omnes letabantur · & feſtũ
celebrãt · tunc occultant̃ · & in ꝑiculis ſunt · Sed
tamen ꝑmanebãt · cũ eo ſcḋm illud · Vos eſtis qui ꝑ

manſiſtis mecum in temtatõnib9 meis · ¶ Origenes
Quo ad anagogiam vero dicatur ꝙ ihesus dudum
cũ fiducia ambulabat int̃ iudeos · cũ verbũ diuinũ
ꝑ ꝓphetas in ip̃is cõuerſabatur · ſed abijt illuc · nec
ẽ v̓bũ dei int̃ iudeos · Acceſſit aũt ad villam que ẽ
ꝓpe deſertũ · De qua dicitur · Multi filij deſerte
magis q̃ eius que habet virũ · Villa autẽ dicit̃ effrem · que ĩ-
terp̃tat̃ fertilitas · Fuit aũt effraim frat̃ manaſſe
ſemoris populi obliuioni traditi · Poſt populum ei
obliuioni datũ pret̃miſſum prodijt ex gentib9 abũ
dancia · Diſcedẽs ergo a iudeis domin⁹ · venit in trã
tocius orbis ꝓpe deſertam eccleſiam que dicit̃ ciui
tas fecunda · & ibi morat̃ cũ diſcipulis vſq3 nunc.
¶ Auguſtinus · Ille aũt qui de celo venerat pati ·
ꝓpinquare voluit loco paſſionis · q̃ imminebat hora
paſſionis vnde ſequit̃ · Proximum aũt erat paſcha
iudeoꝝ · Habebant · iudei paſcha in vmbra · nos in
luce · Sanguine occiſi pecoris iudeoꝝ poſtes ſignati
ſunt · ſãguĩe chriſti frontes noſtre ſignãt̃ · illum diẽ
feſtum iudei cruentũ habere domini ſãguine volue-
runt · illo die feſto occiſus eſt agnus qui eundẽ diẽ
feſtum ſuo ſãguine cõſecrauit · Mandatum aũt erat
in lege iudeis · vt die feſto quo paſcha erat · omnes
vndiq3 cõuenirent · & illius diei celebratõne ſãcti-
ficarentur · Vnde ſequitur · Et aſcenderunt multi
hiero · de regione añ paſcha vt ſãctificarent ſeip̃os
¶ Theophil⁹ · Aſcenderunt autem ante paſcha vt
purgarẽt quoniam quicumq3 peccauerãt inuiti vel
ſpõtanei · paſcha nõ celebrabãt · niſi p̃us expiarẽt̃ ·
vt moris erat · balneatõnib9 & ieiunijs ac raſura q̃n
etiam quaſdam deputatas oblatões offerendo · hij
ergo expiatõem celebrãtes · inſidiant̃ domino · Vñ
ſequit̃ · Querebant ergo ihesũ & colloquebant̃ ad-
inuicem in templo ſtantes · quid putatis quia non
venit ad diẽ feſtũ · ¶ Chriſoſtomus · Inſidiabant̃
ei · & tempus feſti · tempus faciebant occiſionis ·
¶ Origne · Et ꝓpter hoc non dixit paſcha domini
ſed iudeoꝝ · nam ſaluator in illo paciebat̃ inſidias
¶ Alchuinus · Illi ergo querebant ihesũ non bene
Nos aũt queram⁹ eũ ſtantes in templo dei · mutuo
nos conſolando & exorãdo vt veniat ad diem feſtũ
noſtrum & ſua preſencia nos ſãctificet · ¶ Theo.
Sed ſi talia ſolum vulgus perageret · videret̃ vtiq3
paſſio ex imperitia progredi · ſed etiam phariſei p̃ci
piunt vt capiatur · Vnde ſequitur · Dederant enim
pontifices & phariſei mandatum vt ſi quis cogno
uerit vbi ſit indicet · vt apprehendant eum · ¶ Ori-
genes · Et attende ꝙ ignorabant · vbi eſt · oſtẽſum
eſt enim eum diſceſſiſſe · Dices etiam quoniã inſidi
antes ihesum ignorabãt · vbi ſit · ꝓpt̃ q̃d̓ dederãt alia
q̃ diuina mãdata docẽtes diſciplinas & mãdata ho
minum · ¶ Auguſtinus · Nos autem indicemus
modo iudeis vbi ſit vtinam velint audire & appre
hendere ·

¶ Capitulum · xij ·

IEſus ergo ante ſex dies paſche.
venit in bethaniam. vbi fuerat la-
zarus mortuus. quē ſuſcitauit ihe
ſus. Fecerunt autē ei cenā. & ibi
Martha miniſtrabat. lazarꝰ vero
vnus erat ex diſcūbētibꝰ cum eo.
Maria accepit libram vnguenti nardi piſtici p̄cioſi
& vnxit pedes iheſu & extersit capillis ſuis pedes
eius. & domus impleta eſt ex odore vnguēti. Dicit
ergo vnus ex diſcipulis ſuis iudas ſcariothis. qui
erat eū traditurꝰ. Quare hoc vngētū nō vēdit᷑. ccc.
denarijs? & datū ē egenis? dixit aūt hoc. nō quia de
egenis ꝑtinebat ad eū. ſed q᷑ fur erat. & loculos ha
bēs. ea que mittebāt᷑ portabat. dixit ergo iheſus.
Sinite illā. vt in diē ſepulture mee ſeruet illd̄. pau
peres eñ ſemꝑ habetis vobiſcū. me aūt nō ſemꝑ ha
bebitis. Cognouit ergo turba multa ex iudeis ꝙ
illic eēt. & venerūt. nō ꝓpt᷑ iheſū tm̄. ſed vt lazarum
viderent. quē ſuſcitauit a mortuis. Cogitauerūt aūt
p̄ncipes ſacerdotū vt lazarū interficerēt q᷑ multi ꝓpt᷑
illū abibāt ex iudeis. & credebāt ī iheſū. Alch.
aꝓpinquāte tēpe in quo dn̄s pati diſpoſuit. aꝓpinq̄-
uit ipē loco in quo eiuſdē paſſionis diſpēſatōnē ꝑfi-
cere voluit. Vn̄ dicit᷑. Iheſus ergo añ ſex dies pa-
ſche venit in bethaniā. Primo venit in bethaniam
deinde hieroſolimā. In hieroſolimā quidē vt ibi pa
teret᷑. ī bethaniā vero vt reſuſcitatō lazari memorie
oīm arciꝰ imp̄meret᷑. Vnde ſubdit᷑. vbi fuerat laza
rꝰ mortuꝰ. quē ſuſcitauit iheſus. Theo. Decima
aūt die mēſis agnū iudei capiūt immolādū ī feſto
paſche. extūc ei feſtiuitatis p̄libāt ſollemnia q̄ ꝓpt᷑ ī
die q̄ ē nona mēſis & p̄cedit ſextū diem añ paſcha.
epulāt᷑ ſplēdide. & exordiū feſti hāc diē cōſtituūt.
q̄ fit vt iheſus ꝗ̄ ꝑgēs bethaniā cōuiuaret᷑. Vnde
ſeq̄t᷑. Fecerūt aūt ei cenā. & ibi martha miniſtrabat
per hoc aūt qd̄ dixit ꝙ martha miniſtrabat inſinuat
ꝙ in illius domo erat cōuiuiū. Sed attēde mulieris
fidelitatē. nō ei famulabꝰ impōit miniſteriū. ſ; ipſa
met ſuſcipit. Innuere aūt volēs euāgeliſta vere re-
ſurrectiōis lazari ſignū. ſubdit. Lazarus vero vnus
erat ex diſcūbētibꝰ cū eo. Augu. Viuebat. loque
bat᷑. epulabat᷑. veritas oſtēdebatur. infidelitatis iu
deoꝝ cōfundebatur. Chriſ. Maria aūt ñ faciebat
cōmūem famulatū. ſed ad ſolū dn̄m cōſtituit hono
rē. & nō vt ad hoiez accedit. ſ; vt ad deū. Vn̄ ſeq̄t᷑
Maria g̊ accepit librā vnguēti nardi piſtici p̄cio
& vnxit pedes iheſu. & extersit capillis ſuis pedes
eius. Auguſtinus. Quod ait piſtici locum ali
quem credere debemus. Vnde erat hoc vnguētū p̄cō
ſū. Alch. Vel piſtici. i. fidelis nec extraneis ſpe
ciebꝰ adulterati. Hec ē illa mulier q̄ quōdā pecca-
trix in domo ſimōis venit ad dn̄m cū alabaſtro vn-
guenti. Augu. de cō euā. Quod aūt hoc ī bethania
rurſus fecit. aliud ē qd̄ ad luce narratōez nō ꝑtinet
ſed parit᷑ narrat᷑ a tribꝰ iohanne. ſcȝ matheo & mā
co. Q᷑ ergo matheꝰ & marcus caput dn̄i vnguēto
illo perfuſum dicūt. Johannes autem pedes. non
ſolum capud. ſed & pedes domini accipiamus.
perfudiſſe mulierem. matheus etiā & marcus reca
pitulādo ad illū diē redeūt in bethaniā qui erat āte
ſex dies paſche. & narrant qđ iohannes de cena &
vnguēto. Sequitur. Et domus impleta ē ex odore
vnguēti. Augu. ſuꝑ Jo. Ad apoſtolū reuoca in-
tentōem qui dicit. Alijs ſumꝰ odor vite ad vitam.
alijs ſumꝰ odor mortis ad mortez. deniq; audies hic
ex vnguēto iſto. quō erat alijs odor bonꝰ in vitam
alijs odor bonus in mortē. vnde ſequit᷑. Dicebat g̊
vnꝰ ex diſcipulis ſuis iudas ſcariothis qui erat eū
traditurus. Quare hoc vn. non ve. ccc. dena. & datū
eſt egenis. Auguſt. de. con. euan. Quod alij di
cūt diſcipulos murmuraſſe de vnguenti p̄cioſi effu
ſione. Johannes aūt iudam cōmemorat. puto diſci
puloꝝ nomine iudam ſignificatū. plurali numero
pro ſingulari vſurpato. Poteſt etiā ītelligi ꝙ alij
diſcipuli aut ſenſerint hoc aut dixerint. aut eis iu
da dicente pſuaſū ſit. atq; omnium voluntatē ma-
theus & marcus verbis etiam expreſſerunt. Sed
iudas ꝓpterea dixerit. q᷑ fur erat. ceteri ꝓpt᷑ pauꝑm̄
curā. Johānē vero de ſolo illo id cōmēorat voluiſſe.
cuius ex hac occaſione furādi conſuetudinem credi-
dit intimandam. Nam ſequitur. Dixit autem hoc
non quia de egenis pertinebat ad eum. ſed quia fur
erat & loculos habēs ea q̄ mittebāt᷑ portabat. Al
chuinus. Portabat miniſterio. exportabat furto.
Non tunc perijt iudas qn̄ accepit a iudeis pecuniaȝ
vt dominum traderet. Iam fur erat. dominum per-
ditus ſequebatur non corde. ſed corpore. Voluit
autem per hoc dominꝰ admonere vt malos tollere-
mus ne corpus chriſti diuidamus. Qui aliquid de
eccleſia furatur. iude perdito compatur. tolera malū
bonus. vt venias ad premium bonorum ne mitta-
ris in penam malorum. Exemplum domini accipi-
te conuerſantis in terra. Quare habuit loculos cui ā
geli miniſtrabant. niſi quia eccleſia ipſius locu-
los habitura erat? Quare fures admiſit. niſi vt eius
eccleſia fures. dum patitur tolleraret? ſed ille qui cō
ſueuerat de loculis peccuniam tollere. non dubita-
uit accepta peccunia ipſū dominū vendere. Chri
ſoſtomus. Ideo etiam ei furi exiſtenti loculos cōmi
ſit pauperum. vt omnem abſcinderet occaſionem.
Non enim habuit dicere qm̄ ꝓpt᷑ pecuniarum deſi-
derium hoc fecit. etenim ſufficientē habebat ex locu
lo concupiſcencie mitigatōnem. Theophilus.
Quidam vero adminiſtratōnem pecunie ſuſcepiſſe
iudam fatentur. tanq̄ minimum omnium. Nā pe-
cunie adminiſtratō doctrine adminiſtratōne inferi
or eſt ſm qd̄ dicūt apoſtoli ī actibꝰ. Non eſt equū
nos derelinquere verbum dei & miniſtrare menſis.
Chriſ. Chriſtus. autē multa cōdeſcēſiōe ad iudam
vtēs ñ īcrepauit eū ſubripiētē. ſ; cōmunē ītulit ex-
cuſatōz. Nā ſeq̄t᷑. Dixit g̊ iheſus. ſinite illam. vt ī
diem ſepulture mee ſeruet illud. Alchui. Signi
ficat ſe moriturū & ad ſepeliēdū aromatibꝰ eē vngu
ēdū. Ideo marie cui ad vnctionem mortui corporis

mltū de ſiderāti · peruenire ñ liceret · donatū ſit · viueti adbuc impēdere obſeqū · qd p⁹ morte celeri reſurrectōez pueta neqret ¶ Chri · Rurſus etiā ꝓpt̄ p̄ditore rememoratus ē ſepulture · ac ſi d · grauis ſū tibi & onerosus · ſed expecta parū & abibo · Et hoc oſtēdit cū ſubdit pauperes em̄ ſemp habetis vobiſcum · me aūt nō ſemp habebitis · ¶ Augu · Loqbat̄ de preſencia corporis ſui · Nā ſm maieſtatē ſuā · ſm pūidēciā · ſm ineffabilē & inuiſibilē gr̄iā implet̄ qd ab eo dictum eſt · Ecce ego vobiſcū ſū vſq3 ad cōſumatōnē ſeculi · Vel aliť · In inde pſōa ſignificati ſūt in eccleſia mali · Si ei bon⁹ es · habes chriſtū & in pſenti p fidē & ſacmetum · & habebis ſemp · qr cū hinc exieris · ad illū venies · qui dixit latroni · Hodie mecū eris i paradiſo · Si at̄ male vſaris · videris habere i pſenti chriſtū · qr baptizaris baptiſmo xp̄i accedis ad altare chriſti · Sed male viuēdo nō ſemper habebis · Nō at̄ dixit habes · ſ͂ habebis · qr vnus malus corpus maloꝝ ſignificat · Seqť · Cognouit ḡ turba multa ex iudeis qr illic eēt · & venerunt non ꝓpt̄ iheſū tm̄ · ſed vt lazarū viderēt quē ſuſcitauit a mortuis · Curioſitas eos adduxit non caritas · ¶ Theo · Viſores · n · ſuſcitati fieri cupiebāt · expectātes etiā de inferis aliqd lazaro referēte ꝑpedere · ¶ Augu · Quia vero tm̄ miraculū dn̄i tāta erat euidēcia diffamatū · vt nō poſſent vel occultare qd factū eſt · vel negare · cogitauerūt vt lazaꝝ interficerent · Vnde ſeqť · Cogitauerūt at̄ pncipes ſacerdotū vt & lazaꝝ interficerēt · qr multi ꝓpt̄ illū abibāt ex iudeis & cre · in iheſū · O ceca ſeuicia q̄ſi dn̄s ſuſcitare potuit mortuū & nō poſſit occiſum ! Ecce vtrūq3 dn̄s fecit & laſaꝝ mortuū · & ſeipm̄ ſuſcitauit occiſum · ¶ Chri · Nullū aūt miraculū chriſti eos ita furere fecit · hoc em̄ mirabilius erat · & corā multis factum eſt · & erat inopinabile mortuū q̄driduanū videre ambulātē & loquētē · Aliter etiā illi i alijs putabāt criminari ſabbati ſolutōnē · & hac via abducere turbas · hic at̄ qr a nullo habebāt cōqri cōtra iheſū · aduerſus lazarū faciūt conatū · itaq3 & i ceco hoc feciſſent · niſi haberēt accuſatōnē de ſabbato · Aliť aūt Ille quidē ignobilis erat · & eiecerāt eū de tēplo · hoc etiam eos mordebat q̄ feſtiuitatē inſtātē omes dimittētes bethaniā veiebāt · ¶ Alch · Miſtice aūt q̄ an̄ ſex dies venit bethaniā · ſignificat q̄ ille q̄ ſex diebꝫ oīa fecerat · & ſexto die hoīez creauit ipſe ſexta mūdi etate · ſexta feria · ſexta hora rediēre mūdū venerat · Cena at̄ dn̄ica · fides ē eccleſie q̄ p dilectionē operat̄ · Martha miniſtrat · ē fidelis aīa opa ſue deuotōis dn̄o īpēdit · Lazar⁹ vn⁹ erat ex diſcūbētibꝫ · cū hijs q̄ poſt peccatoꝝ mortē reſuſcitati ſunt ad iuſticiā vna cū eis q̄ i ſua ꝑmāſerūt iuſticia · de pſencia veritatis exultāt · & celeſtis gr̄cie mūeribꝫ alūť · Et bn̄ in bethania celebrať q̄ inťptať domus obedīecie · nā eccleſia ē obedīecie dom⁹ · ¶ Augu · Vnguētū at̄ quo maria vnxit pedes iheſu iuſticia fuit · Ideo libra fuit · Erat aūt vnguētū nardi piſtici pcioſi · piſtis grece fides diciť · Querebas operari

iuſticiā ! Iuſtus ex fide viuit · Vnge pedes iheſu bene viuēdo · dominica ſectare veſtigia · Capillis tege · ſi habes ſupflua da pauperibꝫ · & domini pedes terſiſti · Capilli enim ſupflua corporis videntur · ¶ Alch · Et notādū q̄ pmo tm̄ pedes vnxerat · hic aūt pedes & caput vnxit · Ibi rudimēta pēitēcium hic iuſticia pfectaꝝ deſignať aīaꝝ · per caput em̄ domini ſublimitas diuinitatis · per pedes humilitas · incarnatōnis exprimiť · vel per caput ipe chriſtus per pedes paupes q̄ ſūt mēbra eius · ¶ Augu · Domus aūt repleta ē odore mundus impletus eſt bona fama · textus

¶ In craſtinum aūt turba multa q̄ cōuenerat ad diē feſtū cū audiſſet qr venit iheſus hieroſolimā · acceperunt ramos palmaꝝ & ꝓceſſerūt obuiā ei & clamabāt · Oſanna · benedictus qui venit in noīe dn̄i rex iſrahel · Et inuenit iheſus aſellū & ſedit ſup eū ſic̄ ſcriptū eſt · Noli timere filia ſion ecce rex tu⁹ venit tibi ſedēs ſup pullū aſine · Hec nō cognouerunt diſcipuli eius pmū · ſed qn̄ glorificatus ē iheſus · Tunc recordati ſūt · qr hec erāt ſcripta de eo & hec fecerūt ei · Teſtimoniū ḡ phibebat turba que cū eo erat · qn̄ vocauit lazarū de monumēto · & ſuſcitauit eum a mortuis · ꝓpterea & obuiā venit ei turba qr audierūt eū feciſſe hoc ſignū · Pharisei aūt dicebāt ad ſemetipos · videtis qr nihil pficim⁹ · Ecce mūd⁹ totus poſt eū abijt · ¶ Chriſoſto · Preceptū legis erat vt decima luna pmi mēſis agnus ſiue hedus i domo redcluderet̄ vſq3 ad q̄rtamdecimā lunā eiuſdē menſis · qn̄ ad veſperam immolabať · vnde & verus agnus ex omni grege ſine macula electus · ꝓ populi ſanctificatōne immolādus · ātē quinq3 dies · ideſt decima luna hieroſolimam aſcendit · ¶ Auguſtin⁹ Quantus autem fructus apparuerit predicatōis ei⁹ & quātus grex ouium ex hijs que perierant dom⁹ iſrahel vocem paſtoris audierit · intēdendum eſt ex eo quod dicitur · In craſtinū at̄ turba multa · q̄ cōuenerat ad diem feſtum cū audiſſet quia venit iheſus hieroſolimā · accepērūt ramos palmaꝝ · Rami palmarum laudes ſunt · ſignificātes victoriam qua erat domin⁹ mortem moriendo ſupaturus · & tropheo crucis de diabolo mortis pncipe triumphaturus · ¶ Chriſoſtomus · Oſtendebant autem quoniam de reliquo maiorem q̄ de ꝓpheta opinionem habebant de eo · vnde ſequitur · Et ꝓceſſē · ob · ei & cla · oſanna benedictus qui venit in nomine domini rex iſrahel · ¶ Aug · Oſanna vox eſt obſecrātis · magis affectū indicans q̄ rem aliquam ſignificans · ſicut ſūt in lingua latina · quas interiectiones vocant · ¶ Beda · Eſt at̄ compoſitū ex corrupto & ītegro · oſi em̄ ſalua · anna obſecrātis ē interiectio · oſi ḡ corruptū · anna ē ītegrū · benedictus at̄ qui venit i noīe domi · ſic pocius accipiēdū ē · vt in nomine domini · i noīe dei pr̄is intelligať · q̄uis poſſit intelligi etiam in nomine ſuo qr & ipſe dominus ē · Sed vba eius meli⁹ noſtꝝ dirigunt intellectum · Ego veni in nomine patris mei · non vtiq3 amittit diuinitatem · qn̄ nos

docet humilitatē. ¶ Chri. Hoc ē etiā q̇d maxime
coegit credere in christū oēs. qm̄ nō ē deo cōtrariꝰ
& hoc maxime erigebat plebē ꝙ ipſe dicebat ſe a
patre veniſſe. Ex hijs ergo verbis colligimꝰ ꝙ deꝰ
eſt. Nam oſāna ſaluos fac interp̄tat̄. ſalutē autem
ſoli deo ſcriptura attribuit. Deinde quia vere ē deꝰ
quia venit inquiunt. nō qui ducit̄. Hoc. n. ſeruile
eſt quodāmō. illud vero dominicū. Qꝫ etiam dicūt
in nomine domini. illud idē erga ip̄m ꝓtēdit. Non
em̄ in nomine ſerui. ſed domini dicūt illū venire.
¶ Auguſtinꝰ. Quid aūt magnū fuit regi ſeculoꝝ
regem fieri hominū? Non em̄ rex iſrahel christus
ad erigēdū tributū vel ferro exercitū armādum. ſed
rex iſrahel ꝙ mētes regat. ꝙ ī regnū celoꝝ ꝑducat
ꝙ ergo rex eē voluit iſrahel. dignatō ē. nō ꝓmocio.
miſeratōis indiciū. nō ꝑtātis augmētū. qui em̄ ap-
pellatus eſt in terra rex iudeoꝝ. in celis ē dominus
āgeloꝝ. ¶ Theo. Judei aūt regē iſrahel ip̄m nūcu
pabant. q̄ſi ſenſibilē regē ſomniātes. Expectabāt
namqꝫ exurgere quēdam in regem maiorem ꝙ̄ ſm
humanā naturā. ſaluatuꝝ eos a romoāꝝ iuriſditōe
Quō aūt dominꝰ venerit. oſtēdit euāgeliſta ſubdēs.
Et inuenit ihesus aſellū & ſedit ſup eū. ¶ Augu
ſtinus. Hoc breuit̄ dictū ē. Nā quēadmodū ſit fact
um apud alios euāgeliſtas pleniſſime legit̄. pullū
aūt aſine ī quo nemo ſederat. hoc eī apud alios euā
geliſtas īuenit̄. ītelligimus populū gēciū. q̇ legeꝫ
domini nō accepat. aſinā vero. qꝛ vtrūqꝫ domino ad
ductū eſt. plebē eiꝰ que veniebat ex populo iſrahel
¶ Chriſoſto. Fecit g̊ hoc ꝓphetice aliq̇d figurās.
qm̄ videlicet ī mūdū gēciū populum debebat ſubie-
ctū habere & ꝓphecia quādā implēs. ¶ Auguſti-
nꝰ. Adhibet̄ at huic facto ꝓpheticū teſtimoniū vt
appareret. qm̄ maligni ꝑ̄ncipes iudeoꝝ eū nō intel
ligebant in quo implebāt̄ que legebāt. Vnde ſeq-
tur. Sicut ſcriptū eſt. Noli timere filia ſion. ecce
rex tuꝰ vēit tibi ſedēs ſup pullū aſine. In illo popu
lo erat filia ſion. ipſa eſt hieruſalē que ſion. cui dici
tur. Noli timē. illū agnoſce. qui a te laudat̄. & no
li trepidare cū patitur. quia ille ſanguis funditur.
ꝑ quē tuum delictum deleat̄. & vita redimatur.
¶ Chriſ. Vel alit̄. qꝛ reges eoꝝ īiuſti fuerāt & eos
obnoxios bellis faciebāt cōſide ait. hic nō talis. ſed
mitis & māſuetus. ꝙ oſtēdit̄ ab aſino. Non enim
exercitū habēs intrabat. ſed aſinū habēs ſolū. Vi
de aūt euāgeliſte ſapiēciam. Non verecūdabat̄ pri
orem ignorāciam diuulgare. Nā ſeq̇t̄. Hec non co-
diſc. eius ꝑ̄mum. ſed q̄n glorificatus eſt ihesus.
¶ Auguſtinꝰ. i. q̄n v̇tutē ſue reſurrectionis oſtē
dit. tunc recor. ſūt quia hec erāt ſcripta de eo & hec
fecerūt ei. i. nō alia ꝙ̄ que ſcripta erāt de eo ¶ Chri
ſoſtomꝰ. hoc at ignorabāt. qm̄ ip̄e nō reuelauit eis
Scādalizaſſet em̄ eos. ſi rex exiſtēs talia paſſurus
erat. & etiā nō ſuſcepiſſent ſtatim cognitōnē regni
de quo dicebāt̄. de regno enim tempali hoc dici pu
taſſent. ¶ The. Aſpice aūt cōſequēciā paſſiōis. ſu
ſcitauit lazarū. hoc omniū nouiſſime reſeruās mi-
raculū. & ob hoc plurimi cōcurrebāt & credebant.
vnde ſeq̇t̄. Teſtimo. g̊ ꝑhi. tur. que cū eo erat q̄n
vo. la. de monumēto & ſuſci. eū a mortuis ꝓpterea
& obuiā ve. ei tur. qꝛ au. eū fe. hoc ſignū. Exinde
liuor & inſidie. vnde ſeq̇t̄. phariſei aūt dicebāt ad
ſemetip̄os. videtis qꝛ nihil ꝓficimꝰ. Ecce mūdꝰ to-
tus poſt ip̄m abijt. ¶ Auguſtinꝰ. Turba turbauit
turbā. Quid aūt inuidet ceca turba. qꝛ poſt eū abijt
mūdus. ꝑ quē factꝰ eſt mūdꝰ. ¶ Chriſ. Mūdum.
em̄ hic turbā dicūt. videt̄ aūt mihi hoc dictū eē eo-
rum qui ſani q̇dē erāt. nō audebant at ꝓpalari. De-
mū ab euētu deterrebāt alios q̄ſi incōſūmabilia tēp-
tātes. ¶ Theo. Ac ſi. d. q̄ntūcūqꝫ inſidiamini tāto
hic auget̄ & gloria eius intendit̄. quis ergo ꝓfe-
ctus de tantis inſidijs. Sequit̄ textꝰ

¶ Erāt at̄ gentiles quidam ex hijs q̇ aſcenderāt. vt
adorarent in die feſto. Hij ergo acceſſerunt ad phi-
lippū q̇ erat a bethſaida galilee & rogabāt eū dicē-
tes. Domine. volumꝰ ihesū videre. Venit philippꝰ
& dicit andree. andreas rurſum & philippꝰ dicunt
ihesu. Jhesus aūt reſp̄ōdit eis dicēs. venit hora vt
clarificet̄ filius hominis. Amē amē dico vobis. niſi
granum frumēti cadēs in terrā mortuū fuerit. ipſū
ſolū manet. Si aūt mortuū fuerit. multū fructum
affert. Qui amat animā ſuā. ꝑdet eam. & q̇ odit ani
mam ſuā in hoc mūdo. in vitā eternam cuſtodit eā
Qui mihi miniſtrat. me ſeq̇t̄. & vbi ego ſū. illic &
miſter meꝰ erit. Siq̇s mihi miſtrauerit. honorifica
bit eū pat̄ meus. ¶ Beda. Templū domini hiero
ſolimis ſitū adeo erat famoſū. vt diebꝯ feſtis nō ſolū
vicini ſed etiā multe ex lōginquis regionibꝯ gētes
illuc aduenirēt. Sic de eunucho cādacis regine ethio
pum actus apoſtoloꝝ declarat. Hac ergo cōſuetudi
ne hij gētiles venerāt adorare. de quibꝯ dicit̄. Erāt
aūt gētiles quidam ex hijs qui aſcēderāt vt adora-
rēt in die feſto. ¶ Chriſoſto. Prope exiſtentes de
cetero vt ꝓſeliti fierent. Fama itaqꝫ audita de xp̄o
volūt eū videre. Vnde ſequitur. Hij ergo acce. ad
philippū. qui erat a bethſaida gali. & roga. eū di.
dn̄e. volumꝰ ihesū videre. ¶ Augu. Ecce volunt
eū iudei occidere. gētiles videre. ſed & illi ex iudeis
erāt. qui clamabāt. benedictus qui venit in nomie
domini. Ecce illi ex circūciſione. illi ex preputō. ve
lut duo parietes de diuerſo venientes. & in vnam
fidē chriſti. pacis oſculo cōcurrētes. Seq̇t̄. Venit
philippus & dicit andree. ¶ Chriſo. Quaſi priori
exiſtenti. audierat. n. in viam gentiū non abieri
tis. ꝓpterea cū condiſcipulo cōmunicans magiſtro
refert. Vnde ſeq̇t̄. Andreas rurſus & philippus di
cūt ihesu ¶ Augu. Audiamus g̊ vocem lapidis an
gularis. Vn̄ ſeq̇t̄. Jhesus at̄ reſp̄ōdit eis dicēs. ve
nit hora vt clarificet̄ filiꝰ hoīs. Forſitā aliq̇s putat
ideo ſe dixiſſe glorificatū. qꝛ gētiles eū volebāt vi
dere. Nō ita ē. Sed videbat gētiles pꝰ paſſionē & re
ſurrectionē ſuā ī oībꝯ gētibꝯ credituros. Ex occaſi
one igit̄ iſtoꝝ gētiliū q̇ eū videre cupiebāt. annūci
at futurā plēitudinē gēciū & ꝓmittit iā adeē horam

glorificatōis ſue. qua facta in celis gētes fuerāt cre
diture. ſm illd. Exaltare ſup celos deus. & ſup om
nē terrā gloria tua. Sz altitudinē glorificatōis opor
tuit vt pcederet humilitas paſſiōis. Vñ adiunxit.
Amē amē di. vo. Niſi gra. fru. ca. i ter. mor. fuer.
ipſū ſolū manet. Si aūt mor. fuerit. mltū fructū
affert. Se at dicebat granū mortificādū i infideli
tate iudeoꝝ multiplicādū i fide populoꝝ. Beda.
Ipſe. n. ex ſemine patriarcharū. in agro hui? mū
di ſeminatus ē. i. icarnatus ē vt moriēdo cū mltipli
catōe reſurrgeret. ſol? mortu? ē. cū multis ſurrexit
Chriſ. Et qz p ſmones nō ita ſuadebat. vtit ex
perimēto. qz frumētū magis facit fructū cū mortu
um fuerit. Si aūt ex ſeminibꝫ accidit. multo ma
gis i me. Quia igit de reliq debebat dimittere diſci
pulos ad gētes. videt at gētiles pſiliētes ad fidem.
Oſtēdit ꝙ tēpus erat vt ad crucē veniret. Nō ei p?
eos ad gētes miſit. donec iudei offēderūt. donec cru
cifixerūt. Et qz de morte ſua puidit diſcipulos cōtri
ſtādos. ſupabūdāciā facit ſermonis dicēs nō ſolū
ſi nō morte meā paciēter ſuſtinueritis. ſed etiam ſi
vos ipſi nō moriamini. nullū vobis erit lucrū. Et
hoc eſt qd ſubdit. Qui amat animā ſuā perdet eam.
Augu. Hoc duobꝫ modis itelligi poteſt. q amat
perdet. i. ſi amas perdes. ſi cupis vitā tenere i xpo
noli mortē timere p chriſto. Item alio mō q amat
aīam ſuā. pdet eā. Noli amare in hac vita. ne pdas
in eterna vita. Hoc autē qd poſterius dixi ma
gis habere videtur euāgelicū ſenſū. Seqt. n. Et
q odit aīam ſuā in hoc mūdo. in vitā eternā cuſto
dit eā. ergo qd ſup dictū ē q amat. ſubintelligitur
in hoc mūdo. Chriſ. Amat aūt aīam ſuā in hoc
mūdo. q deſideria ei? incouenīēcia facit. Odit at eā.
q nō cedit ei noxia cōcupiſcēti. Et ñ dixit. q ñ cedit
ei. ſed q odit eā. Quēadmodū. n. eoꝝ q odio habēt
nec vocē audire ſuſtinem?. nec viſū videre delecta
bit. Ita & aīaꝫ cū cōtraria iniungit. q deo nō placet.
cū vehemēcia auertere oportet. Theo. Quia. n.
valde onerosum erat audire. ꝙ oporteret odire ani
mā. cōſolat p hoc ꝙ addit i hoc mūdo. tēporis idi
cās particularitatē. Nō ei i ppetuū iubet aīaꝫ odio
haberi. & emolumētū pōit cū dicit. i vitā eternam
cuſtodit eā. Augu. Sed vide ne tibi ſubrepat.
vt te ipm iterimere velis ſic intelligēdo ꝙ debes in
hoc mūdo odiſſe aīā tuāꝫ. hic ei qdā maligni atqꝫ p
uerſi homicide flāmis ſe donāt. aquis pfocāt. pcipi
atōne collidūt & peūt. Hoc chriſtus nō docuit. im
mo & diabolo pcipitiū ſuggerēti reſpōdit. Vade ſa
thanas. Cū ergo cauſe articulus venerit. vt hec cō
ditō pponat. aut faciēdū eē cōtra dei pceptū. aut ab
hac vita migrādū. cōminante mortem pſecutore ibi
oderis i hoc mūdo animā tuā. vt i vitā eternā cuſto
dias eā. Chriſ. Dulcis qdē ē pſens vita. hijs q
affixi ſūt ei. Si vero qs ad celū reſpexerit. vidēs
que ibi ſūt bona. cito cōtēnet vitā pſentē. Cū eni
apparuerit melior. cōtēnit peior. In hoc g nos indu
cēs chriſtus ſubdit. Qui mihi miniſtrat me ſeqt. i.

me imitet. de morte hoc dicit. & de ea que per opa
aſſecutōne. Oportet eni eū q miniſtrat eū cui mini
ſtrat ſeq. Augu. Quid g ſit miniſtrare chriſto. i
ipſis vbis agnoſcim?. cū dicit. ſi quis mihi mini
ſtrat. Miniſtrāt g iheſu q ñ q ſua ſūt qrt. ſ q iheſu
chriſti. Hoc ē. n. me ſeqt. vias ābulet meas. nō ſuas
nō ea tm. q ad miam ptinet corporalē. ſ oīa opa bo
na ppt chriſtū faciēs. vſqꝫ ad illud op? magne cari
tatis. qd ē aiaꝫ p fratribꝫ ponere. ſz q fructu! qua
mercede! ſeqt. Et vbi ego ſū. illic & miniſter me?
erit. Gratis amat & operis q miniſtrat illi pciū
ſit eē cū illo. Chriſoſto. Oſtēdit aūt p hoc ꝙ re
ſurrectio morti ſuccedit. Vbi aūt ſū ait. qz in celis
ante reſurrectionē chriſtus fuerat. Igit illic trāſmi
gremur animo & mēte. ſequit. Si qs mihi mini
ſtra. hono. eū pat me?. Augu. Per hoc intelli
git expoſuiſſe vt ſup dixerat. illic & miniſter me?
erit. Nā quē maiorē honorē accipe poterit adoptat?
q vt ſit vbi ē vnicus. Chriſ. Nō aūt dixit. ego
honorificabo eū. ſed pat me?. Nōdū ei de eo decētē
opinionē habebāt. ſ maiorē de patre. Textus
Nūc aīa mea turbata ē. Et qd dicā. pī ſaluifica
me ex hac hora. ſed ppterea veni in horā hāc. pat
clarifica nomē tuū. Venit g vox de celo dicens. Et
clarificaui. & iterū clarificabo. Turba g q ſtabat.
& audiebat. dicebat tonitruū factū eē. Alij dicebāt
Angelus ei locutus ē. Reſpōdit iheſus & dixit.
Nō ppt me hec vox venit. ſed ppt vos. Nūc iudiciū
eſt mūdi. Nunc pnceps mūdi hui? eiciet foras. Et
ego ſi exaltatus fuero a terra. omnia trahā ad me
ipſū. Hoc aūt dicebat. ſignificās q morte eēt mori
turus. Chriſ. Quia domin? ad paſſionē diſcipu
los exhortatus fuerat. ne dicāt ꝙ ipſe extra dolores
exiſtens humanos facile de morte philoſophat. &
nos admōet ppt hoc ꝙ ipſe ē ſine piculo oſtēdit ꝙ
& ipſe i agōia ſit. tñ ppt vtilitatē. mortē nō renuit
Vnde dicit. Nūc aīa mea turbata ē. Augu. Au
dio qui in hoc mūdo odit aīam ſuam in vitā eternā
cuſtodit eam & mundum contemnere accēdor. &
in cōtrario mō nihil ē vite hui? tot? qtūlibꝫ fuerit
plixior vapor. p amore eternoꝝ tpalia mihi cūcta
vileſcūt. & rurſū dominū audio dicētē Nūc aīa mea
turbata ē. Sequi iubes aīam meam. ſ turbari vi
deo aīam meā. qle fundamētū querā ſi petra ſuccū
bit! Agnoſco domine miſericordiā tuā. nā q carita
tis volūtate turbaris. multos i corpore tuo qui ſue
infirmitatis neceſſitate turbāt. ne deſperādo peāt
cōſolaris. In ſe g caput noſtꝝ ſuſcepit mēbrorum
ſuoꝝ affectū. Et ideo nō ē ab aliquo turbatus. ſed
ſic de illo ſup dictū ē. turbauit ſemetipſū. Ch
riſo. Appinquans. n. de reliquo cruci. qd hūanum
eſt oſtēdit. & naturā nō volētē mori. ſed pſenti ad
herētē vite oſtēdēs quoniā nō extra hūanas paſſio
nes erat. Sicut. n. eſurire nō crimē ē. ita neqꝫ pſen
tem vitam appetere. Chriſtus aūt corp? a peccato
mūdum habebat. nō a naturalibꝫ neceſſitatibꝫ. ex
tū. Hoc igit diſpēſatōis ē. nō deitatis. Auguſti.

Deniq; hō qui ſequi vult. audiat q̄ hora ſequatᷣ.
acceſſit forte hora terribilis. ꝓponitᷣ opcio aut faciē
de iniquitatis. aut ſubeūde paſſionis. Turbatᷣ aīa ī
firma. Audi g° q̄d ſubiungit. Et q̄d dicā? Heda
Hoc ē. q̄d aliud. niſi vt mēbra mea inſtruātᷣ. pater
ſaluifica me ex hac hora. ¶ Augu. Docuit te quē
inuoces. cui⁹ voluntatē tue voluntati p̄ponas. Non
ideo tibi videatᷣ ex alto diffidere. qꝛ te vult ab initō
ꝯficere. hominis ſuſcepit īfirmitatē vt doceat con
triſtatū dicere. nō q̄d ego volo. ſed q̄d tu vis. Vñ
& hic ſubditᷣ. Sed ꝓpterea veni in horā hāc. patᷣ
clarifica nomē tuū ī ſua. ſ. paſſione & reſurrectione.
¶ Chriſ. quaſi. d. Nō habeo q̄d dicā ereptōem q̄
rēs. ꝓpterea. n. veni ī horā hāc. ac ſi dicat. & ſi tur
bemur. & tumultū paciamur. nō fugiam⁹ mortem
quia ego nunc turbatus nō dico vt effugiam. Opor=
tet enim ferre quod ſupuenit. Nō dico. Eripe me
ex hora hac: ſed cōtrariū dico. ſcꝫ clarifica nomē tu=
um. Oñdit ei qm̄ ꝓ veritate moritᷣ. gloriā dei hoc
vocans. & hoc euenit futuꝝ ei erat. vt poſt crucem
ꝯuerteretᷣ orb̄ t̄raꝝ. & cog°ſceret nomē dei & cole
ret. nō ſolū p̄ris. ſ; etiā filij. Sꝫ tñ hoc ſilet. Seq̄
tᷣ Venit g° vox de celo dicēs. Et clarificaui & iteꝝ
clarificabo ¶ Greg. xviij. mo. Huiuſmoi verb̄ ꝑ
āgelū loq̄tᷣ de⁹. & cū nil in imagīe oñditᷣ. ſ; ſupne
vocis v̄ba audiūtᷣ. Et nimiꝝ de celeſtib⁹ loquēs
v̄ba ſua q̄ audiri ab hoīb⁹ voluit ratōnali creatura
admīſtrāte formauit ¶ Aug. Clarificaui atᷣ dicit
añq̄ facē m mūdū & iteꝝ clarificabo. cū reſurget a
mortuis. vel alitᷣ. Clarificaui cū de v̄gīe nat⁹ ē. cū
miracula multa fecit cū deſcendente ſpiritu ſancto ī
ſpecie colūbe monſtratus ē & iteꝝ clarificabo. cū re
ſurget a mortuis. cū exaltabitur ſup̄ celos deus &
ſup̄ omnē terrā gloria eius. Sequitᷣ. Turba ergo
que ſtabat & audiebat dicebat. tonitruū factū eſſe
¶ Chriſ. Aperta quidē & bene ſignificatiua erat
vox ſ; cito ab eis euolauit q̄i a groſſiorib⁹ & carna
lib⁹ & deſidioſis & hij q̄dꝫ ſonitū tm̄ retinuerūt.
Alij vero qm̄ articulata erat vox nouerāt. q̄d aūt
ſignificauit. nō adhuc. de q̄b⁹ ſubditᷣ. Alij dicebāt
Angelus ei locutus ē. Seq̄tᷣ. Reſpondit ihesus.
& dixit. nō ꝓpter me hec vox venit. ſ; ꝓpter vos.
¶ Aug⁹. Hic oñdit illa voce nō ſibi indicatū q̄d.
iam ſciebat. ſed eis q̄b⁹ indicari oportebat. Sicut
aūt vox illa nō ꝓpter eū facta eſt. ſed ꝓpter eos.
ſic aīa eius. nō ꝓpter ip̄m. ſ; ꝓpter eos. turbata ē.
¶ Chriſ. Ad illud em̄ inſtat vox p̄ris q̄d ſemp
dicebāt. qm̄ nō eſt ex deo. Qui. n. a deo glorificatᷣ.
q̄liter nō ē ex deo. Vbi vide ꝙ humilia ꝓpᷣ eos
facta ſunt. nō q̄ſi filio auxilio indigente. Quia g°
dixit clarificabo. oñdit cōſeq̄nter & modū glorie
Nā ſeq̄tᷣ. Nūc iudiciū ē mūdi. ¶ Aug. Juditiuꝫ
em̄ q̄d in fine expectatᷣ. erit p̄mioꝝ penaꝝq; eter
naꝝ. dꝛ etiā iudiciū. nō dampnatōis. ſed diſcretō=
nis. hoc vocabat hic iudicium diſcretōnem. ſ. & a
ſuis redēptis diaboli expulſionē. Vñ ſeq̄tᷣ. Nunc
p̄nceps mūdi eijcietur foras. abſit vt diabolū p̄n=
cipem mūdi ita dictū exiſtimem⁹ vt eū celi & ter
re dñari poſſe credam⁹. Sed mūdus appellatᷣ in
malis hoīb⁹ qui toto orbe terraꝝ diffuſi ſunt. Hic
g° dictū eſt princeps huius mūdi. i. p̄nceps malo
rū hoīm. q̄ habitant in mūdo. Appellatᷣ etiā mun
dus in bonis qui ſimiliter ꝑ totū orbē terraꝝ dif=
fuſi ſūt. Jdeo dicit apoſtolus. deus erat ī xp̄o mū
dum recōcilians ſibi. Hij ſunt. ex quoꝝ cordibus
p̄nceps mūdi eijcietᷣ foras. p̄uidebat em̄ dñs poſt
paſſionem & glorificatōeꝫ ſuā. per vniuerſum mū
dū multos populos crediturос in quoꝝ cordibus
diabolus intus erat. cui qñ ex fide renūtiant eijci=
tur foras. Sed nūq̄d de cordib⁹ veteꝝ iuſtoꝝ non
eſt eiectus foras? quō g° dictū eſt nūc eijcietur fo=
ras. niſi qꝛ tūc q̄d in hoīb⁹ pauciſſimis factū eſt.
nūc in multis magniſq; populis iam mox futuruꝫ
eſſe p̄dictū eſt. Quid g° ait quiſpiam. qꝛ diabolus
eijcitur foras. iam fidelium neminem temptat?
immo temptare non ceſſat ſed aliud eſt intrinſec⁹
regnare. aliud forinſec⁹ oppugnare ¶ Chriſoſto
mus. Sed quale eſt iſtud iuditium quo diabolus
foras eijcitur? exemplo id faciam manifeſtum. ſit
aliquis debitores expetens & feriat. & in vincu=
la mittat. Deinde ex eadem dementia. & eum qui
nihil debet ſub eundem carcerem ducat. hic & eo=
rum que in alios fecit dabit vindictam. Jta & in
chriſto factum eſt. Eorum enim que diabolus in
nos fecit. per ea que in chriſtum auſus eſt ſuſtine
bit vindictam. Et ne quis dicat. qualiter mitte=
tur foras. ſi te ſuperabit. ſubiungit. Et ego ſi exal
tatus fuero a terra. omnia traham ad meip̄ſum. q̄=
liter enim ſuperatur qui & alios trahit? hoc autem
plus fuit dicere ꝙ reſurgam. Si enim hec dixiſ=
ſet. nondum manifeſtum eſſet. quod traheret. Di
cendo v̄o trahā. vtrūq; demōſtrat. ¶ Aug. Sꝫ q̄
oīa trahit. niſi ex q̄b⁹ diabol⁹ eijcitᷣ foras. nō autē
dixit oēs. ſ; oīa. ñ. n. oīm ē fides. Nō itaq; hoc ad
vniuerſitatem hoīm retulit. ſ; ad creature integri
tatē. i. ſpūm & aīam & corpus ad illud. ſ. q̄d intel
ligim⁹. ꝙ viuim⁹. ꝙ viſibiles ſum⁹ aut ſi oīa ip̄i
homines intelligēdi ſunt. omnia p̄deſtinata ad ſa
lutem poſſumus dicere. Aut certe omnia hominū
genera. ſecundū innumerabiles diffēntias quibus
inter ſe preter ſola peccata hoīes diſtāt. ¶ Chriſ.
Qualiter igitᷣ ſupra dixit quoniam pater trahit. qꝛ
ſcilicet filio trahente pater trahit. Dicit aūt trahā
q̄ſi a tiranno detentos & per ſeipſos nequeūtes acce
dere. & illius manus effugere. ¶ Aug. Sed ſi ex=
altat⁹ inquit fuero a t̄ra. hoc ē cū exaltat⁹ fuero nō
em̄ dubitat futurū eē. q̄d venit iplē. nā exaltatōeꝫ
ſuā dixit ī cruce paſſionē. Vnde euāgeliſta ſubdit.
Hoc atᷣ dixit ſig̃ficās q̄ morte eēt moritur⁹. textus
¶ Rñdit ei turba. Nos audiuim⁹ ex lege. qꝛ xp̄s
manet ineternum. & quomodo tu dicis oportet ex
altari filium hominis? quis eſt iſte filius homi=
nis? Dixit g° eis ih̄s. Adhuc modicū lumē ī vob̄ ē
Ambulate dum lucem habetis. vt vos tenebre non

comprehendant. Et qui ambulat in tenebris. neſcit
quo vadat. Dũ lucem habetis. credite in lucem
vt filij lucis ſitis. Hec locutus eſt ihesus. Et abijt
& abſcõdit ſe ab eis. Aug. Cum intellexiſſent
iudei φ dñs de ſua morte dixiſſet. ꝑponũt ei queſti-
onem quõ ſe diceret moriturũ. Vñ dicit̃. Reſpon-
dit ei turba. Nos audiuim⁹ ex lege quia xp̃us ma-
net ineternũ. quõ tu dicis oꝑtet exaltari filiũ hoīs
Memoriter tenuerũt qđ dñs aſſidue dicebat ſe eſſe
filiũ hoīs. Nã hoc loco non dixit. Si exaltatus fue
rit filius hoīs. ſed ſuperi⁹ dixerat. Venit hora. vt
clarificet̃ fili⁹ hoīs. hoc g̃ in aīo retinētes inqunt.
Si xp̃us manet ineternũ quõ exaltabit̃ a terra. i.
quõ crucis paſſione morieť. Chriſ. Hinc ē vidē
qm̃ multa eoꝝ que pabolice dicebãt̃. intelligebãt
qꝛ eī ꝑuenit. de morte diſputãs. audiētes hic exal-
tatõez ſuſpicati ſũt hoc. Aug. Vel hoc eũ dixiſſe
intelligebãt qđ facere cogitabãt. Nõ g̃ eis verboꝝ
iſtoꝝ obſcuritatem apuit infuſa ſapiētia ſ ſtimu
lata cõſciētia. Chriſ. Et vide q̃lit̃ malitõſe inter
rogãt. Nõ em̃ dixerũt. nos audiuim⁹ ex lege quia
xp̃s nihil patit̃. In multis em̃ ſcripturaꝝ locis &
paſſio & reſurrectio ſimul ponit̃. ſed qm̃ manet in
eternũ. Et nimiꝝ hoc nõ erat cõtrariũ. Immortali-
tati eī p paſſionē ñ ē factũ īpedimētũ. ſed eſtimaue
rũt p hoc oſtēdere eũ nõ eē xp̃m. qm̃ xp̃s manet ī
eternũ. Deinde ſubdũt. Quis eſt iſte filius hominis
Et hoc malitõſe. Quaſi. d. nõ dicas φ ꝑpt odium
tuũ hoc dicam⁹. Ecce em̃ nõ nouim⁹ de quo dicis.
Sed xp̃s reſpõdit. oſtēdēs qm̃ paſſio non ꝓhibet
manere eũ ineternũ. Vñ ſubdit̃. Dixit g̃ eis ihs
adhuc modicũ lumē in vobis ē. Quaſi dicēt adhuc
paruo tpe ego lux vobiſcũ ſum. p hoc oſtēdens φ
mors eius trãſmigratõ eſt. Etem̃ lux ſolaris nõ in
terimit̃. ſed paꝝ recedēs. rurſus apparet. Aug.
Vel alit̃ modicũ lumē ī vob̃ ē. p hoc φ intelligitis
qꝛ xp̃s manet ineternũ. g̃ ambulate accedite totum
intelligite. & morituꝝ xp̃m & victurũ ineternum
dũ lucē habetis. Chriſ. Hoc dicit tēp⁹ totũ pre-
ſentis vite. & ante crucē. & poſt crucē. Multi enim
poſt crucē crediderũt in eũ. vt non tenebre vos cõ-
ꝑhendãt. Si ſcꝫ eo modo credideritis xp̃i eternita
tem vt negetis in eo mortis humilitatem. Sequit̃
Et q̃ ambulat in tenebris. neſcit q̃ vadat. Chri.
Quanta deniq̃ iudei nũc agunt. & neſciunt. quid
agunt ſed vt in tenebris ambulantes putant
rectã incedere viã cõtra vadũt. Propterea ſubdit
Dũ lucē habetis credite in lucē. Aug. Id eſt dũ
aliquid veri habetis credite in veritatē. vt renaſca
mini veritati. Vñ ſeq̃t̃. Vt filij lucis ſitis. Chri.
Quod ē filij mei In principio aũt euãgeliſta dicit
φ ex deo nati ſũt. hoc ē ex patre. hic aũt ipſe dicit̃
hos generare. vt diſcas qm̃ vna eſt actio patris &
filij. Sequit̃ hec locut⁹ ē ihs & abijt. & abſcõdit
ſe ab eis. Aug. Nõ ab eis qui credere & diligē
cęperunt. ſed ab eis qui videbant. & inuidebant
Cũ aũt ſe abſcõdit. noſtre infirmitati cõſuluit. nõ
ſue poteſtati derogauit. Chriſ. Sed cum nec la
pides leuarēt. nec blaſphemarēt. cui⁹ grã occulta-
tus ē? nouerat furorē in eis ſeruientē. & nõ expecta
uit. vt in opus exirēt. ſed occultatur mitigãs eoꝝ
inuidiam. textus

Cũ aũt tãta ſigna feciſſet corã eis. nõ credebant
in eũ. vt ſermo eſaie ꝓphete impleret̃. quē dixit.
Domīe q̃s credit auditui noſtro. & brachiũ dñi
cui reuelatũ ē. Propterea ñ poterãt credere. qꝛ iteꝝ
dixit eſaias. Excecauit oculos eoꝝ & īdurauit cor
eorũ vt nõ videãt oculis & intelligãt corde & ꝯuer
tãt̃. & ſanē eos. Hec dixit eſaias qñ vidit gloriã
eius & locutus ē de eo. Verũtamē ex ꝑncipib⁹ mł
ti crediderũt in eũ ſ ꝓpt phariſeos nõ cõfitebãt̃. vt
de ſinagoga nõ eicerēt̃. Dilexerũt em̃ magis glori
am hominũ φ gloriã dei. Chri. Nouerat dñs fer
uētē animũ iudeorũ & occiſionē meditãtē. & ideo oc
cultat⁹ eſt. & hoc īſinuauit euãgeliſta ſubdēs. Cũ
aũt tanta ſigna feciſſet corã eis. nõ credebant in eũ
Theo. Non aũt modice iniquitatis fuit. tantis
ſignis nõ credere. Ea vero ſigna cõmemorat. q̃ ſup̃
ſunt poſita. Chriſ. Ne quis autem dicat. cui⁹
gratia venit chriſtus? non nouerant. φ non ei in-
tenderent. & ideo ad hoc excludendum inducit etiã
prophetas hoc ſcientes. propter quod ſequit̃. Vt
ſermo eſaie prophete impleretur. quem dixit. Do-
mine quis credidit auditui noſtro? & brachium do
mini cui reuelatum eſt? Alchuin⁹. Quis pro ra
ritate poſuit. quia quod ſancti prophete a deo au-
dierũt & populo predicauerunt. pauciſſimi credide
runt. Auguſtinus. ſatis autem oſtendit brachi
um domini ipſum dei filium nuncupatum. non φ
deus pater figura determinetur carnis humane. ſed qꝛ
omnia per ipſum facta ſunt ideo brachium domini
dictum eſt ſi enim aliquis homo tanta poteſtate
preualeret. vt ſine vllo motu corporis ſui quod di
ceret. fieret. verbum eius brachium eius eſſet. Non
autem patet occaſio erroris hijs qui dicunt quia
ſolus pater eſt. ſi brachium eius eſt filius. Non eī
due ſed. vna perſona eſt homo & brachiũ ei⁹ nõ in
telligentes. quomodo verba de rebus alijs ad res
alias propter aliquã ſimilitudinem transferantur.
Quidam aũt inter ſe muſitant. que culpa fuit iude-
orum: ſi neceſſe erat vt ſermo eſaie impleretur.
Quib⁹ reſpondemus deum preſcium futurorum per
prophetã predixiſſe infidelitatem iudeoꝝ nõ feciſſe
Nõ em̃ proptēa queq̃ deus ad peccãdũ cogit quia
futura hominũ peccata iã nouit. Ipſoꝝ em̃ ꝑſciuit
pctã ñ ſua. Fecerũt g̃ pctm iudei qđ facturos eſſe
ꝑdixit. quē nihil latet. Chri. Quod g̃ dixit. vt
ſmo eſaie ꝓphete ipleret̃ ly. vt ñ cauſale ē. ſ euēt⁹
Nõ eī qꝛ dixit eſaias. ñ crediderũt. ſ qꝛ ñ erãt credi
turi ꝓptēa eſaias dixit. Aug. ſ ea q̃ ſequũt̃. ꝓfũ
diorē faciũt q̃ſtiōez. Adiũgit eī & dicit ꝓptēa ñ po-
terãt credē. qꝛ iteꝝ dixit eſaias excecauit ocłos eo-
rũ & īdurauit cor eoꝝ vt ñ videãt ocłis & ītelligãt
corde & ꝯuertãt̃ & ſanē eos. ſi eī credē nõ poterãt

quod peccatum est hominis non facientis quod nō potest facē: Et quod ē gui? ad deum causā referť. qñquidē ipē excecauit oculos eoꝝ & indurauit eorum cor. Nō em̄ hoc saltē de dyabolo dicit. s de deo Sed quare nō poterāt credere: Rñsio q2 nolebant. Sicut em̄ ꝙ dn̄s negare seipm̄ non potest. laus ē voluntatis diuine. ita ꝙ illi nō poterāt credere culpa ē voluntatis humane. Chriso. Hoc autē & in cōmuni cōsuetudine custodit. vt cū q̄s dicat. non possum amare illum. vehemēcia voluntatis potenciam dicit. Sed euāgelista dicit nō poterāt vt ostendat qm̄ impossibile ē mētiri ꝓphetam. Nō tñ īpossibile erat eos credere. Non em̄ hec ꝑdixisset si credituri eēnt Augu. Sed aliam causam inquis dicit ꝓpheta. nō voluntates eoꝝ. q2 scilicet excecauit oculos eoꝝ & cetera. Sed hoc ē eciā eoꝝ volūtatē meruisse Respondeo. Sic em̄ excecat & obdurat deus deserēdo & non adiuuādo. ꝙ occulto iudiō facē potest in q̄ nō potest. Chriso. Neqꝫ em̄ derelinqt nos nisi nos voluerim?. scdm̄ illud osee. Oblit? es legis dei tui. obliuiscar & ego tui. hec dicit ostendēs nos incipe derelictionē. & causā fieri pditōnis. Sicut em̄ sol infirmum offendit visū. nō ex ꝓpria natura. Ita fit in hijs q̄ non attendūt dei sermones Terrens autē auditores scriptura dicit. excecauit & indurauit Augu. Quod aūt addidit. Et cōuertanť. & sanē eos. vtrū subaudiendū sit. i. nō cōuertanť. etenim cōuersio de illi? ḡcia ē. an forte & hoc de superne medicine misericordia factū intelligendum. vt qm̄ supbe suā iusticiā cōstituere volebant adhuc deserēť & excecarēť. vt offēderent in lapidem offensionis. & implereť facies eoꝝ ignominia atqꝫ humiliari quererēt nō suā q̄ inflať superbo. s iusticiā qua iustificať impi?. Hoc em̄ multis eoꝝ ꝑfecit i bonū. q̄ de suo scelē cōpūcti in xp̄m postea crediderunt. Sequiť. Hoc dixit esaias. qñ vidit gloriā ei? & locut? est de eo. vidit autē nō sicuti ē. s modo quodam significatiuo. sicut ꝓphete visio futura erat in formanda. Nemo ḡ vos fallat eoꝝ q̄ dicūt. inuisibilē patrem & visibilē filium. q̄ putāt eum eē creaturā. In forma em̄ dei in qua eq̄lis ē patri eciā fili? inuisibilis est. vt autē ab hominibȝ videreť. formā s̄ui accepit. ostendit eciā se anteqꝫ susciperet carnē oculis hominū. sicut voluit in subiecta creatura. nō sicuti ē Chriso. Gloriā aūt hic dicit visionem sedētis in throno excelso. & alia que ibi dicunť. Vnde sequiť. Et locut? ē de eo hoc scilicet. vidi dn̄m sedētem. & ꝙ audiuit vocē dicētem. quem mittam. & q̄s ibit &c̄. seqť. Verūtamē ex pncipibȝ multi crediderūt in eum. s ꝓpť phariseos nō cōfitebāť. vt de sinagoga nō ejcerēť. dilexerūt em̄ magis gloriā hominū ꝙ gloriā dei Alchu. Gloria dei ē publice cōfiteri xp̄m. Gloria hominū ē. in mūdanis gloriari Augu. Hos ḡ im ꝓbauit euāgelista. q̄ i hoc gressu fidei si ꝓficent p amorē. q̄ humane glorie sūt ꝓficiēdo superent textus

Jhesus autē clamauit & dixit. Qui credit in me non credit in me. sed in eū. qui misit me. Qui videt me videt eū q̄ me misit. Ego lux in mūdū veni. ut omnis q̄ credit in me in tenebris nō maneat. & siq̄s audierit verba mea & nō custodierit. ego nō iudico eū. Non veni. vt iudicē mūdum. s ut saluificē mūdum. Qui spernit me & ñ accipit verba mea. habet q̄ iudicet eum. s̄mo quē locut? sū. ille iudicabit eū in nouissimo die. q2 ego ex meipo non sum locut?. sed q̄ misit me pať ipē mihi mādatū dedit. qd dicā & qd loquar. Et scio q2 mādatū ei? vita eterna est. Que ḡ ego loquor. sicut dedit mihi pať. sic loquor. Chriso. Quia amor humane glorie pncipes credentes cōfiteri ꝓhibebat. dn̄? cōtra hoc eis loquiť. Vnde dicit. Jhesus aūt clamauit. & dixit. Qui credit in me. nō cre. in me. s in eum. q̄ me misit. quasi dicēt. Quid formidatis credere in me: in deum fides puenit p me Aug. Quia em̄ homo apparebat hominibȝ cū lateret de?. ne putarent eū hoc eē tm̄ qd videbant talem ac tantum se volens credi qualis & quant? est pater. Qui credit in me inquit non credit in me. i. in hoc quod videt. sed in eum qui me misit. i. in patrem. Nam si putauerit eum habere filios scdm̄ graciam. non autē habere filium equalem sibi atqꝫ coeternum. non credit in patrem qui eum misit. quia nō est hoc pater qui eum misit. Ne autem putarent sic voluisse intelligi patrem. tanqꝫ multoꝝ filioꝝ per graciam generatorem. non vnici verbi equalis sibi. continuo subiecit. Qui videt me. videt eū qui misit me. Quasi diceret vsqꝫ adeo nihil distat inť eum & me. vt qui me videt videat eum qui misit me. Apostolos suos certe ipse dominus misit. Nunqꝫ tamen aliquis eorum dicere auderet. qui credit in me. Credim? em̄ apostolo. sed nō credim? in apostolum. Filius autem recte vnigenit? dicit. Qui credit in me. non credit in me. sed credit in eum qui me misit. vbi non a se abstulit credētis fidem. sed voluit in forma serui remanere credētem Chriso. vel dicit. qui credit in me &c̄. q. d. Qui fluminis accipit aquam. non eam que est fluminis accipit. sed eam que est fontis. volens autem ostēdere quoniam non est credere in patrē. non credētē in eum subiungit. qui videt me. videt eum qui me misit. Quid igiť: Corp? est de?: nequaqꝫ. sed cōsiderato veri que est p intellectū. hic visio dicit. & inde ōndit eam que ad patrē cognitonem. in hoc ꝙ subdit. Ego lux in mundū veni. q2 em̄ pať lux vocať vbiqꝫ eo hic vtiť nomine. Lucem aūt se h̄ vocauit. eo ꝙ ab errore eripit. & intellectuales tenebras soluit. Vnde subdit. vt omnis q̄ credit in me. in tenebris non maneat Aug. In q̄ satis manifestat oēs se in tenebris īuenisse. Sed ne in eis tenebris maneant. in q̄bȝ inueti sūt. debēt credere in lucē q̄ venit in mundū. Dixit q̄dā loco discipl'is suis. vos estis lux mūdi. ñ tñ eis dixit. vos lux venistis i mūdū vt oīs q̄ credit in vos i tenebris ñ maneat. Lumina ḡ sūt oēs sācti s credēdo illumināť ab eo a q̄ si q̄s recesserit. tenebrať. Chriso. vt autē nō existimet

ꝙ ꝓpt̃ imbecillitatem eos qui ipſum contemnunt. illeſos dimittat. ſubiungit. Et ſi qs audierit verba mea. & non cuſtodierit ea. ego non iudico eum.

¶ Augu. Intelligendũ ē. modo nõ iudico eũ. cum alio loco dicat. Pat̃ omne iudiciũ dedit filio. Quare autem modo nõ iudicat. oñdit ſubdens. Non em̃ veni vt iudicē mũdum. ſed ut ſaluificē mũdũ ideſt ſaluũ faciã mũdum. Nũc g̃ eſt tp̃ꝰ miſericordie pꝰ erit iudicij ¶ Chri. Deinde vt nõ pigriores ex hoc fiant. terribile ſubdit. iudiciũ. Qui ſpernit me & nõ accipit verba mea. habet q̃ iudicet eũ ¶ Augu. Nõ dixit. Ego non iudico eũ in nouiſſimo die. hoc em̃ eēt cõtrariũ illi ſentẽcie omne iudicium dedit filio. Expectantibꝰ autẽ quiſnã eēt ille ſecutꝰ. adiunxit ſermo quē locutꝰ ſũ. ille iudicabit eũ in nouiſſimo die. Satis manifeſtauit ſeip̃m in nouiſſimo die iudicaturũ. ſeip̃m q̃ꝓpe locutꝰ ē. ſeip̃m annũtiauit. Alit̃ itaq̧ iudicabũt̃. q̃ non audierũt. Alit̃ q̃ audierũt. & cõtemſerũt ¶ Aug. ſ̃mo de trini. Ideo aũt iudicat verbũ quod locutꝰ ē filiꝰ. q꜡ nõ ex ſe locutꝰ ē filiꝰ. Vñ ſeq̃t̃. Quia ego ex meip̃o nõ ſũ locutus ꝑ quod intelligi voluit. Ego non ex me natꝰ ſum. Quero itaq̧ quõ intelligamꝰ. Ego non iudicabo. ſ꜡ verbum qđ locutꝰ ſum. iudicabit. cum ipſe ſit. verbum patris qđ loquit̃. Vel ita. ego ñ iudicabo ex poteſtate humana. q꜡ filiꝰ hominis ſũ. ſ꜡ ego iudicabo ex poteſtate v̂bi dei q꜡ filiꝰ dei ſũ ¶ Chriſo. Vl̃ Alit̃. Ego nõ iudico eũ. i. non ſũ cauſa ꝑditõis eiꝰ ſ꜡ ip̃e q̃ verba mea ſpernit. Verba em̃ q̃ modo locutus ſũ in ordine ſtabunt accuſatoris omnē tollentia excuſatõem. & hoc ē. quod ſubdit. Sermo quē locutꝰ ſũ. ille iudicabit eũ. & q̃s ſ̃mo? q꜡ ego ex meipſo nõ ſum locutꝰ. ſed q̃ miſit me pat̃. ip̃e mihi mandata dedit. q̃d dicã. & q̃d loquar. Omnia igit̃ hec ꝓpt̃ eos dicebant̃. vt nullam habeãt excuſatõnem.

¶ Augu. Mandatũ aũt nõ ꝙ filiꝰ nõ habeat. pat̃ dedit. ſ꜡ in ſapiẽtia patris qđ ē verbum patris omnia mãdata ſũt patris. Dicit̃ autẽ mãdatũ datũ. q꜡ nõ eſt a ſeip̃o cui dicit̃ datũ. & hoc eſt dare filio id ſine quo nũꝙ̃ filiꝰ fuit. quod eſt gignere filium qui nunꝙ̃ non fuit. ¶ Theo. Cum enim verbum patris exiſtat filiꝰ. & q̃ ſunt in mẽte patris reuelat in integrũ. mandatum accepiſſe dicit. q̃d ſit dicturus. & quid loquat̃. Sicut eciã noſtrũ verbum ſi veꝝ fateri volumꝰ. ea ꝓfert que ſuggerit mẽs. Sequit̃. Et ſcio q꜡ mandatũ eiꝰ vita eterna eſt.

¶ Aug. Si ergo vita eterna ē ip̃e filiꝰ. & vita eterna ē mandatũ patris. q̃d aliud dictum ē. niſi q꜡ ego ſũ mandatum patris. Proinde & id qđ adiungit. Que g̊ ego loquor. ſicut dixit mihi pat̃. ſic loquor. Non accipiamꝰ. dixit mihi q̃ſi ꝑ verba locutus ſit vnico v̂bo. dixit g̊ pat̃ filio id ſine q̃ nũꝙ̃ filiꝰ fuit ſicut dedit vitã filio ñ qđ neſciebat. vel ñ habebat ſ꜡ ꝙ ip̃e filiꝰ erat. Quid ē aũt. ſicut dixit mihi ſic loq̃r. niſi v̂bũ loquor? Ita ille dixit ut verax. ita iſte loq̃t̃ ut veritas. verax aũt genuit veritatē. q̃d g̊ iã dicēt veritati? ñ em̃ ip̃fecta erat veritas cui veꝝ aliq̃d adderet̃.

¶ Capitulum. xiij.

Ante diem autem feſtum paſche. ſciẽs ih̃s. q꜡ venit hora eiꝰ. vt trãſeat ex hoc mũdo ad patrē. cũ dilexiſſet ſuos q̃ erãt in mũdo. ĩ finē dilexit eos. & cena facta. cũ diabolꝰ iã miſiſſet in cor. vt tradēt eum iudas ſimonis ſcariothis. ſciens q꜡ oĩa dedit ei pat̃ in manꝰ. & q꜡ a deo exiuit & ad deũ vadit. Surgit a cena. & ponit veſtimẽta ſua. & cũ accepiſſet linteum. p̃cinxit ſe. deinde miſit aquã in peluim & cepit lauare pedes diſcipuloꝝ. & extergē linteo q̃ erat p̃cinctꝰ ¶ Theo. Quia dñs trãſmigr̃turꝰ erat de p̃nti ſeculo. explicat q̃lē erga ſuos amiciciã gerēt. Vñ dicit̃. Añ diē aũt feſtũ paſche ſciẽs ih̃s q꜡ venit hora eiꝰ. ut trãſeat ex hoc mũdo ad patrē cũ dilexiſſet ſuos q̃ erãt in mũdo. ĩ finē dilexit eos ¶ Beda. Plurimas ſiq̃dē feſtiuitates iudei habebãt. ſ꜡ apud eos inſignior atq̧ celebrior erat paſche feſtiuitas. ꝓpt̃ qđ ſignãt̃ dicit. añ diē feſtũ paſce ¶ Aug. Paſca nõ ſicut q̃dã eſtimãt grecũ nomē ē. ſ꜡ hebreũ. oportuniſſime tñ occurrit ĩ hoc nomine q̃dam cõgruẽtia vtrarũq̧ linguaꝝ. q꜡ em̃ pati grece paſchin dicit̃. Ideo paſcha paſſio putata ē. vel hoc nomē a paſſione ſit appellatũ In ſua vero ligua. hoc ē in hebrea. paſcha trãſitꝰ dicit̃. ꝓpterea q꜡ tũc p̃mũ paſcha celebrauit populus dei qñ ex egipto fugiẽtes. rubrũ mare trãſierũt. nũc g̊ figura illa ꝓphetica. in veritate cõpleta ē. cũ ſicut ouis ad immolandũ ducit̃ xp̃ꝰ. cuiꝰ ſanguine illinitis poſtibꝰ noſtris. i. cuiꝰ ſigno crucis ſignatis frõtibꝰ noſtris a ꝑditõe huiꝰ ſeculi. tanꝙ̃ a captiuitate egiptiaca liberamur. & agimꝰ ſaluberrimũ trãſitũ. cũ de diabolo trãſimꝰ ad xp̃m & ab iſto ĩſtabili ſeculo. & ad eiꝰ fundatiſſimũ regnũ. Hoc itaq̧ nomē. i. paſca. velut interp̃tans nob̃ euãgeliſta dicit. Sciens q꜡ venit hora eiꝰ ut trãſeat ex hoc mũdo ad patrē. Ecce paſca. ecce trãſitꝰ.

¶ Chriſo. Non ſolũ autē tũc ſciẽs. ſ꜡ olim. Trãſitũ aũt eiꝰ mortē vocat. Relicturꝰ aũt diſcipulos maiorem eis demonſtrauit amorem. & hoc ē qđ dicit. cũ dilexiſſet ſuos. q̃ erãt in mũdo. in finē dilexit eos Hoc eſt. nihil dereliquit eorum. que eum qui valde amat. decens eſt facē. Non autē a principio hoc fecit. ſ꜡ maiora poſtea adiecit. vt eoꝝ augeat familiaritatem. & multã eis p̃paret cõſolatõem. ad ea q̃ ſupuentura erãt. ſuos aũt eos vocat ſcđm familiaritatis ratõnem q꜡ & alios ſuos dicit. ſcđm cõditõnis ratõnem. ut cum dicit̃. Sui eum non receperũt. addit aũt. q̃ erãt in mundo. q꜡ ſui erant eciam defuncti vt abraham iſaac & iacob. ſed in mundo non erãt. Hos g̊ ſuos qui erãt in mundo mãſit amãs cõtinue. & tandē ꝑfectã amiciciam circa eos oñdit. & hoc ē In finē dilexit eos ¶ Aug. Vel alit̃. In finē dilexit eos. ut & ip̃i de hoc mũdo ad ſuũ caput dilectõne trãſirent. Quid eſt em̃ in finē. niſi in xp̃m? Finis em̃ legis xp̃us. ad iuſticiam omni credenti. finis ꝑficiens non interficiens. Video autem poſſe iſta v̂ba

quodam humano modo. eciam ſic accipi tanq̄ vſq₃
ad mortem xp̄us dilexerit ſuos. Sed abſit ut dilec
tionem morte finierit. q̄ non ē morte finit⁹. niſi for-
te ſit ita intelligendum. vſq₃ ad mortē dilexit eos
ideſt vſq₃ ad mortem illum dilectio ipſā p̄duxit.
Sequit᷑. Et cena facta. i. iam parata. & ad cōuiuā
tiū menſā vſumq₃ p̄ducta. Non. n. ita debemus in
telligere cenam factā. veluti iam cōſumptam. atq₃
trāſactam. adhuc em̄ cenabat᷑. cū ſurrexit & pedes
lauit diſcipulis. Nā poſtea recubuit & buccellam
traditori dedit. ꝙ aūt ait. Cum iā dyabol⁹ miſiſſet
in cor ut traderet eum iudas ſcariothis. Miſſio iſta
ſpiritualis ſuggeſtio ē. & non fit p aurem. ſ; p cogi
tatōez. dyabolice em̄ ſuggeſtiones immittūt᷑. & hu
manis cogitatōibꝫ immiſcēt᷑. Factum ḡ iam fuerat
in corde iude. p īmiſſionē dyabolicā. ut tradēt diſci-
pul⁹ mgr̄m. ¶ Chriſo. Hoc autē q̄ſi ſtupens int᷑-
ſeruit euangeliſta. qm̄ eum q̄ iam p̄dere ſtatuerat.
dn̄s lauit. Oñdit eciam p̄ditoris multā neq̄ciā. qm̄
neq₃ ſalis eum cōmunicatō detinuit. qđ maxime cō-
ſueuit neq̄ciam detinē. ¶ Aug. Locutur⁹ autē euā-
geliſta de tanta dn̄i humilitate p̄us ei⁹ celſitudinē
voluit cōmēdare. ad qđ p̄tinet. quod dicit. Sciens
q̄ꝛ omnia dedit ei pat᷑ in man⁹. ḡ & ip̄m traditorē
¶ Grego. vj. mora. Sciebat em̄ ꝙ in manu ſua ip
ſos eciam p̄ſecutores accepat. vt ipſe in ſe ad vſū
pietatis intorq̄ret. quitq̄d eoꝝ cōtra ſe malicia per
miſſa ſeuiret ¶ Orige. omnia em̄ tradidit ei pat᷑ in
man⁹ hoc ē in opera ei⁹ & poteſtatem. Pat᷑ em̄ me
us uſq₃ huc. inquit. operat᷑. & ego operor. Vel oīa
tradidit ei pat᷑ in man⁹ cuncta capiētes. vt queli-
bet ei famulent᷑ ¶ Chriſo. Traditōem em̄ hic ſalu-
tem fidelium vocat. Cum autē audieris traditōnem
nihil humanū ſuſpiceris. Eum em̄ qui ad patrem
oñdit honorem & cōcordiam. Sicut em̄ pat᷑ ei tra-
didit. ita ip̄e patri. Vnde paul⁹. Cum tradiderit
inq̄t regnum deo & patri. ¶ Aug. Sciēs eciam q̄ꝛ
a deo exiuit. & ad deū vadit. Nec deum cū inde ex-
iret. nec nos deſerens cū rediret. ¶ Theo. Quia ḡ
pat᷑ omnia ei cōmiſit in man⁹. i. ſalutem ei cōmiſit
fidelium. decens reputabat. q̄cumq₃ ſpectant ad ſa-
lutem illis oſtendere. Sciens eciā ꝙ a deo exiuit &
ad deum vadit. nullaten⁹ ei⁹ gloria minui poterat
dum pedes diſcipuloꝝ abluerat. Neq₃ em̄ gloriam
vſurpauit. Qui em̄ dignitatem vſurpant. minime
cōdeſcēdunt. ne diſſipēt qđ īcōgrue ſibi diripuerūt
¶ Augu. cum ergo illi pat᷑. omnia dediſſet in ma-
n⁹. ille diſcipuloꝝ nō man⁹ ſ; pedes lauit. vt cū ſe
ſciret a deo exiſſe & pergē ad deum. non dei dn̄i. ſ;
hominis ſerui impleuit officiū ¶ Chriſo. hoc autē
dignum erat. eo ꝙ a deo exiuit. & ad deum vadit.
vt vniuerſum cōculcaret tumorem. Vnde ſequit᷑.
Surgit a cena & ponit veſtimēta ſua & cū accepiſ
ſet linteū p̄cinxit ſe. deinde miſit aquam in peluim
& cepit lauare pedes diſcipuloꝝ & extergere. lin-
teo q̄ erat p̄cinct⁹. Vide q̄lit᷑ humilitatem oñdit
non ſolum in lauando pedes ſ; eciam alit᷑. Non em̄
anteq̄ recūberet. ſed poſtq̄ reſederunt omnes. tūc
ſurrexit. deinde non ſolū lauit. ſ; veſtimēta deponit
linteum p̄cinxit & peluim īplet. & non alij impleri
iuſſit. ſ; omnia operat᷑ oſtendēs ꝙ cū omni ſtudio
oportet talia facere. ¶ Orige. Miſtice aūt p̄ndium
p̄m⁹ cibꝫ eē dinoſcit᷑. & ante ſimnum diei ſpiritu-
alis. q̄ in vita p̄nti cōſiderat᷑. & hijs q̄ introducunt᷑
cōueniens exiſtit. Cena vero finalis & hijs q̄ iam
vltra progreſſi ſūt. apponit᷑. Aliter q̄ꝫ poterit quis
aſſerē prandium fore intentōnem ſcripturaꝝ anti-
quaꝝ. cenā vero recōdita in nouo teſtamento miſte
ria. Puto autē ꝙ qui vna cum iheſu cenant. & in
finali vite p̄ntis die ſecum cōuiuant᷑. egent laua-
cro quodam. nō vtiq₃ erga quod p̄moꝝ vt ita loq̄r
corporis & anime. ſed quo ad vltima & poſtrema.
que terre neceſſario herent. Dicit autem ꝙ cepit la
uare pedes. nam poſtmodum lauit. & finiuit lotu-
ram. quia pedes apoſtoloꝝ. fuerūt cōtaminati. Iux
ta illud. omnes vos ſcandalizabimini iſta nocte in
me. poſtea autē perfecit eos lauare. purgās eos ut
vltra non fedēt᷑ ¶ Augu. Poſuit autē veſtimenta
ſua. q̄ cum in forma dei eēt ſemetip̄m exinaniuit.
Precinxit ſe linteo. q̄ formam ſerui accepit. Miſit
aquā in peluim vnde lauaret pedes diſcipuloꝝ. q̄ in
terrā ſāguinem fudit quo immundiciā dilueret pec
catoꝝ. Linteo autem q̄ erat p̄cinct⁹ pedes quos la
uerat. terſit. q̄ carne qua erat indut⁹. euangeliſtaꝝ
veſtigia cōfortauit. Et linteo q̄dem ut ſe p̄cingeret
poſuit veſtimēta. que habebat. Vt autē formā ſui
acciperet. q̄n ſemetip̄m exinaniuit. non qđ habebat
depoſuit. ſed qđ non habebat accepit. crucifigēdus
ſane ſuis expolit⁹. eſt veſtimētis. & mortu⁹ inuo-
lut⁹ eſt linteis. & tota eius paſſio. noſtra purga-
cō eſt. textus

¶ Venit ergo ad ſimonem petrū. & dicit ei petrus
domine. tu mihi lauas pedes? Reſpondit iheſus. &
dixit ei. quod ego facio tu neſcis modo. ſcies autem
poſtea. Dicit ei petrus. Non lauabis mihi pedes in
eternum. Reſpondit ei iheſus. Si non lauero te. n̄
habebis partem mecum. dicit ei ſimon petrus. do-
mine nō tantum pedes meos. ſed & man⁹ & caput
Dicit ei iheſus. Qui lotus eſt nō indiget. niſi ut pe-
des lauet. ſed eſt mundus tot⁹. Et vos mūdi eſtis
ſed non omnes. Sciebat em̄ quiſnam eēt. qui tra-
deret eum. p̄pterea dixit. non eſtis mundi omnes.
¶ Orige. Sicut medicus plurium egrotoꝝ intēt⁹
cure. ab hijs qui magis indigent. p̄mam curam in-
cipit. ſic & xp̄s qui fedos abluit pedes diſcipuloꝝ.
exordit᷑ ab hijs qui magis erāt fedi. & ſic vltim
venit ad petrum. q̄ſi min⁹ alijs indigentē lotura pe
dum. Vnde dicit᷑. venit ergo ad ſimonē petrum.
cui quodāmō ad reſiſtēdū pene munda pedū cōſciē-
cia p̄ſuadebat. Vn̄ ſequit᷑. Et dixit ei petr⁹. Dn̄e
tu mihi lauas pedes? ¶ Aug. q̄d ē. tu? q̄d ē mihi? co
gitāda ſūt poti⁹ q̄ dicēdā. ne forte qđ ex hijs ver-
bis aliq̄ten⁹ q̄dē digne cōcepit aīa. n̄ explicꝫ lígua
¶ Chri. vl᷑ ſi petr⁹ p̄m⁹ erat. ſ; credibile ē p̄ditorē

ſtultum exiſtentem · ante eum recubuiſſe · qḋ ei ẽ-
geliſta ſignificauit · cũ dixit · Cepit lauare · deĩde
venit ad petrũ ¶ Theo · Ex quo patet ꝙ nõ p̃mit⁹
lauit petrũ · ex ceteris vero diſcipulis null⁹ tempta
uiſſet ante petrũ lauari · ¶ Chriſoſtom⁹ · Quereret
aũt vtiqꝫ q̇s · q̃re null⁹ eum alioꝝ ꝓhibuit · ſ; ſol⁹
petrus · qḋ nõ parui amoris & verecũdie erat · Ex
hoc igit̃ mihi videt̃ p̃us ſolum ꝓditorẽ lauaſſe · de-
inde ad petrũ veniſſe · & alios diſcipulos p eũ de re-
liquo caſtigatos · Si enĩ queq̃ʒ ex ceteris lauare ce
piſſet · ꝓhibuiſſet dñm · & dixiſſet · q̃ petrus dixit ·
¶ Orige · vel alit̃ omnes porrigebãt pedes · decernẽ
tes ꝙ tãt⁹ non irratõabilit̃ eoꝝ lauaret pedes · ſol⁹
aũt petr⁹ nullã aliã cõſideratõeʒ cõferẽs · tãq̃ʒ reue-
rẽs ihm · non p̃bebat pedes ſuos ad lauandũ · ſepe enĩ
ſcriptura deſignauit petrũ feruidũ · ad inſinuãdum
q̃ ſibi viſa ſũt meliora ¶ Augu · vel alit̃ · Non debe
m⁹ putare hoc · petrũ int̃ ceteros formidaſſe atq̃ʒ re-
cuſaſſe · cũ & id alij ante ipm libẽt̃ vel eq̄nimit̃ fieri
p̃miſiſſent · Non enĩ ita intelligẽdum ẽ · q̃ſi aliq̄bꝫ
iam lauiſſet · & poſt eos veniſſet ad p̃mum · Quis enĩ
neſciat p̃mũ apoſtoloꝝ eẽ beatiſſimũ petrũ · ſ; ꝙ ab
illo cepit · quãdo ẽ pedes diſcipuloꝝ lauare cepit ·
venit ad eũ a quo cepit · i · ad petrũ · & tũc petr⁹ ex
pauit · qḋ eciã q̇libet eoꝝ expaueſcẽt · Seq̄t̃ · Rñ-
dit ihs & dixit ei · Quod ego facio tu neſcis modo · ſci
es autẽ poſtea ¶ Chriſo · i · humilitatẽ hui⁹ doctri-
ne · & quõ humilitas ſufficit in deũ ꝑducẽ ¶ Orig ·
vel inſinuat dñs ꝙ hoc erat miſteriũ · Lauando enĩ
& exſiccãdo pedes eoꝝ · faciebat eos decores debẽtes
euangelizare bonesta · ut oñdere valeãt iter ſanctũ
ac ꝑgere p eum q̇ dixit · ego ſũ via · oportebat autẽ
lauari pedes diſcipuloꝝ a ihesu deponẽte veſtimẽta
vt mũdos pedes mũdiores efficiat · vel ut ĩmũdiciã
pedũ diſcipuloꝝ ſuſcipiat in ꝓpꝛium corpus · p linteũ
q̊ ſolo p̃cinct⁹ manebat · Ipſe namq̃ʒ lãguores nr̃os
portauit · Attende eciã ꝙ cũ debeat pedes diſcipulo
rum abluere · nõ aliud tẽp⁹ eligit · q̃ʒ cũ dyabol⁹ iã
intrauerat in cor inde · vt eũ ꝓderet · & futura ꝓ ho-
minibꝫ diſpẽſatõ iminebat · Nam ante hoc · non erat
oꝓportunũ pedes diſcipuloꝝ lauari a ihu · Quis enĩ
pedũ eoꝝ ſordiciẽ int̃ medij tꝑis vſq̃ʒ ad paſſionem
lauaſſet · Sed neq̃ʒ tꝑe paſſionis · Alt̃ enĩ ihs non
aderat q̇ pedes eoꝝ lauaret · ſ; neq̃ʒ poſt diſpẽſatõem
illo nãq̃ʒ tempore ſpiritu ſãcto ſupueniẽte · eoꝝ loti
ſũt pedes · Hui⁹ ergo miſterij dicit dñs petro · tu ñ
es capax · ſ; p⁹ hec noſces · cũ illꝰ ꝑcepis illuſtrat⁹
¶ Augu · Nec tñ ille dñici facti altitudine exterri-
tus · p̃mittit fieri · qḋ cur fieret ignorabat · ſ; uſq̃ʒ ad
ſuos pedes humilem xp̃m videre nõ poteſt ſuſtinẽ
Nam ſeq̄t̃ · Dicit ei petr⁹ · Non lauabis mihi pedes
ineternũ · hoc ẽ nunq̃ʒ hoc patiar · Hoc q̇ꝓpe ineter-
num non fit qḋ nũq̃ʒ fit ¶ Orige · Ex hoc autẽ acci
p̃im⁹ exemplum qm̃ poſſibile eſt queq̃ʒ ſcḋm purũ
ꝓpoſitum dicere ꝓpt̃ ignorãciam qḋ ſibi non ꝓdeſt
Petrus enĩ ignorãs hoc eẽ cõueniens · p̃mo quiḋ
quaſi dubitans ſuauit̃ dixit · Dñe tu mihi lauas
pedes? Secḋo · non lauabis mihi pedes ineternum ·
qḋ erat ꝓhibitiuum operis perducẽtis cũ ad habẽdũ
partẽ cũ ihesu · In q̇ eciã nõ tm̃ ihm arguit incõue
nient̃ lauantem pedes diſcipuloꝝ · ſ; eciam cõdiſci-
pulos indecent̃ ſuos pedes porrigentes · cum ergo ñ
eẽt expediens petro ꝓpꝛium reſpõſum · nõ permiſit il-
lud dñs verificari · Nam ſubdit̃ · Rñdit ei ihs · Si
non lauero te · nõ habebis partẽ mecũ ¶ Aug · Ita
dictũ ẽ · Si non lauero te · cũ de ſolis pedibꝫ ageret̃
quõ dici ſolet · calcas me · qñ ſola planta calcat̃ ·
¶ Orige · Qui autẽ recuſant hec & ſimilia tropolo-
giſare dicant · quõ ꝓbabile ẽ eum q̇ ob reuerenciã
ihesu dixit · non lauabis mihi pedes ineternũ · non
habiturũ partẽ cũ dei filio · ꝓpt̃ nõ lauare pedes ab
eo · ſicut ꝓpt̃ immane ſcelus · Et ideo p̃ſtandi ſũt pe
des · i · mẽtis affect⁹ lauandi a ihu vt ſint pedes nr̃i
decori · & p̃ſerti cũ emulãtes potiora dona volum⁹
annumerari ei q̇ euangeliſat bona ¶ Chriſo · Ideo
aũt nõ dixit cui⁹ g̃cia hoc faciebat · ſ; minas impo-
ſuit · qꝛ ille nequaq̃ʒ ꝑſuaſus eẽt · audiẽs enĩ ſcies at
poſtea nõ dixit · doce igit̃ me ut p̃mittam · ſ; qñ cõ-
minat⁹ ẽ id quod maxime timebat · ſcilicet ſepari
ab eo tũc p̃miſit ¶ Orige · Hoc dicto vtemur cõtra
eos q̇ indiſcretius ſe facẽ ſtatuerũt qḋ eis nõ ꝓdeſt
Nam oſtendendo illis ꝙ non ſunt habituri partem
cum ihesu · dum preſumptuoſum decretum obſer-
uant admonebimus illos ne immorent̃ male decre-
tis · eciam ſi iureiurando ex multo impetu illud fir-
mauerunt ¶ Augu · At ille amore & timore pertur
batus · plus expauit xp̃m ſibi negare · q̃ʒ vſq̃ʒ ad ſu
os pedes humiliari · Vnde ſequit̃ · dicit ei ſimon pe
trus · dñe nõ tantum pedes meos · ſed & man⁹ & ca
put ¶ Orige · Manus autem lauare nolebat ihesus
contemnens que dicebant̃ · quoniam diſcipuli tui ñ
lauant manus cum panẽ manducant · caput autem
ſubmergi nolebat · In quo imago & gloria patris
extiterat · Satis eſt autem ei ut pedes lauandos
porrigeret · Vnde ſequitur · Dicit ei ihesus · Qui lo
tus eſt · non indiget niſi ut pedes lauet · ſed eſt mũ-
dus tot⁹ ¶ Aug · Totus vtiq̃ʒ preter pedes · vel niſi
pedes · quos habet op⁹ lauare · Homo enĩ in baptiſ-
mo totus abluitur · non preter pedes ſed totus om-
nino · verumtamen cum rebus humanis poſtea vi-
uitur · vtiq̃ʒ terra calcatur · Ipſi igitur humani af-
fectus ſine quibus in hac mortalitate non viuitur ·
quaſi pedes ſunt · vbi & humanis rebus afficimur
vt ſi dixerimus quia peccatum non habemus ·
noſipſos decipiam⁹ · Si autem confitemur peccata
noſtra · qui pedes diſcipuloꝝ lauit · nobis peccata di
mittet · vſq̃ʒ ad pedes quibus conuerſamur in terra ·
¶ Origenes · Impoſſibile autem puto non conta-
minari extrema anime & infima eius · quãq̃ʒ quo
ad homines ꝑfectus quis eẽ putet̃ · plurimi aũt &
p⁹ baptiſmũ ĩplẽt̃ puluẽ ſcelerũ vſq̃ʒ ad v̇ticẽ q̇ ve
ro l̃time diſcipl̃i xp̃i ſũt · erga ſolos pedes indigẽt
lauatõe · ¶ Aug · ad ſeleucia · ex hoc aũt qḋ hꝭ dici
tur ĩtelligit̃ ꝙ iã petr⁹ baptiſat⁹ fuerat ĩtelligim⁹

em̄ eius diſcipulos per quos baptiſabat. iam fuiſſe baptiſatos ſiue baptiſmo iohis ſicut nonnulli arbitrāt᷑. ſiue qđ magis credibile ē baptiſmo xp̄i. Neq; em̄ renuit miſteriū baptiſādi. ut habēt baptiſatos ſeruos. per q̊s ceteros baptiſaret. q̄ nō defuit humilitatis miſterio quādo eis pedes lauit. Vnde ſequit᷑. Et vos mūdi eſtis. ſed nō omnes. ¶ Augu. Hoc qđ ſit. ne queram᷒ ip̄e euāgeliſta patefacit adiungēs. Sciebat em̄ q̊ſnam eēt q̄ traderet eū. ꝓpterea dixit. nō eſtis mūdi omnes ¶ Orige. ꝙ ergo dicit. vos mūdi eſtis. refert᷑ ad. xi. ꝙ vero ſubdit᷑. ſed nō omnes. dicit᷑ ꝓpt᷑ iudā exn̄te immūdū. Primo. quidē qꝛ pauperes nō erāt ſibi cure. ſꝫ fur erat. demū dyabolo ingreſſo in cor ei᷒. vt ꝓderet xp̄m. Lauat aūt pedes poſtq̄ mūdi erant quādo dei gracia trāſcēdit neceſſitatem. & ſicut dicit iohēs. mūd᷒ mūdificet᷑ adhuc ¶ Augu. Vel qꝛ ip̄i diſcipuli cū loti eēnt. nō op᷒ habebāt niſi pedes lauare. qꝛ dum in iſto ſeculo viuit homo. humanis affectibꝰ terrā velut pedibꝰ calcās cōtrahit ¶ Chri. Vel alit᷑. nō dicit eos mūdos. vt a peccatis erutos eſtimes victima nōdum oblata. ſed eā q̄ cognitōis ē mūdatōnem dicit. Jam em̄ ab errore iudaico eruti erāt. textꝰ

¶ Poſtq̄ ergo lauit pedes eoꝝ. accepit veſtimēta ſua. & cū recubuiſſet iterū. dixit eis. Scitis q̊d fecerim vobis. Vos vocatis me mgr̄ & dn̄e. & bene dicitis. Sum etenim. Si g̊ ego laui veſtros pedes dn̄s & mgr̄. & vos debetis alt᷑ alteri᷒ lauare pedes Exemplum em̄ dedi vobis. ut queādmodū ego feci ita & vos faciatis. Amen amē dico vobis. nō ē ſeru᷒ maior dn̄o ſuo. nec apoſtol᷒ maior eo q̄ miſit illum. Si hec ſcitis. beati eritis. ſi feceritis ea. Non de omnibꝰ vob̄ dico. Ego ſcio q̊s elegeri. ſed ut adimpleat᷑ ſcriptura. Qui mādūcat mecū panē. leuabit calcaneum ſuum cōtra me. dico vobis. p̄uſquā fiat. vt cū factū fuerit. credatis. quia ego ſū. Amē amen dico vobis. qui accipit. ſi quem miſero. me accipit. Qui aūt me accipit. accipit eū. q̄ me miſit. ¶ Augu. Memor domin᷒ ſe ꝓmiſiſſe ſciēciā facti ſui petro dicēs. Scies aūt poſtea. quid ſit qđ fecit docē nūc incipit. Vnde dicit᷑. Poſtq̄ ergo lauit pedes eoꝝ. accepit veſtimēta ſua & cū recu. ite. di. eis Scitis q̊d fecerim vob̄ ¶ Orige. Quod vel interrogatiue ꝓferat᷑ ut oñdat facti magnitudinē. vel imperatiue. ut eoꝝ erigat itellectū ¶ Alchu. Miſtice aūt impleta redēptōis noſtre purgatōne p ſanguinis ſui effuſionem. accepit veſtimēta ſua. tercia die de ſepulchro reſurgēs. & eodē corpore iā imortali veſtit᷒. Et cū recubuiſſet. aſcendēs in celū. in dextera paterna diuinitatis recūbens. inde venturus eſt ad iudicādū ¶ Chriſo. Nō aūt adhuc ad ſolū petrū ſꝫ ad omnes loq̊t᷑ dicēs. vos vocatis me mgr̄ & dn̄e in q̊ eoꝝ iudiciū aſſumit. deinde vt nō illoꝝ g̊cie eē dutent᷑. Hec v̊ba ſubiungit. Et bene dicitis. ſū etenim. ¶ Augu. Domini p̄ceptū ē. Non te laudet os tuū. ſꝫ laudet te os ꝓximi tui. Periculoſū ē em̄ ſibi placē. cui cauēdum eſt ſuperbire. Ille autē q̄ ſuper omnia eſt q̄tūcūq; ſe laudet. n̄ ſe extollit excelſius Nec poteſt recte dici arrogās de᷒. nobis nāq; expedit deum noſſe. n̄ illi nec eū q̊ſq; cognoſcit. ſi nō ſe indicet ip̄e. q̄ nouit. Si ergo nō ſe laudando q̊ſi arrogāciam vitare voluerit. nobis ſapiēciam denegabit. Quō aūt arroganciā veritas timet? Et quidē ꝙ mgr̄m ſe dicit. nemo rep̄henderet eciam q̄ eū nihil aliud q̄ hominē crederet. qm̄ id ꝓfitet᷑. qđ & ipſi homines in q̊buſlibet artibꝰ. vſq;ideo ſine arrogācia ꝓfitent᷑. vt ꝓfeſſores vocent᷑. ꝙ vero dominum diſcipuloꝝ ſe dicit cū ſint. ſcđm ſeculū ingenui. q̊s ferat in homine? Sed cum de᷒ loq̊t᷑. nulla eſt elatio tante celſitudinis. nullum mēdaciū veritatis. nob̄ ſubiacē vtile ē illi celſitudini. ſeruire veritati. Ideo ergo bene dicitis. vocando me mgr̄m & dn̄m. qꝛ ſū. Nam ſi nō eēm. quod dicitis. male diceretis. ¶ Orige. Et illi quidē nō bene dicūt. domine quibꝰ dicet᷑. Diſcedite a me q̄ operamini iniq̊tatem. Sed apoſtoli bene dicūt mgr̄ & dn̄e. nō enim eis neq̊cia dn̄abat᷑. ſed verbū dei. Sequit᷑. Si ergo ego laui veſtros pedes dn̄s & mgr̄. & vos debetis alt᷑ alteri᷒ lauare pedes ¶ Chriſo. A maioribꝰ rebꝰ accipit exemplū ut quod min᷒ eſt. operemur. nam ip̄e quidē dn̄s eſt. nos autem ad cōſeruos facim᷒ ſi fecerim᷒. Et ideo ſubdit. Exemplū em̄ dedi vobis ut queādmodū ego feci vobis. ita & vos faciatis. ¶ Beda. Primū dn̄s egit factis qđ poſtmodum docuit v̊b ſcđm illud. Cepit ih̄s facē & docere. ¶ Augu. hoc ē beate petre qđ neſciebas. hoc tibi poſtea ſciēdū ꝓmiſit ¶ Orig. Cōſiderādū vero ē ſi neceſſariū ē. quēlibet volētē diſciplinā ihesu p̄ficē. velut debitū op᷒ ꝓſequi. lauacrū ſenſibiliū pedum. ꝓpter hoc dicit. Debetis adinuicem lauare pedes. Sed h̄ mos vel n̄ fit vel admodū raro ¶ Aug. Eſt em̄ apud pleroſq; cōſuetudo hui᷒ humilitatis cū ſeinuicē hoſpitō ſuſcipiunt. & faciūt hoc ſibi inuicē. fratres eciam opere ip̄o viſibili. Multo em̄ meli᷒ eſt & ſine cōtrouerſia veri᷒. vt eciā manibꝰ fiat. ne dedignet᷑ quod fecit xp̄᷒. facē xp̄ian᷒. Cum em̄ ad pedes fratris inclinat᷑ corp᷒ eciam in corde ip̄o excitat᷑. vel ſi iam inerat. confirmat᷑ humilitatis affect᷒. Sed excepto hoc morali intellectu. nunquid eciā frater fratrē a delicti poterit contagione mundare? Sed confiteamur inuicem delicta noſtra. inuicem nos delicta donemus. & pro noſtris delictis inuicem orem᷒ atq; ita quodammodo inuicem pedes noſtros lauem᷒. ¶ Origes. Vel aliter hoc lauacrum ſpirituale pedum de quo dictum eſt. principaliter quidem a nullo niſi a ſolo ihesu poteſt effici. Secundario vero a diſcipulis eius. quibus dixit. Vos debetis adinuicem lauare pedes. Ihesus enim lauit pedes diſcipulorum inquantum magiſter. & ſeruorum in eo ꝙ dominus. Hic autem eſt finis magiſtri vt diſcipulū faciat. ſicut ſe. quod de ſaluatore apparet. qui pre ceteris magiſtris & dominis. vult vt fiant eius diſcipuli quaſi magiſter vel dominus Non habētes ſpiritū ſeruitutis. ſed ſpiritū filiatōis

nō eſt ſeruus maior domino ſuo: +

In quo clamant abba pater. Prius ergo ꝙ fiat ut magiſter & domin⁹. eget lauacro pedum. velut in ſufficientes diſcipuli. & adhuc ſapientes ſpiritum ſeruitutis. Cum autē aliquis eorum ſtatū magiſtri attingit & domini. tunc imitari poterit eum q̄ lauit diſcipuloꝝ pedes. ac lauare pedes per doctrinam q̄ſi magiſter. ¶ Chriſo. Adhuc aūt ꝓuocans eos ad lauādum pedes ſubiungit. Amen amen dico vobis Non eſt ſeru⁹ maior dn̄o ſuo. neqꝫ apoſtolus maior eo q̄ miſit illum. quaſi di. Si ergo a me hec facta ſūt. multomagis a vobis oportet hec fieri ¶ Theo. Neceſſario eciam hic apoſtolos admonet. q̄ꝛ eū ad dignitates habebāt attingē. & hic q̄dem maiores hic minores. ne inſurgant adinuicē. ſerenat cōſciēciam omniū ¶ Beda. Quia vero ſcire bonū & nō facē. nō ꝑtinet ad beatitudinē. ſ; ad cōdēnatōez. ſcd̄m illud. ſcienti bonum & nō facienti. peccatū eſt illi. ſubiungit. Si hec ſcitis. beati eritis ſi feceritis ea. ¶ Chriſo. Nam ſcire q̄dem omniū ē. facē vero non omniū. Deinde ꝓditorē nō manifeſte redarguit. ſ; obumbrate. cum ſubdit̄. Nō de omnib⁹ vob̄ dico. ¶ Augu. Quaſi dicet. Eſt int̄ vos q̄ nō erit beat⁹ neqꝫ facit ea. Ego ſcio. q̄s elegerim. Quos? niſi eos q̄ beati erūt faciendo que p̄cepit. Non ē igit̄ iudas elect⁹. q̄d eſt ergo qđ alio loco dicit̄? Nōne ego vos xij. elegi? An ipſe ad aliq̄d ē elect⁹. ad quod erat vtiqꝫ neceſſari⁹. nō aūt ad beatitudinē de qua dicit Beati eritis ſi feceritis ea ¶ Orige. Vel alit̄. Non recte exiſtimo poſſe referri qđ dicit̄. nō de omnib⁹ vobis dico. ad hoc ꝙ dictū eſt. Beati eſtis ſi feceritis ea. Totū eñ hoc & de iuda & de q̄libet alio verum eſt dicē. beat⁹ talis ſi fecerit hoc. Reducem⁹ aūt hec ad illđ dictū. Non ē ſeru⁹ maior domino ſuo nec apoſtol⁹ maior eo q̄ miſit illum. Iudas eñ cū eēt ſeru⁹ peccati. ñ erat ſeru⁹ diuini verbi. nec apoſtolus. dyabolo ingreſſo in cor ei⁹. Cum ergo domin⁹ nouiſſet q̄ ſūt ſui. alienos a ſe ñ nouit. ꝓpt̄ quod nō ait ego ſcio cūctos p̄ntes. ſed ego ſcio quos elegerim. Quaſi dicet. electos meos noui ¶ Chriſo. Deinde vt non multos cōtriſtet ſuo ſmone. ſubiungit Sed ut adipleat̄ ſcriptura. q̄ manducat mecū panē leuabit calcaneū ſuū cōtra me. oñdens ꝙ nō ignorās tradit̄. qđ maxime ſufficiēs erat iudā retinere. Et nō dixit. tradet me. ſ; leuabit cōtra me calcaneū ſuū. dolū & occultatōez inſidiaꝝ repſentare volens ¶ Augu. Quid ē eñ leuabit ca lcaneū ſuū ſup me niſi cōculcabit me? in q̄ iudas traditor ei⁹ attingit̄ ¶ Chriſo. Dicit aūt q̄ mādu cat mecū panē. i. q̄ a me nutrit⁹ ē. q̄ mea mēſa cōmunicauit. vt ſi q̄n a famulis aut aliq̄b⁹ vilioribꝫ patiamur aliqđ malū. nō ſcandalizemur. reſpiciētes iude exemplū. q̄ infinitis potit⁹ bonis. in cōtrariū remunerauit bene factorē ¶ Aug. Illi g̊ q̄ electi erāt māducabāt dn̄m Ille māducabat panē dn̄i cōtra dn̄m. illi vitā. ille penā. Qui eñ māducat indigne ait apoſtolus. iudiciū ſibi manducat. Sequit̄. Amodo dico vobis p̄uſq̄ fiat. vt cū factum fuerit. credatis. q̄ꝛ ego ſum de quo ſcilicet illa ſcriptura ꝓceſſit. ¶ Orige. Non autē dictū ē apoſtolis ut credatis. quaſi nō credētib⁹. ſ; dictum ē tāq̄ eqpolleat ei qđ ē vt credētes operemini pſeuerātes in credulitate. nec aliquam occaſionem ad repulſā captantes ſup ea eñ que ob tīnebāt diſcipuli ad fidem faciēcia. hoc eciā adepti ſūt videre perfici ſcripturā p̄dictā. ¶ Chriſo. Quia ergo diſcipuli exituri erāt ad p̄dicandum & multa paſſuri. duob⁹ modis eos cōſolat̄. Vno modo a ſeipſo cū dixit. Beati eſtis ſi feceritis ea. Alio vero modo cōſolat⁹ ē eos ab alijs. ſcilicet ꝙ ab hominib⁹ multa patient̄ ꝓcuratōne Vnde ſubdit. Amē amē dico vobis. qui accipit. ſi quē miſero. me accipit. q̄ autē me accipit. accipit eum. q̄ miſit me ¶ Orige. Qui eñ recipit. quē mittit ihs. Ihesum q̄ in miſſo cōſiſtit. recipit. Qui autem ihesum recipit. patrem recipit. Igit̄ qui recipit quem mittit ihesus mittētem recipit patrē. Poteſt eciam & hic ſermo fore Qui recipit quē ego miſero. uſqꝫ ad mei recepcōnem attingit. Qui vero non p aliquē apoſtoloꝝ meoꝝ me recipit. ſed recipit me venientem ad animas. patrem recipit. vt non tm̄ ego in eo maneam. ſed & pat̄ ¶ Augu. Arriani autē cum. hoc audiunt. ſtatim ad gradus ſui dignitatis currūt dicentes. Quātū apoſtolus diſtat a dn̄o. tantū fili⁹ a patre. Sed vbi dn̄ dixit. Ego & pat̄ vnū ſum⁹. nullā diſtātie ſuſpitōnem reliqt. Quomodo ergo nos accepturi ſum⁹ hec v̄ba dominica. Qui me accipit. accipit eū q̄ me miſit. ꝙ vni⁹ nature ſūt pat̄ & fili⁹ cōſequēs videbit̄. q̄ꝛ dixit. q̄ accipit ſi quē miſero. me accipit & vni⁹ nature ſūt fili⁹ & apoſtol⁹. ita dixiſſe poſſit videri. q̄ accipit ſi quē miſero me ſcd̄m hominē accipit. Qui autem me ſecundum deum accipit. accipit eum qui me miſit. Sed cum iſta dicebat. non ab illo nature vnitas. ſed in eo qui mittitur. mittentis commendabatur autoritas. Si ergo attendas xp̄m in petro. diſcipuli preceptorem. ſi autem patrem in filio inuenies vnigeniti genitorem

Textus

¶ Cum hec dixiſſet ihesus. turbatus eſt ſpiritu. & proteſtatus eſt & dixit. Amen amen dico vobis quia vnus ex vobis me tradet. Aſpiciebant ergo diſcipuli adinuicem. heſitātes de quo diceret. Erat ergo recumbens vnus ex diſcipulis eius in ſinu iheſu. quem diligebat ihesus. innuit ergo huic ſimon petrus & dicit ei. Quis eſt de quo dicit? Itaqꝫ cum recubuiſſet ille ſupra pectus iheſu dixit ei. Domine. quis eſt? Reſpondit ihesus. Ille eſt cui intinctum panem porrexero. Et cum intinxiſſet panem. dedit iude ſimonis ſcariothis. Et poſt buccellam introiuit in illum ſathanas. Et dicit ei ihesus. Quod facis. fac citius. Hoc autem nemo ſciuit diſcumbentium. ad quid dixerit ei. Quidam autem putabant quia loculos habebat iudas. ꝙ dixiſſet ei iheſus. eme ea que opus ſunt nobis ad diem feſtum aut ut egenis aliquit daret. Cum ergo accepiſſet ille buccellam. exiuit continuo. Erat autem nox

¶ Chriſoſto · Quia domin⁹ apoſtolis debentibꝰ or⸗
bem terraꝝ vniuerſum percurrē · exhibuerat dupli
cem conſolatōnem predictam · cogitans ꝙ vtraqꝫ ꝓ
ditore priuatus eſt · turbatꝰ · Et hoc ſignificat euā⸗
geliſta dicens · Cum hec dixiſſet iheſus · turbat⁹ ē
ſpiritu · & ꝓteſtat⁹ eſt · & dixit · Amen amen dico
vobis · quia vn⁹ ex vobis me tradet ¶ Auguſtin⁹ ·
Non illi hoc tūc pmum venit in mentem · ſed quia
proditorem iam fuerat expreſſur⁹ · ut non latet in
ceteris ideo turbat⁹ eſt ſpiritu · Et quia ipē traditor
iam fuerat exitur⁹ · vt iudeos quibꝫ dominus ab eo
traderetꝰ · adduceret · Turbauit eū imminēs paſſio
& periculū proximū · & traditoris impendētes ma⸗
n⁹ cui⁹ fuerat p̄cognit⁹ anim⁹ · hoc eciam domin⁹
ſignificare ſua turbatōe dignat⁹ ē · ꝙ qñ ex falſis fra
tribꝫ aliqs ſepari · eciam añ meſſem vrgēs cauſa cō
pellit · fieri ſine eccleſie turbatōne non poſſit · Tur⸗
bat⁹ eſt autē · nō carne · ſed ſpiritu · Spirit⁹ em̄ in
huiuſmodi ſcandalis non peruerſitate · ſed caritate
turbatꝰ · ne forte in ſeparatōne aliquoꝝ zizaniorum
ſimul aliquod eradicetꝰ & triticum · Hunc ergo ip⸗
ſum iudam pereūtem miſerādo · ſiue ſua morte ap⸗
ꝓpinquāte turbat⁹ eſt · non animi infirmitate · ſed
poteſtate turbatꝰ · Non em̄ aliquo cogente turbatꝰ ·
ſed turbauit ſemetipm · ut ſupra dictum eſt · ꝙ autē
turbatꝰ · infirmos in ſuo corpore · hoc eſt in ſua eccle
ſia · cōſolatꝰ · vt ſi qui ſuoꝝ morte imminēte turbātꝰ
nō ſe reprobos putēt · ¶ Orige · In eo em̄ ꝙ dicit ·
Turbat⁹ eſt ſpiritu · quod humanū eſt ſci · paſſio
ꝓueniebat ab exuperācia ſpūs · ſi em̄ ſanct⁹ qlibet
in ſpiritu viuit · & agit · & patitꝰ · ꝗtomagis hec di
cēda ſūt de ihu ſāctoꝝ pmiatore · ¶ Augu · Pereāt
igitꝰ argumēta ſtoicoꝝ · qui negant in ſapiētem ca
dere pturbatōnem animoꝝ · qui ꝓfecto ſicut vani⸗
tatem eſtimāt veritatem · ſic ſtuporem deputāt ſa⸗
nitatem · Turbetꝰ plane anim⁹ xpiani · nō miſeria ·
ſed miſericordia · Dicit autem · Vn⁹ ex vobis · nu⸗
mero nō merito · ſpē nō virtute · ¶ Chriſo · Qꝛ vero
nō noiatim dixit · rurſum in omnes inducit timorē
Vnde ſequitꝰ · Aſpiciebant ergo diſcipuli adinuicē
heſitantes de quo diceret · Et nimirum · nulli⁹ ſibi
ipis cōſcij mali · tamē enūciatōem xpi · ꝓprijs cogi⸗
tatōibꝫ credibiliorem putabāt ¶ Augu · Sic eciā
in eis erat erga magiſtrū ſuū pia caritas · vt tamē
eos humana alterum de altero ſtimularet infirmi⸗
tas ¶ Orige · Reminiſcebātꝰ eciam ut homines ex⸗
iſtētes · qm̄ alterabilis eſt affect⁹ adhuc ꝓuectoꝝ
ac ſuſceptibilis appetit⁹ · cōtrarioꝝ hijs que prius
voluerat ¶ Chriſo · Omnibꝫ autē tremētibꝫ & ipſo
vertice · ſci · petro formidātem · Iohannes velut di
lectus recubuit in ſinu ihu · Vnde ſequitꝰ · Erat ḡ
recūbens vn⁹ ex diſcipulis eius in ſinu ihu · Vnde
dicitꝰ · Erat ergo recūbens vn⁹ ex diſcipulis ei⁹ in
ſinu iheſu quem diligebat iheſus · ¶ Auguſti · Ipe
eſt iohannes cui⁹ eſt hoc euāgelium · ſicut poſtea
manifeſtat · Erat em̄ hec eoꝝ cōſuetudo qui ſacras
nobis litteras miniſtrarunt · vt qñ ab aliquo eoꝝ
diuina narrabatꝰ hiſtoria · cum ad ſeipſum veniret
tanꝙ de alio loqueretꝰ · Quid em̄ decipit veritati · qñ de
res ipa dicitꝰ · & quodāmodo diceti iactancia deui⸗
tatꝰ · ¶ Chriſo · Si aūt huiuſmodi familiaritatis
cauſā qris diſcē · amoris res erat · ꝓpterea dicit Quē
diligebat ih⁹ · Quāuis em̄ & alij amaretur · tamen
iſte plus alijs · ¶ Orige · eſtimo aūt ꝙ hoc ꝓtēdit
ꝙ iohannes incubens verbo ac i ſecretoribꝫ pauſās
incūbebat gremijs verbi ¶ Chriſo · Volebat eciam
oſtendere ſeipſū eē alienum a crimine · Et hoc eciā
dicit · ne eſtimes ꝙ petr⁹ ei ut maiori exiſtēti innue⸗
ret · Nam ſequitꝰ · Innuit ergo huic ſimon petrus
& dicit ei · Quis eſt de quo dicit · Vbiqꝫ em̄ inuenitꝰ
petrus ab amore impetū faciens · & qꝛ pmo increpa
tus eſt · nō locut⁹ ē · ſed mediāte iohāne vult diſcē
Vbiqꝫ em̄ ſcriptura oſtendit petrū feruidū · famili⸗
aritatē habentē ad iohānē · ¶ Augu · Notanda aūt
locutō eſt · dicere aliqd non ſonādo · ſed tantūmodo
innuēdo · Innuit inqt · & dicit · i · innuendo dicit Si
em̄ cogitando aliquid dicitꝰ · ſicut illud · Dixerunt
apud ſemetipſos · ꝗtomagis innuēdo · vbi iam fo⸗
ris qlibuſcūqꝫ ſignis pmitꝰ · quod fuerit corde cō⸗
ceptū ¶ Orige · Vel pmo innuit · & deinde nō cōtē⸗
t⁹ nutu dixit illi · dic qs ſit de quo dicit · Sequitꝰ ·
Itaqꝫ cū re · ille ſup pec · iheſu · dicit ei · dñe quis eſt
¶ Augu · Quod autē nūc ſupra pectus dicit · paulo
ſupra dixerat in ſinu · vel alitꝰ · pmo quid iacēs in ſi
nu iheſu · ſupaſcendit & incubuit ſupra pectus · qſi
ſi non incubuiſſet in pectore · ſed remāſiſſet iacēs in
ſinu · nequaꝙ dn⁹ ei tradidiſſet verbum qđ petrus
ſcire cupierat · Per hoc ergo ꝙ vltimo · ſupra pect⁹
incubuit · expmitꝰ tanꝙ p maiorem & abundantorē
graciā ſpecialis iheſu diſcipul⁹ eē ¶ Beda · ꝙ autē
in ſinu & ſupra pect⁹ recubuit · non ſolū fuit pn̄tis
amoris indicium · ſed eciā future rei ſignū · ꝙ ſcili ·
inde vocē ſumeret · quā poſtmodū cūctis ſeculis in
auditā emittet ¶ Augu · Per ſinū em̄ qđ aliud ſig
nificatꝰ ꝙ ſecretū · h̄ eſt vtiqꝫ pectoris ſin⁹ ſapiēcie
ſecretū ¶ Chriſo · Neqꝫ autē tūc noiatim ꝓditorem
dn⁹ manifeſtauit · Nā ſeqꝰ · Rn̄dit ih⁹ · Ille ē cui
intinctū panē porrexero · & mod⁹ ipē manifeſtatō⸗
nis cōuerſus erat · Quia em̄ ob melāctēz verecūdat⁹
nō ē · eodē pane cōmunicās verecūdari debuit · Se⸗
qꝰ · Et cū intinx · pane · dedit iude ſim · ſca · ñ ut pu
tāt qdā negligētꝰ legētes · tūc iudas ſol⁹ xpi corp⁹
accepit · intelligēdū ē em̄ ꝙ iā eis oībꝫ diſtribuerat
dñs ſacrāmēta corpis & ſanguis ſui · vbi et ipē iudas
erat · ſicut lucas narrat · at deīn ad hoc ventū ē · vbi
ſcdm narratōꝫ iohānis dñs p bucellā tinctam atqꝫ
porrectā · ſuū expmit traditorem · fortaſſis p panis
tinctionē · illi⁹ ſignificās fictionē · ñ em̄ oīa q̄ tingū
tur abluūtꝰ · ſ ut ificiātꝰ · ñ nlla tingūtꝰ · ſi aūt bonū
aliqđ hec ſignificat tinctō · eidē bono igratū merito
ē ſecuta dānatō · ſeqꝰ em̄ · & poſt bucellā · tūc intro
iuit in eū ſathanas · ¶ Orige · Attende ꝙ pmo qdē
ñ introiuit ſathanas in iudā · ſ immiſit i cor ei⁹ ſolū
vt ꝓdēt pceptorē · Poſt panē aūt in eū igreſſus ē

Quamobrem nobis cauendum eſt · ne dyabol⁹ in-
trudat in cor nr̄m aliqd̄ ignitoꝝ teloꝝ ſuoꝝ · Nā ſi
intruſerit · inſidiat̄ deinde ut ⁊ ipe introeat ·
¶ Chriſo · Donec em̄ fuit in collegio ñ audebat in
ſilire · ſed extrorſū inmittebat · Quādo vero eū mani-
feſtū fecit · ⁊ expulit · libere in eū de cetero exiliuit
¶ Augu · vel intrauit in eū · vt ſibi iā traditū pleni
us poſſideret · Neq₃ em̄ nō ī illo erat qn̄ ad iudeos de
p̄cio tradēdi dn̄m pact⁹ ē · cū lucas dicat · Intrauit
aūt ſathanas in iudā ⁊ abijt ⁊ locut⁹ ē cum p̄nci-
pib⁹ ſacerdotū · talis iā venerat ad tenādam · ſed p⁹
panē introiuit in eū · nō ut adhuc alienū tēptaret ·
ſ vt ꝓpꝛium poſſideret ¶ Orige · Decebat em̄ ut eſti
mo ꝓpt̄ panis exhibitōez auferri ab indigno bonū
qd̄ ſe habē credebat · q̄ ꝑuat⁹ · fact⁹ ē capax īgreſ-
ſus ſathane ī ipm ¶ Augu · Dicūt aūt aliq̄ ita · ne
hoc meruit panis porrect⁹ de mēſa xp̄i : vt poſt il-
lū intraret in diſcipulū ſatha · ? Quib⁹ reſpōdem⁹ ·
hinc poci⁹ nos doceri q̄ꝫ ſit cauēdū male accipe bo-
nū · ſi em̄ corripit̄ q̄ nō dijudicat · hoc ē nō decernit
a ceteris cibis dn̄i corpus · qm̄ damnat̄ q̄ ad ei⁹ mē
ſam fingēs ſe amicū accedit inimic⁹ · ſeq̄t̄ · Et dicit
ei ih̄s⁹ · Quod facis fac cici⁹ · ¶ Orige · Cui aūt illi ?
ambiguū ē · ꝙ potuit vel iude vel ſathane · dn̄⁹ dix
iſſe · qd̄ facis fac cici⁹ · ꝓuocās aduerſariū ad pug-
nā · vel ꝓditorē ad ſubminiſtrādū diſpēſatōz · q̄ erat
futura ſalubris ſeculo · quā nō ampli⁹ tardari nec
ꝓtrahi · ſ ꝓpꝛoſſe maturari volebat · ¶ Augu · Nō tn̄
p̄cepit facin⁹ · ſ p̄dixit · non tā in pnicīē pfidi ſeui
endo · q̄ꝫ ad ſalutē fideliū feſtinādo · ¶ Chriſo · Hoc
em̄ ꝙ dicit Quod facis fac cici⁹ · ñ p̄cipiētis ē · neq₃ cō
ſiliātis ſed exprobrātis ⁊ oñdētis · qm̄ ipe nolebat
ſuā ꝓditōz īpedire · ſeq̄t̄ hoc aūt nemo ſciuit diſcūbē
ciū ad q̄d dixerit ei · Multā utiq₃ q̄s h̄ dubitatōem
inueniet · ſi interrogātib⁹ diſcipulis q̄s ē ? dixit · cui
ego intingēs panē dabo · ⁊ tn̄ nō intellexerūt · Niſi
dicat̄ · ꝙ latēt̄ dixit · vt nll⁹ audiret · ⁊ ꝓpterea ſu
pra pect⁹ iohānes reſidēs interrogat q̄ſi ad aurē vt
nō fieret ꝓditor manifeſt⁹ · Fortaſſis em̄ ſi xp̄⁹ eū
manifeſtū feciſſet · Petr⁹ vtiq₃ eū int̄feciſſet · ꝓpte
rea dicit ꝙ null⁹ cognouit recūbēciū · Sed neq₃ io-
h̄s nequaq̄ꝫ em̄ putauit ꝙ diſcipul⁹ viciū iniq̄tatis
ſubiret · qꝛ em̄ ꝓcul a tl̄i iniq̄tate erat · ñ de alijs hoc
ſuſpicabat̄ · Verā igit̄ cauſā eoꝝ q̄ a xp̄o dicta ſūt
ignorauerūt · q̄d aūt eſtimarēt · oñdit euangeliſta ·
cū ſubdit · Quidā em̄ putauerūt · qꝛ loculos habebat
iudas · ꝙ dixiſſet ei iheſus · Eme ea q̄ op⁹ ſūt nobis
ad diē feſtū · aut ut egenis aliq̄d daret ¶ Aug · Ha
bebat g̊ dn̄⁹ loculos · ⁊ a fidelib⁹ oblata cōſuans ·
ſuoꝝ neceſſitatib⁹ ⁊ alijs · īdigētib⁹ tribuebat · tūc
p̄mū eccleſiaſtice pecunie forma ē inſtituta · niſi in
telligēm⁹ ꝙ p̄cepit · nō cogitandū eē de craſtino · ñ
ad hoc eē p̄ceptū vt nihil pecunie ſuet̄ a ſāctis ſed
ne deo ꝓpt̄ iſta ſuiat̄ · ⁊ ꝓpt̄ īopie timorē iuſticia
deſerat̄ ¶ Chriſo · ⁊ nimirū null⁹ diſcipuloꝝ pecu
nias afferebat · ſ p hoc qd̄ dicit h̄ · occulte inſinuat
ꝙ q̄dā mulieres eū de ſuis facultatib⁹ nutriebāt · q̄
aūt non peram · non virgam · non es iubet deferre ·
loculos ferebat ad īopū miſteriū · ut diſcas qm̄ val
de paupere ⁊ mundo crucifixū hui⁹ oportet partis
multā facē ꝓcuratōez · Multa em̄ ad nr̄am diſp̄ēſās
doctrinā agebat ¶ Orige · Si igit̄ iude ſaluator
dicebat · qd̄ facis fac cici⁹ · ac proditor in hoc tm̄ ad
pn̄s obedit mḡro · accepto nāq₃ pane nullam traxit
morā · Vn̄ ſeq̄t̄ · Cū g̊ acce · ille bucellā exiuit cōti
nuo · Et reuera exijt · nō ſolū recedēdo de domo in q̄
tenebat̄ · ſ omnino egreſſus eſt a ih̄u · ego aūt opi-
nor ꝙ poſt panē ingreſſus ſathanas in iudā · nō tol
lerabat in eod̄ loco cū ih̄u eē · nulla namq₃ cōformi
tas ē ih̄u ad ſathanā · nō fruſtra aūt req̄rā q̄re ſup
hoc qd̄ ē · ⁊ accipiēs panē · nō adijcit̄ ⁊ māducans
Nūq̄d igit̄ accepto pane nō māducauit iudas ? p⁹
panē em̄ forſan acceptū a iuda ñ eſū · q̄ ſemel in cor
ei⁹ īmiſerat vt mḡrm ꝓdat timore duct⁹ ne qd̄ in
miſſum fuerat euaneſcēt vſu panis · q̄ꝫ cito panē iu
das recepit · introiuit in eū ⁊ ſtatim domū exceſſit
Alit̄ q̄ꝫ nō inepte dicet̄ · ꝙ ſicut q̄ ī digne māducat
panē dn̄i · aut bibit ei⁹ calicē · in p̄iudiciū ſibi come
dit atq₃ bibit · Sic panis a ih̄u dat⁹ alijs fuit ad ſa
lutē · iude in damnū · ut poſt panē intraret in eū ſa-
thanas · ¶ Chriſo · Subdit aūt · Erat aūt nox · vt
diſcas iude temeritatē qm̄ neq₃ temp⁹ eū tenuit ab
impetu ¶ Orige · Nox eciā ſenſibilis inſtar extitit
obducte noctis in anima iude ¶ Grego · ij · mora · A
q̄litate em̄ tp̄is finis exp̄mit̄ accuſatōis · dū nō re-
ditur⁹ ad veniā ad traditōnis pfidiam nocte iudas
exiſſe perhibet̄ · textus
¶ Cum g̊ exiſſet · dicit ih̄s⁹ · nunc clarificat⁹ ē fili⁹
hoīs · ⁊ de⁹ clarificat⁹ ē in eo · Si de⁹ clarificat⁹ ē
in eo · ⁊ de⁹ clarificauit eū ī ſeip̄o · ⁊ ꝯtinuo clarifi
cabit eū ¶ Orige · poſt euemēcia ex ꝓdigijs necnō
ex trāſfiguratōe p̄conia iniciū glorificādi filij hoīs
fuit exit⁹ iude a loco vbi morat̄ ih̄s⁹ cū ſathana · q̄
eū ingreſſus ē · Vnde dicit̄ · Cū g̊ exiſſet · dicit ih̄s⁹
Nūc clarificat⁹ ē fili⁹ hoīs · Nō em̄ īmortalis vni-
geniti verbi · ſ hoīs q̄ fact⁹ ē ex ſemine dauid · glo
ria h̄ narrat̄ · Si em̄ in morte xp̄i glorificātis deū
illud veꝝ ē · exuēs p̄ncipat⁹ ⁊ ptātes traduxit cō
fidēt̄ triūphās in ligno ⁊ illud cōciliās p ſāguinē
xp̄i crucis ſue · ſiue q̄ ī terra ſiue q̄ in celis · In hijs
omnib⁹ glorificat⁹ eſt fili⁹ hoīs deo eciā glorifica-
to in eo · Vnde ſeq̄t̄ · Et de⁹ clarificat⁹ eſt in eo · qꝛ
non eſt xp̄m clarificari niſi cum eo q̄ꝫ glorificet̄ ⁊
pater · At quoniā q̄cūq₃ glorificat̄ · ab aliquo glo-
rificat̄ · Si queras de eo · ꝙ eſt glorificatus eſt fi-
lius hominis · A quo ? Reſpondens ſubdit · Si de-
us clarificatus eſt in eo · ⁊ deus clarificauit eum
in ſemetipſo · ¶ Chriſoſtom⁹ · Hoc eſt per ſeipſū
non per alium · Sequit̄ · Et continuo clarificauit
eum · Quaſi diceret non poſt longum tempus · ſed
confeſtim in ipſa cruce ea que clara ſunt · apparebūt
Sol namq₃ auerſus eſt · petre ſciſſe ſunt multa
corpora eorum qui dormierunt · ſurrexerunt ·
Hac autem via eas que ceciderant cogitationes ·

diſcipulorum reſtituit & ſuadet nō ſolum triſtari
ſed etiam letari. ¶ Auguſt. Vel aliter. Exeunte
inmundo omnes mundi cum ſuo mundatore man-
ſerūt. Tale aliquid erit cū zizanijs a tritico ſepara-
tis. Juſti fulgebūt ſicut ſol in regno patris ſui. hoc
futurū ꝓuidēs dn̄s diſcedēte iuda tanq̄ zizanijs ſe-
patis remanentibꝰ tanq̄ tritico apoſtolis ſanctis.
dixit. Nūc clarificatꝰ eſt filiꝰ hoīs. tanq̄ diceret.
Ecce in illa mea clarificatōe quid erit. vbi maloꝝ
nullus erit. vbi bonorū nullꝰ perit. Sic aūt non ē
dictū. Nūc ſignificata eſt clarificatō filij hoīs. ſed
nūc clarificatꝰ eſt filiꝰ hoīs ſicut nō eſt dictū. Pe
tra ſignificabat chriſtū. ſed petra erat xp̄s. Solet
enī loqui ſcriptura res ſignificātes. tanq̄ illa que
ſignificāt̄ appellās. Eſt aūt clarificatō filij hoīs vt
deꝰ clarificet̄ in eo. Vn̄ adiūgit. Et deus clarifica
tus ē in eo. Denicꝫ tanq̄ iſta exponēs adiūgit & di
cit. ſi deꝰ clarificatꝰ ē in eo. qꝛ nō venit facere volū-
tatē ſuā. ſed volūtatē eius q̇ eū miſit. Et deꝰ clari-
ficauit eū in ſemetipſo vt natura humana que ab
eterno verbo ſuſcepta ē. etiā īmortali eternitati do-
net̄. ſequit̄ Et glorificabit eū cōtinuo. reſurrectio-
nē ſcꝫ ſuā nō ſicut noſtrā in fine ſeculi. ſed cōtinuo
futurā hac atteſtatōe p̄dicēs. Poteſt & de iſta cla
rificatōe dictū videri. Nūc clarificatꝰ ē filiꝰ hoīs.
vt q̄d ait nūc nō ad īminētē paſſionē. ſꝫ ad vicinā
reſurrectionē ptinere credat̄. tanq̄ fuerit factū q̄d
erat tā ꝓximo iā futurꝝ ¶ Hila. x. de tri. Qꝛ aūt de
us ī eo glorificatꝰ ē. ad corꝑis gloriā ſpectat. per
quā dei intellecta ē gloria. q̄ſi corpꝰ ex nature diui
ne cōſolatōe gloriā mutuaret ꝙ vero. qꝛ glorificatꝰ
in eo deꝰ ē. iō glorificauit eū in ſe. vt q̇ regnat ī glo
ria que ex dei gloria ē. ipſe exinde in dei gloriā trā-
ſeat. toto iā in deo ex ea q̄ hō ē diſpenſatōe māſuro.
nec ſane de tp̄e tacuit dicēs. Et cōtinuo clarificabit
eū vt qꝛ ꝓdeūte ad ꝓditionē iuda. gloriā que ſibi
poſt paſſionē cōſecutura reſurrectionē futura eſſet.
ſignificaſſet in p̄ſens eā quia in ſe deus eū clarifica-
turꝰ eēt. in poſteꝝ reſeruaret. dei in eo gloria per
virtutē reſurrectionis oſtēſa. ipo vō ī dei gloria ex
ſubiectionis diſpenſatōe māſuro ¶ Hila. ix. de tri.
Primā aūt ſignificatōem huiꝰ dicti nō ambiguā
exiſtimo cū ait. Nūc clarificatꝰ ē filiꝰ hoīs. gloria
enī n̄ verbo. ſꝫ carni acq̇rebat̄. Hoc vero q̄d ſequit̄
Et deꝰ clarificatꝰ ē ī eo. q̇d ſigficet interrogo. & cū
nō aliꝰ ſit filiꝰ hoīs. necꝫ aliꝰ filiꝰ dei. Verbū enī
caro factū ē. req̇ro q̇s ī hoc filio hoīs q̇ & filiꝰ dei ē
glorificatꝰ. ſit deꝰ. Et videamꝰ q̇d ſit hoc q̄d tertio
dicit̄. Si deꝰ clarificatꝰ ē in eo & deꝰ clarificauit
eū in ſemetipſo. Homo vticꝫ nō per ſe glorificat̄.
necꝫ ſurſū q̇ in hoīe glorificat̄ deꝰ. licet gloriā ac-
cipiat. nō tn̄ aliud ipſe q̄ deꝰ ē. Vticꝫ aut xp̄m ne
ceſſe ē eē q̇ glorificat̄ in carne. aut patrē q̇ glorifi-
cat̄ in xp̄o. Si xp̄s ē deꝰ. certe xp̄s ē. q̇ glorificat̄
in carne ſi pater ſacramētū ē vnitatis cū pater glo
rificatur in filio. De eo vero ꝙ glorificatū in filio
hoīs. deū deꝰ glorificat in ſeipſo in quo relicta fa-
cultas execrande impietatis exiſtimatur ne ſecun-
dū nature veritatē. verus deꝰ xp̄s ſit. Nūquid ei
extra ſe ē q̄d glorificat in ſeipſo? Que ei in ſeipſo
pater glorificat ī eiꝰ gloria cōfitēdꝰ ē. Et q̇ in p̄ris
gloria glorificādus ē in hijs intelligēdus eſt eē in
q̇bus ē pater. ¶ Orige. Vel alit̄. Nomē glorie nō
hic accipit̄ iuxta quoſdā ꝑaganoꝝ. qui diffiniūt.
gloriā eē a pluribꝰ collata p̄conia. Palā eſt ei q̄d
hoc aliud eſt ab eo q̄d in exodo dicit̄. ꝙ gloria dei
repletū ē tabernaculum. & ꝙ aſpectus moyſi glo-
rificatus erat. Quātū ei ad corꝑalia diuinior quedā
apparitio cōtigit in tabernaculo. nec nō in facie mo
yſi cū deo locuti. q̄ītū ad anagogiā vero gloria dei
dicit̄ eē q̄ apparuit. qm̄ deificatus ac trāſcendēs cū-
cta materialia intellectus vt ſcrutetur diuinā viſi
onem ī hijs que cernit deificat̄. Vt hoc ſit tropice
que glorificata ē facies moyſi eo facto diuino ſcd̄m
intellectū. Nulla aūt cōꝑatō fuit excellentie xp̄i ad
cognitōem moyſi glorificantem faciem anime eius
Totius enī diuine glorie fulgorē eē filiū eſtimo di-
cente paulo. Qui cū ſit ſplēdor glorie &c̄. Quinimo
ꝓueniūt ab hac totius glorie luce ſingulares ſplen
dores ad totā rationalem creaturā. Non ei arbitror
quēpiam totū poſſe capere totius diuine glorie ful-
gorē. niſi filiū eiꝰ. Inquātū igit̄ nō erat notus fili
us mūdo. nondū in mūdo glorificatꝰ erat. Cū aūt
pater aliq̇bus de mūdo exiſtētibꝰ tradidit iheſu no
titiam. tūc glorificatꝰ eſt filiꝰ hoīs in hijs q̇ cogno
uerūt eū. & hoc dedit gloriā cognoſcentibꝰ. Nā q̇ li-
bera facie diuinam gloriā intuent̄. ſcd̄m eandē trāſ
figurāt̄ imaginē a gloria glorificati in glorificātiū
gloriam. Cum igitur appropinquauit ad eam di-
ſpenſationem. qua mūdo notus debebat gloriam ꝓ-
mereri in gloria glorificantium ipſum ait. Nunc
clarificatus eſt filius hominis. Et qꝛ nullus nouit
patrē niſi filius. & cui reuelauerit filius. Debebat
aūt ex diſpenſatione depromere patrem filius. ob
hoc etiam deꝰ glorificatus ī illo dinoſcit̄. Vel hoc
quod eſt. Et deus clarificatus eſt in eo cum illo ꝑ
ſcrutaberis. qui me videt. & patrem meū videt.
Nam videbitur in verbo cum deus exiſtat & ima-
go inuiſibilis dei qui genuit eum pater. Amplius
autem ſic quocꝫ clarius que ſunt in hoc loco capi-
entur. Velut enī ꝑ quoſdā nomē dei blaſphemat̄
ingentibꝰ. ſic per ſanctos quoꝝ bona geſta coram
hoībꝰ politiſſima diſcernūtur. celſi patris nomen
extollit̄. In quo vero adeo glorificatus eſt. vt in
iheſu dū peccatum non fecit. nec dolus inuentus ē
in ore eius. Cum ergo talis eēt filius glorificatus
eſt & deꝰ glorificatꝰ ē in eo. At ſi deꝰ ī eo glorifica
tus ē recompenſat ei pater maius illo quod filius
hominis exercuit. Longe enim ſuperſtans eſt gl̄a
in filio hominis cum glorificat eum pater q̄ in pa-
tre cum in illo glorificatus eſt. & decebat p̄poten-
tem maiorē repēdere gloriā. Deiceps qm̄ ſtati hec
erāt futura. Dico aūt filiū hoīs ī deo glorificari. ob
hoc ſubiecit. Et cōtinuo clarificabit eū.

¶ Filioli adhuc modicum vobiſcum ſū· Queritis
me· & ſicut dixi iudeis quo ego vado vos non po=
teſtis venire· Et vobis dico modo. mādatū nouum
do vobis vt diligatis inuicē· ſicut dilexi vos· vt &
vos diligatis inuicem· In hoc cognoſcēt omnes q̄
mei eſtis diſcipuli ſi dilectionē habueritis ad iuicē
¶ Aug· Cū dixiſſet ſuperius· Et cōtinuo clarifica
bit eū· ne putarēt q̄ ſic eū clarificatur⁹ eēt deus· vt
nō eis cōiūgeret̄ vlterius· ea cōuerſatōe que ī terra
eſt· adiecit atq̄ ait· Filioli adhuc modicū vobiſcū
ſum· tanq̄ͣ diceret· Continuo quidē reſurrectione
clarificabor· nō tn̄ cōtinuo aſcēſurus in celū. Sicut
em̄ ſcriptū ē in actibꝫ apoſtoloꝝ· Fuit cū eis poſt
reſurrectionē· xl· dies· hos igit̄ · xl· dies ſignificauit
dicēdo. adhuc modicū vobiſcū ſū ¶ Orig· Per hoc
aūt q̄ dicit· Filioli· oſtēdit adhuc iminentē aīabꝫ
eoꝝ paruitatē· Hij aūt quibꝫ nūc dicit filioli poſt
reſurrectionē fiūt fratres· ſicut & anq̄ͣ eēnt filioli
fuerūt ſerui· ¶ Aug· Pōt etiā & ſic intelligi· Ad=
huc· ſicut vos in hac infirmitate carnis etiā ipſe ſū
donec ſcꝫ moreret̄· atq̄ reſurgeret· Cū illis quidē
fuit poſtq̄ͣ reſurrexit p̄ſentia corpali· ſ nō cū illis
fuit cōſortio infirmitatis humane· Apud aliū em̄
Euangeliſtā poſt reſurrectionē ait· Hec locut⁹ ſū
vobis· dū adhuc eēm vobiſcū· i· in carne mortali cū
eēm ſicut & vos· Tūc em̄ ī eadē quidē carne erat· ſ
cū illis in eadē mortalitate iam non erat· Eſt &
alia diuina p̄ſentia ſenſibꝫ ignota mortalibꝫ de q̄
idem dicit· Ecce ego vobiſcū ſū vſq̄ ad cōſumatōez
ſeculi· hoc nō ē adhuc modicū ſū vobiſcū Nō enim
modicū ē vſq̄ ad cōſūmatōem ſeculi· aut ſi & hoc
modicū ē q̄ in oculis dei mille anni ſūt dies vnus·
nō tn̄ hoc ſignificare voluiſſe credēdus ē nūc· quando
ſecutus adiūxit· Quo ego vado vos nō poteſtis ve=
nire· Nūquid em̄ poſt cōſūmatōem ſeculi quo ipſe
vadit venire nō poterāt! de qbꝫ poſtea dicturus eſt
pater volo vt vbi ego ſū· & ipi ſint mecū ¶ Orig·
Intrinſecus aūt ſciſcitaberis an poſt multū nō fuit
cū eis nō adeo q̄ nō aderat illis ſcd̄m carnē· Sed eo
modico cōſūmato vos ſcandalizabimini in me in no
cte· & ſic nō erit cū eis qui cū dignis tantum modo
cōuerſat̄· Sed ſi cū eis nō erat· nihilomin⁹ ipi q̄ſi
turi erāt ihesū· velut petrus poſt negatōem grauit̄
plorabat· querēs puto ihesū· Et ideo ſequit̄· Queri=
tis me· & ſicut dixi iudeis quo ego vado· vos nō po
teſtis venire· Querere ihesū ē verbū querere· ſapiē=
tiā· iuſtitiā· veritatē· diuinā virtutē· que oīa xp̄s ē·
Volentibꝫ g̊ diſcipulis ſequi ihesū· nō q̄ſſe velut
rudiores arbitrātur corporaliter· ſ vt ſignificat illud
Qui nō tollit crucē ſuā· & ſequit̄ me· nō poteſt me⁹
eē diſcipulus· Ait nūc dn̄s· Quo ego vado· vos nō
poteſtis venire· Nā & ſi vellēt ſequi verbū· & illud
cōfiteri· tamē nōdū erāt validi circa hoc· cū nondū
eēt ſpiritus datus· eo q̄ ihesus nondū erat glorifica
tus· ¶ Aug· Vel hoc dicit· q̄ adhuc min⁹ idonei
erāt ſequi morituꝝ dominū p̄ iuſtitia· Quō em̄ iam
fuerāt ſecuturi martirio nō maturi· Aut ituꝝ dn̄m

ad īmortalitatē carnis quō iā fuerāt ſecuturi· non
q̄nlibet morituri! ſed ī fine ſeculi reſurrecturi· aut
iteꝝ dn̄m ad ſinū patris quō iā erāt ſecuturi· cū eē
nemo poſſit ī illa felicitate niſi p̄fectus in caritate
iudeis aūt cū hoc diceret· nō addidit modo· ipi aūt
nō poterāt venire tūc quo ille ibat· ſed poterāt poſt=
ea· Et ideo ſubdit· Et vobis dico modo. ¶ Orige·
Quaſi diceret· Et vobis dico nō abſq̄ additōe hui⁹
aduerbij modo· Iudei nanq̄ quos p̄uidebat in ſuis
facinoribꝫ morituros in breui tp̄e nō valebant per
gere quo ihs ibat· Sed diſcipuli poſt breue temp⁹
poterāt ſequi verbū· ¶ Chriſ Ne aūt audiētes di=
ſcipuli ſicut dixi iudeis· eſtimēt ſimilit̄ & ī eos di=
ctū eē adiecit filioli· ¶ Orig· Quod eſt exp̄mentis
īminētē adhuc aīe diſcipuloꝝ modicitatē· Fiūt aūt
poſt reſurrectionē hij qbꝫ dixit filioli· fratres· ſicut
& primus ſerui fuerāt· anteq̄ͣ eēnt filioli· ¶ Chriſ·
Hoc aūt dicit eū qui in ſeipſū ē erigēs diſcipuloꝝ
amorē· Cū em̄ viderim⁹ aliquos dilectiſſimoꝝ di=
ſcedētes exardeſcim⁹ & maxime cū viderim⁹ eos ī
locū abeūtes· iquē nō ē poſſibile nobis abire· Sil
etiā oſtendit· qm̄ mors ei⁹ q̄dā trāſlatō ē & trāſpo=
ſitō melior ad loca mortalia corp̄a nō ſuſcipientia·
¶ Aug· Docēs aūt quō idonei eē poſſint pergere·
quo ille antecedebat· ſubiūgit· Mādatū nouū do vo
bis vt diligatis inuicē· Nōne iā hoc erat mandatū
in antiqua lege dei vbi ſcriptū eſt· Diliges proxi=
mum tuū tanq̄ͣ teipſum· Cur ergo nouum manda=
tum appellatur a domino! An quia exuto vetere
induit nos hominem nouum· Innouat quippe au=
dientem vel potius obedientem· nō omnis· ſed iſta
dilectio· quam dominus vt a carnali dilectione di=
ſtingueret· addidit· Sicut dilexi vos· vt & vos di=
ligatis inuicem· Non ſicut ſe diligunt· qui corrū=
pūt· nec ſic ſe diligūt· hoīes· q̄ hoīes ſūt· ſ ſic ſe di=
ligūt q̄ dei ſūt· & filij altiſſimi oēs vt ſint filio ei⁹ v
nico frēs ea dilectōe īuicē diligētes q̄ ipe dilexit
eos· p̄ducturus eos ad illū finē vbi ſatiabit̄ ī bonis
deſideriū eoꝝ· ¶ Chriſo· Vel dicit· ſicut dilexi vos
Non enim preexiſtentibꝫ· veſtris iuſtitijs debitū
vobis reddidi· ſ ipſe incepi· Ita & vos benefacere
oportet etiam nihil debentes· ¶ Auguſtin⁹· Noli
autem putare illud maius pretermiſſum eſſe man=
datū· quo precipitur· vt diligamus dominum deū
noſtrum· ſed bene intelligentibꝫ vtrumq̄ inuenit̄
in ſingulis· Nam & qui diligit deum non eum
poteſt contempnere precipientem vt diligat
proximum· Et qui ſuperne ac ſpiritaliter di=
ligit proximum· quid in eo diligit niſi deum! ipſa
eſt dilectio quam ab omni mundana dilectione
diſtinguendo addidit dominus· Sicut dilexi vos
Quid enim niſi deum dilexit in nobis non quem
habebamus· ſed vt haberemus· Sic ergo & nos
inuicem diligamus· vt q̄ͣtum poſſumus inuicem
ad habendum in nobis deum cura dilectionis attra=
hamus· ¶ Chriſoſtomus· Pretermittens autem
miracula que erant facturi· ab amore eos deſignat·

ſubdens· In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis
diſcipuli· ſi dilectionē habueritis· ad inuicē hoc ei
eſt ꝙ maxime hoīes ſanctos oſtendit· hos ei dicit
eē diſcipulos· ¶ Aug. Tanq̄ dicēt. alia munera
mea habent vobiſcū etiā nō mei· nō ſolū naturā· vi-
tam· ſenſū· rationē· & eā ſalutē que hominibꝫ peco-
ribuſq̄ cōmunis ē· verꝫ etiā liguā· ꝓphetiā· ſacram
ſcientiā· fidē· diſtributōem reꝝ ſuaꝝ pauperibꝫ· &
traditōem corpis ſui vt ardeant· ſed qm̄ caritatē nō
habēt· vt cimbola cōerepant nihil ſunt· nihil eis ꝓ-
deſt· Sequit² textus

¶ Dicit ei ſimon petrus· Dn̄e quo vadis? Rn̄dit
ei ih̄s· Quo vado ego· nō potes me modo ſequi· Se
q̄ris aūt poſtea· Dicit ei petrus· Quare nō poſſum
te modo ſequi? aīam meā ꝓ te ponā· Rn̄dit ihesus
Animā tuā ꝓ me pones? Amen amē dico tibi· Nō
cantabit gallus donec ter me neges· ¶ Chriſ. Ma-
gnus amor & ipō igne vehemētior· & nulla ē ꝓhi-
bitō que eius ꝓmtū impetū detinere poſſit. Arden-
tiſſim⁹ itaq̄ petrus audiēs· Quo ego vado· vos non
poteſtis venire. eū interrogauit· Vn̄ ſequit᷑· Dicit
ei ſimon petrus· Dn̄e quo vadis? ¶ Auguſt. Sic
vtiq̄ hoc dixit magiſtro diſcipul⁹ tāq̄ ſequi pa-
ratus· ꝓpterea dn̄s q̄ ei⁹ animū vidit· ſic ei reſpōdet
Nā ſequit᷑· Rn̄dit ei ih̄s· quo ego vado· non potes
me modo ſequi· Dilatōem intulit nō ſpem abſtulit
ſed eā ſequēti voce firmauit dicēs· Sequeris autē
poſtea· Quid feſtinas petre· nondū te ſuo ſpiritu ſo-
lidauerat petra· Noli extolli p̄ſumēdo· nō potes mo-
do Noli deijci deſperādo· ſeq̄ris em̄ poſtea· ¶ Chri·
Audiens aūt hoc petrus· neq̄ ita deſideriū detinuit
ſed benignā ſpem accipiēs ꝓperat· Et q̄z timorē ex-
cuſſit ꝓditōis cū ſecuritate ꝑ ſe ipſū de reliquo in-
terrogat alijs ſilētibꝫ· Vn̄ ſequit᷑· Dicit ei petrus
Quare nō poſſum te modo ſequi? aīam meā ꝓ te po
nā· Quid dicis petre? Dixi quoniā nō potes· & tu
dicis qm̄ poſſum· Quo circa ſcies per expientiam·
quoniā nihil eſt tuus amor· niſi p̄ſente ſuperna li-
beratōe· Vn̄ ſequit᷑· Reſpondit ihesus· Animā tuā
ꝓ me pones? ¶ Beda· Que ſententia duobꝫ modis
poteſt ꝓnūtiari. Vno modo affirmādo· ac ſi dicat
aīam tuam ꝓ me pones· ſed nūc timēdo mortē car-
nis· anime mortē incurres· Alio modo inſultando
q̄ſi diceret· ¶ Aug· Ita ne facies ꝓ me quod nōdū
ego ꝓ te perire potes qui ſequi nō potes? Quid tm̄
p̄ſumis? audi quis ſis· Amen amē dico tibi Nō cā-
tabit gallus donec ter me neges· Qui mihi ꝓmittis
mortem tuā· ter negabis vitam tuā Quid in animo
eius eēt cupiditatis videbat· q̄d viriū· nō videbat
volūtatē ſuā iactabat infirm⁹· ſed inſpiciebat vali
tudinē medic⁹· An apoſtol⁹ petr⁹ ſicuti eū fauore
peruerſo excuſare quidā nitunt᷑· xp̄m non negauit·
q̄z interrogatus ab āncilla hoīem ſe neſcire reſpōdit
ſic alij euāgeliſte teſtant᷑ exp̄ſſius· q̄ſi qui hoīem
xp̄m negat· nō xp̄m neget· Et hoc in eo negat ꝙ
factus eſt ꝓpter nos· ne periret ꝙ fecerat nos per q̄d
aūt caput ē eccleſie niſi ꝑ hoīem· quō ē igit᷑ i corpe

xp̄i· qui negat hoīem xp̄m? Sed q̄d multis imorer
Nō em̄ dn̄s ait· Nō cātabit gall⁹ donec hoīem aut
filiū hoīs neges· ſed donec me neges· Quid me niſi
quod erat· Quicquid eius negauit xp̄m negauit
Siquidē dubitare nefas eſt· xp̄s hoc dixit veraq̄
p̄dixit· ꝓculdubio petrus xp̄m negauit· Nō accu-
ſemus xp̄m cū defendim⁹ petrū· Agnouit plane
peccatū ſuū infirmitas petri· Et quātū mali xp̄m
negando cōmiſerit· plorādo monſtrauit· Neq̄ nos
cū ita dixim⁹ primū apoſtoloꝝ accuſare delectat· ſꝫ
hunc intuendo admoneri nos optet ne hō quiſq̄ de
humanis viribus fidat· ¶ Beda· Reſpitiendi ni-
hilomin⁹ vnuſq̄ſq̄ ſi i lapſum cōuerterit exēplum
capiat· neq̄ deſperet. ſed incūctanter veniā ſe poſſe
ꝓmereri credat· ¶ Chri· Vn̄ maifeſtū ē qm̄ & ca
ſū petri dn̄s cōceſſit· Nā poterat q̄dē & a principio
reuocare· ſed q̄z ꝑmanebat in vehemētia ipſe q̄dem
nō impulit ad negatōem. ſꝫ dimiſit deſtitū vt diſcat
ꝓpriam imbecillitatē. & vt poſt hec talia nō patiat᷑
cū orbis terraꝝ diſpenſatōꝫ ſuſceperit· ſꝫ reminiſcēs
eoꝝ que paſſus ē cognoſcat ſeipſū· ¶ Aug· In aīa
itaq̄ cōtigit petri quod offerebat in corpe· ſꝫ alit᷑
q̄ putabat· Nam ante mortem & reſurrectionē dn̄i
& mortuus eſt negādo & reuixit plorādo ¶ Aug·
de con. euan· Hoc aūt de p̄dicta negatōe ſua petro
non ſolū iohannes· ſed & ceteri tres commemorāt
non ſane omnes ex vna eadēq̄ occaſione ſermonis
ad eam cōmemorandam veniunt· Nā matheus &
marcus eam ſubnectunt poſtq̄ dominus egreſſus
ē ex illa domo vbi mādūcauerat paſca· Lucas vō &
iohēs anq̄ inde eēt egreſſ⁹· Sꝫ facile poſſum⁹ itel-
ligere. aut illos duos eam recapitulando poſuiſſe
aut iſtos p̄occupando· niſi magis moueret ꝙ tam
diuerſa non tantum verba· ſed etiam ſententias do
mini premittunt quibꝫ permotus petrus illam pre-
ſumptionem proferret pro domino vel cum domino
moriendi· vt magis cogant intelligi ter eum ex-
preſſiſſe preſumtionem ſuam diuerſis locis ſermo-
nis chriſti· & ter illi a domino reſponſum ꝙ eū eēt
ante gallicantum ter negaturus·

¶ Ca· xiiij·

ET ait diſcipulis ſuis· Non turbe
tur cor vr̄m· creditis in deū· & in
me credite· In domo p̄ris mei mā-
ſiones m̄lte ſūt· Si q̄ min⁹ dixiſ-
ſem vob̄· q̄z vado parare vobis lo-
cum· Et ſi abiero & preparauero
vobis locum· iterum venio & accipiam vos ad me
ipſum· vt vbi ego ſum & vos ſitis· Et quo ego va
do· ſcitis· & viam ſcitis· ¶ Auguſtinus· Ne diſci-
puli mortē chriſti tanq̄ homines timerent· & ideo
turbarentur· conſolatur eos etiam deum ſe eſſe con-
teſtans. vnde dicitur· Et ait diſcipulis ſuis· Non
turbetur cor veſtrum· creditis in deum & in me
credite· quaſi dicat· Conſequens eſt ſi in deum
creditis· vt in me credere debeatis· quod non eēt
conſequens· ſi chriſtus non eſſet deus· Mortem

metuitis huic forme ſerui·nō turbet᷑ cor veſtrū ſu-
ſcitabit illam forma dei· ¶ Chriſ᷑. Ea etiam que in
me eſt fides· & in patrem qui genuit. potentior eſt
hiis que ſuperuenient· & nihil cōtra eam poteſt p̄-
ualere difficiliū. hoc etiam modo diuinitatis vir-
tutem oſtendit· quia ea que in mente habebant du
cit ī mediū dicens· Nō turbet᷑ cor veſtrū. ¶ Aug·
Quia igit᷑ etiam ſibi metuebant diſcipuli cū petro
dictū eēt fidentiori atq; ꝓmtiori· Nō cantabit gal-
lus. donec ter me neges. ſubiūxit· Jn domo patris
mei manſiones multe ſunt. Per quod a turbatione
recreant᷑ ceteri ac fidentes etiā poſt ꝑicula temptati-
onum. ſe apud deum cū chriſto eſſe manſuros·
Quia ſi alius eſt alio fortior. ſapientior. iuſtior. ſan
ctior· nullus alienabitur ab illa domo· vbi manſio
nem pro ſuo quiſq; accepturus eſt merito· Denari
us quidem ille equalis eſt omnibus quem paterfa-
milias eis qui operati ſunt in vinea iubet dari· Quo
vtiq; denario vita ſignificatur eterna· vbi ampli᷒
alio nemo viuit· quomiā viuendi non eſt diuerſitas
in eternitate manſura. Sed multe manſiones diuer
ſas meritoꝝ in vna vita eterna ſignificāt dignita-
tes. ¶ Greg· ſup ezechielē· Vel hac ratōe cōueniūt
manſiones multe cū vno denario· quia & ſi alter
minus atq; alius amplius exultat. omnes tamen
vnum gaudium conditoris ſui viſione letificat·
¶ Auguſtinus. Atq; ita deus erit omnia in omni
bus. vt quoniam deus caritas eſt· per caritatem fi
at. vt quod habent ſinguli· cōmune ſit omnibus.
Sic enim quiſq; etiam ipſe habet· cum amat in al-
tero. quod ipſe non habet. Non erit ita aliqua inui
dia imparis claritatis quomiā regnabit in omnibꝯ
vnitas caritatis. ¶ Grego· vltimo morali. Eiuſdē
teiā diſparilitatis damna non ſentiunt. quia tantū
ſibi vnuſquiſq; q̄tum percepit· ſufficit. ¶ Aug·
Reſpuendi autem ſunt a corde chriſtiano· qui pu-
tant ideo dictum multas eē manſiones. quia extra
regnum celorum erit aliquid vbi maneant beate ī
nocentes. cum ſine baptiſmo ex hac vita emigrave-
runt· ſine quo in regnum celorū intrare nō poſſunt
abſit aūt vt cū omnis domus regnantium filiorū
non ſit alibi niſi in regno. ipſius regie domus pars
aliqua non ſit in regno. non enim ait dominus· Jn
beatitudine ſempiterna manſiones multe ſunt. ſed
in domo patris mei. ¶ Chriſo· Vel aliter continu
Quia dominus ſupra dixerat petro· Quo ego vado
non potes me ſequi modo. ſequeris aūt poſtea· ne
eſtiment ſoli petro hanc promiſſionem eē datam.
dixit· Jn domo patris mei māſiones mlte ſūt. Hoc
eſt. & vos regio illa ſuſcipiet q̄ & petrum· copia em̄
eſt ibi multa māſionum. Et non eſt dicere· quomiā
preparatione indigēt. Et propt᷑ hoc ſubdit· Siquo
minus dixiſſem vobis. quia vado pare vobis locū.
¶ Auguſtin᷒. Vbi ſatis oſtendit ideo ſe hoc illis
non dixiſſe· quia iā ibi māſiones multe ſūt. & non
eſt opus illi aliquam ꝑparare ¶ Chriſ᷑. Quia vero
dixerat· Nō poteris me modo ſequi· vt nō eſtiment
ſe ab eo finaliter abſciſos eē ſubiūgit· Et ſi abiero
& preparauero vobis locum· iterum venio & acci-
piam vos ad meipſum. vt vbi ego ſum. & vos ſitis
Ex quo oſtendit ꝙ oportet eos vehementer confi-
dere· ¶ Teophilus. Ac ſi dicat vtrunq; vos turba
ri non oportet· ſiue parate ſint ſiue non· Nam & ſi
parate non ſint. ego cum omni ſollertia preparem
vobis illas· ¶ Auguſtinus. Sed quomodo va-
dit & parat locum ſi iam manſiones multe ſunt?
Sed nondum ſunt ſicut parande ſunt. Eaſdem em̄
manſiones quas predeſtinando preparauit· prepat
operando· Jam ergo ſunt in predeſtinatione· ſi quo
minus dixiſſet· ibo & preparabo hoc ē predeſtina-
bo. ſed quia nondum ſunt in operatione dicit· Et ſi
abiero & preparauero vobis locum· Parat autem
modo manſiones manſionibus preparando manſo-
res· Quippe cum dixit· Jn domo patris mei manſi-
ones multe ſunt· quid putamus eē domum dei· niſi
templum dei? de quo apoſtolus dicit· Templum
dei ſanctum eſt. quod eſtis vos. Hec ergo do-
mus dei adhuc edificatur· adhuc preparatur· Sed
quid eſt quod vt preparet abiit· cum nos ipſos pre
paret· quod non fatiet ſi reliquerit· Sed illud ſig-
nificat· quia vt parentur iſte manſiones viuere de
bet iuſtus ex fide· Si aūt vides nō eſt fides· Lat
ergo ne videatur. lateat vt credatur· Tunc enim
locus paratur· ſi ex fide viuatur· creditus deſidere-
tur· vt deſideratus habeatur· ſi bene intelligēdo nec
vnde vadis· nec vnde venis recedis· Vadit ergo la
tendo. venit apparendo. Sed niſi maneat regendo
vt profitiamus bene viuendo· non parabitur locus
vbi poſſimus permanere perfruendo· ¶ Alchui·
Dicit ergo ſi abiero per carnis abſentiam. iterum
veniam per diuinitatis preſentiam· Vel iterum ve
niā iudicare viuos & mortuos Et q; ſciebat eos ī-
terrogaturos quo iret. vel per quam viam iret ſub
iungit. Et quo ego vado ſcitis· ſcilicet ad patrem·
& viam ſcitis. ſcilicet per me ipſum. ¶ Chriſoſt·
Hoc autem dicens· deſiderium quod in eorum men
te erat· oſtendit· & dat eis deſiderium interrogan
di· Sequitur text᷒

¶ Dicit ei thomas· Domine neſcimus quo vadis
& quomodo poſſumus viam ſcire? Dicit ei iheſus
Ego ſum via & veritas & vita· Nemo venit ad
patrem niſi per me· Si cognouiſſetis me· & pa-
trem meum vtiq; cognouiſſetis· Et ammodo agno
ſcetis eum & vidiſtis eum· ¶ Chriſoſtomus· Si
iudei volentes a chriſto ſeparari. querebant quo
iturus eēt· multomagis diſcipuli nunq̄ ab eo ſepa
ri volentes. hoc diſcere cupiebant· Et interrogant
eū ex multa dilectōe & timore· & iō dicit᷑· Dicit
ei thomas· Dn̄e neſcim᷒ q̄ vadis. & quō poſſumus
viā ſcire? ¶ Aug· Vtrūq; illos dn̄s dixerat ſcire·
vtrūq; dicit iſte neſcire· Sz neſcit ille mētiri. ģ iſti
ſciebāt. & ſe ſcire neſciebāt· cōuīcit ģ eos hoc ſcire
Vn̄ ſubdit᷑. Dicit ei ih̄s ego ſū via veritas & vita
¶ Auguſtinus. de verbis domini· Quaſi diceret·

qua vis ire·ego ſum via quo vis ire·ego ſum veri-
tas·vbi vis pmanere·ego ſum vita. veritatem &
vitā omnis hō capit·ſed viam nō omnis inuenit.
deū eſſe quandā vitā eternā·veritatē ſcibilē etiam
hui⁹ ſeculi philoſophi viderūt·verbū ergo dei qui
apud patrē ē veritas & vita· aſſumendo hoīem fa-
ctū ē via·Ambula p hoīem & puenies ad deū·Me
lius em̄ ē ī via claudicare·ꝙ pter viā fortit̄ ābu-
lare·¶ Hila·vij de trini·Nō em̄ nos in erratica at-
ꝗ inuia deducit ille q̄ via ē·neqꝫ illudit p falſa·
qui veritas ē·neqꝫ ī mortis reliquit errore·q̄ vita ē
¶ Theo. Cū itaqꝫ actiuā exerces· fit tibi xp̄us
via. Cū aūt in cōtemplatiua pſeueras· efficit̄ tibi
veritas·Adiecta aūt vita ē actiuo & cōtēplatiuo·
Decet em̄ ire & p̄dicare p futuro ſeculo· ¶ Aug.
Sciebāt ergo viā. q2 ſciebāt ipſū·q̄ ē via· Quid at̄
opus erat vt adderet veritas & vita·cum reſtaret
noſſe quo iret·q2 ad veritatē ibat·& ad vitā? ibat
ergo ad ſeipſū pſeipſū· ſ nūquid o dn̄e vt venires
ad nos reliq̄ras te? ſcio q̄dē ꝙ formā ſerui accepi-
ſti & in carne veiſti·manēs vbi eras·& p hāc redi
ſti·non relinquēs quo veneras·ſi g° p hāc & veniſti
& rediſti·p hāc nobis nō ſolū qua veniremꝰ ad te·
veꝝ etiā tibi qua venires & redires via fuiſti·Cū
vero ad vitam quod es·ipſe iſti·eādē carnē tuā
de morte ad vitā duxiſti·itaqꝫ dū caro de morte ve
nit ad vitā·xp̄s venit ad vitā·Et q2 verbū ē vita
xp̄s venit ad ſeipſū q̄m vtrūqꝫ ē xp̄s· vna pſona·
ſcꝫ verbū caro·venerat etiā p carnē deus ad hoīes·
veritas ad mēdaces·Eſt em̄ deꝰ verax omnis aūt
hō mēdax·Cū itaqꝫ ſe ab hoībꝫ abſtulit atqꝫ illuc
vbi nemo mētit̄·carnē ſuā leuauit·idē ip ſeq2 caro
factū ē·p ſe ipſū id eſt p carnē ſuā ad veritatē q̄d ē
ipſe: remeauit·quā q̄dē veritatē ꝙuis it̄r mēdaces
etiā ī morte ſeruauit Ecce ego ipſe ſi loquor vobis
ꝗ intelligatis: quodāmodo ad vos pcedo nec me re
linquo·Cū aūt tacuero quodāmodo ad me redeo &
vobiſcū maneo·ſi tenueritis·quod audiſtis· ſi hoc
poteſt imago quā fecit deus: q̄d poteſt ex deo nata
imago? Ac p hoc & ipſe p ſeipſū & ad ſeipſū & ad
patrē & nos p ipſū & ad ipſū & ad patrem imus·
¶ Chri·Si em̄ dicit Ego ſū dn̄s ducēdi ad patrē·
omnino venietis illuc·Neqꝫ ei ē poſſibile alia veire
via·Cū aūt ſupra dixerit·nemo poteſt venire ad
me niſi pater traxerit illū·Nūc dicēs quoniā nullꝰ
poteſt venire ad patrē niſi p me· exequat ſeipſū ei
q̄ genuit·Qualit̄ aūt dixerit·q̄ vado· ſcitis·& viā
ſcitis oſtēdit ſubdēs·ſi cognouiſſetis me & patrem
meū vtiqꝫ cog̊uiſſetis: Quaſi dicēt·ſi ſciretis meā
ſubſtātiā & dignitatē & eā q̄ patris ē ſciretis·noue
rāt q̄dē eū ſed nō ita vt oportebat poſtea aūt ſpūs
veniēs·pfectā in eis cōſtruxit cognitōem·Et ꝓpt̄
hoc ſubdit̄·Amodo cognoſcetis eū·Dicit aūt eā
que ſecūdū mētem cognitōem·Et vidiſtis eū·ſcꝫ p
me oſtēdens q̄m qui videt eū & patrē videt·Vide-
rūt aūt eū·non in nuda ſubſtantia·ſed carne indu
tum·Beda·Sed querēdū ē·quomodo nunc dicat
dominus·Si cognouiſſetis me &c̄ cum premiſerit
ſupra·Quo ego vado ſcitis & viam ſcitis. Datur g°
intelligi quia quidam eorū ſciebāt· quidā vero ne
ſciebāt quorū vnꝰ erat thomas ¶ Hila·vij·de tri·
Vel aliter continua·Cū iter ad patrē per filiū ſit·
querendū eſt vtrum hoc per doctrine admonitōem
an per nature fidem ſit·Intelligētie igit̄ ſenſum in
conſequentibus requiramus·Nam ſequit̄·Si cog
no·me: & patrem·meū vtiqꝫ cognouiſſetis in ſac-
mento em̄ aſſumpti corporis diuinitatis paterne
naturam confirmans·hunc ordinē tenuit·Tempꝰ
aūt viſionis ſepauit a tempe cognitōis·Nā quem
cognoſcendū ait·eundem iam dixit & viſū·vt na-
ture iam pridē in ſe cōſpecte·ſcientiam ex tempore
nūc huiꝰ reuelatōis acciperēt. Textus

¶ Dicit ei philippꝰ·Domine oſtende nobis patrē
& ſufficit nobis·Dicit ei iheſus. Tanto tempore
vobiſcum ſum & nō cognouiſtis me; philippe q̄ vi-
det me·videt & patrem Quō tu dicis·oſtende nobis
patrē? Non credis quia ego in patre·& pater in
me eſt? Verba que ego loquor vobis·a meipſo nō
loquor·Pater aūt in me manens·ipſe facit opera·
Nō creditis quia ego in patre·& pater in me eſt?
Alioq̄n ꝓpter opa credite·¶ Hila·vij·de trinita·
Cōmouit ap̄lm philippum nouitas dictoꝝ·homo
cernitur dei ſe filium confitetur · cognito ſe cog-
noſcendum patrē fatet̄·Patrem viſum eſſe dicit
prupit igitur apoſtolica familiaritas dominum
interrogans·Vnde dicitur·Dicit ei philippꝰ·Do-
mine oſtende nobis patrem·& ſufficit nobis·Non
viſum negauit·ſed oſtendi ſibi rogauit·Neqꝫ oſtē-
ſionem veluti corporalis contemplationis deſidera-
uit Sed demonſtratōem intelligendi eius qui vi-
ſus eſt·poſtulauit·Filium enim in habitu hominis
viderat·ſed quomodo per id patrem viderit·neſcit
Nam vt oſtenſio illa·ītelligendi potius eſſet demō
ſtratō·ꝙ vidēdi·ſubiecit·Et ſufficit nob. ¶ Aug·
primo de trini·Illa em̄ letitia qua nos adimplebit
cum vultu ſuo nihil amplius requiretur·Quod be-
ne intellexerat philippꝰ vt diceret·Domine oſten
de nobis patrem·& ſufficit nobis·Sed nondum in
tellexerat eo quoqꝫ modo ad ipſum ſe potuiſſe dicē·
Domine oſtende nobis te & ſufficit nobis·Vt
enim hoc intelligeret·reſponſum eſt ei a domino·
Vnde ſequitur·Dixit ei iheſus·Tanto tempore
vobiſcum ſum·& non cogno·me·¶ Auguſtinus·
ſuper iohannem·Sed quomodo hoc dicit·cum &
quo iret·ſcirent·& viam ſcirent·non ob aliud ni
ſi ꝙ ipſum ſcirent? Sed facile iſta queſtio ſoluit̄
ſi dicamꝰ·ꝙ eū aliq̄ eoꝝ ſciebāt aliq̄ neſciebāt·de
q̄bus erat philippꝰ· ¶ Hila·vij· de trini·Arguit
ergo apoſtolum in cognoſcendo ſe ignorantem·
Cum enim ea que gereret propria deo eſſent·cal-
care vndas·imbere ventis peccata dimittere·mor-
tuis vitā reddere·huic querele omnis orta cōq̄ſtio
eſt·ꝙ ī hoīe aſſumpto dei nō intellecta natura ē·Et

ideo poſtulanti vt ſibi patrem oſtenderet · ait · Phi
lippe qui videt me · videt & patrem. Aug. Sole-
mus enim de ſimillimis duobus · ita loqui vidiſtis
illū · ſic ergo dictum eſt · Qui videt me · videt & pa-
trē · nō ꝙ ipſe ſit pater & filius · ſed ꝙ a patris ſi
militudine in nullo ꝓrſus diſcrepet filius. Hila.
vij · de trini · Nō aūt ille hic viſū oculoꝝ carnaliū
ſignificat · nō eñ hoc quod ex ꝑtu virginis carna-
le ē · ad ɔteplandā i eo dei formā & imaginē ꝓficit
ſed intellect⁹ dei filius id pſtat · vt intellect⁹ & pr̄
ſit. Dū ita imago ē · vt nō differat genere · ſed ſig-
ficat autoritatē · nō eñ ſolitariū ſermo ſignificat &
indifferētem · tñ naturā ꝓfeſſio docet. Cū eñ dicit
& patrē excluſa ē ſingularis atq₃ vnici intelligētia
& quid reliquū ē · niſi ꝑ nature vnicā ſimilitudinē
pater ꝑ filiū viſus ſit. Aug. Sed nūquid ob-
iurgād⁹ ē · q̄ cū ſimilē viderat · etiā illum cui eſt ſi-
milis vult videre? Sed ideo diſcipulū dn̄s argue-
bat qm̄ cor poſtulātis videbat. Tanꝙ melior eēt
pater ꝙ̄ fili⁹ · ita philipp⁹ patrē noſſe cupiebat · &
ideo nec filiū ſciebat · quo aliū meliorē eē credebat ·
ad hūc ergo ſenſū cōtingēdū dictū eſt. Nō credis
quia ego patre & pater in me ē? Quaſi dicēt · Si
ad te multū ē hoc videre · ſaltem quod nō vides cre-
de. Hila. Que ei ignorādi prēm aut oñdēdi igno-
rātib⁹ neceſſitas relinquebat · cū pater ī filio viſus
eēt · ex ꝓpetate nature · dū ex indifferentia vnitatis
vnum ſint natus & generans · vt hic ſermo do-
mini ſeq̄ret. Nō credis quia ego in patre · & pater
in me eſt. Aug. primo · de tri · Volebat eñ eū ex
fide viuere · anꝙ̄ illud poſſet videre. Et ideo dicit ·
Nō credis? Cōtemplatō q̄ppe merces eſt fidei · cui
mercedi ꝑ fidē corda mūdant. Hila. vij · de trini ·
pater aūt ī filio eſt & fili⁹ in patre · ñ ꝑ duplicē
cōuenietiū generꝝ coniūctionē · neq₃ ꝑ inſitā capato-
ris ſubſtātie naturā · quia ꝑ corpalē neceſſitatē ex-
teriora fieri hijs quib⁹ cōtinētur interiora nō poſſunt
ſed ꝑ natiuitatē viuētis nature ex viuēte dū nō ali
ud ex deo ꝙ̄ deus naſcit. Hila · vij de trini · Na-
turā eñ ſuam vt ita dicā · ſequit · idemutabilis de⁹
idemutabilē gignens deū. Nec naturā ſuam deſerit
ex idemutabili deo ide mutabilis dei pfecta natiui
tas. Subſiſtētem igit in eo dei naturā intelligim⁹
cū in deo de⁹ ſit · nec ꝑter eū qui eſt deus · quiſꝙ̄ ali
us de⁹ ſit. Chriſ · Vel aliter totū philippus hic
corporeis oculis patrē volebat videre · quia & ipm
filiū ita ſe exiſtimabat vidiſſe fortaſſis a ꝓphetis
audiens qm̄ vidi dn̄m & iō dixit · Oñde nobis prēm
Et eñ iudei interrogauerūt · quis eſt pater tuus &
petrus & thomas quo iret & nullus didicit mani-
feſte · vt ergo non videat oneroſus eē philipp⁹ · &
ipſe interrogans · oſtende nobis patrē adiūgit · &
ſufficit nobis · id eſt nihil plus querim⁹. Dn̄s aūt
ñ dixit ei. Impoſſibile petis · ſ; oñdit · qm̄ neq₃ ipſū
filiū vidit. Nā ſi hūc potuiſſet videre · & illū vidiſſet
Et ideo dicit · Tanto tempore vob · ſum · & nō cog.
me · philippe? Nō dixit · nō vidiſti me · ſed nō cog̃ᵭ-

uiſti me · ꝙ̄tum ad hoc ſcꝫ ꝙ fili⁹ hic manēs qd̄ pr̄
decenter in ſeipſo oñdit eū q̄ genuit. Deide diuidēs
hipoſtaſes ait · Qui videt me videt & patrē · ne qs
dicat ꝙ ipſe ē pater · ipſe fili⁹. Oñdit aūt ꝑ hoc qm̄
neq₃ filiū viſu corporeo vidit. Si aūt aliqs h̄ viſū
cognitōem dicere velit · nō cōtradico · Quaſi diceret
Qui cognouit me · cognouit & patrē · ſ; ñ dixit hoc
ſed cōſubſtantialitatē repn̄tare volēs dixit q̄ meam
ſubſtantiā vidit · vidit & eam · que patris · Vñ pa
tet ꝙ nō ē creatura. Creaturā eñ vidētes deū neſci
unt omnes · Philipp⁹ etiam ſubſtantiam patris vi
dere q̄rebat. Si ḡ alteri⁹ ſubſtantie eēt nō diceret
q̄ videt me · videt & patrē · Sed nec aliqs in argēto
auri ſubſtantiam videre poteſt. Nō eñ alia ꝑ aliā
a ꝑparet natura: Aug. Deinde nō ad ſolū philip
pū · ſ; ad oēs ꝑlalit loqt dicēs. Verba q̄ ego loqr
vob · a meipſo nō loquor · Quid ē a meipſo ñ loquor
niſi a meipō ñ ſū · q̄ loquor: ei q̄ppe tribuit qd̄ facit
dequo eſt ipſe · qui facit. Hila · ſeptimo de trini ·
Vñ neq₃ ſe filiū denegauit: nec naturā in ſe pater-
ne virtutis abſcondit · Nam dū loquit ipſe in ſub-
ſtantia manens loquit. Dū aūt non a ſe loquit ·
natiuitatē in ſe dei a deo teſtatur. Chri · Vide aūt
abundantem ſuper vni⁹ ſubſtantie demonſtratio-
nē · Nam ſubditur · Pater aūt in me manēs ipſe fa-
cit opera · Quaſi diceret · nequaꝙ · aliter facit pater
& aliter ego · Sicut & alibi ait · Si non fatio opa
patris mei · non credatis mihi · Sed quō a verb
incipiens ad opa venit? Conueniens eñ erat dicere
ipſe loquit verba · Sed duo ponit de doctrina & ſi-
gnis aut quia & verba opera erāt · Aug. Nam
qui proximū loquendo edificat bonū opus operat
In hijs duab sententijs diuerſi nobis aduerſant
heretici. Arriani dicunt. Ecce inequalis eſt patri
filius · non a ſeipſo loquit. Dicunt ſabelliani ecce h
pater eſt · ipſe eſt filius · Quid eſt pater in me ma-
nens ipē facit niſi in me maneo ego q̄ fatio Hila
vij · de trinitate. Sed manere in filio patrem non
ē ſingularis atq₃ vnici · operari vero per filium pa
trē · non eſt differentis aut exteri ſicut non vnius
eſt non a ſe loqui · que loquitur · Neq₃ rurſus alieni
ac ſeparabilis loqui per loquentem · Et quia in ſe
patrem loqui & operari docuerat · perfecte huius
vnitatis fidem ſtatuit dicēs · Credite mihi · qr ego
in patre · & pr̄ ī me ē ne ſcꝫ ꝑ virtutis effitientiam
& nō ꝑ nature que ſcd̄m natiuitatē eſt ꝓprietatem
pr̄ ī filio & opari credēt · & loq · Sic eñ habet in
greco · noſtra litera habet. Nō creditis quia ego in
prē & pr̄ in me ē. Aug. Antea ſol⁹ philipp⁹ ar-
guebat. Chri · Si vero ñ ſuffitit hoc ad oſtēdēdū
cōſubſtantialitatē · ſaltem ab operib⁹ diſcite · Vnde
ſubditur · Alioquin propter opera ipſa credite ·
Vidiſtis eñ ſigna cū autoritate & oīa q̄ deitatis
erāt ꝓpa. Et q̄ ſol⁹ pr̄ opat · pctā ſoluta · mortē re-
cedētē & huiuſmōi. Aug. Hoc ḡ ꝑpt opa credi
te · qr ego ī prē & pr̄ ī me ē. Neq₃ eñ ſi ſepati eēm⁹
inſeparabiliter operari vlla ratōne poſſem⁹: ·

¶ Amen amē dico vobis. qui credit in me. opera
que ego fatio & ipſe fatiet. & maiora horum fatiet
Quia ego ad prēm vado. & qdcūq petieritis ī noīe
meo. hoc fatiā vt glorificet pater ī filio. Siqd petie
ritis ī noīe meo: hoc fatiā. ¶ Chri. Quia dominus
dixerat. ꝓpter opera credite. oſtēdēs qm̄ n̄ hoc ſolū
poteſt. ſed multo maiora. & quod eſt mirabilius.
alijs poteſt. dare. adiūxit. Amē amē dico vob. qui
cre. in me. opa q̄ ego fatio. & ipſe faciet. & ma. ho.
fa. ¶ Aug. Sz q̄ ſūt iſta maiora? an forte ꝙ egros
ipſis trāſeūtibus etiā eoꝝ vmbra ſanabat? Maius
eſt em̄ ꝙ ſanet vmbra q̄ꝫ fimbria. Verūtamē quan
do iſta dicebat. verboꝝ ſuoꝝ facta & opa cōmenda-
bat. Cū em̄ dixit. Pater in me manēs ipē facit ope
ra. que opa tūc dicebat niſi verba que loquebat̄? &
eoꝝ verboꝝ fruct⁹ erat fides illoꝝ. Verūtamē euā
gelizātibꝰ diſcipulis nō tā pauci q̄ꝫ illi erāt. ſed gen
tes etiā crediderūt. Nonne ab ore ipſius diues ille
triſtis abſceſſit. & tn̄ poſtea quod ab illo auditū n̄
fecit vnus. fecerūt multi cū p diſcipulos loq̄retur
Ecce maiora fecit p̄dicatus a credētibꝰ q̄ꝫ locut⁹ au
dientibus. Verum hoc adhuc mouet. ꝙ hec maio-
ra p apoſtolos fecit nō aūt ipōs tm̄ ſignificās ait.
Qui credit in me. nūqd inter credētes ī xp̄m nō eſt
computādus qui nō fecerit opa maiora q̄ꝫ xp̄us?
Duꝝ ē. niſi intelligat̄? Apoſtolus dicit credēti in
eū q̄ iuſtificat impiū. deputat̄ fides ad iuſtitiā. In
hoc opere fatiemus opera chriſti quia & ipſum cre-
dere in chriſtum. opus eſt chriſti. hoc operatur in
nobis. non vtiq ſine nobis. Audi ergo. Qui cre. in
me. opa q̄ ego fa. & ipē fa. Pri⁹ ego fatio. deīde ipē
fatiet. quia fatio. vt fatiat que opera? niſi vt ex im-
pio iuſtus fiat quod vtiq in illo ſed non ſine illo
chriſtus operatur. prorſus hoc maius eē dixerim.
q̄ꝫ creare celum & terram. Celum enim & terra
tranſibunt. predeſtinatorum aūt ſalus & iuſtifica-
tio pmanebit. ſed in celis angeli opera ſunt chriſti.
nunquid etiam hijs operibꝰ maiora facit: qui coo-
peratur chriſto ad ſuam iuſtificationē. iudicet qui
poteſt vtrum maius ſit iuſtos creare. q̄ꝫ impios iu-
ſtificare. certe ſi equalis ſit vtrumq potentie. hoc
maioris ē miſericordie. ſed oīa opa intellige chriſti
vbi ait. Maiora horū faciet. nulla neceſſitas cogit
horū em̄ forſitan dixit. que illa hora fatiebat. tunc
aūt verba fidei fatiebat. & vtiq min⁹ ē verba iuſti
tie predicare quod fecit ꝓpter nos. q̄ꝫ impios iuſti-
ficare. quod ita facit in nobis. vt fatiamus
& nos. Magnam aūt ſpem dn̄s ſuis pmiſit oratibꝰ
dicēs. qꝛ ego ad patrē vado. ¶ Chri. Hoc eſt. non
pereo. ſed in ꝓpa manebo dignitate & in celis ero.
vel hoc dicit ac ſi diceret. veſtrū eſt decetero mira-
cula facere. ego em̄ vado. ¶ Aug. Et ne q̄ſq̄ꝫ hoc ſi
bi tribueret. vt etiā illa opa maiora ſeipſū facē oſtē-
deret. adiecit. & qdcūq petieritis in noīe meo. hoc
fatiam. Qui dixerat fatiet. poſt ait fatiam tamq̄ꝫ
diceret. Non vobis hoc impoſſibile videatur. Non
enim poterit eē maior me qui crediti me ſed ego ſū

factur⁹ & tūc maiora q̄ꝫ nūc. maiora p eū q̄ credit
ī me q̄ꝫ nūc p me qd nō eſt defectio. ſed dignatio.
¶ Chri. Dicit aūt ī noīe meo. qꝛ & apl'i dicebāt. in
noīe xp̄i ihū ſurge & ābula. Oīa ei ſig̃ q̄ fecerūt.
ipē fatiebat. & mā⁹ dn̄i erat cū illis. ¶ Theo. Ex
ponit aūt nob p hoc miracl'oꝝ doctrinā. nā p orōez
ac īuocatōz ſui noīs pt̄ q̄s exercē ꝓdigia ¶ Aug.
Sz qd ē qdcūq petieritis? cū videā⁹ plerūq fideles
ei⁹ petere & n̄ accipe? an forte ꝓptea qꝛ male petūt
male ei vſur⁹ eo qd vult accipe. deo poti⁹ miſerāte
n̄ accipit. quō g̊ ītelligēdū ē. qdcūq petieritis hoc
fatiā? ſi de⁹ aliq̄ petētibꝰ fidelibꝰ etiā cōſulēdo nō fa
cit? an forte ſolis apl'is hoc dictū debē⁹ accipe? ab-
ſit. ſupi⁹ ei dixerat. Qui cre. in me. opa q̄ ego fa. &
ipē fa. Ipōs q̊ꝫ ſi cogitē⁹ aplōs. īueim⁹ eū q̊ pl⁹ oī
bꝰ laborauit rogaſſe vt ab eo diſcedēt āgel⁹ ſathane
nec tn̄ qd rogauerat. accepiſſe. Sed audi qd illuc
poſitū ē. In noīe meo qd ē ihs xp̄s. xp̄us regem
ihs ſignificat ſaluatorē. ac p hoc qdcūq peti⁹ aduer
ſus vtilitatē ſalutis. n̄ peti⁹ ī noīe ſaluatoris. & tn̄
ipſe ſaluator eſt. n̄ ſolū quādo facit. qd peti⁹. verū
etiā qn̄ nō facit. qm̄ qd videt peti ↄtra ſalutē. n̄ fati
ēdo ſe exhibet ſaluatorē. Nouit ei medic⁹ q̊d p ſua
q̊d ↄtra ſuā ſalutē poſcat egrot⁹. & iō ↄtraria poſcē-
tis n̄ facit volūtatē. vt fatiat ſaītatē. Sane q̄dā q̄ꝫ
uis ī noīe ei⁹ petā⁹. nō tūc qn̄ petim⁹. facit. ſtn̄
facit: differt̄ em̄ qd petim⁹. nō negat̄. Cōtinuo at̄
ſubiecit vt glorificet̄ pater ī filio ſiquid petieritis
in noīe meo. hoc fatiā. Nullo modo igit̄ ſine patre
fili⁹ facit. quādoq̄dē vt ī illo pater glorificet̄ ꝓptēa
facit. ¶ Cū em̄ fili⁹ oſtendat̄ magna potēs. glori-
ficabit̄ ille q̄ genuit. Ideo aūt ſecundo id ponit
vt certificet ſuū ipſi⁹ ſermonē ¶ Theo. Attēde etiā
ſeriē paterne glorificatōis. In noīe ihesu facta ſūt
ſigna p q̄ credebāt apoſtoloꝝ ſmoībꝰ & ſic dū ad
notitiā pr̄is pueirent. glorificabat̄ pr̄ ī filio textus
¶ Si diligitis me mādata mea ſeruate. Et ego ro
gabo patrē: & aliū paclitū dabit vobis. vt maēat
vobiſcū inet nū. ſpiritū veritatis. quē mūdus non
pt̄ accipe. qꝛ nō videt eū. nec ſcit eū. Vos aūt cog-
ſcetis eū. qꝛ apd vos maēbit. & ī vob erit ¶ Chri.
Quia dn̄s dixerat. quodcūq petieritis. hoc fatiā. vt
nō eſtimēt oēm ſimplicit̄ petitōem valere induxit
Si. di. me. man. mea ſer. Quaſi dicēt. tūc fatiā qd
petitis. Vel qꝛ audiētes. qm̄ ad patrē vado. conſe-
quēs erat eos turbari. dicit: nō ē hoc me amare vt
t̄ bemi. ſed vt fatiatis mādata mea. hoc ē em̄ amor
obedire & credere ei q̄ diligit̄. Quia vero cōſequēs
erat eos vehemēt̄ īquirere carnis p̄ſentiā. & illam
hr̄e cōſolatōez quā pri⁹ habuerūt. ſubiūgit. Et ego
rogabo p̄rem & aliū paclitū dabit vobis ¶ Aug.
In quo oſtēdit & ſeipſu eē paclitū. Paraclitus at̄
latine dicit̄ aduocat⁹ & dictū ē de xp̄o. aduocatū
habem⁹ apud patrē ihesū xp̄m. ¶ Alch. Vel pa-
clitum id eſt conſolatorem. habebant em̄ & tunc
vnum conſolatorem q̄ miraculorum dulcedine &
predicatione eos erigere & confortare ſolebat.

¶ Didy· de ſpiritu ſancto. Sed ſpiritum ſanctum
alium paraclitũ nominauit· non iuxta nature dꝛaz
ſed iuxta operatõis diuerſitatem· Cum em̄ ſalua-
toꝛ mediatoꝛis & legati pſonã habebat· ex qua pon
tifex depcet̃ ꝓ peccatis noſtris· ſpiritꝰ ſãctꝰ ſcd̃m
aliam ſignificatõem paraclitꝰ· ab eo ꝙ cõſolaturus
in triſticia poſitos nũcupatꝰ eſt. veꝝ noli ex filij
& ſpiritus ſancti opatõne diuerſa· varias eſtimare
naturas· ſi qđem in alio loco repit̃ paraclitus ſpũs
legati apud patrem pſona fungi· vt ibi· Ipſe ſpũs
int̃pellat ꝓ nobis· Saluatoꝛ qꝫ conſolatõem opat̃
in coꝛdibꝯ eoꝝ quia indigent· ſcriptum eſt em̄· Et
humiles populi cõſolatꝰ eſt ¶ Chriſo. Ait autem
Rogabo patrem. vt fidedignum faciat eis ſmonẽ
qm̄ ſi dixiſſet ego mittam· ñ ſimplicit̃ credidiſſent·
¶ Aug· cõtra arrianos. Qui tñ ut in ſepabilia ſua
& patris opa demonſtraret· alibi ait· Cum abiero
mittam eum ad vos· ¶ Chriſ· Quid aũt apoſtolis
plus haberet· ſi patrem ſolum rogaret· vt ſpiritum
alijs daret. qm̄ illi multociens & ſine oratõe oñdũt̃
hoc faciẽtes ¶ Alch· Rogabo igit̃ dicit ut inferioꝛ
ſcd̃m humanitatem patrẽ meum. cui ſũ equalis &
cõſubſtantialis ſcd̃m diuinã naturã ¶ Chriſ· dicit
aũt ut maneat vobiſcũ ineternũ· qm̄ neqꝫ pꝰ moꝛtẽ
recedit· Per hoc eciã occulte ĩſinuat ꝙ ſpũs ſanctꝰ
non patietur moꝛtẽ vt ipẽ· neqꝫ abibit· Ne aũt pa-
clitum audientes rurſus incarnatõem aliam ſuſpi-
cent̃· & oculis putẽt eum videre· ſubiungit· ſpũm
veritatis quem mũdus nõ poteſt accipe· qꝛ ñ videt
eum· nec ſcit eum ¶ Augu· Hic ẽ vtiqꝫ in trinitate
ſpũs ſanctus· quem patri & filio cõſubſtantialẽ &
coeternum fides catholica ꝓfitet̃ ¶ Chriſ· ſpiritũ
aũt veritatis eum vocat per hoc· ꝙ figuras veteris
teſtamẽti manifeſtat· mũdum aũt hic malos dicit
viſionem aũt certiſſimam cognitõem dicit· qꝛ viſus
eſt aptõꝛ ſenſus· ¶ Beda. Nota eciã ꝙ cum ſpiri-
tum ſanctum· ſpiritum veritatis dicit· ſpiritum ſãc
tum eẽ ſpiritũ ſuum oſtendit. Deinde cum a patre
eum dari narrat· patris eciã eum ſpiritum eẽ decla-
rat· ac p hoc ſpiritꝰ ſanctꝰ a patre ꝓcedit & filio.
¶ Greg: v· moꝝ Spiritꝰ aũt ſanctꝰ omnẽ quẽ re-
pleuerit. ad deſideranda inuiſibilia accendit· & qm̄
mũdana coꝛda ſolũ viſibilia diligunt. hũc mũdus
non accipit· qꝛ ad diligenda inuiſibilia nõ aſſurgit
Seculares & em̄ mẽtes qꝫto ſe foras p deſideria di-
latant· tãto ad receptõez illiꝰ ſinũ coꝛdis anguſtãt
¶ Aug. Sic aũt mũdum .i. mũdi dilectoꝛes dicit
nõ poſſe accipe ſpm̄ ſãctũ· velut ſi dicamꝰ· iniuſti
tia iuſta eẽ nõ poteſt· Mundus g̃ .i. mũdi dilecto-
res non poteſt eum accipe· qꝛ nõ videt eum· Nõ em̄
habet inuiſibiles oculos mũdana dilectio· p q̊s vi-
deri ſpũs ſanctꝰ niſi inuiſibilit̃ ñ poteſt· Sequit̃·
Vos aũt cognoſcetis eum· qꝛ apud vos manebit·
Sed ne putarẽt qđ dictũ ẽ· apud vos manebit· ita
dictũ queadmodũ apđ hoĩes hoſpes viſibilit̃ manẽ
cõſueuit· adiecit. in voƀ erit ¶ Chriſo· Quaſi dicẽt·
nõ ita apđ vos manebit· ſicut ego. ſ; in vr̃is habita

bit animabꝯ· ¶ Aug· Prius aũt eſt eẽ alicui· poſt
manẽ· Sed expoſuit qđ dixerat· apđ vos· cũ adiũx
it in vobis. Si em̄ nõ ſit in voƀ· nõ pt̃ eẽ in voƀ eiꝰ
ſcientia· ſic em̄ a voƀ videt̃ in voƀ & vr̃a cõſtientia
¶ Greg· ij· moꝝ· Si aũt ſpũs ſãctꝰ· in diſcipulis
manet quõ iam ſingulare ſignũ erit· ꝙ in mediatoꝛẽ
pmanet· ſcđm illđ. Sup̃ quẽ videris ſpm̄ deſcendẽ
tem & manentẽ. hẽ q̇ baptizat· Quod tñ citiꝰ cog-
noſcimꝰ. ſi dona eiuſdem ſpũs diſcernamꝰ· In hijs
em̄ donis ſine q̇bus ad vitã puenire nõ pȏt· ſpiritus
ſanctus in electis omnibꝯ ſemp manet: In illis aũt
quibꝯ nõ nr̃a vita ſeruat̃. ſ; alioꝝ querit̃· nequaq̃ꝫ
ſemp manet· Aliqñ em̄ ſe a ſignoꝝ oſtẽſionibꝯ ſub
trahit· ut eo humiliꝰ virtutes eiꝰ habeãt̃· xp̄ꝰ aũt
in cũctis eũ & ſemp habet pñtem ¶ Chri· Hic aũt
ſmo oppoſitas hereſes velut vno ictu ſuſtulit· Nã
dicẽ aliũ oñdit eiꝰ .i. ſpiritꝰ hypoſtaſeos dꝛaz. dicẽ
vero paclitũ ſubſtãtie cognatõez ¶ Aug· cõtra ſ-
monẽ arria. cõſolatoꝛẽ em̄ qđ officiũ tãq̃ꝫ pſone in
fime in trinitate in ſpũſcõ deputãt deũ dicit aplũs
ſcđm illđ· is q̇ cõſolat̃ humiles cõſolatꝰ ẽ nos deꝰ·
deꝰ ẽ itaqꝫ ſpũs ſcũs q̇ cõſolat̃ humiles. ã ſi hoc de
patre vel filio dictũ ab apoſtolo volũt accipi· deſi-
nãt cõſolatõis tãq̃ꝫ munẽ ꝓpo ſepare a patre & filio
ſpm̄ ſcm̄ ¶ Aug· ſup ioħã· Si cũ caritas dei diffu-
ſa ſit ĩ coꝛdibꝯ nr̃is p ſpm̄ ſcm̄ q̇ datꝰ ẽ noƀ· quõ di-
ligemꝰ mandata xp̄i· ſuabimꝰ ut eum accipiamꝰ
quem niſi habuerimꝰ· diligẽ & mandata ſuare non
poſſumꝰ an foꝛte p̃cedit in noƀ caritas q̃ diligamus
xp̄m· ut diligendo xp̄m· eiuſqꝫ faciẽdo mãdata· me-
reamur accipe ſpũm ſãctũ· ut caritas dei patris dif
fundat̃ in coꝛdibꝯ nr̃is· puerſa ẽ illa ſentẽtia· Qui
em̄ ſe filium dei diligere credit· & patrem nõ dili-
git· ꝓfecto nec filiũ diligit· ſed qđ ſibiipſi cõfinxit
Reſtat ergo ut intelligamꝰ ſpiritũ ſãctũ habere q̇
diligit· & habẽdo mereri ut plus habeat. & plus ha
bendo plus diligat. Jam itaqꝫ habebant ſpm̄ diſci-
puli· quẽ dñꝰ ꝓmittebat· ſed dãdus eis erat ampli
us· habebant occulte· accepturi erãt manifeſte· pro
inde non ſolum non habẽti· veꝝ eciã habẽti non in-
caſſum ꝓmittit̃· nõ habẽti quidem vt habeat̃· Ha-
benti aũt vt ampliꝰ habeat ¶ Chriſ· qñ igit̃ diſci-
pulos purgauerat per ſacrificiũ paſſionis· & peccatũ
ſolutũ erat· & ipi ad pericula & agones mittebant̃·
opoꝛtebat ſpiritum ſanctũ venire abundant̃· Non
aũt ſtatim poſt reſurrectionẽ. vt in multo eius cõ-
ſtituti deſiderio. cum multa eum ſuſcipiant g̃tia
¶ Non relinquã vos oꝛphanos· veniã ad vos· Ad
huc modicũ· & mũdus me iã ñ videt· vos aũt vide
bitis me· qꝛ ego viuo· & vos viuetis· in illa die vos
cognoſcetis. qꝛ ego ſũ in patre meo. & vos in me· &
ego in voƀ· Qui habet mãdata mea & ſuat ea· ille ẽ
q̇ diligit me. q̇ aũt diligit me. diliget̃ a patre meo
& ego diligã eũ· & manifeſtabo ei meipm̄ ¶ Aug.
Ne quiſq̃ꝫ putaret ꝙ ita ſpm̄ ſanctũ dominꝰ daturꝰ
fuerat. velut per ſeipſum non & ipẽ eſſet futurꝰ cũ
eis· adiecit. & ait. Non relinquam vos oꝛphanos·

Orphani pupilli ſunt. Illud enim eſt grecum. hoc la
tinum. Quamuis ergo nos filius dei ſuo patri adop
tauit filios. tamen in hoc etiam ipſe erga nos pa=
ternum oſtendit affectum. Et quidem a princi=
pio dixerat. Venietis quo ego vado. Sed quia hoc
longum tempus erat. pmiſit ſpiritū. Et quia ne=
ſciebant quid hoc eſt. promittit eis ſuā pſentiam
quam maxime querebant. cum dicit. Veniam ad
vos. Ne tamen rurſus eandem querant pſentiam.
qualem & prius habuerunt. occulte hoc excludit.
cum ſubdit. Adhuc modicū & mundus me iam nō
videt vos autē videbitis me. Ac ſi diceret. veniā
quidem ad vos. Non tamē vt prius vobiſcū p vnā
quanq3 diem cōſiſtens. Et ne dicat. Qualiter igit
iudeis dixiſti. ammodo nō videbitis me. ſoluit opi=
nionem dicens ad vos ſolos veniam. ¶ Aug. Vi=
debat enim tunc eum mundus carneis oculis in car=
ne conſpicuum. Non aūt videbat qđ in carne verbū
latebat. ſed qm̄ poſt reſurrectōē etiā carnē ſuā.
quā nō ſolū videndā verū etiā cōtractandā demō=
ſtrauit ſuis. noluit demōſtrare nō ſuis. hic dictū ē
Adhuc modicū & mūdꝰ me iā nō videt. vos autē
videbitis me. Sed quoniā in iudicio eum mundꝰ
videbit. quo nomine ſignificati ſunt a regno eius
alieni. melius intelligit illud etiā tempus ſignifi=
care voluiſſe quando in fine ſeculi auferet ab ocu=
lis damnatorū vt eum decetero videant diligentes
Modicum autē dixit. quia id quod plixum videt
hominibꝰ breuiſſimū eſt ante oculos dei. Sequit
Quia ego viuo & vos viuetis. ¶ Theo. Quaſi d.
Et ſi mortem ſubiero. tamen reſurgo. Vos quoq3
viuetis hoc eſt cum videritis me. letabimini. & tā
qđ mortui reuiuiſcetis in apparitione mea. ¶ Chri.
Mihi autē videt vitam non pſentem dicere. ſed fu
turam. ac ſi dicat. Mors crucis non diſtare faciet
vos a me in finē. ſed momēto paruo me occultabit
a vobis. ¶ Augꝰ. Cur autē de preſenti ſe dixerit
viuere. illos aūt de futuro eſſe victuros. niſi quia
& vitam carnis reſurgentibꝰ qualis in ipſo pcede
bat & illis eſt pollicitus ſecuturam. Et quia ip=
ſius mox futura erat reſurrectio. pſentis temporis
poſuit verbū. pter ſignificandā celeritatē. Illorū
aūt qm̄ ſeculi differt infinem. non ait viuitis. ſed
viuetis. Quia vero viuet ille. ideo & nos viuemꝰ
per hominē quippe mors. & p hominem reſurrectō
mortuorum. Sequit. In illo die. de quo. ſ. ait. Et
vos viuetis. vos cognoſcetis contēplando. qđ uis &
nunc credendo nouerimus. qa ego ſum in patre. &
vos in me. & ego in vobis. Quia qn̄ viuemus ea vi
ta qua mors abſorbet. tunc pficiet hoc ipſū. quod
nūc inchoatū eſt iam p ipſū. vt ſit in nobis. & nos
in ipſo. ¶ Chriſ. Vel in illo die cum reſurgam co
gnoſcetis. quia cum viderunt eum reſurrexiſſe &
eſſe cum eis. tunc certiſſimam fidem didicerūt. Ma
gna enim erat virtus ſpiritus ſancti. que omnia eos
docebat. Quod autē dictū eſt. ego ſum in patre. hu
militatis eſt. Quod aūt dicit. Et vos in me & ego
in vobis humanitatis eſt. & auxilij quod eſt a deo
Conſueuit enim ſcriptura multotiens eiſdem verbis
in deo & hoibꝰ poſitis non ſimiliter vti. ¶ Hilari.
viij. de trinitate. Vel hoc dicit vt cū ille in patre
p naturā diuinitatis eſſet. nos aūt in eo p corpora
lem eius natiuitatē. & ille rurſus in nobis p ſacra=
menti miſterium ineſſe crederet. Ipſe enim teſtatꝰ
eſt. Qui edit carnem meā. & bibit ſanguinē meū.
in me manet. & ego in eo. ¶ Alchui. Per dilectio
nem aūt & obſeruantiam mandatorū eius. tunc pſ
ficiet hoc ipſū quod nūc inchoatum eſt p ipſū. vt
ſit in nobis & nos in ipſo. Et vt omnibꝰ nō tantū
apoſtolis hanc beatitudinē pmiſiſſe videat. adiū
git. Qui habet mādata mea & ſeruat ea ille eſt qui
diligit me. ¶ Aug. Qui habet in memoria. & ſuat
in vita. qui habet in ſermonibꝰ. & ſeruat in operi=
bus. qui habet audiendo. & ſeruat faciēdo. qui ha=
bet faciendo. & ſeruat perſeuerādo. ipſe eſt. qui di
ligit me. Opere eſt demonſtranda dilectio. ne ſit in
fructuoſa nominis appellatio. ¶ Theo. Ac ſi di=
cat. vos putatis qđ ex affectione quadam. triſtami
ni de morte mea. ſed ego ſignum dilectionis repu=
to mandata mea ſeruari. Qualem autē progatiuā
obtineat q̄ diligit. oſ̄dit ſubdens. Qui aūt diligit
me. diliget a patre meo. & ego diligā eū. ¶ Aug.
Sed quid eſt. diligam? tanq3 nunc non diligat. ex
ponit p id quod ſequit. & manifeſtabo ei meipſū.
id eſt ad hoc diligam. vt manifeſtem. Et ipſam vi
ſionem mercedem fidei capiamus. Nunc enim ad hoc
nos dilexit vt credamus. tunc ad hoc vt videamꝰ
quia & nos nunc diligimus credendo. quod vide=
bimꝰ. tunc aūt diligemus videndo. qđ credidimꝰ.
¶ Aug. Ad paulinā. de videndo deo ſic aūt pmiſit
oſtenſurū ſeipſū dilectoribꝰ ſuis. cū patre deū vnū
Non quomodo in hoc ſeculo viſus eſt in corpore &
a malis. ¶ Theo. Vel qr poſt reſurrectionē appa
riturus illis erat in corpore magis repſentante di=
uinitatē. ne credāt ipſū ſpiritū fore ſeu phantaſma
ob hoc pdixit illis. vt tunc videntes illum non dif
fidant. ſed reminiſcant qr ppt mādatorū ſuorū cu=
ſtodiam apparet eis. atq3 ideo tenent ſemp cuſtodi
re illa vt ppetuo eis appareat. Textus

¶ Dicit ei iudas. Non ille ſcariothis. Domine qđ
factum eſt. quia nobis manifeſtaturus es teipſum
& non mundo? Rndit iheſus. & dixit ei. Si quis
diligit me. ſermonē meum ſeruabit. & pater meꝰ
diliget eum. & ad eum veniemus. & manſionem
apud eum faciemus. Qui non diligit me ſermones
meos non ſeruat. Et ſermonem quē audiſtis. non
eſt meus. ſed eius qui miſit me patris. Hec locutꝰ
ſum apud vos manens. Paraclitus autem ſpiri=
tus ſanctus. quem mittet pater in nomine meo.
ille vos docebit omnia. & ſuggeret vobis omnia
quecunq3 dixero vobis. Pacem relinquo vobis.
pacem meam do vobis. Non quomodo mundus
dat ego do vobis. ¶ Auguſtinus. Quia dominus

diẋerat · Adhuc modicum & mundus me iam non
videt vos autem videbitis me · Interrogauit eum
de hoc ipſe iudas · non ille traditor eius qui ſcario-
this · cognominatus eſt · ſed cuius epiſtola inter
ſcripturas canonicas legitur · Unde dicitur · Di-
cit ei iudas · Non ille ſcariothis · Domine quid fa-
ctū eſt quia nobis manifeſtaturus es teipſū · & nō
mundo? Cauſam queſiuit quare ſe non mundo · ſȝ
ſuis manifeſtatur⁹ eſſet · Dominus aūt exponit q̄
re ſuis ſe manifeſtaturus eſt non alienis · q̄a · ſ · hij
diligunt · illi vero nō diligunt · Unde ſequit̄ · Rn̄
dit ieſus & dixit ei · Si quis diligit me · ſermonē
meum ſeruabit ¶ Greg · in homelia · Probatio em̄
dilectionis exhibitō eſt operis · Nunꝗ̄ eſt dei amor
ocioſus · operatur etem̄ magna ſi eſt · Si vero ope-
rari renuerit · amor non eſt ¶ Aug · Dilectio autē
ſanctos diſcernit a mundo · que facit vnanimes ha-
bitare in domo · In qua facit pater & filius man-
ſionem · qui donant & ipſam dilectionem · quibꝰ in
fine donabunt ſuam manifeſtationē · Eſt em̄ que-
dam dei manifeſtatio interior · quam proſus impij
non nouerunt · quibus dei patris & ſpiritus ſancti
manifeſtatio nulla eſt · filij vero eſſe potuit · ſed in
carne · que nec talis eſt qualis illa · nec ſemꝑ illis
adeſſe poteſt · Sed ad modicum tempus & hoc ad
iudicium non ad gaudium · ad ſupplicium · Non ad
premiū · Unde ſequit̄ · Et ad eum veniemus · veni-
unt · quidem ad nos · dum venimus ad eos · veniūt
ſubueniendo · venimus obediendo · Veniunt illumi-
nando · venimus intuēdo · veniunt implendo · veni-
mus capiendo · vt ſit nobis eoꝝ nō extranea viſio
ſed interna · & in nobis eoꝝ nō trāſitoria manſio ·
ſed eterna · Unde ſequit̄ · Et manſionem apud eū
faciemus · ¶ Grego · in homelia · In quorundā et-
em̄ corda venit · & manſionē non facit · quia ꝑ com-
punctionē quidem reſpectū dei ꝑcipiunt · ſed tem-
ptationis tempore hoc ipſū quod compuncti fuerāt
obliuiſcuntur · Sicq̄ȝ ad perpetranda peccata rede-
unt · ac ſi hec minime planxiſſent · Qui ergo deum ve-
re diligit · in eius corde dominus & venit & manſio-
nem facit · quia ſic eum diuinitatis amor penetrat ·
vt ab hoc amore temptationis tempore nō recedat
Ille em̄ vere amat cuius mentē delectatio ꝑua ex
cōſenſu nō ſuperat ¶ Aug An forte putabit man-
ſionem in dilectore ſuo facientibꝰ patre & filio ex-
cluſus eſſe ab hac manſione ſpiritus ſanctus? Quid
eſt ergo quod ſuperius ait de ſpiritu ſancto · apud
vos manebit · & in vobis erit · niſi forte quiſꝗ̄ ſic
abſurdus eſt · vt arbitret̄ cū pat̄ & filius venerint
diſceſſurum inde ſpiritū ſanctū tanꝗ̄ locum daturꝫ
maioribus · Sed & huic carnali cogitationi occur-
rit ſcriptura · cum dicit · vt maneat vobiſcū ineter-
num · In eadem ergo manſione cū ipſis erit ineter-
num · quia nec ille ſine ipſis venit · nec illi ſine eo ·
ſed ꝓpter inſinuationem trinitatis · pſonis ſingu-
lis nominatis dicunt̄ quedam · non tamen alijs ſe-
paratis intelligunt̄ · ꝓpter eiuſdem trinitatis vnā

ſubſtantiam ¶ Grego · in homelia · Tanto autem
quiſq̄ȝ a ſuperno amore diſiungit̄ · quanto inferius
delectat̄ · Unde · ſubdit̄ · Qui non diligit me ſermo-
nes meos non ſeruat · De dilectione ḡ conditoris
lingua mēs & vita requirat̄ · ¶ Chrif · Vel aliter
totum · Eſtimauit iudas · ſicut mortuos videmus
in ſomno · ita & ſe eum eē viſuros · Unde querit ·
Quid eſt · ꝙ debes te manifeſtare nobis & non mū-
do? q̄ſi diceret · ve nobis qm̄ morieris · & vt mortu⁹
debes nobis aſſiſtere · Ne igit̄ hoc ſuſpicent̄ dicit ·
Ego & pater ad eum veniemus · Quaſi diceret · Si-
cut pater manifeſtat ſeipſū · ita & ego · Et manſio-
nem apud eum faciemus · quod ſomnioꝝ non eſt ·
Sequit̄ · Et ſermonem quem audiſtis · non eſt me-
us · ſed eius qui miſit me patris · Quaſi diceret · nō
me ſolum · ſed neq̄ȝ patrē amat · qui hūc nō audit
ſermonē · Dicit aūt hoc · qm̄ nihil extra patrē lo-
quit̄ · neq̄ȝ ꝑter id quod illi videt̄ ¶ Aug · Et for-
taſſe ꝓpt̄ aliquā diſtinctōꝫ · vbi ſuos dixit pluralit̄
ſmones dixit dicēs · Qui nō diligit me ſmones me-
os nō ſuat · Ubi aūt ſermonē hoc eſt verbū nō ſuū
eē dixit · ſed patris · ſeipſū intelligi voluit · Non em̄
ſuū ſed patris eſt verbum · quomō nec ſua imago ·
ſed patris · nec ſuus filius · ſed patris · Recte igit̄
autori tribuit quod facit equalis · a quo habet hoc
ipſū ꝙ illi eſt indifferens equalis · ¶ Chrif · Quia
vero eoꝝ que dixerat · quedam manifeſta erant · &
quedam non intellexerunt · vt non turbarent̄ · ſub-
iungit · Hec locutus ſum vobis apud vos manens ·
¶ Aug⁹ · Alia eſt illa manſio quam ꝓmiſit futurā
alia vero hec quam preſentem eē teſtat̄ · Illa ſpiri-
talis eſt atq̄ȝ intrinſecus mentibꝰ reddit̄ · hec cor-
poralis forinſecus oculis atq̄ȝ auribus exhibetur ·
¶ Chriſoſt · Ut autem eius corporalem receſſum
facilius ſuſtinerent · preparat eos promittens ꝙ
eius receſſus magnorum eis eſſet futura cauſa bo-
norum · quia donec ipſe apud eos corporaliter ma-
nebat · & ſpiritus non venerat nihil magnum pote-
rant ſcire · Unde ſequit̄ · Paraclitus autem ſpiri-
tus ſanctus quem mittet pater in nomine meo · ille
vos docebit omnia · & ſuggeret vobis omnia que-
cunq̄ȝ dixero vobis · ¶ Greg · Greca locutione pa-
raclitus · latina aduocatus dicitur vel conſolator ·
Qui idcirco aduocatus dicitur · quia pro errore de-
linquentium apud iuſtitiam patris interuenit · dū
eos quos repleuerit exorantes facit · Conſolator
autem idem ſpiritus vocatur · quia de peccati per-
petratione merentibus dum ſpem venie preparat ·
ab afflictione triſticie mentem leuat · ¶ Chriſo ·
Continue autem eum paraclitum vocat propter
continentes eos tribulationes · ¶ Didimus ·
de ſpiritu ſancto · Spiritum autem ſanctum a pa-
tre in ſuo mitti nomine ſaluator affirmat · cū pro-
prie nomen ſaluatoris ſit filius · ſiquidem nature
conſortium · & vt ita dicam proprietas perſona-
rum ex iſta voce ſignificatur · filij quippe tantū-
modo eſt in nomine patris venire · ſalua ꝓprietate

filij ad patrem · Nullus aūt alius venit in nomine
patris. ſed verbi gratia in nomine domini dei & oī
potentis · Quomodo igitur ſerui qui in nomine do-
mini veniunt · per hoc ipm̄ ꝙ ſubiecti ſūt · & ſerui-
unt · indicant dominū · Serui quippe ſūt domini ·
Hic & filius q̄ venit in nomine patris · portat ei⁹
nomen · per hoc ꝙ vnigenitus dei · filius approbaẗ ·
Quia ergo ſpiritus ſanctus in nomine filij a patre
mittitur · oſtendit ꝗ vnitate ſit iunctus ad filium ·
vnde & filij dictus eſt ſpiritus per adoptōnem ſuā ·
filios faciens eos qui ſe recipere voluiſſent · Iſte aūt
ſpiritus ſanctus qui venit in nomine filij miſſus a
patre · docebat omnia eos qui in fide xp̄i perfecti
ſūt · Omnia aūt illa que ſpiritalia ſūt & intellectua
lia veritatis & ſapientie ſacramēta · Docebit vero
non ſicut qui artes aliquas & ſapientiam ſtudio in
duſtriaq; didicere · ſed quaſi ipe ars atq; doctrina
& ſapientia · veritatis ſpūs inuiſibiliter mēti inſi-
nuat ſcientiam diuinorum · Grego · Niſi autem
idem ſpūs cordi aſſit audientis · ocioſus eſt ſermo
doctoris · Nemo ergo docenti homini tribuat · quod
ex ore docentis intelligit · ꝗ niſi intus ſit qui doce-
at · doctoris lingua exterius in vacuū laborat · Sed
& ipe conditor non ad eruditōem hominis loquiẗ ·
ſi eidem homini per vnctionem ſpūs non loquatur ·
Aug⁹ · Nūquid aūt dicit filius & docet ſpūs ſā
ctus vt docente filio verba capiamus · docente autē
ſpū ſancto · eadem verba intelligamus · Omnis igr̄
& dicit & docet trinitas · Sed niſi etiam ſigillatim
commendaretur · eam nullo modo humana capere
vtcūq; poſſet infirmitas · Grego · Requirendū
vero nobis eſt cur de eodem ſpū dicatur Suggeret
vobis omnia · cum ſuggerere ſoleat eē minoris · Sꝫ
ꝗ ſuggerere aliquando dicimus ſubminiſtrare · in
uiſibilis ſpūs ſuggerere dicitur · non ꝙ nobis ſcie-
tiam ab imo inferat · ſed ab occulto · Aug⁹ · Vel
ꝙ addidit ſuggeret · ideſt cōmemorabit vos · intel-
ligere debemus etiam ꝙ iubemur non obliuiſci ſa-
luberrima monita ad gratiam pertinere qua nos
cōmemorat xp̄s · Theo · Spūs itaq; ſanctus &
docuit & cōmemorauit · docuit quidem quecūq; non
dixerat eis xp̄s · tanꝗ non valentib; portare · Cō
memorauit vero quecūq; dominus dixerat · ſed ob
ſcuritatis cauſa vel intellectus tarditate · commenda
re memorie nequiuerūt · Chri · Quia vero & hec
audientes turbabantur excogitātes odia & prelia
ſibi iminere poſt eius receſſum · rurſus eos conſo-
latur dicens Pacem relinquo vobis pacem meam
do vobis · Aug⁹ · Pacem nobis reliquit in hoc
ſeculo · in qua manentes hoſtē vincimus · & vt eti-
am hic inuicem diligamus · pacem ſuam nobis da-
bit in futuro ſeculo · quando ſine hoſte regnabim⁹ ·
vbi nunꝗ diſſentire poſſumus Pax aūt nobis ipe
eſt & cū credimus ꝗ eſt · & cū videbimus eū ſicuti
eſt · Sed quid eſt quod vbi dicit · Pacem relinquo
vobis · non addidit meam · vbi vero ait · do vobis ·
ibi dixit meam · vtrū ſubaudiendū eſt meā & vbi
dictum non eſt · an forte & hic aliquid latet · Pa-
cem enī ſuam eam voluit intelligi · qualem habet
ipe · Pax vero iſta quā nobis reliquit in hoc ſecu
lo · noſtra potius dicenda eſt ꝙ ipius · Illi quippe
nihil repugnat in ſeipo · ꝗ nullū habet omnino
peccatum · Nos aūt talem pacem nūc habemus · in
qua adhuc dicamus · dimitte nobis debita noſtra ·
Itemq; inter nos ipos eſt nobis pax · ꝗ inuicē no-
bis credimus · ꝙ inuicem diligamus · Sed nec ipa
plena eſt · ꝗ cogitatōnes cordis noſtri inuicem nō
videmus · Nec ignoro iſta domini verba etiā ſic ac-
cipi poſſe · vt einſdem ſententie repetitio videatur ·
Quod vero dominus adiunxit · Non quomodo mū-
dus dat · ego do vobis · Quid eſt aliud niſi · non quō
homines dant qui diligūt mūdū · qui ꝑpterea ſibi
dant pacem · vt ſine moleſtia mūdo perfruanẗ · Et
quando iuſtis dant pacem vt non eos perſequan-
tur · pax eē non poteſt vera · vbi non eſt vera cōcor
dia · ꝗ diſiūcta ſint corda · Chriſoſ · Pax etiam
exterior ad malū ſit multotiēs & eis q̄ habent eā
nihil prodeſt · Aug⁹ · de verbis domini · Eſt aūt
pax ſerenitas mentis · trāquillitas animi · ſimplici
tas cordis · amoris vinculum · cōſortium caritatis
Nec poterit ad hereditatem domini peruenire · qui
teſtamentū pacis noluerit obſeruare · nec poteſt cō
cordiam habere cū xp̄o · q̄ diſcors voluerit eē cum
chriſtiano. textus
Nō turbetur cor veſtrū neq; formidet Audiſtis
ꝗ ego dixi vobis · Vado · & venio ad vos · Si dili-
geretis me · gauderetis vtiq; · ꝗ vado ad patrem ·
ꝗ pater maior me ē · Et nūc dixi vobis · priuſꝗ fi
at · vt cū factū fuerit · credatis · Iam non multa lo
quar vobiſcū · Venit eī pnceps mūdi hui⁹ · & ī me
non habet quicꝗ · Sed vt cognoſcat mūdus qui a
diligo patrem · & ſicut mandatum dedit mihi paẗ
ſic facio · Surgite eamus hinc · Chriſoſtomus ·
Quia dixerat · pacem relinquo vobis · quod erat rece
dentis · hoc poterat eos conturbare · Ideo dicit · Non
turbetur cor veſtrum neq; formidet · quoniam hoc
quidem ex dilectione · illa vero ex formidine pa-
ciebantur · Aug⁹ · Hinc aūt turbari & formida
re poterat cor illorum ꝙ ibat ab eis ꝗuis ventur⁹
ad eos · ne forſitan gregem lupus hoc interuallo
inuaderet paſtoris abſentia · Vnde ſequitur · Au-
diſtis quia ego dixi vobis · Vado · & venio ad vos
Ibat aūt per id ꝙ homo erat · & manebat per id ꝙ
deus erat · Cur itaq; turbaretur & formidaret cor ·
quando ſic deſerebat oculos vt non deſereret cor ·
Vt aūt intelligerent ſecūdum id ꝙ homo erat · eū
dixiſſe Vado · & venio ad vos · ſubiecit atq; ait · Si
diligeretis me · gauderetis vtiq; quia vado ad pa-
trem · quia pater maior me eſt · Per quod ergo fi-
lius non eſt equalis patri · per hoc erat iturus ad
patrem · a quo & venturus eſt iudicaturus viuos
& mortuos · Per illud aūt in quo ē equalis gignē-
ti · nunꝗ recedit a patre ſed cū illo eſt vbiq; totus
pari diuitate · quā nullus cōtinet locus · Ipe g̃ fili⁹

dei equalis patri in forma dei. qꝛ ſemetipm̃ exina-
niuit· non formam dei amittens· ſed formam ſerui
accipiẽs. maioꝛ eſt etiã ſeipõ· qꝛ maioꝛ eſt forma
dei que amiſſa non eſt· ꝙ̃ forma ſerui· que accepta
eſt· Hec igitur eſt forma ſerui in qua dei filius mi
noꝛ eſt non patre ſolo· ſed etiã ſpũ ſancto· Secun
dũ hanc formam ſerui· puer xp̃s etiã parentibus
minoꝛ erat· quando paruus maioꝛibus ſicut ſcp̃tũ
eſt. ſubditus erat· Agnoſcamus igitur geminam
ſubſtantiam xp̃i· diuinam ſcilicet qua equalis eſt
patri & hũanam qua maioꝛ eſt pater. Vtrũqꝫ aũt
ſimul non duo· ſed vnus eſt xp̃s· ne ſit quaterni-
tas. ſed trinitas deus· Ideo ergo dixit· Si dilige-
retis me gauderetis vtiqꝫ· quia vado ad patrem· qꝛ
nature humane gratulandũ eſt· eo ꝙ ſic aſſumpta
eſt a verbo vnigenito· vt immoꝛtalis conſtituere-
tur in celo· atqꝫ ita fieret terra ſublimis· vt incoꝛru
ptibilis puluis ſederet ad dexteram patris· Quis ñ
hinc gaudeat. qui ſic diligit xp̃m· vt & ſuã naturã
iam immoꝛtalem gratuleť in xp̃o· atqꝫ ip̃m ſperet
futurũ eẽ per xp̃m. ¶ Hilarius. nono de trinitate.
Vel aliter· ſi donantis autoꝛitate pater maioꝛ me
eſt. nũquid per doni cõfeſſionem minoꝛ filius eſt?
Maioꝛ itaqꝫ donans eſt. ſed minoꝛ iam nõ eſt cui⁹
vnum eẽ donatur· ¶ Chriſ· Vel aliter· Nondum
nouerant apoſtoli quid ſit reſurrectio quã predi-
xerat· dicens· Vado· & venio ad vos. Necꝫ qualẽ
opoꝛtebat de eo opinionem habebant. patrem vero
magnũ eẽ eſtimabant· Dicit igiť eis· Et ſi de me
foꝛmidatis vt non ſuffitiẽte mihi ipi aſſiſtere· ne-
qꝫ cõfiditis ꝙ poſt crucem rurſus vos videbo. tamẽ
audientes quoniã ad patrem vado opoꝛtebat letari
& de reliquo quoniã ad maioꝛem vado· & potẽtem
omnia verſuta diſſoluere. Hec aũt omnia ad imbe-
cillitatem diſcipuloꝝ dicebantur· Et ideo ſubdidit
Et nũc dixi vobis priuſq̃ꝫ fiat· vt cũ factum fuerit
credatis· ¶ Aug⁹· Quid eſt hoc? cũ magis crede-
re homo debeat· anteq̃ꝫ fiat. id quod credendũ eſt.
Hec eſt enim laus fidei· ſi quod creditur non vide
tur· Nã & ille cui dictũ ẽ Quia vidiſti credidiſti·
aliud vidit· aliud credidit. vidit hoĩeꝫ· credidit deũ.
Sꝫ ſi dicũt credi q̃ videntur· ſic dicit vnuſquiſqꝫ
oculis ſuis ſe crediſſe· non tamen ipã eſt que ĩ no
bis edificatur fides· ſed ex rebꝫ que videnť· agitur
in nobis· vt ea credanť· que ñ videnť· Illud itaqꝫ
dicit. cũ factũ fuerit· ꝙ eũ poſt moꝛtem viſuri erãt
viuentem· & ad patrem aſcendentem· quo viſu fue
rãt credituri ꝙ ipẽ eẽt xp̃s filius dei· qui hoc potuit
facere· & predicere. antequã faceret· Credituri aũt
hoc non fide noua. ſed aucta· aut certe cũ moꝛtu⁹
eẽt. defecta. cũ reſurrexiſſet refecta· ¶ Hilar. ix.
de trinitate Gloꝛie aũt reſumende meritũ· cõtinuo
ſubiecit dicens. Iam non multa loquar vobiſcum·
¶ Beda. Ideo hoc dicebat· quoniã iam inſtabat tẽ
pus· vt cõpꝛehenderetur. & ad moꝛtem traderetur
Venit enĩ pꝛinceps mũdi huius· ¶ Aug⁹· Quis
niſi diabolus· non aũt creaturarũ ſed peccatoꝛum

pꝛinceps eſt diabolus, Vnde apoſtolus cũ dixiſſet
aduerſus rectoꝛes mũdi· ſequenti verbo expoſuit.
quid dixiſſet mũdi· cũ ſubiungit tenebrarũ harum
ideſt hominũ impioꝝ· Et in me non habet quicq̃ꝫ.
quia necꝫ cũ peccato deus venerat· nec eius carnẽ
de peccati ꝓpagine virgo peperat· Et tanq̃ꝫ ei dice
retur· Cur ergo moꝛieris. ſi non habes peccatum·
cui debetur moꝛtis ſupplitiũ· ſubiungit· Sed vt co
gnoſcat mũdus quia diligo patrem· & ſicut man-
datum dedit mihi pater· ſic facio· Surgite eamus
hinc. Diſcũbens enim diſcũbentibꝫ loquebať· Ea
mus aũt dixit ad illũ locum vnde fuerat tradendus
ad moꝛtem. qui nullũ habebat meritum moꝛtis· ſꝫ
habebat· vt moꝛeretur mandatum patris ¶ Aug·
cõtra arrianos· Quod aũt volũtati & pꝛecepto prĩs
obediens eſt filius· nec in hominibꝫ demonſtrat di
uerſam imparemqꝫ naturam patris pꝛecipientis· &
filij obedientis. Huc accedit ꝙ xp̃s ñ tm̃ deus eſt.
qua natura equalis eſt patri· ſed etiã hõ· qua na-
tura minoꝛ eſt patre. ¶ Chriſ· Vel hoc ꝙ dicit.
Surgite eamus hinc· pꝛincipium eſt alterius ſen-
tentie· cõſequens enim erat eos foꝛmidare & a tp̃e
& a loco in villa manifeſte exiſtentes. etenim nox
pꝛofunda erat· & erat cõſequens eos non attendere
his que dicebantur. ſed ſemꝑ circũuoluere oculos
& imaginari eos qui aggreſſuri eos erant· & maxi
me audientes· Adhuc modicum vobiſcum ſum. Et
venit pꝛinceps mũdi huius· Quia igitur hec & hu
iuſmodi audientes turbabantur vt mox capiendi
ducit eos in locum aliũ. vt eſtimantes ſe in cautela
eẽ cũ ocio de reliquo audiant· Magna enim dogma
ta erãt audituri·

¶ Capitulũ· xv·

EGo ſum vitis vera· & pater me⁹
agricola eſt· Omnem palmitem ĩ
me non ferentem fructum· tollet
eum· & omnem qui fert fructum·
purgabit eum· vt fructum plus
afferat· Iam vos mũdi eſtis pro-
pter ſermonem quem locutus ſum vobis· ¶ Hila
rius. nono de trinitate· Ad conſumande coꝛpoꝛee
paſſionis ſacramentum per dilectionem efficiendi
mandati paterni· feſtinat exurgens· coꝛpoꝛee tamẽ
aſſumptõnis ſtatim miſterium pandens· per quã
ei tanq̃ꝫ in vite modo palmitis inceẽmus· adiecit·
Ego ſum vitis vera· ¶ Auguſtinus. Quod ſecun
dum hoc dicit ꝙ eſt caput eccleſie· noſqꝫ membꝛa
eius· homo xp̃s ihesus· Vnius quippe nature ſũt
vitis & palmites. Sed cum dicit· Ego ſum vitis
vera. nũquid vt adderet vera· ad eam vitẽ retulit·
vnde iſta ſimilitudo tranſlata eſt. Sic aũt dicitur
vitis per ſimilitudinem· non per ꝓꝓꝛietatem· ſicut
agnus. ouis· & cetera huiuſmodi· vt magis ipã
ſint vera ex quibus ducuntur iſte ſimilitudines·
Sed dicendo· Ego ſum vitis vera. ab illa ſe diſcer
nit· cui diciť· quomõ conuerſa es in amaritudinem
vitis aliene? Nã q̃ pacto ẽ vitis vera· q̃ expectata

eſt vt faceret vuam. fecit autem ſpinas. ⁋ Hila. nono de trinitate. Sed a corporee hui⁹ humilitatis aſſumptōe formam paterne maieſtatis alienā agricolam patrem curioſum hui⁹ vitis oſtendit. dicens Et pater meus agricola eſt. ⁋ Aug⁹. Colimus eñ deum. et colit nos deus. Sed ſic deū colimus. vt non meliorem eum faciamus. Colimus eū eum adorando. non arando. ꝙ aūt ille nos colit. meliores nos reddit. Cultura ipſius eſt in nos. ꝙ non ceſſat verbo ſuo extirpare mala ſemina de cordib⁹ noſtris. apire cor noſtrum tanꝙ aratro ſermonis. plantare ſemina preceptorum. expectare fructum pietatis. ⁋ Chri. Et quia xp̄s ſibi ſufficit. diſcipuli vero multo indigent agricole auxilio. ꝓpterea de vite nihil dicit. ſed de palmitib⁹ cū ſubdit. Omnem palmitem in me non ferentem fructum. tollet eum. Fructum aūt hic vitam occulte inſinuat. oñdens ꝙ ſine operibus non poteſt aliquis eē in eo. ⁋ Hilari⁹. ix. de trini. Inutiles aūt et infraces palmites deſecans deputabit arſuros. ⁋ Chriſoſt. Et quia etiā qui valde virtuoſi ſūt. indigent agricole opere. adiungit Et omnem qui fert fructū purgabit eū. vt fructū plus afferat. Hoc dixit ꝓpter tribulatōnes eorum que tūc inducebantur. oſtendens ꝙ temptatōnes fortiores eos faciebant ſicut et purgare. hoc eſt circūcidere palmitem eum magis germinare facit. ⁋ Aug⁹. Quis aūt eſt in hac vita ſic mūdus. vt non ſit magis magiſqꝫ mūdandus? Vbi ſi dixerimus. quia peccatum non habemus. noſmetipos ſeducimus. Mūdat itaqꝫ mūdos idē fructuoſos. vt tanto ſint fructuoſiores quanto ſūt mūdiores. Secundū hoc ergo vitis eſt xp̄s ꝙ ait Pater maior me eſt. Secūdum illud aūt ꝙ ait Ego et pater vnum ſum⁹. et ipē agricola eſt. Nec talis quales ſūt qui ex trinſecus operādo exhibent miniſterium. ſed talis. vt det etiam intrinſecus incrementum Vñ cōtinuo etiā ſeipm̄ mūdatorē palmitum oſtendit. dicens. Jam vos mūdi eſtis ꝓpter ſermonem quem locutus ſum vobis. Ecce ipē mūdator eſt palmitū. quod eſt agricole non vitis officium Sed quare non ait. Mūdi eſtis ꝓpter baptiſmum quo abluti eſtis. niſi quia et in aqua verbū mūdat? Detrahe verbum et quid eſt aqua niſi aqꝫ? Accedit verbum ad elementū et fit ſacramentum. Vnde iſta tanta virtus aque vt corpus tangat et cor abluat. niſi faciente verbo. non quia dicit̄. ſed quia creditur. Nam in ipſo verbo aliud eſt ſonus tranſiens. aliud virtus manens. Hoc verbū fidei tantum valet in eccleſia dei. vt per ipm̄ credentem. offerentem. benedicentem. tingentem mūdet infātem. ꝗuis credere non valentem. ⁋ Chriſo. Vel dicit Mūdi eſtis ꝓpter ſermonem quem locutus ſū vobis. ideſt interim lumen doctrine iam ſuſcepiſtis et a iudaico errore eruti eſtis. textus

⁋ Manete in me. et ego in vobis. Sicut palmes non poteſt ferre fructū a ſemetipo. niſi manſerit in vite. ſic nec vos. niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis. et vos palmites. Qui manet in me. et ego in eo. hic fert fructum multum. quia ſine me nihil poteſtis facere. Si quis in me non manſerit. mittet̄ foras ſicut palmes. et areſcet. et colligent eū. et in ignem mittent. et ardet. Si manſeritis in me et v̄ba mea. in vobis manſerint. quodcūqꝫ volueritis. petetis. et fiet vobis. ⁋ Chriſoſt. Quia iam mūdos eos dixerat ꝓpter ſermonem quem locutus fuerat eis. docet. ꝙ oportet de reliquo incipe. ea que ab eis ſūt. Et ideo dicit. Manete in me et ego in vobis ⁋ Aug⁹. Non eo modo illi in ipo ſicut ipē in illis. Vtrūqꝫ eñ prodeſt. non ipi. ſed illis Ita ſūt quippe in vite palmites. vt viti non cōferant. ſed inde accipiant. vnde viuant. Ita vero vitis eſt in palmitib⁹. vt vitale alimentum ſubminiſtret eis. nō ſūmet ab eis. Ac per hoc vt manentem in ſe haberent xp̄m. et manerent in xp̄o. diſcipulis prodeſt vtrūqꝫ. non xp̄o. vnde ſubdit. Sicut palmes nō pt̄ ferre fructū a ſemetipo. niſi manſerit in vite. ſic nec vos niſi in me manſeritis. Magna gratie commendatō. corda inſtruit humilium. ora obſtruit ſuperborum. Nonne huic reſiſtunt veritati. ad bona opera facienda deum ſibi neceſſarium nō putantes. non aſſertores. ſed precipitatores liberi arbitrij. Qui eñ a ſemetipo ſe fructum eſtimat ferre. in vite non eſt. Qui in vite non eſt. in xp̄o non eſt. Qui in xp̄o non eſt. xp̄ianus non eſt. ⁋ Alchui. Omnis eñ fructus boni operis ab illa radice procedit. qui nos ſua gratia liberauit. et ſuo auxilio prouehit. vt fructum plus afferre valeamus. Vnde cū repetitione et ſuperiorum explanatōne. ſubdit. Ego ſum vitis et vos palmites. Qui manet in me. credendo obediendo. perſeuerando. et ego in eo. illuminando. ſubueniendo. perſeuerantiam donando. hic. et non alius. fert fructū multū. ⁋ Aug. Sz ne quiſqꝫ putaret ſaltem paruū aliquem fructum poſſe a ſemetipo palmitem ferre. ſubdit. Quia ſine me nihil poteſtis facere. Non ait paꝝ poteſtis facē quia niſi palmes in vite manſerit. et vixerit de radice quantūlibet fructū. a ſemetipo ñ pt̄ ferre Quāuis at xp̄s vitis ñ eēt. niſi homo eēt. tamen iſtam gratiam palmitib⁹ non p̄beret. niſi etiam deus eēt. ⁋ Chriſ. Vide ꝗ̄ filium ñ min⁹ p̄re conferentē ad diſcipulorū ꝓcuratōz. Nā p̄r quidē purgat. ipē vero in ſe tenet. ꝙ facit palmites fructificare. Sz tñ et purgare filij monſtratū eſt eē. et manere in radice eſt patris. qui radicem genuit. Igit̄ magnū quidem damnū eſt nihil poſſe facere. Verum non vſqꝫ ad hoc ſiſtit. ſed vlterius producit ſermonem dicens. Si qs in me ñ manſerit. mittet̄ foras ſicut palmes. ideſt agricole non potietur manu. et areſcet. hoc eſt. ſiquid habebat a radice. amittet. denudatus eius auxilio et vita. Et colligent eum. ⁋ Alchuinus. Meſſores angeli. et in ignem eternū ſcilicet mittent. et ardet. ⁋ Auguſtinus. Ligna eñ vitis tāto ſūt cōtemptibiliora ſi in vite nō manſerint. quāto glorioſiora ſi manſerint. vnū ex

duobus palmiti congruit. aut vitis aut ignis. ſi in vite non eſt. in igne erit. ¶ Chriſ. Deinde oſtendens quid eſt manere in eo. ſubdit. Si manſeritis in me & verba mea in vobis manſerint quodcunq; volueritis petetis. & fiet vobis. Eam enim que per opera oſtenſionem querit. ¶ Aug⁹. tunc enim ſunt dicenda verba eius in nobis manere. quãdo facim⁹ que pcepit. & diligimus que ꝓmiſit. Quando aũt verba eius manẽt in memoria. nec inueniunt̃ in vita. non computat̃ palmes in vite. quia vitam non attrahit ex radice. Quid aũt velle poſſunt manẽdo in ſaluatore. niſi qd non alienũ eſt a ſalute. Aliud quippe volumus. quia ſumus in xp̃o. & aliud volumus. quia ſum⁹ adhuc in hoc ſeculo. De manſiõe aũt huius ſeculi nobis aliqñ ſubrepit. vt hoc petamus. quod nobis non expedire neſcimus. Sed abſit vt faciat nob̃ ſi maneamus in xp̃o q̃ nõ facit qñ petimus. niſi quod expedit nobis. Ad verba autẽ eius pertinet oratio pater noſter. ab huius orationis verbis & ſenſibus non recedamus in petitionibus noſtris & quicqd petimus. fiet nobis. textus

¶ In hoc clarificat⁹ eſt pater meus vt plurimũ fructũ afferatis. & efficiamini mei diſcipuli. Sicut dilexit me pat̃ & ego dilexi vos. Manete in dilexione mea. Si precepta mea ſeruaueritis. manebitis in dilectione mea. Sicut & ego precepta patris mei ſeruaui & maneo in eius dilectione. Hec locutus ſum vobis. vt gaudium meũ ſit in vobis. & gaudiũ veſtrũ impleat̃. ¶ Chriſ. Oſtẽdit ſup dominus quoniã qui eis inſidiabant̃. ardebunt nõ manentes in xp̃o. Deinde oſtendens quoniam ipſi inexpugnabiles erunt. ita ſcilicet vt multũ fructificent. ait. In hoc clarificatus eſt pater me⁹ vt plurimũ fructũ afferatis. Quaſi. d. ſi ad gloriã patris pertinet ꝙ vos fructificetis. non contemnet gloriã ſuam. qui aũt fructũ facit. ille eſt diſcipulus xp̃i. Vñ ſubdit. Et efficiamini mei diſcipuli ¶ Theo. Fructus aũt apoſtolorum ſunt gentes que p eorum doctrinam aſtricte ſũt fidei. necnon ad dei redacte ſũt gloriam. ¶ Aug⁹. ſiue enim clarificatus ſiue glorificatus dicat̃. ex vno verbo greco vtrũq; tranſlatũ eſt. Doxa ergo grece dicit̃. Latine gloria eſt qd ideo cõmemorandũ putaui. ne hoc noſtre glorie tribuamus. tanq̃ ex nobiſipſis habeam⁹. Eius eſt enim hec gratia. Et ideo in hoc nõ noſtra ſed ei⁹ eſt gloria. a quo enim faciemus fructũ. niſi ab illo cuius miſericordia puenit nos. Vnde ſubdit̃. Sicut dilexit me pater. & ego dilexi vos. Ecce vnde ſunt nobis opera bona. nam vñ nobis eẽnt. niſi qa fides p dilectionẽ operat̃. vnde autẽ diligerem⁹. niſi prius diligeremur. Quod autem ait. Sicut dilexit me pater. & ego dilexi vos. non equalitatem nature oſtendit noſtre & ſue. ſicut eſt patris & ipſius. ſed gratiam qua mediator eſt dei & hominum homo xp̃us iheſus. Mediator quippe monſtrat̃ cũ dicit. pat̃ dilexit me & ego vos. Nã pat̃ vtiq; diligit & nos. ſed in ipſo ¶ Chriſ. Si igit̃ pat̃ amat nos cõfidite. ſi patris eſt gloria. fructificate. Deinde vt non pigros eos faciat ſubdit. Manete in dilectione mea. Qualiter aũt hoc erit oſtendit ſubdens. Si precepta mea ſeruaueritis. manebitis in dilexione mea. ¶ Aug⁹. Quis ambigat ꝙ dilectio pcedat obſeruantiã preceptorum. Vnde enim precepta ſeruet non habet. qui nõ diligit. Qr ergo hoc ait oſtendit non vnde dilectio generetur. ſed vnde monſtret̃. vt nemo ſe fallat dicẽdo ꝙ eum diligat ſi eius precepta non ſeruat. Quis ꝙ dicit. Manete in dilectione mea. nõ apparet quam dixerit dilectionem. vtrũ qua eum diligimus. an qua ipſe nos diligit. Sed ex verbo ſuperiore dinoſcit̃. Dixerat quippe. ego dilexi vos. Et cõtinuo ſubiecit. Manete in dilectõe mea. illa g̃ qua dilexit eos. Quid eſt g̃ manete in dilectõe mea. niſi manete in gratia mea Et qd eſt. ſi pcepta mea ſeruaueritis. manebitis in dilectione mea. niſi. ex hoc ſcietis ꝙ in dilectione mea qua vos diligo manetis. ſi mea pcepta ſeruatis. Non ergo vt nos diligat. prius pcepta eius ſeruamus. ſed niſi nos diligat. precepta eius ſeruare nõ poſſumus. hec eſt gratia que humilib9 patet. ſuperbos latet. Sed quid illud eſt quod adiũgit. Sicut & ego precepta patris mei ſeruaui. & maneo in eius dilectione. vtiq; eam hic dilectionem patris intelligi voluit. qua eũ diligit pater. Sed nunquid & hec gratia intelligenda eſt. qua pater diligit filium. ſicut gratia eſt qua nos diligit filius. cum ſimus nos filij. gratia non natura. vnigenitus autem natura. non gratia. An hoc etiam in ipſo filio ad hominem referendum eſt. ita ſane Nam dicendo. ſicut dilexit me pater. & ego dilexi vos. gratiam mediatoris. oſtendit. Mediator autem dei & hominũ. non inq̃tum deus ſed inq̃tum homo eſt xp̃us. Igit̃ hoc recte poſſumus dicere. ꝙ cum ad naturam dei non ptineat humana natura. ad pſonã tñ filij dei p gratiã ptinet. qua nulla eſt maior. nulla prorſus equalis. Neq; enim illam ſuſceptionẽ vlla hominis merita pceſſerunt ſed ab illa ſuſceptione merita eius cũcta ceperũt ¶ Aug. Que autẽ pcepta dixerit exponit apoſtolus dicẽs. Xp̃us factus eſt obediens patri vſq; ad mortem. mortem aũt crucis. ¶ Chriſ. Deinde quia futura paſſio & triſtia v̄ba interruptura erãt eorum letitiã. ſubiũgit. Hec locutus ſũ vob̃ vt gaudiũ meũ in vob̃ ſit. & gaudiũ veſtrũ impleat̃. Quaſi diceret. Et ſi incidat triſticia. hanc auferam. vt ad finem veniat gaudiũ. ¶ Aug. Quod eſt aũt gaudiũ xp̃i in nobis. niſi ꝙ dignat̃ gaudere de nobis. Et quod eſt gaudiũ noſtrũ quod dicit implendũ. niſi eius habere conſortiũ. Gaudiũ aũt iam ipſe perfectũ de nobis habebat. qñ nos preſciendo & predeſtinando gaudebat. ſed illud gaudiũ in nobis non erat. quia nec nos in qb9 eẽ poſſet. eram⁹. cepit aũt eſſe in nob̃ qñ vocauit nos. Et hoc gaudium noſtrum merito dicim⁹. q̃ nos beati futuri ſum⁹. qd inchoat̃ in fide renaſcentiũ. implebit̃ in pmio reſurgentiũ.

¶ Hoc eſt preceptum meum· vt diligatis inuicem
ſicut dilexi vos· Maiorem hac dilectionē nemo ha-
bet· q̄ ut animam ſuam ponat quis ꝓ amicis ſuis·
Vos amici mei eſtis ſi feceritis q̄ precipio vobis·
Jam non dicam vos ſeruos· quia ſeru⁹ neſcit· quid
faciat domin⁹ ei⁹· Vos autem dixi amicos· quia
omnia quecūq; audiui a patre meo· nota feci vobis·
Nō vos me elegiſtis· ſed ego vos elegi· & poſui vos
vt eatis· & fructū afferatis· & fruct⁹ veſter mane-
at· & quodcunq; petieritis patrē in nomine meo det
vobis ¶ Theo· Quia predixerat q̄ ſi mandata mea
cuſtodieritis· tunc in me permanebitis· hic oſten-
dit q̄ mandata obſeruare oporteat· dicens· Hoc eſt
p̄ceptum meum ut diligatis inuicem· ¶ Grego· in
homelia· Cum aūt cuncta ſacra eloquia dominicis
ſint plena preceptis· qd̄ eſt quod de dilectione q̄ſi
de ſpeciali mandato hic dicit· niſi quia omne man-
datum de ſola dilectione eſt· & omnia p̄ceptū vnū
ſunt· quia quitqd̄ precipit̄· in ſola caritate ſoliba-
tur· Vt em̄ multi arboris rami ex vna radice p̄de-
unt· ſic multe virtutes ex vna caritate generantur
Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis· ſi
non manet in radice caritatis· ¶ Augu· Vbi ergo
caritas eſt· quid eſt quod poſſit deeſſe? vbi autem n̄
eſt quid eſt quod poſſit prodeē? Diſcernitur autem
iſta dilectio ab ea qua ſe inuicem diligūt homines
ſicut homines· Vnde adiunctum eſt· Sicut dilexi
vos· vt quid em̄ nos dilexit xp̄us· niſi vt poſſim⁹
regnare cum xp̄o? Ad hoc ergo & nos inuicem di-
ligamus· vt dilectionem noſtram diſcernam⁹ a ce-
teris· qui non ad hoc ſe inuicem diligunt· vt de⁹ di-
ligat̄· quia nec vere diligunt· Qui autem ſe ꝓpter
habendum deum diligunt· ipſi ſe diligūt ¶ Greg·
Vna autem & ſūma eſt probatō caritatis· ſi & ipſe
diligatur· qui aduerſatur· Nam & ipſa veritas &
crucis patibulum ſuſtinet· & tamen ipſis ſuis per
ſecutoribꝰ affectum dilectionis impendit dicens·
Pater ignoſce illis quia neſciunt· quid faciūt· cui⁹
dilectionis ſummam exp̄mit cum ſubiungit· Ma-
iorem hac dilectionē nemo habet· q̄ ut animam ſuā
ponat quis pro amicis ſuis· Mori pro inimicis do-
minus venerat· & tamen poſiturum ſe animam pro
amicis dicebat· vt nobis oſtenderet· quia cum dili-
gendo lucrum facere de inimicis poſſum⁹· eciam ipſi
amici ſunt· q̄ pſecuntur ¶ Augu· Quia ergo ſupi⁹
dixerat· hoc eſt preceptūm meū vt diligatis inuicē
ſicut dilexi vos· fit ex hoc conſequens· quod idem
iohannes in epiſtola ſua dicit· vt quemadmodum
xp̄us pro nobis animam ſuam poſuit· ſic & nos de-
bemus animas pro fratribꝰ ponere· Hoc martires
ardenti dilectione fecerunt· Ideo ad menſam xp̄i· n̄
ſic eos cōmemoram⁹ quēadmodum alios· vt eciam
pro eis orem⁹· ſ; magis ut eoꝝ veſtigijs heream⁹
Talia em̄ ſuis fratribꝰ ex hibuerunt· q̄lia de domi-
ni menſa pariter acceperūt ¶ Greg· Qui vero trā-
q̄llitatis tp̄e non dat ꝓ eo tunicam ſuam· q̄liter in
pſecutōne datur⁹ eſt animam ſuam· Virtus ergo
caritatis vt inuicta ſit in perturbatōne· nutriatur
per miſericordiam in trāquillitate· ¶ Augu· viij·
de trinitate· Ex vna autem eademq; caritate deum
proximumq; diligim⁹· ſed deum ꝓpter deum· nos
autē & proximum ꝓpter deum· Cum ergo duo ſint
precepta caritatis in quibꝰ tota lex pendet & ꝓphe-
te· dilectio dei & proximi nō immerito plerūq; ſcrip
tura pro vtroq; vnum ponit· quia qui diligit deum
conſequens eſt ut faciat que precepit deus· conſe-
quens ergo eſt· vt proximum diligat· quia & hoc
precepit deus· Vnde & hic ſequit̄· Vos amici mei
eſtis· ſi feceritis que precipio vobis ¶ Greg· xxvij
moꝝ· Amic⁹ quippe quaſi anime cuſtos dicit̄· vn̄
non immerito q̄ voluntatem dei cuſtodire in precep
tis illi⁹ dicitur· eius amicus vocat̄· ¶ Auguſtin⁹
Magna dignatō cum ſeruus bonus eē non poſſit· ſi
precepta domini ſui non fecerit· hinc amicos ſuos
voluit intelligi· vnde boni ſerui poſſunt probari·
Poteſt igit̄ eē & ſeruus & amicus q̄ ſu⁹ ē bonus·
Quomodo aūt intellecturi ſumus & ſeruū & amicū
eē ſeruum bonum· declarat cum ſubdit· iam non di
cam vos ſeruos quia ſeruus neſcit quid faciat domi
nus eius· Itaq; tunc ſerui non erim⁹· quando boni
ſerui fuerim⁹· Nunquid ſeruo bono & probato do-
minus eius non eciam ſua ſecreta cōmittit? Sed ſi
cut ſunt duo timores· ſic ſunt due ſeruitutes· eſt ti-
mor quē perfecta caritas mittit foras· in quo eciā
eſt ſeruitus ſimul foras cum ipſo timore mittenda
Et eſt alius timor· caſtus permanens in ſeculum
ſeculi· Ad p̄mam ergo ſeruitutem ſeruos pertinē-
tes· intuebat̄ dominus dicens· Jam non dicam vos
ſeruos· qꝛ ſeruus neſcit quid faciat dominus eius·
Non ille vtiq; ſeruus ad timorem pertinens caſtū·
cui dicitur· Euge ſerue bone· intra in gaudium do-
mini tui· ſed ille ſeruus pertinēs ad timorem foras
a caritate mittendum· de quo alibi dicitur· Seru⁹
non manet in domo ineternum· filius autem manet
ineternum· Quoniam itaq; dedit nobis poteſtatem
filios dei fieri· vt miro modo ſerui nō ſerui eē poſſi-
mus hoc dominū facere ſcim⁹· hoc ſeru⁹ ille neſcit·
qui neſcit quid faciat dominus eius· & cum aliquid
boni facit· ſic extollitur· quaſi hoc ipſe faciat· & nō
dominus eius· & in ſe & non in domino gloriatur·
Sequit̄· Vos autem dixi amicos· quia omnia q̄cū
q; audiui a patre meo nota feci vobis· ¶ Theo·
Quaſi diceret· ſeruus non nouit conſilia ſui domini
vos autem cum amicos reputem· ſecreta mea vobis
communicaui ¶ Auguſti· Quo autem pacto intel-
lecturi ſum⁹· omnia em̄ nota feciſſe diſcipulis que
cunq; audiuit a patre· cum ꝓpterea multa non di-
cat eis· quia ſcit eos modo portare n̄ poſſe· Sed oīa
ſe nota feciſſe diſcipulis dicit· que ſe nouit nota
eē facturum· in illa plenitudine de qua dicit apoſto
lus· Tūc cognoſcam ſicut & cognit⁹ ſū· ſicut em̄ i
mortalitatē carnis & ſalutē aīaꝝ futuraꝝ exſpecta
m⁹· ita oēz noticiā q̄cūq; vnigenit⁹ audiuit a patre
futurā exſpectare dem⁹ ¶ Greg· Vl' oīa q̄ audiuit

a patre que nota fieri voluit ſeruis ſuis. ſunt gaudia interne caritatis & feſta ſuperne patrie. que nr̄is quotidie mentib⁹ per aſpiratōnem ſui amoris imprimit. dum em̄ audita ſuperna celeſtia amam⁹. amata iam nouim⁹ quia amor ipſa noticia eſt. Omnia ergo nota eis fecerat. quia a terrenis deſiderijs immutati amoris ſūm facib⁹ ardebāt. ¶ Chriſ. Vel omnia dicit quecūq; eos audire oportebat. Per hoc autem ꝙ dicit ſe audiſſe. oſtendit ꝙ nihil alienum loquit̄. ſed que patris. ¶ Grego. Sed quiſq; ad hanc peruenit dignitatem ut amicus dei vocetur. Bona que percipit ſup ſe non ſuis meritis tribuat Vnde ſubdit̄. Non vos me elegiſtis. ſed ego elegi vos. ¶ Augu. Hec eſt ineffabilis gratia. quid em̄ eram⁹ quando xp̄m non dum elegeram⁹. niſi iniq & pditi. Neq; em̄ crediderami⁹ in eum vt eligeret nos. Nam ſi credentes elegit. eligentes elegit. Hic certe vacat vana illoꝝ ratō. q ideo nos dicunt electos ante mundi cōſtitutōem. quia preſciuit nos de⁹ futuros bonos. non ſeipſum nos facturum bonos. quoniā ſi ꝓpterea nos elegiſſet quia bonos futuros eē preſcierat. ſimul eciā preſciſſet ꝙ eum nos fuiſſem⁹ p̄us electuri. Non em̄ alit̄ poſſum⁹ eē boni. niſi forte dicendus eſt bonus qui non eligit bonū. Quid ergo elegit in non bonis? Non eſt vt dicas. Ideo electus ſum. quia iam credebam. Si em̄ credebas in eum. iam elegeras eum. Nec eſt vt dicas. anteq̄ crederem iam bona operabar. ideo elect⁹ ſum. quid em̄ eſt boni operis ante fidem? quid ergo dicturi ſumus. niſi quia mali eram⁹. & electi ſum⁹. vt boni p gratiam nos eligentis eēm⁹. ¶ Augu. de predeſtinatōne ſanctoꝝ. Electi ſunt itaq; ante mūdi cōſtitutōem ea predeſtinatōne in qua de⁹ ſua futura facta preſciuit. Electi autem de mundo ea vocatōne q̄ deus id quod predeſtinauit impleuit. Quos em̄ predeſtinauit. hos & vocauit ¶ Augu. ſup iohannem Et videte quemadmodum nō eligat bonos. ſed q̄s elegit. faciat bonos. Nam ſequit̄. Et poſui vos vt eatis & fructum afferatis. Iſte eſt fructus de quo iam dixerat. Sine me nihil poteſtis facere. Ipſe ē via in qua nos poſuit. vt eam⁹. ¶ Grego. in home. Poſui ergo vos. i. ad gratiam. Plantaui vt eatis. quia velle iam mente ire eſt. & fructum afferatis operando. Qualē vero fructum afferre debeant. Et fructus veſter maneat. Omne em̄ quod ſecundum preſens ſeculum laboramus. vix vſq; ad mortem ſufficit. Mors namq; interueniens fructum noſtri laboris abſcidit. Quod vero pro eterna vita agitur. eciam poſt mortem ſeruatur. & tunc apparere incipit. cum laborum carnalium. fructus ceperit non videri. Tales ergo fructus operemur. qui maneāt qui cum mors cuncta interimat. ipſi exordium a morte ſumant. ¶ Auguſtinus. Dilectio ergo eſt fructus noſter. que nunc eſt in deſiderio non dum in ſaturitate. Et ipſo deſiderio quodcūq; petierim⁹ in nomine vnigeniti filij dat nobis pater. Vnde ſequit̄. Et quodcunq; petieritis patrem in nomine meo det vob. Hoc petim⁹ in nomine ſaluatoris. qđ ptinet ad rōm ſalutis. Textus

¶ Hec mādo vobis vt diligatis inuicem. Si mūdus vos odit. ſcitote q2 me priorē vobis odio habuit Si de mundo fuiſſetis. mundus qđ ſuum erat diligeret. Quia vero de mundo nō eſtis. ſ3 ego elegi vos de mundo. ꝓpterea odit vos mūdus. Mementote ſmonis mei quem ego dixi vob. Non eſt ſu⁹ maior dn̄o ſuo. Si me perſecuti ſūt. & vos pſequent̄. Si ſmonem meum ſeruauerunt. & veſtrum ſeruabunt. Sed hec omnia facient vobis ꝓpt nomen meum. q2 neſciunt eum q miſit me ¶ Aug. Dixerat domin⁹ poſui vos vt eatis & fructū afferatis. Caritas autē fruct⁹ noſter eſt. de hoc itaq; fructu mandans nob dicit. Hec mando vobis vt diligatis inuicē. Vn̄ & apoſtolus. fruct⁹ inquit ſpirit⁹ caritas. ac deinde cetera tanq̄ ex iſto capite exorta & religata cōtexuit. Merito itaq; ſic dilectionē ſepe cōmendat. tanq̄ ſola pcipienda ſit. ſine qua non poſſunt pdeē cetera bona. & que non poteſt haberi ſine ceteris bonis. q2bus homo efficit̄ bon⁹. ¶ Chri. Vel alit̄. cōtinua Dixi qm̄ animam meam pro vobis pono. & quia primum vos elegi. Hec autē omnia nō exprobrans dixi. ſ3 ad dilectionem vos inducens ut diligatis inuicē. Deinde q2 p ſecutōem pati & a multis exprobrari difficile erat. oſtendit conſequent̄ ꝙ non dolere. ſ3 letari oportet. Vnde ſequit̄. Si mund⁹ vos odit. ſcitote quia me p̄orem vobis odio habuit. Quaſi diceret. ſcio hoc eē durum. ſed ꝓpter me patiemini ¶ Auguſtin⁹. Cur em̄ ſe membra ſup verticem extollunt. recuſas eē in corpore. ſi nō vis mūdi odium ſuſtinere cū corpore. Pro dilectione autē patient̄ debem⁹ etiam mundi odium ſuſtinere. Neceſſe eſt em̄ vt nos oderit. quos cernit nolle quod diligit. Vnde ſequit̄. Si de mundo fuiſſetis. mundus quod ſuum erat. diligeret. ¶ Chriſo. Quia em̄ ꝓpter xp̄m pati non dum erat eis ſufficiens mitigatōnis cauſa. illa cauſa dimiſſa hanc adiecit. oſtēdens ꝙ hoc eſt virtutis argumētum. a mundo odio haberi. Vnde dolere oporteret. ſi a mundo diligeremini. hoc em̄ eſt malitie veſtre oſtenſiuum. ¶ Augu. Vniuerſe autem hoc dicit eccleſie. quā plurimum mundi nomine appellat. ſicut eſt illud. Deus erat in xp̄o mundum recōcilians ſibi. Totus ergo mund⁹ eccleſia eſt. & tot⁹ mundus odit eccleſiam. Mundus igit̄ odit mundum. inimic⁹ recōciliatum. inqnat⁹ mundatum. Queri ḡ poteſt ſi eciam mali faciunt pſecutōem malis ſicut impij reges & iudices cum eēnt perſecutores piorum. vtiq; & homicidas & adulteros puniebāt quō intelligēdum ē quod dn̄s ait. Si de mundo eētis. mund⁹ qđ ſuum eſt. diligeret. niſi q2 mundus eſt in eis a q̄bus talia ſcelera puniunt̄. & mūdus ē in eis. a q̄bo diligunt̄. Mūdus ḡ odit qđ ſuum ē. ex ea pte hominū q ſceleratis nocet. & diligit qđ ſuum ē ex ea parte q ipſis fauet. Si eciā querat̄ quō ſe diligat mūdus q odit

modum redēptōnis. diligit vtiq; falſa dilectione
nō vera. quoniam q̄d ei nocet. hoc diligit. odit na-
turā. diligit vicium. vnde & nos ꝓhibemur diligē
in illo quod ipſe diligit. & iubemur diligere quod
ipſe odit in ſeipſo. vicium quippe in illo diligere ꝓ
hibemur. iubemurq; naturā. Vt autem de hoc mū-
do damnato nō eēnt. electi ſunt inde. nō meritis ſuis
quoꝝ nulla bona preceſſerant opera. non natura. q̄
tota fuerat in ipſa radice viciata. ſed gracia. Vnde
ſequit̄. Quia vero de mundo nō eſtis. ſed ego elegi
vos de mūdo. ꝓpterea odit vos mundus. ¶ Grego.
ſup ezechielem in homelia nona. Nam ꝑuerſoꝝ de-
rogatō vite noſtre approbatō eſt. quia iam oſtēdit̄
nos aliquid iuſticie habere. ſi illis diſplicē incipi-
m⁹ qui non placēt deo. Nemo em̄ poteſt in vna ea-
demq; re omnipotenti dn̄o atq; eius hoſtib; gratus
exiſtere. Nam ſe deo amicum denegat. qui ei⁹ pla-
cet inimico. & inimicis veritatis aduerſabit̄. qui ei
dem veritati in mente ſubiugabit̄ ¶ Aug. Exhor-
tans aūt domin⁹ ſuos ſuos ad mūdi odia perferēda
patient̄. nullum ei⁹ maius & meli⁹ q̄ꝫ de ſeipſo ꝓ-
ponit exemplum. Vnde ſequit̄. Mementote ſmo-
nis mei quem ego dixi vobis. Non eſt ſuus maior
dn̄o ſuo. Si me perſecuti ſunt. & vos perſequent̄.
ſi ſermonem meum ſeruauerunt & veſtrum ſerua-
bunt ¶ Gloſa. idem obſeruauerunt. ut calumnia-
rent̄. iuxta illud obſuabit peccator iuſtū ¶ Teo.
Vel alit̄. Si dn̄m inquit perſecuti ſunt. vos eciam
ſeruos multomagis. Si non perſecuti fuiſſent. ſed
ſermonem cuſtodiuiſſent. veſtrum eciam cuſtodi-
rent ¶ Chriſo. Quaſi dicēt. nō vos turbari oportet
ſi cōmunicabitis meis paſſionib;. q2 vos non eſtis
me potōres ¶ Augu. Hic aūt vbi dicit̄. Non ē ſer-
uus maior domino. illum ſignificat ſuum ꝑtinen-
tem ad timorem caſtū. q̄ permanet in ſeculū ſeculi.
¶ Chriſ. Deinde & aliam mitigatōnem ponit q̄m̄
& pat̄ cum eis cōtumeliam patit̄ cui iniuriantur.
Vnde ſequit̄. Sed hec omnia facient vobis ꝓpter
nomen meū. ¶ Aug. Que omnia niſi q̄ dixit odio
habebunt. & pſequent̄. ſermonemq; cōtemnent.
Quid eſt aūt aliud dicere ꝓpter nomē meum. q̄ꝫ me
in vobis odio habebunt! me in vobis pſequent̄. &
ſermonem veſtrum. q2 meus eſt. ideo non ſuabūt
Tanto igit̄ miſeriores qui ꝓpter hoc nomen iſta
faciunt. quanto beatōres qui ꝓpt̄ hoc nomē iſta pa
tiunt̄. Faciunt aūt & iſta mali malis. ſ; vtriq; mi-
ſeri. & qui faciūt. & qui patiunt̄. Quomodo autem
hoc erit veꝝ. hec omnia facient vobis ꝓpter nomen
meum. cum illi non ꝓpter nomen xp̄i faciant. hoc
eſt ꝓpter iuſticiam. ſed ꝓpter iniquitatem ſuam.
Hec queſtio ita ſoluit̄. ſi totum referat̄ ad iuſtos.
tanq̄ꝫ dictum ſit. Hec omnia paciemini ab eis ꝓpt̄
nomen meum. Si autem ꝓpter nomen meum. ſic
accipit̄. ideſt quod in vobis oderūt. & ꝓpter iuſti-
tiam quā in vobis oderūt. ſimilit̄ recte dici poſſunt
& boni. cum perſecutōnem faciunt malis. & ꝓpter
iuſtitiam facere quam diligendo perſecunt̄ malos

& ꝓpter iniquitatem quam oderunt in ipſis malis.
Quod autem addidit. Quia neſciunt eum qui miſit
me. ſecundum eam ſtientiam dictum eſt. qua dicit̄
ſcire te. ſenſus eſt conſumatus

¶ Si non veniſſem. & locutus eis nō fuiſſem. pec-
catum non haberent. Nunc autem excuſatōem nō
habent de peccato ſuo. Qui me odit & patrem meū
odit. Si opera non feciſſem in eis. que nemo alius
fecit. peccatum non haberent. Nunc autem & vi-
derunt & oderunt me & patrē meum. Sed vt imple
at̄ ſermo. qui in lege eorum ſcriptus eſt. quia odio
habuerunt me gratis. ¶ Chriſo. Ponit iterum do-
minus aliam diſcipulorum mitigatōnem. oſtendēs
quoniam iniuſte & in ipſum & in diſcipulos talia
operabunt̄. Vnde dicit. Si non veniſſem. & locu-
tus eis non fuiſſem. peccatum non haberent.
¶ Auguſti. Iudeis locutus eſt xp̄us. non alijs gē
tib;. In eis ergo voluit intelligi mundum. qui odit
xp̄m. & diſcipulos eius. immo vero nō in eis ſolis.
ſ; nos q̄; ad eundem mundum ꝑtinere monſtrauit.
Nūquid g° ſine peccato erāt iudei. quib; xp̄us locu-
t⁹ eſt anteq̄ꝫ xp̄⁹ in carne veniſſet! Sed magnum
quoddam peccatum. non omne peccatum ſub gene-
rali noīe vult intelligi. hoc eſt em̄ peccatū quo te-
nent̄ cuncta peccata. quod vnuſquiſq; ſi nō habe-
at. dimittunt̄ ei cūcta peccata. Hoc aūt eſt quia n̄
crediderunt in xp̄m qui ꝓpterea venit. vt credat̄
in eum. Hoc ergo peccatū ſi nō veniſſet. nō vtiq; ha
bērent. Aduent⁹ em̄ ei⁹ quantū credentib; ſaluta-
ris. tantum nō credentib; exitialis factus eſt. Se-
quit̄. Nunc autem excuſatōnem nō habent de pec-
cato ſuo. Si autem hij ad quos nō venit xp̄us. nec
locutus eſt eis. excuſatōnem non habent de peccato
ſuo. cur hic dictum eſt ꝓpterea iſtos non habere.
quia venit & locutus eſt eis! Si autē habent. vtꝝ
ad hoc habent. vt a penis alienent̄. vt mitius pu-
niant̄. Ad hec inquiſita reſpondeo eos habere ex-
cuſatōnem non de omni peccato ſuo. ſed de hoc pec-
cato ſuo. q2 in xp̄m non crediderūt. Sed non in eo
ſunt numero. ad quos ꝑ diſcipulos venit. non ſunt
enim in pena leuiori ponendi. qui omnino legem
xp̄i accipere noluerunt. & eam quantum ad ipſos
attinet omnino nullam eē voluerunt. Hanc eciam
excuſatōnem poſſunt habere. qui priuſq̄ꝫ euange-
lium chriſti audirent. vite huius fine preuenti ſūt
ſed non ideo poſſunt effugere damnatōnem. Qui-
cumq; enim homines niſi in eo ſaluatore ſaluentur.
qui venit querere quod perierat. ad perditōnem ſi-
ne dubio pertinebunt. Quamuis dici poſſit. alios le
uiores alios grauiores penas paſſuros. Ille enim
perire deo dicitur. qui ab illa beatitudine quam
dat ſanctis ſuis. per ſupplitium ſeparatur. Tanta
ē diuerſitas aūt ſupplitoꝝ quanta ē diuerſitas pec
catorum. que quomodo ſe habeat. altius indicat
ſapientia diuina. q̄ꝫ cōiectura ſcrucat̄ aut effat̄ hu-
mana. ¶ Chriſo. Quia vero hincinde cauſabantur.

quoniam ꝓpter patrem eum perſequebant̄ · deſtru=
ens eorum excuſatōnem dicit · Qui me odit · & patrē
meum odit ¶ Alchu · Sicut em̄ qui diligit filium
diligit & patrem · quia vna eſt dilectio patris &
filij · ſicut vna natura · ita & qui odit filiū odit pa=
trem ¶ Augu · Sed cum ſuperi⁹ dixerit · Neſciunt
eum qui me miſit · quō poſſunt odiſſe quem neſciūt
Si em̄ deum non quod eſt ipſe · ſed neſcio q̄d aliud
eum ſuſpicant̄ · aut credunt · nō vtiq₃ ipſum oderūt
Et de hominibꝫ q̄dem fieri poteſt ut eos ſepe quos
nūq̄ꝫ vidim⁹ · oderim⁹ vel diligam⁹ · fama de aliq̄
ſermotōnante · vel bene vel male · Sed quō de quo
natura nobis intimat̄ · dicendus eſt ignotus · Non
em̄ ei⁹ facie corporali nobis intimat̄ · ſed tūc nobis
ad cognitōnem patet · quanto ei⁹ mores & vita non
latent · alioquin nec ſeipſum noſſe quiſq̄ꝫ poteſt · qui
videre faciem ſuam non poteſt · Sed plerunq₃ in eis
noſtra credulitas fallit̄ · quia nonnūq̄ꝫ & hiſtoria ·
& multomagis fama mentit̄ · Pertinet aūt ad nos
vt quia non poſſum⁹ hominum indagare cōſcientiā
de ipſis rebꝫ habeam⁹ veram · certamq₃ ſententiam ·
Quando ergo non errat̄ in rebꝫ vt recta ſit impro=
batō vitiorum · virtutumq₃ approbatō · ſi errat̄ in ho
minibꝫ · venialis eſt humana temptatō · ꝓinde ſicut
fieri poteſt vt homo bon⁹ hominem bonum oderit ·
neſciens non ipſum · ſed quod putat eē ipſū · vel po=
tius diligat · neſciens cum bonum diligit · quod eſt
ille · ita fieri poteſt vt homo iniuſtus hominē oderit
iuſtum · & tamen dum eum credit iniuſtū · diligat
non ipſum · ſed quod putat eē ipſum · Queadmodū
autem homines · ſic & deū · Deinde ſi interrogaret̄
iudei vtrum diligerent deum · ſe diligere responde=
rent · non ex animo mentientes · ſed errādo poti⁹ opi
nantes · quomodo em̄ diligerent patrem veritatis · q̄
habent odio veritatem? Nolunt em̄ ſua facta dam=
nari · & hoc habet veritas · Tantū igit̄ oderunt ve=
ritatem · quantū oderunt ſuas penas quas talibꝫ ir=
rogat · Neſciunt autem illam eē veritatem · que ta=
les quales ipſi ſunt · damnat · ac per hoc quia verita
tem qua iudicante damnant̄ · de patre deo natam
neſciunt · eciam ipſū & neſciūt & oderūt ¶ Chriſ ·
Hic igit̄ non habent inquit excuſatōem · per hoc ꝙ
eam que a ſermonibꝫ doctrinam tribuebam · ſed &
eam que ab operibꝫ adieci ſcd̄m moiſi legem · qui ab
eo ꝙ hoc facit perſuaderi vniuerſos iuſſit · cum ad
pietatem ducat · & miracula tribuat · Vnde ſubdit ·
Si opera non feciſſem in eis · que nemo alius fecit ·
peccatum non haberent · ¶ Aug · Hoc ſcilicet pec=
catum quod in eum loquentem & operātem nō cre=
diderunt · Sed quid ē quod addidit · que nemo ali⁹
fecit? Nulla quippe in operibꝫ xp̄i vident̄ eē maiora
q̄ꝫ ſuſcitatō mortuoꝝ · quod ſcim⁹ eciam antiquos
feciſſe ꝓphetas · Fecit tamē aliq̄ xp̄⁹ que nemo ali⁹
fecit · Sed reſpondetur nobis & alios feciſſe · q̄ nec
ipſe nec alius fecit · Sed ꝙ tam multa vicia & ma
las valitudines vexatōneſq₃ mortalium tanta po=
teſtate ſanaret · nullus oīo legitur antiquorum · vt
enim taceatur ꝙ iubendo ſicut occurrebant · ſaluos
ſingulos fecit · Marcus dicit ꝙ quocunq₃ introibat
in vicos vel in villas aut in ciuitates · in plateis po=
nebant infirmos · & deprecabantur eum · vt vel fim
briam veſtimenti eius tangerent · & quotquot tā=
gebant eum ſalui fiebant · Hec nemo alius fecit in
eis · Sic enim intelligendum eſt · quod ait · in eis ·
non inter eos · vel coram eis · ſed prorſus in eis · q₂
ſanauit eos · Nemo tamen alius fecit quicūq₃ talia
opera in eis fecit · qm̄ q̄ſquis ali⁹ hō aliq̄d eoꝝ fecit
ipō facente fecit · Hec autem ipſe non illis facien=
tibꝫ fecit · Sed hec & ſi pater aut ſpiritus ſanctus
fecit · nemo alius fecit · quia totius trinitatis vna
ſubſtantia eſt · Hijs ergo beneficijs amorem non
odium retribuere debuerunt · & hoc eis exprobrans
adiungit dicens · Nunc autem viderunt · & oderunt
me & patrem meum · ¶ Chriſo · Hoc autem dicit ·
ne diſcipuli dicant · Cur igit̄ intra tot nos indux=
iſti mala? Nonne prelia & odium preuidiſti? ſed &
ꝓphetiam inducit · cum ſubdit · Sed vt impleatur
ſermo qui in lege eorum ſcriptus eſt · quia odio ha
buerunt me gratis · ¶ Augu · xij · de trinitate · Le=
gis nomine aliquando ſimul omnia veteris teſtamē
ti ſanctarum ſcripturarum ſignificantur eloquia &
ita dominus hic dicit · In lege eorum ſcriptus eſt ·
cum legatur in pſalmis · ¶ Auguſtin⁹ · ſuper io=
hannem · Eorum autem legem dicit · non ab ipſis
inuentam · ſed ipſis datam · Gratis autem odit · qui
nullum ex odio commodum querit · vel in commo=
dum fugit · ſic oderunt deū impij · ſic diligunt iuſti ·
vt alia preter illum bona non expectent quoniam
ipſe erit in omnibꝫ omnia · ¶ Gregori⁹ · xxv ·
mora · Aliud eſt autem bona non facere · aliud bo=
norum odiſſe doctorem · ſicut aliud eſt ex precipi=
tatōne aliud ex deliberatōne peccare · Ex infirmita=
te enim plerunq₃ ſolet accidere · amare bonum · ſed
implere non poſſe · Ex ſtudio autem peccare eſt bo
num nec facere nec amare · Sicut ergo nonnunq̄ꝫ
grauius eſt peccatum diligere q̄ꝫ perpetrare · Ita
nequius eſt odiſſe iuſtitiam q̄ꝫ non feciſſe · Sunt
ergo nonnulli in eccleſia qui non ſolum bona non
faciunt · ſed eciam perſequuntur · & que ipſi facere
negligunt · eciam in alijs deteſtant̄ · Horum pecca=
tum non ex infirmitate aut ignorantia · ſed ex ſolo
ſtudio ꝑpetrat̄ · textus

¶ Cum aūt venerit paraclit⁹ · quē ego mittam vo=
bis a patre ſpiritū veritatis q̄ a patre ꝓcedit · ille
teſtimonium ꝑhibebit de me · & vos teſtimonium
ꝑhibebitis · q₂ ab initō mecū eſtis ¶ Chri · Poſſent
diſcipuli dn̄o dicere · Si verba a te audierunt · que
null⁹ dixit · ſi opa viderūt · q̄ null⁹ ali⁹ fecit · & tn̄
non ꝓfuerunt · Si oderunt & patrem tuū & te cū
eo · cui⁹ gracia nos mittis · qualit̄ digni fide erim⁹?
Ne igit̄ hec cogitantes turbent̄ · conſolatōnem in=
ducit dicens · cum autem venerit paraclit⁹ quem
ego mittā vobis a patre ſpiritū veritatis q̄ a patre

ꝓcedit· ille teſtimoniū ꝑhibebit de me· ¶ Augu.
Tanq̄ diceret· odio me habuerunt & occiderūt vi-
dētes. ſed tale de me teſtimoniū paraclitus ꝑhibe-
bit· vt eos faciat in me credere nō videntes· & quia
ille ꝑhibebit· & vos ꝑhibebitis. Vnde ſequit̃· &
vos teſtimoniū ꝑhibebitis. Ille cordibꝫ veſtris in-
ſpirādo· vos vocibꝫ veſtris ſonādo· Vnde poteritis
predicare quod noſtis. quia ab initiō mecū eſtis. qd̃
mō non facitis qꝛ illi? ſpiritus plenitudo. nondū ad
eſt vob̄· Dabit enī vob̄ fiduciam teſtimoniū ꝑhibē
di caritas dei diffuſa in cordibꝫ veſtris. ꝑ ſpiritum
ſanctū q̄ dabit̃ vobis. Ille quippe teſtimoniū ꝑhi-
bēs & teſtes fortiſſimos faciēs· abſtulit amicis xp̄i
timorem· & inimicorū odiū cōuertit in amorem·
¶ Didi· de ſpiritu ſancto· Spiritum aūt ſanctum
venientē cōſolatorem dicit· ab opatōne ei nomē im-
ponens. qꝛ non ſolum eos quos ſe dignos eē repe-
rit· ab omni ꝑturbatōne reddit alienos· verū in cre
dibile quoddā gaudiū eis tribuit· Sēpit̃na quippe
leticia in eoꝝ corde verſat̃· quoꝝ ſpūs ſanct?. habi
tator eſt. Iſte ſpiritus cōſolator a filio mittit̃. non
ſcd̃m angeloꝝ aut ꝓphetarū aut apoſtolorum mi-
niſterium. ſed ut mitti decet a ſapiencia & virtute
ſpūm dei indiuiſam hn̄tem cū eadē ſapiēcia & v̄tute
naturā· Etenim fili? miſſus a patre non ſepat̃ atq̄
diſiungit̃ ab eo manēs in illo & habēs illum in ſe-
metipſo. q̄ ſpiritus ſanctus ſup̄dicto modo miſſus a
filio· de patre egredit̃ non aliunde ad alia trāſmi-
grans. Quomodo enī pat̃ non cōſiſtit in loco cū vl-
tra omnem corporū ſit naturā· ita & ſpūs veritatis
nequaq̄ locoꝝ fine claudit̃· cum ſit in corporalis &
excellens vniuerſam creaturaꝝ eēnciam· ¶ Chri·
Propterea vero nō ſpiritum ſanctū. ſed ſpiritū ve
ritatis eum vocauit· vt oñdat. ꝙ erit fidedignus·
dicit autē ꝙ a patre ꝓcedit· quia omnia certiſſime
nouit· quēadmodum ipſe ait de ſeipſo· quoniā no-
ui vnde venio & quo vado· ¶ Didi. Sed cū poſſet
dicere a deo ſine omnipotente· nihil horum tetigit·
ſed ait. a patre· Non ꝙ pat̃ a deo omnipotente ſit
ali?. ſed ſcd̃m ꝓprietatem patris· intellectū pari-
entis egredi ab eo dicit̃ ſpiritus veritatis. Mittē-
te autem filio ſpiritum veritatis· ſimul mittit & pa
ter· cū eadē voluntate patris & filij ſpirit? veniat·
¶ Theo· Et alias quidē patrem dicit mittere ſpiri
tum· nunc autem cū ſe miſſurum dixit· eq̄pollenci
am denotat. Ne aūt cenſeret̃ remiti cōtra patrem·
velut ab alia poteſtate tranſmittēs ſpiritū addidit·
a patre q̄ſi acceptante patre & parit̃ deſtinante· cū
autem audis· ꝙ procedit· ne intelligas proceſſum
miſſionem eē illatam extrinſecus· quia mittunt̃ ad-
miniſtratorij ſpiritus· ſed quoddam differens· &
excepte actionis ꝓpriū proceſſum appellat vni prin
cipali ſpiritui attributum· Originalis enī conſiſtē-
tia ſpiritus eſt proceſſus· Non ergo procedere pro
mittere ſumendum eſt· ſed ex patre naturalem eēn
ciam obtinere· ¶ Auguſtin?· Hic aliquis forſitan
querit· vtrum & a filio procedat ſpiritus ſanctus·

fili? enī ſolius patris eſt filius· & pater ſolius filij
eſt pater. Spiritus autem ſanctus non eſt vnius
eorum ſpiritus· ſed amborum· quandoquidem dicit
ipſe xp̄us. Spirit? patris veſtri qui loquit̃ in vo-
bis. Et dicit apoſtolus· miſit deus ſpiritum filij ſui
in corda veſtra· Nec ob aliud eſtimo ipſum ꝓprie
vocari ſpiritum· cum eciam ſi de ſingulis interroge
mur· non poſſumus niſi & patrem & filium ſpiri-
tum dicere· ꝙ ergo communiter vocantur & ſin-
guli· hoc proprie vocari oportuit eum qui non eſt
vnus eorum. ſed in quo communitas apparet eoꝝ
amborum. Cur ergo non credamus ꝙ eciam de fi-
lio procedat ſpirit? ſanctus. cum filij quoq̄ ipſe ſit
ſpiritus? Si enī ab eo non procederet· non poſt re-
ſurrectionem diſcipulis ſuis inſufflaſſet dicens· ac
cipite ſpiritum ſanctum· De hac quoq̄ virtute cre-
dendus eſt dicere euangeliſta. virtus de illo exibat
& ſanabat omnes· Si ergo & de patre & de filio ꝓ
cedat ſpiritus ſanctus· cur filius dixit. de patre ꝓ
cedit? niſi quem admodum ſolet ad eum referre. &
quod ipſius eſt· de quo ipſe eſt. Vnde illud eſt qd̄
ait. Mea doctrina non eſt mea· ſed eius qui me mi
ſit. Si igit̃ hec ītelligat̃ eius doctrina· quā tamē
dixit· nō ſuā· ſed patris· quanto magis & intelli-
gendus eſt & de ipſo ꝓcedere ſpiritus ſanctus· vbi
ſic ait. De patre ꝓcedit· vt nō diceret· de me non
ꝓcedit· A quo autem habet filius vt ſit deus· ab il
lo habet vtiq̄ vt procedat ab eo ſpiritus ſanctus·
Hinc vtcunq̄ etiam illud intelligitur· cur non di-
catur natus eſſe. ſed potius procedere ſpiritus ſan
ctus· quoniam ſi & ipſe filius diceretur· amborum
vtiq̄ filius diceret̃· quod abſurdiſſimū eſt. filius
quippe null? eſt duorum niſi patris & matris· Ab
ſit aūt vt inter deū patrem· & deū filium tale ali-
quid ſuſpicemur· qꝛ nec filius hominū ſimul ex pa
tre & ex matre procedit· ſꝫ cū in matrē ꝓcedit ex
patre· n̄ tūc ꝓcedit & ex matre. Spūs aūt ſanct?
n̄ de patre ꝓcedit in filium· & de filio ꝓcedit ad ſā
ctificandā creaturā· ſed ſimul de vtroq̄ ꝓcedit·
Neq̄ enī poſſumus dicē ꝙ nō ſit vita ſpūs ſanct?·
cū vita pater· vita ſit filius. ac per hoc ſicut pater
cum habeat vitam in ſemetipſo· dedit & filio vitā
habere in ſemetipſo· ſic ei dedit vitam procedere de
illo ſicut procedit & de ſeipō·

¶ Capitulum· xvj·

Hec locutus ſum vobis· vt nō ſcā
daliſemini. Abſq̄ ſinagogis faci
ent vos. Sed venit hora· vt om-
nis qui interficit vos. arbitretur
obſequiū ſe preſtare deo. Et hec
facient vobis. quia non nouerūt
patrem neque me. Sed hec locutus ſum vobis· vt
cum venerit hora eoꝝ reminiſcamini quia ego dixi
vobis· Hec autē ab initio vobis non dixi· quia vo-
biſcum eram· ¶ Aug· Merito ꝓmiſſo ſpiritu ſan-
cto q̄ in eis opante fierēt teſtes eius ſubiūxit· Hec

locutus ſum vobis vt nō ſcandalizemini· Cum enī caritas dei diffundit̄ in cordibꝯ noſtris per ſpiritū ſanctum q̄ dat᷒ ē nobis· fit pax multa diligētibꝯ legem dei· ut nō ſit illis ſcandalum· Deinde q̄ paſſuri eēnt expmēs ait. Abſq; ſinagogis facient vos.

Chriſo· Jam enī cōpoſuerāt vt ſiqs cōfeſſus fuerit xp̄m· extra ſinagogā fieret Augu· Quid aūt mali erat apoſtolis expelli de iudaicis ſinagogis q̄ſi nō fuerint inde exituri· eciā ſi eos null᷒ expelleret Sed hoc voluit denūciare· q̄ iudei xp̄m nō fuerāt recepturi a quo iſti nō fuerāt receſſuri· Nam q̄ non erat vllus ali᷒ populus dei q̄ illud ſemē abrahe. ſi cognoſceret xp̄m· nō alie fieret eccleſie xp̄i· alie ſinagoge iudeoꝝ· Quod q̄ noluerūt· q̄d reſtabat· niſi vt remanētes extra xp̄m extra ſinagogam facerēt eos. qui nō reliquerūt xp̄m: deinde cū hoc eis dixiſſet· adiecit· Sed venit hora ut omnis q̄ inficit vos· arbitret̄ obſequium ſe p̄ſtare deo· Que verba ita ſubiecit tanq̄ ex hoc cōſolaret̄ eos· q̄ de ſinagogis iudaicis pelleret̄· an forte de ſinagogis illa ſeparatō ſic eos fuerat turbatura· vt mori vellent poti᷒ q̄ in hac vita ſine iudeoꝝ cōgregatōibꝰ morari· abſit ut ſic turbaret̄· q̄ dei non hominū gloriā req̄rebāt· Iſte itaq; ſenſus eſt in hijs verbis. Extra ſinagogā facient vos· ſ; nolite ſolitudinē formidare Separati q̄ppe a cōgregatōibꝰ eoꝝ· tam multos in nomine meo cōgregabitis ut illi metuētes· ne templum quod erat apud eos & omnia legis veteris ſacramēta deſerant̄ ·ſic inficiēt vos ut deo arbitret̄ ſe preſtare obſequm· zelū dei habētes· ſed nō ſcd̄m ſcienciam· Hoc enī de iudeis dictū debem᷒ accipere de quibꝰ dixerat· extra ſinagogam faciēt vos. Nā teſtes ideſt martires xp̄i· eciā ſi occiſi ſūt a gētilibꝰ non tñ illi arbitrati ſūt deo· ſ; dijs ſuis falſis obſequm ſe preſtare iudeoꝝ aūt omnis q̄ occidit predicatores xp̄i· deo ſe putauit preſtare obſequiū credēs q̄ deſererent deum iſrabel· q̄cunq; conuerterent̄ ad chriſtum· Hinc ergo accenſi & zelum dei habentes· ſed non ſecundum ſcienciam· obſequium ſe deo preſtare credentes· occidebant eos· Chriſoſtomus· Deinde conſolatōnem inducit dicens· Et hec omnia facient vobis quia non nouerunt patrem neq; me· Quaſi diceret· Sufficit vobis in conſolatōnem propter me & patrem hec pati.

Auguſtinus· Ne autem ignaros atq; imperitos animos ma'a improuiſa· q̄uis cito tranſitura turbarent hanc fuiſſe cauſam ut hec eis prenunciaret· oſtendit ſubdēs· Hec locutus ſum vobis ut cum venerit hora eorum reminiſcamini q̄ dixi vobis· Hora eorum· hora tenebroſa· hora nocturna. Sed nox iudeorum ſeparatum a ſe diē xp̄ianoꝝ nulla cōfuſione fuſcauit Chriſo· Sed & p̄pt aliam cauſā hoc p̄dixit· vt nō dicēnt· q̄m ñ p̄uidit futura· & hoc ſignificat· cū dicit· Remiſcamini q̄ ego dixi vob̄· & vt nō poſſent dicē q̄m blādiēs nob̄ ea q̄ ad g̃ciam dicebat ſolū· cui᷒ aūt gracia hoc a p̄ncipio nō dixit· oſ͞dit dicēs· Hec aūt ab

initō vobis ñ dixi· q̄ vobiſcū erā· q̄ ſcilicet ī cuſtodia mea eratis· & licitū erat īterrogare q̄n volebatis & ſup me totū p̄eliū vertebat̄· Vnde ſupfluū erat hoc a p̄ncipio vob̄ dicē· nō quia hec tunc nō nouerā p̄pterea non dixi· Augu· Sed alij tres euangeliſte eum predixiſſe iſta demonſtrāt· anteq̄ ventum eēt ad cenam· q̄ peracta ſcd̄m iohannē iſta locut᷒ eſt· An forte hinc iſta ſoluit̄ queſtio· q̄ & illi eum narrāt p̄ximum fuiſſe paſſioni cū hoc diceret. Non ergo ab initō quādo cū illis erat· Sed matheus nō ſolum immi nēte paſſione· ver᷒ eciā ab initō hec denūciata eē cōmemorat· Quid ſibi ergo vult q̄ hic dicit· hec aūt ab initō non dixi: niſi quia ea que hic dicit de ſpiritusancto q̄ ſit ventur᷒ ad eos & teſtimonium p̄hibitur᷒ quādo mala paſſuri ſūt· hec eis ab initō non dixit· q̄m cum ipſis erat. & ei᷒ p̄ñcia cōſolabant̄· Abſceſſurus aūt oportebat ut diceret illum eē venturum· per quē caritate diffuſa in cordibꝰ ſuis verbum dei cum fiducia predicarent Chriſ. Vel predixit quidē q̄m flagella pacient̄· Non autē q̄ mors eoꝝ reputaret̄ ut dei cultura· quod maxime poterat eos attonitos facere· Vel quia illic ea q̄ a gentibꝰ debebant pati dixit· hic autem & iudaica adiecit· Textus

Et nunc vado ad eum qui me miſit· & nemo ex vobis interrogat me quo vadis· Sed quia hec locutus ſum vobis· triſticia impleuit cor veſtrum· Sed ego veritatem dico vobis expedit vobis vt ego vadam· Si enim non abiero. Paraclitus non veniet ad vos· ſi autem abiero· mittam eum ad vos Et cum venerit· ille arguet mundum de peccato· de iuſticia· & iudicō· De peccato quidem quia non crediderunt in me De iuſtitia vero quia ad patrē vado· & iam non videbitis me· De iudicō autem q̄ princeps mundi huius iam iudicatus eſt·

Chriſoſtom᷒· Quia diſcipulos non dum perfectos triſticia impugnabat· eos dominus increpando dirigit dicens· Et nunc vado ad eum qui me miſit & nemo ex vobis interrogat me quo vadis: Audientes enim quoniam qui interficiet vos opinabit̄ ſe obſequium preſtare deo· ita ceciderunt· vt nihil ei loquerentur· Et ideo ſubditur· Sed quia hec locutus ſum vobis ·triſticia impleuit cor veſtrum· Non parua autem & hec mitigatō ſcire eos quoniam ſciuerat dominus triſticie eorum ſuperabundāciam· & propter deſertionem eius & propter mala que didicerant ſe paſſuros· & neſciebant ſi poſſent viriliter ferre· Auguſtinus· Vel quia ſuperius interrogauerunt eum quo eſſet iturus· Et reſponderat eis· ſe iturum quo ipſi tunc venire non poſſent· nunc ita ſe promittit iturum· vt nullus eorum quo vadat· interroget· Et hoc eſt quod dicit· Et nemo ex vobis interrogat me quo vadis· Euntem enim in celum non verbis queſierunt· ſed oculis deduxerunt· Videbat autem dominus quid ſua verba in eorum cordibus·

agerent · ſpiritualem quippe nondum interius ha-
bentes conſolationem. quam p ſpiritum ſanctum
fuerant habituri · id quod exterius in xp̄o videbāt
amittere metuebant · & quia ſe amiſſuros eſſe illo
vera denuntiante dubitare non poterant · cōtriſta-
batur humanus affectus · quia carnalis deſolaba-
tur aſpectus. Unde ſequitur · Sed quia hec locu-
tus ſum vobis · triſtitia implevit cor veſtrū · Nove-
rat autē ille quid eis potius expediret · quia viſus
interior · ipſe eſt melior quo eos conſolaturus erat
ſpiritus ſanctus · Unde ſubdit · Sed ego veritatē
dico vobis expedit vobis vt ego vadam. ¶ Chriſ.
quaſi diceret · Et ſi milies cōtriſtemini oportet vos
audire · quia me recedere vobis cōfert · Quid aūt cō-
ferat · oſtendit ſubdens · Si enim non abiero · para-
clitus non veniet ad vos ¶ Aug. primo de trini.
Hec autē dixit non ꝓpter inequalitatē verbi dei &
ſpiritus ſancti · ſed tanq̄ impedimēto eſſet preſen-
tia filij hoīs apud eos · q̄ minꝰ veniret ille q̄ minor
non eēt · quia nonſemetipſū exinanivit ſicut filius
formam ſervi accipiēs · Oportebat ergo vt auffer-
retur ab eoꝝ oculis forma ſervi · quam intuentes
hoc ſolum xp̄m eſſe putabant · quod videbāt. Vn̄
ſequitur. Si autem abiero mittam eum ad vos ·
¶ Augꝰ · Nunquid autē hic poſitus · eum non po-
terat mittere · quem ſcimus ſup eum baptizatum ve-
niſſe atq; manſiſſe? immo vero a quo ſcimus eū nun-
q̄ ſepabilē fuiſſe. Quid eſt ergo · Si nō abiero pa-
clitus non veniet ad vos · niſi non poteſtis capere
ſpiritum q̄diu ſcd̄m carnē noſſe perſiſtitis xp̄m ·
Xp̄o aūt diſcedēte corꝑalit̄ nō ſolū ſpiritꝰ ſāctus · ſꝫ
& pater & filius illis affuit ſpiritualiter ¶ Greg.
viij · mor. Ac ſi aperte diceret · Si ab intentionis
veſtre oculis corpꝰ nō ſubtraho · ad intellectū vos
inviſibilem p conſolatorem ſpiritum non perduco.
¶ Augꝰ · de ver · dn̄i · Hanc autem habitudinē ſpi-
ritus ſanctus paclitus attulit · vt ab oculis carnis
forma ſervi remota · quam de virginis vtero acce-
pit · in ipſa dei forma in qua patri equalis · etiam
cum in carne dignatus eſt apparere permanſit ·
purgata mentis acie oſtenderetur · ¶ Chriſoſto-
mus · Quid autem hic dicunt · qui non convenī-
entem de ſpiritu ſancto habent opinionem · Nunq̄d
expedit dominatorē abire · & ſervum accedere? Que
autē ſit vtilitas adventis ſpiritus oſtendit cū
ſubditur · Et cū venerit ille arguet mundū de pec-
cato de iuſtitia & de iuditio. ¶ Augꝰ · Nunquid
aūt xp̄s nō arguit mundū? an forte quia xp̄us in
iudeorū tm̄ gente locutus eſt · mundū nō videt̄ ar-
guiſſe? Spiritus aūt ſanctus in diſcipulis eius to-
to orbe diffuſis · non vnā gentē intelligit̄ arguiſſe
ſed mundū · Sed quis audeat dicere q̄ p diſcipu-
los xp̄i arguat mundū ſpiritus ſanctus. & non ar-
guat xp̄us · cum clamet apoſtolus · an experimen-
tum queritis eius qui in me loquit̄ xp̄s? Quos ita-
q̄ xp̄us. Sed dixit · Ille arguet mundū. quaſi di-
ceret · Ille diffundet in cordibꝫ veſtris charitatē ·

Sic enī timore depulſo arguendi habebitis liber-
tatem · Exponit deinde quid dixerit · dicēs · De pec-
cato quidem · quia non crediderūt in me · hoc enim
peccatum quaſi ſolum pre ceteris poſuit · quia hoc
manente · cetera detinent̄ · & hoc diſcedente cetera
dimittunt̄ · ¶ Auguſti · de verbis · domini · Sed
multum intereſt · vtrum quiſq; credat ipſū eē xp̄m
& vtrum credat in xp̄m · Nam ipſū eſſe xp̄m & de-
mones crediderunt · Ille vero credit in xp̄m · qui &
ſperat in xp̄m · & diligit xp̄m · ¶ Aug · ſup iohan-
nē · Arguit̄ ergo mundus de peccato quia in xp̄m
non credit · Et arguit̄ de iuſtitia eoꝝ qui credūt ·
Ipſa quippe fidelium comparatio · infidelium eſt vi-
tuperatio · de iuſticia vero quia ad patrem vado ·
Et quoniam iſta vox infideliū eſſe conſuevit · quo-
modo credimus quod nō videmus · Ideo credentiū
iuſtitiam ſic oportuit definiri · quia ad patrem va-
do · & iā nō videbitis me · Beati enī qui non vident
& credunt · Nā & qui viderunt xp̄m · nō in eo lau-
data eſt fides eoꝝ · quia credebant · quod videbant
id eſt filium hominis · ſed quia credebant quod nō
videbāt id eſt filium dei · Cum vero & ipſa forma
ſervi ſubtracta eoꝝ eſſet aſpectibus · tunc ex omni
parte impletum eſt · iuſtus ex fide vivit · Erit ita-
q; noſtra iuſtitia de qua mundus arguit̄ · quoniā
in me quem non videbitis · credetis · Et quando
me videbitis · quod tunc ero videbitis me · non
quod ſum vobiſcū modo · Non videbitis mortalem ·
ſed ſempiternū · Dicēdo enī · Iā non videbitis me
velut nūq̄ eos de cetero viſuros xp̄m ꝓnūtiavit ·
¶ Augꝰ de ver · dn̄i · Vel aliter illi nō crediderūt
ipſe ad patrem vadit · Illoꝝ ergo peccatum · ipſiꝰ
autem iuſtitia · Quod enim a patre ad nos venit ·
miſericordia eſt · Iuſtitia vero q̄ ad patrem vadit
ſcd̄m illud apoſtoli · Propter quod & deus exalta-
vit illum · Sed ſi ſolus vadit ad patrem quid no-
bis prodeſt? An ideo ſolus quia xp̄us vnus eſt cū
omnibus membris ſuis · tanq̄ caput cum corpore
ſuo · Arguitur ergo mundus de peccato in eis qui
non credunt in xp̄m · & de iuſtitia in eis qui reſur-
gunt in membris xp̄i · Sequit̄ de iudicio autē q̄a
princeps mūdi huius iam iudicatus eſt · id eſt dia-
bolus ꝓnceps iniquoꝝ qui corde nō habitāt niſi in
hoc mūdo quē diligūt · hoc aūt ipſo q̄ foris miſſus
eſt iudicatꝰ ē · & de hoc iuditō mūdꝰ arguit̄ · q2 fru-
ſtra de diabolo querit̄ qui nō vult credere in xp̄m
quē iudicatū id eſt foras miſſum & ꝓpter noſtram
exercitatōē forinſecus expugnare ꝑmiſſum nō ſo-
lū viri · ſꝫ etiā mulieres & pueri & puelle martires
vicerūt · ¶ Aug · ſup iohannē · Vel iudicatus eſt ·
q̄m iuditō ignis eterni irrevocabilit̄ deſtinatꝰ eſt
Et de hoc iudicio mūdus arguit̄ · q̄m cū ſuo ꝓnci-
pe iudicat̄ · quē ſupbū atq; impiū imitat̄ · credant
itaq; hoīes in xp̄m · ne arguant̄ de peccato infideli-
tatis ſue · quo peccata omnia detinētur tranſeant
in numerum fidelium · ne arguantur de iuſtitia eo-
rum q̄ iuſtificatos non imitant̄ · Caveant futurū

iudicium. ne cum mundi principe iudicentur. quẽ iudicatum imitant̃. ¶ Chriſ. Vel aliter arguet mundum de peccato id eſt omnem eorum excuſationem abſcidet. & oſtendet eos peccaſſe non credentes in me. dum videbunt ſpiritus ſancti donationẽ ineffabilem inuocato me fieri. ¶ Aug. de queſtio. & vete. teſtamenti. Hoc etiam modo ſpiritus ſactus de peccato arguit mundũ. quia in nomine ſaluatoris qui reprobatus eſt a mũdo virtutes operatus eſt. Saluator autẽ ꝓbata iuſtitia nõ trepidauit reuerti ad eum. qui ſe miſerat. & ꝑ id quod regreſſus eſt probauit ſe inde veniſſe. Unde ſequitur. Et de iuſtitia. quia ad patrem vado. ¶ Chri. Id eſt ire ad patrem erit argumentum ꝙ irreprehenſibilem agebam vitam. vt nõ poſſint adhuc dicere quoniam hic homo peccator eſt. & non eſt ex deo. Rurſus quoniam expugnauit aduerſarium Nequaꝗ̄ autẽ peccator exiſtens expugnaſſet. non poſſunt dicere ꝙ demonium habeo. & ꝙ ſeductor ſum. Quoniam autem condemnatus eſt ꝓpter me. ſcient ꝙ conculcabunt eum poſtea. & ꝙ reſurrectionez meam manifeſte ſcient. non enĩ me valent detinere. ¶ Aug. de que. ve. & no. teſta. Videntes etiam demones animas de inferis ire ad celos. cognouerunt adiudicatum eſſe principem huius mundi. vt reus factus in cauſa ſaluatoris que tenebat. amitteret. Hec quidez aſcendente ſaluatore viſa ſunt. ſed ſuperueniente in diſcipulis ſpiritu ſancto palam aperteq; manifeſta ſunt. Textus

¶ Adhuc multa habeo vobis dicere. ſed non poteſtis portare modo. Cum autem venerit ille ſpiritus veritatis. docebit vos omnem veritatem. Non enĩ loquetur a ſemetipſo. ſed quecunq; audiet. loquet̃. & que ventura ſunt. annunciabit vobis. Ille me clarificabit. q2 de meo accipiet. & annunciabit vobis. Omnia quecunq; hꝫ pater. mea ſũt. ꝓpterea dixi vobis. q2 de meo accipiet. & annũciabit vob̃. ¶ Theophi. Quia ſup̃ dixerat dominus expedit vobis vt ego vadam. iam hoc amplificat dicens. Adhuc multa habeo vobis dicere. ſed nõ poteſtis portare modo ¶ Aug. Omnes heretici audacias figmentoꝝ ſuoꝝ quas maxime exhorret ſenſus humanus. hac occaſione euangelice ſententie colorare conantur quaſi hec ipſa ſint. que tunc diſcipuli portare non poterant. & ea docuerit ſpiritus ſãct9. que palam docere atq; predicare ſpiritus erubeſcit immundus. ſed alia ſunt mala que portare non poteſt. qualiſcunq; pudor humanus. & alia ſunt bona que portare non poteſt paruus ſenſus human9. Iſta ſunt in corporibus impudicis. illa remota ſũt a corporibus vniuerſis. Quis autem noſtrum audeat eorum ſe dicere capacez. que illi capere non valebant. ac ꝑ hoc nec a me expetenda ſũt. vt dicant̃ Sed dicet aliquis. ſic multi poſſunt quod tunc nõ poterat petrus. ſicut multi poſſunt martirio coronari. quod tunc non poterat petrus. preſertim iam miſſo ſpiritu ſancto. qui tunc nondum erat miſſus Sed nunquid ideo ſcimus. que ſunt. que dicere voluit? abſurdiſſime enim mihi videtur dici tunc nõ potuiſſe portare diſcipulos. que de altiſſimis rebus inuenimus in apoſtolicis litteris. que poſtmodum ſcripta ſunt. Nec ea dominũ dixiſſe narrat̃. peruerſarum quidem ſectarum homines ferre non poſſunt. quod in ſcripturis ſãctis de fide catholica reperitur. ſicut nos ferre non poſſumus ſacrilegas eorum vanitates. Quid enĩ eſt ferre non poſſe. niſi equo animo non habere. Quis autẽ fidelis vel etiã cathecuminus anteꝗ̄ ſpiritum ſanctum baptizatus accipiat. nõ equo animo legit. atq; audit. etiam ſi nõ intelligit ea que poſt aſcenſionez dñi ſcripta ſunt? Dicet autem aliquis. Nihil ne ſpirituales viri habent in doctrina quod carnalibus taceant. & ſpiritualibus eloquant̃? Nulla quidem neceſſitas eſt. vt aliqua ſecreta doctrine taceantur fidelibus paruulis. ſeorſum dicenda maioribus. ſed ſpiritales ſpiritualia carnalibus nõ omnino taceant. ꝓpt̃ catholicam fidem que omnib9 predicanda eſt. Nec tamen ſic ediſſerant. vt volentes ea percipere ad intelligentiã. non capacibus facilius faſtidire faciãt in veritate ſmonẽ ꝙ̄ in ſmone ꝑcipi veritatẽ. Non ergo in hiis domini verbis neſcio que ſecreta ſuſcipimus. que cum dici a docente poſſint. portari a diſcente non poſſint. Sed ea ipſa que in doctrina religionis in quorumlibet hominum notitia dicimus. ſi vellet nobis xp̄us dicere. ſicut ea dicit angelis ſuis. qui nam homines portare poſſent. etiã ſi eẽnt ſpiritales. quales adhuc apoſtoli nõ erãt. Nam vtiꝙ quicquid de creatura ſciri poteſt. minus eſt ipſo creatore. Et quis eum tacet. Quis autem viuens in hoc corpore poſſet omnem cognoſcere veritatẽ? cũ dicat apoſtolus ex parte ſcimus. Sed q2 ꝑ ſpiritum ſanctum fit. vt ad ipſam quoq; plenitudinẽ veniamus. de qua idem dicit apoſtolus. Tunc aũt facie ad faciem. Non quod eſt in hac tm̃ vita dominus nobis promiſit dicens. Cum autẽ venerit ille ſpiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. vel deducet vos in omnem veritatem. quo verbo intelligimus eius nobis plenitudinez in vita alia reſeruari. Ipſe autem ſpiritus ſanctus & nunc docet fideles. ꝗ̄ta quiſq; poteſt capere ſpiritalia. & in eorum cordibus deſiderium maius accendit. ¶ Didimus. Vel hoc dicit ꝙ auditores verborũ eius. nondum fuerant omnia conſecuti que poſtea pro nomine eius ſufferre poterant. ſed aliqua tradens eis. illa que maiora erant. in poſterum diſtulit. que tunc non poterant niſi primitus in capite noſtro magiſterium & forma crucis preiret. Adhuc etiam typo legis & vmbre & imaginibus ſeruientes non poterant veritatem cuius vmbram lex portabat. inſpicere. Cum autem venerit ſpiritus veritatis. diriget vos in omnem veritatem. ſua doctrina & inſtitutione nos transferens. a morte littere ad ſpiritũ viuificantez in quo ſolo omnis

ſcripture veritas poſita eſt. ¶ Chriſ. Quia ergo di
xerat. Nunc non poteſtis portare tunc autem pote
ritis. Et quomā ſpiritus ſanctus ducet vos in om-
nē veritatē. Ne hoc audiētes maiorē ſpm̄ ſāctū exi
ſtimēt. ſubiūgit Nō eī loq̄tur a ſemetipſo. ſ; q̄cunq̄
audiet. loq̄tur. ¶ Aug. Simile ē hoc ei q̄d de ſeip
ſo dixit Nō poſſum a meipſo facē q̄cq̄. ſ; ſic audio
iudico. ſ; illd ſcd̄m hoīez poſſe accipi dici? Cū igr̄
ſpūs ſāct? nulla ſuſceptōe cum ſq̄uā creature crea-
tura ſit factus q̄ō de illo hoc īntelligendū eſt: Sic
itaq̄ debemus accipere vt intelligamus non cū eē a
ſeipſo. Nam filius de patre natus eſt. & ſpūs ſāct?
de patre procedit. Quid aūt illic interſit. inter pro-
cedere & naſci. & longū eſt diſſerere. & temerariū
definire. Audire aūt illi ſcire eſt. ſcire vero eē. Quia
ergo nō eſt a ſemetipſo. ſed ab illo a quo procedit.
a quo illi eſt eſſentia ab illo ſcia. ab illo igitur au-
dientia. Semp itaq̄ audit ſpūs ſanct?. q̄ꝛ ſemper
ſcit. ab illo ergo audiuit. audit. & audiet. a quo ē
¶ Didy. Ait ergo. Non loquetur a ſemetipſo. hoc
eſt. non ſine me & ſine meo & patris arbitrio q̄ꝛ n̄
ex ſe eſt. ſed ex patre & me eſt. Hoc em̄ ipm̄ q̄ ſub
ſiſtit & loquitur. a patre & a me illi eſt. Ego veri
tatem loquor. ideſt inſpiro que loquor. Siquidem
ſpūs veritatis eſt. Dicere aūt & loqui in trinitate.
non ſecundum cōſuetudinem noſtram accipiendū
eſt. ſed iuxta formam incorporalium naturarum.
& maxime trinitatis. que volūtatem ſuam inſerit
cordib; credentium. & eoꝝ qui audire eum ſūt di-
gni. Loqui ergo patrem & audire filium eiuſdem
nature in patre & filio cōſenſuſq̄ ſignificatū eſt.
Spūs vero ſanctus qui eſt ſpiritus veritatis. ſpi-
rituſq̄ ſapientie. non poteſt filio loquente audire
que neſcit. cum hoc ipm̄ ſit quod profertur a filio.
ideſt procedens veritas a veritate. conſolator ma-
nans a conſolatore. deus de deo ſpiritus veritatis p̄
cedens. Denique ne quis illum a patris & filij volū-
tate & ſotietate diſcerneret. ſcptum eſt. ſed que au
diet. loquetur. ¶ Aug?. iij. de trinitate. Non aūt
hinc efficitur vt minor ſit ſpiritus ſanctus. ſecun-
dum hoc enim dictum eſt q̄ de patre procedit.
¶ Aug?. ſuper iohānem. Nec moueat q̄ verbum
futuri temporis poſitum eſt. Illa quippe audientia
ſempiterna eſt. q̄ꝛ ſempiterna ſcientia. In eo autē
q̄ ſempiternū eſt. ſine initō & ſine fine cuiuſlibet
temporis verbū ponatur. q̄uis em̄ natura illa im-
mutabilis non recipiat fuit. & erit. ſed tm̄ eſt. nō
tamen mendaciter dicimus. fuit & eſt. & erit. fuit
q̄ꝛ nunq̄ defuit. erit q̄ꝛ nunq̄ deerit. eſt q̄ꝛ ſemp ē
¶ Didy. Per ſpūm etiam veritatis futurorum ſā
ctis viris ſcientia certa conceditur. Vnde & ꝓphe
te hoc eodem repleti ſpiritu prenūtiabant & quaſi
preſentia intuebantur. q̄ erant deinceps ſecutura.
vnde ſequitur. Et que ventura ſunt annūtiabit vo
bis. ¶ Beda. Conſtat q̄ꝛ multi ſpiritus ſancti gr̄-
tia repleti. que ventura erant. agnouerunt. Sed
q̄ꝛ multi varijs coruſcant virtutibus. nec tam̄ que

ventura ſunt. agnoſcunt. poteſt hic ſermo ſic acci
pi. que ventura ſunt vobis annūtiabit ideſt gau-
dia vobis celeſtis patrie ad memoriam reducet.
Ventura vero apl'is nuntiauit. mala ſcilicet que
pro confeſſione xp̄i erant paſſuri. & bona que pro
eiſdem malis erant percepturi. ¶ Chriſ. Eleuauit
igitur per hoc eorum mentem. cum ad nihil ita a-
uidū ſit humanum genus vt ad ſciendum futura.
Ab hac igitur eos eruit ſollicitudine. oſtendens
quoniam futura eis pericula predicet. vt non inci-
dant non obſeruantes. Deinde oſtendens quoniā
dixerit omnem veritatem. in quā ſpiritus ſanct?
adducet. ſubiungit. Ille me clarificabit. ¶ Aug.
Quia ſcilicet diffundendo in credentium cordib;
caritatem. ſpiritualeſq̄ faciendo. declarauit eis. q̄li
ter patri filius eēt equalis. quem ſecundum carnē
prius tantūmodo nouerant. & hominem ſicut ho-
mines cogitabant. Vel certe. q̄ꝛ per ipſam clarita-
tem fiducia repleti & timore depulſo. ānuntiaue-
runt hominibus xp̄m. ac ſic fama eius diffuſa eſt
toto orbe terrarum. Quod enim facturi erant in ſpi
ritu ſancto hoc eūdem ſpiritum dixit eē facturum.
¶ Chriſoſtomus. Et quia dominus dixerat. magi
ſter veſter vnus eſt xp̄s. vt & ſpiritus ſanctus
ſuſcipiatur ab eis. ſubiūxit. Quia de meo accipiet.
& annūtiabit vobis. ¶ Didy. Accipere hic vt di
uine nature conueniat intelligendū eſt. Quomodo
enim filius dans non priuatur hijs que tribuit.
neq̄ cum damno ſuo impertitur alijs. ſic & ſpirit?
ſanctus. non accipit quod ante non habuit. Si eī
prius quod non habebat accepit. tranſlato in aliū
munere vacuus largitor effectus eſt. Sic igitur
ſpiritum ſanctum a filio accipere id quod ſue natu
re fuerat. cognoſcendum eſt. & non aliam dantez
& accipientem. ſed vnam ſignificare ſubſtantiā.
Siquidem & filius eadem a patre ſuſcipere dicit̄.
in quibus ipſe ſubſiſtit. Neq̄ enim quid aliud eſt fi
lius. exceptis his que ei dantur a patre. Neq̄ alia
eſt ſpiritus ſancti ſubſtātia preter id quod ei dat̄
a filio ¶ Auguſtinus. Non autem propterea ſicut
quidam heretici putauerunt. minor eſt filio ſpiri-
tus ſanctus. quia filius accipiat a patre. ſpiritus
ſanctus a filio. quaſi quibuſdam gradibus natura
rum. Vnde ipſe queſtionem ſoluens cur hoc dixe-
rit. explanat dicens. Omnia que habet pater mea
ſunt. propterea dixi vobis. quia de meo accipiet.
& annuntiabit vobis. ¶ Didymus. quaſi diceret
Licet a patre procedat ſpiritus veritatis. tamen
quia omnia que habet pater mea ſunt. & ipſe p̄ris
ſpiritus meus eſt. & de meo accipiet. Caue autem
ne cū iſta dicūtur. putes rē eē aliquā & poſſeſſiōez
q̄ a p̄re habeatur ac a filio. Veꝝ q̄ h̄t p̄r iuxta ſubſtā
tiā idē eternitatē. imutabilitatē. bonitatē. hec ea-
dē h̄t & fili? ꝓcul hic abſint dialecticoꝝ tēdicule.
dicūt ei ḡ & p̄r ē fili?. Si aūt dixiſſet. oīa quecūq̄
h̄t de? mea ſūt. haberet occaſiōez impietatis cōſurgen
di. Cum vero dixerit. Omnia que h̄t pater. mea

ſunt· patris nomine ſed filium declarauit· paternitatē q̄ filius erat. nō vſurpauit· q̄uis ⁊ ipſe p̄ adoptionis gratiam multorum ſanctorum ſit pater· ¶ Hilari. viij· de trinita. Non ergo in incerto dominus reliquit vtrum ex patre an ex filio ſpirit⁹ paraclitus eſſe putet̄. a filio enim accepit ꝙ ab eo mittit̄ ⁊ a patre ꝓcedit· Et interrogo vtrū id ipſum ſit a filio accipere quod a patre procedere. Certe id ipſum atq̄ vnum eſſe exiſtimabit̄ a filio accipere· quod ſi acciperet a patre· Cum em̄ ait· omnia quecūq̄ habet pater ſua eē· ⁊ idcirco dixiſſe de ſuo accipiendum eē· docet etiam a patre accipienda a ſe tamē accipi· quia omnia que patris ſunt. ſua ſūt Nō habet hec vnitas diuerſitatem· nec differt a q̄ acceptū ſit· q̄d datū a patre. datū referat̄ a filio·

¶ Modicū ⁊ iā nō videbitis me· ⁊ iteꝝ modicū ⁊ videbitis me q̄ꝛ vado ad p̄rēꝫ Dixerūt ḡ ex diſcipul̄ ei⁹ adinuicē· Quid eſt hoc q̄d dicit nob· modicū ⁊ nō videbitis me. ⁊ iterū modicū ⁊ videbitis me· q̄a vado ad patrē? Dicebāt ergo· q̄d eſt hoc q̄ꝺ dicit nobis modicū· Neſcimus· quid loquit̄. Cognouit autē ihesus quia volebant eum interrogare. ⁊ dixit eis. De hoc queritis inter vos· quia dixi vobis· modicum ⁊ non videbitis me· Amē amē dico vobis. quia plorabitis ⁊ flebitis vos. mund⁹ autem gaudebit· Vos aūt contriſtabimini· ſed triſtitia veſtra vertet̄ in gaudium. mulier cum parit triſtitiam habet· quia venit hora eius. Cum autē peperit filium· iam nō meminit preſſure ꝓpter gaudium· quia natus eſt homo in mundū· Et vos igitur nunc quidem triſtitiam habetis· Iterum autē videbo vos ⁊ gaudebit coꝛ veſtrum· ⁊ gaudiū veſtrum nemo tollet a vobis· ¶ Chriſ· Poſtq̄ dn̄s diſcipulos releuauit p̄ ea que de ſpiritu ſancto promiſit· rurſus eoꝝ oppreſſit ſenſum dicens. Modicū ⁊ iam non videbitis me· Hoc autē facit· vt aſſuefaciat eos per triſtium audicionem. bene ferre ſuam ſeparationem· eam em̄ que dolet animam ⁊ a triſtitia multa detinet̄· nihil ita cōſueuit q̄etare. vt que triſtitiā pariunt· verba reuoluta cōtinue ¶ Beda. Dicit em̄ modicum ⁊ iam non videbitis me· quia tentus eſt nocte illa a iudeis· ⁊ in mane crucifixus ⁊ ſepultus ab humanis eſt ſecluſus obtutibus· ¶ Chriſ· Si vero quis diligenter ſcrutabitur· hoc conſolationis eſt dicere quoniam ad patrē vado. hoc em̄ eſt oſtendere ꝙ non perierit. ſed mors eius tranſlatio ſit· ⁊ aliam cōſolationē eis impoſuit cum adiecit· ⁊ iterum modicū ⁊ videbitis me· oſtdens quoniam ⁊ redibit ⁊ in pauco erit ſeparatio ⁊ continua que cum eis coexiſtentia· ¶ Aug· Hec autē verba domini obſcura erant diſcipulis· anteq̄ id quod dicit· eſſet impletum. Vnde ſequit̄· Dixerunt ergo ex diſcipulis eius adinuicem· quid eſt hoc ꝙ dicit nobis modicū ⁊ non videbitis me· ⁊ iterum modicum ⁊ videbitis me· quia vado ad patrem· ¶ Chriſ· Hoc aūt nō intelligebant· aut ꝓpter triſtitiam que ām̄ouebat a mente eoꝝ ea que dicebantur. aut ꝓpter immanifeſtationē eoꝝ que dicebant̄· idcirco videbat̄ eis duo contraria ponere· non exiſtentia contraria· Si em̄ videbimus te aiunt· quomō vadis? ſi vero vadis· qualiter te videbimus? ꝓpterea dicunt· Quid eſt hoc quod dicit nobis modicū· neſcimus quid loquit̄· ¶ Aug· Nā in precedentibus quia non dixerat modicū ſed dixerat· ad patrē vado· aperte illis viſus eſt loqui· Nūc ergo quod illis tūc obſcurū fuit· ⁊ mox manifeſtum eſt· iam nobis vtiq̄ manifeſtum eſt. Poſt paululum em̄ paſſus eſt ⁊ non viderunt eū· rurſus poſt paululū reſurrexit ⁊ viderūt eū. dic aūt· Et iam videbitis me· quia ſcilicet mortalē xp̄m vlterius nō viderent ¶ Alch· Vel aliter modicum tēpus eſt futurum. quo nō videbitis me· id eſt illud triduū quo in ſepulchro quieuit· ⁊ iterum eſt modicum futurum tempus quo videbitis me· id eſt illi ·xl· dies in quibus eis ſepius poſt paſſionē ſuā vſq̄ ad tempus aſcenſionis ſue apparuit. ⁊ ideo illo modico tempore videbitis me· quia vado ad patrem· quia nō ſemp̄ in terra corporaliter ſum manſurus· ſed per humanitatem quam aſſumpſi· aſcēſurus in celum· Sequit̄· Cognouit autem ihesus quia volebant eū interrogare ⁊ dixit eis. De hoc queritis inter vos quia dixi vobis modicum ⁊ nō videbitis me. Amē amē dico vobis q̄ꝛ plorabitis ⁊ flebitis vos· Ignorantiam ipſorum pius magiſter intelligens ſcd̄m illoꝝ dubitationem reſpondit· quaſi expoſiturus quid eſſet quod dixit ¶ Aug⁹· Quod ſic accipi poteſt· quia contriſtati ſunt diſcipuli de morte dn̄i· ⁊ confeſtim de reſurrectione letati· Mundus autem quo nomine ſignificati ſūt inimici a quib⁹ xp̄us occiſus eſt· tunc vtiq̄ letati ſūt occiſo xp̄o quando ſūt diſcipuli contriſtati· Vnde ſequit̄· Mundus autem gaudebit· vos autem contriſtabimini· ſed triſtitia veſtra vertet̄ in gaudiū· ¶ Alcbui· Sed ⁊ cunctis fidelib⁹ cōuenit hic ſermo domini· qui per lacrimas preſſuraſq̄ preſentes ad gaudia eterna contendunt· Flentibus autē iuſtis mundus gaudet· quia in preſenti delectant̄· alterius vite nulla gaudia ſperantes· ¶ Chriſ· Deinde oſtendens quoniam triſtitia parit gaudiū ⁊ quoniam triſtitia breuis. Letitia vero infinita eſt· ad exemplum venit mundanum dicens. Mulier cum parit triſtitiam habet· quia venit hora ei⁹ Cum autē peperit puerum· iam non meminit p̄ſſure ꝓpter gaudiū q̄a natus eſt homo in mūdum· ¶ Aug⁹· Iſta ſimilitudo ad intelligendū non videt̄ eſſe difficilis· q̄m cōparatio eius in ꝓmptu eſt eodem ipſo exponente cur dicta ſit. Nam ſequit̄· Et vos igit̄ nunc quidem triſtitiam habetis. Iterum aūt videbo vos· ⁊ gaudebit coꝛ veſtrū· Parturitio quippe triſtitie· partus autem gaudio compat̄· quod tunc magis eſſe cōſueuit quando non puella· ſed puer naſcit̄· Quod vero ſubdit· Et gaudiū veſtrū nemo tollet a vob· q̄a gaudiū ipoꝝ ip̄e ihesus eſt. ſignificat q̄d ait apoſtol⁹· xp̄us reſurgēs

ex mortuis iam non moritur. ¶ Chriſ. ſignificat
etiam predicto exemplo quoniam ſoluit ipſe mor
tis preſſuras & nouum hominē regenerans eſſe fe-
cit. & non dixit quoniam non erit ei tribulatō. ſed
neq; meminit eius. tantum eſt quod ſuccedit gau-
dium. Ita erit & ſanctis. Et non dixit quoniam
natus eſt puer. ſed quoniam homo. occulte ſuam
reſurrectionem inſinuans. ¶ Aug?. de futuris vi-
ſione & gaudio. que ſuperius dicta ſunt. melius
exiſtimo intelligi. Modicum & iam non videbitis
me. Modicū em̄ eſt hoc totum ſpatiū. quo preſens
peruolat ſeculum. Ideo nanq; addidit. quia vado
ad patrem. quia ad ſuperiorē ſententiam referendū
eſt. vbi ait. Modicum & iam nō videbitis me. Nō
ad poſteriorem vbi ait. Modicum & videbitis me.
Eundo quippe ad patrem facturus erat vt eum nō
viderent. Illis ergo ait. Modicū & iam non vide-
bitis me. Qui eum corporaliter tunc videbant. quia
iturus erat ad patrem. & eum deinceps mortales
viſuri non erant. qualem cum iſta loquebat᷑. vide-
bant. Quod vero addidit. Et iterum modicū & vi-
debitis me. vniuerſe ꝓmiſit eccleſie. hoc autē mo
dicum longum nobis videt᷑. quoniam adhuc agit᷑
cum finitum fuerit. tunc ſentiemus ꝙ modicum fu
erit. ¶ Alchui. Mulier autē ſancta eccleſia eſt.
ꝓpter fecunditatem bonorum operum. & quia ſpi-
ritales deo filios generat. Hec mulier dū parit id
eſt dum in mūdo virtutū ꝓfectibus inſiſtit. dum
vndiq; temptatur & affligit᷑. triſtitiam habet de
hoc quia venit hora eius vt patiat᷑. quia nemo car
nē ſuam odio habuit ¶ Aug. Nec tamē in huius
gaudij pturitione. ſine gaudio triſtes ſum?. ſed ſi
cut apoſtolus ait ſpe gaudentes. quia & ipſa mu-
lier parturiens cui cōparati ſumus. plus gaudet de
mox futura prole. ꝙ triſtis eſt de preſenti dolore.
¶ Alchui. Sed cum peperit id eſt cum deuicto
laborum certamine ad palmam puenerit. iam non
meminit preſſure ꝑcedentis. ꝓpter gaudiū ꝑcepte
retributionis. quia natus eſt homo in mundū. Si-
cut em̄ mulier nato in hoc mundo homine letatur.
ita eccleſia nato in vitam eternā fidelium populo
exultatione repletur. ¶ Beda. Nec nouum debet
videri ſi natus dicat᷑ qui ex hac vita migrauerit.
Sicut em̄ conſuete naſci dicit᷑. cum quis de te ro
matris ꝓcedens in hāc lucē ingredit᷑. Ita pt̄ nat?
appellari qui ſolutus a vinculis carnis ad lucē eter
nam ſublimat᷑ Vn̄ ſanctoꝝ ſollennia nō funebria
ſed natalicia vocant᷑ ¶ Alch. Quod aūt dic. Ite-
rum videbo vos. i. aſſumā vos ad meipſū. vel iterū
videbo vos. i. iterū videdus apparebo & gaudebit
cor veſtrū ¶ Aug. Hūc em̄ totius laboris ſui fru
ctum eccleſia nūc parturit deſiderando. tunc eſt pa
ritura cernendo. Et ideo maſculum quoniā ad iſtū
fructum contēplatōis cūcta offitia referunt᷑ actōis
Solus em̄ liber eſt qui ꝓpter ſe appetit᷑. nō refert᷑
ad aliud. huic ſeruit actio. Ad hoc enim refert᷑
quicquid bene agit᷑ ibi eſt finis qui ſufficit nobis.
Eternus igit᷑ erit. Neq; em̄ finis nobis ſufficit. ni
ſi cuius nullus eſt finis. De hoc igitur quod ſuf-
ficit nobis rectiſſime audimus. Gaudium veſtrum
nemo tollet a vobis. ¶ Textus
¶ Et in illo die me non rogabitis quicq̄. Amen
amen dico vobis ſiquid petieritis patrem in nomi-
ne meo dabit vobis. Vſq; modo nō petiſtis quicq̄
in nomine meo. Petite & accipietis. vt gaudiū ve
ſtrum ſit plenum. Hec in prouerbijs locutus ſum
vobis. venit hora cum iam non in ꝓuerbijs loquar
vobis. ſed palam de patre annuntiabo vobis. In il
lo die in nomine meo petetis. Et non dico vobis. qz
ego rogabo patrem ꝓ vobis. Ipſe em̄ pater amat
vos. quia vos me amaſtis. & credidiſtis. quia a deo
exiui. Exiui a patre. & veni in mundū. iterum re
linquo mundū. & vado ad patrem. ¶ Chriſ. Rur
ſus oſtendit dn̄s ꝙ expedit eum abire cū dicit. Et
in illo die me nō rogabitis quicq̄. ¶ Aug?. Hoc
verbum quod eſt rogare. nō ſolum petere. verum
& interrogare ſignificat. Et grecum euangelium
vnde hoc tranſlatum eſt. tale habet verbum. quod
vtrūq; poſſit intelligi. ¶ Chriſ. Dicit ergo in illo
die ſcilicet cū reſurrexero. me non rogabitis quic-
quam id eſt non dicetis. oſtēde nobis patrē & quo
vadis. quoniam ſcietis ꝑ ſpiritum ſanctum. Vel
non rogabitis me. id eſt non indigebitis media-
tore ad impetrandum. ſed ſufficiet nomen meum.
quod inuocantes omnia accipietis. Vnde ſequit᷑.
Amen amen dico vobis. ſiquid petieritis patrē in
nomine meo dabit vobis. Oſtendit autē nominis
virtutem. ſi non viſus neq; rogatus. ſed nomina
tus ſolum apud patrem facit mirabilia. Non ergo
ait exiſtimetis quia de reliquo non ero vobiſcum.
vos derelictos eſſe. Nomen enim meum maiorem
dabit vobis ſecuritatem. Vnde ſequit᷑. Vſq; mo-
do non petiſtis quicq̄ in nomine meo. petite. &
accipietis. vt gaudium veſtrum ſit plenū ¶ The.
Alacritas em̄ veſtra tūc erit integerrima cū ad vo
ta vobis petita ſuccedent ¶ Chriſ. Quia igit᷑ obum
brata erant que dicta ſunt. ſubiunxit. Hec in ꝓuer
bijs locutus ſum vobis. venit hora cum iam non in
ꝓuerbijs loquar vobis. id eſt erit tempus. quan-
do ſcietis omnia manifeſte. dicit aūt reſurrectionis
tēpus. Sed palā de patre ānuntiabo vobis. Etem̄
xl. dieb9 diſputauit cū eis cōgregatis loq̄ns de re-
gno dei Et nūc inquit in timore exiſtētes nō atten
ditis hijs q̄ dicunt᷑. Tunc autē reſuſcitatū viden-
tes poteritis palā oīa dicere. ¶ Theo. Adhuc pre
bet illis fiduciam quoniam recipient in temptatio
nibus auxilium deſuper. cum ſubdit. In illo die in
nomine meo petetis. & adeo aſſero vobis patrem
fauere ꝙ neq; interuentu meo vlterius indigebi-
tis. Vnde ſubdit. Et non dico vobis quia ego ro-
gabo patrem pro vobis. Ipſe enim pater amat
vos. Porro ne reſiliant a domino. velut eo vlteri?
nō egētes. ſubiūgit. Quia vos me amaſtis. quaſi di
ceret. Ob hoc diligit vos pat᷑. qz vos me dilexiſtis.

Cum itaq; exciderit is ab amore meo· confeſtim & a paterno decidetis. Aug. Sʒ nūquid ideo amat ille quia nos amamus· an potius quia ille amat· ideo nos amamus? Hoc ipſe euāgeliſta in epiſtola ſua dicit. Nos diligamus quia ipſe prior dilexit nos· Amat ergo nos pater. quia nos amamus filium. cum a patre & filio accepimus vt & patrē amemus & filiū· Amauit ipſe q̄d fecit. ſed nō in nobis faceret quod amaret· niſi anteq̄ id faceret· nos amaret. Hila. vj. de trinita. Caret etiā apud patrem interceſſionis neceſſitate perfecta de filio fides qui q̄ a deo exierit credit atq; amat· & per ſeipſam iam & audiri meret̄ & amari· natum ex deo filium miſſumq; cōfeſſā. Vnde ſequit̄. Et credidiſtis· quia a deo exiui· Natiuitas itaq; eius & aduentus oſtendit̄· cum ſubdit· Exiui a patre & veni in mundū· Alterum in diſpenſatione· alterum in natura eſt. A prē em̄ veniſſe & a deo exiſſe nō eſt ſignificationis eiuſdem. cū aliud ſit a deo in ſubſtātiam natiuitatis exiſſe. aliud a patre in hunc mundum ad cōſumanda ſalutis noſtre ſacramēta veniſſe. Cum autē exire a deo ſit ex natiuitate ſubſiſtē quid aliud q̄ deus eē poſſet. Chriſ. quia vero reſurrectionis ſermo nō modicū eos mittigabat· & cum hoc audire q̄ a deo exiuit· & illuc vadit. cōtinue ea circumuoluit· Vnde ſequit̄. Iteru reliq̄ mundum· & vado ad patrem· Nam hoc quidem certificabat quoniam recte in ipſū credebant· hoc vero quoniā ſub munitione eius futuri erāt. Aug. Exijt em̄ a patre quia de patre eſt. In mundū venit· quia mundo ſuū corpus oſtendit· Mundū reliquit corporali diſceſſione perrexit ad patrē hominis aſcēſione· nec mundū deſeruit p̄ſentie gubernatione. q̄a ſic in mundū venit exiens a patre vt nō desereret patrem· Sed dn̄m iheſū xp̄m poſteaq̄ reſurrexit· & interrogatū legimus & rogatū. Nā interrogat? eſt a diſcipulis aſcenſurus in celū qn̄ regnū reſtitueret iſrael. rogatus eſt a ſteffano cū eſſet in celo. vt ſpiritū eius ſuſciperet· Et quis audeat dicere rogandun non eſſe immortalem. rogari debuiſſe mortalem. Puto ergo quod dicit. in illa die me non rogabitis quicq̄· non ad illud tēpus referendum eē quo reſurrexit· ſed ad illud quando videbimus eum· ſicuti eſt· que viſio non temporalis vite eſt· ſed eterne. vbi iam nihil rogemus nihil interrogemus· q̄a nihil deſiderandū remanebit· nihil querendum latebit. Alchui. Sic ergo dicit. In futuro me non rogabitis quicq̄. Sed interim dum in peregrinatione huius miſerie conuerſamini. ſi petieritis patrem dabit vobis. Vnde ſubdit· Amen amen dico vobis· ſiquid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Aug? Hoc quod ait· ſiquid. nō quodlibet intelligit̄. ſed aliq̄d quod non in beate vite cōparatione ſit nihil· Non autē petit̄ in nomine ſaluatoris quicquid petitur contra rationem ſalutis· Non em̄ ſonum litterarum aut ſillabarum· ſed quod ſono recte ac veraciter intelligit̄. hic accipiendū eſt cum dicit· in nomine meo· Vnde qui hoc ſentit de xp̄o quod non eſt de vnico filio dei ſentiendū. non petit in eius nomine· Qui vero quod eſt de illo ſentiendū ſentit· ipſe in eius nomine petit· & accipit quod petit ſi nō cōtra ſuam ſalutē ſempiternam petit· accipit aūt quando debet accipere. Quedam em̄ non negant̄· ſed vt congruo dent̄ tempore differunt̄· Ita ſane intelligendum eſt quod ait· Dabit vobis· vt ea beneficia ſignificata ſciant̄· hijs v̂bis que ad eos qui petūt. p̄prie pertinent· Exaudiunt̄· quippe omnes ſancti p̄ ſeipſis· non autē p̄ omnibus· quia non vnicuiq; dictum eſt· dabit. ſed dabit vobis· Quod aūt ſequitur. Vſq; modo nō petiſtis quicq̄ in nomine meo. duobꝰ modis intelligi poteſt· vel quia in nomine meo non petiſtis· quod nomen non ſicut cognoſcendum eſt· cognouiſtis· vel non petiſtis quicq̄ quoniam in cōparatione rei quam petere debuiſtis pro nihilo habendū eſt. quod petiſtis· Vt igit̄ in nomine eius non nihil· ſed gaudiū plenū petant· ſubdit· petite & accipietis. vt gaudiū veſtrum ſit plenum· Hoc q̄d dicit gaudiū plenū non carnale· ſed ſpiritale gaudiū eſt· Et quando tantū erit· vt aliquid ei iam non ſit addēdum· tūc erit plenum·

Augu. p̄mo de trinitate· Hoc aūt ē plenū gaudium veſtrū q̄ ampli? non eſt. frui. deo· trinitate ad cui? imaginē facti ſum?· Augu· ſup iohannē Quitq̄d ergo petit̄ quod p̄tinet ad hec gaudiū cōſequēdum· hoc eſt in nomine xp̄i petendū· Iſto em̄ bono in petendo p̄ſeuerātes ſanctos ſuos nequaq̄ miſericordia diuina fraudabit· Quitq̄d autē aliud petit̄· nihil petit̄· nō q̄ꝛ nulla res ē. ſed quia in tāte rei cōparatōne quitq̄d aliud cōcupiſcit̄· nihil eſt Sequit̄· Hec in p̄uerbijs locut? ſū vob· venit hora cū iam nō in p̄uerbijs loquar vobis. ſ; palam de patre annunciabo vobis. Poſſem dicere hāc de qua loquit̄ horā· futuꝝ ſeculū intelligi· vbi videbimus palam quod apoſtolus dicit facie ad faciem· vt q̄d ait· hec in p̄uerbijs locut? ſum vobis· hoc ſit q̄d ab apoſtolo dictum eſt· Videm? nunc p̄ ſpeculum in enigmate· Annunciabo aūt vob q̄ꝛ p̄ filiū pat̄ videbit̄. Neq; em̄ patrem q̄s cognoſcit niſi fili? & cui voluerit fili? reuelare. Greg· xxx· moꝝ. Palā quippe de patre annūtiare ſe aſſerit. quia per patefactam tunc maieſtatis ſue ſpeciem· & quomodo ipſe gignenti non impar oriat̄· & quomodo vtrorumq; ſpiritus vtriq; coeternus procedat· oſtendet

Auguſtinus· Sed iſtum ſenſum videtur impedire quod ſequitur. In illo die in nomine meo petetis· In futuro enim ſeculo quid petituri ſumus quando ſatiabitur in bonis deſiderium noſtrum· Petitio nanq; alicuius eſt indigentie. Relinquitur itaq; vt intelligatur iheſus diſcipulos ſuos de carnalibus vel animalibus ſe ſpiritales eſſe facturum· Homo autem animalis ſic audit quecunq; audit de dei natura· vt aliud q̄ corpus cogitare non poſſit· Ideo prouerbia illi ſunt quecunq; dicta

ſapientie de incorporea immutabiliqꝫ ſubſtantia.
non ꝙ tanq̄ prouerbia deputet. ſed quia ſic cogi-
tat quomodo. qui prouerbia ſolent audire neqꝫ in
telligere. Cum vero ſpiritalis ceperit omnia diju
dicare. etiam ſi in hac vita velut per ſpeculum &
ex parte perſpicit. tamen nullo corporis ſenſu.
nulla imaginaria cogitatione. ſed mentis certiſſi-
ma intelligentia capit deum non corpus eē. ſed ſpi
ritum. Ita palam de patre annuntiante filio vt
eiuſdem ſubſtantie conſpiciat̄ & ipſe qui annun-
tiat. tunc in eius nomine petunt. qui petunt. quia
in ſono eius nominis nō aliud q̄ res ipſa eſt. que
hoc nomine vocat̄. intelligunt. Hij poſſunt cogita
re dominum noſtrū iheſū xp̄m inquantū homo eſt
pro nobis interpellare patrē. Inquantū deus eſt.
nos exaudire cum patre. quod eum ſignificaſſe ar
bitror. vbi ait. Et nō dico vobis q̄a ego rogabo pa
trem ꝓ vobis. Ad hoc quippe intuendū quomodo
non rogat patrem filius. ſed ſimul exaudiant ro-
gantes pater & filius. nō niſi ſpiritalis oculus mē
tis aſcendit. Textus

Dicunt ei diſcipuli eius. Ecce nunc palam lo-
queris. & ꝓuerbiū nullum dicis. nunc ſcimus q̄a
ſcis omnia. & non eſt opus tibi vt quis te interro
get. In hoc credimus. quia a deo exiſti. Reſpon-
dit eis iheſus. Modo creditis? Ecce venit hora &
iam venit. vt diſpergamini vnuſquiſqꝫ in ꝓpria.
& me ſolū relinquatis. & non ſum ſolus. quia pa-
ter mecū eſt. Hec locutus ſum vobis. vt in me pa-
cem habeatis. In mundo preſſuram habebitis. ſed
confidite. ego vici mundū. Chriſ. Quia diſci pu
los hoc maxime reſpirare fecit ꝙ erant patris ami
ci. ꝓpterea dicunt ſe cognoſcere ꝙ oīa noſſet. Vn-
de ſequit̄. Dicunt ei diſcipuli eius. Ecce nunc pa
lam loqueris. & ꝓuerbiū nullū dicis. Aug. Cū
autem adhuc ꝓmittat̄ futura illa hora in qua ſine
ꝓuerbijs locuturus eſt. cur iſti hoc dicūt. niſi quia
illa que ſcit ipſis non intelligentibꝫ eſſe ꝓuerbia.
vſqꝫadeo non intelligunt. vt nec ſaltem non ſe in-
telligere intelligant. Chriſ. Quoniam aūt ad id
quod in eoꝝ mēte erat. reſpondit. ſubdūt. Nūc ſci-
mus quoniam ſcis omnia. vides qualiter impfecte
ſe habebant. qui poſt tot & tanta demonſtrata di
cunt. Nunc ſcimus. & hoc dicunt tanq̄ ei quan-
dam gratiam tribuentes. & non eſt opus tibi vt
quis te interroget. hoc eſt. anteq̄ audias. noſti ea
que ſcandalizant nos. & quieſcere nos feciſti di-
cens. Quoniam pater vos amat. Auguſtinus.
Quid ergo vult ſibi. ꝙ ei quem ſciebant noſſe om-
nia. cum dicere debuiſſe videant̄. non eſt opus tibi
vt q̄cq̄ interroges. dicendū potius putauerūt. Nō
eſt opus tibi vt quis te interroget. quod vtrūqꝫ
legimus factum. & interrogaſſe ſcilicet dominū &
interrogatum fuiſſe. Sed hoc cito ſoluit̄. qui hoc
non ei. ſed illis potius opus erat quos interrogat
vel a quibus interrogabatur. Neqꝫ em̄ aliquos ille
interrogabat. vt ab eis aliquid diſceret. ſed eos po

tius vt doceret. & qui interrogabāt eum volentes
ab eo aliq̄d diſcere illis ꝑfecto id opus erat. vt ſci-
rent ab eo aliqua. qui nouerat omnia. Ille aūt nō
opus habebat. vt ꝙ ab eo ſcire quiſqꝫ vellet. per ip
ſius cognoſceret interrogationem. quia priuſq̄ in
terrogaret̄. interrogatoꝝ nouerat voluntatē. Pre
uidere autē cogitationes hominū. magnū domino
non erat. ſed magnū paruulis erat qui ſubdūt. In
hoc credimus. quia a deo exiſti. Hila. vj. de tri.
Per id em̄ credūt ꝙ a deo exijt. quia ea que dei ſūt
agit. Nam cum dominus vtrunqꝫ dixiſſet. a deo ex
iui & a patre veni. in hunc mundū. nihil admirati
onis in eo habuerunt. quod frequent̄ audierant.
Vnde non addunt. A patre veniſti in hunc mun-
dum. Sciebant em̄ a deo miſſum. Et exiſſe tamen
a deo neſciebant. Inenarrabilem vero illam filij na
tiuitatem per virtutem dicti iſtius intelligentes.
tunc primum ceperunt aduertere. cum illum ſine
ꝓuerbijs ꝓfitent̄ eē locutū. Non em̄ ꝑ cōſuetudinē
hūanī partus deus ex deo naſcit̄. cꝰ a deo exitō po
tius q̄ partꝰ ē. Eſt em̄ vnꝰ ex vno. nō eſt portio.
nō eſt defectō nō eſt diminutō. nō derivatio. nō eſt
ꝓtenſio. nō paſſio. ſed viuentis nature ex viuente
natiuitas eſt. Deus ex deo exiens eſt. non creatu
ra in dei nomē electa. nō vt eēt cepit ex nihilo. ſed
exijt a manentē & exiſſe ſignificationem habet na-
tiuitatis. non inchoationis. Aug. denīqꝫ de ip-
ſa eoꝝ etate adhuc ſcd'm interiorem hominē parua
& infirma eos admonet. Vnde ſubdit̄. Reſpon-
dit eis iheſus. Modo creditis. Beda. Quod duo
bus modis pronuntiari poteſt affirmando ſcilicet
& inſultādo. Si inſultando. hic eſt ſenſus. tradius
ad credendū euigilaſtis. Ecce em̄ venit hora & ce-
tera. Si affirmando. ſenſus eſt. Verum eſt quod
creditis. Sꝫ ecce venit hora vt diſpergamini vnꝰ
quiſqꝫ in ꝓpria & me ſolum relinquatis. Augꝰ.
Non em̄ quando comprehenſus eſt. tantumodo car
ne ſua eius carnē veꝝ etiā mente reliquerūt fidē.
Chriſ. Dicit autē diſpergamini. ſcilicet quando
tradar. tantum em̄ vobis dominabit̄ timor. vt ne-
qꝫ ſimul poſſitis recedere. Sed ego ex hoc nullum
paciar malum. Vnde ſubdit. Et non ſum ſolus q̄a
pater mecū eſt. Aug. Ad hoc intelligendū eos
volebat extendi & creſcere. ne ſic a patre filium co-
gitarent exiſſe. vt putarent etiam receſſiſſe. Dein-
de ſermonem concludit dicēs. Hec locutus ſum vo
bis vt in me pacem habeatis. Chriſ. i. vt non
abijciatis me a mēte veſtra. Non em̄ nunc ſolum
quādo cōprehendar. fient vobis aduerſa ſed donec
eritis in mundo tribulationē habebitis. Et hoc eſt
quod ſubdit in mundo preſſuram habebitis. Gre.
xvj. mora. Quaſi diceret. ſit vobis de me interius
qđ cōſolando reficiat. qꝛ erit de mūdo exteriꝰ qđ ſe
uiēdo grauit̄ ꝓmat. Aug. illud initiū habitura
fuerat iſta ꝑſſura De q̄ dicit. Venit hora vt diſper
gamini vnuſq̄ſqꝫ in ꝓp̄a. ſꝫ nō eo mō erat pſeuera-
tura. Quod em̄ adiūxit. Et me ſolū relinq̄tis. non

vult eos tales eſſe in conſequenti preſſura· quā p⁹
eius aſcenſionem fuerant in mūdo habituri· vt re-
linquant eum. ſed vt in illo pacem habeant perma
nentes in eo· Vnde ſequit̄· Sed cōfidite ¶ Chri·
i· reſurgite mente· Magiſtro em̄ ſuperante inimi-
cos non oportet diſcipulos anxiari· Vnde ſubdit·
Quia ego vici mundū· ¶ Aug⁹· Dato autē ſpiri
tu ſancto cōfiderunt· & vicerūt· nō niſi in illo· Nō
em̄ viciſſet ille mundū· ſi mēbra eius vinceret mū-
dus. Cum autē dicit· Hec locutus ſum vobis· vt
in me pacē habeatis· non recētiora pauloante ab eo
dicta· ſed omnia debemus accipere· ſiue quecūq; il
lis locutus eſt ex quo eos cepit habere diſcipulos
ſiue ex quo poſt cenam exorſus eſt· hunc mirabilē
prolixumq; ſermonem· Hanc em̄ cauſam commen-
dauit ſermonis ſui vt in illo pacem haberent· hec
pax finem temporis nō habebit· ſed omnis pie no
ſtre intentionis actionisq; finis ipſa erit·

¶ Capitulum· xvij·

Hec locutus eſt ihesus· & suble-
uatis oculis in celū dixit· Pater
venit hora· clarifica filiū tuū· vt
filius tuus clarificet te· Sicut de
diſti ei poteſtatem omnis car-
nis· vt omne quod dediſti ei det
eis vitam eternam· Hec eſt autez vita eterna· vt
cognoſcant te ſolum verum deū· & quē miſiſti ihe
ſum xp̄m· Ego te clarificaui ſup terram· Opus cō
ſumaui· quod dediſti mihi· vt facerem· Et nūc cla
rifica me tu pater apud temetipſū· claritate quam
habui p̄uſq̄ mūd⁹ fieret apud te ¶ Chriſ· q̄a dixe
rat dn̄s· In mūdo preſſuram habebitis· poſt admo
nitionē in orationē cōuertit̄· erudiens nos in tri-
bulationib⁹ omnia dimittētes ad deū refugere Vn̄
dicit̄· Hec locutus eſt ihesus· ¶ Beda· illa intelli
gi debent que in cena locutus eſt· quedam quidem
ſedendo vſq; ibi· Surgite eamus hinc· Deinde ſtā
do vſq; ad hymni finez· Cuius hoc eſt initium· Et
ſubleuatis oculis in celū dixit· Pater venit hora·
clarifica filiū tuū· ¶ Chriſ· Propter hoc in celū
oculos eleuauit· vt nos doceret extenſionē que eſt
in orationib⁹ vt ſtantes ſurſū aſpiciamus· non ocu
lis carnis ſolū· ſed & mētis· ¶ Aug· Poterat aūt
dominus in forma ſerui ſi hoc opus eſſet· orare ſilē
tio· Sed ita ſe patri exhibere voluit p̄catorem· vt
meminiſſet noſtrum ſe eſſe doctorem· Proinde nō
ſolum ad ipſos ſermotinatō· ſed etiā p ipſis ad pa
trem oratio diſcipulor̄ eſt edificatio· Profecto &
noſtrū qui fueramus cōſcripta lecturi· Hoc autem
quod ait· Pater venit hora· oſtēdit omne tēp⁹ &
q̄d quādo faceret· vel fieri ſineret· ab illo eē diſpoſi-
tū· qui tēpori ſubdit⁹ nō eſt· Nō aūt credat̄ hec ho-
ra fato vrgēte veniſſe· ſed deo potius ordināte· Ab-
ſit em̄ vt ſidera mori cogerent ſiderū cōditorem·
¶ Chriſ· iij· de trini· Non diē aūt non tēpus· dſe
horā veniſſe dicit· In hora diei portio eſt· Et que
erat hec hora· Iam nūc cōſpuēdus· flagellandus·
crucifigendus erat· ſed clarificat pater filiū· Sol
decurſu operis defecit· & interitū ſuū cū eo reliqua
mūdi elementa ſenſerunt· ad onus domini in cruce
pendentis· terra tremuit· & eū qui moriturus erat·
intra ſe conteſtata eſt non capere· Proclamat cen
turio· Vere filius dei erat iſte· p̄dictioni conſentit
effectus· Dominus dixerat· Clarifica filium tuū
non ſolū nomine conteſtatus eſt eſſe ſe filiū· ſed &
p̄prietate qua dicit̄ tuū· Multi em̄ nos filij dei· ſed
non talis hic filius· hic em̄ p̄prius & verus eſt fili-
us origine· non adoptione· veritate· non nuncupa-
tione· natiuitate non creatione· Ergo poſt clarifi-
cationē eius veritatē cōfeſſio ſecuta eſt· Nam verū
dei filium centurio cōfitet̄· ne quis credentium am
bigeret· quod aliquis pſequentium non negaſſet·
¶ Aug⁹· ſed ſi paſſione clarificatus dicit̄· quan-
tomagis reſurrectione? Nam in paſſione magis eē
humilitas q̄ claritas commēdat̄· Quod ergo ait·
Pater venit hora· clarifica filiū tuū· ſic intelligen-
dū eſt· tāq̄ dixerit· venit hora ſeminā de humilita-
tis· fructū nō differas claritatis ¶ Hila· iij· de tri
nitate· Sed forte infirmus reperiet̄ filius dum cla
rificationē potioris expectat· Et q̄s nō patrē potio
rē cōfidebit̄ cū ipſe dicat· Pater maior me eſt: Sz
cauendū eſt· ne apud imperitos gloriam filij honor
patris infirmet· Nam ſequit̄· vt filius tuus clari-
ficet te· Non ergo infirmus eſt filius· vicē clarifica
tionis ipſe cum clarificandus ſit redditurus· Er-
go expoſtulatio clarificatōis dande· viciſſimq; red
dende eandem in vtroq; oſtendit diuinitatis virtu-
tem· ¶ Aug· Merito aūt querit̄ quomō patrē cla
rificauerit fili⁹· cū ſempiterna claritas patris· nec
diminuta fuerit in forma humana· nec augeri po-
tuerit in ſua perfectione diuina· Sed apud homi-
nes minor erat quando in iudea tatumodo deus no-
tus erat· Quia vero p euangelium xp̄i factum eſt·
vt pater innoteſceret gentibus· patrē clarificauit
& filius· Dicit ergo· Clarifica filium tuū vt filius
tuus clarificet te ac ſi dicat· reſuſcita me vt innote
ſcas toti orbi per me· Deinde magis pandens quo-
modo clarificet patrem filius ſubiungit· Sicut de-
diſti ei poteſtatem omnis carnis· vt omne quod
dediſti ei det eis vitam eternam· Omnem carnem
dixit omnem hominem· a parte totum ſignifi-
cans· Hoc autem q̄ poteſtas chriſto a patre data
eſt omnis carnis· ſecundū hominez intelligendum
eſt ¶ Chriſ· iij· de trinitate· Caro em̄ factus ipſe
vite eternitatē erat caducis & corporeis & morta-
libus redditurus· ¶ Hilarius· ix· de trinita· Vel
acceptio poteſtatis ſola eſt ſignificatio natiuita-
tis· in qua accepit id quod eſt· Nō eſt infirmitati
datō deputāda· cū in eo ſigficet̄ pat̄ eē q̄d dederit·
& in eo fili⁹ de⁹ maneat· q̄ vite eterne dāde ſūſerit
p̄tatē· ¶ Chri· Dic aūt· dediſti ei p̄tatez oīs carnis
vt oſ̄dat q̄ nō ad iudeos ſolos ſua p̄dicatō· ſ; ad to
tū orbē terrar̄ extēdet̄· Sz q̄d eſt q̄d dic· oīs car-
nis· Non em̄ vtiq; oēs crediderūt· Et q̄dez quantū

Johis 17

ex eo eſt. omnes crediderũt. ¶Si vero non attendebant his que dicebantur. non eius qui dicebat. ẽ criminatõ. ſed eoꝝ qui non ſuſceperunt. ¶Aug. Dicit ergo. Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis. ita te glorificet fili9. ideſt notũ te faciat omni carni quam dediſti ei. Sic enim dediſti vt omne quod dediſti ei. det eis vitam eternam. ¶Hilari. iij. de trinitate. Sed in quo tandem eternitatis vita eſt oſtendit. cũ ſubdit. Hec eſt aũt vita eterna vt cognoſcant te ſolũ verum deum. Vita eſt verum deum noſſe. Sed ſolũ hoc non facit vitam. quid ergo conectitur Et quem miſiſti iheſum xp̃m. ¶Hila. iiij. de trinitate. Dũ autem arriani intelligunt ſolum patrem verum deum. ſolum iuſtum. ſolum ſapientem. a cõmunione horum ſecundum hos filius ſeparatur. Soli enim vt aiunt ꝓpria non participantur ab altero. que ſi in patre ſolo & non in filio eẽ exiſtimabũtur. neceſſe eſt filius deus falſus & inſipiens eẽ credatur. ¶Hilar. v. de trinitate. Nulli aũt dubium eſt veritatem ex natura & ex virtute eẽ. Verum enim triticum eſt quod in far cõminutum & in panem coctum & in cibum ſumptũ. reddit ex ſe & naturam panis & munus. Quero ergo in quo filio veritas dei ſit. cui non deſit dei nec natura nec virtus. Nature enim ſue virtute vſus eſt. vt eẽnt que non erant. & fierent. que placerent. ¶Hilar. ix. de trini. An forte quod ait. te ſolum. communionem atq; vnitatem ſuam a deo ſeparat. Separat ſane ſi non ad id quod ait. te ſolũ verum deum. cõtinue ſubiecit Et quem miſiſti iheſũ xp̃m Per id enĩ eccleſie fides xp̃m verum deum confeſſa eſt. ꝙ ſolum verum deum confeſſa patrem ſit. Non enim vnigenito deo nature demutatõnem naturalis natiuitas intulit. ¶Aug9. vj. de trinitate. Videndum eſt ergo an intelligere cogamur. cum dictũ eſt patri. Vt cognoſcant te ſolum verum deum. tanꝙ hoc inſinuare voluerit. qꝛ & ſolus pater deus verus eſt. ne non niſi ipa tria ſimul. patrem & filium & ſpiritum ſanctum intelligeremus eẽ deum. Nũc ergo ex diuĩ teſtimonio. & patrem ſolum veꝝ deum dicimus. & filium ſolum deum verum. & ſpiritum ſanctum ſolum verum deum. & ſimul patrẽ & filium & ſpiritum ſanctum. i. ſimul ipam trinitatem non tres veros deos. ſed vnum verum deum ¶Aug9. ſuper iohãnem. Vel ordo verborum eſt. vt te & quẽ miſiſti iheſũ xp̃m cognoſcant. ſolũ verum deum. Conſequenter enim & ſpiritus ſanctus intelligitur. qꝛ ſpiritus eſt patris & filij tanꝙ caritas cõſubſtantialis amboꝝ. Sic igitur filius glorificat te. vt omnibꝫ quos dediſti ei. te cognitum faciat. Porro ſi cognitõ dei eſt vita eterna. tantomagis in vita eterna quantomagis in hac cognitõne proficimus. Non autem moriemur in vita eterna. Tũc ergo dei cognitõ perfecta erit. quando nulla mors erit. ſũma tũc dei clarificatõ. qꝛ ſũma gloria. A veteribꝫ aũt gloria diffinita eſt frequens de aliquo fama cũ laude. Ac ſi homo laudatur. cum fame creditur. quomodo deus laudabitur. quando ipe videbitur. Propter quod ſcriptum eſt. Beati q̃ habitant. in domo tua in ſecula ſeculoꝝ laudabũt te. ibi erit dei ſine fine laudatõ. vbi erit dei plena cognitõ & ideo clarificatõ. ¶Aug9. primo de trinitate. Quod aũt dixerit famulo ſuo moyſi. Ego ſũ qui ſũ. hoc cõtemplabimur cum viuemus in eternum. ¶Aug9. iij. de trini. Cũ enĩ fides noſtra videndo fiat veritas. tũc mortalitatem noſtram cõmutatã tenebit eternitas. ¶Aug. ſuper iohãnem. Sed ꝓ̃us hic clarificatur deus. cũ annũtiatus hominibus innoteſcit & per fidem credentibꝫ predicatur. Propter quod dicit. Ego te clarificaui ſuper terram. ¶Hilari. iij. de trini. Hec quidem. clarificatõnis viciſſitudo non pertinet ad diuinitatis profectum. ſed ad honorem qui ex cognitione ignorantium ſuſcipiebatur. ¶Chri. Vnde bene dixit. ſuper terram. In celo enim glorificatus fuerat & in natura gloriam habens & ab angelis adoratus. Non igit̃ de illa gloria ait que ſubſtantie eius eſt. ſed de ea que ad culturam hominũ pertinet. Vnde ſubdit. Opus conſũmaui. quod dediſti mihi vt facerem. ¶Auguſtinus. Non ait iuſſiſti. ſed dediſti. vbi cõmendatur euidens gratia. quid enim habet quod ñ accepit etiã in vnigenito humana natura? Sed q̊modo conſũmauit opus. quod accepit. vt faciat. cũ reſtet adhuc paſſionis experimentum. niſi qꝛ conſũmaſſe ſe dicit quod ſe conſummaturum. certiſſime nouit. ¶Chriſoſto. Vel dicit. Conſũmaui. quaſi ea que ex parte mea ſunt omnia feci. aut qꝛ cũ id quod maximum eſt. factum eſt. dici poteſt totum iam factum eẽ. Radix enim bonorum ſubmiſſa erat. quã oĩo debebat ſequi fructus. Et quia his que futura erant. ipe iam aderat & copulabatur ¶Hilari. ix. de trini. Poſt que. vt meritum obedientie & ſacramentũ totius diſpenſationis intelligẽmus. adiecit. Et nũc clarifica me tu pater apud temetipm ¶Aug9. ſup̃ dixerat. Pater venit hora clarifica filiũ tuũ. vt filius tu9 clarificet te In q̊ verborum ordine oſtenderat prius a patre clarificãdum filium. vt patrem clarificaret filius. Modo aũt dixit. Ego te clarificaui. & nunc clarifica me. tanꝙ prior ipe patrem clarificauerit. a quo deinde vt clarificetur. expoſcit. Ergo intelligendum eſt vtroq; verbo ſuperius vſum eo ordine quo futurũ erat. modo vero vſũ fuiſſe verbo preteriti temporis de re futura. velut ſi dixiſſet Ego te clarificabo ſup terram. opus conſũmando quod dediſti mihi. vt faciã. & nũc clarifica me tu pater. que ẽ oĩno eadem ſententia. niſi ꝙ hic additur clarificatõis modus cũ ſubdit̃. Claritate quã habui. priuſꝙ mũd9 fieret apd̓ te Ordo v̂boꝝ ẽ. quã habui apd̓ te. priuſꝙ mũdus eẽt. hoc q̊dã ſic ĩtelligẽdũ putauerũt. tanꝙ natura hũana q̃ ſuſcepta ẽ a v̂bo cõuerteret̃ ĩ v̂bũ & hõ mutaret̃ in deũ. imo ſi diligẽtius cogitem9. homo periret in deo. Non enĩ quiſꝙ ex iſta mutatõne hoĩs. vel duplicari dei v̂bũ dictur9 ẽ. vl̓ augeri

ſed quiſquis dei filium predeſtinatum negat· hunc
eũdem filium hominis negat· Cũ ergo videret il-
lius predeſtinate ſue glorificatõis veniſſe iam tẽ
pus· vt & nũc fieret ĩ reditõe· quod fuerat in pre-
deſtinatõne iam factum· orauit dicens· Et nũc cla-
rifica me tu pater &c̃· i· illam claritatem quam ha
bui apud te in predeſtinatõne tua· tempus eſt vt
apud te habeam etiã viuens in dextera tua ¶ Hil.
ij· de trinitate· Vel orabat vt id quod ex tp̃e erat
gloriam eius que ſine tp̃e eſt claritatis accipet· vt
in dei virtutem & ſpũs incorruptõnem transforma
ta carnis corruptõ abſorberetur· ¶ Textus

¶ Manifeſtaui nomen tuũ hominibus· quos dedi
ſti mihi de mũdo· Tui erant· & mihi eos dediſti·
Et ſermonem tuũ ſeruauerũt· & nũc cognouerũt·
quia omnia que dediſti mihi· abs te ſunt· q̃r verba
q̃ dediſti mihi· dedi eis· & ip̃i acceperũt· & cogno-
uerũt vere q̃r a te exiui· & crediderũt· q̃r tu me miſi
ſti· ¶ Chriſ. Quia dixerat. Opus conſummaui·
manifeſtat quale opus· vt ſcilicet nomen dei mani
feſtaret· vnde dicitur· Manifeſtaui nomen tuũ ho-
minib⁹ quos dediſti mihi de mũdo· Quod ſi de his
tm̃ dixit diſcipulis cũ quibus cenauit· non perti-
net hoc ad illam clarificatõnem de qua ſuperius lo-
quebatur· q̃ filius clarificat patrem. Quanta eſt ei
gloria· xij· vel· xj· innoteſcere potuiſſe mortalib⁹
Si aũt quod ait· Manifeſtaui nomen tuum homi-
nib⁹ quos dediſti mihi de mũdo· omnes intelligi vo
luit qui in eũ fuerãt credituri· eſt plane iſta clarifi
catõ qua filius clarificat patrem· & tale eſt quod
ait· Manifeſtaui nomen tuũ· quale illud quod ſu-
pra dixerat Ego te clarificaui· pro tempore futuro
& illic & hic preteritum ponens· Sed de his qui
iam erant diſcipuli· non de omnib⁹ qui in illũ fue-
rant credituri cũ hoc dixiſſe· ea que ſequũtur· cre-
dibilius demonſtrant· ab ip̃o ergo oratõnis ſue ex-
ordio omnes ſuos dñs volebat intelligi· quib⁹ no-
tum faciendo patrem clarificat eũ· Cũ em̃ dixiſſet·
fili⁹ tu⁹ clarificet te· mox queãdmodũ id fiẽt demõ
ſtrauit dicens. Sicut dediſti ei poteſtatem omnis
carnis· Jam nũc quid de illis a quib⁹ tũc audieba-
tur· diſcipulis ſuis dicat· Manifeſtaui nomen tuũ
hominib⁹ quos dediſti mihi de mũdo Non ergo dei
nomen nouerãt cũ eẽnt iudei & vbi eſt quod legiť?
Not⁹ ĩ iudea de⁹· & ĩ iſrael magnũ nomẽ ei⁹ Ergo
intelligendũ eſt· Manifeſtaui nomen tuũ homini-
bus iſtis quos dediſti mihi de mũdo qui me audi-
unt· hec dicentem· Non illud nomen tuũ quod vo-
caris deus· ſed illud quod vocaris pater meus· q̃d
nomen manifeſtari ſine ip̃ius filij manifeſtatõne ñ
poſſit· Nam q̃ deus dicitur vniuerſe creature etiã
omnib⁹ gentibus anteq̃ in xp̃m crederent· nõ oĩ-
mode eẽ potuit hoc nomen incognitum· In hoc g̃
q̃ fecit hũc mũdum & anteq̃ imbuerentur in fide
xp̃i· notus in omnib⁹ gentib⁹ deus· In hoc aũt q̃
non eſt cũ dijs falſis colendus· notus in iudea deus
In hoc vero q̃ pater eſt huius xp̃i· per quẽ tollit

peccatum mũdi· hoc nomen eius prius occultum·
nũc manifeſtauit eis· quos dedit ei pať ip̃e de mũ
do· Sed quomodo manifeſtauit· ſi nondũ venit ho
ra? de qua ſuperius dixerat· q̃ veniet hora cũ iam ñ
in prouerbijs loquar vobis· proinde intelligendum
eſt pro tempore futuro· preteritum poſitũ ¶ Chr.
Vel q̃ ip̃m xp̃m· filium habeat· manifeſtauerat
eis iam & verbis & rebus· ¶ Aug⁹· Per hoc aũt
q̃ dicit· Dediſti mihi de mũdo· dictum eſt de illis
q̃ non eẽnt de mũdo Sed hoc eis regeneratõ p̃ſti
tit· non generatõ· Quid eſt aũt quod ſequitur· Tui
erãt & mihi eos dediſti· an aliquando habuit pater
aliquid ſine filio? abſit· Verũtamen habuit aliq̃d
aliquando dei filius· quod nondũ habuit· idem ip̃e
hoĩs filius· qui nondũ erat homo factus ex matre·
Quapropter· q̃ dixit· Tui erant non inde ſe ſepa-
uit dei filius· ſed ſolet ei tribuere om̃e quod poteſt
a quo eſt ip̃e· qui poteſt· Quod itaq̃ ait· Et mihi
eos dediſti· ſecũdum hominẽ ſe accepiſſe hanc po-
teſtatem vt eos haberet· oſtendit· & etiam ip̃e ſibi
eos dedit· Hoc eſt cum patre deus xp̃s· homini
xp̃o· quod cum patre non eſt Hoc aũt dixit· vt oñ
dat eam que ad patrem vnanimitatem· & quomã
placet patri vt filio credant· Vnde ſequitur· Et
ſermonem tuum ſeruauerunt· ¶ Beda· Sermonẽ
patris ſemetip̃m appellat· quia per ip̃m pater om-
nia condidit & in ſe continet omnes ſermones· ac
ſi diceret· Me memorie cõmendauerunt· vt nunq̃
obliuiſcantur· Vel dicit· Et ſermonem tuum ſer-
uauerunt· in eo ſcilicet q̃ mihi crediderunt· Vnde
ſequitur· Et nũc cognouerunt· q̃r omnia que dedi
ſti mihi abs te ſunt· Quidam aũt dicunt hanc eẽ lit
teram· Nũc cognoui quia omnia que dediſti mihi·
abs te ſunt· Sed hij non habent ratõnem· Quomõ
em̃ poterat ignorare filius que ſũt patris? ſed de di
ſcipulis dictum eſt· Quaſi diceret· didicerunt q̃ ni
hil eſt in me alienum extra te· & q̃ quecũq̃ doceo·
tua ſũt· ¶ Auguſtinus· Simul autem pater de-
dit ei omnia· cum genuit· qui habet oĩa ¶ Chriſo·
Et vnde didicerunt? ex verbis meis quibus docebã
eos· quoniam a te exiui· hoc enim per totum ſtude
bat oſtendere euangelium· Vnde ſequitur· Quia v̂
ba que dediſti mihi· dedi eis· & ipſi acceperunt·
¶ Aug⁹· i· intellexerunt atq̃ tenuerunt· Tũc em̃
verbum accipitur quando mente percipitur· Vnde
ſequitur· Et cognouerũt vere· quia a te exiui· Et
ne quiſq̃ putaret iſtam cognitõnem iam per ſpe-
ciem factam non per fidem· exponendo addit· & cre
diderũt· vt ſubaudiamus vere· quia tu me miſiſti·
Hoc itaq̃ crediderũt vẽ q̃d cognouerũt vẽ Jdẽ eĩ ẽ· a
te exiui· q̃d ẽ tu me miſiſti Quod aũt dicit Crediderũt
vẽ ĩtelligendũ eſt· ñ eo quo ſupra dixit· modo cre-
diderunt· ſed vere· ideſt quomodo credendum eſt
inconcuſſe· firme· ſtabiliter· non iam ad propria
redituri & chriſtum relicturi· Adhuc ergo diſci-
puli non erant tales· quales eos dicit verbis prete
riti temporis· quaſi iam eẽt prenũtians q̃les futuri

eẽnt accepto ſpiritu ſancto· Quomodo autem pater
ea verba filio dederit ·facilior queſtio videtur· ſi ſe
cũdum ꝙ eſt filius hominis accepiſſe a patre cre‑
datur· Si vero ſecũdum id ꝙ eſt de patre genitus
accepiſſe a patre iſta verba cogitatur· nihil ibi tẽ‑
poris cogitetur quaſi prius fuerit ⁊ ea ñ habuerit.
Quoniam quicquid deus pater deo filio dedit · gi‑
gnendo dedit · Textus

¶ Ego pro eis rogo· Non pro mũdo rogo. ſed ꝓ
his quos dediſti mihi · qꝛ tui ſunt · Et omnia mea
tua ſũt. ⁊ tua mea ſũt · ⁊ clarificatus ſum in eis ⁊
iam non ſum in mũdo. ⁊ hij in mundo ſũt · Et ego
ad te venio · pater ſancte ſerua eos in nomine tuo
quos dediſti mihi · vt ſint vnum · ſicut ⁊ nos vnũ
ſumus. Cum eẽm cũ eis ego ſeruabam eos in noı̄e
tuo · quos dediſti mihi · ego cuſtodiui · ⁊ nemo ex
eis perijt · niſi filius perditõis · vt ſcriptura imple
retur. Nũc aũt ad te venio · Et hec loquor in mũdo
vt habeant gaudium meum etiã impletum in ſe‑
metipſis · ¶ Chriſ· Quia multas a domino conſola
tões diſcipuli audientes nondũ perſuaſi erant · de
reliquo patri loquitur · dilectionem quam ad eos
habebat oſtendens. Vnde dicitur · Ego pro eis ro
go · quaſi diceret · nõ ſolũ que a me ſunt tribuo eis·
ſed ⁊ alium pro hoc rogo vt ampliorem oſtendat
amorem. ¶ Aug⁹. Cum aũt addit. Non pro mun
do · mũdum vult intelligi eos qui viuunt ſecũdum
cõcupiſcentiam mũdi · ⁊ non ſunt in ea ſorte gra‑
tie · vt ab illo eligantur ex mũdo · quam ſortem ſi‑
gnificat cum ſubdit. Sed pro his quos dediſti mi
hi · Per hoc enim ꝙ eos illi pater iam dedit · factũ
eſt vt non pertineant ad eum mũdum pro quo nõ
rogat. Neqꝫ autẽ quia pater eos filio dedit · amiſit
ipſe quos dedit · Vñ ſubdit · Quia tui ſũt. ¶ Chriſ
Frequenter aũt hoc ponit. Dediſti mihi · vt diſcat
quoniam patri hoc placet · ⁊ quoniã non vt alien⁹
veniens eos ſeduxit · ſed vt ꝓprios accepit. Dein
de ne quis eſtimet nouũ eẽ eius principatum ⁊ nu
per eos ſuſcepiſſe a patre · ſubiungit Et omnia mea
tua ſunt · ⁊ tua mea ſunt · Ac ſi dicat · Neqꝫ audiẽs
aliquis · quoniam mihi eos dediſti · eſtimet eos alie
nos eẽ a patre · mea enim eius ſunt · nec audiens q̃‑
niam tui erant · eſtimet alienos eos fuiſſe a me · que
enim ſunt eius · mea ſunt · ¶ Aug⁹. Satis autem
hic apparet · quoniam vnigeniti filij ſunt omnia q̃
ſunt patris · per hoc vtiqꝫ ꝙ etiã ipſe deus eſt · ⁊ de
patre natus · patri equalis · non quomodo dictum
eſt maiori ex duobus filijs. Omnia mea tua ſũt Illud
enim de omnibus dictum eſt creaturis · que infra
creaturam ſanctam rationabilem ſũt · Hoc aũt ita
dictum eſt · vt ſit hec etiã ipſa creatura rationalis q̃
non niſi deo ſubditur · Hec ergo cum ſit dei patris
non ſimul eẽt ⁊ filij · niſi patri eẽt equalis · Nefas
eſt eñ vt ſãcti de quibus hec locutus eſt cuiuſqꝫ ſint·
niſi eius a quo creati ⁊ ſanctificati ſũt Hoc autem
quod ait cum de ſpiritu ſancto loqueretur · Omnia
que habet pater · mea ſunt · de his dixit · que ad ip
ſam patris pertinent diuinitatem · Neqꝫ enim ſpũs
ſanctus de creatura que patri eſt ſubdita ⁊ filio fu
erat acceptur⁹ · cũ dicat de meo accipiet · ¶ Chri·
Deinde demonſtrationem predictorum ponit dicẽs
Et clarificatus ſum in eis Ex quo patet · quoniam
poteſtatem ſuper eos habeo quoniam glorificant
me tibi credentes ⁊ mihi · Nullus enĩ in quibus non
habet poteſtatem glorificatus eſt · ¶ Aug⁹. Di‑
cendo aũt iam eẽ factum · oſtendit iam fuiſſe prede‑
ſtinatum. ⁊ certum haberi voluit ꝙ eẽt futurum ·
Sed vtrum ipſa ſit clarificatio de qua dixerat · Et
nũc clarifica me tu pater apud temetipſm. Si enim
apud te · quomodo in eis? an cum hoc ipſm innoteſcit
eis. ⁊ per eos omnibus qui credũt eis quaſi teſtibꝰ
ſuis? vnde ſubdit. Et iam non ſum in mũdo · ⁊ hij ı̄
mũdo ſunt · ¶ Chriſo Hoc eſt. ⁊ ſi non appaream
ſecundum carnem · per hos glorificor · qui pro me
moriuntur · ſicut ⁊ pro patre ⁊ ꝑdicant me ſicut
⁊ patrem · ¶ Aug⁹. Sed ſi horam illam qua loq̄‑
batur attendas · vtriqꝫ in mũdo adhuc erant · Non
eñ ſecundum profectum cordis ⁊ vite id accipere
poſſumus · cum dicat · Iam non ſum in mũdo · Nũ‑
quid ergo fas eſt vt eum credamus aliquãdo mun
dana ſapuiſſe? Reſtat igitur vt ſecundum illud ꝙ
etiã ipſe in mũdo prius erat · in mũdo ſe dixit · iam ñ
eẽ preſentia corporali · an non cottidie dicimus? iã
non eſt hic · de aliquo quantotius abituro ⁊ maxi
me morituro · Vnde exponens cur hoc dixerit · ad‑
iecit · Et ego ad te venio · Cõmendat igitur patri
eos quos corporali abſẽtia relicturus eſt dicẽs Pa
ter ſancte ſerua eos in nomine tuo quos dediſti mi‑
hi. Sicut homo deum rogat pro diſcipulis ſuis q̃s
accepit a deo. Sed attende quod ſequitur · Vt ſint
vnũ · ſicut ⁊ nos · Non ait vt ſimus vnum ipſi ⁊
nos · ſicut ⁊ nos vnum ſumus. Ipſi vtiqꝫ in natura
ſua vnum ſũt · ſicut nos in noſtra vnum ſumus ·
Quia enim vna eademqꝫ perſona eſt deus ⁊ homo.
intelligimus hominem in eo ꝙ rogat · ⁊ deum in
eo ꝙ vnum ſũt · ⁊ ille ⁊ ipſe quẽ rogat · Poterat q̃‑
dem dicere per id ꝙ eccleſie caput eſt · ⁊ corpus ei⁹
eccleſia · Ego ⁊ ipſi non vnum · ſed vnus ſumus ·
quia caput ⁊ corpus vnus eſt chriſtus · Sed diui
nitatem ſuam conſubſtantialem patri oſtendens ·
vult eẽ ſuos vnum · ſed in chriſto · non tm̃ per ean‑
dem naturam qua omnes ex hominibus mortalibꝰ·
equales angelis fiunt · ſed etiam per eandem in ean
dem habitudinem conſpirantem concordiſſimam vo
luntatem in vnum ſpiritum quodammodo carita‑
tis igne conflati · Ad hoc enim valet quod ait · vt
ſint vnum · ſicut ⁊ nos vnum ſumus · vt quemad
modum pater ⁊ filius non tm̃ equalitate ſubſtan‑
tie · ſed etiã volũtate vnum ſunt · ita ⁊ hij inter q̃s
⁊ deum mediator eſt filius Non tm̃ per hoc ꝙ eiuſ
dem nature ſũt · ſed etiam per eandem dilectionis
ſocietatem vnum ſunt · ¶ Chri· Rurſus vt homo
loquitur · ſubdens · Cum eẽm cum eis ego ſeruabã
eos in nomine tuo · hoc eſt per tuum adiutorium ·

humane eñ loquitur. & ad eoꝝ mentem eſtimantium ꝙ maiorem quandam haberent vtilitatem ab eius preſentia. ¶ Aug⁹. In nomine eñ patris ſeruabat diſcipulos ſuos filius homo cū eis humana preſentia cōſtitutus. Sed & pater in nomine filij ſeruabat quos in nomine filij petentes exaudiebat Neqꝫ hoc tam carnaliter debemus accipere velut viciſſim nos ſeruent pater & filius. ſimul eñ nos cuſtodiunt & pater & filius & ſpūs ſanctus. Sed ſcptura nos non leuat. niſi deſcendat ad nos. Intelligamus ergo cū ita dñs loquitur. perſonas eum diſtinguere. non ſepare naturam. Quando ergo ſuabat diſcipulos ſuos filius. pſentia corporali. nō expectabat pater ad cuſtodiendū ſuccedere filio diſcedenti. ſed eos ambo ſeruabāt potentia ſpiritali. & quando ab eis abſtulit filius preſentiā corporalem. tenuit cū patre cuſtodiam ſpiritalem. qꝛ & cuſtodiendos quando filius homo accepit. cuſtodie paterne non abſtulit. & cū pater filio cuſtodiēdos dedit. non dedit ſine ipō cui dedit. ſed dedit homini filio. non ſine deo eodē ipō filio Sequit̄ eñ. Quos dediſti mihi ego cuſtodiui & nemo ex ipis perijt. niſi filius perditōnis. i. traditor xp̄i perditōni predeſtinatus. vt ſcriptura impleretur. que ſcilicet de illo maxime in pſalmo centeſimo octauo ꝓphetat̄ ¶ Chriſ. Et mirū ſolus ille tūc perijt. ſed multi poſtea. Dicit aūt. Nemo ex eis perijt. i. quantū ex mea parte. non perdam quod manifeſtius alibi dicit. Non eijtiam foras. Si vero per ſeipſos exilient. non ex neceſſitate ad me traho. Sequitur Nūc aūt ad te venio. Sed qꝛ poſſet aliquis querere Nūquid non potes eos cōſeruare recedens: poteſt quidem. Sed cuius gratia hoc dicat. oſtendit ſubdēs. Et hec loquor in mūdo. vt habeant gaudium meum impletum in ſemetipis. id eſt vt non tumultuentur imperfectiores exiſtentes. per quod indicauit ꝙ ꝓpter eoꝝ gaudium & requiem. omnia hec infima loquebatur. ¶ Aug⁹. Vel aliter. quod ſit hoc gaudium. iam ſuperius expreſſum eſt. vbi ait Vt ſint vnū ſicut & nos vnū ſumus. Hoc gaudium ſuū. i. a ſe in eos collatū. in eis dicit implēdū. ꝓpter quod ſe locutū dixit in mūdo. Hec eſt pax & beatitudo futuri ſeculi. In mūdo aūt loqui ſe dicit. qui pauloante dixerat. Iam non ſū in mūdo. qꝛ eñ nondū abierat. hic adhuc erat. & qꝛ mox fuerat abiturus. hic quodammodo iam non erat. textus

¶ Ego dedi eis ſermonem tuum. & mundus eos odio habuit. qꝛ non ſūt de mūdo. ſicut & ego nō ſū de mūdo. Non rogo vt tollas eos de mūdo. ſed vt ſerues eos a malo. De mūdo non ſūt. ſicut & ego non ſū de mūdo. Sanctifica eos in veritate Sermo tu⁹ veritas eſt. ſicut tu me miſiſti in mūdum. & ego miſi eos in mūdum. Et ego pro eis ſanctifico meipſum vt ſint & ipi ſanctificati in veritate. ¶ Chri. Rurſus dñs aſſignat cauſā ꝓpter quam digni ſūt diſcipuli multa diligentia potiri a patre. dicens. Ego dedi eis ſermonem tuum & mundus eos odio habuit. quaſi diceret Propter te odio habiti ſunt. & ꝓpter ſermonem tuum. ¶ Aug⁹. Nondum aūt id experti fuerāt paſſionibus ſuis que illos poſtea ſūt ſecute. ſed more ſuo dicit iſta. verbis preteriti temporis futura prenūtians. Deinde cauſam ſubijcit cur eos oderit mūdus dicens. quia non ſunt de mūdo. Hoc eis regeneratōne collatum eſt. Nam generatōne de mundo erant. Donatum eſt ergo eis. vt ſicut nec ipe. ita nec ipi de mundo eēnt. Vnde ſequitur. Sicut & ego non ſum de mundo. Ipſe de mūdo nunꝙ fuit. qꝛ etiam ſecundum formam ſerui de ſpiritu ſancto natus eſt. de quo illi renati. Quamuis autem iam non eēnt de mundo. adhuc tamen neceſſarium erat eos eē in mūdo. Vnde ſubdit Non rogo vt tollas eos de mundo. ¶ Beda. quaſi diceret. Iam imminet tempus vt tollar ego de mūdo. Ideoqꝫ neceſſe eſt vt illi nunc non tollantur de mūdo. vt me & te primum annūtient mūdo. Quod vero ſubdit. Sed vt ſerues eos a malo. licet omne malum intelligi poſſit. maxime vult intelligi malum seceſſionis. ¶ Aug⁹. Repetit autem eandem ſententiam dicens. De mūdo non ſunt. ſicut & ego non ſum de mundo. ¶ Chriſoſtomus. Supra aūt dixit. quos dediſti mihi de mūdo. illic naturam dicens. hic autem de actibus malis. Dicit autem. Non ſunt de mundo. quia nihil commune cum terra eſt eis. ſed celeſtium facti ſunt ciues. in quo amorem ſuum eis oſtendit. dum patri eos laudat. Hoc aūt ꝙ dicit ſicut cum in ipō & patre ponitur. paritas oſtenditur ꝓpter nature vnitatem. ſed cum de nobis & ipō dicitur. multa diſtantia intermedia inter vtrunqꝫ exiſtit. Cum aūt prius dixit. Serua eos a malo. non de periculorum ereptōne ait ſolum. ſed de permanentia in fide. Vnde ſubdit. Sanctifica eos in veritate. ¶ Auguſt. Sic enim ſeruantur ex malo. quod ſuperius orauit. vt fieret Queri autem poteſt quomodo de mundo iam non erant. ſi ſanctificati in veritate nondum erant. an qꝛ & ſanctificati in eadem proficiunt ſanctitate. neqꝫ hoc ſine adiutorio gratie dei. Sanctificantur aūt in veritate heredes teſtamenti noui cuius veritatis vmbre fuerūt ſanctificatōnes veteris teſtamenti. & cū ſanctificantur in veritate ſanctificantur in xp̄o qui dixit. Ego ſum via veritas & vita. Vnde ſequitur. ſermo tuus veritas eſt. Grecum euangelium logos habet. id eſt verbum. Sanctificat ergo pater in veritate. i. in verbo ſuo vnigenito ſuos heredes. eiuſqꝫ coheredes. ¶ Chriſoſtomus. Vel aliter. ſanctifica eos in veritate id eſt ſanctos fac per ſancti ſpūs datōnē & recta dogmata. Recta enim dogmata de deo docent & ſāctificāt aīam. Et qꝛ hic de dogmatib⁹ ait. ſubiūxit. Sermo tu⁹ veritas ē. hoc ē. nullū mēdatiū ē ī eo. & nihil typicū oñdit neqꝫ corporeū. Videt̄ aūt mihi & aliud oñdere hoc qd̄ dicit. ſanctifica eos in veritate. i. ſegrega eos ſmoni & pdicatōi Vñ ſubdit. ſic tu me miſiſti ī mūdū.

ita & ego miſi eos in mundum. ¶ Gloſa. Pro q̄
enī xp̄s miſſus eſt. pro hoc & hij. Vn̄ paulus. De
us erat in xp̄o mundū reconcilians ſibi. & poſuit in
nobis verbū recōciliatōnis. Hoc autē quod dicit.
ſicut. non ſimiliter. ꝺ eo & de apoſtolis ponitur. ſed
vt erat poſſibile hominibꝰ. Dicit aūt ſe eos miſiſſe
in mūdum. ſecundum ꝙ erat ei cōſuetudo. futurū
vt factum dicere. ¶ Auguſtinus. Manifeſtum ē
aūt per hoc quod nūc adhuc de apoſtolis loquitur
Nam ip̄m nomen apoſtolorum quoniam grecum
eſt. miſſus ſignificat in latino. Sed quoniam per
hoc ꝙ xp̄s factus eſt caput eccleſie. illi mēbra ſūt
eius. Ideo ait. Et pro eis ego ſanctifico meip̄m. i.
eos in me ip̄o ſanctifico cū & ip̄i ſint ego & vt in
telligeremus cū dixit pro eis ſanctifico me ip̄m.
Hoc eū dixiſſe ꝙ eos ip̄e ſanctificaret. mox addi
dit. Vt ſint & ip̄i ſanctificati in veritate. i. in me.
ſecūdum ꝙ verbum veritas eſt. In quo & ip̄e fi
lius hominis ſanctificatus eſt ab initō. quando ver
bum caro factum eſt. Tūc enī ſāctificauit ſe in ſe
ideſt hominem ſe in verbo ſe. qꝛ vnus xp̄s verbū
& homo. Propter ſua vero membra dicit. Et pro
eis ego ſanctifico meip̄m hoc eſt ip̄os ī me. quoniā
in me etiā ip̄i ſūt & ego. vt ſint & ip̄i ſanctificati ī
veritate quid eſt & ip̄i miſi queadmodum ego & in
veritate quod ſū ego. ¶ Chri. Vel aliter. Pro eis
ſāctifico meip̄m. i. meip̄m offero tibi hoſtiā. hoſtie
enī omnes ſancte dicūtur & quecūqꝫ deo dicantur.
Quia vero antiquitus ī figura ſanctificatō erat vt
puta in oue. nūc aūt eſt in ip̄a veritate. Ideo ſub
dit. Vt ſint & ip̄i ſanctificati in veritate qꝛ & eos
tibi facio oblatōnem. quod ꝓpterea dicit. quia ip̄e
qui offertur eſt caput eorū. aut quia & ip̄i immo
lantur. Exhibete enī ait apoſtolus membra veſtra
hoſtiam viuentem. ſanctam. textus

¶ Non pro eis aūt rogo tm̄. ſed pro eis qui credi
turi ſūt per verbum eorū in me. vt omnes vnum
ſint. ſicut tu pater in me & ego in te. vt & ip̄i in no
bis vnū ſint. vt mundus credat. qꝛ tu me miſiſti.
Et ego claritatem quā tu dediſti mihi. dedi eis. vt
ſint vnū. ſicut & nos vnū ſumus. Ego in eis & tu
in me vt ſint cōſūmati in vnum. & cognoſcat mun
dus. qꝛ tu me miſiſti. & dilexiſti eos ſicut & tu me
dilexiſti. ¶ Aug. Cū oraſſet dominus pro diſci
pulis ſuis quos & apoſtolos nominauit. adiunxit
& ceteros qui in eum fuerant credituri. dicēs. Non
pro eis aūt rogo tm̄. ſed pro eis qui credituri ſunt
per verbum eorum in me. ¶ Chriſ. Hic rurſus cō
ſolatur eos. oſtendens aliorꝝ ſalutis cauſam futu
rorꝝ. cū dicit. Qui credituri ſunt per verbum eorū
in me. ¶ Aug. Vbi omnes ſuos intelligi voluit.
non ſolum qui tūc erant in carne. ſed etiam qui fu
turi erant. Neqꝫ hij tm̄. qui ip̄os cū in carne viueret
apoſtolos audierunt. ſed & poſt obitum eorum &
nos longe poſt nati per verbū eorum credidimus
in xp̄m. quoniam ip̄i qui cū illo tūc fuerunt. quod
ab illo audierūt & ceteris predicauerūt. atqꝫ ita ver
bum eorum ad nos vſqꝫ peruenit & peruenturum
eſt ad poſteros quicūqꝫ credituri ſunt. Poteſt aūt
videri in hac oratōne nō oraſſe pro quibuſdā ſuis.
pro illis ſcꝫ qui neqꝫ tūc erant cū illo. neqꝫ per vbū
eorum poſtea. ſꝫ in eū ante crediderūt Nūquid etiā
cū illo erat tūc nathanael. Joſeph ab arimathia.
& multi alij. de quibꝰ iohannes dicit ꝙ crediderūt
in eū. Omitto dicere de ſimeone ſene. de anna ꝓphe
tiſſa. zacharia elyzabeth. iohanne precurſore. qm̄
reſponderi poteſt orandum pro talibꝰ mortuis nō
fuiſſe. qui cū magnis ſuis meritis hinc abierāt Hoc
enī & de antiquis iuſtis ſimiliter reſpondet. Intel
ligendū eſt igitur ꝙ non dū ei ſic crediderant. quō
ip̄e in ſe credi volebat ſed poſt eius reſurrectionē
ſpiritu ſancto impertito edoctis & confirmatis apo
ſtolis ſic alios crediſſe. queadmodū xp̄o credi o
portebat. ſed reſtat ad queſtionem. Paulus apo
ſtolus non ab hominibus neqꝫ per hominem. & la
tro qui tūc credidit. qn̄ in ip̄is doctoribꝰ fides que
fuerat. qualiſcūqꝫ defecit. Proinde relinquitur vt
ſic intelligamus. qđ dictum eſt per verbum eorꝝ.
vt ip̄m verbum fidei qđ predicauerunt in mundo.
hic ſignificatum eē credamus. Dictum autem eē
verbum eorum quoniam ab ip̄is eſt primitus ac
precipue predicatum. Jam quidem ab ip̄is predica
batur in terra quando per reuelatōnem iheſu chriſti
ip̄m verbum eorum paulus accepit. ac per hoc &
ille latro in fide ſua verbum eorum habebat. ergo
illa oratōne pro omnibus quos redemit. ſiue tunc
in carne viuentes ſiue poſtea futures redemptor no
ſter orauit. Quid autē vel quare pro eis rogaret.
continuo ſubiunxit dicens. Vt omnes vnum ſint.
hic pro nobis rogauit qđ & ſupra pro illis vt om
nes. hoc eſt vt nos & illi vnum ſimus. ¶ Chriſ.
Et ſic in vnanimitate ſermonem concludit. Vnde
incepit ibi finiens. Nam incipiens dixit. Manda
tum nouum do vobis. vt diligatis inuicem. ¶ Hi
larius. viij. de trinitate. Tum demum vnitatis pro
fectus exemplo vnitatis oſtenditur. cum ait. Sic
tu pater in me & ego in te vt & ip̄i in nobis vnum
ſint. vt ſcilicet ſicut pater in filio & filius in patre
eſt. ita per huius vnitatis formam in patre & filio
vnum omnes eēnt. ¶ Chriſoſtomus. Rurſus aūt
& hoc quod dicit. ſicut. non certiſſime parilitatis
in eis eſt. ſed vt hominibus poſſibile eſt ſicut & cū
dicit. Eſtote miſericordes ſicut &c. ¶ Aug. Eſt
aūt hic diligenter aduertendum. non dixiſſe domi
num vt omnes vnum ſimus. ſed vt omnes vnū
ſint. Sicut tu pater in me & ego in te ſubintelligi
tur vnum ſumꝰ. ita eſt enim pater in filio vt vnū
ſint. qꝛ vnius ſubſtantie ſūt. Nos vero eē quidē poſ
ſumus in eis vnum. Vnū tamen cū eis eē non poſ
ſumus. qꝛ vnius ſubſtantie nos & ip̄i non ſumus.
Sic aūt ſunt in nobis vel nos in illis. vt illi vnū
ſint in natura ſua. nos vnū in nr̄a. Sūt quippe & ip̄i
in nobꝭ ſic deus ī tēplo. Sūꝰ aūt nos ī illis ſic creatu
ra ī creatore ſuo. Ideo ergo addidit. ī nobꝭ. vt ꝙ vnū

efficimur fidelissima caritate · gratie dei tribuendũ
eēt non nobis · ¶ Aug⁹ · iiij · de trinitate · Vel q̄ꝛ ĩ
ſeip̄is vnum eē non poſſunt · diſſociati abinuicem
per diuerſas voluptates & cupiditates & immun-
ditiam peccatorum · Vnde mũdentur per mediato-
rem · vt ſint in illo vnum · ¶ Hilari · viij · de trini ·
Laborātes autem heretici fallere ne per id ꝙ dictũ
eſt · Ego & pater vnũ ſumus nature in his vnitas
& indifferens diuinitatis ſubſtantia crederetur · ſꝫ
ex dilectione mutua & voluntatum concordia vnũ
eēnt · exemplũ vnitatis iſtius ex his dictis domi-
nicis protulerũt · vt omnes vnũ ſint &c̄ · Sed licꝫ
ip̄m intelligentie ſue ſenſum impietas demutet · ñ
tamen poteſt intelligentia non extare dictorum ·
Si enim regenerati in vnius vite atqꝫ eternitatis
natura ſũt · ceſſat in his ſolus vnitatis aſſenſus q̇
vnum ſũt in eiuſdem regeneratōne nature · Soli
aū̄ patri & filio ex natura ꝓprium eſt vt vnũ ſint ·
q̄ꝛ deus ex deo vnigenitus · non poteſt niſi in origi-
nis ſue eē natura · ¶ Auguſt · Quid eſt aũt hoc qđ
ſubdit · Vt mũdus credat · q̄ꝛ tu me miſiſti : Nun-
quid tũc crediturus eſt mũdus quando in patre &
filio omnes vnũ erimus : Nonne iſta eſt pax illa
perpetua · potius fidei merces ꝙ̄ fides : Sed & ſi in
hac vita ꝓpter ip̄am communem fidem omnes qui
vnũ credimus · vnum ſumus · etiā ſic non vt cre-
damus ſed q̄ꝛ credimus vnũ ſumus · quid eſt ergo
Omnes vnũ ſint · vt mũdus credat Ip̄i quippe om
nes mũdus eſt credens · cum de his dicat · de quibꝰ
dixerat · Non pro his ergo tm̄ · ſed pro his qui cre
dituri ſũt per verba eoꝝ in me Quō rogo intellectu-
ri ſumus : niſi q̄ꝛ non in eo cauſam poſuit · vt credat
mũdus q̄ꝛ illi vnũ ſunt · ſed orando dixit vt mũdus
credat · ſicut orando dixerat · vt vnũ ſint Deniqꝫ ſi
verbum ꝙ ait rogo · vbiqꝫ ponamus · erit huius ex
poſitō ſententie manifeſtior · rogo vt omnes vnum
ſint · rogo vt & ip̄i in nobis vnũ ſint · rogo vt mũ
dus credat · q̄ꝛ tu me miſiſti · ¶ Hilari · iij · de tri ·
Vel per id mundus crediturus eſt filium a patre
miſſum eē · ꝙ omnes qui credituri in illũ ſunt vnũ
in patre & filio erũt ¶ Chriſ · Nihil em̄ ita ſcanda
lizat omnes vt abinuicem diuidi · ꝙ credentes fiant
vnũ · hoc edificat ad fidem · & hoc etiā a principio
dixit · In hoc cognoſcent omnes q̄ꝛ mei eſtis diſci-
puli · ſi dilectionem habueritis adinuicem · Si eī
altricantur · non dicentur pacifici magiſtri eē diſci
puli · Me vero inquit non exiſtente pacifico · nō cō
fitebũtur a te miſſum · ¶ Aug⁹ · Deinde ſaluator
noſter qui rogando patrem ſe hominē demonſtra-
bat · nũc demonſtrat ſeip̄m quoniā cũ patre deus
eſt · facere quod rogat · Vnde ſubdit · Et ego clari
tatem quā dediſti mihi · dedi illis · quā claritatem :
niſi ĩmortalitatem · quā natura humana in illo fue-
rit acceptura · Propter ĩmutabilitatem enim prede
ſtinatōnis preteriti temporis verbis futura ſignifi
cat · ĩmortalitatis aũt claritatem quā ſibi a patre
datā dicit etiam ſe ſibi dediſſe intelligendũ eſt Cũ
enim tacet filius in opere patris opatōnem ſuam
humilitatem commendat · Cũ vero in opere ſuo ta-
cet operatōnem patris parilitatem cōmendat · Iſto
igitur modo & hoc loco nec ſe fecit alienũ a patris
opere ꝙ̄uis dixerit · claritatem quā dediſti mihi ·
nec patrem fecit alienũ ab opere ſuo ꝙ̄uis dixerit ·
dedi eis · Sicut aũt ex eo ꝙ patrē pro ſuis omnibꝰ
rogauit · hoc fieri voluit · vt omnes vnũ ſint · ita
etiā ſuo benefitio id fieri voluit · Vnde adiunxit ·
Vt vnũ ſint in nobis ſicut & nos vnum ſumus ·
¶ Chriſ · Vel claritatem dicit gloriam que eſt ꝑ
ſigna & dogmata & vt vnanimes ſint · vnde ſubdit
Vt vnũ ſint ĩ nob · ſic̄ & nos vnũ ſu⁹ · Hec eī glo-
ria vt ſint vnũ · etiā ſignis maior ē Vniuēſi eī q̇ ꝑ
apoſtolos crediderũt · vnũ ſũt · Et ſi quidā ex ip̄is
diuiſi ſunt · hoc eoꝝ deſidie fuit · qđ tamē eũ non la-
tuit · ¶ Hilari · Per acceptum igi̇ & datum ho-
norem omnes vnũ ſũt · Sed non dũ apprehendo ra
tōne quoniam datus honor vnum omnes eē perfi-
ciat · Sed dominus gradum quēdam atqꝫ ordinem
cōſũmande vnitatis expoſuit · cum ſubdit · vt vnũ
ſint in nobis · vt cũ ille in patre per naturam diui-
nitatis eēt · nos contra ĩ eo per corporalem eius na
tiuitatem & ille iterũ in nobis per ſacramenti eē
miſterium crederetur perfecta per mediatorem v-
nitas doceretur · ¶ Chriſ · Alibi vero ait de ſe &
patre Veniemus · & māſionem apud eũ faciem⁹ ·
illic quidem ſabellianoꝝ obſtruens ora dũ ſcilicet
ponit duas perſonas · Hic vero arrij ſuſpitōnez de-
ſtruit · cum patrem per ſe dicit diſcipulis adueni-
re · ¶ Aug⁹ · Neqꝫ tamen hoc ita dictum eſt tanꝙ̄
pater non in nobis aut nos in patre non ſimus · ſꝫ
per hoc mediatorem inter deum & hominem ſe bre
uiter intimauit · Quod vero addidit · vt ſint conſũ-
mati in vnum · oſtendit eo perduci reconciliatōnez
que fit per mediatorem · vt perfecta beatitudine ꝑ
fruamur · vnde id quod ſequitur · vt cognoſcat mũ
dus quia tu me miſiſti · nō ſic accipiendum puto ·
tanꝙ̄ iterum dixerit · vt credat mundus · Quādiu
enim credimus quod non videmus · nondum ſu-
mus conſummati ſicut erimus · cum meruerimus
videre quod credimus · Quando ergo de conſumma
tōne loquitur · talis eſt intelligenda cognitō · qua-
lis erit per ſpeciem · non qualis nunc eſt per fidem
Ipſi quippe credentes ſunt mundus non permanēs
inimicus · ſed ex inimico amicus effectus · Propte
rea ſequitur · Et dilexiſti eos ſicut me dilexiſti ·
In filio quippe nos pater diligit · quia in eo nos ele
git · Nec ideo pares ſumus vnigenito filio · Neqꝫ eī
ſemper equalitatem ſignificat · ꝙ dicitur · ſicut il-
lud ita & iſtud · ſed aliquando tm̄ quod illud eſt ·
eſt & illud · Ita in hoc loco nihil eſt aliud · Dilexi
ſti eos ſicut me dilexiſti · quā dilexiſti eos quoniā
& me dilexiſti · Non enim alia cauſa eſt diligendi
mēbra ei⁹ niſi q̄ꝛ diligit eũ · Cũ igiṙ eoꝝ q̄ fecerit ·
nihil oderit · q̇s digne poſſit eloq̄ q̄ntũ diligat mē-
bra vnigeīti filij ſui & q̄nto āpli⁹ ip̄ꝫ vnigeītũ ·

¶ Pater quos dediſti mihi · volo vt vbi ego ſū · & illi ſint mecum · vt videant claritatem meam quā dediſti mihi · qꝛ dilexiſti me ante cōſtitutōnem mūdi. Pater iuſte · mundus te non cognouit. Ego aūt cognoui te · & hij cognouerunt · qꝛ tu me miſiſti · Ego notum feci eis nomen tuum. & notum faciā · vt dilectio qua dilexiſti me · in ipīs ſit · & ego in ipīs. ¶ Chriſoſtomus. Poſtq̄ dixerat qꝛ multi credent per eos & multa gloria potientur · loquitꝰ · de reliquo de coronis eis repoſitis dicens. Pater quos dediſti mihi · volo vt vbi ego ſum · & illi ſint mecum · ¶ Auguſtinus. Ipſi ſunt quos a patre accepit · quos & ipē de mūdo elegit. Sicut enim ait in huius oratōnis exordio · Dedit eis poteſtatem omnis carnis · i · omnis hominis · vt det eis vitam eternam · vbi oſtendit poteſtatem ſe omnis hominis accepiſſe vt liberaret · q̊s voluerit & dānet q̊s voluerit · Quapropter omnibus membris ſuis promiſit hoc premiū · vt vbi eſt ipē & nos cum illo ſimus Nec poterat non fieri quod omnipotenti patri ſe velle dixerit omnipotens filius. Vna vero eſt patris & filij voluntas · & ſi intelligere nondum permittit infirmitas · credat pietas · Quātum ergo attinet ad creaturam in qua factus eſt ex ſemine Dauid ſecūdum carnem · eo mō dicere potuit · vbi ego ſum · vt iam ibi ſe eē diceret · vbi fuerat mox futurus · In celo ergo nos futuros eē promiſit. Illo enī forma ſerui leuata eſt · quā ſūpſit ex virgine · & ad dextram patris collocata. ¶ Grego. xxvij · moralium · Vbi eſt ergo quod rurſus veritas dicit Nemo aſcendit in celū niſi qui de celo deſcēdit: que ſibi in verbis ſuis non diſcrepat Quia enim mēbrorum ſuoꝝ caput dn̄s factus eſt · repulſa reproboꝝ multitudine · ſolus etiā eſt nobiſcū · & ſic dū nos cū illo vnū iā facti ſumus · vn̄ ſolus venit in ſe · illuc etiā ſolus redit in nobis. ¶ Aug⁹ · Quod vero attinet ad formā dei in qua eq̄lis eſt patri · ſi ſecūdum eā velimus intelligere quod dictū eſt · vbi ego ſum · & illi ſint mecū. Abſcedat ab animo omnis imaginum corporaliū cogitatō · & nō inquiratꝰ · eq̄lis patri filius vbi ſit · qm̄ nemo inuenit vbi n̄ ſit · Propterea non eis ſatis fuit dicere Volo vt vbi ego ſū & ipſi ſint · ſed addidit · mecū · Eſſe ei cū illo magnū bonū eſt · Nā & miſeri poſſunt eē vbi ē ille · ſꝫ beati ſoli ſunt cū illo · Et vt de viſibili q̄uis longe diſſimili qualecūq; ſumam⁹ exemplū · ſicut cecus etiā ſi ibi ſit vbi lux eſt · non ē tn̄ ipē cū luce · ſꝫ abſens eſt a preſente · Ita n̄ ſolū infidelis ſed etiā fidelis · & ſi eē nunq̄ poſſit vbi non ſit xp̄s · non tn̄ eſt ipē cum xp̄o ꝑ ſpēm · Nā fidelē non ē dubitādū eē cum xp̄o ꝑ fidem · ſed hic de ſpecie illa dicebat · in qua videbimus eū ſicuti eſt · vn̄ adiunxit · vt videant claritatem meā quā dediſti mihi · vt videāt dixit · non vt credant · Fidei merces eſt iſta · non fides · ¶ Chriſ · Non aūt dixit vt participent gloriā meam · ſed vt videant · hoc occulte inſinuās quoniam omnis requies ibi eſt filium dei videre · Dedit aūt ei pater claritatem quādo eū genuit · ¶ Aug⁹ · Cū ergo viderimus claritatem quā dedit pater filio · etiā ſi eā dici hoc loco intelligamus · nō quā pater eq̄li filio gignens eū dedit · ſed quā facto hōi filio dedit poſt mortem crucis · Tūc fiet iuditium · tūc tolletꝰ impius ne videat claritatem domini · Quā: niſi illā qua deus ē · Si ergo ſcḋm id q̄ filius deus ē · accipiam⁹ hoc dictum Volo vt vbi ego ſū & ipſi ſint mecum · in patre cū xp̄o erim⁹ · q̊ cū dixiſſet · Et videāt claritatem quā dediſti mihi · cōtinuo ſubiunxit · Quia dilexiſti me ante cōſtitutōnem mūdi · In illo enim dilexit & nos ante cōſtitutōnem mūdi · & tūc predeſtinauit quod in fine facturus eſt mūdi ¶ Bed. Claritatem igitꝰ vocat dilectionē qua ipē dilectus eſt a pr̄e ante mūdi cōſtitutōem · in illa claritate & nos dilexit ante cōſtitutōnem mūdi · ¶ Theo Poſtquā ergo pro fidelib⁹ orauit & tot illis ꝓſpera ꝓmiſit · ponit quoddā piū · & ꝓpria māſuetudine dignū dicens · Pater iuſte mūdus te non cognouit Quaſi diceret · ego cuperem cūctos homines cōſeq̇ dicta bona que quidem pro fidelib⁹ implorauí · Sz qꝛ ignorauerunt te · ideo non contingent gloriam & coronas. ¶ Chriſoſtomus. Videtur aūt mihi hoc & anxius dicere · quoniam eum qui ita bonus & iuſtus eſt · cognoſcere noluerūt. Non igr̄ hoc ē qḋ iudei dicūt · quoniam ipſi quidem te cognoſcunt ego vero ignoro · ſed econtrario eſt Vnde ſubdit · Ego aūt cognoui te & hij cognouerūt qꝛ tu me miſiſti · & notum feci eis nomen tuum · & notum faciam per ſpiritum ſanctum eis perfectam cognitōnē dādo · Si aūt didicerint quis es tu · ſcient qꝛ ego non ſū ſeꝑatus a te · ſed valde amatus & ꝓprius fili⁹ & cōiunctus · Hoc vero ſuaſi eis · vt ego maneam in eis · & ſic fidem que eſt in me & amatorem ſeruabūt certiſſime Et hoc eſt quod ſubditur · vt dilectō qua dilexiſti me · in ipſis ſit · & ego in ipſis · Quaſi diceret · Ipſis me amantibus ego manebo in eis · ¶ Aug⁹ · Vel aliter · Quid eſt eum cognoſcere niſi vita eterna: quā mundo dānato n̄ dedit · reconciliato dedit · Propterea itaq; mūdus non cognouit qꝛ iuſtus es · Hoc meritis eius vt non cognoſceret · retribuiſti · & ꝓpterea mūdus recōciliatus cognouit qꝛ miſericors es · Et vt cognoſceret non ei merito · ſed gratia ſubueniſti · Deniq; ſequitur Ego aūt cognoui te · Ipē fons gratie eſt deus natura · homo aūt de ſpiritu ſancto & virgine ineffabili gratia · Deniq; gratia dei per iheſum chriſtum eſt · dicitur · Et hij cognouerunt · ipē eſt mundus reconciliatus · Sed ideo quia tu me miſiſti · Ergo gratia cognouerunt · Et notum feci eis nomen tuum per fidem · & notum faciam per ſpeciem · vt dilectio qua dilexiſti me · in ipīs ſit · Qualis eſt iſta locutō · tali & apoſtolus vſus eſt · Bonum certamen certaui · nō ait · bono certamine quod vſitatius diceretur · Quomodo autem dilectio qua pater dilexit filium eſſet in nobis · niſi quia membra eius ſumus · & in illo diligimur · cum ipſe diligitur totus · id eſt

caput & corpus! Et ideo ſubiunxit Et ego in ipſis
Eſt em̄ in nobis tanq̄ȝ in templo ſuo · nos aūt in il
lo ſecūdū q̄ caput noſtrū eſt ·

Capitulū ·xviij·

NEc cū dixiſſet ihesus · egreſſus ē
cū diſcipulis ſuis trās torrentem
cedron · vbi erat ortus in quē in-
troiuit ipſe & diſcipuli eius Scie
bat aūt & iudas qui tradebat eū ·
locū · q̄z frequēter ihesus cōuene-
rat illic cū diſcipulis ſuis · ¶ Auguſt · Terminato
ſermone quē poſt cenā dn̄s ad diſcipulos habuit ·
adiuncta oratōne quā dixerat ad patrē · eius paſſio
nem iohānes euāgeliſta ſic exorſus eſt · Hec cum
dixiſſet ihesus · egreſſus ē cū diſcipulis ſuis trans
torrentē cedron · vbi erat ortus · in quem introiuit
ipſe & diſcipuli eius · non aūt cōtinuo hoc factū eſt
cū eius illa finita eēt oratō · ſed alia quedā ſūt inter-
poſita · que ab iſto p̄termiſſa apud alios euangeli
ſtas legūtur · ¶ Aug⁹ · de con · euā · Facta eſt em̄
cōtentō inter eos quis eorū videret̄ eē maior · ſicut
lucas cōmemorat · Dixit etiā ipſe petro · ſicut ipſe
lucas ſubiungit · Ecce ſathanas expetiuit vos vt
cribraret · ſicut triticū · & cetera que ibi ſequūtur ·
Et hymno dicto · ſicut matheus & marcus cōme-
morāt · exierūt in montē oliueti · Contexit g̊ nar-
ratōnem matheus & dixit · Tūc venit ihesus cum
illis in villam que dicit̄ Gethſemani · Iſte locus ē
quē cōmemorat hic iohānes · vbi erat ortus · in quē
introiuit ipſe & diſcipuli eius · ¶ Aug⁹ · ſup iohā
nem · Ad hoc g̊ valeat quod dictū eſt · hec cū dixiſ
ſet · vt non eū ante opinemur ingreſſum q̄ȝ illa ver
ba finiret · ¶ Chriſo · Sed ꝓpter quid non dixit ·
Ceſſans ab oratōne venit illuc · quoniam oratō illa
fuit loquela ꝓpter diſcipulos facta · De nocte autē
vadit & flumē pertranſit · & ꝓperat ad locū prodi-
tori cognitū · auferens his qui inſidiabant̄ · laborē
& oſtendens diſcipulis quoniā volens ad mortem
venit · ¶ Alchui · Dicit aūt trans torrentem cedrō
ideſt credrorū · gemitu⁹ em̄ eſt grecus · Trāſit tor
rentem q̄ de torrente paſſionis bibit · vbi erat ort⁹
vt peccatū quod in orto cōmiſſum fuerat · in orto de
leret · Paradiſus em̄ ortus delitiarū interpretatur ·
¶ Chriſ · Ne aūt audiens ortū eū occultari eſtiēs
ſubiungit · Sciebat aūt & iudas qui tradebat eū ·
locū · q̄z frequenter ihesus cōuenerat illuc cū diſci-
pulis ſuis · ¶ Aug⁹ · Ibi ergo lupus ouina pelle
cōtectus & iter oues alto patriſfamilias cōſilio to
leratus didicit · vbi ad tempus exiguum diſperge-
ret gregem inſidijs appetendo paſtorem · ¶ Chri ·
Multotiēs aūt ibi cū diſcipulis ihesus ſingulariter
cōuenerat · de neceſſarijs loquēs · & que nō erat fas
alios audire · Facit aūt hoc in montibꝫ & in ortis
maxime purū a tumultibꝫ inquirens ſemper locū ·
ne mens impediatur ab auditōe · Ideo aūt iudas il-
luc venit quoniā multotiēs xp̄s extra pernocta-
bat Iuiſſet aūt ad domū ſi putaſſet eū ibi inuenire
dormientem · ¶ The · Nouerat etiā iudas dominū
feſto tempore conſueuiſſe ſemper docere diſcipulos
aliquid ſublime · Erat aūt ſolitus docere huiuſmōi
miſtica in talibꝫ locis · At quoniam tunc dies erat
ſollennis · arbitratus eſt illū eē illic & diſcipulos
docere que ad celebritatem ſpectabant · textus

¶ Iudas ergo cū accepiſſet cohortem · & a pontifi
cibꝫ & phariſeis miniſtros · venit illuc cū laternis
& facibus & armis · Ihesus itaq̄ȝ ſciens omnia que
ventura erāt ſuper eū · proceſſit · & dixit ad eos Quē
queritis! Reſponderūt ei · Ihesū nazarenū · Dicit
eis ihesus · Ego ſū · Stabat aūt & iudas · qui trade
bat eū · cū ipſis · Vt ergo dixit eis · ego ſum · abierūt
retrorſū · & ceciderūt in terram · Iterū ergo interro
gauit eos · Quem queritis! Illi aūt dixerūt · ihesū
nazarenum · Reſpondit ihesus · Dixi vobis · quia
ego ſum · Si ergo me queritis · ſinite hos abire ·
Vt impleretur ſermo quē dixit quia quos dediſti
mihi non perdidi ex eis quemq̄ȝ · ¶ Gloſa · Oſten
derat euangeliſta quomodo iudas ad locum vbi
xp̄s erat · peruenire potuerit · nūc oſ̄dit quomodo
illuc peruenit · dicens · Iudas ergo cum accepiſſet
cohortem & a pontificibus & phariſeis miniſtros ·
venit illuc cum laternis & facibꝫ & armis · ¶ Au-
guſtinus · Cohors non iudeorum · ſed militum fuit
A preſide itaq̄ȝ intelligatur accepta tanq̄ȝ ad tenen
dum reum ſeruato ordine legitime poteſtatis · vt
nullus tenentibus auderet obſiſtere · quāq̄ȝ & ma-
nus tāta fuerat cōgregata & ſic armata veniebat ·
vt vel terreret vel etiā repugnaret · ſi quiſq̄ȝ chri-
ſtum defendere auderet · ¶ Chriſ Sed qualiter co
horti ſuaſerūt quia milites erant · pecuniarum gra-
tia omnia facere meditantes ¶ Theophilus · Fa
ces autem afferunt & laternas · ne chriſtus latēs
in tenebris fugeret · ¶ Chriſoſtomus · Multotiēs
autem alias miſerunt comprehendere eum · ſed nō
valuerunt · vnde manifeſtum eſt q̄ tunc ſponte ſe
ipſm̄ dedit · Propter quod ſubditur · Ihesus autem
ſciens omnia que ventura erant ſuper eum · proceſ-
ſit · & dixit ad eos · Quem queritis! ¶ Theophil⁹ ·
Querit aūt non vt volens ſcire · Nam vtiq̄ȝ nouerat
omnia que ventura erant ſuper eum · ſed oſtendere
volens quoniam cum preſens eēt · ab eis videri nō
poterat · vel diſcerni · Nam ſequitur · Dicit eis ihe-
ſus · Ego ſum · ¶ Chriſoſtomus · In medio enim
eorum exiſtens excecauit eorum oculos · Quoniam
enim non tenebre cauſa erant indicauit euangeli-
ſta dicens · quoniam habuerunt lampades · Si ve-
ro lāpades n̄ eēnt · a voce ſaltē debebāt agnoſcē Si
vero & illi ignorabāt · qualiter iudas ignorauit ·
qui cum eo fuerat continue! Et ideo ſubdit · Sta-
bat autem & iudas qui tradebat eum · cum ipſis ·
Fecit autem hoc ihesus oſtendens quoniam non
ſolū cōprehendere eum n̄ poſſent · ſꝫ nec vidē · ī me
dio exn̄tem · niſi ipſe cōcedēt · Vn̄ ſubdit̄ · Vt g̊ di
xit eis · ego ſū · abierūt retrorſū · & ceciderūt ī terrā ·

¶ Auguſtinus. Vbi nunc militum cohors? vbi
terror? & munimē armorum? vna vox turbā odijs
ferocem armiſq; terribilē ſine telo vllo ꝑcuſſit. re-
pulit. ſtrauit. Deus eñ latebat in carne. & ſempi
ternus dies ita mēbris occultabatur humanis. vt
cū laternis & facibꝰ q̄reretur occidēdus a tenebris.
Quid iudicaturus faciet. qui iudicādus hoc fecit?
Et nunc vbiq; ꝑ euangelium ego ſum dicit xp̄s.
& a iudeis expectat̄ antixp̄s. vt retro redeant &
in terrā cadant qm̄ deſerentes celeſtia. terrena deſi
derāt. ¶ Grego. ſuper ezechielem. Quid aūt hoc ꝙ
electi in faciem. & reprobi retrorſum. cadunt. niſi
ꝙ omnis qui poſt ſe cadit. ibi cadit. vbi nō videt
Qui vero an̄ ſe ceciderit. ibi cecidit. vbi videt. Ini-
qui g° qui in inuiſibilibꝰ cadūt. poſt ſe cadere dicū
tur. quia ibi corruūt vbi q̄d tūc eos ſequitur. mō
videre non poſſunt. Iſti vero quia in iſtis viſibi-
libꝰ ſemetipſos ſponte deijciūt. vt in inuiſibilibus
erigantur. quaſi in faciem cadūt. quia timore com
pūcti vidētes humiliant̄. ¶ Chriſo. Demū ne q̄s
dicat quoniā ip̄e iudeos ad hec induxit vt eū occi-
derent. ſeip̄m in manibꝰ eorum tradēs. maīfeſte oñ
dit eis omnia que ſufficiebant eos reuocare. Sed
quia ꝑmanebant in malitia & nullā habebāt excu
ſatōez. tunc ſeip̄m ī manibꝰ eoꝝ tradidit. Vnde ſe
quitur. Iterū g° interrogauit eos. Quē queritis? Il
li ergo dixerūt. Iheſum nazarenū. Reſpōdit ihe-
ſus. Dixi vobis quia ego ſum. ¶ Augꝰ. Audierāt
primo. ego ſum. ſed nō cōprehēderāt. qꝛ hoc noluit
qui potuit quicq̄d voluit. verū ſi nūꝙ ſe ab eis ꝑ-
mitteret apprehēdi. nō quidē illi facerēt. ꝓpter q̄d
venerāt. ſed nec ip̄e faceret ꝓpter q̄d venerat. Pro
inde qꝛ tenē volētibꝰ & nō valētibꝰ oñdit poteſtatē
ſuā. Vñ ſubdit̄. Si g° me q̄ritis ſinite hos abire.
¶ Chriſo. Quaſi dicēt. ſi me q̄ritis. nihil vobis ad
hos cōmune eſt. Ecce meip̄z trado. vſq; ad vltiaz
horā ad ſuos dilectionis cōſeruātiam demonſtrās.
¶ Angu. Inimicos iubet. & hoc faciūt q̄d iubet
Dimūt ſcꝫ nūc eos abire. quos non vult perire.
¶ Chriſo. vnde euangeliſta oñ̄dēs ꝙ hoc non fuit
eoꝝ ꝓpoſiti. ſed virtus eius qui cōprehēſus fuerat.
ſubiūgit. vt impleret̄ ſermo quē dixit. qꝛ quos de
diſti mihi. nō perdidi ex eis queꝗ̄. Perditōez autē
non hāc dixerat. que mortis ſed illā eternā. Euan-
geliſta vero & de p̄ſenti morte id accepit. ¶ Au-
gu. Nūq̄d aūt non erāt poſtea morituri? Cur ergo
ſi tunc morerētur. perdēt eos. niſi qꝛ nōdum in eū
ſic credebant. quō credunt quicūq; non pereunt.

¶ Simon ergo petrꝰ habēs gladium eduxit eum
& ꝑcuſſit pōtificis ſeruū. & abſcidit eius auriculā
dextrā. Erat aūt nomē ſeruo malchus. Dixit ergo
iheſus petro. mitte gladium tuū in vaginam. Ca
licem quem dedit mihi pater. non bibam illum?
¶ Chriſo. Petrus cōfidēs in predicta voce domi-
ni & in hijs que iam facta erāt. armatur aduerſus
eos qui ſui ꝑuenerāt. vnde dicit̄. Simō ergo petrus
habēns gladium eduxit eum & percuſſit pontificis
ſeruum. Sed qualiter qui iuſſus erat non perā ha
bere. neq; duo veſtimenta. gladium habet? mihi vi-
detur hunc formidans preparaſſe dudū. ¶ Theo.
Vel ad opꝰ agni illo indigens ferebat hunc etiā
poſt cenam. ¶ Chriſ. Sed qualit̄ qui iuſſus erat
non alapam dare. homicida fit? Quia maxime non
ſe vlciſci iuſſus eſt. hic aūt non ſe vlciſcebatur. ſed
magiſtrum. Demum nondum perfecti adhuc erāt
ſed videbis poſtea petrum verberatū & humilit̄ fe-
rentē. Nō ſine cauſa aūt ſubdit. Et abſcidit eiꝰ au
riculam dextrā. Videt̄ mihi eñ impetum apoſtoli
ſignificare. quoniam ad ip̄m caput impetum fecit.
¶ Augu. Solus aūt hic euangeliſta etiam nomē
ſerui huiꝰ expreſſit. cū dicit. Erat aūt nomē ſeruo
malchus. ſicut lucas ſolus ꝙ eius auriculam dñs
tetigerit & ſanauerit eum. ¶ Chriſo. Tūc eñ mi
raculum fecit. & erudiens nos q̄niam eis qui male
faciunt. bene facere oportet. & virtutem reuelans
ſuam. Nomē aūt ꝓpterea poſuit euāgeliſta. vt hijs
qui tunc legerent. liceret querē ſi vere factum ſit.
Seruū aūt eum ſūmi pontificis dicit. quia magnū
eſt quod factum eſt. non ſolū quia curauit. ſed q̄a
curauit eum qui ſuper eum venerat. & paulopoſt
alapam daturus erat. ¶ Auguſtinꝰ. Malchus aūt
interpretatur regnaturus. Quid ergo auris pro do
mino amputata & a domino ſanata ſignificat. niſi
auditum amputata vetuſtate renouatum? vt ſit in
nouitate ſpiritus & non in vetuſtate littere. Quod
cui preſtitum fuerit a chriſto quis dubitet regna-
turum eſſe cum chriſto? Quod aūt ſeruus inuentus
eſt & hoc ad illam pertinet vetuſtatem. que in ſer
uitutē generat. Sed locum acceſſit ſanitas. figura
ta eſt & libertas. ¶ Theophilꝰ. Vel ceſio auris
dextre ſerui principis ſacerdotum ſignum erat ſur
ditatis eorum. que precipue in principibus ſacer
dotum inoleuerat. Quod aūt denuo reſtituta ſit au-
ris. ſignificat vltimam reparationem intellectus in
iſraheliticis veniente helia. ¶ Auguſtinꝰ. Factū
aūt petri dominꝰ improbauit & progredi vltra ꝓ-
hibuit. Vnde ſequitur. Dixit ergo iheſus petro.
Mitte gladium tuum in vaginam. etenī ille ad pa
cientiam commonendus fuit. & hoc ad intelligenti
am conſcribendum. ¶ Chriſoſtomus. Non ſolum
aūt minis eum cohibuit. vt matheus refert. ſed &
aliter conſolatur eum dicens. Calicem quem dedit
mihi pater. non vis vt bibam illum? Oſtendens
quoniam non illorum virtutis que fiebant. erant.
ſed ſue conceſſionis. & ꝙ non eſt deo contrarius.
ſed obediens vſq; ad mortem. ¶ Theophilus. In
eo autem. ꝙ ipſam calicem dicit ꝙ̄ ſibi grata & ac
ceptabilis pro ſalute mortalium mors videatur
ediſſerit. ¶ Auguſtinus. Qꝫ autem a patre tradi
tum ſibi dicit calicem paſſionis. Illud eſt quod
ait apoſtolus. Proprio filio non pepercit. ſed pro
nobis omnibꝰ tradidit eum. Verum autor calicis
huiꝰ eſt etiā ip̄e qui bibit. vnde idē apoſtolꝰ dicit.

Xpiſtꝰ dilexit nos. & tradidit ſeipſum ꝓ nobis.

¶ Cohors ergo & tribunus & miniſtri iudeoꝝ cō-
prehēderūt ihesū. & ligauerūt eū & adduxerūt eū
ad annā primū. Erat em̄ ſocer cayphe qui erat pō-
tifex āni illiꝰ. Erat aūt cayphas q̄ cōſiliū dederat
iudeis. quia expedit vnū hominē mori pro populo
¶ Theo. Peractis cūctis q̄ ſufficiēt ſe habebant
ad ꝓhibendū iudeos. cum illi hoc nequaꝙ̄ diſcerne
rent. tūc duci ſe ꝑmiſit. Vnde dr̄. Cohors ḡ & tri
bunꝰ & miniſtri iudeoꝝ cōphēderūt ihesū. ¶ Au
gu. Cōprehēderūt. ad quē nō acceſſerūt. nec audie
rūt. accedite ad eū & illuīamini. Si ei ſic accedēnt
nō eū manibꝰ occidēdū. ſed recipiēdū corde cōprehē-
derēt. Nūc aūt qn̄ eum illo mō cōphenderūt. abeo
longiꝰ receſſerūt. Sequit̄. Et ligauerūt eū. a quo
ſolui pociꝰ velle debuerūt. & erāt forte in eis q̄ po-
ſtea liberati ab eo dixerūt. Dirupiſti vincula mea
Poſtea vero ꝙ̄ ꝑſecutores tradēte iuda dn̄m liga-
uerūt. vt intelligat̄ iudas nō laudabilis vtilitate
traditōis huiꝰ. ſed ſceleris volūtate dānabilis. ſub
ditur. Et adduxerūt eū ad annā primū. ¶ Chriſ.
Pre delectatōe em̄ gloriabant̄ in hῐs q̄ fiebāt. q̄ſi
tropheū ſtatuentes. ¶ Augu. Nec tacet cām cur
ita factū ſit. ſubdēs. Erat. n. ſocer cayphe. qui erat
pōtifex āni illiꝰ. Merito & matheus cū id breuius
narrare voluiſſet. eū ad cayphā ductū fuiſſe cōme
morat. q̄a & ad annā primꝰ ideo ductꝰ eſt. ꝙ ſocer
eiꝰ fuerit. vt intelligēdū ſit hoc eūdē cayphā fieri
voluiſſe. ¶ Beda. Quatenꝰ dum a cōſimili pōtifice
dānaret̄. ipē q̄ꝫ minoris criminis reꝰ haberet̄. vel
fortaſſis ſic domꝰ eiꝰ ſita erat vt preterire eam non
poſſent. Some diuinitꝰ actū ē. vt qui erāt affines
ſāguine. ſociarent̄ ī ſcelere. Sꝫ ꝙ dicit ꝙ eſſet pō
tifex anni illiꝰ. ſonat cōtrariū legi. In q̄ ꝑceptum
erat. vt vnus eēt pontifex ſūmꝰ. q̄ mortuo ſuccede-
ret ei filiꝰ ſuꝰ. Sꝫ iā pōtificatꝰ ābitōe erat infectꝰ
¶ Alchui. Refert em̄ ioſephus iſtū cayphā vniꝰ
āni ſacerdotiū redemiſſe. Non ḡ mirū ſi iniquꝰ pō-
tifex inique iudicauerit. ſepe q̄ per auaritiā ad ſa-
cerdotiū accedit. ꝑ iniuſtitiā in eo ſeruat̄. ¶ Chri
ſo. Ne aūt audiēs vincula auditor tumultuet̄. reco
luit ꝓphetie qm̄ mors eiꝰ ſalus fuit orbis terrarū.
Vnde ſequit̄. Erat aūt cayphas q̄ conſiliū dederat
iudeis qꝛ expedit vnū hoīeꝫ mori ꝓ populo. Tāta
em̄ ē veritatis ſuꝑabūdātia. vt & inimici eam per-
ſonent. Textus

¶ Sequebat̄ aūt ihesū ſimon petrus. & aliꝰ di-
ſcipulus. diſcipulus aūt ille erat notus pontifici.
& intrauit cū ihesu in atriū pōtificis. Petrus aūt
ſtabat ad hoſtiū foras. Exiuit ḡ diſcipulus aliꝰ q̄
erat notꝰ pōtifici. & dixit hoſtiarie. & introduxit
petrū. Dicit ergo petro ancilla hoſtiaria. Nūquid
& tu ex diſcipulis es hoīs iſtiꝰ? Dicit ille. Nō ſum
Stabāt aūt ſerui & miniſtri ad prunas. qꝛ frigus
erat. & calefaciebāt ſe. Erat aūt & petrus cum eis
ſtās & calefaciēs ſe. ¶ Augꝰ. de cō. euā. De petri

temptatione que inter domini contumelias facta
eſt. non eodē ordine oēs narrāt. Nā ipās primo cō-
memorat matheꝰ & marcꝰ. Deinde petri tēptatōꝫ.
Lucas vero explicat prius tēpatōes petri. demum
domini cōtumelias. Johannes aūt incipit petri tem
ptatōeꝫ dicere. cum dicit. Sequebatur aū. ihesum
ſimon petrus. & aliꝰ diſcipulus. ¶ Alchui. Ex de
uotōe ſequebatur magiſtrum ꝙ̄uis a longe ꝓpt̄ ti-
morem. ¶ Auguſtin. Quis ſit aūt ille aliꝰ diſcipu
lus. non temē affirmādū eſt. q̄a tacetur. Solet aūt
ſeipē iohānes ita ſig̃ficare & addere. quē diligebat
ihs. fortaſſis ḡ & hic ipē ē. ¶ Chriſo. Se aūt oc-
cultat humilitatis gratia. Etem̄ hic magnā recti-
tudinē enarrat. quō omnibꝰ fugientibꝰ ipē ſequit̄.
ſed ꝑponit ſibi petrū & ſuipiꝰ coactꝰ ē meminiſſe
vt diſcas qm̄ cerciꝰ aliῐs enarrat ea que facta ſunt
in atrio q̄ſi intus exn̄s. Succidit aūt ꝓꝓam laudē.
ſubdēs. Diſcipulus aūt ille erat notus pōtifici. & ī
trouit cū ihesu in atrium pontificis. Non em̄ hoc
vt magnum quid de ſeipſo ponit. ſed quia dixit.
ꝙ intrauit cum ihesu ſolus. vt non eſtimes hoc ex-
celſe mētis eē. addit cauſam. Igitur petrum veniſ-
ſe illuc. amoris fuit. non intraſſe aūt intra timoris
Vnde ſequit̄. Petrus aūt ſtabat ad hoſtiū foras.
¶ Alchui. Foris ſtabat qui negaturus erat domi
num. nec erat in xp̄o. qui xp̄m confiteri non erat
auſus. ¶ Chriſo. Sed quoniam & petrus intraſ-
ſet vtiꝗ domū ſi ei conceſſum eēt. indicauit ſubdēs
Exiuit ergo diſcipulus alius qui erat notus pon-
tifici. & īntroduxit petꝝ. Ideo aūt ipē eū nō introdu
xit. quia xp̄o adherebat & ſequebatur eum. Se-
quitur. Dixit ergo ancilla hoſtiaria. Nunquid &
tu ex diſcipulis es hominis iſtius? Dicit ille. Non
ſum. Quid dicis o petre? Nonne prius dixiſti? & ſi
oportuerit. animam meam ꝓ te ponam? Quid ergo
factum ē. quoniā nec hoſtiarie fers interrogatio-
nem? Non erat miles qui interrogabat. ſed hoſtia-
ria vilis. Neqꝫ dixit. ſeductoris diſcipulus es ſed
hominis illius. quod miſerētis erat. Dicit aūt nun-
quid & tu. quia iohannes intus erat. ¶ Auguſti.
Sed quid mirum ſi deus vera predixit. homo aūt
falſa preſumpſit? Sane in iſta. que iam cepta eſt.
negatione petri. debemus aduertere. non ſolum ab
eo negari xp̄m. qui dicit eum non eē xp̄m. ſed ab
illo etiam qui negat ſe eē xp̄ianum. Dominus ei
non ait petro. Diſcipulum meum te negabis.
ſed me negabis. Negauit ergo ipm̄ cum ſe negauit
eē diſcipulū. Quid aūt aliud iſto mō ꝙ̄ ſe negauit
eē xp̄ianum? Quāmulti poſtea etiā pueri & puelle
potuerūt mortē ꝓ xp̄i cōfeſſione contemnere. & re
gnum celorum fortiter introire. quod tunc iſte nō
potuit. qui claues regni eius accepit. Ecce vnde
dictum eſt. Sinite hos abire. quia quos dediſti
mihi. non perdidi ex eis quemꝙ̄. Vtiꝗ enim. pe-
trus ſi negato chriſto hinc iret. quid aliud ꝙ̄ per
iret. ¶ Chriſ. in ſermone de petro & helia. Idcir-
co aūt diuine ꝓuidētie ſecretū ꝑmiſit vt ꝑmus ipſe

laberetur petrꝰ. quo erga peccantes duriorem ſen
tentiam. ꝓpꝛi caſus intuitu temparet. Petrꝰ em̄ orb
terraꝝ doctor & magiſter peccauit. & veniā īpetra
uit. vt hec indulgētie norma & regula iudicātibꝰ p̄
beret̃. Idcirco ei n̄ āgelis ābitror commiſſam ſacdocij
ꝑtatē. ne cū ipī mīme peccarēt. in peccatoribꝰ ſine
mīa vindicarēt. Homo paſſibil' ſup̄ hoīes ordinat̃
vt dū ipē ī alijs ſuas recolit paſſiōes. mitē apꝺ eos
ſe ꝓbeat & benignū. ¶ Theo. Quidā tn̄ manē quā
dam grām appꝛantes petro dicūt ꝙ ideo negauit pe
trus qm̄ volebat ſemꝑ eē cū xp̄o. & ſeq̄ continue.
Nouit em̄ ꝙ ſi fateret̃ ſe eē de xp̄i diſcipulis. dimit=
teret̃ ab eo. & nō hrēt vltra ſpatiū ſeq̄ndi videndiq̃
dilectū. vn̄ ſimulabat ſe offitiū gerē miniſtrorū. ne
vultꝰ meſtitia ↄgnitꝰ excluderet̃. vn̄ ſeq̃t̃. Sta=
bāt aūt ſerui & miſtri ad prunas (q2 frigꝰ erat) &
calefaciebāt ſe. Erat aūt & petrꝰ ſtās cū eis & ca
lefaciēs ſe. ¶ Aug. Nō hyems erat & tn̄ frigꝰ erāt
q̄le ſolet etiā eq̄noctio verno accidē. ¶ Grego. ij.
mora. Jam aūt intꝰ a caritatis calore petrꝰ torpu
erat & ad amorē p̄ntis vite q̄ſi ad perſecutoꝝ pru=
nas infirmitate eſtuante recalebat. Textꝰ
¶ Pontifex aūt interrogabat ihesum de diſcipu
lis eiꝰ. & de doctrina eiꝰ. R̄ndit ihs. Ego palā lo=
cutus ſū mūdo. ego ſemꝑ docui in ſinagoga & ī tē
plo. q̊ oēs iudei cōuenerūt. & in occulto locutꝰ ſū ni
hil. Quid me īterrogas? Interroga eos q̊ audierūt.
quid locutꝰ ſū ipīs. Ecce hij ſciūt. q̊ dixerim ego.
¶ Chriſ. Quia xp̄o nullū crimē inferre poterant.
de diſcipulis interrogabāt. vn̄ dī. Pōtifex aūt in=
terrogabat ihm̄ de diſcipulis eiꝰ. fortaſſis vbi erāt
vel cuiꝰ grā eos collegit. Hoc aūt dicebat q̄ſi ſedi=
tōſū & nouarū reꝝ factorē eū redarguere volens.
q̄ſi nullo alio attēdēte ei ꝙ eiꝰ diſcipulis. ¶ Theo.
Explorat inſuꝑ de doctrina. vn̄ ſequit̃. Et de do=
ctrīa eiꝰ. cuiuſmōi ſcʒ foret. vtrū a lege diſcrepās
& aduerſa moyſi. vt exinde occaſiōe cōcepta vt dei
emulū ꝑdat. ¶ Alchui. Nō em̄ cognoſcēde verita
tis amore interrogat. ſed vt cāʒ inueniret q̊ eū ac
cuſare potuiſſet. & tradē romano p̄ſidi ad dānādū
Sed dn̄s ita tēꝑauit r̄nſionē. vt nec veritatē tacēt
nec ſe defendē videretur. Sequit̃ em̄. R̄ndit ihs.
Ego palā locutꝰ ſū mūdo. ego ſemꝑ docui in ſina=
goga & in tēplo q̊ oēs iudei cōuenerūt. & ī occul=
to locutꝰ ſū nihil. ¶ Augu. Nō p̄tereūda naſcitur
hic q̄ſtio. Si em̄ ipīs diſcipulis non loq̄bat̃ palā.
ſed horā ꝓmittebat qn̄ palā fuerāt locuturꝰ. quō pa
lam locutus ē mūdo? Deīn ipīs diſcipulis ſuis mul
to maīfeſtiꝰ loq̄bat̃. qn̄ cū eis erat remotꝰ a turb.
tūc eī & ꝑabolas apiebat. q̄s clauſas ꝓferebat ad
alios. Sed intelligēdū ē ita eū dixiſſe palā locutꝰ
ſū mūdo ac ſi dixiſſet. Multi me audierūt. & rurſꝰ
nō erat palā. q2 nō ītelligebāt. & ꝙ ſeorſū diſcipu
lis loq̄bat̃. nō ī occulto vtiq3 loq̄bat̃. Quis nāq3 in
occulto loq̃t̃ q̊ corā tot hoibꝰ loquit̃. p̄ſerti ſi hoc
loquit̃ paucis. quod ꝑ eos velit innoteſcē multis.
¶ Theophi. Reminiſcit̃ aūt hic ꝓphetie q̊ dicit.

Non in occulto locutus ſum. nec in occulto terre te
nebroſo. ¶ Chriſo. Vel locutus eſt quidē in occul
to. ſ; n̄ vt hij eſtimabāt trepidās & ſeditoꝝ faciēs.
ſed vbi multorū auditōe. ſuperiora erant. que dice
bantur. Volens aūt ex ſuꝑabūdantia fidedignum
cōſtituere ſuū teſtimoniū. ſubdit. Quid me interro
gas? Interroga eos qui audierūt. quid locutus ſū
ipīs. Ecce hij ſciunt que dixerim ego. q̄ſi diceret.
Tu me de meis interrogas. interroga inimicos me
os qui inſidiant̃ mihi. Sūt aūt hec verba cōfiden
tis in coꝝ que dicta erāt. veritate. Hec eſt em̄ veri
tatis inaltricabilis demonſtratō. cum inimicos q̊s
inuocat teſtes. ¶ Augu. Ipa em̄ que audierant.
& non intellexerāt. talia erāt. vt non poſſent iuſte
ac veraciter criminari. Et q̊tienſcū q3 interrogando
temptarunt vt inuenirēt vnde accuſarēt eū. ſic eis
reſpondit. vt om̄es coꝝ retunderent̃ doli. & calum
nie coꝝ fruſtrarentur. Textꝰ
¶ Hec aūt cum dixiſſet. vnus aſſiſtēs miniſtrorū
dedit alapam iheſu dicēs. Sic reſpōdes pontifici?
Reſpondit iheſus. Si male locutus ſum teſtimo=
nium perhibe de malo. Si aūt bene. quid me cedis?
Et miſit eum annas ligatum ad cayphām. pontifi
cem. ¶ Theophilus. Cum iheſus aſtantium inter
pellaſſet teſtimoniū. volens ſe miniſter excuſare ꝙ
non eſſet de hijs qui admirabātur iheſum. ꝑcuſſit
eum. Vnde dicitur. Hec aūt cum dixiſſet. vnꝰ aſ=
ſiſtens miniſtrorū dedit alapam iheſu dicens. ſic
reſpondes pontifici? ¶ Auguſtinꝰ. de con. euā. ge.
Hic ſane oſtenditur ꝙ annas pontifex erat. nondū
em̄ erat miſſus ad cayphām. cum hoc diceret̃. Et
hos duos annam & cayphām pontifices. comme=
morat etiam lucas in initio euāgelij ſui. ¶ Alchu
inus. Hic impletur prophetia. Dedi maxillam me
am percutientibus. Sed iheſus iniuſte percuſſus.
manſuete reſpondit. Vnde ſequitur. Reſpondit ei
iheſus. Si male locutus ſum teſtimonium perhibe
de malo. Si aūt bene quid me cedis? ¶ Theophi=
lus. quaſi diceret. Si habes ex hijs que nunc a me
prolata ſunt. reprehendere. oſtende ꝙ male dixe=
rim. Quod ſi nequis quid furis? Vel etiam ſic. Si
perperam docui cum in ſinagogis docebam. certifi
ca principem ſacerdotum. Qꝫ ſi recte docui. ita vt
etiam vos miniſtri miraremini. quid me nunc ce=
dis. quem prius admirabaris? ¶ Auguſtiꝰ. Quid
iſta reſponſiōe verius? māſuetius? iuſtius? Qui em̄
accepit alapam. numquid vellet eū qui percuſſit.
aut celeſti igne conſumi? aut terra dehiſcente
ſorberi? aut correptum demonio volutari? aut
etiam alia huiuſmodi qualibet pena vel etiam gra=
uiore puniri? Quid horum per potentiam iubere
non potuiſſet. per quem factus eſt mundus? niſi
patientiam nos docere maluiſſet. qua vincitur mū
dus? Hic dicet aliquis. cur non fecit quod ipſe
precepit? percutienti ſcilicet non ſic reſpondere.
ſed maxillam debuit alteram prebere. Quid ꝙ
& māſuete reſpondit? & non ſolum alterā maxillā

iterum percuſſuro · ſed totum corpus figendum pre
parauit in ligno · & hic pocius demõſtrauit ſua il-
la precepta patientie nõ oſtẽtatõe corporis. ſed cor
dis preparatõe fienda. Fieri em̃ poteſt vt alteram
maxillam viſibiliter homo prebeat iratus. quanto
ergo melius & reſpondet vera placatus. & ad per-
ferenda grauiora tranquillo animo fit paratus.
¶ Chriſ. Quid igitur cõſequens erat. niſi aut redā
guere aut acceptare quod dictũ eſt? ſed hoc nõ fit.
ea em̃ que fiebant. nõ erãt iuditiũ. ſed ſeditõ & tirā
nis. Non inuenientes aũt quid plus facerent. mit-
tunt eum ligatum ad caypham. vnde ſequitur. Et
miſit eum annas ligatum ad cayphā pontificem.
¶ Theophi. Suſpicãtes hunc cum aſtutior eſſet
excogitare aliquid poſſe aduerſum ihesum dignum
morte. ¶ Auguſtinꝰ. Ad illum aũt ſicut matheꝰ
dicit. ab initio ducebatur quoniam ipẽ erat illius
anni princeps ſacerdotum. Alterius quippe intelli
gẽdi ſũt ſolere annis agere põtificatũ. & credẽdũ
eſt ſcd̃m voluntatem cayphe id eſſe factũ. vt ihe-
ſum primo ad annam ducerẽt. vel etiam domos eo-
rum ita fuiſſe poſitas. vt non deberet annas a trãſe
untibus preteriri. ¶ Beda. Qꝫ aũt dicit ligatum.
non ſic intelligendum ꝙ tunc tm̃ fuerit ligatꝰ. ſed
tũc ligatus eſt cum eſt captꝰ. itaqꝫ ligatũ ad cay
pham miſit. ſicut ſibi fuerat preſentatus. ſiue fieri
potuit. vt ad horam ſolueretur quatñs diſcuteret̃.
& poſt hoc diſcuſſus iterum ligaret̃. & ſic ad cay
pham mitteretur. Textus

¶ Erat aũt ſimon petrus ſtans & calefaciens ſe.
Dixerũt ergo ei. Nunquid & tu ex diſcipulis eiꝰ
es? Negauit ille. & dixit. Non ſum. Dicit vnus ex
ſeruis pontificis. cognatꝰ eius cuiꝰ abſcidit petrꝰ
auriculam. Nonne ego te vidi in orto cum illo? Ite
rum ergo negauit petrꝰ. & ſtatim gallus cãtauit

¶ Auguſti. Cum dixiſſet euangeliſta ꝙ iheſum
ligatum miſerat annas ad cayphā. Reuerſus eſt
ad locum narratõis. vbi reliquerat petrũ. vt expli
caret quod in domo anne de trina eius negatõe cõti
gerat. Vnde dicitur. Erat aũt ſimon petrus ſtans
& calefatiẽs ſe. Hic recapitulat quod ante iam dix
erat. ¶ Chriſo. Vel multo ſtupore detinebatur.
qui feruidus erat. vt deducto iheſu de cetero nõ mo
ueretur. Sed hoc fit. vt diſcas. quanta nature ſit
imbecillitas. cum deus hominem dereliquerit. & in
terrogatus rurſus etiam negat. Vnde ſequitur.
Dixerunt ergo ei. Nũquid & tu ex diſcipulis eiꝰ
es? Negauit ille. & dixit. non ſum. ¶ Auguſtinꝰ
de cõ. euan. Hoc loco inuenimus non ante ianuam
ſed ad focum ſtantem ſecundo negaſſe petrum. qđ
fieri non poſſet. niſi iam rediſſet poſtea ꝙ̃ foras exi
erat. vt matheus dicit. Neqꝫ em̃ iam exierat. & fo-
ris vidit eum altera ancilla. Sed cum exire eũ vi
dit id ẽ cum ſurgeret. & exiret. animaduertit eum
& dixit hijs qui erãt ibi. id eſt qui ſimul erant ad
ignẽ intus in atrio. Et hic cũ iheſu nazareno erat
Ille aũt q̃ foras exierat. hoc audito. rediẽs iurauit

illis contrainitentibꝰ quia non noui hominem. De-
inde in eo ꝙ iohannes hic ait dixerunt. Nunquid
& tu ex diſcipulis eiꝰ es? qđ redeũti & ſtãti dictũ
intelligimus. Hoc eꝙ̃ confirmatur. non illam tm̃
alteram ancillam quam cõmemorat. in hac ſecũda
negatõe matheus & marcus. ſed & alium quendā
cõmemorat lucas cum petro illud egiſſe. Vnde io-
hannes dicit. Dixerunt ergo ei. Iohannes aũt ſe-
cutus de tercia petri negatione ita explicat. Dicit
vnus ex ſeruis pontificis. cognatus eius cuius ab
ſcidit petrus auriculam. Nonne ego vidi te in orto
cum illo? Quod matheus & marcus non ſingulari.
ſed plurali numero enuntiant. eos qui cum petro
agebant. cum lucas vnum dicat. Iohãnes quoqꝫ
vnum eum cognatum eius cuius abſcidit petrus
auriculā. facile eſt intelligere aut pluralem nume
rum pro ſingulari vſitata locutione vſurpaſſe. Ma
theum & marcum. aut ꝙ vnus maxime tamꝙ̃ ſci
ens & qui eum viderat affirmabat. Ceteri aũt ſecu
ti eius fidem petrum ſimul vrgebant. ¶ Chriſo.
Sed neqꝫ ortꝰ in memoriam eum reduxit eorum
que ibi dicta ſunt. Neqꝫ multa dilectio quam illic
per verba multa oſtendit. Vnde ſequitur. Iterũ
ergo negauit petrus. & ſtatim gallus cantauit.
¶ Auguſtinꝰ. Ecce medici completa eſt p̃dictio.
egroti conuincta preſumptio. Non em̃ factum eſt.
quod ille dixerat. animam meam pro te ponam.
ſed factum eſt. quod ille predixerat. Ter me nega
bis. ¶ Chriſoſtomus. Euangeliſte vero cõcordi-
ter negationem petri ſcripſerunt. non diſcipulum
accuſantes. ſed nos erudire volentes. quantum ma
lum ſit. non deo totum concedere. ſed in ſemetipſo
confidere. ¶ Beda. Miſtice aũt per primā petri ne
gatõez illi deſignãtur. qui ante paſſiõz ipiꝰ negaue
runt eum eſſe deum. Per ſecũdaz vero illi qui poſt
reſurrectiõez eius in diuinitatẽ pariter & humani-
tatem offenderũt. Item per primũ galli cantũ. ipiꝰ
deſignatur capitis reſurrectio. Per ſecundũ illa q̃
in fine celebrabit̃ totiꝰ corporis. Per p̃mam aũt
ancillam que petrum negare coegit. deſignatur cu
piditas. Per ſecundam. carnalis delectatõ. p vnũ
ſeu plures ſeruos demones q̃ ſuadẽt xp̃m negare.

¶ Adducunt ergo iheſum ad caypham in preto
rium. Erat autem mane. & ipſi non introierunt in
pretorium. vt non cõtaminarẽtur. ſed vt manduca
rent paſcha. Exiuit ergo pilatus ad eos foras &
dixit eis. Quam accuſationem affertis contra homi
nem hunc? Reſponderunt & dixerunt ei. Si non
eſſet hic malefactor. non tibi tradidiſſemus eũ.
Dicit ergo eis pilatus. Accipite eum vos & ſcd̃m
legem veſtram iudicate eum. Dixerũt ğ ei iudei.
Nobis non licet interficere quemquam. vt ſermo
iheſu impleretur. quem dixit. ſignificans qua mor
te eſſet moriturus. ¶ Auguſtinus. Redit
euangeliſta ad locum narrationis ſue vbi eam re-
liquerat. vt explicaret petri negatõz. vnde dicit̃.

Adducunt ergo iheſum ad cayphaz in pretorium.
Ad caypham quippe ab anna collega & ſocero ei⁹
dixerat miſſum. Sed ſi ad cayphã. cur ad pretori
um? q̃d nil aliud vult intelligi. ꝙ vbi p̃ſes pilatus
habitauit. ¶ Beda. Pretoriũ em̃ dr̃ ſedes p̃toris.
Pretores vero dicũtur p̃fecti. ſiue p̃ceptores. eo ꝙ
ciuibꝫ precepta donẽt. ¶ Aug⁹. Aut igitur aliqua
vrgẽte cauſa de domo anne. q̃ ad audiendũ ambo cõ
uenerant. Cayphas prexerat ad p̃toriũ preſidis &
ſocero ſuo iheſũ reliq̃rat audiendũ. Aut in domo
cayphe pretoriũ pilatus acceperat. & tãta domus
erat vt ſeorſum habitãtem dominũ ſuũ. ſeorſũ iu-
dicem ferret. ¶ Aug⁹. de cõ. euan. Tamen ad ipſũ
caypham ab initio ducebat̃ ad quẽ in extremo p
ductus eſt. Sed q꞉ iam tãꝙ cõuictum reum addu-
cebãt. Cayphe aũt iã antea viſũ fuerat vt iheſus
moreret̃. nulla mora interpoſita eſt. quin occidẽd⁹
pilato traderet̃. Sequit̃ erat aũt mane. ¶ Chriſ.
Anteꝙ̃ gallus cãtaret ad caypham ducit̃. mane
vero ad pilatũ. Per que demõſtrat euangeliſta.
quoniã p totum intermediũ noctis. a caypha int-
rogatus in nullo redarguitur. & idcirco miſit euz
pilato. Sed illa alijs dimittẽs enarrãda. ipẽ q̊ſiuit
quod deinceps ẽ. Sequit̃ em̃ & ipi nõ introierũt
in pretorium. ¶ Aug⁹. Hoc eſt ĩ eam partẽ dom⁹
quam pilatus tenebat ſi ipſa erat domus cayphe.
Cur aũt non introierũt expõit ſubdẽs. Vt nõ cõ-
taminarẽtur. ſed manducarent paſcha. ¶ Chriſ.
Quoniã tunc iudei faciebãt paſcha. Ipẽ vero ante
vnam diem tradidit paſcha. reſeruãs ſuã occiſionẽ
ſexte ferie quãdo vetus paſcha fiebat. vel paſcha
dicit totum feſtum. ¶ Aug⁹. Dies em̃ agere cepe
rãt azimoꝝ. quibꝫ diebꝫ cõtaminatõ illis erat. ĩ alie
nigene habitaculũ intrare. ¶ Alchu. Paſcha
em̃ proprie dicebat̃ dies illa qua agnus ad veſperã
quartadecima luna occidebat̃. Septem vero dies
ſequentes. dies azimoꝝ dicebantur in quibꝫ nihil
fermẽtatum in domibꝫ eoꝝ debuit inueniri. Sed
tamẽ dies paſchalis inuenitur inter dies azimoꝝ.
vt apud matheũ. Prima aũt die azimorũ acceſſe-
runt diſcipuli ad iheſum dicentes. vbi vis parem⁹
tibi comedere paſcha? Paſcha etiã dies azimoꝝ in
ueniuntur nominati. ſicut hic. vt mãducarent pa
ſcha. Paſcha em̃ non immolatõez agni hic notat.
que fiebat quartadecima luna ad veſperã. ſed ma-
gnam ſolennitatẽ que. xv. luna celebrabatur. poſt
agni immolatõez. quartadecima em̃ luna dominus
ſicut & alij iudei paſcha celebrauit. Quintadecima
luna quãdo magna ſolennitas celebrabatur eſt cru
cifixus. Quartadecima vero luna cepit ẽẽ ĩmolatõ.
ex quo capt⁹ ẽ ĩ orto. ¶ Aug⁹. O impia cecitas.
alienigene iudicis pretorio cõtaminari timebãt.
& fratris innocentis ſanguinem non timebãt. Nã
ꝙ etiam dominus erat & vite dator qui occidebat̃
nõ eorum cõſciẽtie ſed neſciẽtie deputet̃. ¶ Theo.
Sed pilat⁹ vt cũqꝫ procedẽs mitius ipẽ idẽ egredi
tur. Vnde ſequit̃. Exiuit ergo pilat⁹ ad eos foras

Hec autem erat conſuetudo iudeorum. vt quem mor
tis reum iudicarẽt. vinctũ preſidi traderẽt. vt dũ
preſes vinctũ cerneret. intelligeret morti addictũ.
¶ Chriſ. Sed videns eũ ligatũ & a tot adductũ.
non eſtimauit hoc argumentum eſſe inaltricabile
accuſatõis. ſed interrogat. Vnde ſequit̃. Et dixit
eis. Quam accuſationem affertis aduerſus hominẽ
hunc? Incõueniens em̃ dicit eſſe iuditiũ eos rapuiſ
ſe. ſupplitiũ aũt illi cõcedere. Sed illi renuẽtes ex
directo accuſatõez. & cõiecturis quibuſdã vtunt̃.
Vñ ſequit̃. Reſponderũt & dixerũt. Si non eſſet
hic malefactor. non tibi tradidiſſemus eũ. ¶ Au-
gu. Interrogent̃ atqꝫ reſpondeãt ab inmũdis ſpi-
ritibꝫ liberati. ceci vidẽtes. mortui reſurgentes. &
quod omnia ſuperat. ſtulti ſapiẽtes. vtrum ſit ma-
lefactor iheſus. ſed iſta dicebant de quibꝫ per pro-
phetã iam ipẽ predixerat. Retribuebãt mihi ma-
la pro bonis. ¶ Augu. de con. euã. Sed vidẽdum
eſt ne cõtra ſit. quod lucas dicit. certa ĩ eo dicta ẽẽ
crimina. Ceperũt aũt illum inquid accuſare. dicẽ-
tes. Hunc inuenimus ſubuertẽtem gentem noſtrã.
& prohibentem tributa dari ceſari. & dicentem ſe
xp̃m regem eſſe. Sed ſecũdum iohannem videtur
iudei noluiſſe dicere crimina. vt eorum autoritatẽ
ſecutus pilatus. quid ei obijcerent. deſineret querẽ
ſed ob hoc tm̃ nocẽtem crederet. ꝙ ſibi ab eis tradi
meruiſſet. Ergo intelligere debemus & hoc dictũ
eſſe. & illud quod lucas cõmemorauit. Multa em̃
dicta & multa reſponſa ſunt. Vnde in narratõnẽ
ſuam quiſqꝫ poſuit. quod ſatis eſſe iudicauit. Nam
& ipẽ iohannes dicit quedam que obiecta ſũt que
ſuis locis videbimus. Itaqꝫ ſequitur. Dicit g̊ eis
pilatus. Accipite eum vos & ſecundum legem ve-
ſtram iudicate eũ. ¶ Theo. q̃ſi. d. Quoniã ad votũ
iuditiũ poſcitis & ſupbitis. ac ſi nihil vnꝙ̃ ꝓpha
nũ egeritis. accipite vos & dãnate. Ego nãqꝫ ne-
quãꝙ̃ talis iudex effitiar. ¶ Alchu. Vel hoc di-
cit. quaſi diceret. vos qui legem habetis. ſcitis q̃d
lex de talibꝫ iudicet. ſm̃ quod iuſtum eſſe ſcitis.
ita facite. Sequitur. Dixerunt ergo iudei. nobis
non licet interficere queꝙ̃. ¶ Augu. Sed nonne
lex eis precepit ne malefactoribꝫ. p̃ſertim ſeducto
ribꝫ (adeo qualem iſtum putabant) parcant? Sed
intelligendum eſt eos dixiſſe non ſibi licere inter
ficere queꝙ̃. propter feſti diei ſanctitatem. quem
celebrare iam ceperant. Ita ne omnem ſenſum ni-
mia malitia perdidiſtis. vt ideo vos a ſanguine in-
nocentis impollutos eſſe credatis. quia eum funden
dum alteri traditis. ¶ Chriſoſt. Vel ideo ipſi eum
non interfecerunt. quia multum de poteſtate eoruz
abſciſum erat eis. romanis rebus ſubiacentibus.
Vel aliter. quia dixerat eis. Scd̃m legem veſtraz
interficite eum. volentes oſtendere ꝙ peccatum ei⁹
non eſt iudaicum. dicunt. Non licet nobis. Non
enim ſcd̃m legem noſtram peccauit. ſed crimen
eius eſt publicũ. quia ſe regẽ dixit. Vel quia eum
crucifigi cupiebãt. vt etiã mõ mortis eũ diffamẽt.

Non autem licebat eis crucifigere. Sed ꝙ alio mo
do interficiebant· monſtrat ſtephanus ab eis lapi=
datus· Et ideo ſubdit· vt ſermo ihesu impleretur·
quē dixit· ſignificās qua morte eſſet moriturꝰ· quo
niā ſcȝ iudeis crucifigere nō licebat· Aut dicit hoc
euangeliſta qm̄ non ab eis ſolū· ſed & a gētibꝫ de=
bebat interfici· ¶ Auguſti· Hic enī legimꝰ apud
marcū· vbi ait. Ecce aſcendimꝰ hieroſolimā & fi=
lius hoīs tradetur principibꝫ ſacerdotū & ſcribis· &
tradēt eū gentibus· Pilatus aūt romanꝰ erat· eūq̄
in iudeā romani preſidē miſerāt. Vt ergo iſte ſer=
mo ihesu impleretur· i· vt eum ſibi traditum gentes
interficerent . noluerunt eum accipere. dicentes·
Nobis non licet· Textus

¶ Introiuit ergo iterum in pretorium pilatus·
& vocauit ihesum· & dixit ei. Tu es rex iudeoꝝ?
Et reſpondit ihesus· A temetipſo hoc dicis· an alij
dixerūt tibi de me? Reſpōdit pilatus Nūquid ego
iudeus ſum? gens tua & pōtifices tui tradiderunt te
mihi quid feciſti? Reſpondit ihesus. Regnū meū
non eſt de hoc mundo· Si ex hoc mūdo eſſet regnū
meum. miniſtri mei vtiq̄ decertarent. vt non trade
rer iudeis· Nunc aūt regnum meum non eſt hinc·
Dixit itaq̄ ei pilatus. Ergo rex es tu? Reſpondit
ihesus. Tu dicis· quia rex ſum ego· Ego ī hoc na=
tus ſum. & ad hoc veni in mundum· vt teſtimoniū
perhibeam veritati· Omnis qui eſt ex veritate· au
dit meā vocem· Dixit ei pilatꝰ · quid ē veritas?
¶ Chriſo. Pilatus ab odio iudeorum eripi volēs
iuditium non protraxit in longum· Vnde dicitur·
Introiuit ergo iterum in pretoriū pilatus & voca
uit ihesum· ¶ Theo· ſeorſum· eo ꝙ magnam habe
bat de eo ſuſpitōez· Proponebat aūt omnia exqui=
ſite rimari· amoto ſtrepitu iudeoꝝ· vnde ſequitur·
Et dixit ei· Tu es rex iudeorum? ¶ Alchui· Hijs
verbis oſtendit pilatus· iudeos obieciſſe hoc crimi=
nis. vt diceret ſe eſſe regem iudeorum· ¶ Chriſo·
Vel hoc pilatus. a multis audierat· quia vero ni=
hil illi habebāt dicere· vt non multa fieret inueſti=
gatō· quod cōmuniter dicebatur· hoc in mediū du=
cere vult· Sequitꝰ· Et reſpōdit ihesus· A temetip
ſo hoc dicis· an alij tibi dixerunt de me? ¶ Theo·
Innuit ex hoc pilatum eſſe vecordem· ac indiſcrete
iudicantem· ac ſi diceret· Si hoc ex teipſo loqueris
pande ſigna mee rebellionis· at ſi ab alijs ꝑcepiſti·
inquiſitōez fac ordinariā· ¶ Augꝰ. Sciebat vtiq̄
dominus & quod ipſe interrogauit· & quod ille re=
ſponſurus fuit· Sed tamen dici voluit. non vt ipſe
ſciret· ſed vt cōſcriberetur· quod voluit vt ſciretꝰ·
¶ Chriſo· Non ergo ignorans interrogat· ſed ab
ipſo accuſari iudeos volens· vnde ſequitur· Reſpō=
dit pilatus· Nūquid ego iudeus ſum? ¶ Auguſt.
Abſtulit a ſe ſuſpitionē qua poſſet putari a ſemet=
ipſo dixiſſe· id ſe a iudeis audiſſe demonſtrās· vnde
ſubdit· Gens tua & pōtifices tui tradiderūt te mihi
Deinde dicendo. Quid feciſti? ſatis oſtendit. illud
ei pro crimine obiectum· Tanq̄ diceret· Si te re=
gem negas· quid feciſti vt traderis mihi? quaſi mi
rum nō eſſet· ſi pumēdus iudici traderetꝰ· q̄ ſe dice
ret regē· ¶ Chri· Reducit aūt pilatū nō valde ma
lum exiſtentem· & vult oñdere ꝙ non ē homo nu
dus. ſed deus & dei filius· & qd formidauerat pila
tus· diſſoluit tirānidis ſuſpitōez vnde ſequitꝰ· Re=
ſpondit ihesus· Regnum meū nō eſt de hoc mūdo
¶ Augꝰ· Hoc eſt qd bonꝰ magiſter ſcire nos vo=
luit· ſed prius nobis demōſtranda fuerat vana ho=
minū de regno eiꝰ opinio· ſiue gētium· ſiue iudeo=
rum· a quibꝫ id pilatus audierat· q̄ſi ꝓpterea fuiſſȝ
morte plectendꝰ ꝙ illicitū affectauerit regnum·
Vel qm̄ ſolent regnaturi inuidere regnanti· & vi
delicet cauendū erat· ne huiꝰ regnū ſiue romanis·
ſiue iudeis eſſet aduerſum· Q; ſi interrogāte pilato
cōtinue reſpōdiſſet· non etiā iudeis. ſed ſolis gen=
tibꝫ hoc de ſe opinātibꝫ reſpōdiſſe videretꝰ· Sȝ poſt
reſpōſionē pilati· iam iudeis & gentibꝫ oportunius
aptiuſq̄ reſpōdit· q̄ſi. d· Audite iudei & gentes·
non impedio dominatōez veſtrā in hoc mūdo· Quid
vultis ampliꝰ? Venite credēdo ad regnū quod non
eſt de hoc mundo· Quid eſt enī eius regnū· niſi cre=
dentes in eum? quibꝫ dicit· De hoc mūdo non eſtis
q̄uis eos eſſe vellet in mundo· Vnde & hoc nō ait·
Regnum meum non eſt in hoc mundo· ſed nō eſt
de hoc mundo· De mundo enī eſt quicquid homi=
num a deo quidē creatum· ſed ex adam vitiata ſtir
pe generatum eſt· factum eſt aūt regnum non iam
de mundo· q̄cquid inde in xp̄o regeneratum ē· Sic
enī nos deꝰ eruit de poteſtate tenebrarū & trāſtulit
in regnum filij caritatis ſue· ¶ Chriſ· Vel hoc di
cit· quoniam non tenet regnum· vt hic reges ter=
reni tenent· ſed quoniam deſuper habet principatū
qui non eſt humanus· ſed multo maior & clarior·
vnde ſubdit · Si ex hoc mundo eſſet regnum meū
miniſtri mei vtiq̄ decertarēt· vt nō traderer iudeis
Oſtendit hic regni eius quod apud nos eſt. imbe=
cillitatem· quoniam a miniſtris habet fortitudinē·
ſuperius vero regnum ſuffitiēs eſt ſibiipſi · nullo in
digens · ſi igitur maius eſt illud regnum · volens
captus eſt ſeipſum tradens. ¶ Auguſtinꝰ· Cum
aūt probaſſet regnum ſuum non eſſe de hoc mundo·
ſubdit· Nunc aūt regnum meum non eſt hinc· Nō
dicit non eſt hic · hic enim eſt regnum eius vſq̄
ad finem ſeculi · habens intra ſe commixta zizania
vſq̄ ad meſſem· ſed tamen non eſt hinc· quia pere=
grinatur in mundo. ¶ Theophilus · Vel ideo nō
dicit· non eſt hic· ſed non eſt hinc · Nam regnat
in mundo & vtitur eius prouiſione · & iuxta votū
cuncta diſponit · Non eſt aūt ab infimis conſtitu=
tum regnum eius· ſed celitꝰ & ante ſecula· ¶ Chri
ſoſtomus· Hinc autem heretici accipientes occaſio
nem . alienum eum eſſe a mundi conditione dicūt·
Sed cum dicit· Regnum meum non eſt hinc ·
non priuat mundum a ſua prouidentia & prelatio
ne· ſed oſtendit regnū ſuum non eſſe humanū· neq̄
corruptibile· Sequitur· Dicit itaq̄ ei pilatus ·

Ergo rex es tu? Reſpondit ihesus. Tu dicis quia
rex ſum ego. ¶ Augꝰ. Non quia regē ſe timuit
cōfiteri. ſed ita dictum eſt. vt neqꝫ regem ſe neget.
neqꝫ regem ſe talem eſſe fateatᷣ. cuiꝰ regnum pute
tur eſſe de hoc mundo. Dictū eſt em̄. Tu dicis. ac ſi
diceretᷣ. Carnalis carnalitᷣ dicis. Deinde ſubiūgit
Ego in hoc natus ſum. & ad hoc veni in mundum.
vt teſtimoniū perhibeā veritati. Non eſt producē-
da huiꝰ pronoīs ſillaba ꝙ ait. In hoc natus ſum.
tanq̄ꝫ dixerit in hoc renatus ſum. ſed corripienda
tāquā dixerit. ad hoc natꝰ ſū. ſicut & ait ad hoc ve
ni in mundū. Vnde manifeſtū eſt eum tēporalem
natiuitatem ſuā hic cōmemoraſſe. qua incarnatꝰ ve
nit in mundum. non illam ſine initio qua deꝰ erat.
¶ Theophi. Vel aliter. Queſito per pilatum ſi do-
minus eſſet rex. ego inquit in hoc natus ſū id ē ad
hoc quia rex ſum. hoc em̄ ip̄o ꝙ a rege productus
ſum. me qꝫ teſtor fore regem. ¶ Chriſ. Si igitᷣ
rex natus eſt. nihil niſi accipiēs habet. Ad hoc in
quit veni. vtᷣ teſtimoniū perhibeam veritati. hoc ē
vt hoc ip̄m ſuadeam omnibꝫ. Et notandū eſt ꝙ ſu
am humilitatē oſtendit. dum dicētibꝫ quoniam ma
lefactor eſt. ferebat ſilens. quādo vero interrogatꝰ
eſt de regno. tūc locutus eſt ad pilatum. erudiens
eum & reducens ad altiora. & oſtendit ſe nihil ver
ſutum operatū eſſe. per hoc ꝙ dicit. Vt teſtimoni-
um perhibeam veritati. ¶ Augꝰ. Cum aūt xp̄us
teſtimoniū perhibet veritati. teſtimoniū perhibet
ſibi. Eius quippe eſt vox. Ego ſum veritas. Sꝫ q̄
non omniū eſt fides. adiungit atqꝫ ait. Omnis qui
eſt ex veritate. audit vocē meā audit vtiqꝫ interio
ribus auribꝫ. i. obedit mee voci. ac ſi diceret. cre-
dit mihi. Qꝛ vero ait. Omnis qui eſt ex veritate.
gratiā cōmendauit. qua ſecūdum ꝓpoſitum vocat.
Nam ſi naturā cogitemus in qua creati ſumꝰ. cum
omnes veritas creauerit. quis non eſt ex veritate?
Sed non om̄es ſunt. quibꝫ vt obediāt veritati. ex
ipſa veritate preſtatᷣ. Si em̄ dixiſſet. Omnis qui
audit vocem meam ex veritate eſt. ideo dictus ex
veritate putaretur. quia obtēperat veritati. Nō aūt
hoc dicit. Sed ait omnis qui eſt ex veritate audit
vocem meam. Audit vtiqꝫ ac per hoc non ideo eſt
ex veritate quia eius audit vocem. ſed ideo audit.
quia ex veritate eſt. qꝛ hoc illi donum ex veritate
collatum eſt. ¶ Chriſ. Hec aūt dicēs. attrahit &
ſuadet fieri eoꝝ que dicūtur. auditorē. Ita deniqꝫ
& eum cepit hiis breuibꝫ verbis vt quereret. quid
eſt veritas? ſequitᷣ em̄. Dixit ei pilatus. Quid eſt
veritas? ¶ Theo. Nam fere ab hominibꝫ euanue
rat. & a cūctis erat incognita dū eſſent increduli.

¶ Et cum hoc dixiſſet. iterū exiuit ad iudeos. &
dixit eis. Ego nullā in eo inuenio cauſam. Eſt aūt
cōſuetudo vobis. vt vnū dimittā vobis in paſcha.
Vultis ergo dimittam vobis regē iudeoꝝ? Clama
uerūt omnes rurſum dicentes. Nō hūc. ſed barra-
bam. Erat autem barrabas latro. ¶ Auguſtinus

Cum dixiſſet pilatus quid eſt veritas? credo in
mentem illi veniſſe. continuo conſuetudinem iudeo
rum. qua ſolet eis dimitti vnus in paſcha. & ideo
non expectauit vt reſponderet ei ihesus. ne mora
fieret cum recoluiſſet morem quo poſſet eis in pa-
ſcha dimitti. quod eum valde voluiſſe manifeſtum
eſt. Vnde dicit. Et cū hoc dixiſſet. iterū exiuit ad
iudeos. ¶ Chriſ. Sciebat eī q̄dē ꝙ hec indigebat
tēpe interrogatō. Oportebat aūt eū eripe ab impe-
tu iudeorum. Idcirco & exiuit. ¶ Alchuinꝰ. Vel
non expectabat audire reſponſum. quia forte indi
gnus fuit audire. Sequitᷣ. Et dixit eis. Ego nul
lam in eo inuenio cauſam. ¶ Chriſ. Non dixit. qꝛ
peccauit & dignꝰ eſt morte. donate eum feſto. ſed
primum eum excuſans. tūc rogat ex abundanti.
vt ſi nollent eum vt innocentem dimittere. ſaltem
obnoxium donarent tempori. Ideoqꝫ induxit.
Eſt aūt cōſuetudo vobis. vt vnū dimittā vobis in
paſcha. ¶ Beda. Hec cōſuetudo non erat legis pre
ceptum. ſed ex antiqua patrum traditione deſcen-
dit. vt ob recordationem liberationis ex egypto.
vnum etiā in die paſce dimitterent vinctum. De-
inde exhortatiue dicit. Vultis ergo dimittam vo-
bis regem iudeorum? ¶ Auguſtinus. Auelli enim
ex eius corde non potuit. ihesum regem iudeoꝝ eſſe
tanq̄ꝫ hoc ibi ſicut in titulo ip̄a veritas fixit de qua
quid eſſet. interrogauit. ¶ Theophilus. Pulchre
aūt pilatus reſpondet per hoc ꝙ in nullo ihesus er-
rauerit. ſed fruſtra inquietatᷣ ab eis velut regnū
deſiderās. Non eum em̄ qui ſe regem aſſereret. ac
emulum romane poteſtatis romanorum vicarius
abſoluiſſet Quamobrē in hoc ꝙ dixit. Regem iude
orum abſoluam. prorſus innoxium ihesū prodit
illuditqꝫ iudeos. Quaſi diceret. quē vos criminami-
ni vt regē. ſe putantē hūc ego abſolui iudeo. q̄ſi
nō exiſtentē. ¶ Augꝰ. Sed hoc audito. clamaue-
rūt. vnde ſequitᷣ Clamauerūt om̄es rurſū dicētes.
Non hunc. ſed barrabā. Erat aūt barrabas latro.
Non rep̄hendimꝰ o iudei ꝙ ꝑ paſcha liberaſtis no-
centē. ſed occidiſtis innocentē. qḋ tamē niſi fieret
verū paſcha nō fieret. ¶ Beda. Quia ergo reliq̄rūt
ſaluatorē & petierūt latronē. vſqꝫ hodie dyabolꝰ
ſua latrocinia exercet in ip̄os. ¶ Alchui. Barra-
bas aūt interp̄tatᷣ. iſte filius magiſtri eoꝝ id ē dy
aboli. qui huic latroni ī ſuo ſcelē. iudeis in ſua per-
fidia magiſter fuit.

¶ Capitulum. xix.

TVnc ergo apprehendit pilatus
ihesum & flagellauit eum. Et mi
lites plectētes coronam de ſpinis
impoſuerunt capiti eius. & veſte
purpurea circumdederunt eum.
Et veniebāt ad eum. & dicebāt.
Aue rex iudeorum & dabant ei alapas. Exiuit ite
rum pilatus foras. & dixit eis. Ecce adduco eum
vobis foras. vt cognoſcatis qꝛ nullā ī eo cāā inueīo
Exiit ḡ ih̄s portās ſpineā coronā & purpureum

veſtimentum. Et dicit eis. Ecce homo. ¶ Augu.
Cum iudei clamaſſent nō iheſum ſibi dimitti a pi-
lato velle ꝓpter paſcha. ſ barrabam latronē. ſubdit
Tunc ergo apprehēdit pilatus iheſū et flagellauit
Hoc pilatus non ob aliud feciſſe credendus eſt. niſi
vt eius iniurijs iudei ſaciati. ſufficere ſibi eſtimarēt.
et vſq; ad eius mortem ſeuire deſiſterēt. Ad hoc p̄
tinet ꝙ idē preſes etiā cohortē ſuā permiſit facere
que ſequunt aut fortaſſis et iuſſit. Dixi tñ quid
deinde fecerint milites. pilatū tñ id iuſſiſſe nō dixit
Sequit enī. Et milites plectētes coronā de ſpinis
impoſuerūt capiti ei9 et veſte purpurea circūdede-
runt eum. et veniebant ad eum et dicebāt. Aue rex
iudeoꝝ. et dabant ei alapas. ¶ Chris. Quia enī pi
latus dixit eum regē iudeorū ſchema ei contumelie
de reliq imponūt. ¶ Beda. Nam ꝓ diademate ſpi-
neam illi impoſuerūt coronā. et pro purpureo ve-
ſtimēto quo reges veteres vtebātur. veſtē purpu-
reā ei circūdant. vbi non debet videri cōtrarium.
quod matheus dicit. circumdediſſe clamidem coc-
cineam. quia vt origenes refert. vni9 ſunt materie
coccus et purpura. Coccule enī incidūtur. et ex
hijs gutte ſanguinis fluūt. ex quibꝫ vtriuſq; gene
ris tingit veſtimentū. Et q̄uis hec milites illude
do facerēt. nobis tamē operabant miſteria. Nam
per ſpineā coronā noſtroꝝ deſignatur peccatorum
ſuſceptō. que ſicut ſpinas terra noſtri corporis ger
minat. In veſtimēto purpureo caro paſſionibꝫ ſub-
iecta ſignificatur. Purpura etiam veſtit cum de
triumphis ſanctoꝝ martirum gloriat. ¶ Chriſo.
Non aūt iniūctio principis erat. quod faciebant.
ſed ad gratiā iudaicam hoc faciebāt. quia neq; cir
ca initium ab illo iuſſi uenerūt nocte. ſed iudeis pe-
cuniarū grā gratificātes. oīa audebant. Tot aūt et
talibꝫ factis ipe ſtabat ſilens. Tu vero audiēs hec
in mente habe cōtinue. et regem orbis terrarum et
angelorum dominū videns cōtumeliam patiētem.
et omnia ferentem ſilentio imitare. ¶ Aug9. Sic
enī implebātur. que de ſe dixerat xp̄s. Sic marti-
res informabantur ad omnia que perſecutores li-
buit facere. perferenda. Sic regnū quod de hoc
mundo non erat. ſuperbum mundū non atrocitate
pugnādi ſed paciēdi hūilitate vincebat. ¶ Chri.
Vt aūt cōuitiū quod a militibꝫ factum erat. in eū
videntes reſpirent a paſſione. coronatum iheſum ad
duxit ad eos. Vnde ſequit. Exiuit iterū pilatus
foras et dixit eis. Ecce adduco vobis eum foras.
vt cognoſcatis quia nullam in eo cauſam inuenio
¶ Aug9. Hinc apparet non ignorante pilato hec a
militibus facta. ſiue iuſſerit ea. ſiue permiſerit illa
ſcꝫ cauſa quā ſupra diximꝰ. vt hec eius ludibria
inimici libētiſſime viderent. et vlteri9 ſanguinē nō
ſitirent. vnde ſequitur. Exijt ergo iheſus portās
ſpineam coronam et purpureū veſtimentū. nō cla-
rus imperio. ſed plenus obprobrio. ſequit et dicit
eis. Ecce homo. quaſi diceret. Si regi inuidetis.
iam parcite. quia abiectum videtis. feruet igno
minia. frigeſcat inuidia.
¶ Cum ergo vidiſſent eum pontifices et miniſtri.
clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum. Di-
cit eis pilatus Accipite eum vos et crucifigite eū.
Ego enim non inuenio in eo cauſam. Reſponderūt
iudei. Nos legem habemus. et ſcd'm legem debet
mori. quia filium dei ſe fecit. Cum ergo audiſſet
pilatus hunc ſermonem. magis timuit. ¶ Aug9.
iudeorum inuidia pro xp̄i ignominia non frigeſcit
inardeſcit potius et increſcit. Vnde dicitur. Cum
ergo vidiſſent eum pōtifices et miniſtri. clamabāt
dicentes. crucifige crucifige eum. ¶ Chriſ. vidit
ergo pilatus. omnia inaniter fieri. vnde ſequitur.
Dicit eis pilatus. accipite eum vos. et crucifigite
Execrantis eſt hoc verbum ad rem non conceſſam
eos impellentis. Ipſi enim ducebant eum. vt cum
preſidis iuditio hoc fieret. Contingit autem contra
rium. iuditio preſidis eum magis abſolui. Vnde
ſequitur. Ego enim non inuenio in eo cauſam. Cō
timuit enim eum ab accuſationibus eruit. Vnde ma
nifeſtum eſt quoniam et priora propt illorum cō-
ceſſit infamiam. Sed iudeos canes nil horum inue
recundiam conuertit. Nam ſequitur. Reſponderūt
iudei. Nos legem habemus. et ſcd'm legem debet
mori. quia filium dei ſe fecit. ¶ Auguſtin9. Ecce
alia maior inuidia. parua quidem illa videbatur ve
lut affectate illicito auſu regie poteſtatis. et tamē
neutrum ſibi iheſus mendaciter vſurpauit. ſed
vtrumq; verum eſt. et vnigenitus eſt dei filius. et
rex a deo conſtitutus ſuper ſyon montem ſanctum
eius. et vtrumq; nunc demōſtraret. niſi quāto erat
potentior. tanto mallet eſſe patientior ¶ Chriſoſ.
Ad inuicem enim ipſis diſputantibus ſilebat. im-
plens. prophet icum illud. ꝙ nō aperuit os ſuum.
in humilitate ſua iuditium eius ſublatum eſt.
¶ Auguſtinus. de concordan. euangeli. Hoc aūt
poteſt congruere ei quod lucas comemorat. in ac-
cuſatione iudeorum dictum. Hunc inuenimus ſub
uertentem gentem noſtram. vt adiungatur. quia
filium dei ſe fecit. ¶ Chriſoſtomus. Deinde pila
tus q̄de timet ab ipſis auditis. et formidauit ne forte
verum eſſet. quod dicebatur. et videretur inique
agere Vnde ſequitur. Cum ergo audiſſet pilatus
hunc ſermonem. magis timuit ¶ Beda. Non ti-
muit quia legem audiuit. quia alienigena erat. ſed
magis timuit. ne filium dei occideret. ¶ Chriſoſto
mus. Illi vero hec dicentes non horruerunt. ſed
interficiunt eum. pro quibus oportuerat adorare.

¶ Et ingreſſus eſt pretorium iterum. et dicit ad
iheſum. Vnde es tu? Iheſus autem reſponſum
non dedit ei. Dicit ei pilatus. Mihi non loqueris?
Neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere te. et po
teſtatem habeo dimittere te? Reſpondit iheſus.
Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam. niſi
tibi datū eēt de ſup. Propterea q̄ tradidit me tibi. ma
ius peccatū hʒ. Et exinde q̄rebat pilat9 dimittē eū.

¶ Chriſoſtomus. Pilatus timore concuſſus rurſus inquiſitionem facit. Vnde dicitur. Et ingreſſus eſt pretorium iterum. & dicit ad iheſum. vnde es tu? Non aūt vltra interrogat quid feciſti? Sequitur. Iheſus aūt reſponſum non dedit ei. Qui enim audiuit. quoniam in hoc natus ſum & ad hoc veni & quoniam regnum meū non eſt hinc. cū deberet reſiſtere & eripere eum. hoc quidem non fecit. ſed ſecutus eſt iudaicū impetū. Propterea ergo nihil ei reſpondit. quoniā inaniter omnia interrogabat. Sz & aliter operibꝰ teſtantibus ei. volebat per ſermones vincere & excuſationes cōponere. oſtendens quoniam ad hoc venit. ¶ Auguſtinꝰ. Hoc aūt ſilentium domini noſtri iheſu xp̄i non ſemel factum collatis omniū euangeliſtarum narratōibꝰ reperit̄. & apud principē ſacerdotū. & apud herodē & apd' ipſum pilatum. vt non fruſtra de illo ꝓphetia preceſſerit. Sicut agnus coram tondēte fuit ſine voce. ſic non aperuit os ſuum. Tunc vtiqꝫ quādo interrogantibꝰ non reſpondit. q̄uis eīn q̄buſdā interrogātibꝰ ſepe reſpondit. Tamē propt̄ illa in quibꝰ noluit reſpondere ad hoc data eſt de agno ſimilitudo. vt in ſuo ſilentio non reus ſed innocēs haberet̄. id eſt non ſicut male ſibi conſcius qui de peccatis conuincebatur ſuis. ſed ſicut manſuetꝰ. qui ꝓ peccatis immolabat̄ alienis. ¶ Chriſoſto. Quia igitur ſiluit. Sequitur. Dicit ergo ei pilatus. Mihi non loqueris? Neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere te. & poteſtatē habeo dimittere te? vide qualiter ſeip̄m cōdemnauit. Si eīn in te totum poſitum eſt. cuius gratia nullam cauſam inueniens nō abſoluis? Quia igit̄ aduerſus ſeip̄m protulit. Reſpōdit iheſus. Nō haberes poteſtatem aduerſus me vllam. niſi datum eſſet tibi deſup. oſtendēs quoniam non ſimpliciter & ſcd'm aliorum cōſequētiam hoc fit. ſed miſtice cōſummatur. Ne igitur hoc audiēs eſtimes eum ab omni erutū crimine. ſubdit. Propterea qui tradidit me tibi. peccatum maiꝰ habet. Et nimirum ſi datū erat. neqꝫ hic neqꝫ illi obnoxij ſunt criminibꝰ. inanit̄ dicis. Hoc eīn datum eſt. i. cōceſſum. ac ſi diceret. ꝑmiſit hoc fieri. Neqꝫ tamen propterea extra nequitiam ſunt. ¶ Auguſtinus. Ecce reſpondit promde vbi non reſpondebat. non ſicut reus ſiue doloſus. ſed ſicut ouis ſilebat. vbi reſpōdebat. ſicut paſtor docebat. Dicamus ergo qd' dixit. qd' & p apoſtolum docuit. quia non eſt poteſtas niſi a deo. Et quia plus peccat. qui poteſtati innocentem occidendū liuore tradit. q̄ꝓ poteſtas ipſa ſi eum timore alicuiꝰ maioris poteſtatis occidit. talem quippe deus dederat illi poteſtatē. vt eſſet etiam ſub ceſaris poteſtate. Quapropter inquit nō haberes aduerſum me poteſtatem vllā. id ē quantulamcūqꝫ habes. niſi hoc ipſū quicquid eſt. tibi eſſet datum deſuper. ſed quia ſcio quātum ſit. nō eīn tātum eſt vt tibi omnimodo liberum ſit. ꝓpterea qui tradidit me tibi. maius peccatum habet. Ille quippe me tue poteſtati tradidit inuidēdo. tu vero eandem poteſtatem in me exerciturus es metuendo. Nec timendo quidem. preſertim innocētem hominē hō debet occidere. Sed id celando facere multo maiꝰ malum eſt q̄ꝓ timendo. Et ideo non ait. Qui me tibi tradidit. ip̄e habet peccatum. tanq̄ꝓ ille non haberet. ſed ait maius peccatum habet. vt etiam ſe habere intelligeret. ¶ Theophilus. Dicit aūt qui tradidit me tibi. i. iudas vel etiā turba. Cum ergo patens reſponſum iheſus ediderit. q̄ꝓ niſi ego memet ipſum preberem & pater cōcederet. nō haberes poteſtatem in me. ex hoc potius ip̄m abſoluere pilatus ſatagebat. vnde ſequitur. Et exinde querebat pilatus dimittre eum. ¶ Auguſtinus. Lege ſuperiora & inuenies iam dudum eum querere dimittere iheſum. Exinde itaqꝫ intelligendum eſt. ꝓpter hoc. i. ex hac cauſa ne haberet peccatum occidendo innocentem ſibi traditum. Textus

¶ Iudei aūt clamabant dicentes. Si hunc dimittis. non es amicus ceſaris. Omnis eīn qui ſe regē facit. contradicit ceſari. Pilatus ergo cum audiſſet hos ſermones. adduxit foras iheſum. & ſedit pro tribunali in loco qui dicitur lithoſtratos. hebraice aūt gabatha. Erat aūt paraſceue paſche hora q̄ſi ſexta. Et dicit iudeis. Ecce rex vr̄. Illi aūt clamabant. Tolle tolle crucifige eum. Dixit eis pilatꝰ. Regem veſtrum crucifigam? Reſponderunt pontifices. Non habemus regem niſi ceſarem. Tunc ergo tradidit eis illum vt crucifigeretur. ¶ Auguſtinus. Maiorem timorem ſe ingerere putauerunt iudei pilato terrēdo de ceſare vt occideret chriſtum. q̄ꝓ ſupius vbi dixerunt. Nos legem habemꝰ & ſcd'm legem debet mori. quia filium dei ſe fecit. vnde dicitur. Iudei aūt clamabāt dicētes. Si hūc dimittis non es amicus ceſaris. Omnis eīn qui ſe regem facit. cōtradicit ceſari. ¶ Chriſoſtomꝰ. Sz vnde habetis hec demonſtrare. a purpura. a diademate. a curru. a militibus? Nonne ſolus ſemper cū xij. diſcipulis incedebat. per omnia vilia trāſiens & cibum & ſtolam & habitatōnem? ¶ Auguſtinꝰ. Pilatus aūt eorum legem non timuit vt occideret. ſed magis filium dei timuit. ne occideret. Nūc vero non ſic potuit contemnere ceſarem autorem poteſtatis ſue. quemadmodum legem gentis alienе. vnde ſubditur. Pilatus ergo cum audiſſet hos ſermones adduxit foras iheſum & ſedit pro tribunali. in loco qui dicitur lithoſtratos. hebraice autē gabatha. ¶ Chriſoſtomus. Exijt quidem vt ſcrutaturus rem. ſedere eīn pro tribunali hoc oſtēdebat ¶ Gloſa. Sicut eīn tribunal eſt iudicum. ſic tronus vel ſolium regum. & cathedra doctorꝝ. ¶ Beda. Lithoſtratos autem dicitur quaſi lapide ſtratū. erat locus ſublimis. Sequitur. Erat autem paraſcheue paſche hora quaſi ſexta. ¶ Alchuinꝰ. Paraſcheue id eſt preparatio. hec nomine dicebatur ſexta ſabbati. in qua ꝑparabāt neceſſaria ſabbato. vt de māna dictū ē. Sexta die colligetis duplū.

Quia enim ſexta die homo eſt factus · & in ſeptima
requieuit deus · ideo ſexta die pro homine patitur ·
ſabbato quieſcit in ſepulchro · Hora aūt erat quaſi
ſexta · ¶ Auguſtin⁹ · Quid eſt ergo quod marcus
dicit · Erat hora tertia quando crucifixerunt eum ·
niſi qꝛ hora tertia crucifixus eſt domin⁹ linguis
iudeoꝝ · hora ſexta manibꝰ militum · vt intelligā⁹
horam quintam iam fuiſſe trāſactam · & aliquid de
ſexta ceptum quando ſedit pro tribunali pilatus ·
que dicta eſt a iohanne hora quaſi ſexta · & cū du-
ceretur & crucifigeretur · & iuxta eius crucem ge
rerentur · que geſta narrantur · hora ſexta integra
cōpleret̄ · Ex qua hora vſqꝫ ad nonam ſole obſcu-
rato · tenebras factas trium euangeliſtarū mathei
marci & luce cōteſtatur autoritas · Sed quoniam
iudei facinus interfecti xp̄i a ſe in romanos id eſt
pilatum & eius milites trāſferre conati ſunt · ꝓpte-
rea marcus ea hora qua xp̄s a militibus crucifix⁹
eſt pretermiſſa · tertiam potius horam recordatus
expreſſit · vt non tm̄ milites reperiātur crucifixiſſe
iheſum · verum etiā iudei · qui vt crucifigeret̄ hora
tertia clamauerunt · Eſt & alia hui⁹ ſolutio queſti
onis vt nō hic accipiat̄ hora ſexta diei · quia nec
iohannes ait · Erat hora diei quaſi ſexta · ſed ait ·
Erat paraſceue hora quaſi ſexta · paraſceue aūt lati
ne ꝑparatio ē · Paſcha em̄ noſtrū (vt dicit apl̄us)
immolatus eſt xp̄s · Cuius paſche preparationē ſi
ab hora noctis nona cōputemus · quando videntur
principes ſacerdotum pronunciaſſe domini immo-
lationem dicentes · Reus eſt mortis · vſqꝫ ad horaꝫ
diei tertiam qua crucifixum eſſe xp̄m marc⁹ euan
geliſta teſtatur · ſex hore ſunt · tres nocturne ·
& tres diurne · ¶ Theophilus · Soluunt autem
quidaꝫ quod ex peccato ſcriptoris contigerit apud
grecos · Nam quedam littera greca nomine gama
cuius talis eſt figura · · tertiam horam importat ·
Quedā autem figura que ab eis vocatur epiſimon ·
que talis eſt · · ſextam horam importat · Ex ne-
gligentia ergo ſcriptorum precedens figura cede
re potuit in ſequentem · ¶ Chriſoſtom⁹ · Pilat⁹
ergo vt ſcrutaturus exiens nullam tamen ſcrutatō
nem fatiens tradit eum · eſtimās mouēdos eſſe eos ·
Unde ſequitur · Et dicit iudeis · Ecce rex veſter ·
¶ Theophil⁹ · quaſi diceret · Ecce qualem homi-
nem fatemini ꝙ imperium veſtrum capeſſeret hu-
milis · vt nihil tale poſſit temptare · ¶ Chriſoſto ·
Et mirirū que dicta ſunt · erāt ſuffitientia vt face-
rent eos de cetero ab ira ceſſare · ſed trepidabant ne
dimiſſus rurſus turbam ducat · Amor etem̄ princi-
patus verſutum quid eſt · & animam ſufficiēs per-
dere · ꝓpterea magis inſiſtūt · vnde ſequit̄ · Illi aūt
clamabant · tolle · tolle · Interficere em̄ eum conant̄ ·
& exprobratiſſima morte · vnde ſubdūt · Crucifige
eum · formidantes ne aliqua eius poſt ip̄m fiat me
moria · ¶ Auguſtinus · Adhuc aūt pilatus terro-
rem quem de ceſare ingeſſerāt · ſuperare conatur ·
vnde ſubditur · Dixit eis pilatus · Regem veſtrū

crucifigam? de ignominia eorum volens eos frange
re · quos de ignominia xp̄i mitigare non potuit ·
Sequit̄ · Reſponderūt pontifices · Non habemus
regem niſi ceſarem · ¶ Chriſ · volentes ſeip̄os ſub
miſerunt ſupplitio · propterea & deus tradidit eos ·
Quia em̄ cōcorditer negauerunt regnū dei · dimiſit
eos in ſuū iuditiū incidere · regnū ei xp̄i refutātes
id qꝺ ceſaris eſt ſuper ſeip̄os vocabāt · ¶ Aug⁹ ·
Sed pilat⁹ timore mox vincit̄ · vnde ſequit̄ · Tūc
ergo tradidit eis illū vt crucifigeret̄ · Apertiſſime
em̄ cōtra ceſarem venire videretur · ſi regem ſe non
habere niſi ceſarem ꝓfitentibus · alium regem vel-
let ingerere · dimittendo impunitū quem ꝓpter hos
auſus ei tradiderūt occidēdum · Non aūt dictum ē ·
Tradidit eis illum vt crucifigerent illum · ſed vt
crucifigeretur · ſcꝫ iuditio ac poteſtate p̄ſidis · Sꝫ
ideo illis traditum dixit euangeliſta · vt eos crimi
ne implicatos · a quo alieni eſſe conabant̄ · oſtēderet
Non em̄ faceret hoc pilat⁹ niſi vt id quod eos cupe
re cernebat · impleret : · textus

¶ Suſceperunt aūt iheſum & eduxerūt · & baiu-
lans ſibi crucem exiit in eum qui dicit̄ caluarie lo-
cus · hebraice golgatha · vbi eum crucifixerūt · &
cum eo alios duos hinc & inde · medium aūt iheſū ·
¶ Gloſa · Ad mādatum preſidis milites xp̄ꝫ ſuſce
perunt crucifigendum · vnde dicitur · Suſceperunt
aūt iheſum & eduxerūt · ¶ Aug⁹ · Poteſt em̄ hoc
iam referri ad milites apparitores preſidis · Nam
poſtea euidētius dicitur · Milites ergo cum cruci-
fixiſſent eū · ꝗuis euāgeliſta etiā ſi totū iudeis tri-
buit · merito facit · ip̄i em̄ fecerunt · quicquid vt fie-
ret · extorſerūt · ¶ Chriſ · Sed quia lignum vt ꝓ-
phanum putabāt · & vitabant · & neqꝫ tāgere ip̄m
ſuſtinebāt · crucē iheſu vt condēnato imponūt · vn-
de ſequit̄ · Et baiulans ſibi crucem exiit in eū qui
dicit̄ caluarie locus · hebraice golgatha · vbi eum
crucifixerūt · Ita & tipo factum eſt · Iſaac etenim
ligna portauit · Sed tūc quidē vſqꝫ ad p̄ris bn̄pla-
citum res proceſſit · nunc aūt in rebꝰ effectum ob-
tinuit · veritas enim erat · ¶ Theophilus · Sed
quodammodo vt illic iſaac dimiſſus eſt · & macta-
tus eſt aries · Sic & hic diuina natura manet
impaſſibilis · Sed humanitas ſecundum quam
aries dicitur tanꝙ errantis arietis ade filius · hic
mactata eſt · Sed qualiter alius euangeliſta dicit
ꝙ angariauerunt ſimonem · vt crucem portaret ·
¶ Auguſtinus de concor · euange · Utrumqꝫ factū
inuenimus · primo id quod iohannes dicit · deinde
quod ceteri tres · vnde intelligitur ꝙ ipſe ſibi porta
bat crucem · cum exiret in locum memoratum ·
¶ Aug⁹ · ſuper iohannem · Grande ſpectaculum ·
ſed ſi ſpectet impietas grande ludibrium · Si pie-
tas · grande miſterium · Ridet impietas regem pro
virga regni lignum ſui portare ſuplicii · videt pie-
tas regē baiulātem lignum ad ſemetipſum figen-
dum qꝺ fixur⁹ fuerat · etiā in frōtibꝰ regū ſpernē-
dum oculis impioꝝ · in quo erāt glorificatura corda

ſanctorum· Ipſam crucem ſuam geſtans· humero
commendabat & lucerne arſure que ſub modio po
nenda non erat· candelabrum ferebat. ¶ Chriſo·
Et ſicut victores ita & ipſe in hūeris portabat vi
ctorie ſignum· Quidam autē dicūt ꝙ in illo loco q̄
calpharie dicebatur adam mortuus eſt & ſepultus
vt in loco vbi mors regnauit. illic & ihs tropheū
ſtatuerit. ¶ Hiero· ſuꝑ matheū· Fauorabilis inter
ꝑtatio & mulcens aurem populi. nec tamen vera
Extra vrbem enim & foris portā loca ſunt in q̄bꝰ
truncantur capita damnatorum· & caluarie quaſi
decollatorum ſumpſere nomen· Adam vero ſepul
tum iuxta ebron & arbee. in ihesu filij naue volu
mine legimꝰ· ¶ Chri· Crucifigebāt aūt eum cum
latronibus. vnde ſequitur. Et cum eo alios duos
hinc & inde· mediū aūt ihm· In hec ꝓphetiam im
plentes quoniā cū iniquis reputatus eſt· Que enim
conuitiantes fatiebant· hec veritati conferebāt· vo
lebat enim demon quod fiebat obumbrare· ſed non
valuit· Tribus enim ī cruce affixis miracula q̄ fi
ebant· nullus aſcripſit niſi ſoli ihesu· ita ianes dia
boli artes facte ſunt· Nec ſolum non obfuit glorie
eius· ſed & cōtulit non parum· Nam latronē ī cru
ce conuertere & in paradiſū inducere. non minus
fuit q̄ꝫ concutere petras. ¶ Augꝰ· Tamen & ipſa
crux ſi attendas. tribunal fuit· in medio eī iudice
conſtituto· vnus latro qui credidit liberatus. alter
qui inſultauit damnatus eſt. iam ſignificabat qđ
facturus eſt de viuis & mortuis· Alios poſiturus
ad dextram Alios vero ad ſiniſtram· textꝰ.

¶ Scripſit autē & titulum pilatus· & poſuit ſuꝑ
crucem· Erat autem ſcriptum· Ihesus Nazarenus
Rex Iudeorum· Hunc ergo titulū multi legerūt
iudeorum· q2 ꝓpe ciuitatem erat locus. vbi cruci
fixus eſt ihs· Et erat ſcrꝑtū· Hebraice. Grece· &
Latine. Dicebant ergo pilato pontifices iudeorū·
Noli ſcribere Rex iudeoꝝ· Sed q2 dixit· Rex ſū
iudeoꝝ· Rn̄dit pilatꝰ· Quod ſcrꝑſi· ſcrꝑſi ¶ Chriſ·
Sicut ī tropheo littere ponuntur victoriam oſtē
dentes. Ita pilatus titulum cruci chriſti inſcrꝑſit.
vnde dicitur· Scripſit aūt & titulū pilatus, & po
ſuit ſuꝑ crucem. ſimul quidē pro xp̄o reſpondens
vt eū a communione latronū diſcerneret· ſimul at̄
& de iudeis vlciſcens· oſtendens ſcilicet ipſoꝝ ma
litiā. dū in ſuū regem inſurrexerūt. Vnde ſequit᷑·
Erat autem ſcriptum· Ihesus Nazarenus Rex
Iudeorum· ¶ Beda. In quo monſtrabatur iā tūc
regnū ipſius. non vt ipſi putabant deſtructum·
ſed potius augmentatum· ¶ Augꝰ· Sed iudeoꝝ
tm̄ rex xp̄s eſt an etiā gentiū? immo & gentium.
Cum enim dixiſſet· Ego autem ſū conſtitutꝰ rex
ab eo ſuper ſion montem ſanctum eius· Subiecit·
Poſtula a me· & dabo tibi gentes. hereditatē tuā.
Magnum ergo volumus intelligi in hoc titulo ſa
cramentum· quia ſcilicet oleaſter factus eſt parti
ceps piguedinis olee· non olea particeps facta eſt
amaritudinis oleaſtri· Rex ergo iudeoꝝ chriſtus·
ſecundū iudeorum circumciſionem cordis· non lit
tera· ſed ſpiritu· Sequitur· Hunc ergo titulū mul
ti legebant iudeorum· quia ꝓpe ciuitatem erat locꝰ
vbi crucifixus eſt ihesus· ¶ Chriſ. Credibile at̄
eſt multos gentiles ſimul cum iudeis ꝓpter feſtum
conueniſſe· & ideo vt nullus ignoraret· non ī vna
lingua ſed in tribus ſcripſit. vnde ſubdit᷑. Et erat
ſcriptum. Hebraice. Grece· & Latine. ¶ Augꝰ.
Hec quippe tres lingue ibi pre ceteris eminebant·
Hebrea ꝓpter iudeos in lege dei glorantes· Greca
ꝓpter gentium ſapientes· Latina ꝓpter Romanos
multis & pene omnibus tunc gentibus imperan
tes. ¶ Theo· Significat autem ſupſcriptio tri
plici ſermone figurata dominū eē regem practice·
Phiſice· & theologice· Nam per latinas litteras fi
guratur practica· eo ꝙ romanorum imperium po
tentiſſimum ſatiſqꝫ offitioſum in expeditionibus
fuerit· Per grecas vero litteras phiſica figuratur·
Greci namqꝫ erga naturalium ſpeculationem inſu
dauerunt· Demū ꝑ hebraicas theologia pretendi
tur· dum iudeis eſt credita reꝝ diuinarum agni
tio· ¶ Chriſ· Iudei autem crucifixo inuidebant·
vnde ſequit᷑· Dicebant ergo pilato pontifices iu
deorum· Noli ſcribere Rex iudeorū· ſed quia dixit
Rex ſum iudeoꝝ· Nam hec quidē enuntiatio eſt &
communis ſententia· ſi vero aditiatur quoniā ipſe
dixit· ipſius petulantie & extollentie oſtenderetur
crimen eſſe. Sed pilatus in priori ſtetit mente· vn̄
ſequitur. Reſpondit pilatus· Quod ſcrꝑſi· ſcrꝑſi· O i
effabilem vim diuine operationis· etiam in cordibꝰ
ignorantium· Nonne occulta vox quedā pilato in
tus quodam ſi dici poteſt clamoſo ſilentio perſona
bat· quod tanto ante in pſalmoꝝ litteris ꝓphetatū
eſt· Ne corrumpas tituli inſcriptionem· Sed quid
loquimini inſani pontifices? Nunquid enī ꝓpterea
non erit verū· q2 ihs ait· Rex ſū iudeoꝝ? Si corrū
pi non poteſt quod pilatus ſcripſit· corrumpi po
teſt quod veritas dixit? Ideo enim pilatus quod
ſcripſit· ſcripſit· quia dominus quod dixit· dixit·

¶ Milites ergo cū crucifixiſſent eum· Acceperūt
veſtimenta eius & fecerunt quatuor partes· vni
cuiqꝫ militi partem· & tunicam. Erat autem tuni
ca inconſutilis deſuperr contexta per totum· Dixe
runt ergo adinuicem· Non ſcindamus eam· ſed ſor
tiamur de illa cuius ſit· vt ſcriptura impleretur di
cens· Partiti ſunt veſtimenta mea ſibi. & ī veſtē
meam miſerunt ſortem· ¶ Augꝰ. Iudicāte pila
to milites qui ei parebant crucifixerūt ihm· vn̄ dr̄
Milites ergo cū crucifixiſſent eum. Acceperūt ve
ſtimēta eius. Et tamē ſi volūtates ſi clamores eoꝝ
cogitemus. Iudei magis crucifixerūt. Sed de par
ticione· ſorteqꝫ veſtimtoꝝ eiꝰ ceteri euāgeliſte bre
uiꝰ & clauſe· iſte vo apertiſſime locutꝰ ē· Nā ſeq̄t᷑
Et fecerūt quatuor ꝑtes· vnicuiqꝫ militi ꝑtē. Vn̄
apparet q̄tuor fuiſſe milites qui in eo crucifigendo

Preſidi paruerunt. Sequitur. Et tunicam. Sub
audiendum eſt acceperunt. vt iſte ſit ſenſus. Acce
perunt autem & tunicam. Et ſic locutus eſt vt de
ceteris veſtimētis nullā ſortem miſſam eē videam⁹
Sed de tunica quā ſimul cū ceteris acceperūt. ſed
non ſimiliter diuiſerunt. De hac enim ſequitur ex
ponens. Erat aūt tuīca īconſutilis deſup contexta p
totum. ¶ Chriſ. Ipſam ſpetiem tunice euangeli
ſta hiſtorice deſignat. quia enim ī paleſtina duos
pannos connectentes ſubtexunt indumenta. oñdit
iohannes ꝙ talis erat tunica iheſu. occulte vilitatē
veſtimentoꝝ inſinuās. ¶ Theo. Alij vero dicunt
ꝙ apud paleſtinam telas contexunt. nō velut apđ
nos texuntur. exiſtente ſupius ſtamine inferius
vero texentibus. vt ſic ñ verſus partē ſupremam
textura procedat. ſed econtra. ¶ Aug⁹. Cur autē
de illa ſortem miſerint narrat dicēs. Dixerūt ergo
adinuicē. non ſcindam⁹ eam. ſed ſortiamur de illa
cuius ſit. Apparet itaqꝫ in alijs veſtimentis equa-
les ſe habuiſſe partes vt ſortiri neceſſe non fuerit.
In illa vero vna non eos habere potuiſſe ſingulas
partes. niſi ſcinderetur. vt pannos eius inutiliter
tollerent. quod ne facerent. ad vnum eam peruenire
ſorticione maluerūt. Huius euangeliſte narratio
ni conſonat & ꝓpheticum teſtimoniū. vnde ſubiun
git. vt ſcriptura adimpleretur dicēs. partiti ſunt
veſtimēta mea ſibi. & in veſtem meā miſerūt ſor-
tem. ¶ Chriſ. Intuere ꝓphetie certitudinem. Nō
enim que partiti ſunt ſolum. ſed & que nō partiti
ſunt. Dixit igitur propheta veſtimēta quidē diui
ſerunt. ſed veſtem ſorti conceſſerunt ¶ Auguſti.
Matheus dicēdo diuiſerūt veſtimēta eius ſortem
mittentes. ad totam diuiſionem veſtimētoꝝ voluit
intelligi & illam tunicam pertinere de qua ſortem
miſerunt. Tale eſt quod etiam ait lucas. Diuidē-
tes veſtimēta eius. miſerunt ſortes. Diuidētes ei
venerūt ad tunicam de qua facta eſt ſortitio. Dicē
do autem ſortes pluralem numerum pro ſingulari
poſuit. Marcus autem ſolus videtur ituliſſe aliqm
queſtionem. Dicendo em̄ mittentes ſortem ſup eis.
quis quid tolleret. tanꝙ ſup omnibus veſtimētis
ſors miſſa ſit. locutus videatur. Sed hec breuitas
obſcuritatem facit. Sic enim dictū eſt. Mittentes
ſortem ſup eis. Ac ſi diceret. Mittentes ſortem cū
diuiderentur. Cum autem dicit. quis quid tolle-
ret. i. quis tunicam tolleret. tanꝙ ſi totū ita dice-
retur. Mittentes ſortem ſup eis quis tunicam que
partibus equalibus ſuperfuerat. tolleret. Quadrip-
tita autem veſtis dn̄i iheſu chriſti. quadripertitā
figurauit eius eccleſiam. quatuor ſcilicet partibꝫ
in orbe diffuſam. & in eiſdē equaliter. i. cōcordiť di
ſtributā. Tunica vero illa ſortita. omniū partium
ſignificat vnitatē q̄ caritatis vinculo continetur.
Si autē caritas & ſupereminētiorem habet viā &
ſupereminet ſcientie & ſup om̄ia precepta eſt. ſcd̄m
illud. Super om̄ia autem hec caritatem habete.
merito veſtis que ſignificatur deſuper contexta p-
hibetur. Et addidit. Per totum. quia nemo eius
eſt expers qui pertinere inuenitur ad totum. a quo
toto. catholica vocatur eccleſia. Inconſutilis aūt.
ne aliquando diſſuatur. & ad vnū peruenit. quia ī
vnū omnes colligit. In ſorte autē dei gratia com-
mendata eſt. cum enim ſors mittitur. non perſone
cuiuſꝙ vel meritis. ſed occulto iuditio dei creditur
¶ Chriſ. Vel ſicut quidam dicunt tunica incon
ſutilis deſup contexta per totum. ſecundum allego
riam oſtendit. qm̄ non ſimpliciter homo erat qui
crucifixus ē. ſed & deſup deitatē habebat ¶ Theo
phi. Vel aliter. veſtis inconſutilis denotat corpus
chriſti. quod a ſuperiore parte contextum eſt Spi
ritus em̄ ſanctus ſuperuenit & virt⁹ altiſſimi vir
gini obumbrauit. Hoc ergo ſacroſanctum chriſti
corp⁹. indiuiſibile conſtat. Nam etſi diuidatur per
ſingulos ſanctificans vniuſcuiuſqꝫ animam ſimul
& corpus. Integre tamen & indiuiſibiliter conſi-
ſtit in omnibus. At quoniam ex quatuor elemētis
mundus conſiſtit intelligendū eſt pro xp̄i veſtim̄
tis. viſibilem creaturam. quam inter ſe diuidunt
demones quotiens morti tradunt verbū dei. quod
habitat in nobis. ac ſatagunt nos ſue partis effice
re. per mundanas illecebras. ¶ Aug⁹. Et ideo
iſta non aliquid boni ſignificaſſe quis dixerit quia
per malos facta ſunt. Quid ei de ip̄a cruce dicturi
ſumus. Que ſimiliter ab impijs facta eſt. & tamen
ea ſignificari recte intelligitur. quod ait apoſtol⁹.
Que ſit latitudo & longitudo altitudo & profundū.
Lata ē quippe ī tranſuerſo ligno quo extendūť
pendentes manus. & ſignificat opera bona in lati-
tudine caritatis. Longa eſt a trāſuerſo ligno vſqꝫ
ad terram. & ſignificat perſeuerantiam ī longitu-
dine tēporis. Alta eſt in cacumine quo tranſuerſū
lignū ſurſum verſus excedit. & ſignificat ſupnū
finē quo cūcta opa referuntur. Profunda eſt in ea
parte que in terra figitur. Ibi quippe occulta eſt.
Sed cūcta eius apparētia inde cōſurgūt. ſic bona
noſtra de profunditate gratie dei q̄ cōphendi ñ pť
Vniuerſa procedunt. Sed & ſi crux chriſti hoc ſo
lum ſignificet quod ait apoſtolus. qui xp̄i ſūt. car
nem ſuam crucifixerūt cū paſſionibꝫ & cōcupiſcen
cijs. ꝙ magnū bonū eſt! Poſtremo quid ē ſignū
chriſti. niſi crux chriſti. quod ſignum niſi adhibe
atur ſiue frontibus credentium. ſiue ipſi aque ex
qua regenerantur. ſiue oleo quo chriſmate vngū
tur. ſiue ſacrifitio quo alūť nihil eoꝝ vite pficiť.

¶ Et milites quidem hec fecerunt. Stabat autem
iuxta crucē ihu mať ei⁹. & ſoror mr̄is eius maria
cleophe & maria magdalene. Cū vidiſſet g° ihs ma
trē & diſcipulū ſtātē quē diligebat. dicit mr̄i ſue.
Mulier ecce fili⁹ tu⁹. Deiñ dicit diſciplo. Ecce ma
ter tua. Et ex illa hora accepit eā diſciplus ī ſua.
¶ Theo. Cū milites q̄ ad ꝓpā ſpectabāt ſecordiā
pſeq̄bāť. ip̄e genitricis cura ſollicit⁹ ē. vñ diciť
Et milites q̄dē hec fecerūt. Stabat aūt iuxta crucē

Jeſu mater eius & ſoror matris eius maria cleo=
phe & maria magdalene . ¶ Ambro . in epiſtolis
Maria mater domini an̄ crucem ſtabat filij . Nul=
lus me hoc docuit niſi ſanctus iohannes euange=
liſta . Mundum alij concuſſum in paſſione domini
cōſcripſerūt . celum tenebris obductū . refugiſſe ſo
lem . in paradiſum latronem ſed poſt piam cōfeſſio
nem receptum . Johannes docuit quod alij non do=
cuerunt . quemadmodum in cruce poſitus matrem
appellauerit . Pluris putauit ꝙ victor ſupplicioꝝ
pietatis officia matri exhibebat . ꝙ ꝙ regnū cele=
ſte donabatur vite eterne . Nam ſi religioſum eſt
ꝙ latroni donatur vita . multo vberioris pietatis
eſt ꝙ a filio mater tanto affectu honoratur . Ecce
inquit filius tuus . Ecce mater tua . Teſtabatur
de cruce xp̄us & inter matrem atqꝫ diſcipulū diui
debat pietatis officia . Condebat dn̄s nō ſolū pub=
licum . ſed etiā domeſticum teſtamentum . Et hoc
eius teſtamentum ſignificabat iohannes . dignus
tanto teſtatore teſtis . Bonū teſtamentum non pe
cunie . ſed vite eterne . quod non atramento ſcrip=
tum eſt . ſ ſpū dei viui . Lingua mea calamus ſcri
be velociter ſcribētis . Sed nec maria minor ꝙ ma
trem xp̄i decebat . fugientibꝫ apoſtolis ante crucē
ſtabat . & pijs ſpectabat oculis filij vulnera . quia ex
pectabat non in pignoris mortem . ſed mundi ſa=
lutem . aut fortaſſe quia cognouerat per filij mortem
mūdi redemptōnem . Aula regalis etiam ſua mor=
te putabat ſe aliquid publico addituram muneri .
Sed ihesus non egebat adiutore ad redemptōnem
omniū . q omēs ſine adiutore ſeruauit . Vnde & di
cit factus ſum hō ſine adiutorio inter mortuos liber
Suſcepit quidem affectu parentis ſed non qſiuit
alterius auxilium . Hāc imitamini matres ſancte
que in vnico filio dilectiſſimo tantū materne vir=
tutis exemplum dedit . Neqꝫ em̄ vos dulciōres libe
ros habetis . neqꝫ illud virgo q̄rebat ſolatium vt
alium poſſet generare filium . ¶ Hiero . cōtra helio
doꝝ . Maria iſta q̄ in marco & matheo iacobi & io
ſeph mater dr̄ . fuit vxor alphei & ſoror marie ma
tris domini . quā mariam cleophe nunc iohannes
cognominat . a patre ſiue a gentilitate familie . aut
quacumqꝫ alia cauſa ei nomen imponens . Si autē
inde tibi alia atqꝫ alia videtur ꝙ alibi dicatur ma=
ria iacobi minoris mater . & hic maria cleophe diſ=
ce ſcripture cōſuetudinem eūdem hominem diuerſ
nominibꝫ appellari . ¶ Chriſoſ . Et cōſidera ꝙ im=
becillius genus ſcilicet mulieꝝ . virilius apparuit
iuxta crucem ſtādo . fugiētibꝫ diſcipulis . ¶ Aug .
de con . euang . Niſi aūt matheus & lucas mariam
magdalene nominaſſent . potuiſſemus dicere alias
alonge . alias iuxta crucem fuiſſe . Nullus enim
eoꝝ preter iohannem matrem domini cōmemora=
uit . Nunc ergo quomodo intelligitur eadē maria
magdalene & a longe ſtetiſſe cum alijs mulieribꝫ .
ſicut matheus & lucas dicūt . & iuxta crucem fuiſ=
ſe ſicut iohannes dicit : niſi quia tanto interuallo erāt

vt iuxta dici poſſent . quia in conſpectu eius p̄ſto ade
rant . & alonge in cōſpectu turbe ꝓpinquius circū
ſtantis . cum centurione & militibꝫ . Poſſumꝰ etiā
intelligere . ꝙ ille que ſimul aderant cum matre do
mini . poſtquā eam diſcipulo commendauit . abire
iam ceperant . vt a denſitate turbe ſe eruerent . & ce
tera que facta ſunt longius intuerentur . vt ceteri
euangeliſte . qui poſt mortem domini eas cōmemo
rauerunt . iam longe ſtantes commemorauerunt .
Quid autem intereſt ad veritatem ꝙ quaſdam mu
lieres pariter . q̄ſdā ſinguli nomīauerūt . ¶ Chri=
ſoſtomus . Et cum alie mulieres aſtarent nullius
alterius meminit niſi matris . docens nos plus ali
quid matribꝫ prebere . Sicut enim parentes circa
ſpiritualia aduerſantes . neqꝫ noſſe oportet . ita quā
do nihil impediunt omnia decet eis prebere & alijs
preferre . Vnde ſubditur . Cū vidiſſet ergo ihesus
matrem & diſcipulum ſtantem quem diligebat .
dicit matri ſue . Mulier ecce filius tuus . ¶ Beda .
Dilectōnis indiciō euangeliſta ſuam demonſtrat .
perſonam . non ꝙ exceptis ceteris ſolus . ſed p̄ ce
teris familiarius . ꝓpter priuilegiū caſtitatis a do=
mino amabatur . quoniam virgo ab eo vocatus v̂=
go permanſit in euum . ¶ Chriſoſtomus . Pape
q̄nto diſcipulum honorauit honore . ſ ipſe ſeipm̄ oc=
cultat . moderate ſapiens . ſi enim vellet gloriari . &
cauſam vtiqꝫ adiecisſet ꝓpter quā amabatur . Ete=
nim conueniens eſt magnam quandam & mirabi
lem eſſe cauſam . Ideo autem nihil aliud iohanni
loquitur . neqꝫ conſolatur triſtantem . quoniā tem=
pus non erat verborum conſolatōne . Sed neqꝫ pa=
rum erat honorari eum tali honore . Quia vero con
ueniens erat matrem exiſtentem dolere & procu=
ratōnem querere quia ipſe aberat . diſcipulo qui di
ligebatᷣ . tradidit diligentiam habituro . Vnde ſe=
quitur . Deinde dicit diſcipulo . Ecce mater tua .
¶ Auguſtinus . Hec nimirum eſt illa hora de qua
ihesus aq̄m cōuerſurus in vinū dixerat mr̄i . Quid
mihi & tibi eſt mlr̄ . nōdū venit hora mea . Tunc
em̄ diuina facturus . nō diuinitatis . ſ infirmitatis
mr̄em . velut incogtā repellebat . Nūc aūt hūana iā
patiēs ex q̄ factꝰ fuerat hō . affectu cōmēdabat hu=
mano . Moralis igr̄ inſinuatᷣ locus . & exēplo ſuo i
ſtruit p̄ceptor bonꝰ vt a filijs pijs impēdatᷣ cura
parentibꝫ tamqꝫ lignū illud vbi erāt fixa membra
morientis . etiam cathedra fuerit mgr̄i docentis .
¶ Chriſ . Itaqꝫ etiā martōnis obſtruit inuerecū=
diā . Si em̄ nō genitꝰ ē ſcd̄m carnē . neqꝫ mr̄em ha
buit . cuius grā tantā circa eā ſolā facit prouidētiā
Intuere aūt q̄liter cū crucifigeretᷣ vniuerſa imp=
turbate agebat . diſcipulo loq̄ns de mr̄e . ꝓphetias
implens . latroni bonā ſpem tribuēs . āteqꝫ aūt cru
cifigeretᷣ . trepidās videtᷣ . Nā illic q̄dē nature im=
becillitas demōſtrata ē . hic aūt v̂tutis ſupabūdā
tia oñdebatur . Sed & nos p hoc erudit . Si aū ad
uerſa cōturbamur . nō ꝓpterea deſiſtere cū in ago=
nem ingreſſi fuerimꝰ oīa ſuſtinē vt facilia & leuia

¶ Auguſtinus. Quia ergo matri quam relinque
bat. alterꝝ pro ſe filiū quodammodo prouidebat.
cur hoc fecerit. oñdit in hoc ꝙ ſubditur. Et ex il-
la hora accepit eam diſcipulus ī ſuam. Sed ī que
ſua iohānes matrem domini accepit? Neqꝫ em̄ non
ex eis erat. qui dixerant ei. Ecce nos dimiſimꝰ oīa
& ſecuti ſumꝰ ⁊c. Suſcepit ergo eā in ſua. nō ꝑdia
q̄ nulla ꝓpria poſſidebat. ſed offitia. q̄ ꝓpria diſpē-
ſatione exequenda curabat. ¶ Beda. Alia litte-
ra habet. accepit eam diſcipulus in ſuā q̇dā voluēt
in ſuā matrē. ſed cōgruētius ſubaudit̄. ſuā curam.

Poſtea ſciens ihesus quia iam conſūmata ſunt oīa
vt cōſūmaretur ſcriptura. dicit. Sicio. Vas ergo
erat poſitū aceto plenū. Illi aūt ſpongiam plenam
aceto hiſopo circūponētes obtulerūt ori eiꝰ. Cū g̊
accepiſſet ihs acetum. dixit. Conſūmatum eſt.
Et inclinato capite tradidit ſpiritum. ¶ Augꝰ.
Patiebatur hec oīa q̇ appebat homo. & ipſe idem
diſponebat hec oīa qui latebat deus. vnde dicitur.
Poſtea ſciens ihs quoniā oīa cōſūmata ſūt. vt cō
ſūmaretur ſcriptura id ē quod ſcriptura ꝑdixerat.
Et in ſiti mea potauerūt me aceto. Dicit. Sitio.
tanq̄ diceret. hoc minus feciſtis. date quod eſtis.
Iudei quippe ipſi erant acetum degenerantes a vi
no patriarcharꝝ & ꝓphetarꝝ. Vas ergo poſitū erat
aceto plenū. tanq̄ enim de pleno vaſe de iniquitate
mundi huiꝰ impletū cor habentes. velut ſpongia.
cauernoſis quodammodo atqꝫ tortuoſis latibulis
fraudulentū. Vnde ſequitur. Illi autē ſpongiam
plenā aceto hiſopo circūponētes. obtulerūt ori eiꝰ.
¶ Chriſ. Neqꝫ em̄ ex his que videbāt. facti ſunt
manſueti. ſed ſeuiebant magis. & eum potabant.
condemnatorum pocula offerētes. ꝓpterea em̄ hiſo-
pus appoſitus erat. ¶ Augꝰ. Hiſopū autē cui cir
cūpoſuerunt ſpongiā aceto plenā. quoniā herba ē
humilis & pectus purgat. Xp̄i humilitatē cōgruē
ter accipimꝰ. quam circumdederunt & ſe circumue
niſſe putauerūt. Xp̄i nanqꝫ humilitate mūdamur
Nec moueat quō ſpongiam ori eius potuerūt admo
uere. qui in cruce fuerat exaltatus a terra. Sicut
em̄ apud alios euangeliſtas legitur. quod hic ꝑter
miſit. in arundine factū ē. vt in ſpongia talis potꝰ
ad crucis ſublimia leuaretur. ¶ Theo. Quidā vo
hiſopū dicunt vocari arundinē. Nā frondes habet
arundini cōſimiles. Sequit̄. Cum ergo accepiſſet
ihs acetū. dixit. Conſūmatum eſt. ¶ Augꝰ. Quid
niſi quod ꝓphetia tanto ante ꝑdixerat? ¶ Beda.
Hic queri poteſt. quō hic dicat̄. Cū accepiſſet ace
tū. Cum aliꝰ euangeliſta dicat. noluit bibere. ſed
hoc facile ſoluit̄. qm̄ non accepit vt biberet. ſed vt
quod ſcriptū erat impleret ¶ Grego. Deinde quia
nihil remāſerat. quod anteq̄ moreret̄. fieri adhuc
oporteret. Sequit̄. Et inclinato capite tradi. ſpm̄.
¶ Augꝰ. Peractis omnibus que vt peragerent̄.
expectabat. tanq̄ ille qui poteſtatem habebat po-
nendi animam ſuam & iterū ſumēdi eā. ¶ Grego.

xi. morꝝ. Spiritus autem hic pro anima ponitur
Si enim aliud ſpiritū ꝙ aīam euangeliſta diceret
Exeūte ſpiritu aīa remāſiſſet ¶ Chri. Nō aūt qm̄ ex
pirauit īclinauit caput. ſʒ qr īclinauit caput tūc ex
pirauit. Per que omnia indicauit euangeliſta qm̄
omniū dominꝰ ipſe erat. ¶ Augꝰ. Quis enim ita
dormit. qn̄ voluerit? ſicut ihesus mortuꝰ eſt quando
voluit? Quanta ſperanda vel timenda poteſtas eſt
iudicantis. ſi apparuit tanta morientis? ¶ Theo.
Tradidit autem dominus ſpiritum deo & patri.
oſtendens ꝙ nequaq̄ ſanctorum anime conuerſan
tur in tumulis. immo deueniunt ad manꝰ pr̄is om
niū. peccatoribus ad locū penarꝝ delatis. videlicet
ad infernum. Textus
¶ Iudei ergo quoniam paraſceue erat. vt non re-
manerent in cruce corpora ſabbato. erat enim mag-
nus dies ille ſabbati. rogauerunt pilatum. vt frā
gerentur crura eorum. & tollerentur. Venerunt
ergo milites. & primi quidem fregerunt crura. &
alterius qui crucifixus eſt cum eo. Ad ihm autē
cum veniſſent. vt viderūt eum iam mortuum. nō
fregerunt eius crura. ſed vnus militum lancea la
tus eius aperuit. & continuo exiuit ſanguis & aq̄
Et qui vidit. teſtimoniū perhibuit. & verū ē eiꝰ
teſtimoniū. Et ſcit quia vera dicit. vt & vos creda
tis. Facta ſunt enim hec. vt ſcp̄tura impleretur.
Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia ſcrip-
tura dicit. videbunt in quem tranſfixerūt. ¶ Chri.
Iudei qui camelum tranſglutiebant. culicem autē
colabant. cum tantam fuiſſent operati audatiam. de
die diligenter rōcinantur. Vnde dicit̄. Iudei ergo
qm̄ paraſceue erat. vt non remanerent in cruce cor
pora ſabbato. ¶ Beda. Paraſceue id eſt prepara
tio dicta eſt ſexta feria. quia eo die duplices ſibi ci
bos filij iſrahel preparabant. Erat em̄ magnꝰ dies
ille ſabbati. ſcilicet propter ſolemnitatem paſcha-
lem. Rogauerunt pilatum vt frangerentur crura
eorum. ¶ Augꝰ. Nō crura tollerentur. ſed hi q̇bꝰ
ideo frangebantur. vt moreret̄. auferret̄ ex lig
no. ne pendentes in crucibus. magnū diē feſtū ſui
diurni. crutiatꝰ horrore fedarent. ¶ Theo Sic eī
iubebant̄ in lege. non occidere ſolē in hominis ſup
plitio. vel quia noluerūt ī die feſto tortores aut ho
micide cenſeri. ¶ Chri. Vide aūt q̄liter valida eſt
veritas. Per corꝝ eī ſtudia ꝓphetia cōplet̄. Vnde
ſubditur. venerūt g̊ milites & p̄mi quidē fregerūt
crura & alteriꝰ q̇ crucifixus eſt cū eo. Ad ihm aūt
cum veniſſent. vt viderunt eum iam mortuum. n̄
fregerūt eius crura. ſed vnꝰ militū lancea latꝰ eiꝰ
aperuit ¶ Theo. Vt iudeis cōplaceāt lanceāt chri
ſtū circa corpꝰ exaīe ꝯtumelias īferētes. ſʒ ꝯtume
lia ī ſignū ꝓdijt. Sāguinē eī de corpore extincto
manare. miraculoſū ē. ¶ Augꝰ. Vigilāti vbo euā
geliſta vſus ē. vt n̄ diceret latꝰ eiꝰ percuſſit. aut
vulnerauit. ſʒ aperuit. vt illic q̇dāmō vite hoſtiū
pāderet̄ vn̄ ſacm̄ēta eccīe manauerūt ſn̄ q̇bꝰ ad vi
tā q̄ verē vita ē. n̄ itrat̄. vn̄ ſeq̇t̄. Et ꝯtinuo exiuit

ſangui: & aqua · Ille ſanguis in remiſſionem fu-
ſus eſt peccatoꝝ · aqua illa ſalutare temperat pocu
lum · hoc & lauacꝝ preſtat & potum · Hoc ꝓnun-
tiabat ꝙ noe in latere arce hoſtiū facere iuſſus eſt
quo intrarent animalia que non erāt diluuio pitu-
ra · quibꝰ prefigurabatur eccleſia · ꝓpter hoc prima
mulier facta eſt de viri latere dormientis · & hic
ſecūdus adā inclinato capite in cruce dormiuit · vt
inde formaretur ei cōiunx · per id qꝺ de latere dor-
mientis effluxit · O mors vnde mortui reuiuiſcūt
qꝺ iſto ſanguine mundꝰ ꝗd iſto vulnere ſalu-
brius ¶ Chriſo · Et qꝛ hinc ſuſcipiunt ꝑncipium
ſacra miſteria cū acceſſeris ad tremendū calicem ·
vt ab ipſa bibiturus chriſti coſta · ita accedas ·
¶ Theo. Erubeſcant igitur qui vinū in ſacris nō
limphant miſteriis videtur · n · nō credere ꝙ aqua
de latere fluxerit · Poteſt tñ quis calūnioſe dicere
ꝙ aliqua virtus vitalis erat in corpore & ideo ſāg
uis effluxit · aq̄ vero manans inexpugnabile ſig-
nū fuit · Et ideo euangeliſta ſubiungit · Et qui vi-
dit teſtimoniū perhibuit · ¶ Chriſ · quaſi · d · Nō
ab aliis audiui · ſed ipſe pñs vidi · Et veꝝ eſt teſti
moniū eius · Quod conuenienter ſubiungit cōtinꝫ
xp̄i enarrās · non magnū aliqꝺ & admirabile ſig-
nū · vt ſic ſuſpectus ſermo redderetur · ſed ipſe hoc
dixit · hereticoꝝ ora precludēs & futura ꝑſonans
miſteria · & eū qui iacebat in eis inſpiciens theſau
rum · Sequit̄ · Et ille ſcit qꝛ vera dicit · vt & vos
credatis · ¶ Auguſ · Scit · n · qui vidit · cuius cre-
dat teſtimonio · qui nō vidit · Duo aūt teſtimonia
de ſcripturis reddidit ſingulis rebꝰ · q̄s factas fuiſ
ſe narrauit · Nam qꝛ dixerat · Non fregerunt crura
iheſu ſubdidit · Facta ſunt · n · hec vt ſcriptura im
pleretur · Os non cōminuetis ex eo · Quod ꝑceptuꝫ
eſt eis qui celebrare paſcha iuſſi ſunt ouis immola
tōne in veteri lege · q̄ dominice paſſionis vmbra ꝑ-
ceſſerat · Item qꝛ ſubiunxerat · Vnus militum lan
cea latus eius aperuit · ad hoc ꝑtinet alteꝝ teſtimo
niū quod ſubdit · dicens · Et iteꝝ alia ſcriptura di
cit · videbūt in quem trāſfixerūt · vbi promiſſus ē
xp̄us in ea q̄ crucifixus eſt carne futurus · ¶ Hie ·
Hoc aūt teſtimoniū ſumptū eſt de zacharia ·
¶ Poſt hec autē rogauit pilatum ioſeph ab ari-
mathia eo ꝙ eſſet diſcipulus iheſu · occultus autē
ꝓpter metum iudeoꝝ vt tolleret corpus iheſu · Et
permiſit pilatus · venit ꝰ & tulit corpus iheſu · ve
nit aūt & nicodemus qui venerat ad iheſum nocte
ꝑmū · ferens mixturā mirrhe & aloes quaſi libras
centum · Acceperūt ꝰ corpus iheſu · & ligauerunt
eum lintheis cum aromatibꝰ · ſicut mos eſt iudeis
ſepelire · Erat aūt in loco vbi crucifixus eſt ortus
& in orto monumentum nouū in quo nondum q̄s
ꝗ̄ poſitus fuerat · Ibi ꝰ ꝓpter paraſceuen iudeoꝝ
qꝛ iuxta erat monumētū · poſuerūt iheſū · ¶ Chri-
ſoſtomus · Eſtimans ioſeph extinctum eſſe iude-
orum furorem xp̄o crucifixo · Cum fiducia acceſ-
ſit vt deponendū funus procuraret · vnde dicitur ·

Poſt hec autꝫ rogauit pilatum ioſeph ab arima
thia · ¶ Beda · Arimathia ipſa eſt ramatha · ciui-
tas helcane & ſamuelis · Celitus autem promiſuꝫ ē
vt eſſet diues & ad ꝑſidē poſſet accedere · & vt eſſet
iuſtus · vt corpus domini accipere mereretur · Vñ
ſequitur · vt tolleret corpus iheſu · eo ꝙ eſſet diſci-
pulus iheſu · ¶ Chriſoſtomus · Non ex · xii · ſꝫ ex
ſeptuaginta quomō nullus ex · xii · acceſſerit · Et
ſi timorem iudeoꝝ quis pro cauſa aſſumſerit · hic
eodē detinebatur timore · Vnde dr̄ · Occultus aūt
ꝓpter metum iudeoꝝ · Sed valde inſignis erat · &
pilato notus · vñ & gr̄am accepit · & hoc eſt quod
ſubditur · Et permiſit pilatus · Et ſepelit de reliquo
non vt condemnatum · ſed vt magnum quendam
& mirabilem · Vnde ſubditur · Venit ergo & tulit
corpus iheſu · ¶ Auguſtinus · de cōcordantia euā-
geliſtaꝝ · In extremo · n · illo officiō funeri exhibē
do minus curauit a iudeis · ꝗuis ſoleret in domino
audiendo eoꝝ inimicitias deuitare · ¶ Beda · Se-
data · n · vtcūꝗ eoꝝ ſeuitia eo ꝙ ſe aduerſus xp̄m
preualuiſſe gaudebant · corpus chriſti petiit · quo-
niam non videbatur cauſa diſcipulatus · ſed pieta
tis veniſſe · vt funeri offitium impēderet · quod ho-
mines non ſolum bonis · ſꝫ etiam malis ſolent im-
pēdere · Adiungitur autem ei & nicodemus · Vnde
ſequitur · venit autꝫ & nicodemus qui venerat ad
iheſum nocte primum · ferens mixturā mirrhe &
a'oes quaſi libras centum · ¶ Auguſtinus · Non
ita diſtinguendum eſt · vt dicamus · primū ferens
mixturā mirrhe · ſꝫ vt ꝙ dictū ē ꝑmū ad ſuperiorem
ſenſū pertineat · Venerat eñ ad iheſū nicodemus
nocte ꝑmū qꝺ idē iohannes narrauit in ꝓoribꝰ euā
gelii ſui partibꝰ · hoc ꝰ intelligendū ē ad iheſū non
tūc ſolū ſꝫ tūc ꝑmū veniſſe nicodemū · veniſſe autē
poſtea vt fieret audiendo diſcipulus · Ferūt autꝫ
pigmenta q̄ maxime corpus apta ſūt ꝗplurimum
cōſeruare · & nō permittere cito ſubiici corruptōni ·
adhuc eñ vt de nudo homine diſponebāt · ſꝫ tñ ml̄-
tam dilectōnem demonſtrabāt · ¶ Beda · Notādū
eſt aūt ꝙ ſimplex vnguentum fuerit · qꝛ ex diuer
ſis aromatibꝰ licentiā cōficiendi non hr̄ent · Seq-
tur · Acceperūt ꝰ corpus iheſu & ligauerunt eum
lintheis cū aromatibꝰ ſicut mos eſt iudeis ſepelire
¶ Auguſtinus · In quo euāgeliſta admonuit in
huiuſmodi officiis q̄ mortuis exhibēt̄ · moreꝫ cu-
iuſꝗ gētis eē ſuādū · Erat aūt illiꝰ gētis cōſuetudo
vt mortuoꝝ corpa variis aromatibꝰ cōdirētur · vt
diutiꝰ ſuarēt̄ · illeſa ¶ Aug · de cō · euā · Neꝗ aūt
hic iohēs aliis repugnat · neꝗ eñ illi q̄ nicodemū
tacuerūt · affirmauerūt a ſolo ioſeph dñm ſepultū
ꝗuis ſoliꝰ cōmemoratōneꝫ fecerint aut qꝛ illi vna
ſindone a ioſeph inuolutū dixerūt ꝓpterea ꝓhibue
runt intelligi & alia linthea potuiſſe afferri a nico
demo & ſupaddi vt veꝝ narret iohēs ꝙ ñ vno lin
theo · ſꝫ lintheis inuolutus ſit · ꝗuis & ꝓpt̄ ſuda-
riū qꝺ capiti adhibebat̄ · & inſtitas q̄bꝰ corpꝰ to-
tū alligatū eſt · qꝛ oīa de lino erāt · etiā ſi vna ſſindo

ibi fuit. veraciſſime dici potuit. ligauerūt eū lin-
theis. Lintheа quippe generalit̃ dicūt̃ q̃ lino texūt̃
¶ Beda. Hinc eccleſie cõſuetudo deſcendit vt cor-
pus dñi nõ in ſericis & auro textis cõſecret̃. ſ; in
ſindone mūda. ¶ Chriſo. Quia vo breuitate tp̃is
vrgebāt̃. Nona em̃ hora mortuo xp̃o. deĩde accedẽ
tib; ad pilatū & deponẽtib; xp̃i corp⁹. veſpera im-
minebat. Jõ ponūt eū ĩ ꝓximū monumẽtū. Vñ
ſubdit̃. Erat at̃ ĩ loco vbi crucifix⁹ ẽ ort⁹. & ĩ orto
monumẽtū nouū. ĩ q̊ nõdū q̊ſq̃ poſit⁹ fuerat. Quod
diſpẽſatõe factū ẽ. ne alteri⁹ alicui⁹ q̃ cū eo iacere
eſtimaret̃ reſurrectõ facta eẽ. ¶ Aug. Sicut etiã
in marie ṽgĩs vtero nemo añ illū nemo poſt illū
cõcept⁹ ẽ. Jta ĩ hoc monumẽto nemo añ illū nemo
poſt illū ſepult⁹ eſt. ¶ Theo. p hoc etiã q̃ nouū
fuit ſepulchꝝ miſtice dat̃ ĩtelligi q̃ p xp̃i ſepul-
turã oẽs ĩnouamur morte & corruptõe deſtructa.
Attẽde etiã habūdãtiã ꝓ nob ſuſcepte pauptatis
Nã q̃ domū ĩ vita ñ habuit. poſt mortẽ q̃; ĩ alieno
ſepulchro recõdit̃. & nud⁹ exiſtẽs a ioſeph opi-
tur. ſeq̃t̃. Jbi g̊ ꝓpt̃ paraſceuen iudeoꝝ q2 iuxta
erat monumẽtū. poſuert̃ ihm. ¶ Aug. Accelera-
tã vl̃t ĩtelligi ſepulturã ne ad veſperaſceret. qñ iã
ꝓpt̃ paraſceuen. quã cenã purã iudei latine vſita-
tius aput nos vocant facẽ tale aliq̃d non licebat.
¶ Chriſ. ꝓpiquū aūt fuit ſepulchꝝ. vt diſcipuli
poſſent cū facilitate accedẽ & ↄſideratores fieri eoꝝ
q̃ eueniebãt. ꝓpe exiſtẽte loco. & vt ſepulture teſ-
tes eẽnt etiã inimici cuſtodientes ſepulchꝝ. & vt
falſus oñderet̃ is qui de furto ſermo. ¶ Beda
Miſtice at̃ ioſeph ĩt ꝑtat̃ apt⁹. p acceptõez boni
opis. ad q̊d monemur vt corpus dñi digne ꝑcipe
mereamur. ¶ Theophi. Nũc etiã q̊dãmõ xp̃s
apud auaros mortificat̃ in paupe famẽ patiente.
Eſto g̊ ioſeph. & tege xp̃i nuditatẽ. ñ ſemel ſ; in
tuo tumulo ſpirituali cõſiderãdo recõde. & coopi &
miſce mirrhã & aloẽ amaricãtia. cõſiderãdo vocem
illam. Jte maledicti in ignem eternum. qua nihil
amarius eſtimo. ¶ Capitulū. xx.

Vna aūt ſabbati. maria mag. ve-
nit mane cū adhuc tenebre eſſent
ad monumẽtū. & vidit lapidẽ re
uolutū a monumẽto. Cucurrit g̊
& venit ad ſimonem petꝝ & ad
aliū diſcipl̃m quẽ diligebat ihs
Et dicit eis. Tulerūt dñm de monumẽto. & neſci-
mus vbi poſuerūt eū. Exijt g̊ petrus & ille alius
diſcipulus. & venerūt ad monumẽtū. Currebãt at̃
duo ſimul. Et ille alius diſcipulus ꝑcurrit citi⁹
petro. & venit p̃or ad monumẽtū. & cū ſe inclinaſ-
ſet. vidit poſita lintheamina. nõ tñ introiuit venit
g̊ ſimõ petrus ſeq̃ns eū & introiuit in monumẽtū
& vidit lintheamĩa poſita & ſudariū. q̊d fuerat ſu-
per caput eius. nõ cū lintheaminib; poſitū. ſ; ſepatū
inuolutū in vnū locū. Tũc g̊ introiuit & ille diſci
pulus. q̃ venerat ꝑmus ad monumẽtū. & vidit &
credidit. Nõdū. n. ſciebãt ſcripturas. q2 oporteret

eum a mortuis reſurgere. ¶ Chriſoſtomus. Quia
iam trãſierat ſabbatum. in q̊ impediebatur a lege.
non potuit maria magdalene quieſcere. ſ; venit ꝓ
fundo diluculo cõſolatõnem q̃ndam a loco ſepultu
re inuenire volens. Vnde dr̃. Vna autem ſabbati
maria magdalene venit mane cum adhuc tenebre
eſſent. ad monumentum. ¶ Auguſtinus. de cõcor
dantia euangeliſtaꝝ. Venit quidem maria mag-
dalene. ſine dubio. ceteris mulierib; q̃ dño mini-
ſtrauerãt. plurimū dilectõne feruencior. vt non im
merito iohannes ſolam cõmemoraret. tacitis eis q̃
cum illa fuerãt. ſicut alij teſtantur. ¶ Auguſtin⁹
ſup iohannem. Vna aūt ſabbati eſt. quem iã dicẽ
dominicū ꝓpter domini reſurrectõnem mos xp̃ia-
nus appellat quem matheus ꝑmam ſabbati nomi
nauit. ¶ Beda dr̃ g̊ vna ſabbati. hoc ẽ altera ſiue
prima die poſt ſabbatum. ¶ Theophilus. vl̃ alit̃
hebdomade dies iudei ſabbatū nominabant. Vnã
autem ex ſabbati dieb; primã. futuri autem ſeculi
exemplar eſt hec dies. quoniã futuri ſeculi vna
dies eſt nequaq̃ nocte interpalata. Deus enĩ ibi
ſol eſt. qui nūquam occidit. Jn hac igitur die do-
minus reſurrexit incorruptibilitatem corporis aſ-
ſumens ſicut nos in futuro ſeculo incorruptõne in
duemur. ¶ Auguſ. de cõ. euã. Quod aūt marcus
dicit. valde mane oriente iam ſole. non repugnat
ei quod hic dicitur. Cum adhuc tenebre eſſent. die
quippe ſurgente alique reliquie tenebraꝝ tantoma
gis extenuantur. quantomagis oritur lux. Nec
ſic accipiendum eſt. quod ait marcus. valde mane
orto iam ſole. tamq̃ ſol ipſe iam videretur ſup ter-
ram. ſed potius ſicut dicere ſolemus eis. quib; vo-
lumus ſignificare temperius aliquid faciendum.
orto iam ſole dr̃. i. de proximo adueniente in has
partes. ¶ Greg. in homel. Congrue aūt dr̃. Cum
adhuc tenebre eſſent. Maria enĩ autorem omniū
quem carne viderat. mortuū q̃rebat in monumen
to. & q2 hūc minime inuenit. furatū credidit. Ad-
huc g̊ erãt tenebre cū venit ad monumẽtū. Seq̃tur
Et vidit lapidẽ reuolutū a monumẽto. ¶ Auguſ.
Jã g̊ factū erat. q̊d ſol⁹ mathe⁹ cõmemorat de ter
remotu & lapide reuoluto conterritiſq; cuſtodib;.
¶ Chriſ. Surrexit q̊dẽ dñs lapide & ſigĩculis ſe
pulchro iniacẽtib;. q2 ṽo oportebat & alios certifi
cari apir̃ monumẽtū poſt reſurrectõz & ita credit̃
q̊d factū ẽ. hoc deiq; & mariã mouit. vidẽs. n. lapidẽ
ſublatū ñ ĩtrauit neq; ꝓſpexit. ſ; ad diſcipulos ex
mlto amore cū velocitate cucurrit. ñdū at̃ de reſur-
rectõe nouerat aliq̃d maĩfeſtū. ſ; putabat trãſlatõz
corpis eẽ factã. ¶ Glo. Et iõ cucurrit nūtiare di-
ſcipulis vt aut ſecū q̃rerẽt. aut ſecū dolerent. Et
hoc ẽ q̊d ſeq̃t̃. Cucurrit g̊. & venit ad ſimonẽ pe-
tꝝ & ad aliū diſcipulū quẽ diligebat ihs ¶ Aug.
Jta ſe cõmemorare ſolet q̃ eū diligebat ihs q̊ vti-
q; oẽs. ſ; ipm̃ p̃ ceteris & familiari⁹ diligebat. ſeq̊
tur. & dixit eis. tulert̃ dñm meū & neſcio vbi po-
ſuert̃ eū. ¶ Gre. iij. mo. hoc at̃ dicẽs totū ꝓ parte

inſinuat · ſolum quippe corpus domini queſitura venerat · & quaſi totum dominum ſublatum deplorat.
¶ Auguſtinus · Nonnulli autem codices Greci etiam habēt · Tulerūt dominū meū · qđ videri dictum poteſt ꝓpenſiore caritatis vel famulatus affectu . Sed hoc ī pluribus codicibus quos ī ꝓmptu habemus · nō inuenimus · Diſcipulū aūt quē diligebat iheſus · ſeipm̄ dicit · nam quippe ita cōmemorare ſolet ꝙ eū diligebat ihs q̇ vtiqȝ oēs ſȝ ipm̄ p̄ ceteris & familiarīꝰ diligebat · ¶ Chriſ · Euāgeliſta vo nō ꝑuauit mulierē hac laude neqȝ verecūdū exiſtiauit ꝙ ab ea ꝑꝰ addiſcerēt · Audiētes ergo illi cū mlt̄o ſtudio monumēto inſiſtūt · ¶ Greg · Illi aūt p̄ ceteris cucurrerūt · q̄ p̄ ceteris amauerūt · videlicet petrꝰ & iohānes · vnde ſeq̄t̃ Exijt g° petrꝰ & ille aliꝰ diſcipulꝰ & venerūt ad monumētū . ¶ Theo. Sȝ ſi q̄ras quō aſtātibꝰ cuſtodibꝰ venerūt ad monumētū · rudis q̄ſtio · qm̄ poſtq̄ dn̄s reſurrexit & vna cū terremotu affuit āgelꝰ ī ſepulchro · receſſerūt cuſtodes ānūciātes phariſeis. ¶ Aug . Cū at̄ iā dixiſſȝ · venerūt ad monumētū · regreſſus eſt · vt narret · quō venerūt atqȝ ait · Currebāt aūt duo ſimul & ille aliꝰ diſcipulꝰ ꝓcurrit citiꝰ petro · & venit ꝑoꝛ ad monumētū · vbi oñdit ꝙ ip̄e ꝑoꝛ venerit ſed tāq̄ de alio cūcta narrat · ¶ Chriſ · Veniēs autem cōſiderat linteamīa poita · vñ ſeq̄t̃ · Et cū ſe inclinaſſȝ · vidit poſita liteamina · Nihil tñ ipſe plus perſcrutat̃ · ſed deſiſtit · Et hoc eſt qđ ſubdit̃ . Nō tñ ītroiuit · Petrꝰ vero vt feruidꝰ ītroiēs · vniuerſa īſpexit diligēt̃ & āpliꝰ vidit · vñ ſeq̄t̃ · venit g° Simō petrꝰ ſequēs eū · & intro · in mo · & vidit li · po · & ſud · qđ fu · ſu · ca · eiꝰ · nō cū li · po · ſȝ ſep · inuol · ī vn · loc · qđ erat reſurrectiōis ſignū · Neqȝ em̄ ſiq̇ꝫ eū trāſtuliſſent · corpꝰ eiꝰ denudaſſet · neqȝ ſi furati eēnt · huiꝰ rei fuiſſent ſolliciti vt leuarēt ſudariū · & īuoluerēt · & ponerēt in vnū locū ſeorſum a litheamibus ſed ſimplicit̃ vt ſe habebat ſuſcepiſſent corpꝰ ideo em̄ iohānes p̄miſerat qm̄ ſepultus ē cū mirra q̄ cōglutinat corpi litheamīa · vt nō decipiaris ab hijs q̇ dicūt eū furto ſublatū eē · Nō em̄ ita īſenſatꝰ eēt · q̇ furaret̃ vt circa rē ſuꝑfluā tantū ſtudiū cōſumeret · Poſt petꝝ aūt & iohānes introiuit · vñ ſeq̄t̃ · Tūc g° intro · & ille diſci · q̇ venepri · ad mo · & vidit · & credidit · ¶ Augꝰ · Nōnulli putāt hoc iohānē credidiſſe ꝙ iheſus reſurrexeīt Sȝ qđ ſeq̄t̃ hoc nō indicat · Vidit g° mane monumentum et credidit quod dixerat mulier · Nam ſequitur · Nondum enim ſciebant ſcriptu · quia opo · eum a moꝛ · reſur · Non ergo eum credidit reſurrexiſſe · quē neſciebat opoꝛtere reſurgere · qñ autē ab ip̄o dn̄o audiebāt q̄uis aptiſſime diceret̃ · cōſuetudīe tñ audiēdi ab illo parabolas nō ītelligebāt · & aliqđ aliud eū ſignificare credebāt · ¶ Gregoriꝰ · ī ho · Hec aūt tā ſubtilis euāgeliſte deſcriptio a miſterijs vacare credēda nō eſt · ꝑ iohānem iuniorē ſinagoga · ꝑ ſeniorē vero petꝝ · eccleſia gētiū deſignat̃ · qꝛ & ſi ad dei cultū prioꝛ ē ſinagoga quā eccleſia gentiū ad vſum tamen ſeculi prioꝛ ē multitudo gētiū q̄ ſinagoga · Cucurrerūt aūt ſimul quia ab oꝛtꝰ ſui tp̄e vſqȝ ad occaſum pari & cōmūi via & ſi non pari & communi ſenſu gentilitas cū ſinagoga decucurrit · Venit ſinagoga prius ad monumentum ſed minime intrauit · quia legis quidem mandata percepit · prophecias de incarnatione ac paſſione dominica audiuit · ſed credere in moꝛtuum noluit · Venit autem Simon petrus & introiuit in monumentum · quia ſecuta poſterioꝛ eccleſia gentium · chriſtum iheſum & cognouit carne moꝛtuum & viuentem credidit deum · Sudariū aūt capitis domini cum linteaminibus non inuenitur · quia caput chriſti deus & diuinitatis incomprehenſibilia ſacramenta ab infirmitatis noſtre cognitione diſiuncta ſunt · eiuſqȝ potentia creature tranſcendit naturam · Non ſolum autem ſeparatim ſed inuolutum inueniri dicitur · quia lintei quo inuoluitur · nec inicium nec finis aſpicicitur · Celſitudo autem diuinitatis nec cepit eſſe nec deſinit · Bene autem additur in vno loco · quia in ſciſſura mentium deus non eſt · & illi eiꝰ gratiā habere merentur qui ſe ab inuicem per ſectarum ſcandala non diuidunt · Sed quia ſolet perſudarium laborantium ſudoꝛ detergi · poteſt & ſudarij nomine intelligi laboꝛ dei · Sudarium ergo qđ ſuper caput eius fuerat · ſeorſum inuenitur · Quia ipſa redemptoris noſtri paſſio · longe a noſtra paſſiōe diſiūcta ē · Quoniā ip̄e ſine culpa ꝑtulit qđ nos cū culpa tolerāꝰ · Ip̄e ſponte moꝛti ſuccūbē voluit ad quā nos venimꝰ inuiti · Poſtquam autem intrauit Petrus · ingreſſus eſt & Johannes · quia in fine mundi ad redemptoris fidem · etiam iudea colligetur · ¶ Theophilus · Vel aliter · Intellige Petrum actiuum & promptum · Johannem vero · contemplatiuum & docilem erga rerum diuinarum habuiſſe peritiam · plerumqȝ autem preuenit contemplatiuus noticia & docilitate · Sed actiuus inſtantia feruoꝛis & ſedulitate precedit · illiꝰ acumē · Et ꝑꝰ inſpicit diuinū miſteriū ·

¶ Abierunt ergo iterū diſcipuli ad ſemetipſos · Maria autem ſtabat ad monumentum foꝛis plorans · Dum ergo fleret · inclinauit ſe & proſpexit in monumentum · & vidit duos angelos in albis ſedentes · vnum ad caput & vnum ad pedes vbi poſitum fuerat corpus iheſu · Dicunt ei illi · Mulier quid ploras ? Dicit eis · quia tulerunt dominum meum · & neſcio vbi poſuerunt eum · Hec cum dixiſſet · conuerſa eſt retroꝛſum · & vidit iheſum ſtantem & non ſciebat quia iheſus eſſet · Dicit ei iheſus · Mulier quid ploras ? Quem queris ? Illa eſtimans quia oꝛtulanus eſſet · dicit ei · Domine ſi tu ſuſtuliſti eū · dicito mihi vbi poſuiſti eum · & ego eum tollam · Dicit ei iheſus · Maria · Conuerſa illa · dicit ei · Raboni · quod dicitur magiſter · Dicit ei iheſus · Noli me tangere · Nondum enim aſcēdi ad patrē meum · Vade aūt ad fratres

meos & dic eis · aſcendo ad patrem meum · & pa
trem veſtrũ · deum meũ · & deum veſtrum · Venit
maria magdalene annuntians diſcipulis · quia vi-
di dñm · & hec dixit mihi · ¶ Greg · in ho · Maria
autẽ magdalene que fuerat in ciuitate peccatrix
amãdo veritatẽ lauerat lachrimis maculas crimi
nis · cuius mentem magna vis amoris accenderat ·
Que a monumento domini etiã diſcipulis recedẽti-
bus non recedebat · Dicitur enĩ · Abierũt ergo iterum
diſcipuli ad ſemetipſos · ¶ Auguſtin · Id eſt · vbi
habitabant · & vnde ad monumentum cucurrerãt ·
Viris aũt redeuntibus infirmiorem ſexũ in eodem
loco fortior figebat affectus · Vnde ſequitur · Ma-
ria autem ſtabat · ad monumentum foris plorans
¶ Auguſtinus · de concordantia euangeliſtarum ·
Id eſt ante illum ſaxei ſepulchri locum · Sed ta
men intra illud ſpatium quo iam ingreſſe fuerant ·
ortus quippe illic erat · ¶ Chriſoſto · Ne mireris
autem quod maria amare flebat ad ſepulchꝝ · petrus
vero nihil tale paſſus eſt · Compaſſibile enim eſt
muliebre genus · & natura flebile · ¶ Auguſtinus
Oculi igitur qui dñm queſierant · & non inuenerãt
lachrimis vacabant · amplius dolẽtes quod fuerat ab
latus de monumento · quam quod fuerat occiſus in ligno
Quoniam magiſtri tanti cuius vita ſubtracta fu-
erat · nec memoria remanebat · ¶ Auguſt · de con
cordantia euangeliſtarum · Viderat autem cum
alijs mulieribus angelum ſedentem ad dextris ſup
lapidem reuolutum a monumento · Ad cuius ver-
ba cum fleret · proſpexit in monumentuz · ¶ Chri-
ſoſto · Magnum enim ad mitigatõnem eſt monu-
mentum apparens · vide deniqꝫ eam vt plus requi-
eſceret · & inclinantem ſe & volentem locum vide-
re · vbi iacuit corpus · vnde ſequitur · Dum ergo fleret
inclinauit ſe & proſpexit in monumẽtũ · ¶ Grego ·
Amanti enim ſemel aſpexiſſe non ſufficit · quia vis
amoris intentõnem multiplicat inquiſitõnis · ¶ Au-
guſtinus · Nimium enim dolebat nec ſuis nec diſci
pulorum oculis facile putabat eſſe credenduz · An po
tius diuino inſtinctu in animo eius effectum ẽ vt
proſpiceret · ¶ Gregori · Queſiuit enim corpus &
minime inuenit · perſeuerauit vt quereret · Vnde
& cõtigit · vt inueniret · actumqꝫ eſt vt deſideria
dilata creſcerent · & creſcentia caperent · quod inue-
niſſent · Sancta enĩ deſideria dilatõne creſcũt · Si
aũt dilatõne deficiũt · deſideria nõ fuerũt · Iſta ita-
qꝫ que ſic amat · que ſe ad monumẽtũ quod proſpexerat ·
iterum inclinat · videamus quo fructu vis amoris in ea
ingeminat opus inquiſitõnis · Sequitur enĩ · Et vidit
duos angelos in albis ſedẽtes vnum ad caput &
vnum ad pedes vbi poſitum fuerat corpus ihesu ·
¶ Chriſ · Quia enĩ nõ erat excelſa mulieris mens
vt ex ſudarijs perciperet reſurrectõez ãgelos videt i
leto habitu · vt & ipſa a paſſione mitigetur ¶ Aug ·
Quid ẽ autem quod vnus ad caput & alter ad pedes ſedebat ·
an quoniam qui grece ãgeli dicũtur · latine ſunt nũtij? Iſto
mõ xp̃i euangeliũ velut a capite vſqꝫ ad pedes · ab
initõ vſqꝫ in finem ſignabant eſſe nuntiandum ·
¶ Gregori · Vel ad caput ſedet angelus cum per
apoſtolos predicatur · quia in principio erat verbum ·
& quaſi ad pedes ſedet cum dicitur · Verbum caro fa-
ctum eſt · Poſſumus etiam per duos angelos duo
teſtamẽta agnoſcere · que dum pari ſenſu incarna
tum & mortuum ac reſurrexiſſe dominum nunti-
ant · quaſi teſtamentum prius ad caput & teſtamẽ
tum poſterius ad pedes ſedet · ¶ Chriſoſtomus ·
Angeli autem apparentes nihil de reſurrectõne di
cũt · ſed paulatim in eum qui de reſurrectõne eſt ·
intrãt · ſermonem · Quia enim mulier vltra conſue-
tudinem preclarum habitum viderat · ne turbetur ·
audiuit cõpaſſionis vocem · Vnde ſequitur · Dicũt
ei illi mulier quid ploras? Angeli lachrimas pro-
hibebant · & futurum quodammodo gaudium nũ-
tiabant · Ita enim dixerunt · Quid ploras? ac ſi dice-
rent · plorare noli · ¶ Gregorius · Ipſa enim ſacra
eloquia que in nos lachrimas amoris excitant ·
eaſdem lachrimas cõſolantur dum nobis redempto
ris noſtri ſpeciem repromittunt · ¶ Auguſtinus ·
At illa eos putat interrogaſſe neſcientes · cauſas
prodit lachrimarum · Vnde ſequitur · Dicit eis ·
Quia tulerunt dominum meum · Dominum ſuum vo-
cat domini ſui corpus exanime · a toto partem ſig-
nificans · ſicut omnes confitemur ihesum chriſtũ
filium dei ſepultum cum ſola eius ſepulta ſit caro
Sequitur · Et neſcio vbi poſuerunt eum · Hec erat
cauſa maior doloris · quia neſciebat quo iret ad cõ-
ſolandum dolorem · ¶ Chriſoſtomus · Nondum
autem de reſurrectione aliquid nouerat ſed adhuc
tranſlatõnem imaginabatur · ¶ Auguſtinus · de
concordantia euangeliſtarum · Hic intelligendi ſũt
ſurrexiſſe angeli · vt etiã ſtãtes viderentur · ſicut
Lucas eos viſos eſſe commemorat · ¶ Auguſtinus
ſuper iohannem · Sed hora iam venerat · quando id quod
nuntiatum quodammodo fuerat ab angelis flere
prohibentibus · gaudium ſuccederet flentibus · Vn-
de ſequitur · Hec cum dixiſſet · conuerſa eſt retror
ſum · ¶ Chriſoſtomus · Sed quare ad angelos lo
quens & nondum ab eis aliquid audiens conuer-
titur retrorſum? mihi videtur quod hec ea dicente ·
chriſtus poſt eam apparuit · & angeli conſiderãtes
dñatorem & figura & inſpectõne & motu cõfeſtim
oñderũt quoniam dñm viderũt & hec eſt quod mulierem
cõuerti retrorſum fecit · ¶ Grego · Notanduz etiã
eſt quod maria que adhuc de dñi reſurrectõe dubitabat
cõuerſa retrorſũ ẽ · vt videret ihm · quia videlicet per
eandẽ dubitatõez ſuã quaſi tergũ in dñi faciẽ miſerat
quẽ reſurrexiſſe minime credebat · Sed quia amabat ·
& dubitabat · videbat · & non agnoſcebat eũ · vnde ſequitur
Et vidit ihm ſtãtẽ & non ſciebat quia ihs eſſet ¶ Chri ·
Angelis enim · vt dñator apparuit mulieri voce non ita ne
eã ex prima viſione ſtupefacerez · nõ enim oportebat eã
repẽte ad excelſa reducẽ · ſed paulatim · ſequitur · Dicit
ei ihs · mulier quid ploras? quẽ queris · ¶ Grego · Inter-
rogatur doloris cauſa vt augeatur deſideriũ quatinus cũ

nominaret quem quereret· in amorem eius ardenti
us eſtuaret ¶ Chriſ· Et quia in cõmuni figura ap
paruit· eſtimauit eũ hortulanũ eſſe· vñ ſequitur·
Illa eſtimãs quia hortulanus eēt· Dicit ei dñe ſi tu
ſuſtuliſti eũ· dicito mihi vbi poſuiſti eũ· vt ego
eum tollã hoc ē· ſi ꝓpter timorē iudeoꝝ leuaſti eũ
dicito mihi & ego eũ accipiam· ¶ Theo. Time-
bat enĩ ne iudei etiã corpori inſeuirēt examini. &
ideo volebat in alio loco incognito illud trãſponere.
¶ Grego· Forſitan aũt nec errando hec mulier erra
uit que ihm hortulanũ credidit· an nõ ei ſpiritua
liter hortulanus erat? qui in eius pectore ꝑ amo-
ris ſui vim· ſemina virtutũ virẽtia plãtabat· Sꝫ
quid eſt ꝙ viſo eo quẽ hortulanũ credidit· cui nec
dũ dixerat quẽ querebat· Ait· Dñe ſi tu ſuſtuliſti
eũ· Sed vis amoris hoc agere ſolet in animo· Vt
quẽ ipſe ſemꝑ cogitat· nullũ aliũ credat ignora
re· Poſtꝗ aũt eã dñs cõmuni vocabulo appellauit
ex ſexu· & agnitus non eſt· vocat ex noīe· vñ ſeq
tur· Dicit ei ihs· maria· Ac ſi dicat recognoſce eũ
a quo recognoſceris· Maria ergo quia vocatur ex
noīe· recognoſcit autorē· quia & ipſe erat· qui que
rebatur exterius· & ipſe qui eam interius vt que
reret docebat· Vñ ſeqẗ· Conuerſa illa dicit ei rabo
ni· quod dicit̃ magiſter ¶ Chri· Sicut enĩ iudeis
qñqꝫ immanifeſtus erat & ꝑſens· ita & loquẽs cum
volebat· ſeipſũ notũ faciebat· Qualiter aũt cõuer-
ſa dicit cũ xp̄s ad eã loqueret̃? mihi videt̃· ꝙ dicē
te ea vbi poſuiſti eũ. Conuerſa ē ad ãgelos vt int̃
rogaret· cur ſtupefacti eēnt· Deinde xp̄s vocãs eã
cõuertit eã ad ſeipſũ· & per vocē maifeſtũ ſeipſum
fecit· ¶ Aug⁹· Vel quia ꝑus cõuerſa corpore qđ
non erat· putauit· nunc corde cõuerſa quod erat·
agnouit· Nemo aũt calũniet̃ mulierē ꝙ hortula-
nũ dixerit dñm & ihm magiſtrũ. Ibi enĩ honora-
bat hoīem a quo bñfitiũ poſtulabat· hic recolebat
doctorem· a quo diſcernere humana & diuina diſce
bat· Aliter g° dũ dixit ſuſtulerũt dñm meũ. Ali
ter aũt· Dñe ſi tu ſuſtuliſti eũ· ¶ Grego· Iã vo
ab euãgeliſta nõ ſubdit̃· quid mulier fecit· ſ; ex eo
innuit̃· ꝙ audiuit· Seqtur· Dicit ei ihs. Noli me
tangere· In his namqꝫ verbis oñdit̃ ꝙ maria am-
plecti voluit eius veſtigia· quẽ recognouit· Sed
cur tangi nõ debeat ratio quoqꝫ addit̃· cũ ſubiũgit̃
Nõdũ aſcēdi ad patrē meũ· ¶ Aug⁹· Sed ſi ſtãs
in terra nõ tãgit̃· ſedēs in celo quõ ab hoīe tãget̃?
q̃ certe añꝗ aſcēderet· diſcipulis ſuis ſe obtulit tã-
gendũ dicēs· Palpate & videte· q꜡ ſpūs carnē &
oſſa nõ habet· vt lucas teſtat̃· Quis aũt tã ſit ab-
ſurdus· vt dicat eũ a diſcipulis quidē añꝗ aſcen-
diſſet ad patrē ſe voluiſſe tangi· A mulieribꝫ autē
noluiſſe· niſi cũ aſcēdiſſet ad patrē? Sed legũt̃ etiã
femine poſt reſurrectionē añꝗ ad patrē aſcēderet·
tetigiſſe ihm· In q̃bꝫ erat ipſa maria magdalena·
narrãte matheo· Aut ergo hoc ſic dictum eſt· vt i
illa femina figuraretur eccleſia de gentibꝫ· que in
xp̄m nõ credidit· niſi cũ aſcendiſſet ad patrē· aut

ſic in ſe credi voluit iheſus. hoc eſt ſic ſe ſpirituali
ter tangi ꝙ ipſe & pat̃ vnũ ſũt. Eius q̇ꝑpe ī inti
mis ſenſibꝫ quodãmõ aſcēdit ad patrē· q̇ ſic ī eo ꝓ
fecerit· vt patri agnoſcat equalē. Quõ aũt hec nõ car
naliter adhuc in eũ credebat· quẽ ſicut hoīem fle-
bat? ¶ Aug⁹· ꝑmo de trini· Tactus autē tãꝗ finē
facit notiõis. Ideoqꝫ nolebat in eo eē finē inteti cor
dis in ſe· vt hoc qđ videbat̃· tñmodo putaretur·
¶ Chri· Vel aliter· volebat hec mulier adhuc cũ
xp̄o eē. ſicut & ante paſſionē· & pre gaudio nihil
magnũ excogitabat· quãuis caro xp̄i multo me
lior facta fuerit reſurgēdo· Ab hac ergo intelligen
tia eã abducēs dixit· noli me tangere vt cũ mul-
ta reuerentia ei loquatur· vnde nec diſcipulis appa
ret de reliquo cũ eis cõuerſãs vt reuerētius ei atten
dant· dicēs· nondũ ei aſcēdi· oñdit qm̃ illuc ꝑperat
& feſtinat· Eum autem qui illuc debet abire· & ñ
vltra cũ hominibus conuerſari non oportebat cũ
eadem videre mente q̈ & ante· Et hoc manifeſtat
cõſequēt̃ dicēs· Vade autē ad fratres meos & dic
eis· Aſcendo ad patrē meũ & patrē veſtrum· deum
meũ & deũ veſtrũ· ¶ Hila· xj de trini· Inter cete
ras impietates ſuas etiã hoc dicto dñi vti ſolēt he
retici· vt per id ꝙ pat̃ eius pater eoꝝ eſt· & deus
eius deus eoꝝ eſt· in natura dei nõ ſit· ſed in forma
dei manens formã ſerui aſſumſit· Et cũ hoc ad ho
mines in ſerui forma xp̄s ihs loquatur· nõ ambi-
gitur· quin pater ſibi vt ceteris ſit ex ea parte q̈
homo eſt. & deus ſibi vt cunctis ſit ex ea natura q̈
ſeruus eſt· Deniqꝫ hunc eundē ſermonem cepit di
cēs· vade ad fratres meos. Fratres aũt ex carne ſũt
deo. Ceterũ vnigenitus deus ſine fratribus eſt.
¶ Aug⁹· Vel aliter· Non ait patrē veſtꝝ· ſed pa
trē meũ & patrē vr̃m. Aliter ergo meũ. Alit̃ ve-
ſtrũ. Natura meũ. Gratia vr̃m. Neqꝫ dixit deum
veſtrum· ſed deum meum· ſub quo ego homo &
deum veſtrum· inter quos & ipm̃ mediator ſum.
¶ Aug⁹· de con· euange. Tunc ergo egreſſa eſt a
monumento· hoc eſt ab illo loco vbi erat horti ſpa-
tiũ ante lapidē effoſſum· & cum illa alie quas ſecũ
dũ marcum inuaſerat tremor & pauor· & nemini
ſcꝫ alioꝝ quicꝗ dicebãt· vñ & hic dr̃. Venit ma-
ria magdalene ãnũtiãs diſcipulis q꜡ vidi dñm·
& hec dixit mihi· ¶ Grego· Ecce hũani generis
culpa· ibi abſcõdit̃· vñ ꝓceſſit· q꜡ ei ī ꝑadiſo mu-
lier viro ꝓpinauit mortē· a ſepulchro mulier viris
ãnũtiauit vitã· & dicta ſui viuificatoris narrat q̈
mortiferi ſerpentis verba narrauerat· ¶ Aug⁹·
de cõ· euã· Dũ aũt cũ alijs veiret tũc ſcđm matheũ
occurrit illis ihs dicēs· Auete· Sic ergo colligi⁹
ãgeloꝝ collocutõeꝫ bis numero eas habuiſſe· veien
tes ad monumētũ & etiã ipi⁹ dñi· ſemel ſcꝫ qñ ma
ria hortulanũ putauit· & iteꝝ cũ eis occurrit ī via
vt eas repetitõe firmaret· Et ſic veit maria magda
lene ãnũtiãs diſcipulis· ñ ſolũ ipa· ſ; & alie q̃s lu
cas ↄmemorat ¶ Beda· Miſtice aũt maria q̈ īt̃ꝑtat̃
dña illuīata illuīatrix· ſeu ſtella maris ſignificat

Eccleſiam que magdalena id eſt turrenſis dicitur
Nam magdalon grece latine turris dicitur. ꝓpter
illud qd dicit in pſalmo. Factus eſt mihi turris
fortitudinis. In eo autem ꝙ hec mulier diſcipulis
xp̄m reſurrexiſſe nũtiauit. omnes monentur max
ime quibꝰ eſt cõmiſſum p̄dicãdi offitiũ. vt ſi quid
ei celitus reuelatũ fuerit. ſtudioſe ꝓximis ꝓpinent

Cum ergo ſero eſſet die illa vna ſabbatoꝝ. & fores
eẽnt clauſe. vbi erãt diſcipuli cõgregati ꝓpt metũ
iudeoꝝ veñit ih̄s & ſtetit ĩ medio diſcipuloꝝ. Et
dicit eis. Pax vob. & cũ hoc dixiſſet. oñdit eis ma
nꝰ & latus. Gauiſi ſunt ergo diſcipuli viſo dño.
Dixit ergo eis iteꝝ. Pax vobis. Sicut miſit me
pater. & ego mitto vos. Hec cũ dixiſſet. inſuffla-
uit & dixit eis. Accipite ſpiritũ ſãctũ. Quoꝝ remi
ſeritis peccata. remittũt eis. & quoꝝ retinueritis
retenta ſunt. Thomas aũt vnꝰ ex. xij. q̄ dr̄ didi-
mus. non erat cũ eis qñ venit ih̄s. Dixerũt ei alij
diſcipuli. Vidimꝰ dñm. Ille aũt dixit eis. Niſi vi
dero in maĩbꝰ eius fixurã clauoꝝ. & mittã digitũ
meũ in locũ clauorũ. & mittã manũ in latus eius.
nõ credã. Chri. Audiẽtes diſcipuli quod maria
ãnũtiauit. cõſequẽs erat. vt aut diſcrederẽt. aut cre
dẽtes dolerẽt. qm̄ eos nõ reputauit dignos ſua viſi
one. hoc igit recogitantes. neqꝫ ꝑ vnã diẽ dimiſit
ꝑtrãſire. ſed ex eo ꝙ ſciebãt iã ſuſcitatũ eẽ. videre
ſitiẽtibus & timidis exiſtẽtibꝰ cũ ſero factũ eſſet.
ipſis aſtitit. vñ dicit. Cum ergo ſero eẽt die illa
vna ſabbatoꝝ & fores eẽnt clauſe. vbi erãt diſci.
cõgregati ꝓpt metũ iudeoꝝ. Beda. In hoc ĩfir
mitas apoſtolorũ monſtrat. qui foribꝰ clauſis itꝰ
cõgregati reſidẽt ꝓpter timorem iudeoꝝ. quoꝝ me-
tu fuerãt prius diſperſi. Venit ih̄s & ſtetit in me
dio. Ideo aũt ſero apparuit. quia cõſequẽs erat tũc
maxime eos timidos eẽ. Theo. Vel quia preſto
labat vt omnes conuenirent. Hoſtijs vo clauſis
vt oñdat. quia eodẽ modo reſurrexit adiacẽte lapi
de ſuꝑ monumẽtũ. Aug. in ſermõe paſch. Nõ-
nulli aũt de hac re ita mouent. vt pene periclitẽt
afferẽtes contra miracula diuina. preiuditia ratio
cinationũ ſuaꝝ. Sic eñ diſputant. Si corpꝰ erat.
ſi hoc ſurrexit de ſepulchro quod pependit ĩ ligno
quõ per hoſtia clauſa intrare potuit? Si cõprehen
dis modũ. nõ eſt miraculũ. vbi deficit ratio. ibi ẽ fi
dei edificatio. Aug. ſuꝑ iohã. Moli quidẽ cor
poris vbi diuinitas erat. hoſtia clauſa non obſtite
rũt. Ille quippe nõ eis apertis intrare potuit q̊ na-
ſcẽte virginitas matris ĩuiolata ꝑmãſit. Chri.
Sed mirabile ẽ q̄lit phantaſma eũ nõ eſtimarũt?
ſed hoc fuit. quia mulier ꝑueniẽs in eis multã fidẽ
opata eſt. Sed & ipſe per viſũ maĩfeſtũ ſe eis oñ
dit. & voce eoꝝ fluctuantẽ mẽtẽ firmauit. Et dixit
eis. Pax vobis id eſt ne tumultuemini. In q̊ etiã
cõmemorat verbum. quod ante crucẽ dixerat. Pa
cem meam do vobis. & rurſus in me pacem habebi
tis. Gregorius. Et quia ad illud corpus quod
videri poterat. fides intuentium dubitabat. oſten
dit eis protinus manꝰ & latus. vñ ſeq̄tur. Et cũ
hoc dixiſſet oñdit eis manus & latus. Claui ei ma
nus fixerant. Lancea latus aperuerat. Ibi ad dubi
tantium corda ſananda. vulnerũ ſũt ſeruata veſti
gia. Chriſ. Et quia ante crucem eis dixerat.
Iteꝝ videbo vos & gaudebit cor vr̄m. Vñ ſeq̄t.
Gauiſi ſũt diſcipuli viſo dño. Augꝰ. xij. de ci
uitate dei. Claritas q̄ iuſti fulgebũt ſicͭ ſol ĩ reg
no patris ſui. in xpriſti corpore cum reſurrexit. ab
oculis diſcipulorũ potius abſcondita fuiſſe q̄ꝫ defu
iſſe credenda eſt. Non eñ eam ferret humanus at
qꝫ infirmus aſpectus. qñ ille a ſuis ita deberet attẽ
di vt poſſet agnoſci. Chri. Vniuerſa aũt hec eos
ad fidẽ certiſſimã inducebãt. quia vero prelium in
expugnabile habebãt ad iudeos. rurſus eis pacẽ
annũtiat. vnde ſequitur. Dixit eis ergo iterum.
Pax vobis. Beda. Iteratõ cõfirmatio eſt. ſiue
ideo repetit. quia gemina eſt virtus caritatis vel ꝙ
ipſe eſt qui fecit vtraqꝫ vnũ. Chri. Simul q̊qꝫ
demonſtrat crucis efficatiam. per quã ſoluit omĩa
triſtia & cõtulit omĩa bona. Et hoc eſt pax muli
eribus aũt ſupra annuntiatũ eſt gandiũ. quia ĩ tri
ſtitijs illud genus erat. & hanc ſuſcepit maledicti
onem dicẽte dño in dolore paries. Quia ergo vniuer
ſa prohibentia ſunt deſtructa. & directa ſunt omĩa
de reliquo ſubdit. Sicut miſit me pat. & ego mit
to vos. Grego. Pater quidẽ filium miſit. q̄ hũc
pro redemptione generis humani incarnari cõſti
tuit. Itaqꝫ dicitur. Sicut miſit me pater & ego
mitto vos. i. ea caritate vos dilego. cum inter ſcã
dalum perſecutorum mitto. qua me caritate pater
diligit. quem venire ad tolerandas paſſiones fecit.
Augꝰ. Equalem autem patri filiũ nouimus.
ſed hic verba mediatoris agnoſcimꝰ. Mediũ q̄ppe
ſe oñdit dicẽdo. Ille me & ego vos. Chriſ. Sic
igit eleuauit eoꝝ aĩm & ab his que facta ſũt. & a
dignitate mittentis. & ñ adhuc deꝑcatio ad p̄em
fit. Sed ſua autoritate dat eis virtutem. Vnde ſe
quitur. Hec cum dixiſſet. inſufflauit. & dixit
eis. Accipite ſpiritum ſanctum. Auguſtinus.
nono d trinitate. Flatus ergo ille corporeus ſubſtã
tia ſpiritus ſancti non fuit. ſed demonſtratio per
congruam ſignificationem nõ tantum a patre. ſed
etiam a filio procedere ſpiritum ſanctum. Quis eñ
dementiſſimus diceret alium fuiſſe ſpiritum quem
ſufflans dedit. Et alium quem poſt aſcenſionem
ſuam miſit? Gregorius. Cur autem prius in
terra diſcipulis datur. poſtmodum de celo mitti-
tur? niſi ꝙ duo ſunt precepta caritatis. Dilectio
videlicet dei & dilectio proximi. In terra datur
ſpiritus. Vt diligatur proximus. Ex celo datur
ſpiritus. vt diligatur deus. Sicut ergo vna eſt ca
ritas & duo p̄cepta. ita vnꝰ ẽ ſp̄us & duo data. pꝰ
a cõſiſtẽte dño in terra. poſtmodum datur ex celo.
quia proximi amore diſcitur qualiter peruenire de-
beat ad amorem dei. Chriſoſtomus. Quidã autẽ

dicunt quoniã non ſpũm dedit · ſed aptos eos ad
ſuſceptõnem ſpũs per inſufflatõnem conſtruxit ·
Si · n · angelum videns daniel · exceſſum mentis
paſſus eſt · quid ineffabilem illam gratiam ſuſci=
pientes paſſi eſſent · niſi diſcipulos ſuos primitus
inſtruxiſſet · Nequaꝗ̃ autem quis peccabit dicẽs ·
tunc ſuſcepiſſe eos quandam poteſtatem ſpiritua=
lis gratie · nõ vt mortuos ſuſcitent · & miracula fa=
ciant · ſed vt dimittant peccata · Unde ſequitur ·
Quoꝝ remiſeritis peccata remittuntur eis · & quo
rum retinueritis · retenta ſunt eis · ¶ Auguſtin9
Eccleſie caritas que per ſpiritumſanctum diffun=
ditur in cordib9 noſtris participum ſuoꝝ peccata
dimittit · Eoꝝ autem qui non ſunt eius partici=
pes · tenet · Ideo poſtꝗ̃ dixit · Accipite ſpũmſan=
ctum · continuo de peccatoꝝ remiſſione & retentõ=
ne ſubiecit · ¶ Grego · Sciendum vero eſt ꝙ hij
qui prius ſpiritumſanctum habuerunt · vt & ipſi
innocentes viuerent · & in p̄dicatõne quibuſdam
prodeſſent · Idcirco hunc poſt reſurrectõnem do=
mini patenter acceperunt · vt prodeſſe non paucis
ſed plurib9 poſſent · Libet g̃ intueri · illi diſcipuli
ad tanta onera humilitatis vocati ad quãtum cul
men glorie ſint producti · Ecce non ſolũ de ſeipĩs
ſecuri fiũt · ſed etiam principatum ſuperni iudicij
ſortiuntur · vt vice dei quibuſdam peccata retine
ant · quibuſdam vero relaxent · Hoꝝ nunc in ec=
cleſia epiſcopi locum tenent · & ſoluendi ac ligan=
di poteſtatem ſuſcipiunt · qui gradum regiminis
ſortiuntur · Grandis honor · ſed g̃ue põdus iſtius
eſt honoris · Durum quippe eſt vt qui neſcit tene
re moderamina vite ſue · iudex fiat vite aliene ·
¶ Chriſoſto · Sacerdos eñ & ſi ꝓpriam bene di=
ſpenſauerit vitam · alioꝝ vero non cum diligen=
tia curam habuerit · cum pernicõſis in gehennam
vadit · Scientes igitur periculi magnitudinem ·
multam tribuite eis deuotõnem · & etiam ſi non
valde nobiles fuerint · Non autem iuſtum eſt · ab
his qui in principatu ſubijciuntur · iudicari · & ſi
vita coꝝ fuerit valde detractabilis · in nullo lede=
ris in his que ſunt ei cõmiſſa a deo · Non eniꝫ ſacer
dos · ſed neqꝫ angelus aut archãgelus operari ali=
quid poteſt in his que ſunt data a deo · Sed pater
& filius & ſpũſſanctus omnia diſpenſant · Sacer
dos autem ſuam linguam & manum tribuit · Non
eñ iuſtum eſſet · vt ꝓpter alterius maliciam · circa
ſimbola noſtre ſalutis ledi eos · qui ad fidẽ veniũt
Omnib9 autem diſcipulis congregatis ſolus tho=
mas deficiebat · a diſperſione que iam facta erat ·
Unde dicitur · Thomas autem vnus ex · xij · qui
dicitur didimus · non erat cum eis quando venit
ihesus · ¶ Alchuinus · didimus grece latine gemi
nus · ꝓpter dubium cor in credendo · thomas · abiſ=
ſus quia altitudinem diuinitatis circa fidẽ penetra
uit · ¶ Gregorius · Non autem caſu geſtuꝫ eſt vt
electus ille diſcipulus tunc deeſſet · Egit naqꝫ mi
ro modo ſuperna clemẽtia vt diſcipulus dubitãs ·
dum in magiſtro ſuo vulnera palparet carnis · in
nobis vulnera ſanaret infidelitatis · Plus enim
nobis infidelitas thome ad fidem · ꝗ̃ fides creden=
tium diſcipuloꝝ profuit · quia dum ille ad fidẽ pal
pando reducitur · noſtra mens omni dubitatõne po
ſtpoſita in fide ſolidatur · ¶ Beda · Queri autez po
teſt quare hic euangeliſta tunc thomam defuiſſe
dicat cum lucas ſcribat ꝙ duo diſcipuli euntes in
Emaus reuerſi in hieruſalem inuenerunt vndecim
congregatos · ſed datur intelligi quoddam fuiſſe in
teruallum ꝙ ad horam thomas egreſſus ſit · & ihs
veniens in medio eoꝝ ſtetit · ¶ Chriſoſto · Sicut
autem ſimpliciter & qualitercumqꝫ credere facili
tatis eſt · ita multa inueſtigare eſt groſſiſſime mẽ
tis · & ꝓpter hoc thomas accuſatur · Apoſtolis eñ
dicentib9 · quoniam vidimus dominum · non cre=
didit · non tantum illis diſcredens · quantum rem
putans impoſſibilem eſſe · Unde ſequitur · dixerũt
ergo ei alij diſcipuli · vidimus dominum · Ille aũt
dixit eis · Niſi videro in manib9 eius fixuram cla=
uorum · & mittam digitum meum in locum clauo
rum & mittam manum meam · in latus eius non
credam · Alijs · n · groſſior exiſtens · eam que eſt ꝑ
ſenſum groſſiſſimum ſcilicet tactum querebat fi=
dem · & neqꝫ oculis credebat · Unde non ſuffecit
ei dicere niſi videro · ſed addidit · & miſero digituꝫ
& cetera · textus
¶ Et poſt dies octo iterum erant diſcipuli eius in
tus · & thomas cum eis · venit ihesus ianuis clau=
ſis & ſtetit in medio & dixit · Pax vobis · deinde
dicit thome infer digitum tuum huc · & vide ma=
nus meas · & affer manum tuam & mitte in lat9
meum · & noli eſſe incredulus · ſed fidelis reſpondit
thomas & dixit ei · dominus meus & deus meus ·
dixit ei ihesus · quia vidiſti me · credidiſti · Beati
qui non viderunt · & crediderunt · Multa quidem
& alia ſigna fecit ihesus in cõſpectu diſcipulorum
ſuoꝝ · q̃ non ſunt ſcripta in libro hoc · Hec autem
ſcripta ſũt · vt credatis · qꝛ ihus eſt xp̃us filius dei ·
& vt credentes vitam habeatis in nomine eius ·
¶ Chriſ · Conſidera dominatoris clemẽtiã · q̃liter
& pro vna anima oñdit ſeip̃m vulnera habentem
& accedit · vt ſaluet vnũ · & nimiꝝ diſcipuli annũ
tiantes dign̄ erãt fide & ip̃e promittens · Sed tñ
qꝛ ſolus thomas q̃ſiuit · neqꝫ hoc eũ p̄uauit xp̃us
Non autem ſtatim ei apparet · ſ; poſt dies octo · vt
in medio a diſcipulis admonitus accendat̃ ad ma=
ius deſideriũ & fidelior fieret in futuꝝ · Unde dr̃ &
poſt dies octo iteꝝ erãt diſcipuli eius intus & tho
mas cũ eis · venit ihesus ianuis clauſ · & ſtetit in
medio · & dixit · pax vob · ¶ Aug · in ſmone paſc ·
Queris a me & dicis · ſi ꝑ hoſtia clauſa intrauit ·
vbi ẽ corpis mod9 ? & ego rñdeo · ſi ſup mare ãbu=
lauit · vbi ẽ corpis põd9 ? ſ; fecit illud dñs · tãꝗ̃ dñs
nũqd igr̃ reſurrexit deſtitit eẽ dñs ¶ Chri · aſtat
itaqꝫ ihs & ñ expectat a thoma interrogari · ſ; vt
oñdat qm̃ cũ loq̄bat̃ ad cõdiſcipulos aderat · eiſdẽ

verbis vſus eſt. & primo quidem increpat. vel im
perat. Vnde ſequitur. Deinde dicit thome. infer
digitum tuum huc. & vide manus meas. & affer
manum tuam. & mitte in latus meum. Secundo
autem erudit dicens. Et noli eſſe incredulus. ſed fi-
delis. Vide quomā infidelitatis erat ambiguitas.
anteꝗ̄ ſpūmſanctum acciperet. poſtea autē non.
ſed firmi erant de reliq̄. Dignū aūt eſt q̄rere q̄li-
ter corpus incorruptibile tipos habebat clauoꝝ. ſed
ne tumultueris. cōdeſcenſionis. n. erat vt diſceret.
quomā ipſe erat. qui crucifixus fuerat. Auguſ.
de ſimbolo. Poſſet aūt ſi vellet de corpore ſuſcitato
& clarificato omēz maculā cuiuſlibet cicatricis ab
ſtergere ſed ſciebat q̄re cicatrices in ſuo corpore
reſeruaret. Sicut em̄ demonſtrauit thome nō cre-
denti niſi tangeret & videret. ita etiam inimicis
ſuis vulnera demonſtraturus eſt ſua. nō ꝙ eis di-
cat ſicut thome. q̄ꝛ vidiſti & credidiſti. ſed vt cō-
uincens eos veritas dicat. Ecce hominem quem
crucifixiſtis. videtis vulnera q̄ infixiſtis. agnoſci
tis latus quod pupugiſtis. quomā p vos & ꝓpter
vos apertū eſt. nec tn̄ intrare voluiſtis. Auguſ.
xxij. de ciui. dei. Neſcio aūt quō etiā ſic afficimur
amore martirū beatoꝝ. vt velimus in illo regno in
eoꝝ corporibꝰ videre vulneꝝ cicatrices q̄ pro xp̄i
nomine pertulerūt. Et fortaſſe videbimus. Nō em̄
deformitas in eis. ſed dignitas erit. & q̄dam q̄uis
in corpore nō corporis ſed virtutis pulchritudo ful
gebit. Nec ideo tn̄ ſi aliq̄ martiribꝰ amputata &
ablata ſunt membra. ſine ipſis membris in reſur-
rectōne erūt mortuoꝝ. quibꝰ dictū eſt. Capillus
capitis veſtri non peribit. Sed ſi hoc decebit in il
lo nouo ſeculo. vt indicia glorioſoꝝ vulneꝝ in il-
la immortali carne cernantur. vbi membra vt p̄-
ciderentur percuſſa vl' ſecta ſunt ibi cicatrices. ſed
tn̄ eiſdem membris redditis nō perditis apparebūt.
Quā uis igr̄ om̄ia que acciderāt corpori vitia tunc
non erūt. non ſunt tn̄ appellāda vitia virtutis in-
dicia. Grego. in homelia. palpandam autem
carnez dominus p̄buit quam clauſis ianuis intro
duxit. qua in re duo mira & iuxta humanam ra-
tōnem valde ſibi contraria oñdit. dum poſt reſur-
rectionem corpus ſuum & incorruptibile & tamē
palpabile demonſtrauit. Nam & corrumpi neceſſe
eſt quod palpatur. & palpari non poteſt. quod ñ
corrumpitur. & incorruptibilem ſe g̃ & palpabilē
demonſtrauit vt profecto poſt reſurrectōnem eſſe
oſtenderet. corpus ſuum & eiuſdem nature & alte
rius glorie. Gregorius. xiiij. moraliū. Corpus
etiam noſtrum in illa reſurrectōnis gloria. erit q̄-
dem ſubtile per effectum ſpiritalis potentie. ſed pal
pabile per veritatem nature. Non autem ſicut eu-
ticius ſcripſit impalpabile & ventis aereꝗ ſubti-
lius. Auguſt. Videbat autem thomas tange-
batꝗ hominem. & confitebatur deum. quem non
videbat. neꝗ tāgebat. Sed per hoc quod videbat
atꝗ tāgebat. illud iā remota dubitatōne credebat

Vnde ſequitur. Reſpondit thomas. & dixit ei.
Dominus meus & deus meus. Theophilus.
Qui prius infidelis fuerat. poſt lateris tactum op
timuꝫ ſe theologum oſtendit. Nam duplicem na-
turam vnicamꝗ hypoſtaſim xp̄i ediſſeruit. dicen
do. n. dominus meus humanam naturam. dicendo
vero deus meus. diuinam confeſſus eſt. & vnum
& eundem deum & dominum. Sequitur. dicit ei
iheſus. quia vidiſti me credidiſti. Auguſtinꝰ
Non ait. tetigiſti me. ſed vidiſti me. quoniam ge-
neralis quodammodo eſt ſenſus viſus. nam & per
quatuor alios ſenſus nominari ſolet velut cum di
cimus. audi & vide ꝗ̄ bene ſonet. olfac & vide q̄m
bene oleat. guſta. & vide quā bene ſapiat tange &
vide ꝗ̄ bene caleat. Vnde & hic dominus dicit. in-
fer digitum tuum huc & vide manus meas. Quid
aliud ait quam tange & vide? nec tamen ille ocu-
los habebat in digito. Ergo ſiue intuendo ſiue eti-
am tangendo hoc ait. quia vidiſti me. credidiſti.
Q̄uis dici poſſit non auſum fuiſſe diſcipulum tan-
gere cum ſe offerret ille tangendum. Gregori.
Sed cum apoſtolus dicat fides eſt ſubſtantia ſpe
randum rerum argumentum non apparentium. p
fecto liquet quia que apparent. iam fidem non ha
bent. ſed agnitōnem. dum ergo vidit thomas. cuꝫ
palpauit cur ei dicitur quia vidiſti me. credidiſti
ſed aliud vidit. aliud credidit. hominem vidit.
& deum confeſſus eſt. Letificat autez valde quod
ſequitur. Beati qui non viderunt. & crediderunt
In qua ſententia nos ſpecialiter ſignificati ſu-
mus. qui eum quem carne non vidimus. mente re
tinemus. Si tamen fidem noſtram operibus ſe-
quimur. Ille enim vere credit. qui exercet operan
do quod credit. Auguſtinus. Preteriti autem
temporis vſus eſt verbis. tamquam ille qui id qd
erat futurum in ſua nouerat predeſtinatōne iam fa
ctum. Chriſoſtomus. Cum ergo aliquis nūc
dixerit. vtinam in temporibus illis fuiſſem. & vi
diſſem chriſtum miracula facientem. excogitet.
Beati qui non viderunt. & crediderunt. Theo
philus. Exprimit autem & hinc diſcipulos qui
nec plagas clauoꝝ nec latus palpātes crediderūt.
Chriſ. Quia vō iohannes paucora alijs euan-
geliſtis dixerat ſubiūgit. m'lta q̄dē & alia ſigna fe
cit ihs in cōſpectu diſcipuloꝝ ſuoꝝ. q̄ ñ ſūt ſcripta
i libro hoc ſ nec alij oīa dixert ſ q̄ erāt ſufficiētia
attrahere ad fidē audiētes. Mihi aūt videt' hic di-
cere ea q̄ poſt reſurrectōnem ſūt ſigna. & ideo di-
cit in cōſpectu diſcipuloꝝ. cū q̄bꝰ ſolis poſt reſur-
rectōnez cōuerſatus eſt. deīde vt diſcas q̄m nō ſo-
lū diſcipuloꝝ gratia ſigna fiebant. induxit. Hec
aūt ſcripta ſunt. vt credatis. q̄ꝛ ihs eſt xp̄s filius
dei. cōmūīt ad hūanā naturā loq̄ns. & vt oñdat.
q̄m non illi qui creditur. ſed nobiſipſis vtile eſt
credere. ſubdit. Et vt credētes vitam habeatis in
nomine eius. id eſt per ip̄m. ip̄e autem eſt vita.

Capitulum. xxj.

POſtea manifeſtauit ſe ihesus ite-
rum ad mare tiberiadis. Manife-
ſtauit autem ſic. Erant ſimul pe-
trus & thomas qui dicitᷣ didim⁹
& nathanael qui erat a chana ga
lilee. & filij zebedei & alij ex diſci
pulis eius duo. Dicit eis ſimon petrus. Vado pi-
ſcari. Dicunt ei. Venimus & nos tecum. Et exie-
rūt & aſcēderūt in nauim. & illa nocte nihil prendi
derūt. Mane aūt facto ſtetit ihesus in litore. Nō tñ
cognouerūt diſcipuli quia ihesus eſt. Dicit ḡ eis
ihesus. Pueri. nunquid pulmentarium habetis?
Reſponderūt ei. nō. dixit eis. Mittite in dexterā na
uigij rete & inuenietis. Miſerūt ergo & iam non
valebant illud trahere p̄ multitudine piſcium Di-
cit ergo diſcipul⁹ ille quē diligebat ihs petro. Do
minus eſt. Simon petrus cū audiſſet. q2 dñs eſt.
tunica ſuccinxit ſe (erat enim nudus) & miſit ſe in
mare. Alij diſcipuli nauigio venerūt. Nō eñ longe
erat a terra. ſed quaſi cubitis ducētis trahētes rete
piſciū. Vt ḡ deſcēderūt in terrā viderūt prunas po
ſitas & piſcē ſuppoſitū & panē. Dicit eis ihs. affer
te de piſcib⁹ q̄s p̄ndidiſtis nūc. Aſcēdit ſimon pe-
trus & traxit rete in terrā plenū magnis piſcibus
cētū quīquagīta trib⁹. Et cū tāti eēnt. nō ē ſciſſum
rete. ¶ Aug. Quod immediate euangeliſta p̄miſe
rat veluti hui⁹ libri indicat finem. ſed narratur h
deinde quēadmodū ſe manifeſtauerit dñs ad mare
tiberiadis. Vnde dicitur. Poſtea manifeſtauit ſe
ihesus iterū ad mare tiberiadis. ¶ Chri. Dicit at
poſtea quia nō cōtinue cū eis ambulabat. vt ātea
Dicit etiā māifeſtauit ſe. q2 nō videretᷣ niſi cōde-
ſcēderet. q2 incorruptibile erat corpus. Loci aūt me
minit oſtēdēs q̄m plurimū timoris eis dñs abſtu-
lerat. vt de reliquo ipſi longe a domo procedāt non
vltra ī domo cōcluſi. ſ ī galileā ierāt. periculū decli
nātes iudaicū. ¶ Beda. More aūt ſolito euāgeliſta
prius retulit cauſam. deinde quēadmodū res geſta
ſit. enarrat. Vnde ſequitur. Manifeſtauit aūt ſic.
¶ Chriſ. Quia vero neq3 dñs cū eis cōtinue erat. ne
q3 ſp̄ūs dat⁹ erat. neq3 aliq̄d tūc erat eis cōmiſſum
neq3 aliq̄d habebāt agē. artē piſcatoriā tractabāt.
Vñ ſeq̄tᷣ. Manifeſtauit aūt ſic. Erāt ſimul ſimon
petrus & thomas q̄ dicitᷣ didim⁹. & nathanael q̄
erat a chana galilee q̄ ſcz vocat⁹ ē a philippo. & fi-
lij zebedei ſcz iacob⁹ & iohānes & alij ex diſcipulis
eius duo. dicit eis ſimon petrus. Vado piſcari.
¶ Grego. in home. Queri p̄t cur petrus q̄ piſcator
ante cōuerſionem fuit. poſt cōuerſionē ad piſcatōz
redijt. cū veritas dicat. Nemo mittens manū ad
aratrū & reſpiciēs retro. apt⁹ ē regno dei ¶ Aug.
Quod ſi feciſſent diſcipuli defuncto ihesu. priusq̄ʒ re
ſurrexiſſet amotuis. putaremus eos illa q̄ aīmos
eoꝝ occupauerat deſperatōe. feciſſe. Nūc vero poſt
eū ſibi de ſepulchro redditū viuū poſt īſpecta vul
nerū loca. poſt acceptū ei⁹ in ſufflatōe ſp̄m ſanctū
ſubito ſiūt ſic fuerāt ñ hominū. ſ piſciū piſcatores

Rñdēdū ē ḡ nō eos fuiſſe ꝓhibitos ex arte ſua licita
victū neceſſariū q̄rere. ſui apoſtolatus integ̃tate ſer
uata. ſi q̄do vñ viueret. aliud non haberēt. Si eñ
beatus paulus ea poteſtate quā ꝓfecto cum ceteris
euāgelij p̄dicatorib⁹ habebat. non cū ceteris vteretᷣ
ſ ſtipēdio ſuo militaret. ne gentes a noīe xp̄i poſi-
tas alienas. doctrina ei⁹ q̄ſi venalis offēderet alitᷣ
educat⁹ artem quā nō nouerat. didicit. vt dum ſuis
manib⁹ trāſigitᷣ doctor. null⁹ grauaretᷣ auditor. q̄̄
tomagis beat⁹ petrus q̄ iā piſcator fuerat. q̄d noue
rat fecit. ſi ad p̄ns illud tēp⁹. aliud vñ viueret. nō
inuenit. Sed reſpōdebit quiſpiā. Et cur nō inueīt
cū dñs ꝓmiſerit dicēs. Querite primū regnū dei &
iuſtitiā eius. & hec oīa apponentᷣ vobis. Prorſus
etiā dñs q̄d ꝓmiſit. impleuit. Nā quis ali⁹ piſces
qui caperentᷣ. appoſuit. qui non ob aliud credēdus
eſt eis ingeſſiſſe penuriā qua cogerentᷣ ire piſcatū
niſi diſpoſitū volens exhibere miraculū. ¶ Grego.
in home. Negotium ergo q̄d ante cōuerſionem ſine
peccato extitit hoc etiā poſt cōuerſionem repetere
culpa non fuit. Vñ poſt cōuerſionē ſuā ad piſcatō
nē petr⁹ redijt. Mathe⁹ vero ad theolonij negotiū
nō reſedit. Sūt eñ pleraq3 negotia q̄ ſine peccatis
exhiberi aut vix aut nullatenus poſſunt. Que ergo
ad peccatū implicant. ad hec neceſſe eſt vt poſt cō-
uerſionē anim⁹ non recurrat. ¶ Chriſ. Alij autē
diſcipuli ſequebantᷣ petrum. Vnde dicitᷣ. Dicūt
ei. venimus & nos tecū. Colligati eñ de reliquo ſi-
bimuicē erāt. Simul volebant piſcatōm videre. ſe
quitᷣ. Et exierūt & aſcēderūt in nauim. In nocte
aūt piſcabātᷣ q2 adhuc formidoloſi erāt. ¶ Greg.
Facta ē at̄ diſcipulis piſcatōis magna difficultas
vt veniēte magiſtro. fieret admiratōis magna ſub-
limitas Vnde ſeq̄tᷣ. Et illa nocte nihil p̄ndiderūt.
¶ Chri. Laborātibus autē & afflictis diſcipulis
aſſiſtit ihesus. Vnde ſeq̄tᷣ. Mane aūt facto ſtetit
ihesus in littore. nō tamen cognouerūt diſcipuli q2
ihesus eſt. Non enim ſeipſum mox eis oſtendit.
ſed voluit & allocutionem cum eis inire. Et
primo loquitur eis humanius. Nam ſequitur.
Dicit eis ihesus. pueri nunquid pulmentarium
habetis? Hoc autem dicit quaſi ab eis aliq̄d emere
vellet. Vt aūt timuerūt. eis ſignū oſtēdit per q̄d
cognoſcerēt. Sequitᷣ eñ. dixit eis. Mittite in dex-
terā nauigij rete & inuenietis. Multa aūt cōſequē-
ter facta ſūt. quoꝝ p̄mū ē. multos piſces eē cōp̄hē-
ſos vñ ſeq̄tᷣ Miſerūt ḡ rethe & iā nō valebāt illud
trahere p̄ multitudīe piſciū. Sed ī xp̄i cog̃tōe petr⁹
& iohānes. ſuos ꝓꝓos modos oſtēderūt. Johānes eī
ꝑſpicatior erat. & iō p̄mo cognouit xp̄m Vñ ſeq̄tᷣ
Dicit ḡ diſcipul⁹ ille quē diligebat ihesus petro.
dūs eſt. ¶ Beda. Hoc inditio. ſic ſepe ita & h ſuā
demōſtrat pſonam. Cognouit autē p̄m⁹ dñm ſiue
miraculo piſcatōis. ſiue ſono p̄cognite vocis ſiue p̄
me reminiſcēs piſcatōis. ¶ Chri. Petr⁹ at̄ feruen
tior eāt & iō ꝓmti⁹ veīt ad xp̄ʒ. ſeq̄tᷣ ei Simō pe
tr⁹ cū audiſſʒ q2 dñs ē tuīca ſuccīxit ſe (eāt eī nud⁹

¶ Beda dicitur petrus nudus fuiſſe ad comparati
onem ceterorum veſtimentorū quibus vti ſolebat.
ſic ſole? dicē cū aliquē ſimplici veſtimēto vide? in
dutū · qre nud? incedis · Siue pt itelligi ꝙ more pi
ſcatoꝝ ſtudio piſcādi nudus inceſſerit · ¶ Theo ·
Quod vo ſe ꝑcixit petr? pudoris ē ſignū ꝑcinxit
autē ſe lineo amictu quē fenices & tirij piſcatores
circū uoluunt ſibi cum nudi ſint · ſiue etiam ceteris
indumentis apponūt · ¶ Beda . Eodem autem 'ar
dore quo & multa alia fecerat · venit ad ihesū · Vn=
de ſequitur . Et miſit ſe in mare · alij aūt diſcipuli
nauigio venerunt · Non tamē intelligendū eſt petꝝ
ſuper fluctus veniſſe · ſed aut natando aut pedibus
ꝓprijs . quia erant prope terram · Sequit̃ enim Nō
longe enim erant aterra · ſed quaſi cubitis ducentis
¶ Gloſa · Interpoſitio eſt · Sequitur enim trahen
tes rethe piſcium · vt ſit ordo littere · Alij diſcipuli
nauigio venerunt trahentes rethe piſcium · Non lō
ge enim &c̄ · ¶ Chriſoſtom? · Deinde aliud ſignū
ponitur cum ſubditur · Vt ergo deſcenderunt in ter
rā · viderūt prunas poſitas & piſcē ſuppoſitū & pa
nem · nō em̄ adhuc ex materia ſuppoſita operat̃ · ſed
ad id quod eſt mirabili? ducit · ſigna oſtēdēs · qm̄ &
ex ſubiecta materia an̄ crucem miracula fatiebat
ꝓpter q̄dam diſpenſatōm · ¶ Aug · Nō aūt hic in=
telligendū & panē fuiſſe prunis ſuppoſitū · ſed q̄ſi
dicēt · viderūt prunas poſitas & piſcem ſuppoſitū
prunis · & viderūt panē · ¶ Chri · Vt aūt oſtēdēt
nō eē phātaſma qd factū ē · iubet ex piſcib ab eis
captis afferri · Seq̄t̃ em̄ · Dicit ei ihesus · Afferte
ex piſcib quos prēdidiſtis nunc · Deinde & aliud
ſignū fuit · ꝙ ex multitudine piſcium rete non eſt
ſciſſum · vnde ſequit̃ · Aſcēdit ſimō petr? · & traxit
rete ad terrā · plenū magnis piſcib cētū q̄nq̄ginta
trib · Et cū tanti eēnt non ē ſciſſum rete · ¶ Aug ·
Miſtice aūt in captura piſciū cōmēdauit eccleſie ſa
cramētū qualis futura eſt in vltima reſurrectione
mortuoꝝ · Et ad hoc cōmendandū valet ꝙ tanq̄ fi
nis eſt interpoſit? libri · ꝙ cēt etiā ſecuture narratō
nis quaſi ꝓhemiū · Quod at̃ ſeptē diſcipuli fuerunt
in illa piſcatōe · ſuo ſeptenario numero finem ſigni=
ficat tempis · Vniuerſū q̄ppe ſeptem dieb voluit̃
temp? ¶ Theo · Cū aūt nox erat · an̄ ſolis xp̄i pre
ſentiā · ꝓphete nihil ceperunt · q2 & ſi vnam natōm
iſrahel corrigere conarent̃ · illa tn̄ frequēter in ido
latriā labebat̃ · ¶ Greg · in home · Queri at̃ poteſt
cur diſcipulis in mare laborantib · poſt reſurrecti
onem ſuā · corā diſcipulis in fluctibus maris ambu
lauit · Sz mare pūs ſeculū ſigficat qd ſe cauſarū
tumultib & vndis vite corruptibilis illidit p ſoli
ditatem at̃ littoris ꝑpetuitas q̄etis eterne figurat̃
Quia igit̃ diſcipuli adhuc fluctib mortalis vite
inerāt in mari laborabāt · Quia aūt redēptor noſter
iā corruptōm carnis exceſſerat . poſt reſurrectionē
ſuā in littore ſtabat · ¶ Aug · Littus etiā finis eſt
maris · & ideo finē ſignificat ſeculi · Sicut em̄ i hoc
loco qualiter in fine ſeculi futura ſit · ita dn̄s alia pi
ſcatōe ſignificauit eccleſiā qualiter nūc ſit · Vn̄ ibi
ihesus nō ſtabat in littore · ſed aſcēdēs ī vnā nauim
que erat ſimonis · rogauit eū a terra reducere puſil
lū · In alia piſcatōe nō mittūt̃ retia in dexterā ne ſo
los ſignificēt bonos · nec in ſiniſtrā ne ſolos malos
ſed indifferenter laxate inq̄t retia veſtra ī capturā ·
vt ꝑmixtos intelligam? bonos & malos · hic aūt
mittite inquit in dexterā nauigij rete · vt ſigficaret
eos q̄ ſtabāt ad dexterā ſolos bonos · Illud fecit in
ītio ꝑdicatōis ſue · hoc poſt reſurrectiōz ſuā · hic oñ
dēs illā capturā piſciū bonos & malos ſigficare q̊s
nūc habēt eccleſia · Iſtā vero tm̄modo bonos quos
habebit ī etnū ꝯpleta ī fine hui? ſecl̄i reſurrectōe
mortuoꝝ · Illi aūt q̄ ptinēt ad reſurrectionem vite
id eſt ad dexteram · & inter xp̄iani noīs retia deſig=
nant̃ · non niſi in littore id ē in fine ſeculi cū reſur=
rexerit · apparebūt · iō nō valuerunt ſic trahē retia
vt in nauē refunderent q̊s ceperant piſces · ſicut de
alijs factū ē · Habet aūt iſtos dexteros eccleſia p?
finē vite hui? in ſomno pacis · velut in ꝓfundo la=
tentes donec ad litt? rete ꝑueniat · qd in prima pi=
ſcatōe duab nauicul' hoc iſto loco ducētis cubitis
tm̄ cētū & cētū exiſtimo figuratū · ꝓpter vtriuſq ge
neris electos · & circūciſioīs & ꝑpucij · ¶ Beda ·
Vel per ducētos cubitos gemina caritatis virtus
exprimit̃ · per dilectionē em̄ dei & ꝓximi xp̄o ꝓpi
quā? · Piſcis aūt aſſus ē xp̄s paſſus · Ipſe latere di
gnatus ē in aquis generis humani · Capi voluit la=
queo noſtre noctis · & q̄ nobis factus ē piſcis hu=
manitate · extitit nobis panis nos refitiēs ſua diui=
nitate · ¶ Grego · Petro aūt ſancta eccleſia eſt cō=
miſſa · Ipſi ſpetialit̃ dicit̃ · Paſce oues meas · Quod
ergo poſtmodū aperit̃ in voce nūc ſignificat̃ i ope
Ipſe em̄ piſces ad ſoliditatem littoris pertrahit · q2
ſtabilitatem eterne patrie fidelib oſtēdit · hoc egit
verbis · hoc epulis · hoc agit quottidie miraculoꝝ ſi
gnis · ſed cum rete magnis piſcibus plenum dicit̃ ·
addit̃ & quantis · Et hoc eſt quod ſubdit̃ · Plenū
magnis piſcibus centū quiq̄gintatribus · ¶ Aug ·
In alia piſcatōne numerus piſcium non exprimit̃
tamq̄ illud ibi fiat · quod ꝑdictum eſt p ꝓphetam
Anūntiaui & locutus ſū · multiplicati ſunt ſup nu
merū · Hic vero certus eſt numer? cuius reddēda
ē ratio · Numer? ei q̄ legē ſignificat decem eſt · ꝓpt̃
decalogum · Cum autem accedit ad legem gratia
id eſt ad litteram ſpiritus · quodammodo denario
numero additur ſeptenari? · ſeptenario q̄ppe nume
ro ſigficat̃ ſpūs ſanct? ad quē ſignificatō ꝓpe ptiet
Primū ei i lege ſonuit ſanctificatō i die ſeptimo
Eſaias etiā ꝓpheta eū ꝯmēdat ope vel munē ſepte=
nario · Cū itaq legis denario ſpūs ſct̄? p ſeptenari
um nūeꝝ accedit fiūt · x · & vij · q̄ nūer? ab vno vſq
ad ſeipm̄ cōputatis oibus creſcēs ad cētū q̄nq̄gin
tatres ꝑuenit · ¶ Greg · Ducam? etiā p trigonū ·
x · & vij · veiūt q̄nq̄gita vnū · In q̄nq̄geſimo at̃ āno
cūct? ꝑplus ab omi opacōe q̄eſcebat · ſ vera req̄es ī
vitate ē · vbi ei ſciſſura diuiſioīs ē · vera req̄es n̄ eſt

¶ Aug· Non ergo tantummodo centum quinqua=
gintatres ſancti ad vitam reſurrecturi ſignificant̃
eternam· ſed omnes ad gratiam ſpiritus pertinẽtes
hoc numero figurãt̃ · Qui etiã numerus ter habet
quinquagenarium numerum · & inſup ipſa tria ꝓ
ter miſteriũ trinitatis· Quĩqgenarius aũt multipli
catis ſeptem p ſeptem & vni⁹ adiectione cõpletur
Vnus aũt addit̃ · vt eos ſignificet eẽ vnũ· Nõ aũt
fruſtra dictũ eſt· ꝙ erãt magni· Cũ em̃ dixiſſet do
min⁹· non veni ſoluere legem· ſed implere· datu=
rus ſpm̃ vtiqꝫ p quẽ lex poſſet ĩpleri· paucis verb
interpoſitis ait· Qui fecerit & docuerit magnus vo=
cabit̃ in regno celorũ· In prima aũt piſcatoẽ rethe
ꝓpter ſignificanda ſciſmata rũpebat̃ hic vero qm̃
in illa ſumma pace ſanctoꝝ nulla erũt ſciſmata p
timuit ad euãgeliſtã cõſequẽt̃ dicere. Et cũ tanti
eẽnt id eſt tã magni nõ ẽ ſciſſum rete· tãꝗ illud re=
ſpiceret vbi ſciſſum ẽ· & ĩ illi⁹ mali cõpatoẽ cõmen
daret hoc bonũ· textus

¶ Dicit eis ihesus· Venite prãdete & nemo aude=
bat diſcũbẽtiũ interrogare. Tu quis es? ſcientes qꝛ
dñs ẽ. Et venit ihesus· & accepit panem & dat eis
& piſcẽ ſimiliter· Hoc iã tertio manifeſtatus ẽ ihs
diſcipul' ſuis· cũ reſurrexiſſet a mortuis· ¶ Aug·
Peracta piſcatoẽ dñs eos ad prandiũ vocat. Vñ
dicit̃. Dicit eis ihesus· Venite prãdete· ¶ Chriſ·
Hic q̃dẽ non dicit ꝙ cõmedit cũ eis· ſed lucas hoc
dicit. Hoc aũt fiebat· nõ vt natura indigente cibis
de reliquo ſed cõdeſcẽſione ad demonſtratoẽm reſur
rectionis facta· ¶ Aug· xiij· de ciui· dei· Corpora
aũt iuſtoꝝ que in reſurrectione futura ſunt· neqꝫ
ligno vite indigebũt quo fiat vt nullo morbo vel
ſenectute ĩuetrata moriãt̃ · neqꝫ vll' alijs corpalib9
nutrimẽtis· q̃b9 eſuriẽdi atqꝫ ſitiẽdi q̃liſcũqꝫ mole=
ſtia deuitet̃ · qm̃ certo & ĩuiolabili munẽ ĩmortali=
tatis induẽt̃ · vt ñ niſi velit· poſſibilitate ñ nccẽtate
veſcãt̃ · nõ em̃ ptas· ſed egeſtas edẽdi & bibẽdi ta=
lib9 corpib9 auferet̃ · ſic & ſaluator noſter poſt re=
ſurrectionẽ iã q̃dẽ ĩ ſpirituali carne· ſed tñ vera· ci
bũ ac potũ cũ diſcipulis ſũpſit· nõ alimẽtoꝝ indi=
gẽtia· ſed ea qua & hoc poterat poteſtate· Sequit̃ ·
Et nemo au· diſcũ· interro· eũ tu quis es? ſci· quia
dñs ẽ· Ac ſi diceret̃ · ¶ Aug· ſup io· Nemo audebat
dubitare ꝙ ipſe eẽt· Tanta em̃ erat euidẽtia verita
tis vt eoꝝ nõ ſolũ negare· ſꝫ nec dubitare q̃dẽ vll⁹
auderet· qm̃ ſi q̃ſꝗ dubitaret vtiqꝫ interrogaret·
¶ Chri· Vel hoc dicit· qꝛ de reliquo nõ ſimiliter cõ
fidebãt ei loq̃ vt prius· ſed cũ ſilẽtio & reuerentia
multa ſedebãt· attendentes in eũ & formã q̃dẽ altera
tã videtes & multa admiratoẽ plenã valde ſtupefa=
cti volebãt interrogare· Sed formido in hoc ꝙ ſcie
bãt· ꝙ dñs eſt· detinebat interrogatoẽm· & ſolũ cõ
medebãt que eis dabat cũ priori poteſtate· Hic aũt
nõ reſpicit in celũ· neqꝫ humana illa facit· oſtẽdẽs
qm̃ cõdeſcẽſionis grã fiebãt· Vñ ſubdit̃ · Et ve· ihs
& acce· pa· & dat eis & piſc· ſimi ¶ Aug· Miſtice
aũt piſcis aſſus xp̃s ẽ paſſus· Ipe eſt & panis qui
de celo deſcẽdit· huic incorporat̃ eccleſia ad partici=
pãdũ beatitudinẽ ſempiternã· Propt̃ hoc dictũ eſt
afferte de piſcib9 quos p̃ndidiſtis nunc· vt om̃es
q̃ hãc ſpẽ gerimus p illũ ſeptenarium numeꝝ diſci
puloꝝ p quẽ pt ĩ hoc loco noſtra vniuerſitas intel=
ligi figurata tãto ſacmẽto nos cõmuĩcare noſſem⁹·
& eidẽ beatitudini ſotiari. ¶ Greg· Per hoc etiã ꝙ
ſeptẽ diſcipulis vltimũ cõuiuiũ celebrat· eos tãtũ=
modo q̃ ſeptiformi gratia ſancti ſpiritus pleni ſũt
futuros ſecũ in et̃na refectione denũtiat· ſeptem qꝫ
dieb9 om̃e hoc tp⁹ euoluit̃ · & ſepe ſeptenario nũe=
ro pfectio deſignat̃ · Illi g° vltimo cõuiuio de pñtia
veritatis epulãt̃ · q̃ nunc pfectionis ſtudio terrena
trãſcẽdũt. ¶ Chri· Quia vero nõ cõtinuo cũ eis cõ=
uerſabat̃ · neqꝫ ſil'iter vt prius· ſubdit euãgeliſta
dicẽs· Hoc iã tertio manifeſtatus eſt ihesus diſci=
pul' ſuis cũ reſurrexiſſꝫ a mortuis ¶ Augu· Quod
nõ ad ipſas demonſtratoẽs ſꝫ ad dies referre debẽ⁹
id ẽ pmo die cũ reſurrexiſſet· & poſt dies octo qñ
thomas vidit· & credidit· & hoc die qñ hoc de piſci
bus fecit· & deinde quotiẽs voluit· vſqꝫ ad diẽ qua
dragesimũ quo aſcẽdit in celũ· ¶ Aug· de cõ· euã·
Inuenim⁹ aũt apud quatuor euãgeliſtas decies cõ
mẽoratũ dñm viſum eẽ poſt reſurrectionẽ· ſemel ad
monumẽtũ a mulierib9· iteꝝ eiſdẽ regredientib9 a
mouũmẽto ĩ itinere· Tertio· petro· q̃rto duob9 eũtib9
in caſtellũ· quinto pluribus in hieruſalem · vbi nõ
erat thomas· Sexto vbi vidit eũ thomas· Septĩo
ad mare tiberiadis· Octauo oĩbus vndecim in gali
lea· Nono vt dicit marcus nouiſſime recũbẽtibus·
Decimo ipſo die aſcẽſionis nõ iã ĩ terra ſꝫ eleuatũ
in nube· textus

¶ Cũ g° prãdiſſent· dicit ſimoni petro ihs· Simõ
iohãnis· diligis me plus hijs? Dicit ei etiã dñe· tu
ſcis· qꝛ amo te· Dicit ei· Paſce agnos meos· Dicit
ei iteꝝ· Simon iohãnis diligis me? Ait illi etiã do
mine· tu ſcis qꝛ amo te dicit ei· paſce agnos meos·
Dicit ei tertio ſimon iohãnis amas me? Cõtriſta=
tus eſt petrus qꝛ dixit ei tertio· amas me? Et dicit
ei Dñe tu om̃ia ſcis tu ſcis qꝛ amo te. Dicit ei· pa=
ſce oues meas. ¶ Theo· Finito prãdio· cõmiſſionẽ
ouiũ mundi petro cõmẽdat· nõ alij· Vñ dicit̃ Cũ g°
prãdiſſent· dicit ſimoni petro ihesus ſimon iohãnis
diligis me pl⁹ hijs? ¶ Aug· Sciẽs dñs ĩterrogat
Sciebat em̃ dñs ꝙ nõ ſolũ eũ diligeret· verũ etiã
ꝙ pl⁹ omnibus eũ diligeret petrus· ¶ Alch· Di=
cit̃ aũt ſimon iohãnis id eſt filius iohis carnalis
pris· Miſtice aũt ſimon obediẽs· iohãnes grã· me=
rito hoc noĩe vocat̃ id eſt obediẽs gratie dei· vt oſtẽ
dat̃ ꝙ ardẽtiori eũ caritate amplectit̃ nõ meriti hu
mani· ſꝫ diuini eẽ muneris ¶ Aug· ĩ ſermoẽ paſca·
Cũ at̃ dñs moreẽt̃ · timuit & negauit· reſurgens aũt
dñs amorẽ ĩſeruit· tiorẽ fugauit· nã qñ negauit mo
ri timuit· reſurgẽte dño q̃d tieert· ĩ q̃ mortẽ mortu=
am repiret· vñ ſeq̃t̃ Ait illi etiã dñe tu ſcis· qꝛ amo
te· Cõfitẽti at̃ aorẽ ſuũ· oues ſuas ɔmẽdauit· vñ ſeq̃
tur· Dicit ei paſce agnos meos· tanꝗ non eẽt· vbi

oſtenderet petrus amorem ſuum in chriſtum niſi eſ
ſet paſtor fidelis ſub principe omnium paſtorum·
¶ Chriſoſt· Quod eñ maxime oīm tribuit nobis
eā que deſuꝑ ē beniuolentiā· eſt ꝓximoꝝ procuratō
Preteriēs aūt dominus alios petro de talibus loq̄t
Eximius eñ apoſtoloꝝ erat petrꝰ· & os diſcipulo-
rū & vertex collegij· Vñ & negatōe deleta· cōmittit
ei ꝑlatōem fratꝝ· Et negatōem quidē ei ñ exꝓbrat
ſed dicit· ſi diligis me ꝑſiſte fratribus & feruentē
amorē quē ꝑ oīa demonſtraſti nūc oſtēde· & aīam
quā dixiſti te eē' poſituꝝ ꝓ me· hāc da ꝓ oīb' me
is· Seq̄t· Dicit ei iterū· ſimon iohānis diligis me?
Ait illi· etiā dñe· tu ſcis quia amo te· ¶ Aug· Me-
rito dicit petro· diligis me? & reſpōdet amo te· eiꝗ
dicit· Paſce agnos meos· vbi etiā demōſtrat vnū
atꝫ idē eē amorē & dilectionē· nā etiā dñs nouiſſi-
me nō ait· diligis me? ſed amas me? Seq̄t eñ· Di
cit ei tertio· ſimon iohānis amas me· Tertio vtrū
petrus eū diligat dñs interrogat· Reddit ei nega-
tōi trine trina cōfeſſio· ne minꝰ amori ligua ſeruiat
q̄ꝫ timori· & plꝰ vocis eliciuiſſe videat mors iminēs
q̄ꝫ vita ꝑſens· ¶ Chri· Tertio etiā iterrogat & ter
tio iniungit eadē· oñdēs quātū appretiat ꝑlatōez ꝓ
aꝝ ouiū· & qm̄ hoc ē maxime eius amoris ſignum
¶ Theo· Ex tūc etiā inoleuit cōſuetudo vt ter cō-
fiteant q̄ veniūt ad baptiſmū· ¶ Chri· Deinde ter
tio interrogatꝰ cōturbatꝰ ē· Vñ ſeq̄t· Cōtriſtatꝰ
eſt petrꝰ qꝛ dixit ei tertio amas me? Rurſus formi-
dās ꝑora ne forte eſtimās ſe diligere ſi nō diligat·
corripiat· ſic & prius correptꝰ ē· multū ſe eſtimās
fortem· Vñ ad ipſū xp̄m refugit· Vñ ſeq̄t· Et
dicit ei Domine tu oīa ſcis id eſt ineffabilia cordis
ꝑſentia & futura· ¶ Aug· de ver· do· Inde ergo cō
triſtatꝰ ē ꝙ ſepe iterrogatꝰ eēt ab eo· q̄ ſciuerat qđ
interrogabat· & donauerat qđ audiebat· Veraciter
ergo reſpōdit· & de intimo cordis ꝓtulit amātis vo-
cē dicēs· Tu ſcis qꝛ amo te· ¶ Aug· ſuꝑ iohan· Nō
aūt addidit plus hijs· hoc eñ reſpondit· qđ de ſe-
ipſo ſciebat nō eñ quātū ab alio quolibet diligeret
ſcire poterat· q̄ coꝛ alterius videre nō poterat· Seq̄-
tur eñ· Dicit ei paſce oues meas· q̄ſi· d· ſit amoris
offitiū paſcere dñicū gregē· ſicut fuit timoris indi-
tiū negare paſtorē· ¶ Theo· Pt aūt q̄s aſſignare
differētiā inter agnos & oues· Agni ſunt q̄ intro-
ducūt· Oues vero ꝑfecti· ¶ Alch· Paſcere autem
oues ē credētes i xp̄o ne a fide deficiāt cōfortare ter
rena ſubſidia ſi necē ē· ſubditis ꝓuidere· & exēpla
virtutū cū verbo ꝑdicatōis impendere aduerſarijs
obſiſtere· errātes ſubditos corrigere· ¶ Aug· Qui
hoc aūt aīo paſcūt oues xp̄i· vt ſuas velint eē non
xp̄i ſe cōuincūt amare· nō xp̄m· vel gloriādi vel do
minādi vel acq̄rēdi cupiditate· nō obediēdi & ſub-
ueniēdi & deo placendi caritate· Nō ergo nos· ſed
ipſū amemꝰ· & in paſcēdis oīb' eiꝰ ea q̄ ſūt eiꝰ ñ
q̄ noſtra ſūt· q̄ramꝰ· q̄ſquis eñ ſeipſū nō deū amat
nō amat ſe· Qui eñ nō pt̄ viuere de ſe· morit vtiꝫ
amādo ſe Nō ergo ſe amat· q̄ ne viuat ſe amat Cū
vero ille diligit· de q̄ viuit· ñ ſe diligēdo magis ſe
diligit· vt eū diligat de q̄ viuit ¶ Aug· In ſermo.
paſca· extiterunt aūt] q̄dā ſerui infideles diuiſe-
rūt gregē xp̄i· & furtis ſuis peculia ſibi fecerūt &
audis eos dicē· oues mee ſūt ille· q̄d queris ad oues
meas nō te inueniā ad oues meas ſi & nos dicamꝰ
meas· & illi dicāt ſuas ꝑdidit xp̄s oues ſuas
¶ Amen amē dico tibi· Cū eſſes iunior· cingebas
te· & ābulabas vbi volebas· Cū aūt ſenueris· ex-
tendes manꝰ tuas & aliꝰ te cinget & · ducet q̄ tu ñ
vis· Hoc aūt dixit ſignificās q̄ morte clarificaturꝰ
eēt deū· ¶ Chri· Cū dixiſſet petro dñs de amore
quē habebat ad ipſū· ꝑnūtiat ei martirium qđ pro
ip̄o debebat ſuſtinere· erudire nos volens quō eum
amare oꝑtet· vñ dicit· Amē amē dico tibi· Cū eſſes
iunior· cingebas te & ābulabas vbi volebas· Meminit
ꝑoris vite qꝛ i ſecl'aribꝫ iuueīs q̄dē vtilis ē q̄ vo ſe
nuerit· iutil'· In diuinis aūt ñ ita ē ſꝫ cū ſuꝑuenerit ſe
nectꝰ tūc vtꝰ clarior· tūc virilitas iduſtrior· i nl'lo
ab etate ꝓhibita· Quia g̊ petrus ſemꝑ volebat i pi
culis eē cū xp̄o· dicit ei Cōfide· ita iplebo tuū deſide
riū· vt q̄ paſſus nō es iuuenis exiſtēs· oporteat te
pati ſenē· Vñ ſeq̄t Cū aūt ſenueris Per qđ oſtē-
dit ꝙ neꝫ tūc iuuenis erat neꝫ ſenex· ſed vir per-
fectus· ¶ Origenes ſuꝑ matheū· Et attēde ꝙ non
facile inueniūt q̄s ex eis q̄ apti fuerint ad hoc opus
vt cito trāſeat de hac vita· Vñ nūc petro dicit· cū
ſenueris· extendes manus tuas· ¶ Aug· Hoc eſt
crucifigeris· Ad hoc aūt vt venias· alius te cinget
& ducet quo tu nō vis· Priꝰ dixit qđ fieret· & de
inde quō fieret· Nō eñ crucifixꝰ· ſed crucifigēdꝰ q̄
nollet· eſt ductꝰ· Solutus q̄ppe a corpore eē vole-
bat cū xp̄o· ſed ſi fieri poſſet ꝑter mortis moleſtiā
vitam concupiſcebat eternam ad quam moleſtiā
nolēs venit· ſed volēs eā vicit & reliq̄t hūc infirmi
tatis affectū q̄ nēo vult mori vſꝫ adeo naturalē vt
eū beato petro nec ſenectꝰ auferre potuerit· Sed
moleſtia q̄ntacūꝫ ſit mortis· dꝫ eā vicē vis amo
ris· quo amatur ille qui cum ſit vita noſtra· etiam
mortem voluit ferre pro nobis· Nam ſi nulla eſſet
mortis vel parua moleſtia· non eēt tā magna mar
tirij gloria ¶ Chriſoſtomus· Dicit ergo quo non
vis· propter naturalem compaſſionem anime que
in vita ſeparatur a corꝑe deo hoc vtilit diſꝑēſāte
vt non multi ſibi mortem inferāt violentam· Dein
de erigens auditorem euangeliſta induxit Hoc
autem dixit ſignificans qua morte clarificaturꝰ
eſſet deum Non dixit· moriturus eēt vt diſcas quo-
niam pati pro chriſto gloria eſt patientis & ho
nor· Niſi aūt certificaret animus qꝛ vere deus eſt
minime eius intuitu mortem tolleraret· quo fit vt
ſanctoꝝ mors diuine ſit glorie certitudo· ¶ Aug·
Hūc inueīt exitū ille negator & amator vt pro eiꝰ
nomine perfecta dilectione moreret· cum quo ſe
moriturum peruerſa feſtinatione promiſerat· Hoc
eñ oꝑtebat vt priꝰ chriſtus ꝓ petri ſalute· Dein
de petrus ꝓ xp̄i ꝑdicatōe moreret·

¶Et cū hec dixiſſet . dicit ei . Sequere me . Con-
uerſus petrus vidit illū diſcipulū quē diligebat
iheſus ſequentem qui etiam recubuit in cena ſup
pectus eius . Et dixit domine quis eſt . qui tradet
te? Hunc ergo cum vidiſſet petrus . dixit iheſu do-
mine . hic autem quid? dicit ei iheſus . Sic eum vo-
lo manere donec veniam . quid ad te? tu me ſeque-
re . Exiꝫt ergo ſermo iſte inter fratres . quia diſci
pulus ille non moritur . Et nō dixit iheſus nō mo-
ritur . ſed ſic eum volo manere donec veniam quid
ad te . ¶Auguſtinus . Cum prenuntiaſſet domi-
nus petro qua morte clarificaturus eſſet eum . in-
uitat eum ad ſui ſequelam . Unde dr̄ . Et cum hoc
dixiſſet . dicit ei . Sequere me . Cur dr̄ petro Seq-
re me . nec dr̄ ceteris qui ſimul aderant . qui eum
ſicut magiſtrum diſcipuli ſequebantur . Sed ſi ad
paſſionem intelligendum eſt . nunquid ſolus pro
xp̄iana veritate paſſus eſt petrus . Nonne ibi erat
iacobꝰ qui ab herode manifeſtatur . occiſus . Ver̄
aliquis dixerit . quoniam non eſt iacobꝰ crucifixꝰ
merito dictū eſſe petro ſequere me . qui non ſolum
mortem . ſed & mortem crucis ſicut xp̄us expꝑtus
eſt . ¶Theo . Audiens autem petrus quia mortē
pro chriſto paſſurus eſt . querit de iohanne an mo-
riatur . Unde ſequitur . Conuerſus petrus vidit
illum diſcipulum quem diligebat iheſus ſequen-
tem . qui recubuit in cena ſup̄ pectus eius & dixit
domine quis eſt qui tradet te . ¶Auguſt . Seip̄m
dicit diſcipulum quem diligebat iheſus . qꝛ ipſum
pre ceteris & familiarius diligebat . ita vt in con-
uiuio ſup̄ pectus ſuum diſcumbere faceret . Credo
vt iſtius euangeliꝫ quod per eum fuerat predica-
turus . diuinam excellentiam hoc modo altius cō-
mendaret . ſunt qui ſenſerint & hiꝫ non cōtempti-
biles ſacri eloquiꝫ tractatores . a xp̄o iohannem
ꝓpterea plus amatum . quia ab ineunte puericia .
caſtiſſimus vixerit . Sequitur . Hūc ergo cū vidiſ-
ſet petrus dixit iheſu . Domine hic autem quid .
¶Theophilus . Id eſt nunquid non morietur &
ip̄e . vt quidam exponunt . Sequitur . dicit ei ihe-
ſus . Sic eum volo manere donec veniam . quid ad
te . ¶Auguſt . Et repetitum eſt . Tu me ſequere
tam̄ꝙ ille ideo non ſequeretur . quoniam eum ma-
nere voluit . donec veniat . Quis facile aliud eſſe di-
ctum credat . ꝙ̄ quod fratres crediderunt qui tunc
erāt . Sequitur enim . Exiꝫt ergo ſermo iſte inter
fratres quia diſcipulus ille nō moritur . Sed hāc
opinionem iohannes ipſe abſtulit ſubdens . & non
dixit iheſus non moritur . ſed ſic eum volo manere
donec veniam . quid ad te . Sed cui placet adhuc
reſiſtat . & dicat verum eſſe quod ait iohannes . n̄
dixiſſe dominū ꝙ diſcipulus ille non moritur . ſed
hoc tamen ſignificatum eſſe talibꝰ verbis . qualia
eum dixiſſe narrauit . ¶Theophilus . Vel dicet
Chriſtus non negauit iohannem moriturꝫ . Nam
quicquid oritur . moritur . ſ; dixit volo eū manere
ideſt viuere vſqꝫ ad mundi finem . & tunc pro me

patietur martirium . & ideo fatentur adhuc illum
viuere . ab antixp̄o vero debere occidi . vna cum he-
lia predicaturꝫ nomen chriſti . Sed & ſi aſſignet̄
eius ſepulchrum . viuens quidem illud intrauit .
poſtea diſceſſit . ¶Auguſt . Vel forte aliquis in
illo ſepulchro eius quod eſt apud epheſum . dormi-
re potius euꝫ ꝙ̄ mortuū iacere cōtendet . aſſumens
argumentum ꝙ illic terra ſenſim ſcaturire & q̄ſi
ebulire perhibetur . atqꝫ hoc eius anhelitu fieri ꝑ-
tinaciter aſſeuerans . Sed cur eius diſcipulo queꝫ
pre ceteris diligebat . pro magno munere longum
in corpore donauerit ſomnum . cum beatum petrū
per ingentem martiriꝫ gloriam ab onere corporis
abſoluerit . eiqꝫ conceſſerit . quod paulus ſe concu-
piſcere dixit . cupio diſſolui & eſſe cū xp̄o . Si at
vere ibi quod ſemper ſparſit fama . aut ideo fit . vt
eo modo cōmendetur p̄cōſa mors eius . quoniam nō
eam cōmendat martirium . aut ꝓpter aliq̄d aliud
qd̓ nos latet . manet tam̄ q̄ſtio cur dixerit dn̄s de
homine morituro . ſic eū volo manere . donec veniā
Illud etiā mouet ad q̄rendū cur iohannem plus
dilexerit dn̄s . cū ip̄m dn̄m plus dilexerit petrus .
q̄ntū ip̄e ſapio melior ē q̄ plꝰ diligit xp̄m . felicio-
rem v̄o quē plꝰ diligit xp̄s facile rn̄derim ſi iuſti-
ciā liberatoris nr̄i queadmodū defenderē . ꝓuiderē
Aggrediar igr̄ de ſoluenda q̄ſtōne tā ingenti . du-
as vitas ſibi diuinitus predicatas . nouit eccleſia .
q̄rꝫ vna eſt in fide . altera in ſpe . Iſta ſignificata ē
ꝑ apoſtolū petrꝫ . ꝓpter apoſtolatus ſui primatum
illa ꝑ iohannem . ideo huic dr̄ . ſeq̄re me ꝑ imitatō-
nem . ſ . ꝑferendi tꝑalia mala . de illo vero dr̄ . ſic eū
volo manere . donec veniam . quaſi diceret . tu me
ſeq̄re ꝑ imitatōnem perferendi temporalia mala .
Ille maneat donec ſempiterna veniō redditurus
bona qd̓ aptius dici pt̄ . ꝑfecta me ſeq̄tur actio in-
formata mee paſſionis exemplo . Inchoata v̄o con-
templatō maneat donec veniō . ꝑficienda cū venero
qd̓ nō ſic intelligendū ē q̄ſi dixerit remanē vł per-
manē . ſ; expectare . qm̄ qd̓ ꝑ eū ſig̃ficat̄ . cū vene-
rit xp̄s iplebit̄ . in hac at̄ actiua vita q̄ntomagis
xp̄m diligimꝰ . tāto facilꝰ liberamur a malo . At
ip̄e nos minꝰ diligit q̄les nos ſumus & hinc ideo
liberat . ne ſꝑ tales ſimꝰ . ibi v̄o āplꝰ nos diligit
qm̄ qd̓ ei diſpliceat . & qd̓ a nobꝫ auferat . n̄ habebi-
mꝰ . amet ergo eū petrꝰ vt ab iſta mortalitate libere-
mur amet̄ ab eo iohes . vt ī illa īmortalitate ſue-
mur . cur ergo iohes minꝰ eū diligebat . ꝙ̄ petrꝰ . ſi eā
vitā ſig̃ficabat in q̄ ē mł̄to āplꝰ diligēdus niſi qꝛ
ꝓpterea dictū eſt . volo eū manē id ē expectare . do-
nec veniā . qn̄ & ip̄m amorē q̄ tūc mł̄to āplior erit .
n̄dū habemꝰ . ſ; expectamꝰ futurꝫ vt dū ip̄e vene-
rit . habeamꝰ hoc ergo ꝑ petrꝫ ſig̃ficatū ē plꝰ amātē
ſ; minꝰ amatū . qꝛ minꝰ nos amat xp̄s miſeros ꝙ̄
btōs veritatis at̄ ɔtēplatōꝫ q̄lis tūc futura ē . minꝰ
amamꝰ . qꝛ nūc n̄dū nouimꝰ nec habemꝰ . Nemo tn̄
iſtos inſignes apl̄os ſeparet & in eo qd̓ ſig̃ficabat
petrꝰ ābo erāt . & in eo qd̓ ſig̃ficabat iohānes ābo

futuri erāt. Glo. vł aliter ſic eū volo manere id eſt nolo eum per martirium cōſumare. ſed expectare eum in placidam abſolutōnem carnis ſue. qn̄ ego veniens recipiā eū in eterna btitudine. ¶ Theo. Vel aliter totum. in hoc ꝙ dicit dn̄s petro ſequere me cūctoꝝ fideliū ꝑlaturā ei inſtituit. Simul aūt & ſequi intelligas hic imitatōnez in cūctis & verbis & opibꝰ. oſtendit etiā affectōnem ad ipm̄. qꝛ qui nobis aſtrictōres ſunt. hos ſeq̄ nos volumus.

¶ Chriſo. Si vero dixerit quis q̄liter igr̄ iacobꝰ thronū aſumpſit hieroſolimoꝝ. illud vtiqȝ dicam qm̄ petrus orbis terraꝝ inthroniſauit mgr̄m. Sequitur. Conuerſus petrus vidit illū diſcipulū. &c̄ Non ſine cauſa recolit illam accubatōnem. ſed vt oñdat q̄ntā petrus habebat fiduciā poſt negatōez Qui em̄ in cena nō audebat interrogare. ſ; iohanni interrogatōnem cōmiſit. huic & ꝑpoſitura fratrū credita eſt. & non ſolū nō cōmittit alteri interrogare que ad ipſum pertinent. ſed de reliquo ipe ꝓ alijs mgr̄m interrogat. Quia igitur magna ei predixerat. dominus & orbem terrarum commiſerat. & martirium prenuntiauerat. & amorem proteſtatus fuerat āpliorē volens & iohānem cōmūicatorē accipere. dixit. Hic autez quid? Quaſi. d. nomne eadem nobiſcum veniet via. Valde enim iohannem amabat petrus. & per euangelium oſtēditur eorū colligatō. & in actibꝰ apoſtolorū. Hic igitur nūc vicem reddit petrus iohanni. Eſtimans eniz eum velle interrogare de ſe ipſo & non audere. ipſe ꝓ eo ſuſcipit interrogatōnem. Quia vero debebāt orbis terrarum procuratōnez accipere nec oportebat eos de reliquo ſibiinuicem eſſe coniunctos. quod eſſet damnum orbi terrarum. ꝓpterea dominus dicit ſecundum litteram grecam. Sic eum volo manere donec veniam. quid ad te. tu me ſequere. quaſi diceret. opus tibi commiſſum attende. & perfice hūc vō ſi voluero manere hic. q̄d ad te. ¶ Theophilus. Quid vero dicitur. cuz venero. quidam ſic intellexerunt. ac ſi diceret quouſqȝ contra iudeos qui me crucifixerunt. veniam. percutiens illos baculo romanoruz. Aiunt. n. hunc apoſtolum vſqȝ ad veſpaſiani tempus cū hieruſalem capienda erat in locis illis cōuerſatū. Vel dicit dū venero. i. dū hunc volens dirigam ad predicandum. te namqȝ nunc dirigo ad orbis pontificatum. & in hoc ſeq̄re me. Ipſe vero manet. hic donec & eum educam ſicut te. Chriſoſtomus. Deinde euangeliſta diſcipuloꝝ opinionem ponit. & corrigit. vt ſup̄ dictum eſt. textus

¶ Hic eſt diſcipulus ille qui teſtimonium perhibet de his. & ſcripſit hec. Et ſcimus quia teſtimonium eius verum eſt. Sunt autem & alia multa que fecit iheſus. que ſi ſcribantur per ſingula. nec ipſum arbitror mundum capere eos qui ſcribendi ſunt libros. ¶ Chriſoſtomus. Quia ex multa certitudine ſcripſit iohannes. non refutat ſuiipſius. teſtimonium in medium ferre. Vnde dicit hic eſt diſcipulus ille qui teſtimonium perhibet de his. Conſuetudo. n. eſt cum valde vera dicamus. nr̄m teſtimonium non denegare. & multo magis ille q̄ ſpiritusancto. ſcribebat. Vnde & alij apoſtoli dicebant. nos ſumus teſtes horum. Sequitur. Et ſcribebat hec. quod ipſe ſolus dicit quia poſterior ad ſcribendum venit chriſto monente. Vñ & frequenter oſtendit chriſti ad ſe amorem. occulte inſinuans cauſam ex qua ad ſcribendum proceſſit. & fide dignum faciens hunc ſermonez ex ſua dignitate. ſequitur. Et ſciebat qꝛ verum eſt teſtimonium eius. Omnibꝰ. n. aderat. & neqȝ cum crucifigeretur. defuit. & mater ei commiſſa eſt. que ſūt ſigna amoris. & ꝙ cum certitudine ſciat omnia. Et ſi aliqui non credant. inducuntur ad credendum ex hoc quod ſubditur. ſunt autem & alia multa q̄ fecit iheſus. Vñ manifeſtum eſt ꝙ nequaq̄ ſcripſi vt chriſto gratiam preſtarem. cum tot exiſtentibꝰ. non tot ſcripſerim quot ceteri. ſed horū plura reliqui contumelias & conuitia in medium ꝓponens. Eum autem qui ad gloriam alterius ſcribit oportet econtrario ea que ſunt exprobabiliora tacere. que vero ſunt clara ꝓponere. ¶ Auguſtin⁹ Quod autem ſubdit. Que ſi ſcri. per ſin. nec ipſum arbi. mun. capere eos q̄ ſcriben. ſunt lib. Non ſpatio locorum credendum eſt mundum capere non poſſe. ſed capacitate legentium comprehendi non poſſe. q̄uis ſalua rerum fide plerumqȝ verba excedere videantur fidem quod non fit quando aliquid quod erat obſcuꝝ vel dubium exponitur ſed quando id quod apertum eſt vel augetur. vel extenuat̄ nec tamen a tramite ſignificande veritatis erratur quoniam ſic verba rem que indicatur excedunt. vt volūtas loquentis nec fallentis. appareat. hūc loquendi moduz greco nomine hyperbolem vocāt qui modus ſicut in hoc loco ita in nonnullis alijs diuinis litteris inuenitur. ¶ Chriſoſtomus. Vel hoc referenduz eſt ad eius potentiam qui faciebat virtutem. ſicut enim nobis facile eſt loqui. ita & illi & multo facilius facere que volebat. qꝛ ipſe eſt ſup oīa deus bn̄dictus in ſecula ſeculoꝝ Amen.

Dominica tercia in aduentu.	.
Miſerunt iudei ab hiero.	. j.
In natiuitate dn̄i noſt. ie xp̄i	
In principio erat verbum.	. j.
In feſto ſancti io. euange.	
Dixit iheſus petro ſequere	vltimo.
In octaua epiphanie	
Vidit iohannes iheſum	. j.
Dominica. i. poſt octauam ephi.	
Nuptie facte ſunt	. ij.
Feria. vj. poſt dominicā. i. in. xl.	
Erat dies feſtus iudeoꝝ	. v.
Feria. ij. poſt dominicā. ij. i. xl.	
Dixit iheſus turbis iudeoꝝ ego	. viij.
Feria. vj. poſt dominicā. iij. in. xl.	

Johis

Venit ihūs in ciuitatem ſamarie	·iiij·
Sabbato poſt eandem	
Perrexit ihūs in montē oliueti	·viij·
Dominica q̄rta in ·xl·	
Abijt iheſus trāſmare	·vj·
Feria·ij·poſt eandem	
Erat paſca iudeoꝝ	·ij·
Feria tercia poſt eandem	
Jam die feſto mediāte	·vij·
Feria q̄rta poſt eandem	
Preteriēs iheſus vidit hoīem a na	·ix·
Feria ſexta poſt eandem	
Erat quidam languens	·xj·
Sabbato poſt eandem	
Dicebat iheſus turbis iudeoꝝ	·viij·
Dominica in paſſione	
Dicebat iheſus turbis q̄s ex vo·	·viij·
Feria ſecunda	
Miſerūt principes & phariſei	·vij·
Feria tercia	
Ambulabat iheſus in galileam	·vij·
Feria quarta·	
Facta ſunt encenia hieroſoli·	·x·
Feria ſexta	
Collegerunt ergo conſiliū	·xj·
Sabbato	
Cogitauerūt aūt principes	·xij·
Feria ·ij· poſt dominicam in ramis	
Ante ſex dies paſche	·xij·
Feria·v·in cena domini	
Ante diem feſtum paſche	·xiij·
Feria ſexta in paraſceue	
Egreſſus iheſus cum	·xviij·
Feria q̄rta poſt dominicā reſurre·	
Manifeſtauit ſe iheſus	·xx·
Feria·v·poſt eandē	
Maria ſtabat	·xx·
Sabbato poſt eandem	
Vna ſabbati maria mag·	·xx
Dominica ·i· poſt paſche	
Cum ſero eſſet	·xx·
Dominica ſecunda	
Ego ſum paſtor bonus	·x·
Dominica tercia	
Modicum & iam non	·xvj·
Dominica quarta	
Vado ad eum qui mi·	·xvj·
Dominica quinta	
Amen dico vobis/ſi quid petie·	·xvj·
Dominica poſt aſcenſionem	
Cum venerit para·	·xvj·
In penthecoſt·	
Si quis diligit me	·xiiij·
Dominica ·xx· poſt penthe·	
Erat quidam regulus	·iiij·
In feſto ſancti thome apoſ·	
Thomas vnus de ·xij·	·xx·

In feſto apoſ· philip·& ia·	
Non turbetur cor veſtrum	·xiiij·
In inuentōne ſancte crucis	
Erat hō ex phariſeis	·iij·
In feſto ſancti laurentij mar·	
Niſi granum frumenti	·xij·
In exaltatōne ſancte crucis	
Nunc iudiciū eſt·	·xij·
In vigilia ſancti andree	
Stabat iohā·& ex diſ·ei⁹ duo	·j·
Thome martiris	
Ego ſum paſtor bonus	·x·
In vigilia apoſto·pe·& pau·	
Dixit iheſus ſimon petro	·xxj·
In vigilia vnius apoſtoli	
Hoc eſt p̄ceptum meum	·xv·
Ego ſum vitis vera	·xv·
Hec mando vobis	·xv·
In natali vnius mar·	
Niſi granum frumenti·	·xij·
A paſcha vſq₃ penthe·	
Ego ſum vitis & vos palmites	·xv
De ſpūſancto	
Si quis diligit me	·xiiij·
De trinitate	
Cum venerit paraclitus	·xv·
Ad miſſam beate virginis	
Stabat iuxta crucē	·xix·
In agenda mortuoꝝ	
Dixit martha ad ieſum	·xj
Omne quod dat mihi pater	·vj·
Amen amen dico vo· q2 venit hora	·v·
Ego ſum panis viuus	·vj·
In vigilia aſcenſionis	
Subleuatis oculis in celum	·xvij·
In vigilia penthe·	
Si diligitis me mandata mea ſer·	·xiiij·
Feria ſecunda	
Sic deus dilexit mundum	·iij·
Feria tercia	
Amen amen dico vobis q̄ non intrat	·x·
Feria quarta	
Nemo poteſt venire ad me	·vj·
In die corporis xp̄i	
Caro mea vere eſt cibꝰ	·vj·

Beati thome de Aquino
Gloſa continua ſuper quatuor
Euangeliſtas feliciter finit
Impreſſa Nurmberge per pro-
uidum virum Anthonium
Coberger. Anno dñice Incar-
nationis. MILLE. CCCC.
LXXV. DIE. VIII. AVGV.